PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN TERTIUM LIBRUM
DECRETALIUM.

VENETIIS, M.DC.XCVI.

Apud Paulum Balleonium.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

RUBRICÆ
ET CAPITULA
HUJUS TERTII LIBRI
DECRETALIUM.

de *Baptiſmo, & eius effectu.* pag. 589
MAjores. 592
Si quis puerum. 589
de *Capellis Monachorum, & aliorum Religioſorum.* 500
EX parte. 504
In Eccleſiis. 500
de *Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & Divinis Officiis.* 572
CUm Creatura. 584
Cùm Marthæ, §. Quæſiviſti. 580
Dolentes. 580
Presbyter. 572
Quidam. 576
de *Cenſibus, exactionibus, & procurationibus.* 538
AUctoritate. 553
Auctoritate, *ſcil. Diſceptatio de Grangiis.* 556
Cùm Venerabilis. 544
Licet. 538
Olim. 542
Procurationes. 546
Venerabili. 550
de *Clericis coniugatis.* 25
JOannes. 25
de *Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel prabenda.* 26
AD audientiam. 59
Clericos. 63
Conquerente. 34
Cùm ad hoc. 62
De cętero. 36
Ex geſtis. 26
Ex parte. 40
Ex tuæ. 53
Qualiter. 48
Quia nonnulli. 28
Relatum. 30
Tuæ. 57
de *Clerico ægrotante, vel debilitato.* 154
COnſultationibus. 163
Cùm percuſſio. 154
De Rectoribus. 156
Ex parte. 161
de *Cohabitatione Clericorum, & mulierum.* 8
QUæſitum. 21
Veſtra. 8
de *Conceſſione Prabendæ, & Eccleſia non vacantis.* 184
LItteras. 194
Nulla. 184
Poſtulaſtis. 200
Quia diverſitatem. 191
de *Conſecratione Eccleſiæ vel Altaris.* 568
AQua. 568
de *Converſione Coniugatorum.* 428
COnjugatus. 441
Cùm ſis. 433
Ex parte. 449
Ex publico. 444
Præterea. 428
Verùm. 431
de *Decimis, Primitiis, & Oblationibus.* 312
CUm contingat. 315
Cùm in tua. 321
In aliquibus. 321
Nuper. 323
Quoniam. 312
de *Donationibus.* 243
PRudentes. 243
de *Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.* 621
AD audientiam, il primo. 621
de *Feudis.* 228
EX parte. 231
Inſinuatione. 228
de *his, quæ fiunt à maiori parte Capituli.* 220
CUm in cunctis. 220
de *his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli.* 210
CUm Apoſtolica. 210
Et ſi membra. 217
Paſtoralis. 211
de *Immunitate Eccleſiarum, Cæmeterii, & rerum ad eas pertinentium.* 628
ECcleſiæ. 645
Immunitatem. 648
Inter alia. 636
Non minus. 630
Pervenit. 628
de *Inſtitutionibus.* 170
CUm veniſſent. 180
Ex frequentibus. 180
Non amplius. 170

A 2 de

Digitized by Google

de *Jurepatronatus.* 508
Conſultationibus. 520
Cùm autem. 522
Cum propter. 528
Ex litteris. 515
Nobis. 525
Perlatum. 508
Poſtulaſti. 536
Quoniam. 510
de *Locato, & Conducto.* 226
Potuit. 226
Ne Clerici vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant. 651
Multa. 651
Non magnoperè. 659
Relatum. 663
Secundùm. 661
Sententiam. 681
Sicut te. 676
Super ſpecula. 681
Ne Sede vacante aliquid innovetur. 203
Illa. 206
Novit. 203
de *Obſervatione Jeiuniorum.* 611
Conſilium. 611
Explicari. 617
de *Parochiis, & alienis Parochianis.* 302
Nullus. 303
Si Epiſcopus. 302
Significavit. 308
de *Peculio Clericorum.* 245
Si quis ſanè. 245
de *Prabendis, & Dignitatibus.* 67
Ad hæc. 84
Cùm jamdudum. 95
Cùm ſecundum. 89
De Multa. 116
Dilecto. 111
Dilectus, il primo. 102
Dilectus, il ſecondo. 113
Epiſcopus. 69
Expoſuiſti. 144
Extirpandæ. 124
Extirpande, §. Qui verò. 125
Grave. 122
Licèt. 131
Niſi eſſent. 105
Non liceat. 67
Præterea. 88
Quia intantum. 75
Referente. 78
Significatum. 80
Super inordinata. 149
de *Presbytero non baptizato.* 601
Veniens. 601
de *Rebus Eccleſiæ non alienandis.* 222
Ad noſtram. 226
Nulli. 222
de *Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem.* 327
Ad Apoſtolicam. 380
Ad noſtram. 349
Conſulti. 396
Cùm ſimus. 378
Cùm virum. 365
Ex parte. 404
Licèt. 390
Ne Religioſi. 413
Non eſt vobis. 346
Nullus. 327
Porrectum. 371
Sanè. 353
Sicut nobis. 386
Significatum. 358
Si quis. 332
Statuimus. 407
Vidua. 346
Ut Clerici. 341
de *Religioſis domibus, ut Epiſcopo ſint ſubjectæ.* 484
Ad hæc. 487
Conſtitutus. 496
Cùm dilectus. 496
De Xenodochiis. 484
Inter quatuor. 494
de *Reliquiis, & Veneratione Sanctorum.* 602
Audivimus. 602
Cùm ex eo. 608
de *Sepulturis.* 289
Fraternitatem. 289
de *Solutionibus.* 234
Ad hoc. 234
Odoardus. 237
de *Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.* 453
Cum ad Monaſterium. 474
In ſingulis. 481
Monachi. 453
Quòd Dei timorem. 470
Recolentes. 464
de *Succeſſionibus ab inteſtato.* 287
Cum dilectus. 287
de *Teſtamentis & ultimis voluntatibus.* 253
Cum eſſes. 265
Joannes. 285
Nos quidem. 258
Quia ingredientibus. 253
Relatum. 278
Tua nobis. 280
de *Vita, & honeſtate Clericorum.* 5
Crapula. 5
de *Voto, & Voti redemptione.* 452
Litteraturam. 452
Quod ſuper his. 452

PRO-

PROSPERI FAGNANI
COMMENTARIA
In Tertium Librum
DECRETALIUM.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XIV.

A Crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant; unde vinum ſibi temperent, & ſe vino: Nec ad bibendum quiſpiam incitetur; cùm ebrietas & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Unde illum abuſum penitùs decernimus abolendum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales, ſuo modo ſe obligant potatores: & ille judicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fecundiores exhaurit. Si quis autem ſuper his ſe culpabilem exhibuerit, niſi à ſuperiore commonitus ſatisfecerit, ab officio vel beneficio ſuſpendatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus crapuloſus vel ebrioſus monitus non deſiſtens, ab officio vel beneficio ſuſpenditur.*
2 *Ebrius quid differat ab ebrioſo.*
3 *Ebrietas inducit exilium mentis, & libidinis incentivum.*
4 *Ebrietatis quæ & quanta ſint mala.*
5 *Vinolentum Sacerdotem & Apoſtolus prohibet, & vetus lex damnat.*
6 *Clericis an liceat bibere ultra tertiam vicem.*
7 *Moniales debent vinum fugere ſicut venenum.*
8 *Crapula quid ſit, & unde dicatur.*
9 *Ebrietas quid.*
10 *Cerviſiæ immoderatus potus an ſit crapula, vel ebrietas.*
11 *Sicera quid ſit.*
12 *Crapula quandoque inebriat, & mentis exilium inducit.*
13 *Obligantium ſe ad potus æquales abuſus reprobatur.*
14 *Verſellizantes qui dicantur.*
15 *Sponſio quod alter alterum in bibendo ſuperabit, non eſt rata.*
16 *Clerici bibentes vinum ſine aqua qualiter peccent.*
17 *Cibus nullus, vel potus eſt illicitus, niſi per accidens.*
18 *Vinum bibere an propter ſcandalum ſit peccatum.*
19 *Verba imperativa an obligationem inducant.*
20 *Conſilium perfectionis non eſt obligatorium.*
21 *Canonis imperantis, vel prohibentis transgreſſio ex ſui natura eſt culpa mortalis.*
22 *Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio.*
23 *Electio in pœnis alternativis eſt Iudicis.*
24 *Ebrietas an ſit peccatum mortale.*
25 *Peccatum nullum adeo eſt veniale, quod non fiat mortale ſi placet.*
Declaratur, n.31.
26 *Væ eſt comminatio pœnæ æternæ.*
27 *Peccatum veniale an & quomodo poſſit fieri mortale, & num.32.*
28 *Peccata minima ſi negligantur, occidunt.*
29 *Ebrietas tripliciter poteſt contingere.*
30 *Moralia accipiunt ſpeciem non ab his, quæ per accidens eveniunt præter intentionem, ſed ab eo, quod eſt per ſe intentum.*
31 *Rationis uſu ſeipſum privare, an ſit culpa lethalis.*
32 *Ebrietatem eſſe peccatum mortale, ſi ſit aſſidua, quomodo intelligendum ſit, & n.ſeqq.*
33 *Ebrietas voluntaria ad valetudinem recuperandam, an ſit peccatum, & n.ſeqq.*
34 *Ægrotus frequenti ebrietate à periculoſo morbo de conſilio medici liberatus.*
35 *Cibus & potus moderatus ſano poteſt eſſe ſuperfluus infirmo, & e converſo.*
36 *Inebrians ſe ad vomitum provocandum, an peccet.*
37 *Inebriare ſe num liceat ſine peccato ad vitandam tyranni ſævitiam.*
38 *Mutilare ſibi membrum putridum corporis corruptivum num liceat ſine incurſu irregularitatis.*
39 *Membrum ſibi amputare ad vitandam ſævitiam tyranni non licet.*
40 *Tyranno præcipienti eſum carnium in diebus prohibitis obtemperari non poteſt ſine peccato.*

1 A *Crapula*. Abbas antiquus ſic ponit caſum brevem; Clerici ſe ingurgitare, vel inebriare non debent: alias poſt monitionem legitimam, ab officio, vel beneficio ſuſpenduntur. Sed Joan. Andr. Bald. Butr. Cardin. Abbas Siculus, Joan. à Capiſtrano & cæteri ſummant ſic. Clericus crapuloſus, vel ebrioſus monitus non deſiſtens, ab officio, vel beneficio ſuſpenditur, & benè, quia hìc non punitur actus, ſed habitus, & frequentia.

2 Ebrius enim hoc differt ab ebrioſo ſecundùm Bald. *num.*1. quod ebrius dicitur actu; ebrioſus habitu, vel conſuetudine ſe inebriandi. Et eſt aliquantulum difficilis probationis, ut notat Innoc. *in c. Cùm cauſam de teſtib.* Dividitur in tres partes. Primò, prohibet crapulam, & ebrietatem. Secundò reprobat abuſum obligantium ſe ad æquales potus. Tertiò ſtatuit pœnam tranſgreſſoribus. Secunda ibi, *unde illum abuſum*. Tertia ibi, *ſi quis autem*.

3 Nota primò, ebrietatem inducere exilium mentis, & libidinis incentivum §. 1. 44. *diſtinct.* Eſt enim fomes omnium vitiorum *cap. Ante omnia*, 35. *diſtinct.* Unde Apoſt. Epheſ.5. *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria*, *cap. Etſi Chriſtus*, §. *Quædam de iureiur. & Proverb.*20. *Luxurioſa res eſt vinum, & contumelioſa ebrietas. Qui cum his imiſcetur non erit ſapiens*, refertur *in cap. Luxurioſa*
4 *35. diſt.* Unde ſingulariter Bern. *in lib. de contemptu mundi*. Quid turpius, inquit, ebrioſo, cui fœtor in ore, tremor in corpore, qui promit ſtulta, pandit occulta, cui mens alienatur, facies tranſmutatur; ibi nullum ſecretum ubi regnat ebrietas. Et Auguſtinus relatus à Mar. Soccin. *in c. ſi conſtiterit, n.*22. *de Accuſat.* & à Petro de Anch. *hic n.*2. ebrietas aufert memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, & impedit linguam, concitat libidinem, corrumpit ſanguinem, totum denique corpus debilitat.

5 Præcipuè verò hoc damnatur in Eccleſiaſticis, & Dei ſervitio mancipatis. Unde vinolentum Sacerdotem & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet, *cap. Vinolentum, ead. diſtinct.* nec Clerici debent bibere ultra tertiam vicem, ut eſt text. *in cap. Quando il ſecondo 44. diſtinct.* ibi, *& maximè ultra tertiam vicem poculum non contin-*
6 *gant*. Unde Lucius Apuleius *Florid.*1. Prima, inquit, cratera ad ſitim pertinet, ſecunda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad inſaniam. Quare Clerici ultra tertiam vicem bibentes peccant, ut per Navarr. *in man. c.*25. *num.*111. Quod intelligit Abbas *hic num.*2. *verſ. Nam debet Clericus*; dummodo appetitus naturalis ultra non exigat, ſed Marian. Socin. *in cap. Si conſtiterit num.*19. *verſ. Tertio, quoties ſit bibendum, infr. de accuſat.* putat in hoc ſpectandam eſſe qualitatem complexionis, & temporis, & omnia ad ſobrietatem, & neceſſitatem eſſe redu-
7 cenda, Moniales verò debere vinum fugere tamquam venenum, ſcripſit Hieronymus, *ut in cap. Carnem, de conſecrat. diſtinct.*5.

8 Secundò nota, aliud eſſe crapulam, aliud ebrietatem. Et quidem crapula eſt exceſſus cibi, ſeu immoderata voracitas, & ingluvies qua ſtomachus prægravatur, *c. Ne tales de conſecr. diſt.*5. dicit enim lex; Ex nimia ingurgitatione olet os, *l. Quid clavum*, §. *Is cui, ff. de edil. edic. gloſ. in c. Cùm Apoſtolus in ver. Sumptuoſas, infr. de cenſ.* dicitur enim crapula, quaſi cruda epula; quia homines ita voraciter epulantes perfectè non digerunt, ſed materiam indigeſtam emit-
9 tunt, *c. Sint tibi, & d. cap. Ne tales de conſecr. diſt.*5. Ebrietas verò eſt exceſſus vini, & immoderata potatio; & ita diſtinguunt gloſ. 1. hìc Hoſt. *n.*1. Jo. Andr. *n.*4. Butr. *n.*8. Anchar. & Abb. *n.*1. & Marian. Soccin. *in c. ſi conſtiterit, n.*18. *inf. de accuſat.* Sed Ariſt. *in Problem.* in eo diſtinguit crapulam ab ebrietate, quòd ebrietas una cum mente adimit & ſenſum doloris; crapula verò conſtante animo caput affligat. Unde Auguſtinus *lib.*10. *Confeſſ. c.*31. *ante med. tom.*1. Ebrietas, inquit, longè eſt à me, miſereberis ne appropinquet mihi; crapula autem nonnumquam ſubrepſit ſervo tuo. Refert S. Thom. *in 2. 2. quæſt.*150. *art.*2. *ad* 3. Sed idem S. Thom. *d. quæſt.*150. *art.*1. dicit crapulam dividi in comeſſationem, & ebrietatem. Quæ duo prohibet Apoſt. ad Rom.13. *Non in comeſſationibus, & ebrietatibus*. Verùm quam Apoſtolus dicit comeſſationem, hæc Decretalis vocat crapulam. Unde tu, quod ſpectat ad intellectum textus, ne recedas ab ex-
10 poſitione gloſſæ, & Doctorum. Quid de immoderato potu cerviſiæ an ſit crapula, vel ebrietas? Bald. *hic num.*4. dicit ebrietatem eſſe exceſſum vini, vel cerviſiæ, quæ ſit nimio potu aquæ puræ, ſed ſtatim ſe corrigit dicens: Poteſt dici crapula, ſed non ebrietas, quia corrumpit ſtomachum, generat vomitum, & anguſtiam. Sed certè hujuſmodi effectus etiam ex ebrietate proveniunt, & ferunt immoderatam potationem cerviſiæ, perinde ac vinum inebriare. Unde contra 11
Bald. videtur text. expreſſus *in c. Vinolentum, 35. diſtinct.* ubi dicitur, Sicera Hebræo ſermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare poteſt. Et infra, quidquid inebriat, & ſtatum mentis evertit, fuge ſimiliter ut vinum. At idem text. *in c.*2. *inf. de homicid.* ibi, *mediocri cerviſia utere temperatè*. Nam quod hìc dicitur, *vinum ſibi temperent*; ibi dictum eſt, *utere temperatè*; & quod hic dicitur, *& ſe vino*; ibi dictum eſt, *mediocri*: Licèt cerviſia vini appellatione non contineatur, *ut l. Si quis vinum, ff. de trit. vin. & oleo leg.* Niſi 12
dixeris etiam crapulam quandoque inebriare, & mentis alienationem inducere, etiam ſine immoderato uſu vini, ut pluries ſe vidiſſe teſtatur Marian. Soccin. *in d. cap. ſi conſtiterit n.*18. *verſ. Et idem dicendum de accuſat.*

Tertiò nota in verſ. *Unde illum*, à Concilio generali hìc 13
reprobari abuſum illarum regionum quæ ad potus æquales ſuo modo ſuos obligant potatores, & ille judicio talium plus laudatur qui plures inebriat, & calices fecundiores exhaurit. Et tales Hoſtien. *in princ.* appellat Verſellizantes, *& n.*6. 14
in ver. partibus, exemplificat in Scotia, & Uvallia. Et ſubdit, ſe id ſæpiùs, vellet nollet, expertum fuiſſe. Et in Normannis exemplificat Collectar. *in fine*. Unde infertur, ut ſi aliqui 15
veniant ad ſponſionem, quod alter alterum in bibendo ſuperabit, hujuſmodi ſponſio non ſit rata, quia ut hìc patet, inhoneſta eſt cauſa in ſponſionem deducta, *l. ſi rem*, §. *ſi quis ſponſionis*, *ff. de præſcript. verb.* Et ita per hanc Decretalem noviſſimè firmant Moderni *in tract. de Mercatura*, *tit. de ſponſion. part.*4. §. *Item quæro*, *num.*1.

Quartò nota ibi, *Vinum ſibi temperent*, argumentum 16
quod Clerici bibentes vinum ſine aqua abſque juſta cauſa, peccant, quia faciunt contra hoc Concilium, *cap. fin.* §. *quod præcipitur*, 14. q. 1. ſecundum Hoſt. *hic n.*2. *in ver. abſtineant.* intellige venialiter, ſecundum Jo. Andr. *num.*1. *in ver. ſibi temperent*, Anchar. *n.*3. & Joan. à Capiſtr. *in* 1. *notab.* qui dicit hoc eſſe peccatum contra conſilium, non contra præceptum, & ſic veniale, niſi per accidens eſſet gravius; nam nullus cibus, vel potus ſecundum ſe eſt illicitus, Matth.15.
Non quod intrat per os, coinquinat animam, ſed per accidens 17
poteſt illicitè bibi, quandoque ex conditione bibẽtis, ut quia de facili læditur vino, vel quia ſpeciali voto obligatur ad vini abſtinentiam; quandoque ex modo, quia immoderatè bibit; quandoque ex conſortio, ut ſi quis ſcandalizetur; hoc 18
enim intendit Apoſt. Rom.14. *Bonum eſt non manducare carnem, & non bibere vinum, in quo frater tuus ſcandalizatur*, De quo per D. Thom. 2.2. *quæſt.*149. Ego arbitror verum eſſe 19
quod dicunt DD. videlicet hoc peccatum eſſe tantummodo veniale, non quidem propter rationem Jo. à Capiſtrano, quia textus hìc non conſulit, ſed præcipit, cùm loquatur imperativè, *Clerici à crapula, & ebrietate abſtineant, & vinum ſibi temperent, & ſe vino*. Unde quod imperatur neceſſe eſt fieri, *ut in d.* §. *Quod præcipitur*. Et eſt bonus text. *in c. Integritas*, 32. *quæſt.*1. dum ibi dicitur, *Virginitas ſuaderi, & non imperari poteſt*. Et ita verba imperativa ex ſui natura eſſe obligatoria, firmat Dec. *in cap. Nam concupiſcentiam, n.*26. *de Conſtitut.* Quòd ſi hæc eſſet tantummodò lex conſilii perfe- 20
ctionis, utique ad nullam culpam obligaret, *ut in d. c. ult. & in c. Denique*, §. *Hæc etſi legibus 4. diſtinct. gloſ.*2. Abb. & omnes *in c.*2. & ibi dixi *num.*43. *de Conſtit.* Sed puto eſſe veniale ex levitate materiæ, ut furtum oboli; nemo enim dixerit Clericum ex eo quod ſemel, aut bis bibat modicum vini puri, mortaliter peccare. Unde Auguſt. *in ſerm. de Purgat.* relatus à Gratiano *in cap. Unum orarium*, §. *Nunc autem*, 25. *diſtin.* & à D. Thom. *in 2.2. quæſt.*150. *art.*2. *in* 2. *argum. contrario* dicit; Quoties aliquis in cibo, aut potu plus accipit, quam neceſſe eſt, ad minuta peccata noverit pertinere, id eſt ad venialia, ut explicat S. Thom. *ubi ſupra*, licèt tranſgreſſio Canonis imperantis, aut prohibentis ex ſui natura ſit culpa 21
mortalis, *cap. Nulli fas*, 19. *diſtin. & cap. Violatores* 25. *qu.*1. Archid. *in cap. Deteſtanda, num.*4. *de conceſſ. præb. lib.*6. Et ſcripſi plenè *in cap. fin. num.*22. *de Conſtitut.* Addunt, & benè Cardin. *hic n.*3. & Abb. *n.*2. in hac materia ſpectandam eſſe vini, regionis, & complexionis qualitatem, & idem notat Marian. Soccin. *in c. Si conſtiterit, n.*18. *& 19. infr. de accuſat.*

Ultimò nota ibi, *ab officio, vel beneficio*, argumentũ quod 22
ſuſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio; loquitur enim

enim hic textus alternativè, & electio eſt Judicis, ſecun-
dùm gloſſ. *fin.* quam ſequuntur Joan. Andr. & communiter
DD. hic, ut teſtatur Abb. *num.* 4. quam tamen declarat,
ut per eum, & plenius per Felin. *in cap. Inter cæteras nu.* 5.
23 *verſ. Fallit quintò*, ubi prædictam concluſionem reſtringit
decem modis, *ſuprà de reſcript.*

24 QUÆRO, An ebrietas ſit peccatum mortale, Do-
ctores hic tenent eſſe tantummodò veniale, non autem
mortale, niſi ſit aſſidua, vel in conſuetudine. Et in hoc
reſidet Joan. Andr. *num.* 1. *in ver. Sibi temperent*, Butr. *n.* 2.
& num. 5. Cardin. & Anchar. ambo *num.* 3. Collectar. *nu.* 2.
& alii, Abb. *in cap. Si conſtiterit num.* 3. *in* 2. *notab. infrà de
accuſat.* ubi dicit ebrietatem, ſi rara eſt, eſſe peccatum
veniale, ſed non mortale, & cum eo tranſeunt ibi Ma-
rian. Soccin. *num.* 5. *in* 2. *notab.* & Felin. *num.* 2. Idem te-
net Lucas de Penn. *in l.* 1. *verb. Cæterum*, *C. de erogat. mi-
lit. anno. lib.* 12. & probatur apertè *in cap. Unum orarium*,
§. *Nunc autem*, *verſ. Aliàs ea demùm* 25. *diſtin.* ubi Auguſti-
nus recenſet peccata capitalia ex ſuo genere, & inter illa
connumerat ebrietatem, ibi, *ebrietas ſi aſſidua ſit*. Ad
idem optimus textus *in c. Multi* 2. *quæſt.* 1. ubi referuntur
verba Apoſtoli 1. ad Corinth. 5. *Nunc ſcripſi vobis non com-
miſceri; ſi quis frater nominatur in vobis, aut fornicator,
aut idolis ſerviens, aut avarus, aut maledicus, aut ebrio-
ſus, aut rapax, cum hujuſmodi nec cibum ſumere*. Et de-
cretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 6. *de inſtific. cap.* 15. ibi,
*Divinæ legis doctrinam defendendo, quæ à Regno Dei non ſo-
lùm infideles excludit, ſed & fideles quoque fornicarios, adul-
teros, avaros, ebrioſos, &c. cæteroſque omnes qui lethalia
committunt peccata*, ponderando utrobique verbum, *ebrio-
ſus*, quod ſecundùm Bald. *hic num.* 1. Collectar. *num.* 2.
importat conſuetudinem ſe inebriandi. Ad idem eſt Ca-
non Apoſtolorum 42. relatus *in cap.* 1. 35. *diſt.* Epiſcopus
aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, aut ebrietati deſerviens,
aut deſinat, aut deponatur. Subdiaconus autem, aut Le-
ctor, aut Cantor ſimilia faciens, aut deſinat, aut commu-
nione privetur, ſimiliter & laicus. Ponderando illud ver-
bum, *deſerviens*, quod eodem modo conſuetudinem deſi-
gnat, ut ibi poſt Hugon. notat Archid. *num.* 1. *in ver. De-
ſerviens*, Turrecrem. *num.* 12. & Præpoſ. *nu.* 3. *verſ. Quæ-*
25 *ro an iſti Clerici*. Et huic opinioni videtur ſuffragari dictum
Auguſt. *in cap. Unum*, §. *Nunc autem*, *verſ. Criminis* 25.
diſt. videlicet peccatum nullum eſt adeò veniale, quod non
fiat criminale, dum placet.

26 Sed in oppoſitum eſt textus *in cap. Sexto die* 35. *diſtinct.*
Et quod habetur Iſaiæ 5. *Væ qui potentes eſtis ad bibendum
vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem*. Nam,
væ, eſt comminatio pœnæ æternæ, quæ non fit niſi
pro mortali peccato, ſecundùm Turrecrem. *in dict. cap.
Sexto die num.* 6. & probatur *in cap. Veh qui dicitis* 11. *qu.* 3.
27 *& in cap. Veh eis, de pœnis diſtin.* 4. Præterea, ſi ebrietas
eſſet tantummodò peccatum veniale, idem actus ebrieta-
tis ex ſola frequentia, & aſſiduitate non poteſt fieri mor-
tale; quia ea quæ differunt in infinitum, ſicut peccatum
mortale, & veniale non tranſmutantur in invicem, ut de-
clarat S. Thom. *in* 1. 2. *quæſt.* 88. *art.* 4. Archid. & Turrecr.
in cap. Tres ſunt, de pœnit. diſtinct. 1. ubi illud Auguſtini
28 *tract.* 12. *in Ioannem*, peccata minima ſi negliguntur, oc-
cidunt: necnon illud, Venialia multiplicata ita poſſunt ob-
ruere, ſicut unum mortale; intelligunt diſpoſitivè, &
per occaſionem, non per cauſam.

29 Quid tenendum? Dic ebrietatis culpam conſiſtere inor-
dinato uſu, & concupiſcentia vini. Hoc autem contingit
eſſe tripliciter. Uno modo, quando quis ignorat uſum
vini eſſe immoderatum, & inebriare potentem, ut cùm
neſcit vini fortitudinem, & hujuſmodi; & hæc ebrietas
poteſt eſſe ſine peccato, ſicut creditur Noe inebriatus fuiſ-
ſe, *Gen.* 9. Alio modo, quando quis percipit potum eſſe im-
moderatum, non tamen æſtimat poſſe inebriare; & ſic
ebrietas poteſt eſſe cum veniali peccato. Tertiò modo,
quando quis benè advertit potum eſſe immoderatum, &
inebriantem; & tamen magis vult ebrietatem incurrere,
30 quam à potu abſtinere; & talis propriè dicitur ebrius; quia
moralia recipiunt ſpeciem non ab his, quæ per accidens eve-
niunt præter intentionem, ſed ab eo, quod eſt per ſe in-
31 tentum; & ſic ebrietas eſt peccatum mortale; quia ſe-
cundùm hoc homo ſciens, & volens privat ſe uſu rationis,
quo ſecundùm virtutem operatur, & peccata declinat, &
ſic peccat mortaliter, periculo peccandi ſe committens.

Dicit enim Ambr. Vitandam dicimus ebrietatẽ, per quam,
&c. *cap. Sanè* 15. *qu.* 1. Ita Archid. *in cap. Sexto die num.* 9. 35.
diſt. qui hanc diſtinctionem ad litteram tranſtulit ex Div.
Thoma, licèt illius non faciat mentionem *in* 2. 2. *qu.* 150.
art. 2. ubi Cajetanus dicit, privare ſe uſu rationis ex inor-
dinata concupiſcentia vini, abſque dubio eſſe mortale pec-
catum, quia propter delectationem in potu non curat
ſciens, & volens privare ſe uſu rationis. Atque ita non
privatio uſus rationis abſolutè, quæ aliquando poteſt eſſe
ſine culpa, ut in dormiente, nec delectatio in potu vini
abſolutè culpam conſtituit; ſed delectatio in potu vini ine-
briantis in ſciente, & volente illam, conſtituit rationem
culpæ mortalis. Eandem diſtinctionem ſequitur Turrecr.
in dict. cap. Sexto die num. 8. 35. *diſtin.* Joan. à Capiſtr. *hic
num.* 7. & Silveſt. *in ver. Ebrietas num.* 2. Nec diſſentit Na-
varr. *in Man. cap.* 23. *num.* 121. dum dicit eum qui ſe, vel
alium ſcienter inebriat, mortaliter peccare, quia notabi-
liter vult nocere alteri, & ſibi eſſe nocumento, cui renun-
ciare non poteſt volens ſe, vel alium uſu rationis privare.

Non obſtat authoritas Auguſtini *in d. c. Unum orarium in* 32
verſ. Aliàs ea demum 25. *diſtin.* dicentis ebrietatem eſſe
peccatum mortale, ſi ſit aſſidua. Etenim hunc locum reve-
renter gloſſat S. Thom. *d. art.* 2. *in reſ. Ad primum*, dicens,
aſſiduitatem facere, ut ebrietas ſit peccatum mortale,
non propter ſolam iterationem actus, *aſſiduitas enim im-
portat circumſtantiam, quæ non trahit in aliam ſpeciem pec-
cati; nec poteſt in infinitum aggravare, ut de veniali faciat
mortale*. Sed quia non poteſt eſſe, ut homo aſſiduè ine-
brietur, quin ſciens, & volens ebrietatem incurrat,
dum multoties experitur fortitudinem vini, & habilita-
tem ſuam ad ebrietatem. Et ſequitur Cajetan. *ibi reſponſ.
ad primum verſ. Ad hæc dicitur*; ubi ait locum Auguſtini
eſſe intelligendum de aſſiduitate quoad effectum, qui eſt
cognoſcere fortitudinem vini, & habilitatem propriam
ad ebrietatem. Et quoniam hujuſmodi cognitio non eſt
effectus proprius aſſiduitatis ebrietatis, quia ſine tali aſſi-
duitate poteſt talis cognitio haberi; idcircò ſine aſſidui-
tate tam præſenti, quàm præterita, eſt ebrietas peccatum
mortale, ſi adſit dicta cognitio. Neque hoc eſt contra
Auguſtinum, quoniam ipſe dicit affirmativam, ſcilicet,
ebrietas aſſidua, id eſt, habens talem cognitionem, eſt
mortale, & non negativam, ſcilicet niſi ſit aſſidua; quam-
vis etiamſi diceret negativam, gloſſaretur, ut dictum eſt,
aſſidua, hoc eſt habens cognitionem fortitudinis vini, &
propriæ habilitatis, quia de aſſiduitate non ſecundùm ſe,
ſed ratione talis effectus intelligitur. Hæc Cajetanus.
Quod ipſum docuit idem S. Thomas *in* 1. 2. *qu.* 88. *art.* 5. *Ad
primum*. Diuturnitas, inquit, non eſt circumſtantia tra-
hens in aliam ſpeciem, ſimiliter nec frequentia, nec aſſi-
duitas, niſi fortè per accidens ex aliquo ſupervenienti.
Non enim aliquid acquirit novam ſpeciem ex hoc, quod
multiplicatur, vel protelatur, niſi fortè in actu protelato,
vel multiplicato ſuperveniat aliquid, quod variet ſpe-
ciem, puta inobedientia, vel contemptus, vel aliquid
hujuſmodi. Ebrietas verò ſecundùm ſuam rationem ha-
bet, ut ſit peccatum mortale. Quod enim homo abſque
neceſſitate reddat ſe impotentem ad utendum ratione,
per quam homo in Deum ordinatur, & multa peccata
occurrentia vitat, ex ſola voluptate vini, expreſsè contra-
riatur virtuti. Sed quod ſit peccatum veniale, contingit
propter ignorantiam quandam, vel infirmitatem, puta
cùm homo neſcit virtutem vini, aut propriam debilitatem,
unde non putat ſe inebriari; tunc enim non imputatur ei
ebrietas ad peccatum, ſed ſolùm ſuperabundantia potus.
Sed quando frequenter inebriatur, non poteſt per hanc
ignorantiam excuſari, quin videatur voluntas ejus eligere
magis pati ebrietatem, quam abſtinere à vino ſuperfluo.
Unde reddit peccatum ad ſuam naturam. Hactenus verba
D.Th. Et hoc intendit gloſſ. *in d. c. Unum orarium*, §. *Nunc
autem, verſ. Aliàs ea demum in ver. Ebrietas* 25. *diſt.* dum di-
cit ebrietatem quandoque dici ſtudium ad inebriandum ſe,
& hoc eſſe mortale peccatum. Allegat hanc decretalem,
& c. Ante omnia 35. *diſt.* Quandoque verò ebrietatem dici
frequentem actum bibendi; & hoc modo eſſe veniale, ut
in d. §. *Nunc autem*, *in verſ. Aliquis in cibo*. Quamobrem
dum Canoniſtæ noſtri hic dicunt affirmativè cum Augu-
ſtino; Ebrietas eſt mortale peccatum, ſi ſit aſſidua, benè
dicunt, quia ebrietas aſſidua ſemper eſt cognita, & volun-
taria; & ſic mortale. Sed dum dicunt negativè, ebrietas

non eſt mortale peccatum, niſi ſit aſſidua, non benè dicunt. Nec ue hoc dixit Auguſtinus, quia cognitio ebrietatis poteſt aliunde provenire, quàm ex aſſiduitate, & omnis ebrietas cognita, licèt non ſit aſſidua, eſt voluntaria, & conſequenter mortale peccatum ex ſupradictis.

Quod autem dixit Auguſtin. *in d. cap. Vnum orarium*, §. *Nunc autem*, *ver. Criminis 25. diſtin.* videlicet. Nullum peccatum eſt adeò veniale, quòd non fiat criminale, dum placet, non eſt intelligendum de qualibet placentia; quia ſi quælibet placentia faceret peccatum mortale, tunc omne veniale eſſet mortale, quia quodlibet veniale placet, cùm ſit voluntarium: ſed talis placentia eſt intelligenda, quæ ad confirmationem ſpectat, in qua omnis humana perverſitas conſiſtit, dum rebus utendis fruimur, ut dicit Auguſtinus. Hæc S. Thom. apud Turrecrem. *in d. c. Vnum orarium*, §. *Nunc autem num.* 4. Et concordat ibi Archid. exponens verbum, *dum placet*, itaut illa delectatio præponatur Deo.

33 Limita nunc concluſionem ſuperiùs firmatam, quia dictum eſt ebrietatem voluntariam eſſe peccatum mortale, ut non procedat, ſi vinum immoderatè ſumatur de conſilio Medici ad valetudinem recuperandam, prout limitat Marian. Soccin. *in cap. Si conſtiterit num.* 20. *de accuſat.* u-
34 bi refert ſe Florentiæ vidiſſe Magiſtrum Ugonem Bentium inſignem Philoſophum, & Medicum cognatum ſuum frequenti ebrietate quendam filium Bernardi de Uzano à
35 periculoſo morbo liberaſſe. Quod videtur ex mente Div. Thom. *in 2. 2. qu. 150. art. 2. ad tertium*, ubi ait: *Cibus & potus eſt moderandus ſecundùm quod competit corporis valetudini; & ideo ſicut quandoque contingit, ut cibus, vel potus, qui eſt moderatus ſano, ſit ſuperfluus infirmo: ita etiam poteſt è cõverſo contingere, ut ille, qui eſt ſuperfluus ſano,*
36 *ſit moderatus infirmo. Et hoc modo cùm aliquis multum comedit, vel bibit, ſecundùm conſilium medicinæ ad vomitum provocandum, non eſt reputandus ſuperfluus cibus, vel potus.* Hæc ille. Et quamvis ſubdat: Nec tamen ad vomitum provocandum requiritur potus inebrians, quia etiam potus aquæ tepidæ vomitum cauſat; & ideò propter hanc cauſam non excuſaretur aliquis ab ebrietate. Quærit tamen ibi Cajetanus in reſponſione ad tertium. An ebrietas ſcienter non ex delectatione potus, ſed propter medicinam ſit licita; & concludit eſſe licitam, ſi medicinæ ars diſponeret ebrietatem eſſe neceſſariam ad evacuationem, ſeu curam alicujus infirmitatis, quia ebrietas in illo caſu non eſſet ebrietas formaliter, quæ eſt peccatum, ſed materialiter tantùm, quoniam non eſset ex delectatione in potu vini. An autem ita ſit de facto, ut medicina diſponat in aliquo eam ebrietatem neceſſariam eſſe, ut ipſe ait, non eſt Philoſophi moralis, nec Theologi, ſed ſcientiæ medicinæ opus. Idem tenet Martin. *in 1. quæſt. de ebriet.* relatus à Cajet. *dict. art.* 2. ubi ait, vomitum non provocari ex potu aquæ tepidæ in omnibus hominibus. Item vomitum ex alia & alia cauſa provocatum alias ſuperfluitates emittere. Ac demum poſſe contingere, ut quis eſſet talis complexionis, ut ex vino quantumcumque, & qualitercumque ſumpto inebriaretur, & ex alio potu gravius læderetur in corpore; quo caſu ei liceret vinum ſumere, & uti minus malo ſe ebriando; alioquin eſſet perplexus, quod eſt abſurdum. Eamdem limitationem amplectitur, & pluribus confirmat noviſſimè Cardin. Tolet. *de Inſtruct. Sacerdotum lib. 8. tit. de ebrietate quale ſit peccatum cap. 61. circa med.* ubi reprobat contrariam opinionem Angeli *in Summa in verſ. Ebrietas*, & ſequitur Cardin. Cajetanum *ubi ſuprà*, & Silveſtrum *in eodem verb.*

Limitat ſecundò prædictam concluſionem idem Mar- 37
tin. apud Cajet. *ubi ſuprà*, ut locum non habeat ſi quis inebriaretur ad evitandam ſævitiam tyranni, ut ſic relinqueretur pro communi bono. Sed hanc limitationem refellit Cajet. *ibid. verſ. Ad Alterum verò*. Quia cùm potus talis in ordine ad primum, & proximum finem ſit immoderatus, quia in ordine ad corpus, & uſum rationis eſt immoderatus; & hujuſmodi immoderatio ſcienter facta ſit peccatum ex ſuo genere, & non ſint facienda mala, ut eveniant bona, non excuſaretur à peccato non ſolùm qui inebriaretur, ſed nec ſi medium excederet in cibo, & potu, ut evaderet ſævitiam tyranni, aut infidelis. Non
ſunt enim hæc congrua media ad hujuſmodi finem. Ita 38
Cajetanus, cujus opinio mihi magis placet; Non enim puto valere illationem: ad infirmitatem curandam licet ſe inebriare: ergo & ad evitandam tyranni ſævitiam. Quoniam videmus ad evitandam mortem naturalem licere ſeipſum mutilare, ut ſi membrum putridum ſit corporis corruptivum, *cap. Reſecandæ 24. quæſt.* 3. S. Thom. *in 2. 2. qu. 65. art.* 1. Silveſt. *in ver. Homicidium 3. n.* 4. Adeò ut nec propterea incurratur irregularitas, niſi ex mutilatione inducatur deformitas, vel impotentia ad ordinis executionem, ut *in Summa Confeſſ. lib. 2. tit. 1. qu.* 43. Silveſt.
ubi ſuprà. Et tamen ad vitandam mortem à tyranno im- 39
minentem, non liceret ſibi manum, aut pedem amputare, ut colligitur ex Div. Thom. *ubi ſuprà*. Similiter propter infirmitatem in diebus jejunii licet carnes comedere,
cap. 2. de obſerv. jejun. Et tamen tyranno ſub minis mortis 40
eſum carnium præcipienti in diebus prohibitis non poſſe obtemperari ſine reatu mortalis peccati, ut patet exemplo Machabæorum. Ad hoc ſunt jura *in cap. Iniuſtum, cap. Si quis Epiſcopus cum tribus ſequentibus, cap. Qui reſiſtit, cap. Imperatores, cap. Quid ergo, & cap. Si is qui præeſt 11. qu.* 3. Et eſt ratio diverſitatis, quia ebrietas, abſciſſio membri, & eſus carnium poſſunt eſſe remedia naturalia, & quandoque neceſſaria ad ſalutem corporis ſecundùm artem medicinæ, ut dictum eſt ſuprà *num.* 34. Ad mortem à tyranno imminentem naturaliter depellere non poſſunt, nec ſunt media ad id ex neceſſitate ordinata, ſed per accidens tantùm ob pravam intentionem tyranni. Quæ ratio colligitur ex Div. Thoma *in qu. 64. art. 7. ad quartum* 2. 2. ubi aſſignans differentiam, cur liceat homicidium committere ſe defendendo pro conſervatione proprię vitæ; & tamen non liceat committere ſimplicem fornicationem, vel adulterium, vel quodcunque aliud peccatum mortale pro conſervatione propriæ vitæ, cùm vita ſpiritualis præferenda ſit corporali: Actus, inquit, fornicationis, vel adulterii non ordinatur ad conſervationem propriæ vitæ ex neceſſitate, ſicut actus, ex quo quandoque ſequitur homicidium.

An autem liceat aliquem inebriare ad detegendum aliquod ſecretum concernens publicam ſalutem, latiſſimè examinavi *in cap. 1. à num. 33. uſque in fin. infrà de reliq. & venerat. Sanctor.*

DE COHABITATIONE CLERICORUM ET MULIERUM.

Lucius III.

C A P U T VII.

VEſtra duxit devotio inquirendum: & infrà. Alicubi dicitur, Nullus audiat Miſſam Sacerdotis, quem ſcit indubitanter concubinam habere; alibi verò legitur, Non poteſt aliquis quantumcumque pollutus fuerit, divina polluere Sacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt. Qualiſcumque enim Sacerdos ſit, quæ ſancta ſunt coinquinari non poſſunt. Sumite ergo ab omni Sacerdote Chriſti myſteria: quia omnia in Chriſti fide purgantur. Cæterùm aliud eſt crimen notorium, aliud occultum. Notorium diffinitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur. Occultum quod ab Eccleſia toleratur. Cæterùm aliud eſt quando crimen notorium non diffitetur Presbyter, vel de ipſo eſt canonicè condemnatus. Aliud eſt penè occultum, quod ab Eccle-

Digitized by Google

Eccleſia toleratur. Item aliud eſt a talium officiis abſtinere, ut peccandi licentia cæteris auferatur; & hujuſmodi ad pœnitentiæ fructum trahantur: atque aliud ſi talium tamquam in fornicatione jacentium myſteria reſpuantur. Sine dubitatione itaque teneatis, quod à Clericis & Presbyteris quamquam fornicariis, quamdiu tolerantur, nec habent operis evidentiam, licitè divina myſteria audiantur, & alia recipiantur ſacramenta Eccleſiaſtica.

S V M M A R I V M.

1 *A Clerico fornicario non notorio licitè audiuntur Divina, & percipiuntur ſacramenta: ſi autem eſt notorius, abſtinendum eſt, & n. 10. & 14. & ſeqq. Et quid poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, num. 17.*
2 *Verba imperativi modi æquipollent verbis præceptivis.*
3 *Miſſa ſacrificium non polluitur ex nequitia Sacerdotis, & n. ſeqq. uſque ad n. 10.*
4 *Sacramenta tranſeunt per Sacerdotem ſicut aqua per lapideos canales.*
5 *Sacerdos quantum ad virtutem ſacramenti, eſt merè inſtrumentum, & organum inanimatum, licet ſit organum vivum quantum ad meritum perſonale.*
6 *Oratio ſanctis fulcitur duplici merito; ſed prophani unico tantum.*
7 *Eccleſia quo ſenſu dicatur pollui ab indignis, & n. ſeqq.*
8 *Sacerdos quantumcumque pollutus non poteſt divina ſacramenta polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt.*
9 *Sacerdotes mali Sacramenta adminiſtrando ſe tantummodo lædunt, & unde aliis commoda exhibeant, inde ſibi diſpendium præbent.*
11 *Clericus fornicarius eſt ſuſpenſus quoad ſe, ſicut quilibet exiſtens in peccato mortali, & graviſſimè peccat celebrando.*
12 *Non tamen incurrit irregularitatem.*
13 *Suſpenſio illata à Deo irregularitatem non inducit.*
14 *Clericus fornicarius ſi ſit occultus, ſeu ab Eccleſia toleratus, non eſt ſuſpenſus quoad alios.*
15 *Secus ſi ſit notorius notorietate Iuris.*
Et quid ſi ſit notorius per operis evidentiam, n. 16.
16 *Sacerdos notorie concubinarius an ſit vitandus in Divinis officiis, & Sacramentis antequam ſit monitus ab Epiſcopo.*
17 *Poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis non eſt vitandus, niſi fuerit nominatim denuntiatus per ſententiam, & n. ſeq.*
18 *Sacerdos notorie fornicarius an celebrando efficiatur irregularis.*
19 *Notorie criminoſis, excommunicatis, vel ſuſpenſis à Canone poſt Concilium Conſtantienſe, licitè communicamus etiam in divinis, & Sacramentis, niſi ſint denominatim denuntiati, vel notorii Clericorum percuſſores.*
20 *Ad veritatis notitiam pluribus modis pervenitur, & quilibet modus habet ſuum peculiare vocabulum.*
21 *Argumentum quid ſit, & quot modis ſumatur.*
22 *Præſumptio quid ſit.*
23 *Præſumptio variatur, debilitatur, & fortificatur, prout ſuadent circumſtantiæ.*
24 *Præſumptio alia temeraria, alia probabilis, alia violenta.*
25 *Præſumptio alia Iuris, & de Iure, ſeu Canonis, alia Iuris tantum, alia hominis, alia naturæ, alia facti.*
26 *Iudicium quid ſit, & unde dicatur.*
27 *Fama quid ſit, & quotuplex.*
Fama de homine deſcribitur, ibidem, & n. 41.
28 *Fama propriè loquendo non poteſt eſſe niſi bona, & n. 42.*
29 *Famam ſuam negligens crudelis eſt.*
30 *De fama cum dubitatur, in loco converſionis eſt quærendum.*
31 *Infamia quid ſit, & quomodo contrahatur, & aboleatur.*
32 *Infamia Iuris quæ ſit.*
33 *Infamia facti quæ.*
34 *Infamiam facti removere ſolius Dei eſt.*
35 *Infamia ſurgens à malevolis, & inimicis, non ſufficit ad inquirendum, & n. ſeq.*
Orta ex ſententia Iudicis laici contra Clericum non attenditur, n. 129.
36 *Ab inimicis, & æmulis quod oritur, ſuſpicione, & invidia non caret.*
37 *Infamia Canonica per peccatum contrahitur, & per pœnitentiam aboletur.*
38 *Famæ inter homines deſcriptiones variæ, & num. ſeq.*
39 *Vox populi vulgò dicitur vox Dei.*
40 *Fama eſt pica rei geſtæ, vel quæ reputatur pro geſta.*
42 *Fama vulgaris eſt publicus præco virtutis; infamia vitiorum.*
43 *Famam ſubtractam an, & quando detractores reſtituere teneantur.*
44 *Rumor quid ſit, & in quo differat à fama.*
45 *Occultum propriè quid ſit, & n. ſeqq. & n. 121.*
46 *Solius Dei iudicio relinquitur.*
47 *Eccleſia damnat in genere, & pœnam infligit pro crimine occulto, ſed occultum peccatorem manifeſte, & ſpecificè non punit.*
48 *Occultum penè quod dicatur, & n. ſeqq. & n. 121.*
49 *Secretum dicitur quod fit in præſentia quinque perſonarum antequam iudicialiter ſit diſcuſſum, & n. 118.*
50 Penè, & quaſi *dictiones diminuunt aliquid de ſignificatione eius, cui adiciuntur.*
51 *Occultum, & penè occultum qualiter differant.*
52 *Publicum quot modis dicatur.*
Et in quo differat à manifeſto, n. 56.
53 *Publicum ut quid dicatur, non eſt neceſſe ut ſingulorum auribus inculcetur.*
54 *Manifeſtum quot modis ſumatur.*
55 *Manifeſtum prout diſtinguitur à notorio quid ſit.*
56 *Et in quo differat à publico.*
57 *Manifeſtum ut inducatur quot homines requirantur, & n. 88. & 89. & 115.*
58 *Populum, ſeu plebem faciunt decem homines.*
59 *Decem homines poſſunt infamare Presbyterum, ut ei ſit purgatio indicenda, & n. 117.*
60 *Famam, ſeu manifeſtum facit clamor tot hominum, quot ex clamore ſcandalum ſuſcitatur, & n. 116.*
61 *Manifeſtum inducit acclamatio maioris partis populi.*
62 *Manifeſtum quot homines inducant, relinquitur arbitrio Iudicis, dummodo non excedat maiorem partem populi, vel viciniæ.*
Nec ſint infra decem, n. 88. & ſeq.
63 *Manifeſtum, & famoſum in quo differant.*
64 *Manifeſtum prout diſtinguitur contra omnino occultum, dici poteſt quodlibet probabile per duos teſtes.*
65 *Imo quod unus tantùm vidit.*
66 *Notorii materia difficilis eſt, & involuta.*
67 *Notorium quid ſit, & quotuplex, & qualibet eius ſpecies.*
68 *Notorium in genere ſumptum quid, & unde dicatur, & num. ſeq.*
Pars maior totum populum repræſentat, ibid.
69 *Notorium aliud iuris, aliud facti, aliud præſumptionis.*
70 *Notorium iuris qualiter deſcribatur, & n. 76.*
71 *Confeſſio in iure facta parit notorium.*
72 *Acta Iudicis faciunt probationem notoriam, dummodo ſint publicata, & ſit concluſum in cauſa, aliàs ſecus.*
73 *Sententia inducit notorium, ſi ſit Canonicè lata, & n. 140.*
74 *Etiamſi factum, ſuper quo lata eſt, nullo modo ſit probatum.*
75 *Nihil generat ſeipſum.*
77 *Notorii facti deſcriptiones variæ.*
78 *Notorium facti triplex, id eſt, facti permanentis, facti tranſeuntis, & facti interpolati.*
79 *Notorium facti permanentis quod dicatur, & exempla.*
80 *Concubinæ publicæ detentio cadit ſub notorio facti permanentis, copula vero ſub notorio præſumptionis, niſi extaret ſoboles.*
81 *Vox præconis cum ſit tranſitoria, in notorium non tranſit. Edictum ſecus.*
82 *Notorii facti tranſeuntis exempla.*
83 *Notoriũ facti interpolati quod dicatur, & eius exemplum.*
84 *Notorium præſumptionis quid ſit.*
85 *Et illius exempla.*
86 *Filiatio verè probari non poteſt, ſed Ius vehementer præſumit eum filium, qui natus eſt ex nuptiis.*

No-

87 *Notorium præſumptionis ut inducatur, quæ requirantur.*
88 *Notorium facti ut inducatur, quot hominum ſcientia ſit neceſſaria, & num. ſeqq.*
89 *Decem homines faciunt Parochiam, & teſtimonium unius Parochiæ facit crimen eſſe notorium, num. 90. & 117.*
91 *Tres homines faciunt Collegium, duo Congregationem.*
92 *Iudicis arbitrio relinquitur, quot homines faciant notorium.*
93 *Dummodo non ſint maior pars viciniæ, nec pauciores, quam decem.*
94 *In Notoriis an ordo Iuris ſit ſervandus.*
95 *Citatio in notoriis an, & quando requiratur.*
96 *Sententia in notoriis an ſit neceſſaria.*
97 *Notorium an requirat probationem.*
98 *Quid in notorio facti permanentis.*
99 *Et quid in notorio iuris, vel poſſeſſionis.*
100 *Et quid in notorio facti interpolati.*
101 *Et quid in notorio facti tranſeuntis.*
102 *Notorium per quot teſtes probetur.*
103 *Appellatio an detur à ſententia lata ſuper notorio.*
104 *Notorius criminoſus non auditur appellans.*
105 *Appellationis remedium non eſt ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ inſtitutum.*
106 *Occultum delictum quando dicatur ad effectum, ut Confeſſiones in vim literarum S. Pœnitentiariæ, vel Epiſcopi in vim Concilii Trid. poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex eo proveniente.*
Latè diſcutitur, ut n. ſeqq. uſq. in fin.
107 *Occultum quandoque accipitur prout diſtinguitur contra notorium, & n. ſeq. & n. 128.*
Contrarium, num. 109.
Declaratur, n. 112. & 128.
108 *Publicum eſt quod patet omnibus.*
110 *Famoſum omne, & manifeſtum contradiſtingui à notorio.*
111 *Sacerdotibus pro crimine famoſo, & non notorio indicitur Canonica purgatio, & ſi in purgatione defecerint, ſunt deponendi.*
113 *Occultum accipitur prout contradiſtinguitur à publico.*
Contrarium, num. 116.
Declaratur, num. 117.
114 *Publicum dicitur quod eſt notum in Civitate, vel Parochia, ſeu vicinia, vel maiori parte ipſius, dummodo ibi ſint ſaltem decem homines.*
115 *Manifeſtum, vel famoſum ut quid dicatur, duo copulative requiruntur.*
116 *Diſpenſatio in criminibus exceptis prohibetur propter ſcandalum.*
118 *Occultum accipitur pro pene occulto, & probabili, & num. ſeq.*
Quod verum eſt largè, ſecus ſecundùm proprietatem vocabuli, & n. 121. & ſeqq. & n. 127.
120 *Tridentinum Concilium* ſeſſ. 24. cap. 6. *expenditur, & num. 124.*
Pœnitentiariæ ſtylus in diſpenſatione utroque macchinante, & in abſolutione ab hæreſi, ibid. verſ. Porrò.
121 *Occultum propriè dicitur, quod ex ſui natura, vel ex accidenti probari non poteſt.*
122 *Nihil eſt propriè tale, quod non eſt ſimpliciter tale.*
123 *Verba ſecundùm propriam ſignificationem ſunt accipienda, & propria ſignificatio eſt, quæ ſtricta eſt, & non larga, & num. 127.*
125 *Accuſatus non ſtatim reus eſt, ſed qui convincitur criminoſus.*
Declaratur, n. 126.
126 *Accuſatio ſola, vel inquiſitio facit ut delictum non ſit occultum quoad hoc ut Epiſcopus non poſſit diſpenſare.*
127 *Diſpenſatus ab Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, licèt non ſit notorium, non eſt tutus in conſcientia ex ſententia Sac. Congregationis Concilii.*
128 *Occultum dici poteſt quod non eſt notorium, ſed Concilium Tridentinum non reſtringendum ad hanc acceptionem.*
129 *Occultum vix conſiderari poteſt in materia Bullarum contra bannitos, & extrahentes frumenta, & ideo hic caſus remittendi per Epiſcopos ad Sedem Apoſtolicam.*
130 *Occultum remanet delictum, etiam deductum ad forum contentioſum, ſi reus fuit abſolutus diffinitivè.*
Et quid ſi ab obſervatione iudicii, n. 133.
Et quid ſi mediis depravatis, & falſis teſtibus, num. 134.
Et quid ſi accuſator per annum tacuerit, n. 135.
Et quid ſi reus fuerit dimiſſus cum cautione de ſe repræſentando, num. 136.
131 *Reus quando diffinitivè abſolvatur ex capite innocentiæ.*
Et quando ab obſervatione iudicii tamquam non repertus culpabilis, num. 133.
132 *Innocentia verbum importat omnimodam carentiam criminis, & doli.*
136 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum inquiſitis de delicto, quod non potuit probari, ſi nec diffinitivè.*
137 *Nec alio modo fuerint abſoluti, ſed dimiſſi cum cautione de ſe repræſentando.*
138 *Occultum remanet delictum non obſtante ſententia Iudicis ſæcularis contra Clericum lata, & fama inde ſuborta, & n. ſeq.*
139 *Irregularis non eſt Clericus condemnatus à Iudice laico uti particeps homicidii, quod non commiſit, licèt contra eum eſſet publica vox, & fama.*
140 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in materia delicti ad forum contentioſum deducti, & per ſententiam puniti, & refellitur contraria opinio.*
141 *Occultum dicitur delictum ſi complicibus tantum ſit notum.*
142 *Socii criminis regulariter in criminalibus recipi non poſſunt, nec eis receptis creditur.*
143 *Etiamſi ſint duo, vel plures contra eandem proſonam deponentes.*
144 *Teſtes ubi ſunt prorſus inhabiles ad teſtimonium ferendum, numerus non ſupplet defectum.*
145 *Quod nihil eſt, ſupplementum non recipit.*
146 *Imperfecta plura in ſua ſpecie non faciunt unum perfectum.*
147 *Socii criminis in criminibus exceptis recipi poſſunt in teſtes, ſed probationem non faciunt.*
148 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum occultè excommunicato, qui publicè celebravit.*
Secus ſi publicè ſit excommunicatus, & celebraverit occultè, ibid.

V*Eſtra*. A Clerico fornicario non notorio licitè audimus Divina, & percipimus Sacramenta; ſed ſi eſt notorius, abſtinere debemus, non tamen eo animo, ut credamus officia, vel Sacramenta talium fore polluta. Hoc dicit Jo. And. Calderin. Bald. Butr. Cardinal. Anchar. Joan. de Anan. & Joan. à Capiſtrano. Vel aliter ſecundùm Abb. inhærendo verbis literæ: A Clerico fornicario quamdiù toleratur, nec habet operis evidentiam, licitè audiuntur Divina, & percipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta: A notorio verò abſtinendum eſt, non quia in Sacramento ſit defectus, ſed ad ipſorum fornicatorum emendationem. Hoc dicit, & ſunt duæ partes: conſtitutio & deciſio. Secunda ibi, *Cæterum*, & eſt famoſum cap. & multum difficile, ac ſolemniter repetitum ab Antonio de Butrio, & Jo. Calderino *vol. 4. Repetentium*, *fol.* 208. 1

Nota primò ibi, *Nullus audiat*. Verba imperativi modi æquipollere verbis præceptivis, ut hìc patet, *& in c. Nullus*, 32. *diſtinct.* Nam per hæc verba præcipitur, ut nemo Miſſam audiat Sacerdotis, quem ſcit indubitanter concubinam habere, ut hìc per Butr. *n.* 3. Abb. *in* 2. *not.* & Jo. à Capiſtran. *num.* 2. Ad quod vide bonum textum *in c. Quiſquis præceptis*, 14. *quæſt.* 1. licèt hoc non ſit generaliter verum, ut legitur, & notatur in Clem. *Exivi de Paradiſo*, §. *Cæterùm de ver. ſignificat.* Quòd tamen ſpectat ad caſum hujus Decretalis, indubitatum eſt ea verba eſſe præceptiva, quia hoc ſub præcepto formali interdicitur *in c. Præter hoc*, 32. *d. ſt.* ibi, *Præcipiendo mandamus, ut nullam Miſſam audiat Presbyteri, quem ſcit concubinam habere indubitanter*. 2

Secundò nota ibi, *quamtumcumque pollutus fuerit*, ex nequitia ſacerdotis Miſſæ ſacrificium non pollui, nec inquinari; quia virtutem, & efficaciam habet ex opere operato, ideſt, ex conſecratione Corporis, & ſanguinis Chriſti, in quo conſiſtit eſſentialiter oblatio, *cap. Utrum*, 3

Digitized by Google

de conſecrat. diſtinct. 2. *cap. ult.* 15. *quæſt.* 8. *d. cap. Præter*, §.
Verum 32. *diſt.* & patet ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 22. *de ſa-*
4 *crificio Miſſæ cap.* 2. ibi, *Et hæc quidem munda illa oblatio*
eſt, quæ nulla indignitate, vel malitia offerentium inquinari
poteſt. Et tenent Theologi omnes poſt D. Thom. *in* 3. *part.*
quæſt. 82. *art.* 6. tranſeunt enim Sacramenta per Sacerdo-
tes, ſicut tranſit aqua per lapideos canales, quæ nihil ger-
minat ſuper lapide, nec contaminatur, *ut in cap. Si juſtus*
fuerit, 1. *quæſt.* 1. Abb. *hic in* 4. *not.* Unde Auguſtin. *in cap.*
Intra Catholicam, eadem cauſ. & quæſt. Intra Catholicam,
inquit, *Eccleſiam in myſterio Corporis, & ſanguinis Do-*
mini nihil à bono majus, nihil à malo minus perficitur Sa-
cerdote, quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo
5 *perficitur Creatoris, & virtute Spiritus ſancti*. Quod egre-
giè explicat Scot. *in quodlib.* 20. §. *de ſecundo*, in hæc verba:
Sacerdos quantum ad virtutem ſacrificii eſt mere inſtrumen-
tum, quia organum inanimatum, licèt enim ſit organum vi-
vum quantum ad meritum perſonale in celebrando, quia ſic
mereri eſt ejus inquantum in ſe vivit vita gratiæ: tamen
quantum ad illud bonum, quod debetur virtute ſacrificii, eſt
organum præcisè ratione ordinis, & æque provenit effectus
iſte virtute ſacrificii, etiamſi miniſter in ſe non vivat vita
6 *gratiæ*. Hæc ille. Et ita hæc eſt differentia inter ſacerdo-
tem ſanctum, & profanum, quia oratio ſancti fulcitur
duplici merito; ſed profani unico tantùm, ſecundùm
Hoſt. *hic num.* 4. *in fin.* & Joan. Andr. *num.* 2. *circa fin. verſ.*
7 *inter ſacerdotem*. In oppoſitum tamen videntur Jura *in*
cap. ſic populus, 1. *quæſt.* 1. ibi, *Quamvis enim ſancta vi-*
deantur ſpecie ſui, quæ offeruntur à talibus; tamen quia
facta ſunt ab eo, qui pollutus in anima eſt, omnia polluen-
tur, & in cap. Multi eadem cauſ. & quæſt. ibi, *Polluimus*
itaque panem, ideſt, Corpus Chriſti, quando indigni acce-
dimus ad altare, & ſordidi mundum ſanguinem bibimus.
At reſpondetur, revera nullum polluere Sacramenta, ut hic
8 *dicitur*. *Quid enim firmum, & ſtabile, ſi ſanctitas incor-*
rupta corrumpatur, l. Si quemquam, C. de Epiſcopis, &
Cleric. Itaque ut legitur *in cap. fin.* 15. *quæſt. ult. non poteſt*
aliquis quantumcumque pollutus, ſacramenta divina pollue-
re, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt, nec
poteſt ſolis radius per cloacas, & latrinas tranſiens aliquid
exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiſcumque
9 *Sacerdos ſit, quæ ſancta ſunt coinquinare non poteſt. Id-*
circo ab eo, uſquequo judicio Epiſcoporum reprobetur, com-
munio percipienda eſt, quoniam mali bona adminiſtrando ſe
tantummodo lædunt, & cerea fax accenſa ſibi quidem de-
trimentum præſtat, aliis vero lumen in tenebris admini-
ſtrat; & unde aliis commodum exhibet, inde ſibi diſpen-
dium præbet. Sumite ergo intrepidi ab omni Sacerdote, &c.
Hæc ibi. Verumtamen pollutus quantum in ſe eſt, polluit
ſacramenta vel melius dicitur, polluere ſemetipſum. Et
ſic intelliguntur contraria, ut *cap. Secundum*, 19. *diſt. & d.*
cap. Si juſtus fuerit, 1. *quæſt.* 1. ſecundum Hoſt. *hic num.* 4.
Joan. Andr. 2. *verſ. Solutio*, Abbatem *num.* 2. *verſ. Jura ergo*,
& Jo. à Capiſtrano, *n.* 8.

Tertiò nota in verſ. *Cæterùm*, tres qualitates delicti:
quoddam eſt notorium, quoddam occultum, & quoddam
penè occultum. Item nota tria, ex quibus notorium in-
ſurgit, videlicet ex confeſſione, ex ſententia, & ex operis
evidentia. Sed de his latiùs dicam infrà in declaratione
materiæ.

10 Quartò nota, *in verſ. Sine dubitatione*. A Clericis for-
nicariis licitum eſſe divina myſteria audire, & Eccleſiaſtica
ſacramenta percipere ſi ſint occulti, ſeu ab Eccleſia tolera-
ti: ſecus verò ſi ſint notorii per operis evidentiam. Sed
hoc ultimum hodie corrigitur per Conſtitutionem Concilii
Conſtantienſis, ut dicam *infra in* 2. *quæſt. n.* 17.

11 Nunc pro declaratione textus,

QUÆRO primò, An Clericus fornicarius ſit ſuſpenſus
quoad ſe? Et dic breviter eſſe ſuſpenſum ſicut quilibet alius
exiſtens in peccato mortali, ut *c. ult. infr. eod.* Unde graviſ-
ſimè peccat celebrando, *c. Quotidie, de conſecratione, diſt.* 2.
cap. de homine, de celebrat. Miſſar. & tenet gloſ. *in cap. Te-*
ſtamentum, in verſ. humiliter, 6. *diſt.* & Abb. *hic num.* 4. Hæc
tamen ſuſpenſio quoad ſe non eſt cenſura Eccleſiaſtica de
12 qua loquitur textus *in cap. Querenti, de verb. ſignific. & de*
Cleric. excom. miniſtr. per tot. & ideò celebrando irregulari-
tatem non incurrit, cùm hoc non ſit in Jure expreſſum, *c.*
Is qui, de ſent. excomm. lib. 6. & ibi habes bonam gloſſam
13 *in verſ. In jure*. Certum eſt enim ſuſpenſionem illatam à
Deo irregularitatem non inducere, ut hic per Ancharan.
num. 12. *circa med. verſ. Præterea*, & Joan. de Imol. *in cap.*
fin. num. 6. *infra eod.*

QUÆRO ſecundo, An Clericus fornicarius ſit ſuſpen- 14
ſus quoad alios, ita ut peccent audientes ab eo divina, vel
percipientes Eccleſiaſtica ſacramenta?

Pro ſolutione diſtingue: nam aut eſt occultus, ſeu tole-
ratus, & non eſt ſuſpenſus quoad alios, & ideò alii non pec-
cant, ut hic probatur, *& in d. cap. ult. infr. eod.* Aut eſt no- 15
torius notorietate juris, id eſt, per confeſſionem ſponta-
neam in judicio factam, vel per ſententiam judicis: & tunc
eſt ſuſpenſus etiam quoad alios, & ideò licitum non eſt eum
audire, & peccant contrafacientes, quia veniunt contra
præceptum Eccleſiæ, ut ſimiliter probatur hic, *& in d. c. ult.* 16
Sed dubium eſt quid ſi ſit notorium notorietate facti, ut
quia palam, & publicè habet concubinam in domo, nec fuit
in judicio confeſſus, vel per ſententiam condemnatus. Et in
hoc ſunt principaliter duæ opiniones. Quidam enim, quos
tacito nomine recenſet Abbas *hic num.* 6. tenent ſine aliqua
monitione eſſe à talibus abſtinendum, ut videntur ſentire
multi *in cap. Si qui ſupra eod. & in cap. Si celebrat. de Cler.*
excom. miniſtr. unde Hoſt. *hic*, Jo. Andr. & Ant. de Butr. non
requirunt monitionem. Et pro hac opinione pondero text.
in d. cap. ult. infra eod. ubi primo deciditur Clericum in for-
nicatione prolapſum non debere in officiis evitari, quia
licèt ſit ſuſpenſus quoad ſeipſum, non tamen eſt ſuſpenſus
quoad alios, & mox ſubjungitur limitatio per hæc verba: niſi
peccatum hujuſmodi ſit notorium per ſententiam, ſeu per
confeſſionem factam in jure, aut per evidentiam rei, quæ
tergiverſatione aliqua celari non poſſit, & ſic æquiparantur
quoad hoc notorium juris, & notorium facti, nec ulla ſit
mentio de monitione, & idem patet in hac Decretali. Sed
Hugo, Laurentius, & Archidiaconus *in c. Nullus* 32. *diſt. &*
in c. Si quis 81. *diſt.* Jo. de Lignano & Card. *hic n.* 10. *in* 6. *oppoſ.*
& n. 12. cenſent, monitionem eſſe neceſſariam, quia popu-
lus niſi præcedat monitio, non videtur habere indubitatam
ſcientiam de concubinatu, ut Canones requirunt, cùm
poſſit Clericus habere aliquam excuſationem. Pro concor-
dia, hoc jure inſpecto, placet diſtinctio, in qua finaliter reſi-
det Abbas *hic n.* 6. *circa med. verſ. ſed cogitavi*, videlicet
quod aut fornicatio eſt adeò notoria, ut nullam habeat du-
bitationem, ſicut videmus in pluribus Clericis, qui tenent
ita publicè concubinas ſicut uxores, & palam nutriût filios,
ita ut nec ipſi hoc audeant diffiteri: & tunc eſt omninò à
talibus abſtinendum ſine alia monitione, & pro hac parte
facit textus *hic in fine*, ibi, *nec habet operis evidentiam*. Et
melius *in cap. Tua, & in d. c. ult. infra eod.* ubi non tantum
requiritur, ut factum ſit notorium, ſed etiam additur, ut
nulla poſſit tergiverſatione celari, nec ulla requiritur moni-
tio. Et ex contrario ſequeretur, ut numquam fornicatio
poſſet eſſe notoria: aut fornicatio non habet illam eviden-
tiam, ſed poteſt probabiliter tergiverſari, puta quia concu-
bina habitat cum matre Clerici, & aſſerit eam eſſe matris
pediſſequam, ſeu ancillam, vel quid ſimile: & tunc proce-
dit contraria opinio Hugonis, & ſequacium, ut expectetur
monitio, & ejus contemptus, & hanc putat Abb. eſſe
mentem juris.

Tu verò dicas hanc controverſiam, & diſtinctionem ho- 17
die ſublatam eſſe per Conſtitutionem Martini V. *Ad evi-*
tanda, in Concilii Conſtantienſi editam, quæ ad evitanda
ſcandala, & multa pericula, quæ conſcientiis timoratis con-
tingere poſſent, indulſit, ut nemo deinceps à communione
alicuius in ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione,
aut aliis quibuſcumque divinis, vel extra teneatur abſtinere,
vel aliquem vitare prætextu excommunicationis, ſuſpen-
ſionis, vel interdicti, niſi à judice ſpecialiter, & nomina-
tim fuerint denunciati, vel in ſententiam Canonis, *Si quis*
ſuadente, adeò conſtiterit incidiſſe, ut nulla poſſit tergiver-
ſatione celari. Quare illi tantùm excommunicati, ſuſpenſi,
vel interdicti dicuntur non tolerati ab Eccleſia, ut eos vita-
re teneamur, & ab eorum communione in divinorum au-
ditione, vel Sacramentorum perceptione, vel alias abſtine-
re, qui per ſententiam hominis ſunt nominatim denuncia-
ti, aut notorii Clericorum percuſſores. Idque jam more
Eccleſiæ receptiſſimum eſſe atteſtantur Cardin. Cajetan. *in*
Summa verſ. Excomm. major. & in 2. 2. *qu.* 2. *art.* 2. Sot. *in* 4.
ſent. diſt. 22. *q.* 1. *art.* 4. Navarr. *in Manuali c.* 27. *n.* 33. Covar.
in c. Alma mater p. 1. §. 2. *n.* 9. *verſ. Supereſt igitur*. Verba hu-
jus conſtitutionis retuli *in c. Quod à Prædeceſſore, n.* 54. *infra*
de

de ſchiſmat.& de illius auctoritate,& intelligentia egi latiſſimè ibi à *n.*39. *uſque ad n.*57. ubi plenè videas. Itaque Clericus concubinarius notorietate facti, ſeu per operis evidentiam hodie dicitur toleratus, nec ante denunciationem eſt ſuſpenſus quoad alios quantum ad hoc, ut non liceat ei communicare in divinis, & perceptione ſacramentorum, cujus oppoſitum hic deciditur.

18 Procedit autem hæc concluſio etiamſi teneamus opinionem, quam contra Innocentium, Joan.de Lignan.Cardin. & Anchar. tenet Abb. *hic n.*7. quod Clericus notoriè fornicarius per operis evidentiam ſit ipſo jure ſuſpenſus, non modò ſuſpenſione indirecta reſpectu audientium, quibus verba prohibitionis diriguntur, ſed etiam ſuſpenſione directa,per tex. *in c. Præter hoc,* 32.*diſt.* adeo ut celebrans efficiatur irregularis. De cujus opinionis veritate latiùs diſſeram *in c. final. in ult. not. infra eodem*. Quamvis, inquam, teneamus hanc opinionem Abbatis, nihilominus hodie à Clerico notorio fornicario,etiam per operis evidentiam utcumque ſuſpenſo ab officio ſuſpenſione directa licitè audire poſſumus divina, & percipere Eccleſiaſtica ſacramenta, quia ex præcitata Conſtitutione Conſtātienſis Concilii licitè communicamus ſuſpenſis non denunciatis per ſententiam hominis, etiam in ſacramentorum adminiſtratione, & aliis quibuſcumque divinis, ut oſtenſum eſt ſupra. Ea enim Conſtitutio vendicat ſibi locum etiam in Clericis notoriè fornicariis, ut tenet Navar. *in c.*1. §. *Laboret n.* 10.*de pœnit. diſt.*6. Gutier. *Canonicar.quæſt.lib.*2.*c.*7.*n.*85.Suar.*de Cenſur. tom.*5.*diſp.*31.*ſect.*4.*n.*16. *& tom.*3. *diſp.* 18. *ſect.*1. *& diſput.* 88.*ſect.ult. circa finem*. Nicol. Garz. *de Beneſ.part.*7.*cap.*14. *à n.*36. & alii Recentiores. Et quòd diximus de fornicariis, idem intelligas de quibuſcumque aliis criminoſis à Canone excommunicatis, ſuſpenſis, vel interdictis, non enim hodie prohibemur audire divina, & ſacramenta percipere, niſi ab iis, qui propter crimen per ſententiam hominis ſunt publicè ſuſpenſi, excommunicati, vel interdicti, necnon ab iis, qui ſunt notorii Clericorum percuſſores, & ſic inutilis eſt hodie diſtinctio quam facit Abb. *hic num.*9. inter ſuſpenſos ſeu præciſos ab homine, & ſuſpenſos à Canone, & eos, qui nec ab homine, nec à Canone ſunt ſuſpenſi, ſed jacent in peccato; Quandoquidem ex dicta Conſtitutione *Ad evitanda*, ſolum diſtinguimus, an ſint nominatim denuntiati, & notorii Clericorum percuſſores necne, & reliquis omnibus criminoſis etiam notoriis per operis evidentiam, & cenſura irretitis à Canone licitè communicamus, ut dictum eſt.

20 Nunc deſcendamus ad materiam notorii. Et ad pleniorem intelligentiam, & declarationem terminorum, præmittendum eſt pluribus, & variis modis ad notitiam veritatis perveniri, & quemlibet modum habere ſuum proprium,& peculiare nomen,ut hìc plenè per Joan. Cald.*n.*27. Anton. de Butr. *n.*30. Petrum de Anchar. *n.*13.& Abb. *n.*10. *circa finem,verſ. Ad primum, & n.ſeqq.* & alios communiter. Sunt enim Argumentum, Præſumptio, Indicium, Fama, Rumor, Occultum, Publicum,Manifeſtum, & Notorium.

21 Argumentum, ſecundum Calder. *hic n.*28. eſt illatio rei dubiæ fidem faciens; de quo loquitur *c. in quadam*, *infra de celebrat. Miſſar.* ibi, *nec verò poſſet argumento probari*, vel ſecundum Anton. de Butr. *hic ſub n.*30.*col.*11.*ante med.* Argumentum eſt rei dubiæ oſtenſio in gradu materiæ ſubjectæ poſſibili. Et hoc dupliciter ſumitur: Primò ſtrictè pro diſcurſu intellectuali in finem ſcientiæ, ut ſillogiſmus, & enthymema: & hoc ſpectat ad Dialecticos, & dividitur in quatuor ſpecies, ut notat Calder. *in rubr.ſupra de Sum.Trin. & fid. Cathol.* & interdum eo utitur etiam judex in concludendo ex probationibus, *ut in l. optimam, C. de contrahen.& committen. ſtipulat. & in cap. ex tenore de teſtib. cum ſimilib.* Nam ſi Titius hodie eſt Romæ, ſequitur ut non ſit Pariſiis, & hæc illatio ſi trahat originem à ſenſu corporeo, fit ex argumentis, ut hìc patet, *& in c. Cùm ex injuncto de hæret.lib.* 6. Deinde ſumitur argumentum largè ſecundùm Calder. *hic n.*28. prout mentem, vel intellectum arguit, ideſt de ignorantia reprehendit. Et ſic omne id per quod intellectus illuminatur qualitercumque dicitur argumentum. Unde etſi non jure,aut verè inferat, tamen ſi ad intellectum informandum inducitur, argumentum dici poteſt, *ut d.cap. Cùm ex injuncto*, ibi, *Quod ſi fortè quis arguet, &c.* & ſic ſumptum comprehendit omnem probationis modum plenum, ſemiplenum, & debilem, *ut l.*1. *ff.de teſtib. cap. Sola* 4.*quæſt.*3. *cap. Sunt quorum* 2. *quæſt.*6. *cap. Præterea, in fin. ſupra de teſtibus, & l.* 2. *Cod. Quor. appell. non recip.*

Præſumptio, ſecundum Speculat. *in tit. de præſumpt. in princ.* eſt argumentum ad credendum unum factum ſurgens ex probatione alterius, puta ex cohabitatione perſonarum ſuſpectarum præſumitur coitus, *c. Nec aliqua,*27.*q.*1.*c. Dixit Dominus,*32.*q.*1.*cap. Literis de præſumpt.* Vel præſumptio eſt cognitio ex circumſtantiis reſultans, *cap. ex ſtudiis, & per totum, ſupra de præſumpt.* ſecundum Calder. *hic n.* 29. Alex. 22
*conſ.*89.*Viſo themate n.*7. *& ſeq.verſ. & ſimiliter lib.*3. Unde variatur,debilitatur,& fortificatur plus,& minus,prout ſuadent circumſtantiæ,ex quibus reſultat, de quo plenè *in cap. Ferrum,*50.*diſt.in c. Is qui de ſponſal.in c. Primo ſemper,*2.*q.*1. *in cap. Quanto de præſumpt.* & in Speculatore *eod.tit. de præſumpt.* Quo fit,ut quædam præſumptio ſit temeraria,quæ re- 23
jicitur, *cap. Oves* 6.*q.*1. quædam probabilis,quæ quandoque purgationem indicit, *infra de purgat. Canonica per tot.* quædam violenta, quæ ſic appellatur, quia in applicando animum violentat mentem Judicis,& ideò ſufficit ad condemnationem, *ut c. Afferte de præſumpt. & d.c. Dixit Dominus,* 32.*qu.*1. & notat gloſ.1. *in d.c. Quanto eod.tit.* Speculat.*d.tit. de præſumpt.*§. *Species, n.*1. & Butr. *hic n.*30.*col.*11.*poſt me-* 24
dium verſ. Secundus gradus. Rurſus alia præſumptio eſt legis, vel Canonis, ſeu Juris, & de Jure, quæ probationem in contrarium non admittit: alia eſt Juris tantùm, contra quam admittitur probatio, alia hominis, alia naturæ, alia facti, ut diſtinguit, & declarat gloſ. *in c. Is qui fidem, in ver. contra præſumptionem, infra de ſponſal.* 25

Indicium ſecundùm Jo. Andr. *in Addit.ad ſpeculat.in tit. de Probat.* §. *Videndum, n.*19. *lit. E.* eſt notabile ſignum maleficii, vel alterius rei ad ipſius veritatem habendam: Vel indicium eſt ſignum, ex quo procedit præſumptio, ſecundum Calder. *n.*30. vel informans animum ad ſuſpicandum, ſecundum Anton.de Butr. *ubi ſupra*. Vel aliter ſecundum Abbatem *n.*12.*in fin.* Indicium propriè eſt notabile ſignum alicujus dicti, rei, ſeu facti, quod ſubjicitur neceſſitati probandæ, & largo modo argumentum poteſt dici indicium, ut dicitur *in cap. Forus, de ver. ſignificat.* & dicitur Indicium ab indicando, id eſt monſtrando, *c. Qui cum fore, infra de fort.l. ſolent, ff. de præſcript. verb. Cæterum*, quamvis proportionetur indicium ad quemlibet gradum probationis, tamen ſumitur potiùs in jure pro gradu animo Judicis ſuſpicionem ingerente, ut dicit Jo. Andr. *in Addit.ad Specular.loc.citat.* & Guliel.de Suza *in quæſt.Statutorum ſub litera S.* quos refert, & ſequitur Butr. *ubi ſupra*. 26

Fama duplex eſt, ſcilicet de homine, & inter homines. 27
Fama de homine eſt illæſæ dignitatis ſtatus vita, & moribus comprobatus, *l. Cognitionum,* §. *exiſtimatio, ff. de variis, & extraordinar. cognit.* prout originaliter deſcripſit, gloſ. *in c. Infames in ver. Infamia,* 3. *qu.* 7. Speculat. *in tit. de notoriis criminibus,* §. *Fama, in princ.* Salycet.poſt Jacob.de Aren. *in l.ea quidem n.*92.*C.de Accuſat.* Calder. *hic num.*1. & alii poſt
eum. Hæc tamen deſcriptio convenit bonæ famæ dumtaxat: nam ſi mala eſt, vulgò quidem fama vocatur, ſed debet dici opinio voce pupuli nunciata: propriè autem loquendo, & ab excellentiori extremo non poteſt eſſe niſi bona ſit, quia fama eſt argumentum virtutis, ut eleganter in- 28
quit Bald. *in c.in Geneſi n.*66.*ſupra de elect.* Et hanc famam, qui negligit crudelis eſt, *c. Nolo,*12.*q.*1.Unde Apoſtolus 1. *ad Corinth.*9. *Expedit magis mori, quàm ut gloriam meam quis evacuet, c. Sacerdos,*1.*qu.*2. & curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam mille theſauri magni,& pretioſi, *ut Eccleſiaſt.*41. Item melius eſt nomen bonū quam unguenta pretioſa, *ut Eccleſiaſt.*7. Item lux oculorum lætificat animam,fama bona impinguat oſſa, *ut Proverb.*15. Unde quamvis principaliter ſit cavendum de bona vita: tamen quantum poſſibile eſt,curandum eſt etiam de bono nomine, & bona fama,ne proximi ſcandalizentur, *c. Inter ver-* 29
ba, 11.*q.*3. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra,aliis fama, *c. Non ſunt,ead.cauſ.& quæſt.* Quòd ſi de hac fama dubitetur in loco converſationis eſt quærendum, *c. Poſtquam, & c. Scriptum,de elect.c. Cùm in juventute,de præſumpt.c.penult. & cap. Cùm dilectus,de purgat.Canonic.* Salicet. *in d. l. ea quidem, n.* 30
103.*C.de Accuſat.* Famæ contrarium eſt infamia, ſcilicet læſæ dignitatis ſtatus, vita, & moribus reprobatus, ſecundum Calder. *hic n.*31.& Salycetum *in d.l.ea quidem,num.*92. *verſ. Mala verò*. Quæ quomodo contrahatur,habetur *in* §. *Tria ad fin.*3.*q.*7. & quomodo aboleatur, *in c.*2.6.*q.*1. Infamia alia juris,alia facti,ut notat præcitata gloſ. *in c. Infames,* §. *Porrò,* 31
3.*q.*7. Infamia juris eſt, quæ à jure irrogatur, cùm quis per 32
ſen-

ſententiam de crimine publico condemnatur civiliter, vel
criminaliter, aut de delicto privato, ſi ſit tale, quod deſcen-
dat ex actione famoſa, l. Infame, ff. de public. Iudic. & non
agatur civiliter, ſed criminaliter, l. 2. ff. de crimin. Stellion. ni-
ſi in caſibus, ſed quibus in eadem gloſſ. poſt med. verſ. Sed ſi
33 civiliter. Infamia facti eſt cùm quis aggravatur, vel infama-
tur apud bonos, & graves, de quo agitur in l. 2. & l. Licet, ff.
de obſeq. à liber. c. Sunt plurimi, 6. qu. 1. Scilicet, quando læſa
eſt fama alicujus propter factum quod commiſit, apud bo-
34 nos, & graves. Et hanc infamiam omninò removere ſolius
Dei eſt, c. Ex tuarum, & ibi gloſſ final. de Purgat. Canonica.
35 Ex infamia tamen ſurgente à malevolis, & inimicis non po-
teſt procedi contra aliquem, c. Caveant, 3. q. 9. c. Qualiter, il
ſecondo de accuſat. & notat Innoc. in c. Tua n.... ibi, Hoc ad-
ducit inquiſitionem, niſi à recto homine æmulo, vel inimico ha-
36 beat originem, infrà eodem. Quia quod ab inimicis, & æ-
mulis oritur, ſuſpicione, vel invidia non caret, l. 1. C. Si quis
imper. maledix. & ſequitur Baldus in d. c. Tua nu. 3. verſ. Sed
Iudex, & Salycet. in d. l. Ea quidem n. 104. verſ. Interdum, C.
37 de accuſat. Eſt & tertia ſpecies infamiæ, quæ appellatur Ca-
nonica, de qua c. 2. 6. qu. 1. & ibi per Archid. n. 2. & in cap. Si
Epiſcopus n. 2. 50. diſt. & in c. Teſtes, 2. 4. 7. Et hæc irrogatur ex
quolibet peccato mortali, in c. omnes, & ibi gloſſ. 1. 6. qu. 1. &
abolετur per pœnitentiam quando orta eſt ex crimine oc-
culto, ſed non quando ortum habuit ex crimine manifeſto,
gloſſ. in c. Illi qui, in ver. Niſi, ead. cauſ. & quaſt. Speculat. in
tit. de teſte, §. Opponitur num. 86.

38 Fama inter homines eſt publica, ſeu famoſa, & com-
munis inſinuatio, vel proclamatio ex ſola ſuſpicione,
& certo auctore proveniens, cap. Sicut nonnulli, 46. diſt.
cap. Sanctum in fine de conſecr. diſtin. 4. cap. Cum inſinuan-
te, de Purgatione Canonis, & infra, cap. Proximo, & ſic
deſcribitur à Joan. Andr. hic num. 9. verſ. Fama verò inter
homines: & Calderin. num. 32. vel ſecundùm Speculat. in
tit. de Notor. crimin. §. Fama num. 1. & 2. & eundem Cal-
der. ubi ſuprà; eſt vulgi loci, ſeu majoris partis vehemens
opinio rei, de qua quæritur, conſentiens cap. Inquiſitio-
nis, in fin. infrà de accuſat. l. 3. §. ejuſdem, ff. de teſtam. cap.
Sæpe, 4. quaſt. 3. cap. Litteris, & cap. Tertio loco, ſuprà de præ-
ſumpt. vel ſecundùm Bart. in l. de Minore, §. Plurimum nu. 7.
39 de quæſtion. Fama eſt communis opinio voce manifeſtata
ex ſuſpicione proveniens: & groſſo modo dicitur, Vox
populi; & in vulgari dicimus, Vox populi, vox Dei,
quia opinio, in qua omnes concurrunt, vel major pars,
præſumitur in ſe habere rationem, ut Bald. inquit hic n. 2.
40 & in cap. Quoniam num. 62. ſuprà de probat. & eſt pica rei
geſtæ, vel quæ reputatur pro geſta, ut idem ait in dict. cap.
41 in Geneſi num. 64. de elect. Utramque famam de homine,
& inter homines ſic deſcribit ipſe Bald. in cap. Dilecti nu. 3.
de appellat. Fama naturalis eſt ſtatus hominis ex radice
42 naturæ proveniens, & inhærens. Fama vulgaris eſt publicus
præco virtutis, infamia vitiorum, & in cap. Tua num. 2.
infrà eodem. Fama, inquit, quoad ſe, ideſt, in ſe ipſa, eſ-
ſentialiter, & verè eſt veritas, & integer ſtatus bonæ opi-
nionis, ſed quoad alios eſt proclamatio, & murmuratio
populi, & infrà num. 5. Fama famans eſt vox in auribus po-
puli ſonans, materiam autem famæ, & infamiæ latè pro-
ſequitur Speculat. in tit. de Notoriis criminibus dict. §. fama,
& Joan. Andr. ibi in Addit. & Salyc. in d. l. Ea quidem, Cod.
de accuſat. ubi eam declarat per novem quæſtiones à nu. 92.
uſque ad finem.

43 Qualiter autem reſtituatur fama ſubtracta; Dicas de-
tractorem poſſe alicui auferre famam tripliciter. Primò,
verum dicendo, & juſtè, puta cùm aliquis crimen alte-
rius prodit ſervato ordine charitatis, Matthæi 18. Si pecca-
verit in te, &c. & cap. Si peccaverit, 2. qu. 1. & tunc non
tenetur ad reſtitutionem famæ. Secundò, falſum dicen-
do, & injuſtè; & tunc tenetur famam reſtituere confiten-
do ſe falſum dixiſſe, & injuſtè, & in præſentia eorum,
coram quibus infamavit eum, quantum fieri poteſt, ut ſi
occultè, occultè; ſi palam, palam, ut cap. Quidam, 5. qu. 1. &
in 4. ſentent. diſt. 15. per Ricchard. & Scot. Tertiò, verum
dicendo, ſed injuſtè, ut quia prodit crimen alterius verum,
ſed contra ordinem charitatis; & tunc tenetur reſtituere
famam quantum poteſt ſine mendacio, ut dicendo ſe malè
dixiſſe, & injuſtè diffamaſſe. Quod ſi non poſſit ei commo-
dè famam reſtituere, debet ei aliter recompenſare ſicut in
aliis injuriis, ut c. 1. de injur. & damn. dat. Et probantur hæc
in c. 1. Si res, 14. qu. 6. & in cap. Falſas, de pœnit. diſt. 5. & per
D. Thom. in 2. 2. qu. 62. art. 2. ad 2. & q. 73. art. 2. in corp. & in
4. ſent. d. diſt. 15. qu. 1. art. 5. qu. 2. ad 1. & Jo. à Capiſtrano hic
num. 26. verſ. Qualiter autem reſtituatur.

Rumor eſt particularis inſinuatio, ſeu proclamatio, cap. 44
Super eo, infrà de eo, qui conſang. uxor. ſuæ, ex ſola ſuſpicione,
cap. Oſius de elect. & incerto auctore proveniens, c. Veniens
circa princip. de Regular. Hoſt. hic n. 3. Joan. Andr. n. 11. Cald.
num. 33. & alii communiter Speculat. in tit. de Notor. crim. §.
Nunc de rumore num. 1. Et ex hoc patet in quo differat à fa-
ma, quia rumor ab incerto, fama à certo procedit auctore.
Item differunt ratione materiæ, quia fama majoris partis vi-
ciniæ, rumor autem alterius partis, vel minoris, ut mediæ,
tertiæ, vel quartæ, ſecundùm Anton. de Butr. hic num. 30. col.
12. in princip. verſ. Ad gradum, & ante eum Hoſt. in d. c. Su-
per eo n. 1. in verb. Aliqua pars, ubi ait, rumorem dici clamo-
rem alicujus partis viciniæ, famam verò totius civitatis, &
ſic rumor eſt quid minus, quàm fama, ſecundùm Abb. hic n.
12. in fin. verſ. Rumor vero, & ſentit gloſſ. ult. in d. c. Super eo.
Præterea, ut inquit Baldus in præallegat. c. Proximo n. 5. infrà
eod. Fama vires ſuas eundo, & perſeverando extendit. Un-
de Virgilius 4. Æneid. Fama malum, quo non aliud velo-
cius ullum, Mobilitate viget, viresque acquirit eundo, jux-
ta illud Pſalm. 18. In omnem terram exivit ſonus eorum, &c.
Rumor autem quandoque citò deficit, ut l. fin. ff. de heredib.
inſtituen.

Occultum propriè dicitur, quod nulla ratione probari 45
poteſt, cap. unico, infrà ut Eccleſiaſt. Benef. Speculat. in tit. de
Notorio, §. Nunc de occulto n. 1. & hic tradunt Hoſt. num. 14.
Jo. Andr. n. 12. Caldet. n. 34. Henric. Boich. num. 5. Butr. nu. 3.
poſt princip. Cardin. nu. 18. Anchar. nu. 14. Abb. num. 10. in fin.
verſ. Occultum propriè, Jo. à Capiſtrano n. 40. & nullus diſcre- 46
pat; & ideò ſolius Dei judicio relinquitur, c. Conſuluiſti, verſ.
Spontanea, 2. quæſt. 5. cap. Omnia, 6. qu. 1. c. Erubeſcant, 32. diſt.
cap. Sicut tuis, in fin. & cap. ſeqq. de Simonia. Facit text. in l.
duo ſunt Titii, ff. de teſtam. tutel. quia latentia peccata vindi-
ctam non habebant, c. Chriſtiana, 32. qu. 5. gloſſ. hic in verb.
Occultum, ideſt humano judicio non ſubjiciuntur, ut hic in 47
gloſſ. marginal. in eod. verb. Occultum. Adverte tamen, quia
Eccleſia in genere damnat, & verbalem pœnam infligit
pro crimine occulto, ſed occultum peccatorem ſpeciali-
ter, ideſt manifeſtè, & ſpecificè non punit, ideſt, non publi-
cè, niſi fiat fides. Et ita intelligas jura præallagata. Et quod
notatur in Clemen. Multorum, ad fin. de Hæret. ſecundùm
Calder. hic d. num. 34. & Cardin. num. 18. verſ. Sed in genere
quandoque punitur. Et adde quod in propoſito ſcripſi in c. Do-
lores à num. 23. uſque ad num. 65. infr. de celebrat. Miſſar. ma-
ximè num. 58. & n. 64.

Penè occultum eſt ſingularis, & privata inſinuatio ex 48
ſcientia, & certo auctore proveniens, ut deſcribit Alberic.
in Dictionar. in ver. Occultum, verſ. Penè occultum eſt. Et di-
citur quod per paucos, vel difficulter probari poteſt, puta
per duos, vel tres, aut quinque: nam ſecretum dicitur, quod 49
fit in præſentia quinque perſonarum antequam judicialiter
ſit diſcuſſum, ut §. Hæc ergo ſecreta circa medium, verſ.
Filiam namque Archiſynagogi, & ibi notat gloſſ. in verb.
Secreta, poſt cap. Quis aliquando, de pœnit. diſt. 1. & ideò do-
nec clarè fiat fides, ab Eccleſia toleratur, ut hic; & notant
Speculat. in tit. de Notor crimin. §. Penè occultum n. 1. Hoſt. hic
n. 15. Calder. n. 35. Abb. num. 11. Jo. Andr. Henric. Boich. Butr.
& alii in locis proximè citatis. Et dicitur penè occultum ad 50
differentiam occulti ſimpliciter, quia dictio, pene, diminuit
aliquid de ſignificatione ejus, cui adjicitur cap. Duαum, il
1. de elect. ſicut dictio, quaſi, c. Relatum, & ibi gloſſ. 1. de offic.
delegat. Itaque in hoc differunt occultum, & penè occultũ;
ſecundùm Cardin. hic nu. 18. quia occultum dicitur actu, & 51
habitu; penè occultum actu, ſed non habitu. Occultum
non eſt poſſibile, ut unquam manifeſtetur, vel ſaltem per
modum probationum probari non poteſt, & ideò non ca-
dit niſi ſub punitione Eccleſiæ. Illud dicitur occultum pro-
priè; hoc verò non dicitur propriè occultum, ſed quaſi oc-
cultum, ut in textu. Moderni tamen Theologi accipiunt
occultum, prout contra diſtinguitur à publico, ut dicam
infra num. 113.

Publicum eſt nomen generale, & verificatur in notorio, 52
& quandoque in fama, ſecundùm Abb. hic n. 11. verſ. Publi-
cum verò. Unde notorium poteſt dici publicum ſicut id,
quod conſtat per famam, ut eſt textus in c. Tua infrà eodem,
& idem quaſi de manifeſto ſecundum eum. Unde, ut in-
quit Bart. per illum textum in l. 1. §. Conſequens num. 1. ff.
de

de ſuſpect. tutor. Publicum eſt illud, quod omnibus patet: Item illud, quod ponitur in porta alicujus Eccleſię, dicitur eſſe publicum, ut idem Bart. notat in Auth. *Quomodo opor-*
53 *teat Epiſcop.* §. *Sed neque num.* 2. Ad hoc tamen, ut quid dicatur eſſe publicum, non requiritur ut ipſius notitia ſingulorum auribus inculcetur, ſed ſatis eſt ut publicè ſit actum, ut legitur *in cap.* 1. *ſuprà de poſtulat. Prælator.* & idem Abb. tradit *in conſ.* 99. *Illud in præſentiarum n.* 1. *lib.* 1. & dicitur quandoque publicum, quod probari per teſtes poteſt, ut per eum, qui ad hoc allegat gloſſam noſtram *in verb. Notorium*, & ſecundùm hoc pro eodem accipiuntur penè occultum, & publicum, quorum oppoſitum eſt occultum, ut latiùs dicetur infrà *num.* 121.

54 Manifeſtum ſumitur duobus modis, ſecundùm Cald. *hic num.* 36. & Cardin. *num.* 19. videlicet eſt genus, & includit ſub ſe manifeſtum, ut eſt ſpecies, & notorium. Unde vera eſt aſſertio; Omne notorium eſt manifeſtum, *cap. Cum olim, & cap. Super quibuſdam, de verb. ſignific. c. Manifeſta, & c. de manifeſta,* 2. *qu.* 1. Sed non convertitur, quia aliqua dicuntur manifeſta non notoria, & tunc eſt ſpecies à notorio diſtincta, quia non patet, ſed de facili poteſt patere, vel probari, *cap. Eorum,* 11. *qu.* 3. Probatur hæc diſtinctio *in cap. De hoc, infrà de Simonia.* Et adde Feder. de Sen. *in conſ.* 8. incip.
55 *Quæſtio quomodo accipiatur manifeſtum, per totum.* Eſt autem manifeſtum, prout diſtinguitur à notorio, publica, ſeu famoſa inſinuatio, vel proclamatio, & communis ex certa ſcientia, & certis auctoribus proveniens, & ſic deſcribitur à Speculatore *in tit. de Not. crimin.* §. *Sequitur de manifeſto num.* 1. Joan. Andr. *hic nu.* 9. *in fin.* Calder. *n.* 36. *verſ. Eſt autem manifeſtum,* Butr. *n.* 33. Henric. Boich. *num.* 2. & Abb. *n.* 12. Dicitur famoſa inſinuatio, vel proclamatio, quia oportet, ut fama concurrat cum veritate ad inducendum mani-
56 feſtum. Et ex hoc aſſignari poteſt ſubtilis differentia inter publicum, & manifeſtum, ſecundùm Ant. de Butr. *ubi ſupra,* videlicet ut illud dicatur publicum, quod eſt factum præſentibus multis, ſed non eſt famoſum. Ad hoc bonus text. *in cap.* 1. *ſuprà de poſtulat. Prælator.* Manifeſtum verò, quod ſecum habet famam; & ſecundùm hoc omne manifeſtum habet in ſe publicum, ſed non omne publicum habet manifeſtum: & ſic illam proportionem habet manifeſtum ad publicum, quam habet notorium ad manifeſtum, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſuprà *num.* 54. Sequitur in deſcriptione verſ. *communis*, quia manifeſtum debet eſſe multorum; nam ſatis non eſſet duos, vel tres teſtes hoc ſciviſſe, ut ſic differat à probatione, & à publico, ad quod ſufficiunt
57 duo, vel tres teſtes, ut dixi ſuprà *nu.* 52. Quot autem requirantur ad inducendum manifeſtum, Doctores non conveniunt, & fortè ſufficiunt decem, ut dicit gloſſ. 1. *in c. de manifeſta,* 2. *qu.* 1. per text. *in cap. Unio, verſ. Sed & hoc,* 10. *qu.* 3.
58 Nam decem homines faciunt plebem, ſeu populum, ut ibi notat gloſſ. *in verbo Mancipia,* & Archid. *num.* 7. gloſſ. *in c.* 1. *in verb. Duo, de elect.* Bart. *in l. Prætor, la* 2. *in princ. n.* 2. & 3. *ff. de vi bonor. raptor.* & ex hoc inferunt gloſſ. & Archid. *in d. c. Unio*, ut decem poſſint infamare Presbyterum juxta text.
59 *in cap. Presbyter ſi à plebe,* 2. *quæſt.* 5. ubi Presbyter à plebe ſibi commiſſa mala opinione infamatus, ſi Epiſcopus legitimis teſtibus hoc probare non potuerit, jubetur ſuſpendi, ne populus in eo ſcandalum patiatur, ut ibi dicitur: Sive ergo à decem, ſive à pluribus de ſuis ſit infamatus, dicitur infamatus à plebe; quia nomine plebis etiam decem intelliguntur, ſecundùm Hugon. & Archid. *d. num.* 7. & ideò indicenda eſt illi Canonica purgatio, ut optimè probatur *in cap. Omnibus poſt medium, verſ. Ipſe ergo Sacerdos,* 2. *qu.* 5. ubi Leo Papa ad Carolum Magnum ſcribens ſic ait: [Ipſe ergo Sacerdos ſi ſuſpicioſus, aut incredibilis ſuo Epiſcopo, aut reliquis ſuis Conſacerdotibus, ſive bonis, & juſtis de ſuo po-
60 pulo, vel de ſua plebe hominibus fuerit: ne in crimine, aut in prædicta ſuſpicione remaneat, &c. ſe ſacramento coram populo ſuper quatuor Euangelia dato, purgatum Ec-
61 cleſiæ reddat.] Hæc ibi. Pauci ergo non infamant, *cap. Inquiſitionis in fin. de accuſat.* & tot hominum clamor facit famam, ſeu manifeſtum, quot ex clamore ſcandalum ſuſcitatur, *cap. Qualiter eodem tit.* ut dicunt Joan. & Vincentius *in d. c. Inquiſitionis,* relati ab Archidiacono *in d. cap. Unio num.* 7. *verſ. Sed pauci non infamant,* 10. *qu.* 3. & idem innuit ibi Goffred. qui exponit verbum, *Paucorum,* ideſt duorum, vel trium. Et ſatis eſt fama loci ſi ſit fama populi, ut ſatis clarè innuit præallegatum *cap. Omnibus*, ſecundùm Archid. Nec diſſentit Anton. de Butr. *hic dicto num.* 33. dicit enim ad indicendum manifeſtum in acclamatione tot homines requiri, quot famam inducant; & ita exigi, ut hoc acclametur à majori parte populi, *& infra eod. nu. verſ.*
Quot autem exigantur, concludit non poſſe dari certam 62
doctrinam, quot homines requirantur ad inducendum manifeſtum, & ideò hoc relinquendum arbitrio judicantis, dummodò non excedant majorem partem populi, vel viciniæ; quia ſic eſſet notorium, credit tamen ad hoc ſufficere decem homines per ea, quæ notat Cyn. *in l. Ea quidem, Cod. de accuſat.* & ſic concordat cum gloſſ. *in cap. de manifeſta,* 2. *qu.* 1. licèt eam non allegat. Adjicitur in deſcriptione ex certa ſcientia, & certis auctoribus, quia ad hoc ut ſit manifeſtum, oportet ut aliqui pręſentes fuerint, à quibus ortum habuerit, quive ex certa ſcientia poſſint de hoc deponere, quia fuerunt præſentes, & aliquo ſenſu naturali, ſecundùm quod rei natura exigit, id perceperint. Et hinc apparet differentia inter famoſum, & manifeſtum; nam in famo-
ſo ſufficit ſola ſuſpicio. Item in famoſo ſufficit, ut fama 63
habuerit ortum à certo auctore, & exindè acclamet tota vicinia, vel major pars, nec eſt neceſſe, ut oſtendantur plures auctores, qui hoc habuerint ex certa ſcientia, vel pręſentia. Sed in manifeſto oportet, ut plures adfuerint auctores, qui per certam ſcientiã, & ſenſum corporeum hoc apprehenderint, & ſuper hoc poſſint teſtimonium perhibere, ſecundùm Ant. de Butr. *hic d. n.* 33. *circa fin.* Facit ad hoc quod notatur in *d. c. de manifeſta,* 2. *qu.* 1. & per Legiſtas, maximè Baldum in *l. De minore,* §. *plurimum num.* 9. *ff. de quæſtion.* & notatur *in c. Qualiter, il* 2. *& c. Cùm oporteat, infrà de accuſat.* & per Ar-
chid. *& in cap. Omnibus,* 2. *qu.* 5. & hæc vera ſunt ſumendo 64
manifeſtum, prout contradiſtinguitur à notorio, & pene occulto. Verùm prout contradiſtinguitur ab omninò occulto, manifeſtum dici poſſet omne probabile, quod duo teſtes ſcirent. Ad hoc quod notatur *in c. Ex tenore, de tempor. ordinat. & in c. Cùm Vintonien. de elect.* Imò poſſet etiam dici manifeſtum non occultum, quod unus tantùm vidit, §.
Sed ſciendum, 2. *qu.* 1. Et ita accipitur *in l.* 2. *& in l. ſeqq. ff. de* 65
furtis, & ſic dicimus furtum manifeſtum, & non manifeſtũ, ut in dictis juribus, ſecundùm Anton. de Butr. *hic n.* 33. *in fin.*

Expeditis neceſſariis præludiis ad intellectum Decretalis, 66
ſupereſt, ut deſcendamus ad materiam notorii, quæ difficilis eſt, & involuta: nam ut ait gloſs. 1. *in cap. Manifeſta,* 2. *quæſt.* 1. quotidiè de notorio loquimur, & quid ſit notorium ignoramus. De quo per Innocen. & Hoſt. in *cap. Tua, infra eodem,* & per Speculator. *in tit. de notoriis criminibus,* §. *Item de notor.* Salyc. *in l. Ea quidem à nu.* 58. *uſque ad num.* 89. *Cod. de accuſat.* Et per Doctores hic, maximè per Butr. *à num.* 29. *uſque in finem.* Ego circa hanc materiam hunc ordinem ſervabo. Nam primò quæram quid, & quotuplex ſit notorium, & quælibet ejus ſpecies. Secundò, quot hominum ſcientia requiratur ad inducendum notorium. Tertiò, numquid in notorio ſit ſervandus Ordo Juris, & præcipuè an requiratur citatio, vel ſententia. Quartò, numquid in notorio requiratur probatio. Quintò, quot teſtes requirantur ad probandum notorium. Sextò, An à ſententia ſuper notorio detur appellatio. Septimò & ultimò, an occultum crimen, vel impedimentum in decreto Concilii Tridentini *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. & in litteris S. Pœnitentiariæ accipiatur, prout diſtinguitur contra publicum, & notorium.

Redeo igitur ad primum. 67

QUÆRO, Quid & quotuplex ſit notorium, & quælibet ejus ſpecies?

Notorium in genere, ſumptum prout complectitur om- 68
nes ejus ſpecies, ſic definitur ab Antonio de Buttrio *hic n.* 31. videlicet: Notorium eſt probatio indubitata, & finita, nulla diſcuſſione egens. Sed meliùs ſecundùm Salycetum *in d. l. Ea quidem num.* 58. *Cod. de accuſation.* neutraliter, & in genere ſumptum ſic poteſt deſcribi, videlicet; Notorium eſt jus, vel factum tranſiens in notionem omnium, vel majoris partis eorum. Nam per majorem partem totus populus repręſentatur, ut *l. Nulli, & l. Planè, ff. Quod cujuſque univerſ. nomin. & l. Quod major, ff. ad municipale, & l. Illud,* §. *Refertur, ff. de regul. jur.* Et dicitur notorium à notione, quia tranſit in cognitionem omnium, ut per eum.

Notorium eſt triplex ſecundùm gloſ. *hic in ver. Notorium,* 69
& in d. c. Manifeſta, 2. *q.* 1. Innoc. *in c. Tua nos n.* 2. *infr. eod.* & alios communiter, videlicet juris, facti, & præſumptionis. Et quamvis Calderin. *hic num.* 36. *verſ. De notorio,* & Abb. *num.* 14. dicant ſub notorio juris includi etiam notorium

præ-

præſumptionis; & ſic faciant diſtioctionem bimembrem,
ſcilicet juris, & facti, & primum membrum ſubdividant in
judiciale, & extrajudiciale: tamen hoc reprehenditur, & be-
nè ab Anton. de Butr. hic n.32. ubi oſtendit notorium juris,
& præſumptionis eſſe duas ſpecies diſtinctas, nec unum
comprehendi ſub altera. Dicitur autem hoc ootorium ju-
ris, ſive juridicum, quia oritur in jure, ideſt in judicio, c. final.
infra eodem. Idem Butr. hic nu.30. col.12. ante medium verſ.
Et appellant hoc notorium iuridicum. Ad hoc bona gloſſa in
l.1. in ver. Confeſſus in iure, C. de Confeſſ.

70 Notorium juris eſt ſpontanea confeſſio, clara probatio,
juſta, & irretractabilis diffinitio, & ſic deſcribunt hic Hoſt.
n.10. Jo. Andr. eodem n. Calder. n.36. verſ. De notorio, Abb. n.4.
Speculator. in tit. de notor. crim. §. Iam de notorio n.2.

71 Dicitur primo in deſcriptione, ſpontanea confeſſio, quia
ex ſpontanea confeſſione in jure facta oritur notorium, ut
hic, & in cap.1. de Confeſſis. Item oritur clara probatio, quia
ex probatione judiciali, & indubitata ſimiliter ſurgit noto-
72 rium, ut in cap. Cum olim, de ver. ſignif. Et omoe judicialiter
probatum dici poteſt notorium, ut inquit Abbas in c. fin. n.7.
ſupra de tempor. ordinat. Imò ſecundum eum omne conſtans
ex actis notorium dici poteſt, allegat Innoc. in c. ex inſinua-
tione in fin. de appellat. & c. evidentia de accuſation. cum ſua
gloſ. in ver. non indiget clamore, dummodo tamen acta ſint
publicata, l. Geſta, C. de re indicata, & dummodo ſit conclu-
ſum in cauſa, Abb. in c. fin. num.4. in fin. infr. eodem, & non
aliter; quia quandiu poteſt probari contrarium, non dicitur
probatio notoria; gloſſ. in cap. Significaverunt, in ver. lique-
re, ſupra de teſtibus, plenè Natta conſ.52. viſo proceſſu n.18. &
ſeq. Jaſ. in l. Admonendi, in 2. lectura num.50. & ſeq. verſ. & ex
iſta 2. lectura, ff. de iureiuran.

73 Item dicitur juſta, & irrevocabilis diffinitio, quia eodem
modo ſurgit ootorium ex diffinitione judiciali, & ſententia,
quæ non poteſt amplius retractari, ut in hoc c. & in c. fin. infr.
eod. & in c. Cum inter de re iudicat. oam res judicata pro ve-
ritate habetur, l. Res indic. ff. de re indic. & l. ingenuum, ff. de
ſtat. homin. & in d. c. Cum inter. Dummodo tamen ſententia
ſit canonicè lata, ſecus ſi ſit nulla ipſo Jure; nam hæc ſpecies
notorii vocatur ootorium Juris; & ideò debet habere vali-
74 ditatem, quæ Jure conſiſtit, ut ait Bald hic num.1. Verùm ſi
nullo modo factum eſt probatum, & tamen ſententia conde-
mnatoria aliàs canonicè eſt lata; nihilominus crimen dici-
tur notorium propter auctoritatem ſententiæ, ut idem Bald.
75 notat nu.2. Tria ergo faciunt notorium Juris, Judicialis con-
feſſio, indubitata probatio, & res judicata. Et ex hoc patet
ſupraſcriptam definitionem non eſſe bonam, quia confeſſio,
probatio, & ſententia ſunt cauſæ efficientes, & productivæ
notorii, ergo non ſunt notorium, quia nihil generat ſeipſum,
nec aliquid poteſt eſſe cauſa ſui ipſius, c. Didicimus 24. q.1. &
inter cauſam, & cauſatum debet eſſe diſcretio, c. Debitum, de
Baptiſmo, cum concordant. ibi allegat in gloſ. in ver. Diſcre-
76 tio. Unde poſthabita diffinitione Ant. de Butr. d. nu.32. tam-
quam nimis prolixa, & quæ multas patitur difficultates, exi-
ſtimo hanc ſpeciem notorii breviter ſic poſſe diffiniri. No-
torium juris eſt evidentia ex judiciali confeſſione, vel proba-
tione, aut re judicata proveniens. Dixi evidentia, ut ſit ge-
nus ad omoes ſpecies notorii, quæ ſive naturæ, ſive juris mi-
niſterio evidentiam habent, & excludat famoſum, publicum,
& manifeſtum, in quibus non cadit evidentia. Dixi ex judi-
ciali confeſſione, &c. ad differentiam notorii facti, & præ-
ſumptionis, quæ licèt evidentiam habeant, tamen hæc non
provenit ex auctoritate, & fomento judicii, ſed à natura, vel
miniſterio juris extra judicium.

77 Notorium facti in genere, ut deſcribitur à Calder. hic n.
40. Eſt factum ſic exhibitum conſpectui hominum, ut nulla
poſſit tergiverſatione celari, ut c. Vltimo infra eod. & c. Cum
olim, de verb. ſignif. Vel notorium facti eſt, quod factum ex ſe
non dubitatur à populo, vel majori parte populi, ſecundum
Vincentium. Vel notorium facti eſt, quod quotidie viget, &
in præſenti eſt publicum, ſecundùm Ubertum. Vel notorii
facti eſt in quo fama ſuum præbet adminiculum; & ipſa rei
evidentia proteſtatur ita eſſe oculis omnium, vel majoris
partis loci ſe exhibens, ut nulla tergiverſatione celari poſſit,
ſecundùm Speculat. in tit. de notorio crim. §. de notorio n.3. Has
partim recenſet Jo. And. hic n.10. partim Calder. num.40. &
omnes, Anton. de Butr. hic nu.31. Vel notorium facti eſt cri-
men, vel factum, cujus teſtis populus eſt, & diſſimulationi lo-
cus non eſt, ſecundum Archid. in c. Manifeſta n.4. 2. qu.1. &
Abb. hic nu.14. verſ. Notorium facti. Ad hoc textus optimus,
quem Butr. dicit eſſe meliorem de corpore Juris, in cap. Cum
dilectis, infra de Purgat. Canonica. Placet diffinitio Antiquo-
rum, quàm hic refert idem Buttius nu.31. & probat Abb. ubi
ſupra, videlicet, Nutorium facti eſt publica, vel famoſa vox
proveniens ex evidentia rei, quæ oulla tergiverſatione celari
poteſt, l. ſi vicinis, C. de Nuptiis, c. Tua, & c. Quæſitum, infra
eodem. Unde Petrus de Sampſone relatus hic a Jo. Andr. nu.
13. ponebat verſus: Quæ vel nemo negat, populo, vel teſte
probantur; Vel ſe ſubiciunt oculis, notoria dicas.

Et hoc nototium facti eſt triplex, nam quoddam eſt noto- 78
rium facti permanentis, ſeu continui: quoddam eſt facti
tranſeuntis, ſeu momentanei, & deficientis, & non redeun-
tis; quoddam eſt facti interpollati, gloſ. unic. in d. c. Manifeſta
2. qu.1. Innoc. in c. Tua, infr. eod. Speculator. in tit. de notorio
crim. §. Item de notorio, n.8. gloſ. hic in ver. Notorium, quem
communiter ſequuntur Doctores.

Notorium facti permanentis ſecundum Speculatorem 79
ibid. n.10. dicitur quod ita publicè fit, ut aliqua tergiverſatio-
ne celari non poſſit, & habet facti continuationem; exemplũ
cùm Clericus in carcerem detruditur, c. Dilectus ſupra de ap-
pellat. Innoc. in d. cap. Tua, nu.2. in fin. verſ. Si autem ſit conti-
nuum, infra eodem, & Specular. ubi ſupra. Quod verum pu-
tat Butr. hic n.34. quando carceres patent oculis hominum,
ſecus ſi eſſent carceres occulti. Aliud exemplum in eo, qui 80
detinet domi concubinam publicè, & omnibus ſcientibus,
c. De manifeſta 2. qu.1. Præſertim verò ſi infantes audiantur
vagire in ejus gremio, c. Tua, infr. eod. l. ſi vicinis, C. de nuptiis,
c. Priuſquam 29. diſt. cap. propoſuiſti 82. diſt. c. Significaſti infra
de Divortiis, Calder hic n.42. Sed tu adverte, quia hoc exem-
plum benè procedit quantum ad hoc, ut concubinam teneat,
quia cùm hoc pateat oculis hominum, benè cadit ſub noto-
rio facti permanentis. Ad hoc Concilium Tridentinum de
reform. matrim. c.8. & ſeſſ.25. cap.14. Secus verò quantum ad
copulam, quia cùm hæc oon fiat ſub conſpectu hominum,
non pertinet ad hanc ſpeciem notorii facti permanentis, ſed
ad notorium præſumptionis, cùm Jus hoc vehementer præ-
ſumat, ut benè hic per Butr. n.34. niſi fortè extaret ſoboles, ut
per Innoc. in d. c. Significaſti n.1. de Divortiis, ubi dicit eſſe
notorium facti actu permanentis, quando manent filii, qui
reddunt notoriam incontinentiam. Idem tenet Speculat. in
tit. de notoriis criminibus, §. Iam de notorio n.10. ubi ait, quem
tenere concubinam eſſe notorium facti continuè, quando
eam tenet in domo, menſa, & lecto, & liberi vagiunt gremio
ejus bajulantes. Allegat ſupraſcripta Jura, & c. Conſuluit, &
c. Relatam de appellat. Aliud exemplum materiale ponit Butr.
hic nu.34. nempe quod Turris Aſinellorum ſit in Porta Ra-
vennati, & aliud Abb. n.15. quod Palatium Dominorum ſit
in platea, hoc enim propriè dici debet notorium facti perma-
nentis, quaſi res nota omnibus inſpicere volentibus, ad hoc
cap. Evidentia de accuſat. & Auth. Qui ſemel, l. Quomod. &
quand. Iud. ubi vox præconis, cùm ſit tranſitoria, & paucis
innoteſcat, in notorium oon tranſit: ſed edictum ſecus, 81
quia per multos diſpoſitum omnibus liquet, ut ibi notat
gloſ. in ver. Paucis innoteſcit.

De notorio facti tranſeuntis exemplificant Doctores, ut 82
ſi in conſpectu populi aliquis fuit occiſus, §. quando autem 2.
q.1. Innoc. in c. Tua n.2. & ibi etiam Hoſt. nu.1. infra eodem,
Speculator d. tit. de notoriis crimin. §. Iam de notorio n.8. in fin.
vel ſi Epiſcopus tranſit de Eccleſia ad Eccleſiam, quia tran-
ſitus fit cum apparatu, c. Illud, de Cler. excom. miniſtr. in cap.
Quanto de tranſlat. Epiſcopi, Jo. Andr. hic nu.13. verſ. Circa
iſtud notorium, Calder. n.41. Butr. n.34. & Abb. n.15.

Notorium facti interpolati dicitur quod fit ſic publicè, ut 83
aliqua tergiverſatione celari oon poſſit, & quod ſæpiùs ite-
ratur, non tamen fit continuè, ſecundum Speculator. d. §. Iam
de notorio n.9. Exemplum in mutuante ad uſuras, ut c. Cum
tu, de Vſuris: quia non ſemper mutuat, ſed interpollatim, li-
cèt dici poſſit habere actum continuum reſpectu aptitudi-
nis, ut per Butr. & Abb. loc. cit.

Notorium præſumptionis eſt evidentia juris vehementer 84
præſumpta, ſecundum Hoſt. hic n.12. Jo. And. n.10. in fin. Abb.
n.14. verſ. Et tunc dic quod notorium, Specular. in d. §. de noto-
rio in princ. vel ſecundum Caldetinum n.38. Notorium præ- 85
ſumptionis eſt factum, vel dictum ex publicis circumſtantiis
à Jure pro veritate acceptum. Exempla notoriæ præſumptio- 86
nis ſunt paternitas, & filiatio. Hoc enim quod quis ſit alte-
rius filius, non poteſt jure probari, l. Lucius ff. de condit. & de-
monſtrat. Sed jus præſumit vehementer eum filium, qui na-
tus eſt de nuptiis, l. Filium meum diffinimus, ff. de iis, qui ſunt
ſui

Digitized by Google

ſui vel alieni iuris, l. Quia, ff. de in ius voc. Innoc. *in cap. Tua n.3. infra eod.* vel qui publicè habitus eſt pro filio alicuius, *c. Michael, & c. Quoniam, de filiis Presbyter.* & ita exemplificant gloſ. *hic in ver. Notorium*, item gloſ. *unica in d. c. Manifeſta 2. q. 1.* Speculat. *in tit. de Notoriis criminibus, d. §. Iam de notorio in primo, verſ. Notorium præſumptum*, qui etiam exemplificat in infamato, cui eſt in dicta purgatio in Judicio, & deficit *c. Tua in fine, infra eodem, c. Inſinuatum de Simonia*.

87 Adverte tamen ſecundùm Anton. de Butr. hic *n.36.* quia ad inducendum notorium præſumptionis duo requiruntur, videlicet ut factum, ex quo à jure trahitur præſumptio, ſit notorium facti, vel juris. Secundò, ut jus vehementer præſumat, vel fingat habendo illud pro violenta præſumptione, quæ æquivaleat probationi ad finem ferendæ ſententiæ. Exemplum: Si quis omnibus videntibus detinet fœminam ſuſpectam in domo, vel id in judicio confitetur, factum detentionis eſt notorium facti, vel juris: & ex hoc jus violenter præſumit inter eos copulam carnalem interceſſiſſe; & hoc eſt notorium præſumptionis. Similiter ſi uſurarius teneat menſam paratam, & pannum rubeum omnibus videntibus, ecce factum notorium per operis evidẽtiam: & ſi mutuat ibi, jus præſumit eum ad uſuras mutuari; ecce notorium præſumptionis: & eodem modo ſi vicinis ſcientibus aliquis tenet fœminam, ut uxorem, cum condecenti tractatu in veſtibus, & aliis; ecce notorium facti: & ex hoc jus elicit præſumptionem matrimonii inter eos, & legitimitatis prolis inde ſuſceptæ; ecce notorium præſumptionis, & ſic de ſimilibus. Et ita intelligas ea, quæ de probatione filiationis leguntur, & notantur *in cap. Per tuas, de probat. & in c. Michael. de filiis Presbyter.* & de probat. filiationis legitimæ, vel illegitimæ *in c. Tranſmiſſa, c. Lator, & c. Per tuas, Qui filii ſint legit.*

88 QUÆRO ſecundò. Quot hominum ſcientia requiratur ad inducendum notorium facti?

Solutio. In hoc articulo ſunt variæ opiniones, quas recẽſet Speculator *in tit. de notor. crimin. §. Iam de Notorio n.5. & 6.* Quidam enim dixerunt tot homines adeſſe debere, ut eorum præſentia reddat factum notorium, nec ſufficere præſentiam paucorum, puta duorum, trium, vel quinque, ut dictum eſt *ſupra n.48. & 49.* Imò putant requiri totius viciniæ notoriam, & ut omnes communiter acclamẽt crimen commiſſum fuiſſe, ut *c. Scelus, 2. q. 1. & c. Cum quiſque 23. q. 4.* Quidam, ut Vincentius, renuerunt ſufficere ſcientiam majoris partis viciniæ, vel Parochiæ, *c. Conſtitutus, de Purgat. Canonica, c. De manifeſta*, & ibi gloſ. *in ver. Plurimus 2. q. 1.* & in hoc reſident Abb. *hic n.16.* & Salycet. *in l. Ea quidem nu.58. C. de accuſat.* dicentes ad notorium inducendum requiri, ut detur ſcientia totius viciniæ, vel majoris partis ipſius: non enim requiritur ſcientia totius populi, ſed ſufficit ſcientia totius viciniæ, ut benè probatur *c. Cum dilectis, de Purgat. Canoni-*
89 *ca*, vel majoris partis ipſius. Subdit tamen Abb. dummodo non ſint minus decem, & ita intelligit gloſſam *in d. c. De manifeſta 2. q. 2.* Unde in loco, ubi non ſunt decem perſonæ, non poteſt oriri notorium ſecundum eum. Quod etiam docuit Bart. *in l. Scriptus n.2. verſ. Quid ergo ſi in villula, ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* ubi quærit, Quid ſi in villula, ubi ſunt pauci habitantes, aliquid in conſpectu omnium factum ſit, qui fortè non ſunt ſex, vel octo, numquid dicatur notorium? Et reſpondet non, quia debet eſſe notum plurimis, & multitudini, *c. fin. infr. eod.* & vicinia debet ſcire, *c. penult. verſ. fin. de purgat. canon. l. Prætor. §. 1. ff. ubi bonor. reptor. l. Palam, ff. de verbor. ſignificat. l. Sed etſi pupillus, §. Præſcribere, ff. de inſtitut.*
90 Alii dixerunt requiri ſcientiam viginti, ut ibi refert Bart. *per d. l. Prætor. §. Alii*, ut gloſ. Joannis relata à Speculatore *in tit. de not. crimin. d. §. Iam de notorio n.6.* & Bartol. ubi ſupra, exiſtimaverunt decem hominum ſcientiam ſufficere, ut quid dicatur notorium; nam tot faciunt Parochiam, *c. Vnio 10. qu. 3.* & teſtimonium unius Parochiæ facit crimen notorium eſſe, ut *d. c. Cum dilectis de purgat. Canon.* & conſtat ex dictis *ſupra n.58. & 59.* Alii verò opinati ſunt tres ad hoc ſufficere,
91 quia tot faciunt Collegium, *l. Neratius, ff. de verb. ſignif.* Sed, ut ait Speculat. *d. n.6.* hoc nihil eſt, quia & eadem ratione duo
92 ſufficerent, qui faciunt congregationem, *c. 1. de elect.* Demum alii, & fortè melius cenſuerunt diſcretum Judicem ex variis circumſtantiis, & qualitate actus, loci, & temporis arbitrari debere factum eſſe notorium, vel non, cùm hoc non reperiatur à jure diffinitum, *l. 1. §. 1. ff. de Iure deliberandi, l. Continuus, §. 1. & 2. ff. de verb. obligat. c. de cauſis primo reſponſo, ſupra de offic. delegat.* Et hoc videtur placere Speculat. *in d. §. Iam de notorio, n.6. circa finem, verſ. Quidquam etiam*, & Bart. *in d. l. Scriptus n.2. verſ. Alii remittunt arbitrio Iudicis*: & tenent
Calder. *hic n.44. verſ. Ad quæſtionem ergo*, & Abb. *n.16.* Hoc 93
tamen arbitrium reſtringit Cardin. & benè ad minorem partem viciniæ dumtaxat: nam quoad majorem, hoc eſt expreſſum in Jure, & ideò non intrat Judicis arbitrium. Et idem puto ſi in Parochia non ſint decem homines, quia expreſſum eſt in Jure, ut ex minori numero, quam decem, non conſtituatur Parochia, ut *in d. c. Vnio 10. quæſt. 3.* & ideò Judex arbitrari non poteſt ibi eſſe notorium: quod tenent Speculat. Bart. & Abb. *in locis ſupra citatis*, & hic junge quæ in propoſito dixi *n.57. & ſeqq.*

QUÆRO tertiò. Numquid in notorio ordo Juris debeat obſervari?

Reſp. Juriſconſulti non eſſe obſervandum, *c. Manifeſta, &* 94
c. ſeq. cap. de manifeſta, & cap. Cœlum, 2. qu. 1. l. Ea quidem, C. de Accuſat. c. Bonæ il 1. de elect. c. Quoniam de filiis Presbyt. cap. Super eo, de teſtibus, c. Porrò, de divort. c. Evidentia de accuſat. cum ſimilibus: & notat Innoc. *in c. Ex parte il 1. num.3. poſt med. ver. quia non ſervatur ordo iuris in notorio facti, vel iuris, de verbor. ſignif.* Nam, ut colligitur ex prædictis juribus, accuſatio, denontiatio, libelli oblatio ſeu petitio, litis conteſtatio & probatio non ſunt neceſſaria; & ideò dicitur in notoriis non eſſe ſervandum juris ordinem, qui debet in aliis obſervari, vel non eſſe per omnia obſervandum, ut *cap. Ad noſtram il 3. ſupra de iureiur.* & notat Innoc. *in c. Tua, num.8. circa fin. verſ. Item dicimus, infra*, ubi ait: [Quamvis in notoriis procedi poſſit præſentibus partibus lite conteſtata, & ſervato alius judiciario ordine, poſſe tamen eis præſentibus procedi lite non conteſtata, nec alio judiciorum ordine ſervato, ſicut quando reus eſt abſens & contumax] & concordant hic Jo. Andr. *n.20.* Cardin. *num.45.* Abb. *nu.18.* quod latius per ſingula capita proſequitur Butr. *num.38.* omni tamen caſu requiritur citatio, & quod venienti exponatur factum, pro quo citatus eſt, & quod audiatur ejus defenſio; quod ſi non fiat, ſatis poteſt dici ſententiam non tenere ſuper notorio latam, ut inquit Innoc. ubi ſuprà, & Jo. Andr. *d. n.20. verſ. Omni tamen caſu, per cap. Qualiter il 2. §. Debet de accuſat.* & in hoc nullus dubitat, ut dicit Alberic. *in l. Ea quidem n.14. in fin. C. de accuſat.* Hanc etiam dicit eſſe magis communem opinionem Aretinus *conſ. 153. num.7.* quem refert Boſſ. *in tit. de Denunciatoribus nu.9. in fin. & in tit. Quomodo procedatur in crimine notorio, poſt num.6.* & Jul. Clar. *in pract. criminali, §. fin. quæſt.9. verſ. Quæro numquid.* Sicut enim in aliis cauſis, quæ requirunt ordinem judiciarium, non valet ſententia, quæ fertur, non adhibita cauſæ cognitione, ut *l. Prolatam, C. de ſent. & interloc. omn. Iud. l. Si accu-*
ſatoribus, & l. Abſentem, C. de accuſat. Ita videtur in notoriis, 95
ubi, etſi non omnis, aliquis tamen ordo ſervandus, ut *in d. c. Ad noſtram il 3. de iureiur.* ſecundùm Joan. Andr. In hoc tamen articulo Innocentius mirabiliter variavit *in c. Tua infr. eodem, & in cap. Porrò, de divortiis.* Et multas Doctorum opiniones recitat Calder. *hic nu.47.* Sed communiter ſic diſtinguitur ſecundùm Abbatem *hic num.18. verſ. Et poſſunt in hoc*, videlicet, aut factum eſt ita notorium, ut certum ſit abſenti nullam defenſionem competere: & tunc non eſt neceſſaria citatio, quia illa fieri debet ad hoc ut reus ſe defendat, & ſic intelligitur textus *in c. Venerabilem, de elect. & in l. 1. ff. de adminiſtr. rer. ad Civit. pertinen. & in c. Cum olim, de re iudic.* & ibi notat gloſ. *in ver. liceat abſenti*, quam pluribus exornat Felin. ibi *n.11.* Socin. ſenior. *conſ. 4. n.24. & 25. lib. 3. cum ſimilibus*, ut dixi *in c. Cum ex iuncto n.45. & ſeq. infra de nov. oper. nunciat.* Aut poteſt reo competere aliqua defenſio, quod regulariter contingit & tunc requiritur citatio, alioquin non valeret ſententia, & ſic intellige textum *in cap. fin.* juncto *cap. 1. de offic. delegati lib. 6.* & in Clem. *Paſtoralis de re iudic.* & in hoc caſu loquuntur Innoc. & Jo. Andr. ſupra citati: & hanc diſtinctionem fieri per omnes atteſtatur Practica Carreri *fol. 28. verſ. Et an, & quando*, quem refert Julius Clarus *in pract. criminal. §. fin. d. quæſt. 9. verſ. Quæro numquid.* Ipſe tamen Clarus indiſtinctè tenet, in quocumque notorio, ſi reus eſt abſens, debere citari non modò ad proceſſum, dummodo non ſit de fuga ſuſpectus; nam eo caſu debet, ſi poteſt, perſonaliter capi, ſecundùm opinionem quam dicit communem Ferret. *conſ. 31. n.11.* ſed etiam ad ſententiam: non enim apparet quomodo conſtare poſſit nullam defenſionem reo competere, niſi eo monito & audito. Quidquid tamen ſit, honeſtius eſt, & tutiùs, ut in omni caſu fiat citatio & monitio, ut inquit Calder. *hic num.47. circa med. verſ. Honeſtius tamen*, quia, ut dicunt

Hoſt.

Hoſt.& Jo.Andr.*in c.Cum ſit Romana,in fin. de appellat.*mul-
ti dicuntur ootorii, qui non ſunt, *c. Conſuluit,de appellat.*&
ideò juſtius & tutius eſt nullum quantumcumque noto-
rium fore damnandum ſine citatione vel admonitione, dixi
in prædicta Decretali, *c.Cum olim n.46.& ſeqq.de re indicat.*
96 De ſententia vero, numquid in notorio ſit neceſſaria?
DD. ſimiliter noo conveniunt; nam gloſ. *in c. Super eo, in
ver. Non requiratur,de teſtib.cogen.& in c.Porro,in ver. Noto-
ria de divortiis, & c.penult.in ver. Non erat illi indicenda,de
purgat. Canonica, & in c.Evidentia, in ver. Non indiget cla-
more de Accuſat.* Tenuit etiam ſuper notorio ferendam eſſe
ſententiam, & hanc gloſſam dicit communiter approba-
tam, Marſil. *in practica criminal. §.aggredior n.133.* Practica
Corradi *fol.238.poſt n.4.* Sed contrarium tenet Innoc.*in cap.
Ex parte,il 1.n.1.in fin. verſ. Nec ibi neceſſaria ſit ſententia,
infra de verb.ſignif.*Calder.*hic n.47. verſ. At vero neceſſaria,*
dicit in notorio non eſſe oeceſſariam ſententiam in ſcriptis,
& cum ſolemnitate, ut notatur in Auth. *ut ind.ci ſine quoquo
ſuffragio, §. Neceſſe autem* in gloſ. *in ver. Sine libello.* Re-
quiritur tamen aliqualis ſententia, ut videtur textus *in l. Si
confeſſus,ff. de cuſtod. & exhibit. reor. & c. Nos in quemquam,
2.q.1.* & ſatis eſt ut fiat præceptum ſecundùm Calder. quem
ſequitur Abbas *hic n.18.circa finem,verſ. De ſententia vero:*
& ita intelligunt Innocentium *loc. cit.* Sed quidquid ſit de
jure, certè de cooſuetudine indiſtinctè obſervatur, ut etiam
in criminibus notoriis requiratur ſententia declaratoria, ut
atteſtatur Julius Clarus *in pract.crimin.§.fin.qu.9. verſ.Prate-
rea quæro,* & ita etiam hanc ſeotentiam eſſe in praxi rece-
ptam fatetur Covar.*in relect.c.Alma Mater,fol.360.1.p.§.2.
n.9. verſ. Ipſe vere adhuc indiſtincte,de ſent.excom.lib.6.* Imò
dicunt aliqui oon poſſe dici delictum notorium,quod excu-
ſationem non habeat, niſi prius fuerit ſuper hoc cognitum,
& declaratum per Judicem illud eſſe notorium,citato etiam
ipſo reo. Et hanc opinionem teſtatur eſſe communem Are-
tin.*conſ.163.*quem referunt Ferett.*conſ.31.n.5.&* 35.& Clar.
loc.cit.verſ.Plus dicunt aliqui, ubi etiam admonet Judices,ut
in hujuſmodi notoriis cautè ambulent, ne ſi nimis prope-
rent, ſe ipſos involvant.
97 QUÆRO quartò, Numquid in notorio requiratur
probatio.
98 Pro ſolutione diſtingue ſecundùm Anton. de Butr.*hic n.
42.*& Abb.*n.19.* aut quæritur de notorio facti permanentis,
& nulla probatio requiritur,*ut in cap.Tua,infr.eod.& in cap.
99 Evidentia,de accuſat.* Aut de notorio juris; & neceſſaria eſt
probatio,ut ſi reus negaret ſententiam contra ſe latam; nam
deberet concludenter probari, *ut in c. ſicut, de re indicat.* Et
idem dicendum de notorio præſumptionis,*ut in c.per tuas,de
probat.* ſed circa hoc membrum vide quod dixi *ſupra n.87.*
100 Aut quæritur de notorio facti interpolati; & requiritur pro-
batio, licèt non multum plena, *ut in cap. Cum in Diœceſi,de
uſur. & gloſ.1.in c.Manifeſta,2.q.1.* dicit in notorio facti in-
101 terpolati requiri ſemiplenam probationem. Aut quæritur
de notorio facti tranſeuntis,& in boc DD.non conveniunt:
nam Innocentius variè locutus fuit, ut hìc plenè per Butr.
n.42. Sed *in c. Tua, n.2. infra eod.* videtur tenuiſſe in hujuſ-
modi notorio neceſſariam eſſe probationem. Ait enim te-
ſtes debere duo concludere, videlicet ſe vidiſſe id, de quo te-
ſtificantur fieri, & tot alios fuiſſe præſentes ut crimen fa-
ctum fuerit notorium;aliàs non probaretur crimen eſſe no-
torium,& ideò non deberet reus ad ipſorum dicta condem-
nari; quod ſi fieret, ſententia eſſet nulla, quia lis non eſſet
conteſtata, *ut l. Prolatam, C. de ſent. & ſupra ut lit. non con-
ſtet.in rubro,& nigro.* Sed contrariam opinionem, id eſt, in
hoc notorio facti nullam requiri probationem, tenet Vin-
centius *in c.Conſuluit,il 1.ſupra de appellat.*relatus hic à Cal-
der.*n.48.*& hanc dicit eſſe communem Alter.*in l. Ea quidem
n.18.C.de accuſat.* & ideò ut dicit Angelus *in l.Ictus fuſtium,
n.4.ff.de his qui notantur infamia;* hodie mos inolevit,ut Re-
ctores immediatè abſque aliquo proceſſu faciant decapitari,
& ſuſpendi de facto malefactores notorios, eiſque membra
mutilari,quibus, ut ipſe ait,ita pœnas imponi ſubitò expedit
Reipublicæ,ut refert Jul.Clar.*d.q.9.verſ.Item quæro,Pro con-
cordia,*Speculat.*tit.de notor. crim.§.Iam de notorio,n.17.verſ.
Vtraque tamen opinio,* dicit opinionem Innocentii eſſe ve-
ram, quando judex procedit ad petitionem alicujus; contra-
riam verò Vincentii, quando ex officio inquirit. Tu verò
ſequere indiſtinctè primam opinionem Innocentii quæ effi-
caciter probatur *in c.Cum dilectus,verſ.Dicitur enim,de pur-
gat. canon.*& eam tenet & pluribus confirmat Cald.*hic n.48.*

dicens ſatis eſſe probare qualitatem iſtam, ſcilicet quod eſt
notorium, vel major pars populi pro certo aſſerit id pu-
blicè factum fuiſſe, vel eſſe, & quod inficiationi locus non
fuit, nec eſt, nec ab aliquo contrarium aſſeritur. Idem te-
net *num.19.* ubi ait, in notorio facta tranſeuntis requiri ple-
nam probationem & eſſe valdè utile, ut judex à principio
declaret factum eſſe notorium: allegat textum cum gloſſa
in ver. Declarato, in Clem.*Paſtoralis, de re indicat.* idem
voluit Cayrus *in l. Ea quidem, col.2. verſ.2. iuxta hoc, C.de
accuſat.* ubi concludit probandum eſſe crimen, de quo agi-
tur, notoriè commiſſum fuiſſe. Et in hoc nemo contradi-
cit, ut inquit Julius Clarus *d.q.9. verſ. Item quæro,* ſubdens
opinionem Alberici eſſe valdè periculoſam. Debet igitur
Judex ſuper tali notorio informationes aſſumere. Et hæc
eſt communis opinio, ut atteſtatur Afflictus *ſuper 2.p. Con-
ſtit. Regni, rubrica 10. poſt n.30.* Nec ſufficerent informatio-
nes ab ipſo judice extrajudicialiter aſſumptæ,ſed debet con-
ſtare judici ut judici,ex actis ſecundùm communem opinio-
nem, ut dicunt Practica Corradi *fol.240. in fin.& fol.241. n.
14.* & Jul. Clar. *loc.cit.* Et ideò rectè Salycetus *in d.l.Ea qui-
dem,n.91. verſ.Caveant tamen,C.de accuſat.* dicit: Caveat
judex ne aſſerat delictum notorium, cùm non ſit; multa
enim dicuntur notoria, quæ non ſunt: & propterea con-
ſulit judici, ot majorem partem viciniæ examinet ſuper de-
licto commiſſo, oe poſtea tempore depoſiti officii puniatur,
ſi de notorio non doceat. Et hìc junge quæ dixi *ſupra n.95.
verſ. Quidquid tamen ſit.*
QUÆRO quintò, Quot teſtes requirantur ad proban- 102
dum notorium.
Breviter dicendum, ſufficere duos, vel tres teſtes idoneos,
ſicut ſufficiunt ad probandam famam, *ut c.Tam literis, ſu-
pra de teſtib.c.Inquiſitionis, & c.Teſtamentum, de accuſat. l.
Bonorum, C. de bonorum poſſeſſ. l. Quæſtionem, C.de fideicom-
miſſ.* & tenet gloſſ. *in c.Deus omnipotens, §. Quando autem in
ver. Iudicis, 2. quæſt.1.* & ita ſe babet communis opinio, ot
atteſtatur Butr. *hic num.48.* & Salyc.*in d. l. Ea quidem, n.82.
C.de accuſat.*ut in ore duorum vel trium ſtet omne verbum.
Imò in hoc concordant omnes, ut dicit Calder.*hic n.50.*Nec
obſtat *c. Inquiſitionis, de accuſat.* quia non dicit duos non
probare infamiam, ſed non infamare.
QUÆRO ſextò, An à ſententia ſuper notorio lata, de- 103
tur appellatio.
In hoc articulo variè locuti ſunt DD. Jura tamen dicunt, 104
notorius criminoſus non auditur appellans, *c. Cum ſit Ro-
mana, §. Præterea, in fin. & c.Pervenit,* ibi, *Si vero publicus
eſt & notorius, appellationis obtentu non prætermittas, quin eos
excommunicatos denuncies, ſupra de appellat.c.Conſuluit, il 1.*
ibi, *Quod ſi aliqui, quos manifeſtum ſit, & notorium uxorem
alterius detinere, aut inieciſſe manus violentas in Clericum,
appellaverint, eorum appellationi non eſt aliquatenus deferen-
dum, c.Propoſuit, in fin. & cap. Cum ſpeciali, §.Porro,* ibi,
Commonito ad appellationis obſtaculum convolante, ſi eius 105
*exceſſus evidentia rei, vel ipſius confeſſione, aut alio modo le-
gitimo fuerit manifeſtus (cum appellationis remedium non ſit
ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ in-
ſtitutum) non eſt provocationi huiuſmodi deferendum, eod.tit.
& c.Romana, §. Si autem, de appellat. lib.6.* & ita dicit com-
muniter teneri Jo. de Anan.*in c. Quàm pernicioſum, poſt n.1.
de uſur.* & Butr. *hic num.45.* Sed Calder. *num.51. verſ. Bre-
viter puto,* diſtinguit, an judex proceſſerit contra abſen-
tem non citatum, aut ipſo citato probationibus receptis,
vel non receptis. Tu autem recurre ad Anton.de Butr.*in c.
Paſtoralis, de appellat.* ubi hunc articulum pleniſſimè exa-
minat, & adde Salycet. *in d.l. Ea quidem, num.88. & ſeqq.
de accuſat.*
Septimò, & ultimò, Cùm in Brevibus Sac. Pœniten- 106
tiariæ Apoſtolicæ pro diſpenſationibus matrimonialibus in
gradibus prohibitis, & ſuper irregularitate apponatur clau-
ſula,[Dummodo impedimentum inde proveniens ſit occul-
tum:]vel,[Dummodo præmiſſa occulta ſint]. Item cùm in
decreto Concilii Trid. *ſeſſ.24.cap.6.* detur facultas Epiſcopis
diſpenſandi in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſioni-
bus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ
oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis
ad forum contentioſum: necnon abſolvendi in foro con-
ſcientiæ pœnitentes in quibuſcumque caſibus occultis,
etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis.
QUÆRO, Quando impedimentum, vel crimen dica-
tur occultum ad hoc, ut Confeſſoribus in vim dictorum

Brevium, & Epiſcopis in vim Concilii liceat diſpenſare,
& abſolvere?

Aliqui ex modernis involvunt materiam, & confundunt
terminos non diſtinguentes inter occultum, & penè occul-
tum, famoſum, manifeſtum & notorium. Sed pro clariori
ſolutione, tu dicas in hoc articulo reperiri in univerſum
quatuor opiniones.

107 Prima opinio eſt aliquorum exiſtimantium occultum
accipi prout diſtinguitur contra notorium; inter quos Ma-
jol. *de Irregul. c.51. n.4.* Vivald. *in Candelabro Sacramento-
rum in 2. parte, ubi de irregular. num.* 315. Sayrus *in Theſauro
Caſuum Conſcientiæ, tom. 1. lib. 4. c. 17. n. 21. & lib. 7. c. 13. n. 12.*
108 & Emanuel Sà *in Summa in ver. Epiſcopus, n.* 33. Pro quibus
facere videtur, quia omne quod non eſt publicum, poteſt
dici occultum, & publicum definitur eſſe, quod patet omni-
bus, ſecundum Bartol. *in l. 1. §. Conſequens, n. 1. ff. de ſuſpect.
tutor.* & ita oportet eſſe notorium, ut conſtat ex dictis ſupra
n. 77. Item pro his allegari poteſt Abbas *in cap. fin. n. 3. ſupra
de tempor. ordinat.* ubi ex eo textu elicit regulam, ut omne
delictum quantumcumque grave, excepto homicidio, in-
telligatur occultum, prout diſtinguitur contra notorium;
probabile tamen, ad effectum ut poſt peractam pœnitentiam
non impediat ad Ordines aſcendere, & in ſuſceptis miniſtra-
re, *& in c. Quæſitum, n. 4. de pœnit. & remiſ.* ubi ſimiliter ex
illo textu colligit occultum dici quod eſt aliquibus notum;
& capit occultum pro ſpecie diſtincto à notorio: & loqui-
tur ad effectum, ut Sacerdotibus Græcis, ex quorum incuria
parvuli in cunis ſuffocati reperiuntur, non imponatur pœ-
nitentia publica, ſi id occultum ſit.

109 Verùm hæc prima opinio eſt apertè falſa, quia ſi occul-
tum acciperetur prout diſtinguitur contra notorium, omne
famoſum, vel manifeſtum diceretur occultum; nam omne
110 famoſum, & manifeſtum diſtinguitur contra notorium, ut
probatur in *c. de hoc, infra de ſimon.* & hic notant Calder.
n. 36. & Cardin. *n.* 19. & conſtat ex dictis ſupra *n.* 54. & 55.
Unde ſecundùm hanc opinionem Pœnitentiariæ, & Epi-
ſcopis liceret diſpenſare in omnibus impedimentis, & irre-
gularitatibus non habentibus operis evidentiam, utcumque
aliàs eſſent famoſa, & manifeſta; quòd abſurdum eſt affir-
mare, tum propter ſcandalum publicum, ut notat gloſ. *in c.
2. in ver. Non valebit, de Apoſtat.* tum quia pro crimine fa-
111 moſo, & non notorio Sacerdotibus indicitur canonica pur-
gatio, & ſi in purgatione defecerint, ſunt deponendi, ut ſunt
jura clara *in d. c. De hoc, de ſimon. in c. Presbyter ſi à plebe, &
in c. omnibus, 2. q. 5. & in c. Cum dilectis, de purgat. canon.* cum
multis concordantibus. Tum quia abſonum videtur, ut
hæc vox occultum exponatur, id eſt famoſum, & manife-
ſtum, nam etſi quandoque occultum accipiatur pro penè
occulto, vel probabili, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſuprà
n. 48. nullibi tamen in jure cautum reperitur, ut famoſum,
& manifeſtum dicatur occultum, & quòd Sanctorum Pa-
trum documento ſancitum non eſt, &c. *c. Conſuluiſti, 2. q. 5. c.
Inter corporalia, de Translat.* Nec Abb. in locis ſupracitatis
112 habuit hunc ſenſum: quamvis enim dixerit occultum acci-
pi prout diſtinguitur contra notorium, tamen pro occulto
non intellexit famoſum, vel manifeſtum, ſed probabile tan-
tum, quod idem eſt, ac penè occultum, ut illius verba de-
monſtrant *in d. c. fin. n. 3.* ibi, *Probabilem tamen.* Quod etiam
convincitur ex eo, quia ibi loquitur ad effectum, ut crimi-
noſus occultus poſſit promoveri. At certum eſt infamatum
promoveri non poſſe, niſi ſe purgaverit, *ut in d. c. De hoc de
ſimon.* cum aliis ſupracitatis. Ergo Abb. non potuit accipere
occultum pro famoſo, vel manifeſto, ſed pro penè occulto,
& probabili, & ſic potuiſſet potiùs allegari pro tertia opinio-
ne, de qua infrà *n.* 118.

113 Secunda opinio eſt eorum, qui putant occultum accipi
prout contradiſtinguitur à publico; & intelligunt eſſe pu-
114 blicum quod eſt notum in civitate, vel Parochia, ſeu vicinia,
aut majori parte ipſius, dummodo ibi decem ſaltem perſonæ
inveniantur. Et in hac ſententia fuerunt in terminis litera-
rum, S. Pœnitētiariæ Navar. *in Manuali c. 27. n. 254. verſ. Un-
decimo, & n.* 255. ubi ait occultum eſſe quod non eſt publicũ,
publicum autem quod non eſt notorium, manifeſtum, vel fa-
moſum: *& infra verſ. Tunc autem dicitur,* affirmat ad hoc
non requiri, ut ſit notum Provinciæ, civitati, vel parochiæ,
ſed ſufficere, ut ſit notum majori parti ipſius, modò ibi ſint
ſaltem decem homines, & eum ſequitur Thom. Sanchez *de
matrim. lib. 8. diſput. 34. n. 55. & lib. 2. diſput. 37. n. 11.* & in ter-
minis Concilii Tridentini firmant idem Navar. *ibid.* Suarez
de Cenſuris diſput. 41. ſect. 3. num. 6. Azor. *Inſtit. Moral. lib. 8.
tit. 1. cap. 10. q. 9.* Henric. *in Summ. lib. 14. de irregular. cap. 20.
n. 4.* Manuel. *in Bulla Cruciatæ, §. 9. num. 129. in fin. & in
Sum. tom. 1. cap. 166. num. 3.* Ludovic. Lop. *2. p. Inſtructorii de
Clavibus, cap. 8. de Bulla fol. 825. col. 1. §. Igitur antiquam Bul-
lam,* quos refert, & ſequitur Sanchez *loc. citatis,* Tolet. *in
Summa lib. 1. cap. 89. num. 5.* Molin. *de Iuſt. & Iur. tract. 3.
diſput. 79. num. 8. verſ. Secundo,* & alii apud Modernos *in
tract. de offic. & poteſt. Epiſcopi, part. 2. allegat. 39. n. 21. & 24.
verſ. Quare textum illum.* Moventur, quia ratio cur detur
facultas diſpenſandi in occultis, & in aliis denegetur, eſt ut
obvietur ſcandalo publico, juxta cap. *Nihil de præſcript.* cui
ſatis obviatur non diſpenſando in notoriis manifeſtis, ſe-
cundum Navar. & alios prællegatos.

Sed tu adverte, quia hæc ſententia in effectu accipit oc- 115
cultum prout diſtinguitur a manifeſto, vel famoſo; nam, ut
ſupra diximus, *n.* 54. & 55. ad manifeſtum inducendum duo
copulativè requiruntur, alterum ut ſit notum toti viciniæ,
vel majori parti ipſius; alterum ut non ſint ibi pauciores,
quam decem homines: quæ duo etiam requiruntur ad in- 116
ducendum notorium, ſecundum Abbatem *hic n.* 16. & di-
ctum eſt ſupra *n.* 88. & 89. Unde ſecundum iſtam opinionem
ſi in Parochia eſſent v. g. mille Parochiani, & factum eſſet
notum quadringentis, vel quingentis, non eſſet manifeſtum,
vel famoſum, quia non eſſet notum majori parti Parochiæ,
prout neceſſariò exigitur ad conſtituendum manifeſtum, vel
famoſum, ut dictum eſt. In Parochia enim, ubi ſunt mille
Parochiani, quadringenti, vel quingenti non conſtituunt
majorem partem, ſed dimidiam, vel infra, ut palam eſt & cõ-
ſequenter caſus diceretur occultus, cum ſecundùm opinio-
nem hanc dicatur occultum omne, quod non eſt manifeſtum
vel famoſum; & major Pœnitentiarius ex ſuis facultatibus,
& Epiſcopi ex Concilio poſſent ſuper eo diſpenſare; quod ta-
men nemo ſani capitis auderet aſſerere. Nec puto prælle-
gatos Authores habuiſſe hunc ſenſum, tum quia fundantur
in ratione ſcandali; & negari non poteſt, quin tot homi-
num clamor ſufficiat ad ſcandalum ſuſcitandum, ut ex Jo.
Vincentio, & Archidiacono dictum eſt ſupra *n.* 60. nam de-
licti manifeſtatio diſpenſationem prohibet propter ſcanda-
lum, ut inquit gloſ. *in c. 2. in ver. Non valebit.* & ibi Hoſt. *n. 5.
in eod. ver. infra de Apoſtat.* tum quia præcitati Authores
ponderant ad excludendum occultum ſufficere ut factum ſit
probabile per aliquot teſtes, ſecundum ea, quæ de penè oc-
culto dicta ſunt *ſup. n. 48. & ſeqq.* Unde hæc opinio dum dicit 117
occultum eſſe omne, quod non eſt notum toti viciniæ, vel
majori parti ipſius, videtur temperanda, dummodo perſonæ,
quibus factum eſt notum, ſint infrà decem; nam ſi eſſent de-
cem, vel plures, factum nullatenus poſſet dici occultum, cùm
decem homines faciant plebem, ſeu populum, & ſufficiant
ad infamandum Presbyterum, ita ut ei ſit purgatio indicen-
da, *ut c. Unio, cum ſua gloſ. in ver. Mancipia,* 10. *q.* 3. juncto *c.
Presbyter ſi à plebe, & c. Omnibus, 2. q. 5.* & fuſius dictum eſt
ſup. n. 58. & 59. Item decem homines faciunt Parochiam, &
teſtimonium unius Parochiæ facit crimen notorium, ut ex
Speculat. & aliis ſimiliter dictum eſt *ſuprà n. 89. &* 90.

Tertia opinio eſt illorum, qui accipiunt occultum pro 118
penè occulto, & probabili ad differētiam illius occulti, quòd
probari non poteſt vel ex ſui natura, vel ex accidenti, ſecun-
dum ea, quæ tradit Navar. *d. c. 27. n. 255. verſ. Occultum item
triplex,* & conſtat ex dictis *ſup. n. 45. & ſeqq.* Quare ſecundùm
hoc dicitur impedimentum, vel crimen occultum, licèt ali-
quibus ſit notum, puta quatuor, vel quinque, juxta §. *Hæc
ergo ſecreta, de pœnit. diſt. 1. ſupracit. nu.* 49. cum ſua gloſſa *in
ver. Secreta.* Et hanc tertiam opinionem ſervat S. Pœni-
tentiaria, & videtur ex mente Navarri, & aliorum,
quos ſuprà retulimus pro ſecunda opinione, eique in ter-
minis Bullarum ipſius pœnitentiariæ videtur adhærere Ni-
colaus Garz. plurimos citans *de benef. part. 2. cap. 11. n.* 45. &
videtur probari poſſe, tum quia cùm factum paucis eſt no-
tum, non militat ratio ſcandali, propter quam denegatur
diſpenſandi facultas, ut dicunt gloſ. & Hoſt. *in d. cap. 2. de
Apoſtat.* Tum quia non eſt de occulti eſſentia, ut ſuaptè 119
natura vel ex accidenti non ſit probabile; quia hoc eſſet
contra *d. §. Hæc ergo ſecreta, de pœnit. diſt. 1.* cum ſua gloſſa,
in ver. Secreta; quatenus probat dici occultum, quod fa-
ctum eſt in præſentia quinque, & contra *d. cap. 2. de Apoſtat.*
quatenus probat miniſterium Acolythi juvantis Presbyte-
rum rebaptizantem poſſe occultum eſſe, ſecundum Navar.
loco citato, & tamen ibi præter Acolythum adfuerunt
ſal-

ſaltem duo, ſcilicet rebaptizans, & rebaptizatus, licèt ille
textus parum faciat, quia cùm illi duo eſſent ſocii criminis,
per eorum confeſſionem crimen Acolythi probari non po-
terat, *c. 1. de Confeſſ. c. Veniens, de Teſtibus, l. Quoniam*, &
ibi Bald. *num. 2. C. eodem*, tum quia ſecundùm Navar. ubi
ſuprà penè occultum videtur eſſe ſpecies occulti, quod vi-
detur probari in hoc cap. dum dicit occultum, quod ab Ec-
cleſia toleratur, *& gloſ. unica, in c. Manifeſta, 2. q. 1.* Simili-
ter ait quandoque occultum dici, quòd poteſt probari, &
quod quinque ſciunt: tum quia nulla irregularitas contra-
hitur ſine facto ſua natura probabili, & paucæ ſunt, quarum
120 factum aliquo modo probari non poſſit. Quòd autem ſpe-
ctat ad Concilium Tridentinum *d. cap. 6. ſeſſ. 24.* hæc opinio
videtur probari poſſe, quia ſancta Synodus à regula diſpen-
ſandi in occultis excipit duos tantùm caſus, videlicet homi-
cidium voluntarium, & deducta ad forum contentioſum:
ergo in aliis occultis, quæ probari poſſunt, firmat regulam
in contrarium, *ad l. Nam quod liquidè, §. fin. ff. de penult. le-
gata, cum ſimil.*

Porrò in duobus caſibus manifeſtum eſt hunc ſacræ Pœ-
nitentiariæ ſtylum ſervari non poſſe. Primus eſt in diſpen-
ſationibus, quæ conceduntur omnibus, qui per adulterium
ſe carnaliter cognoverunt, & ut matrimonium inter ſe
contrahere poſſent in mariti oratricis mortem cum effectu
machinati fuerint: opponitur enim in literis clauſula in-
fraſcripta, videlicet; Dummodo omnino occultum ſit, quòd
uterque oratorum in mortem d. mariti machinatus ſit, &
planè ignoretur, quòd illius mors inde ſecuta ſit: atque ita
cum Sac. Pœnitentiaria hoc caſu non utatur termino oc-
culti ſimpliciter, ſed omnino occulti, & cum geminatione
illorum verborum, & planè ignoretur, ſuccedit doctrina
Hoſt. *hic n. 14.* & Jo. Andr. *n. 12.* dicentium occultum omni-
nò eſſe, quod nulla ratione probari poteſt. Secundus caſus
eſt in abſolutione ab hæreſi; nam in Bulla Urbani VIII. *Re-
gimini Univerſalis Eccleſiæ, edita die 28. Septembris* 1634.
cautum eſt, ut infrà, videlicet, & circa abſolutionem ab hæ-
reſi nihil aliud volumus eſſe permiſſum majori Pœnitentia-
rio, quam quod à ſan. mem. Pio Papa V. fuit ſibi conceſſum
per ejus vivæ vocis oraculum, tenoris, &c. Ut hæretici, qui
cum nemine de ſuis hæreſibus loquuti ſunt, neque aliquem
actum anteriorem fecerunt, unde argui poſſint hæretici,
quorum denique hæreſes nulli prorſus, niſi ſibi ipſis notæ
ſunt, eiſque omninò occultæ ſunt, ſi petant abſolvi, in foro
conſcientiæ tantùm poſſint eos abſolvere abſque alia abju-
ratione coram Ordinario, & Inquiſitore facienda: idem
etſi feciſſent aliquos actus, ex quibus argui poſſint hæreti-
ci, ſi tamen hujuſmodi actus adhuc remanent occulti, quia
nullus, quantum ipſi ſciant, advertit, licèt ſui natura ſint
noſcibiles, ſeu ad notitiam deducibiles, &c.

121 Quarta & ultima opinio eſt aliorum, qui accipiunt occul-
tum prout contradiſtinguitur à penè occulto, & ex ſui na-
tura, vel ex accidenti probari non poteſt, unde ſi impedi-
mentum, vel crimen ſit notum duobus, vel tribus teſtibus,
non erit occultum, nec licebit majori Pœnitentiario, vel
Epiſcopis ſuper eo diſpenſare. Et nititur hæc opinio vali-
diſſimo fundamento; quia etſi occulti vocabulum variis
modis accipiatur, & quandoque idem importet quod penè
occultum, & probabile; quandoque verò occultum dica-
tur omne id, quod non eſt publicum, aut famoſum, mani-
feſtum, vel notorium, ut ex dictis conſtat, & plenè notatur
per Albert. *in Dictionario, in ver. Occultum*. Tamen ex pro-
prietate vocabuli occultum dicitur illud tantùm, quod nulla
ratione probari poteſt, ſive id proveniat ex ſui natura, ut in
mentalibus *c. Erubeſcant, 32. diſt. c. Tua nos de Simonia*. Si-
ve ex accidenti, puta ſi homicidium fuerit veneno perpe-
tratum, aut parvuli in lecto ſuffocati nemine præſente, *ut
c. Conſuluiſti, 2. q. 5. c. Unico, Ut Eccleſiaſtica beneficia*. Aliæ
verò acceptiones omnes occulti ſunt impropriæ & abuſivæ,
ut declarant Cardin. *hic num.* 18. & Canoniſtæ omnes ſupra-
citati *num. 45. &* 50. & propterea quod per teſtes probari po-
teſt, ſed difficulter, non dicitur occultum ſimpliciter, ſed pe-
nè occultum, ut hìc notant Hoſt. *n.* 15. Joan. Andr. *n.* 12. Cal-
der. *n.* 35. Henric. Boich. *n.* 5. Butr. *n. 30. poſt princ.* Card. *n.* 18.
Anchar. *n.* 14. Abb. *n.* 11. & Jo. à Capiſtrano *num.* 40. Et illa
dictio, *penè*, diminuit ſecundùm Abb. *d. n.* 11. & dictum eſt
122 ſuprà *n.* 50. & ſic penè occultum, & probabile non eſt ſim-
pliciter occultum, quia nihil eſt propriè tale, quod non eſt
ſimpliciter tale, *l. Hoc legatum, in fine, ff. de legat. 3.* & per
illum textum dixit Bald. *in l. De quibus n.... ff. de legibus*, cujus
dictum refert Paulus de Caſtro *conſ. 292. Videtur dicendum,
n. 1. lib. 1.* Et verba ſecundum propriam ſignificationem ſunt 123
accipienda, *l. Non aliter, ff. de legat. 3. c. Ad audientiam, de de-
cimis cum ſimilibus*, ut per Gemin. *conſ. 76. Licèt copioſè, n. 1.*
& propria verbi ſignificatio eſt, quæ ſtricta eſt, non larga, *l.
Labeo, ff. de verb. ſign.* Plautius, *ff. de aur. & argen. legat. c. Ora-
torium, & c. ſeqq. 42. diſt.* Calderin. *conſ. 7. Propria verbi ſigni-
ficatio, de verb. ſignif.* Et ex his patet reſolutio ad objecta, de 124
quibus *ſuprà n.* 118. *&* 119. Nec quidquam facit ponderatio
Authorum contrariæ ſententiæ, de qua *ſuprà n.* 120. Quod
Concilium excipiendo à regula homicidium voluntarium,
& crimina ad forum contentioſum deducta, firmet regulam
in contrarium in aliis occultis, quæ probari poſſunt. Ete-
nim hæc ratiocinatio non procedit, quia regula Concilii
non eſt in occultis, quæ probari poſſunt, ſed in occultis ſim-
pliciter: unde in his occultis ſimpliciter per exceptionem
firmatur regula in oppoſitum, & non in occultis, quæ pro-
bari poſſunt, & quæ non dicuntur occulta, ut ſæpiùs repeti-
tum eſt. Nec dicatur, Exceptio Concilii, niſi ſint deducta
ad forum contentioſum, loquitur de occultis, quæ probari
poſſunt: ergo & regula, quia exceptio declarat regulam de
materia exceptionis eſſe intelligendam, ut notat Bald. *conſ.
401. Super facto, n. 2. verſ. Secundo quæritur, lib. 5.* Nam reſ-
pondetur, imò illam exceptionem generaliter loqui etiam
de occultis, quæ probari nequeunt; poteſt enim contingere,
ut delictum ſit ſimpliciter occultum, & improbabile, veluti
ſi unus tantùm teſtis adfuerit, & tamen poteſt eſſe deductum
ad forum contentioſum, puta ſi is, qui interfecit, vel alius qui
ab eo audivit, homicidam accuſaverit. Unde hoc caſu de-
lictum erat occultum, & poterat ſuper ea Pœnitentiaria, &
Epiſcopus diſpenſare: Secus verò poſteàquam in judicio
fuit deductum. Nec obſtat text. *in c. ult. in fine 15. qu. 5.* ibi, 125
*Ante probationem accuſationis illatæ neminem à communione
ſuſpendas, quia non ſtatim, quia accuſatur, reus eſt, ſed qui con-
vincitur crimino ſus*. Nam reſpondetur hoc procedere ad 126
effectum puniendi, non autem ad effectum impediendi diſ-
penſationem, de qua Concilium loquitur, quia ad hoc ſola
accuſatio, vel inquiſitio ſufficit ſine alia probatione, ut ex
ſententia Sac. Congregationis Concilii dicam *n. ſequenti*.
Unde hanc ultimam opinionem in terminis Concilii Trid.
amplectuntur Gutierez. *Quæſt. Canonicarum lib. 1. c. 13. n. 27.*
Angles Flores *part. 1. ubi de Confeſs. qu. 4. art. 5. diff.* 6. Manuel.
in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. n. 69. Jacob. de Graff. *tom. 2.
conſil. ſub tit. de homicid. conſ. 2. n. 2. & in deciſ. aur. lib. 1. c. 13.
n.* 45. Nicol. Garz. *de benef. part. 7. c. 11. num.* 46. Armendor. *in
Addit. ad Recopilationem leg. Navar. lib. 1. ti. 18. leg. 3. de irre-
gular. in declarat. n.* 25. & ſaltem quod ſpectat *ad d. c. 6. ſeſſ.*
24. Ab hac ſententia nullatenus eſt recedendū, tum quia va-
lidioribus rationibus eſt fulcita, tum quia eam ſæpiùs proba-
vit Sac. Congr. ejuſdem Concilii interpres, cujus declaratio-
nes non ſunt ſimpliciter doctrinales, ſeu probabiles, ſed ne-
ceſſariæ, & habentes legis auctoritatem, ut latiſſimè proba-
vi *in cap. Quoniam, ſupra de Conſtitut.* Nam cùm fuerit quæ- 127
ſitum. An delictum coram uno, aut duobus teſtibus dicatur
occultum, adeò ut Epiſcopus cùm delinquente poſſit diſpen-
ſare in foro conſcientiæ, juxta *d. c. 6.* S. Congregatio primum
cenſuit hoc pendere ex diſpoſitione juris communis. Sed
poſtea cùm dubitatum fuerit, an abſolutus & diſpenſatus à
proprio Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duo-
bus, vel tribus teſtibus; quod tamen non fuit notorium, eſſet
tutus in conſcientia: Reſpondit non eſſe tutum, quia Con-
cilium utitur termino occulti, quod propriè loquendo eſt
illud, quod probari non poteſt, Abb. *in c. Veſtra, de Cohab.
Clericor. & Mulier.* At per duos teſtes probari poteſt, &
verba Concilii debent accipi ſecundum proprietatem. Ha-
ctenus verba deciſionis. Et alias cenſuit, quod non eſt no- 128
torium, poſſe dici occultum, ſecundùm quod opponitur no-
torio, non tamen *cap. 6. ſeſſ. 24.* eſſe reſtringendum ad hanc
acceptionem. Et iterùm cùm Epiſcopus Civitatis Caſtelli 129
petiiſſet declarari, *an ex c. 6. ſeſſ. 24.* poſſet abſolvere in foro
conſcientiæ delinquentes in Bullam Pii V. contra bannitos,
& Gregor. XIII. contra extrahentes frumenta: S. Congreg.
cenſuit referendum Sanctiſſimo, qui dixit vix poſſe conſide-
rari caſum occultum in iſta materia, ideò ſcribendum Epi-
ſcopo, ut iſtos caſus remittat ad Sedem Apoſtolicam.

Verumtamen ſi delictum aliàs occultum deductum qui- 130
dem ſit ad forum contentioſum, non tamen probatum,
ſed reus abſolutus, poteſt Epiſcopus diſpenſare, quia adhuc
manet occultum, cùm non fuerit deductum cum effectu, ex

quo non fuit probatum. Et ita graviſſimi Doctores Sal-
manticæ tenuerunt (licèt alii contra) ut per Jacobum Graſ-
ſium *in deciſ. aur. lib. 1. d.cap.13.* & alios plures apud Nicol.
Garz. *de benef. part.7. dict. cap.11. num.48. & ſeqq.* Et eſt ex
mente Sacræ Congregationis Concilii, ut patebit *infrà num.*
137. & ſatis placeat, quia ſequuta abſolutione jam ceſſat ra-
tio ſcandali, propter quam prohibita eſt diſpenſatio, juxta
gloſ. *in d.c.2. in ver. Non valebit, & infra de Apoſtat.* & con-
ſequenter ceſſare debet ipſa prohibitio, *cap. Et ſi Chriſtus, §.*
Quædam, cum gloſ. *in ver. Ceſſante cauſa, ſupra de jurejur.*
Quòd ſine difficultate procedit ſi inquiſitus fuerit abſolutus
diffinitivè tamquam repertus innocens, & non culpabilis,
131 quod fieri ſolet quando teſtes fuerunt convicti aut condem-
nati de falſo, ut ſervatur in Tribunali Sanctiſſimæ Genera-
lis Inquiſitionis, vel quando aliàs conſtat delictum non fuiſſe
132 commiſſum, puta quia vivit ille, de cujus homicidio aliquis
imputatur, vel quid ſimile. Nam verbum *Innocentia* de-
notat omnimodam immunitatem, & carentiam criminis
& doli, *l. Abſentem, ff. de pœnis*, & notat Bald. *in l. ſi quis*
adulterii, num.3. verſ. Secunda ſolutio, Cod. Ad legem Iul. de
133 *adulter.* Sed quid ſi abſolutus fuerit à proceſſu ex hactenus
deductis, vel ab obſervatione judicii, ſeu tamquam non
repertus culpabilis nec de jure punibilis; vel ſtantibus rebus
prout ſtant, prout ſervari in Hiſpania atteſtatur Covar. *var.*
reſolut. lib.1. cap.1. num.8. In Gallia Igneus *in repetit. §. Non*
alias poſt num.180. & Rebuf. *in proœm. Conſtitut. Franciæ*
gloſ.5. n.118. & Mediolani Jul. Clar. *in pract. crimin. §. final.*
quæſt.57. verſ. Sed hic quæro, & qu.62. verſ. Forma autem. Et
fieri ſolet quando reus purgavit indicia per torturam, tunc
enim venit abſolvendus non diffinitivè, ſed ab obſervatio-
ne judicii, ſecundum Bart. *in l. fin. §. qui ſine, n.1. verſ. certè*
hoc non debet fieri, ff. de quæſtionibus, Petr. de Bellapertica, &
Salycet. *in l. Si quis adulterii, C. de Adulter.* Alex. *in l. Vnius,*
§. Reus, in ver. Nec confitetur, ff. de quæſt. Et ſervatur de con-
ſuetudine, ut poſt alios atteſtatur Iul. Clar. *§. fin. d. quæſt.62.*
verſ. forma autem. Pro negativa facit, quia etſi reus fuit ali-
quo modo abſolutus, tamen cùm id non contigerit ex eo,
quòd verè delictum non commiſerit, ſed quia illud probari
non potuit, vel purgavit indicia per torturam, negari non
poteſt, quin ejus fama remaneat aliquo modo gravata apud
homines, ſicut dicitur de ceſſione bonorum, quæ licèt infa-
miam non eroget, ſigillat tamen ſtatum cadentis quantum
ad infamiam facti, ut inquit Collect. *in c. Odoardus, n.7. de*
ſolut. & ante eum Hoſt. *in c. Quidam, n.6. verſ. nam ſi ceſſio,*
de renunciat. Sed tamen hoc caſu delictum cenſeri occul-
134 tum, & licere Epiſcopo diſpenſare, videtur ſenſiſſe S. Con-
gregatio Concilii, ut dicam *infr. n.137.* & tenent commu-
niter moderni, qui amplius putant id habere locum, etſi reus
mediis depravatis, & falſis teſtibus ab obſervatione judicii
abſolutus fuerit. Inter quos Avila *de Cenſur. 2. part. cap.7.*
diſp.1. dub.11. concluſ.3. ad fin. Sayr. *in Theſaur. caſ. conſc. tom.*
1. lib.7. cap.7. n.12. Suarez *de cenſur. diſp.4. ſect.3. n.6.* & alii
quos refert, & ſequitur Sanchez *de matrim. lib.2. diſp.34.*
135 *num.57. & 58. & ſuper Decalog. lib.2. cap.11. n.21. verſ. quod ſi*
delinquens, Campanil. *in Diverſor. Iuris Canonici rubr.7. c.3.*
n.8. & rubr.11. cap.23. n.144. qui amplius opinatur poſſe Epi-
ſcopum elapſo anno diſpenſare, etiamſi judicium per ſen-
tentiam abſolutoriam non ſit finitum, ſi accuſator per an-
num tacuerit, ex notatis per gloſ. *in c. Tantis, in ver. obrepſit,*
81. *diſt.* & Majolus *de irregul. cap.17. n.9.*

136 Sed quidquid ſit de his, illud certum eſt, ſi reus non fuerit
abſolutus, ſed relaxatus ſub fideiuſſione de repræſentando,
tunc non licere Epiſcopis diſpenſare; nam etſi talis relaxa-
tio quodammodo habeat vim tacitæ abſolutionis ab obſer-
vatione judicii, & in ejus locum ſucceſſerit ſecundùm pra-
cticam, quam ſervari teſtatur Boſſ. *in tit. de ſent. n.6.* & Jul.
Clar. *d. §. fin. qu.46. verſ. Pariter etiam*; tamen negari non
poteſt quin delictum ſit deductum ad forum contentioſum,
nec adhuc judicio finitum; unde intrat exceptio, de qua *in*
137 *d.c.6. ſeſſ.24.* Et hanc ſententiam aliàs probavit S. Congre-
gatio ejuſdem Concilii interpres: nam propoſito dubio:
An illi, qui occaſione delictorum fuerunt inquiſiti, ſed quia
non potuerunt delicta probari, non fuerunt quidem diffini-
tivè, vel alio modo abſoluti, ſed ſimpliciter dimiſſi, recepta
promiſſione de ſe repræſentando, poſſint uti beneficio, *c.6.*
ſeſſ.24. S. Congregatio cenſuit non poſſe, quia ſcriptura eſt
deducta ad forum contentioſum, ſicque ſufficit ſola dedu-
138 ctio quidquid inde ſequatur. Rurſus certum eſt delictum
adhuc manere occultum ſi Clericus fuerit condemnatus à
judice ſæculari, licèt ex hujuſmodi ſententia ſuborta fuerit
contra eum fama perpetrati delicti, ex iis quæ leguntur &
notantur *in c. At ſi Clerici, de judiciis.* Et aliàs cenſuit ea- 139
dem Sac. Congregatio: nam Presbyter Sarſinatenſis in
contumaciam a judice laico condemnatus uti particeps cu-
juſdam homicidii, cujus verè ipſe innocens erat, obtinuit à
Congr. Concilii declarationem ex hac ſententia nullam ſe
infamiæ notam aut irregularitatem contraxiſſe. Sed quo-
niam Ordinarius ſub prætextu, quòd in ſua Diœceſi eſſet
publica vox, & fama ipſum fuiſſe complicem dicti delicti,
illum non admiſit ad celebrandum: petiit declarari ſe non
eſſe irregularem etiam ex prætenſa fama, quæ ſi modò extat,
certè duxit originem, vel à dicta ſententia, vel a fratribus
eorum, qui ob dictum homicidium fuere ad triremes tranſ-
miſſi. Die 25. Maii 1613. S. Congreg. cenſuit oratorem
nullam hac de cauſa irregularitatem contraxiſſe; ideòque
ſignificandum Epiſcopo, ut illum, niſi aliud obſtiterit, ad
miniſtrandum admittat in ſuſceptis Ordinibus.

Non tamen admittimus quod ait Sanchez *ſuper Decalogo* 140
cap.11. d.n.21. ver. Sed quid ſi delictum; videlicet licere Epi-
ſcopo diſpenſare, etiamſi delictum ſit deductum ad forum
contentioſum, & jam judicio finito punitum; hoc enim
reprobant Gutierez *Canonicarum qq. lib.1. c.3. ad fin.* Suarez
de cenſur. diſp.41. ſect.22. n.5. ad fin. & alii apud modernos
de offic. & poteſt. Epiſcopor. alleg.39. n.35. Et quidem jure
optimo, tum quia per ſententiam condemnatoriam deli-
ctum efficitur notorium, ut hic eſt textus, ibi, *Notorium*
dicitur, de quo Presbyter Canonice condemnatur, & in cap. fin.
infrà eod. ibi, *Niſi peccatum hujuſmodi ſit notorium per ſen-*
tentiam, cum concordantibus ſupracitatis, n.73. Ergo ridicu-
culum eſt, ut poſt ſententiam remaneat occultum, *c. De hoc,*
de Simon. Tum quia ſi in delictis deductis ad forum conten-
tioſum quando adhuc incertum eſt, an inquiſitus ſit culpa-
bilis necne, non licèt Epiſcopo diſpenſare: longè minus li-
cebit quando per ſententiam condemnatoriam certum, &
notorium eſt reum eſſe culpabilem: hoc enim caſu multò
magis ex diſpenſatione ſcandalum ſuſcitatur, juxta gloſ. ſæ-
piùs allegatam, *in c.2. in ver. non licebit, de Apoſtat.*

Sed quid ſi crimen ſit notum complicibus tantùm, num- 141
quid adhuc dicatur occultum, adeò ut non liceat in vim
Concilii Tridentini, & literarum Sac. Pœnitentiariæ diſ-
penſare? Videtur reſpondendum adhuc cenſeri occultum:
nam propriè occultum dicitur quod probari non poteſt, ut 142
plenè oſtenſum eſt *ſup. n.121.* At per complices non poteſt
probari, quia regulariter ſocii criminis in criminalibus re-
cipi non poſſunt, nec eis receptis creditur, *l. Quoniam*, ibi,
Si ſocii, & participes criminis non dicantur, ubi Salycet. *n.3.*
C. de teſtib. c. Perſonas, ibi, *Morbo conſimili laborantes, ſup.*
de teſtib. & c. Veniens, el 1. ibi, *Eò quod ille, qui eodem erat*
infectus crimine inde contra eum teſtificari non poſſet, nulli que
de ſe confeſſo adverſus alium in eodem crimine ſit credendum,
eod. tit. cap.1. de Confeſſis, ibid. de reatu proprio, confitentis
periculoſa confeſſio non eſt adverſus quemlibet admitten-
da, & per hæc jura generaliter firmarunt Speculator. *in tit.*
de teſtib. §.1. n.37. verſ. Item quod eſt ſocius criminis, Marſil.
in l. Si forte, n.15. & 16. ff. ad l. Cornel. de Sicar. Bald. *conſ.95.*
Regula, lib.1. Boer. alios citans *diſt.319. in princ. verſ. Vel è*
contra, & alii paſſim. Quod locum habet etiamſi ſocii cri- 143
minis ſint duo, vel plures contra eamdem perſonam depo-
nentes, quia nihilominus non probant, Bald. *in d. l. Quo-*
niam, n.2. nam ut ipſe ait, ſi ex quatuor, qui in rixa interve-
nerunt, tres volunt deponere, quòd ille alter fuit culpabi-
lis, non creditur ipſis de ſe confeſſis in alium, allegat text.
in l. final. C. de accuſat. Anchar. *conſ.246. In cauſa agitata,*
Felin. plura cumulans *in c. Teſtimonium, in 2. notab. de te-*
ſtib. Natta *conſ.298. Viſo, & diligenter conſiderato, n.9. in*
fin. verſ. Præterea, & num.10. vol.2. reddens rationem cur 144
ſocii criminis etiamſi ſint numero plures, & conteſtes, ta-
men non probent, quia ubicumque teſtes laborant eo de-
fectu, qui non diminuat de ejus fide, ſed ex toto reddat
eum inhabilem, ut eſt hoc caſu, quia ſocius criminis inha-
bilitatur à jure ad teſtimonium perhibendum, ut in præci-
tatis juribus: tunc numerus non tollit inhabilitatem, 145
nec ſupplet probationem; quia quod nihil eſt, ſupple-
mentum non recipit, *l. Sed ſi manente, ff. de Precar.* &
ex pluribus imperfectis in ſua ſpecie non poteſt unum per-
fectum reſultare, *l.1. Cod. Qui num. tutel. ſe excuſ.* Gram-
mat. *conſ.21. poſt num.10.* ubi poſt Andr. de Iſern. conclu- 146
dit, ſi plures ſint confitentes de nominato, horum tamen
de-

depoſitiones non valebunt tantùm, quantum dictum unius teſtis, & idem repetit *in conſ.61. poſt num.1. & conſ.35. poſt num.25. & deciſ.28. poſt num.17.* Boſſ. *in tit. de inquiſit. n.51.*

147 Quinimò hoc vendicat ſibi locũ etiam in criminibus exceptis, puta hæreſis, læſæ majeſtatis, & conſimilibus. Nam etſi in his ſocii criminis admittantur in teſtes, *ut cap. In fidei favorem, de hæret. lib.6. & c. Nemini, 15. qu.3.* tamen ſic admiſſi probationem non faciunt. Hippolytus de Marſil. *in pract. §. diligenter, n.68.* Boer. *diſt.319. n.4. in fin.* Blanchar. *de indit. ad l. fin. n.384. pariter ad finem, ff. de quæſt.* Cùm itaque occultum propriè ſit, quòd probari non poteſt, ut oſtenſum eſt *ſuprà num.121.* & per ſocios criminis etiamſi multi ſint, delictum non poſſit probari; nec neceſſario ſequitur, ut ſuper eo liceat diſpenſare tamquam in occulto, ſi ad forum contentioſum non ſit deductum, ut ex dictis conſtat, & in hanc ſententiam videtur reſpondiſſe S. Congregatio Concilii, *ut in deciſ.* Presbyteri Sarſinatenſis ſuperiùs relata *num.139.*

148 Ad extremum pro complemento materiæ admonendi ſumus ad hoc ut liceat Epiſcopo diſpenſare, non ſufficere, ut actus, ex quo incurritur irregularitas, ſit materialiter publicus, ſed oportere ut publicus formaliter in quantum eſt delictum, id eſt, ut publicè ſciatur illum eſſe delictum, *arg. l. In delictis, §. Si extraneus, ff. de Noxalib. act.* & tenet Navar. *in Manual. c.27. num.255. in fin. verſ. Duodecimo, & num.241. verſ. Circa hæc dico 1.* Sayr. *in Theſ. caſ. conſcien. tom.1. lib.7. cap.13. num.13.* & alii apud Sanch. *de matrim. lib.8. diſp.34. num.56.*

Quo fit, ut ſi oculté excommunicatus publicè celebraverit, liceat Epiſcopo diſpenſare in vim *dict. cap.6. ſeſſ.24.* quia licèt actus celebrationis ſit publicus, non tamen publica eſt illius malitia, ut per Navar. *ubi ſuprà*, ubi refert ita diffinitum fuiſſe in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ. Licèt quod ſpectat *ad d. cap.6.* ſecus ſit in caſu converſo. Et ita aliàs declaravit S. Congregatio Concilii, ut in ſubjecta declaratione, videlicet.

An vigore *cap.6. ſeſſ.24. de reform.* poſſit Epiſcopus abſolvere ab irregularitate proveniente à delicto, quod licèt publicum ſit in ſe, tamen tamquam cauſa irregularitatis occultum cenſeri poteſt; quia licèt actus publicus ſit delictum, publicè tamen neſcitur eſſe delictum, die 9. Septemb. 1582. S. Congr. cenſuit quando delictum, ex quo provenit irregularitas, eſt publicum, quamvis actus ille, quo interveniente irregularitas incurritur, occultus ſit, Epiſcopum diſpenſare non poſſe, veluti ſi Sacerdos publicè excommunicatus, vel notoriè ſimoniacus occultè Miſſam celebraverit: quod ſi delictum occultum eſt; ut puta excommunicatio, vel fornicatio, actus verò Miſſam celebrandi, ex quo irregularitas incurritur, publicus, poſſe nihilominus Epiſcopum ab omni irregularitate abſolvere, *ex d. c.6.*

DE COHABITATIONE CLERICORUM, ET MULIERUM.

Gregorius IX.

C A P U T X.

QUæſitum eſt de Clericis in fornicationem prolapſis, ſi eorum ſit officium, priuſquam pœnituerint, audiendum. Verùm etſi quemlibet pro mortali peccato, quoad ſeipſum conſtet eſſe ſuſpenſum, non debet tamen in officiis evitari, quia quantum ad alios etiam in caſu propoſito ſuſpenſus non eſt: niſi peccatum hujuſmodi ſit notorium per ſententiam, ſeu per confeſſionem factam in jure, aut per evidentiam rei, quæ tergiverſatione aliqua celari non poſſit.

S V M M A R I V M.

1 *CLericus concubinarius in officiis vitandus non eſt, niſi ſit notorius.*
2 *Clericus à iure ſuſpenſus propter notoriam fornicationem illicò poſt pœnitentiam recuperat officii executionem quoad alios, & n.17.*
3 *Clericus non tantum pro fornicatione, ſed & pro quolibet peccato mortali eſt ſuſpenſus quoad ſe, & peccat graviſſimè miniſterium alicuius Ordinis exercendo, & n.21.*
4 *Non tamen propterea efficitur irregulariſ, & n.21.*
5 *Sacerdos notoriè criminoſus non eſt ſuſpenſus quoad alios, nec eſt vitandus niſi ſit præciſus notorius fornicator, vel ſimoniacus.*
6 *Et quid poſt extravagantem Martini V.* Ad evitanda, *& num.26.*
7 *Notorius fornicator an celebrando efficiatur irregularis, & num. ſeqq. uſq. in fin.*
8 *Suſpenſus ab homine ſi celebret antequam ſententialiter abſolvatur, irregularis efficitur, & n.20.*
9 *Concubinarius notorius eſt ipſo iure ſuſpenſus quoad ſe, & quoad alios: & quamvis pœniteat, non debet celebrare ante diſpenſationem, aliàs fit irregularis, & num.12.*
Contrarium, n.13.
Diſtinguitur, num.21.
Concluditur, num.22.
10 *Suſpenſio minor irregularitatem non inducit, & n.22.*
11 *Intellectus* c. Præter hoc, diſt.32. *& n.19. & 24.*
13 *Notorius fornicator celebrando non fit irregularis, niſi monitus non deſiſtens ſit ſuſpenſus ab homine, & num. ſeqq. uſque in finem.*
14 *Irregularitas non contrahitur niſi ſit expreſſum in iure.*
15 *Suſpenſus à Canone propter crimen, celebrando non fit irregularis, niſi Canon hoc exprimat.*
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.
16 *Suſpenſus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem, quando per modum ſententiæ fit in Canone ſuſpenſio.*
17 *Concubinarius notorius non eſt ſuſpenſus ſimpliciter, ſed quamdiu non pœnituerit.*
18 *Suſpenſus uſque ad congruam ſatisfactionem, cui citò ſatisfacit, officium ſuum, & beneficium recuperat.*
22 *Suſpenſio quoad ſe non eſt cenſura, ſed eſt ſuſpenſio illata à Deo, quæ irregularitatem non inducit.*
23 Sicut, *dictio importat omnimodam ſimilitudinem in ſubſtantia, & qualitate, & modo ſimul.*
25 *Suſpenſio quoad alios eſt ſuſpenſio indirecta non inducens irregularitatem.*
26 *Et hodie etiam quoad notorios fornicatores ſublata eſt per extravagantem Martini V.* Ad evitanda.
27 *Quod caret eſſe, caree virtute & operatione.*
28 *Tridentinum Concilium cap.14. ſeſſ.25. de reformat. circa concubinarios expenditur, & n. ſeqq.*
Nihil ex veters iure immutat, vel ex ſtatutis Eccleſiæ, ſed tantum iuri communi addit, n.31.
29 *Concubinarii Clerici, & Epiſcopi ex Concilio Trid. quas pœnas incurrant.*
30 *Suſpenſus ab officio cenſetur etiam ſuſpenſus à Beneficio tribus concurrentibus.*

QVæſitum. Propter fornicationem non notoriam non reſpuuntur ab officio Clerici. Hoc dicit ſecundùm Abb. Antiqu. communiter tamen ſic ſummatur: Clericus concubinarius in officiis vitandus non eſt niſi ſit notorius. Joan. Andr. Butr. Card. Anch. Abb. Siculus, Jo. de Anan. & Jo. à Capiſtrano, communis diuiſio, Secunda, ibi, *Verum.*

Nota primò, ibi, *Priuſquam pœnituerint*, à contrario ſen- 2
ſu Clericum à Jure ſuſpenſum propter notoriam fornicationem illicò poſt pœnitentiam recuperare officii executionem quoad alios, ita ut licitè poſſint ab eo audiri Divina, prout notant Petr. de Anchar. *in cap. Veſtra, num.12.*

Digitized by Google

poſt med. verſ. Et ex iſta opinione infertur, ſupra eod. Abb. hic in primo notab. & voluit Innoc. in cap. Sicut num. 2. verſ. Vel dic quod licet, ſupra eod. ubi ait, pœnam juris ceſſare, ſi ceſſet à peccato, quantum ad hoc, ut alii poſſint audire ejus officia. Ad hoc bonus textus in cap. Si quis ſunt Preſbyteri, & ibi gloſ. in ver. Emendent, 81. diſtinct. Licèt hæc ſuſpenſio a jure indicta quoad alios hodie ſit penitus ſublata per ea, quæ dicam infra n. 26.

3 Secundò nota, ibi, quemlibet pro mortali peccato, non tantùm pro fornicatione, ſed & pro quolibet peccato mortali Clericum eſſe ſuſpenſum quoad ſe, ut hic in litera, ideſt non debet cum peccato miniſterium alicujus Ordinis exercere, ut c. fin. ibi, in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis etiam ordinibus non miniſtrent. Supra de tempor. ordinat. & nota Innoc. d. cap. Sicut num. 2. in ver. Suſpendatis, ſupra eod. & Abb. hic in 3. notab. Præcipuè autem non debet attingere Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, ut cap. Sacerdotes, 1. q. 1. c. Teſtamentum, in fin. 6. diſtinct. alioquin peccat graviſſimè, c. Quotidie, de conſecrat. diſtinct. 2. cap. De homine, de celebrat. Miſſar. c. habuiſſe, 33. diſtinct. Abb. in c. Veſtra, num. 4. ſupra eodem: Qui enim manducat, & bibit indignè, judicium ſibi manducat, & bibit, non dyudicans Corpus Domini 1. ad Corinth. 11. cap. Sicut Judas, de Conſecrat.

4 diſt. 2. Joan. à Capiſtrano hic n. 2. Non tamen ſic celebrando irregularis efficitur; quia hæc ſuſpenſio quoad Deum non eſt propriè cenſura Eccleſiaſtica, & ideò irregularitatem non inducit, ut notat Petr. de Anchar. in d. c. Veſtra, n. 12. circa med. verſ. Præterea, & Joan. de Imol. hic n. 6. & latiùs dicam infra n. 6. & 21.

5 Tertiò nota, ibi, Niſi peccatum hujuſmodi ſit notorium; non quemlibet notoriè criminoſum eſſe vitandum in Divinis Officiis, ſed tantummodo notorium concubinarium; qui eſt ſuſpenſus, non tantùm quoad ſe, ſed etiam quoad alios, hoc jure inſpecto: nam cùm textus reſpectu ſuſpenſionis quoad ſe prius generaliter egiſſet de quolibet mortali peccato, poſtea cùm agit de ſuſpenſione quoad alios, reſtringit ſe ad peccatum fornicationis, ut innuit illa dictio hujuſmodi, quæ relationem habet ad caſum fornicationis, de qua egit ſupra proximè ibi, etiam in caſu propoſito, ſcilicet, fornicationis, ut explicat gloſ. 3. hic reddens rationem, quia in hoc crimine magis eſt vitandus, cùm in aliis non ſit quis ipſo jure ſuſpenſus, quantumcumque crimen ſit notorium, excepto crimine ſimoniæ, ubi eſt ſuſpenſus ipſo jure, etiamſi crimen ſit occultum, c. Præter, §. Verum, 32. diſt. cap. Reperiuntur, 1. q. 1. c. Tanta, de Simon. In aliis ergo à Clerico notorio criminoſo non tenemur in Divinis abſtinere, quandiu ab Eccleſia toleratur, ut probatur in d. c. Præter; per locum à ſpeciali, & in hac opinione fuit Vincentius, quem ſequitur hic Bernar. in d. gloſ. 3. item gloſſa Joannis in d. cap. final. in ver. Siſcitantibus, ad finem, 15. q. 5. ubi ait: Sacerdotem in mortali exiſtentem non eſſe ſuſpenſum quoad alios, niſi ſit præciſus, vel notorius fornicator, vel ſimoniacus. Item gloſ. 1. in cap. Cùm non liceat, de præſcript. quæ ſimiliter tres caſus excipit, videlicet hæreſis, ſeu ſchiſmatis, notoriæ fornicationis, & ſimoniæ. In aliis autem criminibus, etiamſi ſint notoria, dicit expectandam eſſe ſententiam, ut in d. cap. fin. 15. q. 5. & c. Nonne 8. q. 4. & conſentiunt hic Abb. in 5. not. & Joan. de Anania n. 1. licèt aliud videatur ſenſiſſe Innocentius in c. Veſtra, n. 2. ſupra eod.

6 Sed tu adverte, quia hujuſmodi differentiæ hodie ſublatæ ſunt per Extravag. Martini V. Ad evitanda, in Concilio Conſtantienſi editam, qua indultum eſt, ut liceat communicare in quibuſcumque Divinis, & perceptione Sacramentorum excommunicatis, ſuſpenſis, vel interdictis, niſi ſint nominatim denunciati, vel notorii Clericorum percuſſores. Unde jam more Eccleſiæ receptum eſt, ut hi tantùm dicantur ab Eccleſia non tolerati, & ſint vitandi; reliqui verò ſive fornicarii, ſive hæretici, vel ſchiſmatici, & ab Eccleſia præciſi, utcumque notorii, dicuntur tolerati, & licitè ab eis audiuntur Divina officia, & percipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta, ut dixi in d. c. Veſtra, num. 17. & 18. ſupra eod. & fuſiùs in c. Quod à prædeceſſore, infrà de ſchiſmaticis, ubi egi latiſſimè de auctoritate, & intellectu hujus extravagantis à num. 39. uſque ad n. 57. Quare hæc Decretalis dum determinat Clericum concubinarium in Divinis officiis eſſe vitandum, ſi ſit notorius per ſententiam, vel per confeſſionem factam in jure, vel per operis evidentiam, remanet correcta quoad duas ſpecies notorii, ſcilicet per confeſſionem judicialem, & per evidentiam facti; & ſervari debet tantummodo quoad nominatim denunciatos per ſententiam hominis, & quoad notorios percuſſores Clericorum, quod etiam cenſent Navar. in cap. 1. §. Lectores, n. 10. de pœnit. diſt. 6. & alii plures relati a Nicolao Garzia de benefic. part. 7. cap. 14. num. 36.

Ultimò nota ex textu, Clericum notoriè concubinarium eſſe ſuſpenſum quoad ſe, & quoad alios, concordat cap. Si qui ſunt Preſbyteri, 81. diſtinct. & cap. Veſtra, ſupra eod. Sed qualis ſit hujuſmodi ſuſpenſio, patebit ex dicendis in quæſt. ſequenti.

QUÆRO, Ao notorius fornicator celebrando incurrat irregularitatem? 7

Si ſit notorius per ſententiam, planum eſt irregularitatem incurrere, quia ſuſpenſi ab homine celebrando irregulares fiunt, cap. 2. c. Latores, c. Poſtulaſtis, & c. Si celebrat, & ibi Innoc. & Hoſt. num. 2. Jo. Andr. num. 3. & Henric. Boich. num. 12. poſt. med. verſ. Si in foro judiciali, de Cler. excom. miniſtr. Speculat. in tit. de diſpenſat. §. Juxta, num. 20. verſ. Secus autem eſt in ſuſpenſis ab homine, Innoc. in cap. Sicut, n. 4. ſupra eod. Hoſt. in cap. Quod tranſlationem, num. 3. ſupra de tempor. ordinat. Archid. in cap. Lugdunen. num. 4. 9. quæſt. 2. Tales enim numquam debent celebrare, niſi prius ſententialiter abſolvantur per Judicem, arg. cap. 1. regul. jur. & cap. Preſbyter ſi à plebe, 2. quæſt. 4. & ſi celebrant ante abſolutionem, ſunt irregulares, c. Si quis Preſbyter, & c. ſeq. 11. qu. 3. cap. Cùm dilecta, de reſcript. c. Apoſtolica, de except. ſecundum Innoc. Hoſt. Speculat. & Henric. Boich. locis ſupracitatis, & in hoc conſentiunt omnes. 8

Si verò ſit notorius per operis evidentiam, tunc ſunt duæ principales Doctorum opiniones. Prima eſt eorum qui affirmant notorium fornicatorem eſſe ſuſpenſum ipſo jure ſuſpenſione directa, & ideò celebrando irregularitatem contrahere: & hæc videtur communis, cujus authores ſunt Hoſt. in d. cap. Si celebrat, num. 4. verſ. Cùm igitur ſimoniaca, ubi ait, ſimoniacos, & notorios fornicatores eſſe ab officio ſuſpenſos propter crimen, quamvis à Canone, §. Verum, 32. diſtinct. Ideòque ſi celebrent, incurrunt irregularitatem, quia quantumcumque pœnitentiam agant, numquam celebrare debent, quouſque cùm eis per Sedem Apoſtolicam fuerit diſpenſatum, cap. Tanta, infra de ſimonia, & cum Hoſtienſ. concordant, ibi Calder. Henric. Boich. n. 14. dicens ſe credere hanc opinionem eſſe veriorem, & idem Hoſt. & Jo. Andr. in cap. Cùm æterni, ſuper ver. involvet, de re judic. lib. 6. Anton. de Butr. hic n. 9. & Jo. de Imol. n. 6. & idem Butr. in cap. 1. num. 32. de Judic. Jo. de Anan. num. 1. & Felin. in 4. notab. in cap. Cùm dilectus, de Accuſat. Præpoſ. in cap. Præter hoc, num. 1. 32. diſt. Abb. in c. Veſtra, num. 7. ſupra eodem, Gloſſa Pragmaticæ ſanctionis, tit. de concubinario in ver. Inhabiles, Rebuff. in concordatis, tit. de Publicis concubinariis, in princ. Guido Papa quæſt. 558. Fuit dubitatum, Gonſalvus à Villadiego de irregularit. c. de Suſpenſione, col. 3. Jo. Bernardus Diaz. Epiſcopus Calaguritanus in practica criminali Canonica cap. 73. Abulenſis in tract. de concubinariis Clericis concluſ. 7. Petr. de Pelude in 4. ſent. diſt. 27. quæſt. 4. col. 2. S. Antonin. in 3. part. tit. 27. c. 3. Silveſter dicens hoc verius in Summa in ver. Concubinarius, quarto n. 4. Bernard. in tract. de concubin. pag. 270. ubi atteſtatur hanc opinionem eſſe communem, quod etiam fatentur, licèt eam non ſequantur, Navar. in cap. Si quando, col. 53. de reſcript. & Covar. in Clem. Si furioſus, §. 1. n. 5. poſt princ. verſ. Sunt tamen, qui ab hac tertia illatione de homicid. 6

Pro hac opinione inducitur primo hæc Decretalis, ubi patet notorium fornicatorem eſſe ſuſpenſum, & quoad ſe, & quoad alios; & ſic ſuſpenſione directa, quæ dirigitur etiam in ſubjectum, hoc eſt in ipſum Clericum concubinarium, non tantùm in objectum, hoc eſt in ipſos Parochianos qui prohibentur Divina officia ab eo audire, & Sacramenta percipere, ſecundum Anton. de Butr. hic d. n. 9. & conſequenter ſi celebret, irregularis efficitur, c. 1. de re judicat. lib. 6.

Sed certè, ut inquit Imola hic in ult. notab. hoc dictum non benè probatur in hoc cap. Quia hic dicitur Clericum fornicatorem eſſe ſuſpenſum quoad ſe, ſicut quilibet exiſtens in peccato mortali; Talis ergo ſuſpenſio quoad ſe cenſetur eſſe ſuſpenſio minor, quæ irregularitatem non inducit; ut plenè notatur per Innoc. Hoſt. & alios in c. Si celebrat, infra de Cler. excom. miniſtran. & latiùs dicam infrà num. 22. Neque hic colligitur hanc ſuſpenſionem quoad ſe eſſe ſuſpenſionem majorem, & directam. 10

Secundò igitur loco allegatur text. in cap. Præter hoc, 32. diſt. 11

Digitized by Google

32. *diſt.* ubi dicitur, *Ex parte Dei Omnipotentis, & auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, ut Miſſas non cantet, nec Evangelium, aut Epiſtolam ad Miſſam legat, &c.* nam, ut inquit Abb. *in d. cap. Veſtra n.7. ſupra eodem,* nulla apparet differentia inter hæc verba *ſuſpendo ab officio, & interdico tibi officium.* Sed per prima verba infligitur ſuſpenſio directa ipſo jure, adeò ut ſic celebrans efficiatur irregularis juxta text. *in c. 1. de re judic. lib. 6. & in c. 1. de ſent. excom. eod. lib.* Ergo & per ſecunda verba, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat *c. Licèt ex quadam, de teſtibus.* Ad idem textus *in cap. Si qui ſunt, 81. diſt.* ubi dicitur; *Si qui ſunt Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, qui in crimine fornicationis iaceant, interdicimus eis ex parte Dei Omnipotentis, & S. Petri auctoritate Eccleſiæ introitum, &c.*

12 Tertio loco huic opinioni ſuffragatur, §. *Verum, in fin. verſ. Prohibentur,* poſt dictum *cap. Præter hoc,* 32. *diſt.* ubi ſimiliter probatur notorium concubinarium eſſe ſuſpenſum ipſo jure quoad ſe, & quoad alios, nec ibi adjiciuntur illa verba, *Sicut quilibet exiſtens in mortali peccato.* Ergo celebrando efficitur irregularis, nam, ut notat Hoſtienſ. *in c. Tanta n. 2. de Simon.* Clericus propter aliquod crimen ſuſpenſus quoad ſe, & quoad alios etiam poſt peractam pœnitentiam celebrare non poteſt, & idem notant Archidiac. Henric. Boich. & Jo. Faber. relati à Covar. in d. Clem. *Si Furioſus, §. 1. n. 5. verſ. His accedit Gratiani ſententia.*

13 Contrariam opinionem, ideſt, notorium fornicatorem non eſſe ipſo jure ſuſpenſum ſuſpenſione directa; & ideò ſi celebret, in irregularitatem non incidere, uti veriorem amplectitur Innocentius *in c. Si celebrat, n. 3. verſ. De notorio autem fornicatore, infra de Cleric. excom. miniſtr.* ubi ait, notorium fornicatorem non eſſe ſuſpenſum principaliter à Canone, ſed à Deo, quod ex eo apparet, quia quam citò pœnitet, licitè celebrat, ut hic, *Licet per Canonem in odium criminis aliquid adiectum ſit quoad evitationem eorum, c. Tua ſupra eodem, cap. Nullus, & §. Verum,* 32. *diſt.* Sed certè ut ſubdit Innoc. *quam cito pœnituerit, & hujus Sacerdotis officia ſunt audienda,* & cum eo videtur tranſire Joan. Andr. *ibid. n. 4. verſ. Alii dicunt* contra Speculat. *in titul. de diſpenſat. §. Juxta n. 20. verſ. Quod autem dixi de excommunicato minori,* Jo. de Lignano *in cap. Veſtra ſupra eodem,* ubi intermiſcet quæſtionem. An ad hoc ut notorius fornicator dici poſſit, requiratur monitio, nec ne? & refert antiquos, & modernos variare invicem in hoc paſſu, & loquitur admodum intricatè, ſed tandem concludit notorium fornicatorem non eſſe ſuſpenſum ſuſpenſione directa, ita ut celebrando efficiatur irregularis, niſi prius monitus non deſiſtens ſit ſuſpenſus ab homine. Idem voluit Jo. de Fano relatus ab Archidiacono *in d. cap. Si qui ſunt, num. 2. in ver. Maluerunt* 81. *diſt.* & idem Archid. *in d. cap. Nullus, circa fin.* 32. *diſt.* dicens duram eſſe opinionem illorum, qui tenuerunt notorium fornicatorem etiam non præmiſſa monitione ſuſpenſum eſſe ipſo jure, & quoad ſe, & quoad alios, & contrarium innuere textum *in d. cap. Si qui ſunt presbyteri;* ubi primò ſuſpenditur quoad ſe, & poſt perſeverantiam quoad alios, *& num. 2. & 3.* ſequitur opinionem Laurentii, & Hugonis dicentium notorium concubinarium celebrando non fieri irregularem, niſi præcedat monitio. Idem firmant *in d. cap. Veſtra, ſupra eod.* Cardin. *n. 1.* & Petr. de Anchar. *num. 12.* ubi plenè Joan. de Imol. *in cap. 1. num. 23. de judic.* ubi reprobata opinione Antonii de Butr. ſequitur opinionem Innocentii, dicens eam benigniorem, & ideò amplectendam; licèt ſuadeat cautius eſſe, propter opiniones vitandas, diſpenſationem impetrare. Nicol. Plovius *de irregularit. reg. 41.* Navar. *in cap. Si quando, in 17. except. num. 8. de reſcript.* Quibus ſubſcribit Covar. in Clem. *Si furioſus, §. 1. num. 5. poſt medium verſ. Ego quidem, de Homicid.* dicens primam opinionem licèt communem, tamen ſibi nimis duram videri, & ſe non auſurum ſecundùm eam judicare quemquam irregularem eſſe: quamvis conſulat, ut abſolutio, aut diſpenſatio impetretur à Romano Pontifice.

14 Præcipuum hujus opinionis fundamentum eſt, quia irregularitas non contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis, & qui dicit aliquem irregularem, debet dare caſum juris, *c. Is qui, de ſent. excom. lib. 6.* Speculat. *in tit. de diſpenſat. d. §. juxta, n. 22.* Hoſt. *in c. ſi quis Presbyter, n. 4. de Cler. excom. miniſtr.* & ibi dixi, *n. 4.* & idem Hoſt. *in c. quod tranſlationem, num. 3. de tempor. ordinat.* ubi ait: Ego de facili neminem irregularem judico, niſi jus expreſſum ad tale judicium me compellat.

Et hanc dicit eſſe optimam regulam, & tenendam Cardin.
in cap. Si celebrat, num. 4. col. 3. verſ. Sed inter cætera, & col. 4.
verſ. Regula optima eſt, de Cler. excom. miniſtr. Ad hoc quod
notat. Archid. *in c. Cum æterni, n. 5. in verſ. involvet, de re judi-* 15
cata, lib. 6. relatus ab Anchar. *in d. c. Veſtra, n. 12. poſt med.*
verſ. Præterea non reperitur; ubi poſt Vincentium ait, Suſ-
penſum propter crimen tunc demum irregularitatem in-
currere, cùm Canon hoc exprimit. At nullibi reperitur ex-
preſſum in jure, ut notorius fornicator miniſtrans in Ordi-
nibus irregularitatem incurrat, merito, &c. Nec relevat ſi
dicas id ſatis cautum eſſe, cùm notorius fornicator ſit ſuſ-
penſus quoad ſe, & quoad alios, ut hic dicitur, *& in d. §. Ve-*
rum, circa fin. verſ. Prohibentur, 32. *diſt.* Quoniam ut reſpon-
dent Doctores, & in ſpecie Cardin. *in c. Veſtra n. 1. ſupra eod.* 16
ſuſpenſus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem,
quando per modum ſententiæ fit in Canone ſuſpenſio, ſicut
fit in *c. 1. de re judicat. lib. 6. & in c. Is cui, de ſent. excom. eodem*
lib. At non ſic eſt in Clerico fornicario, qui non per modum
ſententiæ, ſed enunciativè videtur in Canone ſuſpenſus, ut
hìc, *& in d. c. Veſtra.* Ergo non fit celebrando irregularis,
arg. d. c. Is, qui, de ſentent. excom. lib. 6. Præterea, ut ponderat 17
Imola *in d. cap. 1. num. 23. de Judiciis,* notorius fornicator
non eſt ſuſpenſus ſimpliciter, & abſolutè, ſed quamdiu non
pœnituerit, ut hìc patet *in princ.* ibi, *priuſquam pœnituerit,*
& in cap. Si qui ſunt Presbyteri, 81. *diſt.* ibi, *Interdicimus eis*
Eccleſiæ introitum uſque dum pœniteant, & emendent. Et ita
eſt de mente Canonis, ut cùm primum pœnituerit, ceſſet
ſuſpenſio, nec requirit aliam diſpenſationem Papæ, prout
requireret ſi notorius fornicator eſſet ſuſpenſus ſuſpenſione
directa. Unde gloſ. 2. *in d. cap. Si qui ſunt Presbyteri,* ponde-
rans illa verba *donec pœniteant, & emendent.* Ex hoc, in-
quit, videtur, quod ſicut tales ipſo facto ſuſpenduntur, ſic
ipſo facto per contrarium reſtituitur eis officium. Idem no-
tat gloſ. *in cap. Nullus, in ver. Audiat.* 32. *diſt.* ubi ait: Si
adhuc poſt pœnitentiam corrigi voluerit, non dicam eum
ſuſpenſum ipſo jure. Et paulò infrà: licèt notorius forni-
cator ipſo actu ſit ſuſpenſus, tamen propter contrarium
actum ipſo jure reſtituitur ei officium. Unde quàm citò 18
pœniteat, licitè celebrat. Facit quod notat Innoc. *in c. Si-*
cut, num. 1. ſupra eodem, ubi ait eum, qui ſuſpenſus eſt uſque
ad congruam ſatisfactionem, ſeu quouſque emendaverit,
quam citò ſatisfecerit, ut debet, ſtatim officium ſuum, &
beneficium recuperare, idque verius eſſe poſt alios affirmat
Silveſter. *in ver. ſuſpenſio, num. 5. verſ. Quædam verò eſt ab*
eo; & hoc ſatis probari per illud cap. quia dicit eum eſſe ſu-
ſpenſum uſque ad congruam ſatisfactionem: ergo poſt di-
gnam ſatisfactionem primum ſtatum recuperat. Nec ob-
ſtat textus in contrarium allegatus *in d. c. Præter hoc* 32. *diſt.* 19
quia non loquitur in ſuſpenſo donec pœniteat, ſed ſimplici-
ter, ſecundùm Jo. de Imola *in d. c. 1. num. 23. de Judic.*

Pro eadem opinione Anchar. *in d. cap. Veſtra n. 12. ſuprà* 20
eod. ponderat textum *in cap. ut Clericum, de vita, & ho-*
neſt. Cler. ibi enim primò ab omni libidinis vitio præcipit
Clericos abſtinere, & tamen ſubdit: *Quod ſi ſuſpenſus hac*
de cauſa præſumpſerit celebrare divina, deponatur, &c. Ecce
igitur quod in quolibet genere incontinentiæ, ad hoc ut fieri
poſſit privatio, vel depoſitio Clerici fornicatoris, requiritur,
ut præcedat ſuſpenſio Epiſcopi, & ea ſuſpenſione durante in
divinis miniſtret. Quid dicendum? Abbas *in cap. Veſtra,*
num. 6. verſ. Sed cogitavi, & num. 7. verſ. Sed ego diſtingue- 21
rem ſupra eodem, quem ſequitur Silveſtr. *in ver. Concubina-*
rius, n. 4. Pro concordia opinionum diſtinguit ſic; Nam aut
fornicatio eſt ita notoria per operis evidentiam, ut nullam
habeat dubitationem ſicut videmus in pluribus Clericis,
qui tenent ita publicè concubinas ſicut uxores, & publicè
nutriunt filios; ita ut nec ipſi hoc audeant diffiteri, & tunc
omnino abſtinendum eſt ab eis ſine alia monitione, & tales
ſunt ſuſpenſi à Canone ſuſpenſione directa, ita ut ſi celebra-
verint, irregulares efficiantur, ad hoc *d. c. Præter hoc, & §.*
Verum, 32. *diſt.* Aut fornicatio non habet illam operis evi-
dentiam, ſed poteſt probabiliter tergiverſari, puta quia con-
cubina habitat cum matre Clerici, & dicit illam eſſe matris
pediſſequam, vel quid ſimile: & hoc caſu neceſſaria eſt mo-
nitio, & ejus contemptus, alioquin celebrando non incurrit
irregularitatem. Et in hoc caſu procedit ſecunda opinio
Innocentii, & ſequacium.

Ego verò indiſtinctè exiſtimo opinionem Innocentii ho- 22
die eſſe indubitatam: nam in Clerico notoriè concubinario,
aut conſideramus ſuſpenſionem quoad ſe, aut ſuſpenſionem

quoad alios. Prima ſpecies ſuſpenſionis quoad ſe non eſt
cenſura Eccleſiaſtica, de qua in *cap. Quærenti, de verb. ſignif.*
Sec. eſt ſuſpenſio illata à Deo, quæ irregularitatem non in-
ducit, ut notat Innoc. *in cap. Si celebrat n.2. circa medium,
verſ. In ſuſpenſis autem à Deo, de Cler. excomm. miniſtr.* ubi
ait; ſuſpenſos a Deo, qualis eſt omnis peccator, qui indignè
Corpus Domini ſumit, & judicium ſibi manducat, & bibit,
numquam eſſe irregulares, ſi celebrant, niſi in certis crimi-
nibus, ut homicidio, & ſimonia, de quibus notatur *in cap.
Niſi cum pridem, §.1. de renunc. & in c. Quæſitum, de tempor.
ordinat.* Hi enim etſi peccent, numquam tamen in Canone
reperitur quod celebrando fiant irregulares; quia irregulari-
tas jure tantum Canonico inducta eſt. Ita Innoc. cum quo
totidem ferè verbis concordant, ibi Hoſtienſ. *num.4. verſ. de
ſuſpenſis autem,* Jo. Andr. *eodem num.4. verſ. ſuſpenſi vero,*
Butr. *n.12. verſ. In ſuſpenſis,* dicens ſuſpenſos a Deo tantùm
dici qui ſunt ſuſpenſi quoad ſe tantùm, & non quoad alios
ut ſunt in peccato conſtituti non carentes ordinis executio-
ne; quia non eſt tale delictum, ut ordinis executionem im-
pediat poſt peractam pœnitentiam: & concludit tales cele-
brando non incurrere irregularitatem, Cardin. *n.4. col.4. in
princip. verſ. Et facit differentiam,* Abb. *num.4.* ubi ait tales
ſuſpenſos à Deo celebrando non fieri irregulares ſecundum
omnes, quia jure non cavetur, & quia directè non eſt eis
officium interdictum à jure, ſed peccant miniſtrando. Hoc
etiam dicit eſſe certum Petr. de Anchar. *in d.c. Veſtra, n.12.
poſt medium, verſ. Et ex iſta opinione, ſupra eodem,* & Jo. de
Imola *hic num.6.* & probatur apertiſſimè in hac Decretali,
in princ. dum dicit Clericos fornicatores eſſe ſuſpenſos
quoad ſe, ſicut quilibet in mortali peccato: nam dictio illa,
ſicut, importat omnimodam ſimilitudinem, *ut cap. Olim de
verb. ſignif.* & hoc non tantùm in ſubſtantia, ſed & in qua-
litate, & modo ſimol, *cap. fin.* & ibi notat Butr. *in 4. notab. de
reſtitut. ſpoliat.* Sed exiſtentes in mortali, exceptis crimini-
bus, quæ poſt peractam pœnitentiam impediunt Ordinis
executionem, non ſunt ſuſpenſi ſuſpenſione majori, & di-
recta, quæ irregularitatem inducat, ut oſtenſum eſt ſupra.
Ergo nec Clerici fornicatores; alioquin quilibet peccator,
utcumque occultus, eſſet ſuſpenſus ſuſpenſione directa, &
celebrando fieret irregularis, quod nemo ſani capitis aude-
24 ret affirmare. Nec obſtat *c. Præter hoc, 32. diſtinct.* quia non
dicit, *interdicimus ei officium,* aut *eum ab officio ſuſpendimus,*
ſed dicit, *Præcipimus, & omnino contradicimus, ut Miſſas non
cantet, nec Evangelium, &c.* & ſic non ſuſpendit, ſed impro-
bat, & damnat, ut Sacerdos fornicarius in divinis miniſtret.
Hoc autem facit Eccleſia cum quolibet exiſtente in peccato
mortali, *ut in c. fin. de tempor. ordinat.* ibi: *Qui ſi non pœni-
tuerint; monendi ſunt, & ſub interminatione divini judicii
obteſtandi, ut in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis
etiam ordinibus non miniſtrent.* Ecce igitur quod Eccleſia
improbat, & damnat eorum miniſterium, ſed tamen eos
directè ab officio non ſuſpendit: ideoque, ut ibi dicitur:
*non debent hi (præter reos homicidii) poſt pœnitentiam in iam
ſuſceptis vel ſuſcipiendis ordinibus impediri.* Quare conſide-
rata hac ſuſpenſione quoad ſe tantùm, notorius fornicator
celebrando non efficitur irregularis. Aut conſideramus ſu-
25 ſpenſionem quoad alios; & ſimiliter irregularis non effici-
tur, non ſolum quia hæc eſt ſuſpenſio indirecta reſpectu
aliorum ad effectum, ut ab eo non audiant divina; nec eſt
bona conſequentia: Præcipio vobis ut non audiatis Ti-
tium legentem: ergo Titius eſt ſuſpenſus à lectura, ut in-
quit Abbas *in d. c. Veſtra, n.7. ſupra eod.* ſed potiſſimùm,
26 quia hæc ſuſpenſio quoad alios etiam in notorio fornicato-
re, niſi ſit ſuſpenſus ab homine, & nominatim denunciatus,
hodie prorſus ſublata eſt per extravag. Martini V. editam
in Concilio Conſtantienſi, ut dictum eſt ſupra, *n.6.* Unde
quatenus etiam talis ſuſpenſio quoad alios de jure fuerit
apta producere in fornicatore celebrante effectum irregula-
ritatis; tamen cùm hodie hæc cauſa jam penitus ceſſaverit,
ceſſare etiam debet omnis illius effectus, *cap. Quod pro re-
medio, 1. qu. 7. c. Et ſi Chriſtus de jurejur. c. Poſt tranſlationem,*
cum concordant. ibi in gloſſ. *in ver. Ceſſante, de renunciat.*
impoſſibile enim eſt ut non ens aliquid operetur, Bellam.
conſ.33. Quod ſi ad perſonas, n.39. verſ. Secundo probo, plenè
Oldrard. *conſ.203. factum tale eſt collata, verſ. Ad ſecundam* 27
quæſtionem, & quod caret eſſe, caret virtute, & operatione,
Alex. *conſ.246. Placet, n.2. verſ. Nam non eſſet, lib.6.* & fuit
dictum, Bald. *in repetit. l.1. n.56. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Quare
cùm ſuſpenſio quoad ſe non ſit cenſura Eccleſiaſtica indu-
cens irregularitatem, & ſuſpenſio quoad alios per dictam
extravag. Martini V. omnino ſublata fuerit; reſtat ut noto-
rius fornicator celebrando nullatenus fiat irregularis, niſi
monitus non deſiſtens per ſententiam hominis fuerit ab
officio ſuſpenſus.

Nec prædictis adverſatur, quin potiùs favet Concilium 28
Tridentinum *cap.14. ſeſſ.25. de reformat.* Nam ibi prohi- 29
betur primò, ne Clerici concubinas, aut alias mulieres ſu-
ſpectas in domo, vel extra retineant; aut cùm iis veram
conſuetudinem habeant, alioquin pœnis a jure, vel ſtatutis
Eccleſiarum impoſitis puniantur. Secundò ſtatuitur, ut ſi
moniti non abſtinuerint, tertia parte fructuum beneficio-
rum, ac penſionum ipſo facto ſint privati. Tertiò, ut ſi mo-
nitioni ſecundæ nõ paruerint, fructus omnes ut ſupra amit-
tant, & ab adminiſtratione beneficiorum ſuſpendantur ar-
bitrio Ordinarii. Quartò, ut ſi ita ſuſpenſi adhuc in concu-
binatu perſeveraverint; tunc etiam beneficiis, & penſioni-
bus, ac officiis Eccleſiaſticis perpetuò priventur; & ad alia
obtinenda inhabiles reddantur, donec poſt pœnitentiam
cùm eis per ſuperiores fuerit diſpenſatum. Quintò, ut ſi
dimiſſas mulieres reaſſumpſerint, excommunicationis gla-
dio plectantur. Sextò, ut beneficia non obtinentes juxta
delicti, & contumaciæ perſeverantiam, & qualitatem ab
Epiſcopo carceris pœna, ſuſpenſione ab Ordine, aliiſque
modis juxta ſacros Canones puniantur. Ultimò, ut Epi-
ſcopi ſi moniti à Synodo ſe ab his non emendaverint, ipſo
facto ſint ſuſpenſi, & ſi perſeverent, etiam ad Papam ab ea-
dem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ etiam per
privationem in eos animadvertat. Ex quo contextu potiùs
colligitur Clericos concubinarios non eſſe ſuſpenſos ipſo ju-
re ſuſpenſione directa: tum quia poſt ſecundam monitionẽ
amittunt ſolùm fructus, & ab adminiſtratione beneficio-
rum ſuſpenduntur arbitrio Ordinarii, & ſi adhuc non pa-
ruerint, præcipit Concilium, ut beneficiis priventur, ſcili-
cet per ſententiam, ſecundùm gloſſam notabilem *in l. Iu-
bemus nulli, §. Oeconomus, in ver. Privetur, C. de ſacroſ. Eccleſ.*
& ſic non ſunt ipſo jure ſuſpenſi à beneficio, & conſequen- 30
ter nec ab officio, quia ſuſpenſus ab officio, ſi duo concur-
rant, videlicet ut ſit ſuſpenſus propter crimen grave, & ſit
in mora petendi abſolutionem, prout concurrunt hoc caſo,
cenſetur etiam ſuſpenſus a beneficio, ut concludit gloſ. in
Clem. *Cupientes, in ver. ſuſpenſi, ad fin. de pœnis,* quam dicit
meliorem de corpore juris, Jo. de Imola *in c. Cùm dilectus,
num.31. de conſuetud.* Tum quia Clericos non beneficiatos
pro qualitate delicti, & contumaciæ Concilium puniri præ-
cipit ab Epiſcopo pœna ſuſpenſionis ab Ordine. Ergo non
ſunt ſuſpenſi à Canone ad gloſ. ſecundam, *in cap. final. de iure
patronat. & in l. In criminali, in ver. habeatur, verſ. Et dic,
C. de iuriſd. omnium iudic.* Tum denique quia ſpeciale eſt in
Epiſcopis, quos in impudicitiæ ſordibus verſari longè dete-
ſtabilius eſt, ut ſint ipſo jure ſuſpenſi, *ut in d. c.14. in fin.* gra-
vius enim peccant propter altiorem gradũ, *c. Homo, 40. diſt.
c. Quæſitum,* & ibi Jo. Andr. *n.2. de Pœnit. & remiſſ.* & ideò
plus puniuntur, *c. Excommunicamus, il 1. §. Credentes* cum
gloſ. *in ver. gravior exercetur, de hæret.* Et nihilominus etiam
in Epiſcopis ad incurrendam ſuſpenſionem ipſo facto Con-
cilium requirit monitionem, ut patet ibi, *& à ſynodo Pro-
vinciali admoniti ſe non emendaverint, ipſo facto ſint ſuſpenſi.*

Demum Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres 31
conſulta, an concubinarii publici, cum quibus ex decre-
to Concilii *cap. 14. ſeſſ. 25.* actum non eſt, ipſo facto in
irregularitatem incurrant, licèt non celebrent, dum ſunt
in peccato cenſuit hoc decretum nihil ex veteri jure im-
mutare, vel ex ſtatutis Eccleſiæ, ſed tantùm juri commu-
ni addere.

D E

Digitized by Google

DE CLERICIS CONJUGATIS.

Innocentius III. Epiſcopo Pictavien.

CAPUT VII.

JOannes nobis conquerendo monſtravit, quòd tu eum quamquam jamdudum uxorem legitimam duxerit, pro eo quod prius in Acolythum fuerat ordinatus, compellere niteris, ut tonſuram deferat Clericalem, ex qua inter ipſum & uxorem ſuam poſſet ſcandalum generari: cùm de conſuetudine terræ tuæ Clerici uxorati non cogantur inviti portare tonſuram. Quoniam igitur idem etiam tonſuratus non poteſt privilegio Clericali gaudere: Mandamus, quatenus ipſum ſuper tonſuratione hujuſmodi non moleſtes: dummodò nullum percipiat beneficium Eccleſiaſticum, cujus ratione teneatur Clericalem deferre tonſuram: quia cùm eum oporteat ſæcularibus negotiis immiſceri, tonſura ipſius ſæcularia exercentis, videretur profectò in miniſterii noſtri vituperium redundare.

SUMMARIUM.

1 *CLericus conjugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonſuram.*
Declaratur, num. 2.
2 *Clericus conjugatus non bigamus habitum, & tonſuram non deferens retinet privilegium Canonis, & Eccleſiæ inſerviens etiam privilegium fori, ſed reliqua privilegia perdit ipſo iure.*
3 *Nec poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus, ſed bene in temporalibus.*
4 *Clericus conjugatus in habitu laicali in contumaciam condemnatus in Curia ſæculari, an poſſit reaſſumpto habitu, tonſura, & ſervitio Eccleſiæ pro eodem delicto à iudice laico perſonaliter diſtringi, & num. ſeqq.*
5 *Clericus ut gaudeat fori privilegio quoad perſonam inſpicitur in quo ſtatu reperiatur, cum iudex laicus incipit eum diſtringere.*
6 *Iudex laicus ſi cauſam prævenit contra Clericum in habitu non incedentem, poteſt cauſam modo à perſona abſtineat, ad finem deducere, non obſtante reaſſumptione habitus: ſi vero prævenit perſonam, reaſſumptio habitus non impedit quominus iudicium etiam contra perſonam proſequi valeat.*

1 JOannes. Clericus conjugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonſuram, hoc dicit, ſecundùm Andr. qui hanc Decretalem ſolemniter repetiit; cùm quo concordant Butr. Cardin. Abb. & reliqui omnes. Primò ponitur Joannis quæſtio. Secundò Papæ definitio, ibi, *Quoniam igitur*.

In textu ibi, *etiam tonſuratus non poteſt privilegio Clericali gaudere*, nota Clericum conjugatum non gaudere Clericali privilegio, licèt habitum & tonſuram deferat, ut hìc eſt expreſſum, & notat Bernardus poſt caſum, &
2 Joan. Andr. *num.* 8. *verſ. Item quod conjugatus*. Sed cave ne decipiaris, quia per Conſtitutionem Bonifacii VIII. *in cap. unico infrà eodem lib.* 6. innovatam à Concilio Tridentino *cap. 6. in fin. ſeſſ.* 23. Clerici conjugati non bigami gaudent duobus tantùm privilegiis, videlicet Canonis, *Si quis ſuadente* 17. *qu.* 4. & fori, ne ſcilicet pro commiſſis exceſſibus trahi poſſint criminaliter, vel civiliter ad judicium ſæculare. Ad hoc tamen ex *d. c. unic.* requiritur ut tonſuram, & veſtes deferant Clericales, & ex *d. cap.* 6. & quoad fori privilegium, præter habitum, & tonſuram requiritur etiam ut alicui Eccleſiæ inſerviant. Dixi *quoad fori privilegium*, quia quoad privilegium Canonis decretum Concilii nihil novi ſtatuit, ut aliàs fuit reſolutum. Quare licet hodie non cogantur deferre tonſuram præcisè, coguntur tamen cauſativè, id eſt, ſi velint Canonis, & fori privilegio potiri, ut hìc per Abb. *num.* 7. *verſ. Et conclude latius*, quia ſine tonſura, & habitu non retinent privilegium Canonis, & ſine tonſura habitu, & ſervitio non retinent privilegium fori. Dum ergo hæc Decretalis dicit Clericum conjugatum etiam tonſuratum non gaudere Clericali privilegio, non intelligas tu de prædictis duobus privilegiis, ſed de reliquis privilegiis Eccleſiaſticis, quę Clericus conjugatus perdit ipſo facto, ut *in dict. cap. unico*, *verſ. In cæteris*, & ibi notat gloſſ. communiter approbata. Neque ad hoc requiritur monitio, ſed ſufficit ſolus contractus matrimonii: nam ex contrario actu hæc privilegia amittuntur. Et ita limitant, & intelligunt hunc text. gloſſ. 1. Abb. Antiq. *num.* 1. *in verb. Gaudere*, Hoſt. *poſt princ. in verb. Privilegio*, Joan. Andr. *num.* 24. Abb. ſen. *num.* 3. & alii communiter.

Quo fit ut Clericus conjugatus, quamvis bigamus 3
non ſit, & habitum Clericalem, & tonſuram deferat, tamen eſſe non poteſt Officialis, ſeu Vicarius Epiſcopi, nec ipſius delegatus ad cauſam ſpiritualem, quia per dictam Decretalem *unicam de Clericis conjugatis lib.* 6. cenſetur Clericus in duobus tantùm, in reliquis verò, ut laicus judicatur. Ad hoc *cap. In nova cum duobus cap. ſeqq.* 16. *q.* 7. *cap. Eccleſiis de conſtitut. cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien.* Et ita hìc determinat Joan. Andr. *num.* 20. qui ampliùs ſubdit ſententiam latam per talem eſſe ipſo jure nullam, quia judex non eſt, *cap. Clericum nullus* 11. *qu.* 3. *cap. Ad noſtram ſupra de conſuetud.* & cum Joan. Andr. concordant hìc Butr. *num.* 16. Anchar. *num.* 11. Cardin. *num.* 18. 4. *qu.* Imol. *nu.* 18. & Joan. de Anan. *in fine*, Anchar. *in d. cap. unico num.* 3. Gemin. *num.* 8. & Franc. in gloſſ. *in verb. Recipiunt*, Abb. *in cap. Decernimus num.* 12. *in fin.* & Dec. *ibidem num.* 123. *de Iudic.* Quod tamen intellige, ſi conſtituatur Vicarius in ſpiritualibus, aut Vicarius Generalis, ſecus verò ſi in temporalibus tantùm, ut ſi Epiſcopus haberet temporalem juriſdictionem in loco, juxta tex. *in cap. Romana*, §. *Debet*, *de appellat. lib.* 6. quia tunc Clericus conjugatus bene poſſet eſſe Vicarius Epiſcopi, ſicut quilibet alius laicus, ut notat Archid. *in d. cap. In nova num.* 1. & 3. & ibi etiam Turrecrem. *num.* 1. & 2. 16. *qu.* 7. Joan. Franciſc. Pavin. *de offic. & poteſt. Cap. Sede vacant. in 2. part. principal. qu.* 10. *num.* 15. Lap. Abb. *in cap.* 1. *num.* 2. *de offic. Vic. lib.* 6. & tenent *in d. cap. Decernimus*, *de Iudic.* Butr. *num.* 6. *in fin. verſ. Si quæritur*, Abb. *num.* 12. *in fin.* Felin. poſt alios *num.* 6. *verſ. Quintò*, & Dec. *num.* 125. qui etiam reſpondet objectis Andreæ Sicul. contrarium ſentientis.

QUÆRO, An Clericus conjugatus, qui pro delicto 4
commiſſo in habitu laicali in Curia ſæculari ante reaſſumptum habitum, & tonſuram Clericalem fuit in contumaciam condemnatus, poſſit poſtquam reaſſumpto habitu cœpit ſervire Eccleſiæ pro eodem delicto à judice laico in carcerem conjici, & perſonaliter puniri?

Videtur reſpondendum non poſſe. Ratio eſt, quia eo 5
tempore, quo judex laicus incipit Clerici perſonam diſtringere, reperit eandem ſibi non ſubeſſe, Quandoquidem hoc tempore, cùm habeat qualitates per *d. c. unicum*, *de Cleric. conjugat. lib.* 6. & *cap.* 6. *ſeſſ.* 23. Concil. Trident. requiſitas, non poteſt ei non ſuffragari fori declinatoria, quia poteſt dicere, *Mea perſona tibi non ſubiacet*: & hoc eſt, quod ſibi volunt DD. poſt Joan. Andr. *hìc qu.* 4. & inter cæteros Cardin. & Anchar. *ibi*, qui in hac materia hoc ſolùm conſiderant, an Clericus poſſit dicere: Hoc tempore, quo incipio à te conveniri, ſeu diſtringi, gaudeo privilegio fori.
Idem videtur ſentire Joan. Andr. Abb. & cæteri *in cap. uni-* 6
co, *de obligat. ad ratiocin.* qui ſolùm conſiderant præventionem judicii reſpicientem cauſam, & reſpicientem perſonam: nam ſi judex laicus prævenit cauſam, aſſumptio habitus non tollit juriſdictionem, quo minus cauſam, modò à perſona abſtineat, ad finem deducat: Si verò prævenit perſonam capiendo eam in ſtatu non exempto, videlicet ſine habitu incedentem, reaſſumptio habitus non impedit, quominus judicium contra dictam perſonam proſe-

Digitized by Google

ſequatur . Hoc idem probat Joan. Monach. *in d. c. unico, de Cleric. coniugat. lib. 6.* qui etſi utatur verbo , *ſaltem*, in effectu concludit Clericum conjugatum reaſſumere privilegium etiam pro delictis, quæ commiſit quando habitum non geſtabat . Unde Franc. *ibid.* hoc ideò ſine trepidatione aſſerit , & cæteri DD. qui dum abſolutè dicunt Clericum conjugatum eo ipſo quod habitum reaſſumit, exemptionem reaſſumere, abſolutè etiam intelligunt quoad omnia delicta per eum ſive tempore quo geſtabat ; ſive quo dimiſerat habitum commiſſa : Unde hoc caſu ſolùm habetur ratio , an quando judex apprehendit Clerici perſonam, dictus Clericus ſit in habitu , vel non , ut primò caſu remittatur ad Eccleſiaſticum : Secundò non item , ut poteſt ſatis clarè deduci ex Capell. Toloſ. *deciſ.* 104. 144. 147. & ibi addentes, ubi nunquam conſideratur tempus delicti , ſed ſolùm tempus captivæ perſonæ , & ſequitur Clar. *in §. fin. qu. 39. verſ. Sed quid ſi Clericus*, ubi ait , *Clericum coniugatum , qui fuit condemnatus à laico eò tempore , quo non ferebat habitum , ſi ante capturam illum reaſſumpſerit , non poſſe ampliùs à iudice ſæculari nec capi , nec puniri* . Idem expreſſius tradit Marſil. *ſingul.* 488. ubi ait, *communem eſſe opinionem iudicem ſæcularem non poſſe Clericum coniugatum incedentem in habitu , & tonſura punire pro delicto per eum perpetrato eo tempore , quo non incedebat in habitu* . Et quamvis Alex. *conſ.* 8. *vol.* 1. teſtetur communem eſſe, ut attendatur tempus delicti ; tamen hoc ultimum dictum procedit in alio caſu , ſcilicet in illo de Clerico, qui modo deſiit eſſe vel privilegiatus, vel Clericus, de quo diſtinguitur : nam aut delictum , pro quo modo à judice ſæculari moleſtatur fuit ab eo perpetratum eo tempore , quo incedebat in habitu & tonſura , & pro quo fuit tunc à judice Eccleſiaſtico citatus : & ei prodeſt fori declinatoria , aliàs non , quia hoc caſu attenditur tempus delicti ; Alioquin Alexander contradiceret alteri concluſióni , quam paulò ante poſuit pro hac ſententia , aſſerendo cauſam eſſe communem, & hoc poſtremum dictum Marſil. & Alex. ſic , & non aliter eſſe intelligendum expreſsè patet ex doctrina Bart. cui Alexander innititur *in l. Affinitatis iure , C. commun. de ſucceſſ. in fin.*

His adde , quod in propoſita dubitatione ſcripſi *in c. Magnus num.* 81. *& ſeqq. ſuprà de obligat. ad ratiocin.* & ibi vide reſolutionem S. Congregationis Concilii *num.* 73.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Leo III.

CAPUT II.

EX geſtis: & infrà . In Synodo Anaſtaſius Presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli , ab omnibus canonicè eſt depoſitus : Eò quòd Parochiam ſuam per annos quinque , contra Canonum inſtituta deſeruit : & in alienis uſque hodie demoratur.

SUMMARIUM.

1 *CArdinalis deponitur , qui in titulo ſuo non reſidet , & num. 17.*
2 *Geſta in Concilio perpetuam fidem faciunt .*
3 *Dummodo ſint deſcripta per perſonam publicam , vel reperiantur in archiviis authenticarum perſonarum .*
4 *Geſta extraiudicialia ſunt ; acta vero iudicialia .*
5 *Cardinalis an poſſit per Papam deponi ſine Concilio .*
6 *Imperator per Papam depoſitus præſente , non autem approbante Concilio , & cur .*
7 *Cardinalis an poſſit per Papam deponi ſine conſilio fratrum .*
8 *Papa de honeſtate non debet ardua expedire ſine Cardinalium conſilio , poteſt tamen de plenitudine poteſtatis .*
9 *Cardinalis in ſuo titulo non reſidens privari non debet , niſi legitime monitus non redeat .*
10 *Cardinales tenentur in Romana Curia reſidere , nec poſſunt inde abſcedere ſine licentia Papæ , & cur , & num. ſeqq. uſque ad num. 17.*
Fallitur in Cardinalibus , qui Cathedralibus , & maioribus Eccleſiis præfecti ſunt , num. 16. & 24.
11 *Cardinalis in ſuo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis , quàm contentioſi .*
12 *Cardinales ſunt Sacerdotes Levitici generis , coadiutores & conſiliarii Papæ , & cum eo iudicant orbem .*
13 *Sunt membra , & pars corporis Papæ .*
14 *Eiuſque Collaterales .*
15 *Reſidentes in Curia æquiparantur ſtellis fixis , legati verò planetis .*
17 *Cardinalis , qui ſpreta Parochia ſua tamquam vagus in alienis demoratur , deponi poteſt .*
18 *Et tempus , quo expectari debet eſt arbitrarium .*
Secus poſt Bullas Leonis X. & S. D. N. Innocentii X. num. 19. & 22.
19 *Cardinalis officium verſatur in frequenti Papæ aſſiſtentia , & Sedis Apoſtolicæ negotiis .*
20 *Cardinales à Romana Curia abſentes ex Bulla Leonis X. quas pœnas incurrant .*
21 *Et quid ex Decreto Pauli III.*
Et quid ex Bulla S. D. N. Innocentii X. num. 23.
22 *Conſtitutio S. D. N. Innocentii X. ſuper receſſu Cardinalium à ſtatu Eccleſiaſtico ſine licentia Papæ , & reditu eorum ad Romanam Curiam , compendioſè per partes refertur .*

EX *geſtis* . Deponitur Cardinalis, qui in titulo ſuo non 1
reſidet . Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. & omnes :
& eſt textus multùm notabilis ſecundùm Abb. & Alex. de
Nævo . Dividitur in duas partes . In prima narrat depo-
ſitionem Cardinalis . In ſecunda depoſitionis cauſam
aſſignat , ibi, *Eò quòd* .

Nota primò ex principio textus geſta in Concilio perpe- 2
tuam fidem facere , ut hic , *& in l. Geſta , Cod. de re iudic. &*
in cap. fin. de probat. ſecundùm Hoſtien. hìc Joan. Andr. Butr.
Cardin. & Joan. à Capiſtr. omnes *in principio* . Quod ta-
men Abb. & Alexan. de Nævo uterque *in* 1. *notab.* intelli-
gunt verum eſſe , dummodò geſta ſint deſcripta per perſo- 3
nam publicam , ut in juribus præalleg. & idem eſt ſi repe-
riantur in archiviis authenticarum perſonarum , putà eo-
rum , qui poteſtatem habent authenticas ſcripturas facien-
di , ut notat Innocen. *in cap.* 1. *num.* 1. *ſuprà de Procurator.*
& ibi vide quot modis dicantur geſta : differunt autem ab 4
actis , quia acta judicialia ſunt , geſta verò extrajudicialia,
ut *l.* 1. *ff. de offic. Procur.* Cæſar. & ibi notatum in gloſſ. 1.
De quo tamen vide ibi per Bart. *num.* 1.

Secundò nota ibi , *ab omnibus* , argumentum quod Car- 5
dinalis non debet , & ſecundùm aliquos non poteſt depo-
ni à Papa ſine Concilio ; & in hanc partem propendit Ho-
ſtienſ. *hic num.* 1. Butr. *in* 1. *notab.* & Abb. *num.* 3. Verùm
gloſſ. 1. exponit verbum , *ab omnibus* , id eſt approbantibus,
quoniam ſolus Papa hunc Cardinalem depoſuit , & Inno-
cen. *in princip.* dicit in illius amotione Synodum congrega-
tam , & ſuper ea totius Synodi conſenſum fuiſſe habitum ,
ſed tamen Papa depoſitionem fecit . Hæc ultima opinio
videtur omninò amplectenda , quia in Summo Pontifice
abſq; Concilio reſidet plenitudo poteſtatis, ut eſt tex. notab.
in cap. Cuncta per mundum 9. *qu.* 3. ibi , *nec ulla Synodo præce-*
dente , necnon ibi , *damnandi nulla exiſtente Synodo , quos*
oportuit , habuit facultatem : & ſcripſi latiſſimè *in cap. Si-*
gnificaſti ſuprà de elect. ideòque Bonifacius ſine Concilio
Cardinales Columnenſes depoſuit , ut *in c. un. de ſchiſmat.*
lib. 6.

6 *lib.* 6. Item Papa depoſuit Imperatorem præſente, non au-
tem approbante Concilio, ut *in cap. Ad Apoſtolica, de re iu-
dic. eod. lib.* ubi gloſſa prima, *Nota*, inquit, *quod in ſupra-
ſcriptione dicitur, ſacro præſente Concilio ad memoriam ſem-
piternam, quod dicit de Concilio potius eſt ad honeſtatem,
quàm ad neceſſitatem: nam ſine ſententia Concilii ſententia
Papæ ſufficeret contra Imperatorem, & quemcunque alium,
cap. Alius 15. qu. 6. ubi non dicitur quod in Concilio facta fue-
rit depoſitio*. Et infrà in eadem gloſſa ſuper verbis inſcri-
ptionis, *Sacro præſente Concilio*, ſic legitur: *Præſente,
non dicit approbante, ſicut in cap. Sacro de ſentent. excomm.
Forte ex cauſa, ne crederet aliquis ſine approbatione Concilii
depoſitionem Imperatoris fieri non poſſe*, & ſequuntur ibi
totidem verbis Joan. Andr. *in c. Novellæ n. 5. verſ. in gloſſ.* 1.
Gemin. *col. 3. verſ. In eod. gloſſ.* ibi, *præſente*, & ad propoſi-
tum depoſitionis Cardinalium illam gloſſam ponderat, &
dicit valdè notabilem, Abb. *hic circa fin. verſ. Et contra di-
ctum eſſet etiam valde grave*, & forſan multis periculis ex-
poſitum ſi pro cauſa depoſitionis oporteret Synodum uni-
verſalem indicere, & ſententiam protrahère uſque ad il-
lius celebrationem, arg. *cap. Vbi periculum, de elect. lib. 6.*
Quod obſervat Andr. Sicul. *in tract. de præſtan. Cardin. q. 8.
num.* 5. ubi ait non eſſe opus Concilio ad deponendum Car-
dinalem propter difficultatem, quæ ſubeſſet in congregan-
do Concilio univerſali, & hoc tene incunctanter.

7 Major eſt difficultas, an Papa poſſit Cardinalem depo-
nere, legitima ſubſiſtente cauſa, ſine fratrum ſuorum
conſilio.

Diſputat hanc quæſtionem in utramque partem Andreas
Barbatia in præalleg. *tract. de præſtan. Cardin. quæſt. 8. per to-
tam*, & præmiſſa proteſtatione, quod non intendit in ali-
quo derogare poteſtati Romani Pontificis, tandem con-
cludit pro opinione negativa dicens *num.* 6. eam tenere
illuſtres Doctores Hoſt. Joan. Andr. Butr. Cardin. & Mo-
dernos *hic*, & eum refert, & ſequitur Dec. *in rubr. de Conſt.
in 2. lectura num.* 12. ubi Silveſt. Aldobrand. *in addit. in
ver. Deponere*, teſtatur ita ſervari: & allegat Hippolyt.
de Marſil. *in ſingul. 669.* Ceterùm fundamenta Barbatiæ vi-
dentur ſatis infirma, & Hoſt. *hic nu.* 1. Joan. Andr. *num.* 2.
& ſequaces proponunt quæſtionem de Synodo, ut dixi ſu-
prà *num.* 2. non autem de conſilio Cardinalium, licèt aſ-
ſerant Papam non debere, & ſecundùm aliquos, non poſſe
Cardinales excommunicare, vel aliquod præceptum facere
ſine conſilio, & conſenſu ſuorum fratrum, arg. *cap. Irre-
fragabili*, §. 1. *de offic. Ordinar. & cap.* 1. *de exceſſ. Prælat.*
& nihilominus Hoſt. tandem concludit his verbis: Quid-
quid tamen dicatur, hoc de plano fateor, quod in ſolo Pa-
pa plenitudo reſidet poteſtatis, *cap. Ad honorem ſuprà de uſu
pallii*, contra quam ſcribere non intendo, ex his, quæ le-
guntur, & notantur *in c. Propoſuit infrà de conceſſ. præb.*

8 Tu dicas Papam de honeſtate non debere Cardinalem
deponere, vel alia ardua expedire ſine fratrum conſilio,
unde *in cap. un. de ſchiſmat. lib. 6.* ſic legitur, *De fratrum
noſtrorum conſilio depoſuimus à Cardinalatu, &c. & in cap.
Ad Apoſtolicæ, de re iudic. eod. lib.* Depoſitio Henrici Im-
peratoris legitur facta cum fratribus noſtris, & Sancto
Concilio; deliberatione præhabita diligenti, *& in cap. 1. de
renunc. eod. lib.* Cœleſtinus depoſuit ſeipſum renunciando
Papatui deliberatione habita cum ſuis fratribus S.R.E. Car-
dinalibus. Sed de plenitudine poteſtatis Papa poteſt pro-
culdubio ardua expedire, & Cardinalem deponere ſine
ulla requiſitione fratrum. Ita Alex. de Nævo *hic num.* 12.
Communis enim concluſio habet Papam poſſe ardua ex-
plicare etiam Cardinalibus inconſultis, ut teſtatur Ge-
min. *in cap. Super eo circa med. verſ. Communis concluſio*,
Dec. *in rubr. de Conſtitut. in 2. lect. num.* 10. & ante eum Fe-
lin. *ibi num. 2. verſ. Sed quod imò Papa*, ubi hanc partem ju-
ribus, & rationibus comprobat, & plurimos cumulat i-
dem ſentientes, & contrariam opinionem dicit procede-
re de honeſtate, prout etiam loquitur textus *in cap. Per ve-
nerabilem*, §. *Rationibus infrà qui fil. ſint legit.* in quo tantam
vim faciunt Abbas *num. 4. verſ. Sed tu vide textum optimum*,
& Philipp. Franc. *in d. c. Super eo circa fin. verſ. Et videtur de
hoc, de hæret. lib. 6.* Et prædictis adde quod in noviſſima
Conſtitutione Innocentiana, de qua infrà *num.* 22. ubi agi-
tur etiam de imponenda pœna privationis dignitatis Car-
dinalatus, legitur infraſcripta clauſula, videlicet, *perinde
ac ſi in Conſiſtorio noſtro ſecreto de eorundem venerabilium
fratrum noſtrorum conſilio, & unanimi aſſenſu emanaſſent.*
De his tamen conſule Cardin. Paleott. *in tractat. de Sacr.
Conſiſt. conſult. par.* 1. *qu.* 3. ubi per octo diſtinctos articulos
de hac materia luculenter diſſerit.

Tertiò nota ibi, *Canonicè eſt depoſitus*, Cardinalem 9
in ſuo titulo non reſidentem eſſe prius legitimè commo-
nendum, ut redeat, ut hìc, *& in cap. Inter quatuor, & cap.
ult. infrà eod.* aliàs quantumcunque vagabundus diſcurrat,
non eſt privandus, ut infrà, *cap. Ex tua*, & tenet hìc gloſſ.
ult. Hoſt. *num. 4. in ver. Canonicè*.

Quartò nota ibi, *contra Canonum inſtituta*, ex Sacro- 10
rum Canonum præſcripto Cardinalem teneri in ſuo titulo,
& ſic in Romana Curia reſidere, ut hìc patet, & notant
Hoſt. *in princip.* & Joan. Andr. *num.* 1. *ver. Inſtituta*, Abb.
in 3. notab. & alii communiter. Quare inde abſcedere
non poteſt ſine licentia Papæ cùm habeat alas ligatas, ut
inquit Prępoſ. *in cap. Filium veſtrum num. 1. & 2. quæſt.* 1. poſt
Hoſt. *in cap. Bonæ, il 1. num. 1. ſuprà de poſtul. Prælat.* & ſe-
quitur Sarnen. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum famil.
Cardin. qu. 17. num.* 4. & conſtat ex conſtitutionibus, de qui-
bus infrà *in ult. notab. a num. 19. uſque in fin.* Cujus aſſertio-
nis multiplex ratio reddi poteſt.

Prima ratio, quia Cardinalis in ſuo titulo curam habet 11
animarum tam fori pœnitentialis, quàm contentioſi, *c.
His quæ*, & ibi plenè ſcripſi ſuprà *de maior. & obed.* & pro-
pterea iſte Cardinalis ſancti Marcelli dicitur hic deſeruiſſe
Parochiam ſuam, ſcilicet titulum, cùm eſſet Presbyter
Cardinalis, ut hìc per Abb. *in 3. notab.* omnes autem,
quibus animarum cura commiſſa eſt, tenentur in ſuis Ec-
cleſiis perſonaliter reſidere, *cap. Quia nonnulli, & cap. Rela-
tum infrà eodem, cap. Extirpandæ*, §. *Qui verò de præben.*
Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap.* 1.

Secunda ratio, quia ut inquit Innocentius III. *in c. Per* 12
venerabilem, §. *Rationibus infrà qui fil. ſint legit. Sunt au-
tem Sacerdotes Levitici generis fratres noſtri* (ſcilicet Car-
dinales, ſecundùm communem expoſitionem) *qui nobis
iure Levitico in executione Paſtoralis officii coadiutores exi-
ſtunt*, & ut legitur in Conſtitutione Sixti V. quæ incipit,
*Poſtquam verus in proœm. tom. 2. Bullar. pag. 560. Sacroſanctæ
Romanæ Eccleſiæ Cardinales repræſentantes perſonas SS.
Apoſtolorum, dum Chriſto Salvatori regnum Dei prædican-
ti, atque humanæ ſalutis myſterium operanti miniſtrarent,
eidem Pontifici in executionem Sacerdotalis officii, & in di-
rigenda ipſa Erclesia Catholica, cui præeſt, conſiliarii, &
coadiutores aſſiſtunt*. Hæc ibi. Quamobrem cum Sum-
mo Pontifice orbem judicant, & diſponunt, ut per illum
rextum dixerunt Hoſt. *hìc num. 3. verſ. Sed*, & cum eo
Joan. Andr. *num.* 2. & reliqui poſt eos, & ut verbis Ol-
dradi utar *in conſ. 48. ius commune num.* 1. Cardinales aſſu-
munt partem ponderis diei, & æſtus, ſicut illi, qui in par-
tem ſolicitudinis ſunt vocati, & de quorum conſilio Sum-
mus Pontifex agenda ordinat, & diſponit, *cap. Fundamen-
ta*, §. *Decet de elect. lib. 6.* quod fuſiùs proſequere, ut in
præalleg. Sixti V. Conſtitutione. Quæ omnia nequa-
quam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui Summo
Pontifici perſonaliter non aſſiſtunt, & à conſpectu ſunt re-
moti, Sarnen. *dict. qu. 17. num.* 5.

Tertia ratio, quia Cardinales ſunt membra, & pars 13
corporis Papæ, *l. Iuriſperitos, ff. de excuſ. tutor. l. Quiſquis*,
ibi, *Senatores etiam, nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt,
C. Ad leg. Iul. Maieſt. cap. Si quis 6. qu. 1. cap. Felicis de pœnis
lib. 6.* Hoſt. *hic num.* 3. Abb. *eod. num. verſ. Sunt enim Car-
dinales*, Oldrad. *d. conſ. 48. in fin.* & conſtat ex præcitata
Conſtitutione Sixti V. Ubi Cardinales dicuntur Summo
Pontifici aſſiſtere, quaſi oculi, & aures, ac nobiliſſimæ
ſacri capitis partes, & præcipua illius membra à Spiritu
Sancto conſtituta; Et ſic etiam ſunt Collaterales Papæ, 14
cap. Excommunicatis ſuprà de offic. Leg. Hoſtien. *in cap. Di-
lectus, il 1. num. 2. de præben.* Oldrad. *loco citato*. Ergo con-
tra naturam rei eſt, ut ſe ab illius latere ſubducant: nam
& à capite non licet membra recedere, *cap. Cùm non liceat
ſuprà de reſcript.* Unde ut eleganter dixit Bald. *in cap. Bonæ,* 15
il 1. num. 5. de poſtul. Prælat. Cardinales reſidentes in Curia
æquiparantur ſtellis fixis, quæ non moventur, niſi motu
orbis; ſic & Cardinales non moventur niſi motu Papæ.
Sed Cardinales Legati, qui de licentia Papæ abſentes ſunt,
æquiparantur conſtellationibus, ſive planetis, qui moven-
tur motu proprio, nutu Dei, ſicut Legati nutu Papæ, ſe-
quitur Sarnen. *in præalleg. qu. 17. num. 4. in fin.*

Fallit concluſio ſuperiùs firmata in Cardinalibus, qui 16
Ca-

Cathedralibus, & majoribus Eccleſiis præfecti ſunt: tales enim non excuſantur à reſidentia in prædictis Eccleſiis eo prætextu quod reſideant in ſuis titulis, aut etiam in Epiſcopatibus quos habent propè urbem, ut ſcripſi *in cap. Qualiter num.* 22. *infrà eod.* & patebit infrà *num.* 24. Quidquid contra incautè ſcripſerit Anaſtaſ. *ſerm. de indult. Card.* §. *Tibi quoad vixeris num.* 9.

17 Ultimò nota ibi, *in alienis uſque hodie demoratur*, unam legitimam cauſam deponendi Cardinalem à dignitate Cardinalatus, videlicet, ſi deſerto titulo, ſeu Parochia ſua, in alienis partibus demoretur, ſcilicet, tanquam vagus, Eccleſia ſua ſpreta, ut exponit Hoſt. *hic in fin.* & Joan. Andr. *num.* 1. *in ver. in alienis*; captivis enim ſubvenitur, & non transfugis, *l. Inter*, *ff. Ex quibus cau. maior.* & videtur hìc argumentum quod antequam deponatur, expectari debeat per quinquennium, ſicut fuit expectatus iſte Cardinalis S.
18 Marcelli, ut per Butr. *hic in* 3. *notab.* Sed dicendum eſt, quod hìc legitur de quinquennio, denotare facti contingentiam, aliàs enim tempus eſt arbitrarium per id, quod habetur *in cap. Quoniam frequenter*, §. 2. *ſupra, ut lit. non conteſt.* ſecundùm Joan. de Anan. *hic num.* 2. & dicetur *in cap. Ex tua infrà eodem.*

19 Porrò adverſus Cardinales extra Romanam Curiam demorantes, aut ab ea recedentes ſine licentia, Pontifices Maximi ſanctiores diverſas ediderunt: Nam Leo X. in Conſtitutione incipien. *Sub pœna diſpoſitionis arbitrio*, edita in Concil. Lateranenſi §. 28. *in Bullar. tom.* 1. *pag.* 474. ſanxit in hæc verba, *Et cum Cardinalis officium in primis verſetur in frequenti Rom. Pontificis aſſiſtentia, & Sedis*
20 *Apoſtolicæ negotiis: propterea ſtatuimus, ut omnes Cardinales in Romana Curia reſideant, & qui ſunt abſentes, ſi in Italia, intra ſex menſes, ſi extra Italiam, infra annum à die publicationis præſentis Conſtitutionis revertantur; alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum ſuorum emolumenta amittant, omnibuſque privilegiis generaliter, & ſpecialiter Cardinalibus conceſſis quamdiu abſuerint omnino careant: exceptis tamen illis, quos ratione officii ab Apoſtolica Sede iniuncti, vel de Romani Pontificis mandato, aut licentia, vel iuſto metu, aut quavis alia legitima cauſa impediente, vel ægrotationis abeſſe contingat privilegiis, indultis, & immunitatibus eiſdem Cardinalibus conceſſis, & in Bulla noſtra ſub data coronationis noſtræ contentis, & expreſſis in ſuo robore nihilominus permanentibus.*

21 Similiter Paulus III. edidit decretum conſiſtoriale, quo Cardinales jubentur reſidere in Romana Curia, quod ſi non fecerint, privantur ipſo facto durante abſentia omnibus indultis, & privilegiis, quibus alii Cardinales gaudent, & gaudere poſſint, niſi cum expreſſa licentia Papæ apud Eccleſiam Metropolitanam, ſeu Cathedralem cui præſint, reſideant, ut refert Caputaq. *deciſ.* 86. *num.* 1. & 2. *par.* 2. & Anaſtaſ. Germon. *de indult. Cardin. d.* §. *Tibi quoad vixeris num.* 18.

22 Sed & alia decreta prodierunt receſſum Cardinalium à Romana Curia ſine licentia Papæ prohibentia ſub diverſis pœnis etiam per Romanos Pontifices arbitrandis.

Noviſſime verò emanavit conſtitutio S. D. N. Innocentii X. ſub datum Romæ ſub annulo Piſcatoris die 19. Februarii 1646. Pontificatus ſui anno ſecundo, quę incipit, *cum iuxta*, ſuper receſſu S. R. E. Cardinalium à ſtatu Eccleſiaſtico ſine licentia Summi Pontificis, & reditu eorum, qui ſine licentia hujuſmodi receſſerunt, ad Romanam Curiam; cujus tenorem per partes ſingulas compendiosè hìc referendum putavi. Dividitur ergo hæc Conſtitutio in octo partes.

In prima, ponitur conſtitutionis cauſa, nempè obligatio Cardinalium reſidendi apud Papam in Romana Curia, Decreta contra ſic recedentes edita, & illorum transgreſſores. 23

In ſecunda ibi, *quia verò*. Cardinales, qui poſt Bullam non obtenta Papæ licentia ſe transferent extra ſtatum Eccleſiaſticum, primò privilegiis, & indultis omnibus, etiam beneficia conferendi, penſiones, & fructus Eccleſiaſticos transferendi, & facultate teſtandi privantur, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, ultra alias pœnas arbitrio Papæ infligendas: mandaturque deveniri ad ſequeſtrum fructuum, officiorum, & beneficiorum, necnon penſionum, ac fructuum reſervatorum. Secundò, ſi infrà ſex menſes à die receſſus ad Curiam non redierint, privantur iiſdem fructibus arbitrio Papæ diſtribuendis. Tertiò, ſi non redierint infrà alios ſex menſes immediatè ſequentes, ultra memoratas pœnas privantur omnibus officiis, beneficiis, penſionibus, & fructibus reſervatis, ut ſuprà diſtribuendis.

In tertia ibi, *Cardinales autem*, Cardinales, qui ante Bullam ſine licentia Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, ſi infrà ſex menſes à die publicationis non redierint ad Curiam, primò interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, privantur facultate teſtandi, ac privilegiis, & indultis prędictis, necnon fructibus officiorum, beneficiorum, ac penſionum. Secundò, ſi non redierint infrà alios ſex menſes immediatè ſequentes, ipſis officiis, beneficiis, penſionibus, ac fructibus reſervatis privantur.

In quarta ibi, *Si autem Cardinales*, ſtatuitur, ut contra Cardinales, qui ante Bullam ſine licentia Papę extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, aut poſt Bullam ſe transferent, ſi per alios tres menſes immediatè ſequentes, qui pro tribus canonicis monitionibus, ac peremptoriis terminis aſſignantur, & ſic in totum infra quindecim menſes ad Romanam Curiam non redierint, deveniri poſſit ad alias pœnas per Papam declarandas, etiam uſque ad privationem dignitatis Cardinalatus incluſivè.

In quinta ibi, *ac demum*, Cardinalibus, qui de cætero ſine dicta licentia extra ſtatum Eccleſiaſticum ſe transferent, adimitur facultas ſubſtituendi Cardinalem, Prælatum, vel alium quemcumque in ſuis officiis, Legationibus, Præfecturis, Guberniis, Protectionibus, necnon adminiſtrationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam Epiſcopatus, & Eccleſiarum etiam Patriarchalium, ac beneficiorum quorumcumque, & caſſantur indulta ſuper his conceſſa.

In ſexta ibi, *ab omnium*, declaratur ab antedictis pœnis non excuſari Cardinales prætextu ſervitii, aut juſſus etiam Imperatoris, & Regum, aut diſtantiæ locorum, niſi ex cauſa in corpore Juris clauſa, coram Papa allegata, & expreſsè admiſſa. Præſervatur tamen Conſtitutio Urbani VIII. ſuper reſidentia Epiſcoporum etiam Cardinalium. 24

In ſeptima ibi, *ac ulterius*, reſervatur Papæ abſolutio, & relaxatio earumdem pœnarum privativè etiam quoad Collegium Cardinalium Sede vacante.

In octava ibi, *Decernentes*. Præmiſſorum obſervantia injungitur, decretum irritans apponitur, contrariis derogatur cum clauſulis admodum urgentibus, Conſtitutio publicari, & illius tranſumptis fides adhiberi jubetur.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT III.

QUia nonnulli modum avaritiæ non imponentes, dignitates diverſas Eccleſiaſticas, & plures Eccleſias Parochiales, contra ſacrorum Canonum inſtituta nituntur accipere, ut cùm unum officium vix implere ſufficiant, ſtipendia ſibi vendicent plurimorum: ne id de cætero fiat, diſtrictiùs inhibemus. Cùm igitur Eccleſia vel Eccleſiaſticum miniſterium committi debuerit, talis ad hoc perſona quæratur, quæ reſidere in loco, & curam ejus per ſeipſam valeat exercere. Quòd ſi aliter actum fuerit: & qui receperit, quod contra ſacros Canones accepit, amittat: & qui dederit, largiendi poteſtate privetur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Dignitates plures, vel Eccleſiæ uni conferri non debent, & cur, & num. ſeqq.*
2 *Beneficia plura obtinens ex diſpenſatione, an teneatur pluries officium recitare.*
3 *Canonum inſtituta beneficiorum pluralitatem prohibentia, unde originem duxerint.*
4 *Beneficia perſonalem reſidentiam requirentia ſunt incompatibilia.*
5 *Beneficia ſimplicia obtinentes, an teneantur in Divinis deſervire per ſeipſos.*
6 *Collatio ſecundæ dignitatis, vel Parochialis ex Lateranenſi Concilio an valeat, & num. ſeqq.*
7 Amittat *verbum an importet privationem ipſo iure, & num. ſeqq.*
8 Subjaceat *verbum eſt latæ ſententiæ.*
9 *Dignitas quot modis accipiatur.*
10 *Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis quale ſervitium requirant, & an eas obtinentibus liceat quot annis ultra tres menſes ab Eccleſia abeſſe, & num. ſeqq. uſque in fin.*
11 *Trident. Concil. decreta cap. 3. ſeſſ. 21. & cap. 3. ſeſſ. 2. expenduntur, & conciliantur, & num. ſeqq.*
12 *Dignitatum duo genera à Concilio Tridentino conſtituuntur in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis.*
13 *Dignitates habentes redditus ſeparatos à Capitulo de iure communi non obligant ad reſidentiam.*
14 *Nec ſunt incompatibiles cum aliis beneficiis reſidentiam requirentibus.*
15 *Fructus præbendæ dignitatum qualiter in diſtributiones ſint convertendi, & num. 21.*
16 *Diſtributiones quando accreſcant inſervientibus, vel applicentur fabricæ Eccleſiæ, & num. 21.*
17 *Ius accreſcendi, in quibus dignitatum redditibus habeat locum.*
18 *Appellatio à converſione fructuum in diſtributiones, quando ſublata ſit à Concilio Tridentino.*
19 *Dignitatibus ſeparatos redditus habentibus poteſt Epiſcopus arbitrio ſuo competens ſervitium aſſignare.*
20 *Dignitates Cæſaraguſtanæ eodem iure cenſeri debent, quo alia, de quibus agitur à Concilio Tridentino ſeſſ. 22. cap. 3.*
21 *Et Archiepiſcopus poteſt illis congruum ſervitium ſtatuere, & diſtributiones pro tertia parte fructuum deductis penſionibus aſſignare.*

1 *Quia nonnulli*. Uni plures Dignitates, vel Eccleſiæ conferri non debent, & Eccleſia illi eſt conferenda, qui reſidere, & regere valeat per ſeipſum, alias perdet Eccleſiam, & donans conferendi poteſtate privabitur. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. & omnes, & tria facit, ut dicebat Hoſt. ponit vitium, adhibet remedium, imponit pœnam. Ponendo vitium tria facit. Primò ipſum nominat. Secundò exemplificat. Tertiò reprobat.

Nota primò ex principio textus, quatuor rationes ob quas non debet Clericus eſſe pluralis in beneficiis Eccleſiaſticis; Prima eſt, quia hoc procedit ex fomite avaritiæ, quæ modum non habet, ut hic, *& in cap. Sicut ii 47. diſt. & in cap. Quid dicam 24. quæſt. 4.* Secunda, quia vix poteſt Clericus congruè in officio deſervire, & in duo diviſus plenam ſui non habet poteſtatem, ut ei, à quo ſtipendium recipit, pleniùs famuletur, dicit textus *in cap. Diverſis ſuprà*
2 *de Cleric. coniug.* Unde ſumitur argumentum, ut obtinens plura beneficia ex diſpenſatione teneatur pluries officium recitare, ſi poteſt, ſecundùm Petr. de Anchar. *in 4. notab.* Hoc tamen communiter non ſervatur, ut inquit Imola *num. 2.* & Alex. de Nævo *in 2. notab.* quia diſpenſatus ad plura videtur ex conſequenti diſpenſatus, ut in altero tantùm reſideat, & illi deſerviat, cùm in utroque reſidere non poſſit. Facit quod notatur *in cap. Quia in tantùm infrà de præben. & in cap. Non poteſt*, in gloſſ. *in ver. Retinere, eodem tit. lib. 6.* Tertia ratio, quia ſic unus occupat ſtipendia plurium, & pauperes Clerici, qui poſſent hujuſmodi Eccleſias obtinere, ſtipendiis privantur. Ad hoc *cap.*
3 *1. 16. qu. 7.* Quarta, quia id obviat ſacrorum Canonum inſtitutis, ut *21. qu. 1. per totam cum concord.* de quibus hìc in gloſſ. 2. Quæ quidem inſtituta originem duxerunt ab Apoſtolo dicente 1. ad Corinth. 7. *Vnuſquiſque in quo vocatus eſt permaneat apud Deum, cap. 1. 21. diſtin.* ſecundùm Hoſt. *num. 7.* Joan. Andr. *num. 10.* & Cardin. *in 3. notab.* Alias rationes prohibitæ pluralitatis recenſent Hoſt. Joan. Andr. Abb. & alii *in cap. Ad hæc*, & ibi dixi *in 1. notab. infra de præben.* & rationes decem congerit Rebuff. *in praxi benefic. in tit. de diſpenſ. ad plur. ac num. 2. uſque ad num. 21.* & adde S. Thom. *quodlib. 8. art. 15.* & quod ſcripſi *in cap. Quia in tantum à num. 3. uſque ad num. 14. infrà de præb. & in cap. Dudum, il 2. in 2. notab. ſuprà de elect.*

Secundò nota ibi, *Eccleſiaſticum miniſterium*, non 4
tantùm dignitates, ſed etiam alia beneficia Eccleſiaſtica perſonalem reſidentiam requirentia de jure communi eſſe incompatibilia. Quod intelligit Innocen. *in ver. Miniſterium*, ſive hujuſmodi reſidentiam requirant ex conſuetudine, ſive ex privilegio, vel ſtatuto, aut alio quovis modo legitimo. Et conſentiunt Hoſt. *num. 7.* & Joan. Andr. *num. 10. ambo in eod. ver.* Hodie hoc eſt expreſſum in decreto Concilii Trident. *ſeſſ. 24. c. 17.* ibi, *dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat.* Hanc materiam latiùs proſequor *in cap. Cum iamdudum, & in cap. De multa infrà de præben.* ubi plenè videas, quæ beneficia hodie ſint incompatibilia, & quando per aſſecutionem ſecundi vacet primum ipſo jure.

Tertiò nota ibi, *per ſeipſum*, in beneficiis Eccleſiaſticis 5
Clericos teneri per ſeipſos deſervire, nec poſſe muneri ſuo ſatisfacere per ſubſtitutum, quia hìc eſt actus, in quo cenſetur electa induſtria perſonæ, *l. Inter artifices, ff. de ſolut. cap. Quoniam Apoſtolica, de offic. leg.* & hanc regulam ex hoc textu eliciunt Butr. & Imol. ambo *num. 3.* & Alex. de Nævo *num. 5.* Contrariam regulam in beneficiis ſimplicibus conſtituit Lap. in pluribus allegationibus, quia cùm de generali conſuetudine perſonalem reſidentiam non requirant, oneri deſerviendi in Divinis poteſt per alium ſatisfieri, niſi ſecus in eorum fundatione cautum reperiatur: & illius allegationes Rota multoties ſequuta eſt; quinimò & S. Congregatio Concilii, ut plenè ſcripſi *in cap. Vt Abbates num. 62. & ſeqq. ſuprà de ætat. & qualit.* Nec obſtat hæc Decretalis, quia loquitur in dignitatibus, & Eccleſiis Parochialibus, aut etiam ſecundùm Innocen. in beneficiis ſimplicibus ex conſuetudine, vel ſtatuto, aut alio jure ſpeciali requirentibus perſonalem reſidentiam, ut dictum eſt in præcedenti notab. & in his ſalvari poteſt opinio Anton. de Butr. & ſequacium.

Quartò nota ibi, *amittat*, collationem ſecundæ Digni- 6
tatis, vel beneficii Curati hoc jure inſpecto non valere, prout hanc litteram intelligunt Butr. *num. 4.* Anchar. *nu. 5.* & Imol. *num. 3. verſ. Item nota pœnam*, & ita ſecundùm eos verbum, *amittat*, importat privationem ipſo jure.
Quod etiam voluit Abb. *in cap. Cum in cunctis num. 6. verſ.* 7
Non obſtat ſuprà de elect. dicens verbum, *amittat*, eſſe intelligendum ipſo jure, quia de illius ſignificatione eſt, ut non requirat actualem executionem, ſeu miniſterium alterius, ad inſtar verbi, *ſubiaceat*, quod ſimiliter eſt latæ 8
ſententiæ, ut notat gloſſ. *ult. in cap. un. de iniur. lib. 6.* & ſequitur Felin. *in cap. Rodulphus num. 24. in ver. Amittat ſuprà de reſcript.* Quibus videtur ſuffragari hæc littera ibi, *quod contra ſacros Canones accepit, amittat*, quaſi dicat, quod de facto accepit, de facto amittat. Contrarium videlicet recipientem plures Dignitates, vel beneficia curata non eſſe ipſo jure privatum, ſed privandum ſecundo, quod eſt incompatibile cùm primo, tenent hìc Abb. & Alex. de Nævo ambo *in ult. notab.* Card. *in conſ. 3. circa elucidationem num. 4.* Caſſad. *deciſ. 1. in tit. de Conſtit.* Pro quibus facit, quia verbum, *amittat*, non ſonat in præteritum, ſed in futurum, niſi addatur, *ipſo iure*, gloſſ. *in l. Amiſſione, §. 1. in ver. Relegati, ff. de Capit. dimin.* quam raro invenies alibi ſecundùm Baldum ibi, *quem videas*: tamen alia ſimilis videtur eſſe *in l. Si quis in tantam, in ver. Amittat, C. unde vi*, ut per Felin. *ubi ſuprà*. Quidquid tamen ſit, hodie hoc corrigitur per Decretalem, *de multa infra de præben.* ubi recipiens ſecundam Dignitatem, vel beneficium curatum, nec eſt privatus ipſo jure, nec privandus ſecundo, ſed eſt ipſo jure privatus primo. In hac tamen materia tu diſtingue quinque tempora, ut dixi *in cap. Referente in 1. qu. infrà de præben.*

Gloſſa 1. ponit quot modis dicatur Dignitas. Dic ut in 9
ea, & adde Archid. & Joan. Andr. *in cap. 1. de conſuetud. lib. 6.* & Bart. *in l. 1. C. de dignit. lib. 12.* Prout tamen accipitur

tur hic , *& in cap. De multa infrà de præben.* Dignitas eſt
adminiſtratio perpetua rerum Eccleſiaſticarum cum præ-
eminentia in gradu , ut dixi *in cap. Ad hæc a num.* 20. *eodem*
tit. ubi plenè videas .

10 QUÆRO . Quale ſervitium hodie requirant Dignita-
tes in Cathedralibus , & Collegiatis Eccleſiis : & in ſpe-
cie , an Dignitates , de quibus agitur à Concilio Tridenti-
no *in cap.* 3. *ſeſſ.* 22. comprehendantur *in cap.* 12. *verſ. Præ-*
tereà obtinentibus ſeſſ. 24. itaut illarum ſervitium ita ſit mo-
derandum , ut eas obtinentibus non liceat quotannis ultra
tres menſes ab Eccleſia abeſſe .

11 Emerſit hæc quæſtio in Eccleſia Cæſarauguſtana . Pro
cujus ſolutione procedendo juxta conſiderationes aliàs à
Sac. Congregatione admiſſas circa intellectum , & concor-
12 diam *cap.* 3. *ſeſſ.* 21. *& cap.* 3. *ſeſſ.* 22. videtur animadverten-
dum Concilium duo genera dignitatum , & officiorum
in Collegiatis Eccleſiis diſtinxiſſe , quod etiam animadver-
tit Navarr. *in Manual. cap.*27. Unum , earum dignitatum ,
quæ participant de redditibus Menſæ Capitularis , de qui-
bus intelligitur *cap.* 3. *ſeſſ.* 21. Alterum , earum , quæ pro-
prios , & ſeparatos habent redditus , & nihil habent com-
mune cum Capitulo ; quas etiam agnovit jus commune ,
13 ut per Oldrad. *conſ.* 150. & non obligant ad reſidentiam ,
Hoſt. *in Summa tit. de Cleric. non reſid. §. Qualiter num.* 2.
14 *verſ. Item poſſunt eſſe Canonici* , poſſuntque retineri cum
aliis beneficiis requirentibus reſidentiam , *cap. Dudum, el* 2.
ubi Abb. *num.*9. *verſ. & facit optime* , *de elect. & in cap. De*
*multa num.*21. *verſ. Secunda concluſio cum ſeqq. de præb.* Sta-
phil. *de litter. grat. tit. de ætat. & qualit. benefic. num.*44. *cum*
15 *ſeqq.* & de his intelligitur *cap.* 3. *ſeſſ.* 21. In utriſque autem
dignitatibus non idem jus Concilium ſtatuiſſe , videre eſt
primò in ſeparatione tertię partis ; quia in illis fit deductio
ex neceſſitate quando nullæ ſunt diſtributiones quotidia-
næ , vel ita tenues , ut veriſimiliter negligantur . In his
fit etiam ceſſante hac ratione , & etiamſi diſtributiones eſ-
ſent tales , quæ veriſimiliter non negligerentur , dum-
modò non aſcendant ad tertiam partem fructum , & fit in
odium non reſidentium .

16 Secundò , in applicatione diſtributionum , quæ amittun-
tur ; quia in illis diſtributiones non ſervientium accreſcunt
deſervientibus in his applicantur ſabricæ Eccleſiæ , aut al-
17 teri pio loco arbitrio Ordinarii . Et ratio diverſitatis inter
utrumque caſum non alia profectò reddi poteſt , quàm
quia ubi redditus ſunt communes , inter participantes ex
illis habet locum jus accreſcendi , ſeu non decreſcendi . U-
bi autem ſunt ſeparati , redditus qui amittuntur , nemini
accreſcunt , ſed Eccleſiæ applicantur , gloſſ. in Clem. 2. *in*
ver. Pars dimidia , ubi etiam Imol. *col. penult. num.* 10.
Cardin. *in §. Ille vero num.* 21. Vitalin. *num.* 15. *in fin. de æ-*
tat. & qualit. Felin. *in cap. Apoſtolica num.* 12. *de except.* Co-
18 varr. *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 13. *num.*7. Tertiò , in illis Epi-
ſcopus exequitur non obſtantibus appellationibus : In his
Concilium appellationes non ſuſtulit . Quartò , notanda
eſt diverſitas in modo loquendi , quo Concilium de utriſ-
que diſponens utitur : nam illa tertia , quæ deducitur vi-
gore *cap.* 3. *ſeſſ.* 21. expreſsè mandatur converti in diſtribu-
tiones quotidianas dividendas inter dignitates , & cæte-
ros Divinis intereſſentes , juxta diviſionem ab Epiſcopo fa-
ciendam hæc , de qua *in ſeſſ.* 22. *cap.* 3. dividitur in diſtribu-
tiones Epiſcoporum arbitrio aſſignandas , ut ſcilicet obti-
19 nentes Dignitates , ſi perſonaliter competens ibi ſervitium
quolibet die ſtatuto non impleverint , illius diei diſtributio-
nes amittant ; cùm credi poſſit non abſque conſilio factum ,
ut in hoc Decreto *ſeſſ.* 22. nullam mentionem habeamus de
diſtributionibus quotidianis , neque de diſtributionibus
Horarum ; ſiquidem de diſtributionibus quotidianis ex-
preſſit *in cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *§. Diſtributiones vero* . Nec abs re
Patres Concilii Tridentini conſcii de qualitatibus harum
dignitatum , quibus plerumque varia onera juriſdictionis ,
vel officiorum imminent , & ſcientes ſervitium , ad quod
de jure aliàs præſtandum tenerentur ; voluerunt compe-
tens ſervitium ab illis requirere , quod ſignificat arbitrium
hominis potius , quàm rigorem juris ; in quo arbitrio in-
nuerunt habendam eſſe rationem perſonarum , ibi , *perſo-*
naliter competens ſibi ſervitium . Secundùm primam edi-
tionem Aldinam in folio majori . Alii enim codices habent ,
competens ibi ſervitium , tum onerum talibus dignitatibus
imminentium , ibi , *quod ſi alicui ex prædictis* .

Ex quibus minus videtur abſurdum hanc etiam differen-
tiam inter utriuſque generis Dignitates conſtituere , ut illæ ,
de quibus *in cap.* 3. *ſeſſ.* 21. ultra tres menſes juxta *§. Præte-*
*reà dict. cap.*12. abeſſe non poſſint , teneantur ſingulis horis
intereſſe , & diſtributiones ex tertia parte deducta , pro
ſingulis Horis aſſignentur . Has verò , de quibus *in cap.* 3.
ſeſſ. 22. ſufficiat præſtare illud ſervitium , quod compe-
tens boni viri arbitrio judicabitur , etiamſi non expleat
numerum novem menſium , nec obliget ad ſingulas Horas
Canonicas : & conſequenter pro ſingulis horis non ſint
aſſignandæ diſtributiones quotidianæ , ſed pro illis diebus ,
& horis in competenti ſervitio comprehenſis . Cùm igi- 20
tur dignitates hujuſmodi Cæſarauguſtanæ ex ſententia Sac.
Congregationis eodem jure cenſeri debeant , quo cenſen-
tur aliæ , de quibus *in cap.* 3. *ſeſſ.* 22. declaratumque ſit Ar-
chiepiſcopum potuiſſe , & poſſe ipſis ſtatuere competens
ſervitium juxta primum decretum : competens harum di-
gnitatum ſervitium non videtur eſſe præcisè determinan-
dum ad novem menſes , & omnium , ſingularumque ho-
rarum intereſſentiam juxta *§. Præterea* . Nec urget quod
Conc. *in d. §. Præterea* , generaliter loquatur , aptumque
ſit comprehendere obtinentes quaſcunque dignitates ; quia
diſpoſitio generalis ſubſequens non refertur ad ea , de
quibus ſpecialiter ſupra cautum eſt , ad *l. Dolo clauſula , de*
verbor. obligat.

Itaque ad dubium videtur reſpondendum ; Dignita- 21
tes , & officia obtinentes in prædicta Eccleſia non
comprehendi *in dict. §. Præterea* , nec teneri illud ſervi-
tium præſtare ad eum modum , qui præſcribitur *d. §. Præ-*
tereà . Sed Archiepiſcopum poſſe ſervitium illis congruum
ſtatuere *ex cap.* 3. *ſeſſ.* 22. illudque pro muneribus , & one-
ribus ipſis dignitatibus incumbentibus moderari , ſimul-
que rationem habere habitantium extra clauſtrum , in
præſcribendis videlicet horis , quibus intereſſe quiſque
teneatur . Et juxta horas , & dies ſerviti ad hunc modum
determinatum dividendas eſſe diſtributiones in tertia
parte quorumcunque fructuum , & proventuum earum
Dignitatum , & officiorum deſumptas , deductis tamen
penſionibus , aliiſque legitimis oneribus quamdiu dura-
verint . Quæ quidem diſtributiones ab iis , qui ſpeciali-
ter ſtatuto tempore non deſervierint , amittantur , & fa-
bricæ Eccleſiæ , aut alteri pio loco juxta Decretum
ejuſdem *cap.* 3. applicentur . Et ita Sac. Congregatio reſ-
pondit .

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Alexander III. Eboraceñ. Archiepiſcopo.

C A P U T IV.

RElatum eſt nobis , quòd cùm in Lateraneñ. Concilio ſtatutum ſit , ut perſonæ tali Eccleſia vel beneficium Eccleſiaſticum conferatur , quæ reſidere in loco , & curam ejus per ſe valeat exercere ; nonnulli ad Eccleſias præſentati hoc ſe poſſe affirmant , ſed efficere contradicunt : & infrà . Cùm igitur verba accipienda ſint cum effectu : tales ſi præſentati fuerint , non debent admitti , & admiſſi poterunt amoveri ; niſi fortè de licentia ſuorum Prælatorum , vel ſtudio litterarum , vel pro aliis honeſtis cauſis contigerit eos abeſſe : nec patrocinari debet eis appellationis diffugium , ſi contra hujuſmodi intentionem decreti fuerit interjectum .

S V M-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 PRæſentatus ad Eccleſiam non confirmatus ſi nolit reſidere, non inſtituitur, & confirmatus privatur appellatione remota.

2 Verba in quacunque diſpoſitione cum effectu ſunt accipienda.

3 Beneficia ſunt illis conferenda, qui velint, & poſſint reſidere, & curam per ſeipſos exercere.

4 Beneficium recipiens non intendens reſidere, vel intendens, donec aliud pinguius adipiſcatur, non dicitur canonice promotus.

5 Prælatus inferior poteſt ex iuſta cauſa impertiri licentiam Clerico à ſua Eccleſia abſcedendi.

Declaratur, num. 7.

6 Prælatorum appellatione veniunt etiam inferiores Epiſcopo.

8 Prælatus dicitur qui habet in loco ordinariam iuriſdictionem.

9 Prælatus largè dicitur quilibet Clericus habens curam animarum.

10 Beneficiatus ut licitè abeſſe poſſit, copulativè requiritur honeſta cauſa, & Prælati licentia, & num. 29.

11 Prælati etiam in caſibus à iure permiſſis ſine iuſta cauſa non diſpenſant contra ius.

12 Beneficiatus ut licitè abeſſe poſſit, requiritur Prælati licentia petita, & obtenta, & num. 29.

13 Et Prælate renuente poteſt adiri ſuperior, qui eum compellat licentiam concedere ſubſiſtente legitima cauſa.

14 Beneficiatus, ſi neceſſitas repentina occurrat, poteſt abſcedere etiam Prælato inconſulto, & n. 33. & ſeqq.

15 Licentia Epiſcopi an requiratur, ut beneficiati abeſſe poſſint temporibus à Concilio permiſſis.

16 Canonici ut abeſſe poſſint tribus menſibus à Concilio permiſſis, nec Epiſcopi, nec Capituli licentia, nec cauſa requiritur.

17 Epiſcopi ut æqua ex cauſa poſſint quot annis duos, vel tres menſes abeſſe, Papæ, vel Metropolitani licentia non exigitur.

18 Licentia an requiratur, ut docentes, vel ſtudentes in Theologia percipiant in abſentia fructus præbendarum ſuarum.

19 Dictio, omninò, quid importet.

20 Parochi etiam per duos, vel tres menſes abeſſe non poſſunt, niſi cauſa prius per Epiſcopum probata, ac de illius licentia in ſcriptis.

21 Dictio, quandocumque, comprehendit omne tempus.

22 Conſtitutio Epiſcopi, ut Parochi abeſſe non poſſint ultra duos dies, valida eſt.

23 Statutum prohibens ne quiſpiam Curatus ab Eccleſia abſit, etiam unicum diem, ſine Epiſcopi licentia ſub pœnis pecuniariis, non eſt contra Concilium Tridentinum.

24 Addendum tamen ſtatuto, ut detur facultas Vicariis foraneis concedendi talem licentiam.

25 Parocho licet abeſſe ſex, vel ſeptem dies ad inviſendum parentes ſenes, & pauperes.

26 Requiritur tamen licentia Epiſcopi, & n. 32. & 49.

27 Parochus an poſſit abeſſe ſine Epiſcopi licentia ob ſolam diſtantiam loci ab Epiſcopo cum æqua diſcendi cauſa, & num. 29. uſque ad num. 50.

28 Et an habens iuſtam cauſam abſcedendi per duos, aut tres menſes ſatisfaciat ſuæ conſcientiæ, ſi iuret gravem ſe habere cauſam, & licentiam petat, licèt non obtineat, & num. 49. & ſeqq.

29 Parochus de iure communi abeſſe non poteſt etiam ex iuſta cauſa ſine Ordinarii licentia petita, & obtenta.

30 Licentia ſuperioris ubi requiritur, videtur eidem reſervata cognitio, an caſus ſit licitus.

31 Abſentia illicita Beneficiato non permittitur, etiam cum licentia.

32 Curatis inferioribus non licet abeſſe etiam per hebdomadam abſque licentia Epiſcopi in ſcriptis, & num. 49.

Parochus abeſſe non poteſt ſine licentia, niſi cauſa tantam requirat celeritatem, ut Epiſcopus conſuli nō poſſit.

Etiam per hebdomadam, num. 49.

34 Cauſa repentina, an in foro conſcientiæ excuſet Parochum ad obtinenda licentia abeundi extra Parochiam, & num. 45.

35 Abſentia quæ cenſeatur remota, arbitrarium eſt.

36 Cauſas abſentiæ repentinas Epiſcopus non tenetur Metropolitano ſignificare.

37 Caſus repentini æquiparantur neceſſitati, quæ non ſuccumbit legi.

38 Reſidentiæ decreta non ſunt amarè intelligenda.

39 Statuta Epiſcoporum ne Parochi abſint ultra duos dies, licet non ſint contra Concilium Tridentinum, ex iis tamen iubetur tolli pœna excommunicationis.

40 Excommunicatio non infligitur, niſi pro culpa mortali.

41 Parochi ab Eccleſia abſentes contra decretum Concilii Tridentini peccant mortaliter, niſi modicitas temporis eos excuſet.

42 Vicarii foranei licentia permittitur ſufficere, ut Parochus abeſſe poſſit in caſibus repentinis.

43 Vicarius foraneus non eſt ordinarius.

44 Vicarius Generalis an poſſit concedere Parocho licentiam abſcedendi.

45 Parochus abſens ex cauſa repentina, ac neceſſaria ſine licentia, an excuſetur in foro fori.

46 Epiſcopi iudicium qualiter ſit informandum in cauſis abſentiæ Parochi.

47 Parochus abſcedens ſine licentia ex cauſa repentina non excuſatur à pœna, niſi aut ſtatim revertatur, aut Epiſcopum certiorem faciat.

48 Licentia debet præcedere, nec ſufficit tacita ubi requiritur expreſſa.

49 Ignorantia iuris non excuſat Parochum abſentem per hebdomadam, etiam ex iuſta cauſa, ſine licentia Epiſcopi.

50 Iuramento Parochi ſuper neceſſitate cauſarum abſentiæ non ſtatur.

51 Conſcientiæ ſuæ quis relinquitur in materia indifferenti, non autem in prohibita.

RElatum. Præſentatus ad Eccleſiam non confirmatus, 1
quem apparet nolle reſidere, non inſtituitur. Et con-
firmatus ſine juſta cauſa non reſidens, privatur appellatio-
ne remota, hoc dicit. Sunt duæ partes. In prima poni-
tur exceſſus. In ſecunda proviſio, ibi, Cum igitur.

Nota primò, in quacunque diſpoſitione verba cum effe- 2
ctu eſſe accipienda, ut hìc in littera, & in §. Hæc autem
verba, de pœnit. diſtin. 1. & in l. 1. §. Hæc autem verba, ff.
quod quiſque iur. cum concord. de quibus hìc per gloſſ. 3. &
Hoſt. num. 1. in ver. Cum effectu. Nam rebus, & non
verbis legem imponimus, cap. Pſalmiſta 23. diſt. cap. In
Canonibus, verſ. Cuſtodes chartarum ibid. qu. 1. l. 1. in fin.
C. commun. delegat. Ergo ut Abbas hìc dicit in 3. notab. reji-
ciendus eſt intellectus, qui ſolùm ſervit de vento, & de-
ſervit verbis, & non rei, ut in cap. Commiſſa, §. Porro, de
elect. lib. 6.

Secundò nota, beneficia Eccleſiaſtica eſſe illis conferen- 3
da, qui velint, & poſſint reſidere, & curam per ſeipſos
exercere, ut hìc in littera, & in cap. Quia nonnulli ſupra eo-
dem; unde deducit Hoſt. hìc num. 2. in ver. Amoveri, ut ſi 4
quis recipiat Eccleſiam, vel Præbendam non intendens re-
ſidere, vel intendens quouſque aliam pinguiorem poterit
adipiſci, minus Canonicè promoveatur. Simile in cap. fin.
infrà de condit. appoſ. & in c. Sicut vir 7. qu. 1. Ex tali enim
animo ſequitur ambitio, cap. Quia in tantum, & c. Cum
iamdudum infrà tit. prox. licet hujuſmodi peccatum per pœ-
nitentiam aboleatur, arg. cap. fin. infrà de ſimon. Et hæc di-
cta Hoſt. ſequuntur Joan. Andr. num. 3. in ver. Amoveri,
& Card. in 3. not. De quo tamen dic pleniùs, ut habetur in
d. cap. Commiſſa, §. Cæterùm, de elect. lib. 6.

Tertiò nota, non tantùm Epiſcopum, ſed etiam Præla- 5
tum inferiorem poſſe ex juſta cauſa impertiri licentiam Cle-
rico, ut à ſua Eccleſia, vel beneficio abeſſe poſſit. Ad hoc
cap. Licèt Canone, in fine de elect. lib. 6. & tenent hìc Innoc.
in fine, Hoſt. num. 3. & communiter DD. ut teſtatur Abb.
num. 4. & ſatis clarè deducitur ex hac littera, quæ non lo- 6
quitur de Epiſcopis, ſed de Prælatis, ibi, ſuorum Prælato-
rum, quoniam appellatione veniunt etiam inferiores Epi-
ſcopo, cap. Cùm ab Eccleſiarum, ubi optimus text. ſuprà
de

Digitized by Google

de offic. Ordin. cap. fin. infrà de regular. gloſſ. in Clem. 1. *in*
ver. Prælatum, de elect. plenè Abb. *in cap. 2. num. 16. de*
indic.
7 Cæterùm etſi DD. ſimpliciter tranſeant, hoc tamen ego
intelligo, ſi inferior Prælatus habeat proprium territorium,
& juriſdictionem quaſi Epiſcopalem privativè ad Epiſco-
pum, aliàs enim abſcedendo, licentia non ab inferiori
Prælato, ſed ab Epiſcopo petenda eſſet, ut meo tempore
reſpondit S. Congregatio Concilii ab Archiepiſcopo Thea-
tino conſulta, & ſæpè aliàs. Ad hoc gloſſ. notab. in
Clem. 1. *in ver. Diœceſanis, de foro compet.* Et quod ſcripſi
in cap. Accedentibus infrà de exceſſibus Prælator. & in cap.
8 *Significaſti ſuprà de offic. Archid.* Et videtur de mente Inno-
cen. & Doctorum hic, quia ſtrictè & propriè Prælatus di-
citur, quia habet in loco ordinariam juriſdictionem, ut
in d. cap. 2. de indic. & ibi gloſſ. *ult.* & Abb. *d. num. 16.* licèt
9 latè ſumpto vocabulo, quilibet Clericus habens curam
animarum dicatur Prælatus, ut probatur *in cap. Tua, de*
Cleric. ægrotan. & minus latè Prælatorum appellatione
intelligantur etiam alii habentes prærogativam majorem
ſine juriſdictione, ut Plebani, Decani, Archipresbyte-
ri, & conſimiles, ut *in cap. 1. de ætat. & qualit. & in cap.*
Romana, §. Nec etiam, de foro compet. lib. 6. ſed ſtrictè, ut
prædixi, inferiores Epiſcopo non dicuntur Prælati, niſi
habeant ordinariam juriſdictionem, & ad effectum, de
quo agitur, niſi illam habeant excluſis Epiſcopis, juxta
gloſſam præallegatam in d. Clem. 1. *de foro compet.* quam
ibi ſequuntur Cardin. Anchar. & alii communiter.
10 Ultimò nota in verſ. *Niſi forte*, ad hoc ut Clericus be-
neficiatus licitè abeſſe poſſit à beneficio, duo copulativè eſ-
ſe neceſſaria, videlicet honeſtam cauſam, & Prælati li-
centiam. Ergo ſola cauſa utcunque honeſta, & rationa-
bilis ſine Prælati licentia, & diſpenſatione non ſufficit, ut
hic, & in cap. Non oportet, de conſecrat. diſt. 5. & in c. Ma-
gna de voto. Sicut neque è converſo ſufficit licentia Præ-
11 lati ſine honeſta, & rationabili cauſa. Et eſt ratio; quia
Prælati etiam in caſibus à jure permiſſis ſine juſta cauſa
non diſpenſant contra jus, *cap. Inſtitutionis 25. qu. 2. & cap.*
Dilectus, & ibi, *Dixi de tempor. Ordin.* plenè Archid. *in cap.*
Licèt Canon. num. 3. verſ. Et ibi, *aſſertive dixit, de elect.*
lib. 6. Et hodie eſt expreſſum in decreto Concilii Trident.
cap. 18. ſeſſ. 25.
Nec prædictis obſtat, quòd dum hæc Decretalis dicit,
vel ſtudio litterarum videatur velle, ut ſtudii cauſa benefi-
ciatus abeſſe poſſit ſine alia licentia, ponderando disjun-
ctivam, *vel*, quæ facit caſum diverſum à præcedenti.
Sicut de copula not. gloſſ. *rubr. ff. de iur. & fact. ignoran.*
Etenim verba illa, *de licentia Prælatorum*, referri debent
ad ſequentes caſus de ſtudio, & de aliis honeſtis cauſis.
Et poſteriora verba, *vel ſtudio litterarum, &c.* debent in-
telligi expoſitivè, non autem disjunctivè, ut poſt gloſſ.
penult. declarat Hoſt. *num. 3. in ver. Suorum*: dicens hunc
eſſe verum intellectum, & Card. *num. 6. in 2. oppoſ.* Et hic
ſenſus facilè percipitur legendo litteram ordine inverſo,
videlicet, *Niſi forte aut ſtudio litterarum, aut pro aliis ho-*
neſtis cauſis contigerit eos abeſſe de licentia ſuorum Prælato-
rum. Simile *in cap. De cætero infrà eodem.*
12 QUÆRO, An ut beneficiatus licitè abeſſe poſſit, ſuf-
ficiat Prælati licentia petita, licèt non obtenta.
Reſp. non ſufficere, ut probatur *in cap. Non oportet, il*
primo, & ibi gloſſ. *penult. de conſecr. diſt. 5. & in cap. Cum*
ex eo, de elect. lib. 6. Ubi enim lex requirit licentiam ſupe-
rioris, duo intelligitur acquirere, id eſt, ut petatur, item
ut obtineatur *l. 2.* juncta gloſſ. *C. de in ius vocan.* Et hanc eſ-
ſe generalem regulam dicit Ripa *in tractat. de Peſte, in tit.*
de privileg. contract. num. 140. poſt Jaſ. *in §. Pœnales col. 3.* per
illum textum *inſtitut. de action.* Unde non ſufficit petita,
niſi in caſu in jure expreſſo, ut *in cap. Licèt infrà de regu-*
lar. ut hic per Cardin. *num. 4. in 4. notab.* & Abb. *num. 5.* Et
eſt ratio, ut dicam infrà *num. 28. & ſeqq.* Nec refragatur,
quòd jura nonnunquam exprimant licentiam petitam, &
obtentam, ut *in c. Religioſus, de teſtam. lib. 6.* & in Clem.
un. eod. tit. Etenim hoc faciunt ad majorem declarationem,
quia in caſu illo controverſum erat apud Doctores, An
Religioſus poſſet eſſe executor teſtamenti de licentia ſui Su-
perioris petita, licèt non obtenta. Ad quam dubitationem
ſubmovendam facta eſt illa expreſſio, ut not. gloſſ. in dict.
13 Clem. *in ver. Obtenta.* Quod ſi Clerico poſtulanti Præla-
tus renueret licentiam impertiri, poſſet haberi recurſus ad
ſuperiorem ipſius Prælati; & ſubſiſtente rationabili cauſa,
poſſet idem ſuperior Prælatum compellere ad eam conce-
dendam, arg. *cap. Nullus de iurepatr.* ſecundùm Abb. *hic*
num. 6. verſ. Sed diceres tu, & Ripam *de Peſte in d. tit. de pri-*
vilegiis contractuum nu. 139. & cenſuit S. Congregatio Con-
cilii, ut dixi *in cap. Licèt num. 7. infrà tit. prox.*
Cæterùm ſi neceſſitas ſubitò occurreret, beneficiatus 14
poſſet abſcedere, etiam ſuo Prælato inconſulto: nam mul-
toties tempus, ſeu locus non patitur licentiam peti. Ad
hoc *l. 1. ff. de exercit. action. & l. Tutor qui repertorium, ff. de*
adminiſtr. tutor. & tenent Doctores *in cap. Inter quatuor in-*
frà eod. Ripa *loco cit.* & Abb. *hic num. 6. verſ. Item adde.*
Quod tamen intellige, ut dicam infra *num. 33. & 45.*
QUÆRO ſecundò, An temporibus à Concilio Tri- 15
dentino permiſſis beneficiati abeſſe poſſint ſine Epiſcopi
licentia.
Pro ſolutione diſtingue. Aut agitur de obtinentibus 16
Dignitates, Canonicatus, Præbendas, vel portiones in
Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis. Et hoc primo ca-
ſu jam reſpondit Sac. Congregatio, ut prædicti abeſſe poſ-
ſint tribus menſibus à Concilio permiſſis *in cap. 12. §. Præte-*
reà ſeſſ. 24. nec Epiſcopi, nec Capituli licentiam, nec cau-
ſam requiri. Circa quod tamen vide quæ ſcripſi *in dict. c.*
Licèt à num. 48. & præſertim num. 52. infrà tit. prox.
Aut agitur de Parochis, & aliis obtinentibus beneficia, 17
quibus cura animarum incumbit. Et in his difficultas
emergit, quia Concilium *in d. c. 1. ſeſſ. 23. in verſ. Quo-*
niam, declarat Epiſcopis licere duos, aut tres menſes ſin-
gulis annis abeſſe à ſuis Eccleſiis, cùm ex veterum Cano-
num ſententia qui aliquantiſper tantùm abſunt, non vi-
dentur abeſſe. Manifeſtum eſt autem, ut Epiſcopi hos tres
menſes abeſſe poſſint, Summi Pontificis, aut Metropoli-
tani licentiam non requiri; quia Concilium etſi præcipiat
legitimas abſentiæ cauſas eſſe à Romano Pontifice, vel
Metropolitano examinandas, tamen cauſam in prædictis
tribus menſibus abſentiæ dicit tantummodò debere æquam
eſſe, eamque abſcedentium conſcientiæ relinquit, quam
ſperat religioſam, & timoratam fore, cùm Deo corda
pateant, cujus opus non fraudulenter agere ſuo periculo
tenentur. Itaque ut Epiſcopi duos, vel tres menſes abeſ-
ſe poſſint, non requiritur ut cauſa ſit probata à ſuperiori-
bus, & conſequenter alia licentia non exigitur, cùm id
faciant authoritate illius Decreti. Ad hoc gloſſ. *in c. Super* 18
ſpecula, in ver. De licentia, infrà de magiſtr. ubi cùm textus
dicat, Docentes, & ſtudentes in Theologica facultate per
annos quinque percipere debere de licentia Sedis Apoſtoli-
cæ proventus præbendarum ſuarum, gloſſa exponit illud
verbum, *licentia*, id eſt generali conceſſa authoritate
illius Conſtitutionis, itaut non ſit neceſſe aliam indulgen-
tiam impetrare. Simile *in cap. Non debere 80. diſtin. in c.*
Cunctis 16. qu. 1. & in cap. Quoniam 100. diſt. cum aliis al-
legatis in gloſſa. Ergo idem videtur dicendum de Curatis
inferioribus; quia quæ fuerunt diſpoſita de Epiſcopis,
Concilium ad inferiores Curatos extendit in illis verbis,
Eadem omnino etiam quoad culpam, fructuum amiſſionem,
& pœnas de Curatis inferioribus SS. Synodus declarat, &
decernit. Maximè ponderando illam dictionem, *omnino*, 19
quæ idem importat quod, *totaliter*, ut per Joan. Andr. *in*
cap. Si beneficia, de præb. in 6. Et in omni caſu ſecundùm
Bart. *in l. Græce, §. poſt litem, ff. de fideiuſſor.* Quas ſignifica-
tiones, præter alias plures, ponit etiam Felin. *in cap. Ex par-*
te, il primo in princip. verſ. Dicunt hic Moderni, de offic.
deleg.
Sed his non obſtantibus, tenendum eſt inferiores Cura- 20
tos non poſſe ab Eccleſia abeſſe, etiam per illud ſpatium
duorum, vel trium menſium ſine licentia Epiſcopi in ſcri-
ptis obtenta. Quia Decretum *cap. 1. ſeſſ. 23. in verſ. Ea-*
dem, etſi totaliter extendat diſpoſita circa reſidentiam E-
piſcoporum ad Curatos inferiores; tamen immediatè
ſubnectit limitationem his verbis, *ita tamen ut quando-*
cunque eos, cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata,
abeſſe contigerit, Vicarium idoneum relinquant. Diſceden-
di autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam ultra
bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa non obtineant. Ponde- 21
ra primò illam dictionem, *quandocunque*, quæ comprehen-
dit omne tempus, & conſequenter etiamſi contigerit
Parochos abeſſe duos, aut tres menſes, oportebit cauſam
prius cognoſci, & approbari ab Epiſcopo. Deinde
pondera ſequentia verba, quæ apertè innuunt abſcedendi
li-

licentiam eſſe omni tempore in ſcriptis, & gratis conceden-
dam: Sed *ultra bimeſtre, nonniſi ex gravi cauſa*. Quæ cùm
ita ſint, non licèt inferre ab Epiſcopis ad inferiores Cura-
tos, in quibus verba Concilii clara non admittunt inter-
pretationem, ſeu voluntatis conjecturam, *l. Licet Impera-
tor, ff. de legat.* 1. Abb. *conſ.* 97. *Viſo inſtrumento num.* 1. *verſ.
Et primo quia lib.* 2. Atque ita ſemper intellexit hoc Decre-
tum S. Congregatio, imò conſulta, an valeat conſtitutio E-
piſcopi, ut Parochi non poſſint abeſſe ultra duos dies ſine li-
23 centia; reſpondit valere. Quin etiam cùm Epiſcopus Bri-
xien. eſſet editurus conſtitutionem prohibentem ne quiſ-
piam Curatus abeſſet à ſua Eccleſia, etiam unicum diem
ſine ejus licentia ſob pœnis pecuniariis. Et Parochi ejus
diœceſis dubitaſſent, An id Epiſcopo liceret, cùm ex Con-
cilio *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. qui pauliſper abeſt à ſua Eccleſia non
videatur abeſſe: Sac. Congregatio cenſuit non poſſe decla-
rari tale ſtatutum eſſe contra Concilium, quod videtur vel-
le ne paulùm poſſit abeſſe Rector abſque licentia Epiſcopi,
etiam per unum diem.

24 Expectandum tamen, ut Epiſcopus edat Conſtitutio-
nem, quæ ſi erit cum aliquo temperamento, poterit per-
mitti; Sin minus, S. Congregatio curabit addi, ut alicui
ex Vicariis foraneis detur facultas concedendi talem licen-
tiam.

25 Nec prædictis adverſatur, quòd cùm Parochus quidam
Orioleñ. poſtulaſſet declarari, an liceret ſibi à ſua Eccleſia
ſex, vel ſeptem dies abeſſe viſendi cauſa ſuos parentes ſe-
nes, & pauperes incolentes locum diſtantem per dietam à
26 Parochiali. Reſponſum fuerit licere; ſiquidem S. Congre-
gatio tunc conſulta fuit tantummodò ſuper cauſa abſen-
tiæ; & ad conſultationem reſpondens, exiſtimavit cauſam
illam eſſe æquam, & qualem exigit Concilium *in d. cap.* 1.
ſeſſ. 23. ibi, *dummodo id æqua ex cauſa fiat*. Sed de licentia
nihil fuit quæſitum. Unde hoc reſponſum intelligi debet de
licentia Epiſcopi, juxta declarationes aliàs editas.

27 QUÆRO tertiò, An ob ſolam diſtantiam loci ab Epi-
ſcopo cum æqua diſcedendi cauſa Parochus poſſit abeſſe
à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta.

28 Anne habens juſtam cauſam abeundi extra Parochiam
per duos, aut tres menſes, ſatisfaciat ſuæ conſcientiæ ſi pe-
tat licentiam, jurans gravem ſe habere cauſam, quam non
expediat manifeſtare, ut ſic petita licentia abeſſe poſſit, li-
cèt Epiſcopus non concedat.

29 Pro ſolutione dubii præmittendum, Curatos ex diſpo-
ſitione juris communis non poſſe à reſidentia abſcedere,
etiam ex juſta cauſa ſine licentia Ordinarii, ut eſt textus
hìc, ubi not. Abb. *num.* 1. poſt gloſſ. *in c. Præſentium, & c. Si
quis in Clero* 7. *qu.* 1. & dictum eſt ſuprà *in ultimo notabili*,
nec ſufficit licentiam fuiſſe petitam, niſi obtenta fuerit, *cap.
Tuæ*, ubi Abb. *num.* 3. *infrà eod.* & pariter eſt dictum ſuprà
30 *in qu.* 5. *num.* 12. Ratio eſt, quia ubi requiritur Superioris li-
centia, videtur illi reſervata cognitio, utrum caſus ſit lici-
tus, Abb. *in cap. Ut ſuper nu.* 17. *de rebus Eccleſ. non alienan.*
quaſi jus voluerit occurrere ne quid indiſcretè agatur, &
31 providere etiam in caſibus licitæ abſentię; nam illicita ab-
ſentia non permittitur etiam cum licentia, ut hic per Abb.
num. 1. & conferunt tradita per eundem Abb. *in cap. fin. n.* 5.
cum ſeqq. de Eccleſ. ædifican.

Hanc juris communis diſpoſitionem Concilium Tri-
dentinum non ſolùm probavit ſuis decretis, ſed expreſſiùs,
& arctiùs ſtatuit Epiſcopos, & inferiores Curatos non
poſſe à ſuis Eccleſiis abeſſe, niſi ex certis cauſis, & modis
explicatis *in cap.* 1. *ſeſſ.* 23. ubi quamvis Epiſcopis indulgea-
tur aliquantò longius abſentiæ tempus ibi, *duos, aut ad
ſummum tres menſes*, & relinquatur eorum conſcientię ju-
dicium ſuper æquitate cauſæ, nec requiratur licentia pro
dicto tempore, ut oſtenſum eſt ſuprà *n.* 17. inferioribus ta-
men Curatis viſum eſt non eſſe idem indulgendum. Ideò-
que poſt verſ. *Eadem omninò*, adjecta fuit reſtrictio in verſ.
32 *Ita tamen*, ut dixi latiùs *in præced. quæſt. nu.* 20. Unde infer-
tur non valere argumentum in prędictis: Hoc licet Epiſco-
pis per Concilium: ergo & inferioribus: Hinc S. Congre-
gatio cenſuit non poſſe Parochos etiam per duos menſes,
imò nec per hebdomadam abeſſe abſque licentia Epiſcopi,
quæ cauſa cognita, & in ſcriptis concedenda eſt.

33 Quibus præmiſſis ad primum dubium reſpondetur, non
poſſe, niſi cauſa gravis, & neceſſaria immineret, quæ tan-
tam celeritatem requireret, ut Superior pro licentia conſuli
34 non poſſet. Quia ſola diſtantia, aut caſus repentinus non
relevat à petitione licentiæ, argumento eorum, quæ de
conſenſu Superioris requirendo in alienatione rerum Ec-
cleſiæ, tradit Abb. *in cap. fin. num.* 8. *de Eccleſ. ædifican.* &
cumulat Redoan. *in tract. de reb. Eccl. non alienan. fol.* 271.
& fol. 308. *num.* 9. Nam etiam de jure illa tantùm abſentia
remota excuſat, quæ habetur pro impotentia, Bellam. *deciſ.*
662. *num.* 1. facit *cap. Sciſcitatus de reſcript.* Quæ autem ab- 35
ſentia cenſeatur remota, arbitrarium eſt, ſecundùm gloſſ. 1.
in cap. un. ne Sede vacan. in 6.

Non obſtat Concilium *in dicto cap.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi, *niſi cum
abſentia inciderit*. Ubi videntur excipi cauſæ notoriæ, & 36
repentinæ, ut eas nec ſignificari quidem ſit neceſſe. Quia
illud ſpeciale eſt in abſentia Epiſcoporum, quibus ut prę-
miſſum eſt, plus indulgetur, quàm inferioribus. Et illæ
cauſæ non aptantur ad inferiores, ut patet ibi, *propter ali-
quod munus Epiſcopatibus adjunctum*. Imò retorquetur ar-
gumentum: Nam ſi neceſſe fuit ponere hanc exceptionem
in Epiſcopis, ut excuſentur; Cùm non ſit eadem repetita
in inferioribus, quoad ipſos manebit regula, de qua in
verſ. *Ita tamen*.

Hæc autem ſuprapoſita Regulæ exceptio circa celerita-
tem defendi poteſt, argum. *l.* 1. *in princip. de exercit. act.* &
eſt de mente Hoſtienſ. & aliorum *in cap. Inter quatuor infrà
eodem*, & præſertim Abb. *hic num.* 6. ut dixi ſuprà *num.* 14.
Quibus addo Afflict. *deciſ.* 289. *num.* 34. Felin. *in cap. Quere-
lam num.* 11. *de jurejur. & in cap. Si pro debilitate, de offic. de-
leg. num.* 4. *in fine*. Ratio eſt, quia talis caſus æquiparatur ne- 37
ceſſitati, & neceſſitas non ſuccumbit legi, Felin. *in d. c. Que-
relam*, Dec. *in l. Quapropter neceſſitatem, de reg. jur.* Et quæ 38
ſtatuta ſunt de reſidentia, non ita amarè intelligenda ſunt,
Cardinal. poſt gloſſam in Clem. 1. *quæſt.* 12. *num.* 21. *de
foro compet.*

Nec aliter Decreta Concilii Sac. Congregatio videtur in- 39
tellexiſſe, quando in nonnullis ſtatutis Epiſcoporum circa
prohibitionem abſentiæ, etiam ad paucos dies, ut puta
duos, vel tres, deſideravit aliquod temperamentum, licèt
ſenſerit non poſſe talia ſtatuta declarari eſſe contra Conci-
lium, ut dixi ſuprà *nu.* 23. *& ſeqq.* Et propterea ſuſtulit pœ- 40
nam excommunicationis impoſitam adverſos eos, qui per
duos dies abfuiſſent: Cùm alioqui legitimè imponatur ubi
præſupponitur reatus peccati mortalis 11. *q.* 3. *c. Nemo, & c.
Nullus*, quem reatum incurrunt abſentes contra Decretum 41
Concilii, *d. c.* 1. *§. Si quis autem*, niſi modicitas temporis ex-
cuſet. Hinc etiam S. Congregatio permiſit, ut in caſibus re- 42
pentinis pro abſentia modici temporis ſufficeret licentia
Vicarii foranei, cùm alioquin Concilium requirat licen-
tiam Ordinarii, *d. §. Eadem omnino*; Et Vicarius foraneus 43
non ſit Ordinarius, ſed ſolus Vicarius Generalis, adnot. per
gloſſ. & DD. *in cap. Romana in princip. de appellat. lib.* 6. Imò 44
poteſt dubitari etiam de Vicario Generali, maximè exiſten-
te in diœceſi Epiſcopo, per *cap. de offic. Vicar. lib.* 6. *& c. Cum
nullus, de temp. Ordin. eod. lib.* & not. per gloſſ. & Cardin. in
Clem. 1. *§. Volumus, de foro compet.*

Prædicta autem intelligenda videntur in foro conſcientię 45
reſpectu cauſæ urgentis, & difficultatis petendi licentiam;
utrum excuſent à peccato. At in foro fori ita demum vi-
dentur excuſari à pœna amiſſionis fructuum abſentes ſine
licentia, ſi de gravi cauſa, & repentina, ut non potuerit pe-
ti licentia, ipſi Epiſcopo deinde conſtiterit; quia neque
hoc caſu relinquendi ſunt conſcientiæ ſuæ, cui Concilium
non admodum confidit. Informabit autem Epiſcopus ju- 46
dicium ſuum, ut notat Abb. *hic num.* 6. conſiderata qualita-
te cauſæ, præjudicii, & difficultatis petendi licentiam. In
quibus omnibus ſtatur arbitrio judicis, prout in cauſa gravi
diſcernenda dicit Felin. *in dict. cap. Si pro debilitate num.* 4.

Hæc cautela ad obviandum malitiis neceſſaria eſt, &
quodammodò exemplo Concilii edocetur adhibenda: nam
ſicut de licentiis conceſſis à Metropolitano, vel ſuffraganeis
in Concilio Provinciali judicatur; ita inferiores Curati li-
centiati à jure ex cauſis legitimis; nihilominus expectare
debent Epiſcoporum ſuorum judicium ſuper neceſſitate,
& qualitate earundem cauſarum. Ad Felin. ubi ſuprà *n.* 5.

Nec excuſarem iſtos à pœna; niſi brevi tempore redi- 47
rent ad reſidentiam Joan. Andr. *in d. cap. Inter quatuor*, aut
cùm primum potuerint, Ordinarios ſuos de abſentia, & cau-
ſis faciant certiores: nam ceſſantes inciperent eſſe in culpa.
Quod ſi dicatur, quid ergo juvat imminens neceſſitas cum 48
difficultate, aut impotentia adeundi Ordinariũ pro licentia?
Reſpondetur, multùm, quia aliàs etiamſi ſubeſſet cauſa ne-

Digitized by Google

ceſſaria, propter quam Epiſcopus conceſſurus fuiſſet licentiam diſcedendi; nihilominus abſens ſine licentia puniretur ex præmiſſis, cùm licentia præcedere debeat, *cap. Licèt, de regul. iur. in 6.* Hoſt. & Joan. Andr. *in cap. 1. De his, quæ fiunt à Prælat.* & ubi requiritur licentia, debet eſſe expreſſa, nec ſufficiat tacita, Caputaq. *deciſ.* 110. *num.* 7.

49 Ad primam partem ſecundi dubii reſpondetur, ſtante reſponſione ad primum, non poſſe etiam per hebdomadam Parochum abeſſe abſque licentia in ſcriptis obtenta, ex diſpoſitione juris communis, & verbis expreſſis Concilii *dict. cap.* 1. & aliàs reſponſum fuit à Sac. Congregatione, ut dictum eſt ſuprà *num.* 32. Et conſequenter abſentem ſine licentia, licèt ex juſta cauſa, debere ſuæ conſcientiæ conſulere, quòd tranſgrediendo Decretum Concilii graviter offendit, *cap. 2. de maior. & obed.* Sive ex ignorantia juris, quæ non excuſat. Reg. *Ignorantia, de regul. iur. in 6.* præſertim quando lex reſiſtit prohibendo, Dec. *in reg. Non videtur dolo facere, ff. eod. tit.* ſive ex contemptu, qui aggravat peccatum, ut not. Felin. *in dict. cap.* 2.

Non obſtat juramentum, quia illi ſtatur cùm quæritur de jurantis conſcientia, *cap. Si verò, de ſent. excommunic.* 50 non autem in præjudicium tertii, *cap. Cùm in iure peritus, de offic. deleg.* & multò minus in præjudicium Eccleſiæ, cui præſentia ſui Rectoris ſubtrahitur. Ad Felin. *in d. c. Si pro debilitate n.* 5. ubi tenet allegantem impedimentum teneri illud probare, aliàs non ſtari ejus dicto. Quare cùm Epiſcopus debeat cognoſcere, & probare cauſam abſentiæ, non 51 eſt ſtandum juramento aſſerentis ſe habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, ex quo Concilium non reliquit hoc conſcientiæ Parochi abſfuturi, nec ſumus in materia indifferenti, ſed potius expreſsè prohibita. Quibus in caſibus non relinquitur quis conſcientiæ ſuæ, Card. in Clem. 1. §. *Sanè num.* 2. *de foro compet.*

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Idem Alexander III.

CAPUT VI.

CONquerente nobis R. Presbytero accepimus, quòd G. Clericus ab eo, pro Eccleſia ſua, de qua vitæ neceſſaria vix poteſt percipere, annuatim viginti ſolidos extorquere conatur, aſſerens beneficium illud in eadem Eccleſia ſibi fuiſſe collatum: & infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quòd dictus G. habeat Eccleſiaſtica beneficia ſibi ſufficientia, vel quòd eidem Eccleſiæ non deſerviat, ſibi ſuper præſcripto beneficio ſilentium, ſublato impedimento appellationis, imponas.

SVMMARIVM.

1 *REſidentiam non faciens in beneficio, etiam modicæ æſtimationis, illo privari debet.*
2 *Beneficium quantumcumque minimum de iure communi perſonalem reſidentiam requirit, & num.* 18.
3 *Solidorum appellatione veniunt uſuales.*
4 *Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine non requirunt reſidentiam, niſi aliud ſit inductum de iure ſpeciali.*
5 *Beneficia plura obtinens ad ſuſtentationem ſufficientia privari poteſt, ſicut non reſidens.*
6 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
7 *Beneficiatus poſt collationem non poteſt opponere, quod beneficium ſit tenue, ſed tempore collationis tantum.*
8 *Horas Canonicas beneficiatus recitare tenetur, quantumcumque beneficium ſit tenue, & nullum omninò ſervitium requirat.*
9 *Quod procedit non modò ſi beneficiatus ſit dubius, ſed etiam ſi ſit omninò certus de tenuitate beneficii.*
10 *Capellania ea lege fundata, ut uſufructuariæ manutenere debeant Capellanum, qui omni die celebret, & reſideat in Eccleſia, an ſit ſacerdotalis, &c. & num. ſeqq. uſque in fin.*
11 *Capellanus non tenetur celebrare per ſeipſum, niſi in fundatione cautum ſit, ut per ſeipſum celebret.*
12 *Reſidentiam facere in Eccleſia non Parochiali, nec Collegiata, an importet, ut Capellanus celebrare debeat per ſeipſum, & ſit actu Sacerdos.*
13 *Reſidentia etiam in beneficiis ſimplicibus de iure communi per alium impleri non poteſt.*
14 *Reſidentiæ onus intelligendum eſt cum effectu.*
15 *Parochus licet teneatur ad reſidentiam, poteſt tamen per alium celebrare.*
16 *Reſidere nihil aliud eſt, quàm deſervire.*
17 *Reſidentia continua requirit ſervitium magis præciſum, & num.* 26.
18 *Teſtator cenſetur ſe retuliſſe ad diſpoſitionem iuris communis.*
19 *Relatio fit ad præcedentiam cum omnibus qualitatibus.*
20 *Verba geminata oſtendunt magis enixam voluntatem.*
21 *Reſidentia ex vulgari uſu loquendi fundatorum intelligitur perſonalis.*
22 *Ad dignoſcendum, an Capella ſit Sacerdotalis, multùm faciunt proviſiones ſubſequutæ.*
23 *Obſervantia longè poſt fundationem non poteſt eſſe interpretativa actus fundationis.*
24 *Fundationis qualitatibus non poteſt ordinarius derogare, etiam de conſenſu patronorum.*
25 *Status ultimus non attenditur, ubi conſtat de contrario ſtatu præcedenti.*
26 *Capella ex eo, quòd Capellanus debeat eſſe Presbyter eſt Sacerdotalis, ſed non propterea Sacerdos tenetur per ſeipſum celebrare.*
27 *Fundationis verba quando non reſpiciunt actum præſentationis, ſed illius proſecutionem, non requirunt Sacerdotium actu.*
28 *Beneficia Sacerdotalia exigunt ſolam habilitatem ad Sacerdotium.*
29 *Capellania Sacerdotalis poteſt conferri ſimplici Clerico in eam ætatem conſtituto, ut infrà annum poſſit ad Sacerdotum promoveri, niſi aliud ex fundatione caveatur.*
30 *Verba habentia tractum ſucceſſivum non requirunt qualitatem actu, ſed ſufficit aptitudo.*
31 *Manutenere idem eſt quod alere, ac ſuſtentare.*
32 *Fundationis verba pro ſuſtentatione Clerici, qui Divinis inſerviat, non reſpiciunt actum præſentationis.*

COnquerente. Qui non reſidet in beneficio etiam modicæ æſtimationis, illo privari debet, hoc dicit ſecundùm omnes. Et ſunt duæ partes. In prima impetrantis querela. In ſecunda commiſſionis forma, ibi, *Fraternitati.* 1

Nota primò, ibi, *viginti ſolidos*, beneficium quantumcumque minimum, putà viginti ſolidorum, ex quo habetur pro titulo, de jure communi perſonalem reſidentiam requirere, adeòut non reſidens beneficio privari debeat, & ita hìc eſt caſus ſecundùm Hoſt. *in princip. & nu.* 3. & Joan. Andr. *in ſumm. textus*, cui Butr. Cardin. Anchar. Imol. & reliqui conſentiunt Rebuff. *in tract. nomin. qu.* 2. *n.* 25. Et quamvis ſolidorum multiplex ſit acceptio, ut latè per Covarr. *variar. reſol. c.* 11. *n.* 3. & ſecundùm Abb. *hìc in* 2. *not.* hæc Decretalis intelligi poſſit de ſolidis aureis, ſeu legalibus, quorũ ſeptuaginta duo unã libram conſtituunt, ut 2 3

l. Quo-

l. Quotieſcunque, & ibi gloſſ. *ult.* & Bart. *C. de ſuſcept.* & An-
char. *lib.* 10. Meliùs tamen Cardin. *in* 1. *notab.* dicit hoc de-
bere intelligi de ſolidis uſualibus, qui ſcilicet communi-
ter currunt; & ſic non requiritur ut ſeptuaginta duo fa-
ciant unam libram auri, & ſequitur hìc Joan. de Imola
num. 3. allegans textum cum gloſſ. *in cap.* 2. *de maleſic.* &
hæc eſt veritas, ut inquit Alex. de Nævo *hìc num.* 5. qui
idem tenuit poſt Petr. de Anchar. *in cap. Quanto num.* 93.
ſuprà de iureiuran. Et ita accipiendo viginti ſolidos pro par-
vis, & communiter currentibus, iſte textus optimè probat
beneficium quantumvis tenue de jure communi obligare
ad perſonalem reſidentiam.
4 Dixi de jure communi, quia ex generali conſuetudine
beneficia ſimplicia reſidentiam non requirunt, niſi aliud
ſit inductum de jure ſpeciali, ut notat gloſſ. *in cap. Gratiæ
in ver. de iure teneri, de reſcript. lib.* 6. Lap. *alleg.* 36. *in princip.*
Felin. *in cap. Dilectus, il* 2. *num.* 1. *de reſcript.* Rebuff. *in praxi
benefic. in tit. diſpenſatio, de non reſid. num.* 8.
5 Secundò nota ibi, *vel quod eidem Eccleſiæ non deſerviat*;
hos duos caſus æquiparari, videlicet habere plura beneficia
ad ſuſtentationem ſufficientia, vel habere alterum, & in
illo non reſidere: nam quodcumque iſtorum ſub disjun-
ctione poſitorum probetur, ſilentium imponitur, ut in
textu. Unde ſicut pluralis privari poteſt beneficio, ita &
non reſidens, ut hìc notat gloſſ. *ult.* Innoc. *in princ.* Hoſt.
6 *in* 2. & alii communiter. Verùm hodie iſta æquiparatio non
procedit, quia ex Concil. Trident. *cap.* 17. *ſeſſ.* 24. obtinens
beneficium ſufficiens, ſi ab Ordinario obtineat ſecundùm
etiam inſufficiens, adepta pacifica poſſeſſione ſecundi, per-
dit primum ipſo jure; & ſi utrumque retinere pertexerit,
utroque remanet ipſo jure privatus, ex *cap.* 4. *ſeſſ.* 7. ut ſcripſi
plenè *in cap. De multa in* 1. *notab. num.* 3. *& in cap. Cum iam-
dudum num.* 37. 44. *&* 70. *infrà de præb.* & ſic hodie duriùs
agitur cum plurali, quàm cum abſente, qui non eſt priva-
tus ipſo jure, ſed privandus per ſententiam, ut *hìc*.
7 In gloſſ. *percipere*. Nota benè hanc gloſſam juncto tex-
tu, quod impetrans poteſt quidem opponere, quòd benefi-
cium ſit exigui valoris, & inſufficiens ad neceſſariam vitæ
ſuſtentationem tempore collationis dumtaxat, ſed non po-
ſteà, ut *cap. Dilectiſſimi* 8. *qu.* 2. Propterea enim hìc Papa
non reſpondit allegationi ejus, qui excipiebat de tenuitate
beneficii, quia hujuſmodi allegatio poſt collationem non
erat juridica: nam ex quo ſemel conſenſit, quamvis pau-
pertate laboret, non poteſt amodò diſſentire, ſed debet
propriis manibus ſibi victum quærere, *cap. Clericus victum*
91. diſt. & ita hìc notat gloſſ. prææalleg. Joan. Andr. poſt Æ-
gid. *nu.* 1. *in ver. Vix*, Card. *n.* 1. *in* 1. *oppoſitione*, Anchar. *in* 1.
8 *notab.* Abb. *nu.* 6. & Joan. de Anan. *n.* 2. *in* 1. *notab.* Ex hoc no-
tabiliter infero, ut tenuitas beneficii non excuſet beneficia-
tum à recitatione divini officii, quod efficaciter probat hoc
caput, quia ſicut non excuſatur à reſidentia ex eo, quòd ex
beneficio vitæ neceſſaria non percipiat, ut hìc patet; ita
nec excuſatur ab horis dicendis: nam ut formaliter inquit
Cardin. in Clem. 1. *n.* 9. *de celebrat. Miſſar.* imputet ſibi ſi be-
neficium non ſit competens, quia nihilominus tenebitur ad
Horas ex quo fecit ſe ad hoc intitulari. Idem Goffred. *in d. c.
Clericus victum* 91. *diſt.* & ſequitur Silveſt. *in ver. Hora nu.* 3.
verſ. Nec poſſunt ſe excuſare ratione exiguitatis, & Tabien.
in eod. ver. num. 1 *in fin.*
Et ſtringitur argumentum, quia multa ſunt beneficia,
quæ nullum omninò ſervitium requirunt, ut præſtimonia,
& præſtimoniales portiones. Et tamen illa obtinentes obli-
gantur ad dicendas Horas Canonicas, ut in Extravag. Pii V.
135. quæ incipit, *Ex proximo*, §. *verſ.* 1. *Declarantes in Bul-
lar. tom.* 1. *pag.* 347. Ergo arctior eſt obligatio dicendi offi-
cium, quàm reſidendi. Et conſequenter ſi exiguitas benefi-
cii non excuſat à reſidentia; multò minus ab Horis dicen-
dis, *cap. Ex parte, il* 3. *de decim.* Cùm præſertim Conſtitu-
tio Pii V. utatur verbis illis univerſalibus, *& qualiacumque
alia beneficia*, quæ comprehendunt etiam minima, ex his
quę ſcripſit Aym. *conſ.* 194. *verb. Tranſactionis col. antepenul-
tima, verſ. Secundo, & verſ. Tertio, & conſ.* 227. Goffredus *n.*
12. *verſ. Octavo conſidero*, ex quibus patet, quàm malè Salas
9 *in* 1. 2. *quæſt.* 21. *tract.* 8. *diſp. unic. ſect.* 17. *num.* 154. *in fin.* ſcri-
ptum reliquerit beneficiatum non teneri Divinum Offi-
cium recitare, cùm dubitat an beneficium ſit tenue, necne:
imò enim ad hoc obſtringitur non modò cùm dubius eſt,
quo caſu tenetur ſequi ex præcepto partem tutiorem, ut
probavi latiſſimè *in cap. Ne innitaris à num.* 114. *uſque ad*
num. 125. *ſuprà de Conſtitut.* ſed etiam quando eſt omninò
certus de exiguitate beneficii, ut ex dictis conſtat.
Ex facto quæſitum eſt, an poſito tenore fundationis in- 10
fraſcriptæ beneficium, de quo agitur ſit Sacerdotale, itaut
actu Sacerdoti ſit conferendũ. Uſufructuariè teneantur, &
debeant manuteneri unum Capellanum, ſeu Presbyterum,
qui omni die celebret, & celebrare debeat Miſſam unam
in Eccleſia per ipſum teſtatorem fundata, & poſt earum
obitum per N. & N. quos elegit in patronos dictæ Eccleſiæ,
manuteneri debeant duo Capellani, qui omni die reſiden-
tiam faciant in dicta Eccleſia, & qui celebrent, & celebra-
re debeant Miſſam in eadem.
Præſens quæſtio duas habet inſpectiones. Altera eſt, an
Capella, de qua agitur ſit Sacerdotalis. Altera an requirat
Sacerdotium actu. Quoad primam inſpectionem, omiſſa
priori clauſula fundationis, de qua inter partes non contro-
vertitur, videtur reſpondendum Capellam eſſe Sacerdota-
lem ex poſterioribus illis verbis; Manuteneri debeant duo
Capellani, qui omni die reſidentiam faciant: Non quia di-
rectè teſtator juſſerit eligi Capellanos Presbyteros, ſed quia
cenſetur voluiſſe, ut eligantur Capellani, qui per ſeipſos
Miſſas celebrent, quod perindè eſt, ac ſi voluiſſet, ut Pres-
byteri eligerentur. Quamvis enim ſæpè aliàs S. Congre- 11
gatio Concilii, & præſertim die 6. Julii 1581. quam Rota
ſecuta eſt in cauſa Romana Capellaniæ coram Card. Pam-
phil. declaraverit non teneri Capellanum ſacros Ordines
ſuſcipere, ſed per alium Miſſarum oneri ſatisfacere poſſe,
dummodò in fundatione cautum non ſit, ut Capellanus per
ſeipſum celebret, ſecuta opinionem Lapi *in ſuis allegat. vi-
delicet* 36. 116. *&* 117. Nihilominus in caſu præſenti ſatis 12
videtur cautum in fundatione, ut Capellanus debeat per
ſeipſum inſervire ex illis verbis. Et qui omni die reſiden-
tiam faciant in dicta Eccleſia, ex pluribus.
Et primò, quia cùm dicta Capella, nec Parochialis ſit, 13
nec Collegiata, ac proindè onus non habeat curæ, vel cho-
ri, ex nullo alio capite poterat exigere reſidentiam, quàm
ratione celebrationis Miſſarum. Sed oneri reſidentiæ de
jure etiam in beneficiis ſimplicibus non poteſt per alium
ſatisfieri, ut hìc, *& in cap. Super inordinata*, ubi DD. infrà
de præbend. Ergo nec Miſſis celebrandis, quarum ratione in
caſu præſenti requiritur reſidentia, id eſt perſonale ſervi-
tium. Nam alioquin onus reſidentiæ fruſtrà fuiſſet impoſi- 14
tum à teſtatore, niſi Capellanus teneretur per ſeipſum inſer-
vire, *cap. Quia nonnulli ſuprà eodem*. Benè Cardin. in Clem.
unica num. 22. *de foro competen.* ubi ait onus reſidentiæ eſſe
intelligendum cum effectu, præſertim cùm hoc caſu Ca-
pellani arctentur ad reſidentiam continuam, ut in verbis,
omni die.
Et per hoc reſpondetur ad *allegat.* Lap. 116. *num.* 9. *in* 15
fin. verſ. Etſi dicas, ubi dicit Parochum licèt teneatur ad
reſidentiam, poſſe tamen per alium celebrare, cùm non
teneatur per ſeipſum. Id enim ſi verum eſt, procedit, quia
illa reſidentia in Parocho ſatis operatur, id eſt, quoad Sacra-
mentorum adminiſtrationem, Verbi Dei prædicationem,
&c. At in caſu, de quo agitur eſſet omninò inutilis, cùm
nullum aliud onus adſit, quàm celebratio Miſſarum.
Secundò. Reſidere nihil aliud eſt, quàm deſervire, 16
ut hic eſt textus apertus in illis verbis, *vel quod idem Eccle-
ſiæ non deſerviat*, & notat Hoſt. *in ſumm. de Cleric. non reſid.
n.* 2. *verſ. Qualiter autem*, & expreſſius Card. in Clem. 1. *nu.*
22. *verſ. Decimotertiò quære de foro comp.* Silv. *in ver. Reſiden-
tia in princ.* Præpoſ. *in c. Pervenit n.* 24. *verſ. Et nota quod reſi-
dere eſt deſervire* 7. *qu.* 1. Sed Capellani hoc caſu tenetur re-
ſidere per ſeipſos, cùm non admittatur reſidentia per ſubſti-
tutum, *d. c. Super inordinata.* Ergo etiam tenentur per ſeip-
ſos inſervire. Unde Navarr. *conſ.* 6. *num.* 3. *de Cler. non reſid.*
aſſerit hæc verba, *reſideat, interſit, cantet*, vel *ſerviat*, eſſe æ- 17
quipollentia, cùm præſertim reſidentia, de qua in caſu no-
ſtro, ſit de illa ſpecie arctiori, quam ponit Innoc. *in cap. fin. in
fin. de præb.* ob verba illa fundationis, *omni die*. Quo caſu re-
quiritur ſervitium magis præciſum, ut per Innoc. *ibi*: &
Navarr. *conſ.* 4. *num.* 4. *de Cleric. non reſid.*
Tertiò. Cùm teſtator locutus eſt de reſidentia, dicendus
eſt intellexiſſe de illa, quam requirunt hujuſmodi beneficia
ſimplicia de jure communi, ut in hoc *c. Oldr. conſ.* 140. *n.* 3.
verſ. Etſi dicatur, Rebuff. *in prax. tit. de non reſid. n.* 7. Anch.
cõſ. 233. *n.* 3. Sed beneficia ſimplicia de jure communi requi- 18
runt reſidentiam perſonalem, ut dixi ſuprà *in* 1. *not.* & tradit
Abb. *in d. c. Super inordinata n.* 5. ubi nota, inquit text. aper-

tum, quòd quis tenetur per ſe deſervire etiam in beneficio ſimplici. Et eſt communis DD. concluſio, ut teſtatur Navarr. *conſ. 6. num. 2. de Cler. non reſid.* Ergo & beneficium, de quo agitur, requirit perſonalem reſidentiam, quaſi videatur rediiſſe ad primævam naturam ſuam, arg. *l. Si unus, §. Pactus ne peteret, ff. de pact.*

19 Quartò. Verba illa fundationis, *& qui celebrent, &c.* faciunt relationem præcedentium cum omnibus qualitatibus, Bart. *in l. Si quis ſervus, §. fin. verſ. Sed quæro de leg. 2.* Alexan. *conſ. 112. num. 2. lib. 1. & conſ. 141. nu. 1. lib. 2.* Sed verba illa antecedentia, *qui omni die reſidentiam faciant, &c.* important onus perſonale, ut ſuperiùs dictum eſt. Ergo etiam illa immediatè ſequentia, *& qui celebrent, & celebrare debeant, &c.* idem onus perſonale important præſertim ob dictiones geminatas, *celebrent, & celebrare debeant, &c.* quæ oſtendunt magis enixam fundatoris voluntatem, ut in terminis Pariſ. *conſ. 50. num. 15. lib. 4.*

20 Quintò. Hanc opinionem videtur ſequi Lap. *alleg. 117. num. 2. verſ. Nec etiam requirit.* Ubi ſentit Presbyterum tunc poſſe per alium inſervire, cùm verba fundationis illum non arctant ad reſid. Et idem Lap. *alleg. 35. num. 4.* ubi ait ſatis eſſe per Vicarium deſervire, ubi non exigitur à jure perſonalis reſidentia, quaſi ſentiat oportere deſervire per ſeipſum, ubi perſonalis reſidentia requiritur, ut in caſu præ-
21 ſenti; & loquitur in terminis Capellaniæ, & de communi uſu loquendi fundatorum in hac ſpecie teſtatur Navarr. *conſ. 6. num. 6. de Cler. non reſid.* ubi ait ſecundùm vulgarem modum intelligendi eorum, qui fundant hujuſmodi Capellanias, per reſidentiam intelligi perſonalem.

22 Quæ confirmantur ex proviſionibus immediatè ſubſecutis de Sacerdotibus, quæ multùm faciunt ad cognoſcendum, an Capella ſit Sacerdotalis, ut in ſpecie Pariſ. *d. conſ. 50. num. 19. lib. 4.* Lambert. *de Iurepatr. in 1. parte lib. 1. in 2. quæſt. principali art. 4. & lib. 2. quæſt. 7. art. 3. num. 22.* Et dixit Rota *in Salamantina Capellaniæ 12. Iunii 1598. coram Orano.* Et *in Alexandrin. Decanatus 19. Iunii 1598. coram eodem,* & in *Recanaten. Beneficii 14. Martii 1608. coram Cardinali Lancellotto,* quæ habetur *in recent. deciſ. 216. num. 2. part. 2.*

23 Nec obſtat, quòd ultimo loco fuerit præſentatus ſimplex Clericus, Aym. *conſ. 100. nu. 11.* Siquidem hæc præſentatio tanquam longè facta poſt fundationem Capellæ non poteſt deſervire pro obſervantia interpretativa actus fundationis, ut decidit Rota Rom. 19. Octobris 1588. *in Tiraſonen. Iuris præſentandi coram Bubalo, & in d. Alexandrin. Deca-*
24 *natus coram Orano 12. Iunii* 1598. Præterquam quod hodie ex Decreto Concilii Trident. *cap. 5. ſeſſ. 25. de reformat.* non eſt in facultate Ordinarii derogare qualitatibus in fundatione appoſitis, etiam de conſenſu patronorum, ut cenſuit
25 S. Congregatio, & dixit Rota in d. Alexandrin. Et ubi conſtat de certo ſtatu præcedenti, ut hoc caſu non attenditur ultimus ſtatus contrarius, ut in puncto dicitur fuiſſe reſolutum in cauſa Caputaq. ſeu nullius juriſpatronatus coram Clemente VIII. 1. Martii 1574. & 11. Martii 1575. & in alia *Peruſin. S. Biſignati coram Cardin. Pamphilio 13. Martii 1588. & in eadem 17. Martii* 1589.

Ultimò, pro hac ſententia videtur in terminis eſſe in dicta deciſio Sac. Congregationis edita tempore Cardinalis Matthæi, videlicet.

Poſito tenore fundationis; Sint tres voces in præſentando Sacerdotem, & Capellanum d. Capellæ, qui ſerviat in Divinis eidem Capellæ, & ibidem continuè Divina celebret, Miſſam, & officia diurna, & nocturna, & reſidentiam continuam faciat, &c.

Quæritur an Rector dictæ Capellæ teneatur reſidere, ac munia ſupradicta adimplere per ſeipſum. S. Congregatio cenſuit hujuſmodi Rectorem teneri reſidere, ac munia hujuſmodi explere per ſeipſum.

Ubi notandum eſt, S. Congregationem non fuiſſe mo- 26
tam ex illis verbis, *ſint tres voces in præſentando unum Sacerdotem, &c.* quia ex hoc ſolùm infertur, ut Capella ſit Sacerdotalis, ſed non infertur, ut Sacerdos teneatur per ſeipſum inſervire: jam enim S. Congregatio declaraverat ex verbis fundationis, quòd debeat eligi Presbyter Capellanus, inferri tantùm, ut Capella ſit ſacerdotalis; ſed tamen Presbyterum poſſe per alium inſervire. Sed S. Congregatio mota eſt ſimpliciter ex illis verbis, *Et reſidentiam continuam faciant,* quæ important onus perſonale. Ex quibus cùm huic parti videantur favere jus commune, vulgaris uſus loquendi teſtatorum, obſervantia ſubſecuta, ac reſolutio S. Congregationis, videtur poſse tutò reſponderi dictos Capellanos teneri per ſeipſos celebrare, ac propterea Capellam eſſe Sacerdotalem.

Quoad ſecundam inſpectionem, videlicet an requiratur, 27
ut Capellani præſentandi ſint actu Sacerdotes, quod eſt alterum caput dubitationis per manus tranſmiſſum. Videtur negativè reſolvendum; quia quotieſcunque verba fundationis non reſpiciunt actum præſentationis, ſed potius illius proſecutionem, ſatis eſt, ut præſentatus ſit Sacerdos habitu, licèt non actu, Abb. *in c. Cum in cunctis, §. Inferiora ſub num. 10.* & ibi etiam Dec. *num. 12. de elect.* Vitalin. in Clem. 2. §. *In illa num. 16.* poſt Imol. *col. 10. de ætat. & qualit.* & ſenſit ſæpiùs Rota; & præſertim in cauſa *Rom. Capellaniæ 19. Martii 1586. & die 14. Novembris 1586. & 23. Ianuarii* 1589.

Et confirmatur, quia regula eſt in beneficiis Sacerdotali- 28
bus, ſufficere ſolam habilitatem ad Sacerdotium, *cap. 2. cum ibi not. de inſtit. lib. 6.* Abb. & Dec. poſt Innoc. *in d. §. Inferiora,* Rolan. *conſ. 42. num. 59. lib. 1.* ubi teſtatur de communi, & in terminis Capellaniæ Sacerdotalis de recepta opinione
teſtatur Navarr. *conſ. 7. in fin. de præben.* Unde S. Congre- 29
gatio cenſuit hujuſmodi Capellanias poſſe conferri ſimplici Clerico, in ea tamen ætate conſtituto, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri queat, niſi alia eſſent verba in fundatione poſita, quæ requirerent obtinentem tempore col-
lationis eſſe actu Presbyterum, verba autem præſentia fun- 30
dationis ſunt, *Manuteneri debeant duo Capellani,* quæ habent potius tractum ſucceſſivum, quo caſu non requiritur qualitas actu, ſed ſufficit aptitudo, Alex. *conſ. 101. n. 13. lib. 7.* Soccin. *in l. Solemus in fin. ff. de condit. & demonſtr.* Dec. *conſ.*
480. n. 8. Ruin. *conſ. 9. n. 8. lib. 1.* Hoc enim verbum, *manute-* 31
nere, in caſu præſenti idem importat, quod *alere,* ſeu *ſuſtentare,* quod vulgariter dicitur, *mantenere,* ut in ſimili conſu-
luit Bald. *conſ. 110. per totum, & conſ. 145. per totum lib. 3.* In 32
verbo autem, *ſuſtentationis,* quod æquipollet verbo, *manutentionis,* adeſt in puncto deciſio Rotæ *in d. Rom. Capellaniæ die 19. Martii* 1586. Ubi deciditur verba illa in fundatione Capellaniæ Sacerdotalis appoſita, nempè *pro ſuſtentatione unius Clerici, qui in Divinis inſerviat, &c.* non reſpicere actum præſentationis, ſed illius proſecutionem; ideòque non requiri Sacerdotium actu. Atque ex his videtur concludendum, Capellam prædictam eſſe quidem Sacerdotalem, ſed non requirere Sacerdotium actu, & hæc pars mitior videtur, & magis conſona voluntati fundatoris, qui in ſecunda parte fundationis non meminit qualitatis Presbyteratus, ſicut fecerat in priori parte.

De hac materia ſcripſi latiſſimè *in c. Ut Abbates, & in c. Quæris ſuprà de ætat. & qualit.* ubi plenè videas.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Idem Alexander III.

CAPUT VII.

DE cætero: & infrà. Statuimus ne Canonicis, donec in ſervitio tuo fuerint; quidquam ſubtrahi debeat, vel auferri, quod de communitatis ſibi beneficio debetur: Niſi fortè ſint victualia, quæ non conſuerunt abſentibus exhiberi.

S V M M A R I V M.

1 *Canonicus exiſtens in ſervitio Epiſcopi, percipit fructus beneficii, ſed non diſtributiones quotidianas.*

2 *Et quid de exiſtente in ſervitio inferioris Prælatis, & num. 6.*

3 *Beneficiatis abſentibus de iure communi nihil debetur ex redditibus beneficii.*

4 *Abſentes pro ſervitio domini ſui pro præſentibus ſunt habendi.*

5 *Epiſcopi habere poſſunt duos Canonicos tantùm pro ſervitio ſuo, etiam ſine Capituli conſenſu, & non probata utilitate Eccleſiæ.*

Declaratur, num. 12.

6 *Prælati inferiores an uti poſſint opera duorum Canonicorum ſine Capituli licentia, vel non probata Eccleſiæ utilitate.*

7 *Epiſcopus, an & qualiter pro ſuo ſervitio habere poſſit ultra duos Canonicos, & num. ſeqq.*

8 *Licentia Capituli non requiritur, ut plures Canonici, quàm duo abeſſe poſſint ex cauſa utilitatis Eccleſiæ, ſed ſufficit licentia Epiſcopi.*

9 *Diſtributiones quotidianæ abſentibus non debentur, quantumcunque abſint ex iuſta cauſa.*

10 *Diſtributionum quotidianarum quæ ſit natura.*

11 *Canonici duo, vel Beneficiati abſentes pro ſervitio Epiſcopi, an percipere debeant ſine diminutione diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi Capituli redditus conſiſtunt, & num. ſeqq. uſque in finem.*

12 *Abſentes pro ſervitio Epiſcopi, quatenus Epiſcopus eſt, cenſentur abeſſe pro ſervitio Eccleſiæ.*

13 *Eccleſia eſt in Epiſcopo.*

14 *Beneficiati Cathedralis Eccleſiæ, ſicut & Canonici abſentes pro ſervitio Epiſcopi percipiunt integrè fructus beneficiorum ſuorum.*

15 *Canonici duo cogi poſſunt, etiam inviti Epiſcopo inſervire.*

16 *Abſentiæ cauſa quædam probabilis eſt, quædam neceſſaria.*

17 *Diſtributiones quotidianas de iure communi integrè lucrantur duo Canonici in ſervitio Epiſcopi exiſtentes, ſi univerſi Capituli redditus huiuſmodi diſtributionibus conſtent. Et quid poſt Concilium Tridentinum n. 29. uſque in finem.*

18 *Diſtributiones quotidianæ ſuccedunt loco fructuum præbendæ, ubi nulli ſunt redditus à diſtributionibus diſtincti, & num. 23.*

19 *Intellectus*, cap. Olim de verbor. ſignificat.

20 *Privilegia iuris ita intelligi debent, ut aliquid operentur, & non ſint eluſoria.*

21 *Abſentia pro ſervitio Epiſcopi, & ſtudiorum cauſa æquiparantur.*

22 *Studiorum cauſa abſentes de iure communi integrè percipiunt diſtributiones quotidianas, in quibus redditus omnes conſiſtunt.*

23 *Idem in obtinentibus ex diſpenſatione Apoſtolica Canonicatum, & Parochialem.*

24 *Canonici nullum detrimentum ſentire debent ex abſentia, cùm non ſtat per eos quominus reſideant.*

25 *Diſtributiones quotidianæ debentur Canonico ab Eccleſia per vim expulſo.*

26 *Item iniuſtè excommunicato, aut carceri mancipato, ſi anteà ſolitus erat Divinis intereſſe.*

27 *Victualia cur dicantur diſtributiones quotidianæ.*

28 *Diſtributiones quotidianæ propriè quæ ſint.*

29 *Canonici abſentes pro ſervitio Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum percipere debent duas tantùm tertias partes diſtributionum, ubi alii non ſunt redditus à diſtributionibus ſeparati, & num. ſeqq. uſque in finem.*

30 *Diſtributiones ubi nullæ ſunt, vel tenues, tertia pars fructuum ſeparari debet, & in diſtributiones converti.*

31 *Fictio non eſt tantæ potentiæ, quantæ eſt veritas, & naturalis actus.*

32 *Natura primæva facilius retinetur, quàm nova inducatur.*

33 *Naturalis cauſa præfertur accidentali.*

Preſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

34 *Canonici ſtudiorum cauſa abſentes poſt Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias partes quotidianarum diſtributionum, in quibus redditus omnes conſiſtunt amiſſa alia tertia, quæ accreſcit inſervientibus.*

De *cætero*. Legitur dupliciter. Primò exponendo lit- 1
teram, ibi, *In ſervitio tuo*, id eſt, Epiſcope;
nam Epiſcopo loquitur ſecundùm Hoſt. *in princ.* Et juxta
hanc lecturam ſummatur ſic. Qui eſt in ſervitio Epiſco-
pi percipit fructus beneficii tanquam reſidens, ſed non
diſtributiones quotidianas. Secundò legitur intelligendo 2
litteram generaliter non tantùm in Epiſcopo, ſed etiam
in quocunque alio Prælato habente in ſubditos ordinariam
juriſdictionem, prout intelligit Innocentius, cujus opi-
nionem ſequuntur communiter Doctores, ut hìc teſtatur
Abb. *num.* 3. Nam littera ſimpliciter dicit, *In ſervitio tuo*,
nec colligitur ex ſupraſcriptione, cui hæc Decretalis epi-
ſtola directa fuerit. Et fortè Pontifex reſcripſit inferiori
Prælato. Et eadem ratio militat in omnibus Prælatis reſ-
pectu ſubditorum, ut dicunt Joan. Andr. Butr. Abb. & alii.
Niſi tamen Canonici, vel inferiores Clerici hoc malitioſè
procurarent, vel affectarent, arg. *l.* 2. §. *Si quis cantion.* &
l. qui mittuntur cum duabus ſeqq. ff. ex quibus Can. maior. ſe-
cundùm Innoc. Hoſt. & Joan. Andr. Et juxta hanc lecturam
Decretalis hoc intendit; Canonicus, qui eſt in ſervitio Præ-
lati, fingitur reſidere. Dividitur in duas partes. Primò po-
nit dictum. Secundò exceptionem, ibi, *Niſi fortè*.

Nota primò caſum in jure expreſſum, in quo Canonici 3
percipiunt in abſentia fructus præbendæ: Regula enim eſt in
oppoſitum, quia abſentibus nihil debetur ex redditibus be-
neficii; & hoc eſt jus commune, *cap. Cum omnes*; ubi hoc
notat gloſſ. 1. *ſuprà de Conſtitution. cap. Pervenit, il ſecondo
de appellat. cap. Inter quatuor, & cap. fin. infrà eodem*, gloſſ. *in
cap. Prox. in ver. deſerviat ſuprà eodem*, Butr. *hic num.* 2. &
alii apud Covarr. *lib.* 3. *variar. reſol. cap.* 13. *num.* 3. *verſ. Ve-
rùm*. Sed fallit in Canonicis in ſervitio Epiſcopi exiſtenti-
bus, ut hìc patet. Et ſufficit ut abſint pro ſervitio Epiſcopi, 4
quatenus Epiſcopus eſt, licèt verè utilitatem Eccleſiæ non
proſequantur, ſecundùm Doctores, ut latiùs dicam infrà
num. 12. Ad hoc textus optimus *in l. Teſtamento, ff. de ali-
men. & cibar. legat. & in l. Prædia*, §. 1. *ff. de fund. inſtr.*
ubi abſentes pro ſervitio domini ſui pro præſentibus ſunt
habendi.

Dicit tamen notabiliter Hoſt. *hic num.* 1. *verſ. Dicas*, 5
hoc eſſe privilegium Epiſcopi ſpeciale, ut poſſit pro ſervitio
ſuo uti opera duorum Canonicorum, etiam ſine Capituli
conſenſu, & non probata utilitate Eccleſiæ, iidemque Cano-
nici percipiant in abſentia fructus Præbendarum ſuarum.
Sed in aliis inferioribus Prælatis neceſſariam eſſe licentiam 6
Capituli, vel ſaltem probationem neceſſitatis, vel utilitatis
Eccleſiæ, *cap. Ex parte tua infrà eod.* Et ſequitur Jo. Andr.
num. 1. Et hoc modo conciliari poſſunt opiniones, & lectu-
ræ, de quibus ſuprà *in princ.* licèt Butr. & Abb. ambo *num.* 3.
haud fideliter videantur retuliſſe verba Hoſtienſ. Nam 7
ſecundùm eos Hoſt. dicit Epiſcopum habere poſſe in ſuo
ſervitio duos Canonicos, licèt non probet utilitatem Eccle-
ſiæ, ſed ultra duos habere non poſſe, niſi de Capituli con-
ſenſu, & probata Eccleſiæ neceſſitate, vel utilitate. Sed ve-
rè Hoſt. nihil expreſſit de Canonicis ultra numerum duo-
rum, ſed de Prælatis inferioribus, inter quos & Epiſcopum
conſtituit illam differentiam utilitatis Eccleſiæ, ut ex illius
verbis videre eſt. Præterea in ſecundo caſu Hoſt. non requi- 8
rit conſenſum Capituli, & probationem prædictam copula-
tivè, ſicut referunt Butr. & Abb. ſed alternativè; ait enim,
In aliis autem Prælatis inferioribus requirenda eſt Capituli
licentia, vel ſaltem probatio, &c. Et meritò, quia ſufficit li-
centia Epiſcopi, ut Canonici abeſſe poſſint ex cauſa neceſ-
ſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, *cap. Cum non deceat, de elect.
in 6. & cap. un. de Cleric. non reſid. eod. lib.* dictum tamen ip-
ſorum eſt in ſe verum, quia Epiſcopus non poteſt in ſuo ſer-
vitio adhibere ultra duos Canonicos, ut probatur *in d. cap.
Ad audientiam infrà eod.* ubi omnes notant. Et quamvis
hæc Decretalis loquatur ſimpliciter de Canonicis ſine ulla
numeri præfinitione; tamen declarari, & reſtringi debet per
d. cap. Ad audientiam, quod ſpecialiter loquitur de duobus,
idque Eccleſiarum uſus approbavit.

Secundò nota in verſ. *Niſi fortè*, victualia, ſeu diſtribu- 9
tiones quotidianas non debere abſentibus, quantumcum-
que abſint ex juſta cauſa, ſicut non debentur Canonicis in

Digitized by Google

ſervitio Epiſcopi exiſtentibus, ut hìc patet, & not. Petr. de
10 Anchar. *in ſecundo notabili*. Etenim harum diſtributionnm ea eſt natura, ut non debeantur his, qui fictè, & per juris interpretationem, ſed his tantùm, qui verè ſtatis horis interfuerint, ut *in cap. unic. infrà eod. lib. 6.* innovato à Concilio Tridentino *in cap. 12. verſ. Diſtributiones vero ſeſſ. 24.* & tradit Covarr. *lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. num. 2. verſ. Nam harum diſtributionum.*

An autem, & in quibus caſibus obtinentes beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis licitè percipere poſſint in abſentia fructus præbendæ, vel diſtributiones quotidianas, ſcripſi latiſſimè *in cap. Licèt infrà tit. prox. à num. 15. uſque ad num. 171.*

11 QUÆRO, An duo Canonici, vel Beneficiati abſentes pro ſervitio Epiſcopi percipere debeant integrè diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi Capituli redditus conſiſtunt.

Contigit hìc caſus in Eccleſia Cathedrali Leirienſi, in qua non ſunt præbendæ diſtinctæ, neque aliqui fructus, ut vocant, groſſi; ſed omnes redditus Menſæ Capitularis conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, quæ dividuntur inter beneficiatos Horis Canonicis, & divinis officiis intereſſentes, ac inter eos, qui pro intereſſentibus habentur. Sed cùm ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus duos ex his beneficiatis in ſuo ſervitio detineat, & eorum opera utatur in cauſis viſitationum, & aliis ſimiliter juſtis, & honeſtis, ab eodem Epiſcopo quæſitum eſt.

An ſtante decreto *cap. 12. ſeſſ. 24.* Concilii Tridentini iidem duo beneficiati, ut præfertur in ſervitio Epiſcopi exiſtentes percipere debeant ſine diminutione hujuſmodi diſtributiones.

12 Pro ſolutione præſentis dubii ſupponendum eſt duos Canonicos, qui abſunt pro ſervitio Epiſcopi, percipere fructus præbendarum ſuarum, juxta textum hìc, *& in d. c. Ad audientiam infrà eod.* & utrobique notant DD. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Vicar. Epiſcop. num. 5. & tit. de diſpenſ. de non reſidend. à num. 37.* Silveſt. *in ſumma in ver. Reſidentia num. 7.* & Navarr. *in Man. cap. 25. num. 121.*

13 Ratio eſt, quia abſentes ab Eccleſia pro ſervitio Epiſcopi, ubi ſervitium vel neceſſarium, vel utile eſt Eccleſiæ, & reſpicit Epiſcopum, quatenus Epiſcopus eſt, juris cenſura præſentes reputantur, & cenſentur inſervire Eccleſiæ, *d. c. Ad audientiam*, ibi, *cùm abſentes dici non debeant, ſed præſentes, qui tecum pro tuo, & ipſius Eccleſiæ ſervitio commorantur*. Et ſervitium Epiſcopi, quatenus Epiſcopus eſt, cenſetur quaſi ſervitium Eccleſiæ, cui præſidet, cùm Eccleſia ſit in Epiſcopo, *c. Scire debes 7. q. 1. c. Similiter 16. q. 1. c. Hæc hujus placiti 12. qu. 2.* & notat hìc gloſſ. 1. Hoſt. *in princ.* & reliqui omnes. Et quamvis Innocen. dicat oportere, ut neceſſitas, & utilitas vel Epiſcopi, vel Eccleſiæ adſit, tamen intellexit de Epiſcopo, ut Epiſcopus eſt; tum quia allegat textum *in d. c. Ad audientiam*, qui hunc habet ſenſum, ut mox patebit. Tum quia Innocentius ſubdit: aliàs cùm non pertineret ad officium ſuum, non poſſet eis præcipere, *cap. Quia frater 7. qu. 1.* & notatur *in cap. Ad aures ſuprà de tempor. ordinat.* Itaque ſicut abſens pro utilitate, & ſervitio ſuę Eccleſię percipit fructus beneficii, quia reſidere, & illi inſervire cenſetur, *cap. Ex parte tua infrà eod. cap. Cùm non deceat, de elect. lib. 6.* Sic eadem cenſura juris abſentes in ſervitio Epiſcopi dummodò ſervitium ad eundem, quatenus Epiſcopus eſt, & ad Eccleſiæ utilitatem ordinetur, omnes beneficii fructus percipere debent. Idque apertè elicitur ex textu *in d. cap. Ad audientiam infrà eod.* qui cùm in principio egerit de abſentibus pro ſervitio Epiſcopi; poſteà in fine dicit eos in Epiſcopi, & Eccleſiæ ſervitio commorari, planè ſignificans ſervitium Epiſcopi uſque adeò cùm Eccleſiæ ſervitio eſſe conjunctum, ut qui pro ſervitio Epiſcopi abſunt, in Eccleſiæ ſervitio commorari dicantur.

14 Quæ omnia habent locum non ſolùm in Canonicis, verùm etiam in quibuſvis aliis ejuſdem Eccleſiæ beneficiatis, prout ſupponit Innoc. *hìc in princ.* & ferè omnes *in d. c. Ad audientiam*, & Silveſt. *in ver. Reſidentia num. 7.* Rebuff. *ubi ſuprà num. 36.* & Navarr. *d. cap. 25. num. 121.*

15 Qui ſanè duo Canonici, vel Beneficiati non ſolùm ultrò debent ſuo Epiſcopo inſervire in his, quæ reſpiciunt ipſius, & Eccleſiæ utilitatem, ut ex proximè relatis patet; verùm etiam ad id inviti ab eodem poſſunt cogi, ut ſentit gloſſ. *in d. cap. Ad audientiam in ver. Ut duo in fine*, ibi, *ultra duos non poſſe cogere*, & ibi etiam Abb. *num. 3.* poſt Innocen. *in d. cap. De cætero*. Quo fit ut cauſa abſentię pro ſer- 16
vitio Epiſcopi non ſolùm ſit juſta, & probabilis, verùm etiam neceſſaria, propterea quod eſt juſtificata, & approbata à jure, atque includens neceſſitatem, quia poteſt quiſpiam illorum ad abſentiam neceſſariò cogi, prout in cauſa militiæ, legationis, & ſimilium reſolvunt gloſſ. *fin. in princip.* Bart. & DD. *in l. ult. ff. de in integr. reſtitut.* Jaſ. *num. 3. ibidem, & recentiores in §. Rurſus inſtit. de action.* dum diſtinguunt cauſas abſentiæ, ut quædam ſint probabiles, & neceſſariæ ſimul; aliæ verò probabiles tantùm, & non neceſſariæ, veluti cauſa ſtudii, ex qua etſi quis poſſit abeſſe, non tamen cogitur neceſſariò.

Quibus ita ſuppoſitis, verius videtur in caſu de quo agimus, duobus Canonicis, ſeu Beneficiatis Eccleſiæ in ſervitio Epiſcopi abſentibus, quod ſpectat ad juris communis diſpoſitionem dari debere ſine diminutione hujuſmodi diſtributiones, ex ſequentibus. 17

Primò, quia in Eccleſiis, in quibus non ſunt præbendæ diſtinctæ, neque etiam fructus groſſi, ſed omnes redditus conſiſtunt in diſtributionibus, quæ ſingulis diebus, & horis diſtribuuntur inter illos qui interſunt, & nihil datur non intereſſentibus; tales diſtributiones ſuccedunt in locum præbendarum, & fructuum, quos groſſos communiter appellamus, ut expreſsè notat gloſſ. *penult. verſ. Et ad hoc facit, & verſ. Sed quid dicis in cap. un. infrà eod. lib. 6.* quam ibi ſequuntur Gemin. *§. Qui vero num. 14.* Franc. *num. 8.* & reliqui omnes. Sed in Eccleſia prædicta nullæ ſunt præbendæ, aut fructus groſſi, ſed totum in diſtributionibus conſiſtit, quæ intereſſentibus diſtribuuntur, & nihil datur eis, qui non interſunt. Ergo tales diſtributiones jure debentur beneficiatis in Epiſcopi ſervitio commorantibus, cùm ex juris diſpoſitione illis debeantur fructus ſuarum præbendarum. 18

Secundò, pro hac ſententia facit textus *in cap. Olim, de verbor. ſignific.* juxta intellectum gloſſ. *penult.* & aliorum ibidem poſt Hoſt. & Joan. Andr. quos referunt, & ſequuntur gloſſ. pragm. ſanctionis, *tit. quo tempore quiſque debet eſſe in Choro, §. Iubet, ver. Diſtributiones*, Pariſ. *conſ. 32. num. 7. lib. 4.* Anton. de Butr. & alii complures hìc, ſecundùm quos *in d. cap. Olim*, manualia beneficia, hoc eſt diſtributiones quotidianę debentur ei, qui non intererat horis, & juris cenſura reſidere fingebatur, quia videlicet in Eccleſia, de qua textus ille agit, non erant præbendæ diſtinctæ, aut aliqui fructus groſſi, ſed omnes redditus conſiſtebant in illis manualibus beneficiis, ſeu quotidianis diſtributionibus, quæ cùm ſuccedant in locum fructuum præbendæ, quos Canonici ſinguli habere debent, *c. Relatum de præb.* ne detur Canonia ſine præbenda, *c. Dilectus il 1. eod. tit.* hæ diſtributiones ſapiunt naturam fructuum prębendę, in quorum locum ſubrogantur in his Eccleſiis, quæ alios fructus non habent, juxta regulam text. *in c. Eccleſ. ut lit. penden.* Unde ſicut in Eccleſiis habentibus præbendas, & fructus groſſos, tales fructus debentur his, qui in Epiſcopi ſervitio commorantur, ut ex initio relatis patet: ſic in aliis Eccleſiis, ubi nec præbendę, nec alii groſſi fructus habentur, ſed redditus omnes in diſtributionibus conſtant, illas abſentes in Epiſcopi ſervitio habere debent. 19

Tertiò, ſuadetur hæc ſententia ex hoc, quia certum eſt privilegia à jure communi indulta ſemper ita eſſe intelligenda, ut juxta concedentis intentionem operentur, ne aliàs ſint fruſtratorię, *cap. In his, verſ. Cùm autem, de privileg. cap. Si Papa eod. tit. lib. 6.* tradunt Ant. de Butr. *conſ. 19. n. 3.* Cravett. *conſ. 135.* Rebuff. *in prax. tit. de differentia inter reſcriptum, & privilegium n. 10.* Si autem in his Eccleſiis, in quibus nulli ſunt fructus groſſi, & totum in diſtributionibus conſiſtit, hujuſmodi diſtributiones non deberentur abſentibus in ſervitio Epiſcopi, utique privilegium, de quo in hac Decretali pro his, qui in Epiſcopi ſervitio commorantur, nihil omninò operaretur, ſed eluſorium eſſet, quod abſurdum eſt, & contra juris intentionem, prout arguit, & concludit gloſſ. *fin.* communiter recepta *in cap. Licet infrà de præbend.* 20

Quartò, urget maximè pro hac parte, quod juxta com- 21
munes traditiones æquiparantur in jure, qui in ſcholis ſtudiorum cauſa abſunt, & qui in Epiſcopi ſervitio exiſtunt, ut hìc per gloſſ. *fin.* & Doctores, & per Hoſt. *in ſumma hoc*
tit. §. Qualiter, Hojed. *de benef. plur. in cap. 10. num. 8.* ſed ſtu- 22
dentibus debentur omnes præbendarum, ſeu beneficiorum fructus integri, exceptis diſtributionibus quotidianis, *cap. fin.*

de

Digitized by Google

de Magiſtr. cum ſimil. Ergo & abſentibus in ſervitio Epiſcopi, itaut aliquid eis non ſubtrahatur præter quotidianas diſtributiones, ut hic patet in verſ. *Neque quidquam ſubtra-*
22 *hi debeat, &c.* At jure conſtitutum eſt ut in Eccleſiis, in quibus beneficiati non habent alias præbendas, aut maſſam groſſam, & totum in diſtributionibus conſiſtit, hujuſmodi diſtributiones dentur abſentibus in ſtudio, ut conſtat ex his, quæ notant gloſſ. *fin. in d. cap. Licet de præben.* Hoſt. *in ſumm. tit. de Magiſtr. n. 9.* Oldrad. *conſ.* 300. *num.* 10. gloſſ. pragmat. ſanct. *tit. quo tempore quiſque debet eſſe in Choro*, §. *Iubet in ver. diſtributiones*, Rebuff. *de privileg. ſcholar. privileg.* 31. *nu.* 12. & Cravett. *conſ.* 125. *nu.* 24. Ergo eo caſu dari etiam debent abſentibus pro ſervitio Epiſcopi. Quod in hac ſpecie probat idem Hoſtienſ. *ubi ſupra*, & Abb. *hic verſ. Secundo quæritur*. Quibus addo à fortiori eaſdem diſtributiones dari debere abſentibus in ſervitio Epiſcopi: nam cauſa ſtudii, quamvis ſit juſta & probabilis, nihilominus non eſt neceſſaria; cùm tamen hæc inſerviendi Epiſcopo non ſolùm juſta & probabilis, ſed etiam neceſſaria ſit, ut ex ſupra notatis conſtat.

Et confirmatur hoc ipſum ex nonnullis declarationibus S. Congregationis Concilii. Aliquando enim cenſuit legentem Theologiam quamdiu legit, pro reſidente haberi ut recipiat omnes fructus, præter diſtributiones quotidianas, ſuppoſito quod adſit maſſa groſſa, ſeu præbenda, &c. Sanè verba illa, *ſuppoſito, &c.* declarant ea, quæ immediatè præcedunt, ibi, *præter diſtributiones quotidianas, &c.* Et ita ſenſus eſt, ut non debeat illas percipere ſi adſit maſſa groſſa, ſeu prębenda; Quod ſi non adſit, ut quia totum conſiſtat in diſtributionibus, eas percipere debeat. Ergo ſuppoſita prædicta æquiparatione eorum, qui ſtudent, & qui Epiſcopo inſerviunt, declaratio illa ſatis concludit utroque caſu deberi quotidianas diſtributiones, ubi nulla adſit maſſa groſ-
23 ſa, ſeu præbenda. Idipſum conſtat ex alia declaratione Eugub. in hæc verba, *Si nullæ ſint præbendæ eo quod Canonicatus tantùm diſtributiones habeant, idem ſtatuendum eſt, quod de præbendis, cùm in illarum locum ſuccedant, &c.* Item ex alia Caſalen. quæ ſic ſe habet, *Canonicatum & Parochialem habens ex præſcripto Bullæ Pii V. diſtributiones quotidianas lucratur, ſi Canonicatus conſiſtat ſolùm in diſtributionibus quotidianis non habens præbendam.*

24 Poſtremò ſi Epiſcopus poteſt, ut ſupra notavimus, compellere beneficiatos, ut ad ipſius ſervitium accedant, & ita abſentia hæc non ſolùm probabilem, verùm etiam neceſſariam inducit. Contra juſtitiam videtur, ut qui poteſt ab Epiſcopi ſervitium per cenſuras, vel aliter cogi, & parere tenetur, dum ſic coactus, & impeditus ab Eccleſia recedere compellitur, amittat hujuſmodi diſtributiones; Cùm imputari non debeat ei, per quem non ſtat ſi non faciat, quod per eum fuerat faciendum, ut in regula ſexti *imputari*, & in regula *cùm non ſtat*. Et nemo debeat incurrere in pœnam, aut detrimentum ſentire pro eo, ex quo pręmium & laudem promeretur, quia officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, *cap.* 2. ubi gloſſ. *de fideiuſſor. & cap. Cum non deceat in princ.* ubi gloſſ. 2. *de elect. lib.* 6. Itaque ubi Canonicus ſuo Epiſcopo obtemperans inſervit eidem, & propterea abeſt; non debet ipſi imputari quod horis, & divinis officiis non interſit: Inſuper ſic obtemperans in re licita, & neceſſaria, pręmium & non diſpendium ſentire debet. Sed imputaretur ſibi, diſpendiumque ſentiret, & officium ſuum ei damnoſum eſſet, ſi quamdiu ſic invitus, & obediens degit in ſervitio Epiſcopi, amitteret quotidianas diſtributiones. Ergo,
25 &c. Porrò is, per quem non ſtat, quo minus in ſuo beneficio reſideat, nullum ob non reſidentiam detrimentum ſentire debet. Ac propterea reſolvunt Doctores Canonicum expulſum per vim, cui reſiſtere non poteſt, veluti per potentiam alicujus coactum ab Eccleſia recedere, diſtributiones quotidianas percipere debere, Caldet. *conſ.* 17. notatur *in d.*
26 *c. un. infra eod. lib.* 6. Et teſtatur communem eſſe opinionem, Pariſ. *conſ.* 32. *nu.* 19. *lib.* 4. Covarr. *lib.* 3. *variar. reſolut. c.* 13. *num.* 8. *verſ. Decimo*. Idemque in eo quia abeſt, & non inſervit propter excommunicationem, vel carcerem abſque ſua culpa, tradit Felin. *in cap. Apoſtolicæ num.* 12. *de except.* Pariſ. & alii, ut per Guttierr. *in quæſtionibus Canonicis c.* 1. *num.* 137. declarantes hoc procedere in eo, qui ante excommunicationem, vel carcerem ſolitus erat divinis intereſſe. Ergo ſaltem in caſu, ubi nulli ſunt fructus, idem dicendum in eo, qui abſque ſua culpa, vel fraude aliqua cogitur invitus commorari in ſervitio Epiſcopi.

Quibus non obſtat hęc Decretalis, ubi eſt expreſſum, ab- 27
ſentibus in ſervitio Epiſcopi dari non debere victualia, ubi gloſſ. & Doctores interpretantur victualia eſse diſtributiones quotidianas, quia ſic appellantur multis in locis, eò quòd in victum quotidianum præſtentur, ut videre eſt *in d. c. un.* ibi, *quotidianas diſtributiones, quæ aliàs manualia beneficia, ſeu victualia nuncupantur, & in c. Olim de verbor. ſignificat.* Unde hinc multi deducunt hujuſmodi quotidianas diſtributiones nunquam deberi abſentibus pro ſervitio Epiſcopi: nam reſpondetur textum noſtrum, ac jura omnia, quę in contrarium facere videntur, procedere in diſtributionibus quotidianis, quæ diſtinguuntur à fructibus groſſis, & à præbenda, hoc eſt in illis, quæ ultra fructus groſſos, aut pręhendas diſtribuuntur inter eos, qui Horis Canonicis interſunt; quia hæ ſunt veræ, & propriæ diſtributiones, de quibus agunt text. & DD. in contrarium citati, dum dicunt diſtributiones quotidianas non dari his, qui Epiſcopo inſerviunt, docent aut ſtudent in Scholis, prout conſtat ex ſupra relatis, & explicant gloſs. in Extravag. *in ver. in totum, ne Sede vacan.* inter communes gloſs. *penul.* & DD. *in eodem cap. un. de Cleric. non reſiden. in* 6. gloſſ. & alii *in cap. Licet de præb.* gloſs. pragmat. ſanct. *tit. Quo tempore quiſque debet eſſe in Choro*, §. *Iubet in ver. Diſtributiones*, Rebuff. *in concordatis tit. de collat.* §. *Primum, verſ. Diſtributionum*, Pariſ. *conſ.* 32. *num.* 5. *& conſ.* 33. *num.* 2. *lib.* 4. Covarr. *lib.* 3. *variar. reſol. cap.* 13. *in princip.* quæ procedere non poſsunt in aliis diſtributionibus, quæ diſtribuuntur in Eccleſiis, ubi nulli ſunt fructus groſſi, aut præbendæ, & omnes redditus in diſtributionibus conſiſtunt. Nam cùm ſuccedant in locum præbendæ, & maſsæ groſsæ, non incongruè fructus dici poſſunt. Quapropter de jure communi ſine diminutione dari debent abſentibus in Epiſcopi ſervitio, cùm illis aliàs dari debeant fructus ſuarum præbendarum. Quod verum 28
eſse conſtat etiam ex hac Decretali, *ex dict. cap. Licet, & c. Cum non deceat, de elect. in* 6. dum diſponunt abſenti in Epiſcopi ſervitio, vel in Scholis, aut pro Eccleſię utilitate deberi omnes fructus præter diſtributiones quotidianas.

Cæterùm quæ ſuperiùs dicta ſunt, procedunt quidem in- 29
ſpecta juris communis diſpoſitione, ſecundum quam abſentes ex legitima cauſa percipere debent integras diſtributiones, in quibus univerſi Capituli redditus conſiſtunt. At poſt Concilium Tridentinum ita ſunt temperanda, ut ſic abſentes percipiant duas tertias illarum partes duntaxat, amiſsa alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit.

Differentiæ ratio ea eſt, quia de jure communi ne privilegium ſit eluſorium, & ne detur Canonica ſine Præbenda, ut conſiderant gloſs. & DD. *in d. c. un. diſtributiones*, omnes eo caſu ſuccedunt loco fructuum; ideòque abſentes pro ſervitio Epiſcopi illas percipere debent abſque diminutione, quemadmodum ſine diminutione fructus præbendæ perciperent, ſi à diſtributionibus eſsent diſtincti, ut habetur *in d. c. Ad audientiam infrà eod.* ponderando verbum, *integrè*. Sed 30
aliud dicendum eſt poſt Concilium, quia decreto *c.* 3. *ſeſſ.* 21. ſtatuitur, ut ubi nullæ ſunt diſtributiones, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur, ab Epiſcopo ſeparetur tertia pars fructuum præbendæ, & in diſtributiones quotidianas convertatur, quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros divinis intereſsentes proportionabiliter dividantur. Ex men- 31
te igitur S. Synodi eſt, ut in illis caſibus, in quibus diſtributiones ſuccedunt loco fructuum, tertia illarum pars retineat primęvam naturam diſtributionum, in quas etiam veri fructus ex præſcripto Concilii debuiſsent converti: abſurdum enim eſset, ut magis operaretur fictio in caſu ficto, quàm veritas in caſu vero, cùm fictio non ſit tantæ potentiæ, quantæ eſt veritas, & naturalis actus, ut inquit Bald. *in l.* 4. *C. ad Velleianum, & conſ.* 337. *In primis videndum num.* 2. *verſ. Item nec debet lib.* 1. & Paul. de Caſt. *conſ.* 21. *Primum dubium in fin. lib.* 1. Sed in caſu verò abſētes ex juſta cauſa, ſi veri fructus extarent, deberent amittere tertiam illorum partē ob converſionem ab Epiſcopo faciendam in diſtributiones quotidianas. Ergo illam amittere debent etiam in caſu ficto, id eſt, cùm diſtributiones per fictionem, ſeu juris interpretationem in locum fructuum ſubrogantur. Pręterquam quod ex contrario ſequeretur, ut plus perciperent abſentes in illis Eccleſiis, in quibus redditus omnes conſiſtunt in diſtributionibus, quàm in illis, in quibus extarent fructus à diſtributionibus diſtincti, quia hoc ſecundo caſu abſentes pro ſervitio Epiſcopi perciperent ſolummodò fructus, amiſſis diſtributionibus, cùm tamen in primo nihil prorſus amitterent.

rent. Et ſic diſtributiones quotidianæ inductæ ad divini cultus augmentum, operarentur illius diminutionem contra juris regulas, & contra rationem expreſſam *in d. cap.* 3. *ſeſſ.* 21. ibi, *ne qua in parte minuatur divinus cultus, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur*.

32 Quibus accedit, quod faciliùs primæva natura retinetur, quàm nova inducatur, arg. *l. per retentionem, C. de uſufr. & l.* 2. ubi Bald. *in* 3. *notab. C. de fideicomm.* Et naturalis cauſa præfertur accidentali, Abb. *conſ.* 70. *Videtur nu.* 2. *verſ. Præ-*
33 *tereà lib.* 1. Sed fructus præbendæ ex præſcripto Concilii debent eorum naturam immutare pro tertia parte, & novam accidentalem diſtributionem induere. Ergo longè magis eandem naturam retinere debent pro tertia parte, reddiius illi, qui jam à principio ſunt veræ diſtributiones quotidianæ.

Poſtremò ſæpiùs reſpondit Sac. Congreg. Concilii, ab- 34
ſentes ſtudiorum cauſa percipere debere fructus præbendæ tantùm, amiſſis diſtributionibus quotidianis.

Quòd ſi univerſi Capituli reddiius hujuſmodi diſtributionibus conſtent, lucrari debere duas tertias illarum partes, amiſſa alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit. Ergo idem dicendum in Canonicis abſentibus pro ſervitio Epiſcopi propter æquiparationem, de qua ſuprà *num.* 21. arg. *c. Inter corporalia, de translat. Epiſcop. cum ſimilib.*

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Cæleſtinus III.

CAPUT VIII.

EX parte veſtra noſtro fuit Apoſtolatui reſeratum, quòd Eccleſiæ veſtræ Decanus, qui in partibus Gallicanis ſibi potiùs habitationem elegit, jam per decem annorum ſpatium Eccleſia veſtra ipſius præſentiam habere nequivit. Quia igitur nolumus, ut eadem Eccleſia Decani officio defraudetur: Mandamus, quatenus ſcribatis eidem, quòd ſuum ibidem officium ut Decanus debeat exercere. Quòd ſi vocatus venire noluerit, eligendi alium, qui præeſſe Eccleſiæ veſtræ valeat, & prodeſſe, vobis ex tunc concedimus liberam facultatem.

SUMMARIUM.

1 *PRælatus, vel Clericus non reſidens, qui citatus non revertitur, privandus eſt niſi habeat iuſtum impedimentum.*
2 *Prælatus abſens etiam per decennium ex hoc ſolo non cenſetur habere Eccleſiam pro derelicta.*
3 *Rediiſſe non dicitur, qui ſtatim recedit.*
4 *Prælatus qui ad Eccleſiam revertitur, & ſtatim recedit, ampliùs non eſt monendus.*
5 *Prælatus abſcedens, cui certus terminus fuit præfixus ad redeundum, lapſo termino privari poteſt ſine alia monitione.*
6 *Dummodò in conceſſione licentiæ fuerit monitus redire in termino.*
7 *Privatio revocatur poſtquam Prælatus abſens docuerit de legitimo impedimento.*
8 *Epiſcopus, qui tantùm præeſſe deſiderat, & non prodeſſe, non eſt dicendus Epiſcopus.*
9 *Prælati curam animarum habentes tenentur in ſuis Eccleſiis perſonaliter reſidere.*
10 *Reſidentiam Paſtorum, an Concilium Tridentinum definierit eſſe de iure divino, uſque ad num.* 20. *& numer.* 28.
11 *Epiſcopi tam præſentes, quàm abſentes an poſſint Paſtoralia munia aliis delegare, & num.* 28. *&* 67. *verſ.* Demum non obſtat.
12 *Aſſiſtere an importet perſonalem præſentiam, & numer.* 31.
13 *Papa habet curam, vigilantiam, & ſolicitudinem omnium Eccleſiarum, & populi Chriſtiani in univerſo orbe.*
14 *Deſerere quid ſit, & num.* 31.
15 *Reſidentia debet eſſe laborioſa, & non otioſa.*
16 *Epiſcopum non habere, vel habere inutilem, paria ſunt.*
17 *Epiſcopus quamvis poſſit aliquando gregem deſerere corporaliter, nunquam tamen poteſt illum deſerere ſpiritualiter.*
18 *Ius divinum nulla poteſt deſuetudine aboleri.*
19 *Hæreticus eſt qui negat aliquem ex articulis ab Eccleſia diffinitis.*
20 *Epiſcopi, & alii inferiores, quibus cura animarum incumbit, an teneantur iure divino in ſuis Epiſcopatibus, vel Eccleſiis perſonaliter reſidere, & num. ſeqq. uſque ad num.* 75.
21 *Ambroſius Chatarinus fortè omnium primus aſſeruit Paſtorum reſidentiam eſſe de iure poſitivo humano.*
22 *Conſuetudo inſerviendi per Vicarium in beneficio curato, & fructus in abſentia percipiendi, valida eſt ſecundùm aliquos.*
Contrarium, num. 27.
23 *Diſpenſatio ad duo curata eſt de iure poſitivo, & ideò concedi poteſt per Papam, etiam ſine ulla cauſa.*
Contrarium, num. 56. *& ſeqq.*
Declaratur, num. 61.
Deſtruere eius eſt, cuius eſt condere, ibidem.
24 *Papa poteſt bona Eccleſiæ curatæ in feudum concedere, & ſtatuere, ut cura per Capellanum à feudatario deputandum exerceatur, & num.* 65.
25 *Reſidentiam in Epiſcopatibus, & beneficiis curatis eſſe de iure divino, qui authores ſenſerint.*
26 *Reſidentiæ præceptum quo ſenſu dicatur eſſe de iure divino.*
27 *Conſuetudo etiam immemorabilis percipiendi fructus beneficii curati in abſentia, eique per Vicarium inſerviendi eſt corruptela.*
28 *Reſidentiæ præceptum in Epiſcopatibus, & beneficiis curatis eſſe de iure divino, multipliciter oſtenditur.*
29 *Epiſcopi tenentur præcepto divino oves ſuas verbi Dei prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum operum exemplo paſcere.*
30 *Medium ſine quo finis eſſe non poteſt, cadit ſub obligatione finis.*
31 *Abſentes dicuntur Eccleſiam deſerere.*
32 *Epiſcopi præcepto divino tenentur ad curam animarum propter illarum ſalutem, qui eſt finis obligationis Epiſcopalis.*
33 *Epiſcopalis dignitas inſtituta eſt à Domino propter officium.*
34 *Media, quibus Epiſcopum uti oportet ad curam animarum, quæ ſint.*
35 *Epiſcopi, & Parochi iure divino per ſeipſos, ac ſi legitimè impediti fuerint, per alios prædicare tenentur, & num. ſeqq.*
Epiſcopum oportet eſſe Doctorem, ibid.
36 *Paſtor dicitur occidere quos tacendo noluit increpare.*
37 *Prædicatio eſt munus præcipuum ipſius Epiſcopi.*
38 *Paſtoris officium præcepto Euangelico incumbit ipſimet Epiſcopo, nec poteſt alteri demandari, & num. ſeqq. uſque ad num.* 54.
39 *Viſitatio Prælati curam animarum habentis eſt de iure divino.*
40 *Officium paſcendi per bonorum operum exemplum perſonaliſſimum eſt, nec poteſt impleri per miniſtros, & num. ſeqq.*

41 *Epi-*

41 *Epiſcopi dicuntur lux mundi.*
42 *Exemplum vitæ eſt veluti quoddam perpetuum prædicandi genus.*
43 *Epiſcopi debent in ſeipſis oſtendere qualiter alios in domo Dei oporteat converſari.*
44 *Epiſcopus pauper ut extra ſuam diœceſim alteri Epiſcopo inſerviat, abuſus eſt deteſtabilis.*
45 *Agris ſuis ſitientibus, alieni non ſunt irrigandi.*
46 *Altare unum non debet diſcooperiri, ut aliud cooperiatur.*
47 *Epiſcopi titulares in Eccleſia ſunt per accidens.*
48 *Epiſcopos titulares ſine rationabili cauſa creare abuſionis eſt.*
49 *Epiſcopus in diœceſi aliena non eſt Paſtor, ſed mercenarius.*
50 *Debitor in officiis, & muneribus perſonalibus non liberatur ſi per alium facit.*
51 *Sacerdos officium, vel Miſſam celebrans per alium ſatisfacit his, pro quibus tenetur offerre, ſed non ſuæ obligationi.*
52 *Subſtitutus non admittitur ubicumque electa eſt induſtria perſonæ.*
53 *Epiſcopus qualis ſit eligendus.*
54 *Epiſcopi poteſtatem iuriſdictionis accipiunt immediatè à Papa; ſed poteſtatem Ordinationis immediatè à Deo.*
55 *Paſcendi officium incumbit Epiſcopo ex divina inſtitutione, quæ ab Eccleſia immutari non poteſt.*
56 *Papa quomodo diſpenſare poſſit ſuper reſidentia in Epiſcopatibus, & beneficiis curatis, & n.ſeqq.*
57 *Diſpenſatio dupliciter accipitur.*
58 *Papa diſpenſare poteſt ſuper Evangelio illud interpretando.*
59 *Diſpenſatio ad plura beneficia curata quam cauſam requirat, & n.ſeqq.*
60 *Diſpenſatio ad ius naturale non pertinet, ſed ad poſitivum.*
61 *Diſputare non licèt de factis Papæ.*
62 *Diſpenſatio non habens reſpectum ad bonum commune, irrationabilis eſt.*
63 *Acceptio perſonarum non debet eſſe apud Papam.*
64 *Bona Eccleſiaſtica ſunt Dei.*
65 *Diſpenſatio intuitu carnalitatis, & affectionis non dicitur diſpenſatio, ſed diſſipatio.*
66 *Dignitatem obtinens, cui ſit annexum beneficium curatum, reſidere debet in dignitate, & conſtituere Vicarium perpetuum in Parochiali.*
67 *Vicarius perpetuus dicitur Curatus, & Paſtor animarum.*
68 *Reſidentiæ præceptum in Epiſcopatibus, & Curatis per ſe obligat non tantum ſemper, ſed etiam ad ſemper.*
69 *Præcepta affirmativa in quo differant à negativis.*
70 *Reſidentiæ præceptum licet affirmativum, includit in ſe præceptum negativum.*
71 *Epiſcopales actus ſunt in triplici differentia.*
72 *Paſtorem, ita oportet eſſe aſſiduum muniis Epiſcopalibus, ut actum paſcendi fere numquam intermittat.*
73 *Paſcendi actus eſt principalis actus Epiſcopi.*
74 *Epiſcopus quandoque per accidens ad perſonalem reſidentiam non tenetur.*
75 *Epiſcopus quibus ex cauſis excuſetur à perſonali reſidentia.*
76 *Impedimentum duplex.*
77 *Epiſcopus an poſſit ab Eccleſia abeſſe ex cauſa infirmitatis.*
78 *Perſecutionum duæ ſunt ſpecies, & quæ præbeat Epiſcopo iuſtam cauſam recedendi ab Eccleſia.*
79 *Negotium excuſans Epiſcopum à reſidentia tripliciter conſideratur.*
80 *Epiſcopus an poſſit abeſſe à diœceſi pro tuendis iuribus Eccleſiæ ſuæ, & n.88.*
81 *Et quid pro neceſſitate ſpirituali alterius Epiſcopi.*
82 *Epiſcopi licitè ſunt legati ad pacem inter Principes Chriſtianos.*
83 *Secus ad negotia temporalia.*
84 *Epiſcopus an, & quando licitè abeſſe poſſit à diœceſi pro negotiis univerſalis Eccleſiæ, vel pro ſervitio Papæ, & num.ſeqq.*
85 *Epiſcopus an eſſe poſſit Officialis in Romana Curia.*
86 *Conditio perſonæ an, & quando excuſet Epiſcopum à reſidentia.*
87 *Perſecutionis tempore an liceat Prælato fugere, & plebem derelinquere.*
88 *Prælatus ut abeſſe poſſit à ſua Eccleſia non ſufficit legitima cauſa, sed requiritur etiam licentia.*

E*X parte*, il primo. Privandus eſt Prælatus, vel Clericus 1
non reſidens, qui citatus non revertitur intra congruum terminum ſibi aſſignatum, niſi habeat juſtum impedimentum. Hoc dicit duobus cap. ſeqq. Communis diviſio. Secunda, ibi, *Quia igitur*. Et ſecundum Hoſtienſem notantur hic tria, Facti perverſio. Perverſi Monitio, & Moniti rebellis punitio.

Nota primò, Prælatum à ſua Eccleſia abſentem etiam 2
per decennium ex hoc ſolo non videri Eccleſiam habere pro derelicta, nec eſſe ipſo jure privatum, imò nec privandum, niſi prius fuerit monitus, & intra tempus ſibi præfixum non redierit, ut hìc patet, & notant Petr. de Anchar. *num.1. in 2. notab.* Anton. de Butr. Abb. & Alexand. de
Nævo *cap. omnes, num.2.* Adverte tamen quia non ſufficit 3
ut revertatur, niſi etiam permaneat: nam ſi rediret, & ſtatim recederet, non videretur rediiſſe, *cap. Relatum ſupra eod. l. Aliud, ff. de verb. obligat. & l. divortium, ff. de divort.* quæ eſt canonizata *in cap. Divortium, de pœnit. diſtinct.1.*
Ideòque qui revertitur, & ſtatim recedit, amplius non eſt 4
monendus, *cap. Clericus, cap. Sicut, & cap. Si autem, de cohabit. Cleric. & mulier.* ſecundum Petr. de Anchar. *hìc num.3. in 4. notab.* & Alex. de Nævo *num.* 8. poſt Hoſt. & Jo. Andr.

Adde alium caſum, in quo monitio non requiritur, vi- 5
delicet cum Prælato volenti ſe abſentare certus terminus fuit præfixus ad redeundum; tunc enim ſtatim elapſo termino privari poteſt, ut ſic dies pro homine interpellet, *l. Magnam, C. de contrahen. ſtipulat. & c. Potuit de locato,*
ſecundum Goffred. hìc. Quòd tamen intelligit, Jo. Andr. ſi 6
in conceſſione licentiæ fuit monitus redire in termino, ut notat ſimiliter idem Jo. And. *in cap. Quoniam, n.14. ſupra, Ut lite non conteſt.* & ſequitur hìc Petr. de Anchar. *num.3. verſ. Quæris*, Joan. Andr. & Cardin. *num.5. verſ. Quod dic*
verum, & verſ. Quod procedit. Hoc tamen caſu, ſicut & 7
cùm aliàs eſt monitus in abſentia, ſi doceat de legitimo impedimento revocabitur privatio, *c. Præſentium, 7. quæſt.1.* ſecundùm Anchar. *hic in fine*. Unde etiam poſt lapſum terminum prudenter faciet ſuperior, ſi aliquantiſper abſentem exſpectet, ut per Innocent. *in cap. Extirpandæ, num.2. verſ. Imo, & poſt hoc, infrà tit. prox.* Sed hodie quomodo ſit procedendum contra Prælatos abſentes ex decretis Concilii Tridentini, & ex Conſtitutione S. D. N. Urbani VIII. dicam in *cap. proximo infrà eod.*

Secundò nota, Prælatum debere eſſe talem, qui poſſit 8
præeſſe pariter, & prodeſſe; debet enim præeſſe rectè judicando, *cap. Iudicet, 3. quæſt.7.* prodeſſe verò prædicando, & rectè adminiſtrando ſecundùm Cardin. *hic num.2.* & Alexan. de Nævo *num.5.* concordat text. *in cap. Licet infra de Regular.* adeò ut Epiſcopus, qui præeſſe deſiderat, & non prodeſſe, non ſit dicendus Epiſcopus, *c. Qui Epiſcopatum, 8. quæſt.1.*

Ultimò nota, Prælatum teneri in ſua Eccleſia perſonali- 9
ter reſidere, concordat *c. Pervenit, cum multis ſeqq. 7. q.1. cap. Quia nonnulli, & cap. Relatum, ſupra eod. cap. Extirpandæ, §. Qui vero, infra de præben.* & hodie eſt expreſſum tam de Epiſcopis, quàm de inferioribus Curatis in Concilio Tridentino *cap.1. ſeſſ.23.*

Circa hoc decretum hæſitari ſolet à pleriſque an Conci- 10
lium ibi declaraverit Paſtorum reſidentiam eſſe de jure divino, Navar. *in Manuali cap. 25. num. 121. verſ. Ex quo obiter notandum*, relatis verbis Concilii, ex illis notat non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam Parochos jure divino teneri ad reſidendum in ſuis Parochiis, & ad prædicandum populo, quæ alibi non videntur ita expreſſa. Idemque ex eo decreto colligit Alphonſus Hojeda *in tract. de benef. incompatib. part.1. cap.1. num.4.* & Vaſqu. *in opuſc. moral. in tractat. de benefic. cap.4. §.2. dub.1. n.121.* & videtur ſenſiſſe Sac. Congregatio Concilii, ut dixi *in cap. Bona, il 2. num.27. ſupra de poſtul. Prælat.* Sed alii exiſtimant ex verbis hujus decreti nequaquam colligi ſanctam Synodum voluiſſe hoc diffinire, ad quod expendunt ſingula ibi enumerata Paſtoris officia: nam etſi negandum non ſit quin munia hujuſmodi

ſint

ſint propria Paſtorum ex jure Divino ; tamen inde non ſe-
quitur, ut ad ea adimplenda neceſſariò requiratur de jure
divino Paſtoris præſentia. Si enim ita requireretur, ea-
dem officia nullo modo eſſent delegabilia ; cùm tamen
paſſim munus prædicationis, Sacramentorum adminiſtra-
tio, præterea cura pauperum, & munia Pontificalia ab Epi-
ſcopis tam præſentibus, quàm abſentibus ritè, rectèque
alteri delegentur, *ut in cap. Inter cætera in fin. ſupra de off.
Ordinat. cum mult. ſimil.* Quin etiam, ut ipſi ajunt, neque
ad oves agnoſcendas, neque ad paſcendas bonorum exem-
plo, neque ad offerendum pro illis Sacrificium neceſſaria
videtur præſentia Epiſcopi, cùm etiam abſens poſſit per
literas, & per alium oves cognoſcere, & bona opera face-
re, & ſacrificia offerre. Et confirmatur ponderando verba
illa, quæ ſtatim ſubnectuntur à Concilio, videlicet ; *Quæ
omnia ab his nequaquam præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi
ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more
deſerunt*, non enim dicit prædicta munia non impleri ab
his, qui abſunt, ſed ab his, qui non invigilant, neque aſſi-
ſtunt. Requiritur ergo in Epiſcopis vigilantia, ut excubent
animo, quantumvis abſint corpore, eam dico vigilantiam,
quam ſe habuiſſe Apoſtolos teſtatur, dicens, 2. ad Cor. 28.
Inſtantia mea quotidiana ſolicitudo omnium Eccleſiarum.
Ipſe enim quamvis de omnibus Eccleſiis eſſet ſolicitus, non
12 tamen omnibus Eccleſiis præſens eſſe poterat. Nec refra-
gatur verbum illud, *aſſiſtunt*, quia poſitum videtur pro ſy-
nonymo illius verbi, *invigilant* ſuperius explicati, & con-
gruè referri poteſt ad animum, ad ſolertiam, curam, & di-
ligentiam. Sic Romani Principes ex forma juramenti,
quod præſtant Eccleſiæ Romanæ, tenentur illi conſiliis, &
auxiliis aſſiſtere opportunis, ut legitur in Clem. *Vnica, col.
fin. de iureiur.* & tamen hoc ſine corporali præſentia præſta-
13 re poſſunt. Sed etiam dicimus Summum Pontificem eſſe
totius, ſeu univerſalis Eccleſiæ Epiſcopum, *cap. Suſpectos,
in ſupraſcriptione*, 3. *quæſt.* 5. ejuſque regimini præſidere.
Extravag. *Ex debito de elect.* & habere curam, vigilantiam,
& ſolicitudinem Eccleſiarum, & populi Chriſtiani in uni-
verſo orbe, *cap. Cum inſtantia, de cenſ.* Clem. *Paſtoralis, de
re iudic.* nec tamen corpore ſingulis Eccleſiis aſſiſtit, ſed
animo & vigilantia illarum curam, & tutelam gerit *cap.* 1.
de Immunit. Eccleſ. & extravag. *Vnigenitus, de pœnit. & re-*
14 *miſſ.* Huic autem interpretationi videtur ſuffragari illud
verbum *deſerunt* quod contraponitur duobus illis verbis
invigilant & *aſſiſtunt*, & ſignificant negligentiam & deſer-
tionem curæ. Ad hoc *l. Quiſquis, C. de Agricol. & cenſit
lib.* 11. ubi gloſ. 1. exponit verbum, *deſertis*, id eſt *neglectis*.
15 Quod ſanè fieri poteſt, etiam Epiſcopo reſidente, arg. *cap.
Quia nonnulli, & cap. Conquerente, ſupra eodem*. Unde
Concilium Aquileienſe 1. *in tit. de reſidentia Epiſcoporum,
tom. 9. Conciliorum, pag. 698. col. 2. Quod vero*, inquit, *de
Epiſcoporum reſidentia à Sacro Trident. Concilio, & Sum-
morum Pontificum Conſtitutionibus cautum eſt, hoc non eſt
intelligendum, ut præſentia aſſideant, nihil præterea agant,
cùm ex ſacris Canonibus reſidentia ſit accipienda in eum ſen-*
16 *ſum, ut ſit laborioſa, non otioſa*. Hæc ibi ; pariſicantur
enim Epiſcopum habere inutilem, & non habere, *cap. 1. de
præſcript.* Quam multi autem Epiſcopi ſunt, qui licèt reſi-
dentes, tamen more mercenariorum pecus deſerunt, &
abjiciunt curam, quam ſi longiſſimè abeſſent, de quibus
Auguſtinus *in d. cap. qui Epiſcopatum*, 8. *quæſt.* 1. & Chryſo-
17 ſtomus *in cap. multi*, 40. *diſt.* Hinc Cajetanus *in 2. 2. quæſt.* 185.
art. 5. ver. Tertium. Quamvis inquit, liceat Epiſcopo in
caſu deſerere gregem ſuum, non tamen licèt ei unquam
deſerere eum ſpiritualiter.

Præthereà ex modo loquendi, quo uti conſuevit Conci-
lium, facilè colligitur verbum *deſerunt*, importare curæ
negligentiam & contemptum, non autem corporalem ab-
ſentiam ; quippe cùm in eodem *cap. 1. in fine*, ubi agitur de
abſentia perſonali, loquatur Concilium per verbum, *abeſſe*,
numquam autem per verbum *deſerere*. Quòd ipſum licèt
18 obſervare *in cap. 1. ſeſſ. 6.* Poſtremò præcipit S. Synodus *in d.
cap. 1. ſeſſ. 23.* tam decretum illud ſub Paulo III. quàm hoc
ipſum de reſidentia in Conciliis Provincialibus, & Epiſco-
palibus publicari, redditque rationem, ut nulla deſuetudi-
ne aboleatur. At quæ ſunt ex præcepto divino, nulla num-
quam poſſunt deſuetudine aboleri, *cap. Cum eſſes, de teſta-
ment.* & eſt communis omnium reſolutio *in cap. Quanto, de
conſuetud.* teſte Covarr. *variar. reſol. lib. 3. cap. 13. num. 9.* Ra-
tionem reddit Sanctus Thomas in *1. 2. quæſt. 83. art. 2. ad pri-
mum*, quia lex divina procedit à voluntate divina ; unde
non poteſt mutari per conſuetudinem procedentem à vo-
luntate hominis, ſed ſolum per authoritatem divinam mu-
tari poſſet : & inde eſt, ut nulla conſuetudo vim legis obti-
nere poſſit contra legem divinam.

Quòd dicendum ? Ego exiſtimo Concilium noluiſſe for-
maliter hunc articulum diffinire, nam ſi voluiſſet, diſertis
verbis expreſſiſſet, ut moris eſt Patrum in definitionibus
fidei : & idcircò decreta Paſtorum reſidentia non poſuerunt
inter Canones ad dogmata pertinentes, ſed inter alia decre-
ta de reformatione. Quinimò *in d. cap. 1. ſeſſ. 23.* quamvis
declaraverint Epiſcopos obligari ad perſonalem in ſua Ec-
cleſia, vel Diœceſi reſidentiam ; tamen hanc declaratio-
nem non poſuerunt in prima parte Decreti, in qua egerunt
de præcepto divino, neque illam deduxerunt immediatè ex
principiis divini juris, ſed eam poſuerunt ſeorſim, & ad
alium finem, videlicet ne ſtatuta ſub Paulo III. de reſiden-
tia, in ſenſus à ſanctæ Synodi mente alienos traherentur, ut
in §. *Ne vero*. Demum Eccleſia neminem hactenus con- 19
demnavit ex eo, quod docuerunt vel affirmaverit etiam
cùm pertinacia reſidentiæ præceptum eſſe tantùm de jure
poſitivo Eccleſiaſtico ; & tamen ſecus eſſet ſi ejuſmodi arti-
culus eſſet ab Eccleſia diffinitus, *cap. Sicut*, 15. *diſt. cap. Cum
Chriſtus, infra de hæret.* & docet S. Thomas *in 2. 2. quæſt. 5.
art. 3.*

Cæterùm ſi ſingula utriuſque Decreti verba accuratè ex-
pendantur non obſcurè apparebit S. Synodum utrobique
voluiſſe virtualiter inſinuare obligationem Paſtorum ad
perſonalem reſidentiam deduci ex præcepto Evangelico.
Huc enim ſpectant verba toties inculcata tam *in c. 1. ſeſſ. 6.*
ibi : *attendentes ſibi, & univerſo gregi, &c.* & ibi : *ovium
ſuarum, quarum ſanguis de eorum eſt manibus à ſupremo Iu-
dice requirendus*. Necnon ibi : *propriæ etiam ſalutis imme-
mores, terrenaque cœleſtibus ac divinis humana præferentes in
diverſis curiis vagantur, ovili derelicto & in d. c. 1. ſeſſ. 23.*
ibi, *cùm præcepto divino mandatum ſit, &c.* & ibi : *divino-
rum præceptorum memores*. Item ibi, *cum corda Deo pateant,
cuius opus non fraudulenter agere ſine periculo tenentur*.
Item ibi ; *& mortalis peccati reatum, quem incurrit*. Non
enim moris eſt S. Synodi de mortali culpa mentionem face-
re, niſi ubi agitur de tranſgreſſione legis divinæ, ut in de-
creto de juſtificatione *ſeſſ. 6. cap.* 15. Ac demum ibi, *Conſue-
tudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda eſt*.
Et hæc quantum pertinet ad explicationem mentis Concilii
ſupradictis verbis involutam.

Nunc QUÆRO abſolutè an Epiſcopi, & alii infe- 20
riores, quibus cura animarum incumbit, teneantur iure
divino in ſuis Epiſcopatibus, vel Eccleſiis perſonaliter re-
ſidere.

Hac de re nulla fuit controverſia apud antiquos, ut Caje- 21
tanus adnotavit in 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 5. quia nullus contra-
dicebat, quin Paſtores animarum tenerentur præcepto di-
vino ad perſonaliter reſidendum. Unde hanc quæſtionem
temporum iniquitas celebrem fecit, ut inquit Soto *de iuſt.
& iur. lib. 10. quæſt. 3. art. 1.* & fuit diu, multumque agitata
in Concilio Tridentino inter Theologos, & Canoniſtas, ut
patet ex Actis Concilii, quæ in Arce S. Angeli aſſervantur.

Et quidem Ambroſius Catharinus Archiepiſcopus Com-
pſæ in opuſculo de reſidentia, ſeu in Apologia quadam
contra Dominicum Sotum, & Bartholomæum Mirandam
fortè omnium primus ante Concilii publicationem aſſeruit
reſidentiam in Epiſcopatibus, & beneficiis hujuſmodi eſſe
tantùm de jure poſitivo humano. Sed ejus rationes infir-
mæ ſunt, eaſque diſſolvit Gabriel Vaſqu. *in opuſc. moral. in
tract. de benef. cap.* 4. §. 2. *dub.* 1. & de ſcriptis ejuſdem Catha-
rini, & quanta cum cautela ſint legenda, vide quæ Cardi-
nal. Bellarm. adnotavit in *opuſc. de Scriptor. Eccleſiaſticis*.

Eidem ſententiæ adhæſit ante Concilium Albinianus in 22
tract. de reſidentia, & ex Canoniſtis videtur hoc ſenſiſſe Jo.
de Imola, prout à quibuſdam citatur in *cap. ult. de reſcr.
lib. 6.* ubi tenet valere conſuetudinem inſerviendi per Vica-
rium in beneficio curato, & fructus in abſentia percipien-
di. Quam opinionem nec falſam, nec prorſus veram eſſe
audeat aſſerere Dec. in *cap. Cum omnes, in 2. lect. num. 4. de
Conſtit.* eamque expreſsè conatur defendere ibi Andreas ab
Exea, *num.* 18. ut refert Covarr. *variar. reſol. lib. 3. cap.* 13.
num. 9. hoc enim neceſſariò ſupponit reſidentiam in benefi-
ciis Curatis non eſſe de jure divino, adverſus quod nullam
vim habet conſuetudo, ut reſolvunt omnes in *cap. Quanto*

ſupra

23 *ſupra de conſuetud.* & notat Covar. *loc.citato*. Quinimo pro
hac ſententia adduci poteſt authoritas Innocentii in *c. Cum
ad Monaſterium, num.3. infra de ſtatu Monachor.* ait enim:
*Nota quod quidam dicunt, & fortè non malè quod licet in his,
quæ ſunt contra Euangelium, non proſit diſpenſatio, niſi ex
cauſa fiat: non tamen hoc eſt verum in his diſpenſationibus,
quæ ſunt contra ius poſitivum tantum, ſicut apparet in ſtatu-
tis, quæ facta ſunt de Ordinibus conferendis intra certa in-
terſtitia temporum, ut 87. diſt. per totam; Et quod quis non
poſſit habere duas curas*, ut notat *ſupra de prabend. cap. De
multa, & de elect. cap. Dudum. In his enim diſpenſationibus
ſufficit ſola voluntas diſpenſatoris etiam ſine cauſa, quod
probo: nam ſi ſola voluntaria conſtitutio erat cauſa quare
aliquid prohibebatur; & ſola voluntas erit cauſa quare prohi-
bitio relaxetur, quia eius eſt deſtruere ius, qui illud condit, nec
tenetur Princeps ſua lege ligatus, ut C. de legib. l. Digna vox*,
Hæc Innocentius, qui ut vides non obſcurè ſentit obliga-
tionem reſidendi in beneficiis curatis eſſe de jure poſitivo.
Nam ſi ſecundùm eum prohibitio habendi duas curas eſt
ex voluntaria conſtitutione Eccleſiæ; & ideò Papa poteſt in
ea diſpenſare pro libito voluntatis, etiam nulla cauſa ſub-
ſiſtente: conſequens eſt, ut obligatio reſidendi in utraque
ſit ex conſtitutione Eccleſiæ, non autem de jure divino, quia
ſic diſpenſatus neceſſariò eximitur à reſidentia in alterutra
ipſarum, cùm impoſſibile ſit in utraque perſonaliter reſi-
dere: & Innocentium totidem verbis hic referunt, & ſe-
quuntur Hoſtienſ. *num.3. verſ. Dicunt etiam quidam*, &
fortè non malè, Jo. Andr. *ſub num.29. verſ. Refert etiam
Innocentius*, Butr. *eod. num.29. verſ. Numquid autem Papa*,
& alii plures.

24 Quin etiam eidem ſententiæ videri poteſt aliquo modo
adhæiſſe Sacra Congregatio Concilii. Nam cùm Papa
Joannes omnia bona Eccleſiæ Brecen. curatæ in feudum
conceſſiſſet Chriſtophoro Valeræ, & ejus ſucceſſoribus
cùm onere eidem deſerviendi per Capellanum, ab eis depu-
tandum, & omnia neceſſaria ſuppeditandi; Et Comes Va-
cratus dicti Chriſtophori ſucceſſor Nobilis, & egens petiiſ-
ſet declarari, an jure ea bona teneret: Sac. Congregatio
cenſuit hunc Comitem poſſe ſe tueri ex auctoritate Ponti-
ficis, qui fecit hoc, & facere potuit, nec Concilium
revocavit.

25 Sed contrariam ſententiam, id eſt, perſonalem reſiden-
tiam in Epiſcopatibus, & beneficiis Curatis eſſe de jure
divino, ſequitur ferè univerſa Theologorum Schola, eam-
que in primis tuentur Cajet. in *2.2. d. quæſt.185. art.5.* Fran-
ciſcus Torrenſis Hiſpanus unus ex Theologis à Summo
Pontifice miſſis ad Tridentinum Concilium in ſpeciali tra-
ctatu hac de re edito; & omnium diligentiſſimè Bartholo-
mæus à Miranda Archiepiſcopus Toletanus in ea contro-
verſia, quam ſuper hoc apud Tridentum habuit, cui adver-
ſus Ambroſium Catharinum latiſſimè ſubſcripſit Domini-
cus a Soto *de iuſt. & iure libro 10. quæſt.3. art.1. & 2.* Cordu-
ba *lib.1. Quæſtionarii, quæſt.19.* & Vaſq. *in Opuſcul. moral. in
tract. de benefic. cap.4. §.2. dub.1. num.121.* Idem tenet Thomas
Campeggius, qui & Tridentino Concilio interfuit, in opu-
ſculo de reſidentia Navar. *in Man. cap.25. num.121.* Covar.
lib.3. variar. reſol. cap.13. num.9. Alphonſus Hojeda alios ci-
tans in *tract. de benef. incompatib. part.1. cap.1. num.4.* latè
Ferret. *conſ.32. num.14.* & ex antiquis tribuitur hæc ſen-
tentia Gabrieli in *4. diſt.15. quæſt.18. art.3. dub.2.* & Adriano
in *4. in materia de reſtitut. quæſt. de pluralit. beneficior.* quæ
incipit, *Quia in præmiſſis*, Gerſon. *Alphabeto 24. lit. Q.
& 40. lit. E. & I. & 44. lit. I.* Quinimò, & Divi Thomæ
Quolib.9. art.15. & in 2.2. quæſt.185. art.5. prout illum citant
26 pro hac ſententia Cajetanus, Sotus, & Vaſq. *locis citatis*;
qui omnes docent Epiſcopos, & Prælatos curam anima-
rum habentes teneri ad perſonalem reſidentiam præcepto
divino, non quidem expreſſo per hæc formalia verba, *Epi-
ſcopi reſideant*, nuſquam enim hoc legitur in Euangelio; ſed
per verba æquipollentia, & idem importantia; *nam & hoc
ius divinum appellatur*, ut explicat Sotus *d. art.1. in 2. col.
verſ. Ad horum autem perſpicacem intelligentiam*, licèt fa-
teantur Epiſcopos, & inferiores Curatos poſſe aliquando ex
legitimis cauſis à ſuis Eccleſiis abeſſe. Quibus addi poſſunt
27 Canoniſtæ, qui tenent non poſſe conſuetudine introduci,
ut quis percipiat fructus beneficii Curati in abſentia, & illi
inſerviat per Vicarium: videntur enim tacitè ſentire reſi-
dentiam non eſſe de jure poſitivo humano, quod poteſt
contraria conſuetudine aboleri, ut in *cap. fin. de conſuet.* Hi
autem ſunt Innoc. in *cap. Quia nonnulli, ſupra eod.* Abb. in
cap. Extirpandæ, §. Qui vero, col.16. n.36. de prebend. Ar-
chid. Gemin. & Præpoſ. in *cap. Sacerdotibus, 31. diſt.* Gemin.
in *c. ult. de reſeru. in 6. ſuper gloſſ. fructibus*, Felin. in *cap. Cum
omnes, num.33. de Conſtit.* & Jo. de Selva *de benef. in 4. part.
quæſt.2.* Quorum ſententiam probavit Concilium Triden-
tinum in *d. cap.1. ſeſſ.23.* ibi: *Conſuetudine etiam immemo-
rabili, quæ potiùs corruptela cenſenda eſt.*

Ego verò arbitror cum Cajetano *loco citato* præceptum 28
de perſonali reſidentia eſſe de jure divino, & obligare ſem-
per, & ad ſemper ex ſui natura, licèt per accidens quando-
que non obliget. Hæ tres aſſertiones ſunt ſigillatim pro-
bandæ.

Et quidem prima aſſertio, id eſt præceptum de perſona- 29
li reſidentia eſſe de jure divino, omiſſis Patrum teſtimoniis,
quæ copioſè adducit Miranda, ex Epiſtolis Athanaſii, quas
referunt Franciſcus Torrenſis, & Sotus locis ſupracitatis.

Probatur primò. Nam Epiſcopi, & omnes, quibus cura
animarum incumbit tenentur præcepto divino oves ſuas
agnoſcere, verbique divini prædicatione, ſacramentorum
adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo
paſcere, & in cætera munia paſtoralia incumbere. Sed
hæc omnia ab his impleri non poſſunt, qui gregi ſuo non
aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt: ergo Epiſco-
pi, & omnes curam animarum habentes, tenentur præce-
to divino gregi ſuo aſſiſtere, eumque more mercenariorum
non deſerere, & conſequenter eodem præcepto divino te-
nentur in ſuis Epiſcopatibus, & Parochiis perſonaliter reſi-
dere. Major propoſitio habetur diſertis verbis in Concilio
Tridentino *d. c.1. in princ. ſeſſ.23.* & patebit ex dicendis *in-
fra n.34. & ſeqq.* Minor propoſitio ſimiliter eſt ad literam
expreſſa in eodem Concilii decreto in verſ. *Quæ omnia, & in
cap.1. ſeſſ.6.* ibi, *Implere autem illud ſe nequaquam poſſe ſciant,
ſi greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant.* Et eſt
per ſe nota, quia non eſt poſſibile ut oves paſcantur ab eo,
qui illas deſerit more mercenariorum, & fuſiùs patebit ex
dicendis infrà *n.35. 38. & ſeq.*

Conſequentia eſt clara, quia eadem obligatione, qua 30
quis tenetur ad finem, tenetur etiam ad medium, ſine quo
finis eſſe non poteſt. S. Thomas in *1. part. quæſt.19. art.3.*
cùm omnia ordinata ad finem habeantur ſub ratione finis,
ut *l. Nam, & Padius, ff. de legibus*, S. Thomas *in 1.2. in princ.*
& notant in propoſito, Cajet. & Soto *ubi ſupra*. Quòd ſi
paſtores tenentur præcepto divino ovibus ſuis aſſiſtere, &
illas non deſerere; conſequens etiam eſt, ut eodem præce- 31
pto divino teneantur perſonaliter reſidere, quia verbum *aſſi-
ſtere* ex propria ſignificatione importat nedum vigilantiam,
& ſolicitudinem animi, ſed etiam corporalem præſentiam,
l. ult. in fin. C. de Advoc. diver. iudic. & idem eſt quod *adeſſe*,
cap. Si quem juncto, *cap. Quamvis in fine de procurat. lib.6.*
Concil. Trident. *in cap.4. in fine ſeſſ.13.* ſimiliter verbum
deſerere, quamvis aliquando ſignificet idem quod negli-
gere, ut ſuperiùs tetigimus, tamen ex proprietate vocabu-
li importat ſubtractionem corporalis præſentiæ, & receſſum
ab Eccleſia. Unde abſentes à ſacris Canonibus paſſim di-
cuntur Eccleſias deſerere, ut in *cap. Si quis Presbyter.* ibi,
*deſerta Eccleſia ſua ad aliam tranſeundum eſſe crediderit 7.
quæſt.1. cap.2. ſupra eod.* ibi, *Parochiam ſuam per annos quin-
que contra Canonum inſtituta deſeruit, cap. Inter quatuor. in
princ. & cap. Ex tua*, ibi: *Qui ſe fraudulenter abſentant,
& ultra ſex menſes deſeruerint Eccleſias, infra eodem* cum
multis ſimilibus.

Secundò, principaliter eadem propoſitio probatur, quia 32
Epiſcopus ex neceſſitate præcepti divini juris tenetur ad cu-
ram animarum propter illarum ſalutem, qui eſt finis obli-
gationis Epiſcopalis, S. Thomas *d. quæſt.185. art.5.* ſecun-
dùm illud Actor.20. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in
quos Spiritus Sanctus vos poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam
Dei, quam exquiſivit ſanguine ſuo, cap. Suggeſtum, 5. quæſt.1.*
Concil. Trident. *cap.1. ſeſſ.6.* Dignitas enim Epiſcopalis in- 33
ſtituta eſt à Chriſto Domino propter officium, ſicut Augu-
ſtinus dicit in *Iſaiam homilia 7.* Qui vocantur ad Epiſco-
patum, non ad Principatum vocantur, ſed ad ſervitium
totius Eccleſiæ, ut patet in *cap. qui Epiſcopatum, 8. quæſt.1.
& cap. Multi 40. diſt. cap. Niſi cum pridem de renunc. & in
cap.1. ſeſſ.25.* Concil. Trident. ubi Epiſcopi dicuntur eſſe
vocati ad ſolicitudines, & labores pro Dei gloria, & ani-
marum ſalute, & paſſim alibi. Ergo ex eadem neceſſitate
præcepti juris divini tenetur ad medium neceſſarium pro
cura

Digitized by Google

34 cura animarum, ut oſtenſum eſt *ſupra num.* 30. Media verò,
quibus Epiſcopum uti oportet ad ejuſmodi finem conſe-
quendum, ſecundùm Cajetanum ſunt infraſcripta, videli-
cet Doctrina, Sacramentorum adminiſtratio, Conſecra-
tio, Viſitatio, Cuſtodia, ac Vigilantia. Quæ ſingula par-
tim explicitè, & partim implicitè continentur in præalle-
gatis decretis Concilii Tridentini *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. *& cap.* 1.
ſeſſ. 6. Hujuſmodi autem actus tenetur Epiſcopus præcepto
35 divino per ſeipſum exercere: nam de doctrina Apoſtolus
ait 1. ad Titum 3. *Oportet Epiſcopum eſſe doctorem*, & non
dicit, oportet Epiſcopum habere Doctorem; & in ordina-
tione Epiſcopi dicitur, *vade, prædica populo Dei*, ut in
Pontificali Romano, & non dicitur; Mitte ad prædican-
dum, & Paulus 1. ad Corinth. 9. *Væ enim mihi eſt, ſi non
euangelizavero, neceſſitas mihi incumbit; & in cap. Di-*
36 *ſpenſatio* 43. *diſt.* Anacletus, vel ſecundùm alios Nicolaus
Papa; *diſpenſatio*, inquit, *eſt nobis cœleſtis ſeminis in-
juncta, væ ſi non ſparſerimus, væ ſi tacuerimus; & in c.
præced.* Paſtor dicitur eos occidere, quos tacendo noluit in-
crepare, & non eſſe mundum à ſanguine qui Dei conſilium
non annuntiat. Et plura ſacrarum literarum teſtimonia
habentur *in cap. Sit Rector. & in cap. Epheſiis*, 43. *diſt. & in
d. cap. Niſi cùm pridem de renunc.* ut propterea non mirum
37 ſi prædicationis munus dicatur Epiſcoporum præcipuum
eſſe à Concilio Tridentino *cap.* 4. *ſeſſ.* 24. At non eſſet præ-
cipuum ipſius Epiſcopi, ſi abſque legitimo impedimento
poſſet per alium adimpleri. Unde meritò S. Synodus in *d.
cap.* 4. Epiſcopis mandat, ut in Eccleſiis ſuis per ſe, aut ſi
legitimè impediti fuerint per eos, quos ad prædicationis
munus aſſument, in aliis autem Eccleſiis per Parochos, ſive
iis impeditis per alios ab Epiſcopo deputandos ſacram ſcri-
pturam, & divinam legem annuntient.

De adminiſtratione Sacramentorum patet, quia quæ-
dam ſunt ſacramenta, quæ ſolus Epiſcopus poteſt miniſtra-
re, ut Confirmationis, & Ordinis, *c. Quanto, de conſuet.
c. unic. §. Per frontis chriſmationem de ſacra Unct.* Conci-
lium Florentinum in decreto fidei Eugenii IV. *§. Secundum
Sacramentum, & §. Sextum Sacramentum:* & Tridenti-
num *ſeſſ. 7. de Confirmatione can.* 3. *& ſeſſ.* 23. *de Sacram.
Ordin. cap.* 4. *& can.* 7. Idemque patet de Conſecrationibus
Virginum, Baſilicarum, de unctione Altarium, confectio-
ne Chriſmatis, & hujuſmodi, in *c. Quamvis Chorepiſcopis*,
68. *diſt. cap. Perlectis, §. Ad Epiſcopum*, 25. *diſt. cap. Aqua,
infra de conſec. Eccleſ. vel Altar. & d. cap.* 4. *de Sacram.
Ordin. ſeſſ.* 23.

38 De viſitatione, cuſtodia & vigilantia ſimiliter patet, quia
niſi ad hæc Epiſcopus perſonaliter teneretur, non eſſet ipſe
Paſtor cuſtodiens gregem, & vigilans ſuper eo, & agnoſcens
vultum pecoris ſui, ſed potiùs eſſet dominus ovium habens
mercenarium, cui committit ut vigilet, cuſtodiat, & viſi-
tet. At manifeſtum eſt Epiſcopos ipſos jure Euangelico
eſſe Paſtores ovium Chriſti, juxta verbum Domini ad Pe-
trum, *Paſces oves meas.* Joan. 21. non enim dixit, fac pa-
ſcere oves, & quamvis ſoli Petro hæc verba dicta fuerint,
cap. Significaſti, ſupra de elect. tamen Auguſtin. *in libro de
Paſtore, cap.* 13. obſervat idcircò Chriſtum injunxiſſe ſingu-
lariter Petro id, quod omnibus erat commune, ut unitatem
commendaret: multi enim, inquit, erant Apoſtoli, & uni
dicitur: *Paſce oves meas.* Ad hoc *cap. In novo*, 21. *diſt. &
cap. Loquitur Dominus*, 24. *q.* 1. Quòd clarius explicans Am-
broſius *in Paſtorali*: *Nobis*, inquit, *in verbis divinis credi-
ta eſt diſpenſatio, gregemque Chriſti alendum ſuſcepimus*, &
infrà: *Repetitum eſt à Domino tertio: Paſce oves meas:
Quas oves, & quem gregem non ſolùm tunc Beatus ſuſcepit
Petrus, ſed nobiſcum illas ſuſcepit, & cum illo nos ſuſcepi-
mus omnes. Juſſit Dominus Petro paſcere oves, per quem ad
reliquos omnes poteſtas, & authoritas paſcendi manat à Deo.*
39 Hæc ille. Sed & *Proverbiorum* 27. dicitur, *diligenter agno-
ſce vultum pecoris tui, tuoſque greges conſidera*; & non dici-
tur, fac agnoſcere. Ex quo teſtimonio eliciunt Doctores
perſonalem viſitationem Prælati eſſe de jure divino. Extra-
40 vag. *Salvator, de præben. inter communes.* Similiter de bo-
norum operum exemplo dicitur Matth. 5. *Vos eſtis lux mun-
di, &c. ſic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant
opera veſtra bona, & glorificent Patrum veſtrum, qui in cœlis*
41 *eſt.* Pondera, quia non dicit, ut audiant opera veſtra bo-
na, ſed, ut videant, & hæc verba omnibus Epiſcopis Apo-
ſtolorum ſucceſſoribus à Domino dicta fuiſſe, adnotavit
Sot. *de inſt. & iure lib.* 10. *quæſt.* 3. *art.* 1. *col.* 3. *verſ. Hac
quippè ratione*, & ad Titum ſecundo. *In omnibus præbe te-
ipſum exemplum bonorum operum*, & 1. ad Timoth. 3. *Opor-
tet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, ſobrium, prudentem, or-
natum, pudicum, &c. & teſtimonium habere bonum ab iis, qui
foris ſunt.* Item ab iis, qui intus ſunt, *cap. unico, §. Ad exhi-
bendum de ſacra unctione, cap. Licèt ergo* 8. *quæſt.* 1. Nihil eſt 42
enim quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè
inſtruat, quam eorum vita, & exemplum, qui ſe divino
miniſterio dedicarunt. Cùm enim à rebus ſæculi in altio-
rem ſublati locum conſpiciantur, in eos tamquam ſpecu-
lum reliqui oculos conjiciunt, ex iiſque ſumunt quod imi-
tentur, ut legitur in decreto Concilii Tridentini *cap.* 1. *in
princ. ſeſſ.* 22. & hoc veluti perpetuum quoddam prædicandi
genus eſſe dicitur, in *cap.* 1. *ſeſſ.* 25. At ridiculum eſt affirma- 43
re Epiſcopum eſſe poſſe irreprehenſibilem, ſobrium, caſtum
& ſuis ſubditis poſſe prælucere, & exemplo eſſe per Vica-
rium, vel ſubſtitutum, cùm in ſeipſo debeat oſtendere quali-
ter alios in domo Dei oporteat converſari, dicit textus in *c.
Cùm in cunctis, ſupra de elect.* & ſalus ſubditorum ſit integri-
tas præſidentium, ut in *cap. Miramur*, 61. *diſt. & in cap.* 1.
in princ. ſeſſ. eiuſdem Concilii, item vanitas eſt ſubditos poſſe
imitationis exemplum ſumere ab Epiſcopo in longinquis
partibus moram trahente. Unde patet officium hoc pa-
ſcendi per bonorum operum exemplum, ad quod præcepto
divino obligantur Epiſcopi, eſſe perſonaliſſimum, nec ulla-
tenus poſſe per miniſtros adimpleri.

Denique de cuſtodia, & vigilantia idipſum patet ex au-
thoritate Apoſtoli 2. ad Timoth. 4. Non enim dicit, Fac vi-
gilare, ſed dicit, *Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac
Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple.* Quamobrem cùm
ſingula munia, ad quæ Epiſcopi præcepto divino obligan-
tur, exigant corporalem ipſorum præſentiam, & perſona-
le miniſterium; hinc manifeſtè ſequitur, ut eodem præce-
pto divino ad perſonalem reſidentiam teneantur.

Non obſtat ſi dicatur; Epiſcopi poterunt hæc munia 44
exercere per alios Epiſcopos pauperes: quoniam ut verbis
Cajetani utar, abuſionis eſt deteſtabilis, ut pauper Epiſco-
pus relicta ſua Eccleſia alteri ſerviat, cùm ſinguli Epiſcopi
teneantur ad hæc omnia per ſe explenda in ſua Diœceſi.
Hinc ſtatutum legitur in Concilio Antiocheno *cap.* 11. Epi-
ſcopum de diœceſi ad diœceſim alteram non debere tranſi-
re, neque ſi ſeipſum ingeſſerit, neque ſi à populis fuerit vio-
lenter attractus, neque ſi etiam hoc et ab Epiſcopis ſuadea-
tur. Manere autem debere eum in Eccleſia Dei, quàm ab
initio ſortitus eſt, & non ab ea aliò demigrare, ſecundum
regulam ſuper hoc olim à Patribus conſtitutam, refertur in
cap. Epiſcopum 7. *quæſt.* 1. Item agris ſuis ſitientibus alieni
non ſunt irrigandi, *l. Præſes, C. de ſervit. & aqua*, ibi,
*Cùm ſit durum, & crudelitati proximum ex tuis prædiis aquæ 45
agmen ortum ſitientibus agris tuis, ad aliorum uſum vicino-
rum iniuria propagari, cap. Quia per ambitiones*, 64. *diſt. l.* 2. 46
C. Ut nemo privat. l. Pupillus, & ibi Bart. *ff. de excuſat.
tutor.* gloſſ. *in c. Qui vult in ver. ſeipſo, de pœnit. diſt.* 3. &
vulgare eſt non debere unum altare diſcooperiri, ut aliud
cooperiatur, Clem. *Quia contingit, de Relig. domib. cap. Cùm
cauſam de præben.* & in Authen. *Quomodo oporteat Epiſco-
pos, §. Si verò.*

Quòd ſi inſiſtas, ſaltem exerceri hæc poterunt per Epi-
ſcopos titulares. Reſpondet Cajetanus eſſe per accidens, ut
in Eccleſia ſint Epiſcopi titulares: id enim contingit, quia
Eccleſiæ aliquæ ſunt ab infidelibus occupatæ vel deſtructæ,
ut in *cap. Paſtoralis*, 7. *quæſt.* 1. Quòd autem eſt per acci- 47
dens ab arte, relinquitur, nec infirmat rationem per ſe ſo-
lidam, *l. naturalem, §. Pavonum, ff. de acquir. rer. domin. l.
iura, cum trib. ſeqq. ff. de leg. b.* Ut enim creentur Epiſcopi ti- 48
tulares ſine ulla rationabili cauſa, & eo tantùm fine, ut ea
dignitate alicujus perſona qualificetur, ſeu decoretur, abu-
ſionis eſt.

Prætereà tollitur prædicta objectio, quia quilibet Epiſco- 49
pus ſive titularis, ſive non, in alterius diœceſi non eſt Epi-
ſcopus proprius, ſed alienus & mercenarius, *cap.* 1. *cap.
Nullus Primas, & per totam* 9. *quæſt. c.* 1. 2. 3. *& per tot.* 75. *diſt.
cap.* 3. *infra de Paroch. & cap. Cùm nullus, de tempor. ordinat.
lib.* 6. *cum multis ſimil.* & in ſpecie de Epiſcopis Titularibus
patet in decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. ibi:
*Nonnulli Epiſcopi Eccleſiarum, quæ in partibus infidelium
conſiſtunt, Clero carentes, & populo Chriſtiano, cùm ferè
vagabundi ſint, & permanentem ſedem non habeant, non
quæ Ieſu Chriſti, ſed alienas oves inſcio Paſtore quærentes, &c.*

At

Digitized by Google

At grex à Domino jubetur paſci, non per mercenarium, ad quem non pertinet de ovibus, *cap. Adverſitas*, §. *Hoc tunc ſervandum*, 7. *quæſt*. 1. ſed per ipſummet Paſtorem: ait enim Dominus Joan. 10. *Qui autem intrat per oſtium Paſtor eſt ovium, cuius vocem oves eius audiunt, & proprias oves vocat nominatim, & educit eas. Et cum proprias oves emiſerit ante eas vadit, & oves illum ſequuntur, quia ſciunt vocem eius, alienum autem non ſequuntur, ſed fugiunt ab eo, quia non noverunt vocem alienorum*. Hæc ibi. Pondera ſingula verba quæ evidenter demonſtrant officium Paſtoris animarum eſſe omnino perſonale ex præcepto Euangelico, nec poſſe ex ſui natura per alienum adimpleri.

50 Demum tollitur eadem objectio. Quia tametſi aliquo ſpeciali caſu æquè benè poſſet eſſe conſultum utilitati Eccleſiæ per deputationem optimi Vicarii, vel Epiſcopi ſuffraganei; non tamen propterea proprius Epiſcopus eximeretur à perſonali reſidentia, quia tenetur præcepto divino non tantùm ad providendum utilitati Eccleſiæ ſuæ, ſed etiam ad paſcendum per ſeipſum, ut proximè oſtenſum eſt. In debitis autem, ſeu muneribus perſonalibus non abſolvitur debitor, ſi per alium facit, ut Cajetanus obſervat in 2. 2. *d. quæſt*. 185. *art*. 5. & probatur in *l*. 1. *& per tot. ff. de excuſ. muner. & C. qui ætate ſe excuſ. & tit. ſeq. lib*. 10. *& cap. Pervenit, de immun. Eccleſ*. & tradit Bald. *conſ*. 165. *Proponitur*
51 *lib*. 5. Textus optimus in *l. Inter artifices, ff. de ſolution*. Sicut Sacerdos ſi divinum officium vel Miſſam celebret per aliquem devotum Presbyterum, ſatisfacit quidem illis, pro quibus tenetur officium, vel ſacrificium offerre, ſed non propterea excuſatur à celebratione officii, vel Miſſæ, ad quam tenetur; quia debitum perſonale eſt, *cap. Nihil* 7. *quæſt*. 1. Concilium Tridentinum in *cap*. 4. *ſeſſ*. 22. *& in cap*.
52 12. *verſ. Omnes vero, ſeſſ*. 24. Quòd multò magis procedit in muneribus publicis, præſertim ubi agitur de regimine animarum, *c. Cùm ſit, ſupra de ætat. & qualit*. In his enim cenſetur electa induſtria perſonæ; & ideò non admittitur ſubſtitutus, per regul. *cap. fin*. §. *Is enim de off. deleg*. & ſunt jura aperta in *cap. Quia nonnulla*, ibi: *Quæ reſidere in loco, & curam per ſeipſum valeat exercere, & cap. Relatum ſuprà eod. cap. Clericos*, ibi: *alios ſubſtituere non permittas, cùm id ſatis ſit abſonum, & abſurdum, de offic. Vicar. cap. Extirpanda*, §. *Qui vero de præben*. ubi dicitur: *Qui Parochialem habet Eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſeipſum deſerviat*, & notat Archid. *in cap. Sacerdotibus*, 11. *quæſt*. 1. Abb. in *d*. §. *Qui vero, num*. 32. *verſ. Quia in commiſſione curæ eligitur induſtria perſonæ, cui committitur*; ideò non eſt rationabile quod ipſe alii committat, Dec. in *cap. Cùm omnes, in 2. lect. in 1. notab. de Conſtit*. Ferret. *conſ*. 32. *num*. 15. & pluribus probat Sotus *de iuſt. & iure lib*. 10. *d. quæſt*. 3. *art*. 1. *col*.
53 20. *verſ. Ad eorum ergo argumentationem*. Unde meritò B. Bernardus ab Hoſtienſi relatus in *d. cap. Extirpanda, n*. 10. dicit. *Qui per Vicarium inſervit, per Vicarium remunerabitur*. Quo loco libet referre verba graviſſima Damaſi Papæ Epiſt. 4. quæ habetur *tom*. 1. *Concil. pag*. 164. Ait enim: *Curam vobis a Deo demandatam negligitis. Qui talia ſumunt, videntur mihi meretricibus eſſe ſimiles, quæ ſtatim ut pariunt infantes, aliis nutricibus tradunt educandos, ut ſuam citius libidinem explere valeant; ſic & iſti infantes ſuos, ideſt populos ſibi commiſſos aliis educandos tradunt, ut pro ſuo libito curiis ſæcularibus inhient, & ad Principes, & ad eorum favores confugiant, & quod unicuique viſum fuerit liberius peragant: pro talibus enim animæ negliguntur, oves pereunt, morbi creſcunt, hæreſes & ſchiſmata prodeunt, Eccleſiæ deſtruuntur, Sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proveniunt. Non enim ita Dominus docuit, nec Apoſtoli inſtituerunt, ſed ipſi, qui curam ſuſcipiunt, ipſi peragant. Nam Dominus ovem perditam diligenter quæſivit, ipſe invenit, ipſe propriis humeris reportavit. Si Dominus pro ovibus tantam curam habuit, quid nos miſeri dicturi ſumus, qui etiam pro populo nobis commiſſo curam impendere negligimus, & aliis educandum tradimus?* Hæc Sanctus Pontifex. Et ſanè cùm nihil magis inculcent ſacræ Literæ, Canones, & Concilia, quàm ut ad majorum Eccleſiarum regimen non aſſumatur niſi qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, *cap. Licèt ergo*, 8. *quæſt*. 1. *cap. Cùm in cunctis, ſuprà de elect*. & hoc munus ejuſmodi eſſe cenſeant, ut ſi pro rei magnitudine expendatur, numquam ſatis cautum de eo videri poſſit, ut legitur in decreto Concilii Tridentini, *cap*. 1. *ſeſſ*. 24. & ſcripſi plenè in *cap. Niſi cùm pridem ſupra de renunc*. utique tam exquiſitæ diligentiæ, & cautelæ eſſent prorſus ſupervacaneæ, ſi Epiſcopi poſſent muneri ſuo per alium ſatisfacere.

Rurſus non obſtat ſi dicatur: Epiſcopi accipiunt poteſtatem immediatè à Summo Pontifice, *cap. Qui ſe ſcit, & cap. Decreto*, 2. *quæſt*. 6. *cap. Sacroſancta, & cap. Omnes*, 22. *diſt*. & docent Alex. de Ales, Albertus Magnus, S. Thomas, & S. Bonaventura relati à Cardinale Turrecrem. in *d. cap. Omnes*, 22. *diſt*. ubi latè hanc ſententiam tuetur. Ergo Epiſcopi tenentur perſonaliter reſidere jure Pontificio, non autem Divino.

Id inquam non obſtat: Primò, quia Epiſcopi accipiunt 54
immediatè à Romano Pontifice poteſtatem juriſdictionis tantùm. Et ita loquuntur Canones, & DD. ſupracitati, ut ſcripſi latiſſimè in *cap*. 1. *à num*. 31. *ſupra de offic. ordin*. At vero poteſtatem Ordinis, quæ non ex injunctione hominis, ſed per conſecrationem confertur, accipiunt immediatè à Chriſto, *cap. In novo*, & ibi gloſſ. *in ver. Pari*, 21. *diſtinct*. & dixi in *cap*. 1. *in 2. notab. de ſupplen. neglig. Prælat*. Cùm autem Epiſcopi teneantur præcepto divino oves paſcere, etiam Sacramentorum adminiſtratione, ut habetur in decreto præalleg. Concilii Trident. *cap*. 1. *ſeſſ*. 23. Et hoc ſpectet ad poteſtatem Ordinis; utique ſaltem hoc reſpectu præcepto divino tenentur perſonaliter reſidere.

Deindè, & fortè meliùs prædictum argumentum dici- 55
mus non obſtare, quia etſi quilibet Epiſcopus accipiat juriſdictionem immediatè ab Eccleſia Romana, tamen inſtitutio ipſa Ordinis, & gradus Epiſcopalis eſt Dei, ut eſt diffinitum à Concilio Trident. *ſeſſ*. 23. *de Sacram. Ordin. can*. 6. & dixi plenius in *cap. Quanto, ſupra de conſuet. & in cap*. 1. *de ordinat. ab Epiſc*. Et huic inſtitutioni ab ipſo Deo fuit annexum onus paſcendi oves, ut ſæpiùs repetitum eſt, & conſequenter quamvis Romanus Pontifex promoveat Epiſcopos, eiſque juriſdictionem conferat; ipſam tamen divinam inſtitutionem immutare, aut onus illi annexum à Deo adimere non poteſt. Et quemadmodum, ut Soti exemplo utar, qui morum ſerit, efficere non poteſt ut prunus inde, aut alia arbor germinetur quàm morus; ita nec qui Epiſcopum facit, efficere poteſt, ut ejus natura divinitus inſtituta non ſit per ſe paſcere.

Similiter non obſtat ſi dicatur; Papa aliquando diſpenſat 56
ſuper reſidentia; Concilium Tridentinum in *cap*. 2. *ſeſſ*. 6. ibi: *indulgentiis vero, & diſpenſationibus temporalibus, &c*. Quinimò, & Epiſcopus, ut patet in *cap. Cùm ex eo, de elect. lib*. 6. ubi eſt expreſſum Epiſcopos diſpenſare poſſe cùm habentibus Parochiales Eccleſias, ut ad ſeptennium abſint ſtudiorum cauſa. Et generaliter ex juſta cauſa, ut in *cap. Relatum, in fine*, & ibi gloſſ. *fin. ſupra eod*. Item aliquando diſpenſat Papa ſuper retentione plurium Epiſcopatuum, aut plurium beneficiorum curatorum, ut in *c. De multa in fin. de præbend. cap. Dudum, il ſecondo de elect*. Clem. *Si plures*, & Extravag. *Execrabilis de præben*. Ergo reſidentia non eſt de jure divino, ſuper quo Eccleſia non diſpenſat, *c. ſunt quidam*, 25. *quæſt*. 1. *cap. Sicut, cum ibi not*. 15. *diſtinct*. D. Thom. *in* 1. 2. *quæſt*. 97. *art*. 4. *ad* 3.

Reſpondetur enim ex Richardo de Mediavilla in 4. *ſent*. 57
diſt. 38. *quæſt*. 9. *art*. 1. & Cardin. *in c. Cum ad monaſterium*, §. *Abbas, n*. 16. *infra de ſtatu Monachor*. diſpenſationem poſſe accipi dupliciter. Uno modo pro juris relaxatione,
ut notatur in §. *Niſi rigor*, 1. *quæſt*. 7. Alio modo pro juris 58
declaratione, & hoc tantùm reſpectu dicimus Papam diſpenſare ſuper jure divino, videlicet illud declarando, & interpretando, *cap. In omni de teſtib*. addo gloſſ. *unic. in d. cap. Sunt quidam*, quæ dicit Papam diſpenſare in Evangelio, interpretando ipſum, *c. Licèt, in fin. de teſtib*. Itaque Summus Pontifex propriè non diſpenſat cum Epiſcopo ſuper reſidentia, ſed potiùs interpretatur jus divinum eo caſu propter aliquam circumſtantiam non obligare; & ita reſpondet Covar. *variar. reſol. lib*. 3. *cap*. 13. *n*. 9. *ver. Fateor enim*, Sot. *de iuſt. & iure lib*. 10. *quæſt*. 3. *art*. 1. & Vaſq. *in opuſc. moral. in tract. de benef. cap*. 4. §. 2. *dub*. 1. *n*. 122. *in fin*. Quod egregiè expli-
cat D. Thom. *Quodl*. 9. *art*. 15. ait enim, *ſunt quædam actio-* 59
nes, quæ abſolute conſideratæ inordinationem, & deformitatem quamdam important, quæ tamen aliquibus circumſtantiis advenientibus bonæ efficiuntur, ſicut non reſidere propter incompatibilitatem in beneficio curato eſt per ſe malum; tamen alia circumſtantia poſſunt ſupervenire ita boneſtantes actum, ut prædicta inordinationes totaliter evacuentur, ut puta ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis eius obſequiis, & poſſit plus ſer-

vire

vire Eccleſia, vel tantumdem abſens, quàm alius præſens,
60 *& ſi qua alia ſunt huiuſmodi; & tunc iſtis conditionibus ſu-*
pervenientibus cum recta intentione non erit peccatum, etiam
nulla diſpenſatione interveniente, ſi conſideretur tantum ſe-
cundum ius naturale, quia diſpenſatio ad ius naturale non
pertinet, ſed ſolum ad poſitivum. Nunc autem certum eſt
per antiqua iura hoc eſſe prohibitum; & ideò neceſſaria eſt di-
61 *ſpenſatio, etiam illis circumſtantiis ſupervenientibus, quæ*
ſecundum conſiderationem iuris naturalis actum poterant
honeſtare. Hæc S. Thom. Nec refert quod Innoc. in *d. cap.*
*Cum ad Monaſterium, num.*2. teneat Papam diſpenſare
poſſe etiam ſine ulla cauſa, ut quis obtineat duo beneficia
curata, ut dixi *ſupra n.*23. nam huic doctrinæ Innocentii in
ſpecie reſpondet Abb. in *cap. Extirpanda, §. Quia vere,*
*n.*44. *de præben.* dicens illam procedere quoad forum mili-
tantis Eccleſiæ, in quo non licèt diſputare de factis Papæ,
*cap. Si quis ſuadente, §. Qui autem,*17.*quæſt.*4. quia ipſe de
aliis judicat, ſed à nemine judicatur, *c. Si Papa,* 40. *diſt.*
62 ſed quoad Deum non procedere: nam jus ſcriptum funda-
tum eſt ſuper bono communi, *cap. Erit autem lex* 4. *diſtin.*
hoc autem privata conſideratione iſtius, vel illius non de-
bet omitti, *cap. Miramur,* 61. *diſt.cap. licèt de Regular. cum*
ſimil. Diſpenſatio autem per privatam conſiderationem
illud remittens irrationabilis eſt, cùm apud Papam non
debeat eſſe acceptio perſonarum, *cap. Novit, de iudic. cum*
63 *concord.* Sed negari non poteſt quin ſit acceptio unius per-
64 ſonæ quòd aliis communiter denegatur. Item ſi Papa eſſet
negligens, vel remiſſus, & non intentus circa bonum pu-
blicum, gravius puniretur à Deo, ut in *d.cap. Si Papa,* &
maximè circa bona Eccleſiaſtica, quæ ſunt Dei, ut in *cap.*
*Ex eo, de elect.lib.*6. Et in Extravagan. *Salvator, de præben.*
inter communes, Innoc. in *cap. Cum ſuper de cauſ.poſſeſſ. &*
propriet. Nam quæcumque Eccleſiis offeruntur, dicuntur
eſſe oblata Deo, *cap. Videntes,* 12.*quæſt.*1. *& cap. Res, qu.*2.
Unde non debet attenta carnalitate, & affectione ſpeciali
de his rebus diſponere, ſed attento bono publico ſpirituali.
Debet enim eſſe fidelis, & providus diſpenſator, & non
Infidelis, & ejus judicium debet de vultu Dei prodire, ut in
cap. Vt noſtrum, ut Eccleſ. benefic. & cap. Cum æterni, de
*ſent. & re iudic.lib.*6. ita Abb. & hoc ipſum dicit Jo. de Lign.
65 in Clem. *Gratiæ, de reſcript.* ubi ſimiliter concludit poſſe
Papam diſpenſare generaliter, ut unus habeat plura curata,
& conſequenter ſuper reſidentia. *Totum tamen* (ut ipſe
ait) *debere referri ad cultum divinum, aliàs ſi nuda volun-*
tate, non habita relatione ad bonum publicum, non foret di-
ſpenſator, ſed diſſipator. De fideli diſpenſatore loquitur tex-
tus Lucæ 11. ibi: *Quis putas fidelis eſt diſpenſator, quem*
conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, &c. Infidelis au-
tem diſpenſator eſt, qui non habet intuitum rationis, & boni
publici. Item imprudens non conſiderans cauſas motivas in
bonum publicum directivas. Ex quo ſequitur ut quoad Deum
non ſit tutus is, cum quo ſic diſpenſatur, imo verius diſſipa-
tur, cap. Non eſt, & ibi not. in 2. *gloſſ. de voto, facit*
*cap. Si is qui præeſt.*11. *quæſt.*3. *& cap. Manet,* 24. *quæſt.*1.
Hæc Joan. de Lignano, quem refert, & ſequitur Abb. *in*
*d. §. Qui vero, num.*29. *ver. Totum tamen, & num.*46. *verſ.*
Alia concluſio, & cum his conſentit D. Thomas in 1. 2.
*quæſt.*97. *artic.ult.*

Nec ad rem pertinet deciſio S. Congregationis adducta
in contrarium *ſupra num.*24. ſiquidem Papa Joannes non
exemit Parochum à reſidentia; ſed titulum Parochialitatis
ſuppreſſit, & in locum Parochi Capellanum ſubrogavit;
quod non excedit poteſtatem Papæ. Ideòque Concilium
Tridentinum in *cap.*16. *ſeſſ.*25. etſi prohibeat ne beneficia
curata convertantur in ſimplicia, etiam aſſignata Vicario
perpetuò congrua portione, tamen præſervat gratias, quæ
ſuum plenarium effectum ſunt conſecutæ.

66 Item non obſtat *cap. Extirpandæ, §. Qui verò, de præben.*
ubi obtinens dignitatem, cui ſit annexum beneficium cu-
ratum, debet reſidere in dignitate, & conſtituere Vicarium
in Parochiali, quod fieri non poſſet ſi reſidentia in benefi-
67 cio curato eſſet de jure divino. Nam reſpondetur eo caſu
Vicarium ipſum eſſe Paſtorem animarum, ut patet ex li-
tera, ibi, *idoneum, & perpetuum habeat Vicarium Canonicè*
inſtitutum. Et propterea quæ de Eccleſiis curam animarum
habentibus per receptionem aliarum ſimilium amittendis,
ac de ipſarum rectoribus promovendis ad ſacerdotium, &
de eorum ætate à jure ſtatuta noſcuntur, in perpetuis Eccle-
ſiarum Parochialium Vicariis, & aſſumptis ad eas juben-
tur obſervari in Clem. *unica de offic. Vicar.* Et Vicarium
perpetuum eſſe Curatum probat text. *eod. tit. in cap. fin.*
ibi, *reſideant, & ſe in Presbyteros, ut eorum cura exigit,*
faciant promoveri, & notat gloſſ. *fin.* in d. Clem. *unica.*

Demum non obſtat, quod dictum eſt de delegatione *ſu-*
*pra num.*11. Nam ut reſpondet Cajetan. *d. art.*5. *ver. Ad ſe-*
cundum argumentum, cùm perſonali officio ſtat, ut perſona
Epiſcopi, ſalva conſcientiæ puritate, ex rationabili cauſa
abſtineat ab aliquo proprio ſibi actu, & per alium exerceat
illum, puta ut prædicet per alium, ubi hoc magis expediens
fuerit, exemplo Valerii, qui per Auguſtinum prædicabat.
Et hanc Cajetani reſponſionem in effectu olim probavit S.
Congregatio Concilii in Curatis inferioribus, ut dixi in
cap. Extirpandæ, §. Qui vero, in 2. *notab. verſ. Cæterum,*
infra de præben. Advertit tamen Sot. *d.art.*1.*col.*19.*verſ. Ergo*
ſi iura, Valerium hoc feciſſe ingraveſcente jam ætate,
quando vires ſibi non ſuppetebant.

Itaque rationibus firmatum eſt quemlibet Epiſcopum,
vel Curatum, per ſe loquendo teneri ex divini juris præ-
cepto perſonaliter reſidere in ſuo Epiſcopatu vel Parochia:
licèt non me lateat de hoc articulo ingentem controver-
ſiam, & diuturnam altercationem extitiſſe inter Patres
Concilii Tridentini, imò & inter ipſos Cardinales præſi-
dentes; & propterea Decretum ea forma verborum fuiſſe
conceptum, ut neutri ſententiæ formaliter adverſaretur,
prout refert P. Sfortia Pallavicinus multis in locis ſuæ ad-
mirabilis Hiſtoriæ.

Secunda itidem aſſertio, videlicet præceptum de perſo- 68
nali reſidentia Epiſcopi vel inferioris Curati per ſe obligare,
non tantùm ſemper, ſed etiam ad ſemper probatur: Quia 69
etſi præcepta affirmativa obligent ſemper, non autem ad
ſemper, ſed pro loco & tempore, & in hoc formaliter diffe-
rant à præceptis negativis, ut per D. Thom. in 1.2.*quæſt.*71.
*art.*5. *ad* 3. *& quæſt.*88. *art.*1. *ad* 2. *& quæſt.*100. *art.*10. *in*
corp. nihilominus aliud dicendum eſt de perſonali reſiden- 70
tia, quoniam licèt ſit affirmativum, tamen includit etiam
præceptum negativum obligans ad ſemper, quia præcipi-
tur Paſtori, ut oves non dimittat, aut deſerat more merce-
nariorum, ut oſtenſum eſt *ſupra n.*29. *& ſeqq.* Simile ha-
betur in *cap. Super hoc de renunc. & in c.*1. in gloſ. *in ver. Non*
timore, ſupra de iis, quæ vi met.cauſ.

Præterea, ut obſervat Cajetan. initio citatus, actus Epi- 71
ſcopales ſunt in triplici differentia: nam quidam exigunt
certum & determinatum tempus, ut collatio Ordinum,
*cap.*3. *de tempor. ordinat,* & confectio Chriſmatis, *can. Li-*
*teris de conſecr.diſt.*3. *c. Quoniam, de ſent. excom. lib.*6. gloſ.
in *can. Presbyteris, de conſecr.diſt.*4. & ratione actuum hu-
juſmodi ſatis eſſe ut Epiſcopus reſideret temporibus ab Ec-
cleſia præſcriptis ad illos exercendos. Quidam verò actus
ſunt temporis indeterminati, ſed tamen non frequenter
occurrunt, ut conſecrationes & benedictiones, de quibus
in *cap. Quamvis,* 68. *diſt. & toto tit. de conſecr. Eccl. vel Al-*
*tar. & de conſecr. diſt.*1. & horum ratione ſufficeret Epiſco-
pum ita reſidere, ut ex defectu eorum actuum Eccleſia non
pateretur detrimentum. Quidam denique ſunt actus tem- 72
poris indeterminati, & frequentis, ita ut nullum tempus
ſit exceptum, in quo non facilè, & crebiò occurrat eorum
neceſſitas, ut eſt actus paſcendi gregem Chriſti; oportet
enim muniis Paſtoralibus ita aſſiduum eſſe Paſtorem, ut
actum paſcendi ferè numquam intermittat: ſcriptum eſt
enim: *Qui præeſt, in ſolicitudine, c. Quia præſulatus* 91.*qu.*4.
& 2. ad Corinth. 11.28. *Inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo*
omnium Eccleſiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor?
Quis ſcandalizatur, & ego non uror? Sic & Apoſtolicus à
paſtorali ſolicitudine circa omnes Eccleſias numquam
omnino ceſſat, ut dicit *text. in cap. Cum inſtantia de cenſ.* Et
noctes ducit inſomnes pro omnibus cogitationem ſuſcipiés,
ut in Auth. *Vt indices ſine quoquo ſuffrag. in princ.* Amplius
à Paſtore exiguntur ſex actus, qui habentur Ezechiel. *c.*39.
quos manifeſtum eſt exigere tempus continuum, aut valdè
frequens prout explicant Cajetan. & Sotus, qui propterea
irridet, & redarguit Epiſcopos, qui opinantur ſe muneri
ſuo ſatisfeciſſe, ſi per aliquot horas cauſis decidendis aſſi-
ſtant.

Et ratione actuum hujus tertiæ ſpeciei Epiſcopus jure di-
vino obſtrictus eſt aſſiduè in ſuo Epiſcopatu reſidere; quo-
niam tanta temporis frequentia continuam exigit reſiden-
tiam, tum ex frequentia exercitii actuum hujuſmodi, tum
ex præparatione ad eoſdem actus: nam etſi non omne 73
tem-

Digitized by Google

tempus inſumatur in exercitio actuum paſtoralium, nullum
tamen tempus excipitur, in quo non oporteat Epiſcopum
eſſe paratum ad paſtorales actus exercendos. S. Thom. in 2.
2. *quæſt.* 185. *art.* 5. *ad* 3. Et quia actus paſcendi ſecundùm
Cajetan. eſt principalis actus Epiſcopi, & ex principali actu
judicium eſt ſumendum; idcircò per ſe loquendo Epiſcopus
adſtringitur præcepto Euangelico ad continuam reſiden-
tiam in ſuo Epiſcopatu, ita ut hoc præceptum quamvis
affirmativum, tamen ex natura rei quæ præcipitur, obliget
ſemper, & ad ſemper, id eſt aſſiduè, quia ſicut habet de-
terminatum locum, ſcilicet propriam diœceſim, *cap. Si
quis Epiſcopus,* 92. *diſt. cap. Pervenit,* 7. *quæſt.* 1. & in certis
temporibus ipſam Cathedralem Eccleſiam *cap. Placuit. ead.
cauſ. & quæſt.* Concilium Trident. *in d. c.* 1. *verſ. Eoſdem in-
terim admonet, ſeſſ.* 23. ita & determinatum tempus, id eſt
aſſiduè, & quaſi ſemper.

Dixi, *quaſi*, quia brevis, & modica interpellatio conti-
nuam reſidentiam non interrumpit, ut not. Pett. de An-
char. in *c. un. num.* 1. *verſ. Quandoque verbum* reſidere *adiici-
tur dictioni* continuè, *de Cler. non reſid. lib.* 6. Et ita ſecun-
dùm eum intelligitur quod de habitatione continua trien-
nii dicitur in *cap. fin. de frigid. & malefic.* Nam & ſtillici-
dium non ſemper cadens dicitur habere cauſam continuam
ur *l. Foramen, ff. de ſervit. urban. prædior. & l.* 1. *§. Quotidia-
na, ff. de aqua quotid. & æſtiva*, facit *l. Si quis ita ligaverit,
ff. de condition. & demonſtrat. & l. Mævia, ff. de ann. legat.*
Unde Concilium Trid. in *præcit. c.* 1. *ſeſſ.* 23. admittit ut Epi-
ſcopi duos, aut tres menſes ſingulis annis abeſſe poſſint.
Quoniam, *inquit*, qui aliquantis per tantùm abſunt, ex
veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia
ſtatim reverſuri ſunt; dum tamen id æqua ex cauſa fiat, &
abſque ullo gregis detrimento, quod an ita ſit, abſceden-
tium conſcientiæ graviſſimis verbis reliquit.

74 Tertia demùm aſſertio, videlicet per accidens quando-
que Epiſcopum non teneri ad perſonalem reſidentiam ſe-
cundùm Cajetan. *in* 2. 2. *d. quæſt.* 185. *art.* 5. *verſ. Et quoniam*,
probatur, quia cùm hæc obligatio ad ſemper ſit ex parte
materiæ, & materia ipſa ſit mutabilitati, & variationi ob-
noxia, proptereà contingit, ut abſque violatione præcepti
Epiſcopus non ſemper reſideat.

75 Cauſæ verò excuſantes Epiſcopum à vinculo neceſſariæ
continuitatis reſidendi in diœceſi ex Decreto Concilii *in
eod. cap.* 1. Sunt infraſcriptæ, videlicet, Chriſtiana charitas,
urgens neceſſitas, debita obedientia, ac evidens Eccleſiæ,
vel Reipublicæ utilitas. Quæ omnia Cajetan. loco citato,
& poſt eum recentiores Theologi perſtringunt ad tria capi-
ta. Primum eſt neceſſitas impedimenti. Secundum qua-
litas negotii. Tertium conditio perſonæ.

76 Neceſſitas tamen impedimenti nemo dubitat quin
excuſet, & eſt expreſſum in *d. cap.* 1. *& in cap. Inter qua-
77 tuor, infra eod. cum concord.* Impedimentum autem eſt in
duplici differentia. Aliud enim eſt ab intrinſeco, aliud ab
extrinſeco. Impedimentum ab intrinſeco eſt quod provenit
ex infirmitate, & hoc præbet juſtam cauſam abſcedendi ad
tempus ab Eccleſia, ut ſi oportet cœlum mutare, vel ire ad
balnea, ſecundùm Cajetan. *ubi ſuprà*. Ad hoc *cap. Nihil*,
7. *quæſt.* 1. *cap. Ad evidentiam, inf. eod. cap. unico, eod. tit. lib.* 6.
& de Cler. ægrot. per totum. Quòd ſi morbus ſit incurabilis,
permittitur reſignatio juxta terminos *c. Niſi cum pridem*,
§. Alia vero cauſa eſt debilitas corporis, ſuprà de renunciat.
Sic Silvanus Epiſcopus Philenenſium propter aeris intem-
periem renunciavit Eccleſiæ, & Atticus Patriarcha Con-
ſtantinopolitanus Eccleſiam Troadis illi commiſit in-
quiens: *Ecce quomodo nullam habes excuſationem, cùm Do-
minus tibi providerit de loco temperato, & commodo pro cor-
poris morbis tolerandis*. Vel datur coadjutor, ut in *cap.* 1. *&
cap. fin. infrà, de Cler. ægrot. & cap. unico, eod. tit. lib.* 6. Non
enim conſuevit Sedes Apoſtolica abſolutè diſpenſare, ut
quis non reſideat, ſed ad tempus, & ex legitima cauſa, *cap.
fin. de reſcript. lib.* 6. Conc. Trid. *ſeſſ.* 6. *c.* 2.

78 Impedimentum ab extrinſeco eſt, quòd provenit ex per-
ſecutione. Perſecutionum autem duæ ſunt ſpecies ſecun-
dùm gloſſ. in *cap. Adverſitas, in ver. Hoc etiam,* 7. *quæſt.* 1.
Alia extrinſeca, quam patitur Eccleſia à tyranno, vel ma-
nifeſtis inimicis, de qua dicam infra *num.* 87. Alia intrinſe-
ca, quæ conſiſtit in eis, qui ab unitate Eccleſiæ non ſunt
præciſi; ſed tamen nec paſci ab Epiſcopo, nec corrigi vo-
lunt, juxta textum in *d. cap. Adverſitas, & cap. ſeq. & in
cap. Niſi cùm pridem, §. Propter malitiam, ſuprà de renunc.*
Et hæc ſpecies an, & quando præbeat Prælato juſtam cau-
ſam non reſidendi, notavi plenè in *cap. Poſt translationem,
à num.* 2. *uſque in finem, eod. tit.* Negotium autem excuſans 79
Epiſcopum à reſidentia tripliciter ſe habet ad ſuam Eccle-
ſiam. Primò, in ordine ad ſeipſam, ſicut totum ad partes.
Secundò, in ordine ad alias Eccleſias, ſicut pars ad compar-
rem. Tertiò, in ordine ad Eccleſiam univerſalem, ſeu Ro-
manam, ſicut pars ad totum, ſeu membrum ad caput.

Primò caſu, quando ſcilicet negotium ſe habet ad ſuam 80
Eccleſiam, ut totum ad partem, puta quia imminet ne-
ceſſitas defendendi Eccleſiam, & jura ipſius, ob quam
oporteat Epiſcopum ad remotiores partes migrare; tunc
manifeſtum eſt jure excuſari à reſidentia; textus eſt in *cap.
Ex parte, infra eod.* & notat gloſ. 1. *in c. fin. de privil. lib.* 6.
Quinimò ſi neceſſitas poſtulet, poteſt, & debet Epiſcopus
ab ſublevandam Eccleſiam ſuam in aliqua calamitate con-
ſtitutam accedere ad Curiam, vel Romanam, vel Regiam,
idque jure Divino, & naturali, dummodò id per alios per-
ficere non poſſit, ut formaliter inquit Sot. *de iuſt. & iure,
lib.* 10. *quæſt.* 3. *art.* 4. *verſ. Qualitas autem negotiorum*; Et eſt
ratio, quia Epiſcopus tenetur propriæ Eccleſiæ exhibere
non ſolùm alios actus Paſtorales, ſed etiam hunc, qui eſt
defendere, vel procurare bonum ejus, *cap. Suggeſtum*, ibi,
quas tueri debent Eccleſias, 7. *quæſt.* 1. Ac proinde ex hac
cauſa licitè poteſt ab Eccleſia abeſſe, ut probatur in *prælleg.
cap. Ex parte*, ibi, *Præpoſituræ tuæ iura fideliter proſeque-
ris, cùm per hoc cenſeri debeas reſidens*. Quamvis enim ab
Eccleſia abſit; tamen adeſt negotiis Eccleſiæ, ut dicit ibi
Innoc. & Hoſt. *num.* 2. *in verſ. Reſidens*.

Secundò caſu, quando ſcilicet negotium ſe habet in or- 81
dine ad alias Eccleſias, ſicut pars ad compartem, *cùm ſi-
mus omnes unum corpus in Chriſto, ſinguli autem alter alte-
rius membra*, ad Rom. 12. *cap. Singula*, 89. *diſtinct.* poteſt,
& debet Epiſcopus jure charitatis alterius Epiſcopi neceſſi-
tati ſpirituali ſuccurrere, etiam cùm detrimento tempora-
lium, licèt non è converſo. Et hac de cauſa Paulus Timo-
theum, & alios diſcipulos abire juſſit ad alias Eccleſias pro
neceſſitate promulgandæ fidei, ut fusè probat Cajet. *in* 2.
2. *d. quæſt.* 185. *art.* 5. *verſ. Cùm autem negotium ad bonum
alterius particularis Eccleſiæ*, & Sot. *d. art.* 4. *col.* 8. *verſ.
Præter hæc*. Item ſecundùm eos cùm unum ſpirituale bo- 82
num ſit magis neceſſarium, quàm aliud *cap. Bonæ il* 1. *de
poſtulat. Prælat.* Concilium Tridentinum *cap.* 18. ibi, *&
maior quandoque utilitas poſtulaverit, ſeſſ.* 25. puta negotium
fidei, vel pacis, quam miniſtratio Sacramentorum, &
hujuſmodi laudabiliter Epiſcopus pro negotio fidei, vel pa-
cis in aliena moratur Eccleſia: & proptereà licitè Epiſcopi
ſunt legati ad pacem inter Reges Chriſtianos componen-
dam. *Si enim cuiuſquam*, inquit Ambroſius, *officium eſt
pacem facere, Sacerdotis maximè officium eſt*. Sed de hoc 83
infra num. 88. Quòd autem legati eant promiſcuè ad tem-
poralia negotia (ut Cajetanus ſubjicit) abuſionis eſt, quia
nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus, 2. ad Ti-
mor. 2. *cap.* 1. *infra, ne Cler. vel Monach.*

Tertiò caſu, quando ſcilicet negotium Eccleſiæ particu- 84
laris ſe habet ad Eccleſiam Romanam, vel univerſalem,
ſicut pars ad totum, ſeu membrum ad caput, certum eſt ſi
neceſſitas poſtulet, licitè poſſe Epiſcopum à ſua Eccleſia
abeſſe, *arg. d. cap. Bona, il primo de poſtul. Prælat. & cap.
Cùm dilectus, infrà eod.* & eſt expreſſum in decreto Con-
cilii Trident. *d. cap.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi, *evidens Eccleſiæ, vel Rei-
publicæ utilitas:* nam bonum partis ordinatur ad bonum
totius, ut ad finem; & debet pars exponi pro bono totius,
ut cùm manus præciditur pro ſalute totius corporis, *cap.
Reſecandæ,* 29. *quæſt.* 3. S. Thomas in 2. 2. *quæſt.* 6. *art.* 1.
Silveſt. *in ver. Homicidium* 3. *num.* 4. Quo tamen loco libet 85
referre ad literam notabilia verba, & declarationem Car-
dinalis Cajetani in *d. art.* 5. *verſ. Cùm verò negotium*, ait
enim: *Eſt tamen hic opus diſtinctione, an negotium huiuſ-
modi univerſalis Eccleſiæ ſit neceſſariò exigens Epiſcopum,
vel non; nam ſi negotium neceſſariò exigit Epiſcopum, ut ire
ad Concilium generale, vel ad Synodum Provincialem, quæ
etiam ſe habet ad Eccleſiam Epiſcopalem, ut totum ad com-
partem; conſtat quod rationabilis eſt abſentia: Sed ſi nego-
tium univerſalis Eccleſiæ non neceſſariò exigit Epiſcopum,
puta quia perſona Epiſcopi habet officium, quo oportet ipſum
univerſalis Eccleſiæ ſervitio perpetuò perſonaliter Romæ de-
ſervire, verbigratia, eſt ſecretarius Sedis Apoſtolicæ, vel
auditor Rotæ, aut huiuſmodi: non ex hoc excuſatur à reſi-*

dentia

dentia quoad Deum. Et ratio diverſitatis eſt, quia partes dupliciter ordinantur ad bonum totius. Primò abſolutè; & ſic ſecundùm naturalem ſtatum ordinantur ad bonum totius, ſicut manus, pedes, & reliqua membra hominis abſolutè quidem ordinantur ſecundùm ſuos naturales ſtatus ad bonum hominis, cuius ſunt partes. In caſu autem, quo totius bonum periclitatur, partes etiam perdendo naturales ſuos actus ordinantur ad bonum totius: Secluſo autem caſu neceſſitatis, ſeu periculi totius; natura totius non requirit defectum in parte aliqua, ſed nititur ſingulas perſonas ſalvare in ſuis naturalibus ſtatibus. Sic autem proportionaliter oportet fieri in toto, & partibus Eccleſiæ Politicæ ſecundùm rectam rationem, ita quòd qualibet particularis Eccleſia ordinatur ad univerſalis Eccleſiæ bonum, & ſervitium, abſolutè quidem, ſalva cuiuſque Eccleſiæ perfectione. In caſu autem neceſſitatis ordinatur ad bonum univerſalis Eccleſiæ etiam cum ſui detrimento. Et quia ſervitia quædam, ut ire ad Synodum, ſunt manifeſtè in articulo neceſſitatis Eccleſiæ univerſalis, vel Provincialis. Servitia autem, quæ Romæ in huiuſmodi officiis exhibentur, nulla neceſſitate communiter exigunt, ut Epiſcopi incumbant talibus officiis, ſed ſunt tales in Eccleſia Dei, velut monſtra in natura: ideo non excuſantur à reſidentia. Et ſi inſtetur, quod reſidentes in Eccleſia communi, qualis eſt Romana, cenſentur ubique reſidere: Reſpondetur quod ſi hoc eſt verum fictione poſitivi iuris, quod Iuriſtis relinquo, non tamen eſt verum quoad Deum. Hæc Cajetanus; quem multum extollit Sotus, *d. art. 4. verſ. Si autem neceſſitas univerſalis Eccleſiæ*, qui tamen addit, ſi Papæ expedierit propter egregiam doctrinam, aut ſingularem authoritatem perſonæ accerſere aliquem Epiſcopum ad Curiam, eujus conſilium capiat in commune bonum, licebit quidem ad tempus eum à ſuo Epiſcopatu evocare. Quòd ex eo confirmari poteſt, quia Leo Papa ſecum habuit Proſperum Epiſcopum Regenſem; & Urbanus III. Anſelmum Epiſcopum Lucenſem, & Greg. *lib.* 12. Epiſt. 15. invitavit Juvinium Epiſcopum Catanenſem, ut Romam veniret, quo ipſum in ſacro eloquio collegam haberet.

86 Conditio autem perſonæ excuſans Epiſcopum à perſonali reſidentia ſecundùm Cajetanum eſt unica, videlicet cùm perſona talis eſt, ut melius, aut ſaltem æquè benè per eam abſentem regatur Eccleſia, quàm regeretur per aliam præſentem. Quod & S. Thomas docuit *dict. Quodlib. 9. art. 15.* Et hac ratione ſunt ſex Epiſcopatus prope Urbem habentes Romæ reſidentiam, quia ſunt Epiſcopatus Cardinales, ut in Conſtitutione S. D. N. de qua infrà in *cap. proximo*. Similiter ob eamdem rationem poſſet unus plures Eccleſias habere, deficientibus aliis idoneis, *cap. Illud, 21. quæſt. 1.* gloſ. in *cap. Dudum, il 2. in ver. Intitulatam, ad fin. ſuprà de elect.* Unde in Polonia ob Sacerdotum penuriam non raro diſpenſatur ſuper pluralitate Parochialium Eccleſiarum; & in Germania ſuper pluralitate Cathedralium, ut dixi in *dict. cap. Dudum.*

Porrò quia his caſibus per accidens eſt ut Epiſcopus excuſetur à reſidentia, videlicet ob defectum idonei Paſtoris, non mirum ſi etiam per accidens oporteat ſupplere vices proprii Paſtoris per Epiſcopum titularem, vel Vicarium. Sed his caſibus ceſſantibus, & per ſe loquendo, reſidentiæ præceptum jure divino obligat ſemper, & ad ſemper. Et 87
hæc eſt apertè doctrina D. Thom. *in 2. 2. d. quæſt. 185. art. 5.* ubi nec perſecutionis tempore concedit licitam eſſe abſentiam Paſtoris, niſi in caſu, *quia*, inquit, *ſubditorum ſalus exigit perſonæ Paſtoris præſentiam, non debet Paſtor perſonaliter ſuum gregem deſerere, neque propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod perſonale periculum imminens, cùm bonus Paſtor animam ſuam ponere teneatur pro ovibus ſuis.* Et ſic deducit ex præcepto Evangelico obligationem reſidendi in Eccleſia, etiam uſque ad ſanguinis effuſionem. Quem locum D. Thomæ fuſiùs explicat Sot. *de iuſt. & iure lib. 10. q. 3. art. 4.*

Eidem ſententiæ adhærent unanimiter Canoniſtæ dum in perſecutione extrinſeca quam patitur Eccleſia à tyranno, & manifeſtis inimicis quotieſcumque ſine Prælato non eſt tuta ſalus Eccleſiæ, vel cùm non ſolus Prælatus quæritur, ſed etiam Clerus, concludunt Prælatum non poſſe Eccleſiam deſerere, ſed potiùs debere animam ſuam ponere pro ovibus ſuis, exemplo B. Thomæ Cantuarienſis, qui pro hac cauſa martyrium ſubiit, *cap. Sicut dignum, de homic.* Ita gloſſ. in *cap. Adverſitas, in ver. Hoc etiam, 7. quæſt. 1.* quam ſequitur Innoc. in *cap. Niſi cum pridem, in ver. Malitiam ſub num. 4.* Hoſt. Card. Anton. de Butr. Anch. & alii communiter *ſuprà de remunc.* & probatur *in c. Suggeſtum, in c. Sciſcitaris, & in d. cap. Adverſitas, & in §. Hoc tunc ſervandum, 7. quæſt. 1.* Ergo ſi etiam perſecutione ingruente tenetur Paſtor potiùs mortem ſubire, quàm gregem deſerere; quantò magis perſecutione ceſſante illicita erit, & perniciosa abſentia Paſtoris ſine rationabili cauſa?

Porrò cùm de cauſis excuſantibus à perſonali reſidentia 88
Paſtores animarum ſuperiùs diffusè actum fuerit, hoc loco admonendi ſunt cauſas ejuſmodi non ſufficere, niſi etiam adſit licentia ſuperioris, textus eſt in *cap. Relatum in fine*, & ibi notat gloſſ. *in ver. Prælatorum*, & communiter DD. *ſuprà eodem cap. Non oportet, de conſecrat. diſtinct. 5. cap. Magnæ, de voto*, gloſſ. *in cap. fin. in ver. Abſentare, de privil. lib. 6.* & Gregor. *Epiſt. lib. 3. cap. 36.* neminem Pontificum à Parochia ſua, vel parumper abſque inevitabili prorſus neceſſitate diſcedere permittebat. Et ex Concilio Trident. in *cap. 1. ſeſſ. 23.* legitimæ abſentiæ cauſæ à Beatiſſimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo abſente, ſuffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente in ſcriptis ſunt approbandæ. Sed in his omnibus hodie ſervari debet noviſſima Conſtitutio S. D. N. Vrbani VIII. de qua plenè dixi infrà *in cap. proximo*.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Innocentius III. Capitulo Raguſino.

CAPUT IX.

QUaliter Archiepiſcopus veſter temeritate propria receſſit ab Eccleſia Raguſinenſi, nec jam ultra quadriennium expectatus redierit, per literas etiam veſtras revocatus: & infrà. Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus (niſi forſitan jam redierit) vos poſt menſem à receptione præſentium, perſonam vobis idoneam in Archiepiſcopum eligatis.

SVMMARIVM.

1 *ARchiepiſcopus, qui propria temeritate ab Eccleſia receſſit, & commonitus non rediit, poteſt ſpoliari Archiepiſcopatu.*
2 *Capitulum quamvis non poſſit citare Epiſcopum; poteſt tamen eum monere ut redeat ad reſidentiam.*
3 *Monitio procedit etiam de inferiori ad ſuperiorem, & de pari ad parem.*
4 *Epiſcopus qui commonitus non redit ad reſidentiam, videtur habere Eccleſiam pro derelicta.*
5 *Prælatus quibus caſibus cenſeatur habere Eccleſiam pro derelicta.*
6 *Epiſcopus qui Eccleſiam habet pro derelicta, poteſt ea ſpoliari per Papam ſine citatione, & ſententia.*
7 *Citatio, & ſententia in notoriis non requiritur.*
8 *Capitulum quantumcumque moneat Prælatum ad reſidentiam, non tamen poteſt procedere ad electionem alterius ſine authoritate Papæ.*
9 *Epiſcopi non reſidentes ex Decretis Concilii Tridentini, & conſtitutionibus Apoſtolicis quas pœnas incurrant, & n. 11. & ſeqq.*

Et

Et quibus ex cauſis abeſſe poſſint, ibid.

10 *Concilium Tridentinum in quibus innovet antiquos Canones contra Paſtores non reſidentes.*

11 *Bulla Sanctiſſimi D. N. ſuper reſidentia Epiſcoporum refertur.*

12 *Metropolitanus, vel eo abſente ſuffraganeus antiquior reſidens an hodie probare poſſint cauſas abſentia Epiſcoporum.*

13 *Cardinalis à Turrecremata invectiva in Epiſcopos non reſidentes.*

14 *Epiſcopus ab Imperatore, ſeu Rege evocatus an excuſetur à reſidentia.*

15 *Et quid ſi à Principe habeat regalia, & num. ſeqq.*

16 *Intellectus* c. ſi Epiſcopus, 18. diſt. & c. ſi vobis fratres, 23. quæſt. ultim.

17 *Epiſcopus habens feudum à Principe, ſi vocetur à Papa etiam poſt regiam præceptionem, relictis omnibus etiam Regalibus ſequatur Papam, & n. ſeq.*

18 *Epiſcopus vocatus à Metropolitano ad Concilium, vel ad cauſam. Item vocatus a Rege, cui potius parere teneatur.*

19 *Epiſcopi non habentes regalia à Principe, illius præceptis non ſunt obnoxii.*

20 *Sacerdotalis dignitas excedit omnem dignitatem ſæcularem.*

21 *Epiſcopi ratione muneris, aut Reipublica officii Epiſcopatibus adiunctis quomodo excuſentur à reſidentia.*

22 *Cardinales ex eo quod in Epiſcopatibus prope Vrbem, vel in Vrbe in ſuis titulis reſiderent non excuſantur à reſidentia in Cathedralibus, quibus præfecti ſunt.*

23 *Auditor Cameræ procedit contra Epiſcopos non reſidentes uſque ad ſententiam diffinitivam excluſi,*

24 *Epiſcopi ultra, vel citra montes quamdiu ex cauſa viſitationis liminum abeſſe poſſint.*

25 *Epiſcopus an hodie ſingulis annis abeſſe poſſit tribus menſibus à Concilio Tridentino permiſſis.*

26 *Cardinalibus Epiſcopis quomodo, & quamdiu à ſuis Cathedralibus abeſſe liceat ex cauſa vacationis Sedis Apoſtolicæ.*

27 *Epiſcopi temporibus Adventus, Quadrageſimæ, &c. an in Cathedrali Eccleſia reſidere teneantur, an vero ſatis ſit ut in diœceſi reſideant, & n. ſeq. uſque in fin.*

28 *Epiſcopus abſens à Cathedrali, ſi in diœceſi reſideat an incidat in pœnas Tridentini Concilii.*

29 *Lex ubi plura copulative requirit, non habet locum, niſi omnia ſimul concurrant,*

30 *Dictio*, ſi, *adiecta verbo futuri temporis conditionem importat.*

31 *Gerundium importat conditionem.*

32 *Alternativa natura eſt, ut alterutrum ſufficiat.*

33 *Parochus etſi teneatur in ædibus Parochialibus reſidere, tamen ſi reſideat extra, dummodo in Parochia, non incidit in pœnas non reſidentium.*

34 *Epiſcopi ante Tridentinum Concilium tenebantur omni tempore in Cathedrali reſidere.*

35 *Alternativa*, vel, *an ſit ordinis, vel electionis.*

36 *Diſtributiones Canonicorum abſentium primo applicandæ ſunt fabricæ Eccleſiæ, ſi indigeat; ſin minus alteri pio loco arbitrio Ordinarii.*

37 *Verbum*, debet, *regulariter neceſſitatem importat.*

38 *Verba hortatoria iuncta verbis obligationem importantibus, non excludunt obligationem.*

39 *Epiſcopi an uti poſſint abſentia trium menſium à Concilio permiſſa temporibus Adventus, Quadrageſimæ, &c. & num. 44.*

40 *Epiſcopus an poſſit iungere trimeſtrem abſentiam unius anni cum trimeſtri anni ſequentis, & num. 44. & ſeq.*

41 *Epiſcopus in caſibus, in quibus ex rationabili cauſa abeſſe poteſt, an primo uti debeat tribus menſibus à Concilio permiſſis, & non niſi ipſis conſumptis, licentiam petere non reſidendi, & n. 46.*

42 *Epiſcopus viſitans Limina in fine unius triennii, an poſſit in principio triennis ſequentis iterum viſitare, & ab Eccleſia abeſſe per octo continuos menſes ex Bulla Vrbani VIII. & n. 47.*

43 *Epiſcopo an poſſit concedi, ut per tres menſes abeſſe queat ex ſola cauſa, quod per multos annos continuos reſederit, & n. 48.*

45 Statim *dictio quid importet.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

QValiter. Summatum eſt ſuprà *in c. prox.* Communis 1
diviſio. Primò, exceſſus. Secundò, mandatum, ibi,
Diſcretioni.

Nota primò, Archiepiſcopum, qui receſſit ab Eccleſia
temeritate propria, id eſt ſine licentia Romani Pontificis, ut
exponunt Ægidius Bononien. Jo. Andr. & Card. omnes in
ver. *Temeritate*, ſi commonitus non redeat, poſſe ſpoliari
Archiepiſcopatu.

Secundò nota, ex illis verbis, *per veſtras etiam literas re-* 2
vocatus, quòd Capitulum quamvis non poſſit citare pro-
prium Prælatum, vel in eum animadvertere, quia inferior
in ſuperiorem, &c. *c. Inferior, 21. diſt. c. Cum inferior de ma-
ior. & obed.* poteſt tamen eum requirere, vel monere ut re-
deat ad reſidentiam, ut notant hic Innoc. Abb. Antiqu. &
Hoſt. omnes in verb. *Revocatus*, Collectar. *n. 3.* Ant. de Butr.
n. 2. Petr. de Anchar. *in 1. notab.* & Abb. *n. 1.* Idemque dicunt 3
DD. in *c. Ex tua, infr. eod.* Monitio enim procedit etiam de
inferiori ad ſuperiorem, *c. 1. ſuprà de ſupplen. neglig. Prælat.*
Et de pari in parem, ut per gloſ. 1. in *c. Cum cauſa, verſ. 5. Item* 4
qualiter poſſunt duo ſuprà de off. deleg. Et ex hujuſmodi mo-
nitione Epiſcopus videtur conſtitui in contumacia non re-
ſidendi, ut per Butr. *eod. n. 2.* & habere Eccleſiam pro dere-
licta, ut propterea meritò illa ſpoliari poſſit: nam ſecundùm
gloſſ. 1. hic, & Abb. *n. 5.* ut habeat quis Eccleſiam pro dereli- 5
cta, tribus modis poteſt contingere. Primò, ſi Beneficiatus
fiat miles, vel joculator. Secundò, ſi matrimonium contra-
hat. Tertiò, ſi monitus non redeat, ut hic. Siquidem, ut 6
inquit Hoſt. *in ver. Eligatis in fin.* præſumitur evidenter
præſumptione juris, & de jure quòd Eccleſiam habeat pro
derelicta, Papa qui ſuper omnes eſt approbante hoc. Et ſe-
quitur Jo. Andr. *in fin.* Et in his caſibus nec ſolemnis citatio,
nec ſolemnis ſententia requiritur, ut hic patet. Nam Papa
dedit licentiam Canonicis Raguſinis eligendi alium in Ar-
chiepiſcopum abſque eo quòd præceſſerit formalis citatio
vel ſententia privationis, ut benè obſervat Abb. *hic in 3. not.*
& tenet gloſ. in *c. fin. in ver. Redierint infrà eod.* Et ſic non ob-
ſtat *c. 1. infrà de conceſſ. Præb.* quia non intelligitur fieri ele-
ctio inſtituta Eccleſia, ſed vacante, ut dicit hic Hoſt. *in fin.* Et
ſecundùm Abb. *n. 6.* ſpoliatio hoc caſu poteſt fundari ſuper
duplici cauſa. Prima, quia, ut dictum eſt, Eccleſia habetur
pro derelicta à Prælato abſente, ut dicunt gloſſæ præalleg.
Intellige poſt monitionem, aliàs ſecùs, etiamſi per decen-
nium abfuiſſet, ut per Butr. ſuprà in *c. prox. in 1 not.* Se-
cunda, ratione notorii, quia cùm crimen non reſidentiæ
notorium ſit, poteſt ſuperior illum ſpoliare abſqualia cita-
tione, vel ſententia privationis, quæ in notoriis non exigi-
tur, & ſecundùm eum ad hoc facit *c. Ex tua, infr. ad.* Quod 7
optimè probat hæc Decretalis, legendo, *per veſtra literas*, ut
habet communis litera. Sed alias legitur, *per noſtras*. Et
ſecundùm hanc lecturam videntur neceſſariæ literæ Papæ,
ut per Hoſt. & Joan. Andr. in *princ. in ver. Veſtras* & Petr.
de Anchar. *in princ.* Et formalis citatio, ut per gloſ. in *c. Ex
parte, in ver. Per decem annorum, ſuprà eod.* Primam tamen 8
opinionem tuetur Abb. *ſuprà in cap. prox. num. 4 in 3. notab.*
ubi etiam allegat Oldrad. *conſ.* 130. & Gaſpar. de Calder. ibi
dicentem, alias ſic fuiſſe in Curia determinatum. Addit
hic Innoc. *in ver. Eligatis*, quod quantumcumque ſub-
diti moneant Prælatum de redeundo, non tamen poſſunt
procedere ad eligendum ſibi ſuperiorem ſine auctoritate
illius, in cujus manibus poteſt renunciare, vel qui juriſ-
dictionem habet ſuper eum. Quod dictum ſequuntur
Abb. Antiq. Joan. Andr. Collectar. Butr. Anchar. Abbas,
& cæteri omnes.

Hodie verò contra Prælatos non reſidentes ſervanda eſt 9
forma à Concilio Tridentino præſcripta ſub Paulo III. in
cap. 1. ſeſſ. 6. Nam qui juſtis, & rationabilibus cauſis ceſſan-
tibus ab Eccleſia ſex menſibus continuis extra ſuam
diœceſim morando abfuerit, quartæ partis fructuum
unius anni fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus loci per ſupe-
riorem Eccleſiaſticum (id eſt, Metropolitanum reſpectu
Epiſcoporum Comprovincialium ex ſententia S. Congre-
gationis) applicandorum, pœnam ipſo jure incurrit. Quòd
ſi per alios ſex menſes in hujuſmodi abſentia perſeverave-
rit, aliam quartam partem fructuum ſimiliter applicandam
eo ipſo amittit. Creſcente verò contumacia, Metropo-
litanus ſuffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum
verò abſentem ſuffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens
ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ eo ipſo incurren-
da infra tres menſes per literas, ſeu nuncium Romano

Pontifici denunciare tenetur, qui in ipſos abſentes, prout cujuſque major, aut minor contumacia exegerit, animadvertere,& Eccleſiis ipſis de Paſtoribus utilioribus providere poterit. Præterea ex decreto *c.1. ſeſſ.23.* ſub Pio IV. in §. *Si quis Epiſcopus* abſens præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facit, nec tuta conſcientia, etiam alia declaratione non ſequuta, illos ſibi retinere poteſt, ſed tenetur aut ipſo ceſſante per ſuperiorem Eccleſiaſticum illos fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus loci erogare. Et paulò ſuperiùs in §. *Ne vero*, exprimuntur quatuor cauſæ, propter quas Paſtoribus abeſſe licet, nempè Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita obedientia,& evidens Eccleſiæ,vel Reipublicæ utilitas.

Sed objicies, in *d.c.1. ſeſſ.6.* innovantur antiqui Canones adverſus Paſtores non reſidentes, qui habentur 88. *diſt. per tot.* & paſſim 21.q.3. in Concilio Eliberino,*c.19.c. Pervenit, c. Si qui verò, c. Si quis Presbyter, c. Placuit, c. Si quis in Clero, 7.q.1.c.2.21.q.2.* Cur ergo alia illis pœna à Concilio præſcribitur? An uti poſſumus pœna Concilii, vel Canonum contra non reſidentes? Quòd ſi pœna à Concilio impoſita
10 utendum eſt, quorſum Antiqui Canones innovantur? At reſpondetur innovari Canones quoad culpam, videlicet ut Epiſcopi reſidere teneantur, & quoad pœnam privationis tituli, de qua à Concilio nihil ſtatuitur, ut declaratur paulò poſt in *d.§. Creſcente vero contumacia*; & ſic etiam quoad modum privationis. Quamobrem quòd ſpectat ad privationem tituli, & privationis modum, ſervandum erit quod ſtatuitur in hac Decretali, & in aliis Canonibus, & præſertim in *c. Ex tua, infr. eod.*

11 Noviſſimè ſuper reſidentia Epiſcoporum promulgata eſt Conſtitutio S. D. N. Urbani VIII. quæ incipit, *Sancta Synodus*, ſub die 12. Decemb. 1634. in qua Sanctitas ſua primò innovat decreta Concilii Tridentini Conſtitutiones Apoſtolicas,& Decreta Conſiſtorialia ſuper reſidentia Epiſcoporum; multæ enim Conſtitutiones ſuper hoc anteà prodierunt, ut Pii IV.& Pii V. Item multa Decreta Conſiſtorialia. Et in ſpecie Gregorius XIII. declaravit Decreta Concilii, & pœnas ejuſdem habere locum etiam in S. R. E. Cardinalibus. Et Clemens VIII. ſuo Decreto Conſiſtoriali addit pœnam inhabilitatis Epiſcoporum non reſidentium ad majores dignitates,& Eccleſias obtinendas.

Secundò, Sanctitas ſua jubet jam præfectos Cathedralibus,& majoribus Eccleſiis etiam S.R.E. Cardinales ſe itineri committere,& ad reſidentiam conferre infra unum menſem, ſi in urbe exiſtant; infra duos, ſi extra urbem in Italia; ſi extra Italiam infra quatuor computandos à die publicationis Bullæ. Nondum autem præfectos infra terminos ſuperiùs expreſſos computandos à die eorum promotionis. Indeque nec ſupradictos, nec alios jam reſidentes abſcedere abſque licentia per Breve, vel literas miſſivas ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, amiſſionis fructuum, & facultatum teſtandi ipſo jure incurrenda: necnon privationis à regimine & adminiſtratione Eccleſiarum, aliiſque pœnis arbitrio Sanctitatis ſuæ infligendis, Concilium Trid. in *d. c.1. verſ. Nam cùm Chriſtiana Charitas, ſeſſ.23.* decernit le-
12 gitimas abſentiæ cauſas à Romano Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo abſente ſuffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente, qui idem Metropolitani abſentiam probare debebit, in ſcriptis eſſe approbandas. Bulla verò Sanctiſſimi prohibet ne Epiſcopi jam reſidentes abſcedant abſque licentia per Breve, vel literas miſſivas. Ergo hac in parte videtur adempta facultas probandi cauſas abſentiæ, quæ ex Concilio competebat Metropolitano vel ſuffraganeo antiquiori. Et quidem optimo conſilio. Nam Epiſcopis prætextu cauſarum; de quibus in *§. ſeq.* non fuiſſet difficilè à Metropolitano, vel ſuffraganeo abſcedendi licentiam extorquere, &
13 lex eſſet ludibrio poſita. Hæc jam pridem fieri optaverat Turrecrem. in *c. Si vobis, 23.q.ult.* dicens: *Turpe eſſet, ut Epiſcopi ſe inſerant ad ſervitia Imperatoris, vel alterius Principis ſæcularis, & deſerant cauſam ſubditorum, & officia devotionis. Hoc non facerent, ſi mortem ſpiritualem timerent, & intelligerent ſe reddituros rationem de ovibus ſuis Deo Summo Iudici. Vtinam etiam de Curia Romana hoc in parte obſervaretur, in qua plures Epiſcopi conveniunt non devotionis gratia, ſed ambitionis ſpiritu propulſati, ut altiora quærant, aut beneficia addant beneficiis, aut honores honoribus, utque officia, & legationes quærant, quæ curæ animarum ſibi commiſſarum afferunt plurimum impedimenti. Vtinam Summi Pontifices conſiderarent, quanta negligentia circa animas committitur ex abſentia Prælatorum ab Eccleſiis ſuis.* Hactenus Turrecremata.

Quoad pœnas Pius IV. in Bulla, quæ incipit, *In ſuprema*, edita poſt Concilii publicationem ſimiliter præcipit Epiſcopis, ut in ſuis Eccleſiis perſonaliter reſideant ſub pœna privationis à regimine,& adminiſtratione Eccleſiarum ſuarum, ac aliis ſuo arbitrio imponendis pœnis, & bona decedentium extra reſidentiam decernit tamquam ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinere, etiamſi facultatem ſpecialem de illis teſtandi obtinuerint. Et pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ imponit in alia ejus Conſtitutione edita ante publicationem Concilii, quæ incipit, *De ſalute gregis*.

Tertiò, Sanctiſſimus declarat contrafacientes non excu- 14
ſari à pœnis prætextu ſervitii Imperatoris, aliorumque Principum, aut Regnorum, defenſionis litium; etiam Eccleſiarum, ineundi fœderis, aut alterius negotii etiam graviſſimi, & ſpeciali nota digni, diſtantiæ locorum brevitatis temporis exſpectandi licentiam ab Urbe, vel alterius cauſæ etiã publicæ, ac piæ,& utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiarum, vel perſonarum. Ex his verbis Conſtitutionis ſatis liquet non habere locum, quod dicit hìc gloſſ.1.& Hoſt. *in princ. in ver. Vltra quadriennium*, videlicet Epiſcopum non debere ultra annum abeſſe, niſi juſſio Imperialis eum detineat. Præſertim verò, quia nec de jure communi Epiſcopi ab Imperatore vocati ad comitatum, id eſt ad Curiam Imperialem ire debent, *c. Quo auſu, c. Si quis Epiſcopus, & c. Reprehenſibile, 23. q.8. c. Omne, 25.q.1. c. Quicumque militum, 12.q.2. & c. Cum parati, infrà de appellat.* etiam pacis procurandæ gratia, vel Re- 15
gi conſilium præbendi, aut eum orandi, niſi ab ipſo habeant
regalia, id eſt bona feudalia, *c. Si in morte, §. Ecce, 23.q.8.* & ita 16
intelligi debet textus in *c. Si vobis fratres, ead. cauſ. & quæſt.* ibi: *Niſi fortè hi qui à Religioſis Imperatoribus vel invitati, vel vocati fuerint.* Et in *c. Si Epiſcopus, 18. diſt.* ibi, *excepta præceptione regia.* Et in Authen. *Quomodo oporteat Epiſcopos, §. Illud alias eſt, §. Et etiam deffinimus, col.1.* ibi, *Niſi hoc per imperialem fiat iuſſionem.* Hæc enim jura vendicant ſibi locum tantummodò in Epiſcopis habentibus Regalia, prout conſtat ex *d.§. Ecce*: & intelligunt Hoſt.& alii in *d. cap. Cum parati, de appellat.* Archid. in *c. d. Si vobis fratres, in princ.* dicens, *Vocati ergo Epiſcopi ab Imperatore ad comitatum, ire debent ut hic.* Quòd verum eſt, cauſa pacis reformandæ, vel cauſa conſilii dandi, vel orandi ut dicit Gratian. *in §. præc.* Et hoc ita demum ſi regalia habuerint. Et in hac opinione, quam ponit ſecundo loco videtur ibi reſidere. Et idem dicunt ibi Bellam.& Turrecrem. Præterea text. in *d. c. Si Epiſcopus, 18. diſt.* debet intelligi quando aliter inſurgeret ſcãdalum niſi Epiſcopus pareret Regi. Et ita intelligit Hugo illum textum, *allegat. c. Salonitanæ, 63. diſt.* Vel intelligitur quando Rex eſſet Legatus Papæ, quia tunc propter legationem eſt major Archiepiſcopo. Et ſic ei potiùs, quàm Archiepiſcopo eſt parendum. Quos duos intellectus ad illum textum ſequitur etiam Jo. de Fan.& Alexan. de Nævo in *d. c. Cum parati, n.29. verſ. Secunda concluſio.*

Accedit, quòd etiamſi Epiſcopus habeat regalia à Princi- 17
pe; tamen ſi vocetur à Papa etiam poſt mandatum Regis, exemplo Petri, *Lucæ 5.* relictis omnibus, etiam regalibus, ſequatur Papam. Quæ ſunt verba formalia gloſſæ in *d. c. Cum parati, in ver. In legatione Regis.* Cui hac in parte ſubſcribunt ibidem Hoſt. *n.4.* Jo. Andr. *n.7.* Butr. *n.6. in fin.* Abb. *n.7.* Et eſt communis opinio, ut teſtatur Præpoſ. *n.20. in fin. verſ.*
Et prædictus articulus. Quinimò, ut dicit ibi Innoc. *Si Ar-* 18
chiepiſcopus vocat Epiſcopum, vel alium Prælatum ad Concilium, vel ad cauſam, & Rex ante, vel poſt vocavit eundem, licitè poteſt prætermittere mandatum Archiepiſcopi, & ire ad Regem, cui honor eſt deferendus per iura, quæ primò allegat gloſ. Quod intelligit Hoſt. *d.n.4. de Epiſcopo tenente Regalia.* Et ſequuntur alii proximè citati. Sed ſi Archiepiſcopus præceperit Epiſcopo, non obſtante præceptione Regia, debet obedire Archiepiſcopo, cùm ſit de ejus juriſdictione, & non Regis, & magis obediendum ſit ſpiritui, quàm carni, *c. Solitæ, de maior. & obed.* Papæ autem ſemper eſt obediendum nulla præceptione obſtante, tam ratione honoris quàm iuriſdictionis *c. Qui reſiſtit, 11. quæſt.3.* Et paulò poſt reſpectu Archiepiſcopi dicit conſiderandum eſſe an Epiſcopus affectaverit ſe vocari, à Rege, an non, ut in *c. Paſtoralis, §. fin. de off. deleg.* & an habeat regalia, necne. Ita Innoc. cujus dicta ſequuntur totidem verbis Hoſt. *eodem num.4.* Jo. And.& alii præalleg. Itaque Canoni-

ſtæ

Digitized by Google

ſtæ omnes videntur in hoc convenire, ut ſi Epiſcopus ha-
beat regalia à Rege vocatus ab ipſo, teneatur parere niſi
ſub præcepto obedientiæ fuerit vocatus à Metropolitano.
Papæ autem indiſtinctè ſit obediendum poſthabitis regali-
19 bus, & quacumque præceptione Regia. Si verò regalia
non habeat, non teneatur parere, quia cùm non ſit de illius
foro, præceptis ejus non obſtringitur. Unde Abb. in *d. cap.
Cum parati n.7.* not. poſt gloſ. quòd Clericus non obtinens
regalia, id eſt bona feudalia à Principe ſæculari, non debet
prætextu vocationis Principis reſiſtere mandato Superioris
ſui, quia Clericus quantùcumque ſimplex, maximè ſi eſt Sa-
cerdos, non ſubiicitur in aliquo iudici ſæculari, ut in *c. Cum
20 non ab homine, de iudic.* Imo dignitas Sacerdotalis excedit
omnem dignitatem ſæcularem, *c. Duo ſunt, 96. diſt.*
21 Quartò, Sanctitas ſua excipit cauſam intereſſentiæ in Sy-
nodis Provincialibus, vel Congregationibus, ſeu Aſſembleis
generalibus, quibus Eccleſiaſtici intereſſe ſolent ratione
muneris, aut Reipublicæ officii Eccleſiis adjuncti quamdiu
tamen actu duraverint. Hanc ipſam cauſam excepit Tri-
dentina Synodus in *d. c. 1. ſeſſ. 23.* ibi: *Niſi cum abſentia in-
ciderit propter aliquod munus, & Reipub. officium Epiſcopati-
bus adiunctum, cuius quoniam cauſæ ſunt notoriæ, & interdum
repentinæ, ne eas quidem ſignificari Metropolitano neceſſe erit.*
22 Quintò, declarat S.R.E. Cardinales priores in ordine ha-
bentes Epiſcopatus propè Urbem, etiamſi in illis, vel in Ur-
be in ſuis titulis reſiderint, non excuſari à reſidentia in Ca-
thedralibus, & majoribus Eccleſiis, quibus præfecti ſunt, nec
ex eò quòd Papa eos videat, & toleret, & ad functiones
etiam Pontificales & ſolemnes admittat.
23 Sextò, præcipit Auditori Cameræ, ut ſummariè procedat
adverſus non reſidentes uſque ad ſententiam diffinitivam
excluſivè, quam ſibi reſervat in Conſiſtorio. Hoc ipſum
ordinavit Pius IV. in motu proprio incipien. *Cùm tam Sa-
croſanctum.*
24 Septimò, Sanctitas ſua indulget ut exiſtentes ultra mon-
tes abeſſe poſſint ex cauſa viſitationis Liminum per ſeptem
menſes, & citra montes per quatuor, dummodò eo tempo-
re ad alios actus non divertant.
25 Porrò trimeſtre ſpatium, quo Epiſcopis æqua ex cauſa
ſingulis annis à ſuis Eccleſiis abeſſe licèt ex Decreto Conci-
lii Tridentini in *d. c. 1. ſeſſ. 23.* S. D. N. ut audivimus declara-
vit ſua Conſtitutione non ſuſtuliſſe.
26 Octavò, indulget Cardinalibus Præfectis Cathedralibus,
& aliis majoribus Eccleſiis, ut ex cauſa vacationis Sedis
Apoſtolicæ poſſint non ſolùm ad locum Conclavis accede-
re, dummodò à diœceſibus non diſcedant, niſi habita certa
notitia mortis Pontificis, ſed etiam in Urbe commorari
uſque ad peractam electionem, & per duos menſes poſt co-
ronationem Pontificis.
Nonò, ſtatuit ut nemo poſſit prædictam Conſtitutionem
interpretari, aut declarare præter Romanum Pontificem, &
adjicit clauſulas generales in forma ampliſſima.
Poſtremò declarat eos, qui pluribus Eccleſiis præſunt,
excuſari quidem à pœnis, dummodò reſideant in earum al-
tera, in qua tenentur de jure; non tamen propterea excuſari
Cardinales habentes aliquem ex ſex Epiſcopatibus propè
Urbem, quin teneantur reſidere in aliis, quibus Præfecti ſũt.
27 QUÆRO, an Epiſcopi temporibus præſcriptis in *cap. 1.
verſ. eoſdem interim admonet, ſeſſ. 23.* Concil. Trident. in Ca-
thedrali Eccleſia reſidere teneantur; an verò ſatis ſit ut in
diœceſi reſideant.
28 Hæc quæſtio habet duas inſpectiones. Prima eſt quoad
pœnas Epiſcoporum non reſidentium, An ſcilicet Epiſco-
pus, in diebus Adventus, Quadrageſimæ, & aliis à Concilio
præſcriptis ita apud Cathedralem Eccleſiam reſidere te-
neantur, ut ſi in diœceſi reſideat, incidat in pœnam amiſſio-
nis fructuum inflictam Decreto, *cap. 1. ſeſſ. 6.* & illos non fa-
ciat ſuos juxta *d. cap. 1. ſeſſ. 23.*
Secunda eſt, quoad ipſam obligationem ſimpliciter, & ab-
ſolutè, An ſcilicet Epiſcopus prædictis temporibus tenea-
tur ex præcepto in Cathedrali reſidere, quamvis ſi in diœceſi
reſideat, faciat fructus ſuos, neque illis privari debeat.
Quoad primam inſpectionem verius videtur Epiſcopum
in diœceſi quandocumque reſidentem in pœnas Concilii
non incidere: nam Decretum in *d. c. 1. ſeſſ. 6.* ad hoc ut Epi-
ſcopi incidant in pœnam privationis quartæ partis fructuũ,
requirit ut ſex menſibus continuis à ſuis Eccleſiis extra ſuã
29 diœceſim morando abfuerint. Unde ad ejuſmodi pœnam
ſatis non eſt ut abfuerint à ſuis Eccleſiis tantùm, niſi etiam
abfuerint extra diœceſim, cùm Concilium utrumque copu-
lativè requirat, ut ſub unica verborum ſtructura, *l. Si hære-
des, ff. de condict. inſtr.* Felin. in *c. Ex parte, n. 22. & ſeq. de re-
ſcript.* Quòd maximè procedit in pœnalibus, in quibus ſi
lex, vel ſtatutum ad pœnam incurrendam duo requirat co-
pulativè, nullatenus eſt locus pœnæ, niſi utrumque ſimul
concurrat, *l. Inter omnes, §. Rectè de furt.* Oldrad. *conſ. 291.
n. 5. verſ. Præterea,* & Signoroll. *conſ. 239. n. 5.*
Et confirmatur ponderando verba illa, *ſi quis*, quæ cùm 30
ſint adjuncta verbo temporis, *abfuerit*, conditionem impor-
tant, *l. Conditionem, ff. de condit. & demonſtrat.* Oldrad. *conſ.
242. n. 3. ver. Sed adhuc inſtatur.* Sicut, etiam importat ge- 31
rundium illud, *morando*, Bald. *conſ. 267. proponitur, n. 3. verſ.
Ioannes fecit*, juncto verſ. *Iſtæ quæſtio, n. 4. lib. 5.* Conditio au-
tem debet impleri in totum, nec ſufficit ut impleatur pro
parte, quia perinde eſt ac ſi non eſſet impleta, *l. qui duobus, &
l. Cum fundus, ff. de condit. & demonſtr.* Bald. *in l. 2. in fin. C. Si
adver. rem iud.* Conditio enim quoad implementum non
ſcinditur, ut inquit Angel. *conſ. 16. Teſtator in omnibus, n. 3.
verſ. Venio ad ſecundum.*
Hoc ipſum ante Concilii publicationem iiſdem ferè ver-
bis ſtatuit Pius IV. in Conſtitutione, quæ incipit, *De ſalute
Gregis*; ut patet ibi: *Epiſcopos ab Eccleſiis, & Diœceſibus
ſuis abſentes in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interdicti in-
greſſus Eccleſiæ pœna eo ipſo abſque alia declaratione incurren-
da diſtrictè præcipiendo monemus.* Loquitur ergo Pius IV. de
abſentibus copulativè ab Eccleſia, & Diœceſi, & his poſteà
pœnas imponit his verbis: *Si quis ſex menſibus continuis
extra ſuam diœceſim morando abfuerit.*
Sed & aliud Decretum Concilii in *d. c. 1. ſeſſ. 23.* hoc ipſũ 32
indicat, primò enim declarat *Epiſcopos teneri ad perſonalem
in ſua Eccleſia, vel Diœceſi reſidentiam.* Ac deinde: *Si quis*,
inquit, *contra huius decreti diſpoſitionem abfuerit, &c. pro ra-
ta temporis abſentia fructus ſuos non faciat.* Concilium ergo
obligat Epiſcopos ad reſidendum alternativè in civitate, vel
Diœceſi, & contravenientibus pœnam imponit. At non di-
citur contravenire diſpoſitioni alternativæ Epiſcopus, qui
alterutrum adimplet reſidendo in Diœceſi, *c. Inter cæteras*,
& ibi dixi in *primo notab. de reſcript. l. ille, aut ille, ff. de legat.
1.* gloſſ. in Clem. *Dudum, in ver. Vel quorum, de iudic.*
Et ſimiliter Pius IV. in alia Conſtitutione poſt Concilii
publicationem edita, quæ incipit, *In ſuprema*, dum ſupponit
ſpoliis Cameralibus bona Epiſcoporum decedentium, re-
ſtringit ſe ad decedentes extra diœceſim his verbis: *Bona
quæcumque ad Epiſcopos, qui extra prædictas Eccleſias, & diœ-
ceſes non reſidentes deceſſerunt, pertinentia, tamquam ſpolia ad
Cameram Apoſtolicam legitime pertineant.* Et in alia Con-
ſtitutione quæ incipit, *Cum tam ſacroſanctum*, edita contra
Prælatos non reſidentes, dum committit Auditori Cameræ,
ut contra eos procedat, loquitur itidem de non reſidentibus
in diœceſi, ibi: *contra Epiſcopos, & alios quoſcumque Præ-
latos in propriis diœceſibus non reſidentes de inobedientia pro-
pria uſque ad ſententiam excluſivè procedas, &c.*
Sive igitur Epiſcopi dictis anni temporibus teneantur in
Cathedrali reſidere, ſive non, de quo inferiùs dicetur in ſe-
cunda inſpectione; abſolutum tamen videtur eos non inci-
dere in pœnas non reſidentium, dummodò reſideant in Diœ-
ceſi. Et hæc interpretatio, uti magis conſona verbis Con-
cilii, & dictarum Conſtitutionum, & quæ etiam benignior
eſt in pœnalibus, videtur omninò amplectenda, *c. Statutum,
elect. in 6. cum ſuis concordant.*
Præſertim quia idem ſuadetur etiam exemplo Parocho- 33
rum, qui quamvis teneantur omnino reſidere in ædibus Pa-
rochialis Eccleſiæ, tamen ſi extra eas reſideant, dummodò
non extra limites Parochiæ, fructus ſuos faciunt, nec inci-
dunt in pœnas à Concilio Parochis non reſidentibus infli-
ctas, ut in caſu contingenti olim reſpondit S. Congregatio.
Quoad ſecundam inſpectionem, ideſt, quoad præceptum, 34
& obligationem Epiſcoporum ſupponendum eſt ante Con-
cilium Trident. Epiſcopos obſtrictos fuiſſe omni tempore
in ſua Cathedrali reſidere. Quòd conſtat ex Concilio Car-
thaginenſi V. *cap. 5.* his verbis: *Placuit ut nemini ſit facul-
tas, relicta principali Cathedra ad aliquam Eccleſiam in diœ-
ceſi conſtitutam ſe conferre*: ut refertur in Can. *Placuit, 7.
q. 1.* ubi gloſ. *in ver. In diœceſi*, dicit hoc adeò verum, ut non
liceat Epiſcopo ad diœceſim divertere, niſi ex cauſa viſita-
tionis.
Idemque patet ex Concilio Aurelianenſi *c. 33.* relato in
can. Epiſcopus de conſecr. diſt. 3. in hæc verba: *Epiſcopus ſi in-*

ſirmitate non fuerit impeditus, Eccleſiæ, cui proximus fuerit, die Dominico deeſſe non debet. Unde infert gloſſ. Epiſcopum Dominicis diebus in Epiſcopali Eccleſia Divinis Officiis intereſſe debere, in qua Sacerdotali more reſidere præcipitur. Et Gregor. *lib. 5. Epiſt. 23. Pervenit*, inquit, *ad nos Primerium Amalphitanæ Civitatis Epiſcopum in Eccleſia ſua reſidere non eſſe contentum, ſed foris per diverſa loca vagari. Idcirco hac tibi authoritate præcipimus, ut ſupradicto Epiſcopo interminari non deſinas, quatenus hoc de cætero facere nō præſumat, ſed in Eccleſia ſua Sacerdotali more reſideat*. Quòd refertur in *can. Pervenit, 7. q. 1.* ubi Præpoſ. *n. 1.* notat reſidentiam eſſe faciendam in loco ſecundùm conditionem perſonæ, quia Epiſcopus per villas vagari non debet, ſed in civitate commorari.

Atque hoc ſuppoſito ad dubium videtur reſpondendum, temporibus à Concilio præſcriptis Epiſcopum teneri omninò apud ſuam Eccleſiam reſidere, niſi munia Epiſcopalia in Diœceſi eum aliò vocent: nam etſi decretum Concilii Trid. *d. c. 1. ſeſſ. 23.* declaraverit *Epiſcopos obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia, vel Diœceſi reſidentiam*: tamen per hæc verba non eſt cenſendum funditus ſuſtuliſſe antiquam Epiſcoporū obligationem, ut in ſimili legitur in *cap. Eccleſia veſtra, il 2. verſ. Neque enim credendum eſt, ſuprà de elect.* cùm præſertim ibi inhæreat decreto *c. 1. ſeſſ. 6.* quo innovantur antiqui Canones adverſus non reſidentes promulgati, ſed tantùm moderatum fuiſſe rigorem ſacrorum Canonum. Nam illa verba per dictionem alternativam *in ſua Eccleſia, vel Diœceſi*, indicant potiùs ordinem, quàm electionem, gloſſ. in *c. pe-
35 nult. in ver. vel in Parochiali, de ſepult.* Quemadmodum in terminis aliorum Decretorum Concilii ſæpiùs cenſuit Sac. Congregatio. Et in ſpecie in Decreto *c. 16. ſeſſ. 24.* quo jubetur ſede vacante eligi Vicarius, qui in jure Canonico ſit Doctor, vel aliàs quantum fieri poterit idoneus: cenſuit dictionem alternativam, *vel*, eſſe ibi ordinis, non electionis, juxta
36 doctrinam Gemin. *in c. Licèt in fin. de ſepult. in 6.* Ideòque electionem factam de Sacerdote non Doctore, quamvis alioquin idoneo, omiſſis Doctoribus, eſſe nullam. Et ſimiliter dum in *c. 13. ſeſſ. 22.* diſtributiones abſentium jubentur applicari fabricæ Eccleſiæ, vel alteri pio loco: S. Congregatio reſpondit alternativam, *vel*, non eſſe electionis, ſed ordinis: Ideòque applicationem primo loco faciendam eſſe fabricæ Eccleſiæ, ſi indigeat; ſin minus eſſe arbitrio Ordinarii illas alteri pio loco applicare. Eodem igitur modo dum Concilium declarat Epiſcopos obligari ad perſonalem in Eccleſia, vel Diœceſi reſidentiam; hæc alternativa non eſt cenſenda importare electionem; ita ut arbitrium ſit Epiſcopo hìc, vel alibi reſidere; ſed potiùs ordinem, ita ut primo, & principaliter reſidendum ſit in Cathedrali Eccleſia, idque tempore Adventus, Quadrageſimæ, & aliis ſolemnitatibus, in quibus major, & præcipua eſt reſidentiæ obligatio, ut eſt textus in *c. Si quis in Clero, 7. q. 1.* Deinde verò, id eſt aliis temporibus, ſatisfieri poſſit ejuſmodi obligationi, etiam reſidendo in Diœceſi.

Quæ interpretatio videtur primò amplectenda, quia per eam minus receditur à diſpoſitione veterum Conciliorum, & Canonum ad *c. Cum expediat, de elect. in 6. & l. Si quando, C. de inoff. teſtam. cum ſuis concordant.* Deinde quia hòc modo ceſſat abſurdum illud, quòd alias ſequeretur ſi Epiſcopi poſſent præcepto reſidentiæ ſatisfacere abſque eò quòd unquam Eccleſiam Cathedralem, & ſponſam ſuam inviſerent. Denique quia cum præcepto divino mandatum ſit omnibus Epiſcopis oves ſuas agnoſcere, verbique divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum operum omnium exemplo paſcere, & in cætera munia paſtoralia incumbere, ut habetur *in d. cap. 1.* non apparet quomodo hæc omnia impleri poſſint ab Epiſcopo, qui ad villas, & pagos divertit, nec unquam reſidet apud Eccleſiam ſuam Cathedralem, ullaſque ibi functiones Epiſcopales exercet, nec præſens agnoſcit oves, quarum pars major ut plurimum illic commoratur.

Quòd ſatis indicant verba *d. cap. 1.* Nam dum hortantur Epiſcopos ut certis temporibus ſuam Cathedralem Eccleſiā non deſerant, eam rationem afferunt, nempè quia illis diebus refici maximè, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia
37 oves debent. Si ergo oves Cathedralis Eccleſiæ dictis temporibus debent maximè refici, & Paſtoris præſentia gaudere: Ergo etiam viceverſa Paſtor debet eas reficere, & permittere ut ejus præſentia oves gaudeant. Idque dicendum eſt in præcepto eſſe, cum verbum, *debet*, regulariter neceſſitatem importet, ut notatur in *l. Sæpè, ff. de offic. Præſid.*

Neque his obſtat, quòd illic Concilium utatur verbis hortatoriis, dum ait: *Eoſdem interim admonet, & in Domino hortatur, ne per illius temporis ſpatium Adventus, Quadrageſimæ, &c. ipſi ab Eccleſia ſua Cathedrali ullo pacto abſint*. Quæ quidem verba cùm non præceptum, ſed conſilium importent; obligationem non inducunt, *cap. quod præcipitur, 14. q. 1. & 4. diſtinct. §. fin.* Dec. *in cap. Nam concupiſcentiam, num. 20. de Conſtitut.*

Nam reſpondetur primò verba hortatoria impropriari 38
quando ſubjecta materia eſt de præcepto, ut hoc caſu textus eſt in *c. Rogo*, atque ibi gloſ. *11. q. 3. & in c. 1. in ver. Hortamur*, ubi gloſſ. exponit, id eſt præcipimus, *de teſtam.* Ad idem gloſſ. in Clem. 1. *in ver. Hortamur, de teſtib.* & Abbas in *d. c. Nam concupiſcentiam, n. 3. de Conſtitut.* vel certè, ut ait ibi Dec. *n. 21.* verba hortatoria tunc non impropriantur, quia non eſt inconveniens aliquem hortari ad illud, quod facere tenetur, *c. Pervenit, 84. diſt.* Et ideò verbum, *rogo*, & verbum *hortamur*, in locis præallegatis propriè intelliguntur, & non inducunt præceptum, ſed per alia jura materia præcepti eſſe dicitur, ut ibi per eum.

Deinde reſpondetur ejuſmodi verba hortatoria in decreto Concilii eſſe conjuncta cùm verbis obligationem importantibus, ut ſuperiùs dictum eſt; unde tantùm abeſt, ut per hanc admonitionem ſublata cenſeatur antiqua obligatio, ut potiùs ex ea videatur renovata. Nam Concilium hortatur Epiſcopos ut reſideant in Cathedrali in illis diebus, in quibus maximè oves refici, & gaudere Paſtoris præſentia debent, quòd perinde eſt ac ſi illos adhortatum fuiſſet ut dictis diebus ſuam implerent obligationem apud Cathedralem Eccleſiam reſidendi. Præſertim quia hoc ipſum fecerat ibidem paulò ante his verbis. *Sacroſancta Synodus eos* (id eſt Epiſcopos) *admonet, & hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis in iudicio, & veritate paſcant, & regant*. Ecce igitur quemadmodum adhortationem à præcepto, & obligatione Concilium non ſejunxit. Quod & Pius IV. fecit in præalleg. Conſtitutione. *De ſalute gregis*; ibi: *Epiſcopos ab Eccleſiis, & Diœceſibus ſuis abſentes præcipiendo monemus*.

Ac præterea obſervandum eſt verba illa Concilii *eoſdem interim admonet*, fortè non limitare regulam, quam priùs Concilium conſtituerat declarando Epiſcopos teneri ad perſonalem in civitate, vel diœceſi reſidentiam; ſed potiùs ſublimitare limitationem, per quam ſuperiùs immediatè declarat licere Epiſcopis per duos, aut tres menſes quotannis ab Eccleſia abeſſe: tria enim ibi facit S. Synodus. Primò declarat obligationem reſidendi in civitate, vel diœceſi. Secundò, indulget Epiſcopis, ut ſingulis annis duos, vel ad ſummum tres menſes abeſſe poſſint. Tertiò, hortatur Epiſco- 39
pos, ut non tamen abſint temporibus Adventus, Quadrageſimæ, & aliis ibi præſcriptis. Quòd perinde eſt ac ſi dixiſſet: Etſi Epiſcopi poſſint quotannis per tres menſes abeſſe; illos tamen hortamur, ut hac indulgentia minimè utantur illis diebus in quibus maximè refici, & gaudere Paſtoris præſentia oves debent. Et hoc modo quamvis illa verba eſſent Concilii tantùm, non tamen ſequeretur quin circumſcripta trium menſium indulgentia. Epiſcopi aliàs non tenerentur in dictis diebus apud ſuam Cathedralem reſidere. Prior tamen intellectus magis congruit verbis Concilii, quia in eodem verſ. *Eoſdem interim admonet*, non agitur de abſentia à Diœceſi, ſed à Cathedrali Eccleſia tantùm, ut patet ibi: *Ab Eccleſia ſua Cathedrali*. Et clariùs ibi: *Niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi, &c.* Et conſequenter non limitatur indulgentia, qua Epiſcopis abeſſe licèt tribus menſibus extra diœceſim, ad *l. Nam quod liquidè, §. fin. ff. de penu. leg.*

Itaque ad dubium videtur reſpondendum Epiſcopos temporibus à Tridentino Concilio præſcriptis teneri quidem apud ſuam Cathedralem Eccleſiam reſidere, ita ut aliter ſuæ obligationi non ſatisfaciant, niſi munia Epiſcopalia in ſua Diœceſi eos aliò vocent. Cæterùm non incidere in pœnas à Sancta Synodo Epiſcopis non reſidentibus inflictas, dummodò in diœceſi reſideant. Et hanc ſententiam probavit S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres.

In S. Congregatione ſuper reſidentia Epiſcoporum habi- 40
ta in Quirinali die 17. Julii 1657. cui interfuerunt Eminentiſſimi Cardinales Ginettus, Meltius, & Paulucius; necnon R. P. D. Farneſius, Alterius, Gualterius, Ugulinus, De Vecchiis Secretarius, & ego, propoſita fuerunt ex ordine Sanctiſſimi infraſcripta dubia, videlicet.

Cùm

Cùm S. Concilium Trident. *cap. 1. ſeſſ. 23. de reformat.* permittat Epiſcopis, ut ſingulis annis, dummodò æqua ex cauſa, & abſque ullo Gregis detrimento fiat, abeſſe poſſint à ſua diœceſi per duos, aut ad ſummum tres menſes: Quæritur

Primò, An Epiſcopus poſſit jungere trimeſtrem abſentiam unius anni, cùm abſentia trimeſtri ſequentis anni, adeò ut licitè abeſſe valeat à ſua Eccleſia per menſes Octobris, Novembris, & Decemb. anni v. g. 1657. & continuare abſentiam per menſes Januarii Februarii, & Martii anni 1658.
41 Secundò, An Epiſcopus in caſibus, in quibus rationabilem cauſam habet non reſidendi, debeat uti menſibus per Sac. Concilium conceſſis, & non niſi ipſis conſumptis, quatenus abſentiæ cauſa duret, licentiam petere non reſidendi: An verò primò licentiam petere, & ad alios uſus reſervare bimeſtre, aut trimeſtre tempus à Concilio conceſſum.

42 Per Bullam ſan. mem. Urbani VIII. ſuper reſidentia Epiſcoporũ, incipien. *Sancta Synodus*, 27. aliàs 137. permittitur, ut Epiſcopi ad effectum viſitandi ſtatutis terminis ſacra Beatorum Apoſtolorum limina, abeſſe poſſint à ſuis Eccleſiis per certum tempus, videlicet citra montes, vel mare exiſtentes per quatuor menſes, alii verò, &c. hinc

Tertiò quæritur, an Epiſcopus viſitans ſacra Limina in fine unius termini, v. g. in fine unius triennii poſſit immediatè in principio ſequentis triennii iterum viſitare, ac proinde viſitationum titulo abeſſe à ſua Eccleſia per octo continuos menſes.

4 Quartò quæritur, an Epiſcopo, qui anteà per multum temporis, v. g. per decem continuos annos in ſua Eccleſia reſederit, & vel ab ipſa vacatione per S. Concilium ex rationabili cauſa ſingulis annis permiſſa ſemper ſe abſtinuit, poſſit aliquando concedi facultas non reſidendi per aliquod tempus, licèt non abſit ulla cauſa ex approbatis ab eodem S. Concilio Tridentino.

44 Ad primum Sac. Congregatio reſpondit, non poſſe, tum quia ejuſmodi ſemeſtris abſentia complectitur illius temporis ſpatium Dominici Adventus, & Quadrageſimæ, quo ne à ſua quidem Cathedrali, ne dum à Diœceſi Epiſcopo abeſſe licet, ut in Concilio Trident. *d. c. 1. verſ. Eoſdem interim admonet, ſeſſ. 23.* & fuſiùs dictum eſt *ſupra à n. 34. uſque ad n. 40.* Tum quia in eo, qui abeſt ſex menſibus continuis, non verificatur illud verbum *aliquantiſper*, quo utitur Concilium in *d. c. 1.* dum ait: *Quoniam autem qui aliquantiſper tantum abſunt ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe*, cùm Concilium illud reſtringat ad duos, vel ad ſummum tres menſes, & antiqui Canones ad unum, ut in *cap. Præſentium, 7. q. 1.* vel ad duos, ut in *cap. Si quis in Clero ead.*
45 *cauſ. & qu.* Et quatenus verificaretur verbum *aliquantiſper*, non tamen verificantur ſequentia, videlicet, *quia ſtatim reverſuri ſunt*, nam qui abeſt per ſemeſtre tempus, utique non ſtatim eſt reverſurus, cùm dictio *ſtatim*, regulariter ſignificet modicum temporis intervallum, ut eſt textus in *l. Cum quidam, ff. de legat. 2. & in l. Si finito, §. Non autem ſtatim, ff. de damno infect.* & notat Tiraquel. in *l. Si unquam in ver. revertatur, num. 120. C. de revoc. donat.* & aliquando importat intervallum unius menſis, ut notatur in *l. Divortio facto*, aliàs eſt *l. fructus 7. §. Papinianus*, in gloſſ. *in ver. Statim, ff. ſol. matr.* Tum quia abſentia Epiſcoporum per ſex continuos menſes à Concilio non reputatur brevis, ut patet *ſeſſ. 6. c. 1.* ibi: *Si quis ſex menſibus continuis extra ſuam diœceſim morando abſuerit, quartæ partis fructuum unius anni pœnam ipſo iure incurrat.* Tum denique quia magis relaxari poteſt nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, majuſque detrimentum in ſpiritualibus, & temporalibus poteſt pati Eccleſia, & pravi abuſus, & corruptelæ in Clero, & populo faciliùs introduci, & difficiliùs eradicari, ſi trimeſtre tempus abſentiæ unius anni conjungatur cùm trimeſtri alterius anni, quam ſi trimeſtria ſint interpolata. Ob quam rationem eùm in *c. In ſingulis, de ſtatu Monach.* ſtatutum ſit ut Capitula Provincialia Religioſorum fiant de triennio in triennium, Jo. Andr. ibi *in princ.* dicit non ſufficere in fine primi triennii facere unum Capitulum, & ſtatim in principio ſecundi triennii facere aliud, quia id potiùs eſſet facere Capitulum de ſexto in ſextum annum, quam de triennio in triennium, & multò tempore poſſet ſic retardari Ordinis reformatio, ut ſcripſi plenius in *c. Ego N. num. 51. de iureiur.* Unde trimeſtre tempus quod interpolatè, & per ſe ſumptum à Concilio reputatur breve, & cadit ſub permiſſione, quia brevi reverſus nec divertiſſe videtur *l. 3. in fin. ff. de divort.* ſi poſteà jungatur cum alio trimeſtri, æſtimatur eſſe longum, & cadit ſub prohibitione, ut de diverſis donationibus ſimul junctis notat Hoſtien. in *cap. Apoſtolica, de donationib. & de unionibus*, quæ quamvis ſingulæ per ſe non gravent; tamen ſimul omnes conſideratæ gravant; & ideò omnes ſunt revocandæ. Decidit Oldradus *conſ. 262. In quæſtione num. 2.* & de pluribus furtis rei modicæ docet S. Thomas in 2. 2. *quæſt. 66. art. 6. ad 3.* Silveſtr. *in ver. Furtum, num. 4.* Confert textus in *l. Si libertus, §. Si quis plures, ff. de iurepatr.* & arg. *l. Necnon, §. Si quis ſæpius, ff. ex quibus cauſ. maior.*

Ad ſecundùm S. Congregatio conſultius putavit nihil ge- 46
neraliter reſpondere, ſed ubi caſus particulares acciderint, maturius deliberare.

Ad tertium reſpondit Epiſcopum, qui Beatorum Apoſto- 47
lorum limina viſitavit v. g. in fine unius triennii, nequaquam poſſe immediatè in principio ſequentis triennii iterùm viſitare, ac proinde nec viſitationis titulo per octo continuos menſes à ſua Eccleſia abeſſe. Rationes hujus tertiæ reſolutionis habentur in *d. cap. Ego N. num. 50.* ubi plenè videas, *de iureiuran.*

Ad quartum reſpondit, non poſſe. Quam Congregatio- 48
nis ſententiam S.D.N. ad ſe relatam in omnibus approbavit.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Idem Innocentius III. Archiepiſcopo Panormitano.

CAPUT XI.

EX tuæ devotionis: & infrà. In Eccleſiis eorum, qui ſe fraudulenter abſentant, nec ad ipſos valet citatio pervenire, trinæ citationis edictum facias publicari: & ſi nec ſic curaverint obedire, & ultra ſex menſes ſuas deſeruerint Eccleſias, [juxta ſanctiones Canonicas] eis debent meritò ſpoliari.

Contra eos etiam procedatur, ut ipſos per ſuſpenſionis & excommunicationis ſententiam, ad tuam obedientiam venire compellas. Quòd ſi nec ſic eorum malitia poterit emolliri, eos B. tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis Apoſtolicæ ſedis Legatus à ſpiritualium adminiſtratione removeat: & quibus præſunt Eccleſiis, de perſonis idoneis faciat provideri. Sed in eos degradationis ſententiam non promulget, ut cum eis miſericorditer (ſi expediat) faciliùs agi poſſit.

SUMMARIUM.

1 *Beneficiatus abſent, ſi ignoretur ubi ſit, tribus edictis citatus, & infra ſex menſes non reverſus, beneficio privabitur.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 31. & ſeq.
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

2 *Intellectus huius cap. in §.* Contra eos, *& num. 18.*

3 *Citatio per edictum contra Clericum abſentem affigi debet valvis Eccleſiæ ſuæ.*

4 *Beneficiatus numquam citari debet per edictum ut redeat ad reſidentiam, ſi perſonaliter citari poſſit, & num. 9.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 31. 35. & 36.

5 *Citatio contra beneficiatum abſentem fieri poteſt etiam extra Provinciam, ſed ad id iudex non tenetur.*

6 *Citatio per edictum ubi requiritur trina, non ſufficit unica licet peremptoria.*

7 *Et an ſufficiat unica peremptoria de pœnam incurrendam, ſi fuerit perſonaliter exequuta, & n.10.*

8 *Citatio trina, & unica peremptoria cum competentibus intervallis regulariter æquiparantur.*

9 *Beneficiatus abſens perſonaliter citatus, niſi redeat infra terminum ſibi præfixum beneficio ſpoliari poteſt, etiam non expectatis ſex menſibus.*

10 *Monitio trina perſonalis cur requiratur ut Clerici carnifices, ſeu tabernarii perdant privilegium fori.*

11 *Beneficiatus abſens quamdiu ſit expectandus, ut beneficio privari poſſit.*

12 *Citationis edicta ſex menſium ſpatio præſumuntur deduci ad notitiam citati.*

13 *Beneficium Clerici, qui tribus edictis citatus infra ſex menſes non revertitur ad reſidentiam, confertur quaſi vacans ſine alia ſententia privationis.*

14 *Canonici, & alii Beneficiati in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, ex capite non reſidentiæ privari non poſſunt titulo, niſi poſt lapſum trium annorum, & n.35.*

15 *Canonicus abſens ultra tres menſes primo anno privari debet dimidia parte fructuum ad ratam menſium, quibus abfuit, ſi non integer eſt annus.*
Secundo omnibus fructibus.

16 *Archiepiſcopus poteſt procedere contra Epiſcopos deſerentes Eccleſias ſuas excommunicando, & ſuſpendendo, non autem removendo eos ab Epiſcopatu, vel adminiſtratione.*

17 *Depoſitio Epiſcoporum iure divino eſt Papæ reſervata.*

18 *Epiſcopi arbitrium eſt procedere contra Parochos non reſidentes vel cenſuris, vel ſequeſtratione, & ſubtractione fructuum, vel privatione Parochialis, & n.20. verſ.* Poſtremò.

19 *Forma procedendi adverſus Parochos non reſidentes à iure communi præſcripta an immutata fuerit Decretis Concilii Tridentini, & n.ſeq. uſque ad n.35.*

20 *Statutum ad pœnam trahi non debet ad gratiam.*

21 *Qualitas appoſita circa aliquas perſonas primo nominatas non cenſetur repetita quoad aliàs perſonas poſteà nominatas, etiam in eadem ratione.*

21 *Dictio* idem, *quandoque importat identitatem in genere, & diverſitatem quoad ſpecificas qualitates.*

23 *Clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia in eodem cap. ſed non in Capitulis ſeparatis.*

24 *Epiſcopus quoties in pœnam non reſidentiæ vult Parochis ſubtrahere partes fructuum, quos fecerunt ſuos, quoad intervalla, & quotas, ſervare debet præſcriptum Concilii*, cap. 1. ſeſſ. 6.

25 *Secus in executione facienda ſuper fructibus, quos pro rata temporis abſentia ſuos non fecerunt.*

26 *Concilium Tridentinum* c. 1. §. Eadem, ſeſſ. 23. *expenditur.*

27 *Lex innovata ineſt legi innovanti.*
Verba legis clara non admittunt interpretationem, nec voluntatis conjecturam.

28 *Forma procedendi contra Parochos non reſidentes à iure præſcripta in quibus immutata fuerit à Concilio Tridentino, & n.ſeq. uſque in finem.*

29 *Parochi non reſidentes à Concilio Tridentino quibus pœnis ſubiiciantur.*

30 *Sententia privationis beneficii contra Parochum non reſidentem eſt nulla, ſi in ultima monitione Epiſcopus comminatus fuerit privationem fructuum, non autem tituli.*

31 *Parochus abſens etiamſi ignoretur ubi ſit, ex Concilio Trident. citari poteſt per edictum, etiam unicum, & non ſolemniter publicatum, & n. ſeqq.*

34 *Et lapſo termino eidem præfixo privari poteſt Parochiali, etiam non expectatis ſex menſibus.*

35 *Canonici non reſidentes poſt lapſum trium annorum qua forma ſint privandi Canonicatu.*

36 *Forma huius Capituli ad unguem ſervari debet tantum in obtinentibus beneficia perſonalem reſidentiam requirentia extra Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias.*

E*X tua*. Si neſcitur ubi ſit Clericus abſens, tribus pu- 1
blicis edictis citabitur apud Eccleſiam ſuam; at ſi po-
ſtea expectatus per ſex menſes non redeat, ea privabitur.
Hoc dicit primo. Deinde ponit practicam procedendi con-
tra Prælatos non reſidentes. Atque ita ſunt duæ partes prin-
cipales. Nam primò, ponit practicam procedendi contra 2
Clericos. Secundò, ponit practicam procedendi contra
Prælatos. Secunda ibi, *contra eos*, ſcilicet Prælatos. Unde
ſecundum Hoſtienſ. *n.7. in ver. Eos*. & Jo. Andr. *n.6. in eod.
ver.* Melius dixiſſet, *alios*, ſcilicet Epiſcopos, nam uſque huc
loquutus eſt de inferioribus, hìc incipit loqui de Epiſcopis.
Et hunc intellectum ſequitur gloſſa *in ver. Ut ipſos*, &
communiter Doctores teſte Jo. de Imola *poſt princ. verſ. Sed
prima lectura communiter tenetur*. Imò Innoc. *ſuprà in proœ-
mio*, ubi literam hujus Decretalis ex regiſtro corrigit, & in
aliquibus ſupplet, teſtatur veram literam eſſe, *Contra alios*,
ut hìc referunt Butr. *n.1. in fine*, & Imol. *poſt princ. verſ. Et
facit quod notat Innocentius*.
Nota primò, quoties Clericus abſens per edictum citari 3
debet, citationem eſſe affigendam valvis Eccleſiæ ſuæ, ut
probat hæc litera ibi, *in eorum Eccleſiis*, & notant Cardin. *in
princ.* & Abb. *n.1.* Nam contra latitantem ſufficit procedere
ex edicto ad Eccleſiam, vel domum ſuam, *c. Cauſam, & c. fin.
de dolo, & contumac.* ſecundùm Hoſt. *hic n.6. in ver. Publicari*,
Card. *n.1. in prima oppoſitione*, & Anchar. *in 1. notab.* Rota *in
Terdonen. Præpoſituræ, 17. Martij* 1600. coram Decano, rela-
ta à Joanne Garz. *in tract. de benef. part. 3. cap. 2. n.157.*
Secundò nota ibi, *nec ad eos valeat citatio pervenire*. 4
Clericum utcumque ex injuſta cauſa abſentem ab Eccleſia
ſua, numquam eſſe citandum per edictum, ſi intra Provin-
ciam ſui copiam faciat, & citari poſſit perſonaliter, ut per
Hoſt. *d. num. 6.* Cardin. *n.2. verſ. Ex quibus*, Anchar. *n.1. in 2.
notab.* & Abb. *num. 3. in 3. notab.* Dixi *intra Provinciam*; quia 5
ſi Clericus extra Provinciam abeſſet, intimari quidem poſ-
ſit, & fortè etiam citari per *cap. Romana, §. Contrahentes, de
foro compet. lib.6.* & dixi poſt Collectar. in *cap. fin. eodem tit.*
Sed tamen ad hoc judex forſan non tenetur, ſecundùm Ho-
ſtienſ. *num.6. in ver. Pervenire*, Joan. Andr. *num.2. in ver.
Valet*, & Anchar. *num.1.* De hoc notatur in *cap. Dilectus, ſu-
prà de Procurat.* An autem hoc procedat poſt Concilium
Tridentinum, dicam *infra n.31. 35. & 36.*
Tertiò nota ibi, *Trina citationis*, Rectorem Eccleſiæ ab- 6
ſentem, ſi ignoretur ubi ſit, eſſe citandum tribus edictis ut
redeat ad reſidentiam. Quo fit ut non ſufficiat unicum pe-
remptorium pro omnibus, quia hujuſmodi citationes per
edictum difficilè tranſeunt in notitiam citati, & faciliùs eſt
ut innoteſcant ſi ter publicè fiant, quàm ſi ſemel, licèt pe-
remptoriè. Fortè enim amicus citati intererit in ſecunda,
vel tertia, qui non interfuit in prima, & poterit hoc citato
denunciare. Et ita firmat hìc Jo. Andr. *n.4. in ver. Trina*, &
fuſiùs *in addit. ad Speculat. ſuper hac rubrica in 3. q.* ubi refert
ſe ita conſuluiſſe in quodam Clerico, qui unica citatione pe-
remptoriè citatus, beneficio privatus fuit, quia non venit;
Reſpondit enim privationem eſſe nullam, ob non ſervatam
formam hìc præſcriptam: & ſequuntur hìc Anton. de Butr.
n.3. Anchar. *n.2. in 3. notab.* Imola *num.3. verſ. Et adverte, &
num.4.* & Abb. *in 4. notab.*
Quinimò ubi ad pœnam incurrendam lex requirit tri- 7
nam citationem, non ſufficit una peremptoria, licèt per-
ſonalis, ut ſentit gloſſa in Clem. 1. *in ver. Tertio, de vita, &
honeſt. Cleric.* quam ſequitur Imola, & ſingularem reputat
Abb. *ubi ſup.* Ad quod Gulielm. de Monte Laud. dicit eſſe
textum apertū in *c.1. in tit. de Milite vaſſallo, qui contumax
eſt, in uſib. feudor.* Quòd nota ad limitationem, *l. Contuma- 8
cia, verſ. Contumax eſt, ff. de re iudic. & c. de illicita, verſ. Qui-
cumque tribus auctoritatibus, 24. q. 3.* Nam regulariter æquipa-
rantur trinæ citationes, & unica peremptoria cùm compe-
tentibus intervallis, ut in juribus præallegatis, & in *c. Conſti-
tutionem, de ſent. excom. lib.6.*
Hæc procedunt in Clericis latitantibus, de quibus igno- 9
ratur ubi ſint, vel ad quos non valet citatio pervenire. Hi
enim, ut dixi ſuprà *in 2. notab.* citari debent tribus edictis,
id eſt ſolemniter propoſitis, & publicatis, ut innuit litera in
ver. Facias publicari; aliàs enim contra abſentes ex edicto
procedi non poſſet, & ita procedit textus *in d. l. 1. §. Item
cum ex edicto, ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind.* quia ibi edictum
non fuit ſolemniter poſitum, ut poſt gloſſ. 1. & Innoc. decla-
rat hìc Hoſt. *n.6. in ver. Edictum, et in ver. Publicari*, & ſequū-
tur DD. de quo tamen vide hìc per Imolam *nu.4. verſ. Circa
pri-*

primum. Hæc inquam procedunt in Clerico, qui neſcitur ubi ſit, vel ita longè diſtat, ut commodè perſonaliter citari non poſſit, & de eo loquitur hæc Decretalis. Inducuntur
9 enim contra eum hæc duo ſpecialia; ut citatio ſit trina, & abſens poſteà expectetur per ſex menſes, ut ſic ſuppleatur defectus citationis perſonalis. At verò ſi ſciatur ubi ſit Clericus beneficiatus, & commodè citari poſſit, tunc non requiritur trinum edictum, ſed debet perſonaliter citari, & ſufficit unica citatio, ſi fuerit perſonaliter executa. Imò ſufficit ſimplex requiſitio, ſeu monitio, vel revocatio cùm competenti termino ad redeundum, quo elapſo etiam non expectatis ſex menſibus, Eccleſia ſpoliari poterit, cùm videatur illam habere pro derelicta, textus eſt in *c. Ex parte*, & ibi dixi *ſupra eod.* Et ita diſtinguit, & declarat gloſſa communiter approbata in *d. cap. Quoniam frequenter*, *§. Porro, in ver. Canonibus, ſupra, ut lite non conteſt.* & Abb. *hic n. 10. in 3. oppoſit. & n. 13. verſ. Conclude ergo*, Jo. de Selva *in tract. de benef. part. 4. q. 4. & ſeq.* & reſolvit Rota apud Cardin. Mantic. *deciſ. 67. n. 5.* quam deciſionem poſtea ſecuta eſt eadem Rot. *in Terdonen. Præpoſituræ ſupra cit. in primo notab.*

10 Non obſtat gloſſa prææallegata in Clem. 1. *in ver. Tertio, de vita, & honeſtate Cleric.* quæ dicit ad pœnam incurrendam non ſufficere unicam citationem etiam perſonalem, & peremptoriam, prout eam allegat Abb. *hic in 4. notab.* Quoniam textus in d. Clem. loquitur de Clericis officium carnificum, & tabernariorum publicè, & perſonaliter exercentibus, & ſic de his qui non latitant, ſed perſonaliter citari poſſunt. Et tamen jubet eos nominatim, & tertio moneri. Non igitur mirum ſi ad illam pœnam incurrendam unica citatio perſonalis non ſufficit, cùm textus in illo ſpeciali caſu trinam requirat. Et fortè ratio ſpecialitatis fuit gravitas pœnæ amiſſionis privilegii clericalis, quòd eſt de Jure Divino, *c. Si Imperator, 96. diſt.* & ſcripſi latiſſimè in *cap. Eccleſia S. Mariæ, ſuprà de Conſtitut.* At ſecùs eſt in beneficiatis abſentibus, quia ſi eorum copia haberi poſſit, jura nihil aliud exigunt, quàm ut ſemel perſonaliter moneantur, ſeu revocentur ad reſidentiam, ut in *d. cap. Ex parte, ſupra eod.* & conſtat ex ſupradictis. Verumtamen aliud dicendum eſt poſt Concilium Tridentinum quoad Parochos, quia ſufficit citatio per edictum, nec requiritur perſonalis, ut patebit *infra n. 31.*

11 Quartò nota ibi, *ultra ſex menſes*. Clericum à ſua Eccleſia abſentem, ſi ignoretur ubi ſit, poſt trinam citationem eſſe expectandum per ſex menſes. Unde ſublata eſt diſpoſitio antiquorum Canonum, qui variè circa hoc diſponunt. Quidam enim dicunt Clericum duobus tantùm menſibus eſſe expectandum, *c. Præſentium, 7. q. 1.* Quidam dicunt de tribus hebdomadis, *c. Si quis in Clero, ead. cauſ. & quæſt.* Quidam de quinque annis *c. 2. ſupra eod.* Quidam de anno, ut in Authent. *de Sanctiſſ. Epiſc. §. Interdicimus*, ſecundùm Innoc. *hic n. 1.* & latiùs per gloſſam in *c. Quoniam frequenter, §. Porro, in ver. Canonibus, ſupra ut lite non conteſt.*

12 Sed hodie contra Beneficiarium latitantem de jure communi ſervandum erit quod hic dicitur, ut ſcilicet expectandus ſit per ſex menſes? Juris enim præſumptio eſt, ut infra hoc ſpatium citationis edicta ad illius notitiam perducantur. Ad quòd hunc textum ſingularem reputat Abb. *hic n. 5. in 5.*
13 *notab.* Ergo lapſis ſex menſibus beneficio ſpoliari poterit, ut in textu, etiam lite non conteſtata, ut in *d. c. Quoniam frequenter*; & hic notat gloſſa *in ver. Removeat*, etiam non præcedente ſententia privationis: propterea enim dixi ſpoliari, & non privari, quia non fertur ſententia, ſed datur beneficium quaſi vacans; & ſic abſens videtur ſpoliari, ut formaliter hic dicunt Hoſt. & Joan. Andr. ambo *in ver. Spoliari*: & ſequuntur alii. De quo dic ut ſcripſi in *cap. Ex parte, & c. Qualiter, ſupra eodem*.

14 Limita nunc notabiliter diſpoſitionem hujus Decretalis, ut non procedat in obtinentibus dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis. Hi enim ex Decreto Concilii Tridentini *c. 12. §. Præterea ſeſſ. 24.* ſi ultra tres menſes adfuerint, primo anno privari debent dimidia parte fructuum. Secundò anno omnibus fructibus. Creſcente verò contumacia procedendum eſt contra eos ad ſacrorum Canonum præſcriptum, id eſt, ad privationem tituli. Atque ita abſentes ultra tres menſes hodie beneficio privari non poterunt, niſi poſt lapſum trium annorum, & ſervata forma ibi præſcripta, ut ſæpiùs declaravit Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres. Minimè enim verum eſt, quòd refert Mantica in præalleg. *deciſ. 67. n. 6.* videlicet per Illuſtriſſ. S. Congregationis Interpretes fuiſſe declaratum, Epiſcopos poſſe procedere ad privationem ob non reſidentiam; tametſi temporum intervalla, de quibus in *d. cap. 12. §. Præterea, ſeſſ. 24.* non
fuerint obſervata. Imò enim S. Congregatio cenſuit expe- 15
ctandum eſſe lapſum trium annorum, priuſquam ad privationem in totum procedatur; Et primo anno abſentem ultra tempus permiſſum privandum eſſe dimidia parte fructuum, & quidem ad ratam menſium, quibus abfuit, ſi non integer eſt annus. Secundò, omnibus fructibus. Tertiò, privandum titulo, & ad privationem hujuſmodi procedi non poſſe, niſi hac forma ſervata, ut etiam dixi in *c. Licet, n. 26. infra tit. proximo*.

Idem reſponſum cùm Epiſcopus in pœnam reſidentiæ vult Parochis ſubtrahere partes fructuum, quos reſidendo ſuos fecerunt: debet enim ſervare quoad intervalla, & quoad quotas præſcriptum Concilii, *c. 1. ſeſſ. 6.* ut latiùs dicam *infra num. 24.*

Ultimò nota in *§. Contra eos*. Archiepiſcopum poſſe 16
procedere contra Epiſcopos deſerentes Eccleſias ſuas excommunicando, & ſuſpendendo: removere autem illos ab Epiſcopatu, vel adminiſtratione non poſſe: hoc enim ſpecialiter Legato hìc conceditur, ut formaliter dicit Innoc.
num. 5. in ver. Procedatur, & ſequuntur alii. Nam depoſi- 17
tio Epiſcoporum jure Divino eſt Romano Pontifici reſervata, ut in *cap. Inter corporalia, de transl. Epiſc.*

Verùm intelligendo hunc *§. Contra eos*, non ponere 18
caſum diverſum, ſed continuare caſum præcedentem de Clericis inferioribus juxta alium intellectum gloſſæ *in ver. Spoliari*. Hinc collige Epiſcopum non arctari præcisè ad procedendum contra beneficiatum non reſidentem per viam privationis beneficii; ſed eſſe in optione ipſius procedere etiam per ſubtractionem fructuum, & cenſuras Eccleſiaſticas, ut hìc notant Imola, & Jo. de Anan. quos ſequitur Mantica *in præalleg. deciſ. 67. n. 6.*

Quòd procedit etiam contra Parochos non reſidentes in terminis Concilii Trident. *c. 1. verſ. Quod ſi per edictum, ſeſſ. 23.* ponderando illa verba, *liberum eſſe vult Ordinariis, &c.* Et quamvis oppoſitum videatur declaraſſe S. Congregatio contra Parochos non reſidentes tempore peſtis, ut dixi in *cap. fin. num. 41. & 45. infra eod.* Fortè tamen ita cenſuit in illo ſpeciali caſu, quia erat admodum controverſum inter Theologos, & Canoniſtas, an peſtis tempore Parochi tenerentur perſonaliter reſidere, ut ibi dixi *n. 42. & 49.* Unde contra abſentes exiſtimavit non eſſe illicò procedendum ad privationem Parochialis; ſed prius experienda eſſe alia remedia cenſurarum, & ſubtractionis fructuum. Verùm extra illum caſum generaliter conſulta an ſit arbitrium Epiſcopi qua via, & quo remedio uti voluerit contra non reſidentes, nempe vel cenſuris, vel ſequeſtratione, & ſubtractione fructuum, vel privatione: Reſpondit ita eſſe. Idemque patet ex deciſione edita in cauſa Imolen. de qua infrà *n. 30.*

QUÆRO, An forma procedendi adverſus Parochos non 19
reſidentes à jure communi præſcripta, immutata fuerit Decretis Concilii Tridentini *c. 1. ſeſſ. 6. & c. 1. ſeſſ. 23.*

Diſponit S. Synodus in *c. 1. ſeſſ. 6.* adverſus Epiſcopos non reſidentes, ut primis ſex menſibus eorum abſentiæ in pœnam amiſſionis quartæ partis fructuum unius anni ipſo jure incurrant. Quòd ſi per alios ſex menſes in hujuſmodi abſentia perſeveraverint, aliam quartam partem fructuum ſimiliter eo ipſo amittant. Creſcente verò contumacia, præſcribit qua forma ſit contra eos procedendum ad graviora remedia. Deinde in *c. 1. ſeſſ. 23.* interpretatur primò dictum decretum, & ſtatuit ut ejus prætextu non liceat Epiſcopis ultra tres menſes quolibet anno abeſſe: alioquin præter mortalis peccati reatum, quem incurrunt, pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non faciant. Poſtremò eadem omninò quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus declarat, & decernit, ut in *§. Eadem*. Quo loco, cùm nihil ſtatutum fuerit de modo procedendi contra inferiores Curatos, conſequens videtur eſſe ut ſervari debeat veterum Canonum diſpoſitio, de qua præcipuè in hac Decretali, cùm eam Concilium non immutaverit: nam correctio jurium vitanda eſt, *c. Cum expediat, de elect. in 6. l. Præcipimus, in fine, C. de appell. l. fin. C. de inoff. teſtamen.* & quod non mutatur, ſtare non prohibetur, *l. Sancimus, C. de teſtament.* Quòd ſi Concilium voluiſſet modum procedendi circa Curatos inferiores præſtituere, utique expreſsè diſpoſuiſſet, ſicut de culpa, pœna, &

fructuum amiſſione diſpoſuit. Ad hoc *cap. Inter corporalia*, ibi: *Si circa tranſlationem id fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat, & de tranſlatione poterat expreſſiſſe, de tranſlat. Epiſc.* Ad idem text. in *cap. Ad audientiam, de decim. & in l. unica, §. Sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen.* Quòd igitur non eſt Sanctorum Patrum Decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinventionibus præſumendum, ut in *d.c.2. & in c. Conſuluiſti, 2.q.5.*

Præterea intentio finalis S. Synodi in *d. cap. 1. ſeſſ. 23.* fuit occurrere oegligentiæ Paſtorum non reſidentium, illoſque diſtrictius arctare, ut gregi ſibi commiſſo ſedulò invigilarent. Et propterea oon eſt inferendum, ut intervalla longiora Epiſcopus procedens contra noo reſidentes ſervare teneatur, quàm de jure Canonum prius ſtatuta fuiſſent; alioquin inducta ad effectum coanguſtandi licentiam non reſidentiom, eorumdem habenas laxarent; quod eſſet abſurdum, ut per Bald. *conſ. 472. num. 2. verſ. Sed ubi apponi-*
20 *tur, lib. 2.* & Angel. *conſ. 66. verſ. Clauſula enim.* Siquidem quod ſtatutum fuit ad pœnam, trahi non debet ad gratiam, *d. cap. Inter corporalia, verſ. Nec quod de ceſſione, de tranſlat. Epiſc.* & generaliter inducta ad unum finem, contra illum operati non debent, *l. Cum tale, §. Falſam, ff. de condit. & demonſtr. l. Legata inutiliter, ff. de adimen. legat.* Ad hæc cùm in *d.c.1. ſeſſ. 23. in verſ. Quod ſi per edictum*, eadem tribuatur facultas Ordinariis compellendi non reſidentes per cenſuras Eccleſiaſticas, vel ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum; ſequitur ut quemadmodum nihil eſt immutatum in modo procedendi quando eligitur via cenſurarum; ita nec quidquam novi cenſeatur inductum quando proceditur per fructuum ſubtractionem: una enim determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet illa æqualiter determinare, *l. Iam hoc iure, §. fin. ff. de vulgar. & pupill. text. in l. fin.* & ibi Bart. *C. de ſentent.* Dec. *in c. Novit. num. 56. ſupra de iudic.*

His accedit, quod in *eod. cap. 1. ſeſſ. 6.* Concilium tantùm de majoribus Prælatis diſponit, ut patet ex illis verbis: *Ab his, qui maioribus Eccleſiis præſunt, initium cenſuit eſſe ſumendum:* Ergo ſequens diſpoſitio applicari non poteſt Parochis, cùm verba poſita in proœmio indicent, & oſtendant animum diſponentis, *l. fin.* ubi Bart. & omnes, *ff. de hered. inſtit. l. fin. ad Maced. cum concord.*

Poſtremò difficilius, & majori deliberatione proceditur contra Archiepiſcopos, & Epiſcopos, quam contra Parochos: quamvis enim Parochus abſens, & ter citatus intra ſex menſes non reverſus privari per Epiſcopum valeat, ut hìc; Epiſcopus tamen noo poteſt per Archiepiſcopum deponi, & privari, *d. cap. Inter corporalia de transl. Epiſc.* Concilium Tridentinum *c. 5. ſeſſ. 24. & d. c. 1. ſeſſ. 6.* & dictum eſt ſupra *in ult. notab.* Ideoque Epiſcopi non aliter coercentur ad reſidentiam, quàm ſi per ſuperiorem citra Papam excommunicatione & ſuſpenſione feriantur, ut hìc patet in *§. Contra eos*, ſecundùm communem intellectum, de quo ſupra *in princ. & in ult. notab.* & non reſpicientes privantur per Summum Pontificem, vel ejus ſpecialiter delegatum, & hìc per Abbatem *n. 9.*

21 Quamobrem non eſt protrahenda diſpoſitio loquens de Epiſcopis ad Parochos, in quibus minor ratio viget, & minus detrimentum, & ſcandalum affert inconſulta coercitio, vel privatio, quia qualitas oppoſita circa aliquas perſonas primò nominatas non cenſetur repetita quoad alias perſonas poſteà nominatas etiam in eadem oratione, & ſtructura verborum, *l. ult. §. Seio*, ubi Bart. *de leg. 2.* Ita Alex. *conſ. 158. num. 2. lib. 6.* Alciat. *præſumpt. 56. num. 25. verſ. Tertio quia*, Socin. jun. *conſ. 142. num. 22. lib. 3.* Quòd multò magis dicendum eſt in caſu præſenti, in quo qualitas modi procedendi circa Epiſcopos fuit appoſita in *cap. 1. ſeſſ. 6.* Et propterea non debet cenſeri repetita quoad Parochos nominatos in *c. Diverſo*, nempè in *cap. 1. ſeſſ. 23.*

22 Nec refragantur verba illa, *eadem omnino, &c.* tum quia non eſt abſurdum ut dictio *idem*, denotet identitatem in genere, & diverſitatem quoad ſpecificas qualitates gloſſ. in *cap. final. de magiſtr.* Alex. *in l. 2. in fine, ff. ſi cert. petat.* Tum
23 etiam quia illa clauſula *eadem omnino*, poſita propè finem capituli refertur quidem ad præcedentem capituli contextum, *l. Talis ſcriptura, §. fin. ff. de legat. 1. c. Inquiſitioni, in fine de appellat.* Felin. in *c. Cauſam quæ de reſcript. cum ſimil.* ſed non *ad c. 1. ſeſſ. 6.* ſeparatum, Bart. in *d. l. Talis ſcriptura;* præſertim cùm capitulum illud *ſeſſ. 6.* circa modum procedendi ſit diverſum à Sacrarum Canonum diſpoſitione, gloſſ. in *d. l. Talis ſcriptura, §. 1.* Anton. Gabr. *in tit. de clauſul. n. 5.* ubi ex his ampliat, etiamſi clauſula in fine poſita referret ſe in genere ad omnia præcedentia.

Cæterùm his non obſtantius oppoſitum declaravit Sac. 24
Congregatio Concilii Tridentini interpres: orta enim dubitatione ao Epiſcopus procedens per ſubtractionem fructuum adverſus Parochos non reſidentes juxta decretum, *c. 1. §. Eadem omnino, ſeſſ. 23.* teneatur obſervare eadem intervalla eamdemque rationem, quæ contra Epiſcopos non reſidentes ſtatuitur *in cap. 1. ſeſſ. 6.* cenſuit Epiſcopum quoties in pœnam omiſſæ reſidentiæ vult Parochis ſubtrahere partes fructuum, quos reſidendo ſuos fecerunt, debere ſervare quo ad intervalla, & quoad quotas præſcriptum Concilii *cap. 1. ſeſſ. 6.* in executione autem facienda ſuper illis 25
fructibus, quos iidem Parochi pro rata temporis abſentiæ ſuos non fecerunt, nec tuta conſcientia retinere poſſunt ex decreto *c. 1. ſeſſ. 23. §. Si quis autem.* Epiſcopum non debere ſequi intervalla, de quibus in *d. c. 1. ſeſſ. 6.*

Conſiderationes verò ſupra in contrarium adductæ faci- 26
lè diluuntur, ſi verba *d. cap. 1. in verſ. Eadem ſedulo expendantur.* Nam cùm S. Synodus prius egerit de reſidentia Epiſcoporum, poſtea ſubjungit. Eadem omninò etiam quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus declarat & decernit. Et quidem de culpa, id eſt, de mortali reatu, quem incurrunt oon reſidentes, & de amiſſione fructuum, quos in abſentia ſuos non faciunt, diſponit in *eod. cap. 1. ſeſſ. 23. in verſ. Si quis autem.* At verò de aliis pœnis ibi nihil novi ſtatuit, ſed tantummodo innovavit pœnas adverſus Epiſcopos non reſidentes ſub Paulo III. impoſitas, id eſt in *c. 1. ſeſſ. 6.* Si igitur Concilium in *d. verſ. Eadem*, extendit diſpoſita circa Epiſcoporum reſidentiam ad inferiores Curatos non tantùm quoad culpam, & amiſſionem fructuum, ſed etiam quoad pœnam; & de pœnis nihil diſpoſuit niſi in *d. c. 1. ſeſſ. 6.* utique hinc neceſſariò ſequitur, ut pœna Epiſcopis non reſidentibus ibidem inflicta locum habeat etiam in Curatis inferioribus; & conſequenter etiam in ipſis ſervanda erunt temporum intervalla in pœna privationis fructuum ibi præfixa. Nam pœna illa licèt in genere repetita in *d. verſ. Eadem*, tamen cùm ſit unica, cenſetur nominatim expreſſa, *ut l. 2. ff. de lib. & poſthum. &*
inſtitut. de exheredat. lib. §. Nominatim. Præterea etſi clau- 27
ſula poſita in *d. verſ. Eadem*, non eſſet referenda niſi ad contenta in *eod. c. 1. ſeſſ. 23.* tamen cùm ibi innoventur pœnæ impoſitæ in *dict. cap. 1. ſeſſ. 6.* perinde eſt ac ſi pœnæ hujuſmodi eſſent in poſteriori decreto inſertæ; quia lex innovata ineſt legi innovanti, non ſecus ac ſi illius tenor eſſet in ea inſertus, *c. Cum dilecta de confir. util. vel inutil.* gloſſ. *in c. Ut litigantes, in ver. Statuimus de offic. ordin. in 6.* Doctores in Clem. *Dudum, de ſepultur.* Atque ita ceſſant conjecturæ omnes adductæ in oppoſitum de correctione veterum Canonum, de mente Concilii, & de clauſula in fine poſita.
Quoniam verba Concilii clara non admittunt interpreta- 28
tionem, neque voluntatis coojecturam, *l. Licèt Imperator, ff. de legat. 1.* Abb. *conſ. 97. viſo inſtrumento, n. 1. verſ. Et primo quia, lib. 2.* Socin. *conſ. 13. n. 38. lib. 1.*

Concludendo dic, juris communis diſpoſitionem adverſus Parochos non reſidentes, de qua præcipuè in hac Decretali, in multis fuiſſe à Concilio immutatam, & alteratam: 29
Primò enim fuit immutata in eo, quod Parochus non reſidens de jure communi non perdit fructus ipſo jure, ſed procedi poteſt contra eum per fructuum ſequeſtrationem, ſeu privationem, ut dictum eſt *ſupra num. 18.* At verò poſt Concilium non ſolùm non facit fructus ſuos pro rata temporis abſentiæ, ut in *d. cap. 1. ſeſſ. 23.* ſed etiam ſi abfuerit ultra ſex menſes, incidit ipſo jure in pœnam privationis quartæ partis fructuum unius anni impoſitam Epiſcopis in *d. cap. 1. ſeſſ. 6.* & innovatam in *cap. 1. ſeſſ. 23. in verſ. Si quis autem;* & ampliatam ad Curatos inferiores in verſ. *Eadem.* Quòd ſi per alios ſex menſes in hujuſmodi abſentia perſeveraverit, aliam quartam partem fructuum, ut ſupra eo ipſo amittit, ut in *d. c. 1. ſeſſ. 6.* Et quamvis integrum ſit Epiſcopo pro- 30
cedere etiam ad privationem beneficii, tamen ſi elegerit procedere per ſubtractiooem fructuum; tenetur obſervare illa temporum intervalla, nec poteſt illicò ad privationem tituli procedere. Unde cùm Epiſcopus Imolen. privaſſet Rectorem Parochialis, quia non reſidebat, & Rector Sacram Congregationem Concilii adiſſet: Reſponſum eſt privationem eſſe nullam, & reſtituẽdam Rectori Parochialem, quia in ultimo præcepto ante ſententiam, quo illum

ad

Digitized by Google

ad reſidentiam vocaverat, comminatus fuerat Ordinarius fructuum amiſſionem, & non privationem Parochialis.

31 Deindè forma procedendi contra Parochos non reſidentes à jure præſcripta, fuit à Concilio immutata in eo, quòd de jure communi Parochus ſi ſcitur ubi ſit, citari non poteſt per edictum, ſed citari debet perſonaliter, ut oſtenſum eſt ſuprà *num.* 4. *&* 9. At per Concilium citari poteſt per edictum, etiam non perſonaliter, ac ſi contumax fuerit, privari etiam Parochiali, ut patet *in dict. cap.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi, *Quod ſi per edictum citati, etiam non perſonaliter, contumaces fuerint, liberum eſſe vult Ordinarius per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque iuris remedia, etiam uſque ad privationem compellere.* Et verba illa, *uſque ad privationem*, S. Congregatio declaravit eſſe intelligenda incluſivè.

32 Tertiò, fuit immutata in eo, quòd de jure communi beneficiatus latitans citari debet tribus edictis, ut patet hic in textu. At poſt Concilium ſufficit indiſtinctè unicum edictum peremptorium cum competenti termino ad redeundum, cùm non requirat trinum, ſed ſimpliciter dicat, *per edictum citati*.

33 Quartò, fuit immutata in eo, quòd edicta hujuſmodi de jure communi debent per præconem ſolemniter publicari, ſecundùm opinionem Hoſt. & aliorum, de qua ſuprà *num.* 9. Secus poſt Concilium, quod hanc ſolemnitatem publicationis non exigit. Unde ſatis eſt, ut edictum affigatur valvis Eccleſiæ, ſecundùm ea quæ dicta ſunt ſuprà *in* 1. *notab.*

34 Demum immutata fuit in eo, quod de jure communi Parochus ſi ignoretur ubi ſit, poſt trinæ citationis edictum non poteſt illicò privari beneficio, ſed expectari debet per ſex menſes, ut hic eſt caſus. At poſt Concilium citatus ſive ſciatur ubi ſit, ſive non, lapſo termino eidem præfixo, ſtatim privari poterit. Nam cùm ex Concilio edictum ſucceſſerit loco citationis perſonalis; quemadmodum perſonaliter citatus non eſt expectandus per ſex menſes, ſed ſtatim poteſt privari, ut *in cap. Ex parte, il* 1. *& in cap. ſeqq. ſuprà eod. & infrà in cap. fin.* & dictum eſt ſuprà *num.* 8. ita & citatus per edictum. Ex quibus patet hanc Decretalem in primo reſponſo per Tridentinum Concilium ferè in omnibus abrogatam fuiſſe quoad Parochialium Eccleſiarum Rectores.

Quo verò ad obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel 35
Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, ſimiliter patet primum reſponſum hujus Decretalis fuiſſe immutatum in eo, quòd ex Concilio, antequam beneficio privari poſſint, expectandus eſt lapſus trium annorum, ut oſtenſum eſt ſuprà *num.* 14. Verùm tranſacto tertio anno, ſi ignoretur ubi ſint, citandi erunt trinæ citationis edicto, & poſteà expectandi erunt per ſex menſes, juxta formam hic præſcriptam, quam Concilium non immutavit, imò expreſsè præſervavit *in dict. cap.* 12. *§. Prætereà, ſeſſ.* 24. ibi, *Contra eos iuxta ſacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur*, id eſt beneficio priventur ad eum modum, quo ſacri Canones præſcribunt.

Supereſt igitur, ut forma procedendi contra Clericos non reſidentes præfinita in hac Decretali ad unguem ſervari debeat tantummodò quoad eos, qui obtinent beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam requirentia extra Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Idem Innocentius III. Altiſſiodorenſi Epiſcopo.

C A P U T XII.

TUæ fraternitatis diſcretio poſtulavit: & infrà. Quæſiviſti prætereà, ut cùm interdum Canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, ut in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum ſuarum, accepta licentia ſe ad villas transferunt vel caſtella, in quibus nullum eſt, vel minus competens ſtudiorum exercitium: utrùm præbendarum ſuarum fructus ſint talibus conferendi? Ad quod breviter reſpondemus, eis qui hujuſmodi fraudem committunt, (cùm fraus & dolus nemini debeat patrocinium impertiri) præfatam indulgentiam competere non debere.

S V M M A R I V M.

1 *PRivilegiatus ut abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat, exiſtens in villa, vel caſtello, ubi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, privilegio non utitur.*
2 *Licentia Prælati, & privilegium requiruntur ad hoc, ut abſens in ſtudio fructus præbendæ percipiat.*
3 *Et licentia non ſufficit petita, niſi etiam ſit obtenta.*
4 *Quod ſi Prælatus eam deneget, adeundus eſt ſuperior, ut eum dare compellat.*
5 *Prælatus inferior, an Curatis Eccleſiarum ſibi ſubiectarum dare poſſit licentiam non reſidendi, & num. ſeqq. uſque in fin.*
6 *Capitulum ex præſcriptione, vel privilegio poteſt in certis Eccleſiis ſibi acquirere iura Epiſcopalia excluſo Epiſcopo.*
7 *Eccleſia pleno iure ſubiecta dicitur, in qua quis habet ordinariam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem.*
8 *Tridentinum Concilium ubi loquitur de concernentibus iuriſdictionem, non intendit eam uni auferre, & dare alteri.*
9 *Licentiam dare de non reſidendo pertinet ad legem iuriſdictionis.*
10 *Et eam dare poteſt non modo Epiſcopus, ſed etiam inferior Prælatus.*
11 *Capitulum Civitatenſ. quam iuriſdictionem habeat in Eccleſiis ſibi ſubiectis.*
12 Liberè, *id eſt, ſine alicuius licentia.*
13 *Inſtituere, & deſtituere ſpectat ad Ordinariam iuriſdictionem.*
14 *Obſervantia ſubſequuta ſuperat omnes alias probationes, & eſt omnium interpretationum Regina.*
15 *Conſuetudo interpretativa non requiritur, ut ſit præſcripta.*
16 *Tridentinum Concilium c.* 1. *§.* Eadem omninò ſeſs. 23. *expenditur, & num.* 18.
17 *Epiſcopi appellatione in materia iuriſdictionis veniunt etiam inferiores Prælati ſimilem iuriſdictionem habentes.*
Secus ſi habeant ſolùm ius conferendi, num. 20.
18 *Ordinarii appellatione venit etiam inferior Prælatus inſtitutionem habens.*

TVa. Privilegiatus quod abſens in ſtudio fructus præbendæ percipiat. Studens in ſtudio particulari, privilegio non utetur. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Joan. de Anan. & Alex. de Nævo. Vel ſic ſecundùm Abbatem, Privilegiatus ut abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat, exiſtens in villa, vel caſtello, ubi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, privilegio non utitur. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. Quæſtio, & reſponſio, ſecunda ibi, *Ad quod*. 1

In textu ibi, *ſtudiorum gratia eſt indultum*, junctis verbis, *accepta licentia*; nota duo copulativè eſſe neceſſaria ad hoc, ut abſens ſtudiorum cauſa percipere poſſit fructus præbendarum ſuarum. Primum eſt, ut ſuper hoc habeat indultum, ſeu privilegium. Secundum eſt, ut habeat licentiam Prælati ſui, prout hic notant Joan. Andr. *num.* 1. 2

in

in ver. Fructus , ubi contra Archidiaconum *in cap. De qui-*
buſdam in fin. 37. diſt. concludit non ſufficere licentiam ,
quam dat Epiſcopus exiſtendi in ſtudio, niſi etiam ſit ſtu-
dium in hoc privilegiatum , nec licentia eſt ſuperflua ,
quia operatur , ut puniri non poſſit , quia non reſidet in
beneficio, Butr. *in 1. notab.* Cardin. *num. 7. in 5. qu.* Imol. *nu. 1.*
Anchar. *num. 7.* Abbas *num. 3.* Joan. de Anan. *num. 2. verſ.*
Nota quod habens privilegium, & Alex. de Nævo *in 3. notab.*
3 & ſcripſi plenius *in c. Relatum ſuprà eod.* Et indultum intel-
ligitur, vel ab Epiſcopo, vel à Papa, ut dicit gloſſ. 1. *hic*, vel à
jure, ut *in cap. Super ſpecula, de Magiſtris* , vel ex conſuetu-
dine , arg. *cap. Avaritia, de præbend. & cap. Cùm omnes , de*
Conſtitut. vel ex Conſtitutione Eccleſiæ , ut *cap. Cùm dile-*
ctus infrà eodem , vel ex privilegio ſpeciali , ut *hic, & in cap.*
Cum ad hoc infrà eod. ſecundùm Hoſt. & Joan. Andr. *hic n. 1.*
in ver. Indultum , & omnes , ut atteſtatur Felin. *in cap. final.*
num. 3. verſ. Sextò limita , de Magiſtris, & licentia debet eſ-
ſe obtenta, ut probat hæc littera ibi , *accepta*, & ſic non ſuf-
ficit petita , ut *hic , & in cap. Relatum ſuprà eodem* , & notat
Hoſtienſ. *hic num. 1. in ver. Licentia*, & Joan. Andr. *num. 2. in*
4 *ver. Accepta*, Butr. *num. 7.* Abb. *num. 3.* & reliqui omnes . Si
tamen Prælatus ſine cauſa contradicere, poſſet haberi re-
curſus ad Superiorem , ut eum compelleret licentiam dare ,
arg. *cap. Nullus, de iurepatron.* ſecundùm Hoſt. *hic num. 1.* Jo.
Andr. *num. 2.* Abb. *num. 3.* & Felin. *loco citato* . Nec obſtat *c.*
Licèt infrà de Regular. ubi pro tranſitu Religioſi ad ſtrictio-
rem Ordinem ſufficit licentia petita , licèt non obtenta .
Quoniam illud eſt ſpeciale favore Religionis, ſecundùm
Goffred. & Joan. Andr. *ubi ſuprà* , vel ſecundùm Hoſt. *in d.*
c. Licèt num. 11. talis à Spiritu Sancto intelligitur abſolutus
à licentia impetranda, qui ei ſpirat, ut tranſeat : ergo ei tan-
quam Superiori obediendum eſt, *c. Qui reſiſtit 11. qu. 5.*
5 Porrò cùm decreto Concilii Tridentini *c. 1. §. Eadem om-*
nino ſeſſ. 23. cautum ſit , ut cùm inferiores Curatos à ſuis
Eccleſiis abeſſe contigerit , cauſa debeat eſſe ab Epiſcopo
prius cognita, & probata, & licentiam in ſcriptis, gratiſque
concedendam ultra bimeſtre tempus , niſi ex gravi cauſa
non obtineant : Ex facto quæſitum eſt , An Capitulum
Civitaten. Vicariis Eccleſiarum ſibi ſubjectarum poſſit
ejuſmodi licentiam impertiri , necne ?
6 Pro dubii ſolutione ſupponendum eſt primò de jure ,
quemlibet Inferiorem poſſe ſibi acquirere juriſdictionem
quaſi Epiſcopalem in aliqua Eccleſia privativè ad Epiſco-
pum, vel præſcriptione , vel privilegio , ut habetur *in c. Au-*
ditis, & ibi notant Abb. *n. 4.* & Felin. *n. 1. ſupra de præſcript.*
Franciſcus Baldus *de præſcript. par. 1. 5. partis principalis q. 11.*
nu. 2. & in terminis Capitulum poſſe in aliquibus Eccleſiis
ſibi acquirere præſcriptione , vel privilegio omnia jura Epi-
ſcopalia, & juriſdictionem Epiſcopalem, conſuluit latè Cal-
detin. *conſ. 2.* incipien. *An Archipresbyter in tit. de præſcript.*
& ſequitur Bald. *ubi ſuprà* .
7 Supponendum ſecundò , idem eſſe habere Eccleſiam ſibi
ſubjectam pleno jure , & habere Ordinariam , & quaſi Epi-
ſcopalem juriſdictionem , quia tunc Epiſcopus nullum jus
Epiſcopale poteſt in ea exercere , ut notat Hoſt. *in cap. Quo-*
niam ante n. 1. in ver. Utroque iure, de privileg. Abb. *in d. c. Au-*
ditis n. 4. & ibi etiam Felin. *eod. num. de præſcript.* Bald. *ubi ſu-*
prà num. 3.
8 Supponendum tertiò , Concilium Tridentinum ubi non
loquitur de concernentibus officium , vel dignitatem Epi-
ſcopi , ſed de concernentibus juriſdictionem , noluiſſe juriſ-
dictionem uni auferre , & dare alteri, ex traditis per Vitali-
num in Clem. *Attendentes, §. Hoc igitur n. 3. & 4. de ſtat. Mo-*
nachor. Put. in terminis Concil. Triden. *deciſ. 239.* incip. *Die*
1. Aprilis lib. 3.
9 Supponendum quartò , dare licentiam de non reſidendo
10 ſpectare ad legem juriſdictionis , *cap. Relatum ſup. eod.* Quæ
quidem licentia poteſt dari de jure communi non ſolùm, ac
Epiſcopis, ſed à quibuſcumque inferioribus Prælatis, ut pro-
bat text. *in d. c. Relatum*, ibi, *De licentia ſuorum Prælatorum* ,
ubi Innoc. *num. 2.* *Nota* , inquit , *inferiores Prælatos dare li-*
centiam eundi ad Scholas , &c. & concordant ibi Hoſt. *nu. 3.*
Butr. *n. 5.* & Abb. qui de communi atteſtatur *n. 4.* Cardin. in
Clem. 1. §. *Sane , il 2. num. 6. de ſtat. Monach.*
11 Supponendum ultimò , Capitulum Civitaten. habere
Eccleſias, de quibus agitur, ſibi pleno jure ſubjectas, quod pa-
tet ex litteris Cœleſtini , Pii II. & Pauli III. nam in litteris
Cœleſtini cavetur , ut Capitulum poſſideat dictas Eccleſias
liberè , & dictam libertatem confirmat , & verbum *liberè* ,
omnem ſubjectionem excludit , & denotat poſſeſſionem 12
abſque alicujus licentia, gloſſ. in Clem. *Dudum, §. Si vero, in*
ver. Liberè, de ſepultur. & notatur *in c. De multa, de præbend.*
& in c. Licet Epiſcopis, eod. tit. lib. 6. & probatur *in c. fin. §. fin.*
de conſuetud. lib. 6. & in c. Cùm plures, & ibi gloſſ. *in ver. Libe-*
rè, de offic. delegat. eod. lib. & in c. Statuimus, & ibi dixi *nu.* 3.
de Regular. Barbat. *conſ. 11. n. 3. ver. Item tranſtulit in fin. lib. 2.*
Rubeus Alexandrin. *conſ. 43. n. 4.* ex litteris verò Pii II. quia ,
ut ibi dicitur, Capitulum habet jus inſtituendi, & deſtituen-
di, quod idem prius confirmat , necnon ejus ſolitam juriſdi- 13
ctionem , & ſic quaſi Epiſcopalem, cùm inſtituere, & deſti-
tuere ſpectet ad ordinariam juriſdictionem, *cap. Conquerente*
de offic. Ordin. & toto tit. de inſtitut. Pariſ. *conſ. 22. nu. 19. lib. 4.*
Sed clariùs ex litteris Pauli III. in quibus Papa confirmat ex-
preſsè ordinariam juriſdictionem , ac jus conferendi , inſti-
tuendi , & deſtituendi , & ubi verba ſunt clara , non eſt ad-
mittenda quæſtio voluntatis , *l. Ille, aut ille, ff. de legat. 3.*
Confirmantur omnia ex effectu ſubſequuto, quia ut in fa- 14
cto ſupponitur, ſemper Capitulum in iſtis Eccleſiis exercuit
juriſdictionem ordinariam in cauſis matrimonialibus , in
dandis licentiis, in inſtituendo, & deſtituendo , & in ſimili-
bus , cùm obſervantia ſubſequuta ſuperet omnes alias pro-
bationes , ut inquit Tiber. Decian. *in conſ. 124. n. 12. lib. 2.* &
ſit aliarum probationum regina . Quæ quidem obſervantia 15
cùm ſit interpretativa dictarum Bullarum , non requiritur
ut ſit præſcripta, Aretin. *conſ. 11. col. 3. verſ. Sed tamen ex ſu-*
perabundanti, Roch. de Curt. *de conſuetud. n. 28.* Purpurat. *in l.*
Certi conditio, §. Si nummus n. 21. ff. Si certum pet. Dec. *in l. Uti*
liberis num. 19. C. de collat. & in conſ. 48. col. 1. verſ. & in tali
conſuetudine, Menoch. *conſ. 37. num. 96. lib. 1.*
His ita conſtitutis, defluit ſuo marte ſolutio propoſiti du-
bii : nam cùm dictum Capitulum poſſit habere Eccleſias in
Diœceſi Aquileien. ſibi ſubjectas pleno jure , & ſic cùm ju-
riſdictione quaſi Epiſcopali , ut ſuprà *in oppoſito primo, & ſe-*
cundo, & illas habeat ſic ſubjectas cum dicta juriſdictione ex
Bullis Summorum Pontificum , ut in ultimo ſuppoſito ; &
dare hujuſmodi licentias ſit juriſdictionis , & Concilium in
his , quæ ſunt juriſdictionis non intendant illam uni aufer-
re, & dare alteri, ut *in ſuppoſito 3. & 4.* hinc reſultat, ut ipſius 16
Concilii diſpoſitio *in d. c. 1. §. Eadem omnino ſeſſ. 23.* dum lo-
quitur de licentia danda ab Epiſcopo cauſa cognita, minimè
excludat Capitulum Civitaten. quo minus Vicariis Eccle-
ſiarum ſibi pleno jure ſubjectarum impertiri poſſit licen-
tiam abſcedendi ab eorum curis .
Nec obſtat , quod Concilium dicat , *cauſa prius per Epi-* 17
ſcopum cognita . Quoniam ubi agitur de his , quæ ſunt juriſ-
dictionis , ubi ſit mentio de Epiſcopo , intelligitur etiam de
quocunque alio inferiori Prælato ſimilem juriſdictionem
habente, ut declarat Abbas *in c. Sicut unire ſub num. 3. de ex-*
ceſſ. Prælator. Cardin. *in conſ. 47. Reverende Pater per tot.* ubi
dicunt dictum *cap. Sicut unire* , licèt loquatur de Epiſcopis ,
tamen cùm jus uniendi Eccleſias ſit juriſdictionis , intelligi
etiam de aliis Prælatis inferioribus habentibus jura Epiſco-
palia . Præſertim verò, quia diſpoſitio Concilii in hoc debet
recipere interpretationem paſſivam à jure communi , *l. 2.*
C. de Noval. de quo jure quilibet Prælatus inferior poteſt
concedere hujuſmodi licentias , ut dictum eſt ſuprà *in 4.*
ſuppoſito . Imò conſtat manifeſtè Concilium ibi loqui de 18
Ordinario , ut patet ibi , *Vicarium idoneum ab ipſo Ordi-*
nario approbandum . Appellatione autem Ordinarii veniunt 19
etiam Prælati inferiores inſtitutionem habentes , ut dicit
gloſſ. *in c. Ordinaris in verb. Locorum , de offic. Ordinar. lib. 6.*
Franc. *in cap. 2. num. 7. de Conſtit. eodem lib.*
Item non obſtat deciſio Sacræ Congregationis Concilii , 20
quæ circumfertur , quod omnia contenta *in d. cap. 1. ſeſſ. 23.*
per Epiſcopum executioni demandari debeant , etiamſi
collatio ad inferiorem ſpectet , & ad Abbates Regulares .
Quia illa loquitur quando ſola collatio ſpectat ad inferio-
rem , qui non eſt caſus noſter . Secus verò dicendum eſt , ut
ibi omnis juriſdictio Ordinaria ad aliquem inferiorem ſpe-
ctaret, ut in hoc caſu, quia ſi inferior habet omnem Ordina-
riã juriſdictionem, debet etiam habere hanc facultatem dã-
di hujuſmodi licentias, quia illa eſt juriſdictionis Ordinariæ,
ut dictum eſt, & nulla ſubeſt ratio diverſitatis : imò ſi quis
habet jus inſtituendi , & deſtituendi , quod eſt plus , debet
habere etiam hoc jus dandi licentias , quod eſt minus, ut in
reg. *l. Non debet* , *ff. de reg. iur. & c. Cui licet , eod. tit. lib. 6.*

DE

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Honorius III. Melden. Epiſcopo.

CAPUT XV.

AD audientiam noſtram pervenit, quòd cùm in Meldeñ. Eccleſia quædam ſit conſtitutio vallata juramento, & auctoritate Sedis Apoſtolicæ confirmata: ut Canonici, qui non reſident in eadem, ſuarum priventur fructibus præbendarum; illis exceptis, quos infirmitas exeuſaret, ſive in Apoſtolicæ Sedis ſervitio contingeret detineri: & infrà. Decernimus, ut duo ex Canonicis Eccleſiæ memoratæ, in tuo ſervitio exiſtentes, ſuarum fructus integrè percipiant præbendarum: cùm abſentes dici non debeant, ſed præſentes, qui tecum pro tuo & ipſius Eccleſiæ ſervitio commorantur.

SVMMARIVM.

1 *Canonici duo abſentes pro ſervitio Epiſcopi fructus præbendarum ſuarum percipiunt, non obſtante Conſtitutione contraria, & num. 7.*
Idem in abſentibus pro ſervitio Papæ, num. 7.
2 *Statutum diſponens idem, quod ius commune, & iuramentum ſuper eo interpoſitum, recipit omnes limitationes, quas recipit ius commune.*
3 *Statutum excipiens duos caſus, cenſetur excipere etiam alios caſus, in quibus viget eadem ratio.*
4 *Declaratur procedere ſi ſtatutum ſit ſecundùm ius, ſecus ſi ſit contra, vel præter.*
5 *Caſus exceptus à iure communi extenditur ad alios caſus conſimiles.*
6 *Caſus non proviſus à ſtatuto relinquitur in diſpoſitione iuris communis.*
7 *Infirmi percipiunt in abſentia fructus præbendæ, diſtributiones, & portionem accreſcentem, quatenus infirmitas eſt cauſa non reſidendi, vel non deſerviendi.*
8 *Conſuetudo longiori quàm novem menſium ſpatio quotannis inſerviendi in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, an ſit ſublata à Concilio Tridentino, & num. ſeqq. uſque ad num. 16.*
9 *Conſuetudo, aut ſtatutum vacandi ultra tres menſes à ſervitio Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ reſtringitur à Concilio Tridentino ad tres menſes.*
10 *Conſtitutio, & conſuetudo ſunt duæ ſpecies iuris inter ſe valdè differentes.*
11 *Et appellatione unius non venit alia, etiam in materia in qua verba improprriantur.*
12 *Conſtitutiones longius ſervitii tempus, quàm novem menſium requirentes in Cathedralibus, vel Collegiatis, cur ſint præſervatæ à Concilio Tridentino, & non conſuetudines, & num. ſeqq.*
13 *Conſuetudo in quibus differat à ſtatuto.*
Canonici de iure communi nullam habent certam vacationem à ſervitio Eccleſiæ.
15 *Conſuetudo iuri communi conformis ſublata cenſetur iure communi ſublato.*
16 *Conſuetudo, ſecundùm quam Canonici Regulares, & Portionarii ſæculares abſunt cum licentia per quadraginta dies, & lucrantur diſtributiones, an valeat, & num. ſeqq. uſque in fin.*
17 *In Eccleſia Regulari, an Clerici ſæculares habere poſſint præbendas, & beneficia, aut ſtipendia.*
18 *Beneficiati Regulares, & ſæculares æquiparantur quoad poteſtatem diſpenſandi fructus beneficiorum.*
19 *Eccleſiæ Regulares an comprehendantur* in cap. unic. de Cleric. non reſid. lib. 6. & in cap. 12. §. Diſtributiones ſeſſ. 24. Concil. Triden.
20 *Eccleſiæ appellatione venit etiam Eccleſia Regularis.*
21 *Canonicorum appellatione, etiam Regulares continentur.*
22 *Victualia, ſeu manualia magis propriè dantur Regularibus ratione ſui victus, quorum præbendæ olim his ſolis conſiſtebant.*
23 *Regulares quoad dignitates, & officia, quæ habent in titulum, non comprehenduntur in Decreto Concilii Tridentini cap. 2. ſeſſ. 25. de Regul.*
24 *Canonici Regulares, & Portionarii ſæculares in Eccleſia Regulari, an gaudeant vacatione trium menſium à Concilio Tridentino permiſſa.*
25 *Beneficia Regularia etiam non curata requirunt maiorem reſidentiam, quam beneficia ſæcularia.*
26 *Tamen rationabilis cauſa excuſat.*
27 *Beneficiati ſæculares abeſſe poſſunt tempore permiſſo, etiam abſque licentia ſuperioris: Regulares ſecus.*
28 *Licentia iuſtam cauſam includit.*
29 *Canonici Regulares abeſſe poſſunt cum licentia ſuperioris, etiam ultra quadraginta dies ex conſuetudine permiſſos, citrà amiſſionem aliquam fructuum.*
30 *Portionariis abſque licentia abſentibus fructus groſſi non debentur.*
31 *Clerici ceſſantes à Divinis officiis tenentur ad reſtitutionem fructuum.*
32 *Verbum idem reſpectu diverſorum importare poteſt privationem iuris, & facti.*

AD *audientiam*. Duo Canonici abſentes cum Epiſcopo, ſeu in ejus ſervitio fructus præbendarum ſuarum percipiunt, non obſtante Conſtitutione contraria. Hoc dicit; & continet optimum caſum in materia interpretationis ſtatutorum. Primò, ponitur facti narratio. Secundò, proviſio, ibi, *Decernimus*. 1

Nota primò ſtatutum diſponens idem, quod jus commune, & juramentum ſuper eo interpoſitum recipere omnes limitationes, quas recipit jus commune, quod optimè probatur hic: nam Conſtitutio, quam iſti Canonici ediderant, & juramento firmaverant ſuper fructibus in abſentia non percipiendis, erat juri communi conformis, ut *cap. Quia nonnulli, & cap. Relatum ſuprà eod.* gloſſ. *ult. in cap. Cum omnes de Conſtitut.* & gloſſ. *1. hic*. Dixi *in cap. Licèt num. 21. infrà de præben.* & tamen quia jus commune limitatur, ut non procedat in duobus Canonicis pro ſervitio Epiſcopi abſentibus, ut *cap. De cætero ſuprà eod.* Eamdem limitationem, & reſtrictionem recipit memorata Conſtitutio, ut hic patet, & ſic ſtatutum recipit interpretationem paſſivam, vel ſuppletionem, ſeu ſubauditionem à jure communi. Ad hoc bonus textus *in l. 2. C. de Noval.* & declarat Bart. & Doctores *in l. 1. §. Hoc autem edictum, ff. de nov. oper. nunc. & in l. ſciendum, ff. qui ſatisdare cogan.* 2

Secundò nota ibi, *illis exceptis*. Statutum excipiens duos caſus, cenſeri excipere etiam alios caſus conſimiles; & ſic exceptio non firmat regulam in caſibus non exceptis, quãdo in illis eadem viget ratio, quæ viget in exceptis, quod ſimiliter clarè probatur in hoc cap. nam Conſtitutio Canonicorum de fructibus non percipiendis in abſentia excipiebat duos tantùm caſus, videlicet abſentium ex cauſa infirmitatis, & abſentium pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ: & tamen textus decidit idem juris eſſe in abſentibus pro ſervitio Epiſcopi, redditque eam rationem, quia abſentes dici non debent qui tecum pro tuo, & Eccleſiæ ſervitio commorantur. Quæ quidem ratio communis eſt etiam infirmis, & exiſtentibus in ſervitio Sedis Apoſtolicæ, ut de infirmis patet *in cap. 1. infrà de Cleric. ægrot. in l. 3. §. Stichus, ff. de ſtat. liber.* & notat gloſſ. *hic in ver. Infirmitas*, & de exiſtentibus in ſervitio Papæ, *in cap. Cùm dilectus ſuprà eod.* gloſſ. *hic in ver. In Apoſtolicæ*; & ſic identitas rationis efficit, ut hìc quoque tertius caſus cenſeatur exceptus, quod nota ad limitationem Regulæ, de qua *in cap. Dominus 32. qu. 7. & in l. quæſitum, §. Denique, ff. de fund. inſtruct.* 3

Cæ-

4 Cæterùm adverte, quia hæc theorica procedit quando ſtatutum excipiens nonnullos caſus diſponit idem quod jus commune, tunc enim cenſetur etiam excipere aliós caſus conſimiles; & ita loquitur hæc Decretalis, ſecundùm
5 Anton. de Butr. Abb.& Alex.de Nævo omnes *in 1. not.* Ratio eſt, quia ſicut caſus exceptus à jure communi extenditur ad caſum ſimilem propter identitatem rationis, ut probatur *in cap.Cum dilecta, de confirmat.util.vel inutil.* ut notat gloſſ.*in l.1.in ver. Iudicati, C.de condit.indeb.* ita & caſus exceptus à ſtatuto diſponente idem, quod jus commune, ut hìc probatur ſecundùm Abbatem, & alios præallegatos.
6 At ſecus videtur dicendùm ſi ſtatutum diſponat contra, vel præter jus: quia tunc caſus exceptus à ſtatuto non extenditur ad alios caſus non exceptos ex identitate rationis. Imò caſus non proviſus, ſeu omiſſus à ſtatuto relinquitur diſpoſitioni juris communis, atg. *l. Commodiſſimè, ff. de libert. & poſthum. cap. Suſcepti, de reſcript. lib.6. & cap. In noſtra, de iniur.* ſecundùm Abb. *ubi ſuprà*. Quod ſatis placet, & poteſt eſſe ratio diverſitatis, quia in his, quæ à jure communi exorbitant, non fit extenſio de caſu ad caſum ex identitate rationis, *cap. Quæ à iure*, & ibi gloſſ. *un. de reg.iur. lib.6.* gloſſ.*in cap.Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, de regular. eod. lib.* Bart. in Extrav. *Qui ſint rebelles, §. Tranſit n.3.*

7 Tertiò nota ex Decretalis tres caſus, in quibus Canonici percipiunt redditus in abſentia, videlicet cùm abſunt ex cauſa infirmitatis, cùm abſunt pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, & cùm abſunt pro ſervitio Epiſcopi, ut in textu, & notat Butr. *num. 6.* non tamen hi tres caſus per omnia æquiparantur: nam infirmi percipiunt in abſentia non ſolùm fructus præbendarum ſuarum, ſed etiam diſtributiones quotidianas, ut eſt expreſſum *in cap. unic. de Cleric. non reſiden. lib.6.* quinimò, & portionem accreſcentem, ut dixi *in cap. 1.in ult.quæſt.infrà de Cleric. ægrotan. cap. Quod tamen*, ita intelligit hìc Joan.Andr. *num.2.* ut is, qui alias erat reſidens, & per infirmitatem impeditur reſidere, percipiat præbendam, is verò, qui aliis erat deſerviens, & per infirmitatem impeditur deſervire, percipiat diſtributiones; & ſic in tantùm integrat jus, in quantum infirmitas privat, & non plus: & concordant Butr. *num.8.* Cardin.*num.2.* Anchar.*num.6.* & cæteri omnes: & ſcripſi pleniùs *in cap. Licet à num. 136. uſque ad num.150. infra de præbend.* Abſentes verò pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, percipiunt quidem fructus præbendæ, ut hìc patet, *& in cap. Cum dilectus ſuprà eodem*. Sed non diſtributiones quotidianas, ut hìc notat gloſſ. in ver. *integrè*, niſi in caſu, ut dixi *in d.c. Licèt num. 1.24. & ſeqq.* Et eodem modo duo Canonici abſentes pro ſervitio Epiſcopi percipiunt præbendam cum integritate, ut hìc dicitur, non autem diſtributiones, ſeu victualia, ut eſt textus *in d. c. De cætero ſuprà eodem*, ibi, *Niſi fortè ſint victualia, quæ non conſueverunt abſentibus exhiberi*, & notat gloſſ. præalleg. *in ver. Integrè*, quod tamen fallit ſimiliter, ut dixi in prædicta Decretali, *De cætero à num. 11. uſque in fin.* ubi plenè videas.

In gloſſa prima; Collige ex hac gloſſa duas concluſiones. Prima eſt, quod de jure Canonici tenentur Eccleſiæ inſervire, adeòut in abſentia nil percipere debeant: nam beneficium quantumcumque ſimplex, & modicæ æſtimationis jure communi inſpecto, requirit perſonale ſervitium, ut eſt textus *in cap. Conquerente*, & ibi dixi *in 1. not. & num. 18. ſuprà eodem*. Secunda eſt, quod valet conſuetudo percipiendi fructus in abſentia, & cum hac gloſſ. concordat gloſſ. *ult. in cap. Cum omnes ſuprà de Conſtit.* Sed hodie quoad utramque concluſionem ſervari debet diſpoſitio Sacri Concilii Tridentini *in cap. 12. ſeſſ. 24.* ut ſcripſi *in d.c. Licèt à num. 25. infrà de præben.* & in ſpecie, an & quibus caſibus hodie valeat conſuetudo non reſidendi in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, & redditus in abſentia percipiendi, plenè notavi *in d. c. Cum omnes à num. 11. uſque ad num.36.*

8 Hìc QUÆRO, An conſuetudo Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ, quæ alicubi ante Concilium vigebat, ut obtinentes Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut portiones longiori, quàm novem menſium ſpatio quotannis ipſi Eccleſiæ inſervirent, ſit ſublata ejuſdem Concilii decreto, *cap.12. §.Præterea ſeſſ.24.*

9 Videtur reſpondendum verbis Concilii, neque ſublatam eſſe, neque præſervatam, ſed relictam in illis terminis, in quibus erat ante Concilium. Non eſſe ſublatam probatur primò, quia Concilium voluit ampliare, non autem diminuere ſervitium Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum: nam ubi Canonici vigore conſuetudinis, aut ſtatuti longiori tempore, quàm trium menſium ab Eccleſiæ ſervitio ante Concilium poterant abeſſe, noluit de cætero ut abeſſe poſſent ultra tres menſes. Cùm itaque ſervitium Eccleſiæ velit Concilium augere, eſſet abſurdum, ut tolleret conſuetudinem longiùs ſervitii tempus requirentem: nam hoc pacto diminueret, ſervitium, non augeret, arg. *l. 1. §. Nunciatio, ff. de nov. oper. nunc. l. Quod favore, C. de legibus*, Bald. *conſ. 472. In cauſa n. 2. verſ. Sed opponitur lib. 2.*

Præterea ſi Concilium tolleret conſuetudinem, id non ex aliis verbis elici poſſet, quàm ex illis, quibus præſervat Conſtitutiones longiùs ſervitii tempus requirentes. Verùm illa verba, quæ appoſita ſunt ad præſervandum ſervitium diuturnius, ſi tollerent hujuſmodi conſuetudinem, operarentur contrarium effectum illius, propter quem poſita ſunt contra vulgatas regulas, *l. Legata inutiliter, ff. de legat. 1. & de adimen. legat. l. Titia, §. fin. de manu. teſtam. cum ſimilibus*. Conſtat igitur Concilium noluiſſe tollere hanc conſuetudinem.

Sed neque dicendum eſt eam *dict. decreto cap. 12.* præ- 10
ſervatam fuiſſe: cùm enim d. verſ. *Salvis*, Concilium præſervet Conſtitutiones, & de conſuetudinibus nullam mentionem faciat, plenè conſtat illis verbis non comprehendere conſuetudines. Primò, quia conſtitutio, & con- 11
ſuetudo ſunt duæ ſpecies juris inter ſe valdè differentes, Alberic. latiſſimè *in l. De quibus num. 38. & num. 113. ff. de legib.* & appellatione conſtitutionis non venit conſuetudo, nec è converſo, etiam in materia, in qua verba impropriantur, Bart. *in d. l. De quibus in fin.* Guil. de Mont. Laud. & alii citati per Jaſon. *d. loco n. 91.* Alberic. *ibid. n. 114.*

Secundò, quia ſicut Concilium paulò ante mentionem habuit tam conſuetudinis, quàm ſtatuti, ubi ſtatuit non licere ultra tres menſes abeſſe; ita ſi in clauſula præſervativa utrumque comprehendere voluiſſet, utrumque expreſſiſſet, *cap. Inter corporalia, §. Sed neque, verſ. Unde ſi circa, de translat. Epiſcop.* Præſertim cùm etiam paulò poſt, ubi agit de diſtributionibus, & vult derogare ſtatutis, & conſuetudinibus, utrumque exprimat, & in ſpecie *in c. 9. ſeſſ. 22.* ubi in alia materia, quam derogationis, imò potius in materia præſervationis utrumque expreſſit, ibi, *Quod ſi ex conſuetudine, vel conſtitutione aliqua loci*. Patet igitur neutram ex his opinionibus eſſe tutam, videlicet, Concilium ſuſtuliſſe hujuſmodi conſuetudinem, vel dicto decreto eam præſervaſſe: nam priori opinioni repugnat ratio, & mens Concilii. Poſteriori autem non deſerviunt verba, quæ de Conſtitutionibus tantùm loquuntur.

Tutior eſt igitur media opinio, videlicet Concilium neque ſuſtuliſſe, neque præſervaſſe hujuſmodi conſuetudinem, ſed eam reliquiſſe in illis terminis, in quibus erat ante Concilium: nam quod non mutatur, &c. *l. Sancimus, Cod. de teſtam. l. Præcipimus in fin. Cod. de appell.* gloſſ. *in c. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, de regular. in 6.* Huic opinioni conveniunt verba Concilii, & mens non repugnat; & ita omnia vitantur abſurda. Conveniunt verba, quia cùm Concilium in præſervatione de Conſtitutionibus tantùm loquatur, noſtrum non eſt extendere Concilium ad ſpeciem juris diverſam ab illa, de qua loquitur *c. Quod ſi dormierit 31. qu. 1. cap. Conſuluiſti 2. qu. 5.* Præſertim cùm una non comprehendatur ſub altera, etiam latè ſumpto vocabulo, ut per Bart. & alios ſupra citatos *in d. l. De quibus*, mens Concilii quoque huic opinioni non refragatur, quin favet potius; & ita vitatur abſurdum ſupra conſideratum in prima parte, dum dicebatur alienum eſſe à recta interpretatione, ut Concilium tendens ad cultum Divinum, & ſervitium Eccleſiarum ampliandum, illud diminuat, prout eveniret ſi tolleret conſuetudines longiùs ſervitii tempus requirentes. Nam hoc pacto non ſequitur id abſurdum, cùm dicamus Concilium, ſicut eo decreto non præſervat conſuetudines, ita nec eas tollere, vel enervare, & conſequenter diminuere ſervitium, ſed relinquere in eo robore, in quo erat prius. Ceſſat etiam illud abſurdum, quod Concilium in clauſula præſervativa tollat; qui hoc pacto ſi non præſervat, nec tollit etiam: & ſic non ſequitur effectus intentioni Concilii contrarius.

Quod ſi diceretur, ob quam rationem Concilium Con- 12
ſti-

Digitized by Google

ſtitutionem in hac materia præſervavit, conſuetudinem
prætermiſit. Reſpondetur non omnium, quæ à majori-
bus noſtris ſtatuta ſunt, rationem reddi poſſe, *l. Non om-
nium, ff. de leg.* & ſufficit nobis legem ita eſſe ſcriptam,
l. Proſpexit, ff. qui, & à quibus, & caſum conſuetudinis
eſſe omiſſum, & conſequenter remanere in diſpoſitione
juris communis, *l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.*
13 *cum ſimil.* Poſſent etiam reddi nonnullæ rationes diverſita-
tis inter conſtitutiones, & conſuetudines; nempè quod
hæ præſumantur illis rationabiliores, Alberic. *d. l. De qui-
bus num. 79.* quamquam conſtitutiones in facto recipiant
minorem dubitationem, quàm conſuetudines, præſertim
pendentes ab actibus facultativis, ut eſſe videntur hæ, de
quibus agimus.
14 Cæterùm vera ratio cur Concilium eo loci non memine-
rit conſuetudinis, ea videtur eſſe, quia cùm de jure com-
muni Canonici teneantur quotidie Horis Canonicis inte-
reſſe, itaut nullum habeant certum vacationis tempus à
ſacris Canonibus præfinitum, Clem. 1. ubi gloſſ. *in verb.
Canonici, & in ver. Debitis de celebrat. Miſſar.* Clem. 1. *in
fin. de reliq. & vener. Sanctor.* & Clem. 2. *in ver. Certis ho-
ris de ætat. & qualit.* conſuetudo requirens longiùs ſervitii
tempus, quàm novem menſium, cùm eſſet juri commu-
ni conformis, nihil aliud erat, quam obſervantia juris
communis, ut notat Hoſtien. *in cap. un. de Cleric. conjugat.
lib. 6.* Alexan. *in l. De quibus in princip. ff. de legib.* & Roch.
de Curte *in tract. de conſuet. num.* 11. ac propterea opus non
fuit, ut Concilium illam expreſsè præſervaret; nam ex
ſeipſa habebat juris fomentum, & tanquam favorabilis
Eccleſiæ, & cultui Divino, non egebat adjumento, aut
præſervatione Concilii: imò Concilium novando juris
communis diſpoſitionem quoad obligationem ſervitii in
Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, videtur etiam ta-
citè innovaſſe, atque approbaſſe ejuſdem juris obſervan-
tiam, quemadmodum in caſu converſo S. Congregatio in
15 cauſa Mediolanenſi declaravit, dum Concilium quoad fo-
ri privilegium ſuſtulit jus commune, ſuſtuliſſe etiam con-
ſuetudinem juri communi conformem, quæ nihil aliud
erat, quàm ipſius juris obſervantia, ut plenè ſcripſi *in c.
Si quis num. 59. & ſeqq. de foro compet.* At ſecus eſt in ſtatu-
tis Eccleſiæ, quia fortè non erant in uſu, aut per contra-
rium uſum abrogata fuerant; unde conſentaneum fuit, ut
Concilium illa præſervaret, atque ita in uſum, atque ob-
ſervantiam induceret.
16 QUÆRO ſecundò, an conſuetudo ſecundùm quàm
Canonici Regulares, & Portionarii, qui ſunt in eadem
Eccleſia ſæculares, ſingulis annis cum licentia Prioris, &
Capituli cùm quadraginta dies abeſſe poſſunt, & ejus
temporis quotidianas diſtributiones percipiunt, ſit necne
obſervanda.
17 Pro declaratione dubii præmittendum eſt primò, quam-
vis Clerici ſæculares prohibeantur recipi ad præbendas in
Monaſteriis Regularium, *cap. Ea quæ, §. Præcipimus de ſtat.
Monach.* tamen ſicut poſſunt habere beneficia in eadem
Eccleſia, dummodò non faciant unum corpus cum Cano-
nicis, nec habeant vocem in Capitulo, Hoſtien. Jo. Andr.
Anchar. & alii *in d. c. Ea quæ*; ita poſſunt habere portio-
nes præbendarum. Et ipſe Abb. qui *conſ. 59. par. 2.* tenet
non poſſe ſæculares habere titulos beneficiarios in Eccleſia
Regulari, fatetur poſſe habere ſtipendia pro ſervitio coa-
djutorio *d. §. Præcipimus num.* 10.
Præmittendum ſecundò ex Navarr. *in cap. Cui portio 12.
qu. 1. num. 15. & in cap. Non dicatis ead. cau. & qu. num. 15.*
Proprium eſſe duplicis generis. Unum importat verum
dominium, & proprietatem: quale habent homines ſæ-
culares, *tot. tit. de acquiren. rer. domin.* cujus non ſunt capa-
ces Monachi, *cap. Monachi, & cap. Cùm ad Monaſterium,
de ſtat. Monach.* Alterum intelligitur proprium, quoad li-
beram adminiſtrationem, qualem habent beneficiati; &
18 hoc diſtinguitur in tres ſpecies, ut per eundem Navarr. Et
ſecundùm hoc Clerici ſæculares, & Religioſi habentes ad-
miniſtrationem, hoc eſt beneficia in titulum, æquiparan-
tur quoad poteſtatem diſpenſandi, Cardin. in Clem. 2. §.
Sed & tales, per illum text. *de vit. & honeſt. Cleric.* quod
reſumit latiùs Navarr. *in d. c. Non dicatis num. 10. & 11.* Ro-
ta *diverſ. dec. 772. num. 2. par. 1.*
19 Quibus præmiſſis, dubitatur generaliter, an *cap. unic. de
Cler. non reſiden. lib. 6.* & decretum Concilii *cap. 12. ſeſſ. 24. §.
Diſtributiones*, locum habeant in Eccleſiis Collegiatis Re-
gularibus. Pro negativa facit, quòd cùm ſuperior Regu-
laris ſit loco ſtatuti, *cap. un.* derogat conſuetudinibus non
ſtatutis. Et quamvis Concilium tollat etiam conſtitutio-
nes, adhuc videtur diſpoſitio tam Concilii, quàm juris
antiqui habere locum in Eccleſiis tantùm, non etiam in
Monaſteriis, quæ invicem diſtinguuntur, *cap. Grandi*, &
ibi not. *de ſuppl. neglig. Prælator. lib. 6.* Prætereà ſi ſuperior
vult diſtributiones etiam abſentibus elargiri, non videtur
prohibendus ex cauſa ſibi benè viſa.
Sed in contrarium pro parte affirmativa conſiderandum 20
eſt, appellatione Eccleſiæ venire etiam Regularem, Cle-
men. 1. ubi not. *de ætat. & qualit.* Et diſpoſitionem Conci- 21
lii, *& cap. un.* loqui de Canonicis ſimpliciter. At appella-
tione Canonicorum, & Canonicatus venire etiam regu-
lares, gloſſ. in Clem. *Diſpendioſam in ver. Beneficiis de jud.
probant. cap. Cum cauſam, cap. de elect. & cap. In cauſis, cap.
Dilecti, de Iudic. cum concord.* Imò victualia, & manualia, 22
in quibus conſiſtunt diſtributiones quotidianæ, magis pro-
priè dantur Regularibus ratione ſui victus, quorum præ-
bendæ olim in his ſolis conſiſtebant.
Concludendum hujuſmodi ſtatutum, & conſuetudi-
nem tolerari poſſe, cùm non imponat neceſſitatem Prio-
ri, & Capitulo abſentibus concedendi has diſtributiones
quotidianas, ſed oſtendat ſubeſſe juſtam cauſam, puta va-
letudinis, concedendi licentiam abſcedendi, & eoſdem ab
amiſſione diſtributionum excuſandi; poſſunt enim ſupe-
riores ex cauſis congeſtis per Navarr. *in cap. Nullam 18. q. 2.
nu. 29.* ſuis Regularibus concedere portiones, quas vocant
privilegiatas. Quæ opinio quamvis ſit admodum pericu- 23
loſa quoad Regulares non beneficiatos, ut latiſſimè ſcripſi
in cap. infr. de ſtat. Monach. tamen procedit de plano quo-
ad Regulares obtinentes beneficia in titulum, quia jam S.
Congregatio Concilii declaravit dignitates & officia, quæ
dantur in titulum Religioſis non comprehendi decreto *c. 2.
ſeſſ. 25. de Regular.*
At verò quatenus exiſtimaretur ex hujuſmodi ſtatuto,
& conſuetudine obligari ſuperiores ad ſtatuti obſervatio-
nem, ut denegari ſic abſentibus non poſſint diſtributiones:
hoc eſſet contra jus, quia de jure beneficiatis abſentibus
non debentur diſtributiones, niſi ex illis tribus cauſis ex-
preſſis *in dict. cap. un.* nec plus juris ſuper diſtributione tri-
buit titulus Regularium, quàm ſæcularium, imò minus
ex præmiſſis.
Atque ex hac concluſione idem videtur inferendum de
portionariis, qui aut cenſeri debent, ut alii portionarii ſæ-
culares in Eccleſiis ſæcularibus, & manifeſtum eſt excludi
à diſtributionibus quotidianis, niſi interſint divinis offi-
ciis, etiam pro tempore permiſſæ abſentiæ, juxta declara-
tionem S. Congregationis aliàs editam *ad §. Prætereà eod.
cap. 12. ſeſſ. 24. & §. Diſtributiones.* Aut cenſendi ſunt eo-
dem jure, quo Regulares, & non debent melioris eſſe
conditionis, qui famulantur, & ſunt veluti ſtipendiarii,
quàm ipſi Canonici.
Suppoſito autem quod ex hujuſmodi ſtatuto, & con- 24
ſuetudine tam Canonici, quàm portionarii abſentes ultra
quadraginta dies priventur diſtributionibus quotidianis
duntaxat, non autem parte aliqua fructuum. Dubitatur
ſecundo loco, an eiſdem liceat gaudere vacatione trium
menſium, juxta permiſſum Conc. *eod. cap. 12. §. Prætereà*,
citrà amiſſionem alicujus partis fructuum.
Pro reſolutione præmitto beneficia omnia regularia 25
etiam non curata requirere perſonalem reſidentiam, *c. Cùm
ſingula, de præbend. lib. 6.* & quidem majorem, quam be-
neficia ſæcularia, Navarr. *in cap. Nullam 18. qu. 2. nu. 43.*
Non enim ſola poſſeſſio, & fructuum perceptio eſt cauſa
in iis perſonalis reſidentiæ, ſed titulus, ut amputetur ma-
teria vagationis, & diſſolutionis, 16. *qu. 1. cap. Quidam*,
& cap. Monachi. Ita Vital. in Clem. 1. §. *Sanè num. 9. de
ſtat. Monach.*
Secundò præmitto, à reſidentia etiam in beneficiis re- 26
gularibus excuſare cauſam rationabilem, puta ſtudii dict.
Clem. 1. §. *Sanè*, Conc. Triden. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 4.* Cæte- 27
rùm inter beneficiatos ſæculares, & regulares hæc eſt diffe-
rentia, quod illi tempore permiſſo poſſunt abeſſe etiam ſi-
ne licentia, & nihilominus fructus percipere, ut cenſuit
Sacra Congregatio, Regulares autem nonniſi cum licentia 28
ſui ſuperioris, *d. c. Quidam, & cap. Monachi 16. qu. 1.* quæ li-
centia includit etiam juſtam cauſam, Abb. *in cap. Cùm ad hoc
num. 4. de Cleric. non reſid.*

Hinc

29 Hinc reſpondetur Canonicos Regulares poſse etiam ultra 40. dies abeſſe cum licentia ſui ſuperioris citrà amiſſionem aliquam fructuum; tum quia nulla ſupponitur Conſtitutio Eccleſiæ, qua prohibeatur abſentia ultra 40. dies. Unde præſervatio Concilii *d. c. 12. §. Salvis*, non intrat; tum quia quatenus adeſſet, non videretur impedire quo minus Prælatus permittere valeret Canonico Regulari, ut ex cauſa rationabili abeſſet pro tempore ſibi benè viſo, & interim fructus debitos ratione tituli conſequeretur. Quamvis de diſtributionibus, quæ ratione perſonalis ſervitii dantur, diverſa quædam ratio ſit, ob quam fortè neceſſarius eſt conſenſus Capituli, de cujus intereſſe particulariter agitur propter jus accreſcendi.

30 De Portionariis ſæcularibus quatenus abſint cum debita licentia, idem videtur dicendum; eiſdem autem abſentibus abſque licentia denegandos eſse etiam fructus groſſos, ne dum diſtributiones; Tum quia Concilium quatenus permittit vacationem trium menſium, ſtat reſtrictivè, ut tollat longiores vacationes, non ut illam concedat, ubi alias non permittitur, ad gloſs. *in cap. Quantò in ver. Immoderatas, de Vſur.* tum quia etiam de jure communi, qui non fecerunt reſidentiam, ſi petant fructus, repelluntur exceptione, ut per Abb. *in cap. Conquerente num. 4. ſuprà eod.* quod magis procedit contra ipſos Portionarios, qui ſunt tanquam ſtipendiarii, Abb. *in c. Ea qua, §. Præcipimus de ſtat.*
Monach. Et ſtipendium datur ratione famulatus, *cap. Di-* 31
verſis, de Cleric. conjug. ubi Abb. dicit eſse textum pro opinione Calderini, quòd Clerici ceſsantes à divinis officiis teneantur ad reſtitutionem fructuum. Quam opinionem in foro conſcientiæ tutiorem dicit Abb. *in cap. 1. in fin. de celebr. Miſſar.* & Sacra Congregatio aliàs videtur ſecuta.
Nec refragatur ponderatio Concilii *d. §. Præterea, in ver.* 32
Proventus, quia advertendum eſt illud verbum referri etiam ad illam portionem fructuum, quos deſerviendo illo anno ratione præbendæ, & reſidentiæ fecerunt ſuos, quorum fructuum reſpectu propriè cadit privatio. Non enim eſt novum idem verbum reſpectu diverſorum importare privationem juris, & facti, ut not. per gloſs. *in cap. Eos, in ver. Statuimus, de tempor. ordinan. lib. 6.* Et facit text. *in l. 2.* ubi gloſs. *in ver. Manumitti, ff. de off. Proconſ. & in l. Pater Severinam, §. Conditionum verba, ff. de condit. & demonſtr.* Cum ſimilibus adductis per Roman. *conſ. 480. num. 5. verſ. Nec enim eſt incongruum unum idemque verbum*, & latiùs per Soccin. junior. *conſ. 128. num. 220. cum multis ſeqq. lib. 1.*

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Gregorius IX. Patriarchæ Antiochiæ Apoſtolicæ Sedis Legato.

C A P U T XVI.

CUm ad hoc ſint Eccleſiaſtica beneficia deputata: & infrà. Sanè nobis innotuit, quòd Eccleſia Antiochena, multis ex ſervitoribus ejus abſentibus, eſt ferè deſtituta miniſtris: Unde mandamus, quatenus non obſtantibus Apoſtolicis indulgentiis, & prædeceſſorum tuorum licentia, abſentes Canonicos & aſſiſios revoces ad reſidendum in Eccleſia ſupradicta: & ſi non venerint, tu de ipſorum beneficiis, dum abſentes fuerint, ipſi Eccleſiæ facias congruè deſerviti, in utilitatem ejuſdem, quod ex præfatis beneficiis ſuperfuerit, convertendo.

S V M M A R I V M.

1 *PRivilegiati ſuper abſentia coguntur redire per ſubtractionem proventuum, ſi Eccleſia patitur miniſtrorum defectum, & num. 14.*
2 *Canonici, & præbendati qui abſque Epiſcopi licentia ſe contulerunt ſtudiorum cauſa ad Vniverſitatem privilegiatam, an poſſint ab eo revocari ad reſidentiam, præſertim ſi Eccleſia miniſtrorum defectum patiatur, & num. ſeqq. uſque in fin.*
3 *Beneficiatis abeſſe non licet ſtudiorum cauſa ſine licentia Epiſcopi petita, & obtenta.*
4 *Alias coguntur redire per ſubtractionem fructuum, & beneficii.*
5 *Etiamſi univerſitas ſit privilegiata ſuper fructibus in abſentia percipiendis, & num. ſeqq.*
6 *Scholares ut in abſentia licitè percipiant fructus præbendarum ſuarum copulative requiruntur licentia Epiſcopi, & privilegium.*
7 *Et ſufficit privilegium generale, de quo in cap. fin. de Magiſtris.*
8 *Diſpenſationes de non reſidendo, & de fructibus in abſentia percipiendis non ſuffragantur, niſi Ordinarii conſenſus accedat.*
9 *Licentia Capituli non prodeſt ad hoc, ut beneficiatus abeſſe poſſit ſtudiorum cauſa.*
10 *Scholares debent eſſe dociles, & Epiſcopus debet cognoſcere, an ſint ætate, natura, & ingenio tales, qui poſſint in litteris proficere.*
11 *Scholares negligenter, & inutiliter ſtudentes revocari poſſunt ad reſidentiam.*
12 *Scholares facientes caſtra, & numerantes tegulas non ſunt ſcholarum privilegiis honorandi.*
13 *Beneficiati, qui in ſtudiis morantur ſine licentia Epiſcopi, præſumuntur id facere in fraudem legis.*
14 *Canonici non ultra duos de licentia Epiſcopi abeſſe poſſunt ſtudiorum cauſa.*
15 *Quod verum eſt ubi immineret præiudicium Eccleſiæ, ſi plures mitterentur ad ſtudia.*

CVm ad hoc. Si Eccleſia patitur miniſtrorum defe- 1
ctum, privilegiati ſuper abſentia per ſubtractionem proventuum redire coguntur: hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. & omnes, & eſt bonus text. & poteſt multùm practicari ſecundùm Abb. Primò narrat factum. Secundò providet ibi, *mandamus*.

QUÆRO, An Epiſcopus poſſit revocare ad reſiden- 2
tiam Canonicos, & præbendatos, qui abſque ejus licentia abſceſſerunt, & ſe contulerunt ad ſtudia alicujus Univerſitatis privilegiatæ, præſertim ſi Eccleſia propter eorum abſentiam miniſtrorum defectum patiatur.

Emerſit hoc dubium in Cathedrali Ovetenſi: nam cùm Epiſcopus ſuis litteris conqueſtus eſset Domino Papæ, quòd plures Canonici, & præbendati deſerta Eccleſia ſine ejus licentia ad Univerſitatem Salamantiñ. ſtudiorum cauſa ſe contuliſsent, & Sanctitas ſua miſiſset has litteras ad Sac. Congregationem Cardinalium Tridentini Concilii interpretum, emanavit ſupradictum dubium, ad quod videtur affirmativè reſpondendum.

Nam explorati juris eſt, nulli Beneficiato ex iis, qui 3
ad reſidentiam tenentur, abeſse licere ſtudiorum cauſa ſine proprii Epiſcopi licentia petita, & obtenta, ut apertè conſtat ex *c. Relatum*, & ibi gloſs. *in ver. Prælatorum*, & Abb. *num. 1. & 5.* & ex *cap. Tua*, ibi, *accepta licentia ſuprà eodem*, ubi hoc notant Joan. Andr. *num. 1.* Butr. *num. 7.* Abb. *num. 3.* & alii communiter, & ex *cap. Cùm ex eo*, & ibi gloſs. *in ver. Epiſcopi*, Gemin. *num. 9.* & Franc. *num. 2. de elect. lib. 6.* Felin. *in cap. final. num. 3. verſ. Sex-*
to limita infrà de Magiſtris. Et qui ſine hujuſmodi licen- 4
tia abſceſſerunt, compelli poſsunt redire ad reſidentiam, non modò per ſubtractionem fructuum, prout fit cum illis, qui abſunt ex indulgentia Sedis Apoſtolicæ, ut patet *hic in fine*, juncta gloſs. *ult.* ſed etiam per privationem, ſeu ſubtractionem beneficii ex toto, ut dicitur *cap. Relatum, verſ. Poterunt amoveri*, & ibi gloſſ. *in verb. Amoveri*,

Digitized by Google

veri, cap. Inter quatuor, & ibi gloſſ. *in ver. Privari*, *& c. Ex tuæ ſuprà eodem*, & notat gloſſ. *ultim. hic*, Joan. Andr. *in d. c. Relatum num.* 1. *&* 2. & ibi etiam Butr. *num.* 1. & idem Joan. Andr. *in cap.* 2. *num.* 4. Gemin. *num.* 7. *de privileg. lib.* 6. Hoſt. *in Summa hujus tit.* §. *Quæ ſit pœna num.* 3. *verſ. Sed ſi non habuit*, *& verſ. Aut cauſa probabili*, *& in tit. de Magiſtris*, §. *An Clericus ſtudio num.* 9. *verſ. Sine licentia autem Prælati*. Quod etiam noviſſimè ſtatutum eſt in Concilio Trident. *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 2. *& in cap.* 12. *verſ. Præterea obtinentibus*, *ſeſſ.* 24. *de reformat.*

5 Quæ concluſio vendicat ſibi locum, etiam poſito quod Academia Salamantina ſit ſpecialiter privilegiata à Sede Apoſtolica ſuper fructibus in abſentia percipiendis, quia ad hoc, ut abſens ſtudiorum cauſa hujuſmodi fructus percipere poſſit, duo copulativè requiruntur, videlicet, ut abſit de licentia ſui Prælati, & ſtudium ſit privilegiatum ſu-
6 per percipiendis fructibus in abſentia, ſicut eſt ſtudium Bononienſe, vel aliàs abſens ſit privilegiatus ex indulgentia Papæ, vel Prælati, vel à ſtatuto Eccleſiæ, vel conſuetudine: ſic probat text. *in cap. Tuæ*, *in verb. Studiorum gratia eſt indultum*, junctis verbis, *accepta licentia ſuprà eodem*, & ibi dixi *num.* 2. poſt Joan. Andr. *num.* 1. *in ver. Fructus*, Butr. *in* 1. *notab.* Cardin. *num.* 7. *in* 5. *qu.* Imol. *num.* 1. Anchar. *num.* 7. Abb. *num.* 3. Joan. de Anan. *num.* 2. *verſ. Nota quod habens privilegium*, & Alexan. de Nævo *in* 1. *not.*

7 Neque obſtat, quod gloſſ. *in cap. fin. in ver. Licentia*, *de Magiſtris*, exponendo verba illa text. *de ſcientia Sedis Apoſtolicæ*, dicat, ſcilicet generali auctoritate illius Conſtitutionis; unde non eſt neceſſe aliam indulgentiam impetrare. Simile *in cap. Non debere* 80. *diſtin. cap. Cunctis* 16. *qu.* 1. *& cap. Quoniam* 100. *diſtin.* cum aliis allegatis in eadem gloſſ. *Id*, inquam non obſtat, quia illa gloſſ. non loquitur de licentia non reſidendi, ſed de licentia, ſeu indulgentia percipiendi fructus in abſentia: nam cùm textus dicat docentes, & ſtudentes in Theologica facultate per annos quinque percipere debere de licentia Sedis Apoſtolicæ proventus præbendarum ſuarum, gloſſ. exponit illud verbum, *licentia*, id eſt, generaliter conceſſa auctoritate illius Conſtitutionis. Sed non excludit aliam licentiam Prælati de non reſidendo, quæ ultra privilegium omninò eſt neceſſaria, ut conſtat apertiſſimè ex juribus, & auctoritatibus ſupracitatis. Neque ex eo, quod privilegium requiritur, licentia Prælati eſt ſuperflua; quia operatur, ut puniri non poſſint; quia non reſident in beneficio, ut contra Archidiac. *in cap. De quibuſdam in fin.* 37. *diſtinct.* concludit Joan. Andr. *in d. c. Tuæ num.* 1. *in verb. Fructus ſuprà eod.* cum quo concordant ibi Cardin. *in* 5. *qu.* Anchar. *n.* 7. & communiter DD. Marian. Soccin. *in cap. fin. num.* 17. *de Magiſtris*.

8 Quinimò hodie nec Indulta Apoſtolica de non reſidendo, & de fructibus in abſentia percipiendis ſuffragantur, niſi Epiſcopi conſenſus accedat, quia Pius IV. in ſua Conſtitutione incipien. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, poblicata die 24. Novembris anni 1564. declaravit has diſpenſationes de non reſidendo, ac de fructibus præbendarum, & beneficiorum in abſentia ſtudiorum cauſa percipiendis, quę à Sacra Pœnitentiaria, & Sede Apoſtolica concedi; & emanare contigerit, nequaquam hujuſmodi abſentibus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia hujuſmodi conſiſtunt, conſenſus gratis præſtandus ad id accedat. Habetur hæc Conſtitutio inter alias regiſtratas poſt indicem materiarum Concilii Tridentini. Quamobrem ſi Canonici, & Præbendati abfuerunt ſine conſenſu, & licentia Epiſcopi, ut ſupponitur in dubio utcumque univerſitas ſit privilegiata, ambigi non poteſt, quin juris remediis poſſint ad reſidentiam revocari.

Nec ſe tueri poſſunt licentia Capituli, quia ut ex dictis 9
conſtat, requiritur licentia, & conſenſus Ordinarii; præſertim quia, ut inquit Hoſtienſ. *in Summa de Clericis non reſiden.* §. *Quis Clericus teneatur num.* 1. *ad fin. verſ. Is vero*, *&* §. *Quæ ſit pœna num.* 3. *verſ. Item excuſatur*, non ita exactè id curat Capitulum, quia cùm interim percipiat,
quod abſens lucraretur, faciliter dat iſtas licentias. Ideò 10
autem eſt neceſſaria Epiſcopi licentia, quia cùm tranſmittendi ad ſtudia litterarum debeant eſſe dociles, ut dicitur *in dict. cap. fin.* Epiſcopus debet ſedulò diſquirere, an ſint ætate, natura, & ingenio tales, qui poſſint in litteris proficere, & hos tantùm licentiare, ut inquiunt ibi Hoſtien. *num.* 2. Joan. Andr. *num.* 10. Butr. *num.* 3. *&* 9. Abb. *num.* 2. & Felin. *num.* 3. *verſ. Sextò limita*, & idem Hoſtien. *in Summa eod. tit. an Clericus ſtudio inſiſtens num.* 9. *verſ. Sine licentia autem Prælati*, gloſſ. *in cap. Cum ex eo*, *in verb. Litterarum*, & ibi etiam Joan. Monach. *num.* 1. & Philipp. Francus
num. 2. *de elect. lib.* 6. Quo fit, ut ad reſidentiam revocari 11
poſſint etiam illi, qui manentes in univerſitate de licentia Epiſcopi negligenter, & inutiliter dant operam litteris, ut notant *in dict. cap. fin. de Magiſtris num.* 2. Joan. Andr. *num.* 4. *&* 10. Felin. *num.* 3. *verſ. Secundò limita*, *& verſ. Sextò limita*: nam ut ibi inquit Hoſtienſ. revocabitur ex cauſa, puta ſi non profuit, quia voluntas, ſeu natura
repugnat. Et placet mihi hæc opinio, quia Scholares non 12
intrantes, & non attendentes, nec ſtudentes non gaudent privilegio Scholarium, nec Scholares ſunt nominandi, ut notat Joan. de Lignan. *in proœm. Clem.* & poſt eum Marian. Soccin. *in cap. fin. num.* 24. *de Magiſtris*, facit text. *in l.* 1. *in fin. Cod. de ſtuden. lib. urb. Rom.* ubi gloſſ. dicit. Nota text. contra Scholares, qui malè attendunt, qui quandoque ædificant caſtra, & quandoque numerant tegulas. Unde jure optimo, qui non prævia ſuper præmiſſis Epiſcopi cognitione, ac licentia in ſtudiis morantur, ad reſidentiam revocari poſſunt, ac debent.

Et eò magis, quia tales id facere præſumuntur in frau- 13
dem legis, ſecundùm Joan. Andr. *in dict. cap. Relatum n.* 1. ut ſcilicet fugiant ipſius Epiſcopi correctionem, vel ut liberius vivant, aut forſan ut litibus vexent extraneos, ut colligitur ex gloſſ. pragmat. Sanctionis *tit. de collat.* §. *Primum cum*, in gloſſ. *in ver. Liberius*, *verſ. Ideo qui veniunt ad ſtudium*.

Hæc autem fortiùs procedunt, quando ex abſentia 14
miniſtrorum Eccleſia debito ſervitio deſtituitur, tunc enim ad reſidentiam revocandi ſunt etiam privilegiati, ut eſt caſus apertus in hac Decretali. Quinimò ob hanc rationem non defuerunt, qui exiſtimaverint licentias de non reſidendo, & indulta de percipiendis fructibus in abſentia non ſuffragari, niſi duobus Canonicis, arg. *cap. Ad audientiam*, cum ibi notatis per gloſſ. *in ver. Aut duo*, Butr.
num. 13. & Abb. *num.* 6. *ſuprà eodem*. Et quamvis hæc 15
opinio non ſit generaliter vera, tamen admitti in eo caſu, in quo imminetet præjudicium Eccleſiæ in divinis, ſi plures mitterentur ad ſtudia, ut declarat Felin. *in dict. cap. fin. num.* 3. *verſ. Quartò limita*, *de Magiſtris*, & propterea quamvis Sacra Congregatio Concilii aliàs declaraverit ad hoc, ut Canonici abeſſe poſſint tribus menſibus à Concilio permiſſis, nec Epiſcopi licentiam, neo cauſam requiri, illicò tamen adjecit limitationem. Dummodò non omnes ſimul abſint, ne Eccleſia debito ſervitio deſtituatur: quota autem pars ſimul abeſſe poſſit, Epiſcopi eſſe judicium.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Idem Gregorius IX.

C A P U T XVII.

CLericos in Eccleſiis tuæ juriſdictionis beneficia, quæ reſidentiam exigunt, aſſecutos; ſi ad alterius diœceſim abſque licentia tua morandi cauſa tranſierint, liceat tibi, ſi moniti non redierint, dictis beneficiis (niſi excuſationem rationabilem oſtenderint) ſpoliare.

S V M-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *BEneficiatus non reſidens privatur, ſi monitus non redeat, nec iuſtam excuſationem alleget.*

2 *Clericus habens beneficium reſidentiam requirens non poteſt ad aliam diœceſim morandi cauſa tranſire ſine ſui Prelati licentia.*

3 *Licentia quid importet.*

4 *Beneficiatus abſens, an & quando teneatur inſervire per ſubſtitutum.*

5 *Indulta perpetua de non reſidendo etiam ex iuſtis, & rationabilibus cauſis conceſſa non ſuffragantur.*

6 *Beneficiati an & quando ad breve tempus ad aliam diœceſim tranſire poſſint ſine licentia Epiſcopi.*

7 *Beneficiati quibus ex cauſis à reſidentia excuſentur.*

8 *Infirmitas an excuſet Parochum à reſidentia, & n. ſeqq. uſque ad num.* 16.

9 *Et quid ſi in morbum incidat extra locum beneficii.*

10 *Et quid ſi infra limites Parochiæ.*

11 *Et quid ſi deſit ibi copia Medicorum, medicinarumve.*

12 *Et quid ſi oporteat cœlum mutare, vel ire ad balnea.*

14 *Parochus, qui ad curandam valetudinem morbo gravi inſtante ſine licentia abſceſſit, an ſit liber à culpa, & pœna amiſſionis fructuum.*

15 *Parochi non excuſantur à reſidentia ob eaſdem cauſas, ob quas excuſantur Canonici, & num. ſeqq. uſque ad num.* 22.

16 *Senectus non excuſat Parochum à reſidentia.*

17 *Epiſcopo non licet pro Cathedralis Eccleſiæ ſervitio, vel ſuo aliquem ex Curatis extra ipſorum curam adhibere.*

18 *Nec pro viſitatione Diœceſis, niſi pro tempore à Concilio permiſſo; & tunc conſtituto in Parochiali idoneo Vicario.*

19 *Nec pro Vicario foraneo, vel ſervitio ſeminarii.*

20 *Nec pro cura Monaſteriorum Monialium etiam ob Sacerdotum penuriam.*

21 *Epiſcopi de iure communi diſpenſare poſſunt cum Parochis, ut ad ſeptennium ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint, & interim non teneantur ad Sacerdotium promoveri.*

Et quid poſt Concilium Tridentinum.

22 *Inimicitiæ an excuſent Parochum à reſidentia.*

23 *Recuſari poteſt locus, ubi ſunt inimici, vel eorum domeſtici, ſeu amici.*

24 *Inimicis capitalibus non debet quis ſe committere etiam cum litteris ſalvi conductus.*

25 *Congregationis Concilii ſtylus in licentiis non reſidendi inimicitiarum cauſa.*

26 *Parochus, ſi inimicitiæ ſint veriſimiliter duraturæ, inducendus eſt ad reſignandum, vel permutandum.*

27 *Punitur quis ſine culpa, ſed non ſine cauſa.*

28 *Parochus leproſus ab adminiſtrationis officio removetur, ſed de bonis Eccleſiæ ſuſtentatur.*

29 *Inimicitiæ graves, & graviſſimæ, ſeu capitales quæ dicantur.*

30 *Odium Parochianorum non eſt ſufficiens cauſa non reſidendi.*

31 *Lis ſuper beneficio, an excuſet Parochum à reſidentia, & num. ſeqq.*

33 *Lite pendente ſuper titulo Parochialis, non tenetur Parochus ad ſacros Ordines promoveri.*

34 *Parochus an licitè abeſſe poſſit, ut ſe defendat in cauſa criminali, in qua fuit condemnatus ab Ordinario.*

35 *Aëris intemperies an Parochum à reſidentia excuſet, & num.* 48.

36 *Titulus* de Cleric. non reſiden. *in quibus beneficiis procedat.*

37 *Peſtis tempore an Parochi teneantur reſidere in ſuis Parochialibus, & Sacramenta per ſeipſos miniſtrare Parochianis ſuis eo morbo infectis, & n. ſeqq. uſque in fin.*

An ſi id non faciant, poſſint ſtatim privari non expectato tempore à iure præfixo, num. 41. *&* 45.

38 *Parochi an teneantur miniſtrare infectis peſte alia Sacramenta, quàm Baptiſmi, & Pœnitentiæ, num.* 40. *&* 45.

39 *Et an per ſe, vel per alium, & num.* 45.

40 *Archiepiſcopi Florentini ſententia de obligatione Parochorum tempore peſtis.*

41 *Peſtis tempore adverſus Parochos non reſidentes qua forma ſit procedendum, & n.*45.

42 *Parochos abeſſe poſſe ex cauſa peſtis, ſicut ob capitales inimicitias, cenſuerunt multi ex Theologis, & Canoniſtis, & n.*49.

43 *Epiſcopus quæ temperamenta adhibere debeat, ut peſte laborantibus Sacramenta adminiſtrentur.*

44 *Conſuetudo laudabilis, ut Principes, & Magiſtratus tempore peſtis Miniſtros Sacramentorum conducant mercede ex ærario.*

45 *Gregorii XIII. decretum de Parochorum reſidentia tempore peſtis.*

46 *Epiſcopus peſtis tempore an continuè reſidere, & Parochis infectis Sacramenta miniſtrare teneatur.*

47 *Et an ad aliquam ſuæ Diœceſis partem, in qua peſtis non vigeat, ſe conferre poſſit.*

48 *Parochus cur excuſetur à reſidentia propter inimicitias, & non propter peſtem.*

49 *Epiſcopus poteſt cedere Epiſcopatui, ſi in Diœceſi non poſſit ſecurè morari, vel propter aeris intemperiem, vel propter inimicitias.*

50 *Prælatus poteſt fugere cùm ſpecialiter quæritur à perſecutoribus, & ſalus animarum per alios tuta eſſe poteſt.*

51 *Secus ſi periculum omnibus immineat.*

52 *Paſtor animarum ubi neceſſe fuerit, tenetur mortem ſubire pro ovibus ſuis.*

C*Lericos*. Privatur beneficio Clericus non reſidens, ſi 1
monitus non redeat, nec juſtam excuſationem
alleget. Hoc dicit. Nec patitur diviſionem propter unicam verborum ſtructuram.

Nota primò, Clericum habentem beneficium, quod per- 2
ſonalem reſidentiam requirit, non poſſe licitè ad aliam diœceſim morandi cauſa tranſire ſine ſui Prælati licentia, nec illuc eſſe recipiendum, *c. Primatus, cum tribus ſeqq.* 71. *diſt. & c. Fraternitati, ſupra eod.* Unde à contrario ſenſu infert Abb. *in* 1. *notab.* ut de licentia Prælati liceat Beneficiato ad aliam diœceſim ſe transferre, etiam morandi cauſa. Quod tamen limitat duobus modis. Primò, dummodo 3
licentia fuerit conceſſa ex juſta cauſa; hoc enim indicat verbum, *licentia*, quæ non nudam voluntatem importat, ſed conceſſionem ex rationabili cauſa factam, ut notat Bart. in Extravag. *ad reprimendum, & in l. Alio herede, n.*8. *ff. de alimen. & cibar. legat.* licèt Innocentius aliud ſenſerit in *cap. Cùm ad Monaſterium, in fin. de ſtatu Monach.* Nam *licentia* derivatur à verbo, *licet*, quod importat arbitrium boni viri, ut declarat ibi Bart. & idem Abb. in *cap. prox. in* 3. *notab. n.*4.
ſupra eod. Secundò limitat, dummodo Beneficiatus abſens 4
inſerviat Eccleſiæ ſuæ per Vicarium, ſeu ſubſtitutum. Et hoc ultimum ſublimitat, dummodo beneficium habeat unicum rectorem; quia hoc caſu Eccleſia carere non debet miniſtri ſuffragio, ut in *cap. Cùm ex eo, de elect. in* 6. & in decreto Concilii Trident. *c.*1. *verſ. Eadem omninò, ſeſſ.*23. ibi, *Ita tamen ut quandocumque eos cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit, Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione relinquant.* At ſecus eſt in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, quia cùm ſint alii miniſtri & ſervientes, qui poſſunt ſupplere vices abſentis; Canonicus, vel alius Præbendatus ex juſta cauſa abſens de licentia Epiſcopi non tenetur inſervire per ſubſtitutum, argum. *cap. prox. ſuper eodem*, & ita ſæpiùs cenſuit Sacra Congregatio Concilii. Niſi fortè Canonico ex legato, vel Capellania eidem annexa incumberet onus celebrandi Miſſas, quia tunc ex ipſius Congregationis ſententia teneretur huic oneri per ſubſtitutum ſatisfacere.

Ultra limitationes Abbatis, ſupradicta concluſio limitari 5
poteſt tertiò, dummodo licentia morandi in aliena diœceſi concedatur Beneficiato ad tempus; Secus ſi in perpetuum, textus eſt in *c. fin. de reſer. in* 6. & hodie eſt expreſſum in decreto Concilii Tridentini *c.*2. *ſeſſ.* 6. ubi præſervantur indulgentiæ temporales de non reſidendo, & fructibus in abſentia percipiendis ex veris, & rationabilibus cauſis tantùm conceſſæ, & abrogantur perpetuæ, & ſtatuitur ut privilegia hujuſmodi, ſeu indulta perpetua nulli ſuffragentur.

Se-

6 Secundò nota ibi, *morandi cauſa*, à contrario ſenſu Cle-
ricum beneficiatum poſſe ad aliam diœceſim tranſire,
etiam ſine Prælati licentia, ſi tranſeat non morandi cauſa,
ſed ad breve tempus, quia ex veterum tantùm ſententia, qui
aliquantiſper tantùm abſunt, non videntur abeſſe, quia ſta-
tim reverſuri ſunt, ut legitur in decreto Concilii Tridenti-
ni *cap. 1. verſ. Quoniam autem ſeſſ.* 23. Ad hoc *cap. Quanto*
63. diſt. c. Nam & ego, de verbor. ſignif. l. Item eorum, §. 1. ff.
Quod cuiuſque univerſit. l. Si pro Patre, §. Verſum, ff. de in rem,
verſ. Cum aliis allegatis, in gloſſ. *in c. Ad noſtram, in ver. Sta-*
tim pœnituit, de Regular. Quod tamen eſt verum quoad ob-
tinentes Dignitates, Canonicatus, vel Portiones in Cathe-
dralibus, & Collegiatis Eccleſiis, quibus licet ſingulis annis
tres menſes ab Eccleſia abeſſe ad præſcriptum Conc. Trid.
in c. 12. §. Præterea ſeſſ. 24. abſque licentia Epiſcopi, vel Ca-
pituli, ut S. Congregatio declaravit. Item hoc eſt verum in
Epiſcopis, qui abeſſe poſſunt quotannis æqua ex cauſa duos,
vel tres menſes abſque licentia Papæ, vel Metropolitani, ut
in d. c. 1. verſ. Quoniam verò ſeſſ. 23. At ſecus eſt in Curatis
inferioribus, qui nec duos menſes, imò nec per hebdoma-
dam abeſſe poſſunt, niſi cauſa abſentiæ prius per Epiſco-
pum cognita, & probata, ut habetur *in eod. cap. 1. verſ. Ea-*
dem omnino, & ſcripſi pleniùs *in cap. Relatum n. 20. & ſeqq.*
& num. 23. & 49. ſupra eod.

Ultimò nota, ex fine litteræ adverſus beneficiatum ab-
ſentem non poſſe procedi ad privationem, vel aliàs pœnas,
ſi rationabilem oſtendat excuſationem, concordat *d. c. Re-*
latum, cap. Ex parte, il 1. & c. Inter quatuor ſuprà eod.

QUÆRO, quæ ſint cauſæ rationabiles excuſantes Cle-
ricos beneficiatos à perſonali reſidentia.

7 Gloſs. *fin.* exemplificat primò in infirmitate, deindè in
capitalibus inimicitiis, ac demum generaliter in alia qua-
cunque juſta cauſa, & DD. ponunt exemplum in ſpecie in
intemperie aeris, in fractione pontis, & in aliis impedimen-
tis, de quibus Hoſt. *in ver. Excuſationem*. Sed tu diſtingue.
Nam quædam ſunt beneficia, quæ curam animarum non
habent annexam, puta Dignitates, Canonicatus, Præben-
dę, & Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis,
vel alia ſimplicia beneficia, quę ex fundatione, privilegio,
ſtatuto, vel conſuetudine perſonalem reſidentiam requi-
runt, ut in decretis Concilii Tridentini *c. 12. §. Præterea ſeſſ.*
24. c. 2. ſeſſ. 6. & cap. 5. ſeſſ. 25. Et de his dic, ut ſcripſi latiſſimè
in c. Licèt infrà tit. prox. Quædam verò ſunt beneficia, qui-
bus cura animarum incumbit, putà Parochiales Eccleſię, ut
in c. Extirpanda, §. Qui vero infr. de præben. Vel Vicariæ per-
petuę, ut *in c. fin. ſuprà de offic. Vicar.* & quia non omnes
cauſæ, quæ excuſant Canonicos à perſonali reſidentia,
æquè excuſant obtinentes beneficia curata, in quibus obli-
gatio reſidentiæ eſt multò arctior, ut dixi *in d. c. Ex parte,*
il 1. ſuprà eod. & patebit infrà *num.* 15. Idcircò de his ſpecia-
liter.

8 QUÆRO primò, Utrùm infirmitas excuſet Parochum
à reſidentia?

9 Breviter duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus eſt cum
Parochus abſens extra locum beneficii in morbum incidit,
& hoc primo caſu manifeſtum eſt eum non teneri redire
ad reſidentiam, ac ſi procederetur contra eum, non
fieret illi præjudicium. Caſus eſt ad litteram *in cap. Præ-*
ſentium 7. qu. 1. Et ita intelligo gloſſ. *ult. hic*, dum dicit, pu-
ta quia erat infirmus, quare venire non potuit. Atque ita
ſupponit beneficiatum in infirmitatem incidiſſe extra reſi-
dentiam juxta terminos *dict. can. Præſentium*, quem allegat,
& hoc eſt clarum.

10 Secundus caſus eſt, cùm Parochus ægrotat in loco reſi-
dentiæ, ſeu infra limites Parochiæ ſuæ, & tunc Sacra
Congregatio Concilii declaravit infirmitatem non excuſa-
11 re Parochum à reſidentia. Sed ſi infirmitas ſit curabilis, &
in loco Parochialis non ſit copia Medicorum, medicina-
rumve; poſſe ab Ordinario dari dilationem trium, aut
quatuor menſium Parocho ægroto, ut curari poſſit in locis
vicinioribus, & commodioribus; interim tamen per ip-
ſum Ordinarium deputato idoneo Vicario ad curam dictæ
Parochialis cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius
12 Parochialis redditibus. Idem dicendum eſſet ſi Parochum
infirmum ex Medicorum conſilio oporteret cœlum mutare
ad breve tempus, vel ire ad balnea, ut poſt Cajet. & Sot. di-
13 xi in prædicta Decretali, *Ex parte n. 77. ſuprà eod.* Verùm ſi
14 abſcederet ſine licentia, non excuſaretur. Nam propoſito
dubio, an ſit liber à culpa, & à pœna amiſſionis fructuum,
qui veluti per quatuor menſium ſpatium ex urgenti admo-
dum cauſa ad curandam valetudinem morbo gravi inſtante
à Parochiali receſſit, & ad hujuſmodi abſentiam non petiit
licentiam ab Epiſcopo, quia bona fide putavit evidentiam
cauſæ ſatis eſſe: Sac. Congregatio cenſuit non eſſe libe-
rum, niſi periculum fuiſſet in mora petendi licentiam.

Non obſtat *c. Ad audientiam ſup. eod. & c. unicum, de Cle-* 15
ric. non reſiden. lib. 6. ubi infirmitas juſtam præbet excuſatio-
nem non reſidendi. Quoniam illa jura loquuntur in Cano-
nicis, qui morbo impediti non tantùm habentur pro reſi-
dentibus, ſed etiam pro intereſſentibus, & lucrantur ſine
diminutione quotidianas diſtributiones. Sed alia eſt cauſa
obtinentium beneficia curata, & Paſtorum animarum,
quorum reſidentia, ut prædixi, multò arctior, & ſtrictior
eſt, ut in decreto Concilii Tridentini *c. 1. ſeſſ.* 23.

Hinc Sacra Congregatio cenſuit Canonicis ſenio confe- 16
ctis deberi in abſentia quotidianas diſtributiones, ſi aliàs re-
ſidere ſint ſoliti, & tamen declaravit Parochos non excuſa-
ri à reſidentia propter ſenectutem.

Similiter Epiſcopi uti poſſunt opera duorum Canonico- 17
rum pro ſervitio ſuo, & Eccleſiæ, *c. De cætero, & c. Ad au-*
dientiam ſuprà eodem. Unde eorum miniſterio uti poſſunt
in viſitatione diœceſis, pro ſervitio Seminarii, pro cura
Monaſteriorum Monialium, & pro aliis muneribus, ut fu-
ſiùs dixi ex ipſius Congregationis ſententia *in cap. Licèt nu.*
106. & ſeqq. infrà tit. prox. Et tamen conſulta, an liceat Epi- 18
ſcopo pro Cathedralis Eccleſiæ ſervitio, vel ſuo aliquem
ex curatis extra ipſorum curam ad certa negotia adhibere,
conſtituto in illis etiam Vicario idoneo: reſpondit non li-
cere. Item cenſuit Epiſcopum non poſſe uti opera Parochi
in viſitatione ſuæ diœceſis, niſi pro tempore à Concilio
permiſſo, quo tamen idoneus Vicarius erit in Parochiali
deputandus. Et iterùm ſuborto dubio, an Epiſcopus poſſit 19
dare licentiam Parocho ut non reſideat, ut ejus opera utatur
pro Vicario foraneo, vel ſervitio Seminarii. Reſponſum eſt
non poſſe. Et Epiſcopo Burgi S. Sepulchri declarari poſtu-
lante, an cùm in civitate ſua pauci Sacerdotes eſſent, & qua- 20
tuor Monaſteria magni Monialium numeri, poſſet aliquos
Parochos ad curam Monaſteriorum adhibere, ita ut ex hac
cauſa liceret eis ab eorum Eccleſiis abeſſe; Reſponſum, non
poſſe, ſed faciendum verbum cum Sanctiſſimo, qui tenuit.

Demum, etſi Canonici ad quinquennium de licentia 21
Epiſcopi abeſſe poſſint ſtudiorum cauſa, & in abſentia per-
cipere fructus præbendarum ſuarum, ut *in c. fin. de magiſtr. &*
in d. cap. Licet de præben. tamen Parochis abſcedendi licen-
tiæ ex hac cauſa jam non conceduntur à locorum Ordina-
riis, cùm Parochiales Eccleſiæ, prævia forma examinis per
concurſum magis idoneis ſint conferendæ ad præſcriptum
Conc. Trid. *in c. 18. ſeſſ.* 24. & Conſtitutionis Pii V. quæ in-
cipit, *In conferendis*. Licèt ex diſpoſitione Decretalis, *Cùm*
ex eo, de elect. lib. 6. poſſit Epiſcopi diſpenſare cum obtinen-
tibus Eccleſias Parochiales, ut uſque ad ſeptennium abeſſe
poſſint, & interim nõ teneantur ad Sacerdotiũ promoveri.

Imò nec S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres ejuſ-
modi licentias impertiri ſolet, niſi admodum rarò, & perſo-
narum, ac locorum qualitatibus probè perſpectis. Unde
cùm Stanislaus Clericus Uladiſlavienſis diœceſis ex nobili
genere procreatus, qui Parochialem Eccleſiam in diœceſi
Gneſnen. ſitam obtinebat, petiiſſet ut ſibi liceret per trien-
nium in publica Univerſitate vacare ſtudio ſacrorum Ca-
nonum, fructuſque Parochialis intereà percipere. Die 16.
Junii 1605. S. Congregatio tametſi non conſueverit conce-
dere ut Parochi à parochiali abeſſe poſſint ſtudiorum cauſa,
tamen quia ſacri Canones id privilegium tribuunt, & Con-
cilium illud non revocat, ſed præſervat, *cap. 1. ſeſſ. 5.* cenſuit
gratiam petitam juveni optimæ ſpei concedendam, ut rem
Chriſtianam ſacrorum Canonum ſcientia inſtructus, in
illis partibus promovere poſſet.

2. QUÆRO, an Parochus excuſetur à reſidentia propter 22
inimicitias? Reſpondeo excuſari, ſi inimicitiæ ſint capita-
les, ita ut ad Eccleſiam redire non audeat, *c. Bonæ, il 1. ſuprà*
de elect. per quem textum ita tenet hic gloſ. *ult.* Hoſtien. *n. 5.*
in ver. excuſationem, Anton. de Butr. *num. 9.* in gloſ. *fin.*
alii communiter, gloſſ. 1. *in cap. Ad ſupplicationem, ſu-*
pra de renunc. quæ exponit verba illa textus, eò quod ibi non
poterat ſecurè morari, ſcilicet propter capitales inimicitias.
Melius probatur *in c. Paſtoralis, 7. q. 1.* ubi propter inimicitias
Prælatus poteſt ab Eccleſia abſcedere. Ad idem textus in
Clem. *Ne in agro, §. Cæterum*, juncta gloſ. *in ver. Cauſa*

rationabili, de ſtatu Monachor. quem ad hoc allegat Felin.
in cap. Accedens, il 2. verſ. Sexta concluſio, ut lite non conteſt.
Jaſon. *in l. 2. §. penult. ad fin. ff. Si quis caution.* & Ripa *in tra-*
ctat. de Peſte, in tit. de privileg. contract. nu. 136. *verſ. Quintò.*
23 Hinc Specul. *in tit. de citat. §. 1. verſ. Item quod ſit ad locum,*
dicit poſſe recuſari locum ubi ſunt inimici, vel eorum do-
24 meſtici, ſeu amici. Imò non debet quis ſe committere ſuis
capitalibus inimìcis, etiam cum litteris ſalvi conductus.
Textus eſt *in d. c. Accedens*, ibi, *& licet litteras non habuerit*
de conductu, tamen ſi miſſa ei fuiſſent, non debebat ſe credere
ſuis capitalibus inimicis. Simile *in c. De cætero, & c. Quam-*
25 *vis infrà de ſent. excomm.* Et in hanc ſententiam ſæpius reſ-
pondit S. Congregatio Concilii, quæ in his caſibus conſue-
vit dare litteras ad Epiſcopum, ut ſi veræ ſint, & graves ini-
micitiæ, quæ narrantur, & abſque Parochi culpa, & antequã
Eccleſiam obtinuit, exortæ; ſuper quibus Epiſcopi conſcien-
tia oneratur, dilationem ei det, ut in alio tutiori, ac viciniori
loco manere poſſit, durantibus dumtaxat inimicitiis, dum
tamen non ultra ſex menſes durent. Intereà autem Vica-
rium idoneum in illa Eccleſia conſtituat Epiſcopus, aſſigna-
ta ei congrua portione ex redditibus Eccleſiæ, & partes
etiam ſuas interponat, & omnem diligentiam adhibeat, ut
26 tutò poſſit reſidere Parochus. Quòd ſi intra ſex menſes,
necdum ſedatæ ſint inimicitiæ, reſcribit Epiſcopo, ut det
illi ſex menſium prorogationem, repetitis omnibus, quę in
prioribus litteris continebantur, & ſine ſpe ulterioris pro-
rogationis, quæ rariſſimè conceditur: nam cùm indulta
perpetua de non reſidendo etiam ex juſtis, & rationabili-
bus cauſis jam ſublata fuerint Decreto *c. 2. ſeſſ. 6.* ubi inimi-
citiæ ſunt veriſimiliter duraturæ, ut conſulatur curæ ani-
marum, inducendus eſt Parochus ad reſignandum, vel per-
27 mutandum, arg. *c. Ad ſupplicationem, de renunc.* Et ita Pa-
rochus punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa, ut notat gloſſ.
28 *in c. Tua nos, in ver. Adminiſtrationis, de Cler. ægrot.* ad exem-
plum Parochi leproſi, qui ab adminiſtrationis officio remo-
vetur, ſed de bonis Eccleſiæ ſuſtentatur, ut in præd. decr.
Tua nos. Simile *in c. Quoniam frequenter, §. Quod ſi for-*
ſan in fine ſuprà, ut lite non conteſt.
29 Quæ autem ſint graves, & graviſſimæ inimicitię, notat
Bald. *in l. 3. §. fin. ff. ad men. legat.* Et quæ ſint inimicitiæ capi-
tales, vide *in l. Cum autem, §. Excipitur, ff. de ædil. edict. in l.*
Edicto, ff. de verb. ſignif. in l. 2. ff. de public. judic. & in l. Capita-
lium, §. Si opus, ff. de pœn. notatur *in c. Per tuas inf. de Simonia.*
30 Porrò, ob ſolum odium Parochianorum S. Congregatio
cenſuit Parochum à reſidentia non excuſari.
31 3. QUÆRO, An lis ſuper beneficio excuſet Paro-
chum à reſidentia. Reſpondeo excuſare. Caſus eſt *in cap.*
Ex parte, il 2. ibi, *Si te non abſentando in fraudem Præpo-*
32 *ſituræ tua iura fideliter proſequeris, cùm per hoc cenſeri debeas*
reſidens, & ibi omnes notant *ſuprà eod.*
33 Hinc cùm Antonius Lutius Diœceſis Feſulañ. obtinens
Eccleſiam S. Donati Parochialem, ſuper qua poſt habitam
poſſeſſionem ſibi lis mota fuerat, dubitaſſet an teneretur li-
te hujuſmodi durante ſuſcipere ſacros Ordines: S. Congre-
gatio cenſuit non teneri, ſi vera eſt lis, ſuſcipere ſacros Or-
dines. Et licet Caſſad. *deciſ. 9. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* di-
xerit hoc intelligendum, quando lis mota fuit intra duos
menſes: tamen Patres dixerunt nihil exprimendum de
iſtis duobus menſibus, ſed ſimpliciter non teneri, ſi vera
eſt lis, ad ſuſcipiendum Ordines, cùm nec reſidere tenea-
tur. Et ex ſtylo in his caſibus dari ſolet dilatio paucorum
aliquot menſium ad litem proſequendam. Idemque obſer-
34 vari conſuevit in cauſis criminalibus. Et in ſpecie Archi-
presbyter Ripę criminaliter inquiſitus, & condemnatus ab
Ordinario, Romam profectus, & obtenta cauſę commiſſio-
ne fuit citatus ab Ordinario ad reſidendum cum fructuum
ſequeſtratione. Et cùm propterea adiiſſet S. Congregationẽ
pro remedio, dictum eſt videndam prius commiſſionẽ cau-
ſæ, quę ſi vera fuerit, ſcribendum ad Epiſcopum ut tollat ſe-
queſtrum, & ſinat eum abeſſe per quatuor menſes ex hac
cauſa. Ad hoc *c. Super cauſa*, & ibi gloſſ. *fin.* & DD. *2. qu. 4.*
35 4. QUÆRO, An Parochus à reſidentia excuſetur ob
aeris intemperiem.
Doctores hic ſuper verſ. *Excuſationem*, communiter te-
nent intemperiem aeris præbere juſtam excuſationem Cle-
rico non reſidendi, per textum *in c. Quorundam 74. diſt.* &
accipiunt intemperiem pro aeris corruptione, ut per Ho-
ſtien. *num.* 5. & idem notat gloſſa *in cap. Ad ſupplicationem,*
36 *in ver. Securè morari, de renunc.* Et quamvis expreſsè non
loquantur de Parochis, ſed de obtinentibus beneficia per-
ſonalem reſidentiam requirentia, juxta textum hìc: tamen
Innocentius quærens, in quibus beneficiis habeat locum
hæc Decretalis, & totus hic titulus concludit habere locum
in beneficiis Curatis, & in beneficiis ſimplicibus, quæ reſi-
dentiam requirunt ex privilegio, ſtatuto, conſuetudine, vel
quocunque alio modo. Et cùm eo tranſeunt Hoſt. Jo. Andr.
Butr. Card. Abb. & reliqui omnes.
Cæterùm quidquid ſit in obtinentibus beneficia, quibus
cura animarum non incumbit, de quibus dic ut ſcripſi *in c.*
Licet num. 46. infrà tit. prox. certè Parochos à reſidentia non
excuſat aeris intemperies, ut ſæpius S. Congregatio declara-
vit. Nec mirum, quia nec peſtis formalis eos excuſat, ut
patebit in quæſtione ſequenti.
5. QUÆRO, An Parochi tempore peſtis teneantur re- 37
ſidere in ſuis Parochialibus, & Sacramenta per ſeipſos mi-
niſtrare Parochianis ſuis eo morbo infectis.
Anve ſi id non faciant, poſſint ſtatim privari non expe-
ctato tempore a veteribus Canonibus præfixo iis, qui à ſuis
Eccleſiis abſunt.
Inſtante ſanctæ mem. Cardinali Borromæo Archiepiſco- 38
po Mediolanenſi propoſita fuerunt in Sac. Congreg. Con-
cilii ſuprascripta dubia. Et die 11. Octobris anni 1576. S.
Congregatio cenſuit Parochos tempore peſtis teneri in Pa-
rochialibus reſidere ex ſententia Ripæ *in tract. de Peſte, tit.*
de privileg. contract. verſ. Quintò, num. 147. *& num.* 150. I-
tem ex ſententia S. Thomæ *in* 2. 2. *q.* 26. *art.* 5. *in fine*, & Na-
varr. *in Manual. c. 24. num. 10. & c. 25. num.* 20. teneri eodem
tempore Parochianis ſuis peſte laborantibus miniſtrare
dumtaxat duo Sacramenta ad ſalutem neceſſaria, nempè
Baptiſmum, & Pœnitentiam, ſeu Confeſſionem. Poſſe 39
autem ea miniſtrare, vel per ſe, vel per alium. Sed quod
attinet ad illud verbum, *alium*, quia Concilium obligat ad
per ſe, faciendum verbum cum Sanctiſſimo.
Die 12. Octobris Sanctiſſimus audita ſententia Congre-
gationis, eam approbavit etiam in eo, ut poſſet per alium,
dummodò idoneum ea præcipuè ratione, ut Parochus poſ-
ſet audire confeſſiones ſanorum, quia aliàs eum reformida-
rent, ſi viderent ipſum accedere ad peſtilentes, & nollent
ei confiteri, veriti contagionem; utque etiam ipſe Paro-
chus officio hortandi, prædicandi, conſolandi ſuos omnes
Parochianos uberiùs, & pleniùs fungi poſſit. Cùmque po- 40
ſteà fuiſſet reperta deciſio Archiepiſcopi Florentini *3. p. tit.*
22. c. 12. §. 3. his verbis; Eos quibus cura animarum immi-
net, de neceſſitate ſalutis ſuæ oportet per ſe, vel per alium
idoneum Sacramenta miniſtrare, quantumcumque infectis
peſte, & dubitari poſſet quid agendum, cùm hic Sanctus
ſimpliciter Sacramenta dicat, nec ſe reſtringat ad duo. Res
tota ad Sanctiſſimum delata eſt.
Die 26. Octobris 1576. referentibus Cardinalibus Alc. &
Senoneñ. dictum Archiepiſcopi Florentini non haberi pro
deciſione neceſſaria, quia non Doctor, non judex, non alia
auctoritate ſuffultus. Sanctitas ſua inclinavit in eam ſen-
tentiam, ut littera ſcribenda indiſtinctè dicat Sacramenta:
& decretum ſic eſſe concipiendum, teneri omninò mini-
ſtrare Baptiſmum, & Pœnitentiam. Et loco dictionis, *dum-*
taxat, apponendam dictionem, *omnino*. An ſit facienda, &
edenda Conſtitutio, ampliùs deliberandum, & audiendas
rationes montis Alcini, qui dicit ſe diſſentire, & dubium
mittendum ad Patrem Toletum, & alios duos, vel tres
Theologos, qui ſuam ſententiam dicant. Et diſcutiendum
etiam, an Parochi quatenus teneantur, ſi id non faciant,
debeant ſtatim expectato ſemeſtri privari.
S. Congregatio die 6. Decembris 1576. cenſuit commu-
ni ſententia (excepto tantùm Senoneñ. qui dixit monen-
dos, & ſervandam conſuetudinem) perſiſtendum in De-
cretis, ut ſcilicet teneantur reſidere, itemque Sacramenta
Baptiſmi, & Confeſſionis omninò miniſtrare per ſe, vel 41
alium idoneum, hoc tamen non per legem generalem ſta-
tuendum, ſed per litteras Congregationis, ut ſolet, ſignifi-
candum Cardinali, & addendum contumaces Parochos,
non ideò ſtatim privandos eſſe, ſed pręmiſſo edicto, ſeu mo-
nitione, contra eos procedendum, prout Concilium man-
dat *ſeſſ. 23. c. 1.* nempè prius per cenſuras, ſecundò per ſeque-
ſtrationem, & ſubtractionem fructuum; deindè ſi hæc reme-
dia non proſunt, poſſe per privationem. Sed agendum prius
bonis verbis, & piis cohortationibus, & admonitionibus.
Ampliùs, quia Theologi aliqui diſſentiunt, Tabiena, Ar- 42
milla, & Canoniſtæ etiam *in cap. final. de Cler. non reſid.* &

Barb.*conſ.87.num.2.* dum dicunt, ſi Parochi excuſantur propter inimicitias capitales, ita etiam excuſari debent propter peſtem; & quia ſani fugerent Parochos, & quia Parochi
43 omnes morerentur: Ideò cenſuere omnes ab Archiepiſcopo Cardinali temperamentum aliquod adhibendum ex ſua prudentia, vel ut non omnes Parochos cogeret, ſed aliquos partiendo opus, vel deputaret aliquos Sacerdotes etiam non Parochos, voluntarios tamen etiam mercede conſtituta, qui Sacramenta præſtent ægrotis, prout aliàs Romæ dicitur factum, & prout Cardinalis Senoneñ. teſtatus
44 eſt inoleviſſe laudabilem conſuetudinem, ut Principes Magiſtratus, & Civitates provideant de Miniſtris Sacramentorum ex Clero etiam conducendo eos mercede ex fiſco, & ærario, collectis etiam à Clero exactis, & ita in litteris quæ ſcribentur, addendum: tamen prius cum Sanctiſſimo agendum.

45 Die 10. Septembris 1576. facta Sanctiſſimo relatione in Conſiſtorio, Sanctitas ſua decrevit ſcribendas ſimpliciter litteras ad Cardinalem S. Praxedis, quibus ſignificetur, dubio in Congregatione propoſito, & ad Sanctiſſimum relato, Sanctitatem ſuam decreviſſe, Parochos tempore peſtis teneri omnino reſidere in ſuis Eccleſiis Parochialibus, poſſe tamen per alium idoneum miniſtrare Parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, & ſi non reſederint, contra eos procedendum eſſe ſervata forma *cap. 1. ſeſſ. 23. in fine*.

Die 23. Decembris 1576. S. Congregatio cenſuit ſcribendas litteras in hanc formam: Parochi tempore peſtis teneantur omninò reſidere in ſuis Eccleſiis Parochialibus; & ſi non reſideant, agendum contra eos ex decreto Concilii *cap. 1. ſeſſ.* 23. Et ſervata forma ibidem præſcripta. Miniſtrent verò Parochianis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ per alios. Et licet Alciat. diceret quod ex ultimis verbis videtur prohiberi Parochis ne per ſeipſos hæc duo Sacramenta etiam volentes miniſtrent: tamen tota Congregatio dixit hanc fuiſſe mente Sanctiſſimi in prohibendo hæc Parochis ad commodum Parochianorum, qui ſani eſſent: hi enim veriſimiliter nollent converſari cum Parochis euntibus ad infectos peſte. Hæc de Parochis, & Curatis inferioribus.

46 Quo verò ad Epiſcopos, dubium ortum eſt nonnullis Prælatis Eccleſiarum, quòd ſit proprium Epiſcopi officium tempore peſtis, an ſcilicet ad reſidentiam continuam, & an ipſe Curatis Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrare teneatur, vel potius hoc tempore ab Eccleſia ſua abeſſe poſſit, ut ſe
47 pro bono ſubditorum ſuorum incolumem ſervet. Et an tutiori conſcientia ad aliquam ſuæ diœceſis partem, in qua forſan Epidimia non vigeat, ſe conferre poſſit, relicta civitate, & parte infecta, licèt ejus præſentia ſummoperè indigeat. Sanctiſſimus die 18. Decembris 1576. dixit decretum factum in Parochis, multò magis debere procedere in Epiſcopis, qui magis obligati ſunt, tamen poſſe Epiſcopos in locis tutioribus manere, & inde providere, ſed nunc id non eſſe opus diſcutere ulterius, aut diffinire.

Supereſt pro complemento materiæ, ut inveſtigemus cur 48
Parochi excuſentur à reſidentia propter inimicitas; & tamen non excuſentur propter peſtem: videbantur enim hi duo caſus à pari procedere, cùm utrobique ſubſit æquale
periculum mortis. Unde *in c. Ad ſupplicationem, de renunc.* 49
abſolvitur a vinculo Eccleſiæ Archiepiſcopus Raguſieñ. cò quòd ibi non poterat ſecurè morari, & ſi acceſſum haberet ad illam, mortis ſibi periculum immineret. Et gloſſa exponens verba illa, *non poterat ſecure morari*, forſan, inquit, propter intemperiem aeris, vel quia habebat capitales inimicos. Similiter in Clem. *Ne in agro*, §. *Cæterum*, *de ſtatu Monachor.* ſtatuitur ut priores tam Conventuales, quàm curam animarum habentes teneantur in ſuis Prioratibus, ſeu adminiſtrationibus reſidere, niſi ſtudiorum, vel alia cauſa rationabili ad tempus fortè ab hujuſmodi reſidentia excuſentur. Et gloſſa exponit cauſam rationabilem, id eſt propter infirmitatem, aeris intemperiem, capitales inimicitias, vel ſimilia. Atque ita gloſſæ præællegatæ, & DD. hic æquiparant caſum inimicitiarum, & corruptionis aeris, ſeu peſtis. Unde licere beneficiato à reſidentia abſcedere propter peſtem, ſicut propter inimicitias opinati ſunt multi ex Theologis, & plerique ex Canoniſtis ſuperiùs relatis *n. 35. & 42.* & ultra eos Hoſt. *in ſumma hoc tit. §. fin.*

Solutio patet ex verbis text. *in c. Adverſitas*, §. *Hoc tunc* 50
ſervandum 7. quæſt. 1. videlicet: *Cùm Paſtor ſpecialiter quæritur, fugiat exemplo Chriſti, qui à facie Herodis fugit in Ægyptum; fugiat exemplo Pauli, qui à fratribus per murum ſubmiſſus eſt in ſporta.* Unde Auguſt. ait: *Fugiat miniſter Chriſti, ſicut ipſe Chriſtus in Ægyptum; fugiat & qui ſpecialiter*
quæritur, dum per alios firma eſt Eccleſiæ ſalus. Hinc etiam 51
ait Dominus diſcipulis: Si vos perſecuti fuerint in una Civitate, fugite in aliam. Hinc etiam idem abſcondit ſe, & exivit de templo, quando Iudæi lapides tulerunt, ut iacerent in eum. Cùm vero non Prælato tantùm, ſed generaliter periculum omnibus imminet, & animarum ſalus ſalva eſſe non poteſt: debet Prælatus animam ſuam ponere pro ovibus ſuis. Hæc ibi. Et hanc diſtinctionem in materia inimicitiarum, & perſecutionis extrinſecæ ponunt Innoc. Hoſt. Joan. Andr. Butr. Card. & omnes *in cap. Niſi cùm pridem*, §. *Propter malitiam ſuprà de renunc.* & S. Thomas *in 2. 2. q. 185. art. 5.*

Itaque propterea Parochus poteſt fugere à perſecutori- 52
bus, & inimicis, quia non deſunt alii à periculo immunes, per quos animarum ſalus tuta eſſe poſſit. At non poteſt fugere à loco peſtifero, quia cùm periculum omnibus ſit commune, nec ſint alii qui tutò poſſint gregi aſſiſtere: non illi, ad quos non pertinet de ovibus, ſed Paſtor ipſe pro ovibus ſuis debet animam ſuam ponere, *cap. Tres perſonas 23. qu. 4.* id eſt mortem ſubire, ut ſentit D. Thomas *loco citato*, quem ita explicat Sot. *lib.* 10. *de juſt. & jur. qu. 3. art. 4.* Sicut verus, & optimus Paſtor illam poſuit, & factus eſt obediens uſque ad mortem, §. *Ecce 2. quæſt. 7.* & ita exemplum dedit Sacerdotibus ſuis, ut quemadmodum ipſe fecit, ita & ipſi facerent, *c. Significaſti ſuprà de elect.*

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

In corpore Canonum.

CAPUT II.

NOn liceat ulli Epiſcopo ordinare Clericos, & eis nullas alimonias præſtare: ſed duorum alterum eligat: vel non faciat Clericos, vel ſi fecerit, det illis unde vivere poſſint.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopus Clericum ordinans ſine titulo, ei in neceſſariis providere tenetur, & num.* 3.
2 *Allegatio generalis admittitur.*
3 *Clericos non debere ſine titulo ordinari, quibus ex cauſis conſtitutum fuerit, & num.* 9.
4 *Alimoniæ quid importent.*
5 *Epiſcopus promovens aliquem ſine titulo ad minores Ordines, an teneatur ei vitæ neceſſaria miniſtrare, & num. ſeqq. uſque in fin.*
6 *Clericorum appellatione veniunt etiam conſtituti in minoribus Ordinibus.*
7 *Intellectus* cap. Neminem 70. diſt. & n. 12.
8 *Intellectus* c. Cùm ſecundùm infrà eod. & n. 11.
10 *Ordinum minorum functiones exercentibus ſtipendia aſſignari debent ex redditibus beneficiorum, vel fabricæ Eccleſiæ, & num.* 14.
13 *Clericis minorum Ordinum cur Epiſcopus non cogatur titulum aſſignare, ſicut conſtitutis in ſacris.*

1 *NOn liceat* . Epiſcopus Clericum ordinans ſine titulo , ei in neceſſariis providere tenetur . Hoc dicit . Breve eſt , & ideò non dividitur .

2 Nota primò , ſupraſcriptionem pro generali allegatione : nam ſatis eſt dicere hoc habetur in corpore Canonum , vel in corpore Juris civilis , ſecundùm Anton. de Butr. *nu.* 2. & Joan.de Imol.*num*, 1.

3 Secundò nota , nulli Epiſcopo licere quemquam ordinare ſine titulo . Quod multiplicem habet rationem ſecundùm Turrecrem. *in c.Neminem nu.* 1. *verſ.Reſpondeo dicendum* 70. *diſt.* Prima ratio deſumitur ex *c. Cùm ſecundùm Apoſtolum infrà eod.* Juſtum enim eſt, ut qui obligantur ad inſerviendum Altari , ſeu Eccleſiæ, ex proventibus Eccleſiæ alantur , dicente Apoſtolo 1. ad Corinth. 9. *Qui in ſacrario operantur,quæ de ſacrario ſunt edunt;& qui altari deſerviunt, cum altari participant* . Sed Clerici in ſua ordinatione obligantur ad inſerviendum Eccleſiæ , *c. Cleros* 21.*diſt. cap.Duo ſunt genera* 12.*qu.*1. & hodie eſt expreſſum in decreto Conc. Trid. *c.*16. *ſeſſ.* 23. Ergo convenienter eis in ordinatione aſſignantur titulus, ex quo vitæ neceſſaria percipiant. Et confirmatur , quia Clericus in ordinatione ſua recipit officium in Eccleſia,*d.c.Duo ſunt,& c.Perlectis* 25.*diſt.* Ergo rationabiliter aſſignandum eſt ei beneficium in Eccleſia, *cap. Dilectus* 1. *&* 2. *infrà eod. & c. Propoſuit ſuprà de filiis Presbyt.* nam propter officium datur beneficium,*c.fin.de reſcrip.lib.*6. Ideòque privatus officio , & beneficio privatus intelligitur , cùm ſit ejus ſequela,*c.Eos,& c.Si quis Sacerdotum* 81.*diſtin. & cap.Præter hoc* 32.*diſt.* gloſſ.*in d.c.fin.in ver.Datur* . Unde cùm officium , & beneficium ſint connexa, uno collato ſine reliquo, eſſet dividere unitatem , & individuum , quod eſſe non debet , ut formaliter inquit Petr. de Anchar.*in* 1. *notab.* Prætereà rationabiliter hoc ſtatutū eſt ne aliàs Clerici cum dedecore Ordinis Clericalis mendicare cogantur , *c.Diaconi ſunt* 93.*diſt.* & probatur *in c. Poſtulaſti ſuprà de reſcript.* Ad hæc conveniens fuit ſic ſtatuere , ut ordinatus ligetur ex titulo , ne incertis vagetur ſedibus, & locum deſerat inconſulto Epiſcopo,*c.Non oportet,& c.Si quis verò* 7.*q.*1. & patet ex *d. c.*16. *ſeſſ.* 23. Conc. Trid. Quibus conſequitur alia ratio ſecundùm Abbatem *hic in* 2.*notab.* videlicet ne numerus Clericorum nimium excreſceret ; nam turba facit eos contemptibiles, ut *cap. Legimus , verſ.Diaconos* 93. *diſt.* & proptereà Conc. Trid. *ubi ſuprà* , inhærendo veſtigiis 6. *Canon.* Conc. Chalcedonen. decrevit , ut nullus in poſterum ordinetur qui illi Eccleſiæ , aut pio loco , pro cujus neceſſitate , vel utilitate aſſumitur , non adſcribatur . Ac demum ſecundùm Petr. de Anchar.*num.*1.non debet quis ordinari ſine titulo, ſicut nec fundari Eccleſia ſine dote, *cap. Nemo,de conſecr.diſt.*1. ſpiritualia enim ſine temporalibus diù eſſe non poſſunt , *c.Si quis obiecerit* 1. *qu.* 3.

Tertiò nota , pœnam Epiſcopi ordinantis Clericum ſine certo titulo : nam tenetur ei vitæ neceſſaria miniſtrare , donec beneficium Eccleſiaſticum ſit conſequutus, de quo dic , ut ſcripſi latiſſimè *in d.c.Cùm ſecundùm Apoſtolum* .

4 Ultimò nota , verbum illud , *alimonias* , quod importat vitæ neceſſaria, ut colligitur *hic in fine*, & concordant *c. Aurum, & c.Hæc huius, c.Eccleſiarum ſervos* 12.*qu.*2. *c.Inter cætera* 22.*qu.*4. *& l. Necare, ff.de liber. agnoſc.* Quæ autem dicantur vitæ neceſſaria, & quid veniat illorum appellatione , dixi *in cap. Epiſcopus in* 2.*notab.infrà eod.*

5 QUÆRO, An Epiſcopus promovens aliquem ſine titulo ad minores Ordines teneatur ei vitæ neceſſaria adminiſtrare .

Doctores non conveniunt gloſſ. 1. & Innoc. *hic in princ*, tenent etiam Clericis in minoribus Ordinibus conſtitutis debere ordinatorem providere , arg. *c.De iis* 28. *diſt. & cap. Propoſuit ſuprà de filiis Presbyt.* & ſequitur Abbas *nu.* 2. ubi concludit Epiſcopum à principio ſervare debere , quod hic ſtatuitur in omnibus Ordinibus . Idem tenet Hugo , & Gloſſ. *in c.Neminem* 70.*diſt.* dicens etiam in minoribus Ordinibus non debere quem ſine titulo ordinari, arg. *cap. Videntes* 12.*q.*1.*& c.Si qui verò* 32.*diſt.* gloſ.1.*in c.Epiſcopus infr.eod.*Turrecrem.*in d.cap.Neminem n.*2.*verſ.Reſpondeo ſub duabus concluſionibus*, & idem firmant *in cap.Cum ſecundùm Apoſtolum infrà eod.* Hoſt.*num.*11.*in ver.Ordinatis*, & Joan. Andr.*num.*3.*in eod.ver. & ex recentioribus*, Navarr. *conſ.* 14. *num.*1. *de tempor. ordinat.*

6 Pro hac opinione inducitur primo hæc Decretalis , quæ dicit , *Non liceat ulli Epiſcopo Clericos ordinare , & nullas ei alimonias præſtare* . Et ſic loquitur de Clericis generaliter , & indefinitè . Clericorum autem appellatione præſertim in materia favorabili, qualis eſt hæc , veniunt etiam conſtituti in minoribus Ordinibus , ut patet *in cap. Cleros* 12. *diſtinct.& in cap.Duo ſunt* 12.*quæſt.*1. & expreſſiùs in Auth. *de ſanctiſſ. Epiſcop. §. Presbyteros* , quæ eſt canonizata *in cap.De perſona* 11. *qu.*1. Notatur *in cap.Cum non ab homine de Iudic. & in cap.*2.*de foro compet.* & in propoſito notant hic gloſſ. Hoſtien. Joan. Andr. & Abb. *loc.cit.* & Decius poſt eos *n.*17.& ita ex hoc textu colligunt Doctores, & in ſpecie Anton.de Butr.*num.*4. *Nota*, inquit, argum. *quod obligatio , quæ ſurgit contra Epiſcopum ordinantem aliquem ſine titulo , habet locum in quocunque Ordine promoveat Clericos* . Et ſequitur totidem verbis Imol. *num.* 1. *in* 2. *notab.* & Anchar. *num.* 3.

7 Secundò, Ad idem inducitur *c.Sanctorum* 70.*diſt.* ubi generaliter decernitur , ut ſine titulo facta ordinatio irrita habeatur : ſub nomine autem ordinationis dubitandum non eſt , quin etiam minores Ordines comprehendantur, *c. Acolythus cum tribus ſeqq.*23.*diſt. & c.*3.*ſuprà de tempor. ordinat.* Conc. Trid.*de Sacram.Ordin.ſeſſ.*23.*c.*2.*& can.*2. *&* 3. & ita illum text. ponderat Hugo *in cap.Neminem ead.diſt.*dicens , *Ego credo quod generaliter intelligatur de Ordine quolibet* ; nam generaliter , & indiſtinctè prohibetur *in ſeqq.cap.* Ut refert ibi Turrecrem. *num.*2. *verſ.Hoc idem dicit Hugo* .

Tertiò , pro eadem opinione videtur textus apertus in *d.c.Neminem* 70. *diſtinct.* ubi Conc. Chalcedonen. decrevit neminem abſolutè , (id eſt ſine titulo , ut exponit gloſſ. & Archidiac.) ordinari Presbyterum , vel Diaconum , vel quemlibet in Eccleſiaſtica ordinatione conſtitutum . Hæc enim poſteriora verba tanquam univerſalia non videntur poſſe reſtringi ad ſolos Subdiaconos abſque eo, quòd vis inferatur litteræ , argum. *cap.Solita , verſ. Quodcunque ligaveris ſuprà de maiorit. & obedient.* Nec refragatur quod dictum *cap.Neminem, & cap.Sanctorum*, fuerint correcta per *cap. Cùm ſecundùm infrà eod.* quoniam hoc verum eſt quoad pœnam ordinati ſine titulo , non autem quoad prohibitionem ordinationis, arg.*l.Præcipimus in fin.C.de appellat.& l.Sancimus, C. de teſtament.* Expedit enim jura juribus concordare , *cap.Cùm expediat , de elect.lib.*6.

8 Quartò , pro hac parte ponderandus eſt textus *in d. cap. Cùm ſecundùm Apoſtolum* , inducendo eum dupliciter . Et primò ille textus in priori parte loquitur de Clericis in ſortem , ſeu hæreditatem Domini aſſumptis . Hi autem propriè dicuntur non tantùm in ſacris , ſed etiam in minoribus Ordinibus conſtituti , ut probat text. *in cap. Cleros* 21. *diſtinct. & in cap. Duo ſunt* 12. *quæſt.* 1. Et de his ponit deciſionem in genere , videlicet , ut ordinatis ſine titulo vitæ neceſſaria miniſtrentur per Ordinatores, vel ſucceſſores eorum . Ergo hæſitandum non eſt quin huic pœnæ ſubjiciantur etiam Epiſcopi , qui ad minores Ordines promovent titulum non habentes . Nec refert quod in verſ. *Inde eſt*, poſtmodum textus agat in ſpecie de quodam Subdiacono ; quoniam id fecit, quia in facto ſic contigit; ſed per hoc non videtur reſtrinxiſſe generalitatem deciſionis præcedentis : nam genus non reſtringitur ad id , quod per ſpeciem ſpecialiter providetur , *cap. Denique* 4. *diſtinct. cum concordantibus* , de quibus per Petr.Brixieñ. *in Repertor. in ver. Genus.* Deindè text. *in dict. c. Cùm ſecundùm Apoſtolum* , commemorat pœnam antiquorum Canonum , videlicet *c. Neminem, & c. Sanctorum* 70. *diſt.* ſecundùm quam ordinati ſine titulo erant ſuſpenſi ab Ordinum executione, ut dixi *in d. c. Cùm ſecundùm , in* 5.*notab.num.*1. & illam pœnam abrogat , & ejus loco aliam imponit, videlicet ut Ordinatores, & ſucceſſores eorum teneantur ſic ordinatis in neceſſariis providere . Sed pœna antiquorum Canonum habebat locum etiam in promotis ad minores Ordines , ut dictum eſt ſuprà in tertio , & quarto argumento . Ergo eodem modo in promotis ad minores habet locum pœna Ordinatoris , quæ in locum primæ ſuffecta eſt, argum. *cap. Is qui in ius, de reg.iur. lib.*6. *& l.Is qui ius,ff.eod. l.Si index, & l.Mortuo, ff.de Iudic. cum ſuis concordantibus* .

9 Quintò , pro eadem opinione multùm urget præcipua ratio , quam ſacri Canones præ oculis habuerunt , dum inſtituerunt neminem debere ſine certo titulo ordinari , videlicet ne Clerici cogerentur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis : nam & legitur *in cap. Diaconi ſunt* 93. *diſt.* Mendicat infelix Clericus in plateis , & civili operi mancipatus publicam à quolibet depoſcit alimoniam . Et in hac ratione paupertatis Clericorum fundari hanc proviſionem

nem declarat textus expreſſus *in cap. Poſtulaſti ſuprà de reſcript.* qui eſt gloſſ. *in cap. Cum ſecundum Apoſtolum infrà eod.* ut dicit ibi Hoſtienſ. *num.* 17. *in ver. Eccleſiaſticum*. Hujuſmodi autẽ ratio, ſicut & aliæ, quarum ſuperiùs meminimus *in* 1. *not.* vigent etiam in Clericis inferiorum graduũ: ergo in illis quoad hoc, idẽ jus ſervari debet vulgatis juribus.

10 Ultimò, his accedit quod cuilibet Ordini ſuum peculiare officium in Eccleſia eſt aſſignatum, *cap. Acolythus cum tribus cap. ſeqq.* 23. *diſt. & cap. Perlectis* 25. *diſt.* Cuilibet autem in Eccleſia laboranti debetur ſtipendium, ut *c. Charitatem* 12. *qu.* 2. Et propterea Conc. Trid. *in c.* 17. *ſeſſ.* 23. præcipit Epiſcopis, ut functiones Minorum Ordinum pluribus in locis, aliquando intermiſſas curent reſtituendas, & ex aliqua parte redditruum aliquorum ſimplicium beneficiorum, vel fabricæ Eccleſiæ ſtipendia aſſignent eas functiones exercentibus.

Contrariam ſententiam amplectuntur hic Hoſt. & Jo. Andr. ambo *n.* 3. Butr. *nu.* 6. dicens hoc tenere DD. Cardin. *num.* 1. *in* 2. *oppoſit.* Anchar. *nu.* 3. & Imol *num.* 4. ubi ait, hoc communiter teneri, ut Epiſcopus non ſit compellendus ad præſtandum alimenta Clericis promotis ſine titulo, niſi quando ſunt promoti ad ſacros, ſeu ad aliquem ſacrorum Ordinum. Idem firmant *in d. c. Cum ſecundum infrà eod.* Butr. *num.* 4. & Cardin. *num.* 6. *in* 10. *notab.*

Et pro hac opinione facit primò, quòd etſi hæc Decretalis loquatur de Clericis indefinitè, tamen text. *in cap. Epiſcopus infrà eod.* adſtringens Ordinatorem ad præſtanda alimenta ordinato titulum non habenti; quaſi hanc declarando reſtringit ſe ad Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, ut patet ibi, *in Diaconum, vel Presbyterum ordinaverit*, &
11 eodem modo text. *in c. Cum ſecundum Apoſtolum*, quamvis in principio loquatur de Clericis in ſortem Domini aſſumptis; tamen poſteà in verſ. *Inde eſt*, agit de Subdiacono, quem ſine titulo ordinavit Epiſcopus Zamorenſis, quaſi ſentiat deciſionem præcedentem non habere locum, niſi in promotis ad ſacros, ut ibi advertit Card. *loc. cit.* Unde ſive hoc cap. fuerit correctum, ſive declaratum per poſteriores Canones, hodie pœna Ordinantis ſine titulo non afficit, niſi promoventem ad ſacros Ordines. Et hoc intendit Hoſt. *hic num.* 3. qui exponit verbum, *Clericos*, id eſt in Subdiaconatu, ut ſupra conſtitutos, & apertiùs Anton. de Butr. *in d. c. Cum ſecundum nu.* 4. dicens: *Nota hodie promoventem quem ad ſacros ſine titulo teneri ad miniſtranda neceſſaria ordinato, donec ſibi ſit proviſum de beneficio*; & nota quod iſta
12 jura habent locum in ordinato ad ſacros. Et eodem modo reſponderi poteſt ad jura antiqua, nempè ad *c. Neminem, & c. Sanctorum* 70. *diſt.* nam illorum generalitas, utcumque ſit apta comprehendere etiam Clericos minorum Ordinum, tamen reſtringitur, ſeu declaratur per Canones poſteriores de Ordinibus ſacris ſpecialiter loquentes, arg. *c. Generi, de reg. jur. lib.* 6. *& l. In toto, ff. eod. cum ſimil.*

13 Deinde facit pro hac parte, quia multùm intereſt inter Clericos in minoribus, & in ſacris Ordinibus conſtitutos, nam illis licitum eſt retrocedere ab habitu Clericali, ut *cap. Cùm ex eo circa fin. de elect. lib.* 6. & propterea ſecundùm Abb. *hic n.* 6. Eccleſia non tantùm eis ſubvenit, quantum conſtitutis in ſacris. Et hanc rationem conſiderat Hoſtien. *eod. num.* 3. cui cæteri ſubſcripſerunt, ait enim, *Et ratio quare Clericis inferiorum Ordinum non cogitur Epiſcopus aſſignare titulum, quia adhuc non ſunt in Eccleſia radicati, imo quotidie avelluntur*, ut notant *in cap.* 1. *& cap. Ioannes ſuprà de Clericis coniug. & ideo cum tales beneficiati ſunt in Eccleſia, magis videtur inde Eccleſia confundi, & ſperni*, arg. *l. Litigatores* 1. *reſponſ. ff. De arbitr. cap. Præterea* 51. *diſt. & c. unico ſuprà de obligat. ad ratiocin.* Hæc ille. Et ex hoc patet etiam reſponſio ad quintum argumentum contrarium: nam ratio mendicitatis, & aliæ ibi conſideratæ multò magis vigent in promotis ad Ordines ſacros, quàm ad minores: & propterea text. *in d. c. Diaconi ſunt* 93. *diſt.* poſt illa verba, *Mendicat infelix Clericus, &c.* ſtatim ſubjungit, *Et quidem ex eo deſpicitur cunctis Sacerdotale officium, dum miſericordia deſolatus juſte putatur ad hanc ignominiam deveniſſe*. Et ſic ille Canon loquitur de Sacerdotibus, prout etiam loquitur *c. Legimus*, qui immediatè ſubſequitur, ibi, *Diaconos paucitas honorabiles, Presbyteros turba contemptibiles facit*.

Ad ultimum reſpondetur ex eo, quòd Clerici cujuſcom- 14
que Ordinis habeant ſuum peculiare officium in Eccleſia; hoc tantùm inferri, ut ſubſidium ſit eis aſſignandum pro obſequio, quod impendunt, ne cogantur militare propriis ſtipendiis, ut *in d. cap. Charitatem, & cap. Quicumque* 12. *qu.* 1. Sed hinc non ſequitur, ut in ipſa ordinatione ſit eis aſſignandus titulus, adeòut Ordinator aliàs teneretur de ſuo providere, ut clarè colligitur ex Decreto Concil. Trid. *d. c.* 17. *ſeſſ.* 23. ubi exercentibus functiones minorum Ordinum jubetur aſſignari aliqua portio ex redditibus beneficiorum ſimplicium, vel fabricæ Eccleſiæ. Ex quibus patet hanc poſteriorem ſententiam eſſe non tantùm communem, ſed etiam de jure veriorem, quæ etiam ſervatur de conſuetudine: nam Eccleſia Romana non conſuevit cogere Ordinatores ad providendum ordinatis ſine titulo, niſi conſtitutis in ſacris, aliis verò in minoribus conſtitutis, ita demum ſi Eccleſiæ inſerviant, & aliundè non habeant unde ſuſtententur, ut teſtantur Aothores utriuſque ſententiæ ſupracitati *n.* 5. *& n.* 10. *verſ. Contrariam ſententiam*.

Hodie ceſſat difficultas ex Decreto Concil. Trident. *cap.* 2. *ſeſſ.* 21. ubi quamvis præmittatur ratio illa generalis ad quoſcunque Clericos, videlicet cùm non deceat eos, qui divino miniſterio adſcripti ſunt, cùm Ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere, tamen deciſio reſtringitur ad Clericos ſacrorum Ordinum, & ſtatuitur, ne quis deinceps Clericus ſæcularis ad ſacros Ordines promoveatur, niſi prius legitimè conſtet eum beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens pacificè poſſidere. Et quoad hos innovantur pœnæ antiquorum Canonum. Quod & Navarrus obſervat in præalleg. *conſ.* 14. *de tempor. ordinat.* & de intellectu hujus Decreti. Vide quod ſcripſi *in cap. Epiſcopus num.* 25. *& ſeqq. infrà eod.*

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Alexander III, in Concilio Lateranẽ.

C A P U T IV.

Epiſcopus ſi aliquem ſine certo titulo, de quo neceſſaria vitæ percipiat, in Diaconum, vel Presbyterum ordinaverit: tamdiù ei neceſſaria ſubminiſtret, donec in aliqua Eccleſia ei convenientia ſtipendia militiæ Clericalis aſſignet: Niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus qui ordinavit aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo, non habentem de ſuo unde vivat, ei de proprio providere tenetur, donec aliquem titulum fuerit conſequutus.*
2 *Licèt talis iam eſſet in ſacro Ordine conſtitutus.*
3 *Intellectus huius Capituli.*
4 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum ordinato ſine titulo ad aliquem ex ſacris Ordinibus, ut ſine novo titulo ad altiores Ordines aſcendat, & refellitur contraria opinio Henriquez.*
5 *Ordinatus ad ſacros Ordines ſine titulo à pluribus Epiſcopis poteſt quemlibet in ſolidum convenire ſuper alimentis.*
6 *Is tamen, qui non ordinavit, non tenetur ex facto Ordinatoris.*
7 *Ordinato ad ſacros ſine titulo beneficii, vel patrimonii*

E 3 Or-

Ordinator tenetur vitæ neceſſaria miniſtrare.
8 *Alimenta quid comprehendant.*
9 *Et qua ratione taxari debeant.*
10 *Beneficium ſufficiens quod dicatur.*
11 *Quid in ordinato ad ſacros Ordines ſine titulo.*
12 *Et quid in Rectore Parochialis Eccleſiæ.*
13 *Et quid in eo, qui ratione nobilitatis, vel ſcientiæ pluribus indiget beneficiis.*
Nobilis, & doctus pinguiora beneficia conſequi debet quam ignobilis, & idiota, ibidem.
14 *Papa cum ſcribit pro aliquo beneficiando in pluribus Eccleſiis, conſiderata qualitate perſonæ, quæ ſint conſideranda in beneficii aſſignatione.*
15 *Subſidium vitæ, & neceſſaria vitæ idem important.*
Legatum ſimpliciter factum puellæ pro ſubſidio vitæ, intelligitur factum pro alimentis, ibid.
16 *Ordinatus ad ſacros Ordines ſine certo titulo, ſi ex patrimonio ſuſtentari valeat, non poteſt petere alimenta ab Ordinatore, & num. ſeqq.*
Et quid poſt Concil. Triden. num. 29.
17 *Clerici non beneficiati habentes de patrimonio unde vivant, licitè poſſunt ad Sac. Ordines promoveri.*
Et quid ex Concil. Triden. num. 24.
18 *Ordinatus ad ſacros Ordines, an poſſit petere alimenta ab Ordinatore, licet habeat patrimonium ſufficiens, ſi ad illius titulum expreſſe ordinatus non fuerit.*
Et quid poſt Concil. Trid.
19 *Patrimonium non efficitur titulus Eccleſiaſticus, niſi hoc expreſſè ſit actum, & num. 33.*
20 *Ordinatus ſi habeat patrem divitem, à quo poſſit exigere alimenta, non poteſt illa petere ab Ordinatore, & num. 23.*
Secus poſt Concil. Trident. num. 26.
21 *Pauper non dicitur qui patrem habet divitem.*
22 *Æſtimum patris filii reputatur, & num. 26.*
24 *Patrimonium hodie non eſt titulus ad ſacros Ordines, niſi diſpenſativè, & num. 49. & 50.*
25 *Concilium Trident. c. 2. ſeſſ. 21. expenditur, & n. ſeqq.*
26 *Patrimonium patris non eſt patrimonium filii, niſi interpretative, & per iuris fictionem.*
27 *Obtinere dicitur qui habet ius in re, & legitimè poſſidet.*
28 *Veritas, & fictio opponuntur.*
30 *Patrimonium, ad cuius titulum Clericus eſt ordinatus, gaudet privilegio bonorum Eccleſiæ, & num. 33.*
Etiam in caſibus in iure non expreſſis, num. 40.
Et ſubrogatur in locum beneficii, num. 32. & 39.
31 *Bona ſunt acceſſoria ad perſonam.*
33 *Patrimonium Clerici ad hoc, ut indiſtinctè gaudeat privilegiis bonorum Eccleſiæ, exigitur ut Clericns ad illius titulum fuerit expreſſè ordinatus.*
34 *Congregatio ſuper bono regimine conſuluit Congregationem Concilii de pluribus dubiis ſpectantibus ad interpretationem c. 2. ſeſſ. 21.*
35 *Bona patrimonialia Clericorum non gaudent privilegiis bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus à iure expreſſis.*
Et qui ſint huiuſmodi caſus, num. 41.
36 *Bona patrimonialia Clericorum præſcribuntur ſicut bona laicorum.*
37 *Reſtitutio in integrum non competit Clerico in bonis patrimonialibus, ſicut competit in bonis Eccleſiæ.*
38 *Compromittere poteſt Clericus in laicum de bonis patrimonialibus, non autem de bonis Eccleſiaſticis.*
40 *Bona patrimonialia, ad quorum titulum Clerici ordinantur, cenſentur quaſi dotalia, & alienari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi.*
42 *Bona patrimonialia Clericorum, an & pro qua parte ſint obnoxia ſolutioni onerum Cameralium.*
43 *Patrimonium, quod remanet Clerico beneficium reſignanti, gaudet privilegio bonorum Eccleſiæ, pro ea tantum parte, quæ ad congruam illius ſuſtentationem ſufficiat.*
44 *Patrimonium reſignantis beneficium ſuccedit loco tituli, tametſi Epiſcopus hoc non declaraverit.*
45 *Subrogatio quæ fit iuris interpretatione, cenſetur fieri cum omnibus qualitatibus.*
46 *Beneficium, quod conſequitur iam ordinatus ad titulum patrimonii, non ſuccedit loco tituli.*
47 *Nec prohibetur reſignari à Concilio Tridentino.*
48 *Patrimonium, ad cuius titulum Clericus eſt promotus, non poteſt ſine licentia Epiſcopi alienari, licèt poſteà Clericus adeptus ſit beneficium ſufficiens.*
50 *Patrimonii titulus eſt ſubſidiarius in Clerico ad Ordines ſacros promovendo, non autem in iam promoto.*
51 *Titulus patrimonii de Epiſcopi licentia poteſt commutari in titulum beneficii, & è converſo.*
52 *Privilegium exemptionis ab oneribus Cameralibus conceſſum patrimonio, donec Clericus aſſequatur beneficium, extinguitur adepto beneficio, nec reviviſcit per beneficii dimiſſionem, & num. ſeqq. uſque ad num. 63.*
Contrarium n. 63. uſque in finem, præſertim ſi dimiſſio ſit coacta, num. 66.
53 *Dictio*, donec, *collata in incertum eventum importat conditionem.*
Vel terminum temporis, num. 56.
54 *Conditio ſatis eſt, ut per momentum temporis impleatur, licèt implementum non duret.*
Niſi non duret facto illius, qui conditionem implevit, n. 61.
Aut niſi aliter conſtet de mente diſponentis, num. 64.
55 *Legatum factum alicui cum filios habuerit, debetur nato filio, licèt is poſteà decedat.*
57 *Ius ſemel extinctum non reviviſcit.*
58 *Fide iubens iudicatum ſolvi, donec lata fuerit ſententia diffinitiva, liberatur lata ſententia abſolutoria, licèt illa poſteà revocetur.*
59 *Diſpoſitio in primo actu verificatur, ſi actus effectum ſortitus fuerit.*
60 *Quod procedit in diſpoſitione legis, ſecus in diſpoſitione hominis.*
61 *Beneficium ſponte dimittendi non datur regreſſus ad ius ſemel extinctum.*
62 *Beneficii aſſecutio tractum ſucceſſivum non habet, ſed unico momento perficitur.*
63 *Ius ſemel extinctum ex certa ratione, vel cauſa reviviſcit ratione illa, vel cauſa ceſſante.*
65 *Conditionem non ſufficit ſemel extitiſſe, ubi ſequitur effectus iuris.*
67 *Beneficium conſequutus à Principe, ſi facto Principis illud amittat, debet ad ſuam gratiam ipſo iure redintegrari.*

E*Piſcopus*. Qui ordinavit aliquem ad ſacros Ordines 1
ſine titulo, non habentem de ſuo unde vivat, ei de proprio providere tenetur, donec aliquem titulum fuerit conſequutus. Hoc dicit. Primò ponit dictum. Secundò exceptionem, ibi, *Niſi*.

Nota primò ibi, *Diaconum, vel Presbyterum*, non li- 2
cere Epiſcopo ad ullum ex ſacris Ordinibus quemquam promovere ſine titulo, licèt talis jam fuerit in ſacro Ordine conſtitutus: nam hîc arctatur Ordinator ad præſtanda alimenta ordinato in Diaconum, vel Presbyterum, & ſic ei, qui prius erat ſaltem Subdiaconus, ut hîc per Decium *in 1.*
notab. Non enim placet expoſitio Hoſtienſis, quòd hoc cap. 3
loquatur ſecundùm antiqua tempora, quando Subdiaconatus pro ſacro Ordine non habebatur: etenim cùm cœperit haberi pro ſacro à temporibus Gregorii I. ut *in cap. Ante triennium*, ubi plenè notatur 32. *diſt.* & Urbani II. ut refertur *in cap. A multis ſuprà de ætat. & qualit.* & Author hujus capituli fuerit Alexander III. in Concilio Lateranen. qui ſedit multò poſt memoratos Pontifices: utique ex hoc capite non fuiſſet prætermiſſus Subdiaconatus, qui multò ante jam ubique in Eccleſia reputabatur ſacer, ut *in d. cap. A multis, & c. Miramur de ſerv. non ordinand.* Sed arbitror propterea hîc non fuiſſe factam mentionem Subdiaconatus, quia de illo non erat dubium: nam cùm Epiſcopus per collationem Subdiaconatus primo ordinatum conſtituerit in ſtatu, à quo non poterat retrocedere, & tamen titulum non aſſignaverit, abſque dubio obſtrictus erat illi in neceſſariis providere, ut *in c. 2. ſuprà eod.* & infrà *in cap. Cum ſecundùm*. Sed de ordinato ad Diaconatum, vel Presbyteratum major erat difficultas; quia cùm eſſet jam conſtitutus in ſacro Ordine, non videbatur ei prohibendus aſcenſus ad ſuperiores Ordines, licèt titulum non haberet, & hunc caſum uti magis dubitabilem voluit hic decidere Concil. Lateranen. ſtatuendo, ut Epiſcopus teneretur alimenta præſtare ordinato etiam ad Diaconatum, vel Presbyteratum, non obſtante quod jam eſſet in ſacro ordine

con-

Digitized by Google

conſtitutus. Sed eſto hoc cap. loqueretur ſecundùm tempora
primitivæ Eccleſiæ, adhuc tamen cùm adſtringat Epiſco-
pum ad præſtanda alimenta ordinato in Diaconum, vel
Presbyterum, & ſic loquatur alternativè; profectò locum
habet etiam in Epiſcopo, qui ordinavit aliquem in Preſ-
byterum, non obſtante quòd talis jam eſſet conſtitutus in
ordine ſacro, id eſt Diaconatus, *ad cap. Inter cæteras, ſu-
prà de reſcript. & reg. in alternativis, de regul. jur. lib.6.*
4 Unde incautè Henriquez *in ſumm. lib.* 10. *de excomm. cap.*
37. *dub.* 2. §. *Contrarium*, dixit Epiſcopum poſſe occultè
diſpenſare cum ſic promoto, ut ſine novo titulo ad altiores
Ordines aſcendat, contra quem eſt text. clarus hic ut ſuprà
ponderatus: nam ſi poſſet diſpenſare, utique ordinando,
non incideret in pœnam hic ſtatutam: quia, quod legiti-
mè factum eſt, pœnam non meretur, *l. Gracchus, C. Ad
legem Iuliam de Adulteriis:* & ita in diſpenſatione arguit
gloſ. *in cap. Nihil, in ver. Ætatis, ſupra de elect.* Tene igi-
tur jura prohibere promotionem ad quemlibet ordinem
ſacrum ſine certo titulo, & non ad Subdiaconatum tan-
tùm. Sed & Concil. Trident. *in cap.* 2. *ſeſſ.* 21. diſtributivè, &
in plurali loquitur, videlicet, Ne quis Clericus ſæcularis ad
5 ſacros Ordines promoveatur, &c. Ex his notabiliter infertur,
ut ſi quis ſine titulo ad ſacros Ordines promoveatur à plu-
ribus Epiſcopis, puta ad Subdiaconatum ab Epiſcopo do-
micilii, ad Diaconatum ab Epiſcopo originis, & ad Preſ-
byteratum ab Epiſcopo beneficii juxta textum *in cap. Cum
nullus, de tempor. ordinat. lib.6.* Quilibet horum Epiſcopo-
rum teneretur in ſolidum ei in neceſſariis providere, & eſſet
in optione ordinati hunc vel illum convenire, aut illius ſuc-
ceſſorem vel hæredes; ad quod vide quod ſcripſi *in cap. Cum
ſecundum Apoſtolum, in quinta ampliat. verſ. Sed remanet
6 dubium, n.* 39. *infr. eod.* Cæterum ſi ſacros Ordines quis ſu-
ſcepiſſet ab uno tantùm Epiſcopo, puta Beneficii, Epiſcopus
domicilii, vel ordinis non eſſent cogendi: quia hæc Decre-
talis, & *d. c. Cum ſecundum*, hac obligatione non devinci-
unt niſi ordinatores, vel ſucceſſores eorum.
7 Secundò nota, ibi, *neceſſaria*. Clericos ad Ordines pro-
moto ſine certo titulo Ordinatorem teneri præſtare alimen-
ta, id eſt cibaria, veſtitum, & habitationem, ut *l. legatis, ff. de
8 alim. & cib. legat.* item medicinas, ſalarium medici, ſtratum,
ſive lectum, & omnia ad victum neceſſaria, *l. Sicut impen-
dia, ff. de uſufructu, l. Verbo victus, ff. de verborum ſignif.* &
notat Bartol. *in l. Si cum dotem, §. Sin autem n.* 9. *ff. ſolut. ma-
trimonio*, Jaſ. poſt alios *in l. Cum hi, §. Qui tranſigit, n.* 3. *ff. de
tranſact.* Et hæc taxari debent ſecundum facultates Epiſco-
9 pi, & conditionem ordinati, *l. Cum alimenta, ff. de alim. &
cib. legat. l. Plenum, §.* 1. *ff. de uſu, & habit.* & notatur *in cap.
De multa, infra eod.* cum aliis hic allegatis in gloſſ. 2. atque
ita hoc verbum, *neceſſaria*, in hac ſpecie exponit Goffred.
in d. cap. Cum ſecundum Apoſtolum. Et poſt eum Hoſt. *n.* 15.
Joan. Andr. *n.* 5. *in ver. neceſſaria*, Butr. *n.* 11. Card. *n.* 9. *in* 18.
notab. & Abb. *num.* 9. Petr. de Anchar. *in c. Non liceat, in* 2.
notab. ſupra eod. gloſ. 2. *hic* Butr. *num.* 7. & alii communiter.
10 Et de Medicinis vide hic plenius per Anchar. *n.* 5. Obſervan-
dum eſt tamen tribus modis quæri poſſe de beneficio aſſi-
gnando, ſecundùm Hoſtien. *in præd. Decretal. cum ſecun-
dum num.* 17. quem ſequitur ibi Card. *in* 4. *quæſt.* & Joan.
11 Andr. *in cap.* 1. *num.* 3. *in verb. ſubſtan. infr. eod. lib.6.* Primò
quoad ordinatum ad ſacros ordines, qui conqueritur de
Ordinatore, vel præſentatore, & tunc locum habet quod
dictum eſt ſuprà de victu, & veſtitu, & hoc ſecundum
12 Joan. Andr. dici poteſt beneficium neceſſarium. Secundò,
quoad Curatum Parochialis Eccleſiæ, & tunc requiritur ut
beneficium ſit ſufficiens, id eſt quod ſibi, & ad minus uni
Clerico, vel pluribus ſecundum quantitatem, & qualita-
tem Parochiæ ſufficiat in victu, & veſtitu, *cap. Ut quiſque
Presbyter, ſupra de vita, & honeſt. Cleric.* & quoad hoſpi-
talitatem ſervandam, & jura Epiſcopalia perſolvenda, ut *in
d. cap.* 1. *de Præben. lib.6. in c. de Monach. ſupra eod. & in cap.
de ſupplen. neglig. Prælatorum.* Item quod providere poſſit
perſonis, conjunctis indigentibus, ut matri, amitæ, vel ſoro-
ri ſi habeat, *cap.* 1. *ſuprà de cohabit. Cleric. & mulier.* cum
concord. de quibus ibi in gloſſ. *in ver. Canones*, & de tali ſuf-
ficienter loquitur textus *in cap. Extirpandæ, infr. eodem*, &
13 Conc. Trident. *cap.* 13. *ſeſſ.* 24. Tertiò quoad dignum, &
egentem pluribus beneficiis ratione nobilitatis, vel ſcientiæ,
qui pinguiora beneficia conſequi debet, quàm ignobilis, &
idiota, ut *c. de multa, in fine infra eodem cum concord.* de
quibus per Hoſt. *in d. cap. Cum ſecundum, num.* 12. *in ver.*
Qualitate. Qui tamen *num.* 17. dicit hoc præcipuè locum 14
habere cùm Papa ſcribit pro aliquo beneficiando in pluri-
bus Eccleſiis, conſiderata qualitate perſonæ, ut in præallega-
to *cap. de multa*, & formam quam tunc dare conſuevit Cu-
ria; ponit ibidem Jo. Andr. ſuper *ver. Ratio*. Sed & facul-
tates ipſius videntur conſiderandæ, *l. Cum plures, §. penul. ff.
de adminiſtrat. tutor.* Item honeſta conſuetudo patrisfami-
lias, arg. *l. vel univerſorum, ff. de pignorat. act. & l. Qui ſe-
miſſes, ff. de uſur.* Rurſus mors patriæ in his omnibus ſpe-
ctandus eſt: nam etiam æqualibus perſonis minus benefi-
cium ſufficeret in provincia Provinciæ, quàm in Anglia,
ubi majores expenſæ fieri conſueverunt, ad hoc *c. Quiſque
41. diſt. c. Cum Apoſtolus, §. fin. infr. de cenſib. & c. Cæterum
de donat.* Potiſſimum habenda eſt ratio facultatum Eccleſia-
rum, quæ providere coguntur, ut notatur *in c. Quoniam, ſu-
pra de vita, & honeſt. Clericorum.* Ac demum alia attendi
debent, quæ notantur *in cap. Cum adeo, ſupra de reſcript.* in
gloſſ. *in ver. Sufficientem.*
Tertiò nota, Neceſſaria vitæ, & ſubſidium vitæ eſſe 15
ſynonyma, & idem importantia. Unde infertur ut lega-
tum ſimpliciter factum puellæ pro ſubſidio vitæ intelligatur
factum pro alimentis, ut *l. Filia*, & ibi Bald. *C. de Patr. po-
teſt.* & tenet hic Dec. *num.* 11. & 12.
Quartò nota, Epiſcopum, qui ordinavit aliquem ad ſa- 16
cros Ordines ſine titulo, non obligari ad alimenta ei ſub-
miniſtranda ſimpliciter, & abſolutè, ſed in ſubſidium, dum-
taxat, videlicet cùm ordinatus de patrimonio vivere non
poteſt, ut clarè probant illa verba: *Niſi talis de ſua, vel
paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere.* Idem
innuit litera ibi, *vitæ neceſſaria*; Ergo ſi dives eſt ordina-
tus, quod petit intus habet, ut arguunt Hoſt. *in princ.* Joan.
And. *num.* 1. & ut inquit gloſ. 1. *in cap. tuis, infra eod.* Judi-
cium ſibi manducant, & bibunt, qui de ſuo habent, & alie-
num recipiunt, *c. Quoniam, quidquid* 16. *q.* 1. Idemque colli- 17
gitur ex *d. c. Tuis*, ubi Clerici non beneficiati habentes ex
patrimonialibus unde vivant, licitè poſſunt ad ſacros Ordi-
dines promoveri, & per conſequens ordinator ex facto à ju-
re permiſſo non eſt puniendus, ut dictum eſt *ſuprà in* 1. *no-
tab. n.* 4. & tenet expreſsè Innoc. *hic num.* 1. dicens: Nota
non cogi ordinatorem ordinato providere per Decretal.
Cum ſecundum, infr. eod. ſi patrimonio ſuſtentari valeat,
arg. *c. Paſtor, & cap. Clericos*, 1. *q.* 2. idem firmat Hoſt. *n.* 1. *in
ver. Niſi*; ubi ait ex hoc c. evidenter colligi, ut ordinato
qualitercumque diviti, & qui ſibi poteſt ſufficere, non co-
gatur Epiſcopus providere; unde & talis poteſt ordinari nul-
lo titulo aſſignato, ut *in d. cap. Tuis infr. eod.* & ſequuntur
Doctores intrà citandi, *num. ſeq. verſ. Sed oppoſitum.*
Sed hic incidit quæſtio, An ad hoc ut Epiſcopus ſit ſolu- 18
tus obligatione ſuppeditandi alimenta Clerico ad ſacros
Ordines promoto ſine certo titulo, ſufficiat ut ordinatus
habeat ex bonis patrimonialibus unde vivere poſſit: an
verò requiratur ut fuerit expreſsè ordinatus ad titulum pa-
trimonii. Joan. & Goffred. hic tenuerunt hoc non ſuffice-
re, ſed oportere ut ad titulum patrimonii fuerit expreſsè or-
dinatus. Idemque inſinuat Innoc. *num.* 2. dum ait, Neceſſa-
rium eſſe ut ordinator, & ordinatus expreſsè conſentiant
ut de patrimonialibus vivat; alioquin poſſe ordinatum pe-
tere beneficium ab ordinatore, licèt propter hoc patrimo-
nium ejus non fiat Eccleſiaſticum.
Sed oppoſitum cenſuerunt Tancred. & gloſ. *fin.* exiſtiman-
tes ſatis eſſe ut promotus habeat ex bonis patrimonialibus
unde ſuſtentari valeat, quia intelligitur tacitè ordinatus ad
titulum patrimonii, & hanc partem amplectitur Hoſt. *n.* 2.
dicens opinionem Joannis, & Goffred. eſſe contra hunc
text. *& cap. Cum ſecundum*, 1. *reſponſ. verſ. Cum enim à
Cleros, & cap. tuis infr. eod.* Idem tenet gloſ. 3. *in cap.
Si Epiſcopus, infra eod. lib.6.* & conſentiunt hic Jo. Andr.
n. 2. *in ver. Niſi talis*, Anton. de Butr. *in* 2. *notab.* dicens:
Nota quòd ad hoc ut ceſſet obligatio iſta, ſufficit Clericum
habere patrimonium unde ſuſtentari poſſit, licèt non aſſi-
gnetur in titulum, Petr. de Anchar. *in* 3. *notab.* Abb. *n.* 2. *in
ult. notab.* & Decius, *n.* 6.
Verum Cardinal. *n.* 7. *in* 7. *qu.* dicit utramque opinionem 19
eſſe veram: nam Clericus intelligitur tacitè ordinatus ad
titulum patrimonii quoad excludendam actionem per con-
ditionem hujus Capituli, & concordantium; id eſt quam-
vis non fuerit expreſsè ordinatus ad titulum patrimonii,
tamen ſi verè patrimonium habeat unde vivere poſſit, non
habet actionem ad alimenta contra ordinatorem, & hoc

Digitized by Google

reſpectu intelligitur tacitè ordinatus ad titulum patrimonii, & ita procedit opinio gloſ. Tancred. & Hoſt. ſed non cenſetur ad titulum patrimonii ordinatus quoad hoc ut patrimonium fuerit effectus titulus beneficii Eccleſiaſtici; & ſic procedit ſecunda opinio Joan. Goffred. & Innoc. Eamdem diſtinctionem ante Cardinal. poſuit Gloſ. Joannis Andr. *in cap. Si Epiſcopus, in ver. Titulum infr. eod. lib.6. in additione*, ubi ait: *Licet ad obligationem, de qua hic loquimur*, ſequar Tancred. & Hoſtien. *non tamen dico patrimonium eſſe titulum, niſi expreſſe fuerit ſic actum*. Et pro primo hujus diſtinctionis membro vide text. *in cap. Poſtulaſti, ſupra de præſcript.* qui eſt Gloſ. Capituli, *Cum ſecundum Apoſtolum*, ubi habetur, Sedem Apoſtolicam per illam formam voluiſſe ſuccurrere neceſſitatibus pauperum Clericorum. Ergo ſi ex bonis patrimonialibus habeant unde commodè vivere poſſint, non intendit cogere ordinatorem ad alimenta eis præſtanda.

20 Ex his infert Decius *hic n.7.* ut ſi ordinatus tempore promotionis haberet patrem divitem, vel alium conjunctum, à quo poſſet exigere alimenta, non obligaretur Epiſcopus; & dicit hoc ſentire Imolam *hic col.2. verſ. Vltimo potes no-*
21 *tare*. Ad quod facit, quia pauper non dicitur qui patrem habet divitem, ut *in cap.1. infr. de Magiſtr.* ibi, *ne pauperibus, qui parentum opibus iuvari non poſſunt, ſubtrahatur, & quia æſtimum patris filius reputatur*, ut notat. gloſ. *in l.2. in*
22 *ver. Poteſtate, l. qui ætate, lib.10.* Qua de re plura ſcribit Alex. *in l.1. in ſuis, ff. de liber. & poſthum.* ad idem confert text. *in c. Clericos, 1. quæſt.2.* ibi, *Quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragentur bona*, & *cap. ult. ad finem 16. qu.1.*
23 Quòd tamen limitat Decius *num.10.* ut procedat dummodò pater teneatur alimenta filio præſtare: fortè quia filius propter dignitatem non poteſt ſibi propriis manibus victum quærere, ſecundùm ea quæ notantur per Bartolum *in l. Si quis, §.2. in ver. ſed filius*, poſt gloſ. *in ver. Vt operis, ff. de libert. agnoſc.* aliàs ſecùs, ut hìc latiùs per eum.

24 Tu adverte; nam ſupraſcriptas Doctorum opiniones hodie non obſcurè ſuſtulit S. Trid. Synodus *in c.2. ſeſſ.21.*

Primò enim dum ſtatuit, ne quis Clericus ſæcularis deinceps ad ſacros Ordines promoveatur, niſi priùs legitimè conſtet eum beneficium Eccleſiaſticum pacificè poſſidere; patrimonium verò, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum: apertè ſuſtulit diſpoſitionem *cap. tuis, infra eod.* ſecundùm quam Clerici non beneficiati licitè poterant ad ſacros Ordines promoveri ad titulum patrimonii; quod etiam licebat in vim hujus Decretalis, ſecundùm intellectum Joan. Andr. & Doctorum exponentium verba illa, *certo titulo*, ſcilicet beneficii, vel patrimonii: nam hodie ſolùm beneficium eſt titulus legitimus ad ſacros Ordines; patrimonium verò nonniſi diſpenſativè, quemadmodum etiam alias declaravit ſacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. Et propterea Concilium utitur illis verbis, *Statuit ne deinceps*, quæ oſtendunt hanc proviſionem eſſe jus novum, ut notat gloſſ. in Clem. *Eos, in ver. Deinceps, de Reguler.* Idcòque colligitur ex dictione illa, *poſthac*, quæ idem importat quod *deinceps*, ſeu *de cetero, ut l. Si quis poſthac, C. de bon.*
25 *Proſcriptor.* Rurſus Concil. ibidem correxit opinionem gloſ. Trancred. & Hoſt. de qua *ſuprà in 18. verſ. Sed oppoſitum*, qui dixerunt Clericum, ſi patrimonium habeat, ordinari poſſe, etiam nullo titulo aſſignato, & tacitè ad titulum patrimonii ordinatum cenſeri: nam poſt Concilium non ſufficit ut habeat patrimonium, ſed exigitur ut expreſsè ad patrimonii titulum ordinetur diſpenſativè ob neceſſita-
26 tem, vel utilitatem Eccleſiæ. Ad hæc dum Conc. in verſ. *Eo quoque* diſpoſuit ut priuſquam Clerici ordinentur ad titulum patrimonii, conſtare debeat patrimonium illud verè ab eis obtinendum: ſatis clarè improbavit opinionem Imolæ, & Decii, exiſtimantium Clericum poſſe ad ſacros Ordines jure promoveri, ſi patrem habeat divitem, ut dictum eſt *ſuprà num.20.* Quandoquidem patrimonium patris non eſt patrimonium filii, verè, ſed interpretativè, ſeu per quandam juris fictionem, ſecundum quam pater, & filius cenſentur una & eadem perſona, *cap. Contradicimus, §. Hac auctoritate, 35. quæſt.3.* ut notat gloſ. præallegata *in l.2. in ver. Poteſtate, C. de his, qui ætate ſe excuſant, lib.10.* At ex Conc. hujuſmodi præſumptio, ſeu fictio non ſufficit; quemadmodum nec ſufficit ut pater teneatur filio ad alimenta: ſed exigitur ut promovendus patrimonium illud verè obtineat. Obtinere autem non dicitur, qui actionem 27
habet, vel jus ad rem, ſed qui habet jus in re, & legitimè poſſidet, ut notat Archid. *in c. Si gratioſe, n.1. verſ. Nam cum non habeat ius in re, de reſcript. lib.6.* & Alberic. *in Dictionar. in ver. Obtinere*, ſicut habere, eſt cum effectu habere, ut *l. Nomen filiarum, §. Habere, ff. de verbor. ſignif.* Et ad verbum 28
illud, *verè* fuit appoſitum à Concil. ad hujuſmodi fictiones excludendas: nam veritas, & fictio opponuntur, ut *l. Qui in utero, ff. de ſtatu hom. & l. Si pater familias, §. Qui duos, ff. de adop.* & aliud eſt eſſe tale, aliud haberi pro tali; quod pluribus exornat Oldrad. *conſ.67. Quæſtio talis eſt, num.4. verſ. Hæc autem multum refert.* Præſertim verò, quia Concilium paulò poſt adjecit, ut patrimonium illud deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari non poſſit, quæ verba non conveniunt niſi bonis verè aſſignatis in titulum, non autem bonis paternis, quorum pater liberam habet diſpoſitionem, *l. Cum oportet, & l. Cum non ſolum, C. de bon. quæ li-*
ber. Ac demùm dum Concilium *in d. cap.2. ſeſſ.21.* in extre- 29
mis verbis innovavit pœnas antiquorum Canonum, *C. Id eſt huius c. & cap. Cum ſecundum infr. eod.* non autem, *cap. Neminem, & cap. Sanctorum, 70. diſtinct.* ut S. Congregatio declaravit, videtur ſuſtuliſſe opinionem Hoſtien. Joan. Andr. Butr. & aliorum, de quibus *ſuprà num.18. verſ. Sed oppoſitum*, qui dixerunt ad hoc ut Epiſcopus eximatur à pœna, ſeu obligatione præſtandi alimenta; ſufficere ut Clericus habeat patrimonium unde ſuſtentari poſſit, licèt ad illius titulum non fuerit ordinatus. Hodie enim hoc videtur corrigi, quia cùm patrimonium non ſit titulus ad ſacros Ordines niſi diſpenſativè, ex eo quòd Clericus habeat unde vivat, non videtur ſatisfactum Concil. quod voluit neminem ordinari niſi ad titulum beneficii, excepta cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiarum; & conſequenter cùm Epiſcopus non ſervaverit formam ſibi præſcriptam, videtur inciſiſſe in pœnam, de qua hìc, & *in d. cap. Cùm ſecundum*, à Concilio innovatam; & ſic obligari ad providendum ordinato de competenti beneficio Eccleſiaſtico, ne alioquin inveniatur Clericus ad ſacros Ordines promotus ſine titulo beneficii, nulla ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, vel commoditatis Eccleſiæ, tutiùs tamen eſſet ſuper hoc dubio S. Congregationem conſulere.

In gloſ. *fin.* nota diligenter hanc gloſ. & ex ea collige bona 30
patrimonialia, ad quorum titulum Clericus eſt ordinatus, gaudere privilegiis bonorum Eccleſiæ; prout hanc gloſ. ad hoc ponderat Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ, n.10. de Conſtitut.* & Dec. *hic num.20.* rationem aſſignat gloſ. quia talis de foro Eccleſiæ factus, licèt non habeat Eccleſiam: & allegat iura *in cap. Eccleſiarum ſervos, 12. quæſt.2. & cap. Sunt, 16. q.1.*
Sed hæc ratio, & jura allegata includunt quoad privilegium 31
in perſona, non autem in rebus. Abb. verò *hic n.4.* dicit hoc ideò eſſe, quia bona ſunt acceſſoria ad perſonam, & propter prærogativam perſonæ ſæpè privilegiantur bona, ut *l.3. C. de Epiſcop. & Cler.* melior text. eſt *in cap. Similiter, 16. quæſt.1.* Verùm hæc ratio Abbatis generalis eſt ad omnia bona patrimonialia Clericorum, quæ tamen non gaudent privilegiis rerum Eccleſiaſticarum, niſi in caſibus expreſſis in jure, ut dicam *infrà num.35. & ſeqq.* & è contra nimis ſtricta eſt alia ratio, quam reddit gloſa *in cap. Ex literis, in ver. Obligatæ, infr. de pignor.* ait enim res Clericorum propterea gaudere eodem privilegio, quo res Eccleſiæ, juxta text. *in d. cap. Similiter, 16. quæſt.1.* quia ſunt obligatæ Eccleſiæ, ſi
malè adminiſtraverint. Hanc enim rationem meritò refel- 32
lunt hìc Butr. *num.8.* & Abb. *num.4.* nam ſi ratio gloſ. procederet, ſequeretur ut Clericus non habens beneficium non gauderet illo privilegio: Dic ergo veram rationem eſſe, quia patrimonium, ad cujus titulum Clericus eſt promotus, ſubrogatur in locum beneficii, & idcircò ſapit illius naturam, *§. Fuerat, inſtit. de action.* cum ſimilibus, ut latiùs dicam *infr. n.43.*

Ad unum tamen adverte, quia dum gloſ. noſtra dicit pa- 33
trimonium Clerici ordinati ſine titulo beneficii gaudere privilegio bonorum Eccleſiæ; etiamſi patrimonium illud non fuerit ei expreſsè aſſignatum in titulum, hoc à DD. non admittitur; quia ad hoc ut patrimonium Clerici gaudeat generaliter, & indiſtinctè privilegiis bonorum Eccleſiaſticorum, requiritur ut Clericus ad illius titulum fuerit expreſsè ordinatus, ſecundùm opinionem Joan. Goffred. & Innoc. hìc, & gloſ. *in cap. Si Epiſcopus in ver. Titulum, infr. eodem lib.6.* quæ à Doctoribus communiter recipitur, ut patet ex dictis *ſuprà num.19.* & fuſiùs patebit

ex

ex his, quæ dicentur infrà in præludiis quæſtionum ſubſequentium.

34 Sacra Congregatio ſuper Bono Regimine conſuluit Sac. Congregationem Concilii ſuper dubiis infraſcriptis.

Primò, Clericus ordinatus ad titulum beneficii reſignavit illud non conſtituto ſibi auctoritate Principis, vel Ordinarii certo patrimonio, ſed ſolùm narrato in reſignatione quod habebat patrimonium ſufficiens ad vitam.

Quæritur, an hoc patrimonium in totum, vel pro aliqua parte, & pro qua conſequatur immunitates conceſſas patrimoniu, ad cujus titulum Clericus ordinatur.

Secundò, Clericus ordinatus ad titulum patrimonii conſequitur beneficium ſufficiens ad vitam.

Quæritur an dictum patrimonium amittat immunitates et conceſſas in ordinatione.

Tertiò, Clerico ordinato ad titulum patrimonii fuit conceſſum privilegium particulare reale ob oneribus cameralibus, donec conſequatur beneficium: obtinuit beneficium, & poſteà illud dimiſit.

Quæritur, an dictum privilegium, quòd ceſſavit per aſſecutionem beneficii redeat ad primævam ejus naturam per ejuſdem beneficii dimiſſionem.

35 Pro clariori ſolutione harum dubitationum præmittendum eſt bona patrimonialia Clericorum hoc differre à bonis, ad quorum titulum Clerici ordinantur, quòd illa non gaudeant privilegiis bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus à jure expreſſis, & hoc pro regula conſtituunt, Anton. de Butr. Imol. & Abbas *in cap. Si diligenti, de præſcript.* Rom. *in l. Vſucapionem, ff. de uſucap.* Felin. poſt alios *in cap. Eccleſia S. Mariæ, ſub num. 8. verſ. Sed nihilominus, de Conſtitut.* Andr. Barbat. *ibidem n. 50.* & Decius *hic num. 18.* qui teſtatur
36 hanc eſſe communem opinionem: ideòque bona patrimonialia Clericorum præſcribuntur ſicut bona laicorum, ut notat gloſ. 1. *in cap. Poſſeſſiones, 16. quæſt. 4.* Roman. *ſingul.*
37 463. Butr. & Abbas *in d. cap. ſi diligenti*. Rurſus in his bonis non competit Clerico reſtitutio in integrum, ſicut competit in bonis Eccleſiæ, ut notat Specul. *in tit. de reſtitut. in*
38 *integr. §. Qualiter, verſ. Sed nunquid*, & gloſ. 2. in Clem. 1. *eodem tit.* Item poteſt Clericus de his propria auctoritate compromittere etiam in laicum, quod non poteſt de Eccleſiaſticis, gloſ. 2. *in d. cap. ſi diligenti*, ac plura alia exempla congerunt Abb. & Felin. *loc. cit.*

39 At verò bona, ad quorum titulum Clerici ordinantur, habent indiſtinctè omnia privilegia, & exemptiones, quæ competunt bonis Eccleſiæ, in quorum locum ſunt ſubrogata, gloſ. *fin. hic*, Felin. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ num. 10.* ubi aſſerit hæc bona gaudere privilegiis bonorum Eccleſiæ, etiam in caſibus à jure non expreſſis; quia cùm ſubrogentur loco beneficii, non videtur deinceps eſſe ſimplex patrimonium temporale, & profanum, ſed quædam quaſi ſpiritualis merces, & præmium pro ſervitiis altari exhibendis, quod latius proſequitur, & ab objectis tuetur Anton. Burgoſ. *in repetitione ejuſdem can. num. 130. & ſeq. verſ. Limitant moderni.*

40 Atque inde fit, ut bona patrimonialia licèt poſſit Clericus alienare, etiam inconſulto Ordinario, aliud tamen ſit ſi ad eorum titulum fuerit ordinatus, quia tunc cenſentur effecta quaſi dotalia, atque alienari non poſſunt abſque ſolemnitatibus, &c. ut docuit Hoſt. *in cap. Tuis, num. 1. infr. eod.* quem ibi ſequuti ſunt Joan. Andr. *n. 6. verſ. Hoſtien. dicit*, Card. Zabarel. *num. 3. verſ. Septimò quæro*, Butr. & Anchar. *in fin.* & Imol. *num. 11.* ubi teſtatur de communi, Jo. de Anania *num. 6. verſ. An autem iſte Clericus*, Anton. Burgoſ. poſt alios *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 144. de Conſtitut.* Quod clarius hodie eſt ſancitum decreto Concilii Trident. *cap. 2. ſeſſ. 21.*

41 Caſus autem à jure expreſſi, in quibus bona patrimonialia Clericorum bonis Eccleſiaſticis æquiparantur, ſunt immunitas à collectis, atque à juriſdictione ſæculari, privilegium fori, & alii plures, quos cumulat Felinus *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, n. 7. & ſeq.*

42 Cæterùm quoad immunitatem à collectis, etſi inſpecta juris communis diſpoſitione nulla ſit differentia inter alia bona patrimonialia Clericorum, & bona, ad quorum titulum Clerici ſunt ordinati, ſed omnia indiſtinctè ſint immunia ad illarum exactione, ut proximè dictum eſt, ut probatur *in cap. 1. de immunit. Eccleſ. lib. 6. & in cap. Quamquam, de cenſibus, eod. lib.* tamen ſtantibus Bullis Pauli III. & Pauli IV. Clementis VIII. Pauli V. & aliorum Summorum Pontificum revocatoriis quarumcumque exemptionum, & immunitatum à ſolutione onerum Cameralium, Sac. Congregatio ſuper Bono Regimine ſæpiùs mandavit adſtringi Eccleſiaſticos, & alios privilegiatos ad ſolutionem hujuſmodi onerum, niſi libertatem præſcripſerint, præterquam ex bonis patrimonialibus, ad quorum titulum Clerici ad ſacros Ordines ſunt promoti.

Quòd tamen non modicam patitur difficultatem, quia revocationes hujuſmodi non afficiunt exemptiones, quæ de jure competunt Eccleſiaſticis, prout expreſsè declaravit Paulus V. in Conſtitutione ſua, quæ incipit, *In maximis*, in Bullar. *tom. 3. pag. 118.* ibi, *Volumus autem, ac declaramus noſtræ intentionis non eſſe revocare exemptiones, & immunitates quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis tam ſæcularibus, quam Regularibus de jure competentes.*

Nec tolli obicem, quod ordinationes, ut præfertur, editæ a S. Congregatione referri debeant ad onera quæ copulativè ſunt certa, realia, & invariabilia, à quorum ſolutione Eccleſiaſtici non ſunt exempti, ut in deciſ. Rotæ in cauſa Brunduſina gabellæ coram Penia cum ſuis concord. quam ſæpiùs probavit S. Congregatio ſuper controverſiis juriſdictionalibus. Quoniam ſi tales ordinationes ita eſſent intelligendæ, à ſolutione prædictorum onerum non fuiſſent excipienda bona, ad quorum titulum Clerici ſunt ordinati; quia ſolutioni illorum etiam hæc bona ſunt obnoxia, perinde ac bona Eccleſiarum, ut in præallegat. deciſ. Verùm quidquid ſit in hac diſputatione ſupponenda eſt differentia inter patrimonium, ad cujus titulum Clericus eſt ordinatus, & alia bona patrimonialia Clericorum, ut illud quidem ſit immune à ſolutione onerum Cameralium, hæc autem non item.

Atque hoc ſuppoſito, ad primam quæſtionem videtur re- 43
ſpondendum, patrimonium illud, quod remanet Clerico beneficium reſignanti, conſequi immunitates conceſſas patrimonio, ad quod Clericus ordinatur pro ea tantùm parte, quæ ad congruam Clerici ſuſtentationem ſufficiat.
Nam etſi Concilium *d. cap. 2. ſeſſ. 21.* tantùm diſponat, ut 44
beneficium, ad cujus titulum Clericus eſt promotus, reſignari non poſſit niſi conſtito, quod ipſe aliunde commodè vivere poſſit, nec ulterius procedat, arctando ordinarios ad certum patrimonium pro titulo reſignanti conſtituendum: tamen bona illa, quæ ex Concilio debet habere Clericus reſignans, videntur ſuccedere loco tituli, etiamſi hoc Epiſcopus non declaraverit; alioquin Concilium minimè proſpexiſſet decori Ordinis Clericalis, quia Clericus dimiſſo beneficio poſſet poſteà bona illa ad libitum alienare, ſi loco tituli non ſuccederent, ſecundùm opinionem Hoſt. & communem *in d. cap. Tuis, infra eod.* atque ita cogeretur aut cùm ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere, contra expreſſam rationem, *d. cap. 2.* Accedit quòd cùm de jure communi bona Clerici ſimpliciter ordinati non ſubrogentur loco tituli, niſi quoad hoc, ut Clerico non competat conditio adverſus Epiſcopum ordinantem, ex communi ſententia *in d. cap. Tuis, & in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtitut.* ut dictum eſt *ſuprà, num. 19.* ſupervacaneum eſſet hac in parte Trid. Conc. decretum, ſi nihil adderet diſpoſitioni juris communis. Quamobrem ut Clericorum dignitatis ſatis conſultum ſit, & Concilii proviſio in re tam neceſſaria inanis non videatur, ea bona quæ ſuperſunt Clerico beneficium reſignanti, intelligi debent ſubrogari in locum tituli inalienabilis, licèt Epiſcopus id non expreſſerit, ad hoc optimus text. *in l. Si donatæ, §. 1. ff. de donat. inter virum, & uxor. & in l. Filiæ, §. fin. ff. de condit. & demonſtrat.*

Hæc autem ſubrogatio, cùm fiat juris interpretatione, 45
intelligenda eſt fieri pro ea tantùm parte, quam jus requirit; pro ea nimirum, quæ ad vitam Clerici congruè ſuſtentandam ſit ſatis. Neque enim aliud exigit Concilium *in d. cap. 2.* Et ſubrogatio legis cenſetur fieri cum omnibus qualitatibus, & conditionibus ejus, in cujus locum fit, *l. 1. §. Hæc actio*, & ibi notat Bartol. *ff. Si quis teſtam. liber. eſſ. juſſ. fuer.* Jaſon. *in l. licèt Imperator. num. 25. ff. de leg. 1.* Quæ autem dicatur congrua ſuſtentatio, & ad quam rationem taxari debeat, prolixè explicatum eſt *ſuprà in 2. notab. num. 8.*

Secundæ quæſtionis ſolutio ex eo videtur pendere, An 46
beneficium, quod conſequitur Clericus promotus ad titulum patrimonii, ſuccedat loco tituli, ita ut ex Concilio reſignari non poſſit. Nam ſi ſuccedit, patrimonii titulus

extin-

Digitized by Google

extinguitur per acquiſitionem alterius tituli Eccleſiaſtici;
ſicut dicimus de novatione, quæ priorem obligationem
extinguit, & in aliam transfundit, *l. 1. ff. de novat. & de*
obligatione Epiſcopi ordinantis aliquem ſine titulo, quæ extin-
guitur, eo ipſo quod ordinatus aſſequitur beneficium, ut
hic, & *in cap. Cum ſecundum, infr. eod.* Sin autem benefi-
cium non ſuccedat loco tituli; tunc patrimonium, ad cu-
jus titulum Clericus eſt promotus, retinebit ſua jura, &
privilegia, arg. *leg. Sancimus, C. de teſtam.* Videtur autem
dictum beneficium non ſuccedere loco tituli, quia cùm
Clericus habeat titulum patrimonii ex proviſione hominis,
ceſſat titulus beneficii ex proviſione legis, *l. fin. C. de pact.*
convent. cum ſimil. Ac præterea Concilium juſſit Clericos
ordinari cum titulo ſufficienti, ne cogerentur mendicare
in opprobrium Ordinis Clericalis. Quæ ratio ceſſat, ubi
Clericus eſt jam promotus ad titulm patrimonii inalienabi-
lis; ac proinde nulla ratio ſuadet, ut beneficium intelligi
debeat ſubrogari in locum patrimonii, ad cujus titulum
47 Clericus promotus fuerat. Quam interpretationem ſæpiùs
videtur ſequuta S. Congregatio Concilii. Aliquando enim
cenſuit decretum *d. cap. 2. ſeſſ. 21.* dum prohibet reſignatio-
nem beneficii, ad cujus titulum quis fuit ordinatus, non
comprehendere reſignationem illius beneficii, quod poſteà
conſequutus eſt Clericus jam promotus ad titulum patri-
monii, ſed patrimonium ipſum remanere inalienabile.
Ergo ex ſententia S. Congregationis beneficium illud non
eſt loco tituli, neque extinguit antecedentem titulum
patrimonii, & conſequenter patrimonium non amittit
proptercà immunitates ei conceſſas in collatione Ordi-
48 num. Aliquando etiam reſpondit patrimonium alienari
non poſſe ſine licentia Epiſcopi, etiamſi promotus adeptus
ſit beneficium ſufficiens, &c. Ergo titulus patrimonii ex
S. Congregatione non extinguitur per aſſecutionem bene-
ficii; Nam ſi extingueretur, alienari poſſet etiam Epiſco-
po inconſulto, ex communi ſententia *in d. cap. tuis, infra*
eodem, ut patet ex dictis *ſupra num. 41.* Cujus quidem de-
ciſionis potiſſima ratio fuit, quia ſi Clericus adepto bene-
ficio alienare poſſet patrimonium ſine licentia Epiſcopi,
poſſet poſtea etiam beneficium illud reſignare in fraudem
Concilii, quia decretum *d. cap. 2.* non arctat Clericum re-
ſignantem, niſi ad faciendam mentionem, quòd ad illius
beneficii titulum ſit promotus. Hoc autem caſu Clericus
poſſet tuto ſubjicere ſe fuiſſe promotum ad titulum benefi-
cii, quod poſteà adeptus fuit; quia utcumque ſuccederet
in locum tituli, ſemper tamen verum eſſet eum non fuiſſe
promotum ad illum titulum, ſed ad titulum patrimonii,
atque ita Clericus utroque titulo deſtitutus cogeretur men-
dicare in opprobrium Ordinis Clericalis, quod tantoperè
abhorrent ſacri Canones, *ut cap. Diaconi ſunt, 93. diſt. & c.*
Poſtulaſti, ſupra de reſcript. Quare huic interpretationi
favet expreſſa mens Concilii. Verba autem non adverſan-
tur, quia illorum ſenſus non eſt ut bona, quæ ſine licentia
Epiſcopi prohibentur alienari, donec ordinatus beneficium
Eccleſiaſticum ſit adeptus, alienari deinde poſſint ſine li-
centia Epiſcopi; ſiquidem verba illa, *ſine licentia Epiſcopi*,
poſita ſunt ad oſtendendam differentiam, quæ conſtituitur
inter eadem bona, antequam Clericus ſit aſſecutus illud be-
neficium, & poſtquam illud aſſecutus eſt, ut prius quidem
nec de ipſius Epiſcopi conſenſu poſſint alienari, poſteà verò
poſſint, ſed de conſenſu Epiſcopi tantùm. Alioquin ſi alius
eſſet dictorum verborum ſenſus, ſequeretur ut dum Con-
cilium prohibet Clerico alienationem patrimonii ſine li-
centia Epiſcopi, donec beneficium ſit adeptus, cenſeretur
à contrario ſenſu illam permittere de Epiſcopi licentia.
49 Quod eſſet maximè abſurdum. Neque obſtat quòd titulus
patrimonii non ſit titulus ad Ordines niſi diſpenſativè, eò
quòd non poſſint Clerici indiſtinctè ordinari ad ejuſmodi
titulum, ſed illi tantùm, quos Epiſcopus judicaverit aſſu-
mendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſua-
rum, ut ſtatuitur *in d. cap. 2.* Et conſequenter per aſſecu-
tionem beneficii, qui eſt titulus approbatus à ſacris Cano-
nibus, prior titulus minus Canonicus, & ſubſidiarius extin-
ctus cenſeri debeat, arg. §. *Sciendum, inſtit. de ſatiſdat. tu-*
tor. l. 1. & per totum, ff. de Magiſtrat. Convent. Nam obje-
ctum tollitur, quia Concilium *d. cap. 2.* non conſtituit diffe-
rentiam, an Clericus promotus ad titulum patrimonii aſſe-
quatur beneficium Eccleſiaſticum vel aliud ſufficiens ha-
beat unde vivere poſſit: Imò utroque caſu permittit Cleri-
co alienationem patrimonii; loquitur enim alternativè, ut
patet ibi, *remitti nullatenus poſſint, donec beneficium Eccle-*
ſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant unde vi-
vere poſſint, & ſic ſufficit alterutrum verificari, ut *c. Inter ca-*
teras ſupra de reſcript. & regula *in alternativis, de regul. iur.*
lib. 6. Ergo quemadmodum per aſſecutionem aliorum bo-
norum non extinguitur prior titulus patrimonii; ita nec
per aſſecutionem beneficii. Neque enim titulus patrimo- 50
nii eſt ſubſidiarius, niſi cùm agitur de Clerico promoven-
do: Eo enim caſu ordinari non debet, niſi pro neceſſitate,
vel commoditate Eccleſiæ; at ubi eſt jam promotus, Con- 51
cilium non improbat tituli commutationem; quinimò ex
Concilio permittitur tranſitus à titulo beneficii ad titulum
patrimonii, ut ibi, *Neque ea reſignatio admittatur, niſi con-*
ſtito quod aliunde vivere commode poſſit.

Ad tertiam quæſtionem videtur reſpondendum ſpeciale 52
privilegium, quod ceſſavit per aſſecutionem beneficii, mi-
nimè reviviſcere per ejuſdem beneficii dimiſſionem. Nam 53
verba illa, *donec conſequatur beneficium*, cùm ſint collata in
incertum eventum, faciunt conditionem, Bartol. *in l. 1. in*
princ. in 6. col. ff. de condit. & demonſtr. Jaſ. *in l. ſufficit, num. 5.*
ff. de condit. indeb. Conditionem verò ſufficit aliquo mo- 54
mento temporis impleri, licèt implementum non duret, *l.*
Si quis hæredem, ubi omnes notant, *C. de inſtit. & ſubſtitut.*
l. in ſubſtitutione, ff. de vulgar. & pupillar. Anton. Gabriel.
poſt alios *lib. 4. comm. concl. tit. de fideicomm. concluſ. 7. & 8.*
Ideòque legatum factum alicui cùm filios habuerit, debe- 55
tur nato filio, nec quicquam obeſt ſi is decedat, text. *in l.*
Cum uxor. Et ibi Bald. & Salycet. *C. quando dies legati ce-*
dat. Vel certè, ut placuit Bald. *conſ. 415. Quod dicta Con-* 56
teſina, lib. 1. in princ. dictio illa *donec*, non conditionem, ſed
terminum temporis importat; ac proinde privilegium Cle-
rico conceſſum donec beneficium aſſequatur, non perdu-
rabit, niſi uſque ad illius aſſecutionem. Neque enim eſt
privilegium perpetuum, ſed temporale, & limitatum uſque
ad actum conſecutionis beneficii; atque hoc pacto arguit
Dec. *conſ. 14. viſa prohibitione ſub num. 12.* & Caſtr. *conſ. 184.*
n. 2. verſ. Colligitur inſuper, lib. 2. Ac propterea cùm privile- 57
gium fuerit ſublatum per beneficii aſſecutionem, non re-
dibit ad primævam ejus naturam per dimiſſionem ipſius,
quia jus ſemel extinctum non reviviſcit, *l. Qui res, §. Aream,*
ff. de ſolut. & cap. Queri, de conſecrat. diſtinct. 4. Petr. de
Anchar. *conſ. 38. mortua d. Domina, num. 3.* & quia intereà
eſt jus quæſitum Cameræ in exigendis oneribus, quod non
poteſt auferri per dimiſſionem voluntariam beneficii, atque
ita cùm jus non modò quoad Clericum ſit peremptum, ve-
rum etiam ad alios devolutum, numquam reviviſcit, ut
ibidem animadvertit Anchar. Ideòque in ſimili videmus 58
eum, qui fidejuſſit judicatum ſolvi, donec lata fuerit ſen-
tentia diffinitiva; lata ſententia abſolutoria liberari, nec
poſteà obligationem reviviſcere per ipſius ſententiæ revo-
cationem; quia cùm principalis fuerit ſemel abſolutus, &
ſic quæſita fuerit liberatio fidejuſſori; condemnatio poſteà
ſubſequens non poteſt jus illi quæſitum auferre. Caſus eſt *in*
l. fin. ff. de pactis, ubi ita concludunt Bart. & DD. & fuſè con-
ſuluit Soccin. *conſ. 91. Concludo, per totum vol. 4.* Neque obſtat 59
quòd diſpoſitio ita demum verificetur in primo actu, ſi actus
effectum ſortitus fuerit, ſecundùm gloſſ. quæ cõmuniter re-
cipitur *in l. Qui per ſaltu, §. Hoc ſermone, ff. de vreiur.* Nam re- 60
ſpondetur hoc procedere in diſpoſitione legis, non autem in
diſpoſitione hominis, ut in caſu præſenti; ſufficit enim in iſto
caſu ut diſpoſitio verificetur in primo actu, licet talis actus
non duret, vel non ſortiatur effectum. Ita declarat Bald. *in*
l. 1. quæſt. 4. C. de his qui pœn. nomin. & Soccin. *d. conſ. 91. n. 4.*
Etenim ad diſſolutionem obligationis ex parte Cameræ
ſufficit primum unicum implementum, aſſecutionis ſcili-
cet beneficii, licèt implementum non duret, ut inquit An-
char. *conſ. 404. Tria dubia, num. 6.* Præſertim verò quia 61
cùm hoc caſu implementum ceſſet facto ipſius Clerici, qui
potuit non dimittere, non datur ſibi regreſſus ad jus ſemel
extinctum, ut in terminis Clerici beneficium ſponte dimit-
tentis probat Archid. *in cap. Non poteſt, de Præben. in 6.* &
confert doctrina Bald. *in l. Si quis hæredem, verſ. Item facit*
ad quæſtionem, C. de inſtit. & ſubſtit. ubi docet non ſuffi-
cere conditionem ſemel extitiſſe, quando implementum
non durat facto, & culpa illius, qui implevit. Et Bald. ſe-
quitur ibi Salycetus *circa finem.* Et Alex. *col. 2. ver. Tangit*
etiam Bald. & alii, quos cumulat Gabriel. *comm. concluſ.*
lib. 4. tit. de fideicommiſſ. concluſ. 8. num. 3. Quæ omnia ſatis 62
etiam comprobantur ex tenore ipſius privilegii, quod cum
ſup-

Digitized by Google

ſupponatur conceſſum ſub his verbis, *donec Clericus beneficium conſequatur;* nulla videtur habita ratio retentionis beneficii, ſed aſſecutionis tantùm, quæ tractum ſucceſſivum non habet, ſed unico momento perficitur, Bald. *in l.fin.col. 2.in 2. notab.C. de ind.ind.toll.* Gabr. *loc.cit.n.6.*

63 Fateri tamen oportet hanc materiam eſſe ſatis dubiam: Nam jus ſemel extinctum ex certa ratione, vel cauſa, reviviſcit ratione illa, vel cauſa ceſſante, ut reſpondit Abbas *conſ.3.* Nitat. *ſub num.8. col.14. verſ. Nec obſtat, iuncto fin. illius quæſt.17. lib.1.* In caſu autem præſenti privilegium immunitatis ab oneribus Cameralibus donec Clericus aſſequatur beneficium ſufficiens, fuit conceſſum ea tantùm ratione, quia adepto beneficio ad vitam ſufficienti, Clericus habet unde vivere poſſit, etiamſi ejus patrimonium ſit obnoxium impoſitionibus Cameralibus. Hæc autem ratio ceſſat dimiſſo beneficio; quia eo caſu Clericus non haberet unde viveret, vel cogeretur cum Ordinis dedecore mendicare, ſi ejus patrimonium ab oneribus Cameralibus abſorberetur, vel minueretur. Ac proinde ceſſante hujuſmodi cauſa extinctionis privilegium redibit ad pri-
64 mævam ejus naturam. Et confirmatur, quia non ſat eſt conditionem momento extitiſſe, ubicumque conſtat diſponentem voluiſſe ut perduraret. Ang. *conſ.159.* Contra-
65 dus Albert. *num.3. col.4. verſ. Nec etiam obſtat.* Ad hæc ubi factum, vel caſus poſitus in conditione requirit effectum juris prout ſi in conditione eſt, ſi teſtamentum fecerit, ſi conſul fuerit, ſi matrimonium contraxerit, ſi Monaſterium intraverit, cujus generis videtur eſſe etiam hæc, ſi beneficium aſſequutus fuerit, utique ſi factum non duret, vel effectus juris non ſequatur, conditio non eſt impleta, nec ſufficit, ut ſemel extiterit, niſi perſeveret, ut tradit Ang. *d.conſ.159. n.3. verſ. Quandoque in conditione, & n.ſeq.* ubi plura congerit exempla ſimilia. Quòd 66
procul dubio procederet ſi dimiſſio beneficii non eſſet voluntaria, ſed coacta, puta ratione infirmitatis perpetuæ, inimicitiarum, vel præcepti ſuperioris; ex ſingulari doctrina Anchar. *conſ.404.n.8.* cujus verba hæc ſunt: [Iſta multum differunt, facere actum voluntarium, vel coactum, ſive neceſſarium; iſtis enim qui neceſſariò actum faciunt, ſemper eſt à jure ſuccurrendum, ut remaneant ſine damno, aliis non ita, ut *l. Fideiuſſor, §. Si neceſſaria, ff. Qui ſatiſd. cogan.* Sic ergo huic reſignanti videtur à jure ſubveniendum, ut ſi beneficium, quod vigore gratiæ conſequutus fuerat facto legis animatæ id eſt Papæ, amiſit, ad ſuam gratiam priſtinam etiamſi extincta fuerit, ipſo jure redeat, ut ſervetur illæſus, *c.Si beneficia de præb. lib.6.* ubi ad jus etiam 67
per renunciationem extinctum quis revertitur, ſi illud, quod obtinuit, facto Papæ perdidit, ſive amiſit. Pro hoc etiam facit natura reſciſſorum, quando enim facto legis, vel judicis de novo quæſitum reſcinditur, ſemper ad antiquum quis revertitur ipſo jure. Et *infr.* ſi ſemel beneficio Principis beneficium conſequutus ſum, & illud facto ejus amitto, æquum eſt me ad meam gratiam ipſo jure reintegrari: nam ſicut à beneficio Principis receditur, cùm incipit eſſe iniquum, *c.Suggeſtum de decim.* ita è converſo, ſi revocatio extinguitur, debet beneficium reviviſcere.] Hæc Petr. de Anchar. qui hoc modo conciliat opiniones Archid. & Joan. Andr. *in d.c. Non poteſt, de præben. in 6.* Itaque *in hac 3. quæſt.* nihil putarem generaliter reſpondendum, ſed inſpiciendas rationes, ac verba cujuſque privilegii, an Clericus ſponte dimiſerit, an coactus, an remaneat pauper, an dives dimiſſo beneficio; atque ita in ſingulis caſibus rerum, ac perſonarum qualitatibus maturè conſideratis deliberandum, & ita reſponſum ad ſingula ſuperiùs propoſita.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Alexander III. in eodem Concilio.

CAPUT V.

QUia in tantum quorumdam proceſſit ambitio, ut non duas vel tres, ſed plures Eccleſias perhibeantur habere, cùm nec duabus poſſint debitam proviſionem impendère: Per fratres & Coepiſcopos noſtros hoc emendari præcipimus: & de multitudine [præbendarum] Canonibus inimica, quæ diſſolutionis materiam & evagationis inducit, certumque continet periculum animarum eorum, qui Eccleſiis deſervire valeant, indigentiam volumus ſublevari.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopi permittere non debent quem plures Eccleſias, vel præbendas obtinere.*
2 *Beneficiorum pluralitas quibus ex cauſis improbetur.*
3 *Ambitio quid ſit.*
4 *Ambitioſus quas pœnas incurrat.*
5 *Beneficia plura obtinere abſque rationabili diſpenſatione an ſit peccatum mortale, & n.ſeqq. uſque ad n.20.*
6 *Opinionum diverſitas circa pluralitatem beneficiorum, an excuſet à peccato.*
7 *Præbendas plures obtinere, an ſit prohibitum iure divino.*
8 *Et an iure naturali.*
9 *Beneficiorum pluralitas quas habeat deformitates, & inordinationes.*
10 *Et quibus ex cauſis huiuſmodi deformitates evacuentur vel augeantur, & num.ſeqq.*
11 *Diſpenſatio ad ius naturale non pertinet.*
12 *Beneficia plura obtinere etiam ex legitima cauſa iure Eccleſiaſtico non licet abſque diſpenſatione.*
13 *Diſpenſatio ad plura beneficia ſine rationabili cauſa non reddit tutum diſpenſatum quoad Deum.*
14 *Diſpenſatio irrationabilis diſſipatio dicenda eſt.*
15 *Papæ voluntas in diſpenſationibus habetur pro ratione.*
16 *Declaratur.*
17 *Conſuetudo nutriens pluralitatem beneficiorum non valet.*
18 *Conſuetudo obtinendi plura beneficia ſimplicia, ſi unum ſit ſufficiens, eſt corruptela.*
19 *Beneficium ſecundum ex Concilio Tridentino ita demum uni poteſt conferri, ſi primum ſit inſufficiens, & utrumque perſonalem reſidentiam non requirat.*
20 *Diſpenſationes ſunt odioſæ, & in eis non valet argumentum de maiori ad minus.*
21 *Diſpenſatio cum Monacho ad beneficium curatum non extenditur ad ſimplex.*
22 *Diſpenſatio, ut quis tranſire poſſit ad Archiepiſcopatum, non habet locum in Epiſcopatu.*
23 *Diſpenſatio extenditur ad acceſſoria, vel connexa, ſeu conſecutiva, & dependentia.*
24 *Diſpenſatus ad plura beneficia cenſetur etiam diſpenſatus ſuper fructibus alterius in abſentia recipiendis, & num.28.*
25 *Parochialem obtinens cum dignitate, vel Canonicatu ex diſpenſatione tenetur reſidere in Parochiali, & tunc lucratur reditus omnes dignitatis, vel Canonicatus, præter diſtributiones quotidianas.*
26 *Diſpenſatus ad Parochialem cum Canonicatu dum reſidet in Parochiali an percipere debeat integras diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi Capituli reditus conſiſtunt, vel aliquam earum partem, & num. ſeqq. uſque in finem.*
27 *Diſpenſatus ad duo incompatibilia cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia alterius.*
28 *Et conſequenter ad percipiendos fructus in abſentia.*
29 *Diſtributiones quotidianæ, ubi nulli ſunt fructus, ſuccedunt*

cedunt in locum præbendæ ; & ideò debentur abſentibus ex juſta cauſa.
30 *Privilegium debet late interpretari ut aliquid conferat.*
31 *Canonia non datur ſine præbenda.*
32 *Canonicis pro ſervitio Epiſcopi, vel ſtudiorum cauſa abſentibus de iure communi debentur integrè diſtributiones quotidianæ, in quibus univerſi redditus conſiſtunt.*
33 *Idem ſi fructus præbendæ ſint admodum tenues.*
34 *Sed poſt Concilium Tridentinum debentur tantùm duæ tertiæ illarum partes, amiſſa alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit.*

1 Q*Via in tantùm*. Non debent Epiſcopi permittere quem plures Eccleſias vel præbendas obtinere: Hoc dicit ſunt duæ partes. In prima ponitur exceſſus. In ſecunda proviſio ibi, *Per fratres*. Vel ſecundùm Hoſt. & Jo. Andr. Ambitionem Clericorum diverſa beneficia uſurpantium præcipit corrigi; & pauperum inopiam ſublevari. Secunda ibi, *Et de multitudine*.

2 Nota ex hac Decretali pluralitatem beneficiorum, & præbendarum improbari tamquam Canonibus inimicam, ut hìc, *& in cap. Presbyteros, 16. quæſt. 1. 21. quæſt. 1. per totam, cap. Sanctorum, 70. diſtinct. cap. de multa, infrà eod.* cum multis ſimilibus. Et collige ex litera plures cauſas cur
3 hujuſmodi pluralitas reprobetur: Prima eſt; quia procedit ex radice ambitionis. Eſt enim ambitio propriè aſpiratio ad dignitatem procedens ad actum, *cap. Cum jamdudum infrà eodem, l. Quiſquis, ff. ſi cert. pet.* ſecundum Hoſt. *hic n. 1. in verb. Ambitio*, Jo. Andr. *in eod. ver.* Card. & Abb. *in 1. notab.* licet S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 131. art. 2.* dicat ambitionem eſſe inordinatum appetitum honoris; nam ambitioſus non reſpicit unde venerit, ſed quò tendit, nec ſibi tam jucundum eſt multos poſt ſe videre, quam grave aliquem ante ſe, ut ait Seneca, relatus ab Aaron. de Butr. *hic*
4 *num. 3.* Et quemadmodum talis teneatur pœna ſimoniacæ pravitatis in ſpiritualibus, *cap. 1. infra de Simon.* ita *l. Iulia de ambitu in temporalibus*, ut *C. ad l. Iul. de ambitu, per totum*, ſecundùm Hoſt. & alios prælleg. Et quamvis Abb. dicat contra pluralem eſſe præſumptionem ambitionis, pro quo facit litera ibi, *Quorumdam*, tamen Hoſtien. exponens illud verbum, *quorumdam*, melius, inquit, dixiſſet *Omnium*. Et recitat illud B. Bernardi, videlicet: *O ambitio ambientium! Crux quomodo omnes torques, omnibus places!*

Secunda cauſa eſt, quia præbet diſſolutionis materiam, videlicet in veſtibus, & moribus, ut explicant Hoſtien. & Jo. Andr. *in ver. diſſolutionis*, & Cardin. *in 4. notab.* Nam *ex adipe prodit iniquitas*, ut dicitur in Pſalmo 72. Et rurſus in Cantico Moyſis Deuteron. 32. 15. *Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit, impinguatus, incraſſatus, dilatatus.*

Tertia cauſa eſt, quia præbet materiam vagationis, ut *in cap. 2. ſupra de offic. Archipresb.* nam ut Abb. inquit *n. 2.* Quò magis homo exuberat, eò faciliùs efficitur vagus.

Quarta cauſa eſt impotentia pluribus ſerviendi, ut patet ibi, *Cum nec duabus poſſint debitam proviſionem impendere.* Ad idem *cap. Quia nonnulli, de Cleric. non reſid.* Rationem habes *in c. Diverſis, ſupra de Cler. coniug.* ſecundùm Hoſt.

5 Quinta demum cauſa eſt, quia talis pluralitas certum periculum continet animarum ut dicitur in litera. Et hinc apertè deducunt Hoſtien. & Jo. Andr. Cardin. Abb. & alii
6 peccatum eſſe plures præbendas obtinere. Et quamvis multi, præſertim ex recentioribus, affirment in hoc articulo extare utrinque opiniones probabiles, ac proinde eſſe tutum in conſcientia, qui ejuſmodi opinionibus innixus, plures Eccleſias, vel beneficia obtinet: verè tamen, ut ſingulariter inquit Hoſt. hìc, ſi quæratur à te, utrum tenere multas Eccleſias peccatum ſit; nota quod dicitur hìc, nec ubi certum te reddit litera, dicas te dubitare, *c. Cum contingat, §. penult. ſupra de reſcript.* ſubdens hic eſſe expreſſum jus, *& in cap. Quia nonnulli, ſupra tit. prox.* contra id, quod notat Innoc. *in cap. Cùm Eccleſiaſtica, de exception.* Quamobrem cùm lex ſit certa, quamvis qui ſequitur opiniones Magiſtrorum non faciat contra conſcientiam; tamen tenendo plures præbendas facit contra legem, & ideò peccat, ut egregiè probat D. Thom. *Quolib. 8. num. 13.* De certitudine autem legis ambigi non poteſt, quia eſt textus clarus hìc, *in d. cap. Sanctorum, 70. diſt. & in cap. 1. 21. quæſt. 1.* quod eſt ſeptimæ Synodi *cap. 15.* ubi habetur: *Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus Eccleſiis; negotiationis enim hoc eſt, & turpis lucri commodum, & ab Eccleſiaſtica conſuetudine penitus alienum.* Ad idem decretum Concilii Tridentini *cap. 17. ſeſſ. 24.* ubi expreſſum eſt, *Eccleſiaſticum Ordinem perverti, cum unus plurium officia occupat Clericorum; & multos qui improbe cupiditatis affectu ea, quæ bene conſtituta ſunt, variis artibus eludere, & plura ſimul beneficia obtinere non erubeſcunt, ſeipſos, non Deum decipere.* S. Thomas *Quodlib. 9. art. 15.* diſputat hanc quæſtio- 7
nem, Utrum habere plures præbendas ſine cura animarum ſit peccatum mortale? Et ex ejus dictis eliciuntur ſex concluſiones.

[Prima concluſio eſt, Jure divino hæc quæſtio non invenitur determinata expreſsè, cùm in ſacra Scriptura expreſſa mentio de eo non fiat.

Secunda concluſio, Quod pertinet ad jus naturale, plu- 8
res præbendas obtinere non eſt actus habens deformitatem inſeparabiliter annexam, ſicuti eſt fornicatio; aliàs in nullo caſu diſpenſationem recipere poſſet. Item non eſt actus ex ſe indifferens ad bonum, & malum: non enim licitum eſt habere plures præbendas, ſicut plura poma, ut nonnulli perperam dixerunt, ſed eſt actus continens in ſe plurimas inordinationes. Primò enim non eſt poſſibile aliquem in 9
pluribus Eccleſiis deſervire, in quibus eſt præbendatus, cùm præbendæ videantur eſſe ordinatæ quaſi quædam ſtipendia Deo ibidem miniſtrantium. Secundò, hinc ſequitur diminutio cultus divini, dum unus loco plurium inſtituitur. Tertiò, fraudantur voluntates teſtatorum, qui ad hoc aliqua bona Eccleſiis contulerunt, ut certus numerus Deo deſervientium ibi eſſet. Quartò, hinc ſequitur inæqualitas, dum unus pluribus beneficiis abundat, & alius nec unum habere poteſt, & multa alia hujuſmodi, quæ de facili patent. Unde ejuſmodi actus habendi plures præbendas non poteſt contineri inter indifferentes actiones, & multò minus inter eas, quæ ſunt ſecundùm ſe bonæ.

Tertia concluſio, Quamvis idem actus ſit ex genere 10
illorum, qui abſolutè conſiderati, deformitatem, vel inordinationem quandam important; tamen hæc deformitas cùm non ſit intrinſeca, ſeu inſeparabilis, ceſſare poteſt aliquibus circumſtantiis advenientibus: nam ſicut occidere hominem, vel percutere, in ſe deformitatem quamdam importat; ſed ſi addatur, occidere malefactorem propter juſtitiam, vel percutere delinquentem cauſa diſciplinæ non erit peccatum, ſed virtuoſum; Ita quamvis plures præbendas obtinere aliquas inordinationes contineat, tamen aliæ circumſtantiæ poſſunt ſupervenire ita honeſtantes actum, ut prædictæ inordinationes totaliter evacuentur, ut puta, ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis ejus obſequii, & poſſit plus ſervire Eccleſiæ, vel tantumdem abſens, quàm alius præſens, & ſi quæ alia ſunt hujuſmodi.

Quarta concluſio, His conditionibus, ſeu circumſtan- 11
tiis ſupervenientibus obtinere plures præbendas cum recta intentione non erit peccatum, etiam nulla diſpenſatione interveniente, ſi conſideretur tantùm ſecundùm jus naturale; quia diſpenſatio ad jus naturale non pertinet, ſed ſolùm ad poſitivum. Si verò aliquis ea intentione plura beneficia habeat, ut ſit ditior, ut lautius vivat, & ut faciliùs ad Epiſcopatum perveniat in aliqua Eccleſiarum ubi eſt præbendatus; non tolluntur prædictæ deformitates, ſed augentur, quia cùm tali intentione, & unum beneficium habere, quod nullam inordinationem importat, eſſet illicitum.

Quinta concluſio, jure Eccleſiaſtico prohibitum eſt plu- 12
res præbendas obtinere abſque diſpenſatione, etiam illis circumſtantiis ſupervenientibus, quæ deformitatem, ſeu inordinationem tollunt.

Ultima concluſio, ceſſantibus ejuſmodi circumſtantiis 13
licitum non eſt plures præbendas obtinere etiam cum diſpenſatione, eò quod diſpenſatio non auferat ligamen juris naturalis, ſed ſolùm ligamen juris poſitivi.] Hæc ex D. 14
Thoma. Et in hoc tamdem reſident hìc Canoniſtæ noſtri: nam Hoſtien. in fine, dicit pluralitatem præbendarum certum periculum animæ continere, id eſt peccatum eſſe, niſi rationabiliter fuerit diſpenſatum: alioquin, inquit, ſi ſine cauſa ſit, te talis diſpenſatio diſſipabit; quia ſecundùm D. Bernardum, talis non diſpenſatio, ſed diſſipatio debet dici. Sequuntur Jo. Andr. *in fine*, Card. *num. 5.* Anchar. *num. 3.* & Abb. *num. 2. verſ. Nec valebit diſpenſatio*, ubi teſtatur de communi opinione. Et idem fuſiùs proſequitur *in c. Extir-*

pandæ,

panda, §. Qui vero, de præben. poſt Jo. de Lign. quem citat
in Clem. Gratiæ de reſcript. Dixi latiſſimè in cap. fin. de fil.
15 Presbyt. & in c. Dudum, il 2. de elect. Nec diſſentit Dec. hic:
nam etſi num.6. dicat doctrinam Hoſtienſis procedere in
Epiſcopo tantùm, cujus diſpenſatio ſuper pluralitate benefi-
ciorum non valet ſine cauſa, non autem in Summo Ponti-
fice, quia de factis ejus judicare non licet, cap. Nemini, 17.
quæſt.4. Et in ejus diſpenſationibus ſola voluntas eſt pro ra-
tione: & allegat Innocen. in d.cap. Dudum, tamen inferiùs
num.9. declarat hoc procedere quoad Eccleſiam militantem,
16 ſecus quoad Deum. Et ita etiam dictum Innocentii decla-
rat Abb. in c. De multa, col.3. verſ. Ex prædictis infero, infrà
eodem, & in d.§. Qui vero, num.44. Dixi in cap. Ex parte, à
num.56. uſque ad num.66. ſupra tit. prox. Unde concluden-
dum cum B. Bernardo relato à D. Thoma d. quodlib.9. art.
15. Qui non unus, ſed plures eſt in beneficiis, non unus,
ſed plures erit in ſuppliciis.
17 Ex his infert Anton. de Butr. num.2. verſ. & propter hoc
ultimum, ut non valeat conſuetudo nutriens pluralitatem
beneficiorum; quia cùm inducat periculum animarum, &
ſit cauſa tantorum malorum, eſt irrationabilis, cap. Ex
parte, & cap. fin. de conſuetud. & ſequitur Abb. hic num.2.
18 Et fuſiùs in d. cap. Extirpandæ, §. Qui vero, num.36. de præ-
ben. ubi optimis rationibus concludit conſuetudinem obti-
nendi plura beneficia ſimplicia, etiam perſonalem reſiden-
tiam non requirentia, ſi unum ſit ſufficiens, eſſe corrupte-
lam, & ideò impræſcriptibilem. Et videtur ex mente S.
Thom. d.quodlib.9. art.15. dum dicit, jura antiqua prohi-
bentia pluralitatem præbendarum continere jus naturale;
& ideò non poſſe per contrariam conſuetudinem abrogari.
19 Hodie Decreto Concilii Tridentini cap.17. ſeſſ.24. ſtatutum
eſt, ut in poſterum unum tantùm beneficium Eccleſiaſti-
cum ſingulis conferatur. Quòd quidem ſi ad vitam ejus,
cui confertur honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat ni-
hilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque
perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri. Et
circa hoc decretum vide quod ſcripſi in cap. Cùm non igno-
res, infr. eod.
20 In Gloſ. 1. ibi, In omnibus acceſſoriis: nota diſpenſatio-
nem extendi ad conſecutiva, ſeu acceſſoria, & dependen-
tia, quod numquam tradas oblivioni ad limitationem eo-
rum, quæ not. Hoſt. in cap. Poſtulaſti, num.12. de reſcript.
ubi ſingulariter ait in diſpenſationibus non valere argu-
mentum; Diſpenſatum eſt in majori, ergo & in ſimili, vel
minori. Quod dictum valdè extollit hic Decius num.10.
Ratio eſt, quia diſpenſationes ſunt odioſæ, & ſtrictè intel-
ligendæ, cap.1. in fine de fil. Presbyt. in 6. & c. Quod dilectio,
infra de conſang. & affinit. præſertim ſuper pluralitate bene-
ficiorum, ut hic, & in c. fin. de translat. ſecundùm Hoſt. ubi
21 ſup. Unde ſi diſpenſetur cum Monacho ad beneficium Cu-
ratum, non cenſetur diſpenſatum ad ſimplex, ut notabili-
ter ſcripſit Joan. Andr. in reg. quæ à iure, de regul. iur. in 6. in
22 Mercurial. quem ſequitur Dec. hic n.14. Et diſpenſatio ut
quis tranſire poſſit ad Archiepiſcopatum, non extenditur ad
Epiſcopatum, ut eſt text. in d. cap. fin. de translat. & notat
Gemin. in c. Quamvis de præben. in 6. per textum in cap. Cùm
23 de non Sacerdotali, eod. tit. & lib. Hæc, inquam, doctrina
Hoſtienſis cum ſuis illationibus, quas cumulant DD. in d.c.
Poſtulaſti, non procedit in acceſſoriis, vel connexis, ſeu con-
ſecutivis & dependentibus; quia ad illa extenditur diſpen-
ſatio, quantumvis odioſa, & ſtricti juris, ut in gloſſ. no-
ſtra, quam ſequuntur Anton. de Butr. num.5. & 6. Abb.
num.3. & communiter DD. Mandoſ. ad regul.20. Cancell.
quæſt.7. num.3.
24 Hinc fit, ut ſi diſpenſetur ſuper pluralitate beneficiorum,
cenſeatur etiam diſpenſatum ſuper reſidentia alterius, ut
dicam infra num.27. Et diſpenſatus ad duo beneficia, cen-
ſeatur etiam diſpenſatus ſuper fructibus alterius in abſentia
percipiendis, cùm hoc ſit conſecutivum, & acceſſorium
25 ad principalem diſpenſationem, ſecundùm Archid. & alios
inferiùs citandos num.28. argum. c. Licet, infrà eod. c. De cæ-
tero, & cap. Cùm dilectus, ſupra tit. prox. & cap. Olim, de
verb. ſignificat. Et hodie eſt expreſſum in Conſtitutione
Pii V. quæ incipit, Cupientes, edita 8. idus Julii 1568. in
Bullar. tom.2. pag.262. ubi obtinentes ex diſpenſatione
Apoſtolica Parochialem cum dignitate, vel Canonicatu te-
nentur reſidere in Parochiali; & nihilominus ſic reſidentes
lucrantur in abſentia omnes, & ſingulos fructus, & pro-
ventus Canonicatus ſui, vel Dignitatis, exceptis dunta-
xat quotidianis diſtributionibus, & aliis, quæ ex juſta
cauſa abſentes percipere non ſolent.

QUÆRO de quæſtione facti. Poſita diſpenſatione 26
Joannis Baptiſtæ de Angelis à Sede Apoſtolica conceſſa ad
obtinendum Canonicatum Cathedralis, & Parochialem
intra mœnia ejuſdem civitatis: ita tamen ut in Parochiali
reſidere, & in Cathedrali poſt impletum Parochialis ſervi-
tium horis Canonicis intereſſe teneatur, amittatque diſtri-
butiones quotidianas illarum horarum, quibus ipſe Paro-
chialis ſervitio occupatus, choro Cathedralis non potuerit
deſervire: Quæſitum eſt, An idem Joannes Baptiſta obti-
nens vigore dictæ diſpenſationis tam Parochialem, quàm
Canonicatum, cujus fructus omnes quotidianis diſtribu-
tionibus conſtant, illis horis, quibus præpeditus Parochia-
lis ſervitio chori nequiverit intereſſe, percipere debeat di-
ſtributiones quotidianas, vel aliquam earum partem.

Juxta uſitatum hujus diſpenſationis tenorem obtinens
tam Parochialem, quàm Canonicatum, illis horis, quibus
ob ſervitium Parochialis non poteſt intereſſe choro Eccle-
ſiæ, in qua eſt Canonicatus, percipit fructus præbendæ,
ſed amittit diſtributiones quotidianas, ut in Conſtitutione
Pii V. ſuperiùs relata num.25. Ratio autem perceptionis 27
fructuum ea eſt, quia diſpenſatus ad duo incompatibilia,
eſt diſpenſatus etiam ſuper reſidentia alterius, & ex conſe-
quenti etiam ad percipiendos fructus, ut de primo tradit
gloſ.2. in c. Si quis in Clero, quæſt.1. quam hic ſequuntur Car-
dinal. num.6. Anchar. & Abb. ambo num.3. Idem notat Spe-
cul. in tit. de diſpenſ. §. Dicendum verſ. Quod ſi habens, Ho-
ſtien. & Jo. Andr. in c. Dudum, il 2. de elect. Et de 2. tradit
Archid. in c.1. de quibuſdam, 37. diſt. Feder. de Sen. conſ.246.
de iure communi, Lap. Gemin. & alii in cap.2. de privileg. in
6. Et in ſumma taliter diſpenſatus veluti privilegiatus quoad 28
reſidentiam debet haberi pro reſidente quoad percipiendos
fructus, ſed non pro intereſſente ad percipiendas diſtribu-
tiones quotidianas, ut docent Gemin. & Franc. in cap. uni-
co, §. Statuimus, ſuper gloſ. in ver. affuerint de Cler. non re-
ſiden. in 6. Cùm igitur in caſu hujuſmodi diſpenſationis,
Joan. Baptiſta, dum Parochiali inſervit, & non poteſt Ca-
nonicatui deſervire, ſit habendus pro reſidente quoad fru-
ctus, ſed non pro intereſſente quoad diſtributiones; quæ-
ritur nunc in dubio, cùm omnes redditus Canonicatus ſint
diſtributiones quotidianæ, nec alii fructus ex Canonicatu
percipiantur; an diſpenſatus dum Parochialis ſervitio occu-
patur, debeat earum horarum diſtributiones percipere. 29
Et certè ſive ſpectemus jus commune Sacrorum Canonum,
ſive Sacræ Congregationis morem, deciſioneſque in caſi-
bus huic affinibus ſæpiùs editas, videtur reſpondendum
debere hunc diſpenſatum prædicto tempore hujuſmodi di-
ſtributiones percipere: nam ex recepta concluſione quo-
ties fructus omnes Canonicatus conſtant diſtributionibus
tantùm; qui ſtudiorum vel alia de cauſa habentur pro reſi-
dentibus, ſed non pro intereſſentibus; & ideò alias perci-
pere deberent in abſentia fructus præbendæ amiſſis diſtri-
butionibus; eo caſu lucrifaciunt diſtributiones ipſas perin-
de ac ſi divinis intereſſent, textus eſt notabilis in c. Olim,
infr. de verb. ſignif. ſecundùm intellectum Hoſt. verum, &
communiter approbatum, ut ibi dixi in 5. notab. Et eſt ſen-
tentia gloſ. in c. Licèt, de præben. in ver. diſtributiones, quam
ibi Butr. Imol. & cæteri omnes ſequuntur. Gugliel. de
Monte Laud. & alii, quos refert, & ſequitur Rebuff. in
tract. de privileg. Scholar. privileg.31. num. 12. Horat. Lut.
Callien. eod. tract. de privil. Scholar. privil.100. in prima li-
mitat.

Hujus autem determinationis duæ ſunt rationes, Altera 30
eſt, quam reddit gloſſ. in d.cap. Licèt, quia niſi privilegiati
ad fructus percipiendos perciperent diſtributiones, cùm ex
Canonicatu nulli alii redditus percipiantur, privilegium eis
nihil prodeſſet, contra text. in c. In his de privileg. Altera
eſt ratio magis ex juris Canonici propriis terminis deſum- 31
pta, quia ubi omnes redditus Canonicatus conſtat diſtri-
butionibus, ſi tunc tales diſtributiones non haberent ra-
tionem præbendæ, eſſet dare Canoniam ſine præbenda,
quod juxta ſacros Canones abſurdum eſſet. Hanc ratio-
nem aſſignat gloſ. in cap. unic. de Cler. non reſiden. in 6. in
ver. Receperit, dicens hunc eſſe verum intellectum, d. cap.
Olim, de verbor. ſignif. Cùm igitur hic diſpenſatus percipe-
re deberet fructus, & amittere diſtributiones ubi illæ eſſent
à fructibus diſtinctæ, percipiet hoc caſu loco fructuum di-
ſtributiones ipſas, quæ ſolæ ex Canonicatu colliguntur,
quam-

quamvis non inſerviat Choro illis horis, quibus vacat ſervitio Parochialis. Et ita in ſimili ſæpiùs reſpondit Sacra Congregatio, quæ tam ſcholaribus in publica univerſitate, vel Theologiæ, vel juri Canonico operam dantibus, quam Canonicis Epiſcopo inſervientibus præſtari jubet diſtributiones quotidianas, cùm præter eas nihil percipitur ex Canonicatu; quamvis ubi præbendæ ſunt diſtinctæ a diſtributionibus ſupradictis, concedat ſolos fructus præben-
33 darum, amiſſis diſtributionibus. Imò in cauſa Camerinen. reſpondit abſentes ſtudiorum cauſa, qui percipere debent diſtributiones quotidianas, in quibus omnes redditus Canonicatus conſiſtunt, debere etiam eaſdem diſtributiones percipere, cùm fructus præbendæ ſunt adeò tenues, ut puta trium, vel quatuor ducatorum, ut perinde haberi debeant ac ſi nulli eſſent fructus. Et nonnumquam ad hunc effectum arbitrata eſt fructus præbendæ cenſeri tenues, ita ut illorum ratio habenda non ſit, cùm ad quar-
34 tam diſtributionum partem non aſcendunt. Semper tamen has deciſiones ita temperavit, ut tales privilegiati cùm percipiunt diſtributiones, eò quòd in illis univerſi fructus Canonicatus conſiſtant, amittant tamen earum tertiam partem. Idque poſt Concilium optima ratione: nam cùm decretum *cap. 3. ſeſſ. 21.* mandaverit ubi nullæ ſunt diſtributiones, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur, præbendarum tertiam partem ſeparari, & in diſtributiones quotidianas converti, non debent hi privilegiati volentes acquirere diſtributiones, eò quòd in eis ſolis conſiſtant univerſi redditus Capituli, eſſe hoc caſu melioris conditionis, quàm ſi omnes eſſent fructus præbendæ abſque diſtributionibus. Sed ſi eſſent omnes fructus præbendæ, tertia pars in diſtributiones convertenda eſſet, ac proinde ab eis amitteretur. Ergo idem juris eſſe debet cùm omnes ſunt diſtributiones, ne ſequatur inconveniens, ut faciliùs acquirantur diſtributiones, quam fructus præbendæ, ut plenius probavi *in c. De cætero, à num. 29. uſque in finem ſupra tit. prox. & in c. Licet, n. 124. & ſeq. infra eod.* Poſſet itaque etiam hoc caſu reſolutio ita temperari, ut diſpenſatus hujuſmodi dicto tempore amittat tertiam partem quotidianarum diſtributionum, quæ reliquis inſervientibus accreſcat.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Alexander III.

CAPUT VII.

REferente J. Presbytero accepimus, quòd cùm duas haberet Eccleſias, Archidiaconus tuus ipſum altera ſpoliavit, & cuidam Presbytero G. nomine aſſignavit eamdem: prædictus autem J. ſentiens ſe in hac parte gravari, ad Metropolitanum, videlicet Rhemen. Archiepiſcopum appellavit. Cùmque de mandato ejuſdem Archiepiſcopi, in prædicta Eccleſia reſtitutus fuiſſet, præfatus Archidiaconus eumdem J. eò quòd ad præſentiam ſuam vocatus venire contempſit, vinculo excommunicationis aſtrinxit. Nos autem ipſum à ſententia qua tenebatur, facientes abſolvi, tibi mandamus, quatenus præſcripto J. de prædictis Eccleſiis, una, quam voluerit, relicta, alteram præfato G. ſi Eccleſiam non habet, non differas aſſignare: alioquin ipſam alteri perſonæ idoneæ beneficio Eccleſiaſtico carenti, incunctanter aſſignes.

SVMMARIVM.

1 *ECcleſias plures habens alteram eligere, & alteram dimittere compellitur.*
2 *Metropolitanus, & Archiepiſcopus an & in quo differant.*
3 *Conſuetudo appellandi ab Ordinario inferiori ad Metropolitanum omiſſo medio valida eſt.*
4 *Appellatio omiſſo medio valet parte non excipiente.*
5 *Beneficia duo incompatibilia obtinens abſque diſpenſatione, an, & quando cogi poſſit unum eligere, & alterum dimittere, & n. ſeq. uſque ad n. 9.*
6 *Tempora quinque conſiderari debent ad dignoſcendum an pluralis in beneficiis habeat optionem, an verò privetur primo, vel ſecundo, vel utroque, & num. ſeqq.*
7 *Ordo ſcripturæ in decretalibus non attenditur quoad hoc, ut illa cenſeatur prius edita, quæ in præcedenti titulo reperitur collocata.*
9 *Optio eligendi unum beneficium, & alterum dimittendi hodie ſublata eſt à Concilio Tridentino in quibuſcumque beneficiis.*
Fallit, num. 10.
9 *Beneficia duo incompatibilia ſi alicui ab Epiſcopo conferantur eodem inſtanti, an alterum ipſorum, vel utrumque dicatur vacare; an verò liceat unum eligere, & alterum dimittere.*
10 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

1 REferente. Habens plures Eccleſias alteram eligere, & alteram dimittere compellitur. Hoc dicit. Et ſunt duæ partes. Prima impetrantis conqueſtio; Secunda ipſius abſolutio, & cauſæ commiſſio, ibi, *Nos autem.*

2 Nota primò Metropolitanum, & Archiepiſcopum eſſe ſynonyma, ſeu idem importantia, cùm textus dicat, ad Metropolitanum, id eſt Rhemenſem Archiepiſcopum. Sed Archidiac. *in cap. Præſenti num. 1. de offic. Ordinar. lib. 6.* dicit inter Metropolitanum, & Archiepiſcopum differentiam eſſe; nam Archiepiſcopus eſt major, allegat *cap. Clericos, 21. diſt.* ubi Archiepiſcopus dicitur præſidere tam Metropolitanis, quàm cæteris Epiſcopis, & in Authen. *de privileg. Archiepiſcop. Collat. 9. in princ.* ibi: *Non ſolum Metropolitanus, ſed etiam Archiepiſcopus fiat, & habetur illa Rubrica poſt titul. de ſanctiſſ. Epiſcop.* quæ non legitur, nec gloſſatur, ſecundum Jo. Andr. *in d. cap. Præſenti num. 5.* Verum Cardinalis poſt Gulielm. de Monte Laudun. in Clem. 2. *num. 27. de privileg.* affirmat Metropolitanum, & Archiepiſcopum idem eſſe; ſed Metropolitanum trahere nomen à *metros* quod eſt menſura, & *polis*, quod eſt civitas, & ſic trahere nomen ab Eccleſiis, & earum numero. Archiepiſcopum verò à perſonis, ab *archos*, quod eſt Princeps Epiſcoporum, ut *in d. c. Cleros, & 80. diſt. per totam.*

Secundò nota argumentum, quod ab Ordinario inferio- 3
ri videtur poſſe appellari ad Metropolitanum omiſſo medio, ſicut iſte Presbyter appellavit ad Archiepiſcopum Rhemenſem, poſthabito Epiſcopo, & appellatio fuit valida, cùm illius vigore ab eodem Archiepiſcopo obtinuerit reſtitui ad Eccleſiam qua fuerat ſpoliatus. Sed hoc intelligit Hoſt. *in ver. Metropolitanum*, & alii poſt eum, quia Rhemenſis Epiſcopus habet ex conſuetudine, ut ad eum omiſſo medio appellationes interponantur, alioquin gradatim appellandum fuiſſet, *cap. Metropolitanum, 2. quæſt.* Et ſic collige validam eſſe conſuetudinem appellandi ad Archiepiſcopum omiſſo medio, ut ſentit gloſſ. 2. *hic*, & probatur *in cap. Romana, §. 1. de appellat. l. 6.*

Cæterùm adverte, quia etſi Rhemenſis Eccleſia talibus 4
utatur conſuetudinibus, prout ſe ſcire atteſtatur hic Hoſtien. *in ver. Metropolitanum, verſ. Scimus*, tamen quod ſpectat ad iſtum textum hic intellectus divinat. Unde ſecundùm Abbatem *num. 4.* dici poteſt hic non fuiſſe propoſitam exceptionem quod gradatim eſſe appellandum. Et ita habes hic caſum, quod valet appellatio omiſſo medio, parte non excipiente. Quòd latiùs proſequitur idem Abbas *in cap. Dilecti, il 3. ſupra de appell.* poſt gloſ. *unicam*, ibi, *verſ. Dicas quod gradatim*, Calder. *conſ. 1. in tit. de appellat.* quamvis

Digitized by Google

vis contrarium ſentiat Archid. *in c. Si delegatus, de offic. delegat. lib.6.* tamen prima opinio communiter tenetur, ut atteſtatur Præpoſitus *in d. cap. Dilecti n.9.* obi etiam allegat Rotam *deciſ.287.* quæ incipit, *Item ſi tres.*

Ultimò nota, textum valde notabilem, quod habens duas Eccleſias non poteſt utraque vel earum altera præcisè privari, ſed habet optionem dimittendi unam, & retinendi alteram, quam maluerit. Sed quia obſtat Decretalis *de multa, infra eodem*, & Doctores ſe involvunt circa ſolutionem contrarii: ideò tu dic plenius: ut in quæſtione ſequenti.

5 QUÆRO, an & quando obtinens abſque diſpenſatione duo beneficia incompatibilia, teneatur unum eligere, & alterum dimittere.

6 Pro ſolutione diſtinguenda ſunt quinque tempora. Primum tempus fuit ante Concilium Lateranen. ſub Alexandro III. de quo *in cap. quia nonnulli, ſupra de Cleric. non reſident.* & tunc non privabatur primo, nec ſecundo, ſed optionem habebat alterutrum retinendi. Et ſecundum hoc tem-
7 pus procedit hæc Decretalis, *& c. Præterea, infr. eod.* Quamquam enim ordine compilationis ſint poſita poſt *d. cap. quia nonnulli*, & omnium author fuerit idem Alexander III. ut patet ex illorum ſupraſcriptione: tamen in editione præceſſerunt *d. c. quia nonnulli*, ut ibi adnotavit Alex. de Nævo *in ult. notab.* & communiter Doctores, ut *hic* teſtatur Abb. *n.3.* Et hinc collige ut non ſit attendendus ordo ſcripturæ, videlicet ut illa Decretalis cenſeatur primò edita, quæ in præcedenti titulo reperitur collocata, ut per Alex. de Nævo *loc. citat.* Secundum tempus fuit Concilii Lateranen. in præcitato *cap. quia nonnulli*, ſecundum quod prima dignitas, vel primum beneficium Curatum non vacabat ipſo jure per receptionem alterius ſimilis, ſed recipiens ſecundum erat illo privandus, ut per Cardin. *conſ.3. num.4.* Abb. *in d. cap. quia nonnulli, num.4.* & Alex. de Nævo *in ult. notab.* vel erat ipſo iure privatus ſecundo, ut ibi dixi *in 4. notab.* poſt Butr. Anchar. & Imol. qui ita intellexerunt verbum *amittat*, ibi poſitum, ſcilicet ipſo jure. Tertium fuit tempus Concilii generalis ſub Innocentio III. de quo in Decretali *de multa, infra eod.* qua ſtatutum fuit; ut obtinens Beneficium Curatum, ſi ſecundum tale aſſequatur, perdat primum ipſo jure. Quartum fuit tempus Extravag. *Execrabilis*, Joan. XXII. *de præben. in §. Qui vero deinceps*, ubi ſtatuitur & recipiens ſecundum Curatum, vel ſecundam dignitatem, niſi ſtatim adepta pacifica illius poſſeſſione verbo, & facto in manibus Ordinarii ſub teſtimonio publico dimittat primum, privatus ſit utroque & inhabilis ad S. Ordines, & ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda; & beneficium, quod fuit ultimo collatum, non poſſit conferri per alium, quàm per Papam. Et ita hæc quatuor tempora diſtinguunt Cardinalis *d. conſ.3. n.4.* Abb. & Alex. de Nævo *in d. c. quia nonnulli*, uterque *in ult. not.* Cardinal. & Imol. *hic* Caſſador. *deciſ.1. in tit. de Conſtitut.* Gammar. *in tract. de offic. Legat. lib.5. Rub. An Legatus poſſit plura beneficia uni conferre, n.67.* & Alphonſ. Hojeda *in tract. de incompatibilit. beneficior. part.1. c.7. n.7.* Quibus temporibus inſpectis, optio, de qua in hoc text. non erat funditus ſublata, quandoquidem *c. quia nonnulli*, & Conſtitutio *Execrabilis*, locum non habent niſi in obtinentibus plures dignitates, vel plura beneficia curata, Et ſimiliter Decretalis *De multa*, inducens vacationem primi per aſſecutionem ſecundi, non habet locum niſi utrumque beneficium ſit curatum, ut ibi dixi *in 1. not.* poſt Anchar. *n.10.* & Abb. *in 3. not.* Unde ſi obtinens dignitatem recipiebat beneficium curatum: aut viceverſa obtinens curatum recipiebat dignitatem, vel aliud beneficium non curatum perſonalem reſidentiam requirens, non erat privandus ſecundo, *ex d. c. quia nonnulli*: nec erat ipſo jure privatus primo ex Decretali *De multa*, nec erat privatus utroque ex Conſtitutione *Execrabilis*. Sed optionem habebat dimittendi unum, & retinendi alterum ex hoc *cap. & c. Præterea, infr. eod.* ut *hic* per Abb. *n.3.* Alioquin ſi hæc jura fuiſſent funditus ſublata per ſubſequentia, fruſtratorium fuiſſet illa inſerere in hac compilatione contra ea, quæ dicuntur ſupra in proœmio. Quamobtem huic juri antiquo ſtandum erat, niſi in quantum ab eo reperiretur receſſum per jura poſteriora, *l. Præcepimus, in fin. C. de appellat.* gloſ. *in c. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus de Regular. lib.6.* Expedit enim jura juribus concordare, *cap. Cum expediat, de elect. eod. lib.* Sed poſteà ſupervenit quintum tempus Concilii Tri- 8
dentini, quod *in c.4. ſeſſ.7.* ampliavit pœnam *c. De multa*, ad obtinentes plura beneficia ex quovis capite incompatibilia, *& in c.17. ſeſſ.24.* voluit incompatibilia eſſe duo beneficia ſimplicia, quando primum eſt ſufficiens ad honeſtam Clerici ſuſtentationem, vel quando utrumque perſonalem reſidentiam requirit. Quapropter hodie non habet amplius locum optio, *de qua in hoc cap.* Quia aut beneficia ſunt compatibilia, puta quia primum eſt inſufficiens, & optio non intrat, quia ex Concilio poteſt retineri utrumque. Aut ſunt incompatibilia vel ratione ſufficientiæ, vel ratione reſidentiæ, vel aliàs quomodocumque, & ſimiliter non intrat optio, ſed per aſſecutionem pacificam ſecundi vacat primum ipſo jure, & per retentionem cum primo vacat utrumque ex *d. c.4.* Et ita *c. De multa*, & Conſtitutio *Execrabilis*, hodie locum habent in omnibus beneficiis qualitercumque incompatibilibus, prout hæc omnia plenius explicavi *in d. c. De multa à num.3.* & plenius *in c. Cum iam dudum, præſertim in 3. qu. infr. eod.*

2. QUÆRO, Quid ſi Epiſcopus uno, & eodem mo- 9
mento, ac verbo conferant alicui duas dignitates, vel duas Eccleſias Parochiales, nec conſtare poſſit cujus poſſeſſionem prius ſit nactus, an altera ipſarum, vel utraque dicatur vacare; an vero ſit locus optioni, de qua in hoc *cap. & in c. Præterea, infra eod.*

Hoſtienſis format hanc quæſtionem *in c. Quia nonnulli, n.6. ſupr. de Cler. non reſid.* Et primò dicit reſponderi poſſe, non deficit jus, ſed probatio, ut *l. Duo ſunt, ff. de teſtament. tutel.* deinde dicit ſe non teneri reſpondere, quia quæſtio excogitata, & ficta nec legiſlatores inſpiciunt: quod rarò fit, ut in Auth. *Ut ſine probib. matr. fil. tutel. ger. coll.8.* arg. *l. Nam ad ea, ff. de leg. & c. Erit autem lex, 4. diſt.* Tertiò concludit vacare utrumque: nam de rigore juris non tenuit collatio, cùm nec duas vxores quis ſimul poſſit habere, *c. Gaudemus, §. Quia vero, de divort.* Poſteà tamen ſubdit quod aliqui contrarium judicarent, & huic Clerico optionem darent, ut infra ſex menſes unam dimitteret, & alteram retineret ut ſic res magis valeat, quam pereat, *c. Abbate, §. Contra quod, infr. de verbor. ſignificat.* Tandem remittit ad notata *in c. Dudum, il 2. de elect. & in c. Omnis, de pœnit. & remiſſ.* Dixit Guliel. *in Speculo in tit.2. §. Videndum, verſ. Sed quare*, hanc gloſſam fuiſſe factam ab Hoſtien. ad inſtantiam ſuam. Et hæc dicta recitat ſimpliciter, nihil addens, vel detrahens Jo. Andr. *in d. c. Quia nonnulli, de Cler. non reſident. n.9.* & Anchar. *eod. n.* Primum dictum Jo. de Ligano dicit eſſe verius, ſed ſecundum æquius, Cardinalis verò *ibid. in 12. qu. n.17.* dat Clerico optionem; quia hic non eſt incompatibilitas in collatione, ſed in conſecutione: ergo antequam poſſeſſionem adipiſcatur, poterit eligere quam maluerit. Hæc ratio eſt in ſe vera, ſed non ſolvit quæſtionem propoſitam de illo, qui reperitur in poſſeſſione utriuſque beneficii, & non conſtat cujus poſſeſſionem prius ſit nactus. Verius videtur huic Clerico competere optionem alterum retinendi, & alterum dimittendi; quia hic caſus non poteſt dici proviſus per *cap. Quia nonnulli*, nec per Decretalem, *De multa*, nec per Extravag. *Execrabilis*, cùm hæc jura loquantur in eo caſu, in quo Clericus primo obtinuit unam dignitatem, vel unam Parochialem, & poſteà pacificè aſſecutus eſt ſecundam. hic autem quando eodem inſtanti aſſecutus eſt utramque. Ergo hujuſmodi caſus tamquam omiſſus, remanſit in diſpoſitione juris antiqui, & communis, quod dat optionem, ut in hoc *cap. & in d. c. Præterea, infr. eod.* & hoc tenet Bart. *in d. c. Quia nonnulli, n.5.* Imol. *n.12. verſ. Tangit etiam*, & Alex. de
Nævo *in ult. qu. n.22.* Hoc autem puto verum eſt, poſt Con- 10
cilium Tridentinum, quia dum *in cap.4. ſeſſ.7.* extendit pœnam Decretalis, *De multa, infr. eod.* ad omnia beneficia incompatibilia: hoc intelligi debet retentis iiſdem terminis, id eſt cùm quis primò obtinuit unum beneficium, deinde adeptus eſt poſſeſſionem ſecundi, & utrumque ſimul retinere pertexit, quod non contingit quando eodem inſtanti aſſequutus eſt primum, & ſecundum, & vult alterum dimittere, & alterum retinere, & ſic habes caſum, in quo optio non eſt ſublata.

DE

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Alexander III. Præpoſito, & Capitulo Inſul.

CAPUT XI.

SIgnificatum eſt nobis, quòd cuidam Sacerdoti præbendam unam in Eccleſia veſtra communi voluntate dediſtis, ita quòd Miſſam de ſancta Maria (niſi corporis infirmitate gravatus ſit) debeat quotidie celebrare: & Eccleſiam veſtram, nonniſi communi tam Præpoſiti, quàm Capituli conſenſu poſſit dimittere: vel cuiquam præbendæ illius anniverſarium delegare. Quam ſiquidem inſtitutionem eatenus confirmamus, ut prædictus Sacerdos, niſi infirmitate corporis fuerit impeditus, aſſiduè debeat obſequium ſuum impendere Eccleſiæ memoratæ, & quantò frequentius poteſt (ſalva honeſtate ſua, & debita devotione) Miſſarum ſolemnia celebrare: nec ſibi liceat hoc illi ſubtrahere, ſive cauſa voluptatis, ſive ſe ad aliam Eccleſiam transferendo.

SUMMARIUM.

1 *PRelatus, & Capitulum poſſunt præbendæ vacanti honeſtum onus imponere, ad quod præbendarius teneatur.*

2 *Contrarium.*

3 *Beneficio novum onus celebrationis Miſſarum ab Epiſcopo imponi non poteſt.*

Etiam ex conjecturis veriſimilibus, num. 5.

4 *Beneficia ſimplicia obtinentes non tenentur deſervire per ſe, nec per ſubſtitutum.*

6 *Vicarius Apoſtolicus, cui facultas in literis Apoſtolicis tributa non fuit, non poteſt beneficium onerare novo onere celebrationis Miſſarum.*

7 *Sacerdos poteſt locare operas ſuas ſpirituales abſque vitio ſimoniæ, n. 39.*

8 *Sacerdos non poteſt obligari pacto, vel ſtatuto ad celebrandum quotidie, aut ſemper de uno ſancto.*

9 *Beneficii inſtitutio, qua quis adſtringitur ad celebrandum quotidiè per ſcipſum, eſt illicita.*

10 *Secus ſi inſtitutione cautum ſit ut celebret per ſeipſum.*

11 *Dictiones* aſſiduè, ſemper, indeſinenter, *& conſimiles non ſunt amarè intelligendæ, ſed civiliter, & cum aliquo temperamento.*

12 *Prælatus inferior cum Capitulo an poſſit ſtatuere, ut præbendatus non poſſit præbendæ ſuæ renunciare, niſi de ipſorum conſenſu.*

13 *Papa in confirmatione poteſt immutare, alterare, & interpretari voluntatem ſtatuentium, teſtantium, & paciſcentium, & n. 25.*

14 *Miſſarum onera an, & quando per Sedem Apoſtolicam reduci poſſint, aut debeant, & num. ſeq. uſque ad num. 37.*

Quid ſi ſint impoſita ex piis defunctorum relictis, n. 16.

Et quid ſi ex largitionibus inter vivos, num. 17. & ſeq. uſque ad num. 29.

15 *Miſſarum onera ante Concilium Tridentinum impoſita, aut in beneficii fundatione Epiſcopi, & Generales Ordinum reducere non poſſunt in vim,* cap. 4. ſeſſ. 25.

Etiamſi legatum ſit adeò tenue, ut non ſit qui velit onus illi iniunctum ſubire, ibid. verſ. Qninimò.

18 *Laici, qui non ſunt de temporali iuriſdictione Eccleſiæ, non tenentur poteſtati Eccleſiæ obedire in non concernentibus animam.*

19 *Papa in actiones Laicorum poteſtatem non habet, niſi prout diriguntur ad beate vivendum.*

20 *Pecunia pro Miſſis celebrandis collata, an ſit reſtituenda ſi illarum numerus reducatur.*

21 *Princeps non tam amplam habet poteſtatem in diſpoſitionibus inter vivos, atque in ultima voluntate.*

22 *Papa poteſt immutare pias diſpoſitiones tam mortuorum, quam viventium, & n. ſeq.*

Intellectus Clem. Quia contingit, de Relig. domib. *ibidem.*

23 *Res, quæ donantur Eccleſiæ cum onere celebrationis Miſſarum, deſinunt eſſe laicales.*

24 *Eccleſia Romana eſt caput univerſalis Eccleſiæ, & ideo eius eſt ad ſingula membra alimenta transfundere.*

26 *Pacta ſi reſpiciant tantum Religionem, immutari poſſunt per Papam, etiamſi ſint licita; ſecus ſi reſpiciant commodum temporale.*

27 *Pactum inferioris non poteſt præiudicari ſuperiori.*

28 *Papæ authoritas in pactis reſpicientibus Religionem, & iuramentis ſemper intelligitur excepta.*

29 *Miſſarum onera futura an per Papam reduci poſſint, & num. ſeq.*

30 *Eccleſia recipiens rem oblatam cum onere celebrationis Miſſarum facto ipſo naturaliter obligatur ad oneris implementum.*

31 *Pactum quantumcunque ſimplex poteſt appellari fides.*

32 *Pactum nudum quamvis non pariat actionem, parit tamen exceptionem, & recedens à pacto peccat mortaliter.*

33 *Inter pactum nudum, & veſtitum nec Deus, nec bona conſcientia diſtinguit.*

34 *Miſſarum onera ſi Eccleſia non adimpleat, res oblatas non facit ſuas, & ad reſtitutionem tenetur.*

35 *Datum ob cauſam repeti poteſt, cauſa non ſequuta.*

36 *Legibus humanis non ſubſunt, quæ ratione naturali nituntur.*

37 *Leonis X. indultum fratribus Minoribus conceſſum ſuper futuris eleemoſynis Miſſarum dicitur ſubreptitiè obtentum.*

38 *Sacerdos, qui tenetur ad ſolam Miſſæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, an poſſit pro applicatione eleemoſynam accipere.*

39 *Simoniacum an, & quando ſit pro celebratione Miſſæ pecuniam accipere.*

Ioannis Vvicleffi error aſſerentis omnes eſſe ſimoniacos, qui ſe obligant ad orandum pro ſubvenientibus, damnatur in Concilio Conſtantienſi.

41 *Sacerdos poteſt accipere eleemoſynam pro Miſſa, etiamſi aliunde habeat ſuſtentationem.*

42 *Intellectus,* c. Clerici 1. q. 2.

43 *Suſtentationis duplex titulus haberi non poteſt, niſi pro rebus diverſis.*

44 *Eleemoſynam dantes pro Miſſa communiter intendunt, ut ſacrificium ſibi applicetur.*

S*Ignificatum.* Poſſunt Prælatus, & Capitulum præbendæ 1
vacanti honeſtum onus imponere, ad quod præbendarius teneatur. Sic ſummant Abb. Antiqu. Joan. Andr. Butr. Card. & reliqui omnes. Dividitur in duas partes. In prima ponitur ordinatio tria continens. In ſecunda confirmatio eum limitatione, ibi, *Quam ſiquidem.*

Nota primò ibi, *communi voluntate dediſtis*, juncta ſuprascriptione, Prælatum etiam inferiorem cùm Capituli conſenſu poſſe præbendæ vacanti ad ſuam collationem pertinenti per viam ſtatuti, vel pacti aliquod ſpirituale onus perpetuum imponere, dummodo illud ſit honeſtum, prout hìc notant Butr. & Card. ambo *in 5. notab.* & Imol. *n. 4.* & colligitur hìc intellectus ex gloſ. 1. ad cujus mentem Doctores communiter ſummant textum, ut ſupra proximè dictum eſt. Verè tamen præſens litera hoc non probat; quin potiùs innuit oppoſitum. Nam Papa hìc non decidit ordinationem Præpoſiti, & Capituli eſſe validam; ſed illam confirmat cum modificatione, ut patet ibi: *Inſtitutionem eatenus confirmamus.* Ergo pactum, & onus injunctum

non

non ſubſtitiſſet, niſi acceſſiſſet robur confirmationis Apoſtolicæ, propterea enim fuit petita, arg. *cap. Cum pridem*, *ſupra de pactis*, *cap.1. & 2. de confir.util. vel inutil.* & obſervant hic Joan. Andr. *num.1. in fine*, Butr. *num.6.* Card. & Abb. ambo *in 1. notab.* Vel certè ſecundùm Hoſtien. *in princip.* onus fuit annexum huic præbendæ in limine erectionis, arg. *l. In traditionibus*, *ff. de pact. cap. Cum venerabili*, *infra de cenſib. & cap. Verum de condit. oppoſ.* Sed præbendæ jam erectæ authoritate ordinaria novum onus annecti non poteſt, quia obſtat *cap. Cum dilectus ſupra de conſuetud.* Concilium Lateranenſe *in cap. Prohibemus*, *infra de cenſib.* & Concilium Tridentinum *cap.5. ſeſſ.25. de re-*
3 *form.* Unde Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres ſæpiùs declaravit Epiſcopum non poſſe novum beneficiis onus imponere, ſed tantùm curare debere ut quæ illis ex fundatione vel conſuetudine incumbunt, exactè adimpleantur, & in ſpecie; aliàs cenſuit novum onus Miſſæ in hebdomada non potuiſſe Epiſcopum imponere beneficio habenti onus anniverſarii tantùm. Non igitur potuit iſte Præpoſitus cum Capitulo annectere præbendæ vacanti novum onus celebrationis Miſſarum, vel perſonalis reſidentiæ, ut habet communis lectura; & ideò fuit neceſſaria
4 confirmatio Apoſtolica. Hinc cùm beatæ mem. Cardinalis Borromæus vellet cogere obtinentes ſimplicia beneficia in Parochialibus, ut per ſe, vel ſubſtitutos deſervirent, cùm *cap.3. ſeſſ.21.* præſupponat omnia beneficia deſtinata eſſe ad cultum divinum, & Eccleſiaſtica munia obeunda juxta *c. fin. de reſcr.l.6.* S.Congregatio ab eo conſulta reſpondit non eſſe cogendos ad aliud, quam ad dicendas horas Canonicas, nec teneri, ſi beneficia ſimplicia ſint, deſervire per ſe, nec per ſubſtitutum, exemplo Canonici, qui cùm non teneatur reſidere cauſa ſtudii, non tenetur etiam ad ſub-
5 ſtitutum. Abb. *in c. Licèt de præben.* Rurſus cùm Epiſcopus Aſculanus impoſuiſſet onus paucæ eleemoſynæ cuidam Prioratui, quod eſt beneficium ſimplex, pro Miſſis bis in hebdomada celebrandis in Cathedrali Eccleſia; Idque quia licèt dictus Prioratus actu Eccleſiam non haberet, cùm tamen haberet redditus, & adeſſent veſtigia veteris Eccleſiæ, non erat veriſimile illam ſine onere Miſſarum celebrandarum erectam fuiſſe, S. Congregatio conſulta an id potuiſſet Epiſcopus, reſpondit nullum onus novum impo-
6 nendum ex conjecturis veriſimilibus. Sed nec viſitatorem Apoſtolicum, cui facultas attributa non fuerit in literis Apoſtolicis, cenſuit potuiſſe onerare beneficium ſimplex novo onere celebrationis Miſſarum.

7 Secundò nota ibi, *Ita quod Miſſam de S. Maria*, Sacerdotem poſſe locare operas ſuas ſpirituales abſque vitio Simoniæ, arg. *c. Cum ſit*, *de Simon.* ſecundùm Vincent. Sed hoc latiùs explicabitur infrà in gloſſ. 1. *num.38.*

8 Tertio nota ibi, *debeat quotidie celebrare*. Statutum, vel pactum quo Sacerdos obligatur ad celebrandum unam Miſſam quotidie, & de uno ſancto, non adeò ſtrictè eſſe intelligendum, ut ſingulis diebus abſque ulla intermiſſione, vel ſemper de illo ſancto celebrare teneatur; ſed hanc interpretationem admittere, ut illam celebret quanto frequentius poterit ſalva honeſtate & devotione, prout ejuſmodi ordinationem, & pactum hic temperat & moderatur Pontifex in verſ. *Quam ſiquidem inſtitutionem*, & notant Abb. & Dec. ambo *in 3. notab.* & pleniùs idem Abb. *in conſ.99. videtur in 1. dub.lib.2.* & dixit *ſalva honeſtate*, fortè propter pollutionem nocturnam, ut *in c.1. in fin.* ibi, *propter talem pollutionem à ſacro myſterio ea die abſtinere oportet. 6. diſtinct.* Vel fortè, quia non decet eum celebrare cum vilibus indumentis, vel in Calice æreo, ſecundùm Innocent. *in ver. Honeſtate*, & idem de ſimilibus impedimentis, quæ poterunt contingere, ut per Hoſtien. *num.9.* & Abb. *num.4.*

9 Declara notabiliter concluſionem proximè firmatam, ut procedat in eo tantùm caſu, in quo ſpecialiter cautum eſt ut Presbyter celebret unam Miſsam quotidie per ſeipſum, prout hic autem fuerat, ut patet ex litera ibi, *vel cuiquam præbendæ illius anniverſarium delegare*, & notat gloſs. *antepenult.* Hoſtien. *num.5. in ver. Vel cuiquam*, Card. *in 4. oppoſit.* & Dec. *in 4. notab.* Hujuſmodi enim inſtitutio eſt illicita, ſecundùm Abb. *in 3. notab.* quia multoties præberet materiam peccandi, cùm facilè non contingat Sacerdotem quotidie devotum exiſtere ad celebrationem; nam ſatis eſt felix qui poteſt dignè unam Miſsam quotidie celebrare. Unde Auguſtinus talem celebrantem nec laudat, nec vituperat, *in c. Sufficit*, *de conſecrat. diſt.1.* ac proinde talis inſtitutio eam recipit interpretationem, ut non obliget ad celebrandum, niſi quanto frequentius poterit ſalva honeſtate & de-
votione, ut dictum eſt. Secùs vero ſi ſimpliciter ſtatutum 10
aut conventum ſit, ut Sacerdos celebret quotidiè unam Miſſam, nec ſit adjectum ut celebret per ſeipſum, quia tunc oneri celebrationis Miſsarum poteſt per alium ſatisfacere, ut tenet Lapus *in ſuis allegationibus*, *videlicet alleg.34. aliàs 36.* Utrum abſque diſpenſatione *alleg.116. Philippus num.3. verſ. In contrarium arguitur*, & verſ. *Et licet prædicta*, & *alleg.117. factum ſuper quo num.2.* quem ſæpiùs & Rota, & S. Congregatio Concilii ſequuta eſt, ut ſcripſi latiſſimè *in c. 1. ſupra de ætat. & qualit. à num.60. uſque ad num.89.* & præſertim *num.62.* & conſequenter cùm onus non ſit perſonale, nihil impedit quo minus Miſsa celebrari debeat quotidie abſque ulla intermiſſione. Ceſsat enim ratio honeſtatis, & devotionis celebrantis hic conſiderata, cùm onus adimpleri poſſit per ſubſtitutum, argum. *cap. Etſi Chriſtus de iureiur. cum ſimil.* & ita virtualiter hunc textum declarat, Abb. *in d. conſ.99. in 1. dub. num.4. verſ. Et ex his patet reſponſio lib.2.*

Quartò nota, ibi, *Aſſiduè debeat obſequium ſuum impen-* 11
dere, hoc verbum *Aſſiduè*, non eſse amarè intelligendum, & abſque ullo temporis intervallo, ſed civiliter, & cum aliquo temperamento, & moderamine, ut hic patet in verſ. *Quam ſiquidem inſtitutionem*, concordat, *cap.1. ſupra de offic. Archipresb.* ibi, *& aſſiduè in Eccleſia ſtare*, id eſt horis congruis, ut ibi per Hoſtien. *n.3. in ver. Aſſiduè*, *& c. Sacroſancta, 22. diſt.* ibi, *aſſidua effundatur oratio*. Idem dicitur de verbo *continuè*, ut *in c. fin. de frigid. & malefic.* & de verbo, *indeſinenter*, ut *in c. Si quis vult*, & ibi gloſſ. *ult. 36. diſt.* & ita etiam intelligitur illud, *ſemper orandum eſt*, ut *c. Si laicus*, *31. diſt.* nec non illud, *numquam excidat pſalterium de manibus tuis, c. Numquam, de conſecr. diſt.5.* id eſt horis conſtitutis, ut ibi in gloſ.1. facit textus *in l. quod dicimus ff. de ſolut.* Quod nota pro dictis teſtium deponentium Eccleſiam ſemper percepiſſe decimas ex tali loco, nam intelligendum eſt, *ſemper*, id eſt, tempore competenti, quia de bladis in hieme decimæ non percipiuntur, ſed in æſtate, ſecundùm Abb. Antiq. *hic n. 1. in ver. Aſſiduè.*

Quintò, nota argumentum quod Præpoſitus, & Capitu- 12
lum poſſunt ſtatuere ut liceat præbendato de communi conſenſu præbendæ ſuæ renunciare. Nam illa verba, *nonniſi communi tam Præpoſiti, quàm Capituli conſenſu poſſit dimittere*, à contrario ſenſu videntur innuere, ut de communi conſenſu hoc poſſit. Sed quia obſtat *c. Admonet*, *de renunciat.* tu diſtingue ex mente Doctorum. Aut ſtatuitur ab illis ut præbendatus poſſit renunciare cum ſolo conſenſu Præpoſiti, & Capituli; & non valet ſtatutum, quia eſt contra jus commune, & in præjudicium Epiſcopi, in cujus manibus debet fieri dimiſſio, ut *in d.c. Admonet.* Nec obſtat iſte textus, quia ſtatutum non valuit, niſi vigore confirmationis Apoſtolicæ, & ideò confirmatio fuit petita. Simile *in c. Cum acceſſiſſent*, *ſupra de conſt.* ſecundùm Hoſt. *hic n.5. verſ. Vel poteſt reſponderi*, Joan. Andr. *n.1. in fine*, Butr. *nu.6.* & Card. *n.3. in 2. oppoſ.* In veteri codice Barcinon. legitur, *authoritate Epiſcopi communi conſenſu*, ut refert Ant. Aug. *in notis ad primam collectionem Decret. lib.3. tit.5. c.13.* Aut ſtatuitur ut præter conſenſum Epiſcopi in renunciatione requiratur etiam conſenſus Præpoſiti, & Capituli; valet ſtatutum etiam ſine confirmatione Apoſtolica, quia non eſt contra, ſed præter jus commune, nec derogat juri Epiſcopi, ut per Butr. *ubi ſupra.*

Ultimò nota ibi, *eatenus confirmamus*. Papam in confir- 13
matione poſſe immutare, alterare, & interpretari voluntatem ſtatuentium, teſtantium, & paciſcentium, prout hic notant Innocent. *poſt princ. in ver. aſſiduè*, Hoſtien. *num.7.* Abbas Antiq. *num.1. in ver. Eatenus*, Joan. Andr. *n.3.* Butr. *num.8.* Card. *in 5. oppoſit.* Anchar. *in 6. notab.* Abb. *n.5. verſ. Et ex prædictis*. Sed qualiter hoc ſit intelligendum, plenè explicabitur in quæſtione ſequenti *à num.25.*

QUÆRO, An, & quando onera Miſſarum celebran- 14
darum, quæ in aliquibus Eccleſiis ex variis defunctorum relictis, vel ex largitionibus fidelium impoſita ſunt, Sedes Apoſtolica moderari, & ad pauciorum numerum reducere poſſit aut debeat.

Hæc quæſtio proponitur de Sede Apoſtolica; quia de ju- 15
re communi Epiſcopi hanc poteſtatem non habent, ut ſcripſi plenè *in cap. Ex parte à n.20. ſupra de conſt.* & quod ſpectat

ad Concilium Tridentinum , *Sac.* Congregatio Cardina-
lium ejuſdem Coocilii interpretum olim cooſulta, an facul-
tas tributa Epiſcopo in Diœceſana Synodo , & Generalibus
Ordinum in Capitulis generalibus per decretum Concilii
c.4.ſeſſ.25. ſit intelligenda de præteritis oneribus ab antiquo
uſque ad Concilium , & primam Congregationem Epiſco-
palem , ſeu generalem Capitulorum Ordinum , aut etiam
de oneribus in futurum imponendis quoties opus fuerit :
Reſpondit *d. cap.4.* eſſe intelligendum de onere Miſſarum
impoſito ante Concilium . Item cenſuit decretum *d. cap.4.*
noo procedre in obligationibus Miſſarum , quæ impoſitæ
ſunt Capellis erectis in titulum , ſive ex prima inſtitutione
teſtatorum, ſive ex alia quacumque . Et propterea in decre-
tis *de celebr. Miſſar.* à S. D. N. Urbano VIII. confirmatis ,
§. 1. eadem Sacr. Congregatio diſtrictè prohibet , atque in-
terdicit ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo , aut Generales
io Capitulis generalibus , vel aliàs quoquomodo reducant
ooera ulla Miſſarum celebrandarum , aut poſt idem Conci-
lium impoſita,aut in limine fundationis: Sed pro his omni-
bus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apo-
ſtolicam ſedem recurratur,quæ re diligenter perſpecta id ſta-
tuet , quod magis in Domino expedire arbitrabitur , ut *in*
*Bullar.tom.4.pag.*315. Quinimò etſi legatum ſit ita tenue,
ut non ſit qui velit onus illi injunctum ſubire , & ſi recur-
rendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris ,
totum , aut ferè totum inſumendum ſit pro expenſis ad id
neceſſariis : nihilominus S. Congregatio cenſuit pro redu-
ctione oneris,ut ſupra impoſiti ab iis, ad quos pertinet , Se-
dem Apoſtolicam eſſe adeundam , quæ abſque ulla impenſa
id ſtatuet,quod magis in Domino à re eſſe judicaverit,*eodem*
*tom.4.pag.*317. Pro ſolutione quæſtioois eſt animadverten-
dum duplex eſſe genus harum largitionum : nam aliquæ ſe-
mel offeruntur , ut cum dantur centum aurei , ut ex eo-
rum annuo redditu Miſſæ quinquaginta quotanois celebrē-
tur . Aliquæ verò dietim dantur , & appellantur manuales ,
ut cùm offeruntur duo julii pro duabus miſſis . Præterea
ex oblationibus primi geoeris , quæ ſemel fiunt , aut quæ-
rimus de jam factis, aut de faciendis . Rurſus jam factæ aut
proveniunt à defunctis, aut ab his , qui adhuc vivunt . Sin-
gulas igitur conſiderando .
16 Dubitatur primò , an Summus Pontifex poſſit prædictas
reductiones,ſeu moderationes facere pro ſimilibus largitio-
nibus factis ab iis , qui jam mortui ſunt , & cùm hæ ad pias
jam defunctorum voluntates reducantur , non videtur am-
bigendum quin id Pootifici ex cauſa liceat , ut ſatis patet ex
d.c.4. ſeſſ.25. & de hoc diſputare dicit eſſe ſacrilegium, Ge-
min. *conſ.63. Dubia ſupraſcripta in princ.*
17 Dubitatur ſecundò ; quid de illis largitionibus , quarum
largitores adhuc vivunt , & tunc cùm verſemur quidem in
materia pia , ſed extra defunctorum voluntates , aliquibus
non videtur ita clarum Pontificem poſſe largitoribus non
18 conſentientibus dictas obligationes moderari . Nam prima
fronte cùm laici , qui oon ſunt de temporali juriſdictione
Eccleſiæ non teneantur poteſtati Eccleſiaſticæ io non con-
cernentibus animam obedire, *c. Novit. de iud.* Innoc. *in c. In-*
quiſitioni , propè finem, verſ. Item ſi præcipiat laico, de ſentent.
excomm. Abb. *in ſua qu.1. incip. Epiſc. col.2. circa med.* Felin.
19 *in c. Accepimus, n.2. de fide inſtrum.* Nec Papa ſuper actio-
nes laicorum habeat poteſtatem , niſi prout diriguntur ad
beatè vivendum, *c. Pervenerabilem* , & ibi gloſſ. *in ver. Ha-*
beat poteſtatem . Qui filii ſint legitim. Victor *de poteſtate*
Eccleſiaſtica , in illa quæſtione . Utrùm poteſtas ſpiritualis
ſit ſupra temporalem, per totum , nec ſit peccatum laico ſi
nolit bona ſua Eccleſiæ aliter dare , quàm ſuper prædictis
ſibi benè viſis cooditionibus , *l. In traditionibus , ff. de pact.*
fortè non videtur ſubeſſe fundamentum quo Pontifex id in
invitos poſſit , contra reg. *c. Id quod noſtrum, de reg. iur. lib.6.*
& in l. In re mandata , C. Mand. cap. Super his , de Sepultur.
20 Poſſet quidem Papa mandare , ut hæ oblationes cum hoc
onere non reciperentur , ſeu etiam ut adjecta onera minue-
rentur : ſed tamen res ob id receptæ , niſi rationabilis cau-
ſa excuſaret , fortè reſtituendæ eſſent , argumentum ejus ,
quod idem Concilium diſpoſuit in diſſolutione juriſpatro-
natus *ſeſſ.25. cap.9. in fine* , ibi , *reſtituto patronis eo , quod*
ab eis idcirco datum eſt , & hic notat Butr. *num.12. verſ.*
Etſi non adimpleatur , & tenendo hanc opinionem non ob-
ſtat hæc Decretalis , ubi Papa modificavit illam erectio-
21 *nem præbendæ cum certis oneribus adiunctis* . Quoniam
hic ſolùm moderatus eſt , quoad qualitates non laudabiles ,

Præterea hìc nihil minuit , ſed ſolùm declaravit illud ver-
bum , *perpetuo* , quomodo intelligatur , & continua etiam
reſidentia quomodo eſſet iotelligenda : ſed non inde ſequi-
tur , ut eidem ſimilis competat authoritas in recipientibus
temporalia , ut ibi oot. Abb. *num.5.* Similiter non obſtat
Concil. *d.cap.4. ſeſſ.25.* quia Princeps habet quidem pote-
ſtatem immutandi voluntates defunctorum , præſertim
juſta ex cauſa , *l.1. & l. Legatam , ff. de adminiſtr. rer. ad*
Civit. pert. & quoad pia idem poteſt Papa , *cap. Quia con-*
tingit , de relig. domib. in Clement. Sed iode non videtur in-
ferri ad diſpoſitiones inter vivos ; in quibus Princeps non
tam amplam habet facultatem , Bart. *in l. Servientes, in fin.*
ff. de ſervitut.
Cæterùm his non obſtantibus contraria opinio eſt ve- 22
rior , pro qua primò adducitur textus in dicta Clem. *Quia*
contingit, de relig. dom. ubi præcipitur ut impleaotur onera
hoſpitalibus incumbentia ex erogationibus,& largitionibus
fidelium , nec diſtinguitur an hujuſmodi largitiones factæ
fuerint per diſpoſitionem inter vivos,an in ultima volunta-
te , & gloſ. *in ver. Largitione* , exponit verbum illud , *in vi-*
ta , & morte , & tamen textus dum diſponit ut ea quæ ad
certum uſum largitione ſunt deſtinata fidelium , ad illum
debeant , non ad alium converti , expreſsè interſerit præ-
ſervationem illam ſalva Sedis Apoſtolicæ authoritate . Er-
go ex eo textu conſtat apertè Sedem Apoſtolicam habere
poteſtatem immutandi oſum piarum largitionum , & ſic
moderandi onera Eccleſiis , vel piis locis incumbentia ,
etiam ex largitionibus viventium , & propterea gloſ. ibi , *in*
ver. Sedis Apoſtolicæ . Nota, inquit, per hanc literam ſolùm
Papam alterare poſſe oſum illorum , quæ per fideles donata
ſunt , vel relicta, *cap. Quod translationem , de offic. Leg.* Pon-
dera illud verbum gloſſ. *donata ſunt* , quod propriè impor-
tat donationem inter vivos ; *l.1. ff. de don.* & eodem verbo
utitur ibi Abb. *n.3. verſ. Solus Papa* . Ratio eſt,quia res, quæ 23
à laicis donantur Eccleſiis , vel locis piis adjecto onere ce-
lebrationis Miſſarum , deſinunt eſſe laicales , & tranſeunt
in dominiom , & proprietatem Eccleſiæ , *cap. Conqueſtus* ,
& ibi gloſ. *fin. de foro compet.* Anchar. *hic n.5. verſ. Salvan-*
do tamen dicta Doctorum , & Eccleſiæ collatum dicitur
conſecratum Deo & Sanctis ejus , *c. Iniuſtum, de rer. permut.*
ac proinde ſubſunt omnimodæ diſpoſitioni Summi Ponti-
ficis , qui ut in propoſito dicit Laudun. in d. Clem. *Quia* 24
contingit , & poſt eum Cardin. ibi *num.4.* eſt gubernator in
ſolidum univerſalis Eccleſiæ , cujus caput eſt Eccleſia Ro-
mana ; & ideò ejus eſt tamquam capitis ad membra ſingula
alimenta transfundere , *c. Cuncta, & cap. Per principalem, 8.*
quæſt.2. Clemen. *Frequens , §. Præterea , de exceſſ. Prælator.*
Deinde pro hac ſententia eſt textus apertus hìc non cavil- 25
lando literam . Nam Papa immotavit pactum , ut condi-
tionem illam in tribus ſecundùm Innoc. *poſt princ. in verb.*
Aſſiduè, Abb. Antiq. *n.1. in ver. Eatenus*, Hoſt. *n.7.* Joan. Andr.
num.3. Butr. *num.8.* Cardin. *in 5. oppoſ.* Anchar. *in 6. not. &*
in 3. oppoſ. & Abb. *num.5.* Quia ubi erat conventum de
celebrando Miſſam de S. Maria , & quotidie immutatur ,
primò ut Sacerdos non arctetur ad celebrandum quotidie ,
ſed ſecundùm qualitatem ſuæ devotionis . Secundò , ut
non arctetur ſemper ad dicendam Miſſam de Sancta Ma-
ria , ſed poſſit ſolemniter aliàs celebrare ſecundùm devo-
tionem & honeſtatem . Tertiò , quod conventum fuit ut
non poſſit præbendatus dimittere Eccleſiam , & tranſire
ad aliam ; modificatur ut non habeat locum , ſubſiſtente
legitima cauſa , & in hoc ſecundùm Hoſtien. *confirmatio*
Apoſtolica limitat , ſeu immutat pactum . Ex quibus pa-
ret in hac Decretali propriè agi de immutatione , ſeu mo-
dificatione conventionis inter vivos , non autem de in-
terpretatione , oiſi quatenus interpretatio ſumitur pro
correctione , ſeu modificatione , juxta text. *in l.1. §. Qui*
operas , juncta gloſ. *in ver. Interpretatione , ff. ad Tert.*
Abb. *in cap. Super quæſtionum, n.8. de offic. del.* Paul. de
Caſtro *conſ.340. Præmiſſis allegationibus in princ. l.1.* Et 26
quamvis Innocentius , ubi ſuprà , dicat ſe non credere
quod ſi aliquid eſſet in pactis à Jure tolerabile , liceret illud
à confirmatore commutari : immediatè tamen ſubjicit
aliam opinionem , quod ſi pacta reſpiciant tantùm religio-
nem , ſicut eſt cantare Miſſam de S. Maria, liceat Superiori-
bus ea immutare , etiamſi ſint licita ; ſecus , ſi reſpicerent
temporale commodum , & hæc ſecunda opinio placet
ibi Hoſtien. cum quo tranſit Joan. Andr. & reliqui ſuprà
citati . Unde Anton. de Butr. *n.9.* Oppono, inquit , Partes
con-

Digitized by Google

convenerunt, & tamen Pacta pacta iſtarum partium aliter
moderatur, quod facere non debuit, quia contractus le-
gem accipiunt ex conventione, ut *l.* 1. *§. Si conveniat, ff. de
poſ.* & ex eis oritur obligatio naturalis, *ff. de pact. l.* 1. *ſolu-
tio*. Aut pacta reſpiciunt Religionem, & tunc poſſunt im-
mutari per Papam ut hic, etiam ſint licita. Aut reſpiciunt
temporale commodum, & non eſt licitum Papæ ipſa com-
mutare, poſtquam inita ſunt authorizante Judice Eccleſia-
ſtico, & in hoc ſecundo caſu *num.* 12. dicit habere locum re-
gulam, *l. In re mandata, C. Mandati*, non autem in ſpi-
ritualibus. Quod etiam dixit Cardin. in dicta Clem. *quia
27 contingit, in 2. oppoſ. num. 9. de Relig. domib.* Ratio eſt ſecun-
dùm Joan. Andr. & Butr. *locis citatis*, quia pactum inferio-
ris non poteſt præjudicare ſuo ſuperiori, nec inferior ſupe-
rioris ſui jus revocare poteſt, *cap. Cum acceſſiſſent de Conſtit.*
28 & in hujuſmodi pactis, ſicut & in juramento ſemper intel-
ligitur excepta authoritas Papæ, *cap. Venientes*, & ibi gloſſ.
in ver. Superioris, de Jureiur. gloſ. *in cap. Conſtitutus, in ver.
Juramento*, & ibi etiam Felin. *num. 9. de reſcript.* gloſ. *ſecunda
in cap. Ex parte, de Cleric. non reſid.* Feder. de Sen. *conſ.* 191.
num. 4. Bald. *conſ. 29. n. 2. in fine lib.* 1. & per hæc patet etiam
reſponſio ad objecta.

29 Dubitatur tertiò, numquid reduci poſſint onera futura
Miſſarum celebrandarum, & non video qua ratione id fie-
ri poſſit abſque eo quòd Christi fideles fraudentur, ſeu re-
bus ſuis ſpolientur cum mendacio, ac violatione fidei, &
30 obligationis naturalis. Nam ſtatim atque Eccleſia recipit
rem ſibi cum tali onere oblatam, facto ipſo, quo magis,
quàm verbis loquimur, *l. Si tamen, §.* 1. *ff. de ædil. edict. cap.
Dilecti, il 2. de appell.* promittit dicta onera adimplere; unde
obligatio naturalis deducitur, *l.* 1. *ff. de pact.* quæ ſuper omnia
ſervanda eſt, ut ibi, & *l. iurisgentium, §. Ait Præt. ff. eod. c.* 1.
eod. tit. c. Puellæ, 20. quæſt. 1. *c.* 1. *Innocens, 22. quæſt.* 4. *& c. Eleu-
31 therius 18. qu.* 2. Omne enim pactum quantumcumque ſim-
32 plex poteſt appellari fides, *c.* 1. *de Sponſ. duor.* & quamvis nu-
da pactio obligationem non pariat, parit tamen exceptio-
nem, quia recedens à pacto mortaliter peccat, ut dicit gloſ.
33 1. *in d. cap.* 1. *de pact.* Nam inter pactum nudum, & veſti-
tum nec Deus, nec bona conſcientia diſtinguit, ut ibi ait
Bald. *n.* 5. ſubdens de Jure Canonico omne pactum æquum
cujuſcumque ſit generis, & formæ appellari veſtitum ve-
ſtimento Canonis, ſeu veſtimento roboris Canonicæ San-
34 ctionis. Accedit quod ſi Eccleſia accipit oblata hac inten-
tione ut onera adimpleat, utique aliàs nec rem ſub hoc one-
re oblatam facere videtur ſuam, ad exemplum eorum qui
beneficia Eccleſiaſtica obtinent, & diurnum officium non
recitant, ſecundùm opinionem Calder. *in cap.* 1. *de celebr.
Miſſar.* Quomodo ergo poteſt eamdem retinere, arg. *cap.
35 Si res aliena, 14. q.* 6. Item ubicumque aliquid datur ob cau-
ſam, illa non ſequuta poteſt repeti, *l.* 1. *& quaſi per tot. ff. de
condict. cauſ. dat. l. In ſumma, §. Quod ob rem, ff. de condit. in-
36 deb. & l.* 1. *ff. de condict. ob turp. cauſ.* Quæ omnia nituntur
naturali ratione; & ideò humanis legibus non videntur
ſubeſſe, Clem. *Paſtoralis*, cum ibi notatis *de re iudic. §. Sed
naturalia, Inſtit. de iur. natur.*

37 Neque obſtat quod Leo X. informatus quod in quibuſ-
dam regionibus pro celebratione unius Miſſæ certa pecu-
niæ quantitas dari conſuevit in eleemoſynam fratribus
Minoribus adeò tenuis, ut dicti fratres tot Miſſas, quot ſunt
largientes pro ſingulis celebrare non valeant, declaraverit,
& conceſſerit prædictis fratribus ut celebrando unam Miſ-
ſam dumtaxat; ſi eleemoſyna æquivalens uni Julio, ideſt,
decimæ parti ducati non elargiretur, commemorationem
in genere faciendo, in hoc conſcientiarum puritati prædi-
ctorum fratrum ſatisfactum eſſet. Etenim, ut inquit Colle-
ctor privil. Mendican. *in ver. Miſſa 3. num. 14. Cavendum eſt
omninò ne quis utatur huiuſmodi conceſſione, quia revera nul-
lius eſt valoris, prout multi celebres Theologi, & Iuriſperiti
ſuper hoc conſulti reſponderent, & conſtat eam fuiſſe ſubre-
ptitiè obtentam. Vnde frater Ioannes Clapion dum inſtitutus
eſſet Procurator Curiæ Romanæ, promiſit procurare revoca-
tionem, ſeu potiùs declarationem nullitatis huius conceſſionis,
& credendum eſt obtinuiſſe, licèt ad manus noſtras non perve-
nerit.* Hæc ille, quem totidem verbis refert Rodriq. *de Re-
gular. tom.* 1. *quæſt. 43. art.* 17. ubi etiam allegat Medin. addit-
que eam conceſſionem per contrarium uſum fuiſſe aboli-
tam. Noviſſimè in prælleg. *de celebr. Miſſar. in §. Id vero*,
revocantur privilegia, & indulta omnia quibuſvis perſonis,
Eccleſiis, ac locis piis tam ſæcularibus, quàm regularibus cu-
juſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti quamcum-
que ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur ut certarum
Miſſarum, vel Anniverſariorum celebratione, aut aliquibus
collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in fu-
turum ſuſcipiendis ſatisfiat, & verba illa, *in futurum ſuſci-
piendis*, ſunt intelligenda de oneribus ſuſcipiendis poſt pri-
vilegium, ut Sac. Congregatio declaravit, habetur declara-
tio in *Bullar. tom. 4. pag.* 317.

In gloſſ. prima Quæro, an Sacerdos, qui tenetur ad ſolam 38
Miſſæ celebrationem, non autem ad illius applicationem,
poſſit pro applicatione eleemoſynam accipere.

Videtur reſpondendum poſſe: nam communis Theolo- 39
gorum ſententia eſt poſt D. Thomam *in 2. 2. quæſt.* 100. *art.* 3.
necnon Canoniſtarum hic poſt Vincen. & gloſſ. prælleg.
Sacerdotem pro Miſſæ celebratione juſtè poſſe eleemoſy-
nam accipere, non quidem ratione rei, & tamquam pretium
commenſuratum fructui Sacramenti, quem applicat; hoc
enim tamquam ſimoniacum damnatur à Concilio Toleta-
no 11. *c.* 8. ut *in c. Quidquid 1. q.* 1. ſed tamquam ſuſtentatio-
nis ſtipendium ut inquit D. Thom. *ubi ſupra in reſponſione ad
ſecundum*, & ibi Cajetan. *in* 1. *dub.* ſeu ratione ipſius Sacer-
dotis, qui ſecundùm Vincent. gloſſ. & Anton. de Butr. *hic n.*
12. potiùs videtur locare operas ſuas, quàm vendere divina,
arg. *c. Relatum, 10. quæſt. 3. c. fin. 1. q. 2. & c. Cum ſit, de Simon.* de
quo tamen plenè diſſerit Cajetan. *ubi ſupra in 2. dub.* quive
ut ſacrificium offerat, debet ali ex juſtitia, & vivere de alta-
ri: nam, *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? quis paſcit gre-
gem, & de lacte gregis non manducat?* 1. ad Corinth. *9. c. Ex
his, 12. qu.* 1. *& c. Cum ex officii, de præſcript. dignus eſt enim
operarius mercede ſua*, 1. ad Timoth. 5. *cap. Quicumque, 12.
quæſt.* 2. & denario fraudari non debent in vinea Domini
operantes, *cap. fin. de magiſtr.* ne qui ad onus eligitur, repelli
debet à mercede, *cap. Cum ſecundum, infra eod. c. Charita-
tem, 12. qu.* 1. ibi, juſtum namque eſt, ut illi conſequantur ſti-
pendium, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur
obſequium, & *c. Eccleſiaſticis, ead. cauſ. & qu.* ubi legitur:
Eccleſiaſticis utilitatibus deſudantes Eccleſiaſtica dignum
eſt remuneratione gaudere. Atque hanc ſententiam clarè
approbavit Concilium Tridentinum, dum *in c. 4. ſeſſ.* 25. fe-
cit Epiſcopis, & Generalibus facultatem reducendi onera
Miſſarum, quia eleemoſynæ pro illis celebrandis ſæpè erant
tenues, ut non facilè invenirentur qui vellent huic ſe oneri
ſubjicere. Nam ſi pecuniæ pro Miſſis celebrandis acceptæ
fuiſſent à Sacerdotibus per ſimoniam conventionalem, non
fuiſſet agendum de moderatione onerum, ſed de illarum re-
ſtitutione, *cap. De hoc, de Simon.* ibi, *Si quæ receperint, ſine
diminutione reſtituant, cum ea ſine gravi ſuæ ſalutis periculo
retinere non poſſint.* Silveſtr. *in ver. Simonia, n.* 20. quidquid ſit
in ſimonia mentali per *c. Mandato*, & ibi Doctores, *eod. tit.*
Quare jure optimo in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 8. damnā- 40
tur quadragintaquinque errores Joannes Vvicleff. quorum
vigeſimus quintus talis erat, videlicet; Omnes ſunt ſimo-
niaci, qui ſe obligant orare pro aliis eis in temporalibus ſub-
venientibus, ut habetur *tom. 3. Concil. pag. 859. col.* 2. Poteſt 41
autem accipi hujuſmodi eleemoſyna etiamſi Sacerdos ali-
unde habeat ſuſtentationem, imò etiamſi redditibus Eccle-
ſiaſticis abundet, gloſſ. & Doctores *in c. Clericis, 1. q.* 2. & do-
cet D. Thomas *quodl. 6. art.* 10. Navarr. *in Manual. c. 23. nu.*
102. & Suar. *in 3. part. tom. 3. diſp. 86. ſect. 3. concl. 1. &* 2. Unde 42
cùm *in d. c. Clerici, 1. q.* 2. decernatur ut Clerici omnes, qui
Eccleſiæ fideliter vigilant, & deſerviunt, ſtipendia ſanctis
laboribus debita ſecundùm ſervitii ſui meritum per ordina-
tionem Canonum à Sacerdotibus conſequantur, Abb. *in
ſua quæſt.* 4. quæ incipit, *Titius Clericus in 4. dub. ſub n.* 12.
uſque in fin. obſervat ponderandum eſſe illud verbum,
omnes, quod includit tam pauperes, quàm divites, aliàs ad
quid dixiſſet omnes? Item ponderanda eſſe illa verba, *ſti-
pendia ſanctis laboribus debita*, quæ innuunt danda eſſe ſti-
pendia Sacerdotibus, non propter indigentiam, ſed pro-
pter labores, quos ſuſtinent. Quæ quidem ratio verificatur
tam in divitibus, quàm in pauperibus. Item ponderandum
quod dicitur *ſecundum ſervitii ſui meritum*, non autem ſe-
cundùm indigentiæ qualitatem.

Non obſtat textus *in cap. Sacerdos, 1. quæſt.* 2. ubi deciditur
Clericos pauperes ſive ex nativitate, ſive ex propria volun-
tate juſtè vivere de bonis Eccleſiaſticis, quia ad ea accipien-
da non eos cupiditas ducit, ſed vivendi neceſſitas cogit, &
mox notabiliter ſubnectitur: De talibus videtur dice-
re Apoſtolum, 1. ad Corinth. 9. *Qui in ſacrario operantur*,

quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui in altario ſerviunt, cum altario participant. Ex quo textu videtur colligi ut Clerici divites, quos non neceſſitas, ſed cupiditas ducit, non poſſint vivere de altario, quamvis eidem inſerviant, cùm de talibus non intelligatur Apoſtoli authoritas, ſed de Sacerdotibus pauperibus, prout ad hoc illum textum ponderat Abb. *in d.quæſt.4. in 4. dubio ſub n.12.* Nam ut idem reſpondet, ille textus, atque alii, qui in contrarium afferuntur, nempe *c. Clericos, c. Si quis, & c. Paſtor, 1.q.2. & c. Quoniam, 16.q.1. c. Illi, & c.fin. 12.qu.1.* procedunt ſecundùm ſtatum primitivæ Eccleſiæ, quando exiles erant redditus, & diſtribuebantur ex facultatibus Eccleſiæ prout cuique opus erat, juxta *c.2. & c. Tua, ead. cauſ. & quæſt.* Quæ ſolutio fuit originaliter Hugonis, & Archidiaconi *in d. c. Clericos, in princ.* ubi etiam Præpoſ. & latiùs idem Præpoſ. *in Summa, 44.diſt.* Abb. *in ſua quæſt.3. incip. Sempronius Clericus*, Felin. *in c. Poſtulaſti, num.6. de reſcr.* Covarr. *in c.1.n.2. de teſtam.* & eſt ex mente S. Thomæ *in 4.diſtinct.38.art.2.quæſt.2.ad 3.* qua de re nos latiſſimè diximus *in c. Si quis ſane, ſupra de pecul. Cler. in quæſt.* An, & quando Epiſcopi, & Clerici teneantur præcepto charitatis, vel juſtitiæ redditus beneficiorum ſuorum pauperibus erogare, *à n.9. uſque ad n.17.* Atque hoc ſuppoſito, ſequitur, ut Sacerdos, qui habet ſtipendium pro ſola Miſſæ celebratione, adhuc tamen poſſit accipere aliud ſtipendium pro illius applicatione, quia ſcilicet ratione applicationis ſufficientem ſuſtentationem non habet, licèt
43 eam habeat aliundè. Et quamvis nemo poſſit habere duplicem titulum ſuſtentationis, ut tradit Vaſqu. *in 3. part. diſp.234.cap.4.* hoc tamen non habet locum ubi ſuſtentatio recipitur pro rebus diverſis, cujuſmodi ſunt celebratio, & applicatio Sacrificii. Atque ita hanc ſententiam ſequitur Suar. *in 3. part.tom.3. diſp.86. ſect.3.*

Verùm tutiùs fortè eſſet abſtinere ab hujus dubii decla- 44
ratione, quia hoc rarò accidit. Nam qui dant eleemoſynam pro Miſſa, licèt aliud non exprimant, communiter intendunt ut ſacrificium ſibi applicetur, idemque intendunt beneficiorum fundatores, cùm hoc ſit eis utilius, arg. *l.3. ff. de teſtam.milit.* & obſervat Scot. *quodl.20. §. De ſecundo, verſ. Poteſt ergo dici*, & poſt eum Silveſt. *in ver. Miſſa, primo n.11.* & Abb. *conſil.99. videtur primo, col.4. in 3. dubio, verſ. Præterea, lib.2.* Itaque hic caſus ſolùm ferè poſſet verificari ubi benefactores exprimerent ſe nolle Sacerdotem obligare niſi ad ſolam Miſſæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, quod fortè vix unquam continget. Deinde abſtinendum eſſet à declaratione, quia Sacerdotes poſſent illa abuti, & eludere Decretum S. Congregationis accipiendo plures eleemoſynas ſub prætextu quod non teneantur ad applicationem Sacrificii. Difficile tamen erit non reſpondere poſtulantibus, cùm hoc dubium intrinſecè pendeat ab intellectu decretorum de celebratione Miſſarum, quorum quidem decretorum declaratio, ſeu interpretatio eſt omnibus aliis interdicta, ut habetur *in §. Porrò, in fine*.

Poſſet fortè reſponderi Sacerdotem ex decretis hujuſmodi non prohiberi accipere eleemoſynam pro applicatione ſacrificii, ſi expreſsè appareat eum non teneri niſi ad ſolam Miſſæ celebrationem, non autem ad illius applicationem. Verùm an prohibeatur aliunde, quàm ex ipſis decretis, non pertinere ad Sac. Congregationem id declarare.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Alexander III. Salernitano Archiepiſcopo.

CAPUT XIII.

AD hæc licèt: & infrà. Illud eſt omni rationi contrarium, ut unus Clericus in una vel diverſis Eccleſiis plures dignitates, vel perſonatus obtineat: Cùm ſingula officia in Eccleſiis aſſiduitatem exigant perſonarum.

SUMMARIUM.

1 *Dignitates plures, vel perſonatus in una, vel diverſis Eccleſiis quis habere non poteſt.*
2 *Dignitatum, ac perſonatuum pluralitas eſt omni rationi contraria.*
3 *Eccleſias plures obtinens videtur ſpiritualis adulter.*
4 *Beneficiorum pluralitas æquè prohibita eſt in una Eccleſia, atque in diverſis.*
5 *Dignitates, & officia requirunt reſidentiam continuam.*
6 *Dignitas, perſonatus, & officium quid ſint, & an inter ſe differant, & nn. ſeqq. uſque in fin.*
7 *Dignitas, perſonatus, & officium quandoque accipiuntur ut ſynonyma, & n.9. & 12.*
8 *Quandoque ut diverſa, & n.14. & 15.*
9 *Dignitas largè comprehendit etiam perſonatum, vel cuſtodiam, ſeu officium, aut inferius miniſterium.*
10 *Dignitatis appellatione an veniant Epiſcopatus, & maiores dignitates, & n.17.*
11 *Perſonatus quandoque includit maiora, & minora beneficia.*
12 *Inter Dignitatem, perſonatum, & officium iura non conſtituunt ſpecificam differentiam; & nominum diverſitas introducta eſt ex diverſis conſuetudinibus Eccleſiarum, & nn. ſeqq.*
Contrarium, n.14.
13 *Nominum diverſitas non ſemper arguit diverſitatem in ſubſtantia.*
15 *Perſonæ Eccleſiarum in Anglia dicuntur qui præſunt Eccleſiis, qui alibi dicuntur Curati.*
16 *Dignitas ſe habet ad perſonatum, & officium tanquam genus ad ſpecies.*
Contrarium, num.18.
17 *Dignitas ſumitur largè, & ſtrictè ſecundùm ſubiectam materiam, vel intentionem proferentis.*
18 *Generis poſitio neceſſariò ſequitur ad poſitionem ſpeciei.*
19 *Dignitatem habens dicitur etiam habere perſonatum. Sed non è contra.*
20 *Dignitatis diffinitio quæ.*
21 *Adminiſtrationis appellatione continentur omnia Eccleſiaſtica officia.*
22 *Dignitatis ventoſæ nullus alius eſt effectus, quàm ut invidiam generet, & ſcandalum ſeminet inter fratres.*
23 *Dignitas Eccleſiaſtica non conſtituitur niſi ſit perpetua.*
24 *Suffraganeatus non eſt titulus perpetuus, nec per illius acceptationem Parochialis intelligitur vacare.*
25 *Vicariatum Epiſcopi acceptans, an perdat dignitatem, vel beneficium Curatum.*
26 *Vicarius Epiſcopi dignitatem habet ratione præeminentiæ provenientis ex iuriſdictione, & Tribunali Epiſcopi, & n.28.*
27 *Iudex dicitur habere dignitatem.*
29 *Vicarius tam abſente, quàm præſente Epiſcopo præcedit Canonicos, dignitates, & Capitulum etiam in actibus indifferentibus.*
30 *Dignitas Eccleſiaſtica ſatis eſt ut habeat adminiſtrationem rerum temporalium, ad Eccleſiam pertinentium.*
31 *Dignitas eſt excellentior gradus.*
32 *Dignitas quæ ſit maior in Eccleſia, ex quibus deprehendatur. Remiſſivè.*
33 *Dignitatis præeminentia, ex quatuor cauſis conſtituitur, & nn. ſeqq.*
34 *Dignitas Eccleſiaſtica cognoſcitur ex eo, quòd quis ha-*

Digitized by Google

habeat adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione, & num.ſeqq.
35 *Dignitas, adminiſtratio, & iuriſdictio ſunt annexa, & quaſi inſeparabilia.*
36 *Syndici Procuratores, Sacriſta, & alii Miniſtri, qui ſine ulla iuriſdictione officium aliquod habent, non dicuntur in dignitate conſtituti, etiamſi ſint perpetui, & num.54.*
37 *Prior Eccleſia Collegiata, vel Conventualis dicitur habere dignitatem.*
38 *Abbatiſſa an habeat dignitatem.*
39 *Theſauraria an ſit dignitas. Remiſſivè.*
40 *Camerarius Papa cum adminiſtrationem habeat cum iuriſdictione, dici poteſt habere dignitatem.*
41 *Dignitas proprie dicitur cum in illius inſtitutione cautum eſt, ut ſit dignitas.*
42 *Dignitas cenſetur que ex conſuetudine Eccleſia reputatur dignitas, licet de iure non ſit talis.*
43 *Conſuetudine introduci poteſt ut officium in Eccleſia, quod nullam habet prarogativam iuriſdictionis, ſit dignitas.*
44 *Dignitates non tantùm adminiſtrationem habentes cum iuriſdictione, ſed etiam qua ſolùm ex conſuetudine Eccleſia pro dignitatibus habentur, præſervata ſunt à Conc.Trid. in c.6. ſeſſ.25.*
45 *Dignitatem habere non dicitur exercens miniſterium ſpectans ad dignitatem, ſi in loco non reputetur dignitas.*
46 *Conſuetudo poteſt efficere ut dignitas perdat primavam naturam, & tranſeat in naturam beneficii ſimplicis.*
47 *Dignitas an conſtituatur ex eo, quod vocetur aliquo nomine dignitatis in iure expreſſa, & n.ſeq.*
48 *Conſuetudo, & communis reputatio non ſolùm defert, ſed etiam adimit dignitatem.*
49 *Dignitas cognoſcitur quando habet nomen dignitatis, & pralationis, & prarogativam in choro, & in Capitulo, licet non habeat rerum adminiſtrationem, vel iuriſdictionem, ut Archidiaconus Parmenſis.*
50 *Perſonatus quid ſit.*
51 *Non habet præeminentiam in gradu, ſed ſimplicem prarogativam in Choro, & in Capitulo, & ſimilibus.*
52 *Et tenet medium gradum inter dignitatem, & Canonicos.*
53 *Officium quid ſit.*
54 *Caſtaldi, Syndici, Procuratores, Vicedomini, & alii habentes onus officio annexum, ut Præpoſiti Eccleſia Carnoten. dicuntur habere officium.*

1 AD *hæc*. Plures dignitates, vel perſonatus in una, vel
diverſis Eccleſiis quis habere non poteſt. Hoc dicit
ſecundùm Jo.And.& omnes. Et ſunt duæ partes, In prima
ponit dictum. In ſecunda rationem ſubdit, ibi. *Cum ſingula.*
2 Nota primò, pluralitatem dignitatum, ac perſonatuum
eſſe omni rationi contrariam, ut in litera: adverſatur enim
rationi naturali juris humani primævi, quòd exigit ut unus
unicam tantùm habeat conjugem carnalem, *c. Gaudemus*,
infrà de divortiis. Ergo & ſpirituale, *cap. Sicut*, 21.*quaeſt.*2.
3 Atque ita plures habens Eccleſias videtur ſpiritualis adulter,
c. Sicut vir, 74.1. Similiter adverſatur rationi juris Canonici,
ex cujus diſpoſitione ſingula officia ſingulos miniſtros
requirunt, ut hic, & *in c. Singula*, 89.*diſt.* & *in c. Cum
ſingula, infr. eod. lib.*6. Ruſus adverſatur rationi juris civilis,
quo cavetur ut unus conſcribi non poſſit in duabus militiis,
l. 1. §. *In poſterum*, *l. Qui milit. non poſſ. lib.*12. nec in
duabus Societatibus, *l.*1. §. *fin. ff. de colleg.* illic gloſ. *ult. in
c. Prateteà, infrà eod.* nec plures habere honores, *l. Libertus*,
§. *Praſcriptio, ff. ad municipal.* nec ſimul eſſe aſſeſſor, &
advocatus, ut *l. Nemo, ff. de off. aſſeſſoris*, & plenius notatur
in d. cap. Singula, 89. *diſt.* Demum hæc pluralitas adverſatur
etiam rationi congruæ locutionis: nam ſi Petrus habeat
duos Canonicatus, cogimur dicere Petrus Canonici venit,
quod eſt contra rationem recti ſermonis, *l. Plautius*,
ff. de aur. & argent. legat. Ita Hoſt. Jo. And. Cardin. Anchar.
& Abb. omnes *n.*1. Butr. *n.*2. & Imol. *n.*3. & plenè Rebuff.
*in prax. ſu. de diſpenſat. ad plura beneficia à n.*2. *uſque ad n.*21.
4 Secundò nota, ibi, *in una, vel diverſis Eccleſiis*, beneficiorum
pluralitatem æquè prohibitam eſſe in una Eccleſia,

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

atque in diverſis: non obſtat text. *in l. antepenult. ff. de oper.
libert.* ubi libertus ſervit duobus dominis in eadem domo.
Quoniam illud procedit quoad officia diverſa, nec ſe invicem
impedientia, ut per Hoſt. *num.*1. *in ver. Vnus Clericus*,
Butr. *n.*5. Card. *n.*3. Anchar. *n.*2. & Imol. *n.*5. magis tamen
abhorrent jura ut quis ſit pluralis in una Eccleſia, ut notat
gloſ. *ult.* in Clem. *fin. de Praben.* dixi *in c. Literas à n.*6. *infrà
de conceſſion. Praben.*
Tertiò nota, ibi, *dignitates, vel perſonatus*. Aliud eſſe
dignitatem, aliud perſonatum, ponderando particulam diſ-
junctivam, *vel, l. Hac verba, ff. de verbor. ſignif. c. Inter ca-
teras ſuprà de reſcript.* Imol. *hic num.*9. ſed de hoc latiùs di-
cam infrà in prima quæſtione.
Ultimò nota, ibi, *aſſiduitatem exigunt perſonarum*, digni- 5
tates, & officia Eccleſiaſtica requirere continuam reſiden-
tiam in Eccleſiis, prout verbum *aſſiduitatem*, exponit Joan.
Andr. *in fin.* Butr. *in 2. notab.* Imol. *n.*2. & Abb. *n.*3. Hodie hoc
eſt expeditum in decreto Conc. Trid. *ſeſſ.*25. *c.*12. circa quod
vide quod ſcripſi *in c. Licèt infra eod.* & *in c. Quia nonnulli*,
in ſecunda quaeſt. ſuprà de Clericis non reſident.
QUÆRO, quid ſit dignitas, quid perſonatus, & quid 6
officium; & an inter hæc ſit differentia.
Quæſtio eſt difficilis, tum ob varias iſtorum nominum
acceptiones, quæ paſſim habentur in jure; tum ob diverſas
opiniones interpretum *in c. De multa, infrà eodem*, & *in c.*1.
*de conſuetudine, lib.*6. & paſſim alibi. Nam jura interdum 7
accipiunt dignitatem, perſonatum, & officium tamquam
ſynonyma, ut eſt text. expreſſus *in cap. Cum acceſſiſſent, ſuprà
de conſt.* ubi Primiceriatus Eccleſiæ Tulleñ. primò appella-
tur perſonatus, ſecundò dignitas, tertiò officium, *in cap.
Ad aures, de reſcript.* ubi Decani, Archidiaconi, Præcen-
tores, & alii, dicit textus, ſupprimunt nomen dignitatis
ſuæ, tamquam ſi non habeant aliquem perſonatum, & *in
c. Dudum, il* 2. §. *Licèt autem, verſ. Sed cum in iure, de elect.*
ubi de Archidiacono juriſdictionem habente dicitur negari
non poſſe quin ſit perſonatus, ad idem *c. Cum olim, de con-
ſuetud. cap. Cum in cunctis*, §. *Inferiora, de elect.* & *c. Cum
ad noſtram, de inſtitut.* Hinc Hoſt. *in Summa huius tituli*, §.2.
dicit, dignitatem eſſe præeminentiam in gradu, quæ alio
nomine dicitur perſonatus, allegat *d. cap. Cum ad noſtram.*
Multoties verò dignitas, perſonatus, & officium accipiun- 8
tur in jure tamquam diverſa, ut patet in hoc *cap. in cap. De
multa, infrà eod. in cap. In Geneſi, ſuprà de elect.* & *lib.*6. *cap.
Statutum, de reſcript. cap.*1. *de conſuet. cap.* 1. §. *Hoc autem de
elect. cap. Eum qui de eo, qui mitt. in poſſeſſ. c. Quia ſæpe, de
Praben. cum ſimil.* Et ita negari non poteſt quin ſint diverſa,
ut inquit Jo. Andr. in prædicta Decretali, *De multa num.*13.
& *in d. cap. Cum acceſſiſſent, num.*7. ubi dicit falſam eſſe
opinionem dicentium dignitatem, perſonatum, & officium
eſſe ſynonyma: & ſequuntur, ibi Butr. *n.*4. Imol. *n.*1. & Abb.
in princ. & idem Jo. Andr. *in d. cap. Quia ſæpe, in ver. Vel offi-
cio*, ubi notat hæc tria, ſcilicet dignitatem, perſonatum, &
officium ibi poni ut diverſa, prout etiam ponuntur *in cap.
final. de Praben. lib.*6. Nec diſſentit Innoc. *in d. c. De multa, n.*
6. nam, ut ipſe ait, hæc tria ferè ſemper pro eodem accipiun-
tur; & ita ſecundùm eum ex ſui natura hæc ſunt diverſa,
quamvis plerumque uſurpentur à jure ac ſi eſſent idem, &
cum ipſo tranſeunt ibi Joan. Andr. *d. n.*13. Imol. *num.*9. &
39. & pletique alii.
In hac varietate prima opinio fuit Abbatis Antiqui in
cap. Dudum, il 2. *de elect.* dicentis dignitatem eſſe præ-
minentiam cum cura, perſonatum ſine cura. Sed, ut in-
quit Joan. Andr. *ibidem num.*27. hoc conſtat eſſe falſum per
*cap. In illis, de Prabendis lib.*6. & *c. unic. de atate, & qualit.
eodem lib.*
Secunda opinio fuit Archidiaconi *in cap.* 1. *num.*1. *verſ.* 9
*Sed circa hoc, de conſuetud. lib.*6. quem totidem ferè ver-
bis ſequitur Joan. Andr. *eodem num.* Nam ſecundùm eos ſi
dignitas ſumatur in larga ſignificatione, ſecundùm quod
dicitur quædam præeminentia in gradu, comprehendit
etiam perſonatum, & ſic aliquando dignitas appellatur per-
ſonatus, vel cuſtodia, *c. Cum ad noſtram, de inſtitut. ſeu
officium*, vel inferius miniſterium, *cap. Cum acceſſiſſent, de
conſtitut. c. Cum olim, de conſuet. c. Cum in cunctis*, §. *Inferiora,
de election.* & *c. Niſi, de Praben.* Unde Archidiaconatus, De-
canatus, & Primiceriatus iis nominibus promiſcuè appel-
lantur, & poſſunt ii omnes Præpoſiti appellari ex eo,
quòd præ aliis quamdam præeminentiam habere noſcun-
tur, *cap. Quamvis, de verborum ſignificat lib.*6. Sin autem 10

Digitized by Google

ctè ſumatur hoc verbum *Dignitas*, accipitur etiam pro majoribus, ſcilicet Epiſcopatibus, & ſimilibus. De quo vide per Felin. *in Rubr. de maior. & obed. col.5.* ubi an dignitas comprehendat Papatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, Cardinalatum, Patriarchatum, & ſimilia, Perſo-
11 natus verò accipitur pro Archidiaconis, & ſimilibus, & hoc modo ſecundùm eos intelligi poteſt *c. Eum qui, de eo, qui mitt. in poſſeſſ. lib.6.* ubi perſonatus comprehendit majora,
12 mediocria, & minora beneficia. Verum, ut inquit Gemin. *in d.c.1. col.1. poſt medium, verſ. Mihi videtur*, iſti non declarant funditus hanc materiam.

Tertia opinio fuit Gulielmi de Monte Landuno in Extravag. *Execrabilis, n.3. de Præben.* quæ habetur ibi in gloſſ. *in ver. Perſonatus*, ubi firmat, jura inter dignitatem, perſonatum, & officium non conſtituere aliquem gradum, ſeu diſtinctionem aliquam: & licèt nomina ſint diverſa, unam tamen formam tenere, ſicut legitur de Primatibus, & Patriarchis *in c. Provinciæ, 99. diſtinct.* Diverſitas autem nominum introducta eſt ex diverſo modo loquendi, & diverſis
13 conſuetudinibus Eccleſiarum. Nec obſtat quòd de ſtylo Curiæ omnia in literis, & Conſtitutionibus ſpecificantur; quia ſecundùm cum hoc fit ad cautelam, & ex ſuperabundanti, cùm talia non vitient, ſed proſint potiùs ad exceptiones ſuperfluas citius elidendas, vel ut diverſis locutionibus Gentium ſatisfiat, arg. Clem. 1. *de Magiſtris*, *c. Qui de menſa, 37. diſtin.* Ad varietatem autem diverſæ locutionis, ſeu mutabilitatem nominantium nihil immutatur in iſtis realiter in effectu, nec mutari debet, ſeu aliqua diverſitas denotari, arg. *cap. Lege, 10. diſt.* Unde dicit Philoſophus, propter noſtrum affirmare, vel negare rei veritas non mutatur, *l. Aſſumptio, ff. ad Municipal.* Eamdem opinionem amplectitur Cardinal. *in d.c. De multa*, §. *Hoc idem*, *n.3. verſ. Et per prædicta*, dicens dignitatem, perſonatum, & officium non habere diſtinctionem præciſam in jure: & licèt perſonatus videatur poni ſupra officium, & dignitas ſupra perſonatum, tamen hoc jure non probatur; nec eſt jus, quia de iſtis idem judicium, *cap.1. de conſuetud. lib.6.* nec ulla realis differentia inter hæc poteſt aſſignari; & hæc vocabulorum varietas potius originem traxit à diverſitate locorum, quàm à jure, & ſequitur Abb. *in d. cap. De multa, num.2. verſ. Prima concluſio*, ubi ait, credendum eſſe ex diverſitate locorum inſurrexiſſe hæc diverſa vocabula; nam in multis locis dignitas appellatur perſonatus, & in aliquibus dicitur perſonatus quodlibet beneficium curatum; & ideò in his debet attendi ſubſtantia rei magis, quàm denominatio.

14 Sed certè hæc opinio deſtruitur ex prædicta Decretali, *De multa*, §. *Hoc idem*, ubi primò ſtatuit de dignitatibus, & poſteà ſubdit; hoc idem in perſonatibus decernimus eſſe obſervandum. Quod fruſtrà feciſſet, ſi perſonatus in ſubſtantia idem eſſet quod dignitas, ut benè per Archidiac. & Jo. Andr. *in d. cap.1. n.1. de conſuet. lib.6.* & Oldrad. *conſ.105.* incipien. *In Eccleſia, n.3. verſ. Et hoc reſpectu*. Et ſatis infirma eſt reſponſio Laudunii *loc. cit.* quia illud verbum *idem*, non denotat identitatem perſonatus cum dignitate, ſed identitatem juris, circa diverſa tamen beneficia. Et conſideratio illa, quòd hæc diverſitas nominum inſurrexerit ob diverſas locorum conſuetudines, adaptari poteſt tantummodò ad illa jura, quæ emanarunt pro aliqua peculiari Eccleſia, ut *cap. Cum acceſſiſſent, de conſtit. pro Eccleſia Tullen. cap. Dudum il 2. de elect.* pro Eccleſia Ambian. & conſimilia. Sed congruè adaptari non poteſt ad illa jura, quæ non reſtringuntur ad certa loca, ſed per modum legis univerſalis hanc differentiam conſtituunt, ut facit Concilium Generale *in d.c. De multa*, Concilium Lugdunen. *in c.1. §. Hoc autem, de elect. lib.6.* ibi, *in dignitatibus, perſonatibus, & Canoniis obſervari volumus*. Bonifacius *in d. cap.1. de conſuetud. lib.6.* per quem textum, ut inquit ibi Geminian. *col.1. circa medium*, deſtruitur contraria opinio, quia ibi dignitas, perſonatus, & officium ponuntur ut diverſa, & idem Bonifac. *in cap. Statutum, in princ. de reſcript. eod. lib.* ibi, *dignitate*
15 *prædictis, vel perſonatum obtinentibus*, & in aliis juribus ſupracitatis *n.8.* Et quamvis ſecundùm locorum conſuetudinem hæc nonnumquam accipiantur tamquam ſynonyma, prout in Anglia, ubi perſonæ Eccleſiarum dicuntur quæ præſunt Eccleſiis, qui alibi dicuntur Curati, *c. Perſonæ, ſuprà de appellat. & c. Quæſitum, 1.q.3.* & nihilominus dicantur in dignitate conſtituti, ſecundùm Innoc. *in d. c. De multa, n.6.* Attamen circumſcripta conſuetudine, neceſſe eſt fateri prædicta differre non ſolùm nomine, ſed etiam re, & ſubſtantia, & verùm eſſe quod dicunt Archid. & Joan. And. *locis citatis*, & Oldrad. *d. conſ.150. num.3.* ubi ait: [Si horum duorum vocabulorum virtus, (ſcilicet dignitatis, & perſonatus) propriè ſumantur, neutrum eſt alterum; licèt ſi ſumantur largè, & impropriè, vel ſint ſynonyma vel convertibilia alterum in altero, ſicut genus in ſpecie, & ſicut emptum & partum, ut *l. Si quid earum*, §. *Interemptum*, *ff. de legat.2.*] quod etiam dixerunt Archid. & Joan. Andr. *in dict. cap.1. ambo num.3.* facit text. *in l. Si idem, C. de codicill.*

Quarta opinio fuit Gemin. *in cap.1. col.1. poſt medium*, 16
verſ. Mihi videtur, de conſuetud. lib.6. qui putavit dignitatem habere ſe ad perſonatum, & officium tamquam genus ad ſpecies: nam dignitas eſt quoddam nomen generale generaliſſimum aptum denotare omnem habentem aliquem gradum præeminentiæ, & hoc voluit gloſſa *in cap. denique, in ver. Dignitas, 4. diſt. cum ſimil.* Item dignitas ſumitur largè, & ſtrictè ſecundùm naturam materiæ, in qua fit 17
prolatio, vel ſecundùm intentionem proferentis ſi de ea conſtat. Unde etiam in materia ſtricta, & pœnali dignitatis appellatione, comprehenditur Epiſcopatus, & ſuperiores, quando hoc exprimitur, ut *in c. Felicis, §. Quod ſi quis, de pœn. lib.6.* quandoque non comprehenditur Epiſcopatus appellatione dignitatis, ut notatur *in c.2. de Præben. lib.6. & in cap. Dilectus, de conceſſ. Præben. eodem lib.* Perſonatus, & officium ſunt ſpecies comprehenſæ ſub illo genere.

Verùm neque hæc theorica videtur procedere; quia ſi di- 18
gnitas ad perſonatum, & officium ſe haberet ut genus ad ſuas ſpecies, omnis perſonatus, & omne officium eſſet dignitas, quia ad poſitionem ſpeciei neceſſariò ſequitur poſitio generis, *l. Si quid earum*, §. *Interemptum*, & ibi notant gloſſ. Bart. & DD. *ff. de legat.2.* ſicut dicimus de credito, & mutuo, ut *in l.2. §. Creditum*, & ibi Bald. *ff. ſi cert. petat.* & tamen hoc conſtat eſſe falſum, quia eſt dare perſonatum, qui non eſt dignitas, ut *in d.c. de multa, infrà eod.* & ſimiliter eſt dare officium, quod non eſt dignitas, ut *c. Salvator, §. Nomine, 1.q.3.* & patet *in titulis de officio Cuſtodis, de officio Sacriſtæ*, & in multis juribus infrà citandis, *num.54.* Quin potiùs oppoſitum eſt verum, quia qui 19
dignitatem habet, dicitur etiam habere perſonatum, ſed non convertitur, ut dicunt *in c.1. de conſuetud. lib.6.* Archid. *num.3. verſ. Dico tamen*, & Joan. Andr. *n.2. verſ. Dicit autem*, & Cardinal. *in cap. De multa*, §. *Hoc idem in ultima quæſt. num.3. verſ. De hac materia, infra eodem*. Ego verò 20
in hac materia ponam primò diffinitionem dignitatis ſtrictè ſumptæ, prout comprehenditur in Decretali, *De multa*, & illius parte explicabo. Deinde per quatuor concluſiones deducam ſigna ad dignoſcendùm quando quis dicatur habere dignitatem. Tertiò, ſubjiciam diffinitionem perſonatus. Quartò, diffinitionem officii, ex quibus deprehendi facilè poterit quænam inter iſta ſit ſpecifica differentia.

Dignitas nihil aliud eſt, quàm adminiſtratio perpetua rerum Eccleſiaſticarum cum præeminentia in gradu. Dicitur primò *adminiſtratio*, quod eſt genus ad omnia officia Eccleſiaſtica: adminiſtrationis enim appellatione jure no- 21
ſtro continentur omnia Eccleſiaſtica officia, Clem. 1. *de reſcript. cap.2. ſuprà de ætate, & qualitate*, & notat gloſ. in Extravag. *Execrabilis, in ver. Perſonatus, de Præben. inter communes*, Innoc. *in c. Ex literis, n.2. de probat.* Idque ad exemplum tutoris, qui adminiſtrationem habet, ut *in tit. de adminiſtrat. tutor.* & dicitur habere officium, *l. Alienam, C. de Procurat.* & dicitur *adminiſtratio*, id eſt gubernatio, *l. Sancimus, §. fin. ff. de adminiſtr. tutor.* ſeu regimen, ut *d.c.2. de ætate, & qualit.* Itaque dignitati ineſt adminiſtratio, ut notat Bald. *in l.2. num.54. C. de ſervitut. & aqua*. Et ex hoc 22
excluditur dignitas ventoſa, & ſine adminiſtratione, ut *l.3. Cod. ubi Senator, vel Clariſſ. & l. ad Rempublicam, ff. de muner. & honor.* quæ eſt abuſivè dignitas, & cujus effectus alius non eſt, quàm ut invidiam generet, & ſcandalum ſeminet inter fratres, ut idem Bald. ſcripſit *in c. Cum olim, n.8. de conſuet.*

Sequitur in definitione illud verbum *perpetua*, quia 23
ad conſtituendam dignitatem Eccleſiaſticam requiritur ut ſit perpetua, *cap.2. §.1. infrà de ſtatu Monachor. cap.1. de conſuetud. lib.6.* & firmat Innoc. *in cap. De multa, n.6. in fin. infra eod.* ubi formaliter ſic ait: *Numquam autem reputamus aliquem ad hanc Conſtitutionem teneri, niſi perpe-*

tuam

Digitized by Google

tuam habeat dignitatem; & eum ſequuntur, ibi Hoſt. Jo. Andr. Abb. & alii communiter.

24 Et hinc fit, ut cùm ſuffraganeatus non ſit titulus perpetuus, Parochialis Eccleſia quam obtinebat is, qui à Sede Apoſtolica ad Epiſcopatum titularem promotus, ac eodem tempore alicui Epiſcopo in ſuffraganeum deputatus eſt, non intelligatur vacare, ut olim declaravit Sac. Congre-
25 gatio Concilii. Hinc etiam ſolvitur quæſtio, numquid acceptans Vicariatum Epiſcopi perdat dignitatem, vel beneficium Curatum ex diſpoſitione *dict. cap. De multa*,
26 *infra eod.* Pro parte affirmativa facit, quia per Vicariatum conſequitur dignitatem, ut notat gloſſ. in Clem. *Etſi principalis*, *in ver. Per electionem*, *de reſcript.* reddens rationem, quia quamvis non ſit perpetua, ſatis tamen eſt ut poſſit eſſe perpetua, quia fortè Epiſcopus quamdiu vixerit eum non removebit, argum. *l. Iuriſperitos, ff. de excu-*
27 *ſat. tutor.* Item facit pro hac parte, quia judex dicitur habere dignitatem, *l. ult. ff. de alb. ſcriben. l. Obſervandum*, *ff. de offic. Præſid.* & notatur *in cap. Quia nonnulli*, *ſuprà de Cler. non reſid.* & per Archid. *in cap. 1. num. 1. verſ. Sic etiam iudex*, *de conſuet. lib. 6.* In contrarium eſt veritas ſecundùm Abb. *in d. cap. De multa*, *num. 23.* quia illa dignitas eſt Epiſcopi, & Vicarius facilè poteſt amoveri, ad hoc *cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6.* & ſequuntur Rebuff. *in prax. tit. Vicar. Epiſcopor. num. 7.* Alphonſ. Hojed. *de benef. incom-*
28 *patibilit. part. 2. quæſt. 10. num. 15.* Verumtamen etſi Vicarius ſtrictè dignitatem non habeat, quæ ſit cum alio beneficio incompatibilis, habet tamen dignitatem quoad præeminentiam ex juriſdictione provenientem, & ex tribunali, ſeu conſiſtorio Epiſcopi, ſecundùm quod ipſe eſt una, & eadem perſona cum Epiſcopo, *cap. 2.* & ibi Archid. *de conſuetud. lib. 6. cap. Romana de appellat. eod. lib.* & declarat gloſſa in d. Clement. *Etſi principalis*, *in ver. Delegatus*, quæ propterea dicit Officialem Epiſcopi tamquam conſtitutum in dignitate Eccleſiaſtica comprehendi *in cap. Statutum*, *de reſcript. lib. 6.* quoad hoc ut poſſit dari delegatus Papæ; quamvis gloſſa dubitet an dati poſſit Conſervator, & illam gloſſam ſequuntur, ibi Cardin. *num. 22.* Anchar. *in princ.* Imol. *num. 13. & 18.* & Abb. *num. 8. & 11.* Hoſtienſ. *in ſumma de offic. Vicar. num. 2.* Nicol. Mill. *in Repertor. in ver. Dignitas eſt eſſe Vicarium Epiſcopi*; ideòque, ſive
29 præſens ſit Epiſcopus, ſive abſens, Vicarius debet ſedere in prima ſede ratione ſuæ locumtenentiæ, & præferri omnibus Canonicis, & Capitulo, tam in actibus, in quibus intervenit ratione ſuæ juriſdictionis, quàm in omnibus aliis indifferentibus, & promiſcuis, præcedendo ipſum Archidiaconum, & Archipresbyterum, ut reprobatis duobus conſiliis Jacobi Menochii, videlicet 51. & 52. reſpondit bonæ mem. Robuſterius Rotæ Auditor in quodam ſuo voto noviſſimè impreſſo apud Gratianum *diſcept. Forenſ. cap. 111. num. 23. ad fin.* præſertim ſi eſſet Vicarius Apoſtolicus, ut *ibid. à n. 54.*
30 Subſequuntur in definitione verba illa, *rerum Eccleſiaſticarum*, *ut in cap. Salvator*, §. *Nomine*, *1. quæſt. 3.* ad differentiam dignitatis ſæcularis, quæ ſimiliter dicitur adminiſtratio, ut in Auth. *Quomodo oport. Epiſcop.* §. *Si quis autem*, ſed non rerum Eccleſiaſticarum: non tamen intelligas, *Eccleſiaſticarum*, id eſt ſpiritualium, quia ſatis eſt ut habeat adminiſtrationem rerum temporalium ad Eccleſiam pertinentium, ſecundùm Innoc. *in d. c. De multa*, *nu. 7. verſ. Item dignitatem vocamus*, *infrà eod.*
31 Subjungitur in definitione, cùm præeminentia in gradu, quia dignitas eſt excellentior gradus, ut inquit Bald. *in cap. Cùm olim*, *n. 8. de conſuet.* & hoc ad differentiam Perſonatus, qui quamvis habeat aliquam prærogativam, non tamen habet gradus præeminentiam, ut dicam *infrà num. 50.* Ad hoc *l. Honor*, ibi, *Cùm dignitatis gradu*, *ff. de muner. & honor.* & confert quod notat Oldrad. *d. conſ. 150. n. 3.* dum ait dignitatem eſſe quandam præeminentiam ex admini-
32 ſtratione. Ex quibus autem dignoſcatur, quæ dignitas ſit in Eccleſia major, vide Dominos de Rota, apud Greg. XV. *deciſ. 411.* & ibi adnotationes.
33 Quoniam verò hujuſmodi præeminentia in gradu ex quatuor cauſis potiſſimum oriri poteſt, nempè ex juriſdictione, ex inſtitutione, ex conſuetudine, & ex denominatione, conſequens eſt, ut ex his quatuor cauſis pariter dignitas conſtituatur, & ſecundùm hoc ſtatui poſſunt quatuor ſequentes concluſiones.
34 Prima concluſio. Qui perpetuam habet adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum juriſdictione, is verè, & propriè dicitur habere dignitatem Eccleſiaſticam, *c. Volumus*, *c. Diaconum*, *& c. quia*, *99. diſt.* Hæc concluſio eſt Archidiaconi *in d. cap. 1. num. 2. de conſuetud. lib. 6.* dum ait dignitatem Eccleſiaſticam cognoſci ex eo quòd habeat adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum juriſdictione: & eum ſequitur ibi Joan. Andr. *num. 1. verſ. Primus quando.*
Nam generaliter, ut inquit Bald. *in l. 2. num. 54. C. de ſervit.* 35
& aqua. Dignitati ineſt adminiſtratio, adminiſtrationi ineſt juriſdictio; unde ſunt annexa, & quaſi inſeparabilia dignitas, adminiſtratio, & juriſdictio. Idemque voluit 36
Innoc. *in cap. de multa num. 7. in fine*, dicens: Miniſtri autem, qui ſine ulla penitus juriſdictione officium aliquod habent, ſicut ſunt Syndici, Procuratores, & Sacriſtæ, qui pulſant campanas, & hujuſmodi, non dicuntur eſſe in dignitate conſtituti, etiamſi ſint perpetui. Si autem haberent aliquam juriſdictionem, ſecus *l. 1. ff. de Procur. Cæſar.* & cum Innoc. tranſeunt ibidem Hoſtien. *n. 9.* Abb. *num. 1. in 1. concluſ. verſ. Communiter tamen*, ubi ait communem concluſionem Doctorum eſſe in hac materia ut is dicatur habere dignitatem, qui habet juriſdictionem. Unde qui- 37
libet Rector, ſeu Prior Eccleſiæ Collegiatæ dicitur habere dignitatem; allegat Paul. de Eleazar. in Clem. 1. *de elect.* & in Clem. *Ne in agro*, *de ſtatu Monachor.* & Domini de Rota *deciſ. 166. quæ eſt deciſ. 9. incip. de Theſauraria, de Præb. in nov.* Similiter & Prior Eccleſiæ Conventualis dicitur ha- 38
bere dignitatem, ut *cap. Niſi eſſent*, *infr. eod.* necnon Abbatiſſa, ut ex textu *in c. Indemnitatibus*, §. *Verum*, & ibi Gemin. *in 2. notab. de elect. lib. 6.* & notat Bartol. *in l. 1. n. 43. C. de dignitatibus, lib. 12.* dicens Abbatiſſas habere dignitatem, & adminiſtrationem in ſuas Moniales, & interdum extra, cùm habeant caſtra, & ſimilia, Felin. *in c. Meminimus*, *n. 5. verſ. Vlterius quæro an Abbatiſſa, de accuſat.* Licèt hodie de hoc dubitari poſſit in Abbatiſſis Italiæ, quia non ſunt perpetuæ, ſed triennales ex Conſtitutione Gregorii XIII. incipien. *Expoſcit, in Bullario tom. 2. pag. 463.* & ſic deeſt illis alterum ex ſubſtantialibus requiſitis ad conſtituendam dignitatem Eccleſiaſticam, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt *ſuprà n. 23.* Sed nihilominus dic contra, ut ſcripſi *in c. 1. ſuprà de filiis Presbyteror.* De Abbatibus verò, Decanis, Præpoſitis, Archidiaconis, & Archipresbyteris vide text. *in cap. Vt Abbates*, & quod ibi plenè ſcripſi, *ſuprà de ætate, & qualit.* & de Theſauraria an ſit dignitas, vide latè per 39
Dominos de Rota *in præcit. deciſ. 9. de Præben. in novis.* Et 40
de Camerario Papæ notat Archid. *in cap. 1. n. 3. verſ. Si autem haberet*, & poſt eum Joan. Andr. *n. 2. verſ. Si autem cum officio*, & Rota *d. deciſ. 9. in fin.* quia cùm juriſdictionem habeat cum adminiſtratione, dici poteſt habere dignitatem, *arg. l. 1. ff. de off. Prætor. Auguſt. l. 1. C. Vt cauſ. final.*

Secunda concluſio. Dignitas propriè dicitur, quando 41
in illius inſtitutione cautum eſt ut ſit Dignitas, ut colligitur ex Innoc. *in d. cap. De multa, num. 6. verſ. Et intelligimus infr. eod.* dum ait perſonatum, vel dignitatem intelligi ſecundùm inſtitutionem, & ſequitur Abb. *ibid. verſ. Quarta concluſio*, & plerique alii. Ad hoc *cap. Cùm olim, de conſuetud. cum ſimilibus.*

Tertia concluſio. Si ex conſuetudine Eccleſiæ aliqua re- 42
putetur Dignitas, licèt de jure non ſit talis, tamen Dignitas cenſeri debet, ſecundùm conſuetudinem, & communem reputationem loci *d. cap. Cùm olim, de conſuetud.* Hæc concluſio eſt Innocentii loco proximè citato, dum ait: *Et intelligimus Dignitates, vel perſonatus ſecundùm inſtitutionem, vel ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ.* Et infrà *num. 7.* dum ait: *Item Dignitatem vocamus, dummodo pro Dignitate habeatur in Eccleſia, ubi eſt.* Et cùm Innoc. conſentiunt ibi Abb. *num. 22. verſ. Tertia concluſio*, Card. *in §. Hoc idem, num. 3. ad fin.* Rota *deciſ. 4. incip. Fuit dubitatum, n. 2. de elect. in noviſ.* Feder. de Sen. *conſ. 80. Factum eſt tale, n. 2. verſ. Nec præſupponitur*, Archid. *in d. cap. 1. n. 2. verſ. Tertius modus*, & ibi etiam Joan. Andr. *eodem num. & verſ. de conſuetud. lib. 6. per l. De quibus*, §. *Inveterata*, *ff. de legibus*, *cap. Conſuetudo*, *& c. Quemadmodum 12. diſt.* Unde ex conſue- 43
tudine introduci poteſt ut officium in Eccleſia, quod nullam habet prærogativam juriſdictionis in allos, ſit Dignitas, Gemin. *conſ. 101. quoad primum dubium in princ.* Aretin. *conſ. 23. in præſenti conſultatione per tot.*

Hinc orta dubitatione an Decretum Concilii Tridenti- 44
ni *cap. 6.* §. *Qui verò non obtinent dignitates*, *ſeſſ. 25.* præſervet eas ſecundùm Dignitates, quæ habent adminiſtrationem

nem cum juriſdictione; an verò etiam illas, quæ ſolùm ex conſuetudine Eccleſiæ in qua ſunt conſtitutæ, pro Dignitatibus habentur: Die 21. Auguſti 1596. Sac. Congregatio Concilii, cui interfuerunt S. R. Eccleſiæ Cardinales Montelperus, Juſtinianus, Cuſanus, De Monte, Paravicinus, Matthejus, Plattus, Blanchettus, SS. Quatuor, & Mantica cenſuit omnibus uno ore hanc ſententiam probantibus, decretum *d. cap.6. §. Qui vero*, præſervare etiam illas Dignitates, quæ pro talibus habentur in Eccleſia, manu bonæ mem. Cardinalis Mattheii eſt adnotatum, die 27. Auguſti 1596. retuli Sanctiſſimo Domino noſtro hanc ſententiam, quam approbavit.

45 Idem dicendum in caſu converſo, nam, etſi quis exerceat miniſterium ſpectans ad aliquam Dignitatem; tameo ſi in loco non reputetur Dignitas, non habebitur pro Dignitate, ſecundùm Innoc. *in d. cap. De multa, n.6. verſ. Si autem miniſteria*, & quamvis Abb. ibi *n.23. verſ. Sexta concluſio*, dicat contrarium fortè poſſe attentari, ut magis attendamus ſubſtantiam rei, quàm erroneam loci æſtimationem: tamen non videtur recedendum ab opinione Innocentii, quam ſequuntur Domini de Rota *d. deciſ.4. n.2. de elect. in novis*. Quia ſi communis reputatio licèt erronea efficere poteſt ut aliqua cenſeatur dignitas, licèt de jure non ſit talis, ut ipſemet Abbas admittit in tertia concluſione: non video cur eadem reputatio, quamvis erronea, viceverſa facere non poſſit, ut quæ de jure eſt dignitas, tamen pro dignitate non habeatur, cùm utrumque præſtare valeat conſuetudo, ut *in d.cap. Cùm olim, de conſuetud.* Unde ſi ex conſuetudine habeatur pro ſimplici beneficio, & non pro dignitate, erit officium, & non dignitas, vel perſonatus, ſecundùm Archid. *in d.cap.1. num.3. Tertio modo*, & Joan.
46 Andr. *ibid. num.2. eodem verſic.* Nam dubium non eſt quin conſuetudo poſſit efficere ut dignitas perdat primævam naturam, & tranſeat in naturam beneficii ſimplicis, argum. *cap. Cùm de beneficio, de Præb. lib.6.* & tenet Feder. de Sen. *conſ.132. Caſus talis eſt, quædam eſt Canonica, ſub num.2. verſ. Idem in Archipresbytero Maſſa*.

47 Quarta concluſio. Ad dignoſcendam Dignitatem ſpectare debemus an vocetur aliquo nomine Dignitatum, quæ ſunt jure expreſſæ, puta Archidiaconatus, licèt nullum Miniſterium dignitatis exerceat. Ita Innoc. *in d. c. De multa, num.6.* dicens: *Non tamen puto quem cadere in hanc Conſtitutionem, niſi vocetur aliquo nomine, quod in dignitatem ſonet, ſed ſi vocetur aliquo nomine dignitatis, vel pro perſona in dignitate conſtituta reputetur, licèt nullum miniſterium dignitatis faciat, reputo eum hac Conſtitutione teneri.* Hæc ille, & ponit exemplum in Archidiacono Parmenſi. Sed rectius poteſt poni exemplum in Archidiacono Senenſi; Nam Parmenſis ſaltem habet ſtallum præeminens io Choro, ſecundùm Abb. *ibidem, num.21. verſ. Nos rectius*. Atque ita ſolùm nomen dignitatis in jure expreſſum abſque ullo miniſterio, vel reputatione dignitatem conſtituit, ſecundùm Innoc. cùm loquatur alternativè. Et eum ſimpliciter ſequuntur Domini de Rota *d. deciſ.9. de Præben. in novis*. Et Cardinalis *in d.cap. De multa, §. Hoc idem, in fin.* ſed eum refellit Abbas *ibid. n.21. verſ. Secunda concluſio*. Quia potiùs debemus attendere vim, & ſubſtantiam rei, quàm nudum nomen. Et quia pluralitas dignitatum fuit prohibita propter impotentiam deſerviendi in utraque, ut *hic, & in cap. Quia nonnulli, ſupra de Cleric. non reſid. & cap. quia in tantum, ſupra eod.* Quæ ratio ceſſat in illa, quæ nudam habet denominationem abſque ullo miniſterio; Abbas tamen nihil determinat, ſed cogitandum relinquit. Pro concordia mihi videtur ſic diſtinguendum. Aut cum denominatione concurrit communis reputatio Provinciæ, vel Eccleſiæ, & abſque dubio erit dignitas, cùm ad hoc ſola etiam reputatio ſufficiat, ſecundùm Dominos de Rota *d.deciſ.9. num.2. de elect. in novis*, & firmatum eſt ſuprà in tertia concluſione *num.42.* Aut cum 48
denominatione communis reputatio non concurrit, eò quòd in loco talis licèt vocetur nomine dignitatis; communiter tamen dignitas non reputatur, ut Præpoſiti Carnoten. & non erit dignitas, quia conſuetudo, & communis reputatio dignitatem non ſolùm defert, ſed etiam adimit, *cap. Cùm olim, de conſuet.* Rota *in præalleg. deciſ.9. de Præben. in novis*, & ſimiliter firmatum eſt *ſuprà, num. 45. & 46.*

Quæ diſtinctio videtur ex mente Archidiac. *in d.c.1.n.2.* 49
verſ. Secundus modus, & Jo. Andr. *ibid. num.1. eod. verſ. de conſuetud. lib.6.* dum dixerunt Dignitatem Eccleſiaſticam cognoſci quando habet nomen dignitatis, & prælationis, & prærogativam in Eccleſia ſua tam in Choro, quàm in Capitulo, licèt non habeat rerum adminiſtrationem, vel juriſdictionem: & exemplificant in Archidiacono Parmenſi, & ſic præter nudum nomen requirunt etiam prærogativam Chori, & Capituli. Hæc de dignitate. De variis autem acceptionibus dignitatum vide per Archidiac. *in d.cap.1. num.1. gloſ.1.* & Doctores *in c. Quia nonnulli, ſuprà de Cler. non reſid.* & per Bart. *in l.1. C. de dignitat. lib.12.*

Perſonatus ſtrictè ſumptus eſt adminiſtratio perpetua 50
rerum Eccleſiaſticarum cum aliqua prærogativa. Et eſt quid minus, quàm dignitas, quia non habet præeminen- 51
tiam in gradu, ſed ſimplicem quandam prærogativam in Choro, vel in Capitulo, in optionibus, & Proceſſionibus, in vocibus dandis, & ſimilibus præ aliis Canonicis ſui Ordinis, non tamen quantum illi, qui ſunt in dignitatibus conſtituti, qui in prædictis prærogativis præferuntur eiſdem. Ita Archid. *in d. cap.1. num.2. verſ. Perſonatus verò, de conſuet. lib.6.* qui ſubdit hæc poſſe colligi ex *cap. Dudum, il 2. de elect. & c. de multa, infra eod.* Idemque totidem verbis repetit ibidem Joan. Andr. *n.1. verſ. Perſonatus autem*. Et eſt quid plus, quàm officium, quod nullam habet prærogativam, ut inferiùs dicetur. Et ſic perſonatus eſt quid medium inter 52
dignitatem, & officium, quod pluribus comprobat Cujac. *in rubr. de Præben. col.2. in princ. verſ. Parique ratione*, oſtendens perſonatum tenere medium gradum inter Dignitatem, & Canonicos, & ſequitur Hojed. *de benef. incompatibilit. part.1. c.9. n.2.* & noviſſimè Lotter. *de re beneficiar. lib.1. quæſt.16. num.50.* & ex his confunditur differentia quam conſtituit Oldrad. *in præalleg. conſ.150. num.3.* dum ait, Dignitatem eſſe quandam præeminentiam ex adminiſtratione; Perſonatum eſſe honorem quemdam ſine adminiſtratione.

Officium verò multipliciter accipitur, ut plenè notant 53
in d.c.1. de conſuet. lib.6. Archidiac. *num.2. verſ. Officium verò*, & Jo. Andr. *n.1. eod. verſ. Sed ſtrictè ſumptum*, eſt adminiſtratio perpetua rerum Eccleſiaſticarum ſine prærogativa in Choro, vel in Capitulo ultra alios ſui ordinis, ſicut ſunt 54
Præpoſiti Eccleſiæ Carnoteñ. & qui habent onus annexum officio, ut Syndici, Procuratores, & Caſtaldi, de quibus *in c. Salvator, §. Nomine, 1. qu.3. & l. Alienam, C. de Procurator.* Item Vicedomini, *§. Officium, 89. diſt.* Archidiac. & Joan. Andr. locis citatis, & Domini de Rota *d. deciſ.9. verſ. Tamen quidquid ſit, de Præb. in novis*.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Alexander III. Burdegaleñ. Archiepiſcopo.

C A P U T XIV.

PRæterea de G. qui in tua & Toloſana Eccleſia eſt Archidiaconus conſtitutus. & in utraque Eccleſia regulariter profeſſus: Mandamus, quatenus eumdem altero, quem maluerit, Archidiaconatu facias eſſe contentum.

SUM-

S V M M A R I V M.

1 *Dignitates plures habens alteram dimittere compellitur.*

Præterea. Habens plures Dignitates alteram eligere, alteram dimittere compelletur, hoc dicit. Concordat *cap. Referente ſupra eod.* ubi plenè ſcripſi de intellectu hujus textus, & an optio, de qua hic, & ibi funditus ſublata fuerit per jura poſteriora, ac Trident. Concilii Decreta. Illuc recurre. 1

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Innocentius III. Zamoreñ. Epiſcopo.

C A P U T XVI.

CUm ſecundùm Apoſtolum, Qui Altari ſervit, vivere debeat de Altari 1 &, Qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede: patet à ſimili, ut Clerici vivere debeant de patrimonio Jeſu Chriſti, cujus obſequio deputantur, ut ipſa nominis ratio perſuadet. Cùm enim à *Cleros*, quod eſt ſors vel hæreditas, Clerici appellentur: quia in ſui ordinatione vel aſſumuntur in hæreditatem Domini; vel aſſequuntur hæreditatem in ipſo; ut verè poſſint pſallere cum Propheta 1 Dominus pars hæreditatis meæ: dignum eſt, ut Eccleſiæ ſtipendiis ſuſtententur, in qua & per quam divinis obſequiis adſcribuntur. Licèt autem prædeceſſores noſtri, ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promoventur, in injuriam ordinantium irritas eſſe voluerint & inanes: Nos tamen benignius agere cupientes, tamdiù per ordinatores, vel ſucceſſores eorum provideri volumus ordinatis, donec per eos Eccleſiaſtica beneficia conſequantur. Inde eſt, quòd cùm G. lator præſentium, à prædeceſſore tuo fuerit ad Subdiaconatum nullo præſentante promotus; Mandamus, quatenus ſi eum hi, quibus examinationem ipſius duximus committendam, te citato legitimè, ut per te ipſum, vel idoneum reſponſalem interſis: & tam ſuper idoneitate perſonæ, quàm etiam ſuper quantitate, ac qualitate beneficii proponere tibi liceat quicquid rationabiliter duxeris proponendum, idoneum eſſe repererint, tamdiù ei vitæ neceſſaria congruè ſubminiſtres, donec per te in Zamoreñ. Eccleſia, vel alia fuerit competens beneficium Eccleſiaſticum aſſecutus, ſciturus pro certo, quòd ſi per examinationem eorum fuerit repertus idoneus, & tu ei juxta mandatum noſtrum neglexeris providere, cùm hoc nobis per litteras eorum innotuerit, ad id exequendum te per diſtrictionem Eccleſiaſticam compellemus.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinate per Epiſcopum ad ſacros ſine titulo, nemine præſentante ordinatur, vel ſucceſſor compellitur in neceſſariis providere, donec titulum habeat.*
2 *Sacerdotibus, & Eccleſiæ miniſtris debentur alimenta ex redditibus Eccleſiæ de iure Divino.*
3 *Sacerdotibus de Altario vivere, non luxuriari permittitur.*
4 *Clerici habentes patrimonium, quamvis poſſint vivere de bonis Eccleſiæ, tamen ſi illa inſumant in uſus inhoneſtos tenentur ad reſtitutionem.*
5 *Pauper locare poteſt operas ſuas ſpirituales ſine labe ſimoniæ.*
6 *Bona Eccleſiarum ſunt patrimonium Ieſu Chriſti.*
7 *Argumentum ab etymologia vocabuli validum eſt in iure.*
Si negativè ſumatur, ſed ſi affirmativè ita demum valet, ſi definitioni rei non contradicat, num. 10.
Et quid in etymologia nominis propris, num. 14.
8 *Etymologia dat verbis proprium ſignificatum, ubi definitio non repugnat.*
9 *Etymologia quid ſit.*
11 *Etymologia non convertitur ſicut diffinitio cum diffinito, ſed generalior eſt.*
12 *Argumentum à genere ad ſpeciem affirmativè non valet, ſed negativè.*
13 *Genus comprehendit ſpecies, ſed non infert: ſpecies vero infert genus, ſed non comprehendit.*
15 *Nomina propria ad beneplacitum imponuntur.*
16 *Gregorius dicitur quaſi gregem regens.*
17 *Proſper unde dicatur.*
18 *Ordinationes factæ ſine certo titulo olim irrita erant quoad executionem, & num. 67.*
19 *Sed hodie ſecus, & num. 68.*
20 *Ordinato ſine titulo, an & quando Epiſcopus teneatur vita neceſſaria miniſtrare, & nn. ſeqq. uſque in finem.*
Quid ſi ordinatus iam erat conſtitutus in ſacro Ordine, num. 23.
Et quid ſi plures Epiſcopi ordinaverint ſubditum ratione originis, domicilii, vel beneficii, num. 24.
Et quid in Epiſcopo alieno, qui ordinavit ex commiſſione generali Epiſcopi proprii, num. 25.
Et quid in ſucceſſore Epiſcopi ordinantis, num. 26.
Et quid ſi ordinatus neglexerit petere alimenta ab ordinatore quando erat ſolvendo, num. 33.
Et quid ſi Epiſcopus renunciaſſet Epiſcopatui, aut eſſet depoſitus, num. 34.
Et quid in hæredibus ordinatoris, num. 36.
Et quid ſi titulus ordinato evictus fuerit, aut exinanitus, num. 41. & 45. & ſeqq.
Et quid in promoto ad minores Ordines ſine certo titulo, num. 47.
Et quid ſi ordinatus aliundè habeat unde vivere poſſit, num. 48.
Et quid ſi fuerit ab alio præſentatus, & examinatus, n. 49.
Et quid in Epiſcopo alieno, cui Diœceſanus commiſit, ut certas perſonas ordinaret, num. 50. & 58.
Et quid in alieno, qui ordinavit in vim licentiæ de ſe promoveri faciendo à quocunque Antiſtite, num. 59.
Et quid ſi ordinatus furtivè ſe in numerum ordinandorum intruſerit, num. 61.
Et quid ſi confictò titulo ordinatorem deceperit, num. 62. & 66. uſque in finem.
21 *Conſecrans Eccleſiam ſine competenti dote tenetur de ſuo eam dotare.*
22 *Argumentum à conſecratione Eccleſiæ ad conſecrationem Miniſtri, & è converſo valet.*
27 *Succeſſor cur teneatur ex delicto Epiſcopi, qui Clericum ſine titulo ordinavit, & num. ſeqq.*
Crimina regulariter morte extinguuntur, ibid.
28 *Clericorum mendacitas cedit in dedecus ordinis Clericalis, & opprobrium eius, in cuius ſortem aſſumpti ſunt, & num. 69.*
29 *Ad onus qui eligitur, non debet repelli à mercede.*
30 *Clericorum numerum augere favorabile eſt.*
31 *Epiſcopus ex ſuo officio generali providere debet ne quis Clericorum egeat, & num. 44. & 46.*
32 *Bona Eccleſiarum pauperum ſunt.*

31 *Or-*

35 *Ordinator tenetur conſtituere Ordinato ad ſacros Ordines ſine certo titulo unde perpetuo vivere poſſit.*
37 *Obligatio Epiſcopi ordinantis Clericum ſine titulo oritur ex contractu, vel quaſi, & ideo tranſit ad hæredem.*
38 *Hæredes ſecundùm Canones etiam ex maleficio defuncti obligantur.*
39 *Hæredes an ſint diſcutiendi prius, quam conveniatur ſucceſſor in dignitate ſuper alimentis promoti ad ſacros Ordines ſine certo titulo, & num. ſeqq.*
40 *Obligatio, quæ contrahitur ex ordinatione ſine titulo, an ſit realis, vel perſonalis.*
42 *Epiſcopus qui contulit beneficium alterius, an teneatur providere de æquivalenti beneficio.*
43 *Donator non tenetur de evictione.*
45 *Minori ſatis eſt ab initio adire locupletem hæreditatem.*
46 *Epiſcopus tenetur providere ordinatis, ſi eorum patrimonium pereat chaſmate, vel alluvione.*
50 *Ordinans ſubditum alienum ex commiſſione Epiſcopi proprii, non tenetur inquirere, an promovendus ſit idoneus, & num. 55.*
51 *Et ſi promotus reperiatur ſine titulo, non tenetur ei providere qui ordinavit, ſed qui examinavit.*
52 *Ordines conferre debent Epiſcopi per ſemetipſos, & ægritudine impediti ſubditos ſuos non aliter, quàm probatos, & examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittere.*
53 *Ordinari nemo debet ab Epiſcopo alieno, niſi eius probitas, & mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur.*
54 *Etiam in vim licentiæ Apoſtolicæ de ſe promoveri faciendo ab alieno Epiſcopo.*
55 *Ordinans alienum ſubditum de Ordinarii licentia poteſt ſi vult, ſed non tenetur deferre Ordinarii atteſtationi, & num. ſeqq.*
56 *Litteris Examinatorum creditur.*
57 *Conſtitutio Sixti V. præcipiens Epiſcopis, ut examinent qualitates ordinandorum, intelligenda eſt de propriis ſubditis tantùm.*
Examen de qualitatibus ordinandorum, quamvis ſit faciendum ab Epiſcopo dimiſſorias concedente, non tamen ab ordinante; tamen ſi Epiſcopus alienus ſciret aliquem criminoſum, peccaret ordinando, ibid.
60 *Dimiſſorias concedere poteſt Epiſcopus etiam abſenti, & examen committere Ordinario loci, in quo ille degit.*
62 *Epiſcopus ignoranter ordinans ſubditum alienum, qui furtivè, aut ex ſimplicitate ſe in numerum Ordinandorum ingeſſit, aut litteras detulit furtivè impetratas, in pœnam ſuſpenſionis non incidit.*
63 *Ordinati ad ſacros ſine titulo poſt Concil. Trid. an ſint ſuſpenſi ab executione Ordinum, ac ſi miniſtraverint irregulares, & num. ſeqq.*
64 *Patrimonium, ad cuius titulum Clericus eſt ordinatus, ſi ſit minus ſufficiens, tenetur Epiſcopus tamdiu ex proprio ſupplere, donec per ipſum Epiſcopum, vel alium in ſua, vel aliena Eccleſia fuerit competens beneficium aſſecutus.*
65 *Ordinati ſine titulo ex Conſtitutione Sixti V. ſuſpenſi erant ab executione Ordinum, ac ſi miniſtraſſent irregulares. Sed ea Conſtitutio redacta fuit a Clemente VIII. ad terminos iuris, & Concilii Tridentini.*
66 *Ordinatus ad ſacros Ordines, qui conficto titulo Ordinatorem decepit, an incidat in ſuſpenſionem ab Ordinum executione, & nn. ſeqq. uſque in finem.*
67 *Ordinati ſine certo titulo beneficii, vel patrimonii, quas pœnas incurrant, ſecundum ius antiquum, medium, & noviſſimum, & num. ſeqq.*

1 C*Vm ſecundùm*. Ordinato per Epiſcopum ad Sacros ſine titulo, nemine præſentante, ordinator, vel ſucceſſor compellitur in neceſſariis providere, donec titulum habeat. Hoc dicit. Primò ponit exordium, ex quo elicit editionem novi juris, & correctionem antiqui. Secundò, facti narrationem, mandatum, & comminationem, ibi, *Inde eſt*.

2 Nota 1. ex principio text. Sacerdotibus, & Eccleſiæ miniſtris deberi alimenta ex redditibus Eccleſiæ de jure Divino: nam quod hic dicitur, ſecundùm Apoſtolum: *Qui Altari ſervit, de Altari vivere debet*, *in can. 41. Apoſtolorum* dicitur, *Lex Dei præcipit*, ut qui Altario deſerviunt, paſcantur de ipſo, ut refertur *in cap. Ex his 12. qu. 1.* de quo plura teſtimonia concordantia ex ſacris litteris deſumpta poſui *in cap. final. num. 7. infrà de pecul. Cleric.* Et ponde- 3
ra illud verbum, *vivere*: nam, ut inquit Hier. *in Michaam cap. 3. in fine*, *Tibi, ò Sacerdos, de Altario vivere, non luxuriari permittitur*, ut *in ſumm. 44. diſt.* & ponitur luxuria pro omni illicita concupiſcentia. Ex quo notabiliter in- 4
fert Abbas *hic num. 2.* ut Clerici habentes bona patrimonialia, quamvis licitè poſſint ex bonis Eccleſiæ victum percipere, ſecundùm communem opinionem, de qua teſtatur Dec. *in cap. Epiſcopus num. 13. ſuprà eodem*; tamen ſi redditus Eccleſiaſticos convertant in uſus inhoneſtos, teneantur ex propriis bonis reſtituere Eccleſiæ quod malè expenderunt; allegat *cap. 1. & 2. 12. qu. 4.* Idem tenet Archidiaconus *44. diſt. in princ. in ver. Permittitur*, & Dec. *in d. c. Epiſcopus num. 13. verſ. Prædicta ergo procedunt*. Sed an hoc obtineat in portione, quæ contingit Clerico ultra congruam ſuſtentationem, latiſſimè examinavi *in d. c. fin. à num. 1. uſque in fin. de pecul. Cleric.*

Secundò nota ibi, *A mercede*, proventus Eccleſiaſticos 5
deberi Sacerdotibus tanquam mercedem oneris, ſeu laboris, ut hic, *& in cap. Charitatem*, *& in cap. Quicunque 12. q. 1.* Nam *dignus eſt operarius mercede ſua*, ut *1. ad Timoth. 5.* Unde colligit Abbas *hic num. 3.* ut pauper locare poſſit operas ſuas ſpirituales, nec ſimoniam committat; quia non intendit principaliter ſpiritualia vendere, ſed victum ſibi quærere, de quo dic, ut *in cap. Significatum ſupra eodem*.

Tertiò nota ibi, *de patrimonio Ieſu Chriſti*, bona Eccle- 6
ſiarum non eſſe Prælatorum, ſed Patrimonium Jeſu Chriſti acquiſitum Sanguine ſuo; concordat tex. *in cap. Cum ex eo*, ibi, *de patrimonio Ieſu Chriſti ditari*, *&c. de elect. lib. 6.* Quod ſigna contra Prælatos reputantes ſe dominos, ſecundùm Hoſt. *hic num. 1. in ver. Patrimonio*, Joan. Andr. *nu. 2.* Cardin. *num. 1.* Abb. *num. 4.* & Joan. de Anan. *num. 9.* & vide gloſſ. *in cap. Cauſa*, Caſpen. *in ver. Sacrilegus*, *de verbor. ſignificat.* & Innocen. *in cap. Cum ſuper*, *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.*

Quartò nota ibi, *Vt ipſa nominis ratio*. Licitum eſſe 7
arguere ab etymologia vocabuli, ut hic, *& in l. 2. §. Appellata*, *ff. ſi cert. petat. in l. 1.* ubi Bart. Ang. Joan. de Imola, Alex. & Doctores notant *ff. de acquirenda poſſeſſione in c. Privilegia 3. diſt. & in cap. Cleros*: ubi Gemin. & Præpoſ. *21. diſt. cum multis ſimil. b.* Nec mirum, quia etymologia dat ver- 8
bis proprium ſignificatum, ubi diffinitio nõ repugnat, *l. Notionem*, *§. Inſtrumentorum, in ver. Proprietatis*, *l. Quibus præcipua*, *l. Tuguriis*, *l. Vt Alphenus*, *& l. Pupillus*, *§. Territorium*, *ff. de verbor. ſignific. & cap. Forus infrà eod. tit.* Eſt enim ety- 9
mologia reſolutio vocis in proprium effectum rei, quæ demonſtratur, ut notat Bald. *in cap. 1. §. Si quis, de manſo col. ult. de controverſia inveſtitura in uſibus feudorum*. Sed ſecun- 10
dùm Abbatem *hic num. 5.* argumentatio hæc à vi nominis ſemper eſt valida, ſi negativè ſumatur, ut *in d. §. Appellata*; ſed affirmativè ita demum valet, ſi diffinitioni rei non contradicat *d. l. 2. ff. ſi cert. petat.* & notat Bart. *in l. 1. ff. de teſtam.* ut exempli gratia, cùm mutuum dicatur, quia de meo fit tuum, & teſtamentum quaſi teſtatio mentis: concludit argumentum; De meo non fit tuum: ergo non eſt mutuum: item, Non eſt teſtatio mentis: ergo non eſt teſtamentum, ut *in d. l. 1.* Sed non procedit affirmativè, quia non ſemper ſequitur, De meo fit tuum: ergo eſt mutuum; nam poteſt eſſe donatio, ut *l. 1. ff. de donat.* Item non ſequitur: Eſt teſtatio mentis: ergo eſt teſtamentum; nam & codicillus eſt mentis teſtatio, & tamen non eſt teſtamentum, ut *l. Si idem*, *C. de codicill.* Eamdem theoricam poſuit idem Abb. *in conſ. 82.* incipien. *Quamquam num. 2. lib. 1.* & 11
eſt ratio differentiæ; quia etymologia non convertitur, ſicuti diffinitiu cum diffinito, ut *l. 1. §. Dolum*, *ff. de dolo*: ſed eſt generalior, ut probatur *in cap. Cleros*, *§. Epiſcopatus 21. diſt.* A genere autem ad ſpeciem affirmativè non valet argu- 12
mentatio; non enim ſequitur: Eſt animal: ergo eſt homo: ſed benè valet negativè; quia à quo removetur genus, removetur & ſpecies, ut *l. Fundi*, *ff. de fundo inſtructo*, *& l. Sed ſi pater*, & ibi gloſſ. *in ver. Ex omni eventu*, *ff. ad Macedonian.* & notat Dyn. *in regul. mor. de regul. iur. lib. 6.* Item ge- 13
nus comprehendit ſpecies, ſed non infert: ſpecies verò infert

Digitized by Google

fert genus, ſed non comprebendit, *cap. Pœnale 14.quæſt.5.*
cap. Auditis ſupra de præſcript. cap.2. infra de Capell. Monac.
notat Bart. *in l.2. §. Doli mali, ff. de vi bonor. raptor.* & Petr.
Brix. *in repertor. in ver. Genus.*
14 Adverte tamen, quia hęc differentia inter argumentum
negativè, & affirmativè ſumptum procedit in etymologia
nominis appellativi, ut hic, & in juribus præallegatis:
non autem in etymologia nominis proprii: nam indiſtin-
ctè non concludit argumentatio, text. eſt *in l. fin. circa fi-*
nem, juncta gloſſ. *in ver. Nam ſolam nominis, ff. ad muni-*
cipal. & notant Bart. Bald. Imol. Alex. & alii *in Rubrica, ff.*
15 *ſolut. matrim.* Ratio eſt, quia nomina propria ad beneplaci-
tum imponuntur, ut *in l. Si quis in fundi vocabulo, ff. de*
legat. 1. Unde non ſequitur, Talis eſt Bolognettus: ergo
eſt Bononienſis: vel è contra, Non eſt Bononienſis: ergo
non eſt Bolognettus, quo exemplo utitur gloſſ. *in d. l. final.*
16 ſicut Gregorius dicitur quaſi gregem regens, ut ait Joan.
Andr. *in proœmio huius compilationis, in ver. Gregorius nu. 5.*
& tamen non ſequitur, Talis non regit gregem; igitur non
eſt Gregorius. Accipe aliud exemplum noſtri nominis.
17 Componitur Proſper ex procul, & aſper, quaſi procul ex
aſperitate, & moleſtia, ut idem Jo. Andr. inquit *in proœ-*
mio lib. 6. §. Sacroſancta num. 1. in ver. Proſperitate. Profe-
ctò à nobis procul non abfuit aſperitas, cùm in miſeriam
cæcitatis nos perduxerint peccata noſtra, quod tam aſpe-
rum eſt, ut ſacri Canones inhumanum putent tantæ cala-
mitatis non míſereri, ut *in cap. Licèt de cenſib.* & tamen
Proſperi nuncupationem non amiſimus, licèt aliquando
viſa ſit nobis verior contraria alluſio, ut ſcilicet potius di-
catur Proſper, quaſi propè aſper, quàm procul aſper. Sed
benedictus Deus qui unxit nos unctione miſericordiæ ſuæ,
& conſolatus eſt nos in omni tribulatione noſtra.
18 Quintò nota, pœnam ordinati ſine titulo ſecundùm an-
tiquos Canones: nam ordinationes hujuſmodi in inju-
riam ordinantis erant irritæ, & inanes, ut hìc dicitur *in*
verſ. Licèt autem, & Concil. Chalcedon. *cap. 6.* præcepit
tales habere vacuam manus impoſitionem, & nullum ta-
le ſactum valere. Et in Conc. Urbani II. habito Placentię
ſtatutum eſt, ut ſine titulo facta ordinatio irrita habeatur,
ut refertur *in cap. Neminem, & cap. Sanctorum 70. diſtinct.*
quod tamen intellige quoad executionem, non autem
quoad veritatem; quia characteris impreſſionem non im-
pedit defectus tituli, ut hìc notat gloſſ. *in ver. Irritas*, &
Butr. *nu. 14.* gloſſ. Archid. Bellam. & Gemin. *in d. cap. Ne-*
minem, omnes *in ver. Vacuum*, & idem Archid. *in dict. cap.*
Sanctorum in princ. in ver. Irrita.
19 Sextò nota, hodie ordinatum ad Sacros ſine titulo non
eſſe ampliùs ſuſpenſum ab Ordinum executione, quemad-
modum erat ex diſpoſitione veterum Canonum, ſed tan-
tummodò ordinantes, & eorum ſucceſſores teneri ſic or-
dinatis tamdiu vitæ neceſſaria miniſtrare, donec benefi-
cium Eccleſiaſticum fuerint aſſecuti, & ſic pœnam anti-
quorum Canonum fuiſſe abrogatam per hanc Decretalem,
quod fuſiùs infrà explicabitur in ſecunda, & tertia quæ-
ſtione.
20 QUÆRO pro declaratione materiæ, An & quando E-
piſcopus teneatur providere ordinato ſine titulo.
Hæc quæſtio plures implicat inſpectiones, quæ faciliori
methodo explicabuntur conſtituendo regulam cum am-
pliationibus, & limitationibus.
Regula eſt: Epiſcopus, qui ſine certo titulo Clericum
promovit ad ſacros Ordines, tenetur ſic promoto tamdiu
de ſuo vitæ neceſſaria congruè ſubminiſtrare, donec ille
in Cathedrali, vel alia Eccleſia per ipſum ordinatorem,
vel alium, competens beneficium Eccleſiaſticum fuerit aſ-
ſequutus. Probantur hæc in hac Decretali *in cap. 2. & c.*
Epiſcopus ſuprà eod. & in cap. Si Epiſcopus, eod. tit. lib. 6. &
21 ex dicendis infrà *num. 64.* Quod confirmatur etiam exem-
plo Epiſcopi, qui Eccleſiam conſecravit ſine competenti
dote, contra textum *in cap. Nemo, de conſecr. diſtin. 1.* nam
tenetur de ſuo illam dotare, ut notat gloſſ. *unica in cap. Cum*
ſicut infrà, de conſecr. Eccleſiæ, vel Altaris, quæ illic à Do-
ctoribus communiter recipitur, unde eodem modo tene-
tur de ſuo providere Clerico conſecrato ſine ſufficienti ti-
tulo, arguendo à conſecratione Eccleſiæ ad conſecratio-
22 nem Miniſtri, & è converſo, prout in propoſito arguit
gloſſa præallegata, & Lambertinus poſt alios *in tractat. de*
iurepatr. lib. 1. par. 1. in 5. qu. principal. art. 18. in princip. verſ.
Si autem Eccleſia.

Ampliatur primò hæc regula, ut procedat etiam in Epi- 23
ſcopo, qui Clericum ſine titulo jam conſtitutum in ſacro
Ordine promovit ſine novo titulo ad ſuperiores Ordines,
text. eſt *in cap. Epiſcopus*, & ibi dixi poſt Decium *in 1. no-*
tab. ſuprà eodem.
Ampliatur ſecundò, ut procedat etiam in pluribus Epi- 24
ſcopis, qui Clericum ſubditum ratione originis, domici-
lii, vel beneficii ſine titulo ordinarunt: nam quilibet eo-
rum tenetur in ſolidum præſtare alimenta ſic ordinato, ut
ſcripſi *in d. c. Epiſcopus num. 5.*
Ampliatur tertiò, ut procedat non tantùm in Epiſcopo 25
proprio, ſed etiam in alieno, cui nullis perſonis expreſſis
in genere proprius Epiſcopus commiſit, ut in ſua diœceſi
Ordines celebraret: nam ſi quempiam ad ſacros Ordines
promoveat titulum non habentem, tenetur illi, cùm in
culpa fuerit, taliter ordinando eundem, vitæ neceſſaria
miniſtrare, donec ei per ordinatorem, vel alium de com-
petenti beneficio ſit proviſum, ut eſt caſus *in cap. Si Epiſco-*
pus in 1. reſponſ. infrà eod. lib. 6.
Ampliatur quartò, ut procedat non ſolùm in Epiſcopo 26
ordinante, ſed etiam in illius ſucceſſores: nam & is tene-
tur de ſuo providere ordinato ad ſacros Ordines ſine certo
titulo, ut hìc diſertis verbis ſtatuitur *in verſ. Licèt autem*,
ibi, *Per Ordinatores, vel ſucceſſores eorum, & in verſ. Inde*
eſt, ubi Clericus fuerat ordinatus ad Subdiaconatum à
prædeceſſore, & tamen Pontifex mandat Epiſcopo ſucceſ-
ſori, ut ſic promoto vitæ neceſſaria miniſtret.
Quòd ſi quæras, cur ſucceſſor conveniatur ex delicto 27
defuncti contra text. *in l. unica, Cod. ne ex delicto defuncti*,
cùm regulariter crimina morte extinguantur, *cap. Quorun-*
dam 23. diſt. & l. 2. C. Si reus, vel accuſator fuerit mortuus;
ſolvit gloſſ. *hìc in ver. Succeſſores*, quòd hoc caſu non tam
punitur ſucceſſor, quàm Eccleſia, ſine cujus conſilio or-
dinationes fieri non debent, *cap. penult. 24. diſtin.* proptereà
enim punitur, quia non reſtitit ordinatori delinquenti, ut
cap. Quapropter 2. qu. 7. Sed hæc ſolutio non placet Hoſtien.
num. 11. quia multa ſunt Capitula Cathedralium, quæ pa-
rum punirentur ſi Epiſcopalis menſa gravaretur, neque
enim puniretur Eccleſia, cùm Epiſcopus teneatur provi-
dere ex menſa ſua, ut dicit Abbas *num. 10. verſ. Nec proce-*
dit dictum gloſſa. Unde dic meliùs eſſe ſpeciale in hoc ca-
ſu, ut ſucceſſor ex facto prædeceſſoris ad id obligetur, &
ratio ſpecialitatis multiplex reddi poteſt, ſecundùm Innoc.
num. 1. & Hoſt. *num. 9. in ver. Per ordinatores*, Joan. Andr.
num. 20. in gloſſ. *Sed quare*, Butr. *num. 15.* & Abb. *num. 10.*
Prima ratio eſt, quia mendicitas Clerici cedit in dedecus 28
Ordinis Clericalis, *cap. Diaconi ſunt, verſ. Mendicat infelix*
Clericus 93. diſt. & cap. Ad ſupplicationem, ibi, *in vituperium*
miniſterii noſtri, defectum in rebus temporalibus patiatur ſuprà
de renunc. Adde Conc. Trid. *cap. 2. in princip. ſeſſ.* 21. Secun-
da eſt, quia ſi egeret Clericus, hoc redundaret in oppro-
brium ejus, in cujus ſortem, ſeu hæreditatem aſſumptus
eſt, juxta text. *hic, & in cap. Cleros 21. diſtinct.* quando-
quidem,
Non ſibi, ſed Domino gravis eſt, cui ſervit, egeſtas, hìc 29
in gloſſ. *in ver. Obſequium.* Tertia, quia ex quo eligitur ad
onus, repelli non debet à mercede, ut hìc dicitur, *& in c.*
Charitatem, cap. Quicunque, & cap. Eccleſiaſticis 12. qu. 2.
Quarta, ut nomen conveniat rebus, ut in littera ibi, *ut ip-*
ſa nominis ratio perſuadet, & in cap. Chorepiſcopi, §. Quod au-
tem 68. diſt. & inſtit. de donat. §. Eſt & aliud. Quinta, ne
Eccleſia videatur ſic promoto fraudulenter laqueum inje-
ciſſe, arg. *cap. Conſtituit 20. qu. 3. cap. De viduis, il 2. 27. qu. 1.*
cap. Per tuas, §. fin. infra de donat. Sexta, quia favorabile 30
eſt augere cultum Divinum, & per conſequens numerum
Clericorum, *cap. Ex parte ſuprà de conſtit. c. Vaſa, de conſecr.*
diſt. 1. cap. Quæ ad perpetuam 25. qu. 1. & qu. 2. cap. Quæcun-
que. Septima, quia Epiſcopus ex ſuo officio generali provi- 31
dere debet, ne quis Clericorum egeat, ut patet 10. *qu. 1. per*
totam, cap. Præcipimus, & cap. Sequenti 12. qu. 1. & cap. Poſ-
ſeſſiones 16. qu. 1. Octava, & ultima, quia omnia bona Ec- 32
cleſiarum pauperum ſunt, ut *c. Cleros, & c. Paſtor 1. qu. 2. &*
cap. fin. 16. qu. 1.
Procedit autem hæc ampliatio, etiamſi quo tempore or- 33
dinator erat ſolvendo, ordinatus neglexerit ab eo petere
vitæ neceſſaria, & poſteà idem ordinator ad inopiam re-
dactus fuerit: nam nihilominus poterit ordinatus ad ſuc-
ceſſorem recurrere, nec ei obſtabit exceptio, quod dum
potuit ab Ordinatore titulum exigere, tamen neglexit;
quia

quia hæc Decretalis tribuit illi hoc jus indefinitè, ac ſine
ulla exceptione, ut concludit Innoc. *num.* 3. Hoſt. *num.* 10.
verſ. Quid ſi dum ſolvendo, Joan. Andr. *num.* 11. *verſ. Et
licet ordinatus*, & Cardin. *num.* 15. *in* 5. *quæſtione*, quod
fuſiùs proſequitur idem Hoſtienſ. *in cap. Tuis quæſtioni-*
34 *bus infrà eodem*. Cæterùm ſi ordinator reſignaſſet Epi-
ſcopatum, aut depoſitus eſſet, & haberet unde poſſet
Clericis à ſe ordinatis ſine titulo vitæ neceſſaria miniſtrare,
ipſe ad hoc eſſet compellendus, & non ſucceſſor, ut hìc de-
terminat Innoc. *num.* 2. *verſ. Dicimus tamen*, adjiciens ita
judicatum fuiſſe in Epiſcopo Ambianeñ. & ſequitur Hoſt.
num. 9. *verſ. Quid ſi ordinator reſignavit*, Joan. Andr. *n.*11.
Butr. *num.* 17. Cardin. *num.* 13. *in* 2. *qu.* & Joan. de Anan.
num. 2. Et probatur à fortiori: nam ſi præſentator prius
tenetur providere talibus, quàm ordinator, ut hìc colligi-
tur à contrario ſenſu: longè magis primo loco cogendus
eſt ordinator, qui non ſolùm Ordines contulit, ſed etiam
ſibi præſentavit: nam de talibus loquitur hæc littera, ubi
ſcilicet non eſt alius præſentator, ut latiùs patebit infrà *in* 2.
limitatione. Ad hoc argumentum optimum *in cap. De mul-*
35 *ta*, §. *Ultra ſex menſes infrà eod.* Quod nunquam tradas
oblivioni, quia hæc eſt notabilis limitatio ad hanc Decre-
talem, quæ ſimpliciter, & indiſtinctè obligat ſucceſſorem
in Epiſcopatu ex facto ordinatoris, & tamen Doctores
illam reſtringunt, ut tantummodò vendicet ſibi locum
in ſucceſſore Epiſcopi prædefuncti, non autem Epiſcopi,
qui renunciavit, aut depoſitus eſt. Imò plus voluit Innoc.
num. 2. *verſ. Imo plus videtur*, videlicet ut ordinator vi-
vens, ſi habeat de proprio, cogi poſſit, ut ordinato conſti-
tuat unde perpetuò vivere poſſit, & cum eo tranſit Joan.
Andr. *num.* 11. & Cardin. *in* 3. *qu.* quod videtur intelli-
gendum, donec ordinatus conſequatur competens benefi-
cium Eccleſiaſticum, ut hic, *& in cap. Epiſcopus ſuprà eod.
& in cap. Si Epiſcopus infrà eod. lib.* 6.
36 Ampliatur quintò prædicta regula, ut procedat etiam
in hæredibus ordinatoris, ut firmant hìc Innoc. *num.* 2.
verſ. Videtur etiam quod hæredes, Hoſt. *num.* 10. Joan. Andr.
num. 11. *verſ. Videtur etiam*, Cardinalis *in* 3. *quæſt.* & alii
37 communiter, quandoquidem ex contractu, vel quaſi
oritur hæc obligatio inter ordinatorem, & ordinatum;
& ideò tranſit actio ad hæredem, ut *inſtit. de obligat.* quæ
ex quaſi contractu naſcuntur, *& l. unica*, *C. Ut actiones ab*
38 *hæred. & contra hæred.* incipiant, *in rubro*, *& nigro*. Quòd
ſi dicas hujuſmodi obligationem non oriri ex quaſi contra-
ctu, ſed ex maleficio, vel quaſi: nihilominus hæredes ſe-
cundùm Canones obligantur, ut patet in eo quod legitur,
& notatur *in cap. Parochiano infrà de ſepultur. & in cap. Lit-*
39 *teris, de raptor.* ſecundùm Hoſt. Sed remanet dubium,
quid ſi ordinator habeat hæredes reſpectu patrimonii ſui,
numquid prius ſint compellendi hæredes, quàm ſucceſſor
in Dignitate, Abb. *hìc num.* 11. dicit Hoſtienſem, quem
communiter Doctores ſequuntur, tenere, quòd prius ſint
diſcutiendi hæredes per rationes proximè adductas. Ipſe
tamen Abbas dicit ſe dubitare, an hoc ſit indiſtinctè ve-
rum, quia hìc textus inſinuat oppoſitum, dum decidit or-
dinato providendum eſſe per ordinatores, & ſucceſſores;
ac deindè mandat indiſtinctè compelli ſucceſſorem; nec
40 præcipit, ut prius diſcutiantur hæredes ordinatoris. Unde
pro ſolutione putat conſiderandum, an hujuſmodi obliga-
tio, quæ contrahitur ex ordinatione ſine titulo, ſit realis
reſpectu Eccleſiæ, an verò perſonalis. Et concludit obli-
gationem videri realem, ſi Eccleſia Cathedralis redditibus
abundet; ac proindè in ſucceſſorem tranſire, ut *in c. Di-
lecti ſuprà de foro competenti*: nam ſicut poteſt Sacerdos
præſentare aliquem ad titulum Eccleſiæ ſuæ, ut *in cap. Per
tuas, de ſimon.* Eodem modo Epiſcopus poteſt diſponere,
ut ordinati vivant ex proventibus Eccleſiæ Cathedralis, &
ideò text. fecit mentionem tantummodò de Epiſcopo, vel
ſucceſſore. Sed ubi Eccleſia eſſet impotens, tunc cùm
Epiſcopus deliquerit, tenebitur ipſe, vel hæres ſuus per
regulam, *Delictum perſonæ*, *&c.* Et ita Abbas vult in ef-
fectu, ut prius diſcutiendi ſint redditus Eccleſiæ; & hæ-
redes Ordinatoris non teneantur, niſi in ſubſidium, ubi
ſcilicet Eccleſia non eſt ſolvendo.

Tu adverte, quia quod Abbas dicit Hoſtienſem, &
communiter Doctores tenere, ut prius ſint conveniendi
hæredes, quàm ſucceſſor in Dignitate, hoc non videtur
verum: nam Innoc. *num.* 2. cujus verba ad litteram tran-
ſtulit Hoſt. & alii ſupracitati *num.* 36. cùm prius declaraſ-
ſet ſucceſſorem teneri ex facto prædeceſſoris, poſteà for-
maliter ſic ait: Videtur etiam quòd hæredes ordinatoris ad
hoc teneantur, quia ex quaſi contractu eſt hæc obligatio,
unde Innoc. & Hoſt. non dicunt hæredes eſſe priùs diſcu-
tiendos, quàm ſucceſſorem in Epiſcopatu, quin potiùs vi-
dentur ſentire, aut primo loco teneri ſucceſſorem, aut cer-
tè omnes teneri æqualiter, & in ſolidum. Idque eorum
menti proximiùs accedit ponderando dictionem *etiam*,
quæ eſt augmentativa, & implicativa præcedentium.
Unde verius videtur tam ſucceſſorem in dignitate, quàm
hæredes in bonis patrimonialibus teneri in ſolidum ex fa-
cto ordinatoris, & eſſe in optione ordinati hos, vel illum
convenire, ut de duobus reis cavetur *in l.* 2. *& l.* 3. §. *Ubi
duo*, *ff. de duobus reis*, & vide quod dixi *in cap. Epiſcopus, in
1. notab. ver. Et ex his notabiliter infero, ſupra eod.*

Ampliatur ſextò eadem regula, ut locum habeat, etiamſi 41
Epiſcopus ordinaverit aliquem ad certum titulum, qui po-
ſteà fuerit evictus: nam nihilominus tenebitur illi provi-
dere de alio beneficio, arg. *c. Præſentium*, 7. *quæſt.* 1. *& cap.
Inter cætera*, *infr. eod.* & hujus ſententiæ fuit Vincentius.
Sed hoc intellige verùm ſi Epiſcopus fraudulenter contulit 42
beneficium alterius, quo titulatus non fuerat juſtè priva-
tus, aut beneficium alteri debitum, & ipſe, cui contulit
hoc ignoravit, tunc enim tenetur Epiſcopus ei providere
de æquivalenti beneficio, ut firmat gloſ. *hìc in ver. Donec
per te*: quæ in hoc adducit jura præallegata, *& cap. Paſto-
ralis*, *infr. de integr. reſtitutione*... & pro gloſ. *in verb. Ignoravit*, ſecun-
dùm Jo. And. *in fine*. Facit text. *in c. Si beneficia*, *infr. eod.
lib.* 6. & ſequuntur Butr. *n.* 19. & Card. *in* 6. *quæſt.* Sed ceſſan- 43
te fraude non oritur hæc obligatio; quia donator non te-
netur de evictione, *l. Ad res donatas*, *C. de Ædilitio edicto*.
Unde ſi Epiſcopus ordinaſſet bona fide ad titulum benefi-
cii, quod non credebat alteri debitum: tunc non poſſet
conveniri ex obligatione ſpeciali proveniente ex diſpoſitio-
ne hujus Capituli; teneretur tamen ex obligatione gene-
rali, qua obſtringitur providere omnibus indigentibus in 44
ſua Diœceſi, ſecundùm Vincentium, & declarant Butr.
num. 19. Abb. *n.* 15. *verſ. Sed ſi Epiſcopus ordinaſſet*, & ple-
niùs Jo. de Anan. *n.* 15. 16. *&* 17.

Et eodem modo non tenetur Epiſcopus ſi ab initio con- 45
tulit ordinato beneficium ſufficiens, quod poſteà effectum
eſt inſufficiens, & exinanitum, ſecundùm Vinc. ſatis enim
eſt minori ab initio adire locupletem hæreditatem, ut *l. Ve-
rum*, §. *Si locupleti*, *ff. de minoribus*; videtur tamen teneri 46
ex generali obligatione, ut *ſuprà*, & hoc tenet gloſſ. 1. *in c.
Tuis*, *infra eod.* ubi firmat Epiſcopum teneri providere ordi-
natis de beneficio Eccleſiaſtico, ſi illorum patrimonium
periret chaſmate, vel alluvione; quia cùm ad ſæculum re-
dire non poſſint, eorum paupertas redundaret in oppro-
brium Ordinis Clericalis. Et idem tenet Innoc. *in cap. Epi-
ſcopus, in fin. ſupra eodem*.

Ampliatur ſeptimò eadem regula, ut locum habeat etiam 47
in Epiſcopo, qui aliquem promovit ad Ordines minores,
ut probat text. in ſui generalitate *in cap. Non liceat*, *ſuprà
eod.* nam nec ad minores ordinari quis debet abſolutè, ſeu
ſine titulo, ut videtur expreſſum *in cap. Neminem*, ibi, *vel
quemlibet in Eccleſiaſtica ordinatione conſtitutum*, 70. *diſtin.*
ubi hoc tenet gloſſ. 1. & Hoſt. *hìc num.* 11. *verſ. Ordinatis*, &
Joan. Andr. *num.* 3. *in eod. verb.* Sed hoc non ſervat Eccleſia
Romana; & ideò de hoc articulo dic pleniùs ut ſcripſi in
prædicta Decretali, *Non liceat*, *à num.* 5. *uſque in fin.*

Nunc limita primò regulã ſuperiùs firmatam, ut nõ pro- 48
cedat ſi ordinatus ſine titulo aliundè habeat unde congruè
poſſit ſuſtentari tex. *eſt in c. Epiſcopus*, *ſup. eod.* ubi primò po-
nitur regula, ut Epiſcopus ordinato ad ſacros ſine certo ti-
tulo teneatur neceſſaria ſubminiſtrare; ac deinde adjicitur
limitatio ibi, *niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna hære-
ditate ſubſidium vitæ habere poſſit*: nam Clericus non be-
neficiatus, ſi de patrimonialibus bonis habeat unde vivere
poſſit, ad ſacros Ordines legitimè promovetur, ut eſt ca-
ſus in *cap. Tuis*, *infra eod.* quia in eo caſu intelligitur ordi-
nari ad titulum patrimonii quoad hoc ut non poſſit petere
alimenta ab ordinatore, ut ibi dixi conciliando opiniones
num. 19. poſt gloſſ. *final.* & Card. *n.* 7. *in* 7. *quæſt.* & gloſſ. *in c.
Si Epiſcopus*, *in ver. Titulum*, *infr. eod. lib.* 6. Hoc ipſum
inſinuat hæc Decretalis, quæ adſtringit Epiſcopum ad ſub-
miniſtrandum ſic ordinato vitæ neceſſaria: ergo ſupponit
eum eſſe pauperem, & aliunde non habere unde vivere
poſſit. Atque ita Papam hìc non intendere niſi pauperi-
bus

bus Clericis providere, declarat text. qui eſt gloſſa hujus
Decretalis *in cap. Poſtulaſti ſuprà de reſcript.* ut hic per Hoſt.
num. 17. in ver. Eccleſiaſticum. Hodie tamen in hoc ſerva-
ri debet jus noviſſimum Concil. Triden. *in cap. 2. ſeſſ.* 21. ut
ſcripſi plenè *in d. c. Epiſcopus num.* 24. 25. & 29.
49 Limita ſecundo propoſitam regulam, ut non procedat ſi
ordinatus ſine certo titulo fuerit ab alio præſentatus, &
examinatus; quia tunc non tenetur illi providere Epiſco-
pus, qui eum ordinavit, ſed ille qui præſentavit, & exa-
minavit, ut *cap. Ex antiquis, & cap. Si ſervus 54. diſt. & cap.
Quando 24. diſt.* & notatur *in c. Accepimus, de ætat. & qua-
lit.* Et hoc innuit hæc Decretalis à contrario ſenſu in illis
verbis, *nullo præſentante*, & tenent gloſſ. *in ver. Succeſſo-
res ad finem, verſ. Et hoc intelligo*, Innoc. *nu. 3. in ver. Præ-
ſentante*, Butr. *num. 5. & 16.* Card. *num. 7. in 11. notab. & nu.
12.* & videtur expreſſum *in c. Si Epiſcopus in fine infrà eod.
lib. 6.* ut patebit *in ſeq. limit.*
50 Et hinc collige præſentatos, & examinatos ab aliis E-
piſcopis, vel exemptis, non eſſe neceſſariò examinandos ab
Epiſcopo ordinatore, ad hoc *cap. Epiſcopum 9. qu. 2.* quia
non tenetur illis providere, ſecundum Innoc. *d. nu. 3. verſ.
Hic apparet*, Joan. Andr. *num. 4.* Butr. *num. 9.* Quotieſ-
cunque enim proprius Epiſcopus committit alteri Epiſco-
po ordinationem certorum Clericorum, & nominatorum,
Epiſcopus cui facta eſt commiſſio, non tenetur inquirere,
an nominati ſint idonei, necne; ſed debet præſumere præ-
51 ſentatos eſſe idoneos: ideòque ſi tales reperiantur ſine ti-
tulo, imputandum eſt committenti, non ordinanti, ut ad
litteram inquit gloſſ. Joan. Andr. *in cap. Si Epiſcopus in princ.*
52 *infrà eod. lib. 6.* Quod multò magis procedit poſt Decretum
Conc. Trid. *cap. 3. ſeſſ. 23.* ubi ſtatuitur, ut Epiſcopi per ſe-
metipſos Ordines conferant, quod ſi ægritudine fuerint im-
pediti, ſubditos ſuos non aliter, quàm jam probatos, &
53 examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant. O-
portet igitur, ut de idoneitate ordinandi conſtet ordinato-
ri per litteras teſtimoniales Ordinarii, alioquin alieno E-
piſcopo non liceret eum ordinare, ut eſt expreſſum *in cap. 8.*
54 *ejuſdem ſeſſ. verſ. Quod ſi quis ab alio promoveri petat.* Qui-
nimò S. Congreg. ejuſdem Concilii interpres conſulta,
an qui facultatem à Sede Apoſtolica obtinuit, ut poſſit or-
dinari ab alio, quàm à ſuo Ordinario, debeat nihilomi-
nus probitatem ſuam, & mores Ordinarii ſui teſtimonio
comprobare: Reſpondit ita debere, prout Signatura
gratiæ jam dudum ſolita eſt in hujuſmodi facultatibus po-
nere clauſulam illam, *de licentia Ordinarii*; cujus teſtimo-
55 nio probitas, & mores commendentur: Et hoc caſu ve-
rum eſt, quod docuit Innoc. videlicet Epiſcopum non te-
neri promovendum examini ſubjicere, ſed ſuper illius qua-
litatibus, & titulo poſſe deferre Ordinarii atteſtationi.
Creditur enim litteris Examinatorum, ut *cap. in præſentia
ſuprà de renunc. cap. Poſt ceſſionem, de probat. cap. Ad proban-
dum de re iudic. cap. Sopita, de cenſibus, & hic*, ubi notant
Hoſt. Joan. Andr. *in ver. Per litteras*, Card. *num.* 10. Idem-
56 que jampridem probavit Sac. Congr. Conc. nam cùm
fuerit quæſitum, an Epiſcopus ordinans alienos ſubditos
ſæculares cum dimiſſoriis proprii Epiſcopi aſſerentis eos
examinatos fuiſſe, & idoneos repertos, hujuſmodi atteſta-
tioni deferre teneatur, vel etiam poſſit eoſdem ordinandos
examinare: Sac. Congregatio cenſuit eſſe arbitrarium,
57 & ideò poſſe, ſed non teneri. Conſtitutio autem Sixti V.
qua parte injungit Epiſcopis, ut examinent natalia, vi-
tam, & reliquas ordinandorum qualitates, ex ipſius Con-
gregationis ſententia eſt intelligenda de propriis dumtaxat
ſubditis: nam quoad eos, qui alienæ Diœceſis ſunt, hu-
juſmodi inquiſitio adhibenda eſt ab Epiſcopis litteras di-
miſſorias concedentibus, quod tamen fallit in caſu *cap. Si
Epiſcopus in 1. reſponſo infrà eod. lib. 6.* ut dictum eſt ſuprà in
3. *ampliat. num. 25.*
Subdunt tamen Innoc. Joan. Andr. & Butr. *ubi ſuprà*, &
benè, quòd ſi Epiſcopus alienus ſciret eum criminoſum,
peccaret ordinando.
58 Limita tertiò ſuprascriptam regulam, ut non procedat in
Epiſcopo alieno, cui Diœceſanus commiſit non in gene-
re, ſed in ſpecie, ut certas perſonas ordinaret: nam ſi quem-
piam illorum ad ſacros Ordines promoverit titulum non
habentem; non ipſe qui ordinavit tenebitur ſic promoto
providere, ſed Diœceſanus, qui ordinationem commiſit:
59 debuit enim prævidere, an titulum haberent. Et idem ſi
Diœceſanus det aliquibus licentiam, ut poſſint à quo ma-
luerint Epiſcopo promoveri: non enim qui ordinat, ſed
qui licentiam tribuunt, cùm eam dare non debeant titu-
lum non habenti, obligantur, ut de his eſt caſus ad litteram
in cap. Si Epiſcopus in 2. & 3. reſponſo infrà eod. lib. 6. Licèt
hæc limitatio in effectu coincidat cum præcedenti: nam
Decretalis, *Si Epiſcopus*, emanavit ad declarationem tex- 60
tus noſtri, præſertim in illis verbis, *nullo præſentante*; &
declarationem eorum, quę in propoſito ſcripſerunt Innoc.
& Hoſtien. *in c. antepenult. & penult. ſuprà de ætat. & qual.* ut
notatur *in d. c. Si Epiſcopus in gloſſ.* 1. Hanc tamen tertiam li-
mitationem ſublimita, niſi Epiſcopus proprius committe-
ret alieno, ut non ſolùm Ordines conferret, ſed etiam or-
dinandum examinaret ſuper titulo, & aliis qualitatibus re-
quiſitis; quia tunc non is qui commiſit, ſed ordinator, &
examinator obligaretur ſi promoveret titulum non haben-
tem, ut patet tum ex dictis ſuprà in 2. *limitat. num.* 49. tum
quia licet de delicto promoventis conſtet eo ipſo quod con-
ſtat de inhabilitate promoti, *cap. Tantis Daniel. in fin. 81.
diſt. & cap. Cum ſit ars ſuprà de ætat. & qualit.* Hoc tamen
procedit ſi promovens per ſeipſum examinaverit, ſecus ſi
per alium, quia tunc puniendus eſt tantùm qui examinavit,
cap. Quando 24. diſt. cap. Ad hæc ſuprà de offic. Archid. & no-
tant *in d. cap. Cum ſit ars*, gloſſ. *in ver. Deprehendi*, Innocent.
num. 3. in ver. Ordinato, Hoſt. *num.* 10. & plerique alii. Poteſt
autem Epiſcopus proprius committere alieno Epiſcopo exa-
men ordinandi, non obſtante *cap. 3. ſeſſ.* 23. Concil. Trid.
dummodò id faciat ex legitima cauſa. Unde cùm Epiſcopus
Feretranus dubitaret, an poſſet litteras dimiſſorias concede-
re cuidam ſuo Diœceſano, qui in Urbe habitabat, etſi ejus
qualitates notas non haberet: S. Congreg. cenſuit poſſe; ſi
enim qualitates ejus non novit, poterit committere exa-
men Ordinario loci, in quo degit, ut aliàs deciſum fuit *in
una Mediolanen.* his verbis, *Sac. Congregatio cenſuit Epiſco-
pum quamquam abſentem poſſe litteras dimiſſorias dare, &
ordinandos ſubiicere ſuo examini; & ſi abſentes ſint, ad ſe ut
examinet vocare, ſi commodum erit; alioquin eorum examen
committere Ordinario loci, in quo illi degunt.*
Limitatio quarta colligi poteſt ex dictis Joan. Monachi 61
in cap. 2. num. 6. de tempor. ordinat. lib. 6. videlicet cùm Epiſco-
po probabiliter ignotante, alienus Clericus furtivè, vel ex
ſimplicitate ſe in multitudinem Ordinandorum ingeſſit, vel 62
cùm Epiſcopus fuit deceptus juxta ignorantiam facti, puta
ſi ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancella-
rio ſui Epiſcopi. Et quamvis Joan. Monach. loquatur de
pœna ſuſpenſionis Epiſcopi ordinantis Clericum alienum
ſine licentia Epiſcopi proprii, de qua *in d. c. 2. & c. fin. de tem-
por. ordinat. in 6.* tamen idem dicendum de pœna ordinan-
tis Clericum ſine titulo, ut patebit infrà *in 3. qu. à num. 66.
uſque in finem.*
2. QUÆRO, An per illa verba poſita in fine *cap. 2. ſeſſ.* 63
21. Concil. Trid. videlicet, *Antiquorum Canonum pœnas ſu-
per his innovando*, cenſeatur innovata pœna, *c. Neminem,
& c. Sanctorum 70. diſt.* itaut qui ſine aliquo titulo poſt Tri-
den. Concil. ſacros Ordines ſuſceperunt, ſint ſuſpenſi, ac ſi
miniſtraverint, irregulares.
Propoſito hoc dubio, Sacr. Congregatio Cardinalium
Concil. Trident. interpretum cenſuit fuiſſe innovatas dum-
taxat pœnas *cap. Cum ſecundum de præben.* Præcipuum hu-
jus deciſionis fundamentum fuit, quia cùm pœna ſuſpenſio-
nis ab executione Ordinum, de qua *in d. c. Neminem, & cap.
Sanctorum*, jam fuiſſet ſublata per hanc Decretalem, ut di-
ctum eſt ſuprà *in 6. notab.* Concil. *in d. c.* 2. dum innovavit
pœnas antiquorum Canonum, non cenſetur innovaſſe
pœnam illam, quæ per poſteriores Canones jam fuerat ab-
rogata, ut etiam patebit infrà in tertia quæſtione.
Unde poſteà cùm quidam promotus ad ſacros Ordines ad 64
titulum patrimonii inſufficientis, quæſierit quid ſibi agen-
dum, ut ad Sacerdotium promoveri poſſet; S. Congrega-
tio cenſuit ſi patrimonium, ad cujus titulum orator eſt or-
dinatus, minus ſufficiens ſit ad ejus ſuſtentationem con-
gruam, teneri Epiſcopum tamdiu ex proprio ſupplere, do-
nec per ipſum Epiſcopum in ſua, vel alia Eccleſia fuerit
competens beneficium aſſequutus; ideò debere ad reliquos
Ordines Oratorem ab Epiſcopo promoveri. Quòd autem
dixit Sacra Congregatio per ipſum Epiſcopum, ſupple,
vel per alium: ita enim hoc cap. hodie ſuppletur per
Decretalem, *Si Epiſcopus*, ibi, *donec ſibi per eum, vel
alium de competenti beneficio ſit proviſum, infrà eodem
lib. 6.* & ita olim ſupplebat Innocen. *hic in fine*, & con-
fert

fert textus *in cap. Si pauper, eodem titul. & libro*.

Item cùm nonnulli ad ſacros Ordines abſque titulo promoti quæſiviſſent, an eſſent ſuſpenſi, & irregulares ex eo, quòd in ſuſceptis Ordinibus miniſtraſſent: Sac. Congregatio cenſuit Oratores minimè quidem debuiſſe ad ſacros Ordines abſque titulo ſufficienti beneficii, aut patrimonii promoveri, oportuiſſeque obſervare quod providè ſtatuitur Decreto *cap. 2. ſeſſ.* 21. Cæterùm Ordinatos ante felic. record. Sixti V. Conſtitutionem hac de re editam nequaquam proptereà eſſe ſuſpenſos neque irregulares, tametſi in ſuſceptis Ordinibus miniſtraverint.

65 Porrò in Conſtitutione *Sanctum, & ſalutare*, cujus fit mentio in declaratione S. Congregationis, Clerici ſine titulo ſufficientis beneficii, vel patrimonii, aut aliàs malè promoti declarantur perpetuò ſuſpenſi ab executione Ordinum, ac ſi in eis miniſtraverint, irregulares, ut *in Bullar. tom. 2. pag.* 651. Sed eam Conſtitutionem, excepto capite Simoniæ, poſteà moderatus eſt, & ad terminos juris Bullæ Pii II. & Concilii Trident. reduxit Clemens VIII. in Conſtitutione *Romanum Pontificem, in Bullar. tom. 3. pag. 54.*

66 3. QUÆRO. Poſita prædicta deciſione S. Congregationis, qua declaratum fuit Concilium Tridentinum *c. 2. ſeſſ.* 21. prohibens aliquem ordinari ad ſacros Ordines abſque titulo ſufficienti beneficii, vel patrimonii, in illis verbis, *Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovando*, innovare pœnam, ut menſa Epiſcopalis teneatur ad alimenta ordinati, non autem pœnam, ut ordinans, & ordinatus ſint ſuſpenſi: An diverſum cenſeri debeat cùm Clericus circa hujuſmodi titulum in ordinatione fraudem committit, adeòut ſi is confictо titulo beneficii, vel patrimonii ordinatorem deceperit, in ſuſpenſionem proptereà incidere intelligatur.

67 In hac materia habemus jus antiquum, jus medium, & jus noviſſimum Tridentini Concilii. Jus antiquum habetur *in cap. Neminem, & cap. Sanctorum 70. diſt.* quibus ordinatio Clerici ſine titulo in odium ordinatoris irrita decernitur, quod intelligendum eſt, ut ordinatus careat executione, prout declarant ibi omnes, præſertim Turrecrem. poſt
68 Hugon. *nu.* 5. & fuſiùs dictum eſt ſuprà *in 5. notab.* Jus medium habetur in hoc cap. quo ſtatuitur, ut ſi quis ab Epiſcopo ſine titulo ordinetur, menſa Epiſcopalis teneatur ad alimenta ordinati, quod etiam cavetur *in c. Non liceat, & c. Epiſcopus ſupra eod. & c. Si Epiſcopus infra eod. lib. 6.* Hic verò ſatis perſpicuè aboletur pœna, quæ antiquitus conſtituta erat *in d. c. Neminem, & cap. Sanctorum*, ut ſcilicet ordinatus ſit ſuſpenſus, quæ etiam de conſuetudinem non ſervabatur, ut teſtatur Turrecrem. *in d. c. Neminem in fine*, & proptereà poſt hanc Decretalem ordinatus ſine titulo non carebat ampliùs executione, ſed menſa Epiſcopalis tenebatur ita ordinato vitæ neceſſaria ſuppeditare. Jus noviſſimum Tridentini Concilii traditur Decreto *cap. 2. ſeſſ.* 21. quo conſtituitur, ut ordinati ad ſacros debeant habere beneficium, vel patrimonium ſufficiens, & antiquorum Canonum pœnæ ſuper his innovantur: & cùm eſſet poſtea dubitatum, an Concilium ibi innovaſſet pœnam hujus cap. ut menſa Epiſcopalis teneretur alere ordinatum, an verò etiam pœnam poſitam *in cap. Neminem, & cap. Sanctorum*, ut ordinatus eſſet ſuſpenſus: S. Congregatio, ut prædiximus *num.* 63. declaravit dicto Concilii Decreto innovatam eſſe pœnam hujus Decretalis, quę obligat menſam ad alimenta ordinato; non autem pœnam ſuſpenſionis poſitam *in c. Neminem, & cap. Sanctorum*, & jam abrogatam per hanc Conſtitutionem.

His poſitis ſuboritur nunc alia dubitatio, an ſaltem quoad ordinatum ſine titulo, qui ordinantem decepit ementitis falſis fortè probationibus ſe congruum titulum habere, adhuc duret pœna ſuſpenſionis, quæ ſtatuta erat *in d. c. Neminem, & cap. Sanctorum*. Cujus dubitationis ſolutio pendere videtur ab alia, de qua erat controverſia inter dd. Doctores etiam ante Concilium Tridentinum: An videlicet hoc capitulum correxerit, & ſuſtulerit pœnam ſuſpenſionis ſtatutam per anteriores Canones cùm Clericus eſt in culpa, quia ordinantem confictо, falſoque titulo beneficii, vel patrimonii decepit. Nam ſi hæc pœna quoad hujuſmodi Clericum non ſit ſublata, non videtur poſſe dubitari, quin vigeat, & quin innovata ſit à Tridentino Concilio, ſi verò eſſet ſublata, Concilium innovando pœnas non videretur referri ad jam abrogatas, ut jam in ſuperiori deciſione ſenſit Sacra Congregatio.

In hac dubitatione tutior, & ſalubrior videtur opinio, ut pœna ſuſpenſionis non ſit ſublata per hanc Decretalem, quam opinionem tenet hìc Antonius de Butrio *in fine*, & Decius *a num. 29. verſ. In gloſſ. fin.* eam validiſſimis rationibus defendit, inter quas ea eſt potiſſima, quia cùm in hoc capitulo corrigatur pœna ſuſpenſionis, quæ erat inducta in injuriam, id eſt, ut Archidiaconus interpretatur *in d. cap. Neminem*, in ignominiam ordinatoris, ubi ordinator non fuit in aliqua culpa, & ordinatus dolo, & fraude, confictо titulo ordinatorem fefellit: conſequens eſt, ut correctio pęnæ juris veteris non extendatur ad caſum, in quo non militat ratio correctionis, id eſt, ubi nihil eſt, quod imputetur ordinanti, ſed ſoli ordinato. Et hanc ſententiam poſt Tridentinum Concilium, & in ipſius Concilii terminis ſequitur, & rationibus à Decio deſumptis tuetur Navarr. *conſ. ult. de tempor. ordinan.* Quod ſi ab ea recederemus, Concilium facilè eluderetur, quia ſi nulla eſſet pœna ſuſpenſionis in hujuſmodi ordinatum, qui fraudem commiſit, facilè eſſet cuiquam confictis titulis abſque vero titulo promoveri, & obtenta abſolutione in foro conſcientiæ abſque ullo impedimento in Ordinibus ſuſceptis miniſtrare; quo pacto multi ad ſacros aſcendere poſſent abſque titulo, & poſteà contra mentem Concilii cum Ordinis dedecore mendicarent.

Non obſtat, quod Imola, & Abbas *in d. cap. Non liceat*, contrarium ſenſerint; quia præterquam quod Imol. non ſatis clarè explicat quid ſentiat: contra eos ſtant Anton. & Decius, & firmiores rationes à Decio collectæ, qui omnibus Abb. rationibus plenè ſatisfacit.

Item non obſtat, quod Imola teſtetur de communi opinione in oppoſitum, ut illum citat Decius, *ubi ſupra*. Nam reſpondetur Imolam non affirmare in hoc articulo contrariam opinionem eſſe communem, ſed tantùm quod Doctores communiter ſequuntur gloſſ. *fin. d. c. 1. Non liceat*, quæ articulum noſtrum nec examinat, nec attingit. Imò gloſſ. potius facit pro hac opinione, dum ait per hoc cap. eſſe correctum, quod ſtatutum erat in odium ordinatoris, quaſi à contrario ſenſu velit non eſſe correcta jura vetera quoad pœnam, quæ non odium ordinantis, ſed ordinati delictum reſpiciebant, & ita gloſſæ, quam Doctores ſequuntur, authoritas ponderata huic noſtræ opinioni favet, ut etiam videtur perpendiſſe Decius, qui inſinuat opinionem Anton. de Butr. *in illa gloſſ.* eſſe fundatam; & poſteà ibi confirmando hanc opinionem, dicit opinionem gloſſæ eſſe communem. Quæ ratio validiùs confirmatur ex eo, quod 69
Sacri Canones prę oculis habebant ne in opprobrium Cleri mendicaret per plateas infelix Clericus, Turrecrem. & alii *in d. c. Neminem num.* 1. & traditur *in cap. Diaconi ſunt 93. diſt. & in cap. Poſtulaſti ſuprà de reſcriptis*, id autem inconveniens duobus modis vitarunt; Primò ſtatuendo pœnam ſuſpenſionis in promotum ſine titulo; non enim erat in conſideratione, quod mendicaret ex quo non habebat ordinis executionem, ut perpendit Decius *in d. c. Non liceat in fin.* Secundò abrogata hac pœna, aliam ejus loco ſubjiciendo, ut ſcilicet menſa Epiſcopalis ad ejus alimenta teneretur, adeòut ſemper providè occurſum ſit à ſacris Canonibus huic periculo mendicandi cum totius Ordinis vituperio. Hoc autem abſurdum remaneret in Clerico ordinantè decipiente, ſi jura antiqua etiam quoad ipſum eſsent correcta, & à Concilio Tridentino non innovata; quia ipſe ſine titulo ordinatus nec eſset ſuſpenſus, nec à menſa Epiſcopali alimenta petere poſset, & ex conſequenti ordinatus ad ſacros, habens executionem oſtiatim cogeretur quærere eleemoſynam, quod tantoperè & S. Canones, & Trident. Concilium ſunt deteſtati. Die 27. Novembris 1610. S. Congregatio Concil. propoſito ſupraſcripto dubio, omnium ſententiis cenſuit hoc caſu pœnam ſuſpenſionis ante Concilium non fuiſſe correctam, & hodie à Trident. Conc. eſse innovatam, & proptereà hujuſmodi Clericum, qui adhibito dolo, confictoque titulo ordinatorem decepit, eſse ipſo jure ſuſpenſum, carereque ordinum executione.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III. Epiſcopo, & Cantori Tornaceñ.

CAPUT XVIII.

CUm jamdudum: & infrà. Verùm quoniam ab R. Sicluñ. Canonico, J. de Bithynia quædam objecta fuere: multitudo videlicet tam dignitatum, quàm etiam præbendarum, ambitionis & avaritiæ vitium: cui nondum finem imponens, contra diffinitionis noſtræ tenorem, & Lateraneñ. ſtatuta Concilii ad obtinendam Præpoſituram Sicluneñ. ſe ingerit & ingeſſit: & quòd die intruſionis ſuæ ante confirmationem præſumpſerit miniſtrare; ſicut & poſt confirmationem caſſatam. Mandamus, quatenus ſi inveneritis prædictum J. habere plures alias dignitates, atque præbendas; aut aliquid aliud præmiſſorum, quod ad caſſationem ejus ſufficiat, inveneritis eſſe verum; ei ſuper jam dicta Prępoſitura ſilentium imponatis, ab impetitione ipſius Sicluneñ. Eccleſiam abſolventes. Cùm multa per patientiam tolerentur, quæ ſi deducta fuerint in judicium, exigente juſtitia, non debeant tolerari.

SVMMARIVM.

1 *Opponenti plura contra electum ſufficit alterum probare, quod ad caſſationem ſufficiat.*

2 *Dignitates plures obtinens abſque diſpenſatione Apoſtolica ineligibilis eſt, & inhabilis ad beneficia obtinenda.*

3 *Intruſus eſt qui ingerit ſe adminiſtrationi ante confirmationem, vel præter authoritatem eius, ad quem ſpectat, etiamſi præceſſerit electio.*

4 *Adminiſtrationi ſe introducere ante obtentam confirmationem, & poſt confirmationem caſſatam paria ſunt.*

5 *Caſſatio deducit rem de eſſe ad non eſſe.*

6 *Confirmatus poteſt liberè adminiſtrare, etiamſi de viribus confirmationis in iudicio diſceptetur.*

7 *Dummodo à confirmatione appellatum non fuerit, aliàs ſecus.*

8 *Probare ſufficit unum ex pluribus copulativè in reſcripto narratis, vel in iudicium deductis, ſi quodlibet per ſe ſufficiat ad fundandam intentionem impetrantis, vel ad victoriam cauſæ.*

9 *Niſi quis ſe aſtrinxerit ad omnia probanda, quod in dubio non præſumitur.*

10 *Clauſula*, non eſſe tamen adſtringens ad omnia probanda, *quid operetur.*

11 *Diſpenſatio tacita non inducitur ex ſimplici tolerantia Papæ in his, quæ ſunt contra ius.*

12 *Tolerantia Papæ non operatur, ut pluralis iuſtè poſſideat, ſed ut ſubditi licitè ab ipſo Sacramenta percipiant.*

13 *Præbendarum, ſeu Beneficiorum ſimplicium pluralitas, an de iure communi ſit prohibita, necne, & num. ſeqq. uſque ad num. 31.*

Et quid ex Concilio Tridentino num. 31. & ſeqq. uſque ad num. 46.

14 *Canonicus, & Præbendatus abſque diſpenſatione quis poteſt eſſe in pluribus Eccleſiis etiam diverſorum Epiſcopatuum, ſecundùm opinionem Innocentii, & nu. ſeqq. & num. 32.*

15 *Intellectus huius cap. & num. 21. & 23.*

16 *Beneficiorum ſimplicium pluralitas ante Concilium Tridentinum erat permiſſa ex generali conſuetudine, & num. 30.*

18 *Præbendas plures intitulatas nemo poteſt habere, niſi habeat ab eo, qui omnia poteſt ſecundùm opinionem Hoſtienſis, & num. 32.*

19 *Canonici de iure communi ſunt adſtricti ad perſonalem reſidentiam.*

20 *Præbendæ ſingulæ requirunt ſingulos actus, & miniſtros.*

22 *Intellectus* c. De multa, *infrà eod.*

23 *Dictio*, una, *abſonum eſt, ut reſpectu unius determinabilis ſtet alternativè, & reſpectu alterius copulativè.*

24 *Præbendatus non Canonicus, vel Canonicus non præbendatus, an quis poſſit eſſe in pluribus Eccleſiis, & num. ſeqq. 34. & 42.*

Canonicus in una Eccleſia, & Præbendatus in alia tenetur ſervare ſtatuta Eccleſiæ, in qua eſt Canonicus, ibidem.

25 *Avaritia notatur magis in pluralitate præbendarum, quàm Canonicatuum.*

26 *Præbendarum effrænata multitudo prohibita eſt, & num. 33. & 35.*

27 *Beneficia plura perſonalem reſidentiam requirentia ſunt incompatibilia.*

28 *Beneficiorum pluralitas an ſit tantùm inhibita quoad peccatum in foro animæ, an verò etiam quoad pœnam in foro fori, & num. 37.*

29 *Beneficia conſtitui non debent, niſi ſufficientia ad congruam Clerici ſuſtentationem.*

30 *Conſuetudo generalis plura beneficia ſine cura obtinendi abſque diſpenſatione, an excuſet à peccato.*

31 *Tridentinum Concilium ſeſſ. 24. cap. 17. de beneficiorum pluralitate expenditur, & num. ſeqq. uſque ad nu. 38. & num. 57.*

33 *Beneficium unum tantùm ex Concilio Tridentino regulariter eſt ſingulis conferendum etiam S.R.E. Cardinalibus, & num. 60.*

34 *Canonicatus, & præbendæ in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, cùm hodie perſonalem reſidentiam requirant, ſunt incompatibiles.*

35 *Beneficium inſufficiens obtinenti poteſt Ordinarius conferre ſecundum, ſed non ultra duo, & num. 45. & 71.*

36 *Beneficium ſufficiens obtinenti, nec in titulum, nec in commendam licet obtinere ſecundum.*

37 *Beneficium primum ſufficiens vacat per aſſecutionem pacificam ſecundi, & per retentionem cum primo vacat utrumque, & num. 44.*

38 *Beneficia plura perſonalem reſidentiam requirentia ſunt hodie incompatibilia, ſive illam requirant ratione curæ animarum, ſive ratione ſervitii.*

39 *Beneficia incompatibilia propter reſidentiam ratione curæ, quæ ſint.*

Et quæ ratione ſervitii, num. 42.

40 *Vicarius amovibilis indicat curam animarum eſſe penes Rectorem.*

41 *Parochialis acceſſoriè unita non eſt incompatibilis cum alia Parochiali.*

43 *Beneficium ſufficiens obtinenti non poteſt Ordinarius conferre ſecundùm, etiam inſufficiens.*

44 *Beneficium inſufficiens obtinenti, an poſſit ab Ordinario conferri ſecundùm, quod per ſe ſit ſufficiens, & n. 55. & ſeqq.*

45 *Beneficia duo obtinenti non poteſt authoritate ordinaria conferri tertium, etiamſi omnia ſimul ſint inſufficientia, & num. 71.*

46 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium.*

47 *Quid ſi beneficia exiſtant in diverſis Eccleſiis, & num. 49.*

48 *Et quid ſi in eadem Eccleſia, & num. 5[illegible].*

49 *Et quid poſt Concilium Tridentinum, & nu. ſeqq.*

51 *Beneficium ſufficiens habenti ſi Ordinarius aliud conferat, an collatio ſit nulla, an verò adepta pacifica poſſeſ-*

ſeſſione ſecundi vacet primum ipſo iure, & nn. ſeqq. & num. 56.

52 Conferatur, *verbum qualiter ſit accipiendum, & n. 54. & 70.*

53 *Datarius qualiter admittere debeat ſupplicationes illas, quibus habens Parochialem, vel ſimplex ſufficiens petit ſibi aliam Parochialem, vel aliud ſimplex.*

58 *Beneficium obtinens, quod per ſe ſufficiat, præſumitur moveri ad impetrationem ſecundi, ex ambitione, & avaritia, ſed non è contra.*

59 *Canonicatum, & officium habenti in eadem Eccleſia, quæ ex fundatione compatibilia ſunt, ſi Epiſcopus Canonicatum alterius Eccleſiæ contulerit, an collatio ſecundi Canonicatus ſit irrita, necne, & nn. ſeqq. uſque in fin.*

61 *Beneficia duo incompatibilia obtinens ante Concilium Lateranen. habebat optionem alterutrum retinendi, ex eodem Concilio debebat privari ſecundo. Poſt Concilium vacabat primum, & poſt* Execrabilem, *primum illico erat dimittendum.*

62 *Intellectus* c.Ordinarius, §. in conferendis de offic.Ordinar. lib.6. *& nn.ſeqq. & num.67.*

63 *Collatio tertii beneficii incompatibilis de iure communi eſt nulla, & num.64.*

Et quid in tertio beneficio, quod etſi eſſet compatibile de iure, effectum eſt tamen incompatibile ex Concilio Tridentino, vel ratione numeri, vel ratione ſervitii, ibid. & nn.ſeqq. & num.67. & ſeqq.

64 *Beneficia duo incompatibilia obtinens etiam ex diſpenſatione inhabilis eſt ad aliud ſimile aſſequendum, & num. 66.*

65 *Beneficia duo compatibilia ex lege fundationis, non cenſentur compatibilia reſpectu tertii.*

66 *Diſpenſatio ad duo incompatibilia nihil operatur reſpectu collationis tertii beneficii.*

68 *Collatio tertii beneficii incompatibilis vigore ſtatuti non inducit vacationem aliorum incompatibilium.*

1 C*Vm iamdudum*. Opponenti plura contra electum ſufficit alterum probare, quod ad caſſationem ſufficiat: Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. vel ſpecialius ſecundùm Abb. Caſſatur electio illius, qui poſſidet plures dignitates, atque præbendas, & idem ſi detinetur aliquo vitio hic ſcripto. Dividitur ſecundùm Hoſt. in tres partes. Primò ponit ſex, quæ opponebantur contra electum. Secundò diffinitionem queſtionis conditionalem. Tertiò antipophoram. Secunda ibi, *mandamus*. Tertia ibi, *Cum multa*.

2 Nota primò ibi, *Multitudo*. Obtinentem plures dignitates, vel perſonatus eſſe ineligibilem, & inhabilem ad beneficia obtinenda, ut hic, *& in cap. Ordinarii, de offic. Ordinar.lib.6. & in c.Dudum, il ſecondo ſuprà de electione*, & in Extravag. *Execrabilis, §. Qui vero deinceps, de præben.* & hic notant Imol. *num.7.* & Abb. *num.* 2. Quod intellige niſi habeat diſpenſationem Apoſtolicam, *d.cap.Dudum, verſ.Inſuper, & cap.De multa, §. Circa infrà eod.* ſecundùm Bernar. *hic in princip.* Hoſt. *in princip.in ver.Præbendarum*, Jo. Andr. *num.*2. Butr. *num.*9. & Imol. *num.*12.

3 Secundò nota ibi, *Die intruſionis ſuæ*. Intruſum eſſe qui ingerit ſe adminiſtrationi ante confirmationem; & ſic ſine titulo, vel præter authoritatem ejus, ad quem ſpectat, etiamſi præceſſerit electio, quod notabis ſecundùm Abb. *num.*4. poſt Butr. *eod.num.* & Imol. *num.*6. Quippè nemo debet ſibi honorem aſſumere, &c. *& cap. Qualiter ſuprà de elect.* & ex hoc quilibet reddit ſe ſuſpectum, *l. Quæ omnia, ff.de Procur. & l.Si quemquam, Cod.de Epiſcop. & Cleric.* ſecundùm Hoſt. *hic num.* 2. Qui propriè dicantur intruſi, & quot ſint illorum ſpecies dixi *in cap. Niſi cum pridem à num. 26. ſuprà de renunc.*

4 Tertiò nota ibi, *ſicut & poſt*, paria eſſe adminiſtratione ſe intrudere ante obtentam confirmationem, & poſt
5 confirmationem caſſatam. Et meritò, quia caſſatio hujuſmodi deducit rem de eſſe ad non eſſe; & perindè eſt, ac ſi confirmatio non præceſſiſſet, *l.Si pro parte, §. Verſum, ff. de in rem verſ. cap. Cum acceſſiſſent ſuprà de conſt.* Unde ex utroque vitio pariter quis redditur ineligibilis, ut hic patet, & notant Hoſt. *n.* 2. Butr. *n.* 5. & Imol. *n.* 8.

6 Quartò nota ibi, *poſt confirmationem caſſatam*, argumentum optimum, quod poſt confirmationem, de cujus viribus in judicio diſceptatur, poteſt quis liberè adminiſtrare. Quod efficaciter hic probatur per argumentum à contrario ſenſu. Nam cùm textus dicat non licere ſe adminiſtrationi ingerere poſt confirmationem caſſatam: ergo à contrario prius quam caſſata fuerit, & ſic etiam ſi de illa diſceptetur in judicio, benè licebit ſe ingerere. Hoc tamen intelligunt, & declarant Doctores ut locum habeat, quando à confirmatione non extitit appellatum; quia tunc ſi adminiſtrat, & eſt in poſſeſſione, removeri non poteſt niſi per viam denunciationis, vel accuſationis. Facit quod habetur *in cap. Conſtitutus ſuprà de appellat. & in c. Accedens infrà de accuſat.* Secus ſi à confirmatione appellatum fuerit; quia tunc appellatione pendente adminiſtrare non debet, cùm per eam confirmatio ſit extincta. Ita declarat gloſſ. *in cap. Avaritiæ, in ver.Confirmatur, de elect.lib.6.* dicens ita fuiſſe olim diſputatum, & terminatum Bononiæ, per *l. Reus, §. Eum contra quem, ff. de muner. & honor.* & ſequuntur hic Petr. de Anchar. *in* 2. *not.* Imol. *nu.* 8. & Joan. de Anan. *num.* 3.

Quintò nota ibi, *Plures alias Dignitates, atque Præben-* 7
das, ſolam pluralitatem Præbendarum non eſſe de jure prohibitam, cùm textus requirat utrumque copulativè, ſed an hoc ſit verum, latiùs examinabitur infra *in* 1. *quæſtione*.

Sextò nota ibi, *Aut aliquid aliud præmiſſorum*, ex plu- 8
ribus in reſcripto copulativè narratis, aut in judicium deductis, ſufficere unum probare, ſi quodlibet per ſe ſufficiat ad fundandam intentionem impetrantis, vel ad victoriam cauſæ, ut hic eſt caſus, ſecundùm omnes in ſummario textus, & notant Hoſtien. *num.*7. Joan.Andr. *num.*4. Butr. *nu.*6. Cardin. *nu.*4. Anchar. *num.*3. Imol. *num.* 9. & Joan. de Anan. *num.*4. Et eſt theorica gloſſ. 1. *in c.* 2. & ibi DD. *ſuprà de reſcript.* & vide quæ leguntur, & notantur *in cap.Olim eodem tit. & in cap. Exhibita, de iudic.* Hoc tamen intelligas, niſi 9
quis ſe aſtrinxerit ad omnia probanda, per ea, quæ habentur *in c.Licet ſuprà de probat.* ſecundùm Anchar. Imol. & Joan. de Anan. quod in dubio non præſumitur, ut notatur *in d.c. Licet*, & per Bart. *in l. Divus nu.* 5. *ff.de re iudic.* & Anchar. *d. num.*3. Cautela eſt, ut in poſitionibus, vel in articulis ap- 10
ponatur clauſula, non ſe tamen aſtringere volens ad omnia probanda; prout faciunt practici Advocati, ut in forma Capitulorum Actoris, quam ponit Joan.Petr.de Ferrar.Papien. *in ſua Pract.fol.* 138. & notat Bart. *ubi ſuprà num.*6. de qua clauſula vide per Alex. *conſ.6.Circa proceſſum n.7. vol.3.* Marſil. *in rubr. C.de probat. num.*498. Dec. *in cap.2.col.penult. verſ. Quintò ſuprà de reſcript.* & Maran. *in Specul. in ſecundo membro Iudicii num.*11.

Ultimò nota ex fine litteræ, ex ſimplici tolerantia Papæ 11
non inducit tacitam diſpenſationem in his, quæ ſunt contra jus, arg. *cap.Super eo infrà de cognat. ſpirit. & c. Mulieri ſuprà de iureiur.* Quia multa per patientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuerint in judicium, exigente Juſtitia tolerari non debent, ut hic in text. qui quotidiè ad hoc conſuevit allegari, & firmant gloſſ. *ult.* Butr. *num.* 7. Imol. *num.*11. &
Abb. *nu.*5. Sed in contrarium ſecundùm Hoſt. *num.*8. videtur 12
text. *in l.1.§.Scientiam, ff.de tribut.act.* ubi cavetur, ut ſi dominus ſciat, & toleret ſervum contrahere in merce peculiari, & non proteſtatur in contrarium, cùm poſſit, conſentire videatur. Facit text. *in l. Sed ſi pupillus, §. de quo palàm, ff. de inſtitut. act.* Idem ergo dicendum in Papa, ut ſi ſciat, & toleret, videatur conſentire, & tacitè diſpenſare, ex quo poteſt reſiſtere, ne dicamus eum præbere aſſenſum peccatis, *cap.Quapropter 2. quæſt. 7.* & quod notatum *in cap. Is qui tacet, de regul.iur. lib.6.* ſolvit Hoſt. ſub diſtinctione, videlicet quod in præteritum, & quoad ea, quæ concernunt animas ſubditorum, ex tolerantia Papæ inducatur tacita diſpenſatio, ſeu permiſſio, ne animæ illaqueentur. Secus verò quoad promotum indignè, ſeu illegitimè; quia reſpectu illius diſpenſatio, ſeu permiſſio non inducitur. Ratio differentiæ eſt, quia in ſubditis non deficit fides, licèt deficiat Sacramentum. Facit *cap. Veniens infrà de Presbyt. non baptizat.* de quo per gloſſ. *in cap. Dudum, il ſecondo ſuprà de election.* quaſi velit Hoſtien. ut quoad ipſum pluralem patientia Papæ non operetur, ut per hoc iuſtè teneat: ad hoc enim non ſufficit ſola patientia, ſed exigitur diſpenſatio expreſſa, & in hoc caſu loquitur hic textus. Sed quantum ad ſubditos, ut ipſi juſtè ab eodem plurali Sacramenta recipiant ex tolerantia Papæ, benè inducitur tacita diſpenſatio,

ſeu permiſſio, quia putant eum juſtè tenere, & ſic in eis non
deficit fides. Quam diſtinctionem ſequuntur hìc Jo. Andr.
& Butr. ambo *in fin.* Imol. *num.* 12. & Abb. *num.* 10. Reſpectu
ſubditorum an geſta à Prælato putativo ſuſtineantur pro-
pter communem reputationem; itaut ſubditi ab ipſo licitè
Sacramenta percipiant, eſt materia, *l. Barbarius, ff. de offic.
Prætor.* de qua vide per Canoniſtas *in c. Nihil ſupra, de elect.*
& quod plenè ſcripſi *in cap. Quod Prædeceſſore à n. 129. infrà
de ſchiſmat.* Deſcendo ad quæſtiones.

13 Et primò QUÆRO, An Pluralitas Præbendarum,
ſeu beneficiorum ſimplicium de jure communi ſit prohibi-
ta, necne?

Hæc quæſtio ardua eſt, & difficilis ob diverſitatem Ju-
rium, & opinionum inter primarios Canoniſtas. Ergo pro
faciliori ſolutione primò referam ſingulorum opiniones,
earumque fundamenta; Deindè ſubjiciam quid hodie
tenendum ſit, conjungendo jus commune cum jure no-
viſſimo Concilii Tridentini. Ex opinionibus duæ, vide-
licet prima, & ſecunda, ſunt principales, & invicem oppo-
ſitæ: reliquæ ſeptem ſunt mediæ, & diſtinguentes. Deci-
ma & ultima, principales opiniones conciliat.

14 Prima igitur, & principalis opinio fuit Innoc. *hic num.* 2.
verſ. Tu autem dic, quod ſcilicet abſque diſpenſatione quis
poſſit eſſe Canonicus, & Præbendatus in pluribus Eccleſiis,
15 etiam diverſorum Epiſcopatuum. Pro qua allegatur primò
hæc Decretalis in illis verbis, *plures alias dignitates, atque
præbendas*, quæ probant ex ſola pluralitate præbendarum
quem non reddi ineligibilem, cùm textus non loquatur al-
ternativè per dictionem, *vel*, ſed requirat pluralitatem
Dignitatum, & Præbendarum copulativè, per illam dictio-
nem, *atque*. Et ita eſt hìc argumentum expreſſum, quod
ſola pluralitas Præbendarum, & Canonicatuum non im-
probatur à jure. Deindè allegatur *cap. De multa infrà eod.*
ubi Papa in Concilio Generali fecit ſpecialem prohibitio-
nem in Curatis, Dignitatibus, & Perſonatibus: ergo de
aliis videtur pluralitatem tacitè conceſſiſſe, *cap. Nonnè, de
præſumpt. l. Cum Prætor, ff. de iudic.* Nam ſi idem de præben-
dis intellexiſſet, ſicut Dignitates, & Curata excepit, pariter
& præbendas excepiſſet, *cap. Ad audientiam, de decim. cum
16 ſuis concord.* Tertiò, pro hac opinione allegantur plura jura,
quæ videntur pluralitatem permittere, nempè *cap. Dilectus,
ſupra de reſcript.* ubi ille Joannes Saracenus in tribus Epi-
ſcopatibus retinebat beneficia, *cap. Ex inſinuatione ſuprà de
Procurat. cap. Eccleſia, il 2. de elect. & c. Officii, infrà de ſent.
excommun.* ubi in eadem perſona jus habent diverſi Prælati,
quod non poteſt facilè contingere niſi ratione diverſorum
beneficiorum, ad idem *cap. Relatum, il 2. infrà de teſtam. &
c. fin. de religioſ. domib.* ubi hujuſmodi pluralitas ſpecialiter
17 prohibetur Religioſis. Ergo ſecularibus videtur permiſſa *d.
l. Cum Prætor*. Quartò, allegat Innoc. *in c. Cum Eccleſiaſtica
ſupra de except.* ubi hoc videtur expreſſum. Demùm huic
opinioni ſuffragatur generalis conſuetudo plura ſimplicia
obtinendi, quàm Papa ſcit, & tolerat. Nam conſuetudo ta-
lis cum patientia Superioris facit jus, ut *l. De quibus, ff. de le-
gib.* Multi enim damnarentur ſi contrarium diceremus, &
ſanguinem elicit qui nimium emungit, *cap. Denique, §. De
ipſa, 4. diſtin.* de qua conſuetudine atteſtantur hìc poſt In-
noc. *num.* 1. Hoſtien. & Joan. Andr. ambo *num.* 3. Card. *n.* 11.
Anchar. *num.* 6. & plerique alii, Hoſtien. *in c. Litteras num.* 4.
verſ. Item generaliter infrà de conceſſ. præben. Henric. Boich.
in cap. De multa n. 5. *in fin. infrà eod.* & S. Thom. *quodlib.* 9.
art. 15. *verſ. Sed contra eſt, & in corp.* Non obſtant jura,
quæ prohibent pluralitatem Præbendarum, nempè *c. San-
ctorum 70. diſt. cap. Epiſcopi 80. diſt. & c. Presbyteros* 16. *qu.* 1.
cum multis ſimilib. Quoniam ex non multorum ſententia
loquuntur ſecundùm antiqua tempora. Vel ſecundùm
Innocen. intelligi debent de pluralitate, quæ ſonat in
vitium, & ex qua notatur ambitio, & avaritia illorum,
qui non propter honorem Dei, nec propter utilitatem Ec-
cleſiarum plura beneficia obtinent, ſed propter fructus
dumtaxat, quos cùm tali intentione neque de jure com-
muni, neque ex diſpenſatione poſſunt licitè retinere.
Non obſtat, quod pluralis in diverſis Epiſcopatibus non
poterit duobus Prælatis parere diverſa præcipientibus.
Quoniam ut reſpondet Innocent. obediet primò; quia
ſecundus videtur eum ſub illa conditione elegiſſe, ut pri-
mò ſemper obtemperet, argum. *l. In operis, ff. locat.* niſi
fortè ſecunda Eccleſia multùm egeret ejus ſervitio, & pri-
ma modicum, aut nihil, aut eſſet periculum in mora;
quia tunc ſecundò parebit. Et huic opinioni adhæret hìc
Abb. Antiq. cum ſuo Magiſtro Petro de Sampſone, eam-
que dicit veriorem eſſe Cardin. *num.* 11.

Secunda principalis opinio primæ oppoſita, fuit Hoſt. 18
hic num. 6. qui poſt Vincen. & Goffred. reprobans primam
opinionem Innocentii, dicit illius rationes eſſe ſatis debi-
les, & facilè poſſe omnibus reſponderi, nullaque adhibi-
ta diſtinctione firmat non poſſe quem habere duas præben-
das intitulatas, niſi hoc habeat ab illo, qui omnia po-
teſt, *cap. Propoſuit, de conceſſ. Præbend.* & ita ipſe notat *in
cap. Super inordinata, num.* 1. *in verſ. Eccleſiis, & n. ſeqq.
infra eod.* Quòd fuſius proſequitur *in cap. Litteras num.* 5.
infra de conceſſ. præben. Movetur Hoſtien. per *d. cap. San-
ctorum*, 70. *diſtinct.* ubi etiam ex diſpenſatione Epiſcopi
non poteſt quis eſſe Canonicus Præbendarius in diverſis
Eccleſiis. Item per *d. cap. Super inordinata*; ubi dicit eſſe
caſum expreſsè, quod nullus poteſt habere plures præben-
das, quod etiam innuitur *in cap. 2. de Inſtit. & in cap. de
multa, §. Etſi ultra, infra eod.* Ad idem *cap. Epiſcopi*, 80.
diſt. cap. Presbyteros, 16. *quæſt.* 1. *cap. Cum non ignores ſupra
eod. & d. cap. Litteras*. Rurſus movetur, quia Canonici vi- 19
dentur adſtricti ad perſonalem reſidentiam, ut *cap. Conque-
rente, & cap. penult. ſupra de Cler. non reſid. & cap. Extir-
pandæ, §. Qui vero, infrà eod.* ubi reſidentia in Præbenda 20
prævalet reſidentiæ in Parochiali: item ſingulæ præbendæ
videntur requirere ſingulos actus, & miniſtros, *c. Singula*,
89. *diſt. & c. Ad hæc, ſupra eodem*. Unde quemadmodum
in caſtro requirente duodecim cuſtodes, non poſſet unus
occupare locum duorum, ita nec in Præbendis, ut in
Auth. *Ut Cler. qui rec. collat.* 5. Nec obſtant jura in contra-
rium adducta pro prima opinione, *n.* 16. quæ videntur per-
mittere pluralitatem. Quoniam ſecundùm Hoſt. narrativè
loquuntur, & notant facti contingentiam, non juris diſpo-
ſitionem. Vel intelliguntur quando diſpenſatio interceſſit.
Et ad hunc textum reſpondet exponendo dictionem *atque*, 21
pro *vel*, argumento eorum, quæ habentur *in cap. Cùm te-
neamur, & cap. Cum non ignores, ſupra eodem*, juncta, *l. Sæpè,
ff. de ver. ſignif.*

Hæc opinio Hoſt. mihi videtur de jure verior, quod ſic
probo. Ex diſpoſitione antiquorum Canonum pluralitas
præbendarum abſque dubio erat inhibita, ut ſunt jura clara
in *d. cap. Sanctorum*, 70. *diſt.* cum aliis ſupra citatis *n.* 18. Re-
gulæ igitur, & antiquo juri ſtandum eſt, niſi in quantum
reperitur receſſum, ut notat gloſſa in *cap. Conſtitutionem*,
in ver. Prorogamus, ad finem de regul. lib. 6. & Jo. Andr. *in c.
Quæ à iure, de reg. iur. eod. lib.* Qui verò affirmant antiqua 22
jura eſſe correcta, fundantur tantummodo *in d. c. De multa,
infra eod.* & in hac Decretali. Quæ tamen jura ſi ſedulò
expendantur, nullatenus corrigunt jus antiquum: nam
Conſtitutio *De multa*, ſolùm diſponit, ut recipiens ſecũdùm
beneficium Curatum ipſo jure ſit privatus primo, & ſi utrũ-
que contenderit retinere, etiam ſecundo ſpolietur. Et idem
ſtatuit de Dignitatibus, & Perſonatibus; & ita ibi eſt caſus
ſecundùm omnes. Hanc autem pœnam fateor non eſſe ex-
tendendam ad præbendas, & beneficia ſimplicia, ſed habere
locum dumtaxat in Curatis, & Dignitatibus, in quibus illa
Conſtitutio inducit jus novum, ut probat Cardin. *conſ.* 3. in-
cipien. *Circa elucidationem, n.* 2. & ita illa diſpoſitio ſpecialis
eſt quoad pœnam ibi ſtatutam. Ergo in reliquis; & ſic
quoad incompatibilitatem præbendarum, & beneficiorum
ſimplicium jura antiqua manent in ſuo robore, ut per Car-
din. *loco citato*. Nam quod non mutatur, cur ſtare pro-
hibetur? *l. Sancimus, C. de teſtam.* Facit *cap. Cum expe-
diat, de elect. l.* 6. Hæc autem Decretalis in illis verbis 23
plures alias Dignitates, atque Præbendas, omninò intel-
ligi debet disjunctivè, ut ſi copula *atque*, reſolvatur in
disjunctivam *vel*. Quod efficaciter ſic probo. Sola plura-
litas Dignitatum ſine Præbendis facit quem ineligibilem,
ut hic, & *in cap. Dudum, il 2. §. penult. ſupra de elect.* & hic
notant Hoſt. *in princ. in ver. Multitudo Dignitatum*, Joan.
Andr. *num.* 2. & reliqui omnes. Ergo ſimiliter facit quem
ineligibilem ſola pluralitas præbendarum ſine dignitatibus;
& ſic reſpectu utriuſque termini textus intelligitur disjun-
ctivè: abſonum enim eſſet, ut eadem dictio *atque*, reſpectu
unius determinabilis, ſcilicet Dignitatum, ſtaret copula-
tivè, & reſpectu alterius, ſcilicet præbendarum ſtaret alter-
nativè, *l. Iam hoc iure, §. Sed ſi*, & ibi Bart. *n.* 1. *ff. de vulg. &
pupill.* cum concordant.

Tertia fuit opinio, quòd in pluribus Eccleſiis poſſit 24

quis eſſe Præbendatus, ſed non Canonicus, per *d. cap. Sanctorum 70. diſt.* ubi videtur littera prohibere ne quis intituletur in pluribus Eccleſiis; & ſic non videtur prohibere, ne quis habeat plures prębendas. Unde talis erit Canonicus in prima Eccleſia, & habebit præbendam in titulum. In ſecunda habebit prębendam in ſtipendium, ſed non habebit ibi Canonicatum, & ſecundum hoc ſervabit ſtatuta primæ Eccleſiæ, & electioni illic celebrandę interterit, & à Diœceſano illius Eccleſiæ ordinabitur, & judicabitur; quaſi cenſeatur ſortiri domicilium ubi primò eſt Canonicus, non ubi ſecundò habet præbendam. Poterit tamen in ratione ipſius præbendę in loco ubi eſt ſita, conveniri, per ea quę habentur *in c. fin. de foro compet.* Et circa hanc tertiam opinionem vide quod tangit Henric. Boich. *in d. cap. De multa n. 4. in fin. verſ. Et tunc aut unum eſt intitulatum.*

25 Quarta fuit opinio præcedenti oppoſita, quod quis poſſit eſſe Canonicus in pluribus Eccleſiis, ſed non Præbendatus, quam poſuit Innoc. *in cap. fin. ſuprà de Cleric. non reſid.* reddens rationem diverſitatis; quia in pluralitate præbendarum notatur avaritia, & ambitio, quæ ſunt cauſæ cur pluralitas ſit prohibita, ut hic probatur: Sed in pluralitate Canonicatuum verſatur utilitas Eccleſiæ, cui expedit plures habere Conſiliarios, arg. *cap. Prudentiam, de offic. deleg.*

Quinta fuit opinio, quod ſi in plures præbendas non poteſt notari ambitio, vel avaritia, ut quia ad illas non promovetur propter utilitatem propriam, aut favorem perſonæ, ſed propter utilitatem Eccleſiæ, & honorem Dei, ut quia eſt induſtrioſus, & meliùs novit gubernare quatuor beneficia, quàm alter unum: tunc talis pluralitas cenſeatur permiſſa, ſecus ſi fiat propter favorem perſonæ, & ſic notari poſſit avaritia, vel ambitio: quia tunc pluralitas eſt inhibita: & hanc opinionem tetigit Innoc. *hic circa finem magnæ gloſſæ ſub num. 3. verſ. Quod enim.*

26 Sexta opinio fuit, quod effrænata Præbendarum multitudo dumtaxat ſit prohibita, veluti ſi quis obtinere velit octo, vel decem præbendas, & in hoc caſu intelligunt *d. c. Sanctorum 70. diſt.* Secus ſi non eſſet effrænata, ut quia non vult habere niſi duas, ut exemplificant Butr. *num. 10. verſ. Sexta fuit opinio*, & Imol. *num. 14. verſ. Quinta fuit opinio*, vel tres, ſecundùm Abb. *num. 6. verſ. Secunda opinio*, tunc enim hujuſmodi pluralitas non prohibetur, ut hic, & pro hac diſtinctione facit quod habetur *in c. Quia in tantùm ſup. eod.* & hanc opinionem ſequitur Butr. *d. n. 10. verſ. Videte.*

27 Septima fuit opinio, quod in Præbendis perſonalem reſidentiam requirentibus pluralitas ſit inhibita. Sunt enim incompatibiles propter onus reſidentiæ, *cap. penult. ſuprà de Cleric. non reſid.* & hoc eſt ſecundùm mentem juris: nam quodlibet beneficium creatur propter officium, ut *c. fin. de reſcript. lib. 6.* & in hoc primo membro conveniunt hic Innocen. *num. 4.* Butr. *num. 10. circa fin. verſ. Modica item*, Cardin. *num. 11.* Abb. *num. 7. verſ. Circa primum*, & reliqui omnes Hoſt. *in locis ſupracitatis in 2. opinione*, Lap. *allegat. 36. 99. & 117.* Rota *deciſ. 497. num. 7. par. 1. recent.* Secus ſi reſidentiam non requirant: quia tunc videtur ceſſare ratio, *c. Quia nonnulli, & cap. Relatum ſuprà de Cleric. non reſiden.* & hanc amplectitur Innoc. *d. n. 4.*

Octava opinio fuit, quod aut una præbenda, ſeu beneficium ſimplex ſufficiens eſt ad congruam Clerici ſuſtentationem, & non licet obtinere plura beneficia propter utilitatem propriam, imò eſt peccatum mortale, cùm ſit ibi vitium ambitionis, & avaritiæ, ut occupentur ſtipendia aliorum pauperum, ut notat gloſſ. *in cap. Dudum, il 2. in verb. Intitulatam, de elect.* quæ concludit; ſi primum beneficium ſit ſufficiens, non poſſe obtineri ſecundùm, niſi diſpenſativè, & ita etiam poteſt intelligi *d. c. Sanctorum 70. diſt.* ubi cavetur ne quis poſſit eſſe Præbendarius, & Canonicus in diverſis Eccleſiis. Aut unum ſimplex beneficium per ſe non ſufficit, & licet tenere plura uſque ad congruam ſuſtentationem, & ſic poſſunt intelligi *c. Gratia, de reſcript. lib. 6.* & Clem. *Gratia eod. tit. & cap. Cum teneamur à contrario ſuprà eodem.* Et hanc opinionem tenet gloſſ. *preallegat.* Imol. *hic num. 14. verſ. Unde videtur dicendum*, & Abb. *num. 8.*

Nona opinio diſtinguit, an quis habeat plures præbendas in titulum; an verò unam in titulum, aliam in commendam, ut primo caſu inhibita ſit pluralitas: in ſecundo autem non, per text. *in cap. Qui plures 21. q. 1. & in cap. Dudum, il 2. §. Inſuper*, & ibi gloſſ. *in ver. Intitulatam, verſ. Item ſi habet ſuprà de elect.* & facit quod habetur *in c. Nemo, de elect. lib. 6.* ut hic per Butr. *num. 10. verſ. Si verò non requirunt*, & Imol. *num. 14. in eod. verſ.*

Decima, & ultima opinio fuit Cardin. *hic num. 11.* qui dixit dupliciter quæri poſſe, an multitudo beneficiorum ſimplicium ſit permiſſa. Primo modo ut quæramus, an plura talia ſint incompatibilia in foro externo, adeòut per aſſecutionem pacificam ſecundi vacet primum ipſo jure, vel ſaltem liceat Ordinario obtinentem privare primo, vel ſecundo. Alio modo quæri poteſt, an ejuſmodi pluralitas ſit prohibita in foro animæ, itaut ſit peccatum plura obtinere. Primo modo dicit veram eſſe opinionem Innocentii tam de jure, quàm de conſuetudine: nam beneficia incompatibilia modo prædicto dicuntur tantùm in ſequentibus caſibus, videlicet, ſi ſunt duo Curata, vel Dignitates, vel Perſonatus, vel aliquod iſtorum cum altero, ut *c. 1. de conſuetud. lib. 6.* vel plura ſimplicia reſidentiam requirentia, ut *cap. fin.* cum ibi not. *ſuprà de Cler. non reſid.* vel plures Canonicatus in ead. Eccleſia, *c. Litteras infrà de conceſſ. præben.* prout hæc notantur in Clem. *Gratia*, in gloſſ. *in ver. Beneficium, de reſcript.* Quoad ſecundum modum quærendi, cùm inſpecto ſtatu beneficiorum originario beneficia conſtitui non debeant, niſi ſufficientia ad congruam Clerici ſuſtentationem, *cap. Ut quiſque ſuprà de vita, & honeſt. Cler.* Hinc fit, ut abſque peccato non liceat habere plura talia ſine diſpenſatione; & ſic loquitur text. *in c. Cum non ignores ſup. eod. cum ſimilib.* & ſecundùm hoc procedit opinio Hoſt. Subdit tamen Cardin. hoc ultimo caſu evitari peccatum, ſi quis obtineat plura talia propter generalem conſuetudinem, quæ poteſt de illicito facere licitum, & è converſo, *cap. Cum olim, de Cleric. conjugat.* Sed attento ſtatu hodierno beneficiorum, cùm reperiantur ſæpè beneficia ſimplicia inſufficientia, ſecundùm eum non eſt peccatum, propter hujuſmodi generalem conſuetudinem, ita tamen ut abſit avaritia: tandem remittit ad ea, quæ latiùs dixit in præalleg. Clemen. *Gratia*, in hoc ſecundo diſtinctionis membro, tu recurre ad S. Thomam *quodlib. 9. art. 15.* ubi egregiè explicat, an habere plures præbendas ſine cura animarum abſque diſpenſatione ſit peccatum mortale, & an excuſet conſuetudo. Et vide eundem *quodlib. 8. art. 13.* & quod in propoſito ſcripſi *in d. c. Dudum, il 2. ſuprà de elect.* 28 29 30

Quid tenendum? Hodie tam ingens controverſia ex omni parte ſublata eſt ex Decretis Concil. Triden. & præſertim ex *cap. 17. ſeſſ. 24.* cujus hæc ſunt verba, *Cum Eccleſiaſticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat Clericorum, ſanctè ſacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Eccleſiis conſcribi. Verùm quoniam multi improbæ cupiditatis affectu ſeipſos, non Deum decipientes, ea quæ benè conſtituta ſunt, variis artibus eludere, & plura ſimul beneficia obtinere non erubeſcunt, S. Synodus debitam regendis Eccleſiis diſciplinam reſtituere cupiens, præſenti Decreto, quod in quibuſcunque perſonis quocumque titulo, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, mandat obſervari, ſtatuit ut in poſterum unum tantùm beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur. Quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri.* Hæc ibi. Ponderanda ſunt ſingula verba, quę videntur ſtudiosè appoſita propter diffidentes antiquorum opiniones. Et quidem in illis verbis, *Sanctè Sacris Canonibus cautum fuit*: necnon in verbis, *reſtituere cupiens*, Concilium indicavit ſe velle innovare, & in uſum reſtituere antiquos Canones ſuper pluralitate beneficiorum, qui habentur *in c. 1. & 2. 21. q. 1. in c. Unio, §. Sed & hoc, 10. qu. 3. in cap. Sanctorum 70. diſt.* cum aliis ſupracitatis *num. 18.* Sed quia Canones illi videbantur abrogati, vel per jura poſteriora, vel per contrariam conſuetudinem, quæ ubique vigebat, ut dictum eſt ſuprà *nu. 17. & num. 30.* Præterea S. Synodus utitur verbis illis, *ſtatuit ut impoſterum*, quæ jus novum inducunt, ut notat gloſſ. in Clem. *Eos, in ver. Deinceps, de Regular.* Et eſt commune dictum, ut inquit Cardin. *conſ. 3. num. 2.* & ſic tollitur fundamentum, quod Innoc. & alii conſtituebant ſuper generali conſuetudine. Deindè in illis verbis, *Unum tantùm beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur*, necnon in illis verbis, *aliud ſimplex*, Concilium ſuſtulit primam opinionem Innocentii, & approbavit ſecùdam Hoſt. qui ſenſit indiſtinctè non licere cuiquam abſque diſpenſatione Papæ obtinere plures præbendas, vel beneficia ſimplicia. Nam de his etiam ſimplicibus Concilium loquitur, ut probat illa dictio, 31 32

aliud,

aliud, quæ eſt repetitiva ſimilium, Clem. 2. *de celebrat. Miſ-*
ſar. gloſſ. *in l. Si fugitivi, in ver. Alia pœna*, & ibi Bald. Ang.
33 & Paul. de Caſtr. & Salyc. *C. de ſerv. fugit.* Præterea in iiſdē
verbis ſublata fuit ſexta opinio illorum, qui dicebant ſolùm
effrenatam beneficiorum multitudinem eſſe prohibitam:
nam Concilium conſtituit regulam, ut unum tantùm bene-
ficium ſingulis conferatur, & permittit ſecundum in eo tan-
tùm caſu, in quo primum eſt inſufficiens, atque ita ex Con-
cilio beneficia ſunt incompatibilia, etiamſi ſint duo tantùm,
& non plura. Rurſus dum Concilium dixit, *hoc decretum lo-*
cum habeat in quibuſcunque perſonis, etiamſi Cardinalatus ho-
nore fulgeant, non admiſit quintam opinionem eorum, qui
pluralitatem admittebant, ſi perſona eſſet induſtrioſa, &
quæ præ aliis ſciret Eccleſiam regere, licèt hęc poſſit eſſe ju-
ſta cauſa obtinendi Apoſtolicam diſpenſationem, ſecun-
dùm ea quæ habentur, & notantur *in cap. De multa, §. Cir-*
34 *ca ſublimes, infrà eodem*. Ad hæc in verbis ſequentibus,
dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, cor-
rexit tertiam, & quartam opinionem eorum, qui dicebant
poſſe aliquem in pluribus Eccleſiis eſſe præbendatum, &
non Canonicum, vel è converſo Canonicum, & non Præ-
bendatum: hodie enim tam Canonicatus, quàm præben-
dæ, ſeu portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccle-
ſiis perſonalem reſidentiam requirunt ex alio ejuſdem
Concilii Decreto, nempè ex *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. & conſequen-
ter ſunt incompatibiles ex *dict. cap.* 17. ut decidit Rota *dec.*
497. num. 1. par. 1. recen. Unde etiam patet Concilium hoc
loco approbaſſe primum membrum ſeptimæ opinionis
quoad prohibitam pluralitatem beneficiorum, perſonalem
35 reſidentiam requirentium. Amplius in illis verbis, *ſi ad*
vitam honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus
aliud ſimplex ſufficiens eidem conferre. Similiter approba-
vit primum membrum octavæ opinionis, & permiſit plu-
ralitatem beneficiorum, ſimplicium perſonalem reſiden-
tiam non requirentium in eo caſu, in quo primum eſt inſuf-
ficiens, non tamen permiſit poſſe conferri ultra duo, quia
dixit, *aliud, &c.* & ſic ſecundum, & non plura. Unde
etiam improbavit illorum ſententiam, qui exemplificabant
multitudinem non effrænatam in tribus beneficiis, ut di-
36 ctum eſt in ſexta opinione. Demùm jungendo hoc decre-
tum *cap. 17. ſeſſ.* 24. cum decreto *cap.* 4. *ſeſſ.* 7. Conci-
lium ſuſtulit duas ultimas opiniones. Primò enim dum
in cap. 17. ſtatuit ut ſecundùm beneficium ſimplex ſit in-
compatibile, ſi primum ſit ſufficiens, *& in dict. cap.* 4. im-
poſuit pœnam obtinentibus plura incompatibilia, ſive
in titulum, ſive in Commendam: utique correxit, *c. Du-*
dum, il 2. de elect. & improbavit nonam opinionem eorum,
qui dixerunt unam præbendam poſſe obtineri in titulum,
& aliam in Commendam: nam ex *d. c.* 4. nec in titulum,
nec in Commendam licet obtinere plura incompatibilia,
qualia ſunt ex *cap.* 17. duo beneficia ſimplicia, quando pri-
37 mum eſt ſufficiens. Deindè dum *in dict. cap.* 4. ampliavit
diſpoſitionem Decretalis, *De multa*, ad beneficia incom-
patibilia ex quovis capite, & in præced. *cap.* 17. voluit pri-
mum beneficium ſufficiens eſſe incompatibile cum ſecun-
do, reprobavit decimam opinionem Cardinalis, qui ad
ſententias conciliandas dixit duas præbendas eſſe incom-
patibiles quoad peccatum, & in foro animæ: non autem
quoad incurrendam pœnam privationis in foro judiciali:
nam hodie cùm ſecundum beneficium ſimplex ſit incom-
patibile cum primo ſufficienti ex *dict. cap.* 17. ſequitur ut
obtinens ſecundum, perdat primum ipſo jure, & per re-
tentionem amborum ſit privatus utroque ex *dict. cap.* 4.
quod extendit pœnam *cap. De multa*, ad beneficia quali-
tercumque incompatibilia, ut plenè ſcripſi in præd. De-
cretali *in* 1. *not. num.* 3. Atque ita prohibetur incompatibi-
litas non ſolùm in foro animę, & quoad peccatum, ut pa-
tet *in d. cap.* 17. ibi, *ſeipſos non Deum decipientes*, quod Car-
din. fatetur: Sed etiam in foro externo, & quoad pœnam,
quod Cardin. negat.
38 Quibus ita conſtitutis, jungendo jus commune cum
decretis Concilii, & declarationibus Sac. Congregationis,
cùm quæritur an plura beneficia ſint hodie incompatibilia?
pro ſolutione quæſtionis ſic diſtingue. Aut quæris de bene-
ficiis perſonalem reſidentiam requirentibus, aut de aliis
beneficiis, quæ talem reſidentiam non requirunt. Primo
caſu conclude plura beneficia eſſe incompatibilia tam de
jure communi ex unanimi DD. ſententia, ut dictum eſt ſup.
in ſeptima opinione, quàm ex Conc. Trid. *in d. c.* 17. ſive hu-
juſmodi reſidentiam requirant ratione curę animarum, ſive
ratione ſervitii. Qua de re multę declarationes fuerunt edi- 39
tæ à S. Congregatione. Et primò ratione reſidentiæ propter
curam animarum incompatibiles ſunt duę Parochiales. I-
tem Parochialis cum Baptiſmali, & ſimiliter beneficium,
cui injunctum ſit onus coadiuvandi in cura animarum. I- 40
tem is, qui habet Rectoratum, ſi curam exerceat per Vica-
rium amovibilem, poteſt Parochialem obtinere; Siquidem
amovibilitas iodicat curam reſidere penes Rectorem, ſe-
cus ſi cura exerceri ſolita eſſet per Vicarium perpetuum,
itaut eo renuente Rector curam non poſſet exercere. Et 41
cùm fuiſſet quæſitum, an caſu quo cura unita eſt alicui Ec-
cleſiæ ex altera dependenti, itaut ei per Vicarium perpe-
tuum deſerviatur, juxta terminos *c. Extirpandæ, §. Qui verò*
de præb. reſultet ratione curæ animarum incompatibilitas
talis Eccleſiæ cum alia Parochiali? Reſponſum eſt negativè,
ut etiam per gloſſ. *in cap. Eam te, de ætat. & qualitat. in verb.*
Pendeat. Ratione reſidentiæ propter ſervitium ex Conci- 42
lio inſurgit incompatibilitas non ſolùm in Parochialibus, &
Curatis, ſed etiam in beneficio Curato, & Canonicatu, &
in pluribus Canonicatibus tam Cathedralium, quàm Col-
legiatarum Eccleſiarum, cùm perſonalem reſidentiam re-
quirant propter ſervitium, ut *in cap.* 12. *ſeſſ.* 24. licèt de jure
communi hoc eſset controverſum, ut patet ex opinionibus
ſuprà relatis. Item ex Congregatione incompatibilis eſt
præbenda Theologalis erecta per unionem aliquot ſimpli-
cium beneficiorum cum Parochiali, vel Canonicatu. I-
demque dicendum de pluribus Monaſteriis, ſeu Capellaniis
ſervitium perſonale, ſeu reſidentiam requirentibus propter
divini Officii celebrationem. Verumtamen ex Congrega-
tione ſervitium Eccleſiæ receptitiæ, pro quo non levantur
Bullæ, nec ulla ſit inſtitutio, ſeu confirmatio, ſed Presby-
teri tenentur ſolùm ad Miſſas, & Horas Canonicas, deque
præſtimoniis participant pro rata ſervitii circumſcriptis Ec-
cleſiæ ſtatutis, non eſt incompatibile cum Parochiali com-
muni pluribus uti pluribus, habente onus celebrandi ter-
nis hebdomadis; ideòque illam obtinens, ubi ſatisfecerit
dictis oneribus Miſſarum, poteſt inſervire dictę Eccleſię re-
ceptitiæ.

Secundò caſu, ideſt cùm beneficia perſonalem reſidentiam 43
non requirunt, eò quòd jus commune inducens reſiden-
tiam in omnibus beneficiis ſecundùm ea quæ leguntur &
notantur *in c. Conquerente ſuprà de Cleric. non reſidentib.* ab-
rogatum fuerit ex generali conſuetudine, ut notatum eſt
ſuprà in prima opinione *num.* 17. iterum ſic diſtingue. Aut
primum beneficium eſt ſufficiens ad congruam ſuſtentatio-
nem Beneficiati, & non poteſt haberi ſecundùm, ex *d. c.* 17.
ſeſſ. 24. etiamſi ſecundum ſit inſufficiens, quia Concilium
permittit, ut poſſit conferri ſecundum in eo tantùm caſu, in
quo primum ad ſuſtentationem non ſufficit. Collatio ta-
men ſecundi non eſt nulla, ſed adepta pacifica poſſeſſione
ſecundi, vacat primum ipſo jure, & per retentionem ſe-
cundi cum primo vacat utrumque ex *c. 4. ſeſſ.* 7. Quod am-
pliat diſpoſitionem, *cap. De multa infrà eod.* ad beneficia
quomodolibet incompatibilia ratione ſufficientiæ, de quo
latiùs dicetur infrà *in 3. quæſt.* Aut primum eſt inſufficiens, 44
& poteſt conferri ſecundum, etiamſi ſolùm per ſe ſufficiat,
ut ſonat littera *d. c.* 17. ibi, *aliud ſimplex ſufficiens*, non enim
dixit ſufficiens unà cum primo, ſed ſimpliciter ſufficiens,
quod tamen fuſiùs infrà examinabitur in quarta quæſtio-
ne. Sed ultra duo haberi non poſſunt ab Ordinario, li- 45
cèt omnia ſimul ſint inſufficientia, ut ſæpiùs Sac. Con-
gregatio cenſuit, & dicam infrà *num.* 70. An autem col-
latio tertii ſit nulla, necne fuſè videbitur infrà *in ult. quæ-*
ſtion. Et hæc intelligas de beneficiis in diverſis Eccleſiis:
nam ſi in eadem Eccleſia exiſtant, erit aliter diſtinguendum,
ut dicam *in quæſt. ſeqq.*

2. QUÆRO, An Epiſcopus ſuper pluralitate Præben- 46
darum, vel beneficiorum ſimplicium poſſit diſpenſare.

De jure communi articulus eſt ſatis dubius: communi- 47
ter tamen tenetur diſtinctio Joan. Andr. *in cap. Litteras, in-*
frà de conceſſ. præbend. Quod aut Canoniæ, & Præbendę, ſeu
beneficia ſimplicia exiſtunt in diverſis Eccleſiis, & diſpenſat
Epiſcopus. Aut exiſtunt in eadem Eccleſia, ſeu ſub eo- 48
dem tecto, & tunc ſubdiſtingue: nam aut ſunt difformia,
& poteſt Epiſcopus diſpenſare: aut ſunt conformia, & non
poteſt, ſed opus eſt diſpenſatione Apoſtolica. Ratio diver-
ſitatis eſt, quia in primo caſu non frangitur ibi numerus:
ſecus in ſecundo, & hanc diſtinctionem amplectitur hìc

Ant.de Butr.*num.*10. *verſ.Vltimatè*, dicens ſe illi adhærere, quia eſt ſententia tanti Doctoris, ut fuit Joan. Andr. quod latiùs proſequitur Abb. *num.*9. qui tamen limitat dictum Jo.Andr. quando una præbenda non eſt ſufficiens: aliàs ſe-
49 cus per *c. Sanctorum* 70. *diſt.* Sed tu breviter dicas hodie ad plura beneficia ſimplicia in diverſis Eccleſiis Epiſcopum nullo caſu poſſe diſpenſare;quia aut primum eſt inſufficiens, & poteſt obtineri ſecundum non requirens reſidentiam abſque ulla diſpenſatione, ut dictum eſt in præced.quæſt. *nu.* 45. Aut primum eſt ſufficiens, & Epiſcopus non diſpenſat; quia obſtat Concilium Tridentinum contra quod Epiſcopus non habet facultatem diſpenſandi, ut latiſſimè probavi *in cap. fin. de fil. Presbyt.* Quòd multò magis procedit in Canonicatibus, & Præbendis, cùm ex capite perſonalis reſidentiæ ſint incompatibiles, ut dictum eſt ſuprà *nu.*38.
50 *&* 42. Si verò duo beneficia ſint ſub eodem tecto, ſiquidem ſint conformia, Epiſcopus non diſpenſat: & vera eſt opinio Joan.Andr. & communis *in d.c.Litteras*. Sin autem ſint difformia, tunc aut primum eſt ſufficiens, & ſimiliter non diſpenſat Epiſcopus obſtante Concil. Trident. *in d. cap.* 17.*ſeſſ.*24. Aut eſt inſufficiens,& hoc caſu Epiſcopus diſpenſare poteſt,& procedit limitatio Abb.*d.num.*9. dummodo tamen utrumque perſonalem reſidentiam non requirat; quia tunc obſtaret Concilium; & ideò opus eſſet diſpenſatione Apoſtolica, prout hæc omnia latiùs explicavi *in d.cap.Litteras in* 1. *qu.*

51 3. QUÆRO, An quando habenti beneficium ſufficiens Ordinarius aliud confert, collatio ſit nulla, vel ſi valida ſit, an adepta pacifica poſſeſſione ſecundi,vacet primũ ipſo jure.

Hoc dubium fuit tranſmiſſum per manus Cardinalium Sac. Congregationis Concilii cum voto Cardinalis Alciati, qui ejus erat opinionis, ut Ordinarius non poſſet conferre, & ſi conferret nulla eſſet collatio. Rationes ſunt infraſcriptæ.

52 Primò, quia Concilium utitur illo verbo, *conferatur*, quod propriè reſpicit actum ipſum collationis; & ſic in effectu prohibet eam fieri de duobus beneficiis uni perſonæ. Unde ſequitur, ut ſi facta fuerit contra hanc prohibitionem legis, ſit ipſo jure nulla, ſecundùm regulam *l. Non dubium*, ubi Jaſ.*num.*17. *C.de legibus*. Nec poteſt hæc diſpoſitio Concilii intelligi juxta terminos juris communis, de quibus *in c.De multa, de præben.* quia *d.c.Non utitur* verbo, *conferatur*, nec prohibet actum ipſius collationis; quinimò eam permittit, & ampliùs vult eam eſſe validam,quod patet ibi in verſ.*Præſenti*, dum ſtatuit, ut quicunque receperit ſecundum beneficium curatum, ſit privatus illo, quod habebat. Ergo apparet quod collatio ſecundi fieri potuit; & facta valuit, & eam recipiens acquiſivit ſecundum beneficium, licèt primum perdiderit. At non ita Concil.diſpoſuit, ſed ſimpliciter vetuit ne ſecundum conferatur, & videtur Concil. Trident. voluiſſe renovare decretum Lateranen. Concil. quod erat ante *d.c.De multa*, & cujus ſit mentio expreſſa in princip. *dict. cap. Per quod prohibitum erat*, ne habens Parochialem reciperet aliam, & ſi recepiſſet, eam amitteret, & qui contuliſſet, conferendi poteſtatem non habuiſſe cenſeretur, & ita Sac.Congregatio videtur à prin-
53 cipio intellexiſſe *d. c.*17. Nam cùm dubitatum eſſet, an Datarius ſupplicationes illas debere admittere, quibus habens Parochialem, vel ſimplex, quod tamen ſufficeret ad victum, petebat ſibi aliam Parochialem, vel aliud ſimplex: fuit decretum, & ita dict. Datario injunctum, ut ſupplicationes iſtas non admitteret, niſi adita hac clauſula, quod Orator habita poſſeſſione ſecundi beneficii, intra duos menſes, vel ſi per eum ſtaret, quominus haberet, teneretur primum, vel ſecundum dimittere, aliàs careret utroque. Ex quo decreto clarè colligitur, Congregationem non intellexiſſe *d.c.*17.ſecundum diſpoſitionem *c. De multa*, quia clauſula illa non eſſet conformis *d.cap.Neque Extravag. Execrabilis*, §. *Qui verò deinceps*. Et ſic longè diverſa à terminis juris communis, de quibus etiam per Abb. *in d. c.De multa num.* 10. ſecundum quos terminos neque præfigebatur impetranti aliquis terminus ad adipiſcendam poſſeſſionem ſecundi beneficii, neque ei dabatur optio dimittendi utrum mallet, ſed quandocunque poſſeſſionem ſecundi adeptus fuiſſet, illicò abſque ulla mora cogebatur præciſè dimittere primum. Et ex aliis etiam deciſionibus apparet Congregat. ſenſiſſe, in toto illo *cap.* 17. nullam fuiſſe habitam rationem *d. c. De multa*, & memor eſt Alciatus ſe audiviſſe à Patribus, qui interfuerunt Concilio, eam fuiſſe mentem ferè omnium, ut *d. c. De multa*, prorſus abrogaretur; & quod ita etiam Pius IV. ſcripſiſſet ad Concilium.

Tamen Congregatio cenſuit poſſe conferri ſecundum, 54
ſed habita pacifica poſſeſſione ſecundi vacare primum ipſo jure; quia verba illa Concilii, *conferatur*, debent intelligi cum effectu, ideſt ad finem retinendi, & per text. *d. c.Nonnulli, de Cleric. non reſiden.* ibi, *accipere*, quod verbum in ſenſu paſſivo eſt ſimile verbo, *conferatur*, prout ſentiunt ibi Abb. & alii, qui ſummant textum, quod plures Eccleſiæ uni conferri non debeant, & tamen, ut ibi declarant Abb. & cæteri, diſpoſitio illius *cap. Intelligitur*, ut illa ſimul retineat, ſed debet altero privari, prout etiam probatur *in d. c. De multa*. Quod cùm non procedat niſi in Curatis,fuit per Concilium ampliatum ad omnia beneficia ſufficientia, & cum Concil. ſit jus novum,& correctorium, ſatis eſt ut maximè operetur abſque eo, quod ampliùs reſtringatur Ordinariorum facultas, & maximè ſine utilitate, cùm ſatis ſit quoad intentionem Concilii, ut unus in effectu non poſſit retinere plura beneficia. Sed cùm hoc fuiſſet decretum Congregat. parvæ, fuit dictum referendum ad Sanctiſſimum, an velit de hoc agi in Congregat. generali. Sanctitas ſua decretum Congregat. parvæ probavit, & noluit revocari in dubium in Congreg. generali, ſed tantùm in ea agi, quid quando habenti duo aliàs incompatibilia ex diſpenſatione Ordinarius confert tertium, an collatio ſit nulla.

4. QUÆRO, Si quis habens ſimplex beneficium non 55
ſufficiens, acquirat ex collatione Epiſcopi aliud beneficium, quod per ſe ſolùm ſufficiat, an ex decreto Conc.*ſeſſ.*24.*c.*17. poſſit utrumque retinere. An verò dicantur hæc beneficia incompatibilia, itaut adepta pacifica poſſeſſione ſecundi, primum vacet ipſo jure, vel qui obtinet privandus ſit per ſententiam.

In Congregatione publica diſcuſſa latè materia ex ſeptem Cardinalibus, tres nempè Per.... Sanctorum Quatuor, & Albanus tenuerunt poſſe utrumque retineri, neque incompatibilia eſſe, & minus vacare ipſo jure, aut eum qui obtinet, privandum eſſe altero, nec obſtare Concilium,quia non prohibet, quin habenti unum inſufficiens detur alterum; & Concilium,ut patet ex proœmio,& verbis, nihil voluit decidere niſi quod prius jure veteri, & communi erat deciſum: & ſic voluit tantùm reſtituere jus vetus, quo talia beneficia non erãt incompatibilia. Sed aliis viſa eſt hæc opinio periculoſa; Primò, quia Concilium nihil novi induxiſſet. Secundò, quia verba Concilii loquuntur etiam de ſimplici,quod non erat jure veteri. Tertiò, quia Concilium loquitur taxativè, unum uni tantùm, &c. Ergo excludit, & prohibet duo,prout eſt naturæ taxativæ, Jaſ.*in l.*1.*num.*47.*de offic.eius*. Item ex verbis, *liceat conferre ſi non ſufficit*. Ergo ſi ſufficiat, non licebit. Lu.... dixit eſſe incompatibilia,non ut adepta poſſeſſione ſecundi vacet primum, ſed juxta gloſs. *in cap.Dudum, il* 2.*de elect. ver. Retinet*, ut ſcilicet cum peccato tenens non faciat fructus ſuos in conſcientia, & ſit privandus, prout jus commune vetus ſanxit. Senonen. & Carafa tenuerunt primum non vacare, etiamſi ſecundum requirat reſidentiam, ſed per ſententiam privandum eſſe ex Concilio, quia prohibet utrumque ſimul retineri, quando aliud ſufficit, & jure veteri erat quoque ſic privandus, Abb. *in cap.Conquerente in* 3. *not.& in cap. Quia nonnulli, de Cleric. non reſid.* Alciatus autem admiſſo illo, quod Conci- 56
lium prohibet utrumque ſimul retineri,cenſuit primum vacare ipſo jure: nam quando duo beneficia ſunt incompatibilia, adepta pacifica poſſeſſione ſecundi,vacat ipſo jure primum, Abb.*in c.De multa, de præben.n.*10.*&* 16. quæ habent locum etiam in ſecundo beneficio ſimplici, quod de jure nõ poteſt retineri cum primo, Clem.*Gratia,de reſcript.* ubi poſt Innoc.Feder.de Sen. & alios in terminis firmat Barbat. in gloſs.*in ver.Beneficium col.*3.*verſ.Ego autem eligo opinionem, uſque ad verſ.Et in quantum iſta gloſſ.*comprobatur per Cardin. *conſ.*3. *propè finem*, *verſ. Attento etiam teſtamento*, ubi vult ut quando ſtatutum eſt, ut beneficium ſimplex non poſſit haberi cum alio beneficio ſimul, tunc aſſecutione ſecũdi beneficii vacet primum. Et ita quoque in terminis tenet Rebuff.*in praxi ſua,tit.de diſpenſat.ratione ætatis,in ver. Incompatibilia n.*6.*iuncto cum n.* 1. A Concilio autẽ ſatis clarè videtur ſtatutum, ut beneficium per ſe ſufficiens non poſſit obtineri cum alio. Poſteà ex conſenſu omnium dictũ fuit referendum ad Sanctiſſimũ Convocata tota Congregatione,Sanctiſſimus voluit de hac quæſtione ampliùs agi in Cõgregatione, ſuadendo omnibus, ut denuò ſtuderent, & deli-

be-

berarent. In Congregatione cui interfuerunt octo Car-
dinales; Sanctorum quatuor, & Albanus videntur ſenſiſ-
ſe non eſſe incompatibilia ex Concilio; ideò non vacare ne-
que ipſo jure, neque per privationem ante ſententiam Lu....
Senonen..... Montal. Caraſa, Pet.... cenſuerunt non vacare
ipſo jure, ſed benè ſenſerunt privandum; quia Conci-
lium pro incompatibilibus habet, ſed ſolùm eſſe huic du-
bio reſpondendum, quod non vacet. Alciatus verò cenſuit
vacare ipſo jure, ut aliàs in ſimilibus Congregatio decidit,
& reſponſum eſt pluribus.

57 Tu verò conſidera; nam ut ſuprà tetigi *num.* 44. Conci-
lium *in d. c.* 17. *ſeſſ.* 24. non diſpoſuit ſimpliciter, ut haben-
ti unum beneficium inſufficiens ad honeſtam ſuſtentatio-
nem poſſit conferri aliud, ſed ut poſſit conferri aliud ſuffi-
ciens; nec addidit ſufficiens unà cum primo, ſed ſo-
lùm dixit ſufficiens, & ſic videtur intellexiſſe de alio,
quod per ſe ſufficiat; cùm præſertim agatur ad effectum
inducendi privationem primi beneficii per aſſecutionem
ſecundi. Unde in conſtituenda ſufficientia ſecundi bene-
ficii conjungi non debent fructus inſufficientes primi, quia
in materia pœnali ſummæ non coacervantur, & quinqua-
ginta & quinquaginta non ſunt centum, ut notat Bart.
in l. Fideiuſſor. in princip. ff. de ſolut. & dixi *in cap. Inſinuante*,
num. 34. *infrà qui Cleric. vel vov.* Et eſt communis theorica,
quam pluribus exemplis exornat Alexan. *conſ.* 113. incip. *Vi-
ſo themate num.* 3. *& ſeqq. lib.* 5. Nec obſtat ſi dicatur, Mens
Concil. fuit, ut Clericus ex fructibus unius, vel alterius be
neficii Eccleſiaſtici non habeat niſi honeſtam ſuſtentatio-
nem; & quemadmodum non permittit, ut qui habet unum
ſufficiens, poſſit obtinere ſecundùm etiam inſufficiens, ut
concluſum eſt in præced. quæſt. ita è converſo non cenſe-
tur permiſiſſe, ut qui habet ſecundùm ſufficiens, poſſit illud
retinere cum primo inſufficienti, arg. *c. Inferior*, cum gloſſ.
58 *in ver. Hinc* 2. *diſt.* Id inquam non obſtat, quia inter utrum-
que caſum conſidero magnam eſſe rationem diverſitatis:
nam qui habet primum ſufficiens, cùm jam habeat con-
gruam ſuſtentationem, videtur moveri ad impetrationem
ſecundi ex avaritia, & ambitione, quæ ſunt præcipuæ cauſę
prohibitionis pluralitatis, ut hìc patet, & notat Innoc. *n.* 3.
verſ. Quod enim. At qui habet primum non ſufficiens, juſtè
appetit ſecundùm ad ſui honeſtam ſuſtentationem. Et
quamvis ex accidenti contingat, ut ſecundùm per ſe ſuffi-
ciat: tamen appetendo illud non peccat, cùm hoc faciat
Concilii authoritate, *c. Qui peccat* 24. *q.* 3. nec recipiendo ſe-
cundùm ſufficiens debet incidere in pęnam privationis pri-
mi inſufficientis; quia cùm lex hoc permittat, quod legiti-
mè factum eſt nullam pœnam meretur, dicit text. *in l. Grac-
chus, C. ad l. Iul. de adult.* gloſſ. 1. *in c.* 2. *de conſtit.* gloſſ. *in cap.
Nihil in verb. Ætatis, de elect.* Præterea ſi habens primum
inſufficiens non poſſet obtinere ſecundùm ſufficiens, opor-
teret eum expectare quouſque vacaret aliquod beneficium
inſufficiens ad hoc, ut poſſet illud retinere cum primo, & ita
poſſet contingere, ut per multos annos remaneret cum pri-
mo beneficio ſine ſufficienti ſuſtentatione, prout accideret
ſi per multùm temporis non contingeret vacatio alicujus
beneficii, niſi ſufficientis: non enim illud poſſet obtinere
abſque eo, quod per aſſecutionem pacificam ſecundi incide-
ret in pœnam privationis primi. Ad quod fortè animadver-
tentes Patres Concilii ſimpliciter voluerunt, ut habenti unū
beneficium, quod non ſufficeret ad congruam ſuſtentatio-
nem poſſet conferri ſecundùm ſufficiens, nulla habita
diſtinctione, an eſſet ſufficiens per ſe ſolùm, vel unà cum
primo. Quæ ratio non viget in eo, qui certus eſt de ſua
congrua ſuſtentatione; & ideò non poteſt appetere ſecun-
dùm ſine vitio ambitionis, vel avaritiæ. Inſuper ponamus
juxta conſuetudinem loci, & conditionem perſonæ, con-
gruam ſuſtentationem eſſe ducatorum centum: ſi talis per-
ſona haberet beneficium ducatorum quinquaginta, abſque
dubio poſſet obtinere aliud beneficium ducatorum octo-
ginta, cùm neutrum per ſe conſideratum ſit ſufficiens, ne-
que hoc caſu per aſſecutionem pacificam ſecundi perderet
primum; alioquin remaneret ſine congrua ſuſtentatione
contra mentem Concil. & hoc planum. Si verò talis habe-
ret beneficium ducatorum viginti, non poſſet obtinere
aliud beneficium ducatorum centum, admiſſa opinione
illa, quod habenti unum inſufficiens non poſſit conferri ſe-
cundùm, quod per ſe ſolùm ſufficiat. Atque ita talis ex Con-
cil. poſſet authoritate ordinaria habere duo beneficia ſim-
plicia valoris centum, & triginta ducatorum, ut in primo
caſu: & tamen habere non poſſet ex Concil. duo beneficia
ſimplicia valoris ducatorum centum, & viginti, ut in ſecun-
do caſu. Dicamus ergo indiſtinctè habenti unum benefi-
cium inſufficiens poſſe aliud conferri ab Ordinario, ſive
ſecundùm ſit per ſe ſufficiens, ſive non, arg. *c. Maiores*, §.
Cæterùm infrà de Bapt.

Ultimò QUÆRO, Si habenti in eadem Eccleſia Ca- 59
nonicatum, & officium, quę ex fundatione compatibilia
ſint, Epiſcopus Canonicatum alterius Eccleſiæ contulerit,
an collatio ſecundi Canonicatus ſit irrita, necne?

Tertius *in cap. Singula* 89. *diſt.* ſtatuit ſingula beneficia 59
eſſe ſingulis conferenda, & pleriſque in locis improbatur
pluralitas beneficiorum, ut *hìc*, *& in c.* 1. *per totam* 21. *qu.* 1.
in cap. Quia in tantum, & c. Ad hæc ſuprà eodem, *& infrà in
cap. Super inordinata cum multis ſimilib.* ſed non deciditur, an
collatio tertii ſit ipſo jure nulla, necne; quemadmodum
nullo jure irrita decernitur collatio ſecundi beneficii in-
compatibilis. Nam ante Concilium Lateranen. proviſus 61
habebat optionem alterutrum retinendi, *cap. Referente*, *&
cap. Prætereà ſuprà eodem*. Ex Concilio Lateranen. relato
in cap. Quia nonnulli, de Cleric. non reſid. debebat privari
ſecundo poſt Concil. Lateranen. vacabat primum ipſo jure,
ex *cap. De multa infrà eod.* At poſteà per Extravag. *Execra-
bilis*, tenebatur primum verbo, & facto in manibus Or-
dinarii illicò dimittere; alioquin vacabat utrumque & pro-
viſus inhabilis efficiebatur ad Ordines, & beneficia, ut
ibi *in §. Qui verò*, prout hæc quatuor tempora diſtinctè re-
cenſet Cardin. *conſ.* 3. *circa elucidationem num.* 4. *& in d. c.
Referente*, & Abb. *in d. c. Quia nonnulli*, Decretum Conci-
lii Triden. *c.* 17. *ſeſſ.* 24. diſponit ut ab Ordinariis ſecundùm 62
beneficium eidem conferri poſſit, ſi primum non ſit ſuffi-
ciens, ſed tertii collationem non irritat, Decretum verò
cap. 4. *ſeſſ.* 7. ſimiliter non agit de nullitate collationis, ſed
ſolùm de pœna illorum, qui plura beneficia incompatibi-
lia recipere, & ſimul retinere præſumpſerint. Solus text. *in* 63
cap. Ordinarii, *§. In conferendis*, *de offic. Ordinar. lib.* 6.
decernit irritam collationem tertii beneficii. Quamobrem
ſolutio præſentis quæſtionis pendebit ab inſpectione, an
d. §. In conferendis, quo irrita decernitur collatio tertii be-
neficii incompatibilis, habeat locum in tertio beneficio,
quod quamvis non eſſet incompatibile de jure communi;
tamen effectum eſt poſteà incompatibile, per ſuperve-
nientem Concilii diſpoſitionem, ſive ratione ſervitii juxta
cap. 17. *ſeſſ.* 24. ſive ratione numeri, cùm *in cap.* 17. *eiuſ-
dem ſeſſ.* Concilium prohibeat authoritate ordinaria con-
ferri poſſe tertium beneficium obtinenti duo etiam inſuffi-
cientia. Præmittendum eſt primò *d. §. In conferendis*, quid- 64
quid ſenſerint ibi Joan. Monach. *ſub n.* 1. *in fin.* & Rebuff. *in
praxi tit. de diſpenſat. ratione ætatis*, *in verb. Quoad vixerit*,
ex identitate rationis procedere in omnibus beneficiis in-
compatibilibus de jure communi, licèt loquatur in ſpecie
de obtinente duas dignitates, vel perſonatus, ſive Eccleſias
curam animarum habentes. Atque ita ex eo textu colli-
gunt Gemin. *in princip.* & Franc. *in* 2. *notab.* ubi notant ha-
bentem plura beneficia incompatibilia etiam virtute diſ-
penſationis cenſeri inhabilem ad aliud beneficium aſſe-
quendum, Petrus de Anchar. *conſ.* 59. *in publicis num.* 1. *cir-
ca med. verſ. Benè ponderandum*, Vital. in Clem. *Si plures n.*
12. ubi reddit rationem, *& num.* 46. *de præben.* & Pariſ. *conſ.*
74. *Gratia num.* 39. *&* 40. *vol.* 4. Itaque ex diſpoſitione illius
textus habenti duo beneficia quovis modo incompatibilia
de jure communi non poteſt conferri tertium, & ſi confe-
ratur, collatio eſt ipſo jure nulla.

Præmittendum ſecundò, Canonicatum & officium, 65
de quibus agitur, eſſe compatibilia ex fundatione quoad
hoc tantùm, ut poſſint ab eodem recipi, & retineri abſque
diſpenſatione Apoſtolica; ſecus autem reſpectu tertii be-
neficii, quia lex fundationis non ſuſtulit niſi primam ſpe-
ciem incompatibilitatis reſpectu ſervitii, vel reſidentiæ,
aliam verò ſpeciem reſpectu numeri reliquit diſpoſitioni
juris communis, cujus vigore cùm hæc duo beneficia non
ſint invicem unita, juxta *c. Super eo*, *de præben. lib.* 6. faciunt 66
numerum reſpectu tertii, & pariunt incompatibilitatem à
jure inductam, ut probatur ex doctrina Matt. relat. per
Card. in Clem. *Si plures in* 3. *oppoſ. verſ. Quod voluit hìc, de
præben.* ubi ait, *Duo beneficia incompatibilia habentur qui-
dem loco unius, quoad hoc ut ſimul poſſint retineri contra
ius commune vigore diſpenſationis, ſed comparando iſta
duo ſimul reſpectu tertii, nihil operatur diſpenſatio*,

& conſentiunt Gemin. & Franc. ut dictum eſt ſuprà *nu.* 64. Eſt ergo locus juri communi, unde & lex fundationis hoc caſu tantùm operatur, ut Canonicatus, & officium, quæ aliàs incompatibilia ſunt, ſimul legitimè retineri poſſint, ſed non propterea tollit incompatibilitatem à jure provenientem quoad alios effectus; Quia cùm ſit contra jus commune, eſt ſtrictè interpretanda, & ut minus faveat beneficiorum pluralitati, quam fieri poſſit, ut per Specul. *tit. de diſpenſat. verſ. Dicendum reſtat ſub num.* 20. *verſ. Præſertim cum Indulgentia*, Gemin. *in cap. Si cui conceditur col.* 2. *verſ. Nec obſtat, de præbend. lib.* 6.

67 His præmiſſis, ad quæſtionem breviter videtur reſpondendum; collationem ſecundi Canonicatus eſſe ipſo jure nullam, veluti factam habenti duo beneficia incompatibilia, per text. *in d. c. Ordinarii, §. In conferendis, de offic. Ordinar. lib.* 6. ſive enim Canonicatus ſit incompatibilis cum officio de jure communi, ſive ex decreto *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *ſive c.* 17. *ejuſd. ſeſſ.* ille textus vendicat ſibi locum in quacunque ſpecie incompatibilitatis, ut initio probavimus *num.* 64. In qua quidem incompatibilitate, quod attinet ad rem præſentem, nulla eſt habenda ratio fundationis, quia hæc nihil operatur reſpectu aſſecutionis tertii, ſed tantùm reſpectu retentionis Canonicatus, & officii, ut ſimiliter patet ex doctrina Cardinalis proximè relati.

Neque obſtat, quod *d. §. In conferendis*, loquatur de incompatibilibus de jure communi, non autem de hac nova ſpecie incompatibilitatis à Concilio introducta reſpectu reſidentiæ, vel numeri, eò quòd de hac jus commune non cogitaverit; & quod propterea jura de incompatibilitate loquentia ad hanc ſpeciem non extendantur, ut in ſpecie conſuluit Anchar. *conſ.* 59. *In publicis per tot.*

68 Nam reſpondetur Anchar. fuiſſe conſultum, an per collationem tertii incompatibilis vigore ſtatuti vacarent duo prima incompatibilia ipſo jure, per Clem. *Si plures, de præbend.* & reſpondit non vacare; quia jura inducentia vacationem primi per adeptionem ſecundi incompatibilis, cùm ſint pœnalia, & correctoria juris communis antiqui, non extenduntur ad caſum novum, & improviſum, de quo antiqua jura non cogitarunt. At in caſu præſenti non eſt quæſtio, an obtinens tertium incompatibile ſit privatus ipſo jure beneficiis anteà obtentis, ſed an obtinens duo incompatibilia ſit habilis ad tertium ſimile. Atque ita in caſu Anchar. tractatur de jure quæſito amittendo: hìc verò de inhabilitate ad jus quærendum, inter quæ Anchar. *ipſe ibidem ſub num.* 5. expreſsè differentiam conſtituens ait, difficiliùs tolli jus in re, quàm jus ad rem; nec eſſe bonam conſequentiam; Facio actum incompatibilem juri meo: Ergo videor rei renunciare; illud enim non eſt verum in jure quæſito, ſed in jure quærendo.

69 Rurſus in caſu Anchar. erat quæſtio, An jura antiqua de incompatibilitate loquentia extenderentur ad beneficia incompatibilia ex ſtatuto particulari in materia pœnali, & correctoria juris communis antiqui. At in caſu præſenti quæritur, an jus antiquum diſponens de incompatibilitate habeat locum in beneficiis incompatibilibus ex generali Concilio in materia favorabili, & ſecundùm jus commune, quod ubique improbat beneficiorum pluralitatem; & præſertim *in c.* 1. *de conſuetud. lib.* 6. ubi omnes notant. Quamobrem non mirum ſi diſpoſitio *d. §. In conferendis*; procedat etiam in obtinente tertium incompatibile ex Concilio. Atque ita poſt Concilium, quamvis obiter, animadvertit Nicolaus Garz. *in tract. de benef. par.* 11. *nu.* 298. quicquid ſcripſerit Navarr. *conſ.* 10. *de præbend.*

His accedit, quod decretum *c.* 4. *ſeſſ.* 7. ampliat diſpenſationem *cap. De multa infrà eodem*, & jura omnia de incompatibilitate loquentia ad quamcunque ſpeciem incompatibilitatis. Ideoque Sac. Congregatio ſæpiùs reſpondit per adeptionem poſſeſſionis ſecundi beneficii, etiam inſufficientis vacare primum ſufficiens ipſo jure, ex *d. c.* 4. & ſimiliter vacare primum Canonicatum adepta pacifica poſſeſſione ſecundi. Unde quemadmodum jura de incompatibilitate loquentia extenduntur à Concilio ad omnem ſpeciem incompatibilitatis ad effectum inducendi vacationem propter omnium retentionem, ita diſpoſitio *d. §. In conferendis*, debet cenſeri ampliata à Concilio ad novam incompatibilitatis ſpeciem ad effectum irritandi collationem tertii beneficii. Idque ex majoritate rationis, cùm in primo caſu, quo inducitur privatio, tollatur jus quæſitum; in ſecundo fiat inhabilitatio ad jus quærendum, & occurratur pluralitati ſacris Canonibus inimicæ, ut per Anchar. *in dict. conſ.* 59. *num.* 5.

Poſtremò, videtur irrita collatio tertii beneficii, etiam ex decreto *d. cap.* 17. *ſeſſ.* 24. quod dum tribuit facultatem Ordinariis duo beneficia ad ſummum conferendi, neceſſariò prohibet collationem tertii, & tacitè irritat ſi quid ſecus factum fuerit; quia lex præſertim lata in Concilio generali, quamvis ſimpliciter prohibeat, ſemper tamen intelligitur habere clauſulam derogatoriam, & annullativam actus, ut notat Bald. per illum text. *in l. Non dubium in* 4. *not.* & Jaſ. poſt alios *num.* 17. *C. de legib.*

Nec obſtat, quod Concilium ibi ſimiliter prohibeat collationem ſecundi, quando primum eſt ſufficiens, & tamen Sac. Congregatio ſæpiùs declaraverit collationem ſecundi non eſſe irritam. 70 Nam reſpondetur ideò obtinenti unum poſſe conferri ſecundùm, quia unum obtinere non eſt contra jus commune; ideòque illud habens non cenſetur inhabilis ad aliud beneficium etiam incompatibile aſſequendum: & in hoc Concilium recipit declarationẽ à jure communi, itaut quamvis ſimpliciter prohibeat collationem ſecundi; hoc tamen intelligi debeat ad effectum utrumque retinendi, ut olim interpretata eſt S. Congregatio. At verò obtinere duo eſt contra jus commune; ideòque plura obtinens tanquam tranſgreſſor Canonum non eſt habilis ad aliud obtinendum abſque diſpenſatione Pontificis, & ita in propriis terminis hanc rationem differentiæ aſſignat gloſſ. *fin. in d. c. Ordinarii, §. In conferendis, de offic. Ordinar. lib.* 6.

71 Atque hanc ſententiam paſſim ſequuta eſt S. Congregatio. Nam ſæpiùs in caſibus contingentibus reſpondit, Epiſcopum habenti unum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad ejus ſuſtentationem poſſe aliud ſimile conferre, ſed non poſſe ultra duo abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, etiãſi omnia ſimul ad illius ſuſtentationem non ſufficiant. Quod multò magis videtur habere locum hoc caſu, in quo adeſt incompatibilitas, non ſolùm reſpectu numeri, ſed etiam reſpectu ſervitii, cùm tam officiũ, quàm duo Canonicatus perſonalem reſidentiam requirant ad præſcriptum *c.* 12. *ſeſſ.* 24.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III. Archiepiſcopo, & Archidiacono Senonen.

CAPUT XIX.

1 DIlectus filius T. Canonicus Linconien. propoſuit, quòd cùm de mandato C. Papæ prædeceſſoris noſtri Linconien. Epiſcopus quamdam præbendam aſſignavit eidem in Eccleſia Linconien. quia Capitulum ipſum ad eamdem recipere contemnebat: & infrà. Ad inſtantiam Rhemen. Archiepiſcopi, tunc Epiſcopi Prænestin. Apoſtolicæ Sedis legati, & auctoritate ipſius, talis inter eum & Epiſcopum & Canonicos Linconien. compoſitio interceſſit: quòd ipſo ab eis recepto in Canonicum, & conceſſo ſibi ſtallo in Choro, & participatione qualibet divinorum, idem fructus præbendæ percipere non deberet, niſi loco proximo vacaturæ: & infrà. Cùm ergo dictum T. in Canonicum recipi, Canonicis non obviet inſtitutis, & vacaturam expectare præbendam Lateranen. Concilio non ſit du-

Digitized by Google

dubium obviare: Nos facto ejuſdem Legati illicito reprobato, quod eſt licitum approbantes; quia videtur indignum, ut receptus in Canonicum præbendæ beneficio defraudetur: Mandamus, quatenus dictos Epiſcopum & Canonicos, ut ei præbendam (cùm ſe facultas obtulerit) non differant aſſignare, appellatione poſtpoſita compellatis: Facientes eidem portiones quotidianas, quæ fiunt in Eccleſia memorata, ſine diminutione qualibet aſſignari.

S V M M A R I V M.

1 *IN Canonicum recepto, quàm citò facultas ſe obtulerit præbenda debetur, & interim quotidianas diſtributiones habebit, & num. 16. uſque in fin.*

2 *Compoſitio ſuper re ſpirituali fieri poteſt, ſed non tranſactio.*

3 *Canonici receptio non vitiatur ex infecta promiſſione futuræ præbendæ.*

4 *Quod procedit ſi recipiatur ea intentione, ut ſtatim ſit Canonicus, ſed præbendam non habeat, niſi cum vacaverit.*

5 *Secus ſi effectus tam receptionis, quàm promiſſionis differatur in tempus vacaturæ.*

6 *Factum idem diverſis reſpectibus poteſt ſimul approbari, & reprobari.*

7 *Canonico ſupranumerario debetur præbenda, cùm ſe facultas obtulerit non ex vi promiſſionis, quæ nulla eſt, ſed ex vi receptionis, & num. 14.*

8 *Canonicus recipi poteſt ſine beneficio, ſeu præbenda.*

9 *Dummodo id fiat ex cauſa, & non multi ſic recipiantur.*

10 *Nec interveniat pactum, ut receptus nihil participet.*

11 *Legatus de latere non poteſt contra Concilium diſpenſare.*

12 *Poteſt beneficium vacaturum reſervare etiam pro certa perſona, ſed non dare ius ad vacatura, & quæ ſit ratio diverſitatis.*

13 *Præbenda vacans non Canonico numerario, ſed ultra numerum recepto, conferri debet ubi præbendæ ſunt diſtinctæ.*

14 *Canonicus ſupranumerarius vacante præbenda extinguitur, & numerarius efficitur, & num. 18.*

15 *Secus in Monialibus ſupranumerariis.*

16 *Canonici ultra numerum recepti, an habere debeant ſtallum in Choro, vocem in Capitulo, quotidianas diſtributiones, & num. ſeqq. uſque in fin.*

17 *Quid ſi ſuper hoc extet conſuetudo Eccleſiæ.*

Et ceſſante conſuetudine quid in receptis voluntariè à Capitulo, num. 20.

Et quid in receptis de mandato Papæ, num. 25.

18 *Conſuetudo, quæ communiter eſt ubique, ut recepti ultra numerum non habeant iura Canonicalia, nec diſtributiones quotidianas valida eſt, & obſervanda.*

Canonici expectantes dici non poſſunt beneficiati, & vocantur Canonici in herbis, ibid.

19 *Canonici ultra numerum ad limites inſtallationis vocem conſequuntur.*

21 *Numerus frangitur ſi receptio ultra numerum fiat à Capitulo ſimpliciter: Secus ſi cum adiectione, ut receptus ſit ſupernumerarius, num. 24.*

22 *Canonicus ultra numerum receptus poteſt eſſe Delegatus Papæ.*

Item poteſt eſſe conſervator poſt Bullam Gregor. XV. de Conſervatoribus.

24 *Canonicus ultra numerum à Capitulo receptus eo adiecto, ut ſit ſupranumerarius non conſequitur, niſi ius quoddam præparatorium ad ius integrum obtinendum.*

25 *Numerus non frangitur ſi Papa mandet quem recipi in Canonicum ultra numerum ſimpliciter.*

26 *Clauſula*, cum plenitudine juris Canonicalis, *includit quotidianas diſtributiones.*

1 D*ilectus, il primo*. Recepto in Canonicum quam citò facultas ſe obtulerit præbenda debetur, & interim quotidianas diſtributiones habebit. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. cui conſentiunt Butr. Anchar. Imol. Abb. & omnes, præter Cardin. qui ponderando litteram, quæ in fine dicit, *portiones*, & non *diſtributiones*, aliter ſummat, videlicet. Si recipitur quis in Canonicum ſub expectatione præbendæ, adjecto quod interim nil recipiat, non tenet adjectio etiam authoritate legati facta, & ei providebitur cùm facultas ſe obtulerit, & interim portiones quotidianas habebit. Primam tamen lecturam videtur ſequi gloſ. 3. & communiter Doctores, ut ipſemet Cardin. fatetur. Decretalis quatuor continet ſecundum Hoſtien. Primò ſcilicet mandatum Apoſtolicum. Secundò ibi, *ad inſtantiam*, juſtum, & injuſtum præceptum. Tertiò ibi, *Cum ergo*, juſti præcepti confirmationem, & injuſti reprobationem. Quartò ibi, *facientes* Papalem ſubjunctionem.

2 Nota primò ibi, *compoſitio interceſſit*, valere compoſitionem ſuper re ſpirituali, & per hoc ſigna differentiam inter compoſitionem, & tranſactionem: nam de ſpiritualibus ſtrictè non poteſt tranſigi, *cap. ſuper eo, ſupra de tranſact.* & tamen fieri poteſt amicabilis compoſitio ſuperioris authoritate, dummodo aliàs ſit licita, ut hìc, *& in c. Statuimus, de tranſaction.* & hìc notant Butr. Imol. & Abb. omnes *in primo notab.* Facit textus *in c. Niſi eſſent*, ubi Abb. *in 5. not. infra eod.*

Secundò nota in verſ. *Cum ergo*, receptionem in Cano- 3
nicum non vitiari ex infecta promiſſione futuræ præbendæ,
quia cùm aliud ſit Canonia, aliud Præbenda, & receptio,
& promiſſio ſint duo actus ſeparati, & diſtincti, quamvis
ſint ſimultanei, utilis ab inutili non inficitur, ut in regula
Sexti, *Vtile*, & hìc notat Butr. *n. 5.* Anchar. *in 4. notab.* & Imol.
n. 4. Quod tamen procedit quando ea intentione quis reci- 4
pitur, ut ſtatim ſit Canonicus, ſed præbendam non habeat
niſi cum vacaverit: & ita contigit in caſu hujus Decreta-
lis: nam fuit conventum inter partes, ut receptus in Ca-
nonicum illicò haberet ſtallum in Choro, & participatio-
nem divinorum, quæ ad Canoniam pertinent, ſed præ-
bendam non haberet, niſi loco proximo vacaturam. Et
propterea Pontifex factum legati licitum, ſcilicet receptio-
nem approbavit, & factum illicitum, ſcilicet promiſſionem
vacaturæ, quæ Lateranen. Concilio adverſatur, reprobavit.
Secùs verò ſi effectus tam receptionis, quam promiſſionis 5
differatur in tempus vacaturæ: tunc enim vitiatur utrum-
que, quia licèt inſpecta diverſitate conceptionis verborum
videantur duo actus, ſcilicet receptio, & promiſſio, tamen
inſpecta unitate effectus, eſt unicus actus, & individuus, &
idcircò utile per inutile vitiatur. Ita Innoc. *hic n. 1. in ver.
Proximo*, cui conſentiunt Hoſt. *num. 5. in ver. Niſi loco pro-
ximo*, Joan. Andr. *num. 10.* Butr. *n. 11.* & plerique alii, &
idem Butr. *in cap. Cum M. num. 32. verſ. Quartus caſus*, ubi
etiam Imol. *n. 26. verſ. ſecus ſi conſtaret de mente, ſupra de
Conſtit.* Generaliter autem, an, & quando Canonici ultra
numerum recipi poſſint cum expectatione futuræ præben-
dæ, & quibus caſibus vitietur receptio, aut promiſſio va-
caturæ, vel utrumque, plenè examinavi in prædicta De-
cretali. *Cum M. à n. 57. uſque in fin.*

Tertiò nota in eodem verſ. Idem factum veluti ſenten- 6
tiam, compoſitionem, donationem, & alia hujuſmodi
poſſe diverſis reſpectibus approbari, & reprobari. Poteſt
enim reprobari reſpectu modi, ſeu medii, & approbari re-
ſpectu finis. Ad hoc *c. Raynutius, infra de Teſtament.* cum
aliis hìc alleg. gloſ. *in ver. Approbantes*, & per Hoſtien. *num. 7.*
Hic enim Pontifex improbat factum legati in quantum 7
continet promiſſionem vacaturæ ex diſpoſitione hominis,
quia talis promiſſio damnatur à jure, ut *in c. 2. infra de con-
ceſſ. præbend.* Sed quia receptio fuit valida, & Canonicus
non debet carere præbenda, ut hìc, *& c. Relatum, ſuprà eod.
cum ſimil.* ideò præcipit ut præbendam habeat cum ſe facul-
tas obtulerit, non ex diſpoſitione hominis, quæ nulla eſt, ſed
ex diſpoſitione juris ſurgentis ex receptione; & ſic appro-
bavit finem, ſcilicet conſecutionem præbendæ, ſed repro-
bavit modum, ſcilicet mediante promiſſione; & ita non
fuit ſibi contrarius, ut hìc benè per Butr. *n. 7. & 14.* & not.
gloſ. *in c. 2. in verb. Indirectè, de conceſſ. præb. lib. 6.* & Abb. *in
c. Cum M. n. 29. de Conſtit.*

Quartò nota ibi, *quod eſt licitum approbantes.* Licitum eſſe 8
recipere aliquem in Canonicum ſine beneficio, ſeu præben-
da, ut hìc eſt expreſſum ſecundùm Innoc. *n. 2. verſ. Item hic*

habes, Hoſt.*num.*6.& Abb.*num.*3.& eſt ſimile *in cap.Dilectus infrà eodem, & in cap.Cum ſuper,de conceſſ.præbend.* Quamvis enim Canonicus eſſe non poſſit ſine ſpe, & expectatione futuræ præbendæ, ut in prædictis juribus, *& in c. Si quis obiecerit* 1. *quæſt.* 3. tamen actualis præbenda non eſt de ſubſtantia Canonicatus, ut hìc, *& in cap.Cum M.* ibi, *in Canonicos receperunt nullis præbendis aſſignatis eiſdem ſupra de Conſtant.* & iſtic notant Bald. *n.*18. Abb. *in* 3.*notab.* & *n.*16. *verſ.Hoc dictum*, Aretin.*n.*6. & Ripa *nu.* 26. poſt Innoc.*in c. fin.ſuprà de Cleric.non reſiden.*

9 Declara primò prædictam concluſionem, ut procedat, dummodò receptio in Canonicum ſine præbenda fiat ex cauſa, putà ut receptus inſtituatur in moribus & officiis Eccleſiaſticis, & inſerviat prioribus, & antiquis Canonicis, & Eccleſiæ, *cap.Statuimus, de maior.* & *obed.* alioquin ſuperior ex officio ceſſabit; præſertim ſi multi ſic fuerint recepti, arg.*l.* 1. §.*In honorariis, l.*2. & 3.*ff.de var.& extraord. cognit.* ſecundùm Innoc.*hic num.*2. *verſ.Solutio*, & Hoſt.*n.*6. *in eod.verſ.* & Abb.*in d.c.Cum M. in* 3. *notab. de conſtit.* ubi ait, non multos debere ſic recipi, ne hoc rendat in dedecus Eccleſiæ. Quor autem recipi poſſint, & qualis proportio in hoc haberi debeat ad numerum antiquorum Canonicorum, vide hic per Joan. Andr. *num.*12.& Butr.*eod.num.*

10 Declara ſecundò eandem concluſionem, ut locum non habeat ſi receptio in Canonicum fieret cum pacto, ut receptus nec de Canonia, nec de Præbendis, nec de communibus proventibus quidquam perciperet; hoc enim eſſet ſimoniacum, ut ex hoc textu deducit gloſſ. *in d. c. Cum M. in verb. Nihil perciperent*, Innocen. *num.* 5. & communiter Doctores *ſuprà de Conſtit.* & eſt ex mente gloſſ. 1. *hic*. Facit Concilium Tridentinum *ſeſſ.*24. *cap.* 14. Fallit hoc ſi Papa vellet facere Canonicum honorarium, ut notat Hoſtien. *in c.* 1. *num.* 1. *infrà de Inſtit.* dicens videri corrigendam formam litterarum Apoſtolicarum, quibus mandatur quotidie, ut aliquis recipiatur, licèt præbenda non vacet: niſi Papa velit facere Canonicos honorarios ſecundùm ea, quæ notantur *in c. Super inordinata infra eod.* Subdit tamen: quicquid ſentiamus, non poſſumus (ſcilicet corrigere) quia non debemus ponere os in cœlum. Ad quod vide quod de his Canonicatibus, & Dignitatibus honorariis, & ventoſis ſcripſi poſt Bald.*in cap. Ad hæc num.*22.*ſuprà eodem*.

11 Quintò nota ibi, *facto eiuſdem legati illicito reprobato*. Legatum etiam de latere, prout erat iſte Epiſcopus Prænestinus, qui etiam erat Cardinalis, non habere authoritatem diſpenſandi contra Generale Concilium, ut hic probatur evidenter. Nam Papa reprobat factum legati tanquam illicitum, ſcilicet promiſſionem vacaturæ præbendę, & reddit rationem, quia obviat Concilio Lateranenſi, & ita hìc notat gloſſ. *penult.* communiter recepta, quam ſemper dicit
12 eſſe tenendam Abb.*n.*10. Hinc etiam collige Legatum de latere, quamvis poſſit beneficium reſervare, vacaturum etiam pro certa perſona, ut *in c. Cùm dilectus infrà de iurepatr. & in c.pen.de offic. deleg.lib.*6. non tamen poſſe dare jus ad vacatura, ut hic eſt expreſſum. Et poteſt eſſe ratio diverſitatis ſecundùm Abb.*hic num.*3. quia per reſervationem nullum jus acquiritur perſonæ, cùm Legatus variare poſſit, & alteri conferre beneficium ſic reſervatum: unde non præbetur tanta occaſio captandi mortem proximi. Sed ſi poſſet dari jus ad beneficium vacaturum, jus acquireretur perſonæ, quę de facili mortem alterius deſideraret, ut ejus beneficium conſequeretur contra rationem expreſſam *in cap.Nulla de conceſſ.præben.& c.Deteſtanda, & c.Ne captandæ, eod.tit.lib.*6. Tu adde aliam rationem, quia promiſſioni vacaturæ reſiſtit Generale Concilium, ut *in d.c.Nulla*, contra quod legatus non diſpenſat, ut proximè dictum eſt. Reſervatio verò nullam habet reſiſtentiam, quin potiùs eſt juri conſona, ut *in d.c.Cùm dilectus*.

13 Sextò nota ibi, *cùm ſe facultas obtulerit in Eccleſia*, ubi ſunt præbendæ diſtinctæ, præbendam vacantem non eſſe conferendam Canonico numerario, ſed Canonico ul-
14 tra numerum recepto: nam ipſe ſupranumerarius vacante præbenda extinguitur, & numerum antiquum ingreditur: & cùm jam reperiatur de numero, non eſt inconveniens, imò juri conſentaneum, ut præbenda illi conferatur, ut hìc, *& in cap. Relatum ſuprà eod. & in cap. Cùm ſuper infrà de conceſſ. præbend. cum ſimil.* Neque hinc aperitur via ad vacatura, quia præbenda non debetur illi ex diſpoſitione hominis, quod à jure improbatur, & ita loquitur *c. Nulla, de conceſſ.præbend.* ex diſpoſitione juris ex vi receptionis, & connexionis, quam habet præbenda ad Canoniam, ut dixi ſuprà *in* 3.*notab. & in c.Cum M. num.*17. & 18.*ſuprà de Conſtit.*& ita hic declarant Butr.*nu.*9. *verſ. Hæc eſt in effectu*, & Imol. *n.*16.*verſ.Sed adverte*, contra Innoc. cujus dictum communiter damnant Doctores, ut Butr. teſtatur.

Contrarium in Monialibus cenſuit S. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium in negotiis præpoſita. Hæ namque non ſubrogantur in locum Monialis numerariæ decedentis, ſed ſemper remanent ſupranumerariæ, ut dixi aſſignando rationem diverſitatis *in cap.* 1. *de inſtit.* 15

Ultimò nota ibi, *portiones quotidianas*, Canonico authoritate Apoſtolica ultra numerum recepto deberi quotidianas diſtributiones abſque ulla diminutione, ut hic videtur expreſſum, & notat Butr. *num.*8. Sed quia textus ſecundùm Card. non loquitur de diſtributionibus, ſed de portionibus quotidianis, & articulus eſt admodum controverſus; pleniùs examinabitur in quæſt.ſeqq. 16

Revoco igitur in dubium, an Canonici ultra numerum recepti habere debeant ſtallum in Choro, vocem in Capitulo, & quotidianas diſtributiones?

Hæc quæſtio difficilis eſt, & involuta ob multiplices Doctorum opiniones, quas recenſent *in cap. Cum M. ſuprà de Conſtit.* Ant.de Butr.*in ultim.quæſt.num.*66. Joan.de Imol.*nu.*
28. & Abb.*n.*29. *in gloſſ.ultra numerum*. Ego dicta aliorum 17
perſtringendo, & opiniones quantum fieri poterit ad concordiam reducendo, exiſtimo ſic diſtinguendum, videlicet; Aut ſuper hoc viget conſuetudo in Eccleſia, & ſtandum eſt conſuetudini, ut firmat gloſſ. in præd. decretali, *Cum M.*
in ver. Vltra numerum, quæ in hac parte communiter re- 18
cipitur, & hoc ad limites conſuetudinis, ut ibi per Imol. *num.* 28. *verſ. Si tamen conſuetudo Curiæ*. Unde ſi conſuetudo habeat, ut Canonici ultra numerum recepti non habeant jura Canonicalia, talis conſuetudo, quæ communiter eſt ubique, valida eſt, & obſervanda, ut decidunt Domini de Rota *deciſ.*445. incip. *Si Legatus*, aliàs 26. *de præbend. in nov.* ubi propoſito dubio, an Canonicus receptus cum expectatione futuræ præbendæ cenſeatur habere beneficium, poſt prolixam diſputationem in utramque partem *n.* 6. pro determinatione dicunt receptum ultra numerum, ſicut ſunt omnes expectantes Apoſtolici, non poſſe dici beneficiatum, quia tales hodie de conſuetudine, & obſervantia univerſalis Eccleſiæ, nec participant de quotidianis diſtributionibus, & vocantur Canonici in herbis, nec perpetuò retinent illum Canonicatum ſic collatum, ſed vacante præbenda diſtincta Canonicali infrà numerum, & collata impetranti ſtatim proviſus conſequitur novum Canonicatum infrà numerum, & primus eſſe deſinit, allegant Jo. de Lignan. in hoc cap. Compoſtell. *in d.c. Cum M. & in c.Capitulum, de reſcript.* & illam deciſionem ſequitur in eodem *cap. Cum M.* Imol. *n.*28. *verſ.Tamen Domini de Rota*,
Felin. *nu.*22. *verſ. Limita tertiò*, & idem in caſu converſo: 19
nam ſi ſit conſuetudo inſtallandi Canonicos ultra numerum receptos, tunc ad limites inſtallationis vocem conſequuntur, itaut ſi ſint inſtallati in Choro, habeant ea quæ ſunt Chori; ſi in Capitulo, ea quæ ſunt Capituli, ut tenent *in d. c. Cum M. de Conſtit.* Innoc. *num.* 4. & Compoſtell. *num.* 12. quos refert, & ſequitur ibi Ripa *num.* 187. Federic. de Sen. *conſ.*290. incip. *Quia in præſenti num.*5. *verſ. An iſti recepti*.

Aut non conſtat de conſuetudine, & tunc conſtituo duo membra. Primum eſt in receptis ultra numerum de voluntate propria Capituli. Secundum in receptis de mandato Papæ. 20

In primo membro ſubdiſtingue: nam aut receptio ultra numerum fit à Capitulo ſimpliciter; & ſic receptus habere debet ſtallum in Choro, vocem in Capitulo, & quotidianas diſtributiones, & in hoc caſu procedat opinio Innoc. in præcit. *c. Cum M. d. n.*4. *verſ. Si autem nulla eſſet conſuetudo*. Tum quia ex quo receptus eſt ad jus Canoniæ, conſequenter habere debet jura Canonicalia, ut plenè per Rip. *in d.c.Cum M.n.*186. & imputent ſibi qui voluntariè elegerunt, ut per Butr.*ibid.num.* 66. Calder. & Imol. relatos ibi à Felin. *nu.* 23. Tum quia per receptionem ſimpliciter factam ultra numerum frangitur numerus, ut probatur in eadem Decretali *Cum M*, ibi, *in derogationem ſuæ Conſtitutionis*: & per conſequens habere debet omnia jura Canonicalia, & expectare præbendam cùm vacaverit, ut ibi per Abb.*nu.*31. *verſ.Vnde ad propoſitam quæſtionem*, & Felin.*nu.*23. *in prima limit.verſ.Vbi autem receptus*. 21

Et

Digitized by Google

22 Et hinc ſit ut talis poſſit eſſe delegatus Papæ ad præſcriptum *cap. Statutum, de reſcript. lib. 6.* ſecundum Guilielm. de Monte Laudun. in Extravag. Joan. XXII. *Sedes Apoſtolica, in gloſſ.* incip. *Cum integritate*, Joan. Andr. & Gemin. *in d. c.*
23 *Statutum*, & Felin. *in d. c. Cum M. n.* 23. Ex quo infero ut hodie poſſit etiam eſſe Conſervator, ſtante Bulla Gregorii XV. de Conſervatoribus, incip. *Sanctiſſimus*, nam etſi de jure communi Canonicus Capitularis non poſſet eligi Conſervator, ut *in cap. fin.* cum ibi notatis *de offic. deleg. lib. 6.* tamen ſecus poſt Gregorianam Conſtitutionem, per quam fuit extenſa diſpoſitio *d. c. fin.* ad Canonicos Cathedralium Eccle-
24 ſiarum juxta terminos *d. cap. Statutum*. Aut receptio ultra numerum fit à Capitulo non ſimpliciter, ſed eo adjecto ut receptus ſit ſupranumerarius; & tunc non conſequitur jura Canonicalia, quia Capitulum recipiendo cum tali adjectione ſeu proteſtatione, cenſetur noluiſſe numerum frangere, ſed quoddam jus extraordinarium dare; unde ſic receptus non habet jus integrum & ordinarium, ſed tantummodo jus quoddam præparatorium ad jus integrum obtinendum, quod interim eſt inane & ventoſum: & in hoc caſu procedat opinio gloſſæ ad quam quotidie fit remiſſio *in d. cap. Cum M. in verb. Ultra numerum, de Conſtitut.* ut ibi per Abb. *num.* 31. *in fin.* Felin. *num.* 23. *verſ. Secundo limita*, & Ripa *num.* 188.

25 In ſecundo membro principali, ſcilicet in recepto authoritate Papæ, ſimiliter ſubdiſtingue: nam aut Papa mandat quem recipi ultra numerum ſimpliciter; & ſic receptus non conſequitur jura Canonicalia, quia in dubio Papa non cenſetur voluiſſe numero derogare, ſed potiùs ut dictum eſt in præc. membro, creare jus quoddam extraordinarium, & præambulum ad jus integrum conſequendum, juxta textum *in cap. Dilecto, infra eodem*, atque ita ex tali receptione numerus non frangitur ſecundum communem opinionem DD. *in cap. Pro illorum, infra eod.* de qua teſtantur *in d. cap. Cum M.* Abb. *n.* 32. & Felin. *num.* 23. *in* 2. *limitat.* & in hoc caſu procedat deciſio Rotæ ſupracitata, *n.* 18. Unde jus pinguius habet ſimpliciter receptus ultra numerum authoritate Capituli, quàm Papæ, licèt regulariter contra: nam receptus a Capitulo conſequitur diſtributiones quotidianas, & alia jura Canonicalia, quod non videmus ſervari in receptis de neceſſitate, ut authoritate Papali, ut inquit Joan. Andr. *hic num.* 7. Et ſit ratio diverſitatis, quia magis ſubvenitur Capitulo recipienti ultra numerum ex neceſſitate, quàm ex nuda voluntate, ut *in cap. Ab arbitris*, & ibi gloſſ. *fin. de offic. deleg. lib. 6.* & notant *in d. cap. Cum M.* Jo. Andr. *n.* 41. Butr. *n.* 66. *verſ. Si eſt receptus authoritate*, Imol. *num.* 28. Verùm Calder. ibi tenet indiſtinctè receptum ultra numerum de mandato Superioris, etiam ſimpliciter conſequi debere jura omnia Canonicalia; & ſic vocem & diſtributiones quotidianas: eique adhærent ibi, Joan. de Imol. *n.* 28. *verſ. De iure mihi placet*, & Dec. *num.* 135. *verſ. Et ſupradicta*, & perpendit Ripa *n.* 189. Pro qua opinione videtur textus expreſſus in hoc cap. ubi receptio ultra numerum fuit facta ſimpliciter de mandato Papæ, & tamen deciditur, ut receptus habere debeat quotidianas diſtributiones, ut per Butr. *n.* 8.

Aut Papa ſcribit ut aliquis recipiatur ultra numerum 26
non ſimpliciter, ſed cum plenitudine juris Canonicalis: & hoc caſu receptus abſque dubio obtinere debet vocem in electionibus, diſtributiones quotidianas, & alia jura, quæ competunt Canonicis numerariis ſecundum Anton. de Butr. *in cap. Pro illorum, ad fin. infr. eod.* quem ſequitur Abb. *in dict. cap. Cum M. num.* 32. *verſ. Si vero ad mandatum Papæ*, & Felin. *d. num.* 23. *verſ. Limita ſecundò*. Et in ſpecie quòd verba cum plenitudine juris Canonicalis includant quotidianas diſtributiones, eſt textus expreſſus *in cap. fin. §. In illis verò, de conceſſ. præben. lib. 6.* ubi hoc tenet Gemin. *in princ.* adiiciens tales non comprehendi in Statuto de Canonicis loquente, & eum ſequitur Felin. *loc. cit.*

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XXI.

NIſi eſſent viri providi & honeſti, tam qui ordinationem fecerunt, quàm illi circa quos eſt facta ordinatio in Eccleſia veſtra, ſuper negotio Prioratus, ordinationem illam valdè ſuſpectam, propter exempli perniciem haberemus. Quod ergo poſt concertationem diutinam ordinatum eſt circa unum de duobus electis, ut ipſe habeat Prioratum, hoc ex juriſdictione delegata, ſecundùm juſtitiam videtur eſſe ſtatutum, quod autem ordinatum eſt circa reliquum, ut ipſe viginti libras de redditibus Capituli, & quadraginta de proventibus Prioratus percipiat annuatim: hoc ſecundùm providentiam intelligitur eſſe præceptum ex arbitraria poteſtate, cùm in delegatos fuerit compromiſſum, qui auctoritatem ſibi retinendo commiſſam, ſe pro bono pacis & utilitatis hoc ordinaſſe fatentur. Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus eſt recepta, poſſuntque licitè Prior & Capitulum de proventibus ſuis propter cauſas prædictas, non quidem ex pactione partium, ſed ex juſſione judicum proviſionem hujuſmodi exhibere: Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, ut ad præſtationem quadraginta librarum non dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat onerata: fortè circa proventus aliqua videatur facta ſectio Prioratus; ita quòd ipſo Priore defuncto, ſucceſſor ipſius ad præſtationem quadraginta librarum minimè teneatur.

SUMMARIUM.

1 *PEnſionem annuam poteſt Iudex commiſſarius pro bono pacis uni ex duobus electis aſſignare, & alterum confirmare.*

2 *Factum ab honeſta & provida perſona, licèt aliàs videatur de genere malorum, non præſumitur factum illicitè.*

3 *Compoſitio ſuper iure beneficii præſumitur ſimoniaca, niſi facta fuerit auctoritate ſuperioris.*

4 *Compoſitio amicabilis ſuper ſpiritualibus valida eſt, licèt tranſactio ſtricta non valeat, & n. 42.*

5 *Oportet tamen ut compoſitio capiat initium ab auctoritate ſuperioris, & non à pactione partium.*

6 *Arbitratores pronunciando pro bono pacis poſſunt excedere limites iuris. Sed iudices contra ius pronuntiare non poſſunt, & num. 41.*

7 *Beneficium, quantum ad ipſius ſubſtantiam, non eſt diviſibile, nec quantum ad fructus quando diviſio eſt realis, ſeu perpetua, & n. 43.*

8 *Penſio ſuper fructibus Beneficii de conſenſu beneficiati auctoritate ſuperioris impoſita extinguitur mortuo ipſo beneficiato, vel beneficium dimittente, & n. 13.*

9 *Quod ſi renuntiet, & poſtea eligatur, præſumitur fraus, niſi probetur bona fides, & n. 11. & 12.*

10 *Renuntiaſſe non videtur qui ſtatim iterum eſt aſſumptus.*

12 *Renuntiatio præſumitur facta in fraudem penſionarii, ſi beneficium conſanguineo renuntiantis conferatur.*

14 *Epiſcopus an poſſit authoritate ordinaria penſiones imponere ſuper proventibus beneficiorum ſuæ Diœceſis, latè diſcutitur, & nn. ſeqq. uſque in fin.*

Si-

25 *Sine iuſta cauſa non poteſt, & n.17.*
Nec ſine conſenſu titularis, n.22.
Nec quando beneficium confert cum pacto ſolvendi penſionem, n.18.
Nec quando fructus Parochialis non excedunt ducatos centum, n.25.
Nec quando penſio excedit medietatem fructuum, n.27.
16 *Papa poteſt penſionem imponere nulla cauſa expreſſa.*
18 *Epiſcopus in collatione beneficii convenire non poteſt ut penſio ſolvatur ſibi, vel alteri, & n.53.*
19 *Conditio omnis, quæ iure non ineſt, adiecta collatione beneficii efficit eam ſimoniacam.*
20 *Reſignatio beneficii cum reſervatione penſionis non poteſt fieri coram Epiſcopo.*
21 *Simoniaca eſt pactio inter partes ſine iudice, ut una pars cedat liti, & recipiat penſionem ab altera, ſi pars cedens habeat ius in cauſa, aliàs ſecus.*
22 *Dignitatis iura Prælato irrequiſito Epiſcopus diminuere non poteſt.*
23 *Penſio ſuper fructibus beneficii vacantis non poteſt ab Epiſcopo reſervari, & n.53.*
24 *Eccleſia vacante illius fructus diminui poſſunt.*
Declaratur, n.30.
26 *Penſio ſuper beneficio de iure imponi non poteſt, niſi ſuperſint redditus ſufficientes ad ſuſtentationem Rectoris.*
27 *Papa non ſolet reſervare penſionem ultra tertiam vel dimidiam fructuum.*
28 *Epiſcopus an poſſit imponere penſionem duraturam ad vitam gravati, & nn.ſeqq.*
29 Toleramus, *verbum inducit tacitam diſpenſationem ſuper facto aliàs illicito, & n.31.*
30 *Compoſitio ſuper iuribus Eccleſiæ poteſt fieri à Rectore in præiudicium ſui ipſius, etiam ſine conſenſu ſuperioris.*
Epiſcopus antequam beneficium conferat, ſi aliquid ſubtrahat de fructibus illius in pios uſus expendendum, non eſt illicitum, num.31. verſ. Tertio ad idem.
32 *Epiſcopus an poſſit imponere penſionem ad vitam penſionarii, ita ut ſit tranſmiſſibilis ad ſucceſſorem in beneficio, & nn.ſeqq. uſque in fin.*
33 *Cenſus Eccleſiæ impoſitus ex cauſa tranſactionis ſine auctoritate Epiſcopi non excedit vitam eius qui ſolvit.*
34 *Præbendæ duæ ex una poſſunt conſtitui ſi rationabilis cauſa ſubſit.*
35 *Penſio impoſita ab Epiſcopo pro perſona ſibi beneviſa eſt ſimoniaca, & confidentialis ex Bulla Pii V.*
37 *Epiſcopus poteſt reſervare penſionem per modum quantitatis, non autem per modum quotæ.*
38 *Sed contra.*
39 *Epiſcopus pro bono pacis, & ex cauſa concordiæ poteſt imponere penſiones tranſmiſſibiles ad ſucceſſores in beneficio.*
40 *Contrarium.*
43 *Beneficium ſcinditur per impoſitionem penſionis realis, ſeu perpetuæ.*
44 *Beneficii ſectio de iure eſt prohibita. Et in hoc non diſpenſat Epiſcopus etiam ex magna cauſa.*
46 *Penſionem novam Eccleſiis imponi, vel veterem augeri prohibet Concilium Lateranenſe, contra quod Epiſcopus non diſpenſat.*
47 *Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione ſunt conferenda, & num.49.*
48 *Intellectus* cap. Extirpandæ, §. Qui verò, de Præbendis.
50 *Eccleſia non poteſt conſtitui cenſualis auctoritate Epiſcopi.*
Declaratur, num.64.
51 *Penſio perpetua facit Eccleſiam cenſualem.*
52 *Beneficiatus conſentiendo reſervationi penſionis auctoritate Epiſcopi obligat ſucceſſorem.*
54 *Penſio non poteſt imponi ab Epiſcopo in actu collationis beneficii.*
55 *Et conſenſus titularis eſt ſimoniacus.*
56 *Alienatio rerum Eccleſiæ etiam cum cauſa Epiſcopo eſt prohibita.*
57 *Penſionis impoſitio eſt alienatio, ſeu donatio rerum Eccleſiæ.*
58 *Penſionarius habet hypothecam ſpecialem ſuper fructibus beneficii, niſi penſio ſit perſonalis.*
59 *Penſio ſuper beneficio, de quo alicui per obitum providetur, imponi non poteſt ſine expreſſa licentia Papæ ex Decreto Pauli IV. & n.61.*
60 *Penſionis ab Ordinario impoſitæ non datur confirmatio Apoſtolica, ſed Papa ex integro reſervat.*
62 *Penſio alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo imponi non poteſt ex declarationibus S. Congregationis Concilii.*
63 *Penſiones ex uſu & ſtylo Romanæ Curiæ ſolus Papa reſervat.*
64 *Eccleſiæ duæ ſi litigent ſuper ſubiectione poteſt ſubiecta conſtitui cenſualis auctoritate Epiſcopi.*
65 *Præbendæ duæ ſi ex una conſtituantur, præbenda non dividitur, ſed ſunt duæ præbendæ integræ pro duobus Canonicis.*

N*Iſi eſſent.* Si duo electi ad aliquam Dignitatem com- 1
promittunt in judicem, poteſt ipſe judex alterum
confirmare, & alteri ad vitam confirmato pro bono pacis
annuam penſionem de proventibus beneficii aſſignare.
Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Jo.
de Anan. Dividitur in duas partes: nam primò excuſat ſuſpectam ordinationem, & duo membra ipſius declarat.
Secundò præmiſſis motivis cum certa moderatione illam
approbat. Secunda ibi, *quia igitur*, Joan. Andr. & eſt pulcherrima deciſio, & in toto corpore juris non habes conſimilem, Abb. Sicul.
Nota primò ibi, *Viri providi, & honeſti*: factum ab ho- 2
neſta, & provida perſona, licèt aliàs videatur de genere malorum, vel de ſe ſuſpectum, tamen non debere præſumi
factum illicitè, ſed potiùs ex honeſta cauſa, ut hìc patet.
Ad idem *cap. Lugdun. 9. quæſt. 2. cap. Omni, 7. quæſt. 1. cap. Qui menſas*, ubi de hoc 37. *diſtinct. in noſtra, ſupra de procurat.*
& hìc notant gloſ. 1. Abb. Antiq. *n.2. in ver. Providi*, Collect. *n.*1. Butr. *num.*4. Card. Anchar. Imol. Abb. & Joan. de
Anan. omnes *in 1. notab.*
Secundò nota ibi, *Ordinationem illam valde ſuſpectam*. 3
Compoſitionem factam ſuper jure beneficii fructibus temporalibus alteri litigantium aſſignatis videri ſuſpectam de
ſimonia, & habere ſpeciem ſimoniæ. Sed nihilominus
tolli hanc præſumptionem, ſi aſſignatio facta fuerit auctoritate ſuperioris, præſertim providi, & honeſti; & ſic li- 4
cèt in ſpiritualibus tranſactio ſtricta non valeat, tamen valet amicabilis compoſitio, & ad hoc quotidie allegatur hoc
cap. ut per Butr. & Imol. *num.*2. Oportet tamen ut hujuſ- 5
modi compoſitiones ſuper beneficiis, & beneficialibus, ad
hoc ut valeant, & à ſimonia excuſentur, capiant principium ab authoritate ſuperioris, & non à pactione partium,
ut probat hæc litera ibi, *Non quidem ex pactione partium, ſed ex iuſſione iudicum*. Quamobrem qui prius faciunt inter ſe compoſitionem, & poſtea adeunt judices ut interponant auctoritatem, non excuſantur ſecundum bonam conſcientiam, quo minus incidant in vitium ſimoniæ, ut advertunt iidem Butr. & Imol. *num.*10. Abb. *n.8. verſ. Quandoque partes recedunt*, Dec. *conſ.*141. *Ad plura dubia, num.2. verſ. Et concluſio*. Quinimò Rota *in Calagurritana penſionis 29. Maii* 1595. coram Penia impreſſa apud Nicol. Garz. *de benef. part. 1. cap. 5. num.*343. reſolvit reſervationem penſionis, nec à compromiſſariis poſſe initium capere. Sed
hoc eſt contra hanc literam ibi, ſed *ex iuſſione iudicum*.
Nam iſti judices delegati penſionem reſervarunt, non 6
tamquam judices, & ex virtute delegationis, ſecundum
quam non poterant contra jus pronuntiare, ſed tamquam
arbitratores, & amicabiles compoſitores, qui pronuntiando pro bono pacis poſſunt excedere limites juris, ut hìc declarant Butr. *num.*6. Imol. *eod. n. verſ. Item nota quod arbitrator, & n.13. verſ. Unde licèt gloſ.* & Abb. *n.4. verſ. Item nota aliud pulchrum dictum, & n.6.*
Tertiò nota ibi, *Ne fortè circa proventus aliqua videa- 7
tur facta ſectio prioratus*, quòd ſicut dignitas & beneficium
non eſt diviſibile quantum ad jus, & ſubſtantiam ipſius beneficii, ita nec quantum ad redditus, vel proventus quando diviſio eſt realis, vel perpetua; ſecùs quando eſſet temporalis, ut hìc, & *in c. ult. 1. quæſt. 3. & in c. Si Monachus, 16. quæſt. 1. & in c. Ut noſtrum, infra ut Eccleſiaſtica beneficia*, & hìc notant gloſ. *ultim.* Butr. *num.*11. & 15. Cardinal.
n.1 n. in 7. oppoſitione, & Imol. *num.*11.
Quartò nota ibi, *Priore defuncto ſucceſſor ipſius ad præ- 8
ſta-*

Digitized by Google

ſtationem quadraginta librarum minimè teneatur, quòd pen-
ſio ſuperioris auctoritate impoſita ſuper fructibus beneficii
de conſenſu beneficiati non tranſit in ſucceſſorem, ſed ex-
tinguitur ipſo beneficiato vita functo, ut in litera: Supple
tu, vel remoto, aut quocumque alio modo beneficium di-
mittente, quia qualitercumque vacet, eadem ratio mili-
tat; ne ſucceſſor remaneat obligatus, ſecundùm Hoſt. *hic
num.8. in ver. Defuncto*, Jo. Andr. *n.6. in eodem verſ.* Butr.
num.16. Cardin. *num.15. in 3.q.* Anchar. *n.8.* Imol. *n.17. verſ.
Tertio tangit*, & Abb. *num.10.*
9 Sed quid ſi renuntiet, & poſteà eligatur? Præſumitur
fraus, & adhuc tenetur ad ſolutionem penſionis, *l. Sicut
re, §. Supervacuum, & l. Voluntate, 1. reſponſo, & l. ult. ff.
Quibus modis pignus, & hypothec. ſolvat. l. Is bonis paternis,
ff. de acquir. heredit. cap. Ad noſtram, infra de contrahen. em-
ption.* Petitur enim res eadem, & eadem eſt obligationis
cauſa, & eædem perſonæ ſunt, *l. Cum quæritur, & l. ſeq. ff.*
10 *de except. rei iudicat.* nec renuntiaſſe videtur qui ſtatim ite-
rùm eſt aſſumptus, *l. Si patrem, §. Verſum, ff. de in rem*
11 *verſo, cap. Officii cum ſuis concordant. ſuprà de elect.* Et quod
dixi de præſumptione fraudis, intelligas verùm eſſe, niſi
prober ſe bona fide renuntiaſſe ex aliqua rationabili cauſa,
& fortè latente: ut quia vitioſum habuit initium; aliàs
præſumitur contra ipſum *cap. Quanto, §. penult. de divort.*
Hoſt. *hic d. num.8. verſ. Quid ergo, & num.9.* Jo. Andr. *nu.6.*
Butr. *num.16.* Cardin. *num.13. in 4. quæſt.* Anchar. *n.8.* Imol.
num.17. verſ. Quid autem ſi renuntiavit, & Jo. de Anan. *n.9.*
12 & ſimiliter, ſecundum eos, ſi ipſe renuntiet, & beneficium
ejus nepoti, vel conſanguineo conferatur, præſumitur hoc
feciſſe in eluſionem, & fraudem Penſionarii, arg. *l. Qui
autem, §. Similiter, & l. Ait prætor, §. Si mulier, & l. Lu-*
13 *cius, ff. de his quæ in fraudem credit.* Verumtamen Anchar.
d. num.8. verſ. Sentiunt ergo, videtur ſentire obligationem
ſolvendi annuam penſionem remanere apud eum, qui con-
ſenſit reſervationi etiam poſt dimiſſum beneficium, etiam
ſine ulla fraude, ſed tamen in fine cogitandum relinquit.
14 QUÆRO generaliter, an Epiſcopus poſſit ordinaria
auctoritate ſuper proventibus beneficii annuam penſionem
imponere.
Hæc quæſtio difficilis eſt, & admodum controverſa;
ſed pro faciliori illius ſolutione excludam caſus non dubios.
Sunt enim aliqui caſus, in quibus planum eſt Epiſcopo
hanc facultatem non competere.
15 Primus caſus eſt, quando nulla ſubeſt juſta cauſa, ſine
qua manifeſtum eſt Epiſcopum non poſſe annuam penſio-
nem reſervare, ut hic probatur à contrario ſenſu, ibi: *Se*
16 *pro bono pacis & utilitatis hoc ordinaſſe fatentur*, & admit-
tunt hic ſcribentes omnes. Hæc enim eſt differentia inter
Papam, & Epiſcopum; quia Papa poteſt reſervare penſio-
nem abſque eo, quòd ullam exprimat cauſam, cùm ſit ſu-
pra omne jus humanum poſitivum, & in beneficialibus
pleniſſimam habeat poteſtatem, *c. Propoſuit, de conceſſ. Præ-*
17 *bend. c.2. de Præbend. lib.6.* Clem. *1. in fin. ut lit. pendent.* Epi-
ſcopus verò hoc non poteſt ſine juſta cauſa, & concernente
utilitatem Eccleſiæ. Ita Felin. *in c. Ad audientiam, il 2. n.2.
circa fin. verſ. Et ex iſtis videtur poſſe concludi, de reſcript.*
Caccialup. *in tractat. de penſ. quæſt.5.* Hieron. Gigas *in eod.
tract. quæſt.6. n.5.6. & 7.* aliàs reſervatio nulla eſt, & inva-
lida, Coraſ. *de benef. p.1. c.4. n.13.* & alii apud Nicol. Garz. *in
eod. tract. part.1. c.5. n.322.*
18 Secundus caſus non dobius eſt, quando Epiſcopus confert
beneficium cum pacto, ſeu conditione ſolvendi penſionem,
hoc enim eſt ſimoniacum, ut patet in hoc cap. ibi, *non qui-
dem ex pactione partium*, & fuſiùs dictum eſt ſupra in ſecun-
do notab. *n.5. verſ. Oportet tamen*, quod locum habet non
modo ſi in collatione beneficii Epiſcopus adjiciat pactum,
ſeu conditionem, ut penſio ſolvatur ſibi, ſecundum Abb.
19 *in c.5. in 13. notab. infra, ut Eccleſ. benef.* poſt D. Thom. *in
2.2. quæſt.100. art.4. in fin.* ſed etiam ſi conveniat ut penſio
ſolvatur alteri, ut hìc probatur, & eſt ratio: quia omne
pactum, & omnis modus, & conditio, quæ jure non ineſt,
adjecta collatione beneficii, efficit eam ſimoniacam, ut *c.
Quam pio, 1. quæſt.2. & c. fin. de pact.* & in hac ſpecie reſpon-
dit Navarrus *conſ.4. An committatur ſimonia ſi Epiſcopus, de
ſimon.* & voluit Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. n.122. alias 105.* &
in repetitione *c. Extirpanda, §. Qui verò, in 6. notab. circa
materiam penſionis, infra eod.* Redoan. *de ſimon. in 2. part. cap.
14. in fin. & cap.22.* & alii apud Nicol. Garz. *de benef. part.1.*
20 *c.5. num.340.* Atque ita coram Epiſcopo non poteſt fieri re-
ſignatio, ſeu ceſſio beneficii cum reſervatione penſionis, ut
tenent præcitati DD. & Coraſ. *in eod. tract. part.1. cap.8. nu.
13.* Boer. *deciſ.2. num.45.* dicens ad ſolum Papam ſpectare
admittere reſignationes cum penſione, Petrus Andr. Gam-
mar. *de offic. leg. lib.6. num.163. & 618.* quos ſequitur aliis
relatis Garz. *ubi ſupra, n.345.* quibus adde Abbatem *in cap.
Cum pridem, num.8. verſ. Sed inter partes, ſupra de pactis*, ubi 21
notabiliter ait, inter partes ſine judice non debere admitti
pactionem, ut una pars cedat liti ſuper beneficio, & reci-
piat penſionem annuatim ab altera, quia poſſet in ſe con-
tinere ſimoniam, quia fortè renuntians liti habet jus in
cauſa; ſed ubi jus non haberet, non eſſet aliqua ſimonia,
ſed pars potiùs redimeret vexationem ſuam, ut dicit gloſ.
in d. cap. Cum pridem, in verb. Illicita pactionis de pactis.
Tertius caſus itidem non eſt dubius, cùm penſio imponi- 22
tur ab Epiſcopo ſine conſenſu titularis: Nam planum
eſt hoc fieri non poſſe, ut notat Innoc. *in c. unic. n.6. infra,
Ut Eccleſiaſt. benef.* nbi ait, *Cum dignitas non vacat, Præ-
lato irrequiſito, qui eſt in dignitate conſtitutus, non poteſt Epi-
ſcopus illius iura diminuere ſine cauſæ cognitione, l. Nec tuo,
C. de emancip. l. Quicumque, C. de omni agro deſerto, c. Ad
audientiam, de Eccleſ. ædific.* & probatur à contrario ſenſu
in hoc c. ibi, *Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus eſt rece-
pta.* Unde gloſſ. *tertia* dicit Papam hìc toleraſſe compoſi-
tionem, ut unus habeat beneficium, alius penſionem tum
propter bonum pacis, tum quia omnibus placuit, ſequitur
Cardin. *num.10. in prima quæſt. verſ. Quod fuit autem una*,
& Abb. *n.9. verſ. Sed adverte*, ubi expreſsè dicit Judices hoc
non poſſe niſi partes conſentiant.
Et hinc fit, ut ſuper fructibus beneficii vacantis minimè 23
poſſit Epiſcopus penſionem alteri reſervare, quia non eſt
ibi Rector, qui poſſit conſentire, ac proinde non poteſt jus
reale ibi conſtitui, ut determinat ibi Innoc. *poſt med. in
verb. Sectio, verſ. Et eſt alia ratio*, cum quo cæteri concor- 24
dant, ut latiùs dicam infrà *n.53.* & quod Eccleſia vacan-
te ejus fructus minui non poſſint, tenet Hoſt. & poſt eum
Joan. And. *in c. Avaritiæ, n.5. ſup. eod. per cap. Dudum, de reb.
Eccleſ. non alien. lib.6.*
Quartus caſus ſimiliter non dubius eſt in Parochialibus 25
Eccleſiis, quarum redditus ſummam ducatorum centum
ſecundum verum annuum valorem non excedunt: planum
eſt enim Eccleſias hujuſmodi nullis penſionibus, aut reſer-
vationibus fructuum poſſe ab Epiſcopo gravari reclamante
nimirum Conc. Trident. *in cap.13. §. Ad hæc, ſeſſ.24.* ſed &
jure communi inſpecto oportet ut detracta penſione ſuper- 26
ſint redditus ſufficientes ad ſuſtentationem Rectoris, ut *cap.
Extirpanda, infra eod.* & notat Abb. *in c. Paſtoralis, num.6.
ſupra de his quæ fiunt à Præl.* non enim debet unum al-
tare diſcooperiri, ut aliud cooperiatur, *cap. Cùm cauſam,
infra hoc tit.*
Quintus denique caſus non dubius eſt, cùm penſio ex- 27
cedit medietatem fructuum, quandoquidem nec Papa ſo-
let reſervare penſiones ultra tertiam, vel dimidiam partem
fructuum, ut atteſtantur Domini de Rota *deciſ.444. num.1.
part.2. recent.* ex Giga *de penſion. quæſt.9. n.1.* Facit textus *in
d. c. Extirpanda, infra eodem*, & quod notat Oldrad. *conſ.
226. Quidam Epiſcopus*, ubi conſuluit penſionem ab Epi-
ſcopo impoſitam ſuper fructibus menſæ Epiſcopalis fuiſſe
nullam, quia erat immoderata.
Extra caſus ſupradictos, & ſi qui ſint ſimiles, revocatur
in dubium, An Epiſcopus ſuper beneficiis ſuæ Diœceſis
poſſit penſionem imponere.
Pro ſolutione duo ſunt videnda: Primum an Epiſcopus 28
poſſit imponere penſionem duraturam ad vitam gravati.
Secundùm, an poſſit imponere penſionem ad vitam pen-
ſionarii, ita ut ſit tranſmiſſibilis ad ſucceſſores in benefi-
cio. Circa primum receptiſſima ſententia eſt, Epiſcopum
jure ſuo ordinario poſſe imponere penſionem ad vitam Ti-
tularis gravati, Innoc. *in cap. De cætero, num.7. verſ. Sed
benedicimus, ſupra de tranſact.* ubi ait: Cùm authoritate
Capituli ſui poſſe Epiſcopum conſtituere, ut aliquis poſſit
ad tempus fructus alicujus dignitatis tenere, Abb. *ibid. n.2.*
Gloſſ.2. *in c. Audivimus, infra de colluſ. detegen.* quæ am-
plius ſentit etiam ſine authoritate Epiſcopi poſſe conſtitui
penſionem ad vitam ejus, qui ſolvit, dummodo per collu-
ſionem facta non fuerit, Oldrad. *conſ.226.* ubi conſuluit
penſionem ab Epiſcopo impoſitam ſuper fructibus ſuæ
menſæ Epiſcopalis non tranſire in ſucceſſorem; & ita ſen-
tit penſionem ſuſtineri ad vitam conſtituentis, Felin. *in cap.*
Ad

Digitized by Google

Ad audientiam, il 2.*num.*2.*verſ. Secunda concluſio*, *ſupra de reſcript.* ubi dicit, ex cauſa licita & honeſta poſſe ab Epiſcopo conſtitui penſionem alicui dandam ex redditibus beneficii per hoc cap. Ubi pro bono pacis fuit alteri litigantium ſtatuta penſio de redditibus Eccleſiæ ad vitam ſolvendis. Sarnen. *in Compend. utriuſque Signaturæ*, *quæſt.*55. *num.*56. *verſ.* [*Et eſt advertendum*, quòd licèt inferiores à Papa poſſint ſuper beneficiis penſiones imponere in caſibus notatis per Paul. Roman. *in tract. de penſion. quæſt.*1.*n.*10.*&* 11. *& quæſt.*4. *num.*10. & habetur *in cap. Paſtoralis*, *de his quæ fiunt à Præl. & in c. Niſi*, ubi Abb. *in fin. de præbend.* tamen in illis penſionibus de ſtylo Signaturæ non ſolet in commiſſionibus apponi d. clauſula *Sine retardatione*. Secus eſt in penſionibus impoſitis per Papam. Ratio diverſitatis eſt, quia inferiores à Papa non poſſunt niſi in certis caſibus, & cauſa expreſſa imponere penſiones, quæ non tranſeunt ad ſucceſſores, ut notant Jo. Baptiſta de S. Severino *in tract. de penſion. quæſt.*4. & DD. *in c. Extirpandæ*, §. *fin. de præben.*] Hæc Sarnen. quem refert & ſequitur Redoan. *de Simon. in* 2. *part. cap.*14. *num.*27. Navarrus *conſ.*43. *Caius*, *& Titius*, *num.*4. *de Simon.* ubi conſuluit poſſe imponi penſionem ab Ordinario duraturam, quamdiu gravatus tenuerit beneficium, Redoan. *de Simon. in* 2. *part. cap.*21. *num.*36. dicens Epiſcopum non poſſe imponere penſionem, niſi ad vitam onerati. Et pro hac opinione adduci poſſunt DD. omnes infra citandi *num.*35. qui tenent Epiſcopum ex juſta cauſa poſſe ſuper beneficiis ſuæ Diœceſis imponere penſiones, etiam perpetuas, & tranſmiſſibiles ad ſucceſſores: hi enim à fortiori cenſent eum poſſe imponere penſiones ad vitam onerati. Rurſus pro hac opinione afferri poſſunt etiam Authores, qui ſimpliciter & abſolutè affirmant Ordinarios ex juſta cauſa poſſe penſiones reſervare: videntur enim intelligendi de reſervatione ad vitam ejus, qui ſolvit. Inter quos Anchar. *conſ.*279. *Quæſtio proponitur*, *num.*1.*poſt med. verſ. Ex qua cauſa*, Dec. *in cap. Ex parte*, *il* 1.*num.*16.*de offic. Deleg.* ubi ait etiam Epiſcopum poſſe in collatione beneficii apponere onus alimentandi illum, qui renuntiavit, & idem Decius *in conſ.*436. *Viſa inſtitutione*, *n.*12. ſubdens ita etiam ſentire Oldrad. *d. conſ.*226. quia licèt videatur penſionem impugnare, tamen hoc ideò facit, quia erat exceſſiva: ergo ſecùs ſentit ſi fuiſſet moderata. Et ex recentioribus Flamin. Pariſius alios referens *de confiden. quæſt.*28. *num.*120. ubi proſequitur plures modos & cauſas reſervationis, & latiſſimè Nicol. Garz. *de benef. part.*1.*cap.*5.*num.*295. & decidit Rota *in Meliten. Canonicatus* 9. *Mart.*1595. coram Card. Millino, impreſſ. apud Marcheſ. *de Commiſſ. part.*1.*pag.*611. in qua fuit reſolutum pro validitate penſionis reſervatæ ab Epiſcopo in actu collationis beneficii in favorem Clerici ex cauſa paupertatis, & quia ſacris literis operam dabat. Hæc concluſio probatur apertiſſimè in hac Decretali, ubi Papa tolerat ordinationem à judicibus factam, quod unus ex litigatoribus habeat dignitatem, & alter annuam penſionem, hoc tamen adhibito moderamine, ut perſona, non autem dignitas remaneat onerata: & ſic Papa declarat Judices potuiſſe imponere penſionem perſonalem, ſeu duraturam ad vitam onerati, idque ob rationem in textu expreſſam, quia per hujuſmodi impoſitionem penſionis perſonalis, ſeu ad vitam non ſcinditur beneficium, ſicut ſcinditur per impoſitionem penſionis realis, & tranſmiſſibilis ad ſucceſſores in beneficio.

29 Sed dices: Papa hìc utitur verbo *toleramus*, ubicumque autem in facto ſpecifico Princeps reſpondendo, vel ſcribendo dicit *toleramus*, videtur diſpenſare ſuper illo actu aliàs illicito, ut eſt text. *in cap. Quia circa*, juncta gloſſ. *ult. infrà de conſanguinit. & affinit.* & hic declarat Abb. *n.*9. ergo ut inquit gloſſ. 3. hìc, *Papa toleravit hanc compoſitionem ob cauſas in textu expreſſas*, *videlicet quia facta fuit pro bono pacis*, *& utilitatis*, *& quia placuit omnibus*, *& ſi Papa compoſitionem non toleraſſet*, *auctoritas Iudicis non fuiſſet ſufficiens*, *quia de iure hoc facere non poterat; unde dicit Papa*, *nos eam hoc adhibito moderamine toleramus*, *& ad tempus ut ſequitur*. Hactenus verba gloſſ. quæ, ut vides, apertè ſentit ſine tolerantia Papæ reſervationem penſionis etiam ad tempus non ſuſtineri. At reſpondetur contra gloſ. tenere Hoſt. & communiter DD. ut dicit Abb. *hìc n.*8.*in fin. verſ. Contrarium tamen*, & idem tenent gloſſ. & Archid. *in*
30 *c. Ea quæ*, 1. *quæſt.*3. & meritò, quia Rector poteſt ſuper iuribus Eccleſiæ immobilibus, & ſpiritualibus tranſigere, & componere etiam ſine ſuperioris conſenſu in præjudicium ſui ipſius, ita ut compoſitio ſit valitura toto tempore, quo ipſe erit Rector. Caſus eſt *in cap. Veniens*, *ſupra de Tranſact.* & ibi dixi *num.*2. poſt Abbatem *num.*1. dicentem ſe neſcire alibi ita bonum textum. Idcircò autem Papa hìc dixit, *toleramus*, ne ex toto videretur approbare hoc factum, quia 31
erat ſuſpectum de ſimonia, niſi proceſſiſſet a viris probis, & honeſtis, & non expediebat, ut aſſumeretur in exemplum, unde dicit ſe tolerare, quia multa ſunt toleranda, non laudanda propter malum, quod poteſt ſubeſſe, ut hìc per Abb. *n.*9. *verſ. Quare ergo dixit toleramus*.

Denique pro hac opinione adducitur text. *in c. De cætero*, *ſupra de tranſact.* ubi Abb. *n.*3. Nota, inquit, *quod per compoſitionem factam auctoritate iudicis delegati poteſt Clericus ſe obligare ad ſolvendum adverſario cenſum*, *ſeu annuam penſionem toto tempore vitæ ſuæ*, *licet Epiſcopus non conſenſerit; nec conſentire velit*, quod eſt notatu dignum. Nam licèt bona Eccleſiaſtica debeant converti ad uſus pios, *ut in cap. Paſtoralis*, *de his quæ fiunt à Prælat.* tamen pro bono pacis poteſt conſtitui ex redditibus Eccleſiæ cenſus ſolvendus adverſario.

Tertiò ad idem facit quod notat Innoc. *in cap. unic. num.*6. *infra*. Ut Eccleſiaſtica beneficia, ubi ait eſſe ibi argumentum, quod Epiſcopus ex cauſa poteſt conſtituere cum conſenſu Capituli ſui de reſervandis fructibus dignitatis, vel præbendæ vacantis, puta ſi Eccleſia gravaretur debitis, allegat *c. Significatum*, *ſupra eod.* & concord. S. Thomas *in* 2.2. *quæſt.*100. *art.*4. *in fin.* ubi ait: *Si Epiſcopus antequam beneficium alicui conferat*, *ob aliquam cauſam ordinaverit aliquid ſubtrahendum de fructibus beneficii*, *& in pios uſus expendendum*, *non eſſe illicitum*.

Quidquid tamen ſit de jure, uſus Sedis Apoſtolicæ ubique receptus habet, ut ſolus Papa penſiones reſervet; ideòque Congregatio deputata in cauſa Leodienſi, reſpondit non licere Epiſcopo penſiones ad vitam reſervare, ut ſcripſi *in cap. Cùm de ſua*, *num.*11. *&* 17. *de corpor. vitiat.*

Circa ſecundùm, videlicet, An Epiſcopus poſſit impone- 32
re penſionem ad vitam penſionarii, ita ut ſit tranſmiſſibilis ad ſucceſſorem in beneficio.

Ad partem affirmativam inducitur Primò, *cap. Paſtoralis*, *ſupra de his quæ fiunt à Prælat.* ubi deciditur Epiſcopum non poſſe viris Religioſis penſionem conſtituere ſuper fructibus Parochialium Eccleſiarum præter ſui Capituli voluntatem: ergo de conſenſu Capituli poteſt. Et ita ex illo textu Abb. *hìc num.*3. notat Epiſcopum cum conſenſu Capituli ſui poſſe imponere penſionem Eccleſiæ abundanti ſolvendam ad ſuſtentandam vitam Religioſorum; & ſic non ſolùm Papam, ſed etiam Epiſcopum poſſe imponere penſionem Eccleſiæ, dummodo tamen detracta penſione Rector Eccleſiæ poſſit commodè ſuſtentari.

Secundò, Ad hanc partem inducitur *cap. De cætero*, *ſupra* 33
de tranſact. ubi cenſus, ſeu penſio Eccleſiæ impoſita ex cauſa tranſactionis ſine conſenſu Epiſcopi non excedit vitam eius qui ſolvit, ubi Innoc. *num.*5. ſic ait: *Si conſtituatur cenſus Eccleſiæ perpetuò ſolvendus*, *hoc non poteſt ſine auctoritate Epiſcopi: ergo à contrario ſi penſio impoſita fuerit de Epiſcopi conſenſu excedit vitam ſolventis*, *& tranſit in ſucceſſorem*, & ita gloſ. ultima dicit talem compoſitionem eſſe perſonalem, nec tranſire in ſucceſſorem, niſi facta fuerit auctoritate Epiſcopi, & concordant ibi Butr. *nu.*4. *verſ. Nota quod non poteſt*, *& num.*6. Abb. *num.*2. *verſ. Item nota*, & alii communiter.

Tertiò, Ad idem inducitur *cap. Vacante*, *infra eod.* ubi 34
habetur quod etſi Turonenſe Concilium ſectionem inhibeat Præbendarum, tamen rationabili cauſa ex una præbenda duæ poſſunt conſtitui: ergo & penſio perpetua poteſt imponi, ſi rationabilis cauſa ſubſit.

Quartò, Ad idem allegantur, *cap. Ad audientiam*, *il ſecondo de reſcript. cap. Conquerente de Cler. non reſident. & cap. Quamvis*, *de præben. lib.*6. & facit text. *in cap. Conſtitutus*, *infra de Religioſ. domib.*

Et pro hac opinione conſuluit Petr. de Anchar. *in conſ.* 35
279. *Quæſtio proponitur*, *num.*1. *poſt med. verſ. Ex qua cauſa*, ubi ex facto reſpondit Epiſcopum ceſſante pactione qualibet partium ex ſuo puro, & mero officio fortè poſſe providere, ut in permutatione beneficii unus ex permutantibus teneatur dare alteri jam ſenio confecto, & inhabili annuam penſionem ad vitam ejus ſuſtentandam, quia huic ſeni, & debili dandus eſſet coadjutor cum congrua fructuum aſſignatione, *cap. penult. & final. de Cler. ægrot.* longè autem uti-

utilius eſt habere compermutantem, qui ad ſuſtentationem dicti ſenis aliquid conferat, quàm ei coadjutorem dare cum onere expenſarum; & ſic tenet Anchar. Auctoritate Epiſcopi poſſe conſtitui penſionem ſuper beneficio ad vitam penſionarii, & ſic tranſmiſſibileu ad ſucceſſorem quandiu penſionarius vixerit, & iſtud conſ. referunt, & ſequuntur Felin. *in cap. Ad audientiam, il 2. num. 2. verſ. Secunda concluſio, de reſcript.* licèt poſteà ſubdat ſe dici deſideraſſe de boc babere pleniores deciſiones, Decius *conſ. 436. viſa inſtructione num.* 12. Caccialup. *de penſion. queſt. 4. n. 3. & queſt. 5.* Gigas *in eod. tract. queſt. 6. num. 3. & num. 4.* ubi quod in illis caſibus, in qnibus Epiſcopus poteſt penſionem imponere, tamen illam imponere non poteſt niſi ad vitam ejus, cui aſſignatur. Item pro hac opinione allegatur Oldrad. *d. conſ. 226. Quidam Epiſcopus, per totum*, ubi latè impugnat penſionem ab Epiſcopo conſtitutam quidam nobili tamquam de Eccleſia benemerito, tum quia de meritis non conſtabat, tum quia penſio erat in quantitate enormi, & ex deductis per eum poteſt rectè inferri, ut ubi concurrunt merita, & de ipſis conſtat, poſſit Epiſcopus in quantitate moderata aliquam penſionem reſervare alicui, quoad vixerit, de redditibus Eccleſiæ, & ita ex illo conſ. Oldrad. deducunt Felin. & Dec. *locis proximè citatis*, & tenuit Rota *in Meleuitana Canonicatus 6. Martii* 1595. impreſſ. apud Garz. *de benef. part. 1. cap. 5. num. 113. & ſeq.* in qua firmatum fuit Epiſcopum ex juſta cauſa poſſe reſervare penſionem ad favorem alterius. Allegat Anehar. Felin. Dec. & Gigas *in locis ſupra citatis*, & præter eos Abb. *in cap. Conquerente, num. 5. de Cler. non reſidentibus*, & Rimin. *conſ. 298. num. 26.* quæ deciſio fuit firmata *in Calaguritana penſionis 29. Maii* 1595. coram Penia, apud eumdem Garz. *d. part. 1. cap. 5. num. 343.* & idem tenuit Rota *deciſ. 519. part. 1. diverſ.* ubi penſio reſervata in favorem ex cauſa ceſſionis fuit judicata valida. In prædictis tamen deciſionibus non aperitur, an penſio ſit perpetua, & tranſmiſſibilis ad ſucceſſores, necne.

36 Et tenendo hanc opinionem non obſtat Bulla 85. Pii V. *ſuper confidentia, §. 3. verſ. Idem ſi Ordinarius, in Bullario tom. 2. pag. 284.* illis verbis: *ſeu penſionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens, vel alius per ſe, vel alium ſcripto, aut verbo iuſſerit, ſeu ſignificaverit, perſolvat.*
37 Quoniam Bulla loquitur quando penſio fuit impoſita per Epiſcopum perſonæ ſibi beneviſæ, & poſtea declarandæ; tunc enim eſſet ſimoniaca, & confidentialis. Sed extra hunc caſum per Bullam non fuit adempta Epiſcopis facultas reſervandi penſiones ex juſta cauſa, ut reprobando. Flamin. Pariſ. *de confident. queſt. 28. num. 120.* tenet Garz. *de benef. part. 1. cap. 5. num. 113. & ſeq.* & Gonzal. *ad regulam de menſib. gloſſ. 5. §. 5. num. 27.* & cenſuit Rota *in Meliten. Canonicatus 9. Martii* 1595. coram Cardin. Mellino apud Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. fol. 611.* Temperant nonnulli hanc opinionem, ut locum ſibi vendicet dummodo penſio reſervetur per viam quantitatis pecuniæ, ſeu frumenti, vel bladi, non autem per modum quotæ, puta tertiæ, vel quartæ partis fructuum, quia eſſet ſcindere beneficium, quod eſt de jure prohibitum, *cap. Maioribus, de præbend. & cap. De cætero, de tranſaction.* & hanc declarationem poſuit Felin. *in d. cap. Ad audientiam, num. 2. poſt med. verſ. Debet tamen iſtud ordinare, de reſcript.* & ante eum Jo. de Anan. *in cap. Audivimus, num. 3. verſ. Debet tamen iſtud ordinari, infra de colluſ. detegend.*

38 Sed hæc declaratio eſt apertè contra text. noſtrum, ubi improbatur penſio perpetua, & tranſmiſſibilis ad ſucceſſorem in dignitate, quia per eam fit ſectio beneficii, & tamen penſio non fuit conſtituta per modum quotæ, ſed per viam quantitatis pecuniæ, videlicet quadraginta librarum, ut in litera.

39 Alii verò opinantur Ordinarium non poſſe penſionem imponere, quæ ſit tranſmiſſibilis ad ſucceſſores in beneficio, niſi pro bono pacis, & concordiæ, prout loquitur hoc Capitulum, *& cap. De cætero, ſupra de tranſactionibus*. Et hanc dicit eſſe communem opinionem Granur. ad Simonet. *de reſervat. queſt. 62. num. 6. & 7.* ſubdens in hac communi fuiſſe fundatum decretum Pauli IV. de quo infra *n. 59.* Gomeſ. *in regula de annali queſt. num. 5. verſ. Et ſic videmus*, ubi ſic ait: [Licèt penſiones impoſitæ per inferiores à Papa non ſint perpetuæ, nec tranſeant ad ſucceſſores, ubi tamen Ordinarius penſionem imponeret cauſa concordiæ, ut à lite recedatur, tranſiret penſio ad ſucceſſores:] & eum ſequuntur Redoan. *de ſimon. in 2. part. cap. 21. num. 36.* & Mandoſ. *in regul. 33. queſt. 14. num. 11.* in hæc verba [Licèt Ordinarius penſiones perpetuas, & ad ſucceſſores tranſmiſſibiles, & aliàs ut Papa conſtituere non poſſit, nec fructus beneficiorum dividere, *c. Prohibemus, de cenſib. cap. Paſtoralis, de his quæ fiunt à Prælat. cap. Extirpandæ, in fin. de præben.* Paul. Roman. *in tractat. de penſion. queſt. 1. n. 10. & ſeq.* tamen pro bono pacis ex cauſa concordiæ, & ad lites tollendas, penſiones prout Summus Pontifex perpetuò duraturas, & quæ ad ſucceſſores tranſeant, imponit] allegat præter alios Innocentium *hic in fin.* qui tamen hoc non dicit.

Sed his non obſtantibus dicendum videtur Epiſcopum 40
ordinaria auctoritate nec pro bono pacis, ſeu ex cauſa concordiæ ad extinguendas lites poſſe imponere penſiones perpetuas, ſeu tranſmiſſibiles ad ſucceſſores in beneficio. Quòd probatur primò irrefragabiliter per illum text. Nam hic per viam amicabilis compoſitionis, & pro bono pacis auctoritate ſuperioris fuit ordinatum, ut unus ex litigatoribus haberet dignitatem Prioratus, & collitiganti ſolveret annuam penſionem ex fructibus ipſius Prioratus, & Papa tolerat hanc ordinationem non ſimpliciter, ſed hoc adhibito moderamine, ut penſio ſit perſonalis ad vitam onerati, non autem realis, ſeu tranſmiſſibilis ad ſucceſſorem in dignitate, & ſic apertè improbat, ut pro bono pacis reſervetur uni ex litigatoribus annua penſio, quæ duret ad vitam Penſionarii, ita ut tranſeat ad ſucceſſorem in beneficio.

Nec obſtat ſi dicas impoſitionem penſionis hìc fuiſſe improbatam reſpectu ſucceſſoris in Prioratu, quia fuit facta à judicibus delegatis, quorum juriſdictio non extendebatur in tantùm, ut poſſent gravare ſucceſſorem in beneficio, *cap. De cætero, de tranſact.* ergo ſecùs, ſi facta fuiſſet Ordinarii auctoritate, quia cenſeretur realis, & tranſmiſſibilis ad ſucceſſores, ut *cap. Veniens, eod. tit.* & poſt Butr. declarat hìc Joan. de Imol. *num. 15. poſt med. verſ. Dominus Antonius dicebat.*

Nam huic objectioni reſpondeo. Primò iſtos Judices 41
non impoſuiſſe penſionem tamquam judices, neque ex virtute delegationis, ſecundum quam non poterant contra jus pronunciare, ſed tamquam arbitratores & amicabiles compoſitores quo reſpectu potuerunt excedere limites juris, ut ex Butr. Imol. & Abb. oſtenſum eſt ſuprà *in 2. not. num. 6.* Et tamen Papa noluit approbare impoſitionem penſionis, niſi cùm hoc moderamine, ut eſſet perſonalis, & non afficeret ſucceſſorem in beneficio: ergo longè minus eam approbaſſet, ſi facta fuiſſet auctoritate Ordinarii, qui pariter tenetur ſecundùm jus pronunciare, *cap. Iudicet,*
§. Bonus Index, 3. queſt. 7. Et hinc eſt, ut in ſpiritualibus non 42
valeat tranſactio, & tamen valeat amicabilis compoſitio, ut notat Butr. per illum textum *in d. cap. De cætero, in 2. notab. ſupra de tranſact.* & in terminis reſervationis penſionis idem Butr. *in cap. Audivimus, n. 2. infra de colluſ. detegen.* & dictum eſt ſupra *n. 4.*

Deinde reſpondeo Papam non improbare reſervationem 43
penſionis ex eo quod proceſſerit auctoritate delegata, ſed quia per reſervationem perpetuam, & realem ſcinditur beneficium, & in hoc fundat deciſionem ſuam, ut patet ibi: *ne fortè citra proventus aliqua videatur facta ſectio beneficii Prioratus.* Et hanc rationem deciſionis ponderant hìc Innoc. *circa med. in verb. Sectio*, Abb. Antiq. *n. 4.* Butr. *n. 11. & 15.* Cardin. *num. 10. in 7. oppoſit.* Imol. *num. 11. & 17. verſ. Secundo tangit*, & reliqui omnes. Hæc autem ratio æquè viget in Judice ordinario, ut Epiſcopo, vel Legato, atque in Judice delegato, ut mox patebit in 2. argum. & conſequenter hic eſt textus apertus, quod nec pro bono pacis, & concordiæ poteſt Epiſcopus, vel alius inferior à Papa imponere penſionem, quæ ſit tranſmiſſibilis ad ſucceſſorem.

Secundò, idem probatur, quia ſectio beneficii de jure 44
eſt prohibita, ut *cap. Tua, & cap. Maioribus, ſupra eod.* Sed per reſervationem penſionis perpetuæ fit ſectio beneficii, ut hic eſt expreſſum *in verſ. Ne fortè circa proventus*,
& fuſiùs dictum eſt ſuprà *num. 43.* Ergo reſervatio penſio- 45
nis perpetuæ prohibita eſt, & contra hujuſmodi prohibitionem cùm fuerit inducta ab Alexand. III. in Concil. Turonen. ut patet *in d. cap. Maioribus*, & refertur in *d. cap. Tua*, Epiſcopus diſpenſare non poteſt etiam ex magna cauſa, ut latiſſimè probavi *in cap. Nimis, à num. 11. uſque in fin. ſupra de fil. Presbyter.* Facit *cap. Cum cauſa, infra eod.*

Tertiò, Ad idem arguitur, quia Lateran. Concilii ſta- 46

tuta

Digitized by Google

ruta prohibent novam penſionem imponi Eccleſiis, vel
veterem augeri, ut *in cap. Prohibemus, de cenſib. & in c. Pa-
ſtoralis, de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. Cap.* & contra
prohibitionem Conc. Generalis, Epiſcopi etiam ex magna
cauſa non habent facultatem diſpenſandi, ut proximè di-
ctum eſt.
47 Quartò idem ſuadetur, quia Eccleſiaſtica beneficia Ca-
nones præcipiunt ſine ulla diminutione conferri, *cap. Si
quis Prebendas, in fin. 1. quæſt. 3. & infra*, ut Eccleſiaſtica
beneficia ſine diminutione conferantur in rubro, & nigro.
Et contra hoc præceptum Canonum Epiſcopus etiam ex
caoſa ſimiliter diſpenſare non poteſt, ut poſt Innoc. Archid.
Feder. de Sen. plenè probavi *in cap. Dilectus, ſupra de tem-
por. ordin.* & licèt Abb. *in cap. Conquerente, num. 5. de Cler.
non reſiden.* & Rota *in Meliten. Canonicatus, 9. Martii* 1595.
coram Cardinali Millino apud Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1.
pag. 612. *num.* 4. dicant non obſtare reſervationi penſionis
factæ ab Epiſcopo, quod beneficia debeant conferri ſine di-
minutione, quia hoc eſt verum quando penſio non reſerva-
tur ex juſta cauſa: tamen ut dixi, Epiſcopus etiam ex cauſa
non diſpenſat contra Canones præſertim Conciliares.
48 Quintò, hoc videtur expreſſum *in cap. Extirpandæ*, §.
Qui vero, in fin. infra eod. ubi ſic legitur: *Illud autem peni-
tus interdicimus, ne quis in fraudem de proventibus Eccle-
ſiæ: quæ curam habere debet proprii Sacerdotis penſionem alii
quaſi pro beneficio conferre præſumat.* Dicitur enim *quaſi
pro beneficio*, id eſt, ut ſit perpetua ad inſtar beneficii, &
quamvis Abb. *in d. cap. Conquerente, num. 5. de Cler. non re-
ſiden.* dicat illum text. procedere quando Epiſcopus erigit in
Parochiali Eccleſia beneficium, eique pro dote aſſignat
penſionem ex redditibus Eccleſiæ, ad hoc ut illud benefi-
cium in fraudem conferat, puta nepoti ſuo, quod eſt pro-
hibitum, tamen hic intellectus non conſonat literæ *d. §. Qui
verò*, quia penſio propriè non eſt beneficium, ut *c. Quam-
vis, de præbend. lib. 6.* & text. non dicit beneficio, ſed quaſi
pro beneficio; & ſic loquitur de aſſignatione penſionis per-
petuæ, & quaſi in titulum in fraudem ſucceſſoris, & non
de erectione, vel collatione beneficii propriè ſumpti; & ſic
tollitur etiam inductio, quam ex eo textu facit Rebuff. *de
pacific. poſſeſſ. num.* 120. *verſ. Et prohibetur*, ait enim ibi,
[prohibentur Epiſcopi in fraudem penſionem imponere:
49 ergo ceſſante fraude non.] Allegat Gigantem *de penſion.
quæſt.* 6. ſed nos dicimus fraudem probari eo ipſo quod pen-
ſio conſtituitur quaſi pro beneficio, id eſt ut ſit perpetua,
hoc enim ſemper fit in fraudem ſucceſſoris, qui ſine dimi-
nutione aliqua collato ſibi beneficio debet perfrui, ut dici-
tur *in d. cap. Si quis præbendas, in fin.* 1. *q.* 3. & innuit Innoc.
hic poſt med. in verb. Sectio verſ. Item cum ageretur.
50 Sextò, auctoritate Epiſcopi non poteſt conſtitui Eccleſia
cenſualis, *cap. Prohibemus, de cenſib.* & aliàs declaravit S.
Congreg. Concilii Epiſcopum non poſſe novum beneficio
51 onus imponere. Sed per impoſitionem penſionis perpetuæ
Eccleſia conſtituitur cenſualis, ut notat gloſ. *ultim. in d. cap.
Extirpandæ, infr. eod.* Ergo penſionem perpetuam Epiſco-
pus imponere non poteſt.
52 Septimò, Aut Epiſcopus vult conſtituere penſionem per-
petuam ante vacationem beneficii, aut poſt proviſionem,
aut in actu collationis. Non primum, quia aut Rector be-
neficii non conſentit reſervationi penſionis, & reſervatio
non tenet, ut oſtenſum eſt ſupra *in 3. caſu non dubio, n.* 22.
Aut conſentit; & tunc quamvis pro bono pacis poſſit obli-
gare ſeipſum ad ſolvendam penſionem collitiganti, ſecun-
dùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 21. tamen nequit obli-
gare ſucceſſorem, de cujus utilitate non agitur, ut hic per
Innoc. *poſt med. in verb. Sectio, verſ. Item cum ageretur de
iure perſonali*, Butr. *num.* 15. Card. *n.* 10. *in 7. oppoſition. verſ.
Tertia quia*.
53 Neque ſecundum, quia beneficio vacante nullus eſt ibi
Rector, qui poſſit conſentire; & ideò non poteſt jus reale
ibi conſtitui, nec obligari ſucceſſor, arg. eorum, quæ no-
tantur *in c. Statuimus, de tranſaction. in c. 2. de precar. in l.
Quamvis, §. fin. & in l. In perſonam, ff. de pact.* & hìc tradunt
Innoc. *poſt med. in verb. Sectio, verſ. Et eſt alia ratio*, Hoſt.
n. 7. in eod. verb. & verſ. Joan. Andr. *n.* 5. verſ. *Item tempore
compromiſſi*, Butr. *d. n.* 15. Card. *d. n. 10. in 7. oppoſit. verſ. Alia,
quia tempore*, Anchar. *in 7. notab.* Imol. *n. 17. verſ. Secunda
ratio*, & dictum eſt ſupra *n. 22. & ſeqq.* & quod Epiſcopus va-
cante adhuc beneficio non poſſit penſionem imponere, non
obſcurè admiſit Rota *in d. Meliten. penſionis* apud Marcheſ.
de Commiſſ. part. 1. pag. 611. in illis verbis; [Non obſtat quod
Epiſcopus non poſſit imponere penſionem quando bene-
ficium vacat, ſed antea, vel poſtea: quia hoc non poteſt
procedere in iſtis terminis, cùm penſio non reſervetur ante
vacationem, nec poſt proviſionem.]
Neque tertium, quia etſi Rota ibidem tenuerit penſio- 54
nem potuiſſe imponi ab Epiſcopo in ipſo actu collationis
beneficii, ex Dec. *in cap. Ex parte, num. 16. de offic. dele-
gat.* & hujuſmodi impoſitionem eſſe actum Epiſcopo lici-
tum, ac proinde non Simoniacum, ex Mohed. *deciſ.* 224.
& aliis allegatis, tamen obſervandum eſt Epiſcopum num-
quam imponere penſionem niſi de conſenſu beneficiati, ut
patet ex dictis ſupra *in tertio caſu non dubio num.* 22. Hujuſ- 55
modi autem conſenſus in ipſo actu collationis beneficii eſt
Simoniacus, quia continet pactum, & conventionem re-
ciprocam dandi penſionem pro beneficio: & hujuſmodi
pactionem eſſe Simoniacam clarè deciditur in *hoc cap. ibi,
non quidem pactione partium*, & ita Epiſcopum ſi beneficium
conferat, reſervata ſibi, vel alteri penſione committere Si-
moniam, firmat Navarr. *conſ. 4. de Simon.* & latiùs proba-
tum eſt ſuprà *in 2. caſu non dubio, n. 18. & ſeqq.*
Octavò explorati juris eſt Epiſcopum etiam cum cauſa 56
hodie non poſſe res Eccleſiæ alienare ſine beneplacito Apo-
ſtolico, ut in Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non
alien.* Licèt per veteres Canones hoc poſſet ex cauſa, &
cum ſolemnitate *cap. Sine exceptione*, 12. *quæſt. 2. cap. 1. de
reb. Eccleſ. non alien. lib. 6.* gloſſ. *penult. in cap.* 1. & ibi Abb. *n.*
17. *de in integr. reſtit.* Oldrad. *conſ.* 226. *Quidam Epiſcopus,
in princ.* Sed impoſitio penſionis perpetuæ eſt alienatio, & 57
donatio rerum Eccleſiæ, Rebuff. *de pacific. poſſ. num.* 123.
*verſ. Sed hæc eſt alienatio, & in repetit. cap. Extirpandæ, §.
Qui verò, in 6. notab. verſ. Circa tertium quæ ſolemnitas,
& verſ. Quantum ad ſeptimam, de Præb.* Caccialup. *de penſ.
quæſt.* 5. Gigas *in eod. tract. quæſt. 10. num. 1. &* 2. & ante eos
Oldrad. *d. conſ.* 226. Ergo eſt prohibita Epiſcopo etiam cum
cauſa, & ſolemnitate ſine beneplacito Apoſtolico.
Et confirmatur, quia in prædicta Extravag. *Ambitioſæ*, 58
eſt prohibita etiam hypotheca, ſcilicet ſpecialis, ut *c. Nulli,
infra de rebus Eccleſ. non alien.* Per impoſitionem autem
penſionis realis inducitur ſpecialis hypotheca ſuper fructi-
bus beneficii in favorem penſionarii, ut per Ludovic. Ro-
man. *conſ.* 388. *In caſu propoſiti thematis, n.* 3. & Gigant. *de
penſ. quæſt. 51. num. 15. & ſeqq.*
Nonò hoc eſt expreſſum in decreto Pauli IV. quo ſtatu- 59
tum eſt ut penſio ſuper beneficio, de quo alicui per obitum
providetur, imponi non poſſit ſine ipſius Papæ expreſſa li-
centia, ut refert Quint. Mandoſ. *de ſignat. tit. de penſion.
verſ. Hodie tamen ex decreto Pauli IV.* cujus etiam memi-
nit Granat. ad Simonet. *de reſervat. quæſt. 62. num. 6. & 7.*
Quo fit ut penſionis ab Ordinario impoſitæ non detur con- 60
firmatio Apoſtolica, ſed Papa ex integro concedit, & ita
Alexandro IV. in ſignatura ſervandum eſſe ſtatuit, ut idem
Mandoſ. teſtatur *de ſignatur. in tit. de confirmat. verſ. Pen-
ſionis, ab Ordinario*, & rationem reddit, quia Ordinarius
non poteſt beneficium dividere, ſeu partem fructuum uni
aſſignare, prout Papa, & quamvis Garz. *de benefic. part.* 1.
cap. 5. num. 300. dicat dict. decretum Pauli IV. videri factum 61
pro Dataria, ſcilicet ne miniſtri, ſeu officiales Papæ abſque
ipſius expreſſa licentia penſionem imponant tamen hæc
aſſertio divinat, cùm ex verbis decreti hoc nullatenus de-
prehendatur. Item cùm miniſtris, & officialibus Papæ non
eget decretis, ſed ſatis eſt ut oretenus mentem ſuam ape-
riat. Unde Granat. ad Simonet. *de reſervat. quæſt. 62. n 6.
& 7.* rectiùs affirmat prædictum decretum fuiſſe fundatum
in communi opinione, quod Ordinarius non poſſit penſio-
nem imponere: de hoc tamen decreto Pauli IV. nobis non
conſtat authenticè.
Decimò, Ad idem afferuntur duæ declarationes S. Con- 62
gregationis Concilii. Altera ad Vicarium Agrigentinum
in hæc verba, videlicet, [Si reſignatio Eccleſiæ Parochia-
lis verè fuit Romæ expedita, antequam Ordinarius reſi-
gnantem titulo, & beneficio dictæ Parochialis privaret,
eamdem reſignationem debere ſuum ſortiri effectum, nec
Ordinarium poſſe eam infringere, nec alicui Eccleſiæ pen-
ſionem imponere] Pondera illa verba, *nec alicui Eccleſiæ*,
quæ generalia ſunt, nec reſtringuntur ad Eccleſiam illam,
qua Parochus concubinarius ab Ordinario privatus fuerat,
ut malè putavit Garz. *de benef. part. 1. c. 5. n.* 304.
Altera declaratio eſt hujuſmodi. Cùm Epiſcopus univiſ-
ſet

Digitized by Google

ſet Eccleſiam Parochialem matrici ob ejus paupertatem, & penſionem Parocho reſervaſſet: Sacr. Congregat. cenſuit potuiſſe Epiſcopum facere hujuſmodi unionem, ſed penſionem reſervatam petendam à Sanctiſſimo.

63 Undecimò. Hanc ſententiam firmavit diuturna obſervantia, quæ eſt optima legum interpres, *l. Si de interpretatione, ff. de leg. c. Cum dilectus, de conſuetud.* Nam, ut inquit Rebuff. *in praxi benef. tit. de reſervat. tam general. quàm ſpecial.* hodie Epiſcopi non conſtituunt penſiones. Item Ludov. Lopez *in inſtitut. conſcientia tom. 1. cap. 303.* poſt Sotum *de juſt. & iur. lib. 9. quæſt. 7. art. 2.* affirmat jam uſu Romano receptum eſſe, ut ſolus Papa penſionem imponere poſſit. Similiter Zecch. *de benef. & penſ. cap. 11. num. 2. in princip.* teſtatur jam uſu receptum eſſe, ut Epiſcopus nullo caſu propria auctoritate poſſit penſionem imponere. Sed & Ledeſma *in 2. part. Summ. tractat. 12. concluſ. 20. & 21.* aſſerit jure poſitivo facultatem imponendi penſionem eſse reſervatam Summo Pontifici, ut conſtat ex uſu. Quinimò, ut inquit Cardin. Toletus *in Summ. lib. 5. cap. 26. in fin.* ob conſuetudinem, & commonem ſtylum Romanæ Curiæ, ſi quis ſine Summi Pontificis facultate penſionem haberet, Simoniacus eſset. Et hanc facultatem ex non uſu Epiſcopos amiſiſse affirmat Camillus Cautius *in tract. de penſion. Epiſc. ad finem*, eamque poteſtatem ex non uſu receſſiſſe ab aula ante publicationem Bullæ Pii V. ſuper confidentia pariter atteſtatur Flamin. Pariſ. *de confiden. q. 28. num. 120.* Allegat Rebuff. *ubi ſupra*, & modernos *in tract. de penſ. tom. 15. part. 2. tract.* & ſubdit, verè ſe nunquam vidiſſe hoc ſervari in praxi; ideòque de hujuſmodi facultate nullam eſse habendam conſiderationem.

Poſtremò in terminis juris hanc opinionem tenet Botr. *in cap. Audivimus, num. 2. infra de colluſ. deteg.* ubi nota, inquit, quod in cauſis beneficialibus non eſt licita tranſactio, ut beneficium uni remaneat, & alteri certa portio detur, & infrà *num.* 5. tenet cùm gloſſ. 2. quod etiam ceſſante colluſione non valet conſtitutio penſionis, ut ſit perpetua, & ex recent. per text. hic idem firmat Garzias *de benefic. part. 5. cap. 5. num.* 334.

Non obſtant modo argumenta contraria: Nam ad primum, nempe *ad cap. Paſtoralis, de his quæ fiunt à Prælat.* Reſpondetur Papam ibi non decidere affirmativè ut Epiſcopus poſſit ſuper fructibus Parochialium Eccleſiarum, piis locis penſionem conſtituere cum conſenſu Capituli, ſed negativè, videlicet ut id non poſſit præter Capituli voluntatem. Hinc autem non licèt arguere à contrario; ergo cum voluntate Capituli poteſt; quia argumentum à contrario ſenſu non rectè ſumitur ubi illius argumenti contrarium reperitur in jure expreſſum, ſicut reperitur hoc caſu in hac Decretali, ita declarat Jo. Andr. *in cap. Publicato, n. 18. ſupra de elect.*

Et eodem modo reſpondetur ad ſecundum, id eſt ad *cap.* 64
De cætero, de tranſact. & ad doctrinam Innocent. ibi poſitam, *num.* 5. & ita in puncto reſpondet Abb. *in cap. Audivimus, in 1. notab. infra de colluſ. deteg.* Deinde reſpondetur illum text. intelligi in eo caſu, in quo duæ Eccleſiæ litigant ſuper ſubjectione: tunc enim Eccleſia ſubjecta poteſt conſtitui cenſualis auctoritate Epiſcopi, ut ibi notat gloſ. *ult. in fin.*

Ad tertium reſpondetur negando conſequentiam, quia 65
quando ex una præbenda fiunt duæ, præbenda non remanet ſciſſa, nec dividitur unitas, quæ diviſionem non recipit, *cap. Loquitur Dominus*, 24. q. 1. nec præbenda ſic dividitur, ut ſub nomine præbendæ cenſeatur uterque quaſi dimidius Canonicus, ſed ſunt duæ præbendæ integræ pro duobus Canonicis, & duo nova jura. Meritò id fieri poteſt ex rationabili cauſa non obſtante ſtatuto Turonenſis Concilii, ut ibi deciditur, & optimè declarat gloſſ. ſingularis *in cap. Tua fraternitatis, in verb. Sectionem, ſupra eod.* At ſecus eſt in impoſitione penſionis perpetuæ, quia beneficium remanet ſciſſum quamdiu durat penſio, ut hic patet. Facit text. *in c. Cùm cauſa, infra eod.* ubi Papa dicit non eſſe intentionis ſuæ ut pro reintegratione unius Præbendæ alia ſcindatur.

Alia jura in contrarium allegata parum, aut nihil faciunt.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III. Trecen. Epiſcopo.

CAPUT XXV.

Dilecto filio P. ſanctæ Pudentianæ Presbytero Cardinali, Cellerario Trecen. & R. Procuratori tuo, auditore conceſſo, idem Cellerarius propoſuit coram eo, quòd cùm in manibus Rhemen. Archiepiſcopi tunc Apoſtolicæ ſedis legati, intendentis providere G. nepoti ſuo in Trecen. Eccleſia, præbendam, quam ibi obtinebat, liberaliter reſignavit: dictus legatus præfatum G. & eumdem Cellerarium in Canonicos Trecen. inſtituit, & ambobus Capitulum Trecen. ſtallum in choro, & locum in Capitulo, & idem Archiepiſcopus ſupradictæ præbendæ fructus dividendos communiter aſſignarunt, donec idem G. integrum eſſet præbendale ſtipendium aſſecutus: & infrà. Quorum receptionem Procurator Generalis prædeceſſoris tui, in partibus Conſtantinopolitanis tunc agentis, poſtmodum approbavit. Dictus quoque Cellerarius lectionem, & Euangelium in hebdomada ſua legiſſe dignoſcitur: & tam Decani quàm Epiſcopi electioni, & aliorum negotiorum tractatibus, ſicut Canonicus Trecen. interfuit: & domum quamdam per Capitulum memoratum obtinuit, quæ nonniſi Canonico conſueverat aſſignari: tuque cùm ad eamdem acceſſiſſes Eccleſiam conſecratus, eum cum Canonicis aliis ad oſculum recepiſti: cùm tunc nonniſi Canonici ad oſculum admittantur: & eidem ſuper prædictis non moviſti per biennium quæſtionem: propter quod petiit, ut te ab ipſius ſuper hoc moleſtatione indebita, compeſcere dignaremur: & infrà. Procurator tuus propoſuit ex adverſo, quòd ad unicum jus ſpirituale, quod vacabat ibidem, inſimul duos Canonicos inſtituere prædicto legato non licuit: nam ſi duo unicam præbendam haberent, id eſſet contra Turonen. Concilium, quod præbendarum inhibet ſectionem. Si verò duobus receptis uni tantùm præbenda daretur, ſub expectatione alius contra Lateranen. Concilium remaneret. Præterea licèt in Eccleſia, in qua non eſt certus numerus præbendarum, nulla etiam vacante in Canonicum quis poſſit aſſumi, cùm intelligatur ad quoddam jus eligi, quod ex electorum aſſenſu de novo creatur, & cum electo in Canonicum naſcitur, & deſinit cum defuncto: in Eccleſia tamen quæ determinatum habet numerum præbendarum, uno individuo jure vacante, duo ſimul eligi non poſſunt ad illud: eò quòd hujuſmodi ſpirituale jus, dividi ſeu communicari nequeat inter eos, quamquam interdum hi, ad quos ſpectat electio, de communi aſſenſu augmentare valeant numerum præbendarum, quoddam jus ſpirituale de novo creando: niſi fortè ſtatutum aliquod obviaret, quod eſſet juramento firmatum; vel cui ſedis Apoſtolicæ confirmatio acceſſiſſet: hujuſmodi clau-

Digitized by Google

clauſula prohibitionis adjecta, ut ſi quidquam contra id fieret, non valeret; propter quod inſtitutionem præfatam nullam fuiſſe dictus aſſeruit Procurator: cùm in Treceñ. Eccleſia certus ſit præbendarum numerus, quem Capitulum vel legatus augmentare minimè intendebat, vel jus aliquod de novo creare. Unde dictum Cellerarium ad reſtitutionem eorum, quæ ratione prædictæ inſtitutionis tenebat, ſententialiter duximus condemnandum, ei ſuper præbenda ipſa, vel ejus parte ſilentium imponentes: Ita quòd per hoc prædicto G. nullum præjudicium generetur; cùm res inter alios acta, regulariter aliis non obſiſtat.

S V M M A R I V M.

1 *Canonici duo ſi recipiantur ad unam prebendam, non tenet receptio, etiamſi legati authoritas intervenerit, & num. 7.*
2 *Beneficium vacans etiam ex cauſa reſignationis de iure communi non prohibetur quis conferre nepoti ſuo.*
3 *Secus ex Bulla Pii V.*
4 *Et quid ſi beneficium vacet per aſſecutionem alterius incompatibilis remiſſivè.*
5 *Reſignatio fieri poteſt ea intentione, ut beneficium alteri conferatur, dummodo id non deducatur in pactum.*
6 *Reſignans cum pacto ut beneficium alicui conferatur, Simoniam committit.*
7 *Prebenda Canoniæ annexa eſt ius ſpirituale indiviſibile.*
8 *Canonici receptio ad vacaturam prebendam non valet.*
Legatus non diſpenſat contra Concilium, nec contra Canones non Conciliares.
10 *Niſi in caſibus in quibus diſpenſat Epiſcopus.*
11 *Poſſeſſio iuris Canonicalis qualiter ſit articulanda.*
12 *Vacatio prebendæ non eſt poſſibilis in Eccleſia non numerata.*
13 *In Canonicum cùm quis recipitur in Eccleſia non numerata, creatur quoddam ius de novo, quod naſcitur, & extinguitur cum perſona.*
14 *Canonico vita functo in Eccleſia non numerata, ſi eius Canonicatus impetretur, non valet impetratio.*
15 *Extingui aliud eſt, aliud ceſſare, vel in ſuſpenſo manere.*
16 *Canonicorum numerus an poſſit ab Epiſcopo augeri de Capituli conſenſu, & n. ſeqq. uſque in finem.*
17 *Quid ſi numerus non ſit per ſtatutum iuratus, nec confirmatus.*
Et quid ſi ſit iuratus, ſed non confirmatus, n. 19.
Et quid ſi ſit iuratus, & confirmatus cum decreto irritanti, num. 22. Et quid ſi redditus Eccleſiæ ſint aucti, num. 23.
18 *Canonicorum numerus neque ab Epiſcopo augeri poteſt ſine Capitulo, neque à Capitulo ſine Epiſcopo.*
20 *Statutum qui poteſt tollere, poteſt etiam tollere iuramentum illi acceſſorium.*
21 *Niſi iuraverit non contravenire, quia tunc requiritur ſuperioris authoritas.*
23 *Canonicorum numerus etiam iuratus, & confirmatus, cum clauſula decreti habet in ſe conditionem reſolutivam, niſi Eccleſiæ facultates excreverint.*
24 *Eccleſiæ intereſt habere plures conſiliarios, & miniſtros.*
25 *Canonicos ſupranumerarios poteſt Epiſcopus creare, ita tamen ut nullum ius ad vacaturam prebendam ſibi vendicent ex tali erectione.*
26 *Dignitatem omnino novam Epiſcopus erigere non poteſt.*
27 *Canonicatus erectio ſine Capituli conſenſu eſt nulla.*

1 D*ilecto.* Si ad unum Canonicatum, & præbendam vacantem in Eccleſia duo Canonici ſint recepti, non tenet receptio, etiamſi Legati Sedis Apoſtolicæ authoritas intervenerit. Hoc dicit, Dividitur in tres partes. In prima ponuntur multa, quæ faciunt pro Cellerario. In ſecunda ponuntur quæ faciunt contra eum. In tertia diffinit. In quarta proteſtatur, vel tacitæ quæſtioni reſpondet. Secunda ibi, *Procurator.* Tertia ibi, *unde dictum.* Quarta ibi, *Ita quod.*

2 Nota primò ibi, *intendentis providere G. nepoti ſuo*, habentem poteſtatem conferendi beneficium non prohiberi illud conferre nepoti ſuo, etiamſi vacet ex cauſa reſignationis, prout hic vacabat præbenda in Eccleſia Trecenſi, concordat *cap. Ex parte, il primo, ſupra de off. deleg.* Caveat tamen ne affectum ſanguinis præponat judicio rationis, *cap. Grave, infra eodem*, ſecundùm Hoſtienſ. *hic in princ. in verb. Nepoti*, Joan. Andr. *num. 2. in eodem verb.* Card. *in 2. notab.* & Abb. *n. 2.* Ad quod vide graviſſima verba Concilii Tri-
dentini *ſeſſ. 25. cap. 1. verſ. Omnino verò eis interdicit.* Sed 3
hodie hoc corrigitur ex Conſtitutione Pii incip. *Quanta Eccleſiæ Dei incommoda*, edita Calendis Aprilis 1568. qua prohibetur Epiſcopis, ne beneficia in eorum manibus reſignata eorum aut dimittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus conferant, alioquin irrita ſit collatio, ut ibi
habetur *in §. Præcipimus.* Quid autem ſi beneficium vacet 4
ob aſſecutionem alterius incompatibilis numquid Epiſcopus ex prædicta Bulla prohibeatur illud conferre nepoti ſuo, dixi *in c. Non ſine, à num. 34. uſque in fin. ſupra de arbitr.*

Secundò, nota ex iiſdem verbis Clericum licitè poſſe be- 5
neficium ſuum reſignare ea intentione, ut alteri conferatur, dummodo actum renunciationis tacitè vel expreſsè
non deducat in pactum, ſed purè, & liberaliter reſignet, 6
& ita per hunc textum tenet gloſſ. notabilis *in c. Ordinationes, in ver. Pretio, 1. quæſt. 1.* Butr. & Imol. *hic ambo in 1. notab.* & Abb. *n. 3.* Sed ſi in actu renunciationis hoc in pactum deduceret, reſignatio facta in manibus Ordinarii eſſet ſimoniaca, *cap. Cum pridem, & cap. fin. de pact. c. Ex parte, il 1. de offic. Deleg. cap. Tua nos, de ſimon.* & tenent *hic* gloſ. 1. Joan. Andr. *num. 15.* Abb. *num. 3.* & communiter DD. Felin. *in cap. Ad audientiam, il 2. n. 3. ſupra de reſcript.* Staphil. *de liter. grat. tit. Reſignationis modus, num. 5.* Rebuff. *in prax. tit. de pura reſignat.* Hodie hoc eſt expreſſum in præcitata Bulla Pii V. *in §. Caveant autem.*

Tertiò nota in verſ. Procurator, electionem, ſeu rece- 7
ptionem duorum ad unum Canonicatum vel præbendam vacantem non valere, ut hic eſt caſus valdè notabilis. Rationem habes in textu, nam aut illi duo unicam habent præbendam, & hoc eſt contra Concilium Turonenſe, quod præbendarum inhibet ſectionem, ut *in cap. Maioribus ſupra eodem.* Præbenda enim Canoniæ annexa eſt jus ſpirituale indiviſibile, ut patet in hoc text. ibi, *ad unicum ſpirituale ius*, & ibi, *quoddam ius ſpirituale*, & fortè non probatur alibi ita clarè ſecundùm Card. *in 10. notab.* & Abb.
num. 6. Aut præbenda illa datur uni tantùm ex duobus, & 8
alius remanet ſub expectatione futuræ præbendæ, quod eſt contra Concilium Lateranenſe, ut *in cap. Nulla, infra de conceſſ. prebend.* & ſic collige non valere receptionem duorum ad unam præbendam animo illam ſcindendi; & ſimiliter non valere receptionem unius ad vacaturam, prout has duas regulas ex hoc textu colligunt Butr. *num. 7.* & Imol. *num. 10.*

Quartò nota, ibi, *prædicto legato non licuit*, Legatum 9
non habere poteſtatem diſpenſandi contra Concil. hic enim allegantur duo Concilia, & circa utrumque denegatur legato poteſtas contraveniendi. Nec mirum, quia nec contra Conſtitutiones Apoſtolicas non Conciliares Legatus diſpenſat, ut firmat, *de heret. lib. 6.* Hoc tamen limitat Abb.
hic in 4. notab. ut non procedat in illis caſibus in quibus di- 10
ſpenſat Epiſcopus. Sed circa hoc vide tu quod ſcripſi *in c. Dilectus, ſupra de tempor. ordin. & in cap. Nimis, de fil. Presbyt.*

Quintò nota multa, ex quibus infertur quaſi poſſeſſio 11
Juris Canonicalis, quæ colliguntur in verſ. *Dictus*, uſque ad verſ. *Procurator*, & ex textu collige bonam practicam probandi hanc quaſi poſſeſſionem: oportet enim ut articuletur ſuper exercitio actuum, qui non competunt niſi Canonicis; non tamen requiritur ut eis competant ex diſpoſitione juris, ſed ſatis eſt ut competant ex conſuetudine; ſicut iſte Cellerarius allegabat ſe habuiſſe domum fortè propè Eccleſiam, quæ erat ſolita aſſignari Canonicis tantum, ut patet ibi, *quæ ſolis Canonicis conſueverat aſſignari.* Seque receptum fuiſſe ad oſculum pacis eo tempore, quo ſoli Canonici recipiebantur, ut patet ex illis verbis, *Cum tunc nonniſi Canonici ad oſculum admittantur*, & ita hic
no-

Digitized by Google

notant Butr. *n.5.* Anchar. *in 8.notab.* Card. *num.4.* Imol.*n.5.*
& Abb. *num.7.*
12 Sextò nota in *verſ. Præterea*, in Eccleſia non habente
certum numerum præbendarum non eſſe poſſibile dare va-
13 cationem alicujus præbendæ; idemque dicendum in Cano-
nicatibus, nam cùm in tali Eccleſia quis recipitur in Ca-
nonicum, creatur quoddam jus de novo, quod cùm rece-
pto naſcitur, & deſinit, ſeu extinguitur cum defuncto ut
dicitur in littera. Vacare autem non poteſt, quod jam ex-
tinctum eſt, *c. Ex parte Aſten. infr. de conceſſ. præben. cap.
Cùm acceſſiſſent, ſupra de Conſtitut.* ſecundum Hoſt. *hic n.11.*
Butr. *in c. Cum M. n.1. in fin. ſupra de Conſtit.* & ad hoc quo-
14 tidie allegatur hæc Decretalis, ut per Abb. *num.9.* Quò fit
ut ſi in Eccleſia non numerata ſint plures Canonici, quo-
rum unus moritur, non valeant litteræ ſi impetrentur ſu-
per illius Canonicatu alteri conferendo, quia non vacat ſed
deſinit. Ubi verò eſt certus numerus non deſinit, ſed va-
cat. Ita Innoc. *hic n.3.* cui conſentiunt Joan. Andr. *nu.6. in
verb. Deſinit*, Card. *in 3. not.* & Anchar. *in 12. not.* Facit ad
prædict. *l. Comperimus, C. de proxen. Sac. Scrin. lib. 12. l. Non
plures, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. Petitionem, C. de Advoc. diverſ.
15 Iud.* Aliud enim eſt extingui, aliud ceſſare, ſicut aliud eſt
extinctum eſſe, & aliud in ſuſpenſo manere, ut *l. Illa quæ-
ſtio, §. fin. ff. de hæred. inſtit. & l.2. ff. de verb. oblig.* §.1. ubi
habes bonam gloſ. *in ver. Detur*.

Ultimò nota ibi, *augmentare numerum præbendarum*. In
Eccleſia numerata poſſe augeri Canonicorum, & præben-
darum numerum per eos, ad quos ſpectat Canonicorum
receptio, quoddam jus ſpirituale de novo creando, ut dici-
tur in littera, & notant Innoc. *n.3. in verb. augmentare*, Abb.
Antiq. *in fin.* Abb. Sicul. *n.10.* & alii communiter. Sed quia
in textu excipiuntur duo caſus, & articulus plures habet in-
ſpectiones; ideò dic pleniùs ut *in quæſt. ſeq.*

16 QUÆRO, An numerus Canonicorum poſſit ab Epiſco-
po augeri de Capituli conſenſu.

17 Pro ſolutione quæſtionis tres caſus videntur diſtinguen-
di. Nam aut numerus Canonicorum non eſt per ſtatutum
juratus, nec aliquo modo confirmatus, & in hoc primo caſu
Epiſcopus cum conſenſu Capituli poteſt numerum dictum
Canonicorum propria authoritate augere, ut hìc patet, & in
c. vacante, infra eod. Quam ſententiam ſequutus fuit Abb. *in
18 c. Cùm acceſſiſſent, n.4. de conſt. & in eod. c.* Felin. *n.11.* aſſeren-
tes tamen nec Epiſcopum ſine Capitulo, nec Capitulum ſine
Epiſcopo hujuſmodi augmentationem facere poſſe, cùm
unum corpus conſtituant Epiſcopus, & Capitulum, *c. No-
vit, & c. Quantò, de his qui fiunt à Præl.* gloſ. *in c.2. verſ. Sta-
tutum, de verb. ſign. lib.6.*

19 Aut numerus Canonicorum eſt juratus, ſed non confir-
matus, & hoc etiam caſu Epiſcopus cum conſenſu itidem
Capituli poſſet dictũ numerum augere, ſublato tamen prius
ſtatuto. Idem Abb. in præalleg. *cap. Cùm acceſſiſſent*, & poſt
eum ibi Felin. *n.11.* per ea quæ notantur in hoc *c. Dilecto*.
20 Nec refragatur quod tales Canonici videantur venire
contra juramentum. Quoniam conceſſa eis poteſtate tol-
lendi ſtatutum, quod eſt principale ut *in ſimil. ſup. alleg.* con-
ceditur etiam poteſtas propria authoritate tollendi jura-
mentum, quod eſt acceſſorium. Præſertim quia ab altero
alteri præſtitum, & non Deo præſentialiter, *cap.2. de ſponſal.*
Card. in Clem. 1. *verſ. Tertio quæro, de Regul.* per totam illam
quæſtionem, & Felin. *loc. citat.* Idem firmat Bart. *in l. Omnes
populi, n.32. ff. de Iuſt. & iur.* quamvis idem eſſet ſi Canoni-
ci hoc facerent antequam tollerent ſtatutum, cùm nemo
præſumatur immemor propriæ ſalutis *in c. Saluberrimum*, 1.
q.1. Quæ concluſio falleret, ſi Canonici juraſſent obſervare 21
contenta in ſtatuto. Quo caſu eſſet neceſſaria Summi Pon-
tificis licentia, Felin. *loc. cit. n.12.* & citati ab eo.

Aut demum numerus dictorum Canonicorum eſt jura- 22
tus, & confirmatus, & hoc caſu non poſſet Epiſcopus illum
augere cum ſolo conſenſu Capituli, ſi in confirmatione ad-
eſſet clauſula Decreti irritantis, ut *in hoc c.* & notat Fel. *in d.
cap. Cùm acceſſiſſent, n.13. de Conſtit.* poſſet tamen auctis fa-
cultatibus Eccleſiæ, ut tenet Butr. *in c. Cùm M. n.2. verſ. Si
eſt confirmatus, de Conſtit.* Felin. *loc. cit.* & Jaſon. *in l. Quod
Servius, ff. de condit. cau. dat. non ſeq. num.11.* quia ſecundum 23
eos hujuſmodi ſtatutum ſic confirmatum cum dicta clau-
ſula habet in ſe conditionem reſolutivam tacitè ſubintelle-
ctam, niſi facultates excreverint, ut eſt text. *in d. cap. Cùm
M.* ibi, *niſi tantùm excreverint Eccleſiæ facultates*, & ibi
notat gloſ. *in verb. Sufficere*, Card. *in princ.* & communi-
ter Doctores, quibus propterea auctis, & ſic eveniente
conditione, ſtatuentes poſſunt ſtatuto contravenire abſque
ſuperioris licentia.

Quibus ſic ſe habentibus nulli dubium eſt quin Canoni-
ci cum Epiſcopi conſenſu, & Epiſcopus cum conſenſu Ca-
pituli poſſit numerum Canonicorum augere, ſervata ta-
men ſupradicta diſtinctione. Quæ concluſio fortiùs proce-
deret in augendo numerum Canonicorum, in quo nullum
adeſt ſtatutum, nullum præſtitum juramentum, nullaque
Summi Pontificis confirmatio, ut per Abb. *hic n.10. & in d.
c. Cùm acceſſiſſent, num.4. de conſtit.* Præſertim verò quia 24
hujuſmodi augmentum cedit in utilitatem Eccleſiæ, cujus
intereſt plures habere conſiliarios & defenſores, ac mini-
ſtros, *c. Extra, 64. diſt. c. Obeuntibus, 63. diſt.* Innoc. *in cap.
fin. ſub n.1. circa med. infr. de Cler. non reſid.*

Suffragatur prædictis deciſio aliàs edita à Sacr. Congre- 25
gatione Concilii, videlicet poſſe ab Epiſcopo Canonicos
ſupranumerarios creari, ea tamen conditione ut nullum
jus ad præbendam vacaturam habeant, vel vendicent
ſibi ex tali erectione. Neque verò concluſioni ſuperiùs 26
firmatæ obſtant jura contraria, cùm loquantur in crea-
tione dignitatis omninò novæ, ut inter alios declarat
Abb. *in dict. cap. Cùm acceſſiſſent, num.4. per text. in cap.1.
22. diſt.* Nam dignitatem omninò novam Epiſcopum eri-
gere non poſſe etiam S. Congregat. declaravit. Sicuti nec 27
obſtat textus *in cap. olim de conſuet.* quia ibi non aderat
conſenſus Capituli; & ideò non mirum ſi habitus fuit re-
curſus ad Summum Pontificem, ut declarat idem Abb. *in
eod. cap. Cùm olim, num.2.*

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III. Vercelleñ. Epiſcopo.

CAPUT XXVII.

ij DIlectus filius G. Clericus nobis expoſuit conquerendo, quòd cùm pro eo ad Novarieñ. Capitulum mandatum Apoſtolicum miſiſſemus, ut eum in Canonicum reciperent, & in fratrem, præbendam (ſi qua tunc vacabat) conferentes eidem: & infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quòd in Novarieñ. Eccleſia præbenda vacaret tempore quo ejuſdem Eccleſiæ Canonici noſtras litteras receperunt: cùm eam alii in eluſionem mandati noſtri duxerint conferendam, eumdem Clericum, ſi non habet ſufficiens beneficium Eccleſiaſticum, in Canonicum recipi facias: & ſibi de redditibus Eccleſiæ ſingulis annis aſſignari proventus, donec ei ſit in beneficio præbendali proviſum.

SUMMARIUM.

1 *Date tempus, vel receptionis an attendatur in reſcriptis ad lites, vel ad beneficia.*

2 *Quoad habilitatem, vel inhabilitatem impetrantis in litteris ad beneficia inſpicitur tempus executionis, & non datæ, & n. ſeqq.*

Niſi à principio fuerit commiſſa ſubreptio, n.4. & 5.

3 *Habilitas perſonæ ſatis eſt ut adſit, quando potentia excitatur ad actum.*

5 *Gratia ab initio ſubreptitia ob ætatis defectum per ſupervenientiam legitimæ ætatis non convaleſcit.*

6 *Acceſſus ante Concilium Tridentinum Clerico illegitimo reſervatus per deceſſum ultimi poſſeſſoris ad beneficium quod ante eius pater obtinuerat, an potuerit ſortiri effectum defuncto ultimo poſſeſſore poſt Concilium, latè diſcutitur, ut n. ſeqq. uſque in fin.*

7 *Gratia conditionalis ſuperveniente impedimento ante implementum conditionis expirat.*

8 *Dies conditionis adimpletæ non retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis, quando ante impletam conditionem ſupervenit impedimentum.*

9 *Clauſula* ex nunc, pro ut ex tunc, *non operatur niſi eveniente conditione, nec conſideratur niſi à tempore conditionis purificatæ.*

10 *Conſtitutio nova comprehendit diſpoſitionem, quæ habet factum de præterito, quod expectat perfectionem de futuro, ſi antequam perficiatur nova conſtitutio ſuperveniat.*

11 *Factum legitimè non retractatur, licèt deveniat ad eum caſum, à quo inchoare non poterit, ſi actus fuerit perfectus, & conſummatus, aliàs ſecus.*

12 *Acceſſus non tribuit ius in re, ſed ſpem quandam beneficium obtinendi, & n.24.*

13 *Ius ad beneficium perditur, ſi inhabilitas ius habenti ſuperveniat antequam beneficium conſequatur.*

14 *Matrimonium per ſuperveniens impedimentum non diſſolvitur.*

Sponſalia ſecus, ibidem.

15 *Regreſſu uti non poteſt Regreſſatarius propter ſupervenientem inhabilitatem.*

16 *Epiſcopus electus, & confirmatus repellitur ſi fiat inhabilis ante conſecrationem.*

17 *Ius in re difficiliùs amittitur, quàm ad rem.*

18 *Habilitas quando conſideretur utriuſque extremi.*

19 *Tempus vacationis beneficii attenditur ubi agitur de habilitate, vel inhabilitate perſonæ.*

20 *Conſtitutio prohibens uſum alicuius rei, vel actus comprehendit etiam uſum rei præteritæ.*

21 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione ante Concilium Trident. obtenta non poteſt poſt Concilium effectum ſortiri.*

22 *Statutum de lucranda parte dotis uxoris præmortuæ comprehendit dotem ante ſtatutum acceptam, ſi uxor poſt ſtatutum moriatur.*

23 *Statutum prohibens ne mulieres deferant veſtes ſericeas, includit etiam uſum veſtium iam factarum.*

25 *Verbum* obtinendi, *quid propriè ſignificet.*

26 *Diſpenſatio ad beneficia in Eccleſia, in qua pater, non extenditur ad beneficium patris.*

1 Dilectus il ſecondo ſummatur, & dividitur, ut per Jo. Andr. in textu ibi: *Tempore quo eiuſdem Eccleſiæ Canonici noſtras litteras receperunt.* Ex his verbis gloſ. in verb. *Receperunt*, movet quæſtionem illam broccardicam, Numquid in reſcriptis conſideretur tempus datæ, an reſcriptionis? Allegat jura pro, & contra, & tandem concludit diverſificando caſus contrarios, non tamen tradit aliquam bonam doctrinam, Joan. Andr. *num.17.* recitat prolixam diſtinctionem Petr. de Sampſone. Sed Abbas *num.7.* conjungendo eorum dicta dat generalem theoricam diſtinguendo inter reſcripta ad lites, & ad beneficia, & utrumque membrum proſequitur, plura capita ſubdiſtinguen-
2 do. Ex ejus dictis collige notabilem regulam cum limitatione. Regula eſt, quod in litteris ad beneficia, quoad habilitatem, vel inhabilitetem impetrantis, non inſpicitur tempus Datæ, ſed tempus executionis, hìc eſt textus notabilis *in cap. Ei cui, de præben. lib.6.* ad idem *cap. Is*
3 *cui, & cap. Si poſtquam eod. tit. & lib.* ſatis enim eſt ut ſit habilis perſona quando potentia excitatur ad actum, ut dicunt *in d. cap. Is cui.* Jo. Monach. & Joan. Andr. *num.3. in verb. Dimittat*, & ſequitur poſt alios Felin. *in cap. Eam te, num.18. in prima Fallentia*, & ibi etiam Ripa *num.42. de reſcriptis*. Limitatur prædicta regula quando à principio 4
committitur ſubreptio, quia tunc inſpicitur tempus Datæ. Et iſte eſt caſus *cap. Si eo tempore, de reſcriptis lib.6.* & ita ad concordiam reducuntur hæc duo cap. Quæ videntur invicem pugnantia. Nam *in cap. Si eo tempore*, deciditur, ut ſi mandetur provideri alicui de beneficio Curato vacativo, & impetrans non habeat ætatem legitimam tempore impetrationis, licèt eam habeat tempore vacationis beneficii, reſcriptum ſit ſubſcriptum. Sed *in c. Ei cui*, videtur dici oppoſitum: nam ibi cavetur, ut ſi mandetur provideri alicui de præbenda vacatura, & in illa Eccleſia ſint variæ præbendæ, quædam Diaconalis, quædam Sacerdotalis, quamvis tempore Datæ impetrans non habeat ætatem ad obtinendam præbendam Sacerdotalem, ſi tamen ſit in legitima ætate, tempore quo vacat, debetur ei Sacerdotalis: hæc enim diverſitas inde oritur, quia *in cap. Si eo* 5
tempore, impetrans commiſit ſubreptionem eo ipſo, quod impetravit litteras ad beneficium Curatum, non facta mentione de defectu ætatis. Unde gratia, quæ propter ſubreptionem fuit à principio nulla, non potuit poſteà convaleſcere per ſupervenientiam legitimæ ætatis; & ideò attenditur tempus Datæ: ad quod vide bonam gloſſam *in c. Dudum, il primo, in verb. Electionis tempore, ſupra de election.* & Rota apud Verallum *deciſ.40. num.2. part.2.* Achill. *deciſ.2. num.2. de reſcriptis*, Seraphin. *deciſ.936. num.1. & in recentior. deciſ.140. n.1. part.7.* At verò in *cap. Ei cui*, nulla fuit commiſſa ſubreptio, quia impetravit in genere, non faciendo mentionem de præbenda Diaconali, vel Sacerdotali; & ideò ſatis fuit, ut tempore vacationis reperiretur in ætate legitima, quod benè nota.

Hinc ſumpta ſuaſione infero ad quæſtionem, quæ olim contingit in facto, videlicet.

Poſito Decreto Concilii Tridentini *c.15. ſeſſ.25.* utrum 6
acceſſus ante Concilium Clerico illegitimo auctoritate Apoſtolica reſervatus per deceſſum ultimi poſſeſſoris ad beneficium, quod antea ejus pater obtinuerat, effectum ſortiri potuerit defuncto ultimo poſſeſſore poſt Concilii publicationem.

Gregorius Alvares Pater Joannis de Barreda, dum viveret, in Eccleſia Conchen. obtinuit nedum Canonicatum, ſed etiam ipſum Decanatum, qui eſt prima Dignitas poſt Pontificalem. Poſteà idem Joannes non obſtante Decreto Concilii Trident. *cap.15. ſeſſ.25.* vigore acceſſus aliàs ſibi per deceſſum Conſtantini ſenioris auctoritate Apoſtolica reſervati prætendebat obtinere eumdem Decanatum per obitum prædicti Conſtantini ſenioris poſt Concilium defuncti: ex parte verò Conſtantini junioris de eodem Decanatu legitimè proviſi prætendebatur adverſario obſtare Concilium, dum filios illegitimos Clericorum, qualis eſt ipſe Joannes in Eccleſiis, in quibus eorum patres aliquod beneficium Eccleſiaſticum habent, vel habuerũt, quodcumque etiam diſſimilè beneficium obtinere prohibet, fuit quæſitum, quid juris?

Videtur reſpondendum prædicto Joanni obſtitiſſe Decre- 7
tum *d.c.15.* Licèt acceſſus hujuſmodi fuerit ante Concilium reſervatus. Primò, quia prætenſa gratia dicta acceſſus fuit conditionalis, videlicet, decedente Conſtantino ſeniore. Quæ verba reſpiciunt futurum eventum, & diem incertam, & ſunt ablativi abſoluti, & ideò conditionem important, *l. A Teſtatore, ff. de condit. & demonſtrat. l. Evictio, ff. de eviction.* Pariſ. *conſ.81. n.7. lib.1.* Et in terminis idem Pariſ. *conſ.82. n.4. & ſeq. lib.4.* & cùm ante eventum conditionis ſupervenerit impedimentum, prætenſa gratia non ſuffragatur, ad text. *in l. Intercidit, ff. de condit. & demonſtrat. & in l. Quoties, §.1. ff. de novat. cum notat.* ibi per Bart. *in l.1. §. Si in autem aliquod, C. de cadnc. tollen. & in l. Si ita legatum, §. Illi enim nolet, ff. de legat.1.* Et tradunt Jo. Monach. Jo. Andr. & Anchar. *in cap. Deteſtanda, de conceſſ. præben. lib.6.* Dies enim conditionis 8
adimpletæ tunc ſolùm retrotrahitur, quando pendente conditione non ſupervenit aliquod, quod illius diſpoſitionis conditionalis effectum impediat, ad tex. *in l. Bonorum, ff. Rem ratam haberi, in cap. Si pro te, de reſcript. lib.6.* & in terminis ſimilis Concilii tradit Caſſad. *in deciſ.3. in princip. num.16. & ſeq. de præben.* aliàs ſecus, etiam ubi eſſet clauſula *ex nunc, prout ex tunc*: illa enim non operatur niſi eveniente con- 9
ditione, & conſideratur à tempore conditionis, non autem à tempore Datæ, gloſ. in Clem.1. *in verb. Ex nunc*, de

de conceſſ. præben. & ibi Cardin. & Imol. Rota *deciſ.* 11. *eod.*
tit. in nov. in prima addit. Caſſad. *d. deciſ.* 3. *num.* 15. Tiraqu.
*de retract. num.*86. Sed hìc tempore evenientis conditionis
videlicet obitus Conſtantini ſenioris emanaverat decre-
tum Concilii, quod ut dixi, inhabilitat filios Clericorum, ut
non poſſint obtinere beneficia in Eccleſia, in qua pater, &c.
10 Ergo dictus acceſſus effectum ſortiri non poteſt. Eadem
quoque concluſio alia ſecunda ratione comprobatur, vide-
licet quia conſtitutio nova comprehendit diſpoſitionem,
quæ habet factum de præterito, quod expectat perfectio-
nem de futuro, ſi antequam perficiatur nova conſtitutio
ſupervenerit, ut eſt gloſ. communiter approbata in Clem. 2.
in verb. Impoſterum, juncto text. de ætat. & qualit. Felin. *in*
cap. fin. num. 11. *de Conſtitut.* poſt Abb. Imol. Anton. Card.
11 Dominic. & alios, quos allegat. Et quamvis regulariter fa-
ctum legitimè non pereat, licèt ad eum caſum deveniat,
unde incipere non poſſit, reg. *Factum lib.6. l. In ambiguis*,
§.1. *ff. eodem tit.* tamen illud procedit quando actus fuit per-
fectus, & confirmatus; ſecùs eſt ubi non eſt conſumma-
tus, quia tunc deſtruitur ſi deveniat ad eum caſum, à quo
inchoare non poteſt, *l. Si metallum*, §. *Si ſervo alieno*, *ff.*
de his quæ pro non ſcript. hab. l. Patre furioſo, *ff. de his quæ ſint*
ſui vel alterius iuris, Oldrad. *conſ.*58. *num.*4. In caſu autem
noſtro tempore ſupervenientis Concilii prætenſus acceſſus
nondum fuerat effectum ſortitus, neque conditio aliquo
modo purificata, merito, &c.

12 Tertiò, quia per acceſſum hujuſmodi non niſi jus ad rem,
ſeu potiùs quædam ſpes obtinendi beneficium dicto Joanni
ante conditionis purificationem acquiſita fuit, non autem
13 jus in re. Sed omne jus ad rem ad aliquod beneficium
competens perditur, ſi inhabilitas illud habenti superve-
niat, antequam jus in re perfectum conſequatur, Rebuff. *in*
concordat. de mand. app. in verſ. Proſequentes. Et *in tract.*
14 *nominat. quæſt. final.* Anchar. *conſ.*58. *Circumſcriptis*. Et fa-
cit quod in ſimili videmus in matrimonio carnali: illud
enim ſi perfectum ſit, propter impedimentum ſuperveniens
non diſſolvitur, *cap. Quoniam de coniug. lepros. d. l. Patre fu-*
rioſo, *ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* ſponſalia verò de
futuro, quibus jus ad rem aſſimilatur, per ſupervenientiam
inhabilitatis diſſolvuntur, *c. Quemadmodum, de iureiur.* facit
etiam quod hæres, qui tempore teſtamenti, & mortis teſta-
toris reperitur habilis ad hæreditatem adeundam, & ſic jus
ad rem habet, & multò propinquius ad jus in re, quàm qui
habet acceſſum ad beneficium nondum mortui, ſi tamen
ante aditam hæreditatem fiat inhabilis, illud jus ad rem an-
te ſibi quæſitum perdit, *l. Si alienum*, §. *In extraneis*, *ff. de*
hæredib. inſtituend. & idē videmus in legatario conditionali:
nam is perdit ſpem, ſi pendente conditione deportetur, &
durante deportatione dies legati ceſſerit vel conditio purifi-
cata fuerit, *d. l. Interdicit*, *ff. de condit. & demonſtrat. l. In-*
tervenit, *ff. de legat. præſtan. l. Si Cognatus*, cum ibi nota-
tis, *ff. de reb. dub.* & tamen conſtat plus juris eſſe legatario
conditionali in legato poſt mortem teſtatoris acquiſito,
quam habenti acceſſum ad beneficium ante mortem illud
15 obtinentis. Et in regreſſu, quod propter inhabilitatem
ſupervenientem regreſſatarius illo uti non poſſit, habetur
per Anton. Auguſtin. *in ſuis notis, num.*347. & in fortioribus
terminis de Epiſcopo electo, & confirmato, quid ſi ante
16 conſecrationem efficiatur inhabilis, repellitur. Tradunt
Cardin. Butr. Imol. & alii *in cap. Ex parte, de Cler. ægrot.* &
tamen poſt electionem, & confirmationem jus in re acqui-
ritur, *cap. Tranſmiſſam, de elect.* & difficiliùs amittitur jus
in re, quam jus ad rem. Prob. *in cap. Si pauper, num.*4. *de*
17 *præben. lib.*6. Pariſ. *conſ.*5. *num.*96. *lib.*4. ubi propriè loqui-
tur in terminis regreſſus.

18 Quartò, quia decretum Concilii inhabilitat filios Cleri-
corum ad obtinenda beneficia, & ſic inhabilitat finem, &
conſummationem actus, ut patet ex illo verbo, *obtinere*:
ſed conſummatio dicti acceſſus completa fuit poſt Conci-
lium: ergo à Concilio comprehenditur, à quo filius Clerici
tempore conſummationis acceſſus inhabilitatus reperitur.
Ita in terminis alterius Concilii concludit Caſſad. *in d. deciſ.*
*n.*16. *& ſeq. & in notab. quæſt.* Decius *conſ.*24. *n.*6. *verſ. Prædi-*
cta fundamenta, quia tunc habilitas conſideratur tempore
utriuſque, ut per Caſſador. *ibi*, Sarnen. *in reg. de infirm. qu.* 31.
ad fin. & in cap. Statutum, *num.*116. *de reſcript. lib.*6. Imò
quando actus recipit eſſentiam à fine, habilitas, vel inhabili-
tas conſideratur in fine, non in principio, Calder. & Anton.
in cap. Dudum il 1. *de election.* vel quando finis dat eſſe per-
fectum, res, & præcedentia ordinantur ad finem, ut per
Caſſad. *in d. deciſ.*3. *num.*13. vel quando initium habet re-
lationem ad finem, Sarnen. *de infirmis*, *quæſt.*32. *n.*5. Quæ
omnia in acceſſu concurrunt, quia eſt actus inchoatus, non
perfectus, & recipit ſubſtantiam, & eſſentiam à fine, & ordi-
natur ad finem, videlicet, ad tempus vacationis beneficii: &
regulare eſt in materia beneficiali, ut ubi agitur de habilita- 19
te perſonæ, tempus vacationis attendatur, Abb. *hic*, & di-
ctum eſt ſupra *n.*2. *& ſeqq.* Et facit quod voluit Angelus *in l.*
Vicarius, *ff. de fideicom. & in l.* 1. *C. de his qui accuſ. non poſſ.*
videlicet ſtante ſtatuto ne querelæ bannitorum audiantur,
accuſatorem, qui pendente accuſatione bannitur, amplius
audiri non debere, quia inhabilitas ante rem perfectam ſu-
perveniens repellit.

Nec obſtat, quod natura legis ſit futuris dare formam 20
negotiis, *cap.*2. *& c. fin. de Conſtitution. l. Leges Sacratiſſimæ*,
C. de leg. quia ubicumque conſtitutio prohibet uſum, &
exercitium alicujus rei, vel actus, comprehendit etiam
uſum, & exercitium rei præteritæ, ut per gloſ. juncto text. in
Clem. 2. *in verb. Vtetur de vit. & honeſt. Cler.* quam ſequun-
tur Cardin. Abb. Imol. *ibi*, & Felin. & Dec. *in c. fin. de Conſti-*
tution. quoniam ut ibi gloſ. ſubtiliter ſubjicit, per hoc non
extendimus Conſtitutionem ad præterita, ſed damnatur
uſus rei futurus. Sicut igitur d. Clem. 2. comprehendit uſum
futurum rei præteritæ, ita & Concilium Tridentinum
comprehendit futuram ſucceſſionem ratione rei præteritæ,
& ſic futuram ſucceſſionem vigore dicti acceſſus. Et ita in 21
ſimilibus, & ferè iiſdem terminis cenſuit Sac. Congregatio
videlicet in gratia coadjutoris cum ſimili futura ſucceſſione
ante Concilium obtenta, cui futuræ ſucceſſioni poſt Conci-
lium locus factus fuerat, in una Canatien. Canonicatus. Et
iterùm in facultate optandi vigore ſtatuti Eccleſiæ ante Cō-
cilium competenti, cenſuit enim filium Clerici dicta facul-
tate uti non poſſe ad obtinendum beneficium in Eccleſia, in
qua pater. Et idem reſolvit in una Salamantina Cantoriæ.
Quæ concluſio pluribus aliis ſimilibus comprobari poteſt,
ex primo per text. *in c. Avaritia*, *de elect. lib.*6. ubi electus
antequam confirmetur, non poteſt adminiſtrare, etiamſi
ante dictam conſtitutionem electus fuiſſet, ut ibi declarat
Dominic. *col.*2. *verſ. Quod de illis*; ea ratione, quia Conſti-
tutio loquitur de adminiſtratione, & hæc ſequitur poſt con-
ſtitutionem, & ſic reſpicit futura. Ita in caſu noſtro Conci-
lium prohibet filios obtinere beneficia in Eccleſia, in qua
pater, & hoc ipſum obtinere venit poſt Concilium, quia
vacatio poſt ſupervenit, & ideò comprehenditur ſub prohi-
bitione Concilii. Contraria autem procederent ſi Conci-
lium prohiberet, reſervari acceſſus, tunc enim dici poſſet
non comprehendere acceſſus jam reſervatos.

Secundò, per gloſ. *ultim. in cap.* 1. *de iniuriis lib.*6. quæ vo-
luit textum illum, qui excommunicat concedentes, vel ex-
tendentes repræſalias ad Clericos, comprehendere etiam
eos, qui antea conceſſas extendunt; & ita comprehendit
actum futurum rei præteritæ.

Tertio per Jo. Andr. *in c. fin. n.* 1. *verſ. Dico tamen quod hæc*
Conſtitutio, *de elect. lib.*6. qui voluit illud cap. ſtatuens for-
mam confirmandi electiones, comprehendere confirma-
tiones electionum præteritarum, quia etſi electiones ſint
præteritæ, non tamen uſus earum, & confirmatio.

Quartò, per doctrinam Guil. de Suſa, & Jacob de Aren.
quos Cyn. *in l.* 2. *C. de leg.* refert de ſtatuto veteri, quod con-
tinebat, ut banniti eximerentur à banno ſolutis 50. libris,
poſteà ſupervenit novum ſtatutum, ut ſolvi debeant libræ
centum: bannitus ante novum ſtatutum volebat eximi à
banno, & ſolvere 50. libras, fuit determinatum ut deberet
ſolvere centum, quia ſtatutum non dat formam futuris
bannis, ſed futuris exemptionibus bannitorum, & ſic lex
nova ſervari debet.

Quintò, per Bart. *in l. Omnes populi, num.*47. *de iuſtitia, &* 22
iure, de ſtatuto novo de lucranda parte dotis uxoris præmor-
tuæ, quod comprehendit etiam dotem uxoris ante ſtatutum
acceptæ, ſi uxor poſt ſtatutum moriatur, & idem tenent
Raymund. de Forli *ibid. nu.*63. & Baptiſta de Sancto Sever.
*n.*83. Anchar. *conſ.*125. *Viſis, col. fin.* & Bald. *in d. l. Omnes po-*
puli, *n.*14. concludit ſtatutum vetans mulieribus, ne deferant 23
veſtes ſericas, includere uſum veſtium jam factarū, & Crot.
in ead. l. Omnes populi, *n.*8. voluit ut ſtatutum dans primum
præſentanti bannitum habeat locum etiam in eo, qui ante
ſtatutum captus fuiſſet, ſi poſt ſtatutum præſentetur cum
multis aliis ſimilibus, quæ brevitatis cauſa omittimus.

24 Prætereà non poteſt negari quin Joannes tractaverit de obtinendo beneficio Eccleſiaſtico poſt Concilium, & ſic eo tempore, quo fuit inhabilitatus; quia certum eſt eum ante Concilium non potuiſſe prætendere jus in re, ſed tantùm jus ad rem, ſeu potiùs quandam ſpem, ut per Pariſ. *conſ. 5. n. 96. lib. 4.* cum vacatio beneficii non fuerit niſi poſt Concilium, quo tempore Joannes vigore d. acceſſus jus in re ſe acquiſiviſſe prætendebat. Quam quidem acquiſitionem ipſum Concilium prohibuit, dum diſpoſuit, ut illegitimi non poſſint obtinere beneficia in Eccleſia, in qua pater.

25 Inſuper dum Concilium prohibet obtentionem, intelligitur nedum de obtentione de jure id eſt acquiſitione juris in beneficio, ſed etiam de facto, id eſt adeptione poſſeſſionis, quia verbum *obtinere*, quo Concilium utitur, verificatur de jure, & de facto, Rota *deciſ. 12. de præben. in antiq.* Imò ſecundùm dicti verbi propriam ſignificationem, obtentio facti, & non juris deſignatur, ut per gloſ. & DD. *in l. Stipulatio iſta, §. Hoc quoque, ff. de verb. oblig.* Et ideò cum Joannes poſt Concilium voluerit acquirere poſſeſſionem Decanatus in Eccleſia Conchen. in qua ejus Pater fuit Canonicus, & etiam Decanus; & ſic Decanatum de facto obtinuerit, dictum decretum Concilii ei obſtitiſſe dicendum eſt; & eò magis, quia ratio dicti Decreti, videlicet repellendi memoriam incontinentiæ paternæ ab Eccleſiis, magnoperè viget in caſu de quo agitur, cùm Decanatus ſit prima dignitas, & habeat etiam juriſdictionem, ita ut Joan. in Eccleſia Conchen. in oculis omnium extitiſſe valdè conſpicuus.

26 Neque enim obſtat, quòd in ipſis litteris acceſſus narretur cum Joanne diſpenſatum fuiſſe, quia ex eadem narrativa apparet diſpenſationem non eſſe ſufficientem: verba enim ſunt hujuſmodi; (etiam in Eccleſiis, ſeu locis, in quibus genitor ſuus fuit, erat, vel eſſet beneficiatus, &c.) Diſpenſatio autem eſt ſtrictè intelligenda *cap. 1. de fil. Presbyter. lib. 6.* Rota *deciſ. 5. eod. tit. in antiquis.* Odioſius autem eſt illegitimum obtinere ipſum beneficium, quod fuit obtentum à patre, quam obtinere aliud beneficium in eadem Eccleſia, in qua pater fuit beneficiatus: ergo diſpenſatio non extenditur ad illud, ex notatis per Abb. & alios *in cap. fin. eod tit.* ubi diſtinguunt de diſpenſatione facta ad obtinendum beneficium diverſum à paterno in eadem Eccleſia, & ad obtinendum ipſum beneficium paternum. Sed ceſſat omnis difficultas, quin Concilium tollit omnes diſpenſationes, dum ait: *Et ſuper his quæcumque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur:* præſertim ponderando quod Concilium utitur verbo pluralis numeri ibi, *& ſuper his*, & ſic refertur ad omnia, quæ in *d. cap. 15.* diſpoſita fuerunt, ut Alex. *conſ. 226. n. 8. lib. 6.* cum aliis per eum allegatis.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XXVIII.

DE multa providentia fuit in Lateranen. Concilio prohibitum, ut nullus diverſas dignitates Eccleſiaſticas, & plures Eccleſias Parochiales reciperet contra ſacrorum Canonum inſtituta: alioquin recipiens ſic acceptum amitteret, & largiendi poteſtate conferens privaretur. Quia verò propter præſumptiones, & quorumdam cupiditates, nullus hactenus aut rarus de prædicto ſtatuto fructus provenit: Nos evidentius & expreſſius occurrere cupientes, Præſenti decreto ſtatuimus, ut quicumque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, ſi prius tale beneficium habebat, eo ſit ipſo jure privatus; & ſi fortè illud retinere contenderit, etiam alio ſpolietur. Is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud poſt receptionem alterius liberè conferat, cui meritò viderit conferendum; & ſi ultra ſex menſes conferre diſtulerit, non ſolùm ad alios ſecundùm Lateranen. Concilii ſtatutum ejus collatio devolvatur, verùm etiam tantum de ſuis cogatur proventibus, in utilitatem Eccleſiæ cujus eſt illud beneficium, aſſignare, quantum à tempore vacationis ipſius conſtiterit eſſe perceptum. Hoc idem in perſonatibus eſſe decernimus obſervandum; addentes ut in eadem Eccleſia, nullus plures dignitates aut perſonatus habere præſumat, etiamſi curam non habeant animarum. Circa ſublimes tamen, & litteratas perſonas, quæ majoribus ſunt beneficiis honorandæ; cùm ratio poſtulaverit, per ſedem Apoſtolicam poterit diſpenſari.

S V M M A R I V M.

1 *Dignitatem, vel perſonatum, aut beneficium Curatum obtinens, ſi ſecundum tale recipiat, vacat primum; quod ſi retinere contenderit, etiam ſecundo privabitur.*

2 *Beneficium primum vacat per receptionem ſecundi, dummodo utrumque ſit Curatum, aliàs ſecus.*

3 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

4 *Beneficium ſufficiens habenti poteſt conferri aliud, ſed habita poſſeſſione ſecundi, vacat primum ſufficiens.*

5 *Beneficia plura ratione reſidentiæ, aut aliàs incompatibilia præſumens poſt Concilium Tridentinum retinere incidit in pœnam,* cap. 4. ſeſſ. 7.

6 *Beneficia plura incompatibilia quando quis retinere dicatur ad hoc ut omnibus ipſo iure privatus exiſtat.*

7 *Beneficium primum, quo ipſo iure privatus eſt, per aſſecutionem ſecundi ſtatim non dimittens in manibus Ordinarii privatus eſt etiam ſecundo, & inhabilis ad Ordines, & beneficia.*

8 *Beneficium Curatum obtinens, & aliud ſimile recipiens olim non erat privatus ſecundo, ſed erat privandus per ſententiam. Hodie ſecus.*

9 *Beneficium Curatum non vacat per aſſecutionem alterius ſimilis, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi.*

10 *Et poſſeſſio debet eſſe pacifica.*

Et ideò non vacat per promotionem ad Epiſcopatum Titularem, n. 11. verſ. Et ex hoc.

11 *Et an requiratur adminiſtratio maioris partis bonorum.*

12 *Beneficium Curatum vacat adepta poſſeſſione ſecundi ſimilis, etiamſi proviſus adhuc ſit infra tempora promotionis ad Ordines, aut vi occupet ſecundum.*

Vel primum habeat de iure, & non de facto, ibid.

13 *Prioratus etiam manualis, & non curatus vacat ipſo iure per receptionem ſecundi ſimilis.*

14 *Beneficia non vacant per promotionem ad Epiſcopatum, & adeptam poſſeſſionem, niſi poſt ſex menſes præfixos ad conſecrationem ſuſcipiendam.*

Electus, & confirmatus in Epiſcopum non eſt Epiſcopus, niſi poſt conſecrationem, ibid.

15 *Beneficium in multis caſibus non vacat per aſſecutionem alterius incompatibilis, remiſſivè.*

Liberè, *dictio quid importet.*

16 *Beneficium vacans per aſſecutionem alterius poteſt, & debet ab Epiſcopo ſtatim conferri, etiam irrequiſito poſſeſſore, ibid.*

17 *Sed poſſeſſio tradi non poteſt niſi poſſeſſore prius vocato.*

18 *Collatio primi beneficii vacantis per aſſecutionem ſecundi ad proximum ſuperiorem devolvitur ſi Epiſcopus infra ſex menſes non conferat.*

19 *Et tantumdem ex ſuis proventibus tenetur Epiſcopus illi Eccleſiæ aſſignare, quantum ex fructibus ipſius* du-

Digitized by Google

durante vacatione conſtiterit eſſe perceptum.

20 *Quod ſi proprios proventus non habeat aliter puniatur arbitrio Iudicis.*

21 *Et ſex menſes computari debent à die, quo Epiſcopus ſcivit proviſum habuiſſe poſſeſſionem pacificam ſervandi beneficium.*

22 *Perſonatus plures non Curatos in diverſis Eccleſiis obtinens an incidat in pœnam huius Conſtitutionis, & n. ſeqq.*

23 *Diſpenſatus ad plures dignitates non cenſetur diſpenſatus ad plures dignitates in eadem Eccleſia, niſi hoc exprimatur.*

24 *Perſonatus plures non Curati in diverſis Eccleſiis haberi non poſſunt abſque diſpenſatione. Et an Epiſcopus poſſit ſuper hoc diſpenſare.*

25 *Et quid poſt Concilium Trid.*

26 *Perſonatus plures in eadem Eccleſia haberi non poſſunt, licèt curam non habeant animarum.*

27 *Et an per receptionem ſecundi vacet primus.*

28 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

29 *Dignitas aliud eſt, aliud Perſonatus.*

30 *Diſpenſare poteſt Papa cum ſublimibus, & litteratis perſonis ad plures dignitates, & beneficia etiam Curata, & n. ſeqq.*

31 *Et quæ ſit forma talis diſpenſationis.*

32 *Diſpenſare nequeunt Epiſcopi ad plura Curata ob prærogativam perſonæ.*

33 *Neque ob urgentem Eccleſiarum neceſſitatem, vel evidentem utilitatem.*

34 *Beneficia habitu tantùm curata an debeant regulari, & conferri ut curata, an verò ut ſimplicia, & an comprehendantur in hac conſtitutione Concilii Generalis, & n. ſeqq. uſque ad n. 48.*

35 *Delegatio ſi fiat Epiſcopo, & unus habeat Epiſcopatum habitu, alius exercitio, erit iudex qui habet habitu.*

36 *Parochialem Eccleſiam non facit exiſtentia actus, ſed ſuperioris authoritas.*

37 *Potentia reducta ad actum reponit rem in primo ſtatu.*

38 *Parochialis habitu non comprehenditur* in c. Licèt Canon. de elect. lib. 6.

39 *Status ultimus attenditur ad cognoſcendum an beneficium ſit Curatum, nec ne, & n. ſeq.*

40 *Beneficium quod fuit erectum per decem proximos annos à Clerico ſæculari cenſetur ſæculare, niſi contrarium probetur.*

41 *Gratia ad beneficium Curatum verificatur in Curato tempore vacationis, licèt tempore datæ litterarum eſſet ſimplex.*

42 *Gratia nulla ab initio ex ſuperveniente cauſa confirmari poteſt.*

43 *Beneficium Curatum habitu non cenſetur curatum niſi ſubſit ſpes ut de proximo revertantur Parochiani.*

44 *Collegiata Eccleſia non dicitur quæ per deſuetudinem deſit eſſe collegiata.*

45 *Expectativa ad beneficium ſimplex an comprehendat beneficium curatum habitu tantùm, & n. ſeqq.*

46 *Qualitates requiſitæ in ſubiecto concurrere debent actu, & habitu in diſpoſitione hominis, ſecus in diſpoſitione legis.*

47 *Actus momentaneæ interpoſitionis non excludunt continuum.*

48 *Regula de Triennali an habeat locum contra Decreta Concilii Trid. & n. ſeq. uſque ad n. 52.*

49 *Diſpenſationibus veris ſuper pluralitate incompatibilium à Concilio Tridentino ſublatis, multò magis ſublatæ cenſentur præſumptæ.*

50 *Fictio non debet eſſe maioris efficaciæ, quàm veritas, & naturalis actus.*

51 *Diſpenſatio Apoſtolica ex diuturnitate temporis in inſolitis non præſumitur.*

52 *Regula de Annali an tueatur poſſeſſorem plurium beneficiorum incompatibilium contra eum, qui contenta in ſecunda parte illius non adimplevit, & num. ſeqq. uſque in fin.*

53 *Regula de Annali non adverſatur Decr. Tridentini Concilii prohibentibus pluralitatem beneficiorum, & num. ſeqq.*

54 *Regula de Triennali inducta eſt in favorem poſſeſſoris.*
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

55 *Et tribuit robur iuri invalido, & tuetur poſſeſſorem quoad omnes, num. 57.*
Regula de Annali inducta eſt in odium impetrantium, & exquirentium lites, n. 54.

56 *Nullum ius tribuit poſſeſſori, ſed tantùm adimit ab impetrante.*

58 *Non excludit omnes, ſed ſolùm impetrantem, qui contenta in regula non adimplevit.*

59 *Et illius beneficio uti poteſt poſſeſſor Execrabilis.*

D*E multa*. Famoſum eſt, & valdè utile in materia ſua, 1
licèt in aliquibus ſit alteratum ex jure noviſſimo Concilii Tridentini. Et in ſumma hoc intendit, ſecundùm Joan. Andr. Butr. Abbatem, & omnes. Habens dignitatem, perſonatum, vel beneficium curatum, ſi ſecundum tale recipiat, vacat primum; quod ſi retinere contenderit, etiam ſecundo privabitur. Et is, ad quem ſpectat prioris collatio, liberè illud confert ſtatim atque inſtitutus ſecundum recepit. Quòd ſi infra ſex menſes non conferat, duplici pœna punitur. Cum ſublimibus tamen perſonis circa incompatibilium pluralitatem Papa diſpenſat. Dividitur in tres partes principales. In prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſtitutio ibi, *Præſenti*. In tertia quædam proteſtatio, ibi, *Circa*. Prima pars pro Conſtitutionis cauſa Concilium Lateraneñ. repetit, & illius tranſgreſſionem ponit. Secunda verò ſubdividitur in ſex. Nam prima privat habentem beneficium Curatum ipſo beneficio ſi ſecundum tale recipiat. Secunda ibi, *etſi fortè*, in contemptorem pœnam aggravat. Tertia ibi, *Is quoque* collatorem primi monet, ut conferat. Quarta ibi, *& ſi ultra*, eum punit ſi non conferat. Quinta ibi, *Hoc idem*, ad perſonatus Conſtitut. prorogat. Sexta ibi, *Addentes*, addit de pluribus dignitatibus, aut perſonatibus etiam non Curatis in una Eccleſia non habendis.

Nota primò ibi, *curam animarum habere annexam*, per 2
receptionem ſecundi beneficii vacare primum ipſo iure, dummodo utrumque ſit Curatum. Unde à contrario ſenſu infertur ut ſi obtinens beneficium curatum recipiat non curatum, vel è converſo obtinens non curatum recipiat ſecundum curatũ, non inducatur vacatio primi ipſo jure, licèt non curatum perſonalem reſidẽtiam requirat, vel aliàs ſit incompatibile; quia textus requirit ut primum beneficium ſit curatum ſicut ſecundum, ut patet ibi, *ſi prius tale*, & quamvis nonnulli contradicant, hoc tamen dictum eſt verius, & communius, ut inquit Abbas *hic in* 3. *not.* poſt Anchar. *n.* 10.

Hodie dic contrà, quia ex jure noviſſimo Concilii Tri- 3
dentini pœna hujus Decretalis extenditur ad beneficia quomodolibet incompatibilia *in c. 4. ſeſſ. 7.* nam decretum illud generaliter loquitur de quibuſcumque beneficiis incompatibilibus vigore quorumcumque Canonum, nec ſe reſtringit ad hunc textum, quia dicit præſertim, ut obſervat Rota *deciſ.* 483. *num.* 4. *part.* 1. *diverſ.* Alphonſ. Hojed. *de incompatibil. Beneficior. c.* 9. *n.* 5. Gonzal. *ad regul. de menſ. gloſ.* 15. *n.* 16. & Nicol. Garz. *de benefic. part.* 11. *c.* 5. *n.* 80. dicens, ita eſſe indubitanter tenendum, & fuit aliàs reſolutum, ut ibi per eum, & mox dicetur, quidquid contra ſcripſerint Navarr. *conſ.* 17. incipien. *An per adeptionem de præben.* & nonnulli alii apud Garz. *loco citato*. Plura autem beneficia ſimplicia ſi perſonalem reſidentiam requirant, vel ſi primum ſit ſufficiens, ſunt incompatibilia ex alio ejuſdem Concilii decreto, nempè ex *cap.* 17. *ſeſſ.* 24. ubi, *Statutum eſt ut unum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur. Quòd quidem ſi ad vitam eius cui confertur honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri*. Hæc ibi. Et conſequenter primum beneficium ſimplex ſi ſit ſufficiens per receptionem alterius ſimilis, & ſimiliter primum perſonalem reſidentiam requirens, licèt non curatum, nec ſufficiens, per receptionem ſecundi ſimilis vacant ipſo jure, ut per Rotam *deciſ.* 497. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* & ita ſæpiùs fuit reſponſum à Sac. Congregatione 4
Cardinalium ejuſdem Concilii interpretum. Aliquando enim cenſuit, habenti beneficium ſufficiens poſſe conferri aliud, ſed habita poſſeſſione ſecundi, vacare primum ſufficiens. Et aliàs cenſit eum, qui retinere præſumit plura 5
incompatibilia ratione reſidentiæ poſt Concilium, incidere in Decretum Concilii *ſeſſ.* 7. *cap.* 4. Et iterùm conſulta an in omnibus beneficiis reſidentiam requirentibus, aut aliàs quomodocumque incompatibilibus, etiamſi Canonicatus

vel Portiones, induceatur vacatio ipſo jure primi per adeptionem ſecundi pacifici poſſeſſi: reſpondit induxi ex *cap.4. ſeſſ.7.* & juxta diſpoſitionem *c. De multa, de præben.*

6 Secundò nota ibi, *retinere contenderit*. Ad hoc ut recipiens ſecundum beneficium Curatum illo ſit privandus, neceſſarium eſſe ut idem beneficium unà cum primo retinueret uſque ad litis conteſtationem. Si enim ante deſtiterit retinere, non privabitur utroque ſecuodùm gloſſam ſecundam hic, quæ ita intelligit verbum *contenderit*, ſcilicet uſque ad litem conteſtatam, & judicium contentioſum. Ita enim eſt in aliis ſtatutis pœnalibus, ut *l. Hoc amplius, ff. rem rat. haber. & l. Quamvis, ff. de in ius vocan.* & ſic ponitur *in c. Statuimus, 16. qu. 1.* & in hoc conſentiunt Vincen. Jo. & Philip. Sed contrarium tenet Innoc. *hic num. 2. in ver. Contenderit, verſ. Vel dic*, cui adhærent Abb. Antiq. & Ægid. dicentes, ex ſola retentione eſſe privandum, etiamſi quando incipit conveniri, velit dimittere, & hoc duplici motivo. Uoum eſt, quia ſatis manifeſta cauſa privationis apparet ex quo non obtemperavit Canoni ſic præcipienti. Alterum, quia furtum committit in rebus prioris beneficii, quo ipſo jure privatus eſt, *c. Cùm iam dudum, ſupra eod. & c. Dudum, il ſecondo, ſupra de elect.* Hoſt. *vero n. 2. in verb. Alio*, dicit hoc eſſe intelligendum, dummodo monitus per Judicem dixerit ſe nolle dimittere, vel ſi hoc non ſecerit, infra tempus ſibi à jure aſſignatum, & allegat *c. Sicut, de cohabitat. Cleric. & mulier.* & hoc dictum ſatis videtur æquum, ſecundùm Joan.
7 Andr. *n. 17.* Hodie hæc controverſia ſublata eſt per Extravag. Jo. XXII. *Execrabilis, de præbend.* ubi ſi ſecundùm recipiens, primum, quo privatus eſt, abſque moræ diſpendio verbo, & facto in manibus Ordinarii ſub teſtimonio publico non dimittat, privatus eſt etiam ſecundo, & inhabilis ad ſacros Ordines, & beneficia, ut ibi *in §. Qui vero*, ubi gloſ. exponit verba illa, *abſque moræ diſpendio*, id eſt, non expectata ſententia privatoria facti, vel litis conteſtatione, & ita de prædictis opinionibus non eſt curandum, ſecundùm Jo. Andr. *hic n. 7. & d. n. 17. verſ. Hodie*, Henric. Boich. *col. 4. circa finem verſ. Hodie vero*, Anchar. *in 4. not.* Cardin. *in ult. qu. n. 9.* Imol. *n. 5.* & Abb. *n. 10.* Quòd nota pro intellectu Concilii Trident. *in d. cap. 4. ſeſſ. 7.* in illis verbis, *ac ſimul retinere præſumpſerit*.

8 Tertiò nota ibi, *& alio ſpolietur*, per retentionem primi, & ſecundi beneficii curati in terminis hujus Conſtitutionis non induci privatiooem ſecundi ipſo jure, ſed requiri ut privetur à Judice: ita eoim intelligitur illud verbum *ſpolietur*, ſcilicet per ſententiam, ſecundum Innoc. *n. 2. in verb. Contenderit*.

Contrarium tamen videtur innuere Concilium Trident. in præalleg. *c. 4. ſeſſ. 7.* ubi cavetur ut retinens plura beneficia incompatibilia omnibus ipſo jure privatus exiſtat juxta diſpoſitionem Concilii Lateranen. de qua hic. Atque ita videtur ſupponere ex diſpoſitione hujus textus induci privationem utriuſque beneficii ipſo jure. Et quamvis addat verba illa, *etiam præſentis Canonis vigore*. Fortè tamen hoc fecit, quia de jure poterat hoc in dubium revocari propter illud verbum, *ſpolietur*. Unde ad majorem cautelam Concilium voluit inducere privatiooem etiam ſui Canonis authoritate; quaſi dicat; ſunt ipſo jure privati ex Concilio Lateranen. ſed nihilominus ſint privati etiam vigore hujus Canonis. Quidquid tamen ſit, hodie expeditum eſt, etiam ſecundùm beneficium per retentiooem ſimul cum primo vacare ipſo jure, & ſi non conſtitutionem Concilii Lateranen. certè opinionem Innocentii, & ſequacium eſſe correctam per Conſtitutionem *Execrabilis*, & Decretum *d. c. 4.* ut dictum eſt in præcedenti *notab. n. 7.*

9 Quartò nota ibi, *poſt receptionem alterius*. Primum beneficium curatum non vacare ipſo jure per aſſecutionem alterius ſimilis, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi: hoc enim importat illud verbum *receptionem*, ſcilicet corporalem, gloſ. hic in *ver. Poſt receptionem*, allegat *cap. Si quis iam tranſlatus, 21. q. 2.* & notata *in c. Cùm in cunctis, §. Cùm verò, ſupra de elect. & in c. Si qui Epiſcopi 42. diſt.* Idem Innoc. *hic num. 4. in ver. Sex menſes*, Hoſt. *num. 1. in ver. Receperit, & num. 6. in ver. Receptionem*, Anchar. *num. 3.* Imol. *num. 5.* & Abb. *n. 16.* quia receptio ſecundi cum effectu eſt accipienda, *c. Relatum, de Cler. non reſiden. l. 1. ff. quod quiſque iur.* Hodie hoc eſt expreſſum *in cap. Licèt Epiſcopus, de præben. lib. 6.* & in Extravag. *Execrabilis, §. Qui vero, eod. tit.*

10 Sed numquid hoc habeat locum ſi poſſeſſio ſecundi beneficii ſit litigioſa? Innoc. *hic num. 2. verſ. Sed ſi habeat poſſeſſionem*, & fuſiùs *n. 4. in ver. Sex menſes*, tenet adhuc primum beneficium vacare ipſo jure, & poſſe ſtatim conferri, per *d. c. Si quis iam tranſlatus, 21. q. 2. & c. Cùm in cunctis, §. Cùm vero, de elect.* Nec obſtat quod ſecunda proviſio, ex quo per ſententiam apparet invalida, non debeat tollere primam. Quoniam ut reſpondet Innoc. in culpa fuit acceptando rem litigioſam, vel de hoc non benè diſquirendo, ut notatur *in c. Noſtra, ſupra de reſcript.* Sed ejus opinio corrigitur hodie, *in d. c. Licèt Epiſcopus, infrà eod. lib. 6.* ubi patet primum beneficium curatum poſt aſſecutionem ſecundi ſimilis conferri non poſſe, niſi proviſus habuerit pacificam poſſeſſionem ſecundi, vel per eum ſteterit quominus haberet. Quinimò 11
ſecundùm aliquos nec ſufficit poſſeſſio pacifica, niſi etiam habeat adminiſtrationem majoris partis rerum ſecundæ Eccleſiæ, arg. *c. fin. de reſtit. ſpoliat.* ut refert Innoc. *hic n. 2. verſ. Quidam etiam dicunt*, Hoſt. *n. 6.* Jo. Andr. *n. 9.* Tu dic ſufficere liberum exercitium curæ, ut notat gloſ. *in cap. Commiſſa, in verb. Pacificam, de elect. lib. 6.* & Cardin. *hic in §. Is quoque, in 2. quæſt.*

Et ex hoc notabiliter inſero, ut beneficia promoti ad Epiſcopatum in partibus infidelium minimè vacent, cùm per eum non ſtet quo minus poſſeſſionem Epiſcopatus aſſequatur, Staphil. *de qualit. & ſtat. benefic. §. Huiuſmodi autem, n. 15.* Mandoſ. *reg. 26. Cancell. quæſt. 4. n. 5.* Burſat. *conſ. 351.* Navarr. *conſ. 14. n. 3. de elect.* & alii apud Garz. *de benefic. part. 11. cap. 6. num. 24.*

Hæc regula, qua dictum eſt primũ beneficium vacare ipſo 12
jure adepta pacifica poſſeſſione ſecuodi incompatibilis, ampliatur primò ut procedat etiamſi recipieos ſecundùm beneficium adhuc ſit infra tempora promotionis ad Ordines, ad præſcriptum *c. Licet Canon de elect. lib. 6.* quia nihilominus vacat primum adepta pacifica poſſeſſione ſecundi, nullo tempore prætextu ordinationis expectato, ut hic firmat Innoc. *n. 1. verſ. Melius credimus*, & Hoſt. *n. 2. in ver. Receptionẽ.*

Ampliatur ſecundò, ut procedat etiamſi obtinens primum beneficium vi occupet ſecundum, vel in eo ſe ſcienter intrudat: textus eſt *in cap. Eum qui infra eod. lib. 6.* & hic notat Butr. *n. 4.* & Cardin. *in 5. not.*

Ampliatur tertiò, ut procedat etiam in eo, qui habet primum beneficium de jure, ſed non de facto, ut quia erat ſpoliatus: adhuc enim per receptionem ſecundi vacat primum, ſecundum Innoc. cui conſentiunt Cardin. *num. 9. in 5. quæſt.* & Butr. *num. 17.*

Ampliatur quartò, ut locum habeat etiam in Religioſis 13
habentibus Prioratus, vel Eccleſias curatas, ut *cap. Cum ſingula, infra eodem lib. 6.* Quod procedit etiam in Prioratibus manualibus, Clement. *Quia Regulares*, cum ibi notatis in gloſ. *antepenult. de ſupplen. neglig. Prælator.* Cardin. *hic n. 4. in 1. quæſt.* & Butr. *num. 13.*

Ampliatur quintò, ut locum habeat etiam in eo, qui obtinet plura curata ex diſpenſatione Apoſtolica: nam ſi pacificè aſſequatur aliud Curatum, vacabunt omnia priora, *Clem. ſi plures, de præben.* Caveat igitur ne ultimi vitietur collatio, ut ibi notatur in gloſ. *antepenult. per cap. Ordinarii, in fin. de Offic. Ordinar. lib. 6.* Card. *hic n. 8.*

Ampliatur ſextò, ut multò magis vendicet ſibi locum in eo, qui habet jus, ſeu expectativam ad dignitatem, vel beneficium Curatum: nam ſi pacificè aſſequatur aliud incompatibile cum primò, fortiùs extinguitur illud jus ad rem, quam hìc extinguatur jus in re, hìc eſt caſus in Clem. *Gratiæ*, & ibi omnes notant *de reſcript.*

Sed fallit eadem regula in Epiſcopatibus; non enim per 14
promotionem ad Epiſcopatum, & adeptam poſſeſſionem vacant beneficia prius obtenta, niſi poſt ſex menſes præfixos ad munus conſecrationis ſuſcipiendum, *cap. Cùm in cunctis, §. Cùm verò, ſupra de elect.* gloſſa *hic in ver. Poſt receptionem*, & Innoc. *n. 1. verſ. Melius credimus*, reddens rationem diverſitatis, quia electus, & confirmatus in Epiſcopum, non eſt Epiſcopus niſi ſit conſecratus. Sed electus ad dignitatem inferiorem, puta Archidiaconatum, ſtatim atque eſt confirmatus, eſt verus Archidiaconus, & omnia quæ pertinent ad dignitatem exercere valet: nec poteſt contra eum excipi ut oon fiat Archidiaconus, licèt excipi poſſit ut non ordinetur; quia eſt criminoſus, argum. *cap. Conſtitutus, ſupra de appellat.* Et dictum Innoc. ſequuntur, licet rationem impugnent Hoſt. *num. 6. verſ. Hæc tamen ratio non placet*, & Joan. Andr. *n. 18.* Anchar. *in 2. oppoſ.* & Imol. *n. 16.* Ratio tamen Innocentii placet Abbati *n. 12.*

Item fallit ſupradicta Regula in quampluribus caſibus, in 15
qui-

Digitized by Google

quibus primum beneficium incompatibile non vacat ade-
pta poſſeſſione ſecundi, quos ponit Vincentius *in cap. Du-
dum, il 2. ſupra de elect.* & Joan. Andr. *hic n.*19. Cardin. *in* §.
Is quoque, *q.*11. Imol. *n.*20. Abb. *n.*13. & Jo. de Anan. *n.*5.
16 Quintò nota, ibi, *liberè conferat*, poſt adeptam pacificam
poſſeſſionem ſecundi beneficii incompatibilis poſſe, ac de-
bere Epiſcopum ſtatim conferre primum, etiam irrequiſito
poſſeſſore; hoc enim importat verbum *liberè*, id eſt ſine
monitione, ut hìc per Jo. Andr. *num.*10. *in verb. Libere*,
Henrich. Boich *num.*19. *verſ. Et nota quod dicit textus*, Butr.
*num.*29. Imola *num.*6. Anchar. *in* 5. *not.* Cardin. *in* §. *Is quo-
que*, *in* 3. *quæſt.* Abb. *num.*3. & Joan. de Anan. *num.*8. & eſt
expreſſum *in d. cap. Licet Epiſcopus*, *infra eod. lib.*6. Neque
hoc eſt ſpeciale in caſu iſto ex indulgentia hujus Decretalis;
imò obtinet etiam in aliis caſibus, in quibus beneficium
ipſo jure vacat, ut fusè probat Innoc. *ſub n.*3. *verſ. Quan-
17 tum ad hoc*. In poſſeſſionem tamen illum, cui contulit, Epi-
ſcopus non inducet, niſi poſſeſſore prius vocato, ut eſt ca-
ſus *in d. cap. Licèt Epiſcopus*, ſecundum Genſelin. & omnes;
& hìc notat Jo. Andr. *d. n.*10. *in verb. Liberè*, & Imol. *d. n.*6.
18 Sextò nota in verſ. *Si ultra ſex menſes conferre diſtulerit*;
& ſigna duplicem pœnam, in quam incidit Epiſcopus ad
quem collatio pertinet, ſi infra ſex menſes non conferat
primum beneficium vacans per receptionem ſecundi. Pri-
19 ma eſt, quia devolvitur jus conferendi ad proximum ſupe-
riorem. Secunda, quia tenetur tantumdem ex ſuis proven-
tibus aſſignare illi Eccleſiæ, cujus beneficium diſtulit con-
ferre, quantum ex fructibus ipſius durante vacatione con-
ſtiterit eſſe perceptum, ut in littera. Et dic conſtiterit, ſcili-
cet facta fide coram Judice per juramentum Rectoris Eccle-
ſiæ, vel Syndici, cùm hoc intereſſe ſurgat ex delicto, ut no-
tatur *in cap.* 1. *ſupra quod met. cauſ.* ſecundum Hoſt. *hic num.*
7. *in verb. Conſtiterit*, & Joan. Andr. *num.*12. *in eod. ver.*
20 Butr. *n.*21. & Card. *in* §. *Is quoque*, *in ult. quæſt.* Quod ſi Epi-
ſcopus proprios proventus non habeat, aliter puniatur arbi-
trio Judicis, *c. Illud*, 15. *quæſt.* 1. *c. Si res*, 14. *q.* 6. & *c. Statuimus*,
infra de Maledict. Hoſt. *d. n.*7. & hoc non ſolum propter ne-
gligentiam, ſed etiam propter delictum, quo deprehenditur,
quia differendo collationem, præſumitur favere detinenti,
& vitium ejus palliare, ſecundùm Hoſt. *d. n.*7. *in ver. Coga-
tur*, Jo. Andr. *n.*11. *in eod. ver.* & Card. *in* §. *Is quoque*, *n.*1.
21 Prædicti autem ſex menſes computari debent à die, quo
Epiſcopus ſcivit eum recepiſſe ſecundum beneficium, &
illius poſſeſſionem pacificam habuiſſe, *c. Quia diverſita-
tem*, *infra de conceſſ. præb.* ſecundum Innoc. *hic num.*4. *in ver.
Sex menſes*, Hoſt. *num.*6. *in eod. ver.* & *in ver. Diſtulerit*, &
Joan. Andr. *n.*10. *in ver. Sex menſes*, & *n.*11. Anchar. *n.*5.
Butr. *n.*19. Cardin. *in* §. *Is quoque*, *in* 4. & 5. *quæſt.*
22 Septimò nota ibi, *hoc idem in Perſonatibus*, hanc Conſti-
tutionem, & illius pœnam habere locum non tantùm in
beneficiis curam animarum habentibus, ſed etiam in Per-
ſonatibus diverſarum Eccleſiarum non curatis, ſecundum
opinionem Hoſt. *n.*7. *in ver. Hoc idem*, qui ita intelligit hanc
litteram, ductus hoc fundamento, quia cùm textus in prin-
cipio generaliter diſpoſuerit de beneficiis curam animarum
habentibus, in diſpoſitione illa utique erant comprehenſi
etiam perſonatus curati. Unde ſupervacaneum fuiſſet po-
ſteà decernere idem eſſe obſervandum in perſonatibus cu-
ratis, & conſequenter ille verſiculus, *Hoc idem*, intelligi
debet de perſonatibus curam animarum non habentibus,
cùm de curatis jam hoc ſtatutum fuiſſet. Idem tenet gloſſ.
hic in ver. Eccleſia. Dum dicit idem eſſe judicium de perſo-
natibus curatis, & non curatis, & Card. *in* §. *Hoc idem*, *in* 1.
quæſt. Imol. *n.*8. Abb. *n.*4. & Jo. de Anan. *n.*19. Verùm Innoc.
*n.*4. *in ver. Hoc idem*, tenet contrarium, ſentiens hanc lit-
teram eſſe intelligendam de perſonatibus curatis, ut ſic ver-
ba illa *curam animarum habens annexam*, quæ habentur in
principio textus qualificent etiam perſonatus, de quibus
agitur infra *eod. verſ. Hoc idem*, quaſi dicat, quod ſtatutum
eſt, in genere de beneficiis habentibus curam animarum,
ut ipſo jure vacet primum recepto ſecundo ſimili, idem in
ſpecie ſtatuimus in perſonatibus diverſarum Eccleſiarum
ſimiliter curam animarum habentibus. Et hic intellectus
magis conſonat litteræ, quia ſtatim additur in eadem
Eccleſia plures dignitates, vel perſonatus haberi non poſſint,
etiamſi curam non habeant animarum, ut in verſ. *Adden-
tes*. Ergo præcedens diſpoſitio intelligi debet de perſonati-
bus diverſarum Eccleſiarum, qui curam animarum ha-
bent annexam; alioquin textus nihil adderet, nam prohi-
bita pluralitate perſonatuum in diverſis Eccleſiis multò ma-
gis intelligebatur prohibita pluralitas in eadem Eccleſia, ſe-
cundum ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. Litteras*, *in-
fra de conceſſ. præbend.* Unde videmus, diſpenſatum ad plu- 23
res dignitates, non cenſeri diſpenſatum ad plures dignitates
in eadem Eccleſia, niſi hoc exprimatur, ut poſt Ægi-
dium hic tenet Joan. Andr. *num.*13. Anchar. *num.*7. Imol.
num. 8. & communiter Doctores, ut Abbas teſtatur
*num.*4. Quinimò magis abhorrent jura, ut quis habeat
duas Præbendas in una Eccleſia, quàm duo beneficia
Curata in diverſis Eccleſiis, ut probat gloſſa ult. in Clem.
fin. de præben. & cum opinione Innoc. videtur tranſire
Jo. Andr. *n.*12.
Fatetur tamen Innoc. plures perſonatus non curatos 24
etiam in diverſis Eccleſiis obtineri non poſſe, & abſque di-
ſpenſatione retineri, licèt Epiſcopus poſſit ſuper hoc diſpen-
ſare. Nec obſtat *c. Dudum*, *il ſecondo*, *ſup. de elect.* quia
non dicit non poſſe diſpenſari, ſed peccare eum, qui tenet
plures perſonatus non curatos abſque diſpenſatione; vel ibi
eſt allegatio ſecundùm Innoc. & Jo. Andr. *ubi ſupra*, Con-
trarium firmat Card. hic *in* §. *Hoc idem in* 3. *quæſt.*
Tu dic has controverſias hodie terminatas eſſe; quia 25
pœna hujus cap. ampliata eſt à Concilio Tridentino *in c.*4.
*ſeſſ.*7. ad beneficia ex quovis capite incompatibilia, ut dixi
ſupra *in* 1. *not. num.*3. Plures autem perſonatus etiam non
curati, & in diverſis Eccleſiis, eſto non comprehendantur
in hac Conſtitutione; tamen nemo negat quin ſint incom-
patibiles, quia de hoc ſunt jura clara *in c. Ad hæc*, *ſupra eo-
dem*, *in c. Quia nonnulli*, *de Cler. non reſid.* & *in cap.* 1. *de
conſuetud. lib.*6. cum ſuis concord. Præſertim ſi ſint in Ca-
thedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis; quia tunc perſona-
lem reſidentiam requirunt ex Concil. Tridentin. *cap.*12.
*ſeſſ.*24. Ac proinde ſunt incompatibiles, etiam ex capite re-
ſidentiæ, tam de jure communi, ut per Card. *conſ.*3. incip.
Circa elucidationem, & Abb. *in cap. Cum iam dudum*, *n.*7.
verſ. Circa primum, *ſupra eodem*, quam ex alio ipſius Conci-
lii decreto, nempè ex *cap.*17. *ſeſſ.*24. & per conſequens pri-
mus perſonatus vacat ipſo jure per aſſecutionem pacificam
ſecundi, & per retentionem amborum vacat utrumque ex
*d. cap.*4. *ſeſſ.*7. & ita decidit Rota *deciſ.*497. *n.*1. *part.* 1. *recent.*
Unde corrigitur prædicta opinio Innoc. & approbatur opi-
nio Hoſtienſis. Nec Epiſcopus contra decretum illud Con-
ciliare diſpenſare poteſt, ut dixi in prædict. Decretali, *Cum
iam dudum*, *in* 2. *quæſt.* Quòd eſt ſecundùm opinionem
Cardin. *in d.* §. *Hoc idem*, *in* 3. *quæſt.*
Octavò nota in verſ. Addentes, textum expreſſum, quod 26
plures dignitates, vel perſonatus in eadem Eccleſia haberi
non poſſunt, licèt curam non habeant animarum, ut in lit-
tera, & notat Butr. *n.*6. & Anchar. *num.*7. Textus tamen 27
nihil repetit de pœna; unde Joan. tenet recipientem ſecun-
dam dignitatem non curatam in eadem Eccleſia non perde-
re primam ipſo jure, argum. *l. Interpretatione*, *ff. de pœn.*
Sed oppoſitum cenſet Tancredus, quia idem juris eſt de Di-
gnitatibus, ſeu Perſonatibus, & Parochialibus, ut *cap. Du-
dum*, *il ſecondo de elect.* Et quod præmiſſum eſt, multoties
intelligitur repetitum, *l. Titia*, §. 1. *ff. de verbor. obligat.* &
cap. Apoſtolus, 32. *quæſt.*7. Quòd verius eſt ſecundùm Ho-
ſtienſem, & Cardinal. *in* §. *Hoc idem in* 2. *quæſt.* & Butr. *n.*33.
Sed hodie ſublata eſt hæc dubitatio, quia, ut dixi in præce- 28
denti notab. in fin. ex decreto Concilii Tridentini *cap.*4.
*ſeſſ.*7. pœna hujus conſtitutionis extenditur ad omnia bene-
ficia qualitercumque incompatibilia, & ſic ad Dignitates
non curatas in eadem Eccleſia, quæ abſque dubio ſunt in-
compatibiles, ut hìc patet in eodem verſ. *Addentes*, & *in
cap. Ad hæc ſupra eod.* ubi eſt caſus.
Nonò nota ibi, *Dignitates*, *aut Perſonatus*. Aliud eſſe 29
dignitatem, aliud Perſonatum, ut ex hac littera colligit
Jo. And. *n.*13. & concordant alia jura per eum allegata. De
hoc ſcripſi plenè *in d. c. Ad hæc*, *ſupra eod.* Dic ut ibi.
Ultimò nota ibi, *Circa ſublimes*, & *litteratas perſonas*, 30
Sedem Apoſtolicam poſſe diſpenſare propter prærogativam
perſonarum ad plures dignitates: & beneficia etiam cu-
ram animarum habentia, ut hìc eſt expreſſum, & fusè
comprobat, & ab objectis tuetur Jo. Andr. *n.*14. & copula
& reſolvitur in disjunctivam, *licèt*, ſecundum eum *n.*13.
in fin. in hoc inſtandum non ſit, cùm agatur de poteſtate
Papæ. Solet autem in hujuſmodi diſpenſatione, ut idem re-
fert *n.*14. dari talis forma, videlicet. [Apoſtolicæ Sedis be-
nignitas ſic merita perſonarum provida deliberatione

Digitized by Google

diſcernit, ut eos, qui litterarum ſcientia, morum, ac generis nobilitate præcellunt, favoris gratia efferat amplioris, & majoribus ſtudeat beneficiis honorare, quia non indignè tunc uni, quod ſufficeret pluribus, ſpeciali proviſione conceditur, cùm circa dona virtutum ſolus obtinere dignoſcitur, quod diviſum in pluribus invenitur. Hinc eſt, &c.] Adverte tamen, quia text. non dicit ſimpliciter diſpenſandum cum ſublimibus, & litteratis; ſed addit verba illa, *Cum ratio poſtulaverit*, ut obſervant Joan. Andr. *num.* 14. & Card. *in §. Circa, num.* 3. per hoc annuens in diſpenſatione ad plura beneficia curam animarum habentia principale objectum eſſe debere bonum publicum ſpirituale, ut fusè probavi *in cap. Dudum, il ſecondo, a n.* 20. *ſupra de elect.*

32 In gloſſa finali nota ad plura curata ob prærogativam perſonarum Epiſcopos non poſſe diſpenſare, ut gloſſa firmat. Nam cum textus dicat, per Sedem Apoſtolicam diſpenſari poſſe, per hoc innuit hanc facultatem inferioribus non competere: & quamvis Petr. de Sampſ. Abb. Antiqu.
33 Hoſt. *hic n.* 13. *in ver. Honoranda*, & fuſius *num.* 14. *& ſeq.* & Abb. Siculus *num.* 19. diſtinguat triplicem cauſam, quæ diſpenſationem inducit, videlicet urgentem Eccleſiarum neceſſitatem, evidentem utilitatem, & prærogativam perſonæ, & in tertio tantùm caſu diſpenſationem eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam, & correctum eſſe *cap. Sanctorum*, 70. *diſtinct.* In primo autem, & ſecundo caſu etiam Epiſcopos poſſe diſpenſare juxta text. *in d. cap. Sanctorum*. Tamen contrariam opinionem ſervat Curia, ut idemmet Hoſt. fatetur, Joan. Andr. *num.* 21. *verſ. Fatentur*, Imol. *num.* 28. & Anchar. *in* 3. *oppoſ.* Adeò ut etiam Legatus de latere cenſeatur excluſus, prout ſervari atteſtantur Joan. Andr. & Anchar. Et eſt verior, & communior ſententia, ut ſcripſi plenè *in d. cap. Dudum il ſecondo, à num.* 14. *de elect.* Rurſus, & ſi Abb. *in cap. Extirpandæ*, §. *Qui vero*, *num.* 38. *verſ. Et pro tanto, infra eodem* diſtinguat inter diſpenſationem, quæ fit principaliter ob utilitatem Eccleſiæ, ſecundariò autem ob prærogativam perſonæ; & inter illam, quæ fit principaliter ob prærogativam perſonæ, ſecundario autem ob utilitatem Eccleſiæ: ut in primo caſu Epiſcopi diſpenſare valeant, non autem in ſecundo: Hanc tamen diſtinctionem latiſſimè confutavi in prædicta Decretali *Dudum, à num.* 20. *uſque in fin.*

34 QUÆRO, Utrum beneficia habitu tantùm curata debeant regulari, & conferri ut curata, an verò ut ſimplicia, & ſignanter an comprehendantur in hac Conſtitutione Concilii Generalis.

Ad partem affirmativam inducitur 1. textus *in l. Foramen, ff. de ſervit. urban. prædior.* ubi dicitur: Licèt aqua cadens de cælo non cadat aſſiduè, quia tamen eſt apta cadere, exi-
35 ſtimatur perpetuò cadere. Ad idem quod notatur per Joan. Andr. *in cap. Per venerabilem, num. infra, Qui filii ſint legitimi*, ubi ait: *Si cauſa delegatur uni Epiſcopo, & unus habet habitu Epiſcopatum, alius habet exercitium, & poſſeſſionem, ille erit iudex, qui habet habitu Epiſcopatum.*

36 Secundò, Ad hoc ut Eccleſia cenſeatur Parochialis, non attenditur exiſtentia actus, ſed authoritas ſuperioris, qui eam conſtituit Parochialem, *cap. Nullus omnino*, 16. *quæſt.* 7.
37 & hic notat Jo. Calder. Sic etiam Epiſcopus nullus Eccleſiæ dicitur, *cap.* 2. *de translat. Epiſcop.* Et ideò ſi homines reverterentur ad Eccleſiam, non eſſet opus auctoritate ſuperioris, ut efficeretur Parochialis, ſed potentia reducta ad actum reponit rem in primo ſtatu, *l. Si unus*, §. *Pactus ne peteret*, ibi, *in priſtinam naturam rediit, ff. de pact.* Et ita ſcripſit Bald. *in l. Cunctos populos, col.* 2. *num.* 18. *verſ. Tertio quia, ſicut dicimus, C. de Summ. Trinit.*

Tertiò, ex varietate facti non debet immutari jus curæ quòd non dependet à facto, ſed ab ipſo ſuperiore tribuente tale jus *d. cap. Nullus*, 16. *quæſt.* 7. Et quamvis Rector de facto non exerceat curam, tamen dicitur habere jus curæ, & quacumque hora Parochiani reverterentur, poſſet eam curam exercere, & quaſi jure poſtliminii ſtatum ſuum recuperaret, ex quo de illo aliter non eſt actum, *cap. In prima actione* 16. *quæſt.* 3. ad hoc *cap. Quia diligentia, de elect. lib.* 6. *& cap. Ab exordio*, 35. *diſt.* Alioquin ſi ponderaretur exercitium, ſequeretur ut tempore nocturno, vel etiam diurno quando de facto cura non exercetur, deſineret Eccleſia eſſe curata, quod eſſet abſurdum; & ita per hanc rationem concludit Cardin. *hic in* 3. *quæſt.* & in Clem. *un. in* 21. *quæſt. de offic. Vicar.*

Quartò, Diſpoſitio hujus cap. habet locum etiam in acceptatione beneficii habitu tantùm curati, ut hìc firmant Innoc. Abb. Antiq. Jo. de Lignan. & Calder. cum quibus reſident Petr. de Anchar. *in* 2. *not.* & Jo. de Imol. *n.* 33. *verſ. Tangit*. Joan. Andr. & dicit eſſe verius Cardin. *in* 3. *quæſt.* ne ſcilicet Eccleſia ſine culpa perdat jura ſua, quod regulariter non contingit, *cap. Sine culpa de regul. iur. lib.* 6. & idem videtur velle Speculator *de legat.* §. *Dicendum reſtat circa med. verſ. Sed quia*. Et facit quod not. gloſ. & Doctores *in cap. Statutum, in fin. de elect. lib.* 6. & Thom. Fachol. *dub.* 25. incipien. *Aliud factum*. Cæterùm his non obſtantibus videtur verior contraria opinio.

Primò, per Gloſſam ordin. in propriis terminis *in cap. Li-* 38
cèt Canon. in verb. Parochialis, ad fin. de elect. lib. 6. quæ decidit illum textum, quo irritatur collatio Eccleſiæ Parochialis facta minori vigintiquinque annis non habere locum in Eccleſiis, quæ olim habuerunt Parochianos, ſed nunc habere deſierunt; quia deficientibus perſonis, deficit eſſe collegium, ut ibi per eam. Idem tenet ibi Jo. Monach. *n.* 2. & fuſiùs Jo. de Imol. Et quamvis hic Doctor ibi *in* 3. *col.* reaſſumat longam diſtinctionem Butrii *in proœm. Clementinarum*, ad ſciendum quando ſufficiat aliquid eſſe habitu tantùm; tamen ſi accuratè expendantur membra diſtinctionis, manifeſtè approbat gloſſam ibi, *& conſequenter caſum noſtrum*. Nam in verſ. *Tertio caſu*, dicit: Ubi actus deficit in re, & non in ſpe: tunc ſufficit habitus, ut procedat quod dictum eſt *in d. cap. De multa*, in quo tamen communis opinio eſt in contrarium, ut ibi dicam. Sed ad propoſitum noſtrum ſubdit paulò poſt: Hoc eſt verùm niſi exprimat verba notantia actum, & ita poteſt procedere gloſ. ibi, quia text. requirit qualitatem ætatis, & Sacerdotii, ut curam gregis gerat; ſed ubi non eſt actus, & facultas exercendi curam, ceſſat illa Conſtitutio, & ita etiam dicit tenere Paulum in Clem. 1. *de offic. Vicar.*

Secundò, adducitur quod notat Butr. *hic num.* 9. ubi dicit communem opinionem eſſe quod hìc textus non procedat in Curatis habitu tantùm; quia jura in hac materia tantùm ponderant periculum animarum, quod ceſſat in carentibus exercitio Curæ. Si igitur teſte tanto Canoniſta hæc eſt communis opinio: ergo & ſequenda, *cap. In Canonicis*, 19. *diſt.* Jo. Andr. & alii *in cap.* 1. *De conſtitut.* cum concord. Et communem eſſe patet, quia illam tenent Hoſt. Butr. & Imol. *in cap. Quia nonnulli, de Cler. non reſident.* & Imol. poſt Paul. in Clem. 1. *in* 5. *col. de offic. Vicar.* & Feder. de Sen. *conſ.* 80. incip. *Factum eſt tale ad fin.* de quo meminit Cardin. *hic n.* 3. *in verſ. Tertio quæro*. Idem Mar. Soc. *col.* 92. dicens: Ratio prohibitionis, *cap. De multa*, fuit actuale exercitium, & per conſequens deſerviendi utrique Eccleſiæ. Quæ ratio ceſſat in Eccleſia Curata habitu tantùm. Unde Clem. 1. *de offic. Vicar.* loquitur de habentibus actu; & cùm hæc conſtitutio ſit pœnalis, non eſt extendenda, ut latiùs per eum. Et idem tenent alii quamplurimi, quos citavi *in cap. Extirpandæ*, §. *Qui vero*, *num.* 42. *infra eod.*

Tertiò, Adducitur quod notat Bald. *in l. Si mater, C. ne* 39
de ſtat. defunctor. ubi arg. illius gloſſæ quando beneficium fuit aliquando Curatum, poſteà verò fuit rectum ſine Cura, ut ipſe ait, habetur pro non curato; quia præſens ultimus ſtatus attenditur, per *l. Mæſa*, §. *Sed ſi alimenta*, *ff. de alimen. & cibar. legat.* ubi relictis alimentis conſuetis, ſi diverſimodè præſtita fuerint, attenditur ultimus ſtylus temporis mortis teſtatoris. Ad idem quod notat Rota *in*
Antiqu. ſub tit. de probat. deciſ. 19. ubi dicit, ſatis eſſe pro- 40
bare ultimum ſtatum beneficii, ut concludatur in materia, *cap. Cùm de beneficio, de præbend. lib.* 6. Unde ſufficit probare, ut in decem proximis annis beneficium fuerit rectum per ſæculares Clericos, niſi contrarium probetur. Ad
idem quod notat Rota *de Præbend. deciſ.* 60. *in antiqu.* di- 41
cens, Si impetretur gratia ad Curatum, venit illud, quod tempore vacationis eſt Curatum, licèt antea eſſet ſimplex, & in conſideranda taxa inſpicitur tempus præſens, non præteritum; inducit notata per gloſſ. & DD. in Clem. *fin. de reſcript.* & alia plura, quæ faciunt ad propoſitum. Ad idem ſolemnis diſputatio Cald. quæ incipit, *Impetravit Clericus*, ubi concludit, inſpiciendum eſſe præſentem ſtatum beneficii ut cognoſcatur an cadat ſub gratia. De quo meminit Anchar. *in repet.* Clem. 1. *in* 18. *col. num.* 83. *verſ. Quid ergo ſi mutetur, de conceſſ. præbend.* Nec obſtat *cap. Si eo tem-*
pore, de reſcript. lib. 6. quia ibi impetrans erat inhabilis, & 42
ſic cùm gratia fuerit ſubreptitia, & per conſequens nulla,

ex

ex ſuperveniente cauſa confirmari non potuit, per regulam ſexti, non firmatur: nam in conſideranda habilitate, vel inhabilitate impetrantis attendimus tempus gratiæ, *c. Dudum, il primo*, cum gloſ. *in verb. Electionis tempore, de elect.* ſecundum Rotam *ubi ſupr.* & poſt Oldrad. optimè declarat Jo. de Imol. in Clem. *fin. in pen. col. de reſcript.*

Quartò, affertur deciſio Anchar. *in cap. 1. ſub num. 4. verſ. Item nota, de conſuet. lib. 6.* ubi firmat, quod ſi unum beneficium denominatur Plebs, non tamen habet Parochianos, vel Collegium, licet habeat Capellas ſub ſe, & fructus Plebaniæ, non dicitur dignitas ad hoc ut impediat habere aliud Curatum; & refert ita conſuluiſſe Feder. de Sen. *conſ.* 80. incip. *Factum tale eſt, Legatus de latere*, & idem tenet Ægidius Bellam. *in d. cap. Licet Canon. in 5. col. verſ. Primo*
43 *queritur*, ubi per tres columnas ſolemniter hinc inde arguens concludit jura loquentia de Beneficio Curato non habere locum in beneficio habente curam habitu tantùm, non actu, niſi ſit ſpes ut Parochiani de proximo revertantur, quod fuſiùs reaſſumit in Clem. 1. *in 1. col. de offic. Vicar.* addens aliam limitationem, videlicet niſi Parochia habeat territorium, & diſtinguatur per limites, infra quos conſueverint homines habitare; quia licèt hodie non habitent, eſt Curata, niſi homines receſſiſſent, & haberent
44 animum redeundi, & eſſet ſpes de reditu eorum. Idem Joan. de Anan. *hic num. 4.* dicens, hanc quæſt. decidi per gloſſ. *in l. Vſufructus, ff. Quibus mod. uſusfructus amittatur*, quia ſi Parochiani receſſerunt animo redeundi, habet locum hoc *cap. Per l. Nihil, ff. de capt.* non enim dicitur receſſiſſe qui animum redeundi habet: aliàs ſecus facit, quod notat Bald. *in proœmio Decretal.* dicens Eccleſiam non dici Curatam, quando non eſt ſpes reparationis, licet olim fuerit Curata. Secus ſi eſt ſpes reparationis. Confert etiam quod notat idem Bald. *in l. Non ambigitur, num. 3. verſ. In contrarium, ff. de legib.* dicens Eccleſiam Collegiatam non dici hodie Collegiatam ſi per deſuetudinem deſiit eſſe talis. Idem Francus *in dict. cap. Licèt canon. in 2. col.* affirmans indiſtinctè cum gloſſ. 1. in caſu illius cap. Non ſufficere habitum ſine actu. Idem Anchar in 11. *col.* licèt nihil firmet, ſicut nec Joan. Andr. tamen Anchar. ait pro opinione prædicta multum urgere hanc rationem, quia textus dicit *ut curam Gregis ſibi crediti gerat*, quæ verba non applicantur niſi Curato actu. Cùm prædictis eſt Abb. *hic in fin.* quia in pœnalibus verba debent capi cum effectu; & ſic mentio de Curato intelligitur de Curato actu. Et quamvis Gemin. *in*
45 *proœmio Decretalium in* 11. *col.* dicat, ubi in diſpoſitione apponuntur verba, quæ denotant actum non ſufficere habitum, allegando gloſſ. *in d. cap. Licet Canon*, & ſic videatur tranſire cum prædictis, licèt in ſua magiſtrali diſtinctione, quàm ponit in *cap. Licèt Canon*, non videatur determinare aliquid in propoſito: tamen in illa diſtinctione in verſ. *Quarto caſu*, expreſsè approbat gloſſ. ibi, *quia textus notat curam animarum Gregis illi commiſſi*, & ſic videtur gratia expectativa ad beneficia ſimplicia comprehendere ea, quæ habent curam animarum ſolo habitu ſine Parochia habente limites, & ſine probabili ſpe reverſionis incolarum. Et per hoc facit doctrina Lapi, quam ſequitur idem Gemin. *in cap. Deliberatione, in fin. de offic. deleg. lib. 6.* quod
46 licèt in diſpoſitione juris facta mentione alicujus ſubjecti ſufficiat ut illud ſubjectum habeat qualitates ſuas habitu tantùm; tamen ſecundùm eum in diſpoſitione hominis, quæ ſtrictius interpretatur ad hoc, ut aliquid comprehendatur ſub ea, requiritur ut habeat qualitates ſuas habitu & actu. Et ideò Legatus habens facultates reſervandi Collegiatas; non reſervat Collegiatas habitu, & non actu, ſecundum eos; ſic in propoſito habens expectativam ad ſimplicia; intelligitur excluſus à contrario ſenſu à Curatis habitu, & non actu. Unde de habente curam, habitu tantùm concedens gratiam non cogitavit; quia facta à contrario ſenſu mentione quaſi expreſſa Curati, intelligitur de Curatis actu. Atque ita ſolus habitus Curæ non excludit eum quin in gratia ſua comprehendatur, ex quo in diſpoſitione hominis requiritur habitus, & actus, inducitur etiam deciſio Baldi clara in *l. Sed & milites, §. fin. ff. de excuſ. tutor.* ubi ſcripſit non dari Parochialem Eccleſiam, niſi habeat populum actu, & exercitio. Similiter dicit idem Bald. *in l. Si qui, §. fin. ff. de excuſ. tutor.* non dari Eccleſiam Curatam, quæ habet curam nomine, & habitu, ſed non re. Sentit idem Imol. in Clem. *In plerisque, in 3. col. verſ. Vlterius quærit. de elect.* volens, ut ſi homines receſſerint animo non revertendi, Eccleſia deſinat eſſe Parochialis, facit *l. Si uſusfruct. ff. quibus mod. uſusfruct. amittit.* ubi ſic civitas cui legatur uſusfructus, eſt paſſa aratrum, non eſt amplius civitas, nec debetur legatum.

Ad primam oppoſitionem *d. l. Foramen* reſpondet Hoſt. *hic* procedere in cauſa naturali. At nos verſamur in cauſa accidentali, ſicut eſt habere, & non habere Parochianos, quod venit ex accidenti. Eodem modo reſpondent *in d. cap. Licet, canon de elect. lib. 6.* Jo. Monach. *n. 2.* & Joan. Andr. *num. 6.* in gloſſ. *Sed numquid*.

Ad ſecundum reſpondetur per defectum hominum non extingui habitum Curæ, quia ab ipſis non fuit creatus, ſed tamen extingui actum, quod ſufficit ut beneficia non veniant appellatione Curati.

Ad tertium datur eadem reſponſio. Non obſtat abſur- 47
dum Cardinalis, quia actus momentanei quibus non exercetur cura, non faciunt, ut Rector dicatur continuè habere curam, & indeſinenter, quia ſufficit habere temporibus congruis, licèt cum interpellatione, ut ſunt plurimæ gloſſæ in Decretalibus allegatis per Butr. *in proœm. Decretal. §. Rex Pacificus, ad fin.* & ibi per DD. Ludovic. Rom. & alios *in l. 1. ff. ſolut. matrim.* Sed hìc non eſt interpellatio momentanea, ſed totales extinctio quoad omnes actus, licèt poſſibile ſit, ut aliquando reviviſcat exercitium; & tunc erit Curata habitu, & actu; non autem nunc.

Ad hanc quæſtionem vide quod ſcripſi *in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, infra eodem*, in hoc ipſo articulo, an Parochialis habitu tantùm Curata reguletur uti beneficium ſimplex; an verò retineat primævam naturam Parochialis quoad reſidentiam, & incompatibilitatem, *à n. 40. uſque in fin.* Et vide diſtinctionem, quam ad conciliandas opiniones ibi poſui *n. 43.* ſecundùm ſtylum Cancellariæ, & decretum Gregorii XIII.

2. QUÆRO, An præſumpta diſpenſatio, in qua funda- 48
tur regula, de Triennali, locum habeat contra decreta Concil. Trident. *cap. 4. ſeſſ. 7. c. 17. ſeſſ. 24. & cap. 15. ſeſſ. 25.* ita ut poſſidentes beneficia contra diſpoſitionem dictorum Decretorum ex tali præſumpta diſpenſatione quam poſſeſſionem tueri valeant.

Reſpondendum videtur nec præſumptam diſpenſationem locum habere, nec tali poſſeſſione quem tueri ſe poſſe.

Primò, quia præſumpta illa diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum deducta ex pacifica triennali poſſeſſione provenit ab allegatione diſpenſationis ex illo triennio inductæ, quæ præſcriptio dat præſumptivè titulum coloratum, ſicut aliàs decennalis poſſeſſio eumdem operatur effectum allegata, licèt non probata aliqua cauſa ad colorandum titulum, ut per Cardin. *in cap. Cum noſtris, de conceſſ. præbend.* Felin. *in cap. Sicut, n. 31. de re iudic. & in cap. Licet Heli, de Simon.* At Concilium expreſsè tollit quoſcumque titulos cujuſcumque nominis exiſtant, ut uniones ad vitam, & Commendas, alioſque contra formam hujus cap. obtentos, ut *in cap. 4. ſeſſ. 7.* quod verbum *quoſcumque*, nullam reſtrictionem patitur, & nihil excludit, *cap. Solitæ in fin. in verb. Quodcumque ligaveris, de maior. & obed.* Alciat. *conſ. 30. num. 3.* Mandoſ. ad Rom. *conſil. 31. n. 2. & ſeq.* Ergo & hic titulus præſumptivus ſublatus cenſebitur.

Deinde hæc præſumptio diſpenſationis oritur ex alia præſumptione viſitationis Epiſcopi; nempe quòd non præſumatur Epiſcopus viſitando Diœceſim permiſiſſe quem tot beneficia ſine diſpenſatione retinere ad *c. Ordinarii, de offic. Ordinar. lib. 6.* & notat Abb. *in cap. Illud, num. 8. de præſumpt.* & Rota *deciſ. 255. n. 4. part. 7. recent.* Et tamen certum eſt de jure non admitti præſumptiones ex alia præſumptione, ſeu quod duo ſpecialia ſimul concurrant, *l. fin. Cod. de dot. promiſ. cum vulgar. de commiſſ.* Caſtil. *conſ. 4. num. 14. in fine*.

Tertiò, Canon Concil. Trident. dum innovat hanc Conſtitutionem, utique à prohibitione, & regula excipit ſublimes, & litteratos in cap. Exceptos, cum quibus ſolùm per Sedem Apoſtolicam, vel Summum Pontificem diſpenſatur, ut hìc notat gloſſ. & DD. & dictum eſt ſupra *n. 32.* Ergo cæteros caſus omnes, & formas ſub regula includit, vulg. *l. Nam quod liquide, §. fin. ff. de penu legat.* Idque ea præcipuè ratione, quia tenentes Execrabilem defendi per dictam regulam de triennali eò quòd præſumatur titulus, & diſpenſatio, (etſi inter ſcribentes valdè dubia controverſia exiſtat) principaliter fundant eorum ſententiam, eo quia regula de triennali ſolùm excipit duos caſus, ſimoniaci, & intruſi,

no-

Digitized by Google

neque alios, & *Execrabilem* includit, & per Ludovic. Go-
mez. *in d. regul. de Triennali*, *quæſt.* 10. *num.* 11. & 12. &
ſeq. Ergo pari jure Concilium Tridentinum cum approbet
unicam formam hujus Decretalis in odium definientium,
& impetrantium plura beneficia, hunc titulum diſpenſatio-
nis præſumptæ ſine dubio ſuſtuliſſe arbitrabimur.

49 Quartò tolluntur ex verbis expreſſis diſpenſationes quæ-
cumque *in d. cap.* 17. & *cap.* 15. Si igitur tolluntur diſpenſa-
tiones veræ, & propriæ à Papa impetratæ, & denuò im-
petrandæ, quantò magis hæ fictæ, & præſumptæ ſublatæ
50 erunt, *c. Ex parte, il* 3. *de decim.* Quippè præſumptio, ſeu
fictio non debet eſſe majoris efficaciæ, imò minoris, quam
veritas, & naturalis actus, Bald. *in l.* 4. *num.* 2. *C. ad Velle-
ian.* nec tacitum majoris virtutis, quam expreſſum, *c. Con-
ſtitutionem, de reg lib.* 6. & reg. *expreſſa nocent.*

51 Demum propoſito ſuprascripto dubio, die 28. Januarii
1587. Sac. Congregatio Concilii cenſ. non habere locum
contra citata Trident. Concilii Decreta, qua deciſione ad
Sanctiſſimum relata, Sanctitas ſua reſpondit rectè Congre-
gationem cenſuiſſe, atque ita exequendum eſſe. Ratio de-
ciſionis ea potiſſimum fuit, quia cùm Papa hodie oon con-
ſueverit diſpenſare in inſolitis, non eſt præſumcoda diſpen-
ſatio, Put. *deciſ.* 139. *lib.* 3.

52 3. QUÆRO, An poſſeſſor plurium beneficiorum in-
compatibilium poſſit ſe tueri regula de Annali contra eum,
qui contenta in 2. parte illius non adimplevit.

Iam S. Congreg. Concilii declaravit præſumptam diſpen-
ſationem, in qua fundatur regula de Triennali, non habe-
re locum contra Decreta Concilii Trident. *cap.* 4. *ſeſſ.* 7. *c.* 17.
ſeſſ. 24. & *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. nec poſſidentes beneficia contra
diſpoſitionem dictorum Decretorum ex tali præſumpta di-
ſpenſatione ſuam poſſeſſionem tueri poſſe, ut proximè di-
ctum eſt. Nunc poſita hujuſmodi deciſione quæritur an
ſaltem tueri ſe poſſint regula de Annali.

Videtur reſpondendum, poſſe; nam regula de Annali 53
non adverſatur Decretis Trident. Concilii prohibentibus
pluralitatem beneficiorum, nec fovet obtinentem incom-
patibilia, quemadmodum illa de Triennali.

Primò, quia regula de Triennali inducta eſt in favorem 54
poſſeſſoris: regula autem de Annali in odium impetran-
tium, & exquirentium lites, ut habetur in principio re-
gulæ, & conſiderat Sarnen. *ſuper ead. regula, quæſt.* 52. *verſ.
Pro qua opinione.* Quint. Mand. *ibid. q.* 3. *num.* 2. & eſt deciſio
Caſſadori 14. *ſuper regulis, n.* 2.

Secundò, quia regula de Triennali tribuit robur juri in- 55
valido, Sarnen. *in regula de Triennali in princ. verſ. Nec
mirandum.* Et ita ſi tueretur poſſidentem incompatibilia, 56
validaret jus nullum, & à Concilio unprobatum. At re-
gula de Annali non reddit validum jus illius, qui poſſidet,
nec ei quidquid tribuit, ſed tantùm adimit impetranti pro-
pter ejus negligentiam.

Tertiò, regula de Triennali tuetur poſſeſſorem quoad 57
omnes, ut habetur in regula ibi: *Super beneficiis tali-
ter poſſeſſis moleſtari nequeant.* Et propterea ſi illa uti 58
poſſet poſſeſſor triennalis incompatibilium, non daretur
caſus ut poſſidens incompatibilia per triennium con-
tra Decreta Concilii cogi poſſet ad ea dimittenda. At
regula de Annali non excludit omnes, ſed eum tan-
tùm, qui contenta in regula non adimplevit. Et ideò
quamvis talis impetrans repellatur, non propterea obti-
nens incompatibilia eſt tutus, cùm poſſit ab alio impe-
trante, qui ſervet requiſita in regula ſpoliari beneficio,
& amoveri à poſſeſſione, ut per Sarn. *d. quæſt.* 52. *verſ.
Prima eſt.* Et in terminis ferè noſtris poſſeſſorem *Exe-* 59
crabilis uti poſſe beneficio regulæ de Annali tenuit Rota
relata per Sarnen. *d. regula q.* 54. *in fin.* & *quæſt.* 52. §. *Pro
qua opinione, in fin.* ubi ſubdit ejuſdem deciſionis men-
tionem habere etiam Caſſadorum.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio Generali.

CAPUT XXIX.

GRave nimis eſt, & abſurdum, quòd quidam Eccleſiarum Prælati, cùm poſſint viros idoneos ad Eccleſiaſtica beneficia promovere, aſſumere non verentur indignos, quibus nec morum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragatur, carnalitatis ſequentes affectum, non judicium rationis: unde quanta Eccleſiis damna proveniant, nemo ſanæ mentis ignorat: Volentes igitur huic morbo mederi, præcipimus, ut prætermiſſis indignis, idoneos aſſumant, qui Deo & Eccleſiis velint, & valeant gratum impendere famulatum, fiatque de hoc in Provinciali Concilio diligens inquiſitio annuatim: ita ut, qui poſt primam & ſecundam correctionem fuerit repertus culpabilis, à beneficiis conferendis per ipſum Concilium ſuſpendatur: inſtituta in eodem Concilio perſona provida & honeſta, quæ ſuſpenſi ſuppleat defectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipſum circa capitula, quæ in his deliquerint, obſervetur. Metropolitani verò delictum ſuperioris judicio relinquatur, ex parte Concilii nuntiandum. Ut autem hæc ſalubris proviſio pleniorem conſequatur effectum, hujuſmodi ſuſpenſionis ſententia, præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprii Patriarchæ minimè relaxetur: ut in hoc quoque quatuor Patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur.

SVMMARIVM.

1 *BEneficia indignis conferentes poſt ſecundam correctionem ſuſpenduntur, per Concil. Provinciale à beneficiorum collatione.*

2 *Et illam ſuſpenſionem relaxat ſolus Papa, vel Patriarcha.*

3 *Indigni in defectum idoneorum aſſumi poſſunt ad beneficia Eccleſiaſtica.*

4 *Niſi tanta ſit indignitas, ut eis provideri non poſſit ſine mortali peccato, vel ſine gravi aliorum ſcandalo.*

5 *Mandato Papæ de providendo non eſt obtemperandum cum peccato mortali.*

6 *Illiterati an, & quando repellantur à promotione.*

7 *Prælatorum affectus erga nepotes, & propinquos pervertit judicium rationis.*

8 *Argentinæ Eccleſiæ Canonicorum inordinata ordinatio de ſuis nepotibus in Canonicos aſſumendis, redarguitur ab Hoſtienſi.*

9 *Pœnitentiarius Cathedralis an habeat ius intereſſendi Diœceſanæ Synodo, ita ut ab Epiſcopo repelli non poſſit.*

10 *Ad Synodum Diœceſanam vocandi ſunt Abbates, Sacerdotes, & univerſus Clerus.*

11 *Item ſpecialiter invitandi ſunt Canonici Cathedralis, & num.* 15.

Item Curati omnes tenentur accedere, n. 13.

12 *Pœnitentiarius Cathedralis habet iuriſdictionem audiendi confeſſiones omnium Diœceſanorum non ex commiſſione Epiſcopi, ſed à lege, & ideò habet ordinariam.*

14 *Ad Concilium Provinciale de neceſſitate vocandi ſunt ſoli Epiſcopi; ſi tamen alii veniant, ſunt admittendi.*

Gra-

Digitized by Google

1 G*Rave*. Concilium generale à Beneficiorum collatione
ſuſpendit eos, qui poſt ſecundam correctionem indi-
2 gnis beneficia conferunt; Providet etiam quis interim be-
neficia conferat, & illam ſuſpenſionem relaxat ſolus Papa,
vel ſolus Patriarcha. Hoc dicit. Sed cave ne decipiaris, quia
ver. *Generale*, fuit mediatè appoſitum in ſummario hujus
compilationis, fortè per errorem Typographi: nam Gene-
rale Concilium hic non ſuſpendit, ſed jubet ſuſpendi à Pro-
vinciali Concilio: quare loco verbi *Generale*, reponendum
eſt *Provinciale*, prout ſummant Jo.Andr.Butr.Cardin. An
char. Imol. Abb. & Jo. de Anan. primò narrat delictum, ſe-
cundò providet, ibi, *volentes*. Dicebat Hoſt. *in princ*. Tangit
Prælatorum delictum: facit præceptum: punit contemptum:
excipit Metropolitanum: honorat Sedes Patriarcharum.
3 Nota primo ibi, *cum poſſint*. Ad beneficia Eccleſiaſtica
ſolos idoneos eſſe aſſumendos, ſi reperiri poſſint, ut in litte-
ra. Ergo à contrario in defectum idoneorum aſſumi pote-
ruot indigni, prout ex hac littera deducunt Hoſt. *n*. 1. *in ver*.
Cum poſſint, Jo.Andr.*num*.2. Butr.*num*. 10.Cardin.*num*. 2. &
Abb.*in* 1.*notab*. Nam ſecundùm Hoſt. quia non ſemper poſ-
ſunt idonei reperiri, ut *in c. Venerabilis*, §. *penult. infrà eod*.
conſtruenda eſt domus ex lapidibus, qui occurrunt, & me-
lius eſt locum implere, quam vacuum dimittere, arg. *l. Gene-
raliter*, §. *Spurios*, *ff. de Decurionibus*, ubi in defectum legiti-
4 morum ſpurii in Decuriones aſſumuntur. Sed hoc notabi-
liter limitat Abb. *ubi ſuprà*, & eſt ex mente Hoſt. & ſequa-
cium, oiſi indignitas tanta ſit, ut ei provideri oon poſſit ſi-
ne peccato mortali, vel ſioe gravi aliorum ſcandalu. Ad
quod facit optimè quod notat Jo. Andr. *in c. Cum adeò nu*. 6.
5 *de reſcript*. ubi ait: [Nec mandato Papæ obtemperandum
eſſe, quando eſt tanta indignitas ex parte promovendi, ut ſi-
6 ne mortali peccato promoveri non poſſit: Secus verò ſi in-
dignitas non ſit tanta, ut quia patitur ſolùm defectum in
ſcientia, in reliquis tamen eſt bonus Clericus;] tunc enim
procedit argumentum à contrario hujus litteræ, ſecundùm
Abb. Ad hoc bonus text. *in c. Cum nobis*, *verſ. Illius quoque*, *de
elect*. Sed tu hoc intelligas, dummodò defectus ſcientiæ non
ſit totalis: nam prorſus illiteratus omninò repellitur, quini-
mò, & dejicitur jam promotus, ut *c. fin. de ætat. & qualit*. per
quem text. dicebat Bald. *in c. Niſi cum pridem n*. 7. *de renunc*.
[In Epiſcopo requiritur ſcientia eminens: tamen toleratur
ſcientia competens: ſed nihil ſciens, etiamſi ſit Epiſcopus,
debet deepiſcopari, & ſic de illiteratis, & imperitis Paro-
chialium Eccleſiarum Rectoribus,] vide Concil. Trident.
c. 6. *ſeſſ*. 21. & quod ſcripſi *in c. Cum cunctis n*. 151. *&* 152. *de
elect. & in c. Quæris num*. 18. *de ætat. & qualit*.
7 Secundò nota ibi, *carnalitatis ſequentes affectum*, præci-
puam cauſam, propter quam ad dignitates, & beneficia Ec-
cleſiaſtica interdum aſſumuntur indigni, eſſe inordinatum
Prælatorum affectum erga nepotes, & propioquos, quia ju-
dicium rationis pervertit, ut hìc per Butr. *in* 2. *not*. Uode S.
Trid. Synodus *in c*. 1. *ſeſſ*. 25. *de reformat*. graviſſimis verbis
monet Eccleſiarum Aotiſtites, ut omnem humanum hunc
erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, unde
multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitùs
deponant. Cæci enim ſunt Epiſcopi erga nepotes, ut inquit
gloſſ. *in c. Pervenit*, *in ver. Gravius* 1. *qu*. 3. dixi *in c. Accepi-
mus n*. 45. *&* 46. *de pactis*, & B. Hieronym. ad Fabiolam hic
relatus à Jo. Andr. *nu*. 3. *Multa nos cogit affectus*, *& dum pro-
pinquitatem reſpicimus corporum*, *corporis & animæ offendi-
mus Creatorem*; & B. Bernardus dicebat, *Epiſcopus commit-
tit tali*, *ſcilicet nepotulo ſuo duo millia animarum de facili*, *cui
non libenter committeret duo pira*, ut refert hìc Hoſt. *num*. 4. *in*
8 *fin*. qui ſuperiùs *nu*. 3. [ponit exemplum affectus carnalis in
Canonicis Argentinis, qui cùm non poſſent concordare
de Canonicis creandis, convenerunt in hoc, ut quilibet Ca-
nonicus crearet ſuum oepotem, vel conſanguineum, oobi-
lem tamen: & tales erant perſecutores Eccleſiæ, & indigni.
Quidam Romanus, ipſius Eccleſiæ Canonicus nominavit
Aſinum Canonicæ, dicens illum aliis præferendum, quia
ſemper procuraverat utilitatem Eccleſiæ, & abſtinuerat à
damno, quod alii non fecerunt, ad hoc *c. In quibuſdam infrà
de pœn. & c. Cum in officiis Charitatis*, *de teſtam*. & fortè de
hac inordinata ordinatione loquitur text. *in c. Super inordi-
nata*, *infrà eod*. dirigitur enim Epiſcopo Argentino, qui for-
taſſe inductus fuit à prædicto Romano ad eam conſultatio-
nem faciendam.] Ita Hoſt. & ex illo Joan. Andr. *hic num*. 2.
in ver. Carnalitatis.

Ultimò nota ibi, *annuatim*. Concil. Provinciale hoc ju-
re inſpecto eſſe celebrandum ſingulis annis, & idem dicen-
dum de Diœceſana Synodo, ut *c. Sicut olim*, *de accuſat*. ubi
utrumque dictum probatur, ſecundùm Abb. *hic num*. 5. Di-
xi hoc jure inſpecto, quia ex jure noviſſimo Conc. Trident.
cap. 2. *ſeſſ*. 24. ſatis eſt, ut Provincialia Concilia quolibet ſal-
tem triennio celebrentur.
Tractat *hic* Innoc. *à n*. 1 *uſque ad n*. 8. de auctoritate Con-
cilii Archiepiſcopalis, & quinam ſint vocandi tam ad hoc
Concilium, quàm ad Concilium Epiſcopale, ſeu Diœceſa-
num, de Provinciali Concilio egi latiſſimè *in d. c. Sicut olim*,
de accuſat. per decem quæſtiones, & in quinta egi de iis, qui
ad eam Synodum ſunt vocandi, de quo etiam, & plenè tra-
ctavi *in c. Et ſi membra à nu*. 1 *uſque ad n*. 47. *de his*, *quæ fiunt à
Prælat*. de iis verò qui intereſſe debent in Synodo Diœceſa-
na egi *in cap. Super his à num*. 1. *uſque ad num*. 15. *de maior. &
obedient*.
Hic quæro quid in Canonico Pœnitentiario, cùm Ra- 9
phael Miralles Canonicus Pœnitentiarius Eccleſiæ Illerd.
voluiſſet intereſſe in Diœceſana Synodo habita anno 1516.
fuit ab Epiſcopo repulſus hoc prætextu, quod ex diſpenſa-
tione juris Pœnitentiarius locum in Synodo non habeat.
Quapropter, idem Canonicus ſentiens ſe gravatum, ad S.
D.N. & Sacram Congregationem Concilii appellavit, quam
nunc conſulit, an tanquam Pœnitentiarius inſtitutus in
vim Conc. Trid. *c*. 8. *ſeſſ*. 24. habeat jus aſſiſtendi in Diœce-
ſana Synodo. Itaut abſque legitima cauſa ab Epiſcopo re-
pelli non poſſit.
Videtur reſpondendum Pœnitentiarium eſſe admitten- 10
dum ad Synodum Diœceſanam, oec repelli poſſe ab Epiſco-
po, ex doctrioa Innoc. in hoc *c. num*. 2. ubi ait ad Epiſcopale
Concilium eſſe vocandos Abbates, Sacerdotes, atque om-
nem Clerum Civitatis, & Diœceſis per text. *in c. fin*. 18. *diſt*.
& Innoc. ſequuntur *hic*, Jo. Andr. *n*. 5. *verſ. Ad Synodale*, Pe- 11
trus de Anchar. *eod. verſ. ſub n*. 15. Butr. *n*. 16. *verſ. Ad Syno-
dale autem*, Card. *n*. 12. *verſ. Ad* 2. & Joan. de Anan. *num*. 14.
verſ. In Concilio autem Synodali. Canonici autem Cathe-
dralis non modo ſunt admittendi, ſed etiam ſpecialiter in-
vitandi *cap. fin. de iis*, *quæ fiunt à Præl. ſine conſ. Cap*. tradit poſt
alios Henric. Bott. *de Synodo Epiſcopi in* 2. *par. nu*. 2. 3. *& ſeqq*.
& jam cenſuit S. Cong. Concilii.
Non videtur aotem dubitandum quominus Pœnitentia- 12
rius teneatur ad Synodum Diœceſanam accedere, cùm ſit
quaſi Parochus totius Diœceſis, habeatque jus audiendi
Diœceſanorum Confeſſiones, non ex ſpeciali Epiſcopi com-
miſſione, ſed à lege, ideſt à Tridentino Concilio, idcòque
Ordinarius cenſeri debeat. Nam juriſdictio quæ defertur à
lege, vel ſtatuto, ordinaria eſt, *l. Et quia*, *ff. de iuriſdict. omn.
Iudicum*, *l*. 1. *in* 1. *reſp. ff. de officio eius*, *cui mandata eſt iuriſ-
dictio*, & notat Innoc. *in c. Cum ab Eccleſiarum n*. 3. *verſ. Et
quia lex*, *ſuprà de offic. Ordinar*. Quod abſque dubio proce-
dit cum juriſdictio datur ad univerſitatem cauſarum, vel ad
unum negotium univerſale, ut in hoc caſu, Bart. *in l. Ambi-
tioſa n*. 34. *verſ. Sed concedendo*, *ff. de Decret. ab Ordin. facien*.
& in l. More qu. 5. *n*. 9. ubi etiam Jaſ. *num*. 51. & communiter
DD. *ff. de iuriſdict. omn. Iudic*. & ſcripſi plenius *in c. Cum olim
num*. 65. *de maior. & obed*. Certum eſt autem, teneri ad hanc 13
Synodum accedere omnes quoquomodo curam animarum
habentes, ut tradunt omnes *in c. Quod ſuper his*, *de maior. &
obedien*. & ſtatuitur decret. Concil. Trid. *cap*. 2. *ſeſſ*. 24.
Quamobrem ſi Pœnitentiarius teneatur ad Concil. ac-
cedere, Epiſcopus quoque tenetur illum admittere, cùm
obligatio accedendi, & admitteodi reciproca ſit, & correla-
tiva, arg. *l. final. C. de indict. vidui. toll. l. ult. ff. de Acceptilat*.
& l. 1. *C. de Cupreſſis lib*. 10. Quinimò fortior, & ſtrictior eſt 14
obligatio admittendi ex parte Epiſcopi. Ideòque quamvis
ad Provinciale Concilium Epiſcopi ſoli, & non alii de ne-
ceſſitate vocandi ſint: ſi tamen alii veniant, ſunt admitten-
di, ſecundùm Innoc. Jo. Andr. & Anchar. *loc. cit*. Et Cano-
nici Cathedralis, & ſi aliquando accedere non teneantur,
tamen ſunt ſemper ſpecialiter invitandi, ut probat Henric.
Bott. *d. par*. 2. *ſub num*. 24. *verſ. Quid tenendum*. Et revera
abſurdum eſſet, ut Pœnitentiarius teneretur ad Synodum
accedere, ſi Epiſcopus non deberet illum admittere, & ſi
admittendi ſunt ex neceſſitate ſimpliciter Canonici, nulla
ratio ſuadet cur admitti non debeat qui ſimul eſt Canoni-
cus, & Pœnitentiarius, ad hoc bona gloſſ. in Clem. *Dudum
ad finem in ver. Pacta*, *de ſepultur*.

DE

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Innocentius III. in eodem Coniclio Generali.

C A P U T XXX.

EXtirpandæ conſuetudinis vitium in quibuſdam partibus inolevit, quòd ſcilicet Parochialium Eccleſiarum patroni, & aliæ quædam perſonæ, proventus ipſarum ſibi penitùs vendicantes, Presbyteris earumdem ſervitiis deputatis, relinquunt adeò exiguam portionem, quòd ex ea nequeant congruè ſuſtentari. nam (ut pro certo didicimus) in quibuſdam regionibus, Parochiales Presbyteri pro ſua ſuſtentatione non obtinent niſi quartam quartæ, id eſt, ſextam decimam decimarum. Unde fit, ut in his regionibus penè nullus inveniatur Sacerdos Parochialis, qui ullam vel modicam habeat peritiam litterarum. Cùm igitur os bovis ligari non debeat triturantis, ſed qui Altari ſervit, de Altari vivere debeat, ſtatuimus, ut (conſuetudine qualibet Epiſcopi vel patroni, ſeu cujuslibet alterius non obſtante) portio Presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur.

Qui verò Parochialem habet Eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſeipſum illi deſerviat, in ordine quem ipſius Eccleſiæ cura requirit: niſi fortè dignitati, vel præbendæ Parochialis Eccleſiæ ſit annexa: in quo caſu concedimus, ut qui talem habet præbendam, vel dignitatem, cùm oporteat eum in majori Eccleſia deſervire, in ipſa Parochiali Eccleſia, idoneum & perpetuum habeat Vicarium canonicè inſtitutum, qui (ut prædictum eſt) congruentem habeat de ipſius Eccleſiæ proventibus portionem: alioquin illa ſe ſciat auctoritate hujus decreti privatum, liberè alii conferenda, qui velit & poſſit quod dictum eſt adimplere. Illud autem penitùs interdicimus, ne quis in fraudem de proventibus Eccleſiæ, quæ curam habere debet proprii Sacerdotis, penſionem alii quaſi pro beneficio conferre præſumat.

S V M M A R I V M.

1 *PArochus non obſtante conſuetudine Epiſcopi, vel Patroni debet de redditibus Eccleſia ſufficientem habere portionem.*

2 *Conſuetudo nutritiva peccati extirpanda eſt.*

3 *Item in conſtitutione, appellatione, iuramento, & privilegio.*

4 *Et ſuper talibus ad Papam, non ad Imperatorem eſt recurrendum.*

5 *Patroni, vel adminiſtratores Eccleſiarum pratextu conſuetudinis congruam portionem Rectoris diminuere non poſſunt.*

6 *Conſuetudo, qua Patronus aliquid ſibi vendicat de fructibus Eccleſia ultra portionem Rectoris, an valeat de iure communi.*

7 *Et quid in Patrono laico.*

8 *Patroni qui in fructibus Eccleſia ſe ingerunt ex Concilio Tridentino quas pœnas incurrant, & num. ſeq.*

9 *Patronis beneficiorum prohibitum eſt bona ipſorum conducere.*

10 *Pœna à Concilio impoſita Patronis occupantibus fructus Eccleſiarum locum non habet niſi in doloſa occupatione.*

11 *Pater qui ſe ingerit in fructibus Eccleſia, cuius non ipſe, ſed filius eſt Patronus, an incidat in pœnam Concilii Tridentini.*

12 *Patroni Eccleſiarum Parochialium cogi poſſunt ad aſſignandam congruam portionem Rectoribus ibi inſtitutis.*

13 *Parochialium Eccleſiarum paupertati quibus remediis ſit ſuccurrendum.*

14 *Peritia nulla, vel modica equiparantur. Competens tamen toleratur, ibidem.*

15 *Illitteratis Parochialium Rectoribus dandi ſunt Coadiutores ab Epiſcopo.*

16 *Parochiales non ſunt ita pragravanda fructuum detractionibus, ut non ſuperſit ſufficiens portio pro Rectore.*

17 *Et qua dicatur ſufficiens portio.*

18 *Penſionibus, & reſervationibus fructuum gravari non debent Cathedrales, qua ducatos mille, & Parochiales, qua ducatos centum non excedunt.*

19 *Et ducati intelligendi ſunt iuxta morem cuiuſque regionis.*

20 *Penſionarii an ſint cogendi contribuere ad onera, cum non ſuperſunt centum pro Rectore.*

EXtirpanda. Rector Eccleſiæ, non obſtante conſuetu- 1
dine Epiſcopi, vel Patroni, de redditibus Eccleſiæ
debet ſufficientem habere portionem. Hoc dicit, uſque ad
§. *Qui verò*. Et ſunt tres partes. Prima narrat vitium in
genere. Secunda ſpecificat, ibi, *Nam ut*. Tertia refor-
mat, ibi, *Cum igitur*.

Nota primò, ex principio litteræ extirpandam eſſe con- 2
ſuetudinem nutritivam peccati. Non enim conſuetudo,
ſed corruptela dicenda eſt, cùm diuturnitas temporis non
minuat peccatum, ſed augeat, *cap. Schiſma, 24. quaſt. 1. cap.
fin. de conſuetud. cap. Cum in Eccleſiis, & cap. Non ſatis, in-
fra de Simon.* Unde hæc Decretalis hanc non appellat ſim-
pliciter conſuetudinem, ſed conſuetudinis vitium. Simili- 3
ter & omnis Conſtitutio nutriens peccatum caſſanda eſt,
cap. fin. ſupra de praſcript. & omnis appellatio, *c. Cum ſpe-
ciali, de appellat.* & omne juramentum, *c. Inter catera*, 22.
quaſt. 4. & omne privilegium, *l. unica, C. de rape. virg.* Et
ſuper talibus eſt ad Papam, non ad Imperatorem ſpeciali- 4
ter recurrendum, ut notatur *in cap. penult. §. 1. ſupra de con-
ſuetud.* & tenet *hic* Hoſt. *num. 9.*

Secundò nota Patronos, vel Adminiſtratores Parochia- 5
lium Eccleſiarum non poſſe prætextu conſuetudinis ipſa-
rum redditus ita ſibi vendicare, ut congruam portionem
Rectoris diminuant, ut per Abb. *num. 2.* Unde à contrario 6
ſenſu videtur colligi ut valet conſuetudo legitimè præſcri-
pta aliquid ſibi vendicandi de fructibus Eccleſiæ ultra ſuffi-
cientem portionem Rectoris. Quod verùm eſt de jure
communi in Patronis Eccleſiaſticis, de quibus loquitur hæc
Decretalis ſecundùm Hoſt. *num. 2. in ver. Patroni*, Joan.
Andr. *num. 1. in fine, in eodem ver.* & Abb. *in 1. notab.* Sed
laici in Eccleſiis nullam de jure poſſunt percipere portio- 7
nem, niſi in limine fundationis à Diœceſano fuerit eis re-
ſervata, ut eſt textus *in c. Praterea, infra de iurepatron.* Sed 8
hodie decreto Concilii Tridentini *cap. 9. ſeſſ. 25.* generali-
ter interdictum eſt, ne Patroni beneficiorum, etiamſi Com-
munitates, Univerſitates, Collegia quæcumque Clerico-
rum, vel laicorum exiſtant, in perceptione fructuum, pro-
ventuum, obventionum quorumcumque beneficiorum,
ullatenus, ullave cauſa, vel occaſione ſe ingerant; ſed illos
liberè Rectori, ſeu Beneficiato, non obſtante etiam qua-
cumque conſuetudine, diſtribuendos dimittant. Et infrà:
Si ſecus fecerint, excommunicationis, & interdicti pœnis
ſubjiciantur, & dicto Jurepatronatu ipſo jure privati exi-
ſtant. Quo decreto ſublata eſt ſupradicta differentia, quam 9
hìc ponunt Doctores inter Patronos Eccleſiaſticos, & lai-
cos. Nam quoad omnes derogatum eſt conſuetudini, ſe-
cundùm quam Patroni in fructibus beneficiorum ſe inge-
runt. Et diſpoſitio hujus Decretalis in hoc corrigitur, &
in aliis multipliciter ampliatur, ita ut ex Sacræ Congrega-
tio-

Digitized by Google

tionis ſententia prohibitum etiam ſit Patronis beneficio-
rum bona eorundem conducere. Et verſiculum illum,
ſi ſecus fecerint, Sacra Congregatio declaravit nedum ad
clauſulam immediatè præcedentem, ſed etiam ad ſuperio-
rem eſſe referendum; Itaut Patronus beneficii in ejus ſe
fructibus ingerens, incidat in pœnam excommunicatio-
nis, & privationis poſitam eo decreto. Totum tamen
quod ibi dicitur de perceptione fructuum, quam faciunt
Patroni, cenſuit de doloſa occupatione eſſe intelligendum;
nam ubi non eſt dolus ibi non cadit delictum.

11 Unde orta dubitatione, An prohibitio Concilii, ne
Patroni in beneficiorum ſe fructibus ingerant, habeat lo-
cum in parte Rectoris, qui eſt de familia, & patronatum
noo habet, licèt poſt mortem Patroni ad eum ſpectare
debeat ex proviſione fundatoris, præſertim cùm fructus
quos accepit, filio Rectori reſtituerit: Reſponſum eſt non
habere locum. Poſtquam reſolutionem cum ex facto con-
cordato proponeretur, quod pater Rectoris erat principalis
patruus, & exegiſſet etiam antequam filius ejus Rector eſ-
ſet, & poſt ejus obitum integrum annuum cenſum quinde-
cim ducatorum nomine proprio, quorum ducatorum octo
debebantur Eccleſię; dubitatum fuit, An haberet locum
hoc caſu Concilium *dict. cap.* 9. Et ſimiliter reſponſum eſt
non habere locum, quia cenſus erat ſibi communis cum
Eccleſia, unde fit interpretatio ut jure ſuo, & non in
fraudem exegerit. Ad hoc *l. Merito*, *ff. pro ſocio*, cum
aliis adductis per Roman. *conſ.* 113. *Pro deciſione num.* 1.

12 Tertiò, nota Patronos, vel alios habeotes adminiſtratio-
nem temporalium in Eccleſiis Parochialibus teneri, &
compelli poſſe ad aſſignandam congruam portionem Re-
ctoribus ibi inſtitutis, ut hìc per Butr. *num.* 2. *in* 2. *notab.* &
13 concordat *cap. De Monachis ſuprà eodem*. Alia remedia
ad augendos exiguos Parochialium Eccleſiarum redditus
habentur in decreto Concilii Tridentini *cap.* 13. *verſ. In Pa-
rochialibus ſeſſ.* 24. Curare enim debet Epiſcopus, ſi per be-
neficiorum unionem, non tamen Regularium, id fieri
non poſſit, ut primitiarum, vel decimarum aſſignatione,
aut per Parochianorum ſymbola, ac collectas, aut qua
commodiori ei videbitur ratione tantùm redigatur, quod
pro Rectoris, aut Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat.

Quartò nota, nullam, vel modicam peritiam æquiparari,
quod benè probat littera ibi, *Nullam, vel modicam*. Imò
ſecundùm Abb. *num.* 3. interdum deterius eſt habere modi-
cam peritiam, quam nullam; quia modica aliquando in
14 errorem perducit, ſed prorſus ignarus conſulit alios. Sed
modicam intellige, id eſt minus ſufficientem, & infra
mediocritatem; alioquin contra, ut *in cap. Niſi cum pri-
dem*, §. *Pro defectu ſuprà de renunc.* per quem textum Bald.
ibi ait: In Prælato deſideratur ſcientia eminens, compe-
tens tamen toleratur, ſed nihil ſciens debet deepiſcopati.
15 Verumtamen Concilium Tridentioum tolerat illiteratos,
& imperitos Parochialium Eccleſiarum Rectores jam pro-
motos, ſi aliàs ſint honeſtæ vitæ, eiſque tantùm dari præ-
cipit ab Epiſcopo Coadjutores, ſeu Vicarios, & partem
fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignari, ut *in cap.* 6.
ſeſſ. 21.

Ultimò nota, Parochiales Eccleſias non eſſe ita prægra- 16
vandas fructuum detractionibus, ut non ſuperſit ſufficiens
portio ad ſuſtentationem Rectoris. Et pondera inconve-
niens, quod hinc ſequitur quaſi neceſſariò, videlicet pro-
motio, & aſſumptio imperitorum ſecundùm Anton. de
Butr. *num.* 2. *in* 1. *notab.* & Abb. *num.* 3. Quod eſt valdè peri-
culoſum Eccleſiis. Nam ſi cæcus cæcum ducat, ambo in
foveam dilabuntur, *c. Per in fine ſuprà de ætat. & qualit.* Et
de Paſtorum imperitia vide quod ſcripſi *in cap.* 1. *ſuprà de
Summ. Trinit. & in d. c. Niſi cum pridem, de renunc.*

Dicitur autem ſufficiens portio non quoad neceſſaria 17
vitæ tantùm, ſed ſecundùm decentiam, & qualitatem per-
ſonæ, ut not. *in cap. Cum ſecundum*, §. *penult. ſup. eod.* & te-
net gloſſ. *hic in ver. Sufficiens*, Hoſtien. *num.* 4. *in verb. Con-
grue*, & alii communiter. Et eſt bona gloſſ. *in cap. Conque-
rente, in ver. Sufficientia ſuprà tit. prox.* Imò ſecundùm
gloſſ. *hic*, portio debet eſſe ſufficiens pro ſe, & ſuis, ut *in c.
Studeat* 50. *diſtin.* qui textus hoc benè probat ſecundùm
Abb. *hic num.* 4. Cæterùm in hujuſmodi decentia arbitran-
da habenæ non ſunt nimis laxandæ, ut ſcripſi plenè *in cap.
fin. ſuprà de pecul. Clericor.* Unde cum myſterio Concilium
Tridentinum conjunxit decentiam cum neceſſitate *in d. c.*
13. *ſeſſ.* 24. ibi, *Quod pro Rectoris, aut Parochiæ neceſſitate
decenter ſufficiat.*

Porrò quoad penſiones, & reſervationes fructuum San- 18
cta Synodus *in eod. cap.* 13. ſufficientem æſtimavit portio-
nem, quæ in Cathedralibus Eccleſiis aſcendit ad mille
ducatos, & in Parochialibus ad ducatos centum, dum ſta-
tuit ut omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ, quarum reddi-
tus prædictam ſummam ducatorum mille, & Parochia-
les, quæ ſummam ducatorum centum ſecundum verum
annuum valorem non excedunt, nullis penſionibus, aut
reſervationibus fructuum graventur. Et Sacra Congre- 19
gatio conſulta, An verba illa Concilii, *ducatorum centum*,
ſint intelligenda juxta morem cujuſque regionis; reſpon-
dit, ita intelligenda die 30. Martii 1594.

Porrò cùm ſanctæ memoriæ Cardinalis Borromęus con- 20
queſtus eſſet apud Sac. Congregationem, quod Parochiales
ſuæ Provinciæ eſſent gravatæ penſionibus, itaut titulari
non remanerent centum, vel quinquaginta quoque, nec
Penſionarii vellent contribuere neceſſitatibus Eccleſiarum
propter clauſulas prægnantes in reſervatione penſionis; fuit
in S. Congregatione dubitatum, an eſſet adhibendum reme-
dium, ut penſionarii omnes cogerentur ad ratam contri-
buere, non obſtantibus quibuſcunque clauſulis, & Ordina-
rius eos ad id compellere valeret. Et Patres cenſuerunt non
conſtituendam legem generalem hac de re, ſed caſus parti-
culares conſiderandos, poſteà illis providendum, prout æ-
quum videbitur inſpecta qualitate perſonarum, & loco-
rum. Et ita Sanctiſſimus quoque probavit.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Cap. Extirpandæ, §. Qui verò.

SVMMARIVM.

1 *PArochialium Rectores tenentur perſonaliter reſide-
re, eiſque non per Vicarios, ſed per ſeipſos deſer-
vire.*
2 *Delegari non poſſunt ea, in quibus electa eſt induſtria
perſonæ.*
3 *Paſtor non eſt qui gregem alienum paſcit, ſed merce-
narius.*
4 *Parochi cogi debent ad ſubeundum per ſeipſos, & non per
ſubſtitutos omnia munia Parochialia.*
5 *Et an ſint tolerandi, ut per ſubſtitutos ſuppleant in ali-
quibus caſibus, & in quibus.*
6 *Parochus tenetur ad reſidentiam, licet redditus Eccle-
ſiæ ſint valde tenues.*
7 *Imputandum eſt ei, qui beneficium tenue acceptavit.*
8 *Parochus non excuſatur à reſidentia ex eo, quod fru-
ctus omnes ſint alteri reſervati, & nihil remaneat
pro Rectore.*
9 *Parochi inopiæ ſubveniendum eſt ordinario, vel extra-
ordinario auxilio.*
10 *Sed decreta de reſidentia interim ſuſpendi non debent.*
11 *Reſidere tenetur Parochus, etiamſi eſſent in illa Paro-
chia tres tantùm, vel quatuor incolæ.*
12 *Parochi tenentur habitare in domo Eccleſiæ Parochialis,
ac ſi domum non habeant, debent aliquam conducere,
ſaltem infrà limites Parochiæ.*
13 *Ex cauſa tamen quandoque permittuntur habitare in æ-
dibus paternis infrà limites Parochiæ, & num.* 17. *&
ſeqq.*
14 *Parochus reſidens in civitate, in qua ſita eſt Parochia-
lis, licet extra Parochiæ limites non tenetur ad fru-
ctuum reſtitutionem, & num.* 16.
15 *Cogendus tamen eſt reſidere in domo Eccleſiæ, vel ſi
non*

Digitized by Google

non habet in propinquiore infra limites Parochiæ.

16 *Parochus iuſſus in ædibus Parochialibus reſidere, niſi paruerit, mulctari poteſt ab Epiſcopo.*

17 *Epiſcopus permittere poteſt ut Parochus, qui neque ex fructibus ædes conſtruere, nec aliàs intra Parochiæ fines conducere poteſt, inhabitet domum in viciniori Parochia ſitam.*

18 *Rector duarum Parochialium unitarum, qui permittentibus Epiſcopis reſedit in domo à Parochianis conſtructa in caſtro extra limites utriuſque Parochiæ fructus facit ſuos.*

19 *Et permittitur ita pergere arbitrio Epiſcopi, dum tamen domunculam ædificet prope alteram Eccleſiam, ibique alat Presbyterum, qui curam animarum exerceat.*

20 *Parochiani cogi poſſunt ad contribuendum pro ædificandis ædibus Parochialis Eccleſiæ, cuius fructus ſummam quinquaginta ſcutorum non excedunt.*

21 *Eccleſia baptiſmalis, licet non ſit curata, tamen requirit perſonalem reſidentiam, & eſt incompatibilis cum Canonicatu, vel Parochiali.*

22 *Cancellaria inter ſigna Eccleſiæ Curatæ præcipuè attendit an in ea ſit fons baptiſmalis.*

23 *Plebaniam obtinens, ad quam pueri baptizandi neceſſariò ſunt deferendi, debet tempore collationis attingere annum vigeſimumquintum, & infra annum ad Sacerdotium promoveri.*

24 *Parochialem obtinens annexam dignitati, vel præbendæ, tenetur in maiori reſidere, & Parochiali deſervire per Vicarium perpetuum.*

25 *Præbenda ratione Eccleſiæ, in qua ſita eſt, dicitur maior Parochiali.*

Contrarium, num. 27.

26 *Beneficia duo incompatibilia obtinens poteſt reſidere in quo maluerit, ſi ſint æqualia, aliàs reſidere debet in maiori, & n. 30.*

27 *Cura animarum cæteras omnes ſuperat, & excellit.*

28 *Reſidentia in beneficiis non Curatis eſt de iure poſitivo.*

29 *Parochialis perpetuò, & acceſſoriè unita amittit nomen Parochialis, & efficitur membrum beneficii, cui eſt annexa, & n. 36.*

Nec in eius colluſione requiritur concurſus, n. 39.

30 *Parochiales duas unitas obtinens, & Præpoſituram Curatam ex diſpenſatione, tenetur reſidere in Præpoſitura tamquam in digniori.*

31 *Parochiales duas obtinens æquè principaliter unitas, poteſt eligere in qua maluerit reſidentiam, ſi per omnia ſint æquales.*

32 *Aliàs reſidendum in digniori, aut ſi id non conſtet, in frequentiori, & in ea, quæ eſt intra urbem.*

33 *Vnio Parochialis ad vitam non liberat obtinentes, quin teneantur ſe promoveri facere, & reſidere in eis.*

34 *Sardiniæ inſulæ Parochiales unitæ Canonicatibus Cathedralium poſteà deſtructarum, an obligent ad reſidentiam.*

35 *Sardiniæ inſulæ Parochias ad primævum ſtatum reduxit Pius V.*

36 *Parochiales duæ, quarum una eſt alteri perpetuò, & acceſſoriè unita, altera verò habitu tantum Curata, an requirant reſidentiam, & ſint incompatibiles cum alia Parochiali, & num. ſeqq. uſque ad num. 53. & num. 56.*

37 *Diſpenſatio nulla requiritur ut quis poſſit habere perſonatum cum cura, & præbendam, cui ſit annexa Eccleſia Parochialis.*

38 *Beneficiorum incompatibilium pluralitas cur ſit prohibita.*

39 *Parochiales duas obtinens non tenetur alteram dimittere, ſi una ex his unita ſit Dignitati, vel beneficio ſimplici perpetuò, & acceſſoriè.*

40 *Conſuetudo immemorabilis non reſidendi in Parochialibus ſublata eſt à Concilio Tridentino tamquam corruptela.*

41 *Parochialis habitu tantùm curata reſidentiam requirit, & eſt cum alia Parochiali incompatibilis, & n. 45.*

42 *Contrarium.*

Declaratur, num. 48.

43 *Parochialis habitu, an ſit incompatibilis cum Cathedrali.*

44 *Cancellariæ ſtylus circa collationem Parochialis habitu curatæ, & n. 47.*

45 *Gregorii XIII. declaratio circa incompatibilitatem Parochialis habitu tantum curatæ.*

46 *Epiſcopi iudicium eſt an beneficium ſit curatum habitu tantum, nec ne.*

48 *Beneficium habitu tantùm curatum regulatur, ut curatum actu, ſi ſubſit ſpes reverſionis Parochianorum, aliàs ſecus, n. 55.*

49 *Epiſcopus civitatis ab hoſtibus captivatæ alteri Eccleſiæ eſt præficiendus.*

50 *Officium paſcendi cui innititur obligatio reſidentiæ, ceſſat ovibus deficientibus.*

51 *Divertiſſe non videtur populus ſtatim reverſurus.*

52 *Potentia proxima actus in favorabilibus habetur pro actu.*

53 *Rector Parochialis habitu ab Epiſcopo Seminario unitæ, an teneatur reſidere in novo pago infra limites ipſius Parochialis conſtructo, & num. ſeqq. uſque in finem.*

54 *Ius Parochialis extinctum per receſſum Parochianorum, reviviſcit per novorum Parochianorum habitationem.*

55 *Parochialis habitu non poteſt ab Epiſcopo uniri Seminario.*

56 *Parochus tenetur reſidere in Parochiali habitu ſi ſit ſpes, ut redeant Parochiani.*

57 *Vnio ab initio valida, & effectum ſortita non reſcinditur ipſo iure ex eo quod deveniat ad caſum, à quo incipere non poteſt.*

58 *Vnio in dubio præſumitur perpetua uti facta contemplatione Eccleſiæ.*

59 *Vnio Parochialis habitu facta Seminario quamvis fuiſſet valida, tamen eſſet diſſolvenda ob reditum Parochianorum.*

60 *Eccleſia Parochialis poteſt agere ad demolitionem Eccleſiæ, ſeu Capellæ infra Parochiæ limites conſtructæ.*

61 *Tranſlata Eccleſia, omnia iura ad eam pertinentia tranſeunt in Eccleſiam, ad quam facta eſt tranſlatio.*

62 *Remiſſoria non datur ubi articuli ſunt irrelevantes.*

§. Q*Vi verò*, Privatus eſt Parochiali Eccleſia Rector in ea non reſidens, niſi ſit annexa Dignitati vel Præbendæ, quo caſu debet ibi perpetuum habere Vicarium. Et in fine prohibet in fraudem Rectoris de ipſius fructibus penſionem in beneficium dari. Hoc dicit, ſecundùm Jo. Andr. & DD. communiter. Vel ſecundùm alium intellectum. Non reſidens in Eccleſia Parochiali non ponens Vicarium, quando eſt annexa beneficio majori, privatus eſt ea. Et quatuor facit. Primò ſtatuit. Secundò excipit, ibi, *Niſi*. Tertiò punit, ibi, *Alioquin*. Quartò fraudem damnat, ibi, *Illud*.

Nota primò generalem regulam, ſecundùm Hoſtien- 1
ſem, & DD. videlicet, Parochialium Eccleſiarum Rectores teneri perſonaliter reſidere, eiſque non per Vicarios, ſed per ſeipſos deſervire, ut hic eſt caſus *in cap. Nonnulli, ſupra tit. prox.* Ratio eſt ſecundùm Abb. *num. 2.* quia videtur electa induſtria perſonæ; ideòque non poteſt cura alteri delegari per regulam *c. fin. §. Is enim, Supra de offic. deleg. & cap. Is cui*, & ibi gloſ. *pen. eod. tit. lib. 6.* Confert optimus textus *in l. Inter artifices, ff. de ſolution.* Formalis ratio eſt, quia 2
omnes, quibus animarum cura commiſſa eſt, tenentur paſcere juxta præceptum Domini ad Petrum Joannis 20. Concilium Tridentinum *cap. 1. ſeſſ. 23.* Paſcendi autem officium 3
perſonale eſt: Nam qui gregem alienum paſcit, non eſt paſtor, ſed mercenarius, ad quem non pertinet de ovibus, ut patet *Joan. 10. cap. Adverſitas, §. Hoc tunc ſervandum, 7. quæſt. 1. & c. Tres perſonas, 23. quæſt. 4.* Dixi *in c. Ex parte, num. 38. & ſeqq. & n. 49. ſupra tit. prox.* ubi etiam latiſſimè probavi à *num. 20. uſque in finem*, obligationem perſonalis reſidentiæ in beneficiis Curatis eſſe de jure divino, licèt Concilium Tridentinum hoc formaliter non diffinierit, ut ibidem probavi *à num. 10. uſque à num. 20.*

Cæterùm ſi Curati reſideant, & curam per ſeipſos exerceant, non repugnat ſacris Regulis, quin aliqua munia in cer-

Google

certis caſibus poſſint aliis demandare. Unde nonnulli obtinentes Parochiales Eccleſias Archipresbyteratus, & Præ-
4 poſituras nuncupatas, etſi in eis reſiderent, cùm tamen eſſent plerique ex eis Portionarii, & litteris humanioribus præditi, obtinuerunt ab Ordinario ut reſidentes in Parochialibus, curam animarum non per ſe, ſed per ſubſtitutos exercerent, ſatis eſſe aſſerentes, ſi ſubſtitutis exercentibus curam adſint, & præſint. Unde, excepta Miſſa, cætera omnia ſacramenta, & munia ſubſtitutis exercenda permittebant. Quæſitum fuit, an id ipſis, præcipuè ex licentia liceret. Sac. Congregatio cenſuit cogendos eſſe hujuſmodi Rectores ad ſubeundum per ſeipſos, & non per ſubſtitutos omnia munia, ad quæ Parochi tenentur; tole-
5 randos autem ut per ſubſtitutos ſuppleant in illis tantùm caſibus, in quibus expreſſis verbis Canonum, decretorumve Concilii permiſſum eſt Parochis, ut per Vicarios coadjutores, vel ſubſtitutos poſſint officio ſuo fungi, quales ſunt *ſeſſ.5.cap.2.verſ. Archipresbyteri ſeſſ.6.cap.2.in fin. ſeſſ.21.c.4. in princip. ſeſſ.22. de Sacrif. Miſſæ cap.8. in fine, ſeſſ.23. cap. 1. verſ. Eadem omninò, cap. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. verſ. Qui aliter, & verſ. Prætereà eadem, & eadem ſeſſ. cap.4.*

6 Extenditur primò ſupradicta regula, ut habeat locum etiamſi fructus Parochialis ſint valdè tenues, puta viginti ſolidorum: nam nihilominus Parochus tenetur perſonaliter reſidere, ac per ſeipſum deſervire, *cap. Conquerente ſuprà*
7 *de Cleric. non reſid.* & notat Hoſt. *in cap. fin. num.5. eod. tit.* Imputandum enim eſt ei, qui beneficium tenue acceptavit, ut
8 dicit Abb. *in cap. Conquerente num.6.* Quinimò hoc vendicat ſibi locum, etiamſi Parochialis nullos habeat fructus. Unde propoſito dubio in Sac. Congregatione Concilii, An excuſetur quis à reſidentia, quia fructus omnes Eccleſię reſervati reperiuntur, & nihil remanet pro Rectore, vel quia Eccleſiam Parochialem parum à civitate diſtantem obtinet, vel quia operam litteris det in eadem civitate; ita tamen ut ſingulis diebus Dominicis ſit in Eccleſia, vel ob aeris intemperiem, vel quia locus in quo manſurus eſt Parochus,
9 neceſſe habeat ejus opera pro Magiſtro Grammaticæ: Reſponſum eſt in nullo ex his caſibus excuſari. Subveniendum eſt tamen inopiæ Parochi ordinario, vel extraordinario auxilio, *c. Licèt infrà de cenſib. cap. Unio 10. qu.3. l.1. Cod. nova vectigal. l. His quoque, C. de alluvion.* & not. Hoſtien. *in d. c. Conquerente num. 1. in ver. Vita neceſſaria.* Et hodie eſt expreſſum in Decreto Concilii Tridentini *c.13. verſ. In Parochialibus, ſeſſ. 24.* ut fuſiùs dixi ſuprà in principio Capituli *num.13.*

10 Hinc cùm Canonici Collegiatæ Eccleſiæ, qui Canonicatus, & Parochiales tenuis redditus obtinebant, peterent dictæ tenuitati provideri per uniones, & interim non compelli ad reſidendum in Parochialibus, prout compellebantur in vim Bullæ Pii V. & Concilii Provincialis Mediolañ. S. Congregatio cenſuit non poſſe ſuſpendi Bullam Pii V. & Decretum Synodi Provincialis, ſed ſcribendum ad Epiſcopum ut unionibus provideat.

11 Extenditur ſecundò eadem regula, ut habeat locum etiamſi numerus animarum ſit valdè exiguus.

Unde Sac. Congregatio conſulta, An Parochus teneatur reſidere, etiamſi eſſent in illa Parochia tres tantùm, vel quatuor incolæ? Reſpondit teneri.

12 Extenditur tertiò, ut nec ſufficiat Parochum ubilibet reſidere infrà limites Parochiæ, ſed oporteat eum habitare in ædibus Parochialibus, ut ſæpiùs fuit ſolutum.

Et in ſpecie cùm multi Rectores Parochialium Eccleſiarum in Diœceſi Eboreñ. tametſi proprias ædes Parochiales haberent, vel ſaltem percommodè poſſent alias conducere intra limites Parochiæ, tamen aut extra Parochiam, aut extra prædictas ædes inhabitarent, & Epiſcopus quæſiviſſet quid agendum? Sacra Congregatio cenſuit Parochos teneri habitare in domo Eccleſiæ Parochialis, ac ſi domum non habeant, debere aliquam conducere, ſaltem intra limites Parochiæ.

13 Et rurſus petente Præpoſito Piſcieñ. declarari. An poſſet compellere Parochos ad habitandum ædes conjunctas Eccleſiis Parochialibus? Sacra Congregatio cenſuit poſſe compellere. Si tamen aliquis caſus occurrat, qui rationibus ſpecialibus innitatur, reſcribendum ad S. Congregationem. Unde Vincentio Taurellio poſtulante ſibi concedit, ut poſſet habitare in domibus paternis, eò quòd in domibus Eccleſię Parochialis ſatis commodè, cùm ſenex eſſet, habitare non poſſet, præſertim cùm Eccleſia eſſet vicina domibus paternis, & in Eccleſia etiam coadjutorem ſuſtentaret: cenſuit ſcribendum Epiſcopo, ſi vera ſunt narrata, permittendum oratorem manere in domibus paternis, dum tamen, & ipſe curam animarum exerceat, ut debet.

Cæterùm cùm fuerit quæſitum à Parocho Ravennateñ. 14
An Parochialem Eccleſiam intra civitatem obtinens, & in ædibus Eccleſiæ, ſeu intra limites Parochiæ die, noctuque non reſidens, eidem tamen Eccleſiæ in divinis inſerviens, teneatur tanquam non reſidens ad fructuum reſtitutionem: Reſponſum non teneri, ſed cogendum in poſterum reſidere 15
in domo Eccleſiæ, vel ſi non habet in propinquiore intra limites Parochiæ.

Et iterùm orta dubitatione, An Rector Parochialis Ec- 16
cleſiæ habens domos Parochiales ſatisfaciat reſidentiæ habitando in domibus propriis ipſius Rectoris, intra tamen Parochiæ limites conſtitutis, itaut aliàs non faciat fructus ſuos, ſed teneatur ad reſtitutionem perceptorum: Reſponſum eſt teneri habitare in ædibus Parochialis Eccleſiæ, non tamen amiſiſſe fructus, ſi intra Parochiæ fines reſedit, niſi ab Epiſcopo fuerit juſſus in ædibus Parochialibus reſidere; Quo caſu ſi id non præſtitit, mulctari poteſt ab Epiſcopo 6. Aprilis 1606.

Verùm cùm Parochialis ſancti Pauli Caſtri Majoli Fere- 17
tranæ Diœceſis ſita extra, & propè dictum Caſtrum, & triginta quatuor familias ſub ſe habens, domo, & habitatione careret, nec ex ejus fructibus, qui vix ad quadraginta aureos aſcendunt, domus pro Rectore ædificari poſſet, nec ulla alia infrà limites Parochiæ in promptu eſſet, quæ ab eo conduceretur, ac proptereà idem petiiſſet, ut ſibi liceret habitare in alia parte Caſtri, quæ eſt intra limites alterius Parochialis, in qua ſperabat ſe domum conducere poſſe: Die 16. Junii 1607. Sac. Congregatio cenſuit ſecundùm ea, quæ proponuntur, Epiſcopum ſuo arbitrio poſſe permittere, ut Rector, qui neque ex fructibus ędes in Parochiali conſtruere, nec aliàs intra ſuæ Parochiæ fines conducere poteſt, inhabitet domum in altera Parochia viciniori ejuſdem Caſtri ſitam; atque ita in ſua Parochiali animarum curam gerat, fructuſque ſuos faciat, perindè ac ſi in Parochiali habitaret; idque donec alia ratio, qua reſidentiæ adamuſſim ſatisfiat, poſſit iniri.

Similiter Michael Angelus Rector duarum Parochia- 18
lium unitarum in territorio Caſtri Delci ejuſdem Feretranę Diœceſis petiit declarari poſſe ſe in dicto Caſtro reſidere, quod per ſpatium tertiæ partis ſtadiis à finibus Parochiæ diſtat. Primò, quia aliam domum non habet, præter illam, quam ibi ad hunc effectum olim Parochiani ædificarunt, quamve ab immemorabili tempore alii Rectores omnes inhabitarunt, deindè quia his, quæ ad curam ſpectant animarum, promptius poteſt ibi præſtò eſſe, quàm intra fines Parochiæ; defluit enim inter utramque Eccleſiam flumen, quod media ſaltem anni parte vadari non poteſt, itaut neceſſe ſit per pontem tranſire, qui penes dictum Caſtrum conſtructus eſt. Ac demum quia idem Caſtrum nec januis, nec mœniis cingitur, & Rector quandocunque liberè exire poteſt: Die 15. Septembris 1607. S. Congregatio Concilii cenſuit Rectorem, qui hactenus in dicta domo in Caſtro exædificata permittentibus Epiſcopis permanſit, fructus feciſſe ſuos. Imò etiam deinceps poſſe Epiſcopum, ſi ita Pa- 19
rochianis ambarum Parochiarum unitarum conſultum eſſe pro ſuo arbitrio exiſtimaverit, permittere ut ibidem manere pergat, dum tamen domunculam propè illam ex duabus Eccleſiis unitis, cui hyberno, vel alio tempore ob pluviam, & itineris difficultatem præſtò eſſe non poteſt quam primum ædificet, in eaque aliqua parte anni ejuſdem Epiſcopi arbitrio, quod ex neceſſitate Parochianorum, & temporum qualitate pro ſua prudentia moderabitur, alat Presbyterum qui in dicta Eccleſia celebret, illiſque Sacra adminiſtret, & alia munia obeat Parochialia.

Nec eſt omittendum ex ſententia Sac. Congregationis i- 20
dem remedium, quod ex Decreto Concilii *cap. 13. ſeſſ. 24.* competit pro augendis redditibus exiguis Parochialium Eccleſiarum per Parochianorum ſymbola, vel collectas, competere etiam pro ædificatione domus Parochialis. Unde in caſu contingenti reſpondit Epiſcopum debere officium ſuum ad ſacrorum Canonum præſcriptum impartiri Parocho petenti, ut Parochiani compellerentur ad contribuendum pro ædibus intra Parochiam ędificandis, cùm ipſe co-

cogeretur habitare domum ruſtici cultoris terrarum Paro-
chialium, & Eccleſiæ redditus non excederent ſummam
ſcutorum quinquaginta.

21 Extenditur quartò prædicta regula, ut locum ſibi vendi-
cet etiam in Eccleſiis baptiſmalibus; nam propoſito du-
bio, An obtinens Eccleſiam baptiſmalem Plebaniam nun-
cupatam, teneatur ad reſidentiam; Et an poſſit cum ea
retinere beneficium Curatum: S. Congregatio licèt hujuſ-
modi Eccleſia non ſit Parochialis, neque Curata ex doctri-
na Pauli Zabar. Vital. Gonzal. Gomez. tamen quia agitur
de actu principali ad ſalutem animæ, & fons ibi ſtat erectus,
& paratus ad baptizandum quibus tenetur, & in miniſtran-
22 do hęc Sacramenta videtur electa induſtria perſonæ, & in-
ter ſigna cognoſcendi Curatum pręcipuè Cancellaria atten-
dit ſi in ea adſit fons baptiſmalis: ideò cenſuit teneri ad re-
ſidentiam, nec poſſe Oratorem hujuſmodi Eccleſiam reti-
nere unà cum Canonicatu, vel Parochiali. Et aliàs con-
ſulta, An obtinens Eccleſiam baptiſmalem, cui incumbit
ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi exiſtentes ſub
cura Archipresbyteri, teneatur ad reſidentiam pręſuppoſi-
to quod in Eccleſia Archipresbyteri præter baptiſmum,
alia Sacramenta miniſtrentur: Die 20. Maii 1587. itidem
cenſuit teneri.

23 Ac demum propoſitis dubiis, cujus ætatis, & quibus
Ordinibus initiatus eſſe debeat obtinens, vel retinens Ec-
cleſiam Plebaniam nuncupatam baptiſmalem tantùm, an
perſonaliter reſidere, & an per ſeipſum baptizare teneatur,
& an poſſit ab his excuſare ſe, ac defendere conſuetudine
quadam, vel abuſu non reſidendi, ſed baptizandi per ſub-
ſtitutum, attenta præſertim Conſtitutione Synodali infra-
ſcripta, quæ dat regulam recipiendi, & præbendi Sacra-
mentum baptiſmi in hæc verba, *Inveſtigent an baptizandus
de ſuo Plebatu ſit, ad eoſque pertineat illum baptizare; Quòd
ſi alieni comperient eſſe Plebatus, ad proprium iubeant deferri
Plebanum, nulloque pacto eum baptizare præſumant, niſi vitæ
periculum immineat, aut proprii Plebani licentia intercedat;
privilegio tamen Eccleſiæ Cathedrali à iure communi conceſ-
ſo, ut in ea Diœceſani baptizari poſſint, in ſuo robore perſi-
ſtente*: Sacra Congregatio cenſuit ſi pueri baptizandi ad
illam Plebaniam neceſſariò deferantur, eam obtinentem
debere tempore collationis attingere vigeſimum quintum
annum, & infra annum ad Sacerdotium promoveri, per-
ſonaliterque reſidere, & per ſeipſum ubi legitimè impeditus
non fuerit, baptizare.

Sed cùm quælibet Plebania habeat ſub ſe aliquot certas
Parochiales, in quibus Sacramentum baptiſmi non admi-
niſtratur, & adhuc fuerit quæſitum pro clariori intellectu
Decreti, an pueri tam ipſius Plebis, quàm ipſarum Paro-
chialium Parochiani dicantur neceſſariò pro baptiſmo de-
ferendi ad dictam Plebaniam, attenta præſertim dicta
Conſtitutione; licèt aliquando alio propter majorem com-
moditatem arbitrio parentum deferri contingat: Reſpon-
ſum eſt hujuſmodi pueros, ſecundùm ea quæ proponuntur,
neceſſariò deferri ad Plebaniam hujuſmodi, ac propterea
in ea locum habere ſuperiùs conſcriptam deciſionem.

24 Secundò nota in ver. *Niſi*, limitationem ad regulam, de
qua ſupra in primo notabili, videlicet ut non procedat in
obtinenti Parochialem annexam Dignitati, vel Præbendę,
quia non tenetur in Parochiali reſidere, ſed in majori, &
Parochiali deſervire debet per Vicarium perpetuum, quod
25 expreſſius habetur *in cap. Super eo, infrà eod. tit. lib. 6.* Unde
infert Abb. *hic in 4. notab. num.* 5. ut non ſolùm Dignitas,
ſed etiam præbenda ratione Eccleſiæ in qua ſita eſt, cen-
ſeatur major Parochiali. Et ob hanc rationem putat bene-
ficiatum teneri deſervire in præbenda, tanquam in majori
per ſeipſum, & in Parochiali per Vicarium. Pro quo fa-
26 cit littera ibi, *In maiori Eccleſia*. Certum eſt enim obti-
nentem ex diſpenſatione duo beneficia teneri in digniori
reſidere, & alteri per Vicarium deſervire, ut ſentiunt hìc
DD. per hoc limitantes gloſſam notabilem *in cap. Non po-
teſt, in verb. Retinere, infrà eod. lib. 6.* quæ dicit habentem
duo beneficia incompatibilia ex diſpenſatione poſſe reſide-
re in quo maluerit, vel nunc in uno, & nunc in altero: de-
bet enim illa gloſſa ſecundùm Abb. reſtringi ad caſum,
quando beneficia ſunt æqualia; ſecus ſi unum ſit dignius
27 altero, ſicut præbenda eſt dignior Parochiali: Sed certè ſi
hoc verum eſſet, obtinens ex diſpenſatione præbendam,
& Parochialem Eccleſiam, teneretur reſidere in præbenda
tanquam in digniori. Quod tamen eſt falſum, ut patet in
Conſtitutione Pii V. quæ incipit, *Cupientes*, edita octavo
idus Julii 1568. ubi ſtatuitur, ut obtinentes ex diſpenſa-
tione Parochialem, & Canonicatum, vel Dignitatem,
etiam majorem poſt Pontificalem, in quibuſvis Patriar-
chalibus, aut Metropolitanis, vel Cathedralibus, ſeu Col-
legiatis Eccleſiis teneantur, & obligati ſint ad reſidendum
in Eccleſia Parochiali, & ibi in divinis deſerviendum; ad
idque per locorum Ordinarios cogi, & compelli poſſint, ac
debeant. Et præmittitur ratio illa, cùm prima, & præci-
pua debeat eſſe cura animarum. Quæ ratio expreſſius ha-
betur in alia Conſtitutione ejuſdem Pii V. de qua infrà *num.*
35. ubi in principio ſic legitur: *Quantum animarum cura
cæteras omnes ſuperat, & excellit; tanto nos impenſius provi-
dere neceſſe eſt, ut id officii genus omni ubique adhibita indu-
ſtria excolatur*. Ad hoc *cap. Cum ſit ars ſuprà de ætat. &
qualitat.* Atque ita quod ſpectat ad rem præſentem, di-
gnior habetur Parochialis Eccleſia quocunque alio benefi-
cio non curato. Et meritò. Nam perſonalis reſidentia in 28
Parochialibus innititur jure divino, ut in decreto Concilii
Trid. *cap. 1. ſeſſ. 23.* & dictum eſt ſupra *in 1. notab.* In aliis ve-
rò beneficiis inducta eſt ex conſtitutione Eccleſiæ, itaut
propterea valeat conſuetudo in eis non reſidendi, & fru-
ctus in abſentia percipiendi, ut eſt text. *in cap. Cum omnes*,
& ibi dixi *n. 18. ſup. de Conſtit.* cùm tamen conſuetudo non 29
reſidendi in beneficiis Curatis ſit corruptela, ut dicitur *d. c. 1.*
Vera igitur ratio cur obtinens Parochialem annexam præ-
bendæ non teneatur reſidere in prębenda, non eſt quod prę-
benda ſit dignior, ſi ſeorſim à Parochiali conſideretur, ut pu-
tavit Abb. ſed quia beneficium acceſſoriè, & perpetuò an-
nexum amittit nomen beneficii, & induit naturam benefi-
cii, cui eſt unitum, & efficitur illius prædium, ut colligitur
ex textu *in cap. Recolentes in fin. infrà de ſtatu Monachor.* Ol-
drad. *conſ. 257. Factum tale eſt num. 15. verſ. Fundata igitur*,
& dixit Rota *deciſ. 370. aliàs 11. de rebus Eccleſ. non alien.
in antiq.* & apud Cardin. Seraph. *deciſ.* 1078. *n.* 6. DD. *in c.
Dudum, il ſecondo de elect.* & ibi dixi *num.* 31. *& in cap. Li-
cet num.* 68. *infrà eodem*. Et hoc reſpectu in hac Decretali
Dignitas, vel Præbenda dicitur major Parochiali. Fateor 30
tamen verum eſſe quod dicit Abb. videlicet obtinentem ex
diſpenſatione duo incompatibilia; ita demum poſſe reſide-
re in quo maluerit, ſi ſint æqualia. Et ita eſſe limitandam
gloſſam *in d. c. Non poteſt*. Secus ſi unum ſit dignius altero,
puta Dignitas Curata cum ſimplici Parochiali, quia tene-
tur reſidere in Dignitate tanquam in digniori.

Unde orta controverſia, An obtinens ex diſpenſatione
Apoſtolica duas Parochiales unitas, in quibus non reſideat,
nec unquam reſederit, & Præpoſituram Collegiatam, cui
annexa eſt cura animarum, & in qua hactenus reſederit,
poſſit dictis Parochialibus, ſeu earum fructibus privari,
præcipuè cùm Ordinarius per edicta omnes monuerit ad
reſidendum in ſuis Parochialibus Eccleſiis ſub pœna priva-
tionis: Sacr. Congregatio cenſuit non poſſe privari ſi exer-
citium Curæ præpoſituræ incumbit perſonæ ipſius Præpoſi-
ti, ipſeque eam exercuit, & exercet. Quinimò ſi nollet
reſidere in Præpoſitura eſſe cogendum, cùm ea ſit dignior,
& quis teneatur reſidere in digniori ex beneficiis pluribus,
quæ obtinere poteſt.

Similiter ſi duo beneficia ſint æquè principaliter unita, 31
Beneficiatus tenetur reſidere in digniori; ac ſi per omnia
æqualia ſint, in quo maluerit.

Unde cùm Andreas Abulen. declarari petiiſſet, an cùm
ipſe obtineret duas Parochiales ad invicem unitas, liceret
ſibi in utra mallet reſidere; Reſponſum eſt, Si iſtæ Paro-
chiales ſunt ad invicem æquè principaliter unitæ, ita ut al-
tera non dicatur annexa acceſſoriè; & æquales ſint, ita ut
neutra ipſarum habeat titulum Dignitatis, poſſe Rectorem
eligere in utra earum reſidentiam.

Verùm hoc procedit, ut prædixi, ſi per omnia ſint æqua- 32
les; aliàs ſecus. Ideòque ſuborto dubio ſi duo Eccleſiæ fue-
rint unitæ, in qua ſit reſidendum; Reſponſum eſt eſſe reſi-
dendum in digniori. Quòd ſi non conſtet quæ ſit dignior,
in frequentiori. Quòd ſi una fuerit extra; & altera intra
urbem, eſſe reſidendum in ea, quæ eſt intra.

Hæc, ut vides, procedunt in Parochialibus non unitis,
vel in unitis æquè principaliter. At verò cùm Parochialis
ſubjectivè, & acceſſoriè annexa eſt præbendæ; tunc reſi-
dendum eſt in præbenda quæ propter unionem ſubjecti-
vam dicitur major, & Eccleſiæ annexæ deſerviendum eſt
per Vicarium perpetuum. Et ita intelligitur textus, quia
per

Digitized by Google

per unionem acceſſoriam extinguitur titulus Parochialitatis, & Parochialis efficitur membrum beneficii, cui eſt annexa, ut prædixi, & idemmet Abbas fatetur. Quod adeò verum eſt, ut etiamſi Parochialis Eccleſia ſit acceſſoriè, & perpetuò unita beneficio ſimplici; Nihilominus Beneficiatus non ſit obſtrictus ad reſidendum in Parochiali, ut fuſiùs patebit in quæſt.ſeq.præſertim *n.39*.

Dixi *perpetuò*, quia unio ad vitam non eximit à reſidentia. Unde cùm fuerit dubitatum. An in Parochiali Eccleſia unita præbendæ in Cathedrali ad vitam præbendati poſſit inſtitui Vicarius perpetuus; Et poſito quod non, An præbendatus teneatur ſe promoveri facere ad ordinem Presbyteratus, vel ſatisfactum ſit Canoni deputando Vicarium ad vitam præbendati, S.Congreg. cenſuit Parochiales unitas Canonicatui ad vitam non liberare obtinentes, quin teneantur ſe promoveri facere, & reſidere in eis.

34 Quid in Parochialibus unitis olim Canonicatibus Cathedralium Eccleſiarum poſtea deſtructarum?

Contigit hic caſus in regno Sardiniæ, in quo ſunt tres Archiepiſcopatus, & quatuor Epiſcopatus, & cuilibet eorum unitæ ſunt duæ, vel tres Eccleſiæ Cathedrales deſtructæ, in quibus nulla eſt reſidentia Canonicorum. Et cùm olim his Canonicatibus intra Cathedrales prædictas antequam deſtruerentur, plures Eccleſiæ Curatæ unitæ fuiſſent; poſtea abuſus invaluit ut appellarentur Canonicatus; & hoc prætextu plures à multis obtinebantur, & in nulla reſidendo fructus lucrabantur omnium, conſtitutis tantum in pagis Eccleſiarum Vicariis, qui nomine illorum Sacramenta miniſtrarent, & cùm Epiſcopi dicti Regni S.Congregationem pro opportuno remedio conſuluiſſent: S. Congreg. cenſuit cogendos obtinentes has Eccleſias Parochiales in eis reſidere, ſi modò non ſint ſuppreſſæ, donec Cathedrales deſtructæ reficiantur, vel Eccleſiæ conſiſtentes, quibus unitæ ſunt deſtructæ, non indigeant reſidentia Canonicorum. Secundum quam ſententiam Pius V. edidit Bullam, quod obtinentes Dignitates, & Canonicatus in Eccleſiis deſtructis nullum habere locum in eis contenderent, ſed ſinguli in ſingulis Parochialibus reſiderent.

35 Porrò edita per Pium V. Bulla qua cavebatur obtinentes in Inſula Sardinia parochiales annexas Canonicatibus Cathedralium deſtructarum, teneri in Parochialibus reſidere; Archipresbyter, & Canonici Civitatis Caſtren. ſub prætextu quod eorum Cathedralis Eccleſia adhuc intacta maneret, & æquè principaliter unita Eccleſiæ Algaren. haberet Capitulum, ac nomen, & Dignitatem Epiſcopalem, obtinuerunt à Pio V. Motum proprium, in quo expreſsè diſponitur Archipresbyterum, Canonicos, & Capitulum in eorum antiquo ſtatu, nomine, & dignitate perpetuò relinqui. Verùm Epiſcopus Algaren. adiit Sanctiſs. narrando motum proprium prædictum reducendum eſſe ad terminos Bullæ priùs editæ, quia ex unione, quam exhibuit, conſtabat Canonicatus Eccleſiæ Caſtren. cum ſuis præbendis fuiſſe translatos ad Eccleſiam Algaren. Et ideò non poſſe diffugere eos Canonicos reſidentiam in dicta Eccleſia, prout faciunt nullibi reſidentes; præſertim quia ſi Canonicatus Eccleſiæ Caſtren. non extinguuntur; Parochiales illis annexæ debita reſidentia defraudantur. Sanctiſſimus negotium hoc totum Congregationi Concilii decidendum commiſit, quæ cenſuit illum ſecundum Motum proprium Pii V. obtentum ab Archipresbytero, & Canonicis Caſtren. reducendum eſſe ad terminos juris, & primæ illius Conſtitutionis Pii V. Et ita juſſit Sanctiſſimus obſervari. Conſtitutio hac de re edita fuit Calendis Octobr. anno 1568. Et incipit, *Quantum animarum cura*. Et habetur in Bullar. *tom. 2. pag.271.*

36 QUÆRO de quæſtione facti. Raphael Miralles Hiſpanus habet in Diœceſi Illerden. duas Parochiales Eccleſias, quarum altera ſub titulo Sancti Salvatoris de Almenara ruralis eſt, carens populo, & incolis à ducentis annis, & ultrà, ita ut in præſentia ſit ſolo habitu Curata: Altera verò ſub titulo S.Mariæ de Balda ab immemorabili tempore acceſſoriè, ac perpetuò unita eſt dictæ Parochiali Curiali S. Salvatoris. In neutra harum Eccleſiarum reſederunt unquam Rectores ſupra hominum memoriam; ſed tantum conſuevit præfici Vicarius amovibilis in Eccleſia unita, juxta decretum Concilii Tridentini *cap.7. ſeſſ.7.*

Conſuluit idem Raphael Sacram Congregationem Concilii, utrum dictæ Parochiales habeant onus reſidentiæ, & An ſint cum alia parochiali incompatibiles.

Et quidem quoad Eccleſiam S.Mariæ, res videtur carere omni difficultate, quia cùm, ut proponitur non æquè principaliter, ſed acceſſoriè unita ſit Parochiali S.Salvatoris; ſuppreſſo ejus titulo per hujuſmodi unionem ſubjectivam, effecta eſt veluti prædium Eccleſiæ, cui eſt unita ut dictum eſt ſupra *n.29.* ideòque nec reſidentiam requirit, ut hìc patet 37 in *verſ. Niſi*, nec eſt ex hoc capite incompatibilis cum alia Parochiali; ſic probat text. apertus in *cap.Super eo, de praben. in 6.* ubi ſtatuitur nullam requiri diſpenſationem ut quis poſſit habere perſonatum cum cura, & præbendam, cui ſit annexa Eccleſia parochialis, atque ita ibi notant gloſſ. *in verb.Non obviet*, Jo.Andr. *in ſumm.illius text.* Archid. & Franchus *propè fin.in ver. Obviet*, Gemin. *n.4.* Jo. Mon. & Probus *n.1. & ſeq.* Atque ita obſervatur in praxi, ut teſtatur illic Gemin. & Lap. *alleg. 36. verſ. Abſque diſpenſatione, propè fin.*

Rationem aſſignat *hic* Innoc. *num.1. in verb. Præbenda.* 38 Quia, inquit, cùm cauſa prohibitionis habendi plures Parochiales ſit, quia non poteſt apud utramque reſidere, & per ſe curam agere, *c. Quia nonnulli, & c.Relatum ſupra de Cler. non reſident.* & cauſa ceſſet in Parochiali annexa, quia reſidere non tenetur ut hìc; Item cùm prohibitio de jure communi ceſſet in præbenda, hinc apparet quod conſtitutio *De multa*, locum non habet. Ita Innoc. cum quo reliqui tranſeunt.

Qua in re non eſt opus prolixiori diſputatione, quia jam 39 Sac. Congreg. cenſuit obtinentem duas Parochiales non teneri alteram dimittere, ſi una ex his unita ſit dignitati, vel beneficio ſimplici perpetuò, & acceſſoriè, quia per talem unionem parochialis deſinit eſſe parochialis, & aſſumit naturam beneficii ſimplicis, vel dignitatis, cui annexa eſt. Hinc etiam reſponſum eſt in parochialibus perpetuò & acceſſoriè unitis non requiri formam examinis per concurſum à Conc.Triden. præſcriptam in *cap.18.ſeſſ.24.* Et in ſpecie cùm dubitatum fuerit an in collatione Dignitatis nuncupatæ Abbatia De la Seii, cui unita erat Parochialis Eccleſia de Valera, requireretur examen per concurſum: Sac.Congreg. cenſuit non requiri dummodo hæc unio auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ac perpetuò, & acceſſoriè facta ſit.

Qui verò ad Eccleſiam S. Salvatoris, cùm immemorabi- 40 lis conſuetudo non reſidendi in Curatis uti corruptela ſit ſublata à Conc. Trident. *c.1.ſeſſ.23.* difficultas reſtringitur ad hoc. An ex eo quòd ſit habitu Curata, & non actu, re- 41 guletur uti beneficium ſimplex, an verò retineat primævam naturam parochialis quoad reſidentiam, & incompatibilitatem.

Et quidem Eccleſiam habitu tantùm curatam requirere reſidentiam, & eſſe incompatibilem cum alia parochiali tenuerunt multi ex gravioribus antiquis, videlicet in *cap.De multa, ſupr.eod.* Innoc. *in princ. verſ.Item non eſt ius*, Abb. Antiq.*n.2.* Jo.Andr.poſt Calder.Petr.& Florian.*n.3.in verb. Parochiales*, ubi reſidet cum opinione Innoc. & Abb. Anchar.*num.1.& 2.* Jo.de Imol.*ſub num.33. verſ.Io. Andr.* Et in *c.Licet Canon de elect.in 6.* Archid. *col.1.verſ.Et quod hic dicitur*, ubi fusè hanc ſententiam tuetur, Gemin.*ſub num.6. col.3.verſ.Tertiò caſu*, Guil.Duran. *num.17.in verb.De parochialibus*, Lap.*n.2.* Jo.Andr.poſt Jo.de Lignan.*ſub n.6.in verb. Parochianos*, Petrus de Anchar.*ſub n.5. verſ.Quærit gloſſa*, Zabar.*conſ.48.num.2. verſ.Intellige ergo*, Gomez. *in regul. de Idiomate, quæſt.11.ſub n. 5. verſ.Et hoc quod de cura*, Silveſter *in verb.Beneficium, §.4. n.7. verſ.ſecundum Hoſtienſem*. Sed ibi neutram firmat Card.in Clem.1. *q.21.ſub num.20. de offic. Vicar.* & in Clem. *In pleriſque ſub n.4. verſ. Quoad ultimum de elect.* Barb. *inter conſ. Alex. conſ.74. Viſo puncto, verſ.Et quod talis Eccleſia lib.4.* Alex.*conſ.75.n.33.verſ.Nec in hoc habet obſtare, lib.4.* & ad hanc partem multa induxi in *c.De multa, n.34.ſupra eod.*

Contrariam verò opinionem pro qua videtur textus ex- 42 preſſus in *c.Paſtoralis, 7.quæſt.1.* ſecuti ſunt gloſſ. in dict. *c. Licet Canon, in verb.Parochialis*, Butr.*num.13. ibid.* Hoſt.in *c. Quia nonnulli, num.5. verſ. Quid ſi omnes parochiani, de Cler. non reſid.* Feder. de Sen.*conſ.80. Factum tale eſt, col.2. verſ. Item non obſtat.* Paul. in Clem.1. *de offic. Vic.* Roman. *conſ.356.Circa primum, n.4.* Abb. *in d.c.De multa, propè fin.* Jo.de Selva *de benef. part.3. q.42.* Duen. *reg.71. verſ. Quartò fallit*, Staph.*de lit.grat.rubr.de qualit.&c. §.Circa ſecundum, verſ.Dicitur ergo beneficium.*

Et hanc eſſe communem opinionem teſtantur, Butr. in

dict. cap. Licet Canon, num.9. Felin. *in cap. Poſtulaſti*, *ſub num.1. col.2. verſ. Sic verò ipſa Eccleſia de reſcript.* Capra *reg.90. num.74. cum ſeq.* Rebuff. *tractat. de nomin. quæſt.16. num.23.*

Eandem ſequuntur recentiores ferè omnes, Alphonſ. Hojed. *de benefic. incomp. part.1. cap.13. num.10. & ſeq.* ubi teſtatur de communi opinione, & obſervantia, Gonzales *ſuper regul.8. Cancell. gloſ.6. §. fin. num.89. & 90.* Gatz. *de benef. part.5. cap.3. num.15. & 122 & part.1. cap.6. num.4. & ſeq.* Maſcard. *de prob. concluſ.189. num.5.* & probatur pluribus fundamentis, quæ adduxi *in cap. De multa, num.38. uſque ad num.47. ſupra eod.*

43 In hoc opinionum conflictu, cùm tempore Cardinalis Alciati dubitaſſet Epiſcopus Septen. An Eccleſia habitu curata, ſeu parochialis, & non actu, eſſet incompatibilis cum Eccleſia Cathedrali juxta decretum Tridenr. Concilii *ſeſſ. 24. de reform. cap.17.* Sacra Congregatio cenſuit, Non eſſe; quia appellatione parochialis non venit iſta, quæ actu non eſt curata, & communis eſt DD. opinio, de qua teſtatur Felin. *in cap. Poſtulaſti, n.9. de reſcr.* & Rebuff. *de non prom.*
44 *infr. an. num.34.* tamen quia Cancellaria aliud ſenſit, fortè quia de die in diem poteſt fieri actu ſi revertantur parochiani, & Sanctitas ſua aliàs viſa eſt idem ſentire. Ideò agendum cum Sanctiſſimo.

45 Sanctiſſimus declaravit ſecundùm ſententiam Cancellariæ appellatione parochialis comprehendi etiam illam, quæ tantùm habitu ſit; quoniam in horas ſingulas poteſt fieri actu.

Deinceps verò Sac. Congregatio ſecundùm Sanctiſſimi ſententiam reſpondit. Et in ſpecie cùm Canonicus Cathedralis Aprutin. proviſus de beneficio tunc curato habitu, ſed non actu, quod à 50. annis ejus Ordinarius declaravit diffinita ſententia beneficium ſimplex, & rurale non curatum actu, nec habitu, conſuluiſſet S. Congregationem, an hujuſmodi beneficium haberet onus reſidentiæ, & eſſet compatibile cum Canonicatu, S. Congregatio cenſuit ſcribendum ad Epiſcopum, parochialem, quamvis curatam habitu tantùm, ad reſidentiam obligare, & cum Canonicatu
46 incompatibilem eſſe. Verùm cognitionem facti, ſcilicet an curata verè habitu ſaltem exiſtat, necne. Sac. Congregationem relinquere Epiſcopo, qui proceſſu, ſententia, cæteriſque omnibus penſatis, conſcientiæ ſuæ, atque juſtitiæ hac in re ſatisfaciat.

47 Hujuſmodi tamen reſolutiones ad præſens revocantur in dubium, quia noviſſimè officialium Cancellariæ teſtimonio & ſcripturis compertum eſt verè ex ſtylo Cancellariæ parochialem habitu tantùm curatam conferri uti beneficium ſimplex, quemadmodum etiam colligitur ex libello, qui inſcribitur *Praxis Cancellariæ, tit. Notabilia ſuper vacantibus, &c. verſ. curata Eccleſia fol.128.*

48 Inter has opiniones oppoſitas adeſt opinio quædam media, ut ſcilicet ita demum parochialis habitu reguletur uti beneficium ſimplex, ſi non adſit ſpes proxima ut habitus reducatur ad actum, per reverſionem parochianorum, aliàs verò ſi ſit veriſimile ut brevi Incolæ revertantur, reguletur ut parochialis actu. Ita in ſpecie diſtinguit Collectarius *d. cap. De multa, num.6.* & quidam alii recentiores; & videtur ſentire Gemin. *in d. cap. Licet col.3. verſ. Tertio caſu*, & apertius ibi Bellam. *in 5. col. verſ. Primo quæritur*, & ſæpè deciſum fuit in Rota.

Et ſecundùm hanc ſententiam, qua opiniones conciliantur, videtur tutò poſſe reſponderi, quia ſtylus Cancellariæ, ſecundùm quem parochiales habitu tantùm conferuntur uti beneficia ſimplicia, quem ſecutus eſt Gregorius XV. non videtur habere locum, niſi quando eſt veriſimile, ut de proximo revertantur animæ. Nam Sac. Congregatio dixit Cancellariam aliud obſervare, quia parochialis habitu de die in diem poteſt fieri actu, & idem Gregorius hanc partem uti tutiorem probavit non ſimpliciter, quia ita eſſet ſtylus Cancellariæ, ſed quia, inquit, Eccleſia habitu curata in horas ſingulas poteſt fieri actu ſi revertantur parochiani. Et ſic habuit rationem hujuſmodi potentiæ proximæ.

49 Neque huic ſententiæ obſtat, imò potius favet text. *in cap. Paſtoralis, 7. quæſt.1.* Nam ibi civitas Liſſitana erat ab hoſtibus captivata, nec ſuberat ſpes propinqua liberationis; ideòque non mirum, ſi ibi ſtatuitur, ut ejuſdem civitatis Epiſcopus alteri Eccleſiæ præficiatur.

50 Accedit etiam quod Auctores, qui ſentiunt Eccleſiam habitu curatam regulari uti beneficium ſimplex, moventur omnes ea potiſſimum ratione quia ceſſante cauſa incompatibilitatis, & reſidentiæ, eò quòd Eccleſia careat populo, & incolis, & ſic deſit materia, in qua Rector Eccleſiæ officium paſcendi exerceat, debet etiam ceſſare effectus; qua præcipuè ratione ita concludunt gloſſa, Joan. Mon. Butr. Felin. atque alii omnes ſupra relati.

Hæc autem ratio non militat ubi eſt ſpes proxima rever- 51
ſionis animarum: nam juris interpretatione non videtur divertiſſe populus, qui ſtatim eſt reverſurus, *l. divortium, ff. de divort. & l. plerique, ff. de rit. nupt.* Conferunt jura *in cap. Conſtat 1. quæſt.1. in cap. Vides, 23. qu.6. in l. Si filius, ff. quod cum eo qui in alien. poſſ. & in l. Si pro patre, §. Verſum, ff. de in rem verſ.* Et regulare eſt præſertim in favorabilibus ut po- 52
tentia proxima actui habeatur pro actu, *l. pen.* ubi gloſ. & Bald. *ff. de mil. teſtam.* idem Bald. *l.1. col.6. ſub num.24. verſ. Quid ſi filius, ff. ſol. matr.* Jaſ. qui plura ſimilia congerit *in l. Divortio, §. Interdum, num.15. ff. Eo.* licèt in dubio ſufficiat ut parochialis ſit curata habitu, ſecundùm Gemin. *in d. cap. Licet Canon col.3. propè fin. verſ. Aut ex verbis non apparet de electione in 6.*

Ex quibus omnibus videtur reſpondendum, parochialem habitu tantùm curatam minimè inducere incompatibilitatem, nec reſidentiam requirere, niſi ſubſit ſpes ut brevi populus revertatur, quæ tamen non videtur ſubeſſe in caſu præſenti, cùm ſecundùm ea, quæ proponuntur dicta parochialis ruralis ſit, ac ſine populo, & incolis ſupra ducentos annos. Et in hanc ſententiam Sac. Congregatio reſpondit.

Ulterius QUÆRO, An Rector Parochialis habitu ab 53
Epiſcopo Seminario unitæ teneatur reſidere in novo Pago infra limites ipſius Parochialis conſtructo.

Pagus Cortuladi Militen. Diœceſis ob aeris intemperiem, ac facinoroſorum hominum injuriam deſertus, ac deſtructus fuit quadraginta circiter ab hinc annis, & illius incolæ ad diverſa alia loca commigrarunt, adeò ut Parochialis Eccleſia ejuſdem Pagi, quæ adhuc integra eſt, & in qua illius Rector miſſam quotidie celebrat, ad præſens non ſit amplius curata actu, ſed habitu tantùm: & in hoc utraque pars conſentit. Ab annis verò circiter quatuor extructus eſt novus pagus ſub eodem nomine Cortuladi paulò minus quatuor miliaribus diſtans à veteri pago deſtructo, ut deponunt teſtes. Cujus quidem novi pagi univerſitas prætendit Rectorem pagi veteris debere in novo pago reſidere, & in Eccleſia ibi ædificata adminiſtrare Eccleſiaſtica Sacramenta, hoc potiſſimùm fundamento, quia novus pagus conſtru-
ctus fuit infra limites parochiæ, ideòque jus illud parochia- 54
litaris, quod quantum pertinet ad exercitium per diſperſionem Parochianorum extinctum fuerat, revixit per habitationem novorum parochianorum infra limites ejuſdem parochiæ, juxta text. *in c. Paſtoralis, 7. qu.1.* Quòd autem novus pagus ſitus ſit infra eoſdem limites, probat Univerſitas per plures teſtes formaliter examinatos, qui tamen non reddunt ſufficientem rationem, nec benè intelligunt parochiæ fines. Quinimò alii teſtes coram Epiſcopo Nicoterenſi examinati juſſu S. Congreg. Epiſcoporum, deponunt duas familias in individuo; quæ olim pagum veterem incolebant, ad novum demigraſſe: ſed revera non carent ſuſpicione falſitatis, & quidam illorum ſunt apertè falſi.

Epiſcopus Militenſis è converſo negat dictum Rectorem debere in novo pago reſidere, atque ibi adminiſtrare Sacramenta.

Et primò opponit unionem, quam fecit de dicta parochiali habitu tantùm curata ſeminario Clericorum. Quam quidem unionem veluti factam ad præſcriptum Concilii *cap.18. ſeſſ.23.* prætendit non debere diſſolvi ex eo quòd habitus curæ fuerit redactus ad actum.

Deinde opponit novum pagum minimè fuiſſe ædificatum infra limites parochiæ veteris, ſed eſſe novum populum, & intra alios fines. Ideòque Rectorem antiquæ Eccleſiæ non eſſe ullatenus cogendum illic reſidere, aut Sacramenta adminiſtrare: petitque litteras remiſſoriales ad hoc probandum.

Certum eſt primò unionem ab Epiſcopo factam eſſe nul- 55
lam, jam enim ſæpiùs cenſuit S. Congregatio Concilii parochialem habitu tantùm curatam minimè poſſe uniri ſeminario ab Epiſcopo ex decreto *d. c.18.* Et quamvis quoad re- 56
ſidentiam parochi S. Congregatio conſueverit diſtinguere, an ſubſit ſpes ut parochiani revertantur, & habitus reducatur ad actum, an non, ita ut primo caſu Parochus teneatur

reſi-

reſidere in Parochiali habitu, non autem io ſecundo: & hoc modo conciliaverit diſſidentium Canoniſtarum opiniones *in c. De multa, de præben. & in cap. Licet Canon, de elect. in 6.* tamen quoad uniones hanc diſtinctionem S. Congregatio non adhibuit. Ratio differentiæ eſt, quia per non reſidentiam non infertur Eccleſiæ aliquod gravamen irreparabile: nam cùm primùm Parochiani revertentur, Parochus poterit apud ſuam Eccleſiam reſidere *d. c. Paſtoralis*.

57 At per unionem infertur gravamen, quod reparari non poteſt revertentibus Parochianis, quia unio ab initio valida, & effectum ſortita, poſteà ob futurum eventum ipſo jure non diſſolvitur, textus eſt *in c. Novit, nec Sede vacan.* & tenet Rota *in antiq. deciſ.* 183. Caccialup. *in tract. de union. Eccl. c. 9. n. 3. & 4.* Petr. de Peruſ. *in tract. de revoc. union. c.* 5. Ideòque S. Congregatio indiſtinctè reſpondit nullam eſſe unionem Eccleſiæ habitu tantùm curatæ. Quamvis enim actus deſtruatur, quando devenit ad caſum, à quo inchoari non potuit, *l. Pluribus, §. Etſi placeat, & l. Inter ſtipulantem, §. Sacram, ff. de verbor. obligat.* Hoc tamen non procedit, ſi actus ſit omninò perfectus, & conſummatus, *l. Patri furioſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. & l. in ambiguis, la prima, §. Non eſt novum*, ubi ita declarat Dec. *ff. de reg. iur.* Cardin. Zabarell. *conſ. 105. num. 6. verſ. Pro hoc*.

58 Præctereà unio in dubio præſumitur facta contemplatione Eccleſiæ, cui fit unio, *c. Novit, ne Sede vacan.* Petr. de Peruſ. *in tractat. de union. Eccleſ. c. ult. num.* 1. Ideòque ex ſui natura perpetua eſt, ut patet in hac Decretali, *& d. c. Novit*, Petr. de Peruſ. *ubi ſupra*. Non igitur benè infertur de reſidentia temporali ad unionem perpetuam.

59 Accedit quod etſi unio ab initio fuiſſet valida; tamen ob reditum Parochianorum eſſet diſſolvenda, Petr. de Peruſ. *in eodem tract. de revoc. union. cap. 1. num.* 1.

Deindè certum videtur ſive novus pagus fuerit conſtructus infrà limites Parochiæ antiquæ, ſive non; nihilominus Rectorem non eſſe cogendum reſidere in novo pago, tenetur enim potius reſidere apud Eccleſiam antiquam, & in ædibus Parochialibus, ut aliàs cenſuit S. Congregatio, quę aliquando etiam Parochis indulſit ex rationabili cauſa, & ad tempus limitatum, ut poſſint domum paternam inhabitare infrà limites Parochiæ exiſtentem, ut patet ex dictis ſuprà *num. 12. & ſeqq.* Quinimò Eccleſia Parochialis poteſt 60 agere ad demolitionem Eccleſiæ, ſeu Capellæ infrà Parochiæ limites conſtructæ, ut eſt textus *in cap. Coram de offic. deleg.*

Ad hoc autem ut eſſet cogendus reſidere in novo pago, 61 non ſolùm probandum eſſet illum fuiſſe conſtructum intra fines Parochiæ veteris, ſed ampliùs Eccleſiam antiqitam fuiſſe legitimè translatam ad Eccleſiam noviter ædificatam. Quo caſu omnia jura pertinentia ad Eccleſiam translatam, pertinerent ad Eccleſiam, in qua facta eſſet translatio, *c. Et hoc diximus 16. qu. 7. c. Abbati in fine*, & ibi gloſſ. *de verbor. ſignificat.* gloſſ. *un. in cap. Si quis vult* 16. q. 7. Jo. Andr. *in c. Cum perſona*, & ibi etiam Anchar. *in 13. not. de privileg. in* 6. Rota apud Cardin. Seraph. *dec.* 1149. *n.* 16. aliàs enim Rector non eſſet ſolutus obligatione reſidendi apud priorem Eccleſiam. Quod tamen nec factum eſt, nec allegatur factum fuiſſe. 62 Ideòque non videtur concedenda Epiſcopo remiſſoria, quia probatio conſtructionis infrà, vel extra limites, quoad hoc nihil relevaret, *l. Ad probationem, C. de probat.* Seraph. *deciſ.* 1364. *num.* 2. Caputaq. *deciſ. 66. par.* 3.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Honorius III. Abbati, & Priori S. Genovefæ.

CAPUT XXXII.

LIcèt vobis direxerimus ſcripta noſtra, ut magiſtro N. Eboraceñ. Archidiacono in ſacra paginâ cupienti ſtudere, proventus ſuos Eccleſiaſticos faceretis integrè miniſtrari: Nolumus tamen, ut quotidianas diſtributiones, quæ tantùm reſidentibus in Eccleſiis, & his qui interſunt horis Canonicis, exhibentur, ei tribui faciatis.

SUMMARIUM.

1 *ABſens in ſtudio Theologiæ percipit fructus præbendæ, non autem diſtributiones quotidianas.*
2 *Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis quotidianas diſtributiones non percipit.*
3 *Fructuum appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ.*
4 *Niſi materia largè interpretanda ſuadeat.*
5 *Diſtributiones quotidianæ ſunt redditus caſuales, & incerti.*
6 *Dignitates obtinentes licitè poſſunt ſtudiorum cauſa ab Eccleſia abeſſe.*
7 *Epiſcopus debet concedere Canonicis licentiam non reſidendi ad quinquennium ſtudiorum cauſa, ac ſi renuerit, cogi poteſt à ſuperiore.*
Declaratur, num. 73.
8 *Docentes, & ſtudentes tam in Theologia, quàm in Iure Canonico in publica Univerſitate gaudent privilegio de percipiendis fructibus in abſentia, & num. 129.*
9 *Etiamſi præbendæ ſitæ ſint in Cathedrali eiuſdem Civitatis.*
Et quid in docentibus in Eccleſia, num. 115.
10 *Indulta Apoſtolica de non reſidendo ſtudiorum cauſa non ſuffragantur, niſi accedat conſenſus Ordinarii loci, ubi beneficia conſiſtunt.*
11 *Cauſa legitima abſentiæ fingit quem haberi pro reſidente, non autem pro divinis intereſſente.*
12 *Specialia duo non debent concurrere circa idem.*
13 *Privilegium partim favorabile, & partim odioſum debet reſtringi quatenus præiudicat alteri, vel cultui divino.*
Proſp. Pagnan. in III. Lib. Decretal.
14 *Diſtributiones quotidianæ cur inſtitutæ.*
15 *Canonicatus, & Beneficia obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, an & quibus caſibus percipere poſſint in abſentia redditus beneficiorum ſuorum, & num. ſeqq. uſque in finem.*
16 *Fructus beneficiorum non debentur non reſidentibus, niſi in caſibus in iure expreſſis.*
17 *Fructus præbendæ, & diſtributiones quotidianæ in quibus differant.*
18 *Diſtributiones quotidianæ cenſentur, etiamſi dividantur in fine anni, dummodò diviſio fiat pro rata ſervitii, & abſentes nihil percipiant.*
19 *Seminario Clericorum non eſt contribuendum ex diſtributionibus quotidianis.*
20 *Intellectus Extravag.* Cùm nonnullæ, c. 1. de præb.
21 *Dignitates, Canonicatus, vel portiones obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis tenentur perſonaliter reſidere.*
22 *Canonici de iure communi in abſentia fructus præbendæ non percipiunt.*
Declaratur, num. 25.
23 *Reſidere quid ſit.*
24 *Beneficia ad divinum cultum, & Eccleſiaſtica munia obeunda ſunt conſtituta.*
25 *Canonici abſentes non ſunt ipſo iure privati fructibus præbendarum ſuarum, ſed privandi ad præſcriptum Concilii Tridentini.*
26 *Canonicus non reſidens hodie non poteſt privari titulo, niſi poſt lapſum trium annorum.*
27 *Nec eſt privandus diſtributionibus, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, quia ſatis eſt illis privatus.*
28 *Diſtributiones, quas perdit abſens ultra tempus à Con-*

cilio permiſſum, non accreſcunt inſervientibus, ſi redditus omnes in diſtributionibus conſiſtant.

29 Conſtitutio, qua abſentes ultra duos menſes privantur Capellaniis, quomodo ſit intelligenda.

30 Pœna amiſſionis fructuum ob non reſidentiam non habet locum in diſtributionibus, quas Canonicus inſerviens iam lucratus eſt.

31 Conſuetudo vacandi à ſervitio Chori ultra tres menſes ſublata eſt a Concilio Tridentino.

32 Etiamſi ſit immemorabilis in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus.

33 Et quid in Collegiatis non inſignibus.

34 Statuta Eccleſiarum, quæ longius abſentiæ tempus indulgent, itidem ſublata ſunt à Concilio.

35 Statutum ut una, vel duabus horis intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſive præbendam amiſſis diſtributionibus quotidianis non valet.

36 Licentia, quam Capitula Cathedralium Hiſpaniæ ab immemorabili concedere conſueverunt, ut Canonici abeſſe poſſint, quoad Capitulum viſum fuerit, non excuſat eos a pœna Concilii Tridentini.

37 Licentia vacandi à ſervitio Eccleſiæ ultra tres menſes, nec Epiſcopus, nedum Capitulum concedere poteſt, etiam ex rationabilibus cauſis in iure non expreſſis.

38 Canonici abſentes in ſtudio Theologiæ non percipiebant fructus præbendæ ante c. Super ſpecula, de Magiſtr.

39 Canonici facultatem non habent diſtributiones, aut fructus abſentibus remittendi.

40 Dignitates obtinentes in Cathedrali ſine ullis fructibus tenentur reſidere non obſtante contraria conſuetudine.

41 Canonici abſentes à ſervitio Eccleſiæ puniendi ſunt, licet ſint præſentes in civitate, ubi Eccleſia conſiſtit.

42 Canonici etſi ſuæ obligationi ſatisfaciant quoad ſervitium Chori, & Altaris, tamen non poſſunt tuta conſcientia ordinariè abeſſe à Capitulo.

43 Statutum, vel conſuetudo, qua mulctantur non intereſſentes Congregat. Capitularibus, valent.

44 Canonicus an poſſit ſumere dies abſentiæ permiſſos in diebus Capituli, ſeu Congregat. Capitularium.

45 Canonico abſenti pro defenſione iurium Eccleſiæ Parochialis, in qua eſt intitulatus, non debentur fructus ſui Canonicatus.

46 Aeris intemperies, an excuſet Canonicos à reſidentia, & num. 57.

47 Indultum Capituli Caurien. vacandi quinque menſes ſingulis annis à ſervitio Eccleſiæ ob aeris intemperiem.

48 Canonicis ita demum tres menſes ſingulis annis abeſſe licet, ſi hoc habeat ſtatutum, vel conſuetudo Eccleſiæ.

49 Conſtitutiones, quæ longius ſervitii tempus requirunt, quàm novem menſium, præſervatur a Conc. Trid.

50 Canonici qui maiori ſervitio Eccleſiæ, quàm novem menſium ſunt adſtricti, ſi non reſederint, ſubiacent pœnis Concilii Tridentini.

51 Indultum vacandi tres menſes à ſervitio Eccleſiæ non conceditur Canonicis maiori ſervitio adſtrictis.

52 Canonici ut abeſſe poſſint tres menſes à Concilio permiſſos, nec Epiſcopi, nec Capituli licentia, nec cauſa requiritur.

53 Et tunc abſentes pro negotiis privatis aliàs non ſunt mulctandi, quàm amiſſione quotidianarum diſtributionum, & num. 92.

54 Canonici non poſſunt à ſervitio Eccleſiæ abeſſe ultra tres menſes ſive continuos, ſive interpellatos.

55 Nec omnes ſimul abeſſe poſſunt, ſed ea tantùm quota pars, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi, & Capituli.

56 Horæ cuiuslibet diei non ſunt computandæ ad conficiendos tres menſes abſentiæ, ſed dies integri abſentiæ tantùm.

57 Statutum ut Canonici in uno ex novem menſibus reſidentiæ uni horæ quotidiè interſint eſt contra Concilium Tridentinum, non tamen prædicti incidunt in pœnam quaſi abſint ultra tres menſes.

58 Fundationum privilegiis, quibus ultra tres menſes Canonicis abeſſe licet, an Concil. Trid. derogaverit.

59 Statuta à Sede Apoſtolica confirmata, ut Canonici abeſſe poſſint ultra tres menſes, an ſint ſublata à Concilio Tridentino.

60 Et quid de ſtatuto, ut Canonici ſemel in vita annum abeſſe poſſint, Hieruſalem proficiſcendi cauſa.

61 Et quid in ſtatutis confirmatis à Cardinalo authoritate Apoſtolica.

62 Et quid in confirmatis à Papa in forma communi.

63 Canonici Regulares poſſunt cum licentia ſuorum ſuperiorum ex rationabili cauſa abeſſe per id tempus, quod ipſis permittitur.

64 Portionarii ſæculares in Collegiatis regularibus non lucrantur in abſentia diſtributiones quotidianas, niſi ex cauſis in iure expreſſis.

65 Nec ipſis abſentibus debentur fructus niſi pro tempore, quo ex ſtatuto, ſeu conſuetudine Eccleſiæ ipſis abeſſe licet, modo non ultra tres menſes.

66 Abbates Vallis umbroſæ tenentur reſidere in loco Abbatiæ, vel Prioratus licet ibi non poſſit Collegium Monachorum ſuſtentari.

67 Canonicatum, vel Dignitatem obtinens cum Parochiali ex diſpenſatione Apoſtolica tenetur in Parochiali reſidere, & tunc lucratur fructus Canonicatus, vel Dignitatis.

68 Beneficium annexum induit naturam beneficii, cui perpetuo, & acceſſoriè eſt unitum.

69 Dignitates, quibus perpetuo, & acceſſoriè annexus eſt Canonicatus, non tenentur niſi ad reſidentiam Dignitatibus iniunctam.

70 Secus in obtinentibus Dignitates cum Canonicatibus ex conſuetudine, vel diſpenſatione Apoſtolica.

71 Canonici duo in ſervitio Epiſcopi exiſtentes percipiunt in abſentia fructus præbendæ.

72 Canonici familiares Papæ percipiunt fructus in abſentia non obſtante contraria conſtitutione.

73 Canonici ſtudentes in publica Univerſitate integrè percipiunt in abſentia fructus præbendæ, modo ultra quinquennium non abſint.

Idem in docentibus etiam in Eccleſia, num. 115.

74 Canonici in illis caſibus, in quibus in abſentia lucrantur diſtributiones quotidianas, multo magis percipere debent fructus præbendæ.

75 Canonicis abeſſe non licet à ſervitio Eccleſiæ, niſi ex cauſis in iure expreſſis, quæ an veræ ſubſint, Epiſcopi eſt iudicium.

76 Diſtributiones quotidianas non recipiunt, niſi qui ſtatis horis interfuerint.

77 Conſuetudo percipiendi quotidianas diſtributiones in abſentia non valet.

78 Etiamſi introducta fuerit poſt Conſtit. Bonif. VIII.

79 Et etiamſi ſit immemorabilis.

80 Statuta ut diſtributiones quotidianæ debeantur non intereſſentibus ſublata ſunt à Conc. Trid.

81 Statutum Eccleſiæ Compoſtellanæ, ut Beneficiati qui diu inſervierunt, habeantur pro iubilatis, an valeat, & num. 166.

82 Diſtributiones non lucrantur abſentes, licèt per ſubſtitutum inſerviant.

83 Dignitates non obſtante contraria conſuetudine tenentur per ſeipſas celebrare Miſſas, ſicut cætera officia.

84 Canonicis an liceat ſeſe invicem ſubſtituere.

85 Conſuetudo, ſecundum quam qui non ſunt Presbyteri, licet inſerviant, diſtributiones non lucrantur, ſervanda eſt.

86 Conſuetudo, qua nullus percipiat de maſſa communi, niſi per annum gratis inſervierit, non eſt ſublata à Conc. Trid. nec à Conſtitutione Pii V.

87 Statutum Capituli, ut recipiendi in Eccleſia non ordinentur ſine Capituli licentia, & ſic ordinati gratis per triennium inſerviant, valet.

88 Et ſervari debet etiam in proviſo de Dignitate.

89 Canonici Baſilicæ S. Petri tum de iure communi, tum ex Conc. Trid. tenentur ad pſallendum in Choro.

90 Canonici non poſſunt mutuam remiſſionem punctaturarum facere, & portionem quam ſibi invicem remiſerunt, debet Epiſcopus applicare fabricæ Eccleſiæ, vel alteri pio loco.

91 Et quid poſtquam portiones non reſidentium perceperunt.

92 Canonici abſentes tres menſes à Concilio permiſſos, percipiunt fructus præbendæ, ſed non diſtributiones quotidianas, non obſtante immemorabili.

93 Sta-

Digitized by Google

93 *Statutum à Canonicis generaliter iuratum, quo centum dies abeſſe licet, & diſtributiones lucrari, ſublatum eſt à Concilio Tridentino.*
94 *Conſuetudo qua abſentes tres menſes à Concilio permiſſos amittunt etiam fructus maſſa groſſa, eſt laudabilis, & obſervanda.*
95 *Canonicis, qui peſtis cauſa abfuerunt, an debeantur quotidiana diſtributiones.*
96 *Studiorum cauſa abſentes lucrantur fructus prabenda amiſſis diſtributionibus quotidianis.*
97 *Et quid ſi redditus omnes in diſtributionibus conſiſtant, & num. 124. & ſeqq. & num. 129.*
98 *Epiſcopus Canonicus, dum abeſt ex cauſa viſitationis ſua diœceſis, diſtributiones quotidianas non lucratur.*
99 *Familiares Papa non percipiunt in abſentia diſtributiones quotidianas.*
100 *Nec privilegiati ſuper fructibus in abſentia percipiendis.*
101 *Etiamſi in reſcripto dicatur, ut pro praſentibus habeantur.*
*Secus ſi dicatur, perindè ac ſi divinis intereſſent, n.*103.
102 *Diſtributiones debentur his, qui verè divinis interſunt, non autem his, qui fictè, aut iuris interpretatione.*
104 *Diſtributiones quotidiana non debentur Inquiſitoribus, nec Examinatoribus ſynodalibus, nec his, qui voluntariè ſe confeſſionibus audiendis exponunt.*
105 *Nec familiaribus Epiſcopi eum comitantibus, aut illi inſervientibus, dum miſſam particulariter celebrat.*
106 *Nec duobus Canonicis in ſervitio Epiſcopi exiſtentibus, niſi redditus univerſi diſtributionibus conſtent, & num.* 124.
107 *Nec aſſociantibus Epiſcopum volentem audire Miſſam in Eccleſia non Cathedrali.*
108 *Canonici tenentur aſſiſtere Epiſcopo etiam non Pontificaliter celebranti, ſi ita ſe habeat conſuetudo, ſed diſtributiones non percipiunt.*
109 *Diſtributiones non lucrantur inſervientes Epiſcopo in Monialibus velandis, in examine promovendorum, in Seminario, aut in Congreg. S. Officii.*
110 *Nec comitantes Epiſcopum in viſitatione diœceſis.*
111 *Nec Canonicus Vicarius Epiſcopi, non obſtante immemorabili conſuetudine.*
112 *Nec electus iudex in vim reſcripti, aut iudex Synodalis, niſi abſit pro exequendis ſibi commiſſis.*
113 *Nec aſſiſtens Congregationi rerum ſpiritualium.*
114 *Nec ſermocinantes ex debito ſui officii.*
115 *Theologalem prabendam obtinens in diebus feſtis, in quibus non legitur, poteſt ſe excuſare à ſervitio Chori, & fructus percipere amiſſis diſtributionibus quotidianis.*
116 *Sed in diebus, in quibus legit, habetur pro praſente, & intereſſente ex declaratione Gregorii XIII.*
117 *Non tamen cenſetur praſens matutinis, qua ex conſuetudine Eccleſia celebrantur veſpere pracedenti.*
118 *Diſtributiones non lucrantur Canonici Miſſam celebrantes ſubmiſſa voce, dum hora Canonica recitantur, niſi illa hora ad celebrandum compulſi fuerint.*
119 *Nec peregrinantes devotionis cauſa.*
120 *Et quid in abſentibus tempore Iubilai.*
121 *Parochialem obtinentes cum Canonicatu, vel dignitate ex diſpenſatione tenentur reſidere in Parochiali, & tunc lucrantur fructus, ſed non diſtributiones.*
Niſi fructus omnes diſtributionibus conſtent, nu. 124. *& ſeqq.*
122 *Et an excludantur à ſervitio Canonicatus, & an teneatur per ſubſtitutum obire onus prabenda magiſtrali iniunctum, ibidem verſ.* Amplius.
123 *Et quid in obtinentibus duos Canonicatus, vel Canonicatum cum Dignitate.*
124 *Canonici abſentes ex cauſis in iure expreſſis lucrantur integrè diſtributiones quotidianas, ſi prabendas diſtinctas, aut fructus groſſos non habeant.*
Sed poſt Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias illarum partes, amiſſa alia tertia, qua inſervientibus accreſcit, num. 126. *& ſeqq.*
125 *Diſtributiones in quibus univerſi redditus conſiſtunt habentur loco prabenda, & eſt locus erectioni prabenda Theologalis.*
126 *Diſtributiones ubi nulla ſunt, vel tenues, tertia pars fructuum ſeparari debet, & in diſtributiones converti.*
127 *Diſtributiones an ſuccedant in locum prabenda, ubi tenues ſunt fructus à diſtributionibus diſtincti.*
128 *Et quomodo hac tenuitas ſit aſtimanda.*
129 *Et quid ſi fructus quartam partem diſtributionum non ſuperent.*
130 *Canonici Regulares an poſſint in abſentia diſtributiones quotidianas percipere.*
131 *Diſtributiones debentur abſentibus, ſi ita cautum ſit lege fundationis.*
132 *Vel ſtatuto à Sede Apoſtolica confirmato.*
133 *Privilegia Apoſtolica percipiendi in abſentia diſtributiones quotidianas non ſunt ſublata à Concilio Tridentino.*
134 *Diſtributiones debentur viſitantibus limina pro Epiſcopo, aut eum in eadem viſitatione comitantibus.*
135 *Ordinarius poteſt ſine Capituli conſenſu excuſare Canonicos à ſervitio Chori ex cauſis tantum expreſſis in Conſtitutione Bonifacii VIII.*
136 *Diſtributiones quotidiana debentur infirmis abſentibus etiam non probata conſuetudine illas in abſentia percipiendi.*
137 *Famulo agroto an debeatur ſalarium.*
138 *Statutum Capituli, ut agrotis non dentur diſtributiones non valet.*
139 *Canonicus infirmus percipere debet etiam portionem accreſcentem.*
140 *Tempus infirmitatis non eſt computandum pro tempore vacationum.*
Declaratur, num. 149.
141 *Canonico conceduntur diſtributiones illius hora, cui ſine vita periculo intereſſe non poteſt.*
142 *Diſtributiones debentur podagra impedito.*
143 *Cacus non tenetur horas Canonicas recitare.*
144 *Nec Choro intereſſe, & tamen lucratur diſtributiones.*
145 *Cacitas non privat voto, quod quis haberet ſi cacus non eſſet.*
146 *Diſtributiones debentur ſenio confectis, ſi aliàs reſidere ſint ſoliti.*
147 *Item infirmis ex propria culpa, & peccato.*
148 *Dummodò anteà eſſent ſoliti Choro intereſſe.*
149 *Et an debeantur ei, qui dum abeſſet tribus menſibus vacationum, vel ex cauſa Iubilai, in morbum incidit.*
150 *Diſtributiones quotidiana debentur abſentibus ob iuſtam, & rationabilem corporalem neceſſitatem.*
Unde debentur ei, qui medicinam ſumpſit, aut ſanguine minutus eſt, ibid.
151 *Item expulſo à civitate propter ſeditiones.*
152 *Etiam non probata conſuetudine, ut diſtributiones debeantur abſentibus ex iuſta cauſa.*
153 *Item indebitè coniectis in carcerem ubique locorum.*
Et quid de fructibus prabenda, ſeu maſſa groſſa.
154 *Item abſenti, ut iniuſtam Iudicis vexationem redimeret.*
155 *Item citato ob cauſam criminalem, qui ſe innocentem prabuit.*
156 *Item condemnato, vel excommunicato, & poſteà abſoluto per ſententiam, qua in iudicatum tranſierit.*
157 *Excommunicatus iniuſtè repetit fructus medii temporis.*
158 *Diſtributiones quotidiana debentur abſentibus ob evidentem Eccleſia utilitatem.*
159 *Niſi probetur conſuetudo, ſecundùm quam abſentes ob dictam cauſam diſtributiones non percipiant.*
Intellectus c. Cùm non deceat, de elect. in 6. *& conciliatio cum* c. un. de Cler. non reſid. *eod. lib. ibid.*
160 *Et cuius Eccleſia utilitas ad hoc requiratur.*
161 *Canonicis à ſecretis Regis Portugallia in rebus Eccleſiaſticis ex gratia conceduntur in abſentia diſtributiones quotidiana.*
162 *Archidiacono habenti nudum ius praſidendi in Choro, dum reſidet in locis ſua iuriſdictioni ſubiectis, non debentur diſtributiones.*
163 *Debentur tamen abſentibus pro exercitio cura animarum ſua Dignitati, vel Canonicatui incumbentis.*
164 *Dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel ea exercendi, qua ad curam ſpectant.*
165 *Et dummodo hoc praſtent per ſeipſos.*

166 *Statuta ut qui per quadraginta annos continuos divinis interfuerunt habeantur pro iubilatis, ſunt toleranda.*

167 *Canonicus abſens pro negotiis Capituli lucratur diſtributiones quotidianas, nec tenetur inſervire per ſubſtitutum.*

168 *Canonici, qui tenentur aſſiſtere Epiſcopo Pontificalia exercenti in Cathedrali, tenentur etiam in aliis civitatis locis, & ſuburbiis, tunc lucrantur diſtributiones.*

169 *Diſtributiones debentur Theologo præbendato in diebus, in quibus legit.*

170 *Item pœnitentiario audiendi confeſſiones in Eccleſia, ſive extra, dum divina celebrantur.*

171 *Item dum Capitulum comitatur corpus defuncti ad ſepulturam.*

1 Licet. Abſens in ſtudio Theologiæ percipit fructus præbendæ, non autem diſtributiones quotidianas. Hoc dicit ſecundùm intellectum Joan. Andr. & communem.
2 Vel generaliùs ſecundùm alium intellectum Hoſtien. Card. & Abb. Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis quotidianas diſtributiones non percipit. Dividitur in duas partes. Primò, ponit privilegii tenorem. Secundò, ejus interpretationem, ibi, *nolumus*.
3 Nota primò, appellatione fructuum præbendæ non venire diſtributiones quotidianas. Idem probat text. *in c.unic. de Cler.non reſiden.lib.6. & in c.fin.§.In illis,de conceſſ.præben. eod.lib.* & tenet Caſſad.*dec.*1. *de Cler.non reſiden.* & Covarr.
4 *lib.*3. *var.reſol. c.*13.*n.* 1. niſi materia largè interpretanda
5 aliud ſuadeat,ut reſolvit Rota apud Put.*dec.*239.*lib.*1. Ratio eſt,quia quotidianæ diſtributiones ſunt redditus caſuales, & incerti, nec attinent ad corpus præbendæ, ut fusè probat Oldrad. *conſ.*118. *Ex virtute gratiæ*, cujus rationes tranſtulit, ac ſibi adſcripſit Jo.Andr. *in addit.ad Specul.in tit.de conceſſ. præb.* nulla Oldradi mentione habita, de quo miratur Petr. de Anchar.in Clem. *un.num.*39. *eod.tit.* ubi idem firmat, & poſt eum Felin. alios cumulans *in c. Ad aures num.*14. *de reſcript.* & Covarr. *loc. cit.* inferentes propterea ad regulas Cancellariæ de valore fructuum exprimendo.
6 Secundò nota, obtinentes dignitates licitè poſſe ſtudiorum cauſa ab Eccleſia abeſſe, ut de Archidiacono eſt caſus hic, & de Abbatibus notat Joan. Andr. *in cap.* 3. *infrà*, *Ne Cleric.vel Monach.* Intellige ſecundùm ea, quæ dicam infrà
7 *num.*10. *Fallentia n.*73. Item intellige de Ordinarii licentia, quam tenetur ipſe Ordinarius impertiri, ut legitur & notatur *in cap.Relatum ſuprà tit. prox.* ſecundùm Abb. *hic n.* 2. *in* 1. *notab.* ac ſi renuerit, adiri poteſt ſuperior, ut eum cogat, argum. *c.Nullus, de iurepatr.* & tenet idem Abb. *in d. c. Relatum n.*6. *verſ.Sed diceres tu*. Sed & Sac.Congreg.Concilii declaravit ejuſmodi licentiam ab Epiſcopo ad quinquennium concedi poſſe, quod ſi renuerit, ejus ſuperiorem adeundum eſſe, qui eum compellat.
8 Hoc autem privilegium vendicat ſibi locum tam in docentibus, quàm in ſtudentibus, & tam in Theologica facultate, ut eſt caſus *in d. c. fin.de Magiſtr.* quàm in jure Canonico, ut notatur *in c.Cùm ex eo*, in gloſſ. *in verb.Litterarum, de elect.lib.*6. & per Abb. & DD. *in c. Tuæ,de Cler. non*
9 *reſiden.* Quinimò cenſuit S. Congregatio docentes jus Canonicum in publica univerſitate gaudere, & potiri privilegio de percipiendis in abſentia ſuarum præbendarum fructibus, quamvis præbendæ, quas obtinent, ſitæ ſint in Cathedrali ejuſdem civitatis, in qua publici Lectoris munere funguntur. Quid autem in jure civili dixi *in c. Super*
10 *ſpecula*, *Ne Cler. vel Monach.* Hodie gratiæ de reſidendo, & fructibus in abſentia percipiendis ſtudiorum cauſa à Sede Apoſtolica impetratæ non ſuffragantur, niſi accedat conſenſus Ordinarii loci, ubi beneficia conſiſtunt, ex Conſtitutione Pii IV. publicata 24. Novemb. 1564.
11 Ultimò nota, ſecundùm Anton. de Butrio *num.* 3. legitimam abſentiæ cauſam, quamvis fingat quem haberi pro reſidente, non tamen fingere ut habeatur pro divinis inte-
12 reſſente. Ratio poteſt eſſe duplex. Altera quam ponit hic Petr. de Anchar. *nu.* 3. quia cùm diſtributiones quotidianæ debeantur præſentibus, & intereſſentibus divinis officiis, *c. unic.de Cler.non reſiden.lib.*6. Princeps concedendo unum ſpeciale, ut non præſens fructus percipiat,non cenſetur concedere aliud, ut ſcilicet habeatur etiam pro intereſſente, & conſequatur diſtributiones quotidianas, quia duo ſpecialia non debent concurrere circa idem *lib.* 1. *C. de dot.promiſſ. l. Cùm poſt §.Gener.de iur.dot.* Altera ratio eſt,quam ponit Ab- 13
bas *num.* 3. *in* 2. *notab.* quia privilegium partim favorabile, & partim odioſum debet reſtringi quatenus præjudicat alteri, vel cultui Divino. Nam privilegium hic conceſſum 14
ſuper fructibus integrè percipiendis; ideò non extenditur ad quotidianas diſtributiones, quia habet naturam ſeparatam ab aliis fructibus Eccleſiæ, & introductæ fuerunt in uſum cultus divini, ut Canonici ad divina officia promptius convenirent, Clem. *Si Dominum, de reliq. & vener.Sanct.* nam ut Hoſt. inquit *in cap.Olim nu.* 2. *in ver. Et manualia*, talis intereſt pro denario, qui non intereſſet pro Deo. Et propterea neque in parte minuatur divinus cultus, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur, ſtatuit Concil. Trid.*in cap.*3.*ſeſſ.* 21. in Eccleſiis tam Cathedralibus, quàm Collegiatis, in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur, tertiam partem fructuum ſeparari debere, & in diſtributiones quotidianas converti, quæ inter dignitates obtinentes; & cæteros divinis intereſſentes, dividantur.

QUÆRO, An & quibus caſibus obtinentes beneficia in 15
Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis licitè percipere poſſint in abſentia redditus ſuorum beneficiorum.

Hæc quæſtio pro clariori ſolutione dividenda eſt in duo membra principalia. Primum eſt, An & quando abſentibus debeantur fructus præbendæ. Secundum eſt, An & quando iiſdem debeantur diſtributiones quotidianæ. Et 16
quia proventus, & emolumenta beneficiorum non debentur non reſidentibus, niſi in caſibus in jure expreſſis, nec licet Epiſcopo impertiri licentiam percipiendi fructus in abſentia in caſibus non expreſſis in jure, ut patebit infrà in diſcurſu materiæ præſertim *n.* 37. ne multiplicitas, & varietas caſuum ingerat confuſionem, in utroque membro procedam faciliori methodo per concluſiones, ampliationes, & limitationes, ſed præcipuè ex reſponſis S. Congreg. Concil. Tum quia ſi oporteret ſingula diſcutere, materia in volumen excreſceret; tunc quia jus commune in multis reperitur immutatum ex jure noviſſimo Concilii Trid. itaut fidere DD. ſententiis non ſit uſquequaque tutum, cùm pleraque ex decretis, & declarationibus Apoſtolicis certam interpretationem habuerint.

Ad evidentiam præmittendum eſt fructus hoc differre 17
à diſtributionibus quotidianis, quod fructus ſint redditus certi ipſum corpus præbendæ conſtituentes, qui dantur reſidentibus non habita ratione ſervitii quotidiani, quia percipiuntur ſine facto, & miniſterio hominis. Diſtributiones verò ſunt emolumenta incerta ad corpus præbendæ non pertinentia: pendent enim, & exitum habent ex incerto fortunæ actualis miniſterii, & operis; & dividuntur pro rata ſervitii inter eos tantùm, qui horis Canonicis interſunt. Textus eſt in Extravag. *Poſtulaſti*, §. *Licet de præben.* Et 18
hanc differentiam conſtituit, & pluribus firmat Oldr. *conſ.* 118. *ex virtute gratiæ, per totum.* Quod vendicat ſibi locum, etiamſi dividantur in fine anni, non autem dietim. Nam ſi diviſio fiat non æqualiter, ſed habita ratione ſervitii cujuſque horæ, & abſentes nihil percipiant, ſunt veræ diſtributiones quotidianæ, non autem fructus præbendæ, ſeu fructus groſſi, vel maſſæ communis, ut decidit Rota apud Achill. *deciſ.un. de diſtrib.* Caputaq. *deciſ.* 29. *par.* 2. & rurſus coram Card.Seraph.*dec.*1140.*n.*2.ubi reſolvit redditus Collegiatæ Eccleſiæ Aquavivæ, qui in fine anni dividuntur pro 19
rata ſervitii diurni, eſſe diſtributiones quotidianas, ac propterea ex illis non eſſe contribuendum ſeminario Barenſi. Quam deciſionem poſteà in eadem cauſa probavit S. Congregatio Concilii, ut ſcripſi plenè *in c. Olim à n.*45. *uſque in finem*, *infrà de verbor. ſignific.*

Nec obſtat textus in Extravag. *Cùm nonnullæ*, *la prima*, §. 20
Præterea, de præbendis, ubi eſt expreſſum, illam bladi quantitatem, & pecuniæ ſummam, quæ pro quolibet menſe, vel hebdomada Canonicis miniſtrantur, non debere pro quotidianis diſtributionibus computari, ſed illa tantùm quæ præfatis Canonicis quotidiè pro diurnis, & nocturnis horis diſtribuuntur ſine fraude. Nam reſpondetur textum loqui de illa bladi, & pecuniæ quantitate, quæ conſuevit aſſignari abſentibus ſtudiorum cauſa, vel pro negotiis de licentia Capitulorum, ut ibi eſt expreſſum, unde ſecus eſſet ſi nihil conſueviſſet abſentibus exhiberi. Et dù textus dixit cenſeri diſtributiones, quæ dividuntur quotidiè, reſpexit ad id, quod frequentiùs fieri ſolet: propterea enim ap-

appellantur diſtributiones quotidianæ. Sed tamen ſi diviſio
fiat habita ratione quotidiani ſervitii, non ideò minus cen-
ſeri debent quotidianæ, quod dividantur in fine hebdo-
madæ, aut menſis, vel anni, quia hoc fit gratia commo-
dioris ſolutionis, nec alterat naturam diſtributionum,
quæ conſiſtit in hoc, ut ſint deputatæ pro ſervitio cujuſque
diei, & non intereſsentes nihil percipiant, ut habetur in
dicta Extravag. *Poſtulaſti*, §. *Licet de præben.* & in præalleg.
§. *Preterea*, ad quem aliàs remiſit S. Congregatio Conci-
lii: Nam conſulta quę ſint diſtributiones, de quibus Con-
cilium *cap. 12. ſeſſ. 24. & cap. unico de Cleric. non reſid. in 6.*
& quæ ſint diſtributiones, quæ habentur loco præbendæ, à
quibus non excluduntur abſentes ratione alicujus privile-
gii, de quibus *in d. cap. unico, in verſ. Receperit*, ſimplici-
ter reſpondi id declaraſse Extravag. *Cum nonnullæ*, §. *Pra-
terea de præben.*

21 Quibus præmiſſis circa primum membrum ſtatuitur
principalis concluſio. Obtinentes beneficia, puta Dignita-
tes, Canonicatus, Præbendas, vel portiones in Cathedrali-
bus, vel Collegiatis Eccleſiis tenentur in eis perſonaliter re-
ſidere, nec in abſentia percipere debent fructus præbenda-
rum ſuarum, ut *hic, & in c. Inter quatuor, & cap. fin. de Cler.*
22 *non reſid. & in c. Pervenit, il ſecondo infrà de appellat.* Idem
probatur *in cap. Cum omnes ſuprà de Conſtitut.* ubi Canoni-
ci abſentes percipere poſſunt fructus præbendarum ſuarum
vigore conſuetudinis. Ergo ſecluſa conſuetudine, de jure
communi illos percipere non debent; & ita notat gloſſa
prima communiter approbata dicens, hoc eſſe jus commu-
ne, ut Canonici abſentes nihil percipiant. Item tenet gloſſa
in cap. Conquerente, in verſ. Deſerviat, de Cleric. non reſiden.
& gloſſa noſtra in illis verbis, de corpore præbendæ ſuæ,
quam in abſentia de jure communi percipere non debent
23 Clerici. Et verbum, *reſidere*, accipiendum eſt cum effectu,
id eſt Eccleſiæ in divinis officiis deſervire, *cap. Relatum, de
Cleric. non reſiden. & d. cap. Conquerente*, & tenent Hoſt. *in
ſumma eodem tit.* §. 2. *quæſt.* 27. Aſten. *lib. 6. tit.* 34. Silveſt. *in
ver. Reſidentia in princip.* Andreas ab Exea *in cap. Cum omnes
num. 58. de Conſtit.* quos ſequitur Covarr. *lib. 3. variar. reſo-
lut. cap. 13. num. 3. verſ. Verum priorem hujus diſtinctionis par-
tem.* Idem tenet Petr. de Anchar. *in cap. unico in 6. notab. de*
24 *Cleric. non reſiden. in 6.* Nam reſidentia debet eſſe laborioſa,
non deſidioſa, cùm beneficia ad divinum cultum, & Eccle-
ſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta, *cap. Cùm ad hoc, in
parte deciſa eod. tit.* & habetur in decreto Concilii Trident.
c. 13. in princ. ſeſſ. 21. Quid enim prodeſt præſentia in loco,
ex quo divinis non adſunt, ut inquit gloſſ. *in dict. cap. unic. in
verb. Præſentes.* Et ita intellexit Canonicorum reſidentiam
S. Congreg. ejuſdem Concilii interpres, ut patebit infrà in
25 ſexta ampliatione *n.* 41. Cęterùm etſi abſentes percipere non
debeant fructus præbendarum, non tamen hoc ita accipien-
dum eſt, ut illos perdant ipſo jure: Imò enim acquirun-
tur ſine facto, & miniſterio hominis, ut ex Oldrado di-
ctum eſt ſuprà *nu.* 18. Sed ita eſt intelligendum, ut privandi
ſint ad præſcriptum Concil. Trid. *in cap. 12. §. Preterea ſeſſ.*
24. ubi ſtatuitur, ut abſentes ultra tempus ibi permiſſum
primo anno privetur dimidia parte fructuum, quos ratione
26 etiam præbendæ, ac reſidentiæ fecerunt ſuos. Quòd ſi ite-
rùm eadem fuerint uſi negligentia, priventur omnibus
fructibus, quos eodem anno lucrati fuerint; creſcente ve-
rò contumacia, contra eos juxta ſacrorum Canonum Con-
ſtitutiones procedatur, ideſt ad privationem tituli. Atque
ita hodie correcta eſt diſpoſitio antiquorum Canonum,
ſecundùm quam Canonicus abſens privari poterat benefi-
cio, ſi infrà congruum terminum ſibi præfixum ad reſiden-
tiam non rediiſſet, ut *in d. c. Pervenit, il ſecondo de appellat.
c. Inter, & c. ult. de Cler. non reſid.* Nam poſt Concil. privari
non poteſt titulo, niſi poſt lapſum trium annorum.

Unde cùm Epiſcopus Tarentinus olim petiiſſet declarari
à Sac. Congreg. Concil. An rectè proceſſiſſet contra Sub-
caniorem Canonicum Eccleſiæ ſuæ jam decem, & octo
menſes abſentem, cùm ei comminatus fuiſſet pœnam pri-
vationis, ſi intra menſem non reſideret: S. Congreg. duo
declaravit: Primum, Concilium clarè diſpoſuiſse expectan-
dum eſſe lapſum trium annorum, antequam ad privatio-
nem in totum procedatur, ut *in d. c. 12. ſeſſ. 24. verſ. Præterea
obtinentibus.* Nam in primo amittit non reſidens dimidiam,
in ſecundo omnes fructus, in tertio privatur titulo, & ita
reſcriptum fuit plurimis Epiſcopis.
27 Secundum: etſi omnes redditus in quotidianis conſiſtant,
pro primo anno, vel ſecundo, non debere incidi priva-
tionem, quia cùm ſint quotidianæ, & non percipiat eas non
reſidens, ſatis eſt privatus, & pro primo, & pro ſecundo;
& admonendum Epiſcopum ne has diſtributiones, quas 28
amittit iſte non reſidendo, ſinat accreſcere ſervientibus.
Conſtitutionem verò, qua abſentes ultra duos menſes 29
privantur Capellaniis, Sac. Congregatio ſic cenſuit intelli-
gendam, ut abſentes ultra duos menſes primo anno priven-
tur dimidia parte fructuum, ſecundo omnibus, tertio Capel-
laniis; Hos autem duos menſes, cùm Conſtitutio ſit odioſa,
oportere eſſe continuos, quemadmodum & ſupradictos tres
annos, non autem interpellatos. Quod ſi quis fraude uſus
fuerit, tunc Ordinario licere animadvertere in eos, qui frau-
dem commiſerint: pœnam autem amiſſionis fructuum cen- 30
ſuit non habere locum in quotidianis diſtributionibus, quos
Canonicus inſerviens jam lucratus eſt.

Ampliatur primò principalis concluſio ſupra firmata, 31
ut habeat locum non obſtante contraria conſuetudine non
reſidendi, aut fructus in abſentia percipiendi. Nam etſi
conſuetudo hujuſmodi valida eſſet de jure communi, ut eſt
text. *in cap. Cùm omnes, de Conſtit.* & ibi notat gloſs. *fin.* In-
noc. & alii, ſaltem in eo caſu, in quo Canonicus abſens in-
ſerviebat per ſubſtitutum ſecundùm opinionem Hoſt. *ibid.
nu.* 10. cum quo tranſeunt communiter DD. ut ibi teſtatur
Abb. *num.* 10. tamen hodie ſublata eſt à Concilio Triden. *in
dict. cap. 12. §. Præterea*, ubi ſtatuitur, ut obtinentibus in
Cathedralibus, aut Collegiatis Eccleſiis Dignitates, Cano-
nicatus, Præbendas, aut portiones, non liceat vigore cujus-
libet ſtatuti, vel conſuetudinis ultra tres menſes ab eiſdem
Eccleſiis quolibet anno abeſſe. Quo decreto corrigitur prę-
dict. Decretalis, *Cùm omnes*, & opiniones DD. in hac mate-
ria, ut ibi dixi *num.* 21.

Quinimò in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus eo 32
decreto ſublata eſt conſuetudo, etiam immemorabilis va-
candi ultra tres menſes à ſervitio Chori, ut multoties reſ-
pondit S. Congreg. ut dixi latiùs in prædict. Decretali, *Cùm
omnes num.* 31. *& ſeqq.*

Ampliatur ſecundò, ut procedat etiam in Collegiatis non 33
inſignibus; cenſuit enim S. Congreg. Canonicos Collegiata-
rum Eccleſiarum, etiam non inſignium, teneri ad reſiden-
tiam, niſi tamen iſtæ non inſignes Collegiatæ eſſent rurales
prorſus deſtitutæ, aut in quibus nunquam anteà ſupra ho-
minum memoriam ſolitum eſſet reſideri, aut adeò tenuis
redditus eſſet, ut Canonicos aliundè non habentes unde
vivant, alere non poſſet. Et de intellectu hujus declaratio-
nis vide quod ſcripſi *in d. c. Cùm omnes num.* 31. 32. *&* 33. *de
Conſtitut.*

Ampliatur tertiò, etiamſi Eccleſiæ ſtatutum longiùs ab- 34
ſentiæ tempus indulgeat, quia decretum *d. cap. 12. ſeſſ. 24. in
præalleg. §. Præterea*, derogat non tantùm conſuetudinibus,
ſed etiam ſtatutis ibi, *vigore cujuslibet ſtatuti*. Unde cùm 35
fuerit quæſitum, an valeat ſtatutum ut una, vel duabus ho-
ris intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſive præben-
dam, amiſſis diſtributionibus quotidianis; reſponſum eſt
non valere.

Ampliatur quartò principalis concluſio, ut locum ha- 36
beat non obſtante licentia, quam Capitulum concedere
conſuevit vacandi à Choro ultra tres menſes. Imò cenſuit
Sac. Congreg. non excuſare, & pœna Concilii licentiam,
quam Capitula Cathedralium Hiſpaniæ ab immemorabili
tempore concedere conſueverunt, ut Canonici abeſſe poſ-
ſint quoad Capitulo viſum fuerit: Quin etiam hanc licen- 37
tiam nec Epiſcopum, nedum Capitulum etiam ex rationa-
bilibus cauſis in jure non expreſſis, & ſuppoſita immemo-
rabili poſse concedere. Et propterea DD. dicunt de jure 38
communi antiquo nec abſentes in ſtudio Theologię debuiſ-
ſe percipere fructus præbendæ antequam emanaſset illa
decretalis, *Super ſpecula de magiſtr.* ut in ſpecie hìc no-
tant Anton. de Butr. *in 1. notab.* & idem Butr. Card. & alii *in
prima oppoſit.*

Et eodem modo ad pœnam privationis fructuum con- 39
tra abſentes ultra tempus à Concilio permiſſum proceden-
dum eſt, non obſtante quavis remiſſione Canonicorum.
Cenſuit enim Sac. Congreg. hujuſmodi remiſſionem eſse
prohibitam tam quoad diſtributiones, de quarum remiſ-
ſione ſi conſtiterit, debere Epiſcopum jure agere in reos,
quàm quoad fructus præbendæ quos remittere non eſt
in facultate Canonicorum, cùm Eccleſiæ ſint appli-
candi.

40 Ampliatur quintò, etiam in Dignitatibus Cathedralium
Eccleſiarum, quę nullos habent redditus: nam nihilominus
obligant ad perſonalem reſidentiam, non obſtante contraria
conſuetudine, de quo tamen dic ut ſcripſi *in d. c. Cùm omnes*
num. 25 *& ſeqq. de Conſtit.*

41 Ampliatur ſextò, ut nec ſufficiat reſidentia in civitate,
ſed omninò requiratur intereſſentia divinis officiis, adeò
ut contra abſentes à Choro ultra tres menſes procedendum
ſit ad præſcriptum Concilii: Reſidentia enim accipienda
eſt cum effectu, ut dixi ſupra *n.* 23. ideòque cùm eſſet quæſi-
tum, an verba poſita *in d. cap.* 12. §. *Præterea ſeſſ.* 24. prohi-
beant ne Canonici, & alii abſint à Choro, vel tantùm ne
abſint à civitate, S. Congreg. cenſuit prohibere ne abſint à
Choro. Et ad conſultationem Cardinalis S. Praxedis tunc
Archiepiſcopi Mediolanenſis reſpondit puniendos eſſe,
qui abſunt à ſervitio Eccleſiæ, licèt in Civitate, locove,
in quibus ipſa Eccleſia conſiſtit, ſint præſentes; quia verba
Concilii dicunt (ab eiſdem Eccleſiis abeſſe, non à loco Ec-
cleſiæ) & ſic intelliguntur de ſervitio Eccleſiæ. Et iterùm
conſulta quomodo eſſent privandi, qui ultra medietatem
anni abſunt à ſervitio Eccleſiæ prætextu quod non diſceſſe-
rint à Civitate: Reſpondit primo anno privandos eſſe di-
midia parte fructuum: ſecundo, omnibus, tertio, prout ſan-
citum eſt decreto Concilii *cap.* 12. *ſeſſ.* 24.

42 Ampliatur ſeptimò, ut Canonici non ſolùm teneantur
Choro intereſſe, ſed etiam Congregationibus Capitulari-
bus. Unde cùm fuerit quæſitum, an Canonicus ſuę obliga-
tioni ſatisfaciens in eo, quod attinet ad reſidentiam, & ſer-
vitium Chori, & Altaris poſſit tuta conſcientia ordinariè
abeſſe à Capitulo, ſeu Congregationibus Capitularibus S.
Congreg. cenſuit non poſſe.

43 Item declaravit validum eſſe ſtatutum, vel conſuetudi-
nem, qua mulctantur hi, qui Congregationibus Capitu-
44 laribus non interfuerint. Verùm ſuborta dubitatione,
An Canonicus poſſit ſumere dies abſentiæ à conſuetudine,
vel ſtatuto Eccleſiæ permiſſos, & à Concilio non ſublatos
in diebus Capituli, ſeu Congregationum Capitularium;
inclinavit poſſe. Sed tamen nihil fuit deciſum; quia prius
edoceri voluit numquid hujus dubii ſolutio peteretur ad
evitandam pœnam, vel mulctam impoſitam adverſus eos,
qui hujuſmodi Congregationibus non interfuerint, vel
ad acquirendas diſtributiones aſſignatas pro horis, quibus
habentur hujuſmodi Congregationes. Sed aliàs fuit reſo-
lutum poſſe.

45 Ampliatur octavò, eadem concluſio, ut habeat locum
etiam in abſentibus à Cathedrali pro utilitate, vel neceſſi-
tate alterius Eccleſiæ: nam ad hoc ut pro præſentibus ha-
beantur, exigitur utilitas, vel neceſſitas illius Eccleſiæ in
ſpecie, de cujus fructibus agitur, ut latiùs dicam infrà *n.* 98.
& num. 160. Facit textus *in cap. Ex parte, il ſecondo*, ibi, *Si*
te non abſentando in fraudem Præpoſituræ tuæ iura fideliter
proſequeris, cùm ex hoc cenſeri debeas reſidens, &c. ſuprà de
Cleric. non reſid.

Hinc Canonico abſenti pro defenſione jurium Eccleſiæ
Parochialis, in qua erat beneficiatus, & electionis factæ de
ejus perſona ad Rectoriam dict. Parochialis, non deberi fru-
ctus præbendæ ſui Canonicatus decidit Rota, cujus deciſio-
nem S. Congregatio probavit.

46 Ampliatur ultimò, ut nec aeris intemperies excuſet Ca-
nonicos à reſidentia ultra tres menſes à Concilio permiſſos.
Hinc petentibus Canonicis, ut liceret dimidiæ eorum par-
ti per alternas hebdomadas inſervire, eò quòd Cathedralis
frigida, & humida eſſet: S. Congregatio abnuit, & San-
ctiſſimus itidem abnuit. Adverte tamen, quia Doctores
ſuper verb. *Excuſationem in c. fin. ſuprà tit. prox.* communiter
tenet beneficiarum excuſari à reſidentia ob aeris intempe-
riem, per *cap. Quorundam* 74. *diſt.* ſed videntur accipere in-
temperiem pro aeris corruptione, prout accipit ibi Hoſtien.
num. 5. quo caſu licet eis abſcedere etiam renuente ſuperio-
re, cùm periculum ſit in mora, ut concludit Ripa *in tractat.*
de peſt. in titul. de privil. contract. num. 140. Aliquando tamen
hæc cauſa juſta viſa fuit cum aliquibus diſpenſandi. Et in
ſpecie petente Capitulo Caurien. ob aeris intemperiem ne
reſidere tenerentur.

47 Sanctiſſimus die 7. Octobris 1580. audita relatione Con-
gregationis, impertitus eſt facultatem Epiſcopo, ut poſſit
ſingulis annis, ſi ſibi juſtæ cauſæ diſpenſandi videbuntur,
licentiam concedere Canonicis non reſidendi per alium
menſem ultra tres, quibus per Concilium, & quartum,
quo vigore litterarum ſanctæ mem. Pii V. eiſdem abeſſe
licet, in eo numero, qui Epiſcopo viſus fuerit, ne cultus di-
vinus deſeratur.

Nunc principalis concluſio, & regula ſuperiùs firmata 48
num. 21. fallit primò, ſi ex ſtatuto Eccleſiæ, vel conſuetudi-
ne uſque ad tres menſes quolibet anno ab Eccleſia abeſſe
liceat: hujuſmodi enim conſuetudinem, & ſtatutum à con-
trario ſenſu præſervat Concilium Tridentinum *in d. c.* 12. §.
Præterea ſeſſ. 24. non autem indulget Canonicis omnium
Eccleſiarum, ut tres menſes abeſſe poſſint, ut quidam
incautè putarunt. Non enim procedit concedendo, ſed pro-
hibendo, ibi, *non liceat prætextu cuiuslibet ſtatuti, vel conſue-*
tudinis ultra tres menſes abeſſe. Imò expreſsè pręſervat Con- 49
ſtitutiones, quæ longiùs abſentiæ tempus requirunt, ibi,
Salvis nihilominus. Unde propoſito dubio, An Canonici 50
qui majori ſervitio Eccleſię, quàm novem menſium ſunt ad-
ſtricti, ſubjaceant, ſi non reſederint, eiſdem pœnis, de qui-
bus *in d. c.* 12. S. Congregatio cenſuit ſubjacere. Et Canoni- 51
cis ut ſuprà adſtrictis poſtulantibus ex gratia vacationem
trium menſium, S. Congregatio meo tempore ſemper ab-
nuit.

Suppoſita autem conſuetudine, vel ſtatuto Eccleſiæ, ut 52
Canonici abeſſe poſſint tres menſes à Concilio permiſſos
cenſuit nec Epiſcopi, nec Capituli licentiam, nec cauſam
requiri. Et abſentes eo tempore ex cauſa privatorum ne- 53
gotiorum non debere aliàs mulctari, quam amiſſione quo-
tidianarum diſtributionum. De quo latiùs infrà *in* 2. *mem-*
bro principali in octava ampliatione num. 92.

Ampliùs cenſuit non oportere, ut abſentia ſit conti- 54
nua, ut comprehendatur *cap.* 12. ſed ſatis eſſe, ut dies ab-
ſentiæ licet interpellati ſuperent trimeſtre. Item reſpondit 55
non poſſe Epiſcopum contrarium ſtatuere. Et rurſus orta
dubitatione, An tres menſes, quibus Canonicis abeſſe licet
ab eorum Eccleſiis ex *c.* 12. *ſeſſ.* 24. poſſint eſſe continui, &
quoad omnes Canonicos: cenſuit poſſe eſſe continuos, non
tamen omnes Canonicos poſſe abeſſe eodem tempore, ne
Eccleſia deſtituatur omni ſervitio, ſed tantùm eam quotam
partem Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi, &
Capituli: & Sanctiſſimus probavit ſententiam Congrega-
tionis ad ſe relatam ſubdens Concilium non dediſſe tres
menſes Capitulo, ſed Canonicis, ſcilicet ſingulis per vices.

Verumtamen etſi Canonici teneantur omnibus ſeptem 56
horis inſervire, Clem. 1. ubi gloſſ. *in ver. Canonicis, & in*
ver. Debitis de celebrat. Miſſar. Clem. 1. *in fin. de reliq. & ve-*
ner. Sanctor. Clem. 2. *in ver. Certis horis, de ætat. & qualit.* nec
valeat ſtatutum, ut reſidens in una hora habeatur pro reſi-
dente in omnibus, Laud. Card. & Anchar. in d. Clem. 1. *de*
celebrat. Miſſar. nihilominus ad conficiendum ſpatium
trium menſium reſponſum eſt horas cujuslibet diei non eſſe
computandas, ſed dies integros abſentiæ tantùm. Sed nec
poſſe confici ex horis, quibus Canonici reſidentes abſunt à
Choro, dies, ut ex diebus, & horis ſic collectis conficiantur
menſes abſentiæ, de quibus in decreto *c.* 12. *ſeſſ.* 24. Neque
ad conſtituendum ſervitium novem menſium colligendas
eſse punctaturas; quaſi iis, qui novem partes punctatura-
rum ex duodecim, qui ex ſervitio totius anni conflantur,
deſerviendo tulerint, ſervitio punctaturarum debito ſatis-
fecerint, ſed ipſos dies reſidentiæ, & ſervitii ſive continui
fuerint, ſive interpellati, numerandos eſſe ut compleant nu-
merum dictorum novem menſium. Quare dubitante Epi- 57
ſcopo Palentino, an Præbendati Capituli Palentini, qui in
uno ex novem menſibus reſidentiæ uni horæ quotidie in-
terſunt, ſtatuto Eccleſiæ id permittente propter nimiam Ec-
cleſiæ, & loci frigiditatem, & aeris intemperiem pro lucran-
dis fructibus illius menſis, ex eo quod reliquis horis non in-
terfuerint, privari poſſint tanquam abſentes ultra tres men-
ſes juxta formam Concilii *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *verſ. Præterea.* Sac.
Congregatio cenſuit ſtatutum, de quo ſupra, tolli debere, ut-
potè contra Concilium, adeò ut non intereſſentes omnibus
horis in prædicto menſe amittant illam ratam fructuum,
quam amitterent in aliis octo menſibus ſingulis horis non
intereſſendo, non tamen incidere in pœnam *d. verſ. Præte-*
reà, quaſi abfuiſſent ultra tres menſes.

Fallit ſecundò principalis concluſio, ſi in fundatione 58
Eccleſiæ cautum fuerit, ut abeſſe liceat ultra tres menſes.
Nam etſi hoc dubium fuerit diu, multùmque agitatum in
S. Congregat. poſtremò tamen cùm poſtulaſſent declarari
Canonici Eccleſię Segobicen. An Conſtitutio in fundatione
eorum Eccleſiæ edita, quæ permittit Canonicis abeſse ul-

tra

tra tres menſes, cenſeretur ſublata à Concilio *ſeſſ.24.c.12.* Quatuor Cardinales cenſuerunt non eſſe derogatum fundationi. Octo cenſuerunt derogatum præſuppoſito quod Concilium ſuſtulerit conſuetudinem immemorabilem in hac materia reſidentiæ in Cathedralibus: cùm enim ea det meliorem titulum, qui poſſit allegari, & ſic etiam titulum fundationis; Ergo, &c. Non obſtat deciſio Ludov.Rom. *in l. Si vero, §. De viro, num.45. ff. ſol. matr.* Felin. *in tit. de litter. Apoſtolic. in lim. patr. col.5. ampliat.7.* qui dicunt per Conſtitutionem generalem numquam cenſeri derogatum fundationi: nam loquuntur in fundatione facta à laico patrono, ut retrabatur à fundatione. Item in derogatione facta à Papa in collatione beneficii: Modò autem quæritur de derogatione legis in fundatione, quæ neſcitur à quo facta ſit, nec ſi juſpatronatus adſit. Sed tamen non capta reſolutio, ſed dictum ut videretur fundatio, & poſteà iterùm referendum ad Congregationem. Sed poſtea die 21. Februarii 1576. Congregatio parva declaravit non ſublatum privilegium in fundatione conceſſum non obſtante dubitatione Congregationis generalis.

59 Fallit tertiò, Si ſtatutum Eccleſiæ à Sede Apoſtolica confirmatum longiùs abſentiæ tempus indulgeat: nam decretum Concilii *in d.cap.12.* etſi ſuſtulerit ſtatuta Eccleſiæ; non tamen ſuſtulit confirmata à Sede Apoſtolica propter duplex vinculum ex doctrina gloſſæ poſt Joan.Monach. in Clemen. *Dudum, ad finem, in ver. Palla de ſepultur.* & deciſionem Achillis. Unde cùm fuerit dubitatum in una Valentina an per *d.cap.12.* eſſet ſublatum ſtatutum à Sede Apoſtolica confirmatum, quo diſponitur Canonicos reſidentes poſſe eligere quatuor menſes, per quos à reſidentia ſint exempti: S. Congregatio cenſuit agendum cum Sanctiſſimo prout de illa deciſione Achillis, de qua Sanctitas ſua, & Congregatio deliberarunt in una Veronen. Sanctitas ſua dixit proponendum eſſe in Congregatione generali an in capite reſidentiæ intret deciſio illa Achillis, Congregatio generalis die 7. Julii 1575. Quatuor nempè Urſinus, Senonenſis, S. Sixti, Carafa cenſuere ſtatutum etſi confirmatum à Sede Apoſtolica eſſe ſublatum à Concilio *d. cap.12.* Ex mente ipſius Concilii, quæ fuit ſolùm indulgere tres menſes pro majori cultu divino. Tum quia vult ſalva eſſe omnia ſtatuta, quæ majus ſervitii tempus requirunt. Ergo nulla alia, quæ minus. Item quia ferè omnia hujuſmodi ſtatuta fuerunt approbata à Sede Apoſtolica. Unde facilè eluderetur diſpoſitio Concilii de reſidentia. Tres verò nempè Moron. Geſ. Alc. cenſuerunt non eſſe ſublatum ſtatutum, quia de mente Concilii non conſtat, neque ea colligi aliunde poteſt, quam ex proprietate verborum. Sed verba Concilii ſecundum communes theoricas non tollunt approbata à Sede Apoſtolica, niſi exprimant, & Concilium alibì expreſſit, quando voluit. Et ita in ſpecie de reſidentia Parochorum *ſeſſ.23. cap.1. in fine*, tollit etiam confirmata verbis expreſſis. Sed *dict. cap.12.* non repetit illa verba, *etiam confirmata*. Ergo, &c. Tandem dictum fuit dandam dilationem ad amplius informandum, & poſteà referendum Sanctiſſimo. Poſteà iterùm habita Congregatione quatuor pro ſtatuto, quatuor contra ſenſerunt. Sanctiſſimus his auditis, juſſit ſervari ſtatutum confirmatum.

60 Et poſteà cùm in Eccleſia Eboren. extaret ſtatutum ante Concilium à Sede Apoſtolica confirmatum ut Canonici ſemel in vita annum abeſſe poſſint Hieruſalem proficiſcendi cauſa, & ſex menſes, cùm Baſilicam S. Petri quolibet quinquennio viſitare vellent: dubitatum fuit an illud eſſet ſublatum à Concilio *cap.12. ſeſſ.24.* S. Congreg. cenſuit ſtatutum hujuſmodi à Sede Apoſtolica confirmatum non eſſe ſublatum per Concilium; & ita etiam Sanctiſſimus probavit.

61 Intellige hanc declarationem, dummodo confirmatio emanaverit immediatè à Papa; Secùs ſi à Cardinali auctoritate Apoſtolica. Unde ſtante declaratione, ut præfertur, edita, cùm dubitatum fuerit quid cenſendum de ſtatutis Eccleſiæ Taruſinæ ſuper materia *d.cap.12. ſeſſ.24.* à Cardinali auctoritate Apoſtolica confirmatis, vel ab eodem Cardinali ſimili auctoritate editus: die 22. Auguſti 1583. Sac. Congreg. cenſuit ipſius Congregationis declarationem nequaquam habere locum in his ſtatutis.

62 Rurſus intellige declarationem prædictam dummodo confirmatio emanaverit à Papa ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione; ſecùs ſi in forma communi, quia talis confirmatio nihil novi tribuit, *cap. Cum dilecta, §. Nos igitur, ver. Nolentes de confirm. util. vel inutil.* gloſ. *in cap. Ex parte, in ver. Confirmatione, de Conſtit.* Unde in ſimili quamvis Sac. Congregatio declaraverit confirmationibus Apoſtolicis per Concilium *ſeſſ.6.cap.4. & ſeſſ.25.cap.6.* non eſſe derogatum: poſtea tamen dixit intelligi derogatum concordiæ confirmatæ à Papa in forma communi.

Fallit quartò, in Collegiatis Regularibus quæ quoad Ca- 63
nonicos Regulares non comprehenduntur decreto *d. cap. 12. ſeſſ.24. §. Præterea.* Ideòque cùm fuerit dubitatum ſtante decreto Concilii *in d. cap.12. §. Diſtributiones verò*, quid cenſendum de ſtatuto, & conſuetudine Eccleſiæ Collegiatæ Canonicorum Regularium, ut tam ipſi Canonici Regulares, quàm Portionarii, qui ſunt ſæculares in eadem Eccleſia, ſingulis annis cum licentia Prioris, & Capituli per quadraginta dies abeſſe poſſint, quibus unà cum fructibus Groſſæ, & diſtributiones quotidianas accipiant, perinde ac ſi divinis officiis intereſſent. Præſuppoſito quod ex hujuſmodi ſtatuto, & conſuetudine iidem Canonici, & Portionarii abſentes ultra quadraginta dies priventur diſtributionibus quotidianis dumtaxat, non autem parte aliqua fructuum Groſſæ; An liceat eiſdem gaudere vacatione trium menſium juxta præmiſſum Concilii decretum, *& d.cap.12. §. Præterea*, circa amiſſionem alicujus partis fructuum: Sac. Congreg. cenſuit decretum Concilii *ſeſſ.24. cap.12. §. Præterea, & §. Diſtributiones*, non comprehendere Canonicos Regulares; ſed nulla habita ratione ante dicti ſtatuti, & conſuetudinis Canonicos Regulares poſſe cùm licentia ſuorum ſuperiorum ex cauſa rationabili abeſſe per id tempus; quod ipſis permittitur, diſtributioneſque quotidianas eatenus ſic abſentes percipere, quatenus Superiori, & Capitulo eis videbuntur concedendæ.

Portionarios verò ſæculares, qui divinis officiis non in- 64
terſunt; minimè poſſe conſequi diſtributiones quotidianas, niſi ex cauſis in jure permiſſis Canonicos Regulares cum legitima licentia Superiorum abeſſe poſſe etiam ultra quadraginta dies citra amiſſionem alicujus partis fructuum;
Portionariiſque ſæcularibus abſentibus non deberi fructus 65
niſi pro tempore, quo ex ſtatuto, ſeu conſuetudine Eccleſiæ ipſis abeſſe licèt, modò non ultra tres menſes.

Veruntamen Congregatio Vallis Umbroſæ, expoſuit 66
habere quaſdam Abbatias, & Prioratus adeò tenues, ut in illis non poſſit ordinare Collegium Monachorum; ideò ad eorum curam conſueviſſe deputare Presbyteros ſæculares, aut unum vel duos Monachos ejuſdem Ordinis; titulum autem, & dignitatem alicui Monacho ejuſdem Ordinis in alio Monaſterio Collegiato conferre. Dubitavit itaque an id jure liceret, cùm talis Abbas, vel Prior hoc caſu non reſideat: & deciſum eſt Abbatem, vel Priorem debere reſidere in loco Abbatiæ, vel Prioratus cùm ſit dignitas. Nec obſtat quod non poſſit ibi Collegium ſuſtentari, quia Abbates ſoli ibi commorari poterunt. Quoad curam animarum, illam eſſe exercendam per eos, qui fuerint approbati ab Ordinario juxta *c.11. ſeſſ.25. de Regular.*

Fallit quintò, in Canonicis obtinentibus unà cum Ca- 67
nonicatibus ex diſpenſatione Apoſtolica Parochiales Eccleſias, tenentur enim reſidere in Parochiali; & ſic reſidentes lucrantur omnes, & ſingulos fructus, redditus, & proventus Canonicatuum, vel Dignitatum, ſeu alterius cujuſcumque beneficii, ut in Conſtitutione Pii V. *Cupientes, in Bullar. tom.2. pag.262.* & patebit infra *in 2. membro principali in 21. ampliatione*. Sed etſi in Parochiali adſit onus aſſiſtendi horis Canonicis, Sac. Congregatio inclinavit Canonicum ſimul, & Rectorem teneri potiùs intereſſe horis Canonicis in Parochiali, quam in Cathedrali, & vide limitationem proximè ſequentem.

Fallit ſextò, in obtinentibus Canonicatus perpetuò, & 68
acceſſoriè annexos beneficiis requirentibus ſervitium minoris temporis, quàm novem menſium; tenentur enim tantummodo exhibere illud ſervitium, quod requirit beneficium, cui Canonicatus eſt annexus, *cap. Extirpanda, §. Qui verò, de præb. & cap. Super eo, eod. tit. lib.6.* Ratio eſt, quia beneficium perpetuò annexum amittit nomen beneficii, & induit naturam beneficii cui ſubjectivè, & acceſſoriè eſt unitum, & fit illius prædium, Rota *deciſ.370. aliàs 11. de reb. Eccleſ. non alien. in antiq.* Oldrad. *conſ.257. factum tale eſt, n.15. verſ. Fundata igitur*, Doctores *in c. Dudum, il 2.* & ibi dixi *n.31. ſupra de elect.*

Hinc ſuppoſito ſtatuto Eccleſiæ Jacen. à Sede Apoſtolicà 69
con-

confirmato, ut Canonici teneantur per octo menſes quotannis in dicta Eccleſia reſidere, Dignitates verò per quatuor menſes; ſacra Congregatio cenſuit Dignitates, quibus perpetuò, & acceſſoriè annexus eſt Canonicatus, ſive annexio facta fuerit ante confirmationem Apoſtolicam, ſive poſt, non teneri niſi ad reſidentiam quatuor menſium in-
70 junctam Dignitatibus. Illos verò qui ex ſola conſuetudine Eccleſiæ, aut aliàs ex diſpenſatione obtinent dignitatem cum Canonicatu, ratione Canonicatus teneri ad reſidentiam octo menſium, ratione Dignitatis ad reſidentiam aliorum quatuor.

71 Fallit ſeptimò, in duobus Canonicis in ſervitio Epiſcopi exiſtentibus, qui ex Sacrorum Canonum præſcripto percipere poſſunt in abſentia fructus præbendæ, ut ſunt jura *in cap. de cætero*, & ibi dixi, *& in cap. Ad audientiam, de Cler. non reſiden.* quibus non eſt derogatum à Concilio Tridentino *in d.cap.*12. §. *Præterea, ſeſſ.*24. in illis verbis: *cuiuslibet ſtatuti*, quia juri ſpeciali per generale non derogatur, ut per Dec. *in l. In toto, n.*7. *de regul. iur.* & ita conſuluit Navarr. *conſ.*1. *de Cler. non reſiden.* & fuit ſæpiùs reſolutum, ut dicam infrà *in* 2. *membro principali in* 16. *ampliatione, n.*106.

72 Fallit octavò, in Canonicis familiaribus Papæ, qui percipiunt fructus præbendarum in abſentia, non obſtante contraria conſtitutione, ut eſt text. *in cap. Cùm dilectus, de Cler. non reſiden.* Non enim debent, ut ibi legitur, minori prærogativa gaudere, quàm duo Canonici exiſtentes in ſervitio Epiſcopi. De hoc latiùs infrà *in* 2. *membro in* 12. *ampliatione, num.*99.

Fallit nonò, in Canonicis abſentibus pro ſervitio ſuarum Eccleſiarum, *cap. Cùm non deceat, de elect. lib.*6. cui ſimiliter non eſt præjudicatum per Concilium *in d.*§. *Præterea*, ut per Navarr. *conſ.*8. *de Cler. non reſiden.* & fuſiùs patebit infrà *in ſecundo membro, in principali, n.*155.

73 Fallit decimò, in Canonicis abſentibus ſtudiorum cauſa, quibus debentur integrè præbendarum ſuarum fructus ut eſt textus hìc, dummodo non ſtudeant in villa, vel caſtello, ubi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, ut *in cap. Tuæ, de Cler. non reſid. & in l. Sed & reprobare*, §. *fin.* & ibi gloſſ. *fin. ff. de excuſat. Tutor.* ſed in publica Univerſitate, ut *in d.cap. fin. de magiſtr.* ibi, *in Scholis*, & clariùs in decreto Concil. Trident. *cap.*1. *ſeſſ.*5. ibi, *dum publicè in Scholis*, text. *in l.*1. *C. de Profeſſor. qui in Vrbe, lib.*12. & dixi ſupra *num.*9. & idem ſi doceant in Eccleſia, ut patebit infrà *n.*115. & dummodo ultra quinquennium non abſint, *d. cap. final.* Hoſt. *hic num.*1. & Anchar. *num.*2. & annum ætatis vigeſimum quintum non excedant; ut aliàs cenſuit Sacra Congregatio Concilii, & concurrat Superioris licentia, ut dictum eſt ſupra *in ſecundo notab.*

74 Fallit undecimò in tribus caſibus, in quibus Canonici lucrari poſſunt in abſentia diſtributiones quotidianas juxta *cap. unic. de Cleric. non reſiden. lib.*6. de quibus latè dicam infrà *in ſecundo membro principali in ultima fallentia*. In illis enim caſibus multò magis percipere poſſunt fructus præbendæ, cùm non tantùm pro præſentibus, ſed etiam pro intereſſentibus habeantur, ut *in d.cap. unic.* & ibi Anchar. *in princ.*

75 Fallit poſtremò in omnibus caſibus expreſſis in jure, generaliter enim cenſuit S. Congregatio nemini abeſſe licere, præterquam ex cauſis in jure expreſſis, quæ an verè ſubſint, Epiſcopi eſſe judicium.

76 Circa ſecundùm membrum de Diſtributionibus, quæ aliàs manualia beneficia, ſeu victualia nuncupantur, *cap. olim, de verb. ſignif. & in cap. De cætero, de Cler. non reſid.* ſimiliter ſtatuitur principalis concluſio deſumpta ex Trid. Conc. decreto *cap.*12. §. *Diſtributiones verò, ſeſſ.*24. videlicet, diſtributiones quotidianas qui ſtatis horis interfuerint, recipiunt, reliqui his carent juxta Bonif. VIII. decretum, quod incip. *Conſuetudinem*, relatum *in cap. un. de Cler. non reſid. lib.*6. quod S. Synodus in uſum revocat. Idem probatur hìc, & in Extravag. *Poſtulaſti*, §. *Licèt de præb.* & Extravag. *Cùm nonnullæ, la prima*, §. *Præterea, eod. tit.* & in aliis ejuſdem Concilii decretis *cap.*3. *ſeſſ.* 21. *& cap.* 3. *ſeſſ.*22.

77 Ampliatur primò, prædicta concluſio, ut procedat etiamſi conſuetudine introductum ſit, ut diſtributiones abſentibus debeantur, ea enim conſuetudo non valet; ſive introducta
78 fuerit ante Conſtitutionem Bonifacii *in d. cap. unic.* ſive poſt, quia cùm ea Conſtitutio non ſimpliciter deroget conſuetudini, ſed illi reſiſtat, eamque reprobet ut iniquam, & irrationabilem, ibi *reprobantes*: ex hoc cenſetur non tantùm præterita, ſed etiam futura ſuſtuliſſe, ut ſentit Innoc. *in cap. Ex part. verſ. Sed diſtingue, de conſuetud.* Gemin. *in cap.*1. *col. ult. de conſtit. in* 6. quos in propoſito ſequitur Covarr. *lib.*3. *variar. reſol. cap.*13. *num.*4. *verſ. Prima concluſio*.
Et ob eam rationem ſæpiùs reſpondit Sac. Congregatio de- 79
creto *d.cap.*12. *verſ. Diſtributiones, ſeſſ.*24. etiam immemorabilem conſuetudinem fuiſſe ſublatam, ut pleniùs patebit infrà in diſcurſu materiæ.

Ampliatur ſecundò, ut locum habeat etiamſi ex ſtatuto 80
Eccleſiæ cautum ſit, ut diſtributiones debeantur in abſentia. Ejuſmodi enim ſtatuta expreſsè ſublata ſunt à Concilio *in d.c.*12. §. *Præterea ſeſſ.*24. ibi, *cuiuslibet ſtatuti*, ut dictum eſt ſupra in primo membro principali in tertia ampliatione.

Hinc infertur ut de rigore juris non valeat ſtatutum ut 81
Canonici, qui diu inſervierunt, habeantur, ut ajunt, pro Jubilatis. Et hæc fuit Sacræ Congregationis ſententia, licèt Gregorius XIII. in ſpeciali caſu Eccleſiæ Compoſtellanæ dixerit tolerandum eſſe hoc ſtatutum. Nam cùm in prædicta Eccleſia extaret ſtatutum ab immemorabili tempore obſervatum, ut poſtquam Præbendatus annos quadraginta in Eccleſia Horis divinis interfuerit, & inſervierit continuè, habeatur pro Jubilato in eo loco, ita ut ſit exemptus à ſervitio, & lucretur diſtributiones quotidianas perinde ac ſi reſideret & inſerviret; fuit dubitatum an eſſet validum. S. Congregationis cenſuit hujuſmodi ſtatutum eſſe ſublatum à Concilio *in cap.*12. *ſeſſ.*24. tamen referendum ad Sanctiſſimum, qui dixi tolerandum eſſe hoc ſtatutum, & ita ſcriptum fuit.

Ampliatur tertiò, etiamſi abſentes inſerviant per ſubſti- 82
tutum: nam nihilominus diſtributiones quotidianas non lucrantur, nec valet contraria conſuetudo. Nam *in d.c.*12. omnes divina per ſe, & non per ſubſtitutos tenentur obire officia Eccleſiaſtica, & Sacra Congregatio declaravit etiam 83
Dignitates per ſe ipſas debere celebrare Miſſas, ſicut cætera officia, nec valere contrariam conſuetudinem.

Dixit tamen debere Epiſcopum concedere facultatem 84
Capitularibus ſeſe invicem ſubſtituendi in ſervitio tum Eccleſiæ, tum Chori; dum tamen non iis temporibus ſubſtituantur, quibus ſervitio Eccleſiæ adſtricti ſunt. Sed circa intellectum hujus declarationis, vide quod ſcripſi *in c. Cùm omnes n.*28. *ſupra de Conſtit.*

Ampliatur quartò, ex ſententia Sac. Congregationis, ut 85
etiam ſervanda ſit conſuetudo, ſecundùm quam qui non ſunt Presbyteri, licèt inſerviant, non tamen diſtributiones lucrantur. De quo vide quod ſcripſi *in cap. Olim, n.*27. *& num.*56. *de verbor. ſignificat.*

Ampliatur quintò, ut eodem modo ſervanda ſit conſue- 86
tudo, ſecundùm quam de maſſa communi nullus Presbyter participat, niſi per annum gratis Eccleſiæ inſervierit. Hanc enim conſuetudinem reſponſum eſt nec decreto *dict. cap.*12. *ſeſſione* 24. nec Conſtitutione Pij V. incipien. *Durum nimis*, fuiſſe ſublatum. Quinimò in Eccleſia Andrien. extat ſtatutum à Capitulo Eccleſiæ conditum abſque con- 87
firmatione Sedis Apoſtolicæ, quo cavetur ut Clerici recipiendi in dicta Eccleſia ad aliquem ordinem non aſcendant, niſi de licentia Capituli; & ſic ordinati teneantur in quolibet ordine gratis per biennium inſervire, quo elapſo diſtributiones, & fructus percipere poſſint juxta conſuetudinem dictæ Eccleſiæ. Et orta controverſia an Presbyter pro- 88
viſus de dignitate Cantoratus in dicta Eccleſia teneretur gratis inſervire prout in dicto ſtatuto continetur, vel eſſet admittendus ad percipiendas diſtributiones, & fructus, non expectato lapſu biennii: Sac. Congregat. cenſuit dictum proviſum teneri expectare ad inſtar aliorum.

Ampliatur ſextò, ut nec ſufficiat Horas Canonicas in 89
choro legere, aut ſubmiſſa voce recitare, oportet enim pſallere alta voce, ut articulo diligenter diſcuſſo in Canonicis Baſilicæ S. Petri de Urbe declaravit Sacra Congregatio. Nam propoſita controverſia, An ſtantibus Eccleſiæ Conſtitutionibus, quarum exemplum datur in neceſſariis, & decreto Conc. Trid. *cap.*12. *ſeſſ.*24. *verſ. Omnes verò*, & conſuetudine Eccleſiæ, etiam poſt Concilium, ut Canonici Beneficiati, & Clerici intonent Antiphonas, inchoent pſalmos, hymnos, invitatorium, decantent verſiculos, orationes tam ad Miſſas, quàm ad omnes horas; decantent lectiones ad matutinum, & capitula, ſeu lectiones breves ad omnes horas, recitent Confeſſionem, & Abſolutionem, & fungantur in Miſſa ſolemni, quæ quotidie cantatur, offi-

officio Sacerdotis, Diaconi, & Subdiaconi, Acolythi, &
pariter in officio Mortuorum: In cantando autem pſalmos,
& reſponſoria, &c. non ſoleant niſi ad libitum eorum ali-
qui Cantoribus, & Capellanis, qui officia divina decan-
tant, ſuas voces adjungere: plerique verò ſilere, & adſiſte-
re: Et ſtantibus Bullis Julii II. & aliorum, & noviſſimè
Gregorii XIII. & Sixti V. quibus approbatur uſus Canto-
rum, & Capellanorum ad dicendum in Choro cum clau-
ſula tamen ut Canonici beneficiati, & Clerici non per hoc
à functionibus ſuis abducantur. An poſſint & debeant co-
gi omnes Canonici, & Beneficiati, & Clerici ad alta
voce in Choro pſallendum, & decantandum horas Cano-
nicas.

Die 12. Nouembris 1592. propoſitum fuit ſuprascriptum
dubium in Congregat. cui interfuerunt decem Cardinales.
Et cùm fuerit dubium plenè diſcuſſum, octo Cardinales
fuerunt illius ſententiæ, Canonicos Baſilicæ S. Petri tùm
ex diſpoſitione juris communis, tum etiam ex decreto Con-
cilii *cap. 12. ſeſſ. 24.* & ex Conſtitutionibus ipſius Baſilicæ te-
neri ad pſallendum in Choro.

90 Ampliatur ſeptimò, ut nec liceat Canonicis punctaturas
ſibi mutuò remittere, aut condonare; obſtat enim huic re-
miſſioni tam juris communis diſpoſitio, ut poſt Archid. no-
tat Jo. Andr. ad gloſſ. *in d. cap. unic. in ver. Suas, de Cler. non
reſid. lib. 6.* quàm Concil. Trid. *in d. cap. 12. §. Diſtributiones
verò, ſeſſ. 24.* ibi, *Reliqui quavis colluſione, aut remiſſione
excluſa his careant.*

91 Unde cùm fuerit quæſitum an Canonici poſſint mutuam
remiſſionem punctaturarum facere, reſponſum eſt non
poſſe, imò debere Epiſcopum illas portiones, quas Canonici
ſibi invicem remiſerunt in pœnam fraudis applicare fabri-
cæ Eccleſiæ, vel alteri pio loco. Aliàs tamen dictum fuit
poſſe Canonicos, poſtquam portiones non reſidentium per-
ceperunt illas quibus placuerit, dare.

92 Ampliatur octavò, principalis concluſio, ut vendicet
ſibi locum etiam in abſentibus ultra tres menſes à Concilio
permiſſos. Nam etſi eo tempore percipere poſſint fructus
præbendæ, non tamen lucrantur diſtributiones quotidia-
nas; quia hic caſus non eſt de exceptis in Conſtitutione
Bonifacii VIII. innovata à Concilio *in d. cap. 12. verſ. Di-
ſtributiones, ſeſſ. 24.* Imò hoc procedit non obſtante contra-
ria conſuetudine etiam immemorabili, ut ſcripſi plenè *in
cap. Cùm omnes, num. 22. ſupra de Conſtit.* Item procedit non
obſtante contrario ſtatuto Eccleſiæ à Cononicis jurato.
93 Ideòque cùm in Eccleſia Eborenſi extaret ſtatutum à Cano-
nicis conditum, & inter alia ejuſdem Eccleſiæ ſtatuta ge-
neraliter joratum, per quod licebat Canonicis per centum
dies quolibet anno à ſua Eccleſia abeſſe, & nihilominus di-
ſtributiones quotidianas lucrari, & dubitatum eſſet an hoc
ſtatutum eſſet ſublatum à Concilio, *cap. 12. ſeſſ. 24.* Sacra
Congregatio cenſuit quoad quotidianas diſtributiones nec
quidem in tribus menſibus à Concilio permiſſis poſſe
quemquam Canonicum eas in abſentia lucrari. Quod
verò attinet ad quæſtionem, an ſtatutum illud juratum cen-
ſeatur ſublatum; cenſuit eſſe ſublatum, quamvis juratum;
Tum quia lex generalis tollit ſtatuta. Ergo & juratum,
quia juramentum fuit generale, non ſpeciale ad id ſtatutum;
Tum quia ſtatutum factum eſt a ſolis Canonicis, qui nullam
94 poteſtatem babent ita ſtatuendi. Quinimò per contrarium
ſi adſit conſuetudo ut abſentes illis menſibus amittant,
etiam fructus maſſæ groſſæ à diſtributionibus diſtinctæ;
reſponſum eſt conſuetudinem eſſe laudabilem, & obſer-
vandam.

95 Ampliatur nonò, in abſentibus à loco beneficii tempore
peſtis; nam etſi fructus præbendæ percipiant, nòn tamen
habebunt diſtributiones quotidianas, niſi ex conſuetudine
obtentum ſit eas abſentibus ex juſta cauſa dari. Contigit
hìc caſus Patavii; nam peſte ibi ſæviente quidam Canoni-
ci, qui diu abfuerunt à ſervitio Cathedralis, petebant di-
ſtributiones quotidianas, quippe qui abfuiſſent ex juſta, &
rationabili cauſa. Sed cùm cæteri Canonici, qui reſederant,
ſibi deberi contenderent: Sacra Congregatio cenſuit Ca-
nonicis, qui cauſa peſtis abfuerant, non deberi quotidia-
nas, niſi probaretur conſuetudo legitima, quod diſtributio-
nes hujuſmodi darentur abſentibus ex juſta cauſa, prout
etiam decidit Ripa *de peſte de privileg. contr. 11. verſ. Quin-
ta, peſtis num. 143. 144. 145.* & ſufficere ut probetur con-
ſuetudo, qua abſentes ex juſta cauſa percipiunt diſtributio-
nes quotidianas. Sequitur prævallegatum Ripæ reſponſum
etiam Covarr. *lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. n. 8. verſ. Nono
hinc deciditur.*

Ampliatur decimò, etiam in Canonicis abſentibus ſtu- 96
diorum cauſa, quibus debentur fructus præbendæ tantùm,
non autem quotidianæ diſtributiones, ut hìc eſt caſus ad lit-
teram. Quòd tamen ex ſententia S. Congregationis locum
habet ſi Canonicatus habeant fructus à diſtributionibus di-
ſtinctos; Secùs verò ſi redditus omnes in diſtributionibus 97
conſiſtant, quia tunc ſtudiorum cauſa abſentes lucrantur
duas tertias illarum partes amiſſa alia tertia, quæ inſervien-
tibus accreſcit, ut latiùs dicam infrà *in prima fallen. n. 124.
& ſeqq. & num. 129.* Idque declaravit habere locum tam
in docentibus, quam in ſtudentibus.

Ampliatur undecimò, etiam in Epiſcopo Canonico, qui 98
abeſt ex cauſa viſitationis ſuæ Diœceſis, non enim eo tem-
pore lucratur diſtributiones quotidianas, quia littera *d. cap.
unic. de Cler. non reſid. lib. 6.* ibi, *evidens Eccleſiæ utilitas*,
intelligitur de utilitate Eccleſiæ particularis, de cujus di-
ſtributionibus agitur, ut fuſiùs parebit infrà *n. 160.*

Unde propoſito hoc dubio an Epiſcopi obtinentes Cano-
nicatus, & præbendas in eorum Eccleſiis poſſint, & de-
beant gaudere fructibus, & diſtributionibus quotidianis
durante tempore viſitationis ſuorum Epiſcopatuum. Sacr.
Congregationis cenſuit Epiſcopum pro tempore, quo viſi-
tat, non debere percipere diſtributiones quotidianas dari
ſolitas tantùm intereſſentibus, juxta *cap. unicum, de Cler.
non reſid. in 6.* & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 12.*

Ampliatur duodecimò in familiaribus Papæ, qui non ob- 99
ſtante conſtitutione contraria, præbendarum ſuarum fru-
ctus percipiunt in abſentia, ſed non quotidianas diſtribu-
tiones, ut eſt caſus *in dict. cap. Cum dilectus*, juncta gloſ.
omnium conſenſu approbata *in ver. Fructus, de Cler. non
reſident.*

Ampliatur decimotertiò, in habentibus privilegium 100
Apoſtolicum percipiendi fructus beneficiorum ſuorum in
abſentia, quibus ſimiliter debentur fructus præbendæ tan-
tùm, non autem diſtributiones, ot hìc eſt textus ſecundùm
unam lecturam. Item textus *in cap. final. de reſcript. in 6.*
& tradit Covarr. *lib. 3. var. reſol. cap. 13. num. 2. verſ. Qui-
bus adſtipulatur.* Imò hoc vendicat ſibi locum etiamſi in 101
reſcripto Papæ præcipiatur, ut abſenti tribuaotur fructus
beneficii, ac ſi præſens eſſet: nam nihilominus ex hoc ei
diſtributiones non deberentur, ut notat gloſ. *in d. cap. unic.
in ver. adfuerunt*, quam dicit ab omnibus approbatam,
Covarr. *loc. cit.* Nam harum diſtributionum ea eſt propria 102
natura, ut debeantur his tantùm, qui verè interſunt divi-
nis officiis, non autem his qui fictè reſident, aut juris in-
terpretatione, *cap. De cætero, de Cler. non reſident.* Covarr.
eod. n. 2. verſ. nam harum diſtributionum. Secus eſſet ſi in re- 103
ſcripto diceretur, perinde ac ſi divinis intereſſet, ſecundum
gloſſ. prælleg. quæ propterea admonet impetrantem, ut ſit
cautus, & ſecundum hanc formam impetret, ſi poteſt, licèt
ſubdat: non memini vidiſſe talem formam ab Apoſtolica
Sede manaſſe; ſi tamen daretur, eſſet quartus caſus exce-
ptus, ſcilicet ex privilegio Apoſtolico. De hoc infrà *num.*...

Ampliatur decimoquartò in Inquiſitoribus, qui hæreti- 104
cæ pravitatis munere funguntur. Item in examinatori-
bus Synodalibus dum ſimiliter ſuo munere funguntur.
Item in Canonicis, qui voluntariè, non autem ex officio
ſeſe Confeſſionibus audiendis exponunt, abſentes enim his
tribus caſibus à ſervitio Chori ex ſententia S. Congregatio-
nis diſtributiones non lucrantur, etiamſi adſit contraria
conſuetudo in Synodo Diœceſana confirmata.

Ampliatur decimoquintò in Canonicis familiaribus Epi- 105
ſcopi, qui dum abſunt, vel ex eo quòd ab Epiſcopo vocan-
tur in Choro ad eum comitandum, vel ad inſerviendum
dum Miſſam particulariter celebrat ex S. Congregationis
ſententia non lucrantur diſtributiones; imò etiam fructi-
bus, ſi non reſederint, ſunt privandi, niſi ſint illi duo Ca-
nonici, quorum opera Epiſcopus ad præſcriptum ſacrorum
Canonum uti poteſt; Hi enim tunc fructus perciperent
amiſſis diſtributionibus quotidianis.

Ampliatur decimoſextò, in duobus Canonicis exiſtenti- 106
bus in ſervitio Epiſcopi, qui ut proximè dictum eſt, perci-
piunt in abſentia fructus præbendæ tantùm, non autem
quotidianas diſtributiones, caſus eſt *in cap. De cætero, & in
cap. Ad audientiam, De Cler. non reſid.* niſi reddiius uni-
verſi diſtributionibus conſtent, ut dicam infrà *num. 124. &
ſeqq.* & ſcripſi latiùs *in d. cap. De cætero.* Hinc cenſuit Sac. 107
Con-

Congregatio duos Canonicos aſſociantes Prælatum volentem quandoque audire Miſſam in Eccleſia non Cathedrali Civitatis; non poſſe participes eſſe quotidianarum diſtributionum.

108 Item cenſuit ſtante conſuetudine, ut Epiſcopo in Cathedrali etiam non Pontificaliter celebranti duo Canonici aſſiſtant, hos Canonicos ad hoc teneri, ſi ſit conſuetudo legitimè præſcripta. Cæterùm ſive conſuetudine adactos, ſive volentes, ubi adſtiterint percipere diſtributiones quotidianas nequaquam debere.

109 Item cenſuit diſtributiones non lucrari Canonicos inſervientes Epiſcopo in viſitatione diœceſis, aut in Monialibus velandis, aut in examine ordinandorum, & promovendorum ad beneficia, vel qui Seminario præſident; aut in co-
110 gnitionibus S. Officii adhibentur. Quinimò Archiepiſcopo Januenſi petente, ut duo Canonici eum comitantes in viſitatione Diœceſis pergere poſſent in percipiendis quotidianis diſtributionibus juxta antiquam illius Eccleſiæ conſuetudinem, cenſuit non concedendum.

111 Item propoſito dubio, an Canonico Cathedralis Eccleſiæ, qui munere Vicarii Epiſcopalis fungitur, diſtributiones quotidianæ debeantur, etſi horis divinis non interſit, præſertim cùm à tempore immemorabili obſervatum ſit, ut debeantur: reſpondit non deberi.

112 Ampliatur decimoſeptimò in Canonico, qui electus fuit judex vel vigore commiſſionis, ſi in evidentem; vel vigore litterarum remiſſorialium vel compulſorialium,& id genus, aut electus judex Synodalis, qui niſi abſit pro exequendis ſibi commiſſis, ex ſententia S. Congregationis perdit diſtributiones, nec poteſt ad illas admitti, & idem reſponſum in
113 Canonico aſſiſtente Congregationi rerum ſpiritualium ad regimen, & directionem Eccleſiæ ſpectantium.

114 Ampliatur decimooctavò in Canonico legente, & ſermocinante ex debito ſui officii, cui ſimiliter reſponſum eſt deberi fructus præbendæ, ſed non diſtributiones.

115 Unde cùm obtinens præbendam Theologalem in Eccleſia Anagnina quæſiiſſet à S. Congregatione, an teneretur ad inſerviendum in Choro divinis officiis cum aliis Canonicis, præſertim in diebus feſtis, in quibus non legitur: Sacra Congregatio cenſuit poſſe ſe excuſare ab hoc onere, & nihilominus percipere fructus ſui beneficii, exceptis quotidianis diſtributionibus, *ad cap. Super ſpecula de Magiſtr.*

Item conſulta, *an cap.1. ſeſſ.5. verſ. Docentes*, habeat locum in docentibus in Eccleſiis, ut quamvis à ſervitio Chori abſint, poſſint tamen percipere fructus ſuorum Canonicatuum,exceptis quotidianis diſtributionibus: reſpon-
116 dit habere. Verùm diebus, quibus legunt habendi ſunt ſicut præſentes in Choro, & intereſſentes, ut declaravit Gregorius XIII.

117 Et ſtante hac declaratione ſuborto dubio an cenſendus ſit etiam præſens matutinis, quæ ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine dicuntur veſpere præcedenti pro die ſequenti: reſponſum eſt non cenſeri.

118 Ampliatur decimononò, in Canonico celebrante Miſſam devotionis cauſa, quem ſimiliter reſponſum eſt diſtributiones non lucrari, niſi celebraverit ex onere ſibi injuncto. Et aliàs deciſum Canonicos Miſſam celebrantes ſubmiſſa voce, dum divina celebrantur, diſtributiones itidem percipere non debere, niſi illa hora ad celebrandum Miſſam ab eo, ad quem pertinet, compulſi fuerint. Idem reſponſum de Canonicis, qui abſunt à Choro, ut celebrent in Capellis, in quibus tenentur Miſſas celebrare, vel devotionis gratia, qui non debent percipere diſtributiones illius horæ. Quòd ſi permiſſu ſuperioris id faceret, admonendum eſſe ſuperiorem ut abſtineat ab his licentiis concedendis.

119 Ampliatur vigeſimò in peregrinantibus devotionis cauſa, quos itidem non lucrari diſtributiones declaravit Sacra
120 Congregatio. Verumtamen ex gratia cenſuit poſſe concedi, ut tribus menſibus Jubilæi cauſa abſentes diſtributiones quotidianas percipiant; ita tamen ut Epiſcopi ſit arbitrium quota pars Canonicorum eodem tempore poſſit abeſſe.

121 Ampliatur vigeſimoprimò in obtinentibus ex legitima diſpenſatione Parochialem cum Canonicatu, vel Dignitate; tenentur enim reſidere in Parochiali, & ſic reſidentes lucrantur fructus, ac redditus omnes Canonicatus,vel Dignitatis, exceptis dumtaxat diſtributionibus quotidianis, ut diſertis verbis cavetur in Bulla Pii V. ſuperiùs relata *num.67.* & ſæpiùs Sacra Congregatio declaravit. Quæ iti- 122
dem conſulta an habens Parochialem, & Canonicatum, excludatur à ſervitio Canonicatus; cenſuit non excludi, dummodo omnibus diebus,& horis priùs debitis Parochiali inſervierit, ut nihil prorſus depereat debito ſervitio Parochialis.

Ampliatur vigeſimoſecundò in obtinente duos Canoni- 123
catus ex diſpenſatione Apoſtolica, qui ex ſententia S.Congregationis privatur diſtributionibus illius Canonicatus,cui non deſervit. Quinimò propoſito dubio, an obtinens dignitatem cum Canonicatu, ſeu portione in eadem Eccleſia, teneatur per ſeipſum utriuſque beneficii onera ſubire, ita ut non ſatisfaciat Concilio deſerviendo perſonaliter in dignitate, per ſubſtitutum verò in Canonicatu, ſeu portione, non obſtante contraria Eccleſiæ conſuetudine etiam immemorabili; S. Congregatio cenſuit teneri, nec aliter Concilio ſatisfacere, quam ſi perſonaliter utrique beneficio deſerviat, niſi ſervitia ita ſimul concurrant, ut ab una perſona eodem tempore præſtari nequaquam poſſint.

Fallit tunc concluſio ſupra firmata, *num.76.* Primò, ſi Ca- 124
nonici non habeat præbendas diſtinctas,nec fructus groſſos, ſed univerſi Capituli redditus ſolis diſtributionibus conſtent, tunc enim abſentes in caſibus expreſſis in jure, puta ſtudiorum cauſa inſpecta juris communis diſpoſitione illas lucrantur integrè, textus eſt *in c. Olim, infra de verb.ſignif.* ſecundùm intellectum, quem dicunt verum eſſe, Hoſtien. *num.3.* & Jo. Andr.*num.2.* & pleniùs probavi *ibidem in 5.notab.* & tenet gloſ. *pen. verſ. Et ad hoc facit*, & verſ. *Sed quid dicis, in cap. unic. de Cler. non reſid.lib.6.* quam ibi ſequuntur Gemin. §. *Qui verò, num.14.* Franc. *num.8.* & reliqui omnes. Idem tenet gloſ. noſtra hic omnium conſenſu approbata. Ratio eſt, Tum quia cùm juxta Sacros Canones non detur Canonia ſine præbenda, *cap. Relatum, & cap. Dilectus il primo, ſupra eod.* conſequens eſt, ut diſtributiones, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, ſuccedant integrè in locum præbendæ. Tum quia aliàs privilegium eſſet inutile, ſi abſentes in caſibus privilegiatis illas non perciperent, quas duas rationes aſſignat gloſſa præallegata *in d. cap. unic.*

Hinc orta dubitatione, an cùm Canonicatus Eccleſiæ 125
Cathedralis omnes redditus in diſtributionibus quotidianis conſiſtant, diſtributiones ipſæ pro præbenda ſint intelligendæ, ut ſit locus erectioni præbendæ Theologalis, juxta *cap.1. ſeſſ.5.* S. Congregatio cenſuit ita eſſe intelligendas, quia cùm omnes redditus conſiſtant in diſtributionibus, illæ habentur loco præbendarum, gloſ. *in cap. Licet*, quæ loquitur de diſtributionibus, quæ dantur intereſſentibus tantùm de præbend. & Card. *ibidem.*

Et quamvis Concilium, ibi; *nulla, vel non ſufficiens* providerit in caſu, quo nulla adeſſet præbenda; tamen non poteſt dici non adeſſe præbenda cùm adſint diſtributiones, quæ habentur loco præbendarum. Idque etiam in materia perceptionis fructuum in abſentia ſentiebat olim Sac. Congregatio. Nam cùm in Eccleſia Anagnina Canonici nullas haberent præbendas diſtinctas, ſed tantùm diſtributiones quotidianas, quæ dantur inſervientibus tantùm, & partim ſunt certæ, ut illæ, quæ ex redditibus Eccleſiæ colliguntur, partim incertæ, ut mortuaria, & alia ſimilia. Dubitatum fuit an Canonico abſenti ex cauſa ſtudiorum, obtenta legitima licentia, deberentur hæ diſtributiones: S. Congregatio cenſuit exceptis incertis illis & quotidianis diſtributionibus, quæ tantummodo inter eos quotidie dividi ſolent, qui ſacris interſunt, reliquas debere dari iis, qui obtenta legitima licentia, abſunt ex cauſa ſtudiorum.

Et iterùm cùm fuiſſet dubitatum in una Narnien. An duo Canonici inſervientes Epiſcopo deberent lucrari diſtributiones quotidianas, ſi omnes redditus Capituli in illis conſiſtant: cenſuit duos Canonicos verè inſervientes Epiſcopo debere lucrari partem ſuarum diſtributionum quotidianarum, ac ſi præſentes inſervirent Eccleſiæ; quia cùm nullus alius redditus ſit, nullave diſtinctio præbendarum, & ſolùm ſint diſtributiones iſtæ quotidianæ loco præbendarum ſecundùm gloſſ. *in cap.1. de Cler. non reſid. in 6.* debentur iſtis Canonicis ſervientibus Epiſcopo, ne aliàs privilegium datum Epiſcopo, *& cap. de Cætero*, inutilia reddantur, gloſ. *in cap. Licèt de præb.* Butr. *conſ.42.*

Amplius ſuborta dubitatione, an obtinentes Parochiales ex legitima diſpenſatione unà cum Canonicatibus poſſit percipere diſtributiones, quæ dantur inſervientibus in Cathe-

thedrali, ſi in ſolis diſtributionibus redditus Capituli conſiſtant? Sanctiſſimus decrevit ex ſeotentia Congregationis, ut Canonici obtinentes ex legitima diſpenſatione dictas Parochiales, debeant in eis perſonaliter reſidere. Et ſi redditus ſuorum Canonicatuum verè conſiſtant in diſtributionibus quotidianis, ita ut omnes percipiantur de communi acervo, & nullæ prorſus præbendæ diſtinctæ ſint, nec detur aliquid iis, qui horis divinis non interſunt, poſſint ſic reſidentes in ſuis Parochialibus eos integrè percipere, quod ſi poſt debitum ſervitium Parochialibus ſuis præſtitum potuerint etiam Canonicatibus inſervire; tunc eos non percipient niſi quatenus inſervirent. Ita, inquam, ſentiebat olim S. Congregatio.

126 Verùm quia in illis Eccleſiis, ubi nullæ ſunt diſtributiones, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur, Concilium Tridentinum jubet ſeparari tertiam partem fructuum, & in diſtributiones converti, quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros divinis intereſſentes dividantur, ut *in cap. 3. ſeſſ. 21.* Propterea S. Congregatio poſtea ſemper dixit in illis Eccleſiis, ubi redditus omnes diſtributionibus conſtant, tertiam partem retinere naturam diſtributionum, ita ut non intereſſentes illam non percipiant: reliquas duas partes ſuccedere in locum præbendæ, & deberi abſentibus ex legitima cauſa. Qua de re plenius diſſerui *in d. cap. De cætero, de Cler. non reſid. à num. 29. & in cap. Quia in tantum, num. 34. ſupra eod.*

127 Ulterius idem juris eſſe cenſuit, ſi redditus Canonicatus ferè omnes in diſtributionibus conſiſtant; tunc enim declaravit perinde eſſe ac ſi nulli eſſent fructus; ac proinde abſentes ſtudiorum cauſa, vel in ſervitio Epiſcopi, aut in aliis ejuſmodi caſibus percipere debere duas tertias illarum partes amiſſa tertia, quæ inſervientibus accreſcit.

128 Quomodo autem hæc tenuitas fructuum æſtimanda ſit, S. Congregatio certis limitibus generaliter non præfinivit. Licèt aliquando declaraverit hoc habere locum in aliquibus Eccleſiis, in quibus adeò tenues erant fructus, ut Canonici io univerſum triginta aureos tantùm perciperent.
129 Et aliàs cenſuit, ubi fructus præbendæ ſunt ita tenues, ut quartam partem diſtributionum non ſuperent, concedi poſſe, ſi Sanctiſſimo viſum fuerit, ut docentes in publica univerſitate ſacram Scripturam, necnon ſtudeotes per quinquennium duas partes lucrentur dimiſſa tertia, quæ ut ſupra accreſcit inſervientibus.

Vidi aliquando per Secretarium Brevium expediri litteras, in quibus indulgetur abſentibus ſtudiorum cauſa, ut percipere poſſint non tantùm fructus præbendæ, ſed etiam duas partes quotidianarum diſtributionum, nulla habita diſtinctione an fructus præbendæ ſint tenues, necne. Sed hæc clauſula fortè irrepſit per incuriam miniſtrorum: nam veræ duæ partes diſtributionum non ſunt concedendæ abſentibus ex prædicta cauſa, niſi quando aut nulli extant fructus, aut ita tenues, ut non habeantur in conſideratione, ex ſupradictis.

130 Fallit ſecundò principalis concluſio in Collegiatis regularibus, quarum Canonici regulares de licentia ſuperiorum percipere poſſunt in abſentia nedum fructus, ſed etiam diſtributiones quotidianas, cùm non comprehendantur in decreto Concil. Trid. *cap. 12. §. Præterea, & §. Diſtributiones, ſeſſ. 24.* ut dictum eſt ſuprà *in 1. membro princip. in 4. Fallentia n. 63.* & ſcripſi pleniùs *in cap. Ea quæ, §. Præcipimus, de ſtatu Monach.*

131 Fallit tertiò, ſi ex lege fundationis Eccleſiæ, vel Canonicatus cautum ſit, ut abſentes in aliquo caſu perciperent de diſtributionibus quotidianis. Nam Concil. *in d. cap. 12. ſeſſ. 24.* foodationibus non derogavit, ut dictum eſt ſupra *in 1. membro princ. in 2. fall. num. 58.* Quippe in duobus tantùm caſibus Concil. legitur derogaſſe privilegiis in limine fundationis, nempè *in cap. ult. ſeſſ. 25. de regul. & in cap. 6. ſeſſ. 25. de reform.*

132 Fallit quartò, ſi ex ſtatuto Eccleſiæ à ſede Apoſtolica confirmato indulgeatur, ut abſentes in aliquo caſo ſimiliter participent de quotidianis diſtributionibus. Nam etſi Concil. *in d. cap. 12. §. Præterea*, tollat ſtatuta, non tamen tollit confirmata ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, ut pariter dictum eſt ſupra *in 3. fallen. primi membri principalis num. 59.*

133 Fallit quintò, Si Canonici habeant indultum Apoſtolicum vacandi à ſervitio Eccleſiæ, & nihilominus percipiendi diſtributiones, ut per Joan. Andr. *in d. cap. unic. num. 3. in verb. Et excuſaret, de Cleric. non reſid. lib. 6.* quia Concilium in præcitato *c. 12.* ſuſtulit coosoetudines, non autem privilegia. De hoc ſupra *in hoc ſecundo membro in 13. ampliat. num. 100.*

Hinc cùm fuerit quæſitum, an Concilium Tridentinum 134
d. c. 12. ſeſſ. 24. obſtet quominus Canonici Piſtorien. juxta indultum Sixti V. poſſint gaudere vacationibus permiſſis, & nihilominus percipere diſtributiones quotidianas, quæ aliàs de jure debentur intereſſentibus tantùm? Secundò an ſit auferenda facultas Capitulo concedendi licentias abſentiæ, quam habet ex d. indulto. Quoad primum S. Congreg. cenſuit, quia Concilium in hac parte noo derogat privilegiis, non obſtare. Ad ſecundum reſpondit non eſſe auferendam, licèt poſſit Epiſcopus providere, ne fiat fraus cultui divino ex aliquo abuſu; quia cùm ſit jam ſtatutum indulto quota pars Canonicorum abeſſe poſſit ſimul, non eſt locus decreto S. Congregat. tribuenti hanc facultatem Epiſcopo cum conſilio Capituli. Et aliàs declaratum fuit Canonicos tempore permiſſo abeſſe poſſe abſque licentia.

Fallit ſextò in Canonicis, qui Epiſcopum ad limina Beatorum Apoſtolorum comitati ſunt, aut qui eadem limina Epiſcopi nomine viſitarunt; quibus ex decreto Sixti V. jubentur aſſignari diſtributiones quotidianæ totius temporis acceſſus, manſionis, ac reverſionis, quod in hanc cauſam inſumpſerint; eiſque ad Eccleſiam ſuam revertentibus conſueverunt hac de re dari litteræ à S. Congreg. Concil.

Fallit ſeptimò, in Canonicis abſentibus tempore peſtis, quibus debentur diſtributiones quotidianæ, ſi ex conſuetudine obtentum ſit, ut dentur abſentibus ex legitima cauſa, ut oſtenſum eſt ſupra *in hoc ſecundo membro in 9. ampliat. n. 95.* & huic limitationis ſuffragatur quod etſi conſuetudine introduci non poſſit, ut diſtributiones quotidianæ debeantur non intereſſentibus divinis officiis, ut eſt text. *in d. cap. unic. de Cler. non reſiden. lib. 6.* & dictum eſt ſupra *in hoc ſecundo membr. principali in prima ampliat.* tamen hoc non procedit ſi conſoetudo hoc introduxerit in eo caſo in quo de jure dubium ſit an diſtributiones abſentibus debeantur, necne: eo enim caſu conſuetudinem validam eſſe, & juris ambiguitatem poſſe interpretari, ac declarare ſcripſerunt Baldus *inter conſ. Cardin. conſ. 53.* Dec. *in cap. Cum omnes, in prima lectura, col. 1. num.... de Conſtit.* & Andreas ab Exea, *ibid. num. 50.* Roch. de Curte *in tract. de conſuet. cap. ult. fol. 15. col. 2. in 3. notab. 3. limit.* & Covar: *lib. 2. variar. reſol. cap. 13. num. 3. verſ. Prima ſanè in hunc modum proponitur.*

Fallit ultimò, in tribus caſibus expreſſis in Conſtitutio- 135
ne Bonifacii VIII. à Concilio innovata, quæ habetur in prælleg. *cap. unic. de Cler. non reſid. lib. 6.* ibi, exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret. Unde propoſito dubio, Utrum Ordinarius poſſit excuſare à reſidentia Chori aliquem Canonicum, vel Capellanum ex cauſa legitima, juxta *cap. unic. de Cler. non reſiden. in 6.* ſine conſenſu aliorum Canonicorum, aut Capellanorum, quorum intereſſe videtur propter ius accreſcendi: Reſponſum eſt poſſe, ſi eſt ex cauſis comprehenſis *in d. cap. unic.* quia illud Concilium non ſuſtulit, nec requirit Capituli conſenſum.

Primus igitur caſus exceptus, in quo de jure quotidia- 136
næ diſtributiones debentur abſentibus, eſt infirmitas, ut ibi eſt expreſſum, & tenet gloſſa ab omnibus approbata *ibid. in verb. Infirmitas.*

Extenditur primò hic primus caſus, ut habeat locum etiam non probata conſuetudine percipiendi diſtributiones in abſentia. Neque enim admittendus eſt intellectus Philippi Franchi ad illum textum exiſtimantis ita demum morbo impeditis deberi quotidianas diſtributiones, ſi ex conſuetudine introductum ſit, ut abſentibus debeantur; imò enim etiam circumſcripta conſuetudine debentur infirmis, ut clarè probatur *in d. cap. unico*, ubi à regula, qua permittitur de diſtributionibus quotidianis in abſentia non percipiendis, excipiuntur primo loco ii, quos infirmitas excu-
ſaverit. Idem probat textus *in l. Arboribus, §. de illo, ff. de* 137
uſufructu, per quem text. gloſ. ibi adnotavit famulo deberi ſalarium etiam pro eo tēpore, quo ægrotus ſit. Quòd etiam cenſuerunt Innoc. Joan. Andr. & Barboſ. *in cap. 3. de locato, num. 25.* Ad idem text. *in l. 4. §. Stichus ſi hæredi, ff. de ſtat. lib.* ubi conditio ſerviendi certo tempore cenſetur eveniſſe; ſi eo tempore ſervitium impendi non potuit morbo impediente, & optimus text. *in l. 1. §. Divus, ff. de var. cognit.*

Et

Digitized by Google

Et eſt communis opinio, ut *in d.c.3.* teſtatur Jo. de Imol. *n.13.* & quidquid ſit in famulo, in quo contrariam opinionem dicit eſſe veriorem, Imol. *eod.num.13.* & communem Abb. *in cap.1. num.8. infra de Cler. ægrotan.* quia titulum non habet, ſed tantùm locat operas ſuas, & poteſt ad nutum amoveri: certè in Clerico intitulato hæc ſententia non eſt omninò amplectenda. Atque ita diſtributiones quotidianas deberi Canonicis, qui ægritudine impediti, divinis officiis intereſſe non potuerunt, etiam nulla exiſtente conſuetudine, exploſa contraria Philippi Franchii interpretatione, concludit poſt alios Covarr. *d. l.3. variar. reſolut. cap.13. num.8. verſ. Ergo contrariam ſequutus opinionem*, & hoc ſervat Curia, ut mox patebit.

138 Extenditur ſecundò, ut habeat locum non obſtante ſtatuto Capituli ut ægrotis, vel ex quavis cauſa abſentibus non dentur diſtributiones: hujuſmodi enim ſtatutum Sac. Congregatio cenſuit non eſſe confirmandum, cùm ſit irrationabile, & contra bonum Eccleſiæ, ut probatur *in cap.1. de Cler. ægrot.* ibi, quia ſi alii ejus eſſent exemplo deterriti, fortè non poſſet qui militaret Eccleſiæ inveniri.

139 Extenditur tertiò, ut procedat etiam quoad portionem accreſcentem. Nam ex ſententia Sac. Congregationis hanc quoque percipere debet Canonicus infirmus, ut ſcripſi plenè *in cap.1. in 2. quæſt. infra de Cler. ægot.*

140 Extenditur quartò, ut nec tempus, quo Canooicus fuit infirmus, ſit computandum pro tempore vacationum, ut S. Congregatio declaravit. Quòd tamen intellige, ut dicam infrà *num.149.*

141 Extenditur quintò, ut habeat locum etiam in his, qui ſine periculo vitæ divinis intereſſe non poſſunt. Unde cùm Canonicus propterea primis horis, ac matutinis non intereſſet quòd Medici atteſtabãtur id fieri non poſſe abſque imminenti vitæ periculo; datæ fuerunt litteræ ad Ordinarium ut pro ſuo arbitrio diſtributiones illius temporis eidem Canonico concederet.

142 Extenditur ſextò, ut habeat locum etiam in Canonico, qui tempore podagræ ita infirmitate verè impeditur, ut horis Canonicis nequeat intereſſe: huic enim deberi quotidianas diſtributiones cenſuit Sacra Congregatio.

143 Extenditur ſeptimò, ut procedat etiam in cæco, qui ſicut
non tenetur Horas Canonicas recitare, Angel. *in ver. Hora,*
num.9. verſ. Utrum non habens librum, vel carens viſu, Ta-
bien. *in eodem ver. num.20.* Silveſtr. *num.5. verſ. Tertium:*
144 ita nec Choro intereſſe, & nihilominus percipere debet
quotidianas diſtributiones, ut S. Congregatio declaravit,
& ſcripſi plenè *in d.cap.1. de Cler. ægrot.* & videtur non ob-
ſcurè ſenſiſſe Petr. Rebuff. *conſ.26. num.15.* ubi reſpondit cæ-
citatem non eſſe minùs impedimentum, quam aliàs infir-
mitates, & loquitur ad effectum *cap. unici, de Cler. non re-*
145 *ſiden. in 6.* quod ibi allegat. Simili modo Sacra Congrega-
tio conſulta an cæcitas privet aliquem eo voto, quod aliàs
haberet, ſi cæcus non eſſet, reſpondit non privare, facit
textus *in cap. Licèt, de cenſib. & l.1. Cod. qui morbo ſe excuſ.*
lib.10.

146 Extenditur octavò, ut locum ſibi vendicet etiam in ſenio confectis, quibus Sacra Congregatio declaravit quotidianas diſtributiones deberi, ſi aliàs reſidere ſint ſoliti. Ad hoc cap.1. §. *Verum*, ibi, *Senio, aut valetudine corporali gravatus, de Cler. ægrot. lib.6. & cap. Pervenit, il ſecondo,* 18. *diſtinct.* de ſenio ſcripſi latiſſimè *in cap. Cum ſis, de converſ. coniugator.*

147 Extenditur ultimò, ut habeat locum etiam in his, qui ex propria culpa in morbum inciderunt, juxta textum *in cap. Cum infirmitas, infra de pænit. & remiſſ.* Nam & his quotidianas diſtributiones deberi ſcripſit Covarr. *lib.3. variar. reſolut. cap.13. num.8. verſ. Septimo quotidiana diſtributiones*, reprobata contraria opinione Philippi Franchi *in d. c. unico num.17. de Cler. non reſiden. lib.6.* Ratio eſt, quia etſi tales propria culpa ſint impediti, hoc tamen impedimentum nec à jure, nec ab homine, ſed ab ipſo Deo illatum eſt. Confert textus optimus *in cap. Cum percuſſio, 7. quæſt.1.* ubi Gregorius, *Cum percuſſio*, inquit, *corporalis imminet, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur; & ideo non debet à nobis addi flagellatis afflictio.* Et huc reſpexit Sacra Congregatio Concilii in deciſione hujus articuli: nam conſulta an diſtributiones quotidianæ, quæ ex Conſtitutione Bonifacii Octavi à Concilio Tridentino innovata, debentur ægrotis, qui in Choro infirmitate impediente divinis officiis intereſſe non poſſunt, debeantur iis, qui ex propria culpa, & peccato in morbum inciderunt: reſpondit deberi; alias enim nimius rigor eſſet, nec ſuperiorem hujuſmodi inquiſitionem facere debere addendo afflictionem afflictis, quia multæ poſſunt eſſe cauſæ, & non turpes. Et hanc partem tanquam mitiorem approbavit Gregorius XIII. Facit quod notat Hoſt. *in cap. Niſi cum pridem num.13. in fine, in ver. Infirmitas corporis, ſupra de renunc.* ubi firmat debilitatem corporis, quæ reddit Epiſcopum inhabilem ad executionem paſtoralis officii, eſſe juſtam cauſam cedendi, etiamſi ex peccato proveniat, dummodo Epiſcopum pœniteat, ut *in d.cap. Cum infirmitas.*

Declaratur modo hìc primus caſus, ut procedat dummodo Canonicus infirmus, dum integra valetudine uteretur, ſolitus eſſet divinis officiis intereſſe; aliàs enim diſtributiones quotidianas non lucratur, quia morbus non eſt cauſa non reſidendi in eo, qui etiam ſanus non reſediſſet. Joan. Andr. Cardin. & Abb. *in cap. Ad audientiam, de Cler. non reſiden. & in cap. Cum percuſſio*, & ibi dixi *in 4. not. infra de Cler. ægrotan.* & idem Joan. Andr. Gemin. & Franc. *in d.cap. unico, eod. tit. lib.6.* Felin. dicens ita omnes tenere *in cap. Apoſtolicæ, num.12. de except.* & alii apud Covarr. *variar. reſolut. in præalleg. cap.13. num.8. verſ. Sexto hoc ipſum erit intelligendum.* 148

Hinc Canonico, qui dum abeſſet in tribus menſibus à Concilio permiſſis, in morbum incidit, Sacra Congregatio cenſuit illius temporis diſtributiones non deberi, quia ægritudo non fuit cauſa non intereſſendi, cùm etiam ea ceſſante tunc temporis vacaſſet à ſervitio Eccleſiæ. Verùm ſi ultra tres menſes morbus perduraſſet, ab eo tempore diſtributiones non eſſe illi ſubtrahendas; quia cùm antea ſolitus eſſet divinis intereſſe; veriſimiliter expletis menſibus vacationis, ad ſervitium Chori rediiſſet, & ſic infirmitas fuiſſet cauſa non intereſſendi. 149

Hinc etiam cuidam Canonico Romam petenti anno Jubilæi ex Capituli licentia, ut votum impleret, atque ibi in ægritudinem lapſo fuerunt ex gratia conceſſæ à Sanctiſſimo ex Congregationis ſententia omnes diſtributiones illius temporis, quo ab Eccleſia abfuit.

Secundus caſus exceptus *in d. cap. unico*, in quo deben- 150
tur quotidianæ diſtributiones in abſentia, eſt juſta, & ra-
tionabilis corporalis neceſſitas, ut ſi portionem, vel medi-
cinam ſumpſit, vel ſanguine minutus eſt, ut ibi exempli-
ficant Archid. & Joan. Andr. *in ver. Corporalis neceſſitas,*
qui ad hoc allegant *cap. Si qui, de conſecr. diſt.4. & cap. Epi-*
ſcopus 18. diſt. & ſequitur Anchar. *num.2. in eodem ver.* &
cæteri omnes. Hinc infertur ut Canonicus expulſus a civi- 151
tate propter ſeditiones abſque ſua culpa à contrariæ factio-
nis hominibus integrè percipere debeat quotidianas diſtri-
butiones, ut pluribus probat Joan. Andr. *in d. cap. unico,*
n.1. verſ. Vidi iam dubitari, & ibi etiam Anchar. *n.2. verſ.*
Sed quærit ipſe, & ex facto reſpondet Calderin. *conſ.17. in*
tit. de præben. quem ſequuti ſunt Felin. *in cap. Cum omnes,*
num.22. de conſtit. & Philipp. Prob. *in d. cap. unico num.22.*
Et quamvis Covarr. *in d. cap.13. num.8. verſ. Decimo*, ea- 152
dem ratione exiſtimet hoc verum eſſe, dummodo diſtribu-
tiones ex conſuetudine debeantur abſentibus ex juſta cauſa;
hæc tamen declaratio admittenda non eſt, quia text. *in d.*
cap. unico, ſub unica verborum ſtructura excepit caſus infir-
mitatis corporalis neceſſitatis, & Eccleſiæ utilitatis, ut ibi
in *verſ. Exceptis*. Ergo debet ſingulos æqualiter determi-
nare, *l. Quamvis, C. de impub. l. iam hoc iure, ff. de vulg.*
& pupill. text. *in l. fin.* ubi Barr. *C. de ſentent.* Dec. *in cap. No-*
vit. num.56. de iudic. Sed ex cauſa infirmitatis abſentes lu-
crantur diſtributiones, etiam ſi talis conſuetudo non extet,
idque idemmet Covarr. fatetur contra Philip. Franc. ut di-
ctum eſt ſupra in prima extenſione, *num.136.* Ergo idem di-
cendum in abſentibus ex cauſa corporalis neceſſitatis, vel
utilitatis Eccleſiæ, & ad textum *in cap. Cum non deceat, de*
elect. lib.6. reſponde ut dicam infra *in 3. caſu num.159.*

Hinc etiam infertur, ut injuſtè detentis in carcere debeantur diſtributiones quotidianæ perinde ac ſi divinis intereſſent, ut concludit Joan. Andr. *in d.cap. unico, num.1. verſ. Idem ſi vi detineretur, per cap. Bonæ, il primo de elect. & cap. Quoniam quidem, verſ. Si quis verò, 18. diſt.* licèt Covarr. *in d. cap.13. n.8. verſ. Undecimò*, hoc reſtringat ad Canonicum iniuſtè coniectum in carcerem in eodem loco, ubi Eccleſia ſita eſt, & minus benè, quia rationes Joan. Andr. militant ubivis locorum Canonicus ſine ſua culpa vi detineatur. Neque hanc diſtinctionem adhibuit Sacra 153

Con-

Digitized by Google

Congregatio Concilii; Sed generaliter orta dubitatione an
diſtributiones quotidianas lucretur is, qui indebitè conje-
ctus in carcerem fuerit: cenſuit lucrari: fructus autem
præbendæ, ſeu maſſæ groſſæ ei tamdiu deberi, quamdiu
per ſententiam fuerit declaratum juſtè illum in carcere
detineri.
154 Item cenſuit diſtributiones deberi Canonico abſenti, ut
155 injuſtam Judicis vexationem redimeret. Item citato ob
cauſam criminalem, qui ſe innocentem exhibuit, ac pro-
pterea à ſervitio Eccleſiæ abfuit, licèt ex ſtatuto Eccleſiæ
abſentes per ſex menſes univerſam illius anni portionem
156 amitterent. Sed & Canonicum qui de crimine inquiſitus,
& condemnatus fuit appellavitque, & fuit abſolutus per
tres ſententias conformes, vel unicam, quæ in rem judi-
catam tranſierit, cenſuit debere utique percipere nedum
fructus, ſed etiam diſtributiones quotidianas totius tem-
poris, quo propter eam cauſam horis Canonicis non po-
tuit intereſſe. Demum cenſuit Canonico excommunica-
to, ac poſteà per ſententiam abſoluto, quæ in rem judica-
tam tranſivit, deberi diſtributiones quotidianas, & ſi quæ
alia ſunt emolumenta, quæ ab infirmis percipi conſueve-
157 runt. Quippè injuſtè excommunicatum repetere fructus
medii temporis tradit gloſſa *fin. in cap. Super cauſa, 2. quæſt.*
4. item gloſ. *fin. in cap. Paſtoralis, §. Verum, de appellat.*
& ibi Imola, Abb. & DD. communiter, ut Dec. teſtatur,
Gemin. *in cap. Contumaces, 50. diſt.* & Felin. *in cap. Apoſto-*
lica, num. 12. de except.
158 Tertius denique caſus exceptus *in d. cap. unico, de Cler.*
non reſiden. lib. 6. in quo diſtributiones debentur non inte-
reſſentibus, eſt evidens Eccleſiæ utilitas. Ad idem textus
in cap. ex parte il ſecondo, eodem titulo.
159 Sed huic deciſioni ſignatur contrarium in *cap. Cùm non*
deceat, de elect. lib. 6. ubi illi qui proſequuntur utilitatem
Eccleſiæ diſtributiones percipiunt, cujus oppoſitum deci-
ditur *in d. cap. unico.* Pro conciliatione harum decreta-
lium dantur à gloſſa, & Doctoribus plures ſolutiones.
Prima ſolutio eſt Archidiaconi *in d. cap. unico*, dicentis
illam decretalem loqui in Eccleſiis, in quibus eſt conſuetu-
do, ut abſentes iſta recipiant; contrarium in Eccleſiis, in
quibus non eſt talis conſuetudo.
Secunda ſolutio eſt gloſſæ *in d. cap. unico in ver. Vtilitas*,
quod Canonici non teneantur diſtributiones talibus con-
cedere, ut *in dict. cap. Cùm non deceat*, tamen ſi con-
ceſſerint, recipientes non tenentur ad reſtitutionem, ut
in d. cap. unico.
Tertia ſolutio, quam refert gloſſa prææallegata eſt illo-
rum, qui dicunt textum *in dict. cap. Cùm non deceat*, lo-
qui in abſentibus à loco Eccleſiæ; textum verò *in dict. cap.*
unico, loqui in præſentibus, ita ut præſentes in loco, qui
proſequuntur utilitatem Eccleſiæ, diſtributiones percipiant,
licèt divinis non interſint; abſentes minimè. Et hanc ſolu-
tionem ſequitur Ripa *in tractat. de Peſte, in ſeconda part.*
num. 145. & Covarr. *d. lib. 3. variarum reſol. cap. 13. n. 8. verſ.*
Octavo non tantum ægrotis.
Verùm Sacra Congregatio Concilii examinatis ſingulo-
rum opinionibus, & articulo diligenter diſcuſſo, intelle-
xit textum *in d. cap. Cùm non deceat*, in eo caſu, in quo
ex conſuetudine abſentes ob Eccleſiæ utilitatem non perci-
piunt diſtributiones: ſed non probata hujuſmodi conſue-
tudine cenſuit abſentes ob evidentem Eccleſiæ utilitatem
diſtributiones lucrari perinde ac ſi divinis intereſſent, juxta
textum *in d. cap. unico.* Et Congregationis ſententiam ſan-
ctæ mem. Paulus V. ad ſe relatam approbavit.
160 Cæterùm hæc concluſio intelligenda eſt procedere,
dummodo abſentia contingat ob utilitatem Eccleſiæ in ſpe-
cie, de cujus diſtributionibus quæritur, ut formaliter in-
quit Joan. Andr. *in dict. cap. unico, num. 3. verſ. Item in-*
telligendum de Cler. non reſiden. lib. 6. allegat cap. Cùm dile-
ctus, & cap. De cætero, eodem tit. & textum hìc, & ſe-
quitur ibi Petr. de Ancharan. *num. 4. in 5. notab.* Secus ſi
abſentia contingat ob utilitatem alterius Eccleſiæ particu-
laris, vel Eccleſiæ generalis. Et hæc eſt ratio cur diſtri-
butiones non debeantur Canonicis exiſtentibus in ſervitio
Papæ, ut dictum eſt ſupra *num. 99.* licèt cenſeantur ſervire
Eccleſiæ univerſali, *d. cap. Cùm dilectus*, ibi, *Qui circa*
nos ſe obſequiales exhibent univerſis, de Cler. non reſiden.
nec abſentibus in ſtudio ſacræ paginæ, ut hìc, quamvis
hæc quoque cauſa concernat utilitatem univerſalis Eccle-
ſiæ, ut probatur *in cap. fin. verſ. Qui cùm docti fuerint,*
infra de magiſtr. in cap. Super ſpecula verſ. Quia verò Theo-
logiæ ſtudium, c. Ne Cler. vel Monach. & meliùs *in cap. Cùm*
ex eo, ibi, *In grande univerſalis Eccleſiæ, quæ viris litte-*
ratis permaxime noſcitur indigere, diſpendium, & iactu-
ram, de elect. lib. 6. Unde Canonico à ſecretis Regis Por- 161
tugalliæ in rebus Eccleſiaſticis eadem de cauſa abſenti fue-
runt quidem conceſſæ diſtributiones, ſed ex gratia & de
conſenſu Capituli, vel majoris partis. Item Archidiaco- 162
no habenti tantùm jus præſidendi in Choro, nullum tamen
ſervitium, & hebdomadam dum reſidet in aliquibus locis
ſuæ Archidiaconali iuriſdictioni ſubjectis, deciſum eſt non
deberi diſtributiones quotidianas. Ad eas igitur percipien-
das requiritur utilitas particularis Eccleſiæ, de cujus diſtri-
butionibus agitur, ut prædixi.
Ex hoc tertio caſu infertur primò, ut abſens propter 163
exercitium curæ animarum ſuæ Dignitati, vel Canonica-
tui incumbentis, quo tempore illam exercet, pro præſen-
te habeatur, & quotidianas diſtributiones lucretur, ut
expreſſum in decreto Concilii Trident. *cap. 3. verſ. Quod ſi*
alicui, ſeſſ. 22. Unde orta dubitatione, an Archipresbyte-
ro Cathedralis abſenti propter ſervitium curæ animarum
diſtributiones quotidianæ debeantur: Sac. Congregatio
cenſuit deberi. Et iterùm cùm fuerit quæſitum an habean- 164
tur tamquam præſentes in Choro qui curam animarum
exercent imminentem Eccleſiæ Cathedrali: reſponſum eſt
haberi, dum tamen ſunt in actu adminiſtrandi Sacramen-
ta, vel alia exercent, quæ ſpectant ad ipſam curam. Et 165
aliàs reſponſum, obtinentes Dignitates, quibus immi-
net cura animarum, ſi redeant in ſuis Eccleſiis, lucrari
diſtributiones, dummodo per ſe ipſos curam actu exer-
cuerint.
Infertur ſecundò, ut toleranda ſint ſtatuta Eccleſia- 166
rum, quibus declarantur Jubilati, & immunes à cho-
ro qui per quadraginta annos continuos Eccleſiæ inſervie-
runt. Hoc enim in utilitatem Eccleſiæ intelligitur eſſe ſan-
citum, ut Canonici & Miniſtri ſpe immunitatis aſſequen-
dæ ad ſervitium chori diutiùs exhibendum alacriores red-
dantur. Licèt de rigore juris aliud dicendum ſit, ut patet
ex dictis ſupra *num. 81.* Sæpè etiam me Secretario indultum
fuit Canonicis ſeptuagenariis, qui quadraginta annos con-
tinuos divinis interfuerunt, ut tamquam benè de Eccle-
ſia meriti, percipere valeant diſtributiones quotidianas,
licèt choro non interſint.
Infertur tertiò, ut pro præſente habeatur Canonicus 167
abſens pro negotiis Capituli, unde in caſu contingenti
cenſuit Sac. Congregatio Canonicum, quo tempore pro
negotiis Capituli abfuit, non debuiſſe onerari ut ſub-
ſtitutum interim aleret, & Capitulum eſſe cogendum
ut dicti temporis diſtributiones, ac ſtipendia capellani illi
reſtituat.
Infertur quartò, ut diſtributiones debeantur Canonicis 168
aſſiſtentibus Epiſcopo Pontificalia exercenti ad præſcri-
ptum *dict. cap. 12. verſ. Omnes vero ſeſſ. 24.* tam in Cathe-
drali Eccleſia, quàm alibi. Cenſuit enim Sac. Congreg.
Canonicos, qui tenentur aſſiſtere, & inſervire Epiſcopo
celebranti, & Pontificalia exercenti in Cathedrali, teneri
etiam aſſiſtere, & inſervire celebranti, & Pontificalia
exercenti in aliis civitatis locis, atque ejus ſuburbiis; tunc-
que hujuſmodi Canonicos id officii Epiſcopo præſtantes de-
bere percipere diſtributiones quotidianas.
Infertur quintò, ut obtinentes præbendam Theologa- 169
lem in diebus, in quibus legunt, diſtributiones quotidianas
lucrentur, ut dictum eſt ſuprà *n. 116.*
Infertur ultimò, ut Canonicus Pœnitentiarius, dum 170
confeſſiones in Eccleſia audit, interim præſens in choro
cenſeatur, ut diſertis verbis cavetur decreto Concilii Tri-
dentini *cap. 8. ſeſſ. 24.*
Et cùm fuerit quæſitum, an Pœnitentiarius ſit habendus
pro præſente in choro dum audit Confeſſiones in Eccleſia
ſive in Confeſſionario, ſive extra: reſponſum eſt haben-
dum pro præſente eo tempore, quo audit confeſſiones, aliis
in Choro divina celebrantibus.
Et rurſus cùm dubitatum fuerit, An Pœnitentiarius Ec-
cleſiæ Cathedralis audiendo confeſſiones eorum, qui non
habent caſus reſervatos, ſeu eorum, qui tantùm peccata
venialia habent tamquam præſens in choro cenſeatur,
adeò ut percipere valeat diſtributiones quotidianas; Re-
ſponſum habendum pro præſenti, & mirati ſunt Patres
hujuſmodi dubium excitari; Tum quia Concilium gene-
rali-

Digitized by Google

raliter loquitur; tum quia inde præberetur occaſio revelandi peccata gravia, & deterrendi confitentes.

Ac demum cùm Concilium decernat præſentem in cho-
171 ro cenſeri Pœnitentiarium cùm confeſſiones in Eccleſia audit, ſuborto dubio an etiam præſens cenſeri debeat extra chorum, puta cùm Capitulum comitatur corpus defuncti ſepulturæ tradendum, ut eo quoque caſu percipiat diſtributiones perinde ac ſi illis interfuiſſet: Dictum eſt referendum ad Sanctiſſimum, quia Concilium loquitur tantùm de Choro; eamdem tamen utroque caſu militare rationem: Sanctiſſimus declaravit videri hoc in caſu voluiſſe Concilium Pœnitentiarium eſſe participem, & quidem à fortiori, id eſt ſi in choro, multò magis extra.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Idem Honorius III. Epiſcopo Veſprimeñ.

CAPUT XXXIII.

EXpoſuiſti nobis, quòd Eccleſiæ tuæ Canonici, diminuta ipſorum proviſione à tempore Concilii generalis, cùm eis ex tunc non fuerint ad eorum ſuſtentationem conceſſæ capellæ, ſicut antè fieri conſuevit, de redditibus præbendarum ſuarum nequeunt ſuſtentari: & infrà. Si evidens neceſſitas, vel utilitas exigat, præbendas Eccleſiæ tuæ poteris de capellis in perpetuum annectendis eiſdem (ſicut diſcretione prævia expedire videris) augmentare: reſervata tamen congrua capellarum Presbyteris portione.

SVMMARIVM.

1 *PRebendis Eccleſia Cathedralis propter illarum paupertatem poſſunt annecti Capella, reſervata ipſarum Presbyteris congrua portione.*

2 *Vbicumque in iure ſit mentio ſimpliciter de generali Concilio, intelligitur de Lateranenſi ſub Innocentio III.*

3 *Capella appellatione quid veniat, & quot ſint Capellarum ſpecies.*

4 *Prabenda eſt incompatibilis cum Parochiali.*

5 *Prabendis Canonicalibus quas ob cauſas annecti poſſint Eccleſia Parochiales.*

6 *Prarogativa perſona quamvis interdum ſit iuſta cauſa diſpenſandi ad plura incompatibilia, non tamen eſt iuſta cauſa annectendi unum beneficium alteri.*

7 *Vnio incompatibilium ad vitam non eſt propriè unio, ſed magis quadam palliata diſpenſatio, & reprobatur à Concilio Tridentino.*

8 *Vniri non debet Parochialis Eccleſia prabenda Canonicali, niſi ſuperſit congrua portio pro Vicario perpetuo.*

9 *Paupertas tolerabilior eſt in Canonico, quàm in Rectore Eccleſia.*

10 *Vniri poſſunt ab Epiſcopo de iure communi Parochiales Eccleſia prabendis, vel Dignitatibus ob illarum paupertatem.*

11 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

12 *Vnio æquè principaliter Parochialis cum prabenda vel Dignitate an ſit prohibita à Concilio Tridentino, & n.ſeqq. uſque ad n.18.*

13 *Beneficium per annexionem Parochialis non fit curatum.*

14 *In Vnione æquè principali unus eſt rector utriuſque beneficii.*

15 *Vnio facta ab Ordinario ſine cauſa non valet.*

16 *Canonicus habens prabendam æquè principaliter unitam cum Parochialis tenetur in Parochiali reſidere tamquam in digniori.*

17 *Prabendarum tenuitati in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus qua ratione Epiſcopus providere poſſit ex Concilio Tridentino.*

18 *Anvè illis unire poſſit de conſenſu Capituli aliquot portiones eiuſdem Eccleſia, & num.ſeqq. uſque ad num.24.*

19 *Vniones ſunt odioſa, & reſtringenda.*

20 *Beneficii appellatione non venit beneficium exiſtens in Cathedrali.*

21 *Portiones exiſtentes in Cathedralibus, vel Collegiatis inſignibus perſonalem reſidentiam requirunt.*
Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine non requirunt reſidentiam, ibidem.

22 *Capella appellatione non venit portio.*

23 *Capellanorum tenuitati, aut fabrica, vel Sacriſtia in Cathedrali Epiſcopus providere non poteſt remedio, c.15.ſeſſ.24. Concilii Tridentini.*

24 *Vnire an poſſit Epiſcopus beneficia ſimplicia menſa Capitulari ob prabendarum tenuitatem in vim Concilii Tridentini, & num.27.*

25 *Vnio beneficii facta ab Epiſcopo menſa Capitulari etiam de Capituli conſenſu de iure communi eſt ipſo iure nulla.*

26 *Et ad hoc requiritur authoritas Papa, nec ſufficit Metropolitani.*

27 *Vniendi facultas extendi non debet de caſu ad caſum ad correctionem iuris communis.*

28 *Vnio beneficiorum ſimplicium facta ab Epiſcopo menſa Capitulari, an valeat ſi in Eccleſia nulla ſint prabenda diſtincta, ſed tantùm maſſa communis in diſtributionibus conſiſtens, & num.ſeqq. uſque ad num.33.*

29 *Capitulum poteſt in facto proprio authorizare ubi agitur principaliter de intereſſe ſingulorum, & ſecundario de intereſſe Capituli, ſed non è contra.*

30 *Vnio fieri non poteſt ab Epiſcopo portionibus privilegiatis.*

31 *Maſſa communis, cuius redditus omnes in diſtributionibus conſiſtunt, non ſuccedit loco prabenda quoad effectum unionis.*

32 *Authoritas in facto proprio ità demum interponi poteſt palam, & bona fide, ſi hoc fiat coram ſuperiores.*

33 *Curatus, & Rector Parochialis annexæ quis dicatur, & n. ſeqq. uſque in finem.*
Quid ſi Parochialis ſit annexa prabenda Canonicali, num.35.
Et quid ſi ſit annexa Capitulo, vel menſa Capitulari, num.41.
Et quid ſi aſſignata ſit certa portio ſuper fructibus Parochialis alicui ex Canonicis, vel Capitulo, n.42.

34 *Vnio quotuplex ſit.*

35 *Canonicorum redditus quot modis augeri poſſint ex proventibus Eccleſia Parochialis, & n.ſeqq. uſque in fin.*

36 *Cura habitualis in foro anima an ſit penes Canonicum, cuius prabenda unita eſt Parochialis.*

37 *Ætas vigintiquinque annorum an requiratur ad obtinendam prabendam, cui annexa eſt Parochialis, & n.39.*

38 *Vicarii poteſtas an extinguatur extincta poteſtate principalis Pralati, & n.40.*

41 *In Vicarium perpetuum S. Petri de Vrbe translatum eſt ſolùm cura exercitum privativè ad Capitulum, Cura verò habitu penes Capitulum remanſit.*

43 *Penſio ſuper fructibus Parochialis an poſſit ab Epiſcopo conſtitui pro augendis redditibus prabenda, vel menſa Capitularis.*

Expo-

1 E*Xpoſuiſti*. Propter paupertatem præbendarum Eccleſiæ Cathedralis poſſunt eis annecti Capellæ, reſervata ipſorum Presbyteris congrua portione, hoc dicit. Primò ponit ſupplicationem. Secundò proviſionem, ibi, *ſi evidens*.

2 Nota primò ibi, *Concilii generalis*, ubicumque in jure ſimpliciter fit mentio de generali Concilio, ſemper intelligi de Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. ut *hic*, *& in c. Eccleſia veſtra, il 2. de elect. in c. Quamquam*, *& in cap. Si cui, eod. tit. lib. 6. cum ſimil.* & notat gloſ. 2. *in cap. fin. de Capell. Monachor.* Idque non per antonomaſiam, ſed ad differentiam alterius Concilii Lateranenſis paulò ante celebrati ſub Alexandro III. ut probavi *in cap. 1. à num. 1. uſque ad num. 12. ſupra de Summa Trinit. & fid. Cathol.*

3 Secundò nota, Capellæ appellatione venire Parochialem Eccleſiam: nam de parochialibus intelligitur hæc littera ſecundùm omnes, cùm referat ſe ad Concilium generale, quod de illis loquitur *in cap. Extirpandæ, ſupra eod.* *& hic* notat Abb. *n. 6.* Quandoque tamen nomine Capellæ intelligitur Eccleſia Collegiata, ut *in c. Cum Capella, infra, de privileg.* Quandoque domus religioſa, ſeu Monaſterium, ut *infra de Capell. Monach. per tot.* & ibi Abb. *in rubr.* & fuſiùs Specul. *eod. tit.* frequentiùs autem Capellæ nomine intelligimus vel Sacellum, id eſt locum Deo conſecratum intus, vel extra Eccleſiam, *c. Quiſquis, verſ. Capella, 17. qu. 4.* Paul. de Cittadin. *in tract. de Iurepatr. p. 3. quæſt. 32. Prima cauſa, num. 43. verſ. Secundò ſciendum eſt, quod Capella dicitur locus*, & Lambert. *in eod. tract. part. 1. lib. 1. art. 6. quæſt. 11. fol. 97. in fin.* vel altaria in eiſdem Sacellis conſtructa, de quorum natura multa cumulat Felin. *in c. Ex parte, il 2. n. 1. & ſeq. ſupra de reſcript.* vel Capellanias ſive perpetuas, ſive manuales cum onere Miſſarum celebrandarum, de quibus egi latiſſimè *in c. 1. ſupra de ætat. & qualit.* Licèt ut plurimum Capella, altare, & Capellania, pro eodem accipiantur, ut probat gloſ. 1. in Clem. 2. *verſ. Quintò, quid de Capellaniis, vel beneficiis altarium, de decim.* Felin. *in d. cap. Ex parte, num. 2. verſ. Naturam verò iſtorum altarium, ſive Capellarum*, & Quintil. Mandoſ. *in reg. de Annal. quæſt. 17. num. 2.* qui etiam *num. 5.* diſtinguit quatuor Capellarum ſpecies. Frequenter etiam Capellarum nomen uſurpamus pro oratoriis ſeu privatis, ſeu publicis. Quorum ſpecies diſtinguit idem Mandoſ. *loco citato num. 8.* & de his vide quæ nos plenè adnotavimus *in cap. In his, à num. 1. uſque in fin. de privileg.* Interdum etiam Capellæ dicuntur Sacrorum ſolemnia, quæ coram Papa, & Cardinalibus peraguntur, ut per Cardin. Paleott. *de Sacro Conſiſtor. conſultat. part. 5. quæſt. 11. pag. 313. littera B.* & de his Capellis Pontificiis plura ſanxit Sixtus V. in Conſtitutione, quæ incipit, *Egregia, in Bullar. tom. 2. pag. 517.*

4 Tertiò nota ibi, *Non fuerunt conceſſæ Capellæ*, textum expreſſum ſecundum Abb. Antiq. quòd non poteſt quis retinere cum præbenda Parochialem Eccleſiam, quæ illi non ſit annexa. Circa quod Hoſt. *hic in princ. verſ. Si de hac materia*, ponit prolixam diſtinctionem, per quam dicit omnia jura contraria de hac materia loquentia ad veram conſonantiam reduci, eamque ad litteram recitat, & probat Jo. Andr. *n. 4.* Hodie hoc eſt expeditum jure noviſſimo Concilii Tridentini, cùm Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis perſonalem reſidentiam requirant, *ut in c. 12. ſeſſ. 24.* ac proinde ſunt incompatibiles cum Parochialibus, ut *in cap. 4. ſeſſ. 7. & c. 17. ſeſſ. 24.*

5 Quartò nota ibi, *ſi evidens neceſſitas, vel utilitas*, duas cauſas, propter quas Eccleſia Parochialis de jure communi licitè poteſt uniri Præbendæ ſecundùm Cardin. & Anchar. *in 2. notab.* & Abb. *in 4. notab.* Una eſt propter evidentem neceſſitatem, id eſt cùm ob præbendarum tenuitatem non reperiuntur qui velint acceptare Canonicatus, & ita Eccleſia debito ſervitio deſtituitur. Altera eſt propter utilitatem, quia licèt reperiantur, non tamen ſunt idonei, & convenientes dignitati Eccleſiæ Cathedralis, puta quia ſunt ſimplices, & idiotæ, & meliores non inveniuntur. Ex hoc enim damnificantur Eccleſiæ Cathedrales, cùm non ſint perſonæ idoneæ, quæ tantæ paupertati velint ſe alligare, & indecens etiam ſit ut cogantur mendicare, ut *c. 1. infra de Cler. ægrot. & cap. Cum ſecundum, ſup. eod.* ſecundùm Hoſt. *hic in princ. in ver. Suſtentari*. Jo. Andr. *num. 1. in eod. ver.* & Card. *in*
6 *primo notab.* Et conſidera hìc nullam fieri mentionem de tertia cauſa, videlicet de prærogativa perſonæ, de qua *in c. De multa in fin. ſupra eod.* ſed tantummodo de neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ. Ex quo notabiliter infert Abb. *hic num. 5.* ut quamvis prærogativa perſonæ interdum ſit juſta cauſa diſpenſandi ad plura incompatibilia, ut *in d. c. De multa*, non tamen eſt juſta cauſa annectendi unum beneficium alteri, quia fieret præjudicium ipſis beneficiis, cùm unum veniret acceſſoriè ad aliud. Dic clariùs propter prærogativam perſonæ, quæ eſt cauſa temporalis, & extinguitur 7
cum perſona, non poſſe fieri unionem perpetuam in præjudicium beneficii annexi, quia limitata cauſa, &c. Clem. *Ne Romani, §. Eo tamen proviſo, de elect.* & de unione perpetua loquitur hoc cap. Unde nil mirum ſi de prærogativa perſonæ nullam fecit mentionem. Unio autem ad vitam non eſt propriè unio, ſed magis quædam palliata diſpenſatio, Put. *deciſ. 246. num. 3. lib. 1.* Caſſad. *deciſ. 3. num. 3. de Iudic.* & hodie prohibita eſt à Concilio Trident. *in cap. 4.* ibi, *ſive per viam unionis ad vitam, ſeſſ. 7. & c. 17. §. Illi verò, ſeſſ. 24.*

Quintò nota ibi, *reſervata congrua Capellarum Presbyteris portione*: quotieſcumque parochialis Eccleſia unitur præbendæ, hoc ſemper eſſe attendendum ut ſuperſit congrua portio pro Vicario curam animarum exercente, ut hìc, *& in cap. Paſtoralis, ſupra de his quæ fiunt à Prælat. & in c. Extirpandæ, §. Qui verò, ſupra eod.* alioquin abſtinendum erit ab annexione, quia, ut notabiliter inquit Hoſt. *hic nu. 2.* tolerabiliùs eſt, ut Canonicus egeat, quam Rector Eccleſiæ. Quòd dictum ſequuntur Jo. Andr. *n. 4. in ver. Prævia*, Henric. Boich. *in fin.* Butr. *n. 5.* Imol. & Anchar. ambo *n. 3.* 9
& Abb. *n. 7.* & tunc ſecundùm eos providebitur Canonicis, ut notatur *in c. De rectoribus in gloſ. ult. infrà de Cler. ægrot.* & hodie ut dicam *infrà num. 17.* 8

Ultimò nota Epiſcopum de jure communi poſſe augere 10
redditus tenues præbendarum annectendo illis parochiales Eccleſias, ut hìc eſt caſus ſecundùm unam lecturam, quæ communiter recipitur: nam licèt aliqui intelligant hujuſmodi unionem fieri poſſe ab Epiſcopo authoritate Apoſtolica, quos tacito nomine hic refert Innoc. *in fin.* tamen communis intellectus habet ut fieri poſſit etiam authoritate ordinaria, prout hìc firmant Abb. Antiq. *in princ.* Hoſt. & Joan. Andr. ambo *in ver. Poteris*, exponentes verbum illud, *poteris*, id eſt authoritate tua, arg. *cap. Vacante, ſupra eod. & cap. Sicut unire, infrà de exceſſ. Prælat.* & ſequuntur Butr. *num. 4.* Card. *eodem num. in 2. quæſt.* & Anchar. *in 3. notab.* Idque communiter teneri teſtatur Imola *num. 2.* Addunt tamen Joan. Andr. & reliqui poſt eum debere Epiſcopum hoc facere de Capituli conſenſu juxta textum in Clem. *Si una, de reb. Eccleſ. non alienan.* Et quòd dictum eſt de præbendis, idem intelligas de Dignitatibus, quia eadem eſt ratio, & ſic idem jus, *cap. Tua, de conſang. & affinit.* ſecundùm Hoſtien. *in princ. in ver. eiſdem*, Jo. Andr. *n. 3.* Cardin. *in 3. quæſt. n. 5.* Imol. *in primo notab.* Anchar. *in 3. notab.* & Abb. *num. 8. verſ. Et credo.*

Verùm hodie hæc facultas uniendi Parochiales Eccleſias 11
præbendis Cathedralium Eccleſiarum ob illarum paupertatem, ut in textu, vel Dignitatibus ob identitatem rationis, adempta eſt Epiſcopis à Concilio Tridentino *in cap. 13. verſ. In unionibus, ſeſſ. 24.* nam ſancta Synodus præcipuam rationem habens Eccleſiarum parochialium ob animarum periculum ſtatuit ut in unionibus, ſive ob redditutum tenuitatem, ſive ob alias cauſas faciendis, Eccleſiæ Parochiales Monaſteriis quibuſcumque, aut Abbatiis, ſeu Dignitatibus, ſive præbendis Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, ſive aliis beneficiis ſimplicibus, aut Hoſpitalibus, Militiiſve non uniantur, & quæ unitæ ſunt, revideantur ab Ordinariis juxta decretum ſub Paulo III. editum *in cap. 6. ſeſſ. 7.* Quare hæc decretalis ſi intelligatur de unione facienda ab Epiſcopo ordinaria authoritate, juxta communem intellectum, correcta eſt à Concilio *in d. cap. 13.* Secus ſi intelligatur de unione facienda authoritate Apoſtolica, ſecundum aliam lecturam, quia Concilium non ligat Papam, ſed ligatur ab ipſo, *cap. Significaſti*, & ibi Jo. Andr. *n. 10.* & reliqui *ſupra de elect.*

Sed hìc incidit dubitatio; Quid de unionibus parochia- 12
lium, quæ fiunt præbendis ſine ſuppreſſione, ut cùm duo beneficia æquè principaliter uniuntur, & utrumque per ſe remanet, nec immutat ſtatum aut naturam ſuam, juxta notata per gloſ. *in c. 1. infra Ne ſed. vacan.*

Et primo intuitu videtur dicendum hanc ſpeciem unionis non comprehendi in prohibitione Concilii, quia nullum præjudicium fit Parochiali ſic unitæ, *cap. Et temporis 16. q. 1.*

Digitized by Google

Sicut fit per unionem acceſſoriam, ſeu ſubjectivam, per quam Eccleſia unita amittit titulum, & nomen beneficii juxta diſtinctionem Felin. *in cap. In noſtra, in 33. coroll. num. 30. de reſcript.* poſt Oldrad. *conſ. 257. n. 15.* Rota *deciſ. 370. alias 11. de reb. Eccleſ. non alienan. in antiq.* Caſſad. *deciſ. 2.*
13 *num. 6. de union.* Item hæc ſpecies unionis non facit Canonicatum curatum, nec beneficium ſimplex, cui ſic unitur Parochialis, deſinit eſſe ſimplex, ut poſt Oldrad. *conſ. 223. poſt princ.* tenet Sarnen. *in reg. de Idiom. quæſt. 11. num. 6.* & notant gloſ. & DD. *in cap. Super eo, de præben. lib. 6.* Item Concilium non prohibet ne Parochiales, & præbendæ ad invicem uniantur, ſed ne Parochiales uniantur præbendis. Quæ verba videntur importare unionem acceſſoriam, non autem æquè principalem, *d. cap. Super eo, de declarat.* Felin. *loco citato.* Item hac interpretatione minus corrigitur ius commune, *l. 1. C. de inoffic. dotib. c. Cum expediat, de elect. lib. 6. cum ſimilib.*

14 In contrarium facit, quia intereſt Eccleſiæ habere ſuum proprium Rectorem, *c. Cum non ignores, ſupra eod.* At per hujuſmodi unionem, tametſi unumquodque beneficium retineat ſua iura, & privilegia; tamen unus eſt Rector utriuſque, *d. cap. Et temporis qualitas,* & ibi gloſ. *in ver. Vnire, 16. quæſt. 1. & d. cap. 1. Ne ſed. vacan.* Marian. Socin. *in cap. Sicut unire, in 2. articulo principali, num. 6. de exceſſ. Prælat.* Præterea unio requirit cauſam neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ,
15 ut hìc patet, alioquin non valet etiamſi fiat ab Ordinario ſervata juris forma, ut tenent Imol. & Abb. *hic,* Oldrad. *conſ. 261. & ſeq.* Marian. Socin. *in d. cap. Sicut unire, in 5. artic. principali, num. 90.* Rota *deciſ. 133. num. 3. part. 2. diverſ.* Hujuſmodi autem unio tantùm abeſt, ut habeat cauſam neceſſitatis, vel utilitatis, ut potiùs utrique beneficio ſit damnoſa. Parochiali quidem, quia patitur fructuum diſmembrationem, nec amplius habet peculiarem Rectorem, ſed communem eum præbenda, ut dictum eſt. Præbendæ verò, quia licèt illi accreſcant redditus, tamen decreſcit ſervitium, & minuitur divinus cultus, ad quē beneficia Eccleſiaſtica ſunt conſtituta, *c. fin. de reſcr. lib. 6.* Concilium Trid.
16 *cap. 3. ſeſſ. 21.* Nam Canonicus, cujus præbenda unita eſt cùm Parochiali æquè principaliter, tenetur in Parochiali reſidere tamquam in digniori, ut in Conſtit. Pii V. *Cupientes, in Bullar. tom. 2. pag. 262.* Nec obſtat *cap. Extirpandæ, §. Qui verò, ſupra eod.* quia loquitur in caſu, in quo Parochialis annexa eſt dignitati acceſſoriè, ut ibi dixi *num. 27. & 29.* Quòd ſi tenetur reſidere in Cathedrali, Parochialis debito ſervitio deſtitueretur, & tamen decretum *d. c. 13.* prohibet uniones ex quibuſvis cauſis faciendas: ergo fortiùs hanc, quæ nocet
17 utrique beneficio. Et hoc puto verius, quia præbendarum tenuitati alia ratione Concilium provideri voluit, quam per unionem Parochialium Eccleſiarum: nam *in cap. 15. ſeſſ. 24.* decrevit ut in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, ubi frequentes, adeòque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, liceat Epiſcopis cùm conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia iis unire, vel ſi hac ratione provideri non poſſit, aliquas ex iis ſupprimere, & illarum fructus reliquarum diſtributionibus applicare.

18 QUÆRO, An Epiſcopus facultate ſibi tributa decreto Concilii *d. cap. 15. ſeſſ. 24.* poſſit cum conſenſu Capituli unire aliquot ejuſdem Eccleſiæ portiones præbendis Canonicalibus, quarum fructus adeò ſunt tenues ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui non ſufficiant.

19 Videtur reſpondendum non poſſe. Nam Concilium *d. cap. 15.* extendi non debet ad alia beneficia, quam ad ea, de quibus loquitur, ſcilicet ad beneficia, & præbendas Canonicales, cùm verſemur in materia unionum quæ ſunt odioſæ, à jure exorbitantes, ambitioſæ, & reſtringendæ, *c. Sanctorum, 70. diſtin.* per quem textum ita reſpondit Calderin. *conſ. 13. An unio, ſub tit. de rebus Eccleſ. non alien.* quem refert, & ſequitur Dec. *conſ. 233. Viſo tenore, n. 6.* & Quintil. Mandoſ. *in reg. 12. quæſt. 6. num. 12.*

20 Deinde *d. c. 15.* dat Epiſcopo duplicem facultatem. Prima facultas eſt uniendi beneficia ſimplicia, quorum appellatione non veniunt portiones Cathedralium. Tum quia appellatione beneficii non venit beneficium exiſtens in Cathedrali, *cap. Quamvis in 1. & 2. reſponſo de præben. lib. 6.* Rota *in antiq. deciſ. 2. de fil. Presbyter. & deciſ. 4. de offic. Ordin.* Joan. de Selva *in tract. de benefic. quæſt. 11. part. 3. num. 117.*
Tum quia hæ portiones exiſtentes in Cathedrali reſiden- 21
tiam requirunt ex Concilio *cap. 12. §. Præterea ſeſſ. 24.* quam non requirunt beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine, gloſ. *in cap. Gratia, in ver. De iure teneri de reſcr. in 6.* Lap. *alleg. 36. in princ.* Rebuff. poſt alios *in Praxi, tit. Diſpenſatio de non reſiden. n. 8.*

Alia facultas eſt aliquas præbendas ſupprimendi, cæteraſ- 22
que ad pauciorem numerum redigendi. Appellatione autem præbendarum, de quibus loquitur Concilium, itidem non venit portio non ſolùm quia quando Concilium voluit comprehendere portiones, id expreſſit, ut *in d. §. Præterea,* ſed etiam quia manifeſtè loquitur de præbendis Canonicalibus, cùm requirat eas adeò eſſe tenues ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui non ſufficiant. Et dum poſteà dat facultatem uniendi, loquitur de eiſdem præbendis Canonicalibus; quòd non poteſt contingere in portionibus, quarum ſuppreſſio non diminuit numerum Canonicorum.

Confirmatur, quia Concilium ejuſmodi facultatem adeò ampliavit, ut voluerit eam procedere non obſtante reſervatione, vel affectione, cùm tamen de jure communi Epiſcopus non poſſet unire reſervata, vel affecta ſaltem, ut unio tunc poſſet effectum ſortiri, Rota *deciſ. 658. alias 6. de reb. Eccleſ. non alien. in antiq.* Collect. *in cap. Sicut unire, num. 6.* & ibi dixi *num. 22. infra de exceſſ. Prælat.* & ideò Concilium magis eſt strictè intelligendum ad limites verborum, *c. Quæ à iure, de regul. iur. lib. 6.*

Demum orta dubitatione, An ob tenuitatem Capella- 23
norum Eccleſiæ Cathedralis pro divini cultus augmento, vel ob tenuitatem redditiuum fabricæ, vel Sacriſtiæ Eccleſiæ Cathedralis liceat Epiſcopis uti remedio *cap. 15. ſeſſ. 24.* S. Congreg. cenſuit non licere. Ergo ſi Concilium qua parte loquitur de præbendis Canonicalibus non extenditur ad Capellas, vel fabricam, aut ſacriſtiam, longè minus ubi loquitur de beneficiis ſimplicibus extendi debet ad portiones: nam reſpectu præbendarum, quibus fit unio, diſpoſitio Concilii eſt favorabilis, cùm per eam augeantur redditus Canonicorum ob cauſam neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, ut hìc patet. At verò reſpectu beneficiorum ſimplicium eſt odioſa, cùm per unionem titulus, & nomen beneficii annexi extinguatur, *c. Super eo, de præben. lib. 6.* Oldrad. *conſ. 257. factum tale eſt num. 15.* Rota *deciſ. 370. alias 11. de reb. Eccleſ. non alienan.*

Ulterius quæro, An Epiſcopus ex decreto Concilii in 24
eodem *cap. 15. ſeſſ. 24.* nedum præbendis Canonicorum, ſed etiam ipſi Capitulo, ſeu Capitulari menſæ beneficia ſimplicia unire poſſit, ubi frequentes, atque adeò tenues ſunt præbendæ, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui non ſufficiant.

Ex juris communis diſpoſitione manifeſtum eſt irritam 25
eſſe unionem beneficii factam ab Epiſcopo menſæ Capitulari etiam ſuo conſentiente Capitulo, ut eſt caſus in Clem. *Si una, §. Quòd ſi Epiſcopus,* ubi omnes, *de reb. Eccleſ. non alienan.* & notant hìc Jo. Andr. *n. 2. in fin. in ver. Poteris,* Imola *n. 3.* & reliqui. Rationem aſſignat gloſ. communiter approbata in d. Clem. *Si una in ver. Capitulo,* & Imol. *d. n. 3.* quia Capitulum non poteſt in facto proprio authorizare, *c. Qui manumittitur, 12. qu. 2.* Quidquid contraſcripſerit Oldrad. *conſ. 182.* qui non reſpondet ad d. Clem. imò propter illam fatetur ſe dubitare de victoriæ cauſa, & eum reprobat Caccialup. *in tract. de union. art. 4. quæſt. 10.* Quare ne- 26
ceſſaria eſt authoritas Papæ, ut tenet gloſ. in d. Clem. *in ver. Menſæ, ad fin.* quam ibi ſequuntur Card. *num. 3. in fin.* Abb. *num. 6.* & ipſemet Oldrad. ſibi contrarius *in conſ. 262. num. 3.* ubi addit nec ſufficere authoritatem Metropolitani, quia hìc non eſt de caſibus Archiepiſcopo reſervatis, quoad ſubditos ſuffraganei, *c. Paſtoralis,* & quod ibi notatur *ſupra de offic. ordin.* Ad hoc *c. Sicut unire, verſ. Non obſtante, infra de exceſſ. Prælat.* & hoc planum. Sed in terminis Concil. 27
Trident. die 29. Novembris 1612. in Sac. Congregat. cui interfuerunt S. R. E. Cardinales Montelperus, Juſtinianus, de Monte, Paravicinus, Matthejus, Aquaviva, Plattus, Blanchettus, Mantica, Doratus Bonviſius, & Sanctorum quatuor, propoſito ſupraſcripto dubio, Matthejus cenſuit Epiſcopum non poſſe unire menſæ rationibus in ejus voto adductis; & præcipuè quia Concilium tribuit facultatem uniendi præbendis dumtaxat, non autem menſæ Capitulari, & cùm verſemur in materia ſtricta, & à jure improbata, ut in Clem. *Si una, de reb. Eccleſ. non alien.* extendi non debet ad caſum in verbis non comprehenſum ad

corre-

Digitized by Google

correctionem Juris communis. Montelp. idem ſenſit, & in hanc ſententiam allegavit conſ. Hieronymi Gabriel. 101. Idem ſenſerunt de Monte, & Paravicinus. Sed Aquaviva dixit ſe contrariam ſententiam veriorem exiſtimare, quia nullam inter utrumque caſum videbat rationem diverſitatis. Neque obſtare, quòd Capitulum non deberet authorizare in facto proprio, quia hæc non eſt authoritas, ſed conſenſus. Juſtinianus putavit negativè reſpondendum, quia Concilium quando voluit præjudicare juri communi, id expreſſit; quòd cùm non fecerit, videtur noluiſſe. Plattus dixit ex verbis Concilii ſe elicere quòd unio fieri poſſit menſæ Capitulari eo quòd voluit fructus præbendarum ſuppreſſarum quotidianis diſtributionibus applicari. Blanchett. conſiderabat quod aut præbendæ ſunt inæquales, & non poteſt Epiſcopus unire menſæ; aut ſunt æquales, & poteſt abſque conſenſu Capituli, quia in alienatione, quæ fit vigore legis, non requiritur ſolemnitas. Mantica cenſuit reſpondendum negativè. Dorat. etiam negativam ſententiam ſequutus eſt, quia quoties facultas aliqua tribuitur, non debemus eam ampliare ad caſus non expreſſos, *l. Illicitas, §. Qui univerſas, ff. de offic. Præſid.* Ad id quòd dicebat Dominus Cardinalis Plattus reſpondit facere pro hac parte, quia Concilium voluit præbendarum ſuppreſſarum fructus reliquarum diſtributionibus applicari, & ſic ſemper egit de applicatione facienda præbendis, non autem menſæ. Ad id quòd adducebat Dominus Card. Blanchettus, reſpondit Concilium non cogere ut fiat hæc unio, ſed tantùm dare facultatem illam faciendi, ideòque in hoc caſu non procedere quòd dicitur in alienatione neceſſaria nullam requiri ſolemnitatem. Bonviſius, & Sanctorum quatuor ſententiam negativam & ipſi ſequuti ſunt. Itaque ex communi ſententia decretum fuit nequaquam Epiſcopum poſſe hujuſmodi beneficia unire Capitulo, ſeu Capitulari menſe, idque ſi fecerit, nullam eſſe unionem. Quam Congreg. ſententiam die 19. Decembris 1612. ad ſe relatam S. D. N. probavit.

28 Succeſſivè quæro, Poſita deciſione Sac. Congregationis Concilii, qua declaratum fuit Epiſcopum vigore facultatis ſibi tributæ decreto Conc. Tridentini *c. 15. ſeſſ. 24.* beneficia ſimplicia præbendis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum de conſenſu Capituli uniendi, non poſſe eadem beneficia unire menſæ Capitulari, & ſi uniat, unionem eſſe nullam. An etiam nulla ſit unio beneficiorum ſimplicium facta ab Epiſcopo menſæ Capitulari, ſi in Cathedrali, vel in Collegiata nullæ ſunt præbendæ diſtinctæ, ſed dumtaxat maſſa communis Capituli, cujus proventus omnes his tantùm, qui ſtatutis horis interfuerunt, diſtribuuntur.

Epiſcopus Caluenſis aſſerens fructus menſæ Capitularis eſſe tenuiſſimos, eidem menſæ cum conſenſu Capituli alias univit decem, & tria beneficia ſimplicia, & cùm poſteà quatuor ex eis vacaſſent in menſibus reſervatis, Julius Cæſar Malaſpina illa à Sede Apoſtolica impetravit, & lite priùs coram Auditore Cameræ, & deinde in Rota introducta contra Capitulum Cathedralis, quod ſe fundebat *in d. unione*. Julius Cæſar obtinuit à S. Congregat. deciſionem ſuppoſitam in dubio per manus delato, videlicet nullam eſſe unionem factam ab Epiſcopo menſæ Capitulari, cùm Concilium tribuat ſolùm facultatem uniendi præbendis, non autem menſæ Capitulari. Et quia Julius Cæſar hac deciſione impugnavit unionem in Rota, Capitulum habuit recurſum ad S. Congreg. prætendens deciſionem ſupradictam habere locum tantùm quoties in Cathedrali ſunt præbendæ diſtinctæ, non autem cùm nullæ ſunt diſtinctæ præbendæ, ſed ſola maſſa Capitularis, ut in caſu, de quo agitur; ideòque petiit reſolutionem dubii ſupradicti.

Ad quòd videtur affirmativè reſpondendum, videlicet hujuſmodi unionem menſæ Capitulari factam juxta priorem deciſionem eſſe nullam, etiam cùm nullæ ſunt in Eccleſia præbendæ diſtinctæ, ſed ſola maſſa Capitularis. Nam ratio in priori deciſione conſiderata quare liceat Epiſcopo vigore *cap. 15. ſeſſ. 24.* unire beneficia præbendis Canonicalibus, non autem menſæ Capituli, ea fuit, quia etiam de jure communi ante Concil. eadem uniendi poteſtas competens Epiſcopo quoad omnes præbendas, ut ſcilicet poſſet illis unire beneficia, non competebat ei quoad menſam Capitularem. Ita colligitur ex d. Clem. *Si una, in ver. Menſæ ſuæ,* ubi omnes notant *de rebus Eccleſ. non alien.* ex hac decretali, & declarat in ſpecie Vital. in d. Clem. *num.* 14. & ratio diverſitatis inter utrumque caſum ea aſſignatur à Do- 29 ctoribus, quod cùm in unione requiratur conſenſus Capituli, ut in dict. Clem. *Si una*, & Capitulum non poſſit authorizare in facto proprio, ut ibidem omnes tradunt, poteſt quidem Capitulum præſtare authoritatem in unione facta omnibus præbendis, ut hìc, quia tunc principaliter agitur de intereſſe ſingulorum, & ſecundariò de intereſſe Capituli, non autem cùm unio fit menſæ, quia tunc agitur principaliter de intereſſe Capituli, & ſecundariò ſingulorum. Clari autem juris eſt poſſe interponi authoritatem ab eo, cujus non intereſt principaliter, ſed ſecundariò, *l. 1. ff. de author. Tutor. cum ſimil.* Huic autem opinioni apertè videtur adhæſiſſe, Conc. *d. cap.* 15. cùm facta mentione præbendarum voluit licere Epiſcopo de conſenſu Capituli aliquot ſimplicia beneficia iis unire, ſcilicet præbendis, cùm myſterio admittens unionem cùm conſenſu Capituli fieri præbendis, non facta mentione facultatis uniendi menſæ tamquam prohibitæ de jure communi, & adverſanti rationi naturali, ſecundùm quam non convenit quempiam in facto proprio authorizare, ut per DD. in d. Clem.

Hæc autem ratio deciſionis jam editæ, quòd non poſſit Epiſcopus unire beneficia menſæ Capitulari, quia requiritur conſenſus Capituli, quòd illum interponere non debet in facto proprio, militat etiam cùm præbendæ non ſunt diſtinctæ, quia utrobique intereſt Capituli, & quidem principaliter; ac propterea deciſio prædicta etiam hoc caſu locum habere videtur. Quòd in terminis juris veteris apertè ſentire videntur DD. in d. Clem. dum negantes unionem factam ab Epiſcopo menſæ Capitulari, non limitant hanc opinionem ubi præbendæ non ſunt diſtinctæ, cùm tamen ſint multæ Eccleſiæ, quæ non habent hanc diſtinctionem, ut ait Innoc. *in c. Dilectus, il 1. n. 4. ſupra eod.* Imò Vital. in 30 d. Clem. *Si una, §. Quod ſi, n. 14. & 15. de reb. Eccl. non alien.* expreſsè declarat prohibitionem juris communis, ut Epiſcopus menſæ Capitulari beneficia unire non poſſit, procedere etiam cùm præbendæ non ſunt diſtinctæ, inferens portionibus privilegiatis non poſſe ab Epiſcopo fieri uniones, quia hujuſmodi portiones non ſunt Eccleſiæ, ſed de redditibus communiter collectis extrahuntur, ut dicit Innoc. *in d. cap. Dilectus, in fin.*

31 Non obſtat, quòd ubi præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſed redditus omnes in diſtributionibus conſiſtunt, quæ ex communi maſſa percipiuntur, videantur diſtributiones eſſe loco præbendarum, juxta gloſ. magnam communiter receptam *in cap. Licet, ſupra eod.* quia aliàs eſſet dare Canoniam ſine præbenda, ut animadvertit gloſ. *in c. unic. de Cleric. non reſid. in 6. in ver. Receperit*, adeò ut ſicut ex Concilio poteſt Epiſcopus unire præbendis, ita potuerit unire maſſæ communi, quæ reſolvitur in præbendis juris interpretatione. Ad hoc enim benè reſpondit Vital. *loc. cit. Licet enim*, inquit, *alio reſpectu maſſa, vel portiones exæquentur præbendis, non tamen quoad hoc ut illis poſſit fieri unio propter rationem ſuperiùs expreſſam*, & propterea quoad effectum uniendi non ſufficit, ut pro præbendis habeantur.

Non obſtat, quòd ſecundùm hunc intellectum ſequatur, ut Concilium hoc ſalutari unionis remedio non omnibus Cathedralibus eo indigentibus proſpexerit, cùm multæ, ut dictum eſt, ſint Eccleſiæ ſine præbendis diſtinctis cum maſſa communi valdè tenui, quam Epiſcopus unionibus beneficiorum non poterit reddere pinguiorem.

Nam reſpondetur caſum hunc omiſſum à Concilio remanere ſub diſpoſitione juris communis, vulg. *l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* Nec propterea ullum ſequi abſurdum, quia ſi menſa Capitularis erit tenuis, adeundus erit pro unione ſummus Pontifex, ut per DD. in dict. gloſ. ſuper verb. *Menſæ*, & dictum eſt ſupra, *n. 26.* die 5. Februar. 1611. habita eſt Congregatio in ædibus D. Cardinalis Montelperi, cui præter ipſum interfuerunt Domini Cardinales de Monte, Plattus, Arigonius, Mantica, Millinus, Nazareth, in eaque propoſito ſupraſcripto dubio omnes uno ore cenſuerunt deciſionem jam editam habere locum, etiam cùm præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſed ſola maſſa communis. Cardin. Plattus addidit non obſtare, quòd in 32 facto proprio poſſit authoritas interponi bona fide, & palam, ex Bart. *in l. Frater à fratre, n. 50. ff. de condict. indeb.* quia id intelligitur quando authoritas interponitur coram ſuperiore, qui debet actum confirmare, ut ibi per Bart. Cardinalis Millinus etiam adjecit hanc dubitationem à Car-

dinali Platto propoſitam jam ſopitam eſſe per d. Clem. *Si una, de reb. Eccleſ. non alien.* contra opinionem Oldrad. *conſ.* 182. Quoad dubium perpendit etiam hanc rationem, quod unio eſt facienda præbendis diſtinctis, ut ſciatur quis ſit Prælatus beneficiorum unitorum. Et pro hac opinione quod unio ſit nulla facta menſæ Cathedrali, in qua præbendæ non ſunt diſtinctæ, citavit Gabriel. *conſ.* 186. *alias* 188. *lib.* 2.

33 In gloſ. 3. QUÆRO cùm Parochialis Eccleſiæ, vel fructus illius annectuntur præbendæ, vel menſæ Capitulari, quis dicatur habere curam animarum, & ſit Prælatus, ac Rector Eccleſiæ, an ſcilicet Canonicus præbendarius, vel Capitulum, an verò Vicarius perpetuus ad hoc ut ſibi, & non alteri debeantur decimæ, primitiæ, & oblationes, quæ de jure communi competunt.

Propoſitum dubium in duobus caſibus ad praxim deduci poteſt. Primus eſt in unionibus factis, vel faciendis authoritate Apoſtolica. Secundus in unionibus ab Epiſcopo factis, & effectum ſortitis ante publicationem Conc. Trid. Ex eo enim tempore ſublata eſt facultas, quam ex hac decretali habebant diœceſani uniendi Parochiales Eccleſias præbendis Canonicalibus, ut dictum eſt ſupra *num.* 11.

34 Rurſus ad praxim poteſt deduci hæc controverſia in unione acceſſoria tantùm, cùm ſcilicet Parochialis perpetuò annectitur, & ſubjicitur præbendæ juxta textum hic, *& in c. Extirpandæ,* §. *Qui verò, ſupra eod. & in c. Super eo, de preben. lib.* 6. non autem in unione extinctiva, ſeu translativa cùm ſcilicet ex duabus Eccleſiis una ſit Eccleſia, & jura unius perimuntur, ſeu transferuntur in aliam. Nec in unione æquè principali, ut cùm duæ Eccleſiæ ad invicem uniuntur, ita ut unaquæque retineat ſua jura, & privilegia. Quandoquidem in his duabus unionum ſpeciebus unus tantùm eſt Rector utriuſque Eccleſiæ, ut *in c. Et temporis,* & ibi gloſ. *in ver. Vnire,* 16. *qu.* 1. *& in c.* 1. *cum gloſ.* 2. *infra Ne ſed. vac.* & conſequenter non habet competitorem ſuper jure prælationis, & curæ animarum.

35 Quibus præhabitis, conjungendo dicta gloſſarum cùm dictis DD. *hic,* & præſertim Hoſt. *n.* 6. & Jo. Andr. *nu.* 8. pro ſolutione quæſtionis obſervandum eſt tribus modis augeri poſſe redditus Canonicorum ex proventibus Eccleſiæ Parochialis. Primus modus eſt per annexionem Parochialis alicui ex præbendis Canonicalibus, ita ut fructuum perceptio ſpectet ad Canonicum certa portione Vicario relicta, ſive in pecunia numerata, ſive in aliis ſpeciebus, ut *hic, et in c.* 1. *infr. eod. lib.* 6. *& d.* §. *Qui verò,* ſive quia ipſe Vicarius concedit in menſa Prælati, ſicut fieri teſtatur Henric. Boich. in omnibus Prioratibus habentibus curam animarum annexam totius diœceſis Leonen. unde ipſe eſt oriundus, & hoc primo caſu de jure communi cura animarum, & rei vendicatio fructuũ ſpectat ad ipſum Canonicum, maximè in foro contentioſo; ſed exercitium curæ in foro animæ ad Vicarium pertinet, ut *in c. Super eo, de preb. lib.* 6. & ita intelligendi ſunt Hoſt. & Jo. And. *ubi ſup.* dum dixerunt Canonicum eſſe Prælatum, & curam habere, & Vicarium ſuum ſimiliter, ut *c.* 1. *&* 2. *ſupra de offic. Ord.* id eſt Vicarium in foro animæ, & Canonicum in foro judiciali, ita ut de jure communi vendicet decimas, & alia jura, ut probatur *in c. Ex transmiſſa, ſuprà de preſcript. in c. Ex parte il primo, & in cap. In noſtra, infrà de ſepultur.* & hìc declarat Henric. Boich. *ante med. verſ. Aut perceptio fru-*
36 *ctuum,* vel certè, ut inquiunt Butr. *in fin.* & Cardin. *in* 7. *q. n.* 8. Canonicus eſt Prælatus, & habet curam quoad habitum, Sacerdos verò quoad exercitium. Idem Joan. de Lign. & poſt eum Gemin. *in c. Super eo, colum.* 2. *in gloſ.* 2. & Franc. *nu.* 2. *in ead. gloſ. de preb. lib.* 6. ubi ſic diſtinguunt. Aut loquimur de cura fori contentioſi, & tunc proculdubio illam habet Canonicus, aut in terminis *d. c. Super eo,* & notatur in Extrav. *Execrabilis, in ver. Perpetuos.* Aut loquimur de cura fori pœnitentialis; & tunc in illa concurrit habitus, & actus. Quoad habitum curæ clarum eſt, quia eſt penes Canonicũ;
37 quoad actum, ſeu exercitium eſt penes Vicarium. Cæterùm Petr. de Anchar. *hic nu.* 6. videtur concludere Canonicos, quorum præbendis facta eſt annexio, nec quoad exercitium, nec quoad habitum habere curam fori pœnitentialis. Primò, quia cùm poſſint eſſe minores vigintiquinque annorum, ut notatur *in c. Si eo tempore, de reſcr. lib.* 6. per Hoſt. & DD. *in cap. Poſtulaſtis, infrà de conceſſ. preben.* non apparet quo pacto poſſit in eis cadere titulus, & jus curæ, ſeu illius
38 exercitium. Deinde quia ſi penes ipſos eſſet jus curæ, & Sacerdotes in Parochialibus poſiti cenſerentur illorum Vicarii in curæ exercitio, ſequeretur ut defunctis, vel tranſlatis Canonicis extingueretur jus ipſorum Sacerdotum, qui haberent cauſam, & titulum à Canonicis, & penderent ab eis, ut *c.* 1. *de offic. Vicar. lib.* 6. Sed hoc eſt falſum, ut notatur *in d. c. Extirpandæ, ſuprà eod.* Ergo hujuſmodi Sacerdotes non ſunt cenſendi Vicarii Canonicorum propriè, cùm ſint perpetui, nec ad libitum Canonicorum poſſint removeri, ut *in d. cap. Extirpandæ,* §. *Qui verò,* nec ab eis dependentiam habeant ullo modo, ſed authoritate juris habeant curæ exercitium de per ſe, quam principalis Canonicus impedire non poſſet, nec ſe de ſeipſa intromittere, ſicut nec Epiſcopus invito Rectore Eccleſiæ Parochialis poſſit ibi curam animarum aſſumere. Demum ob dictam curam Vicarius eſt ille, qui adſtringitur ad pœnas, *c. De multa,* & Extrav. *Execrabilis, de preben.* recipiendo aliud beneficium ſimilem curam habens, ut patet in prædicta Extrav. *in fine,* & in Clem. 1. *de offic. Vicar.* Fatetur tamen Anchar. Canonicum agere poſſe pro juribus ſpectantibus ad Eccleſiam annexam, & pro eis conveniri, quia emolumentum temporalium principaliter ſpectat ad eum.

Sed certè quidquid ipſe dicat, non videtur recedendum à communi opinione, quia Sacerdos Eccleſiæ annexæ appellatur Vicarius, ut eſt caſus *in d. c. Extirpandæ,* §. *Qui verò, ſupra de preb.* & conſequenter habitus curæ videtur eſſe penes
Canonicum. Neque obſtat, quòd Canonicus poſſit eſſe ma- 39
jor ſeptennio, vel annorum quatuordecim, licèt ſit minor vigintiquinque. Quoniam jura, quæ præſcribunt ætatem vigintiquinque annorum, loquuntur in Parochiali, ut *in c. Licèt Canon. de elect. lib.* 6. ſecundum Cardin. vel certè ut dicit Jo. de Imola, jura prædicta vendicant ſibi locum in his, qui habere debent curam quoad exercitium, non autem quoad habitum in quandam conſequentiam propter annexionem factam præbendæ: tunc enim jus videtur quodammodo diſpenſare, ut habeant hujuſmodi curam in habitu, ex quo permitti, eum habere præbendam, cui annexa eſt Eccleſia curata, arg. *cap. Præterea, & c. Ex litteris, ſuprà de*
offic. deleg. & l. 2. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Item non obſtat 40
ſecundùm motivum Anchar. quòd deberet extingui poteſtas Vicarii extincta poteſtate principalis Prælati; ſiquidem hoc procedit in Vicario temporali, & voluntario: ſecùs in perpetuo & neceſſariò, qui authoritate Canonis, non autem ipſius Prælati conſtituitur, prout contingit hoc caſu, ut patet *in d.* §. *Qui verò.* Tandem non obſtat ultimum motivum quod Vicarius adſtringatur ad pœnas, *c. De multa,* & Extrav. *Execrabilis.* Quia hoc non provenit ex eo, quòd ſit Prælatus, & habeat jus curæ, ſed propter curæ exercitium; Canonicus verò his pœnis non adſtringitur, quia cùm habeat curam annexam præbendæ, conſideramus ipſam præbendam tamquam principale, ut notatur *in cap. Super eo, in gloſ. in ver. Non obviet, infr. eod. lib.* 6. Curam verò tanquam acceſſorium, *ad hoc c. Si confirmationem, de elect. lib.* 6. ſecundùm Cardin. *hic n.* 8. & ita opinionem Petri de Ancharano refellit Jo. de Imola *n.* 4. *verſ. Sed certè,* cum quo tranſit Jo. de Anan. *eod. n. verſ. Io. de Imola.* Et hanc ſententiam probavit S. Congregatio Concilii, ut mox patebit.

Secundus modus augendi redditus Canonicorum eſt per 41
annexionem Parochialis Eccleſiæ ipſi Capitulo, ſeu menſæ Capitulari; intellige per Papam, vel de illius mãdato, propter Clem. *Si una, de reb. Eccleſ. non alienan.* ita ut ad Capitulum ſpectet perceptio fructuum Eccleſiæ, ut in proprios uſus convertat, ut *in c. Conſultationibus, infrà de donat.* certa portione ſimiliter relicta Vicario perpetuo: & tunc jure pertinet ad Collegium ſimul, non autem ad ſingulos, §. *Qui manumittitur,* 12. *quæſt.* 2. *l. Sed ſi hac lege,* §. *Qui manumittitur, ff. de in ius vocan. & l. ſicut municipium,* §. 1. *ff. Quod cuiuſque univerſ. nom.* & firmant *hic* Hoſt. *num.* 6. Joan. Andr. *num.* 8. Butr. & Cardin. ambo *num.* 7. Sed hoc intellige quoad temporalia, ita ut ad ipſum Collegium ſpectet vendicatio rerum Eccleſiæ, & quoad habitum tantùm, non autem quoad exercitium in foro animæ, quod ſpectat ad Vicarium perpetuum privativè ad Capitulum, ut concluſum eſt in caſu præcedenti.

Hinc cum fel. record. Pius V. in Baſilica Principis Apoſtolorum de Urbe erexiſſet perpetuam Vicariam pro cura animarum Parochianorum prædict. Eccleſiæ exercenda, prout in Motu proprio ſub Dat. Romæ apud S. Petrum nonis Nouembris ſui pontificatus anno 6. & modernus Vicarius perpetuus prætenderet curam animarum prædictæ Baſilicæ ad ipſum ſpectare, privativè ad Capitulum: ob eam

cau-

cauſam orta ſuper hoc lite, quæſitum eſt à S. Congregatione Concilii, an litteræ Motus proprii Pii V. Inſtitutionis Vicariæ transferant omnem curam in Vicarium perpetuum privativè ad Capitulum, Sac. Congregatio Cardinalium Concilii Trid. Interpretum auditis utriuſque partis procuratoribus, & advocatis, reque diligenter examinata, cenſuit ex litteris ſan. mem. Pii V. ſolùm curæ exercitium fuiſse translatum in Vicarium perpetuum privativè ad Capitulum; curam verò habitu penes Capitulum remanſiſse. Cæterùm quæ ad habitum, & quæ ad exercitium pertineant, maturius, ubi partes petierint, eſse deliberandum.

42 Tertius denique modus augendi redditus Canonicorum eſt per aſſignationem, ſeu impoſitionem penſionis ſuper fructibus Parochialis, vel ad favorem ipſius Capituli, vel particularis Canonici, ita ut Collegium, vel Canonicus præbendarius certam portionem percipiat, reliquis fructibus cadentibus in uſus Vicarii, & hoc tertio caſu cura animarum, & vendicatio fructuum pertinebit ad Sacerdotem, ipſeque erit Prælatus & Rector Eccleſiæ, ut *cap. Avaritiæ, & c. De monachis ſuprà eod.* & ita intelligitur finis hujus gloſ. 3. ibi, *ſed verius*, dum approbat primam opinionem.

43 Non obſtat *cap. Extirpanda*, §. *Qui vero*, *ſuprà eod.* ubi non licèt penſionem ex fructibus Parochialis conferre non beneficiato: Quoniam ibi fraus tantùm excluditur per illa verba, *Illud tamen penitus interdicimus, ne quis in fraudem Eccleſia curata penſionem quaſi pro beneficio conferre præſumat*, hìc verò aſſignatur penſio bona fide, & ex cauſa rationabili ſecundùm Hoſt. vel ibi ſine annexione, hìc autem per annexionem, quæ fit præbendæ ſecundùm Cardin. vel denique ibi cenſetur excepta cauſa evidentis neceſſitatis, vel utilitatis, ut hìc. Hodie non puto augeri poſse redditus præbendarum ab Ordinario per impoſitionem penſionis, ſeu diſmembrationem fructuum Eccleſiæ Parochialis; quia in hac materia jam proviſum eſt à Concilio Trid. qua forma ſit procedendum, ut dictum eſt *ſuprà n. 11.* præſertim poſt regulam S.D.N. Urbani VIII. revocatoriam reſervationum penſionum perpetuarum ſuper beneficiis Eccleſiaſticis etiam ad favorem Collegiorum, Capitulorum, & beneficiorum, quæ nondum ſortitæ ſunt effectum; nec non indultorum imponendi penſiones etiam temporales. Quæ habetur *in Bullar. tom. 4. pag. 379.* Prædictam diſtinctionem probavit Guil. de Monte Laud. in Clem. 1. *in gloſ. magna, verſ. Hic quæro, de offic. Vicar.* & in Clem. 1. *in ver. Iura Epiſcopalia, de cenſib.* & in Extravag. *Execrabilis, in fin. ſuper ver. Parochias, de præben.* & idem Guil. & Zenzelin. in Clem. 1. *ſuper ver. Aſſignare neglexerint, de iurepatr.* Gemin. poſt Jo. de Lignano *in c. Super eo, colum. 2. in 2. gloſ.* & ibi etiam Franc. *colum. 1. in eadem gloſ. infrà eodem lib. 6.* & ſequuntur *hic* Henrich. Boich. *n. 1.* & Abbas *n. 10.* & eſt ex mente Hoſt. Jo. Andr. & reliquorum ferè omnium.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

Gregorius IX. Argentineñ. Epiſcopo.

C A P U T XXXV.

SUper inordinata ordinatione: & infrà. Cùm autem illi ſint in Eccleſiis idonei reputandi, qui ſervire poſſunt & volunt in ipſis: Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd pueri, & beneficiati, qui non poſſunt in eadem Eccleſia deſervire, in ea non debent idonei reputari.

S V M M A R I V M.

1 *PVeri, & aliàs beneficiati non ſunt idonei ad beneficia conſequenda.*
2 *Poteſtas, & voluntas requiritur ad quemlibet actum expediendum.*
3 *Beneficium ſimplex obtinenti an, & quando Epiſcopus poſſit conferre ſecundum ex iuris communis diſpoſitione, & nn. ſeqq.*
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 7.
4 *Reſponſio, ut ſit latior, quàm interrogatio, non eſt inconveniens.*
5 *Beneficia ſimplicia de iure communi requirunt perſonalem reſidentiam.*
6 *Beneficium obtinens, quod perſonalem reſidentiam non requirit, de iure communi non eſt inhabilis ad aliud obtinendum.*
7 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
8 *Beneficia duo perſonalem reſidentiam requirentia quantumcunque modici ſint valoris, hodie ſunt incompatibilia.*
9 *Collatio ſecundi beneficii incompatibilis valida eſt, ſed adepta pacifica poſſeſſione ſecundi vacat primum.*
10 *Ætas quæ requiratur de iure communi ad obtinenda beneficia ſimplicia, & Canonias in Cathedrali Eccleſia, & nn. ſeqq.*
11 *Pueri qui dicantur.*
12 *Canonicos Cathedralis iura præſumunt eſſe peritos, & conſilio maturos.*
13 *Ætas quatuordecim ſaltem annorum hodie requiritur ad beneficium obtinendum.*
14 *Et collatio antea facta ab Epiſcopo eſt ipſo iure nulla, & proviſus non facit fructus ſuos.*
15 *Sufficit tamen annum decimumquartum eſſe inchoatum.*
16 *Puer præſentari poteſt ad beneficium iuriſpatronatus in duodecimo ætatis anno, ſi ita in illius fundatione ſit cantum.*
17 *Canonicatus, & portiones Cathedralis Eccleſiæ hodie annexum habent Ordinem Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus.*
18 *Ætas quæ requiratur ad ſingula beneficia tam ſecularia, quàm regularia obtinenda remiſſive.*
19 *Ordines minores in qua ætate ab Epiſcopo conferri poſſint, aut debeant, & nn. ſeqq. uſque in finem.*
20 *Tonſura requirit ætatem ſeptem annorum completam, & nn. ſeqq.*
21 *Ætatem nullam præfinivit Concilium Trident. ad primam tonſuram, & minores Ordines, & n. 41.*
22 *Ætatis decem & octo annorum latoribus præfinita in cap.* Nemo, 78. *diſt. nulla eſt habenda ratio, & cur.*
23 *Decreta Conciliorum, Decretales, & leges civiles à Gratiano volumini ſuo inſerta non aliam habent authoritatem, quàm leges ipſæ, Decreta, & Decretales.*
Leges civiles ita demum dicuntur Canonizatæ, ſi à Papa in Canonibus inſerantur, ibidem.
24 *Ætas minorum Ordinum ex decreto Zoſimi Papæ.*
25 *Item ex decreto Siricii.*
26 *Item ex Concilio Toletano.*
27 *Item ex opinionibus gloſſarum, & Doctorum.*
Item ex conſuetudine generali, n. 32.
Item ex Pontificali Romano, n. 34. verſ. Alterum eſt.
28 *Intellectus c.* De iis, 28. *diſt. & nn. ſeqq.*
29 *Dictio,* A, *ex ſui natura eſt excluſiva, præſertim coniuncta tempori.*
30 *Infantiæ proximus quis dicatur.*
31 *Dictio,* mox, *quid importet.*
32 *Conſuetudo univerſalis Eccleſiæ quamvis ſit contraria iuri ſcripto pro lege ſervanda eſt.*
33 *Conſuetudo interpretativa faciliùs, & minori tempore inducitur, quàm novi iuris induſtria.*
34 *Ordinatus in Acolythum ante pubertatem non poteſt ſuſpendi ab executione.*
35 *Ordines minores an de neceſſitate Sacramenti, vel de neceſſitate præcepti, an vero de honeſtate tantùm requirant uſum rationis.*
36 *Pueri, & uſu rationis carentes poſſunt ſuſcipere Sacramenta omnia, in quibus non requiritur actus ſuſcipientis.*

37 *Ordines ſacri uſum rationis requirunt ex neceſſitate præcepti, non autem Sacramenti.*
38 *Et quid in conſecratione Epiſcopali.*
39 *Ordinatus infra annos diſcretionis non reordinatur.*
40 *Sacramentum quodlibet non iterabile non requirit aliquam diſpoſitionem ex parte ſuſcipientis, ſed tantum ut obex contrariæ voluntatis non obſiſtat.*
41 *Ordinantes ad primam tonſuram, vel minores, aut ſacros ordines ante ætatem legitimam quas pœnas incurrant ex Bulla Sixti V.*
42 *Ætas diſcretionis quæ dicatur.*
43 *Ætas ſeptennis ſufficit ad ſponſalia contrahenda.*
44 *Ordines minores una die hodie conferri non debent niſi ex cauſa.*

1 S*Uper inordinata*. Pueri, & aliàs beneficiati non ſunt idonei ad beneficia conſequenda. Hoc dicit: Dividitur in tres partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda rationis ratio ibi, *Cum autem*. In tertia, reſponſio, ibi, *Conſultationi*. Secundum Hoſtienſem, & Joan. Andr. fit conſultatio. Reſpondetur in genere. Exemplificatur in ſpecie.

2 Nota primò ibi, *poſſunt, & volunt*, ad quemlibet actum expediendum duo eſſe copulativè neceſſaria; poteſtatem ſcilicet & voluntatem, ut hic per Butr. *in 1. not.* Ad idem text. *in cap. Cum ſuper, de offic. deleg. & in l. Cum ſo*, & ibi Bald. *n. 1. C. de donat. ante nupt.*

3 Secundò nota, obtinentem ſimplex beneficium non eſſe habilem ad aliud beneficium obtinendum primo retento. Concordat textus *in cap. Is cui, infrà eod. lib. 6.* ubi patet habentem poteſtatem Apoſtolicam conferendi beneficium perſonæ idoneæ non poſſe illud conferre obtinenti beneficium ſimplex, ſi illud ſit ſufficiens. Et hoc tenet gloſs. ſecunda hic, *& in c. Dudum, il ſecondo, in ver. Intitulatam, in fin. ſuprà de elect.* ubi concludit obtinentem ſimplex beneficium, quod ſit ſufficiens, non poſſe obtinere ſecundùm niſi diſpenſativè. Et quamvis Innoc. *in ver. Reputandi*, reſtringat hanc decretalem ad Prælaturam; tamen Hoſtienſ. *num. 1. in ver. Eccleſiis*, dicit hic non agi de Prælationibus, ſed de beneficiis non curatis, & Eccleſiarum præbendis, & de hoc eſſe caſum expreſſum hic, & fuſiùs idem proſequitur *infrà n. 6. verſ. Sed puto quod alia ſit mens.*

4 Neque obſtat, quod integra, cujus pars eſt hæc decretalis, quamvè ex regiſtro deſumptam referunt hic ad litteram Hoſt. & Jo. Andr. loquatur de obtinentibus Dignitates, & beneficia lucrata: nam nihilominus deciſio ſumenda eſt ex parte inſerta in hac compilatione, quæ generaliter & indiſtinctè loquitur de beneficiatis, ſecundum ea, quæ adnotavi *in cap. 1. num. 14. & num. 20. verſ. Ad hanc difficultatem ſuprà de Pactis.* Præterquamquod, ut conſiderat Hoſt. ubi ſupra, non eſt abſurdum, ut Papa latiùs reſpondeat, quàm quæſitum fuerit: hoc enim ſæpè accidit, ut legitur, & notatur *in cap. unico, 1. reſpon. ſuprà de Sacra Unctione.* Nec conſulens de hoc poteſt conqueri; imò debet gratias agere ſi conſultationi ſuæ ſatisfiat, ipſeque ulterius inſtruatur,
5 prout hic fit, ut latiùs per eum. Pondera tamen rationem in littera expreſſam, cur obtinens beneficium ſimplex non ſit idoneus ad beneficium in alia Eccleſia obtinendum, quia ſcilicet in eadem ſervire non poteſt. Et ex hac ratione collige duas concluſiones.

Prima concluſio eſt, de jure communi beneficia quantumcumque ſimplicia, & Eccleſiarum præbendas perſonalem reſidentiam requirere. Et ad hoc quotidie hic textus à Doctoribus allegatur: Nam dum decidit beneficiatum propterea eſſe inhabilem ad obtinendum aliud beneficium, quia eidem ſervire non poteſt, neceſſariò ſupponit utrumque requirere perſonale ſervitium. Nulli enim dubium eſſet quin beneficiatus eſſet idoneus ad inſerviendum alteri Eccleſiæ per ſubſtitutum, ut hic per Abb. *num. 5.* Idcircò igitur ut dicatur non idoneus, qui non poteſt utrique per ſe ipſum inſervire, cùm non ſit poſſibile, ut ſimul corporaliter adſit, & miniſtret in duabus Eccleſiis, *c. Acutius, & c. Presbyteros 16. q. 1. l. Sicut certo, §. Si duobus vehiculum, ff. commod.* & notatur per Innoc. & DD. *in c. Bonæ, il primo, de Poſtulat. Prælat.* & per Hoſtien. *hic num. 6. verſ. Sed puto quod alia ſit mens.*

6 Secunda concluſio eſt. Si beneficium ex fundatione, vel aliàs perſonalem reſidentiam non requirat, prout hodie non requirunt beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine, ut dixi *in c. Licèt, num.... ſuprà eodem*, ſic beneficiatus de jure communi eſt inhabilis ad aliud beneficium obtinendum, prout hic concludit Hoſt. *num. 8. in ver. In eadem.* Ergo, inquit, à contrario ſi quis haberet beneficium, quod non requireret reſidentiam, idoneus reputaretur, ut notatur *in cap. fin. de Cler. non reſid.* & ſequuntur Joan. Andr. *n. 3. in ver. Non poſſunt.* Anchar. *in 1. notab. in fine*, & Abb. *num. 3.* In hujuſmodi enim beneficiis ceſſat ratio perſonalis ſervitii hic conſiderata.

Verùm hodie hæc aliter ſe habent propter jus noviſſi- 7
mum Concilii Tridentini *in c. 17. ſeſſ. 24.* quo ſtatutum eſt, ut in poſterum unum tãtùm beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur. Quòd quidem ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſtè ſuſtentãdam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri. Quo decreto in multis ſublatæ ſunt veterum Doctorum opiniones in materia incompatibilitatis beneficiorum ſimplicium.

Primò enim dum decernit unum tantùm beneficium eſſe ſingulis conferendum, ſuſtulit opinionem illorum, qui aſſeruerunt, Clericum poſſe duas præbendas, ſeu duo beneficia ſimplicia obtinere, ſaltem ex diſpenſatione Epiſcopi. Quòd tenuit gloſ. *in d. cap. Dudum, il ſecondo, in ver. Intitulatam, poſt med. verſ. Quid dicemus de aliis Clericis, ſuprà de elect.* Hodie enim hoc amplius non licèt, cùm Epiſcopi nequeant contra hoc decretum generalis Concilii diſpenſare, ut ſcripſi latiſſimè *in cap. fin. ſuprà de fil. presbyt.*

Deinde dum ſtatuit, obtinenti unum beneficium inſufficiens poſſe nihilominus aliud ſufficiens conferri, correxit opinionem Hoſt. *hic num. 8.* ubi poſt multa concludit ſic: *Conſideratis igitur verbis, & intentione hujus Capituli, expone quod hic dicitur, & beneficiati, id eſt, quocumque titulo alligati etiam viginti ſolidorum, ut patet in cap. Conquerente, ſuprà de Cler. non reſiden. Imò & quantumcumque ſimpliciter beneficiati ſint, repelli poſſunt. Cùm enim hic dicat ſimpliciter, & indiſtinctè beneficiati; ſimpliciter & indiſtinctè hoc intelligi oportet.* Ita Hoſt. cujus opinio, ut vides, corrigitur à Concilio, quia inſufficienter beneficiatus non repellitur à ſecundo; licèt revera Hoſtienſis videatur loqui de beneficiis perſonalem reſidentiam requirentibus, ut dictum eſt *ſuprà n. 6.* quæ etiam ex Concilio ſunt incompatibilia, quantumcumque modici ſint valoris, ut paulò inferiùs dicetur.

Tertiò, dum decidit obtinenti inſufficiens, poſſe con- 8
ferri ſecundùm, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, à contrario ſenſu correxit opinionem DD. de quibus *ſuprà eod. num. 6.* qui reſtrinxerunt hanc decretalem ad beneficia perſonalem reſidentiam requirentia, exiſtimantes obtinentem ſimplex beneficium, cui non ſit annexum perſonale ſervitium, non eſſe habilem ad aliud obtinendum, licèt primum ſit ſufficiens. Secus enim eſt poſt Concilium, ut mox dicetur.

Quartò, in iiſdem verbis, *Dummodo utrumque*, abrogavit antiquos Canones, qui permittebant ut Epiſcopi poſſent uni conferre duas Parochiales, vel aliàs incompatibilia beneficia, quorum redditus ita erant tenues, ut proprium Sacerdotem non poſſent convenienter alere, ut *in cap. Unio, in fin. 10. quæſt. 3. & in c. Eam te, ſuprà de ætat. & qualit.* & notat gloſ. præalleg. *in d. cap. Dudum, il ſecondo, in ver. Intitulatam, verſ. Item propter paupertatem Eccleſiarum:* hodie enim hoc corrigitur, quia ex Conc. obtinenti beneficium quantumcumque inſufficiens, non poteſt Ordinarius conferre ſecundum, ſi utrumque requirat perſonalem reſidentiam.

Hoc tamen non ita intelligi debet, ut collatio ſecundi in- 9
compatibilis ſit nulla: imò enim valida eſt, ſed adepta illius pacifica poſſeſſione vacat primum; ac ſi beneficiatus utrumque retinere perrexerit, utroque ipſo jure privatus exiſtit per decretalem *De multa ſuprà eod.* innovatam, & ad omnia incompatibilia ampliatam à Concilio Tridentino *in cap. 4. ſeſſ. 7.* Et ita aliàs declaravit S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres, licèt diſſentiente Cardinale Alciato, cujus fundamenta retuli *in cap. Quia nonnulli, ſuprà tit. proximo.*

Tertiò nota, ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum 10
quem non eſſe idoneum ante decimumquartum annum:
hic enim pueri dicuntur non idonei ad beneficium. Puer 11
autem propriè quis dicitur à ſeptennio uſque ad annum decimumquartum, *c. Pueri, 22. q. 5. cap. Indecorum, & c. Ex ratione, ſuprà de ætat. & qualit.* gloſ. 1. *hic*, Butr. *num. 5.* Dixi *in cap.*

Digitized by Google

cap. Cùm ſis, de converſ. coniug. ubi hominum ætates diſtinxi poſt gloſ. *in proœmio Sexti, in ver. Perfectus*, & Turrec. *in cap. In ſingulis, 77. diſt.* Et quamvis gloſſa *prima præalleg. verſ. Quid ergo*, primò videatur intelligere hoc capitulum de pueris ante ſeptennium, quia tunc ſervire non poſſunt, quia nec diſcretionem habent; unde non reputantur idonei. Secus verò poſt ſeptem annos, quoniam ſunt doli capaces, *c. Pueris, infra de delict. pueror.* & hoc per *c. De his, 28. diſt. c. In ſingulis, & c. Quicumque, 77. diſt.* tamen poſtea ab hac opinione videtur recedere, dum dicit ſtandum eſſe huic Capitulo tamquam poſteriori. Atque ita gloſ. videtur reſidere in prima opinione, videlicet ut pueri ante decimumquartum annum non ſint habiles ad beneficium obtinendum, cùm ſint impotentes ad ſerviendum propter defectum ætatis, prout eam intelligit Cardin. *hic n. 7.* & Abb. *n. 6.*

Sed oppoſitum tenet gloſſa Jo. Andr. *in c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, de reſcr. lib. 6.* ubi concludit pueros ſeptennes, & majores ſeptennio eſſe idoneos ad Canonias, & præbendas Cathedralis Eccleſiæ, & beneficia non curata, quia cùm in tali ætate poſſint ordinari, ergo & in beneficio intitulari, arg. *cap. Cùm ſecundum, ſupra eod.* & ſequuntur Butr. *num. 5.* & Cardin. *n. 10. verſ. Secundo caſu*, dicens opinionem Joan. Andr. melius de jure probari. Et idem Butr. *in d. cap. Si eo tempore, n. 15.* ubi dicit opinionem Bernardi, quòd minor quatuordecim, major ſeptennio ſit idoneus ad ſimplicia, eſſe communiorem, & veram. Et pro ea videtur text. *in cap. Ex eo, de elect. lib. 6.* ubi impubes fuit proviſus de Canonicatu, & interim ejus vox ſuſpenditur. Et quamvis Archid. ibi dicat puerum illum fuiſſe promotum diſpenſativè; tamen ſecundùm Cardin. hoc eſt divinare. Et hanc opinionem Jo. Andr. ſervavit curia uſque ad tempora D. Ioannis Papæ, ut hìc teſtatur Collectar. *num. 1.* Abbas verò *hic num. 12.* diſtinguit inter beneficia ſimplicia ſonantia in nomen Rectoriæ, & beneficia in Eccleſia: ut primo caſu pueri non dicantur idonei ad beneficium, quia indecorum eſt ut regant Eccleſiam qui non noverint gubernare ſeipſos, ut dicitur *in d. c. Indecorum*. In ſecundo autem caſu ſufficit ætas ſeptem annorum, niſi beneficium requirat maturitatem conſilii, ut Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, quia tunc requiritur ætas quatuordecim annorum ſecundùm Hoſt. *hic n. 9. verſ. Aliud ſeculare ſimplex*, & Anchar. *n. 5. verſ. Et iſtorum aliud*, & Archid. *in d. cap. Si eo tempore, de reſcr. in 6.* Quorum opinionem ſervat Curia, ut teſtan-
12 tur de ſuo tempore Cardin. & Abb. *loc. citatis*. Quod etiam credit veriorem Collectar. niſi fiat violentia litteræ huius decretalis. Jura enim præſumunt Canonicos Eccleſiæ Cathedralis eſſe peritos, & conſilio maturos, *cap. Statutis, de reſcr. lib. 6.* Quibus ego etiam accedo: nam contraria opinio fundatur *in d. cap. Ex eo, de elect. lib. 6.* & tamen ille textus eam non probat, quia ibi non agebatur an Canonicus impubes eſſet legitimè promotus necne; ſed tantùm erat controverſia an haberet vocem in electione, & ita ſupponebatur eum fuiſſe ritè promotum, & ſic diſpenſativè: neque hoc eſt divinare, ut idem met Card. in ſimili caſu declarat *in cap. Dilectus, num. 5. verſ. Et vult hæc ſolutio*, & ibi dixi *num. 16. verſ. Neque dicas hunc intellectum*
13 *eſſe divinativum, ſupra de reſcr.* Hodie tamen hujuſmodi altercationes, & diſtinctiones ſuſtulit Concilium Tridentinum. Nam *in cap. 6. ſeſſ. 23.* ſtatuit, ut nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus ante decimumquartum annum beneficium poſſit obtinere. Itaque correcta eſt opinio Jo. Andr. & ſequacium exiſtimantium, beneficium non curatum poſſe conferri puero ſeptenni, & majori ſeptennio. Item ſublata eſt diſtinctio Abbatis volentis beneficium in Eccleſia poſſe conferri ante annum decimumquartum, dummodo non requirat maturitatem conſilii: hodie enim nullum beneficium
14 Eccleſiaſticum poteſt conferri ab Epiſcopo minori annorum quatuordecim; alioquin collatio nulla eſt, ut probat verbum, *poſſit*, quod præcedente illa negatione, *nullus*, tollit potentiam, & inficit actum ipſo jure ſecundùm gloſ. ordinar. *in cap. 1. de regul. iur. lib. 6.* Unde cùm dubitatum fuerit *an dict. cap. 6. ſeſſ. 23.* diſponens neminem ante decimumquartum annum beneficium obtinere poſſe, comprehendat eum, qui anno duodecimo ætatis beneficium obtinuit, & nunc effectus eſt ætatis annorum quatuordecim, adeò ut nunc non ſit legitimus poſſeſſor, & fructus ſuos non fecerit. S. Congreg. innixa doctrinæ Jaſonis *in l. Gallus, num. 17. cum ſeqq. de liber. & poſt.* ubi quod actus redditur nullus ipſo jure, cùm quid prohibetur cum verbo *non poſſit*, cenſuit collationem ante decimumquartum annum fuiſſe nullam, & proviſum fructus ſuos non facere.

Verumtamen conſulta, An idem *cap. 6. ſeſſ. 23.* requirens 15
ætatem annorum quatuordecim ad obtinendum Eccleſiaſticum beneficium procedat in eo, qui ingreſſus eſt annum decimumquartum, ſed non complevit: reſpondit ſufficere annum decimumquartum eſſe inchoatum. Item decretum 16
illud non ſuſtulit legem fundationis, cui nuſquam legitur Concilium derogaſſe, niſi *in cap. ult. ſeſſ. 25. de Regular.* quoad decreta omnia illius ſeſſionis, *& in cap. 6. ſeſſ. 25. de reform.* Ideòque cùm alias Rota declarari petierit an decretum ejuſdem *cap. 6. ſeſſ. 23.* in quo diſponitur ut nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus ante decimumquartum annum beneficium poſſit obtinere, habeat locum in fundatione juriſpatronatus, in qua teſtator ordinavit, ut præſentandus ad dictum beneficium ſit conſtitutus in duodecimo ſuæ ætatis anno: reſponſum eſt non habere locum. Et ſecundum hanc ſententiam poſteà reſolvit Rota apud Farinac. *deciſ. 194. num. 1. part. 2. recent.* Quo verò ad Canonias, & præbendas Cathedra- 17
lium Eccleſiarum hodie non ſolùm abrogata eſt opinio Jo. Andr. & aliorum de quibus ſupra *num. 11. verſ. Sed oppoſitum*, qui voluerunt quemlibet puerum ſeptennem, & majorem ſeptennio eſſe idoneum ad illas obtinendas, ſed etiam opinio Hoſt. Archid. Collectarii, & Abbat. requirentium ætatem quatuordecim annorum, quia ex Conc. Triden. *in cap. 12. verſ. In omnibus vero Eccleſiis, ſeſſ. 24.* omnes Canonicatus, & portiones in Cathedralibus Eccleſiis annexum habent Ordinem Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Unde recipiendi non ſunt niſi exiſtentes in tali ætate, ut infra annum Ordinibus requiſitis initiari valeant, ut ibi ſtatuitur in verſ. *Neminem, & in cap. 4. ſeſſ. 22.* Atque ita hodie factus eſt locus limitationi, quam poſuit Jo. Andr. *in d. cap. Si eo tempore, in gloſſ. in verb. Ætatem, in fin. de reſcript. lib. 6.* ubi declaravit opinionem ſuam eſſe intelligendam; dummodo non eſſent talia beneficia quæ ſacrum Ordinem ex privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, vel alio modo requirerent. Ad hoc *cap. Ei cui, de præben. eod. lib.* Sed quid juris ſit ante factam Ordinum diſtributionem, dixi *in c. Cum in cunctis in 4. quæſt. num.... infra de elect.* Quæ autem ætas 18
generaliter requiratur ad ſingula beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, latè examinat hìc Hoſtienſ. *n. 9.* & poſt eum Joan. Andr. *n. 4.* Abb. *n. 7.* & reliqui. Sed quia multa hodie correcta ſunt ex decretis Concilii Trid. ideò tu dic, ut ſcripſi pleniſſimè *in d. cap. Cum in cunctis*.

Gloſſa 2. attingit quæ ætas requiratur ad Ordines mino- 19
res. Sed quia admodum ſuccinctè loquitur, & ſine ulla examinatione materiæ, & res non eſt uſque adeò clara, non erit abs re hunc articulum pleniùs examinare. Revoco igitur in dubium.

In qua ætate minores Ordines ab Epiſcopo conferri poſſint, aut debeant.

Non levis eſt difficultas veram, & conſiſtentem habere, ac reſolutam concluſionem in jure quæ ſit cuique minorum Ordinum conſtituta ætas; adeò generaliter proceſſere ii, qui hac de re ſcripſerunt. Et quidem quoad primam 20
tonſuram conveniunt omnes infantiam expletam, quæ ſeptennio concluditur, *l. Si infanti, & l. Potuit, C. de iure deliber.* à ſacris Canonibus conſtitutam eſſe, *c. Nullus*, & ibi gloſſ. *in verb. Infans de tempor. ordin. lib. 6. cap. In ſingulis, & cap. Quicumque, 77. diſt.* gloſ. 2. *hic*, Præpoſ. *in cap. De iis, 28. diſt.* Rebuff. *in Praxi beneſic. tit. de Cler. malè promot. in gloſſ. 2. num. 1.* Et quamvis Sac. Congregatio Conc. olim 21
dixerit nullam eſſe à Concilio Tridentin. præſtitutam ætatem tonſuræ, & quatuor minoribus Ordinibus, ſed eam attendendam quæ à ſacris Canonibus præſcribitur: Aliàs tamen denegante Epiſcopo Toletano primam tonſuram conferre cuidam, qui attingebat ſeptimum annum, ſed nondum compleverat, cùm ordinandus Sac. Congregationem adiviſſet; reſponſum eſt in prima tonſura requiri ætatem ſeptem annorum completam, *cap. in ſingulis, 77. diſtinct.* Angel. *in ver. Ætas*. At verò in reliquis minoribus Ordinibus adeò confuſa, & incerta, quinimò & repugnans videtur mens Canonum, ut vix aliquid certi haberi poſſit.

Primum enim textus *in cap. Nemo, 78. diſtinct.* Lectoribus 22
voluit ætatem non eſſe minorem decem, & octo annis. Verum illius Capituli nulla eſt habenda ratio: tum quia Palea eſt non habens legis auctoritatem. Tum quia deſum-

23 pta eſt ab Imperatore in Auth. *de Sanctiſſ. Epiſc.* §. *Presbyterum*, cujus quidem de his ſtatuendi nulla eſt authoritas, ut habetur 10. *diſt. per totum*, *& in cap. Eccleſia S. Mariæ*, & ibi dixi *num.* 17. poſt Abbat. *num.* 10. *ſupra de Conſtitut.* Decreta enim Conciliorum, Decretales, & leges civiles à Gratiano volumini ſuo inſertæ non aliam habent auctoritatem, quam leges ipſæ, Decreta, vel Decretales, ut notant Jo. Andr. & alii, poſt eum *in cap. de reſcript. & in addit. ad Specul. in tit. de appellat.* §. *In quibus, verſ. Sed pone.* Ac proinde ſi interſerat in volumine decreti leges correctas, vel contrarias, non cenſentur approbatæ, nec canonizatæ, ut notat gloſſ. *in c. Novit. de iudic. in cap.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand. lib.* 6. *& in cap. In primis*, 2. *qu.* 1. Sed illæ tantùm leges cenſentur canonizatæ, quæ à Papa Canonibus inſeruntur, ut *in d. c. In primis*. Ita Præpoſ. *in proœmio Decreti n.* 2. poſt Archid. *in c. Quicumque*, 11. *qu.* 1.

24 Zoſimus verò relatus *in c. In ſingulis*, 77. *diſt.* ſecundùm vulgatam lectionem primis tribus Ordinibus minoribus aſſignavit ætatem annorum duodecim. Acolithatui verò quatuordecim, ut ibi communis habet interpretatio. Verba enim illius decreti ſic ſe habent: *Si ab infantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, ut inter Lectores, & Exorciſtas quinquennio teneatur. Exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuordecim annis fiat. Hunc tamen locum alii depravatum eſſe volunt, eumque aliter referunt, videlicet. Si ab infantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit inter Lectores uſque ad vigeſimum ætatis annum continuata obſervatione perduret. Si maior iam, & grandævus acceſſerit, ita tamen ut poſt baptiſmum ſtatim ſe divina militiæ deſideret mancipari, ſive inter lectores, ſive inter Exorciſtas quinquennio teneatur. Exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuor annis.* Hæc ibi. Et in uno etiam pervetuſto Gratiani Codice, & apud Raban. *de inſtit. Cler. lib.* 1. *c.* 13. legitur quatuor annis, non autem quatuordecim. Et eodem modo refertur *tom.* 1. *Concil. part.* 1. *pag.* 711. *col.* 2. licèt propter gloſſas nihil immutatum, additumve fuerit, ut eſt adnotatum in calce *d. c. In ſingulis*. Unde ex hac lecturarum varietate apparet tanta perplexitas, ut nihil prorſus certi ex eo textu deſumi poſſe videatur.

25 Siricius autem *in c. Quicumque*, 77. *diſt.* poſt Zoſimum videtur ejus ſententiæ fuiſſe, ut ætatem legitimam ad primos tres Ordines exiſtimaverit eſſe ab infantia uſque ad annos pubertatis, & ſic à ſeptennio uſque ad quartumdecimum annum qui excludens pubertatem in maſculis dicitur annus adoleſcentiæ; exinde verò tempus, quod intercedit uſque ad vigeſimum annum, aſſignet Acolytho, ait enim: *Quicumque ita ſe Eccleſiæ voverit obſequiis, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari, qui ab acceſſu adoleſcentiæ uſque ad vigeſimum ætatis annum ſi probabiliter vixerit, &c. Acolythus, & Subdiaconus eſſe debebit.* Hactenus verba Siricii, ex cujus interpretatione ad text. Zoſimi redditur ſatis dubia expoſitio DD. qui interpretati ſunt mentem Zoſimi eam fuiſſe, ut primi tres minores conferri poſſint ab anno ſeptimo uſque ad duodecimum, & ex eo tempore uſque ad decimumquartum fiat collatio Acolythatus. Præterquam quod nec Siricius aperuit quo tempore ſinguli Ordines conferri debeant.

26 Demum text. *in cap. De iis*, 28. *diſt.* ex Concilio Toletano II. *cap.* 1. videtur ſenſiſſe Clericum quandocumque poſſe ad minores ordinari uſque ad decimumoctavum annum. In eo enim decreto ſic legitur: *De iis, quos voluntas parentum à primis infantiæ annis Clericatus officio mancipavit, ſtatuimus obſervandum ut mox detonſi, vel miniſterio electorum, ſive* (ut in vulgata lectione habent alii) *lectorum traditi in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopali præſentia à præpoſito ſibi debeant erudiri. At ubi octavumdecimum ætatis ſuæ compleverint annum, voluntas eorum de expetendo coniugio perſcrutetur, quibus ſi gratia caſtitatis Deo inſpirante placuerit, & promiſſionem caſtimoniæ ſuæ abſque coniugali neceſſitate ſpoponderint ſervaturos, ſubdiaconatus miniſterium à vigeſimo anno ſuſcipiant.* Hæc ibi. Sed certè ille textus nihil ſtatuit ſuper eo, de quo quærimus. Nam prius diſponit de diſciplina qua pueri traditi Eccleſiis ſæcularibus, & detonſi debeant erudiri, & mox ſubdit: *Cùm attingunt decimumoctavum annum, ex quo in proximo volunt ad ſacros promoveri, perſcrutetur de eorum conſcientia an velint contrahere matrimonium, vel perpetuam promittere continentiam.* Et id omne quod de infante dicitur in textu, exiſtimari poteſt incidenter dictum fuiſſe, quia ſic contigit in facto: textus enim loquitur per illa verba, *à primis infantiæ annis*. Unde ſi intelligeretur loqui diſpoſitivè, ſequeretur ut infans minor ſeptennio tonſurari poſſet; quod eſſet inconveniens, & contra *cap. Nullus, de tempor. ordin. lib.* 6.

Quamobrem cùm textum hac de re expreſſum, clarum 27
non habeamus, non mirum ſi gloſſatores primum, deinde reliqui ſcribentes tantoperè diſcrepaverint inter ſe.

Prima opinio eſt gloſſ. Joan. Andr. *in cap. Si eo tempore, in ver. Ætatem, de reſcript. lib.* 6. quæ tenet puerum ſeptennem, & majorem ſepteonio poſſe ordinari, & ſequitur ibi Gemin. *col. ult. circa fin. verſ. Quædam ſunt*, & Franc. *in fin. verſ. facit gloſſ. hic*. Licèt illa gloſſa cùm ſimpliciter dicat ſeptennem poſſe ordinari, nec ſpecificet ad quos ordines, verificari poſſit in prima tonſura, quæ à Canoniſtis habetur pro ordine, ut *cap. Cùm contingat*; & ibi dixi ſupra *de ætat. & qualit.* Sed apertiùs gloſſ. *final.* in Clem. *Generalem*, *eod. tit.* docet ætatem minorum Ordinum eſſe majorem infantia, & movetur per text. *in dict. cap. De iis*, *& in cap. Nullus*, *de tempor. ordin. in* 6. *& cap.* 2. 28. *diſt.* & cum ea gloſſ. conſentiunt ibi Abb. *num.* 10. *in fin.* & Joan. Vvanquel *verſ. Tertio caſu*. Similiter gloſſ. 1. hic dicit pueros poſt ſeptem annos eſſe habiles ad minores Ordines, quia ſunt doli capaces, *cap. Pueris, de delict. puer.* & ſequitur totidem verbis Butr. *num.* 5. & plerique alii. Et hanc opinionem ſervari in practica teſtantur Cardinal. & Joan. Vvanquel *ubi ſupra*, & Albert. Trotius *de vero, & perfect. Cleric. c.* 18. *n.* 2. *inter tract. comm.*

Secunda opinio eſt gloſſ. *in ſumm.* 77. *diſt.* quæ dicit Clericum poſſe fieri Oſtiarium, Lectorem, & Exorciſtam uſque ad annum duodecimum, & exinde poſſe ordinari Acolythum. Et hanc gloſſam ſequuntur Goffred. *in Summ. de ætat. & qualit.* Card. & poſt Paul. in d. Clem. *Generalem*, *num.* 7. *verſ. de ordinandis*, Jo. de Imola *ibid. num.* 18. & Vital. *num.* 33. Henric. Boich. *in cap. Super inordinata propè finem, verſ. Aut pro quatuor minoribus Ordinibus, de præben.* poſt Gulielm. de Mont. Laud. in d. Clem. *Generalem*, Turrecrem. *in dict. cap. In ſingulis, in princ. in verb. Teneantur*, 77. *diſt.* Armilla *in ver. Ordines*, 1. Rebuff. *in praxi benef. de Cleric. ad ſacr. Ordin. malè promot.* in gloſſ. 2. *num.* 1. *verſ. Ætas legitima*, & ad regulas Cancell. *regul.* 23. *verſ. Iſta ætas*. Et hanc opinionem de jure veriorem eſſe affirmant
Cardin. & Albertus Trotius *loc. citatis*, & videtur probari 28
in dict. cap. De iis, 28. *diſt.* ſi diligentiùs expendatur. Neque enim, ut ibi gloſſa adnotavit, verba illa, *à primis infantiæ annis*, videntur exponenda, id eſt à primis pueritiæ annis, ſed potiùs, poſt proximos infantiæ annos: atque ita poſt ſeptimum annum expletum. Sæpè enim jure noſtro dictio, *A*, idem ſignificat; quod *poſt*, ut *in cap. Sta-*
tutum, de præbend. in 6. in Clem. *Sicut*, *de appellat.* & utro- 29
bique notat gloſſ. *& in l. Neminem*, *Cod. de decur. lib.* 10. cum concord. Siquidem ex ſui natura dictio hujuſmodi eſt excluſiva, & ſeparativa, ut per gloſſ. in dict. Clem. *Sicut in verb. A die*, *& in l. Ratio*, §. *Si per venditionem, in fin. ff.*
de act. empt. DD. *in l.* 1. *ff. Si quis caut.* præſertim con- 30
juncta tempori, Abb. in d. Clem. *Sicut*, *num.* 2. per textum ibi. [Quòd autem ſequentia verba, Ideſt *primis infantiæ annis*, exponi debeant, id eſt *proximis*, & ſic exacto ſeptimo anno, ſuaderi poteſt, quia propriè tranſacto eo anno dum pueritia incipit, illa ætas appellatur proxima infantiæ.] Quòd affirmarunt Cujacius, Mynſinger. & alii, *Inſtitut. inutil. ſtipulat.* ſic exponentes textum, ibi *in* §. *Pupillus*. Dici etiam poteſt antiquitus à parentibus filios etiam ætate infantili ſeptimo anno nondum peracto Eccleſiæ ſæculari tradi conſueviſſe, de quibus quid agendum eſſet, ſtatuerunt Patres in eodem Concilio Toletano, ut à traditione, *mox*, id eſt *poſteà*, tempore congruo minoribus Ordinibus initiaretur. Quòd utrumque probat textus. Primò ibi, *quos voluntas parentum à primis infantiæ annis Clericatus officio mancipavit*. Secundò ibi, *ſtatuimus obſervandum ut mox detonſi, vel miniſterio lecto-*
rum traditi in domo Eccleſiæ erudiri debeant. Nec pro- 31
pterea quod textus dicat, *mox detonſi*, cenſeri debet ſtatuiſſe ut ſtatim à tempore traditionis, vel à ſeptennio exacto detonderentur. Sed dictio, *mox*, videtur exponenda, ideſt tempore congruo. Scimus enim dictionem illam, *mox*, non ſolùm idem ſignificare quod in continenti, & ſtatim, ſed importare etiam longius intervallum pro ſub-

jecta

Digitized by Google

jecta materia, *l. De ætat. §. ex cauſa, ff. de interrogat. act.* Quod latius declarat Bald. *in l. Gallus, §. Illi caſus num. 9. de libert. & poſthum.* & Rebuff. *in l. Avunculus column. 2. & in l. Labeo, & l. Sabinus, §. Idem ſi Dominus num. 7. circa med. de verbor. ſignific.* etiamſi integri anni intercedant, ut eſt text. *in l. Sed ſi conditioni, §. Solemus, ff. de hæred. inſtitut.* Quare cùm lex indefinitè loquens intelligenda ſit ſecundum aliarum legum diſpoſitionem, ac diſtinctionem, ut per Bald. *in l. Adverſus num. 3. C. de furt.* verba illa, *mox detonſi*, ſunt referenda ad communem intellectum text. *in d. c. In ſingulis cum ſeqq. 77. diſt.* Unde patet jura juribus concordando, Canonem Conc. Toletani *in d. c. De iis*, potiùs facere pro ſecunda opinione.

Tertia demum opinio fuit Hoſtien. *in Summa de tempor. ordinat. §. Et cui poſt omnes regulas, verſ. Sed & præter regulas prædictas*, qui putavit à ſex annis uſque ad duodecimum poſſe Clericum ordinari. Verùm hanc opinionem uti ſingularem, & ſine textu, & ratione non reperi à quoquam approbatam fuiſſe. Sed certè littera ibi eſt corrupta, & in meo Codice ſic legitur, *ab infantia, ſcilicet à ſeptem annis uſque ad duodecimum poteſt tradi Eccleſiæ, & recipere minores Ordines*: & citat jura præalleg. Quamobrem Hoſt. eſt apertè pro ſecunda opinione gloſſ. *in Summ. 77. diſt.*

32 Porrò in hac ſententiarum diſſonantia, etſi verior, & magis communiter recepta videatur jam relata diſtinctio temporum, & ordinum; tamen plerique teſtantur univerſaliter ſervari, ut minores Ordines conferantur quandocumque poſt ſeptimum annum completum; nulla niſi pro voluntate ordinantis annorum, aut ordinum diſtinctione ſervata, atque etiam ut uno die dentur omnes, *cap. De eo, de tempore ordin. & cap. pen. De eo, qui furtivè ordin. ſuſc.* Hæc autem generalis Eccleſiæ obſervantia antiquis juribus eſt preponenda, ut eſt textus clarus in d. Clem. *Generalem, de ætat. & qualit.* quandoquidem habetur pro lege, *cap. Illa 12. diſt. c. Pernicioſus infrà de celebrat. Miſſar.* Dixi *in cap. Conſilium num. 44. eodem tit.* Et quamvis apertè eſſet contraria legi ſcriptæ, ſervari tamen deberet, quia legem tollit, *l. De quibus, ff. de legib.* & jus poſitivum, *c. final. de conſuetud.* Sed multò magis hoc procedit in caſu præſenti
33 ex triplici capite. Primum eſt, quia cùm ſacrorum Canonum diſpoſitio in hac materia ſit ſatis obſcura, & ambigua, ut oſtenſum eſt ſupra; conſuetudo hæc dicenda eſt potius interpretativa, quam novi juris inductiva, ac proindè faciliùs, ac minori tempore inducitur, ad *l. Si de interpretatione, ff. de legib. & cap. Cum dilectus, de conſuet.* & utrobique gloſſ. & DD. Bart. *in l. Labeo, ff. de ſuppellect. legata*, Put. *deciſ. 283. lib. 1.* & ob hanc rationem Cardin. in d. Clem. *Ge-*
34 *neralem, verſ. Puto tamen, de ætat. & qualit.* exiſtimat ordinatum in Acolythum ante pubertatem poſt infantiam non poſſe ſuſpendi ab executione Ordinis, ex quo non eſt jus expreſſum hoc prohibens.

Alterum eſt, quia huic conſuetudini apertè ſuffragatur Pontificale Romanum *rubr. de Ordin. conferen.* ibi, *Prima tonſura, & minores Ordines ante ſeptimum annum completum dari non debent.* Quibus verbis à contrario ſenſu ſatis clarè inſinuat etiam minores Ordines dari poſſe ſeptennio completo, eoſque à pari procedere reſpectu ætatis cum prima tonſura.

35 Tertium eſt, quia eadem conſuetudo quandocumque majores Ordines conferendi poſt ſeptimum ætatis annum, ratione quoque probari poteſt. Imò à fortiori, quoniam ex ſententia D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 25. qu. 2. art. 2. qu. 2. Ad ſuſceptionem horum Ordinum uſus rationis nec requiritur de neceſſitate Sacramenti, nec de neceſſitate præcepti, ſed de ho-*
36 *neſtate tantum; ait enim, Per pueritiam, & alios defectus, quibus tollitur uſus rationis, præſtatur impedimentum actui; & ideò omnia illa Sacramenta, quæ actum requirunt ſuſcipientis, talibus non competunt, ſicut pœnitentia, matrimonium, & huiuſmodi. Sed quia poteſtates infuſæ ſunt priores actibus, ſicut & naturales, quamvis acquiſitæ ſint poſteriores, remoto autem poſteriori non tollitur prius; ideò omnia Sacramenta, in quibus non requiritur actus ſuſcipientis de neceſſitate Sacramenti, ſed poteſtas aliqua ſpiritualis divinitus datur, poſſunt pueri ſuſcipere, & alii qui uſu rationis carent: hac tamen diſtinctione habita, quod in minoribus Ordinibus requiritur diſcretionis tempus de honeſtate propter dignitatem Sacramenti, ſed non de neceſſitate præcepti, neque de neceſ-*
37 *ſitate Sacramenti. Unde aliqui, ſi neceſſitas adſit, & ſpes profectus, ad minores Ordines poſſunt ante annos diſcretionis promoveri ſine peccato, & ſuſcipient Ordinem: quia quamvis tunc non ſint idonei ad officia, quæ eis committuntur, tamen per aſſuetudinem idonei redduntur, ſed ad maiores Ordines requiritur uſus rationis & de honeſtate, & de neceſſitate præcepti propter votum continentiæ, quod habent annexum, & quia etiam eis Sacramenta tractanda committuntur. Sed ad Epiſcopatum, ubi in corpus myſticum accipitur poteſtas, requiritur actus ſuſcipientis curam Paſtoralem; & ideò eſt etiam* 38
de neceſſitate conſecrationis Epiſcopalis, quod uſum rationis habeat. Quidam autem dicunt quod ad omnes Ordines requiritur uſus rationis de neceſſitate Sacramenti, ſed eorum dictum ratione, vel authoritate non confirmatur. Hæc D. Thom. Et idem docuit ibidem S. Bonavent. quos refert, & ſequitur Cardin. Turrecr. *in cap. Subdiaconus num. 2.* & ibi etiam Præpoſ. *eod. num. 77. diſt.* Imò plus dicunt Hugo, & Archid. ibid. videlicet in cunis poſſe puerum eſſe Sacerdotem, & Epiſcopum, & omnes Ordines recipere.

Porrò doctrina hæc D. Thom. quod pertinet ad neceſſi- 39
tatem Sacramenti, communiter recipitur, & probatur efficaciter *in cap. 1. de Cleric. per ſalt. prom.* ubi promotus ad minores Ordines infrà annos diſcretionis non reordinatur, ſed permittitur in eis miniſtrare, quod non fieret niſi verum Ordinem ſuſcepiſſet. Item probatur à Scoto relato à Præ- 40
poſ. *in eod. c. Subdiaconus num. 3.* quia reſpectu cujuſcumque Sacramenti non iterabilis non requiritur ex parte ſuſcipientis neceſſariò aliqua diſpoſitio præcedens diſpoſitionem Sacramenti, ſed requiritur tantùm non factio, vel poſitio contraria obicis actualis ad hoc, *cap. Maiores in fin. infrà de baptiſm.* ubi hoc eſt expreſſum. Sed nihil horum eſt in puero ante uſum rationis, quia nec factio contrarii eſſe poteſt, nec deliberatio voluntatis. Ergo puerilis ætas non excludit ſuſceptionem cujuſcumque Ordinis ſacri.

Sed quoad neceſſitatem præcepti ſupradicta diſtinctio inter Ordines minores, & ſacros non procedit, quia obſtat Clem. 1. *de ætat. & qualit.* ſecundùm Silveſt. *in ver. Ordo 4. num. 1. verſ. Et tertio.* Sed certè illa Clem. loquitur tantùm de ætate præficiendorum; at de Ordine nihil dicit, prout etiam ibi advertit Joan. Andr. in gloſſ. *in verb. Ætate.* Verùm eſt tamen prædictam diſtinctionem quoad neceſſitatem præcepti adhuc non procedere, quia ex *cap. Nullus, de tempor. ordin. lib. 6.* & ex Pontificali Romano prohibitum eſt Epiſcopis primam tonſuram, vel minores Ordines conferre ante ſeptimum annum completum, & ſic puero non habenti uſum rationis. Unde dubitari non poteſt quin hodie hoc ſit in præcepto.

Idem apertiùs conſtat ex Conſtitutione Sixti V. quæ in- 41
cipit, *Sanctum & ſalutare*, edita nonis Januarii 1588. ubi ſtatuitur, *ut Epiſcopus, qui ad primam tonſuram, vel minores, aut ſacros Ordines quemcumque ſæcularem, aut regularem ante ætatem per ſacri generalis Trident. Concilii decreta prima tonſura, ac cuique ordini præſcriptam, aut non ſervatis temporum interſtitiis Clericali charactere inſignaverit, aut ad Ordines minores, vel ſacros, ut præfertur, vel aliàs male promoverit, ut in eo in quo deliquit puniatur, à collatione quorumcumque ordinum, atque adeo ipſius tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus exiſtat.* Hæc ibi. Et quamvis verba illa Conſtitutionis, *Per Sacri Triden. Concilii decreta primæ tonſuræ, & cuique ordini præſcriptam*, fortè per miniſtrorum incuriam irrepſerint, quia reverà Concil. Trident. nullam ætatem præfixit primæ tonſuræ, aut minoribus Ordinibus, ut ex Sac. Congregationis ſententia dictum eſt ſuprà *num. 21.* Quidquid tamen ſit, certum eſt Epiſcopis diſtrictè prohibitum eſſe quemquam ad primam tonſuram, vel alios Ordines promovere ante ætatem legitimam. Prætereà dici poteſt etiam ex Concilio non debere quem tonſurari ante uſum rationis; id enim non obſcurè colligitur ex *cap. 4. ſeſſ. 23.* dum ſtatuitur, *ut prima tonſura non initientur, de quibus probabilis conjectura non ſit eos non ſæcularis iudicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe*; hujuſmodi enim electio, & propoſitum voluntatis non cadit in pueros ante uſum rationis, *l. Si infanti, C. de iure deliber. l. 1. C. de falſ. mon. cap. Ex parte, il primo infrà de corp. vitiat.* Et hoc modo ſalvari poſſunt verba Bullæ: tacitè enim Conc. præſcripſit ætatem majorem infantia, dum requiſivit electionem generis vitæ in promovendis ad primam tonſuram. Quod etiam tacitè videtur ſanxiſſe de Ordinibus minoribus, dum *in cap. 11.* ejuſdem ſeſſionis eos promoveri jubet, qui ſaltem linguam latinam intelligunt. Unde uſus ratio-

rationis tam ex præſcripto ſacrorum Canonum, quàm ex
mente Tridentinæ Synodi in promovendis exigitur non
tantùm de honeſtate, ſed etiam ex neceſſitate præcepti.
Hic tamen omittendum non eſt ſupraſcriptam Conſtitutio-
nem Sixti V. exceptis pœnis contra Simoniacè ordinantes,
vel ordinatos, fuiſſe redactam ad terminos juris, Conſti-
tutionis Pii II. & Concilii Trident. per Clementem VIII.
in Bulla, quæ incipit, *Romanum Pontificem, edita pridie*
42 *Kalend. Martii 1595. in Bullar. tom. 3. pag. 54.* Cæterùm ex-
pleto ſeptennio pueri etiam de honeſtate ad minores Ordi-
nes promoveri poſſunt, quia ſufficit ut ordinandus in ea
ætate ſit conſtitutus, ut virtutibus erudiri poſſit, quod pro-
bè fieri poteſt ſeptimo anno abſoluto: tunc enim dicitur
homo perveniſſe ad eam, quam diſcretionis ætatem appel-
lant, *cap. 1. 30. qu. 2. cap. Omnis utriuſque*, ubi gloſſ. & DD. *de
pœnit. & remiſſ.* & tantùm habet cognitionis, & intelligen-
tiæ, quantum de honeſtate ſat eſt ad nudum illum actum
ſuſceptionis Ordinum, qui nec officii, nec miniſterii tam
ſancti, atque ſolemnis ſunt, ut à pueris nequeant expleri,
43 *cap. Perlectis 25. diſt.* Et quemadmodum ad ineunda ſpon-
ſalia, quæ ad matrimonium carnale præambula dicuntur,
ætas ſeptennii ſufficit, *d. c. 1. 30. qu. 2. c. Litteras, de deſp. impub.*
eò quòd voluntas, ac naturalis conſenſus cadat etiam in
impuberem poſt ſeptimum annum, *d. l. Si infanti*, juncta
l. Potuit, C. de iure delib. ita etiam ſufficere debet ad ineun-
da ſpiritualia, in minoribus enim Ordinibus conſtituto ad-
huc remanet libertas retrocedendi, *cap. unic. de bigam. lib. 6.
cap. 1. de Cleric. coniug. eod. lib. cap. Ioannes, & cap. Cùm olim
infrà eod. tit. cap. 1. de vita, & honeſt. Cleric.* & Clem. 1. *eodem
tit.* & in illis conferendis ferè major ratio videtur habenda
litteraturæ, ac morum, quam ætatis. Quod ſenſiſſe vi-
dentur Patres Concil. Triden. *ſeſſ. 23. cap. 4. 5. 7. & 11.* &
Conc. Toletani II. *c. 1. relati in d. c. 1. De iis 28. diſt.*

Temperanda eſt tamen hujuſmodi conſuetudo, ac re- 44
ducenda ad limites *d. c. 11. ſeſſ. 23.* Nam etſi antiquitus om-
nes etiam uno die darentur, *c. De eo, de tempor. ordinat.* ho-
die tamen nonniſi ex cauſa omnes ſimul conferri debent, ſed
per temporum interſtitia, ut *in d. c. 11.* & in Conſtitutione
Sixti V. ſuperiùs relata.

Regula verò, quàm Antiſtites ordinantes ſervare,
ac præ oculis habere deberent, videtur ſumenda à textu
cum gloſſa, & aliis ſupra allegatis *in dict. cap. In ſingulis
77. diſtin.* videlicet, ut tres primi Ordines minores Oſtia-
rii, Lectoris, & Exorciſtę; conferantur à ſeptimo ad duo-
decimum annum, & exindè ad quatuordecim ordinetur
Acolythus.

DE CLERICO ÆGROTANTE, VEL DEBILITATO.

Gregorius Candido Epiſcopo Vrbevetañ.

C A P U T I.

CUm percuſſio corporalis: & infrà. Fraternitatem tuam hortamur, quàtenus latorem præſentium, ad percipienda quæ conſueta ſunt ab Eccleſia tua, ægritudo ſua non debeat impedire: Quia ſi alii ejus eſſent exemplo deterriti, fortè non poſſet, qui militaret Eccleſiæ, inveniri: ſed ſecundùm ejus ordinem, quæcumque ei, ſi ſanus eſſet, poterant miniſtrari, de ipſa exiguitate, quæ Eccleſiæ poteſt accedere, fraternitas tua præbeat ægrotanti.

S V M M A R I V M.

1 *INfirmus integrè percipit beneficii fructus.*
2 *Verbum*, hortamur, *quandoque eſt neceſſitatis.*
3 *Clerici ſunt humaniter tractandi, ne alii deterreantur à Clericatu.*
4 *Beneficio ſuo ſine cauſa quis privari non debet, etiam per Papam.*
5 *Papa volens ſine rationabili cauſa turbare ſtatum univerſalis Eccleſiæ non eſt tolerandus.*
6 *Clerici dicuntur milites Eccleſiæ.*
7 *Privilegia militibus conceſſa competunt etiam Clericis.*
Declaratur, num. 10.
8 *Donatio facta à Clerico concubinæ non valet, ſicut nec facta meretrici à milite.*
9 *Clericus inſtar militis non convenitur, niſi in quantum facere poteſt.*
10 *Ignorantia iuris excuſat militem, ſed non Clericum.*
11 *Infirmo debentur etiam diſtributiones quotidianæ, dummodo infirmitas ſit principalis cauſa non reſidendi, & num. 26.*
12 *Cæcus an teneatur Choro intereſſe, ita ut alioquin non lucretur diſtributiones quotidianas, & num. ſeqq. uſque ad num. 28.*
13 *Diſtributiones quotidianæ debentur Canonico, qui amittit officium linguæ, quamvis Choro non interſit.*
14 *Oculorum officium amiſiſſe durius eſt, quam linguæ.*
15 *Canonicorum munus eſt pſallere in Choro.*
16 *Obligatio pſallendi in Eccleſia eſt unica, & individua.*
17 *In obligationibus individuis, qui non tenetur ad totum, ad nihil tenetur.*
18 *Præceptum Eccleſiæ obligans ad aliquid certo modo, faciendum non obligat ad quamlibet eius partem eo modo, quo fieri poteſt, faciendam.*
19 *Horarum Canonicarum maiorem partem qui recitare non poteſt, ad partem ſuperſtitem, quam poteſt non obligatur.*
20 *Ieiunare obſtrictus certa die, ſi in ea non poteſt, non tenetur in alia.*
21 *Horas Canonicas recitare impeditus non tenetur alia die eas reaſſumere.*
22 *Opera nec ſolvi, nec deberi, nec peti pro parte poteſt.*
23 *Cæcus excuſatur à muneribus perſonalibus.*
24 *Infirmus qui horas Canonicas recitare non poteſt, non tenetur illas audire.*
25 *Cæcus non tenetur dicere horas Canonicas.*
27 *Cæcus tanquam miſerabilis perſona eſt ſub protectione Eccleſiæ.*
28 *Canonicus infirmus an percipere debeat etiam portionem quotidianarum diſtributionum, quæ à Canonicis abſentibus amiſſa, inſervientibus accreſceret, & nn. ſeqq. uſque in fin.*
29 *Infirmus iuris fictione habetur pro intereſſente.*
30 *Lex loquens in caſu vero, an habeat locum in caſu ficto.*
31 *Ficta præſentia, an æquiparetur veræ.*
32 *Portio portioni accreſcit non perſonæ, & aſſumit naturam portionis, cui accreſcit.*

CVm percuſſio. Clericus infirmus integrè percipit be- 1
neficii ſui fructus. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr.
& omnes. Ponit dictum, & rationem interſerit, ibi,
Quia ſi alii, & eſt pars *cap. Cùm percuſſio, 7. q. 1.* ut patet ex
ſupraſcriptione.

Nota primò ibi, *hortamur*, hoc verbum quandoque 2
neceſſitatem importare, ut hic per Innoc. & Hoſtien. in
princip. qui tamen loquuntur per dictionem, *fortè*; Sed ſi-
ne illa Cardin. *num. 2.* & Imol. *num. 6.* concordat textus *in
cap. 1. infrà de teſtam.* ubi per hoc verbum, *hortamur*, de-
mandatur cauſæ cognitio, & exponitur ibi à gloſſa, id eſt,
præcipimus. Tu dic verba hortatoria ex ſui natura eſ-
ſe conſilii, non præcepti. Impropriantur tamen, &
præceptum inducunt, quando ſubjecta materia hoc ſua-
det,

Digitized by Google

dei, ut ſcripſi *in cap. Canonum Statuta num. 45. ſuprà de Conſtitut.*

3 Secundò nota ibi, *exemplo deteriti*, & ſigna præci-
puam rationem ver. *Clerico ægrotanti*, ſtipendia Eccleſiæ
non ſint ſubtrahenda; nimirum quia ſi alii hoc exemplo eſ-
ſent perterriti, non reperirentur qui vellent Eccleſiæ de-
ſervire, ut in littera. Nam, ut inquit Petrus de Ancharano
num. 3. ex mala unius Clerici tractatione multi deterrentur;
& multis minatur qui uni facit injuriam; ſic & pœna
unius eſt metus multorum, ad hoc *cap. Clericos in fin. ſuprà, de cohabit. Cleric. & mulier.* Ergo Clerici humaniter ſunt
tractandi, ne alii arceantur à Clericatu, ut hìc per Cardin.
in 3. & 4. notab. Imol. *num. 6.* & Joan. de Anan. *num. 5.* Quod
ſecundùm eos facit contra collectores, qui nimis rigidè
ſpoliant Clericos vita functos. Item contra eos, qui do-
cent Clericos in fructibus beneficiorum ſuorum eſſe ſim-
plices uſurarios, ac ſi eſſent Monachi. De quo tamen
dic, ut plenè notavi *in cap. Si quis ſane num. 3. 5. & 11. uſque ad num. 17. infrà de pecul. Clericor.* Ex prædictis collige
ex eo, quod Clerici inhumaniter tractentur, & tempore
ægritudinis priventur fructibus beneficiorum ſuorum,
turbari ſtatum Eccleſiæ nedum præſentem, ſed etiam futu-
4 rum. Unde ſingulariter infert Abbas *hic num. 3.* ut Cleri-
cus privari non debeat beneficio ſuo ſine cauſa, etiam per
Romanum Pontificem: nam ut ipſe ait, *Si exiſtenti in infirmitate, & ſic in impotentia ſerviendi non debet ſubtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur ſtatus Eccleſiæ, ut hic: Ergo lon-*
5 *gè minus ubi nulla ſubeſt cauſa rationabilis.* Papa autem
non eſt tolerandus volens turbare ſtatum Eccleſiæ ſine ra-
tionabili cauſa, ut notabiliter ait Innocentius *in c. Quanto num. 5. verſ. Tamen ſi Papa alia faceret ſuprà de conſuetudine*, & fuſiùs idem Abbas in ſua *qu. 1.* incipien. *Epiſcopus, & quidam Rector.* Sed circa hoc ultimum dictum In-
nocentii vide quod ſcripſi *in cap. Significaſti num. 66. ſuprà de elect.*

6 Tertiò nota ibi, *militare*. Clericos dici milites Eccle-
ſiæ, ut hìc. Item cœleſtes milites, ut *in cap. Chriſtianis 11. qu. 1. & cap. Degradatio, de pœn. lib. 6.* Item milites Chriſti,
ut *in cap. Reprehenſibile 23. qu. ult.* & milites Dei, ut *in cap. 1.*
7 *infrà, Ne Cleric. vel Monach.* Unde conſtituitur notabilis
regula ſecundùm Abb. *hic num. 5.* & Joan. de Anan. *num. 6.*
ut privilegia conceſſa militibus ſæculi competere etiam de-
8 beant militibus cœleſtis militiæ. Quo fit ut ſicut miles ſæ-
culi non poteſt donare meretrici, *l. 2. C. de donat. inter vir. & uxor.* ita nec Clericus concubinæ, ut diſputando tenuit Ri-
chardus Malubra, quem refert, & ſequitur Bart. *in l. Affectionis num. 1. ff. de donat.* Cardin. *hic num. 4.* dicens ſe ita
vidiſſe in facto, Anchar. & Imol. ambo *num. 5.* Abb. *num. 4.*
9 & Joan. de Anan. *num. 7.* Hinc etiam fit, ut quemadmodum
miles non convenit, niſi in quantum facere poteſt, ut *l. Miles in princip. ff. de re iudic.* ita nec Clericus, ut tenet gloſſ.
notab. in d. l. Miles in ver. Facere in fin. Cardin. & alii proxi-
mè citati. De quo tamen dic, ut legitur, & notatur *in*
10 *cap. Odoardus de ſolution.* Declaratur tamen prædicta regu-
la ſecundùm Abb. ubi ſuprà *d. num. 5.* ut procedat in caſibus,
in quibus viget eadem ratio, aliàs ſecus. Unde licèt juris
ignorantiæ, *l. 1. C. de iur. & fact. ignoran. & l. Regula, in princip. ff. eod.* Quippè quem arma magis, quàm leges ſcire
oportet, ut *l. fin. §. 1. in fin. C. de iur. deliber.* non tamen excu-
ſat Clericum, ut notat gloſſ. *in d. §. 1. in ver. Arma*, Anchar.
hic num. 4. in fin. & Abb. *d. num. 5. itidem in fine.*

11 Quartò nota ibi, *exiguitate*. Canonico infirmo reſpon-
dendum eſſe de redditibus Eccleſiæ, quos percipiebat dum
ſanus eſſet ſine ulla diminutione, & ſic debentur illi etiam
victualia, ſeu diſtributiones quotidianæ ſecundùm Innoc.
in *ver. Exiguitate*, cùm quo alii tranſeunt, hodie hoc eſt
expeditum *in c. un. de Cleric. non reſiden. lib. 6.* Quod tamen
declarat hìc Joan. Andr. *num. 2. in ver. Ægritudo*, ut vendicet
ſibi locum, dummodò infirmitas ſit principalis cauſa non
ſerviendi, & deprehendat infirmum in ſervitio Eccleſiæ.
Secus ſi deprehendat eum abſentem, quia tunc ſicut ante
ægritudinem non debebantur illi diſtributiones, ita nec de-
bentur, ſi in eo ſtatu morbus ſuperveniat, ut ſic caſus ſuper-
veniens ſecundùm proximum ſtatum illius declarationem
aſſumat, arg. *c. Maiores ad fin. infrà de baptiſm.* remittit Jo.
Andr. ad ea, quę adnotavit *in c. Ad audientiam ſuprà de Cler. non reſid.* & ſequuntur hìc Butr. *num. 5.* Cardin. *num. 6. in 2. oppoſit.* Anchar. *eod. num. 6.* Imol. *num. 2.* Abb. *num. 6.* & Joan.
de Anan. *num. 1.* & vide in materia quæ ſcripſi *in cap. Licèt ſuprà de præbend.* ubi egi latiſſimè, an & quando Canonico
ægrotanti debeantur in abſentia diſtributiones quotidianæ
à num. 136. uſque ad num. 151.

QUÆRO, An Canonicus poſt adeptum Canonicatum 12
utroque lumine orbatus teneatur Choro intereſſe, ita ut
alioquin non lucretur diſtributiones quotidianas.

Tametſi Navarr. *in tract. de horis Canonic. cap. 19. concl. 8.*
nec authoritate, nec ratione ulla ſuffultus opinatus fuerit
Canonicum cæcum diſtributiones non lucrari, niſi divinis
interſit. Verior tamen videtur contraria opinio, pro qua 13
primò irrefragabiliter induco hanc decretalem: nam Ca-
nonicus hìc Urbevetanus perſonaliter adivit Papam, ut
probat littera ibi, *lator præſentium*: & tamen ægrotabat.
Erat igitur talis ægritudo, quæ non impediebat eum itine-
rare, & Choro intereſſe, ſed tantùm impediebat pſallere,
fortè quia amiſerat officium linguæ, prout obſervant Jo.
Andr. *num. 1. in verb. Laborem*. Talis, inquit, erat infirmi-
tas, quæ impediebat ſervire, ſed non itinerare, fortè quia
perdiderat loquelam, & Butr. *num. 4.* Cardin. *num. 6. in 1. oppoſit.* Imol. *num. 2. verſ. Quando autem*, Abb. *num. 6. verſ. Sed contra*, & Guidopap. *nu. 2.* & tamen textus decidit huic Ca-
nonico reſpondendum eſſe in abſentia de redditibus benefi-
cii ſui abſque ulla diminutione, ſicut reſpondebatur dum
ſanus erat, & ſic etiam de victualibus, & diſtributionibus
quotidianis, ut dictum eſt ſuprà *in 4. notab.* Si igitur diſtri- 14
butiones hujuſmodi debentur Canonico abſenti, qui pro-
pter impedimentum linguæ non poteſt pſallere, qui tamen
poteſt per ſeipſum adire Eccleſiam, & Choro intereſſe:
multò fortiùs debentur cæco, qui nec poteſt pſallere, nec
ad Eccleſiam accedere ſine ope, & miniſterio alterius, ut *in cap. penult.* ibi, *cæcus lucem ignorat, & quo greſſus porrigat, neſcit, 49. diſt. & cap. Cùm ſit ars*, ibi, *ſi cæcus cæcum ducat, ambo in foveam dilabuntur, ſuprà de ætat. & qualit.* In cæco
enim concurrunt duo impedimenta, quæ vincunt unum,
cap. Cauſam quæ, de elect. cap. 1. de treug. & pac. cum ſimil. &
per Bald. *in conſ. 188.* incipien. *in ſubſtitutione, in princ. lib. 1.*
Unde decretalis ultima infrà eod. quę loquitur de Archidia-
cono, qui propter paralyſim amiſit officium linguæ, fortiùs
locum amiſit in eo qui amiſit officium oculorum, ut ibi de-
clar. gloſſ. 1. Hoſt. *in princip.* Joan. Andr. *in fin.* & alii commu-
niter.

Sed etſi cæcus poſſet per ſeipſum ad Eccleſiam accedere, 15
adhuc tamen non teneretur divinis intereſſe. Quod ſic pro-
bo, Canonicorum obligatio eſt pſallere in Choro, Clem. 1.
ibi, *fructum labiorum ſuorum*, & infrà ibi, *devotè pſallatur, de celebr. Miſſar.* S. Thom. *in 2. 2. q. 83. art. 12.* & ſtatui-
tur à Concilio Tridentino *in cap. 12. verſ. Omnes vero ſeſſ.*
24. ibi, *Atque in Choro ad pſallendum inſtituto hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, diſtinctè, devotèque laudare*, & olim reſpondit S. Congregatio ejuſdem Concilii in-
terpres in Canonicis S. Petri de Urbe, articulo diligenter
examinato. Sed Canonicus cæcus non tenetur pſallere,
cùm nec poſſit, niſi fortè integrè pſalterium memoriter te-
neret. Ergo nec tenetur Choro intereſſe; quandoquidem 16
obligatio pſallendi in Choro eſt unica, & individua, cùm
ſit facti, *l. Stipulationes non dividuntur, ff. de verbor. obligat.*
Doctores *in l. 4. §. Cato, ff. eod.* Ideòque qui non tenetur ad 17
totum, ad nihil tenetur, *l. Operas, ff. de oper. libert.* & notat
Jaſ. *in d. l. Stipulationes num. 28.* & Eccleſiæ præceptum obli- 18
gans ad aliquod certo modo faciendum, non obligat ad
quamlibet ejus partem eo modo, quo fieri poteſt, facien-
dam; ſicut juſſus Romam petere, ſi id implere non poſſit,
non tenetur dimidiam itineris partem conficere, ut nota-
tur *in cap. Cùm dilecti ſuprà de dolo, & contumac.* Et qui ad- 19
verſa valetudine, vel aliàs legitimè impeditus majorem ho-
rarum partem dicere non valet, ad partem ſuperſtitem,
quam poteſt dicere, non obligatur, ut pluribus probat Na-
varr. *in eod. tract. de horis Canonicis c. 11. nu. 15. & ſeqq.* Sic 20
etiam obſtrictus certa die jejunare, ſi ea die impediatur, non
tenetur in alia, ut notat Abb. *in cap. 1. num. 1. infrà de obſervat. ieiunior.* Et impeditus recitare officium non tenetur alia 21
die illud reaſſumere, ſecundùm Innocen. quem cæteri ſe-
quuntur *in cap. 1. infrà de celebrat. Miſſar.* & Silveſt. *in ver. Hora ſub num. 5.* Ad idem optimus textus *in l. Libertas, ff. de oper. libert.* ubi Ulpianus reſpondit, libertum, qui poſt in- 22
dictionem operarum, valetudine impeditur quominus ope-
ras præſtet, ad partem non teneri, quia, inquit, neque ſol-
vi, neque deberi, nec peti pro parte opera poteſt. Quod fu-
ſiùs proſequuntur gloſſ. & Doctores *in l. Si quando, ff. eodem.*

Ergo

Digitized by Google

Ergo ſimili modo cum Canonicus teneatur pſallere in Choro, ſi ob cæcitatem non poſſit pſallere, utique non tenebitur Choro intereſſe, quia hæc obligatio, ut prædixi individua eſt, nec poteſt pro parte adimpleri.

23 Præterea cæcus excuſatur à muneribus perſonalibus, *l. 1. C. qui morbo ſe excuſ. lib. 10. cap. Licèt infrà de Cenſib.* ubi id notant Innocen. *in princ.* Hoſtien. *num.* 3. Joan. Andr. Collect. & Joan. de Anan. omnes *num.* 2. Henric. Boich. Butr. & Anchar. omnes *num.* 1. Nec mirum, quia corporis debilitas eorum munerum excuſationem præſtat, quæ corpore implenda ſunt, dicit textus *in l. 2. §. Corporis, ff. de vacat. muner.* totius autem corporis humani debilitas eſt oculos perdidiſſe, ut inquit Lucas de Penna *in d. l. 1. num.* 4. Ergo ſimiliter excuſari debet cæcus ab hoc perſonali munere intereſſendi in Choro divinis officiis, ut per Joan. Franciſc. Pavin. *in tractat. de viſitat. num. 1. qu. 100. part. 2.*

24 His accedit, quod qui ægritudine impeditur horas Canonicas recitare, non tenetur illas audire, ut tenet Innoc. & DD. communiter *in cap. 1. infrà de celebrat. Miſſar.* Petr. de Palud. *in 4. diſt. 15. qu. 5. col. 5.* Summa Piſana *in ver. Hora, verſ. Verum Clericus,* Silveſt. *in eod. ver. num. 5. verſ. Qui ex infirmitate,* Tabien. *ibidem num.* 19. Navarr. *de hor. Canonic.*
25 *cap. 11. num.* 6. Sed cæcus non tenetur recitare, ut per Angel. *in ver. Hora num. 9. verſ. Verum non habens librum, vel carens viſu,* Silveſt. *d. num. 5. verſ. Tertium,* & Tabien. *ubi ſuprà n.* 20. Igitur nec audire. Quo fit ut nec teneatur Choro intereſſe, quia ſolutus eſt utroque munere, & recitandi, & audiendi: neque enim exigitur in Choro Canonicorum præſentia, ut augeant numerum, ſed ut divinas laudes perſolvant, ut in d. Clem. 1. *de celebrat. Miſſar.* & in decreto Conc. Triden. *cap. 12. verſ. Omnes verò ſeſſ.* 24. & præſentia cæci reliquis Canonicis canentibus potius impedimento, &
26 perturbationi eſſe poſſet. Atque hinc conſequitur, ut in abſentia cæcus lucretur integrè diſtributiones quotidianas tamquam morbo impeditus, juxta textum hic, & apertiùs *in d. cap. unico,* ibi, *exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta, & rationabilis neceſſitas excuſaverit, de Cleric. non reſiden. lib.* 6. ubi id notant Archid. Joan. Andr. Gemin. & omnes, Covarr. *lib. 3. var. reſol. cap.* 13. & ſæpiùs reſpondit S. Congreg. Concilii. Atque hanc opinionem in cæco videtur ſequutus, licèt ſubobſcurè, Petr. Rebuff. *conſ. 26. num.* 15. ubi conſuluit cæcitatem non eſſe minus impedimentum, quàm alias infirmitates, & loquitur ad effectum *dict. cap. unic. quod ibi allegat.*

27 Poſtremò hæc ſententia videtur in dubio amplectenda tamquam æquior, & benignior, quia cæcus tamquam miſerabilis perſona eſt ſub protectione Eccleſiæ, *c. Defenſionis 87. diſt. d. c. Licet,* & ibi Innocen. Hoſtienſ. & alii *infrà de Cenſib.* & ſatis calamitate cæcitatis affligitur, nec debet amplius affligi, *cap. Cùm percuſſio 7. qu.* 1. Ideòque potius eſt ei conſulendum, quàm aliquid auferendum, ut de ipſo dicit gloſſa *in d. c. Licèt, in ver. Miſereri.* Facit tex. *in l. 1. §. Caſum, ff. de poſtul. & in l. Cæcus, ff. de iudic.* Qua de re plura ſcripſi *in c. Significantibus à num. 50. ſuprà de offic. deleg.* Et ita reſolutum.

2. QUÆRO, Poſita deciſione S. Congregationis Concilii, qua declaratum fuit Canonicum ob infirmitatem 28
Choro non inſervientem percipere debere diſtributiones quotidianas, perindè ac ſi inſerviret, an percipere etiam debeat portionem earum diſtributionum, quæ à Canonicis abſque legitimo impedimento à Choro abſentibus amiſſa, præſentibus accreſceret.

Videtur reſpondendum debere percipere, ex duobus fundamentis.

Primum eſt, quia cùm infirmus quoad percipiendas di- 29
ſtributiones quotidianas fictè, ac juris interpretatione habeatur pro intereſſente, ut patet ex deciſione S. Congregationis, & probatur *in c. unico, de Cleric. non reſiden. lib.* 6. Abb. *hic in 2. notab. & num.* 7. Aufret. *deciſ.* 268. Covarr. *variar. reſol. lib. 3. cap. 13. num.* 8. Sicut portio deficientium per jus accreſcendi verè intereſſentibus acquiritur, gloſſ. in Clem. *Ut ſi, in ver. Pars dimidia, de ætat. & qualit.* Covarr. *d. loco num.* 7. ita acquiri debet etiam infirmis, qui fictè, ſeu juris interpretatione ſunt intereſſentes: nam lex loquens 30
in caſu verò extenditur ad fictum, & ficta præſentia vera æquiparatur, adeò ut fictè præſens conſequi debeat ea, quæ verè præſentibus tribuuntur, Joan. Andr. *in cap. Cùm in tua num. 3. & 4.* quem ibi Gemin. & Franc. ſequuntur *de conſuetud. lib.* 6. Cui opinioni etſi adverſetur Archid. quoad jus optandi, quod eſt contra jus, & in quo jus non facit æquiparationem inter veram fictamque præſentiam: tamen quantum ad caſum noſtrum attinet, etiam ſecundùm opi-
nionem Archid. ficta præſentia ſufficit ad conſequendas di- 31
ſtributiones, quia verſamur in materia, in qua jus ipſum æquiparat fictè præſentem, id eſt infirmum, verè præſenti, ut *in d. c. unic. de Cler. non reſid. lib.* 6. Et quia nos non verſamur in ſtatuto, quod eſt contra jus, de quo loquitur Archid. ſed in lege, & in jure communi, quod ex ſui natura cùm loquitur de caſu vero, extenditur ad fictum, Jaſ. poſt alios *in l. Si is qui pro tempore num. 284. ff. de uſucap.*

Alterum fundamentum eſt, quia in materia juris accre- 32
ſcendi portio portioni accreſcit non perſonæ, *l. Cùm ex filio, §. fin. ff. de vulg. & pupill.* quia portio eſt illa, quæ portionem ad ſe trahit, ut declarat Ripa *in l. Re coniunctì num.* 7. & ibi DD. *de leg.* 3. Sicut ergo portio principalis diſtributionum debetur infirmo, quamvis à Choro abſenti, ita hæc, quæ aſſumit naturam portionis, cui accreſcit, Ripa poſt alios *in d. l. Re coniunctì num.* 200. Gomez. qui plures textus ad hoc citat *lib. 1. var. reſol. c. 10. n. 16. verſ. Sed ulterius.* Et ita S. Congregatio cenſuit, ut dixi *in c. Licèt num. 139. ſuprà de preben.*

DE CLERICO ÆGROTANTE, VEL DEBILITATO.

Lucius III.

CAPUT III.

DE Rectoribus Eccleſiarum lepræ macula uſqueadeò infectis, quòd Altari ſervire non poſſunt: nec ſine magno ſcandalo eorum, qui ſani ſunt Eccleſias ingredi: Hoc volumus te tenere, quòd eis dandus eſt coadjutor, qui curam habeat animarum: & de facultatibus Eccleſiæ ad ſuſtentationem ſuam, congruam recipiat portionem.

SUMMARIUM.

1 *Rectori Eccleſiæ leproſo dandus eſt coadiutor, qui ſuſtentandus eſt de facultatibus Eccleſiæ.*
2 *Leproſi à communione hominum ſeparari debent.*
3 *Eiſque interdici poteſt ingreſſus Eccleſiæ.*
4 *Leproſus ſive ſit Epiſcopus, ſive inferior, non removetur ex toto à prælatione, ſed datur illi coadiutor, ita ut habitus curæ ſit penes coadiutum, exercitium verò penes coadiutorem, & nn. ſeqq. uſque ad n. 8.*
5 *Rectores Eccleſiarum ex proprietate vocabuli, dicuntur inferiores curati.*
6 *Coadiutor dicitur habere curam animarum quoad exercitium, non autem quoad ius, & habitum curæ, & num. 34.*
7 *Leproſus privatur officio actualis adminiſtrationis, ſed dignitatem tenet, ſive officium, quod in ius reſonat, & num. 38.*
8 *Coadiutor vivere debet de Eccleſiæ proventibus, & inde recipere congruam portionem.*
9 *Congrua portio Coadiutoribus, & Vicariis aſſignanda ex præſcripto Concilii Tridentini, an & quando taxari debeat arbitrio Epiſcopi.*
10 *Et qualiter ad arbitrium ſit moderandum.*

11 *Ap-*

Digitized by Google

11 *Appellatio à datione coadiutoris, & aſſignatione congrua datur ad effectum devolutivum tantum.*
12 *Coadiutori, & coadiuto ſi redditus Eccleſiæ non ſufficiant, uter ſit præferendus, & nu. ſeqq.*
13 *Parochiani cogi poſſunt ad ſumptus coadiutori miniſtrandos, ſi alia ratio non ſuppetat.*
14 *Redditus Eccleſiæ an ſint in diſpoſitione Rectoris infirmi, an verò coadiutoris.*
15 *Habere curam animarum non dicitur, qui non eſt Prælatus Eccleſiæ, & num. 17.*
Sed contra num. 34.
16 *Pœnitentiariæ Officialis luminibus orbatus, an remanſerit privatus officio ex eo, quod maior Pœnitentiarius aſſeruerit alium obtinuiſſe prædictum officium facto verbo cum Sanctiſſimo, num. ſeqq. uſque in finem.*
17 *Obtinere idem eſt quod habere.*
18 *Habere quis dicitur iure dominii.*
Declaratur, num. 34. & 38.
19 *Obtinere quis dicitur quando Canonicè poſſidet, & habet ius in re.*
Tamen verificatur etiam in detentatione, num. 37. verſ. Et eo magis.
20 *Officium tunc dicitur Papa voluiſſe alteri tradere, & privare poſſeſſorem, quando in locum eius alium ſubrogat.*
Declaratur, num. 39.
21 *Spoliato per ſupremum Principem non dantur remedia reſtitutoria.*
22 *Pœnitentiariæ officia ſunt perpetua, ſicut beneficia Eccleſiaſtica, & num. ſeqq. uſque ad num. 32.*
23 *Confirmatio Apoſtolica dat ius perpetuum, & irrevocabile.*
24 *Pœnitentiariæ officia ordinem ſacrum habent annexum, & ideò regulantur, ut beneficia Eccleſiaſtica, & num. 26.*
25 *Officiis manualibus ſacri Ordines non annectuntur.*
27 *Ordinari nemo poteſt ad titulum officii manualis.*
28 *Vacatio in manualibus non datur.*
29 *Officia quædam Pœnitentiariæ conferuntur prævio concurſu, qui in manualibus non ſervatur.*
30 *Pœnitentiariæ officiales abſentes pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, vel aliàs legitimè impediti percipiunt emolumenta, & officio inſerviunt per ſubſtitutum.*
31 *Officium manuale reſpectu illius, cui ad vitam fuit collatum, cenſetur perpetuum.*
32 *Privatio non præſumitur, niſi probetur.*
33 *Cæcus retinet magiſtratum, & officium prius obtentum, & num. 41.*
35 *Coadiutor nec titulum habet, nec poſſeſſionem, ſed nudum exercitium; titulus verò, & poſſeſſor remanet penes coadiutum.*
36 *Titulus radicatus in perſona unius non evellitur, licèt alteri exercitium, & adminiſtratio concedatur.*
37 *Privatio tituli non inducitur ſine expreſſa derogatione iuris quæſiti.*
38 *Verba ſunt impropriãda ne ius tertio quæſitum tollatur.*
40 *Cardinali aſſerenti aliquid factum de mandato Papæ, ut ſit credendum, tria debent concurrere, & num. ſeqq.*
41 *Officialis perpetuus propter morbum incurabilem ab officio non removetur, ſed datur illi coadiutor.*
42 *Cardinalis etiam maioris Pœnitentiarii aſſertioni non ſtatur in præiudicium tertii.*
43 *Beneficium, vel officium minimè vacans Papa non intendit conferre.*
44 *Vacatio beneficii iuſtificari debet de iure, & de facto; aliàs gratia, de cuius validitate agitur, eſt obreptitia.*

1 DE *Rectoribus*. Si Rector Eccleſiæ ſit leproſus, dandus eſt ei coadjutor, qui ſuſtentandus eſt de facultatibus Eccleſiæ. Hoc dicit. Communis diviſio. Secunda ibi, *Hoc volumus*.

2 Nota primò ibi, *Eccleſias ingredi*. Leproſos deberè à communione hominum ſeparari, & hanc eſſe generalem conſuetudinem teſtatur hìc Guidopapa *in 1. not.* Idque ob eam rationem, ne morbi contagione ſani inficiantur,
cap. Reſecandæ 24. quæſt. 3. Propterea enim leproſo interdi- 3
ci poteſt ingreſſus Eccleſiæ, ut eſt hìc argumentum optimum ſecundùm Abb. *in 2. not.* Hinc Pius V. *in Conſtitutione*, quæ incip. *Decori, edita die 1. Februarii* 1570. permiſit Monialibus exire clauſuram ex cauſa magni incendii, lepræ, & epidimiæ.

Secundò nota ibi, *Dandus eſt coadiutor*. Rectorem 4
Eccleſiæ leproſum non removeri ex toto à Prælatione, ſed dandum illi eſſe coadjutorem, itaut habitus curæ ſit penes leproſum coadjutum, exercitium verò penes coadjutorem, & ita nihil eſt ſpeciale in leproſo, ut propter ſcandalum, & abominationem removeatur omninò ab adminiſtrationis officio, ut voluit gloſſ. *in cap. Tua, in ver. Adminiſtrationis, infrà eodem*. Idem enim eſt in lepra, quod in aliis infirmitatibus, ut ſcilicet nullo caſu ægroto viventi alius ſubſtituatur, niſi eo renunciante, ſecundùm opinionem Hugonis, & Laurentii, & quamvis alii aliter ſentiant, ut plenè per Hoſtienſ. *in dict. cap. Tua, in verb. Miniſtrentur*, tamen hæc opinio verior, & communior eſt, ut ibi teſtatur Abb. *num. 4.* Pro qua eſt textus apertus hìc non cavillando litteram. Hic enim formatur quæſtio de leproſo; & tamen Pontifex jubet illi dari coadjutorem: ergo neceſſariò ſupponit propter morbum lepræ eum non deſinere eſſe Prælatum quoad jus, & habitum Curæ; alioquin ſi ex toto removeretur, impoſſibile eſſet, ut daretur illi coadjutor: quia non eſſet quem coadjuvaret, ut inquit Cardin. *in cap. fin. num. 19. in 24. qu. ad fin. infrà eod.* & tamen coadjutor diffinitur eſſe qui datur, ut coadjuvet miniſtri, vel præſidentis officium, & dicitur coadjutor à coadjuvando, ſicut tutor à tuendo, ut *l. 1. ff. de tutel.* ſecundùm Joan. Andr. *in dict. cap. fin. num. 3. verſ. De primo, & num. 4.* Nec acceſſorium poteſt eſſe ſine principali, ut de coadjutore tradit Put. *deciſ. 226. num. 3. & 12. lib. 3.* Rota *deciſ. 410. num. 3. & ſeqq. part. 4. recent.* Expoſitio autem Tancredi, qui *ver. Coadiutor*, exponebat, id eſt ſucceſſor, infert vim litteræ.

Non obſtat, quod hæc Decretalis ſit intelligenda de eo, qui non erat adeò infectus lepra, ut non poſſet eſſe in Collegio ſuo, ſecundùm Innocentium *in dict. cap. Tua, circa medium, verſ. Et reſpondetur*, quoniam hìc intellectus divinat. Imò repugnat verbis textus, quæ clarè loquuntur de totaliter infectis, ut patet ibi, lepræ macula uſque adeò infectis, quod Altari ſervire non poſſunt, nec ſine magno ſcandalo eorum, qui ſani ſunt, Eccleſias ingredi. Item non obſtat, quod hìc textus intelligi debeat in Epiſcopo, qui propter lepram ex toto non removetur, ſed datur illi coadjutor, cùm ſpirituale conjugium, quod eſt propriè inter Epiſcopum, & Eccleſiam difficiliùs ſolvatur, *cap. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.* Textus verò *in dict. cap. Tua, infra eodem*, procedat in inferioribus, qui in ſpeciali caſu lepræ prorſus removentur, prout diſtinxit ibi Hoſtienſ. *in ver. Miniſtrentur*, & Archidiac. *in*
ſumma num. 1. 7. quæſt. 1. Imò enim hoc cap. expreſsè lo- 5
quitur de Rectoribus Eccleſiarum, & curam animarum habentibus, quorum appellatione ex proprietate vocabuli veniunt inferiores Curati, *cap. fin. de præben. cap. Ex tranſmiſſa, de decim. cap. Ad audientiam, il 1. de Eccleſ. ædific. cum multis ſimil.* Præterea hoc cap. eſt pars, *cap. Ad aures ſupra de reſcript.* & Lucius tertius reſpondet conſultationi Lincol. ſeu Vintoñ. Epiſcopi, aliàs Lingoñ. Archid. ut refert Anton. Auguſt. *in 1. collect. Decretal. tit. 2. cap. 6. & in notis ad cap. 3. tit. 6.* Ergo debet neceſſariò intelligi de Eccleſiarum Rectoribus, qui ſubjecti erant illi Epiſcopo, ſeu Archidiacono, non autem de Epiſcopis, quibus non dantur coadjutores, niſi à Sede Apoſtolica, ut *cap. unic. infrà eodem lib. 6.* Meritò Joan. Andr. & communiter alii ſequentes tenent indiſtinctè primam opinionem Hugonis, etiam in Prælatis inferioribus, ut teſtatur Abb. *in d. cap. Tua num. 4. verſ. Sed Ioan. Andr.*

Demùm non obſtat, quod coadjutor hìc dicatur habe- 6
re curam animarum, ex quo gloſſ. in ver. *Curam*, inferebat eum eſſe Prælatum: etenim hoc debet intelligi quoad exercitium tantùm, non autem quoad habitum ipſius curæ, qui remanet penes coadjutum, ut hìc declarant Hoſtienſ. Joan. Andr. & communiter Doctores, ut pleniùs di-
cam infrà *num. 34.* Et eodem modo intelligi debet text. *in* 7
dict. cap. Tua, infrà eodem, dum dicit leproſum removeri ab adminiſtrationis officio, quoniam ut ait Laurentius, Sacerdos leproſus privatur officio actualis adminiſtrationis,
ſed

ſed dignitatem tenet, ſive officium, quod in jus reſonat,
putà quia illi præſtabitur obedientia in his, quæ utiliter
mandabit, arg. *c. Ex parte, infrà eod. & c. Quia frater 7. q. 1.*
8 Tertiò nota ibi, *de facultatibus Eccleſiæ*, coadjutorem
vivere debere de Eccleſiæ proventibus, & inde recipere
congruam portionem, ut hìc eſt text. expreſſus, concordat
cap. unic. infrà eod. lib. 6. ibi, *Coadiutores huiuſmodi de pro-
ventibus Prælatorum, in quorum aſſumuntur auxilium, ſum-
ptus recipiant moderatos*, & notat Abb. *hic in ult. not.* &
communiter alii, Joan. Andr. *in cap. fin. num. 12. infrà eod.*
dicens, *coadiutorem debere alimenta congrua, & moderata
habere de bonis dignitatis, Eccleſiæ, vel officii, cuius Præla-
to, vel miniſtro datus eſt*, Put. *deciſ. 226. num. 13. lib. 3.*
9 Porrò Coadjutoribus, quos Epiſcopi etiam tamquam
Sedis Apoſtolicæ Delegati, deputare poſſunt Rectoribus
Parochialium Eccleſiarum illitteratis, & imperitis, iti-
dem aſſignanda eſt pars fructuum pro ſufficienti victu, ex
Decreto Concilii Tridentini *cap. 6. ſeſſ. 21.* Ac ſimiliter Pa-
rochi abſcedentes tenentur idoneum Vicarium relinquere
cum debita mercedis aſſignatione, ut *in cap. 1. §. Eadem om-
nino, ſeſſ. 23.* & in Parochialibus unitis ab Epiſcopo depu-
tandi ſunt Vicarii cum tertiæ partis fructuum, aut majori,
vel minori arbitrio ipſorum Ordinariorum portione etiam
ſuper certa re aſſignanda, ut *in cap. 7. ſeſſ. 7.* licèt hæc con-
grua Vicariis perpetuis aſſignanda ex Bulla Pii V. *Ad exe-
quendum*, non poſſit eſſe major ſcutorum centum, nec mi-
nor quinquaginta. Sed & Vicario in Parochialibus vacan-
tibus deputando aſſignari debet congrua portio arbitrio E-
piſcopi, ut *in cap. 18. in princ. ſeſſ. 24.* Et ita cùm dubitatum
fuerit quænam ſit congrua portio aſſignanda Vicario, qui
ponitur in Parochialibus vacantibus: reſponſum eſt con-
gruam eſſe portionem arbitrio Judicis. Ex his collige, &
congruam portionem coadjutoribus aſſignandam ex præ-
ſcripto hujus Decretalis taxandam eſſe arbitrio Ordinarii,
10 cùm & aliæ congruæ ſint arbitrariæ, excepta illa Vicarii
perpetui, quæ tamen à quinquaginta uſque ad centum, &
ipſa arbitraria eſt, qualiter autem arbitrium in hujuſmodi
taxatione ſit moderandum, conjice ex infraſcripta declara-
tione, An fructuum portio conſtituenda Parochialium
Eccleſiarum vacaturarum Vicario curam exercenti quouſ-
que ad novam inſtitutionem deveniatur, referri debeat ad
ſolam ipſius ſuſtentationem, quotam, aut ipſarum vacan-
tium annuum valorem, vel ad ipſius Vicarii qualitatem: S.
11 Congregatio cenſuit ad hæc omnia eſſe referendam. Rur-
ſus cenſuit à datione coadjutoris Vicario inſufficienti, & à
congrua aſſignatione dari appellationem devolutivam tan-
tùm, & de gravaminibus videndum in ſecundo judicio.
12 Sed hic occurrit quæſtio notabilis, & quotidiana, quid
ſi redditus Eccleſiæ non ſufficiant coadjutori, & Prælato æ-
grotanti, quis eorum ſit præferendus.
Gloſſa finalis hic tenet ex proventibus Eccleſiæ prius eſſe
providendum coadjutori, qui Eccleſiæ inſervit; & Re-
ctori infirmo providebit Epiſcopus, allegat *cap. 1. & 2. 82.
diſt.* & cum gloſſ. concordant Tancred. & Goffred. *hic*, Ar-
chid. *in Summa in fin. 7. qu. 1.* & Henric. Boich. *in c. fin. nu. 10.
infrà eodem*, jura tamen quæ gloſſa adducit, hoc non pro-
bant, ſecundum Cardin. & Abb. *hic*, ſed tantùm faciunt
in argumentum, generaliter enim diſponunt, ut Epiſco-
pus pauperibus, & infirmis, qui ſuis manibus laborare
non poſſunt, victum, & veſtitum largiatur. Unde Vin-
centius dicit hanc gloſſam ſibi non placere, quia debiliori-
bus in loco conſulitur, allegat *c. In nullo 18. qu. 2.* Et quam-
vis neque hìc textus ad rem pertineat, tamen cùm opinio-
ne Vincentii, quam recitant ultimo loco, ſimpliciter hic
tranſeunt Joan. Andr. *num. 3. in gloſſ. ult.* Butr. *num. 4.* &
Ancbar. *eodem num.* eamque expreſsè approbant Cardin.
num. 2. & 3. ſubdens ſe ita in facto conſuluiſſe, Abb.
num. 6. & Joan. de Anan. *num. 13.* quæ etiam mihi ma-
gis placet, & majori æquitate, ac ſolidioribus nititur fun-
damentis, quia ægrotus intelligitur Eccleſiæ deſervire,
cap. 1. ſuprà eodem. Ergo illi prius ſubveniendum eſt de
redditibus Eccleſiæ, quia qui Altari ſervit, &c. *c. Cùm ſe-
cundùm ſuprà de præbend.* & cùm habeat titulum, & poſſeſ-
ſionem unà cum ſervitio, præferendus eſt coadjutori, qui
nec titulum habet, nec poſſeſſionem, ſed nudum exerci-
tium, ut dicam infrà *num. 35.* Alioquin ſi ægroto ſubtra-
herentur ſtipendia, hoc exemplo deterriti, non invenien-
tur qui vellent Eccleſiæ militare, ut legitur *in dict. cap. 1.* &
ita ex hoc videretur perturbari ſtatus Eccleſiaſticus, nedum
præſens, ſed etiam futurus, ut accuratè ibi obſervat Abb.
in 2. not. & hic num. 6. verſ. Et ad deciſionem. Pro qua
opinione multùm etiam ſtringit, quod coadjutor debet de
redditibus Eccleſiæ congruam recipere portionem, ut hìc
dicitur, vel moderatos ſumptus, ut *in cap. unic. infrà eod.
lib. 6.* Ergo proventus Eccleſiæ primo, & principaliter ſunt
in diſpoſitione Rectoris, & conſequenter illius neceſſita-
ti prius eſt providendum. Coadjutori autem, cùm reddi- 13
tus utrique non ſufficiant, providebit Epiſcopus, vel Pa-
rochiani ſecundùm Cardin. & Abb. *locis citatis*. Et pro
hoc ultimo vide bonam gloſſam *in cap. Omnis Chriſtianus,
in ver. Vacuus, de conſecr. diſtin. 1.* & quod legitur, & no-
tatur *in cap. Ad audientiam, il primo de Eccleſ. ædific.* & in
Concil. Triden. *cap. 4. ſeſſ. 21.* ubi ſi redditus Eccleſiæ non
ſufficiant pro Sacerdotibus Parochialium noviter erecta-
rum, cogi poteſt populus ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant
ad vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam. Et in coa-
djutore alias reſpondit Sac. Congregatio ejuſdem Concilii
interpres: nam cùm pro augendis redditibus tenuiſſimæ
Parochialis plus, quàm mille animas habentis, coadjuto-
ris aſſumendi gratia quæſitum eſſet, an poſſent compelli
Parochiani, cùm alia ratio non ſuppeteret, Sac. Congre-
gatio cenſuit dandas eſſe litteras ad Archiepiſcopum Thea-
tinum, ut ageret cum univerſitate.
Quærit hìc Abb. *num. 5. verſ. Et ex hoc inſurgit*, in cu- 14
jus diſpoſitione ſint redditus Eccleſiæ, an ſcilicet Prælati
ægrotantis, an verò coadjutoris? Et diſtinguit ſic; Aut in-
firmitas eſt talis, ut impediat adminiſtrationem in tempo-
ralibus, & ſpiritualibus, puta dementia, ſeu furor; &
tunc coadjutor habeat adminiſtrationem in utriſque, &
congruam portionem tribuat ægroto, & aliam congruam
ſibi retineat; reliquos autem fructus convertat, ſeu diſ-
penſet in utilitatem Eccleſiæ, ſicut tenetur bonus Rector;
& ita ſecundùm eam poteſt intelligi, *cap. Tua infrà eodem*.
Aut verò infirmitas impedit adminiſtrationem in ſpiritua-
libus tantùm; & tunc cùm officium coadjutoris ſe non ex-
tendat ad temporalia, Prælatus percipiat redditus omnes,
& congruam portionem aſſignet coadjutori. Sed contra
hanc diſtinctionem facit textus *in dict. cap. unic. infrà eod.
lib. 6.* qui in ſpecie loquitur de Prælato dementi, & tamen
præcipit, ut coadjutor de redditibus Eccleſiæ habeat tan-
tùm ſumptus moderatos: ergo reliqui redditus ſine dimi-
nutione ſpectant ad Prælatum ægrotantem, cùm illis non
appareat privatus; quo argumento in caſu contrario uti-
tur ipſemet Abb. *hic num. 5. verſ. Sed contra*. Ego puto inſ-
piciendam eſſe formam coadjutoriæ, an ſcilicet fuerit da-
tus coadjutor in ſpiritualibus, & temporalibus: an verò in
ſpiritualibus tantùm, & de variis ſpeciebus coadjutoriæ vi-
de Cardin. *conſ. 70.* incip. *In Eccleſia Magdeburgenſi, in
princip.*
In gloſſa *in ver. Curam*, nota ver. *Habeat*, ſonare in 15
jus, adeòut ex eo, quod quis habeat curam animarum,
rectè inferri poſſit, ut ſit Titularis, & Prælatus Eccleſiæ, ut
apertè ſentit hæc gloſſa.
Ex hoc infero ad notabilem quæſtionem facti. Cùm 16
N. S. Pœnitentiariæ corrector deſiiſſet officium exercere
ob ſupervenientis cæcitatis impedimentum, fuit authori-
tate Apoſtolica deputatus ad illud exercendum S. Rotæ
Auditor cùm honoribus, & oneribus dumtaxat. Sed po-
ſteà emolumenta fuerunt ei perſoluta: ac ſubindè ipſo Audi-
tore vita functo, idem officium uti vacans per illius obi-
tum, ſemel atque iterùm fuit aliis collatum, & ſic primus
officialis non citatus, nec auditus remanſit de facto ſpo-
liatus titulo, & emolumentis officii: & cùm propterea
petiiſſet ſe reintegrari, exadverſo fuerunt exhibitæ litteræ
patentes Cardinalis Majoris Pœnitentiarii, in quibus enun-
ciatus, quod prædictus Rotæ Auditor exercuerit Corre-
ctoris officium primo cùm honoribus, & oneribus, &
deindè facto verbo cum Sanctiſſimo etiam cum emolu-
mentis obtinuit. Quibus verbis adverſarii contendebant
conſtare primum officialem fuiſſe officio privatum à Sum-
mo Pontifice, ac proindè reintegrationem petitam non eſ-
ſe illi concedendam, quæritur quid juris?
Contra Officialem inducitur hæc gloſſ. *in ver. Curam*, 17
nam verbum, *obtinuit*, idem importat quod verbum, *habuit*,
*cap. Dudum, il 2. circa fin. verſ. Suggeſſit enim ſuprà de elect.
cap. Quia in tantum*, juncto *cap. Ad hæc, cap. De multa, &
quaſi per tot. de præbend.* & notat Archid. *in cap. Si gratioſe
num. 1. verſ. Nam cùm non habeat, de reſcript. eod. lib. 6.* Dum
autem

Digitized by Google

autem prædictus Rotæ Auditor obtinuit Correctoris Offi-
cium, utique dicitur illud habuiſſe reſpectu tituli, non
autem quoad nudum exercitium, & miniſterium facti;
ſicut coadjutor ex eo, quod hic dicatur habere curam ani-
marum, arguit gloſſ. ut ipſe, non autem coadjutus infir-
mus, ſit Prælatus Eccleſiæ, & cùm hac gloſſa conſentiunt
18 Tancred. Gotfred. & alii, quos retuli ſuprà *num.* 12. Et
meritò, quia habere quis dicitur jure dominii, *l. Hoc Se-
natus*, & ibi gloſſ. *in ver. Habuit, ff. de uſufruct. ear. re-
rum, quæ uſu conſum. l. Habere, ff. de verbor. ſignific. l. Stipu-*
19 *latio iſta, §. Habere, ff. de verbor. obligat.* Et eodem modo
obtinere quis dicitur, quando Canonicè poſſidet, & ha-
bet jus in re, *cap. Quoddam, in fin. de præbend. lib. 6.
cap. Quoniam, de conceſſ. præbend. eodem lib.* Archid. *loco ci-*
20 *tato*, Alber. *in Dictionario in ver. Obtinere*: & conſequen-
ter primus officialis remanſit officio privatus, quia tunc Pa-
pa dicitur voluiſſe alteri officium tradere, & privare poſſeſ-
ſorem, quando in locum officialis poſſidentis alterum ſub-
rogat, ut notat Angel. *in l. Quod ſi forte, §. 1. num. 4. ff. de*
21 *ſolut.* Soccin. *conſ. 4. ſuper quæſtione num. 23. in fin. lib. 3.* Quo
fit, ut idem officialis de ſpolio conqueri non poſſit, quia
ſpoliato per ſupremum Principem non dantur remedia re-
ſtitutoria. Doctores *in cap. Ex conqueſtione, de reſtit. ſpo-
liat.* Carol. Tobia *de Conſtit. Princip. in l. fin. cap. 9. num.* 74.
Mohed. *deciſ. 4. de reſtit. ſpoliat.* Et conferunt quæ de abſo-
luta poteſtate Papæ in officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis
plenè adnotavi *in cap. fin. à num. 25. infrà eodem.*
22 Contrarium credo verum, & ad evidentiam præmitto
officia S. Pœnitentiariæ ex ſui natura eſſe perpetua, ſicut
Eccleſiaſtica beneficia, quod conſtat ex infraſcriptis. Et
primò, quia ex præſcripto Conſtitutionis Pii V. *In omnibus*,
edita ſuper reformatione Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, *§. 9. in
Bullar. tom. 2. pag.* 281. illius officiales deliguntur à Majori
23 Pœnitentiario, & à Summo Pontifice confirmantur. Ex
hujuſmodi autem confirmatione confertur electo jus per-
petuum, & irrevocabile, *cap. 2.* & ibi Innoc. Hoſtien. & Jo.
Andr. omnes *in princip. de confir. util. vel inutil. cap. Super his,
de accuſat.* gloſſ. *in cap. Frater. in ver. Authoritate 17. qu. 4.*
textus optimus *in cap. Si Apoſtolica*, & ibi gloſſ. *in ver. Præ-
ferri, de præben. lib. 6.* & de officiali confirmato tradit Bald.
*conſ. 325. ſuper primo puncto circa finem, verſ. Aut eſt confir-
matus lib.* 5. Roman. *conſ. 467. Ut clarà num. 4. verſ. Secun-
dum idem*, & ante eos Cynus *in l. Cum lex, ff. de legib.*
24 Secundò, quia officia Pœnitentiariæ ex eadem Pii V.
Conſtitutione, §. 10. Ordinem ſacrum habent annexum;
ideòque in litteris patentibus proviſionum apponi ſolet
clauſula, *& quia dictum officium iuxta ordinationem novi
ſtatus eiuſdem S. Pœnitentiariæ ſacrum Ordinem requirit,
volumus, ut infrà ſex proximos menſes ſacris Ordinibus ini-*
25 *tiari tenearis.* Hæc autem annexio Ordinis ſacri non fit
officiis manualibus, ſed perpetuis dumtaxat, Clem. *Ut ii,
de ætat. & qualit.* Concilium Tridentinum *cap. 4. ſeſſ. 22.* &
eſſet valdè abſonum, & contra naturalem rationem, ut
poſteaquam officialis ſacro Ordine eſt inſignitus, poſſet il-
licò, & ſine ulla cauſa ab officio amoveri, & remaneret
obſtrictus voto perpetuò continentiæ, & onere Divinum
officium quotidiè recitandi, *l. Secundum naturam, ff. de reg.*
26 *iur. cap. Cum ſecundum, de præben. cum ſimil.* Unde officia
S. Pœnitentiariæ, & alia id genus ex eo, quod ſacrum Or-
dinem habeant annexum regulari, ut beneficia Eccleſiaſtica
tradit in puncto Sarnen. *in reg. de infirm. qu. 22. verſ. Aut lo-
quimur de officiis mixtis.*
27 Tertiò, quia nonnunquam S. Pœnitentiariæ officiales
ad titulum ſuorum officiorum fuerunt ſacris Ordinibus ini-
tiati, quod apertè oſtendit tituli perpetuitatem, cùm ad
titulum officii manualis non liceat quemquam ordinare,
reclamante Trident. Concilii decreto *cap. 2. ſeſſ. 21.* ut ſæ-
piùs S. Congreg. reſpondit.
28 Quartò, quia prædicta officia vacant per obitum, vel
promotionem ad inſtar Clericatuum Cameræ, Auditora-
tuum Rotæ, & aliorum conſimilium officiorum ex ſui
natura perpetuorum, ex hoc autem quod hujuſmodi offi-
cia dentur uti vacantia, ſequitur ut dici non poſſint ma-
nualia, ut cenſuit Rota coram Gregor. XV. *deciſ. 48. num.* 5.
In manualibus enim non datur vacatio, Seraphin. *deciſ.* 13.
num. 7. par. 6. recent. deciſ. 1095. *num.* 2. Rota poſt alios.
29 Quintò, quia ex præſcripto ejuſdem Conſtitutionis in
§. 11. quædam Pœnitentiariæ officia, videlicet Procurato-
rum, & ſcriptorum conferuntur prævio concurſu poſitis
edictis. Hæc autem forma in manualibus obſervari non
conſuevit, ſed ſolùm in perpetuis, ut in Cantoribus Ca-
pellæ Pontificiæ, & in Parochialibus ex decreto Conc. Tri-
den. *cap. 18. ſeſſ. 24.*
Ultimò, hoc idem conſtat apertiſſimè, quia officiales 30
hujuſmodi abſentes pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, item
infirmi, vel aliàs legitimè impediti officiorum ſuorum titu-
los indifferenter retinuerunt, ſibique emolumenta perce-
perunt, & officio inſervierunt per ſubſtitutum, nec un-
quam auditum eſt, quod eorum aliquis fuerit amotus,
quantumcumque diuturnum fuerit impedimentum. Et
ita in individuo obſervatum in S. D. N. Innocentio X. olim
Sac. Pœnitentiariæ Conſultore Canoniſta, in bon. mem.
Cardinali Millino Regente, & in Cardinali Cennino Si-
gillatore, dum apud Catholicam Majeſtatem Nuntii Apo-
ſtolici extitere, & nunc idem quoque caſu accidit in R.
P. D. Roſpiglioſo itidem Sigillatore. Quin etiam extat
notabile exemplum Petri Briſonii ſcriptoris, qui quamvis
eſſent ſenio confectus, infirmus, & perpetuò inhabilis, ta-
men quoad vixit, officium retinuit cum emolumentis, &
illud exercuit per ſubſtitutum, cui ſalarium fuit ſubmini-
ſtratum à bon. mem. Cardin. Burgheſio majori Pœnitentia-
rio. Quæ quidem obſervantia innititur præcit. Conſtit.
Pii V. in §. 12. qua decernitur, ut legitimè impediti fru-
ctus, & emolumenta percipiant, quamvis non ſint præ-
ſentes, & actu inſerviant, ex quibus credimus officiorum
hujuſmodi perpetuitatem in dubium revocari non poſſe.
Et nihilominus etiam ſi eſſent manualia, tamen cùm 31
officium Correctoris per litteras in forma Brevis conceſ-
ſum fuerit prædicto Officiali ad ſui vitam, reſpectu ipſius
cenſetur perpetuum, ut de officiis manualibus ſcripſit Abb.
*in cap. Cum inter R. in 3. not. de elect. & in cap. Ad noſtram
num. 7. de confirm. util. vel inutil.*
Quibus præmiſſis dicendum videtur petitam reintegra- 32
tionem deberi prædicto Officiali ex Juſtitia; quia nunquam
per ſententiam juris, vel hominis fuit privatus officio ex ſui
natura perpetuò, ſibique ad vitam collato, & tamen pri-
vatio cùm ſit facti, probari debet ab allegante, *l. 1. Cod. de
probat.* & tradit Bald. *in l. Ex perſona num. 14. Cod. eod. tit.*
Non per ſententiam juris, quia cæcus retinet Magiſtra- 33
tum, & officium prius obtentum, *l. 1. §. Quamvis autem,
ff. de poſtul. l. Cæcus*, & ibi gloſſ. Bart. & DD. *ff. de iudic.
cap. fin.* juncta gloſſ. 1. communiter approbata, & ibi dixi
num. 42. infrà eodem. Nec per ſententiam hominis, quia 34
ad hoc probandum adducitur ſola enunciativa Majoris Pœ-
nitentiarii, quod B. Rotæ Auditor habuerit prædictum
officium, & per conſequens eo privatus remanſerit primus
officialis. Sed hæc non eſt bona conſequentia, quia ver-
bum *habuit*, ſeu *obtinuit*, intelligi debet reſpectu exerci-
tii, non autem reſpectu tituli ad quod inducitur in termi-
nis hoc cap. juncta communi expoſitione DD. hic enim ca-
vetur, ut coadjutor dandus Rectori Eccleſiæ leproſo cu-
ram habeat animarum; & tamen illud verbum *habeat*, non
intelligitur reſpectu tituli, & habitus curæ, qui remanet pe-
nes infirmum, ſed reſpectu exercitii tantùm, prout rejecta
expoſitione gloſſ. firmant *hic*, Hoſtien. *poſt princip. in ver. A-
nimarum*, Joan. Andr. *in verb. Curam habeat*, Butr. *num.* 3.
Cardin. *num.* 1. Anchar. *num.* 3. Imol. *num. 1. & 3.* Abb. *num.
ult.* & Joan. de Anan. *num.* 2. quorum authoritatibus innixi 35
Domini de Rota *deciſ. 410. num. 5. part. 4. recent.* decidunt
coadjutorem nec jus, nec titulum habere in beneficio, ſed
tantùm exercitium, & adminiſtrationem; jus autem re-
ſidere penes coadjutum, & ſubdunt gloſſam præallegatam
communiter reprobari, quinimò *num.* 3. tenent coadjuto-
rem non ſolùm non habere titulum, ſed nec poſſeſſionem,
cùm illam habeat coadjutus, nec poſſeſſio poſſit eſſe penes
plures in ſolidum, *l. 3. §. Ex contrario, ff. de acquir. poſſeſſ.* quod
etiam firmat Cott. *deciſ. 398. in Miſcell.* & Caputaq. *deciſ.
65. in manuſcript.* Rota *in Salamantina Coadiutoria 25. Iu-
nii* 1593. coram Penia impreſſa apud Garz. *de benefic. par. 4.
cap. 5. num.* 34. Habemus igitur hìc text. apertum ſecun- 36
dùm communem intellectum, quod quando quis dicitur
habere, ſeu obtinere officium ab alio obtentum, hoc non
intelligitur reſpectu tituli, ſed reſpectu exercitii tantùm.
Atque ita jus, & titulus radicatus in perſona unius non
evellitur, licèt alteri dicti juris exercitium, & adminiſtra-
tio concedatur, *l. 3. ff. pro ſoc.* & in terminis Coadjutoris eſt
text. *in cap. Grandi*, ubi id notat Anchar. *num. 5. verſ. Nam
ius de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Abb. *in cap. Tua nos num.* 4.
infrà

Digitized by Google

infrà eodem. Et ratio eſt evidens, quia pœna in materia privativa ſine expreſſione aperta non inducitur, ut in Authen. *de non eligen. ſecun. nuben. §. Cùm igitur, verſ. Sin autem*, Caſſad. *deciſ. 3. num. 3. verſ. Nam non reperitur expreſſum, de loc.* & pœna privationis tituli, quæ graviſſima eſt, non inducitur ſine expreſſa derogatione juris quæſiti, ut notat Bald. in Authen. *ex teſtamento num. 13. cap. de ſecund. nupt.* & eo magis, quia verbum *obtinuit*, plus habet facti, quàm verbum *habuit*. Nam obtinere verificatur etiam in ſola detentione, *l. Habere, ff. de verbor. ſignific.* Rota *dec. 8. de elect. in antiq.* Mohed. *deciſ. 6. circa med. verſ. Obtinere, & per tot. de locat.* Unde ſi *ver. habuit*, quod plus habet juris, refertur ad nudum exercitium, ne titulus addicetur à coadjuto, ut hìc longè magis idem dicendum de *ver. obtinuit*, & nihilominus quamvis hoc verbum ex propria ſignificatione intelligeretur etiam reſpectu dominii, ut in contrariis; tamen verba ſunt etiam impropriandа, ne jus tertio quæſitum tollatur, ut per Sarnen. *in regul. de iure quæſit. non tollen. qu. 1. num. 4.* & propterea verba illa *ab adminiſtrationis debet officio removeri*, quæ habentur *in cap. Tua infra eodem*, quamvis propriè ſint apta importare remotionem à titulo beneficii; tamen impropriantur, & intelliguntur reſpectu actualis exercitii tantùm, ne inferatur præjudicium Rectori coadjuto, prout intelligit Laurent. & alii communiter, & tetigi ſuprà *num. 7.* quod adeò verum eſt, ut etiamſi Papa contuliſſet officium, ſeu beneficium, cùm clauſula, *non obſtante collatione alteri facta*; tamen intelligeretur de collatione invalida, ne læderetur jus tertii, ut voluit originaliter Compoſtell. *in cap. Cauſam quæ num. 13. verſ. Et per*
39 *eaſdem ratione, ſuprà de reſcript.* Cujus opinio non habet contradictorem, ut ibi teſtatur Felin. *num. 19. & 25. in fin.* eamque ſequuta eſt Rota coram Mohed. *deciſ. 7. num. 6. de reſtit. ſpoliat.* ubi in terminis reſolvit collationem officii Portæ Salariæ ab alio obtenti factam per Papam cum clauſula, *non obſtante collatione per Nos alteri facta*, non valere, & obſtare regulam *de iure quæſito*, & eam clauſulam eſſe intelligendam de collatione invalida. Allegat Bart. idem tenentem *in l. Prædia num. 2. C. de locat. præd. lib. 11.* & Bald. in Authen. *Hoc inter liberos num. 3. verſ. De clauſula autem, Cod. de teſtam.* & per hæc patet reſponſio ad objectum, quod Papa intelligatur officialem ab officio removere, quando in ejus locum alium ſubrogat: Hoc enim vendicat ſibi locum, quando ſubrogatio fit plenariè, & reſpectu tituli, non autem reſpectu adminiſtrationis, & exercitii, ut ex dictis conſtat.

40 Sed quatenus verb. *habuit*, ſeu *obtinuit*, importaret collationem tituli, & per conſequens remotionem primi officialis, tamen certum eſt Cardinali aſſerenti aliquid factum de mandato Papæ, ſtandum non eſſe, niſi hæc tria ſimul concurrant; Primò, ſcilicet, ut Cardinalis aſſerat veriſimilia; Secundò, ut Papa ſit præſens, ad quem facilè poſſit haberi recurſus; Tertiò, ut aſſertio non contineat rem tertio præjudicialem, prout hæc tria copulativè ad conciliandas opiniones requirit Rota *dec. 630. num. 2. par. 4. recent.* Hoc autem caſu tantùm abeſt, ut hæc tria requiſita ſimul concurrant, ut potius deficiant omninò. Deficit enim primum, quia cùm non deceat honeſtatem ſuperioris ſine manifeſta, & rationabili cauſa aliquem ſuis officiis, vel beneficiis ſpoliare, *cap. Conquerente, de reſtit. ſpoliat.* omninò inveriſimile eſt, ut Papa, qui eſt fons Juſtitiæ, & non præſumitur velle contra jus, *cap. Ex ore, de privil.* voluerit officialem privare officio ex ſui natura perpetuò, eique ad vitam per ipſummet Pontificem collato, ex ſola cauſa cæcitatis in ipſo officio contractæ, contra æquitatem naturalem, Cardinalis *conſ. 142. num. 2.* contra inveteratam conſuetudinem Sac. Pœnitentiariæ, in qua ut dixi ſuprà *num. 30.* Officiales impediti ſemper retinuerunt officium cum emolumentis, inſervientes per ſubſtitutum, *cap. Conſuetudinis 11. diſt. cap. Sub ſancta Romana cum quinque ſeqq.*
12. diſt. Et contra omnia jura, quæ ubique inculcant inha- 41
bilem ad officium exercendum propter morbum incurabilem non eſſe ab officio prius habito removendum, ſed tantummodò illi dandum eſſe coadjutorem, ut hìc, *& in c. Ex parte*, ibi, *incurabili morbo, infra eod. & in cap. un. §. Verum*, ibi, *perpetuo impeditus*, & ibi gloſſ. *in verb. Perpetuo*, Joan. Monach. Archid. Gemin. & omnes *eodem titul. lib. 6.* Vital. in Clem. *Cupientes num. 46. de pœnis*, & in cæco tenet gloſſ. 1. Hoſtien. *in princip.* Joan. Andr. *num. 14.* & alii communiter *in cap. final. infra eodem*. Deficit etiam ſecundùm requiſitum facilitatis recurſus ad Papam, ſed hæc inſpectio cùm pendeat ex multis circumſtantiis, quæ in facto conſiſtunt, & nihil habent juris, in lectura conſultò prætermittitur.

Demùm deficit tertium, quia cùm aſſeratur enunciati- 42
vam illam importare privationem officialis, negari non poteſt, quin contineat rem tertio maximè præjudicialem. Quod quidem præjudicium, data etiam veriſimilitudine, & facilitate recurſus, per ſe ſolùm ſufficeret ad hoc, ut aſſertioni Cardin. ſtandum non eſſet, ut originaliter ſcripſit Angel. *conſ. 182. nu. 2. verſ. Finaliter credo*, cui ſubſcribunt Anchar. in Clem. 1. *nu. 3. de probat.* latiſſimè Barbat. *de Cardinali Legato qu. 1. in 2. prælud.* Abbas *in c. Sicut nobis nu. 5.* poſt gloſſ. *ibi in ver. Alio modo, de ſentent. excomm.* Aret. *in cap. Cùm a nobis num. 15. verſ. Nam hoc dictum limito, de teſtib.* Dec. *in cap. Cum cauſam, in fin. de offic. deleg.* & alii paſſim, & in aſſertione majoris Pœnitentiarii tenuit Gozadin. *conſ. 41. col. penult.* Gabriel. *concl. 3. de probat. nu. 17.* & Maſcard. *in tract. de probat. concl. 140. num. 13.*

Cùm igitur prædicta verba enunciativa nullatenus pro- 43
bent privationem officialis, conſequens eſt, ut proviſiones Apoſtolicæ poſteà ſubſequutæ de officio Correctoris tanquam de vacante ſint ſubreptitiæ, ac nullæ, cùm Papa non intendat conferre officium minimè vacans ad notata *in cap. Cùm noſtris, & cap. Nulla, de conceſſ. præben. cap. Deteſtanda, eodem tit. lib. 6.* & dixit Rota *deciſ. 348. n. 2. par. 3. recent.*

Nec relevat objectum, quod ad juſtificationem ulti- 44
mæ proviſionis ſufficiat, ut officium vacaret de facto, licèt non de jure, juxta *deciſ.* Bellam. *116. num. 3. in fin.* Rota *deciſ. 9. de elect. in antiq. & dict. deciſ. 348. ſub nu. 1. verſ. Cumulabantur*. Quoniam hìc non agitur de juſtificatione gratiæ pro executione litterarum Apoſtolicarum, quæ jam executionem habuerunt, in quibus terminis loquuntur deciſiones præallegatæ: Sed agitur de validitate earumdem litterarum, in quibus cùm narratum fuerit officium vacare, neceſſariò probari debet, & verificari quod tunc temporis illud vacaret de jure, & de facto, aliàs gratia eſt manifeſtè obreptitia, ut per Oldrad. *conſ. 208. Quoniam ex tempore num. 2. verſ. Ex hoc facto*, Joan. Monach. *in cap. Si tibi abſenti num. 12. de præbend. lib. 6.* Gemin. *conſ. 86. In cauſa num. 1.* ubi ait de hoc eſſe caſum *in dict. cap. Cùm noſtris, de conceſſ. præbend.* Put. *deciſ. 30. num. 4. & 5. lib. 1.* Ex quibus etiam conſequitur, ut idem officialis meritò poſſit conqueri de ſpolio, eique competant remedia reſtitutoria, cùm non à ſupremo Principe, ſed ab inferiore fuerit de facto ſpoliatus, *c. In litteris, cap. Item cùm quis, & cap. Ex conqueſtione, de reſtit. ſpoliat.* Rota *deciſ. 15. eodem tit. in novis cum multis ſimilibus*.

Verùm ſi concederemus officialem privatum fuiſſe per ipſummet Principem, idque ſufficienter probari ex prædictis verbis enunciativis Majoris Pœnitentiarii: tunc dicendum eſſet privationem ex cauſa cæcitatis non ſuſtineri, & caſſandam eſſe per Summum Pontificem Succeſſorem, ut tredecim fundamentis latiſſimè probavi *in cap. Conſultationibus infrà eodem*.

Et ita obtentum, ut dixi *in cap. Cæterùm, in fin. ſuprà de reſcript.*

DE CLERICO ÆGROTANTE.

Innocentius III. Arelateñ. Archiepiſcopo.

CAPUT V.

EX parte tua fuit propoſitum, quòd cùm Auraſienſis Epiſcopus gravi & incurabili morbó ferè per quadriennium laboraverit, ita quòd Paſtorale officium non poteſt ullatenus exercere: Princeps terræ illius, ac Cives civitatis ejuſdem, à te poſtulant inceſſanter, ut ipſis (cùm ſis Metropolitanus eorum) ſtudeas providere. Verùm cùm ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, nec debeas ullo modo, nec afflicto afflictio ſit addenda, imò potiùs ipſius miſeriæ miſerendum, eò quòd idem vir bonus extiterit, & Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernaverit: Nos volentes tam Epiſcopo quàm Eccleſiæ providere; Mandamus, quatenus illi coadjutorem aſſocies virum providum, & honeſtum; per quem tam Epiſcopo, quàm populo utiliter conſulatur.

SVMMARIVM.

1 *COadiutor dandus eſt Epiſcopo, qui propter incurabilem morbum Paſtorale officium exercere non poteſt.*
2 *Coadiutorum datio Epiſcopis, & ſuperioribus Prælatis eſt de cauſis maioribus, & pertinet ad ſolum Papam.*
3 *Prælatus inhabilis propter morbum perpetuum non poteſt compelli ad cedendum, & n. ſeqq.*
4 *Coadiutor datur etiam invito.*
5 *Afflicto non eſt addenda afflictio, ſed potiùs illius miſeriæ miſerendum, & n. ſeqq.*
6 *Afflictus in uno, in alio eſt relevandus.*
7 *Duplici damno quis affici non debet.*
8 *Beneficia Eccleſiaſtica debent eſſe perpetua.*
9 *Coadiutoris officium quando expiret.*
10 *Beneficium vacat per mortem coadiuti, tam naturalem, quàm civilem, & n. ſeqq.*
11 *Vſufructuarii ius deperit corpore perempto.*
12 *Tutela finitur morte pupilli ſeu naturali, ſeu civili.*
13 *Coadiutor unde dictus, & n. 20.*
14 *Coadiutoria duplex.*
15 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione quando expiret.*
16 *Coadiutori cum futura ſucceſſione acquiritur in beneficio ius ad rem, quod eveniente vacatione per obitum coadiuti efficitur ius plenum, nec eſt opus nova collatione.*
17 *Coadiutor datus Epiſcopo cum futura ſucceſſione an poſſit adminiſtrare ea, quæ ſunt iuriſdictionis ſpiritualis, ſeu temporalis ipſo Epiſcopo contradicente, & n. ſeqq. uſque ad n. 25.*
18 *Quid ſi datus ſit dementi, vel aliàs omnino inhabili.*
19 *Et quid ſi datus ſit impedito, vel non prorſus inhabili, & n. ſeq.*
21 *Coadiutor quid ſit.*
22 *Coadiutus retinet in habitu poteſtatem, & iuriſdictionem.*
23 *Potentia ad operationem reducitur.*
24 *Coadiutor an, & quando poſſit beneficia conferre.*
25 *Coadiutus alteri delegare non poteſt ea, quæ coadiutor vult, & poteſt per ſeipſum exercere.*
26 *Coadiutus non poteſt revocare quæ coadiutor geſſit in caſibus ſibi à iure, vel conſuetudine permiſſis.*
27 *Coadiutori conveniens habitatio eſt concedenda in ædibus Epiſcopalibus.*
28 *Coadiutor in conſueto tribunali Epiſcopi ius reddere debet.*

1 EX *Parte*. Epiſcopo, qui propter incurabilem morbum paſtorale officium exercere non poteſt, dandus eſt coadjutor. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. In prima ponitur facti narratio. In ſecunda proviſio, ibi, *Verum*.

2 Nota primò, ibi, *Cùm ſis Metropolitanus eorum*, ſpectare ad Archiepiſcopum dare coadjutorem Epiſcopo ſuffraganeo ægrotanti, ut hic notat Bernardus. Sed hodie hoc reprobatur *in c. un. infrà eod. lib. 6.* ubi expreſſum eſt, dationem coadjutorum Epiſcopis, & Superioribus Prælatis eſſe de cauſis majoribus, & ad ſolum Papam pertinere. Nec adverſatur hæc Decretalis; quin potius facit pro hac parte; quia iſte Archiepiſcopus non dedit coadjutorem Epiſcopo comprovinciali authoritate ordinaria, ſed tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, ut patet ex littera, ibi, *Mandamus*. Et obſervant Card. *in 4. notab.* Abb. *n.* 3. & Guido Pap. *n.* 2.

Secundò nota, ibi, *Incurabili morbo*, text. apertum quòd 3
Prælatus inhabilis propter morbum perpetuum, & incurabilem non poteſt compelli ad cedendum officio ſuo, ſed tantummodo ad recipiendum coadjutorem, qui datur etiam
invito, ut *hic*, & *in c. De Rectoribus*, *ſuprà eod.* & infrà *c.* 4
prox. & arg. c. Ad audientiam, il primo infrà de Eccleſ. ædif. Atque ita hic expreſsè reprobatur diſtinctio Baſiani, an morbus ſit curabilis, vel incurabilis, de qua *in c. Tua*, in gloſſ. *penult. ſuprà eod.* Concordat textus *in d. c. un. §. Verum*, ibi, *perpetuò impeditus*, *infrà eod. lib. 6.* & hìc notant gloſſa *ultima in fin.* Hoſt. *in princ. & in fin.* Cardin. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. omnes *in 1. not.* & ſcripſi plenius *in c. prox. n. 40. infr. eod.* Si verò morbus ſit curabilis, & temporalis, nedum Prælatus non cogitur cedere, quod fieri non debet etiamſi morbus ſit perpetuus, ſed nec dandus eſt illi coadiutor, ut eſt argum. hic ſecundum Abb. *in 1. not.* & firmat Archid. *in ſumm. 7. q. 1. in gloſſ.* Adde, & Henric. Boich. infrà *in c. ſeq. col. 1. verſ. Idem Archid.* Quicquid contra incautè ſcripſerit Nicolaus Garzia *de benef. par. 4. c. 5. n. 4.* Sed eo caſu ipſemet Prælatus poterit ſibi Vicarium temporalem conſtituere, ut dixi *in c. ſeq. n. 12. & 13.*

Tertiò nota, ibi, *Nec afflicto*, & ſigna rationem, cur 5
ægrotus non ſit removendus à beneficio, videlicet, quia non eſt addenda afflictio afflicto, ut hic, *& in c. Cùm percuſſio 7. q. 1. in c. Indicas 3. q. 9. & in c. Ad eius 5. diſt.* Sed potius illius miſeriæ miſerendum, ut in littera, *& in c. Licet*, 6
infrà de cenſ. & in l. Iure ſuccurſum ff. de iure dot. ubi dicitur, afflictum in uno relevandum eſſe in alio, ne detur afflictio afflicto, & hic notant gl. *in verb. Afflictio*, Hoſt. *num. 1.* & Butr. *in 2. notab.* Propenſior enim in calamitoſos debet eſſe benignitas, niſi calamitate digni fuerint, ut inquit Tull. 2.
de offic. Et cum hac ratione coincidit alia, quàm Hoſt. ad- 7
ducit *hic in princ. in verb. Poſſis*, nempè quia duplici damno quis affici non debet, *l. Navis §. Cùm autem ff. ad leg. Rhodic. de iact.* ubi ſi jactus mercium factus eſt, alicujus merces remanſerunt deterioratæ, is non tenetur conferre ne oneretur duplici damno deteriorationis, & collationis, *c. Scripſit*, *c. Qualiter*, *& c. Quamvis ſit triſte 7. q. 1.* Aliam rationem, & quidem valdè notabilem adducit textus *in c. 1. ſupr. eod.* qui eſt pars *d. c. Cùm percuſſio*, videlicet exempli perniciem: nam alii qui vident Clericos ita inhumaniter tractari, ex hoc arcentur à Clericatu, & ſtatus Eccleſiæ turbatur. Circa quod vide quod dixi infrà *in c. ſeq. n. 49.* Aliam denique rationem affert *hic gloſ. fin.* Hoſt. *n. 3.* Jo.
Andr. *n. 5.* & Cardin. *n. 3. in 2. oppoſ.* Quia ſcilicet beneficia 8
Eccleſiaſtica debent eſſe perpetua, *c. Præcepta 55. diſt. & arg. l. Quæſitum ff. de adopt.* ibi: Nec enim moribus noſtris convenit temporalem filium habere, *l. Hæreditas ff. de hæredibus inſtituen.* ibi. *Hæreditas ad diem, vel ex die non rectè datur, ſed vitio temporis ſublato, remanet inſtitutio*, *l. Actus legitimi ff. de reg. iur.* ubi actus legitimi, veluti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, ſervi optio, datio tutoris in totum vitiantur propter temporis, vel conditionis adjectionem, *l. Libertas ff. de manumiſſ. teſtam.* ubi libertas ad tempus dari non poteſt, *& l. peculium §. 2. ff. de pecul.*

ubi qui ſemel de peculio egit, rurſus aucto peculio, de reſiduo debiti agere poteſt.

Quæro quando expiret coadjutoris officium.

9 Reſpondeo expirare eo mortuo; cui datus eſt coadjutor,
ut firmat Jo. Andr. *in cap. prox. in* 8. *q. n.* 10. *infra eod.* cum
quo Butr. Anchar. Abb. & alii tranſeunt, Put. *deciſ.* 226. *n.*
3. *lib.* 3. Ubi dicit per obitum coadjuti beneficium vacare,
10 cùm coadjutoria non duret niſi durante vita ipſius coadjuti: & eſt expreſſum *in cap. Grandi, in fin. de ſupplen. neglig.
Prælat. lib.* 6. & ibi Gemin. *num.* 7. Rota *deciſ.* 456. *num.* 5.
par. 1. *recent.* ubi ait coadjutoriam expirare cum omnibus
ejus effectibus mortuo coadjuto. Quemadmodum & jus
11 uſusfructuarii deperit corpore perempto, *l.* 2. *ff. de uſufructu.* Quod intelligunt Doctores etiam in morte civili, ut
quia renunciat, vel deponitur is, cui datus eſt coadjutor;
talis enim quoad Eccleſiam habetur pro mortuo *cap. In apibus* §. *Ecce in quibus* 7. *q.* 1. & notatur *in cap. Suſceptum*, in
gloſſ. *penult. de reſcript. lib.* 6. Idque ad exemplum tutelæ,
12 quæ ſimiliter finitur per mortem pupilli tam naturalem,
quàm civilem, *ut inſtitut. quibus modis tut. finitur* §. 2. *&* 3.
Quod etiam probat vocabuli etymologia, à qua validè ſumitur argumentum, *ut c. Cum ſecundum ſupra de præb.* Dicitur
13 enim coadjutor à coadjuvando, ſicut tutor à tuendo quaſi
tutor, & defenſor, *ut l.* 1. *ff. de tutel.* Sicut æditui dicuntur qui
ædes tuentur, ut ibi; Mortuo autem, vel depoſito, aut renunciante coadjuto, non eſt ulterius quem coadjuvet, itaque juriſdictionem tunc exercebit Capitulum, vel is, ad quem
ſpectat ſede vacante, *c.* 3. *&* 4. *de ſupplen. neglig. Prælat. l.* 6.
c. 1. *de inſtit. eod. lib. c. His quæ, & cap. Cum olim, ſuprà de
maior, & obed. & c. unic. eodem tit. lib.* 6.

14 Obſervandum eſt tamen duplicem eſſe coadjutoriam:
Alia enim eſt temporalis, & revocabilis, cùm ſcilicet coadjutor ad normam juris datur Prælato; qui propter morbum
incurabilem, vel ſenium factus eſt inhabilis ad Paſtorale
officium exercendum, juxta textum hic, cum concordantibus, de quibus ſuprà *in* 2. *notab.* & in hac ſpecie vendicant ſibi locum, quæ ſuprà proximè dicta ſunt. Alia eſt
15 perpetua, & cum futura ſucceſſione, quæ ex ſtylo eſt adinventa, ut apud Caſſad. *deciſ.* 2. *n.* 2. *de reſtitut. ſpoliat.*
cujus formam ponit Mandoſ. *reg.* 11. *q.* 6. Et coadjutoria
hujus ſecundæ ſpeciei quatenus reſpicit fauorem coadjuti,
expirat eo mortuo ad exemplum coadjutoriæ temporalis,
& revocabilis, Put. *in præcit. deciſ.* 226. *n.* 3. *lib.* 3. Sed in
quantum reſpicit favorem coadjutoris per obitum coadjuti
16 non expirat, ut declarat idem Put. *deciſ.* 98. *lib.* 2. Per hujuſmodi enim gratiam præventivam acquiritur coadjutori
in beneficio jus ad rem, quod eveniente vacatione per obitum coadjuti efficitur jus plenum, adeò ut non requiratur
pro coadjutore nova collatio, ſed abſque aliquo miniſterio
gratia coadjutoriæ ex primo jure ſibi conceſſo effectum ſortiatur, cùm Papa in iſtis coadjutoriis ex nunc prout ex tunc
faciat collationem, ut reſolvit Rota *in Tiraſonen. Coadjutoria* 8. *Novembris* 1599. coram Penia, quæ habetur impreſſa apud Garziam *de beneficiis part.* 4. *c.* 5. *num.* 128. *ſeu*
138. Nec beneficium poteſt alteri conferri, ut per Seraph.
deciſ. 1447. *n.* 4. An autem coadjutoria cum futura ſucceſſione exorbitet à jure communi, & quibus caſibus a Concilio
Trident. ſit permiſſa, ſcripſi *in c. Accepimus à n.... uſque ad
n.... ſuprà de pact.* ut plenè videas.

17 Quæſitum fuit, An perpetuus coadjutor datus Epiſcopo
cum futura ſucceſſione, & cum libera poteſtate adminiſtrandi, &c. prout in Bulla coadjutoriæ, poſſit ſolus adminiſtrare quæ ſunt juriſdictionis ſpiritualis, ſeu temporalis,
ipſo Prælato contradicente.

18 Videtur diſtinguendum, aut coadjutor datus eſt Epiſcopo dementi, vel aliàs omninò inhabili, ut in caſu *cap. unic.*
§. *Si verò Epiſcopus infrà eod. lib.* 6. & hoc caſu coadjutor poteſt ſolus adminiſtrare, quia cùm non poſſit Prælatus præſtare rationalem conſenſum, vel diſſenſum, §. *Furioſus inſtit. de inutilib. ſtipulat.* coadjutor liberè exequitur, *d.* §. *Si
verò.* Aut coadjutor datus eſt impedito, vel aliàs non 19
prorſus inhabili, ſed propter gravem infirmitatem paſtoralia munia per ſeipſum exercere non valenti: & tunc non
poteſt ſolus exequi, & expedire ea, quibus Prælatus rationabiliter contradicit.

Probatur primò ex vi nominis: nam ut formaliter ar- 20
guit Franc. *in d. c. un. in fin.* dicitur coadjutor, quia coadjuvat: ergo non ſolus. Item ex vi definitionis; nam coad- 21
jutor eſt qui ad hoc datur ex cauſa juris, vel judicis auctoritate, ut coadjuvet miniſtri, vel præſidentis officium,
prout diffinit Jo. Andr. *in c. proxim. n.* 3. *verſ. De primo dic,
infrà eod.* quem ibi ſequuntur Butr. Card. Anchar. Abb. &
omnes *in* 1. *quæſt.*

Secundò, Prælatus, cui datus eſt coadjutor, retinet in 22
habitu poteſtatem, & juriſdictionem, ut patet ex littera
hujus Decretalis, ibi, *Coadjutorem aſſocies, & arg. c.* 1. *ſuprà
de ordinat. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſcop.* At fruſtra retineret, ſi cauſa ſuadente illius uſum non haberet, *adnot. in c.
Ex tenore, & c. Licet ſuprà de foro competente.* Quibus in 23
locis patet juriſdictionem in laicos, quam Eccleſia habet in
habitu, reduci in certis caſibus ad actum, & generaliter
habetur per Philoſophum *in* 3. *Metaph. c.* 1.

Tertiò facit, quia reverentia, quæ inculpabiliter exhiberi debet Prælato, cui conſtitutus eſt coadjutor, *cap.
Frater* 7. *q.* 1. non patitur ut eodem Prælato invito omnia poſſit expedire coadjutor, in quem communicata
quoad exercitium, & non translata eſt juriſdictio penitùs
quoad habitum, ut hic.

Quartò facit quod notat Jo. Andr. *in cap. fin. in* 7. *mem- 24
bro n.* 9. *verſ. Sed numquid infra eod.* ubi quærens, An coadjutor poſſit beneficia conferre: Reſolvi ſub hac diſtinctione, videlicet aut datus eſt ad aliquod certum, puta adminiſtrationem rerum temporalium dumtaxat, & non confert beneficia, ſed illa confert Prælatus ut priùs. Aut datus eſt ad ſpiritualia; & de coadjutoris conſenſu Prælatus
confert ſi ſit ſanæ mentis: ſin autem datus ſit dementi, vel
huic ſimili; tunc coadjutor ille confert beneficia, & ſequitur Franc. *in cap. un. n.* 3. *verſ. Et adverte infra eod. lib.* 6.

Nam obſtat *cap. Is cui, de elect. lib.* 6. quia non loquitur
in coadjutore, ſed in Procuratore, ſeu adminiſtratore dato per Papam Cathedrali Eccleſiæ cum plena, & libera
facultate in ſpiritualibus, & temporalibus, ut ſonat illa
littera.

Item non obſtant verba generalia, quæ conſueuerunt
apponi in Bulla coadjutoriæ, videlicet, *In coadjutorem perpetuum, & irrevocabilem, &c. cum plena, libera poteſtate,
&c. & futura ſucceſſione.* Quoniam reſtringuntur ad ea,
quæ pertinent de iure, vel conſuetudine ad coadjutoris
officium.

Demum non obſtat, quòd coadjutor detur etiam invito, ut dixi ſuprà *n.* 4. Quandoquidem hoc non auget poteſtatem coadjutoris.

Ex quibus inferendum ex Congregatione, ut coadjutor
datus Epiſcopo ob ſenium, aut ægritudinem de ejus conſenſu cum futura ſucceſſione, & cum plena, libera, & omnimoda facultate in temporalibus, & ſpiritualibus adminiſtrandi ea omnia, quæ ad officium coadjutoris pertinent;
minimè poſſit ſe immiſcere in exercitio Pontificalium, neque juriſdictionalium, quibus defungi poteſt, & vult ipſe
Epiſcopus, nec ea ſolus expedire, quibus ex rationabili
cauſa Epiſcopus contradicit. Ea verò, quæ Epiſcopo impe- 25
dito coadjutor exercere poteſt, & vult per ſeipſum, non poteſt Epiſcopus alteri delegare. Et quæ coadjutor in caſibus 26
prædictis, & aliis ſibi à jure, & conſuetudine permiſſis geſſit, & expedivit, ſimiliter Epiſcopus revocare non poteſt.
Ad hæc ſi domus Epiſcopalis commodè capere poteſt Epiſ- 27
copum, & coadjutorem, conveniens in ea habitatio eſt
impertienda. Coadjutor autem ſeparatum tribunal ſta- 28
tuere, aut habere non poteſt, ſed in conſueto tribunali
Epiſcopi jus reddendum eſt.

DE

DE CLERICO ÆGROTANTE.

Honorius III. Epiſcopo Averſano.

CAPUT VI.

COnſultationibus: & infrà. Archidiacono autem, quem morbo paralytico laborantem officium linguæ aſſeris amiſiſſe, coadjutor eſt meritò adhibendus.

SVMMARIVM.

1 *COadiutor dandus eſt Archidiacono loqui non valenti.*

2 *Prælatus inhabilis propter morbum ſupervenientem ab officio non amovetur, ſed datur illi coadiutor, & num. 6.*

3 *Idem in habente perſonatum, vel quodcumque beneficium certi miniſterii, & officii.*

4 *Idem in Abbate, & n. 72.*

5 *Idem in Generali perpetuo Religionis, & n. 40.*

7 *Electus, & confirmatus, qui ante conſecrationem officium linguæ, vel oculorum amiſit, conſecrari non debet, ſed in totum amoveri, & quid in inferiori Prælato, ibidem.*

8 *Coadiutor ut infirmo dari poſſit, aut debeat, talis eſſe debet infirmitas, ut eum impediat officium ſuum exercere.*

Item debet eſſe perpetua, & incurabilis, n. 10.

Et talis cenſetur, licet tolli poſſit per Divinum miraculum, n. 11.

9 *Infirmitas debilis, aut vetus quartana non eſt iuſta cauſa percipiendi in abſentia redditus beneficii.*

12 *Coadiutor non datur ægroto ſi morbus ſit curabilis, ſed ipſemet poteſt ſibi Vicarium temporalem conſtituere ab Ordinario approbandum, & n. ſeq.*

13 *Vicarios inſtituendi auctoritas eſt penes Epiſcopum, ſi ſint perpetui; ſed ſi temporales, eſt penes Curatos, & Vicarios perpetuos.*

14 *Coadiutor datur illi, qui officium linguæ, vel oculorum amiſit, & n. 41.*

15 *Non autem monoculo, n. 70.*

16 *Item datur epileptico.*

17 *Item decrepito.*

18 *Item dementi, vel furioſo.*

19 *Leproſus ſi ſit Epiſcopus, vel Superior, non cogitur cedere, ſed datur illi coadiutor. Inferior autem removetur in totum, & n. ſeq.*

Et quæ ſit ratio differentiæ, n. 21. ſed contra, ibid. verſ. Tu dic meliùs.

20 *Epiſcopi per excellentiam dicuntur Eccleſiarum Rectores.*

22 *Coadiutor quid ſit, unde dicatur, quis detur, cur, & quibus caſibus, & per quem, quid ſit eius officium, quæ poteſtas, & quando expiret, an detur invito, & cuius expenſis, an plures uni, & unus pluribus dari poſſit.*

23 *Coadiutores de iure communi, non ſumebantur niſi propter neceſſitatem regendi Eccleſias, & hi non cum futura ſucceſſione.*

24 *Officialis Pœnitentiariæ an ex ſola cauſa, quòd cæcus evaſit, iuſte potuerit ab officio removeri, & alius in eius locum ſubrogari, & num. ſeqq. uſque in fin.*

25 *Papa ſupra ius, contra ius, & extra ius omnia poteſt.*

26 *Maximè in beneficialibus.*

27 *Et ideo poteſt quem privare beneficio ſuo, etiam ſine ulla cauſa.*

Imo & Epiſcopum deponere, n. 30.

Contrarium n. 45. & ſeqq. uſque ad n. 51. & 76.

Declaratur n. 72. & 76.

28 *Beneficiatus non habet dominium utile, neque directum, ſed à Papa eſt conſtitutus adminiſtrator.*

29 *Papæ beneficia omnia ſunt manualia.*

Declaratur n. 72. & 76.

31 *Officiorum omnimoda diſpoſitio in conferendo, transferendo, & removendo pertinet ad Romanum Pontificem.*

Declaratur n. 46. verſ. Quartò, & n. 72. & 76.

36 *Verba*, ad tui vitam, *perpetuitatem important.*

37 *Officia Eccleſiaſtica perpetua regulantur ad inſtar beneficiorum, & dignitatum, quæ in titulum conferuntur.*

38 *Officialis perpetuus habet titulum.*

39 *Papæ, & Imperatori limitatæ poteſtates ſunt à Deo tributæ.*

40 *Officialis propter morbum perpetuum, & incurabilem effectus inhabilis, non poteſt ab officio removeri, ſed dandus eſt illi coadiutor.*

42 *Cæcus quamvis ad novum Magiſtratum aſpirare prohibeatur; tamen retinet Magiſtratum prius acceptum.*

43 *Idem in furioſo.*

Mulier cum qua quis iuravit contrahere, ſi ante contractum matrimonium oculos, vel naſum amittat, repelli poteſt: ſecus ſi poſt, ibid.

44 *Correctori pœnitentiariæ quæ incumbant munera, & an à cæco præſtari valeant.*

Officiales Pœnitentiariæ percipiunt in abſentia fructus, & emolumenta quando ſunt legitimè impediti, ibidem verſ. Corroborantur.

45 *Intellectus c.* Scripſit 7. q. 1.

Ægrotum ab officio removere ex ſola cauſa ægritudinis peccatum eſt, ibid. & n. ſeq.

46 *Poteſtas Eccleſiæ ad peccatum ſe non extendit, imo nec potentia Dei, & n. 50.*

47 *Beneficiis ſuis aliquem ſpoliare non decet honeſtatem ſuperioris ſine manifeſta, & rationabili cauſa.*

48 *Intellectus c.* Cùm percuſſio 7. q. 1.

49 *Ægroti ſi ab officiis ſuis removeantur, Clerici hoc exemplo deterrentur à clericatu, & ſtatus Eccleſiæ turbatur.*

50 *Papa non poteſt ſalva iuſtitia ius alteri quæſitum auferre abſque rationabili cauſa.*

Declaratur n. 72. 76. & 77.

51 *Reſcripta, quæ abſorbent ius tertii, cenſentur extorta Principe circumvento, & ſunt nulla ex defectu voluntatis.*

52 *Papa quandoque concedit non concedenda propter importunitatem impetrantium.*

53 *Papæ intentio non eſt ex bonis alterius aliquid ſibi applicare.*

54 *Collatio beneficii ſi fiat non obſtante collatione alteri facta, hoc intelligitur de invalida.*

55 *Papa ſi conferat pluribus idem beneficium, præfertur primus, etiamſi ſecundus obtinuerit gratiam motu proprio, & poſſeſſionem acceperit.*

Papa non præſumitur velle contra ius, ibid.

56 *Papæ quædam ſunt poſſibilia, quæ tamen non ſunt honeſta, nec laudabilia, ut beneficium revocare.*

57 *Princeps præſumitur circumventus præſumptione iuris, & de iure, quando etiam motu proprio revocat conceſſionem à ſe prius factam, & n. 60.*

58 *Princeps debet habere unum calamum, & unam linguam, & eſſe immobilis ſicut lapis angularis.*

59 *Variatio eſt quædam illuſio, & in Principe Eccleſiaſtico damnatur, & n. 61.*

62 *Beneficium acceptans cenſetur ex quaſi contractu ſe obligare ad illius adminiſtrationem.*

63 *Donatio facta à Principe ex cauſa remunerationis revocari non poteſt etiam propter ingratitudinem ſupervenientem, & n. 65.*

64 *Privilegia Auditoribus Rotæ conceſſa in remune-*

rationem laborum ſunt irrevocabilia.
66 *Papa ſi de plenitudine poteſtatis auferat alicui beneficium ſine iuſta cauſa, tenetur ei ex iuſtitia de æquivalenti beneficio providere.*
67 *Papa poteſt omnia, clave tamen non errante.*
68 *Papa ſaltem de poteſtate ordinaria non poteſt procedere ad privationem beneficii parte non citata, & num. ſeq.*
69 *Nec eſt tanta potentia, ut poſſit auferre defenſionem oppreſſo.*
70 *Intellectus* c. Si Evangelica 55. diſt.
Diaconus cui oculus fuit effoſſus, in Presbyterum ordinari non poteſt, ibid.
72 *In Papa duplex eſt poteſtas.*
Poteſtatis plenitudo quid ſit, & qualiter diffiniatur, ibidem.
73 *Princeps uti non debet poteſtatis plenitudine niſi ex magna cauſa.*
74 *Populus Romanus numquam fuit uſus plenitudine poteſtatis.*
75 *Princeps in dubio poteſtatis plenitudine uti velle non præſumitur.*
76 *Papa de poteſtate ordinaria non poteſt quem privare officio, vel beneficio ſuo ſine iuſta cauſa.*
77 *Papa quo ſenſu intelligatur poſſe ſine cauſa ius quæſitum auferre de plenitudine poteſtatis.*
78 *Succeſſor factum prædeceſſoris revocat in quatuor caſibus hic expreſſis.*
79 *Princeps, qui de plenitudine poteſtatis aufert ius tertii, præſumitur id facere cum cauſa, quando procedit per viam legis generalis: ſecus ſi per viam reſcripti.*
80 *Item quando procedit motu proprio: ſecus ſi ad ſupplicationem partis.*
81 *Item ſecus quando procedit parte non citata.*
82 *Item ſecus ſi in litteris ſit expreſſa cauſa minus iuſta.*
83 *Libellus quamvis non requirat cauſæ expreſſionem, parte non opponente, tamen ſi exprimatur inepta, reiicitur.*

1 C*Onſultationibus.* Archidiacono loqui non valenti dandus eſt coadjutor. Hoc dicit. Breve eſt, & non dividitur.
2 Nota ex text. Prælatum non eſſe removendum à beneficio ſuo propter morbum ſupervenientem; ſed ſi ad
officium exercendum ſit effectus inhabilis, dabitur illi
coadjutor, neque ita remanebit Prælatus in ſtatu ſuo reſpectu tituli, ſed exercitium non habebit, ut de Archidiacono eſt caſus hic. De Epiſcopo, & ſuperioribus Prælatis *in c. Ex parte ſupra eod. & in cap. un. eod. tit. lib.6.* De Rectore
3 Parochialis Eccleſiæ *in cap. De Rectoribus, ſupra eod.* ſecundum unam lecturam. De habentibus perſonatum, vel quodcumque beneficium certi miniſterii, & officii tenet Hoſtien.
hic num. 1. verſ. Nam ſi fuiſſet, argum. cap. Quemadmodum
4 *§. Quod ſi poſt huiuſmodi, ſupra de iureiur.* De Abbate fusè
probat Archid. *in c. fin. n. 2. de ſuppl. neg. l. Prælat. lib.6.* quem
hic ſequuntur Jo. Andr. *n.* 1. Butr. *n.* 18. & Guido Papa *in princ. verſ. Sed numquid Abb.* reprobata contraria opinione
5 Jo. Vincentii; & Hoſt. De Generali perpetuo Religionis
tradit Anchar. *conſ.* 118. *incip. Viſis conſiliis n. 7. verſ. Præmittendum eſt etiam pro veritate, & n.* 12. ut latius dicam
6 infra *n.*40. & generaliter de quocumque Prælato notat gloſſa hic in figuratione caſus, Hoſt. *n.* 1. *in verſ. Coadiutor,* Jo.
Andr. *in eod. verſ. n.* 1. *&* 2. & Butr. *in* 1. *notab.*
7 Fallit ſupradicta concluſio in electo in Epiſcopum, &
confirmato, qui ante conſecrationem officium linguæ, vel oculorum amiſit, aut alias effectus eſt inhabilis; huic enim non datur coadjutor, ſed amovetur in totum, nec debet conſecrari, ut tenet Vincentius, & poſt eum Jo. Andr. *in c. proxim. num.* 1. *ſupra eod.* Abb. Antiq. *hic,* & gloſ. *in ſumma in verb. Quod autem in fin. 7. q.* 1. & eſt ratio, quia aliud ſcrutinium adhuc reſtat, *ut cap.* 1. *ſupra de ætate, & qualit.* & in illo tranſire non debet minus idoneus. Contrarium tamen dixit idem Vincentius *in c. ult. ſupra de corp. vitiat. arg. c. Cùm in cunctis §. Hæc ſanè ſupra de elect.* cùm confirmatus, qui Prælatus eſt, ſine culpa Prælatura privari non debeat, ſed fortè intellexit illud in non Epiſcopo, hoc verò in Epiſcopo, ſecundùm Jo. And. *loc. cit.* & Butr. *ibid. n.* 5.
Card. *num.*4. Anchar. *in* 1. *notab.* & Abbas *in ult. notab.*

QUÆRO, qualis debeat eſſe infirmitas, ad hoc ut dan- 8
dus ſit coadjutor?
Reſpondeo debere eſſe talem, ut impediat officium ſuum
exercere, ut hic, *& in c. Ex parte, & c. 3. ſupra eod. c. Scripſit,*
c. Quamvis, & c. Petiiſti, 7. q. 1. Jo. Andr. *hic n.*6. Ergo vetus 9
quartana, vel debilis infirmitas, quæ non impedit ſua propria negotia expedire, non eſſet juſta cauſa dandi coadjutorem, imò talis nihil perciperet, niſi per ſe ipſum inſerviret, *arg. l. Quæſitum, ff. de re iudic. & l.* 1. *§. Sed ſciendum, ff. de ædilit. edict.* qui enim non præſtat officium cùm præſtare poſſit, non percipit beneficium, ut *cap. 2. infra de Inſtit.*
Ita Hoſt. & Joan. Andr. hic, ambo *n. 2. in fin.* Henric. Boich.
col. 1. circa med. in verſ. Aut quæritur de alio morbo, & Butr.
*n.*18. *verſ. Niſi eſſet.*
Inſuper oportet, ut morbus ſit incurabilis, & perpetuus, 10
ut *in d. cap. unic.* ibi, *impeditus perpetuo, infra eod. lib.6. & in cap. prox.* ibi, *gravi & incurabili morbo,* & ibi Card. Anchar. Abb. & Joan. de Anan. omnes *in* 1. *notab. ſupra eod.* & 11
perpetuus cenſetur, licèt tolli poſſit per Divinum miraculum, ut per Jo. Andr. *d. n.6. & in cap. Fraternitatis, infra de frigid. & malef.* ſecùs ſi ſit curabilis, & temporalis, 12
ut tenet multum notabiliter Archid. *in ſumma 7. quæſt.* 1. *in gloſ.* Adde Joan. Andr. *hic n.6.* & Henric. Boich. *col.* 1. *verſ. Idem Archidiaconus,* tunc enim ipſemet poterit ſibi Vicarium temporalem conſtituere pro tempore morbi durantis,
arg. cap. Pervenit, il ſecondo, ſupra de appellat. & l. 1. *§. Huius rei, ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd.* & not. Hoſt. *in c. Clericos, ſupra de offic. Vicarii.*
Quamquam enim authoritas inſtituendi Vicarios perpe- 13
tuos in beneficiis ſit penes Epiſcopum, ut *cap. Ex frequentibus,* cum ibi notatis per Bernard. & Hoſt. *infra de inſtit.*
Curati tamen, & Vicarii perpetui utique Vicarios temporales abſque Epiſcopi licentia ſibi aſſumere poſſunt, dummodo ſint noti, & de promotione eorum conſtet, ut notatur *in cap. Adducimus,* 16. *quæſt.* 1. Ad idem *cap. Mulier,*
23. *diſt.* Ad hoc Concil. Tridentinum *cap.4. in princ. ſeſſ.* 21.
dummodo tamen ſtatutum Synodale, vel Provinciale non impediat, *cap. Illud, & cap. Nihil, 7. quæſt.* 1. ſecundùm
Henric. Boich. *ubi ſupra.* Hodie tamen approbari debent ab Ordinario, ut in Concilio Tridentino *cap.* 1. *§. Eadem omnino, ſeſſ.23. & cap.* 11. *verſ. Nec ibi aliqui, ſeſſ.25. de regular.* & ab ipſo Ordinario deputari debent in caſu *cap.7.*
ſeſſ.7. & cap.6. ſeſſ.21. Quæ cùm ita ſint, dabitur coadju- 14
tor ei, qui amiſit officium linguæ, ut hic eſt caſus; & ex identitate, ſeu potiùs majoritate rationis dabitur & illi, qui amiſit officium oculorum, ut hic tenet gloſſa 1. & Hoſtien.
in princ. licèt ſecùs ſit ſi amiſiſſet unum tantùm, quia talis 15
remanet tutor, ut *l. Frater tuus, Cod. de excuſat. tutor.* ſecundùm Philipp. quem hic ſequitur Joan. Andr. *num.*14.
Butr. *num.*19. Item dabitur epileptico, *cap. Scripſit, 7. qu.* 1. 16
& notat gloſſa *in Summa eadem quæſt. in verb. Quod autem.*
Joan. Andr. *hic num.6.* Item dabitur ſeni, *cap. Petiiſti,* 7. 17
quæſt. 1. ſecundùm gloſſam, & Jo. Andr. *ubi ſupra.* Intellige ſi ſit decrepitus, ſecundùm Anchar. *conſ.*188. *num.7.* id eſt ſi exceſſerit annum ſeptuageſimum, ut notat Franc. *in cap.*
unic. §. Verum, in princ. infra eod. lib.6. Item dabitur demen- 18
ti, & furioſo, *cap. Quamvis, 7. quæſt.* 1. *& dict. cap. unic.*
Anchar. *ubi ſupra.* Rurſus dabitur leproſo, ut *cap. De*
Rectoribus, ſupra eodem, quòd tamen aliqui dicunt ve- 19
rum eſſe in Epiſcopo, vel Superiore, qui propter lepram non cogitur cedere, ſed datur illi coadjutor; ſecùs autem in inferiori Prælato, vel beneficiato, qui propter lepram omninò amovetur à Prælatione, & beneficio, & hoc propter ſcandalum, & abominationem populi, ut *in cap.*
Tua, ſupra eodem, ubi poſt multa ita concludit gloſ. in
ver. Adminiſtrationis, Hoſt. *hic num.1. in fin. verſ. Excipe,*
& Henric. Boich. *col.* 1. Nec obſtat, quod *in d. c. De Recto-*
ribus, Rector Eccleſiæ leproſus non amovetur, ſed illi 20
datur coadjutor; quia ſecundùm Hoſt. ille textus intelligitur de Epiſcopis, quos ibi per excellentiam Papa vocat Rectores, cùm ſint loco Apoſtolorum, *cap. In novo,*
21. *diſtinct.* & ſequitur hic Henric. Boich. *poſt princ.* & eſt 21
ſpeciale in Epiſcopo, ut per lepram non amoveatur, & eſt ratio ſpecialitatis ſecundùm eum, quia faciliùs removentur inferiores, quam Epiſcopi, ut *cap. Inter corporalia, & cap. Licèt, ſupra, de translat. Epiſcopi, & cap. Qualiter, & quando, il 2. §.* 1. *infra de accuſ. & cap. Per tuas, il primo in fin. de Simon.* Quia Epiſcopus nullo caſu removeri poteſt niſi per Romanum Pontificem, ut *d. cap. Inter*
cor-

Digitized by Google

corporalia, in princ. & cap. Multum ſtupeo 3. q. 6. & quia
propriè eſt ſponſus Eccleſiæ, *ut cap.* 1. & 2. 32. *q.* 7. & *d. c.*
Inter corporalia, & ideò non removetur etiam propter le-
pram; nihil enim humanius eſt, quàm in fortuitis caſi-
bus mulieris maritum, & uxorem viri participem eſſe, *l.*
Si cum dotem §. *Si maritus ff. ſol. matrim. & infra de coniug.*
leproſor. per tot. & ita etiam de conſuetudine obſervatur
ſecundùm Hoſt. in prælleg. *c. de Rectoribus, & in ſumma eod.*
tit. & Archid. *in ſumma* 7. *q.* 1. *in gloſſ.* Adde & Henr. Boich.
ubi ſupra, & latiùs *infra col.* 2. *verſ. Ad primum*. Tu dic
melius, idem eſſe in inferiore, quod in Epiſcopo, ut ſcili-
cet propter lepram nullus amoveatur ex toto, ſed detur illi
coadjutor, ut ex communi ſententia latè probavit *in d. c.*
De Rectoribus in 2. *notab.*

22 Coadjutorum materiam compendioſè hic tractat idem
Jo. Andr. Quærit *num.* 1. quid ſit coadjutor. 2. unde dicatur.
3. quis detur. 4. cui, & quibus caſibus. 5. per quem. 6. quod
ſit ejus officium. 7. quæ poteſtas. 8. an expiret illo mortuo,
cui datus eſt. 9. an detur invito. 10. cujus expenſis alatur. 11.
an plures uni, & unus pluribus dari poſſit, & ejus quæ-
ſtiones, quas per te videas, ferè ad litteram tranſcribunt,
& probant Butr. Card. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. Nihil
tamen agit de coadjutoriis perpetuis, & cum futura ſuc-
ceſſione, quia de jure communi coadjutores non ſumeban-
tur niſi ob neceſſitatem Eccleſiam regendi, & gubernandi,
23 & hi non cum futura ſucceſſione, *cap. Inter cætera, de off.*
ordinar. & c. unic. infra eod. lib. 6. copioſè Jo. Andr. *hic in*
8. *q.* Imò nec ei, qui proximus morti erat permittebatur
alium ſucceſſorem pro ſe ordinare, *ut c. Epiſcopo, il primo* 8.
q. 1. Sed de his coadjutoriis vide tu jus noviſſimum
Concil. Trident. *c.* 7. *ſeſſ.* 25. *de reform.* & quod ſcripſi
in c. prox. à n. 14. *ſupra eod.* & pleniùs *in c. Accepimus, ſu-*
pra de pact.

24 Secundò quæro de notabili quæſtione facti: Cùm N. S.
Pœnitentiariæ corrector plaga cæcitatis percuſſus, deſiiſ-
ſet hujuſmodi officium exercere, fuit Apoſtolica authori-
tate deputatus ad illud exercendum cum honoribus, &
oneribus dumtaxat B. Rotæ Auditor, qui tamen poſtea; ut
aſſeritur in litteris patentibus Cardinalis majoris Pœniten-
tiarii, facto verbo cum Sanctiſſimo, idem officium cum
emolumentis obtinuit. Ex quibus verbis deducebatur præ-
dictum Auditorem obtinuiſſe officium, etiam reſpectu ti-
tuli, & per conſequens primum officialem fuiſſe per Papam
eodem officio privatum. Et quamvis hæc deductio non ſit
juri conſona, ut oſtendimus *in cap. De Rectoribus à num.*
16. *uſque in fin. ſupra eod.* tamen ea nunc ſuppoſita, ver-
titur in dubium, an privatio officialis de Correctoris offi-
cio, ut præfertur, facta ex ſola cauſa cæcitatis ſupervenien-
tis, de jure ſubſiſtat, necne.

Ad partem affirmativam, videlicet privationem ſubſi-
ſtere, inducitur primo textus *in c. Si Evangelica* 55. *diſt.*
ubi Diaconus, cui nulla ſui culpa oculus erutus fuit, pro-
pter hujuſmodi impedimentum removetur ab Eccleſia
Collegiata, in qua erat poſitus, & alius in ejus locum ſub-
ſtituitur. Fortiùs ergo idem dicendum in illo, qui utroque
lumine orbatus eſt, ut hoc caſu, *argum. l. Frater tuus ff. de*
excuſ. tutor.

Secundò ad hanc partem inducitur *c. Si quis Abbas* 18.
q. 2. ubi Abbas effectus inhabilis, ab Epiſcopo, & vicinis
Abbatibus removetur ab officio, prout ex illo textu dedu-
cunt gloſſa Joannis *in Summa* 7. *q.* 1. *in verb. Quod autem*
in fin. Vincentius hic & Hoſt. *in ſumma huius tit. in fin.* Et
confert quod ait Seneca *epiſt.* 9. videlicet: *Qui utili-*
tatis cauſa aſſumptus, tamdiu placebit, quamdiu utilis
fuerit? Cujus dictum in propoſito hic refert Henric. Boich.
col. 1. *poſt med.*

Tertiò induci poſſunt jura *in l. Si longius ff. de iud. & in l.*
Si quos C. de offic. Præfect. Rector. Orien. & Illyric. quæ pro-
bant propter nimiam ſenectutem primo judici alterum
ſubrogari.

25 Quartò, pro hac parte ponderatur, quòd hæc privatio,
& proviſio emanavit à Summo Pontifice; unde nullatenus
videtur poſſe impugnari, quia Papa habet plenitudinem po-
teſtatis, *cap. Propoſuit, de conceſſ. præb. cap. Ad honorem de*
authoritate & uſu pall. c. Cuncta per mundum, & c. Per prin-
cipalem 9. *q.* 3. Item Papa eſt omnia, & ſuper omnia ſecun-
dum Bald. *in l. Barbarius in fin. ff. de offic. Prætor.* Item Papa
poteſt mutare quadrata rotundis, ut dixit Hoſt. *in c. Cum*
veniſſent num. 5. *de iudic.* Marian. Soc. *in cap. Ad petitio-*
nem n. 28. *de accuſat.* & Præpoſ. *in d. cap. Per principalem*
n. 7. Item Papa ſupra jus & contra jus, & extra jus omnia
poteſt, ut Bald. inquit *in c. Cum ſuper n.* 1. *de cauſ. poſſeſſ. &*
propr. Item Papa eſt cauſa cauſarum, ideòque non eſt de
ejus poteſtate inquirendum cùm primæ cauſæ nulla ſit cau-
ſa, ut idem Baldus ait *in c. Eccleſia S. Mariæ in pen. col.*
ut lite penden. Item nemo poteſt dicere Papæ, Cur ita facis,
ſecundum Specul. *in tit. de legat.* §. *Nunc oſtendendum in ver.*
89. ſola enim poteſtas eſt pro cauſa, & qui de hoc dubitat,
dicitur dubitare de Fide Catholica, ut verbis ipſius Bald. 26
utar *in conſ.* 447. *incip. Quæritur utrum num.* 28. *lib.* 1. & Ab-
bas poſt eum *in ſua q.* 1. *incip. Epiſcopus col.* 2. *in fin. &*
col. 3. *in princ.* Hæc autem maximè procedunt in officiis &
beneficiis Eccleſiaſticis, in quibus Romanus Pontifex ab-
ſolutè poteſt omnia, *c.* 2. ibi, *plenaria diſpoſitio, de præb.*
lib. 6. & Clem. 1. *in fin.* ibi, *plena, & libera diſpoſitio, ut lit.*
pend. Unde poteſt quem privare titulo beneficii, etiam nul-
la ſubſiſtente cauſa. Ad quod conſuevit allegari gloſſa cele-
bris *in d. c. Per principalem in verb. Ad nos* 9. *q.* 3. & tenent
Gemin. *in cap. Si gratioſè, col.* 3. *in fin. verſ. Nota iſtam*
gloſſam de reſcript. lib. 6. *& in conſ.* 8. *incip. Super præmiſſis,*
num. 5. *&* 6. *verſ. Papa autem liberè, conſ.* 88. Innoc. Papa 27
in princ. verſ. Et prædicto, & conſ. 53. *Pro reſponſ. num.* 1.
verſ. Secundo præmitto, Card. in Clem. 1. *in* 10. *notab. ut lit.*
pend. Roman. *conſ.* 298. *incip. Circa præmiſſa n.* 2. *verſ. Et*
ſi hæc vera ſunt, Iaſ. *in l. fin. n.* 17. *ff. de pact. & in d. l. Bar-*
barius n. 43. *ff. de offic. Prætor.* Hippol. de Marſil. *in ſingul.* 634.
incip. Credo te ſcire, & alii apud Anton. Gabr. *in tit. de iur.*
quæſ. non toll. concl. 1. *num.* 9. Rationem aſſignat Abbas *in*
prælleg. q. 1. *col.* 3. *num.* 4. quia tituli beneficiales ſunt de
jure poſitivo, *c.* 1. *&* 2. 22. *diſt.* Unde non mirum ſi ſubſint
omnimodæ diſpoſitioni Romani Pontificis, qui eſt ſupra
omne jus humanum poſitivum, *cap. Propoſuit*. & ibi omnes
notant, *de conceſſ. Præbend.* Aliam rationem reddit Paul. de 28
Caſtro *conſ.* 415. *incip. in facto præſente num.* 4. *verſ. Præte-*
rea lib. 1. Quia ſicut Imperator poteſt auferre rem privati,
& dare militibus in præmium, *l. Item ſi verberatus* §. 1. *ff.*
de rei vendic. Ita & multò magis Papa poteſt auferre rem
unius Eccleſiæ, vel Clerici, & dare alteri, nam beneficia-
tus non habet dominium, neque utile, neque directum,
ſed eſt conſtitutus procurator, & adminiſtrator à Papa, *ut*
in c. 2. *infra de donat.* & idem repetit *conſ.* 46. *Viſo, & exa-*
minato in fine verſ. Plus videtur, & num. 3. *verſ. reſtat. lib.* 2.
Et cùm omnia beneficia ſint libera, & manualia Papæ, & 29
aliis conceſſerit jus diſponendi, ſi ad ſe revocat, neminem
lædit, quia quod ſuum eſt vendicare poteſt, ut per Æneam
de Falcon. *de reſervat. in ſecundo prœludio.* Quinimò in
tantum Papa in beneficialibus habet poteſtatem abſolutam,
ut ſecundum Hoſt. Jo. Andr. & Ant. de Butr. *in cap. Si una-*
nimiter, de poſtul. Prælat. poſſit etiam Epiſcopum invitum 30
transferre, & amovere, quia Epiſcopus reſpectu ad Papam
ſe habet ut Monachus reſpectu ad ſuum Superiorem, qui
non habet contradicendi poteſtatem, & ſequitur Jaſ. *in d.*
l. fin. n. 17. *ff. de pactis*. Quæcumque autem ſuperiùs dicta 31
ſunt de beneficiis, obtinent etiam in officiis Eccleſiaſticis,
quorum omnium plena diſpoſitio ad Romanum Pontifi-
cem noſcitur pertinere in conferendo, removendo, & ſi-
milibus, ut formaliter inquit Petr. de Anch. *conſ.* 188. *Vi-*
ſis conſiliis n. 4. *verſ. Et maximè in materia.*

Ad partem verò negativam, id eſt privationem prædicti 32
officialis de Correctoris officio de jure non ſuſtineri, multa
ſimiliter induci poſſunt. Sed ad evidentiam præmittendum
eſt primò officia Sacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ ex ſui na-
tura eſſe perpetua, ſicut beneficia Eccleſiaſtica, ut plenè
probavi *in cap. De Rectoribus à num.* 22. *ſupra eod.* & quam-
vis eſſent manualia, nihilominus officialis prædictus fuit
declaratus ad Correctoris officium à majori Pœnitentiario, 36
& à Papa confirmatus per litteras in forma Brevis cum
illis verbis: *Ad tui vitam*, quæ clarè inducunt officii
perpetuitatem. Textus, & gloſſ. 1. *in l.* 1. *ff. pro ſoc.* & tra-
dit Abbas *in c. Cum inter R. in* 3. *notab. de elect. & in c. Ad*
noſtram, n. 7. *de confirm. util. vel inutil.* & Rota *deciſ.* 334.
n. 1. *par.* 4. *diverſ.*

Præmittendum ſecundò, officia Eccleſiaſtica perpetua 37
regulari ad inſtar beneficiorum, & dignitatum, quæ in ti-
tulum conferuntur; æquiparantur enim Officium, Perſo-
natus, & Dignitas, ut eſt textus *in d. c. De conſuetud. lib.* 6.
& not. Feder. de Sen. *conſ.* 20. *in princip. & num.* 3. *verſ. Sed*
quod officio Pœnitentiariæ, & num. 4. *in fin. verſ. I-*

Digitized by Google

tem quod non acquiratur, *& n. 5. in col. antepen. n. 7.* Et de his officiis mixtis Sac. Penitentiariæ, quæ Ordinem ſacrum habent annexum, tradit Sarn. *in regula de infirm. q. 22. verſ.*
38 *Aut loquimur de officiis mixtis*. Etenim officialis perpetuus habet titulum, ut per Gemin. *conſ. 79. incip. Super primo dubio n. 2. verſ. Sed illam receptionem*, & perpetua hujuſmodi officia reſignantur in manibus Papæ, ſicut beneficia Eccleſiaſtica, *c. Quod in dubiis*, *& c. Admonet, de renunc.* & tradit Rolandus à Valle *conſ. 11. Omiſſis philacteriis n. 8. lib. 2.* poſt Nicol. de Ubal. *in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. in prima par. n. 31.*

39 Demum præmittenda videntur ipſamet verba, quæ in propoſito præmiſit, Alex. *conſ. 216. in princip. lib. 2.* videlicet nec arguendi ſumus ſi de Principis poteſtate, prout in conſultatione præſenti accidit, diſputare contingat, cùm Imperatori, & Pontifici poteſtates limitatæ tributæ ſint, ut plura ſint, in quibus eorum authoritas verſari non poteſt, patet *in c. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & in c. Cum ad monaſterium in fin. de ſtat. Monach. c. Sunt quidam 25. q. 1.* & quod legitur, & notatur *in cap. Ex publico, de converſ. conjug.* & plenè Specul. *in tit. de leg. §. Tunc breviter dicendum*. Hæc Alex. ubi Adden. *lit. A*, plures citant concord.

His præmiſſis ad hanc partem, videlicet privationem non ſuſtineri, inducuntur infraſcripta.

40 Primùm enim omnia jura clamant inhabilem ad officium exercendum propter morbum perpetuum, & incurabilem non poſſe ab officio, ſeu beneficio prius habito amoveri, ſed tantummodo dandum eſſe illi coadjutorem. Caſus apertus eſt hic, *& in c. Ex parte*, ibi, *gravi, & incurabili morbo*, *ſupra eod.* ubi redditur ratio, quia afflictio afflicto non eſt addenda, ſed potiùs ejus miſeriæ miſerendum, *& in cap. un. §. Verum*, ibi, *perpetuo impeditus*, *infra eodem lib. 6.* ubi gloſ. *in verb. Perpetuo*, & ſic nota, inquit, quòd licet ægrotans laboret morbo incurabili, non removetur, ſed datur ei coadjutor, & conſentiunt ibi Joan. Monach. Archid. Gemin. Franc. & omnes, Hoſt. *in d. c. Ex parte, in princ. in verb. Incurabili*, & ibi etiam Cardin. & Anchar. ambo *in 1. notab.* Vital. in Clem. *Cupientes num. 46. de pœnis*, ubi ait, [Suſpenſum ab officio ſine culpa, vel delicto ſuo, ſicut eſt quando caſu, vel ſenio, aut morbo perpetuo, ſeu incurabili redditus eſt inhabilis, ſeu impotens deſervire officio, non deſinere eſſe intitulatum, nec propterea privandum eſſe, ſed ſolvendum eſſe ſtipendium alicui, qui pro ipſo deſerviat illi officio] *allegat d. c. un. & c. 2. & c. Ex parte, ſupra eod.* & textus in præſenti. Idem firmat Hoſt. *hic n. 1. in verb. Coadiutor*, dicens, hoc incunctanter tenendum, Jo. Andr. *in eodem verb. num. 1. & 2.* Henr. Boich. *num. 3. & 4.* Butr. *in 1. notab.* Archid. *in ſumm. 7. q. 1. in gloſſ. Adde*, & fuſiùs dictum eſt ſupra *in 1. notab. & in 1. q.* & ex facto reſpondit Petr. de Anchar. *in conſ. 188. incipien. Viſis conſiliis*, qui loquitur in Generali perpetuò Humiliatorum, qui ex cauſa ſupervenientis dementiæ à ſummo Pontifice amotus fuit ab officio Generalatus, & conſuluit litteras ad inſtantiam partis deſuper impetratas non valere, nec debere executioni demandari tamquam contra jus, & *n. 7.* rationem reddit, quia valetudo corporis, dementia, vel defectus alius ſuperveniens abſque culpa non eſt juſta cauſa remotionis ab officio, ſed dationis coadjutoris, ut ibi per eum, & ſequitur Navar. dicens, hanc eſſe communem opinionem, *in conſ. 1. n. 1. hoc tit.*

41 Idque pro regula in hac materia conſtituunt paſſim DD. Hæc autem regula in ſpecie procedit non ſolum in eo, qui amiſit officium linguæ, de quo eſt caſus hic, ſed ex identitate, ſeu majoritate rationis, etiam in illo qui amiſit officium oculorum, ut in caſu præſenti, quemadmodum hic tenet gloſſa 1. Hoſt. *in princ.* Jo. Andr. *n. 14.* Boich. *n. 4.* Butr. *n. 19.* & concordant leges civiles. Nam cæcus quamvis ad
42 novum Magiſtratum aſpirare prohibeatur, tamen retinet Magiſtratum priùs acceptum, ut eſt textus *in l. 1. §. Caſum, & §. Quamvis autem ff. de poſtul. & in l. Cæcus*, juncta gloſ. *in verb. Fungitur ff. de Iudic.* Nec mirum, quia & furioſus
43 retinet Magiſtratum ante furorem obtentum, *ut l. Qui furore ff. de ſtat. homin. & l. Cum furioſus ff. de iudic.* & de utroque notat Speculat. *in tit. de teſtam. §. 1. verſ. Sed numquid cæcus*, & in cæco reſpondit Abb. *conſ. 47. incip. Videtur primo, per totum lib. 1.* Facit optimè *text. in c. Quemadmodum §. Quod ſi poſt hujuſmodi, ſupra de iureiur.* ubi mulier, cum qua quis juravit contrahere, ſi ante contractum matrimonium oculos, vel naſum amittat, aut quid deterius ei contingat, repelli poteſt, ſecus ſi poſt. Nec refert quòd cæcus non poſſit judicantis officio fungi, & in ſcriptis ſententiam ferre, prout tenetur, *l. 1. & l. fin. C. de ſent. ex pericul. recitan.* Quoniam etſi non poſſit per ſe ipſum, poterit tamen per alium quod ſatis eſt, ut not. gloſſa & Bart. *in d. l. fin.* hoc enim operatur neceſſitas ſuperveniens, cujus ratione multa permittuntur alias prohibita, ut hoc tit. per totum, *& l. Longius ff. de Iudic.* & ſecundum Abb. *d. conſ. 47. n. 4.*

Quod multò clariùs procedit hoc caſu, quia Corrector 44
Pœnitentiariæ duplex habet miniſterium. Unum ſcilicet corrigendi ſupplicationes, & hoc poteſt cęcus probè adimplere per ſeipſum faciendo, ut ſupplicationes ſibi legantur, à Procuratoribus Pœnitentiariæ, ut moris eſt. Alterum conſulendi, & votum ſuum in Congregationibus proferendi, quod per ſeipſum præſtare poteſt: nam cæcus non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur obire munera, quæ conſilio adimplentur, *ut l. 2. §. Corporis ff. de vacat. muner.* & notat gloſſa *in l. 1. C. Qui morb. ſe excuſ. lib. 10. in verb. Perſonalium*, quæ dicit, cæcum non excuſari à conſilio, vel patrocinio, quia ingenio pollet cui vim natura negavit, & Jo. de Anan. *in c. Licet n. 4. infra de Cenſibus*, ubi ait, cæcum cogi poſſe ſi ſit ſapiens, ut conſiliis interſit, ut ibi dixi *n. 23.* Sed & S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum jam pridem reſpondit, cæcitatem non privare aliquem eo voto, quod aliàs haberet, ſi cæcus non eſſet.

Corroborantur etiam prædicta ex Bulla Pii V. Reformationis Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, quæ incipit, *In omnibus*, *in Bullario tom. 2. pag. 281.* ubi ſic legitur: Omnes verò ſupradicti [ſcilicet Officiales, inter quos & Corrector, officia ſua per ſeipſos exerceant, ſolique præſentes, & actu exercentes, niſi legitimè impediti, fructus, & emolumenta percipiant.] Ecce igitur verba Conſtitutionis clara, quæ legitimè impeditis, qualis eſt cæcus, concedunt non tantùm officii retentionem, ſed etiam illius fructus, & emolumenta. Bulla intelligi debet etiam de impeditis morbo perpetuo, & incurabili, ut ſic recipiat interpretationem paſſivam à jure communi, juxta textum *in l. 2. C. de noxal.* cum ſimil.

Secundò principaliter inducitur textus *in cap. Scripſit 7.* 45
q. 1. ubi Gregorius: *Omnino*, inquit, *iniuſtum eſt, ut ſi moleſtia corporis irruit, honore ſuo privetur ægrotus; Atque ideò hoc per nos fieri nullatenus poteſt, ne peccatum in mea anima ex eius depoſitione veniat*. Hæc ibi, & pondera, quia non dixit, *per nos fieri non debet, ſed nullatenus poteſt*, quæ verba negant potentiam, & reddunt actum ipſo jure nullum, ut notat gloſſ. ordinaria *in c. 1. in verb. Non poteſt, de reg. iur. lib. 6.* & ſcripſi pleniùs *in cap. Cauſam n. 21. & ſeq. de elect.*
Item pondera rationem illam, *ne anima peccato involvatur*, 46
quę inſinuat in Eccleſia non eſſe hanc poteſtatem removendi quem ab officio ex ſola cauſa ægritudinis: nam ad peccatum non ſe extendit poteſtas Eccleſiæ, imò nec potentia Dei, quia poſſe peccare eſt poſſe deficere in agendo, quod repugnat omnipotentiæ, & præclarè docet S. Thomas *in 1. par. q. 25. art. 3. ad 2.* & in his terminis Bellam. *in cap. Per principalem num. 87. verſ. Secundo igitur hoc probo 9. quæſt. 3.*

Tertiò, ad idem adducitur textus *in c. Quamvis 7. q. 1.* ibi [Quia viventem ab officio ſuo neceſſitas infirmitatis, non crimen abduxit alium loco eius, niſi recuſante eo, nulla ſinit ratio ordinari:] *concord. text. in c. Petiiſti, eadem cauſa, & q.* ubi Zacharias Papa: *Nimis*, inquit, *reprehenſibile eſſe manifeſtum eſt, ut te vivente, tibi alium ſubſtituamus, & loquitur de inhabili propter ſenectutem, & corporis inhabilitatem*.

Quartò, ad idem allegatur *c. Satis perverſam 56. diſtin.* ubi idem Gregorius generaliter ſic ait: *Satis perverſum, & contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ut fruſtra pro quorumdam voluntatibus quis privetur, quem ſua culpa, vel facinus ab officii, quo fungitur gradu non deiicit*: Hæc ibi, & loquitur Gregorius de remotione inferiorum Clericorum, ut ibi per gloſ. & Archid. Unde per illum tex. Rebuff. *in tract. nominat. q. 21. n. 65. dixit perverſum eſſe*, ut à Papa ægrotus privetur ſuis officiis, vel beneficiis, quia debent eſſe perpetua, *c. Præcepta 55. diſt.* & Papa pleniſſimam habet poteſtatem antequam conferat, poſtea non ut auferat, allegat Barbat. *in c. Quod tranſlationem n. 121. de offic. leg.* ubi idem aſſerit per *c. Inventum 16. q. 7.* & Abb. *in c. fin. de confirm. util. vel inutil.*

Quintò

Digitized by Google

47 Quinto allegatur *c. Conquerente*, *de reſtit. ſpol.* ubi dicitur: [Non decet honeſtatem Superioris ſine manifeſta, & rationabili cauſa, aliquem ſuis beneficiis ſpoliare, imò tenetur illis paterna proviſione conſulere] quem textum in remotione facta per Papam allegat Roman. *conſ.* 345. *circa primum*, *num.* 14. omnis autem indecentia in Principe eſt impoſſibilis, ut in propoſito inquit Henric. Boich. *in c. Nulla col.* 2. *poſt medium, infra de conceſſ. Præb.* poſt Jo. Monach. quem allegat ſub nomine Card. *in c. Super eo*, *ſub num.* 3. *de heret. lib.* 6.

48 Sextò, ad idem eſt textus notabilis *in cap. Cum percuſſio* 7. q. 1. ubi gloſſa ſic format caſum: *Calumnioſus Clericus corporalem patiebatur percuſſionem, cuius occaſione Candidus Epiſcopus de Urbe veteri ipſum beneficio Eccleſiæ ſpoliavit. Super quo cum Gregorius querela pulſaretur, præcepit Candido quatenus ſibi omnia reſtituat; quia ſi pro ægritudine Eccleſia privaretur, & Deus offenderetur, & alii non invenirentur, hoc exemplo deterriti, qui vellent Eccleſiæ militare.* Hactenus verba gloſſæ, quæ ſubdit iſtum caſum colligi ex textu ibi, juncto *c.* 1. *ſupra hoc tit.* quæ eſt pars *d. c. Cum percuſſio*, ut patet ex parte deciſa, & ex ſupraſcriptione, ut ibi not. Jo. Andr. & Card. ambo *in princ.* Hæc autem jura dupliciter probant Clericos inferiores non eſſe ab officio removendos, etiam per Papam ex cauſa ægritudinis corporalis. Primò, quia id fieri non poteſt ſine offenſa Dei, & peccato, ut patet ex litera *d. c. Cum percuſſio*, ibi, *ne nos culpæ, quod abſit, offenſa reſpiciat*, & poſt gloſſ. præalleg. & Hugon. notant *in d. c. Cum percuſſio*, Archid. *n.* 1. Bellam. & Gem. ambo *in princip.* & Turrect. *in fin.* Papæ autem authoritas, ut prædixi, ad peccatum ſe non extendit, & propterea Gregorius apertè ibi loquitur de peccato Papæ, dum ait, *Ne*
49 *nos culpa*, *&c.* Deinde quia textus in d. c. 1. reddit rationem illam cur hoc fieri non poſſit, videlicet quia ſi alii hoc eſſent exemplo deterriti, non invenirentur qui vellent Eccleſiæ militare. Ex quibus verbis Abb. *in* 2. *notab.* ſingulariter ait: [Nota quod Clerici non debent inhumaniter tractari, ne alii terreantur à clericatu; hoc enim videtur turbare ſtatum Eccleſiaſticum nedum præſentem, ſed etiam futurum, & poteſt adduci hæc ratio multum notabilis in argumentum, quòd Clericus non debet privari beneficio ſuo ſine cauſa, etiam per Roman. Pontificem; Nam ſi exiſtenti in infirmitate, & ſic in impotentia ſerviendi, non debet ſubtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur ſtatus Eccleſiæ: ergo multò fortiùs ubi nulla ſubeſt cauſa rationabilis. Papa autem non eſt tolerandus volens turbare ſtatum Eccleſiaſticum ſine cauſa rationabili, ut notabiliter dicit Innoc. *in c. Quanto*, *ad fin. verſ. Tamen ſi Papa talia fecerit, de conſuet.*] Hactenus verba Abbatis. Idem firmat Card. *conſ.* 142. *incip. Punctus quæſtionis*, *n.* 3. & 4.

50 Septimò, principaliter cùm officiali prædicto jam eſſet plenè quæſitum jus perpetuum per confirmationem, & inſtitutionem Apoſtolicam, ut oſtenſum eſt ſupra *in* 2. *prælud. n.* 34. non potuit jure ſuo ſine rationabili cauſa privari: nam ut formaliter inquit Card. *in d. conſ.* 142. *n.* 2. *verſ. Sed his litteris non obſtantibus*. [Hoc eſt contra æquitatem naturalem, ut quis jure ſuo ſine culpa, & ſine juſta cauſa privetur, *c.* 2. *de conſtit. & reg. ſine culpa*, *lib.* 6. Unde dicit Canon. Quiſquis alicui jus ſuum detrahit, injuſtitiam facit, *c.* 1. 22. *diſt.* & gloſſ. ibi, *in verb. Injuſtitiam*, dicit, nec Papam debere uni detrahere, ut det alteri, niſi ſubſit cauſa. Quod ſi hoc eſt injuſtum; ergo illicitum, & peccatum, & ſic etiam Papæ inconveniens, qui debet omninò juſtè, judicare, *c. ex ore*, *de privileg.* cùm ejus ſententia faciat jus quoad omnes, ut cæteri debeant ſimiliter judicare, *c. in cauſis de re iudic.* nam & ejus geſta conformare debent Redemptori noſtro, *c. Significaſti*, *de elect.* Dicunt autem Theologi, omne indecens eſſe Deo impoſſibile. Quæ autem decentia vel juſtitia poteſt eſſe, ut quis privetur jure ſuo fortè vigiliis, expenſis, & laboribus quæſito? *cap. Super hoc*, *de renunciat.* & præcipuè in Papa, qui debet habere meliorem ſolùm omnibus aliis, *cap. Officiis* 24. q. 1.] Hactenus verba Cardin. cujus conſil. ſequitur Jaſ. *conſ.* 145. *incip. Circa primum n.* 3. *verſ. Iſtud idem vol.* 2. & Rebuff. *in praxi beneficiar. in tit. de non toll. Ius quæſ. in gloſ.* 6. *n.* 13. ubi ait: [Quamvis Papa in beneficialibus plenariam habeat poteſtatem conferendi, uniendi, dividendi, & alias jure diſponendi, tamen jus parti quæſitum tollere non intendit, nec poteſt ſine peccato; nam quæ juſtitia poteſt eſſe, ut alicui tollatur beneficium tot laboribus acquiſitum ſine cauſa? Sanè hoc eſſet exercere poteſtatem ad deſtructionem, non ad ædificationem, quæ tamen ædificatio Papæ incumbit, ut D. teſtatur Paulus in ſuis Epiſtolis:] Hæc Rebuff. quæ latiùs proſequitur *in tract. nominat. q.* 21. *n.* 65. Unde non abs re Bart. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel util. publ.* dixit numquam potuiſſe intrare in caput ſuum quod Deus dederit iſtam poteſtatem Papæ, vel Imperatori, ut poſſit mihi auferre rem meam, vel beneficium ſine cauſa, ut referunt Add. ad Abb. *in cap. fin. ſub lit. A. de confir. util. vel inut.* & conſentiunt Cotta *in memorab. in verb. Beneficium pag.* 73. & *in verb. Papa pag.* 647. Sarnen. *in proœmio regul. q.* 2. & *in reg. de non toll. ius quæſit. gloſſ.* 6. *n.* 13. Staphil. *de litter. grat. tit. de modo proviſ. n.* 11. Navarr. *in c. Si quando except.* 13. *de reſcript.* Sot. *de iuſtitia & iure lib.* 3. *q.* 6. *art.* 2. & in terminis revocationis conceſſionis officii plura in propoſito cumulat Bolognet. *conſ.* 3. *n.* 26. & quamvis nonnulli diſſentiant, hæc tamen opinio eſt communior, & rationabilior, ut patet ex relatis ab Anton. Gabr. *in præalleg. tit. de iure quæſ. non tollend. concl.* 1. *num.* 10. *verſ. Contrarium*, & eſt ex mente Sancti Thomæ, ut dicam infra *num.* 67. *in fin.*

Octavò, principaliter quatenus privatio officialis impu- 51
gnari non poſſet ex defectu poteſtatis Papæ, in qua nihil audeo firmare; eſt tamen invalida ex defectu voluntatis, quia hujuſmodi litteras contra jus tertii Princeps non vult valere, quaſi obtentæ fuerint ipſo circumvento, *l. fin. C. Si contra ius*, *vel util. publ. l. Nec damnoſo*, & *l. Reſcripta C. de precib. Imper. offeren. quæ ſunt canonizatæ* 25. *q.* 2. ita Bald. *conſ.* 359. *incip. Proponitur*, *n.* 1. *lib.* 1. Reſcripta enim quæ abſorbent jus tertii, præſumuntur per occupationem Papæ, aut per importunitatem, vel ambitionem impetrantium extorta; & ideò non valent, nec ſunt exequenda, *cap. Ex parte*, & ibi gloſſa *in verb. Occupationem*, *infra de Capell. Monach.* & *cap. Si quando*, *ſupra de reſcript.* ubi dicit Pontifex: Patienter ſuſtinebimus ſi non feceris quod prava fuerit nobis inſinuatione ſuggeſtum, & per illum textum tradit Anchar. *d. conſ.* 188. *n.* 7. & plenius *conſ.* 313. *Niſi legibus*, *in princ.* Card. *d. conſ.* 142. *n.* 6. & 7. nam Sedes Apo-
ſtolica quandoque concedit non concedenda ex importuni- 52
tate impetrantium, *cap. Tuæ fraternitatis ſupra de præbendis*, & *c. Si quando infra de ſent. excommun.* Quemadmodum & Imperator, *ut l.* 1. *de petitione bonor. ſublat. lib.* 10. Per quæ datur materia obloquendi de Prælatis Eccleſiaſticis, & dicendi ubi eſt Deus Clericorum, quæ ſunt verba Cardinal. *in conſ.* 143. *incip. Poſt hoc conſ. in fin.* & propterea ut ipſe ait *n.* 2. talia impugnari poſſunt ex defectu intentionis concedentis. Imò diſplicet Papæ quando aliquis uſque adeò formidat reſcripta contra jus impetrata, ut non audeat reclamare *d. c. Si quando*. Ideòque debent talia extorqueri de manibus Impetrantis, *l.* 3. *C. de offic. Com. Sac. largit.* Oldrad. *conſ.* 326. *Quod articuli n.* 1. *in fin.* & ab omnibus judicibus refutari, dicit text. *in c. Reſcripta* 25. *q.* 2. & notat Anch. *conſ.* 240. *Per prædicta in princ.*

Et confirmatur hæc quæſtio voluntatis ſecundum Card. 53
in præalleg. *conſ.* 142. *n.* 2. *verſ. Confirmatur*, quia non eſt de mente Papæ cum alterius jactura aliquid ſibi applicare, *cap. Ecce* 99. *diſt.* & quod ibi notatur in gloſſ. 1. ergo longè majus ad commodum alterius, cùm omnibus aliis præferre debeat Sedis Apoſtolicæ dignitatem, nec permittere
ipſam pro aliis confundi, *c. Niſi de auth. & uſu pall.* Hinc 54
fit, ut ſi Papa alicui conferat beneficium cum clauſula, *non obſtante collatione alteri facta*, intelligitur de collatione invalida, non autem de valida, ut probat Alex. *conſ.* 3. *Ex his quæ num.* 3. *lib.* 5. & fuit originaliter opinio Compoſtel. *in c. Cauſam quæ n.* 13. *verſ. Et per eaſdem rationes*, *ſupra de reſcript.* quæ non habet contradictorem, ut ibi atteſtatur Felin. *n.* 19. & 25. *in fin.* Sarnen. *in reg. de iure*
quæſ. non toll. q. 1. *n.* 2. Et ſimiliter ſi conferat pluribus idem 55
beneficium, præfertur primus, etiamſi ſecundus poſſeſſionem obtinuerit, quia Papa non præſumitur velle contra jus, ut per Roman. *conſ.* 298. *Circa præmiſſam n.* 2. ubi dicit communem, quod procedit etiam in gratia motu proprio, niſi derogetur juri quæſito ſecundum Alex. *d. conſ.* 3. *n.* 7. *verſ. Accedit*.

Nonò, principaliter multum ſtringit, quod beneficium 56
Principis debet eſſe manſurum, *l. beneficium ff. de Conſt. Principis*, *c. Decet de reg. iur. l.* 6. & *c. Si cui de præb. eod. lib.* Card. *conſ.* 142. *n.* 6. *verſ. Et præcipue ſi quam gratiam fecit*, adeò ut Bald. *in proœm. Decretal. in ver. Gregor. n.* 13. dixerit: Quædam

Papæ ſunt poſſibilia, quæ tamen non ſunt honeſta, nec lau-
dabilia, ut beneficium revocare: notata in c. *Quod dilecti*,
de conſang. & affinit. in *c. Pervenit*, *de immun. Eccl.* & in
c. Cum veniſſent, *de iudic.* per Hoſt. Ad quorum confirma-
tionem conferunt quæ eleganter ſcribit idem Baldus *conſ.*
57 327. incip. *Hodie enim*, *in primo vol. n.* 4. ubi primo aſſerit
[Principem fingi circumventum, quando etiam motu pro-
prio revocat ſuam conceſſionem, adeò ut contrarium pro-
bari non poſſit, quaſi hæc ſit præſumptio juris, & de jure,
quæ probationem in contrarium non admittit: & ita ſe-
cundum eum ampliatur quod dicitur in c. *Cum olim*, *de re
iud.* quod ſecunda conceſſio contraria primæ non valeat,
58 allegat bonum textum *in l. Prædia*, *C. de locat. prædiorum
civil. lib.* 10. ac deinde ſubdit: in Principe tamquam juſti-
tiæ fonte debet eſſe conſtans, & perpetua voluntas, & con-
venit ei illud verbum, *ſemel locutus eſt Deus*, & iterùm
quod *ſcripſi*, *ſcripſi*: Unde Princeps debet habere unum
calamom, & unam linguam, & non plures linguas, quia
ſcriptum eſt, *quæ proceſſerunt de labiis meis*, *non faciam ir-
rita*: & ideò debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, &
ſicut polus in cœlo.] Hæc Baldus, quæ totidem verbis re-
fert, & ſequitur Dec. *conſ.* 293. *incip. Pro tenui facultate*,
59 *num.* 9. Quæ maximè vendicant ſibi locum in Principe Ec-
cleſiaſtico, in quo variatio plurimum damnatur, quia eſt
quædam illuſio, *c. Quidam de renun.* Clem. *Cum illuſio*, *eod.
tit.* & notat Card. in prællleg. *conſ.* 142. *n.* 5. dicens: [Si
quam gratiam fecit Papa, quæ ſit conſummata, debet eam
de facili revocare; eſt enim ſumma vilificatio dignitatis
Apoſtolicæ & ſtatus Eccleſiaſtici, ut ex nulla rationabili
cauſa fiant mutationes in officiis, & beneficiis Eccleſiaſti-
60 cis, *c. Querimoniam*, *de iurepatron.*] & loquitur de revoca-
tione facta motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, ac
ab eodem Principe, qui gratiam facit, ut patet ex thema-
te conſilii, & num. 1. prout & Bald. loquitur *d. conſ.* 327.
*n.*3. *verſ. Item Cœleſtinus lib.* 1. Sed & Gemin. *conſ.* 36. *incip.
Quod collation.* 2. [Non præſumitur (inquit) qood Do-
minus Papa ita de facili revocet ea, quæ fecit, imò omnis
diſpoſitio facta per eum contra ea quę fecit, cenſetur ſub-
reptitia, & non valet, quia præſumitur circumventus
61 contra ea, quæ leguntur, & not. *in c. Ex parte*, *il primo*,
de offic. deleg. & in c. Cum olim, *de re iudic. & infr. num.* 5.
Non præſumitur quis velle ſua judicia impugnare, nota-
retur enim talis de variatione, inconſtantia, & illuſione,
quæ reprobatur à jure, maximè in omnibus Eccleſiaſticis,
fortiùs ergo in Papa.] Hæc Gemin. Unde Bald. *in c.* 1. *n.*
1. *de natur. feud.* arguit contra Cæleſtin. Papam, qui de ma-
nè cooſerebat gratiam, & de ſerò auferebat, & alteri con-
ſerebat. Cujus dictum refert Andr. Bombat. *in ſuo conſ.* 1.
n. 1. *vol.* 1. & conferunt quæ in propoſito notat Abb. *in conſ.*
41. *incip. Videndum eſt*, *n.* 4. *verſ. Item poteſt non immerito
attentari lib.* 1.

62 Decimò, ſecundùm Card. *in præcit. conſ.* 142. *n.* 5. Is qui
acceptat officium, vel beneficium ſibi collatum, videtur per
quaſi contractum ſe obligare ad illius adminiſtrationem,
c. Niſi, *de renun.* & hæc eſt ratio cur beneficiatus non poſſit
beneficium dimittere ſine Superioris licentia, *c. Admonet*,
& c. Quod in dubiis, *eod. tit.* Talis ergo contractus non de-
bet ſine cauſa diſſolvi, per ea, quæ notat Innoc. *in c. Qua
in Eccleſiarum*, *de Conſtit.* nam & Princeps obligatur ad
obſervantiam contractus per ſe initi cum ſubditis, *c.* 1. *de
probat.* per quem text. ſic notant Cyn. & Bald. *in l. Digna
vox C. de legib.* quod ergo debet in ſeipſo, tenetur & in
aliis obſeruare. Ita arguit Card. *ubi ſupra*, & Alex. *d. conſ.*
216. *n.* 4. *&* 8. *lib.* 2.

63 Undecimò principaliter, officium, de quo agitur fuit of-
ficiali conceſſum in remunerationem laborum, quos diu
ſuſtinuerat, ac jugiter ſuſtinere non deſiſtat pro Sede Apo-
ſtolica, ut patet ex verbis narratiuis Papæ, ſuper quibus fun-
datur ejus intentio, ut plenè deducit Petr. de Anchar. *in conſ.*
295. *incipien. Pro clariori evidentia*, *n.* 7. ſed ita eſt, quod
conceſſio in remunerationem non dicitur mera liberalitas,
vel donatio propriè, ut tradit Bart. *in proœm. c. Forum n.* 14.
verſ. Præterea probo per l. Sed ſi lege, *§. Conſuluit ff. de petit.
hered. & l. Aquileius & l. Si pater §. ſi quis*, *ff. de donat.* & Ca-
noniſtæ, præſertim Abb. *in rubr. infra de donat. per l.* 1. ibi, &
propter nollam aliam cauſam, *ff. eod.* ſed potiùs eſt debitum
juſtitiæ, ut per Anch. *loc. cit.* ergo hujuſmodi conceſſio eſt
omninò irrevocabilis, *ut d. §. Si quis*, & firmat Alex. *d. conſ.*
216. *n.* 2. & Pariſ. poſt alios *in conſ.* 11. *incipien. Caſtrum illud
per Summum Pontificem*, *n.* 44. *& ſeq. lib.* 1. ob quam ratio- 64
nem videmus, oec privilegium conceſſum à Principe pro-
pter benemerita poſſe revocari, ſicut non revocatur debi-
tum naturale ſolutum, & reſpondit Oldrad. *conſ.* 266. *incip.
Quod autem per revocationem nuper factam per Dominum
Papam n.* 7. & Alex. *loco proxim. citato*. Sic etiam privile-
gium conceſſum Auditoribus Rotæ in remunerationem
laborum eſſe irrevocabile, quia tranſivit in contractum,
conſuluit Roman. *conſ.* 436. *incip. Quod indultum n.* 14. *in
fin. verſ. Septima principalis ratio*, quem refert, & ſequitur
Petr. Rebuff. *ſuper concord. in præfat. ad rubr. de collat. ante
fin. verſ. Item quando privilegium*, & in terminis officii con-
ceſſi propter benemerita, dixit Rota *dec.* 334. *n.* 1. *verſ. Et
tanto magis*, *par.* 4. *diverſ.* poſt Bologn. *conſ.* 3. *n.* 132. *uſque
ad n.* 137. *& conſ.* 2. *à n.* 42. Quod adeò verum eſt, ut con- 65
ceſſio à Principe facta propter benemerita, ſeu ex cauſa re-
munerationis revocari non poſſit, etiamſi ingratitudo ſu-
perveniat, prout per *d. l. Si pater §. Si quis ff. de donat.* ſcri-
pſit Alex. *d. conſ.* 216. *n.* 2. *&* 3. poſt Bald. quem citat *in l.
Si cum mihi ff. de dolo*, & ſequitur Felin. *in c.* 1. *n.* 10. *verſ.
Secunda diſpoſitio*, *ſupra de reſcript.* Dec. *conſ.* 186. *incip.
Pro tenui n.* 4. Aot. Gabr. *lib.* 2. *reg.* 6. *in tit. de iure quæſ. non
tollen.* & latiſſimè Tiraquell. *in l. Si unquam*, *n.* 13. *C. de
revocat. donat.* ubi exemplificat in quadragintaquinque pri-
vilegiis.

Duodecimò, principaliter: Eſto Papa de plenitudine po- 66
teſtatis poſſit ſi velit, quem officio, vel beneficio ſuo priva-
re, etiam ſine cauſa, tamen ut verbis utar Præpoſiti *in c.
Per principalem num.* 9. *verſ. Et retenta opinione gloſſ.* 9. *q.* 3.
[Tenebitur mihi Papa ſi aufert à me beneficium meum ſine
juſta cauſa, de æquè bono providere, per ea quæ notat In-
noc. *in c. Niſi cum pridem. de renunc.* Paul. de Caſtro *in l.
Digna vox C. de legibus*, Baldus poſt gloſ. *in c.* 1. *§. Ad hæc*,
de pace iuram. firman. in uſibus feudorum. Poteſtas enim a 67
Papæ intelligitur, ut omnia poſſit clave non errante, ut not.
Bald. poſt gloſ. 2. *in c. Quanto*, & ibi communiter ſequuntur
DD. *de ſent. excomm.* Graviter enim erraret clavis Papæ, ſi
ſine cauſa privaret me beneficio meo, & non daret mihi
recompenſam.] Hactenus Præpoſitus, qui paulò ſuperiùs
num. 7. [Non negamus, inquit, quin in foro conſcientiæ
Papa peccet, ſi injuſtè me beneficio meo privet non data mi-
hi recompenſa.] Idipſum plenè tradit Hippol. de Marſil. *in
ſingul.* 634. *circa fin.* & Rebuff. *in praxi benefic. in tit. de non
toll. jus quæſit. in gloſ.* 5. *n.* 16. dicens: [Quando Papa tollit
jus quæſitum alteri de plenitudine poteſtatis tenetur illi de
ſimili beneficio, vel de re æquivalenti, alioquin injuſtè agit,
& tenebitur reddere rationem Deo Optimo Max.] Hæc ex
illo. Et alios plurimos cumulat Carol. Tap. *in l. final. ff. de
conſc. Princip. cap.* 9. *num.* 6. *par.* 2. Cujus rei extat memo-
rabile exemplum apud Jo. Valer. *de differ. inter utrumque
forum*, *in verb. Electio*, differens, ubi refert Sixtum V. con-
tuliſſe quamdam dignitatem cuidam nobili Doctori Cæſa-
rauguſtano, & poſtea precibus Oratoris Regis Catholici,
& in ejus gratiam abſtuliſſe dictam dignitatem à proviſo
jam in Hiſpania agente, & cùm anceps eſſet Papa quonam
modo hoc facere poſſet, conceſſit antidatam in favorem il-
lius, in quem Rex Catholicus conferri cupiebat. Quod cùm
prædictus Doctor Cæſaraoguſtæ cognoviſſet, rediit citius
Romam, cui poſtea alia Dignitas fuit data in recompenſa-
tionem, & ſatisfactionem ablatæ. Et in Cantoribus Ca-
pellæ Pontificiæ idem Sixtus V. ſtatuit, ut gravi ægritudine,
aut corporis, ſeu vocis imbecillitate, vel alio legitimo im-
pedimento detenti, à Collegio amoveri nullatenus poſſint,
niſi eis prius de æquivalenti recompenſa fuerit omninò pro-
viſum, ut in ejus Conſtitutione 38. *In ſuprema §.* 8. *in Bul-
lar. tom.* 2. *pag.* 541. *Ad hoc l. Venditor. §. Si conſtat ff. Com-
mun. prædior. l. Si pendentes*, *§. Si quid cloacarum ff. de uſufr.
l. ſi locus §. fin. ff. Quemadmodum ſervit. amitt.* Per quæ jura
dicunt Doctores, non poſſe Principem etiam de poteſtatis
plenitudine ſine cauſa auferre rem privati; niſi data æqui-
valenti reſtauratione, ut per Alex. *conſ.* 190. *incip. Maturè
digeſtis*, *n.* 2. *&* 3. *lib.* 2. *& conſ.* 151. *In cauſa n.* 2. *verſ. Circa
ſecundum*, *lib.* 6. Rol. à Vall. *conſ.* 69. *in caſu præſenti per tot.
maxime n.* 14. *& ſeqq. lib.* 2. Et quamvis hæc ardua ſit quæ-
ſtio, & utrinque ſit Doctorum caterva, tamen negativa
opinio eſt communior, & rationabilior, teſte Fulgoſ. *in d.
l. fin. C. Si contra ius vel utilit. public.* & patet ex congeſtis
ab Anton. Gabr. *in tit. de iur. quæſit. non tollen. concl.* 1.
n. 1. & eam amplectitur ſanctus Thomas *quodl.* 12. *art.* 24.
in fin.

Digitized by Google

in fin. dicens contrarias leges eſſe tyrannicas; & in proprijs
terminis officij latè conſuluit Bolognet. *conſ.3.n.16.*

68 Decimotertiò, & ultimò quatenus privatio officialis, &
ſubſequens proviſio non eſſet nulla ex defectu poteſtatis, aut
voluntatis, adhuc tamen impugnari poſſet ex defectu ſo-
lemnitatis, quia ad privationem proceſſum fuit ſine cita-
tione ipſius officialis. Explorati enim juris eſt etiam in be-
neficialibus requiri citationem, licèt procedatur de pleni-
tudine poteſtatis, Clem. *Paſtoralis*, *circa fin. de re indic.*
ubi redditur ratio, quia citatio eſt ſpecies defenſionis, quæ
69 à jure provenit naturali: Papa autem non eſt tantæ poten-
tiæ, ut poſſit auferre defenſionem oppreſſo, & ita per il-
lum textum dixit Roman. *conſ.521.* incip. *Circa proximam*,
num.5. Ad idem textus in *cap.1. ſuprà de cauſa poſſeſſ. & pro-
priet.* & in *l. fin. C. de legibus*, & ibi notant gloſſ. Bald. &
Paul. de Caſtr. Roman. *conſ.89.* incip. *Quamvis copioſe*,
num.3. verſ. Nec potuit etiam citatio tolli, *lib.5.* & ſaltem
de poteſtate ordinaria nequit Papa non ſervata ſolemnitate
juris, id eſt non citata parte, ad privationem procedere,
alioquin actus eſt nullus. Ita enim reſultat nullitas ſenten-
tiæ Principis ex defectu citationis, ſicut & ſententiæ Ordi-
narij inferioris. Hic eſt caſus in *d. l. fin.* & in alijs juribus
ſupracitatis: & probatur per locum à ſpeciali in *cap. Cum
olim*, ubi id notant Imola, Abbas, & Felin. *ſuprà de re
indic*, & tradit Roman. in *conſ.369.* incip. *Circa primum*,
num.5. & 6. ubi Mandoſ. *in addit. litera C. in ver. Legiti-
matio*, plurimos citat concordantes. Et in terminis Ge-
neralis Humiliatorum amoti per Papam ex cauſa dementiæ
ab officio Generalatus non prævia citatione tradit Petrus
de Anchar. d. *conſ.188. num.7. verſ. Deponere autem Prala-
tum non citatum*.

70 Et retenta hac opinione non videntur obſtare jura, &
fundamenta in contrarium adducta. Et primò non obſtat,
c. Si Evangelica 55. diſt. Quoniam ille Diaconus, cui ocu-
lus à Presbytero fuit effoſſus, non erat in aliqua admini-
ſtratione poſitus, cujus ratione aliquos certos redditus per-
ciperet, ut in hoc caſu; atque ita non habebat officium,
ut patet ex dictis ſuprà *in prelud. num.32.* ſed erat de qua-
dam Collegiata Eccleſia, in qua plures erant Sacerdotes;
& quia propter oculi amiſſionem in Presbyterum ordinari
non poterat, idcircò ab Eccleſia amovetur, & alius in
ejus locum ſubſtituitur, & ita ad illum textum reſpondet
ad litteram Hoſt. *hic numer.1. in ver. Coadiutor*, Jo. Andr.
in eod. ver. num.1. & 2. & Butr. *in 1. notab.* Præterea Dia-
conus ille promoveri non poterat non tantùm quia oculum
amiſerat, ſed etiam quia Presbyterum ad tantam iracun-
diam provocaverat, ut ibi advertunt Archid. *nu.3.* Gemin.
n.4. & Præpoſ. *n.3.*

71 Non obſtat ſecundum, videlicet, *cap. Si quis Abbas*, 18.
qu.2. Quoniam ille textus loquitur de Abbatibus vitioſis
ex cauſa damnabili, non autem de ſenio confectis, aut cor-
pore vitiatis, ut patet ex illa littera in princ. & ibi, *Etiamſi
omnis Congregatio vitiis ſuis conſentiens*, *&c.* & notat hic
Jo. Andr. *numer.1.* Butr. *numer.8.* Guidopapa *in princ. verſ.
Numquam Abbas*, Archid. in *cap. fin. num.2. de ſupplen. ne-
glig. Prælat.* & Turrecrem. in *cap. Scripſit*, *num.1. qu.1. ad
fin. verſ. Ad quartam de Abbat. 7. quæſt.1.* & dictum eſt ſu-
prà *num.4.*

Non obſtat tertium, quia leges illæ loquuntur de hono-
re temporali, nos autem de honore ſpiritnali, & perpetuo,
& alia eſt ratio in ſæcularibus cauſis, alia in Divinis, *cap.
Non ita*, *2. qu.6.* & *cap. Celeritatem*, *in fin. de conſecrat.
diſt.3.* Ita in ſpecie ad illa jura reſpondet Hugo in *d. cap. Si
quis Abbas*, 18. *qu.2.* & poſt eum Archid. in *d. cap. fin. n.2.
verſ. Ad hoc poteſt dici*, *de ſuppl. neglig. Prælat. lib.6.* & Tur-
recrem. *loc. cit. in reſp. ad 1. & 2. verſ. His habitis*, vel ſe-
cundum Archid. *ibidem verſ. Sed poſſet reſponderi*, illa
l. Si longius, *ff. de iudic.* loquitur in judice delegato, cu-
jus juriſdictio de facili per Ordinarium judicem eum dele-
gantem revocatur, cùm judicium ſolvatur vivente eo, qui
juſſit judicare, ut *l. Iudicium*, & *l. Sed etſi ſenium*, *in fin.
ff. eod.* & notatur in *cap. Super quæſtionum*, *§. Porrò*, in
gloſſ. *in ver. Transfert*, *verſ. Dicas quod leges illæ*, *ſuprà de
offic. deleg.* demum ut formaliter reſpondet Turrecrem. *ubi
ſuprà*: Dictæ leges habent alias contrarias leges, in qui-
bus continetur, quòd propter furorem, vel cæcitatem ſu-
pervenientem judex, vel Magiſtratus non debet removeri,
ut *ff. de ſtatu homin. l. Qui furore*, & *ff. de poſtul. l.1. §. Ca-
ſum*, & *ff. de iudiciis*, *l. Cæcus*.

Non obſtat quartum fundamentum, nempè quòd amo- 72
tio primi officialis, & proviſio ſecundi emanaverit à Sum-
mo Pontifice, qui in his, quæ ſunt juris poſitivi, & ma-
ximè in beneficialibus habet poteſtatem plenariam. Nam
reſpondetur in Papa duplicem eſſe poteſtatem. Alia eſt ſu-
prema, & abſoluta, quam alio nomine appellamus pleni-
tudinem poteſtatis, eamque ſic diffinit Baldus in *l.2. n.45.
C. de ſervit. & aqua*; plenitudo poteſtatis eſt arbitrii pleni-
tudo nulli neceſſitati ſubiecta, nulliſque juris publici regu-
lis limitata: & ſecundùm hanc in beneficialibus juxta
unam opinionem Papa abſolutè poteſt omnia, & ſola vo-
luntas habetur pro ratione. Ita Gemin. *conſ.8.* incip. *Su-
per præmiſſis*, *num.6. & 7.* quia pro libito ſuæ voluntatis po-
teſt in totum tollere jus poſitivum, ut idem Gemin. ait
*conſil.53. Pro reſponſione in princ. verſ. Quædam eſt poteſtas
ſuprema*, & de hac ſpecie poteſtatis ſunt intelligenda, quæ
in contrarium dicta ſunt ſuprà *num.25.* De hac enim diſpu-
tare inſtar ſacrilegii obtinet, *l.2. Cod. De crimin. ſacrileg.
cap. Si quis ſuadente*, *§. Qui autem*, 17. *quæſt.4.* Bolognet.
conſ.3. num.2. Hac tamen uti non debet ſine magna cauſa, 73
ſecundum Innoc. & Abb. in *cap. Innotuit*, *in fin. de elect.* &
dicebat Bald. *in tit. de Pace Conſtantiæ*, *in 23. col. in verb.
Non obſtante*, Populum Romanum numquam fuiſſe uſum
iſta clauſula, *de plenitudine poteſtatis*. Cujus dictum uti egre- 74
gium extollit Jaſ. *conſ.145.* incip. *Circa primam dubitatio-
nem*, *num.3. verſ. Hinc eſt*, *quod Papa vol.2.* Quapropter 75
neceſſe eſt, ut conſtet Papam voluiſſe uti poteſtatis pleni-
tudine cum clauſula, *Non obſtante*, *&c.* aliàs ea uti non
præſumitur, ut notat Innoc. *in d. cap. Innotuit*, Ang. in
l. Benè à Zenone, C. de quadrien. præſcript. Marſil. *ſingul.84.*
incip. *Princeps in dubio*, & Gemin. *conſ.36.* incip. *Quod col-
latio facta per Dominum Papam non valeat*, *num.5. verſ. Et
hoc*, loquendo de poteſtate regulata, ubi etiam allegat Bald.
in *l. Si teſtamentum*, *C. de teſtam.* & probatur in *l. Si quan-
do*, *in princ. C. de ineffic. teſtam.* & mos eſt apponendi in lit-
teris clauſulam illam, *Deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudi-
ne*. Quæ tamen clauſula in litteris, de quibus nunc agi-
tur, non reperitur appoſita. Alia verò eſt poteſtas ordina- 76
ria à jure regulata, & ſecundum hanc Papa non poteſt ſine
juſta cauſa quem ab officio, vel beneficio amovere, quia
licèt Princeps ſit ſolutus legibus, tamen ſecundum leges
vivere debet, *l. Digna vox*, *C. de legib.* Ita diſſidentes opi-
niones conciliat, & declarat Gemin. *loc. proxim. cit.* Dec.
in *cap. fin. num.30. & 31. verſ. Et ita opinio*, *de confirmat.
util. vel inutil.* Præpoſ. in *cap. Per principalem*, *num.8. 9.q.3.*
Cravett. *de antiq. tempor. part.1. num.37. & ſeq.* & Anton.
Gabr. *in tit. de Iur. quaſ. non toll. concluſ.1. num.11.* Et in ter-
minis terminantibus dixit Rota *in Bononien. officiis Portæ
Palatii* 5. Nouembris 1594. coram Litta, quæ eſt *deciſ.334.
part.1. diverſ.* in hæc verba: [Domini reſolverunt obſtare
regulam de jure quæſito non tollend. nam regulariter officia
de ſui natura ſunt perpetua. Guido Papa *deciſ.195. num.1.*
Calder. *conſ.3. de reſcript.* præſertim quando conceduntur
ad vitam, tunc officiales habent jus quæſitum in tantùm,
ut ſine cauſa de poteſtate ordinaria non debeant removeri,
ut latè deducit Bologn. *conſil.3.*] Hæc ibi. Quinimò Lu-
dovic. Roman. plura adducens in *conſ.345.* incip. *Circa pri-
mam*, *num.15.* abſolutè ait, non rectè dixiſſe gloſ. ſimplici-
ter loquentem in *d. c. per Principalem*, & Bald. in *l. Reſcri-
pta*, *C. de precibus Imper. offer.* dum volunt omnia beneficia
mundi, etiam Epiſcopatus quoad Papam dici debere ma-
nualia, ut ſic eorum Rectores ab eo ad nutum removeri
poſſint. Quoniam hoc verum non eſt niſi juſta ſubſit cau-
ſa, vel niſi conſenſus intervenerit ipſius amovendi, & iſta
eſt magis communis opinio, ut ibi teſtatur Horat. Mendoſ.
in additat. littera B. in ver. Non poſſit. De qua latè per Fe-
lin. in *cap. Quæ in Eccleſiarum*, *num.43. de conſtit.* Similiter
Card. *in præcitat. conſ.142. num.3. verſ. Et ſi dicatur*, af-
firmat [Papam habere quidem plenariam poteſtatem in ti-
tulis beneficialibus, ſed etiam hoc ita intelligendum eſſe,
ut evitetur inconveniens, ne alicui fiat injuſtitia. Item,
ut ipſe ait, non eſt verum quod gloſſa dicit in *d. cap. Per
principalem*, Papam poſſe ſine cauſa auferre beneficium,
hoc enim debet intelligi cum cauſa; ſicut & aliàs dicit gloſ-
ſa Papam poſſe Epiſcopatus dividere ex cauſa, *cap.1. 10. diſt.*
nam & *l. Benè à Zenone*, quam allegat gloſſ. in *d. cap. Per
principalem*, non probat Imperatorem poſſe ſine cauſa ali-
cui rem auferre; imò etiam Conſtitutio Principis, quæ
ſine cauſa transfert jus unius in alium, non tenet, nec ob-
ſervan-

Digitized by Google

ſervanda eſt etiam in foro judiciali, ut notabiliter dicit Innoc. in *cap. Quia plerique, ad fin. gloſſ. magna de immunitate Eccleſ.*] Hæc Card. & ſecundum Alexand. *conſ.216. incip. Hæc arguendi ſumus, num.1. lib.2.*

77 Amplius quod dicunt Doctores, Papam de poteſtatis plenitudine poſſe ſine cauſa quem ab officio, vel beneficio amovere, in hunc ſenſum eſt accipiendum, ut in foro quidem judiciali eodem Pontifice adhuc ſuperſtite, illius judicium à nemine infringi poſſit; nimirum, quia non eſt forus contentioſus, qui de factis Papæ valeat judicare, aut primæ Sedis retractare judicium, *cap. Patet, cap. Nemo, cap. Aliorum, cap. Facta ſubditorum, & per tot. 9. quæſt.3.* Sed hinc non ſequitur quin Papa in foro conſcientiæ peccet contra juſtitiam, ut declarat Præpoſ. *in d. cap. Per principalem, n.9. verſ. Et hæc attendenda ſunt, eadem cauſa, &*
78 *quæſt.* Ac propterea ſic geſta caſſari debent, vel ab ipſo, vel à Pontifice ſucceſſore, qui eadem ſungitur authoritate, & imperio, *cap. Innotuit, de elect.* & ita declarat Card. Bellam. *in d. cap. Per principalem, num.94. 9. quæſt.3.* ubi quòd ſi Papa hoc fecerit ſine cauſa, peccat quoad Deum, ſed quoad iſtam Eccleſiam militantem oportet tenere quod facit, quia non eſt qui de factis ipſius judicare poſſit, ſed ipſe, vel ſucceſſor ſecus requiſitus iſtud revocare debet. Quippè ſucceſſor factum Prædeceſſoris revocat propter manifeſtam iniquitatem, *cap. Novit, 100. diſt.* Item propter alterius oppreſſionem, *cap. Ante triennium, 31. diſt.* Item propter exempli perniciem, *cap. Quia ſancta, §. Verum, 63. diſt.* Item ob Judicis circumventionem, *c. Apoſtolica, cum duobus ſeqq. 35. q.9.*

79 Nec adverſatur prædictis, quod in Principe diſponente contra jus tertii cauſa præſumatur, ut notant Legiſtæ *in l. Reſcripta, C. de precibus Imper. offer.* & Canoniſtæ *in cap. Quæ in Eccleſiarum, ſupra de Conſtitut.* nam reſpondetur hanc eſſe arduam quæſtionem, in qua vix diſcerni poteſt utra opinio ſit communior, ut patet ex cumulatis per Ant. Gabr. *d. tit. de Iur. quæſit. non toll. concluſ.3. numer.1. & 4.* ſed nihilominus opinio affirmativa recipit quatuor declarationes, quæ omnes concurrunt in caſu præſenti. Primò enim declaratur, ut vendicet ſibi locum quando Princeps tollit jus tertii per viam legis generalis; ſecus ſi per viam reſcripti, ut hoc caſu, quia tunc non præſumitur cauſa, quin potiùs literæ finguntur extortæ Principe circumvento. Ita Curt. ſen. *in conſ.20.* incip. *Sæpenumero animo volvit, num.10. verſ. Tertio reſpondeo,* Roman. *conſ.436.* incip. *Quod indultum, num.19.* Rebuff. *in tract. nominat. q.1. n.66.* & probatur ex dictis ſupra *n.51.*

80 Secundò declaratur, ut locum habeat quando Princeps procedit motu proprio: ſecùs ſi ad ſupplicationem partis, ut in hac ſpecie, quæ declaratio fuit Jo. Monach. *in cap. Si motu proprio, num.10. & 13. de Præb. lib.6.* Felin. *in d. c. Quæro in Eccleſiarum, col.23. verſ. Limita quinto, de Conſtitut.* & aliorum, quos congerit Gabr. *d. concluſ.3. n.12.*

Tertiò declaratur, ut non habeat locum, quando Prin- 81
ceps procedit parte non citata ad diſpoſitionem alteri præjudicialem. Et hoc voluit Abb. *in cap.1. col.2. in princ. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Soccin. ſen. *conſ.266.* incip. *In cauſa quæ vertitur, num.49. & conſ.164. Viſa Bulla, num.14. & 15. vol.2.* Jaſ. *conſ.233. Circa primam, num.3. verſ. Præterea quando Princeps, vol.2.* Curt. ſen. *d. conſ.20. n.8.* Curt. jun. *conſ.170. Habita diligenti conſideratione, num.25. verſ. Cum igitur in propoſito,* & Cravett. *conſ.50. Tria ſunt principaliter, n.5.*

Quartò, (& hoc removet omne dubium) prædicta 82
opinio affirmativa declaratur non procedere quando Princeps in reſcripto contra jus tertii exprimit cauſam evidenter frivolam, ſeu minus juſtam, quia tunc non obſtante clauſula *ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, motu proprio,* & ſimilibus, Princeps præſumitur circumventus, & tales litteræ ſunt ipſo jure nullæ. Hæc eſt ſingularis limitatio Decii *in conſ.576. nu.10.* quam in terminis conceſſionis officii prius alteri ad vitam conceſſi, ſequitur Bolognett. *conſ.2. num.45.* & eam tenent Soccin. ſen. *conſ.273. ante fin. vol.2.* Ruin. *conſ.123. n.23. vol.3.* & Gabriel. *d. concl.3. n.10.* Et eſt ſimile in libello, in quo tametſi non ſit neceſſaria cauſæ expreſſio parte non opponente, *l. fin. C. de except.* ſi tamen cauſa inepta exprimatur, libellus, rejicitur, ſecundùm Bart. *in l.1. in princ. ff. de eden.* Bart. & Bald. in *l. Edita, C. eodem.* Nam ſecundùm Alexand. ibi, & Ruin. *d. conſ.123. num.24.* per expreſſionem cauſæ ineptæ apparet notoriè de calumnia libellantis, allegat gloſ. *in l. Qui cum maior, §.2. de bon. liber.* & text. cum gloſſ. in Clem. *Conſtitutus, de elect.* quæ ratio ceſſat quando cauſa non fuit expreſſa. Idem videmus in appellatione à ſententia diffinitiva, in qua etſi non oporteat illam cauſam exprimere, ſed ſatis ſit dicere, appello, ut *l. Scio, ff. de appellat. cap. Cordi, §. His quæ,* ubi hoc notant Archid. & Jo. Andr. *infr. eod. l.6.* tamen ſi cauſa frivola exprimatur, non tenet appellatio, talia enim expreſſa nocent, non expreſſa non nocent, *l. Expreſſa, ff. de reg. iur.* & declarat Henr. Boich. *in cap. Conſtitut. col.2. verſ. Tamen ſic appellans, de appellat.* Ita ergo in propoſito cùm in litteris Apoſtolicis fuerit expreſſa cauſa inhabilitatis ad officium exercendum propter cæcitatem, & hæc cauſa ſit irrationabilis & inſufficiens ad removendum officialem ab officio Correctoris ſibi ad vitam conceſſo, ut abundè oſtenſum eſt ſupra *num.40. & ſeqq.* hinc manifeſtè ſequitur, ut ceſſet præſumptio juſtæ cauſæ, licèt aliàs in Principe præſumeretur.

In hac cauſa per tres Cardinales judices Delegatos pronunciatum fuit pro reintegratione Officialis amoti, ut dixi *in c. Cæterum, in fin. ſupra de reſcript.*

Omnia tamen & ſingula ſuperiùs dicta humiliter ſubiicio determinationi, & correctioni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, repetita proteſtatione, quam poſui ſupra in proœmio operis.

DE INSTITUTIONIBUS.

Ex Concilio Arelaten.

CAPUT I.

NOn ampliùs ſuſcipiantur in monaſterio Monachorum, aut Clericorum, ſeu etiam puellarum, quàm quot ſe regere de bonis Eccleſiæ abſque penuria poſſint.

SVMMARIVM.

1 *NVmerus perſonarum in Monaſteriis inſtitui debet ſecundum menſuram facultatum ipſorum.*
2 *In Monaſteriis tam virorum, quam mulierum non plures ſunt recipiendi, quam quot de illorum redditibus abſque penuria ſuſtentari valeant.*
3 *Reſcripto ut quis recipiatur in Eccleſia non numerata, ſi facultates non ſuppetant, obſtat exceptio paupertatis.*
4 *Niſi Papa faciat Canonicum honorarium.*
5 *Prælati cogi poſſunt tot Monachos, vel Clericos inſtituere, quot poſſunt de redditibus Eccleſiæ ſe ſuſtentare. Declaratur, num.38.*
6 *Numerus in Monaſteriis ex Concilio Tridentino qualiter conſtituendus.*
7 *Clericorum Regularium appellatione Monachi & Moniales non comprehenduntur.*
8 *Monachi latè ſumpto vocabulo veniunt appellatione Clericorum.*
9 *Numeri præfixio in Monaſteriis tam virorum, quàm mulierum ad quem ſpectet.*
10 *Et qualiter fieri debeat in Monaſteriis virorum Italiæ, & Inſularum adiacentium.*
Conſtitutio Sanctiſſ. D. N. Innocentii Decimi circa ſtatum Regularium compilata in Congregatione ubi refer-

Digitized by Google

refertur, ibid. verſ. Sed quia decreta.

11 *Numeri præfinitio in quibus Monaſteriis ſit facienda.*

12 *Quid de iure communi.*

13 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

14 *Monaſterii redditus in præfixione numeri ad quam rationem pro alimentis uniuſcuiuſque de familia computari debeant, & n. ſeq. uſque ad n. 26.*
Quid de iure communi, n. 15.
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 19.

15 *Commodè ſuſtentari, & ſine penuria an differant, & n. ſeq. uſque ad n. 20.*

16 *Commoditas æſtimatur ſecundum conſuetudinem regionis, & qualitatem perſonæ, & n. 18. & 20.*

17 *Penuria quid ſit, & unde dicatur.*

21 *Dotis taxatio in ducatis ducentis indifferenter facta ab Epiſcopo in monaſteriis Monialium Maioricen. non probatur à S. Congreg. Concilii.*

23 *Monaſteria pro duodecim Monialibus nullibi fundantur cum minori redditu, quàm trecentorum ſcutorum præter dotes ordinarias.*

24 *Dos Monialis numerariæ an licitè recipi poſſit à monaſterio.*

25 *Cautela recipiendi pecuniam ab ingredientibus monaſterium ſine labe ſimoniæ.*

26 *Profeſſiones eorum qui recipiuntur in monaſterio ultra quam ſuſtentari poſſint, an valeant, & num. ſeq. uſque ad n. 33.*

27 *Quid in profeſſione Monialium, & n. 32.*

28 *Et quid in profeſſione Monachorum.*

29 *Et quid poſt Concilium Tridentinum, & nn. ſeqq.*

30 *Decretum irritans tollit conſuetudinem nedum præteritam, ſed etiam futuram.*

31 *Et operatur ut non poſſit dari de non uſu Conſtitutionis.*

33 *Numerus familiæ in monaſteriis tam virorum, quàm mulierum ſemel præfinitus an augeri poſſit auctis redditibus, & n. ſeq. uſque ad n. 41.*

34 *Numeri præfixio habet tacitam conditionem, niſi redditus monaſterii augeantur.*

36 *Numerus non rumpitur ipſo iure per augmentationem redditum, ſed inducitur potentia rumpendi.*

37 *Numerus augeri non poteſt niſi ex fructibus ſupercreſcentibus ſupranumerarii æquale ſtipendium habeant cum exiſtentibus de numero.*

38 *Numerus præfixus in monaſteriis virorum Italiæ, & Inſularum adiacentium augeri non poteſt etiam auctis redditibus ſine licentia Sacræ Congregationis Concilii.*

39 *Numeri taxatio facta in vim Bullæ Pauli V. non computatis computandis iterum eſt facienda.*

40 *Novitius profiteri poteſt in monaſterio, ubi commodè vivere nequit, dummodo poſteà collocetur in alio, ubi commodè alii poſſit.*

41 *Moniales ſupranumerariæ an, & qualiter recipi poſſint in monaſteriis, in quibus numerus eſt taxatus, & num. ſeq. uſque ad n. 47.*

42 *Dos Monialis ſupranumerariæ quanta eſſe debeat.*

43 *Monialium decedentium loca non poſſunt concedi cuiquam puellæ ante vacationem.*

44 *Moniales ſupranumerariæ qualitates requiſitas habere debent tunc temporis, cùm loca eis promittuntur, vel dantur.*

45 *Monialibus ſupranumerariis ſatis eſt, ut durante anno probationis alimenta à parentibus miniſtrentur, & poſt profeſſionem ex dote redditus augeantur quantum ſufficiunt puellis recipiendis.*

46 *Monialibus ſupra numerum recipiendis in Monaſteriis Placentiæ, Congregatio Concilii probavit, ut propinqui ultra dotem ſe obligent ad annuam præſtationem.*

47 *Et promiſſio facienda eſt monaſterio, & pecuniæ rectà deferri debent ad manus Abbatiſſæ.*

48 *Moniales ſupranumerariæ non ſubrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum, ſed ſemper remanent ſupranumerariæ.*

49 *In cæteris tamen ab aliis non differunt, ſed illis per omnia ſunt æquales.*

50 *Canonici ſupranumerarii cur ingrediantur locum Canonicorum decedentium intra numerum, Moniales ſecus.*

51 *Monaſteria de novo erigi non poſſunt niſi duodecim ſaltem Religioſi in eo habitare, & commodè ali poſſint.*

52 *Alioquin ſic erecta poſt diem 21. Iunii 1625. ſubiecta ſunt omnimodæ iuriſdictioni Ordinarii loci, & nihilominus remanet antiqua prohibitio, num. 54. verſ.* Et noviſſimè.

53 *Quod locum habet etiam in Religionibus Capuccinorum, Societatis Ieſu, & aliis, quæ non conſueverunt onera Miſſarum recipere.*

54 *Item locum habet etiam extra Italiam.*

55 *Monaſteria tam virorum, quàm mulierum an erigi poſſint de licentia ſolius Epiſcopi, & num. ſeq. uſque ad num. 72.*

56 *Quid de iure communi antiquo.*
Et quid ex Conſtitutione Bonifacii VIII. n. 59.
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 60.
Et ex Conſtitutione Clementis VIII. n. 65. & 87.
Et quid ex Bulla Innoc. X. n. 71. verſ. 4.

57 *Monaſterii deſtructi reædificatio fieri non poteſt ſine licentia Epiſcopi, reparatio ſecus.*
Novum dicitur cuius facies immutatur, ibid.

58 *Monaſterii erectio ſuſtinetur ſi Epiſcopi conſenſus accedat poſt factum.*

59 *Mendicantibus ex Conſtitutione Bonifacii VIII. non licebat nova loca recipere, vel recepta mutare ſine licentia Papæ, niſi pro eremitica vita ducenda.*

60 *Monaſterio ex Concilio Tridentino an poſſint erigi ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & num. ſeq. uſque ad num. 72.*

61 *Quid in non mendicantibus, & eremitis.*
Et quid in mendicantibus, n. 62.
Et quid in monaſteriis monialium, n. 69.

62 *Mendicantes qui ſint.*

63 *Correctio iuris eſt favorabilis quando fit redditus ad ius commune antiquum.*

64 *Licentia quid ſit.*

65 *Monaſteria Mendicantium erigendi licentia qua forma ab Ordinariis ſit concedenda ex Bulla Clementis VIII. & n. 87.*

66 *Eadem forma ſervari debet in erectionibus, quæ fiunt de licentia Ordinarii, non autem Sedis Apoſtolicæ.*

67 *Congregationi peregrinorum Ordinis Prædicatorum conceditur, ut ſine Epiſcopi conſenſu poſſint conventus erigere ubi non ſunt Epiſcopi.*

68 *Eccleſia ſæcularis ab Epiſcopo erigi poteſt in monaſterium de conſenſu quorum intereſt, & ſine præiudicio Rectoris.*

70 *Vicarius Capituli ſede vacante an dare poſſit licentiam erigendi novum monaſterium.*

71 *Carmelitarum Diſcalceatorum Congregationis B. Mariæ Fullienſis, & Clericorum Regularium S. Pauli Decollati indulta erigendi monaſteria de ſolo Ordinarii licentia expenduntur.*
Monaſteria virorum in Italia poſt Bullam Innocentii X. erigi non poſſunt ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, n. 71. verſ. Quartum.

72 *Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali mandato an poſſit licentiam concedere novum monaſterium erigendi, & nn. ſeqq. uſque in fin.*

73 *Mandatum generale non includit ea, quæ ob ſui gravitatem certæ perſonæ, vel dignitati à iure ſpecialiter ſunt commiſſa, & n. 84.*

74 *Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non poteſt beneficium ſupprimere, & n. 86.*

75 *Vicario generali non cenſetur commiſſa facultas, quæ non competit de iure communi.*

76 *Vicario Epiſcopi regulariter non competunt quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ, & ſapiunt gratiam.*

77 *Licentia erigendi monaſterium eſt voluntariæ iuriſdictionis, & gratiam ſapit.*

78 *Eccleſias & altaria dedicare ſolus Epiſcopus poteſt, non autem Vicarius.*

79 *Vicarius Epiſcopi ſine mandato ſpeciali non poteſt novam Dignitatem erigere.*

80 *Et ſicut non poteſt beneficium conferre, ita nec creare.*

81 *Monaſterium inſtitui non poteſt ſine Abbate, vel Priore, & Monachis.*

82 *Beneficia regularia duplicia quæ dicantur.*

83 *Et quæ ſimplicia.*

84 *Mo-*

84 *Monaſterii ædificatio eſt de maioribus, quæ non tranſeunt in generali mandato.*

85 *Vicarius Epiſcopi non poteſt Eccleſias de loco ad locum transferre.*

87 *Ordinariorum appellatione, de quibus fit mentio in Bulla 99. Clem. VIII. qui comprehendantur.*

1 NON *amplius*. Jo. Andr. non ſummat. Sic tamen ſummari poteſt. Numerus perſonarum in Monaſteriis inſtitui debet ſecundùm menſuram facultatum ipſorum. Hoc dicit, & non dividitur.

2 Nota primò in Monaſteriis tam virorum, quàm puellarum non plures eſſe recipiendos, quàm quot de illorum redditibus abſque penuria ſuſtentari valeant, ut hic eſt caſus deſumptus ex Concilio Arelatenſi *cap*.8. & hoc ne ad menſuram perſonarum quæramus poſſeſſiones, quod nimis avarum eſt; ſed ex poſſeſſionibus quæ ſunt, metiamur expenſas, ut in Auth. *Vt determin. ſit numer. Cler. poſt med. collat*.1. ſecundùm Jo. Andr. *hic num*.3. Cardin. *in* 1.*notab.*
3 & Anchar. *num*.2. Quia fit ut ſi quis impetraret reſcriptum, ut in tali monaſterio, vel Eccleſia reciperetur, obſtaret exceptio paupertatis, ut hic, & in *cap. Si proponente*, *ſupra de reſcript*. ſecundùm Hoſt. *in princ*. Abb. *numer*.4. *verſ. Vltimo*. Idem Butr. *num*.2. & Imol. *numer*.1. qui ex hoc notant in Eccleſia non numerata ſemper competere exceptionem ut plures non recipiantur, quàm ex bonis ipſius poſſint ſuſtentari ſine penuria.

4 Fallit hoc ſi Papa faceret Canonicos, vel Dignitates honorarias, ſecundùm ea, quæ notantur in *cap. Super inordinata*, *ſupra de præben. ut hic* Hoſt. *num*.2. & vide quod de his Dignitatibus ventoſis notat Bald. in *cap. Cum olim*, *num*.8. *ſupra de conſuetud.*

5 Quamvis autem præceptum hic poſitum ſit negativè conceptum, videlicet non amplius recipiantur in monaſteriis, quàm poſſint ibi ſuſtentari, ut in littera; tamen includit in ſe præceptum affirmativum, id eſt, ut tot ſint recipiendi, quot ex redditibus monaſterii ſine penuria ali poſſint, & ad hoc quotidie allegatur iſte textus, ſecundum Abb. *in* 1. *notab.* qui hinc colligit bonam practicam contra Prælatos, qui avaritiæ cauſa nolunt multos Monachos inſtituere. Poſſunt enim compelli ab eorum Superioribus, ut tot inſtituant, quot poſſint de redditibus Eccleſiæ ſe ſuſtentare, ſubdens hoc nunquam eſſe oblivioni tradendum, & eſt ex mente Innocentii, ut dicam infra *num*.35. Sed hoc ſupponit aliam quæſtionem, videlicet, An Prælati Regulares auctis redditibus monaſterii poſſint, aut debeant augere numerum ibi præfinitum, quod inferiùs examinabitur in 5.*qu. à n*.33. & præſertim *n*.38.

6 Secundò nota argumentum, quod in Eccleſiis Regularium certus numerus taxari poteſt, ſecundum Abb. Antiq. *hic*. Hodie hoc eſt expreſſum à Concilio Tridentino in *cap*.3. *ſeſſ*.25. *de Regular*. ubi ſtatuitur, ut in monaſteriis tam virorum, quàm mulierum bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus is tantùm numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari. Concordant Conſtitutio Pii V. quæ incipit, *Circa paſtoralis*, §.7. *in Bullar. tom*.2. *pag*.184. & Decreta Clem. VIII. ſuper reformatione Regularium §.7. *in Bullar. tom*.3. *pag*.81.

7 Tertiò nota ibi, *vel clericorum*, appellatione clericorum regularium non comprehendi Monachos, nec Moniales, cùm iſta ponantur hic tamquam diverſa. De clericis enim regularibus intelligi debet hæc littera, non autem de clericis ſæcularibus, ut intellexerunt Butr. Card. & alii, & non benè, quia verbum *clericorum* regulatur à verbo monaſteriis. Non dicuntur autem monaſteria clericorum ſæcularium, ſed regularium dumtaxat. Quinimò monaſteria religioſorum non debent converti in habitacula ſæcularium clericorum, nec debent regi per ſæculares, *cap. Dudum*, 18. *q*. 2. *cap. Quæ ſemel*, & *cap. ſeq*. 19. *qu*.3. & clerici ſæculares utentes habitu, & nomine monachali jubentur fieri Monachi, vel ab hoc deſiſtere, ut in *cap. Vt clerici*, *infra de regular*. Nec placet ut verbum *clericorum* ſuppleatur, id eſt Collegio, ut voluit Cardin. quoniam cùm littera poſſit congruè intelligi de clericis regularibus, non eſt recurrendum ad ſuppletiones, cùm præſertim de ſæcularibus diſpoſitum fuerit in *cap. Authoritate*, *infra*
8 *eod*. Hoc tamen intellige in ſtricta ſignificatione; nam latè ſumpto vocabulo Monachi comprehenduntur etiam clericorum appellatione, ut *hic* per Abb. *in* 2. *notab.*

Hinc inveſtiganda ſunt multa, quæ à Doctoribus aut non attinguntur, aut minus perfectè. Primò ſcilicet, ad quem ſpectet præfixio numeri in monaſteriis. Secundò, in quibus monaſteriis ſit facienda. Tertiò ad quam rationem. Quartò, an receptio ſupra facultates monaſterii ſit nulla. Quintò, an numerus augeri poſſit auctis redditibus. Sextò, an & qualiter in monaſteriis recipi poſſint Moniales ſupranumerariæ. Septimò, an ſupranumerariæ in locum numerariæ decedentis ſubrogentur. Octavò, pro quot Regularibus monaſteria ſint erigenda. Nonò, an erigi poſſint de licentia ſolius Epiſcopi. Decimò, & ultimò, an poſſint erigi à Vicario Epiſcopi ſine ſpeciali mandato.

QUÆRO igitur primò ad quem ſpectet præfixio nume- 9
ri in monaſteriis mulierum?

Solutio. In monaſteriis Monialium, quæ ſubjecta ſunt Epiſcopo diœceſano, planum eſt numeri præfixionem ad ipſum tantùm pertinere, *arg. cap. Præcipimus*, 12. *quæſt*.1. *cap. Omnes Baſilicæ*, 16. *qu*.7. *cap. Monaſteria*, 18. *quæſt*.2. Si verò ſint ſubjecta ſuperioribus regularibus, numeri præfinitio ſpectat tam ad Epiſcopum, quàm ad Prælatum regularem ex Concilio Tridentino *cap*.3. *juncto cap. ult. in fin. ſeſſ*.25. *de regular*. nam *in d. cap*.3. Concilium loquitur imperſonaliter ibi, *Is tantum numerus conſtituatur*, & *in poſterum conſervetur*. In prædicto autem *cap. ult*. præcipit ut decreta omnia illius ſeſſionis executioni demandentur ab Epiſcopis in monaſteriis ſibi ſubjectis, & in omnibus aliis, ipſis in ſuperioribus decretis ſpecialiter commiſſis, atque omnibus Abbatibus & Generalibus, & aliis Superioribus Ordinum.

Et ita S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres olim conſulta an taxatio numeri Monialium Regularibus ſubjectarum, quæ facienda ex decreto Concilii *cap*.3. *ſeſſ*.25. *de Regular*. pertineat ad Epiſcopum ſolùm, vel ſuperiorem regularem: reſpondit ſpectare ad utrumque, & ad Ordinarium, & ad ſuperiorem. Poſteà edita fuit Conſtitutio Gregorii XIII. quæ incipit, *Deo ſacris virginibus*, quæ obſervanda eſt. Mandat hæc Conſtitutio in §.6. Monialium numerum per locorum Ordinarios etiam in monaſteriis ab eorum cura, & regimine quomodocumque exemptis cum illarum ſuperiorum interventu ſtabiliri, & ordinari, neque ſupra illum numerum aliàs recipi poſſe etiam de conſenſu Superiorum ſuorum, ut in *Bullar. tom*.2. *pag*.368.

Nec obtinenti in monaſteriis Monialium ubique loco- 10
rum. Pro monaſteriis autem virorum Italiæ, & Inſularum adjacentium emanavit decretum S. Congreg. Concilii *de celebrat. Miſſarum*, §. *Poſtremo*, quo præcipitur Superioribus regularibus intra fines hujuſmodi exiſtentibus, ut in qualibet provincia adhibitis duobus, aut tribus Regularibus ſui Ordinis, bona immobilia, redditus, & conſuetas eleemoſynas diligenter recognoſcant, omnibus detractis, quæ reparationes, præſtationes, grandines, ſterilitates, & alia onera conſueverunt abſorbere: eaque omnia in proximo Capitulo generali, vel provinciali coram tribus judicibus ab ipſomet Capitulo deligendis proponant, qui ſedulò examinent quot religioſi homines connumeratis etiam laicis, aliiſque neceſſariis ſervientibus in unoquoque monaſterio iuxta regiones, & proprii inſtituti morem competenter valeant ſuſtentari. Tum eorumdem bonorum redditu um, & eleemoſynarum, & onerum præciſam notam ipſimet Capitulo exhibeant, ut in illo diligenter omnibus diſcuſſis, in ſingulis monaſteriis cujuſq; provinciæ certus earum tantum perſonarum numerus Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ ex redditibus & eleemoſynis huiuſmodi ſufficienter ali poſſint, ut in eodem decreto pleniùs continetur, pro cujus executione in §. *ſeq*. alia adiiciuntur, & pœnæ tranſgreſſoribus infliguntur, ut in *Bullar. tom*.4. *pag*.316. Idemque ferè per omnia ſanxerat Paulus V. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Sanctiſſimus*, *edita die* 4. *Decembris* 1605. ut in *Bullar. tom*.3. *pag*.187. Sed quia Decreta hujuſmodi nondum fuerunt executioni demandata, in Congregatione Cardinalium, ac Prælatorum à Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio X. nuper inſtituta ſuper ſtatu Religionum, diu multumque deliberatum eſt de ratione ineunda pro illorum executione, & injunctum eſt mihi velut uni ex Prælatis ipſis Congregationis, ut minutam Conſtitutionis deſuper confi-

Digitized by Google

conficerem, quæ poſteà per manus delata, & à Sanctiſſimo probata, tandem juſſu Sanctitatis ſuæ promulgata fuit. Et eſt tenoris infraſcripti, videlicet.

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

INter cæteræ quæ ad regularem diſciplinam inſtaurandam, conſervandamque Sacroſancta Tridentina Synodus ſalubriter decrevit, illud ſemper præcipuum, & maximi momenti habitum eſt, quo iniungitur ut in ſingulis monaſteriis, & domibus Regularibus tantum numerus conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui vel redditibus propriis monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari. Quapropter ad eius uſum inducendum fel. recordat. Clemens VIII. Paulus V. & Vrbanus VIII. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri varia decreta ediderunt; Sed quia nihilominus, ſive ob iniuriam temporum, ſive ob Superiorum incuriam, ſive alias ob cauſas, illius executio hucuſque protracta eſt, non ſine gravi monaſteriorum in ſpiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum iactura; Idcirco Nos nequaquam ignorantes quantum ex monaſteriis piè inſtitutis, & rectè adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris, atque utilitatis oriatur, quantumcumque dignitati, & commodo Eccleſiaſtici Ordinis detrahat multitudo Religioſorum, quæ ſine delectu ſupra vires monaſteriorum in Religiones invehitur; Ac proinde arbitrati valdè acceptum, ſacriſque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam ſalubre debitæ executioni demandetur. De conſilio nonnullorum Venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, ac Dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentium præcipimus, & mandamus omnibus, & ſingulis dilectis filiis Generalibus, Commiſſariis, Præſidentibus, Provincialibus, Miniſtris, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicariis, & quibuſcumque aliis Superioribus Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum ac Domorum quarumcumque Monachorum, & Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cuiuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium Congregat. Societatis, & Inſtituti etiam neceſſario, & in individuo exprimendi exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adiacentium, ut ſinguli ad quos pertinet, adhibitis duobus, vel tribus Regularibus ſui Ordinis probatioribus, ac rerum uſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, redditus, ac proventus omnes Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum Regularium huiuſmodi (etiamſi ſint Hoſpitia, vel ab alio Monaſterio dependeant, ſintve illius granciæ, ſeu membra) ſex annorum immediatè præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo quod grandines, ſterilitates, reparationes, & alii caſus huiuſmodi abſorbere ſolent; Conſuetas item eleemoſynas, & obventiones. Item victus, veſtitus, ac medicinalium, & alias quaſcumque tam ordinarias, quàm extraordinarias expenſas, æris quoque alieni, necnon Miſſarum celebrandarum, fabricæ, Sacriſtiæ, annuarum præſtationum, contributionum, ac procurationum, aliave cuiuſvis generis onera diligenter, ac maturè recognoſcant, eaque omnia in ſcripturam redigant, exprimentes ipſius Monaſterii titulum, ſeu denominationem, item capacitatem, ac ſituationem, videlicet in qua diœceſi, & an intra mœnia civitatis, vel oppidi, anve in pagis, ſeu villis, vel in ſilvis, aut nemoribus, & quantum diſtet à locis frequentibus & populoſis: Item à quo tempore fundatum fuerit, quave auctoritate, & cuius ſumptibus; Anve, & à quo numerus Religioſorum in eo fuerit aliàs præfixus, & quot ibi Religioſi, & ſervientes in præſentia degant, ſpecificatis uniuſcuiuſque nomine, cognomine, & patria; ſcripturamque ſic confectam propria manu ſubſcribant, medio iuramento atteſtantes vera eſſe omnia, quæ in ea continentur, conſuetoque ſigillo obſignatam infrà quatuor menſes à publicatione præſentium in hac Alma Vrbe noſtra, ut infra, facienda computandos tranſmittant, ſeu conſignent Procuratori Generali ſui Ordinis in Vrbe commoranti, qui unà cum aliquibus gravioribus Religioſis à Congregatione prædictorum Cardinalium, & Prælatorum ad hoc ſpecialiter deputandis, negocio maturè perpenſo, ac computatis huiuſmodi redditibus, eleemoſynis, & obventionibus univerſis, atque oneribus, ut ſuprà, detractis, ſedulò examinent quot Religioſi homines connumeratis etiam laicis, aliiſque neceſſariis ſervientibus in unoquoque monaſterio, conventu, collegio, & domo Regulari, quamvis, (ut præmittitur, ſit hoſpitium, ſeu alterius Monaſterii membrum) iuxta proprii inſtituti morem, victum & veſtitum, ac medicinalia in communi habentes commodè valeant ſuſtentari, omnibuſque diligenter diſcuſſis, familiæ cuiuſque monaſterii, conventus, collegii, ac domus Regularis huiuſmodi in qualibet provincia, vel Congregatione, certum earum tantum perſonarum numerum præfigat, quæ redditibus, eleemoſynis, & obventionibus, ut ſupra, competenter ali poſſint, eaſque numeri præfixiones unà cum originalibus ſcripturis ſuper ſtatu cuiuſque monaſterii, ac domus Regularis à Superioribus, ut præfertur, confectis infra alios quatuor menſes eidem Congregationi Cardinalium, ac Prælatorum exhibeat, ut ab ea recognoſcantur, & approbentur. Quod ſi memorati Superiores, ac Procurator Ordinis intra præfixum terminum prædicta adimplere neglexerint, privationis vocis activæ & paſſivæ, necnon officiorum quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda perpetuam pœnam eo ipſo abſque alia declaratione incurrant, rehabilitatione Nobis, & Sedi Apoſtolicæ reſervata. Intereà vero prohibemus, & interdicimus omnibus, & ſingulis capitulis, & Congregationibus generalibus, provincialibus, & conventualibus, necnon Superioribus tam generalibus, quàm provincialibus, & localibus antedictis, ne deinceps quemquam ad habitum ſuæ Religionis recipiant, nec iam receptos, aut in poſterum contra huiuſmodi prohibitionem forſan recipiendos ad profeſſionem admittant, donec ſcriptura prædicta, & præfixiones numeri familiæ cuiuſque monaſterii, ac domus Regularis huiuſmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Prælatorum realiter, & cum effectu fuerint exhibita, ac deinde memorati Superiores licentiam recipiendi ad habitum, & profeſſionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quàm ad profeſſionem aliter factæ, ſint ipſo iure nullæ, nullamque inducant obligationem ad Religionem in ſpecie, vel in genere, aut ad alios quoſcumque effectus. Et nihilominus contravenientes ſententiam excommunicationis incurrant, à qua per alium quàm per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtituti abſolvi non poſſint. Non obſtan. quod præmiſſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cuiuſvis alterius inſtituti, etiam Societatis IESV, & monaſteriorum, conventuum, collegiorum, domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis, & privilegiis etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, etiam in Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritan. Decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine etiam ad Imperatoris, Regum ſeu aliorum Principum inſtantiam, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis & innovatis. Quibus omnibus & ſingulis quoad ea quæ præſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis ten. & formis ſpecialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut quævis alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem quod præſentes litteræ in valvis Eccleſiæ Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ de eadem Vrbe publicentur, & affigantur; Quæ poſtquam ſic affixæ

& pu-

Digitized by Google

*& publicatæ fuerunt, & omnes & ſingulos quos illæ concer-
nunt, perinde arctent & afficiant, ac ſi unicuique eorum no-
minatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent: Quodque ea-
rumdem præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu ali-
cuius Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in
dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fi-
des in iudicio & extra illud ubique adhibeatur, quæ ipſis præ-
ſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Dat.
Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſca-
toris die xvij. Decembris M.DC.XLIX. Pontificatus Noſtri
Anno ſexto. M. A. Maraldus.*

*Anno a Nativitate D. N. Ieſu Chriſti milleſimo ſexcen-
teſimo quadrageſimo nono, Indictione ſecunda Pontificatus
autem Sanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii
Divina Providentia Papæ X. anno ſexto, die verò 22. men-
ſis Decembris ſupradictæ litteræ affixæ, & publicatæ fuerunt
ad valvas Eccleſiæ Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſto-
lorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in acie Campi
Floræ per nos Ioannem Garziam, & Iacobum Cornelium, præ-
libati S. D. N. Papæ Curſores.*

11 2. QUÆRO in quibus monaſteriis facienda ſit nu-
meri taxatio.

12 Solutio. De jure communi facienda erat tantummodo
in monaſteriis non Mendicantium, ex Conſtitutione Bo-
nifacii VIII. *in cap. un. §. Sanè, de ſtatu Regular. lib.6.* &
potuit eſſe ratio, quia cùm monaſteria Mendicantium bo-
na immobilia non poſſiderent etiam in communi, ut *cap.
Nimis iniqua, & cap. Nimis prava de exceſſ. Prælat. cap.
Exiit qui ſeminat, de verb. ſignif. lib.6.* taxatio numeri ad
rationem redditũum propriorum monaſterii non videba-
tur poſſibilis, cùm nec poſſent habere annuos redditus,
qui inter immobilia computantur, ut in Clem. *Exivi*,
§. Cùmque annui redditus, de verb. ſignif. Unde nec in his
ſervari poterat hæc Decretalis, quæ præcipit tot recipi,
quot ex redditibus monaſterii ſuſtentari poſſint. Verùm
13 hanc differentiam ſuſtulit Tridentina Synodus in *d. c.3. ſeſſ.
25. de Regular.* ubi diſertis verbis præcipit taxari numerum
familiæ in monaſteriis tam virorum, quàm mulierum bona
immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus. Atque
ita hac in parte ampliavit Conſtitutionem Bonifacii ad
monaſteria quæcumque etiam Ordinum Mendicantium.
Nec obſtat objecta impoſſibilitas. Quoniam ex Concilio
in Monaſteriis non poſſidentibus bona ſtabilia fieri potuit
taxatio ſecundùm conſuetas eleemoſynas: præterquam
quod in monaſteriis virorum etiam Mendicantium, exce-
ptis Capuccinis, & Minoribus de Obſervantia, & in
omnibus monaſteriis Sanctimonialium poterit fieri taxatio
numeri, etiam ad rationem propriorum redditũum mo-
naſterii, quia ex indulgentia Concilii bona immobilia eis
poſſidere licet, ut *in d. c.3. in princ.*

14 3. QUÆRO, ad quam rationem redditus monaſterii
in præfixione numeri pro alimentis uniuſcujuſque de fami-
lia computari debeant.

15 Solutio. Textus noſter in taxandis Regularium alimen-
tis hoc tantùm requirit, ut ſine penuria ſuſtentari poſſint:
& ita etiam loquitur *c. un. §. Sanè, de ſtatu Regular. lib.6.*
Unde Jo. Andr. in ſua gloſſ. ordinaria ibi poſita in ver.
abſque penuria. [Nota (inquit) non dixit, *commodè*, ſed
abſque penuria, nam poteſt contingere ut ſuſtentari non
poſſint commodè, & tamen poſſint ſine penuria; ſicut
Canonicus Bononien. de centum florenis non poſſet com-
16 modè ſuſtentari, & tamen abſque penuria de viginti-
quinque ſuſtentaretur. In illa enim commoditate inſpi-
citur conſuetudo regionis, & qualitas perſonæ. Penuria
17 verò ſecundùm derivatores habet in ſe egeſtatem, indigen-
tiam, & defectum neceſſariorum. Hoc ergo voluit Con-
ſtitutio, ut conſtitutæ in monaſterio non Mendicantium
non haberent neceſse mendicare propter neceſſariorum
defectum.] Hæc Jo. Andr. cujus diſtinctionem probant
ibi Gemin. *num.4.* & Franc. *num.1.* Imol. *hic n.1.* & Abb.
n.4. dicentes ſatis eſſe ut ſine penuria ibi eſſe poſſint, licèt
non commodè, & inter hæc longam eſſe differentiam. Et
conſentit Rebuff. *in tract. congruæ portionis, q.8. n.78.* nam
ut ipſe ait, Penuria dicitur inopia earum maximè rerum
quæ in penu recondi ſolent, & penus nomine continen-
tur, quæ eſui & potui ſunt accommodata, *l.3. in princ. ff.
de pen. leg.* Commodè autem vivere intelligitur aptè, uti-
18 liter, & ſecundùm qualitatem ſtatus. Eamdem differen-
tiam pluribus confirmat Ripa *in c. Cum M. n.21. ſupra de
Conſtit.* ſed illa impugnat Dec. ibi *num.4.* contendens, eam
jure non probari. Ego verò adverto differentiam hanc for- 19
tè admitti poſſe in terminis juris communis, ad inducen-
dam nullitatem profeſſionis, prout loquitur gloſſa Joan.
Andr. in *d. §. Sanè*: nam illud jus novum, & pœnale,
quod receptionem vitiat, & loquitur de receptis, quæ ſu-
ſtentari non poſſunt abſque penuria, non debet extendi
ad receptas, quæ non poſſunt ibi commodè ſuſtentari, li-
cèt abſque penuria poſſint: & ita in eo caſu Joan. Andr.
dicit ſe in facto obtinuiſſe. Verùm quoad receptionem ip-
ſam, & taxationem numeri familiæ in monaſteriis tam
virorum, quàm mulierum dico hanc differentiam hodie
ſublatam eſſe à Concilio Tridentino in *d. cap.3. ſeſſ.25. de
Regular.* ubi diſertis verbis præcipitur, ut is tantùm nu-
merus in eis conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui
vel ex redditibus propriis monaſteriorum, vel ex conſue-
tis eleemoſynis, commodè poſſit ſuſtentari. Pondera
quia non dixit ſine penuria, ſed dixit commodè. In hac 20
autem commoditate arbitranda fateor cum Joan. Andr.
loco citato certam regulam conſtitui non poſſe, ſed pro
qualitate regionis, & perſonarum modò plus, modò mi-
nus taxari debere. Unde cùm Univerſitas Majoricen. con- 21
queſta eſſet apud Sac. Congregationem Concilii, quod
Epiſcopus ſtatuiſſet, ne Moniales in monaſteria recipe-
rentur cum minori dote, quàm ducentorum ducatorum,
Sac. Congregatio cenſuit ſcribendum ad Epiſcopum, ut 22
nihil præcisè ſtatuat, & ſi quidquam ſtatuit, abroget:
Verùm tamen pro qualitate perſonarum, ac temporum 23
modò plus, modò minus bonorum monaſteriis tradi ſi-
nat. Habenda tamen eſt ratio onerum monaſterii, ut *hic*
per Abb. *num.2. verſ. Et intellige*, & fuſiùs dictum eſt ſu-
pra *n.10.*

In ſpecie autem pro monaſteriis Sanctimonialium ubiq;
locorum fundandis Sacra Congregatio Epiſcoporum, &
Regularium negotiis præpoſita non conſuevit fundationes
admittere, niſi pro numero duodecim Monialium conſti-
tuatur dos perpetua non minoris ſummæ, quàm annuo-
rum ſcutorum trecentorum, non in cenſibus, ſed in bo-
nis ſtabilibus & frugiferis conſiſtentium, ac præterea re-
quirit ut Moniales ſecum deferant eleemoſynam dotalem
poſt profeſſionem in bonis ſtabilibus, vel in cenſibus per-
petuis, ac tutis inveſtiendam.

Sed dices. Si monaſteria habent, prout habere debent 24
redditus ſufficientes ad alendas Moniales numerarias; Er-
go dotis delatio illicita eſt, & ſimoniaca, per textum in
cap. Quoniam, infra de Simon. ubi Simoniaca labes dicitur
uſque adeò pleraſque Moniales infeciſſe, ut vix aliquas ſi-
ne pretio recipiant in ſorores, paupertatis prætextu volen-
tes hujuſmodi vitium palliare, & S. Congreg. Cardinalium
Concilii Tridentini Interpretum olim conſulta an Mona-
ſteriis Monialium, in quibus juxta decretum *cap.3. ſeſſ.25.
de Regular.* Epiſcopus certum numerum conſtituit, liceat
Abbatiſſæ in locum Monialium deficientium alias recipe-
re, pacta certa eleemoſyna pro dote, & quatenus non li-
ceat, quæ proviſio ſit per Epiſcopum adhibenda: reſpon-
dit ſi ex redditibus monaſterii, vel ex conſuetis eleemoſy-
nis tantùm ſuppetat Monialibus, ut ad ipſarum victum,
& ad fabricam Eccleſiæ, aliaſque neceſſitates commodè
ſufficiat, minimè licere. Secus ſi Monialium numerus au-
geatur. Cùm autem huiuſmodi theorica ad praxim diffi-
culter deduci poſſit, referendum Sanctiſſimo, qui probavit
ſententiam Congregationis, confirmans augendum nume-
rum ſi dos recipienda ſit.

Verùm hanc difficultatem poſteà ſuſtulit Sac. Congrega-
tio ſuper negociis Epiſcoporum, & Regularium, quæ ani-
madvertens Sanctimonialium Monaſteria ſine dotium ſub-
ſidio dici ſuſtineri non poſſe; & propter ingruentes neceſ-
ſitates, & caſus inopinatos plerumque ad inopiam redigi:
ſummis Pontificibus approbantibus prudenter ſanxit, ut
dotales eleemoſynæ à monialibus numerariis perſolveren-
tur, tametſi numerus eſſet taxatus ad menſuram reddi-
tuum Monaſterii. Ex penuria enim multa proveniunt ma-
la, præſertim in Monaſteriis Dominarum, ut inquit Hoſt.
hic in fin. facit *cap. Si quis obiecerit, 1. qu.3.* Nec obſtat tex- 25
tus in *d. cap. Quoniam*: nam ut ibi reſpondet gloſſa Joan-
nis *in ver. Paupertatis*. Si moniales ita pauperes ſunt, ut
non poſſint aliquo modo ibi aliam recipere, quia non ha-
bent ibi victum; ſub hac forma poſſunt recipere, non habe-
mus quid demus tibi pro victu, niſi tu portes tecum unde

vivas, dum tamen hoc non dicatur in fraudem, nec de-
ducatur in pactum, arg. *c. Si quis, propter hoc*, 1.q.2. & quam-
vis eſſe, ut nullo caſu taliter aliqua recipiatur; tamen pra-
xis Bernardus ibi in fine eiſdem gloſſæ addat Tutius quoti-
diana docuit id ſine gravi Monaſteriorum detrimento ſer-
vari non poſſe.

26 4. QUÆRO. Si in Monaſterio plures recipiantur,
quàm ex redditibus ipſius poſſint ſine penuria ſuſtentari.
An receptio ſit nulla, necne?

27 Solutio. Si Monaſteria ſint mulierum ordinis non Men-
dicantium, de jure communi palam eſt receptionem, non
valere, quia Bonifacius VIII. in *cap. un. §. Sane, de ſtatu
Regul. lib.6.* diſtrictè inhibuit, ne in Monaſteriis dicto-
rum Ordinum aliquæ reciperentur de cætero in ſorores,
niſi quot poſſent de ipſorum Monaſteriorum bonis, ſive
proventibus abſque penuria ſuſtentari, irritum decernen-
do ſi ſecus actum eſſet. Atque ita ex hoc cap. profeſſiones
eſſe nullas firmant *hic* Jo. Andr. *n.1. in ver. Puellarum*, Butr.
Imol. & Abb. omnes *a.2.* Secus ſi monaſteria mulierum
ſint Ordinis Mendicantium, quia de illis non loquitur
Conſtitutio, & pœna nullitatis profeſſionis ultra caſum ibi
expreſſum extendi non debet ad correctionem juris com-
28 munis, *c. Quæ à iure, de reg. iur. lib.6.* Et idem eſt in Mo-
naſteriis etiam Ordinis non Mendicantium, ut poſt Joan.
Monach. & Archid. firmat gl. ultra in *d. §. Sanè*, quia licet
etiam in his ultra quam ſuſtentari poſſunt recipi non de-
beant: ſi tamen fuerint recepti, tenebit: nam & homi-
num cœtibus ſe immiſcere, & ſibi vitæ neceſſaria acquire-
re poſſunt, *c. Numquam, de conſecrat. d.5.*

29 Cæterùm hanc Conſtitutionem Bonifac. VIII. quoad pœ-
nam nullitatis profeſſionis contraria conſuetudine abroga-
tam eſſe exiſtimat Thom. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.
2. lib.3. c.23. n.4. verſ. Secunda concluſio*, & moderni Col-
lectores in *d. §. Sanè, n.31.* cùm compertum ſit plures ſæpè
admitti, quam ſuſtentari valeant, nec unquam noſtris tem-
poribus auditum ſit ex hoc cap. in controverſiam verti va-
30 liditatem profeſſionis, nedum eam irritari. Sed judicio
meo hoc patitur difficultatem, quia cùm Conſtitutio Boni-
facii in *d. §. Sanè*, habeat decretum irritans contraria con-
ſuetudine abrogati non potuit: nam decretum irritans tol-
lit conſuetudinem nedum præteritam, ſed etiam futuram,
ut firmanti in *cap. Cum ad beneficia, de præb. lib.6.* Archid.
in ver. Sed pone, Joan. Andr. *in ver. Legitima, verſ. Si
Papa*, Gemin. *col.2. verſ. Nota bene*, & Franc. *numer.4.
verſ. Ex quibus notat.* & eſt communis opinio, ut teſtatur
Anton. Gabriel plures cumulans *lib.6. comm. concl. in tit. de
clauſ. concluſ.3. num.40. verſic. Tertius principalis effectus,
& num.42.*

31 Nec poteſt dari de non uſu illius Conſtitutionis, in qua
eſt appoſitum decretum irritans, Abb. in *cap.1. a.4. verſ.
Unde ibi, ſupra de treug. & pac.* & ibi Felin. *a.6. verſ. Lex
nova*, Rota *deciſ.207. a.6. part.7. recent.* Dico igitur ex alio
cap. profeſſionem ſuſtineri, nempè quia Concilium Tri-
dentinum in *d. cap.3. ſeſſ.25. de Regular.* præſcribit novam
formam taxationis numeri in monaſteriis tam virorum,
quàm mulierum, etiam Ordinum Mendicantium, nec
apponit pœnam nullitatis receptionis; inde ſignum eſt no-
luiſſe ut profeſſiones ex hoc capite eſſent irritæ, argum.
*cap. Inter corporalia, verſ. Unde ſi circa, ſupra de transl.
Epiſc.* Præſertim ſtante longiſſima obſervantia ſubſequuta
ad l. *Si de interpretatione, ff. de legibus, & cap. Cum dile-
ctus, de conſuetud.* Et quamvis ſic inducatur correctio
Conſtitutionis Bonifac. in *d. §. Sanè*, tamen hoc caſu cor-
rectio juris eſt favorabilis, cùm per eam reducamur ad jus
32 commune antiquum, ut dicam infra *num.63.* Atque ita
propoſitu dubio an profeſſio receptarum ultra facultatem
monaſteriorum præfixo, vel non præfixo numero ſit nulla
ſtante *cap. Periculoſo, §. Sanè, de ſtatu Regul.* juncta reg.
cap. fin. ſeſſ.25. de reg. nempè in ea verba: *Hæc omnia, &
ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſervari S. Sy-
nodus præcipit.* Sac. Congregatio Cardinalium Concilii
Tridentini Interpretum cenſuit non eſſe nullam.

33 5. QUÆRO, An numerus familiæ in monaſteriis tam
virorum, quàm mulierum ſemel præfinitus augeri poſſit,
ſi redditus fuerint adaucti.

Ad partem negativam facit decretum Conc. Trident. in
d. c.3. ſeſſ.25. de regul. Quod non tantum præcipit, ut in
monaſteriis ad menſuram redditGuum numerus conſtitua-
tur, ſed etiam ut in poſterum conſervetur.

In oppoſitum eſt veritas, quia in conſtitutione taxativa 34
numeri ſubintelligitur tacita conditio, niſi redditus mo-
naſterii augeantur. Caſus eſt in *cap. Cum M. verſ. Niſi in
tantum excreſcerent Eccleſiæ facultates, ſupra de Conſtitut.*
& ibi notat gloſſ. *in ver. ſufficere*, Card. *in princ.* & com-
muniter omnes. Nam quælibet diſpoſitio intelligitur re-
bus ſic ſtantibus, *cap. Beatus, 22. qu.2. & cap. Quemad-
modum*, cum ibi notatis, *de iureiur.* & conſtitutio limita-
tur ad limites cauſæ ipſius conſtitutionis. Cauſa determi- 35
nativa numeri eſt ſola penuria, fructuum augmentatio:
ergo fructuum debet eſſe cauſa reſolutiva conſtitutionis ex
defectu cauſæ, ut benè per Butr. in *d. cap. Cum M. num.2.
verſ. Si eſt confirmatus*, Felin. in *cap. Cum acceſſiſſent,
num.13. de Conſtitut.* & Jaſ. in l. *Quod Servius, num.11. ff.
de condit. cau. dat. non ſeq.* & hoc tenet apertè Innoc. *hic
poſt princ.* dicens plures in monaſterio eſſe ponendos, ſi
plures quàm ibi ſint commodè poſſint ſuſtentari allegat *cap.
Quanto infr. de ceaſib. cap. Præcipimus, 12. qu.1. & cap. Ca-
nones, 16. qu.7.* & cum Innoc. conſentiunt *hic* Hoſt. *num.* 36
2. in ver. Regere, & Abb. *num.51.* Quinimò gloſ. hic vi-
detur tenere per ſuperexcreſcentiam fructuum in monaſte-
rio numerum frangi ipſo jure. Quam gloſſam extollit Butr.
hic num.5. & 6. remittens ad *cap. Dilectus, il primo, ſuprà
de præb. & cap. Cum M. de Conſtitut.* Contrarium tamen
ex eadem gloſſ. poſteà deducit idem Butr. *hic num.7.* colli-
gens ex illa augmentationem, ſeu diminutionem reddi-
tuum non rumpere numerum, ſed inducere potentiam
rumpendi. Quod magis placet, nec gloſſa dicit, ipſo ju-
re, & in hoc etiam reſident *hic* Imol. *numer.3. verſ. Nota
benè*, & Abb. *num.5. in fin.* Conclude igitur auctis redditi-
bus poſſe augeri numerum familiæ tam in monaſteriis viro-
rum ultra montes, quàm in monaſteriis Monialium ubiq; 37
locorum, juxta declarationem S. Congregationis Concilii
à Sanctiſſimo approbatam, de qua ſupra in *3. quæſt. num.
24.* Dummodo tamen augmentum ſit tale, ut perſonæ ul-
tra numerum receptæ ex redditibus ſuperexcreſcentibus
æquale ſtipendium habeant cum reliquis de numero,
vel ſaltem ſufficiens, & honeſtum, ut probat text. in dict.
cap. Cum M. ibi, ſi ex eis pares potuerint cum aliis ſortiri
præbendas, *ſupra de Conſtitut.* & firmat gloſ. noſtra *hic,
verſ. Ergo tantum debet:* nam propter augmentum modi- 38
cum non eſt augendus numerus, arg. *l.1. & fin. C. de allu.*
ſecundum Innoc. *hic in fin.* Hoſt. *num.3.* Butr. *num.6.* Card.
& Anchar. *num.3.* Dixi in monaſteriis virorum ultra mon-
tes; quia in his, quæ ſunt in Italia, & inſulis adjacenti-
bus ſervari debent decreta Sac. Congregationis Concilii *de
celebrat. Miſſar.* quibus ſpecialiter cautum eſt, ut Supe-
riores regulares perpetuò ſervare teneantur numerum fa-
miliæ in ſingulis hujuſmodi monaſteriis Capituli genera-
lis, vel provincialis authoritate præfinitum, nec poſſint
illum quoquomodo augere, etiam prætextu augmenti
reddituum abſque Sac. ipſius Congregationis licentia
ſub pœna privationis officiorum, vociſque activæ ac
paſſivæ, & perpetuæ inhabilitatis eo ipſo incurrenda,
ut in §. 13. *in Bullar. tom.4. pag.316.* Idemque prius ſta-
tuerat Paulus V. in Conſtitutione quæ incipit, *Sanctiſſi-
mus, edita die 4. Decembris 1605. ut in Bullar. tom.3. pag.187.*

Porrò ubi hæc numeri præfixio facta jam fuerat in vim 39
prædictæ Conſtitutionis Pauli V. abſque tamen computa-
tione reddituum cujuſque religioſi, Sac. Congreg. Conc.
Sanctiſſ. D. N. Urbano VIII. approbante cenſuit eſſe ite-
rùm faciendam ſervata forma ultimi decreti hac de re editi,
ut in declarationibus impreſſis, quæ habentur in *Bullar. in
calce eorundem decretorum, tom.4. pag.318. verſ. Decimo-
ſeptimo*, declaravit etiam novitios ad habitum regularem 40
admiſſos eſſe admittendos ad profeſſionem in monaſteriis,
in quibus habita, ut ſupra, præfixioni numeri, commo-
dè ali non poſſunt, ſi aliàs habiles exiſtant, ac deinde in
aliquo alio monaſterio einſdem Religionis collocandos eſ-
ſe, ubi commodè ali poſſint, ut in declarationibus impreſ-
ſis, quæ habentur in *Bullar. in calce eorundem decretorum,
verſ.17. & verſ.18.*

6. QUÆRO an in monaſteriis Monialium, in qui- 41
bus numerus eſt taxatus, poſſint recipi Moniales ſupra-
numerariæ.

Affirmant Navarr. *de reddit. Eccleſ. qu.1. monit.62.* Suar.
de relig. tract.3. lib.4. c.9. num.17. Val. Regin. *in praxi fori
pœnit. lib.23. n.194.* & Sanch. *in Præcepta Decalog. tom.2.
lib.7. c.23. n.24. verſ. Tertia*, exiſtimantes ex diſpoſitione
juris

Digitized by Google

juris communis, & Concil. Trid. tantummodo prohiberi ne in monaſterio in quo plures Moniales ali non poſſunt, aliæ recipiantur Monaſterii expenſis alendæ, & ad hanc partem facit gloſſa in *c. Quoniam, in verb. Paupertatis, infra de ſim.* ut dixi *ſup. in 3.q. n.25.*

Solutio. Ex ſtylo Curiæ pro Monialibus ſupranumerariis in Italia, & Inſulis adiacentibus dari ſolent licentiæ impreſſæ Sac. Congregationis Epiſcoporum, & regularium ſigillo Cardinalis Præfecti obſignatæ, & à Secretario ipſius Congregationis ſubſcriptæ. Extra Italiam verò expediuntur per litteras Sanctiſſimi Domini Noſtri in forma Brevis. In quibus quidem licentiis multæ conditiones præſcribuntur, & inter cæteras, ut duplicem ſolvant elee-
42 moſynam. Declaravit autem Sac. eadem Congregatio die 6. Septembris 1604. duplicis eleemoſynæ nomine intelligi ſemper debere duplicatam ſummam eius, quæ in receptione cujuſque Monialis intra numerum in quolibet monaſterio conſtitutum erogari pro tempore conſueverit: ita tamen ut ubi ſumma, quæ confertur, minor eſt ſcutis ducentis, ibi ſaltem ratione duplicatæ eleemoſynæ ſol-
43 venda ſint ſcuta quadringenta, & non minus: eadem quoque Sac. Congregatio diſtrictè prohibuit ne loca per obitum Monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura, cuiquam puellæ ad habitum regularem recipiendæ concedantur, neque promittantur, niſi ſequuta vera, & reali illorum vacatione, atque ita demum & non antea de eis diſponi, ac Monialis demortuæ locum, promiſſionem, aut receptionem in Capitulo, ſeu quovis alio modo fieri juſſit, dummodò tunc temporis puella ipſa recipienda, & ætatem habeat idoneam, & cæteras qualitates requiſitas; quibus etiam præditas eſſe debere voluit eas puellas, quæ ſupra numerum recipiendæ ſunt, etiam
44 tunc cum eis loca vel promittuntur, vel dantur. Si quid verò contra à quoquam fieri contigerit, irritum, & inane, ac nullius roboris, & momenti fore, & eſſe decrevit. At nihilominus Abbatiſſas, Prioriſſas, & alios quoſcumque monaſteriorum Superiores, qui cujuſvis puellæ receptioni, vel admiſſioni, aut locorum vacantorum promiſſioni adverſus præſentis decreti diſpoſitionem conſenſerint, privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque arbitrio ejuſdem Congregationis infligendis pœnis obſtrictos, & obnoxios fore declaravit; ſalvis etiam ſemper, & in ſuo robore permanentibus aliis quibuſcumque ipſius Congregationis decretis aliàs latis, præſenti decreto non contrariis, præſertim circa Monialium admiſſionem, & receptionem ad habitum, & profeſſionem, circa eleemoſynarum depoſitionem, & derogationem in bona ſtabilia, quibus nullatenus derogare voluit, & intendit. Decretum habetur impreſſum apud Steph. Quarant. *in Summ. Bullar. in ver. Monaſteria Monialium, pag.* 359. licet corrupte ibi legatur verbum, *quadraginta*, & legendum ſit, quadringenta.

45 Porrò cùm Placentiæ ferè in omnibus Monaſteriis taxatus eſſet numerus Monialium, qui ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari valeat. Cùmque multæ puellæ inſtarent ut ſupra numerum reciperentur, dicentes, ſe non fore oneroſas monaſterio; Tum quia ſolvent dotem ſolitam, quæ poterit converti in emptionem alicujus annui redditus; Tum quia parentes ſe obligabunt dare cuilibet ipſarum donec vixerint aliquid pro ſuſtentatione vitæ illius, & cùm difficile eſſet cohibere cives, ut expectarent mortem multarum quæ nunc ſunt Monialium, Epiſcopus anceps quid agendum eſſet, conſuluit Sac. Congreg. Concilij. Primò, an durante tempore probationis ſatis conſultum ſit, ſi puellæ alimenta à parentibus ſubminiſtrentur.

Secundò, an adveniente tempore emittendæ profeſſionis, ſatis ſit ſolvere dotem ea pactione, ut inde emantur annui redditus, vel res ſtabiles, vel ut redimatur aliquis ager monaſterii, ita ut augeantur redditus monaſterii, licet inſpectis omnibus monialibus in communi, adhuc non poſſint commodè ſuſtentari.

46 Tertiò, an ſatis conſultum ſit menti legiſlatoris ſi ultra dotem in ſolutum dandam certam promiſſio fiat à parentibus alicujus annuæ penſionis vita durante illius puellæ, quæ ſufficiat ad victum illius.

47 Quartò, an promiſſio facienda ſit monaſterio, vel puellæ.

Ad primum Sac. Congregatio reſpondit ſatis eſſe conſultum.

Ad ſecundum ſatis eſſe ſi pecunia, quæ nomine dotis dabitur, convertatur verè in emptionem tanti annui redditus, vel in redemptionem tot bonorum monaſterii oppignoratorum, ut ſic redditus monaſterii tantùm augeantur, quantum ſufficiat victui puellarum in Moniales recipiendarum; Quod tamen augmentum non privatim vertatur in utilitatem ipſarum puellarum, ſed in totius monaſterii communem uſum, ex quo & ipſæ puellæ unà cum aliis Monialibus ali poterunt.

Ad tertium debere Epiſcopum id curare omninò, ut propinqui publico, validoque inſtrumento ſe obligent ad certam annuam præſtationem, quæ minor non ſit duodecim aureis pro neceſſitatibus puellarum dum vixerint.

Ad quartum reſpondit promiſſionem hanc faciendam eſſe monaſterio, non autem puellis ipſis. Minimè permittendum, ut pecunia hæc detur eis, ne alioquin contra votum ſuum ſolemne fiant proprietariæ; ſed recta deferatur ad manus Abbatiſſæ, quæ in primis ex ea ſubveniet arbitrio ſuo neceſſitatibus earum Monialium, pro quibus perſoluta fuerit. Si quid verò reliquum erit, convertet in communem uſum monaſterii. Quæ omnia Sanctiſſimus in Conſiſtorio approbavit, non tamen ad eum finem, ut fiat nova Bulla ſuper hac declaratione, ſed ut ſingulis Epiſcopis petentibus, prout nunc petiit Placentinen. ita reſpondeatur.

7. QUÆRO, an Monialis ſupernumeraria, dece- 48
dente aliqua Moniali de numero, in ejus locum ſubrogetur.

Ad partem affirmativam facit, quia Canonicus ultra numerum receptus in Eccleſia in qua ſunt præbendæ diſtinctæ, ſi moriatur Canonicus numerarius; extinguitur, & locum decedentis ingreditur, eique præbenda, ut præfertur vacans, eſt conferenda, non autem Canonico numerario, ut ex communi Doctorum ſententia contra Innocentium firmata, Anton. de Butr. in *d. c. Dilectus il 1. n.9. verſ. Hæc eſt in effectu.*

Solutio. Sac. Congregatio negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita generali decreto ſtatuit, & declaravit Moniales quæ ſupra numerum in quolibet Monaſterio conſtitutum recipiuntur, in locum Monialium decedentium intra numerum nequaquam ſubrogari, neque impedimento eſſe, quin aliæ in locum earundem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant, quo in ſingulis mona-
ſteriis Moniales intra numerum poſſunt admitti. Quin- 49
mò eaſdem ſic ſupra numerum receptas ſuprenumerarias ſemper quoad hoc remanere, etiamſi in cæteris ab aliis nihil differant, ſed in illis in omnibus pares, & æquales juxta cujuſque monaſterii inſtitutum eſſe debeant, 6. Septembris 1604.

Non obſtat contrarium de Canonicis ultra numerum re- 50
ceptis, quia in eis diverſa militat ratio: nam cùm nihil in Eccleſiam deferant, de illius redditibuus ſunt alendi, videlicet de quotidianis diſtributionibus, ut in *cap. Dilectus il primo in fin. ſupra de præb.* & de redditibus ſuperexcreſcentibus, ut in d. *cap. cum M. de Conſtitut.* iiſque non extantibus, habere debent præbendam cùm primùm ſe facultas obtulerit, d. *cap. Dilectus, & cap Relatum, de præben. & cap. Cum ſuper de conceſſ. præb.* meritò ſupra numerum receptus ſubrogatur in locum antiqui prædefuncti. At ſecus eſt in Monialibus ſupranumerariis, quia cùm unaquæque ſecum deferat eleemoſynam dotalem ſcutorum ad minus quadringentorum in bonis ſtabilibus, vel cenſibus perpetuis inveſtiendam, ex quorum redditibus commodè ali poſſit, nulla ratio ſuadet ut locum decedentis ingrediatur.

8. QUÆRO, Pro quot Religioſis ad minus monaſte- 51
ria ſint erigenda?

Solutio. Gregorius XV. approbante S. Congregatione Cardinalium ſuper negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium, ſub die 17. Auguſti 1621. revocavit licentias a Paulo V. conceſſas erigendi novos Conventus cum ſola licentia Ordinariorum, voluitque, ut de cætero non erigerentur, niſi in eo ſaltem duodecim Religioſi habitare, atque ex redditibus ipſorum monaſteriorum, & conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſent.

Ex decretis autem S. Congregationis Concilii *de celebr.* 52
Miſſar. editis ſub die 21. *Junii* 1625. §.14. ſtatutum eſt ut monaſteria, conventus, domus, congregatio, vel ſocietas

Reli-

Digitized by Google

Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiantur, niſi
præter alia ad id requiſita, in ſingulis ejuſmodis locis duo-
decim ſaltem Religioſi degere, & ex redditibus, & con-
ſuetis eleemoſynis competenter ſuſtentari valeant ad præ-
ſcriptum Decreti Gregorii XV. hac de re edita, alioquin
Monaſteria, & loca hujuſmodi poſthac recipienda, in qui-
bus duodecim Religioſi, ut ſupra ſuſtentari, atque inhabi-
tare non poterunt, & actu non habitaverint, ordinarii loci
viſitationi, & correctioni, atque omnimodæ juriſdictioni
ſubjecta eſſe intelligantur *in Bullar. tom. 4. pag. 316.*

53 Et S. Congregatio conſulta, An hoc decretum, quod vi-
detur editum in ordine ad celebrationem Miſſarum, com-
prehendat eas Religiones, quæ non conſueverunt onera
Miſſarum recipere, ut ſunt Religiones Capuccinorum,
ac Societatis Jeſu: Sac. Congregatio cenſuit comprehen-
54 dere. Item conſulta, An idem decretum habeat locum in
Italia dumtaxat, ad quam eſt reſtrictum decretum proximè
antecedens, an verò etiam extra Italiam: Reſpondit habe-
re locum etiam extra Italiam, ut in declarationibus S.D.N.
Urbani VIII. authoritate editis, quæ habentur impreſſæ *in
Bullar. eodem tomo 4. pag. 318. verſ. decimonono, & verſ.
ultimo.*

Et noviſſimè quæſitum fuit, An decretum felic. record. Urbani VIII *de celebrat. Miſſar. §. 14. Bullar. nov. tom. 4. pag. 314.* prohibens recipi Monaſteria, ſeu Conventus, in quibus duodecim ſaltem Religioſi ſuſtineri non valeant, adjecta pœna ſubjectionis juriſdictioni Ordinarii loci, ſit correctorium, ſeu abrogativum Conſtitutionis fel. record. Gregor. XV. 31. *in Ordine eod. tom. 4. pag. 134.* abſolutè prohibentis erectionem Monaſteriorum, ſeu Conventuum, in quibus duodecim ſaltem Religioſi ex redditibus, eleemoſynis conſuetis ſuſtentari non poſſint, itaut aliàs erectio, quamvis ex pio legato facta, cenſeatur prohibita, & indigeat diſpenſatione Apoſtolica?

Die 13. Aprilis 1652. S. Congregatio Eminentiſs. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit ſupradictum decretum fel. record. Urbani VIII. non eſſe correctorium, ſeu abrogativum dictæ Conſtitutionis fel. recor. Gregor. XV. incip. *Cùm aliàs.*

55 9. QUÆRO, an Monaſteria tam virorum, quàm mu-
lierum erigi poſſint de licentia ſolius Epiſcopi?

56 Pro ſolutione quatuor tempora ſunt diſtinguenda. Pri-
mum tempus eſt juris communis antiqui, & ſecundùm hoc
Monaſteria regularium abſque dubio erigi poterant autho-
ritate Epiſcopi Diœceſani, ut *c. Quidam 18. qu. 2.* ibi, *Pla-
cuit igitur neminem aut ædificare, aut conſtruere Monaſteria,
aut Oratorii domum ſine conſcientia ipſius Civitatis Epiſco-
pi.* Quod & leges civiles ſanxerunt, ut in Auth. *Ut nullus
fabricet Oratorii domos, §. Sancimus, collat. 5.* Ad idem *c. Cel-
lulas, ead. cauſ. & qu.* ubi dicitur, cellulas novas, aut Con-
gregatiunculas Monachorum abſque Epiſcopi notitia pro-
hibemus inſtitui, & *c. De Monachis,* immediatè præcedenti,
ubi ſic legitur, *De Monachis Monaſterium novum, niſi Epi-
ſcopo aut permittente, aut probante, nullus incipere, aut fundare
57 præſumat*; ubi gloſſa prima ponderando illud verbum, *no-
vum*, notat requiri conſenſum Epiſcopi, ſi totum Mo-
naſterium ſit deſtructum, quia novum dicitur, cujus fa-
cies immutatur, *l. 1. §. Opus novum, ff. de nov. oper. nunciat.* Se-
cus in reparatione, *c. Si quis vult 16. q. ult. c. Judæi, infrà de
Judæis, & l. 2. & 3. Cod. de oper. publ.* Item gloſſ. *ult. in d. c.
58 De Monachis*, ponderando verbum, *probante*, notat ſatis
eſſe, ut Epiſcopi conſenſus accedat poſt erectionem, quia
ratihabitione poteſt confirmare, *cap. ult. 21. qu. 1.* & conſen-
tiunt ibi Hugo, Archid. & alii; alioquin quod factum fue-
rat, deſtruatur, ut *c. Placuit, de conſecr. diſtin. 1.* Licentia
verò Sedis Apoſtolicæ tunc temporis non requirebatur, ut
cap. Nimis, il ſecondo verſ. Ad hoc infra, de exceſſ. Prælator.
& notat gloſſa *in cap. unic. in ver. Deinceps*, per illum text.
eod. tit. lib. 6.

59 Secundum tempus eſt Conſtitutionis Bonifacii VIII. *in
dict. cap. unico, de exceſſ. Prælat. lib. 6.* qua prohibetur ne de-
inceps liceat fratribus Mendicantibus nova loca, aut Mona-
ſteria alicubi ad habitandum ſuſcipere, ſeu olim ſuſcepta
mutare, vel in alios transferre abſque ſpeciali Sedis Apoſto-
licæ licentia, quæ de illa prohibitione mentionem faciat.
Excipiuntur tamen acquirentes loca pro Eremitica vita
ducenda; & hæc prohibitio adjectis pœnis fuit poſteà in-
novata in Clem. *Cupientes, in princip. de pœnis.* Unde hoc
tempore infecto adempta erat Epiſcopis facultas, quam ha-
bebant ex diſpoſitione antiquorum Canonum, quoad Mo-
naſteria, & loca Ordinum Mendicantium dumtaxat, ſed
ſalva erat quoad Eremitas, & non Mendicantes.

Tertium, tempus eſt Concilii Tridentini quod *in cap. 3.* 60
in fin. ſeſſ. 25. de Regular. ſtatuit per hæc formalia verba, vi-
delicet, *Nec de cætero ſimilia loca* (id eſt Monaſteria, & do-
mus tam virorum, quàm mulierum bona immobilia poſſi-
dentes, vel non poſſidentes) *erigantur ſine Epiſcopi, in cujus
Diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta.* Et poſito hoc
decreto in dubium vertitur, An Monaſteria hodie erigi poſ-
ſint de licentia ſolius Epiſcopi.

Negant Hieronym. Campan. *in diverſ. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 80. verſ. Verum cum diſpoſitione*, Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. in ver. Monachi, §. 2.* & Auguſt. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 26. num. 4.* exiſtimantes Epiſcopi conſenſum non ſufficere, niſi etiam Summi Pontificis accedat authoritas, eò quòd Concilium Tridentinum *in d. c. 3.* non abrogaverit juris communis diſpoſitionem, de qua *in d. c. un. de exceſſ. Prælat. lib. 6.* & referunt ita deciſum fuiſſe per Eminent. Patres ejuſdem Concilii Interpretes. Quam opinionem inde etiam confirmant, quod multæ Religiones impetrarunt indulta à Sede Apoſtolica erigendi Monaſteria de ſola Epiſcopi licentia, ut dicam infrà *num. 71.* hinc deducentes ſine hujuſmodi indulto Monaſteria ſic erigi non poſſe: alioquin privilegium fuiſſet inane, & nihil eis contuliſſet contra textum *in c. In his, infrà de privileg. & c. Abbate, de verbor. ſignific.* Sed contra Epiſcopi tantùm licentiam eſſe neceſſariam affirmant Sorb. *in Compen. Privileg. Mendican. in ver. Ædificare, in annotat. verſ. Circa §. 20.* & Eman. Rodriq. *qu. regular. tomo 2. qu. 49. art. 3.*

Tu dicas quoad loca Eremitica, & Monaſteria Ordinum 61
non Mendicantium rem carere omni difficultate, quia fa-
cultas, quam Epiſcopi habebant de jure veteri, ſimilia
loca erigendi ex *d. c. Quidam, c. De Monachis, & c. Cellulas,
18. q. 2.* fuit expreſsè illis præſervata *in d. c. un.* quoad loca
Eremitica, & quoad Monaſteria non Mendicantium non
fuit illis adempta, cùm prohibitio illa loquatur tantummo-
dò de Mendicantibus. Unde quod non mutatur, &c. *leg.
Sancimus, C. de teſtam. & l. Præcipimus, in fin. C. de appell.* &
cùm Conſtitutio de Mendicantibus negaverit, de non Men-
dicantibus cenſetur conceſſiſſe, *c. Nonne ſuprà de præſumpt.
c. Qualis 25. diſt. & l. Præter, ff. de iudic.*

Quo verò ad Mendicantes exceptis Capuccinis, & Mi- 62
noribus de Obſervantia S. Franciſci, videtur idem dicen-
dum. Nam prohibitio Bonifacii VIII. *in d. c. un.* locum ha-
bet in illis Mendicantibus, quibus victum tribuit incerta
mendicitas, & qui redditus, aut poſſeſſiones ex regula, vel
conſtitutione habere non poſſunt, juxta textum *in c. un. de
religioſ. domib. lib. 6.* ut notat gloſſa in prælleg. Decretali Bo-
nifacii *in ver. Mendicantes.* At ex Concilio Tridentino *in d.
c. 3. in princip.* Regularibus quorumcumque Ordinum, præ-
dictis tantùm exceptis, licet bona immobilia poſſidere, &
conſequenter in eis videtur ceſſare prohibitio Bonifaciana,
& nihilominus quoad omnes Concilium videtur Epiſcopis
reſtituiſſe facultatem eis ademptam à Bonifacio, cùm de
omnibus loquatur ſub unica determinatione, & juris cor-
rectio ſit favorabilis, cùm per eam fiat reductio ad jus com-
mune antiquum, ut notatur *in cap. Cùm dilectus*, in gloſſ. *in* 63
ver. Iuri communi, & ibi per Hoſt. *num. 17.* & communiter
Doct. *ſuprà de conſuetud.* Nec credendum eſt S. Synodum 64
voluiſſe arctare eos, qui licentiam erigendi Conventus à
Summo Pontifice impetrarunt, ad aliam licentiam obti-
nendam ab Epiſcopo Diœceſano, cùm licentia ſit gratia, per
quam alicui licet quod prius non licebat, ſecundùm Card.
poſt Guglielm. de Monte Laud. in Clem. *fin. num. 9. de elect.*
Nec Patres eo caſu fuiſſent uſi verb. *licentia*, ſed potius ver.
Conſenſus, ſicut uſus fuit Pius IV. dum voluit ut diſpenſa-
tiones Apoſtolicæ de non reſidendo ſtudiorum cauſa non
ſuffragarentur, niſi accedente Ordinariorum conſenſu, ut
in Conſtitutione incip. *Sanctiſſimus, edita die 26. Novem-
bris 1564.*

Et confirmatur: nam Clemens VIII. *in Conſtitutione 99.* 65
incip. *Quoniam ad inſtitutum, edita die 23. Iulii 1603.* de
voto S. Congregationis Cardinalium ſuper negotiis Epiſco-
porum, & Regularium declaravit, *locorum Ordinarios non
poſſe licentiam ad novos Conventus cuiuſcumque Mendican-
tium Ordinis in civitatibus, & locis eorum, &c. Ordinariæ
iuriſdictioni ſubiectis erigendos impertiri, niſi vocatis, &
auditis aliorum in eiſdem civitatibus, & locis exiſten-*

tium Conventuum Prioribus, & aliis intereſſe habentibus, & cauſa ſervatis ſervandis cognita conſtiterit in eiſdem Civitatibus, & locis novos hujuſmodi erigendos Conventus ſine aliorum detrimento commode ſuſtentari poſſe. Quod ſi à ſententiis Ordinariorum ad Sedem Apoſtolicam appellari contigerit, tam diu ipſos Ordinarios erectionem novorum Conventuum ſuſpendere debere, quouſque ab ipſa Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit. Decernens irritum, &c. ut in Bullar. tom. 3. pag. 146. Quam Conſtitutionem poſteà innovavit Urbanus VIII. prævia revocatione facultatum Regularibus conceſſarum non erigendi Conventus ubique locorum de ſola Ordinarii licentia, ut in ejus *Conſtitut.* 25. incip. *Romanus Pontifex, edita 21. Septembris* 1624.
66 *in Bullar. tom. 4. pag.* 265. Ergo à contrario ſenſu ſervata forma in Conſtitutione Clementis præſcripta Conventus Mendicantium erigi poterunt de licentia Ordinarii, nec opus erit licentia Sedis Apoſtolicæ, & hunc intellectum jam pridem probavit Sac. Congregatio Concilii, dum cenſuit pro erectione Monaſterii, nedum requiri licentiam Ordinarii, ſed ſervandum eſſe decretum Clementis VIII. niſi erigatur de licentia Sedis Apoſtolicæ, quia tunc erigi poteſt ſine Ordinarii licentia. Patet igitur non eſſe admittendum intellectum eorum, qui dixerunt Concil. *in dict. cap.* 3. *in fin.* non ſuſtuliſſe Conſtitutionem Bonifacii VIII. ſed præter licentiam Sedis Apoſtolicę, voluiſſe ut adhiberetur etiam licentia Ordinarii: imò enim ex ſententia Sac. Congreg. ubi erectio fit de licentia Papæ, Ordinarii licentia non eſt neceſſaria; & ubi fit de licentia Ordinarii, non eſt neceſſaria licentia Papæ, ſed tantummodò ſervari debet ſolemnitas Conſtitutionis Clementis, & ita multoties vidi obſervatum: nam eadem S. Congregatio tam me Secretario, quàm anteactis temporibus multas Monaſteriorum erectiones probavit ab Ordinariis factas abſque licen-
67 tia Sedis Apoſtolicæ. Quinimò aliàs cenſuit concedendum Congregationi Peregrinantium Ordinis Prædicatorum, ut poſſint erigere Conventus inconſultis Epiſcopis quoad loca, in quibus non ſunt Epiſcopi. Aliorum verò locorum Epiſcopis commendandos eſſe hos Regulares, ut cùm poſtulaverint alicujus Monaſterii erectionem, illis faveant pro
68 tempore, niſi aliquid relevans obſtiterit. Et aliàs cenſuit Epiſcopum non prohiberi de Capituli, & quorum intereſt conſenſu, & abſque Rectoris præjudicio Eccleſiam ſæcularem ordinaria authoritate in Monaſterium erigere. Et Datarius idem ſenſit, niſi agatur de commutatione ultimę
69 voluntatis. Rurſus cenſuit Epiſcopum non prohiberi ordinaria authoritate Monaſterium Monialium erigere. Quid tamen in hoc ſervetur de ſtylo Curiæ dixi *in cap. Grave num.* 53. *verſ. Conſuevit ſuprà de offic. Ordin.* Quin etiam hanc facultatem novum Monaſterium erigendi S. Congreg. nec denegavit Vicario generali Epiſcopi ad id ſpeciale man-
70 datum habenti, ut dicam latè in ſequenti quæſt. Nec forſitan Vicario Capituli ſede vacante, & propterea quoddam Monaſterium fratrum S. Dominici cœptum ædificari de illius licentia reſpondit ſinendum eſſe ad finem perduci. Quæ omnia cogunt me credere apocripham eſſe deciſionem, quam referunt Campan. & alii præcitati. Cùm præſertim loquatur de Monachis, qui nullo jure arctantur ad obtinendam ſuper hoc licentiam Sedis Apoſtolicæ, nec talem deciſionem uſquam reperi in libris publicis S. Congregationis.
71 Non obſtant indulta erigendi Monaſteria de licentia ſolius Ordinarii: nam ſi rectè advertatur, Regulares præſertim non Mendicantes indulta hæc non impetrarunt, ut ſe eximerent ab obtinenda licentia Summi Pontificis, qua non indigebat, ſed ſolùm ut ſe eximerent à forma d. Bullæ Clementis VIII. ut ſcilicet Monaſteria poſſent erigere ubique locorum, nullo aliorum Ordinum Regularium requiſito conſenſu, & ſic cantant indulta pro Monachis Congregat. B. Mariæ Fullienſis, pro Carmelitis Diſcalceatis, pro Clericis Regularibus Sancti Pauli Decollati, quæ habentur reſpectivè in tribus Conſtitutionibus Pauli V. nempè 51. & 10. *aliàs* 8. & 64. *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 242. 188. & 254. Unde patet ex prædictis indultis ineptè inferri, ut in hujuſmodi erectionibus licentia Sedis Apoſtolicæ ſit neceſſaria.

Quartum denique tempus eſt Bullę Sanctiſs. D. N. Innocentii X. quę incip. *Inſtaurandæ*, me Secretario compilatæ in S. Congregatione ſuper ſtatu Regularium, ac publicatæ die 22. Octobris 1652. in qua ex cauſis in proœmio expreſſis primò [extinguuntur, ac ſuppnimuntur Conventus omnes Regularium virorum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium exiſtentes intra fines Italiæ, & inſularum adjacentium in litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendi, in quibus ob parvum numerum Religioſorum Regularis diſciplina ſervari non poteſt. Ac deindè quia parum eſt mala præcidere, niſi etiam malorum cauſa, & radix evellatur, innovantur Conſtitutiones Bonifacii, & Clementis, quarum ſuperiùs meminimus *num.* 59. & 65. aliorumque Romanorum Pontificum ſuper erectione novorum Conventuum editę, illiſque addendo prohibetur, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congreg. Societatis, & cujuſvis alterius inſtituti etiam Societatis Jeſu in aliqua civitate, caſtro, villa, ſeu loco ad habitandum domos, vel loca quęcumque de novo recipere, ſeu Monaſteria, Conventus, & Collegia incipere, vel fundare præſumat abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali plenam, & expreſſam faciente de prohibitione hujuſmodi mentionem in ſcriptis, & gratis concedenda, prævia examinatione S. Congregationis negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitę. Si ſecus egerint, eo ipſo incurrant pœnas privationis vocis activæ, & paſſivæ, necnon dignitatum, & officiorum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda; & nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones ſint ipſo jure nullę, & invalidæ, & domus, ac loca ipſa, & perſonæ in eis degentes omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, & correctione Ordinarii loci plenè in omnibus ſubjaceant.] Hæc ibi. Quamobrem ceſſant hodie altercationes, quæ ex præcedentibus Conſtitutionibus, & Trident. Concil. Decretis oriebantur: nam poſt Bullam Innocentianam manifeſtum eſt nova Monaſteria erigi non poſſe ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. Sed quia hæc Bulla loquitur de Monaſteriis virorum, & nondum egreſſa eſt fines Italiæ, & inſularum adjacentium: proptereà in Monaſteriis Monialium, & ultra montes ſervabis antedictam temporum diſtinctionem: nam quod non mutatur, ſtare non prohibetur, *l. Sancimus, C. de teſtam. cum concord.*

Decimò, & ultimò QUÆRO, poſito Decreto Trident. 72
Conc. *cap.* 3. *in fin. ſeſſ.* 25. *de Regul.* An Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali mandato poſſit licentiam concedere novum Monaſterium erigendi.

Videtur reſpondendum non poſſe. Primò, quia in gene- 73
rali commiſſione non veniunt ea, quæ ob ſui gravitatem certæ perſonæ, vel dignitati à jure ſpecialiter ſunt commiſſa, *l.* 1. *ff. de offic. ejus, cui mandat. eſt juriſd. & c.* 2. *de offic. Vic. lib.* 6. Sed facultas novum Monaſterium erigendi ob rei gravitatem de jure ſpecialiter eſt commiſſa Epiſcopo, *cap. Quidam, c. De Monachis, & c. Cellulas* 18. *q.* 2. Ergo non tranſit in Vicarium ex generali commiſſione. Quo argumento u- 74
titur Ferrett. *conſ.* 347. *n.* 12. & per hanc rationem Rota apud Puteum *deciſ.* 53. *lib.* 2. decidit Vicarium non poſse beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato.

Secundò, per generalem Vicarii conſtitutionem non 75
cenſetur tranſlata facultas, quæ non competit Epiſcopo de jure communi, *cap. fin. ubi not. de offic. Vicar. lib.* 6. Innoc. quem cæteri ſequuntur *in c. Cùm in cunctis n.* 5. *de elect.* Sed facultas erigendi novum Monaſterium non competit Epiſcopo de jure communi. Ergo non cenſetur tranſlata per generalem Vicarii conſtitutionem. Minor probatur, quia etſi de jure communi antiquo novum Monaſterium conſtitui poſſet de licentia Epiſcopi, ut *in d. c. Quidam* 18. *quæſt.* 2. quod eſt decretum Concilii Chalcedonenſis, & *in d. cap. De Monachis, & c. Cellulas* 18. *qu.* 2. quę ſunt Concilii Agathenſis: tamen Bonifacius VIII. poſteà decrevit ne deinceps liceret Fratribus Mendicantibus nova loca, aut Monaſteria alicubi recipere abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, ut *in cap. unic. de exceſſ. Prælat. lib.* 6. quam Conſtitutionem deindè innovavit Clemens V. ac pœnas contrafacientibus adjecit, ut in Clem. *Cupientes, de pœnit.* Poſt hæc ſupervenit decretum Concilii Tridentini *c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* quod reſtituit Epiſcopo facultatem anteà ſublatam Conſtitutione Bonifacii VIII. ut fuſiùs dictum eſt in præcedenti quæſtione à *nu.* 55. Unde hæc facultas ſaltem quoad Mendicantes competit Epiſcopo de jure ipſius Concilii, non autem de jure communi, ac proindè non cenſetur demandata Vicario per generale mandatum. Et ob hanc rationem, quamvis Cardinales in ſuis titulis juriſdictionem habeant Ordinariam, & Epiſcopalem, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur *in cap.*

His

His quæ ſupra de maior. & obed. tamen Gregor. XIII. dixit ſe
nolle, ut illis competerent ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt à
Concilio Tridentino, ut ſcripſi in prædicta Decretali, *His
quæ num.* 16.

Tertiò ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, & ſapiunt
gratiam, regulariter non cenſentur translata in generalem
Vicarium, ſed tantùm ea, quæ ſunt contentioſæ juriſdictio-
nis, & ſapiont juſtitiam, *cap.* 1. *&* 2. *de offic. Vicar. lib.* 6.
Ferrett. *conſ.* 344. *num.* 1.

77 Sed licentia erigendi novum Monaſterium eſt voluntariæ
juriſdictionis, cùm judicialem indaginem non requirat,
ſaltem ante decretum Clementis VIII. & ſapit gratiam,
ſicut beneficiorum collatio, ut per Ferrett. *conſ.* 347. *num.* 13.
prope fin. facit quod dixi ſuprà *num.* 64. Ergo non cenſetur
translata in generalem Vicarium; Atque ita arguit in ſimi-
li Lap. *allegat.* 81. *num.* 7. & Ferrett. *d. conſ.* 344. *num.* 1.

78 Quartò, ſolus Epiſcopus, non autem ejus generalis Vica-
rius poteſt Eccleſias, & Altaria dedicare, *cap. Quicumque* 16.
qu. 1. *& cap. Nemo, il primo de conſecr. diſt.* 1. & tradit Joan.
de Selva *in tract. de benefic. par.* 2. *qu.* 5. *num.* 175. Sed Mona-
ſterium erigi non debet abſque dedicatione Eccleſiæ, vel
Altaris, *cap. Abbas, & cap. Pridem* 18. *qu.* 2. Ergo ſaltem ra-
tionem Eccleſiæ facultas erigendi Monaſterium competit
generali Vicario.

79 Ultimò, Vicarius generalis ſine ſpeciali mandato non
poteſt novam dignitatem erigero, ut poſt Joan. de Deo, Fe-
deric. de Sen. & Gemin. tradunt *in cap. Cum acceſſiſſent, de
Conſtit.* Felin. *num.* 15. *verſ. Verum non ſufficit authoritas Vi-
carii non habentis ſpeciale mandatum*, & Dec. *num.* 41. Fer-
rett. *conſ.* 327. *num.* 7. ubi ampliat hoc procedere, etiamſi Vi-
carius habeat mandatum, cùm expreſſione aliqoorum ſpe-
80 cialiom, ac deindè cum clauſula generali. Imò nec novum
beneficium Vicarius generalis poteſt erigere ſine ſpeciali fa-
oultate, ut *in d. c. fin.* tradit Joan. Andr. *in princip.* quem illic
ſeqountur Gemin. *col.* 1. *verſ. Sed pone, quod Plebanus*, An-
char. *num.* 1. Franc. *col.* 2. *in* 2. quem Ferrett. *d. conſ.* 327. *n.* 4.
& conſ. 343. *ſub num.* 109. *verſ. Rurſus*. Ratio eſt, quia ſicut
Vicarius Epiſcopi non poteſt beneficium conferre, ut habe-
tur *in d. c. fin.* nec illo privare, ut *in cap. praced.* ita nec illud
creare, ut ibi deducit Joan. Andr. & alii ſupra relati. Quem-
admodum nec poteſt erigere novam Parochiam juxta *cap.
Ad audientiam, il primo de Eccleſ. ædific.* ut probatur *in d. c.
Nemo, in ver. Veniat, de Conſecr. diſtin.* 1. Non videtur au-
tem poſſe dubitari quominus in erectione novi Monaſterii
81 erigatur nova dignitas, aut ſaltem plura beneficia Regula-
ria, quia Monaſterium erigi, atque inſtitui non poteſt ſine
Abbate, vel Priore, & Monachis, *cap.* 2. *& cap. Cum ad Mo-
naſterium, infrà de ſtatu Monach.* Abbatia verò eſt propriè
Dignitas Eccleſiaſtica, *cap. Sicut deinceps*, 16. *qu.* 7. *& cap. Ut
82 Apoſtolica, de privileg. lib.* 6. Et quidem de majoribos ſecun-
dùm Lapum *alleg.* 87. *col. fin.* aut ſaltem media inter Epiſco-
patum, & inferiores Dignitates, ut tradit Joan. de Selva *in
tract. de benefic. part.* 1. *qu.* 2. *num.* 8.

Similiter Prioratus Conventualis dicitur eſſe Dignitas,
ut *in c. Niſi eſſent, de preben.* & in Clem. 2. *de reſcript.* Prio-
ratus autem clauſtralis quamvis non ſit dignitas, eſt tamen
beneficium, *d. cap. Cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachor.*
& Clem. *Ne in agro, eod. tit.* & notat Joan. de Selva *ubi ſu-
prà*. Et hęc tria inter beneficia regularia appellantur dupli-
cia ſecundùm Rebuff. *in praxi tit. Quod ſit & quot modis di-
catur beneficium in rubr. Regularia beneficia multiplicia à n.* 1.
uſque ad num. 6.

83 Simplex itidem Prioratus dicitur beneficium, ut notat
Abb. *in cap. Super inordinata num.* 9. *verſ. Aut eſt Prioratus,
de preben.* Sicut & ſimplex Monachatus, gloſſ. in Clem. *Diſ-
pendioſam, in ver. Beneficiis, de iudic.* & Joan. de Selva *loc.
cit. in fin.* Et hęc duo nempè Prioratus Regularis, & Mona-
chatus inter beneficia regularia vocantur ſimplicia à Re-
buffo *ubi ſuprà num.* 6.

Cùm itaque Monaſterium erigi, atque inſtitui non poſ-
ſit, quin ſimul erigantur Abbatia, vel Prioratus, ac plu-
res Monachatus, hinc neceſſariò ſequitur, ut ſicut non po-
teſt Vicarius generalis Epiſcopi novam digniratem, aut be-
neficium erigere, ſic & multò minus Monaſterium, quod
conſtat dignitate, ac pluribus beneficiis Conventualis Ec-
cleſię. Atque ita in puncto conſuluit Calder. *conſ.* 3. incip. 84
An Vicarius Generalis, de offic. Vicar. motus, quia ædifi-
catio Monaſterii eſt de majoribus, quæ non tranſeunt in
generali mandato, alleg. *c. Nemo, il primo de Conſecr. diſt.* 1.
cap. Quicumque, & cap. Quidam 18. *q.* 2. *cap. Cùm olim, de pri-
vileg. & cap. Authoritate, eod. tit. lib.* 6. in quibus exprimitur
de Epiſcopo. Nec ſecundùm eum obſtat gloſſ. *d. c. Nemo*,
dicentis Epiſcopum id poſſe per ſe, vel alium; quia ut ibi di-
cit Archid. *num.* 4. in gloſſ. per ſe, illud, *alium*, intelligitur
de delegato Epiſcopi ſpeciali, & ſequuntur ibi Bellam. *in ea-
dem gloſſ. num.* 2. & Turrecr. *in* 3. *qu. num.* 5. dicens idem te-
nere Hoſt. *in ſumma de Eccleſ. ædific.* & ita prædicti omnes
ſuot apertè pro hac ſenrentia.

Nec dicatur in erectione novi Monaſterii non creari no-
va beneficia, ſed potius transferri de loco ad locum. Nam
id jure negari poteſt; Verè enim dignitas, quæ transfer-
tur, deſinit eſſe dignitas in loco, in quo erat ante transla-
tionem, *cap. Si quis iam translatus* 21. *qu.* 2. *& cap. Si qui E-
piſcopi* 92. *diſt.* At per erectionem novi Monaſterii dignitas
illius nullibi eſſe deſinit; ergo non transfertur, ſed de no-
vo erigitur. Et quamvis aliæ ejuſdem ſpeciei dignitates in
aliis Monaſteriis reperiantur, tamen quotieſcumque agi-
tur, an Vicarius poſſit erigere novam dignitatem, non in-
telligitur de dignitatibus omninò novis, puta Cardinala-
tus, &c. quia illas nec Epiſcopos poteſt erigere, nt jam cen-
ſuit S. Congregatio Concilii, ſed de uſitatis, ut Abbatia, 85
Archidiaconatus, & conſimiles. Præterea etſi hæc non eſſet
erectio novæ dignitatis, ſed translatio de loco ad locum;
adhuc tamen idem eſſet reſpondendum, quia Vicarlos ge-
neralis abſque ſpeciali mandato non poteſt Eccleſias de loco
ad locum transferre, ex traditis per Innoc. & Abb. *in c. Ad
hæc ſuprà, de offic. Archid.* & per Doctores *in d. cap. fin. de of-
fic. Vicar. lib.* 6. Sicuti nec poteſt beneficium antea erectum 86
ſupprimere, ut decidit Rota apud Put. *dict. deciſ.* 53. *lib.* 3.
Quamobrem cùm facultas erigendi novum Monaſterium
non competat Vicario Epiſcopi ex diſpoſitione juris com-
munis, abſurdum eſſet, ut competeret ex decreto Concilii
Tridentini *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* Quod conſtituit regu-
lam probibitivam, ibi, *non erigantur*, à qua deindè ſolum
excipit caſum, niſi de Epiſcopi licentia. Unde cùm ema-
naverit ad reſtringendam Monaſteriorum multiplicitatem,
ne ſcilicet illorum multitudo potius detrimentum, quàm
utilitatem Religionibus afferret, non debet eorumdem
ampliationem operari, *l. Legata inutiliter, ff. de adimen. legat.
cum ſimilib.* Præſertim quia Concilium quando voluit com-
prehendere etiam Vicarium, regulariter uſus eſt nomine
Ordinarii, non autem Epiſcopi.

Neque obſtat decretum Clementis VIII. qood utitur ver- 87
bo, *ordinarii*: nam reſpondetur ſactum eſſe, quia ibi præ-
ſcribitur modus generalis, & ab omnibus obſervandus in
erectione novorum Monaſteriorum. Quæ quidem erectio,
quia fieri conſuevit non tantùm ab Epiſcopis, ſed etiam ab
aliis ordinariis locorum, ut ſunt Patriarchæ, Primates, Ar-
chiepiſcopi, & Vicarii generalis habentes ſpeciale manda-
tum, ideo uſus eſt nomine Ordinarii, quòd magis latè pa-
tet, quam Epiſcopi, *cap. Ordinarii*, cum ibi notatis, *de offic.
ordinar. lib.* 6. Felin. *in cap. Cùm olim col.* 1. *de præſcript.* Sed
non licet inde inferre, ut hæc facultas competat indiſtinctè
omnibus locorum Ordinariis. Hoc enim decretum non
tribuit Ordinariis novam erigendi facultatem, cùm potius
emanaverit ad comprimendam hujuſmodi erectionum
multiplicationem in præjudicium aliorum regularium. Et
quamvis dum prohibet ne ab Ordinariis locorum de cæ-
tero nova Monaſteria erigantur, niſi ſervata forma ibi prę-
ſcripta à contrario ſenſu videatur permittere, ut ſervata
eadem forma Ordinarii poſſint hujuſmodi erectiones face-
re, in hoc tamen ſupponit terminos habiles, *l. Qui teſta-
mento, ff. de teſtam. & cap.* 1. *de ætat. & qualit. lib.* 6. gloſſ. 3.
in l. Gallus, ff. de libert. & poſthum. Atque ita intelligi debet
de illis Ordinariis, quibus hæc facultas aliàs legitimè com-
petat, qualis non eſt Vicarius Epiſcopi abſque ſpeciali man-
dato, ut ſuperiùs oſtenſum eſt. Et ita reſolutum me Secre-
tario ſub die 11. 162....

DE INSTITUTIONIBUS.

Alexander III. Cantuarieñ. Archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

CAPUT III.

EX frequentibus querelis didicimus, in partibus veſtris conſuetudinem pravam, à multis retroactis temporibus invaluiſſe, quòd Clerici Eccleſiaſtica beneficia, ſine conſenſu Epiſcopi diœceſis vel officialium ſuorum (qui hoc de jure poſſunt) recipiunt: minus quàm deceat cogitantes, quomodo id à ſanctorum Patrum eſt inſtitutionibus alienum, & Eccleſiaſticæ contrarium honeſtati. Unde cùm tu, frater Archiepiſcope, ex officio tibi commiſſo, tam iniquam conſuetudinem de Provincia tua velis (ſicut debes) radicitùs extirpare, tam in illos, qui Eccleſiaſtica beneficia taliter occupata ſcienter detinent, quàm in eos, qui de cætero occupare præſumpſerint, excommunicationis ſententiam protuliſti: Nos itaque eamdem ſententiam ratam habentes, & eam auctoritate Apoſtolica confirmantes; Mandamus, quatenus Clericos ipſos, qui ipſam ſententiam incurrerint, niſi congruè ſatisfecerint, abſolvere minimè præſumatis.

SUMMARIUM.

1 *INſtitutio beneficiorum ſpectat ad Epiſcopos, vel eorum Officiales.*
2 *Vicarius Epiſcopi, qui in concurſu Parochialis vacantis magis idoneum elegit, an poſſit Parochialem eidem conferre vigore generalis mandati, & nn. ſeqq.*
3 *Collatio beneficiorum alia neceſſaria, alia voluntaria.*
4 *Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non poteſt facere collationes voluntarias.*
5 *Sed neceſſarias poteſt.*
6 *Collatio neceſſaria non eſt donatio, & nn. ſeqq.*
7 *Collatio Parochialis eſt debita magis idoneo prælecto in concurſu.*
8 *Ratione legis correcta cenſetur etiam correcta illius diſpoſitio.*

1 EX *frequentibus*. Inſtitutio Beneficiorum ſpectat ad Epiſcopos, vel eorum Officiales, hoc dicit Joan. Andr. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Joan. de Anan.

2 QUÆRO, An Vicarius Epiſcopi, qui inſtituto Parochialis vacantis concurſu ad præſcriptum Concilii Tridentini *cap. 18. ſeſſ. 24.* ex concurrentibus ab examinatoribus prævio examine approbatis eum elegit, quem cæteris magis idoneum judicavit, poſſit eidem Parochialem conferre, quando collatio ad Epiſcopum ſpectat, quamvis ſpeciale mandatum ad conferenda beneficia ab Epiſcopo non obtinuerit, ſed tantùm generale in forma.

Videtur reſpondendum poſſe: Nam duplex eſt beneficio- 3
rum collatio, ſcilicet neceſſaria, quam collator facere tenetur: altera voluntaria, quæ ex mera voluntate dependet, Rebuff. *in praxi benefic. in tit. de collat. num. 1. & 2.* Put. *deciſ.*
100. *lib.* 3. Vicarius autem non poteſt quidem vigore gene- 4
ralis mandati facere collationem voluntariam, quia eſt ſpecies donationis, quæ in generali facultate non includitur, ut
eſt caſus *in cap. final.* ubi Doct. *de offic. Vicar. lib. 6.* ſed benè 5
poteſt facere collationes neceſſarias, ut nominatis beneficia
conferre, vel præſentatos inſtituere, ut patet in hoc cap. quia 6
tunc non exercetur aliqua liberalitas, *l. Rem legatam, ff. de adimen. legat.* & declarat Abb. *hic num.* 7. & eſt bona gloſſa *in cap. Relatum, in verb. Liberaliter ſupra de præbend.* & ideò
tranſit hæc facultas ex generali conceſſione. Cùm itaque 7
hodie neceſſaria ſit effecta collatio Parochialis quoad illum, qui eſt electus tanquam magis idoneus inter probatos ab examinatoribus Synodalibus, ut patet ex Concil. Triden. *in d. cap.* 18. in illis verbis, *illique, & non alteri collatio fiat ab eo, ad quem ſpectabit eam conferre*, ſequitur ut ve-
niat in generali mandato cùm non ſit ampliùs ſpecies do- 8
nationis. Et ita cùm ſit correcta ratio text. *dict. cap. fin. de offic. Vicar. lib. 6.* propterquam ibi decretum fuerat, in generali mandato beneficiorum collationem non comprehendi, correcta etiam cenſeri debet illius diſpoſitio, ad text. cum gloſſ. 1. *in l.* 1. & ibi latè per Alexan. *in addit. ad Bart. in princip. ff. de legit. Tutor. cum ſimilibus*, ut per Tiraquell. *in tractat. ceſſante cauſa, par. 1. n.* 127.

DE INSTITUTIONIBUS.

Innocentius III. Helien. Epiſcopo, & Archidiacono Norvicen.

CAPUT VI.

CUm veniſſent ad Apoſtolicam Sedem Archidiaconus Richemundiæ, & Procuratores Eboraceñ. Archiepiſcopi, ex parte Archiepiſcopi fuit propoſitum, quòd inſtitutio perſonarum, & cuſtodia Eccleſiarum vacantium, ad eum in diœceſi ſua ſpectat, tam de jure communi, quàm de conſuetudine generali, verùm quidam prædeceſſores ipſius quibuſdam Archidiaconis Richemundiæ, tam inſtitutionem, quàm cuſtodiam perſonaliter commiſerunt: & infrà. Inter alia verò Archidiaconus ipſe reſpondit, quòd Archiepiſcopus tam inſtitutiones, quàm cuſtodias, non perſonaliter Archidiacono, qui tunc erat, ſed perpetuò de conſenſu Capituli Archidiaconatui reali conceſſione donavit. Cùm autem Archidiaconatus ipſe in continua poſſeſſione tam iſtarum, quàm aliarum libertatum, multorum Archiepiſcoporum, & Archidiaconorum temporibus extitiſſet, & Archiepiſcopus ſine conditione qualibet conceſſiſſet ipſum eidem, poſt conceſſionem aſſeruit, quòd ipſum conceſſerat, inſtitutionibus & cuſtodiis vacantium Eccleſiarum exceptis. Ipſe verò timens, ne ſi negaret expreſsè, cùm nondum eſſet Archidiaconus poſſeſſionem adeptus: vel impediret penitùs factum ejus, vel diutiùs differretur, reſpondit, quòd non ſolum de illo, ſed de omnibus redditibus ſuis faceret quod ſibi placeret: & infrà. Nos igitur interlocuti fuimus, Archidiaconum eſſe in plena libertatum ejuſdem Archidiaconatus poſſeſſione tuendum, donec probatum legitimè fuerit ex adverſo, libertates ipſas Archidiaconis, ab Archiepiſcopis perſonaliter fuiſſe conceſſas: cùm in hoc caſu tam ante, quàm poſt, & in ipſa etiam conceſſione, Archiepiſcopus eas retinere potuerit licitè tam-

quam

quam ſuas, vel donec legitimè probatum fuerit, eaſdem libertates Archidiaconum abjuraſſe. Sed in hoc caſu, ſi conceſſio illa fuerit realis, Archiepiſcopo nihil juris vel utilitatis accederet: quia nos vel ad petitionem Eboraceñ. Eccleſiæ, vel per nos ipſos, ſuper hoc Archidiaconatui conſulemus. Si ergo alterutrum ipſorum fuerit legitimè comprobatum, Archidiacono ſuper libertatibus ipſis: ſi neutrum, Archiepiſcopo ſilentium imponatur.

S V M M A R I V M.

1 *INſtitutiones, & cuſtodia poſſunt de iure ſpeciali ad inferiorem pertinere, & pendente lite cum Diœceſano, in poſſeſſione defenditur.*

2 *Epiſcopus fundat intentionem de iure communi ſuper inſtitutione, & deſtitutione perſonarum in beneficiis ſuæ diœceſis, & num. 11.*

3 *Declaratur.*

4 *Conſuetudo generalis poteſt concurrere cum iure communi, eique aliquid addit ſaltem illud confirmando, & roborando.*

5 *Verba generalia, & adulatoria ad complacentiam alterius prolata non inducunt obligationem, ſeu diſpoſitionem.*

6 Placet, *verbum importat arbitrium boni viri.*

7 *Poſſeſſio contra ius ſufficit ad repellendum proprietarium ſi ſit adiuta vera præſumptione alicuius tituli, licèt clarè de qualitate tituli non conſtet.*

8 *Poſſeſſio contra ius regulariter non prodeſt contra proprietarium in iudicio proprietatis, nec relevat ab onere probandi.*

9 *Præpoſito Buxeti an competat ius inſtituendi tam ad beneficia in ſuo privilegio expreſſa, quàm ad alia poſteà erecta infra limites præpoſituræ, & nn. ſeqq. uſque ad num. 22.*

10 *Burgi Sancti Donini erectio in Epiſcopatum non obſtat iuriſdictioni Præpoſiti Buxeti.*

Præpoſiti Buxeti iuriſdictio eſt cumulativa cum Epiſcopo, ibidem.

11 *Ius inſtituendi in beneficiis iuriſpatronatus non pertinet ad Prælatum Eccleſiæ inferioris, ſed ad Epiſcopum prævia patronorum præſentatione.*

12 *Geſta à Delegato præter, vel contra formam reſcripti ſunt ipſo iure nulla.*

13 *A iure deſtituendi non infertur ad ius inſtituendi, ſi ius deſtituendi ſit ex privilegio, ſecus ſi de iure communi.*

14 *Prælatus inferior habet ius inſtituendi in Eccleſiis ſibi pleno iure ſubiectis.*

15 *Secus ſi eius iuriſdictio ſit cumulativa cum Epiſcopo.*

16 *Ius inſtituendi poteſt præſcribi ab inferiore.*

17 *Poſſeſſio longiſſimi temporis ſufficit ad præſcribendum etiam ſine ſcientia, & patientia Epiſcopi.*

18 *Scientia, & patientia Epiſcopi ex quibus præſumatur.*

19 *Titulus iuſtus elicitur ex facto executoris inſtitutionem tribuentis.*

20 *Ius inſtituendi, ac iuriſdictio ex præſcriptione, an cenſeatur privativè ad Epiſcopum, vel cumulativè.*

21 *Præſcriptio non currit vacante Eccleſia.*

22 *Iuramentum à Prælato præſtitum in damnum Eccleſiæ ab ipſo Prælato ſervandum eſt.*

Si ſit ſeparabile à præiudicio Eccleſiæ, aliàs ſecus, num. 28.

23 *Iuramenta non ſunt, ſed periuria, quæ contra utilitatem Eccleſiæ attentantur.*

24 *Iuramentum præſtitum ab Epiſcopo Antverpienſi de ſervandis conſuetudinibus, & privilegiis Collegiatæ Eccleſiæ, an poſt erectionem dictæ Eccleſiæ in Cathedralì obſtet, quominus Epiſcopus uti poſſit ſua iuriſdictione in eiuſdem Eccleſiæ capitulum, & perſonas eiuſdem civitatis.*

25 *Iuramentum generale de obſervandis privilegiis, an extendatur ad revocata, & num. 35.*

26 *Iuramentum de ſervando ſtatuto tollitur per ſtatuti revocationem, & num. 36.*

27 *Epiſcopus etiam de Capituli conſenſu non poteſt abdicare à ſe iuriſdictionem in totum.*

28 *Epiſcopus tenetur ſervare iuramentum in his, quæ ſunt ſeparabilia à præiudicio Eccleſiæ, & num. 30.*

29 *Archidiaconus, qui abiuravit inſtitutiones, & cuſtodias vacantium Eccleſiarum, non poteſt eas repetere.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

30 *Præiudicium Prælati quando cenſeatur dividuum à præiudicio Eccleſiæ.*

31 *Iuramenta ab Epiſcopis præſtita in materia viſitationis, ac privationis Capitularium ſuos obligant authores.*

32 *Iuramentum non porrigitur ad incogitata.*

33 *Iuramentum per relationem ad aliud perindè habetur, ac ſi eſſet præſtitum ſuper re certa per ſe.*

34 *Iuramentum habet tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus.*

C*Vm veniſſent*. Si poſſidet jus inſtituendi is etiam, ad 1
quem de jure communi non ſpectat, pendente judicio proprietatis, in poſſeſſione defenditur. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. cum quo concordant Butr. Card. & omnes. Vel ſic ſecundùm Abbatem; Inſtitutiones, & cuſtodiæ poſſunt de jure ſpeciali ad non Epiſcopum pertinere, & pendente lite cum Diœceſano, defenditur in poſſeſſione. Dividitur in tres partes. In prima allegatio pro Archiepiſcopo. In ſecunda allegatio pro Archidiacono, ibi, *inter alia*. In tertia interlocutio, & ſub certa forma diffinitivè commiſſio, ibi, *Nos igitur*.

Nota primò ibi, *Ad eum ſpectat de iure communi*. Epi- 2
ſcopum fundare intentionem de jure communi ſuper inſtitutione perſonarum in beneficiis ſuæ diœceſis. Ad hoc *c. Omnes Baſilicæ, & c. Nullus omninò 16. qu. 7. c. Ex frequentibus ſupra eod. c. Cum ex iniuncto, in fin. de hæreticis cum ſimilibus*, Butr. *hic num.* 3. & Abb. *in* 1. *notab.* Sed hoc intelli- 3
gas tu de inſtitutione collativa, ut in prædictis juribus, & de Inſtitutione authorizabili, ut *in cap. Cum ſatis ſupra de offic. Archidiac.* ſecus verò de inſtitutione corporali, quæ de jure communi ſpectat ad Archidiaconum, ut *in c. Ad hæc, §. In quadam, & in c. Vt noſtrum, in fin. eod. tit.* & ſcripſi plenius *in c. Eam te num. 2. & ſeqq. de ætat. & qualit.*

Secundò nota ibi, *quam de conſuetudine generali*, con- 4
ſuetudinem poſſe concurrere cum jure communi: nam etſi diſponat idem, quod jus commune, nihilominus aliquid addit, ſaltem illud confirmando, & roborando, ut hìc per Butr. *num.* 4. & Abbatem *num.* 3. quod benè nota ad declarationem gloſſæ *in cap.* 1. *in ver. Facti, de Conſtitut.* & eorum, quæ ſcripſi *in cap. Si quis num.* 61. *ſuprà de foro compet.*

Tertiò nota ibi, *faceret quod ſibi placeret*, generalia ver- 5
ba, & adulatoria ad complacentiam alterius prolata obligationem, ſeu diſpoſitionem non inducere: quamvis enim iſte Archidiaconus dixerit Archiepiſcopo, ut de omnibus redditibus faceret quod ſibi placeret; non tamen obſtrictus fuit illas libertates dimittere ad votum Epiſcopi, ut per Butr. *hic n.* 8. *&* 9. & ad hoc quotidie allegatur hoc cap. ſecundùm Abb. *num.* 5. & notat Bald. *in conſ.* 218. *Petita venia col.* 2. *circa fin. verſ. Conſiderandum lib.* 3. Corneus *conſ.* 149. *Viſis nonnullis actis num.* 7. *& ſeqq. lib.* 2. Ad hoc bonus textus *in leg. Littera, ff. de Iure Codicillor. & in §. Cæterùm Inſtitut. de militar. teſtam.* Unde ſi tu petas à me librum, & ego reſpondeam, nedum de illo libro, ſed etiam de omnibus bonis meis faciam ad placitum tuum, ſeu quicquid tibi placebit: hujuſmodi verba nullam inducunt obligationem, ut poſt Butr. Cardin. Imol. & Abb. hìc tradit Alex. alios referens *in conſ.* 237. *Perſpectis num.* 12. *verſ. Accedit illud lib.* 6. & facit ſecundùm Abbatem, quia verbum *placet*, importat arbitrium 6
boni viri, ut *l. Thais, §. Sorore, ff. de fideicomm. libert.* Unde Hoſt. *hic num.* 11. exponit ver. *placeret*, id eſt placere debere, ad hoc *c. Ex litteris, il* 1. *infrà de ſponſal.*

Ultimò nota *in verſ. Nos igitur*, quod poſſeſſio, quam 7
habet inferior Prælatus contra jus commune, ſufficit ad repellendum Epiſcopum proprietarium illius juris, ſi ſit adjuta vera præſumptione alicujus tituli, licèt clarè de qualitate tituli non conſtet, niſi exadverſo clarè probetur defectus tituli præſcripti. Quod ſi colligitur ex hoc c. ſecundùm Abb. *nu.* 8. nam jus commune hìc faciebat contra Archidiaconum, & pro ipſo erat poſſeſſio, & ejus titulus præſumptus, quia clarè non conſtabat conceſſionem juris inſtituendi fuiſſe factam Archidiaconatui realiter, ſed propter præ-

ſumptionem, quæ erat pro eo, quia conſtabat de conceſſio-
ne per confeſſionem Archiepiſcopi, præſumebatur conceſ-
ſionem fuiſſe tealem ex longæva, & continuata poſſeſſiooe
adjuta hac præſumptione. Et hæc fuit ſufficiens ad Archie-
piſcopum repellendum, niſi Archiepiſcopus probaret de-
8 fectum tituli, ut in fine textus. Quod uota perpetuò ad
limitationem, *cap. Cum perſonæ, de privileg. lib. 6.* nam poſ-
ſeſſio contra jus regulariter non prodeſt contra proprieta-
rium in judicio proprietatis, nec televat ab onere probandi,
ut probatur *in c. Cum Eccleſia Sutrina, in fin. de cauſ. poſſeſſ.
& propriet.* & notat *in c. Ex inſtitutionib. de Procurat. & in c.
Conſtitutus, de elect.* ubi Innoc. *in princ. verſ. Sed fortè dices.*
Sed hoc fallit, quando poſſeſſio eſt aliquo titulo roborata,
licèt de modo tituli non conſtet, vel qualitate. Quod eſt no-
tabile dictum, & memoriæ perpetuò commendandum, nec
alibi ita apertè probatur, ut inquit Butr. *hic num. 12.*

9 Ex facto quæſitum eſt, An Præpoſito Buxeti Diœceſis
Burgi Sancti Donini ex privilegio, vel præſcriptione com-
petat jus inſtituendi tam ad Canonicatus, & Eccleſias in
litteris Apoſtolicis ſui privilegii expteſſas, quàm ad Eccle-
ſias poſt privilegium erectas infra limites ipſi Præpoſito aſ-
ſignatos.

10 Propoſita juriſdictionis controverſia inter Epiſcopum
Burgi S. Donini, & Præpoſitum Buxeti, Sac. Congregatio
Concil. cenſuit neque litteras erectionis Eccleſiæ Burgi S.
Donini in Cathedralem, neque ſubreptionem litterarum
Eugenii IV. quam Epiſcopus afferebat quidquam obeſſe
Præpoſito, quin ſua juriſdictione uti poſſit in Eccleſias, Ca-
nonicos, & perſonas iiſdem litteris deſignatas. Cæterùm
nec Præpoſiti privilegium obſtare Epiſcopo, quominus ſi
prævenerit, jus ſuum in eaſdem Eccleſias, Canonicos, & Per-
ſonas exercere valeat; atque ita Præpoſiti juriſdictionem
cumulativam cum Epiſcopo, non autem privativam.

Nunc verò plures dubitationes emergunt inter Epiſco-
pum, & Præpoſitum, de quibus uterque conſulit S. Congre-
gationem; atque inter alias una eſt, An Præpoſito compe-
tat jus inſtituendi ad Canonicatus, & Eccleſias in litteris
Eugenii expreſſas. Altera an Præpoſitus eamdem habeat
juriſdictionem in Eccleſias poſt privilegium Eugenii ere-
ctas, & fundatas infra limites ipſi Præpoſito aſſignatos.

11 Quoad primam ex diſpoſitione juris communis in Be-
neficiis juriſpatronatus, qualia ſunt hæc, de quibus agi-
tur, jus inſtituendi non pertinet ad Prælatum Eccleſiæ in-
ferioris, ſed ad Epiſcopum prævia Patronorum præſenta-
tione, ut in proprius terminis decidit Caſſad. *deciſ. 22. n. 3.
verſ. Et in patronali præſentatione, de præbend.* Et indiſtin-
ctè inſtitutionem ſpectare ad Epiſcopum, non ad inferio-
rem, probant *in cap. Cum in Eccleſia Vulterana, de elect.*
Anton. de Butr. *num. 21. verſ. Aut agitur de proviſione Ec-
cleſiæ Collegiatæ*, Imol. *ſub num. 5. verſ. Si verò non ſit patro-
nata*, Abb. *ſub num. 8. verſ. Quoad ſecundum caſum*, Selva *de
benefic. par. 2. qu. 22. n. 45. & ſeqq.* Felin. *in cap. Cùm venerabi-
lis num. 35. & ſeqq. de except.* & eſt communis opinio, quam
Rota ſequi conſuevit, Caſſador. *dict. deciſ. 22. num. 3.* Puteus
deciſ. 135. lib. 1. Itaque jus commune favet Epiſcopo, qui
habet intentionem fundatam ſuper inſtitutione, & deſti-
tutione beneficiorum omnium ſuæ diœceſis, ut *hic, & in c.
Cùm ex injuncto, in fine de hæret. lib. 6. cum concordant.* de
quibus ſupra *in 1. notab.* Neque verò in litteris erectionis
Præpoſituræ legitur attributa Præpoſito inſtituendi facul-
tas; quinimò ex illarum ſerie contrarium potius colligi-
tur, quia in ea parte, in qua Pontifex dat facultatem reſer-
vandi juſpatronatus familiæ DD. de Pallavicinis, unico
contextu jubet fieri præſentationes coram eis, ad quos in-
ſtitutio pro tempore pertinebit, quod indicat Pontificem
nihil voluiſſe diſponere circa inſtitutionem, ſed eam reli-
quiſſe in terminis juris communis; præſertim ob clauſulam
incontinenti additam, *juribus Epiſcopi alias ſemper ſalvis*,
ad text. *in c. Salvo 9. qu. 3. & in c. Cum longe 63. diſtin. & in l.
Si debitor, §. Si in venditione, ff. Quibus modis pignus, vel hy-
pothec. ſolv.* Ac propterea executor Apoſtolicus, qui reſervа-
vit Præpoſito jus inſtituendi, exceſſit limites mandati, quia
12 revera id non continebatur in litteris commiſſionis; ideò-
que quicquid per ipſum geſtum eſt præter, vel contra for-
mam litterarum Apoſtolicarum dicitur ipſo jure nullum,
cap. Cùm dilectus, ubi notatur *de reſcript. & cap. Cui, de
præben. lib. 6.*

13 Nec obſtat, quod in dictis litteris concedatur Præpoſito
facultas deſtituendi, quaſi hinc videatur etiam inferri ad
jus inſtituendi, ex regula *dict. cap. Cùm ex injuncto, in fin. de
hæret. lib. 6.* Nam hoc procedit in eo, cui hæc facultas com-
petit de jure communi, ſecus ſi ex privilegio, ut hoc caſu, ſi-
cuti declaraut Hoſt. Abb. Felin. & alii, ibid. & Rota *deciſ. 6.
de renunc. in novis.*

Rurſus non obſtat, quod inferiori Prælato competat jus 14
inſtituendi in Eccleſiis ſibi pleno jure ſubjectis, *c. In Late-
ranenſi*, ubi omnes notant, *de præbend.* Quia id procederet 15
ſi Epiſcopus nullum jus Epiſcopale ibi exerceret, ſed tota
juriſdictio ad Præpoſitum pertineret. Quod non eſt hoc ca-
ſu, cùm juriſdictio utriuſque ſit cumulativa ex deciſione
jam à S. Congregatione edita: ita declarat Lambert. *de ju-
repatr. 3. par. lib. 2. art. 17. ante 1. qu. principalem num. 2.*

Cæterùm etſi Præpoſito jus commune obſiſtat, cui litte- 16
ræ Apoſtolicæ non derogatunt, favet tamen illi antiquiſſi-
ma inſtituendi poſſeſſio. Certum eſt enim jus inſtituendi
poſſe acquiri præſcriptione, Cardin. in Clem. 1. *ſub num. 11.
col. 9. in fin. de ſupplen. neglig. Prælat.* Abb. poſt alios *in c. Au-
ditis num. 6. de præſcript.* Gemin. *in cap. 1. num. 6. 21. diſtin.*
Lambert. *de jurepatr. art. 10. 1. qu. princ. 3. part. lib. 2.* Felin. *in
cap. De quarta num. 13. eod. tit.* Caſſador. *d. deciſ. 22.*

Præpoſitus autem exhibet inſtitutiones ab anno 1506. 17
uſque ad aonum 1601. atque ita centum ferè annorum.
Quę quidem longiſſima poſſeſſio ſufficit ad præſcribendum
etiam abſque ſcientia, & patientia Epiſcopi, ſecundùm ſen-
tentiam quam dicit eſſe veriorem, ac magis communem, A-
lex. *conſ. 6. col. 2. in fin. num. 4. vol. 1.* & alii quamplures rela-
ti à Maſcard. *de probat. vol. 3. concl. 1219. num. 42.* & in qua-
dragenaria præſcriptione incorporalium ita decidit Innoc.
in cap. Bona, il ſecondo de poſtulat. Prælat. quem refert, &
ſequitur Paul. de Caſtr. *in l. 2. col. 1. num. 3. ſuper ver. Vſus ti-
bi interdictus, C. de ſervit. & aq.* & alii apud Maſcard. *loc. cit.
num. 56.* Ratio eſt, quia ſpatio longi temporis ſcientia, & pa- 18
tientia Epiſcopi præſumitur, Salicetus *in l. Authen. verſ.
Quæro de quæſtione facti, C. Vnde vi*, Rota *deciſ. 28. num. 7.
& deciſ. 147. num. 3. par. 1. diverſor.* Quemadmodum etiam
hoc caſu præſumitur ex inſtitutionum multiplicitate, Abb.
in c. Cùm Eccleſia n. 25. de cauſ. poſſeſſ. & propr. Put. *dec. 217.
in fin. lib. 1.* Rota *in Nullius, ſeu Squillacenſis Juriſdictionis*
coram Martino Andrea 9. *Martii* 1616. & ex viſitationibus
Epiſcopi Cremonen. Rota *diverſor. par. 2. deciſ. 106. num. 8.*
Juſtus verò titulus, etſi in præſcriptionibus longiſſimi tem- 19
poris non requiratur, elicitur tamen ex facto executoris in-
ſtitutionem tribuentis, *c. Cùm dilectus, de conſuetud.* ubi An-
ton. de Butr. notat *col. 5. verſ. Secunda eſt opinio, uſque ad co-
lum. 8. verſ. Secundo oppono.*

Non obſtat ſententia anno 1565. lata per Ormanettum
judicem compromiſſarium inter Epiſcopum Cremonæ, &
Præpoſitum, in qua caſſantur, atque irrita decernuntur
omnia acta hinc inde producta. Nam non propterea fuit
ſublatum jus inſtituendi, quod Præpoſitus ex præſcriptione
jam completa acquiſierat ſpatio annorum ſupra quadragin-
ta, id eſt ab anno 1506. uſque ad tempus ſententiæ. Prętēr-
quamquod ſententia hac in parte non habuit effectum,
quia poſteà Præpoſitus perrexit inſtituere uſque ad annum
1601. Habet igitur Præpoſitus jus inſtituendi ad ſupraſcri- 20
ptas Eccleſias ex præſcriptione, quo caſu inſpecta juris
communis diſpoſitione, gravis quæſtio eſſet, an illud ha-
beret in privationem, & excluſionem Epiſcopi, an verò
cumulativè cum ipſo, Ægidius enim *in c. Cùm ſatis num. 3.
ad fin. de offic. Archid.* ſentit, licèt ſubobſcurè, jus inſti-
tuendi quæſitum præſcriptione competere inferiori priva-
tivè ad Epiſcopum: atque hoc ipſum de præſcripta juriſdi-
ctione reſpondit Calder. *conſ. 2. de præſcript. & conſ. 6. de
ſent. excomm.* Abb. *in c. Auditis num. 7. de præſcript.* gloſſ. *in
cap. Paſtoralis*, ubi etiam Abb. *n. 4.* & Felin. *n. 5. in 8. limitat.
de offic. Ordin.* Pariſ. *in d. c. Auditis n. 12. verſ. Secunda conclu-
ſio*, latiſſimè Bald. *de præſcript. par. 1. primæ partis princ. q. 11.*

At contra quod juriſdictio per præſcriptionem quæſita
privativè non competat, ſed cumulativè probare conan-
tur, & verum cenſent Hoſt. Joan. Andr. Butr. & Imol. *in d.
c. Paſtoralis*, quorum opinio fortè ſervaretur in practica ob
illorum authoritatem, ut teſtatur *ibid.* Abb. & eſt magis
communis, ut aſſerit Covarr. *in priore part. relect. c. Alma
mater, §. 12. ſub num. 3.*

Sed certè in caſu præſenti manifeſtum videtur juriſdi-
ctionem Præpoſiti eſſe cumulativam cum Epiſcopo, quia u-
terque tam Præpoſitus, quàm Epiſcopus inſtituerunt ſpatio
annorum plus quam quadraginta: ex parte enim Epiſco-
pi

Digitized by Google

pi exhibentur inſtitutiones ab anno 1558. uſque ad 1613.
atque ita ſupra quinquaginta annos, quando autem etiam
Epiſcopus exercuit juriſdictionem inferioris præſcribentis
eſſe cumulativam, pluribus probat Abb. *in d. c. Auditis*
num. 14.
Et qoamvis Præpoſitus anno 1558. jam complevitſſet præ-
ſcriptionem: nihilominus etiam Epiſcopus potuit contra
ipſum cumulativè præſcribere ſpatio annorum quadragin-
ta, Abb. *conſ.* 94. *in fin. verſ. Item*, *&* 2. *lib.* 1. Zabarell.
conſ. 131. *Videndum eſt num.* 6. Alex. *conſ.* 5. *ſub num.* 11. *verſ.*
Nec iſtis obſtat lib. 5. & eſt textus *in cap. Cùm de beneficio, de*
prabend. lib. 6.
Nec refragatur, quod ab anno 1601. Præpoſitus am-
pliùs non inſtituerit: nam non propterea dicendus eſt ami-
ſiſſe hoc jus quæſitum præſcriptione, quia Præpoſitura
vacavit ab eo tempore per ſpatium quatuor annorum,
quibus ſubductis uſque ad tempus motæ litis, vix octo,
21 aut novem anni intercefferunt: non enim currit præſcri-
ptio vacante Eccleſia, *cap.* 1. *cap. Auditis, & cap. De quarta*,
ubi gloſſ. & DD. *de præſcript*. Quamobrem non eſt opus di-
ſcutere, an Præpoſitus ex non uſu decem annorum amiſe-
rit jus inſtituendi legitima præſcriptione quæſitum.
Atqoe ex his ſatis perſpicuum videtur jus inſtituen-
di competere Præpoſito cumulativè cum Epiſcopo. Quia
tamen non deſunt graves authores *in dict. cap. Auditis*,
qui ſentiunt ex inſtitutionibus Epiſcopi interrumpi præ-
ſcriptionem inferioris Prælati, & è converſo, itaut nul-
lo modo præſcribat: fortè ſatiùs eſſet hunc articulum
cumulativæ præſcriptionis in alia Congregatione diligen-
tiùs examinare. Hunc articulum habes pleniſſimè à oo-
bis examinatum *in dict. cap. Auditis à num.* 2. *uſque ad*
num. 19.
Quoad ſecundum caput itidem manifeſtom videtur ju-
riſdictionem Præpoſiti extendi etiam ad Eccleſias poſt pri-
vilegium Eugenii erectas infra limites eidem præfixos: ita
enim diſertis verbis cavetur in litteris erectionis hujuſmo-
di, & in ſententia executoriali in hæc verba, *Ipſis præ-*
poſitis tam præſentibus, quàm futuris ius Archidiaconale in
Eccleſias, Canonicos, & Perſonas huiuſmodi præſentes,
& futuras, &c. perpetuò concedimus; nam verbum il-
lud *futuras*, videtur qualificare tam perſonas, quàm Ec-
cleſias, Pariſ. *conſ.* 26. *num.* 37. *vol.* 3.
Verùm & quoad hoc caput fortaſſe ſatius eſſet nihil ge-
neraliter reſpondere, ſed tantùm perſpectis qualitatibus
cujuſque Eccleſiæ poſt dictam erectionem conſtructæ, A
quo ſint dotatæ? An ſint ejuſdem, vel alterius ſpeciei?
An obſervantia ſuffragetur Epiſcopo, vel Præpoſito? &
ſimilia id genus juxta deciſionem Rotæ 17. *par.* 2. *di-*
verſor.
22 In gloſſa *in ver. Abiuraſſe*, nota ex hac gloſſa, & ex tex-
tu factum Prælati non præjudicare Eccleſiæ, ſed nihilomi-
nus juramentum præſtitum à Prælato ſervandum eſſe con-
tra id, quod habetur *in cap. Sicut, il primo ſuprà de iureiu-*
23 *rando*, ubi dicitur non juramenta, ſed perjuria potius eſſe
dicenda, quæ contra utilitatem Eccleſiaſticam attentan-
tur, *cap. Pervenit, il primo eodem titulo, cap. Si quis Pres-*
byterorum, de rebus Eccleſ. non alienand. Sed qualiter hoc
ſit intelligendum, declarabitur in ſequenti quæſtione,
præſertim *num.* 28.
24 Suppoſita declaratione S. Congregationis Concilii, qua
cenſuit privilegia Capitulo, & Decano Eccleſiæ Collegiatæ
Antverpienſis conceſſa eſſe revocata per ejus erectionem in
Cathedralem: Itemque ſuppoſito præſentis Epiſcopi ju-
25 ramento in ea forma, cujus exhibetur exemplum: Dubi-
tatur, an ipſum juramentum obſtet Epiſcopo, quominus o-
niverſa juriſdictione Epiſcopali uti poſſit contra Decanum,
& Capitulum, aliaſque perſonas Civitatis Antverpien.
26 Contra Capitulum duo præcipuè videntur urgere. Primum
quia cùm privilegia hæc jam eſſent revocata, juramentum
generale Epiſcopi de ſervandis privilegiis ad revocata ex-
tendi non debet, Ripa *reſp.* 5. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 1. & ad rem fa-
cit doctrina Baldi *in proœmio feud. num.* 15. ubi vult, ut ſi
quis juraverit obſervare ſtatutum, & illud poſteà revoce-
27 tur, tollatur vinculum juramenti. Secundum quia Epi-
ſcopus etiam de conſenſu Capituli non poteſt abdicare à ſe
juriſdictionem in totum, Abb. *in cap. Cùm olim, il ſecon-*
do num. 4. *de privileg.* Felin. *in cap. Cùm inter num.* 4. *circa*
princip. verſ. In contrarium, ubi teſtatur de magis commu-
ni, *de re iudicat.* Quod ſi juramentum hujuſmodi ligaret E-
piſcopum, perindè eſſet, ac ſi ipſe totam juriſdictionem in
vita ſua alienaſſet.
Sed his non obſtantibus contrarium videtur reſponden-
dum, videlicet Epiſcopum impediri juramento, quomi-
nus poſſit dum vivit juriſdictionem, quæ ante erectio-
oem Capitulo, & Decano Collegiatæ competebat ſibi
vendicare. Eſt enim communis concluſio, quando Epi- 28
ſcopus juravit in his, quæ ſuot ſeparabilia à præjudicio Ec-
cleſiæ, ut ſunt jura incorporabilia, teneri eum obſervare
juramentum, ac ſi contra illud velit venire, non eſſe au-
diendum, ut poſt gloſſam ooſtram optimè declarat Anton.
de Butr. *hic num.* 32. & ſatis probatur in hac Decretali, 29
ubi Archidiaconus, qoi abjuraverat libertates Archidiaco-
natus, ſcilicet inſtitutiones, & cuſtodias vacantium Ec-
cleſiarum, non poteſt eas repetere, & contravenire jura-
mento. Et quamvis textus non dicat non poſſe repete-
re, cùm tameo dicat Archidiaconum eſſe conſervandum
in quaſi poſſeſſione libertatum, donec probetur ipſum eas
abjuraſſe, neceſſariò infertur, ut ubi conſtaret de abjura-
tione, non eſſet audiendus contra juramentum, ut hìc tra-
dunt omnes. Opinionem Butrii ſequitur Felinus *in c. Per-*
venit, il primo n. 8. *de iureiur.* ubi eam defendit ab impugna-
tione Imolæ, Abbas *hic num.* 16. *&* 18. Joan. de Selva *in tra-*
ctat. de Iuram. in 3. *par. in* 1. *qu. num.* 33. Aretin. *conſ.* 114. *nu.* 3.
quem ſequuta eſt Rota in deciſionibus exhibitis coram Se-
raphino, & de Groſſis, ubi juramentum Epiſcopi in mate- 30
ria viſitationis dixit eſſe ſervandom, cùm ſit ſeparabile
à præjudicio Eccleſiæ, & durat durante vita Epiſcopi ju-
rantis. In his enim, quæ ſunt juriſdictionis, fructumque 31
non afferunt, ſed ſunt ſolùm honorificentiæ perſonæ præſi-
dentis, præjudicium Prælati cenſetur dividuum à præjudi-
cio Eccleſiæ, ut per Butr. *dict. num.* 32. *verſ. Ubi vero præiu-*
dicium, Aretin. *d. conſ.* & Rota *in eadem deciſ.* Et hanc do- 32
ctrinam videntur probaſſe Patres in Concilio Triden. dum
decretis *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *& cap.* 6. *ſeſſ.* 25. in materia viſitatio-
nis, & privationis Capitularium, ſanxerunt juramenta ab
Epiſcopis præſtita ſuos obligare auctores. Facit textus *in*
cap. Per ſuas ad fin. ibi: *Quia iuramento ſuo ſeipſum per-*
ſonaliter, non Eccleſiam poterat obligare, de arbitr.
Non obſtant adducta in contrarium: nam ad primum 33
reſpondetur verum eſſe, quod dicitur juramentum gene-
rale, & incertum de obſervandis ſtatutis non porrigi ad
revocata, quia juramentum non porrigitur ad ea, de
quibus non eſt cogitatum, gloſſ. *in cap. penult. in ver. Quod*
promiſit, de iureiuran. jurans aotem non cenſetur cogitaſ-
ſe de ſtatutis revocatis. Cæterùm juramentum, de quo
nunc agimus, non eſt ſimpliciter generale, & incertum de
obſervandis conſuetudinibus, & privilegiis, ſed eo mo-
do, quo Capitulares uſi fuerunt tempore Epiſcoporum Ca-
meraceñ. & ſic refert ſe Epiſcopus jurans ad factum, & ad 34
uſum, quo caſu non poteſt juramentum reſtringi ad privi-
legia non revocata, cùm juramentum ſit ſuper re certa per
relationem ad aliud, quod perindè habetur, ac ſi eſſet præ-
ſtitum ſuper re certa per ſe, *l. Certum, ff. ſi cert. petat. l. In ſum-*
ma, ff. de re iudicat. & ita videtur ſpecialiter juraſſe ſe obſer-
vaturum hæc, & hæc privilegia, exemptiones, & conſue-
tudines. Imò hoc caſu apertè conſtat jurantem voluiſſe ſe
obligare etiam quoad privilegia revocata, quia retulit ſe
ad tempus Epiſcoporum Cameraceñ. & ſic ad tempus ante
revocationem per erectionem, adeòut videatur juraſſe ſe
ſervaturum privilegia, quibus poſitum eſt Capitulum tem-
pore Epiſcoporum Cameraceñ. etiamſi hodie mutato ſtatu
abrogata fuerint. Et propterea ceſſat interpretatio defe-
ctus voluntatis in jurante.
Secundò reſpondetur opinionem Ripæ nulla authoritate 35
fulciri: oam Bald. quem citat, loquitur de juramento obſer-
vationis ſtatuti, quod poſteà tollitur, & dicit jurantem
non teneri ad illud obſervandum, ut etiam tradunt Docto-
res *in c.* 1. *de his, quæ fiunt à maior. part. cap.* Quia juramen-
tum habet tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus, *c. Ad*
naturam, il ſecondo, & c. Quemadmodum, de iureiur. Oldr.
conſ. 241. *factum tale eſt num.* 2. *verſ. Secundo quia d. iura-*
mentum, Feder. de Sen. *conſ.* 239. *Super* 5. *except. circa*
med. verſ. Et vos ſcitis, Gemin. *conſ.* 84. *Quia iſtud dubium,*
in fin. verſ. Ad illud quod dicitur, Baccor. *de iureiur. nu.* 126.
dicens juramentum ſuperveniente revocatiooe, & ſic ſta-
tu mutato ampliùs non obligare. At nos loquimur de
privilegiis jam revocatis tempore juramenti, in quibus ni-
hil ſopervenit, quod evincat jurantem.

Google

Ad ſecundùm reſpondetur primò nos non quærere, An Epiſcopus potuerit Capitulum a ſe validè in perpetuum eximere. Quo caſu obſtaret opinio illa DD. Sed tantùm, an Archiepiſcopus, qui juravit, impediatur dum vivit venire contra proprium juramentum. Secundò reſpondetur nos non verſari in alienatione univerſæ juriſdictionis, de qua loquuntur DD. exadverſo; quia etſi juramentum ſervet Epiſcopus, reliqua tamen ei erit juriſdictio in caſibus Decretorum Concilii Tridentini, quos Epiſcopus in juramento excepit.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ, & Eccleſiæ non vacantis.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT II.

NUlla Eccleſiaſtica miniſteria, ſeu etiam beneficia, vel Eccleſię tribuantur alicui, ſeu promittantur antequam vacent: Ne deſiderate quis mortem proximi videatur, in cujus locum & beneficium ſe crediderit ſucceſſurum. Cùm enim in ipſis etiam legibus gentilium inveniatur inhibitum; turpe eſt, & divini plenum animadverſione judicii, ſi locum in Eccleſia Dei futuræ ſucceſſionis expectatio habeat, quam ipſi etiam gentiles condemnare curarunt. Cùm verò præbendas Eccleſiaſticas, ſeu quælibet officia, in aliqua Eccleſia vacare contigerit, non diu maneant in ſuſpenſo: ſed infra ſex menſes perſonis, quæ dignè adminiſtrare valeant, conferantur. Si autem Epiſcopus, ubi ad eum ſpectat, conferre diſtulerit, per Capitulum ordinetur. Quod ſi ad Capitulum pertinuerit, & infra præſcriptum terminum hoc non fecerit, Epiſcopus ſecundùm Deum hoc cum religioſorum virorum conſilio exequatur: Vel ſi omnes fortè neglexerint, Metropolitanus de ipſis ſecundùm Deum abſque illorum contradictione diſponat.

SVMMARIVM.

1 *BEneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent.*
2 *Beneficia conferri debent infra ſex menſes, quibus elapſis de Epiſcopo ad Capitulum, & è converſo, & demum ad proximum ſuperiorem collatio devolvitur, & n. 34.*
3 *Miniſteria Eccleſiaſtica, beneficia, & Eccleſia, an & in quo differant.*
4 *Beneficii vacaturi promiſſio non valet, nec ullam inducit obligationem.*
5 *Sive fiat in ſpecie, ſive in genere.*
6 *Beneficium promittens cum poterit, olim obligabatur. Hodie ſecus.*
7 *Papa poteſt tribuere ius in beneficiis vacaturis, & n. 15. & 45.*
Declaratur, num. 20. 81. & ſeqq.
8 *Expectativa, reſervationes mentales, & quæcumque gratiæ ad vacatura, & indulta ad alienas Eccleſias ex Concilio Tridentino nemini ſunt concedenda, etiam S.R.E. Cardinalibus.*
9 *Precum primariarum indultum Imperatori conceſſum, & à Pio IV. confirmatum eſt ſublatum à Concilio Tridentino, & num. ſeqq.*
10 *Imperator non comprehenditur in decreto Concilii Tridentini ſeſſ. 24. cap. 19.*
11 *Beneficia vacantia poſſunt per Prelatum promitti, ſed ex hoc non adeò afficitur beneficium, ut annulletur collatio alteri facta.*
12 *Votum ſimplex non dirimit ſecundum ſolemne.*
13 *Mortem proximi ſperare non licet.*
14 *Quanto quis eſt ſanctior, tantò facilius debet abſtinere à promiſſionibus vacaturorum beneficiorum.*
15 *Beneficii vacaturi collatio, vel promiſſio non inducit votum captandæ mortis cauſaliter, ſed occaſionaliter. Et ideò Papa poteſt ſuper hoc diſpenſare, & num. 18.*
16 *Canones non dedignantur leges gentilium imitari.*
17 *In beneficiis Eccleſiaſticis expectatio futuræ ſucceſſionis eſt contra omnia iura.*
19 *Vtilitas publica prætextu privilegii vacillare non debet.*
20 *Papa quamvis poſſit cõferre in genere beneficia vacatura, tamen in ſpecie, & ad inſtantiam certæ perſonæ conferre non debet, niſi ea ignorante.*
21 Diu *dictio quod tempus importet.*
22 *Officia, & beneficia conferri debent perſonis, quæ dignè valeant adminiſtrare.*
23 *Pœna* c. Cùm in cunctis, de elect. *non habet locum in conferente.*
Perſona quid ſit, ibidem.
24 *Beneficium qui diſtulit conferre ultra ſex menſes, privatur ea vice poteſtate conferendi.*
25 *Et tempus ſex menſium currit à die ſcientiæ, nec requiritur monitio.*
26 *Et moram purgare, aut in integrum reſtitutionem petere non licet.*
27 *Item tempus ſex menſium eſt utile in quantum non currit ignoranti, aut conferre non valenti, & num. 33.*
28 *Sed eſt continuum in quantum currit etiam diebus feriatis.*
29 *Devolutio poteſtatis conferendi fit ad ſuperiorem, ſi is ad quem ſpectat, ultra ſex menſes conferre neglexerit.*
30 *Quod procedit in omnibus Dignitatibus, officiis, & præbendis, dummodo ſint diſtincta, vel certus numerus ſit ſtatutus.*
31 *Item procedit etiam in Epiſcopatibus, & Abbatiis, ſed minus tempus datur ad eligendum, id eſt trium menſium.*
32 *Inſtitutioni faciendæ nullum tempus reperitur à iure præfixum.*
33 *Devolutionis pœna locum non habet contra eum, qui beneficium non contulit propter impotentiam iuris, vel facti etiam culpa contingentem.*
34 *Devolutio ob negligentiam non conferentis beneficium fit ad proximum ſuperiorem gradatim, & quilibet ipſorum habet ſex menſes ad conferendum.*
35 *Devolutio poteſtatis conferendi non fit ad Metropolitanum, niſi omnes inferiores infra præſcriptum tempus conferre neglexerint.*
36 *Papa lapſo primo ſemeſtri ſtatim poteſt de beneficio providere.*
Et illius negligentiam nemo ſupplet.
37 *Papa ſi beneficium vacans in Curia non conferat infrà menſem à die vacationis, Ordinarius confert, ibidem.*
38 *Legati nati, quamvis poſſint iuriſdictionem exercere in diœceſibus ſuffraganeorum ſuorum, non tamen poſſunt conferre beneficia ad eorum collationem ſpectantia, niſi poſt devolutionem.*
Legati nati non habent niſi unum ſemeſtre ad conferendum beneficia ad ſe devoluta propter negligentiam inferiorum, ibidem.
39 *Devolutio poteſtatis conferendi fit etiam de ſuperioribus ad minores, velut ab Epiſcopo ad Capitulum.*
Inferior non ſupplet negligentiam ſuperioris, vel paris, niſi in iure ſit expreſſum, ibidem.

40 Ca-

Digitized by Google

40 *Capitulo poteſt competere ius conferendi beneficia etiam privativè ad Epiſcopum.*

41 *Beneficiatus poteſtatem non habet dandi ſucceſſorem in beneficio.*

42 *Coadiutoriæ, quæ dantur hodie à Sede Apoſtolica cum futura ſucceſſione, an adverſentur iuri communi, vel decretis Concilii Trid. & nn. ſeqq. uſque in fin.*

43 *Coadiutoriæ gratia non eſt merè præventiva, ſed habet fomentum iuris propter conſenſum coadiuti.*

46 *Coadiutorias hodiernas eſſe odioſas, & à iure communi exorbitantes qui authores ſenſerint.*

47 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione in Cathedralibus, & Monaſteriis an, & quo reſpectu dicatur eſſe contra Canones, & nn. ſeqq.*

48 *Intellectus, cap.* Petiiſti, 7. quæſt.1. *& num.*49. 78. *& ſeqq.*

49 *Papa ex ſpeciali indulgentia, & diſpenſatione poteſt tribuere Epiſcopo facultatem, ut in ultimo vitæ ſpiritu ſibi ſucceſſorem deſignet, & n.78. & 82.*

50 *Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione, quæ dantur à Papa in Canonicatibus, & aliis beneficiis, in Cathedrali vel collegiata Eccleſia an exorbitent à iure Communi, & nn.ſeq.uſque ad n.69.*

Anve exorbitent à Concilio Tridentino, n.69.

51 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione in inferioribus beneficiis eſt prorſus incognita ſacris Canonibus.*

52 *Coadiutoria hodierna hæreditariæ ſucceſſionis imaginem refert, & n.75.*

53 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione ingerit votum captandæ mortis, quod non excluditur per conſenſum coadiuti, & nn. ſeqq.*

54 *Coadiutor cum futura ſucceſſione reſpectu beneficii nec titulum habet, nec poſſeſſionem, ſed eſt fictus beneficiatus, & num.66.*

56 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione propter conſenſum coadiuti eſt minus odioſa, quam gratia merè præventiva.*

57 *Coadiutoria hodierna in quibus differat à coadiutoria ſecundum formam iuris communis, & nn. ſeq. uſque ad num.69.*

58 *Coadiutoria perpetua requirit conſenſum coadiuti; alioquin gratia eſt nulla.*

59 *Coadiutor de iure communi tenetur reſidere.*

60 *Coadiutor cum futura ſucceſſione non poteſt choro, aut capitulo intereſſe, nec aliquid iurium Canonicalium exercere contradicente coadiuto.*

61 *Coadiutoria de iure non datur propter benemerita, aut in favorem perſonæ, ſed ob Eccleſiæ neceſſitatem.*

62 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione continet duas gratias æquè principales, unam in favorem coadiutoris, alteram in favorem coadiuti.*

63 *Coadiutoria temporalis non datur niſi decrepitis, vel morbo incurabili impeditis officium exercere.*

64 *Coadiutori de iure datur certa portio ex redditibus beneficii in compenſationem laborum.*

65 *Coadiutor cum futura ſucceſſione diſtributiones non lucratur ſibi, ſed ad utilitatem coadiuti, nec quidquam percipit ex fructibus beneficii.*

66 *Coadiutor temporalis poteſt quandocumque amoveri, & alius in eius locum ſubrogari.*

67 *Coadiutoria temporalis dari poteſt ab eo, ad quem ſpectat deſtitutio, vel ceſſionis admiſſio.*

68 *Coadiutoriam perpetuam non dat Legatus de latere, ſed ſolus Papa.*

69 *Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione permittuntur à Concilio Tridentino in Cathedralibus, & Monaſteriis dumtaxat, non autem in beneficiis inferioribus, & n. ſeqq.uſque ad num.87.*

Et quæ ſit ratio differentiæ, n.72.

70 *Concilium Tridentinum, quo ſenſu in aliquibus prohibitionibus intelligatur includere Summum Pontificem, & num.ſeqq.*

71 *Expectativæ ad beneficia vacatura ab inferioribus à Papa concedi non poſſunt.*

73 *Canonicus infirmus, vel ſenio confectus non tenetur inſervire per ſubſtitutum.*

74 *Coadiutoriæ utilitas non eſt tanta ut illi non præponderent gravamina plurima, quæ ex futura ſucceſſione Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis inferuntur.*

75 *Et quæ ſint huiuſmodi gravamina, & n.ſeq. & 79.*

76 *Ad coadiutoriam obtinendam exiguntur litteræ commendatitiæ aut Epiſcopi, aut Capituli.*

77 *Papa concedendo in Germania coadiutorias perpetuas in omnibus menſibus, dicitur Concordatis contravenire.*

79 *Coadiutor cum futura ſucceſſione quibus conditionibus detur Epiſcopo ſecundùm antiquos Canones.*

80 *Ordinare, quandoque idem importat quod conferre, vel confirmare.*

81 *Auguſtinus non fuit ſucceſſor, ſed coepiſcopus Valerii Hipponenſis Eccleſiæ Epiſcopi.*

82 *Papa poteſt dare futuram ſucceſſionem in beneficio viventis non ſecundum ius commune, ſed diſpenſativè, & ex plenitudine poteſtatis, & n.ſeqq.*

85 *Expectativæ conceſſæ à Papa ſuſtinentur, etiamſi Concilio Trid. derogatum non fuerit.*

86 *Concilio Tridentino nec ſolet, nec oportet generaliter, aut ſpecialiter derogari, dummodo ſupplicatio manu Papæ ſignata fuerit, ex motu proprio Pii V.*

N*Vlla*. Quidam erant nimis celeres in conferendis be- 1
neficiis, quia promittebant illa, vel conferebant
priuſquam vacarent, & contra hos providet prima pars
Concilii Lateraneñ. Alii verò viceverſa nimis erant tardi in
illis conferendis cùm vacabant, & contra hos deſides provi-
det pars ſecunda ibi, *Contra verò*. Et breviter hoc inten-
dit ſecundùm Joan. Andr. cui cæteri conſentiunt. Beneficia
non vacantia concedi, vel promitti non debent; & cùm
vacaverint, concedi debent infra ſex menſes, quibus ela- 2
pſis de Epiſcopo ad Capitulum, & è converſo, & demum
ad proximum Superiorem collatio devolvitur. Prima pars
tria facit. Primò ponit prohibitionem. Secundò ejus cau-
ſam, ibi, *Ne deſiderare*. Tertiò, illam fortificat per locum
à minori, ibi, *Cùm enim*. Pars ſecunda itidem facit tria.
Primò, ſtatuit tempus ad conferendum. Secundò, punit
negligentiam primi gradus, ibi, *Si autem*. Tertiò, punit
negligentiam ſecundi, ibi, *Vel ſi omnes*.

Nota primò, ex principio textus differentiam eſſe inter 3
Eccleſiaſtica miniſteria, beneficia, & Eccleſias: nam pro
Eccleſiaſticis miniſteriis hic poſſunt intelligi officia, & di-
gnitates, veluti Archidiaconatus, Præceptoriæ, Sacriſtiæ,
& ſimilia, ut *cap. Cùm in cunctis*, §. *Inferiora, ſupra de elect.*
Pro beneficiis ſtrictè intelliguntur præbendæ; & pro Eccle-
ſiis parochiales, ut hìc per gloſ. 1. Hoſtienſ. *in princ.* Joan.
Andr. *num.* 2. Card. *n.* 1. & Abb. *in* 1. *notab.* In latiori tamen
ſignificatione omnia comprehenduntur beneficii appella-
tione, ut *cap. Beneficium, de reg. iur. lib.* 6. Abb. 6. *ubi ſupra*,
& notant Butr. & alii *in cap. Olim, infra, de verbor. ſignific.*

Secundò, nota ibi, *antequam vacent*, præmiſſiones de 4
beneficiis vacaturis non valere, ut hic, *& in cap. ſeq. cap.*
Ex tenore, & cap. final. infr. eod. Cùm enim ſint contra jus,
nulla ex illis oritur obligatio, *l. fin. ff. de pact. & c. fin. eodem*
tit. & ita hìc firmant gloſ. ſecunda, Hoſt. *in princ. in ver.*
Antequam vacent, Butr. *in* 1. *notab.* & Card. *num.* 6. Quòd 5
procedit ſive promiſſio fiat in genere, ſive in ſpecie, & ſive
per hæc verba, *cùm beneficium vacabit*, ſive alio quovis mo-
do, ut hìc per Henric. Boich. *col.* 2. *in fin. verſ. Aut numquid*
poſſint, poſt Goffred. & Jo. Andr. *n.* 13. *ver. Et per hoc dicunt*
quidam. Et quamvis ex conſtitutione Innocentii *cap. Acce-*
dens infra, eod. obligaretur Prælatus promittens beneficium 6
ſub hac forma, *cùm poterit*, vel *cùm ſe facultas obtulerit*, ta-
men conſtitutionem illam poſteà revocavit Bonifacius VIII.
decernens has, & conſimiles promiſſiones, per quas dire-
ctè, vel indirectè aperitur via ad beneficia vacatura, eſſe
omninò irritas, ut *in c. Deteſtanda, infra eodem lib.* 6. & præ- 7
dicta intellige in Epiſcopis, & aliis prælatis inferioribus,
non autem in Papa, qui poteſt jus tribuere in beneficiis va-
caturis, ut *cap.* 2. *de præb. lib.* 6. cùm ſit ſupra jus, ut *c. Propo-*
ſuit infra eod. & hìc notat Innoc. *in princ.* ibi, *verum eſt niſi*
in Papa, Henric. Boich. *col.* 2. *verſ. in* 1. *caſu*, Butr. *num.* 12.
in fin. Jo. Andr. *in d. c. Propoſuit*, *num.* 3. *in ver. Vacaturæ*,
& latiùs dicam infrà *n.* 82. & 84.

Sed hodie à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 19. decre- 8
tum eſt mandata de providendo, & gratias expectativas ne-
mini ampliùs, etiam Collegiis, Univerſitatibus, Senati-
bus, & aliis ſingularibus Perſonis etiam ſub nomine Indul-
ti, aut ad certam ſummam, vel alio quovis colore concedi,
nec hactenus conceſſis cuiquam uti licere. Sed nec reſer-

vatio-

vationes mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ ad vacatu-
ra, nec indulta ad alienas Eccleſias, vel Monaſteria alicui,
etiam ex S. R. E. Cardinalibus concedantur, & hactenus
conceſſa abrogata eſſe cenſeantur.

9 Stante hoc decreto Philippus de Monte impetravit ab
Imperatore preces primarias ad Archiepiſcopum Camera-
ceñ. quæ dantur pro beneficiis vacaturis, cùm tale ſit jus
earum precum; quibus legitimè intimatis Archiepiſcopo,
vacavit Eccleſia Beatæ Mariæ Virginis Cameraceñ. The-
ſauraria, de qua licèt vigore dictarum precum providen-
dus fuiſſet aſſertus Philippus, qui infra tempus debitum
eam acceptavit; nihilominus Archiepiſcopus Cameraceñ.
illam contulit cuidam Giberto Leonino, ſub prætextu, quod
decretum Concilii *cap.19. ſeſſ.24.* tollit quaſcumque con-
ceſſiones ad vacatura. Et quia *in d. cap.19.* nulla habetur
mentio de Imperatoribus, ſupplicavit declarari per Con-
gregationem Concilii an *d. cap.19.* afficiat hujuſmodi con-
ceſſiones, & indulta ad vacatura ſic anteà conceſſa per Ro-
manum Pontificem Imperatori, & demum per Pium IV.
10 confirmata, S. Congregatio cenſuit haſce primarias preces
non comprehendi *d. cap.19.* quia non nominatur Impera-
tor, qui eſt ſpeciali nota dignus, nominantur Cardinales,
qui ſunt & ipſi ſpeciali nota digni. Unde ſi Concilium vo-
luiſſet comprehendere Imperatorem, expreſſiſſet, vel ſaltem
poſt Cardinales dixiſſet, & quibuſcumque aliis. Quo caſu
dictio, *aliis* intelligeretur de iis, qui & ipſi ſpeciali nota digni
fuiſſent. Præterea exprimitur de expectativis conceſſis Uni-
verſitatibus, Senatibus, & aliis ſingularibus Perſonis. Ergo
Concilium expreſſiſſet etiam Imperatores, ſi voluiſſet. Re-
ferendum tamen Sanctiſſimo D. N. Gregorio XIII. qui pro-
bavit ſententiam Congregationis, & juſſit fieri declarato-
riam per litteras Congregationis, & ultra rationes ponde-
ratas à Congregat. addidit Sanctitas Sua, quod meminit
tempore Concilii quando formabatur *d.cap.19.* aliquos vo-
luiſſe addi, & primarias preces Imperatori conceſſas, ſed
communior ſententia Patrum fuit ut tolleretur earum
mentio. Sicque non comprehenduntur *d.cap.19.*

11 Tertiò nota, præbendas vacantes per Prælatum, vel Ca-
pitulum poſſe promitti: ut hìc probatur à contrario ſenſu
in illis verbis, antequam vacent, ſecundùm Jo. Andr. *n.3.*
Collect. *num.4.* Henric. Boich. *col.3. in princ. verſ. Numquid
poſſunt promitti*, Butr. *num.7.* Cardin. *num.9.* Anchar. *num.8.*
Abb. *num.2.* & Joan. de Anan. *num.6.* Qui tamen omnes
affirmant ex promiſſione hujuſmodi non uſque adeò bene-
ficium affici, ut annulletur collatio alteri facta, ad inſtar
ſponſaliorum de futuro, quæ non irritant matrimonium
cum alia initum, *cap. Sicut, & cap. Si inter, infra de ſpon-*
12 *ſal.* Sic etiam votum ſimplex non dirimit votum ſecundùm
ſolemne, *cap. Qui poſt votum, de regular. lib.6.* Facit textus
à contrario *in cap. Si tibi abſenti, de præben. eod. lib.* An au-
tem ex vi promiſſionis ad aliquid poſſit agi, & ad quid, dic
ut notatur *in cap.2. infra eod. lib.6.*

13 Quartò nota ibi, *ne deſiderare*: non eſſe licitum cuiquam
ſperare mortem proximi ſui, quem diligere debet ſicut ſei-
pſum, Matth.22. Lucæ 10. *cap. unic.* cum ſua gloſ. *in ver.
Caput, ſupra, de ſacr. unct.* Card. *hic in 3. notab.* & Anchar.
n.9. Propterea enim expectativæ ſunt prohibitæ, quia inge-
runt votum mortis alienæ, concordat *cap.2. & cap. Ne ca-
ptanda, infra eod. lib.6. l. de fideicommiſſo, C. de tranſact.*
Sunt enim hujuſmodi pactiones plenæ triſtiſſimi, & peri-
14 culoſi eventus, dicit textus *in l.fin. C. de pact.* & ideò quan-
tò ſuperior eſt ſanctior, tantò faciliùs debet abſtinere à pro-
miſſionibus vacaturorum beneficiorum, ut formaliter in-
15 quit Abb. *hic num.3.* non tamen id efficiunt cauſaliter, ſed
occaſionaliter; & ideò Papa poteſt ſuper hoc diſpenſare,
ut notat Joan. Andr. *in cap. Propoſuit, num.3. in ver. Va-
catura, infr. eod.*

16 Quintò nota ibi, *in ipſis etiam legibus Gentilium*. Sacros
Canones non dedignari leges gentilium imitari: nam Ca-
nonum ſtatuta Principum conſtitutionibus adjuvantur, *cap.
1. infr. de nov. oper. nunc.* quaſi ſint ancillæ Canonum, ut ibi
explicat Joan. Andr. *num.2. in ver. Adiuvantur*, & de libris
gentilium, & paganorum vide bonam gloſſam *in cap. Forus,
in ver. De qua Virgilius, infr. de verb. ſignific.* Sed quæres ubi
ſunt ejuſmodi leges gentilium improbantes pactum de fu-
tura ſucceſſione? Joan. & Tancred. inducunt *l. Ex eo in-
ſtrumento, C. de inutil. ſtipul. & l. fin. C. de pact.* Sed non
benè, quia leges illæ ſunt Chriſtianorum Imperatorum.
Solvit Hoſt. *hic num.1.* Quòd pro Gentilibus hic intelligan-
tur laici gentiliter viventes. Sed melius infrà, in verb.
Gentiles, dicit hoc eſſe inhibitum etiam in legibus digeſto-
rum, ut *l. Neminem, ff. de acquir. hæred. l. Quidam, §.
unic. ff. de donat. l.2. in fin. ff. de his quib. ut indig.* & in aliis
compluribus per eum allegatis. Quòd etiam innuitur in *d.
l. fin. Cod. de pact.* ibi, *ſecundum veteres itaque regulas*, & ſe-
quitur Jo. Andr. *n.12.* & Cardin. *num.4.*

Sextò, nota ex parte textus expectationem futuræ ſuc- 17
ceſſionis in beneficiis Eccleſiaſticis eſſe contra omnia jura,
ut probat hìc contextus Concilii Lateraneñ. ponderando
ſingulas illius partes. Quòd ſit contra jus divinum, inſi-
nuant verba illa, *& divini plenum animadverſione iudicii*:
niſi enim legi divinæ adverſaretur, utique divina ultione
non puniretur, *cap. Qui peccat, 23. quæſt.4.* Quòd ſit con- 18
tra jus naturale, colligitur ex textu, tum quia dicit hoc tur-
pe eſſe, id eſt contra bonos mores, ut *l. Ex eo, C. de inu-
til. ſtipulat.* Tum quia ſubnectit rationem illam, ne quis
deſiderare mortem proximi videatur (id eſt præſumatur ſe-
cundùm Hoſt. & Joan. Andr.) in cujus locum, & benefi-
cium ſe crediderit ſucceſſurum. Atque ita expectatio futu-
ræ ſucceſſionis anſam præbet captandi mortem proximi ſui,
quod repugnat principiis naturæ, Matth.22. Luc.10. Unde 19
Collectar. *in cap. Accepimus, num.1. verſ. Sed dicendum, ſu-
pra de pact.* dicit hanc rationem naturalem eſſe, & pro bono
publico inductam; & publica utilitas prætextu privilegii
vacillare non debet, *l.2. C. de privil. Scholar. lib.12.* Et pro- 20
pterea quamvis Papa poſſit conferre in genere beneficia va-
catura, ut *cap. Tibi qui, de reſcript. lib.6. & cap. Is cui, de
præb. eod. lib.* In ſpecie tamen, & ad inſtantiam certæ per-
ſonæ conferre non debet, ut ibi per eum quem refert, &
ſeq. Bellam. *ibid. in 4. quæſt. n.4.* Et quamvis poſſit reſerva-
re illius contemplatione, hoc tamen fieri debet eo igno-
rante, ne detur occaſio, &c. & ita obſervat Curia ſecundùm
eos. Quòd ſit contra jus gentium ſatis innuunt illa verba,
*quam ipſi etiam Gentiles condemnare curarunt, l. 1. §. Ius
gentium, ff. de iur. natur.* Similiter quòd ſit contra jus civile
demonſtrat littera ibi, *in ipſis etiam legibus Gentilium inve-
niatur inhibitum*; & patet ex legibus ſupra citatis in præced.
notab. *num.16.* Demum quòd ſit contra Canones, & de-
creta generalium Conciliorum, patet apertiſſimè ex hac
conſtitutione Concilii Lateranen. *& cap. Dilectus, il primo,
ſupra de præben.* ibi, *vacaturam expectare præbendam Late-
ranen. Concilio non ſit dubium obviare, & c. Deteſtanda, de
conceſſ. præb. lib.6.* ex Concilio Tridentino *d. cap.19. ſeſſ.24.
& c.7. in princ. ſeſſ.25. & cap. Accepimus, ſupra de pact.* ubi
futura ſucceſſio in beneficiis Eccleſiaſticis dicitur iniqua,
deteſtabilis, & ſacris Canonibus inimica, cum concord. de
quibus ibi per gloſ. *in ver. Canonibus*.

Septimò, nota ex ſecunda parte textus dictionem, *diu*, 21
quandoque connotare tempus ſex menſium, ut patet hìc,
ſecundùm Joan. Andr. *num.6.* qui remittit *ad cap. fin. infra
de fideiuſſ.* Anchar. *num.12.* Imol. *num.4.* & Joan. de Anan.
num.16. Quandoque denotat tempus quadraginta dierum
ſecundùm ſtylum Curiæ, ut per Jo. Andr. *in cap. Ex parte
Abbatiſſa, infra de privileg.* & Gemin. *conſ.78.* incip. *For-
mantur, ſub num.5. verſ. Nec obſtat ſi dicatur.* Quandoque
diu dicitur tempus decem, vel viginti annorum, ut notat
gloſ. *in l.2. in verbo Diu, C. de acquir. poſſeſſ.* & Bart. *in l.1.
§. Denique num.2. ff. de aqu. pluv. arcen.* Alibi dicitur arbi-
trio judicis, ut notatur *in l. Lucius, ff. Mand. & in l. Si pro
eo, C. eod.* & per Menoch. *de arbitrar. iudic. in Addit. ad
lib.2. caſ.233. num.40.* vide remiſſiones Petri Brixin. *in ſuo
Repertorio, in ver. Diu.*

Octavò nota ibi *perſonis*, officia, & beneficia Eccleſia- 22
ſtica eſſe conferenda perſonis, quæ dignè valeant admini-
ſtrare, ut hìc in littera. Eſt autem perſona rationalis na-
turæ individua ſubſtantia, ut diffinit Boetius relatus à D.
Thom. *in 1. ſentent. diſt.25. art.1.* vel rationalis creaturæ
individua eſſentia, ſecundùm Joan. Andr. *hic num.7.* Ad
quod non advertit ille Epiſcopus Brixienſis, qui amico ab
eo petenti Eccleſiam vacantem pro filio ſuo nondum nato,
reſpondit, Habeat illam, ſit maſculus vel fœmina: ut ita
refert Joan. Andr. ſe audiviſſe à Joanne ipſius Epiſcopi ſuc- 23
ceſſore. Conferens tamen indigno non incidit in pœnam,
cap. Cum in cunctis, de elect. quia pœna illa locum habet in
eligente, non autem in conferente, ut notat Butr. *in cap.
De multa*, per illum textum *num.3. ſupra de præbend.* & ibi
etiam Imol. *num.4.* In hoc tamen vide Abbatem in prædicta
decretali, *Cum in cunctis, §. fin. n.4.*

Digitized by Google

24 Nonò nota ibi, *infra ſex menſes*. Ordinarios Collatores
habere ſemeſtre tempus ad conferendum beneficia ad ipſo-
rum collationem ſpectantia, quo elapſo pro illa vice con-
ferendi poteſtate privantur, ut hic eſt caſus ſecundùm
omnes, & notant Butr. *in 2. notab.* Anchar. *n.* 13. Imol. *n.* 3.
25 Abb. *n.* 4. & Jo. de Anan. *num.* 18. Hoc autem tempus incipit
currere non à die monitionis, ut voluit Hugo, quæ non
requiritur, cùm dies interpellet pro homine, *c. Potuit, de lo-
cat.* Neque à die vacationis beneficii, ut quidam putarunt,
ſed à die ſcientiæ, ut *c. Quia diverſitatem, in fin. infr. eodem,*
& tenet hic gloſſ. *in verb. Infra ſex menſes*. Innoc. *in eodem
ver.* Hoſt. *num.* 2. Butr. *num.* 13. Anchar. *num.* 17. & alii com-
muniter, Abb. *in c. Ex parte, n.* 13. *infra eod. & in c. fin. n.* 7.
de inrepatr. Rota *deciſ.* 6. *de inrepatr. in novis*. Ideòque im-
petrans beneficium tamquam devolutum probare debet
notitiam vacationis illius, ad quem collatio pertinet: alio-
quin gratia non cenſetur juſtificata, ut reſolvit Rota coram
26 Card. Seraph. *deciſ.* 1270. *n.* 1. Elapſo autem ſemeſtri etiamſi
ſuperior jure devoluto nondum contulerit, non licèt moram
purgare, argum. *c. Licèt, & cap. Litteras, de ſuppl. neglig. Præ-
lator.* ſecundùm Innocent. *in eodem verb. Sex menſes, verſ.
Nos autem dicimus,* Hoſt. *num.* 3. & Jo. Andr. *n.* 14. Butr. *n.* 15.
Anchar. *num.* 18. Imol. *n.* 12. & Abb. *n.* 11. ubi reddit ratio-
nem quia per lapſum hujus temporis in continenti devolvi-
tur poteſtas ad ſuperiorem. Quo fit ut nec liceat petere in
integrum reſtitutionem, ſecundùm Collect. *hic num.* 20. *per
dict. cap. Licèt*, poſt Jo. Andr. in Clemen. *unic. de in integrum*
27 *reſtit.* Rurſus hoc tempus ſex menſium eſt utile ab initio,
tum quia non currit ignoranti, ut proximè dictum eſt per *d.
cap. Quia diverſitatem, §. fin. & d. cap. Licet,* & ſic eſt utile,
ut *l. Annus, ff. de Calumniator. & l.* 2. *Cod. qui admitt.* Tum
quia non currit non valenti conferre etiam ſui culpa, ut *d.
cap. Quia, §. Sic tamen*. Unde ex hoc ſemeſtri ſubtrahitur
tempus ſuſpenſionis, & peregrinationis, ut hic per gloſſ. *in
ver. infra ſex menſes,* Innoc. *in eod. verb.* Hoſt. *nu.* 2. *&* 3. *verſ.*
28 *Quæritur an iſtud tempus*. Sed alio reſpectu eſt continuum,
quia currit etiam diebus feriatis ſecundùm Jo. Andr. *nu.* 14.
verſ. Et ibi utile. Facit *c. Capellanus, de fer. & l.* 1. *§. Item nun-
ciatio, ff. de nov. oper. nunc.* & eſt ſimile in decennio appella-
tionis, de quo *in cap. Anteriorum,* 2. *q.* 6.
29 Decimò nota ibi, *conferre diſtulerit*, jus conferendi be-
neficium devolvi ad ſuperiorem, ſi is, ad quem ſpectat colla-
tio, diſtulerit ultra ſex menſes conferre, ut eſt caſus hìc.
30 Quòd procedit in omnibus dignitatibus, officiis, & præben-
dis, dummodo tamen ſint diſtinctæ, vel certus numerus ſta-
tutus: alias ſecùs, ut in Eccleſiis non numeratis, quia in illis
non datur vacatio; ac proinde non poteſt eſſe locus devo-
lutioni, Textus eſt *in c. Ex parte, infra eod.* & hìc notat gloſ.
in verb. Infra ſex menſes, verſ. Iſta tamen Conſtitutio. In-
nocent. poſt *med. verſ. Et dicimus locum habere*, licèt lega-
tur corruptè, Hoſt. *n.* 3. *verſ. Quartò*.
31 Rurſus quamvis olim hæc devolutio locum non haberet
in Epiſcopatibus, & Archiepiſcopatibus, ut *c. Dilectus, infra
eod.* hodie tamen locum habet tam in ipſis, quàm in Abba-
tiis, ut poteſtas eligendi transferatur ad Superiorem, ſed mi-
nus tempus devolutioni præſcribitur, ideſt trium menſium,
quia mora in talibus eſt periculoſa, hic eſt textus *in cap. Ne
pro defectu, ſupra de elect. & in cap. Quamquam, eod. tit. lib.* 6.
gloſſa præalleg. *hic*, Innoc. *circa fin. verſ. Et licet olim*, & Ho-
ſtienſ. *num.* 3. *verſ. Quartò*.
32 Cæterum non vendicat ſibi locum pœna devolutionis
hìc ſtatuta in eo, qui debet inſtituere præſentatum à Patro-
no, ut tenent Domini de Rota *deciſ.* 212. *aliàs* 4. *verſ. Præ-
terea nullum tempus, de inrepatr. in novis*; quia hæc decreta-
lis loquitur in eo, ad quem ſpectat jus conferendi; unde non
extenditur ad eum, ad quem ſpectat jus inſtituendi: reſpe-
ctu enim inſtitutionis faciendæ non reperitur tempus à jure
præfixum, & illam deciſionem refert, & ſequitur Abb. *hic
num.* 11.
33 Demum pœna devolutionis locum habet, dummodo is,
ad quem ſpectat collatio, diſtulerit conferre per negligen-
tiam: ſecùs ſi per impotentiam juris, vel facti, etiam culpa
contingentem, ut *c. Quia diverſitatem, infra eod. & c. Cum
M. ſupra de Conſtit.* ſecundùm Innoc. *hic in fin.* Hoſt. *n.* 3. *in
ver. Conferre,* & Jo. Andr. *n.* 7. *in ver. Diſtulerit,* quibus cæ-
teri conſentiunt, & fuſiùs dictum eſt ſupra in præc. notab.
num. 7.
34 Undecimò nota in eodem *verſ. diſtulerit*, hanc devolu-
tionem poteſtatis conferendi beneficium ob negligentiam
non conferentis fieri ad proximum Superiorem gradatim,
ut hìc eſt deciſio multum notabilis, quæ quotidie obſerva-
tur in praxi. Unde ſi Capitulum infrà ſex menſes non con-
ferat, poteſtas devolvitur ad Epiſcopum, qui habet ſex men-
ſes, ut hìc, *et in c. Licèt, ſuprà de ſuppl. neglig. Præl.* & Epiſcopo
negligente, fit devolutio ad Metropolitanū, qui ſimiliter ha-
bet alios ſex menſes: eòque non conferente, devolvitur po-
teſtas ad Patriarcham, cui Archiepiſcopus ſubeſt. Quòd ſi
Superiorem non habeat, ad Papam fit devolutio, ut hìc fir-
mat Abbas *in ult. notab.* poſt Hoſt. *in fin.* Jo. Andr. *n.* 8. *in ver.
Omnes,* Imol. *n.* 16. Rebuff. *in praxi benef. tit. de devolut. n.* 7.
& tenent Domini de Rota *deciſ.* 1. *num.* 4. *de ſupplen. neglig.
Prælator. in nov.* Mantic. *deciſ.* 260. *num.* 2. Nota tamen diffe- 35
rentiam inter Metropolitanum & Papam: nam Metropo-
litanus conferre non poteſt jure devoluto, niſi omnes infe-
riores Collatores ultra ſex menſes conferre neglexerint, ut
patet ex littera ibi, *vel ſi omnes, & in c. Poſtulaſtis, infra eod.*
& tenent hìc Jo. Andr. *nu.* 8. *in ver. Omnes*. Sed Papa lapſo 36
primo ſemeſtri ſtatim poteſt providere, ut per Gonzal. *ad re-
gul. de Menſib. in proœm. §.* 3. *num.* 5. & vide Rota apud Card.
Seraph. *deciſ.* 1363. Rurſus Papæ negligentiam nemo ſup- 37
plet, cùm ſuperiorem non habeat; Salvo tamen eo quòd
habetur *in c. Statutum, de præb. lib.* 6. ubi ſi Papa beneficium
vacans in Curia non conferat infra menſem à die vacatio-
nis Ordinarius confert ſecundum Boattinum, cujus dictum
hìc ſequitur Joan. Andr. *n.* 8. *in ver. Metropolitanus*, Imol.
n. 16. & Jo. de Anan. *n.* 19.
Sed hìc incidit dubitatio, numquid legatus natus, ad 38
quem devolvitur poteſtas conferendi propter negligentiam
inferioris, habeat duo ſemeſtria ad conferendum.
Præmitto ejuſmodi legatos natos, ut ſunt Archiepiſcopi
Eboracenſ. Cantuarienſ. Rhemenſ. & Piſan. quamvis poſ-
ſint ſuā juriſdictionem exercere in diœceſibus ſuffraganeo-
rum ſuorum, & tota Provincia, ut habetur *in c.* 1. *de offic. le-
gat. lib.* 6. *& in c.* 1. *de appellat.* non tamen poſſe conferre
beneficia ad collationem inferiorum ſpectantia, niſi poſteà-
quam propter negligentiam eorumdem inferiorum ad eos
devoluta fuerit collatio, juxta textum hìc. In quo caſu du-
bitatur an talis habeat duo ſemeſtria, unum ſcilicet, tam-
quam Archiepiſcopus, aliud tamquam Legatus.
Pro parte affirmativa facit concurrentia diverſorum ju-
rium in eadem perſona, arg. eorum, quæ habentur *in c. A
collatione, de appell. lib.* 6. *in c. Poſtulaſtis, infra eod. in c. Cum
inter univerſas, ſupra de elect. & in l. Tutorem, ff. de his qui
indig.* Contrarium tenent Domini de Rota *in præalleg. de-
ciſ.* 1. *n.* 5. *de ſuppl. neglig. Prælat. in nov.* dicentes de hoc eſſe
caſum *in c. Licèt, ſuprà de ſuppl. neglig. Prælat.* ubi de Ebora-
ceñ. Archiepiſcopo, qui eſt Legatus natus ratione ſuæ digni-
tatis ſicut Cantuarieñ. ut *in c.* 1. *ſupra de offic. legat.* & tamen
ibi antequā fiat devolutio ad Papam non habet niſi unicum
ſemeſtre, & ſequuntur prædictam deciſionem Butr. *hic n.*
10. & Imol. *num.* 17. quia tamquam Prælatus non habet po-
teſtatem ſupplendi negligentiam propriam ubi neglexerit
tamquam Archiepiſcopus: & ideò ſibi tamquam legato
non dabitur aliud ſemeſtre, ſicut de ſeipſo non poteſt appel-
lari, nec querela deponi ſecundum ea, quæ habentur *in cap.
Romana de foro compet. lib.* 6. *& in c.* 2. *de conſuetud. eod. lib.*
Non obſtant contraria, quia loquuntur in eo caſu, in quo
quis ſimul cum alio debet actum exercere: tunc enim po-
teſt negligentiam propriam ſupplere *dict. c. Poſtulaſtis*. Se-
cùs quando ſolus debet actum expedire, quia tunc negli-
gentiam ſuam minimè ſupplebit, ut per eoſdem firmat gloſ.
Pragmat. Sanct. *in tit. de collat. in ver. Reſpectivè*, & Joan.
de Selu. *de benef. in* 2. *part. quæſt.* 3. *n.* 55.
Duodecimò nota, ibi, *per Capitulum ordinetur*, poteſta- 39
tem conferendi non tantùm devolvi ex minoribus ad Supe-
riores, ſed etiam ex Superioribus ad minores, quemadmo-
dum hìc fit devolutio de Epiſcopo ad Capitulum, & not.
Hoſt. *n.* 3. *verſ. Tertiò quæritur,* Anchar. *n.* 14. & Imol. *num.* 5.
Aliàs verò minor, aut per negligentiam Superioris, vel paris
non ſupplet, niſi ubi reperitur expreſſum, ut poſt Archid. *in
c. Volumus,* 89. *diſt.* not. hìc Collect. *n.* 5. & Abb. *n.* 6. Simile
habetur *in c. Cùm ſimus,* 9. *qu.* 3.
Ultimò nota ibi, *Quod ſi ad Capitulum pertinuerit*. Ca- 40
pitulo poſſe competere jus conferendi beneficia etiam pri-
vativè ad Epiſcopum, ut apertè probatur hìc: alias enim
non fieret devolutio de Capitulo ad Epiſcopum, & no-
tat Bernard. *hic in princ.* & Abb. *num.* 5. De ſimultanea
verò inter Epiſcopum, & Capitulum, vide textum
in

Digitized by Google

in cap. Cum Eccleſia Vulterana, *ſupra de elect. & in cap. Poſtulaſtis*, & quod utrobique plenè notavi *infr. eodem*.

41 In gloſſ. 3. nota benè rationem gloſſæ, cur pactum de futura ſucceſſione in beneficiis Eccleſiaſticis non validetur ex conſenſu beneficiati, cùm tamen ſecùs ſit in pacto de hæreditate viventis, ut *l. fin. C. de pact.* Ratio enim differentiæ eſt ſecundum gloſ. quia non eſt in poteſtate beneficiati dare ſucceſſorem in beneficio, ut *c. Deteſtanda, infra eod. lib. 6.* Sed Paterfamilias benè poteſt concedere cui vult ſuam hæreditatem. Beneficiatus enim eſt Procurator, Paterfamilias dominus, ut per Card. *hic num. 7.* Eamdem rationem aſſignant *in c. Accepimus, de pact.* Jo. Andr. *num. 2.* Bellam. *in princ. in 1. oppoſ.* Butr. *n. 6.* & Card. *n. 2.*

42 QUÆRO, an Coadjutoriæ quæ dantur hodie à Sede Apoſtolica cum futura ſucceſſione, adverſentur juri communi, vel decretis Concilii Tridentini.

Quòd ſpectat ad jus commune, duæ ſunt opiniones; Prima eſt eorum, qui putant hujuſmodi Coadjutorias eſſe conformes juri communi, cui adhærent nonnulli ex modernis, videlicet Nicolaus Garzia *in tract. de benef. part. 4. c. 5. n. 19.* & Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 25. à num. 6.* ubi nititur hanc gratiam à detractoribus vindicare, & *n. 8.* contendit illius uſum eſſe antiquiſſimum, & à S. Canonibus approbatum, & videtur ex mente Putei *deciſ. 478. num. 5. l. 2.* ubi ait, gratiam
43 Coadjutoriæ non eſſe merè præventivam, ſed habere fomentum juris propter conſenſum Coadjuti: nec eſſe ita odioſam, ſicut eſt gratia merè præventiva, & Quintil. Mandoſ. *ad reg. 11. qu. 5. n. 5.* dum dicit uſum hujus gratiæ habere aliquam conformitatem cum jure Canonico, licèt eum carpat Gonzal. *ad reg. de Menſib. gloſ. 5. §. 9. n. 46.*

Allegantur pro hac opinione tria jura. Primò ſcilicet *c. Petiiſti, 7. q. 1.* ubi hoc videtur expreſſum. Sed de intellectu hujus textus plenè dicam infrà *n. 48. 49. & n. 78.*

44 Deinde allegatur *c. Sicut vir. §. Ecce his authoritatibus*, *verſ. Hinc etiam*, cum *c. Non autem, immediatè ſeq. ead. cauſa & quæſt.* ubi Beatus Auguſtinus ſucceſſit in Eccleſia Hipponenſi de conſenſu Epiſcopi ægrotantis, ut dicunt Put. *deciſ. 226. n. 17. lib. 3.* & Lotter. *d. qu. 25. n. 8.* qui tamen errore ſunt
45 lapſi, ut patebit infrà *n. 80.* Tertiò allegatur *c. 2. de præb. lib. 6.* ubi expreſſum eſt Romanum Pontificem non ſolùm beneficia cùm vacant poſſe de jure conferre, ſed etiam jus in ipſis tribuere vacaturis. Ex quibus verbis videtur colligi has gratias præventivas reſpectu Papæ non adverſari Lateran. Concilio, de quo tamen videbimus infrà *n. 82.*

46 Secunda opinio primæ oppoſita eſt exiſtimantium coadjutorias cum futura ſucceſſione nequaquam eſſe juri communi conformes, ſed ex ſtylo adinventas. Ita Caſſador. *deciſ. 2. n. 2. de reſtit. ſpol.* Mohedan. *deciſ. 10. de privil. alias 36. ad fin.* dicens hodiernas Coadjutorias eſſe in utraque parte odioſas, & exorbitantes à jure, Rota *deciſ. 392. nu. 2. part. 3. recent.* ubi ait in forma hujus gratiæ multa decreta contineri ad favorem Coadjutoris, & Coadjuti, quæ non conveniunt Coadjutoriæ in forma juris communis, Petr. Andr. Gamb. *in tract. de offic. & poteſt. leg. lib. 5. ſub tit. de Coadiut. num. 23.* Quintil. Mandoſ. *de ſignat. grat. tit. de Coadiut. verſ. Altera cum futura ſucceſſione, & in reg. 11. q. 5. n. 4.* Navarr. *conſ. 2. n. 2. in tit. de Cler. ægrot.* Quinimò Petr. Gregor. Tholoſan. *de benefic. cap. 30. n. 2.* Affirmat Coadjutorias cùm futura ſucceſſione per mortem ejus cui datur Coadjutor, videri deteſtabiles in Jure per textum *in c. Accepimus, ſupra de pact.*

Nituntur omnes hoc præcipuo fundamento, quòd de jure communi Coadjutor datur pro neceſſitate Eccleſiæ, & ad tempus impedimenti, non autem cum futura ſucceſſione, quæ eſt Sacris Canonibus inimica, ut dicitur *in d. c. Accepimus*, imò ejus officium expirat per obitum Coadjuti, ut patet ſupra *de Cler. ægrot. per tot. & in c. Grandi, de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* & tradunt Jo. And. Butr. Card. & reliqui in *c. fin.* omnes *in 8. qu. de Cler. ægrot.*

47 Quid dicendum? Pro ſolutione quæſtionis arbitror diſtinguendas eſſe duas ſpecies Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione. Quædam enim datur pro Cathedrali Eccleſia, vel Monaſterio, cùm ſcilicet Epiſcopus, vel Prælatus propter ſenium, vel ægritudinem factus eſt inhabilis ad Paſtorale munus exercendum. Quædam verò datur pro beneficiis inferioribus in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, cùm ſcilicet Dignitatem obtinens, vel Canonicatum, aut portionem ſimiliter propter ſenium, aut morbum redditus eſt inhabilis ad inſerviendum Eccleſiæ in divinis. Quoad primam ſpeciem dum dicimus gratiam Coadjutoriæ perpetuæ in Cathedralibus, & Monaſteriis etiam reſpectu Papæ eſſe contrariam S. Canonibus, obſervandum eſt hoc duobus modis accipi poſſe: Uno modo ut dicamus hanc gratiam uſque adeò eſſe Canonibus injuſtam, ut neque ex privilegio, vel diſpenſatione Papæ ſit alicui concedenda, & in hoc
ſenſu hæc gratia nullatenus eſt contra Canones; Quòd pa- 48
tet manifeſtè, quia Canones permittunt ut Papa poſſit eam concedere ex urgenti neceſſitate, text. eſt apertus *in cap. Petiiſti, 7u. q. 1.* Ubi Zacharias Papa duo conceſſit Archiepiſcopo Moguntino. Unum ſcilicet ut ſibi Coadjutorem adjungeret, cùm eſſet ſenectute, & corporis imbecillitate gravatus. Alterum ut in qua hora cognoſceret ſe ex hac vita migraturum eſſe, eumdem Coadjutorem ſibi ſucceſſorem deſignaret. Sed & Concil. Trid. permittit hanc ſpeciem Coadjutoriæ *in c. 7. verſ. Quod ſi quando, ſeſſ. 25.* ut fuſiùs patebit infrà *n. 69.* & hoc planum.

Alio modo hæc gratia dici poteſt juri communi contra- 49
ria, in quantum conceditur à Papa non jure ordinario, ſicut conceditur Coadjutoria temporalis, ut *in cap. unic. de Cler. ægrot. lib. 6.* Sed ex ſpeciali privilegio, & diſpenſatione, & hoc ſenſu veriſſimum eſt Coadjutoriam perpetuam etiam pro Cathedralibus, & Monaſteriis exorbitare à jure communi, etiam reſpectu Summi Pontificis. Hoc deduco evidenter ex *d. cap. Petiiſti*, ubi poſteaquam Papa fecit Archiepiſcopo gratiam Coadjutoris cum futura ſucceſſione, ſtatim ſubjecit hæc verba, videlicet, *hoc nulli concedi alii patimur, quod tibi charitate cogente largiri cenſuimus*. Et ita hanc conceſſionem uti Eccleſiæ neceſſariam prodiiſſe ex ſpeciali privilegio adnotarunt ibi, Hugo Archid. Præpoſ. & alii, ſeu ex ſpeciali indulgentia, ut loquuntur *in c. Accepimus, de pact.* Hoſt. *n. 2. in verb. Omnino frivolas*, Bellam. *in princ. verſ. Non obſtat*, Butr. *n. 8.* & Jo. Andr. *in fin.* dicens idem tenere Goffred. Tancred. & Hoſt. *in c. Conſtitutus, infra eod.* Facit optimè decretum Concil. Trid. *cap. 18. ſeſſ. 25.*

Quò verò ad ſecundam ſpeciem Coadjutoriæ, quæ datur 50
à Summo Pontifice cum futura ſucceſſione in Canonicatibus, & aliis beneficiis inferioribus, exiſtimo hujuſmodi gratiam omninò exorbitare à jure communi, & à Concilio Tridentino.

Quòd ſpectat ad jus commune moveor primò, quia nul- 51
lus Canon in corpore juris clauſus reperitur, qui meminerit ſimilis gratiæ in inferioribus beneficiis: nam textus in contrarium adductus *in c. Petiiſti, 7. q. 1. & §. Ecce his authoritatibus*, cum *c. Non autem, immediatè ſeq. ead. cau. & quæſt.* loquuntur in Epiſcopo, in quo longè diverſa eſt ratio, ut inferiùs explicabitur *n. 72.* Unde Coadjutoria, per quam ſucceditur Coadjuto in Canonicatibus, & conſimilibus beneficiis, eſt prorſus incognita Sacris Canonibus. Et qui contrarium dicit, adducat textum, alioquin erubeſcat ſine lege loqui, *l. Illam, C. de collat.*

Moveor ſecundò, quia Sacri Canones magnoperè abhor- 52
rent à ſucceſſione in beneficiis Eccleſiaſtici, ut patet *in cap. Accepimus, ſupra de pactis*, in illis verbis: *Hoc iniquum eſt & SS. Canonibus inimicum, & ideò non debet aliquatenus tolerari*, nec non infra, ibi: *hujuſmodi ſucceſſiones tam deteſtabiles, & iniquas*. Concordant jura plurima, ibi allegata in gloſſ. *in ver. Canonibus*. Hæc autem jura obtinere etiam in Coadjutoria, quæ datur hodie à Sede Apoſtolica cum futura ſucceſſione oſtendo apertiſſimè ex præalleg. *cap. 7. ſeſſ. 25.* Concilii Trid. nam ibi in princ. præmittitur ratio illa, videlicet. Cùm in beneficiis Eccleſiaſticis ea, quæ hæreditariæ ſucceſſionis imaginem referunt. Sacris Conſtitutionibus ſint odioſa, & Patrum decretis contraria, ac deinde veluti conſequens ex præmiſſa ratione deductum ſtatuitur, ut acceſſus, regreſſus, & Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione de cætero nemini permittantur, ſcilicet à Summo Pontifice, ut latè deducam infrà *n. 70.* Ergo evidenter apparet has Coadjutorias etiam reſpectu Papæ à S. Synodo referri inter ea, quæ ſapiunt hæreditariam ſucceſſionem, & Sacris Cano-
nibus adverſantur. Quòd etiam alia ratione ſuadetur: 53
nam ratio cur jura deteſtentur hanc ſucceſſionem illa eſt præcipua, quia alienæ mortis ingerit votum, *cap. Deteſtanda, de conceſſ. præben. lib. 6.* & latiùs dictum eſt ſuprà *in 4.*
notab. Hæc autem ratio negari non poteſt, quin potiſſi- 54
mùm vigeat in hac ſpecie Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione, cùm Coadjuti vita durante Coadjutor gratis inſerviat, & reſpectu beneficii nec titulum habeat, nec poſſeſſionem, ſed ſit fictus beneficiatus, ut decidit Rota *in Salamantina Coadiutoriæ 25. Iunii* 1593. coram Penia, impreſſa

apud

Digitized by Google

apud Marcheſan. *de Commiſſ.lib.1.fol.468.* & Nic.Garz. *de*
benef.part.4.cap.5. num.34.
55 Nec relevat reſponſio Lotterii *de re benef. lib.2.d.qu.25.n.*
20. *&* 21. quòd in hodierna Coadjutoria requiritur conſen-
ſus, & requiſitio Coadjuti, & propterea ceſſet amaritudo
captandæ mortis, ut notat Bart. per illum textum *in l.fin. ſub*
num.11.verſ.Tertio probo,C. de pact. Olaſc.*deciſ.100.ſub n.3.*
verſ.Tertio defendatur, & in terminis hujus gratiæ Puteus
deciſ.478.col. ult. verſic. Nam licet gratia, *lib.2.* Etenim
hæc ratio videtur ſatis infirma, quia cùm Coadjutor non
poſſit ſuccedere in beneficio, niſi ipſo Coadjuto priùs de
medio ſublato, in quoddam veluti neceſſarium antecedens
ad conſequutionem beneficii inclinatur in deſiderium mor-
tis ipſius, ut colligitur ex hoc cap. ibi: *ne deſiderare quis*
mortem proximi videatur, *in cujus locum*, *& beneficium ſe*
crediderit ſucceſſurum. Hæc autem inclinatio, & propenſio
cùm ſit naturalis, ut dixi ſuprà *num.19.*ex Collect. & Bellam.
ridiculum eſt ut ceſſet ex eo, quoad Coadjutus conſenſerit
futuræ ſucceſſioni: non enim Coadjutor minus appetit
illius beneficium, quod Coadjutus voluerit eum habere in
ipſo beneficio ſucceſſorem. Et quidquid ſit ſecundum le-
ges, certè ſecundum Canones improbatur pactum futuræ
ſucceſſionis propter votum captandæ mortis, etiam con-
ſentiente beneficiato, ut oſtenſum eſt ſuprà *num.41.* Put.
56 *vero loc.cit.* tantum dicit gratiam Coadjutoriæ propter con-
ſenſum Coadjuti eſſe minus odioſam, quam ſit ſimplex
expectativa; ſed non dicit propter conſenſum Coadjuti ceſ-
ſare deſiderium captandæ mortis.
57 Moveor tertiò ex quampluribus differentiis, quæ appa-
rent inter Coadjutoriam ſecundùm formam juris commu-
nis, & hodiernam. Differunt enim primò, quia Coadju-
toria de jure communi datur ad tempus impedimenti, Mo-
hedan. *deciſ.10. alias 36. de privil.* & expirat per mortem
Coadjuti tam naturalem, quàm civilem, Jo. Andr. *in c.fin.*
in 8.q. & ibi omnes *de Cler.ægrot.* Hæc verò quatenus reſpi-
cit favorem Coadjutoris per obitum Coadjuti non extin-
guitur, ut declarat Puteus *deciſ.98. lib.2.* & ſcripſi pleniùs
in cap. Ex parte,num.5.eod.tit. Differunt ſecundò, quia de
jure Coadjutor datur etiam invito, *c. de rectoribus, de Cler.*
ægrot. & d. cap. Ex parte, ubi gloſ. *ult. in fin.* Hoſt. *itidem in*
fin. & alii communiter, Jo. Andr. *in d.c.fin. in 9.quæſt.n.11.*
58 Sed in hodierna Coadjutoria requiritur Coadjuti conſen-
ſus, Put. *d.deciſ.478 num.5.lib.2.* Rota *deciſ.410.num.8.part.*
3. *recent.* alioquin gratia eſt nulla, Rota *deciſ.313. num.27.*
59 *part.7.* Differunt tertiò, quia Coadjutor ſecundùm formam
juris tenetur reſidere, ne aliàs Eccleſia ob impedimentum
Coadjuti debito ſervitio fraudetur, ad hoc enim principali-
ter fuit adinventa Coadjutoria, *cap.1. de Cleric.ægrot.* Put.
deciſ.226. num.13. lib.3. Rota *deciſ.276. num.2. part.3. re-*
60 *centior.* At Coadjutor hodiernus nec poteſt in Choro reſide-
re, nec Capitulo intereſſe, nec aliquid jurium Canonica-
lium exercere contradicente Coadjuto, Rota *d. deciſ.410.n.*
61 8. Differunt quartò, quia de jure Coadjutoria non datur
propter benemerita, aut in favorem perſonæ, cui concedi-
tur, ſed ob Eccleſiæ neceſſitatem, *c. unic.de Cler.ægrot.lib.6.*
Put.*d.deciſ.226.n.13. lib.3.* Rota *deciſ.114. num.13.par.6.re-*
62 *cent.* Sed hodierna Coadjutoria datur ex gratia, & in favo-
rem Coadjutoris, & Coadjuti, ut patet ex tenore litterarum
Apoſtolicarum, & obſervat Navat. *conſ.2. de Cler.ægrot.* &
Rota *d. deciſ.392.n.2. part.3.recentior.* Continet enim duas
gratias æquè principales, unam in favorem Coadjuti, alte-
ram in favorem Coadjutoris, ut per Put. *deciſ.98. verſ. Fuit*
63 *tamen reſolutum, lib.2.* Differunt quintò, quia Coadjutoria
hodierna indiſtinctè dari ſolet Canonicis ſexagenariis,
etiamſi aliàs imbecillitate corporis non ſint gravati, ut paſ-
ſim ſervari videmus, cùm tamen de jure non detur niſi de-
crepitis, id eſt annorum ſeptuaginta, vel alio morbo incu-
rabili impeditis officium exercere, *d.cap. unic. §. Verum*, ubi
id notat Franc.*in 2.notab.*poſt Archid.*n.6.de Cler.ægrot.lib.6.*
64 Ancharan. *conſ.188.* incip. *Viſis conſiliis*, *num.7.* Differunt
ſextò, quia jure communi inſpecto Coadjutori datur certa
portio ex redditibus beneficii in compenſationem laborum,
cap. De rectoribus, de Cler.ægrot.& d.cap. unic.gloſ.ult.in fin.in
cap. ex parte, & Joan.Andr. *in cap. fin. in 10. membro, n.12.*
eod. tit. Put. *deciſ.226. num.13. lib.3.* At Coadjutor hodier-
65 nus nihil percipit. Mohed. *d. deciſ.10. aliàs 36. de privileg.*
& divinis intereſſendo diſtributiones non lucratur ſibi, ſed
ad utilitatem Coadjuti abſentis. Navarr. *conſ.2. num.3. de*
Cler.ægrot. & dicitur cenſuiſſe Sac. Rituum Congregat. *in*
cauſa Conimbricen. 16. Septembris 1606. in 6. dubio, & in El-
boracen. 15. Aprilis 1606. & patet ex formula Coadjutoriæ,
quam ponit Nicol. Garz. *de benef. part.4. cap.5. num.54.* Et
quamvis nonnumquam inter partes aliter conveniatur, re-
gulariter tamen in litteris conſuevit apponi clauſula infra-
ſcripta; videlicet, quia partes ita conveniunt ut Coadjutor
non poſſit petere congruam, nec quidquam exigere quovis
titulo ratione Coadjutoriæ, ut refert Garz. *loc. cit. & in*
Addit. ſub num.130. dub.36. Differunt ſeptimò, quia licèt 66
Coadjutor cum futura ſucceſſione nullum jus habeat in be-
neficio, nec reſpectu tituli, nec reſpectu poſſeſſionis; nihil-
ominus habet jus quoddam noviter creatum circa faculta-
tem Coadjuvandi, & eſt fictus beneficiatus, ut dixit Rot.
ſupra citata, num.54. nec revocari poteſt, Put. *deciſ.98. lib.2.*
Seraph. *deciſ.1447. in fin.* At Coadjutor datus ſecundùm
formam juris nullum habet jus de novo creatum, ſed nu-
dum miniſterium manuale, & poteſt quandocumque amo-
veri, & alius in ejus locum ſubrogari, ut per Joan. Andr.
in d.cap. fin. in 11. membro, num.13. de Cler.ægrot. Ex quibus
liquidò conſtat hodiernas Coadjutorias ferè nullam habere
conformitatem cum jure communi. Et hinc reſultat alia 67
differentia, quia licèt Coadjutoria temporalis in inferiori-
bus Prælatis dari poſſit ab Ordinario, ad quem ſpectat de-
ſtitutio, vel ceſſionis admiſſio, ut *cap. De rectoribus, & cap.*
fin. ubi hoc tenet Jo.Andr. *in 5. membro, n.7.* Abb. *num.5.* &
communiter Doctores, *de Cler.ægrot.* tamen Coadjutoriam
perpetuam etiam in beneficiis inferioribus dat ſolus Papa, 68
qui poteſt ſolus contra Canones diſpenſare, *c. Propoſuit, infr.*
eod. cap.2. de præb. lib.6. & firmat Lambertin. *de iurepatr.*
eod.lib. in 1.part.2. libri, art.20. num.4. & Navarr. *conſ.1. de*
Cler. ægrot. adeò ut nec dari poſſit a Legato de latere, ut per
Gambar. *de offic. leg.lib.5. in rubr. de Coadiutor.* Gonzal. *ad*
regul. de menſib.gloſ.5. §.9. n.91. Flamin. Pariſ. *de reſign. be-*
nefic. lib.6. qu.5. n.15. & lib.7.quæſt.20. num.14. & propendit
Lambertin. *d.artic.20. n.5.* Hactenus de jure communi.
Quòd verò ſpectat ad Concilium Tridentinum, ſi illius 69
verba ſedulò expendantur, conſtabit apertiſſimè Coadju-
torias, quæ dantur hodie cum futura ſucceſſione in Cano-
nicatibus, & conſimilibus beneficiis, à S. Synodo eſſe
omnino improbatas, & tantummodo eſſe permiſſas ex ur-
genti cauſa in Epiſcopatibus, & Præpoſituris regularibus
juxta diſtinctionem, quam ſuperiùs adhibui *num.47.* Nam
in decreto *cap.7.ſeſſ.25. de refor.* poſt prohibitum acceſſum,
& regreſſum ad quodcumque beneficium, primò ſtatuitur
regula his verbis, videlicet: *In Coadiutoriis quoque cum fu-*
tura ſucceſſione idem poſt hac obſervetur, ut nemini in quibuſ-
cumque beneficiis Eccleſiaſticis permittantur. Et in hac re- 70
gula dubitandum non eſt quin præcipuè includatur Sum-
mus Pontifex, quia cùm facultas concedendi Coadjutorias
cum futura ſucceſſione ante Concilium Epiſcopis minimè
competeret, ut oſtenſum eſt *ſuprà num.68.* utique fruſtra
Concilium ſtatuiſſet, ut id eis non permitteretur in futu-
rum per illam dictionem, *poſthac*, per quam jus novum ſta-
tuitur, ut notat gloſ. in Clem. *Eos, in ver. Deinceps, de Re-*
gular. Ergo neceſſe eſt ut mens Concilii fuerit, ut de cæte-
ro non permitterentur hujuſmodi Coadjutoriæ à Summo
Pontifice, cui ſoli priùs erant permiſſæ ob ſuæ poteſtatis ple-
nitudinem, *cap. propoſuit, infra eod.* Et quamvis Concilium
vi coactiva Pontificem Maximum non aſtringat, *c. Signifi-*
caſti, & ibi Abb.Antiq.*n.2.* Abb. Sicul. *num.3.* & alii com-
muniter *de elect.* cum tamen non comprehendit vi directiva
rationis, quia voluntarius debet ſe illi ſubiicere, ut eſt ex-
preſſum *in c. ult.§. His ita*, *25. quæſt.1. & in l. Digna vox*,
C. de leg. & poſt D. Thomam *in 1.part. quæſt.96. art.5.ad 3.*
ſcripſi plenè *in cap. Canonum ſtatuta, n.9. de conſtit.* Per hoc
enim Concilium indicat Papæ non quid ſit poſſibile, ſed
quid ſit honeſtum & laudabile, *c.ult. de reſcript.lib.6.* & no-
tat Calder. *conſ.526. circa med.alias 11. de privileg.* Bald. *in*
proœm. Decretal. in ver. Gregorius, n.13. Sicut fecit *in cap.5.*
in fine, ſeſſ.24. de reform. matrim. dum vetuit in ſecundo
gradu diſpenſari, niſi inter magnos Principes, & ob publi-
cam cauſam. Et *in cap.19. ſeſſ.24.* dum prohibuit expecta-
tivas reſervationes mentales, & alias quaſcumque gratias
ad vacatura, etiam in favorem Cardinalium: has enim
prohibitiones utique indicavit principaliter Pontifici Ma- 71
ximo, cùm in inferioribus nulla ſit poteſtas in gradibus pro-
hibitis diſpenſandi, *cap. Quod ſuper his, de conſangu.& affi-*
nit. Nec gratias expectativas concedendi contra Concilium
Lateranen. ut hic, *& in cap. Dilectus*, *il primo*, *de præb. &*
in

in cap. deteſtanda, de conceſſ. præb. lib. 6. Regula igitur Concilii in præcitato *cap. 7. ſeſſ. 25.* hæc eſt, videlicet Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione in quibuſcumque beneficiis Eccleſiaſticis à Sede Apoſtolica de cætero nemini permittantur. Ab hac regula immediatè ibi ſubnectitur exceptio per hæc formalia verba, id eſt, *Quod quando Eccleſiæ Cathedralis, aut Monaſterii urgens neceſſitas, aut evidens utilitas poſtulet, Prælato dari Coadjutorem, is non aliàs cum futura ſucceſſione detur, quàm hæc cauſa prius diligentiſſime à Sanctiſſ. Rom. Pontifice ſit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit, quæ à iure, & decretis hujus S. Synodi in Epiſcopis & Prælatis requiruntur. Aliàs conceſſiones ſuper his factæ ſubreptitiæ eſſe cenſeantur.* Hæc ibi. Ex quo contextu luce clarius apparet Coadjutorias cum futura ſucceſſione à S. Synodo non eſſe permiſſas Summo Pontifici quacumque de cauſa, niſi in Cathedralibus, & Monaſteriis: nam cùm præmiſerit regulam univerſalem negativam in quibuſcumque beneficiis, & ab illa exceperit tantùm Cathedrales, & Monaſteria ex urgenti cauſa, utique hæc exceptio firmat regulam in contrarium, in Canonicatibus, & in aliis beneficiis non exceptis, adeò ut in illis quacumque de cauſa Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione de cætero à Summo Pontifice nullatenus ſint permittendæ, *c. Dominus*, & ibi gloſ. *32. qu. 7. c. 2. de Coniug. leproſor. l. Nam quod liquidæ, §. fin. in 1. reſp. ff. de penu leg. cum ſimil.* & ita hodiernam Coadjutoriam dici exorbitantem, quia deviat ab orbita Concilii Tridentini *in d. cap. 7.* dicit Mehod. *deciſ. 10. ad fin. de privil. ad gloſ. ult. in cap. Quæ à iure, de reg. iur. lib. 6.* cum aliis per Menoch. *de recuperan. remed. 15. nu. 13.* Unde poſt Concilium nemini fuerunt conceſſæ uſque ad tempora Sixti V. ut atteſtatur Nicolaus Garzia *de benefic. par. 4. cap. 5. n. 23. & 24.*

72 Quòd ſi quæras, cur Concilium illas permiſerit tantummodo in Cathedralibus, & Monaſteriis, non autem in beneficiis inferioribus: Reſpondebimus, inter hæc magnam eſſe rationem diverſitatis, nam in primo caſu cùm Epiſcopus vel Prælatus propter ſenium, vel ægritudinem redditus eſt inhabilis ad Paſtorale officium exercendum, neceſſitas cogit ut illi de Coadjutore provideatur propter periculum animarum, ne gregi fidelium deſit cuſtodia Paſtoralis, *cap. Qualiter, 7. qu. 1. cap. Ex parte, de Cler. ægrot.* Sæpè autem contingit, præſertim ultra montes, ut Epiſcopatus, vel Abbatiæ, Prælato exiſtente inhabili, indigeant Coadjutore magnæ authoritatis, & potentiæ, qui valeat ibi Catholicam Religionem ſartam tectam ſervare, & bona, immunitatemque Eccleſiæ ac perſonarum Eccleſiaſticarum ab infidelium, & hæreticorum injuriis defendere. Perſonæ autem hujus generis vix ac ne vix quidem induci poſſunt ad onus Coadjutoris ſubeundum, niſi cum futura ſucceſſione, ut docuit experientia. Igitur in eo caſu, & in aliis ſimilibus charitate cogente, ut dicit textus *in cap. Petiiſti, 7. qu. 1.* poterit Summi Pontificis circumſpecta providentia de perpetua Coadjutoria ſalubriter providere. Hæc autem ratio non viget in Canonicatibus, & aliis beneficiis Cathedra-
73 lium, vel Collegiatarum Eccleſiarum. Tum quia illis non imminet periculum animarum; & ſi fortè immineret, non deeſſent qui cum competenti mercede Coadjutoriam ſuſciperent ſine futura ſucceſſione. Tum quia in prædictis Eccleſiis divina officia perſolvuntur à reliquis Collegialibus, & miniſtris Eccleſiæ; nec Canonicus infirmus, vel ſenio confectus tenetur ſibi Coadjutorem adjungere, aut inſervire per ſubſtitutum, *c. unic. de Cler. non reſid. lib. 6.* & fuit millies reſolutum, ut ſcripſi latè *in c. Licet, à n. 136. ſuprà de præb.* Non igitur mirum, ſi in beneficiis inferioribus Tridentina Synodus has Coadjutorias minimè permiſerit, cùm in illis conſiderari non poſſit ratio ulla urgentis neceſſitatis, *c. Quod pro neceſſitate, 1. qu. 1. c. Pro remedio*, & ibi gloſ. *p. 1. qu. 7. & c. Paſtoralis, 7. qu. 1.* Non enim in argumentum trahi poſſunt quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa, *c. In argumentum, de reg. iur. lib. 6. & cap. Quod non eſt licitum, infra eodem tit.*

74 Nec dicatur ſaltem in eis poſſe conſiderari rationem utilitatis Eccleſiæ, quæ neceſſitati æquiparatur, *cap. Poſt translationem, §. Cùm ergo, de renunc. & d. c. 7. verſ. Quod ſi Cathedralis, ſeſſ. 25.* eò quòd Eccleſiæ addatur miniſter, qui ſerviat in divinis loco Canonici impediti. Nam reſpondetur, hoc augmentum unius miniſtri ad tempus impediti non eſſe tanti momenti, ut illi non præponderent gravamina plurima, quæ inde perſonis Eccleſiaſticis inferuntur, ut *c. Deteſtanda, de conceſſ. præb. lib. 6.* Nam, ut ait Petr. Andr. 75
Gamb. *de offic. & poteſt. legat. lib. 3. ſub tit. de Coadiut. nu. 13.* per has gratias intrat fœda ſucceſſio in Eccleſia Dei, veluti referens in beneficiis hæreditariam quandam imaginem, ſub qua plerumque hæredes fiunt pueri, qui nedum ipſi Coadjutore, ſed pædagogo egent. Cujus dictum refert, & approbat Gonzal. *ad reg. de menſib. gloſ. 5. §. 9. n. 41.* Ad hoc bo- 76
nus textus *in c. Indecorum, ſuprà de ætat. & qualit.* Et quamvis Lotter. *de re benefic. lib. 2. qu. 25. num. 19.* dicat hoc pertinere ad contingentiam contra mentem Summi Pontificis ex ſiniſtra informatione, quæ vix præcaveri poteſt, ut oſtendit Pius II. *in Epiſtola, quæ inſcribitur, De morib. Germanor. char. 6. verſ. Decipitur interdum.* Nihilominus ſi res ſeriò conſideretur, apparebit id provenire etiam ex natura rei: nam ad Coadjutoriam non ſolent concurrere niſi graves, & provectiores, ac benè de Eccleſia meriti. Tum quia tales ſperant ſe poſſe provideri de beneficio, cùm per obitum vacabit; tunc enim digniores præferri ſolent. Tamen quia ſibi dedecori eſſe putant tamquam fictos beneficiatos dici gratis inſervire, poſtremum locum tenere, & ad beneficium pervenire per viam gratiæ præventivæ. Indeque fit, ut viri ſeniores, & præſtantiores à junioribus, & minus idoneis excludantur, & quaſi ſupplantentur. Et quamvis ad Coadjutoriam obtinendam exigantur litteræ teſtimoniales, & commendatoriæ aut Epiſcopi, aut Capituli ſuper qualitatibus Coadjutoris, & indigentia Eccleſiæ, ut atteſtantur Gonzal. *ad reg. de menſib. gloſ. 5. §. 9. num. 48. cum ſeqq.* & Lotter. *d. quæſt. 25. num. 27.* Docuit tamen experentia hanc cautelam parum prodeſſe, cùm ſæpè ſæpius hujuſmodi litteræ emendicatis favoribus extorqueantur. Quinimò audivi pluribus ab hinc annis quendam Cathedralis Eccleſiæ Canonicum (Papa, ut arbitror, circumvento) prætextu inhabilitatis ad inſerviendum Eccleſiæ in divinis obtinuiſſe ſibi dari Coadjutorem in Canonicatu cum futura ſucceſſione, & paulò poſt eumdem Canonicum fuiſſe deputatum Coadjutorem dignitatis, itidem cum futura ſucceſſione in alia Eccleſia, atque ita fuit ſimul Coadjutus, & Coadiutor, & qui habebatur pro inhabili ad inſerviendum pro ſe ipſo, & egebat Coadjutore in Eccleſia propria, fuit reputatus habilis ad inſerviendum, & Coadjuvandum alium in Eccleſia aliena. Unde ad hæc, & ſimilia abſurda evitanda 77
fortè conſultiùs foret, ut Sedes Apoſtolica ab hujuſmodi gratiis abſtineret ubique locorum, ſicut abſtinet in Germania, ubi ex concordatis cautum eſt, ut Papa concedendo Coadjutorias cum futura ſucceſſione in omnibus menſibus, dicatur concordatis contravenire. De quo plenè agit Put. *deciſ. 226. per totam, lib. 3.* Nec obſtat *cap. Petiiſti, 7. qu. 1.* quia loquitur in Epiſcopo, cui ex permiſſione Canonum 78
diſpenſativè dari poteſt Coadjutor cum futura ſucceſſione ſecundum ea, quæ dicta ſunt *ſuprà num. 47. & num. 69.* Præ- 79
tereà, ut ex illo textu perſpicuè apparet, etiam Epiſcopo Papa non dat Coadjutorem cum futura ſucceſſione, niſi cum duabus conditionibus. Una eſt, ut Epiſcopus eum probet in miniſterio Coadjutoriæ. Altera eſt, ut poſtquam eum probaverit, & aptum eſſe repererit ad officium Paſtorale, in ultima hora, in qua cognoverit ſe fore ex hoc ſæculo migraturum, eumdem ſibi ſucceſſorem deſignet. Nam in tam brevi intervallo, & ſalute Epiſcopi jam deſperata, ceſſat omnis ſuſpicio voti captandæ mortis. At in hodierna Coadjutoria neutra ex his conditionibus obſervatur; imò ante ullum experimentum, & citra periculum mortis Coadjuti unico contextu datur Coadjutoria, & futura ſucceſſio, ad hoc *c. Miramur, 61. diſt.* Denique ſi textus ille accuratè expendatur, conſtabit Zachariam Papam non dediſſe Archiepiſcopo Moguntino poteſtatem ſibi eligendi ſucceſſorem, ſed tantummodo Coadjutorem aſſumendi, qui tamen poſt obitum Prælati à Sede Apoſtolica 80
eſſet ordinandus, ut clarè colligitur ex littera ibi, *ea hora, qua te de præſenti ſæculo migraturum eſſe cognoveris, præſentibus cunctis ſucceſſorem deſigna, & huc veniat ordinandus.* Hæc ibi, & ſic non fuit ibi Coadjutoria cum futura ſucceſſione, ſed ſimplex deſignatio ſucceſſoris, qui tamen ordinandus, ſeu providendus eſſet ab Apoſtolica Sede poſt obitum Coaudit. Nam ordinare idem importat quod conferre, ut patet ex littera hujus textus ibi, *Si autem Epiſcopus conferre diſtulerit, per Capitulum ordinetur*, & notat Butr. *in 5. notab.* Archid. *in cap. Si tibi abſenti, de præb. lib. 6.* Vel certè idem eſt quod confirmare, *c. Nullus, 58. diſt. cap. 2. de arbitr.* & ita ad text. *in d. c. Petiiſti*, reſpondet Auguſt.
Tri-

Triumph. *de poteſt. Eccleſiaſt.qu.2. art.2.ad* 2. dicens: Za-
charias Papa non conceſſit Epiſcopo Moguntino ſucceſſo-
rem poſſe ſibi inſtituere, ſed benè conceſſit aliquem Epi-
ſcopum poſſe ſibi Coadjutorem aſſumere, qui poſt obitum
ejus ad Apoſtolicam Sedem accederet eligendus, & confir-
mandus.

81 Item non obſtat *c.Non autem, 7.qu.1. & §. His authorita-
tibus immediatè præced.* Quoniam ſimiliter loquitur in Epi-
ſcopatu, non autem in inferioribus beneficiis, de quibus
nunc agimus. Præterea ille textus non tractat de ſucceſſio-
ne, ſed de acceſſu: nam Auguſtinus non fuit ſucceſſor, ſed
coepiſcopus Valerij; quidquid contra ſcripſerint Put. &
Lotter. ſupracitati *num.44.* ut clarè conſtat ex illis verbis, *Ita
conſecratus eſt, ut non ſuccederet in cathedra Epiſcopo, ſed
accederet: nam incolumi Valerio Hipponenſis Eccleſiæ coepi-
ſcopus Auguſtinus factus eſt*. Hæc ibi. Unde hæc authori-
tas potuiſſet à modernis omitti, quia impertinens eſt ad Co-
adjutoriam cum futura ſucceſſione, quæ multum differt ab
acceſſu, ut illic patet, & in præcitato decreto Concili Tri-
dentini *cap.7. ſeſſ.25.*

82 Demum non obſtat *cap.2. de præb. lib.6.* quia tantùm
probat Summum Pontificem poſſe tribuere jus in bene-
ficiis vacaturis, quod nemo negat. Sed hoc intelligitur
non per viam juris communis, ſed per viam diſpenſa-
tionis, quæ eſt juris relaxatio, gloſs. *in cap. Ut conſti-
tueretur, in ver. Detrahendum*, 50. *diſt.* & dicitur vul-
nus, quia per eam Jus vulneratur, *cap. Ipſa pietas*, 23.
quæſt.4. & notat Silveſt. *in ver. Diſpenſatio, in princ.* Quod
autem futura ſucceſſio in beneficio viventis non conceda-
tur à Summo Pontifice ſecundum jus commune, imò con-
tra Canones, & ex ſpeciali indulgentia & diſpenſatione,
ac de plenitudine poteſtatis, probo apertiſſimè per quatuor
textus. Primus eſt *in c.Propoſuit, infrà eod.* in illis verbis:
*Licèt autem intentionis noſtræ non ſit inveſtituras de vacatu-
ris factas contra Canonum inſtituta ratas habere, qui ſecun-
dum plenitudinem poteſtatis de iure poſſumus ſupra ius diſpen-
ſare*, ubi Joan. Andr. *num.3. in ver. Vacatura*, notabiliter
ait: *Quomodo in proviſione vacaturæ Papa tollit vitium, quod
eſt in promiſſione, voti ſcilicet captandæ mortis. Reſpondeo,
quia Papa eſt ſupra ius.* Secundus textus eſt *in cap.Conſtitu-
tus, infr. eod.* ubi dicitur ex Canonicis Sanctionibus pro-
hiberi beneficia concedi, vel promitti antequam vacent,
& mandatum de vacaturis continere gratiam perſonalem.
Tertius eſt *in cap. Ne captandæ, de conceſſ. præb. lib.6.* ubi
dicitur: Ne captandæ alienæ mortis occaſio ex benignita-
te gratiarum Sedis Apoſtolicæ tribuatur; & ſic futura ſuc-
ceſſio in beneficiis emanat non ſecundùm jus, ſed ex gratiæ
benignitate, & ſpeciali indulgentia Apoſtolicæ Sedis.
Quartus textus admodum clarus eſt *in cap. Petiiſti, 7.quæſt.1.* 83
ubi poſteàquam Zacharias Papa indulſit Archiepiſcopo
Moguntino, ut in ſuo tranſitu Coadjutorem ſuum poſſet
ſibi ſucceſſorem deſignare, immediatè ſubdit: *hoc nulli con-
cedi alii patimur, quod tibi charitate cogente largiri cenſui-
mus*, & ita id eſſe non ſecundùm jus, ſed ex ſpeciali gratia
tenent ibi Hugo, & Archid. ſeu ex ſpeciali indulgentia, ut
loquitur Jo. Andr. *in c. Accepimus, in fin.* & Butr. *n.8. ſuprà
de pact.* Idem firmant ibi Hoſt. *n.2. in ver. Omnino frivolas*,
dicens Coadjutorem cum futura ſucceſſione, de quo loqui-
tur textus *in d.cap. Petiiſti*, concedi ex diſpenſatione facta à
Papa ex certa, & ſpeciali gratia, & ſequitur Bellam. *in d. c.
Accepimus, in 4. quæſt. n.4.* poſt Collectar. *ibi num.* 1. Conclu-
do igitur hodiernas Coadjutorias eſſe odioſas, & exorbitan-
tes à jure communi, & Concilio Tridentino.

Cæterùm conſtanter affirmo, poſſe Pontificem Maxi- 84
mum ex ſpeciali indulgentia, & diſpenſativè, ut prædixi,
legis vinculum relaxare, & has gratias concedere, ut clarè
probatur in juribus proximè citatis, *& in d.cap.2. de præb.
lib.6.* & tradit Put. *deciſ.226. n.17. lib.* 3. & alibi paſſim Do-
ctores. Nec quiſquam auderet hoc in dubium revocare
propter plenitudinem poteſtatis Papæ in beneficialibus, ut
in Clem.1. *in fin. Ut lit. penden.* & ſcripſi latè *in cap. Conſul-
tationibus, num.26. & ſeqq. ſuprà de Cler. ægrot.* Quòd adeò 85
verum eſt, ut non ſolùm Coadjutoria cum futura ſucceſſio-
ne, ſed etiam ſimplex expectativa, quæ proculdubio eſt
contra Concilium Tridentinum *cap.19. ſeſſ.24.* ut dixit Rot.
deciſ.276. num.3. part.1. recent. ſuſtineatur, licèt Triden- 86
tino Concilio derogatum non fuerit, quia illi nec ſolet, nec
oportet ſpecialiter derogare, propter expreſſam præſerva-
tionem authoritatis Apoſtolicæ Sedis, quæ habetur *in cap.
ult. ſeſſ.25. de reform.* ſed ſatis eſt, ut Papa diſponat contra-
rium ejus, quod Concilium diſponit, dummodo ſupplica-
tio manu Papæ ſignata fuerit, ut expreſsè declaravit ſan.
mem. Pius V. in ſuo Motu proprio, quem ad litteram refert
Nicol. Garz. *de benefic. part.4. cap.5. num.32. & 33.* & ſæ-
piùs cenſuit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres, &
fuit declaratum in Cancellaria Apoſtolica per Abbreviato-
res, ut idem Garz. atteſtatur *d.cap.5. num.34. & 35.* & deci-
dit Rota *in una Penſionis S. Angeli 16. Decembris* 1594. co-
ram bon. mem. Cardinali Pamphilio, ut per eumdem
Garziam *d.cap.5. n.30.*

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ.

Innocentius III. P. ſanctæ Mariæ in via lata diacono Card. Apoſtolicæ ſedis legato.

CAPUT V.

QUia diverſitatem corporum, diverſitas ſæpè ſequitur animorum: & infrà. Conquerebatur inter cętera Eboraceñ. Archiepiſcopus, quòd cùm ad eum in Eccleſia Eboraceñ. & aliis ſuis Eccleſiis collatio pertineat præbendarum, tempore ſuſpenſionis ipſius, & poſtmodum etiam, quidam præter ejus auctoritatem ſe intruſerunt in ipſas: & infrà. Mandamus, quatenus eos, qui præbendas vel dignitates Eccleſiæ Eboraceñ. vel aliarum ad donationem ejus ſpectantes, præter auctoritatem acceperunt ipſius, ad eas reſignandas monitione præmiſſa per excommunicationis ſententiam, & ſubtractionem aliorum beneficiorum, non obſtante confirmatione à ſede Apoſtolica obtenta ſub forma communi, quæ confirmat beneficia & præbendas, ſicut juſtè & pacificè poſſidentur, appellatione remota compellas: Niſi fortè aliqui ea vel ex ſpeciali mandato Apoſtolicæ ſedis, vel auctoritate Lateraneñ. Concilii ab Eboraceñ. Capitulo ſint adepti: Sic tamen, ut tempus ſuſpenſionis in ſex menſibus nullatenus computetur: cùm illa Lateraneñ. Concilii conſtitutio contra negligentes tantùm fuerit promulgata: & tunc ſi voluerit, non tamen valuerit Archiepiſcopus ipſe in conferendis præbendis uti propria poteſtate, à qua etſi fuerit ſua culpa ſuſpenſus, non tamen ad ipſum Capitulum ex illa culpa præbendarum erat donatio devoluta: ſed ad illum tempore ſuſpenſionis illius præbendarum donatio pertinebar, qui præter ejus deſidiam & negligentiam, poterat præbendas donare. Tempus etiam quoad Apoſtolicam ſedem acceſſit, & apud illam permanſit, vel receſſit ab illa, infra ſex menſes nullatenus computetur. Semeſtre autem tempus, non à tempore vacationis præbendarum, ſed notitiæ ipſius potiùs volumus computari.

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *SEmeſtre ad eligendum, ſeu conferendum à iure præfixum non currit legitime impedito, & n.7.*
2 *Nec incipit currere niſi à die notitia vacationis, & n.9.*
3 *Quot capita, tot ſententia.*
4 *Diverſitatem corporum diverſitas ſæpe ſequitur animorum.*
5 *Arguitur quandoque de extrinſecis ad intrinſeca.*
6 *Intruſus proprie quis dicatur.*
7 *Impedimenti tempus non computatur à ſemeſtri dato ad conferendum, ſive impedimentum ſit iuris, ſive facti.*
8 *Impeditus iuſtè non poteſt dici negligens.*
10 *Ignorantia excludit negligentiam.*
11 *Suſpenſo non currit tempus ad conferendum, niſi ſit negligens in petenda abſolutione.*
12 *Tempus currit etiam ignoranti ſi præfixum ſit non in odium negligentia, ſed in favorem alterius.*
13 *Prælato ſuſpenſo ius conferendi non devolvitur ad Capitulum, nec ad Archiepiſcopum, ſed ad Papam, & num.23.*
14 *Papa poteſt præbendas conferre etiam non data negligentia inferioris collatoris.*
15 *Collatio ſi ſit ſimultanea inter Epiſcopum, & Capitulum, Epiſcopo ſuſpenſo ius conferendi ad Capitulum devolvitur.*
16 *Prælato excommunicato, vel ſuſpenſo an iuriſdictio devolvatur ad Capitulum, ita ut ſit locus electioni Vicaris Capitularis, & nn. ſeqq. uſque in finem.*
17 *Sedes vacat interpretativè, ſi Prælatus ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus.*
18 *Aut ſit inutilis ad agendum de iure, & n.31.*
Declaratur, n.20. & 23.
19 *Viduata dicitur Eccleſia habens Prælatum inutilem.*
21 *Prælatus excommunicatus, vel ſuſpenſus pro mortuo reputatur.*
22 *Donatio cauſa mortis confirmatur morte civili ſicut naturali.*
23 *Actus fictus non debet eſſe maioris potentia, quàm actus naturalis, & verus.*
24 *Epiſcopo notorie hæretico facultas concedendi dimiſſorias pertinet ad Capitulum, & n.34.*
25 *Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo, nec eius officialis, nec alius poteſt ius reddere niſi Papa.*
26 *Suffraganei excommunicati iuriſdictio non devolvitur ad Metropolitanum.*
27 *Argumentum à ſpeciali validum eſt in iure.*
28 *Epiſcopo à paganis, vel ſchiſmaticis capto, ſedes quaſi vacat, & iuriſdictio tribuitur Capitulo, & nn. ſeqq.*
29 *Mors civilis non æquiparatur naturali, niſi in caſibus in iure expreſſis.*
30 *Prælato ab hoſtibus capto iuriſdictio iure proprio pertinet ad Papam.*
32 *Prælato inhabili datur Coadiutor, nec iuriſdictio tranſit in Capitulum.*
33 *Sede vacante interpretativè ob ſuſpenſionem Prælati, œconomus non poteſt convenire, nec conveniri.*

1 Q*Uia diverſitatem.* Semeſtre ad eligendum, ſeu conferendum à jure præfixum non currit legitimè impedito. Hoc dicit Abb. Antiq. Jo. Andr. Butr. Cardin. An-
2 char. Imol. & Jo. de Anan. nec incipit currere niſi à die notitiæ vacationis, Abb. Sicul. & Guido Papa. Dividitur in duas partes principales. In prima Archiepiſcopi querela. In ſecunda cauſæ commiſſio, ibi, *mandamus*, ſecunda ſubdividitur: nam primò ponit mandatum, & ſolvit obſtaculum. Secundò, duos caſus excipit, ibi, *niſi*, & ſecundum caſum tripliciter exponit ibi, *ſic tamen*. Abbas Siculus adjiciens omnes diviſiones eſſe notandas, quia multum conferunt ad declarationem text. nec fruſtra ſunt adinventæ.
3 Nota primò, ex principio literæ illud vulgatum: *Quot capita, tot ſententia*; de quo pleniùs in gloſ. erant enim diverſæ opiniones, An Archiepiſcopo ex ſua culpa ſuſpenſo curreret ſemeſtre tempus ad conferendum, & ad quem devolveretur collatio præbendarum, an ad Capitulum, vel
4 ad proximum ſuperiorem, quia diverſitatem corporum diverſitas ſæpè ſequitur animorum, ut obſervant Abb. Antiq.
n.1. Abb. Sicul. & Jo. de Anan. *in primo notab.* nam de ex- 5
trinſecis quandoque arguimus ad intrinſeca, & ad hoc ſæpè allegatur hoc cap. ut per Ant. de Butr. *n.1.*

Secundò nota, intruſum propriè dici, qui præter aucto- 6
ritatem ſuperioris, ad quem pertinet collatio, beneficium eſt ingreſſus, ut patet in text. ibi, *Præter eius auctoritatem ſe intruſerunt*, concordat *c. Ex frequentibus, de inſtitution. & cap. Cum veniſſent, de in integr. reſtit.* & hic notant Butr. *num.4.* dicens de hoc eſſe hic textum apertum, Imol. *n.1.* & Abb. *in 2. notab.* Dixi *in c. Cum iamdudum, n.3. de præb. & in c. Niſi cum pridem, à n.26. de renunciat.* ubi latè de intruſis, & quatuor illorum ſpeciebus.

Tertiò nota, in tempore ſex menſium dato Epiſcopis ad 7
conferendum non computari tempus, quo juſtè ſunt impediti, ſive impedimentum ſit juris, ſive facti. De impedimento juris exemplificat textus ibi, *tempus ſuſpenſionis in ſex menſibus nullatenus computetur*. De impedimento facti exemplificat ibi: *Tempus etiam quoad Apoſtolicam Sedem acceſſit, & apud illam permanſit, vel receſſit ab illa*, & notant Butr. *n.7.* Imol. *n.4.* & Abb. *n.3.* & ſigna rationem in 8
in textu expreſſam, quia Lateranenſis Concilii Conſtitutio contra negligentes tantùm fuit promulgata, ut *in cap. Nulla ſupra eod.* Juſtè autem impeditus non poteſt dici negligens, & ideò tempus ei non currit, ut hic, *& in l. 1. §. ult. C. de ann. except. & in l. In rebus, Cod. de iure dot.* & hic notat gloſſ. *in verb. Suſpenſionis*, Jo. Andr. Cardin. Anchar. & omnes in ſummario textus, Butr. Imol. & Abb. *in locis proximè citatis*. Unde etiam fit, ut tempus ſex menſium ad conferen- 9
dum non currat à tempore vacationis beneficii, ſed à die habitæ notitiæ ipſius vacationis, ut hic eſt caſus, & tenuit Rota *deciſ. 323. num. 2. part. 2. recent.* & apud Cardin. Seraph. *deciſ. 702. n.1.* ubi etiam habes quomodo prædicti ſex menſes ſint computandi, de quo in gloſſ. *in cap. Quam ſit, in verb. Menſes, de elect. lib. 6.* Ratio eſt, quia data igno- 10
rantia, excluditur negligentia, & is qui neſcit, poteſtatem experiendi non habet, *l. Annus, in fin. ff. de calumniat. l. Cum ſex menſes, ff. de ædilit. edict. c. Biduum, 2. qu. 6.* ſecùs ſi ſciviſſet, quia imputaretur ei, ut hic in gloſſ. *ult.* Nam etiam Romæ, & in via poſſet beneficia conferre, ut inquit Innoc. *num. 5.*

Ex quo infertur, ut ſi Archiepiſcopus fuiſſet negligens in 11
petenda abſolutione, tunc benè tempus ei curreret, argum. *c. Quoniam, 100. diſt. c. Si autem, de reſcript. l. Quoniam poteſt, ff. de re iudic. l. Non omnia, ff. de minor.* ſecundùm gloſ. *fin.* hic Innoc. *n.4. verſ. Si enim eſſet in mora*, Hoſt. *num.6. verſ. Aliàs enim*, Jo. Andr. *n.7. verſ. Secus ſi potuiſſet*, & alios communiter. Et eſt ſimile *in l. Qui poteſt facere, ff. de reg. iur. & in l. Non omnes, §. Qui captus, ff. de re milit.* Hoc autem caſu Archiepiſcopus licèt fuerit in culpa, non tamen fuit in mora petendi abſolutionem, ex quo protinus ad Curiam ſe contulit, ut patet in text. ibi, *Ad Apoſtolicam Sedem acceſſit*, & in integra relata ab Ant. Auguſtino *in 3. Collect. Decret. lib. 3. tit. 8. cap. 2.* & hic obſervat Innoc. *d. n.4.*

Ex his rectè deducit Abb. *hic n.3.* ut ſi tempus eſſet præfi- 12
xum non in odium negligentiæ, ſed in favorem alterius, tunc tempus curreret etiam ignoranti, de quo eſt text. *in l. Genere, ff. de his qui not. infam.* quod latiùs proſequere, ut per eum.

Ultimò nota, ibi, *Non tamen ad ipſum Capitulum*, Præ- 13
lato ſuſpenſo ab officio, & juriſdictione ſecundùm Laurentium, & Joannem, vel in ſpecie à poteſtate conferendi beneficia, ſecundùm Abb. Antiq. *hic num. 1. in ver. Culpa*, jus conferendi non devolvi ad Capitulum, nec ad Archiepiſco- 14
pum, ſed ad Papam, qui poteſt præbendas conferre etiam non data negligentia inferioris collatoris, ut in text. ibi: *Sed ad illum, qui præter eius deſidiam, & negligentiam poterat præbendas donare, ad cap. 1.* cum ibi notat. *de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Et hic notant gloſ. *in ver. Præter.* Innoc. *n.4. in verb. ad illum, & infra verſ. Melius videtur*, Abb. Antiq. *in fin.* Hoſt. *n.8. in verb. Sed ad illum, & in verb. Donare*, Joan. Andr. *n.6. in verb. Sed ad illum, & in verb. Poterat*, Abb. Siculus *n.4. & 5.* & reliqui omnes.

Hoc tamen limita notabiliter, niſi collatio inter Epiſco- 15
pum & Capitulum ſit ſimultanea, quia tunc ſuſpenſo vel excommunicato Epiſcopo, jus conferendi ad Capitulum devolvitur, ut hic firmat Innoc. *n.3.* Hoſt. *eod. num. in ver. Computetur*, & Abb. *d. n.4.* Hodie hoc eſt expreſſum *in cap. unic. ne ſed. vac. lib. 6.* ubi gloſſ. 1. dicit illam Decretalem emanaſſe

ad

Digitized by Google

ad declarationem eorum, quæ hic notant Goffred. Innoc.
& Hoſt.

16 Hinc ſumpta occaſione QUÆRO, An Prælato excom-
municato, vel ſuſpenſo juriſdictio ad Capitulum devolva-
tur, adeò ut ſit locus electioni Vicarii Capitularis.

Emerſit nuper hæc quæſtio in caſu Archipresbyteri Alta-
muræ, qui ab Epiſcopo Gravinæ declaratus fuit excommu-
nicatus, eò quòd ipſius juriſdictionem turbaverit. Et cùm
propterea Capitulum contenderet juriſdictionẽ ad ſe devo-
lutam, & eſſe locum electioni Vicarii Capitularis, juxta
conſuetudinem illius Eccleſiæ, re ad Sac. Congreg. Epiſco-
porum, & Regularium delata, conſultus fui quid mihi
juris eſſe videretur.

17 Pro Capitulo allegabatur Hoſt. *in Summ. tit. Ne ſede
vac.* §. *Quot modis dicatur ſedes vacare*, *num.2.* ubi ait, ſe-
dem vacare duobus modis; ſcilicet verè, ut *in tit. Ne ſe-
de vacant.* & interpretativè, ut quia Prælatus eſt hæreti-
cus, excommunicatus vel ſuſpenſus per hoc *cap. & per*
18 *cap.1. de Paroch.* & ibi notat gloſſ. *ult. de præſcript. &
cap. Quia diligentia de elect.* vacat enim ſi Prælatus inutilis
ſit ad agendum de jure, *l.1. §.pen.* ibi, *non eſſe auctorem,
vel ſyndicum: tunc quoque intelligimus, cùm is abſit, aut va-
letudine impediatur, aut inhabilis ſit ad agendum, ff. Quod*
19 *cuiuſque univerſ. nomin.* Unde dicitur Eccleſia judicata,
quæ licèt Prælatum habeat: tamen inutilem perhibetur
habere, ut *cap. Inter corporalia*, §. *Sed neque*, *de transla-
tione Epiſcop.* ſic malus Sacerdos non dicitur Sacerdos,
20 *cap. Multi*, *41.diſt.* nec malus Epiſcopus dicitur Epiſco-
pus, *cap. Non omnes*, *2.quæſt.7.* & quamvis hoc caſu ſe-
cundum Hoſtienſem non habeat locum dict. titul. *Ne Sede
vacante*, utcumque tamen verè vacat ſedes, vel interpre-
tativè, ſcilicet de jure, delicto Prælati exigente; vel de
facto, dummodo ejuſdem negligentiæ imputari poſſit, ille
titulus locum habet, argum. *cap. Sciſcitatus*, *de reſcript.*
ita Hoſtienſ. quem ferè ad calamum refert & ſequitur Joan.
Franciſcus Pavinus *in tractat. de offic. & poteſt. cap. Sede
vac. Prælud.7. & ultim. num.13. verſ.2. Si Prælatus*, *tract.
tom.13. part.2. fol.413.* ſubdens hoc etiam tenere Zenzeli-
21 num in Clem. *fin. de procurat.* Quemadmodum ergo cùm
ſedes vacat verè, juriſdictio devolvitur ad capitulum, ut
cap. His quæ, *& cap. Cum olim*, *de maior. & obedient.* ita &
cùm vacat interpretativè, ſcilicet Prælato excommunica-
to, vel ſuſpenſo, quia mortuus reputatur, *cap. Facilius*,
§. *Hoc idem probatur*, *de pœnit. diſt.1. cap. Viſis*, *16.quæſt.2.*
gloſ. in dict. *cap. Inter corporalia*, §. *Sed neque*, *in verb. Inu-
tilem*, *de translat. Epiſcop.* Hoſtienſis in *cap. Per venerabi-*
22 *lem*, *num.35. qui fil. ſint legitim.* Ad quod vide bonam gloſ-
ſam in *cap. Si Epiſcopus*, *in verb. Sed Capitulum de ſupplend.
negligent. Prælat. lib.6.* ubi ait; Et ſic nota quod ſicut Ca-
pitulum, cùm vacat Eccleſia, ſupplet vicem Epiſcopi in
juriſdictione, ut *cap. Eccleſia*, *eodem titul. & libr. & cap.1.
de maior. & obedient. lib.6.* Sic & cùm quaſi vacat; allegat
ſimile in *l. Res uxoris*, *C. de donat. inter vir. & uxor.* ubi
donatio cauſa mortis confirmatur morte civili ſicut natura-
li, & in *l. ult. C. de Epiſc. & Cler.*

23 Non obſtat, quòd Prælato ſuſpenſo ad Capitulum non
devolvatur jus conferendi beneficia, ut hic eſt expreſſum.
Quoniam reſponderi poteſt hoc ideò contingere, quia
etiam quando ſedes vacat verè, puta per mortem Præla-
ti, tamen jus conferendi in Capitulum non tranſit, ut eſt
text. in *cap. Illa*, *ne ſed. vac.* per rationem gloſſ. in dict.
cap. Cum olim, *in verb. Capitulo*, *circa fin. de maior. & obed.*
Unde nil mirum ſi nec tranſeat cum ſedes vacat interpreta-
tivè, quia actus fictus non debet eſſe majoris potentiæ,
quam actus naturalis, & verus, ut inquit Bald. in *l.4. n.2.
C. ad Senat. Conſult. Velleian.* Nec uſquam reperitur jure
ſancitum, ut Capitulum ſuppleat vices Prælati in collatio-
ne beneficiorum, niſi quando Prælatus eſt negligens in
conferendo infra ſemeſtre tempus, ut hic & in *cap. Nulla*,
ſupra eod. & ideò licet jus conferendi præbendas ſit actus
juriſdictionis: tamen ex eo non infertur ad juriſdictionem
in genere, quæ tranſit in Capitulum ſede vacante, ut no-
tat gloſſ. *fin. in verb. Legitimam*, *de ſupplen. neglig. Prælat.*
24 dicens, non eſſe bonam conſequentiam: Quis habet ad-
miniſtrationem legitimam: ergo beneficia confert: Et
hanc ſententiam in terminis Epiſcopi hæretici olim pro-
bavit Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini
Interpretum. Nam propoſito dubio, An Epiſcopo exi-
ſtente hæretico, facultas concedendi dimiſſorias juxta
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

cap.10. ſeſſ.7. pertineat ad Capitulum cathedralis Eccle-
ſiæ, die 14. Januarii 1588. Sacra Congregatio cenſuit
ad Capitulum pertinere, ſi Epiſcopus ſit notoriè hæreti-
cus.

Sed his non obſtantibus reſpondi, Prælato excommu- 25
nicato, vel ſuſpenſo juriſdictionem non devolvi ad Capi-
tulum, nec eſſe locum electioni Vicarii Capitularis, ſed
Papam eſſe adeundum, ut provideat.

Primò, enim expreſsè hoc voluit Hoſt. in *cap.1. num.8.
de offic. Vicar. lib.6.* dicens Epiſcopo excommunicato nec
eius Officialem, nec alium poſſe jus reddere, niſi Pa-
pam. Idem tenuit gloſ. ibi *in ver. Ipſius*, ubi ait: Si Epiſco-
pus eſt excommunicatus, nec ipſe, nec ipſius Officialis,
cùm eorum idem ſit conſiſtorium, de cauſis cognoſcent.
Quid ergo tunc fiet? Adeatur Papa ut provideat. Idem
Jo. Monach. *num.5.* ibi: Sed pone, Epiſcopus eſt excom-
municatus, dic quòd nullus cognoſcit præter Papam, qui
hoc caſu habet providere.

Secundò, hoc probat text. quem præcitati Auctores alle- 26
gant in *cap. Romana*, *de ſupplen. neglig. Præl. lib.6.* ubi deci-
ditur juriſdictionem ſuffraganei excommunicati ad Metro-
politanum non devolvi, & redditur ratio, cùm id non in-
veniatur à jure conceſſum, & conſequenter conditor Ca-
nonis cenſetur eam facultatem ſibi retinuiſſe per regulam
cap. Nuper, *infrà de ſent. excommunic.* Item ſi juriſdictio
Prælati ſuſpenſi devoluta eſſet ad Capitulum, Papa non
reddidiſſet eam rationem, quod juriſdictio non invenia-
tur Metropolitano à jure conceſſa; ſed potius reddidiſſet
aliam, nempè quod juriſdictio inveniatur à jure conceſſa
alteri, ſcilicet Capitulo, cui jus ſuum non poteſt Metropo-
litanus auferre, ut dicit gloſ. in *cap. fin. in verb. Non poteſt*,
de ſupplen. neglig. Prælat. lib.6.

Tertiò, Ad idem eſt text. in *cap. Si Epiſcopus*, *de ſupplen.* 27
neglig. Prælat. lib.6. inducendo illud per locum à ſpeciali,
quod argumentum eſt validum in jure, ut *cap. Præſenti*,
§. *Loca*, *de Præb. eod. lib.* & notat Abb. in *cap. Inter alia*,
n.21. infrà de immunit. Eccleſ. nam in d. c. Si Epiſcopus, ju-
riſdictio Epiſcopi naturaliter viventis tribuitur Capitulo in 28
ſpeciali caſu, quando ipſe Epiſcopus eſt captus à paganis,
vel ſchiſmaticis, quaſi tunc ſedes per mortem Prælati va-
care cenſeatur, ut in littera. Ergo regulariter ſecus, quia 29
mors civilis, vel ſpiritualis non æquiparantur morti na-
turali, niſi ubi in jure hoc cautum invenitur. Et hoc
pro regula tenendum eſſe dicit gloſ. Joannis in *cap. Placuit*,
il ſecondo, *in verb. Mortuus*, *16. qu.1.* quam in propoſito al-
legat gloſ. in dict. *cap. Si Epiſcopus*, *in verb. Sed Capitu-
lum*, *in fin.* & ita juriſdictionem Prælati ſuperſtitis non
tranſire in Capitulum, niſi in caſu illo ſpeciali d. *cap. Si
Epiſcopus*, firmat Paul. de Caſtro *in conſ.99. Circa primum*,
num.1. verſ. Si igitur, *lib.2.* Et confirmatur, quia juriſdi- 30
ctio ibi non competit Capitulo jure proprio, ſed ex indulto
proviſionali ipſius Papæ, ut patet ibi, *donec per Sedem
Apoſtolicam, cuius intereſt Eccleſiarum providere neceſſita-
tibus, ſuper hoc per ipſum Capitulum quam citò poterit conſu-
lendum, aliud contigerit ordinari*, & ibi notant Jo. Andr.
& omnes in ſummario text. Ex his enim verbis apparet Ec-
cleſia quaſi vacante per captivitatem Prælati adminiſtratio-
nem in ſpiritualibus, & temporalibus jure proprio non ad
Capitulum, ſed ad ſummum Pontificem pertinere, unde
ipſe poterit ordinare aliter providendo, vel fortè viſitato-
rem dando, ut dicit ibi gloſ. *in verb. Ordinari.* Ergo idem
dicendum, cùm ſedes vacat interpretativè per ipſius Præla-
ti excommunicationem, vel ſuſpenſionem.

Quartò, Sedes æquè vacat interpretativè per excom- 31
municationem, vel ſuſpenſionem Prælati, ac per ipſius
inhabilitatem, ut *cap. Inter corporalia*, §. *Sed neque*, *de
translat. Epiſcop.* & poſt Hoſt. tradit expreſsè Joan. Fran-
ciſc. Pavin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. ſede vac. in ultim.
prælud. num.13. verſ. Secundo, ſi Prælatus eſt hæreticus ex-
communicatus, vel ſuſpenſus, & verſ. Tertio, Si Prælatus
eſt inutilis ad agendum*, & dictum eſt ſupra *num.17.* Sed 32
cùm ſedes vacat interpretativè per inhabilitatem Præla-
ti, juriſdictio non devolvitur ad Capitulum, ſed Papa
providet dando illi coadjutorem, ut *c.1. cum pluribus capi-
tibus ſeqq. 7.q.1. cap. Ex parte*, *de Cleric. ægrot. & c.unic. eo-
dem tit. lib.6.* Ergo nec devolvitur ad Capitulum cùm ſedes
vacat interpretativè per excommunicationem, vel ſuſpen-
ſionem ipſius Prælati.

Quintò, Huic ſententiæ ſuffragatur diuturna obſervan-

Digitized by Google

tia, quæ eſt optima legum interpres, *l. Si de interpret. ff. de legib. cap. Cum dilectus, de conſuet.* Nam Epiſcopus propter delictum, vel inhabilitatem à juriſdictione ſuſpenſus, non adminiſtrat Capitulum; ſed Sedes Apoſtolica conſuevit conſtituere Vicarios Apoſtolicos, ſicut nunc reperiuntur conſtituti in Eccleſia Beneventana, Tranen. Lancianen. Biſinianen. & Alatrina.

Sextò, Præcipuè hoc vendicat ſibi locum in inferiori Prælato, de quo nunc agitur: Tum quia non conveniunt DD. an juriſdictio Prælati inferioris tranſeat in Capitulum ſede vacante, de quo articulo egi pleniſſimè in *cap. His quæ, à num. 36. uſque ad 49. de maior. & obed.* Tum quia Sac. Congreg. Concilii alias conſulta an Decretum Concil. in *cap. 16. ſeſſ. 24.* quòd Capitulum ſede vacante conſtituere debeat Vicarium, qui ſaltem in jure Canonico ſit Doctor, vel Licentiatus, locum habeat etiam in Collegiata defuncto ejus Prælato, qui ordinariam juriſdictionem, & omnia jura Epiſcopalia habeat, Reſpondit non habere locum.

33 Non obſtat doctrina Hoſt. & Jo. Franc. Pavini ſupra in contrarium allegata, quia dum dicunt ſedem vacare interpretativè Prælato exiſtente hæretico, excommunicato, vel ſuſpenſo, non loquuntur ad effectum devolutionis juriſdictionis in Capitulum, ſed ad effectum, ut ſit locus titulo ne ſede vacante aliquid innovetur, ut patet ex verbis eorum ſupra relatis, *num. 17.* æquitas enim ſuadet, ut tunc temporis nihil innovetur, cùm ſedes quaſi vacet; nec œconomus poſſit convenire, vel conveniri, & ſic Eccleſia careat legitimo defenſore, ut *cap. 1. & per tot. ne ſede vac.* & notat gloſ. *ult. in cap. 1. de præſcript.* Sed hinc non poteſt inferri ut juriſdictio ad Capitulum devolvatur; ideòque in caſu juriſdictionis ipſemet Hoſt. contrarium tenuit, ut dictum eſt ſupra *n. 25.*

Item non obſtat gloſſ. in contrarium allegata in *cap. Si Epiſcopus, in verb. Sed Capitulum, de ſuppl. negligent. Prælator.* quia non dicit generaliter Capitulum ſupplere vices Epiſcopi, cùm Eccleſia quaſi vacat, ſed loquitur in terminis illius textus, ideſt, cùm Sedes quaſi vacat per captivitatem Prælati: In aliis verò caſibus in jure non expreſſis mors civilis non æquiparatur naturali, ut innuit illa gloſſ. *in fin.* dum ſe remittit ad gloſſam Joannis in *c. Placuit, il ſecondo, 16. q. 1.* & dictum eſt *ſuprà n. 29.*

Demum non obſtat declaratio S. Congregationis Concilii ſuperiùs relatæ *n. 24.* quia loquitur quando Epiſcopus eſt notoriè hæreticus; tunc enim juriſdictio, & jus concedendi dimiſſorias idcircò ſpectat ad Capitulum, quia ſedes non vacat interpretativè, ſed vacat verè, *c. Ut commiſſi, de hæret. lib. 6.* & fusè probavimus in *c. Ad abolendam, à n. 29. uſque ad n. 44. eod. titulo.* 34

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ.

Idem Innocentius III. Epiſcopo, & Magiſtro P. Canonico Hildeſemenſi.

CAPUT IX.

Litteras veſtras accepimus, quòd cùm pro D. Clerico vobis ſcripſerimus, ut eum de præbenda vacante ſancti Vviſcardi Bremeñ. quam dicebat ad donationem noſtram fuiſſe juxta Lateranen. Concilii ſtatuta devolutam, curaretis auctoritate Apoſtolica inveſtire: & infrà. De facto fuit propoſitum coram nobis, quòd H. Præpoſitus, quondam ſimplex Canonicus ejuſdem Eccleſiæ, de ipſa in majori Eccleſia in Canonicum eſt electus: & poſtmodum anni ſpatio evoluto, in ipſa Eccleſia ſancti Vviſcardi in Præpoſitum eſt aſſumptus, priorem præbendam nihilominus retinens, quam in ipſa Eccleſia tunc habebat: & infrà. Sed Præpoſitus allegabat econtrà, quòd erat ex conſuetudine generali, quòd unus in eadem Eccleſia plures haberet præbendas: & cùm Archiepiſcopus Bremeñ. Præpoſitum ipſum, de præpoſitura in plena ſynodo inveſtiret, tam præpoſituram illam, quàm præbendam ei de communi Canonicorum confirmavit aſſenſu: & infrà. Unde cùm vobis dubium videretur, utrùm cùm aliquis de una præbenda eligitur ad aliam, ſtatim prior vacare incipiat, an per ſententiam debeat adjudicari eidem: an propter confirmationem hujuſmodi, quæ ſuperiùs eſt expreſſa, præbenda illa diel debeat non vacare: nos conſulere voluiſtis. Cùm igitur, ſi ita eſt, præbenda illa, etſi non de facto, de jure tamen vacare noſcatur: Mandamus, quatenus dictum Præpoſitum, ut illam ſine difficultate reſignet, appellatione remota cogatis: quam cùm de facto vacaverit, Clerico memorato conferre curetis.

SUMMARIUM.

1 *Præbendam habens ſi in eadem Eccleſia recipiat dignitatem cum præbenda, vel aliam præbendam, vacat prima.*
2 *Beneficii tertii collatio uni facta ab Ordinario non eſt nulla de iure communi.*
3 *Niſi omnia beneficia in eadem Eccleſia exiſtant, & n. 59.*
4 *Vel niſi alia ſint incompatibilia.*
5 *Et quid ex Concilio Tridentino.*
6 *Beneficiorum pluralitas magis eſt inhibita in una Eccleſia, quàm in diverſis, & nn. ſeqq.*
7 *Conſuetudo obtinendi duas præbendas in eadem Eccleſia de iure communi non valet, ſecus in diverſis Eccleſiis, & n. 10.*
8 *Præbendam obtinens in una Eccleſia, non poteſt ibi aliam obtinere, etiam virtute annexionis, quam habet præbenda ad dignitatem, & n. 61.*
9 *Præbendas duas ut quis habeat in una Eccleſia, magis abhorrent Iura, quàm alias duo beneficia curata.*
10 *Præbendæ, quot ſunt in Eccleſia, tot Canonici debent conſtitui.*
11 *Genus idem operatur quoad omnia, quod ſpecies quoad ſpeciem.*
12 *Conſuetudo obtinendi in eadem Eccleſia duas præbendas non valet, etiamſi unam præbendam quis habeat uti principalem, & aliam ut annexam.*
13 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ad duos Canonicatus, vel duas præbendas in eadem Eccleſia, & n. 39. & 41.*
14 *Beneficium quandoque vacat de iure, ſed non vacat de facto, & è converſo, & n. 27. & 30.*
15 *Dominium quandoque difficilius perditur, quàm poſſeſſio. Regulariter contra.*
16 *Declaratur.*
17 *Beneficium ſimplex vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius ſimilis in eadem Eccleſia, & n. 65.*
18 *Et quid ſi in diverſis Eccleſiis.*
19 *Litteræ impetrationis beneficii vacantis de iure, ſed non de facto, valent, etiam non facta mentione poſſeſſionis alterius, quæ colorata non eſt, & n. 22. & ſeqq. & n. 37.*
20 *Executor Apoſtolicus beneficium conferre non poteſt, niſi prius cogat detentorem ad renunciandum de facto, & num. 23.*
24 *Beneficium vacans de iure, licèt non de facto, conferri poteſt ab Ordinario abſque eo, quòd cogat detentorem ad dimittendum; ſed non à delegato, & cur, & nn. ſeqq.*
25 *Poteſtas extraordinaria magis eſt reſtringenda, quàm ordinaria.*

26 *Papa*

Digitized by Google

26 *Papa non præſumitur per ſuas litteras velle alicui dare cauſam litigii.*

27 *Beneficium an vacare debeat de iure, vel de facto, vel utroque modo ad hoc ut conferri poſſit ab Ordinario, vel Delegato, & n. ſeqq.*

28 *Inſtitui ſcienter ſe patiens in beneficium viventis, hoc ipſo pellendus eſt, & nihilominus deponendus.*

29 *Conferens ignoranter beneficium viventis tenetur ei cui contulit, ad conſimile beneficium.*

30 *Beneficium vacans de iure, ſed non de facto, an poſſit conferri priuſquam poſſeſſor facto ipſo renuntiaverit, & n. ſeqq. uſque ad n. 36.*

31 *Quid ſi poſſeſſio ſit colorata, & n. 34.*

32 *Et quid ſi nullum habeat colorem iuris.*

Detentatio pura nec collationem impedit, nec impetrationem, ibidem.

Declaratur n. 36. verſ. Tene igitur.

33 *Poſſeſſio quando dicatur colorem iuris habere, & quando non.*

34 *Poſſeſſor ſi cauſam habet à Iudice, vel ab aliquo colore iuris, factum Iudicis tuetur Prætor.*

35 *Poſſeſſio incolorata differt à penitus incolorata ſecundum Io. de Imol.*

36 *Contrarium.*

38 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ad duo beneficia in eadem Eccleſia, & n. ſeqq. uſque ad n. 51.*

39 *Quid ſi beneficia ſint conformia.*

40 *Et quid ſi difformia.*

Diſpenſare poteſt Epiſcopus ad dignitatem cum canonicatu in eadem Eccleſia, ibidem, & n. 43. & 45.

Contrarium, n. 49.

41 *Beneficia plura conformia ſub eodem tecto cum in una perſona uniuntur, frangitur ibi numerus. Secus ſi ſint difformia, & nn. ſeqq.*

42 *Canonico in Eccleſia non numerata ſi conferatur ſecundus canonicatus, collatio nihil operatur.*

43 *Canonicatus cum capella in eadem Eccleſia obtineri poteſt ex diſpenſatione Epiſcopi, & n. 45.*

44 *Item Canonicatus cum Archipresbyteratu, cui ex conſuetudine annexa eſt duplicata præbenda.*

Contrarium, n. 49.

46 *Beneficia, quorum onera ad Parochialem tranſlata ſunt, eo quod eorum Eccleſiæ in ſilvis eſſent ſita, non ſunt incompatibilia quaſi ſub eodem tecto.*

47 *Diſpenſare non intelligitur Epiſcopus conferendo ſimpliciter duo beneficia difformia ſub eodem tecto, ſed requiritur diſpenſatio expreſſa, & n. 67.*

48 *Diſpenſatio ad duo difformia ſub eodem tecto quam cauſam requirat, & n. 68.*

49 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ad duo difformia ſub eodem tecto ſi præciſam reſidentiam requirant.*

50 *Idem ſi primum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem.*

51 *Conſuetudo obtinendi duo difformia ſub eodem tecto ex collatione Ordinarii an locum habeat in præbenda Theologali cum Archidiaconatu, & n. ſeqq. uſque in fin.*

52 *Conſuetudo obtinendi duo beneficia difformia ſub eodem tecto de iure communi valida eſt.*

53 *Conſuetudo, quæ habet fomentum iuris, & nemini præiudicat, extenditur ad caſus ſimiles.*

54 *Conſuetudo obſervata in monaſteriis Religionis extenditur ad nova eiuſdem Religionis monaſteria.*

55 *Regula, Tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum, non habet locum in conſuetudine.*

56 *Præſcriptio non extenditur de ſpecie ad ſpeciem, ſed benè ad actus eiuſdem ſpeciei poſtea occurrentes.*

57 *Præbenda Theologalis, & Archidiaconatus ſunt beneficia difformia.*

58 *Pœnitentiarii præbenda cum dignitate poſt Concilium Trident. retineri non poteſt in vim conſuetudinis ante Concilium obtinendi duo difformia ſub eodem tecto.*

59 *Beneficia tria etiam difformia ſub eodem tecto vigore conſuetudinis obtineri non poſſunt.*

60 *Pœnitentiarii officium etiam ante vacationem præbendæ eſt beneficium, & incompatibile cum Parochiali, & num. 63.*

61 *Beneficium etiam unitum computatur ad inducendam incompatibilitatem in eadem Eccleſia.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

62 *Theologus cathedralis habet onus legendi iniunctum præbendæ per ſe ſtans, & n. ſeq.*

63 *Pœnitentiarius inſtitui debet ante vacationem præbendæ.*

64 *Beneficia duo conformia ſub eodem tecto obtineri non poſſunt abſque diſpenſatione Apoſtolica, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili.*

Niſi ſecus cautum ſit lege fundationis ab Ordinario approbata, n. 66.

65 *Beneficium ſervitorium, & præſtimonium in eadem Eccleſia ſunt conformia, ac primum vacat per aſſecutionem ſecundi.*

67 *Beneficia duo difformia ſub eodem tecto obtineri non poſſunt abſque proviſione Apoſtolica, niſi id dictet Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudo, aut Epiſcopus expreſſè diſpenſet.*

69 *Proviſi ab Ordinario de duobus beneficiis difformibus ſub eodem tecto tutius eſt, ut petant novam proviſionem à Sede Apoſtolica.*

L*itteras*. Legitur variè: ſed ſecundum intellectum, 1
quem dicunt eſſe verum Cardin. Imol. & Abb. hoc
intendit. Si habens præbendam in eadem Eccleſia recipit dignitatem cum præbenda; vel aliam præbendam, vacat prima; & quamvis à ſuperiore ſibi confirmetur, tamen valet eius impetratio, etiam tacita de poſſeſſione alterius, quæ colorata non eſt. Dividitur in duas partes principales. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi, *Cum igitur*. Prima ſubdividitur: nam primò ponit formam mandati pro actore decreti. Secundò allegationem actoris, ibi, *de facto*. Tertiò defenſionem rei, ibi, *Sed Præpoſitus*. Quartò elicit dubia ex prædictis, ibi, *Vnde*.

Nota primò, ex decretali collationem tertii beneficii 2
eidem factam ab Ordinario non eſſe nullam de iure communi, ut hic probatur expreſſè. Nam iſte N. erat Canonicus Eccleſiæ S. Viſcardi: deinde aſſumptus fuit in Canonicum maioris Eccleſiæ. Tertiò obtinuit præpoſituram cum præbenda in primò dicta Eccleſia S. Viſcardi, & ſic erat triplex; & tamen collatio præpoſituræ non fuit nulla, ſed tantummodo per illius aſſecutionem vacavit prima præbenda, ut colligitur ex ſententia Papæ.

Hinc cenſuit Sac. Congregatio Concilii, Epiſcopum 3
non prohiberi inſtituere ad beneficium obtinentem alia duo ſimplicia; ſed inſtitutum poſteà non poſſe illud unà cum duobus utcumque inſufficientibus retinere abſque nova proviſione, vel diſpenſatione Papæ. Hoc tamen limita primò, niſi tria beneficia eſſent in eadem Eccleſia; quia tunc collatio tertii ſine diſpenſatione Apoſtolica eſſet nulla ipſo iure, non obſtante contraria conſuetudine etiam iurata, & immemorabili. Textus eſt clarus in *cap.* 1. & ibi omnes, *de conſuetud. lib.* 6. & hic notat Imol. *n.* 8.
verſ. Intellige, dummodo quis non ſit triplex. Deinde limi- 4
ta, niſi duo beneficia eſſent aliàs incompatibilia; quia tunc non valet collatio tertii ſimiliter incompatibilis, ut eſt caſus in *c. Ordinarii*, §. *In conferendis*, *de off. Ordinar.*
lib. 6. Hodie verò cùm Concilium Tridentinum *cap.* 17. 5
ſeſſ. 24. non permittat ut habenti unum beneficium poſſit conferri, niſi aliud, & ſic tertium indiſtinctè ſit incompatibile cum prioribus: collatio tertii etiam ſimplicis, & inſufficientis irrita eſt ex *d.* §. *In conferendis*, *iuncto d. c.* 17. ut fusè probavi in *c. Cum iam dudum*, *in ult. q. ſuprà de præb.*

Secundò nota, ex texto pluralitatem beneficiorum 6
magis eſſe à iure improbatam in eadem Eccleſia, quàm in
diverſis. Nam conſuetudo generalis obtinendi in ea- 7
dem Eccleſia plures præbendas, propter iuris reſiſtentiam non valet, & tamen valet ſi præbendæ exiſtant in diverſis Eccleſiis. Utrumque probatur in textu ſecundum Abb. *in* 1. *notab.* Nam iſte Præpoſitus obtinebat præbendam in una Eccleſia: deinde obtinuit aliam præbendam in diverſa Eccleſia; & ſic retinuit utramque, nec vacavit prima per aſſecutionem ſecundæ, ſaltem ex conſuetudine generali. Poſtremò obtinuit in prima Eccleſia Præpoſituram, cui erat annexa alia præbenda, ut colligitur ex *verſ. Sed Præpoſitus*, licèt in littera non exprimatur. Et per hoc vacavit ipſo iure prima præbenda non obſtante conſuetudine generali, ut patet ex ſententia Papæ in fine textus, & ſic magis reſiſtunt iura, ut quis ſit pluralis in una, quàm in duabus Eccleſiis; quo fit ut diſpenſatus à Sede Apoſtolica ad duas dignitates, non cen-

featur diſpenſatus ad duas dignitates in eadem Eccleſia,
niſi hoc in litteris ſit expreſſum, ut tenet Ægid. in *cap. De
multa, ſupra de præb.* quem ibi ſequuntur Jo. Andr. *num.* 13.
Anchar. *num.* 7. Imol. *num.* 8. & communiter DD. ut teſta-
8 tur Abb. *num.* 4. Hinc etiam fit ut obtinens præbendam in
una Eccleſia non poſſit in eadem obtinere aliam præben-
dam etiam virtute annexionis, quam habet præbenda ad
dignitatem, ut hic, & apertiùs in Clem. *fin. de præb.* & ta-
men obtinens parochialem poteſt aliam obtinere virtute
annexionis, quam habet ad dignitatem, vel præbendam,
9 ut *cap. Super eo, de præb. lib.* 6. Unde deducitur unum, quod
videtur mirabile, videlicet ut magis abhorreant jura, ut
quis habeat duas præbendas in eadem Eccleſia, quam aliàs
duo beneficia curata, ut notat gloſſ. *ult.* in d. Clem. *fin.* &
Abb. *hic in* 1. *notab. in fin.* Non obſtat *cap. Cum in Eccleſia,
de præbend. lib.* 6. quia ibi non erat conſuetudo, ut Epiſco-
pus haberet duas præbendas in eadem Eccleſia, ſed ſolùm
ut haberet unam præbendam, quia ex conſuetudine
eo ipſo quòd erat Epiſcopus, erat etiam præbendarius,
ut *hic* per Joan. Andr. *num.* 2. *in ver. Generali*, & Butr.
num. 10.

10 Tertiò nota ibi, *ex conſuetudine generali*, textum ex-
preſſum, quòd conſuetudo obtinendi duas præbendas in
eadem Eccleſia non valet: eſt enim corruptela, *cap. Ad
noſtram, cum duob. cap. ſeqq. de conſuetud. & cap. eod. tit.
lib.* 6. quia quot præbendæ, vel perſonatus ſunt in Eccleſia,
tot Canonici debent inſtitui, arg. *cap. Nulla ſuprà eod. &
cap. in Eccleſia de inſtitut. cap. Singula,* 89. *diſt. & cap. Cum
ſingula, de præb. lib.* 6. & ita hic firmat gloſ. *in ver. Ex con-
ſuetudine*. Item Tancred. Joan. Vincent. & Philip. Innoc.
in princ. in ver. Conſuetudine, Hoſt. *num.* 1. *in eod. ver.* Joan.
Andr. *num.* 11. Butr. *num.* 10. Cardin. *num.* 2. *in prima oppoſit.*
Abb. *in primo not.* & Jo. de Anania *num.* 3. & ita hoc com-
11 muniter tenetur, ut inquit Imol. *num.* 4. Et quamvis non-
nulli dicant hoc habere locum dumtaxat in conſuetudine
generali, de qua textus loquitur, non autem in ſpeciali
conſuetudine Eccleſiæ: hoc tamen nihil eſt ſecundùm
Cardin. quia idem operatur genus quoad omnia; quod
ſpecies quoad ſpeciem, & è converſo, *cap. Si non licet,*
23. *qu.* 4. *cap. Denique,* 4. *diſt. cap. Ad eius,* 5. *diſt.* notatur
in *cap. Solitæ, de maior. & obedient. & in cap. Quia circa,
de privileg.* & per gloſſ. & Bart. in *leg. Sed ſi quis, §. Quæ-
12 ſitum, ff. Si quis caut.* Et procedit hæc concluſio, etiamſi
quis habeat unam præbendam ut principalem, & aliam
ut annexam, ſicut erat hic una ex duabus præbendis an-
nexa Præpoſituræ, ut innuitur *in verſ. Sed Præpoſitus*, ſe-
cundùm Anchar. *in* 3. *notab.* & Jo. de Anan. *num.* 3. ad hoc
Clem. *ult. de præb.*

13 Quartò nota ibi, *de communi Canonicorum confirmavit aſ-
ſenſu*; ad duos Canonicatus, vel duas præbendas in eadem
Eccleſia Epiſcopum diſpenſare non poſſe; & ita eſt hic ar-
gumentum optimum, & quaſi expreſſum, ut inquit Abb.
n. 3. Sed de hoc latius *infrà in* 1. *quæſt.*

14 Quintò nota ibi, *& ſi non de facto*, quandoque benefi-
cium vacare de jure, & tamen non vacare de facto, prout
in caſu hujus cap. in quo jus inducit vacationem primæ
præbendæ per aſſecutionem ſecundæ in eadem Eccleſia, &
tamen prima præbenda non vacavit de facto, quia poſ-
ſeſſor facto ipſo illam non dimiſit. Et propterea quamvis
dignitas, vel beneficium curatum vacet ipſo jure per aſ-
ſecutionem pacificam alterius ſimilis, ut in *cap. De multa,
ſuprà de præb.* nihilominus in Extravag. *Execrabilis, Ioan.
XII. in §. Qui verò deinceps*, ſtatuitur, ut poſſeſſor facto
ipſo abſque moræ diſpendio teneatur primum dimittere in
manibus Ordinarii: alioquin ſit privatus utroque, & in-
15 habilis ad ordines, & beneficia. Et hinc collige quandoque
faciliùs perdi dominium, quàm poſſeſſionem. Regulari-
ter tamen dominium difficiliùs perditur, *l. Si quis vi, §. Dif-
ferentia, ff. de acquir. poſſ.* & ita poſt Vincent. & Jo. *hic* no-
tat Jo. Andr. *n.* 7. Card. *in* 2. *not.* & Jo. de Anan. *num.* 5. Tu
16 dic ſecundum Anchar. *in* 7. *notab.* Juris authoritate domi-
nium faciliùs amitti, quàm poſſeſſionem, quia dominium
conſiſtit in jure, poſſeſſio in facto conſiſtit, & ſine facto
non perditur juris diſpoſitione, ut *l. Denique, & l. Nec uti-
lem, ff. Ex quibus cauſis maior.*

17 Sextò nota ibi, *de iure vacare noſcatur*, & ſigna caſum
ſingularem, in quo primum beneficium ſimplex vacat ipſo
jure per aſſecutionem alterius ſimilis, videlicet cùm
utrumque eſt in una Eccleſia, ſeu ſub eodem tecto, ſe-
cundùm Cardin. *in primo notab.* & Abb. *in* 3. *notab.* & vi-
detur communis opinio, ut teſtatur Imol. *num.* 4. quam
etiam probavit Sacra Congregatio Concilii, ut dicam *in-
fra n.* 65. Secus enim eſt, ſi in diverſis Eccleſiis exiſtant, ut 18
probatur per locum à ſpeciali in *cap. De multa*, & ibi dixi
in primo not. ſuprà de præb. Sed hodie hoc regulariter eſt
etiam in beneficiis ſimplicibus diverſarum in Eccleſiarum,
ſi alias ſint incompatibilia vel ratione reſidentiæ, puta duo
canonicatus, vel præbendæ, vel ratione ſufficientiæ: unde
ſimplex beneficium ſufficiens vacat ipſo jure adepta paci-
fica poſſeſſione alterius ex Concilio Tridentino *cap.* 4. *ſeſſ.* 7.
iuncto cap. 17. *ſeſſ.* 24. ut dixi in prædicta decretali, *De mul-
ta, num.* 3. *& in cap. Cum iam dudum, in tertia quæſt. ſuprà
de præb.*

Ultimò nota ex fine litteræ, textum valdè notabilem in 19
materia, quòd litteræ impetrationis beneficii vacantis de
jure, ſed non de facto validæ ſunt etiam non facta men-
tione poſſeſſionis alterius, quæ colorata non eſt; ſed ta- 20
men executor Apoſtolicus beneficium conferre non po-
teſt, niſi prius cogat detentorem ad dimittendum de facto.
Utrumque hic probatur expreſsè juxta verum intellectum 21
Cardinal. ut dixi *ſuprà in Summ.* quem communiter Do-
ctores ſequuntur. De primo patet; nam præbenda S. Vi-
ſcardi vacabat ipſo jure per aſſumptionem ad præpoſitu-
ram cum præbenda in eadem Eccleſia, ſed non vacabat de
facto, quia Præpoſitus illius poſſeſſionem vacuam non
dimiſerat nec in litteris de hoc fuit facta mentio, & ta-
men litteræ impetrationis fuerunt validæ; quia virtute
illarum ſecundum communem intellectum iſti executores
jubentur conferre primam præbendam, & poſſeſſio illa 22
non erat colorata, cùm titulus jam eſſet extinctus; alio-
quin litteræ impetrationis non valuiſſent, quæ de hujuſ-
modi colorata facti poſſeſſione mentionem non feciſſent,
& ita obſtaret text. in *cap. Cum noſtris, ſuprà eod.* ſecun-
dum intellectum Joan. Andr. verum & communem, ut
ibi teſtatur Abbas *in princ.* De ſecundo ſimiliter patet, quia 23
Papa hic mandat, ut executores non conferant prius quam
coegerint detentorem ad dimittendum, ſcilicet facto ipſo,
juxta Extravag. *Execrabilis, §. Qui verò deinceps, de præb.*
Et ex hoc pondera differentiam inter Delegatum, & Or- 24
dinarium, nam Delegatus, ut prædixi, conferre non
poteſt niſi prius compellat detentorem ad cedendum de
facto. Sed Ordinarius poteſt liberè conferre beneficium
vacans per aſſecutionem pacificam alterius, vel per alium
modum vacationis, etiam irrequiſito poſſeſſore, ut eſt
text. in *cap. De multa, §. Is quoque ſuprà de præb.* ubi hoc te-
nent Innoc. *num.* 3. Joan. Andr. *numer.* 10. *in verb. Liberè,*
Henric. Boich. *num.* 19. *verſ. Et nota quod dicit textus*, Butr.
num. 29. Imol. *num.* 6. Anchar. *in* 5. *notab.* Cardin. *in d. §. Is
quoque, in* 3. *quæſt.* Abb. *num.* 3. & Jo. de Anan. *num.* 8. Con-
cordat textus in *cap. Extirpanda, §. Alioquin, eod. tit.* & ita
prædictam differentiam ponunt *hic* Innoc. *num.* 1. Hoſt. *eod.
num. in ver. Confirmavit*, Jo. Andr. *num.* 3. & 8. & Butr. *in*
7. *not.* reddentes rationem diverſitatis; quia magis eſt re- 25
ſtringenda poteſtas extraordinaria, quàm ordinaria, ad hoc
cap. Ut debitus, de appellat. & ideò delegatus non poteſt
quod poteſt Ordinarius, d. *cap. De multa, §. Is quoque.* Præ- 26
tereà non eſt præſumendum ut Papa per ſuas litteras aliqui-
bus præbere velit cauſam litigii, *cap. Nonnulli, de reſcrip.*
quin potius præſumptio eſt, ut intendat dare Eccleſiam
impetranti avocata poſſeſſione à poſſeſſore. In Ordinario
autem præſumptio eſt ut velit ius ſuum tueri, *c.* 2. *de feud. l.* 1.
ff. Si quis iuriſdict. non obtemper. verumtamen nec Ordina-
rius eum, cui contulit, in poſſeſſionem inducet, niſi poſ-
ſeſſore prius vocato, ut eſt caſus in *cap. Licet Epiſcopus,
de præb. lib.* 6. & notant in dict. *cap. De multa*, Joan. An-
dr. *num.* 10. *in ver. Liberè*, & Imol. *num.* 6. Et juxta præ- 27
dicta conclude generaliùs diſtinguendo ſecundùm Joan.
Andr. *hic num.* 7. *in ver. Quam cum de facto.* Quandoque
beneficium vacat de jure, & de facto, & tunc eſt confe-
rendum perſonæ idoneæ, *cap.* 2. *ſuprà de inſtitut. cap. Su-
per, & cap. Grave, de præbend.* Quandoque vacat de facto, 28
& non de jure, ut cùm quis ſpoliatus eſt beneficio, *cap.
Ad audientiam, & cap. Abbas, ſuprà de his, quæ vi met.
cauſ.* Quandoque nec de facto, nec de jure, quod non eget
exemplo. Et in his duobus caſibus conferri prohibetur,
adeò ut qui ſcienter patitur ſe inſtitui in beneficium viven-
tis, hoc ipſo pellendus ſit, *cap.* 1. *ſuprà eod.* & nihilomi-
nus deponendus, *cap. In primis,* 2. *q.* 1. & notat gloſ. in d.
cap. 1.

Digitized by Google

29 *cap.1.in ver. Pellendi.* Si verò ignoranter, excuſatur con-
ferens, ſed tenetur ei, cui nulliter contulit, ad conſimile
beneficium, ut *cap. Præſentiam*, 7.q.1. & notat gloſ. præal-
legata adhibita tamen diſtinctione, de qua per Joan. Andr.
30 *in cap. Inter cætera, ſupra de præbend.* Aliquando verò be-
neficium vacat de jure, eò quòd jus ipſum vacationem in-
ducit, ſed non vacat de facto, quia poſſeſſor facto ipſo
non ceſſit beneficio, ut hic patet in illis verbis: *etſi non de*
31 *facto, de iure tamen vacare noſcatur.* Et hoc quarto caſu
Joan. Andr. *ubi ſuprà*, poſt Hoſt. ſubdiſtinguit: nam aut fa-
ctum aliquid juris habet, ſeu colorem tenendi, & tunc be-
neficium conferri non poteſt quouſque renunciatum eſt, ut
32 hic, & in *c. Cum noſtris, ſupra eod.* aut factum nullum habet
colorem juris, & non obſtante detentione facti, conferri
poteſt, *cap. Propoſuit, ſupra eod. & cap. De multa, de præb.*
Atque ita purum factum, quod in ſola detentatione conſi-
ſtit collationem non impedit, nec impetrationem; fa-
ctum verò, quod aliquid Juris habet, utrumque impedit,
& ſic ſine calumnia, ut inquit Joan. Andr. poteſt intelligi
quod hic dicitur, & *c. Cum noſtris*, §. *Auditor*, ibi, *Quia*
33 *talis poſſeſſio, ſuprà eod.* Dicitur autem factum purum, &
nihil juris habere, quando nullum juris colorem habet.
Illud verò dicitur aliquid juris habere, quando habet au-
thoritatem judicis, vel alium colorem juris, puta quia
poſſeſſor cauſam habet ab illis, qui etſi injuſtè eligant ad
præbendam, vel ipſam conferant, habent tamen poteſta-
tem eligendi, vel conferendi, ſecundùm Jo. Andr. *ubi ſu-
prà*, & patet ex notatis per eundem *in cap. Poſt electionem,
in 2. reſponſo, in ver. Perſonæ idonea, num.4. & in cap. Pro-
poſuit*, §. *Si ſuper, in ver. Intelligebatur, ſuprà eod. cap. illa,*
34 *infrà ne ſed. vac. & cap. Auditis, ſuprà de elect.* Et eſt ratio
diverſitatis cur in poſſeſſione colorata aliud ſit tenendum,
quàm in nuda detentione facti tantùm; quia ſi poſſeſſor
habet cauſam à judice, vel ab aliquo colore juris, factum
judicis tuetur Prætor, *l.1.*§.1. *& 2. ff. Quod cum falſ. tutor.*
pro quo ſemper eſt præſumendum, ut *leg. & not. in cap. In
præſentia*, §.1. *ſup. de renunc.* & qui peccat, non peccat ju-
ris authoritate, *cap. Qui peccat*, 24. qu.3. & juſtè poſſidet
qui judicis authoritate poſſidet, *l. Iuſtè, ff. de acquir. poſſeſſ.*
Ideòque talis poſſeſſor, vel ex indulgentia Sedis Apoſtoli-
cæ, quam oſtendit electoribus, vel conferentibus ante-
quam eum eligerent, vel ei conferrent; vel aliquo jure
credendus eſt iuſtam cauſam fovere, de qua etiam inqui-
rendum eſt; & niſi reperiatur iuſta, poterit privari ipſe
poſſeſſor, & cogi ad reſignandum, & facta reſignatione
poterit fieri collatio, ut hic patet, & in d. *cap. Cum noſtris*,
§.*fin. & in c. Propoſuit*, §.*fin. ſuprà eod.*

35 Cæterùm in hoc 4. membro, videlicet, cùm præbenda
vacat de jure, ſed non de facto, aliter diſtinguit Imola
n.16. verſ. Et prædictis: nam ut ipſe ait, interdum eſt poſ-
ſeſſio penitus incolorata, interdum eſt incolorata, ſed non
penitus, interdum verò eſt colorata. In primo caſu quan-
do eſt penitus incolorata, non impeditur impetratio, nec
etiam collatio, nedum Ordinarii, ſed nec etiam Delegati,
per ea, quæ notantur in *cap. De multa*, §. *Is quoque, & in
cap. Extirpandæ*, §. *Alioquin, de præb.* melius in *cap. Cum in
cunctis*, in gloſ. *penult. de elect.* Dicitur autem poſſeſſio pe-
nitus incolorata quando poſſidens nullum habet titulum,
nec etiam habuit; vel ſi habuit, fuit illo privatus per ſen-
tentiam juris, vel hominis, per ea, quæ habentur *in d.* §. *Is
quoque*, & notat gloſ. præalleg. Idemque videtur ſi habet ti-
tulum ab illo, ad quem non ſpectat originaliter, nec acci-
dentaliter, per id, quod habetur in *c. Illa, infrà ne ſed. va-
can.* non tamen poterit poſſeſſor ſua poſſeſſione privari, niſi
priùs eò citato, & de jure illius cognito, *c. Licet Epiſcopus,
de præb. lib.6.* Secundò autem caſu quando poſſeſſio eſt qui-
dem incolorata, ſed non penitus veluti ſi quis habeat titulū
ab eo, ad quem originaliter ſpectat, licet poteſtas acciden-
taliter ſit tranſlata in alium: tunc talis poſſeſſio non impe-
dit impetrationem, nec collationem Ordinarii. Executor
tamen conferre non poteſt antequam coegerit poſſeſſorem
ad dimittendum, ut hic eſt caſus ſecundum intellectum An-
char. qui dixit notabilem idem Joan. de Imola *n.16. col.12.
in fin. verſ. Unde poſſet dici:* nam iſte Archiepiſcopus origi-
naliter poterat conferre primam vacantem per aſſecutio-
nem ſecundæ, ſed accidentaliter poteſtas ad Papam fuit
devoluta, ut patet ex littera; unde per confirmationem,
quam conceſſit Archiepiſcopus, conceſſio non remanſit
penitus abſque colore.

Verùm hæc diſtinctio inter poſſeſſionem incoloratam, 36
& penitus incoloratam, eſt nimis ſubtilis, & eſt contra
mentem Doctorum, qui communiter dicunt, poſſeſſio-
nem tunc eſſe incoloratam, quando nullum habet colo-
rem tenendi, quem quidem colorem nullo prorſus modo
præbuit dicta confirmatio, quia ad hoc non inſpicitur
origo, ſed tempus ipſius confirmationis, *c. Dudum, il primo*,
§. *Cum autem*, ibi, *electionis tempore, c. Cum inter R. in fin.
& cap. Auditis, verſ. Cum tamen, de elect. cap. Quorun-
dam*, cum ibi notatis per Jo. Monach. & Jo. Andr. *eod. tit.
lib.6.* Henric. Boich. in d. *c. Dudum, num.26.* Quo quidem
tempore inſpecto certum eſt Archiepiſcopum caruiſſe fun-
ditus pro illa vice conferendi poteſtate, *cap.2. ſuprà eodem.*
Unde perinde eſt, ac ſi eam nunquam habuiſſet. Tene igi-
tur intellectum Cardinalis, de quo *ſuprà num.19.* quod ſci-
licet impetratio beneficii vacantis de jure, ſed non de fa-
cto, quia ab alio poſſidetur, ſit valida, ſi poſſeſſio nul-
lum habeat colorem tenendi; ſed nihilominus executor
Apoſtolicus conferre non poſſit priuſquam coegerit deten-
torem ad cedendum de facto, ut hic videtur caſus non ca-
villando litteram. In tertio autem caſu, quando ſcilicet 37
poſſeſſio eſt colorata, breviter conclude collationem Ordi-
narii valere ſecundum ea, quæ dicta ſunt *ſuprà num.24.* ſed
impetrationem certi beneficii, non facta mentione talis
poſſeſſionis eſſe invalidam, ut eſt text. ſecundum commu-
nem intellectum in *cap. Cum noſtris, ſuprà eod.* & dictum
eſt *ſuprà num.22.* In hoc tamen ultimo caſu poſſet latiùs di-
ſtingui, ut per Compoſtel. in *cap. Capitulum S. Crucis, ſu-
prà de reſcript.* Cujus diſtinctionem hic reaſſumunt, & pro-
bant Henr. Boich. *n.3.* & Imol. *num.16. coll.13. poſt med. verſ.
Tertio caſu.*

QUÆRO, An Epiſcopus poſſit diſpenſare ad duo be- 38
neficia in eadem Eccleſia. Præmittendum eſt, hanc quæſt.
proponi de beneficiis, aliàs compatibilibus: nam ſi eſſent
incompatibilia, vel ratione curæ animarum, vel ratione
ſufficientiæ ſecundum ea, quæ dixi in *cap. Cum iam dudum,
à num.31. ſuprà de præb.* explorati juris eſſet Epiſcopum di-
ſpenſare non poſſe, quia cùm hanc facultatem non habeat,
quando hæc beneficia incompatibilia exiſtunt in diverſis
Eccleſiis, ſed opus ſit diſpenſatione Apoſtolica, ut firmavi
in d. *cap. Cum iam dudum, in 2.qu.* longè minus illam habet
quando exiſtunt in eadem Eccleſia, ut patet ex dictis *ſuprà
n.6. & ſeqq.*

Hoc præmiſſo, in quæſt. propoſita duæ ſunt opiniones.
Prima eſt Tancredi, qui arbitratus eſt Epiſcopum poſſe di-
ſpenſare. In qua etiam reſidet hic Bernard. in gloſ. *ult.* &
ad hanc Decretalem reſpondet, confirmationem idcircò
non valuiſſe, quia Archiepiſcopus non intendebat diſpen-
ſare. Nam præbenda vacabat de jure, licèt non de facto,
& Archiepiſcopus de novo non contulit, ſed confirmavit;
quæ quidem confirmatio ſine nova collatione non induxit
diſpenſationem *c.2. de ſchiſmat.* ſecus autem eſſet ſi diſpen-
ſationem expreſsè, & cum cauſa impetratus fuiſſet, ut *cap.
Cum noſtris, ſuprà eod.*

Secunda opinio eſt Goffredi, qui dixit, Epiſcopum ad
plures præbendas, ſive in diverſis, ſive in eadem Eccleſia
nullatenus poſſe diſpenſare, & reprehendit Tancredum,
qui dixerat oppoſitum quia crimina non ſunt palpanda ut
incurata ſerventur, *c. Si quis Diaconus, 50. diſt.* & Goffre-
dum ſequitur Petrus de Sampſone, dicens hoc eſſe hic ex-
preſſum: & cum eo tranſit Abb. Antiq. ejus auditor, *n.3.*
Idem ex hoc text. colligit Innoc. *in princ. in verb. Quoniam.*
Quibus adjungi poſſunt Hoſtien. & Authores omnes, qui
exiſtimant Epiſcopum non habere facultatem diſpenſan-
di ad plures præbendas, etiam in diverſis Eccleſiis, quos
retuli in *cap. Cum iam dudum in 1.quæſt. verſ. Secunda opi-
nio, num.....ſuprà de præb.* Hi enim fortius tenent Epiſco-
pum id non poſſe in eadem Eccleſia, per ea, quæ dixi *ſu-
prà num.6.* Moventur per *cap. Sanctorum 70. diſt.* ubi Epi-
ſcopus non diſpenſat, ut quis habeat duas præbendas, etiam
in diverſis Eccleſiis. Item quia cùm tranſierit ad ſecundam,
vacavit prima, *cap. Si quis iam translatus, 21. qu.2.* Ergo
Epiſcopus non poteſt hoc jus tollere, *cap. Dilectus, ſuprà de
tempor. ordinat.* Item quia cùm diſtinctæ ſint præbendæ in
aliqua Eccleſia, non poſſunt uniri duæ in unam perſonam,
nec una dividi inter duas, *c. Tuæ, ſuprà de præb. cap. Singu-
la, 89. diſt.* ſecundum Innoc.

Tu verò pro concordia ſequere diſtinctionem Jo. Andr. 39
num.8. videlicet: Aut beneficia in eadem Eccleſia ſunt

conformia, puta duo Canonicatus, vel duæ præbendæ,
& Epiſcopus diſpenſare non poteſt, ſed requiritur diſ-
penſatio Apoſtolica, de qua eſt argumentum optimum,
& quaſi expreſſum hic ſecundum Abb. *in 2. notab.* Et
in hoc caſu intelligi poteſt ſecunda opinio Goffredi &
40 ſequacium. Aut beneficia ſunt difformia, puta dignitas
cum Canonicatu, vel præbenda, & diſpenſat Epiſcopus,
ut videtur caſus in *cap. 1. in fin.* & ibi gloſſ. *in verb. Niſi uni-
cum, de conſuetud. lib. 6.* & facit text. in Clem. *Si juxta*, &
quod ibi notatur in ultim. gloſſ. *de præb.* & ita procedat pri-
41 ma opinio Tancredi, & Bernardi. Ratio diverſitatis eſt,
quia, in primo caſu cum duo beneficia conformia in una
perſona uniuntur, frangitur ibi numerus: nam ſi in una
Eccleſia mihi Canonico detur alia Canonia, aut Eccleſia,
42 non habet certum numerum, aut habet. Primò caſu ſu-
perflua eſt datio ſecundi Canonicatus, & videtur fieri po-
tiùs verbotenus, quàm quoad effectum: veluti cùm ſe-
cundò manumittitur ſemel manumiſſus, baptizatur bapti-
zatus, vel ordinatur ad eundem ordinem jam ordinatus,
ut *l. 2. C. de manumiſſ. vindict. cap. Presbytero*, §. *Quod*,
ergo & quod ibi notatur 68. *diſt.* Secundò autem caſu
cum habet numerum, per diſpenſationem numerus fran-
geretur: nam ſi ſint duodecim Canonicæ, & ego habeam
duas, non erunt niſi undecim, & ſi diſpenſaretur cum
aliis quinque, ut ſinguli duas haberent, non eſſent niſi
ſex. Patens eſt igitur ratio fractionis numeri. Præterea
ſubtrahitur Eccleſiæ alterius conſilium, & ſuffragium, ad
quod ego jam tenebar ex prima Canonia, ita ut per ſecun-
dam nihil addatur: unde Eccleſia multum læderetur. Se-
cus autem eſt cùm beneficia ſunt difformia: nam ſi in una
Eccleſia ſint duodecim Canonici, & extra numerum ſint
Perſonatus, vel officia perpetua, ſi Perſonatum habeo
cum Canonia, numerus non infringitur, & nunc Cano-
nicatui, nunc Perſonatui potero deſervire: conformitas
ergo officiorum prohibet, quod diverſitas officiorum per-
mittit: ita diſtinguit & declarat *hic* Jo. Andr. *num. 11. verſ.
Item ſi in diverſis*, cui adſtipulantur Butr. *num. 11. verſ. Per
quæ concludit*, Imol. *num. 8.* & communiter Doctores, ut
43 Abb. teſtatur *num. 6.* Eodem modo diſtinguit gloſſ. *ult.* in
Clem. *fin. de præb.* dicens, Epiſcopum non poſſe diſpenſare,
ut quis habeat duas Canonias in eadem Eccleſia, ſed benè
poſſe diſpenſare ut habeat Canoniam cum perſonatu, &
ſequuntur ibi DD. Feder. de Sen. *conſ* 120. *Quæſitum eſt per
tot.* ubi conſuluit ex diſpenſatione Epiſcopi poſſe quem ob-
tinere Canonicatum cum capella in eadem Eccleſia, licèt
obtinere non poſſit duas præbendas, & ſequitur illud conſ.
Abb. *conſ. 70. Videtur primo, circa fin. verſ. Ad ſecundum,
lib. 1.* & idem Feder. *conſ. 205. Ad aures, junct. conſ. 206.
44 Reverende Pater*, ubi reſpondit ſimiliter poſſe Epiſcopum
diſpenſare, ut in eadem Eccleſia Canonicus præbendatus
poſſit obtinere Archipresbyteratum, cui ex conſuetudine
annexa erat duplicata præbenda. Lapus *allegat. 117.* Phi-
45 lippus *numer. 3. & 4. verſ. Et eadem ratione*, dicens duos
Canonicatus eſſe duo membra, requirere duo conſilia, &
vota in eodem corpore, videlicet in Capitulo; & ideò
in illis intrare incompatibilitatem ſub eodem tecto. Se-
cus in Canonicatu & Capellania, vel in Canonicatu cum
dignitate. Doctores in *cap. Cum iam dudum ſupra de præb.*
ubi in ſpecie Abb. *num. 9.* & Butr. *num. 10. verſ. Ultima-
te*, ubi ait, ſe prædictæ diſtinctioni adhærere, quia eſt
opinio tanti Doctoris, ut fuit Joan. Andr. quam etiam
ſæpius probavit Rota & præſertim *in cauſa Toletana Ca-
pellaniæ de Baraias 3. Martii* 1589. *& 4. Iunii* 1590. co-
ram Cardin. Mantica, *&* 15. *Februarii* 1591. coram Card.
Pamphil. ut *in deciſ. impreſſ.* apud Garz. *de benef. part. 11.
cap. 5. ſub num. 222.* Quinimò eandem probavit & S. Con-
gregatio Concilii, ut dicam in ſequenti quæſtione *num. 64.
46 & 67.* Beneficia tamen, quorum onera ad Parochialem
Eccleſiam translata ſunt, eò quòd eorum Eccleſiæ in
ſilvis eſſent ſitæ, ex ipſius Congregationis ſententia
non ſunt incompatibilia tanquam exiſtentia ſub eodem
tecto.

47 Declara primò ſecundum membrum propoſitæ diſtin-
ctionis, qua dictum eſt, duo beneficia difformia ſub eo-
dem tecto poſſe obtineri ex diſpenſatione Epiſcopi, ut lo-
cum habeat, dummodo Epiſcopus expreſsè diſpenſaverit:
nam utrumque ſimpliciter conferendo, non intelligitur
tacitè diſpenſare, *cap. 2. infrà de ſchiſmat.* & tenet gloſ. *ult.
hic verſ. Vel dic quod ideo confirmatio*, Imol. *num. 7. col. 5. verſ.
Alia fuit opinio*, Butr. *num. 11. verſ. Quod non dato*, & aliàs
cenſuit Sac. Congregatio, ut dicam *infr. num. 67.*

Declara ſecundò, ut procedat dummodò diſpenſatio fiat 48
ex magna, & evidenti Eccleſiæ utilitate, aut urgenti ne-
ceſſitate, aut maxima prærogativa meritorum: aliàs enim
diſpenſatio non valeret, ut plenè per Feder. de Senis *in
præalleg. conſil. 205. & conſil. 206. numer. 1.* Ad quod ta-
men vide quod dicam *infrà num. 68.* ex Sac. Congreg.
ſententia.

Declara tertiò, niſi utrumque beneficium difforme ex 49
privilegio, ſtatuto, vel conſuetudine requireret præciſam
reſidentiam; quia tunc Epiſcopus diſpenſare non poſſet,
ut tenet Feder. de Sen. *d. conſil. 120. numer. 2. verſ. In
quæſtione*. Et eſt ratio; quia ſi beneficia hujuſmodi uni-
rentur in eadem perſona minueretur divinus cultus, & Ec-
cleſia non modicum reciperet in ſpiritualibus, & tempo-
ralibus detrimentum, ut per eundem Feder. *d. conſil. 205.
in princ.* & hoc ſervatur de conſuetudine, ut dicam in
declaratione ſequenti. Ex quo notabiliter infero, ut cum
hodie dignitates, Canonicatus, & portiones in cathedra-
libus, & collegiatis Eccleſiis non cauſativè ad effectum
percipiendi fructus, ſed præcisè perſonalem reſidentiam
requirant ex Concilio Tridentino *cap. 12. ſeſſ. 24.* Epiſco-
pus diſpenſare nequeat, ut quis in eadem Eccleſia obti-
neat dignitatem cum canonicatu, vel portionem, aut eo-
rum alterum cum altero, & ita in hoc corrigitur *cap. 1.
in fin. de conſuet. lib. 6.* & opinio Joan. Andr. & ſequacium,
de qua *ſupra num. 40.* qui tenuerunt ex diſpenſatione Epi-
ſcopi poſſe obtinere canonicatum cum dignitate, vel per-
ſonatu. Et eo magis, quia non deſunt qui ſenſerint etiam
de Jure communi non licere ex diſpenſatione Epiſcopi ob-
tinere in eadem Eccleſia canonicatum cum dignitate, &
per aſſecutionem dignitatis cenſeri renunciatum canoni-
catui: quod tenuit Signorol. de Homod. *conſ. 112.* Præ-
tereà ex alio ejuſdem Concilii decreto, nempè *cap. 17. ſeſſ.
24.* Epiſcopi prohibentur conferre duo beneficia etiam ſim-
plicia, & ad ſuſtentationem inſufficientia, quando utrumq;
requirit perſonalem reſidentiam: nec diſtinguitur an in
una vel pluribus Eccleſiis exiſtant: fortiùs autem eſt inhi-
bita pluralitas ſub eodem tecto, ut oſtenſum eſt ſupra
num. 6. & mox patebit ex his, quæ dicentur in ſequenti
declaratione.

Declara quartò, ut locum habeat niſi primum benefi- 50
cium ſit ſufficiens ad honeſtam ſuſtentationem: tunc enim
Epiſcopus ex Concilio Tridentino *in d. cap. 17. ſeſſ. 24.*
prohibetur conferre ſecundum, etiam in diverſis Eccle-
ſiis, ut ſcripſi plenius in *cap. Cum iam dudum, num. 31.
& 43. & 49. ſupra de præb.* Ergo fortiùs in eadem Eccleſia:
quia magis eſt inhibita pluralitas ſub eodem tecto, quàm
in diverſis Eccleſiis, ut patet evidenter in hoc *cap. Litte-
ras:* nam præbenda Eccleſiæ S. Viſcardi non vacavit per aſ-
ſecutionem ſecundæ in majori Eccleſia, & tamen vacavit
ipſo jure per aſſecutionem alterius præbendæ in eadem
Eccleſia S. Viſcardi, & fuſiùs dictum eſt *ſupra in 2. notab.*
& notat gloſ. *ult.* in Clem. *fin. de præb.* Obtinenti igitur be-
neficium ſufficiens magis prohibetur à Concilio conferri
ſecundum in una Eccleſia, quam in diverſis. Et hoc ap-
probat etiam communis conſuetudo, ſecundùm quam
Epiſcopus diſpenſare non poteſt ad duo beneficia ſimpli-
cia quando exigunt reſidentiam, vel quando primum eſt
ſufficiens, ut teſtatur Abb. *in præall. conſ. 70. in fin. verſ.
Et hodie ex communi conſuetudine*, juncto præcedenti *verſ.
Ad ſecundum*.

Secundò QUÆRO, ſuppoſita conſuetudine Eccleſiæ 51
Barcinonenſ. obtinendi ex collatione Ordinarii, retinendiq;
duo beneficia difformia ſub eodem tecto, an liceat vigore
hujus conſuetudinis obtinere in eadem Eccleſia, ac retinere
præbendam Theologalem unà cum Archidiaconatu.

Videtur reſpondendum licere: nam conſuetudo ob- 52
tinendi duo beneficia difformia ſub eodem tecto valida
eſt ex diſpoſitione juris communis, ut probatur per lo-
cum à ſpeciali *in cap. 1.* & ibi DD. *de conſuet. lib. 6.*
Et quamvis in Eccleſia Barcinonen. nunquam fuerit ob-
ſervata in præbenda Theologali, ut eam aliquis retinue-
rit cum dignitate, vel alio beneficio diſſimili: tamen ſatis
eſt ut in genere fuerit obſervatum, ut duo beneficia dif-
formia poſſent in dicta Eccleſia licitè obtineri; & ideò 53
nunc idem ſervari poteſt in præbenda Theologali; nam
conſuetudo non præjudicans juri alterius, & legi non
con-

Digitized by Google

contraria, prout eſt hæc, quæ habet fomentum à jure
communi juxta d. *c.1.* extenditur ad ſimiles caſus, Abbas
in *c. Tranſlato*, *in fin. de Conſtitut.* Felin. in *cap. Auditis*,
num.21. in ſecunda declaratione, *de præſcript.* Balb. *in tract.*
de præſcript. in 2.part. princ. in 2.qu. n.29. cum ſeqq. Ægid.
Bellam. *conſ.*589. Gabriel. qui hanc atteſtatur eſſe receptio-
rem opinionem, *lib.5. de præſcript. concl.2. num.*15. Et pro-
54 ptereà conſuetudinem obtentam in monaſteriis alicujus
Religionis, extendi etiam ad nova ejuſdem Religionis mo-
naſteria, tradit Felinus poſt Cardinal. *loco citato*. Quòd
55 autem dici ſolet tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum,
l. Quod meo, *§. fin. ubi Doctores*, *ff. de acquiren. poſſeſſ.* pro-
cedit in præſcriptione, in qua vertitur rigor, non autem
in conſuetudine, in qua conſideratur æquitas, Bald. in
l. Scimus, *prope fin. C. de inoffic. teſtam.* Balbus, & Felin. *in*
locis ſupracitatis, Jaſ. in *l. Non dubium*, *n.30. C. de legib.*
56 Prætereà etiamſi ageretur de præſcriptione, non poſſet qui-
dem fieri extenſio de una ſpecie actuum ad aliam ſpeciem;
ſed tamen poſſet fieri extenſio ab actibus unius ſpeciei, in
quibus habuit locum præſcriptio, ad alios actus eiuſdem
ſpeciei poſteà occurrentes, ut declarat Abb. in *cap. Cum in*
tua, *in 2. not. de decim.* Balb. *ubi ſuprà n.23.* Gabriel. *d. loco*
num.19. Et ita quamvis caſus non acciderit in præbenda
Theologali, ut obtenta fuerit cum alio beneficio difformi;
tamen ſatis eſt, ut in genere receptum fuerit, ut in illa
ſpecie beneficiorum, ſcilicet difformium, conſuetudo ſit
ſervata: debet enim vigore obſervantiæ in illa ſpecie ſub-
ſequuta extendi ad omnes alios actus ſub illa ſpecie com-
prehenſos, & conſequenter habebit locum in præbenda
57 Theologali, & Archidiaconatu, quæ ſub ſpecie beneficio-
rum difformium comprehenduntur, ut conſtat ex dictis
ſuprà n.40.43.& 45.
58 Non obſtat, quòd *Sac.* Congregatio jam dudum declara-
verit vigore conſuetudinis obtinendi duo beneficia diffor-
mia ſub eodem tecto, quæ ante Concilium inolevit, non
licere poſt Concilium retinere in eadem Eccleſia præben-
59 dam Pœnitentiarii cum dignitate. Nam hujuſmodi deci-
ſio eo nititur fundamento quod in eadem Eccleſia non li-
cet eſſe triplicem, etiam vigore conſuetudinis, licet be-
neficia ſint difformia. DD. in d. *cap.1. de conſuetud. lib.6.*
obtinens autem dignitatem, & præbendam Pœnitentia-
60 rii eſſet triplex. Primò, enim obtineret dignitatem. Se-
cundò, officium Pœnitentiarii, qui eſt titulus Eccleſiaſti-
cus per ſe ſtans, cùm juxta deciſiones Sacræ Congregatio-
nis poſſet conferri, & ſit incompatibile cum Parochiali,
etiam ante vacationem præbendæ: ideòque hujuſmodi
officium Eccleſiaſticum eſt beneficium, Joan. de Selua
in tract. de Incompatibil. beneficiorum, *in prima parte q.8.*
numer.3. & cadit ſub prohibitionem pluralitatis, d. *cap.1.*
& ibi Doctores, Hojed. *ubi ſuprà*. Tertiò, obtineret
præbendam Canonicalem, & ita eſſet triplex in eadem Ec-
cleſia.
61 Neque obſtat, quòd præbenda unita officio Pœniten-
tiarii non inducat incompatibilitatem, cùm ſolum offi-
cium, cui facta eſt unio, ſit conſiderandum, *cap. Super*
eo, ubi Doctores *de præb. lib.6.* Lapus *allegat.35. in fin.* &
beneficium unitum nomen beneficii amittat, Oldrad. *con-*
ſil.257. num.15. Pariſ. *conſ.30. num.18. in 4. vol.* Nam reſ-
pondetur id procedere, cùm beneficium alteri unitum non
exiſtit in eadem Eccleſia. Nam pluralitas in una & eadem
Eccleſia adeò eſt ſacris canonibus inviſa, ut ad inducen-
dam pluralitatem etiam beneficium unitum alteri debeat
conſiderari, ut poſt gloſ. ult. in Clem. *fin. de præbend.* tra-
dunt Doctores communiter in d. *cap.1. de conſuet. lib.6.* &
præſertim Franc. *ibidem num.7.* Abb. *hic num.2.*& patet ex
dictis *ſuprà num.*8. Declaravit igitur Sac. Congregatio non
poſſe vigore dictæ conſuetudinis poſt Concilium obtineri
cum dignitate præbendam Pœnitentiarii; quia obtinens
62 fuiſſet triplex in eadem Eccleſia. Hæc ratio ceſſat in caſu
præſenti; nam obtinens præbendam Theologalem cum
dignitate, erit tantùm duplex, quia habebit præbendam
& dignitatem. Nec urget ſi dicas, obtinebit etiam offi-
cium Lectoris: nam id eſt onus annexum præbendæ, non
autem officium per ſe ſtans, quod conferatur in titulum
beneficii Eccleſiaſtici, ut poſſit cauſare pluralitatem.
Quod patet ex pluribus. Primò, quia Concilium Triden-
tinum loquens de hac præbenda *ſeſſ.5. cap.1.* utitur his ver-
bis: *cui aliud onus incompatibile iniunctum non ſit*; per illam
dictionem, *aliud*, implicans onus legendi, & quaſi inſi-
nuans non eſſe officium, ad gloſſ. *fin. in addit. ad margin. in*
l.1. C. de ſervis fugit. Secundò, quia Concilium *ſeſſ.24. c.8.* 63
voluit inſtitui Pœnitentiariam ante vacationem præbendæ,
ut Sacra Congregatio declaravit; & ſic voluit eſſe titulum
beneficii Eccleſiaſtici, qui per ſe ſtaret. At verò non ita
diſpoſuit de Lectore S. Scripturæ, ſed tantùm decrevit præ-
bendam ad hunc caſum ipſo facto conſtitutam, & deputa-
tam intelligi, & ſic voluit eſſe præbendam, quæ huic uſui
inſerviret; non autem voluit id munus legendi eſſe titu-
lum, vel beneficium Eccleſiaſticum. Tertiò, id munus
legendi eſſe onus præbendæ annexum, & non titulum,
indè apparet, quòd Doctores in *cap. Significatum*, *ſuprà*
de præb. & in cap. Quia nonnullis, *de Magiſtr.* quærentes,
An Epiſcopus præbendæ vacanti onus injungere poſſit, lo-
quuntur tam de onere Miſſas celebrandi, quàm legendi,
& ſic utrumque appellant onus, & non officium: & in
ſpecie gloſ. in d. *cap. Quia nonnullis*, *in ver. præb. in fin.* quam
ibi Doctores ſequuntur, obligationem legendi, ad quam
præbendatus tenetur, appellat onus præbendæ annexum.
Et proptereà qui talem præbendam, quamvis onus anne-
xum habentem, obtinuerit, poterit etiam dignitatem ob-
tinere, & cùm illa in eadem Eccleſia non triplex, ſed du-
plex erit, quod licet in difformibus vigore conſuetudinis,
juxta d. *c.1.*
Sed dices, hoc dubium fruſtra proponi cum ſuppoſito 64
conſuetudinis, quia ſi beneficia ſub eodem tecto ſint con-
formia, puta duo perſonatus, vel duæ dignitates, aut duo
officia, obtineri non poſſunt abſque diſpenſatione Apo-
ſtolica; non obſtante contraria conſuetudine, etiam im-
memorabili, ut eſt caſus in d. *cap.1. de conſuetud. lib.6.* Ideòq; 65
Sacra Congregatio ab Epiſcopo Salamantino conſulta de-
claravit duo beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam
non requirentia in eadem Eccleſia parochiali, quorum al-
terum ſervitorium, alterum verò præſtimonium nuncu-
patur, eſſe conformia; ac proptereà ſi uni ab Ordinario
fuerint collata, primum per aſſecutionem ſecundi ipſo jure
vacaſſe; ſed & ſecundum vacare, ſi utrumque ſciens,
& prudens retinere perrexerit, niſi aliud lege fundationis
ab Ordinario approbata cautum eſſet.
Quippè hanc legem non fuiſſe à Concilio ſublatam 66
cenſuit eadem Congregatio, cùm per eam non franga-
tur numerus, nec minuatur cultus divinus, quæ ſunt
duæ rationes, ob quas vetitum eſt obtinere duo beneficia
ſub eodem tecto, ut dixi *ſuprà num.41.* Quod ſi duo bene-
ficia in eadem Eccleſia ſint difformia, obtineri poſſunt cum
diſpenſatione Ordinarii, etiam circumſcripta conſuetudi-
ne, ſecundùm opinionem Jo. Andr. & communem, de
qua *ſuprà n.40.*
Verùm ad hoc patet reſponſio ex ſubjectis declarationi- 67
bus Sac. Congregationis Concilii. Et primò, cùm Epiſco-
pus Maurianenſis in ſuo menſe contuliſſet Canonicatum &
Capellam in ſua Eccleſia vacantem Amedæo Clerico Ge-
bennen. & quæſitum eſſet: An tuta conſcientia poſſet
idem Amedæus retinere capellam cum canonicatu abſq;
diſpenſatione Apoſtolica: Sac. Congregatio cenſuit non
poſſe Amedæum abſque proviſione Sedis Apoſtolicæ hæc
duo difformia ſub eodem tecto beneficia obtinere niſi id
dictet ſtatutum, vel Eccleſiæ Maurianenſis conſuetudo,
vel Epiſcopus cum eo expreſsè diſpenſaverit, cùm utrumq;
conferendo non intelligatur tacitè diſpenſaſſe. At dein- 68
de cùm generaliter dubitatum fuerit, an pro tutiore
conſcientia obtinentium duo beneficia difformia ſub eo-
dem tecto collata ſibi ab Ordinario debeat nova provi-
ſio peti à Sanctiſſimo? Reſpondit ita debere, quia licèt
Epiſcopus poſſit ex cauſa diſpenſare ad duo beneficia dif-
formia ſub eodem tecto; tamen periculoſum eſſe, an cau-
ſa ſubſit ea, quam Canones requirunt; ideò tutius eſſe
adire Sanctiſſimum.
Huiuſmodi autem difficultates ceſſant ſuppoſita conſue-
tudine Eccleſiæ Barcinonenſis obtinendi duo difformia ſub
eodem tecto; quia illius vigore licitum eſt ſimul obtinere
præbendam theologalem, & Archidiaconatum, cùm ſint
difformia, etiamſi Ordinarius non diſpenſaverit; ſed ſim-
pliciter utrumque ſimul contulerit, quod abſque conſue-
tudine non liceret, ut ex prædictis patet.

Digitized by Google

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ.

Idem Innocentius III.

C A P U T XV.

POſtulaſtis per ſedem Apoſtolicam edoceri, ut cùm ad vos & Archiepiſcopum veſtrum ſimul donatio præbendarum Eccleſiæ veſtræ pertineat, utrùm præbendæ vacantis donatio penes Archiepiſcopum ipſum remaneat, ſi eam infra ſemeſtre tempus neglexeritis ordinare? Ad quod breviter reſpondemus, quòd ſi vos & idem Archiepiſcopus infra tempus præſcriptum circa hoc negligentes extiteritis: ſicut nec ab illo ad vos, ita nec à vobis ad illum poteſtas devolvitur conferendi: ſed ſecundùm ſtatuta Lateranenſ. Concilii ad ſuperiorem tranſit donatio: Niſi fortè Archiepiſcopus, non ut Prælatus, ſed ut Canonicus vobiſcum jus habeat conferendi. Et in hoc caſu cùm doloſè impedierit, dolus ei ſuffragari non debet.

S V M M A R I V M.

1 *Collatio pertinens ad Capitulum, & Prælatum ut Prælatum, lapſu temporis ad alium non tranſit, & num. 6.*
2 *Canonicatuum, & præbendarum collatio in cathedrali de iure communi eſt ſimultanea inter Epiſcopum, & Capitulum.*
3 *Intellectus huius cap.*
4 *Verbum, pertineat, quid importet.*
5 *Collatio beneficii poteſt appellari donatio.*
6 *Actus ubi per Prælatum ut Prælatum, & Capitulum explicandus eſt, unus non ſupplet negligentiam alterius.*
7 *Secus ſi unus ſit effectus inhabilis.*
8 *Capitulum ſolum an poſſit præbendas conferre ſtante abſentia Epiſcopi in Curia, cuius redditus facilè non ſperabatur.*
9 *Intellectus cap.* unic. Ne ſede vacan. lib. 6.
Conferre habens de conſilio alterius, illo in remotis agente, poteſt ſolus conferre, ibidem.
10 *Secus ſi collatio ſit ſimultanea, vel fieri debeat de conſenſu alterius.*
11 *Epiſcopus aliquando intereſſe poteſt Capitulo tanquam Canonicus.*
12 *Vna, & eadem perſona poteſt vices duarum repræſentare, & reſpectu diverſæ qualitatis diverſo iure cenſeri.*
13 *Etiam in actibus incompatibilibus.*
14 *Argumentum de tamquam, ſeu reſpectivis.*
Epiſcopus cui commendatum eſt monaſterium exemptum, ordinare non poteſt ſæculares ſibi ſubditos ratione monaſterii, ibidem.
15 *Oratori, ſeu Legato quod donatur, an cedat lucro ipſius, an vero mittentis, & num. ſeqq. uſque ad n. 25.*
16 *Procurator tenetur reſtituere, ſi tanquam procurator percepit, non autem ſi tanquam quilibet.*
17 *Donatum ſocio occaſione ſocietatis cedit lucro Donatarii.*
18 *Socio imputatur ſi occaſione ſocietatis damnum ſit paſſus, non ſocietati.*
19 *Legati conſueverunt remunerari ab eo, ad quem ſunt miſſi.*
20 *Donationes, quæ ſiunt ab Imperatore, videntur fieri contemplatione eius, in quem conferuntur.*
21 *Donorum qualitas an ſit attendenda ad dignoſcendum cuius intuitu fuerint collata, & num. ſeqq.*
22 *Leonis, vel ſtatuæ donum an magis congruat Principi quam Oratori, & num. ſeqq.*
23 *Sceptrum, vel corona regalis ſi donentur Oratori, non ipſi, ſed Regi acquiruntur.*
24 *Donorum magnitudo ſpectanda eſt non tam ex perſona illius cui conferuntur, quàm ex perſona eius qui confert.*
25 *Epiſcopus qui Capitulo intereſt tanquam Canonicus, quo in loco ſedere debeat, & num. ſeqq.*
26 *Vicarius Epiſcopi, qui etiam eſt Canonicus, in choro non debet ſedere primus, quando eſt ibi in apparatu Canonicali.*
27 *Epiſcopus qui eſt in ſtudio ut ſcholaris, in actibus ſcholaſticis ſedere debet poſt Rectorem Vniverſitatis.*
28 *Patriarcha Hieroſolymitanus, qui eſt etiam Canonicus Baſilicæ S. Petri, ſedet in choro poſt Canonicos primo receptos.*
29 *Ordo ſedendi in Prætorio S. Pœnitentiariæ.*
30 *Prælatus quomodo conſtet an interſit Capitulo ut Prælatus, an ut Canonicus.*
31 *In dubio cenſetur quis in actu intervenire tamquam præſidens maiori Dignitati.*
32 *Appellandum eſt in dubio à collatione ſimultanea Epiſcopi & Capituli, non ad Epiſcopum, ſed ad Superiorem.*

P*Oſtulaſtis*. Si ad Capitulum, & Prælatum ut Præla- 1
tum Poteſtas conferendi pertinet, de uno ad alterum lapſu temporis non tranſibit. Secus ſi Prælatus ſit ibi ut Canonicus, quia tunc de Capitulo tranſit ad Prælatum, niſi dolum committat. Hoc dicit. In prima parte conſultatio. In ſecunda ibi, *Ad quod*. Reſponſio à qua unum caſum excipit ibi, *Niſi*, quem determinat, ibi *Et in hoc*.

Nota primò ex principio litteræ ibi, *Cum ad vos, &* 2
Archiepiſcopum veſtrum ſimul collatio præbendarum Eccleſiæ veſtræ pertineat. Collationem Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Eccleſia de iure communi eſſe ſimultaneam inter Epiſcopum, & Capitulum: non enim textus loquitur conditionaliter, ut putavit Ægid. Bellam. *conſ.* 10. *incip. Factum eſt tale, col. ult. verſ. Nec obſtat, c. Poſtulaſtis*. Sed loquitur cauſativè, & dictio, *Cum*, ex- 3
ponitur pro *quia*, *ut in cap. fin. ſupra de conſuetud. & in l. Si ab arbitro, ff. Qui ſatiſd. cogan. cum ſimil.* Unde ſenſus eſt, quia de jure ad vos, & Archiepiſcopum veſtrum ſimul collatio præbendarum pertinet; ideo poſtulaſtis, &c. Et quamvis Joan. Andr. & DD. communiter ſummant hoc capitulum per modum conditionis; hoc tamen faciant quia *in verſ. Niſi fortè*, ſupponitur eſſe dubium, an Archiepiſcopus interſit Capitulo ut prælatus, an ut Canonicus, & in hoc dubio Doctores conjungentes utramque partem conſtitutionis, diſtinxerunt; ſi ad Prælatum ut Prælatum, & Capitulum collatio pertinet, de uno ad alterum non fit devolutio. Secus ſi ad Prælatum ut Canonicum. Sed hinc non ſequitur quin textus, qui ſeorſim loquitur, in primo reſponſo procedat deciſivè, & per modum cauſæ.
Nec refert quod Hoſtienſ. hic in principio intelligat hoc ca- 4
pitulum de conſuetudine, eò quod non dixerit, pertinere debeat, ſed pertineat; & ſic notet factum & non jus; ideòque parum faciat hæc littera ad id, ad quod alii ipſam inducunt. Etenim contrarium tenet Goffred. cum quo tranſit Jo. Andr. *num.* 1. *in verb. Pertineat*, intelligentes hanc litteram de jure communi. Nec verum eſt, verbum *Pertineat* connotare factum: imò enim connotat jus, *ut l.* 1. *§. Iuris noſtri*, cum gloſ. *in verb. Pertinet ff. de verb. ſignif. gloſ. in c. Inter dilectos, in verb. Pertinere ſup. de fide inſtrum.* Et quamvis referri poſſit etiam ad jus competens ex conſuetudine, ut notat Jaſ. *in l. Centurio col. penult. ff. de vulgar.* tamen cùm hic nulla fiat mentio conſuetudinis, in dubio potius referri debet ad jus commune, *arg. cap.* 1. *de conſtit. lib.* 6. Et propterea Doctores, qui firmant de

jure

Digitized by Google

jure communi inter Epiſcopum, & Capitulum collatio-
nem eſſe ſimultaneam, ad hoc primo allegant hanc Decre-
talem, *ut gloſ. in cap. Cum Eccleſia Vulterana, in verb.
Poſtulavit, ſuprà de elect.* ibi: *Et quod ſimul eligere de-
beant*, habes infrà *De conceſſ. præb. cap. Poſtulaſtis*. Item
gloſ. *in cap. Si pro te, in verb. Epiſcopi, & Capituli, de re-
ſcript. lib. 6.* Jo. Lauren. Vincen. Goffred. Jo. Monach. &
Jo. Andr. quos refert, & ſequitur Henr. Boieh. *in c. No-
vit. col. 1. circa med. verſ. Aut iſta omnia ceſſant, infrà
de his, quæ fiunt à Præl.* Et ſanè ſi collatio ad eos pertinuiſ-
ſet de conſuetudine. Pontifex non fuiſſet loquutus per
modum cauſæ, ſed per modum conditionis, ſicut fecit
in cap. fin. & ibi notat gloſ. *in verb. pertineat de Regul. lib.
6.* & hæc eſt communis opinio, quam etiam hodie ſervat
Rota Rom. ut dixi *in d. c. Cum Eccleſia Vulterana, ſuprà
de elect.* ubi hunc articulum, relatis DD. opinionibus, la-
tiſſimè examinavi.
5 Secundò nota, *in verb. Donatio*. Quod ter hic legitur re-
petitum, collationem beneficii poſſe appellari donationem.
Quod tamen intellige, ut dixi *in c. Cum acceſſiſſent, in ſexto
notab. ſuprà de Conſtitut.*
6 Tertiò nota, id quod dictum eſt in Summa, videlicet,
ubi collatio præbendarum eſt ſimultanea inter Epiſcopum,
& Capitulum lapſo ſemeſtri tempore à Lateranen. Conci-
lio ad conferendum præfixo *in cap. 2. ſup. eod.* Jus con-
ferendi de uno ad alium non devolvi. Et ſic ubi actus per
Prælatum ut Prælatum, & Capitulum explicandus eſt,
unus non ſupplet negligentiam alterius, ſi tempus utri-
7 que ad actum explicandum eſt lapſum, ut hic notat Abb.
num. 4. dicens mente tenendum. Secus tamen eſt ſi unus
ſit effectus inhabilis, quia alter explicabit ut eſt text. *in c.*
8 *un. in princ. ne ſede vac. lib. 6.* Quòd ſi unus in remotis agat,
ad alium non fit devolutio, ut mox patebit. Unde reddi-
tur valdè dubitabile quod dixit Rota *in cauſa Placentina
Canonicatus 26. Februarii* 1596. coram Orano relata à
Gatz. *de benef. par. 5. cap. 4. num.* 43. videlicet ſtante
Epiſcopi abſentia in Curia, cujus redditus de facili non
9 ſperabatur, ſolum Capitulum potuiſſe conferre *ex dict. c.
unic. in fin.* Quoniam ille textus loquitur in eo caſu, in
quo quis tenetur conferre cum conſilio Epiſcopi: tunc
enim Epiſcopo in remotis agente, jus conferendi habens,
conferre poteſt ſine illius conſilio, ut ibi deciditur in fine.
10 At non procedit ille textus ubi collatio ſimul pertinet ad
Epiſcopum, & Capitulum, ut colligitur ex text. ibidem
juncto primo reſponſo, ubi nulla fit mentio de abſentia
Epiſcopi, & tenet ibi Gemin. *num.* 10. & Franc. *num.* 8.
imò nec habet locum illa Decretalis, cùm quis conferre
tenetur cum conſenſu Epiſcopi, ut ibi firmat gloſ. *in verb.
Cum conſilio*, & Franc. *ſub n. 3. & 6. in fine*. Item gloſ. *in c.
Pro te, in verb. Aſſenſus, de reſcript. eod. lib.* & Lap. *ibid. n.
8.* & Gemin. *n. 12. ad fin.*
11 Ultimò nota ibi, *non ut Prælatus, ſed ut Canonicus*, ali-
quando Epiſcopum intereſſe Capitulo tanquam Canoni-
cum. Quod intelligit gloſſ. 2. quando jus Canoniæ eſt anne-
xum Epiſcopatui ex conſuetudine, concordat *c. A collatione
de appell. lib. 6. & c. Cum in Eccleſia, de præb. eod. lib. cum*
12 *ſimilibus*. Et hinc collige unam & eandem perſonam poſ-
ſe vices duarum repræſentare, & reſpectu diverſæ quali-
tatis diverſo jure cenſeri. Ad hoc *cap. Per tuas, de maior.
& obed. c. Ex ore, in fin. & c. Cum capella*, & ibi gloſ. *un.
de privil.* Et procedit hoc etiam in actibus incompatibili-
bus, ut declarat Gemin. *in d. cap. A collatione in 6. notab.*
13 Quod nota ad limitationem regulæ, de qua *in cap. Cogno-
vimus in fine 12. q. 2. & c. Cum in tua, de decim.* Et propterea
electū à ſe ut Canonico Epiſcopus ut Epiſcopus examinabit,
& confirmabit, & ſic diverſis reſpectibus idem erit elector
& confirmator, ut poſt Hoſt. notat *hic* Jo. Andr. *n. 3. verſ. &*
14 *ſequitur ex his*, & eſt hic arguendi locus, quem DD. appellant
de Tanquam, ſeu reſpectivis. Cujus meminit gloſ. *in l.
Si verò, §. Item quidquid in verb. Quaſi ad patronum, ff.
ſol. matrim.* & ibi Bart. *in princ. verſ. Nota argumentum de
Tanquam*, gloſ. *fin. in cap. Cum inter univerſas, ſupra de
elect.* Jo. Andr. in d. *cap. A collatione, num. 7. verſ. Ad eun-
dem inducitur hæc littera, de appellat. lib. 6.* Bart. *in l. Si pa-
ter, §. Qui duo, num. 3. & 4. ff. de adopt.* Jo. Andr. *in regu-
la, In toto de regul. iur. lib. 6. in Mercurial.* Abb. *hic num. 4.*
Hinc S. Congregatio Concilii aliàs conſulta, An Epiſcopus,
cui commendatum eſt monaſterium exemptum, poſſit ſibi
ſeculares ſubditos ratione monaſterij ordinare, non obſtante
cap. 10. ſeſſ. 23. Concilij Trident. Reſpondit non poſſe, quia
ordinaret eos ſubditos tanquam Abbas, non tanquam Epi-
ſcopus.
Hinc etiam DD. inferunt ad quæſtionem, An quod do- 15
natur legato, ſeu ut vocant *Ambaſciatori* cedat ipſius lu-
cro, an verò Principis mittentis.
Pro mittente inducitur primò hæc Decretalis. Nam
quemadmodum Prælatus, qui in Capitulo perſonam Ca-
nonici repræſentat, non regulatur ut Prælatus, ſed ut Ca-
nonicus; & ideò in caſu negligentiæ fit ad eum devolutio
tanquam ad Prælatum: eodem modo quia legatus in actu
legationis non repræſentat perſonam privatam, ſed Domi-
ni mittentis, intelligitur honorari tanquam dominus mit-
tens, ac proinde dona ipſi mittenti acquiruntur quaſi ipſius
intuitu, & contemplatione videantur collata, arg. hujus
text. & *c. fin. 93. diſt.*
Secundò, pro hac parte inducitur textus *in l. Qui pro-* 16
prio, §. Procurator, ut in cæteris, ff. de Proc. ibi: [Itaque
quod ex lite conſecutus erit, ſive principaliter ipſius rei
nomine, ſive extrinſecus ob eam rem, debet mandati ju-
dicio reſtituere,] ubi Accurt. *in ver. Nomine*, notat Pro-
curatorem teneri reſtituere, ſi tanquam Procurator per-
cepit, non autem ſi tanquam quilibet, ſed Legatus perci-
pit dona non tanquam quilibet, ſed tanquam Legatus, &
procurator Principis mittentis, & occaſione legationis:
ergo tenetur reſtituere. Et ita ſubdit Accurſius diffinitam
fuiſſe cauſam, quam habuerunt Conſules Mediolanen-
ſes miſſi ad Imperatorem Conſtantinopolitanum. Idem
notat gloſ. *in l. Sed ſi plures, §. In Arrogato*, per illum
textum *in verb. Beneficio ff. de vulgar. & pupill.* Licet non
firmet.
Contra verò dona cedere lucro ipſius Legati, ſeu Ora- 17
toris, licet occaſione legationis in eum fuerint collata,
probatur efficaciter *in l. Si ſocium, qui in eo §. fin. ff. pro
ſocio*, ubi ſecundùm communem lecturam, ſi donatur ſo-
cio occaſione ſocietatis, nihilominus quia donatio fit per-
ſonæ, & non ſocietati, cedit lucro donatarii, non autem
ſocietatis. Nec mirum, quia non tantum in lucro, ſed
etiam in damno idem eſt judicium. Nam ſi ſocius occaſio-
ne ſocietatis damnum ſit paſſus, ſibi imputatur, & non 18
ſocietati, ut ibi eſt *text. notab.* & notat Innoc. *in c. Sicut,
il ſecondo num. 8. verſ. In ſocietate tamen de iureiur.* & per
illam *leg. Bart. in d. §. Procurator*, reprobat præallegatam
gloſſam Accurtii, *& in l. Si verò §. Item quidquid ff. ſo-
lut. matrim.* affirmat pro Ambaſciatoribus eſſe caſum ſi be-
nè inſpiciatur *in d. l. Socium, qui in eo, in fine*.
Secundò, ad idem inducitur textus *in d. l. Si verò §. Item
quidquid ff. ſolut. matrim.* ubi quidquid maritus ſervum
dotalem manumittens conſequitur ex bonis liberti, reſti-
tuit uxori; beneficium tamen, quod in eum libertus con-
tulit, in reſtitutione non venit. Et ita per illam l. de-
terminat quæſtionem pro Legatis Mediolanenſibus ad
Imperatorem Conſtantinopolitanum, gloſ. *ibi in verb.
Quaſi ad patronum*, & Bart. *n. 3.* Oldrad. in ſimili *conſ.
129. in quæſt.*
Tertiò, ad hoc inducitur textus *in l. Divus, ad fin. ff.* 19
de bon. damn. ibi: *Barbaros etiam inde munerari venien-
tes ad ſe, vel legationis, vel alterius rei cauſa*. Ex quibus
verbis patet, Legatos conſueviſſe remunerari ab eo, ad
quem ſunt miſſi: at nulla eſſet remuneratio, ſi quod ac-
quirunt, non ſibi, ſed mittenti acquirerent.
Demum idem probatur ſecundum Bart. quia donatio- 20
nes, quæ fiunt ab Imperatore videntur fieri contemplatio-
ne ejus, in quem conferuntur, *l. Cum multa, Cod. de
bon. quæ liber.* Nec eſt novum, ut etiam in honorem
alterius detur alteri, *ut in l. Cum filius §. Pater ff. de
legat. 2.*
In hac varietate Jo. Calder. hic dicit eſſe conjungendas 21
opiniones, quæ ponuntur *in d. l. Qui proprio §. Procurator. ff.
de Procur.* ait enim conſiderandum eſſe an Legati prius
noti eſſent Principi, ad quem ſunt miſſi: & tunc putat do-
na cedere ipſorum lucro. An verò ignoti; & hoc ſecun-
do caſu cenſet inſpiciendam eſſe qualitatem rei donatæ: 22
quædam enim præſumuntur magis congruè Principi à quo
ſunt miſſi, veluti ſi donaretur Leo: & tunc dona eidem
Principi acquiruntur, quæ illius contemplatione cenſen-
tur donata. Quædam verò magis congruunt ipſis Legatis,
ut veſtes, pecunia, vel quid ſimile, & hæc cedunt ipſo-
rum lucro. Ita Calderin. cum quo reſidet Abb. *hic n. 5.*
con-

Digitized by Google

concludens in dubio donorum qualitatem eſſe inſpiciendam. Quod etiam verius putat Everard. *in ſua Centuria in loco de Tanquam num. 6.* Eandem diſtinctionem probavit Jo. Andr. *in c. A collatione num. 7. verſ. Hec iura faciunt ad quæſtionem, de appell. lib. 6.* Nam in caſu illo Mediolanenſium ſic ait: *Dici ſolet quod dona cedunt Ambaſciatoribus ſi prius erant noti Principi; aliàs communi, ſi erant ignoti; vel communi cedunt, ſi donum conveniebat communi, ut leo, ſtatua, vel ſimile. Secus ſi conveniebat perſonis, ut ſi Doctori librum, vel militi arma donavit,* & ſequuntur totidem verbis ibi Gemin. *col. 4. verſ. Hac iura faciunt*, & Franc. *n. 3. verſ. Quod inducitur ad quæſtionem.*

Baldus autem *in conſ. 194. Præmiſſis verbis num. 2. lib. 2.* dicit fuiſſe antiquam quæſtionem de Ambaſciatoribus Mediolani, qui receperunt Xenia, ſive dona ab Imperatore Conſtantinopolitaao, utrum teneantur ea reſtituere communi Mediolani, & refert in ea Doctores communiter ſic dixiſſe. Aut donatum fuit contemplatione communis, & tunc communi quærunt: aut contemplatione ipſorum; & tunc ipſis quæritur. Aut dubitatur; & tunc aut Imperator habebat eos notos; & tunc videtur eorum contemplatione datum, *ut l. Si forte, l. Miles, l. Dotem filio §. fin. & l. Hæredi in princ. ff. de Caſtren. pecul.* Aut non habebat eos alias notos; & tunc refert an præmiſerit nomina propria an appellativa, *ut l. Si ſervus communis §. 1. ff. de ſtipul. ſervor. l. Cum ita datur ff. de condit. & demonſtr. & l. Cum aliquis C. de iure deliber.* Alii verò, ut idem Bald. ſubdit, dixerunt. Aut donaria ſunt eis congruentia, aut non; & ex eorum qualitate conjecturam eſſe ſumendam, *ut l. Vtrum ff. de donat. inter vir. & uxor. & l. In reb. §. poſſunt ff. Commod.* quæ diſtinctiones, ut vides ſi conjungantur, ferè coincidunt cum diſtinctione Jo. Calder. de qua ſupra.

Verùm Bartol. *in d. l. Si verò §. Item quidquid ff. ſolut. matrim.* determinat legatos, ſeu Oratores non teneri reſtituere, niſi fuerit expreſsè donatum eo pacto ut redderetur mittenti, & alleg. Gulicl. de Cun. idem dicentem *in d. §. Procurator*, ut in cæteris hoc ipſum tenent Petr. & Jacobus de Raven. nam ut ipſi dicunt, quamvis contemplatione mittentis fuerint eis conceſſa donaria; tamen eis conceduntur ut ſibi habeant, *l. Divus in fin. ff. de bon. damnator.* & ſequitur Bald. *d. conſ. 194.* ubi conſuluit pro Conſiliario Admirati civitatis Januæ ſuper donatione eidem facta per Regem Cypri. Et cum opinione Bartholi tranſeunt *in dict. §. Item*, quidquid Paul. de Caſtr. & Doctores communiter teſte Everar. *in d. loco de Tamquam, num. 6.* quæ etiam moribus recepta eſt; nam ut Bald. inquit, *in præalleg. conſ. 194. num. 2. verſ. Item quia conſuetum eſt ſic fieri, ut hoc potiſſime inſpiciendum eſt, ut l. Iuriſgentium §. Pactorum ff. de pact.*

Et tenendo communem opinionem, non obſtat hæc Decretalis, quia ut diſertis verbis reſpondet Abb. *num. 5. circa fin. verſ. Et ad iſtum text.* Epiſcopus intererat hic, ut Canonicus. Sed Orator licet repræſentet perſonam domini mittentis, nihilominus conſiderari poteſt, ut perſona privata in donis ei conferendis.

Item non obſtat text. *in d. l. Qui proprio §. Procurator, ut in cæteris ff. de Procurat.* Quoniam illa lex determinatur *per d. l. Socium qui in eo, in fin. ff. Pro ſoc.* ſecundùm Bart. *in d. §. Procurator.*

23 Limitari forſan poſſet communis opinio ut non procedere ſi dona eſſent talia, ut nullatenus congruerent miſſo, ſed mittenti dumtaxat. Quid enim ſi dono daretur Regio Oratori corona aut ſceptrum regale; aut Nuntio Apoſtolico regnum Papale? Quippe abſonum eſſet ut miſſis hæc dona ſibi retineret; cùm videantur ei collata non ut ſibi habeat, ſed ut deferat ad ſuum Principem. Et in hoc caſu fortè ſalvari poſſet diſtinctio Jo. Calder. Non enim mihi prorſus probatur illud exemplum leonis, & ſtatuæ, quia cùm Legati & Oratores regii plerumque ſint Primates Regni, & Barones inſignes, non dedecet ut ſibi habeant leonem, prout aliquando habuerunt Romæ. Et ſtatuas paſ-
24 ſim habent etiam privati. Et quamvis hæc ſint dona inſignia; tamen donorum magnitudo ſpectanda eſt non tam ex perſona illius, cui conferuntur, quàm ex perſona ejus qui confert. Ad hoc etſi quæſtiones, ibi, *quem etiam* (ideſt equum) *ioculatori non petenti vir tantus, & tam abundans fortè donaret infrà, de Simon.* ubi Jo. Andr. *num. 8.* refert illud Alexandri, qui cum cuidam urbem donaret, dicente illo, cui donabatur, non convenire fortunæ ſuæ: Non quæro inquit, quid te oporteat accipere, ſed quid me oporteat dare.

Ulterius QUÆRO quo in loco ſedere debeat Epiſ- 25
copus quoties intereſt Capitulo tamquam Canonicus.

Gloſſa *in c. A collatione in ver. Prælatus verſ. Sed quando ſedet, vel ſubſcribit de appell. lib. 6.* videtur velle, ut quando quis eſt in Capitulo, ut pars Capituli, & non ut ſuperior, ſedere debeat in eo loco, in quo ſederet ſi non eſſet ſuperior, prout ex illa gloſ. deducunt ibi Gemin. *col. 4. circa med. verſ. Nota tamen ex iſta gloſſa*, & Franc. *num. 4.*
verſ. In ea gloſſ. in fin. Quod ſecundum eos facit ad quæ- 26
ſtionem de Vicario Epiſcopi, qui eſt Canonicus Eccleſiæ, ut in Choro non debeat ſedere primus inter alios, quando eſt ibi in apparatu canonicali. Quod etiam tenet Caſſan. *in Catal. glor. Mund. 4. part. 45. conſider.* & Card. Seraph.
deciſ. 437. num. 5. Quinimò, ut formaliter inquit Abbas 27
in cap. Auditis num. 4. de elect. gloſſa illa dicit, quod ſi Epiſcopus habet vocem in Capitulo tamquam Canonicus non debet habere primum locum in Capitulo, quia non eſt ibi ut Epiſcopus; ſed prior Capituli debet habere primum locum. Similiter ex eadem gloſſa infertur ad quæſtionem de Epiſcopo, qui eſt in ſtudio ut ſcholaris, ut in actibus ſcholaſticis debeat ante ipſum ſedere Rector Univerſitatis, ut concludunt Gemin. & Franc. *locis citat.* & facit quod notatur in procem. Sexti, & ita de conſuetudine obſervari in Univerſitate Lovanienſi teſtatur Everard. *in loco de Tamquam n. 9.* Imò hanc conſuetudinem vigere in omnibus ferè ſtudiis, eamque defendi poſſe per illam gloſ. affirmat Abb. *in d. cap. Auditis num. 4. verſ. Et propter hanc gloſſam.*

Pro ſolutione quæſtionis diſtingue. Aut Epiſcopus eſt Canonicus in ſua eccleſia; & debet ſedere immediatè poſt eum, qui præeſt Capitulo, ut ſentit gloſ. præall. & Abb. *hic num. 8.* Felin. *in rubr. de maior. & obed. coll. 2. in fin.* Aut habet Canonicatum in alia eccleſia; & debet ſedere in loco Canonicatus. Ita diſtinguit Rota *in præallegat. deciſ.* Seraph. 437. *num. 4.* dicens ſpeciale eſſe ut Epiſcopus ſedeat poſt illum, qui præeſt Capitulo, quando eſt Epiſcopus illius Capituli alioquin debet ſedere in loco canonicali. Et quamvis Rota non alleget rationem ſpecialitatis, tamen ratio eſſe poteſt, quia cùm Epiſcopus ſit caput Capituli ſui, & Canonici membra *c. 6. Novit. & c. Quanto, de his quæ fiunt à Præl.* indecens eſſet, ut ſederet ultimus, ut ſemper contingeret in Epiſcopo noviter aſſumpto aut ultimo recepto. Unde honorari debet ut ſaltem habeat ſecundum locum poſt præſidentem. Quæ ratio ceſſat in aliena eccleſia. Confert textus *in cap. Requiſiſti verſ. Quo-*
niam non eſt tanta communio, de teſtam. Sic ad præſens in 28
Baſilica S. Petri Patriarcha Hieroſolymitanus, qui eſt etiam Canonicus ſedet in choro poſt Canonicos ante ipſum receptos.

Et meo tempore in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ hoc 29
ordine ſedebamus. Primus poſt Summum Pœnitentiarium Dominus Coccinus Pœnitentiariæ Regens, & Rotæ Decanus. Secundus P. Stephanus à Bubalo Societatis Jeſu Pœnitentiariæ Rector, & Conſultor Theologus. Tertius Dominus Merlinus Pœnitentiariæ Datarius, & Rotæ Auditor. Quartus D. Pirovanus Conſultor Canoniſta. Quintus ego uti Corrector Pœnitentiariæ. Sextus & ultimus D. Alterius Epiſcopus Camerinen. Pœnitentiariæ Sigillator. Licet in publicis functionibus Epiſcopus Camerinen. ſedeat ſecundus immediatè poſt Regentem, & Pater à Bubalo ultimus poſt omnes Prælatos.

Quod ſi quæras, quomodo conſtabit an Prælatus interſit 30
Capitulo ut Prælatus, an ut Canonicus.

Solvit gloſſ. *in d. cap. A collatione in verb. Prælatus, de appellat. lib. 6.* videlicet: Si eſt in primo loco, & ei primo ſcribitur, tunc apparet eum eſſe ut Prælatum, vel ut caput. Sed quando ſedet, & ſubſcribit poſt Archidiaconum, vel alium, qui ibidem præſit Capitulo, tunc patet ipſum ibi eſſe ut Canonicum, ad hoc *cap. vlt. 17. diſt. & c. Statuimus, de maior. & obed.* In dubio autem cenſetur ibi eſſe ut Prælatus ſecundum gloſſam, & idem tenent ibi Archid. Jo. Monach. Jo. Andr. Gemin. & Franc. eodem modo diſtinguit Abb. *hic num. 8.* qui tamen dicit in hoc primum

eſſe

eſſe recurrendum ad ſtatutum Eccleſiæ ſi quod eſt, ſecun-
dò ad communem conſuetudinem, & reputationem loci,
ut l. Labeo ff. de ſuppellect. leg. & cap. Ex litteris infrà de
31 *ſponſal.* quibus ceſſantibus ſequitur gloſſ. præallegatam.
Itaque in dubio præſumitur quis in actu intervenire tan-
quam Præſidens majori dignitati, licet intervenire poſſit
etiam tanquam ſimplex perſona, ut ibi per Franc. *num.* 3.
Unde fit ut ſi aliud non appareat per lapſum temporis jus
conferendi non devolvatur à Capitulo ad Epiſcopum;
quia cùm in dubio cenſeatur intereſſe ut Epiſcopus, fie-
ret devolutio ab Epiſcopo ad ipſummet Epiſcopum, quod
repugnat, *argum. cap. Cùm ad noſtram ſupra de inſtitut.* 32
cum concordan. de quibus ibi, *per gloſſ. fin.* Et ob hanc
rationem Jo. Monach. Joan. Andr. & Franc. ubi ſuprà
concludunt in terminis prædictæ Decretalis *A collatione*,
ſimultanea Epiſcopi, & Capituli in dubio non ad Epiſ-
copum, ſed ad ſuperiorem eſſe appellandum. Quod
nota.

NE SEDE VACANTE ALIQUID INNOVETUR.

Innocentius III. Priori & Conventui Glaſtoñ.

CAPUT I.

NOvit ille qui ſcrutator eſt cordium, quòd licèt C. prædeceſſor noſter, Eccleſiam veſtram erexerit Cathedralem, ipſam Bathonieñ. Eccleſiæ uniendo, ut idem eſſet Epiſcopus utriuſque: quia tamen hæc unio aſſerebatur à vobis in grave præjudicium Glaſtoñ. Eccleſiæ redundare, cùm per ipſam diſſolveretur religio, & fraudaretur eleemoſyna, & hoſpitalitas tolleretur: Nos ad relevandum Eccleſiæ veſtræ ſtatum cœpimus intendere diligenter: & infrà. Vos autem poſt obitum Bathonieñ. Epiſcopi humiliter poſtulaſtis, ut quia tempus advenerat, quo ſine ſcandalo Eccleſiæ veſtræ ruina poterat relevari, cùm & Bathonieñ. Eccleſia idipſum pariter poſtularet: Rex quoque cum regni magnatibus, & quidam Epiſcopi cum multis Abbatibus depoſcerent illud idem, ut unione penitùs diſſoluta, Monaſterium veſtrum reduceremus in ſtatum antiquum, ſub Abbatis regimine gubernandum. Attendentes igitur quòd Epiſcopali ſede vacante non debet aliquid innovari: cùm non ſit qui Epiſcopale jus tueatur: maximè ne plus faviſſe perſonæ, quàm Eccleſiæ videremur, ſi quod eo vivente conceſſimus, poſt obitum ejus ſubitò mutaremus, petitionem veſtram nequivimus exaudire, auctoritate prædicta indulgentes, ut cùm Bathonieñ. Eccleſia de Præſule fuerit ordinata, jus veſtrum apud Sedem Apoſtolicam proſequendi, facultatem liberam habeatis: interim autem ſub cura Prioris idem Monaſterium gubernetur.

SUMMARIUM.

1 *SEde vacante ſtatus Eccleſiæ mutari non debet, & num.* 14.
2 *Unio Eccleſiarum quot modis fieri poſſit, & n. ſeqq. uſque ad n.* 12.
3 *Unio acceſſoria quæ dicatur, & qui ſit illius effectus, & num.* 8.
4 *Unio æquè principalis quæ, & illius effectus, & n.* 9. *&* 10.
5 *Sancti Angeli in Vado, & Caſtri Durantis Eccleſiæ in Cathedrales erectæ ab Urbano VIII. & æquè principaliter unitæ.*
6 *Unionum quinque ſunt ſpecies, & num. ſeqq. uſque ad num.* 12.
7 *Monachus poteſt in diverſis Monaſteriis locum habere, quoad communicationem ſpiritualium, non autem vagationis cauſa.*
11 *In unionibus Eccleſiarum attendendus eſt tenor privilegii.*
12 *Monaſterium etſi in Cathedralem erigatur, tamen ibi ſervanda eſt Religio.*
13 *Monaſteria ordinantur ad Religionem, eleemoſynam, & hoſpitalitatem.*
14 *Sedis vacantis tempus non eſt conveniens ad aliquid agendum, vel tractandum ſuper ſtatu Eccleſiæ.*
15 *Etiamſi negotium fuerit cœptum in ſede plena.*
16 *Præſcriptio dormit vacante Eccleſia.*
17 *Sede Epiſcopali vacante non debet aliquid innovari, cùm non ſit qui Epiſcopale ius tueatur.*
18 *Sententia lata contra Eccleſiam vacantem non valet, ſicut nec contra minorem, qui non habet tutorem vel curatorem.*
19 *Panormitani ad ſedandam populi commotionem abſolverunt gabella.*
20 *Et cùm nonnullas ſede vacante repoſuiſſent, etiam ab Eccleſiaſticis perſolvendas, ſupplicatio confirmationis fuit reiecta.*
21 *Vicarius Capitularis cum Clero ſede vacante non ſupplet conſenſum Epiſcopi ad hoc, ut Eccleſiaſtici graventur gabellis.*
22 *Capitulum ſede vacante non ſuccedit in poteſtate deducendi iura Epiſcopi in iudicium, etiam defendendo.*
23 *Item non ſuccedit in poteſtatem alienandi iura, & bona Eccleſiæ, & n.* 31.
24 *Etiamſi magna urgeat neceſſitas, & n.* 29.
25 *Eccleſia comparatur pupillo, & iure minoris fungitur.*
26 *Et ſine decreto Epiſcopi nil alienare poteſt.*
27 *Clerus etiam donando Papæ non poteſt obligare Epiſcopum ad ſolvenda datia à ſe indicta.*
28 *Sede vacante nihil fieri debet, in quo Eccleſiæ præiudicetur.*
30 *Principum, & Prælatorum petitioni non eſt annuendum, cùm æquitatem non fovent.*
31 *Capitulum ſede vacante alienare non poteſt res, quæ ſervando ſervari non poſſunt, dummodo pretium ſervetur.*
32 *Item ſi Eccleſia diu eſſet vacatura, & ex dilatione periculum immineret.*
33 *Debet tamen Eccleſiæ dari curator, aut defenſor, cuius auctoritate fiat alienatio.*
Et eſt ſpeciale in Eccleſiis inferioribus, ibid.
34 *Uniones Cathedralium Eccleſiarum Papa ſolus poteſt diſſolvere.*
35 *Reſtitutio in integrum non datur contra factum Principis.*
36 *Nec ſupplicatio admittitur niſi infra biennium.*
37 *Authoritas eadem quæ requiritur in conſtructione actus, requiritur in illius deſtructione.*
38 *Legatus de latere non poteſt diſſolvere uniones factas à Papa de plenitudine poteſtatis.*
39 *Nec revocare uniones Eccleſiarum exemptarum, quia nec poteſt illas unire.*
40 *Camaldulenſes, & Montis Coronæ Eremitas univit Urbanus VIII.*
41 *Quæ unio ab eis diſſolvi non potuit.*
42 *Religiones diverſas, vel monaſteria diverſorum Ordinũ ſolus Papa poteſt unire, & uniones diſſolvere.*

43 *Unio-*

43 *Vnione diſſoluta Eccleſia unita redit ad primævam naturam, & ſtatum, in quo erat ante unionem.*
44 *Res de facili revertitur ad naturam ſuam.*
45 *Congregatio Clericorum Doctrinæ Chriſtianæ unita Religioni Clericorum Regularium de Somaſcha, diſſoluta unione, redacta fuit ad antiquum ſtatum ſæcularem.*

1 NOvit. Vacante Eccleſia ſtatus ipſius mutari non debet. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Imol.
Abb. Jo. de Anan. & Guido Pap. Dividitur in duas partes. In prima ponitur petitio cum facti narratione. In ſecunda petitionis repulſio cum quadam proteſtatione ibi
Attendentes.
2 Nota primò ibi, *Ipſam Bathonien. Eccleſiæ uniendo, ut
idem eſſet Epiſcopus utriuſque*, unum modum unionis faciendæ. Tribus enim modis poteſt fieri unio Eccleſiarum,
ut dixit gloſ. *hic in verb. Vniendo*, & Innoc. *in princ.* Item
gloſ. *in cap. Et temporis qualitas, in verb. Vnire 16. quæſt. 1.*
Primò ſcilicet ut una Eccleſia ſubiiciatur alteri, & ſecundum hoc dignitas, & Sedes Epiſcopalis erit tantum apud
Eccleſiam, cui fit unio. Secundò modo fit unio, ut ex
duabus dignitatibus una ſit dignitas, juxta text. *in cap.
Decimas in fin. ibi, ſicut enim Papa duos Epiſcopatus
in unum poteſt reducere 16. q. 1.* & ſecundùm hoc illi qui ſunt
Canonici in una Eccleſia, erunt Canonici in altera, &
Canonici utriuſque ſimul intererunt electionibus; & aliis
communibus negotiis. In hac tamen unione diſtingui-
3 tur ſecundùm prædictas gloſſas. Nam aut una Eccleſia
unitur alteri, aut illæ duæ uniuntur ſimul, quæ duo ſunt
longè diverſa: Primò caſu, ſcilicet cùm unitur alteri, aſſumit jus, naturam, conſuetudinem, & privilegia ejus,
cui unitur, & pereunt jura Eccleſiæ unitæ *cap. Recolentes
§. ult. infrà de ſtat. Monach.* Item, ut dicebat Archidiacon. *in d. cap. Et temporis num. 4.* Eccleſia, cui fit unio,
cenſetur tanquam mater, & Eccleſia unita cenſetur tanquam filia, *cap. Cum dilectus ſupra quod metus cauſ. cap.
Inter dilectos infrà de donationib.* & tunc filia ſortitur privilegia matris, dicto *cap. Recolentes*, Doctores communiter appellant hanc ſpeciem unionis acceſſoriam, ſeu
ſubjectivam, per quam beneficium annexum amittit nomen beneficii, & induit naturam beneficii, cui eſt unitum, & efficitur illius prædium. Oldrad, *conſ. 257. factum tale eſt num. 15. verſ. Fundata igitur*, Rota *deciſ.
370. aliàs 31. de rebus Eccleſ. non alien. in antiq.*
Cardin. Seraph. *deciſ. 1078. num. 6. DD. in cap. Dudum, il ſecondo*, & ibi dixi *num. 31. ſuprà de elect. & in c.
Licet num. 68. de præb.* Hoc tamen primum membrum ſecundæ ſpeciei in effectu videtur coincidere cum prima ſpecie unionis, de qua ſuprà *n. 2.* Ideòque Innocentius non
poſuit hanc ſubdiviſionem. Secundò autem caſu, videlicet cùm neutra Eccleſia unitur alteri, ſed ambæ inſimul
uniuntur, conſuetudines & privilegia, quæ meliora ſunt,
& humaniora in altera earum, debent uniri, vel retineri
in unitate, *cap. Medicamentum, de pœnit. diſt. 1. & cap.
Non eſt culpandus 32. q. 1.* ſicut cùm Imperator unit actionem bonæ fidei, & ſtricti juris, illud unitum retinet ea,
quæ meliora fuerunt in altera actione, *ut l. unic. in princ.
C. de rei uxor. act.* & cum legata, & fideicommiſſa uniuntur, id, quod humaniùs erat tam in una, quàm in alia,
4 retinet illud unitum, *l. 2. circa fin. C. comm. deleg.* Tertiò
modo poſſunt uniri duæ Eccleſiæ, ita ut utraque remaneat Epiſcopalis: & ſecundùm hoc duæ erunt dignitates,
ſeu Epiſcopatus ſicut erant ante unionem: erit tamen
utraque Eccleſia ſeu dignitas ſub regimine unius Epiſcopi, & de hac unione eſt caſus *hic, & in d. cap. Et temporis 16. q. 1.* & ſecundùm hoc ſi hujuſmodi Eccleſiæ diverſis ſuberant metropolitanis, propter hanc unionem neuter metropolitanus perdit jus ſuum, *cap. Quia Monaſterium infra de relig. domibus, cap. ult. de confirmat. util.
vel inutil.* ſecundùm Innocen. & gloſſ. prælleg. ſic & imperator quandoque unit duas dignit. *ut in auth. ut Judic.
ſine quoquo ſuffrag. §. Illud col. 2.* & hæc unio dicitur æquè
principalis, quæ operatur, ut quælibet Eccleſia retineat
naturam ſuam, ut per Caccialup. *in tract. de union. art. 8.
num. 5. verſ. Et hoc ſi modo*, Rebuff. *in prax. benef. tit. de
union. num. 11.* latè Mandoſ. *conſ. 27. per tot.* Alphonſus
Ojeda *de benefic. incompatibilitat. 2. par. cap. 3. n. 2. verſ. 3.*
& hoc modo paucis ab hinc annis fel. record. Urbanus 5
VIII. in Cathedrales erexit Eccleſiam Sancti Angeli in
Vado, quæ mihi patria chariſſima eſt, & Eccleſiam Sancti Chriſtophori caſtri Durantis hodie Urbinia, & utramque inſimul æquè principaliter univit, ita ut utraque eſſet Cathedralis, & unus eſſet Epiſcopus utriuſque, &
idem de Epiſcopatu Viterbien. & Tuſcanellæ dicunt Ojeda *ubi ſuprà*, & Gonzal. *ſuper regul. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 7.
num. 29.*
Sed pleniùs Hoſtien. *hic num. 4. & in ſumm. hujus tit.* 6
§. Quot modis fiat unio, ponit quinque ſpecies unionum.
Primò enim fit unio quoad communicationem ſpiritua- 7
lium tantum, & ſic multæ Cathedrales, & Monaſteria
inveniuntur unita. Nam uno ex fratribus vita functo
conveniunt omnes in alia Eccleſia ſicut in propria ad faciendum Anniverſarium, ſeu ſeptimum, vigeſimum, vel
trigeſimum pro ipſius anima, de quibus legitur *in cap.
fin. ſuprà de teſtam.* & hoc modo poteſt unus Monachus in
diverſis Monaſteriis locum habere, neque ad hanc unionem requiritur auctoritas Papæ, vel Epiſcopi Diœceſani.
Nec obſtat *cap. fin. de Relig. domib.* quia obtinere locum in
diverſis Monaſteriis vagationis cauſa non eſt licitum, ut
ibi, ſed benè ex cauſa charitatis, & officii Divini, *arg.
cap. Damnamus §. Cum ergo, ſuprà de ſumm. Trinit.* Secun- 8
dò, ſic fit unio, ut una Eccleſia alteri ſubiiciatur in ſpiritualibus, & temporalibus, itaut una ſit mater, & altera filia, *ut cap. Cum dilectus ſupra quod met. cauſ.* & fuſiùs dictum eſt ſuprà in ſecunda ſpecie unionis. Tertiò, 9
ſic fit unio, ut neutra Eccleſia ſubiiciatur alteri, ſed quælibet in ſuo ſtatu, & ſuo honore permaneat: unde ſi ante unionem utraque erat Cathedralis, & Epiſcopalis,
utraque remanebit talis etiam poſt unionem, nec Canonici unius Eccleſiæ erunt Canonici alterius, iſti vocabuntur ad depoſitionem illorum, neque è converſo, erit tamen unus Epiſcopus duarum Eccleſiarum, & ab omnibus
communiter eligetur in loco, de quo in unione conventum eſt, aliàs deferant ſibi morem *argum. cap. Paſtoralis,
ſuprà de reſcript.* & in hoc caſu poteſt intelligi text. *in cap.
Et temporis qualitas 16. q. 1.* Si verò una ſit Cathedralis,
& altera Conventualis; in Cathedrali fiet electio, & Prælatus erit Epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis, & Abbas, ſive
Præpoſitus Eccleſiæ Conventualis, & ſecundùm hanc ſpeciem videntur unitæ Eccleſiæ Viennen. & Romanen. ejuſdem Diœceſis. Item Lugdunen. & S. Juſti ejuſdem civitatis. Item Ciſtercien. & Folcarquerien. ejuſdem Diœceſis, nec propter hoc Coonventualis efficitur Cathedralis,
niſi hoc habeat à Sede Apoſtolica, *cap. Felix. 16. q. 1. arg.
cap. De locorum, de conſecrat. diſtinct. 1. & cap. Cùm inferior ſuprà de maior. & obed.* Nam ab Eccleſia Romana
dignitates omnes traxerunt originem, *cap. 1. 22. diſt.*
Quartò ſic poteſt fieri unio, ut idem ſit Collegium utriuſque Eccleſiæ quoad ſpiritualia, & temporalia, itaut qui
eſt Canonicus in una ſit Canonicus & in altera; & tunc
dicitur vera unio; nam cùm priùs eſſent duo Collegia,
poſt hujuſmodi unionem erunt unum, *cap. Ad Apoſtolicam infrà de Converſ. Coniugat.* & tali unione facta, eligi debent de utraque Eccleſia conſuetudines, & ſtatuta
laudabiliora, quæ in utraque de cætero debeant obſervari; Quintò denique ſic fit unio, ut Eccleſia Conventua- 10
lis etiam Regularis in Cathedralem erigatur, & alteri Eccleſiæ Cathedrali antiquæ uniatur, utraque Epiſcopali remanente ſub uno, & eodem Præſule, & de tali unione
loquitur hæc Decretalis, ita Hoſt. cum quo concordant *hic*
Jo. Andr. *num. 11.* Butr. *eod. n.* Anchar. *n. 4. verſ. Hoſt. dicit* Abb. *n. 6.* communiter DD. Petrus de Peruſio *in tract.
de union. cap. 1. n. 5.* Caccialup. *in eod. tract. art. 2. n. 1.* Hæc
tamen, quæ diximus non ſunt perpetuò vera, ideò dili- 11
genter attendendus eſt tenor privilegii, *cap. Porro de privil. c. Dico ſimul, ſup. de offic. ordin.* ſecundùm Innoc. *hic n.
1. in fin. verſ. Hæc vero*, cum quo tranſeunt Hoſtien. *num. 4.
circa fin. verſ. Tamen ſecundùm Dominum noſtrum*, & Jo.
Andr. *n. 11. ad fin.*
Secundò nota ibi, *Cùm per ipſam diſſolveretur reli-* 12
gio. Tametſi Monaſterium in Eccleſiam Cathedralem 13
erigatur, nihilominus ibi ſecundam eſſe Religionem,
ex quo ibidem remanent Religioſi; qui tenentur ad eleemoſynam, & hoſpitalitatem ſervandam. Nam ad hæc tria
ordinantur Monaſteria, ut *hic* per Butr. *n. 4.* Imol. *eod. n.*
& Abb. *n. 2.*

Tertiò

14 Tertiò nota ibi, *quia tempus advenerat*. Tempus ſe-
dis vacantis non eſſe conveniens ad aliquid agendum,
vel tractandum ſuper ſtatu Eccleſiæ. Nam iſti Monachi
exultabunt quaſi tempus ſedis vacantis eſſet opportunum
ad reparandam Eccleſiæ ruinam, & dicebant: Benedictus
Dominus, ecce nunc tempus acceptabile, &c. Sed deci-
piebantur, quia tempus hujuſmodi contra eos revolvi-
tur ſecundùm Hoſt. *hic num.* 9. & Jo. Andr. *num.* 2. *in*
15 *verb. Tempus*. Quod locum habet etiamſi negotium
fuerit cœptum in ſede plena, prout hic cœptum fuerat
ab Innoc. ut patet in text. ibi, *cœpimus intendere*. Nam
nihilominus Epiſcopo è vivis ſublato, negotium debet
16 conquieſcere. Et eſt ſimile in præſumptione, quæ dormit
vacante Eccleſia, *cap.* 1. & ibi gloſ. *ult. ſuprà de præſcript.*
Rationem habes hic in text. quia Epiſcopali ſede vacante
non debet aliquid innovari, cùm non ſit qui Epiſcopa-
17 le jus tueatur: & hoc pro regula ponunt *hic* Butr. & Imol.
num. 5. & alii communiter, & ideò non valet ſententia
contra Eccleſiam vacantem lata, *ut in cap. fin. infrà eod.*
18 Sicut nec contra minorem, qui non habet tutorem, vel
curatorem, *l. Acta §. ult. ff. de re iudicat. l. In univerſ. C.*
qui dar. tutor. poſſ. & tenet gloſſ. *hic in ver. ſede vacante*
in fin. Innoc. *num.* 4. Hoſt. *num.* 11. Jo. Andr. *num* 6.
Cardin. *num.* 11. *in quarta quæſt.* Imol. *num.* 13. & reli-
qui omnes.

19 Et per prædicta cùm Senatus Panormitanus ad ſedan-
das commotiones populi neceſſarium duxiſſet abolere an-
tiquas gabellas, idque redundaret in grave detrimen-
tum laicorum, & Eccleſiaſticorum, eo quod gabellæ hu-
juſmodi eſſent dotes montium non vacabilium, in qui-
bus jus habeant Eccleſiæ, Monaſteria, hoſpitalia, &
alia loca pia ipſius civitatis; ideòque ad ſatisfaciendum
montiſtis de fructibus, & ad relevandas communes ne-
20 ceſſitates ſede Archiepiſcopali vacante de conſenſu Vicarii
Capitularis, Canonicorum Cathedralis, & Collegiatæ,
necnon Parochorum ac Superiorum Regularium novas
gabellas nuper impoſuerit etiam ab Eccleſiis perſolven-
das, & hujuſmodi impoſitionis confirmationem à Sede
Apoſtolica poſtulaverit. Die... Novembris 1649. in Con-
gregatione à Sanctiſſimo D. N. ad hoc ſpecialiter depu-
tata cenſuimus obſtare hoc cap. Item *cap. Non minus, &*
c. Adverſus infrà de immunit. Eccleſ. ubi ad hujuſmodi
onera imponenda præter alia exigitur deliberatio, & con-
21 ſenſus Epiſcopi, & Cleri; unde non ſufficit conſenſus
Vicarii Capitularis, quia etſi Capitulum ſede vacante ſuc-
22 cedat in juriſdictionalibus, *ut in c. Cum olim, & c. His quæ*
ſuprà de maior. & obed. non tamen ſuccedit in poteſtate
deducendi jura Epiſcopi in judicium, etiam defendendo;
ut hic notabiliter dicit Abb. Panormit. *num.* 4. Item cùm
23 Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſarum non
ſolum jure humano, ſed etiam divino à ſæcularibus exa-
ctionibus ſint immunes, ut legitur *in cap. Quanquam de*
cenſib. lib. 6. renunciationi immunitatis hujuſmodi non
poteſt Vicarius Capitularis aſſenſum præbere, quia Ca-
pitulum ſede vacante non ſuccedit in poteſtate alienandi
jura, & bona Eccleſiæ, *cap. Si qua de rebus, & c. Precariæ*
24 12. *q.* 2. *gloſ.* 1. *in c. Si quis Epiſcopatus* 10. *q.* 2. *gl. ult. in cap.*
Proximo infrà eod. Item gloſ. *ult. in cap. Cum olim*, & ibi
Butr. *num.* 16. *ſuprà de maior. & obed.* etiamſi magna ur-
geat neceſſitas, ut contra opinionem Hug. & Jo. de
qua *in d. cap. Si qua, de rebus in verb. reſciſſo*, tenet gloſſ.
Bernard. *hic in verb. ſede vacante*. Et fuit opinio Vincentii
in cap. Ad abolendam infra de heret. cum quo tranſeunt
Archid. *in d. cap. Precariæ num.* 2. & ibi etiam Bellam. *cir-*
ca med. verſ. Sed quod non poteſt alienari. Et Præpoſ. *n.* 1.
25 *verſ. Quod non videtur procedere.* Reddentes rationem, quia
cùm Eccleſia pupillo comparetur, & jure minoris fruatur,
26 *c.* 1. *& cap. Auditis verſ. Nos attendentes ſuprà de in integr.*
reſtitut. Sicut pupillus nihil alienare poteſt ſine aucto-
ritate tutoris, *l.* 1. *&* 2. *C. de auth. præſtand.* Ita nec Eccle-
ſia, dum caret paſtore alienare poteſt ſine decreto Epiſ-
27 copi, *cap. Sine exceptione* 12. *q.* 2. per quem text. Abb. *conſ.*
7. Tria circa primum num. 4. *col. ultim. ante med. verſ. Po-*
ſtremo, lib. 2. in fortioribus terminis conſuluit Clerum
Florentinum non potuiſſe donando etiam Summo Pon-
tifici obligare Archiepiſcopum ad contribuendum, & ſol-
vendum certa datia per Clerum indicta. Ad idem *c. Pla-*
cuit, & cap. Abbatibus 12. *q.* 2. *cap. Noverit, & cap. Regen-*
28 *da* 10. *q.* 1. Quare cùm Panormitana Eccleſia ſit Archie-
piſcopo viduata, minimè licuit Capitulo, aut Clero con-
ſentire impoſitioni gabellarum in præjudicium Archiepiſ-
copatus, quia ut dicit gloſ. *ult. in cap. fin. infrà eod.* ſede
vacante nihil fieri debet, in quo et præjudicetur. Nec
quicquam facit quod nova impoſitio gabellarum facta
fuerit ad relevandas communes Cleri, & populi neceſſita-
tes, ex quo laicorum facultates non ſuppetunt. Quoniam
præter hæc duo requiritur etiam conſenſus Archiepiſcopi
cum Clero, *ut in dict. cap. Non minus, & cap. Adverſus, de*
immunit. Eccleſ. unde cùm ſede vacante deficiat Archie-
piſcopi conſenſus, nihil prodeſt communis neceſſitas, & 29
laicorum inopia. Præterea etiam in caſu hujus Decreta-
lis Monachi petentes unionem diſſolvi adducebant pro
cauſa, quia per hoc Eccleſiæ ruina poterat relevari. Et
nihilominus quia ſedes vacabat, & Eccleſia carebat de-
fenſore, Papa noluit eos exaudire. Demum non pro-
ſunt ſuffragia Regis, quia ſimiliter in caſu hujus cap.
concurrebant conſenſus Eccleſiæ, & ſuffragia Regis An- 30
gliæ cum Regni Magnatibus, & Epiſcoporum cum mul-
tis Abbatibus, ut dicitur in littera, & tamen non fue-
runt exauditi, quia cùm ſedes vacaret, eorum petitio
erat illicita, ut dicunt Hoſt. *hic num.* 9. & Joan. Andr. *n.*
2. Nam petitioni Principum vel Prælatorum non eſt an-
nuendum, cùm æquitatem non foverit, ut ex hac littera
deducunt Card. *num.* 4. Anchar. *num.* 12. Abb. *eodem n.*
circa fin. verſ. Nota quod petitioni, & Jo. de Anan. *n.* 6. 31
Et eſt ſimile *in cap. Innotuit verſ. Multa, ſuprà de elect.*
Nec obſtat, quod Innoc. *hic num.* 2. excipiat duos caſus,
in quibus per Capitulum ſede vacante fieri poteſt aliena-
tio. Primò ſcilicet quando ſunt res, quæ ſervando ſer-
vari non poſſunt; quia tunc dummodo pretium ſervetur,
Capitulum poterit alienare, *arg. l. Lex quæ tutores Cod. de* 32
adminiſtr. tut. & l. fin. C. Si propter publ. penſ. Secundò quan-
do Eccleſia eſt in eo ſtatu, ut diu ſit vacatura, & immi- 33
neat Eccleſiæ periculum, ſi alienum differatur. Quoniam
Innoc. loquitur in Eccleſia inferiori, de qua etiam loqui-
tur *cap. Dudum, de rebus Eccleſ. non alien. lib.* 6. & nihi-
lominus tenet per Capitulum non poſſe fieri alienatio-
nem, niſi per judicem detur bonis curator, aut defen-
ſor, cujus authoritate fiat alienatio, *l.* 1. *&* 2. *ff. de Curat.*
bon. dand. ad hoc d. cap. Dudum de reb. Eccl. non alien. lib. 6.
Idque ſpeciale eſſe in Eccleſiis minoribus; notat Calder.
conſ. 1. *poſt medi verſ. Non obſtat, quod vacante ſede.* Ho-
die tamen in his ſervari debet diſpoſitio Extravag. *Am-*
bitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. His acceſſerunt aliæ conſi-
derationes multi ponderis, ob quas ſupplicatio Senatus
Panormitani rejecta fuit, ſed eas conſultò omittimus, quia
non faciunt ad materiam hujus Decretalis.

Ultimò nota, *Authoritate Apoſtolica indulgentes*; So- 34
lum Romanum Pontificem qui poteſt Cathedrales Eccle-
ſias erigere, *cap. Felix* 16. *q.* 6. eaſque invicem unire, *cap.*
Sicut unire, infrà de exceſſ. Prælat. ſimiliter poſſe illarum
uniones diſſolvere: Papa enim auctoritate Apoſtolica hic
indulget, ut poſtquam Bathonienſis Epiſcopus fuerit or-
dinatus, Prior, & Monachi Eccleſiæ Glaſtonienſis unitæ
facultatem habeant proſequendi jus ſuum apud Sedem
Apoſtolicam pro diſſolutione unionis. In hoc autem fuit 35
indulgentia, quia cùm unio harum Eccleſiarum facta
fuiſſet à Cœleſtino, & ab Innocentio confirmata permit-
titur eis agere contra factum prædeceſſoris, & Principis,
contra quod non liceret etiam petere beneficium reſtitu- 36
tionis in integrum, *l. Minor autem ff. de minor.* nec pote-
rat ſupplicari, quia biennium erat elapſum, *l. Quæ ſup-*
plicatio Cod. de precib. Imper. offer. & hic notat *gloſ. fin.*
Innoc. *num.* 7. *in ver. Indulgentes verſ. Item eſt ſpecialis*
gratia, Hoſt. *n* 24. Jo. Andr. *n.* 7. *verſ. Item quia promitt.* 37
& Butr. *num.* 9. *verſ. Item eſt indulgentia*. Præterea omnis
res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvi-
tur, *cap.* 1. *infrà de reg. iur. l. Nihil tam naturale, & l.*
Fere, la ſeconda ff. eod. & eadem auctoritas quæ requiri-
tur in conſtitutione actus requiritur etiam in illius deſtru-
ctione, Clem. *Ne Romani, de elect.* Roman. *conſ.* 65. *verſ.*
Themate num. 2. *verſ. Hoc enim, & conſ.* 116. *Viſis in*
princ. & in terminis revocationis unionis eſt text. *in d. c.*
Sicut unire, ibi, *auctoritate, de exceſſib. Prælatorum*. Ideò- 38
que nec Legatus de latere poteſt revocare uniones, quas
fecit Papa de plenitudine poteſtatis, ut concludit Pet. de
Peruſ. *in tract. de revocat. union. cap.* 4. *num.* 2. *circa fin.* 39
verſ. De ſecundo vero. Quemadmodum nec poteſt Le-
gatus

gatus revocare uniones Eccleſiarum exemptarum, quia nec poteſt illas unire, ut notat gloſſ. *in d. cap. Sicut unire, in verb. In tua diœceſi de exceſſ. Prælat.* Et ibi etiam Hoſt. *num.* 1. *in verb. Sua diœceſis, & num.* 2. *in verb. Auctoritate noſtra*, & firmat Petr. de Peruſio *d. cap.* 4. *num.* 3. *verſ. Secundo quæritur*, & generaliter uniones factas per Papam non poſſe per inferiorem diſſolvi, dixit Rota *in recent. deciſ.* 737. *num.* 2. *par.* 2. per notata *in cap. Inter dilectos, de fide inſtrum.*

40 Et ex his cùm ſuperioribus annis ſan. mem. Urbanus VIII. de plenitudine poteſtatis univiſſet Eremitas Camaldulenſes, & montis Coronæ, & Camaldulenſes prætenderent unionem fuiſſe diſſolutam ab ipſiſmet Eremitis mon-
41 tis Coronæ in Congregatione particulari habita die 22. Novembris 1649. hæc prætenſio rejecta fuit tanquam frivola, quia non licuit partibus venire contra factum Papæ, *cap. Inferior.* 21. *diſt. cap. Cum inferior de maior. & obed.* Clem. *ne Romani de elect.* & in terminis diſſolutionis unionis tradunt Innoc. & alii ſupracitati *num.* 35. Et quemadmodum ſolus Papa poteſt diverſas Religiones aggregare,
42 ſeu unire, *ut cap. fin. de relig. domib. lib.* 6. & latè probavi *in cap. Recolentes, à num.* 24. *infrà de ſtat. monach.* & Monaſteria diverſorum Ordinum tenet Paulus de Leazzaris in Clem. 1. *de elect.* & poſt eum Burr. *hic num.* 11. *circa fin. verſ. An unio poſſit fieri de Monaſteriis diverſæ Religionis*, ita ſolus Papa poteſt uniones Religionum diſſolvere, quia prout, quodque producitur, ſic reſolvitur, ut Bald. inquit *in conſ.* 28. *ſuper eo num.* 1. *verſ. Nam regula Generalis eſt lib.* 2. & conſtat ex dictis.

43 Ultimò nota ibi, *ut unione diſſoluta Monaſterium veſtrum reduceremus in ſtatum antiquum*, hunc eſſe præcipuum effectum diſſolutionis unionis, quia cujus conditionis, & qualitatis erat Eccleſia ante unionem illius conditionis, & qualitatis remanebit diſſoluta unione: & hanc regulam principalem ex hoc text. elicit Petrus de Peruſio *in tract. de revocation. unionis cap.* 7. *num.* 1. *inter tract. communes vol.* 15. *fol.* 161. unde ſecundum eum ſi Eccleſia unita erat ſine cura, remanebit ſine cura diſſoluta, & revocata unione. Item ſi Eccleſia erat curata, remanebit curata: Item ſi erat Baptiſmalis Eccleſia, remanebit Baptiſmalis. Item ſi Eccleſia erat Collegiata, remanebit Collegiata: Item ſi Eccleſia erat ſæcularis, remanebit ſæcularis: Item ſi Eccleſia erat Regularis, remanebit Regularis: Item ſi Monaſterium erat erectum in Eccleſiam Cathedralem, remanebit ut Monaſterium, non ut Eccleſia Cathedralis, quia hæc omnia reſpiciunt antiquum ſtatum Eccleſiæ, ut per eum facit text. *in l. Plane ff. de oper. libert. in l. Adulter. §. fin. ff. de adulter. in l. In rem §. fin. ff. de rei vendicat. & in §. Si quis ex aliena inſtit. de rerum diviſione.* Res enim de facili redit ad 44
naturam ſuam, *c. Ab exordio* 35. *diſt. l. Si unus §. Pactus ne peteret ff. de pact.* Idem firmat Jo. Bapt. Caccialup. *de unionib. in* 10. *art. eod. vol.* 15. *Tractatuum fol.* 152. Rebuff. *in Praxi benefic. in tit. de Revocat. union. n.* 38. Calcan. *conſ.* 34. *num.* 3. *verſ. Fateor*, & Nicolaus Garzia *de benefic. par.* 12. §. 3. *n.* 309. concludentes revocationem, & diſſolutionem unionis operari, ut corpora unita revertantur ad ſuam primævam naturam facit Rota *diſt.* 706. *n.* 4. *par.* 2. *recent.* & coram Verallo *dec.* 345. *n.* 1. *par.* 3.

Et ex hoc cùm Congregatio Sæcularis Clericorum Do- 45
ctrinæ Chriſtianæ in Gallia a Clem. VIII. inſtituta, à Paulo V. unita fuerit Religioni Clericorum Regularium de Somaſcha, ut in bulla unionis, quæ incipit, *Ex iniuncto in Bullar. tom.* 3. *in appendic. pag.* 66. & nuper à Sanctiſſimo D.N. Innocentio X. per litteras in forma brevis ſub die 30. Julii 1647. hæc unio fuerit diſſoluta. Die 12. Junii 1651. in Congregatione Cardinalium, & Prælatorum à Sanctitate ſua ad hoc ſpecialiter deputata dictum fuit, primò dictam Congregationem Clericorum Doctrinæ Chriſtianæ per diſſolutionem unionis hujuſmodi redactam eſſe ad ſtatum ſæcularem, nec opus fuiſſe illam ſæcularizare, quia ex ipſa unionis diſſolutione amiſit ſtatum regularitatis, & reaſſumpſit ſtatum antiquum ſæcularitatis, in quo ante unionem reperiebatur; licet perſonæ, quæ ſolemnem profeſſionem in 46
ea emiſerunt durante unione, adhuc remaneant Regulares: actus enim omnes facti durante unione non revocantur per reg. Factum legitimè non retractatur, licet perveniat ad caſum, à quo incipere non potuit, & notat Rebuff. *ubi ſuprà n.* 45.

NE SEDE VACANTE.

Honorius III. Epiſcopo Calmeñ. & Magiſtris V. & S. Canonicis Sueſſaneñ.

CAPUT II.

ILla devotionis ſinceritas: & infrà. Eccleſiam ſancti Leucini, de qua Magiſtrum R. donationis noſtræ gratia præcedente, præbendæ nomine de mandato noſtro Capuanus Archiepiſcopus inveſtivit, ſibi duximus confirmandam: Non obſtante conceſſione per Capitulum facta alii, ſeu confirmatione noſtra, ſi qua in forma communi apparet obtenta: cùm nuſquam inveniatur cautum in jure, quòd Capitulum vacante Sede, fungatur vice Epiſcopi in collationibus præbendarum: nec in eodem caſu poteſt dici poteſtas conferendi præbendas, ad Capitulum per ſuperioris negligentiam, devoluta: cùm non fuerit ibi ſuperior, qui eas poſſet de facto, vel de jure conferre.

SUMMARIUM.

1 *Capitulum ſede vacante non confert beneficia ſpectantia ad collationem ſolius Prælati, & num.* 8.
2 *Secus ſi collatio inter Epiſcopum, & Capitulum ſit ſimultanea, vel ad Capitulum tantum pertineat, & num.* 16.
3 *Impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de collatione prius alteri facta a non habente poteſtatem conferendi, nec de poſſeſſione inde ſecuta.*
4 *Collatio facta à non habente poteſtatem non imprimit colorem tenendi.*
5 *De gratia adverſarii, quæ nulla eſt, non tenetur quis in gratia ſua facere mentionem.*
6 *Prohibitum cenſetur quod non apparet conceſſum in his, quæ generaliter ſunt prohibita.*
7 *In aliis procedit contraria regula.*
8 *Collatio beneficiorum vacantium poſt obitum Epiſcopi reſervatur Epiſcopo ſucceſſori, & ſi periculum ſit in mora, recurritur ad Papam.*
9 *Sed ex Regula ſecunda Cancellariæ pertinet ad Papam indiſtinctè.*
10 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in iure confirmandi electiones, ſed non in iure conferendi beneficia, & quæ ſit ratio diverſitatis, & n. ſeqq.*
11 *Confirmans non donat, ſed tantummodo ſeras adminiſtrationis ſolvit, & reſerat.*
12 *Confirmatio eſt actus neceſſitatis, & ſapit iuſtitiam: collatio eſt voluntatis, & ſapit gratiam.*
13 *Capitulum ſede vacante non ſuccedit in iuriſdictione voluntaria, ſed in neceſſaria tantum.*
14 *Non ſuccedit in dandis indulgentiis.*
15 *Succedit in præſentationibus admittendis, & inſtitutionibus faciendis.*

10 *In-*

16 *Inſtitutio præſentatorum eſt iuriſdictionis neceſſaria, non voluntaria, ibid.*

17 *Capitulum ſede vacante, vel Decanus nullam auctoritatem ſibi vendicat in examinibus, per concurſum pro collatione Parochialium Eccleſiarum, ſed infra octo dies poſt obitum Epiſcopi Vicarium conſtituit, & n. 25.*

18 *Vicarius Capituli ſede vacante conſtituit Vicarium in Parochiali vacante cum congrua fructuum aſſignatione, & n. 28.*

19 *Item vacat per edictum publicum, omnes, qui volent examinari, & concurſum inſtituit, & magis idoneum eligit iuxta formulam præſcriptam à S. Congregatione Concilii.*

20 *Examinatorum Synodalium authoritas an, & quando expiret.*

21 *Examen per concurſum requiritur in qualibet vacatione, nec ſufficit ut quis fuerit alias in concurſu approbatus.*

22 *Examinatores Synodales non unum ſolum, ſed plures, quos iudicaverint idoneos, debent renunciare.*

23 *Ex quibus non Examinatores, ſed Epiſcopus, vel Vicarius Capituli ſede vacante magis idoneum eliget.*

24 *Vicarius Capituli ſede vacante, qua formula concipiat litteras teſtimoniales concurſus peracti tranſmittendas ad Papam pro collatione Parochialis Eccleſiæ.*

26 *Capitulum ſede vacante non poteſt conferre Parochialem vacantem in Commendam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit iudicatus.*

27 *Nec ei fructus concedere durante Commenda.*

29 *Vicarius Capituli ſede vacante non poteſt eum, quem magis idoneum indicavit in Parochiali vacante Vicarium conſtituere.*

30 *Vicarius Apoſtolicus deputatus cum iuriſdictione contentioſa, & voluntaria, excepta beneficiorum collatione, an poſſit concurſus inſtituere, & n. ſeqq. uſque in finem.*

31 *Exceptio firmat Regulam in caſibus non exceptis.*
Viſitator Eccleſiæ vacantis non confert beneficia niſi ſit datus à Papa, ibid.

32 *Electio magis idonei, & collatio ſunt diverſa, & ex una ad aliam non infertur.*

33 *Concurſus fieri debet ab Epiſcopo, licet collatio Parochialis ad alium ſpectet.*

34 *Vicarius Capituli ſede vacante beneficia non confert, & tamen concurſus conſtituit.*

35 *Vicarius Epiſcopi ſine Capituli commiſſione non confert beneficia, & tamen inſtituit concurſus Epiſcopo impedito.*

36 *Capitulum habens ius conferendi Parochialem, non poteſt edicta proponere pro concurrentibus, ſed hoc ius pertinet ad Epiſcopum.*

37 *Prohibito aliquo prohibetur omne id, per quod pervenitur ad illud.*

38 *Prohibito conſequenti, cenſetur etiam prohibitum omne neceſſarium antecedens.*

39 *Quod procedit quando conſequens eſt deſtructum, aut perpetuo prohibitum.*

1 I*Lla.* Capitulum ſede vacante non confert præbendas ſpectantes ad collationem Prælati. Hoc dicit Jo. Andr. Butr.
Cardin. Anchar. Imol. & Jo. de Anan. vel clarius ſecundum Abbatem, beneficia ſpectantia ad collationem Prælati dumtaxat non poſſunt conferri per Capitulum ſede vacante: Secus ergo ſi collatio inter Epiſcopum, & Capitulum eſſet ſimultanea, vel ad Capitulum tantùm pertineret, ut *cap. unico*, *infrà eod. lib. 6.* & hic notant Abb. Antiquus *in fin.* Hoſt. *num. 3. verſ. Hoc eſt intelligendum.* Jo. Andr.
2 *eod. num. in ver. Epiſcopi*, & reliqui omnes. Dividitur in tres partes. Prima decisè narrat factum. Secunda diffinit ibi, *Eccleſiam*. Tertia ſolvens obſtaculum probat devolutioni locum non fuiſſe, ibi, *Non obſtante*.

3 Nota primo, ibi, *Non obſtante conceſſione per Capitulum facta*. In impetratione beneficii non eſſe opus mentionem facere de collatione prius alteri facta à non habente poteſtatem conferendi, nec de poſſeſſione inde ſequuta, prout hic fuit facta collatio, ſeu proviſio per Papam non habita mentione de collatione prius alteri facta per Capitu-
lum ſede vacante: Nam talis collatio non imprimit co- 4
lorem tenendi, & ſic non obſtat *cap. Cùm noſtris*, *ſupra de conceſſ. præb.* & hanc regulam ex hoc textu deducunt hic Anton. de Butr. *num. 3.* Imol. *num. 2.* Anch. & Jo. de Anan. *in primo notab.* Et quamvis Jo. Cald. *in d. c. Cùm noſtris*, & Abb. *hic num. 2.* dicant hic non apparere quod proviſus per Capitulum poſſederit; tamen verius videtur quod primò dixi, quia poſſeſſio hic non erat colorata, cùm Capitulum careret conferendi poteſtate, & ideò de tali poſſeſſione non erat facienda mentio in litteris proviſionis, ut etiam advertit Card. *in d. cap. Cùm noſtris in 10. oppoſ. num. 12. verſ. Vel ibi poſſeſſio non erat colorata*. Generaliter autem de gratia adverſarii, quæ nul- 5
la eſt non teneor in gratia mea facere mentionem, quia non præſtat impedimentum, &c. ut ſolvit Rota *deciſ. 179. incip. Nota quod de gratia adverſarii alias 69. de reſcript. in Antiq.*

Secundò nota, ibi, *Cùm nuſquam reperiatur cautum*; 6
Cenſeri prohibitum quod non apparet conceſſum, ut *hic*, & in concordan. de quibus in *gloſſ. 3.* quæ regula procedit in his quæ generaliter ſunt prohibita, ſicut eſt collatio præbendarum. Nam regula prohibitoria eſt, ut nullus beneficia conferat niſi Epiſcopus, *ut cap. Nullus, il primo 16. q. 7.* cum concord. de quibus hic per Joan.
Andr. *num. 2. in verb. In iure*, & declarat Card. *eod. n. 2.* In 7
aliis procedit contraria regula, videlicet intelligitur conceſſum, quod non invenitur prohibitum, *cap. Sunt nonnulli 16. q. 1. cap. Nuper*, & ibi gloſſ. *in ver. Non retinuit, de ſent. excomm. l. Nec non §. Quod eis ff. Ex quibus cauſ. maior.* cum ſimilibus, ut per gloſſ. *in cap. Inter corporalia, §. Sed neque in verb. Non invenitur de translat. Epiſcopi.* In talibus enim edictum eſt prohibitorium; & ideò quicumque non prohibetur per conſequentiam admittitur, *ut cap. Cùm apud de ſponſ. l. Mutus ff. de Procurat. & l. 1. ff. de teſtib.* Et in idem recidit alia diſtinctio, quam ibi ponit gloſſ. in fine, videlicet, quod ubi conſtitutio promulgata fuit affirmativè, tunc intelligitur conceſſum, niſi reperiatur prohibitum, ut patet exemplum *in cap. Deus maſculum, & cap. Quod ſi dormierit 31. q. 1.* ubi verò Conſtitutio fuit promulgata negativè, ſemper intelligitur prohibitum, niſi inveniatur conceſſum. Exemplum habes *in c. Si non licet 23. q. 5.* & in hoc ſecundo membro loquitur hoc cap.

Ultimò nota, ibi, *fungatur iure Epiſcopi in collatione*. 8
Capitulum ſede vacante quamvis ſuccedat in juriſdictione Epiſcopali, *ut cap. His quæ, & cap. Cum olim*, & ibi dixi *in 2. notab. ſuprà de maiorit. & obed.* tamen non ſuccedere in jus conferendi præbendas, & beneficia pertinentia ad collationem ſolius Epiſcopi, ut hic eſt caſus ſecundùm omnes in ſummario textus. Imò eorumdem collatio reſervari debet ſucceſſori. Quod ſi periculum eſſet in vacatione, recurrendum eſſet ad ſuperiorem, *ut cap. Quia diverſitatem §. penult. ſuprà de conceſſ. præb.* ſecundùm Innoc. *hic in princ.* ſcilicet Papam, qui Generalis eſt Ordinarius totius Orbis, *ut cap. Cuncta per mundum 9. q. 3. & c. 2. de præbend. lib. 6.* Unde alius ſuperior in hoc ſe intromittere non poſſet, *cap. Romana de ſupplend. neglig. Prælator. lib. 6.* ſecundùm Hoſt. *hic num. 1. circa med. in verb. Fungatur*, Jo. Andr. *num. 2. in verb. In iure*, Card. *num. 4
verſ. Tertio oppono*, Abb. *num. 3.* & alios communiter. 9
Tu verò dicas hodie nullo caſu collationem tranſire in Epiſcopum ſucceſſorem, ſed indiſtinctè pertinere ad Papam, licet non ſit periculum in vacatione, quia ex regula ſecunda Cancellariæ reſervantur dignitates & beneficia omnia, quæ tempore vacationis Epiſcopatuum quomodocumque vacaverint uſque ad proviſionem ſucceſſorum, & adeptam ab eis pacificam poſſeſſionem.

Quod ſi quæras rationem cur collatio præbendarum 10
non tranſeat in Capitulum ſede vacante, reſpondet Innoc. *hic in princ.* quia Prælati jus conferendi præbendas non habent à Capitulo, ſed à fundatione, vel privilegio, vel alio modo, ut notatur *in cap. Ad abolendam de hæret.* Et inde eſt, ut Capitulum ſuccedat in jure confirmandi electiones, *ut cap. Cùm olim*, *ſuprà de maior. & obed.* quia confirmatio eſt de jure Epiſcopali, quod Prælatus intuitu Eccleſiæ habet: collatio autem præbendarum competit Epiſcopo de jure ſpeciali, in quo Capitulum non ſuccedit. Sed hæc ratio non placet Hoſt. *hic num. 1. poſt med. verſ.*

verſ. Hac ratio, quia jus conferendi præbendas de jure communi ſpectat ad Capitulum, & non ad alium, *ut in l. & notat. in cap. Cùm Eccleſia Vulterana de elect. in cap. fin. de Cler. peregr. in cap. 3. de inſtit.* Sed etſi ex donatione Regis, vel alio modo Epiſcopus hoc jus acquiſiviſſet, nihilominus Eccleſiaſticum cenſeretur, ut legitur, & not. *in cap. Dilectus, il tertiò de præbend.* Dicendum eſt igitur ſecundùm Hoſtien. idcircò jus conferendi beneficia non tranſire in Capitulum, quia ſpecialis prohibitio eſt generaliter tamen promulgata, ut nullus conferat beneficia niſi Epiſcopus, vel ejus Viceſgerens, *ut cap. Nullus il primo 16. q. 7. cap. 3. de inſtitut. & cap. Admonet. de renunc.* Statur ergo huic ſpeciali prohibitioni contra regulam generalem, quod Capitulum ſupplet defectum Epiſcopi ſede vacante, *ut in cap. his quæ, & cap. Cùm olim, de maior. & obed.* quia ſemper generi per ſpeciem derogatur, *c. 1. & cap. Paſtoralis, ſuprà de reſcript. cap. Generi de reg. iur. lib. 6.* & propterea jus conferendi Capitulo non conceditur, quamvis de juriſdictione ſit, *ut cap. Hoſt. de elect.* ſecundùm Hoſt. cum quo concordat per omnia Jo. Andr.
11 *num. 2. in ver. In iure.* Eſt igitur ratio differentiæ inter confirmationem, & collationem; quia plus eſt conferre, quàm confirmare: nam qui confirmat non donat, *l. Et quia ff. de iuriſd. omn. iudic. cap. Inter dilectos §. Cæterum de fide inſtrum.* Sed tantummodo feras adminiſtrationis ſolvit, & referat *cap. Cùm dilecta §. Nos igitur ad fin. de confir. util. vel inutil.* Oldrad. *conſ. 146. Factum eſt tale de conſuetud. n. 4. verſ. Sed ad hoc reſpondetur.* At, qui confert, donat, *ut cap. ult. de Offic. Vicar. lib. 6.* Et hanc rationem differentiæ aſſignat gloſſa *in cap. 1. in verb. Non poſſit de*
12 *inſtitut. eod. lib.* Hoſt. & Jo. Andr. *loc. citatis*. Ego aſſigno aliam rationem, quia confirmatio eſt neceſſitatis *cap. 3.* & ibi Butr. *in 5. notab. ſuprà de elect.* & ſapit juſtitiam, cùm per electionem ſit jus quæſitum electo, eique ſit debita confirmatio, *ut cap. Cùm inter, il tertiò, eod. tit.* ſed collatio eſt voluntatis, & ſapit gratiam, *ut hic in princ. & in dict. cap. fin. de Offic. Vicar. lib. 6.* & notat gloſſ. ante caſum *in cap. 1. de inſtit. eodem lib.* & Abb. *hic num. 3. & poſt med.*
13 *& num. 6. verſ. Ratio diverſitatis.* At Capitulum ſede vacante non ſuccedit in juriſdictione voluntaria, ſed in neceſſaria tantùm, quia eſt neceſſarius, & non voluntarius adminiſtrator, ut tenet gloſſa in Clementin. 1. *in verb. Capituli de hæret.* quam dicit communiter approbatam, Fel. *in dict. cap. Cum olim num. 6. verſ. Ad decimam tertiam quæſt. ſuprà de maior. & obed.* Rota *deciſ. 5. incip. Si Epiſcopus n. 3. de offic. Vicar. in novis.* Nec ſuccedit in his, quæ ſapiunt gratiam gloſſ. *in cap. 1. in verb. Præſentatos de inſtitut. lib. 6.*

14 Et inde eſt, ut Capitulum ſede vacante non ſuccedat in dandis indulgentiis, ut voluit Jo. Andr. *in cap. Accedentibus num. 2. verſ. Ex prædictis de exceſſ. Prælat.* Calder. *in repetit. cap. Noſtro ad fin. de pœn. & remiſſ.* Archid. & Gemin. *in cap. eod. tit. lib. 6.* & Felin. poſt alios *in d. c. Cum olim num. 7.* Et quamvis nonnulli oppoſitum ſentiant; tamen hæc opinio communiter tenetur, ut dicit Cardin. in Clem. 2. §. *Ad hæc q. 3. n. 14. ad fin. verſ. de Capitulo etiam de pœnit. & remiſſ.*

15 E contra verò Capitulum ſuccedit in admittendis præſentationibus, & inſtitutionibus faciendis, quia hæc ſunt juriſdictionis neceſſariæ, & non voluntariæ, ut eſt expreſſum *in cap. 1.* & ibi notat Jo. Andr. *num. 10. verſ. In gloſſ.* & ibi *conferendi de inſtit. lib. 6.* Hoſt. *hic num. 3. ad fin. verſ. Puto contrarium*, Card. *in cap. His quæ num. 2. de maior. &*
16 *obed.* Rota *d. deciſ. 5. num. 3. de offic. Vicar.* Et propterea in reg. 2. Cancellariæ, quæ reſervantur Papæ Beneficia vacantia tempore vacationis Epiſcopatuum ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcumque aliam diſpoſitionem Epiſcoporum pertinentia, apponuntur duæ exceptiones per illa verba: *non tamen ad collationem cum alio, vel aliis, aut etiam alterius præſentationem, vel electionem pertinentia.* Prima exceptio fuit poſita propter ea, quæ habentur *in c. un. Ne ſede vacan. lib. 6.* ut tetigi ſuprà *n. 2.* Secunda verò propter ea, quæ habentur *in d. cap. 1. de Inſtit. eod. lib.*

17 Et ob eamdem rationem Vicarius Capituli ſede vacante poteſt inſtituere concurſus Parochialium vacantium, & magis idoneum eligere ad præſcriptum Concilii Trident. *cap. 18. ſeſſ. 24.* Nam magis ideoneo reperto inter probatos ab examinatoribus ſynodalibus debetur prælectio ex juſtitia, itaut ſi fuerit poſtpoſitus poſſit appellare, & provocare prælectum ad novum examen ex Conſtitutione Pii V. 33. *in conferendis*, ut plenè adnotavi *in cap. Eam te, ſuprà de ætat. & qualit.* Unde cùm actus prælectionis ſit juriſdictionis neceſſariæ meritò tranſit in Vicarium Capituli ſede vacante ex prædictis, licet Capitulum in hoc ſe ingerere non poſſit.

Porrò in S. Congregatione Concil. fuit actum de obſervandis in examinibus faciendis pro collatione Parochialium Sede Cathedrali vacante; & ita concepta fuit declarationum formula per manus tranſmiſſa, & à Sanctiſſimo approbata. In primis Capitulum nullam ſibi in hiſce examinibus auctoritatem vendicabit, ſed conſtituet officialem, ſeu Vicarium infrà octo dies poſt mortem Epiſcopi, prout mandat Concilium Trident. *ſeſſ. 24. cap. 16.* Is Vicarius ſic conſtitutus obibit illa omnia munia, quæ 18
Concilium *ſeſſ. 24. cap. 18.* ſtatuit obeunda ab Epiſcopo, ſeu ejus Vicario cùm Parochialis Eccleſiæ vacatio contigerit; & in ſpecie ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ, & antequam ullum fiat examen, conſtituet idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum portionis aſſignatione, reſervatis reliquis fructibus iis, quibus jure videbitur. Hic autem Vicarius in Parochiali poſitus ejus onera ſuſtinebit, donec ei de Rectore provideatur. Poſtea per edictum publicum vocabit omnes, qui voluerint examinari pro obtinenda Parochiali vacante. Dein- 19
de examinabit eos, qui concurrerint, adhibitis etiam aliis examinatoribus, ſaltem tribus, quorum votis, ſi paria, aut ſingularia fuerint, accedere poſſit ipſe Vicarius quibus magis ei videbitur. Curabit idem Vicarius, ut ſin- 20
gulis annis à diœceſana Synodo probentur examinatores ſaltem ſex, ex quibus tres ipſe eliget, eoſque congregabit, qui ſecum examen perficiant ad ſingulas Parochiales vacantes; & ſi duo, vel unus tantùm ex dictis examinatoribus etiam cum Vicario, vel omnes tres, aut etiam ſex abſque Vicario ſe ipſos congregaverint, & examen perfecerint, nullum erit. Et ſi ex dictis ſex examinatoribus aliqui intra annum ſuæ electionis mortui fuerint, tota facultas examinandi ad ſuperſtites, etiamſi unus tantùm ſupereſſet, ſpectabit eo anno durante. Si contingat ſequentibus annis nullos alios examinatores eligi in Synodo diœceſana, illi ſex, qui ſemel præcedente anno ex decreto Concilii fuerint electi, pro legitimis habeantur etiam poſt lapſum anni ſuæ electionis, & ſic in officio ſuo perſeverare poſſint donec alii ſervata forma Concilii electi fuerint. Et ſi ex dictis ſex examinatoribus aliqui mortui fuerint, curabit Vicarius, ut lapſo anno alii in locum demortuorum ſufficiantur, ſeu eligantur in Synodo diœceſana: alioquin qui ſupererunt, pro legitimis non ha- 21
beantur. Examen, & Approbatio pro legitimis non habeantur ad Parochialem vacantem, ſi ante ad alias Parochiales, quæ priùs vacaverint, fuerint facta, itaut non ſufficiat, quem judicatum fuiſſe idoneum præteritis menſibus, aut annis ad aliquas Parochiales, ſed ſemper opus ſit novo examine, & nova approbatione ad ipſam Parochialem, de cujus collatione ſingulis vicibus agitur: Examinatores ex pluribus examinatis non unum ſolùm, ſed plures, quos judicaverint idoneos ſignificabunt Vicario, 22
& ex iſtis pluribus idoneis per examinatores judicatis, non ipſi examinatores, ſed ſolus Vicarius eliget, quem cæte- 23
ris magis idoneum judicaverit. Hæc enim facultas nullo modo examinatoribus competit, cùm ſoli Epiſcopo à Concilio ſit attributa, cujus loco erit Vicarius ſede vacante. Ipſe etiam ſolus Vicarius abſque examinatoribus ſcribet 24
litteras ad Sanctiſſimum D. N. ad quem collatio Paro- 25
chialis ſpectabit, quibus præcipuè teſtabitur propoſitum fuiſſe edictum, & examen per concurſum factum, totque examinatos fuiſſe, & ex examinatis tot idoneos à tribus ſaltem examinatoribus judicatos, ſe verò ex iſtis idoneis talem cæteris magis idoneum judicaſſe, elegiſſeque.

Capitulum, aut Decanus Cathedralis Eccleſiæ nullum 26
ſibi jus vendicet proponendi edictum, aut deputandi, ſeu eligendi, vel convocandi coram ſe examinatores, nec jubendi, aut curandi, ut coram ſe, aut examinatoribus deputatis, ab eo examen fiat; minus eligendi magis idoneum, aut litteras teſtimoniales de eo ſcribendi. Sed hæc omnia, ut ſuprà dictum eſt, exequetur partim ſynodus diœceſana, partim Vicarius ſede vacante conſtituendus,

quem

quem Capitulũ omninò conſtituere debebit ex *d.16.* Multò
26 magis idem Capitulum abſtineat à conferendo Parochia-
lem vacantem in commendam temporalem ei, qui magis
idoneus fuerit judicatus: maximè etiam caveat, ne conce-
27 dat omnes fructus ipſius Parochialis eidem d. Commenda
durante: Quoniam Conc. hæc omnia prohibuit, dum ſta-
tuit debere Epiſcopum ſtatim habita notitia vacationis Pa-
28 rochialis idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum
portione conſtituere, quod munus obibit, ut ſupr.dict.eſt
Vicarius præcisè ſede vacante deputatus. Cavebitque
& ipſe à dicta commenda, & à conceſſione omnium fru-
29 ctuom. Et illud quoque ſibi interdictum ſciet, ne eum,
quem magis idoneum ipſe judicaverit, conſtituat Vicatium
in Parochiali, aut ei quoquomodo præficiat, donec colla-
tio fiat, ſed debet omninò à principio vacationis, & ante-
quam ullum examen fiat conſtituere in ea alium Vicarium,
qui curam animarum interea gerat, donec Parochialis fue-
rit à Sede Apoſtolica magis idoneo collata.

30 Sed quæritur, An Vicarius Apoſtolicus deputatus cum
juriſdictione tam conteotioſa, quàm voluntaria ad Epiſco-
pum pertinente, excepta tamen facultate beneficia Eccle-
ſiaſtica conferendi, & litteras commendaritias, & dimiſ-
ſorias ad ſacros Ordines concedendi, poſſit edicta propone-
re pro concurſibus Parochialium vacantium inſtituendis,
& magis idoneum eligere: An verò id jus ad Epiſcopum
ſpectet, juxta formam *d.cap.18. ſeſſ.24.*

De hoc dubio coosulius de mandato Sanctiſſimi D. N.
Innocenti X. in caſu Archiepiſcopi Beneventani, Reſpon-
di hujuſmodi facultatem pertinere ad Vicarium Apoſtoli-
cum, quia cùm fundatam habeat intentionem ſuper exer-
citio juriſdictionis Epiſcopalis tam contentioſæ, quàm vo-
luntariæ ex forma litterarum Apoſtolicarum, & excipian-
tur tantummodo duo caſus, videlicet beneficia conferendi,
31 & litteras commendatitias, & dimiſſorias concedendi: ta-
lis exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non
exceptis, *l. Quæſitum, §. Denique Neratius, ff. de fund. in-
ſtruct. cap. Dominus*, 32. *quæſt.7.* Sicut Viſitator datus à
Metropolitaoo cum adminiſtratione ſpiritualium, & tem-
poralium excepta beneficiorum collatione, ut *in cap. Eccle-
ſia, §. ult. de ſupp.negl. Prel. lib.6.* In aliis videtur poteſta-
tem habere, quaſi per exceptionem firmetur Regula, ut
dicit gloſſ. in Clem.1. *in ver. Capitulo, de Heret.* poſt Joan.
Monach. *in d. cap. Eccleſiæ, num.4.* Præſertim verò quia
Vicarius Apoſtolicus niſi obſtaret illa exceptio in litteris ſuæ
commiſſionis appoſita, poſſet etiam beneficia conferre
ad inſtar Viſitatoris dati à Papa Eccleſiæ vacanti, qui in
ſpiritualibus, & temporalibus admioiſtrat, & beneficia con-
fert, ut *in d. §. Huiuſmodi*, & ibi notat gloſ. *in ver. Non
poteſt*, & communiter Doctores.

32 Et confirmatur, quia jus inſtituendi concurſus & eligen-
di digniorem inter probatos ab Examinatoribus ſynodali-
bus eſt quid omninò diverſum à collatione beneficii, & ex
uno ad aliud non infertur, argum. *cap. In illis, §. Illis, de
Preb. lib.6.* Clem.1. & ibi gloſ. *in ver. Quamvis, eod. tit.*
33 Dixi *in cap. Nullus, num.23. ſuprà de elect.* Ideòque Con-
cilium Tridentinum *in d.cap.18. verſ. Peracto, ſeſſ.24.* ſta-
tuit ut inter probatos ab Examinatoribus Synodalibus Epi-
ſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicave-
rit, atque illi, & non alteri collatio Eccleſiæ ab eo fiat, ad
quem ſpectabit eam conferre, & ſic alius eligit, alius con-
fert. Unde & in Parochialibus affectis, & reſervatis Papa
confert, ſed Epiſcopus *ex d. cap.18.* & Bulla Pii V. 33.
in conferendis inſtituit concurſum, & eligit digniorem.
34 Similiter Vicarius Capituli Sede vacante non poteſt benefi-
cia conferre, ut hìc probatur, & conſtat ex dictis ſuprà *in
ult.notab.* & tamen poteſt concurſus inſtituere, & digniorem
eligere, ut ex ſententia Sac. Congregationis oſtenſum eſt
35 ſuprà, *num.17. & ſeqq.* Item Vicarius Epiſcopi ſine ſpecia-
li commiſſione non confert beneficia, ut *cap. final. de offic.
Vicar. lib.6.* & tamen impedito Epiſcopo inſtituit concur-
ſum, ut habetur *in dict. cap.18. verſ. Tranſacto conſtituto
tempore*. Item Sac. Congregatio Concilii in cauſa Burgeñ. 36
cenſuit Capitulum habens jus conferendi non poſſe edicta
proponere pro concurrentibus, ſed hoc jus pertinere ad Ar-
chiepiſcopum, ut in ſubjecta declaratione, videlicet.

Cardinalis Pacecho Epiſcopus Burgenſis petiit declarari,
quando collatio Parochialis etiam ab immemorabili tem-
pore pertinet ad Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ
Eccleſiæ, vel ad alium inferiorem an ad eumdem occurren-
te illius vacatione pertinere poſſit edictorum poſitio ad vo-
candos oppoſitores, an verò ad Epiſcopum tantùm, die
17. Septembris 1574. Sac. Congregatio cenſuit ſi benefi-
cium ſit in Diœceſi Burgeñ. ſpectare ad Epiſcopum propo-
ſitionem edictorum. Et cùm idem petiiſſet declarari Ar-
chiepiſcopus Compoſtellanos, die 15. Junii 1575. eadem
S. Congregatio cenſuit reſpondendum ut in Burgenſi.

Igitur ex eo quòd Vicarius Apoſtolicus oon poſſit bene-
ficia conferre, non rectè infertur, ot non poſſit edicta
pro concurrentibus proponere, & magis idoneum eligere;
ſicut è converſo non rectè infertur, Archiepiſcopus habet
collationem beneficiorum: ergo & jus inſtituendi con-
curſus.

Sed objicies, aliquo prohibito, omne id prohibetur, 37
per quod pervenitur ad illud, ut *l. Oratio, ff. de ſponſal.
cum pluribus concord.* de quibus ibi, in gloſſ. unica, & per
Joan. Andr. *in c. Cum quid prohibetur, num.1. de reg. iur. lib.6.*
Sed Parochialis Eccleſiæ collatio prohibita eſt Vicario Apo-
ſtolico in litteris ſuæ deputationis. Ergo videtur etiam
prohibitus concurſus, & electio magis idonei, per quæ
pervenitur ad collationem, ſicut prohibito matrimonio
prohibentur etiam ſponſalia, per quæ pervenitur ad matri-
monium, ut *in d.l. Oratio*, & notat Joan. Andr. *ubi ſupra*:
& eò magis quia concurſus, & præelectio dignioris ſunt
veluti præambulum, & antecedens neceſſarium ad colla-
tionem Parochialis Eccleſiæ, cùm aliter facta collatio non
teneat, ut *in d. cap.18. ad fin. verſ. Alias proviſiones, ſeſſ.*
24. Prohibito autem conſequenti cenſetur etiam prohibi- 38
tum omne neceſſarium antecedens, ut *l.2. §. Mutui datio*,
& ibi gloſſ. *in ver. In creditum, ff. Si certum petatur*, & no-
tat Joan. de Platea *in l.1. C. de Delatoribus, lib.10. cum ſimil.*
ut per Everardum in ſua centuria legali in loco A deſtru-
ctione conſequentis ad deſtructionem antecedentis *num.1.
& 2.*

At reſpondetur huic argumentationi ineſſe fallaciam, 39
quia major propoſitio deſumpta ex regula *d.l. Oratio*, pro-
cedit in conſequenti prohibito ſimpliciter, & abſolutè;
tunc enim deſtructo conſequenti, deſtruitur etiam neceſſa-
rium antecedens. At collatio Eccleſiæ Parochialis non eſt
prohibita ſimpliciter, & abſolutè; imò poteſt, & debet
fieri per eum, ad quem pertinet, ut *in d. cap.18.* ſed tan-
tummodo prohibetur Vicario Apoſtolico, unde conſequen-
ti non deſtructo, non licèt inferre ad deſtructionem antece-
dentis, ſed unus confert, & alius eligit, ut ex dictis con-
ſtat. Præterea dictum argumeotum procedit tantùm,
quando conſequens eſt perpetuò prohibitum tunc enim eſt
etiam prohibitum antecedens, ut *in d.l. Oratio*, ſecùs verò
ſi cooſequens non ſit prohibitum perpetuò, ut in hoc caſu,
in quo poſt concurſum fieri debet collatio ab eo, ad quem
ſpectat; quia tunc non eſt prohibitum antecedens, ut *l. Si
quis officium, in princ. ff. de rit. nuptiar.* & poſt alios declarat
Everard. *ubi ſuprà n.4. circa fin. verſ. Vel poterit dicere aliter*,
& ita reſolutum in Congregat. particulari *die 8. Novembris*
1648. videlicet jus inſtituendi concurſus Parochialium Ec-
cleſiarum vacantium in civitate, & diœceſi Beoeventana,
& eligendi magis idoneum ad præſcriptum Concilii Trid.
cap.18. ſeſſ.24. non ad Archiepiſcopum, ſed ad Vicarium
Apoſtolicum pertinere, quam reſolutionem in Signatura
Gratiæ Sanctiſſimus approbavit die 19. Julii 1650.

Digitized by Google

DE HIS QUÆ FIUNT A PRÆLATIS ſine conſenſu Capituli.

Innocentius III. Archiepiſcopo, & Magiſtro ſcholarium Bituriceñ.

CAPUT VII.

CUm Apoſtolica ſedes: & infrà. Sanè ſicut accepimus, cùm ex vna parte Capitulum ſancti Stephani, & ex altera Monachi de Platea, ſuper decima quadam in veſtrum compromiſiſſent arbitrium: Dicti Monachi proponebant, donationem ipſius decimæ ſibi à quodam milite factam, & Bituriceñ. Archiepiſcopi diœceſani ejus accedente conſenſu confirmatam fuiſſe: ſeque auctoritate Hieronymi munitos exiſtere, qui ſcribens ad Damaſum ait: Si aliquando fuerint à laicis malè detenta, quæ divini juris eſſe noſcuntur, & in uſum tranſierint Monachorum, Epiſcopo loci præbente conſenſum, conſtabunt eis omnia perpetua firmitate ſubnixa. E contrario pars allegabat adverſa, conſenſum Epiſcopi ſine Cleri conſenſu minùs ſufficere, auctoritate Leonis Papæ dicentis: Ne quis Epiſcopus de rebus Eccleſiæ quidquam donare, vel commutare, vel vendere audeat; niſi fortè aliquid horum faciat, ut meliora proſpiciat, & cum totius Cleri conſenſu atque tractatu id eligat, quod non ſit dubium Eccleſiæ profuturum. Quia verò nos conſulere voluiſtis, utrùm quando decima tenetur à laico, ſi conferatur Eccleſiæ, ad confirmandam donationem conſenſus Epiſcopi ſine Cleri conſenſu ſufficiat? Taliter reſpondemus, quòd monendus eſt laicus, qui decimam detinet, ut eam reſtituat Eccleſiæ, ad quam ſpectat; qui ſi fortè induci nequiverit, & eam cum diœceſani conſenſu alteri Eccleſiæ aſſignaverit, præſertim religioſo Conventui; conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa. Auctoritates enim præmiſſæ, licèt diverſæ ſint, non tamen adverſæ; cùm aliud ſit alienare quod ab Eccleſia poſſidetur; & aliud quod detinetur à laico, ad uſum Eccleſiaſticum revocare. In alienatione quoque juxta Leonis Papæ decretum conſenſus Epiſcopi ſine Clericorum conſenſu non ſufficit. In revocatione autem juxta ſcriptum Hieronymi ſufficit conſenſus Epiſcopi; cùm per utrumque utilitati Eccleſiæ conſulatur. Nam & in Lateraneñ. Concilio eſt inhibitum, ne quælibet religioſa perſona, Eccleſias & decimas de manibus laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum recipiat; per quod indirectè datur intelligi, quòd ſufficit conſenſus Epiſcopi, ut licitum Eccleſiæ ſit decimas de manibus recipere laicorum. Hoc autem de illis decimis intelligimus, quæ laicis in feudum perpetuò ſunt conceſsæ.

SVMMARIVM.

1 *DEcimarum donatio, quas laicus ante Concilium Lateranenſe habuit in feudum, facta per eum Eccleſiæ de ſolius Diœceſani conſenſu, valida eſt.*

2 *Lateranenſe Concilium ſub Alexandro III. quo tempore fuerit celebratum.*

3 *Laici etiam hodie licitè poſſunt decimas poſſidere, quas ab Eccleſiis obtinuerunt ante Concilium Lateranenſe.*

4 *Decimarum infeudatio in laicum quo tempore primùm fuerit prohibita.*

5 *Laicus in perceptione decimarum non poteſt ſe tueri immemorabili præſcriptione, ſed neceſſarius eſt titulus, & nn. ſeqq.*

6 *Immemorabilem habens poteſt allegare meliorem titulum de mundo.*

7 *Fallit in laico quoad ſpiritualia propter eius incapacitatẽ.*

8 *Immemorabilis ſola non ſuffragatur laico in perceptione decimarum.*

Niſi laicus poſſediſſe decimas tamquam vaſſallus, & ut talis fuiſſet agnitus ab Eccleſia, n.11.

Vel niſi unà cum immemorabili concurrat fama privilegii, num.12.

Et quid poſt Bullam Vrbani VIII. n.13.

9 *Immemorabilis eſt infinita, & capit omne tempus.*

10 *Laici nec ante, nec poſt Concilium Lateranenſe fuerunt decimarum capaces.*

1 C*Vm Apoſtolica*. Tenet donatio, quam de ſolius Diœceſani conſenſu facit laicus Eccleſiæ de decimis quas ab Eccleſia habuit in feudum ab antiquo. Hoc dicit, ſecundum omnes. Dividitur ut hìc per Joan. Andr. & DD. & intellige hunc textum ſecundùm Abb. *num.* 11. de decimis in feudum conceſſis laico ante Conc. Lateraneñ. ſub Alexandr. III. *c.* 9. relato *in c. Cum & plantare, infrà de privileg.*
2 *& in* 1. *compilat. Decretal. c.* 3. *eod. tit.* Quòd fuit celebratum Romæ in Baſilica Lateran. anno Domini 1179. ſecundùm Jo. Andr. *hìc n.* 9. cum quo Abb. *n.* 11. *in fin.* & alii tranſeunt, & quamvis alii aliter ſentiant; tamen hæc eſt ipſa veritas, ut patet ex Bulla indictionis Concilii, quæ habetur *tom.* 3. *Concilior. par.* 2. *pag.* 553. *& in Bullar. tom.* 1. *pag.* 29. *quæ eſt nona, & ultima* inter Conſtitutiones Alexandri III. ubi patet hoc Concilium fuiſſe indictum ab Alexandro 11. Calendas Octobr. anno 1178. Illius Pontificatus 19. pro prima Domi-
nica adventientis Quadrageſimæ. Olim namque ut Eccle- 3
ſia auxilium haberet à Chriſtianis, diſpenſativè conceſſit, ut laicis poſſent decimæ infeudari, ſed poſteà hoc fuit revocatũ, & decretum, ut deinceps non concederentur: prius tamen conceſſæ penès vaſſallos remanſerunt. Unde etiam hodie laici licitè poſſunt poſſidere decimas, quas ab Eccleſiis obtinuerunt ante Lateranenſe Concilium, ut hìc patet, & apertius *in c. Statuto, §. Sanè de decimis, lib.* 6. & ibi omnes, ma-
ximè Anchar. *in* 11. *notab.* Et quamvis aliqui opinentur hanc 4
prohibitionem infeudationis, ſeu tranſlationis decimarum in laicos 1. factam fuiſſe in Concilio Turonen. ab Urbano II. ut *in cap. Decimas, ſl quarto,* 16. *qu.* 7. & in uſibus feudorum, *in tit. Epiſcopum, vel Abbatem cap.* 1. *Aliàs eſt, §. Item ſi Epiſcopus, vel Abbas in tit. Quibus modis feudum amittatur.* Et in hac opinione fuerit Hoſt. *hìc n.* 9. *in ver. Conceſſa:* tamen Archid. *in c. Statuto, §. Illas autem, in princ. de decim. lib.* 6. verius putat iſtam prohibitionem, primò factam fuiſſe non in Concil. Turoneñ. Congregato anno Dom. 1096. Sed per Alex. Papam III. in Concil. Romæ habito in Baſilica Lateraneñ. anno 1179. quia jura loquentia de iſta materia non loquuntur de Turoneñ. ſed de Lateraneñ. prout etiam notat gloſ. 1. *in c. Cauſam quæ, ſuprà de præſcript.* & patet ex ſuprascriptione illius Decretalis, *Cum & plãtare, de privil.* Nec refragatur decretum illud Urbani; quia de decimis nullam facit mentionem, ſed generaliter prohibet res Eccleſiaſticas in feudum concedi, ut obſervat Henric. Boich. *in c. Quamvis, n.* 3. *infrà eod.* ubi etiam plenè videas an, & quibus caſibus laicus poſſit decimas ſibi conceſſas licitè retinere.

Sed hìc inſurgit dubium pulcherrimum, & uſu forenſi 5
frequentiſſimum, videlicet, Quid dicendum ſi probari non poſſit decimas fuiſſe conceſſas in feudum laico ante Concilium Lateraneñ. fortè, quia probationes perierunt ob temporis longinquitatem, ſed tamen laicus poſſedit decimas per tantum tempus, ut illius contrarii non extet memoria: numquid poſſit ſe tueri immemorabili præſcriptione, ita ut Eccleſia non poſſit has decimas ſibi vendicare?

Breviter concludendum pro Eccleſia, quia de jure communi Parochialis fundat intentionem in perceptione decimarum prædialium ex fructibus, qui colliguntur infrà limites Parochiæ ſuæ, *c. Cùm contingat.* Et ibi gloſſa 2. Hoſt. *nn.* 1.

Butr.

Butr. *in* 1. *notab.* & cæteri omnes, *& cap. Cùm in tua*, *infrà de decimis*. Ergo niſi ex parte laici probetur titu-
lus, Eccleſia debet obtinere, *cap.*1. *de præſcript. lib.6. cap.*
Ad decimas, de reſtit. ſpoliator. eod. lib. & cap. Cùm Eccle-
ſia, ſuprà de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Nec obſtat præſcri-
ptio, quia laicus non poteſt decimas poſſidere; ac proin-
de nec præſcribere, ut *in cap. Cauſam, de præſcript.* Et
6 quamvis immemorabilis regulariter habeat vim tituli, *l.*
Hoc iure, §. Ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æſtiv. ita
ut habens pro ſe immemorabilem poſſit allegare meliorem
titulum de mundo, ad gloſſam finalem *in cap. In aliquibus*,
verſ. Quia Clerici, vel Eccleſia, de decimis, & dixit Rota
*deciſ.*642. *num.*4. *part.*4. *diverſ.* & in Recent. *deciſ.*150. *nu.*
7 4. *part.*5. & ſæpè aliàs. Tamen hoc limitatur ut non pro-
cedat quoad laicos, quia detentio immemorabilis tunc
non habet vim tituli propter illorum incapacitatem, gloſſ.
1. *in cap. Illud* 93. *diſtinct.* & egregiè probant Joan. Mona-
chus, & Joan. Andr. *in cap.*2. *num.*6. *de præb. lib.*6. Card.
*conſ.*57. *num.*3. Abb. *hic num.*13. *verſ. Nota tamen benè*,
*& in cap. Quantò, num.*2. *de conſuet.* Felin. *in cap. Cùm con-*
*tingat, num.*4. *verſ. Secundò fallit, de foro compet.* Balbus
de præſcript. in 1. *partis principalis, in* 7. *quæſt. num.*53. Pariſ.
*in cap. Cùm nobis n.*6. *de præſcript.*
8 Et ita ſolam immemorabilem præſcriptionem laico non
ſuffragari in perceptione decimarum firmant hìc Hoſt. *num.*
10. Abb. *d. num.*13. *verſ. Nota tamen benè*, & alii commu-
niter, Jo. Monach. & Archid. *in c.* 2. *de decim. lib.*6. Feder.
de Sen. *conſ.*234. *Super primò, num.*3. *verſ. Item poteſt poni*
exemplum in laico. Et pluribus aliis relatis, articuloque
accuratè diſcuſſo reſolvit Rota *in Toletana iuris deciman-*
*di, quæ eſt deciſ.*215. *part.*2. *diverſ.* ubi clarè oſtendit hanc
eſſe magis receptam opinionem, pro qua etiam pluri-
mos cumulat Anton. Gabriel. *in tit. de præſcript. concluſ.*
1. *num.*16.
9 Nec obſtat ſi dicatur: Laici ante Concilium Latera-
nen. erant capaces decimarum, ut hìc, *& in d. cap. Cùm*
& plantare, & immemorabilis percutit etiam tempus
ante hoc Concilium, cùm ſit infinita, & capiat omne
tempus, ut dixit Rota *in Placentina decimarum* 29. *Maii*
1587. coram Bubalo, & in Comen. decimarum 10. *Aprilis* 10
1596. coram Orano. Nam reſpondetur imò laicos num-
quam fuiſſe capaces juris decimandi ante, nec poſt Conci-
lium, ut benè explicat Rebuff. *in tract. de decimis, quæſt.*13.
*num.*79. Guidopapa *deciſ.*61. Rota *deciſ.*193. *num.*19. *par.*
7. *recent.*
Concluſionem ſuperiùs firmatam declarat notabiliter Jo. 11
Andr. *hic n.*9. *verſ. Satis videtur contrarium tenendum*, ut
locum non habeat ſi laicus ab immemorabili tempore poſſe-
diſſet decimas tamquam vaſſallus, & ut talis fuiſſet agnitus
ab Eccleſia. Vel niſi unà cum immemorabili concurreret 12
fama ſeu communis opinio privilegii. Et cùm hac decla-
ratione tranſeunt hìc plerique ex Doctoribus, ut Abbas
teſtatur *num.*12. *verſ. Et cùm hac opinione*, ſubdens illam
eſſe ſatis æquam, quia aliàs ob defectum probationis ſæpè
laicus privaretur jure ſuo de communi Rebuff. *de decimis*,
*quæſt.*13. *num.*76. alios refert Anton. Gabriel. *de præſcript.*
*d. concluſ.*1. *num.*18. Et ita laicum poſſe decimas prædia-
les percipere, ſi vel exhibeat titulum privilegii Apoſtoli-
ci, vel probet immemorabilem unà cum ipſius privilegii
fama, multoties firmavit Rota, *ut in d. deciſ.*215. *num.*
2. *&* 7. *part.*2. *diverſ.* & in Recent. *deciſ.*298. *num.*2. *part.*
3. *& deciſ.*545. *num.*1. *part.*4. *& deciſ.*22. *num.*14. *& deciſ.*
56. *num.*1. *part.*7.
Tu verò dicas hanc limitationem hodie non procedere, 13
quia ex Bulla ſan. mem. Urbani VIII. incip. *Romanus*
Pontifex, edita 5. *Iunii* 1641. caſſantur quæcumque
præjudicialia Sedi Apoſtolicæ, vel juriſdictioni, immuni-
tati, aut libertati Eccleſiæ, Eccleſiis, & perſonis Eccle-
ſiaſticis, eorumque bonis: ac juribus, etiam ſi cum imme-
morabili concurrat fama privilegii Apoſtolici, ut ſcripſi la-
tiſſimè *in cap. Conſuetudines, ſuprà de conſuet. præſertim nu.*
55. 57. 72. *&* 74.

DE HIS QUÆ FIUNT A PRÆLATIS ſine conſenſu Capituli.

Idem Innocentius III. Epiſcopo Helien.

CAPUT IX.

PAſtoralis officii diligentia: & infrà. Prætereà quæſiviſti (cùm auctoritate Dionyſii fuerint Parochiæ limitatæ) quatenus ſingularum Parochiarum proventus, in uſus Eccleſiæ cederent neceſſarios, & ſtipendia miniſtrorum: ſi Epiſcopo liceat ſine auctoritate ſummi Pontificis, vel ſaltem ſine Capituli ſui voluntate, viris religioſis conferre obventiones alicujus Parochialis Eccleſiæ, ſuſtentatione Vicarii reſervata. Et cùm Lateranen. Concilii ſtatuta prohibeant, Eccleſiis novam imponi vel augeri veterem penſionem, poſtulas edoceri, an Epiſcopus valeat religioſis, conſentiente patrono, totam Eccleſiam, vel de novo conferre aliquam portionem? Ad quod breviter reſpondemus, quòd ſalva conſtitutione Canonica, de concedenda piis locis quinquageſima portione, neque primum neque ſecundum facere poteſt Epiſcopus (niſi de licentia Romani Pontificis) præter Capituli ſui voluntatem.

SVMMARIVM.

1 *PArochiales Eccleſias, vel obventiones ipſarum Epiſcopus etiam de conſenſu patroni ſine conſenſu Capituli ſui Monaſterio conferre non poteſt.*

2 *Parochias ſingulas an primus diſtinxerit Dionyſius Papa.*

3 *Parochi non ſunt in totum Domini fructuum, & oblationum, ſed diſpenſatores, & n.*30. *&* 31.

4 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus contra Concilium generale de ſui Capituli conſenſu.*

5 *Penſionem an poſſit Epiſcopus imponere cum conſenſu Capituli ſuper fructibus beneficiorum ſuæ diœceſis.*

6 *Quinquageſima, vel centeſima redditum Eccleſiaſticorum an, & quando ab Epiſcopo aſſignari poſſit Monaſteriis, vel piis locis.*

7 *Et an ex fructibus menſæ Epiſcopalis tantùm, an verò etiam ex fructibus Eccleſiarum ſibi ſubiectarum.*
*Et an requiratur conſenſus Capituli, n.*9.
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

8 *Exceptio debet eſſe de regula, aliàs eſt inepta, & impertinens, & nn. ſeqq.*

10 *Eccleſiam ſæcularem non poteſt Epiſcopus in regularem erigere, nec Monaſterium de novo conſtruere ſine conſenſu Capituli.*

21 *Alienationes rerum Eccleſiæ, quæ fiunt ex neceſſitate iuris, non requirunt ſolemnitatem. Secùs ſi fiant voluntariè, licèt ex cauſa utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.*

12 *Fratres Minores poſſunt vendere bona immobilia ſub modo licito ſibi legata ſine ulla ſolemnitate.*

13 *Parochialis Eccleſia fundat intentionem de iure communi ſuper omnibus redditibus ſpiritualibus infrà limites Parochiæ ſuæ, & n.*16.

14 *Oblationes factæ imagini alicuius Sancti depictæ in pariete extra Parochialem, ſed infra limites Parochiæ, cui debeantur, & nn. ſeqq. uſque in fin.*

15 *Imagines Sanctorum ſunt res religioſæ, quarum uſumfructum privatus habere non poteſt.*

16 *Oblationes factæ ubi vis locorum infra limites Parochiæ debentur Parocho.*

Ampliatur ſex modis à n.19.uſque ad n.29. & declarantur quinque à d.n.29. uſque in finem.

17 *Proventuum ſpiritualium appellatione veniunt decimæ, primitiæ, oblationes, mortuaria, fructus, & redditus ex Parochia provenientes.*

18 Obventionum *verbum eſt valdè latum, & comprehendit decimas, & alios redditus ſpirituales cuiuſcumque ſint qualitatis.*

19 *Conſuetudo ut oblationes factæ imagini alicuius Sancti debeantur laico domino muri, ubi depicta eſt illa imago, non valet.*

Etiam reſpectu adminiſtrationis, n.20.

Fallit, num.21. & 22.

20 *Oblationes res ſpirituales ſunt, quarum laicus non eſt capax, & n.23. & 29.*

21 *Laicus poteſt eſſe collector oblationum, & fructuum decimarum non iure proprio, ſed ex deputatione Parochi, & tamquam nudus miniſter.*

22 *Confraternitates laicorum ex conſuetudine poſſunt recipere oblationes, dummodo nil ſibi applicent, ſed in pios uſus totum convertant.*

23 *Laico domino muri, ubi ſacra imago depicta eſt, non poteſt Epiſcopus concedere ut oblationes diſpenſet ad libitum ſuum.*

24 *Oblationes factæ ſacræ imagini exiſtenti in capella, ſeu oratorio infra limites Parochiæ debentur parocho, non autem capellano ibi inſtituto.*

25 *Idem ſi fiant ad altare in Capella alicuius Eccleſiæ.*

26 *Oblationes, quæ fiunt ſacræ imagini exiſtenti in Cathedrali, non quæruntur Epiſcopo, ſed Archipresbytero curam animarum ibi exercenti.*

27 *Oblationes factæ Presbytero celebranti ſunt Rectoris Eccleſiæ, non autem Presbyteri.*

28 *Niſi ſit Epiſcopus, qui Miſſam celebret etiam in Parochiali.*

29 *Oblationes cedunt parocho in dubio tantùm. Secus ſi appareant factæ alterius contemplatione, vel in alium uſum ſint deſtinatæ ex pia intentione offerentium.*

30 *Oblationum adminiſtratio ſpectat ad parochum non ut ſibi applicet, ſed ut diſpenſet in uſus ab offerentibus præſcriptos.*

31 *Oblationes an & quomodo à parocho ſint dividendæ.*

32 *Oblationes quæruntur Epiſcopo ſi locus, ubi depicta eſt religioſa imago, non ſit intra fines alicuius Parochiæ.*

33 *Canonica portio an de oblationibus Epiſcopo debeatur.*

34 *Oblationes, quæ fiunt in Eccleſiis Regularium quæruntur Monaſterio pro Monachis ibi ſervientibus.*

35 *Monaſteria exempta, quamvis ſint in Parochia, vel in Diœceſi, tamen non ſunt de Parochia, nec de diœceſi.*

36 *Conſuetudo ut oblationes non debeantur Parochiali, ſed alteri Eccleſiæ vel perſonæ Eccleſiaſticæ, valida eſt.*

37 *Oblationes factæ novis Sacerdotibus dum celebrant primas Miſſas quæruntur ipſis, & non Parocho.*

38 *Mens offerentium recipit interpretationem à conſuetudine.*

39 *Sacerdotes novi non prohibentur primas Miſſas decantare, & in illis poſt offertorium in medio altaris ad populum ſe convertere, & oblationes accipere à ſponte dantibus, ſed perambulationes per Eccleſiam, & extorſiones prohibentur.*

40 *Parochi diebus feſtis poſſunt poſt offertorium in medio altaris vertere ſe ad populum, & invitando ad oblationes manipulum, vel aliud offerentibus præbere deoſculandum, ſed aliis Sacerdotibus hoc non licèt.*

41 *Parochi ſtante conſuetudine poſſunt recedere ab altari poſt offertorium, & ad infimum locum Eccleſiæ accedere ad recipiendas mulierum oblationes.*

42 *Oblationes an poſſint laicis locari, aut vendi, & num. ſeqq.*

43 *Laicis non licèt de altari immediatè oblationes accipere.*

P*Aſtoralis*. Epiſcopus Parochiales Eccleſias, vel obven- 1
tiones ipſarum etiam de conſenſu patroni ſine conſen-
ſu Capituli ſui Monaſterio conferre non poteſt. Hoc dicit
dividitur in duas partes. In prima ponitur duplex quæſtio.
In ſecunda communis reſponſio, ibi, *ad quod*.
Nota primò ibi, *Auctoritate*, Parochias ſingulas fuiſſe 2
à Dionyſio Pontifice diſtinctas, ac limitatas. Quòd fuſiùs
patet ex illius Epiſtola ſecunda Severo Epiſcopo, quæ refer-
tur *in cap. Eccleſias*, 13. *qu.* 1. & habetur integra *tomo primo*
Concilior. part. 1. *pag.* 159. *col.* 2. & ex hac littera deceptus
Abbas hìc in primo notab. putavit Parochias antea non
fuiſſe diviſas, quia Sacerdotes ſimul regebant populum:
idemque fuiſſe in Epiſcopatibus in primitiva Eccleſia. Sed
utrumque eſt falſum. Conſtat enim hanc Parochiarum di-
ſtinctionem non primum à Dionyſio, ſed ab Euariſto fa-
ctam fuiſſe. Verùm cùm in perſecutione Valeriani publico
edicto Chriſtiani ab Eccleſiis arcerentur, eorumque Con-
ventus in Cœmeteriis prohiberentur; Eccleſiarum,
parochiarum, & Cœmeteriorum confuſio facta eſt;
ſed Valeriano vita functo & reſtituta per Gallienum
pace Eccleſiæ, & libera facultate adeundi Cœmeteria,
Dionyſius Eccleſias Rectoribus propter martyrium, vel
exilium ſpoliatas ſingulis Presbyteris dedit, iterumque
Parochias, & Cœmeteria diviſit. Lege Cardinalem
Baronium *ad annum* 270. *num.* 17. notas ad Concilium
ſub Dionyſio Papa *tomo primo Concilior. part.* 1. *eadem*
pag. 159. Termini verò Epiſcopatuum ante tempora Apo-
ſtolorum in gentilitate fuerunt diſtincti, *ut c.* 1. 80. *diſt.* &
notat gloſ. 1. *in d. c. Eccleſias*, 13. *qu.* 1. & ſcripſi pleniùs
in c. Nullus, *infra de Paroch.* Nec verùm eſt in primitiva
Eccleſia non fuiſſe Epiſcopos, ſed ſolos Presbyteros rexiſſe
populum, ut dixi *in c. Quanto*, *ſupra de conſuet.* ubi hunc
errorem latiſſimè confutavi *à n.6. uſque ad num.*20.
Secundò nota ibi, *neceſſarios*, Eccleſiarum Rectores 3
non eſſe in totum dominos fructuum, & oblationum, ſed
diſpenſatores, cum ad hoc illarum redditus ab initio fue-
rint deputati, ut in uſus Eccleſiarum cederent neceſſarios,
& ſtipendia miniſtrorum, ut hìc dicitur. Quòd facit con-
tra eos, qui omnia ſibi applicant: ut notatur *in cap. Ratio*,
& cap. Cum ſecundum, *ſuprà de præb.* & per D. Thomam *in*
2.2. *quæſt.*86. *art.*2. *in corpore*, & vide quod dicam infrà *n.*
30. & 31. Item facit contra eos, qui dant hiſtrionibus, vel
aliàs prodigè expendunt, *cap. Donare*, 86. *diſt.* ſecundùm
Hoſt. *hic num.* 1. 2. & 4. Joan. Andr. *num.* 2. *in verb. Neceſſa-*
rios, Butr. *num.* 3. Card. *num.* 2. & Imol. *num.* 1. De hac ma-
teria vide quæ ſcripſi *in cap. Si quis ſanè*, *infrà de pecul. Cle-*
ricorum. Tertiò nota ibi *Lateranenſis Concilii ſtatuta*, Epi- 4
ſcopum de ſui Capituli conſenſu poſſe diſpenſare contra ſta-
tutum Concilii Generalis, ut clarè videtur probare iſte
textus ad hoc non ponderatus à DD. Nam Concilium La-
teranenſ. ſub Alexandro III. interdixit novam penſionem
Eccleſiis imponi, vel veterem augeri, ut hìc refertur, &
habetur *in cap. Prohibemus*, *infra de Cenſibus*, & tamen
hìc Pontifex videtur determinare à contrario ſenſu Epiſco-
pum piis locis penſionem conſtituere ſuper fructibus Paro-
chialium Eccleſiarum abſque beneplacito Apoſtolico, dum-
modo id non faciat præter ſui Capituli voluntatem. Ve-
rùm hoc non admitto, ut latiſſimè probavi *in c. Nimis*, *ſu-*
pra de fil. Presbyt. & ad hunc textum reſpondeo Papam hìc
non decidere affirmativè ut Epiſcopus hoc poſſit cum con-
ſenſu Capituli; ſed negativè, videlicet ut non poſſit præter
Capituli voluntatem. Hinc autem non licet arguere à con-
trario: ergo cùm voluntate Capituli poteſt; quia argumen-
tum à contrario ſenſu non rectè ſumitur, ubi illius argu-
menti contrarium reperitur in jure expreſſum, ſicut repe-
ritur hoc caſu *in d. cap. Prohibemus*. Ita declarat Jo. Andr.
in c. Publicato, *num.*18. *ſuprà de elect.* & ex hoc videtur ſatis
dubia opinio Abbatis *hic n.*6. Qui ex hoc textu colligit Epi- 5
ſcopum cum conſenſu Capituli ſui poſſe imponere penſio-
nem Eccleſiæ abundanti in favorem Monaſterii ad ſuſten-
tandam vitam Religioſorum; atque ita non ſolùm Pa-
pam, ſed etiam Epiſcopum poſſe Eccleſiæ penſionem im-
ponere, dummodo detracta penſione ſuperſint redditus
competentes ad ſuſtentationem Rectoris; aliàs enim non
debet unum altare diſcooperiri, ut aliud cooperiatur, *cap.*
Cum cauſam, *ſuprà de Præben.* & ad hoc multum extollit
iſtum textum. Sed ut prædixi hoc non videtur verum, quia
obſtat generale Concilium, contra quod Epiſcopus diſpen-
ſare non poteſt, ut eſt textus in Extrav. Jo. XXII. *Sancta Ro-*
mana,

Digitized by Google

mana, §. *Quidam autem*, etiam ex magna cauſa, ut ſcripſi in dicta Decretali, *Nimis de fil. Presbyter. à num.* 11. *uſque in finem*, & hoc intellige ſi penſio ſit perpetua, ut per Gigan. *de penſion. qu.6. num.4. verſ. Supradictam concluſionem*. Sed an Epiſcopus poſſit penſionem imponere ſuper fructibus beneficiorum ſuæ Diœceſis ad vitam penſionarii, & ex qua cauſa, anve hæc facultas ex Decretis Apoſtolicis, aut ex non uſu illis adempta fuerit vide per Nicolaum Garziam *in tract. de benef. part.1. cap.5. à num.295.* Ego de hac materia ſcripſi latiſſimè *in cap. Niſi eſſent, à num.14. uſque in finem ſuprà de Præben.* ibi plenè videas.

Quartò nota ibi, *Religioſis*, Epiſcopum poſſe concedere Monaſterio Parochialem Eccleſiam cum conſenſu Capituli. Hodie dic contra, ut in Decreto Concilii Trident. *c.13. verſ. In unionibus vero, ſeſſ.24.*

6 Quintò nota ibi, *quinquageſima portione*, licere Epiſcopo quinquageſimam partem reddituum Eccleſiæ piis locis aſſignare. Et quidem ſi Monaſterium de novo fundetur, aſſignare poterit quinquageſimam; ſi verò Eccleſiam jam conſtructam voluerit in regularem erigere, ſeu Monaſticis regulis informare, aut ibi ſuas magnificare ſepulturas; non amplius licebit ei conferre, quàm centeſimam, ut in Decreto Concilii Toletani IX. quod refertur *in cap. Bona rei*, 12. *qu.2.* & declaratur *in c. Apoſtolicæ, infrà de donat.* ſecundùm Abb. Antiq. *hic nu.1. in ver. Locis piis*, Hoſt. *n.4. in ver. Quinquageſima*, Jo. Andr. *eod. num. & ver.* Butr. *num.*8. Cardin. 3. *notab.* & Imol. *num.4. verſ. Et nota*.

7 Sed circa hoc duplex occurrit difficultas. Prima eſt an Epiſcopus conferre poſſit hanc quinquageſimam, vel centeſimam, non modò ex bonis ad Epiſcopalem menſam, vel Cathedralem Eccleſiam pertinentibus, prout loquuntur jura præallegata; verùm etiam ex redditibus inferiorum Eccleſiarum ſibi ſubjectarum. Petrus de Sampſone opinatus eſt hanc portionem conferri poſſe ab Epiſcopo etiam ex fructibus Parochialium Eccleſiarum, *& ſic cap. Bona rei*, fuiſſe ampliatum à Cathedralibus ad alias Eccleſias inferiores per hanc Decretalem, nam Pontifex hic proponit quæſtionem de redditibus Parochialium Eccleſiarum; & dein-
8 de excipit quinquageſimam. Ergo ut congrua ſit exceptio, neceſſariò intelligi debet de redditibus earumdem Eccleſiarum, alioquin non eſſet de regula, & eſſet impertinens, *l. Nam quod liquidè, §. fin. ff. de penu. leg.* idem cenſuit Goffred. *hic, & in ſumma eod. tit. §. fin.* & ſequitur Abb. Antiq. *num.2.* dicens ita conſuluiſſe eumdem Petrum Magiſtrum ſuum in quæſt. Avenioni ſuborta inter Fratres Prædicatores, & Parochiales Eccleſias. Verùm Innocent. *num.1. in fine*, aſſerit Epiſcopum conferre poſſe hanc quinquageſimam de redditibus Eccleſiæ Cathedralis dumtaxat, non autem de redditibus Eccleſiarum ſibi ſubjectarum; & cum eo tranſeunt Hoſt. *num.5. verſ. Dicunt tamen aliqui*. Butr. *n.7. & 8. verſ. Dicunt quidam*, & Abb. Sicul. *num.6.* eamdem opinionem probat Joan. Calderin. & tutiorem dicit Imol. *num.6.* & veriorem Cardin. *num.4. in fine*, quia hoc cap. in illis verbis, *Salva Conſtitutione Canonica de quinquageſima, &c.* refert ſe ad *d. cap. Bona rei*, qui de Cathedralibus loquitur; & ideò dixit, *Salva*, ne quis crederet illum Canonem fuiſſe correctum. Præterea illa Decretalis, *Apoſtolicæ*, eſt Innocentii III. qui etiam fuit author hujus c. Quòd ſi intelligeretur de proventibus Parochialium, Pontifex videretur ſibi contrarius, contra id quod legitur ſupra in prooemio. Adde quod iſte textus ſimpliciter præſervat Conſtitutionem Canonicam de quinquageſima per illa verba, *Salva, &c.* De natura autem præſervationis eſt, ut nihil addat de novo, ſed tantummodo rem conſervet in eo ſtatu, in quo priùs reperiebatur, *c. Quia intentionis, & cap. Ex parte, il 2. infra de privileg.* gloſ. 1. & Doctores *in c. Cum dilecta, ſuprà de confirm. util. vel inutil.* Tene igitur cum Innocentio Epiſcopum non poſſe hanc portionem conferre locis piis, niſi ex fructibus menſæ Epiſcopalis.

9 Secunda difficultas eſt, an Epiſcopus conferre poſſit hanc quinquageſimam, vel centeſimam ſine conſenſu Capituli. Hugo, & Tancredus tenent etiam hoc caſu requiri Capituli conſenſum; quia licèt Epiſcopo permittatur alienatio ex cauſa utilitatis, vel neceſſitatis, tamen conſenſus Capituli eſt adhibendus, *c. Sine exceptione*, 12. *q.2.* Contrarium tenet Joannes *in d. c. Bona*, in gloſſ. 1. & Bernard. *hic in gloſſa penult.* quorum opinio videtur probari in hac Decretali: nam exceptio debet eſſe de regula, ut tetigi ſuprà *num.8.* & notatur in *rubr. de regul. jur. lib.6.* Ergo cùm Pontifex faciat primo regulam ut Epiſcopus non poſſit portionem reddituum dare ſine conſenſu Capituli, & deinde excipiat hanc quinquageſimam; hinc manifeſtè apparet hanc dari poſſe ſine Capituli conſenſu. Quòd verùm intelligit gloſſa penultima non obſtante Epiſcopi juramento de rebus Eccleſiæ non alienandis, ut *in cap. Tua, infrà de Eccleſ. ædifican. & in c. Intellecto, ſupra de jurejur.* nemo enim poteſt Epiſcopum accuſare, quod templum Dei ædificet, *cap. Aurum*, 12. *quæſt.2.*

In hac contrarietate Hoſt. *hic num.5.* putavit ſic diſtinguendum; Aut Epiſcopus vult quinquageſimam dare de redditibus propriis, vel communibus cum Capitulo; & poteſt ſine Capituli conſenſu, ut innuitur *in d. c. Apoſtolicæ, §. 1. verſ. Unde cum grave, de donat.* licèt non ſine conſilio ut *c. Novit, & c. Quanto, ſuprà eod.* ſequitur Collectar. *hic in princ.* Aut vult quinquageſimam dare de redditibus Capituli, ſeparatis, & tunc requiritur conſenſus ipſius Capituli, arg. *l. Merito, ff. pro ſoc.* Sed aliter diſtinxerunt Petr. de
Sampſone, & Abb. Antiq. *hic n.3.* Dixerunt enim Epiſcopum 10
non poſſe Eccleſiam ſæcularem monaſticis regulis informare, id eſt, in monachalem erigere, aut Monaſterium de novo conſtruere, per *c. Si Epiſcopus*, 12. *qu.2.* ſed jam informatæ, vel conſtructæ benè poſſe ſine conſenſu Canonicorum dare quinquageſimam, vel centeſimam, quia ad dotandum eſt obligatus, ex quo Eccleſiam conſtruxit, ut *c. Cùm ſit, de conſec. Eccleſ. vel altar.* & ita ad concordiam reduci poſſunt diſſidentes opiniones, & hoc placet Jo. Andr. *in fine*, Cardin. *in 2. quæſt.* Imol. *n.4. in gloſ. penult.* & communiter Doctoribus ſequentibus, ut teſtatur Abbas Siculus *n.4. verſ. Petrus,*
& Abbas. Ratio hujus diſtinctionis eſt, quia in primo caſu 11
alienatio licèt fiat ex cauſa utilitatis, vel neceſſitatis, tamen eſt voluntaria, cùm non ſit orta aliqua obligatio ad dotandum. At in ſecundo caſu eſt neceſſaria, quia jus præcipit illam fieri; & ideò non eſt opus ſervare aliam ſolemnitatem. Ex quo notabiliter deducit Abbas *n.5.* ut in alienationibus rerum Eccleſiæ, quæ fiunt ex neceſſitate juris, non ſit ſervanda ſolemnitas. Secus ſi fiant voluntariè, licèt ſubſit cauſa neceſſitatis, vel utilitatis: nam hic textus loquitur de alienatione, quæ fit propter neceſſitatem Religioſorum; ſed tamen quia eſt voluntaria, id eſt quia jus non mandat eam fieri, propterea requiritur Capituli conſenſus. Eamdem theoricam poſuit hic Anton. de Butr. *num.* 11. *verſ. Or. attendatis*, dicens, [Sit regula in iſta materia quod omnes alienationes, quæ ſunt neceſſariæ ex neceſſitate juris, poteſt facere Epiſcopus ſine conſenſu Capituli, non obſtante juramento de non alienando, dum tamen non tangat bona Capituli. Omnes autem alienationes voluntarias, licèt propter neceſſitatem facere non poteſt ſine Capituli conſenſu: nam multum intereſt inter alienationem, quam jus vult fieri, quia hæc dicitur neceſſaria, & alienationem, quam jus non præcipit fieri, ſed propter neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ fieri expedit.] Hæc Butrius, qui ita conciliat dicta gloſſarum, & intelligit notata per Doctores *in cap. Tua, infrà de Eccleſ. ædifican.* & pro hac diſtinctione facit textus *in l. Obſes, ff. de præd. Minor.* ſequitur
Imola *n.7. verſ. Concludit.* Sed & Curia hanc theoricam 12
ſervat. Ideòque à S. Congregatione Concilii reſponſum eſt valere legatum immobilium factum Fratribus Minoribus ſub modo licito, nempe ut vendant, & pretium convertant in uſum fabricæ, vel Sacriſtiæ: & idem ſi factum fuit ſimpliciter, quia ſub modo licito factum intelligitur, ut *c. Exiit qui ſeminat, §. Ad hæc, quia fratribus de verb. ſignif. lib.6.* nec in hujuſmodi alienatione eſſe opus ſolemnitate; quia fit ex regulæ præſcripto, & Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienan.* habet exceptionem in ventre ibi, *præterquam in caſibus à iure permiſſis*.

Ultimò nota ibi, *ſingularum parochiarum conventus*. Pa- 13
rochialem Eccleſiam habere intentionem fundatam de jure communi ſuper omnibus redditibus ſpiritualibus infra limites Parochiæ ſuæ, prout ex hac littera colligunt Hoſt. *n.3.* Jo. Andr. *n.1. in ver. Quatenus*, Butr. *n.2.* Cardin. *num.1.* Anchar. Imol. & Abb. omnes *in 2. notab.* & idem Abb. *in c. Dilectus, n.4. verſ. Secus autem eſt in Eccleſia ſæculari, ſuprà de offic. ordin.* concordant *c. Ut dominicis, infrà de paroch. cap. Quoniam, c. Cùm in tua, & c. Dudum, de decim.* & latius dicam infrà *num.16.*

Ex hoc infero ad quæſtionem an oblationes factæ imagi- 14
ni alicujus Sancti depictæ in pariete extra parochialem, ſed infra limites parochiæ debeantur ipſi parochiali, nec ne.

Hæc eſt quæſtio quotidiana, & ſatis dubia propter va-

rietatem opinionum : nam quidam arbitrati ſunt ejuſmo-
di oblationes quoad diſtributionem ad Epiſcopum pertine-
re, qui debebit eas erogare in ſuſtentationem pauperum ;
ſed quoad proprietatem acquiri Deo, vel Sancto, qui per
illâ imaginem repræſentatur; & in hac opinione fuit Angel.
de Peruſ. *in ſua diſputatione*, quæ incipit : *In refulgenti deli-
ciarum palatio, in ſecundo dubio, & in l. Statua, ff. de uſu-
fruct.* ubi plenè diſputat hunc articulum, & in aliis locis ci-
tatis à Felin. *in cap. Dilectus in princ. ſupra de offic. ordin.* &
ubique allegat gloſſ. *in d. l. Statua*, quæ ſentit donata Vul-
tui ſancto Lucano eſſe ipſius vultus. Sed illum reprobat
Abb. *in d. cap. Dilectus, num. 4. verſ. Vide tamen alias* ; &
meritò quia obſtat hoc cap. & alia jura, quæ probant Paro-
chialem Eccleſiam fundare intentionem ſuper omnibus
15 proventibus ſpiritualibus infra ſuos limites. Quidam verò,
quos tacito nomine recenſet Ferrett. *conſ. 278. Licet ſuper
hoc articulo, num. 1.* putant has oblationes deberi domino
parietis ubi illa figura, ſeu imago depicta eſt. Verùm com-
muniter tenent omnes Doctores oblationes hujuſmodi ad
dominium muri, ſeu parietis nullatenus pertinere, ut teſta-
tur Marian. Socin. *In tractat. oblation. libello* 18. *num. 4. verſ.
Et iſtam opinionem*. Idque certum eſſe affirmat Abb. *in cap.
Quoniam, num. 1. verſ. Illud autem certum eſt, infra de decim.*
quia privata perſona non poteſt habere oblationes, vel
uſufructum alicujus rei Religioſæ, quales ſunt picturæ,
vel imagines Sanctorum, ſecundùm gloſſam, quam dicit
ſingularem *in d. l. Statua*, & idem repetit *in d. cap. Dile-
ctus, num. 4. de offic. ordin.* maximè ſi ſit perſona ſæcularis :
& merito, quia oblationes ſunt res ſpirituales, quarum
laici non ſunt capaces, *cap. Sanctorum*, 10. *quæſt. 1.* Decian.
conſ. 16. num. 15. lib. 2. & latiùs dicam infra *n. 20. & 23.*

Alii conſuluerunt pro Eccleſia Cathedrali, præſertim ſi
conſtructa ſit ſub titulo illius imaginis, cui fiunt oblationes,
& hoc caſu putant oblationes eſſe dividendas pro medietate
inter Cathedralem, & Epiſcopum, juxta textum *in cap.
Requiſiſti, de teſtamen.* ubi videtur caſus, & ita pro Ca-
thedrali Senenſi ſuper oblationibus factis imagini B. Mariæ
Virginis apud Caſſatum, de Magalottis conſuluit Petrus de
Peruſio, ut refert Marian. Socin. *de oblat. in præalleg. libello*
18. *num. 7. circa fin.* qui tamen dicit hanc opinionem ſibi
non placere per ea, quæ inferiùs deducit pro Eccleſia Pa-
rochiali.

Alii verò conſuluerunt has oblationes deberi Epiſcopo ;
& ita Abb. *in Rubr. infrà de Paroch.* teſtatur ſe vidiſſe Joan.
Andr. *in Addit. ad Specul.* allegantem pro Epiſcopo, & pro
hac opinione videtur textus *in cap. Præter, in fine*, ibi,
*Oblationes vivorum, & mortuorum Eccleſiis Dei reddantur
à laicis, & in diſpoſitione Epiſcoporum ſint*, 32. *diſt.* Sed
hanc opinionem refellit Marian. Socin. *dicto libello* 18. *n. 8.*
& contra Epiſcopum videtur textus *in cap. De his*, 10.
quæſt. 1.

Alii demum ſcripſerunt pro Presbytero Parochiali, &
quidem frequenti calculo, ut inferius patet. Nec defuerunt
qui opiniones medias, & diſtinguentes ſequuti ſint, ut
Petrus de Peruſio, qui hanc quæſtionem luculenter, & Fe-
lino teſte melius omnibus diſputavit in ſuo *tractatu de Ca-
nonica Epiſcopali, cap. 4. in 16. quæſt. principali*, de quo latiùs
infrà *n. 29.* Ex quibus vides, quanta ſit in hoc articulo opi-
nionum diſſonantia, quæ tamen facilè ad concordiam re-
duci poſſunt, ſi conſiderentur caſus, & circumſtantiæ, in
quibus Doctores loquuti ſunt. Unde pro conciliatione vi-
detur mihi ſtatuenda concluſio cum aliquibus ampliationi-
bus, & declarationibus, ex quibus clarè ni fallor rei ve-
ritas apparebit.

16 Hæc igitur ſit concluſio. Oblationes factæ imagini Bea-
tiſſimæ Virginis, vel alterius Sancti depictæ, vel affixæ in
pariete, ſeu muro alicujus privati debentur Eccleſiæ Paro-
chiali, in cujus limitibus eſt illa imago. Probatur hæc con-
cluſio efficaciter in hac Decretali : nam Dionyſius Ponti-
fex, ut hìc dicitur, limitavit Parochias ad hoc ut ſingula-
rum Eccleſiarum proventus, ſeu obventiones in uſus Ec-
cleſiæ cederent neceſſarios, & ſtipendia miniſtrorum. At-
que ita ut dixi ſuprà in ultimo notabili Parochialis Eccleſia
fundat intentionem de jure communi in perceptione pro-
17 ventuum omnium ſpiritualium, quæ obveniunt infrà limi-
tes Parochiæ ſuæ, quales ſunt decimæ, primitiæ, oblatio-
nes, mortuaria, fructus, & redditus ex Parochia prove-
nientes, ut *cap. Cum inter vos, infrà de verb. ſignific.* Innoc.
hic ante medium, verſ. Nos dicimus, Hoſt. *num. 3. in ver.
Proventus*, & Jo. Andr. *num. 1. verſ. Tu dic quia fuit dubi-
tatio*, & ita in terminis propoſitæ quæſtionis hunc textum
ponderat Butr. *num. 3.* dicens ſe de hoc ſcripſiſſe in quadam
Clem. licèt non recordetur ubi. Imol. & Abb. ambo *in ſe-
cundo not.* & Jo. de Anan. *in 1. notab.* Ad idem eſt textus *in
cap. Quoniam, infra de decim.* ubi patet redditus ſpirituales
noviter provenientes infra limites alicujus Parochiæ perti-
nere ad Parochialem Eccleſiam : ergo idem dicendum de
oblationibus factis imagini intra Parochiam exiſtenti :
nam de novalibus ; quæ nondum fuerant ad cultum redacta
Parochialis Eccleſiæ priùs nihil perceperat : & nihilominus
quia emerſerunt in ſuis limitibus, debentur eidem Eccle-
ſiæ : & ita illum textum ad hoc inducit, Abb. ibi *in 1. notab.
verſ. Et optime facit textus iſte*, & videtur quaſi expreſſum
in cap. Ad audientiam, il primo, infra de Eccleſ. ædifican. per
locum à ſpeciali, ibi, *ejuſdem villæ obventiones Eccleſiaſti-
cas percepturum* : nam verbum, *obventiones*, eſt multum ge-
nerale, & comprehendit omnes redditus ſpirituales cujuſ-
cumque ſint qualitatis, ut ibi notat Abbas *num. 15. per cap.* 18
Cum inter, de verborum ſignificat. Ac demum idem proba-
tur expreſsè *in c. Hanc conſuetudinem*, 10. *quæſt. 1. & in c. Ex
tranſmiſſa, de præſcript.* Quamobrem has oblationes quæ
fiunt ſacræ imagini infrà limites Parochiæ non ad domi-
num parietis, nec ad Epiſcopum, ſed ad Parochialem Eccle-
ſiam, ſeu illius Rectorem pertinere, præter Butr. Imol. Abb.
& Anan. ſupracitatos, tenuerunt Petrus de Ravenna *ſingu-
lari 468. incip. Oblationes*, Dec. *conſ. 148. incip. Reverende pa-
ter, n. 2. & 3.* Decian. *conſ. 16. lib. 2.* ubi ex facto reſpondit
pro Parocho contra Epiſcopum ſuper oblationibus factis
Iconi ſanctiſſimi Crucifixi, Capella Tholoſ. *deciſ. 483.* Ma-
rian. Socin. *in tract. de oblat. libello* 18. *n. 9.* ubi teſtatur hanc
eſſe communem Doctorum concluſionem, quam etiam ſæ-
piùs ſequuti ſunt Domini de Rota, ut *in deciſ. 256. part. 1. &
deciſ. 37. n. 2. part. 5. recent.* ubi hæc ſententia licèt fuerit olim
controverſa ; tamen hodie dicitur eſſe receptiſſima : quam
etiam videtur amplexus D. Thomas in 2. 2. *quæſt. 86. art. 2.
Præſertim in reſponſione ad 2. arg.* eamque probavit S. Con-
gregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum in
cauſa Caven. ut refertur in *præalleg. deciſ. 37. n. 2.*

Ampliatur primò, concluſio ſuperiùs firmata, ut ven- 19
dicet ſibi locum etiam ſi conſuetudo habeat ut oblationes
hujuſmodi debeantur laico domino muri, in quo depicta
eſt illa imago : talis enim conſuetudo expreſsè damnatur in
c. Hanc conſuetudinem, 10. *quæſt. 1.* & tenent Marian. Socin.
in tractat. de oblat. d. libello, 18. *num. 4.* Dec. *conſ. 148. num. 3.*
Decian. *conſ. 16. num. 15. lib. 2.* Ferrett. *conſ. 278. in princ.*
Quòd procedit etiam reſpectu adminiſtrationis, quia cùm 20
oblationes res ſpirituales ſint, *c. Quia Sacerdotes*, 10. *quæſt.
1.* Laici non debent ſe de illis quoquomodo intromittere,
& contraria conſuetudo eſt prava, & contra libertatem
Eccleſiaſticam, ut plenè conſuluit idem Ferrett. *conſil. 143.
num. 5.* Conſuetudo tamen ſalvari poſſet ſi ad hoc deputa-
rentur à Rectore Parochialis Eccleſiæ, ut nomine ſuo has
oblationes perciperent, & cuſtodirent, ita ut eſſent nudi
miniſtri, non tamquam habentes aliquam authoritatem,
vel præeminentiam : poteſt enim merus laicus conſtitui
principalis Collector fructuum decimarum, & oblatio-
num, ut tenent Butr. & communiter Doctores *in cap. De-
cernimus, ſupra de judic.* ut ibi per Abb. *n. 11.* & Dec. *col. 13.
n. 20. verſ. Quarto quæritur*, & in ſpecie noſtra declarat Fer-
rett. *conſ. 143. n. 5.* & plenius *conſ. 278. num. 2. & 3.* ubi etiam 21
refert Stephanum Aufrerium aſſerentem ita ſervari de con-
ſuetudine in Gallia *in tract. ſuo de poteſt. ſecul. ſuper perſon.
Eccleſ. in 33. fallen.* Idemque non obſcurè voluit Petrus de
Peruſio *in ſuo tractatu de Canonica Epiſcopali, cap. 4. in 16.
quæſt. principali in fine* : nam, ut ipſe ait, de conſuetudine
quandoque præponuntur Clerici, quandoque laici ad per-
cipiendas, & cuſtodiendas hujuſmodi oblationes, atque ita
Petrus ſentit conſuetudinem valere, dummodò laici ad id
deputentur ab habente authoritatem, ſecùs, ſi jure proprio,
quia eſſet tractare jura Eccleſiæ propria authoritate contra
textum, & nota per omnes ſcribentes in *d. cap. Decernimus*.
Rurſus poſſet ſalvari conſuetudo recipiendi oblationes in 22
confraternitatibus Laicorum, dummodò nil ſibi applicent,
ſed in pios uſus totum diſtribuant. In quibus terminis hanc
conſuetudinem approbant Decius *d. conſ. 148. n. 3. verſ. Sed
tamen in caſu propoſito*, & Ferrett. *d. conſ. 143. num. 6.*

Ampliatur ſecundò ſupradicta concluſio, ut nec poſſit 23
Epiſcopus concedere facultatem laico domino parietis, ubi
re-

religioſa imago eſt depicta, ut oblationes illi factas diſpen-
ſet ad libitum ſuum, quia ſunt juris ſpiritualis; cujus laici
ſunt penitus incapaces, *cap. Maſſana, & cap. Sacroſancta
ſupra de elect. cap. Cauſam, de præſcript.* & in his terminis
notat Abbas *in cap. Quamvis, in 2. notab. infra de decim.* &
Ferrett. *in præcit. conſ. 143. num. 5. verſ. Ideò dicit nota-
biliter.*

24 Ampliatur tertiò eadem concluſio ut locum habeat
etiam in oblationibus factis imagini exiſtenti in aliqua Ca-
pella, ſeu oratorio infrà limites parochiæ, non enim ce-
dunt eidem Capellæ, ſeu Parochiali, ut tenet Abb. *hic
num. 2.* per iſtum textum, & per locum à ſpeciali *in d. cap.
Ad audientiam, il primo, infrà de Eccleſ. ædifican.* Sed
Dec. *in prææalleg. conſ. 148. num. 2.* quando non eſt imago
depicta in muro ſub dominio alicujus privati, ſed in Ca-
pella, vel Oratorio, dicit omnes DD. convenire, & com-
muniter tenere, ut oblationes acquirantur ipſi Capellæ, per
text. *in §. Si quis autem unum, in Auth. de Eccleſ. tit. col. 9.*
& per illum text. dicit hoc voluiſſe Angel. *in diſp. ſupra alle-
gat. num. 14.* & Petr. de Peruſio *loc. citat.* allegat etiam Abb.
in cap. 1. in ult. notab. infra de ſtatu Monach. Sed Abb. ibi
non loquitur de oblationibus, quæ fiunt Capellis; ſed de
his, quæ fiunt Monaſteriis, ſeu locis Religioſis, quæ non
quæruntur Parocho, vel Epiſcopo, ſed ipſi Monaſterio in
ſuſtentationem Monachorum inibi inſervientium, ut eſt
text. ibi, & latiùs dicam inſt. in quarta declaratione, *n. 34.*
Opinio Decii poteſt procedere ſi de mente offerentis appa-
reat, vel de conſuetudine, alioquin quidquid ipſe dicat,
communis opinio eſt in contrarium, ut teſtatur Mar. Soc.
in præcit. libell. 18. num. 5. verſ. Sed his non obſtantibus, per
text. *in cap. Ex tranſmiſſa, de præſcript.* & per ea quæ dicta
ſunt ſupra de Parochiali, *num. 16.*

25 Ampliatur quartò, memorata concluſio ut procedat
etiam ſi oblationes fiant ad altare in Capella alicujus Eccle-
ſiæ. Nam nihilominus cedunt Parochiali, intra cujus limi-
tes Eccleſia illa ſita eſt. Ita Gaſpar. Calderin. *conſ. 15. de Pa-
roch.* per hanc Decretalem. Item per *d. cap. Audientiam*, &
per *cap. Cùm inter, de verborum ſignificat.* & idem tenent
Butr. & Abb. hic, & Dominicus *in cap. Ex tranſmiſſa, ſu-
pra de præſcript.* ubi dicit has oblationes debere eſſe Recto-
ris, & non Capellani inſtituti in illa Capella, vel altari, &
ſequitur Mar. Soc. *d. libell. 18. num. 10.* Idem firmant Innoc.
Hoſt. Butr. & Abbas *in rubr. infra de Paroch.* & eſt commu-
nis DD. opinio, ut teſtatur Ferret. *d. conſil. 143. n. 4.*

26 Ampliatur quintò, eadem concluſio ut locum habeat
etiam in oblationibus factis ſacræ imagini exiſtenti in Ca-
thedrali Eccleſia, quia non quæruntur Epiſcopo, ſed Archi-
presbytero curam animarum ibi exercenti, ut reſolvit Rot.
in Beneventana ſpolii 22. Decembr. 1585. & 2. Decembr. 1587.
coram Orano, ut refertur *in prææalleg. deciſ. 37. num. 5. part. 5.
recent.*

27 Ampliatur ſextò, ut procedat etiam ſi oblationes offe-
rantur in Miſſa Presbytero celebranti: non enim cedunt
ipſi Presbytero, ſed Rectori Eccleſiæ ſecundum Abb. *hic n.
2. verſ. Et per hoc etiam*, quoad hoc inducit textum *in cap.
Requiſiſti, infra de teſtam.* ubi relictum Epiſcopo ab extra-
neo videtur relictum contemplatione Eccleſiæ. Ergo ſimi-
liter oblationes factæ celebranti videntur factæ intuitu Ec-
cleſiæ: nam oblationes faciunt parochiani propter admini-
ſtrationem Sacramentorum, ut *cap. Omnis Chriſtianus*, cum
gloſſ. *de conſecr. diſt. 1.* ſequitur Felin. *in cap. Dilectus, num. 1.
circa fin. verſ. Et adde, ſupra de offic. ordin.* ubi etiam *n. 2.*
dicit oblationes ſactas Capellano, ſeu Vicario deberi Re-
28 ctori. Fallit hoc ſi ſit Epiſcopus, qui Miſſam celebrat; quia
tunc oblationes ſunt ipſius etiamſi celebret in Eccleſia Pa-
rochiali, & ei offerantur à Parochiano, ut tenet Hoſt. *in
ſumma in tit. de Paroch. §. in quibus, verſ. Quid ergo ſi Epi-
ſcopus*, & Archid. *in c. Omnis, de conſecr. diſtinct. 1.* ſequi-
tur Mar. Soc. *in dict. tract. oblat. libell. 18. num. 10. verſ.
Item quod dixi*, & Silveſtr. *in ver. Decima, num. 3. verſ.
Quod tamen fallit.*

29 Declaratur primò ſupradicta concluſio, ut procedat in
dubio. Secus verò ſi oblationes ex pia voluntate offeren-
tium appareant factæ alterius contemplatione, quia tunc
nullatenus debentur Parocho, ſed pia voluntas eorum, qui
oblationes fecerunt, præciſè ſervanda eſt: nam rei ſuæ
quilibet eſt moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. Man-
dati*, & in traditionibus rerum ſuarum poteſt quis adjicere
conditiones quas vult, dummodo honeſtæ ſint, *l. in traditio-
nibus, ff. de pactis*, & ita in ſpecie notabiliter declarat Mar.
Soc. *in d. tractat. de oblat. libell. 18. in princ. & n. 3.* Quo fit
ut ſi appareat hujuſmodi oblationes factas fuiſſe à fidelibus
contemplatione illius ſacræ imaginis, res oblatæ eidem
imagini acquirantur vel Sancto, per illam imaginem re-
præſentato: & in hoc caſu procedat opinio Angeli de Peru-
ſio, *de qua ſupra in princ. quæſt. num. 14.* Eodem modo ſi con-
ſtaret eam fuiſſe intentionem offerentis, ut res oblata fie-
ret domini domus, vel muri, ubi eſt imago depicta, eo
quòd talis eſſet pauper, vel oblationes in certos pios uſus
converteret, utique adimplenda eſſet hujuſmodi voluntas,
& procederet ſecunda opinio, de qua ſupra eodem *num. 14.*
Idem & fortiùs dicendum ſi obtuliſſet contemplatione Epi-
ſcopi, vel Cathedralis, aut alterius Eccleſiæ. Hæc enim
eſt regula, ut res oblata ſemper illi acquiratur, cujus con-
templatione facta eſt oblatio, ut *in cap. Relatum, il 2. de
teſtam.* & declarat Mar. Soc. *ubi ſupra*, & hoc intendit Petr.
de Peruſ. *in prææalleg. tract. de Canon. Epiſcopal. in 16. quæſt.
perſonali, num. 5. inter tract. comm. tom. 15. pag. 258.* ubi poſt
prolixam diſputationem hujus articuli concludit in hæc
verba: [Quandoque oblationes fiunt per reſpectum ad
Eccleſiam Parochialem, & quæruntur Eccleſiæ Parochia-
li, ſive tales oblationes fiant in Eccleſia, ſive extra Eccle-
ſiam] & ita loquitur *cap. Cùm inter vos, de verb. ſignific.*
[Quandoque fiunt oblationes non per reſpectum ad Eccle-
ſiam Parochialem, ſed per reſpectum ad alium locum, vel
extra Eccleſiam ad aliquem Sanctum, cujus figura eſt in
Parochia alicujus Eccleſiæ, & tunc Parochiali Eccleſiæ non
quæruntur. Ratio eſt, quia non offeruntur contemplatio-
ne Parochialis Eccleſiæ, nec contemplatione Rectoris, ſed
per reſpectum ad Deum, ſeu imaginem ſic depictam.]
Hæc ibi. Et hanc diſtinctionem aliàs probavit Rota *in
Bracharen. oblationum 17. Decembris 1612.* coram Card.
Pamphil. *& in Lunen. Sarzanen. 8. Februar. 1627.* coram
Merlino, ut *in deciſ. 37. num. 8. part. 5. recent.* ubi firmavit ob-
lationes factas imagini depictæ in muro ſpectare ad Paro-
chum in dubio tantum, ſecus ſi ex piorum offerentium vo-
luntate in certos uſus ſint deſtinatæ. Quòd etiam dixerunt
Addentes ad Capell. Tholoſ. *deciſ. 483.* & alii recentiores in
deciſ. Rotæ allegati. Adverte tamen, quia etſi oblationes 30
deſtinatæ ſint in certum uſum ab offerentibus: nihilomi-
nus illorum adminiſtratio ad Parochum pertinet ex jure
Parochialitatis, non quidem ut ſibi applicet, ſed ut fideli-
ter cuſtodiat, & diſpenſet in uſus ab offerentibus deſtina-
tos, ut notat hic Abb. *num. 2. verſ. Adminiſtrationem au-
tem*, Ferrett. *conſ. 143. num. 4. verſ. Et quod*, & firmatur in
præcitata *deciſ. 37. num. 9. & 10.* licèt ſecundum Petr. de
Peruſio *d. quæſt. 16. num. 7.* cuicumque Eccleſiæ talia acqui-
rantur, videantur remanere ſub diſpoſitione Epiſcopi per
cap. Præter hoc 32. diſt. Adverte etiam quia dum Rota *in
alleg. deciſ. 37. num. 10.* concludit oblationes in eo caſu, in 31
quo cedunt Eccleſiæ Parochiali, eſſe per Parochum divi-
dendas, ita ut partim convertat in proprium uſum, par-
tim eroget in iis, quæ concernunt cultum Divinum, &
partim ad pauperum inopiam ſublevandam, per *c. Vultera-
na, & c. Quatuor, 12. quæſt. 2.* Hoc non videtur verum,
quia illa jura loquuntur in matricibus. In Parochialibus
verò, ſalva portione Epiſcopi, omnia ſunt Rectoris, *cap.
Quoniam, infra de decim.* & ibi dixi in 3. *not.* poſt Jo. Andr.
& ſcribentes communiter. Vide tamen quæ notavi ſupra
in 2. not.

Declaratur ſecundò, concluſio ſuperiùs firmata, ut non 32
procedat ſi locus, ubi depicta eſt illa imago, non ſit intra
fines alicujus Parochiæ, aut incertum ſit de cujus Parochia
exiſtat, eò quòd limites non ſint diſtincti; quia tunc ob-
lationes integrè pertinent ad Epiſcopum diœceſanum, ut
probat textus *in d. cap. Quoniam, de decim.* ubi hoc notant
Innoc. Petrus de Sampſone, Abb. Antiq. Hoſt. & reliqui
omnes, ut ibi dixi *in ult. notab. num. 10.* Et quamvis ille
textus loquatur de decimis, tamen decimarum appellatio-
ne veniunt etiam oblationes, ut *cap. Cùm inter vos, infra
de verb. ſignif.* & in terminis de iſtis oblationibus factis
imagini alicujus Sancti hoc tenet Abb. *in c. Dilectus, num. 4.
verſ. Quoad primum, ſupra de offic. ordin.* & Rota *in præcit.
deciſ. 37. num. 4.*

Declaratur tertiò eadem concluſio, ut locum non ha- 33
beat in Canonica portione, quæ de his oblationibus perce-
ptis à Parocho debetur Epiſcopo, ut traditur *in cap. Officii,
de teſtam.* & tenet Abbas *in cap. 2. de ſepultur.* Sed Petr. de

Peruſio in d. tract. de Canon. Epiſcop. cap.4. in 16. quæſt. per-
ſonali, num.7. verſ. Secundo incidenter quæritur, firmat de
oblatis inter vivos imagini B. M. Virginis non deberi Epi-
ſcopo Canonicam portionem. Secùs ſi ſint relicta in ulti-
ma voluntate per text. in cap. Requiſiſti, §. Illud, de teſtam.
& hoc ſi teneamus has oblationes ſpectare ad Eccleſiam pa-
rochialem ſecundum eum. Sequere indiſtinctè primam
opinionem, niſi aliud obtineat de conſuetudine, pro qua
conſuluit Gaſpar. Calderin. conſ.15. in tit. de Paroch. per
text. in cap. De his, 10. quæſt.1. in cap. Conquerente, ſupra
de offic. ordinar. & cap. Cùm olim, infra de cenſib. quam
etiam tenent Mar. Soc. in ſæpius alleg. libell.18. num.8. verſ.
Illud ſolùm adjungens, & Silveſtr. in ver. Decima, num.5.
verſ. Quo tamen caſu.
34 Declaratur quartò, ut non procedat in oblationibus, quæ
fiunt ſacris imaginibus exiſtentibus in Eccleſiis Regula-
rium: tales enim non quæruntur Parocho, vel Epiſcopo,
ſed Monaſterio pro Monachis ibi ſervientibus, ut eſt text.
1. in cap.1. in fin. & ibi Abb. in ult. notab. infra de ſtat. Mo-
nach. & in cap. Nimis, il primo, circa finem, de exceſſ. Præ-
lat. & tenet Petrus de Peruſio in præalleg. quæſt.16. num.6. &
35 eſt ratio ſecundum eum, quia licèt Monaſteria ſint infra
limites parochiæ, tamen propter exemptionem non ſunt
de Parochia; ideò oblationes inibi factæ non quæruntur
Parocho. Eamdem rationem adducit Abbas in cap. Dile-
ctus col.2. ſupra de offic. ordin. & Ferrett. conſ.143. num.2.
Adde tu, quòd Monaſteria exempta, qualia ſunt Monaſte-
ria Fratrum Prædicatorum, & Minorum, de quibus lo-
quitur dict. cap. Nimis, licèt ſint in diœceſi, non tamen
ſunt de diœceſi, cap. Cum Epiſcopus, & ibi Gemin. in 3. no-
tab. & Franc. in 2. de offic. Ordinar. lib.6. gloſſ. in Clem.
Frequens, in ver. Anni. Ubi etiam Vital. num.127. de exceſſ.
Præl. Rota deciſ.207. num.2. part.2. diverſ. Unde etiam ex
hoc cap. Epiſcopus excluditur à perceptione dictarum
oblationum.
36 Declaratur ultimò concluſio ſupradicta, ut non procedat
ſi conſuetudo præſcripta, aut aliud ſpeciale jus habeat, ut
res oblatæ imagini alicujus Sancti non debeantur Eccleſiæ
parochiali, ſed alteri Eccleſiæ, vel loco pio, aut perſonæ
Eccleſiaſticæ, quæ capax ſit quaſi poſſeſſionis jurium ſpiri-
tualium, hujuſmodi enim conſuetudo valida eſt, ut eſt textus
expreſſus in cap. Cùm inter, infra de verb. ſignif. & hoc te-
nent ibi omnes Doctores, ut inquit Mar. Soc. in ſæpius
alleg. tractat. de oblat. libell.18. num.3. verſ. Tertiò præmit-
tendum. Item indubitanter procedit talis præſcriptio, cap.
37 Ex tranſmiſſa, & cap. De quarta, de præſcr. Et ex hoc in-
fero, ut oblationes, quæ fiunt novis Sacerdotibus dum
celebrant primam Miſſam, non quærantur Parocho, ſed
ipſiſmet Sacerdotibus, quia ſic ſe habet conſuetudo ubique
locorum, & hoc tenet Gaſpar. Calder. conſ.15. in tit. de
Paroch. ubi dicit oblationes factas Presbytero celebranti
non deberi Parocho, ſi contra eum ſit conſuetudo, quæ ſer-
vanda eſt, & eum refert & ſequitur Mar. Soc. d. libell.18.
38 num.10. verſ. Subdit tamen. Pro quo facit, quia ſtante
conſuetudine ex veriſimili mente offerentium res cenſentur
oblatæ contemplatione ipſius Presbyteri: unde ſicut po-
tuiſſent offerre ea intentione declarata; ut cederent ipſi
Presbytero, ut oſtenſum eſt ſupra in prima declaratione,
num.19. ita illorum intentio videatur declarari per hanc
conſuetudinem ſecundum ea, quæ notat Bart. in l. Hære-
des mei, §. Cùm ita, ff. ad Trebell. & in l. Iuriſjurandi,
§. Si liberi, ff. de oper. libert. Præpoſ. in cap. Sacroſancta,
n.3. verſ. Nec dicitur fraudare, 22. diſtinct. & in hac ſpecie
obſervat idem Soc. d. libell.18. num.3. verſ. Et ex his.
39 Adverte tamen circa hujuſmodi oblationes, quæ fiunt
pro Miſſis novis: nam Concil. Trident. ſeſſ.22. in decreto
de obſervan. & evitan. in Celebr. Miſſa, in §. Atque, ubi
multa præcipit Epiſcopis locorum Ordinariis, ut quidquid
pro Miſſis novis celebrandis datur, necnon importunas, atque
illiberales eleemoſynarum exactiones potius quam poſtulatio-
nes, aliaque hujuſmodi, quæ à ſimoniaca labe, vel certè à
turpi quæſtu non longè abſunt, omnino prohibeant. Hæc ibi.
Non tamen prohibentur Presbyteri ex S. Congregationis
ſententia à Sanctiſſimo approbata quominus primas ſuas
Miſſas decantent, & in illis poſt offertorium in medio al-
taris ad populum ſe convertant accipiendo oblationes à
ſponte offerentibus, & eleemoſynas, ut ſolent Parochi die-
bus Feſtis. Perambulationes verò per Eccleſiam, ſimileſ-
que extorſiones prohibentur. Sed & S. Congregat. Epiſco-
porum declaravit Sacerdoti Miſſam novam celebranti li-
cere oblationes accipere, modò non diſcedat ab Altari, ut
in Iamuen.1. Octobris 1601. in Regiſtro originali fol.96. Rur-
ſus in illis verbis, Illiberales eleemoſynarum exactiones. S.
Congreg. Concilii dixit hoc nomine non venire conſuetu- 40
dinem, quæ inolevit, ut Parochus diebus Feſtis ſolemni-
bus, vel non ſolemnibus poſt offertorium in medio altaris
vertat ſe ad populum, & invitando ad oblationes, mani-
pulum, vel aliud offerentibus præbeat oſculandum: aliis verò
Sacerdotibus ſimplicibus id non eſſe concedendum. Et ite- 41
rum quærenti, an liceat Parochis extante conſuetudine in
diebus feſtivis in medio Miſſæ invitare populum ad obla-
tiones dando ſingulis pacem, & ad recipiendum mulierum
oblationes recedere ab altari, & ad infimum locum Eccle-
ſiæ, ubi mulieres manent ſejunctæ à maribus, accedere
ſtante Conſtitut. Conc. cap. unic. de obſerv. & evitan. ſeſſ.
22. ibi, quaſcumque importunas, atque illiberales eleemoſy-
narum exactiones: reſpondit conſuetudinem hanc reſtrin-
gendam ad exemplum Decreti jam facti nonis Octob. 1573.
Sed facta poſtmodum relatione ad Sanctiſſ. Sanctitas Sua
dixit non eſſe eamdem rationem, ſeu bonam converſio-
nem de Miſſis novis ad Miſſas Parochorum, quibus de-
bentur iſtæ oblationes, ideò permittendam hujuſmodi con-
ſuetudinem prout inolevit.
Amplius in illis verbis Concilii, aliaque hujuſmodi, po- 42
teſt poni exemplum in conſuetudinibus quæ in quibuſdam
Hiſpaniæ locis inoleverant, ut Plebani, ſeu Rectores ven-
derent, vel locarent laicis oblationes, quæ ponebantur in
pede altaris; Super qua controverſia communis opinio
Doctorum eſt, tales oblationes locari, aut vendi non
poſſe, ne per manus laicas prophanentur, ut per gloſ.1. in
cap. Altare, 1. quæſt.3. Archid. in cap. Sanctorum, num.1.
verſ. Sed nonne, 10. quæſt.1. Abb. in cap.2. in fin. ſupra Ne
Cler. vel Monach. Roman. ſingul.63. DD. in cap.2. ubi in
ſpecie Aretin. num.21. Decius num.114. & Ripa num.55. de
iudic. Andr. Hiſpanus de decim. quæſt.13. num.9. Troil. de
oblat.3. part. dub.3. num.6. & fuſius num.8. Verum ut dicit 43
Hugo in d. cap. Sanctorum, ſive hoc ſit de jure, ſive non,
tamen quotidie ſit ab Epiſcopis; & etiam à Domino Papa.
Illud tamen certum eſt quatenus id liceat, nullo tamen caſu
laicos poſſe hujuſmodi oblationes accipere immediatè de
altari, ſed debere Clericum conſtitui, qui de altari acci-
piat, & tribuat eis: nam manus prophanæ, & nefariæ non
debent Sacra contingere, argum. c. Aurum 12. quæſt.2. c. Li-
gna, cap. Nemo, & cap. In ſancta, de conſecr. diſt.1. &
tenet Archid. in d. c. Sanctorum, num.1. verſ. Sed numquid,
& ibi etiam Turrecrem. num.2. nec videtur diſſentire S.
Thom. in 2. 2. quæſt.86. art.2. ad 3. ait enim: Oblationes
poſtquam fuerint conſecratæ non poſſunt cedere in uſum laico-
rum, ſicut vaſa, & veſtimenta ſacra, & hoc modo intelligi-
tur dictum Damaſi Papæ in cap. Hanc conſuetudinem, 10.
quæſt.1. illa verò, quæ non ſunt conſecrata, poſſunt in uſum
laicorum cedere ex diſpenſatione Sacerdotum ſive per mo-
dum donationis, ſive per modum venditionis. Hæc ille, &
ſequuntur Turrecrem. in cap. Quia Sacerdotes, num.2. in
reſponſ. ad 3. ead. cauſa, & quæſt. & Silveſtr. in verb. Deci-
ma, num.5. verſ. Tertium.

DE

DE HIS QUÆ FIUNT A PRÆLATIS ſine conſenſu Capituli.

Idem Innocentius III. Archiepiſcopo Senoneñ. & eius ſuffraganeis.

CAPUT X.

ET ſi membra corporis : & infrà. Provinciæ Senoneñ. Capitula Cathedralium Eccleſiarum ad nos querimoniam tranſmiſerunt, quòd Archiepiſcopus Senoneñ. & ejus ſuffraganei, procuratores eorum nuper ad Provinciale Concilium convocatos, ad tractatum eorum admittere noluerunt : & infrà. Viſum fuit nobis, & fratribus noſtris, ut Capitula ipſa ad hujuſmodi Concilia debeant invitari, & eorum Nuntii ad tractatum admitti : maximè ſuper illis, quæ ipſa Capitula contingere dignoſcuntur.

S V M M A R I V M.

1 *AD Concilium Provinciale debent vocari, & admitti Cathedralium Eccleſiarum Capitula.*
Et an hoc procedat ex honeſtate, vel ex neceſſitate, n. 4. 37. 40. & ſeqq. & num. 49.
Admitti debent ad tractatum, & ad conſulendum, non autem ad decidendum, num. 10. 41. & ſeqq. & num. 53.
Et pro negotiis, etiam ipſa Capitula non contingentibus, num. 11.
Niſi Prælati aliqua ſecreta haberent, quæ revelare non poſſent ſine tranſgreſſione obedientiæ, vel iuramenti, num. 14.
Vel niſi alia iuſta cauſa ſubeſſet ea non admittendi, num. 15.

2 *Canonici Collegiatarum Eccleſiarum, & alii Clerici inferiores non ſunt vocandi, & num. 37.*

3 *Niſi habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*

4 Debet, *verbum ex proprietate vocabuli eſt neceſſitativum.*

5 *Invitato ius acquiritur ex invitatione.*

6 *Citatus ad actum debet admitti, & fortiùs expectari.*

7 *Niſi de novo perveniat ad citantis notitiam, citatum non habere ius.*

8 *Vocantes tamen non tenentur præcisè vocatum admittere, ſed ei non admiſſo tenentur ad intereſſe.*

9 *In Concilio Provinciali Capitula Cathedralium poſſunt comparere per procuratorem.*

10 *Votum habent conſultivum, non deciſivum, & num. 41. & ſeqq. num. 53.*

11 *Et poſſunt contradicere, & appellare, num. 13.*
Omnia ſunt gerenda de conſilio Capitulorum Provinciæ, num. 46.
Abbates commendatarii, & Capitulorum deputati vocem habent conſultativam tantùm, num. 53.
Procuratores Epiſcoporum vocem habent etiam deciſivam, ſi Concil. Provinciali placuerit, num. 54.

12 Maximè, *dictio implicat idem eſſe in caſu contrario.*

16 *In Concilio Provinciali an laici intereſſe poſſint, aut debeant, diſtinguitur, & num. ſeqq.*

17 *Intereſſe non debent, niſi ſpecialiter vocentur, & num. 50.*

18 *Vel niſi tractaretur cauſa fidei.*
Declaratur, num. 27. & 28.

19 *Vel niſi tractaretur de gradibus circa matrimonium contrahendum.*

20 *Et in his admitti debeat ad audiendum, non ad iudicandum, vel docendum.*

21 *Item ad conſulendum, & ad iuſtitiam petendam, vel defendendam, & num. 50.*

22 *Ab Eccleſiaſticis negotiis, & ubi agitur de correctione Clericorum laici omnino ſunt excludendi.*
Utile tamen eſt eos vocari in cauſis communibus, num. 29.
Nullo caſu intereſſe poſſunt auctoritate propria, ſed ita demum ſi vocentur ex electione Synodi, num. 30. & 50.

23 *Legati Regii non debent intereſſe ſub quovis titulo, & num. ſeqq.*

24 *Reges, ſeu eorum Officiales Synodalibus Conventibus intereſſe non debent, niſi in caſibus in iure expreſſis.*
Id eſt in Concilio generali, ubi agitur de fide, reformatione, & pace, num. 26.
Item in Provinciali ad recipiendam fidem, ad tuendos Patres ab infidelibus, & ad petendum conſilium in ſpectantibus ad regnum, num. 27.

25 *Concilia ſunt cœtus Epiſcoporum, & Sacerdotum, & fiunt propter Eccleſiaſticas cauſas.*

31 *Ad Concilium Provinciale quinam ſint vocandi, & admittendi, & num. ſeqq. uſque ad fin.*

32 *Epiſcopi ſuffraganei vocari debent ex neceſſitate, & num. 44.*
Et ſi non veniunt, ceſſante legitimo impedimento puniuntur, num. 45.

33 *Exempti tenentur ſemel eligere aliquem vicinum Metropolitanum, in cuius Synodo Provinciali interſint.*
Nec requiritur conſenſus Capituli, num. 35.

34 *Quod locum habet etiam in Prælatis inferioribus nullius Diœceſis.*

36 *Epiſcopi exiſtentes in Provincia Romana non tenentur eligere Metropolitanum, cuius Synodo interſint.*

37 *Presbyteri, & Clerici inferiores an ſint vocandi ad Concilium Provinciale, & num. ſeqq.*

38 *Convenire debent omnes, qui de iure, vel conſuetudine intereſſe tenentur.*

39 *Non omnes de Provincia ſunt vocandi, ſed qui ſe læſos exiſtimant.*

41 *Capitula Cathedralium non tenentur accedere, niſi velint, nec poſſunt compelli, & num. 42.*

43 *Abbates, & alii inferiores Epiſcopo ſubiecti non coguntur venire, licet ſit expediens, ut veniant.*
Exempti, & Abbates non tenentur venire, niſi qui de iure, vel conſuetudine intereſſe debent, num. 48.
Capitula Cathedralium ſunt ſpecialiter invitanda, num. 49.

47 *In Concilio Provinciali quo ordine Capitula, Abbates, Commendatarii, Dignitates, & Procuratores Cathedralium conſidere debeant.*

51 *Concilii Provincialis Decreta ſubditi omnes Epiſcoporum obſervare tenentur.*

52 *Exempti compelli poſſunt ad eorum obſervantiam in caſibus, in quibus de iure communi, vel ex Concil. Trid. poteſtas in ipſo tributa eſt.*
Vel Epiſcopis, Synodo Provinciali.

ET *ſi membra.* Ad Concilia Provincialia convocari de- 1
bent, & admitti Cathedralium Eccleſiarum Capitula. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imola, Abb. & Joan. de Anan. Prima pars ponit querelam. Secunda providet ibi, *Viſum fuit.*

Nota primò ibi, *Cathedralium*, ad Synodum Provin- 2
cialem non eſſe vocandos Canonicos Collegiatarum Eccleſiarum, vel alios Clericos inferiores, ex eo enim quod textus includat Cathedrales Eccleſias tacitè excludit alias, licèt col-

collegiatas; & meritò, quia de illis diſponitur per Epiſco-
pum, & ſuum Capitulum, *cap. Novit ſuprà eodem*, &
ita poſt Ægid. firmat hic Joan. Andr. *num. 1. verſ. Et nota*
quod dicit Cathedralium, Cardin. *eodem num.* Anchar. &
3 Abb. *in 1. notab.* Fallit ſi Capitula Collegiatarum haberent
juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quia tunc ad Synodum
eſſent vocanda, ex ſententia S. Congreg. Concilii.
4 Secundò nota ibi, *debeant invitari*, Cathedralium Ec-
cleſiarum Capitula ad Provinciale Concilium eſſe invitan-
da, & admittenda ex neceſſitate, ponderando verbum
debeant, quod ex proprietate vocabuli neceſſitatem deſi-
gnat, gloſſ. in Clem. *Attendentes, in verb. Debeant, de ſta-*
tu Monach. Signorol. de Homod. *conſ. 87. num. 4. & 5.* &
hic tenent Cardin. *num. 3. in fin.* & Abb. *num. 2. verſ. Sed*
ego, quod videtur eſſe contra Innoc. *in c. Grave n. 3. ſuprà de*
præben. dicentem Capitula Cathedralium ad hoc Conci-
lium non eſſe vocanda, niſi ex honeſtate. Sed an hoc ſit
verum; & quomodo ſit intelligendum, plenè examinabi-
tur infrà *in ult. qu. num. 37. 40. & ſeqq. & num. 49.*
5 Tertiò nota ex eodem *ver. Invitari*. Invitatum ad actum
debere admitti. Unde eſt argumentum, quod ex invita-
tione jus acquiritur invitato: nam turpius ejicitur, &c. *cap.*
6 *Quemadmodum ſuprà de jurejur.* Item eſt argumentum,
quod citatus ad electionem debet admitti, & ſic fortiùs
7 expectari, ut notatur *in cap. Cum inter univerſos ſuprà, de*
elect. niſi de novo perveniat ad eorum notitiam citatos non
habere jus, *cap. Paſtoralis ſuprà, de except.* Butr. *hic num. 4.*
8 Cardin. *in 2. notab.* Anchar. & Imol. *num. 3.* Concludunt ta-
men Butr. Cardin. & Imol. vocantes non teneri præciſè vo-
catos admittere, ſed eis non admiſſis teneri ad intereſſe, de
quo dicendum, ut notat per gloſſ. & DD. *in d. c. Cum inter*
univerſos.
9 Quartò nota ibi, *Procuratores eorum*. Capitula poſſe
comparere in Concilio per Procuratorem: nam per ſe
commodè comparere non poſſunt, *cap. ult.* juncta gloſſ.
penult. ſuprà de maior. & obed. Hoſt. *hic num. 1.* Joan. Andr.
num. 2. Anchar. *num. 2. not.* & Abb. *num. 3.*
10 Quintò nota ibi, *Ad tractatum admitti*. In Synodo
Provinciali Capitula Cathedralium Eccleſiarum, vel eo-
rum Procuratores eſſe admittendos ad tractatum, non
autem ad decidendum, & ſic habere vocem conſultivam
tantùm, non autem deciſivam, prout ex hac littera dedu-
cit Abb. *hic num. 2.* Præpoſ. *in cap. Propter Eccleſiaſticas nu. 9.*
verſ. Vel aliter poſſes dicere 18 diſt. & cenſuit S. Congrega-
tio Concilii, ut dicam infrà *in ult. qu. 53.*
11 Ultimò nota ibi, *Maximè ſuper illis*. Cathedralium
Eccleſiarum Capitula admitti debere ad Synodum Provin-
cialem etiam pro negotiis ipſa Capitula non contingenti-
12 bus, ponderando dictionem, *maximè*, quæ implicat idem
eſſe in caſu contrario, *l. 1. §. Vel maxime, ff. de collat. bonor.*
13 *l. Scire etiam oportet, §. Sed etſi maxime, ff. de excuſ. tutor.* Et
hic tenet Vincent. dicens debere admitti ad omnia genera-
lia, etiamſi non appareat de eorum intereſſe, quia poteſt
fieri, ut interſit, itaut ſi præſentes eſſent, contradicerent,
& appellarent: quod poſſent, ut *cap. Super eo, de offic. delegat.*
& conſentiunt hic Hoſt. *num. 2. in fin.* Joan. Andr. *num. 3. in*
fin. in ver. Maximè, Butr. *num. 6.* Cardin. *num. 3. verſ. Oppono*,
Anchar. *num. 5.* Imol. *num. 4. & 5.* dicens hanc partem eſſe
veriorem, Abb. & Joan. de Anan. *num. 4.* Ex quibus patet
hanc eſſe communem opinionem, quam etiam ſequitur
Henric. Botteus *de Synodo Epiſcop. par. 2. num. 42.*
14 Hoc tamen intelligas ſecundùm Hoſtien. & alios proxi-
mè citatos, niſi Prælati aliqua ſecreta haberent de manda-
to Superioris in Synodo pertractanda, quæ revelare non
poſſent ſine tranſgreſſione obedientiæ, vel juramenti, *cap.*
15 *Ego N. de jurejuran.* Vel niſi aliqua alia juſta cauſa ſubeſſet,
quare non deberent id, quod agitur omnibus publicare,
ut in ſimili notatur *in cap. Novit poſt princip. ſup. eod.*
16 In gloſſa ultima QUÆRO, An Laici in Concilio Pro-
vinciali intereſſe poſſint, aut debeant?
17 Gloſſa tenet laicos hujuſmodi Conciliis non debere
intereſſe, niſi in tribus caſibus. Primus eſt, ſi ſpecialiter
18 vocentur, & invitentur, & ita debet intelligi, *cap. Adria-*
nus 63. diſt. Secundus eſt, quando tractatur cauſa fidei, quia
hæc communis eſt tam Clericis, quàm laicis, ut *cap. Vbinam*
19 *legiſtis, & cap. Nos ad fidem 96. diſt.* Tertius, quando tracta-
retur de gradibus circa matrimonium contrahendum, *cap.*
Ad ſedem 35. qu. 5.
20 Sed Hoſt. *hic num. 4.* declarat hanc gloſſ. ita eſſe intelli-
gendam, ut in caſibus præmiſſis admitti debeant laici ad
audiendum, non autem ad judicandum, vel docendum, *c.*
Docendus 62. diſt. addit Abb. *num. 6. verſ. Et in quantum*,
laicos admitti poſſe etiam ad conſulendum, per *cap. Ad ſe-* 21
dem 31. qu. 6. & cap. Ad Apoſtolica, de re judic. lib. 6. Quod
& S. Congreg. Conc. approbavit, ut dicam infrà *num. 50.* I-
tem admitti debent ad juſtitiam petendam, vel defenden-
dam, *cap. Novit ſuprà de judic. & cap. 1. de ſponſal.* In Ec- 22
cleſiaſticis autem negotiis, & ubi tractatur de Clericorum
correctionibus, laici omninò ſunt excludendi, arg. *c. Maſ-*
ſana ſuprà, de elect. & Extravag. *Non debet*, Bonifacii VIII.
Pro modico enim animosè nobis inſidiantur, & oppidò
ſunt infeſti, *cap. 1. & cap. Laici 2. quæſt. 7.* Ita Hoſt. cum quo
tranſeunt hic Joan. Andr. *num. 4.* Butr. *num. 7.* Anchar. *num. 5.*
verſ. Quintò, Imol. *num. 6. verſ. In gloſſ. fin.* Abb. *num. 5. verſ.*
Et nota, & Joan. de Anan. *num. 5. verſ. Adde*, quod latius
proſequitur Præpoſitus, & de communi atteſtatur *in c. Ca-*
nones num. 5. 15. diſt.
Portò Legati Regii ſub quovis titulo in Conciliis Pro- 23
vincialibus non debent admitti, & hoc potiſſimum, ut
Præſules liberiùs ea, quæ agenda ſunt, ad Dei honorem, &
Eccleſiæ ædificationem pertractare, & decernere valeant, 24
arg. *c. Quiſquis ſuprà, de elect.* Reges verò, aut eorum offi-
ciales, de jure ſynodalibus Conventibus, nonniſi in certis
jure expreſſis caſibus intereſſe debent, ut in VIII. Synodo *c.*
17. & in d. c. Vbinam legiſtis 96. diſt. & notatur *in d. c. Adria-*
nus 63. diſt. Sunt enim hi cœtus Epiſcoporum, & Sacerdo- 25
tum, fiuntque propter Eccleſiaſticas cauſas, *c. Propter Ec-*
cleſiaſticas 18. diſt. per tot. Quippè negatur laicis in cauſis
Eccleſiaſticis quicquam decernere, *c. Bene quidem 96. diſt. c.*
Decernimus ſuprà de judiciis. Cùmque Pontificiæ, & ſæ-
cularis dignitatis officia ſint diſtincta, *c. Cum ad verum ead.*
diſt. ſicut quando Reges habent ſuos Conventus, nullus
Pontificis Legatus interveniret, nec reciperetur: ita iniquum
eſt impedire ſummos Præſules, & Sacerdotes, ut de rebus
ad ipſos pertinentibus tractaturi non poſſint convenire
excluſis Regiis arbitriis *d. c. 17.* VIII. Synodi; interſint qui- 26
dem Principes ſæculares per ſeipſos, vel per ſuos Nuntios
in Conciliis Univerſalibus, ubi agitur de fide reformat. & 27
pace, *dict. cap. Nos ad Sedem, & cap. Vbinam 96. diſt.* ſic &
Conciliis Provincialibus interdum interfuerunt Reges, ut
reciperent fidem, quam ipſi proſtrati in terram profiteban-
tur, & jurabant; interdum ad tuendos Patres ab immani-
tate infidelium, & Hæreticorum. Quandoque ut votum,
& judicium Concilii haberent ſuper rebus ad ipſos Reges, 28
& Regni regimen pertinentibus, ſicut paſſim in Conc. To-
letano, & in aliis videre eſt; licèt quamplura ex d. Conci-
liis non ſint merè Provincialia, ſed potiùs totius illius na-
tionis, & quamvis gloſſ. noſtra videatur ſentire laicos de-
bere Synodis Provincialibus intereſſe, ubi de fide agitur: ta-
men cauſæ fidei non tractantur, niſi in Conciliis Univerſali-
bus, nec gloſſa loquitur explicitè de Provincialibus, ſed dicit
in Conciliis hujuſmodi, & generalibus Concil. eam intelli-
git Abb. *hic n. 5.* In aliis verò cauſis communibus utile qui- 29
dem eſt laicos vocari, ut per Guilielm. Durand. *in tractat. de*
Conciliis rubr. 10. Sed neceſſariò, vel auctoritate propria 30
etiam in his caſibus intereſſe non debent, Calder. *conſ. 8. de*
Conſtit. ſed illi dumtaxat ſunt admittendi, qui ex Concilii
electione vocantur, ut interſint, prout loquitur in Concilio
Toletano IV. *cap. 3.* & hic junge quod dicam infrà *n. 50.* ex
ſententia S. Congreg. Concilii.
QUÆRO generaliter quinam ſint vocandi, & ad- 31
mittendi ad Concil. Provinciale.
Manifeſtum eſt Epiſcopos ſuffraganeos eſſe vocandos, 32
& admittendos ex neceſſitate, ſecundùm Innoc. *in cap. Gra-*
ve, in princip. ſuprà de præbend. quem ſequuntur commu-
niter DD. teſte Præpoſito *in cap. Propter Eccleſiaſticas, il*
primo num. 9. verſ. Sed aſſumendo latius 18. diſt. & proba-
tur apertè *in cap. Sicut olim*, ibi, *Metropolitanus cum ſuis*
ſuffraganeis infrà de accuſat. in cap. Non oportet, cap. Perve-
nit, cap. Quoniam, cap. Si Epiſcopus, cap. Placuit, & cap. Si
quis Epiſcoporum, ead. diſt. Quod locum habet etiam in
exemptis, ut in Concil. Lateranenſi noviſſimo ſub Leone
X. *ſeſſ. 10.* in Conſtitutione, quæ incipit, *Regimini circa fi-*
nem, §. Maturè quoque conſiderantes tom. 4. Conciliorum par. 2.
pag. 99. col. 1. & in Concilio Tridentino *ſeſſ. 2. cap. 24.* ubi ſta-
tuitur ut Epiſcopi, qui nulli Archiepiſcopo ſubjiciuntur, ali-
quem vicinum Metropolitanum ſemel eligant, in cujus
Synodo Provinciali cum aliis intereſſe debeant, & quæ
ibi

ibi ordinata fuerint, obſervent, ac obſervari faciant.
34 Archipresbytero Altamuræ declarari poſtulante à Sac.
Congregatione Concilii, An diſpoſitio *dict. cap.* 2. *ſeſſ.* 24.
ſecundùm quam Epiſcopi, qui nulli Archiepiſcopo ſub-
duntur, aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligant,
cujus Provinciali Synodo interſint, extendatur ad ipſum
Archipresbyterum nullius Diœceſis, nullique Archiepiſco-
po ſubjectum: Sanctiſſimus ex ſententia S. Congregatio-
nis declaravit ex identitate rationis *dict. cap.* 2. extenden-
dum etiam ad omnes alios inferiores Prælatos, qualis hîc
Archipresbyter, qui ſunt nullius Diœceſis, ut & ipſi de-
beant eligere unum Metropolitanum juxta *dict. cap.* 2.
35 & clarè innuit *cap.* 9. *ſeſſ.* 24. ibi, *Qui ſemel in Concilio
Provinciali à Prælato illius loci electus fuerit*, & cùm
Concilium *dict. cap.* 2. præbeat facultatem eligendi ſoli E-
piſcopo abſque conſenſu Capituli, ita & inferiores pote-
runt eligere ſine conſenſu ſuorum Capitulorum.
36 Sed cùm dubitatum fuerit, An decretum *d. c.* 2. §. *Iti-
dem Epiſcopi ſeſſ.* 24. habeat locum in Epiſcopis, qui ſunt
in Provincia Romana, veluti qui ſunt inter Capuanam
Provinciam, & Piſanam, qui habentur *in cap. Sua de
offic. Vicar.* & latiùs in Provinciali Cancellariæ Apoſtolicæ;
S. Congregatio cenſuit non habere locum.
37 Verùm de aliis inferioribus, & præcipuè de Capitulis
Cathedralium Eccleſiarum, Jura, & DD. non videntur
convenire; Num ad Concil. Provinciale ex neceſſitate
vocari debeant: nam text. *in dict. cap. Propter Eccleſiaſti-
cas, il* 1. 18. *diſtin.* videtur innuere præter Epiſcopos ad hoc
Concilium eſſe vocandos etiam inferiores, ut patet ex il-
lis verbis: *In ipſis autem Conciliis, & Presbyteros, & Dia-
conos præſentes eſſe oportet, & omnes quotquot ſe læſos exi-
ſtimant*. Ad idem text. *in cap. Propter Eccleſiaſticas, il* 2.
ead. diſtin. ibi, *Itaut ad Concilium veniant omnes Presbyte-
ri, & Diaconi, vel hi, qui ſe læſos exiſtimant, & in d. cap.
Sicut olim, de accuſat.* ibi, *Ad Metropolitanum, & ſuffra-
ganeos, & alios*: nam illa dictio, *alios*, oſtendit præter E-
piſcopos in Synodo Provinciali, alios quoque intereſſe
debere, & ita illum textum ponderat ibi Innoc. *ad fin. in
38 ver. Alios*, dicens eſſe ibi argumentum, quod non ſo-
lùm Prælati ſcilicet Epiſcopi, ſed etiam alii debent intereſ-
ſe Concilio Provinciali, & concordat Concilium Triden-
tinum *in dict. cap.* 2. *ſeſſ.* 24. in illis verbis, *Epiſcopi omnes,
& alii, qui de iure, vel conſuetudine intereſſe debent con-
venire omnino tenentur, & in cap.* 2. *ſeſſ.* 25. ibi, *Patriar-
chis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & omnibus
aliis, qui de iure, vel conſuetudine in Concilio Provinciali in-
tereſſe debent*. Et de Cathedralium Eccleſiarum Capitu-
lis, quod neceſſariò vocari debeant, & admitti. Videtur
text. apertus in hoc cap. illud ponderando, ut dixi ſupra
in 2. *notab.* & hoc tenent expreſsè Card. *hic num.* 3. *in fin.* &
Abb. *num.* 2. *verſ. Quinimo*.
39 Sed gloſſ. *in dict. cap. Propter Eccleſias, il primo in verſ. Et
omnes*, exponit copulam, *&*, pro, *id eſt*, ſentiens per hoc
non omnes de Provincia eſſe vocandos ad Provinciale
Concilium, ſed illos tantùm, qui ſe læſos exiſtimant, &
movetur ab abſurdo, quia ſi omnes de Provincia eſſent
præſentes, ſuperfluum eſſet, ut in diœceſana ſynodo proxi-
mè futura publicarentur eis acta Provincialis Concilii, ſi-
cut fieri præcipitur *in d. c. Sicut olim, de accuſat.* & idem
tenet gloſſa *in dict. cap. Propter Eccleſiaſticas, il ſecondo in
ver. Vel hi*.
40 Similiter Innocen. *in dict. cap. Grave*, poſteaquam in
princip. dixit ad Provinciale Concilium ſolos Epiſcopos eſ-
ſe vocandos ex neceſſitate *num.* 3. ſubjicit Capitula Cathe-
dralium tunc eſſe vocanda, cùm de eorum factis agitur,
& ita intelligit hanc Decretalem, aliàs verò minimè vo-
cari debere, niſi de honeſtate, vel propter conſilium, ut
cap. Obeuntibus 64. *diſt.* Et hæc opinio Innocentii magis
placet Præpoſito *in cap. Propter Eccleſiaſticas, il primo n.* 9.
verſ. Tamen mihi potius placet 18. *diſt.* Et hæc quia jura,
quæ de hac materia loquuntur tantùm de Epiſcopis faciunt
mentionem, ut patet ex Capitulis ſupra allegatis *num.* 32.
Et hæc Decretalis intelligenda eſt de honeſtate, vel ubi agi-
tur de illorum præjudicio. Sed certè hæ tres ponderationes
ſunt ſatis infirmæ. Imò enim jura in hac materia loquun-
tur non tantùm de Epiſcopis, ſed de aliis, ut oſtenſum eſt
ſupra *num.* 37. & hoc cap. non loquitur de honeſtate, cùm
utatur *ver. Debent*, quod eſt neceſſitativum, ut inquiunt hîc
Cardin. *num.* 3. *in fin.* & Abb. *num.* 2. *verſ. Sed ego*. Et tetigi
ſuprà *in* 2. *notab.* Nec ſine violentia hic textus reſtringi po-
teſt ad caſum, ubi agitur de eorum negotiis, ut loquatur
per adverbium, *maximè*, quod implicat idem eſſe in caſu
contrario, ut obſervat Joan. Andr. *hic num.* 3. *in fin. in ver.
Maximè*, & ſimiliter dixi ſuprà *in ult. notab.*
Quid dicendum? Ego conſidero Innocentium habuiſſe 41
optimum ſenſum, & opiniones Doctorum in hac materia,
ſi ſedulò expendatur, non diſcrepare: Nam Innocentius
in dict. cap. Grave num. 8. *de præben.* tenet Capitula Cathe-
dralium ad Provinciale Concilium eſſe vocanda de hone-
ſtate tantùm, præterquam in duobus caſibus, videlicet
cùm de eorum factis agitur, vel propter conſilium: itaque
ſenſit Innocen. Capitula eſſe vocanda ex neceſſitate, non
quidem ut votum habeant ad decidendum, ſed tantùm
ad conſulendum, hoc enim innuunt illa verba alternativè
poſita, *vel propter conſilium*, in quo conveniunt etiam
Abb. & Præpoſ. *in locis ſupra citatis*, quia tenent Cano-
nicos Cathedralium vocari debere, & admitti ad Synodum
Provincialem, non tamen ut habeant votum deciſivum,
ſed conſultivum dumtaxat. Et eſt ex mente Hoſtienſ. *hic
num.* 2. *in ver. Nuncii*, Joan. Andr. *num.* 3. *in eodem ver.* Dum
dicunt in Concilio Provinciali omnia gerenda eſſe de
conſilio Capitulorum Provinciæ, arg. *cap. Humiles ſuprà
de maiorit. & obed.* Sicut in Diœceſana Synodo agi debent
omnia de conſilio Canonicorum, arg. *cap. fin. infrà de his,
quæ fiunt à maiori par. Capituli, cap. Novit, & cap. Quando,
ſuprà eodem*.
Præterea quod Innocentius dixit ad Concilium Archie- 42
piſcopi ex neceſſitate vocandos eſſe Epiſcopos, & non
alios, intelligi debet de neceſſitate non reſpectu eorum,
qui vocantur. Unde ſenſus eſt, quod ſoli Epiſcopi cogi
poſſunt ad Synodum venire, prout loquuntur jura ab In-
nocen. allegata. Alii verò non vocantur ex neceſſitate,
quia neceſſe non habent comparere, nec compelli poſſunt
inviti; Et ideò hic textus cum myſterio dixit *invitari*, non
autem *vocari*, quia non tenentur venire, niſi velint, ut
hîc per Abb. Antiq. *poſt princip. in ver. Invitari*; ideòque
de Abbatibus ſubjectis Epiſcopo, & aliis inferioribus, qui
non coguntur venire ad Synodum Provincialem, licèt ſit 43
expediens ut veniant, concludunt Hoſtien. *in cap. Quod ſu-
per his num.* 4. & Joan. Andr. *ibid. num.* 9. *ſuprà de maiorit. &
obedien.* Id quod apertiùs declarat Præpoſitus *in d. cap. Pro-
pter Eccleſiaſticas num.* 9. *verſ. Vel aliter*: ſic enim ait:
Licèt Cathedralium Eccleſiarum Capitula debeant invita-
ri ad Concilium; non tamen per hoc concluditur, ut ha-
beant vocem diffinitivam in Concilio, quia hoc pertinet
ad ſolos Epiſcopos per jura ſuperiùs inducta. Et hoc etiam 44
colligitur ex alio, quia Epiſcopi cùm ſint neceſſarii tan-
quam diffinitores in Concilio, nedum invitantur ad Con-
cilium; imò vocantur inviti, & ſi non veniant ceſſante
legitimo impedimento, puniuntur, ut *in cap. Pervenit, &
in cap. Placuit* 18. *diſt.* De Capitulis verò Eccleſiarum Ca- 45
thedralium hoc non dicitur, ſcilicet ut compellantur, ſed
ut debeant invitari; & hoc eſt pro conſilio: Nam ſicut u- 46
nuſquiſque Epiſcopus cum conſilio ſui Capituli expedire
debet gravia, & non aliter, ut *in cap.* 1. *de exceſſ. Prælat.*
Ita omnes Epiſcopi Provinciæ ibi exiſtentes juſtum eſt, ut
cum conſilio ſuorum Capitulorum expediant ea, quæ in
Provinciali Concilio aguntur. Utile enim eſt in rebus ar-
duis multorum, & præſertim peritorum adhibere conſilia, ut
l. Humanum, C. De legib. & l. Divi fratres, ff. de iurepatr.
Hæc Præpoſ. qui ſubdit ſecundùm hæc poſſe intelligi jura,
quæ dicunt Abbates, vel alios debere intervenire in Pro-
vinciali Concilio, id eſt, vel pro conſilio, vel ſi eorum
interſit.
Demùm hanc ſententiam non obſcurè aliàs probavit Sa-
cra Congregatio Concilii: nam cùm quæreretur de ſeſſio-
ne in Concilio Provinciali, & de obſervatione Decreto-
rum, deque intereſſentia tum exemptorum, tum laico-
rum: ita fuit decretum.
Sacra Congregatio cenſuit in Conciliis Provincialibus 47
Commendatarios Monaſteriorum, ſive Abbatiarum inter
Abbates eſſe recipiendos, quando capitulariter procedunt.
Extra hunc caſum Abbates Titulares, vel habentes uſum
Mitræ debere præcedere Commendatarios. Poſt hos lo-
cum tenere dignitates, & poſt dignitates collocandi ſunt
Procuratores Eccleſiarum Cathedralium. Nec teneri ve- 48
nire ad Concilium Provinciale exemptos, & Abbates, niſi
ii, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent. Capitu-
la

Digitized by Google

la tamen Cathedralium Eccleſiarum eſſe ſpecialiter invi-
50 tanda. Laicos verò invitatos poſſe intereſſe, in eòque vo-
tum conſultivum habere. Et ad obſervationem Concilii
51 Provincialis omnes eſſe obligatos, qui Epiſcoporum juriſ-
52 dictioni ſubduntur. Exemptos etiam in caſibus, in quibus
à jure communi, & Concilii Tridentini decretis ſpecialiter
Epiſcopis, aut Concilio Provinciali in ipſos poteſtas tributa
eſt, & contra inobedientes juris remediis eſſe procedendum.
Abbates autem Commendatarios, & Capitulorum deputa- 53
tos vocem dumtaxat conſultivam in Concilio Provinciali
habere. Epiſcoporum verò procuratores poſſe habere etiam 54
deciſivam, ſi Concilio Provinciali placuerit.

DE HIS QUÆ FIUNT A MAJORI parte Capituli.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT I.

CUm in cunctis Eccleſiis, quod pluribus & ſanioribus fratribus viſum fuerit, ineunctanter debeat obſervari: grave nimis eſt, & reprehenſione digniſſimum, quod per quaſdam Eccleſias pauci quandoque non tam de ratione, quàm de propria voluntate ad ordinationem Eccleſiaſticam procedere non permittunt. Quocirca præſenti decreto ſtatuimus, ut niſi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter objectum fuerit & oſtenſum, appellatione remota prævaleat ſemper, & ſuum conſequatur effectum quod à majori & ſaniori parte Capituli fuerit conſtitutum. Nec conſtitutionem noſtram impediat, ſi fortè aliquis ad conſervandam Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem, ſe juramento dicat adſtrictum: Non enim juramenta, ſed potiùs perjuria ſunt dicenda, quæ contra utilitatem Eccleſiæ, & ſanctorum Patrum veniunt inſtituta. Si quis autem hujuſmodi conſuetudines, quæ nec ratione juvantur, nec ſacris congruunt inſtitutis, jurare præſumpſerit; donec dignam egerit pœnitentiam, à perceptione ſit Dominici corporis alienus.

SUMMARIUM.

1 *ORdinatio maioris partis Capituli per contradictionem, & appellationem minoris nil rationabiliter opponentis, impediri non debet.*
2 *Geſta à maiori, & ſaniori parte univerſitatis regulariter valent, etiam contradicente minore.*
3 *Pars maior, & ſanior quæ dicatur.*
4 *Pars maior in dubio cenſetur etiam ſanior, niſi contrarium probetur.*
5 *Maiori parti regulariter ſtandum eſt in omni diſpoſitione.*
6 *Contemptus plus iuris habet ad annullandum geſta maioris partis, quàm plures præſentes, & contradicentes.*
7 *Minoris partis contradictio non impedit geſta à maiori parte univerſitatis, niſi cauſa rationabilis probetur coram ſuperiore.*
8 *Ius paſcendi quod habent Clerici, & laici in diœceſi Caputaquenſi, an locari poſſit ab Univerſitate Clericis contradicentibus.*
9 *Ius paſcendi eſt commune pluribus ut ſingulis, non ut universis.*
10 *Maior pars non poteſt ſtatuere in præiudicium minoris in iis, quæ competunt pluribus ut ſingulis. Secus ſi pluribus ut univerſis, & num.* 12.
11 *Univerſitas non poteſt ſtatuere de paſcuis, niſi omnibus conſentientibus, & num.* 13.
14 *Minor pars uti poteſt re communi ad uſum deſtinata, licet maiori contradicat, & num.* 16.
15 *Univerſitas non poteſt prohibere ne incolæ utantur paſcuis iuxta conſuetudinem.*
17 *Superior lege inferioris non ligatur.*
18 *Univerſitas etiam in re communi pluribus, ut univerſis non poteſt ſtatuere in præiudicium domini temporalis.*
19 *Clerici ſunt laicis ſuperiores, & exempti ab eorum iuriſdictione.*
20 *Clerici volentes mittere ſua animalia ad paſcua univerſitatis tenentur ad onera ſtatuto univerſitatis impoſita.*
21 *Secus ſi paſcua ſint ad uſum Clericorum, & laicorum.*
22 *Clerici etſi ſunt membra Reipublicæ, non tamen ligantur ſtatutis univerſitatis laicalis.*
23 *Ad ſtatuti validitatem non ſolùm requiritur rationabilis, & honeſta cauſa, ſed etiam ſtatuentis iuriſdictio.*
24 *Statutum univerſitatis etiam generaliter conceptum in ſubditos eſt nullum in præiudicium Clericorum.*
25 *Statutum univerſitatis adimens Clericis ius paſcendi eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam.*
26 *Statutum editum in odium Clericorum non valet, etiamſi odium redundaret in perſonam ſubditam.*

C*Um in cunctis*. Ordinatio majoris partis Capituli per 1
contradictionem, & appellationem minoris nil ra-
tionabile opponentis impediri non debet. Hoc dicit ſecun-
dùm Joan. Andr. Anton. de Butr. Cardin. Anchar. & Imol.
vel clariùs ſecundùm Abbat. in univerſitatibus Eccleſiaſti-
cis prævalet regulariter quod fit à majori parte, niſi minor
pars rationabiliter contradicat. Verùm quia non ſufficit
contradicere, niſi probetur objectum, ut in littera, & di-
cam infrà *in 2. not.* aptiùs ex mente gloſſæ *in cap. Quia pro-
pter, in ver. Vice omnium ſuprà de elect.* ſic poſſet ſummari.
Geſta à majori parte univerſitatis effectum ſortiri debent,
niſi rationabilis cauſa à paucioribus oſtendatur. Dividitur
in duas partes. Prima ponit factum reprehenſibile. Se-
cunda providet per ſtatutum, ibi, *Quocirca*.
Nota primò ex hac decretali regulam, quòd in actibus 2
univerſitatum regulariter valent geſta à majori, & ſanio-
ri parte etiam contradicente minore, concordat *cap.* 1. 2.
& 3. 65. *diſt. cap. De quibus* 20. *diſt. cap. Licet ſuprà de elect.*
l. Duo ex tribus, ff. de re iudic. & dicitur pars major reſpectu 3
numeri, & ſanior reſpectu conſilii, & materiæ ſubjectæ,
ſecundùm Hoſtien. *num.* 2. & Abb. *num.* 3. Et dum jura
ſimpliciter dicunt ſtandum eſſe majori parti, intelligi debet
de majori, & ſaniori, quia major pars dicitur quæ majori
ratione, & pietate nititur, *cap. Sana quippè 9. diſtinct. cum
concord.* de quibus hìc per gloſſ. *in ver. Rationabiliter*. Non
enim, ut inquit Hoſtien. *in princip.* quæ major pars eſt ſem-
per ſanior eſt, ſed quæ ſanior eſt ſemper major reputatur.
Et ſecundùm Abb. *in 1. notab. num.* 3. Non ſufficit, ut ma-
jor pars univerſitatis decernat, niſi etiam illa ſit ſanior, ut
hic. In dubio tamen major pars cenſetur etiam ſanior, 4
quia præſumitur pro pluralitate, *cap. Nullus* 61. *diſt.* niſi
contrarium probetur, ut hìc patet, *& in cap. Illud* 23. *diſt.*
Secundum gloſſ. prælleg. regulare enim eſt, ut majori par- 5
ti ſtetur in omni diſpoſitione univerſitatis, & tractatu ip-
ſius, in authoritatibus Sanctorum, in promulgatione ſen-
tentiarum, & ſtatutorum, in datione tutorum, & crea-
tione Canonicorum, & Prælatorum, in remiſſione facien-
da à creditoribus, & ſimilibus, ut poſt Tancredum, Goffredum, & Philippum dicunt Hoſtien. *num.* 4. & Joan.
Andr. *num.* 11. Et intellige prædictam regulam, dummo- 6
do

do pars major fuerit præſens , dum actus gerebatur ; ſecus
ſi fuerit abſens, & contempta, ut ſi vocata non fuiſſet eo ca-
ſu, quo vocari debuiſſet, quia tunc contemptus non ſolùm
minoris partis, ſed unius tantùm , reddit invalidum quod
geſtum eſt à majori parte, *c. Quod ſicut ſuprà de elect.* ſecun-
dùm Anton. de Butr. *hic num.* 2. Petr. de Anchar. *num.* 2. & I-
mol. *num.* 1. Quinimò contemptus ſi ſuum contemptum
proſequatur , plus juris habet ad annullandam ordinatio-
nem , ſeu proviſionem majoris partis, quam haberent plu-
res præſentes, & contradicentes, Oldr. *conſ.* 64. *Quodam Ca-
nonicos contempto*, & vide Angel. *conſ.* 269. *Punctus eſt*.
7 Secundò nota *in verſ. Niſi*, *&c.* exceptionem à prædi-
cta regula, ut ſcilicet non procedat ſi à minori parte ali-
quid rationabile objiciatur contra ordinationem majo-
ris partis univerſitatis, quia tunc quoad effectum impe-
ditur, quia revocabitur poſteaquam de veritate objectæ
exceptionis legitimè conſtiterit : non enim ſufficit oppone-
re niſi objectum probetur coram ſuperiore, ut patet ex lit-
tera ibi, *obiectum fuerit, & oſtenſum*, Innoc. *n.* 3. *verſ. Sed eſt
ius, & n.* 4. Butr. *num.* 2. *&* 3. Anchar. *num.* 3. Imol. *n.* 1. & Abb.
num. 5. & facit quod not. *in l.* 1. *ff. Si quadrupes pauper. fecif.
dicatur*, & in Clemen. 1. *de reſtit. in integr.* Cęterùm tam re-
gula ſuperiùs propoſita , quàm exceptio procedunt in acti-
bus univerſitatum, prout loquitur hæc Decretalis, & ſic in
his, quæ competunt pluribus, ut univerſis : ſecus autem eſt
in his, quæ competunt pluribus, ut ſingulis, quia tunc unius
tantùm contradictio habet actum vitiare , ut fuſiùs dicam
in ſeq. q. quæſt.
8 Ex facto quæſitum eſt , An jus paſcendi, quod habent
Clerici, & laici in Diœceſi Caputaquenſi, locari poſſit ab
univerſitate Clericis contradicentibus.
9 Videtur reſpondendum non poſſe. Primò, quia cùm
jus paſcendi ſit commune pluribus ut ſingulis , non ut uni-
verſis, ex rationibus adductis à Capyc. *deciſ.* 152. incip. *uni-
verſitas ſub nu.* 3. *verſ. Dubium modo ſtat, an hoc territorium*,
10 & Surd. *conſ.* 65. *num.* 7. *vol.* 1. major pars univerſitatis non
poteſt de eo ſtatuere, niſi omnes conſentiant ſive Clerici, ſi-
ve laici, gloſſ. communiter approbata *in cap. Cùm omnes, in
ver. Conſtitutum, verſ. Sed numquid eſt verum, de conſtit.* At-
que ita ob hanc rationem Capyc. *d. deciſ.* 152. videtur con-
cludere univerſitatem non potuiſſe aliquibus contradicen-
tibus ſtatuere, ut deinceps non liceret cuiquam uti jure pa-
ſcendi , niſi ſoluta certa pecunia in communes neceſſitates
11 eroganda. Hanc eamdem opinionem, id eſt, majorem par-
tem univerſitatis non poſſe aliquibus contradicentibus ſta-
tuere de paſcuis, ſed neceſſarium eſſe omnium conſenſum,
quia agitur de re communi pluribus, ut ſingulis; tenent Ca-
gnol. *in l.* 2. *in princ.* §. *fin. num.* 145. *verſ. Et ſimiliter, de orig.
iur.* Covarr. *variar. reſol. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 11. *verſ. Sic rector
civitatis*, & Surd. *conſ.* 65. *per tot. col.* 1. ubi etiam citat Jaſon.
12 *conſ.* 71. *col.* 2. *verſ. Ne iſto caſu vol.* 3. Quod enim major pars
poſſit ſtatuere in damnum minoris, procedit in rebus , &
negotiis univerſitatis, quæ ſunt communia pluribus ut uni-
verſis, *l. Quod maior*; atque ibi gloſſ. & Bart. *ff. ad municip.*
13 *gloſſ. in c.* 1. *in ver. Tractatus, de reb. Eccleſ. non alien. lib.* 6. In
aliis verò unius diſſenſus poteſt actum impedire, *cap. fin. ubi
not. de maior. & obed. c. Quod omnes*, atque ibi declarat Dyn.
de reg. iur. in 6. Joan. Andr. *in cap. unic. de rer. permut. eod. lib.*
gloſſ. *in c. Quia propter, in ver. Vice omnium ſupra de elect.* &
tradunt omnes *in d. c. Cum omnes*.
14 Secundò, quia etſi jus paſcendi competeret pluribus , ut
univerſis, cùm tamen commodum à ſingulis percipiatur ,
præferuntur qui nemoribus, & paſcuis uti volunt ad uſum
deſtinatum, licèt major pars contradicat . Sic probat text.
in l. Civitatibus, ff. de legat. 1. Atque ita in terminis per hanc
rationem reſpondit Ripa *reſponſ.* 5. incip. *Antiquo ſub tit.
iuriſdict. & impor. alias reſpon.* 93. *ſeu* 23. *lib.* 1. ubi pluribus
probat univerſitatem non poſſe prohibere ne incolæ utan-
15 tur paſcuis juxta conſuetudinem, & eſſe deferendum appel-
lationi ſuper hoc interpoſitæ ab aliquibus, non obſtante
ordinatione, & ſtatuto majoris partis, & ibi etiam oſtendit
ſtatutum hujuſmodi eſſe iniquum, & irrationabile cum
16 aliàs ob cauſas, tum quia iniquum eſt, ut quis non poſſit uti
re communi ad uſum deſtinatum, *l.* 1. *C. de paſc. publ. lib.* 10.
*l. Arboribus, §. Navis, ff. de uſufr. l. Si ædes, ff. comm. divid.
cum concord.* Ripam refert, & ſequitur Surd. *conſ.* 59. *Dubita-
ri non poteſt ſub num.* 21. *verſ. Circumſcripta etiam ſuperiori-
tate, & conſ.* 65. *per tot. vol.* 1.
17 . Tertiò etſi jus paſcendi eſſet commune pluribus, ut uni-
verſis , & major pars poſſet de eo abſolutè ſtatuere ; id ta-
men haberet locum quoad eos tantùm , qui pars eſſent ,
vel inferiores, quia ſuperior lege inferioris non ligatur, *c.
Venientes, de iureiuran. cap. Inferior* 21. *diſt. cap. Cùm infe-
rior, de maiorit. & obed.* Clement. *Ne Romani, de elect.* &
verba ſtatuentium non referuntur ad perſonas non ſuppoſi-
tas, *cap. A nobis, il primo de ſentent. excomm. cap. Ut anima-
rum, de conſtit. lib.* 6. Qua ratione quidquid contra videatur
dixiſſe Vincent. de Franch. *dec.* 197. *univerſitas Lapigii per
totam* . Sentiens univerſitatem poſſe vendere jus paſcendi 18
etiam contradicente Barone, qui ſe primum civem profi-
tebatur, Surd. *dict. conſ.* 59. *num.* 15. *&* 16. Conſuluit uni-
verſitatem, quamvis poſſit ſtatuere circa ea , quæ concer-
nunt adminiſtrationem rerum ſuarum, & prohibere ne
cives, & incolæ uti poſſint nemoribus, & paſcuis : hoc ta-
men illius prohibitionem non ligari Comitem loci domi-
num temporalem, qui licet tanquam civis habeat jus pa-
ſcendi, non afficitur tamen populi ordinatione , quia ſta-
tuta inferioris non limitant juriſdictionem ſuperioris , ut
ait Bald. in Auth. *ſed novo iure n.* 8. *in fin. C. de ſerv. fugit.*
Quamobrem cùm Clerici ſint ſuperiores laicis, & exem- 19
pti ab eorum juriſdictione, *c. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitut.
cum concord.* locatio univerſitatis non obſtabit ipſis quo mi-
nus uti poſſint jure paſcendi conſuetudine acquiſito . De
quo eſt aperta deciſio Abb. *in conſ.* 6. *part.* 1. incip. *Caſus ſu-
per quo petitur, &c.* licèt perperam pro contraria parte alle-
getur; ibi enim in prima parte concludit, ſi paſcua ſint com-
munitatis laicorum, Clericos, qui volunt animalia ſua mit- 20
tere ad illa loca communitatis, teneri ſolvere onus impoſi-
tum ex ſtatutis ipſius univerſitatis, quia non dicitur hoc ca-
ſu. Communitas legem imponere Clericis, quibus jus pa-
ſcendi non competit, ſed vendere uſumfructum rerum ſua-
rum, quibus ſi Clerici uti velint, æquum eſt, ut etiam ſub-
eant onera iiſdem rebus incumbentia, & hic non eſt caſus
noſter, quia Abb. ibi ſupponit Clericos jus paſcendi non ha-
bere. Deindè *ſub nu.* 2. *Si vero*, inquit, *iſta loca paſturæ fuiſ-
ſent ad uſum communitatis Clericorum, & laicorum, & ſic
forent communia Clericis, & laicis*, (ut in caſu præſenti,)
*tunc non teneretur Clericus, &c. quia per ſtatuta laicorum non
tenentur Clerici ſolvere ; tum quia ſtatuta laicorum non affi-
ciunt Clericos ; tum quia in rebus communibus non poſſent ſoli
laici conſtituere in præiudicium aliorum ius in rebus haben-
tium . Quare quod omnes tangit debet ab omnibus approbari,
&c. tum quia in re communi potior eſt conditio prohibentis, &
par in parem non habet imperium*. Hæc ille.
Non obſtat, quod Maſtrill. *deciſ.* 49. *vol.* 1. contrarium 21
ſenſerit : nam nullis ducitur authoritatibus, & ejus ratio-
nes ſunt leviſſimæ ; movetur enim potiſſimum, quia cùm
Clerici ſint membra Reipublicæ, & veniunt univerſitatis
appellatione, ſubduntur & ipſi ſtatutis laicorum in materia
ad univerſitatem pertinente.
Quod tamen non admittitur à Canoniſtis : nam eſto tam 22
Clerici, quàm laici ſint myſtici corporis Eccleſię membra;
tamen Deus juriſdictiones diſtinxit , & Clericos non legi-
bus, & poteſtatibus ſæcularibus, ſed Eccleſiaſticis tantùm
voluit eſſe ſubjectos, *c. Si imperator*, ibi Turrecr. & Præ-
poſ. notant 96. *diſt. c. Quamquam de cenſ. in* 6. *d. c. Eccleſia S.
Mariæ, de Conſtit. c. Quoniam, & per totam* 10. *diſt.* Pulchrè
Oldrad. *conſ.* 83. incip. *An Epiſcopus per tot.* Goffred. Abb. &
Felin. *in c.* 2. *de foro compet.* Sunt enim Clerici membra ho-
norabilia Reipublicæ, ut inquit Bald. *conſ.* 241. *Verba Capi-
tuli, in fin. lib.* 3. & dicuntur magis non ſubditi, quam alii non
ſubditi laici, ſecundùm Signorol. *conſ.* 21. *Statuta civitatis,
col.* 2. & Dec. *in d. c. Eccleſ. S. Mariæ n.* 224. Argumentum au- 23
tem Maſtilli hanc Clericorum exemptionem radicitus cõ-
vellit. Nec refert, quod ſtatutum alias ſit ex ſe honeſtum, &
rationabile, quia ad validitatem ſtatuti, nedum requiritur
honeſta, & rationabilis cauſa, ſed etiam authoritas, & juriſdi-
ctio, quam laici in Clericos non habent , Bald. *in l.* 1. *Cod. de
Summa Trin. & fide Cathol.* & docent *in d. c. Eccleſia S. Ma-
riæ*, Felin. *n.* 81. & Dec. *nu.* 53. Soccin. jun. *conſ.* 8. *nu.* 22. *vol.* 4.
Covarr. *pract. qu. c.* 8. *n.* 5. & Burſ. *conſ.* 93. *n.* 22. *lib.* 1. ubi teſta-
tur de magis communi opinione . Quod procedit etiam ſi 24
ſtatutum ſit generaliter conceptum, nec ſpecialiter diſponat
de Clericis, quia licet verba cautè dirigantur in ſubditos, ta-
men cùm Clerici ex locatione graventur, non eſt curandum
cum quo quis loquatur, ſed quo dirigatur intentio . Ita A-
lexan. *conſ.* 211. *num.* 12. *lib.* 1. poſt Anchar. *in repet. c. Cano-
num ſtatuta* 2. *qu. in princip. verſ. Ego quæro, de Conſtitut.* Eſt
au-

Digitized by Google

25 autem ordinatio Univerſitatis contra communitatem Ec-
cleſiaſticam, quia tollit Clericis jus paſcendi ex conſuetu-
dine acquiſitum, quod fieri non poteſt, ut conſiderat An-
char. *conſ.* 155. *in princip.* & Joan. Baptiſta Laderch. *in conſ.
ſuo* 103. *num.* 11. *vol.* 1. Præſertim quia id videtur ſtudioſè
factum fuiſſe in odium Clericorum. Quo caſu ſtatutum 26
non valeret, etiamſi odium redundaret in perſonam ſubdi-
tam, ſecundùm Bart. *in l. Omnes populi n.* 53. *de iuſt. & iure*,
Felin. *in d. c. Cum omnes n.* 1. *&* 2. & in terminis juris paſcen-
di obſervat Surd. *conſ.* 59. *ſub num.* 26. *verſ. Ex alio etiam*.

DE REBUS ECCLESIÆ NON ALIENANDIS.

Ex Concilio apud Silvan.

C A P U T V.

NUlli liceat alienare rem immobilem Eccleſiæ ſuæ, ſive agrum, ſive ruſticum mancipium, neque ſpecialis hypothecæ titulo obligare. Alienationis autem verbum continet conditionem, donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuſis perpetuum contractum. Unde omnes Sacerdotes ab hujuſmodi alienatione abſtineant: pœnas timentes; quas Leonina conſtitutio comminatur.

S V M M A R I V M.

1 *REs Eccleſiarum immobiles, & pretioſa mobiles alienari non debent, & num.* 2.
2 Nullus, *eſt verbum univerſale negativum.*
3 *Alienatio bonorum Eccleſiæ per Canones prohibetur quibuſcumque Clericis, & multò magis laicis, & num.* 5.
4 *Clerici omnes dici poſſunt Sacerdotes.*
6 *In concernentibus animam omnes homines de mundo ſunt de foro Eccleſiæ.*
7 *Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit cauſam, & ſolemnitatem, num.* 13.
8 *Et cauſæ alienationis quæ ſint.*
9 *Alienatio bonorum Eccleſiæ, quam ſolemnitatem requirat, & an ſufficiat ſolemnitas introducta de conſuetudine, & num.* 11.
10 *Conſuetudo aliquid addens ſolemnitati à iure requiſitæ in alienatione rerum Eccleſiæ, valida eſt, ſi ſit Eccleſiæ utilis.*
11 *Decretum iudicis in alienatione rerum Eccleſiæ non requiritur, ſed ſufficit cauſæ cognitio.*
12 *Alienatio rerum Eccleſiæ etiam cum cauſa, & ſolemnitate poſt Extravag. Pauli II. fieri non poteſt Papa inconſulto, & num. ſeqq. uſque ad num.* 19.
Fallit in 5. *caſibus, ut num.* 19. *uſque ad num.* 29.
13 *Intellectus Extravag.* Ambitioſæ, de reb. Eccleſiæ non alienan. *& nn. ſeqq. uſque ad num.* 18. *&* 21.
14 *Clauſula in medio poſita refertur ad proxima, non autem ad omnia præcedentia.*
15 *Clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia.*
16 *Emphyteuſis contractus de bonis Eccleſiæ poteſt fieri ſine beneplacito Apoſtolico, ſi tres conditiones concurrant.*
17 Tunc, *dictio denotat extremitatem temporis.*
20 *Feudalia bona Eccleſiæ poſſunt infeudari non obſtante iuramento de non alienando Papa inconſulto.*
22 *Fructus, & bona Eccleſiæ, quæ ſervando ſervari non poſſunt, licitè alienantur ſine beneplacito Apoſtolico.*
23 *Et talia dicuntur, quæ non durant triennio, vel uſu conſumuntur, & non fructificant.*
24 *Terrulæ, vel vineola Eccleſiæ alienari poſſunt de conſenſu Epiſcopi tribus concurrentibus.*
25 *Cap.* Terrulas 12. q. 2. *non fuit ſublatum per Conſtitutionem Pauli II. nec per Conc. Trid.*
26 *Terræ exigui valoris, quæ dicantur ad hoc, ut alienari poſſint ſine beneplacito Apoſtolico.*
27 *Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum, quæ fit ex neceſſitate iuris non requirit ſolemnitatem.*
28 *Fratres Minores alienare poſſunt ſine ſolemnitate bona immobilia eis legata ſub modo licito, vel ſimpliciter.*
29 *Alienatio, & ſpecialis hypotheca differunt.*
30 *Hypotheca ſpecialis bonorum Eccleſiæ eſt prohibita.*
Et quid in hypotheca generali, ibid.
31 *Hypotheca generalis bonorum Eccleſiæ in caſu permiſſo, an fieri poſſit ſine auctoritate Epiſcopi, & n.* 32.
32 *Congregationis Concilii Decretum de rebus Regularium non alienandis non comprehendit generalem hypothecam.*
33 *Hypotheca in quo differat à pignore.*
34 *Alienationis verbo, quæ contineantur.*
35 *Alienationis verbum largè ſumitur, quando lex, teſtator, vel pactio prohibet alienari.*
36 *Alienatio ſtrictè accipitur pro eo contractu, quo transfertur dominium.*
37 *Contractus conditionis dicitur, ubi prædium conſtituitur tributarium.*
38 *Prædium conditionale quod dicatur.*
39 *Locare, & conducere, an & quando ſit alienare.*
40 *Locatio perpetua, quando dicatur.*
41 *Conductio ad non modicum tempus dicitur, quando excedit decennium, vel eſt ad decennium.*
42 *Locatio, & conductio bonorum Eccleſiæ poſt Extravagantem Pauli II. fieri non poteſt ultra triennium.*
43 *Et triennium computari debet ex tribus fructuum collectionibus.*
44 *Alienantes bona immobilia Eccleſiarum quas pœnas incurrant, & num.* 46.
Conſtitutio Leonina quæ dicatur, ibidem.
45 *Lex civilis Canonizata, ſeu inſerta Canoni dicitur lex Canonica.*
46 *Alienationis contractus ſi ſit Eccleſiæ utilis poteſt per eam ratificari, nec ab illo receditur, niſi Eccleſia volente.*

N*Ulli*. Res Eccleſiarum alienari non debent. Hoc di- 1
cit Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Imola, Abbas, Jo. de
Anania, Barbatia, Guidopapa, & Bero. Sed poſt *ver. Res*, ad-
dendum videtur *immobiles*, prout loquitur iſta littera: nam
res mobiles alienari non prohibentur, ut *l. Lex quæ tutores*,
C. de adminiſtrat. tutor. & l. Inter omnes, *C. de prædiis mino-
rum*, ſecundùm Innoc. *hic poſt princip. in ver. Immobilem*, niſi
ſint pretioſæ, ut *d. l. Lex quæ, c. Quod ſicut*, §. *fin. ſuprà de elect.
c.* 1. *infrà de pignoribus*, Extravag. *Ambitioſæ*, ibi, *Pretioſa
mobilia Deo dicata*, *de rebus Eccleſ. non alien.* & hìc notat
Hoſt. *num.* 1. *circa fin. in ver. Immobilem*. Dividitur in tres
partes. In prima alienationis prohibitio. In ſecunda quid
ſit alienatio. In tertia pœnæ impoſitio. Secunda ibi, *Alie-
nationis*. Tertia ibi, *Vnde omnes*, Hoſt.
Nota primò ex princ. textus regulam negativam, quod 2
rem Eccleſiæ immobilem nemini licet alienare, Abb. *hic
in* 1. *notab.* & Guidopapa *in ſumm. textus*, & Bero. *num.* 2.
traditur enim hic regula per *ver. Nulli*, quod eſt univerſa-
le negativum, gloſſ. *in c. Statutum*, §. *Inſuper in ver. Nullum*,
& in ver. Qualitercumque, *de reſcript. lib.* 6. gloſſ. 2. *in c. Ne-
mo poteſt*, *de reg. iur. eod. lib.* Gemin. *conſ.* 35. *pro clariori nu.* 4.
& 5. Quare hæc prohibitio fit Clerico cujcumque majori, 3
medio, & minimo, ſecundùm Hoſt. *hic in princ. in ver. Nul-
li*, Joan. Andr. *num.* 1. *in eod. ver.* & Cardin. *in* 1. *notab.* Nec 4
obſtat littera ibi, *Sacerdotes*, id eſt Prælati; quoniam Cleri-
ci omnes dici poſſunt Sacerdotes, ut *cap.* 2. *ſuprà de cohabi-
tat.*

Digitized by Google

tat. Clericor. & mulier. ſecundùm Abb. Antiq. *hic circa fi-*
nem in ver. Sacerdotes . Rurſus hæc prohibitio multò ma-
gis fit laicis, ut *cap.2. ſuprà eodem* , ſecundum Hoſt. & Joan.
5 Andr. *ubi ſuprà*, & Bero. *num.2. verſ. Ex quibus infero* , idque
tum ratione rerum Eccleſiæ , quæ ſunt ſub juriſdictio-
ne Papæ , & Eccleſiæ ſecundùm ea , quæ leguntur , &
notantur *in cap. 1. de nov. oper. nunc. in cap. Eccleſia San-*
6 *ctæ Mariæ, & cap. Quæ in Eccleſiarum , de Conſtitut.* argum.
cap.2. de foro compet. tum etiam ratione peccati ex his, quæ
habentur *in c.ult. de præſcript.* & notat gloſſ. in Clem. *Paſto-*
ralis in ver. Fidelitatem, de re iudicat. nam in concernenti-
bus animam omnes homines de mundo ſunt de foro Eccle-
ſiæ, ut inquit Innoc. *in c. Quod ſuper his num. 4.... de vot.* &
Bero. *hic num.3.* laici enim etiam cùm cauſa res Eccleſię alie-
nantes mortaliter peccant , aliàs perperam excommunica-
rentur *in cap.2. ſup. eod.* cùm excommunicatio non feratur ,
niſi pro culpa mortali , ut *cap. Nemo Epiſcoporum cum ſua*
gloſſ. 11. *qu.3.* & hic obſervat Bero. *num.4.* De Papa autem
ſine cauſa res Eccleſiæ alienante vide hic pereumdem Bero.
n. 5. & ſeqq. & latiſſimè per Bellam. *in cap. Non liceat Papa*
12. *qu.2.*

7 Limitatur regula ſuperiùs propoſita , niſi alienatio fiat ex
cauſa neceſſitatis , & cùm juris ſolemnitate , *cap. Sine ex-*
cept. 12. *qu.2. cap. Et hoc ius* 10. *qu.2.* & hanc ſolam cauſam
excipiunt gloſſ. 1. & Innoc. *in princip.* ſed certè multò plures
debuiſſent excipere , quas hic enumerat Hoſt. *num.* 1. & Jo.
Andr. *n.5.* & ante eos Petr. de Sampſone , & Abb. Antiquus
8 *in cap. penult. num.2. infrà eod.* Alia enim cauſa eſt neceſſita-
tis, ut ſi debita urgeant Eccleſiam, nec poſſit de fructibus ſa-
tisfieri, *cap. Hoc ius* 10. *qu.2.* Alia eſt pietatis pro redimendis
captivis, ut *cap. Sacrorum, cap. Aurum, & cap. Gloria* 12. *q.1.*
cap. 1. infrà de pignorib. Alia utilitatis ; nam poteſt unam
rem alienare , ut habeat aliam meliorem, *d.c. Sine except. &*
cap. Ut ſuper, §. final. infra eod. Alia eſt æquitatis , ut cùm res
Eccleſiæ conceduntur ei, qui illas ad culturam reduxit , *cap.*
Ad aures infrà eod. vel cùm manumittitur ſervus Eccleſiæ
de ipſa benemeritus , *c. Si quos de ſervis* 12. *qu.2.* Alia eſt in-
commoditatis , ſeu minoris utilitatis , ut quia res alienanda
eſt magis damnoſa Eccleſiæ , quam utilis , veluti cùm alie-
nantur terrulæ , vel vineolæ incultæ , aut longè poſitæ , *cap.*
Terrulas, ead. cauſ. & quæſt. Alia demum eſt damni vitandi ,
ut in rebus, quæ ſervando ſervari non poſſunt, *l. Lex quæ tu-*
tores, C. de adminiſtrat. tutor. l. fin. C. Quando decreto opus non
eſt . Et ita in univerſum ſex cauſæ numerantur , ex quibus
res Eccleſiæ licitè alienari poſſunt . Sed gloſſ. *in Summa* 12.
qu.2. & Abbas *hic n. 4.* numerant quatuor dumtaxat nempè
neceſſitatis, utilitatis, pietatis , & incommoditatis , putant-
que alias omnes ad iſtas eſſe reducibiles . Sunt tamen qui
numerant multò plures , & in ſpecie Benedictus Canopilus
in repetit. Extravag. *Ambitioſa de rebus Eccleſiæ non alien. à*
*n.43. uſque ad num.*88. *vol. 6. repetent. fol.*36. coacervavit ca-
ſus quinquaginta ſex , in quibus res Eccleſiæ poſſunt aliena-
ri , & fallit regula illius Extravag. ſecundùm eum .

9 Similiter quoad ſolemnitatem ſervandam in alienatione
bonorum Eccleſiæ , gloſſ.1. hic non meminit, niſi de ſolem-
nitate juris , de qua in Auth. *Hoc ius porrectum , C. de ſacroſ.*
Eccleſ. quæ eſt canonizata *in cap. Ea enim, §. Hoc ius* 10. *qu.2.*
ſed Goffred. hic dicit ſolemnitatem illam non ſervari , & ſa-
tis eſſe ſervare ſolemnitatem requiſitam ſecundùm conſue-
tudinem loci, & eodem modo Innocentius *hic in princ.* dicit
eſſe attendendam ſolemnitatem , quæ in Eccleſia illa per
conſuetudinem introducta eſt , licèt ſit præter jus , dummo-
dò tamen non ſit aliàs gravis, quia tunc obſtaret, *c. Cum cau-*
ſa ſuprà de re iudicata .

Verùm huic opinioni contradicit Hoſtienſ. *hic num.1. poſt*
med. verſ. Et quamvis Goffredus, dicens eam apertè reproba-
ri *in c.1. infrà eodem lib.6.* Et ſic putat conſuetudinem non
poſſe aliquid operari in tollendo ſolemnitates à jure requiſi-
tas in alienatione bonorum Eccleſiæ .

Sed Joan. Andr. *hic num.* 5. per id , quod habetur *in d. c. 1.*
infrà eod. lib.6. & in cap. 1. in fine ſuprà de conſuetud. finaliter
concludit, quod ſi quæratur, an conſuetudo poſſit tollere ſo-
lemnitatem Authen. *Hoc ius porrectum*, dicendum eſt poſſe ,
quia illa ſolemnitas fuit introducta à jure civili, & ideò con-
ſuetudo poteſt ei detrahere, *l. De quibus , ff. de legibus* . Si au-
tem quæratur de ſolemnitate requiſita per *cap. Sine exceptio-*
ne 12. *qu.2.* tunc conſuetudo illi detrahere non poteſt , quia
aliàs eſſet Eccleſiæ nimis gravis , & contra ipſius utilitatem ,
10 ut *d. cap. 1. de conſuetud.* Fatetur tamen Joan. Andr. quod ſi
conſuetudo aliquid adderet ſolemnitati , de qua *in d. cap.*
Sine exceptione , tunc conſuetudo valeret ſi cederet in uti-
litatem ipſius Eccleſiæ, allegat *cap. Super his*, cum ibi notatis
per eum *infr. de conſang. & affinit.* & quod notatur *in c. Ioan-*
nes , de Cleric. coniugat. lib. 6. & cum hac diſtinctione Joan.
Andr. tranſeunt hic Butr. *num.9. verſ. Ioan. Andr. dicit*, Car-
din. *num.2.* & communiter DD. ut teſtatur Abb. *num.6. verſ.*
Ioan. Andr. dicit, & ita ſecundùm DD. non valet conſuetudo
contra ſolemnitatem , *cap. Sine exceptione* 12. *quæſt.2.* Debet 11
ergo præcedere tractatus , item debet intervenire authori-
tas ſuperioris , conſenſus Capituli , & ſubſcriptio Clerico-
rum , non tamen requiritur decretum judicis , ſed ſufficit
cauſæ cognitio , aliàs alienatio non teneret , prout prædi-
cta notantur per Abbatem *hic nu. 6. verſ. Et nota iſtum tex-*
tum . Item ſecundùm Hoſtienſ. *num.* 1. in alienandis rebus
Monaſteriorum requiritur conſenſus diœceſani , ut notatur
in cap. 1. ſuprà eodem . In rebus verò Eccleſiæ Parochialis
non ſufficit conſenſus Epiſcopi , niſi & Rector conſentiat ,
ut notatur in eodem cap. Conſuetudo igitur his ſolemnita-
tibus detrahens non valet , cùm ſit Eccleſiæ oneroſa , quod
procedit de plano poſt Bull. Urbani VIII. incip. *Romanus*
Pontifex , qua improbantur quæcumque conſuetudines Ec-
cleſiis , earumque bonis præjudiciales , ut dixi *in c. Conſue-*
tudines , ferè per totum , & præſertim *à num. 59. uſque ad*
num. 81. ſuprà de conſuetud.

Verùm hodie nemini licebit etiam cum cauſa , & juris 12
ſolemnitate alienare res Eccleſiæ immobiles , vel quæ in-
ter immobiles computantur , inconſulto Romano Pontifi-
ce , quia in Extravag. *Ambitioſa , de rebus Eccleſ. non alien.*
Paulus II. probibet omnium rerum , & bonorum Eccle-
ſiaſticorum (ſcilicet immobilium , & pretioſorum mobi-
lium , de quibus ſupra in prœmio) alienationem , omne-
que pactum , per quod ipſorum dominium transfertur ,
conceſſionem , hypothecam , (ſcilicet ſpecialem) locatio-
nem , & conductione ultra triennium , necnon infeudatio-
nem, vel contractum emphyteuticum , præterquam in caſi-
bus à jure permiſſis , ac de rebus , & bonis in emphyteuſim
ab antiquo concedi ſolitis ; & tunc Eccleſiarum evidenti u-
tilitate, ac de fructibus , & bonis , quæ ſervando ſervari poſ-
ſunt pro inſtantis temporis exigentia , & innovat decreta ;
& Conſtitutiones Prædeceſſorum ſoper hoc editas ; Aliena-
tiones, bypothecas, conceſſiones, locationes, conductiones,
& infeudationes irritat, & contravenientibus pœnas impo-
nit, de quibus dicam infra *num.44.* Quare per dictam Extra-
vag. omnis alienandi modus etiam in caſu licito, & ſervatis
juris ſolemnitatibus, regulariter prohibetur, Papa incõſulto .

Sed dices . In eadem Extravag. apponitur exceptio illa : 13
Præterquam in caſibus in jure permiſſis . Sed in jure per-
miſſum eſt, ut ob evidentem Eccleſiæ utilitatem, & ob alias
cauſas ſuperiùs memoratas *num.* 8. ac ſervata juris ſolemni-
tate fieri poſſit alienatio bonorum Eccleſiaſticorum , ut pa-
tet in juribus ſupracitatis *num.* 7. & hic notant gloſſ. 1. In-
nocen. *in princ.* & communiter DD. plenè Oldrad. *conſ.*226.
Quidam Epiſcopus, Card. Seraph. *deciſ.*508. *num.* 1. *& deciſ.*
1490. *num.* 1. Ergo etiam poſt dictam Extravag. licebit res
Eccleſiæ alienare in caſu licito , & cum debita ſolemnitate ,
ſicut licebat per antiquiores Canones . Et augetur difficul-
tas ex verbis, quæ habentur in prædicta Extravag. ibi , *Præ-*
deceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus, prohibitionibus , & de-
cretis aliis ſuper hoc editis , quæ tenore præſentium innovamus,
in ſuo nihilominus robore remanſuris . Quæ oſtendunt Pa-
pam noluiſſe antiquis Canonibus derogare, nec credendum
eſt Romanum Pontificem , qui jura tuetur , ſolemnitates
multis vigiliis , & laboribus excogitatas uno verbo ſubver-
tere voluiſſe, *l. Si quando, C. de inoffic. teſtam. c. Eccleſia veſtra,*
il ſecondo, verſ. Neque enim credendum ſuprà, de elect.

Verùm huic difficultati reſponderi poteſt clauſulam illam, 14
Præterquam in caſibus à iure permiſſis , eſſe referendam
ad emphyteuſim dumtaxat , non autem ad præcedentia ,
quod apertè oſtenditur triplici conſideratione . Prima eſt ,
quia eſt poſita in medio duorum Capitulorum , quæ de
emphyteuſi loquuntur , & conſequenter referri debet ad
ſolùm contractum emphyteuticum , non autem ad omnia
præcedentia , ſecundùm theoricam Bart. *in l. Talis ſcriptu-*
ra , *§. Hanc autem num.* 3. *ff. de legat.* 1. quam refert , &
ſequitur Abb. *conſ.75. Illud de iure col.2. circa fin. verſ.2. hoc*
videtur lib.2. Soccin. ſen. *conſ.156. pro fundamento n.15. verſ.*
Ad ultimum lib. 2. & ſic verba illa , *Præterquam , &c.* non
limitant regulam de non alienando , ſed ſolùm limitant
regu-

Digitized by Google

regulam de non emphyteuticando . Secunda conſideratio
eſt, quia dum ille textus permittit conceſſionem emphy-
theuticam de bonis in emphyteuſim concedi ſolitis , addit
illa verba , *& tunc Eccleſiarum evidenti utilitate* , quæ
verba fuiſſent ſuperflua, ſi exceptio illa præterquam in ca-
ſibus in jure permiſſis eſſet referenda ad omnem ſpeciem
alienationis , quia cauſa evidentis utilitatis eſt unus ex ca-
ſibus permiſſis in jure , ut *cap. Sine exceptione 12. quæſt. 2.*
cum ſimilibus . Tertia conſideratio eſt, quia ſi in omnibus
caſibus in jure permiſſis liceret alienare, dict. Extravagans
nihil operaretur, & fruſtra occuparet membranas , con-
tra id, quod legitur ſupra in proœmio, §. *Sanè neque occur-*
riſſet abuſibus , qui narrantur in proœmio ipſius Conſtitu-
15 tionis . Nec obſtat, quod exceptio, quæ poſteà ſubſequi-
tur ibi , *Ac de fructibus & bonis, quæ ſervando ſervari non*
poſſunt , non reſtringatur ad ſolam emphyteuſim : nam
reſpondetur id contingere, quia hæc clauſula non eſt poſi-
ta in medio , ſed in fine : & ideò refertur ad omnia præce-
dentia, *d. l. Talis ſcriptura in fin. cum leg. ſeqq. ff. de legat.* 1. *c.*
Secundo requiris ſupra de appellat. Bart. *conſ.* 54. Ang. Mar.
num. 3. *verſ. Clauſula lib.* 1. Anchar. *conſ.* 68. *ſubtiliter nu.* 2.
16 Unde ſenſus Extravagantis eſt, ut contractus emphyteuti-
cus bonorum Eccleſię ſine beneplacito Apoſtolico licitè fie-
ri poſſit ſi tres conditiones concurrant . Prima eſt, ut ſit
de caſibus in jure permiſſis . Secunda, ut ſit de bonis ab
antiquo in emphyteuſim dari ſolitis. Tertia, ut ſubſit evi-
17 dens Eccleſiæ utilitas de tempore contractus , ponderando
dictionem, *tunc*, quæ denotat temporis extremitatem, *l.* 1.
in princ. & ibi gloſſ. *in ver. Tunc*, & communiter ſcriben-
tes, *ff. de liber. & poſthum. l.* 4. §. *final.* ubi gloſſ. & Bart. *ff.*
de condit. & demonſtrat. & in puncto cenſuit Rota coram
Cardin. Seraph. *deciſ.* 367. *& deciſ.* 1125. *num.* 5. Nec pro-
pterea illa verba, *Præterquam in caſibus in iure permiſſis* ,
redduntur ſuperflua, quia poteſt contingere, ut bona ſint
ſolita in emphyteuſim concedi, & tamen non ſit permiſ-
ſum in jure, ut poſſint iterùm emphyteuticari, veluti ſi à
Prælato fuerint menſæ Eccleſiæ incorporatæ, ut dixi *in cap.*
Ex parte n.8. infrà de feud. Item non obſtat clauſula præſer-
vativa pręcedentium conſtitutionum ; quoniam cùm fue-
rit poſita immediatè poſt prohibitionem alienationis debet
referri ad conſtitutiones alias, quæ ſimiliter alienationem
prohibent, ſicut etiam innuunt illa verba, *prohibitionibus*,
& Decretis aliis ſuper hoc editis. Et quatenus eſſet referen-
da generaliter ad omnes Conſtitutiones de hac materia
loquentes, tamen hoc intelligendum eſſet præterquam in
his , quæ ipſi Extravag. adverſantur, arg. *l. Doli clauſula*,
ff. de verbor. ſignific.
18 Hæc igitur ſit regula, quod alienatio bonorum Eccleſiæ
immobilium, vel pretioſorum mobilium hodie prohibita
eſt etiam cum cauſa, & ſolemnitate ſine beneplacito Apo-
ſtolico.
19 Fallit primò hæc regula in contractu emphyteutico
concurrentibus tribus conditionibus, ut dixi ſupra *n.* 16.
20 Fallit ſecundò in bonis Eccleſiæ feudalibus, ſeu ab anti-
quo in feudum dari ſolitis, poſſunt enim infeudari non ob-
ſtante juramento de non infeudando Romano Pontifice
inconſulto, ut eſt caſus *in c. Ex parte infrà de feudis*, & ibi
notant Bernardus poſt caſum, Innocen. *in princ. & ad finem*
in ver. Concedas, Abb. Antiq. *num.* 1. *in ver. De novo*, Hoſt.
num. 1. *in ver. Infeudare, & in ver. De novo* , Joan. Andr.
21 *num.* 1. & reliqui omnes . Nec obſtat, quod in prædicta
Extravag. *Ambitioſæ*, pariformiter prohibeatur infeudatio,
vel contractus emphyteuticus;& tamen exceptio fiat tantù-
modò de bonis in emphyteuſim concedi ſolitis , non au-
tem de bonis infeudalibus: nam reſpondetur contractum
feudalem, & emphyteuticum eſſe ejuſdem naturę, ut notat
Speculator *in tit. de feudis*, §. *Quoniam ſuper homagiis n.* 63.
ad finem , verſ. Non intereſt etiam, & ubi eſt eadem ratio ,
nec contrarium reperitur in jure expreſſum , deciſiones lo-
quentes de feudo vendicant etiam ſibi locum in emphy-
teuſi, & è converſo ſecundùm communem opinionem, de
qua teſtatur Soce. ſen. *in conſ.* 167. *Non inutilis quæſtio n.* 24.
*lib.*2. & ſcripſi pleniùs *in cap.* 1. *n.*9. 13. *& ſeqq. infrà de feud.*
& ita exceptio, de qua in prædicta Extravag. *Ambitioſæ* ,
quamvis videatur reſtricta ad emphyteuſim , tamen proce-
dit etiam in feudo, non per viam extenſionis, ſed compre-
henſionis, cùm utroque caſu ſit eadem ratio , & quod ſta-
tuitur in dicta Extravag. de bonis ſolitis emphyteuticari, ſit
etiam à jure communis ſtatutum de bonis ſolitis infeudari ,
ut in *d. c. Ex parte, de feudis*, & dictum eſt ſupra *num.* 20.
Quando autem bona dicantur in feudum , vel emphyteu-
ſim dari ſolita, dixi in prædicta Decretali, *Ex parte nu-*
mer. 7. *&* 8.
Fallit tertiò in fructibus, & bonis, quæ ſervando ſervari 22
non poſſunt pro inſtantis temporis exigentia , quæ exce-
ptio ſimiliter habetur in præallegata Extravagan. *Ambitio-*
ſæ, concordat tex. *l. Lex quæ tutores*, *C. de adminiſtr. tutor. &*
in l. ult. C. quando decret. opus non eſt; & hìc notat gloſſ. 2.
& Hoſt. *n.*1. tales autem dicuntur res mobiles, quæ non du-
rant triennio, vel uſu conſumuntur, & non fructificant , 23
arg. *d. l. Lex quæ tutores*, §. *final. C. de adminiſtrat. tutor. c. Ve-*
ſtra infrà de locato, & declarant Rebuff. *in compendio alien.*
num. 25. Redoanus *de rebus Eccleſ. non alienan. qu.* 6. *num.* 29.
Navarr. *de alienat. rerum Eccleſiaſticarum num.* 4.
Fallit quartò, in terrulis, & vineolis, quæ de conſenſu 24
Epiſcopi alienari poſſunt ſine ſolemnitate, ut *cap. Terrulas*
12. *quæſt.* 2. debent tamen tria copulativè concurrere, pri-
mò ſcilicet, ut res hujuſmodi ſint exigui valoris, ſecundò,
ut ſint parum Eccleſiæ utiles, tertiò, ut ſubſit neceſſitas alie-
nandi, prout hæc tria colliguntur ex contextu *d. c. Terru-*
las, & tradunt Hippolyt. de Marſil. *conſ.* 103. *num.* 23. *&*
24. Rebuff. *in compendio alienation. num.* 122. Redoanus *de*
rebus Eccleſ. non alienand. qu. 13. *num.* 19. *&* 51. *cap.* 8. *&* 20.
num. 6. Cardin. Seraph. *deciſ.* 401. *num.* 3.
Porrò S. Congregatio Cardinalium Tridentini Concilii 25
interpretum die 11. Januarii 1596. cenſuit neque Conſtitu-
tionem Pauli II. neque Concilii Tridentini Decretum de-
rogaſſe diſpoſitioni *d. cap. Terrulas* 12. *qu.* 2. & iterùm cum
Epiſcopus Trivicanus quæſiverit, An ſtante decreto Conci-
lii *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. & Extravag. quæ incip. *Ambitioſæ, de rebus*
Eccleſ. non alienan. auctoritatem ſuam in alienationibus re-
rum Eccleſiarum ad præſcriptum *c. Terrulas* 12. *qu.* 2. inter-
ponere valeat: Sacra Congregatio cenſuit ex Conc. Triden.
non fuiſſe derogatum facultati conceſſæ Epiſcopi per *cap.*
Terrulas 12. *qu.* 2.
Demùm cùm in Civitate, & Diœceſi Meſſaneñ. eſſent 26
nonnulla pia legata parvi redditus, veluti arbor olivę , aut
domus, quæ ruinam minabatur , & ferè diruta, aut ter-
rulæ, vel vineolæ, quarum ferè nulli erant fructus , petiit
Archiepiſcopus ſibi facultatem fieri hujuſmodi legata alie-
nandi, & in evidentem Eccleſiæ utilitatem convertendi ;
necnon declarari ad quam uſque quantitatem ſibi liceret
hujuſmodi parva legata abſque beneplacito Apoſtolico alie-
nare die 14. Decembris 1613. S. Congregatio Concilii cen-
ſuit *c. Terrulas* 12. *qu.* 2. non fuiſſe ſublatum per Extravag.
Pauli II. quæ incip. *Ambitioſæ*. Cęterùm ad quam uſque
quantitatem liceat Epiſcopo alienare, petendum eſſe à jure
communi. Sanè cùm non ſit jure diffinitum, quæ terrulæ,
vel vineolæ dicantur exigui valoris , id totum judicis arbi-
trio erit relinquendum, arg. *l.* 1. *in fin. ff. de iure deliberan. & c.*
de Cauſis, §. 1. *ſuprà de offic. deleg.* & Judex arbitrium ſuum
moderabitur inſpecta conditione Eccleſiæ, an ſit tenuis, vel
multùm abundans, attenta qualitate temporis, locorum, &
rerum, ſecundùm ea, quę tradit Abb. *in cap.* 1. *num.* 8. *ſuprà de*
reſtitut. in integrum, & in terminis *dicti cap. Terrulas*, notat
Benedictus Canophilus *in repetitione dictæ Extravag. Am-*
bitioſæ num. 46. *de rebus Eccleſ. non alienan. vol.* 6. *repeten.*
fol. 37. & quamvis gloſſ. *in d. c. Terrulas*, *in ver. Exiguas*, di-
cat, illum textum fortè res exiguas vocare , quæ non exce-
dunt valorem viginti ſolidorum, & cum gloſſ. concordant
Archid. *in c. Si quos num.* 2. *&* 3. 12. *q.* 2. & Alciatus *conſ.* 23.
num. 6. *& ſeqq.* tamen S. Congregatio Concilii aliàs dixit,
quæ res dicantur exiguæ non eſſe tutum diffinire.
Fallit quintò, in alienatione neceſſaria, quæ fit ex neceſ- 27
ſitate juris, eò quòd jus præcipiat illam fieri : in ea enim
non requiritur ſolemnitas requiſita in alienatione rerum
Eccleſiæ, ſecus ſi fiat voluntariè, licèt ex cauſa neceſſitatis,
vel utilitatis Eccleſiæ. Hæc eſt theorica Antonii de Butr. *in*
c. Paſtoralis num. 11. *verſ. Or attendatis*, & Abbatis *ibidem*
num. 5. *ſuprà de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſ. Capituli* .
Quam theoricam ſervat Curia; ideòque à S. Congregatio- 28
ne Concilii reſponſum eſt valere legatum immobilium fra-
tribus Minoribus ſub modo licito, nempè ut vendant, &
pretium convertant in uſum fabricę, vel Sacriſtię, & idem ſi
factum fuit ſimpliciter, quia ſub modo licito factum intelli-
gitur, ut *c. Exiit qui ſeminat*, §. *Ad hæc quia fratrib. de verb.*
ſignificat. lib. 6. nec in hujuſmodi alienatione opus eſt ſolem-
nitate, quia fit ex regulæ pręſcripto. Hoc ipſum tenent Dec.

in §. In præſentia n.69. de probat. & Socin. *reg.* 110. *n.* 3.
29 Secundò nota ibi, *Specialis hypotheca*, aliud eſſe alienare, aliud ſpecialis hypothecæ titulo obligare, prout hìc notant Butr. *in* 1. *not.* & Imola *n.* 2.
30 Tertiò nota in eiſdem verbis, ſpecialem hypothecam bonorum Eccleſiæ eſſe prohibitam, ut in text. & notat Butr. *in* 3. *notab.* & ita intelligas Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.* ibi hypothecam, ſcilicet ſpecialem. Generalis ergo hypotheca permittitur, ut hìc probatur à contrario, & notat Ægidius relatus à Jo. Andr. *num.* 1. *in ver. Specialis*, Jaſon. *in l. final. num.* 78. *C. de jure emphyt.* Neguſantius *in tract. de Pignor. & hypoth. in* 2. *membr.* 2. *partis n.* 28. Alexander Stiaticus *in repetit. d. Extravag. Ambitioſæ in* 5. *notab. vol.* 6. *Repetent. fol.* 27.
Dicebat tamen Ægidius, & poſt eum Jo. Andr. hìc dicto *num.* 1. *in verb. Specialis*, & Anchar. *in* 2. *notab.* pro utilitate Eccleſiæ ſpecialem, & generalem hypothecam eſſe permiſſam ſecundùm Canones, *cap. Ad noſtram infrà*
31 *eod.* Sed ceſſante Eccleſiæ utilitate nec ſpecialem, nec generalem eſſe permiſſam. Fatentur tamen prout hìc tangit Cardinalis *num.* 2. *in* 3. *opposit.* generalem hypothecam in caſu permiſſo fieri poſſe ſine auctoritate Epiſcopi, *per l. penult. C. de his, qui ven. ætat. impetr.* ad quod facit etiam *l. finalis C. quæ res pignor. obligari poſſunt*. Ubi habetur generalem obligationem eſſe modici præjudicii, & quamvis, ut dicunt Ant. de Butr. *num.* 6. & Jo. de Imol. *num.* 3. non videatur verum, quod poſſit fieri obligatio rei Eccleſiæ etiam generalis ſine auctoritate Epiſcopi, cùm illa videatur etiam prohibita, per id, quod habetur *in §. Si vero contigerit, in Authent. de alienat. & emphyt.* tamen opinionem Ægidii ſequuntur magis communiter Doctores, ut teſtatur Alex. *in conſ.* 118. *in caſu num.* 20. *in fin. cum ſeq. verſ. Nec ad hoc obſtat lib.* 5. eamque tenet etiam gloſ. *in §. Nos igitur in verb. Specialis in auth. de non alienandis*, & Abb. *hic num.* 2. dicens, prælatum contrahendo poſſe generaliter pro obſervantia contractus obligare bona Eccleſiæ ſine licentia Epiſcopi per iſtum textum à contrario ſenſu: & quidem jure optimò, quia cùm hodie ex ſtylo generalis obligatio bonorum fieri conſueverit in omni contractu, nimis grave eſſet ſi ſemper Epiſcopus eſſet adeundus, & ſine illa vix repetiretur qui vellet cum Eccleſia contrahere, ut in ſimili notat gloſ. *in cap. Hoc ius §. Et is creditor, in verb. Probat.* 10. *q.* 2. Nec obſtat textus *in d. §. Si vero contigerit*, in quo Butr. & Imol. ſe fundant: nam ut reſpondet Alex. *d. conſ.* 118. *n.* 22. *verſ. Nec obſtat textus ibi, & in §. Hoc etiam eod. tit.*
32 loquitur de ſpeciali pignore, non autem de generali. Demum hanc ſententiam probavit meo tempore S. Congregatio Concilii in contractibus Regularium: nam propoſito dubio, An in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis comprehendatur generalis hypotheca necne? S. Congregatio cenſuit non comprehendi, & tamen prohibitio illa fuit concepta iiſdem verbis, quibus utitur Paulus II. *in d. Extravag. Ambitioſæ*.
33 Differt autem hypotheca à pignore, quia hypotheca eſt obligatio rei immobilis, pignus rei mobilis, quaſi à pugno, *§. inter pignus Inſtitut. de action.* Gloſ. *hic in ver. Hypotheca*, Hoſt. *n.* 2. & Cardin. *n.* 4. Item differt ſecundùm Abb. Antiq. *hic n.* 1. & Butr. *n.* 6. *in gloſ.* 3. quia pignus dicitur cùm rei obligatæ traditur poſſeſſio creditori, hypotheca cùm non traditur, *l. Si rem §. Propriè pignus dicimus, ff. de pignorat. act.*
34 Quartò, nota ibi, *Alienationis*, ſub hoc ver. Alienationis quinque contineri, quæ hìc recenſentur. Primò ſcilicet conditionem, de qua dicetur infrà *num.* 37. Secundò, donationem. Tertiò, venditionem. Quartò, permutationem. Quintò, emphyteuſis perpetuum contractum; & quando dicatur perpetuus, vide hic per Innoc. *circa fin. in ver. Perpetuum*. Et hæc quinque Prælato hic interdicuntur, ut notat Bernar. *in gloſ. penult. in fine*. His adde textum, id eſt infeudationem, & ſeptimum id eſt locationem ultra triennium; & generaliter omne pactum, per quod bonorum dominium transfertur, ut legitur in præallegata Extravagante *Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan.* Et dominium intelligas tam directum, quàm utile; nam per contractum emphyteuticum, non transfertur directum dominium, ſed utile, *l.* 1. *ff. Si ager vectigal. vel emphyteutic. petat.* ut hic per Butr. *in ult. not.* & Abb. *num.* 3. Unde Bero. ſic ſummat hanc Decretal. *Non licet immobilia Eccleſiæ aliquo titulo alienare, vel ſpeciali hypotheca obligare, & contrafaciens punietur ſecundùm Leoninæ Conſtitutionis pœnas: & alienationis appellatione continetur actus per quem dominium etiam utile transfertur.* Et ita alienationis verbum hic latiſſimè accipitur. Sic *in l. Sancimus, C. de rebus Eccleſ. alienan. vel non, & in Authent. de non alienan. reb. Eccleſ. §. Nos igitur collat.* 2. & hic notat gloſ. *in ver. Alienationis*, Innocen. *poſt principium in eodem ver.*
Hoſt. *num.* 3. & Jo. Andr. *num.* 7. qui poſt Ægidium ſub- 35
dit alienationis verbum largè ſumi in tribus caſibus, videlicet quando lex, teſtator, vel actio prohibet alienari, *ut l. Plebs §. Pignus ff. de verb. ſignif.* ſequitur Cardinal. *hic*
num. 3. *verſ. Et dicit Ægidius*. Alibi tamen, ut gloſ. ſub- 36
dit, ſtrictius accipitur pro eo contractu, quo transfertur dominium, *ut l.* 1. *C. de fund. dotal. l. Alienationis ff. de verb. ſignificat.* cum aliis in gloſ. allegat. & per Hoſt. *n.* 3. *verſ. Alibi ſtrictius*.
Sed quæres quid ſibi velit textus dum dicit alienatio- 37
nis verbo contineri conditionem, *gloſ. penult.* intelligit conceſſionem ſub conditione, ſed nihil declarat. Innocentius verò *circa medium in verb. Conditionem*, cui ſub-
ſcribunt Hoſt. *num.* 3. *in eod. verſ.* Jo. Andr. *num.* 2. Butr. 38
num. 7. & Anchar. *num.* 3. clarius rem totam explicat dicens: Contractus conditionis dicitur; ubi prædium conſtituitur tributarium, & vulgariter tale prædium dicitur conditionale, quia cadit in commiſſum ſub conditione, ſcilicet ſi non ſolvatur tributum, & pro hoc dicto Innocentii facit text. *in l. penult. §. Inſtituto ff. de legat.* 2. vel contractus conditionis dicitur, ubi contractus celebratur ſub conditione, ſecundùm Innoc. *ubi ſuprà*. Sed hoc impugnat Cardinal. *num.* 5. & benè, quia in omnibus exemplis, de quibus hic procedit hæc littera, ſive contractus fiat purè, ſive ſub conditione; nam quando fit ſub conditione, ea adveniente, perinde eſt, ac ſi ab initio factus
fuiſſet purè, *ut cap. Præterea, il ſecondo, de appellat.* Qui- 39
dam etiam, ut Innocentius ſubdit; non intelligentes corrumpunt litteram hìc legentes conductionem, cùm tamen conducere nullo modo ſit alienare, ſed hoc verum eſt ſecundùm Hoſt. ſi conductio fiat ad tempus, ut patet *in cap. Veſtra, infrà de locat.* Perpetua verò conductio alienatio quædam eſt, ut patet *in l.* 1. *& per tot. ff. ſi ager. vectigal. vel emphyt. pet.* & de illa hoc poteſt intelligi ſine corruptione, ut patet *in cap. Ad audientiam, infrà eodem*, ſecundùm Hoſt. *ubi ſuprà*, & notat idem Innoc. *in cap. Ad*
aures, circa fin. infrà eodem. Dicitur autem perpetua 40
quando eſt duratura uſque ad triginta annos, *ut inſtitut. de perpet. & temporal. act. in princip.* vel *quamdiu emphyteuta vivit, l.* 1. *ff. Pro ſocio, cap. Precariæ* 1. *q.* 2. vel quam-
diu ſolvitur penſio; *ut §. Adeò inſtitut. de locat.* ita dicit 41
gloſ. notabilis *in cap. Hoc ius in ver. Perpetua* 10. *q.* 2. Hoſt. *hic num.* 4. & Jo. Andr. *num.* 3. & Cardinal. *num.* 6. Sed Butr. *num.* 8. dicit communem opinionem eſſe, quod conductio dicitur ad non modicum tempus, quando excedit decennium, vel eſt ad decennium, ut notat gloſ. ult. in Clem. 1. *de rebus eccleſ. non alienan.* ad quam quo-
tidiè fit recurſus. Hodie verò prohibita eſt locatio, & 42
conductio ultra triennium, ut ſæpiùs in citat. Extravag.
Ambitioſæ, eod. tit. & hujuſmodi triennium computari de- 43
bet ex tribus fructuum collectionibus; unde ſi prædium ejus eſſet conditionis, ut quolibet triennio unus tantùm fructus perciperetur, tunc triennium pro uno anno eſſet computandum, & locatio fieri poſſet uſque ad novennium, ſed non ultrà, ut declarat Andr. Barbat. *ſuprà in hac rubrica n.* 52. Covarr. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 6. Card. Mant. *de tac. & ambig. convent. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 3. *n.* 22. Navar. *de alien. rerum eccleſ. n.* 22.
Ultimò nota ex fine textus, alienantes bona immobi- 44
lia Eccleſiarum incidere in pœnas Conſtitutionis Leoninæ, quæ habetur *in l. Iubemus C. de ſacroſ. eccleſ.* ſecundùm Innoc. *hic in fin.* Butr. *num.* 12. & Cardin. *num.* 6. *in* 4. *quæſt.* & ejus pœna eſt depoſitio alienationis, & ſatisfactio incommodi Eccleſiæ de rebus propriis facienda, ad quod obligantur hæredes ſui, & cùm ea Conſtitutio Leonis eſſet localis, per Juſtinianum extenſa eſt ad omnes Eccleſias, & omnia pia loca, *ut in Authent. de non alienan. §. Nos igitur, & infrà §. Quia vero Leonis, collat.* 2. Unde verba hujus c. ſumpta eſſe videntur ſecundùm Hoſt. *hic n.* 4. *in ver. Pœnas, & in ver. Leonina*, & Jo. Andr. *n.* 3. *& 7. in gloſ. ult.*
Sed dices: Ergo lex civilis auctoritatem habet imponen- 45

di pœnam Sacerdotibus delinquentibus in alienatione rerum Eccleſiaſticarum. Abſit *cap. Imperator 96. diſt. cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtitut.* cum ſuis concordantiis. Sed ideò iſti Sacerdotes incidunt in pœnas prædictæ Conſtitutionis Leoninæ, quia eadem Conſtitutio hic per Papam Canonizatur, & ideò non eſt ampliùs lex civilis, quæ ligat Clericos, ſed lex Canonica, ut aliàs declaravimus in *cap. Quæ in Eccleſiarum num. 29. de conſtit.* poſt Felin. *in c. 1. in 1. notab. de præſumpt.* & innuit Hoſt. *hic in fin. verſ. Et de ipſa lege.* Poſſumus etiam intelligere Conſtitutionem Leoninam pro Conſtitutione, quam fecit Leo Papa in Concilio, de qua *in c. Monemus 12. q. 2.* ut hic *per gloſ. fin.* & Abb. Antiq. *in fin.* & quamvis hoc non placeat Hoſtienſ. *ubi ſuprà*; tamen nec illud dicere eſt peccatum, ut inquit Jo. Andr. *hic in fine*, & Butr. *ibidem in fin.*

46 Verùm per prædictam Extravag. *Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan.* pœnæ infraſcriptæ ſunt ſtatutæ. Primò eſt nullitas contractus, qui tamen ſi aliàs ſit Eccleſiæ utilis, cùm nullitas proveniat ex defectu ſolemnitatis, poteſt Eccleſia illum approbare, & ratificare, nec ab eo receditur, niſi volente Eccleſia, ut notat Abb. *in cap. Cauſam, quæ il ſecondo, col. final. de iudic.* Jaſ. *in l. Non eo minus n. 3. C. de procurator.* Aret. *conſ. 77. num. 6.* Put. *dec. 3. & 4. de except.* Seraphin. *deciſ. 256. n. 2.* Secunda pœna eſt excommunicatio latæ ſententiæ in alienantes, & bona alienata recipientes. Tertia interdictum ingreſſus Eccleſiæ Epiſcopis, & Abbatibus, qui ſi per ſex menſes in interdicto perſeveraverint animo indurato, à regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ, cui præſunt, eo ipſo ſunt ſuſpenſi. Quarta inferiores Prælati eo ipſo privati ſunt beneficiis, quorum bona alienarunt. Quinta, bona alienata ad Eccleſiam, ad quam pertinebant liberè revertuntur.

DE REBUS ECCLESIÆ NON ALIENANDIS.

Innocentius III. Epiſcopo Maurien. & Præpoſito Ulcon.

C A P U T XI.

AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe, quòd cùm Tuſien. Monaſterium depreſſum eſſet onere maximo debitorum, Abbas & conventus ejuſdem, villam quamdam neceſſitate coacti, B. laico conceſſerunt in feudum, tali conditione appoſita, quòd idem octoginta libras perſolveret, pro quibus eadem extiterat obligata: quod non diſtulit effectui mancipare: & infrà. Unde humiliter ſupplicarunt, ut feudum prædictum faceremus ad utilitatem Monaſterii revocari: præſertim cùm idem laicus primo anno de ipſius proventibus ultra ſummam perceperit prætaxatam, & per multos poſtmodum annos ſumpſerit ejus fructus: & infrà. Quocirca mandamus, quatenus ſi prædictum Monaſterium propter hoc inveneritis enorme diſpendium incurriſſe, dictum laicum ut (pecunia, quam pro exoneratione feudi, ſeu etiam pro utilitate ipſius Monaſterii expendiſſe noſcitur, ab eiſdem Abbate & conventu recepta, cùm ſibi fructus percepti ſufficere debeant pro labore) præfatum feudum eidem Monaſterio dimittat liberum & quietum, appellatione poſtpoſita compellatis.

S U M M A R I U M.

1 *ECcleſia reſtituitur contra contractum, per quem fuit enormiter læſa.*

2 *Prælatus an poſſit bona Monaſterii ſpecialiter hypothecare.*

1 AD *Noſtram*: Eccleſia reſtituitur contra contractum, per quem enormiter fuit læſa. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. Butr. Anch. Imol. & Jo. de Anan. vel contra alienationem, ſecundùm Cardinalem, & Abbatem. Primò ponitur Monachorum petitio. Secundò, cauſæ commiſſio, ibi, *Quocirca*.

In textu ibi, *Pro quibus eadem extiterat obligata*; nota Prælatum poſſe bona Monaſterii ſpecialiter hypothecare, ut per hunc textum notat Ægidius relatus à Jo. Andr. *in c. Nulli, n. 1. in verb. Specialis ſuprà eodem*. Sed de hoc tu dicas, ut ibi ſcripſi *in 2. not.* 2

DE LOCATO, ET CONDUCTO.

Gregorius IX.

C A P U T IV.

POtuit emphyteuta (Eccleſia primitùs requiſita, eique nuntiato quantum ſibi ab aliis offertur, ſi nolle ſe emere dixerit: vel à denuntiationis tempore duorum menſium ſpatium ſit elapſum) meliorationes & jus ſibi competens aliis vendere, qui ab emptione hujuſmodi minimè prohibentur. Emphyteuta quoque ſecùs præſumendo, vel ceſſando in ſolutione Canonis per biennium, (niſi celeri ſatisfactione poſtmodum ſibi conſulere ſtuduiſſet) juſtè potuiſſet expelli. Non obſtante quod ei, ut Canonem ſolveret, non extitit nuntiatum: cùm in hoc caſu dies ſtatuta pro domino interpellet.

S U M-

S V M M A R I V M.

1 *EMphyteuta poteſt meliorationes ſuas vendere, & ius emphyteuticum in alium transferre, concurrentibus tamen ſeptem requiſitis, de quibus hic & num. 3.*

2 *Emphyteuta Eccleſiæ ceſſans in ſolutione Canonis per biennium cadit à iure ſuo, niſi moram celeriter purgaverit, & n. 4.*

5 *In privato autem requiritur triennium.*

6 *Terminus alicui datus ad ſuam voluntatem declarandam non eſt expectandus ſi ille prius voluntatem ſuam declaraverit.*

7 *Terminus ubi præſcribitur ad aliquid faciendum, non eſt opus denunciatione aliqua ad moram contrahendam.*

8 *Dies ſtatuta interpellat pro homine.*

Mora purgari poteſt quando pœna non committitur ipſo iure, ibid. verſ. Ultimo nota.

Aliàs ſecus, n. 12.

9 *Emphyteuſis ob Canonem non ſolutum infrà ſtatutum tempus non reſcinditur ipſo facto, ſed ita demum, ſi domino placuerit.*

10 *Caducitas cenſetur remiſſa, ſi dominus Canonem accipiat.*

11 *Sive ſit canon temporis futuri, ſive præteriti.*

13 *Emphyteuticus contractus eſt medius inter venditionem, & locationem, & particeps utriuſque.*

14 *Propius tamen accedit ad naturam locationis.*

15 *Emphyteuſis, & locatio in quibus differant.*

16 *In Emphyteuſis contractu diſpoſita trahi non debent ad contractum locationis perpetuæ.*

17 *Emphyteuſis, & locationis perpetuæ contractus inter ſe magnam habent ſimilitudinem.*

18 *Et de utroque idem eſt iudicandum.*

19 *In neutro transfertur dominium directum, ſed tantum utile.*

20 *Non tamen ſunt per omnia ſimiles, & æquiparati.*

21 *In emphyteuſi ſolvitur quid minimum pro recognitione.*

22 *In locatione penſio debet eſſe magna, ideſt fructibus correſpondens.*

23 *Locatio iudicatur ex magna penſione, ex medica verò emphyteuſis.*

24 *Etiamſi contrahentes in inſtrumento appellaverint locationem, vel emphyteuſim.*

25 *Contractus talis denominatur à contrahentibus: ergo talis eſt iudicandus, non eſt bona conſequentia.*

26 *Emphyteuſis conceſſa ad tertiam, vel quartam generationem reputatur locatio, ſi penſio fructibus correſpondeat.*

27 *Locatio cùm poſſit fieri in perpetuum, multò magis ad tempus, ideſt ad tertiam, vel quartam generationem.*

28 *Pacta ne bona emphyteutica alienentur in Eccleſia, an ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, & n. ſeqq. uſque in fin.*

29 *Pacto privatorum conveniri poteſt ne res in Eccleſia alienentur.*

30 *Idem caveri poteſt in ultima voluntate.*

31 *Alienatio emphyteuſis etiam in caſibus aliàs permiſſis fieri non poteſt in perſonam potentiorem.*

32 *Et talis dicitur etiam Hoſpitale.*

33 *Item Eccleſia.*

1 P*Otuit*. Gregotianum eſt; ut inquit Joan. Andr. & ideò legale, & ſe ſummat. Sed ſecundùm Abb. & ſequaces ſic ſummari poteſt. Emphyteuta Eccleſiæ meliorationes
2 ſuas vendere non poteſt; niſi ſervatis his de quibus hìc, & ſi contrafecerit, vel Canonem per biennium non ſolverit, niſi moram poſteà celeriter purgaverit, juſtè poteſt expelli. Hoc dicit. Primò ponit requiſita, ut jus emphyteuticum poſſit vendi. Secundò contrafacientes punit, ibi, *Emphyteuta*. Tertiò obſtaculum ſolvit, ibi, *non obſtante*.

3 Nota primò ex priore parte textus, ſecundùm Hoſt. *n.* 4. Jo. Andr. *n.* 1. & Butr. *n.* 3. Imol. *n.* 1. & Abb. *n.* 2. ſex requiſita ad hoc ut emphyteuta poſſit meliorationes ſuas vendere, & jus emphyteuticum in alium transferre. Primum eſt, ut requirat Eccleſiam; Secundùm ut denunciet pretium ſibi ab aliis oblatum, de qua quidem denunciatione plura ponit hic Imola *num.* 50. Tertium, ut illud ſit verum pretium, non autem fictum, & ſimulatum. Quartum ut Eccleſia non reſpondente, lapſi ſint duo menſes. Quintum ut non vendat rem ipſam, ſed ſolum jus ſibi
competens. Sextum ut non vendat perſonis prohibitis. 4
Eadem requiſita colliguntur *ex l. fin. C. de iur. emphyt.* Addunt & ſeptimum ex 2. par. textus, nempè ut non ceſſaverit per biennium in Canonis ſolutiooe, & hoc in emphyteuta Eccleſiæ, ut hic, & in Auth. *Qui rem C. de Sacroſanct. Eccleſ.* quæ eſt Canonizata *in cap. Ea enim, ſeu in cap. Hoc ius porrectum* §. *Qui rem* 10. q. 2. In privato au- 5
tem requiritur triennium, *ut in l. 2. C. de Iure emphyt. gloſ. hic in verb. Per biennium*, Hoſt. *n.* 6. *in fin. in eodem verb. Et reliqui omnes.*

Secundò nota ibi, *Si nolle ſe emere dixerit*, terminum 6
alicui præfixum ad ſuam voluntatem declarandam non eſſe expectandum, ſi ille prius voluntatem ſuam declaraverit, ex quo enim conſtat de voluntate, non eſt locus deliberationi, concordat text. *in cap. Ab eo in 2. reſp. de appellat. lib.* 6. & hìc notat Jo. Andr. *num.* 2. Butr. *n.* 4. Anch. *num.* 2. Imol. *num.* 1. *verſ. Item quod ubi eſt tempus*, & Abb. *n.* 4. Ad idem text. in Clem. *Quamvis de appellat.* & pluribus exemplis declarat Gemin. *conſ.* 121. *Attenta forma ſtatuti*, ubi eſt caſus.

Tertiò nota ibi, *Non extitit nunciatum*. Ubi terminus 7
præſcribitur ad aliquid faciendum non eſſe opus denunciatione aliqua, ſeu interpellatione ad moram cootrahendam, quia dies ſtatuta interpellat pro homine, & conſtituit
eum in mora, ut in littera, ad quod allegatur quotidie hoc 8
c. Secundùm Abbatem *n.* 5. & concordat textus *in l. Magnam C. de contrahend. & commit. ſtipulat.*

Ultimò nota ibi, *Celeri ſatisfactione*, moram purgari 9
poſſe, ut *hic*, & in concordantibus, de quibus *in gloſ. antepenult.* Quod intelligas verum quando pœna non committitur ipſo jure, ut contingit in terminis hujus Decretalis, quia ob canonem non ſolutum infrà ſtatutum tempus non reſcinditur ipſo facto emphyteuſis, donec dominus directus patitur emphyteutam tenere rem emphyteuticam, ut patet in littera ibi, *Iuſtè potuiſſet expelli*. Sed ita demum ſi declaraverit velle eſſe locum caducitati, ut *hic* per Innoc. *num.* 2. Anchat. *num.* 9. *verſ. Vndecimo*, Imol. *num.* 54. & Abb. *in ult. not.* & tenet Bart. *in l.* 2. *num.* 2. *C. de iure emphyt.* quem ſequuntur communiter Doctores, ut ait Pariſius *conſ.* 108. *de bono Iure num.* 33. *lib.* 1. &
alii apud Clarum *in* §. *emphyteuſis q.* 9. Ideòque ſi poſtea 10
Canonem accipiat, reſirmatur contractus, & cenſetur remiſſa caducitas, ſecundùm Innoc. *d. num.* 2. & Card. *n.*20.
Sive accipiat Canonem temporis futuri, ſive præteriti, & 11
eſt communis opinio contra Bart. *in d. l.* 2. *num.* 8. ut atteſtatur Gigas *de penſ. q.* 73. *num.* 3. à qua non eſſet in practi-
ca recedendum, ut ait Clarus *in d.* §. *Emphyteuſis q.* 10. 12
verſ. Aut verò ſumus in dubio. Sed ubi pœna committitur ipſo facto, tunc mora quamvis celeri ſatisfactione purgari non poteſt, ſecundùm Abb. *hic num.* 6. *verſ. Vbi autem*, qui ad hoc allegat bonum textum, *in cap. Licet de ſupplen. neglig. Prelat.* Et de materia purgationis moræ vide quod notatur *in reg. Mora, de regul. Iur. lib.*6. & per, gloſſ. *hic in verb. Celeri.*

In gloſſa prima nota, quod contractus emphyteuticus 13
neque eſt venditio, neque locatio, ſed eſt medius proprium nomen emphyteuſis ſortitus, & utriuſque particeps: accedit enim ad venditionem, quia ab initio quando celebratur, aliquid datur, ſicut in venditione datur pretium: ſed tamen differunt, quia per hunc contractum non transfertur dominium directum, ſicut per venditio-
nem. Propius tamen accedit ad naturam locationis, quia 14
in ea retinetur dominium, & quolibet anno aliquid percipitur, ſicut in locatione, & ideò magis ſub hoc titulo
collocatur, ut hic, *& Inſtitut. de locato* §. *Adeò*, & cum 15
hac gloſſa tranſeunt communiter DD. In hoc tamen differunt emphyteuſis, & locatio, quia emphyteuſis locum habet in rebus ſoli dumtaxat, ſed locatio in omnibus. In eo contractu exigitur ſcriptura, in aliis non, *l.* 1. *C. de Iure emphyt.* Conductor admodicum tempus non habet jus in re, nec vendit, nec vendicat, emphyteuta facit utrumque *ut hic & l.* 2. *C. eod. & l.* 1. *ff. Si ager, vectigal.* Hoſt. *hic n.* 1. *& ſeqq.* Complures alias differentias inter hos contractus poſt Cy-

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

16 num proſequitur *hic* Petrus de Anchar. *n.* 11. Ideòque diſ-
poſita in contractu emphyteuſis trahi non debent ad con-
17 tractum locationis etiam perpetuæ, quia hujuſmodi con-
tractus licet inter ſe magnam habeant ſimilitudinem,
adeò ut de utroque loquantur promiſcuè juris conditores,
ut in Auth. *Qui rem*, ibi, *Qui rem huiuſmodi conductam, vel in emphyteuſim acceptavi C. de Sacroſanct. Eccleſ.* & ibi
18 Decius *n.* 1. *& in l. Omnes C. de fund. patrim. lib.* 11. Et de
utroque idem ſit judicandum, ut notat Angel. *in §. Scire autem in princ. in Auth. de non alienand.* Bald. *in cap. Querelam in fin. de iureiur.* Abb. *in cap. Propter ſterilitatem in*
19 *ult. not. de locat.* Et in ſpecie quod reſervatio directi domi-
nii æquè conveniat locationi perpetuæ, in qua non tranſ-
fertur directum, ſed utile tantùm dominium, tradunt
gloſ. Bart. & alii *in l. Codicillis §. Inſtituto ff. de legat.* 2. Aret.
conſ. 51. *num.* 110. *verſ. In contrarium*, Bellam. *conſ.* 21. *n.*
20 11. *in fin.* Non tamen in omnibus ſunt ſimiles, & æquipa-
rati, ut dixit Rota *deciſ.* 14. *num.* 26. *& ſeqq. par.* 6. *recent.*
21 Et præcipua differentia eſt, quod in contractu emphyteu-
tico ſolvitur quid minimum pro recognitione, & hæc eſt
propriè cujus forma, & in hoc omnes conſentiunt, ut di-
cit Natta *conſ.* 49. *poſt num.* 7. & Clar. poſt eum *in §. Em-*
22 *phyteuſis q.* 1. *num.* 5. *verſ. Et adverte.* In contractu autem
locationis ſolvitur magna penſio, ideſt quæ fructibus cor-
23 reſpondeat vel quaſi; ideòque ex modica penſione emphy-
teuſis, ex magna verò locatio judicatur, Bald. *in cap. Literæ num.* 5. *verſ. Modo ergo quæro de dilat.* Jaſ. *in l.* 1. *n.* 35.
C. de iur. emphyt. Barbat. *ſuprà in Rubrica num.* 8. Alex. *conſ.*
112. *per tot. lib.* 1. Roland. à Valle *alios citans conſ.* 96. *n.* 24.
& 26. *lib.* 1. Ruinus *conſ.* 161. *per totum lib.* 1. Rota *dicta deciſ.* 14. *num.* 25. Et ita concludunt communiter ſcri-
bentes, ut ait Cagnolus *in l.* 2. *num.* 202. *C. de reſcindend. vendit.*

24 Quod adeò verum eſt, ut etiamſi in inſtrumento con-
trahentes appellaverint emphyteuſim, adhuc tamen re-
25 putetur locatio, ſi penſio fructibus correſpondeat; & è
converſo reputetur emphyteuſis, ſi penſio ſit modica, li-
cet contrahentes locationem nominaverint, ut latè dedu-
cit Neviz. *conſ.* 92. *per tot.* Surd. *deciſ.* 198. *num.* 1. *& ſeqq.*
Rota *dicta deciſ.* 14. *num.* 11. *&* 12. *par.* 6. *recent.* Et meri-
tò, quia contractus non à nomine, ſed à pactis, conven-
tionibus, & circumſtantiis ſortitur naturam, ut optimè per
Corrad. *de contract. q.* 33. *in* 2. *&* 3. *ſupplet.* ubi ſexcentis
exemplis, & authoritatibus probat non valere hanc conſe-
quentiam; Contractus talis denominatur à contrahenti-
26 bus: ergo talis eſt judicandus. Quo fit, ut idem ſit dicen-
dum ſi conceſſio in emphyteuſim pro magna penſione fue-
rit conceſſa ad tertiam, vel quartam generationem, quia
verba hujuſmodi conveniunt etiam locationi, quippe quæ
cùm fieri poſſit in perpetuum, multò magis ad tempus, 27
nempe ad aliquot generationes, ut dixit Rota *in Narnien. locationis*, 16. *Februarii* 1615. & in prælleg. *deciſ.* 14. *n.* 6.
& 7. *par.* 6. *recen.*

In gloſſ. *in verb. prohibentur.* QUÆRO, An pactum 28
ne bona emphyteutica alienentur in Eccleſiam, ſit contra
immunitatem Eccleſiaſticam.

Videtur negativè reſpondendum; nam pacto privato- 29
rum inveniri poteſt, ne res in Eccleſiam alienentur, *l. final. C. de pact. inter emptor. & venditor. & in feudal. cap.* 1.
de prohib. feud. alien. per Feder. ubi quod nec pro anima re-
linqui, neque adjudicari poſſunt Eccleſiis, & in emphy-
teuticis, gloſſ. & DD. *hic & in l. final. C. de iure emph.* &
videtur text. *in §. Sanctiſſimas Auth. de alienat. & emphyt.*
Idem etiam caveri poteſt in ultima voluntate, valetque 30
ſi caveatur, *l. Peto §. Frater, & l. Cùm pater §. Libertis ff. de legat.* 2. Ratio eſt, quia cùm Eccleſia ſit immortalis, *c. Si gratioſè, de reſcript. lib.* 6. *cap. Liberti* 12. *q.* 2. dominus
directus ſpe conſolidationis perpetuò privaretur, ut con-
ſtat ex his quæ tradit Jo. Andr. *in cap.* 1. *de Immunit. Eccleſ. lib.* 6. & hic notant Card. *num.* 17. *verſ. Sed alienatio in Eccleſiam*, & Imol. *num.* 25. *verſ. Ideo alia ratio*, Dominus
meus Joan. Franciſcus Fagnanus *in tract. de inſt. & validit. cenſur. Pauli V. in Rempublicam Venetam fol.* 60. Imò hæc 31
prohibitio eſt ex natura contractus emphyteutici, qui
etiam in caſibus, in quibus licita eſt alienatio irrequiſito
domino, ut in donatione, non permittit illam fieri in per-
ſonam potentiorem, Bald. *in Auth. Quas actiones num.* 13.
verſ. Primo modo Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. Gregor. XV.
poſt alios *deciſ.* 519. *nu.* 5. & perſona potentior, ſeu privi-
legiata dicitur etiam Hoſpitale Sanctiſſimæ Trinitatis con- 32
valeſcentium de Urbe, pro quo emanavit ſupraſcriptum
dubium, Gregor. XV. *d. deciſ.* 529. *num.* 6. *& deciſ.* 520. *n.*
11. Nam hujuſmodi Hoſpitale eſt locus pius, & Religio-
ſus *cap. De Xenodochiis, & cap. Ad hæc de Relig. domib.* &
ſic potentior, Silveſt. Aldobrand. *conſ.* 40. *ſub num.* 2. Si-
mon de Prætis *conſ.* 54. *num.* 4. & relictum ei factum di- 33
citur factum Eccleſiæ, quæ ad hunc effectum negari non
poteſt, quin dicatur potentior, ut firmat gloſſ. *hic in verb. Prohibentur*, & Imol. *num.* 25. Item gloſſ. *in l. Si ita quis §. Ea lege, in ver. Intereſſet ff. de verb. obligat.* Bald. *in d. Auth. Quas actiones num.* 12. *in fin. verſ. Tertio modo C. de Sacroſ. Eccleſ.* Salicet. *in l. final. num.* 14. & Jaſ. *num.* 9. *C. de iure emph.* Natta *conſ.* 491. *num.* 13. Clar. *in §. Emphyteuſis q.* 22. *verſ. Perſonæ autem*, Silveſter Aldobrand. qui com-
munem dicit, & rationes allegat *d. conſ.* 40. *n.* 1. Greg. XV.
d. dec. 529. *n.* 8. & ita hoc pactum non eſſe contra immuni-
tatem Eccleſiaſticam fuit reſolutum in Congregatione par-
ticulari de mandato Sanctiſſimi, habita die 26. Maii 1630.

D E F E U D I S.

Innocentius III, Marieñ. Epiſcopo.

C A P U T I.

INſinuatione præſentium declaramus, quòd gageria quam de feudo Eccleſiæ tuæ ab M. dignoſceris recepiſſe, à te poteſt liberè detineri, fructibus non computatis in ſortem: Ita videlicet, ut quamdiu fructus illos perceperis in ſortem minimè computandos, idem M. à ſervitio, in quo tibi & Eccleſiæ tuæ pro feudo ipſo tenetur, interim ſit immunis.

SUMMARIUM.

1 *ECcleſia ſi à vaſſallo ſuo recipit feudum in pignus abſtinendo ab eius ſervitio, non tenetur fructus in ſortem computare.*
Idem in feudo ſæculari, n. 4. *& n. ſeq.*
2 *Uſura eſt lucrifacere fructus rei pignoratæ.*
3 *Res de facili redit ad primævam naturam.*
5 *Uſura reſpectu laicorum eſt execranda, ſed reſpectu clericorum execrabilior.*
6 *Lex poſitiva non poteſt ſuper uſuris quemquam privilegiare.*
7 *Dominus recipiendo rem emphyteuticam in pignus ab emphyteuta, cui pecuniam mutuavit, an teneatur computare fructus in ſortem.*
8 *Feudalis, & emphyteuticus contractus ſunt eiuſdem naturæ.*
9 *Et deciſiones loquentes de fundo locum habent in emphyteuſi; ſi ſit eadem ratio, & contrarium non reperiatur in iure expreſſum, & n.* 13. *&* 14.
10 *Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi à duobus fratribus empta ex communi pecunia, & n. ſeqq. uſque ad fin.*
11 *Ius accreſcendi in feudo, vel emphyteuſi non habet locum*

locum cum plures pro ſe, & filiis à principio ſtipulantur.

12 *Et quid ſi feudum, vel emphyteuſis fuerint acquiſita ex bonis communibus, & n. ſeq.*

13 *Argumentum à feudo ad emphyteuſim an, & quando procedat, & n. ſeqq.*

14 *Feudalia iura an poſſint allegari in emphyteuſi ad deciſionem cauſarum, & n. ſeqq.*

15 *Ius accreſcendi cur habeat locum in feudo empto à fratribus ſimul habitantibus ex communi pecunia.*

16 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim non procedit quando obſtant regula, vel diſpoſitio iuris communis, & n. ſeqq.*

17 *Ius accreſcendi non habet locum in contractibus.*

18 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim in materia iuris accreſcendi non procedit affirmativè, & num. ſeqq.*

19 *Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi pluribus conceſſa ex cauſa oneroſa.*

I*Nſinuatione*. Si Eccleſia à vaſſallo ſuo recipit feudum in pignus, abſtinendo ab ejus ſervitio, non tenetur fructus in ſortem computare. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. Butr. Anchar. & Imol. Eſt caſus ſingularis, qui alibi non legitur ſecundùm Abb. ſed certè caſus habetur *in cap. Conqueſtus in fin. verſ. Niſi infrà de uſuris*; & ideò licet ſit caſus notabilis, non tamen eſt ſingularis, ut inquit Imol. *hic num. 8. verſ. Concordat*. Dividitur in duas partes. In prima ponitur dictum. In ſecunda limitatio, ibi, *videlicet*.

1 Nota ex textu caſum valdè notabilem, in quo creditor poteſt licitè retinere fructus rei ſibi pignoratæ eis non computatis in ſortem, videlicet cùm Eccleſia feudum proprium Eccleſiæ recipit in pignus à vaſſallo ſuo, cui pecuniam mutuavit, poteſt enim abſque vitio uſuræ fructus hujuſmodi lucrifacere quandiu tamen à vaſſallo ſervitium ſibi debitum non recipit. Concordat *d. cap. Conqueſtus in fin. de uſur.* cum ſua gloſſ. *in verb. de feudo*, & hic notant Butr. & Anchar. *num.* 3. Imola *num.* 2. & Jo. de Anan. *num.* 4. Jo. Andr. & ſequaces *& in ſumm. text.* Sed cùm alias fructus rei pignoratæ in ſortem ſint computandi, etſi creditor illos lucrifaciat, uſuram committat, *ut cap. 1. & 2.*
2 *infrà de uſur. cap. ad noſtram, il primo, ſuprà de iureiur. cap. Cum contrà, infrà de pignorib. l. 1. & 2. C. de pignor. actione*. Multum torquentur DD. in indaganda ratione hujus deciſionis, & in ſolutione contrarii, indeque emerſerunt plures, & varii intellectus ad hanc Decretalem, quos hic proſequuntur Jo. Andr. Card. Imol. Abb. & alii: vera tamen, & communis ſolutio eſt, quam ponit Card. *num.* 2. videlicet, quod dominus directus non dicitur recipere aliquid ultra ſortem, quia cùm vaſſallus abſtineat à ſervitiis domino debitis, perinde eſt ac ſi res pignorata non eſſet feudalis: Nam cùm dominium directum uſque ab initio remanſerit penes dominum, ſi dominium utile revertitur ad eum ex voluntate vaſſalli pignorantis, fit conſolidatio ipſius dominii utilis cum proprietate; unde dominus non dicitur percipere fructus ex aliena re, ſed ex propria: Cùm enim vaſſallus interim liberetur ab obliga-
3 tione, qua domino tenetur in ſervitiis exhibendis, conſequenter diſſolvitur, vel ſaltem ſuſpenditur obligatio inter eos contracta, & res feudalis redit ad primævam naturam, *arg. l. Si unus §. Pactus ne peteret, & §. ſeq. ff. de pactis, cap. Super quæſtionem §. Porro de offic. delegat. c. Cum venerabilis*, ibi, *nec intelligatur de cenſibus*. Hoc ergo vult hæc littera, ut dominus quamdiu vaſſallus non præſtat ſervitia, uti poſſit fructibus rei feudalis, ac ſi feudalis non eſſet. Et ita excuſatur ab uſuraria pravitate, & ceſſant contraria. Et hanc ſolutionem, & lecturam Cardinalis, aliis omnibus rejectis probarunt Imola *hic num. 7. ad fin. verſ. Vnde alii dixerunt*, & quintò; Abb. *n. 5. verſ. Quinta lecturam dicens eam communiorem*, & Jo. de Anan. *n. 4. verſ. Ideo dicunt alii*.

4 Sed dubium eſt an deciſio hujus textus vendicet ſibi locum in feudo ſæculari. Quidam opinati ſunt non habere locum niſi in feudo Eccleſiaſtico, quia textus ſpecificè loquitur de Eccleſia, ut patet ibi: *quam de feudo Eccleſiæ tuæ ab M. dignoſceris recepiſſe*. Et eodem modo loquitur *cap. Conqueſtus*, ibi, *niſi ipſa terra de feude ſit Monaſterii veſtri, de uſuris*. Et dicunt hoc eſſe ſpeciale privilegium Eccleſiæ, cùm in aliis non reperiatur expreſſum; ideòque Jo. Andr. & ſequaces ſummant text. in Eccleſia recipiente feudum à ſuo vaſſallo. Sed hanc opinionem confutat Hoſt.
in ſumma de uſur. §. An aliquo caſu, verſ. Quod dicunt. 5
Et quidem jure optimo, quia aut hoc licitum eſt, aut illicitum; ſi licitum: ergo etiam laico, quia eadem ratio, & ideò idem jus, *cap. Tranſlato de conſtitution. cap. Tua, de conſanguinit. & affinit.* Si illicitum, multò minus debet concedi clerico, quàm laico, quia cùm uſura reſpectu laicorum ſit execranda, reſpectu clericorum eſt execrabilior, *ut cap. 1. & 2. infrà de uſuris*: Nam & multa licent laicis, quæ clericis illicita ſunt, *cap. Fornicari 88. diſtinct. cap. Filius, de teſtam. cap. 1. & per tot. ne cleric. vel monach. cap. fin. de vita, & honeſt. clericorum*; quamobrem cùm Papa hic decidat hoc licitum eſſe in feudo Eccleſiaſtico, multò fortius debet cenſeri licitum in feudo ſæculari, *arg. cap. Per tuas, infrà de donationib.* quia non debent viri Eccleſiaſtici eſſe exactores, nec lucris temporalibus inhiare, *c. Ex parte, in fine de cenſib.* Si enim venalitas reputatur reſpectu laicorum, multò fortius reſpectu clericorum, *cap. Nullus ita 1. q. 1.* Item ratio deciſionis, ut ſuprà à Cardinali conſiderata, æquè viget in feudo ſæculari atque in Eccleſiaſtico, ut ipſemet Cardinal. advertit *num. 2. in fin. verſ. Hoc ergo vult hæc littera*, Imol. *n. 8. verſ. Et hæc ratio*, & Abb. *n. 5.*
verſ. Et ratio hæc facit. Neque verò hæc Decretalis conti- 6
net privilegium; quia cùm uſuram utriuſque teſtamenti pagina deteſtetur, *ut cap. Quoniam, & c. Super eo, de uſuris*, minimè poteſt lex poſitiva ſuper uſuris quemquam privilegiare, quia ſic privilegiaret ſuper peccato, ad hoc textus optimus *in c. Sunt quidem 25. q. 1.* & quod notat. Jo. Andr. *in regula peccatum in 3. & 4. art. principali de reg. iuris lib. 6.* & ex communi tradit Imol. *hic num. 7. verſ. Sed hoc non placet Hoſtienſi*. Sed continet jus commune, ut probat hæc littera *in verb. Declaramus*. Secundùm Hoſt. hic in princ. & Jo. Andr. *n. 1.* & Card. *poſt princ. verſ. Alii dicunt*, quod hoc continet gratiam. Nam declaratio novum jus non inducit, ſed quod priùs latebat, manifeſtat, *l. Hæredes palam §. Si quid poſt factum ff. de teſtam.* & probavi latiſſimè *in cap. Quoniam à n. 15. ſuprà de conſtitutionib.* Conclude igitur deciſionem hujus textus obtinere tam in feudo Eccleſiaſtico, quàm ſæculari. Ideòque Card. & Abb. non ſummant Decretalem in Eccleſia, ſed in domino recipiente feudum in pignus à vaſſallo ſuo juxta communem intellectum, & Joan. de Anan. ſummat in Eccleſia, vel domino, & hoc teneas.

Sed majus dubium eſt, nunquid deciſio hujus textus 7
vendicet ſibi locum in domino recipiente rem emphyteuticam in pignus ab emphyteuta, cui pecuniam mutuavit, Hoſt. *hic n. 6. verſ. Quid de emphyteuta*, ſimpliciter dicit: Conſulas Principem. Et mox remittit ad ſummam *in tit. de uſuris §. An aliquo caſu, verſ. Quid ergo de emphyteuta*. Ubi ait fortè idem eſſe in emphyteuta quod in vaſſallo, quia ead. ratio. Deinde refert contrariam opinionem, quia non gratuitò recipit emphyteuta ſicut vaſſallus. Nam emphyteuta in introitu ſolvit certam pecuniæ quantitatem. Et tandem concludit ſuper hoc Papam eſſe conſulendum, & eum ſimpliciter refert Jo. Andr. *hic n. 3.* Sed Anton. de Butr. *n. 4. circa fin. verſ. An autem diſpoſitio*, dicit rem eſſe extra dubium, ſi contractus emphyteuticus non teneat, quia tunc dominus recipit fructus non ex pignore, ſed ex re propria, & ideò non tenetur eos in ſortem computare. Quod planum eſt. Sed ſi contractus teneat, Butr. dicit rem dubiam, quia tunc aliqualiter læduntur regulæ juris. Et ideò non audet trahere diſpoſitionem hujus textus ad alium caſum, niſi extenſio fieret per habentem poteſtatem extendendi, & jus condendi.

Tu conſidera, quia cùm hæc Decretalis non contineat privilegium, vel gratiam, ſed jus commune, ut oſtenſum eſt *ſuprà num. 6.* quod deciditur in feudo, poteſt etiam intelligi deciſum in emphyteuſi, quia in utroque militat eadem ratio. Nam ſicut dominus quamdiù remittit ſervitium vaſſallo, non cenſetur percipere fructus ex re pignorata, ſed ex re propria, quia interim res feudalis redit ad primævam naturam, & dominium utile cenſetur conſolidatum cum proprietate: eadem ratione quamdiù dominus remittit emphyteutæ mercedem, ſeu penſionem ſolvendam, res emphyteutica pignori tradita revertitur ad primævam naturam, & dominium utile cum directo conſolidatur, ita ut propterea dominus non

ex re pignorata, ſed ex re propria fructus percipiat, ob
quam rationem ita concludit Jo. de Imola *hic num.* 8. *poſt*
med. ver. An autem diſpoſitio. Subdens hoc ſatis poſſe de
jure ſuſtineri, ex quo per omnia eſt eadem ratio, licet
Doctores videantur velle contrarium, videlicet non eſſe
faciendam extenſionem extra iſtum caſum, ut hic per
Cardinal. *in* 5. *quæſt*. Sed ut prædixi, hæc non eſt exten-
8 ſio, ſed comprehenſio, quia contractus feudalis, & em-
phyteuticus ſunt ejuſdem naturæ, ut notat Speculat. *in*
9 *tit. de feudis* §. *Quoniam ſuper homagiis n.* 63. *ad fin. verſ.*
Non intereſt etiam, & ubi concurrit eadem ratio, nec con-
trarium reperitur in jure expreſſum, deciſiones loquen-
tes de feudo vendicant etiam ſibi locum in emphyteuſi,
ut notat Bald. *in c.* 1. *in fin. quibus modis feud. conſtitui pot. in*
uſib. feud. Paulus de Caſtro *conſ.* 260. *Notandum in fin. lib.* 2.
Alex. *conſ.* 7. *In conſultatione num.* 5. *lib.* 5. & eſt communis
opinio, ut atteſtatur Soc. ſen. *in conſ.* 167. *Non inutilis quæ-*
ſtio n. 24. *lib.* 2. latiſſimè Everard. *in ſua cenſur. legali in lo-*
co à feudo ad emphyteuſim, & latius dicetur *infrà n.* 13. *& ſeq.*
10 Extra QUÆRO, an ſicut in feudo, ita & in emphyteu-
ſi à duobus fratribus empta ex communi pecunia habeat
locum jus accreſcendi; necne?
11 Communis eſt regula pertinens tam ad feuda, quàm ad
emphyteuſes, quòd cùm duo, pluteſve pro ſe & filiis à prin-
cipio ſtipulantur feudum, vel emphyteuſin, licet poſtea
aliquis ex eis ſine prole decedat, ejus portio aliis ſuperſti-
tibus non accreſcat, ſed ad dominum directum reverta-
tur, ut de feudo dicit eſſe communem opinionem Clar. §.
Feudum q. 77. & in emphyteuſi, *in* §. *Emphyteuſis q.* 39.
Corbul. *de iure emphyteutic. tit. de cauſ. privat. ob lin. finit.*
12 *num.* 33. Quæ regula limitatur quidem in feudo, quoties
fuerit acquiſitum per fratres ex bonis communibus per tex.
in cap. 1. *de bon. fratr. & gloſ. in cap.* 1. §. *Cùm vero Conra-*
dus aliàs. Et quia vidimus in verb. Nominatim de his qui
feud. dar. poſſ. Alvarot. *ibi n.* 9. *verſ. Oppono*, Berous *conſ.* 113.
n. 43. *in* 2. *vol.* Ludovicus Roman. *in l. fin. C. Quand. non*
pet. par. pet. accreſc. n. 41. *verſ. Aut hoc non convenit*. Sed
hujuſmodi limitatio nuſquam traditur à Doctoribus in em-
phyteuſi. Quamobrem dubitatur, an in ea quoque ſibi lo-
cum debeat vendicare.
13 Pro opinione affirmativa adducitur Bart. *in l. Si mihi, &*
Titio num. 4. *ff. de verb. oblig.* dum ad ſolvendas plures quæ-
ſtiones circa jus accreſcendi in emphyteuſi adducit tex. lo-
quentes de feudis, quaſi ſentiat, quicquid in feudis de ju-
re accreſcendi eſt diſpoſitum in uſibus feudorum, habere
etiam locum in emphyteuſi in omnibus, & per omnia, &
ita Bartol. ſentire interpretatur Caſtr. *d. l. Si mihi, & Ti-*
tio n. 3. Corbul. poſt Salic. *in tit. de cauſ. privat. ob lin. finit.*
num. 119. Everard. *in loco à feudo ad emphyteuſ. num.* 19. ubi
Cyn. & Alber. in hanc ſententiam citat, & in hac materia
juris accreſcendi validum eſſe argumentum de feudo ad
emphyteuſim, tradit Jaſ. *in ead. l. Si mihi, & Titio n.* 12.
verſ. primum fundamentum, & Bald. *conſ.* 250. *incip. Con-*
14 *ſiderandum num.* 2. *in* 2. *vol.* Quæ opinio quoad caſum no-
ſtrum confirmari poteſt. Nam quamvis valdè ſit contro-
verſa ea quæſtio. An jura feudalia poſſint allegari in aliis
materiis, & præſertim in emphyteuſi ad deciſionem cau-
ſarum, quam latiſſimè examinat Jaſ. *in l.* 1. *C. de iure em-*
phyteutic. num. 55. & Everard. *in loco ſupracit.* tamen non
videtur dubitandum, quin allegari poſſint quotieſcunque
ſunt feudata in juſta, & naturali ratione, ut per Jaſ. *in d. l.* 1.
num. 60. Everard. *ibid. n.* 44. Roman. *conſ.* 112. *num.* 4. ubi
15 Apoſtilla, *in verb. validum*, alios citat. At verò ratio, pro-
pter quam jus feudorum diſponens, ut in feudo empto à
fratribus ſimul habitantibus ex communi pecunia habeat
locum jus accreſcendi, ea eſt, quam *ibi in princ.* reddit
Bald. ſcilicet quia ſimul cohabitantes cenſentur ſibi invi-
cem proſpicere, & auxiliari; & ideò quiſque illorum vi-
detur velle, ut alter ſibi ſine prole decedenti in feudo ſuc-
cedat; Quæ ratio eſt planè juſta, & naturalis; & ideò ab
hoc jure in juſta, & naturali ratione feudato ex ſupradictis
16 argui poteſt ad emphyteuſim. Contrarium tamen, vide-
licet hujuſmodi limitationem non procedere in emphyteu-
ſi, probari videtur, quia de feudo ad emphyteuſim ſecun-
dùm communem ſententiam non licet arguere in caſibus,
in quibus obſtant regulæ, vel diſpoſitio juris communis,
ut conciliando opiniones declarat Alex. *in l. Divortio* §. *in*
feudum numer. 3. *ff. ſolut. matr.* Et hanc opinionem te-
ſtatur eſſe communem Apoſtilla ad Roman. *in d. conſ.* 112.
in verb. validum. Quin verò hoc caſu obſtet regula juris 17
communis, non eſt quod dubitemus, cùm in contracti-
bus, ut eſt emphyteuſis, non habeat locum jus accreſcen- 18
di *d. l. Si mihi, & Titio*, ubi DD. Qua ratione Ludov. Ro-
man. *in l. fin. C. quando non pet. par. pet. accreſc. n.* 53. *verſ.*
Non obſtat tertium fundamentum, ſcribit in materia jus ac-
creſcendi non procedere argumentum de feudo ad emphy-
teuſim: Quod confirmatur ex Bald. *in auth. Quas ruinas*,
C. de ſacroſ. Eccleſiis, dum quærens de jure accreſcendi in
emphyteuſi, nititur argumentis deductis ac ipſo jure accre-
ſcendi, non autem à juribus feudorum, ut animadvertit
Caſtren. *d. l. Si mihi, & Titio, prope fin. verſ. Bald. autem*.
Idem ſentire videtur Alex. *in d. l. Si mihi, & Titio n.* 11. *&*
15. *in fine*, ubi expreſsè confutat doctrinam Bartoli ar-
guentis de feudo ad emphyteuſin. Quibus poſſunt etiam
adjungi multi Doctores, & præſertim Raphael Coman.
& Imol. relati ibidem per Alex. *num.* 15. qui in illa quæ-
ſtione, An inter fratres deſcendentes à primo inveſtito ha-
beat locum jus accreſcendi? aſſentiuntur Bartolo propter
quartam rationem ab eo traditam, improbatis primis tri-
bus, inter quas erat ratio illa, quòd ita erat deciſum in
feudis per jura feudalia. Quam rationem cùm impugnent,
ſatis oſtendunt ſe non putare in hac materia juris accreſcen-
di rectè argui à feudo ad emphyteuſim. Idemque ſentire vi-
detur Bald. *in d. l. unic. C. quand. non pet. par. pet. accreſc.*
num. 30. ubi omnibus rationibus Bartoli in eadem quæſtio-
ne juris accreſcendi reprobatis, eidem opinioni, quam
Bartol. tuetur adhærendo, rationem aliam deducit, quæ
non ex jure feudorum, ſed ex communi jure civili depro-
mitur. Accedit quòd cùm Doctores exactè, & diſtinctè
tam quoad feudum, quam quoad emphyteuſim caſus om-
nes proponant, eos decidant, in quibus jus accreſcendi
locum habet, vel non, inter quos præ aliis diligenter, &
prolixè materiam hanc proſequitur Roman. *in d. l. fin.* &
cùm agunt de jure accreſcendi in feudis, hujuſmodi limi-
tationem ſemper adducant: Cùm autem agitur de emphy-
teuſi, ejuſdem limitationis mentionem non faciant: ſatis
inſinuare videntur non debere locum ſibi vendicare; quin
etiam expreſsè quodammodo ſentire videntur eam in em-
phyteuſi non habere locum, dum in ſpecie ſcribunt in 19
emphyteuſi conceſſa duobus, ex cauſa oneroſa, habere lo-
cum jus accreſcendi ſi concedentis interſit, ut cùm ma-
gna eſt penſio fructibus correſpondens: Cùm autem non
intereſt concedentis, ut cùm minima eſt penſio, non ha-
bere locum, ut per Alex. poſt alios *d. l. Si mihi num.* 12. *&*
13. & ſic non diſtinguunt an emphyteuſis ſit empta ex pe-
cunia communi, ſed tantùm an interſit concedentis. Et
cùm hic contractus duorum fratrum de communi pecunia
ementium ſit frequentiſſimus, & DD. in ſpecie agant de
duobus ex cauſa oneroſa inveſtitis: ſanè expreſſiſſent, ſi
in eo ſenſiſſent habere locum jus accreſcendi, & tamen
contrarium potiùs affirmare videntur, cùm dicunt genera-
liter in emphyteuſi ex cauſa oneroſa duobus conceſſa non
habere locum jus accreſcendi, niſi interſit concedentis, ut
dictum eſt.

Bartoli auctoritas *in d. l. Si mihi, & Titio*, ad rem face-
re non videtur, tametſi enim ad confirmationem eorum,
quæ ſcribit de jure accreſcendi in emphyteuſi, adducat ju-
ra feudalia; non tamen inde ſequitur, ut ſentiat in mate-
ria juris accreſcendi emphyteuſim debere regulari in om-
nibus ſecundùm naturam feudi; quod probatur primò,
quia ſi id Bartol. ſenſiſſet, non oportuiſſet ad confirman-
das, quas ſequitur opiniones, adducere aliàs rationes,
ſed ſatis fuiſſet citare textus de feudo loquentes, & ta-
men Bartol. quaſi eis non quieſcens, adducit alias rationes,
quas putat fortiores, quàm adduxere textus loquentes de
feudis, ut patet ibi *n.* 5.

Secundò, quia cùm aliæ rationes, quas Bart. adducit de-
ducantur à jure communi, & à contractibus, & ultimis
voluntatibus, quaſi velit in materia juris accreſcendi quod
in illis diſponitur, etiam in his locum habere, neſcio cur
velimus poſtea prævalere potiùs in emphyteuſi jus feudo-
rum, ad inducendam hanc limitationem, quam contra-
ctum, in quibus hæc limitatio locum non habet ad eam
excludendam. Neque obſtat, quod Bartoli doctrina *in d. l.*
Si mihi, & Titio, ſit communiter approbata teſte Alex. ibi
num. 11. quia eſt approbata quoad opiniones, quas defen-
dit, ſcilicet quando habeat locum jus accreſcendi in
emphyteuſi, non autem quoad rationes, & præſertim
eam,

Digitized by Google

eam, quæ arguit de jure feudorum, quam multi DD. impugnant, ut ſuprà eſt dictum. Paulus de Caſtro, qui ſolus ex his explicitè ſentit quicquid in materia juris accreſcendi in feudo diſponitur, habere locum in Emphyteuſi, hanc opinionem tribuit Bartolo, cùm re vera ita non ſentiat, ut eſt demonſtratum. Salicet. *in l. unic. C. quan. non pet. part. pet. accreſc.* etſi examinatis nonnullis quæſtionibus de jure accreſcendi in feudis *num.* 20. quærat de emphyteuſi, ut ſubiiciat quæſtionem ea eſſe deciſam ex his, quæ dixerat de feudo: tamen hoc ideò dixit, quia in illis quæſtionibus, quas circa feudum examinaverat, quæ ſcripſerat in materia juris accreſcendi, conveniebant cum emphyteuſi, & regulæ juris congruebant utrique ut eum legenti patebit. Sed in caſu noſtro regulæ juris in emphyteuſi repugnant, ut eſt dictum Everard. tametſi apertè dicit diſpoſita in feudo quoad jus accreſcendi habere locum in emphyteuſi: tamen poſtea videtur dubitare, cùm lectorem reiicit ad loca vulgata. Quin etiam Angel. Cyn. & Alber. ab ipſo citati, ſicut & Bald. *in d. conſ.* 250. parum ad rem faciunt. Nam cùm dixiſſent in feudo duobus conceſſo non habere locum jus accreſcendi, poſtea ſubdunt idem in emphyteuſi. Quibus in locis ipſi rectè arguunt. Nam cùm in contractibus non habet locum jus accreſcendi per *d. l. Si mihi, & Titio*, & tam feuda, quàm emphyteuſes ſint contractus, & ſic regulæ juris quoad jus accreſcendi negandum utrique congruant, rectè arguunt de feudo ad emphyteuſim. At non è converſo licet arguere ad jus accreſcendi inducendum, ut ſcilicet quoties habet locum in feudo, habeat etiam locum in emphyteuſi, quia in hoc caſu jus ſpeciale unius non trahitur ad aliud juris regula repugnante, quæ jus accreſcendi non admittit in contractibus. Corbul. id perfunctoriè dicit, & citat Bart. & Salicet. ex quibus hoc non colligitur ut dictum eſt.

Itaque cum quæſtio ſit valdè dubia, nec à Doctoribus apertè explicata, nunquam auderem conſulere, ut ſtatueretur in hoc caſu habere locum jus accreſcendi, cùm in caſu tam frequenti nullum Doctorem invenire potuerimus, cujus auctoritate in re tam gravi, & exemplari inniti poſſemus.

D E F E U D I S.

Idem Innocentius III. Mediolanen. Archiepiſcopo.

C A P U T II.

EX parte tua noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum, quòd ſæpiùs dubitaſti, utrùm cùm contingit vaſallum tuum decedere, & ad te feudum ipſius redire, feudum ejus alii liceat tibi dare, quamvis juramento tenearis aſtrictus non infeudare de novo, Romano Pontifice inconſulto? Ad hæc ſi vaſallum tuum feudum alienare contingat, an ipſius filium vel conſanguineum ejuſdem feudi conſortem, de ipſo valeas inveſtire? Alia quoque dubitatio continebat, ut cùm feudum alienatum repereris, quod per te facilè recuperare non potes: utrùm poſſis alicui laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet, & in feudum per Eccleſiam recognoſcat: & infrà. In primo ergo caſu feudum decedentis liberè (ſi videris expedire) concedas: Atque in ſecundo filium vel conſanguineum alienantis inveſtiens: in tertio feudum alienatum poteris ei licenter concedere, per quem ipſa Eccleſia valeat rehabere.

S V M M A R I V M.

1 *FEudum per obitum Vaſſalli ad Eccleſiam revertitur.*
Declaratur, ut num. ſeqq.
2 *Feudum perſonale ad filium non extenditur.*
3 *Fœmina non ſuccedit in feudo, niſi expreſſè ſit cautum in inveſtitura.*
4 *Iuramentum de non infeudando Papa inconſulto refertur tantùm ad bona, quæ nunquam fuerunt infeudata, non autem ad bona feudalia.*
Bona infeudari, vel emphyteuticari ſolita non ſunt de menſa Eccleſiæ, ibid. & n. 9.
5 *Iuramentum de non infeudando intelligitur ut terram non feudalem conſtituat feudalem.*
6 *Iuramentum de non alienando non extenditur ad bona in emphyteuſim dari ſolita.*
7 *Bona Eccleſiæ dicuntur ſolita dari in feudum vel emphyteuſim, quando infrà quadraginta annos bis fuerunt data.*
8 *Bona deſinunt eſſe feudalia quando Prælatus ea deſcripſit inter bona menſæ Eccleſiæ, vel quando ex illis fructus collegit, tanquam ex bonis menſæ incorporatis.*
10 *Feudalia bona per alienationem vaſſalli ad Eccleſiam devoluta Epiſcopus de novo infeudare poteſt filio vel conſanguineo alienantis, non obſtante iuramento de non infeudando.*
11 *Item poteſt illa infeudare etiam extraneo ſi ſit talis, ut mediante illius perſona poſſit Eccleſia bona ſic alienata recuperare.*
12 *Vaſſallus alienans feudum ſine conſenſu domini directi cadit ipſo iure à feudo.*
13 *Papa an poſſit in præiudicium ſucceſſorum inveſtire aliquem de feudo nondum devoluto conſentiente vaſſallo, & num. ſeqq.*
Et quid poſt Bullam Pii V. num. 30. & ſeqq. uſque in finem.
14 *Et an poſſit ſine conſilio, & aſſenſu Cardinalium declarare ſuper evidenti utilitate, & num. 18. & ſeqq. uſque ad n. 30.*
15 *Succeſſor non tenetur ratam habere inveſtituram non expletam prædeceſſoris de feudo, quod alius tenet, niſi eo conſentiente alius fuerit inveſtitus.*
16 *Inveſtitura de feudo nondum aperto de conſenſu vaſſalli non expirat morte infeudantis.*
17 *Et ligat ſucceſſorem.*
18 *Papa poteſt ardua explicare ſine Cardinalibus.*
De poteſtate abſoluta, n. 24.
19 *Nec valet contraria conſuetudo.*
Et lex contraria non ligat ſucceſſorem, n. 23.
Præſcriptio contra ſupremam Papæ authoritatem non valet d. n. 19.
20 *Cathedralium poteſtas à ſolo Papa emanat.*
21 *Papa de honeſtate non poteſt ardua tractare ſine Cardinalibus.*
22 *Valet tamen conſuetudo in contrarium.*
25 *Cardinalium conſenſus in infeudatione magnæ civitatis de neceſſitate non requiritur, ſed de honeſtate tantùm.*
26 *Princeps poteſt infeudare nedum civitatem, ſed etiam provinciam, & ducatum.*
27 *Cauſa evidentis utilitatis infeudationis an præſumatur in Papa, & an ſit ſtandum illius aſſertioni.*
28 *Bona infeudari ſolita poſſunt de novo in feudum concedi, & cauſa præſumitur ab initio interveniſſe.*
29 *Alienatio rite, & rectè facta non poteſt per ſucceſſorem infringi.*
30 *Civitates, & loca Eccleſiæ Romanæ infeudari, ſeu alienari ſolita ad eam devoluta, & devolvenda,*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

ipſo iure Camera Apoſtolica incorporata cenſentur ex Bulla Pii V.
Etiam antequam devolvantur ex declaratoria Innocentii IX. n. 34. & ſeq.
31 *Et de huiuſmodi infeudatione tractantes, eamque Papa inſinuantes ſunt excommunicati, & aliàs pœnas incurrunt, ut in eadem Bulla Pii V.*
32 *Cardinales iurant loca Eccleſiæ Romanæ non infeudare.*
33 *Et idem iurat electus in Papam.*
36 *Papa poteſt durante generatione inveſtiti in feudo alius inveſtituram concedere in caſum devolutionis. Secus ſtante Declaratoria Innocentis IX. num. 34. & 35.*
37 *Bulla Pii V. de non infeudandis locis Romanæ Eccleſiæ comprehendit etiam gubernia ultra triennium.*
38 *Sed non comprehendit terras, & loca confiſcata.*
39 *Item nec loca, quæ Camera Apoſtolica emit a Baronibus.*

1 EX *parte*. Ponit tres caſus, in quibus non obſtante juramento de non infeudando poteſt Epiſcopus antiquum feudum ad Eccleſiam reverſum novo vaſſallo concedere. Hoc dicit, & eſt caſus valdè notabilis interpretans juramentum de non alienando, ſecundùm Abbatem. Communis. diviſio. Secunda. ibi, *in primo*.

Nota primò, ibi, *Vaſſallum decedere*. Per obitum vaſſalli feudum ad Eccleſiam redire, quod intellige quando feudum eſt perſonale, quia ad filium non extenditur, *ut in tit. quib. mod. feud. acquir. circa princ.* aliàs eſt *in tit. de iis, qui feud. dar. poſſ.* §. 1. Hoſt. *hic num. 1. in verb.*
2 *Redire*: Vel quando fuit conceſſum pro ſe, & filiis, & vaſſallus decedit non ſuperſtitibus filiis maſculis; nam
3 fœmina, niſi expreſsè ſit cautum in inveſtitura non ſuccedit in feudo, *ut cap. 1. §. Hoc autem de iis, qui feud. dar. poſſ. & cap. 1. §. Filia de ſucceſſ. feud.* Hoſt. *ubi ſuprà*, Jo. Andr. *num. 1. in ver. redire*, Anchar. *in 2. not.* & Abb. *num. 2.* & eſt communis regula, ut Decius inquit, *conſ. 139. incip. Et diligenter n. 2. verſ. Sed tantum*, ubi allegat concord. & Clar. *in §. Feudum q. 73. in princ.*

4 Secundò nota ibi, *quamvis iuramento tenearis adſtrictus*. Juramentum præſtitum à Prælato de non infeudando Romano Pontifice inconſulto referri tantùm ad bona, quæ ſunt de menſa Eccleſiæ, id eſt, quorum dominium directum, & utile eſt penes Eccleſiam, & ſic ad illa, quæ nunquam fuerunt infeudata, non autem ad bona feudalia, ſeu ab antiquo in feudum dari ſolita. Hæc namque ſi ad Eccleſiam revertantur, de novo ab Epiſcopo infeudari poſſunt, juramento non obſtante, ut hic eſt caſus in primo reſponſo, & notat Bernardus hic poſt caſum Innoc. *in princ. & ad finem in ver. Concedas*, Abb. Antiq. *in verb. De novo*, Hoſt. *num. 1. in verb. Infeudare, & in ver. De novo*, Jo. Andr. *num. 1. in eod. ver.* Butr. *in 1. not.*
5 Anchar. *num. 1.* & Abb. Sicul. *in 2. not.* Et eſt ratio ſecundum Innoc. quia juramentum de non infeudando intelligitur ut rem feudatariam conſtituat, id eſt, ut terram non feudalem conſtituat feudalem, ut explicat Jo. Andr. *ubi ſuprà*.

6 Et quod dictum eſt de feudo, idem intelligas de emphyteuſi: nam juramentum de non alienando non extenditur ad bona emphyteuticalia, ut hic per Abbatem *in 2. not.* Ad hoc Extravag. Pauli II. *Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan.* ibi, Ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis.

7 Dicitur autem res Eccleſiæ conſueta dari in emphyteuſim vel in feudum quoad hoc, ut poſſit alienari ſine ſolemnitate, *cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. lib. 6. & cap. Sine exceptione 12. q. 2.* Quando ita fuit conceſſa, ſaltem per duas vices, & lapſi fuerunt quadraginta anni, ut in emphyteuſi tenet Dec. *conſ. 142. Pro tenui facultate num. 4. verſ. Et ſolum ſupereſt reſpondere*, ubi allegat Bald. *in l. De quibus num. 85. ff. de legib.* qui tamen nihil dicit de duabus inveſtituris, ſed tantùm de tempore annorum quadraginta. Et in feudo originaliter voluit Jacob. de Belvis *in c. 1. tit. 1. In uſibus feud. & in tit. Epiſcopum vel Abbatem c. 1.* ubi concludit rem dici conſuetam infeudari, quando intra quadraginta annos bis fuit data ſuadente utilitate, & eum ſequitur Imola *hic n. 37.* Et conſulendo Jaſ. *in conſ. 155. Ut veritas col. 3. paulo poſt prin. verſ. Dicitur autem res Eccleſiæ conſueta dari in feudum vol. 2.* ubi alios citat, & dicit ab hac ſententia neminem diſcrepare. Afflict. *dec. 305. n. 10.* Clar. *de communi in §. Feudum q. 13. n. 4. verſ. Nunc pro intelligentia quæro*. Et quamvis referat Cort. jun. *de feud. in 1. par. 2. partis principalis q. 4.* & Ruin. *in conſ. 35. n. 30. lib. 1.* dicentes ſufficere, ut præceſſerit una tantùm infeudatio ſolemniter facta ſine aliquo temporis curſu, vel pluralitate actuum, & hanc eſſe communem opinionem: tamen, ut ait Clarus, hæc opinio non tranſit ſine difficultate: & ideò prima eſſet tenenda tanquam tutior, & quæ minus favet alienationi rerum Eccleſiaſticarum. Sed tamen Domini de Rota *deciſ. 160. n. 5. par. 2. diverſ.* pluribus citatis dicunt iſtud ſolitum probari, aut per duas locationes cum curſu quadraginta annorum, aut per unam ſolemniter factam: & hanc eſſe communem concluſionem, quam tenuit Rota in *Zamoren. Locationis* coram Seraphino 24. *Decembris* 1579.

E converſo autem res dicitur non ampliùs ſolita infeuda- 8
ri, quando prælatus eam deſcripſit inter bona menſæ Eccleſiæ, vel quando per multum tempus collegit fructus ipſius rei ſolitæ infeudari, prout facere conſuevit ex aliis rebus, & bonis menſæ incorporatis. Et hanc opinionem dicunt eſſe communem Moderni, quos refert Curt. jun. *in d. 1. par. 2. partis principalis q. 5.* & ſequitur Clar. *ubi ſuprà*.

Et hinc collige, bona conſueta infeudari, vel dari in em- 9
phyteuſim, non eſſe de menſa, quia in illis Eccleſia non habet dominium utile, ſed ſolùm directum, ut hic declarat Imol. *in fin.* & ſentit Innoc. *in ver. Concedas*, cum quo Hoſt. & Jo. Andr. *n. 4. in eodem ver.* & alii tranſeunt.

Tertiò nota ibi, *filium vel conſanguineum*. Bona feuda- 10
lia per alienationem vaſſalli ad Eccleſiam devoluta, juxta text. *in §. 2. & 3. quib. modis feud. amit.* poſſe de novo ab Epiſcopo infeudari filio, vel conſanguineo ipſius vaſſalli alienant, non obſtante juramento de non infeudando, ut ſimiliter hic eſt caſus in ſecundo reſponſo.

Quartò nota ex ultimo reſponſo Epiſcopum non obſtante 11
hujuſmodi juramento de non infeudando poſſe infeudare bona propter alienationem vaſſalli ad Eccleſiam devoluta, non tamen filio, & conſanguineo vaſſalli, *ut in præced. notab.* ſed etiam extraneo, ſi ſit talis, ut mediante illius per-
ſona poſſit Eccleſia bona alienata recuperare, ut in littera, 12
ſcilicet de facto, quia de jure vaſſallus alienans abſque conſenſu domini directi ipſo jure cadit à feudo ſeu à jure feudi, ſecundùm Innoc. *hic circa medium in ver. Recuperare*, Abb. Antiq. *n. 1. in eod. verb.* Hoſt. *n. 4.* & Jo. Andr. *n. 3.*

Extra QUÆRO, An Papa poſſit in præjudicium ſucceſ- 13
ſorum inveſtire aliquem de feudo nondum devoluto con-
ſentiente vaſſallo. Et cùm debeat conſtare de vera, & evi- 14
denti utilitate Eccleſiæ ſtante declaratione Gregorii XIV. in Conſiſtorio ſecreto, de qua *infrà ſub n. 33.* An Papa poſſit ſine conſilio, & aſſenſu Cardinalium declarare hanc evidentem utilitatem.

Quoad primum dubium videtur affirmativè reſponden- 15
dum per text apertum *in cap. 1. qui ſucceſſ. feud. dar. ten.* ubi diſponitur expreſsè, & ita ſummat Bald. ut quamvis ſucceſſor Prælati non cogatur inveſtituram à Prædeceſſore factam, & non completam de feudo, quod alius tenet ratam habere, tamen id locum non habet, ſi eo conſentiente, qui feudum tenet, ſit alius inveſtitus. Nam conſenſus hujuſmodi operatur, ut ſucceſſor Prælatus teneatur complere, cùm aliter non teneretur, quaſi infeudatio rei, quam non tenebat infeudans, cùm non remanſerit in finibus promiſſionis ſeu promiſſio in finibus inveſtituræ verbalis, ut conſiderat Iſern. *in d. c. 1. n. 5.* & operatur, ut
factum Prædeceſſoris dicatur tunc de jure conſummatum. 16
Ex quo ſequitur, ut cùm jam gratia ſit facta cum effectu, non expiret per obitum concedentis, ut ponderat ibi Bald. *n. 4.* Alvarot. *n. 3.* Præpoſ. *n. 2.* & Jacobin. *num. 2.* Et ratio eſt patens: nam cùm talis inveſtitura ſit valida, quia jure feudorum fulcitur, nec malè factum dicatur, quod ſit legis au-
thoritate, ut advertit Iſern. *ubi ſuprà n. 13. verſ. Unde dic.* 17
Prælatus dicitur ritè conceſſiſſe: unde perinde judicandum eſt, ac ſi ipſa Eccleſia contraxiſſet, quæ nunquam moritur, ita Bald. *ibi ante n. 5.* qui inferius *n. 12.* innuit ſine conſenſu vaſſalli tenentis obligationem Prælati dici perſonalem, quæ ſucceſſorem non obligat, quia nihil in eum tranſmittit: At cum conſenſu dicetur realis, & perpetua obligatio Eccleſiæ, quæ obligat ſucceſſorem.

Secun-

18 Secundũ dubium ſimiliter videtut affirmativè reſolven-
dum, cùm vera & communis ſit ſcribentium concluſio,
Papam ſolum poſſe ſine Cardinalibus ardua explicare, ut
teſtatur Gemin. qui adductis in contrarium reſpondet, in
*cap. Super eo, num.4. verſ. Communis concluſio, de heret.
lib.6.* Et hanc eſſe veriorem ſententiam oſtendit Hier. Za-
nettinus *in tract. de differ. iur. civil. & can. in 24. differ.
num.33.* quam etiam veram & communem dicit, & latiſ-
ſimè comprobat Cardin. Jacob. *de Concil. lib.7. art.5. de
Cap. concluſ. in verſ. Octavò facit, numer.117. cum pluribus
ſeqq. & in reſponſione ad contraria in verſ. Ad illud* 259.
19 Et in tantum poteſt Pontifex ardua per ſe expedire, ut ſi
in contrarium adeſſet conſuetudo, illa non valeret; tum
quia eſſet præſcribere contra ſupremam poteſtatem Papæ
contra quam non valet aliqua præſcriptio, ut notat Abb.
in *cap.2. num.4. de Cleric. non reſid.* ſequitur Jaſ. *in l. Pla-
20 cet num.11. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Tum quia Cardinalium
poteſtas à ſolo Papa emanat, ut tradit Archid. in *cap. Vbi
periculum col.4. circa fin.* ibi, [Dominorum autem Cardi-
nalium potentia eſt ab homine: nam quicquid poſſunt,
habent à Papa.] *De elect. lib.6.* & poſt eum Andreas Bar-
bat. *in tract. de præſtant. Cardinal. qu.1. num.11.* & Petr. de
21 Raven. *in tract. de conſuetud. ſect.1. num.33.* quem ſequutus
fuit Rocch. de Curte in ſimili ſuo tractatu *num.114.* ubi
ait de honeſtate Papam non poſſe ardua tractare ſine Car-
dinalibus; & tamen valere conſuetudinem in contrarium.
22 Et rationem reddit, quia talis conſuetudo habet concur-
ſum iuris communis, cùm de iure communi Papa poſſit
ardua tractare ſine Cardinalibus, ſecundùm communem
23 opinionem. Imò etiamſi de hoc eſſet lex expreſſa, illa non
eſſet attendenda, quia par in parem non habet imperium,
cap. Innotuit, de elect. de quo latiſſimè Barbat. *conſ.1. lib.1.
per tot.* & per tacitam contraventionem Papa videretur
24 eam tollere, ut ait Zanettinus *ubi ſuprà num.36.* quæ om-
nia veriſſima eſſe de poteſtate Summi Pontificis, abſoluta,
ſeu, ut aiunt, de plenitudine poteſtatis, pluribus rationi-
bus confirmat Cardin. Paleot. *de Sacr. Conſiſt. conſult. part.
1. quæſt.3.*

25 Et quamvis de infeudatione magnæ civitatis loquens
Bald. *in l. Cum multa, num.2. C. de bon. quæ liber.* dixerit
debere intervenire communem conſenſum Cardinalium:
tamen ejus dictum communiter intelligunt Doctores de
honeſtate tantùm non de neceſſitate, ut reſpondet Zanet-
tinus *ubi ſuprà num.36. verſ. Et ad allegata in contrarium*,
qui prius citaverat ipſum Baldum *ſub num.33.* & in propriis
terminis declarat Cardin. Alex. in *cap.1. Epiſcopum, vel
Abbatem, in volum. feud. poſt princ.* concluditque valere
hujuſmodi actum Papæ ſine Cardinalibus, quem ſequitur
alios referens Claud. *in ſuo ſpeculo feud. fol.131. verſ. Nam
quantum*, & Redoanus per eademmet verba *in tract. de reb.
Eccleſiæ non alien. caſ.5. num.21.* ubi itidem teſtantur hanc
eſſe crebriorem opinionem.

Et verè ita debere intelligi dictam doctrinam Baldi de
honeſtate tantùm, non de neceſſitate, ſuadetur: nam ipſe
in d. *l. Cum multa*, ſe remittit ad dicta per eum in *l. Hu-
manum, C. de legibus*, ubi præcisè *num.2.* dicit formam il-
lius legis eſſe de honeſtate, non de neceſſitate, cùm ibi
26 dicatur *humanum*, non autem *neceſſarium*, & ſubdit re-
tentis illis terminis, ſine dubio Principem poſſe infeudare
nedum civitatem, ſed & provinciam, & Ducatum, &
ut ait Caſtren. *ibi in fine, num.6.* licèt dicatur, Papam om-
nia facere cum conſilio Cardinalium; ſi tamen facit ſine
eis, valet; & ſequitur in *l. Lex eſt, num.5. ff. eod. tit.*

Et ex his non videtur dubitandum, quin Papa ſolus
totaliter explicare poſſit talem inveſtituram de feudo
nondum devoluto, & cauſas evidentis utilitatis decla-
rare.

27 Quibus addi poteſt, quòd etiamſi verſaremur in dubio
an cauſa ſubeſſet, vel non ſubeſſet, adhuc Summo Ponti-
fice aſſerente, præſumeretur, ut benè per Claud. *in Spe-
cul. feud. in ver. Cauſa legitima, fol.128.* præſertim ſi ver-
ſaremur in materia non ſuſpecta, quòd infeudatio fiat in
conſanguineos, ut conſiderat Pr.epoſ. in *cap. Non liceat,
12. qu.2. num.7.* Et in hac materia ſunt videndæ diſtinctio-
nes per d. Claudium factæ, quando cauſa poteſt ſubeſſe,
& non ſubeſſe; & quando exprimitur, & quando non.
Concluſio enim eſt, ſi cauſa exprimitur, quæ tempore
conceſſionis potuit intervenire, præſumitur etiam ſine in-
terventu Cardinalium, vel Procerum, ut dicit ipſe
num.132. per eademmet verba Redoan. *d. caſu 5. num.22.*

Et ſecundùm diſtinctiones eiuſdem Claudii ſunt intelli-
genda, quæ ſub longo involucro verborum dicit Bellam.
in *cap. Per principalem, num.106. verſ. Quarta quæſtio*, ubi
relinquit cogitandum, & in *cap. Non liceat Papæ, 12. qu.2.
ante num.16.* ubi præcisè aſſerit: Si non laborat mala ſu-
ſpicio contra Papam, quia in nimis propinquum non fit
alienatio, ſtandum eſſe litteris, & expreſſioni Papæ.

Et pariter Navar. in ſuis Commentariis ſuper d. *cap. Non
liceat Papa, §.12. num.7. & ſeq. ſub num.9.* ſentit ſtandum
eſſe aſſertioni Papæ de cauſa iuſta, ſi ipſe exprimat ſe ad id
ex iuſta cauſa moveri.

Et eò magis ſi tractaretur de feudo antiquo, quo caſu 28
cùm præſumatur ab initio interveniſſe huiuſmodi cauſa,
& ob id Innoc. III. hic concedat, ut ſolita infeudari de
novo infeudari poſſint. Rectè dicit Bald. in *cap.1. num.3.
Qui feud. dar. poſſ.* cauſa utilitatis præſumi quando feudum
eſt apertum.

Quando autem alienatio fit ritè & rectè, manifeſti ju- 29
ris eſt, nec alienantem, nec ſucceſſorem poſſe illam in-
fringere, ut tradunt Iſern. & cæteri ſcribentes in d. *cap.1.
Qui feudum dare teneantur*, & Claud. *in d. Specul. fol.151.*

Cæterùm adverte, quia præmiſſa non videntur proce- 30
dere poſt Conſtitutiones à Romanis Pontificibus hac de re
editas. Nam Pius V. *in Conſtit.35. Admonet*, edita quarto
Kalend. Aprilis 1567. *in Bullar. tom.2. pag.221.* ſtatuit, ut
civitates, & loca S.R.E. etiam in feudum, aut quem-
cunque alium alienationis titulum dari ſolita ad Sedem
Apoſtolicam quomodolibet devoluta, & pro tempore de-
voluenda eo ipſo Cameræ Apoſtolicæ abſque alia declara-
tione incorporata cenſeantur, perinde ac ſi nunquam in
feudum, vel alium titulum conceſſa fuiſſent, ut in §.2.
At prætereà ſtatuit in §.3. ut de huiuſmodi alienationibus, 31
& infeudationibus tractantes, conſulentes, aut aliàs ver-
ba facientes, eaſque Summo Pontifici per ſe, vel per
alium inſinuantes, vel ſuadentes excommunicationis pœ-
nam, ac læſæ Majeſtatis etiam in primo capite, & confi-
ſcationis bonorum, privationiſque dignitatum, ac bene-
ficiorum eo ipſo incurrant. Et in §.9. addit, ut Cardina- 32
les in aſſumptione pilei, & ſede vacante in conclavi jurare
debeant prædictam Conſtitutionem obſervare, eique non
contravenire, nec Pontificibus contrafacientibus conſen-
tire, aut abſolutionem à iuramento petere, nec oblatam,
aut conceſſam acceptare. Et aſſumptus in Summum Pon- 33
tificem idipſum promittat, ac juret, & poſt coronationem
ſuis litteris confirmet: ut latius in ipſa Conſtitutione,
quam poſteà confirmarunt Pontrifices ſucceſſores Gregor.
XIII. *Conſtitut.3. Inter cætera, in Bullar. tom.2. pag.363.*
Sixtus V. *Conſtitut.26. Quanta eod. tom. pag.520.* Gregor.
XIV. *Conſtitut.1. Romanus Pontifex, pag.286.* Et ad hæc
uſque tempora multum dubitari poterat de intellectu illo-
rum verborum Bullæ Pii V. Et pro tempore devolenda.
An ſcillcet comprehenderent loca nondum devoluta tem-
pore infeudationis. Et eò magis quia idem Gregorius XIV.
in Conſiſtorio ſecreto Romæ apud S. Marcum die Ven.
13. Septembris 1591. habito, ſententiis tamen S.R.E. Car-
dinalium, qui tunc aderant, minimè requiſitis, quin-
imò multis eorum expreſsè contradicentibus, declaravit,
& decrevit Pius V. Conſtitutione prædicta non prohiberi
feudum nondum devolutum, quando neceſſitas, aut evi-
dens & vera Eccleſiæ utilitas poſtulaverit iterùm infeudari.
Nec juramentum in ea præſtitum ſimilem caſum compre-
hendere, ac neminem licitè jurare poſſe, quod contra ne-
ceſſitatem, aut evidentem utilitatem Eccleſiæ ſit; ſicque
prædictam Conſtitutionem intelligendam judicavit, ac
diffinivit. Sed hanc dubitationem ſuſtulit Innoc. IX. *Con- 34
ſtitutione* 1. incip. *Que ab hac ſancta Sede, edita pridie no-
nas Novembris 1591. eod. tom.2. pag.713.* nam *in* §.4. decla-
ravit Conſtitutione Pii V. prohiberi quamcumque infeu-
dationem, & alienationem civitatum, & locorum eidem
Sedi tam immediatè, quàm mediatè ſubjectorum, non
ſolùm poſt eorum devolutionem, ſed etiam antequam
devolvantur, & quamcunque in perpetuum, vel ad tem-
pus prorogationem & extenſionem infeudationum, &
conceſſionum hujuſmodi nondum finitarum; ipſorumq;
incorporationem quoad effectum impediendæ alienationis,
prorogationis, & extenſionis hujuſmodi, non à die eorum
devolutionis, ſed à die ipſius Conſtitutionis, & etiam an-
tequam devolvantur factam cenſeti, & in §.5. præcepit

Pii V.

Pii V. Conſtitutionem jurari debere juxta prædictam declarationem.

35 Itaque ſtante hac declaratione Innocentii IX. planum eſt hodie Papæ non licere quemquam inveſtire de feudo nondum aperto, & ſic diſpoſitio d. *cap.* 1. *Qui ſucceſſ. feud. dar. tenean.* & textus noſtri, quatenus permittit, ut infeudari poſſint bona feudalia ad Eccleſiam devoluta juramento non obſtante, locum non habet in Summo Pontifice, ſed tantummodo in inferioribus Prælatis. Forma enim juramenti, qua ſe obſtringit Papa, eſt longè diverſa à juramento de non infeudando, quo ſe adſtringunt Prælati inferiores in terminis hujus cap.

36 Quo fit, ut hodie locum non habeat concluſio, quam pluribus relatis firmat Rota *deciſ.*664. *num.* 11. *part.* 2. *recent.* Videlicet Papam poſſe durante generatione inveſtiti in feudo aliis inveſtituram concedere in caſum devolutionis, cùm tunc non dicatur agi de præjudicio inveſtiti. Obſtat enim Declaratoria Innocentii, ideòque nec opus eſt diſcutere, an diſpoſitio *d. c.* 1. *Qui ſucceſſ. feud. dar. ten.* locum habeat in Summo Pontifice, de quo ibi plenè per Rotam *n.* 13.

Porrò Bulla Pii V. ut præfertur declarata ab Innocentio IX. confirmavit, & innovavit, ſeque ſervaturam promiſit, ac juravit Clem. VIII. *in Conſtitutione prima, ad Romani Pontificis, in Bullar. tom.* 3. *pag.* 1. ubi etiam in §. 7. declarationem Gregorii XIV. tanquam diſtruentem prædictæ Pii Conſtitutionem, alienandique occaſionem præbentem ac minimè neceſſariam revocavit, & annullavit perinde ac ſi nunquam emanaſſet. Declarans eadem Pii V. Conſtitutione prohiberi civitatum, & locorum in ea contentorum tam quæ nunquam anteà in feudum conceſſa, quàm quæ aliàs ſæpiùs infeudata, ac poſtmodum devoluta, aut etiam nondum devoluta fuerunt, infeudationes, & prorogationes inveſtiturarum etiam ex cauſa neceſſitatis, aut evidentis & veræ utilitatis factas & faciendas, ut latiùs in eadem Bulla §. 8. Et concordat Regula Cancellariæ 64.

Præter hæc Gregor. XIII. *die* 3. *Aprilis* 1581. in Conſiſtorio declaravit ſub dicta Bulla Pii V. comprehendi etiam conceſſiones gubernioru m, quas ultra triennium de locis S. R. E. fieri non contingeret, quam declarationem & Sixtus V. approbavit itidem in Conſiſtorio *die* 16. *Ianuarii* 1589. 37

Prohibitio tamen Pii V. ut ſuprà declarata, non comprehendit terras, & loca confiſcata ob delicta, de quibus *in Conſtitutione* 65. Gregor. XIII. incip. *Tanta*, ut ibi declaratur *in* §. 13. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 446. Idemque declaravit Sixtus V. *in Conſtitutione* 6. *Hoc noſtri*, §. 8. *pag.* 491. 38

Ac ſimiliter non comprehendit ea loca, quæ Camera Apoſtolica emit à Baronibus juxta *Conſtitutionem* 41. Clementis VIII. *Iuſtitiæ*, §. 14. *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 55. 39

DE SOLUTIONIBUS.

Alexander III. Decano, & Capitulo Morinen.

CAPUT I.

AD hoc in Apoſtolicæ & infrà. Sicut filius debita patris ſolvere tenetur: ita Prælatus ſui prædeceſſoris pro Eccleſiæ neceſſitate contracta.

SUMMARIUM.

1 *SUcceſſor in beneficio tenetur ſolvere debita prædeceſſoris pro neceſſitate Eccleſiæ contracta, & n.* 6.

2 *Filius non tenetur ad debita patris, niſi creditores probent eum ſe immiſcuiſſe hereditati paternæ.*

3 *Et tunc tenetur etiam ultra vires hereditatis ſi eam adierit ſine inventario.*

4 *Et quid de æquitate canonica, & in foro animæ.*

5 *Succeſſor in beneficio, & hæres in quibus æquiparentur, vel non.*

6 *Hæres tenetur ſolvere omnia debita defuncti qualitercumque contracta.*

7 *Succeſſor in beneficio tenetur ad debitum prædeceſſoris, quod conſtat fuiſſe contractum pro neceſſitate Eccleſiæ, licet non probetur verſum, & n.* 9.

8 *Fallit in mutuo, in depoſito, & cum res Eccleſiæ pro debito venditur.*

10 *Succeſſor in beneficio tenetur ad debita, quæ prædeceſſor pro ſui ſuſtentatione, vel infirmitate contraxit.*

11 *Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad expenſas advocati pro defenſione, & neceſſitate prædeceſſoris carceribus mancipati.*

12 *Succeſſor in beneficio an teneatur ad penſiones tempore prædeceſſoris decurſas, & non ſolutas, & n. ſeqq. uſque ad n.* 22.

13 *Penſio cum clauſula,* Ut melius, & commodius ſuſtentari valeas, &c. *cenſetur reſervata ex cauſa alimentorum, & n.* 15.

14 *Hypotheca non oritur ex aſſignatione redditu um ſuper certo fundo, niſi aſſignatio fiat pro alimentis.*
Contrarium, n. 16. *in fin.*

16 *Penſio, cenſus, collecta, & decima ſunt debitum reale, & obligat poſſeſſorem etiam pro terminis præteritis, & num.* 19.

17 *Et an ſit in optione creditoris vel agere contra ſucceſſorum, vel contra antiquum poſſeſſorem, ſeu eius hæredem, & n. ſeq.*

18 *Succeſſor in beneficio ex ſtylo Rotæ non tenetur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris, niſi factis à penſionario diligentiis contra prædeceſſorem, vel illius hæredes.*

20 *Succeſſor pro penſionibus ſolutis pro antiquo poſſeſſore habet actionem contra eum, vel illius hæredes.*

21 *Succeſſor in Epiſcopatu, vel Parochiali etiam factis per penſionarium diligentiis contra prædeceſſorem non tenetur ad penſiones ante ſuam proviſionem decurſas, niſi detracta congrua.*

22 *Succeſſor an teneatur ad penſiones antiquas pro terminis decurrendis, licet ſibi non remaneat congrua. Diſtinguitur, ut n. ſeqq. uſque in fin.*

23 *Quid ſi penſio ſit reſervata cum clauſula,* Dummodo remaneant mille pro Epiſcopo, vel centum pro Rectore.
Et quid ſi cum clauſula, Etiamſi non remaneant mille, vel centum, *n.* 30.
Et quid ſi cum eadem clauſula non expreſſa, ſed tacitè ſubintellecta, n. 31.
Et quid ſi reſervatio ſit pura, n. 32.

24 *Clauſula,* Dummodo remaneant mille pro Epiſcopo, *facit penſionem conditionalem.*

25 *Et in petitorio onus probandi, quod mille remaneant incumbit penſionario.*
Etiamſi Epiſcopus reſervationi conſenſerit, n. 26.
Et probatio debet eſſe plena, n. 27.

26 *Conſenſus titularis intelligitur præſtitus ſub eadem conditione, ſub qua penſio fuit reſervata.*

28 *Penſio reſervata cum clauſula,* Dummodo remaneant tot pro Titulari, *ſi ſit exceſſiva, non eſt nulla in totum, ſed reducibilis.*

29 *Fallit ſi ſit reſervata cum prædicta clauſula, & cum expreſſione certi valoris.*

30 *Tridentino Concilio Papa cenſetur derogare reſervando penſionem cum clauſula,* Etiamſi non remaneant mille pro Epiſcopo.

31 *Idem ſi ſciat valorem fructuum, iuxta quem non remaneant mille.*

32 *Penſio pure reſervata eſt reducibilis ſi non remaneant mille*

Digitized by Google

*mille pro Epiſcopo, & Papa fuerit deceptus in expreſ-
ſione valoris facta in cedula Conſiſtoriali.*

1 AD *hoc*. Jo. Andr. oon ſummat, quia breve eſt. Sed
ſecundùm Abbat. ſummatur ſic: Succeſſor in bene-
ficio tenetur ſolvere debita prædeceſſoris pro neceſſitate
Eccleſiæ contracta. Hoc dicit.

2 Nota primò ex principio textus, filium teneri ſolvere
debita patris. An autem ſit fundata intentio creditoris
agentis contra filium poſt obitum patris ex debito paterno,
adeò ut etiam alio non probato cogendus ſit filius ad ſol-
vendum? Primo intuitu videtur affirmativè reſponden-
dum per iſtum textum, qui hoc dicit ad litteram, & per
illud Apoſtoli 8. ad Rom. 17. *Si autem filii & hæredes*, & 4.
ad Galat. 7. *Quod ſi filius, & hæres*. Sed contrarium eſt
verum, quia requiritur ut creditor probet ſe immiſcuiſſe
hæreditati paternæ, aliàs enim ſi filius ab illa ſe abſtineat,
oon tenetur creditoribus hæreditariis reſpondere, nec po-
teſt cogi ad ſolvendum niſi conſtito de additione hæredita-
tis, ut legitur, & notatur in *l. Neceſſariis, ff. de acqui-
rend. hæred.* & ibi per gloſ. *in ver. Teneantur*, & Bart. *n.* 1.
& tenet gloſſa reputata ſingularis in *l. Si cum dotem,
§. Transgrediamur, in ver. Hæres, ff. ſolut. matrim.* quæ
dicit ab actore probandum eſſe, quòd filius ſit hæres pa-
tris, per textum in *leg. 1. Cod. Si minor ab hæredit. abſtin. &
in leg. 1. Cod. de iure deliberat.* & hic firmant Anchar. *num.* 1.
& Imol. *num.* 2. Et dictum Apoſtoli: Si filius, ergo hæres,
intellige, quantum ad hoc, ut filius poſſit ſe immiſcere
hæreditati paternæ, & illam agnoſcere: non autem quoad
hoc, ut poſſit à creditoribus conveniri, ſi non appareat
quòd hæreditatem agnoverit, ſecundùm Imol. *ubi ſuprà*.
Vel dictum Apoſtoli intelligas quantum ad nomen, non
autem quantum ad commodum, vel incommodum, niſi
ſe immiſceat, ut declarat præcitata gloſ. in *l. Neceſſariis,
in ver. Teneantur, ff. de acquir. hæred.* & litteram textus no-
ſtri, ibi, *filius*, ſupple, *& hæres*, ſecundum Bernardum
hic poſt caſum, Abb. Antiq. & Hoſtienſ. *in princ.* Itaque
3 filius, quem conſtat hæreditati paternæ ſe immiſcuiſſe, te-
netur ad debita patris, & quidem in ſolidum, & ultra vires
hæreditatis, ſi eam adivit ſine beneficio legis, & inventa-
rij. Sed ſi inventarium confecit, tenetur ſolùm quatenus vi-
res hæreditatis patiuntur, ut *l. final. C. de iure deliber.* ſe-
cundùm Alan. hic relatum in gloſ. 2. Sed Butr. *numer.* 3. &
4 Imol. *num.* 7. dicunt hoc verum de rigore juris civilis, &
in foro contentioſo, ſed de æquitate canonica, & in foro
conſcientiæ, qui adivit ſine beneficio inventarii oon te-
netur niſi in quantum ſe extendunt vires hæreditatis. Al-
legant gloſſ. in *cap. Quamquam, in ver. Mandaverint, de
uſuris*, & ibi Joan. Andr. in gloſ. *in ver. Dicebat*, Bart. &
Bald. *in Rubrica, ff. de acquirenda hæredit.* Tu verò in hoc
paſſu recurre ad Fedet. de Senis in ſuo ſolemni *conſ.* 21. in-
cip. *Numquid hæres per tot.* ubi hanc materiam luculenter
examinat.

5 Secundò nota ex textu æquiparationem, ſeu ſimilitudi-
nem inter hæredem & ſucceſſorem in beneficio, ſecundum
Anchar. *hic num.* 2. Imol. *num.* 3. & Abb. *num.* 1. nam quem-
admodum hæres ſuccedit in univerſum jus defuncti, *l. Hæ-
reditas, ff. de reg. iur.* Ita & ſucceſſor ſuccedit Prælato in
univerſum jus Eccleſiæ, *cap. Relatum, il ſecondo, §. Ne-
mine, de teſtam.* ſecundum Hoſt. *hic num.* 3. Joan. Andr.
num. 1. & alios ſupracitatos. Item æquiparantur quoad
ſolvenda debita per prædeceſſores contracta, ut in textu.
Sed nihilominus in multis differunt; nam hæres jus cauſat
à defuncto, ſed ſucceſſor in beneficio jus conſequitur non
à defuncto, ſed à ſuperiore, à quo inſtitutionem obtinuit,
ut hic per Abbatem *num. 1. verſ. Sed in multis*, & dixi in
6 *cap. Gravis, num. 136. & ſeqq. ſuprà de reſtitut. ſpoliat.* Item
differunt, quia hæres tenetur ſolvere omnia debita defun-
cti qualitercumque contracta, ut notatur in *cap. 1. infrà
de teſtam.* & dictum eſt *ſuprà num.* 3. ſed ſucceſſor in bene-
ficio non tenetur niſi ad illa, quæ ſunt contracta pro neceſ-
ſitate Eccleſiæ, ut hic probatur à contrario ſenſu. Con-
cordat textus in *cap. Hoc ius, §. Et his creditor, 10. quæſt. 2.
in cap. Quod quibuſdam, ſupra de fideiuſſor. & in c. Gravis
de Depoſito*. Et hic notat gloſ. *ultim.* cum qua tranſeunt
communiter Scribentes, Gemin. *conſ. 1. num. 2. & 3.*

7 Ultimò oota ibi, Pro Eccleſiæ neceſſitate ad hoc ut ex
debito per Prælatum contracto obligetur ſucceſſor, ſuffice-
re, ut probetur debitum pro neceſſitate Eccleſiæ contra-
ctum fuiſſe. Et quamvis Innocentius hic in fine requirat,
ut probetur etiam verſio in Eccleſiæ utilitatem, & Abb.
Antiq. dicat hoc benè notandum: Tu tamen pondera,
quia textus exigit hanc probationem verſionis, ſed tamen
exigit, ut debitum fuerit contractum pro Eccleſiæ neceſ-
ſitate. Sufficit ergo probare caſum neceſſitatis, ut hic per
Hoſt. *num.* 3. qui dicit eſſe hic argumentum expreſſum,
quod Eccleſia obligetur etſi non ſit verſa pecunia, dum
tamen probetur, quod Eccleſia indigebat, & pro illa ne-
ceſſitate, quæ imminebat, fuit debitum contractum.
Ad hoc bonus text. *in l. 1. §. Quod ſi mutuam, & in l. Lu-
cius, ff. de exercitor. action.* & cùm Hoſt. videatur hic tran-
ſite Joan. Andr. *num. 1. in verb. Neceſſitate*. Cardin. dicens
hoc veriùs *num.* 1. Anchar. *num.* 4. & Abb. *num.* 2. qui hunc
text. ita intellectum reputat multum notabilem. Sed Ant.
de Butr. *n. 1. verſ. Ulterius*, dicit opiniones poſſe ad con-
cordiam reduci, ut opinio Innoc. procedat in mutuo; opi-
nio verò Hoſt. in aliis contractibus, quàm mutui, & cum 8
hoc tranſeunt Joan. de Imol. *num. 2. in fin. verſ. Dominus
Antonius*, & Joan. de Anan. *num. 3. verſ. Nota quod ad hoc.*
Tu verò his adde Innoc. in d. *cap. Gravis, num. 1. de Depo-
ſito*, ubi ait contrahentem cum Eccleſia, vel hoſpitali de-
bere eſſe ſolicitum de converſione rei in utilitatem Eccle-
ſiæ tribus caſibus in jure expreſſis. Primus eſt in mutuo,
ut *l. Civitas, ff. Si certum petatur, & cap. Quod quibuſ-
dam, ſupra de fideiuſſor.* Secundus in depoſito, dict. *cap.
Gravis*. Tertius, cùm res Eccleſiæ pro debito venditur,
ut in Auth. *Hoc ius porrectum, C. de Sacroſanct. Eccleſiis,
& in cap. Hoc ius, 10. quæſt. 2.* In aliis autem caſibus, licèt
verſum non probetur in utilitatem Eccleſiæ, ſeu Hoſpita-
lis, ſi ad hoc datum fuerit, ipſa Eccleſia, ſeu Hoſpitale 9
tenetur. Et hoc dictum Innoc. quicquid dixerit gloſſ. *ult.
in l. 1. C. de venden. reb. civitatis, lib.* 12. communiter ſe-
quuntur Canoniſtæ, & Legiſtæ in d. *l. Civitas*, ut teſtatur
Ludovicus Roman. *in conſ. 440. Non eſt dubium, numer. 4.
& 5.* Ubi propterea conſuluit extra caſus prædictos ſucceſ-
ſorem in hoſpitalatu obligari ad debita, quæ præcedens
hoſpitalarius in utilitatem hoſpitalis contraxit, licèt verſio
probata non fuerit, per hoc cap. Et ideò voluit *in conſ. 517.
in caſu poſt numer. 2. & in l. Si cum dotem, §. Si maritus,
num. 15. & in l. In inſulam, §. Uſuras, ante num. 15. ff. ſo-
lut. matrim.* Abbas *conſ. 85. Videtur primo, num. 3. lib. 2.*

Sed quid ſi Prælatus contraxerit debita pro ſui ſuſtenta- 10
tione? Reſpondeo teneri ſucceſſorem, quia pro neceſſitate
Eccleſiæ videntur contracta, cùm Eccleſia teneatur Præ-
latum alimentare, *cap. Cum ſecundum Apoſtolum, de præb.*
& ita hic firmat Abb. *n. 2. verſ. Nam ſi Prælatus, & in cap.
Per tuas, num. 2. infrà de donat. & in cap. Ex præſentium,
num. 5. ſuprà de pignor.* ubi extendit textum noſtrum, qui
obligat ſucceſſorem in beneficio ad ſolveoda debita pro ne-
ceſſitate Eccleſiæ contracta, ut idem ſit, ſi contracta fue-
rint pro neceſſitate perſonæ, & hic ſubdit ſe ita in facto
pluries conſuluiſſe, præſertim in Rectoribus Eccleſiarum,
qui contrahunt multa debita in infirmitate, ex qua dece-
dunt; nam ſucceſſor tenetur illa ſolvere, ut per eum ſequi-
tur Quintilianus Mandoſ. *in repet. cap. 1. num. 11. verſ. In
pluribus de probat. vol. 6. Repertentium, in Appendice, fol. 62.*
Et propterea cùm quidam Doctor patrocinium præſtitiſſet 11
Epiſcopo Caurienſi carceribus mancipato, & pro ejuſ-
dem oeceſſitatibus pecunias expendiſſet, Domini de Rota
in Caurienſi pecuniaria 11. Februarii 1547. coram Puteo
concluſerunt ſucceſſorem teneri, ut apud Peregrinum
deciſ. 14. ſubſit titul. de ſolut. & referunt Mandoſ. *ubi ſuprà*
& Flamin. Pariſius *de reſignat. benef. lib. 1. q. 16. n.* 51.

QUÆRO, An ſucceſſor in beneficio teneatur ad 12
penſiones tempore prædeceſſoris decurſas, & non ſo-
lutas.

Rota apud Caſſadorum *deciſ. 4. num.* 3. de locato dixit
hunc paſſum. An ſucceſſor teneatur ad decurſas penſio-
oes pro prædeceſſore, eſſe dubium, & nondum in Pala-
tio deciſum: & Creſcentius *deciſ. 3. num. 7. de ſolut.* teſta-
tur Rotam nuoquam voluiſſe judicare ſucceſſorem teneri
ad penſiones per prædeceſſorem non ſolutas, & Achil. *de-
ciſ. 3. num. 1. de penſionib.* ſimiliter ait Dominos nunquam
voluiſſe reſolvere, ut penſio debeatur à ſucceſſore, ne in
dies peterentur.

Opinio tamen affirmativa videtur de jure verior, ſal- 13
tem in penſionibus, quæ communiter reſervari ſolent cum
clauſula, *Ut melius, & commodiùs ſuſtentari valeas de*

alicuius

Digitized by Google

*alicuius ſubventionis auxilio providere, & ſpecialem gra-
tiam facere volentes*. Quæ clauſula id operatur, ut pen-
ſio alimentorum cauſa cenſeatur aſſignata, ut declarat
Quintilianus Mandoſ. *in Regula de infirmis, quæſt.*11. *n.*6.
*& ſuper ſignat. ſub tit. de penſionibus, quæſt.*51. *& ſeq.*
14 Quamvis autem circumſcripta cauſa alimentorum ſi red-
ditus ſuper certo fundo aſſignentur, ex tali aſſignatione
fortè hypotheca naſci non videatur, ſed ſolùm perſonalis
actio contra aſſignantem, ut *l. fin. in fine, ff. de contrahen.
empt. l. Si liberto, in princ.* juncta gloſſa ejuſdem principii,
in ver. Vendita ſunt, ff. de ann. legat. Tamen ſecus eſt ſi
redditus ſuper tali fundo aſſignentur pro alimentis, quia
tunc procedit concluſio Juris, dicens rem illam, ex qua
jubentur alimenta præſtari, eſſe pro ſolvendis alimentis ta-
citè hypothecatam: hic eſt text. in *l.*2. *in fin. ff. de alimen.
& cibar. leg.* & tenet Gloſſator in *l. Lucius, in gloſ.*2. *ff. eo-
dem, & in l. Caius in ver. Neque in rem, ff. de Annuis lega-
tis, & in l. Cum hi, in ver. Idem eſt etſi ageretur, ff. de tran-
ſact.* Cujus ſententiam omnes ſequuntur, ut inquit Ludov.
Rom. *in conſ.*388. *In caſu propoſiti thematis, numer.*3. ubi
hoc præcipuo fundamento firmat hanc concluſionem, ut
Epiſcopus ſucceſſor teneatur ad penſiones decurſas, & non
15 ſolutas tempore prædeceſſoris. Eandem concluſionem
ſuppoſita reſervatione penſionis cum prædicta clauſula, *ut
commodius, &c.* videtur ſequi Felinus in *cap. Ad au-
dientiam, il* 2. *num.*6. *de reſcr.* & eam probant ſimpliciter
Philippus Francus in *cap. ult. num.*3. *&* 4. *de off. Ordin. lib.*6.
& Gigas *de penſ. qu.*39. *num.*10. Ea ratione, quia penſio,
& cenſus ſicut collecta, & decima ſunt debitum reale, &
obligant poſſeſſorem, ut *cap. Si quis laicus*, 16. *qu.*1. Unde
novus poſſeſſor beneficii erit conveniendus, ut debita
ſolvat etiam pro cenſu & penſionibus præteritis, ut in hoc
c. Et facit text. in l. Imperator, ff. de Publicanis, ubi hoc eſt
expreſſum in tributis. Idque procedere etiam extra caſum
alimentorum pluribus probat Gig. *de penſion. qu.*51. *à num.*
17 17. Eſt tamen in optione penſionarii creditoris, vel agere
contra ſucceſſorem in beneficio, vel contra antiquum poſ-
ſeſſorem, ſeu ejus hæredem, ut per Gigant. *d. qu.*39. *num.*
11. Et in decimis quæ eodem jure cum penſionibus cenſen-
tur, reſpondit Feder. de Sen. *conſ.*81. incip. *Laicus de præ-
dio ſuo*, & in charitativo ſubſidio, quod ſimiliter eſt onus
reale, & tranſit in ſucceſſorem beneficii, voluit Bartho-
lomæus Bellencinus *de Charitativo ſubſidio, qu.*51. *verſ. Fa-
teor tamen*.
18 Cæterùm adverte, quia etſi Rota non fuerit ſequuta
opinionem Feder. de Sen. *in præallegat. conſ.*81. Nec olim vo-
luerit judicare ſucceſſorem, teneri ad penſiones non ſolutas
per prædeceſſorem, ut dixi ſupra *num.*12. Nihilominus ubi
conſtat de diligentiis factis à penſionario pro exactione
penſionis contra prædeceſſorem, vel illius hæredes, paſ-
ſim Rota condemnat ſucceſſorem ad ſolvendos terminos
decurſos in vita prædeceſſoris, & non ſolutos, ut *in cauſa
Cantuarien. penſionis*, 15. *Ianuarii* 1592. coram Gipſio, *&
in Hiſpalen. penſionis* 16. *Decembris* 1577. coram Cardin.
Blanchett. *& in Cæſaraugustana penſionis* 13. *Aprilis* 1592.
coram Cardin. Pamphilio, & in concordantibus relatis à
19 Gregor. XV. *deciſ.*507. *num.*3. Penſio enim, ut prædixi,
eſt onus reale, & cohærens beneficio, ut tetigi ſuprà *num.*
16. Et fuit dictum in præcitatis deciſionibus, & propterea
obligatur ſucceſſor ad illius ſolutionem, non ſolùm in fu-
turum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis an-
te ſuam proviſionem, ut *l. Quæſitum, ff. de Uſufruct.* &
tradunt Philippus Franc. in d. *cap. ult. num.*4. *de offic. Or-
din. lib.*6. Cardin. in Clem. 1. *qu.*11. *num.*5. *in fin. verſ. Ad
aliud vero, de cenſib.* Gemin. *conſ.*3. *Super dubio, num.*2.
& per tot. dicens de hoc eſſe caſum in hoc cap. Cardin. Al-
ban. *conſ.*2. *num.*12. Navarr. *conſ.*1. *num.*3. *&* 4. *& conſ.*2.
*num.*3. *&* 5. *de ſolut.* & alii apud Gregor. *in præallegata de-*
20 *ciſ.*507. *num.*2. Licet novus poſſeſſor, & ſic ſucceſſor in
beneficio poſſit procedere contra antiquum poſſeſſorem,
ſeu illius hæredem, ut probatur in d. *cap. ult. de offic. Or-
dinar. lib.*6. & ibi notat Franc. *num.*3. *verſ. Ipſo tamen no-
vus poſſeſſor.*
21 Cave tamen ne decipiaris, quia etſi novus poſſeſſor bene-
ficii factis ut ſupra diligentiis teneatur ad penſiones decur-
ſas tempore prædeceſſoris, ut dictum eſt: hoc tamen eſt
moderandum cum temperamento, videlicet dummodo ei
remaneat congrua, quæ in primis, & ante omnia dedu-
cenda eſt, ut fuit deciſum *in Campanien. penſionis* 22.
Ianuarii 1609. coram Juſto, impreſſa apud Marcheſanum
*de Commiſſ. part.*1. *fol.*547. Quam ita intellexit, & ſequu-
ta eſt Rota coram Gregorio XV. in ſæpiùs citata *deciſ.*507.
*num.*5.
Sed hic incidit quæſtio. Numquid ſucceſſor in benefi- 22
cio teneatur ad ſolutionem antiquarum penſionum pro
terminis ſuo tempore decurrendis, licèt non remaneat con-
grua ſibi debita ex præſcripto S. Concil. Trident. *c.*13. *§. Ad
hæc, ſeſſ.*24.
Pro ſolutione obſervandum eſt, quod ad præſentem 23
quæſtionem attinet, Papam quatuor modis reſervare pen-
ſiones ſuper fructibus menſæ Epiſcopalis, vel Parochialis:
primò ſcilicet cùm clauſula, *Dummodo remaneant mille
pro Epiſcopo, vel centum pro Rectore*. Et hoc primo caſu
planum eſt Epiſcopum, vel Rectorem non teneri ad pen-
ſiones pro terminis decurrendis, niſi prius detracta con-
grua; quia penſio hoc caſu eſt conditionalis propter clau-
ſulam, *dummodo*, Rota *deciſ.*1160. *num.*2. *part.*3. *diverſor.* 24
& ſæpiùs reſolutum fuit in pluribus cauſis, teſte Cardin.
Seraph. *deciſ.*1122. *num.*2. & clara eſt intentio Papæ, ut
ita demum penſio debeatur, ſi remaneant mille pro Epi-
ſcopo, vel centum pro Rectore, ad præſcriptum Concil.
Trident. *in d. cap.*13. ut dixit Rota *deciſ.*679. *in fin. verſ.
Quia clara eſt intentio Papæ, part.*4. *diverſ.* Ideòque ſi Epi- 25
ſcopus, vel Rector agat petitorio judicio contra penſiona-
rium, negans ſe penſionem debere, aut dicens penſionem
eſſe nullam, tenetur penſionatius aſſumere onus proban-
di, quod titulari remaneat congrua, quia ipſius penſiona-
rii intentio fundatur in diſpoſitione conditionali, quæ niſi
juſtificetur, illum non relevat, ut *l. Si quis pro conditione,
ff. Si quis omiſſ. cauſ. teſtam. cum concord.* & ita fuit reſolu-
tum *in cauſa Salamantina penſionis* 26. *Maii* 1593. coram
Gipſio apud Garz. *de benef. part.*1. *cap.*5. *numer.*424. *verſ.
Tertius caſus, & in præalleg. deciſ.*679. *part.*4. *diverſ.* Qui- 26
nimò hoc vendicat ſibi locum etiamſi titularis reſervationi
penſionis conſenſerit; quia conſenſus hujuſmodi intelligi-
tur præſtitus ſub eademmet conditione, ſub qua penſio re-
ſervata exiſtit, ut in *d. Salamantina penſionis, verſ. Non* 27
obſtat, quod titularis conſenſerit. Et hoc caſu non ſufficit
ſemiplena probatio, ſed debet eſſe plena, ut per Mobed.
*deciſ.*148. & Seraph. *d. deciſ.*1122. *num.*2. Ubi allegantur 28
aliæ deciſiones concordantes. Cæterùm iſto caſu, ideſt,
cùm penſio reſervatur cum prædicta clauſula, *dummodo*,
&c. ſi ſit exceſſiva, agi poteſt de ſola reductione, non au-
tem de nullitate penſionis in totum, quia non deficit in-
tentio Papæ eam reſervantis in majori ſumma, cui minor
ineſt; nam ſi voluit reſervare penſionem in majori quan-
titate fortius in minori, *l.*1. *§. Si ſtipulanti, ff. de verb.
oblig. cum ſimilib.* Creſcent. *deciſ.*17. *num.*4. *de reſcript.* Put.
*deciſ.*34. *num.*2. *lib.*1. Mantic. *deciſ.*153. *num.*2. *&* 4. Nec
Papa appoſuit conditionem illam, *dummodo*, &c. ad effe-
ctum, ut ea non juſtificata penſio in totum reddatur nulla,
ſed ſolùm ut ad minorem ſummam reduci poſſit, ut fuit
ponderatum *in præalleg. Salamantina Penſionis, ver. Nam
Papa non appoſuit*. Verùm hoc intelligas in eo tantum caſu, 29
in quo penſio fuit quidem reſervata conditionaliter cum
prædicta clauſula, *dummodo remaneant tot pro titulari, ſed
ſine expreſſione certi valoris*; tunc enim ut prædixi, penſio
exceſſiva non eſt nulla in totum, ſed reducibilis, & ita
procedunt deciſiones præallegatæ: ſecùs verò ſi penſio re-
ſervata fuerit ſimul cum prædicta clauſula, *dummodo*, &
cum expreſſione certi valoris per aſcenſum; quia tunc ſi
penſio reperiatur exceſſiva, non poteſt reduci, ſed propter
ſubreptionem debet declarari nulla in totum, ut fuit deci-
ſum *in Peruſina parochialis, ſeu penſionis* 1. *Iulii* 1641. co-
ram Dunozetto Decano.
Secundò modo Papa reſervat penſiones ſuper fructibus 30
menſæ Epiſcopalis, vel Parochialis, cum clauſula primæ
oppoſita, videlicet etiamſi non remaneant mille pro Epi-
ſcopo, vel centum pro Rectore, quod tamen fit admodum
raro. Et hoc caſu reſolutum eſt Epiſcopum, vel Rectorem
teneri ad ſolutionem penſionis cum integritate, etiamſi
non remaneant mille, vel centum pro ſua congrua. Ratio
eſt evidens, quia de poteſtate Papæ ambigi non poteſt,
*c. Propoſuit, de conceſſ. præb. c.*2. *de Præb. lib.*6. & de voluntate
conſtat, quia id verbis expreſſit, *l. Labeo, §. Id Tubero,
ff. de ſuppell. legat.* Gemin. *conſil.*61. *Super præmiſſo dubio, in
princ.* Bald. *conſ.*305. *Verba Principis in prin. verſ. Aut eſt
dubium, lib.*1. & cenſetur Trident. Conc. derogaſſe, cùm
ſtatue-

ſtatuerit contrarium ejus, quod Concilium diſponit in d. cap. 13. §. *Ad hæc*, *ſeſſ.* 24. ut dixi in *c. Ex parte*, *n.* 26. *de privileg.* Et extat motus proprius Pii V. quem retuli in *cap. Nulla*, *n.* 86. *de conceſſ. præb.*

31 Tertio, modo Papa reſervat penſiones cum prædicta clauſula, *etiamſi non remaneant mille*, &c. non quidem expreſſa, ſed tacitè ſubintellecta puta quia in cedula Conſiſtoriali fuit expreſſus valor fructuum menſæ Epiſcopalis per aſcenſum in ducatis, v. g. mille: & nihilominus penſio fuit reſervata in ducatis quingentis. Et hoc tertio caſu pariter Epiſcopus tenetur ad ſolutionem integræ penſionis, licèt non remaneant mille pro ſua congrua, nec poteſt petere reductionem, quia Papa etiam iſto caſu cenſetur voluiſſe derogare decreto Conc. Trident. in *d. cap.* 13. Quia cùm ſciverit valorem fructuum, juxta quem non remanent mille pro Epiſcopo, talis ſcientia habet vim clauſulæ *non obſtante*, Felin. in *cap. Nonnulli*, *num.* 13. *verſ. Fallit quarto*, *de reſcript.* & in propriis terminis reſolvit Rota *in cauſ. S. Angeli Penſionis* 16. *Decembris* 1594. coram Cardin Pamph. *& in Ferreten. Penſionis* 23. *Januarii* 1602. coram Ottembergo, quæ referuntur *in Campanien. Penſionis* 22. *Januarii* 1509. coram Juſto, impreſſa apud Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *fol.* 547.

32 Quarto, demum modo Papa reſervat penſionem purè, & ſine prædicta clauſula nec expreſſa, nec tacitè ſubintellecta, puta quia fructus menſæ Epiſcopalis per aſcenſum expreſſi fuerunt in ducatis mille, & quingentis, & penſio reſervata fuit ſolùm in ducatis quingentis, & in hoc ultimo caſu ſi facta fructuum liquidatione appareat penſionem eſſe exceſſivam, & non remanere Epiſcopo ducatos mille pro ſua congrua, & Papam fuiſſe deceptum in expreſſione valoris narrati in cedula Conſiſtoriali; tunc penſio erit reducenda, ita ut Epiſcopo remaneant mille pro ſua ſuſtentatione, ut fuit deciſum in d. Campanien. penſionis, hoc enim caſu Papa non cenſetur voluiſſe derogare, quin potiùs ſe conformare decreto Concilii Trident. & ad excludendam ſcientiam Papæ de vero valore, ſecundùm Rotam ubi ſuprà, ſatis eſt in informatione valoris pro propoſitione Eccleſiæ in Conſiſtorio teſtes depoſuerint fructus Eccleſiæ aſcendere ad d. ducatos mille, & quingentos; quia hæc probatio licet non fuiſſet ſufficiens ad probandum verum valorem, informavit ſaltem animum Papæ, quod reſervata penſione quingentorum ducatorum, nihilominus remanebant mille pro ſuſtentatione Epiſcopi. Unde non poteſt concludi, Papam voluiſſe derogare Concilio, ſed potiùs præſumendum eſt ſe voluiſſe cum Concil. conformare, ut ibi per Rotam. Sed ante factam liquidationem fructuum Epiſcopus non poteſt detrectare ſolutionem penſionis hoc prætextu, quòd non remaneant mille pro ſua congrua, ut colligitur ex eadem deciſione.

DE SOLUTIONIBUS.

Gregorius IX. Decano, & J. Canonico Tulleñ.

CAPUT III.

ODoardus Clericus propoſuit, quòd cùm P. Clericus, & D. laicus, & quidam alii ipſum coram officiali Archidiaconi Rhemeñ. ſuper quibuſdam debitis conveniſſent, idem in eum recognoſcentem hujuſmodi debita, ſed propter rerum inopiam ſolvere non valentem, excommunicationis ſententiam promulgavit: & infrà. Mandamus, quatenus ſi conſtiterit, quòd prædictus O. in totum, vel pro parte, non poſſit ſolvere debita ſupradicta, ſententiam ipſam ſine difficultate qualibet relaxeris: recepta priùs ab eo idonea cautione, ut ſi ad pinguiorem fortunam devenerit, debita prædicta perſolvat.

SUMMARIUM.

1 *DEbitor qui non eſt ſolvendo, excommunicatus, quia non ſolvit, abſolvitur cum cautione de ſolvendo, ſi ad pinguiorem fortunam devenerit.*

2 *Clericus qui non eſt ſolvendo, non debet excommunicari, nec aliter moleſtari, praſtabit tamen cautionem ſaltem iuratoriam de ſolvendo, cum pervenerit ad pinguiorem fortunam.*

3 *Clericus pro debito civili excommunicari poteſt, ſi contumaciter reſiſtat precepto iudicis de ſatisfaciendo, ſed non debet carceribus mancipari.*

4 *Sed ex Concilio Tridentino excommunicari non debet niſi in ſubſidium.*

5 *Ab excommunicatione iniuſta non fit abſolutio, ſed relaxatio.*

6 *Contrarium.*

Declaratur, ſi iniuſtitia ſit notoria, n. 9. 10. *&* 11.

7 *Relaxare, & abſolvere an, & in quo differant, & num.* 9.

8 *Abſolutio ab excommunicatione iniuſta datur ſine iuramento, & cautione de parendo mandatis Eccleſia, & ſolutionis expenſarum.*

9 *Abſolutio competit in dubio, relaxatio quando de iniuſtitia evidenter conſtat, & n.* 11.

11 *Excommunicatio notoriè iniuſta, ut quia ſit lata contra debitorem, qui notoriè non eſt ſolvendo, an ſit ipſo iure nulla, & n. ſeqq.*

12 *Error expreſſus in ſententia an eam reddat nullam ipſo iure.*

13 *Debitor ad hoc ut gaudeat beneficio huius* cap. Odoardus, *quæ requiſita debeant concurrere, & n. ſeqq. uſque ad num.* 70.

14 *Debitor laicus, niſi cedat bonis, pro debito civili in ſolidum conveniri, & in carcerem detrudi poteſt.*

15 *Ceſſio bonorum fieri debet uſque ad ultimum quadrantem.*

Non tamen auferuntur panni de dorſo, n. 16.

16 *Damnatis ad ultimum ſupplicium veſtes non auferuntur.*

17 *Debitor laicus ſi quid acquirat poſt ceſſionem bonorum, non convenitur niſi in quantum facere poteſt.*

18 *Miles, maritus, donator, & alii privilegiati de iure civili ſine ulla bonorum ceſſione conveniuntur quatenus facere poſſunt.*

19 *Milites armata, legalis, & caleſtis militia aquiparantur quoad beneficium, ut non conveniantur niſi in quantum facere poſſunt, habita ratione ne egeant.*

20 *Clerici etiam prima tonſura gaudent beneſitio huius cap.*

21 *Quamvis non ſint beneficiati, nec habitum, & tonſuram deferant, nec alicui Eccleſia inſerviant.*

22 *Tridentinum Concilium* c. 6. ſeſſ. 23. *non ademit clericis non habentibus requiſita niſi privilegium fori. Privilegium verò huius cap. & reliqua remanſerunt in diſpoſitione iuris communis.*

23 *Clericus coniugatus gaudet privilegio fori, & Canonis, ſed non privilegio huius cap.*

24 *Clericus, qui abiecto habitu clericali geſſit ſe publicè pro laico non gaudet beneficio huius cap. Secus ſi gerat ſe pro clerico, licet non habeat requiſita Concilii Tridentini.*

25 *Clericus non habens requiſita Concilii Tridentini, quamvis non gaudeat privilegio fori, tamen ſi gerat ſe pro clerico, poteſt puniri etiam ab Epiſcopo, & eſt locus praventioni.*

26 *Actio*

26 *Actio inanis eſt, quam inopia debitoris excludit.*
27 *Periculo eius qui nihil habet, nihil eſſe poteſt.*
28 *Paupertas in quibus proſit.*
29 *Solutio partis debiti regulariter non admittitur creditore invito, ſed fallit in clerico, qui pro parte non eſt ſolvendo.*
30 *Clericus non gaudet privilegio huius* cap. Odoardus. *Si creditor ſit ipſo pauperior.*
31 *Clericus ut gaudeat beneficio huius cap. paupertatem probare debet.*
32 *Paupertas qualiter probetur.*
33 *Mendicans præſumitur pauper, niſi creditores probent contrarium.*
34 *Paupertas probatur eo ipſo, quòd aliquis cedit bonis, nec eius corpus debet poſteà detineri.*
35 *Clericus, qui in ludis prohibitis, vel luxurioſè vivendo bona ſua diſſipavit, non gaudet beneficio huius cap. & n.39. & n.40.*
Contrarium, n.41.
36 *Clericus cenſetur tacitè renunciare beneficio huius cap. ſi dolo, vel fraude factus eſt inops, & n.44. & n.46.*
Vel ſi prioribus crediteribus præpoſuit poſteriores, n.38.
37 *Alienans omnia bona ſua, vel maiorem partem, etiam interpellatis vicibus præſumitur hoc feciſſe in fraudem creditorum.*
40 *Meretrices devorant animas perditorum.*
42 *Ludus Azardi, & alearum multos depauperare conſueverunt.*
43 *Nomina debent eſſe conſequentia rebus.*
44 *Doloſus non eſt admittendus ad beneficium ceſſionis, vel ad beneficium huius cap.* Odoardus, *vel cap.* Pervenit, de fidejuſſor.
45 *Spoliator, qui fraudem adhibuit, non admittitur ad beneficium huius cap.*
46 *Alienans bona ſua in fraudem creditorum non gaudet beneficio huius cap.*
47 *Clericus non gaudet beneficio huius cap. niſi conveniatur civiliter, vel pro maleficio ad intereſſe præſtandum.*
48 *Secus ſi agatur criminaliter ad pœnam, vel pœnitentiam imponendam, quia non fit commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, niſi actore volente.*
Ee hoc ſi pœna applicetur parti, ſecus ſi applicetur fiſco, num. 50.
49 *Iniuriarum actio proponitur tantum ad vindictam.*
51 *Debitor, qui luit in corpore, liberatur ab obligatione ſolvendi pœnam pecuniariam.*
52 *Clericus ita demum gaudet privilegio huius cap. ſi conveniatur actione perſonali, ſecus ſi actione reali, ut depoſiti, &c. & n.54.*
53 *Maritus non tenetur ultra, quàm facere poteſt ſi conveniatur actione perſonali, ſecus ſi actione in rem.*
55 *Clericus non gaudet privilegio huius cap. niſi debitum confiteatur.*
Et multo minus ſi debitum pertinaciter neget, num.57. & num.58.
56 *Si cedat bonis antequam condemnetur, vel debitum in iure confiteatur, non eſt audiendus.*
58 *Clericus gaudet privilegio huius cap. abſque ulla bonorum ceſſione, ſecus in perſonis non privilegiatis, & nn. ſeqq. uſque ad n.64.*
59 *Ceſſio bonorum quamvis infamiam iuris non irroget, tamen ſigillat ſtatum cedentis ſaltem quoad infamiam facti.*
60 *Ceſſio bonorum alicubi fit cum infamia, & vituperio.*
61 *Romæ fit ſuper leonem marmoreum penes ſcalā Capitolii.*
62 *Beneficium cap.* Odoardus, *& cap.* Pervenit, *ex Conſtitutione Pii IV. non datur debitoribus in Vrbe, niſi geſtent birretum viride.*
63 *Ceſſio bonorum de iure fit nudo verbo coram iudice.*
64 *Inopia, & impotentia ſolvendi non extinguit obligationem, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus proſperioris fortunæ.*
65 *Clericus inops cùm ad pinguiorem fortunam pervenerit, non tenetur in totum, ſed in quantum facere poteſt habita ratione ne egeat.*
66 *Clericus ſemel admiſſus ad beneficium huius cap. non prohibetur iterum admitti.*
67 *Ceſſio bonorum poteſt reiterari.*
68 *Clericus non admittitur ad beneficium huius cap. niſi præſtet iuratoriam cautionem de ſolvendo cùm ad pinguierem fertunam devenerit, & n. ſeq.*
69 *Cautionis nomine nuda promiſſio intelligitur, ſed cùm additur idonea, vel ſufficiens, debet eſſe pigneratitia, vel fideiuſſoria.*
70 *Beneficio ne quis conveniatur ultra quam facere poteſt, ſi competat ratione perſonæ privilegiatæ, non poteſt renunciari: ſecus ſi ratione contractus.*
71 *Fallit in renunciatione tacita, quæ fit per actum cõtrariũ.*
72 *Privilegio fori expreſſe renunciare non poteſt Clericus etiam cum iuramento: Poteſt tamen tacitè habitum vel tonſuram non deferendo, aut Eccleſiæ non inſerviendo, & n.78.*
73 *Clericus an poſſit cum iuramento renunciare beneficio huius cap.*
74 *Beneficium huius c.* Odoardus, *habet duos effectus.*
75 *Privilegio ne quis detrudatur in carcerem renunciare non poteſt etiam cum iuramento.*
76 *Carceris ſqualor eſt contra naturalem æquitatem.*
77 *Carcer eſt ſpecies ſervitutis.*
78 *Privilegio ne quis conveniatur ultra quam facere poteſt, ſi competat ob reverentiam perſonæ, renunciari non poteſt etiam cum iuramento.*
79 *Beneficiatus non fruitur beneficio huius cap. contra penſionarium ſi per ſeipſum conſenſerit reſervationi penſionis, & n. ſeqq.*
80 *Secus ſi ſucceſſerit in beneficio gravato, & non conſenſerit per ſeipſum.*
81 *Penſioni conſentiens ſub ſolitis cenſuris ſi non ſolvit in tempore, ex ſtylo Rotæ illos incurrit ſine alia litterarum intimatione.*

O*Doardus*. Debitor, qui non eſt ſolvendo, excommu- 1
nicatus quia non ſolvit, abſolvitur cum cautione de
ſolvendo ſi ad pinguiorem fortunam devenerit. Hoc dicit 2
Jo. And. Butr. Card. Anch. & Imol. Vel notabilius ſecundùm Abb. Si Clericus non habeat unde ſatisfaciat ſuis creditoribus, non debet excommunicari, nec aliter moleſtari; præſtabit tamen cautionem, ſaltem juratoriam, de ſolvendo cùm pervenerit ad pinguiorem fortunam. Hoc dicit, & ſecundùm eum eſt caſus valdè ſingularis, cùm nullam faciat mentionem de ceſſione bonorum, licèt gloſſ. & DD. aliter ſentiant, de quo latiùs dicam *infrà in 8. requiſito, num.59.* Dividitur in duas partes: nam primò ponit querelam impetrantis. Secundò dat judices, ibi *Mandamus*. Et eſt celebre c. & uſu forenſi admodum frequens.

Nota primò, ibi, *excommunicationis ſententiam promul- 3*
gavit. Pro debito civili poſſe clericum excommunicari, ſi contumaciter reſiſtat præcepto judicis de ſatisfaciendo, ſed non debere carceribus mancipari, ut hic per Abbatem *in 1. & 2. not.* & ita ordo canonum eſt, ut contra debitores contumaces primò adhibeantur cenſuræ, quod eſt remedium ordinarium, *c. Dilecto, de ſent. excomm. lib.6.* ac deinde in ſubſidium, cùm ſcilicet cenſura Eccleſiaſtica non proficit, deveniendum ſit ad diſtrictionem perſonalem, quæ eſt remedium extraordinarium, juxta notata in *c. 1. de offic. Or-*
dinar. Sed hodie ordine inverſo eſt procedendum: nam 4
primò debitores debent in carceres coniici, & in ſubſidium excommunicari, propter jus noviſſimum Concil. Trid. *c.3. ſeſſ.25.* quo mandatur judicibus Eccleſiaſticis, ut in cauſis judicialibus quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte judicii propria authoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe tam in procedendo, quàm definiendo à cenſuris Eccleſiaſticis; ſed liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis civilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus contra quoſcumque etiam laicos per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem procedere. Ponderanda enim ſunt illa verba, *contra quoſcumq; etiam laicos*, quæ apertè oſtendunt etiam contra Clericos in cauſis civilibus utendum eſſe remedio executionis, ſeu diſtrictionis perſonalis: nec recurrendum eſſe ad remedium hodie extraordinarium cenſurarum, niſi in ſubſidium, videlicet ubi executio realis, vel perſonalis fieri non poteſt. De quo dic, ut plenè ſcripſi in *cap. Pervenit, num.30. infrà de adulter.* quod benè nota.

Secundò nota ibi, *ſine difficultate aliqua relaxetis*, ſecun- 5
dum Abbatem *in 4. not.* à ſententia excommunicationis injuſta non fieri abſolutionem, ſed relaxationem ſine alia
difficultate. Sed hoc non videtur verum, quia cum ſenten- 6
tia

tia quoad Eccleſiam liget, neceſſaria eſt abſolotio, text.
in *c. Per tuas*, & ibi omnes, *infrà de ſent. excomm.* verbum
7 enim, *relaxetis*, hic poſitum, idem importat, quod abſolva-
tis, *cap. Solet, eod. tit. lib.6. c. Capitulum, in fin. ſuprà de re-
ſcript.* cum multis ſimil. & ita exponunt Jo. Andr. & ſequa-
ces in ſummario text. dum dicunt debitorem excommuni-
catum, quia oon ſolvir, abſolvi, &c. Sed & Petrus de An-
char. *in 4. not.* & Jo. de Anan. *n.* 10. notant, quòd Papa man-
8 dat hunc Clericum abſolvi ſi conſtiterit de inopia. Nec re-
fragantur verba illa text. *ſine difficultate aliqua*. Quia ex-
ponuntur, ideſt ſine juramento, & cautione de parendo
mandatis Eccleſiæ, & ſolutionis expenſarum. Hujuſmodi
enim formalitates in abſolutione hoc caſu non ſunt neceſ-
ſariò ſervandæ; quia ſententia qooad Deum non ligat, ſe-
cuodum Hoſt. *hic n. 7.* Jo. Andr. *n. 2. in ver. Difficultate, &
in ver. Relaxetis*, Anchar. *in 6. not.* & Cardin. *n. 5. in 2. op-
9 poſitione*. Pro dicto tamen Abbatis facit quod notant Hoſt.
in *c. 1. n. 36.* & Jo. Andr. *n. 8. verſ. Superior autem, de ſent.
excomm. lib. 6.* ubi dicunt: aliud ſonat, & ſignificat abſol-
vere, & aliud revocare, ſeu relaxare: nam abſolutio com-
petit in dubio, revocatio autem, vel relaxatio quando de
injuſtitia evidenter conſtat, & concordat ibi Archid. *ſub
10 num. 13. verſ. Sed hoc non videtur benè dictum*. At reſpon-
deri poteſt dictum Hoſt. & ſequacium procedere quando
ſententia eſt notoriè injuſta, quia tunc non ligat etiam
quoad Eccleſiam, & ideò non requiritur abſolutio, ut di-
cam io ſeqoeoti notabili.
11 Tertiò nota, in eod. ver. *relaxetis*, ſententiam excom-
municationis latam contra clericum, qui non eſt ſolvendo,
non eſſe nullam, ſed revocandam, & relaxandam, ut dixi
in præcedenti not. Sed hoc intellige gl. 3. quando clericus
non ceſſit bonis, nec evidenter nota erat illius paupertas, nec
judici conſtabat de veritate, prout erat in caſu hujus cap. ut
patet ibi, *quatenus ſi conſtiterit quod prædictus Odoardus in
totum, vel pro parte non poſſit ſolvere:* Tunc enim propter
dubium ſententia tenet, ſed veritate comperta, mandatur
relaxari, ut io text. Et eſt ſimile in *c. Significantibus, infra
de purgat. vulgar.* alioquin ſi certum eſſet eum non eſſe ſol-
vendo, idque cooſtaret judici, ſententia, ſeu præceptum
non teneret, nec eum obligaret, *l. Paulus, ff. Quæ ſenten-
tia ſine appellat. reſcind.* quia impoſſibilium oulla eſt obli-
gatio, *l. Impoſſibilium, ff. de regul. iur.* Subdit tamen gloſ.
quod ſi teneret, tamen injuſta eſſet; & ideò ſine difficul-
tate eſſet ſolvendus, & judex teneretur ei ad intereſſe,
c. Sacro, de ſent. excomm. & hoc dicit eſſe tutius.
Et ex hoc generaliter poteſt inferri ad quæſtionem. Num-
quid excommunicatio lata contra debitorem notoriè non
valeotem ſolvere, teneat vel ſit nulla, intellige in foro ex-
terno: nam quoad Deum attenditur veritas; & ideò talis
debitor non eſt illaqueatus, *c. A nobis, il ſecondo, de ſent.
excomm.* gloſ. *penult. in c. Romana, §. Si univerſitatem, eod. tit.
lib. 6.* Hoſt. *hic n. 7. in ver. Relaxetis*, Jo. Andr. *n. 3. in eod. ver.*
Butr. *n. 6.* Anchar. *in 6. not.* & alii communiter. Eſt igitur
quæſtio, Numquid in foro externo, & quoad Eccleſiam no-
toria injuſtitia reddat excommunicationem ipſo jure nul-
lam, Gloſ. præallegata arguit pro, & contra, & tandem vi-
detur ſentire hujuſmodi ſententiam ligare, dum dicit hoc
eſſe tutius. Sed Hoſt. *hic n. 4.* dicit ſententiam excommu-
nicationis latam contra eum, cujus nota erat paupertas,
non ligare, & in hoc c. ideò ſententiam tenuiſſe, quia iſte
clericus oon ceſſerat bonis, nec evidenter nota erat pau-
pertas, nec judici conſtabat de veritate; & ſi quamvis ſen-
tentia ſit lata malè quoad veritatem, non tamen quoad
opinionem: & ideò eſt tenenda. Ant. de Butr. *hic num.* 12.
concordando opiniones diſtinguit ſic. Aut inopia eſt noto-
ria, & ſententia eſt nulla, vel ut lata contra notorium,
ſecundum ea quæ idem Butr. dixit in *cap. Excommunica-
to, de reſcript.* Facit *c. Per tuas, de ſent. excomm. & c. Inter
cæteras, de re iudic.* & quod notat Paul. de Elcazar in Clem.
Paſtoralis, eod. tit. Aut inopia non eſt notoria, & procedit
opinio gloſſæ, arg. *c.* 1. 11. *q.* 3. ubi dicitur ſententiam Paſto-
ris, ſive juſtam ſive injuſtam timendam eſſe. Eamdem con-
cordiam ante ipſum poſuit Collectar. *hic n.* 10. dicens eum,
qui ceſſit bonis, vel notoriè non eſt ſolvendo, non ligari
excommunicatione, quia impoſſibile præceptum judicis
non obligat, & ita intelligit gloſ. Bernar. *hic.* Sed Cardin.
n. 5. in prima oppoſitione tenet opinionem gloſſæ, videlicet
etiamſi certum ſit debitorem non eſſe ſolvendo, excommu-
nicationem eſſe validam, licet ſit iniuſta. Facit quod nota-
tur in *c. 2. in fine* gloſ. *de teſtib. cogend.* Similiter Jo. de Imol.
hic n. 17. recitatis opinionibus Cardinalis, & Butrii, tan-
dem reſidet cum gloſ. quia aliquem eſſe inopem, & ſic non
ſolvendo, cùm videatur eſſe negativa, non benè poteſt in
notorium tranſire, nam poſſibile eſt ut habeat pecunias oc-
cultatas; quod etiam dicit Ludovicus Romanus *conſ.* 163.
Conſtitutio enim quinta, verſ. Quinimo. Facit ſecundum
Imol. quod legitur, & notatur per Legiſtas in Authen. *Qui
ſemel, C. Quomodo, & quando iudic.* Subdit tamen quod 12
ſi error eſſet expreſſus in ſententia, ut quia judex dixiſſet,
Excommunico talem Clericum, licet bonis ceſſerit vel non
ſit ſolvendo, ſententia eſſet nulla per id, quod habetur in
d. *c. Per tuas, de ſent. excomm.* De quo articulo vide latiſſi-
mè per Felin. *in c. Inter cæteras, n. 5. de re iudic.* ubi ponit
concluſionem, quod ſententia lata ex cauſa notoriè falſa
eſt nulla. Et reſpondet objectis, & ampliat dupliciter, vi-
delicet in notorio tranſeuntis, & in ſententia excommu-
nicationis. Et *n. 6.* ponit quatuor declarationes, quas per
te videas. Demum Abbas *hic n. 9.* relata diſtinctione Anto-
nii de Butrio dicit in aliis ſententiis, quam excommunica-
tionis poſſe admitti, ut notoria injuſtitia reddat ſenten-
tiam nullam, ut eſt notabile dictum Innocentii in *c. Fra-
ternitatis, n. 5. poſt princ. verſ. Et idem eſt etiamſi notorie,
de frig. & maleſic.* & facit text. in d. *c. Inter cæteras, de re
iudic.* & tenent plurimi, quos ibi cumulat, & ſequitur Fe-
lin. *num.* 11. ubi latè firmat notoriam injuſtitiam ſententiæ,
etiam in ea non expreſſam reddere eam invalidam, & *n.* 11.
ampliat, etiamſi notorietas poſt ſententiam ſuperveniat.
Sed in ſententia excommunicationis, ut Abbas dicit, Ar-
chidiaconus in *c. Venerabilibus, n. 6. circa finem, de ſent. ex-
comm. lib. 6.* ſentire videtur excommunicationem ſemper
tenere, quando error non fuit expreſſus in ſententia, vel
quando ſententia fuit lata poſt appellationem, per id, quod
legitur, & notatur in *c. Romana, §. In univerſitatem, de
ſent. excomm. lib. 6.* ubi gloſ. *in verb. Penitus*, dicit tutius
eſſe tenere, ut ſententia excommunicationis liget, quamvis
ſit injuſta. Sed nihilominus Abbas concludit opinionem
contra gloſ. de rigore, & ſubtilitate juris eſſe veriorem:
nam ubi eſt ootorietas, eſt præſumptio contra ſententiam:
unde non apparet ratio quare Eccleſia velit aliquem injuſtè
ligare, cùm apud Deum ligatus non ſit, ut in *c. 1. de re iud.
lib. 6.* Hoc ipſum notat idem Abb. in *c. Per tuas, n. 11. verſ.
Aut continet errorem iuris, de ſent. excomm.* Butr. in *c. Cum
M. Ferrarienſis, num. 59. in fin. verſ. Nota hoc dictum, de
Conſtitut.* Cardin. poſt Paulum de Elcazar. in Clem. *Paſto-
ralis, n. 6. in 7. notab. de re iudic.* quos refert, & ſequitur
Felin. in d. *c. Inter cæteras, num. 5. poſt princ. verſ. Et licet
text. eod. tit.* Ego hanc ſententiam puto veriſſimam, &
fortificando rationem Abbatis pondero text. in *c. A nobis,
il 2. de ſent. excomm.* Nam ibi dicitur interdum continge-
re, ut qui ligatus eſt apud Deum, apud Eccleſiam ſit ſolu-
tus; & è converſo, qui liber eſt apud Deum, eccleſiaſtica
ſit ſententia innodatus. Et aſſignatur ratio hujus differen-
tiæ quia judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec falli-
tur, ſemper innititur: Judicium autem Eccleſiæ nonnum-
quam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpè contigit,
& falli. In tantum igitur ſententia excommunicationis
injuſta non ligat quoad Deum, ſed ligat quoad Eccleſiam,
quia judicium Dei non fallitur, cùm veritati innititur; ſed
benè fallitur judicium Eccleſiæ, quod opinionem ſequitur.
Ergo ſi judicium Eccleſiæ non fallitur, ſententia injuſta
etiam quoad Eccleſiam non ligabit; ſed ſtante notorio, &
evidentia injuſtitiæ, Eccleſia non fallitur, quia tunc inni-
titur veritati. *c. Veritate manifeſta, 8. diſt. c. Evidentia, in-
fra de accuſat.* Ergo ſententia notoriè injuſta non ligat,
etiam quoad Eccleſiam, hoc enim caſu non eſt differentia
inter judicium Dei, & Eccleſiæ, quia utrumque innititur
veritati, ac proinde ſententia excommunicationis in utroq;
foro eſt nulla, ſi ſit evidenter injuſta.
Ultimò nota ex text. decem requiſita, quæ ſimul debent 13
concurrere ad hoc ut debitor gaudeat beneficio hujus c.
Primò enim requiritur, ut ſit clericus, prout erat iſte 14
Odoardus, ut patet ibi, *Odoardus clericus*, nam debitor
laicus non fruitur hoc privilegio, & niſi ceſſerit bonis, po-
teſt pro debito civili in ſolidum conveniri, & in carcerem
detrudi, *l. 1. C. qui bon. ced poſſ.* & tormentis ſubiici, *c. Gravis,
ſuprà de depoſ.* & qui non habet in ære, luat in corpore,
l. fin. ff. de in ius voc. Anchar. *hic n. 7. in prima, & ſecunda
oppoſ.* Imò cedere debet omnibus bonis uſque ad ultimum
qua-

Digitized by Google

quadrantem, ut *hic* per Collect. *n.6.* & per Cyn. in *l.1. n.4.*
16 *C. qui bon. ced. poſſ.* & ſecundum aliquos in actu ceſſionis
ſpoliari poteſt etiam interula, ideſt veſte intima, & corpori proxima. Sed alii humanius dicunt non auferri pannos
de dorſo, quia nec auferuntur damnatis ad ultimum ſupplicium, *l. Divus, ff. de bon. damnat.* & tenent Cyn. *in l.
fin. C. qui bon. ceder. poſſ. in 4. q.* Bart. *in l. Qui cedit, n.5. ff. de
ceſſion. bonorum*, & firmant hic Collect. *dicto num.6.* Butr.
num.9. Anchar. *num.7. poſt princ. verſ. Si verò ceſſionis beneficio*, Joan. de Anan. *num.2.* & Abb. *num.8.* dicens ita communiter teneri.
17 Si quid verò acquiſiverit poſt ceſſionem,
non convenitur, niſi in quantum facere poteſt, & ſic deducto ne egeat, ut *l. Is qui, la ſeconda, ff. de ceſſ. bonorum*,
18 Butr. *hic d. num.9.* & Anchar. *n.7. in 2. oppoſ.* Speciale
enim eſt in milite, marito, donatore, patrono, & quibuſdam aliis, ut de jure civili ſine ulla bonorum ceſſione
conveniantur quatenus facere poſſunt, ut patet in *l. Miles, in princ. & in l. Sunt qui, cum ſeq. ff. de re iudicat.* Ergo
contrarium eſt generale in aliis laicis, *cap. Præſenti, §. Loca*
19 cum gloſ. *in ver. Specialiter de præben. lib.6.* Et quia
clerici ſunt milites cæleſtis militiæ, *cap. Chriſtianis 11. q.1.*
Clem. *Gravi* juncta gloſ. *in verb. Militia, de celebrat. Miſſarum*, ideò multò magis gaudent privilegio hujus cap. ut
arguit gloſ. in d. *l. Miles, in ver. Facere, ff. de re iudicata*,
dicens milites cæleſtis militiæ multò magis gaudere privilegio illius textus, ut non cogantur niſi in quantum facere
poſſunt, deducto ne egeant, arg. *l. Sacroſancta, C. de
Epiſcop. & Cleric.* cùm per eos ſummi Numinis veniam
ſperemus, ut epiſtola, *Inter claras, C. de Summa Trinit.
& fid. Cathol.* & eam gloſſam commendat Bart. in d. *l. Miles, num.3.* & ſignat milites armatæ militiæ legalis, & militiæ cæleſtis habere beneficium ne conveniantur niſi in
quantum facere poſſunt, & ſequitur ibidem Ripa *n.7.* dicens opinionem gloſ. & Bart. communiter teneri à Legiſtis, & à Panorm. & Canoniſtis communiter in hoc cap.
Quo argumento à milite armatæ militiæ utitur etiam
Anchar. *hic in 2. notab.* Abb. *numer.8. verſ. Sed in clerico*,
20 Roman. *conſ.369. circa primum, n.3.* Et ex hoc notabiliter
infero, ut hoc beneficium competat non tantum Clericis
in ſacris Ordinibus conſtitutis, ſed etiam in minoribus,
quinimò & prima tonſura initiatis: nam & ipſi dicuntur
milites cæleſtis militiæ, ut ſunt jura clara in d. *cap. Chriſtianis, in cap. Degradatio, de pœnis, lib.6. & in cap. Nullus Epiſcoporum 3. diſt.* veniunt appellatione clericorum
gloſ. in Clem. 2. *in ver. Clericus de vita, & honeſt. cler.* &
gaudent omnibus privilegiis clericalibus, ut in Pontificali
Romano *in tit. de Cler. facien.* ibi, *hodie de foro Eccleſiæ factus es, & privilegia clericalia ſortitus es*, Covar. *in pract.
quæſt. cap.31. ſub num.9.* & plenè probavimus in *cap. Cum
contingat, num.112. & num.128. & 129. ſuprà de ætat. &
qualitat.* Unde gaudere debent etiam hoc beneficio, ut
non conveniantur niſi in quantum facere poſſunt, quod
tenent expreſsè Nevizanus *conſil.59. num.3.* Rol. à Valle
conſ.16. num.11. lib.4. & alii, quos noviſſimè cumulat Carol. de Graſſ. *in tract. de effect. cleric. effect.7. in 1. ampliat.
num.4.* & fatetur eſſe communem opinionem, Covar. *var.*
21 *reſol. lib.2. cap.1. num.9.* & quamvis ipſe videatur ſentire
hoc beneficium non competere niſi clericis in ſacris ordinibus, vel beneficiatis, & Eccleſiæ inſervientibus, non
autem aliis clericis minorum ordinum, quod etiam cenſuit Ripa in dicta *l. Miles, num.7. in fin. verſ. Quid tenendum, ff. de re iudicat.* & Farinacc. *in praxi crim. qu.77. n.69.*
Item quamvis Carolus de Graſſis *ubi ſuprà*, opinetur diſpoſitionem hujus cap. procedere etiam in clericis minorum ordinum, & primæ tonſuræ, dummodo obſervent
diſpoſita per Concilium Tridentinum *ſeſſ.23. cap.6.* videlicet ut incedant in habitu, & tonſura, & alicui Eccleſiæ de
mandato Epiſcopi inſerviant, vel ſint beneficiati, tamen hoc
non credo verum, quia nimis reſtringit generalitatem
hujus text. Non enim apparet iſtum Odoardum fuiſſe in
ſacris ordinibus conſtitutum, & textus ſimpliciter eum
appellat Clericum, cujus appellatione venit etiam prima
tonſura initiatus, ut oſtenſum eſt ſupra; nec apparet eum
fuiſſe beneficiatum, ut hic per Abbatem in fin. imò potius
conſtat de oppoſito, ſecundum Cardin. *num.6. in fin. verſ.
Secundo*, quia ſi fuiſſet beneficiatus, potuiſſet ſolvere, de
redditibus beneficii, ut *cap. Pervenit, ſuprà de fideiuſſor.*
22 Nec applicatur Concilium d. *cap.6.* quia non ademit clericis non habentibus requiſita ibi præſcripta, niſi privilegium fori; cætera verò privilegia, ut canonis, exemptionis à
vectigalibus, & conſimilia remanſerunt in diſpoſitione
juris communis, ut multoties declaravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii interpres.
23 Privilegium autem hujus
cap. eſt omninò diverſum a privilegio fori; quod ex eo convincitur manifeſtè, quia clericus conjugatus gaudet privilegio fori, & canonis, ut in *cap. unic. de Cleric. coniugat.
lib.6. & in dicto cap.6. in fine ſeſſ.23.* & tamen non gaudet
privilegio hujus cap. ut in puncto tradit Anchar. in d. *cap.
unic. num.4. ad fin. verſ. Sed numquid habebit.* Natta *conſ.
319. Regulariter, numer.5. & 6. & conſ.356. Non eſt opus,
num.1.* ergo clerici etiam primæ tonſuræ non habentes requiſita dicti *cap.6.* retinent beneficium hujus cap. cum eis
ademptum non fuerit: nam quod non mutatur, &c. *l.
Sancimus, C. de teſtam. l. Præcipimus, in fin. C. de appell.*
gloſ. *in cap. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus de regular.
lib.6.* Pro concordia tamen poſſet ſic diſtingui. Nam aut
clericus minorum Ordinum abjecto clericali habitu gerit ſe
publicè pro laico, juxta text. in *cap. Si iudex laicus, de
ſentent. excomm. lib.6.* quod poteſt facere, ut in *cap.1. & 3.
de Apoſtat. cap.1. & cap. Cum olim, & cap. final. de cleric.*
24 *coniugat.* & tunc non gaudet beneficio hujus cap. Quia etſi
characterem indelebilem non amiſerit, tamen in omnibus
reputatur ut laicus, & omni privilegio clericali nudatus
remanet, ut in præallegatis juribus. Aut non gerit ſe publicè pro laico, ſed adhuc retinet veſtigia clericatus, & clericalem habitum geſtat. Et hoc caſu gaudet hoc beneficio,
licet Eccleſiæ non inſerviat, nec beneficium Eccleſiaſticum
habeat, quia per hoc non perdit niſi privilegium fori, ut
25 dictum eſt, & eſt ſimile: Nam clericus non habens requiſita
Concilii non gaudet privilegio fori, & poteſt à judice laico
perſonaliter diſtringi, ac puniri, & tamen non prohibetur Epiſcopus in eum animadvertere, & eſt locus præventioni, dummodo talis adhuc remaneat clericus, ideſt dummodo pro clerico publicè ſe gerat; ſecus verò ſi dimiſſo habitu clericali, gerat ſe publicè pro laico quia tunc Epiſcopus non alia juriſdictione in eum uti poteſt, niſi qua utitur
in merè laicos, ſcilicet in cauſis eccleſiaſticis, & mixti fori, ut ex ſententia Sac. Congregationis Concilii dixi in
cap. Si quis, num.7. ſuprà de foro compet. Idem ergo dicendum in terminis hujus Decretalis.

26 Secundò requiritur ut debitor non ſit ſolvendo, ut patet
in text. ibi, *propter rerum inopiam ſolvere non valentem*, necnon ibi, *non poſſit ſolvere*; nam tali non poteſt dici: Redde
quod accepiſti, *cap. Si res, 22. qu.5. cap. Cum tu, de uſur.*
quia inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit, *l.
Nam is, ff. de dol. cap. Olim il 2. ſuprà de reſtitut. ſpoliator.*
27 & periculo ejus, qui nihil habet, nihil eſſe poteſt, *l. Itaq;
28 fullo, ff. de fur. cap. Daibertum, 1. qu.7.* Itaque paupertas
actionem reddit inanem, liberat à periculo, ſecuritatem
à latronibus præſtat. Unde Juvenalis quarto.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Goffred. *hic*, Hoſt. *num.4.* Jo. And. *n.7. verſ. In gloſ 3.* & ſic
paupertas quandoq; prodeſt, ſed à tali prodeſſe liberet nos
Deus, ut dicit gloſ. *marginal. in §. Valde enim, in ver. Egentis,
Inſtitut. Quibus ex cauſ. manumit. non licet*, poſt Cyn. *in l. Si
29 quis ad declinandam, in fin. C. de Epiſc. & Cler.* Adverte tamen, quia hic text. non loquitur de Clerico, qui nihil penitus habet in bonis; ſed de eo, qui in totum, vel pro parte non
poteſt ſolvere, ut dicitur in littera. Unde hoc caſu admittitur
non idonei debitoris particularis ſolutio, & partem illam,
quam poteſt ſolvere, coguntur creditores recipere, ut *hic* per
Anchar. *in 5. not.* & Imol. *n.11.* licet regulariter cùm delictum
eſſet liquidum, non admittatur particularis ſolutio creditore invito, ut legitur, & notatur in *l. Quidam exiſtimaverunt* & ibi gloſ. *penult. ff. Si certum petatur, & in l. Tutor
30 §. Lucius, ff. de uſur.* Veruntamen ſi creditor eſſet pauperior
clerico debitore, hoc caſu ipſe clericus non poſſet ſe tueri
beneficio hujus cap. Quia privilegiatus non utitur privilegio contra privilegiatum, *l. Verum, §. fin. ff. de minor.* & tradunt Andr. Barbat. *hic n.2.* & Nevizan. *conſ.59.*

31 Tertiò requiritur, ut de hujuſmodi paupertate conſtet,
ut patet in littera ibi, *Quatenus ſi conſtiterit, quod prædictus
Odoardus in totum, vel pro parte non poſſit ſolvere*, Rota *deciſ.998. part.3. divers.* ubi propterea deciſum fuit quendam
Abbatē, qui habebat beneficium valoris quinquaginta, non
eſſe admittendum ad beneficium hujus *cap. Odoardus*, quia
conſtabat eum non eſſe pauperem, & ideo Rota aſſignavit
Abbati ſcuta triginta pro victu, & ſcuta viginti aſſignavit
credi-

32 creditoribus. Conſert Seraph. *deciſ.* 173. *num.* 7. Conſtabit
autem de paupertate per famam, nuditatem, & inediam no-
toriam; quia ſcilicet oſtiatim mendicat verè, & ſine fraude:
aliàs enim puniretur, ut *l. unica, C. de Mendicantibus valid.
lib.* 11. præſumitur tamen inops ex quo mendicat, niſi cre-
33 ditores probent contrarium, ideſt quod occultos loculos ha-
bet; & ſecundùm hoc intelligitur, *l. Si creditores, ff. de
privileg. credit. l. Si vero, §. Qui pro rei qualitate, ff. qui ſatis*
34 *dare cogantur, & l. Ex perſona, Cod. de probat. & cap.* 1. *Su-
pra de depoſ.* Vel probatur paupertas eo ipſo quod bonis ceſ-
ſit, nec corpus debet poſteà detineri, ut *l.* 1. *C. Qui bon. cedere
poſſ. & c.* 2. *de pignor.* & ita hic firmat Hoſtien. *nu.* 4. *verſ. Sed
qualiter conſtabit de hoc,* Joan. Andr. *num.* 3. *in ver. Conſtiterit,*
Henric. Boich. *num.* 16. Butr. *num.* 5. Card. *num.* 7. Imol. *n.* 19. &
20. & Anchar. *in* 4. *not.* qui tamen remittit ad Authen. *Præ-
tereà, C. Unde vir. & uxor. & l. Si conſtante, ff. ſol. matrim. &
c. final. ſuprà de præſumpt.*

35 Quartò requiritur ſecundùm aliquos, ut Clericus debi-
tor ad hanc paupertatem, vel inopiam redactus ſit, non ex
propria culpa: nam ſi in ludis prohibitis, vel luxurioſè vi-
vendo ſubſtantiam ſuam diſſipaverit, non gaudebit benefi-
cio hujus cap. ut reſpondit Ferrett. *conſ.* 144. *Quæritur in ef-*
36 *fe. In utrum Clericus n.* 3. allegat Bald. *in l.* 1. *col. fin. nu.* 14. *verſ.
Sed renunciatio tacita, C. qui bonis cedere poſſ.* ubi tenet Cle-
ricum cenſeri tacitè renunciare beneficio hujus cap. Primò,
37 ſi pertinaciter neget debitum. Secundò, ſi dolo, vel fraude
factus eſt inops; quod præſumitur ſi alienavit omnia ſua bo-
na, vel majorem partem, ut *l. Omnes, §. Lucius, ff. Quæ in frau-
dem creditorum.* Sive ſimul, & ſemel, ſive interpellatis vici-
38 bus, *l. Nomen, §. Filio, ff. de legat.* 3. Tertiò, ſi prioribus credi-
toribus præpoſuit poſteriores ad *l. fin. §. Etſi præfatum, C. de*
39 *iur. deliber. & l. Legis Iuliæ, C. Qui bon. ced. poſſ.* Quartò, ſi bo-
na ſua conſumpſit in ludo perditionis, ut *l. Si quis cum iret,*
40 *ff. de Uſucap. pro empt.* Quintò, ſi ea diſſipavit cum meretrici-
bus, quæ devorant animas perditorum, ut *l.* 1. *C. de Natural.
liber.* & ſequuntur ex recentioribus Marc. Ant. Genuen. *in
prax. Archiepiſc. Curiæ Neapol. cap.* 3. *num.* 8. Carol. de Graſſ.
de effectu Clericor. effect. 7. *num.* 51. & moderni Collect. *hic n.*
41 21. Sed contrarium tenet Collectarius *hic in princ.* ubi quæ-
rit. Quid ſi Clericus culpa ſua in paupertatem inciderit? Et
reſpondet nihilominus gaudere hoc beneficin, allegat Joan.
Andr. *in cap. Imputari, de regul. iur. lib.* 6. & eſt ex mente Hoſt.
42 *hic num.* 3. ubi exponens ver. *Debitis*, dicit forſan, occaſione
Azardi contractis, vel meretricii, in quo caſu adoleſcens
non obligaretur, ut *l. Si vero non remunerandi, §. Si adole-
ſcens, ff. mandat.* & propterea, ut dicunt idem Hoſtien. *hic in
princ.* & Joan. Andr. *nu.* 1. huic Clerico Odoardo magis con-
veniebat nomen Azardus, quia hic ludus, & ludus etiam
aleæ multos depauperare conſuevit, ut in littera Græca alea-
rum ludus. Et nomina debent eſſe conſequentia rebus, ut *§.
Eſt & aliud, inſtit. de donat.* & not. *in cap. Cum ſecundum A-*
43 *poſtolum, in gloſſ. in ver. Nominis ſuprà de præben.* & ita ſen-
tiunt Clericum gaudere hoc beneficio, licèt bona ſua dilapi-
daverit in meretricibus, & ludis prohibitis. Et eſt ſimile in
Clerico, qui ex propria culpa in morbum incidit, cui non
ideò ſubtrahuntur emolumenta inſervientibus debita, ut di-
xi *in cap. Ut Abbates num.* 36. *de ætat. & qualit. & in cap. Licet*
44 *num.* 147. *de præben.* Verumtamen ſi Clericus debitor eſſet in
dolo, hoc beneficio non gauderet, Caputaq. *deciſ.* 278. *part.* 1.
ubi quod doloſus non eſt admittendus ad beneficium ceſſio-
nis bonorum, vel ad beneficium, *cap. Odoardus*, vel *cap. Per-
venit, de fideiuſſor.* Rota *deciſ.* 841. *par.* 3. *diverſ.* Put. *dec.* 251.
& deciſ. 344. *lib.* 1. Mohed. *deciſ.* 1. *num.* 1. *de ſolut.* Butr. *hic*
45 *num.* 9. & Imol. *num.* 18. & de ſpoliatore, qui fraudem adhi-
buit, eſt deciſio Rotæ in Antiquis *de reſtit. ſpoliat. deciſ.* 22.
46 *aliàs* 83. Et idem ſi bona ſua dilapidaſſet in fraudem credi-
torum Dyn. *in §. Item ſi quis in fraudem inſtit. de action.* Bald.
in l. 1. *C. Qui bon. ced. poſſ. num.* 4. *& num.* 14. *verſ. Renunciatio
tacita,* Ferrett. *d. conſ.* 144. *num.* 4.

47 Quintò requiritur, ut Clericus debitor conveniatur civi-
liter, prout conventus fuit iſte Clericus Odoardus, ut patet
in littera ibi, *Super quibuſdam debitis conveniſſent.* Unde,
ut dicebat notabiliter Innocen. *hic in princ.* ſive inops con-
veniatur ex contractu, ſive ex maleficio ad intereſſe præſtan-
48 dum, ſatis eſt ut cedat bonis, ut hic patet ſecundùm unum
intellectum. Si verò agatur non tantùm ad intereſſe,
ſed ad pœnam, ſive pœnitentiam imponendam, ut patet
in furto, *c. Tua infrà de pœn.* tunc ſi placet actori, pœna, ſive
pœnitentia in pœnam corporalem poterit commutari, arg.
cap. Fraternitas 12. *qu.* 2. ſicut & quando judex ex officio pro-
cedit ad pœnitentiam imponendam, ut patet *in cap.* 2. *verſ.
Et ſi nec ad hoc infrà de maledic.* Pro puro autem intereſſe 49
Clericus pœnæ corporali non ſubjicitur, ſed reſervatur in
tempus proſperioris fortunæ, ut hic patet; ubi verò conve-
nitur quis actione injuriarum, quæ ad vindictam tantùm
proponitur, vel etiam aliàs criminaliter cōvenitur de crimi-
ne, pro quo eſt pœna pecuniaria imponenda: tunc poteſt
fieri commutatio pœnę pecuniarię in corporalem, etiam
invito actore, ut *l.* 1. *ff. de Pœnis, c. Ut famæ, infrà de ſent. ex-
comm.* Alii tamen dicunt hanc commutationem habere lo- 50
cum tantummodò ubi pęnæ applicantur fiſco, quod eſt ſem-
per, niſi in caſibus exceptis, ſed ubi applicantur certis perſo-
nis, non fit commutatio eis invitis. Et in hac ultima opinio-
ne videtur reſidere Innoc. quem totidem ferè verbis ſequun-
tur hic Hoſt. *num.* 5. Joan. Andr. *num.* 8. Butr. *eod. num.* Collect.
num. 5. qui ad idem allegat Arch. *in cap. Si res n.* 4. 14. *q.* 6. An-
char. *num.* 7. *verſ. Oppono*, & videtur Abb. *num.* 5. *verſ. Nota
ſolutionem,* & Imol. *num.* 29. dicens ultimam opinionem In- 51
nocentii eſſe veriorem, quia debitor tractu temporis deve-
nire poſſet ad pinguiorem fortunam, ut *l. Si defunctus, C. ar-
bitr. tutel.* Unde intereſt actoris, ut non fiat commutatio pę-
næ pecuniariæ in corporalem, ne debitor liberetur ab obli-
gatione ſolvendi, prout liberaretur, ſi nolente creditore id
fieret, ut notatur *in c. Sicut dignum, infrà de homicid.* ubi gloſ.
in verb. Si habent, circa finem, dicit eum, qui luit in corpore,
liberari ab obligatione ſolvendi pœnam pecuniariam, per *c.
Si res* 14. *qu.* 6. & arg. *cap. Fraternitas* 12. *qu.* 2.

Sextò requiritur, ut Clericus conveniatur actione per- 52
ſonali: nam ſi actione reali conveniretur, ex quo cùm ni-
hil contra perſonam prætenditur, non poſſet excipere de
hoc privilegio, quod perſonale eſt, ut notat Aret. *in §. Si de
dote col.* 1. *verſ. In ea gloſſ. in fin. inſtit. de action.* Brun. *in tra-
ctat. de ceſſ. bonor. qu.* 3. *num.* 14. Et eſt ſimile in marito, qui 53
licèt non teneatur, niſi in quantum facere poteſt, ut *l. Mari-
tum, ff. ſolut. matrim.* tamen ſi conveniatur actione in rem,
hoc beneficio non gaudet, ut *l. Neſennius, §. Fundum, ff.
de re iudic.* & notat Bart. *in d. l. Maritum ante num.* 1. *in* 2. *op-
poſ.* Quo fit, ut ſi Clericus ſit debitor, ratione depoſiti ex- 54
cipere non poſſit de privilegio hujus *cap. Matheſil. ſin-
gul.* 60. *num.* 1. Foller. *ſuper Conſtit. Regni in tit. de Epiſc.
& Cleric. cap. Si quis Clericus num.* 3. *verſ. Limita præ-
dicta.*

Septimò requiritur, ut debitum recognoſcat, ut patet 55
in tex. ibi, *recognoſcentem huiuſmodi debita*, ſcilicet per con-
feſſionem, ut *hic in gloſſ.* 2. Put. *deciſ.* 321. *lib.* 2. Ergo ſi Cle- 56
ricus cederet bonis antequam recognoſceret debitum, vel
antequam condemnaretur, vel debitum in jure confitere-
tur, non eſſet audiendus, ut *l. penult. ff. de ceſſ. bonor.* & no-
tat d. gloſſ. 2. Hoſtien. *num.* 3. *in ver. Recognoſcentem*, & com-
muniter tenetur, ut dicunt Butr. *num.* 11. & Abb. Sicul. *nu.* 7.
Afflict. *deciſ.* 379. *num.* 2. Rationem reddit Abb. Antiq. *nu.* 2.
quia ſi cederet bonis, cùm ex hoc non extinguatur obli-
gatio, ſed remaneat obligatus, ſi ad fortunam pervenerit
pinguiorem, niſi ante ceſſionem conſtare deberet, inte-
rim poſſet probationis copia deperire, & cùm factus eſſet
ſolvendo, debitum probari non poſſet. Eandem rationem
reddiderunt hìc Vincent. & Philipp. & fuit originaliter
dictum Piacentini ſecundùm Juan. Andr. *hic num.* 7. Et de 57
forma agnoſcendi debitum vide Butr. *hic n.* 16. multò autem
magis hęc pręcederent ſi Clericus debitum pertinaciter ne-
garet: nam ſi poſteà legitimè convinceretur ipſum eſſe de-
bitorem, utique ad beneficium hujus cap. non admittere-
tur, ut notabiliter decidit Bald. *in l.* 1. *col. fin. num.* 14. *verſ. Sed
renunciatio tacita, Cod. Qui bonis ced. poſſ.* Ferrett. *conſ.*
144. *num.* 2. Mohed. *deciſ.* 1. *de ſolut.* ubi deciſum fuit con-
tra executoriales, Clericum non admitti ad beneficium
hujus *cap. Odoardus ex Staphileo de litteris gratiæ fol.* 170.
quia beneficium hujuſmodi eſt denegandum illi, qui tot
viis, & ſubterfugiis negavit debitum, adnotata per Bart.
& Bald. *in d. l.* 1. *C. Qui bon. ced. poſſ.* Angel. & Jaſ. *in §. final.
col. penult. inſtit. de action.* Adde Rotam *deciſ.* 841. *par.* 3. *di-
verſor.*

Octavò requiritur ſecundùm unam opinionem, ut cedat 58
bonis antequam recognoſcat debitum, vel in jure confitea-
tur, aut condemnetur, aliàs enim audiri non debet, ut *l.
penult. ff. de ceſſ. bon.* legendo litteram cum illa dictione, *non*,
prout communiter legitur, & habetur in Pandectis Floren-
tin. & tenet gloſſ. 2. *hic*, Abb. Antiq. *num.* 1. & DD. Cæterùm

Digitized by Google

adverte, quia hoc poteſt admitti in perſonis non privilegia-
tis, juxta tex. *in dict. l. penult.* Sed in Clerico id nullo jure
probatur; imò potius probatur oppoſitum; nam ſi iſte
Odoardus ceſſiſſet bonis, non fuiſſet excommunicatus, &
Papa de hoc mentionem feciſſet, ut magis gravaret proceſ-
ſum judicis. Item ſi Papa intendiſſet, ut iſte deberet cede-
re, quemadmodum mandavit, ut prius reciperetur cautio,
ita mandaſſet, ut prius reciperetur ceſſio bonorum. Ad i-
dem tex. *in c. Pervenit ſupr. de fideiuſſ.* nam ibi Clericus non
ceſſit bonis, ſed tantùm fuerunt aſſignati creditoribus red-
ditus beneficii detinendi uſque ad ſatisfactionem debiti, ſi-
cut *in c. Olim, il ſecondo de reſtit. ſpoliat.* expectatus fuit ille
Epiſcopus quouſque poſſet ſolvere nec ibi, nec alibi reperi-
tur jure cautum, ut Clericus neceſſitatem habeat ceden-
di bonis; imò jura præallegata oppoſitum probare videan-
tur. Satis eſt igitur ut Clericus in totum, vel pro
parte non poſſit ſolvere abſque eo quod bonis cedat. Et
ita per hæc motiva firmat Abb. *hic num. 8. & 9. poſt med.
verſ. In gloſſ. fin.* poſt Anchar. & Imol. & hoc dicit eſſe
tutiùs, & frequentiùs, Covarr. *variar. reſol. lib. 2. cap. 1.
num. 9.* Menoch. alios citans *de arbitr. caſ. 183. num. 29.* &
de magis communi teſtatur Farinac. *qu. 77. num. 66.* & eſt
59 ex mente Hoſtienſ. *hic num. 3. in verb. Recognoſcentem.* Ad-
de quod etſi ceſſio bonorum infamiam non irroget, ſigillat
tamen ſtatum cedentis, ſaltem quantum ad infamiam fa-
cti, ut notat Hoſt. *in cap. Quidam num. 6. verſ. Nam ſi ceſ-
ſio, de renunc.* dicens cedentem videri infamem, ſaltem de
facto, licèt non de jure, *l. 1. & fin. C. Qui bon. ced. poſſ. & l.
Debitores, C. quib. ex cauſ. infam. irrog.* quia dicunt homines,
quod diſſipator eſt, nec inveniret de facili mutuantem:
60 & cum Hoſtien. concordat Collect. *hic num. 2.* & eo ma-
gis, quia alicubi fit ceſſio mirabiliter non ſine infamia,
& vituperio percutiendo lapidem fortiter cùm naribus de-
nudatis, ut refert idem Collect. *num. 7.* ita ut dicit Imol. *n. 29.
in fin. verſ. Adde*, quod de jure in aliquibus locis de conſue-
tudine, vel ex forma ſtatuti fit ceſſio ſatis vituperoſa, quia
61 cum ſono tubæ in loco publico cum intervallo, & abſque
ſarabulis cedens percutit quemdam lapidem cum poſterio-
ribus dicendo, *cedo bonis*, & ita refert Cyn. *in l. 1. num. 5. in fin.
C. Qui bon. ced. poſ.* ſubdens, quod Romæ fit ſuper quemdam
Leonem marmoreum, qui eſt penes ſcalam Capitolii. Et
62 Pius IV. *in ſua Conſtitut. 39. Cupientes, edita die 1. Novem-
bris 1561. in Bullar. tom. 2. pag. 54.* ut debitores à fraudibus, &
ſubterfugiis ſi non Dei, ſaltem ignominię timore abſtineant,
ſtatuit ut quamcumque alternativam ſignificationem, vel
aliam quamcumque dilationem etiam ſecundùm *cap. Per-
venit*, vel *Odoardus*, ſeu inhibitionem aliquam ab Audi-
tore Cameræ, vel aliis Urbis judicibus petere non poſſint,
niſi ſe coram illis birettum viride geſtando præſentaverint,
& medio juramento promiſerint per ſe, vel ipſis abſenti-
bus, per ſuos procuratores deferre ipſum birretum publicè,
& ſecretè ſub pœna fuſtigationis per urbem pro prima vi-
ce, & triremium pro ſecunda, qua ſine ipſo reperti fuerint,
alioquin alternativæ, & dilationes quęcumque etiam ſecun-
dùm juris formam nullæ ſint, & ipſis debitoribus etiamſi
Clerici ſint, nullatenus ſuffragentur. Idipſum fermè ſtatue-
rat Paulus IV. ut refertur in prædicta Conſtitutione Pii IV.
63 Sed neutra ſervatur in praxi, ſaltem quoad Clericos. Et de
jure communi abſque gravamine famæ, & alia injuria
corporali ſine alia ſolemnitate ſufficit ſimpliciter, ac nudo
verbo coram Judice bonis cedere, *l. In omni, & l. fin. C. Qui
bon. ced. poſ.* ſecundùm Hoſtienſ. Collect. & Imol. *locis cit.* &
Cyn. *in leg. Si debitores, Cod. Ex quibus cauſ. infam. irrog.* Et
durum eſſet Clericum, qui fortè nulla ſua culpa, ſed fortunę
injuria ad inopiam redactus eſt, arctare ad ceſſionem bo-
norum cum infamia ſaltem facti, & in dedecus Ordinis
Clericalis. Præterquamquod ſi Clerici ad hoc tenerentur,
non eſſent melioris conditionis, quàm merè laici, nec
procederet æquiparatio inter eos, & milites armatæ mi-
litię, qui ut initio diximus *n. 19.* hoc privilegio potiuntur.
64 Nonò requiritur, ut ad pinguiorem fortunam non deve-
nerit, ut patet in fin. text. Nam debitoris inopia, & im-
potentia ſolvendi non extinguit ſubſtantiam obligationis,
ſed ſuſpendit illius effectum in tempus proſperioris fortunę:
& ita civilis, & naturalis obligatio remanet, ſed eſt inefficax
65 durante inopia, *l. 1. C. Qui bon. ced. poſ.* Quare inopia ceſſan-
te ſolvere debet, *l. Is qui, la ſeconda, ff. de ceſſ. bonor.* non tamen
in totum, ſed in quantum facere poteſt, ut dicitur *in dict. l. Is
qui habita*, ſcilicet ratione ne egeat: non eſt enim fraudan-
dus alimentis quotidianis, *l. Qui bonis, ff. eod. l. In condemnat.
ff. de regul. jur.* ubi dicitur in condemnatione perſonarum,
quæ in id, quod facere poſſunt damnantur, non totum, quod
habent extorquendum eſt, ſed & ipſarum ratio habenda eſt
ne egeant: Eſſet enim inhumanum, fortunis ſuis ſpoliatum
in ſolidum damnari, quæ ſunt verba text. *in §. ult. inſtitut. de
action.* Et ita hìc tenet gloſſ. *ult.* Hoſt. *num. 8.* Joan. Andr. *nu. 6.*
Butr. *in 1. not. & n. 3. & n. 14.* Card. *in 2. qu. circa fin. verſ. In
gloſſa 3.* Anchar. *in 8. not.* Imol. *num. 1.* & Abb. *in 3. notab.* Nec
aliquis diſcrepat Rota *dec. 31. num. 5. de re iudic. in antiq.* Caſ-
ſadorus *deciſ. 11. num. 1. de reſcript.* Verumtamen ſemel ad- 66
miſſus ad beneficium hujus cap. & poſteà factus locupletior,
ſi rurſus in paupertatem incidat, non prohibetur iterum ad-
mitti; nam & bonorum ceſſio poteſt reiterari, ut notat Paul. 67
de Caſtr. *in l. Ex contractu in fin. C. de bon. auth. iudic. poſſid.* &
ibi etiam Salycet. *num. 2. ad fin. verſ. Quæro creditores.*

Decimò, & ultimò requiritur, ut præſter idoneam cau- 68
tionem de ſolvendo cùm ad pinguiorem fortunam pervene-
rit, ut patet in fine tex. ibi, *recepta prius ab eo idonea cautione*,
ideſt fidejuſſoria, vel pignoratitia. Nam etſi nomine cautio- 69
nis nuda promiſſio intelligatur, *l. Sancimus, Cod. de verbor. ſi-
gnific.* tamen cùm additur idonea, vel ſufficiens, pignoran-
tia, vel fidejuſſoria intelligitur, *l. Si mandato Titii, §. ult. ff. de
mandat. l. 4. §. Adiici, ff. de fideicom. libert. §. Vendita inſtit. de
rer. diviſ.* gloſſ. *in c. fin. in ver. Cautionem idoneam ſup. de pign.*
Quod ſi nec fidejuſſorem dare poſſit, ſatis erit, ut det jurato-
riam, argum. *l. 2. §. Sed ſi dubitetur, ff. de iudic. cap. Per veſtras
infra de donat. inter vir. & uxor.* Auth. *Generaliter, C. de Epi-
ſcop. & Cleric.* & firmat gloſſ. *hic in ver. Idonea*, Goffred. Vin-
cent. & Philipp. relati à Joan. Andr. *num. 7. circa fin. verſ. In
gloſſ. 4.* Butr. *num. 13.* Anchar. *in ult. notab.* Pro hoc facit ſe-
cundùm Cardin. *num. 6.* & Imol. *num. 17. verſ. In gloſſ. penult.*
quia poteſt dari caſus, ut quamvis debitor non ſit ſolvendo,
tamen cùm ſit probatæ fidei, & bonę opinionis, & ſine culpa
fortuito factus ſit non ſolvendo, veriſimile ſit, ut inveniat
qui pro ipſo velint fidejubere. Verùm Hoſt. *num. 7. circa fin.*
indiſtinctè intelligit cautionem idoneam, ideſt juratoriam,
quia ex quo cedit bonis, ſatis notum eſt, ipſum non poſſe
aliam exhibere. Faciat igitur quod poteſt, ideſt juret ſe ſolu-
turum cùm ad pinguiorem fortunam pervenerit, *cap. Faciat
22. qu. 2.* & cum Hoſt. tranſeunt hìc Joan. Andr. *num. 7. in fin.
verſ. Hoſtienſis dicit*, Henric. Boich. *num. 10. verſ. Sed Goffre-
dus, & num. 14.* Abb. & ſequaces in ſumm. tex. Covarr. *var.
reſol. lib. 2. cap. 1. num. 9.* & ſequuntur moderniores.

QUÆRO, An poſſit renunciare beneficio ne quis 70
conveniatur ultra quam facere poteſt.

Hoſtien. *hic num. 8. verſ. Quid ſi fiat pactum*, concludit
non poſſe renunciari ſi competat ratione perſonæ privile-
giatæ, per *l. Alia cauſa, §. Eleganter, & l. ſeqq. ff. ſol. matr.*
Et facit quod notatur *in c. 1. in gloſſ. 2. infra de donat.* Si ve-
rò ratione contractus conceditur debitori tale privilegium,
ut conventus non condemnetur ultra quam facere poſſit,
ſicut contingit in actione pro ſocio, vel tutelæ: bene pote-
rit renunciari, ut *l. Utrum, §. 1. & ſeqq. ff. Pro ſocio, & l. Si con-
venerit*, & ibi notat gloſſ. *unic. & l. praced. ff. de re iudic.* ſe-
cundùm Hoſtien. cum quo concordant hìc Joan. Andr. *n. 9.
verſ. Quid ſi habent*, Butr. *num. 15.* Cardin. *num. 9.* Anchar.
num. 8. Imol. *num. 22.* & Joan. de Anan. *num. 20.* Unde ſequi-
tur, ut Clericus minimè poſſit huic beneficio renunciare,
cùm ei competat ratione perſonæ privilegiatæ, & tamquam
militi cœleſtis militiæ, ut dictum eſt ſupra *num. 19.* & ne
cogatur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis, arg.
c. Diaconi circa med. verſ. Mendicat infelix Clericus 93. diſt.
& in Clerico tradunt in ſpecie Barboſa *in d. l. Alia, §. Elegan-
ter, ff. ſol. matr.* Covarr. *var. reſol. lib. 2. c. 1. nu. 38. & alii recen-
tiores.* Conſert quod notat Bald. poſt Jacob. de Butrigar. *in
l. 1. num. 12. circa med. verſ. Item tres ſunt caſus, Cod. Qui bon.
ced. poſ.* ubi dicit beneficio ceſſionis poſſe renunciari quan-
do conceditur jure contractus, ſecus verò quando concedi-
tur propter reverentiam perſonæ, per *dict. leg. Si convenerit,
ff. de re indic.* Et hæc vera in renunciatione expreſſa; 71
ſecus verò in renunciatione tacita, quæ fit per actum con-
trarium, ut cùm Clericus pertinaciter negat debitum, vel
non volt præſtare cautionem de ſolvendo, cùm ad pinguio-
rem fortunam pervenerit, vel quid ſimile, quia tunc ex
tacita renunciatione, & juris miniſterio privatur benefi-
cio hujus cap. ut idem Bald. notat *in d. l. 1. nu. 14.* & fuſiùs di- 72
ctum eſt ſuprà *num. 36.* Et eſt ſimile in privilegio fori, cui
expreſsè Clericus renunciare non poteſt, *cap. Si diligenti*

de

de foro compet. & tamen poteſt renunciare tacitè per actum
contrarium, ut ſi habitum, vel tonſuram non deferat, vel
Eccleſiæ non inſerviat, ad præſcriptum Conc. Trid. *cap. 6.*
ſeſſ. 23.
73 Sed major eſt difficultas, quid ſi beneficio hujus cap.
Clericus renunciaverit cum juramento, numquid renun-
ciatio teneat?
74 Pro faciliori ſolutione obſervandum eſt beneficinm hu-
jus cap. habere duos effectus. Primus eſt, ut Clericus, qui
non eſt ſolvendo, pro debito civili non detrudatur in car-
cetem, juxta notata *in l. 1. C. Qui bon. ced. poſ.* Secundus eſt,
ut non condemnetur, niſi in quantum facere poteſt habita
ratione ne egeat, ut hìc, *& in l. Is qui, la 2. ff. de ceſſ. bon.* cum
75 aliis ſupracitatis *nu. 65.* Quantum ad primum effectum car-
ceris abſolutum eſt renunciationem non tenere, licèt jura-
mento firmatam, quia hujuſmodi renunciatio, ſeu pactum
eſt contra bonos mores, ut notat Cyn. *in l. Qui bonis num.*
11. Cod. Qui bon. ced. poſſ. Ergo juramentum illi adjectum
76 non ligat, *c. Non eſt obligatorium, de reg. iur. lib. 6.* quia con-
tra naturalem æquitatem eſt carceris ſqualor, ut notatur in
gloſſ. ord. *in dict. l. 1. Cod. eodem.* Et ex hoc ſequitur inhuma-
nitas, & crudelitas ſine ipſius incommodo, ut *l. Servus, ead.*
ff. de ſerv. export. Nihil enim intereſt creditoris debitorem
inhumaniter vexari, & in carcere mori, *l. Reo criminis, ff. de*
ſolut. & liberi hominis caro, & corium non poſſunt eſſe in
obligatione, *l. Inter ſtipulantem*, *§. Sacram. ff. de verbor.*
oblig. Unde cùm renunciatio debitori noceat, & creditori
non proſit, non debet valere, cùm ex hoc creditor ſit cani-
nus, & veniat contra præceptum charitatis, argum. *l. fin. ff.*
de evict. l. Non tantum, ff. de appellat. quia deducit ad illici-
tum, vel ſaltem poteſt deducere, arg. eorum, quæ notantur
per Archid. *in cap. Quamvis ſuper ver. Æternæ ſalutis, de pa-*
77 *ctis lib. 6.* Rurſus carcer eſt ſpecies ſervitutis, cùm deroget
libertati, *l. 2. ff. de liber. hominib. exhiben. l. Titio centum, §.*
Titio, il 2. ff. de condit. & demonſtrat. Renunciatio autem,
per quam pervenitur ad infringendam hominis libertatem,
non valet, *l. Nec ſi volens, ff. de liberal. cauſ.* Item hinc ſe-
queretur, ut debitor ſic detruſus non poſſet audire divina
officia, nec Eccleſiaſtica recipere Sacramenta pro libito vo-
luntatis, nec audire prædicationem verbi Dei, unde for-
ſan ad infidelitatem reduci poſſet; quare talis renunciatio,
quę poſſet in pejorem ſtatum deducere, non poteſt vincula-
ri juramento ex iis, quæ notat Archid. *loc. cit.* Et ita hunc
primum effectum carceris renunciationem juratam non
valere, concludit Bald. *in l. 1. num. 13. verſ. Tu concorda iſtas*
opiniones, Cod. qui bon. ced. poſſ. & Rota *deciſ. 31. num. 1. cum*
ſeqq. & num. 5. col. 3. poſt princip. verſ. Quantum verò ad effe-
ctum primum ne detrudatur in carcerem, de ſent. & re iud. in
78 *antiq.* Similiter quoad ſecundum effectnm, ut debitor non
condemnetur ultra quam facere poteſt, licèt in perſonis non
privilegiatis articulus valdè ſit dubius, per ea, quæ notant
Cynus, & Bald. *loc. cit.* & Rota *in dict. dec. 31. num. 4. & 5.* ni-
hilominus in Clerico tenendum eſt hujuſmodi renunciatio-
nem non validari juramento, quia privilegium hujus *cap.*
Ne Clerici conveniantur, niſi in quantum facere poſſunt, in-
dultum eſt eis ne cogantur mendicare in opprobrium Ordi-
nis Clericalis, & ſic in reverentiam tam perſonæ ipſius Cle-
rici, quàm totius Ordinis, ut dictum eſt ſupra, & conſe-
quenter ei renunciari non poteſt etiam cum juramento, ſi-
cut nec privilegio fori, ut eſt text. *in c. Si diligenti*, & ibi no-
tant omnes ſupra *de foro compet.*
Præterea quando privilegium ne quis conveniatur, niſi
in quantum facere poteſt, competit perſonæ, cui debetur
reverentia, ut ſunt Clerici, tunc pactum, ut quis convenia-
tur ultra quam facere poteſt, eſt contra bonos mores, ut ad
litteram dicit text. *in dict. leg. Alia cauſa, §. Eleganter, ff.*
ſol. matrim. Ergo non firmatur juramento ut 22. *qu. 4. per tot.*
& d. cap. Non eſt obligatorium, & ita in terminis cenſuit Ro-
ta *in præalleg. deciſ. 31. n. 5. col. 3. circa princ. verſ. Nec obſtat*
ad hoc, & ead. col. circa fin. verſ. Nec obeſt contra bonos mo-
res, de ſent. & re iudic. & deciſ. 2. num. 2. de arbit. in antiq. &
ad litteram hanc opinionem tanquam humaniorem ſe-
quuntur Canoniſtæ hìc, ut inquit Bald. *in d. l. 1. num. 13. verſ.*
Et hanc opinionem, Cod. Qui bon. ced. poſſ. & fuit opinio Dyni
in dict. §. Eleganter, cum quo tandem reſidet Cyn. *in dict. l.*
Qui bonis num. 10. circa fin. verſ. Et ideo ſine dubio ſententia
Dyni videtur humanior, & Jac. de Belvis *in Auth. de fideiuſ.*
§. Quod autem, Collect. *hic num. 9.* Brun. *in tract. de ceſſ. bon.*
quæſt. 3. princip. num. 17. quicquid contra ſcripſerit Molin. *in*
tract. de contrav. diſp. 571. num. 16. Jo. Guttier. *in tract. de Con-*
tract. iurat. par. 1. qu. 17. num. 34. in 6. tom. tract. diverſ. part. 2.
fol. 66. & Carol. de Graſſ. *de effect. Clerical. effect. 7. num. 21.*
Verumtamen ſi Clericus beneficiatus conſenſerit reſer- 79
vationi penſionis, non gaudebit beneficio hujus cap. contra
penſionarium, quia ex quo ejus conſenſui ineſt juramen-
tum, & obligatur in forma Cameræ, non eſt honeſtum, ut
poſtquam habet beneficium, ad cujus regreſſum ſe obligavit
ob non ſolutionem, juvetur exceptione hujus *cap. Odoar-*
dus, quia potius debet dimittere, & reſtituere beneficium,
quod accipit: non enim convenit, ut beneficium retineat,
& penſionem non ſolvat; aliàs illi facilè daretur occaſio, &
anſa pejerandi. Nec iſto caſu ſi denegatur illi auxilium hu-
jus cap. ſit ei injuria, vulgat. *cap. Scienti, de reg. iur. lib. 6.* &
quia juramentum eſt perſonale, debet per ipſum jurantem
impleri in forma ſpecifica, *cap. Debitores, & c. Ad noſtram,*
de iureiur. Secus verò ſi beneficiatus ſucceſſerit in beneficio 80
gravato, nec per ſeipſum conſenſerit reſervationi penſio-
nis, quia tunc prædictæ rationes non militant; & ideò ju- 81
vabitur beneficio hujus cap. Sicut in ſimili de ſtylo Rotæ,
& Curiæ, quando quis conſentit perſonaliter reſervationi
penſionis ſub ſolitis cenſuris, & pœnis, illas cenſuras, & pę-
nas incurrit, ſi in tempore non ſolvit etiam ſine aliqua
alia litterarum intimatione; ſecus verò ſi non conſenſiſ-
ſet, aut per alium præſtitiſſet conſenſum, tunc requiritur
intimatio, prout judicavit Rota teſte Caſſad. *deciſ. 12. de re-*
ſcript. Et ita in terminis beneficii hujus cap. declarando ſty-
lum Signaturæ diſtinguit Sarnen. *ſuper regul. Cancellar. in*
compend. utriuſque Signaturæ quæſt. 16. num. 88. & 89. fol. 87. à
tergo, & in reg. de Annali quæſt. 53. ad fin. & ſequuntur Co-
varr. *var. reſolut. lib. 2. cap. 1. num. 9. ſub verſ. Quoties*, ibi, *Vn-*
de ſi quis conſentiat, Gigas *conſ. 111. num. 3. & 5. & in tract.*
de penſ. qu. 10. num. 3.

DE DONATIONIBUS.

Gregorius A. Patritio Gallorum.

CAPUT I.

PRudentes: & infrà. Hanc ſibi quodammodo nobilitas legem imponit, ut debere ſe quod ſpontè tribuit, exiſtimet: Et niſi in beneficiis ſuis creverit, nihil ſe præſtitiſſe putet.

SUMMARIUM.

1 *LIberalis in donando exiſtimat ſe debere quod donat.*
2 *Promittentes aliquid donare, illud tanquam debitum adimplere tenentur.*
3 *Donare eſt proprium animi nobilis.*
4 *Nobilitas intelligitur non ſolùm generis, ſed & animi, & morum.*
5 *Donatio propriè dicitur cùm aliquis dat non aliam ob cauſam, quàm ut liberalitatem exerceat.*
6 *Legem poteſt aliquis ſibi imponere, à qua non liceat recedere.*
7 *Donatio perfecta revocari non poteſt, niſi in caſibus hic expreſſis.*

8 *Donans uni Eccleſiæ bona, quæ ſuperfuerint, tempore ſui obitus, an poſſit in prædictis bonis aliam Eccleſiam ſibi hæredem inſtituere, & num. ſeqq. uſque in finem.*

9 *Donans bona, quæ acquiſita reperirentur tempore ſui obitus cenſetur reſervaſſe ſibi facultatem diſponendi de bonis donatis.*

10 *Hæres rogatus reſtituere quicquid ſuperfuerit tempore ſui obitus, poteſt alienare bona fideicommiſſo ſubjecta, reſervata tamen quarta parte fideicommiſſariis, & num. 26.*

11 *Donatio bonorum, quæ acquiſita reperientur tempore obitus, includit duplicem conditionem.*

12 *Legatum rei, quæ mea erit cum moriar, extinguitur per ſubſequutam ejuſdem rei alienationem.*

13 *Verba, quæ reperientur, ſive quæ reperirentur tempore obitus, faciunt legatum conditionale.*

14 *Diſpoſitio facta ſub duplici conditione evaneſcit, niſi utraque conditio adimpleatur.*

15 *Donatio perfecta per teſtamentum reſcindi non poteſt.*

16 *Secus ſi donatio ſit conditionalis.*

17 *Donans bona, quæ reperientur tempore ſui obitus, an poſſit de illis diſponere in ultima voluntate, & num. 26.*

18 *Ultima voluntas effectum non ſortitur, niſi poſt mortem, & num. 20.*

19 Alienationis, *verbum comprehendit etiam hæredis inſtitutionem.*

20 *Teſtamentum in vita teſtatoris ordinatur, & perficitur.*

21 *Donatio inter vivos dicitur perfecta, licèt effectus ſuſpendatur in tempus mortis.*

22 *Idem in donatione cauſa mortis.*

23 *Donator, qui reſervavit ſibi facultatem diſponendi in vita de bonis donatis, poteſt illa teſtamento relinquere.*

24 *Alienatio in ultima voluntate dicitur favorabilior, quàm inter vivos.*

25 *Mitius agitur cum eo, qui ex mera liberalitate convenitur, quàm qui ex debito.*

1 P*Rudentes*. Duos recipit intellectus ſecundùm Abb.
Juxta primum hoc intendit Liberalis in donando exi-
ſtimat ſe debere quod donat. Juxta ſecundùm. Promit-
2 tentes aliquid donare, illud tanquam debitum adimplere
tenentur. Hoc dicit Hoſt. Intelligebat Decretalem in fa-
cientibus eleemoſynam, maximè de bonis Eccleſiæ ſuper-
abundantibus: item in donatione, quam Imperator facit
Eccleſiis, ubi ſola immenſitas eſt menſura, ut in Auth. *de
non alienand. §. Sin minus collat.* 2.
3 Nota primò ibi, *Nobilitas*. Donationem procedere à
nobilitate animi; nam proprium animi nobilis eſt donare.
Facit text. *in l. Qui ſaxum, §. fin. ff. de donat.* & quod notatur
4 *in cap. Grandi, de ſupplen. neglig. Prælat. lib. 6.* & nobilitas
intelligitur non tantùm generis, ſed & animi, & morum,
ſecundùm Hoſt. *hic in princip. in ver. Nobilitas*, Joan. Andr.
num. 1. & in eod. ver. & Abbatem *num. 2.*
5 Secundò nota ibi, *Spontè*, quod ſpontè datur, donatio-
nem appellari, ſecundùm Anchar. *hic num.* 3. quia donari
dicitur id, quod nullo jure cogente conceditur, *l. Donari*,
ff. de donat. Et propriè donatio dicitur cum aliquis dat non
aliam ob cauſam, quàm ut liberalitatem, & munificen-
tiam exerceat, *l. 1. ff. eodem*, Hoſt. *in ſumm. tit. de don. §. 1.* In
neceſſitate autem nemo liberalis exiſtit, *l. Rem legatam, ff.
de annuis legat.*
6 Ultimò nota ibi, *Legem imponit*. Poſſe aliquem ſibi le-
gem imponere, à qua non liceat recedere. Unde non
poteſt quis promiſſionem donationis revocare, ut hic eſt
expreſſum, ſicut nec donationem perfectam, niſi ex cauſa
7 ingratitudinis, ut *c. fin. infrà eod.* vel ex cauſa non implemen-
ti, ut *l. Generaliter. Cod. de revocand. donat.* vel per ſuperve-
nientiam liberorum, ut *l. Si unquam, C. eod.*
8 QUÆRO, An donans bona, quæ acquiſita reperien-
tur tempore ſui obitus uni Eccleſiæ, poſſit in dictis bonis
aliam Eccleſiam ſibi hæredem inſtituere.
9 Videtur reſpondendum poſſe, quia per hujuſmodi ver-
ba non cenſetur voluiſſe donare, niſi bona illa, de qui-
bus ante mortem non diſpoſuiſſet, ita expreſsè declarat
Bart. *in l. Titius in fin. ff. Ad Trebellian.* ubi ait hæc verba,
quicquid ſuperfuerit tempore mortis, eſſe intelligenda ſi
quid ſuperfuerit non deperditum, vel alienatum; & ſe-
quitur illic Albet. *in fin.* & Corn. *conſ. 243. à num. 4. uſque
ad 10. vol. 4.* Ideòque hæres rogatus reſtituere quidquid 10
ſuperfuerit tempore ſui obitus, poteſt bona fide alienare,
& minuere bona fideicommiſſo ſubjecta, nec tenetur re-
ſtituere, niſi quod ſupererit non alienatum, vel diminu-
tum, ut eſt textus ad litteram *in dicta l. Titius*, & in
Authen. *Contra rogatus, Cod. eodem titulo in l. Fideicom-
miſſi, §. Nonnunquam, ff. de Uſuris, & in l. Sed etſi lege,
§. Quod autem quis, verſ. Nam & Divus Marcus, ff. de petit.
hæred.* Unde per hujuſmodi verba, *Reſtituas quidquid ſuper-
erit*, cenſent ibi omnes eſſe attributam hæredi alienandi
facultatem, & idem tradit Gloſſ. Bart. & DD. *in l. Impera-
tor, §. fin. ff. de legat. 2.* Ruin. *conſ. 109. num. 10. lib. 2. &
conſ. 163. num. 1. vol. 3.* Corn. *dict. conſ. 243. vol. 4.* & Man-
tic. *de conjectur. ult. volunt. lib. 10. tit. 4. ſub num. 20. verſ. Il-
lud autem*. Eodem igitur modo is, qui donavit quidquid
ſupererit, vel reperietur ſuæ mortis tempore, cenſetur ſibi
reſervaſſe omnimodam facultatem diſponendi de bonis do-
natis, & id demum voluiſſe donare, de quo ante obitum
aliter non diſpoſuerit. Et confirmatur; nam cùm fuerit fa- 11
cta donatio bonorum, quæ acquiſita reperirentur tempore
obitus donatoris, hæc verba habent in ventre duplicem
conditionem. Prima eſt, ſi & quatenus acquirantur ad
exemplum donationis vini, quod noteſur ex tali vinea:
habet enim tacitam conditionem ſi naſcatur, *l. Cùm certum,
ff. de vin. trit. & oleo legat.* Cagnol. *in l. In omnibus num. 25. ff.
de reg. iur.* Altera conditio eſt, ſi & quatenus bona acquiſita
poſt donationem reperiantur tempore mortis ipſius dona-
toris, id eſt quatenus de illis ante obitum donator non diſ-
poſuerit, ita probat text. expreſſus *in l. Stichus qui meus erit* 12
cùm moriar, de legat. 1. ubi deciditur legatum rei, quæ mea
erit cùm moriar, vel (quod idem eſt) quæ reperientur ac-
quiſita tempore mortis meæ eſſe conditionale, & habere
hanc conditionem, quatenus illa reperiatur non alienata;
ideòque ejuſdem modi legatum extingui per alienationem
ſubſequutam, & concordat tex. *in l. Nuper, §. fin. de legat. 3.*
& cenſuit Rota apud Seraph. *dec. 559. n. 21. verſ. Nec placuit.*
Nec vis facienda eſt, quod quis dixerit, dono, ſeu lego 13
rem, quę reperietur, vel rem, quæ reperiretur; utroque
enim modo diſpoſitio eſt conditionalis, & per alienationem
extinguitur, ut declarat Jaſ. *in d. l. Stichum num. 7.* poſt
Bart. *in l. Cùm quidam, ff. de aur. & arg. legat.* Quamobrem
quamvis donator hoc caſu multa bona poſt donationem ac-
quiſierit, & ſic purificata fuerit prima conditio, nempè ac-
quiſitionis; non fuit tamen purificata ſecunda, quod bona
reperirentur non alienata tempore mortis; ideòque extin-
cta fuit: nam diſpoſitio facta ſub duplici conditione eva- 14
neſcit, niſi utraque conditio adimpleatur, *l. Si hæredes plu-
res, ff. de condit. inſtit. l. Si quis ita ſtipulatus fuerit decem, ff. de
ver. obligat.* & in donationibus reſpondit Roland. *conſ. 58.
num. 49. vol. 3.*
Atque hinc patet nihil obſtare, quæ in contrarium affe- 15
rantur, quod contractus donationis ſit irrevocabilis, ut hic,
& in l. Perfecta, C. de donat. quæ ſub mod. & quod ſpecie per
teſtamentum reſcindi non poſſit, *l. Verba, C. de teſtam. l. Si
ante, C. de donat. ante nupt.* Bald. *conſ. 54. n. 2. lib. 1. par. 3.* Si
quidem hoc caſu per alienationem non revocatur donatio
ratione mutatæ voluntatis; id enim legibus interdictum
eſt, ſed extinguitur, quia alienando deficit conditio, ſub
qua donatio ab initio facta fuit: neque enim donator vo-
luit donationem valere, aut effectum ſortiri, niſi eveniret
caſus, ut bona illa reperirentur non alienata tempore obi-
tus, ita ad litteram declarat Jaſ. *in d. l. Stichum n. 16.* Vulga- 16
ti autem juri eſt, donationem conditionalem evaneſcere,
niſi conditio purificetur, *l. 1. §. Planſius*, & ibi Bart. & DD. *ff.
de condit. & demonſt.* tradit Soccin. jun. *conſ. 165. n. 6. vol. 2.*
Neque obſtat ſi dicatur, quamvis donator poſſit bona 17
non acquirere, aut acquiſita alienare per diſpoſitionem in-
ter vivos, & hoc modo efficere, ut bona donata non extent
tempore mortis, tamen ſi illa acquirat, vel acquiſita non
alienet, & patiatur, ut reperiantur tempore ſui obitus, diſpo-
ſitio, quam facit de prædictis bonis in ultima voluntate in
favorem ſecundæ Eccleſiæ, non impedit, quominus con- 18
ditio illa remaneat purificata, quia ultima voluntas effe-
ctum non habet, niſi poſt mortem, *l. Illa inſtitutio, ff. de
hæred. inſtit.*

Id

19 Id inquam non obſtat, quia donans bona, quæ reperirentur tempore mortis, poteſt diſponere de bonis donatis, non ſolùm per alienationem inter vivos, ſed etiam in ultima voluntate. Ita in terminis hæredis rogati reſtituere quidquid ſupereſſet tempore ſui obitus, concludit Bald. in d. Auth. *contra rogatus num.9. l. Ad Trebell.*

Et quidem ſententia Baldi videtur ſolidis rationibus fulcita; nam cùm rogatus reſtituere quidquidem mortis tempore ſupereſſet, poſſet alienare bona reſtitutioni ſubjecta, idque indubitati juris ſit, per text. *in d. l. Titius, ff. Ad Trebell. cum aliis ſupra allegatis*. Certè etiam poterit in dictis bonis alium hærede inſtituere, quia hoc modo alienaſſe videtur, ut probat tex. quem Bald. allegat *in l. Si quis prioris*, §. *Certum, C. de ſec. nup.* cujus hæc ſunt verba, *Certum eſſe ſancimus, quod etiam illa de cætero videbitur eorundem fuiſſe rerum alienatio, quæ in teſtamento, vel ſpecialiter relinquendo, vel generaliter hæredem inſtituendo facta ſit*. Et tradit Bart. in Auth. *Res quæ ſub num.5. Cod. Communia delegat.* & Ruin. poſt alios, quos citat *conſ.163. num.1. vol.3.* Aut ergo inquit Baldus, hæres deceſſit teſtatus, & videtur alienaſſe, *d. §. Certum, & l. Unum ex familia, ff. de legat. 2.* Aut deceſſit inteſtatus, & tunc non videtur alienaſſe; & ideò reſtituendum eſt fideicommiſſariis quod alienatum non reperitur, *l. Sed etſi, §. Quod autem quis, ff. de peten. hæred. & d. l. Titius*. Atque ita ceſſat objectum illud, quod cùm inſtitutio poſt obitum teſtatoris effectum habeat, videatur purificata illa conditio, quod bona reperiantur non alienata
20 tempore mortis donatoris. Conſiderandum eſt enim teſtamentum in vita ipſius teſtatoris ordinari, ac perfici, ut declarat Mantica *de tacit. & ambig. conven. lib.13. tit.31. n.7.* In puncto, de quo agitur Jaſon. *d. conſ.130. ſub num.3. verſ.*
21 *Nec obſtat fundamentum*, & quamvis effectum non habeat, niſi ſequuta morte, tamen hoc parum refert, quia non ſolùm ultimæ voluntates, ſed etiam actus viventium in tempus mortis ſuſpendi poſſunt, nec ideò minus dicuntur actus perfecti, & inter vivos celebrati, *l. ult. §. fin. ff. Commun. Prædior. l.2. ff. de donat. quæ ſub modo, & l. Ubi ita Donatus, ff. de donat. cauſ. mor.* Corn. *conſ.289. num.11. vol.4.* Mantic. *de tac. lib.13. tit.14. num.1. & ſeqq.* Traditio enim hæreditatis licet poſt obitum ſortiatur effectum, tamen ad tempus mortis retrotrahitur, *l. Hæres quandocumque, ff. de acquir. hæred.*

22 Idemque juris eſt in donatione cauſa mortis, quæ non dicitur pendere, licèt dominii tranſlatio poſt mortem ſuſpendatur, ut tradit gloſſ. *in d. l.2. in ver. Tunc demum*. Sed & legatum à tempore mortis teſtatoris acquiritur, itaut proptereà quod legatur, non dicatur ſupereſſe poſt mortem ejus, qui legavit, ut in his terminis advertit Soccin. *d. conſ. 53. num.16. vol.1.* & Jaſ. *d. conſ.130. ſub num.5. verſ. Nec ob-*
23 *ſtat vol.4.* Et in tantùm hæc ſunt vera, ut quamvis donator reſervaſſet ſibi facultatem diſponendi in vita de bonis donatis; non tamen per hæc verba cenſeretur prohibitus de dictis bonis in teſtamento diſponere, ut tradit *loco cit.* Mant. *num.7.* poſt Alex. *in l. ult. num.4. C. de pact.* & Covarr. *variar. reſol. lib.3. cap.12. num.3.*

Quemadmodum ergo prima Eccleſia potuiſſet excludi à bonis donatis, ſi donator de illis diſpoſuiſſet per contractum venditionis, aut donationis, vel alium ſimilem; ita debet cenſeri excluſa cùm de illis donator diſpoſuerit per ultimam voluntatem, ut arguit Bald. in Auth. *Niſi rogati nu.*
11. C. ad Trebell. Quinimò cùm excludi poſſet per aliena- 24
tionem inter vivos: ergo multò magis ex teſtamento, cùm ea, quæ fit in ultima voluntate, ſit favorabilior alienatio, ſecundùm Bart. *in l. A filia n.3. ff. Ad Trebell.* ubi propterea decidit rogatum reſtituere quicquid reperietur tempore mortis, qui poteſt alienare ex cauſa dotis inter vivos, multò magis poſſe alienare in ultima voluntate, cùm hæc alienatio ſit favorabilior, & ſequitur ibi Alex. *ſub num.12.* & idem Bart. & Angel. in Auth. *Res quæ, C. Commun. deleg.* & in ſpecie, de qua agitur Jaſ. *d. conſ.130. ſub num.4. verſ. Item d. Claretta vol.4.* ubi etiam pluribus oſtendit abſurdum eſſe, ut cui licet alienare inter vivos, quod plus eſt, non licet in ultima voluntate, quod eſt minus. Conſidero ex abundanti doctrinas ſuperiùs adductas loqui in hærede gravato reſtituere quicquid ſupererit tempore mortis, ſed certè longè clariùs, & faciliùs procedunt in donante duplici conſideratione. Prima, quia hæres dum reſtituit bona fideicommiſſo ſubjecta, nullam exercet liberalitatem, ſed implet onus reſtitutionis ſibi injunctum à teſtatore, cujus bona non ſpontè, ſed ex debito fideicommiſſariis reſtituit: At verò donator nulla movetur obligatione, ſed ſua liberalitate, ac munificentia utitur. Unde ſi hæres gravatus reſtituere quidquid 25
ſupererit, poteſt in dictis bonis alium hæredem inſtituere; multò magis id poterit donator. Pinguiùs enim eſt ſuccurrendum donanti, quàm ei, qui verum debitum ſolvere cogitur, *l. Exhæredatum, §. fin. & l. ſeqq. ff. de re iudic.* & mitiùs agitur cum eo, qui ex mera liberalitate convenitur, quàm qui ex debito, ut pluribus exemplis probat Rolan. *conſ.37. n.20. vol.2.* Altera conſideratio eſt, quia hæres rogatus reſtituere quicquid ſupererit, quamvis poſſit alienare; tamen velit nolit tenetur reſervare fideicommiſſariis quartam partem hæreditatis, juxta text. in d. Auth. *Contra rogatus*. Do- 26
nator verò bonorum, quæ tempore ſui obitus reperirentur, nihil prorſus tenetur donatario reſervare, cùm id non reperiatur jure cautum, ſed omnia poteſt in alium transferre, & facere, ut tempore mortis nihil ſuperſit, ut reſpondit Natta *conſ.118. num.3. verſ. Si ergo*, & Mant. *de tac. d. lib.13. tit.47. nu.4.* Hinc igitur patet eum, qui donavit quidquid ſupereſſet, habere majorem facultatem diſponendi de bonis donatis, quàm hæredem de bonis fideicommiſſo ſuppoſitis. Unde ſi licet hæredi de illis diſponere in ultima voluntate, longè magis licebit donatori, *cap. Ex parte, il tertio infrà de decim. c. Cùm licet, de reg. iur. lib.6. cum ſimilib.*

DE PECULIO CLERICORUM.

Ex Concilio Toletano.

CAPUT V.

SI quis ſanè Clericorum agella vel vineolas, in terra Eccleſiæ ſibi feciſſe probabitur, ſuſtentandæ vitæ cauſa, uſque ad diem obitus ſui poſſideat: verùm poſt ſuum deceſſum Eccleſiæ reſtituat, nec teſtamentario, aut ſucceſſorio jure cuiquam hæredum prohæredumve relinquat: niſi forſan cui Epiſcopus pro ſervitiis, ac præſtatione Eccleſiæ largiri voluerit.

SUMMARIUM.

1 *Beneficiati, an & quando teneantur præcepto charitatis, vel iuſtitia redditus beneficiorum ſuorum pauperibus erogare, & n. ſeqq. uſque in fin.*

Beneficiati redditus ſuperfluos beneficiorum ſuorum pauperibus non erogantes, an teneantur ad reſtitutionem, ibid. & nn. ſeqq. uſque ad num.6. & 23.

Conſuetudo diſponendi in vita, & in morte de redditibus Eccleſiaſticis valida eſt, ibid. verſ. Cui ſententiæ.

Declaratur, num.26.

2 *Divi Thomæ ſententia adverſus Navarri interpretationem explicatur, & num. ſeqq.*

3 *Beneficiatus facit fructus ſuos, & comparatur uſufructuario in vita, & uſuario in morte.*

Declaratur, n.5. & à n.9. uſque ad n.17.

4 *Redditus Eccleſiarum quomodo intelligantur eſſe pauperum ſecundùm authoritatem Hieronymi, Ambroſii, & Bernardi, & n. ſeqq. & n.13.30. & 31.*

6 *Beneficiati poſſidentes ſufficiens patrimonium, an poſſint vivere de fructibus beneficii, patrimonio in*

alios uſus collato, & nn. ſeqq. uſque ad num. 17.

7 *Clericis diſcernentibus debita ſunt Eccleſiæ ſtipendia ex ſacrarum litterarum teſtimoniis.*

Et quomodo Eccleſiæ deſervire intelligantur, num. 12.

8 *Beneficiati habentes patrimonium poſſunt liberè teſtari de bonis patrimonialibus, & vivere de redditibus beneficii.*

Declaratur à num. 11. uſque ad num. 17.

Canones Apoſtolorum quot ab Eccleſia recipiantur, ut Canonici, num. 8.

9 *Authoritas Hieronymi, Auguſtini, & Proſperi aſſerentium Clericos, qui bonis parentum, aut ſuis ſuſtentari poſſunt, peccare ſi redditus Eccleſiæ percipiant, in quos ſenſus à Doctoribus accipiantur, & nn. ſeqq. uſque ad num. 17.*

10 *Litteræ impetrationis beneficii, an valeant non facta mentione de bonis patrimonialibus.*

14 *Redditunm Eccleſiaſticorum diſpenſatio, ſeu applicatio conſiderari debet iuxta tria tempora, uſque ad num. 17.*

15 *Clerici in primitiva Eccleſia nihil poſſidebant proprii, ſed omnia erant communia, & erat aliquis modus vivendi ab Eccleſia approbatus.*

16 *Redditus Eccleſiarum poſt inſtitutionem titulorum beneficialium principaliter ſunt deputati in uſus miniſtrorum, ſecundario autem in ſubſidium pauperum. Redditus hoſpitalium contra, n. 21. & 22.*

17 *Beneficiatus poteſt excedere de fructibus beneficii non ſolum in neceſſariis, ſed etiam in iis, quæ decent ſervata ratione conditionis, ſtatus, & perſonæ.*

18 *Beneficiatus poteſt licitè diſtribuere proventus beneficii in eos, qui quamvis habeant neceſſaria ad victum, non tamen habent ſic ſufficientia pro qualitate conditionis, & decentia ſtatus.*

19 *Item poteſt uſque ad ſtatus decentiam donare conſanguineis, & familiaribus ſuis, & dotare ſorores, vel alias conſanguineas indigentes.*

20 *Conſanguineos de redditibus Eccleſiaſticis ditare, quàm grave ſit ſcelus.*

21 *Beneficiatus de redditibus Eccleſiaſticis poteſt remunerare accepta ſervitia.*

22 *Pauperum appellatione quoad fructuum Eccleſiaſticorum diſtributionem intelliguntur omnia pia opera.*

23 *Clericus poteſt pro libito diſponere de portione, quam per ſuos labores ab Eccleſia meretur, aut quam ſibi ſubtrahit de iis, quæ ad decentem ſtatum ſunt neceſſaria, nec ſi profundat, tenetur ad reſtitutionem.*

24 *Clerici in Vrbe, & eius diſtrictu intra decem milliaria decedentes, ex Bulla Pauli V. liberè poſſunt de bonis ibi conſiſtentibus, etiam provenientibus ex redditibus Eccleſiaſticis tam inter vivos, quàm in ultima voluntate diſponere; eiſque inteſtatis ſuccedunt hæredes ab inteſtato.*

25 *Papa poteſt tribuere facultatem teſtandi de redditibus Eccleſiaſticis tam Clericis ſecularibus, quàm Regularibus.*

26 *Declaratur.*

27 *Beneficiatus, ſi detracto decenti victu ex fructibus beneficii nihil ſuperſit, an nihilominus teneatur unam portionem fabricæ Eccleſiæ, & alteram pauperibus applicare uſque in fin.*

28 *Commendatarii Monaſteriorum ſi menſa ſit ſeparata à Conventuali, quartam; ſi verò ſit communis, tertiam fructuum partem tenentur erogare in fabricam, ſeu ornamenta Eccleſiæ, vel alimoniam pauperum.*

Declaratur, num. 33. & ſeqq.

29 *Commendatarii, ſeu Beneficiati alimenta ſecundùm decentiam ſtatus anteponenda ſunt ſuſtentationi pauperum.*

30 *Charitatis ordo exigit, ut quis primum ſubveniat ſibi ipſi, deinde proximo, & num. 32.*

31 *Alimenta debentur beneficiato ex iuſtitia, pauperibus ex charitate.*

32 *Beneficiatus non tenetur ad reparationem Eccleſiæ, niſi ex fructibus, qui ſuperſunt detractis neceſſariis.*

33 *Cardinales de fructibus commendatorum beneficiorum integrè diſponere poſſunt uſque ad decentem perſonæ, atque familiæ ſuſtentationem, & remunerationem familiarium.*

S*I quis ſanè*. Legitur variè: ſecundùm primum intellectum Innocentii *in ver. Feciſſe*, hoc intendit. Poſſeſſiones emptas ex redditibus Eccleſiæ tenebit Prælatus quoad vixerit; de his tamen teſtari non poterit. Sed Antonius de Butr. juxta ſecundùm intellectum gloſſ. & Innocen. ſic ſummat hanc decretalem. Res Eccleſiæ ad culturam redactæ non efficiuntur propriæ culturantis, ſed eas uſque ad vitam tenere poteſt. Demùm juxta tertium intellectum, quem Cardin. dicit eſſe communiorem, hoc dicit; Meliorationes factæ per Prælatum in rebus Eccleſię ſunt ſuæ in vita, etiamſi dimittat beneficium, ſed de his teſtari nequit. Primò ponit unum dictum. Secundò aliud ibi, *verum*, à quo excipit ibi, *niſi agella*, ideſt parvos agros ſicut prædiolum eſt diminutivum prædii, terrula terræ, & vineola vineæ, *cap. Terrulas, aut vineolas 12. qu. 1.* ſecundùm Joan. Andr. & Cardin. *hic in princip.* 1

Nota primò ex illis verbis, *niſi forſan cui Epiſcopus pro ſervitiis, ac præſtatione Eccleſiæ largiri voluerit*. Prælatum poſſe bona Eccleſię quæſita benemeritis elargiri, quando merita reſpiciunt Eccleſiam, & non ſolummodò perſonam Prælati. Et ita declara quod habetur *in cap. 2. infrà de donat.* ſecundùm Anton. de Butr. *hic num. 2.* & Abb. *num. 3.*

Secundò nota ibi, *uſque ad diem obitus*, argumentum quod beneficiati uſufructuariis comparantur, ut arguit hìc gloſſ. *in ver. Obitus*; nam morte finitur uſuſfructus, *§. Finitur inſtit. de uſufr.* ſicut & jus beneficiati, ut hìc, *& c. fin. ſupra de pignor.* hæc tamen æquiparatio non fit per omnia, quia Prælatus in ſolo Eccleſię poteſt plantare vineam, ut hìc ſecundùm unum intellectum, & tenent gloſſ. præalleg. Butr. *num. 4.* Cardin. *num. 1. in 3. qu.* Anchar. *num. 1.* & Abb. *eodem num. in 1. notab.* quod non poteſt uſufructuarius, *l. Quamvis, & l. Vſufructuarius, ff. de uſufr.* Item uſufructuarius tenetur ſatiſdare ad præſcript. *d. cap. final.* & ibi gloſſ. *in ver. Cautionem idoneam de pignor. & l. Vſufructu conſtituto, Cod. de uſufr.* Prælatus non; quia non reperitur in jure cautum. Item uſufructuarius facit abſolutè fructus ſuos, & de his teſtari poteſt ſi ſint ſeparati à ſolo, & reconditi, *l. Arboribus, §. Iulianus, ff. de uſufr. & l. Si fructuarius, ff. quib. mod. uſufr. amitt.* At Clericus de redditibus beneficii, & meliorationibus teſtari non poteſt, ut hìc, *& c. Quia nos infrà tit. prox. & cap. Quia Ioannes* 12. *qu.* 5. Nam etſi de quæſitis ex induſtria poſſit Prælatus teſtari, & ab inteſtato relinquere; hoc tamen non poteſt ſi illam induſtriam impendit in rebus Eccleſiæ: cedit enim Eccleſię augmentum, & utilitas rebus ſuis annexa, ſed ſeparata cedit ejus lucro, & poterit teſtari, ut *in cap. Quia nos*. Ita formaliter dicit hìc Petr. de Anchar. *num. 2.* & conſentit Butr. *num. 4.* Cardin. *eademque* 3. & Abb. *num. 2.* Et ex his gloſſ. videtur tandem concludere Clericum beneficiatum non eſſe dominum fructuum, & potius comparari uſuario, cui tantùm uti licet ad uſum quotidianum, *§. 1. inſtitut. de uſu, & habit.* De hoc dicam plenè *in qu. ſeqq.* præſertim *num. 3.*

QUÆRO, An & quando Epiſcopi & Clerici teneantur præcepto charitatis, vel juſtitiæ redditus beneficiorum ſuorum pauperibus erogare.

Præſens quæſtio pro clariori explicatione hujus graviſſimæ, & periculoſę materię diſtinguenda eſt in tres articulos.

Primus eſt, an beneficiati redditus ſuperfluos beneficiorum ſuorum pauperibus non erogantes ad reſtitutionem teneantur. Secundus, An beneficiati poſſidentes ſufficiens patrimonium poſſint vivere de fructibus beneficii, patrimonio in alios uſus collato. Tertius, An ſtante tenuitate beneficii, & detracto condecenti victu beneficiati, ſi nihil ſit reliquum pro pauperibus, fructus beneficii nihilominus ſint dividendi juxta *c. De redditibus* 12. *qu.* 2.

Quoad primum tanta eſt opinionum varietas, atque argumentorum conflictus, quę hinc inde adducuntur, ut omnia explicari vix poſſint abſque ingenti volumine. Quare omiſſa ſubtiliori diſputatione, quid pro certo tenendum videatur, referemus. Sed ante omnia prętereundum non eſt, laudandos non eſſe DD. qui ut piis cauſis faveant, falſam opinionem pro vera, vel dubiam pro certa obtrudunt, vel probabilem pro damnata excludunt. Ut enim docuit Ariſt. *lib. 10. Ethic. cap. 1. Veri ſermones non ſolùm ad cognitionem,*

nem, *ſed etiam ad vitam benè degendam ſunt utiles, & ſermo tunc fidem facit, cùm congruit factis, aliàs contemnitur*. Qui verò hanc juſtitiæ normam erga pauperes cuſtodiunt, ut ſuperflua illis largiantur, vix reperiuntur etiam inter beoeficiatos Religioſos, nec expedit inducere Clericis conſcientiam contra quam facturi ſint, & gratis damnentur.

Quod verò ad rei ſummam ſpectat, tametſi opinio Archidiac. *in Summ. 44. diſt. n. 5. in cap. Si Epiſcopus* 12. q. 1. *& in c. Statutum, §. Aſſeſſorem num. 13. de reſcript. lib. 6.* & ante eum S. Raym. *in ſumm. rubr. de Apoſtatis in fin. §. Sed numquid*, quæ Epiſcopos, Clericoſve ſuperflua non erogantes pauperibus obligat ad reſtitutionem, fortè ſit communior, magis tendat ad charitatem, & tutior omninò exiſtat, quàm quæ hac eos obligatione ſolvit, eamque acerrimè tueatur Alvarus Pelagius *de planctu Eccleſiæ in 2. par. cap.* 28. contraria tamen verior, quam ſequitur D. Thom. 2. 2. *qu.* 185. *art. 7. & quodl. 6. art.* 12. Præpoſit. *in Summ. 44. diſt.* ubi *à n. 2. uſque ad 7. quæſt.* luculenter examinat, & quatuor diſtinctis temporibus jura omnia ad concordiam reducit, Covarr. *in c. Cum in officiis, de teſtam. num.* 3. ubi multos adducit ejuſdem opioionis, & Sarmen. *de redditibus Eccleſiaſticis par. 2. cap.* 2. ubi ſimiliter plures allegat pro hac ſententia, *& par. 4. cap.* 1. ubi multis argumentis eandem confirmat, *& cap.* 2. ubi argumenta in contrarium diſſolvit. Cui ſententiæ in primis favet conſuetudo, de qua teſtatur D. Thom. *in quodl. 6. artic.* 12. Hoſt. *hic num. 4. verſ. Secundus verò*, relatus à Card. *in 4. qu. num. 3. verſ. Et dicit Hoſtien.* Butr. *in cap. fin. in 3. cauſa, de de cauſ. poſſeſſ. & propr.* relatus hìc à Joan. de Imol. *col. 4. ſub num. 11. verſ. Dicit tamen D. Antonius*, Prępoſ. *ubi ſup. num. 5. verſ. Quartum tempus*, & Covarr. *itidem loc. cit.* ubi ait hanc ſententiam eſſe benigniorem, & noſtris hiſce temporibus admittendam ex totius Chriſtiani orbis conſuetudine, cui ſi corruptela exiſteret, iretur obviam per Summos Pontifices; tenetur enim Princeps prohibere, quæ ſunt contra juſtitiam, & ne pauperes Chriſti membra, tam grave detrimentum in rebus ſuis accipiant, providere. Et tameo Concil. Antioch. *cap.* 25. pręcipit quidem, ut puniatur Epiſcopus, ſi neceſſariis oon contentus, in ſuos uſus domeſticos, & ejus commoda res Eccleſiæ convertat, & fructus agrorum domeſticis ſuis, aut propinquis, aut fratribus, filiiſque concedat; ſed tamen eum non arctat ad reſtitutionem, ut refertur *in c. Epiſcopus Eccleſiaſticarum* 12. q. 1. Quod utique Conc. non omiſiſſet, ſi Epiſcopus eſſet reſtitutioni obnoxius, ut advertit Præpoſ. præalleg. *in Summ. 44. diſt. n. 5. verſ. Et ideo ţext.* Cùm igitur Apoſtolicus eam conſuetudinem hactenus non damnaverit, apparet Clericos in hac materia peccare tantùm contra charitatem, non contra juſtitiam: ideòque hujuſmodi conſuetudinem validam eſſe, tenet Joan. Andr. *in reg. Nemo poteſt, de reg. iur. lib.* 6. & dicit eſſe communem DD. con-
2 cluſionem Præpoſ. *loc. cit. verſ. Potuit inſuper*. Sed quoniam D. Thomæ opinionem ita Navarrus corrumpit, ut eum in contrarium vi deducat, *in tract. de reddit. Eccleſiaſt. q. 1. monit.* 49. ideò quod S. Doctor ſenſerit accuratiùs inquirendum; in Summa loco præalleg. ſic definit, *Si Epiſcopo portio ſeparatim ab aliis eſt aſſignata, poteſt de illa diſponere, ut de patrimonio, & peccat malè diſpenſando contra charitatem, non contra iuſtitiam, nec tenetur ad reſtitutionem. Sin autem portio illius non eſt ſeparata, eius fidei diviſio committitur, qui ſi ſuam portionem faciat paulò maiorem, non eſt in mala fide, aliàs ſi eſſet magnus exceſſus, non eſſet fidelis diſpenſator, & eſt reſtitutioni obnoxius*. Hæc Div. Thom. Unde colligitur in utroque caſu Epiſcopum eſſe dominum ſuæ portionis, ut eſt patrimonii, Navarrus autem ait D. Thomam ſupponere portionem Epiſcopo aſſignatam non debere eſſe majorem, quàm illi ſufficiat ad victum, quòd ſi fuerit major, rurſus eſſe dividendam, ut Epiſcopo relinquantur ſolùm oeceſſaria ad victum. Verùm hæc explicatio eſt omninò contraria menti D. Thomæ; nam loquens de portione aſſignata Epiſcopo, de qua vult illum poſſe diſponere, ut de patrimonio, ſubdit: *In eius portionis diſpoſitione poteſt ab Epiſcopo peccari contra charitatem, ſi immoderata ſibi retineat, ſeu malè diſpenſet, perindè ac in bonis propriis*. Ergo partem illam ſupponit poſſe eſſe majorem, quàm ſufficiat ad victum Epiſcopi: aliter enim ſi eſſet ſufficiens tantùm, non poſſet inde ſibi immoderata ſumere, ſeu eam malè diſpenſare, quod tamen D. Thomas affirmat. Diviſio verò redditaum Eccleſiaſticorum, quæ juxta *c. De redditibus* 12. q. 2. videtur in pleriſque Eccleſiis fuiſſe facta innuitur hìc à D. Thoma, cùm ait, *Si fuerint diſtincta bona, quæ debent in uſum Epiſcopi cedere, ab his quæ ſunt pauperibus, & miniſtris Eccleſiæ eroganda*. Idem tradunt Sot. *lib. 10. de iuſt. & iur. qu. 4. art.* 3. & Covarr. *in d. c. Cum in offic. num. 3. in fin. de teſtam.* ſubeſtque ejus rei non levis conjectura: conſtat enim redditus Epiſcopi, Cleri & fabricæ eſſe diſtinctos, & ſeparatos. Cur igitur non fuerit ſua portio pauperibus aſſignata? Unde probabile eſt hoſpitalia pleraque erecta, & dotationes factas in opera charitatis. Addo D. Thom. etiam fuiſſe in hac ſententia, ut Clerici obtinentes prębendas, & redditus quoſcumque Eccleſiaſticos in uſum miniſtrorum principaliter applicatos, quamvis hujuſmodi redditus omnes per luxum diſpenſent; non tamen peccent contra juſtitiam, nec teneantur ad reſtitutionem. Ita *in dict. quodl. 6. art. 12. ad* 3. ubi diſtinguit inter redditus hoſpitalium, & redditus beneficiorum dicens: *Aliter dicendum eſt de illis Eccleſiaſticis bonis, quæ principaliter ſunt attribuenda neceſſitatibus pauperum, & ex conſequenti neceſſitatibus miniſtrorum, ſicut ſunt bona hoſpitalium, & aliorum huiuſmodi: & aliter de illis bonis, quæ ſunt principaliter attributa uſibus miniſtrorum, ſicut ſunt præbendæ Clericorum, & alia huiuſmodi; nam in primis bonis peccatum committitur non ſolum ex abuſu, ſed etiam ex ipſa rerum conditione, dum aliquis in ſuos uſus aſſumit quod eſt alterius; & ideò tenetur ad reſtitutionem tanquam defraudator rei alienæ. In ſecundis verò bonis non committitur peccatum, niſi per abuſum, ſicut & de bonis patrimonialibus dictum eſt. Unde non tenetur quis ad reſtitutionem, ſed ſolum ad pœnitentiam peragendam*. Hactenus verba D. Tho- 3
mæ, cui videntur aſſentiri hìc Hoſtien. *num. 4. verſ. Mihi videtur diſtinguendum*, Cardin. *in 4. qu. num. 3. verſ. Et dicit Hoſtien.* & Imol. *col. 4. ſub num. 11. verſ. Dicit tamen Dominus Antonius*, dum ſcripſerunt Clericum non habentem adminiſtrationem poſſe in vita, & in morte diſponere de reddiribus beneficii: habentem verò adminiſtrationem poſſe tantùm dum vivit donare, moderatè tameo. Idem dicit gloſſ. *in cap. Præſenti in ver. Reſervari, de offic. Ordin. lib.* 6. ubi reddit rationem, quia beneficiatus in vita comparatur uſufructuario, & facit fructus ſuos, quam gloſſam à toto mundo allegari dicit Barbat. *hic*, quem refert, & ſequitur Bellon. *conſ. 3. Curatus Eccleſiæ num. 6. verſ. Quinimò lib.* 3. Et idem dixit gloſſ. *in cap. Duo ſunt genera, in ver. Proprietatem* 12. *qu.* 1. Gemin. *conſ. 3. ſuper dubio num. 7. verſ. Nam Prælatus*, Anchar. *conſ.* 233. *Factum tale num.* 5. Paul. de Caſtr. *conſ. 438. in quæſt. in princip. lib.* 1. Et de communi opinione teſtantur Calder. *conſ. 264. aliàs 2. de rebus Eccleſ. non alienan.* Corn. *conſ. 314. num. 2. verſ. Quinimò lib.* 3. & Bellon. *dict. conſ. 3. num.* 2. ubi aſſerit communem eſſe diſtinctionem, ut beneficiatus æquiparetur uſufructuario in vita, & uſurario in morte; cui ſententiæ apertè ſuffragatur Concilium Tridentinum *in cap. 12. ſeſſ.* 24. ibi, *Privetur dimidia parte fructuum quos ratione etiam præbendæ, & reſidentiæ fecit ſuos, & in cap. 1. ſeſſ.* 23. ibi, *Pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere*; quod clarè innuit à contrario ſenſu Epiſcopos, & Parochos facere fructus ſuos, dum reſident. Quod etiam apertè colligitur ex Conſtitutione Julii III. quæ incip. *Cùm ſicut nobis*, publicata 26. Junii 1550. ibi, *Fructus occaſione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum pro tempore provenientes, licèt poſtquam ad manus beneficiatorum pervenerunt, & cum aliis ipſorum beneficiatorum fructibus commixti ſunt, non ulterius in Eccleſiaſticis, ſed potius ipſorum beneficiatorum propriis, & ab eis acquiſitis bonis iudicari, & propterea quodammodo pro ſecularibus, & prophanis haberi conſueverint; nihilominus, quamdiu beneficiati illos non exegerint, verè Eccleſiaſticos eſſe, & cenſeri debere*. Unde fit, ut Archidiac. *in cap. Statutum, §. Aſſeſſorem num. 13. verſ. Quidam voluerunt dicere, de reſcript. lib.* 6. relatus hìc à Cardin. *in 4. qu. n.* 3. fortè liberiùs, quam par eſt ſcripſerit, hæreticum eſſe de jure Canonico, dicere Clericum facere fructus ſuos: nam contra eum ſtat littera Concilii Tridentini *locis citatis*, & Conſtitutione Julii III.

Authoritas autem Hieronymi dicentis, aliena capere 4
convincitur, qui ultra neceſſaria ſibi retinere probatur, *c. 1. §. Ordinandus* 224. *diſt.* Et Ambroſii *in c. Sicut hi* 47. *diſt. Quis enim tam iniuſtus, tam avidus, tam avarus eſt, quam qui multorum alimenta non ſuum uſum, ſed abundantiam, & delicias facit? neque enim minus eſt criminis habenti*

tollere, quam cum poſſis, & abundes, indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt quem tu detines, nudorum indumentum eſt quod recludis; & miſerorum redemptio eſt, & abſolutio pecunia, quam tu in terram defodis. Et Bernard. *Epiſt. 2. Denique quicquid præter neceſſarium victum, & ſimplicem veſtitum de altari retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Et *Epiſt. 42. Clamant pauperes, noſtrum eſt quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditur.* Item textus *in cap. Qui oblationes* 13. *qu.* 2. & alia jura, quæ in hanc rem adducit Archid. *in ſumm. num. 5. 44. diſtinct. & in cap. Epiſcopus, il ſecondo* 12. *qu.* 1. *Hæ*, inquam, *authoritates, & alia conſimiles eo tantùm tendunt, ut ſit illicita hæc Eccleſiaſticorum bonorum diſtributio, non autem ut ſit reſtitutio neceſſario facienda; Et redditus qui ſuperſunt ultra neceſſaria dicuntur alieni, non proprie, ſed ex quadam metaphora, eo quod pauperibus eſſent eroganda.* Unde idem Hieronymus ſcribit, bona Eccleſiarum dici bona pauperum, quoad debitum, quia eis debentur, non quoad dominium, nec quoad proprietatem, ut refert Turrecrem. *in cap. Videntes num.* 2. 12. *qu.* 1. & Covarr. *in d. c. Cum in officiis num. 3. verſ. Sed hæc,*
5 *atque alia, de teſtam.* Et hoc eſt quod voluit Præpoſ. *in Summa 44. diſt. num. 4. verſ. Exinde uſus*, & alii Doctores, dum dixerunt beneficia obtinentes non eſſe ex toto uſufructuarios; quia non habent liberam facultatem teſtandi, ſicut uſufructuarii meri, ſed ſunt uſufructuarii qualificati. Unde monentur, ut ex fructibus capiant neceſſaria, & pro ſe, & pro ſuis, & reſiduum dent pauperibus. Et propterea ad id tenentur ex debito charitatis, non autem juſtitiæ, & contrafacientes peccant quidem mortaliter, ſed non tenentur ad fructus malè conſumptos reſtituendos. Hæc Præpoſit. Præterea jura prædicta, atque aliæ conſimiles authoritates, quæ dicunt redditus Eccleſiaſticos eſſe pauperum, procedunt ſecundùm illud tempus, in quo redditus Eccleſiarum principaliter erant deputati pro ſubſidio indigentium; at ſecus eſt poſtquam facta fuit formalis, & ſolemnis inſtitutio titulorum beneficialium, eorumque fructus principaliter ſunt deputati pro ſubſidio miniſtrorum, ut habetur *in cap. Nulli Epiſcoporum, §. His ita reſpondetur* 12. *qu.* 1. & declarat D. Th. *in d. quodl. 6. art. 12. ad tertium*, Præpoſ. *ubi ſuprà, verſ. Quartum poſtea ſucceſſit tempus*, & Covarr. *in d. cap. Cum in officiis num. 5. in fin. verſ. Nam poſt factam, de teſtam.* Demum procedunt hujuſmodi authoritates in caſu extremæ neceſſitatis, ut patebit infrà *num. 10. verſ. Septima ſolutio*. Hæc de opinione D. Thom. & de negotio principali.

Sed quoniam timoratæ conſcientiæ magis accedunt ad oppoſitam ſententiam Archid. & bonarum mentium eſt ibi culpam agnoſcere, ubi culpa non eſt, *c. Ad eius in fin. 5. diſt. c. 2. de obſer. ieiun.* Ideò ſuppoſita dicta opinione, ſuccedit ſecundus articulus, videlicet.

An beneficiati poſſidentes ſufficiens patrimonium poſſint vivere de fructibus beneficii, patrimonio in alios uſus collocato.

6 Qua de re ſtatuenda eſt pro indubitata præſens concluſio. Epiſcopi, & Clerici habentes patrimonium poſſunt vivere de proventibus Eccleſiæ juxta conditionem, & dignitatem, & patrimonium cum fructibus ſervare quibus volunt. De decentia conditionis, & dignitatis agemus infrà *num. 17. & ſeqq.* In reliquis pro concluſione ſtat authoritas Innocent. *in cap. Epiſcopus num. 1. de præben.* ibi, *Non credimus*, inquit, *quod qui habet beneficium vivere debeat de patrimonio, ſed de altari.* Et Hugonis *in c. Illi autem* 12. *q.* 1. ubi ait, [Clericos licitè poſſe habere propria, & percipere Eccleſiaſtica beneficia, dummodò propter hoc non deſeratur juſtitia, *c. Habebat* 12. *qu.* 1. nec peccare accipiendo beneficia ſibi debita, quia jure ſuo utuntur, ex quo ſerviunt Eccleſię, & beneficia eis canonicè aſſignata ſunt.] Et ſequuntur Hoſtien. *in cap. Poſtulaſti num. 6. de reſcript.* Archid. poſt Joannem de Fano *in c. Clericos in princ. 1. q. 2.* Abb. *in ſua qu. 4.* quæ incip. *Titius Clericus in 4. dub. num. 12. uſque in fin.* ubi ad partes hanc quæſtionem diligenter examinat, & ſolvit contraria per temporum diſtinctionem, *& num. 14. verſ. Et licet hoc dictum*, affirmat opinionem Innocentii, & Hoſtienſis communiter teneri per omnes Doctores; quam etiam communem eſſe teſtantur Felin. *in dict. cap. Poſtulaſti num. 6.* ubi in hanc ſententiam citat Div. Thomam in 2. 2. *qu.* 185. *art.* 7. Covarr. *in cap. 1. num. 2. de teſtam.* & Navarr. *de redditibus Eccleſiaſticis num. 78. alias eſt quæſt. 1. monit.* 32. addens idem eſſe judicium de bonis induſtria quæſitis.

Idem ratio ſuadet divinis oraculis innixa, *decet enim ut qui altari ſervit, de altari vivat, cùm nemo militet ſtipendiis ſuis*, 1. ad Corinthios 9. *cap. Ex his* 12. *qu.* 1. *& cap. Cum ex officiis, de præſcript. & dignus eſt operarius mercede ſua*, 1. ad Timotheum 5. *cap. Quicumque* 12. *qu.* 2. *nec denario fraudari debent in vinea Domini operantes, cap. fin. de magiſt. item os bovis ligari non debet triturantis*, Deuteron. 25. *c. Eccleſias, verſ. Item non alligabis* 13. *q.* 1. *c. Extirpandæ, de præben. & qui ad onus eligitur, repelli non debet à mercede, cap. Cum ſecundum, de præbend. & cap. Charitatem* 12. *quæſt.* 2. ibi, *Juſtum namque eſt, ut illi conſequantur ſtipendium, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium, & cap. Eccleſiaſticis, ead. cauſ. & quæſt. Eccleſiaſticis*, inquit, *utilitatibus deſudantes Eccleſiaſtica dignum eſt remuneratione gaudere.* Unde *in cap. Clerici* 1. *qu.* 2. decernitur, ut Clerici omnes, qui Eccleſiæ fideliter vigilant, & deſerviunt, ſtipendia ſuis laboribus ſecundùm ſervitii ſui meritum per ordinationem Canonum à Sacerdotibus conſequantur; Ubi ſecundùm Abb. *loco præalleg.* ponderandum eſt verbum illud, *omnes*, quod includit tam pauperes, quàm divites, ut ibi etiam notant DD. alias ad quid dixiſſet omnes; Item ponderanda ſunt illa verba, *ſtipendia ſuis laboribus debita*, quæ innuunt danda eſſe ſtipendia Clericis non propter indigentiam, ſed propter labores, quos ſuſtinent, quæ quidem ratio verificatur tam in divitibus, quàm in pauperibus. Item ponderandum quod dicitur ſecundùm ſervitii meritum, non autem ſecundùm indigentiæ qualitatem. 7

Hinc emanarunt jura hodierna, quibus diſponitur, ut Clerici habentes beneficium, & patrimonium poſſint liberè teſtari de bonis patrimonialibus, & vivere de redditibus beneficii, 12. *qu. 5. per tot. & infrà de teſtam. quaſi per tot.* ſecundùm Abb. *in d. cap. Poſtulaſti num. 5. de reſcrip.* Quod clarè ſtatutum legitur in Concilio Agathenſi *cap.* 18. relato *in cap. Epiſcopi* 12. *qu.* 1. his verbis, *Epiſcopi de rebus propriis, vel acquiſitis, vel quicquid de proprio habent, heredibus ſuis ſi voluerint, derelinquant. Quicquid verò de proviſione ſua Eccleſiæ fuerit, ſive de agris, ſive de fructibus, ſive de oblationibus, omnia in iure Eccleſiæ reſervare cenſuimus.* Idem probatur *in cap. Manifeſta, ead. cauſ. & qu.* ibi; neque res propriæ Epiſcopi importunitatem patiantur pro rebus Eccleſiæ, ut nec Eccleſia incurrat damnum, nec etiam Epiſcopus in ſuis rebus pro rebus Eccleſiæ proſcribatur. Concordat text. *in cap. Sint manifeſta*, quod immediatè ſubſequitur, *Sint manifeſtæ res propriæ Epiſcopi, ſi tamen habet proprias, & manifeſta dominica, ut poteſtatem habeat de propriis moriens Epiſcopus ſicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere; nec ſub occaſione Eccleſiaſticarum rerum ea, quæ Epiſcopi eſſe probantur, intercidant.* Qui deſumptus eſt à Gratiano ex Canonibus Apoſtolorum, *cap.* 40. atque ita eſt ex numero Canonum quinquaginta, qui ſoli ab Eccleſia Latina recipiuntur, ut Canonici, juxta text. *in cap. Clementis 16. diſt.* & declarat Cardin. Bellarmin. *de ſcrip. Eccleſ.* ubi agit de S. Clemente Romano. Sed & Alexander III. *in c. Quia nos, de teſtam. Licèt*, inquit, *Clerici de his, quæ paternæ ſucceſſionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorum, & amicorum, non habito reſpectu ad Eccleſiam, pervenerunt ad ipſos, liberè diſponere valeant: De his tamen, quæ conſideratione Eccleſiæ perceperunt, nullum de iure facere poſſunt teſtamentum.* Hæc ibi. Pone igitur Clericum donaſſe patrimonii fructus, vel ſervare velle ad obitus ſui diem; certè inde ſequitur, ut de fructibus beneficii ſit alendus, quod non eſt inconveniens, ſicut nec id ex quo ſequitur. Poſito enim poſſibili, & convenienti, nihil ſequitur inconveniens, vel impoſſibile. 8

Sed concluſioni ut ſupra firmatæ fortiter obſtat text. *in c. Clericos* 1. *qu.* 2. Qui eſt pars *cap. Quoniam* 16. *qu.* 1. ubi Hieronymus ad Damaſum Papam, *Clericos autem illos convenit Eccleſiæ ſtipendiis ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona: Qui autem bonis parentum, aut ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profectò committunt, & per abuſionem talium iudicium ſibi manducant, & bibunt.* Concordat text. *in cap. Si quis, & in cap. Paſtor.* 1. *qu.* 2. ubi Proſper, *Nec illi, qui ſua poſſidentes dari ſibi aliquid volunt, ſine grandi peccato ſuo, unde pauper victurus erat, accipiunt: ita poſſeſſores, non alimenta, quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt.* Et in idem recidit quod ait Auguſtinus ad Bonifacium Comitem *epiſt.* 30. *Si privatum poſſidemus, quod nobis* 9

ſuffi-

Digitized by Google

ſufficiat, non illa noſtra ſunt, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus; refertur *in cap. fin.* 12. *quæſt.* 1. quod conſtat etiam ex *cap. Sacerdos* 1. *quæſt.* 2. ubi deciditur [Clericos pauperes ſive ex nativitate, ſive ex propria voluntate juſtè vivere de bonis Eccleſiæ, quia ad ea accipienda non cupiditas ducit, ſed vivendi neceſſitas cogit.] Et mox notabiliter ſubjungitur: [De talibus dicere videtur Apoſtolus, qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui in altario deſerviunt, cum altario participant.] Ergo Clerici divites, quos non neceſſitas, ſed cupiditas ducit, non poſſunt juſtè vivere de bonis Eccleſiæ, quamvis eidem inſerviant, cùm de talibus non intelligatur Apoſtoli authoritas, ſed de Clericis pauperibus. Ad idem eſt textus fortis *in cap. Illi*, 12. *quæſt.* 1. ubi Clerici, qui tam infirmi ſunt animo, ut poſſeſſionibus ſuis renunciare non poſſint, cum peccato illa retinent. Ergo tunc demum debet Clericus de bonis Eccleſiæ vivere, quando non habet patrimonium unde vivat. Et eodem reſpiciunt Canones, qui dicunt Epiſcopum poſſe accipere de rebus Eccleſiæ, quibus indiget, ſi tamen indiget, & eas diſpenſare pro ſuis, & indigentium neceſſitatibus, ut 12. *quæſt.* 1. *cap. Epiſcopus, & cap. Ex his*, ubi gloſ. *in ver. Indiget*, reddit rationem, quia de rebus Eccleſiæ non debet quis paſci, ſi habet propria: ponderanda enim ſunt illa verba, *ſi tamen indiget*; nam qui habet patrimonium, non dicitur indigere ſecundum Abb. *d. quæſt.* 4. *nu.* 12. *in* 2. *arg. verſ. Ad idem*. Hinc Vincent. & Philippus *in cap. Poſtulaſti, de reſcript.* relati ab Arch. *in d. cap. Clericos, num.* 2. 1. *quæſt.* 2. dicebant non valere litteras beneficii, niſi facta mentione de paterna hæreditate, quia talis indignè petit beneficium Eccleſiaſticum, allegant *cap. Quoniam*, 16. *quæſt.* 1. *& cap. Illi*, 12. *quæſt.* 1. Cæterùm opinio Vincent. & Philippi communiter reprobatur à DD. & contrarium tenet in eadem decretali Innoc. & Compoſtel. quos refert, & ſequitur Archid. *in d. cap. Clericos*, 1. *quæſt.* 2. *num.* 1. *in verb. Diſpenſat.* ubi concludit eum, qui habet bonum patrimonium, poſſe impetrare beneficium à Papa, & valere litteras, etiamſi in eis non fiat mentio de patrimonio, quod habet, niſi eſſet ad patrimonium intitulatus, juxta textum *in d. cap. Poſtulaſti*. Idque ſecundùm Innoc. & Archid. ſatis innuitur ex eo, quod ibi Apoſtolicus non reſpondet conſultationi ſibi factæ ſuper hoc argum. *cap. Nonne de præſum.* Et ita ſentiunt communiter DD. ibi, & in *cap. Epiſcopus, de præb.* ut teſtatur Præpoſ. *in d. cap. Clericos, num.* 1. *in* 1. *concluſ. verſ. Tum item humana lege*; & ita etiam uſu receptum eſt.

Ad prædictos autem Canones ex Hieronymo, Auguſtin. & Proſpero dantur à gloſ. & DD. per plures ſolutiones, quæ ſunt veluti declarationes, ſeu limitationes ad regulam ſuperiùs firmatam.

Prima ſolutio eſt gloſ. *in d. cap. Clericos, in verb. Sacrilegium* 1. *quæſt.* 2. quòd illud, quod ibi dicitur, ſit exhortatio, & conſilium, non autem præceptum quod etiam ſentit gloſ. *in cap. Illi autem, in ver. Sine peccato*, 12. *quæſt.* 1. dum dicit cap. illud de conſilio loqui, & fuit opinio Laurentii ſecundùm Archid. ibi *num.* 1. *in gloſ. in ver. De conſilio*. Cui etiam videtur adhærere Covarr. *in c.* 1. *num.* 2. *verſ. Prima etenim authoritas, de teſtam.* Et pro hac ſolutione facit littera *d. cap. Clericos*, ibi, *Convenit, &c.* repugnant tamen ſubſequentia verba: *Sacrilegium committunt, & iudicium ſibi manducant, & bibunt*, necnon verba *d. cap. Paſtor*, ibi: *Sine grandi peccato*. Et propterea Hugo *in d. cap. Illi autem*, dicit ſe credere quod dicitur in prædictis juribus eſſe de præcepto, ut refert ibi Archid. *num.* 1. ſed & Hoſt. *in d. cap. Poſtulaſti, de reſcript.* Ego crederem, inquit, eis, qui dicunt dicta jura loqui de conſilio, ſi jura inducerent, quæ non habent, ut refert Præpoſ. *in d. cap. Clericos verſ. Nam hunc textum*. Unde hæc ſolutio non placet Abb. *d. quæſt.* 4. *incip. Titius, num.* 12. *ver. Prima ſolutio*.

11 Secunda ſolutio eſt, quam ponit Præpoſ. *in eodem cap. Clericos, verſ. Quarto reſpondent*, quod prædicti Canones intelligantur eo caſu, in quo Eccleſia non ſufficit omnibus, verùm hæc reſponſio quamvis ſit in ſe vera, quia Clerici, quibus propria ſufficiunt, debent tunc ceſſare à ſumptibus Eccleſiæ, cùm ſit caſus, in quo deberent potiùs de ſuo ſubvenire, arg. *cap. Paſce*, 86. *diſt. & cap. Licèt, de cenſ.* tamen nimis reſtringit illos Canones, qui generaliter loquuntur. Et videtur etiam divinare, cùm hìc intellectus ex verbis illorum non colligatur.

Tertia ſolutio eſt gloſ. prælleg. *in c. Clericos, in ver. Sacrilegium*, quod textus de his loquantur qui occaſione patrimonii ampliandi, quod habent, ſe à divinis ſubtrahunt obſequiis, quibus ſe abſentantibus danda non ſunt ſtipendia Eccleſiaſtica, arg. *cap. Generaliter*, 16. *q.* 1. concordat gloſ. *in d. cap. Illi autem, in ver. Sine peccato*, dum ait, textum ibi, intelligi de Clericis vagabundis, & ſequitur Præpoſ. *in d. cap. Clericos, num.* 1. *in* 1. *concluſ.* dum firmat ſecundùm Archid. & alios iſta Capitula eſſe intelligenda de his, qui non ſerviunt. Quæ tamen ſolutio videtur contra textum *in d. cap. Sacerdos*, 1. *quæſt.* 2. ubi Clericis etiam deſervientibus non ſunt danda ſtipendia Eccleſiaſtica, niſi ſint pauperes, ut conſiderat Abb. *d. quæſt.* 4. *num.* 12. *verſ. Secunda ſolutio*; Ac propterea divinat, ut ipſemet Præpoſit. fatetur *ubi ſupra, verſ. Alii dicunt*. Solutio tamen in ſe bona eſt, & ſecundum eum optimè probatur *in cap. Clerici* 1. *quæſt.* 2.
Porrò ſervitium Eccleſiæ non ita eſt accipiendum, ut indi- 12
ſtinctè Clerici teneantur intereſſe divinis in Eccleſia, ſed ad hoc, ut vivere poſſint de proventibus Eccleſiaſticis, & patrimonium ſervare, quibus volunt, ſatis eſt, ut extra Eccleſias recitent horas Canonicas, ſi beneficia ex fundatione, vel ex conſuetudine perſonalem reſidentiam non requirant, & in hunc ſenſum accipienda ſunt oracula ex ſacris litteris deſumpta, de quibus *ſupra num.* 7. ut declarat Præpoſ. *in ſumm. num.* 3. *verſ. Inter has varietates*, 44. *diſt.* dicens, de hoc eſſe gloſſam communiter receptam *in cap. Gratia, de reſcript. lib.* 6.

Quarta ſolutio ponitur per gloſ. ubi ſupra quod prædicti textus loquantur de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibetur abundantibus: panis enim egentium, &c. *cap.* 2. 14. *quæſt.* 1. Nam ſi abundantes de bonis Eccleſiæ ſuſcipiunt, licèt non debeat eis denegari portio, quia nemo cogitur ſuis ſtipendiis militare, mortaliter peccant. Quæ fuit etiam opinio Laur. & Jo. de Fan. ſecundùm Archid. ibi, *in fin. in ver. Mortaliter peccant*. Et idem innuit gloſ. prælleg. *in d. cap. Illi autem*, dicens textum loqui de oblationibus, quæ abundantibus non ſunt communicandæ. Et hæc ſolutio quamvis non placeat Præpoſ. 12. *d. cap. Clericos verſ. Tertii dicunt*; tamen ſatis congruit cum littera textus ibi: *Si quod pauperum eſt, &c.* Quæ verba clarè indicant bona propria poſſidentibus illam tantum portionem denegari quæ pauperibus debetur. Et concordat littera *d. cap. Paſtor*, ibi, Nec ſua poſſidentes ſine grandi peccato, unde pauper victurus erat, accipiunt.

Quinta ſolutio eſt Innocentii *in cap. Epiſcopus de præben. num.* 1. *quod in d. cap. Paſtor.* 1. *quæſt.* 2. Author Canonis tantum intendat prohibere, ne quis de patrimonio avarè theſaurizet, & bona Eccleſiæ expendat; aliàs autem benè licèt ſua bona conſervare hæredibus, & bona Eccleſiæ expendere, ſequitur Archidiac. *in d. c. Clericos n.* 1. *verſ. Unde Innoc.* Et hæc ſolutio eſt etiam de mente gloſ. ibidem, dum ait, tunc potiſſimùm mortaliter peccare Clericos, qui abundantes de bonis Eccleſiæ ſuſcipiunt quando ſua reſervant ex cupiditate. Et opinionem Innocentii communiter à Doctoribus approbari teſtatur Silveſtr. *in verſ. Clericus*, 4. *num.* 12. De cujus veritate clariùs etiam patebit ex his, quæ mox dicentur in ſeq.

Sexta ſolutio eſt gloſ. *in d. cap. Clericos, in verb. Accipiunt*, 1. *quæſt.* 2. dum dicit textum loqui de illis Clericis, qui cùm habeant bona propria, accipiunt bona Eccleſiæ, & in malos uſus convertunt; & ſic eſſe intelligenda ſequentia capitula, ſcilicet cùm malè diſpenſant. Idem tradit Innoc. *in cap. Poſtulaſti, in princ. de reſcr.* dicens, Clericos habentes patrimonium, non indignè accipere beneficium; dummodò benè diſpenſent; Et cùm hac ſolutione tranſit etiam Archid. *in eod. cap. Clericos in verb. Diſpenſant, & in d. c. Illi autem, num.* 1. 12. *quæſt.* 1. ubi ait, quod dicitur *in cap. Quoniam* 16. *quæſt.* 1. quod ſacrilegium committunt, verùm eſſe quando ex cauſa quis recipit ſtipendium Eccleſiæ, ut in uſus illicitos convertat, & ne ſuum quotidianis expenſis imminuat, *cap. Si quis proprium*, 1. *quæſt.* 2. & ut patrimonium ſuum augmentet, illud conſanguineis ſuis relicturus; Aliàs etiam qui habet propria, licitè de altari vivet, cui ſervit. Ita Archid. quem ſequitur Præpoſ. *in d. cap. Clericos, num.* 1. *verſ. Eſt & alia concluſio*, ubi ait graviter peccare illos, qui divites ſunt, & ex propriis bonis, aut parentum, ſive propinquorum ſufficientem vitæ habent, ſi cauſa cupiditatis, ſcilicet augendi divitias, propinquos ditandi, vel ſi vitio prodigalitatis faciunt, ut ſuperfluè, & luxurioſè vivant, ſtipendia Eccleſiæ accipiunt; quia quod pauperum eſt, cùm non

non indigeant, per avatitiam rapere videntur, *cap.*1. 42. *diſt.cap. Sicut*,47.*diſt.* Aliàs autem ex quo ſunt dicati ordini Clericali, poſſunt capere ſtipendia, ſeu beneficia ab Eccleſia, cui deſerviunt, ſeu militant. Et fuit opinio Innoc. *in cap.Poſtulaſti in princ. de reſcr. & in cap. Epiſcopus de præb.* & Hugonis *in cap.Illi autem*,12. *quæſt.*1. dicentis: *Intentio Clericorum poteſt eſſe mala ſi accipiant bona Eccleſiaſtica intentione, ut poſſeſſiones magnas ſibi & conſanguineis ſuis emant, divitias cumulent, & ſimilia; tunc cum peſſima ſit eorum intentio, mortaliter peccant ſic accipiendo, & ſuis, & Eccleſiaſticis ſic utendo, imò abutendo, in quo caſu intelligitur quod hic dicitur, & in prædictis cc. & ſimilibus, ſi verò accipiant, ut ſuis honeſtis uſibus provideant, & pauperibus tempore neceſſitatis provideant, optima eſt eorum intentio, & tunc ſine peccato poſſident ſua, & percipiunt Eccleſiaſtica ſibi aſſignata.* Ita Hugo, quem totidem verbis refert, & ſequitur ibi Archid. *num.*2. & conſentiunt Hoſt. *in d. cap. Poſtulaſti, de reſcr.* dicens, [Clericum ſi deſerviat beneficio, & benè vivat, nec habeat pravam intentionem theſaurizandi, poſſe cum bona conſcientia vivere de redditibus beneficii, ſecus ſi non deſervit, vel luxurioſè vivit, vel pravam intentionem theſaurizandi habet.] Quò etiam ſpectant verba Riccardi *quolib.*3. *quæſt.*20. quod habens patrimonium ſufficiens ad neceſſitatem naturæ ſolùm poteſt recipere beneficium ſecundum exigentiam ſtatus, & perſonæ, habens verò patrimonium ſufficiens etiam ad hæc, & ad eleemoſynas multas faciendas, ſi recipiat beneficium, ut benè diſpenſet, non peccat, modò ſit idoneus, ſi verò recipit illud non intendens Eccleſiæ deſervire, ſed amicos ditare, & magis honorari, & vivere delicatiùs, mortaliter peccat. Ita Riccard. cum quo tranſit Silveſt. *in ver. Clericus*, 4. *num.*12. affirmans opinionem Innoc. à DD. communiter teneri. Et huic ſolutioni apertè ſuffragatur littera *d.c.Clericos*, 1. *qu.*2. ibi, & per abuſionem talium, judicium ſibi manducant, & bibunt; quæ videtur innuere Clericos abundantes non prohiberi ſtipendia accipere ab Eccleſia, niſi abutantur.

13 Septima ſolutio eſt Ulrici *in ſumma ſua*, relati à Præpoſ. *in d. cap. Clericos*, 1. *quæſt.*2. *verſ. Quinto*, quod d. jura ſint intelligenda, cùm extrema neceſſitas pauperum hoc requirit, ut etiam ſua eis quiſque pro ſua facultate communicet. Et eſt ex mente S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.*185. *art.*6. ubi dicit ad prædictam authoritatem Hieronymi, non omnia bona Clericorum pauperibus eſſe eroganda, niſi forſan in articulo neceſſitatis, in qua etiam pro Redemptione captivorum, & aliis neceſſitatibus pauperum vaſa cultui divino dicata diſtrahuntur, ut Ambroſ. dicit *in cap. Aurum*, 12.*quæſt.*2. Et in tali neceſſitate peccaret Clericus, ſi vellet de rebus Eccleſiæ vivere, dummodo haberet patrimonialia bona, de quibus vivere poſſet. Et *quæſt.*18. *artic.*4. *in reſp. ad primum*, ſimiliter dicit eaſdem authoritates Hieronymi, &c. eſſe intelligendas tempore neceſſitatis, quando ſcilicet non poſſet aliter pauperibus ſubveniri, tunc enim Clerici tenerentur non ſolùm ab eleemoſynis recipiendis deſiſtere, ſed etiam ſua, ſi quæ haberent, largiri ad pauperum ſuſtentationem. Et hic intellectus ſecundùm Præpoſ. *ubi ſupra* probatur ex illis verbis textus, *quod pauperum eſt*. Nam certè ſunt pauperum in extrema neceſſitate, non aliter, ut idem adnotavit *in cap. Sicut*, 47. *diſt.* aliàs enim ſunt potius ipſius miniſtri prò ſervitio, ut *in cap. Placuit*, 1. *quæſt.*2. Cui ſolutioni ſecundum eum, multum etiam congruit littera, *d. c.Paſtor*, 1.*q.*2. ibi. Unde pauper victurus erat.

14 Octavâ demum ſolutio eſt Archidiaconi poſt Hugon. *in d.cap.Clericos*, *in princ.* quod illud c. & *c.Illi*, 12.*quæſt.*1. & ſimilia loquantur ſecundùm ſtatum primitivæ Eccleſiæ, quando exiles erant reditus, diſtribuebantur ex facultatibus Eccleſiæ, prout cuique opus erat, juxta *cap.*2.& *c.Tua ead. cauſ. & quæſt.* Et hunc intellectum ſequuntur Felin. *in cap. Poſtulaſti*, *num.*6. *de reſcr.* Covar. *in cap.*1. *num.*2. *de teſtam.* & ſimiliter eſt ex mente S. Thom. *in* 4. *diſt.*38. *art.* 2. *quæſt.*2. *ad* 3. Quòd tamen ut dicit Præpoſ. in præalleg. *cap. Clericos*, *ad fin. verſ. Septimò*, non eſt intelligendum de tempore Apoſtolorum, ſed antequam eſſet illa formalis, & ſolemnis inſtitutio beneficiorum, & tituli beneficiales; Quòd latiùs per quatuor temporum diſtinctionem proſequitur *in ſum. num.*4. *verſ. Nam clarum eſt*, *uſque in fin.*44.
15 *diſt.* Primum tamen tempus Apoſtolorum quando Chriſtiani omnes, ſeu Clerici, ſive Laici initio naſcentis Eccleſiæ pretia rerum ponebant ad pedes Apoſtolorum, *Act.*4. quòd pertinet ad præſentem quæſt. coincidit cum ſecundo tempore, in quo bona omnia Clericorum erant communia, ut mox patebit. Quare ſecundùm Abb. *in ſua quæſt.*3. *incip. Sempronius*, *num.*10. *verſ. Ad tertium contrarium*, & *d.quæſt.*4. *Titius Clericus*, *num.*12. *uſque in fin.* in hac materia pro conciliatione omnium jurium ſpectanda ſunt tria tempora.

Primum tempus eſt, quando in primitiva Eccleſia Clerici communiter habitabant, & nihil proprii habebant, ſed omnia erant communia, & de illis bonis communibus Clerici vivebant primo juxta diſpenſationem Apoſtolorum, deinde juxta diſpenſationem Epiſcoporum, qui Apoſtolis ſucceſſerunt, *cap. Duo ſunt*, 12. *quæſt.*1. ubi Hieronymus, *In Clericis*, inquit, *ratio capitis eſt temporalium: rerum depoſitio; illi enim victu, & veſtitu contenti, nullam inter ſe proprietatem habentes, debent habere omnia communia*, & *c. ſeq.* ubi Gregorius ſcribit Auguſtino Anglorum Epiſcopo ut Clericos illius Eccleſiæ inſtituat ad eum modum, qui in initio naſcentis Eccleſiæ fuit patribus noſtris, in quibus nullus eorum ex iis quæ poſſidebant, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, *c. Cui portio*, & *cap. Certe* 12. *quæſt.*1. de quo per gloſ. *ibi in Summ.* Quo tempore ſecundùm S. Thomam *in* 4. *diſt.*38. *art.*2. *qu.*2. *ad* 3. erat aliquis modus vivendi ab Eccleſia approbatus, quo aliqui ad vivendum in communi ſe obligabant; & tunc illa obligatio ad talem modum vivendi idem operabatur, quod tunc obligatio ad certam regulam. Et ſecundùm hoc tempus non eſt quærendum an Sacerdotes, & Clerici habentes propria poſſent vivere de bonis Eccleſiæ, cùm nihil proprii poſſiderent.

Secundum tempus ſucceſſit in quo Apoſtoli videntes utilius fore, ut prædia oblata conſervarentur Eccleſiis Cathedralibus, ut ex eorum fructibus poſſet omnibus indigentibus uberiùs ſubveniri, ſtatuerunt, ut bona hujuſmodi non venderentur, ſed conſervarentur ut ſupra, & Epiſcopus haberet poteſtatem ea diſpenſandi prout cuique opus eſſet, ut eſt text. *in cap. Videntes*, 12. *quæſt.*1. ſecundùm Abb. *in d. quæſt.*4. *num.*14. *col. ult. verſ. Secundum præſuppoſitum*, & de redditibus Eccleſiæ fierent quatuor partes, quarum una deberetur Epiſcopis, alia Clericis, tertia fabricæ, quarta pauperibus, *cap. Quatuor*, *cap. De redditibus*, *cap. Cognovimus*, & *cap. ſeq.*12. *quæſt.*2. Et hoc tempore emanarunt jura ſupra in contrarium adducta *num.*9. quæ diſponunt ut Clerici habentes proprium, nullatenus participent de redditibus Eccleſiæ. Ratio ejus diſpoſitionis fuit, quia cùm adhuc illicitum videretur, ut Clerici proprium poſſiderent contra veſtigia Apoſtolorum, & nonnulli id facerent clam, ut oſtenderent ſe ſanctiores, quam eſſent, ut *in cap. Certe*, 12. *quæſt.*1. multò deteſtabilius videbatur, ut proprium haberent, & nihilominus viverent de redditibus Eccleſiaſticis, qui reſervati erant principaliter pro ſubſidio indigentium; unde ſatis erat, ut permitteretur eis bona patrimonialia poſſidere, ut *in cap. Illi autem*, *cap. Epiſcopi*, *cap. Sint manifeſta*, *cap. Præcipimus*, & *cap. Futuram*, §. *His ita*, & *c. Ex his*, ibi: Ita quod nihil eis deſit, 12. *quæſt.*1. & probatur *in cap. Nulli*, *ead. cauſ. & quæſt.* & *in cap. Sacerdote*, 12. *quæſt.*4. Ideòque conſtitutum fuit, ut Clerici etiam ſervientes, ſtipendia Eccleſiaſtica non acciperent, niſi eſſent pauperes, prout diſponitur *in d. cap. Sacerdos*, 1. *quæſt.*2.

Tertium, & ultimum tempus fuit, quando Clerici cùm non eſſent ita ferventes in fide, cœperunt licitè omni ſcandalo ceſſante poſſidere propria, & Eccleſiæ conſtrui, & dotari, principaliter pro earum miniſtris, *cap. Nemo de conſecr. diſt.*1. *cap. fin.* 1. *quæſt.*2. *c.Cùm ſi*, *de conſecr. Eccleſ. vel altare*, *cap. Paſtoralis*, *de his quæ fiunt à Prælat.* S. Thom. *quodlib.*6. *art.*12. *ad* 3. & erecti etiam fuerunt tituli beneficiales, *cap.*1. & *per tot.*22. *diſt. cap. fin. de conſuet. lib.*6. *cap. de multa*, *de præben. cum multis ſimilib.* Et hoc tempore ſtatutum fuit, ut Clerici poſſent licitè vivere de redditibus Eccleſiæ, & bona patrimonialia ſuis hæredibus derelinquere, ut *in c.Epiſcopi*, *in c.Manifeſta*, & *in c.Sint manifeſta*, 12. *qu.*1. & *in c.Quia nos de teſtam.* 16

Stat igitur firma concluſio ſuperiùs probata quod Clerici etiam habentes proprium patrimonium poſſint ſuſtentari de redditibus beneficii, cui ſuffragatur etiam univerſalis conſuetudo ſecundum Præpoſ. *in cap. Clericos*, 1. *quæſt.*1. ibi, [In oppoſitum arguitur ex conſuetudine Eccleſiæ, in qua non modo pauperes, ſed etiam divites ad Eccleſiaſtica

be-

Digitized by Google

beneficia promoventur, & de ſtipendiis deputatis prædictis officiis ſuſtentantur.

17 Nunc eidem concluſioni ſubjiciuntur quædam corollaria. Primò, Clericus poteſt excedere de fructibus beneficii non ſolùm in neceſſariis, ſed etiam in iis, quæ decent, ſervata ratione conditionis, ſtatus, & perſonæ; S. Thom. *quodlib.6. art.12.* ubi ait: *Si quis bona fide diſpenſet Eccleſiaſtica bona, inde accipiens quod ſibi convenit ſecundum conditionem ſtatus, & perſonæ, non peccat mortaliter, etiam ſi fortè aliquid plus in ſuos uſus convertat, quam oporteat; & in 2.2. art.6.* & tradunt Navar. *de reddit. Eccleſ. quæſt.1. num.92.* Rodoan. *de ſpol.quæſt.3. §. Verum quia num.16.cum ſeq.* Covar. *in cap. Cùm in officiis, num.2. verſ.3. ex eadem ratione de teſtam.* Et quamvis gloſ. *in cap. Epiſcopus, in ver. Uſibus, 12. quæſt.1.* ex eo textu deducat Clericos ea neceſſitate debere eſſe contentos, ut habeant victum, & veſtitum; & in textu neceſſitatem eſſe referendam ad neceſſitatem naturæ, & eſſe augmentum contra illos, qui propter neceſſitatem dicunt ſe habere plures Eccleſias: tamen illa gloſſa poteſt tantùm ſalvari ſecundum illud tempus, in quo redditus Eccleſiarum erant principaliter deputati pro uſu indigentium. At ſecus eſt poſteaquam erecti ſunt tituli beneficiales, & illorum fructus deputati principaliter pro ſubſidio miniſtrorum, ut declarat Abb. *in d. quæſt.4. num.14. col.ult. verſic. Secundùm præſuppoſitum*, & eſt ex mente S. Thomæ *d. quodlib.6. art.12. ad 3.* Ideòque Hugo relatus à Præpoſ. *in d.cap. Clericos, propè fin. verſ. Sed hic ſurgit quæſtio, 1.quæſt.2.* dicit Clericos habentes proprium patrimonium poſſe accipere de bonis Eccleſiæ quantum ſibi aſſignatum eſt Canonicè, vel hoc pro honeſtate perſonæ, & qualitate moderandum eſſe. Et fuit opinio Innoc. *in cap. Epiſcopus, de præb. in princ.* ubi verbum, *ſubminiſtret*, interpretatur pro qualitate Eccleſiæ, & dignitate Clerici, per text. *in l. penult. ff. de alim. & cib. leg. & in l. Quæro, ff. de iur. dot.* Et idem voluit Hoſt. *in Summ. de reſcr. §. Quæ poſſunt obiici, num.25. verſ. Sed quid appellas*, dicens beneficium ſufficiens appellari quod ſibi, & ſuis ſufficiat, *cap. Studeat ad fin. 50. diſt. cap.1. de cohab. Cleric. & mulier.* conſiderata nobilitate, dignitate, & majoritate illius, de cujus proviſione quæritur, arg. *c. Non cogantur 41. diſt.* Ita Hoſtien.

Ideòque in Extrav. *Execrabilis* Joannis XXII. Cardinalibus, & Filiis Regum conceditur retentio plurium incompatibilium, *& in cap. De multa, in fin. de præb.* dicitur poſſe diſpenſari cum nobilibus, & litteratis perſonis circa pluralitatem beneficiorum, licèt poſſint aliundè vivere, ut conſiderat Abbas *in ſua quæſt.3. Sempronius Clericus, num.12. verſ. Unde nobiles*, de quidem decentia ſtatus dicetur, & infrà *num. ſeq.* & latiùs *num 33.*

18 Secundò, ſi Clericus diſtribuat ſuperflua in eos qui quamvis habeant neceſſaria ad victum, non tamen habent ſic ſufficientia pro qualitate conditionis, & decentia ſtatus, benè diſtribuiſſe videtur. Ita D. Thom. *prealleg. 2.2. quæſt. 32. art.6.* Navar. *de reddit. Eccleſ. quæſt.1. num.65.* Quare

19 Clericus poteſt uſque ad ſtatus decentiam donare etiam conſanguineis, & familiaribus ſuis, *cap. Studeat, in fin. 50. diſt.* ibi: *præcipimus, ut tale beneficium ſibi Eccleſia ſua concedatur, quo & ipſe, & ſui ſufficienter poſſint habere ſua ſuſtentationis ſolatium*, *cap. Omnino*, & ibi gloſ. *in ver. Ut de mercede*, & Gemin. *3. diſt. cap. Pervenit*, & ibi Abb. *in 2. notab. de Arbitr.* Felin. *in cap. Poſtulaſti, num.6. verſ. Et hoc, quod liceat, de reſcript.* Item poteſt de redditibus Eccleſiæ dotare ſorores, vel alias conſanguineas, *cap.1. de cohab. Cler. & mulier.* Abb. *in d.cap. Pervenit*, & Silveſtr. *in verb. Clericus, 4. num.11. verſ Decimoquinto*. Quòd tamen ſecundùm eum limitatur, & intelligitur ſi indigeant, non autem ad pompam, vel alium ſtatum, magnoperè enim cavendum eſt, ne hujuſmodi decentia ſtatus, & conditionis conſanguineorum longiùs, latiùſque protendatur, quam ferat neceſſitas. Unde Bernardus in declaratione ſuper illis verbis Evangelii, *Ecce nos reliquimus omnia*, ſic ait: *Vivat de altario, ut iuxta eumdem Apoſtolum alimenta, & quibus tegatur habens his contentus ſit. De altario*, inquit, *vivat, non ſuperbiat, non luxurietur, denique non ditetur, non ſibi de bonis Eccleſiæ ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis, nec loculos inde congreget, aut ſuperfluitione diſpergat, non extollat de facultatibus Eccleſiæ conſanguineos ſuos, aut nepotes, aut neptes nuptui tradat*, & Ambroſius *lib.1. de offic. cap.30.* relatus à D. Thom. *in 2. 2. quæſt.185. art.7. ad 2. Hæc eſt approbanda liberalitas, ut proximos ſeminis tui ne deſpicias, ſi egere cognoſcas, non tamen, ut illos ditiores fieri velis, ex eo quòd tu potes conferre inopibus*, refertur *in cap. Eſt probanda, 86. diſt. & in 7. Synodo, cap.12.* ſtatu- 20
tum eſt ſecundùm Canonem SS. Apoſtolorum, ut non liceat Epiſcopo fraudare quidpiam ex rebus Eccleſiæ, vel cognatis propriis donare quæ Dei ſunt; quod ſi pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur; & in Trid. Synodo *cap.1. ſeſſ.25.* totidem ferè verbis omninò Epiſcopis interdicitur, ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos familiareſve ſuos augere ſtudeant, cùm & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent, ſed ſi pauperes ſint, iis ut pauperibus diſtribuant, eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: Imò ſeriò monentur, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum unde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitùs deponant. *Nam*, ut inquit gloſ. *in cap. Pervenit, in ver. Gravius, 1. quæſt.3. cæci ſunt Epiſcopi circa nepotes, unde tantus impetus in eos omnia fundendi fuit reſtringendus*. Ceſſante autem hujuſmodi neceſſitate, quam grave ſit ſcelus de redditibus Eccleſiaſticis conſanguineos ditare conſtat ex verbis Gregorii VII. *in c. Pervenit, 16. quæſt.7.* ibi: *Si quis fuerit huius divini præcepti tranſgreſſor, inter maximos hæreticos, & Antichriſtos non minimos habeatur*, qui Canon procedit etiam in fructibus ſecundùm intellectum Hugonis, & Archid. & ex aliis innumeris ſacrarum litterarum, & SS. Patrum teſtimoniis.

Tertiò, Clericus poteſt de redditibus Eccleſiaſticis remunerare accepta ſervitia. Videtur autem hoc eſſe rei debitæ perſolutio; aliàs incurrit vitium ingratitudinis, ſi nullatenus remuneret, Navarr. *d. quæſt.1. monit.36. num.1. verſ. Cæterum nos in ea ſententia ſumus*, ubi ait recumpenſationem iſtam debere eſſe majorem accepto ſervitio, vel beneficio per ea, quæ Ariſtoteles *in lib. Ethic.* tradit de referenda gratia menſura accumulativè; Nam ut ſcribit Seneca *lib.2. de benef. cap.18.* Diligentius quærendus eſt beneficii, quàm pecuniæ creditor: huic enim reddendum eſt quantum accepi, & ſi reddidi, ſolutus ſum, ac liber: at illi plus ſolvendum eſt, & nihilominus relata gratia cohæremus: qua de re plura apud Covarr. *in cap. In officiis num.10. de teſtam.* 21

Quartò, nomine pauperum in hac materia intelliguntur omnia pia opera, ſcilicet in Dei cultum tendentia, ut intelligit S. Thom. *in 2. 2. quæſt.185. art.7.* Adrian. *in 4. in materia de reſtit. quæſt.12. col.2.* Navar. *d. quæſt.1. monit.20. num.1.* Quòd ſi verum eſt, apparet pauperes parum juris habere in redditus Eccleſiaſticos, præterquam in bona hoſpitalium, quæ eorum uſibus principaliter ſunt deſtinata, & conſequenter in uſus miniſtrorum, Clem. *Quia contingit*, ubi notatur *de relig. domib.* quod magis firmat opinionem D. Thom. 22

Quintò, Clericus poteſt pro libito diſponere de portione, quam per ſuos labores ab Eccleſia meretur ultra mediocre ſervitium debitum illi, & exhibitum: Idemque judicium de iis, quæ ad decentem ſtatum neceſſaria ſibi ſubtrahit; nec ſi profundat, tenetur ad reſtitutionem. Jo. Major. *in 4. diſt.24. col.4.* ſequitur Navarr. *ubi ſup. num.70.* Idem dicendum de iis, quæ Clericus lucratur, pro Miſſarum celebratione, officio cantando, &c. teſtatur de communi Navarr. *num.75.* 23

Sextò, quòd dictum eſt Clericos poſſe excedere de fructibus beneficii uſque ad decentiam ſtatus, multò ſecuriùs procedit in Urbe, & ejus diſtrictu ad decem milliaria, quia Paulus V. in Conſtitutione edita 8. Aprilis 1606. quæ incipit, *In eminenti*, non ſolùm tribuit omnimodam facultatem incolis, & civibus urbis, qui in ea, vel ejus diſtrictu infra decem milliaria, non tamen extra debitam reſidentiam deceſſerint liberè, & licitè, pro libito voluntatis diſponendi de omnibus ſuis bonis etiam provenientibus ex quibuſcumque fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis Eccleſiaſticis etiam decimalibus Eccleſiarum, & beneficiorum quomodolibet qualificatorum, quæ in titulum, vel commendam, aut adminiſtrationem, vel aliàs quomodolibet, etiam ex diſpenſationibus Apoſtolicis obtinent, ſeu antea obtinuerint, vel in poſterum obtinebunt, cujuſcumque qualitatis, quantitatis, & valoris exiſtant per eos acquiſitis, vel acquirendis in eadem urbe, & illius diſtrictu infra decem milliaria ut ſupra conſiſtentibus, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate in favorem conſanguineorum, & affinium ſuorum, & quamvis aliarum perſonarum, etiam penitùs extranea- 24

Digitized by Google

nearum : Verùm etiam decrevit, ut iiſdem decedentibus ab inteſtato eorum bona ex bonis, & redditibus Eccleſiaſticis ſupradictis provenientia per eos, ut ſupra acquiſita in d. urbe, & ejus diſtrictu, intra decem milliaria, ut præfertur, conſiſtentia ad eorum hæredes ab inteſtato venientes liberè deveniant : Idemque pro toto urbis diſtrictu etiam ultra decem milliaria prius ſtatuerat Julius III. in Conſtitut. quæ incipit, *Cupientes, ut alma Vrbs noſtra*, edita 6. idus Martii 1549. circa quam plura adnotavit Navarr. *in Comment. de ſpol. Cleric. ſuper cap. Non liceat Papæ*, 12. *quæſt.* 2.

25 §. 6. Neque enim eſt ambigendum qoin Summus Pontifex impertiri poſſit Clericis facultatem diſponendi in vita, & in morte de fructibus beneficiorum, ut per Angel. & Imol. *in l. Si ſervus communis in princ. ff. de ſtipul. ſerv.* Præpoſ. *in ſumm. 44. diſt. num. 5. verſ. Crederem tamen*. Nec mirum, cùm Papa poſſit hanc facultatem teſtandi concedere etiam Regularibus, argum. *l. Si quando, in princ.* obi id notat Bald. *C. de inoffic. teſtam.* Franc. *in rubr. de teſtam. lib. 6. col. pen.* & aliis relatis defendit Covar. *in cap. 2. num. 10. eod. tit. de teſtam.* [dummodo tamen, ut inqoit Præpoſ. *loc. cit.*

26 *verſ. Crederem hoc caſu*, Clerici habentes indultum à Sede Apoſtolica diſponendi de redditibus Eccleſiaſticis ſatisfaciant cultui divino beneficii, quod habent in titulum vel in commendam, oneribus illi incumbentibus & reparationi Eccleſiæ. Quòd ſi fructibus abutantur, non tenentur ad reſtitutionem de malè conſumptis fructibus, licèt peccent mortaliter, neque eos excuſat in his conſoetudo, neque amplitudo commendæ facta per Bollas Papæ, neqoe diſpenſatio tacita, vel expreſſa ; quia licèt Papa poſſet dare etiam facultatem diſpenſandi in vita, vel teſtandi de fructibus beneficiorum; tamen non debent trahi neque diſpenſatio, neque conſuetudo ad damoum Eccleſiarum ut nutriant peccatum, vel ut diminuant cultum divinum ; quia in his peccaret Papa mortaliter, neque eſſet excuſatus diſpenſans neque diſpenſatus, facit Archid. *in cap. Non liceat Papa*, 12. *quæſt. 2.*] Hactenus verba Præpoſ.

27 Tertius articolus eſt, poſita eadem Archidiac. opinione.

An ſtante tenuitate beneficii, & detracto condecenti victu beneficiati, ſi nihil ſit reliquum pro pauperibus, fructos beneficii nihilominus ſint dividendi juxta *cap. De redditibus*, 12. *quæſt. 2.*

28 Dubium hoc movetur, quia Summus Pontifex dum Cardinalium fidei Abbatias commendat, in diplomatibus præcipit, ut tertiam partem reddituum conferant in fabricam Eccleſiæ, vel alimoniam pauperum, quod ſi facerent, victus illorum familiæ, & ipſiſmet fortè deeſſet ; Claoſula litterarum Apoſtolicarum eſt tenoris infraſcripti, videlicet : *Tibi ut ſtatum tuum iuxta Cardinalatus ſublimitatem decentius tenere, & expenſarum onera, quæ te iugiter de neceſſitate ſubire oportet, facilius perferre valeas, de alicuius ſubventionis auxilio providere volentes, motu proprio, &c. Ita quod liceat tibi debitis, & conſuetis dicti Monaſterii ſupportatis oneribus, ac tertia parte omnium fructuum, redditnum, & proventuum Monaſterii huiuſmodi in reſtaurationem illius fabricæ, ſeu ornamentorum emptionem, vel fulcimentum pauperum alimoniam, prout maior exegerit & ſuaſerit neceſſitas, omnibus aliis deductis oneribus, annis ſingulis impartita de reſiduis illius fructibus, redditibus, & proventibus diſponere, & ordinare, ſicut ipſius Monaſterii Abbates, qui pro tempore fuerunt, de illis diſponere, & ordinare potuerunt, ſeu debuerunt, alienatione, &c. interdicta, commendamus.* Quòd generaliter ſtatutum eſt in Conſtitotione Leonis X. edita in Conc. Lateranen. 3. nonas Maii 1514. quæ incipit, *Supernè*, his verbis, *Commendatarii, etiamſi Cardinalatus honore, & dignitate fungantur, ſi menſam habuerint ſeparatam, ac ſeorſim à menſa Conventuali, quartam ſuæ menſæ partem, pro inſtauratione fabricæ, ſeu pro ornamentis, veſtibus, & paramentis emendis ſarciendiſque, aut pauperum alimonia, aut ſuſtentatione ut maior exiget, ac ſuadebit neceſſitas : Si vero menſa fuerit communis tertiam omnium fructuum dicti Monaſterii ſibi commendati partem pro ſupradictis oneribus ſupportandis, & ſuſtentatione Monachorum, omnibus deductis oneribus, impartiri teneantur : Ac litteræ, quæ ſuper Monaſteriorum huiuſmodi commendis expedientur cum clauſula hoc ipſum ſpecifice exprimente debeant expediri : Alioquin ſi aliter expediantur nullius ſint roboris, vel momenti.*

29 Omninò autem cenſeo alimenta Clerici anteponenda eſſe ſuſtentationi pauperum.

Primò per id, quod habetur *in c. Nulli Epiſcoporum, §. His ita reſpondetur*, 12. *quæſt. 1.* ibi, *Sicut perfectione charitatis manente, licèt res Eccleſiæ omnibus debeant eſſe communes ; primum tamen ſibi, & ſuæ Eccleſiæ deſervientibus ſubminiſtret; reliqua quæ ſuperſunt fidelium uſibus miniſtraturus ; ita & præbenda Eccleſiarum eadem charitate manente, pie, & religioſe poſſunt diſtribui ; nec tunc rebus Eccleſiæ, ut propriis, ſed ut communibus utilitatibus deſervituris, ut ex his, quæ ſibi aſſignata ſunt primum ſibi neceſſaria percipiat : ſi quæ vero ſuis neceſſitatibus ſuperſunt in communes uſus Eccleſiæ expendat.* Hæc ibi : Quippè ordo exigit charitatis ut pri- 30 mùm quis ſubveniat ſibi ipſi, deinde proximo, *cap. Qui vult de pœnit. diſt. 3.* ubi Auguſt. *Qui vult eleemoſynam ordinatè dare, à ſe ipſo debet incipere, & eam ſibi primum dare ; Eſt enim eleemoſyna opus miſericordiæ, veriſſimeque dictum eſt ; Miſerere animæ tuæ placens Deo.* Et *cap. Si non licet* 23. *quæſt. 5.* ubi idem Auguſt. regulam diligendi proximum à ſemetipſo dilector accepit, quandoquidem ſcriptum eſt, *Diliges proximum tuum ſicut teipſum* : Unde S. Thom. 2. 2. *quæſt. 26. art. 4. Dilectio*, ioquit, *hominis ad ſeipſum eſt, ſicut exemplar dilectionis, quæ habetur ad alterum ; exemplar autem potius eſt, quàm exemplatum.* Itaque tenetur quiſqoe magis diligere ſe ac ſua, quàm aliena, ſecuodum gloſ. in Extravag. *Si Fratrum Io. XXII. in ver. Multò fortius, ne ſede vac.* & gloſ. *fin. in cap. Niſi ſpecialis de auth. & uſu pal.* Et poſſum mihi conſulere etiam cum damno alterius, *l. Si quis fumo, ff. ad l. Aquil.* gloſ. *in d. cap. Si non licèt in ver. Semetipſo*, 23. *qu. 1.* Quare Jo. Andr. *in cap. Ex his in ver. Superſunt, de Eccleſ. ædif.* [Non enim, inquit, Rectores beneficiorum tenentur ſubtrahere ſuis neceſſitatibus, ut eroget in pias cauſas, & ſic intelligit Hoſt. 16. *qu. 1. c. ult. in princ.* Unde quantum poſſibile eſt debet pauperibus erogare 87. *diſt. c. 1.* Sicut & libertus patronum alere debet cùm ſibi ſupereſt, & Patrono deeſt, *ff. de alen. liber. l. Si quis à liber. §. de alim. C. de oper. libert. l. 1.*] Hæc Jo. Andr. quem totidem verbis ſequuntur ibi Butr. & Anch. Adjicit Abb. quod dicitur, quidquid habent Clerici eſt pauperum, *c. fin.* 16. *quæſt. 1.* debere intelligi de his, quæ ſibi ſuperſunt, quia ordinata eleemoſyna, ſeu charitas incipit à ſe. Præterea ali- 31 menta ex redditibus beneficii debentur Clerico ex juſtitia, pauperibus autem ex charitate, ideòque quamvis pauperibus ſint debita, ab ipſis tamen nullo jure peti poſſunt, ſed tantùm judicis officium implorari, gloſ. 1. *in cap. Exigunt*, 1. *quæſt. 7.* Abb. *in cap. Si quis de furt.* idque non aliter, quam ſi pauperes ſint in tali neceſſitate, & divites io tali abundantia, ut eis opem ferre teneantur divino præcepto, ut declarat Silveſt. *in verb. Eleemoſyna in fin.* Atqoi opera juſtitiæ ſunt anteponenda operibus charitatis, Auguſt. *in lib. de ver. 6. Domini*, S. Thom. 2. 2. *qu. 32. art. 7.*

Ad hæc beneficiati alimenta regulariter reparationi tem- 32 pli anteponuntur, itaut ſi quid defuturum ſit, deficere potiùs debeat Eccleſiæ, quam beneficiato, *c. De his, de Eccleſ. ædif.* quem textum Abbas dicit eſſe perpetuò notãdum, quia neſcit eſſe alibi, quod Sacerdos non teneatur ad reparationem Eccleſiæ ſuæ, niſi quatenus ei ſupereſt detractis neceſſariis. Reparatio verò Templi cùm ſpectet ad cultum Dei, anteponenda eſt ſuſtentationi pauperum, Silv. *in ver. Clericus, 4. n. 14. verſ. Quantum verò ad quartam pauperum.*

Et confirmatur, quia pauperibus debentur ſolùm ſuperflua, ut colligitur ex *cap. Cum ſecundum, de præben.* & tradit Abbas *in d. cap. De his, de Eccleſ. ædific.*

Navarrus tamen de redditibus Eccleſ. *qu.... n. 92.* dicit 33 hoc eſſe intelligendum de portione, quæ beneficiato contingit in alimenta ſecundùm qualitatem & dignitatem Eccleſiæ debita, non juxta perſonæ qualitatem : Nam ſi filius Regis vellet ex redditibus Hoſpitalis ſibi commendati vivere pro dignitate ſtatus Regii, vel Cardinalitii, abuteretur iis, quæ pauperum ſunt.

Ego verò dicerem limitationem Navarri fortè admitti poſſe quoad Eccleſiam, ubi egeret neceſſariis ad Dei cultum. Quoad pauperes autem in iis tantùm bonis, quæ illorum ſuſtentationi ſuot principaliter aſſignata, ut hoſpitaliom. Cardinales verò de fructibus commendatorum beneficiorum integrè diſponere poſſe opinor, uſque ad decentem perſonæ ſuæ, atque familiæ ſuſtentationem, & remunerationem familiariom, quos quemadmodum honoratos apud ſe habere volunt, ita debent honoratè tractare. Idque facit ad dignitatem Cardinalatus ; eſſet enim indignum eos apud ſe homines ſordidos, vel obſcuros habere. Moveor

ad

ad hoc aſſerendum ex mente præſumpta ſummorum Pontificum, quos veriſimile eſt contuliſſe, aut commendaſſe beneficia illa Cardinalibus, ut tueantur dignitatem, ut advertit Præpoſ. *in ſumm.44. diſt. num.5.* quam facta illa diviſione in litteris Apoſtolicis injuncta, ſuſtiuere vix poſſunt, niſi pauci ditiores, idque præſumitur etiam ex diſpoſitione Extrav. *Execrabilis de præb.* ubi etſi obtinentes ex diſpenſatione plures dignitates, perſonatus, vel beneficia curam animarum non poſſint retinere, niſi unum, & reliqua verbaliter, & realiter reſignare teneantur; excipiuntur tamen Cardinales, qui circa ſummum Pontificem univerſali Eccleſiæ ſerviendo, ſingularum Eccleſiarum commoditatibus ſe impendunt, & Regum filii, qui propter ſublimitatem ſuam, ac generis claritatem ſunt potioris prærogativa gratiæ attollendi. Imò de hac mente apparet expreſsè ex prooemio litterarum commendæ, ibi: *Ut tuum ſtatum juxta Cardinalatus ſublimitatem decentiùs tenere, & expenſarum onera, quæ te jugiter de neceſſitate ſubire oportet, faciliùs perferre valeas.*

Limitatio autem Navarri vix ad praxim deduci poteſt in non abundantibus. Finge enim Cardinalem alios redditus non habere, quàm ſex millium ſcutorum ex Monaſterio ſibi commendato; certum eſt qualitate, ac dignitate Eccleſiæ perſpecta, ſummam ſcutorũ quatuor millium ſatis ſuperque eſſe ad vitam commendatarii inferioris ordinis ſuſtentandam, ac proindè teneri cum tertiam partem, quæ ſupereſt, fabricæ, vel pauperibus erogare: At manifeſtum eſt Cardinalem ex eo redditu quatuor millium ſcutorum decenter vivere non poſſe, etiamſi obſervet ea, quæ de modeſta ſuppellectile, frugalitate ac ſimplicitate Cardinalibus præſcribuntur à Concilio Tridentino *in cap.1. ſeſſ.25.* Ergo nemo dixerit eum teneri familiares ordinarios, & reliqua ad ſuum ſtatum neceſſaria ſubtrahere, ut duo millia ſcutorum diſtribuat in pauperes, quia agris ſuis ſitientibus, alii irrigandi non ſunt, *l. Præſes, C. de ſervit. c. Quia per ambitiones, 64. diſt. l. 2. C. Ut nemo privatus, l. Pupillus,* & ibi Bart. *ff. de excuſ. tutor.* Et non tenetur aliqua actione, qui propter ſuas conſervandas alienas merces projicit, *l. Qui ſervandarum in princ. ff. de præſcr. ver.* Gloſſ. *in c. Qui vult, in ver. Se ipſo de pœnit. diſt. 3.* Unde S. Thom. *2.2. quæſt. 32. art. 6.* quærens, utrum quis debeat dare eleemoſynam de neceſſariis, ſic ait: *Inordinatum eſſet ſi aliquis tantum ſibi de bonis propriis ſubtraheret, ut aliis largiretur, quod de reſiduo non poſſet vitam tranſigere convenienter ſecundum proprium ſtatum, & negotia occurrentia: nullus enim inconvenienter vivere debet.* Hæc D. Thom. Quam quidem decentiam, & honeſtatem contemplata etiam fuit Tridentina Synodus, dum in decreto *cap.17. ſeſſ. 24.* quod in quibuſcumque perſonis etiam S.R.E. Cardinalibus mandet obſervari, ſtatuit, ut in poſterum unum tantùm beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur quod quidem ſi ad vitam ejus cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens eidem conferri.

Neque obſtat præceptum illud in litteris appoſitum de eroganda tertia parte reddituum in fabricam Eccleſiæ, vel alimoniam pauperum: Siquidem intelligi debet habere locum in eo tantùm caſu, in quo redditus abundant, deductis neceſſariis ad decentem ſtatus ſuſtentationem, ut ex prædictis patet, & tradit Silv. *in ver. Clericus, 4. n. 14. verſ. Et intellige,* ubi quod ſtatuitur per Sacros Canones de quarta parte reddituum applicanda fabricæ Eccleſiæ, affirmat eſſe intelligendum quando redditus ſuperſunt, detractis omnibus neceſſariis. Præſertim verò, quia in eadem clauſula, dum præcipitur Cardinalibus, ut tertiam partem in fabricam, vel pauperes diſtribuant, annectuntur illa verba: *omnibus aliis deductis oneribus, inter quæ primum locum obtinet onus alimentorum ipſius commendatarii:* ut habetur *in d. cap. Nulli Epiſcoporum, §. His ita reſpondetur, 12. quæſt. 1.* Et ſanè ſi commendatario Monaſterii non habentis menſam ſeparatam incumberet onus alendi duodecim Monachos, & redditus Monaſterii vix ſufficerent ad ejuſmodi onus ſubeundum; nemo aſſereret commendatarium teneri tertiam partem erogare in fabricam Eccleſiæ, vel pauperum alimenta, eamque ſubtrahere neceſſariæ ſuſtentationi Monachorum debitæ ex juſtitia. Ergo idem & multò fortiùs dicendum eſt de alimentis commendatarii, quæ ante omnia ſunt deducenda, ut *in d. §. His ita,* & oſtenſum eſt ſupra *num. 29. & ſeqq.*

Admonendi tamen eſſent commendatarii, ut ubi ditiores de bonis Eccleſiæ evaſerint, quod ſupererit conferant in pios uſus; præcipuè verò, quia veriſimile eſt multas Abbatias habuiſſe onus annexum alendi pauperes, quæ etſi fortè mutaverint ſtatum, ita diſponente Summo Pontifice, cui Patrimonii Eccleſiaſtici cura commiſſa eſt, Covar. *in d. cap. Cum in officiis, num. 2. de teſtam.* tamen decet à poſſidentibus pauperum aliquam curam geri. Sed ne audaces videamur, cenſemus eumdem Summum Pontificem conſulendum, ut ambiguitas omnis è medio tollatur.

DE TESTAMENTIS, ET ULTIMIS VOLUNTATIBUS.

Gregorius IX.

C A P U T II.

QUia ingredientibus: & infrà. Gabina Abbatiſſa conqueſta eſt, S. quondam Abbatiſſam Monaſterii ſui, poſtquam regendi ſuſcepit officium, condito teſtamento legata quibuſdam reliquiſſe, dicens eam uſque in diem obitus ſui, non induiſſe habitum Monachalem, ſed in veſtibus, quibus utuntur loci illius Presbyteri permanſiſſe, ſicut & illa, quæ ante ipſam fuerat Abbatiſſa: & hoc penè ex conſuetudine licuiſſe: & infrà. Neceſſarium ergo viſum eſt, poſtquam Abbatiſſa ordinata eſt, & in Monaſterio per annos plurimos uſque ad obitum præfuit, veſtis qualitatem ad culpam fortè Epiſcopi pertinere, qui eam ſic eſſe permiſit: non tamen potuiſſe præjudicium Monaſterio irrogare, ſed res ipſius eidem loco, ex quo illic ingreſſa & Abbatiſſa conſtituta eſt, de jure competere.

S U M M A R I U M.

1 *ABbatiſſa teſtari non poteſt etiamſi numquam induiſſet habitum Monachalem.*
2 *Habitus religionis non requiritur neceſſariò ad validitatem profeſſionis.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 7.
3 *Habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis.*
4 *Habitus Clericorum ſæcularium debet eſſe diſtinctus ab habitu Monachorum, & Monialium, nec valet contraria conſuetudo.*
5 *Moniales portare poſſunt pannum ſecundum conſuetudinem loci.*
6 *Ad Epiſcopum ſpectat compellere Monachos, & Moniales ad deferendum habitum Religioni congruentem.*
7 *Annus probationis ex Concilio Tridentino non incipit niſi poſt ſuſceptum habitum.*
8 *Medium aggredi non poſſumus, nec ad finem pervenire niſi principio mediante.*
9 *Nihil poteſt operari antequam incipiat eſſe.*
10 *Imperator dicitur oriri in die coronationis, nec antea poteſt ſe immiſcere adminiſtrationi imperii.*
11 *Monialis tacitè profeſſa teſtari non poteſt, contraria conſuetudine non obſtante.*
12 *Præſcriptionem non inducit factum uſurpatum.*
13 *Teſtamenti factionem impedit profeſſio tacita, ſicut expreſſa.*

Te-

14 *Teſtandi facultas conceſſa Moniali per officium Pœnitentiaria ſublata eſt à Concilio Tridentino.*
15 *Renunciatio Monialis tacitè profeſſa non valet.*
16 *Monialis nondum profeſſa teſtari non prohibetur.*
17 *Teſtamenta, & aliæ ultimæ voluntates non comprehenduntur in decreto Concilii Tridentini de renunciationibus non faciendis, niſi cum licentia Ordinarii, & infra duos menſes ante profeſſionem.*
18 *Bona ingredientis Monaſterium acquiruntur eidem loco in ſpecie, in qua eſt profeſſus tacitè, vel expreſſè.*
19 *Profeſſi in genere generaliſſimo qui dicantur, cui acquirant, & cui ſubiiciantur, & n.22.*
20 *Profeſſi in genere ſubalterno qui ſint, & cui acquirant.*
21 *Et quid de profeſſis in individuo.*
22 *Profeſſio in genere generaliſſimo ſublata eſt à Concilio Trident. adeò ut nec in foro conſcientiæ inducta ſit aliqua obligatio.*
23 *Profeſſio tacita an inducatur ex eo, quod quis ſuſcipiat munus Abbatis, vel Abbatiſſæ, & num. ſeqq. uſque in fin.*
24 *Intellectus*, cap. Cùm cauſam, de elect. & *n.32.*
25 *Votum ſolemnizatur per profeſſionem tacitam, ſicut per expreſſam.*
26 *Profeſſio nulla nullum producit iuris effectum.*
Declaratur, num.35.
27 *Novitius præfici poteſt Abbatiæ per viam poſtulationis, vel collationis.*
Contrarium, num.36.
28 *Intellectus huius cap.*
29 *Monachus promotus ad prælationem alterius Monaſterii facto ipſo cenſetur ibi tacitam profeſſionem emittere.*
30 *Abbatiſſatus eſt actus, qui non convenit niſi profeſſis.*
Profeſſus tacitè cenſetur, qui cum debitis præſuppoſitis ingerit ſe actibus profeſſorum, ibidem.
31 *Abbatiſſa negans ſe profeſſam reddit ſe indignam Abbatiſſatu, & iuſtè privari poteſt.*
32 *Profeſſus tacitè ſicut habet actionem ut recipiatur à Conventu ad profeſſionem expreſſam; ita à conventu poteſt cogi ut expreſsè profiteatur.*
33 *Abbas tacitè profeſſus quamvis amoveri poſſit ab Abbatia, tamen cogendus eſt expreſſam profeſſionem emittere.*
34 *Votum ultra intentionem voventis non extenditur.*
35 *Voluntatis declaratio elicitur etiam ex actu nulliter geſto.*
37 *Monialis nondum profeſſa ſi conſentiat ſe eligi in Abbatiſſam ante ætatem 40. annorum, an ex hoc cenſeatur tacitam profeſſionem emittere.*
38 *Non profeſſus Abbatiam ſuſcipiens, quibus caſibus intelligi poſſit tacitè profiteri, & num. ſeqq. uſque in finem.*
39 *Abbatiam recipiens ante ſuſceptum habitum, vel ante annum probationis elapſum non fit tacitè profeſſus, & in hoc corrigitur hæc decretalis.*
40 *Profeſſus tacitè iterum fieri non poteſt, qui ſemel tacitè fuit profeſſus.*
41 *Novitius per annum deferens habitum indiſtinctiſſimum ad ſæculum redire non poteſt.*
Niſi huiuſmodi habitum ſuſceperit ante annos diſcretionis, n.46.
42 *Et quid ſi deferat habitum novitiorum diſtinctum ab habitu profeſſorum, & n.51.*
43 *Et quid ſi habitum profeſſionis aſſumpſerit, & numer.49.*
44 *Novitius qui ante ætatem profeſſionis ſuſcepit habitum indiſtinctum non fit profeſſus niſi illum deferat per annum poſt legitimam ætatem.*
45 *Aut ingerat ſe actibus profeſſorum, vel habitum profeſſionis ſuſcipiat.*
47 *Proteſtatio præcedens impedit ne inducatur profeſſio tacita per geſtationem annalem habitus indiſtincti, vel per receptionem habitus profeſſorum, numer.49.*
48 *Sed non impedit quin inducatur ex ſuſceptione Abbatiæ, & n.50.*
51 *Novitius quamvis deferat habitum patenter diſtinctum ab habitu profeſſorum, tamen fit tacitè profeſſus, ſi tranſacto anno ſe actibus profeſſorum immiſceat.*

Q*Via ingredientibus.* Abbatiſſa teſtari non poteſt etiamſi 1
numquam induiſſet habitum Monachalem. Hoc dicit. Et ſunt duæ partes. In prima ponitur conqueſtio. In ſecunda proviſio, ibi, *neceſſarium*, & eſt pars *cap. Quia ingredientibus, 19. quæſt. ult.*
Nota primò ibi, *Sed in veſtibus. Delationem habitus re-* 2
ligionis neceſſario non requiri ad validitatem profeſſionis, nam 3
habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis, *cap. Porrectum*, & ibi gloſſ. *in ver. Non faciat habitus infra de Regular.* concordat *cap Ex parte, & cap. Vt Clerici, eod. tit. & cap. Conſuluit, infra qui Cler. vel voven.* & hic notat Innoc. *in ver. Sed in veſtibus*, Abbas Antiq. *in eod. ver.* Hoſtien.
num.2. Abbas Siculus *in 2. not.* & alii communiter. Secùs 4
tamen eſt de honeſtate; quia diſtinctus debet eſſe habitus ſæcularium Clericorum à Monachis, & Monialibus; imò ut Moniales non deferant habitum congruentem religioni, conſuetudine induci non poteſt, quando habitus eſt in totum diſcretus à religione, ſeu improportionabilis religioni, ut formaliter ait hic Butr. *num.3.* & de tali habitu loquitur hæc Decretalis. Nam incedebat hæc mulier, ſicut incedebant Presbyteri illius loci reſpectu coloris, & formæ, ſecus autem eſſet ſi habitus non eſſet omnino conformis ſæcularibus veſtibus, prout de qualitate veſtium eſt text. cum gloſſ. in Clem. *Ne in agro de ſtat. Regular. in ver. Conſue-*
tudo; ubi cavetur ut poſſint portare pannum ſecundùm 5
conſuetudinem loci, & ut plurimum Moniales deferunt veſtes nigras, & velum conſecrationis, ſeu profeſſionis, nec mos hujuſmodi per hoc cap. eſt ſublatus; ſecundùm Abbatem in primo notab. & de veſtibus Monialium vide etiam textum notabilem in Clem. *Attendentes, §. Viſitato-*
res, de ſtat. Monachor. Ad Epiſcopum autem ſpectat com- 6
pellere Monachos, & Moniales ad deferendum habitum religioni congruentem, ut hìc probatur, & notat Butr. *num.4.* Circumſcriptis tamen exemptionibus Apoſtolicis, de quibus ſcripſi latiſſimè *in cap. Tuarum, à num. 10. infrà de*
privileg. Sed jure noviſſimo Concilii Trid. habitus proba- 7
tionis eſt de ſubſtantia novitiatus: nam ex decreto *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* in quacumque religione tam virorum, quàm mulierum ad hoc ut profeſſio ſit valida neceſſariò exigitur annus probationis; qui quidem annus non incipit niſi ab actu ſuſceptionis habitus, ut patet ibi: *Nec qui minore tempore quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur;* profeſſio autem
antea facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem. Ergo 8
ante habitum ſuſceptum impoſſibile eſt annum probationis peragere: quia deeſt principium, quod eſt potiſſima pars cujuſcumque rei, *l.1. ff. de orig. iur. cap. Principatus, 1. quæſt. 1. cap. 1.* & ibi gloſſa *magna poſt princ. de lit. conteſt.* neque enim medium poſſumus aggredi, nec ad finem ullatenus perve-
nire niſi principio mediante, *§. His igitur inſt. de iuſt. & iur.* 9
& cùm tempus probationis in ipſo actu ſuſceptionis habitus incipiat eſſe; ergo antea non poteſt efficere ut profeſſio ſit valida; quia nihil poteſt operari antequam incipiat eſſe, *l.1. §. Ex hoc reſcripto, ff. de ventr. inſpiciend. l. Quoties, ff. de*
noval. pulchrè Oldrad. *conſ. 180. Quæſt. eſt utrum Imperator,* 10
num.7. ubi hoc argumento probat Imperatorem non habere poteſtatem ſe immiſcendi adminiſtrationi Imperii ante coronationem; quia Imperator in die coronationis dicitur oriri, & ſic incipere eſſe, & nihil operatur antequam ſit.
Secundò nota, Monialem tacitè profeſſam teſtari non 11
poſſe, contraria conſuetudine non obſtante, ut hìc eſt caſus, nam, ut inquiunt Hoſt. & Jo. Andr. ambo *n.2. in ver. Plenè*, non poteſt eſſe conſuetudo, cùm ſit irrationabilis, & contra honeſtatem Eccleſiæ, *cap. Cum decorum, ſupra de*
vit. & honeſtat. Cleric. neque enim quod fiat, ſed quod 12
fieri debeat conſiderandum eſt, *cap. Cùm cauſam, ſupra de elect. l. Sed licet, ff. de offic. Præſid.* nec factum uſurpatum præſcriptionem inducit, *cap. Illud, 93. diſt. cap. Licèt, 16. quæſt. 3.* etenim in talibus nullus annorum numerus excuſat, *cap. Quod Deo, 33. quæſt. 5.* ſed potiùs accuſat, *cap. Cum haberet, de eo qui dux. in matrim. quam poll. per adulter. cap. fin. de conſuet.* unde verſus Bertrandi Epiſcopi Greſſenſis.

Tem-

Tempus longævum te non excuſat in ævum:
Cum male ſis uſus, quia non præſcribit abuſus.

13 Refert, & ſequitur Hoſt. *hic num.5.* In hoc igitur tacita, & expreſſa profeſſio æquiparantur; quia tacita impedit teſtamenti factionem, ſicut impedit expreſſa, Auth. *ingreſſi, C. de ſacr. Eccleſ.* quæ eſt canonizata *in cap. Quia ingredienti-*
14 *bus, 19. qu. ult.* & notat hìc Butr. *in 6. notab.* Præſertim poſt Concilium Trident. *in cap. 2. ſeſſ. 25. de Regular.* ubi arctius quàm jus commune providit circa regularium proprietatem, ut ſcripſi latiſſime *in c. Monachi, infra de ſtat. Monach.* adeò ut ſuſtulerit etiam facultates teſtandi ex ſententia Sac. Congregationis Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum. Ideòque cùm anno 1588. fuiſſet conceſſa facultas teſtandi per officium ſacræ Pœnitentiariæ Sorori Victoriæ Fuſſolanæ Monaſterii S. Claræ, ejuſque facultatis vigore donaſſet & donatarius contra Monaſterium ageret, dubitatum fuit an hujuſmodi facultas eſſet revocata per Concilium: S. Congregatio cenſuit facultatem teſtandi à Conci-
15 lio ſublatam fuiſſe: Et circa tacitam profeſſionem conſulta an ſit nulla renunciatio ejus qui tacitè profeſſus eſt. Re-
16 ſpondit eſſe nullam. Verùm ſi Monialis nondum eſſet profeſſa, non prohiberetur teſtari, *c. ult. 12. qu. 5. Indemnitatibus, in fin. de elect. lib. 6.* & Clem. *Attendentes, de ſtat. Monachor.* & hìc notat Innoc. *in fin.* Abb. Antiq. *in ver. In veſtibus,* Hoſt. *num. 2.* Joan. Andr. *num. 1. in ver. Induiſſe,* Butr. *num. 6.* & Anchar. *in 1. notab.*

17 Nec refert, quod ex decreto Concilii Tridentini *cap. 16. in princ. ſeſſ. 25. de Regular.* Nulla ſit renunciatio, aut obligatio, etiam cum juramento, vel in favorem cujuſcumque cauſæ piæ, niſi cum licentia Epiſcopi, ſive ejus Vicarii, fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem. Etenim S. Congregatio conſulta, An decretum *d. cap. 16.* loquens de renunciatione, locum habeat in teſtamentis, & aliis ultimis voluntatibus: cenſuit non habere locum.

18 Ultimò nota ibi, *Eidem loco:* bona ingredientis Monaſterium acquiri eidem loco in ſpecie in quo eſt profeſſus tacitè, vel expreſsè, prout hanc litteram obſervat hìc Butr. *n. 5.*

19 Verùm in hoc articulo pleniùs diſtinxit Gaſpar de Calderinis *conſ. 23. incipien. Quidam fecit profeſſionem, in tit. de Regular.* ut referunt *in cap. In præſentia, de probat.* Butr. & Abb. ambo *n. 64.* & noviſſimè Rota *in Cauſa Tullen. Reformationis 10. Ianuarii* 1631. coram Dunozetto: nam ſecundùm eum quidam ſunt profeſſi in genere generaliſſimo, aliqui in ſpecie, aliqui in individuo, ſeu certi Monaſterii. Profeſſi in genere generaliſſimo ſunt ii, qui per ſeipſos votum ſolemne emiſerunt, vel qui in manibus Epiſcopi, vel alterius ſe Deo devoverunt religionem ſervaturos, quoad tria ſubſtantialia regulæ, & de talibus intelligi poſſunt, *c. Quod interrogaſti, 27. diſt. c. Quem progenitores 20. quæſt. 1. cap. vidua 27. quæſt. 1. cap. Super eo, & cap. Conſulti, de Regular.* nam ſecundùm Innoc. dicitur quis profiteri Ordinem approbatum qui dicit, Profiteor Ordinem Monachatus, licèt non dicat Ord. S. Benedicti, ut notatur *in cap. Porrectum, de Reg.* Item eſt profeſſus in genere generaliſſimo is; cui legata eſt libertas ſub conditione, Si Monachus efficiatur, & ipſe legatū acceptavit, ut *in c. fin. de condit. appoſ.* Item is, qui intra annum probationis profeſſus eſt regulam Mendicantium, ut *in cap. Non ſolum, de Regular. lib. 6.* vel tacitam profeſſionem fecit infra annum, per ſuſceptionem habitus profeſſorum in quocumque ordine, ut *in cap. Conſtitutionem,* & ibi gloſſ. *in ver. obligat. eod. tit. & lib.* & horum bona ſunt Religionis in genere; ſed per Epiſcopum Diœceſanum diſpenſari debent, quia tales ſunt Epiſcopo ſubjecti, *c. Si quis Monachus, 90. diſt. cap. Qui verè 16. qu. 1.* ac proinde illius arbitrio hæc diſtributio commiſſa, *l. Nulli, C. de Epiſc.*
20 *& Cler. c. Nos quidem, infra eod. c. Cum tua de uſur.* Profeſſi autem in ſpecie, ſeu in genere ſubalterno ſunt qui generaliter profitentur certam regulam, vel ordinem in genere tacitè, vel expreſsè, puta Prædicatorum, Minorum, Ciſtercienſium, & ſimilium, qui non ſunt expreſsè profeſſi in certo Monaſterio vel clauſtro, & habent unum ſuperiorem, in cujus manibus fit profeſſio, vel ejus nomine recipitur, & horum bona non recipienti, ſed toti ordini acquiruntur; quia ex quo totus Ordo ſenſit onus iſtius ingreſſi; cui tenetur ad alimenta, ut forma profeſſionis demonſtrat, ſecundùm naturam eſt, ut etiam ſentiat commodum. Allegat Speculat. *in tit. de ſtat. Monachor. verſ. 19.* & gloſſ. ſecundam in *cap. de Viduis il primo, 27. quæſt. 1.* quæ ſingulariter ait, bona eſſe in poteſtate, & diſpoſitione illius, qui eſt ſuperior in ordine, ut ſic dividat, & diſtribuat, prout ſibi videtur cum certum Monaſterium non ſit expreſſum, & conſentit Butr. *in d. cap. In præſentia, num. 64. verſ. Profeſſus autem in genere ſubalterno,* quia hæc communitas datur in profeſſione totius regulæ, non reſpectu certi loci, & quemadmodum profeſſio incorporat, & acquirit Monaſterio, quando ad certum locum determinatur, ut patebit infra *in 3. membro diſtinctionis:* Ita in hoc 2. cùm cauſa, ex qua fit incorporatio non determinetur ad locum, ſed ad religionem in univerſum, conſequens eſt ut acquiratur non loco, ſed religioni in genere, ut ſic effectus ſequatur naturam cauſæ ſuæ, & ad illius limites amplietur & reſtringatur. Fatetur tamen Butr. ſuperiorem teneri æqualiter diſtribuere, & ſubdit, quod ſi eſſent plura Monaſteria ſub uno capite, & profeſſio determinaretur ad loca particularia, eo quòd Monachi de particulari loco numquam removeantur, bona applicarentur ſpeciali loco, ubi eſt ingreſſus. Quòd etiam placet Abbati, *in d. cap. In præſentia, num. 65.* quia naturalis ratio oneris, & commodi viget hoc caſu reſpectu certi Monaſterii in ſpecie, & non totius Ordinis in genere, *cap. De lapſis 16. quæſt. 6.* & ſequitur Ferretus *conſ. 150. In præmiſſa cauſa num. 4.* Profeſſi demum, in individuo ſunt qui profi- 21
tentur certam regulam, & in certo Monaſterio, puta in Monaſterio S. Proculi regulam S. Benedicti. Probatur hæc diverſitas *in cap. In ſingulis, & c. Ea quæ, de ſtat. Regul. in c. Cum deputati, de Iudiciis, in cap. Cum & plantare, de privileg.* & in Clem. *Attendentes, de ſtat. Monach.* & hoc tertio modo profeſſorum bona devolvuntur ad illud Monaſterium, in quo ſunt profeſſi, ut in d. Auth. *Ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. & d. cap. In præſentia, de probat.* ſive quæ habebant tempore ingreſſus, ſive quæ poſtea obvenerunt, vel de novo acquiſiverunt, ut in prædictis juribus *in cap. Abbates, cum ibi notat. 18. quæſt. 2.* & in Auth. *Nunc autem, C. de Epiſc. & Cler.* & de talibus loquitur hæc Decretalis in illis verbis, *Res ipſius eidem loco, ex quo illic ingreſſa, & Abbatiſſa conſtituta eſt, de iure competere.* Et in hoc tertio membro conſentiunt Innoc. *in d. cap. In præſentia, num. 4.* & reliqui poſt eum, Lap. *alleg. 130. num. 18. verſ. Ad ſecundum,* Angel. *conſ. 133. Super primo, in princ.* & alibi paſſim Doctores.

Sed tu adverte ad primum membrum diſtinctionis: nam 22
quòd ibi dicitur de profeſſis in genere generaliſſimo, hodie non videtur amplius vim obtinere; quia ex decreto Concilii Tridentini *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* profeſſio facta ab eo, qui non ſtetit per annum in Monaſterio poſt ſuſceptum habitum probationis, eſt nulla, nullamque inducit obligationem, ad alicujus regulæ, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effectus. Et propter hujuſmodi verba cùm dubitatum fuerit, an is, qui emiſit profeſſionem intra annum probationis, teneatur ad religionem aliquam in ſpecie, vel in genere: S. Congregatio cenſuit non teneri, & in hoc jura antiqua, *cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de Regular. in 6.* correcta eſſe; idque abſolutè eſſe intelligendum adeò, ut nec etiam in foro conſcientiæ inducta ſit aliqua obligatio. Quamobrem hodie ex profeſſione facta in genere generaliſſimo in caſibus, quos enumerat Calder. *loco citato,* aut aliis, ſi qui ſint, nulla oritur obligatio in genere ad quoſcumque effectus; & ſic neque ad effectum ſucceſſionis, ſeu acquiſitionis bonorum; & conſequenter eſt in facultate ſic profeſſi de bonis ſuis liberè diſponere, & teſtari; quemadmodum de non profeſſis cenſent Innoc. Hoſt. & alii ſupracitati *n. 16.* In ſpecie autem an obligatio illa ad religionem in genere, quæ de jure oritur ex profeſſione emiſſa in religione non approbata itidem ſublata fuerit à Concilio Tridentino dixi *in cap. Conſulti, n. 57. & ſeq. infra de Regular.*

QUÆRO, An ſuſcipiens munus Abbatis, vel Abbatiſſæ 23
ex hoc cenſeatur tacitam profeſſionem emittere?

Pro parte negativa videtur text. apertus *in c. Cum cauſam,* 24
ſupra de elect. ubi Presbyter ſæcularis fuit electus in Priorem à majori parte Conventus, & electionem acceptavit, quod patet ex eo, quia litem proſequebatur, & tamen Pontifex mandat eum compelli, ut vel regulam profiteatur, vel Eccleſiam dimittat. Ergo per conſenſum præſtitum ele- 25
ctioni non fuit tacitè profeſſus: alioquin non cogeretur iterùm profiteri; vel certè non poſſet è Monaſterio expelli; quia votum religionis ſolemnizatur per profeſſionem tacitam in aliqua ex Religionibus approbatis, non ſecus ac per expreſſam, *c. unico, de Voto, lib. 6.*

Præ-

Digitized by Google

26 Præterea electio in Abbatem de non profeſſo eſt ipſo jure
nulla, ut apertè deciditur *in cap. Nullus, de elect. lib.6.* Ergo
non poteſt tacitam profeſſionem inducere; quia quod nul-
lum eſt, nullum producit juris effectum, *l. Libellorum*, *§.*
Quod ſi libelli, ff. de accuſat. l.4. §. Condemnatum, ff. de re in-
27 *dic.* Et hanc partem non obſcurè amplectitur hic Jo. Andr.
num.3. nam ſecundum eum ſi novitia non profeſſa permit-
tat ſe præfici in Abbatiſſam, non per hoc intelligitur tacitè
profeſſa, ut *in d.cap. Nullus,* licèt ſecus ſentiat ſi procedatur
per viam poſtulationis vel collationis: exiſtimat enim de-
cretalem illam uti pœnalem habere locum tantummodo in
electione, nec debere extendi ad poſtulationem vel colla-
tionem; ac proinde novitiam, quæ hujuſmodi poſtulationi
vel proviſioni aſſenſum præbet, ex hoc cenſeri tacitam
profeſſionem emittere, ut per eum: & ſequuntur Card.
num.7. in fin. Anchar. *n.1.* & Abb. *n.4.* Et tenendo hanc par-
tem non videtur obſtare hoc Capitulum; quia iſta mulier
in ipſo ingreſſu ſe & ſua dedicavit Deo, ut notatur in ult.
gloſſ. & ideò non allegabat ſe non profeſſam, ſed non por-
taſſe habitum Monachalem, qui non facit Monachum, ut
obſervat Innoc. *in princ.* & Hoſt. *num.1. in fin. in ver. Sed ne
in veſtibus*.
28 Sed his non obſtantibus exiſtimo contrariam opinionem
eſſe veriorem pro qua efficaciter inducitur hoc cap. ubi mu-
lier uſque in diem obitus ſui numquam induit habitum re-
gularem, & tamen quia paſſa fuit ſe præfici in Abbatiſſam,
& regendi ſuſcepit officium, text. decidit bona illius tam-
quam profeſſæ ad Monaſterium pertinere, & pondera, quia
non facit vim in eo, quod jam eſſet profeſſa; ſecundum in-
tellectum Innoc. & Hoſt. ſed fundat ſe in hoc, quia Abba-
tiſſa ordinata eſt, & in Monaſterio per annos plurimos uſque
ad obitum præfuit, & inferiùs repetit eamdem rationem,
ibi, *ex quo illic ingreſſa*, *& Abbatiſſa conſtituta eſt*; ergo
per ſuſceptionem regiminis poſt ingreſſum in Monaſterio
inducitur tacita profeſſio, & ita ex hoc text. Clarè deducit
Jo. Andr. *num.3.* ait enim [Novitia non profeſſa, quæ per-
miſit ſe præfici in Abbatiſſam, hoc ipſo intelligitur tacitè
profeſſa per *cap. Vidua, de Regular.* & eum ſequitur totidem
verbis Cardin. *num.7. in fin.* Imol. & Butr. ambo *n.2.* dicen-
tes, Nota quod aſſumptione dignitatis Abbatiæ etiam
profeſſorum habitu non aſſumpto quis profiteri videtur ta-
citè, & ſic habes unum modum inducendi tacitam profeſ-
ſionem] & ſequitur Petr. de Anchar. *num.1.* ubi ait, eo ipſo
quod Novitia patitur, & conſentit electioni de ſe factæ, vi-
deri tacitè profiteri, quia qui vult conſequens, videtur velle
antecedens, ſine quoad illud conſequens perveniri non po-
teſt: fingitur enim ſemper primò fieri quod primò facien-
dum eſt, ut *not. l. Illud, ff. de acquir. hered.* Idem firmat Feder.
29 de Sen. *conſ.5. incipien. Quidam Monachus*, ubi reſpondit
Monachum promotum ad prælationem alterius Monaſterii
non teneri iterùm profiteri; quia ipſo facto ſe ad obſervan-
tias regulares adſtrinxit ſuſcipiendo Prælaturam: nam cùm
ipſe ſit unum corpus cum ſuis Monachis, cujus corporis ipſe
eſt caput, ſatis ipſo facto intelligitur tacitè promiſiſſe ſe ob-
ſervaturum, quæ obſervari debent in ipſo Monaſterio per
Abbatem. Ita Federicus cum quo tranſit Petr. de Peruſio *in
tract. de mut. ſtat. perſon. n.7. & 18.* & noviſſimè Navar. *conſ.
64. An regularis translatus, de Regul. & conſ.60. An Mona-
chus, n.2. cod. tit.* ubi ait Monachos, qui transferuntur, ut ſint
Prælati, tacitè profiteri illas obſervantias eum confirman-
tur, vel aliàs promoventur in Prælatos, & hoc caſu teneri
poſse, *conſ.5.* Federici.
30 Demum hanc ſententiam aliàs probavit Sacr. Congrega-
tio Cardinalium Conc. Tridentini Interpretum: etenim
in Monaſterio Tertiariarum Monialium Ordinis Minorum
Obſervantium duæ Moniales exiſtebant, quarum altera
nec erat profeſsa, nec profeſſionem emittere volebat; quæ
cùm eſset Abbatiſsa, Prælatus eam ab officio removit, &
declaravit non fuiſse legitimam Abbatiſsam. Altera verò
annorum octuaginta non erat profeſsa; ſed profiteri vole-
bat: Superior regularis his narratis conſuluit S. Congrega-
tionem, quid eſset agendum? S. Congregatio cenſuit octo-
genariam illam admittendam eſse ad profeſſionem. Alte-
ram, quæ negat profeſſionem, habendam eſse pro tacitè pro-
feſsa, præſuppoſito quod in illo Monaſterio habitus non ſit
diſtinctus, prout Commiſsarius Curiæ affirmavit non eſse;
& quod illa ſponte acceptaverit Abbatiſsatum: cùm enim
Abbatiſsatus ſit actus, qui non poteſt fieri niſi à profeſſis; io
gerendo ſe cum debitis præſuppoſitis, dicetur tacitè pro-
feſsa, ſecundùm *cap. Viduam*, ubi Abb. *de Regular.* cum
præſuppoſitis requiſitis ibi per Abbatem.
Item cum negaverit profeſſionem, ſe reddidit indignam 31
Abbatiſsatu, ideò juſtè privata eſt à Superiore ſuo, non illa
ratione, quia non profeſsa, prout credidit Superior, cùm pro
tacitè profeſsa habenda ſit; ſed quia inficiatione profeſſio-
nis reddita eſt indigna, niſi tamen quoad profeſſionem poſ-
ſet ſe tueri ex defectu aliquorum requiſitorum per Abb. *d.
cap. Viduam*.
Non obſtat textus *in d.cap. Cum cauſam de elect.* Nam re- 32
ſpondeo primò verbum illud, *profiteantur*, eſse intelligen-
dum de profeſſione expreſsa, quæ non excludit tacitam, ita
ut ſit ſenſus, ut presbyter ille quamvis eſset tacitè profeſsus
per ſuſceptionem regiminis, nihilominus cogendus eſset
expreſsè profiteri; nam ſicut profeſsus tacitè puta per dela-
tionem annalem habitus indiſtincti juxta terminos Clem.
Eos, de regular. vel aliàs habet actionem ut recipiatur ad pro-
feſſionem expreſsam, ut poſt Hoſt. & Jo. And. notat Butrius
in d.cap. Cum cauſam, n.22. verſ. Quæro an Monachus, ita
e converſo conventus poteſt compellere ſic profeſſum ut
expreſsam profeſſionem emittat *cap. Ex parte*, & ibi not.
gloſ. *fin. de Regul.* & in his terminis Abbatem tacitè profeſ- 33
ſum quamvis amoveri poſſit ab Abbatia, nihilominus co-
gendum eſse ad profeſſionem expreſsam tenet Goffred. *in c.
Cum in magiſtrum, ſupra de elect.* quem ibi ſequuntur Joan.
Andr. *n.5. in verb. Amotionem*, Cardin. *in 5. notab.* & alii
communiter.
Neque verò huic intellectui adverſatur quòd d. Presby-
ter, & alii Clerici renuentes profiteri compellantur Eccle-
ſiam dimittere, quod fieri non poſset ſi eſsent tacitè profeſſi,
ut *d.cap. Ex parte, & c. unic. de voto, lib.6.* cum multis ſimili-
bus, quandoquidem presbyter, qui renuit regulam profiteri
expreſsè & ſervare, expellitur non tamquam non profeſsus,
ſed tamquam inobediens, & incorrigibilis, ut ibi videtur
ſentire Hoſt. *n.10. verſ. Plus dico*.
Deinde reſpondeo, & fortè meliùs, Presbyterum illum
idcircò per ſuſceptionem prioratus non fuiſse profeſsum ta-
citè, quia cùm per multa, & longa tempora in illo Mona-
ſterio ad Prioratum fuiſsent aſsumpti etiam non profeſſi, 34
allegabat ad ſuſceptionem regiminis profeſſionem non
fuiſse neceſsariam: unde non mirum ſi non fuit tacitè pro-
feſsus, quia defuit voluntas, quæ eſt de intrinſeca ratione
voti, *c.1. & c. Sicut tenor, infra de Regular. & c. Licet de voto,*
vovere enim eſt voluntatis, ut Auguſtinus inquit, & ideò
in tantùm fertur obligatio voti, in quantum ſe extendit vo-
luntas, & intentio voventis, quæ ſunt verba D. Thom. *in
2.2. quæſt. ultim. art.4. in corpor. ad hoc cap. Quod ſuper de vo-
to, c. Conſulti, de Regular. & l. Vere omnis, ff. Si certum peta-
tur.* Et hunc intellectum ad *d.cap. Cum cauſam, de elect.* li-
cèt valdè ſuccinctè, videtur hìc probare Jo. de Anan. *nu.2. in
fin. verſ. Et ideo poteſt dici*.
Demum non obſtat, quod electio de non profeſso tan- 35
quam nulla non poſſit tacitam profeſſionem inducere.
Nam reſpondetur non eſſe electionem, quæ hunc effectum
operatur, ſed conſenſum electioni præſtitum; qui quidem
conſenſus, & declaratio voluntatis elicitur etiam ex actu
nulliter geſto, *l. fin.* & ibi Bart. *ff. de rebus eorum,* Roman. *conſ.
179. Ampliſſime Doctor, n.11.* Bellon. *conſ.5. in puncto, num.12.
verſ. Nec dicat aliquis*. Et eſt ſimile in Novitio qui inter-
fuit electioni in Capitulo unà cum aliis profeſſis: nam etſi
eligere non poſſit, *c. Ex eo, in fin. & c. Indemnitatibus, in princ.
de elect. lib.6.* tamen ex hujuſmodi actu nulliter geſto ſit ta-
citè profeſſus, ut tenet Jo. Andr. *in cap. Vidua, n.7. de Regul.*
quem ibi ſequuntur Henr. Boich. *in fin.* Abb. *num.6. & 7.* &
alii communiter. Quòd autem dicunt Jo. Andr. & alii hìc,
videlicet non induci tacitam profeſsionem ex eo quòd No-
vitia permittat ſe præfici in Abbatiſſam ſi procedatur per
viam electionis eo quòd electio ſit nulla, non autem ſi pro-
cedatur per viam poſtulationis, vel collationis non videtur
admittendum; quoniam quatenus ſuſtineri poſſit Decreta-
lem, *Nullus, de elect. lib.6.* uti pœnalem non habere locum
niſi in electione; tamen poſteà ſupervenit Clement. *Ne in
agro, §. Sanè Prioratus, de ſtat. Monach.* per quam extenditur
d.c. Nullus, etiam ad collationem, vel aliam proviſionem, ut
patet in littera ibi, *admitti, vel conferri*, & irrita pronuncia-
tur collatio de non profeſſo, ponderando verbum, *non poſſit*,
quod tollit potentiam, & inficit actum ipſo jure, ut not. gloſ.
ordinaria *in c. Beneficium de reg. jur. lib.6.* Bald. *in l.1. n.62. C.
qui admitti,* Iaſ. poſt alios *in l. Non dubium, n.60. Cod. de leg.*
Unde

Unde cùm in hoc pari paſſu ambulent electio, & collatio, dicendum eſt tacitam profeſſionem induci per ſuſceptionem Abbatiſſatus, ſive procedatur per viam collationis, vel poſtulationis, ſive per viam electionis; & hoc cap. non eſſe correctum per d. *cap. Nullus*, prout fateri videtur idemmet Joan. Andr. in *cap. Cùm in magiſtrum, num. 3. de elect.* & expreſſius ibi Abb. *in 2. not.* ubi ponderando verbum, *præficiendus*, quod æquè convenit proviſo, atque electo, dicit non profeſſum aſſumi non poſſe ad Abbatiam non ſolùm per viam electionis, ſed nec per viam alterius proviſionis.

37 Et ex hoc infero, ut idem ſit dicendum ſi non profeſſa, quæ conſentit ſe eligi in Abbatiſſam, ſit minor annis quadraginta: nam quemadmodum nullitas electionis, quæ provenit ex defectu profeſſionis expreſſæ juxta d. *cap. Nullus*, non impedit quin tacita profeſſio inducatur, ut ſuperiùs concluſum eſt: ita nec videtur impedire ſi proveniat ex defectu ætatis à Tridentino Concilio requiſitæ in *cap. 7. ſeſſ. 25. de reg. arg. cap. Inter corporalia ſuprà de tranſlat. Epiſc.*

38 Nunc diſquirendum quo pacto hæc ad praxim deduci poſſint. Videbatur enim nullo caſu poſſe contingere ut non profeſſus ſuſcipiens præfecturam intelligeretur tacitè
39 profiteri. Nam aut Abbatiam acceptavit ante ſuſceptum habitum probationis, aut poſt: Si ante non potuit induci tacita profeſſio; quia non præceſſit annus probationis, qui incipit poſt ſuſceptum habitum, & ſine quo nec expreſsè, nec tacitè poteſt fieri profeſſio, ut ſtatuitur in d. *cap. 15. ſeſſ. 25. de regul.* In hoc enim hæc Decretalis corrigitur a Concilio, ut ſuſiùs explicatum eſt ſuprà *num. 7.* Si verò Abbatiam acceptavit poſt ſuſceptum habitum, aut id fecit ante annum probationis elapſum, & profeſſio induci non potuit repugnante d. *cap. 15.* ut proximè dictum eſt. Aut id fecit tranſacto anno probationis: & tunc aut per annum detulit habitum indiſtinctum, aut indiſtinctiſſimum, aut diſtinctum ab habitu profeſſorum. Primò caſu per delationem annalem habitus indiſtincti, ideſt, à novitiis, & profeſſis geſtari ſoliti, eo ipſo fuit tacitè profeſſus, ut ſunt jura clara in *cap. Ex parte, infrà de regul.* ubi eſt caſus ſecundum Jo. Andr. Butr. Cardinal. & omnes, & in *cap. 1. verſ. Quod ſi per totum ſequentem annum, & verſ. Qui vero, eod. tit. lib. 6.* & in Clem. *Eos, eod. tit.* & conſequentes per ſuſceptionem Abbatiæ non potuit iterùm tacitè profiteri; quia ſemel profeſſus tacitè, amplius tacitè pro-
40 feſſus fieri non poteſt, arg. *cap. Ut quis duas, de elect. lib. 6.* cùm matrimonium tam ſpirituale, quàm carnale non poſſit conſiſtere ex conſenſibus iteratis, ut declarat Lapus *allegat. 8. per totam, maximè num. 4.* & ſcripſi plenius *in cap. Quoniam, n. 41. & ſeqq. infrà de iurepatr.*

41 In ſecundo caſu, ideſt, cùm novitius per annum geſtavit habitum indiſtinctiſſimum, quo ſcilicet promiſcuè utuntur profeſſi, & novitii, ac etiam alii communem vitam cum eis ducentes, ſimiliter ex tunc inducta fuit tacita profeſſio, ut deciditur in *eod. c. 1. verſ. Qui vero poſt quartumdecimum annum*, & ſic iterùm induci non potuit per ſuſceptionem Abbatiæ.

42 In tertio autem caſu, ideſt, cùm novitius per annum geſtavit habitum novitiorum diſtinctum ab habitu profeſſorum, nunquam fieri potuit tacitè profeſſus quantumcumque temporis in religione perſeveraverint, ut docent in d. *cap. Ex parte, de reg.* Innoc. *in princ.* Jo. Andr. *n. 3.* & Card. *eod. n. in 2. oppoſ.* unde Abb. Antiq. *in cap. Conſulti, num. 3. eod. tit.* teſtatur ſe vidiſſe litteras abſolutorias datas ſuper hoc cuidam Monacho, qui ferè per decem annos ſteterat in habitu probationis: quod vendicat ſibi locum ſi habitus ſit diſtinctus patenter, ideſt, in colore, ſciſſura, vel forma ab habitu novitiorum, ut hodie eſt expeditum in dict. Clem. *Eos*, & ibi notat gloſ. *in verb, Deinceps, in fin. de reg.* At verò ſi ſit patenter diſtinctus, puta per benedictionem veſtiri, perſonam dantem locum, vel formidationis; tunc deferens illum per annum eo ipſo profeſſus eſt, & in hoc corrigitur ius vetus per d. Clemen. *Eos*, ut notat gloſ. prællegata, & ſic ſuſcipiendo Abbatiam non poteſt iterùm profiteri.

43 Quod ſi habitus profeſſorum aſſumpſerit, ex hoc ipſo intelligitur tacitè profeſſus, ut eſt textus apertus in dict. *cap. 1. in cap. reſponſo*, ibi, *vel habitum religionis ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſuevit*, concordat *cap. Super eo, & cap. Statuimus*, & ibi dixi *in 3. not. infrà de regul. in cap.*

Conſtitutionem, & in cap. Beneficium, eodem titul. lib. 6. Quod procedit etiamſi diſtinctio ſit latens: adhuc enim per illius aſſumptionem ſit tacitè profeſſus ſi triduo perſeveret, ut in d. *cap. Conſtitutionem, in fin.* In hoc enim caſu jura antiqua non ſunt correcta, ut notat prædicta gloſſa *in verſ. Deinceps, circa medium verſ. Unde adhuc hodie:* & per conſequens ex ſuſceptione Abbatiæ nova profeſſio induci non potuit, ut oſtenſum eſt ſuprà in primo caſu.

Pro ſolutione obſervandum eſt in quinque caſibus poſſe 44
verificari ut non profeſſus per acceptationem Abbatiæ intelligatur tacitè profiteri.

Primus eſt, cùm quis ante ætatem legitimam ad profitendum (quæ de jure communi eſt poſt annum decimumquartum, ut in *cap. Significatum, de Regular.* & ex Concilio Trid. poſt annum decimum ſextum, ut in *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.*) induit habitum indiſtinctum: hic enim poſt legitimam ætatem non fit ſtatim profeſſus tacitè, ſed oportet ut pergat in geſtatione habitus per totum ſequentem annum, ideſt de jure communi per totum annum decimumquintum; ut eſt caſus in d. *cap. 1. verſ. Quod ſi, per totum, de Regul. lib. 6.* Et ex Concilio Trident. per totum annum decimumſeptimum, ut ex ſententia S. Congregationis dixi in *cap. 1. num. 7. & ſeqq. de Regular.* Verùm ſi poſt 45
annum decimumſextum completum acceptaret Abbatiam, & anteà poſt ſuſceptum habitum ſtetiſſet per annum in monaſterio, utique intelligeretur tacitè profeſſus, non quidem ex ſola geſtatione habitus indiſtincti, quia ad hoc requiritur annus decimus ſeptimus completus, ut prædixi; ſed quia immiſcuit ſe actibus profeſſorum, ut in *cap. Vidua, de Regular.* nam quemadmodum is, qui ante ætatem legitimam induit habitum indiſtinctum, in ſequenti anno illicò fit tacitè profeſſus ſi habitum profeſſorum ſuſcipiat, ut deciditur in *cap. 1. in princ. de Regular. lib. 6.* eodem modo fit profeſſus tacitè ſi ingerat ſe actibus profeſſorum, ac ſi ſuſcipiat habitum, qui dari profitentibus conſuevit, ut *cap. Quod interrogaſti, 27. diſt. cap. Quem progenitores 20. q. 1. cap. Vidua, 27. q. 1. d. c. Vidua, cap. Super eo, & cap. Conſulti, de Regular.*

Secundus caſus eſt, cùm quis ante ætatem ad profitendum præfixam induit habitum indiſtinctiſſimum: talis 46
enim quamvis poſt legitimam ætatem pergat per annum in delatione habitus hujuſmodi; tamen non alligatur religioni, cùm eorum, quæ tunc agit, plenum non habeat intellectum, ut diſertis verbis ſtatuitur in præcitato *cap. 1. verſ. Secus autem in illo, de Regular. lib. 6.* quod non corrigitur per d. Clem. *Eos, eod. tit.* ut ibi notat gloſſ. *In ver. Portaverint*, nihil tamen prohibet quin ſuſcipiendo Abbatiam cenſeatur tacitè profiteri, juxta text. *hic*, & concluſionem ſuperiùs firmatam.

Tertius caſus eſt, cùm quis aſſumit habitum indiſtin- 47
ctum, & proteſtatur per delationem annalem habitus hujuſmodi ſe non intendere tacitam profeſſionem emittere: hoc enim caſu tacita profeſſio non inducitur; quia contra præſumptionem juris, & de jure, quæ ſurgit ex delatione annali habitus indiſtincti, admittitur probatio per proteſtationem præcedentem, ut firmat gloſſ. in *cap. Ex parte, in ver. Per annum, infrà de Regular.* quam ibi ſequuntur Hoſt. *num. 9.* Joan. Andr. *num. 3.* Cardin. *num. 4.* Butr. *num. 7.* & alii communiter. Unde ſecundùm Vincentium, quem citat ibi Joan. Andr. *num. 3.* ſi quis intra annum probationis proteſtetur, ſe nolle in religione remanere, quamvis aliquo tempore poſt annum remaneat, adhuc poteſt exire. Et hanc ſententiam aliàs probavit S. Congregatio Concilii, dum cuidam puellæ poſtulanti, ut ſibi liceret ex certa cauſa in monaſterio manere ultra tempus novitiatus, nec propterea intelligeretur tacitè profiteri; reſpondit quoad tacitam profeſſionem poſſe puellam ſibi cavere
per proteſtationem. Cæterùm ſi elapſo anno conſentiat ſe 48
eligi in Abbatem, ex hoc intelligitur religioni alligatus, non obſtante proteſtatione: tum quia talis proteſtatio reſtricta eſt ad profeſſionem quæ inducitur ex geſtatione annali habitus indiſtincti, & non afficit hunc caſum, in quo profeſſio non inducitur ex delatione habitus, ſed ex eo quod novitius ſuſcipiendo Abbatiam fecit actum poſitivum, qui non convenit niſi profeſſis, ut dictum eſt in primo caſu: tum quia quatenus proteſtatio ad hunc caſum extenderetur, tamen per actum contrarium ſuſceptionis Abbatiæ factum non immediatè; ſed ex intervallo, intelligitur receſſum à proteſtatione, ut probat textus in *cap. Cum virum,*

Digitized by Google

rum, *in verſ. Præſertim*, *infrà de reg.* & in matrimonio carnali eſt textus apertus in *cap. Ad id*, *quod de ſponſ.* dixi in *cap. Ex parte*, *eod. tit.*

49 Quartus caſus eſt, cùm novitius tranſacto probationis anno recipit habitum profeſſorum, ſed ante receptionem formaliter proteſtatur ſe per hoc non intendere profeſſionem emittere. Hujuſmodi enim proteſtatio ſaltem facta immediatè ante habitus ſuſceptionem, utique impedit profeſſionem tacitam, quæ oritur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, *cap. Perlatum*, & ibi gloſſ. *in ver. Propoſuit*, *ſuprà de iis*, *quæ vi metuſve cauſ. fiunt*, gloſſ. 1. *circa finem*, *verſ. Et quia ab initio*, *in cap. Porrectum*, *infra de Regular.*

50 Verùm ſi hoc caſu novitius poſt aſſumptum habitum profeſſorum conſentiret ſe eligi in Abbatem, utique fieret tacitè profeſſus proteſtatione non obſtante, quæ ad hunc caſum non porrigitur, & quatenus porrigeretur ab ea, intelligeretur receſſum per actum contrarium factum ex intervallo, ut dictum eſt in caſu præcedenti.

51 Quintus denique caſus eſt, cùm novitius per annum geſtavit habitum profeſſorum patenter diſtinctum ab habitu novitiorum; juxta textum in Clem. *Eos*, *de Regular.* nam etſi ex ſola geſtatione habitus hujuſmodi non cenſeatur tacitè vovere, quantumcunque temporis manſerit in monaſterio, ut dictum eſt ſupra *num.* 42. tamen fit profeſſus tacitè ſi ſe immiſceat actibus profeſſorum, puta ſuſcipiendo Abbatiam, caſus eſt in *cap. Vidua*, *infrà de Reg.* ubi novitia, quæ habitum, ſeu velum converſionis, ideſt probationis aſſumpſit, ſi inter velatas offerat oblationes, & ſic ingerat ſe actibus profeſſarum, cenſetur profeſſa, ut in Summa illius textus firmant Joan. Andr. Butr. Cardin. & omnes. His igitur quinque modis poteſt ad practicam deduci noſtra concluſio; quare diſputatio ſuperiùs habita non eſt inutilis.

DE TESTAMENTIS.

Idem Gregorius IX.

CAPUT III.

NOs quidem: & infrà. Pervenit ad nos S. de hac luce migrante ſupremæ voluntatis elogio monaſterium præcepiſſe fundari: cujus deſiderium à T. religioſa fœmina ejus hærede protrahitur. Quamobrem te hortamur, ut eam commoneas, quatenus infra annum, monaſterium, quod juſſum eſt, debeat ordinare: & cuncta ſecundùm voluntatem defuncti ſine altercatione conſtruere. Quòd ſi infra prædictum tempus, ſive in loco, quo conſtitutum fuerat, ſeu ſi ibi non poteſt, & alibi placet ordinari, tecum implere neglexerit: tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipſi ſine diminutione qualibet aſſignentur. Sic enim ſecundùm piiſſimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates, Epiſcopali decens eſt ſtudio adimpleri.

SVMMARIVM.

1 *EPiſcopus propter negligentiam hæredis exequitur piam voluntatem teſtatoris.*

2 *Executio voluntatis teſtatoris fieri debet infrà annum computandum à die monitionis facta per iudicem.*

3 *Intellectus*, §. Si quis ædificationem, in Authen. de Eccleſ. titul. & n. 6.

4 *Domus venerabilis appellatione includitur etiam monaſterium.*

5 *Monaſterium à teſtatore ordinatum an debeat infrà annum compleri, an verò ſufficiat opus inchoare.*

6 *Oratorium infrà quinquennium, hoſpitale infrà annum compleri debet.*

7 *Relicta ad pias cauſas integrè ſolvi debent infrà ſex menſes.*

8 *Relicta Eccleſiæ, ſeu monaſterio conſtruendo debentur integra etiam cum fructibus medii temporis.*

9 *Epiſcopi omnium piarum diſpoſitionum tam inter vivos, quàm in ultima voluntate in caſibus à iure permiſſis ſunt executores.*

10 *Epiſcopus hærede, vel executore negligente ſuccedit in facultate exequendi etiam ad non pias cauſas.*

11 *Teſtamentorum publicatio ad Epiſcopum non ſpectat niſi conſuetudo aliud inducat, & n. ſeq.*

12 *Intellectus*, c. Epiſcopus, 88. diſt.

13 *Monaſterium poteſt alibi ædificari arbitrio Epiſcopi, ſi in loco à teſtatore præſcripto conſtrui non poſſit.*

14 *Legatum pium non fit caducum ſi impleri non poſſit de iure, vel de facto, ſed in alios uſus converti debet.*

15 *Legatum pro Miſſis canendis convertitur in aliud opus ſi Miſſæ non poſſunt cantari propter interdictum.*

16 *Pecunia pro monaſterio conſtruendo relicta, ſi non ſufficiat, convertitur in alium uſum.*

17 *Fructus hoſpitalium ad uſum peregrinorum, ſi in loco non ſunt peregrini convertitur in uſum inſtitutioni proximiorem ab Ordinario cum duobus de Capitulo.*

18 *Legatum annui redditus factum fratribus Minoribus an commutari poſſit per Papam in alios uſus, non obſtante quod teſtator id prohibuerit, & legatum ademerit in caſum commutationis, num. ſeq. uſque ad num. 48.*

19 *Fratres Minores S. Franciſci ſunt incapaces annuorum redditum.*

20 *Annui redditus inter immobilia computantur.*

21 *Relictum nullum ob incapacitatem cauſatam à prohibitione iuris reſiſtentis potentiæ capiendi & relinquendi habetur pro non ſcripto.*
Declaratur, & refellitur opinio Angeli de Peruſio, num. ſeqq.

22 *Legatum annui redditus, vel bonorum ſtabilium relictum Fratribus Minoribus ſub modo licito valet.*

23 *Et factum ſimpliciter intelligitur factum ſub modo licito.*

24 *Modus vel conditio impoſſibilis ſi ad nullum honeſtum finem adiiciatur legato, impleri non debet; ſi verò ad honeſtum finem, fit converſio in alium uſum.*

25 *Legatum Prædicatoribus, vel Minoribus, ut ſe conferant ad habitandum in ædibus teſtatoris, & ibi Divina celebrent, in alium uſum converti debet.*

26 *Relictum Fratribus Minoribus cenſetur factum principaliter pro anima.*

27 *Conditio impoſſibilis in ultimis voluntatibus habetur pro non ſcripta ſi contineat aliquid turpe; ſecus ſi nihil turpe, quia impleri debet de facto, ſi non poteſt de iure.*

28 *Fratres Minores poſſunt recipere legata annua à ſponte dantibus per modum eleemoſynæ, dummodo de illis aliter per Papam non fuerit diſpoſitum.*

29 *Fratres Minores ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna prohibentur impedire proviſos Apoſtolicos de beneficiis, quibus legata annua ipſis fratribus relicta applicata fuerunt.*

30 *Prohibitio ne Papa poſſit commutare legatum annuum Fratribus Minoribus relictum, tamquam turpis habetur pro non adiecta, & num. ſeq. uſque ad numer. 48.*

31 *Legatum ſi de iure, vel de facto iuxta mentem teſtatoris*

toris impleri non poſſit, in alium uſum convertitur, non obſtante prohibitione quod applicari non poſſit niſi ad uſum deſtinatum.

32 *Pecunia ad certum uſum relicta non poteſt per Superiorem ad alium uſum deputari, quando in eum caſum teſtator providit quid fieri debeat. Declaratur num. ſeq.*

33 *Relictum Religioſis ſub modo licito aliis uſibus applicari non debet per Papam, quando teſtator alios ſubſtituit caſu quo onera non impleantur, & n. ſeq.*

34 *Proviſio hominis licita facit ceſſare proviſionem legis.*

35 *Papa commutare poteſt pias diſpoſitiones, etiamſi de iure, & de facto applicari poſſint ad uſum deſtinatum.*

36 *Papa poteſt rem uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, ſed ſine cauſa id facere non debet.*

37 *Relictum ſub modo illicito Religioſis incapacibus ea conditione, ut quatenus impleri non poſſit de iure, vel de facto, deveniat ad alium an debeat aliis uſibus applicari, & n. 51.*

38 *Relictum Fratribus Minoribus ſub modo illicito commutari poteſt ad alium uſum, non obſtante prohibitione teſtatoris, & ademptione relicti in caſum commutationis.*

39 *Conditio adiecta legato facto religioſo, ne Superior poſſit ſe de illo intromittere, aliàs ſit ademptum, tamquam turpis habetur pro non appoſita, & num. 54. & ſeqq.*

40 *Papa poteſt commutare ultimas voluntates, & de hoc dubitare eſt ſacrilegium.*

41 *Nemo poteſt cavere ne leges in ſuo teſtamento locum habeant.*

42 *Legem vivam contemnere periculoſius eſt, quàm legem mortuam.*

43 *Pœna adiecta actui illicito non committitur.*

44 *Iuri nedum Canonico, ſed etiam Divino repugnat, ut piæ diſpoſitiones non ſubſint Papæ.*

45 *Conditio per indirectum habilitans Fratres Minores ad redditus annuos, eſt turpis.*

46 *Fratres Minores habentes contra regulam redditus annuos peccant mortaliter.*

47 *Peccatorum correctio ſpectat ad Papam, & qui negat poteſtatem Papæ, negat ſe Chriſtianum.*

48 *Commutatio legati annui Fratribus Minoribus relicti an ſit nulla ex defectu intentionis, eo quod Papa ignoraverit heredes fuiſſe vocatos in eventum commutationis, & n. ſeq. uſque ad n. 65.*

49 *Commutatio voluntatis locum non habet ubi teſtator providit quid fieri debeat de legato, ſi in uſum deſtinatum converti nequeat.*

50 *Et in quibus caſibus commutatio impugnari poſſit ex defectu intentionis, eò quod Papa ignoraverit proviſionem teſtatoris.*

52 *Teſtator non poteſt diſponere, ut impoſſibile transferatur ad poſſibile.*

53 *Ignorantia diſpoſitionis à iure improbata ſubreptionem, aut defectum intentionis non parit.*

54 *Paria ſunt ſubſtitutionem non fuiſſe ſcriptam à teſtatore, & de iure haberi pro non ſcripta.*

55 *Ex nihilo nihil producitur.*

56 *Impoſſibilitas iuris, & naturæ æquiparantur.*

57 *Fictio idem operatur in caſu ficto, quod veritas in caſu vero.*

58 *Intentionis defectus non oritur niſi ex ignorantia eorum, quæ ſi Princeps ſciviſſet, aut nullo modo, aut difficilius conceſſiſſet.*

59 *Papa in Signatura nullam habet rationem ultimarum voluntatum prohibentium ne Papa poſſit illas commutare, & n. 61.*

60 *Ad officium Romani Pontificis pertinet illicitas teſtatorum diſpoſitiones corrigere, & emendare.*

62 *Impoſſibile dicitur, quod ſalva dignitate fieri non poteſt.*

63 *In teſtamentis attenditur quale fuerit principale obiectum, & finis teſtatoris.*

64 *Medium ubi eſt illicitum, acquiſitio impeditur.*

65 *Relictum Altari, ſeu Capellæ exiſtenti in Eccleſia Fratrum Minorum pro Miſſis celebrandis, cenſetur relictum ipſis Fratribus ſicut & relictum Eccleſiæ, & n. 67. & 73. & ſeqq.*

66 *Hæredi à ſeipſo legari non poteſt.*

68 *Conſenſus ſemper acquirendus eſt ab eo, penes quem reſidet ius principale.*

69 *Regulares Ordinum Mendicantium non conſueverunt permittere, ut in eorum Eccleſiis erigantur Capellæ perpetuò officiandæ à Presbyteris ſæcularibus, neque ad id cogi poſſunt.*

70 *Executores habentes ex teſtamento facultatem declarandi voluntatem teſtatoris, à declaratione ſemel facta reſilire non poſſunt.*

71 *Repudiare quis non poteſt quod habere non poteſt.*

72 *Conſuetudo interpretativa non oportet ut ſit præſcripta, ſed ad eam inducendam ſufficiunt decem anni.*

73 *Relictum pro dote Altaris in Eccleſia Fratrum Eremitarum, an cenſeatur factum Deo immortali repræſentando per Presbyteros ſæculares inibi deſervientes.*

74 *Paria ſunt relinquere Eccleſiæ Fratrum incapacium, atq; Altari, ſeu Capellæ ibi exiſtenti.*

N*Os quidem*. Propter negligentiam hæredis Epiſcopus 1
exequitur piam voluntatem Teſtatoris. Hoc dicit
ſecundùm Joan. Andr. Butt. Anchar. & Imol. vel plenius
ſecundùm Cardin. & Abbat. ſi infrà annum à die monitionis non fit executio teſtamenti per debentem exequi, devolvitur executio ad Epiſcopum. In prima, narratio. In ſecunda, proviſio, ibi, *Quamobrem*, in qua primò moneri mandat, ſecundò ſuppleri, ibi, *Quod ſi*. Tertiò reddit rationem, ibi, *Sic enim*.

Nota primò ex illis verbis, *Eam commoneas quatenus in-* 2
frà annum, &c. annum præfixum ad ædificationem monaſterii à Teſtatore ordinati non currere à die mortis teſtatoris, ſed à die monitionis factæ per judicem. Et quamvis gloſſ. & Innoc. *in ver. Infrà annum*, ſimpliciter dicant voluntatem teſtatoris debere infrà annum executioni demandari, allegando textum hic, & in Authen. *Hoc amplius, C. de fideicomm.* & in Authen. *de Eccleſiaſt. tit. §. Si quis ædificationem*, tamen Abb. Antiq. *num. 2.* intelligit infrà annum, ideſt à juſſu judicis numerandum, & idem dicunt Hoſt. *num. 2. in ver. Vt eam commoneas*. Joan. Andr. *num. 6. in gloſſa* 3. ibi, *annum*, Anchar. *num. 5. & 6.* Butr. *num. 9.* & Abbas Siculus *num. 3.* & ita apertè loquuntur text. in d. Authen. *Hoc amplius*, ibi, *monitus à iudice intra annum non implet*.

Nec adverſatur, quia potius favet huic parti d. *§. Si quis* 3
ædificationem, ibi enim præcipitur ut Oratorium providentia Epiſcopi compleatur infrà quinque annos; Hoſpitale 4
verò, & quæcumque venerabilis domus infrà annum: Appellatione autem venerabilis domus non eſt dubium quin includatur etiam Monaſterium, ut *cap. fin. de Regular.* & in Decreto Concilii Trident. *cap. 11. in princ. & cap. 22. ſeſſ. 25. de Regular.* præſertim ponderando illam dictionem univerſalem *quæcumque*, *cap. Solita de maior. & obed.* licèt Hoſt. videatur exponere venerabilem Domum pro Hoſpitali. Sed intelligendo ut prædixi, quoad ædificationem monaſterii ille textus concordat cum hac Decretali.

Cæterùm Abb. *num. 9.* Limitat primò hunc textum in 5
ver. *infrà annum*, ut procedat reſpectu operis inchoandi non autem reſpectu operis complendi, in quo dicit conſiderari debere qualitatem operis. Nam ſi opus non poſſit perfici infrà annum, hæres non poterit dici negligens. Sed hæc limitatio videtur contra mentem hujus Decretalis: facilè enim eſſet cuique hæredi opus inchoare infrà annum, & ſic impedire devolutionem executionis ad Epiſcopum, & poſteà operis perfectionem diu protrahere, unde hæc proviſio eſſet omninò eluſoria, quòd non eſt dicendum, *cap. Commiſſa, §. Porro, de elect. lib. 6.* Præterea hoc repugnat litteræ, ibi, *infrà annum monaſterium quod inſtitutum eſt debeat ordinare, & cuncta ſecundum voluntatem defuncti ſine altercatione conſtruere*. Quæ verba non admittunt reſtrictionem, ut ſufficiat initium operis. Similiter textus in d. Authen. Hoc amplius exigit complementum operis, dum jubet ut voluntas teſtatoris infrà annum impleatur, *c. 1.*
78. diſt. & l. 1. C. de Curat. furio. Accedit quod ineptè in d. 6
§. Si quis ædificationem oratorii, conſtitueret ut differentia inter ædificationem oratorii, infrà quinquennium, & hoſpi-

Digitized by Google

talis, vel monaſterii infrà annum, ſi ſufficeret opus in-
choare; imò operis complementum apertè exigit ille tex-
tus, tam reſpectu Oratorii, ponderando verbum *com-
pleri*, *l. 2. ff. de excuſat. tutor.* quàm reſpectu cujuslibet ve-
nerabilis domus, & ſic monaſterii, dum mandat illam
fieri infrà annum ac ſi intra annum hæredes non fecerint,
eos domum aut comparare, aut locare, ubi poſſint quæ
juſſa ſunt adimplere, donec hujuſmodi domus venerabilis
expleatur; indebitè enim imponeretur hæredi hoc onus
comparandi aliam domum infrà annum, ſi ipſe non tene-
retur domum à teſtatore ordinatam infrà hoc tempus perfi-
7 cere. Demùm non apparet qua æquitate ſacri Canones, &
jura civilia ad opus tantummodò inchoandum conceſſiſ-
ſent integri anni dilationem, cùm tamen relicta ad pias
cauſas integrè ſolvi debeant intra ſex menſes à die inſinua-
tionis teſtamenti, ut in Authen. *de Eccleſiaſt. tit. §. Si lega-
tum*, & tenet Abb. *hic num. 10. verſ. Si verò ſunt relicta*.
Unde de monaſterio infra annum non ſimpliciter inchoan-
do, ſed conſtruendo, ſeu ædificando loquuntur hic gloſſ.
Innoc. Hoſt. Joan. Andr. Butr. & cæteri omnes. Exiſtimo
igitur hæredem teneri, & quantum fieri poteſt eniti debe-
re, ut monaſterium infrà annum à die monitionis perfi-
ciat, niſi aliud tempus teſtator præfixerit. Quod ſi præ
operis magnitudine id præſtari non poſſit, tunc juſtam cau-
ſam ſubeſſe, ut Epiſcopus pro ſuo arbitrio, & prudentia
concedat ei congruam prorogationem ad opus perficien-
dum. Quod videtur etiam de mente Abbatis, dum dicit,
aſſignabitur tempus conveniens.

8 Secundò nota ibi, *Sine diminutione qualibet*, relicta
Eccleſiæ, ſeu monaſterio conſtruendo debere integrè per-
ſolvi, ac ſine ulla diminutione. Unde conſuluerunt Bart.
& Franciſc. de Albergott. etiam fructus medii temporis
debere aſſignari, & pro hoc Abb. *hic num. 7.* allegat opti-
mum textum *in l. Si ita relictum, §. Pegaſus, ff. de legat.
2.* ubi ſi legetur prædium in diem, puta poſt decem annos,
vel cùm legatarius erit pubes, debetur prædium cum fru-
ctibus medii temporis, ſi gratia legatarii fuit appoſitus
dies. Hoc autem caſu cùm legatur monaſterio conſtruen-
do, dies non apponitur favore hæredis, ſed monaſterii.
Nam ſi monaſterium fuiſſet jam conſtructum tempore
teſtamenti, utique legaſſet de præſenti, & non in diem
ſecundùm Abbat.

9 Tertiò nota, quod hic ſtatuitur ut hærede, vel executo-
re negligente Epiſcopus ſuccedat in facultate exequendi,
videri reſtringi tantummodò ad legata ad pias cauſas, jux-
ta textum *in l. Nulli, C. de Epiſcop. & Cler.* ponderando
illa verba *dilatas defunctorum pias voluntates Epiſcopali de-
cens eſt ſtudio adimpleri*. Concordat *cap. Tua nobis, infrà
eod.* ibi, *Cum igitur in omnibus piis voluntatibus ſit per loco-
rum Epiſcopos providendum, ut ſecundùm defuncti volunta-
tem univerſa procedant*, quod eſt deſumptum ex Authen. *de
Eccleſ. tit. §. Si quis autem pro redemptione*. Et ita etiam
loquitur Concilium Trident. *in cap. 8. ſeſſ. 22.* dum ait:
*Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati in caſibus
à jure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum tam in ultima
10 voluntate, quàm inter vivos ſint executores*. Verùm Inno-
centius *hic num. 2. in ver. Per te*, ait defenſionem teſta-
mentorum ad Epiſcopum pertinere, maximè quoad pias
cauſas, ut hic, & idem videri etiam in non piis per *cap.
prox. & cap. Si hæredes infrà eod.* publicationem tamen
11 fieri non debere apud Epiſcopum *l. Conſulta, C. de teſtam.*
12 & cum Innoc. tranſit Hoſt. *num. 6.* Rationem reddunt Bu-
tr. *num. 6.* & Abb. *num. 8.* quia quælibet defuncti voluntas
poteſt dici pia, *l. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Nec obſtat
text. *in cap. Epiſcopus*, il 2. 88. *diſt.* ubi dicitur: *Epiſcopus
tuitionem teſtamentorum non ſuſcipiat*. Nam Hoſt. *hic
num. 6.* exponit tuitionem, ideſt inſinuationem, ſive
apertionem, quæ ad Epiſcopum non ſpectat niſi conſuetu-
do aliud inducat, ſecundùm eum: vel tuitionem, ideſt
patrocinium, ſive defenſionem, quaſi dicat, ad tuitio-
nem teſtamenti non debet Epiſcopus aſſumere partes Ad-
vocati: nec mirum: quia nec in propria cauſa hoc decet,
c. Quia Epiſcopus, 5. q. 3.

13 Quartò nota, ibi, *ſi ibi non poteſt, &c.* Monaſterium
poſſe alibi ædificari arbitrio Epiſcopi, ſi in loco à teſtatore
præſcripto conſtrui non poſſit, ut hic per Innoc. *num. 1. in
ver. Per teſtatorem*, Hoſt. *num. 5. in ver. Et alibi placet*, Jo.
Andr. *num. 7. in gloſſ. Et alibi placet*, & reliquos omnes,
Speculator *in §. Nunc verò aliqua, in ver. Quid ſi teſtator,
in tit. de inſtr. edit.* Bart. *in l. Legatum civitati, num. 3. ff.
de uſufruct. legat.*

Et ſic collige legatum non effici caducum ex eo quòd de- 14
putari non poſſit ad uſum deſtinatum per teſtatorem, ſed
per Epiſcopum commutari debere in aliam piam cauſam,
ſicut hic fit commutatio de loco ad locum, ut per Butr. *n. 4.*
& Abb. *num. 6.* Id quod procedit ſive teſtatoris voluntas
impleri non poſſit de jure, ſive de facto: de jure, ut ſi te-
ſtator reliquerit centum promiſſis canendis, quæ cantari
non poſſint propter interdictum. Quo exemplo utitur Bart. 15
in d. l. Legatum, num. 2. De facto, ut ſi pecunia relicta à te- 16
ſtatore non ſufficiat ad monaſterium conſtruendum; debet
enim converti in alium uſum, *l. Legatum, ff. de admini-
ſtr. rer. ad civit. pertinen.* & tradit Bart. *ubi ſuprà num. 4.* &
Abb. *hic num. 6.* Ad quod facit optimè decretum Concilii 17
Tridentini in *cap. 8. ſeſſ. 25.* ubi præcipitur ut ſi hoſpitalia
ad certum peregrinorum, aut infirmorum, aut aliarum
perſonarum genus fuerint inſtituta, nec in loco, ubi ſunt
dicta hoſpitalia, ſimiles perſonæ, aut perpaucæ reperian-
tur, fructus illorum in alium pium uſum, qui eorum in-
ſtitutioni proximior ſit, ac pro loco, & tempore utilior,
convertantur, prout Ordinario cum duobus de Capitulo,
qui rerum uſu peritiores ſint, per ipſum deligendis magis
expedire viſum fuerit.

QUÆRO, An legatum annui redditus factum Fra- 18
tribus Minoribus S. Franciſci commutari poſſit per Pa-
pam in alios uſus, non obſtante quòd teſtator expreſsè ad
hoc prohibuerit, & legatum ademerit in caſum commu-
tationis.

Manifeſtum eſt Fratres Minores S. Franciſci eſſe incapa- 19
ces annuorum redituum, ut eſt caſus in Clem. *Exivi de
Paradiſo, §. Cumque annui redditus, de verbor. ſignific.* ubi
ſic legitur. Cùmque annui redditus inter immobilia cen- 20
ſeantur à jure; ac hujuſmodi redditus obtinere paupertati,
& mendicitati repugnet, nulla dubitatio eſt quoad prædictis
Fratribus redditus quoſcumque ſicut & poſſeſſiones, vel
earum etiam uſum, cùm eis non reperiatur conceſſus, re-
cipere, vel habere conditione conſiderata ipſorum non li-
cet. Quem textum dicit ad hoc rotundum, & clarum Abb.
*conſ. 63. Ut veritas in princ. verſ. Præterea quid expedit, lib.
2.* & notant ibi gloſſ. *in ver. Cumque annuus redditus*. Car-
dinal. *num. 12.* Petr. de Anchar. *num. 21.* & reliqui interpre-
tes, Rota *deciſ. 365. nu. 15. verſ. Secunda eſt concluſio, part. 5.
Recentior.* Et patet ex pluribus Decretis Congregationum
Generalium ejuſdem Ordinis, de quibus in Bullar. *tom. 4.
pag. 333.* Et fuit ſæpiùs reſolutum. Ergo cùm propter Fra-
trum incapacitatem legatum præſtari non poſſit ad eum
modum, quo teſtator præſcripſit, ſequitur, ut per ſupe-
riorem converti debeat in alios uſus juxta regulam hujus
textus, & *l. Legatum civitati, ff. de uſufr. leg.* & dictum
eſt ſuprà *in 4. notab.*

Nec refert, quod Angel. de Peruſ. *conſ. 224. Caſus eſt*, 21
num. 2. teneat legatum partis hæreditatis relictum Fratri-
bus Eremitanis non eſſe commutandum in alios uſus eò
quòd ubicumque relictum eſt nullum, propter incapaci-
tatem cauſatam à prohibitione juris reſiſtentis potentiæ ca-
piendi, & potentiæ relinquendi, nunquam in alium uſum
quantumcunque licitum, & approbatum debet conver-
ti: Imò funditus omnibus juribus vacuatur, & habetur
pro non ſcripto, & ita pertinet ad hæredes, juxta text. in
*l. 1. & in l. Si in metallum, ff. de his, quæ pro non ſcript. ha-
bentur.*

Nam reſpondetur legatum bonorum immobilium, in- 22
ter quæ computantur annui redditus, valere ſi fiat Fra-
tribus Minoribus ſub modo licito, nempè ut vendant,
& pretium convertant in ædificia, vel alia neceſſaria,
& idem ſi fiat ſimpliciter, quia ſub modo licito factum 23
intelligitur, ut eſt text. ad litteram in *cap. Exiit, §. Ad hæc
quia fratribus, de verb. ſignific. lib. 6.* & declaravit Sac.
Congregatio Concilii ſecuta opinionem Cardinalis in
d. Clem. *Exivi, §. Proinde, num. 11.* Atque ita hoc ca-
ſu legatum annuum non interdicitur Fratribus ratione
rei legatæ propter reſiſtentiam potentiæ capiendi, aut re-
linquendi, ſed ratione modi à teſtatore expreſſi, quia
teſtator voluit redditum ſolvi annuatim in perpetuum,
quod repugnat regulæ. Ita expreſsè dicit Bart. *in tract. Mi-
noric. lib. 2. diſt. 6. cap. 1. n. 33.* Bald. in Authen. *ingreſſi, in
2. lect. n. 59. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Abb. *in cap. In præſentia,
n. 63. de probat.*

Nec

Nec adverſantur jura per Angel. adducta in d. *l.* 1. *& l. Si in metallum*, quia procedunt in incapacibus ex delicto. FF. Minores non ſunt incapaces propter delictum, ſed propter zelum Dei, ut poſt Gaſp. de Calderin. dicit Abb. *loc. cit. verſ. Item dicit*. At quando legatum non eſt nullum propter ſe abſolutè, & ſimpliciter, ſed propter modum de jure prohibitum à teſtatore adjectum, tunc non eſt pro non ſcripto, nec debetur hæredi, ſed commutatur in alios uſus authoritate Superioris. Caſus eſt expreſſus *in l. Legatum civitati, ff. de uſufr. legat.* & in hac Decretali exponendo verbum, *non poteſt*, ideſt de jure, prout exponit Sylv. *in ver. Legatum*, 4. q. 11. *verſ. Aut hoc eſt non quia*.

24 Prætereà Bart. *in d. l. Legatum civitati*, *num.* 3. *ff. in hac materia* ſic diſtinguit. Quandoque teſtator adjicit modum, vel conditionem impoſſibilem ad nullum honeſtum finem, & tunc nullatenus debet impleri, *l.* 1. *l. Conditiones*, *& l. Filius*, *ff. de condit. inſtitut.* Quandoque modum, vel conditionem impoſſibilem adjicit ob aliquem finem licitum, & honeſtum, & tunc ſi non poteſt adimpleri, eo modo quo dixit, converti debet in alium uſum licitum, ut dicitur *in d. l. Legatum*. Exemplum ponit Bart. *ibi n.* 3. & Sylveſt. *loc. cit.* Teſtator reliquit prædium, ut ibi monaſterium conſtruatur, quod tamen de jure ibi conſtrui non licet, puta propter privilegium, quod habent Prædicatores, & Minores; conſtruetur in loco congruo, & hone-
25 ſto, ut hîc in textu, & in d. *l. Legatum*. Aliud exemplum ponit Sylveſt. *ibid.* Teſtator legat, ut Prædicatores, aut Minores ſe conferant ad habitandum in ædibus teſtatoris, & ibi Divina celebrent pro ſalute animæ ſuæ, quod de jure fieri non poteſt, *cap. un. de exceſſ. Prælat. lib.* 6. tamen uſus eſt honeſtus; quia pro anima, & cultu Divino fiet converſio in alium pium uſum. Quam Bart. thoricam ſequitur *hic* Imol. *num.* 22. *&* 23. Abb. *n.* 14. Jo. de Anan. *n.* 7. *&* 8. Roch. de Curte *in tract. de iure patron. in verb. Conſtruxit*, *num.* 17. Gulielm. de Bened. *in repet. cap. Raynutius*, *§. Reliquit*, *n.* 17. *infra eod.* & Anchar. in Clem. *Quia contingit*, *in* 2. *notab. de relig. domib.*

26 Nos verſamur in ſecundo membro diſtinctionis Bartoli, quia legatum factum FF. Minoribus cum hoc ut eis ſolvatur annuatim in perpetuum, quamvis cenſeatur factum ſub modo illicito, ut prædiximus; tamen eſt relictum pro anima; & ſic ad finem licitum, & honeſtum ſecundum Bart. & omnes in *l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & hæc reputatur cauſa finalis, *cap. Verum*, & ibi DD. *de condit. appoſ.* & conſequenter favore animæ in alium pium uſum converti debet.

27 Quamobrem relictum FF. Minoribus debere in alium uſum licitum commutari determinat in puncto Bald. *conſ.* 416. *viſa ſubſtitutione in fin. verſ. Item Ioannes Papa*, *lib.* 4. Anton. de Butr. *conſ.* 33. *Etiam mihi videtur*, *num.* 4. ubi refert ita etiam conſuluiſſe Petr. de Anch. Imol. Paul. de Caſtr. Raphael. Cuman. & alii relati ab Ant. Gabr. *Comm. concluſ. lib.* 4. *tit. de legat. concl.* 1. *num.* 23. Et in individuo Angeli conſilium noviſſimè refellit Marcus Anton. Genoenſis Epiſcopus Iſernienſis *in tract. de Eccleſ. ſive practicabilia Eccleſiaſtica*, *qu.* 440. *per totam*, hoc præcipuè fundamento, quia relictum bujuſmodi cenſetur factum pro anima, ut dictum eſt ſupra, additque non obſtare, quod impoſſibilis conditio in legatis, & ultimis voluntatibus habeatur pro non ſcripta, *§. Impoſſibilis*, *inſt. de her. inſtit. quoniam*, ut ait Bal. *in rub. C. de inſtitut. & ſubſtit.* id procedit cùm conditio continet aliquid turpe; ſecus ſi nihil turpe contineat, quia tunc ſi de jure adimpleri non poteſt, de facto adimpleri debet, & ſatis eſt, *l. Quidam cum filium*, *ff. de ver. oblig.* Unde cùm legatum factum Religioſis incapacibus non contineat aliquid turpe, debet adimpleri eo modo, quo poteſt, & ſatis dicitur adimpleri, ſi fiat converſio in alium uſum pro ſalute animæ teſtatoris, ut ibi per eum: & pro hac ſententia allegat Gulielm. de Benedict. *in repetit. cap. Raynutius*, *verſ. Reliquit*, *num.* 16.
28 *verſ. Tertio fallit*, *de teſtam.* Et ita ſervat Curia Romana, nam Summi Pontifices ſæpiſſimè aliis uſibus applicarunt legata annua FF. Minoribus relicta. Et ex Decreto S. Congregationis fabricæ edito juſſu S. D. N. Urbani VIII. ſub *die* 14. *Februarii* 1633. quamvis mandetur, ut capitale annuorum redditutum, qui FF. Minoribus relinquuntur, conſervetur ad effectum, ut hæredes, vel debitores poſſint liberè, ſi velint dd. Fratribus dare annua legata per eoſdem Fratres recipienda in eleemoſynam juxta declarationem D. Bonaventuræ, non autem per eos exigenda, mox tamen additur hæc clauſula, videlicet *dummodo de eis per Romanum Pontificem aliter non fuerit diſpoſitum*, *nec prædicta legata in alios uſus eius authoritate applicata fuerint*, *vel applicari contigerit*. Et infrà prohibetur Fratribus ſub pœ- 29
na excommunicationis ipſo facto incurrenda, ne proviſos Apoſtolicos pro tempore de beneficiis, quibus legata ſupradicta fuerint applicata, directè, vel indirectè impedire audeant, vel præſumant.

Nec prædictis obſtat, quòd in dubio propoſito teſtator 30
prohibuerit ne Summus Pontifex immutet prædictam diſpoſitionem. Quoniam hæc prohibitio tamquam turpis habetur pro non adjecta, *l.* 1. *l. Si quis ita inſtitutus*, *l. quæ ſub conditione*, *l. Conditiones quæ*, *& l. Conditiones contra*, *ff. de condit. inſtitut.* d. *§. Impoſſibilis*, *inſtitut. de hæredit. inſtitut.* & tenet Imol. *in l. Si alienum*, *in pr. num.* 3. *ff. eod.* Angel. *in l. Quidam*, *§. Illo*, *num.* 2. & ibi etiam Paul. de Caſtr. *in fin. C. de neceſſ. ſerv. hæred. inſtitut.* Petr. de Ubald. *in tract. de Canon. Epiſcop. cap.* 7. *num.* 42. *in fin.* ubi ait.

Quando legatum non poteſt impleri ſive de jure, ſive de 31
facto eo modo, quo per teſtatorem fuit diſpoſitum, poſſe per Superiorem fieri ejuſdem converſionem in alium uſum, non obſtante quod in teſtamento adeſſet clauſula, ne poſſet applicari niſi ad uſum deſtinatum.

Nec dicatur, Teſtator, ut ſupponitur in dubio, non 32
ſtetit in finibus prohibitionis, ſed proceſſit ulterius adimendo legatum in eventum contraventionis. Quo caſu non eſt locus commutationi, *l. Liberte*, *§. Lucius*, *ff. de ann. leg.* ubi Bart. *num.* 2. formaliter dicit; omnes leges, quæ dicunt pecuniam ad unum uſum relictam poſſe converti in alium uſum ex authoritate Superioris, ſunt veræ, niſi teſtator provideat quid fieri debeat; & quòd illo non facto perveniat ad hæredes, quia tunc non poteſt fieri tranſmutatio in alium uſum, & ſequitur Rota *deciſ.* 365. *num.* 9. *part.* 5. *recent.* Et videtur probari in Decreto Conc. Trident. *cap.* 8. 33
verſ. Niſi aliter fortè, *ſeſſ.* 25. Etenim pro ſolutione hujus difficultatis, in qua DD. loquuntur ſatis involutè diſtinguendi ſunt tres caſus.

Primus eſt, cùm teſtator legat Religioſis capacibus ſub modo licito, & caſu quo onera injuncta non impleantur, ſubſtituit alios, & tunc legatum in alios uſus converti non debet. Et in his terminis loquitur cum ſuis exaggerationibus Bero *conſ.* 49. *lib.* 2. Nam in ſuo caſu teſtator legavit cum onere celebrationis Miſſarum Canonicis Regularibus, qui de jure ſunt capaces dominii in communi, ut *in c. Quanto*, *de effic. Ordin. & cap. Quod Dei timorem*, *de ſtatu Monach.* & ſubſtituit alium locum pium in caſum non implementi. Unde Summus Pontifex quamvis potuerit de plenitudine poteſtatis commutare prædictam voluntatem, ut Bero fatetur, tamen non debuit; quia ut ipſe ait, proviſio hominis licita facit ceſſare proviſionem legis. Et ad hunc caſum referri poſſunt Cephal. *conſil.* 52. & Rimiual. jun. *conſ.* 116. Nam in caſu eorum teſtator filios maſculos hæredes inſtituit ſub ea conditione, ut ſi Dux Ferrariæ aut Papa mutaret ſuum teſtamen- 34
tum, tali caſu hæreditas deveniret ad alios vocatos, & facta mutatione per Papam reſponderunt prædicti DD. fuiſſe locum pœnæ, nimirum quia diſpoſitio teſtatoris fuit licita, & idem juris eſt ſi legatum fiat Religioſis incapacibus; ſed ſub modo licito, ut ſi fiat legatum rei immobilis FF. Minoribus ad hoc ut vendant, & pretium convertant in uſum fabricæ juxta text. in d. *cap. Exiit*, *§. Adhæc quia Fratribus*, *de verb. ſignific. in* 6. Et caſu quo ipſi nolint legatum acceptare, legatur alteri. Nam neque hoc caſu eſt locus commutationi, cùm teſtatoris voluntas licitè poſſit adimpleri, ut declarat Bald. in *l. Dictam*, *col. ult. C. de condict. ob cau.* relatus à Bero. *d. conſ.* 49. *num.* 2. *verſ. Quod ultimum dictum*. Et ita procedit doctrina Bart. *in d. l. Liberte*, *§. Lucius*, *ff. de ann. leg. & in l. Legatum civitatis*, *num.* 4. *ff. de uſufr. leg.* ut ipſemet declarat *in l. Lucius*, *§. Tres hæredes*, *num.* 3. *verſ. Sed ſi eſſet tale relictum*, *ff. ad Trebell.*

Et ita etiam procedit decretum Concilii in dict. *cap.* 35
8. *ſeſſ.* 25. ubi mandatur Ordinario ut fructus hoſpitalium convertat in alios uſus, ſi ibi non ſint peregrini, &c. dummodo etiam in hunc eventum in eorum fundatione aliter non ſit expreſſum. Etenim cùm proviſio fundatoris ſit licita, ceſſare debet proviſio ſeu commutatio Ordinarii. Adde quod doctrina prædictorum conſu-

lentium non eſt vera, quia quod dicitur non poſſe fieri
commutationem illius voluntatis, quæ licitè poteſt adim-
pleri, procedit in inferioribus, non autem in Principe, ut
declarat Bart. *in tract. Minor. lib.2. diſt.2. c.3. n.*13. Petr. de
Ubald. *in tract. de Can. Epiſc. c.7. n.*35. Armilla *in verb. Le-*
*gatum, n.*55. Tabien. *in ver. Legatum,2. n.*12. Angel. *ver.*
Legatum, 2. n.12. Covar. 2. *lib.*3. *var. reſol. c.6. n.7. non obe-*
runt, & probat. apertiſſimè in Clem. *Quia contigit, de rel.*
domib. ubi dicitur; ea quæ ad certum uſum largitione ſunt
deſtinata fidelium, ad illum debent non ad alium converti;
& ſic textus loquitur de uſu, qui licitè poteſt, & debet
impleri, & tamen addit ſalva Sedis Apoſtolicæ authorita-
te. Ergo falſum omninò eſt Sedem Apoſtolicam non
poſſe commutare piam voluntatem teſtatoris, quæ im-
pleri poteſt de jure, & de facto, ut Petr. Ubald. *ubi ſu-*
prà.

36 Ratio eſt, quia (ut inquit Cardinal. poſt Laudun. in d.
Clem. *Quia contingit, num.*4.) Papa eſt gubernator in
ſolidum univerſalis Eccleſiæ, cujus caput eſt Eccleſia Ro-
mana; & ideò ejus eſt tamquam capitis ad membra ſingu-
la alimenta transfundere, *cap. Cuncta per mundum, & cap.*
Per principalem, 9. qu.3. & propterea poteſt rem uni Ec-
cleſiæ auferre, & dare alteri, *cap. Conqueſtus, cap. Nec ve-*
rò, & d. cap. Per principalem, ead. cauſ. & qu. Paul. de
Caſtr. *conſ.*288. *Primum dubium, col.2. in princ. verſ. Nam*
*aut quæritur lib.*1. ubi ait Papam poſſe abſolutè auferre do-
minium, & jus quæſitum Eccleſiæ ſola voluntate, & nul-
la ſubſiſtente cauſa, licèt ſine cauſa facere non debeat, *cap.*
1. & ibi gloſ. *in ver. Injuſtitiam 22. diſt. cap. Conſtitutus,*
de Capell. Monach. cap. Antiqua cum ibi notatis de privileg.
Concil. Trident. *in c.6. ſeſſ.*22. Rationem reddit Paul. de
Caſtr. *loc. cit.* quia dominium rerum Eccleſiaſticarum eſt
apud Chriſtum, non autem apud aliquam particularem
Eccleſiam, ut notat Innoc. *in cap. Cum ſuper, de cauſ. poſ-*
ſeſſ. & propriet. Et cùm Papa ſit Vicarius Chriſti cum omni-
moda poteſtate in terris; & Eccleſia Catholica, cujus ca-
put eſt Chriſtus, ſit una, ejuſque Principatus ſit apud Ec-
cleſiam Romanam, quæ fuit à Deo immediatè inſtituta,
aliæ verò Eccleſiæ tamquam rivuli fuerunt inſtitutæ ab ipſa
Romana Eccleſia, ut in d. *cap.*1. 22. *diſt. cap. Loquitur*, 24.
quæſt. 1. Propterea quidquid juris eſt apud particulares
Eccleſias, eſt etiam apud Papam, qui eſt Pater Patrum
ſecundum Joan. Monac. & cum omni Prælato concur-
rit in juriſdictione; unde ſi aufert aliquid ab una Eccle-
ſia, dicitur auferre ſolam adminiſtrationem, quam
ipſe dedit. Quinimò ſi Papa rem uni Eccleſiæ auferat ex
certa ſcientia, cauſam præſumi, adeò ut contrarium pro-
bari non poſſit, poſt Cyn. *in l. Reſcripta, C. de precibus*
Imper. offeren. tradit Roman. *conſ.*369. *Circa primum num.*
28. & Hieronym. Gigas *in tract. penſion. qu.*35. *num.*7. Ve-
rum quidquid ſit de veritate ſupradictæ doctrinæ, hic non
eſt caſus noſter.

37 Secundus caſus eſt, cùm teſtator legat Religioſis ſub mo-
do illicito; & caſu quo ejus voluntas de jure, vel de fa-
cto impleri non poſſit, legat alteri, & hoc caſu fortè ſi-
militer ſuſtineri poteſt commutationem fieri non debere
ſaltem ab inferiori à Principe. Ratio eſt, quia teſtator
non legavit præciſè, & ſimpliciter ſub modo illicito, ſed
conditionaliter, quatenus de jure poſſit; & quatenus non
poſſit legavit alteri. Quæ diſpoſitio videtur rationabilis,
& conſequenter non ſubeſt cauſa excludendi ſubſtitutum,
l. Quidam, ff. de uſufruct. leg. & d. §. Lucius Titius, ff. de
ann. legat. licèt contrarium Bald. *in l. Dictam, numer.*14.
verſ. Tamen ego ſic limito, C. de condict. ob cauſ. ubi intel-
ligit d. Bart. *in d. §. Lucius, de converſione liciti ad licitum.*
Quod autem inquit impoſſibile transferatur ad poſſibile,
illud teſtator non poteſt diſponere, nec apponere pœ-
nam amiſſionis, vel translationis in alterum, ut *l. Vxo-*
*rem, §. Hæres, ff. de leg.*3. Sed neque hic eſt caſus no-
ſter.

38 Tertius & ultimus caſus eſt cùm teſtator non conditio-
naliter, ſed ſimpliciter, & abſolutè legat FF. Minoribus
ſub modo illicito, puta ut annuatim quid percipiant, in
perpetuum prohibendo ne Papa hujuſmodi legatum con-
vertat in alios uſus, & apponendo pœnam ademptionis
legati in caſum commutationis, qui propriè eſt caſus no-
ſter. Et tunc legatum in alios uſus converti poteſt, ac de-
bet non obſtante prohibitione teſtatoris cum pœnæ adie-
ctione. Ratio eſt, quia hoc caſu voluntas teſtatoris licitè
adimpleri non poteſt, cùm teſtator voluerit præciſè lega-
tum annuum perpetuò obtineri à fratribus, quod repugnat
regulæ, nec legatum ademerit niſi in eventum commuta-
tionis Apoſtolicæ. Et in his terminis loquitur Bart. *in d. l.* 39
Lucius, §. Tres hæredes, num.3. ff. ad Trebell. ubi conclu-
dit conditionem adjectam à teſtatore in legato facto Regu-
lari incapaci, quod ſuperior non poſſit de illo intromitte-
re, alias devolvatur ad hæredem, haberi pro non adjecta,
& legatum nihilominus remanere ad liberam ſuperioris di-
ſpoſitionem, & cum Bart. conſentiunt ibi Angel. *num.*2.
& Cuman. *num.*6. Bald. *in l. Vnic. numer.*43. *verſ. Septimo*
quæritur, C. de his, quæ pœn. nom. & in d. l. Dictam, col.
ult. C. de condict. ob cauſ. Abbas *conſ.*63. *num.*7. *ad fin. lib.*2.
Cepoll. *cautel.*252. *numer.*2. Silveſt. *in ver. Religio, 6. qu.*7.
Tabien. *in ver. Monach. qu.*14. *num.*15. A qua concluſione
nemo diſſentit quando legatum verè eſt factum Religioſis
incapaci ſub modo illicito, puta ut ſolvatur annuatim in
perpetuum, ut in præſenti quæſt. Tunc enim fatentur
omnes prohibitionem commutationis voluntatis, & pœ-
nam illi adjectam continere turpitudinem, & non eſſe at-
tendendam.

Turpitudo autem hoc caſu ſurgit ex duplici capite. 40
Primò, quia cùm Summus Pontifex pleniſſimam habeat
poteſtatem commutandi ultimas voluntates, ut in Clem.
Quia contingit, de relig. domib. adeò ut de hoc dubitare
ſit ſacrilegium, ut inquit Gemin. *conſ.*63. *Dubia ſupraſcri-*
pta, in princ. prohibitio Teſtatoris contra diſpoſitionem
dictæ Clementinæ nullius eſt roboris, quia privata teſta- 41
toris diſpoſitio non poteſt generalem Conſtitutionem Ca-
nonis immutare, *cap. Requiſiſti, ſuprà eod.* Quam ob cau-
ſam nec Epiſcopo poteſt quis prohibere ne ſe ingerat in ſuo
teſtamento, *cap. Tua nobis*, ibi, *licet etiam a teſtatoribus*
id contingeret interdici, ubi id notat gloſ. *in ver. Interdici,*
infrà eod. & in auth. *de Eccleſ. tit. §. Si quis autem pro re-*
demptione, in ver. In omnibus. Unde longè minus id pro-
hiberi poteſt Summo Pontifici, qui eſt ſupra jus, *c. Propo-*
ſuit de conceſſ. præb. ſimiliter nemo poteſt cavere, ne le-
ges in ſuo teſtamento locum habeant, *l. Nemo poteſt, ff.*
*de legat.*1. Ergo nec conditionem poteſt apponere quæ ex-
cludat Principis authoritatem, quia faceret contra legem
vivam, ſicut eſt Princeps, ut in Authen. *de Conſul. ad fin.*
& ibi gloſ. *in verb. Legem animatam*, & contra factum
Principis, quod pro lege habetur *l.1. ff. de Conſtit. Princip.*
Imò periculoſiùs eſt contemnere legem vivam, majuſque 42
crimen, quàm legem mortuam, ut notat gloſſ. in *cap. fin.*
in ver. Nec eligere, ante med. verſ. Quæ eſt ergo ratio, in-
frà de Cler. excomm. miniſtr. & Lucas de Penna *in l.1. col.*
*antepen. verſ. Et ſicut, C. de expenſ. indic. lib.*12. Itaque 43
cùm talis prohibitio contineat turpitudinem, conſequen-
ter pœna ademptionis legati in caſum commutationis tam-
quam adjecta actui illicito non committitur, *l. un. in fin.*
Cod. de his quæ pœn. nomin. Et ita in terminis tradit Simon.
de Præt. *de interpr. ult. vol. lib.4. interpret.2. dub.4. num.*5.
dicens hanc pœnam cenſeri appoſitam in vilipendium ſu-
pra authoritatis Rom. Pontificis, & eum ſequitur noviſſi-
mè Durand. Rotæ Auditor *in ſuo tract. de condit. & mod.*
*impoſſib. part.2. c.1. n.*105.

Sequitur maximè, quia nedum repugnat Juri Canoni- 44
co, ſed etiam Divino, ut reperiatur aliqua pia diſpoſitio,
quæ non ſubſit Summo Pontifici Eccleſiæ Capiti, *cap. Cun-*
cta per mundum, & cap. Per principalem, 9. qu.3. cap. Benè
quidem, 96. diſt. Innoc. *in cap.1. in princ. de Conſtit.* Deinde 45
prædicta conditio eſt turpis, quia habilitat per indirectum
FF. Minores ad retinendos annuos redditus contra præſcri-
ptum regulæ: excluſa enim authoritate Apoſtolica com-
mutandi prædictam diſpoſitionem, nihil fratribus impedi-
mento eſſe quominus dictum redditum obtinerent, & exi-
gerent. Hoc autem eſt maximè abſurdum, quia FF. Mi- 46
nores habentes contra regulam redditus annuos, peccant
mortaliter ſecundùm declarationem Nicolai IV. *in c. Exiit,*
§. In primis, verſ. Ad omnia autem, de verb. ſignificatione
*lib.*6. & Clem. V. in d. Clem. *Exivi, §. Cum igitur.* Quod
pluribus exaggerat Butr. *in conſ.*33. *num.*4. *in fin.* dicens,
eos in talium retentione defendi non poſſe, quomodo-
cumque colorentur, quin injuſtè, & contra animas, &
conſcientiam teneant; & quin quotidie celebrando judi-
cium ſibi manducent.

Igitur ſtultum eſt credere propter conditionem appoſitam 47
in teſtamento Summum Pontificem non poſſe illis prohi-
bere

bere hanc retentionem, nec commutare voluntatem illam, quæ inducit Religioſos ad culpam mortalem, *cap. Novit. de iudic.* ibi: *Nullus qui ſit ſanæ mentis ignorat quod ad officium noſtrum ſpectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Chriſtianum; & ſi correctionem contempſerit, per diſtrictionem Eccleſiaſticam coercere*, ubi Anchar. *num.*8. [Nota (inquit) correctionem peccatorum ſpectare ad Papam, & qui negat poteſtatem Papæ, negat ſe Chriſtianum. Extravag. *Unam ſanctam, de maior. & obed.*] Cùm præſertim ſanctus inſtitutor voluerit ſuos filios Romano Pontifici ſtrictiori quodam vinculo eſſe ſubjectos. Quamobrem prædicta prohibitio tamquam detrahens ſupremæ authoritati Sedis Apoſtolicæ ſcandaloſa, & de jure impoſſibilis videtur omnino reiicienda cum ſua pœna ademptionis legati, ut per Simon. de Præt. *loc. cit.*

48 Succeſſivè QUÆRO, cùm ſuperiùs firmatum ſit commutationem annui redditus, ut præfertur, relicti FF. Minoribus S. Franciſci non eſſe nullam ex defectu poteſtatis Papæ, numquid ſaltem impugnari poſſit ex defectu intentionis, juxta text. *in cap. Suſceptum, & cap. Si propter, de reſcript. lib.6. cum concordant.* de quibus ibi per gloſ. *in verb. Intentionis.*

49 Ratio dubitandi oritur ex eò, quòd cùm teſtator prohibuerit, ne Papa poſſit legatum commutare, illudque ademerit, & vocaverit Hæredes in caſum commutationis, ſi Pontifex hanc proviſionem teſtatoris ſciviſſet, fortè non commutaſſet, ex prællegata doctrina Bart. *in l. Liberto*, §. *Lucius, num.2. ff. de ann. legat.* ubi docet leges omnes, quæ dicunt relicta ad certum uſum poſſe in alios uſus converti, non habere locum quando teſtator providit quid fieri debeat de legato, caſu quo in uſum deſtinatum converti nequeat. Quod fuſiùs in his ferè terminis proſequitur Bero *conſ.49. lib.2.*

Pro clariori ſolutione hujus dubitationis tres caſus ſunt diſtinguendi, prout etiam diſtinximus in præced. quæſt.

50 Primus caſus eſt, quando teſtator legat Religioſis capacibus, vel aliàs in uſum licitum; & caſu quo ipſi nolint legatum accipere, aut onera adimplere, ſubſtituit alios. Et hoc primo caſu admitti poteſt commutationem Papæ non habita notitia proviſionis teſtatoris eſſe nullam ex defectu intentionis; quia ſi Papa proviſionem licitam teſtatoris ſciviſſet, veriſimiliter non commutaſſet; & in his terminis loquitur Bero *loc. cit.* nam in ſuo caſu teſtator legavit Canonicis Regularibus, qui de jure ſunt capaces bonorum in communi, *cap. Quanto, de offic. Ordinar.* & quatenus ipſi nollent onera ſubire, ſubſtituit alium locum pium, & conſuluit Berous legatum non debuiſſe converti per Papam in alios uſus, quia ut ipſe ait, proviſio hominis licita facit ceſſare proviſionem legis, & in hoc primo caſu loquitur Bart. *in d. §. Lucius*, prout illum expreſsè declarat Baldus *in l. Dictam, col. ult. n.14. verſ. Idem dicit Bartolus*, & verſ. *Tamen ego ſic limito, C. de condict. ob turp. cauſ.* & hic non eſt caſus noſter.

51 Secundus caſus eſt, quando teſtator legat Religioſis incapacibus; & caſu quo ipſi de jure non poſſint legatum obtinere, legat alteri, & tunc commutationi fortè obiici poſſet defectus intentionis, ſi Papa non habuiſſet notitiam proviſionis teſtatoris. Ratio eſt, quia hoc legatum non eſt purum, ſed conditionale, ſi Fratres ſint capaces: unde data illorum incapacitate, conditio non eſt purificata, & legatum remanet factum directè ad favorem
52 ſubſtituti, juxta text. *in d. l. Liberto*, §. *Lucius, ff. de ann. legat.* Sed nihilominus contrarium tenet Bald. *ubi ſuprà*, ubi dicit doctrinam Bart. *in d. §. Lucius*, ad hunc caſum non pertinere, & ſubſtitutionem eſſe nullam: Quia (inquit) quod impoſſibile transferatur ad poſſibile, iſtud teſtator non poteſt diſponere, nec apponere pœnam amiſſionis, vel translationis in alterum, *l. Uxorem*, §. *Heres, ff. de legat.3.* Sed quidquid ſit de veritate hujus doctrinæ, neque hic eſt caſus noſter; ideòque circa illius deciſionem non inſiſtam.

Tertius caſus eſt, quando teſtator non ſub conditione, ſed purè, & ſimpliciter legat Fratribus incapacibus, & prohibet ne Papa poſſit legatum commutare in alios uſus, & in eventum commutationis adimit legatum, & ſubſtituit hæredes, qui propriè eſt caſus noſter; & hoc tertio caſu dicimus contra commutationem Sanctiſſimi non poſſe opponi de defectu intentionis, ex eo quod Sanctitas ſua ignoraverit hanc proviſionem teſtatoris.

Primò, quia ignorantia diſpoſitionis quæ nulla eſt, & à 53
jure improbata, ſubreptionem, aut defectum intentionis non parit gloſ. *in cap. Cum noſtris, in ver. Non vacaret, de conceſſ. prebend.* Rota *in antiq. deciſ.176. aliàs 69. de reſcript.* quæ incipit: *Nota quod de gratia adverſarii*, quæ nulla eſt, non teneor in gratia mea facere mentionem. Gemin. *conſ.120. num.4. verſ. Item de iure iſtius*, latè Felin. *in cap. Ex tenore, num.2. & ſeqq. de reſcript.* Qui omnes eam reddunt rationem, quia non præſtat impedimentum quod de jure non ſortitur effectum, ut in reg. Sexti, *Non præſtat.* Sed diſpoſitio, per quam teſtator prohibet Papæ ne poſſit legatum commutare, & dat ſubſtitutum in caſum commutationis, uti facta contra Principis authoritatem eſt nulla, & à jure improbata, etiamſi legatum eſſet factum capacibus, ut in puncto tenet Simon. de Præt. *de interpret. ult. vol. lib.4. interpret.2. dub.4. num.5.* & Duran. *in ſuo tract. de condit. & mod. impoſſ. part.2. cap.1. num.105.* & fusè probatum eſt in quæſtione præcedenti. Ergo ignorantia hujus diſpoſitionis non parit defectum voluntatis.

Secundò, quando teſtator legat Regulari incapaci, & 54
prohibet ſuperiori ne in tali legato ſe ingerat, alium ſubſtituendo in eventum contraventionis, ut in ſpecie noſtra; hujuſmodi ſubſtitutio uti facta ſub conditione impoſſibili de jure, & nutritiva peccati habetur pro non ſcripta, Bart. *in l. Lucius*, §. *Tres hæredes, num.3. ff. ad Trebell.* & alii, quos ſuperiùs retulimus *num.39.* Paria autem ſunt 55
ſubſtitutionem non fuiſſe ſcriptam à teſtatore, & de jure haberi pro non ſcripta, *l.1. & 2. & per tot. ff. de his, quæ pro non ſcript. haben.* Sed ſi ſubſtitutio verè non eſſet ſcripta in teſtamento, utique non eſſet poſſibile ut produceret defectum intentionis Papæ in commutatione, quia ex nihilo nihil producitur, *l. Libellorum*, §. *Quod ſi libelli, ff. de accuſ.* Ergo eodem modo non eſt poſſibile ut hunc defe- 56
ctum producat dicta ſubſtitutio, quæ de jure eſt pro non ſcripta, impoſſibilitas enim juris, & naturæ æquiparantur, Bart. *in l. Continuus*, §. *Inſpiciendum, num.2. ff. de verb. oblig.* Et idem operatur fictio in caſu ficto, quod ve- 57
ritas in caſu vero, *l. Si filiusfamilias, ff. Si cert. petat. & l. Cum hic ſtatus*, §. *Si ambo, ff. de donat. inter vir. & uxor.* Decian. *conſ.11. n.151. lib.1.*

Tertiò, defectus intentionis non oritur niſi ex ignoran- 58
tia eorum, quæ ſi Princeps ſciviſſet, aut nullo modo, aut difficilius reſcripſiſſet, *cap. Super litteris*, & ibi DD. *de reſcript.* Put. *deciſ.532. num.2. lib.1.* Seraph. *deciſ.653. num.5.* At ſi Papa ſciviſſet dictam prohibitionem ſibi no- 59
minatim factam à teſtatore cum pœnæ adjectione in odium ſuæ ſupremæ authoritatis, tantùm abeſt ut abſtinuiſſet à commutatione, ut potiùs eam promptiùs conceſſiſſet ad confundendam teſtatoris temeritatem, & ad ſuam authoritatem vindicandam, *l. Si familia*, ibi, *& contempta maieſtas Prætoris vindicatur, ff. de iuriſd. omn. iudic.* gloſ.1. *in cap. Maximianus, 23. q.3.* Unde jure meritò Sanctiſſimus in Signatura nullam conſiderationem habere conſuevit ſimilium prohibitionum.

Quartò, Teſtator voluit ut hoc legatum eſſet perpetuò 60
penes FF. Minores, nec unquam poſſet extingui, ſeu alienari, aut in alios uſus commutari, etiam per Papam; & appoſuit pœnam ſubſtitutionis in caſum commutationis. At ſi Papa ſciviſſet hanc enixam teſtatoris voluntatem, ut redditus annuus perpetuò poſſideretur à Fratribus contra regulam; utique multò magis voluntatem commutaſſet: nam quo magis voluntas eſt enixa in re illicita, & nutritiva peccati, eò magis ſpectat ad officium Romani Pontificis illam corrigere, & emendare, *cap. Novit, verſ. Nullus qui ſit ſana mentis ignorat*, & quod ibi notat Butr. *num.27. verſ. Nota diſſimulationem peccatorum*, & Anchar. *n.12. de iudic.*

Ultimò, ſi Sedes Apoſtolica declararet commutationem 61
non valere propter ignorantiam prædictæ prohibitionis, ſequerentur duo inconvenientia. Alterum quia Sanctiſſimus videretur aliquam rationem habuiſſe ejuſdem prohibitionis; eamque tacitè approbaſſe. Sed abſit ut Sanctiſſ. fundet defectum intentionis ſuæ, & vim ullam faciat in diſpoſitione tam repugnante S. Canonibus, ſuæque authoritati tam enormiter detrahente.

Alterum quia hinc eſſet aperta via relinquendi omni-

bus incapacibus: nam quilibet poſſet in ſuo teſtamento relinquere incapaci, & prohibere ne Papa poſſet relictum convertere in alios uſus, dando ſubſtitutum in caſum commutationis voluntatis: tunc enim aut Papa non commutaret, & relictum remaneret incapaci, contra juris diſpoſitionem; aut commutaret, & commutatio nulla eſſet ex defectu intentionis non facta mentione prohibitio-
62 nis teſtatoris. Nec dicatur: Poterit fieri hujuſmodi mentio in litteris: imò enim abſurdum eſſet, & maximè alienum à majeſtate Summi Pontificis, ut in omnibus ſimilibus applicationibus, & gratiis motu proprio apponeretur clauſula, *Non obſtante quod teſtatores nobis expreſsè interdixerint ne poſſimus eorum voluntates commutare, & ſubſtitutos dederint in eventum commutationis*. Atque ita per tales prohibitiones auferretur per indirectum Papæ poteſtas commutandi omnia legata pia, etiam incapacibus facta: dicitur enim abſolutè non poſſe fieri quod ſalva dignitate fieri non poteſt, *l. Nepos, ff. de verb. ſignif. l. Non aliter, ff. de uſu, & habitat.* Brun. *conſ.* 117. *n.* 173. *& ſeq.*

Nec prædictis obſtat motivum unius ex dominis; quod teſtator voluerit ut commutatio Papæ eſſet veluti inſtrumentum, quo mediante legatum devolveretur ad ſuos hæredes.

Primò enim reſpondetur hunc intellectum repugnare menti, & verbis teſtatoris: nam quomodo fieri poteſt, ut teſtator pro devolutione legati voluerit uti hoc medio commutationis Papæ, ſi eamdem commutationem Sanctitati ſuæ diſertis verbis prohibuit: hoc enim eſſet ſimul velle, & nolle commutationem, quod non eſt poſſibile, *l.* 1. *§. Scientia*, & ibi gloſſa *in verb. Velle, ff. de tribut. act. l. Ubi repugnantia, ff. de reg. jur.*

Præterea teſtator non egebat hoc medio, ſeu inſtrumento commutationis Pontificis, ut legatum ſuis hæredibus acquireretur: poterat enim directè eis prælegare, aut vulgariter eos ſubſtituere ſub conditione, ſi fratres nollent, aut non poſſent legatum accipere. Quod tamen non fecit, ſed eos vocavit tantummodo in caſum commutationis Apoſtolicæ, quia ſcilicet ejus abſoluta intentio fuit ut hoc legatum nullo unquam tempore poſſet Fratribus auferri, etiam authoritate Summi Pontificis: propterea enim interdixit illius alienationem, & commutationem, & appoſuit pœnam ſubſtitutionis in eventum contraventionis; & ſic hæredes ſubſtituit non ea mente ut legatum ad eos devolveretur, ſed eò tantùm fine, ut hac pœna à commutatione Papam retraheret, & quodammodo de-
63 terreret, ut per Sim. de Præt. *loc. cit.* attenditur enim in teſtamentis quale fuerit principale objectum, & finis teſtatoris, *l. in conditionibus primum locum, & l. Cum vir. in princ. ff. de condit. & demonſtr.* Anchar. *conſ.* 356. *n.* 2. *verſ. Quarto & ultimo*, Dec. *conſ.* 95. *num.* 1. Et cùm in hoc verba teſtatoris ſint ſatis clara, non admittitur quæſtio voluntatis, *l. Ille, aut ille, §. Cum in verbis, ff. de leg.* 3. Paul. de Caſtr. *conſ.* 185. *n.* 2. *lib.* 2.

64 Deinde reſpondetur quidquid ſit an teſtator bono, vel malo zelo ductus fuerit ad ſubſtituendos hæredes, ſemper verum erit eum in hac ſubſtitutione uſum fuiſſe organo, ſeu inſtrumento illicito prohibendo Papæ commutationem. Quando autem organum, ſeu medium eſt illicitum, acquiſitio impeditur, ut inquit Bald. in Authen. *Ingreſſi, numer.* 55. *verſ. Quia cum debeat acquiri mediante organo, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Anchar. in dict. Clem. *Exivi, num.* 6. *verſ. Dominus meus Baldus*, & conſequenter ex ignorantia hujus acquiſitionis, ſeu ſubſtitutionis, quæ de jure nulla eſt, non poteſt oriri defectus intentionis: quia quod nullum eſt, &c. *l. Libellorum, §. Quod ſi libelli, ff. de accuſat.* gl. *fin. in l. Si pater, C. Ne de ſtat. defunct.* & patet ex dictis ſupra in 1. & 2. fundamento.

Et ita in facto obtinui. Nam cùm Sanctiſs. D. N. Urban. VIII. ſuperioribus annis erexiſſet beneficium ſimplex in Collegiata Eccleſia S. Laurentii Civitatis Florentiæ, mihi à primæva erectione collatum, eique pro dote applicaſſet omnia legata annua Conventui, & FF. S. Franciſci de Obſervantia ejus civitatis relicta, quorum iidem Fratres ſunt incapaces, & verteretur in dubium, an in litteris applicationis hujuſmodi comprehenderetur legatum annuum eis factum cum prohibitione, ne Sanctitas ſua illud commutaret in alios uſus, & ademptione legati, datiſque ſubſtitutis in eventuto commutationis, Sanctitas ſua ex voto Congregat. Cardinalium, & Prælatorum ſuper hoc ſpecialiter deputatæ declaravit comprehendi, ut in litteris in forma Brevis ſub annulo Piſcatoris expeditis ſub datum Romæ apud S. Petrum die 30. Aprilis 1642.

Fuit etiam in Congregatione excitatum dubium, 65
An prædictum legatum, quod fuit relictum pro Miſſis perpetuò celebrandis in Capella Eccleſiæ ejuſdem Conventus ſive per viam Capellaniæ, ſive alio modo cenſeretur factum FF. Minoribus, necne. Cui dubitationi reſpondi affirmativè.

Primò, quia relictum Altari, ſeu Capellæ exiſtenti in Eccleſia FF. Minorum S. Franciſci pro Miſſis celebrandis, ut hoc caſu, cenſetur relictum ipſis Fratribus, & eorum contemplatione in fraudem paupertatis. Ita in individuo determinat Bald. in Auth. *Ingreſſi num.* 55. *verſ. Idem dicit ſi relinquatur Altari Minorum, & num.* 57. *C. de Sacroſancta Eccleſ.* & poſt eum Anchar. in Clem. *Exivi, num.* 6. *de verb. ſignif.*

Secundò, quia certum eſt hoc legatum non fuiſſe lega- 66
tum factum hæredibus: Tum quia hæredi à ſeipſo legari non poteſt, *l. Legatum, §. Hæredi, ff. de legat.* 1. Angel. *conſ.* 295. *num.* 2. *verſ. Id deſcendo nunc uſque in fin.* plenè Jaſ. in *l. Plane, §. Si duobus, ff. eod.* Tum quia hæredes ſunt tantummodo ſubſtituti ſub conditione commutationis Apoſtolicæ; & ſic neceſſe eſt dare alium legatarium, cui ademptio, & ſubſtitutio facta fuerit. Aut igitur legatum directè factum fuit fratribus, aut Eccleſiæ ipſorum, aut capellæ teſtatoris; non enim alii ſunt nominati in teſtamento. Si fratribus, habemus intentum quia notoria eſt illorum incapacitas, ut abundè oſtenſum eſt ſupra in 1. quæſt. Neque aliud à nobis exigit Sac. Congregat. quàm ut oſtendamus hoc legatum fuiſſe Fratribus relictum. Sin autem Eccleſiæ, ſuccedit doctrina Baldi communiter approbata in d. *Auth. Ingreſſi, num.* 55. *verſ. Juxta hoc quæro.*
Quod relictum Eccleſiæ FF. Minorum cenſetur relictum 67
ipſiſmet Fratribus; quia Eccleſia hoc caſu ſumitur pro Collegio, non pro ædificiis, quæ ſunt quid materiale, & inſenſatum. Idem tenet Joan. de Lignan. in d. Clem. *Exivi*, ubi dicit eum, qui Eccleſiæ FF. Minorum relinquit, habuiſſe conſiderationem ad Fratres, non ad Eccleſiæ parietes. Et eum refert & ſequitur, ibi, Anchar. *n.* 7. Quod ſi legatum ſit factum Capellæ teſtatoris, ſimiliter cenſetur factum Collegio Fratrum, ut dictum in præced. fundamento.

Tertiò, quia teſtator dedit executoribus liberam facul- 68
tatem quaſcumque conventionis ineundi cum Fratribus memorati Cōventus ſuper Miſſis celebrandis. Ineptè autem juſſiſſet hujuſmodi conventiones fieri cum Fratribus, ſi legatum non fuiſſet illis relictum, ſed hæredibus cum onere celebrandi Miſſas per Presbyteros ſæculares: Nam ut inquit Bald. *in l. Si permittente, num.* 2. *C. ad Macedon.* ſemper conſenſus exquirendus eſt ab eo, penes quem reſidet jus principale.

Quartò religiones, & ſignanter FF. Minores non con- 69
ſueverunt permittere, ut in ſuis Eccleſiis erigantur Capellæ perpetuò officiandæ à Sacerdotibus ſæcularibus, ut eſt notorium, & patet ex atteſtationibus ſubſcriptis à ſingulis Procuratoribus Ordinum mendicantium, quæ fuerunt S. Congregationis exhibitæ. Neque ad id cogi poſſunt inviti ex Conſtitutione Leonis X. in Concil. Lateranenſi edita, quæ refertur in compendio Privilegiorum Mendicantium in verb. *Miſſa num.* 8. quia ad hunc caſum non pertinet. Nec de jure communi, ut probatur *in cap. Dudum*, 18. *qu.* 2. & ex facto reſpondit Calder. *conſ.* 28. incipien. *Utrum in Eccleſia Regulari, in tit. de Regul.* imò licet eis reſiſtere, ne intra eorum clauſtra exteri Sacerdotes in Divinis miniſtrent, ut tenet Angel. *conſ.* 224. *num.* 3. *verſ. Si autem.* Ergo non cenſetur teſtator diſpoſuiſſe ut Miſſæ in ſua Capella à Presbyteris ſæcularibus ſint celebrandæ, quia non eſt credendus elegiſſe viam, qua judicium ſuum reddatur eluſorium, *l.* 3. *ff. de milit. teſtam.* Mantic. poſt alios *de conject. ult. vol. lib.* 3. *tit.* 2. *n.* 12.

Quintò, quia Executores juxta arbitrium ſibi planè 70
collatum à teſtatore declararunt facto ipſo fructus prædicti legati etiam quotannis perſolvendos fratribus dicti Conventus ad hoc ut Miſſas celebrarent. A qua quidem declaratione non licèt eis amodò reſilire, *l.* 1. *§. Stychum, ff. de leg.* 1. *l. Statu liberum, §.* 1. *ff. de legat.* 2. *& l. apud Aufidium, ff. de oper. libert.* In quibus juribus apparet haben-

tem

tem ex ultima voluntate electionem, ubi ſemel elegerit, aut declaraverit voluntatem ſuam, amplius variare non poſſe; & hoc tenent ibi communiter gloſſæ, & DD. maximè Bart. ut teſtatur Abb. *conſ.* 11. *Tria ſunt num.* 4. *verſ. Venio ad tertium dubium lib.* 2. præſertim re non integra, & poſt jus Eccleſiæ acquiſitum ex applicatione Apoſtolica, *cap. Publicato*, *& cap. Cum inter de elect. & c. Si compromiſſarius eod. tit. lib.6.* cum aliis adductis per Abb. *loc. cit.*

71 Sextò, Fratres ejuſdem Conventus multò ante erectionem beneficii ſolemniter renunciarunt omnibus legatis annuis, & nominatim huic particulari legato, de quo agitur. Quod ſimiliter oſtendit idem legatum fuiſſe illis relictum, cùm repudiare quis non poſſit quod habere non poteſt, ut dicit text. *in l. Qui poteſt §. Quod quis ff. de regul. iur. gloſſ.* 2. *in cap.* 3. *de decim.* Ratio eſt, quia repudiatio eſt quædam privatio, quæ præſupponit habitum, Dec. *in d. §. Quod quis n.* 1.

Ultimò ceſſat omnis difficultas ex obſervantia ſubſecuta *ad l. Si de interpretatione ff. de legib. & cap. Cum dilectus, de conſuetud.* quia ab anno 1615. uſque ad annum 1629. quo beneficium fuit erectum, & ſic etiam poſt renunciationem, ut ſupra factam fratres ipſi ſemper exegerunt fructus d. legati, hæredibus, & executoribus conſentientibus.

72 Conſuetudo autem interpretativa non oportet ut ſit præſcripta, Put. *deciſ.* 283. *lib.* 1. ſed ſufficiunt decem anni, Bart. *in l. Labeo n.* 6. *ff. de ſuppellect. legat.*

73 Non obſtat, quod Angel. *d. conſ.* 224. *incip. Caſus eſt*, Jacobus de Ubercellis, ex facto conſuluerit relictum poſſeſſionum immobilium pro dote unius Altaris conſtruendi in Eccleſia FF. Eremitarum non cenſeri factum Fratribus, neque Eccleſiæ FF. Eremitarum; quia cùm de jure Fratres prædicti tanquam mendicantes ſint incapaces ſimilium bonorum, *ut cap. unic. in fin. de relig. domib. lib.* 6. *& cap. Religioſus de teſtam. eodem lib.* teſtator non cenſetur de eis cogitaſſe, ne videatur elegiſſe viam ad impugnandum judicium ſuum, ſed cenſetur cogitaſſe de Presbyteris ſæcularibus, qui capaces ſunt, & de aſſenſu Fratrum poſſunt altari deſervire. Ideòque relictum intelligitur factum Deo immortali repræſentando per Presbyteros, & Clericos ſæculares inibi deſervientes, *ut l. Si nondum C. de furt. l.* 4. *in princ. ff. ad l. Iul. pecul. & l. Statue in gloſ. ff. de uſufruct.* Ac proinde Capitulum, & Conventum Eremitarum inſtruere poſſe miniſtros, & ſervientes dicto altari, non ex ſeipſis propter incapacitatem, ſed ex Clero ſæculari, qui temporalium ſunt capaces. Id inquam non obſtat. Tum quia contrarium ſolidioribus fundamentis

tenuerunt Jo. de Lignano, Baldus & Anchar. ſupracitati 74
num. 65. *&* 67. Nec conſtituenda eſt differentia an legatum fuerit factum Eccleſiæ, vel Capellæ, *arg. cap.* 1. *&* 2. 13. *diſt. cap. Cognovimus* 12. *q.* 2. *cap Si quis Epiſcopus* 2. *q.* 7. *l. An pars ff. pro delict. & l. Quæ de tota ff. de rei vendicat.* Utroque enim caſu legatum poſſet dici relictum Deo immortali per miniſtros repræſentando, & de Eccleſia; ſeu templo loquitur text. quem Angel. allegat *in d. l. Si nondum C. de furt.* Et nihilominus relictum Eccleſiæ cenſetur relictum Fratribus, & ipſemet Angel. fatetur. Ergo & relictum capellæ. Tum quia illa ratio ne teſtator videatur elegiſſe viam ad impugnandum ſuum judicium, hoc caſu in oppoſitum retorquetur, cùm fratres Mendicantes non admittant ut eorum Eccleſiis, & capellis perpetuò deſerviatur à Sacerdotibus ſæcularibus, ut dictum eſt ſuprà *nu.* 69. Tum denique quia in hoc ſpeciali caſu teſtator non diſpoſuit præcisè, ut inſtitueretur Capellania in Eccleſia FF. Minorum, ſed tribuit liberam facultatem executoribus præſcribendi modum celebrationis Miſſarum, ſive per viam Capellaniæ, ſive aliter, prout concordarent cum Fratribus: Executores autem non elegerunt viam Capellaniæ, ſed convenerunt ut Fratres ipſi annuos redditus perciperent, & Miſſas celebrarent, quemadmodum reipſa obſervarunt uſque ad erectionem beneficii. Cui quidem obſervantiæ potiſſimum innixa S. Congregatio exiſtimavit hoc legatum ipſiſmet Fratribus fuiſſe relictum. Unde ex facto, ipſo ſatis ſuperque liquet Angeli reſponſum ad hunc caſum non pertinere.

DE TESTAMENTIS.

Alexander III. Hoſtieñ. Epiſcopo.

CAPUT X.

CUm eſſes in noſtra præſentia conſtitutus, propoſuiſti talem in tuo Epiſcopatu conſuetudinem obtinere, quòd teſtamenta, quæ fiunt in ultima voluntate, penitùs reſcinduntur, niſi cum ſubſcriptione ſeptem, vel quinque teſtium fiant, ſecundùm quòd leges humanæ decernunt. Quia verò à divina lege, & ſanctorum Patrum inſtitutis, & à generali Eccleſiæ conſuetudine, id eſſe noſcitur alienum, cùm ſcriptum ſit: In ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum: præſcriptam conſuetudinem improbamus: & teſtamenta, quæ Parochiani coram Presbytero ſuo, & tribus vel duabus aliis perſonis idoneis, in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere, ſub interminatione anathematis prohibentes, ne quis hujuſmodi audeat reſcindere teſtamenta.

SVMMARIVM.

1 *TEſtamentum quod Parochianus facit coram Preſbytero ſuo, & duobus teſtibus, valet, nec tenet conſuetudo contraria.*
2 *Teſtamentum etiam ad non pias cauſas conditum coram Parocho, & duobus teſtibus valet nedum in foro Canonico, ſed etiam in foro civili, contraria conſuetudine non obſtante, & n.* 40.
3 *Teſtamentum ſive in ſcriptis, ſive nuncupativum de iure civili requirit ſeptem teſtes, & n.* 159.
4 *Et hic numerus non tantum eſt de forma probatoria, ſed etiam de forma ſubſtantiali.*
Et ſi unus deficiat, teſtamentum corruit, n. 37.
5 *Codicilli non veniunt appellatione teſtamenti, niſi largè, & impropriè.*
6 *In teſtamento ruri condito ſufficiunt quinque teſtes.*
7 *Sive fiat in ſcriptis, ſive per nuncupationem.*
8 *Teſtamentum tempore peſtis an fieri poſſit cum quinque teſtibus, remiſſivè.*
Teſtamentum ſolemne requirit teſtium ſubſcriptionem.
10 *Nuncupativum, ſecus.*
11 *Papa poteſt abrogare leges Imperatoris foventes peccatum.*
12 *Papa ratione peccati omnis anima ſubiecta eſt, & n.*49. *&* 133. *& ſeqq.*
13 *Papa ubi peccatum non imminet, non poteſt infringere leges humanas, quoad forum civile in locis ubi iuriſdictionem temporalem non habet.*
14 *Sed in ſuo foro poteſt tollere legem civilem etiam in locis Imperio ſubiectis.*
15 *Teſtamentum de iure Canonico non requirit, ut teſtes ſint rogati.*
Contrarium n. 17. *& ſeqq. uſque ad n.* 23.
Et quid in teſtamento ad pias cauſas, n. 23.
16 *Dictio*, coram, *id eſt præſentibus, & intelligentibus, & n.* 20.
18 *Inter ius civile, & Canonicum diſcrepantia non eſt inducenda, ubi ius civile non reperitur expreſſè immutatum*

tum per ius Canonicum: & lex civilis ſervari debet etiam in foro Eccleſia.
19 Teſtes in teſtamento tam in ſcriptis, quàm nuncupativo debent eſſe rogati.
20 Parochus non ſufficit ut matrimonio interſit, niſi etiam ſit adhibitus à contrahentibus.
21 Adhibitus idem importat quod rogatus.
22 Teſtes in actibus humanis regulariter non requiritur, ut ſint rogati.
24 Teſtamentum de iure Canonico coram duobus, vel tribus teſtibus non valet, niſi etiam adhibeatur proprius Parochus teſtatoris.
25 Fides magis adhibetur indigenis ignotis, quàm extraneis notis.
26 Parochus dicitur pater ſpiritualis omnium ſuorum Parochianorum.
27 Nec eſt veriſimile, ut conſentiat falſitati, & n. 44. & 57.
28 Parochus in teſtamento aquipollet quinque teſtibus.
29 Contrarium.
30 Teſtes duo idonei praferuntur unico quantacumque ſit dignitatis, & n. 59.
31 Parochus eſt teſtis authorizabilis, de quo Canones multum confidunt, & n. 44.
32 Teſtes duo in teſtamento adhibendi de iure Canonico debent eſſe idonei, id eſt in aliquo non ſuſpecti.
33 Teſtes idonei in teſtamento de iure civili dicuntur maſculi, puberes, & liberi.
34 Mulier, & ſervus an de iure Canonico poſſint eſſe teſtes in teſtamento.
35 Quid in teſtamento ad pias cauſas.
36 Et quid in teſtamento ad non pias cauſas.
38 Lectura prima quod hoc c. locum habeat ſolummodo in teſtamentis ad pias cauſas ſicut c. ſequens.
29 Refellitur.
40 Lectura ſecunda quod hoc cap. procedat in teſtamentis ad non pias cauſas, tam in terris Eccleſia, quàm Imperii, & in utroque foro.
41 Approbatur, & n. 113. uſque ad n. 157.
42 Veritas Deus eſt, & in omnibus pravalet, & numer. 47.
43 Subtilitas qua veritatem ladit, per iudicem non eſt recipienda.
45 Papa authoritas ubi agitur de materia peccati non circumſcribitur limitibus alicuius territoris, & n. 49. & 133. & ſeqq.
46 Lectura tertia, quod hoc cap. ſervari debeat in terris Eccleſia in utroque foro, in terris autem Imperii ſervetur ius civile.
Refellitur, n. 49.
47 Veritas pravalet ſolemnitati, & n. 141. verſ. Ac demum.
48 Legiſta militant in foro Iuſtiniani ſecundum leges, & Canoniſta in foro B. Petri.
49 Lex humana contradicens Divina non eſt ſervanda, ſed lex Divina ſervari debet etiam in foro civili, & n. 115. 121. & 133. & ſeqq.
50 Lectura quarta quod hoc c. ſit ſervandum in foro Eccleſia, lex autem civilis in foro ſaculari.
51 Refellitur.
52 Lectura quinta quod per hoc cap. valeat teſtamentum ad non pias cauſas conditum coram duobus teſtibus, etiam ſine Parocho.
Refellitur, n. 55.
53 Leges civiles requirentes numerum ſeptem, vel octo teſtium per hoc cap. non corriguntur, ſed declarantur irrationabiles, & n. 141.
54 Teſtamentum, de quo certitudinaliter conſtat per duos teſtes omni exceptione maiores mandari debet executioni, ſaltem per viam denunciationis Evangelica ad peccatum vitandum.
Contrarium, n. 59. 60. & 62.
56 Teſtes duo quando ſufficiant, & quando tres requirantur, & quales eſſe debeant, ad Eccleſiam pertinet determinare, neque hoc legi Divina adverſatur, & n. 146.
57 Parochus, & duo teſtes idonei in teſtamento adhibiti excludunt omnem falſitatis ſuſpicionem.
58 Teſtamentum ad non pias cauſas coram tribus teſtibus ſine Presbytero Parochiali non valet.
59 Valet tamen ſi quatuor teſtes ſint adhibiti.
60 Veritas debet eſſe condita ſale ſacrarum Conſtitutionum, nec eſt peccatum illas ſequi nuda veritate relicta, & num. 102.
Contrarium, n. 137. & 141.
61 Veritas legum adminicula deſiderat.
63 Lectura ſexta quod hoc c. loquatur tantùm de teſtamentis, qua fiunt in mortis articulo.
Refellitur, n. 68.
64 Teſtamentum militare non ſolùm requirit militiam, ſed etiam ut miles ſit in conflictu belli, & numer. 70.
65 Intellectus leg. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ.
66 Teſtamentum ad pias cauſas conditum in mortis articulo coram duobus teſtibus non valet, ſi teſtator reconvaleſcat, & n. ſeq.
Contrarium, n. 71.
Decedens verbum quid importet, n. 66. & n. 71.
67 Donatio cauſa mortis facta revocatur ſequuta reconvaleſcentia.
69 Mortis cogitatione mens turbata alienatur.
71 Teſtamentum quovis tempore fiat, dicitur factum tempore mortis.
72 Lectura ſeptima quod hoc cap. & cap. ſeq. non loquantur in teſtamentis, ſed in legatis, & fideicommiſſis.
73 Refellitur.
74 Inſtitutio haredis eſt caput, & fundamentum totius teſtamenti.
75 Lectura octava quod teſtamentum conditum ſecundùm formam huius cap. valeat in foro anima tantùm.
76 Refellitur.
77 Teſtamentum caci ad non pias cauſas conditum coram Parocho, & duobus teſtibus an valeat, latiſſimè in utramque partem diſcutitur, à n. 87. uſque ad n. 157.
Referuntur fundamenta opinionis negativa, à n. 87. uſque ad n. 113.
Item fundamenta opinionis affirmativa à d. n. 113. uſque ad n. 141.
Solvuntur obiecta à d. num. 141. uſque ad n. 157.
78 Cacus de iure civili quam formam ſervare debeat in ſuo teſtamento.
79 Quamvis teſtamentum caci ſignetur à teſtibus, non eſt nuncupativum.
80 Non requirit, ut ſigilla teſtium apponantur in chordulis ſicut requirit teſtamentum in ſcriptis.
81 Et an inſtitutio haredis fieri debeat ante legata.
82 Caci teſtamentum non ſervata forma, l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. fac. poſ. de iure civili non valet, & n. 96.
83 Et quid in codicillis.
84 Et quid in donatione cauſa mortis.
85 Donatio cauſa mortis non eſt mera ultima voluntas, & prout in eſſe deducitur, aquiparatur contractui.
86 Cacus poteſt contrahere, & donare, inter vivos ſicut quilibet alius.
88 Lex generalis poſterior non tollit legem ſpecialiter loquentem, ſed potius diſtinguitur, & limitatur per legem antiquam, & n. 110.
Declaratur, n. 141.
89 Cacus non poteſt teſtari inter liberos niſi ſervata forma, l. Hæc conſultiſſima, C. qui teſtam. fac. poſ.
Contrarium, n. 154.
90 Species derogat generi.
91 Lex generalis non corrigit legem pracedentem habentem ſpecialem rationem.
Declaratur, n. 141. & ſeqq.
92 Lex generalis nunquam corrigit legem ſpecialem, quando invicem compatiuntur.
93 Lex civilis non contraria Canoni ſervari debet etiam in foro Eccleſia.
94 Teſtandi facultas generaliter conceſſa non comprehendit perſonas alioqui inhabiles.
Declaratur, n. 142.

95 Pu-

Digitized by Google

95 Pupillus etiam pubertati proximus, nec ad pias cauſas teſtari poteſt.
96 Cæcus de iure communi eſt inhabilis ad teſtandum, niſi ſervata forma, l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. fac. poſſ.
97 Solemnitati legali non detrahitur, niſi quatenus invenitur expreſſum.
98 Ius civile contradicens iuri Canonico in his, quæ merè ſpiritualia non ſunt, aut à ſpiritualibus non dependent, obſervandum eſt in terris Imperii, & ius Canonicum in terris Eccleſiæ.
99 Nec Papa poteſt tollere leges civiles quantum ad eos, qui non ſunt de ſua temporali iuriſdictione.
100 Teſtium ſolemnitas in teſtamento introducta eſt propter ſuſpicionem falſitatum.
101 Heredes ab inteſtato, qui non credunt duobus, vel tribus teſtibus fidem adſtruentibus teſtamento ad non pias cauſas, non cenſentur habere conſcientiam læſam.
Contrarium, n. 133.
102 Conſcientia regulari debet ex his, quæ à iure ſunt diſpoſita.
103 Filius natus ex uxore præſumitur eſſe filius mariti.
104 Et fatuus reputatur ſi credat matri aſſerenti eum ex adulterio genitum.
Contrarium, num. 142. verſ. Nec applicatur ſimile.
105 Lex civilis extra materiam peccati ſervari debet in foro civili, licet contradicat Canoni.
106 Lex civilis poteſt ius divinum, & naturale diſtinguere, & adiuvare, illique addere, vel detrahere.
Contrarium, n. 143.
107 Papa poteſt immutare authoritatem illam, in ore duorum, vel trium, &c. addendo, vel minuendo. Sed contra, n. 121. & n. 143.
108 Lex Divina in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, non refertur ad maiorem numerum, ſed ad minorem. Imò refertur etiam ad maiorem, n. 144. & ſeqq.
109 Alienum eſſe à lege divina quid importet, & numer. 150.
110 Cæci teſtamentum etiam ad pias cauſas conditum non ſervata forma l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. facer. poſſ. non valet.
Contrarium, n. 152.
111 Filiorum favor maior eſt, quàm pia cauſa.
Declaratur, n. 155. & 156.
Filium exhæredare volens, & Eccleſiam inſtituere quærat alium, qui ſuſcipiat quàm Auguſtinum, d. n. 111. & 156.
112 Inter ſpecies illa derogat alteri, quæ ſpecialior eſt, ſicut individua derogant ſpeciei.
114 Leges civiles requirentes in teſtamentis numerum ſeptem teſtium ſunt contra ius divinum, & n. 166.
Item ſunt contra ius naturale, n. 118. & 127.
Item contra inſtituta SS. Patrum, n. 122.
Item contra generalem Eccleſiæ conſuetudinem, numer. 123.
Item fovent peccatum, n. 124. uſque ad num. 141. & num. 166.
115 Leges civiles repugnantes legi divinæ ſunt penitus excludendæ, & n. 121.
116 Imperator eſt vicarius Dei, & ideò non poteſt venire contra factum Domini.
117 Legibus Imperatorum, quæ contra Dei veritatem feruntur, qui obtemperare non vult, grande acquirit præmium.
118 Præceptum divinæ legis in ore duorum, vel trium, &c. non eſt iudiciale, ſed morale.
119 Præcepta omnia legis Evangelicæ ſunt iuris naturalis præter præcepta de Sacramentis, & de Fide.
120 Præcepta moralia per legem humanam alterari non poſſunt.
123 Conſuetudo Eccleſiæ generalis ita obligat, ſicut præceptum & n. 129. & 130.
124 Teſtamentum impugnans ob defectum ſolemnitatis in numero ſeptem teſtium peccat mortaliter, & poteſt excommunicari, & n. ſeqq. uſque ad n. 141.
125 Præcepti Divini tranſgreſſio ſemper eſt mortalis.
126 Peccatum eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam.
127 Præcepta omnia moralia ſunt de lege naturali.
128 Legi naturæ quicquid contrariatur, peccatum eſt.
129 Conſuetudinis Eccleſiæ tranſgreſſio inducit culpam lethalem, ſicut tranſgreſſio præcepti, & n. 130.
131 Leges civiles irritantes teſtamenta cum pauciori numero, quàm ſeptem, vel octo teſtium, tanquam peccati nutritivæ non ſunt ſervandæ.
132 Lex eſt ſanctio ſancta iubens honeſta, prohibens contraria.
133 Lex canonica ubi agitur de peccato vitando ſervari debet, etiam in terris Imperii, & in omni foro.
134 Apoſtoli dicta prævalent dictis Imperatorum.
135 Teſtamentum coram duobus, vel tribus teſtibus ſecundùm Apoſtolum impugnari non poteſt ex defectu ſolemnitatis.
136 Canones prævalent legibus in his in quorum obſervatione emergunt peccata.
137 Heredes ab inteſtato contra conſcientiam occupant bona defuncti, qui coram quatuor, vel quinque teſtibus extraneum hæredem inſtituit.
138 Princeps quamvis ex iuſta cauſa poſſit ſtatuere contra ius gentium, tamen ubi ceſſat illa cauſa, conſtitutio ſervanda non eſt.
139 Iuris civilis authoritas non poteſt aliquem à peccato excuſare.
140 Iudices ſæculares cogi poſſunt ad obſervantiam huius cap.
144 Intellectus cap. Præſul. 2. q. 4.
Teſtes ſeptuaginta duo requiruntur ad damnandum Cardinalem Epiſcopum, ibid.
145 Declaratur.
146 Teſtium defectui ſupplet numerus.
147 Teſtes duo, vel tres, ſi habeant qualitates requiſitas de iure canonico, ſufficiunt in omni materia, quantumvis gravi, & n. 148.
149 Intellectus cap. Licet univerſis de teſtibus.
151 Peccatum non eſt, quod eſt præter legem divinam.
152 Cæcus ita demum teſtari poteſt ad pias cauſas non ſervata forma legis civilis, ſi relinquat piis, & venerabilibus locis, ſecus ſi privatis perſonis pauperibus.
153 Contrarium.
155 Religio divina eſt carior filiis.
Teſtamento ad pias cauſas magis favetur, quàm teſtamento inter liberos, ibid.
156 Fallit quoad legitimam filiis debitam.
Teſtamentum, in quo Eccleſia inſtituitur, & filius exhæredatur, eſt contra officium pietatis, ibidem.
157 Teſtamentum Romæ conditum ad non pias cauſas coram Parocho, & duobus teſtibus, an valeat ſtante ſtatuto urbis, quod præcipit ſervari ius civile, & eo deficiente ius Canonicum, & num. ſeqq. uſque in fin.
Statutum urbis diſponens inter cives Romanos, & diſtrictuales ſervandum eſſe ius civile, declaratur, n. 164. & n. 166.
158 Rotæ deciſio in Romana Bonorum de Stocchis refertur.
Refellitur, n. 163. & ſeqq. uſque in fin.
160 Statutum loci attenditur quoad ſolemnitatem teſtamenti.
161 Statutum Ravennæ quod ſervetur ius civile, quando contradicit iuri Canonico valet etiam ſine confirmatione Apoſtolica, & n. ſeq.
162 Populi Eccleſiæ Romanæ in temporalibus ſubiecti poſſunt ſtatuta condere contra ius Canonicum.
164 Statutum urbis de ſervando ius civile non extenditur ad leges requirentes numerum ſeptem teſtium in teſtamentis tanquam foventes peccatum rebellantes iuri divino, ſtatutis Patrum, & generali Eccleſiæ conſuetudini, & n. ſeqq. uſque in fin.
Item non extenditur ad leges per ius Canonicum abrogatas, n. 166.
Non obſtante confirmatione Apoſtolica, n. 178.

165 Papa uſque ad animam, & ſanguinem ius divinum ſervare debet.
167 Ius civile correctum non dicitur amplius ius civile.
168 Pœnæ à iure civili latæ contra ſecundò nubentes infrà annum luctus per ius Canonicum hodie ſunt ſublatæ.
169 Nec habent locum inter perſonas ſubiectas ſtatuto Vrbis.
170 Leges multæ referuntur, quæ tanquam foventes peccatum ſunt ſublatæ per ius Canonicum, & num. ſeqq.
Ordinandi ad Sacerdotium iure civili debet aliquid offerre ordinanti, & notario, ſed iure Canonico eſt ſimoniacum, ibid.
171 Pro iure iudicando licitum eſt iure civili pecuniam accipere: iure Canonico ſecus.
172 Iurare per creaturas iure Canonico non eſt permiſſum: iure civili ſecus.
173 Pupillus iure civili non tenetur ſervare iuramentum: iure canonico ſecus ſi ſit doli capax.
174 Contrahentes iure civili licitè ſe invicem decipiunt: ſecus iure canonico.
175 Bona fides non requiritur iure civili in præſcriptione: iure canonico ſecus.
176 Filiusfamilias iure civili non obligatur voto: iure canonico ſecus.
177 Patri ſecundum leges licet occidere adulterum cum filia deprehenſum, dummodo & filiam occidat; ſed non ſecundum Canones.
179 Statutum ut in teſtamentis ſervetur ius civile quoad numerum ſeptem teſtium non valet, & numer. ſeqq.
180 Princeps etiam Papa ſi condit leges contra ea, quæ dicit Dominus, non dicitur condere leges, ſed potius convincitur errare.
181 Papa non poteſt ſtatuere contra ſtatum univerſalem Eccleſiæ.
182 Licet receperit à Deo poteſtatem, & dignitatem Pontificatus, non tamen poteſtatem peccandi.
183 Statuta, & conſuetudines locales requirentes numerum ſeptem teſtium in teſtamento rebellant Iuri Divino.

1 CVm eſſes. Legitur octo modis, ut dicam infra in
apparatu num. 37. Communiter tamen ſic ſumma-
tur. Valet teſtamentum, quod Parochianus facit coram
Presbytero ſuo, & duobus teſtibus, nec tenet conſuetu-
do contraria, Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb.
2 & Jo. de Anan. Sed ſecundùm lecturam, quæ magis placet
Canoniſtis, & videtur verior, hoc intendit. Teſtamentum
etiam ad non pias cauſas conditum coram Parocho, & duo-
bus teſtibus valet nedum in foro Canonico, ſed etiam in
foro civili, contraria conſuetudine non obſtante Commu-
nis diviſio. Secunda ibi, quia verò.
3 Nota primò ibi, ſeptem vel quinque teſtium. Jure civili
inſpecto ad teſtamenti validitatem requiri numerum ſe-
ptem teſtium. Hoc enim generale eſt tam in teſtamento
in ſcriptis, l. Hac conſultiſſima C. de teſtam. quàm in teſta-
mento nuncupativo, l. In teſtamentis C. eod. l. fin. juncta
4 gloſ. in verb. Oſtenditur C. de fideicomm. Et hic numerus
non tantùm eſt de forma probatoria, ſed etiam de for-
ma ſubſtantiali, ut firmat Bart. in l. Nemo poteſt in prima
oppoſit. ff. de leg. primo, & eſt communis opinio, ut ibi
atteſtatur Ripa ſub num. 2. & Covar. in repetit. huius cap.
num. 8. Additur autem in textu illud verbum quinque,
5 propter codicillos, ut l. fin. §. ult. C. de codicill. ſecundùm
Abb. hic in 1. notab. Sed hoc noo videtur verum, quia
numerus ſeptem, vel quinque teſtium hic refertur tan-
tùm ad teſtamenta, quorum appellatione non veniunt co-
dicilli, ut l. Si idem C. eod. niſi forſitan largè, & impro-
priè, ut notat gloſſ. final. in cap. 2. §. fin. de uſur. lib. 6. Un-
de dicendum videtur, verb. Quinque, fuiſſe hic appoſitum
6 propter teſtamentum, quod fit ruri, in quo teſtes quin-
que ſufficiunt ad præſcriptum l. fin. C. de teſtam. Hoſt.
7 hic num. 3. Cardin. in 2. notab. Sive ruſticus teſtetur in
ſcriptis, ſive per nuncupationem, & ita communiter te-
netur, ut ait Alex. in d. l. fin. ſub n. 8. in gloſ. in verb. Scri-
ptura, & Jaſ. ſub num. 2. verſ. Extende, & communiter ita
ſervatur, ut dicit Bart. ibid. num. 1. An autem hoc vendi- 8
cet ſibi locum etiam in teſtamento quod fit tempore pe-
ſtis eſt ardua quæſtio; Tu vide Auctores pro, & contra
de communi atteſtantes apud Julium Clar. in §. Teſtamen-
tum q. 56. verſ. Et hæc quidem concluſio: Et quod notat
Bart. in l. 1. ad fin. verſ. Et ideo propter talia ff. de bonor. poſ-
ſeſſ. ex teſt. milit.
Secundò nota ibi, ſubſcriptione, eodem jure civili in- 9
ſpecto teſtamentum eſſe à teſtibus ſubſcribendum, ut hic
patet. Quod verum eſt in ſolemni teſtamento, ut d. l.
Hac conſultiſſima C. de teſtam. Necnon in teſtamento cæci,
ut l. Hac conſultiſſima C. Qui teſt. facer. poſſ. & latiùs di-
cam infra n. 79. ad fin. Secùs autem in teſtamento nun- 10
cupativo, ut notat gloſſ. in d. l. fin. in verb. Oſtenditur C. de
fideicommiſſ. Hoſt. hic n. 2. in verb. Subſcriptione, Anchar. &
Abb. in 2. notab.
Tertiò nota ibi, ſecundùm quod leges humanæ decernunt. 11
Summum Pontificem poſſe abrogare leges Imperatoris
foventes peccatum, ut hic, & in cap. fin. de præſcript. & in
cap. Cum contingat de iureiurand. & in c. Licet eodem tit.
lib. 6. Abb. hic num. 4. Nam omnis anima ratione peccati 12
Apoſtolico ſubjecta eſt, cap. Novit. ſuprà de iudic. cap. Si
Imperator 96. diſt. Gloſſ. Magna, & DD. in cap. fin. de præ-
ſcript. & fuſiùs dicetur infra num. 49. & 133. & ſeqq. In 13
aliis verò caſibus ubi peccatum non imminet, Papa non
poteſt infringere leges humanas quoad forum civile in lo-
cis ubi juriſdictionem temporalem non habet, cùm po-
teſtates diſtinctæ ſint, cap. Cum ad verum 96. diſt. cap.
Quoniam, ubi plena gloſſ. in verb. Diſcrevit. 10. diſtinct.
cap. Cauſa, qui filii ſint legitimi, & notat gloſſ. in cap. Poſ-
ſeſſor. de reg. iur. lib. 6. Abb. hic num. 5. Sed in ſuo foro po- 14
teſt tollere legem civilem, etiam in locis imperio ſubjectis,
ut dicit præcit. gloſ. in c. Poſſeſſor, & ſcripſi plenius in cap.
Antigonus n. 28. ſuprà de pact.
Quartò nota ibi, Coram, ſecundùm Petrum de Anchar. 15
hic num. 6. Ad validitatem teſtamenti de jure Canonico
non reqoiri, ut teſtes ſint rogati: nam dictio Coram, ex- 16
ponitur, id eſt eis præſentibus, & intelligentibus: non
ergo dormientibus, pupillis, vel furioſis, ut l. Diem pro-
ferre §. Coram ff. de arbitr. & l. Coram ff. de verb. ſignificat.
& hoc tenet Bart. in l. Habeat num. 76. Cod. de Sacroſancta
Eccleſ. allegat text. in c. ſeq. circa fin. Sed certè ibi potiùs 17
innuitur oppoſitum quia dicitur duobus teſtibus requiſitis,
nam verbum, requiſitis, videtur idem importare, quod ro-
gatis, ut mox dicetur.
Præterea ubicumque non reperitur aliqua diſpoſitio ju- 18
ris civilis expreſsè immutata à jure Canonico, non debe-
mus inducere diſcrepantiam inter jus Canonicum, & jus
civile; imò lex civilis ſervari debet etiam in foro Eccleſiæ,
ut cap. 1. & ibi Abbas Antiq. num. 2. Jo. Andr. num. 5. &
alii communiter infrà de nov. oper. nunciat. Anchar. in cap.
Canonum ſtatuta in 1. q. num. 44. ſuprà de Conſtitut. Sed 19
diſpoſitio juris civilis requirens, ut teſtes ſint rogati tam
in teſtamento in ſcriptis, ut l. Hac conſultiſſima Cod. de
teſtam. quam in teſtamento nuncupativo, ut §. fin. inſtit.
de teſtam. nullibi reperitur expreſsè correcta per jus Cano-
nicum, quin potius videtur approbata in cap. ſeq. in fin.
ergo ſervari debet in utroque foro; & per hanc rationem
ita tenet Collect. hic num. 2. dicens ſe credere teſtamentum
non valere, niſi ſint rogati, nec præſumi rogatos niſi
probetur, ut l. Hac conſultiſſima C. de teſtam. & hæc eſt
communis opinio. Nec refragatur dictio, coram, quæ 20
exponitur, id eſt, præſentibus; quoniam per hoc noo ex-
cluditur, qoin teſtes debeant etiam eſſe rogati: ideòque
cùm Concilium Tridentinum in c. 1. ſeſſ. 24. de reformat.
matr. ad validitatem matrimonii requirat, ut celebretur
præſente Parocho, & duobus teſtibus: Sacra Congrega-
tio ejuſdem Concilii Interpres declaravit non ſufficere,
ut Parochus matrimonio interſit, niſi etiam à contrahen-
tibus ſit adhibitus, ut dixi in cap. Quod nobis num. 54. verſ.
Cave tamen, infrà de clandeſtin. deſponſatione. Verbum
autem adhibitus, idem importat quod, rogatus, ut notat 21
gloſſ. in §. fin. in verb. Adhibitis inſtit. de teſtam. Bald. in l.
Nullum, verſ. Nota gloſſ. ff. de divor. Unde etiam in te-
ſtamento videtur requiri, ut non modò teſtes, ſed etiam
Parochus ſit adhibitus. Et quamvis regulariter in aliis 22
actibus humanis non requiratur hæc ſolemnitas, ut te-
ſtes ſint rogati, ut l. Ad fidem ff. de teſtibus; tamen ſecus
eſt in teſtamento propter gravitatem materiæ, & maxi-
mum

nium timorem fraudis, & falſitatis: Quæ ratio maximè viget in teſtamento quod fit juxta diſpoſitionem hujus cap. valdè enim periculoſum eſſet, ut Parochus, vel teſtes, qui fortè coovivii, vel confabulandi causâ, vel aliud tractandi adeſſent, & audirent teſtamentum fieri, forſitan aliud mente revolventes, & ad illum actum non attendentes, fidem adſtruerent teſtamento. Quod conſiderat jus civile *in l. Hæredepalam §. In teſtamentis ff. eod. tit.* Et hoc puto verius in teſtamento, quod fit ad non pias cauſas, ad præ-
23 ſcriptum hujus Decretalis. Sed in teſtamento ad pias cauſas hæc ſolemnitas juris civilis non videtur oeceſſaria, quia in talibus ceſſat ſuſpicio falſitatis, ut dicit gloſſ. 3. *hic*, & Anchar. *n.* 8. *verſ. Nam in talibus*; Ideòque in hujuſmodi teſtamento per jura Canonica eſt inductum, ut non ſtetur ſolemnitatibus juris civilis, ſtetur autem juri Divino, vel naturali, *ut in cap. Proximo infrà eod.* & in hoc ſecundò caſu loquitur Bart. *in d. l. Habeat num.* 75. & 76. *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* cùm quo reſidet Anchar. *hic n.* 6. licèt Bart. in ea fuerit opinione, ut text. noſter loquatur de teſtamento ad pias cauſas, de quo plenè dicitur infra in examinatione materiæ.
24 Quintò oota ibi, *Presbytero ſuo*, de jure Canonico non valere teſtamentum conditum coram duobus, vel tribus teſtibus, niſi etiam fuerit adhibita præſentia Presbyteri Parochialis præfati: hic eſt caſus ſecundùm omnes in ſummario text. Et pondera illud pronomen, *ſuo*, quia non ſufficit præſentia cujuslibet Presbyteri, etiam curam aoimarum habentis, ſed requiritur ut ſit proprius, & ordinarius Parochus teſtatoris; nec ſufficit alienus, ut hic per Imol. *num.* 12. *verſ. Et per hanc etiam rationem*, & Abb. *num.* 6. & 17. & de Presbytero teſtatoris loquitur Angel. *in conſ.* 233. *Punctus eſt*, *num.* 5. *verſ. Differentia autem*, & Pariſius *conſ.* 51. *Teſtamentum num.* 1. *lib.* 3. Et poteſt
25 eſſe ratio, quia fides magis adhibetur indigenis ignotis, quàm extraneis notis, *ut in Auth. de teſtam. §. Si vero ignoti, col.* 9. & *c. Poſtquam*, *ſupra de elect.* & eſt ſimile quod legitur, & notatur *in c. Quanquam*, in gloſſ. *in verb. Paro-*
26 *chia*, *de uſur. lib.* 6. Item proprius Sacerdos Parochialis dicitur pater ſpiritualis omnium ſuorum Parochianorom, cùm illos recipiat ad pœnitentiam, *ut in cap. Omnes* 30. *q.*
27 1. Non ergo eſt veriſimile, ut talis conſentiat falſitati, *arg. l. Non eſt veriſimile ff. Quod met. cauſ.* ſecundùm Hoſt. *hic num.* 6. *in ver. Idoneis*, Calder. *conſ.* 337. *aliàs* 8. *circa*
28 *finem de teſtam.* Imò ex hac littera deducunt quidam teſtimonium Presbyteri Parochialis æquipollere quinque teſtibus. In teſtamento enim ſeptem teſtes requiruntur, ut dictum eſt ſupra *in* 1. *notab.* Sed hic ſtatuitur, ut ſufficiant duo cum Presbytero: ergo dicunt ipſi, Presbyter
29 repræſentat quinque; ſed hos tanquam ſimplices redarguit hic Hoſt. *num.* 6. *in verſ. Coram Presbytero ſuo*, & Jo. Andr. *num.* 2. *in verſ. Presbytero*, & meritò, quia duo
30 teſtes idonei præferuotur unico quantæcumque dignitatis exiſtat, *c. Cum a nobis*, *de teſtibus*, *l. Juriſiurandi Cod.*
31 *eod. tit.* licet proprius Sacerdos ſit teſtis authorizabilis, de quo Canones multum confidunt, ut ex ſententia S. Congregationis Concilii dixi *in c. Quod nobis n.* 54. *de clandeſt. deſponſat.*
32 Sextò nota ibi, *perſonis idoneis*, duos teſtes de jure Canonico adhibendos in teſtamento debere eſſe idoneos, id eſt, in aliqoo oon ſuſpectos. Secundùm Hoſt. *hic num.* 7.
33 & Joan. Andr. *num.* 3. Et quidem de jure civili teſtes idonei dicuntur ſcilicet maſculi, noo fœminæ puberes, & liberi, *ut l. hac conſultiſſima in princ. C. de teſtam.* Verùm
34 ſecundùm Canones, qui jure naturali à teſtimonio repelluntur abſque dubio non ſunt idonei, ut domeſtici, inimici, & conſimiles, *l. Etiam*, juncta gloſ. *un. C. de teſtib.* ſed illi, qui de jure civili tantummodo repelluntur, ut ſervi, & fœminæ, utique de jure Canonico quod jus naturale imitatur, in teſtamento poterunt eſſe teſtes ſecundùm Petr. de Anchar. *hic n.*6. & Jo. de Anan. *n.*8. & de fœmina Angel. *conſ.*233. *Punctus eſt*, *num.* 5. *verſ. Differentia autem*, & hanc dicit eſſe communem opinionem, Pariſ. *conſ.* 51. *Teſtamentum conditum n.* 16. *lib.* 3. & Crot. *de teſtib. in* 1. *part. n.* 10. prout illum refert Covar. *in relect. hujus cap. n.* 14.
35 Sed tu adverte, quia ſi agatur de teſtamento ad pias cauſas, prædicta opinio procedit abſque difficultate, ut per Bald. *in l.* 1. *num.* 9. *C. de Sacroſancta Eccleſ.* & ita communiter tenetur, ut dicunt Guilielm. de Bened. *in repet. c. Raynutius in* 1. *par. fol.* 154. *num.* 63. *infrà eod.* Roman. *in repet. Auth. ſimiliter in* 6. *ſpeciali pia cauſa circa ultimas voluntates C. ad legem Falcidiam*, & alii apud Jul. Clar.
*in §. Teſtamentum q.*6. *verſ. Tertio infertur.* Sed in teſtamen- 36
to ad non pias cauſas veriùs videtur mulierem de jure Canonico oon poſſe teſtem adhiberi, tum quia hoc cap. quatenus temperat rigorem juris civilis, eſt ſtrictè intelligendum, *argum. c. Statutum de elect. lib.*6. nec à legibus eſt recedendum niſi quatenus contrarium in Canonibus reperitur expreſsè diſpoſitum, *cap.* 1. *Cum materia*, *de novi oper. nunciat.* & *cap. Si in Adjutorium* 10. *diſt.* & hic notant Collect. *num.* 2. Imol. *num.* 12. & Abb. *num.* 6. *verſ. Item quatenus*, Feder. de Sen. *conſ.* 211. *ubi num.*.... refert in quadam additione, quæ tribuitur Innoc. *in cap. ſeq.* fuiſſe diſfinitum leges in his, & aliis eſſe obſervandas, niſi in caſibus per leges, vel Canones exceptis. Tum quia cùm hic requiratur, ut teſtes ſint idonei, hæc qualitas oon videtur verificari in fœmina, quia eſt fragilis, & corruptibilis, ut dicit gloſ. *in l. Qui teſtamento §. Mulier in verb. Non poterit ff. de teſtam.* Ideòque valdè periculoſum eſſet de illius integritate confidere in actu tam præjudiciali, & io quo ſæpè ſolent committi falſitates, & fraudes. Unde hanc opinionem amplectitur Collect. *hic num.* 2. Alex. *in conſ.* 70. *num.* 13. *vol.* 2. quod eſt appendix ſive confirmatio *conſ.* 84. *lib.* 2. ubi hoc idem tenet, & valdè miratur de quodam conſulente, qui dixerat communem opinionem eſſe in contrarium. Hanc etiam ſequitur dicens veriorem, & magis communem Jul. Clar. alios referens *in §. Teſtamentum q.* 55. *verſ. Sed quid de iure Canonico.*
Abſolutis ootabilibus venio ad apparatum, Decernitur 37
hic, ut valeat teſtamentum conditum coram Parocho, & duobus teſtibus. Contra hoc oppono. Nam requiruntur ſeptem, *ut l. fin. C. de fideicom.* ita ut ſi unus deficiat, teſtamentum corruat, *ut l. Si unus C. de teſtam.* Hoſt. *hic n.* 3. *in verb. Leges humanas*, & Card. *in* 2. *notab.* Timore hujus contrarii, gloſ. tertia ponit quatuor intellectus, ſeu lecturas indeciſas.
Prima lectura eſt, quod hoc *c. Sicut*, *c. ſequens* ſit intel- 38
ligendum de teſtamentis ad pias cauſas, in quibus minor ſolemnitas requiritur, ſicut inter liberos, *ut l. Hac conſultiſſima §. Ex imperfecto*, & *auth. Quod ſine C. de teſtam. l. ult. C. famil. erciſc.* Quare juxta hanc lecturam in teſtamentis conditis ad non pias cauſas ſervabitur jus civile de numero ſeptem teſtium etiam in foro Eccleſiæ. Quia cùm jure Canonico in hujuſmodi teſtamentis ad non pias cauſas nihil juri civili detractum reperiatur: conſequens eſt in talibus jus civile incorrectum maoere, & ſervandum eſſe ubique locorum, & in omni foro, ut per Folgoſ. *conſ.* 29. *Punctus quæſtionis num.* 2. & in hac lectura reſidet ipſa gloſſa *tertia hic*, & *in c. Sequente in verb. Decretorum in fin.* Item gloſ. Jo. *in Summa* 2. *q.* 4. *in verb. vel Trium*, Abb. Antiq. *hic in princ.* licet in fine cum Petro de Sampſone vacillando dicat. Teoe quod vis Raymun. *in Summ. lib.* 3. *titul. de numero teſtium*, relatus hic à Jo. Andr. *num.* 6. Bart. *in l.* 1. *num.* 75. *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Paulus de Caſtro *conſ.* 431. *Iſta inſtitutio per totum lib.* 2. ubi conſuluit noo valere inſtitutionem factam ad non piam cauſam in terris Eccleſiæ ob defectum ſolemnitatis juris civilis, & *num.* 2. dicit potiùs inhærendum gloſſ. Bernard. *hic*, quod hoc cap. locum habeat ſolum in relatis ad pias cauſas; & quod ſi eſſet judex, ita pronunciaret, & quod ubique locorum vidit obſervari ſolemnitatem juris civilis in relictis ad oon pias cauſas, & idem tenet Guidopapa *deciſ.* 543. *num.* 13. & hanc opinionem dicit eſſe crebriorem apoſtill. ad hoc cap. ut refert Julius Clar. *in §. Teſtamentum q.* 57. *poſt princ.* quæ tamen apoſtilla non reperitur in compilatione, qua utimur. Movetur gloſſ. quia hæ duæ Decretales loquuntur de eadem materia, & de eodem loco; & ideò hæc intelligitur, & declaratur per ſequentem. Nec eſt veriſimile Papam uno verbo leges omnes evertere voluiſſe, *l. Si quando C.*
de inoffic. Teſtamen. c. Eccleſia veſtra, il 2. *de elect.* ſed pla- 39
nè hoc fundamentum gloſſ. non ſubſiſtit, quia materia eſt diverſa, ut patet ex tenore utriuſque. Item hæc loquitur de civitate Hoſtienſi; ſequens vero de civitate Velletrenſi; & ſic eſt etiam diverſitas loci. Prætereà ſi hoc cap. intelligeretur ad pias cauſas, eſſet contrarium cap. ſeq. ubi in relictis ad pias cauſas ſufficiunt duo, vel tres teſtes. Nam in hoc cap. ultra duos, vel tres requiritur etiam præſentia Presbyteri Parochialis: ergo alterum iſtorum eſſet falſum,

ſum, vel ſuperfluum, quod eſſet contra id, quod dicit
Papa ſupra in proœmio, videlicet in hac compilatione
nihil eſſe falſum, vel ſuperfluum. Ut igitur hæc jura
per diſtinctionem ad concordiam reducantur, quod fa-
cere debemus, *ut in cap. Cum expediat de elect. lib. 6.* Di-
camus, cap. ſequens, quod expreſsè loquitur de relictis
ad pias cauſas tantùm in illis habere locum: hoc vero
cap. quod loquitur ſimpliciter, & requirit præſentiam
Sacerdotis cum duobus, vel tribus teſtibus, locum ha-
bere in aliis teſtamentis, id eſt ad non pias cauſas. Ita
Gemin. *conſ. 49. ſuper iſto puncto num. 5. verſ. Et adde
unam rationem*. Item cùm hic nulla fiat mentio de re-
lictis ad pias cauſas hæc lectura videtur divinare, ut per
Imol. *circa fin. verſ. Et ſic iſta prima lectura*. Nec ob-
ſtat ratio inveriſimilitudinis, deſumpta *ex l. Si quando,
Cod. de inoff. teſtam.* quia hoc cap. Non procedit corri-
gendo, ſed declarando irrationabilitatem Juris civilis,
ut dicam infrà *num. 53. & num. 141.* Item non obſtat
ponderatio Bald. *conſ. 284. In libro Eſdræ, num. 3. lib.
3.* quod dictio, *talis*, poſita in cap. ſeq. ſit reſtrictiva
ad ſimilia, & diſſimilium excluſiva; & ideò reſtringat
hoc cap. ad pias cauſas: nam ſalva illius reverentia illa
dictio, *talis*, non reſtringit hoc cap. ſed benè reſtrin-
git illud cap. relatum ad relicta Eccleſiæ, de quibus
ibi in princip. mentionem fecerat, ut illic declarat In-
noc. *in fin.* & Imol. *num. 1.* unde contra gloſ. tenent ma-
gis communiter DD. ut deducit Gemin. *6. conſ. 49. n. 4.* &
mox patebit.

40 Secunda igitur eſt lectura quod hoc cap. generaliter de-
roget legibus civilibus quoad numerum ſeptem teſtium,
itaut de jure Canonico valeat teſtamentum coram Paro-
cho, & duobus teſtibus ad non pias cauſas tam in terris
ſubjectis juriſdictioni temporali Romani Pontificis, quam
in terris Imperii, & tam in foro Eccleſiæ, quàm in foro
civili. Et hanc lecturam probarunt Tancred. & poſt eum
Bart. Brixien. *in Summa 2. q. 4. in verb. vel Titum in fin.*
Speculat. *in tit. de inſtr. edit. §. Compendioſè num. 11.
verſ. Item per ius Canonicum*, Archid. *in cap. 1. 2. q. 5.*
& tenent, *hic* Guillel. Naſo, Ægid. & Petr. de Sampſon.
relati à Joan. Andr. *num. 2.* Alan. Goffred. & Laurent. ab
41 eodem relati *num. 6. in gloſſ. 3.* Qui omnes ſine diſtin-
ctione loci, aut fori generaliter tenent hoc cap. loqui in
quolibet teſtamento, & ad non pias cauſas, & expreſ-
ſius per hoc cap. tam in foro civili, quàm Eccleſiaſtico
eſſe generaliter derogatum legibus civilibus loquentibus
de ſolemnitate teſtamentorum, firmat Hoſt. *hic num. 4.
in verb. Improbamus, verſ. Vel ſi dicas*, dicens, hoc ve-
riſſimum eſſe, nec poſſe abſurdum videri ſi rationes utrin-
42 que expendantur, nam pro hac opinione ſtat lex Divi-
na, lex Canonica, & generalis conſuetudo Eccleſiæ, ut
hic dicitur in littera. Item ipſa veritas, quæ Deus eſt,
43 & in omnibus prævalet *2. Eſdræ 10. in fin.* Sed pro opi-
nione contraria eſt lex humana, pernicioſa ſubtilitas, &
timor falſitatis, *ut l. fin. C. de fideicom.* Cujus ergo potio-
ra ſunt jura? utique primæ: ergo ei ſtandum eſt, *l. fin.
C. de edict. Div. Adr. toll. cap. Bonæ, il 2. §. fin. ſuprà
de poſtul. Prælat.* Nec recipienda, eſt per judicem ſubti-
litas, quæ veritatem lædit, *l. Sicut re corporali §. antepen.
ff. Quibus modis pign. vel hypoth. ſolv.* Sed nec obeſt timor
falſitatis, quia quilibet præſumitur bonus, *cap. unico, de
44 Scrutin. in ordin. facien.* Et nihilominus ad hunc timorem
ſubmovendum in text. datur remedium, ut teſtes ſint ido-
nei, & adhibeatur etiam Presbyter Parochialis: neque
enim veriſimile eſt, ut tales ſint authores falſitatis, nec
ut Parochus alicui falſitati conſentiat, ita Hoſtien. qui &
remittit ad *ſummam de teſtam. §. Qualiter conficiatur*,
ejuſque ſententiam videtur fovere Jo. Andr. *hic num. 6.*
ut refert Collect. *num. 2. in fin. qui num. 1.* eandem ſen-
tentiam ſequitur ſubdens ita ſervari de facto; quam
etiam a fortiori tenet Butr. *poſt num. 3. verſ. Ego credo*,
& Corn. *conſ. 137. Placet mihi num. 1. verſ. Totus enim
iſte articulus, vol. 2.* ubi ait Gemin. ſententiam DD. eſſe,
ut hoc cap. loquatur in cauſa prophana, & deroget juri
communi in teſtamento in quo intervenit Presbyter Paro-
chialis, qui eſt judex animarum, de quo jus Canonicum
plurimum confidit. Eamque pluribus tuetur Abb. *hic num.
8. poſt med. verſ. Ego autem diſputationis gratia*, cui & ipſe
aſſentior per ea, quæ latiſſimè dicam infrà in quæſtione
de cæco *à num. 113. uſque ad num. 157.* Nam ſi in teſtamen-
to cæci, in quo major viget ſuſpicio falſitatis, & ideò ma-
jor ſolemnitas à jure civili exigitur, ſufficiunt duo teſtes cum
Presbytero Parochiali, etiam in terris Imperii, & in foro
civili, ut ibi probabitur per rationes invincibiles utique
multò fortiùs idem erit obſervandum in teſtamentis alio-
rum. Et cùm agatur de obſervantia legis Divinæ, & de 45
materia peccati, authoritas Papæ non circumſcribitur li-
mitibus alicujus territorii, ſed ubique locorum, & in
omni foro ejus diſpoſitio ſervanda eſt neceſſitate præcepti
c. fin. & ibi gloſſ. *magna de præſcript.* & latius patebit infrà
n. 49. & n. 113. & ſeqq.

Tertia eſt lectura, quàm gloſſ. hic recitat, quod in ter- 46
ris ſubjectis temporali juriſdictioni Eccleſiæ ſervari debeat
hoc cap. tam in foro Eccleſiaſtico, quàm in foro civili. In
terris autem Imperii ſervandum ſit jus civile de numero
ſeptem teſtium; Et hanc tenet Gemin. alios referens *in
conſ. 49. Super iſto puncto num. 3. verſ. Alia eſt opinio*. Eam-
que communem eſſe atteſtatur Alex. *conſ. 146. Viſo thema-
te num. 6. lib. 2. & conſ. 47. Abundè num. 2. eodem lib.* dicens,
in terris Eccleſiæ ſecundum magis communes concluſio-
nes ſufficere duos teſtes cum Parochiano, *& conſ. 177. Vi-
ſo themate num. 2. lib. 2.* ubi ait hanc eſſe magis commu-
nem opinionem Canoniſtarum, *& conſ. 17. Ponderatis n.
15. & ſeq. lib. 3.* ubi tollit contraria, *conſ. 176. Viſo proceſ-
ſu, num. 10. verſ. Poteſt etiam lib. 5. & conſ. 105. Viſo n.
15. verſ. Imo fortius ubi de communi lib. 4.* Pariſ. *conſ. 51.
Teſtamentum num. 1. lib. 3.* dicens ita hic affirmare ſcriben-
tes omnes, nullo excepto, dicentes hanc concluſionem
eſſe communem, & ſequendam in judicando, & conſu-
lendo, *& num. 15.* aſſerit eam eſſe firmiſſimam, & indu-
bitabilem Bald. *conſ. 285. Factum tale eſt, aliàs ſi quis in- 47
ris in fin. lib. 3.* ubi dicit hanc eſſe communem opinionem
Canoniſtarum, quia veritas prævalet ſolemnitati: licet
ſubdat forum eſſe ſervandum, quia Legiſtæ tenent con-
trarium, & militant in foro Juſtiniani ſecundum leges, & 48
Canoniſtæ triumphant in foro B. Petri. Et idem tenuit
conſ. 351. Quoniam ex facto, & conſ. ſeq. lib. 4. ſequitur
Corn. *conſ. 18. Principale dubium num. 14. verſ. Et cap. Il-
lud, ſecundum communem ſententiam, vol. 2. & conſ. 168.
In præſenti n. 2. verſ. His tamen minime refragantibus eod.
vol.* ubi ait communem lecturam hujus Capituli eſſe, quod
in terris Eccleſiæ in utroque foro, & in terris Imperii in
foro Canonico valeat teſtamentum coram Presbytero Pa-
rochiali, & duobus aliis teſtibus, & ibi plures allegat.
Idemque atteſtantur Ripa *in tract. de peſte in privileg. con-
tractuum n. 12.* Bellon. *conſ. 14. n. 3.* & Jo. Dilect. *de art. teſt.
tit. 2. caut. 2. poſt n. 2.* Quæ opinio eſt etiam generali con-
ſuetudine roborata, ut atteſtatur Joan. Andr. *hic num. 6.
verſ. Communiter*, ubi ait communiter ſervari, ut in reli-
ctis ad pias cauſas in omni foro ſufficiant duo teſtes, in
aliis in foro civili, qui non ſit de temporali juriſdictione
Eccleſiæ ſervetur lex, Cardin. *num. 5. verſ. Ioan. Andr.
dicit*, ubi explicans dictum Jo. Andr. Similiter ait commu-
niter ſervari, ut in terris Eccleſiæ, etiam ad non pias cau-
ſas, valeat ultima voluntas cum Presbytero Parochiali,
& duobus teſtibus etiam in foro civili. In terris autem Im-
perii ſervanda ſit lex civilis in foro civili, & jus Canoni-
cum in foro Eccleſiæ; & hanc lecturam dicit eſſe verio-
rem. Et eodem modo Joan. de Imol. *num. 13.* dicit hanc
opinionem videri conſuetudine roboratam, & per conſe-
quens ſervandam; & paulò infrà, *verſ. Sed iſta opinio*,
dicit eſſe de jure veriorem, quod etiam affirmat Cardin.
loco proximè cit. Sed & Calder. *conſ. 8. circa finem de teſtam.*
dicit hanc ſervari de facto. Unde, ut ait Clarus *in §. Te-
ſtamentum q. 57. verſ. Quæ quidem*; non eſſet ab ea in con-
ſulendo, & judicando recedendum, & paulò infrà dicit:
A qua non recedas in practica, quia quantum ego vidi
apud omnes, ita ſervatur ſine controverſia. Quin-
imò fertur Innocentium IV. ſemel in Conſiſtorio ita pro-
nunciaſſe, ut refert Bald. *in conſ. 284. Dominus Raynutius
n. 2. lib. 3.*

Quod ſanè vix credibile eſt, quia idem Innoc. hic, *& in
cap. ſeq.* in hac materia nihil certum ſcripſit, ſed tantum-
modo opiniones recitavit, prout etiam referunt hic Hoſt.
num. 6. verſ. Dominus tamen noſter, in hac materia,
Jo. Andr. *num. 6. verſ. Innocentius verò, & plerique
alii*.

Suffragari videtur huic lecturæ, quod civitas Hoſtienſis,
de qua hic agitur, eſt de temporali juriſdictione Romanæ
Eccle-

Eccleſiæ, & hoc cap. loquitur quando quæſtio coram Eccle-
ſia agitatur, ut patet evidenter ex littera, ſecundum Angel.
d. conſ. 233. *n.* 5. *verſ. Et attendendum*.
49 Verùm, ut inquit Abb. *hic num.* 8. Licet hæc lectura vi-
deatur colutata; tamen ſalva reverentia Jo. Andr. & Jo.
de Fano, non videtur vera, quia cùm textus dicat leges
civiles decernere, ut teſtamenta non fiant cum minori nu-
mero, quàm ſeptem teſtium, & hoc eſſe contra legem Di-
vinam: hinc patet eas nec in foro civili eſſe obſervandas,
quia ubi lex humana adverſatur legi Divinæ, ſervanda
eſt lex Divina in foro etiam ſæculari, *ut in cap. Contra mo-
res 8. diſt. & in cap. Qui reſiſtit, & cap. Julianus* 11. *q.* 3. *c.
fin.* & ibi gloſſ. *magna de præſcription.* quod latius proſequar
infra in quæſtione de teſtamento cæci à *num.* 115. 121. *&*
133. *& ſeqq.* & quoad DD. in contrarium allegatos adver-
te, quia hæc lectura implicat duas concluſiones. Prima eſt,
quod in terris Eccleſiæ valeat in utroque foro teſtamentum
ad non pias cauſas conditum coram Presbytero Parochiali,
& duobus teſtibus, & hanc primam concluſionem dicunt
eſſe magis communiter approbatam DD. ferè omnes. Et
ita in ſpecie loquuntur Alex. Pariſ. Bald. & Imol. ſupracita-
ti *n.* 46. ut ex eorum verbis videre eſt.

Secunda autem concluſio hujus lecturæ eſt, quod in ter-
ris Imperii, & in foro civili ſerventur leges de numero
ſeptem teſtium: & hanc ſecundam concluſionem nullus ex
citatis Doctoribus aſſeverat eſſe communem, exceptis
Corneo, & Claro. Quinimò Pariſ. *d. conſ.* 51. *lib.* 3. etſi
dicat concluſionem eſſe indubitabilem, quod valeat ulti-
ma voluntas, nedum in pia cauſa, ſed etiam in penitùs
prophana coram rectore teſtatoris, & duobus teſtibus:
mox tamen ſubdit hoc maximè habere locum, quando
ſumus in terris, & inter ſubditos Eccleſiæ; unde videtur
idem admittere in terris Imperii ponderando dictionem,
maxime, quæ implicat caſum contrarium licet magis
dubitabilem, ut in juribus vulgatis. Sed & Jo. Andr. quam-
vis affirmet eam communiter ſervari, tamen ipſe pro-
pius accedit ad opinionem Hoſt. ſecundùm Collect. *hic n.* 2.
in fin.
50 Quarta eſt lectura, quam ſimiliter ponit gloſſ. noſtra,
quod hoc cap. ſit ſervandum in foro Eccleſiæ, lex autem
civilis in foro ſæculari: & hanc lecturam recitat ultimo
loco Innoc. *in cap. ſeq. ad fin.* & ſecundum eam tam in ter-
ris imperii, quàm in terris Eccleſiæ ſervandæ ſunt leges in
foro ſæculari, & Canones in foro Eccleſiaſtico. Sed & huic
51 lecturæ multum refragantur quæ dicta ſunt *ſup. in lectura
ſecunda ad fin. n.* 45. *& in tertia n.* 49.
52 Quinta ſubſequitur lectura, quàm ponit hic Anton. de
Butr. *n.* 3. *verſ. Ego credo*, videlicet quòd ex diſpoſitione
hujus textus ubique locorum, & in omni foro valeat te-
ſtamentum factum coram duobus teſtibus etiam non ad-
hibita præſentia Parochi, ſive ſit ad pias cauſas, ſive non.
53 Movetur, quia Decretalis non procedit diſpoſitivè jus ci-
vile corrigendo, ſed illius irrationabilitatem declarando;
ubi enim habemus voluntatem teſtatoris probatam per
54 duos teſtes idoneos, & integros falſitati non conſentien-
tes, & omni exceptione majores, ſuadet æquitas natura-
lis, ut mandetur executioni voluntas defuncti, & pecca-
tum eſt ſi non mandetur. Et cùm Canones intendant ſa-
lutem animæ, voluerunt teſtamentum ſervari debere poſt-
habita rigoroſitate juris civilis. Idque clatum eſt ſaltem
per viam denunciationis Euangelicæ ad peccatum vitan-
dum, quod incurritur non exequendo voluntatem defun-
cti, de qua certitudinaliter conſtat contra æquitatem na-
turalem, & pietatem, *ut l.* 1. *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Et
dum textus dicit de Presbytero, loquitur ſecundùm con-
ſuetudinem, & accidentia facti, quod patet per rationem
litteræ, quia duo idonei teſtes ſunt ſufficientes ad proban-
dam mentem defuncti: ea igitur probata, eſt omninò exe-
cutioni demandanda; ut latius per eum, & hæc opinio
ſervatur Venetiis teſte Baldo *in conſ.* 285. *Factum tale eſt,
alias ſi quis juris, poſt medium verſ. Et ita ſervant Veneti
lib.* 3. Item Pariſiis, & in civitate Biſuntina, ut atteſtatur
Ægid. Bellam. *conſ.* 42. *Dominus Hugo, in princ. verſ. Item
an attendatur, col.* 1. cum qua etiam tranſit Alex. *conſ.* 105.
Viſo n. 15. *verſ. Imo fortius tenet lib.* 4. ubi etiam refert Jo. de
Imol. dicentem ſe vidiſſe per alios conſultum apud Fer-
rariam ſecundum opinionem Anton. de Butr. & quod
de jure Canonico, ſaltem in terris Eccleſiæ, ſufficiant
duo teſtes idonei: tenet idem Bald. *conſ.* 404. *Prænietten-
dum eſt num.* 3. dicens commune *lib.* 4. & Alex. *d. conſ.* 105.
Viſo n. 15.

Cæterùm hanc lecturam pluribus refellunt *hic* Joan. de 55
Imol. *col.* 6. *verſ. Sed adverte*, & Abb. *n.* 14. *verſ. Et hanc
opinionem ego ſequor*. Sed in eorum dictis admittunt eſſe
contra legem Divinam, ut non valeat teſtamentum factum
coram duobus teſtibus, cùm in ore duorum, &c. & huic
objecto conantur multipliciter reſpondere. Sed ego non 56
puto hoc legi Divinæ ullatenus adverſari, quia ſcriptura
non dicit præcisè in ore duorum ſtet omne verbum, ſed
alternativè dicit, in ore duorum, vel trium; unde relin-
quit Eccleſiæ determinandum in quibus caſibus ſufficiant
duo teſtes, & in quibus requirantur tres, *arg. cap. In al-
ternativis, de reg. jur. lib.* 6. Eccleſia autem determinavit in
teſtamento ad pias cauſas ſufficere duos teſtes, *ut in c. ſeq.*
Sed in teſtamento ad non pias cauſas propter periculum
falſitatis, & fraudis determinavit duos non ſufficere, ſed
tres eſſe adhibendos, ut hic. Rurſus lex Divina non ape-
ruit quales hujuſmodi teſtes eſſe debeant: ſed hoc deter-
minavit lex Canonica; quod benè potuit, *ut c. Et ſi quæ-
ſtiones in fin. de ſimon. & in c. Ex publico de converſione conju-
gator.* & notatur *in cap. fin. de conſuetud.* ſtatuitque ut in te-
ſtamento ad non pias cauſas unus ex illis debeat eſſe Preſ-
byter Parochialis, & alii duo debent eſſe idonei; idq; ſumma
cum ratione, quia data illorum præſentia, ceſſat ſuſpicio 57
falſitatis, *arg. l. Non eſt verſimile ff. quod met. cauſ. c. Ne-
mo, de ſimon. cap. fin. de poſtul. cap. Denique* 14. *q.* 5. Et ad-
vertunt Speculator *in tit. de inſtrument. edition. §. Compen-
dioſè n.* 14. & Abb. *hic eod. num.* Quare ſecundùm eos ſi 58
adeſſent tres teſtes ſine Presbytero Parochiali, teſtamen-
tum non valeret. Quod frequentiſſimè receptum eſt, li- 59
cèt fateantur, quod ſi loco Parochi intereſſent alii duo te-
ſtes, valeret teſtamentum; quia dictum duorum teſtium
ſemper majorem habet fidem, quam dictum unius quan-
tumcumque authorizabilis perſonæ, *ut c. A nobis, & cap.
Licet ſuprà de teſtibus*, & dixi ſupra *num.* 3. Unde valere
teſtamentum ad non pias cauſas conditum coram quatuor
teſtibus ſine Presbytero Parochiali, conſuluit Dec. *conſ.* 285.
Viſo puncto n. 6. *verſ. Sed tamen prædictis non obſtantibus*,
ubi plures citat, *& n.* 8. teſtatur hanc eſſe magis commu-
nem opinionem, à qua in judicando non eſt recedendum,
prout etiam atteſtantur Bertrand. *conſ.* 41. *n.* 6. *lib.* 3. *par.* 2.
quam etiam ita tenere communiter omnes affirmat Alex.
conſ. 105. *Viſo n.* 15. *lib.* 4. & Julius Clarus alios referens
in §. Teſtamentum q. 57. *verſ. Sed pone*. Ex quibus patet non
eſſe tenendum, quod ait Butr. de duobus teſtibus. Nec ob-
ſtat illius ponderatio, quod hoc cap. dum facit mentionem
de Presbytero Parochiali, loquatur ſecundùm conſuetu-
dinem, & accidentia facti. Quoniam ut reſpondent Imol.
& Abb. hoc eſt divinari, cùm in narrativa nulla fiat mentio
conſuetudinis, & text. non dicat coram Presbytero, &
duabus perſonis, ſed dicat coram Presbytero, & duabus
aliis perſonis, & ſic requirit duos teſtes ultra Presbyterum
Parochialem, & cùm littera ſit clara, non poteſt ſine ca-
villatione in alium ſenſum detorqueri. Et ex hoc ſolvitur 60
etiam aliud objectum Antonii de Butr. quando certitudi-
naliter conſtat de voluntate teſtatoris per duos teſtes pec-
catum ſit illam non exequi. Quandoquidem cùm lex con-
traria determinaverit duos teſtes non ſufficere in teſtamen-
to ad non pias cauſas abſque Presbytero Parochiali, ut hic
patet, idque non adverſetur legi Divinæ: ubique de volun-
tate teſtatoris, non dicitur liquere per illos duos teſtes quam-
vis idoneos, nec venientes ab inteſtato habent conſcientiam
læſam ſi eis non credant, cùm id faciant Canonis auctorita-
te, *c. Qui peccat* 23. *q.* 4. Nam ut verbis Baldi utar *in conſ.*
284. *Dominus Raymutius n.* 5. *in fin. lib.* 3. [Licet veritatem
amemus, *l. Cum ita legatis C. de condict. & demonſtr.* tamen
iſta veritas debet eſſe condita ſale ſacratum Conſtitutio-
num, *l. Si veritas C. de fideiuſſ.* Nec eſt peccatum, nuda ve-
ritate, & inefficaci relicta, ſequi ſacratas Conſtitutiones,
quia veritas legum adminicula deſiderat, *l.* 1. *C. Ut ſe ab hæ- 61
red. abſtin. l. Bona fides ff. depoſ.* aliàs leges eſſent fatuæ,
quod eſt ridiculum, & temerarium ſentire.] Hæc Bald. Et
hic junge quæ dicam infrà *num.* 102. & quod dixit Butr. de 62
denunciatione Euangelica pluribus refellit Corn. *conſ.* 137.
Placet mihi n. 1. *verſ. Poſſet autem inſtari, & per tot. vol.* 2.

Sexta demum eſt lectura, quod hoc cap. loquatur tan- 63
tummodo de teſtamentis quæ fiunt in mortis articulo, cui
videtur congruere littera, ibi, *Teſtamenta, quæ fiunt in ulti-
ma*

Digitized by Google

ma voluntate. Et hanc ſequitur Guidopapa *deciſ*. 543. *n*. 10.
verſ. Fallit etiam in teſtamento, ubi ait duo eſſe neceſſaria
ad hoc ut locum habeat hæc Decretalis. Primum ſcilicet,
ut diſponens ſit ægrotans, hoc eſt in extrema voluntate
conſtitutus. Secundùm, ut teſtamentum fiat in præſentia
proprii Curati, & duorum, vel trium teſtium. Adducit
64 ſimile de teſtamento militari, in quo pariter duo neceſſa-
rio requiruntur. Primò, ſcilicet militia. Secundò, ut mi-
les ſit in conflictu belli, *ut l. Miles C. de teſtam. milit*. Aliud
65 ſimile habetur *in l*. 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ*. ubi ſtatuitur ut
unuſquiſque decedens liberam habeat facultatem teſtandi
ad pias cauſas: & verb. illud, *decedens*, exponitur, ideſt
in actu decedendi exiſtens, ſeu quando eſt in mortis articu-
lo conſtitutus, ibi per Bart. *num*. 9. *verſ. Imperator reſpon-
det*, *& n*. 37. *verſ. Super tempore*. Et pro hac lectura mo-
derni ponderant hac rationem, quod in extremis conſtitu-
ti haud facilè poſſunt tot teſtes convocare; ideòque con-
ſentaneum fuit eis indulgere, ut abſque legali ſolemnitate
poſſent voluntatem ſuam aperire Presbytero Parochiali,
qui ut plurimum adeſſe ſolet ſuis Parochianis ad mortem
decumbentibus. Ita Cenedo *ad Decretal. collect*. 159. *n*. 7.
& modern. Collectores *hic num*. 8. Quinimò Guidopap. *d.*
66 *deciſ*. 543. *num*. 12. *verſ. aliter ipſo teſtante*, in tantum pu-
tavit hoc cap. habere locum in exiſtente in infirmitate gra-
vi, ex qua ſequitur mors in præſentia Curati, ut ſi teſtator
reconvaleſceret teſtamentum non valeret, ad exemplum,
l. 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ*. quæ, ut ſuperius tetigimus, locum
habet in eo tantùm, qui eſt in mortis articulo conſtitu-
tus, & inde immediatè decedit; ideò ibi dicitur decedens
quia ſi reconvaleſcat, & ita evadat mortem, teſtamentum
67 ſuum tunc temporis factum ſtatim irritatur, ſicut donatio
cauſa mortis facta revocatur ſecuta reconvaleſcentia, *ut l.
Non omnis*, *in princip. ff. ſi cert. petat*. ſecundum eum vel
potiùs ſi teſtator ab illo periculo evaſerit, teſtamentum
non irritatur, ſed apparet ipſum retrò fuiſſe nullum, quia
text. *in d. l*. 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ*. requirit ut ſit decedens:
at talis non fuit, qui mortem evaſit, *l. fin. ff. de milit. teſt.*
& ita poſt multa concludit Bart. *in d. l*. 1. *n*. 41.

68 Sed certè hunc intellectum ad textum noſtrum nullus po-
ſuit ex Claſſicis Canoniſtis, nec videtur verus; tum quia
ratio illa ex divina lege deſumpta. In ore duorum, &c.
militat etiam in teſtamento exiſtentium extra mortis arti-
culum: Tum quia lex civilis ne quid falſitatis incurrat per
duos fortè teſtes compoſitum teſtamentum, majorem nu-
merum teſtium expoſtulat, ut per ampliores homines per-
fectiſſima veritas reveletur, quæ ſunt verba text. *in l. fin.
C. de fideicomm*. Hæc autem ratio maximè viget in teſta-
69 mento, quod fit in extrema voluntate. Nam ut inquit
Corn. *in conſ*. 18. *Principale dubium num*. 11. *vol*. 2. teſta-
tores quandoque ſunt ſemimortui, *l. Quoniam indignum*,
C. de teſt. & ſaltem cogitatione mortis mens turbata alie-
natur, *ut l. Hac conſultiſſima* §. *At cum humana fragilitas
C. qui teſtam. fac. poſ*. ergo ſi eo tempore, quo laborant in
extremis, & majus ſubeſt periculum falſitatis, ideoque
ad illam præcavendam major ſolemnitas adhibenda eſſet,
nihilominus teſtari poſſunt coram Presbytero Parochiali,
& duobus teſtibus: utique longè magis id eis licebit extra
mortis articulum, quando mente, & corpore ſani poſſunt
hujuſmodi fraudibus per ſe ipſos obviare. Facit quod ſcri-
pſi *in c. Sicut nobis n*. 7. *& ſeqq. de Regular*. & hoc expreſsè
tenent Bart. *in d. l*. 1. *n*. 74. *verſ. Preterea C. de Sacroſanct.
Eccleſ*. dicens de jure Canonico eſſe decretum expreſsè, ut
valeat teſtamentum abſque ſolemnitate juris civilis, ſive
teſtator ſit in articulo mortis-conſtitutus, ſive non.

Non obſtant illa verba *in ultima voluntate*: Nam, ut reſ-
pondet Hoſtien. *hic num*. 1. non fuerunt appoſita ad coar-
ctandum tempus teſtamenti, ſed quia in talibus ultima
voluntas ſpectanda eſt, *cap. Vltima voluntas*, *&* §. *Sed alium*
13. *q*. 2. *inſtit. quib. mod. teſtam. infirm*. §. *Poſteriore*, *c.
Cum Marthæ* §. *Cæterum verſ. Noviſſimum de celebr.
Miſſar.*

70 Item non obſtat ſimile de teſtamento militis. Quoniam,
ut reſpondet Bald. *in d. l*. 1. *n*. 17. *in fin. & n*. 18.... illud
procedit neceſſitatis cauſa, quando eſt in hoſtili loco, ubi
plures teſtes non reperiuntur. Unde, ſi miles teſtetur do-
mi, ſecus eſt. Quamvis autem teſtator ſit in diſcrimi-
ne vitæ, non propterea ſubeſt neceſſitas teſtium cùm
plures haberi poſſint, & ſic ceſſat etiam conſidera-
tio modernorum, de qua ſuprà, *n*. 65.

Demum non obſtat doctrina Bartol. allegata ſuprà, *n*. 67. 71
quia eam refellit Bald. *in dict. l*. 1. *n*. 17. *verſ. Item ridicu-
lum eſt*, dicens ridiculum eſſe diſtinguere conſtitutum in
articulo mortis ab eo, qui non eſt in mortis articulo.
Contra Bart. tenet etiam ibi Salycet. *in* 10. *quæſt*. *n*. 15.
quia omni tempore dicimur decedere, *ut in auth. de non
alien*. §. *Vt autem*, & teſtatores quovis tempore appellan-
tur deficientes, *l. Teſtamentum*, *& l. fin. in princ. C. de Te-
ſtam*. Et quovis tempore quis teſtamentum fecerit, tem-
pore mortis feciſſe dicetur, ex quo moriens in ea volunta-
te perſeverat, ut probatur *in l. unum ex familia in princ. ff.
de leg*. 2. & notatur per Doctores *in l. poſt mortem C. de fide-
juſſorib*. Dicit etiam Raphael. Fulgoſ. *in d. l*. 1. *de Sacroſ.
Eccleſ*. Nimis ſubtiliter Bartolum ponderaſſe illud verbum,
decedens, cùm tamen leges frequenter illud uſurpent, nec
tamen ſe referant ad conſtitutum in articulo mortis, ut
patet *in l. Cum quis decedens in princ. ff. de adminiſtr. tu-
tor*. *& in l. Si quis decedens ff. de legat*. 3. & ſequitur Jaſ.
dicens communem, *in d. l*. 1. *n*. 31. *verſ. Nunc poſtremò vi-
dendum eſt*.

Septima lectura eſt, quàm poſuit Bald. *in conſ*. 284. *Do-* 72
minus Raynutius num. 4. *verſ. Non obſtat lib*. 3. videlicet,
quod hoc c. & c. ſequens non loquantur in hæredis inſtitu- 73
tione, ſed in legatis, & fideicommiſſis: verùm hunc in-
tellectum reprobant communiter Canoniſtæ, qui uno ore
cenſent ultimam voluntatem ſecundum formam harum
Decretalium valere in vim teſtamenti, & probatur hic aper-
tiſſimè in illis verbis: *teſtamenta*, *quæ Parochiani*, *&c*. fir-
ma decernimus permanere. Nam ſi teſtamentum eſt fir-
mum, utique & hæredis inſtitutio, quæ eſt caput, & fun- 74
damentum totius teſtamenti, *ut* §. *Ante hæredis inſtitutio-
nem*, *inſtit. de legat. & c. ſeq*. quamvis explicitè non loqua-
tur de teſtamento, loquitur tamen de ſeptem teſtibus,
qui nonniſi in teſtamento adhibentur, ut in juribus ſupra-
citatis, *n*. 3.

Octavam demum lecturam poſuit Menoch. *de præſumpt*. 75
lib. 1. *q*. 80. *num*. 21. *verſ. Quartè nempe*, quod hic dicitur
intelligendum eſſe in foro animæ. Sed iſte intellectus non 76
habet ſaporem, quia hoc *in fin*. prohibet ſub interminatio-
ne anathematis, ne reſcindantur teſtamenta condita co-
ram Presbytero Parochiali, & duobus teſtibus, hæc autem
reſciſſio non poteſt fieri niſi in foro judiciali. Item Decre-
tales in hac compilatione inſertæ ſervari debent in judiciis,
ut ſuprà *in proœmio in fin*. §. *Volentes*, *& in c*. 1. *Suprà de Con-
ſtitution*.

Abſolutis lecturis venio ad quæſtiones, & 77

Primò QUÆRO, An valeat teſtamentum cæci ad non
pias cauſas factum coram Parocho, & duobus teſtibus ad
præſcriptum hujus Decretalis.

Præmittendum eſt cæcum de jure civili teſtari non poſſe, 78
niſi quadam adhibita ſolemnitate, debet enim vocare ſe-
ptem teſtes, & notarium, & coram eis exprimere ſe velle 79
ſine ſcriptis teſtari. Quamvis enim teſtamentum cæci ſigne-
tur à teſtibus, ut dicetur infrà, ideòque ſimilitudinem ha-
beat cum teſtamento in ſcriptis, tamen eſt nuncupativum,
quia teſtes ſciunt ea quæ in teſtamento ſunt, & ipſis teſti-
bus nuncupantur, ut notat Speculat. *in tit. de inſtrumento-
rum editione* §. 12. *incipien. Compendioſè*, *n*. 43. Debet etiam
exprimere nomina, & indicia, & dignitates hæredum,
quos inſtituit, & legata, & fideicommiſſa deſignare, quæ
omnia ſcribenda ſunt a notario coram teſtibus, vel ſi jam
ſcripta erant, debent coram eis recitari: & cæcus profiteri
debet ex ore proprio edicere illud eſſe ſuum ultimum teſta-
mentum, & diſpoſitum ex animi ſui ſententia. Ac demum
in inferiori chartæ ſpatio debent tam quilibet teſtis, quàm
notarius ſe ſubſcribere, & propriis ſigillis teſtamentum ob-
ſignare, & hæc omnia fieri debent uno eodemque loco,
& tempore. Quod ſi notarius haberi non poſſit, octavus
teſtis erit adhibendus, ut per eum ſortiatur effectum quod
per notarium fieri debebat: Probantur hæc *in l. Hac con-
ſultiſſima*, ubi Bald. *n*. 1. *C. qui teſtam. facer. poſſ. &* §. *Pe-
nult. Inſtit. quib. non eſt permiſſum facere teſtam*. & concordat 80
per omnia Speculat. *in d*. §. *Compendioſè*, *n*. 42. Præterquam
in eo quod dicit de ſigillis teſtium apponendis in octo chor-
dulis, hoc enim ſervatur tantummodo in teſtamento in
ſcriptis, quia cùm ſit clauſum, & teſtes videre non debeant
quæ in eo ſcripta ſunt, *ut l. Hac conſultiſſima C. teſtam*. in
ſpatio inferiori diſcooperto ſubſcriptiones faciunt, & ſigilla
apponunt in chordulis appenſis, & complicatis ad eum mo-
dum,

Digitized by Google

dom, quem accuratè deſcribit idem Speculat. *loc.cit. nu.*40.
At ſecus eſt in teſtamento cæci; quia cùm ſit nuncupativum,
ut prædixi, nihil impedit, quominus ſubſcriptiones fiant
intus in inferiori chartæ ſpatio, ibique ſigilla apponantur; &
81 ideò noo eſt opus chordulis. Similiter ordo in prædictis
non eſt de ſubſtantia, ut contra Rich. Maluet. & Cyn. con-
cludit Bald. *in d. l. Hac conſultiſſima num.* 12.... ſubdens ho-
die ſecundum conſuetudinem locorum hæredis inſtitutio-
nem, ut plurimum poni poſt legata etiam in vita hæredis
ſolvenda ante legata ſolvenda poſt mortem hæredis, ſequi-
tur Jaſ. alios citans *in conſ.26. Omiſſis, n.1. vol.1.*
82 Porrò teſtamentum factum à cæco de jure communi non
ſervatis ſolemnitatibus antedictis non valet, ut *in d.l. Hac
conſultiſſima*, & ibi notant Bart. & Bald. *in princ.* & Docto-
83 res communiter *C. qui teſtam. facer. poſſ.* Ejuſmodi autem
ſolemnitates adhiberi debent à cæco etiam in codicillis, ut
eſt expreſſum *in d. l. Hac conſultiſſima, §. Quæ in eundem
modum*, & notat Speculat. *de Inſtrumentorum editione d.§.
Compendioſè, n.43. verſ. Quia ſi cæcus codicillari voluerit*,
& hoc quoad ſcripturam, & teſtium rogationes; ſed quoad
numerum teſtium DD. non conveniunt. Nam gloſ. *ibi in
verb. Codicillis*, recitat duas opiniones. Prima eſt, quod in
codicillis cæci requirantur octo teſtes, ſicut in teſtamento,
& hanc ſequuntur ibi Jacob. Buttig. Bald. Fulgoſ. Roman. &
Alex. & in hoc ſecundum Aogel. ille tex. eſt ſingularis. Se-
cunda eſt, quod verba *d.§. qua in eundem modum*, non referan-
tur ad omnia ſuperius dicta, ſed ad alia, præterquam ad nu-
merum teſtium, ideò in codicillis ſufficiant quinque teſtes,
ut *l. fin. §. In omni, C. de fideicom.* & huic ſecundæ opinioni,
in qua reſidet gloſ. adhærent ibidem Salicet. & Paul. de
Caſtr. & ut dicit Jaſ. adhibitis quinque teſtibus addi debet
tabellio.
84 Sed quicquid ſit in codicillis, certè in donatione cauſa
mortis, quæ fit à cæco antedictæ ſolemnitates minimè re-
quiruntur; ſed ſufficit ſolemnitas *d.l.fin. Cod. de donat. cauſ.
mort.* ut voluit Bald. *in conſ.248. An cæcus*, quod eſt Aloyſi
de Peruſio, & *in conſ.249. Doctor meus*, quod eſt Marci An-
geli de Peruſio *lib.5.* & idem Bald. *in d.l. Hac conſultiſſima,
n.13. verſ. Tamen non traho ad donationem cauſa mortis, C.
qui teſt. fac. poſſ.* & ibi Alex. *in addit.* ad Bart. *in verſ. Obſer-
vatis, in fin. & in l.2. in extremis verbis, ff. de verb. obligation.*
Jaſ. *in conſ.26. omiſſis n.2. col.2. circa med. verſ. Sed de dona-
85 tione cauſa mortis, vol.1.* ubi ait, ſe non inveniſſe aliquem
de mundo, qui contradicat Bald. & eſt ratio ſecundum
eos, quia donatio cauſa mortis non eſt mera ultima volun-
tas, & prout in eſſe deducitur æquiparatur contractui, ut per
86 DD. *in l.2. ff. de legat.1.* Sed cæcus poteſt contrahere, &
donare inter vivos, ſicut quilibet alius, Alex. *conſ.12. Viſo
inſtrumento donationis, lib.1.* ergo & donare cauſa mortis,
& quamvis Natta *in repetitione, l. Hac conſultiſſima, §. Ex
imperfecto n.43. & ſeq. C. de teſtament.* & Ruin. *in d.l.2. ff. de
leg.1.* ſenſerint ſolemnitates præſcriptas io teſtamento cæci
eſſe adhibendas etiam in donatione cauſa mortis; tamen
non videtur recedendum à prima opinione magis commu-
ni: Unde ut cæci ultima voluntas valeat, cautela traditur
à Jo. Dilect. *de art. teſtan. tit.1. caut.8. n.5.* ut donent cauſa
mortis, vel io teſtamento apponant clauſulam, ut valeat ſal-
tem in vim donationis cauſa mortis, ſubdit tamen neceſſa-
rium eſſe, vel ut donatarius ſit præſens, vel ut notarius ſti-
puletur pro omnibus, quorum intereſt, de quo per Jul. Cla-
rum *in §. Donatio qu.5. verſ. Sed pone.*
87 His præhabitis deſcendo ad quæſtionem, & prima conſi-
deratione dicendum videtur nec de jure Canonico valere
teſtamentum cæci ad non pias cauſas conditum abſque ſole-
mnitate *d.l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. facer. poſſ.* ex fun-
damentis infraſcriptis, &
88 Primò, qoia lex generalis poſterior non tollit legem ſpe-
cialiter loquentem, Dyn. *conſ.27. n.3. verſ. Item ex hoc reſul-
tat.* Ban. *in l. Huius, in fin. ff. ad Turpiliam*, quin potiùs diſtin-
guitur, & limitatur per legem antiquam ne videatur illam
corrigere Hoſt. *in ſum. de conſanguinit. & affinit. §. Conſueve-
runt ſub §. Qualiter arbor. verſ. Nono quæritur*, Abb. *in c. Non
debet n.8. verſ. Et hanc opinionem, eod. tit.* & ita tenere omnes,
DD. dicit Caſtill. *conſ.10. In facto ſupponitur, num.5. verſ. Ad
teſtamentum*, ſed text. *in d.l. Hac conſultiſſima*, ſpecialiter lo-
quitur de teſtamento cæci, ut dicit Bald. *ibi num.2. verſ. Nam
hæc lex eſt ſpecialis inter cæcos*: ergo non tollitur per hanc
Decretalem generaliter loquentem, ſed potius hæc per illam
diſtinguitur, & limitatur.

Quo argumento, ut refert Bald. *in d.l. Hac conſultiſſima,* 89
d. num.2. dicebat Marc. de Fano cæcum oec inter liberos te-
ſtari poſſe abſque ſolemnitate d. legis, quia ſpecies derogat 90
generi, ut *l. Sanctio, legum, ff. de pœn.* ergo debet ſervari
etiam inter liberos, & idem firmant *in d. l. Hac conſultiſ-
ſima*, Raphael Fulgoſ. & Ludovicus Roman. & idem Raphael
conſ.90. incip. Super eo num. ſecundo. Et confirmatur, quia
text. *in d.l. Hac conſultiſſima, C. Qui teſtam. facere poſſ.* ha- 91
bet ſpecialem rationem ibi, expreſſam in extremis verbis, vi-
delicet, ne locum ullum relinquat inſidiis tot oculis ſpe-
ctata, tot inſinuata ſenſibus, tot inſuper in tuto locata
manibus: ergo lex poſterior hujus cap. eſto generaliter cor-
rexit legem civilem de numero ſeptem teſtium, juxta ſe-
cundam lecturam Hoſtienſ. de qua ſupra *num.40.* tamen
non cenſetur eam correxiſſe in caſu dicti teſtamenti cæci
habentis peculiarem rationem, ex traditis per Anchar. *conſ.
222. Subtiliter, n.1. verſ. Secundo hoc idem.*
Secundò idem ſuadetur, quia numquam lex generalis 92
corrigit legem ſpecialem, quando invicem compatiuntur,
Aog. *conſ.214. Primo eſt videndum, num.2. verſ. Si autem
diverſæ ſunt*, Lap. *alleg.88. num.5.* quod eſt Conſilium
Collegii Peruſini, ſed hoc caſu lex civilis, & Canonica
invicem compatiuntur, quia lex civilis ſervari poteſt in
teſtamento cæci, & lex Canonica in teſtamento aliorum:
ergo illa per hanc non corrigitur, facit *cap. Cùm expediat.
de elect. lib.6.* Et conſequenter lex civilis, cùm non ſit con- 93
traria Canoni, ſervanda erit etiam in foro Eccleſiæ, ut te-
nent *in cap.1. infrà de novi oper. nunciat.* Abb. Antiqu.
num.2. Joan. Andr. *num.5.* & communiter DD. Anchar.
*in cap. Canonum ſtatuta, in 1. quæſt. num. 44. ſupra de
conſtit.*
Tertiò facultas teſtandi coram Parocho, & duobus te- 94
ſtibus generaliter unicuique conceſſa per jus Canonicum,
ut hìc, non comprehendit perſonas alioqui inhabiles, ut pro-
batur in *l. Prima* juncta gloſ. *in verb. Habeat, Cod. de Sacroſ.
Eccleſ.* nam text. dicit; Unuſquiſque habeat liberam pote-
ſtatem relinquendi Collegiis, aut locis piis: & tamen per
illam legem qui aliàs erant inhabiles non cenſentur habili-
tati, ut poſſint teſtari ad pias cauſas, ut tenet præcitata gloſ.
& eſt communis opinio, ut dicit Jaſ. *ibi, n.12. & ſeq. in lectura
Papien.* ideòque pupillus, qui de jure communi teſtari non 95
poteſt, etiamſi pubertati proximus ſit, nec ad pias cauſas te-
ſtari poteſt, ut firmat Bart. *in d.l.1. n.18. C. de Sacroſ. Eccleſ.*
& ex communi ſententia Julius Clar. *in §. Teſtamentum, qu.
5. verſ. Hinc refertur.* Sed cæcus de jure communi eſt inha- 96
bilis ad teſtandum, niſi ſervata forma *d. legis Hac conſultiſ-
ſima, C. qui teſtam. fac. poſſ.* ponderando verba, *non poteſt*,
quæ negant potentiam, ut in puncto advertit Raphael Ful-
goſ. *conſ.99. ſuper eo, num.2.* ergo non cenſentur habilitatus
per facultatem generaliter conceſſa in hoc cap. teſtandi co-
ram Parocho, & duobus teſtibus.
Et confirmatur, quia non detrahitur ſolemnitati legali, 97
niſi quatenus invenitur expreſſum, ut *c. Ad audientiam, in-
fra de decim. c. Eccleſia veſtra, il ſecondo, in fin. ſupr. de elect. l.
Sancimus, C. de teſt. l. unic. C. de inoff. dotib.* & ita in propoſi-
to arguit Speculator *in tit. de inſtrum. edit. §. Compendioſè,
num.11.*
Quartò, quatenùs hoc caſu lex civilis, & Canonica invi- 98
cem eſſent oppoſitæ, tamen in his, quæ merè ſpiritualia
non ſunt, aut à ſpiritualibus non dependent, prout eſt te-
ſtamentum cæci ad non pias cauſas, ſtatutum juris civilis
contradicens juri Canonico obſervandum eſt in terris Im-
perii jus Canonicum in terris Eccleſiæ, in quibus habet
temporalem juriſdictionem, ut notat Joan. Andr. *c.2. de reg.
iur. lib.6. in prima gloſ.* & in ſpecie noſtra Angel. *conſ.233.
Punctus eſt, num.5. verſ. Et attendendum eſt*, nec Papa in his 99
caſibus poteſt tollere legem civilem, gloſ. *hic in verb. Impro-
bamus*, ibi, Nec fortè poſſet tollere leges quantum ad eos,
qui non ſunt de ſua temporali juriſdictiooe, arg. *c. Si duo-
bus, de appell. & c. Novit, de iudic.* Anchar. *hic num.8. verſ.
Præterea non videtur*, & Imol. *num.10.* Menoch. *de præſumpt.
lib.1. quæſt.80. num.22.*
Non obſtat, quòd hoc cap. loquatur in materia peccati,
eo quod lethalis culpa ſit non exequi rationabilem volunta-
tem defuncti, de qua certitudinaliter conſtat, *cap. Ultima
voluntas, 13. qu.2. l.1. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & conſtat ex dictis
ſupra in 5. lectura Antonii de Butr. *num.54.* & in materia
peccati ſervari debeat jus Canonicum etiam in foro civili,
cap. Novit. de iudic.

100 Nam reſponderi poteſt negando aſſumptum, quia ut
inquit Corn. *conſ.* 137. *Placet mihi, num.* 1. *vol.* 2. ſolemnitas
numeri teſtium eſt à jure introducta propter ſuſpicionem
falſitatum, & fraudum, quæ plerumque committebantur
in ultimis voluntatibus, *l. final. C. de fideicomm.* & præcipuè
in teſtamento cæci, ut *l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam.*
101 *facere poſſ.* & dictum eſt ſupra *nu.* 91. Non ergo videtur non
habere conſcientiam læſam qui non credit duobus, vel tri-
bus teſtibus quantumcumque idoneis, & omni exceptione
majoribus, quibus lex civilis ex rationabili cauſa non cre-
102 dit. Debet enim conſcientia regulari ex his, quæ à juribus
ſunt diſpoſita, Bald. *conſ.* 295. *Fama vicinis, nu.* 2. *in fin.* &
conſ. 298. *Hac materia, num.* 7. *lib.* 1. & conſtat ex dictis ſu-
103 pra *num.* 60. & 61. unde in ſimili cùm lex præſumat natum
ex uxore eſſe filium mariti, filius ita credere debet, quam-
vis fortè mater fuerit ab alio cognita, & dicat illum eſſe
natum ex adulterio, ut volunt Doctores *in l. Filium diffi-
nimus, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* & *in l. Si vici-
nis, C. de nupt.* & *in cap. Tranſmiſſa, infra qui fil. ſint legi-
104 timi,* redarguentes de fatuitate quemdam Regem, qui di-
miſit regnum, quia mater in articulo mortis dixerat eum
non eſſe filium Regis ſui mariti, & conveniunt DD. quod
talis non tenebatur matri credere in foro conſcientiæ, quia
non credit lex cui debebat ſe conformare. Eodem igitur
modo cùm in teſtamento ad non pias cauſas lex civilis non
credat duobus, vel tribus teſtibus qualiſcumque ſint di-
gnitatis: ita nec hæres ab inteſtato ſuccedens tenetur cre-
dere, & propterea non peccat ſi eis non credit innixus le-
105 gis authoritati, *cap. Qui peccat,* 23. *quæſt.* 4. & conſequenter
cùm verſemur extra materiam peccati, ſervanda erit lex
civilis in foro civili, quamvis contradicat Canoni, ſecundùm
Jo. Andr. & Angel. *in locis ſupracitatis, n.* 98.

Quòd ſi urgeas: Imò hæres ab inteſtato tenetur credere
duobus, vel tribus teſtibus, quia lex Divina dicit, *In ore
duorum, vel trium ſtet omne verbum,* Matthæi 18. in aliis
concordantibus, de quibus infrà *num.* 113. & 118. & ita
peccat, ſi eis non credit tamquam Divinæ legis tranſgreſſor,
cap. fin. de conſuetud.

106 Reſpondetur primò, legem civilem poſſe jus divinum, &
naturale diſtinguere, & adjuvare, illique addere, vel detra-
here, ut eſt expreſſum in *l. Ius civile*, juncta gloſ. *prima, ff.
de iuſtit. & iur.* & ideò lex civilis, quemadmodum & Cano-
nica diſtinguunt illud Euangelii, *In ore duorum, &c.* ut
non procedat in multis caſibus, in quibus plures requirun-
tur, ut *c.* 1. & 2. 2. *quæſt.* 4. *l. Teſtium,* & *de teſtib. l. fin. C.
de teſtam. l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. fac. poſſ.* Ita
ad litteram Innoc. *in cap. Quæ in Eccleſiarum, num.* 4. *ſupra
de conſtitutionib.* gloſ. *fin. in l.* 1. *ff. de Conſtit. Principum,* di-
cens legem humanam poſſe diſtinguere legem Dei, quæ eſt,
ut in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum. Sicut di-
ſtinguit teſtamentum ab aliis, ut *l. fin. C. de fideicommiſſ.*
Bart. *in l. Conſtit. ff. num.* 6. *verſ. Item quæro quid, de reſcript.*
Bald. in Auth. *Ad hæc, num.* 6. *C. de uſur.* & *in l.* 2. *ad fin. verſ.
Sed quæris, C. de precib. Imper. offerend.* Anchar. *hic in* 3. *no-
tab. verſ. Poteſt tamen ius civile,* & Imol. *col.* 6. *circa fin.
verſ. Et iſtam partem videtur velle Felin.* alios cumulans *in
d. cap. Quæ in Eccleſiarum, num.* 2. Quod præcipuè locum
habet ſecundùm eum, *in* 2. *limitat. num.* 17. quando lex
Principis interpretando jus divinum ſtatuit in his, in qui-
bus habet juriſdictionem, id eſt in rebus prophanis, ut eſt
107 teſtamentum ad non pias cauſas. Alioquin ſi lex humana
non poſſet determinare in aliquo caſu majorem numerum,
quàm duorum, vel trium teſtium, eo quòd obſtaret lex Di-
vina, ſequeretur ut nec lex Canonica potuiſſet præſcribere
majorem numerum, prout fecit *in c. Præſul.* 2. *quæſt.* 4. unde
Joan. Andr. *in cap. Actus legitimi, num.* 5. *verſ. In contrarium,
de reg. iur. lib.* 6. dicit Papam immutare authoritatem illam,
In ore duorum, &c. addendo, & minuendo, *per d. cap. Præ-
ſul.* & *cap. In omni, de teſtib. cap. Parvulos, de conſecrat.
diſtinct.* 4.

108 Secundò, reſpondetur eamdem authoritatem in ore
duorum, &c. non eſſe referendam ad majorem numerum,
ſed ad minorem, ita ut ſit ſenſus, In ore duorum ad mi-
nus ſtet omne verbum. At non excludit majorem nume-
rum, quia quædam ſunt cauſæ, quæ plures quam duos exi-
gunt teſtes. Ita eſt expreſſum *in cap. Licet univerſis, ſup. de
teſtib.* ubi gloſ. *in verb. Duorum,* exponit, id eſt, non paucio-
rum, gloſ. *fin. in ſumma,* 2. *qu.* 4. ubi ait: Ideò dicit trium,
quia quandoque, ſecundùm Canones plures quam duo re-
quiruntur, ſed numquam pauciores, & Imol. *hic num.* 13.
col. 36. *poſt med. verſ. Et pro iſta parte,* Menoch. *de præſumpt.
lib.* 1. *qu.* 80. *num.* 23. *verſ. Quod verò ait.*

Neque obſtat, quòd ſupradicta expoſitio videatur con- 109
tra text. noſtrum, in quo habetur leges civiles requirentes
numerum ſeptem, vel quinque teſtium repugnare legi di-
vinæ, cùm ſcriptum ſit, *In ore duorum, &c.* Etenim, ut
reſpondet Menoch. *ubi ſup.* quod hìc dicitur eſſe alienum à
lege divina, ut non valeat teſtamentum conditum ſine nu-
mero quinque, vel ſeptem teſtium, intelligi debere eſſe
alienum, non quod ei omnino adverſetur, ſed eſſe remo-
tum, hoc eſt, eſſe ultra jus divinum.

Ultimò, pro hac parte adducitur authoritas Card. *hic* 110
num. 7. qui in fortioribus terminis firmat non valere teſta-
mentum cæci factum ad pias cauſas, non ſervata forma
l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. facer. poſſ. & refert ſe ita
conſuluiſſe, quia eſt forma ſpecialis, quæ non intelligitur
ſublata per hanc diſpoſitionem generalem, ut *in reg. Gene-
rali, lib.* 6. & ſubdit ſpecialiter facere text. *in l. In teſtamen-
tis,* juncta gloſ. *ult. C. de teſtam.* ſed & aliàs reſtringitur di-
ſpoſitio generalis, ut evitetur correctio jurium, *cap. Cum ſit,
cum ſua gloſſ. de uſu pall.* arg. *c. Eccleſia, il ſecondo de elect.*

Ego confirmo opinionem Cardinalis dupliciter. Primò,
quia cæcus teſtari non poteſt inter liberos, non ſervata for-
ma *d. l. Hac conſultiſſima,* ut tenent DD. ſupracitati *n.* 89.
& 90. ergo nec ad pias cauſas teſtari poteſt ſine prædicta
ſolemnitate. Tenet conſequenter, quia major eſt favor li- 111
berorum quàm piæ cauſæ. Dicit enim Auguſtin. *Quicum-
que vult exheredato filio heredem facere Eccleſiam, quærat
alterum qui ſuſcipiat, non Auguſtinum;* imò Deo propitio
nullum inveniet, refertur *in cap. ult.* 17. *quæſt. ult.* Deinde
quia illa lex eſt ſpecialis in teſtamento cæci, & text. *in cap.
Relatum, infra eod.* eſt ſpecialis in teſtamento ad pias cau-
ſas. Inter ſpecies verò illa derogat alteri, quæ eſt ſpecialior, 112
ſicut individua derogant ſpeciei, ut notat Dyn. *in cap. Gene-
ri, de reg. iur. lib.* 6. Bald. *in d. l. Hac conſultiſſima, num.* 2. Sed
illa lex cùm ſit reſtricta ad teſtamentum cæci, eſt ſpecia-
lior, quam text. *in d. cap. Relatum,* quòd loquitur de te-
ſtamentis aliorum indefinitè: Ergo huic per illam dero-
gatur.

Sed præmiſſis minimè refragantibus, exiſtimo contra- 113
riam opinionem eſſe de jure veriorem, id eſt valere teſta-
mentum cæci ad non pias cauſas conditum coram Parocho,
& duobus teſtibus ad præſcriptum hujus Decretalis. Quòd
efficaciter ſic probo. Leges civiles requirentes numerum 114
ſeptem teſtium in teſtamentis ſunt contra jus divinum, ut
diſertis verbis dicitur in hoc cap. Nam regula juris Divini
habet *Deuteron.* 17. & 19. *Matth.* 18. *Ioan.* 8. *In ore duorum,
vel trium teſtium ſtet omne verbum.* Ergo non ſunt ſervan- 115
dæ, ut *c. Quæ contra,* 18. *diſt. cap. Si eis qui* 11. *quæſt.* 3. *cap.
fin. de conſuet. cap. fin. de præſcript.* Hoſt. *hic num.* 4. *in verb.
Conſuetudinem.* Nam, ut inquit Bald. *in l. Habeat, C. de
Sacroſ. Eccleſ.* & poſt eum Anchar. *hic num.* 3. Imperator eſt 116
Vicarius Dei. Sed Vicarius & Procurator non poteſt veni-
re contra factum Domini, ut *l. Si hominem, ff. mandat.*
Imò qui legibus Imperatoris, quæ contra Dei veritatem 117
feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium,
dicit textus *in cap.* 1. 9. *diſt.* & *in cap. Iulianus,* & *in cap. Si
Dominus,* & *in cap. Qui reſiſtit,* 11. *quæſt.* 3. & in propoſito
notat Abb. *hic num.* 8. *poſt med. verſ. Ego autem.*

Nec dicatur hoc jus divinum eſſe judiciale, & ideò eva- 118
cuatum per Adventum Chriſti, ut per D. Thom. *in* 1. 2. *quæſt.*
103. *art.* 4 & *quæſt.* 104. *art.* 3. Imò enim eſt morale ſecun-
dùm Abbatem loc. cit. Inſtruit namque qualiter homines
vivere debeant, ut *cap.* 1. 2. *quæſt.* 5. Nam præceptum eſt ne
quis auferat rem alienam, quod eſt præceptum morale, *c.
pœnale,* 14. *quæſt.* 5. Sed quia in dubium revocari poſſet
quando conſtet rem eſſe alienam, datur alia regula, videli-
cet: *In ore duorum, vel trium, &c.* Ego ultra Abbatem hoc
aliter deduco. Nam hoc præceptum habetur in Evange-
lio, dicitur enim *Matth.* 18. *Adhibe tecum unum, vel duos,
ut in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum.* Item Chri-
ſtus *Ioan.* 8. exhortabatur Judæos, ut deberent in eum cre-
dere, quia de hoc conſtabat per duos teſtes, & duorum ho-
minum teſtimonium verum eſt, *c. In omni, de teſtib.*

In lege autem Evangelica nullum præceptum contine- 119
tur, quòd non ſit juris naturalis, præter præcepta de Sacra-
mentis, & de Fide, ut docet S. Thom. *in* 1. *quæſt.* 108. *art.* 1. &
2. Covarr. *in* 4. *Decretal. cap.* 6. §. 10. *num.* 1.

Hoc

Digitized by Google

120 Hoc igitur præceptum in ore duorum, abſque dubio eſt
morale, ſeu juris naturalis; & ideò per legem humanam
alterari non poteſt cùm ſit immutabile, cap. fin. de conſuet.
cap. Non eſt peccatum, §. Tuis, ita, & ibi gloſ. 1. 6. diſt. S.
Thom. in 4. ſent. diſt. 2. quæſt. 1. art. 4. quæſt. 1. ad 2. Quòd
121 adeò verùm eſt, ot ſi Princeps etiam Papa leges condetet
adverſus ea quæ dicit Dominus, noo diceretur condere,
ſed potiùs convinceretur errare, cap. Sunt quidam, 25. qu. 1.
& Conſtitutiones ſive Eccleſiaſticæ, ſive laicales, ſi naturali
juti probentur contrariæ, ſunt penitus excludendæ, ut dicit
textus in cap. fin. 9. diſtinct.
122 Prætereà leges civiles de numero teſtium in teſtamentis
adhibendo ſunt contra SS. Patrum inſtituta ut ſimiliter hic
dicitur in littera, & in ſomma, & in cap. 1. 2. quæſt. 4. in cap.
Licèt univerſis, ſup. de teſtib. & in cap. proxim. inf. eod. Hoſt.
hic num. 3. in verb. Inſtitutis. Igitur non ſunt ſervandæ, quia
qui omnipotentem Deum metuit, contra Sanctorum Pa-
trum inſtituta aliquid ullo modo agere non conſentit, cap.
Qui omnipotentem, 11. quæſt. 3. Imò, ut inquit Zoſimus Papa
in cap. Contra, 25. quæſt. 1. contra ſtatuta Sanctorum Pa-
trum condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem Sedis
poteſt authoritas. Igitur quantò minus authoritas Impe-
rialis? cap. Duo ſunt, & cap. Si Imperator, 96. diſt. c. Solitæ,
de maior. & obed.
123 Rurſos hojuſmodi leges in hoc cap. dicuntur eſſe contra
generalem Eccleſiæ conſuetudinem, quæ ita obligat ſicut
præceptum, ut in cap. In his, & in cap. In Eccleſiarum, 9.
diſt. & notat gloſſ. in ſumm. de pœnit. diſtinct. 5. & in termi-
nis noſtris Abbas hic n. 9. verſ. Item ſunt contra generalem
Eccleſiæ conſuetudinem.
124 Accedit quòd impugnans teſtamentum ob defectum ſo-
lemnitatis omiſſæ in numero ſeptem teſtiom peccat morta-
liter, ſecundùm Abb. hic num. 7. & irrefragabiliter probat
hæc littera, dum hoc prohibet ſub pœna excommunicatio-
nis: nam excommunicatio ferri non poteſt niſi pro culpa
mortali, ut c. Nemo, & cap. Nullus, 11. quæſt. 3. Deformitas
autem, & malitia, in qua conſiſtit ratio formalis peccati,
125 ſurgit hoc caſu ex quatuor capitibus. Primò, quia talis im-
pugnatio, ut oſtenſum eſt ſupra, eſt contra præceptum Divi-
126 næ legis cujus tranſgreſſio ſemper eſt mortalis. Nam pecca-
tum eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem
æternam, ut diffinit Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtinum, c.
24. in princ. & explicat S. Thom. in 1. 2. q. 71. art. 6. & in 2. ſen-
tent. diſt. 22. art. 2. vel ſecundum Ambroſ. relatum ab eodem.
D. Thom. in 1. 2. q. 109. art. 4. in corpore. Peccatum eſt præ-
varicatio legis Divinæ, & cæleſtium inobedientia præcepto-
127 rum. Secundò, quia talis impugnatio eſt contra jus natura-
le, qoia præceptum illud, In ore duorum, morale eſt, ut oſten-
ſum eſt ſupra num. 118. & omnia præcepta moralia ſunt de
lege naturali, S. Thom. in 1. 2. quæſt. 87. art. 5. in corp. & in
128 4. ſentent. diſtinct. 2. quæſt. 1. art. 4. quæſt. 1. ad 2. Quicquid
autem contrariatur legi naturæ peccatum eſt, ut idem do-
cet in 2. 2. quæſt. 133. art. 1. in corp. & quæſt. 142. art. 1.
129 Tertiò, quia eſt contra inſtituta Patrum, & prohibitio-
nem Eccleſiæ, ut hic patet, quæ pariter obligant ſub mor-
tali, d. c. Qui omnipotentem, 11. quæſt. 3. cap. Quiſquis præce-
ptis, 14. quæſt. 1. Gemin. poſt Archid. in cap. Deteſtanda in
princ. verſ. Aut ſcienter faciens, de conceſſ. præbend. lib. 6. &
ſcripſi plenius in c. Si quis, n. 38. & 39. de Regular.
130 Quartò, quia talis impugnatio dicitur hic eſſe contra ge-
neralem Eccleſiæ conſuetudinem, cujus tranſgreſſio pari-
ter inducit culpam lethalem, non ſecus ac tranſgreſſio præ-
131 cepti, ut cap. In his, 11. diſt. & cap. Quæ contra, 8. diſt. Cùm
igitur impugnatio teſtamenti ob defectum ſolemnitatis in
numero teſtium ſit culpa lethalis, hinc neceſſariò ſequitur,
ut leges civiles irritantes teſtamenta cum pauciori oumero,
quàm ſeptem, vel octo teſtium, tamquam peccati nutritivæ,
non ſint ſervandæ, ut cap. fin. de præſcript. ibi, Cùm gene-
raliter ſit omni conſtitutioni derogandum, quæ abſque
mortali peccato non poteſt obſervari, ubi Hoſt. num. 5. &
Joan. Andr. num. 2. in fin. exponunt verba illa, omni conſti-
tutioni, ideſt ſive ſit imperialis, ſive alia quæcumque. Ne-
que enim poteſt ſervus contra dominum, imò ſemper in
talibus recognoſcendus eſt Imperator cæleſtis contempto
132 terreno, cap. Julianus, & cap. ſeqq. 11. qu. 3. Item lex debet
eſſe rationabilis, & juſta, c. Erit autem lex, 4. diſtinct. Cùm
ſit ſanctio ſancta, jubens honeſta, prohibens contraria, l.
2. ff. de legib. gloſſ. in §. Conſtat, in ver. Lex eſt, inſtit. de iur.
133 nat. gent. & civil. Et cùm hoc caſo agatur de obſervatione
legis divinæ, ac de peccato vitando, ſequitur perneceſſe,
ut hoc cap. ſervari debeat etiam in teſtamento cæci, non
ſolùm in terris Eccleſiæ, ſed etiam in terris Imperii, & tam
in foro Canonico, quàm in foro civili. Ad hoc tex. mira-
bilis in c. Quæ contra mores, 8. diſt. & in cap. Si is qui. 11. q. 3.
& in cap. Novit, cum materia ſupra de iudiciis, & conſtat ex
dictis ſuprà num. 45. & 49.
Et confirmatur quia dicta Apoſtoli prævalent dictis Im- 134
peratorum, l. 1. C. de ſecund. nupt. & ibi notat in gloſſ. fin.
& cap. penult. infr. de ſecund. nupt. Sed ex dictis Apoſtoli ha- 135
bemus teſtamentum conditum coram duobus, vel tribus
teſtibus impugnari non poſſe ex defectu ſolemnitatis. Er-
go, &c. minor patet ad Galatas 3. ubi ſic legitur: Fra-
tres, ſecundum hominem dico, tamen hominis confirma-
tum teſtamentom nemo ſpernit, aut ſuper ordinat, & ibi
gloſ. Magiſtri ſententiarum exponit; Confirmatum teſta-
mentum morte teſtatoris nemo ſpernit, ut dicat non vale-
re, cùm benefactum eſſe apparet, aut ſuperordinat, aliquid
de rebus iſtis diſponens, ſed eſt in authoritate Canonum.
Qnem locum explicans Bart. in l. 1. n. 81. verſ. Sed ab Apoſt.
C. de ſacroſ. Eccleſ. ſic ait [Confirmatum teſtamentum,
ſcilicet quòd duobus, vel tribus teſtibus confirmatum eſt.
Item morte teſtatoris oec dicit adita hæreditate, vel alia
juris ſolemnitate. Item ex eo quòd dicit, uemo ſpernit,
apparet quod nec Imperator poteſt illud annullare.
Item ex eo quòd gloſ. dicit, quod eſt in authoritate Cano-
oum, apparet quod illud debent obſervare ſive in terris
Eccleſiæ, ſive Imperii. Item ex eo quod dicit, oemo ſpernit,
ut dicat non valere, cùo benefactum eſſet, apparet quod
tollitur omnis exceptio juris civilis.] Hæc Bart.
Ac demom quotieſcumque ex conſtitutione, vel præce- 136
pto principis præſumitur veriſimiliter peccatum futurum;
tunc tali conſtitutioni, vel præcepto non eſt parendum, ut
notat Innoc. in cap. Inquiſitioni, num. 3. verſ. Sed quid Papa,
de ſentent. excomm. Ad hoc cap. Litteras, in fin. de reſtitut.
ſpol. & notat Bartol. in l. 1. n. 80. verſ. Præterea, C. de ſacroſ.
Eccleſ. dicens, in his, in quorum obſervatione emergunt
peccata, jura Canonica legibus prævalere, ut l. Privilegia,
Cod. eod. & ibi notat gloſ. in verſ. Ambitionis, Jo. Andr. in c.
2. de re iudic. lib. 6. Sed ex legibus irritantibus teſtamentum 137
abſque numero ſeptem, vel octo teſtium, veriſimiliter præ-
ſumi poteſt, peccatum futurum. Ergo hujuſmodi legibus
non eſt parendom; minor patet ex dictis in præcedenti
fundamento à num. 124. Sed ulteriùs probatur, quia mul-
toties poteſt contingere ut teſtator morti proximus inſtituat
extraneum hæredem coram quatuor, vel quinque teſti-
bus; vel cæcus coram ſeptem, eo quòd ob temporis angu-
ſtiam major oomerus, vel notarius præſto eſſe non poſſit.
Et quia hæc ultima voluntas per quatuor, vel quinque te-
ſtes ſecundùm leges civiles probari non poterit, venientes
ab inteſtato occopabunt hujuſmodi hæreditatem contra
voluntatem domini; & ſic cum peccato, cap. Pœnale, 14.
quæſt. 5. cap. Vltima voluntas, 13. quæſt. 2. Nec eos excuſabit 138
legum authoritas, quia quamvis ordinaverint numerum
tot teſtium ad fraudes vitandas, tamen ſi in rei veritate
ceſſet hæc fraus, venientes ab inteſtato nec ſunt tuti in foro
animæ, nec in foro civili, ex traditis per Innoc. in cap.
Quia plerique, num. 5. verſ. Imo plus videtur de immunitat.
Eccleſ. Ubi notabiliter vult, ut quamvis princeps ex juſta
cauſa poſſit ſtatuere contra jus naturale, ideſt gentium,
puta transferendo dominium de uno in alium: tamen ubi
ceſſat illa cauſa, conſtitutio ſervanda non eſt, quia conſti-
tutiones quæ veniunt contra ſalutem animæ, non ſunt
ſervandæ, nec authoritas juris civilis, poteſt aliquem à 139
peccato excuſare, ut not. gloſ. 1. ad fin. in cap. Inter hæc, 33.
quæſt. 2. & ſequitur Butr. in cap. Quæ in Eccleſiarum, 23. verſ.
Sed ſi cauſa ceſſat, de conſtitut. & ibi etiam Imol. num. 20. in
fin. verſ. Quid autem ſi ſtatutum, & Felin. 29. verſ. Secunda
declaratio, Boer. deciſ. 38. num. 7. & alii plures apud Antoo.
Gabr. comm. concluſ. lib. 3. in tit. de iure quæſit. non toll. concl.
4. num. 1. quo argumento in propoſito utitur Abb. hic
num. 10. Ad hoc cap. Cùm contingat, de iureiurand. cap.
Quamvis, de pactis, lib. 6. & cap. fin. de præſcript. & per
hoc concludit Abb. Judices ſæculares poſſe compelli ad ob-
ſervantiam hojus Decretalis, argum. cap. Licèt de iure- 140
iur. lib. 6.
Non obſtant modo argumenta contraria. Ad primum 141
enim, de quo ſupra num. 88. reſpondetur hanc decretalem
non corrigere jus civile, etiam in numero ſeptem teſtium,

Digitized by Google

ſed declarare illius irrationabilitatem. Nam cùm lex civilis eſſet nulla ipſo jure, ut plenè probatum eſt ſupra à *num.* 113. opus non fuit, ut per jus Canonicum corrigeretur, ut hic per Butr. *num.* 3. *verſ. Ego credo*, & Abbas *num.* 11. & notat Butr. *in l. Habeat*, *num.* 75. *verſ. Et adverte*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.* ubi dicit *hoc cap. cum ſeq.* non procedere ſtatuendo, ſed declarando. Nec relevat quod dicit Imol. *hic col.* 7. *in fin. verſ. Nec obſtat prædictis*, videlicet hanc decretalem procedere non ſolùm declarando, ſed etiam ſtatuendo, ſeu interdicendo, quia prohibet ne teſtamenta impugnentur ob defectum ſolemnitatis juris civilis in numero ſeptem teſtium: nam reſpondetur præſuppoſita declaratione irrationabilitatis; ſtatutum, ſeu interdictum ſubſequens non eſſe correctorium, quia perinde eſt, ac ſi Pontifex dixiſſet, Declaramus legem civilem eſſe irrationabilem, ac nullam, & ideò ſtatuimus eam non eſſe obſervandam; & ſic non corrigit ad hoc cap. conſtitutionem, ibi, *declarantes*, *decernimus*, *de ſent. excommun. lib.* 6. *& cap.* 1. & ibi Gemin. *in* 1. *notab. de Cler. ægrot. eod. lib.* Hæc autem irrationabilitas æquè reperitur in teſtamento cæci, atque aliorum, ut ex dictis conſtat; imò major eſt in teſtamento cæci, quia cùm in eo non ſufficiant ſeptem teſtes, ſed præterea requiratur tabellio, aut in ejus defectum octavus teſtis, ut *l. Hac conſultiſſima*, *C. qui teſtam. fac. poſſ.* hæc ſolemnitas magis diſtat à lege Divina, qua ſcriptum eſt, *In ore duorum*, *vel trium*, *&c. ut hic*. Nec applicatur ſimile de teſtamento cæci inter liberos, de quo ſupra *num.* 89. quia hoc caſu non agitur de derogando ſpeciali diſpoſitioni legis civilis in teſtamento cæci, ſed de declarando illius irrationabilitatem, ut proximè dictum eſt.

Non obſtat confirmatio, de qua ſupra *num.* 91. quia eamdem rationem falſitatis, & fraudis vitandæ habent leges requirentes numerum ſeptem teſtium, ut *l. fin. Cod. de fideicom.* ibi, *Lex etenim ne quid falſitatis incurrat per duos fortè teſtes compoſitum teſtamentum, maiorem numerum teſtium expoſtulat*, *ut per ampliores homines perfectiſſima veritas reveletur*. Et tamen per hoc cap. declaratur irrationabilis, & contra legem Divinam, ſanctorum Patrum inſtituta, & generalem Eccleſiæ conſuetudinem: Ergo eodem modo declaratur irrationabilis lex requirens octo teſtes in teſtamento cæci. Præterea ad hanc ſuſpicionem falſitatis egregiè reſpondet Hoſt. ſupracitato *in* 2. *lectura*, *num.* 41. *& ſeqq.*

Ac demum, ut eleganter inquit Bald. *in conſil.* 352. *In puncto iuris*, *in princ. lib.* 4. ubi veritas, ibi ſolemnitas de jure Canonico, ut *in hoc cap. & in cap. ſeq.* Nam jus Canonicum deſervit juri Divino, & non humano, & ambulat ſicut pædagogus Divinæ legis in juſtificationibus Divinis, & non apicibus humanis, ſicut dicitur de bona fide, quod vadit poſt veritatem, & non poſt ſubtilitatem, *l. Si fideiuſſor*, §. *Quædam*, *ff. mandati*.

Ad ſecundum de quo ſupra *num.* 92. patet reſponſio ex jam dictis, qui hoc caſu non verſamur in correctione legis ſpecialis præcedentis, ſed in declaratione irrationabilitatis illius, & ſic lex civilis, & Canonica ſe invicem non compatiuntur, ideòque ſervanda eſt lex Canonica, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 133.

Ad tertium, de quo ſupra *num.* 94. reſpondetur negan-
142 do minorem: nam cæcus non eſt inhabilis ad teſtandum
niſi de jure civili non ſervata forma illius, *l. Hac conſultiſ-
ſima*, 4. *C. qui teſtam. fac. poſſ.* quæ tamen tamquam irratio-
nabilis, & repugnans juri Divino, & naturali, nullius
eſt roboris, & ideò non potuit cæcum inhabilitare.

Ad confirmationem poſitam, *num.* 97. ſimiliter reſpondetur legem Canonicam in hac materia non detrahere ſolemnitati juris civilis, ſed declarare illius irrationabilitatem, ut ſæpius repetitum eſt.

Ad quartum, de quo ſupra *num.* 98. reſpondetur legem civilem requirentem numerum ſeptem, vel octo teſtium ad validitatem teſtamenti, eſſe nutritivam peccati, ut oſtenſum eſt *ſupra num.* 124. unde in concurſu ſervari debet lex Canonica ubique locorum, & tam in foro civili, quàm in foro Eccleſiaſtico, ut ſimiliter probatum eſt *ſupra n.* 45. 49. 133. *& ſeqq.*

Nec obſtat ponderatio Cornei: Imò enim qui non credit duobus, vel tribus teſtibus idoneis, habet conſcientiam læſam, ut oſtenſum eſt ſuprà *num.* 137. nec lex civilis poteſt eum à peccato excuſare, ut ſimiliter monſtratum eſt *ſuprà num.* 114. *& num.* 139. & ad ſuſpicionem falſitatis adæquatè reſponſum eſt ſupra in ſecunda lectura *nu.* 41. *& ſeqq.* ex dictis Hoſt. nec applicatur ſimile de Regulo, qui non credit matri. Quoniam eo caſu agebatur de teſtimonio unius tantum, cui etiam ſecundùm legem Divinam non eſt credendum: nam ut legitur *Deuteron.* 17. *In ore duorum*, *vel trium teſtium peribit*, *qui interficietur*. Nemo occidatur uno contra ſe dicente teſtimonium, *& in cap. Licèt univerſis*, *de teſtibus*, dicitur. Nulla eſt cauſa, quæ unius teſtimonio, quamvis legitimo terminetur; & nihilominus regulus ille ſummoperè laudatur à Canoniſtis, ut per Marian. Socin. *in cap. Officii*, *num.* 9. *infrà de pænit. & remiſſ.*

Neque obſtat, quòd lex civilis poſſit jus divinum, vel 143
naturale diſtinguere, & illi detrahere, quia hoc negatur,
ut plenè probavi *in cap. Quæ in Eccleſiarum*, *num.* 142. *ſu-
pra de Conſtitut.* & fuſiùs *in cap. Cum pridem*, *à num.* 76. *&
ſeqq. de pactis*. Præterea hoc non eſſet diſtinguere, ſed cor-
rigere, & deſtruere jus Divinum, & naturale, quod non
poteſt lex humana, Hoſt. *in ſumm. de reſcript.* §. *Quas vi-
res habeat*, *verſ. Si ſit deſtructivum iuris Divini*, nam lex
Divina præcipit, ut ſtetur duobus, vel tribus teſtibus in
quacumque materia: Lex autem civilis mandat, ut non
ſtetur in teſtamentis, quæ ſunt oppoſita, & conſtat ex dictis
num. 114. *& num.* 116.

Nec refragatur, quòd lex Canonica quandoque requirit 144
majorem numerum, ut *in cap. Præſul.* 2. *quæſt.* 4. ubi requi-
ritur numerus ſeptuaginta duorum, vel quadraginta qua-
tuor, vel viginti ſeptem teſtium ad damnandum Cardina-
lem Epiſcopum, Presbyterum, vel Diaconum. Nam re- 145
ſpondetur illum textum eſſe intelligendum, quando teſtes
non ſunt omni exceptione majores: ſecùs ſi ſint laudabilis
vitæ, ut declarat Gratian. *in* §. *fin. ead. cauſ. & quæſt.* & Abb.
hic num. 16. *verſ. Nec obſtat*, Hoſt. *in cap. Licèt univerſis*, 146
num. 3. *ſupra de teſtibus*, & ibi etiam Joan. Andr. *num.* 4.
verſ. in gloſſ. 3. facit Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. & cùm
lex Divina non præſcribat qualitatem duorum, vel trium
teſtium, benè potuit lex Canonica declarare, ut in con-
demnando Epiſcopo Cardinali duo, vel tres teſtes debeant
eſſe omni exceptione majores, alioquin requirantur ſeptua-
ginta duo, ut ſic numerus ſuppleat defectum in re graviſſi-
mi momenti; ad gloſſ. *in l. Teſtium fides in verb. Numerus*,
ff. de teſtibus, Prob. ad Joan. Monach. *in c.* 1. *num.* 7. *verſ. Item
idem operatur numerus*, *eod. tit. lib.* 6. Anton. Gabriel. *de te-
ſtib. concluſ.* 6. Cæſar de Graſſis *deciſ.* 175. *aliàs* 5. *num.* 8. *&
ſeqq. de ſponſal.* vel dicas diſpoſitionem *d. cap. Præſul.* proce-
dere de juris rigore, qui non eſt ſervandus ſecundùm Hoſt.
& Jo. Andr. *loc. citatis ſuprà num.* 145.

Nec obſtat ſi replicetur, quòd ex hoc cap. minimè requi- 147
ratur, ut teſtes in teſtamento adhibendi ſint omni exce-
ptione majores, ſed tantùm ut ſint idonei, ut in littera.
Nam reſpondetur legem Canonicam in teſtamentis fuiſſe
contentam, ut teſtes eſſent ſimpliciter idonei. At in con-
demnando Epiſcopo Cardinali ob rei gravitatem non fuit
contenta, ut eſſent idonei ſimpliciter, ſed amplius requi-
ſivit, ut eſſent majores omni exceptione, ut per Gratian.
loc. cit. Quare præſuppoſita teſtium habilitate ſecundùm
quod Canones requirunt, nullus datur caſus, in quo de
jure Canonico non ſufficiant duo, vel tres teſtes. Imò gloſ.
1. *in d. cap. Præſul.* dicit duos teſtes ſufficere etiam ad con- 148
vincendum Papam, & idem dicit Abb. *hic d. num.* 16. Surd.
conſ. 12. *num.* 32. *&* 33. licèt de illa gloſ. ſit mirandum, ut
dicitur in notis ad *d. cap. Præſul.*

Nec prædictis refragatur text. *in cap. Licèt univerſis*, *ſu- 149
prà de teſtib.* in illis verbis: *Licèt quædam ſint cauſæ quæ
plures quàm duos exigant teſtes*, quoniam text. non dicit
plures, quàm tres, ſed plures, quàm duos, innuens per hoc non eſſe quidem contra legem Divinam, ut tres requirantur, quia Divina ſcriptura loquitur alternativè, in ore duorum, vel trium; & ideò ad Eccleſiam ſpectat determinare caſus, in quibus duo non ſufficiunt: ſicut fecit in teſtamentis, in quibus ultra duos teſtes voluit etiam Parochum eſſe adhibendum, ut hic, & latius dictum eſt *ſupra num.* 59. *& num.* 146. ſed benè eſt contra legem divinam, ut requirantur plures, quàm tres. Nec in hoc contradicit text. *in d. cap. Licèt univerſis*. Imò ita eſt intelligendus, quia alioquin eſſet contrarius huic Decretali, quæ dicit eſſe contra legem Divinam, ut ſeptem, vel quinque teſtes adhibeantur. Et expedit jura juribus concordare, *cap. Cum expediat*, *de elect. lib.* 6.

Nec

150 Nec dicas cum Menochio ſupracitato *num.* 109. textum noſtrum non dicere id eſſe contra legem Divinam, ſed alienum à lege Divina, id eſt, remotum, ſeu præter Divinam legem. Quoniam hæc expoſitio repugnat litteræ: nam ſi impugnatio teſtamenti ob defectum ſolemnitatis in numero teſtium eſſet tantùm præter, & non contra Divinam legem, malè hic ſuiſſet damnata ſub pœna anathematis,
151 quia quod eſt præter legem Divinam, non eſt peccatum, cùm peccatum ſit dictum, factum, concupitum contra legem Dei, ut dictum eſt ſupra *num.* 126. rectius igitur Hoſtien. *hic num.* 4. exponit verbum, *alienum*, id eſt, contrarium, & ideò non ſervandum.

152 Non obſtat ultimum, quòd cæcus nec ad pias cauſas teſtari poſſit, non ſervata forma *l. Hac conſultiſſima, C. Qui teſtam. fac. poſſ.* ſecundùm Card. ſupracitato *num.* 110. Quoniam oppoſitum tenet Alex. *ibid. num.* 14. Et quamvis Angel. *in lectura Peruſina eiuſd. legis num. 4. verſ. Idem*
153 *dicam*, putet *dict. l. Hac conſultiſſima*, non procedere in teſtamento cæci condito ad pias cauſas, quando relinqueret piis & venerabilibus locis in quibus ceſſat ſuſpicio falſitatis; ſecus ſi aliis privatis perſonis pauperibus, quæ propter egeſtatem multoties ſolent ad delicta inclinari: tamen Alexand. generaliter tenet dictam legem non habere locum in teſtamento cæci ad pias cauſas qualeſcumque perſonæ inſtituantur, cùm in eis non attendatur prohibitio juris civilis, ſed ſervetur jus gentium, *cap. Relatum, infrà eod.* & cum eo tranſit ibi Jaſon *nu.* 4. *circa fin. verſ. Secundo limita.*

154 Ad confirmationem reſpondetur primò, negando antecedens, quia plures, & majoris auctoritatis cenſent cæcum teſtari poſſe inter liberos coram duobus teſtibus ad præſcriptum *l. Hac conſultiſſima*, §. *Ex imperfecto, C. de teſtamen.* Et ita in ſpecie concludit Bald. *in l. Hac conſultiſſima, num. 2. C. Qui teſtam. facer. poſſ.* Nam cùm hæc lex ſpecialiter loquatur in cæco, & illa ſpecialiter in patre, principalior judicatur lex, quæ in patre loquitur ratione favoris; & ideò hæc derogat illi, quæ loquitur in cæco, arg. eorum, quæ notat Dyn. *in cap. Generi, de regul. iur. lib. 6.* Item inter liberos non cadit timor falſitatis, cùm ſuccedant ab inteſtato, & cum Bald. conſentiunt ibi Ang. *num. 4. verſ. Sed quid erit in patre?* Salycet. *num.* 9. Paulus de Caſtr. *in* §. 1. *num.* 9. Alex. *num.* 13. & Jaſ. dicens communem *num.* 4. Quinimò Romanus quamvis oppoſitum ſentiat, tamen fatetur opinionem Bald. eſſe æquiorem, & ſequendam, tum propter illius auctoritatem, tum quia non habet contradictionem; tum denique quia in dubio ſequenda eſt opinio, quæ magis favet teſtamentis, *l. Si pars, ff. de inoffic. teſtam. cap. fin. ſuprà de re iudicat.*

155 Reſpondetur ſecundò, negando conſequentiam; nam etſi ſolemnitas *d. leg.* ſervanda eſſet in teſtamento inter liberos, non tamen inde ſequeretur, ut eſſet ſervanda in teſtamento ad pias cauſas, quia in hoc tractatur de favore animæ, & Religione Divina, quæ carior eſt filiis, ita dicit Bart. *in l. 1. num. 74. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & favor animæ præponendus eſt favori liberorum, *l. Sancimus, Cod. eod.* & ſic magis favetur teſtamento condito ad pias cauſas, quam teſtamento condito inter liberos, ut ex verbis Bart. deducit Alex. *in l. Pactum quod dotale in 4. col. Cod. de pactis*, quem ſequitur Jaſon. *ibidem num.* 18. Nec refragatur auctoritas Auguſtini ſupracitata *num.* 111. quia procedit
156 quantum ad legitimam filiis debitam. Nam ſi quis vellet privare filios legitima, illos exhæredando, & inſtituere Eccleſiam, faceret contra officium pietatis, & Eccleſia, quæ eſt Pietatis mater, tale teſtamentum non admitteret, ut notat Bart. *in d. l. 1. num.* 55. 60. 61. & ibi declarat Jaſ. *num.* 18.

157 Ulterius quæro, ſtante ſtatuto Urbis *cap.* 42. tenoris infraſcripti, videlicet inter cives, incolas, & diſtrictuales ubique ſerventur Urbis ſtatuta, niſi in loco diſtrictus in caſu contingenti aliter per particularia ſtatuta fuerit proviſum, & tot ſtatuta non diſponunt, ſervetur jus civile [nec immeritò quando in hac urbe Roma jura civilia orta, acceptaque ſunt, & ad alios populos defluxerunt, & adhuc ſuſcepta benignè ſervantur] & ubi deficit jus civile, tunc ad ſacros Canones recurratur.

An teſtamenta condita in Urbe juxta diſpoſitionem hujus *cap. Cùm eſſes*, ſuſtineantur necne, Rota *in cauſa Romana bonorum de Stocchis 27. Maii* 1588. coram bon. mem.
158 Hieronymo Pamphilio in propriis terminis ſtatuti Urbis, reſolvit teſtamentũ non ſuſtineri: verba deciſionis hæc ſunt.

[Dixerunt Domini, quòd licèt teſtes, qui inducuntur ad probandam deſcendentiam, probent in dicto, quia omnes concludunt. Petrum Stocchum inſtituiſſe hæredem univerſalem Damianam ſuam matrem, & poſt ejus obitum Trojanum ſuum conſobrinum: nihilominus hæc probatio 159
non relevat, quia agitur de probando teſtamento nuncupativo, in quo non ſufficiunt quinque teſtes, ſed ad illius probationem, & validitatem ſeptem requiruntur, *l. Si unus, l. Hac conſultiſſima, C. de teſtamen.* §. *fin. inſtit. eod. tit. cum vulgar.* Clarus *in* §. *Teſtamentum, quæſt.* 56. Neque poſſe ſubſiſtere ex diſpoſitione *cap. Cùm eſſes, de teſtam.* quia, ut dicit Dec. *conſ.* 315. *num.* 4. alias eſt *conſ.* 314. alias 316. *incip. Superioribus diebus, num. 7. verſ. Non obſtat*, non habet locum in Urbe, ubi adeſt ſtatutum, quod ſer- 160
vetur jus civile, quo ſtatuto non eſt dubium Petrum ligari, quia attenditur locum conditi teſtamenti juxta doctrinam Bart. communiter approbatam *in l. 1. Cod. de Summa Trinit.* quam pluries ſequuta fuit Rota etiam in iſtis terminis in cauſa Bononien. de Solimeis.] Hactenus verba deciſionis.

Eandem opinionem tenuerunt Magdal. *de numero teſt. in teſtam. requiſit. cap. 8. num. 24. 25. & 26. part. 2.* Gratian. *diſcept. forenſ.* 223. *num.* 52. quos noviſſimè refert, & ſequitur Joan. Baptiſta Fenzonius *in adnotationibus ad d. cap. 42. num. 8.* quibus addo Alex. *conſ. 177. Viſo themate, num. 2. verſ. Quia reſponſio, lib. 2.* ubi idem conſuluit in 161
terminis ſtatuti Ravennæ à Sede Apoſtolica confirmati, quòd ſervari debeat jus civile quando eſt contrarium juri Canonico, Imò voluit ibi Alex. hoc ſtatutum valere etiam 162
ſine confirmatione Apoſtolica, quia populi ſubjecti Eccleſiæ Romanæ etiam quoad temporalem juriſdictionem poſſunt ſtatuta condere contra jus Canonicum ſervanda quoad ipſos laicos, ut latè firmat Abbas *in cap. Quod Clericis, num. 45. de foro compet.*

Ego verò exiſtimo hanc opinionem non eſſe veram, 163
quia etſi de validitate ſtatuti Urbis hæſitari non poſſit ex his, quæ tradit Alex. *loc. cit.* ſaltem ſtante confirmatione Gregorii XIII. ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, ut in Bulla Confirmationis incip. *Urbem Romam*, edita 8. Kalend. Julii 1580. tamen cùm ſtatutum *d. cap.* 42.
non loquatur ſpecificè de teſtam. ſed generaliter de obſer- 164
vantia juris civilis, debet declarari, & limitari, ut locum non habeat in illis legibus, quæ ſunt contra jus Divinum, & fovent peccatum. Neque enim credendum eſt Sum- 165
mum Pontificem ſtatuti authorem, qui jus Divinum uſque ad animam & ſanguinem ſervare debet, *cap. Sunt quidam, 25. quæſt. 1.* gloſ. *in cap. A nobis, de decimis*, Abb. *hic num. 8. poſt med. verſ. Item Princeps*, & cujus officium eſt peccata extirpare, *cap. Novit, verſ. Nullus qui ſit ſanæ mentis*, & ibi Anchar. *num. 8. ſuprà de iudic.* gloſ. 1. *in Extravag. Ad omnis, Ioannis XXII. de electione.* per generalia verba dicti ſtatuti voluiſſe ſimilium legum obſervantiam præcipere. Sed leges civiles requirentes numerum ſeptem teſtium ad validitatem teſtamenti ſunt contra jus Divinum, quo ſcriptum eſt, *In ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum*, ut hic eſt textus rotundus, qui cavillari non poteſt, & conſtat ex dictis in præcedenti quæſtione *à num. 114. uſque ad num. 121. & 127.* Item fovent peccatum, ut latè oſtenſum eſt *ſuprà à num. 124. uſque ad num.* 141. Ergo ſtatutum Urbis in hujuſmodi legibus locum non habet.

Prætereà dictum ſtatutum jubens inter cives Romanos 166
& diſtrictuales ſervari jus civile, non extenditur ad illas leges, quæ reperiuntur expreſsè correctæ, & abrogatæ per jus Canonicum, ut in terminis ſtatuti Urbis firmavit Rota *in cauſa Peruſina Bonorum 20. Aprilis* 1592. coram Penia impreſſa poſt conſil. Farinac. *lib. 2. deciſ. 65. num. 2.* poſt Capram *conſ. 70. num.* 12. adducens bonam rationem, quia jus civile correctum non dicitur amplius jus civile, 167
gloſ. 1. *in l. final.* & ibi etiam Bart. *num. 1. ff. ad l. Cornel. de falſ.* Sed leges civiles irritantes teſtamenta cum pauciori numero, quàm ſeptem teſtium tamquam irrationabiles, & peccati nutritivæ ſunt abrogatæ per hoc cap. ſecundùm intellectum communem, & veriorem, ut dixi *ſuprà in ſecunda lectura, num. 40. & 41.* & fuſiùs *à n. 113. uſque ad n. 117.* Præſertim in terris Eccleſiæ, ſecundùm alium intellectum itidem communem, ut ſimiliter dixi *ſuprà in tertia lectura, num. 46. & ſeqq.* Ergo ſtatutum Urbis ad illas leges non extenditur.

168 Unde videmus pœnas ſecundò nubentibus infrà annum
luctus à jure civili impoſitas, ut *l. 1. & 2. Cod. de ſe-
cundis nupt.* tamquam ſublatæ per jus Canonicum, ut *in*
169 *cap. Super illa, & cap. ultimo, de ſecundis nupt.* mini-
mè habere locum inter perſonas ſubjectas ſtatuto Urbis,
Rota *dict. deciſ.65. num.1.* Capra *d. conſ.70. num.10.* An-
ton. Gabr. *Commun. concluſ. in tit. de ſecundis nupt. concluſ.*
170 *5. num.1.* Similiter de jure civili ordinandi ad Sacerdotium
debent aliquid offerre ordinanti, & notario, ut in Auth.
de Sanctiſſ. Epiſc. §. Pro conſuetudine. Sed de jure Canoni-
co ſecus, quia eſt ſimoniacum, *cap. Sicut Epiſcopum, 1.*
171 *quæſt.2.* & ibi notatur *cap.1. de ſimon.* Item de jure civili li-
cèt pecuniam accipere pro jure judicando, *l. Ob turpem cau-
ſam, ff. de condit. ob turp. cauſ. l. Solet, ff. de præſcript.* ſecus
de jure Canonico quia peccatum eſt, gloſ. *in cap. Qui cum
fure, in fine de furt.* Item conſenſus parentum de jure civi-
li requiritur ad validitatem matrimonii, *l. Nec filiam, C.
de nupt. l. Nuptiæ, ff. de ritu nupt.* Sed ſecundùm Canones
non requiritur talis conſenſus, niſi de honeſtate, *cap. 1.
22. quæſt.2.*
172 Item de jure Canonico non eſt permiſſum jurare per
creaturas, niſi ubi invenitur expreſſum, puta per Euange-
lium, per Altare, per Crucem, ut *cap. Conſidera, cap. Cleri-
cum, cap. Habemus, & cap. Si aliqua, 12. quæſt. 1. c. Perveniat.
10. quæſt.5.* Sed de jure civili permiſſum videtur, *l.2. §. fin.*
173 *& l. ſeq. & l. Qui per ſalutem, ff. de jurejurand.* Item pu-
pillus de jure civili non tenetur ſervare juramentum, *l. 1. §.
1. C. de juram. calumn.* auth. *Sacramenta Puberum, C. Si
adverſus vendit.* ſed de jure Canonico tenetur ſi ſit doli ca-
pax, ac non ſervando pejerat, *cap. Parvuli, 22. quæſt.5.* Item
174 ſecundùm leges licitum eſt contrahentibus ſe invicem deci-
pere, & circumvenire, *l. In cauſa, ff. de minorib.* ſecundùm
Canones non, *cap. Per tuas, de donat.* & notat *in c. Ea enim,
§. Hoc jus,* in gloſ. *ordinar. 10. quæſt.1.*
175 Item in præſcriptione de jure civili non requiritur bona
fides, *l. Sicut in re, & l. Omnes, C. de præſcript. 30. annor.* quòd
tamen corrigitur per jus Canonicum, *c. Si diligenti, de præ-*
176 *ſcript. & cap. fin. cum ibi notat. eod. tit. lib.6.* Item filius fami-
lias ſecundùm leges voto non obligatur, *l. 2. §. voto, ff. de
pollicitat.* ſecus ſecundùm Canones, *c. Honorantur, 32. qu.2.*
177 Demum aliis omiſſis de jure civili licitum eſt patri occidere
adulterum in flagranti crimine cum filia deprehenſum,
dummodo & ipſam filiam occidat, *l. Patri, cum tribus legi-
bus ſequentibus, ff. Ad l. Julian. de adulter.* Idemque in certis
caſibus licitum eſt marito, ut *l. Marito, ff. eod. & l. Grac-
chus, C. eod. tit.* Sed hoc abominantur ſacri Canones, ut
*cap. Si non licet, 23. quæſt.5. & cap. Inter hæc, cum tribus cap.
ſeqq. 33. quæſt.2.* Porrò in his, & pluribus aliis caſibus, quos
cumulat Bart. *in tract. de different. inter jus Canonicum, &
civile,* leges ſæculares tamquam involventes peccatum
ſunt abrogatæ, & damnatæ per jus Canonicum: & con-
ſequenter nemo ſani capitis dixerit illas fuiſſe innovatas ex
verbis generalibus ſtatuti Urbis; unde idem dicendum de
legibus irritantibus teſtamenta ob defectum numeri te-
ſtium, cùm & hæ tamquam peccati nutritivæ ſint abrogatæ
per hoc cap. ut prædixi.
Nec obſtat, quòd ſtatuta populi Romani fuerint confir- 178
mata à Gregorio XIII. in forma ſpeciali. Quoniam ut for-
maliter reſpondet Rota *in præalleg. deciſ.65. num.2. verſ.
Et ex his quoque.* Confirmatio non dedit robur ſtatutis lo-
quentibus de jure civili, aliàs per jus Canonicum corre-
cto: Atque ita jus civile etiam in materia teſtamentorum
ſervabitur in illis caſibus dumtaxat, in quibus expreſsè
per jus Canonicum non apparet abrogatum, ut ibi per
Rotam, & latiùs *in prædicta deciſ.* & ratio eſt evidens,
quia de natura confirmationis eſt non alterare ſtatum rei
confirmatæ, ſed illum convalidare, aut ei robur adji-
cere, remanentibus tamen omnibus in eiſdem ſtatu, &
terminis, *l. Aurelius, §. Teſtamenta, ff. de liber. legat.
cap. 1. & 2. de confirm. util. vel inutil.* Bald. *in l. 1. in fin. C.
Si adverſ. rem judicat.* Rot. *deciſ. 175. num.8. part.5. recent.*
& aliàs paſſim.
Quòd ſi diceremus verba ſtatuti Urbis, *d. c. 2.* debere in- 179
telligi etiam de legibus civilibus requirentibus numerum
ſeptem teſtium in teſtamentis: de validitate dicti ſtatuti ju-
re optimo dubitari poſſet, quia ut diſertis verbis dicitur
in hoc cap. hujuſmodi leges ſunt contra jus Divinum, San-
ctorum Patrum inſtituta, & generalem Eccleſiæ conſue-
tudinem: unde ut in propoſito ipſarum legum dicit Abb. hic 180
num.8. Princeps etiam Papa ſi condit leges contra ea, quæ
dicit Dominus, non dicitur condere leges, ſed potiùs convin-
citur errare, *c. Sunt quidam, 25. q. 1.* & contra ſtatuta Patrum
condere aliquid, vel mutare, nec primæ Sedis poteſt autho-
ritas, dicit text. *in c. Contra ſtatuta, ead. cauſ. & quæſt.* Item 181
contra generalem Eccleſiæ conſuetudinem, & ſic contra
ſtatutum generalem Eccleſiæ Papa venire non poteſt gloſ. *in
c. Per principalem, in ver. Ad nos, in fin. 9. quæſt.3. & in cap.
Litteras, in ver. Non poteſt, de reſtitut. ſpoliat.* & in propoſi-
to Abb. *hic num.9.* Præterea, ut idem inquit *num.30.* Papa 182
licèt à Deo receperit poteſtatem, & dignitatem Pontifica-
tus, non tamen poteſtatem peccandi, ut dicit text. *in cap. 1.
40. diſt.* nam Vicarius non habet majorem poteſtatem, &
dignitatem Pontificatus, quàm ipſe Deus. Sed Deus pecca-
re non poteſt, ut *c. fin. de pœnit. diſt.2.* ergo nec Vicarius 183
debet hoc poſſe. Ad hoc text. optimus *in cap. Scripſit, 7.
quæſt.1.* ibi, *& ideò per nos fieri nullatenus poteſt, nec pec-
catum, &c.* Et ita hujuſmodi ſtatuta non valere eleganter
docuit Bald. *conſ.285. Si quis iuris, col.2. in fin. verſ. Sed con-
tra, lib.3.* dicens ſtatuta, & conſuetudines locales requiren-
tes in teſtamento numerum ſeptem teſtium eſſe ſublatas per
hoc cap. Cum eſſes, quaſi inducant peccatum, & rebellent
juri divino, quia infringunt veritatem; magis tamen credo
ſtatuti verba ad prædictas leges abrogatas non extendi ex
defectu intentionis Papæ.

DE TESTAMENTIS.

Idem Alexander III. judicibus Velletren.

CAPUT XI.

Relatum eſt, quòd cùm ad veſtrum examen ſuper relictis Eccleſiæ, cauſa deducitur, vos niſi ſeptem vel quinque idonei teſtes intervenerint, inde poſtponitis judicare: & infrà. Mandamus, quatenus cùm aliqua cauſa talis ad veſtrum fuerit examen deducta, eam non ſecundùm leges, ſed ſecundùm decretorum ſtatuta, tractetis, tribus aut duobus legitimis teſtibus requiſitis: Quoniam ſcriptum eſt: In ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum.

SUMMARIUM.

1 *Ultima voluntas ad pias cauſas coram duobus teſti-
bus valet, & n.4. & 7.*
2 *Legata pia peti poſſunt coram judice ſæculari, qui tene-
tur cauſam decidere non ſecundum leges, ſed ſecun-
dum Canones.*
3 *Differentiæ ſex inter hoc cap. & præcedent cap.* Cùm
eſſes, *& num. ſeqq. uſque ad num.15.*
4 Talis, *dictio eſt reſtrictiva ad ſimilia, & diſſimilium
excluſiva.*
5 *Ad pias cauſas valent non modò legata, & fideicom-
miſſa, ſed etiam inſtitutio hæredis, de qua conſtat per
duos teſtes, & n. ſeq.*
6 *Teſtamentum eſt, in quo hæres inſtituitur.*
7 *Suppletiones ad Decretales non ſunt permiſſæ, & qui
ſupplet, corrigit.*
8 *Teſtes duo in teſtamento ad pias cauſas non ſunt de
ſo-*

ſolemnitate ſubſtantiali, ſed probatoria, quæ poteſt adimpleri per æquipollens, & n.ſeqq.

9 *Teſtamentum ad pias cauſas ſcriptum manu teſtatoris valet ſine ullo teſte.*

10 *Teſtamentum inter liberos ſcriptum, vel ſubſcriptum manu teſtatoris ſine aliquo teſte valet quoad liberos, ſed non quoad extraneos, niſi ſaltem duo teſtes intervenerint.*

11 *Teſtamentum ad pias cauſas coram duobus teſtibus valet etiam in terris Imperii, & in foro civili.*

12 *Teſtes in teſtamento ad pias cauſas non requiritur ut ſint rogati.*

Et poteſt adhiberi etiam mulier, & n.14.

13 *Regulæ Socini falsò eidem tribuuntur.*

15 *Cæcus an poſſit teſtari ad pias cauſas non ſervata forma* l. Hac conſultiſſima, C. Qui teſtam. fac. poſſ. *remiſſivè.*

1 R*Elatum.* Valet ultima voluntas ad pias cauſas coram
duobus teſtibus, Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Card.
Anch. Imol. Joan. de Anan. & eſt caſus ſingularis ſecundùm
Abb. Dividitur in tres partes. Prima ponit factum reprehenſibile, quod ſecunda corrigi mandat ibi, *Mandamus*.
Tertia mandatum probat ibi, *Quoniam*.

2 Nota primò ibi, *ad teſtium fuerit examen deducta*, juncta
ſuprascriptione, legata pia peti poſſe coram judice ſæculari,
ipſumque judicem teneri hujuſmodi cauſam decidere non
ſecundum leges, ſed ſecundum Canones, ut in littera, &
hic notant Butr. Imol. & Abb. *in 1. notab.*

3 Secundò nota ex textu ſex differentias inter hoc cap. &
præcedens *cap. Cum eſſes*, ex quibus habebis intellectum
textus, & explicationem materiæ.

4 Differunt enim primò, quia hoc cap. loquitur de ultima
voluntate ad pias cauſas, ut patet ibi, *ſuper relictis Eccleſiæ*, nec non ibi, *cum aliqua cauſa talis*, nam dictio, *talis*,
eſt reſtrictiva ad ſimilia & diſſimilium excluſiva, Bald. *in
conſ.284. in lib. Eſdra num.2. lib.3.* Et ita hic tenent Joan.
Andr. & cæteri in ſummar. text. Feder. de Sen. *in conſ.217.
Factum tale eſt. Quidam nomine, n.2. verſ. Cùm ergo*, Gemin. *in conſ.49. Super iſto puncto, num.5.* Et hanc opinionem
ſequuntur omnes nemine excepto, ut inquit Pariſ. *conſ.51.
Teſtamentum, n.1. lib.3.* ſed cap. præcedens loquitur de
ultima voluntate ad non pias cauſas. Et quamvis Bernard.
hic in gloſſ.1. & 2. & in cap. præcedenti, in gloſſ.3. Item gloſſ.
Joan. Raymund. Bartol. & quidam alii ſenſerunt, etiam cap.
præcedens loqui in relictis ad pias cauſas: tamen contraria
opinio eſt verior, & magis communis, ut optimè deducit
Gemin. *d. conſ.49. num.5.* & ſcripſi plenius in eodem *cap.
in prima lectura, n.38. & in ſecunda lectur. n.41.*

5 Secundò differunt, quia hoc cap. ſecundùm aliquos loquitur in legatis, & fideicommiſſis particularibus, ut innuitur ibi ſuper relictis Eccleſiæ: præcedens verò loquitur in
teſtamentis, & conſequenter etiam in inſtitutione hæredis, quæ eſt caput, & fundamentum totius teſtamenti, §.
Ante hæredis, inſtitut. de legat. & ſecundum Abb. Antiq. *hic
6 n.1.* Teſtamentum eſt, in quo hæres inſtituitur; ſed hæc differentia non eſt vera, quia etiam hæc Decretalis loquitur de
teſtamento, ponderando illa verba, *ſeptem idonei teſtes*:
nam numerus ſeptem teſtium non requiritur, niſi in teſtamento, ut *l. fin. C. de fideicomm. cum concord.* Unde per hoc
cap. valere non tantùm legata, ſed etiam inſtitutionem hæredis ad pias cauſas, de qua conſtat per duos idoneos teſtes,
tenet Federic. de Sen. *d. conſ.217. num.2. verſ. Cùm ergo*, dicens, in hanc ſententiam conſentire quaſi omnes opiniones
in his Decretalibus recitatas.

Tertiò differunt, quia ex præcedenti *cap. Cùm eſſes*, in teſtamento ad non pias cauſas ultra duos teſtes neceſſariò
etiam requiritur præſentia Presbyteri Parochialis, ut ibi dixi
num.55. reprobando lecturam Antonii de Butrio. At verò
per hoc cap. in teſtamento ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes, ut in littera ibi, *duobus legitimis teſtibus*, & tenent omnes in ſummario textus. Neque enim admittendus eſt ſingularis intellectus Petri de Sampſone, qui in littera ibi, *duobus*, addebat præter Presbyterum, ut ſic non recedatur à regula præcedentis *cap. Cùm eſſes*, prout eum refert ibi Joan.
7 Andr. *n.2. in fin.* Etenim hujuſmodi additiones & ſuppletiones ad Decretales non ſunt permiſſæ, Clem. *Ne Romani* ibi,
vel addi, de electian. & qui ſupplet, corrigit, ut in Auth. *de
non alien. in princ.* Brixien. *in Repert. in verb. Suppletio.* Et
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

hanc opinionem ſequitur etiam Rota *deciſ.734. num.6. part.
1. diverſ.* dicens eam communem poſt Alex. *in l. Si certis
annis, ſub n.5. verſ. Et tale relictum, C. de pactis, & conſ.131.
num.2. lib.7.* & Clar. *in §. Teſtamentum, q.6. verſ. Hinc infertur*, & ſubdit ibi Rota *num.7. & 13.* Hos duos teſtes non 8
requiri pro ſubſtantia teſtamenti, ſed ad probationem illius
allegat Corn. *conſ.215. num.4. lib.2. & conſ.307. Videtur prima facie, num.6. lib.3.* Et ex hoc ſingulariter infertur, ut va- 9
leat teſtamentum ad pias cauſas manu teſtatoris ſcriptum,
etiam ſine ullo teſte: nam cùm teſtes ut prædixi, non ſint
de ſolemnitate ſubſtantiali, ſed probatoria, hæc ſolemnitas poteſt adimpleri per æquipollens, ſecundum ea, quæ
notantur *in cap. Tuæ*, & ibi dixi *num.22. infrà de ſponſalib.*
Ideòque qualitercumque appareat ultima voluntas ad pias
cauſas, ita ut ſit legitimè probata, non eſt curandum an
intervenerint teſtes, necne. Et ita in ſpecie firmant Imol.
in l. Si is qui, ff. de teſtamen. Corn. *d. conſ.307. num.6. & per
tot.* Tiraquel. *in tract. de privileg. privilegio 4.* idque ad 10
exemplum teſtamenti inter liberos quod ſi ſit ſcriptum
manu teſtatoris, vel aliena, ſed manu ipſius teſtatoris ſubſcriptum valeat ſine aliquo teſte quoad liberos, licèt non
quoad extraneos, niſi ſaltem duo teſtes intervenerint, ut
eſt textus *in §. Nos igitur, auth. de teſt. imperfect.* & in Auth.
Quod ſine, C. de teſtam. & in Auth. *Si modo, & in l. ultim. C.
Famil. Erciſcund.* & tenent Imol. Corn. & Tiraq. *loci cit.* &
reſolvit Rota *d. deciſ.734. num.1. & per tot. part.1. diverſ.*
Quòd numquam obliviſcaris; quia eſt notabilis limitatio
ad hanc decretalem requirentem numerum duorum teſtium in teſtamento ad pias cauſas.

Quartò differunt, quia hoc cap. Cùm loquatur de reli- 11
ctis Eccleſiæ, in quibus poteſtas Papæ non reſtringitur ad
limites alicujus territorii, *cap. Cuncta per mundum, 9. qu. 3.*
abſque dubio ſervari debet non tantùm in terris ſubjectis
temporali juriſdictioni Eccleſiæ, ſed etiam in terris Imperii, & tam in foro Eccleſiaſtico, quàm in foro civili, ut
egregiè probat Bart. *in l. Habeat, num.70. uſque in fin. C. de
de Sacroſ. Eccleſ.* & hic tenet Imol. *in 2. not.* dicens ita
communiter teneri, & Abb. *num.2. & 3.* per ea, quæ notantur *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de Conſtitut. & in cap.
Quod Clericis, de foro compet.* & nullus diſcrepat. At verò
an teſtamentum ad non pias cauſas conditum coram Parocho, & duobus teſtibus ad præſcriptum præcedentis *cap.
Cùm eſſet* valeat in terris Imperii, & in foro civili, magnoperè altercantur Legiſtæ cum Canoniſtis, ut ibi dixi *in 2. &
3. lectura, & in qu. de teſtam. cæci à n.113. uſque ad n.157.*

Quintò differunt, quia præcedens caput reſtringitur ad
teſtamenta, quæ fiunt in articulo mortis; quam tamen reſtrictionem non habet text. in præſenti. Sed hæc differentia non eſt vera, quia etiam cap. præcedens locum habet in
quocumque teſtamento, licèt condito extra mortis articulum, ut ibi dixi *in 6. lectura, n.63.*

Sexta, & ultima differentia eſt, quia in teſtamento ad 12
non pias cauſas condito ad præſcriptum præcedentis *c. Cùm
eſſes*, teſtes debent eſſe rogati ſecundùm veriorem opinionem, ut ibi dixi *n.17.* at in teſtamento ad pias cauſas, de quo
loquitur hoc cap. talis ſolemnitas non requiritur. Nam
etſi Doctores noſtri videantur ſentire hanc Decretalem non
providere in relictis ad pias cauſas, niſi reſpectu numeri teſtium: Ideòque Franciſcus de Aretio conſuluerit teſtes eſſe
rogandos, quia non debemus recedere à jure civili, niſi quatenus contrarium reperitur cautum de jure Canonico:
Tamen hoc reprobat Abb. *hic n.3. verſ. Unde concludit.* Et
benè, quia licèt quæſtio hic fuerit propoſita de numero teſtium: nihilominus in concluſione, quæ magis eſt attendenda, Papa dat generalem doctrinam, ut hæc cauſa teſtamenti ad pias cauſas non tractetur ſecundùm leges, ſed ſecundùm Decretorum ſtatuta, & ſubdit Abbas ita hodie communiter ſervari. Nec obſtant illa verba: teſtibus requiſitis,
quia textus noſter ibi non intendit, ut teſtes in ultima voluntate ad pias cauſas debeant eſſe requiſiti, ſeu rogati à
teſtatore; ſed verbum *requiſitis*, refertur ad judices, & eſt
ſenſus, ut judices, ad hoc ut poſſint judicare pro relictis ad
pias cauſas, debeant requirere ut fiat probatio ipſorum
relictorum, ſaltem per duos teſtes, ut hic declarat Joan. de
Imol. *n.15.* & poſt eum Alex. *in conſ.131. ſuper themate, num.
2. lib.7.* Subdens hanc opinionem eſſe approbatam, & in
judiciis, & in ſcholis, quam etiam communem eſſe atteſtantur Socin. *in regul.420.* teſtes in teſtamento regulariter rogati eſſe debent *in 2. fallen.* quem refert Boer. *deciſ.34.*

13 *num.*5. [licèt revera ille liber regularum falsò tribuatur Socino, ut ex ipſius ore ſe habuiſſe teſtatur Socin. Junior ejus nepos *in conſ.*24. *poſt n.*4. *lib.*3.] Alios plures refert Julius Clarus *in §.Teſtamentum,qu.*6. *verſ.Secundo infertur*. In talibus enim ceſſat ſuſpicio falſitatis, ut dixi *in cap. Proximo*, *n.*23. *ſuprà eod.*

14 Et quod dictum eſt de teſtibus rogatis, idem intelligas de muliere, quæ in teſtamento ad non pias cauſas condito ad præceden. cap. non poteſt eſſe teſtis, & tamen poteſt in teſtamento ad pias cauſas, ut ibi dixi *in* 6. *notab. num.*34. 35. *&* 36.

An autem cæcus poſſit teſtari ad pias cauſas non forma 15
ſervata, *l.Has conſultiſſima*, dixi in eodem *cap.Cùm eſſes*, *n.*110.*&* 152.

DE TESTAMENTIS.

Gregorius IX. Nomon. Epiſcopo.

CAPUT XVII.

TUa nobis fraternitas intimavit, quòd nonnulli tam Religioſi, quàm Clerici ſæculares & laici, pecuniam & alia bona, quæ per manus eorum ex teſtamentis decedentium debent in uſus pios expendi, non dubitant aliis uſibus applicare. Cùm igitur in omnibus piis voluntatibus ſit per locorum Epiſcopos providendum, ut ſecundùm defuncti voluntatem univerſa procedant, licèt etiam à teſtatoribus id contingeret interdici: Mandamus, quatenus executores teſtamentorum hujuſmodi, ut bona ipſa fideliter & plenariè in uſus prædictos expendant, monitione præmiſſa compellas.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopus cogit executores ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiamſi teſtator hoc interdixerit.*

*Et dicitur pia voluntas ad hunc effectum etiam ad non pias cauſas, n.*5. *verſ.Pias autem voluntates.*

2 *Epiſcopus exequitur ultimam voluntatem cùm certus executor deputatus non eſt; vel ſi eſt, detrectat èxequi.*

3 *Et quid ſi teſtator providerit ſibi de alio executore in caſum negligentiæ primi.*

4 *Epiſcopi ſunt executores piarum diſpoſitionum in caſibus à iure conceſſis.*

5 *Sed rationes exigere poſſunt ab adminiſtratoribus piorum locorum etiam privatorum, & in caſibus non conceſſis à iure.*

6 *Executores teſtamentorum falcidiam non detrahunt.*

7 *Falcidia non detrahitur de legatis ad pias cauſas.*

8 *Adminiſtrator Capellæ non poteſt fructus ſua induſtria, & labore excreſcentes pro ſe retinere.*

9 *Executores compelli poſſunt ad exequendam piam teſtatoris voluntatem etiam per cenſuras.*

Executoris officium ſibi delatum in teſtamento non cogitur quis acceptare, ibidem.

10 *Monitiones quot, & quales requirantur ut executor poſſit cogi ad implendam teſtatoris voluntatem.*

11 *Monitio unica ſufficit in merè extraiudicialibus, ſecus in aliis.*

12 *Teſtator non poteſt prohibere quin in caſum negligentiæ ius exequendi devolvatur ad Epiſcopum, & nn. ſeqq.*

13 *Sicut nec poteſt cavere, ut tutor non teneatur de dolo, licèt malè adminiſtret.*

14 *Voluntas teſtatoris pro lege ſervanda eſt, ſi ſit licita; aliàs ſecus.*

15 *Ordinarius non poteſt ſe immiſcere adminiſtrationi, & viſitationi Capellarum contra tenorem fundatoris à Sede Apoſtolica approbatæ, niſi in caſu negligentiæ adminiſtratorum.*

16 *Epiſcopus in fundatione excluſus à viſitatione, & adminiſtratione hoſpitalis, poteſt tamen in his ſe immiſcere adminiſtratoribus negligentibus.*

17 *Teſtator non præſumitur voluiſſe, ut iudicium ſuum reddatur eluſorium.*

18 *Executores teſtamentorum eſſe poſſunt Clerici, & Religioſi, etiam ad non pias cauſas.*

Fratres Minores non poſſunt eſſe executores teſtamentorum, ibidem.

19 *Religioſi etiam exempti cogi poſſunt ab Epiſcopo ad exequendam teſtatoris voluntatem, & n.*49.

20 *Regularis, cui teſtamento commiſſa eſt diſtributio annui redditus ſecundum mentem teſtatoris ei ſecreto communicatam, an ſit executor, vel legatarius, ita ut Monaſterium poſſit dictum redditum ſibi vendicare, & nn.ſeqq. uſque ad n.*36.

*Et an cogi poſſit ſecretam teſtatoris mentem revelare, n.*36.*uſq.ad n.*50.

*Et an ei revelanti fides ſit adhibenda, n.*50.

*Eique recuſanti an ſit interdicendum executoris officium, num.*52.

*Et quomodo tunc exequendum, n.*58.

21 *Legatarius, an executor quis ſit ex quibus colligatur, & num.*30.

22 *Verbum,* poſſit, *non importat neceſſitatem.*

23 *Monaſterium ſuccedit ex perſona Monachi incapacis, etiam Monacho invito, & nn.ſeqq.*

25 *Executor cenſetur qui habet facultatem diſponendi ad libitum iuxta voluntatem ſibi à teſtatore ſecretò communicatam.*

26 *Executoris officium conſiſtit in perſona Monachi, nihilque Ordini acquiritur.*

27 *Executori atteſtanti de voluntate teſtatoris ſibi ſecretò commiſſa creditur.*

28 *Monachus legatarius cum certo onere ſecreto iniuncto non acquirit Monaſterio.*

29 *Legatarius, cui imminet reſtitutio, habetur loco executoris.*

31 *Diſpoſitio ſecundùm voluntatem ſecretò à teſtatore executori participata, an valeat.*

32 *Voluntas ſecretò commiſſa an ſit captatoria, & an heres teneatur ſtare dicto executoris, & n.*35.

33 *Captatoria voluntas an teneat quoad non pias cauſas.*

34 *Captatoria voluntas quæ ſit.*

36 *Executor an teneatur revelare voluntatem teſtatoris ſib ſecretò communicatam.*

37 *Iuramentum executoris de non revelando ſuperiori ſecretam teſtatoris voluntatem eſt temerarium.*

38 *Secretum aliud receptum ſimpliciter, aliud in Sacramento pœnitentiæ.*

39 *Sacramenti vinculum maius quovis hominis præcepto.*

40 *Revelare non licèt quod notum eſt per viam ſacramenti, etiamſi eſſet in præiudicium totius mundi.*

41 *Secretum, quod vulgò iniungitur ſub confeſſione, non eſt ſub ſigillo confeſſionis.*

42 *Teſtis tenetur propalare quod accipit ſub ſigillo confeſſionis extra Sacramentum pœnitentiæ.*

43 *Teſtis legitimè interrogatus tenetur revelare ſecretum non obſtante fide, ac iuramento de non revelando, & num.*48.

Secreti fides non habet vim obligandi contra ius, ibid.

44 *Iurans non revelare ſuperioris præcipienti eſt periurus.*

45 *Et quando hoc procedat.*

Ve-

46 *Veritas celari poteſt hoſti, vel perſecutori, non iudici.*
47 *Secretum quibus caſibus revelandum.*
49 *Executor ſecundùm mentem teſtatoris tenetur reddere rationem.*
50 *Executori revelanti ſecretam mentem teſtatoris, an ſit credendum, & nn.ſeqq.*
52 *Monachus executor poteſt à ſuperiore privari facultate exequendi, ſi voluntatem teſtatoris revelare noluerit.*
53 *Religioſus à ſuperiore privatus officio executoris etiam ſine cauſa propter bonum obedientiæ non poteſt contradicere.*
54 *Epiſcopus poteſt ſibi vendicare executionem alteri à teſtatore commiſſam, ſi ſit ſuſpicio fraudis.*
55 *Et fraudis ſuſpicio, ex quibus oriatur.*
Præſumptio aliqualis oritur tacitæ fidei in fraudem legis accommodatæ, ſi ex verbis teſtatoris non appareat, an ſit facienda reſtitutio, ibidem.
56 *Executoris fidei ſtandum non eſt, quando non eſt perſona legalis.*
57 *Legatum ab uxore diſtribuendum non valet ſtante ſtatuto, ut maritus non poſſit relinquere aliquid uxori.*
58 *Executore renuente ſecretam mentem teſtatoris revelare quomodo ſit facienda executio.*
59 *Legatum diſtribuendum ſecundùm ſecretam mentem teſtatoris dicitur ad pias cauſas, & deficiente executore fit caducum.*
Contrarium, num.60.
60 *Epilogus, & concluſio quæſtionum.*

1 T*Va nobis*. Epiſcopus compellit fideicommiſſarios ad
exequendas pias voluntates defunctorum, etiamſi
teſtator hoc interdixerit. Hoc dicit. Sunt duæ partes,
conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Cum igitur.*
2 Nota primò, pias defunctorum voluntates eſſe executio-
ni demandandas per Epiſcopum Diœceſanum, ut hic per
gloſſ. 1. & Hoſt. *num.6. in ver. Per locorum Epiſcopos*. Sed in-
tellige hoc verum eſſe in duobus caſibus.
Primus eſt, cùm nulli ſunt deſignati fideicommiſſarii,
ſeu executores in teſtamento, aliàs enim ad ipſos, non
ad Epiſcopum executio pertinet, ut eſt textus *in l. Nulli poſt
princ. C. de Epiſc. & Cleric.* ubi habetur: Siquidem teſtator
deſignaverit per quem deſiderat redemptionem fieri capti-
vorum, is, qui ſpecialiter deſignatus eſt, legati, vel fideicom-
miſſi habeat exigendi licentiam, & pro ſua conſcientia vo-
tum adimpleat teſtatoris. Sin autem perſona non deſigna-
ta teſtator abſolutè tantummodò ſummam legati, vel fidei-
commiſſi taxaverit; vir Reverendiſſimus Epiſcopus illius
Civitatis, ex qua teſtator oritur, habeat facultatem
exigendi pium defuncti propoſitum ſine ulla cunctatione
impleturus.
Secundus eſt, cùm executores deſignati poſt monitio-
nem detrectant voluntatem defuncti adimplere, ut hic, &
in c. Ioannes infrà eod. & ſuprà *in cap. Si hæredes, & in l. Si
hæreditas, ff. de petit. hæred.* & tenent hic Innoc. *in ver. Com-
pellas*, Hoſt. *num. 7. in ver. Licèt etiam à teſtatoribus*, aſſe-
rentes Epiſcopum exequi voluntatem teſtatoris cùm certus
executor aſſignatus non eſt, vel ſi deputatus eſt, detrectat
3 exequi. Quod ultimum notabiliter limitat Abb. *n.6. verſ.
Et in hoc putarem, niſi teſtator providerit ſibi de alio execu-
tore in caſu negligentiæ primi:* eo enim caſu non ſuccedit E-
piſcopus in executione, arg. *d. l. Nulli, & l. Si quis ad decli-
nandam*. Ad hoc facit doctrina Bart. *in l. Libero, §. Lucius
num. 2. ff. de ann. legat.* ubi docet leges omnes, quæ dicunt
relicta ad certum uſum poſſe per ſuperiorem aliis uſibus ap-
plicari, ſi in uſum deſtinatum converti nequeant, non ha-
bere locum quando teſtator providit eo caſu quid fieri de-
beat de legato. Et idem intellige ſi in caſum negligentię ſe-
cundi executoris teſtator alium deſignaverit. Verùm om-
nibus exequi detrectantibus, tandem fiet devolutio ad E-
4 piſcopum, neque hoc prohiberi poterit à teſtatore, ut hic
eſt caſus: unde meritò Concil. Triden. *in cap. 8. ſeſſ. 22. E-
piſcopi*, inquit, *etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati in
caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum ſint Exe-
cutores*. Pondera illa verba, *in caſibus à iure conceſſis*, pro-
pterque Sac. Congregatio declaravit decretum illud eſſe ac-
cipiendum juxta juris communis diſpoſitionem, ut *in cap.
Nos quidem ſuprà eod. & in d. l. Nulli, & l. Si quis ad decli-
nandam, Cod. de Epiſc. & Cleric.* licèt ſecus dixerit eſſe quo- 5
ad rationes adminiſtrationis exigendas juxta terminos *c. 9.
einſd. ſeſſ.* 22. Nam cùm ibi non fuerint repetita illa verba,
S. Congregatio conſulta, an *d. cap. 9.* ſit intelligendum abſo-
lutè etiam in piis locis laicorum privatorum ſine ulla diſtin-
ctione generaliter etiam in caſibus à jure non conceſſis, reſ-
pondit ita eſſe intelligendum. Itaque Epiſcopi non ſunt ge-
neraliter, & indiſtinctè executores piarum voluntatum,
ſed ad juris communis præſcriptum, & ſic in ſubſidium,
id eſt, cùm nulli ſunt executores à teſtatore deputati: vel
ſi ſunt, tamen moniti voluntatem teſtatoris renuant adim-
plere, niſi in hunc quoque eventum teſtator providerit ſi-
bi de alio executore, ut dictum eſt ſupra. Licèt indiſtinctè
jus habeant moroſos executores compellendi. Unde benè
Anton. de Butr. *hic num. 5.* ex hoc textu notat etiam data
mora exequendi, non devolvi ad Epiſcopum poteſtatem
immediatè exequendi, ſed compellendi, niſi à jure, vel
ab homine alius terminus reperiatur eſſe ſtatutus. Pias au-
tem voluntates quoad hunc effectum Hoſtienſ. *num. 6.* in-
telligit generaliter omnes etiam ad non pias cauſas, dum-
modò non ſint contra legem. Et hoc eſt quod innuit litte-
ra hujus textus, ibi, *univerſa procedant*, & in verbis præ-
cedentibus, ibi, *in omnibus piis voluntatibus*, quaſi dicat,
omnes ſunt piæ, *cap. Vltima voluntas 13. qu. 2. & l. 1. C. de
ſacroſanct. Eccleſ.* Et quamvis gloſſ. 1. hic reſtrinxerit diſpo-
ſitionem hujus Decretalis ad relicta ad pias cauſas; tamen
ejus opinio expreſsè reprobatur *in cap. Ioannes infrà eodem*,
ſecundùm Hoſt. qui propterea *num. 7. in fin. Hæc*, inquit, *non
ſolùm in relictis ad pias cauſas, ſicut quidam garriunt, ſed
etiam quoad ſolutionem debitorum, & alia locum habent*, ut
legitur, & notatur *in d. cap. Ioannes, & in cap. Hæredes ſuprà
eodem*, & ſequitur Joan. Andr. *hic num. 4. in ver. Piis volunta-
tibus, & in d. cap. Ioannes in ult. quæſt. 9.* & hæc eſt communis
opinio, ut ibi teſtatur Anton. de Butr. *in 5. qu. num. 17. verſ.
Communiter tenetur*, primum tetigi *in cap. Nos quidem ſuprà
eodem*.
Secundò nota ibi, *plenariè in uſus prædictos expendant*, 6
executores de relictis ad pias cauſas nihil poſſe propriis uſi-
bus applicare. Unde nec Falcidiam detrahere poſſunt, tum 7
quia quarta Falcidia non detrahitur de legatis ad pias cau-
ſas, Auth. *Similiter, C. ad leg. Falcid.* tum quia cùm ſint
merè executores, nullum lucrum pertingere debent, ut in
Auth. *de Eccleſ. tit. §. Si autem Legatum, & l. Si quis ad
declinandam, C. de Epiſcop. & Cleric.* & tenent hic Hoſt. *n. 9.
in ver. Vt bona ipſa*, Joan. Andr. *num. 3. verſ. Quærit Hoſt.*
Butr. *num. 8.* Anchar. *num. 5.* & cæteri. Hinc cùm Fer- 8
dinandus Fonſeca relictus adminiſtrator cujuſdam Capellæ
à teſtatore inſtitutę cum ſalario ducatorum decem poſtulaſ-
ſet declarari, an faciendo celebrari Miſſam ſingulis diebus
pro anima teſtatoris ſatisfaceret ejus voluntati, quæ fuit ut
ab adminiſtratore tot nummi ſolverentur Capellano Miſſas
celebranti, quot poſſent ſupplere redditus hæreditatis; adeò
ut liceret eidem adminiſtratori fructus ſuperexcreſcentes
dictæ hæreditatis ejus induſtria, & labore pro ſe retinere,
Sacra Congregatio cenſuit nihil poſſe ſibi applicare, ſed de-
bere eum eſſe contentum ſuo ſalario ſcutorum decem, &
quidquid ſuperexcreverit teneri convertere in celebratio-
ne tot Miſſarum, quot redditus ſupplere potuerint.
Tertiò nota, executores compelli poſſe ad exequendam 9
piam teſtatoris voluntatem, etiam per cenſuras Eccleſiaſti-
cas, ut hic notat Anchar. *num. 6.* Quod tamen intellige
poſt ſuſceptum executoris officium, ut *in cap. Ioannes*, ibi,
poſt mandatum ſuſceptum infra eodem. Nam etſi executio
ultimæ voluntatis ſit res favorabilis, & pia, ut *l. 1. Cod. de
ſacroſanct. Eccleſ.* & dictum eſt ſupra *num. 5.* tamen non co-
gitur quis acceptare executoris officium ſibi delatum in te-
ſtamento, ut colligitur ex gloſſ. *in d. c. Ioannes in ver. Man-
datum*, notat ibi Joan. Andr. *in eod. ver.* & Abb. *num. 3.* Rur-
ſus hoc intellige præmiſſa monitione, ut hic, quæ ſecundùm
aliquos debet eſſe trina, ut *in cap. Indignè 12. qu. 2. & in cap.
Sacro, infrà de ſent. excomm.* & in hoc reſidet Butr. *num. 9.*
Sed in hoc caſu verius eſt binam ſufficere, quia ita expreſ- 10
ſum eſt in Auth. *de Eccleſ. tit. §. Si autem pro redemptione*,
& hoc tenet Hoſt. *hic num. 10. in ver. Monitione*, Jo. Andr.
num. 5. in eod. ver. Cardin. *num. 8. in 2. oppoſit.* & Anchar.
num. 7. in 9. not. & inter monitiones interponi debet ſpatium
arbitrarium, *leg. Nonnunquam, ff. de iudic.* ſaltem trium die-
rum, *l. Inter accuſatorem, ff. de publ. iud. & l. 3. Cod. de error.
Advoc. cap. Ad noſtram, infrà de regular. & cap. Conſtitutio-
nem*,

nem, eod. tit. in 6. non enim ſufficeret, ſi ter diceret, ſolve,
ſolve, ſolve, ſecundùm Abb. Antiq. quem referunt, &
11 ſequuntur Joan. Andr. & alii præallegati. Non obſtat,
quod in extrajudicialibus ſufficiat unica monitio, ut notat
gloſſ. *in cap. Si Epiſcopus, in ver....* 18. *diſt.* & Innoc. *in cap.*
Cum nobis, de elect. quia ſecus eſt, ſi non ſit merè extraju-
dicialis, ut hic per Butr. *num.* 9.

12 Quartò nota ſingulariter ex illis verbis, *Licet etiam à*
teſtatoribus hoc fuerit interdictum. Teſtatorem non poſſe
prohibere in ſuo teſtamento, quominus in caſum negligen-
tiæ executorum, vel hæredum jus exequendi devolvatur
ad Epiſcopum diœceſanum, intellige ut dixi ſupra *num.* 3.
Concordat textus, unde hæc Decretalis ſumpta eſt in Auth.
de Eccleſ. tit. §. *Si quis autem pro redemptione.* Rationem
aſſignat gloſſ. *hic in ver. Interdici*, quia privata diſpoſitio
teſtatoris non poteſt generalem conſtitutionem legis, vel
canonis immutare, *c. Requiſiſti ſupra eod. & l. Nemo poteſt,*
ff. de legat. 1. Simile *in cap. Sic quidem* 10. *qu.* 1. unde & lex
Falcidia contra voluntatem teſtatoris inducitur, *l. Si ut alle-*
gas, Cod. ad l. Falcid. & arg. *l. Titia teſtamento, ff. eod.* In
hoc igitur non poteſt per teſtatorem Epiſcopi officium im-
pediri ſecundùm Hoſtien. *num.* 8. Butr. *num.* 6. & Anchar. *n.* 4.
quia nec voluntati ſuæ irrationabili ſtari debet, *l. Si pecunia,*
ff. Ut in poſſeſſ. leg. l. 2. *ff. Ubi pupill. educ. deb. & l. Cerdonen. ff.*
de oper. libert. & d. c. Requiſiſti. Unde ſi præciperet oſſa ſua
projici in mare, talis voluntas non eſſet ſervanda, *l. Quidam,*
13 *ff. de condit. & demonſt.* nec valeret ſi diceret, nolo tutorem
teneri de dolo, licèt malè adminiſtret, *l. Quidam, ff. de*
adminiſtr. tutor. & poſt Vincentium, & Goffredum tenet
hic Joan. Andr. *num.* 9. *in gloſſ. penult.* ibi, *Prohibere*, & Car-
din. *num.* 8. *in prima oppoſitione, verſ. Item ſecundum Vin-*
centium.

14 Atque ita non obſtat, quòd voluntas teſtatoris omninò
ſervanda ſit, *cap. Ultima voluntas* 13. *qu.* 2. & ultimum
teſtamentum hominis immobile perſeveret, *cap. Cum Mar-*
thæ, §. *Cæterum, infra de celebr. Miſſar.* cùm nihil ſit, quod
magis debeatur hominibus, quam ut ſupremæ voluntatis
liber ſit ſtylus, *l.* 1. *in fin. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Unde dicit tex.
diſponat teſtator, & ſit lex, in Auth. *de nupt.* §. *Diſponat, col-*
lat. 4. Etenim hæc, & conſimilia jura procedunt, ſi voluntas
teſtatoris ſit rationabilis, & licita, aliàs ſecus, ut ex dictis
patet, & notat gloſſ. hic in *ver. Voluntatem*, quam com-
muniter DD. ſequuntur. Hæc autem, de qua agitur, eſt
illicita ſecundùm Abb. Antiq. cui conſentiunt Joan. Andr.
num. 4. *in verb. Interdici*, Cardin. *num.* 7. *in* 1. *oppoſit.* & Abb.
Siculus *num.* 5. dicens propter irrationabilitatem non valere
interdictionem teſtatoris, ut Epiſcopus non impediat ſe
contra executores: nam quemadmodum ipſe teſtator ma-
lè agendo non poteſt ſe ſubtrahere à foro Epiſcopi, ita non
poteſt ſubtrahere ſuos executores in officio malè agentes.

15 Hinc aliàs Catharina de Mendoza Hiſpalenſis in ſua ul-
tima voluntate diſpoſuit ex bonis ſuis inſtitui quaſdam Ca-
pellanias perpetuas pro aliquibus Presbyteris, & reliquit
quaſdam dotes pro aliquibus puellis nuptui tradendis, &
certos adminiſtratores elegit, quibus curam omnimodam
dictarum Capellaniarum, dotiumque commiſit, expreſsè
prohibens ne Ordinarius, aut Superior aliquis in dictis o-
peribus piis ſe intromitteret, etiam ex cauſa viſitationis,
aut alia quacumque. Et cùm dubitatum fuiſſet, an dictæ
diſpoſitioni obſtaret Concilium Tridentinum *cap.* 8. & 9.
ſeſſ. 22. S. Congregatio cenſuit, ſi hæ diſpoſitiones teſtatri-
cis cùm hujuſmodi conditionibus in fundatione appoſitis
fuerunt approbatæ à Sede Apoſtolica, non eſſe ſublatas à
decreto Conc. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. & ideò Ordinarium loci nullo
modo poſſe ſe immiſcere adminiſtrationi, viſitationi, cor-
rectioni ve dictarum Capellaniarum, niſi in caſum negli-
gentiæ adminiſtratorum ab ipſa teſtatrice deputatorum
juxta diſpoſitionem *cap. Tua nobis, de teſtam.*

16 Et rurſus cùm quæſitum eſſet, an Epiſcopus in funda-
tione excluſus à viſitatione hoſpitalis, quia in fundatione
ſit cautum, ne ſe adminiſtrationi, viſitationi, aut corre-
ctioni immiſceat, poſſit ſe immiſcere in caſu negligentiæ
adminiſtratorum: S. Congregatio cenſuit poſſe, juxta
cap. Tua nobis, de teſtam. Ex quibus declarationibus habes
notabilem limitationem ad Decretum Conc. *d. cap.* 9. Nam
etſi expreſsè præſervat legem fundationis ibi, niſi ſe-
cus fortè in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ,
ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet: tamen hæc præ-
ſervatio intelligitur juxta textum hic, ut locum non
habeat adminiſtratoribus negligentibus.

Addit Hoſtien. *hic num.* 8. præſumi hanc fuiſſe mentem 17
teſtatoris; qui hoc executorum fidei commiſiſſe videtur.
Non enim eſt veriſimile ſupradictam clauſulam in enerva-
tionem, vel eluſionem voluntatis ſuæ, vel in præjudicium
Epiſcopi appoſuiſſe, ſed magis fide utriuſque uti voluiſſe,
arg. opt. *in l.* 3. *ff. de milit. teſtam. in l. Qui nominibus, & l. Lu-*
cius, ff. de adminiſtr. tutor.

Quintò nota, non tantùm Clericos ſæculares, & laicos, 18
ſed etiam Religioſos profeſſos deputari poſſe executores te-
ſtamentorum. Quod verum eſt etiam quoad non pias cau-
ſas, ut de Clericis ſæcularibus probatur *in cap. Joannes, in-*
fra eodem, ubi poſt Hoſtienſem hoc tenet Joan. Andr. *num.*
18. *verſ. Aliquibus videtur*, & approbat conſuetudo, quę
ſecundùm eum poteſt tolerari, dum tamen propterea non
retrahantur à ſervitio divinorum. Ad hoc *cap. Sed nec ne*
Cler. vel Monach. & cap. Cum eſſent, de ſimon. & cum hac
opinione tranſeunt communiter Doctores, ut teſtatur
Abb. in præd. Decret. *Joannes num.* 7. *circa fin. verſ. Ter-*
tiò dixerunt alii, & in fine ſubdit eam communiter hodie
obſervari. Et de Religioſis patet *in cap.* 2. *infra hoc titul.*
lib. 6. ſecundùm Joan. Andr. *in d. cap. Joannes in fin. verſ.*
Satisfaciat pro hac parte. Sed apertiùs hoc eſt expreſſum
in Clem. *Religioſis, eod. titul.* ibi cujuslibet ultimæ volun-
tatis: intellige petita licentia, & obtenta à ſuo Superiore,
ut *in d. cap.* 2. & in dict. Clem. & excipe ab hac Regula FF.
Minores S. Franciſci, quibus hoc officium eſt interdictum,
ut in Clem. *Exivi*, §. *Verum, de verbor. ſignific.* & notant hic
Hoſt. & Joan. Andr. ambo *in princip. in verb. Religioſi*, Abb.
in 1. *notab.* & alii communiter.

Ultimò nota, etiam Religioſos cogi poſſe ab Epiſcopo 19
diœceſano ad exequendam teſtatoris voluntatem, ut hic eſt
caſus. Neque hac in parte Religioſi poſſunt ſe tueri exem-
ptionibus, ut eſt expreſſum in Clem. *Religioſis, de teſtam.*
De hoc latiùs infra *num.* 49.

QUÆRO. Poſita teſtamenti particula infraſcripti te- 20
noris, videlicet: Item mandat quod per N. Generalem
Ordinis N. exigatur capitale cùm fictis annuis redditus ſcu-
torum 500. & tam de fictis, quàm de capitali poſſit idem
Generalis diſponere, ipſoſque redditus vendere, & aliena-
re, eorum pretium recipere juxta mentem prædicti teſta-
toris, de qua idem Generalis ab ipſo edoctus eſt: & man-
dat eoſdem redditus tolli à partita dicti teſtatoris, & deſcri-
bi in perſonam prædicti Generalis.

Item poſito, quòd idem Generalis cœperit hujuſmodi
fictus exigere, ac deindè munus Generalatus expleverit,
An Monaſterium poſſit prædictos redditus ſibi vendicare.
Secundò, an ſi ille contendat ſe nudum eſſe executorem,
atque obſtrictum tegere teſtatoris voluntatem, cogi poſſit
ad ſecretum hujuſmodi propalandum. Tertiò, an ipſi
poſtea revelanti fides adhibenda ſit. Quartò, ſi omninò re-
velare noluerit, neque Ordinario rationem reddere ad-
miniſtrationis. An poſſint Superiores regulares illi exe-
cutoris officio interdicere. Quintò, & ultimò, in quos
uſus eo caſu eoſdem redditus erogari oporteat.

Quoad primam quæſtionem, inſpectis quidem verbis 21
ſupradictæ diſpoſitionis, defendi poſſet Monaſterio licere
ſibi vendicare prædictos redditus: nam d. Monachus vi-
detur eſſe legatarius, non executor. Tum quia diſpoſitio
in ejus perſonam directa eſt, *l. Si quis Titio*, ubi Bart. *nu.* 1.
Bald. *num.* 2. Imol. *num.* 2. atque alii notant *ff. de legat.* 2. Cæ-
phal. *conſ.* 359. *num.* 16. *vol.* 3. Bero. *qu.* 86. *num.* 3. Tum quia 22
teſtator juſſit poni redditus ad partitam ipſius, quod arguit
tranſlationem dominii, *l. Cenſualis*, ubi Bald. *in princ. C. de*
donat. & Soccin. *conſ.* 89. *num.* 12. *vol.* 1. Tum denique,
quia à teſtatore data eſt ſimpliciter facultas dicto Monacho
de his bonis diſponendi, ibi, *poſſit idem Generalis diſpone-*
re, ipſoſque redditus vendere, & alienare, &c. quæ verba
cùm nullam importent neceſſitatem, *cap. Cum aliquibus*,
ubi gloſſ. *in verb. Concedimus, de reſcript. in* 6. & Bart. &
alii *in l. Decem cum petiero, ff. de verb. oblig.* fusè Dec. *conſ.*
83. *num.* 4. & *ſeqq.* Ex hoc etiam capite non videtur idem
Monachus purus miniſter, ſed legatarius, cùm inde poſſit
ſibi aliquid commodi derivare, ſi aut non ſtatim, aut non
integrè prædictos redditus ſibi diſpenſet, *l. Sulpitius*, ubi
gloſſ. & Olloſr. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* Bart. Florian.
& Alber. *in d. l. Si quis Titio, ff. de legat.* 2. Roman. *conſ.* 228.
num. 2. Itaque priori parte diſpoſitioni inſpecta Mona- 23
ſterium ſuccederet ex perſona Monachi incapacis, *l. Deo*
nobis,

nobis, Cod.de Epiſcop.& Cler.cap.1. 18.qu.2. Innoc.in cap.In
præſentia num. 7. Atque ibi Joan. Andr. col. 4. verſ. Illud au-
tem certum eſt, Butr. num. 20. Anchar. ſub num.17. verſ. Ve-
nio ad oppoſita, Ægid. num. 24. Abb. num. 76. Felin. num. 57.
de probat. latè Honded.conſ.94. num.15. Bald. Salycet. Alber.
& alii in d. l. Deo nobis, Bart. Imol. Alex. & Jaſon. in l. 1. ff.
24 de vulg. & pupill. Idque etiam Monacho invito, & contra-
dicente ſecundum opinionem, quam dicunt æquiorem,
Bart. veriorem, Alber. tutiorem, Salyc. procedentem ex
canonica æquitate, Bald. communem Canoniſtarum, qui-
bus ſtari debet, & ſimpliciter magis communem, Ripa
loc.cit. & tuentur Archid. in cap.Statutum, in ver. Monaſte-
rium 18. qu. 1. Gulielm. de Benedict. in cap.Raynutius, verſ.
Si abſque liberis, il ſecondo num. 8. ſupra eod. Covarr. in c. 1.
num.21. eod.tit. & Honded.d.conſ.94.

25 Cæterùm in caſo præſenti contrarium videtur reſpon-
dendum, ideſt nullo modo poſſe Monaſterium hujuſmodi
redditus ſibi vendicare; quia in fine diſpoſitionis adjecta
eſt limitatio illa, juxta mentem, & voluntatem teſtatoris
eidem Monacho communicatam, quæ reſtringit omnia
præcedentia, & oſtendit dictum Monachum non eſſe
legatarium, ſed executorem voluntatis teſtatoris, quam
in ſecreto accepit juxta terminos l. Theopompus, ff. de dote
prel. ſuper quo extat plenum conſilium Fulgoſ.75. incip. Ex
facto proponitur, ubi ſub num. 2. verſ. Prætereà, in fortiori-
bus terminis reſpondit, poſſe dici nudam executricem
quandam Antoniam quam teſtatrix inſtituerat hæredem
cum poteſtate alienandi, & donandi quomodocumque
voluerit, etiam invitis ſubſtitutis pro implenda voluntate,
quam in ſecreto dicta teſtatrix eidem commiſerat, & ibi
conſuluit Fulgoſ. ex dicta diſpoſitione nihil fuiſſe quæſitum
patri dict. Antoniæ quoad uſumfructum; quia quamvis ipſa
habuerit ampliſſimam facultatem diſponendi de bonis te-
ſtatricis, ea tamen facultas eſt reſtricta ad facultatem ſibi
communicatam, quæ limitatio operatur, ut ipſa nihil ha-
beat commodi, & ſucceſſivè nihil poſſit quæri patri ex
perſona ſua, & in ſimili caſu etiam conſuluit Roman.
conſ. 228.

26 Unde intrat doctrina Baldi conſ. 232. Præmittendum eſt
num. 1. lib. 1. ubi ait officium executoris reſidere in perſona
ipſius Monachi executoris, nihilque acquiri Ordini, quia
perſonale eſt, & conſiſtit in voluntate, & facto ejuſdem
executoris. Quod etiam aſſerit Jacob. de Arena in tractat.
de Commiſſar. num.41. & ſequitur Anchar. poſt alios in cap.
Religioſus num. 13. verſ. An executor, de teſtam. in 6. Quod
citra dubitationem videtur procedere in caſu, de quo agi-
27 tur, quia ut proponitur dict. Generalis teſtatur non fuiſſe
in mentem diſponentis, ut aliquid quæratur ſibi, vel Mo-
naſterio: creditur enim executori teſtificanti de voluntate
teſtatoris ſibi ſecretò commiſſa, ut reſpondit Cuman. qui
ait hanc videri communem ſententiam conſ.178. nu.4. Bart.
& DD. in d.l. Theopompus, ff.de dot.præleg. Alex.conſ.54. ſub
num. 1. ubi aſſerit ita omnes tenere vol. 2. Afflict.deciſ. 371.
num.4. quod tamen infra latiùs explicabitur.

28 Quamobrem quatenus etiam dictus Monachus eſſet
legatarius, nihil tamen quæri poſſet Monaſterio, quia
habet certum onus ſibi ſecretò injunctum, quod non debet
in aliud commutari, ut in terminis affirmat Pariſ. conſ. 26.
num. 29. par. 4. Quo caſu Monaſterium excluditur tam ex
capite inhabilitatis executoris, qui non poteſt, quàm con-
trariæ voluntatis teſtatoris, qui non vult aliquid Monaſte-
29 rio erogari, ut perpendit Anchar. conſ.84. in princ. Legata-
rius enim, cui imminet reſtitutio, habetur loco executo-
ris, itaut nullum retineat commodum, ut loquit ad litte-
ram Bald.in l.Si quis Titio ſub num. 2. verſ. Alio modo actua-
liter, ff.de leg.2.

Poſtremò in hîs propriis terminis conſuluit latè Cuman.
conſ. 108. per tot. ubi teſtator legavit quædam uxori, dedit-
que illi poteſtatem alienandi, prout dixit in ſecretò; cujus
30 quidem ſecreti noluit quemquam eſſe participem. Reſpon-
dit Cuman. hujuſmodi uxorem eſſe miniſtram, non lega-
tariam; ideòque legatum ipſa mortua non cedere lucro
ſuorum hæredum, ſed teſtatoris, & ibi Cuman. num. 3.
reſpondet motivo, cur illa uxor non cenſeatur legataria,
cùm verba diſpoſitiva in ejus perſonam ſint collata, oſten-
dit enim id non procedere quando teſtator elegit ſpecialem
fidem alicujus, quemadmodum cenſetur elegiſſe per ſecre-
tam commutationem ſuæ voluntatis, quia tunc is cenſe-
tur executor, licèt verba diſpoſitiva in eum collata
ſint; & hæc quoad primam partem.

Secunda pars quæſtionis quinque habet inſpectiones in-
feriùs examinandas. Prima eſt, an valeat diſpoſitio ſe-
cundùm formam ſupraſcriptam. Secunda ſuppoſita ejus
validitate, an Monachus teneatur revelare ſecretam men-
tem teſtatoris. Tertia, an ſit credendum ipſi ſpontè reve-
lanti. Quarta, ſi omninò noluerit revelare, an ſit privan-
dus executione. Ultima, quomodo tunc ſit exequendum.

Quoad primam multorum eſt opinio non valere diſpoſi- 31
tionem ſecundùm ſecretam mentem teſtatoris executori
participatam, quam videtur ſequi Bart. in leg. Theopompus
num. 4. Atque Alexan. in apoſtilla littera G. ff. de dote præleg.
Imol. in cap. Cum tibi col.12.num.22. ſuprà eodem, & in l.Ca-
ptatorias col.3. ſub num.5. verſ. Item attendo, & col. 5. ſub n.8.
prope finem, verſ. Sed juxta prædicta, ff.de hered.inſtit.& in l.
Illa inſtitutio col.4. ſub num.9. verſ. Item quia, quando teſtator,
Alexan. in d.l.Captatorias col.pen. ſecundùm quam conſuluit 32
Bald. conſ.482. incip. Quia dictus vocatus, verſ. Illud autem
lib. 4. ubi ait hujuſmodi diſpoſitionem in ſecretò commiſ-
ſam eſſe captatoriam, nec teneri hæredem ſtare dicto exe-
cutoris, niſi aliàs probet. Idem reſpondit Cardin. Zaba-
rella conſ.124. per totum, ubi probat hanc voluntatem non
tenere quoad non pias cauſas. Eſt enim, inquit, talis vo- 33
luntas captatoria, tanquam quæ collata fuit in ſecretum
ultimæ voluntatis. Et paulò poſt aſſerit nihil obſtare,
quod teſtator mandaverit executori, ut diſponeret, prout
in ſecretò ei ordinaverat. Nam ex quo, inquit, de tali or-
dinatione non apparet, habetur pro non facta.

Quod etiam tradit Bart. in conſ.168. incip. Quidam habens
bona ſub num.3. verſ. De ſecundo, ubi latè conſuluit in caſu,
in quo teſtator mandavit cuidam Titio, ut reſtitueret illici-
ta quæſita, utque de illis ſtaret dicto ipſius; & reſpondit
hujuſmodi diſpoſitionem eſſe ipſo jure nullam, & non
eſſe ſtandum aſſertioni ejuſdem Titii. A Bart. non diſcre-
pat Alexan. conſ.54. num. 3. lib.2. Afflict. deciſ.371. nu.4. ubi 34
probat captatoriam eſſe voluntatem, ſi teſtator dicat: Com-
mitto tibi voluntatem meam, quam ſecretò tibi dixi, &
Dec.conſ.21. num.20. vol. 2. Et quamvis hæc opinio non vi-
deatur abſolutè vera, ut ex infra dicendis patebit, cùm ta-
men illam ſequantur tot graviſſimi Auctores, inde colligi-
tur hujuſmodi diſpoſitiones eſſe valdè ſuſpectas, ideòque
oportere judices eſſe proniores ad illas, ubi fieri poſſit, re-
ſcindendas, vel moderandas.

Poſita igitur hujus diſpoſitionis validitate, pro qua reſ- 35
pondit Anchar. conſ. 436. & plures alii, ut inferiùs dicetur,
dubitatur pro reſolutione ſecundi capitis, vel inſpectionis,
An Monachus teneatur revelare ſecretam mentem teſtato-
ris. Qua in re Anchar. d.conſ.436. num.4. & 5. verſ. Ex præ- 36
dicta, aſſerit, licèt ſubdubitans, executorem ſecundùm ſe-
cretam mentem teſtatoris non teneri reddere rationem,
quia meræ ſuæ fidei mandavit teſtator, & idem de execu-
tore ſecundùm conſcientiam ſuam, tradit Paulus de Ca-
ſtr. conſ.187. num.1. in princ. lib.1. Verùm Bart. conſ. 174. n.3.
verſ. Super tertio lib. 1. reſpondit eum, cui aliquid in ſecre-
tum commiſit teſtator teneri interroganti reſpondere, an
tacitam fidem accommodaverit de reſtituendo incapaci, ac
rem totam exprimere. Idem Bart. in l. Non intelligitur, §.
Tacitè num.3. ff.de iure fiſci, & latiùs in l.fin. num. 10. ff.de iis,
quibus ut indig. Jacob. Mandola conſ.42. num. 2.

Quinimò tenetur reſpondere, etiamſi præſtitiſſet teſta- 37
tori juramentum de nunquam revelando, quia hujuſmo-
di juramentum eſt temerarium, & non ligat, ut in termi-
nis conſuluit Cardin. Zabar. conſ.35. Cujus dictum refert, &
latè comprobat Felin. in cap. Intimavit ſub num.4. verſ. Qui-
bus ante omnia adde elegans conſilium Zabarella de teſtibus,
& poſt Navarr. in cap. Inter verba 11. qu.3. par. ult. coroll.65.
tradit Covarr. in epit. de ſponſ. cap.8. §.5. num. 10. part. 2. Præ-
ſertim concurrente fraudis ſuſpicione, atque aliis, de
quibus inferiùs dicetur.

Quæ omnia omninò conſentiunt cum Theologorum 38
traditionibus diſtinguentium inter ſecretum receptum
ſimpliciter, & receptum in Sacramento Pœnitentiæ. Nam
S. Thom. 2.2. qu.70. ar.1. ad ſecundum. De illis, inquit, quæ
homini ſunt commiſſa in ſecretò per confeſſionem, nullo
modo debet teſtimonium ferre, quia hujuſmodi non ſcit,
ut homo, ſed tanquam Dei miniſter, & majus eſt vincu- 39
lum Sacramenti quolibet hominis præcepto. Atque ibi
Cajet. in reſponſ. ad tertium in fine, Navarr. in cap. Inter ver-
ba 11. qu.3. coroll. Quod etiam aſſerit Sot. de teg. ſecret. qu.7. 40
mem-

membro 2. concluſ. 4. verſ. Attamen, adijciens non licere revelare, quod via Sacramenti notum eſt, quamquam ſit in præjudicium totius mundi. Ac poſteà ſubdit: Docendi ſunt tamen litterarum ignari, quòd non cadunt ſub ſigillo
41 confeſſionis, quæ vulgò dicuntur in confeſſione. Sunt enim, qui ut arctiùs obligent ad ſecretum, ſignant ſe ſigno Crucis, & flectentes genua dicunt ſe committere ſecretum in confeſſione; cùm tamen ubi quis non confitetur omnia ſua peccata cum intentione accuſandi ſe, nullum ſit Sacramentum, atque adeò non intervenit ſigillum confeſſionis, ut illud ſecretum revelare ſit ſacrilegium. Quod etiam tradidit Cajet. ad S. Thom. *loc.cit. verſ. In reſponſione ad tertium*, ubi dicit etiam hoc non magis obligare, quàm juramentum detegendo ſecretum, & eſt doctrina Innoc. *in cap. Omnis utriuſque num.7. de pænit. & remiſſ.* ubi ait: Illos autem non credimus, ut miniſtris confiteri, qui non ut pœniteant, ſed ut conſilium, vel auxilium ab aliquo recipiant, dicunt ſibi peccatum ſuum, licèt dicant: Hoc tibi dico in Confeſſione, vel in Pœnitentia, quia non eſt verum, quod dicit in Pœnitentia, nec ut Dei miniſtro, cùm animæ conſilium non requirat, & tales benè ſunt cogendi ſuper præmiſſis ferre teſtimonium. Ita Innocen. quem ibi ſequuntur Hoſt. Joan. Andr. Abb. & alii communiter, prout de communi teſtatur Navarr. *in Manuali cap.* 18. *nu.*
42 55. Imò Sot. *in 4. diſt. 16. qu. 3. art. 3. verſ. Eſt tam latum*, ait, adeò differre ſecretum, quod accipitur ſub hujuſmodi cæremoniis ab eo, quod accipitur ſub ſacro ſigillo Confeſſionis, ut ille, qui ſic recipit, legitimè de illo interrogatus in judicio teneatur illud propalare, cùm nefas eſſet ſi in Sacramentali Confeſſione audiviſſet.

43 In his verò, quę ſecretò alicui committuntur extra confeſſionem, tenetur quis revelare, ac teſtimonium ferre quoad ea, quæ ſecundùm ordinem juris ab eo per ſuperiorem exiguntur, ut docet S. Thom. *ibid.* in corpore articuli. Unde Sot. *loc.cit. Non obſtat*, inquit, *fides, quàm quis ſecreto commiſit, etiamſi iureiurando ſe adſtrinxerit, quominus teneatur ſecretum detegere, ſi modo in iudicio vi, & ratione petatur; quia fides ſecreti non habet vim obligandi contra ius, nec præiudicium parit iudici, quin poſſit compellere eum quando neceſſum fuerit*; & Inferiùs ait: *Quicumque fidem ſuam alteri diſtrinxerit, & iure ipſo interprete intelligat id facere ſecundum ius; atque adeo quando authoritate iudicis revelat ſecretum, nihil infidelitatis admittit.*

44 Sed & S. Bonav. *in 4. ſent. diſt. 21. ar. 2. qu.* 3. quærit, utrum recipiens aliquid in ſecretò teneatur revelare ſuperiori præcipienti; & in fine reſpondit teneri, etiamſi præſtitiſſet juramentum de non revelando, quia juramentum eſt nullum, & in præjudicium veritatis, & obedientiæ; ideòque addit agendam eſſe pœnitentiam de perjurio pro
45 eo, quod contra juſtitiam juratum eſt. Cujus dictum Angel. *in ver. Teſtis, in fin. num.* 33. intelligit procedere quando ſuperior hoc requirit ex aliquo bono reſpectu, & ut Pater provideat; atque ita conciliat S. Bonav. cum doctrina S. Thom. Item Guido Fulgoſios, qui Clemens IV. inde creatus eſt, in conſultationibus ad Inquiſitores *qu.* 8. ſic ait: Sed nec juramento, vel voto in contrarium emiſſo; nam licet veritatem celare poſſimus hoſti, vel perſecutori, ut 22. *q.* 2.
46 *cap. Ne quis*, judici tamen veritatem inveſtiganti eam celare mortale peccatum eſt, ut 11. *qu. 3. cap. Quiſquis*. Ergo juramentum, vel votum in contrarium emiſſum non eſt ſervandum 22. *qu. 4. cap. In malis*. Cujus verba refert, & ſequitur Franciſc. Pegnia *in 2. part. Direct. inquiſit. lib. 2. ſchol.* 15. *in fin.*

47 Item Alexan. de Ales *in 4. ſent. diſt.* 19. *art.* 2. An Confeſſor, quod novit in confeſſione, & extra teneatur revelare, *in reſponſ. verſ. Ad illud quod obiicitur per ſimile*, ſic ait: Quando promittit aliquis alicui, quod celabit aliquod ſecretum, quod ſibi committitur, hoc debet intelligi ſi non cogat eum obedientia ſuperioris ad revelationem, vel neceſſitas mentiendi, vel damnatio innocentis, vel alia hujuſmodi, quibus contraire nec poteſt, nec debet; unde ſi quis promiſiſſet alicui quod teneret aliquod factum ſecretum, & poſt niſi vellet illud teſtificari, damnaretur aliquis innocens, vel neceſſe eſſet ipſum mentiri, vel eſſe inobedientem, vel aliquod grave ſcandalum oriretur non exiſtimo, quod in tali caſu debeat factum illud celare.
48 Quod ipſum docet ibi S. Thom. *diſt. 21. art.* 3. & S. Bonav. *q.* 3. *verſ. Sed circa hoc occurrit quæſtio*, ubi addit in hanc poſitionem etiam juriſperitos magis conſentire; ideòque qui juravit teſtimonium non dicere, juramento non obſtante teſtificari compellitur, text. ad litteram *in cap. Intimavit, de teſtib.* atque ibi docent gloſſ. *fin.* Innoc. Hoſtien. Joan. Andr. Anton. de Butr. Anchar. Abb. Felin. atque alii omnes.

Quibus etiam accedit, quod in caſu præſenti teſtator 49
non prohibuit revelationem ſuæ voluntatis, ſed ſimpliciter juſſit, ut bona diſtribuerentur ſecundùm mentem ſuam. Quo caſu executores tenentur omninò reddere rationem, atque illam exprimere, licèt cum minori rigore exigenda ſit in his, quam in aliis, ut inquit Jo. And. poſt Jac. de Raven. *in addit. ad Specul. in tit. de inſtrum. edit. §. Nunc verò aliqua ſub num. 20. littera P. in addit.* incip. *Sacramento*. Neque in hoc ſuffragatur executori, quod ſit regularis exemptus, & Prælatus. Quoniam Conc. Vienenſe in Clem. *Religioſis, de teſtam.* volens pręſcindere materiam delinquendi, diſertis verbis ſtatuit, ut locorum Ordinarii rationem exigant à Religioſis etiam exemptis, & Prælationem habentibus de teſtamentorum executionibus, quas geſſerunt, & puniant quos circa id deliquiſſe repererint.

Quod ſi dictus Monachus ſponte revelaverit ſecretam 50
mentem teſtatoris, quæritur an illi ſic revelanti fides adhibenda ſit, quæ eſt tertia inſpectio ſuperiùs propoſita. Et quidem aut Monachus deponit non juratus, & nihil illi creditur, ut in propriis terminis eſt tex. *in d. l. Theopompus, in ver. Iuratus*, & ibi notat Bart. *ff. de dote prælég.* & ſequitur Bald. *conſ. 256. ſuper 1. puncto in princ. lib.* 4. Caſtr. *conſ. 177. in qu. num. 2. verſ. Tertio lib.* 3. Afflict. *deciſ. 371. num.* 6. Alexan. *conſ. 54. ſub num. 5. verſ. Nec obſtat lib.* 2. Aut deponit juratus, & tunc creditur illi, dummodò deponat ſuper veriſimili, & mentem teſtatoris ſibi ſecretò participatam coadjuvet aliquibus probabilibus conjecturis. Ita probat textus in materia *in l. Quoniam hæredi*, ibi, *Si quibuſdam argumentis apparebit, de quo dixit ff. de reb. dub.* & tradunt Bart. *in d. l. Theopompus ſub num.* 4. ubi dicit dictum executoris, cui aliquid teſtator in ſecreto voluntatis commiſit, credendum non eſſe, niſi aliquibus legitimis præſumptionibus hoc pręſumeretur eſſe verum, Raph. Cuman. *conſ.* 118. *ſub n. 2. verſ. Circa ſecundum*, ubi ampliùs requirit, ut id, quod teſtator commiſit in ſecretò, debeat probari per duos teſtes; aliàs
exiſtimat irritam eſſe hanc voluntatem; quia, inquit, po- 51
terit dici, adeſt jus, ſed deficit probatio, Covarr. qui alios congerit *in c. Cum tibi, in fin. ſup. eod.* ubi ait, non eſſe ſtandum aſſertioni illius, cui teſtator commiſit voluntatis propriæ revelationem, niſi aſſerat eam fuiſſe teſtatoris voluntatem, quæ ex conjecturis apparentibus veroſimilis ſit.

Sin autem dictus Monachus omninò induci nequeat ad 52
revelandum: quæritur pro abſolutione quarti capitis, an ſit privandus executione: Et videtur reſpondendum affirmativè, quia Superior regularis, qui dedit licentiam Monacho, ut poſſit eſſe executor, poteſt illum privare facul-
tate exequendi etiam re non integra, & quamvis malè fa- 53
ciat ſi illum privet ſine cauſa; tamen propter bonum obedientiæ religioſus etiam eo caſu non poteſt contradicere. Ita expreſsè tradit gloſſ. in dict. Clem. *Religioſis, in ver. Obtenta, de teſtam.* quam ibi poſt Paul. ſequitur Card. Zabar. *num. 11. in fin. verſ. Quinto quæro*, Imol. *num.* 8. Abb. *num.* 7. Pet. de Raven. *in gloſſ. in ver. Obtenta*, Joan. Vaſq. *in 3. concl.* Vital. *ſub num.* 37. Anchar. *num.* 31. Tabiena *in ver. Executor num.* 15. Armilla *eod. ver. num.* 15.

Hoc autem licere cum cauſa admittunt omnes in d. Clem. 54
Religioſis, Specul. *de inſtrument. edit. §. Nunc vero aliqua num. 53. verſ. Quid ſi executor, & verſ. Porro*, ubi aſſerit licere Epiſcopo vendicare ſibi electionem, quam teſtator poſuit in arbitrio alterius, ſi ſit ſuſpicio fraudis, etiam nulla pręcedente accuſatione. Quod etiam tradiderunt Bald. *in l. Nulli ſub num. 5. verſ. Sed circa hoc, Cod. de Epiſcop. & Cler.* Oldrad. *conſ. 196. factum in fin. verſ. Tertia quæſtio*, Cardin. poſt alios in d. Clem. *Religioſus num.* 23. & Anchar. *ſub nu. 6. verſ. Venio ad aliquos*. Fraudis autem ſuſpicio in caſu præ-
ſenti multipliciter conſideratur. Primò ex modo, & for- 55
ma diſpoſitionis teſtatoris, oritur enim aliqualis præſumptio fraudis ex legato facto ſecundùm mentem ſecretam teſtatoris, ut docet gloſſ. *in fin. in l. Lucius, §. In teſtamento, ff. de legat.* 1. ubi Bart. *in ſumm.* Si ex verbis, inquit, teſtatoris non apparet perſonę, cui debet fieri reſtitutio, aliqualis præſumptio aſſumitur tacitæ fidei in fraudem legum aſſumptæ. Quod repetunt ibi Bald. *num. 4. & 5.* Paul. de Caſtr. *n.* 1.

Ful-

Fulgoſ. *verſ. ibi hic dicitur*, Alber. poſt Dyn. *num.* 2. & ſim-
pliciter id præſumi factum in fraudem, Menoch. *de præſum-
pt.lib.4.præſumpt.96.num.*11.
56 Secundò oritur ſuſpicio fraudis ex perſona dicti Mona-
chi; tum quia ad præſens dicitur eſſe ſub judice; neque
enim eſt ſtandum fidei executoris, quando non eſt perſona
legalis, ut inquit Jacob. à Canib. *de execut.ult.volunt.in 3.p.*
57 *de fine Commiſſariorum n.7.verſ.Quod eſt verum*. Tum quia
eſt religioſus incapax proprietatis. Ad quod affertur ſingu-
laris doctrina Jo.Andr.*in addit.ad Specul.tit.de inſtrum.edit.*
§.*Nunc vero aliqua, in addit.* incip.*Ad iſtum finem, quæ eſt in
ver.Legat.ſub num.* 2. *littera V*. ubi determinat ſtante ſtatu-
to, ut maritus non poſſit relinquere aliquid uxori, non va-
lere legatum factum pro anima teſtatoris diſtribuendum ab
uxore, ne fiat fraus ſtatuto. Cujus doctrinam ſequuntur Al-
ber.de Roſat.*in 2.par.ſtat.qu.*112.incip. *Statuto cavetur quod
nullus poſſit*, *& quæſt.ſeqq.* Alex. *conſ.* 57. *Proſpectis col.* 3. *&
ſeqq.num.7. lib.2. & in l. Cogi*, §. *Hi qui ſolidum in fine*, *ff. ad
Trebell.* Jaſon.*in l.Captatorias num.6.C.de teſtam.milit.*Ergo
eodem modo cùm religioſus prohibeatur aliquid proprium
habere, *c.Nolo, & c.Non dicatis* 12.*qu.*1.*c.Cum ad Monaſte-
rium, de ſtatu Monach.* & Concilium Tridentinum *c.* 2.*ſeſſ.*
25. *de Regular.* non valebit legatum ab ipſo diſtribuendum
juxta mentem ſecretam teſtatoris, ne fiat fraus legi: vel
certè ſi valebit, aderit tamen vehemens ſuſpicio fraudis,
quæ juncta cum aliis ſupradictis eſt omninò ſufficiens cau-
ſa interdicendi illum officio executoris.
58 Sequitur ergo ultimum caput, id eſt, ſequuta privatio-
ne quomodo ſit poſteà facienda executio. Qua in re diffi-
cillimum erit inire rationem, per quam punctualiter ſatiſ-
fiat voluntati teſtatoris, quia de illa non conſtat, & in pias
cauſas non videtur facienda diſtributio: nam ut ait Raph.
59 Cuman. *conſ.* 118. *ſub num.* 3. diſpoſitio ſecundùm ſecretam
mentem teſtatoris non poteſt dici ad pias cauſas, quæ non
fuit commiſſa voluntati alterius per verba denotantia arbi-
trium boni viri, juxta terminos *c. Cum tibi ſuprà eodem*,
ſecundùm intellectum Innoc. qui communiter approbatur:
ſed teſtator retulit ſe ad ſuam ſpecificam commiſſionem ſe-
creto factam, quæ cùm poſſit eſſe ad cauſas non pias, nulla
eſt ratio cur eam ad cauſas pias præſumamus: & idem fu-
ſiùs reſpondit *in conſ.*108.*per totum*, ubi propterea conſuluit
hujuſmodi legatum deficiente perſona executoris fieri ca-
ducum, & cedere lucro hæredum teſtatoris. Antiquiùs ta-
men videtur Epiſcopum poſſe hujuſmodi bona in pios uſus
diſtribuere; quia, ut ait Federic.de Sen.*conſ.*293.*ſub n.2.verſ.
Ex prædictis*, fraudatio voluntatis teſtatoris non eſt ſuffi-
ciens ratio, ob quam jus exequendi non debeat devolvi ad
Epiſcopum, ſi Religioſus fuerit prohibitus exequi à Supe-
riore, ut etiam ſentit Butr.*hic nu.7. verſ.Ego vidi multoties*:
licèt in fine nihil velit decidere, quia cauſa erat pendens.
Præterquamquod negari poteſt hoc modo fraudari vo- 60
luntatem teſtatoris: quinimò ex benigniori interpretatio-
ne mens teſtatoris ſecreta, niſi aliud conſtet, debet cenſeri
in piam cauſam, ut in puncto contra Raph. Cuman. reſ-
pondit Raph. Fulgoſ. *conſ.*745. *num.*2.*verſ.Præterea*, ubi *ſub
nu.* 4. *verſ. Et hanc ſententiam*, ait hanc partem eſſe ample-
ctendam, cùm pietati, & tacendæ voluntati teſtatoris con-
venientior ſit, & animæ etiam ipſius fructuoſior, ſecundùm
quam etiam conſuluit Angel.*conſ.*201. *nu.*3. *verſ. In fine*, &
alios refert Clar. *in* §.*Teſtam.q.6.verſ.Quinimò*. Et pro ea
videtur caſus *in c. Cum tibi ſuprà eodem*, ſecundùm intelle-
ctum, quem dicit notabiliorem Abb. *ibi in princ.*
Quibus omnibus in compendium redactis videtur reſ- 61
pondendum prædictum Monachum eſſe nudum executo-
rem, & teneri revelare ſecretam mentem teſtatoris, & ra-
tiones reddere, eique eſſe adhibendam fidem, ſi juratus de-
ponat; & concurrunt probabiles conjecturæ; alioquin
interdicendum eum eſſe officio executoris, & redditus eſſe
erogandos in pios uſus arbitrio Epiſcopi; aliàs enim hoc eſ-
ſet exemplum pernicioſiſſimum, & cantela peſſima Regu-
laribus ad retinendum proprium contra votum pauperta-
tis, & in fraudem Sacrorum Canonum, Tridentini Con-
cilii, & Apoſtolicarum Conſtitutionum. Hic caſus meo
tempore contigit Mediolani, & in hanc ſententiam à Sac.
Congregatione Concilii ſcriptæ fuerunt litteræ ad Cardin.
Borromæum Archiepiſcopum.

DE TESTAMENTIS.

Idem Gregorius IX.

CAPUT XIX.

JOannes Clericus & P. laicus, executores ultimæ voluntatis O. Clerici ſanctæ Crucis, qui venerabilibus & piis locis, de bonis ſuis in ultima voluntate legavit: mandans inſuper ſatisfieri creditoribus per eoſdem: Poſt mandatum ſuſceptum, per diœceſanum cogi debent, teſtatoris explere ultimam voluntatem.

SUMMARIUM.

1 *EXecutor teſtamentarius, qui ſuſcepit officium illud exequi compellitur.*
2 *Clerici tanquam digniores ſunt præmittendi, ubi fit ſermo de Clericis, & laicis.*
3 *Ordinis præpoſteratio non vitiat.*
4 *Clericus, & laicus poſſunt ſimul deputari executores in teſtamento.*
5 *Alternativa in deputatione plurium executorum reſolvitur in coniunctivam.*
6 *Executio teſtamentorum pertinet ad Epiſcopum, etiam quoad temporalia.*
7 *Prælati inferiores habentes in loco iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt compellere executores ad exequendam teſtatoris voluntatem.*
8 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in iuriſdictione compellendi executores teſtamentarios.*
9 *Executores teſtamentarii, quibus nominibus appellentur.*
10 *Executores propriè qui ſint.*
11 *Clerici, & Religioſi deputari poſſunt executores in teſtamento etiam ad non pias cauſas.*
12 *Canonico Regulari, quem teſtator conſtituit executorem ad annuum redditum diſtribuendum cum facultate aliquid ſibi applicandi, an obſtet Concil. Trident. cap. 2. ſeſſ. 25. de Regular.*
13 *Regularis executor, & legatarius ſuſtinet vices duarum perſonarum.*
14 *Canonicus Regularis, an poſſit eſſe executor ultimæ voluntatis.*
15 *Executor ad diſtribuendam in pios uſus non poteſt ſibi aliquid applicare.*
16 *Regularis bona ſtabilia etiam in adminiſtrationem concedi non poſſunt.*
17 *Executor ad diſtribuendum dicitur adminiſtrator.*
18 *Legatum annuum factum regulari pro uſu ſuo de licentia Superioris percipiendum, an de iure communi ſit validum.*
19 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
20 *Legatum factum Regulari, nec momento temporis poteſt eſſe apud eum, ſed illicò acquiritur Monaſterio.*
21 *Annuus redditus computatur inter bona ſtabilia.*

Ioan-

1 JOannes. Executor teſtamentarius, qui ſuſcepit offi-
cium, illud exequi compellitur. Hoc dicit ſecundùm
omnes. Diviſionem non patitur, quia unicam habet ver-
borum ſtructuram; ſed ad mentem primò ponitur quæ-
ſtio, deindè ſolutio. Secunda ibi, *Poſt teſtatoris*. Et quin-
que facit ſecundùm Joan. Andr. Dicit enim qui erant exe-
cutores, & cujus, & quid erat exequendum, & quando
cogi debebant, & per quem, & hæc patent.
2 Nota primò ex ſtylo Curiæ, Clericos præmitti quoties
fit ſermo ſimul de Clericis, & laicis, concordat *cap. Signi-
ficavit, de reſcript. cap. Qualiter, de elect. cap. Tua nobis,
ſuprà eodem, cap. Præterea, de uſur. cap. Ad falſariorum,
de crimine falſi, cap. Propoſuit, de Cler. excomm. miniſtr. c.
Clerici, de exceſſ. Prælator. cap. Ex parte, il primo, de pri-
vil. & c. Gravem, de ſent. excomm.* Ratio eſt, quia cœtus
Clericorum eſt dignior, *c. Solita, de maior. & obed. c. Duo
ſunt 96. diſt. cap. Denique*, & ibi gloſſa *prima 4. diſtin.* Ordo
enim importat quemdam dignitatis gradum, & poteſtatem
ſupra populum, ut docet S. Thomas *in 4. diſt. 24. q. 1. ar. 2.
quæſt. 1.* Sed vide pro, & contra *in c. Per tuas, de arbitr.* ubi
primò dicitur, per unum Clericum, & duos laicos; & paulò
3 poſt, à duobus laicis, & uno Clerico. Unde inferri poteſt,
ut in his præpoſteratio ordinis non vitiet, ad idem *c. 2. de
iudic. c. Prohibemus, de cenſib. c. Cauſam quæ, de reſcript.* ſe-
cundùm Joan. Andr. *hic num. 3.* & Cardin. *num. 1.*
4 Secundò nota Clericum ſimul, & laicum poſſe deputari
executores in teſtamento: hìc enim conjunctim, & copu-
lativè fuerant deputati, ponderando copulam, &, ſecundùm
5 Joan. Andr. *num. 4.* Sed tamen idem dicendum ſi disjuncti-
vè, quia tunc disjunctiva reſolvitur in copulativam, ,
ut eſt textus notabilis *in l. Cùm quidam, Cod. de verbor. ſi-
gnificat.*
6 Tertiò nota *in ver. Creditoribus, & in ver. Diœceſanum*,
quod ſequitur, non ſolùm in relictis ad pias cauſas, ſed etiam
quoad temporalia pertinere executionem teſtamentorum
ad Epiſcopos ſecundùm Hoſt. Cujus opinio communiter te-
netur, ut hic teſtatur Anton. de Butr. *in 5. qu. num. 17.* Dixi *in
cap. Tua nobis, ſuprà eodem*.
7 Quartò nota ibi, *per Diœceſanum*. Officium compel-
lendi executores teſtamentarios non tantùm ſpectare ad E-
piſcopum, ſed etiam ad inferiorem Prælatum habentem in
loco juriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, juxta textum
in c. Abbates, de privileg. in 6. Talis enim in his, quæ juriſ-
dictionis ſont, venit Diœceſani appellatione, ut notat gloſ-
ſa in Clem. 1. § *Volumus, in ver. Diœceſanis, de foro competent.*
quam ibi ſequuntur Cardin. *in 4. quæſt. num. 2:* Imola *num.
38.* Vitalin. *num. 4.* & Abb. *num. 15.* Dixi latiſſimè *in c. Ac-
cedentibus, infra de exceſſ. Prælator.* & in propoſito tenent
hic Joan. Andr. *num. 9. in ver. Diœceſanum*, & Abb. *nu. 2. in 5.
8 notab.* qui ampliùs putant in hac juriſdictione compellendi
executores ſuccedere etiam Capitulum ſede vacante. De
cujus verò loci Diœceſano hæc littera intelligatur dic ple-
nè, ut per Joan. Andr. *num. 21.* & Butr. *num. 12. in 1. q.*
9 Quintò nota executores teſtamentarios non appellari
executores ſimpliciter, ſed executores ultimæ voluntatis,
& dicuntur executores, id eſt perfectores, & conſummato-
res ſecundùm Goffred. Hoſt. & Joan. Andr. Qui interdum
appellantur etiam commiſſarii, interdum fideicommiſſa-
rii, interdum diviſores, interdum diſtributores, interdum
gradiatores, de quo vide in Specul. *de inſtrum. edit. § Nunc
vero aliqua*, qui aliàs eſt, *verſ. ſub § Compendiosè, ad fin. col. 1.*
10 Sed propriè ſecundùm prædictos dicuntur executores, qui
ſententias exequuntur, *l. fin. C. de execut. rei iudic. & c. Paſto-
ralis, §. Quia vero ſup. de offic. deleg.* de variis executorum
acceptationibus vide hìc per Joan. Andr. *num. 5.*
11 Ultimò nota Clericos, tam ſæculares, quàm regulares
poſſe deputari executores ultimarum voluntatum, ut de
Clericis in genere eſt caſus hìc, & expreſsè de Clericis ſæcu-
laribus, & religioſis, *in c. Tua nobis, ſuprà eod.* Quod eſt ve-
rum etiam ad non pias cauſas, ut hìc probatur ponderando
litteram ibi creditoribus, necnon ibi ultimæ voluntatis, ſe-
cundùm Hoſt. *num. 2. in ver. Ultimæ voluntatis*, & Jo. Andr.
nu. 18. verſ. Aliquibus videtur. Quorum opinio communis
eſt, & obtinuit ex conſuetudine, ut dixi *in d. c. Tua nobis in
ult. notab.* Intellige dummodò per hoc non retrahantur à di-
vinis officiis. Et quoad Regulares dummodò non ſint ex
Ordine Minorum S. Franciſci, quibus hoc officium eſt in-
terdictum, ut in Clem. *Exivi, § Verum, de verb. ſignific.* &
dummodo id fiat de licentia ſuorum Prælatorum petita, &
obtenta, *c. Religioſus, de teſtam. lib. 6.* & Clem. *Religioſis,
eod. tit.* Quilibet enim Religioſus poteſt eſſe executor, ubi
ſolùm committitur nudum miniſterium, plenè Rom. *conſ.
409. Quoad primum conſultationis articulum, n. 6. & ſeqq.*
QUÆRO, An Canonico Regulari, quem teſtator 12
conſtituit executorem ad annuum redditum diſtribuendum
cum facultate ſibi applicandi portionem, quæ ſibi vide-
bitur, obſtet Decretum Concilii Tridentini *cap. 2. ſeſſ. 25.
de Regular.*
Canonicus Regularis in dubio propoſito eſt executor, 13
& legatarius, ſuſtinetque vices duarum perſonarum, ſicut
facit ille cui ſuus debitor mandat, ut ex bonis, quæ ſunt apud
eum, ſolvatur, Put. *deciſ. 277. lib. 1.* Teſtator enim eum exe-
cutorem ad annuum redditum diſtribuendum conſtituit, &
deinde illi permittit, ut ex eis poſſit ſibi applicare eam por-
tionem, quæ ſibi videbitur, ut habetur apud gloſ. *in l. Si quis
Titio, in verb. Uti miniſtrum, de legat. 2.* Bald. *in l. Quidam. §.
Si ſcriptum, de legat. 1.* Ideòque hæ duæ diſpoſitiones ſunt
ſeparatim conſiderandæ, & Canonicus ſuſtinens duas per-
ſonas, ut duæ perſonæ conſiderari debet, ut not. *in cap. A
collatione, de appell. in 6.* & ex nullitate, aut validitate unius
ex his diſpoſitionibus non infertur ad nullitatem, vel vali-
ditatem alterius, *c. Dilectus, il primo de præben.* ibi, *nos fa-
cto eiuſdem legati illicito reprobato, quod eſt licitum appro-
bantes*. Et ex regula, *Utile per inutile non vitiatur*, quam
ad propoſitum noſtrum, adducit Capra *in reg. fin. de ult. vo-
lun. in 2. membr. num. 11. in fine*. Utramque igitur ex his di-
ſpoſitionibus ſeparatim conſiderando.
Quoad primam, in qua Canonicus eſt deputatus execu-
tor, videtur reſpondendum Concilium non obſtare, quo-
minus is Canonicus hoc munus ſuſcipiat. Hodie enim eſt 14
expeditum religioſos profeſſos poſſe hujuſmodi officium ſu-
ſcipere accedente ſui Superioris ſpecifica licentia, ut *in cap.
fin. infr. eod. lib. 6.* & in Clem. *unica eod. tit.* & dictum eſt ſu-
pra *in ult. notab.* & in Canonico Regulari exemplificat Ja-
cobus à Canibus *de execut. ult. volunt. part. 1. n. 3.* Licèt Spe-
culator, qui ſcripſit ante jura Sexti, & Clementinarum,
aliter ſentiat *in tit. de inſtrum. edit. §. Nunc vero aliqua, num.
70. verſ. Sæpe etiam quæritur utrum ſimplex Monachus, & n.
71. verſ. Quid de Canonicis Regularibus*. Cujus opinio cor-
rigitur in prædictis juribus, ut per Joan. Andr. ibi, *in
Addit. littera F.*
Neque obſtat decretum *d. cap. 2. ſeſſ. 25. de Regular.* pro- 15
hibens Regularibus bona tamquam propria, aut etiam no-
mine Conventus poſſidere. Quia executor datus ad diſtri-
buenda bona in pios uſus, non poteſt ſibi, vel conventui ali-
quid regulariter applicare, & ſic tamquam propria, aut
etiam nomine conventus non poſſidet, *l. Si mandavero, §.
Si tibi, ff. Mandati*, & in materia noſtra tradunt Archid.
Jo. And. *in c. fin. de teſtam. in 6. n. 3. verſ. Unde*, & ibi Anchar.
n. 13. Franc. *num. 9.* Adden. ad Capell. Toloſ. *deciſ. 28.* Calde-
rin. *de teſtament. conſ. 31. & 39.* niſi eſſet fortè in ſumma ne-
ceſſitate, Capra *dict. tit. in 6. membro, num. 16. & ſeqq.* Et
quamvis in ſecunda diſpoſitione in caſu noſtro caveatur,
ut executor poſſit aliquid ſumere; tamen ſi Concilium ob-
ſtabit, illa ſecunda pars irritabitur; ſed inde non infertur,
ut dictum eſt ad nullitatem deputationis executoris, cui
Concilium non obſtat.
Nec refragatur quod Concilium in d. c. prohibeat bona 16
ſtabilia concedi alicui Regulari etiam in adminiſtrationem.
Nam reſpondetur executorem hujuſmodi non habere bo- 17
norum adminiſtrationem, ſed nudum miniſterium, ex quo
nihil ſibi percipit emolumenti, vel commodi, ut ſupponi-
mus in hac prima parte: nam ſi perciperet jam non eſſet
nudus miniſter, ſed legatarius, *l. Si quis Titio, ff. de leg. 2.* &
docuit Bald. *conſ. 482. l. 4.* Feder. de Sen. *conſ. 56. Domine
Franciſce, verſ. Secundò quæritur in princ.* Angel. *conſ. 129. Bo-
na dicti teſtatoris, verſ. Quia igitur*.
Quoad ſecundam partem tametſi de jure communi lega- 18
tum factum Regulari pro uſu ſuo percipiendum cùm licen-
tia ſuperioris validum eſſe exiſtimaverint Calder. *conſ. 21. de
teſtam.* Bart. in Auth. *Excipitur, C. de bon. quæ liber. & in l.
Lucius, §. Tres heredes, ff. ad Trebell.* Navar. *conſil. 3. de
ſtatu Monach. quæſt. 18. num. 49.* Tamen textus *in cap. Mo-
nachi, de ſtatu Monach.* in quo præcipuè fundatur eorum
opinio, alium habet ſenſum, nam dum diſponit ut Mona-
chi poſſint habere peculium, ſi eis fuerit pro injuncta admi-
niſtratione permiſſum, non procedit niſi in Monachis offi-
cialibus, ut innuunt illa verba, pro injuncta adminiſtratio-
ne.

ne. Unde quoad reliquos Monachos, qui officiales non ſunt, ſalva manet prohibitio, de qua in principio illius textus, ut peculium eis habere non liceat etiam ex promiſſione Abbatis ſecundùm intellectum Innocentii, Hoſt. Joan. Andr. Anton. de Butr. & Ancbar. ut ibi latiſſimè dixi.

19 Sed quidquid ſit de jure communi, certè inſpecta Trid. Concilii diſpoſitione *in d. c. 2.* videtur reſpondendum legatum non valere. Ita enim aliàs declaravit S. Congregatio, ut dixi *in d. c. Monachi*, reprobata Navarri opinione, qui *in conſ. 14. de ſtat. Monach. & in Commen. 2. de Regul. nu.* 14. putavit *d. c. 2.* nulla in re immutaſſe diſpoſitionem juris communis, & de jure communi licitum eſſe Regularibus habere peculium in ſuos honeſtos uſus de Superiorum licentia.

20 Itaque cùm legatum in effectu quoad Regularem non valeat, etiamſi acceſſerit conſenſus Superioris, ſimul ac ipſe declarat: ſibi ex eo aliquid velle applicare pro uſibus ſuis, ut teſtator ei conceſſit; ex ejus perſona acquiritur Monaſterio, *c. Non dicatis* 12. *qu.* 1. *c. Abbates* 18. *q.* 2. *c. Quia ingredientibus* 19. *q. ult. cap. Cum ad Monaſterium, de ſtatu Monach.* & de Canonicis Regularibus eſt textus de off. *in cap. Quantò, de offic. Ordin.* ut nec momento temporis maneat apud Canonicum acquirentem, Abb. *in d. c. Monachi n.* 8. *de ſtat. Monach.* fusè Navarr. *in Commen. d. c. Non dicatis n.* 34. *& ſeqq.* Quandoquidem ut ſcripſit Bald. *conſ.* 494. *lib.* 1. Licèt jus delatum Monaſterio ſumat initium ab ipſo Monacho, tamen per modum ſcintillæ, & ſic ictu oculi in Monaſterium tranſit. Cujus dictum refert, & ſequitur Card. Mantica *de conject. ult. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 28. Et propterea ſi ſupe- 21
rior ei in genere licentiam concederet: dictum annuum redditum ſibi pro uſu ſuo ſumendi, concederet ei bona Monaſterii ſtabilia, inter quę redditus annuus computatur, ut habetur in Clem. *Exivi*, §. *Cumque annui redditus, de verbor. ſignific.* & ſic obſtaret Concilium.

Itaque ſic poſſet ad ſecundam partem dubii reſponderi, non licere Superiori hujuſmodi licentiam Regulari concedere. Si tamen pro re nata, & in ſingulis caſibus is legatarius aliqua re indigeat non repugnante ſtatui paupertatis, Prælatum poſſe indulgere, ut illi ex redditu annuo legato certa tantùm portio eidem uſui neceſſaria applicetur, puta ad mobilia comparanda juxta decretum *d. c. 2. verſ. Mobilium vero uſum*; dummodò tamen exactio annui redditus fiat à communibus officialibus Monaſterii ad pręſcriptum *d. c. 2.* & decretorum Clement. VIII. *ſuper refor. Regular.* & quod ſupererit, in communes Monaſterii uſus convertatur, ut in ſimilibus caſibus reſpondit S. Congr.

DE SUCCESSIONIBUS AB INTESTATO.

Innocentius III. Murneñ. Epiſcopo.

CAPUT III.

CUm dilectus filius Abbas de Bruſia, pro cauſa, quam adverſus Epiſcopum Hedueñ. habebat, diutiùs expectaſſet, Abbas propoſuit antedictus, quòd Archipresbyter de Alerio ad participationem orationum Monaſterio de Bruſia obtulit ſe & ſua: & infrà. Sufficienter intelleximus eſſe probatum, quòd dictus Archipresbyter agens in extremis, velut ultimam exprimens voluntatem, aſſeruit ſe & ſua Monaſterio contuliſſe. Unde cùm requiſitus eſſet, ut conderet teſtamentum, reſpondit ſe non poſſe teſtari: quia ſe & ſua contulerat Monaſterio ſupradicto: & licèt unus teſtis ſolus dixerit ſe vidiſſe, quando ſe & ſua obtulit Monaſterio: quia tamen alii teſtes dixerunt ſe audiviſſe ipſum in Abbatis præſentia, quod prædictum eſt confitentem, non tanquam ſufficienter probantes, ſed tanquam vehementer adminiculantes aſſertionem Abbatis, plurimum adjuvabant. Quia verò pars Epiſcopi aſſerebat ſe velle probare, quòd dictus Archipresbyter in extremis laborans, tanquam phreneticus alienatus erat mente, unde non valuit quod expreſſit: Nos cauſam illam tibi ſub hac forma duximus committendam: quod niſi præfatus Epiſcopus legitimè probaverit ſæpedictum Archipresbyterum, ſuæ mentis compotem non fuiſſe, cùm ultimam voluntatem expreſſit, ſuper impetitione Monaſterii perpetuum ei ſilentium imponatur: & compellatur reſtituere Monaſterio quęcumque de bonis ipſius Archipresbyteri, vel etiam Monaſterii occupavit. Si verò legitimè probaverit, Archipresbyterum, quæ ſuper ultima voluntate præmiſſa ſunt, alienata mente dixiſſe: ad faciendam ei nomine Parochialis Eccleſiæ (cujus ipſe adminiſtrationem geſſerat dum vixiſſet) reſtitutionem bonorum, quæ ipſius Archipresbyteri fuerant, Monaſterium condemnetur, cùm idem Archipresbyter ab inteſtato deceſſerit: ipſique Monaſterio ſuper impetitione Epiſcopi ſilentium imponatur.

SUMMARIUM.

1 *REctori inteſtato decedenti ſi non habet conſanguineos, ſuccedit Eccleſia; ſecus ſi apparet eum fuiſſe Monachum, vel ſana mente teſtatum.*
2 *Teſtamentum ad pias cauſas conditum per verba enunciativa, & propter aliud prolata, valet etiam ad excluſionem alterius Eccleſiæ.*
3 *Oblatio probatur per unum teſtem de veritate, & confeſſionem etiam incidenter factam.*
4 *Novitius an poſſet in ipſomet ingreſſu donare ſeipſum, & omnia bona ſua Religioni, & num. ſeqq. uſque in fin.*
Correctio iurium induci non debet per ſubauditos intellectus.
6 *Eccleſiaſtica poteſtas non ſolet ſe immiſcere in iuriſdictione aliena.*
7 *Eccleſia in quibus caſibus habeat iuriſdictionem.*
8 *Novitius eſt de iuriſdictione Eccleſiaſtica.*
9 *Novitii qui ſint, & num.* 11.
10 *Oblati, ſeu donati, qui propriè dicantur?*
12 *Converſi quid differant à Monachi.*
13 *Donati, ſeu oblati quid differant à Converſis.*
14 *Tridentinum Concilium cap. 16. ſeſſ. 25. de Regul. expenditur.*
Oblati non comprehenduntur in dicto cap. 16. ſeſſ. 25. de Regul. ibid. & num. ſeqq.
15 *Dictio*, quoque, *eſt continuativa eiuſdem materiæ.*
16 *Novitii tranſeuntes ad ſtatum oblatórum non prohibentur bona ſua Monaſterio offerre.*
17 *Novitius offerens perpetuo, ſe & bona ſua Monaſterio, cenſetur renunciare Novitiatui.*

C*Um dilectus*. Rector Eccleſiæ dicitur inteſtatus ſi nul- 1
lum faciat teſtamentum; vel fecit, ſed furioſus; & tali ſuccedit Eccleſia ſi non habet conſanguineos; ſecus autem ſi apparet illum fuiſſe Monachum, vel ſana mente.

Teſtatum h. d. ſecundùm Joan. Andr. & communiter 2
DD. ſed attingendo duos notabiles, & ſingulares intellectus, ſummatur ſecundùm quemlibet intellectum; & primò ſic valet teſtamentum ad pias cauſas conditum per verba enunciativa etiam propter aliud prolata, quamquam ſucceſſio, ſeu teſtatio veniat ad excluſionem alterius Eccleſiæ, vel aliter ſecundùm alium intellectum per unum 3
te-

teſtem de veritate, & per confeſſionem etiam incidenter
factam probatur oblatio etiam quoad effectum conſequen-
di bona oblata, Abb. Siculus.

4 In textu ibi, *ſe & ſua Monaſterio contuliſſe*.

QUÆRO, An Decretum Tridentini Concilii *cap.* 16.
ſeſſ. 25. *de Regul.* obſtet quominus Novitius poſſit in ipſo-
met ingreſſu donare ſeipſum, & omnia bona ſua Re-
ligioni.

Propoſita quæſtio omiſſis aliis, de quibus poſſet dubi-
tari, hoc videtur petere, videlicet an Concilium Triden-
tinum *d. c.* 16. corrigat jus antiquum in propoſito caſu;
ſive deroget, circa quam quæſtionem præmittendum
eſt.

5 Primò, cùm agatur de correctione jurium antiquorum,
per quæ poterat fieri dicta donatio, ut probat text. hic,
& in cap. In præſentia, de probat. & Doctores multis in
locis tradunt; illa non eſt inducenda, niſi prout in jure
expreſſa reperitur, *cap. Conſtitutio*, & ibi gloſſ. *fin. de elect.
lib. 6. l. Præcipimus in fine, de appellat. l. Sancimus, Cod. de
teſtam.* Neque enim per ſubauditos, aut tacitos intellectus
inducitur correctio, ut dicit gloſſ. *in cap. Cupientes, §. Quod
ſi per viginti, in verb. Petere, de elect. lib. 6.* Sed potius jura
juribus concordanda, *cap. Cum expediat, de elect. lib. 6.* Gem.
conſ. 88. Innoc. Papa *ad fin.*

6 Secundò, præmittendum eſt Eccleſiaſticam poteſtatem
non ſolere ſe immiſcere in aliena juriſdictione, *cap. No-
vit, de iudic. cap. Licet ex ſuſcepto, de foro competen.* allo-
quin eidem poſſet impunè non pareri, *l. fin. ff. de iuriſdict.
omn. indic.* & notat Innocen. *in cap. Inquiſitioni, prope fin.
verſ. Item ſi præcipiat laico, de ſentent. excomm.* & Felin. *in
cap. Accepimus num. 2. de fid. inſtrum.* nec poſſet aliquis in-
habilitare non ſubditum, ut colligitur ex Jaſon. in Auth.
Ingreſſi num. 10. C. de Sacroſanct. Eccleſ.

7 Tertiò, præmittendum eſt Eccleſiam regulariter non
habere juriſdictionem in laicos, niſi in certis caſibus, de
quibus in verſibus additis ad gloſſ. *penult. in dict. cap. Licet*,
tradunt etiam DD. *in cap. Cum ſit generale*, per illum text.
de foro compet. & in cap. Per venerabilem. & ibi plenè per
Hoſt. & Joan. Andr. *qui fil. ſint legitimi.*

8 Quartò, præmittendum *in dict. cap. 16. ſeſſ. 25. de Re-
gular.* nullam exprimi qualitatem ratione rei contractus,
vel delicti, ſuper qua poſſit juriſdictio Eccleſiaſtica funda-
ri, niſi ſolam qualitatem perſonæ, quæ eſt ipſe Novitius,
qui ut notat Hoſtien. *in cap. Statuimus num. 4. circa fin.
verſ. Nec obſtat, de Regular.* fori privilegio gaudet, cùm
ſit de juriſdictione Eccleſiaſtica. Et inde infero Conci-
lium non inhabilitare omnes perſonas, quin poſſit, niſi
ſervatis iis, de quibus *in dict. cap. 16.* renunciationem,
vel obligationem facere, ſed ſolùm illas, quæ ſunt de
ſua juriſdictione, imò nec has omnes, ſed ſolùm illas per-
ſonas *in d. c. expreſſas*, nec correctio ultra expreſſa indu-
catur.

9 Quintò, præmittendum inter cæteros ſtatus, ſeu gra-
dus perſonarum Regularium, de quibus loquitur *d. c.* ut
colligitur ex verbis ipſis, ac etiam ex rubrica *de Regul.* ſub
qua hoc capitulum collocatum reperitur, hos duos reperi-
ri, quorum unus eſt ſtatus Novitiorum, qui ideò in Mo-
naſteriis recipiuntur, ut ad formam *cap. Ad Apoſtolicam,
de Regular.* probantes, & probati ſuo tempore ad pro-
feſſionem regularem admittantur, vel ut elapſo anno ad
10 formam *dict. cap. 16.* è Monaſteriis ejiciantur. Alter ſtatus
eſt donatorum, ſeu oblatorum, de quibus, ut inquit Abb.
hic n. 2. ſunt aliqui, qui ſeipſos, & ſua donant Eccleſiæ abſque
eo, quod fiant Monachi, & dicuntur oblati, & ut inquit
Bero. *in cap. In præſentia num. 48. de prob.* Ex quo transfe-
runt ſe ad Religionem non per modum profeſſionis, ſed
ſimplicis converſionis non ſunt Monachi, ſed oblati, de
quibus etiam plenè Soccin. *in tract. de oblat.* & plenè ſcripſi
in cap. Ut privilegia, infrà de privileg.

11 Sextò, præmittendum etiam ſi attento communi uſu
loquendi, Novitii propriè dicantur ii, de quibus in 5. ſup-
poſ. in princip. actum fuit, aliquando tamen licèt raro,
& minus propriè, accipiuntur etiam pro iis, qui in Re-
ligione non ſunt adhuc admodum circa regulares obſer-
vantias inſtructi, Clem. 1. §. *Sacra*, ubi gloſſ. *in ver. Novi-
tii, de ſtat. Monach.* vel quibus ex quo intrarunt in Mona-
ſterium, annus adhuc lapſus non eſt, arg. *l. Interdum, §.
Quoties, ff. de publican.* quod præmittendum fuit ad facilio-
rem explicationem quæſtionis, quæ in genere de Novitio
proponitur, nulla facta diſtinctione, an intelligatur de No-
vitio, qui recipitur in Monaſterium, ut fiat mediante 12
profeſſione Monachus, cujus appellatione comprehendun-
tur etiam converſi, qui profeſſionem ſolemnem trium vo-
torum, & ipſi poſt probationem emittere ſolent, ſolùmque
differant à Monachis ratione Ordinum ſacrorum, ex Car-
din. in Clem. 1. *in fin. de decim.* juncto etiam eo quod dici-
tur in Clem. 1. *in princ. de exceſſ. Prælat.* Nam, ut inquit Bero.
d. c. In præſentia num. 58. poſt Imol. *in cap. Quia ingredientib.
de teſt.* Converſum facit non habitus geſtatio, ſed profeſſio-
nis emiſſio. An verò intelligatur de illis, qui ſimpliciter nul-
la emiſſa profeſſione fiunt donati, ſeu oblati, vel etiam
converſi illius ſpeciei, ac profeſſionem non emittunt, de
quibus etiam loquitur Specul. *in tit. de Regul.* quæ tria no- 13
mina in idem quoad rem coincidunt, & pro eodem recipi
ſolent, quia ſecundùm diverſitatem Religionum in aliqui-
bus vocantur oblati, in aliquibus donati, & aliquibus con-
verſi ſine profeſſione.

Septimò, præmittendum Concilium Tridentinum *in d. c.* 14
16. loqui ſolummodò de novitiis primo, & proprio modo,
non autem ſecundo modo ſumptis, qui in Monaſterio, non
ut ibidem profeſſionem regularem emittant, ſed ad alium
recipiuntur ſtatum, puta ut ſint Donati, vel Oblati, ad
quos ut dixi reducuntur Converſi non Profeſſi. Et cùm ex
hoc dependeat quæſtionis propoſitæ reſolutio, probandum
omninò venit. Probatur autem, quia prædictis Donatis, 15
ſeu Oblatis verba Concilii non congruunt, primò ponde-
rando dictionem, *quoque*, poſitam *in d. c.* 16. quę cùm ſit con-
tinuativa, denotat ſecundùm Card. in Clem. 1. §. 1. *q. 2. de Re-
gul.* Concilium loqui in hoc cap. continuativè, & confor-
miter de eadem materia, de qua egit in prædicto capite,
quod incip. *In quacumque*. Sed Concilium in prædicto capi-
te diſponit quomodo, & quando Novitii admitti poſſint, vel
non ad profeſſionem, & per quantum temporis ſtare de-
beant in probatione. Hujuſmodi autem verba profeſſio-
nis, & probationis prædictis Donatis, & Oblatis nequa-
quam conveniunt, cùm nec ad profeſſionem admittantur,
nec ullo jure ſit cautum, ut in probatione ſtent per aliquod
tempus. Ergo nec ſequens Capitulum, quod continuat
eandem materiam illos comprehendit, *c. Si pater ad fin. de
teſtam. lib. 6. c. Majores, de Bapt.* gloſ. *magna in fin.* in Clem. 1.
de ſentent. excommun. Pondero præterea verbum illud, *an-
tea facta*, quod ne ſenſus ſit imperfectus, non poteſt regi,
niſi ab illa perſona, de qua ſupra habitus fuit ſermo. Et
quia ſupra actum fuit ſolùm de illo Novitio, qui poſt an-
num, & non prius debet admitti ad profeſſionem, ſequitur
ut & verba *d. c.* 16. alium non poſſint habere ſenſum, quam
hunc, videlicet nulla renunciatio, aut obligatio à dicto No-
vitio facta ante annum probationis exactum valeat. Quæ
verba cùm nullo modo prędictis Oblatis convenire poſſunt,
utique nec diſpoſitio *cap. Tua, de ſponſ. l. 4. §. Toties*, & ibi
Bart. *ff. de damn. infect.* Gemin. *conſ. 65. num.* 2. Lex enim
non imprimit effectum ſuum; niſi in illas perſonas, quibus
verba legis congruunt, & adaptantur, ut idem Gemin. ait
in conſ. 88. ſub num. 4. verſ. Cum ergo concurrant. Idem colli-
gitur ex pluribus aliis ſimilibus verbis, quæ *in d. cap. 16.* po-
nuntur, quæ ſolis Novitiis primo modo propriè ſumptis
convenire poſſunt: ergo de iis ſolùm Concilium loqui de-
prehenditur. Unde non eſt aliquo modo extendendum ad
alias perſonas, ut minus corrigat jus commune.

His præmiſſis quæſtioni propoſitæ deciditur ſub hac di-
ſtinctione reſpondendum: nam aut quæritur de Novitiis
ſecundo modo ſumptis, & quoad ipſos dicendum eſt jus
antiquum nequaquam correctum fuiſſe; ideòque licere
illis, ut prius donare, neque attendendum eſſe lapſum
alicujus temporis probationis, quæ ante profeſſionem
fieri ſolet, cùm ipſi nec profeſſionem faciant, nec de jure
ſtare teneantur in aliqua probatione. Aut quæritur de
Novitiis primo modo ſumptis; & tunc iterum diſtinguen-
dum videtur. Nam aut quæritur quid juris quoad illos
Novitios, qui in principio recepti ſunt in Monaſterium
ea principali intentione, quæ in omnibus actibus attenden-
da eſt, *leg. Si quis nec cauſam, ff. ſi cert. pet.* Felin. *in cap. Non
dubium num. 2. de ſent. excomm.* ut poſt debitam, & anna-
lem probationem ad profeſſionem admittantur, vel è Mo-
naſterio ejiciantur, & poſteà ante lapſum anni dicta in-
tentione mutata, derelicto ſtatu, ſeu gradu profeſſo-
rum prius intento, volunt mediante dicta donatione, &
oblatione ſui, & ſuorum ad ſtatum Oblatorum, ſeu Dona-
to-

torum recipi : & donatio videtur valere , nam in hoc caſu , ut in ſimilibus dicitur *in l. Singularia ff. Si cert. pet.* perinde eſt ac ſi ante completum probationis annum , ut poterat de jure , *cap. Conſulti de regul.* ad ſæculum eſſent reverſi, & poſtea religionem ad ſtatum Oblatorum ſeu Donatorum intraſſent, quæ actio cùm à prima ſit re ipſa ſeparata , & diſtincta , debet uti à prima ſeparata conſiderari , & judicari . Unde ſequitur ut nec ſit comprehenſa in diſpoſitione d. c. 16. ut ſupra dictum eſt de illis Oblatis , qui uſque a principio Religionem in ſtatu Oblatorum non profitentium ſunt ingreſſi . Aut quæritur de illo Novitio qui à principio fuit receptus hac principali intentione , ut poſt debitam probationem ad profeſſionem regularem admitteretur , vel è monaſterio ejiceretur , & poſtea non recedendo à prædicta intentione , & actione vult retento prædicto Novitiorum ſtatu ſeipſum , & bona ſua monaſterio donare . Et ad hoc dicendum eſt primo quæſtionem implicare repugnantiam , ut eadem perſona ſimul , ac ſemel eodem tempore velit retinere in Religione ſtatum Novitiorum qui retractabilis eſt , & ſtatum perpetuò Donatorum , qui de ſe eſt irretractabilis . Quod tamen ſi fieret , probabilius eſſet hanc ſui , & ſuorum donationem non valere . Ex quo Concilium per verba negativa , quæ plus negant , & tollunt quam ponat , & affirmet affirmativa *gloſſ. in cap. Cum dilectus in verb. à ſuſpenſis , de conſuet.* generaliter decernit nullam donationem à Novitio extra modos ab eodem Concilio præſcriptos validam eſſe . Ergo ſi nulla donatio eſt valida , ſicut non valet donatio per ſe abſolutè facta , pariter nec valebit etiamſi fiat ſimul cum ſui ipſius perſonæ oblatione ſeu donatione . Imò fortè nec ſui oblatio teneret , quia & ipſa etiam dicitur oblatio , quæ à Concilio prohibita eſt , eo quod non potius hanc quam illam , ſed omnes omninò irritet oblationes à novitio factas , ut in ſimili dicit gloſ. *in cap. Statutum §. Inſuper in verb. Nullum de reſcript. lib. 6.* Negativa enim univerſalis negat omnia poſſibilia , Rom. *conſ. 199. Præſens num. 2. verſ. Secundo quia ;* etſi in uno etiam minimo ſit falſa , in omnibus redditur falſa , quia nullam patitur reſtrictionem , *l. Si is qui ducenta §. Verum ff. de reb. dub.* Cravett. *conſ. 809. Plura excutienda num. 4.* Imò omnia includit , quæ ſub latiſſima ſignificatione vocabuli continentur . Decian. *conſ. 12. n. 12. lib. 1.* Poſſet autem quæſtio procedere in eo qui durante probationis , ſeu Noviriatus anno à dicto ſtatu Novitiorum non recedendo ſua irrevocabiliter , ſe autem revocabiliter offerret . Et in hoc caſu idem , & multò magis videtur concludendum , videlicet non valere hanc donationem per rationem prædictam . Præſertim quia per hujuſmodi irrevocabilem bonorum oblationem adimitur Novitio libertas ad ſæculum redeundi , quæ fuit ratio prohibitionis à Concilio conſiderata in d. c. 16. ibi , Ne hac occaſione diſcedere nequeat , quod totam , vel majorem ſubſtantiæ ſuæ partem monaſterium poſſideat . An autem quando quis obtulit ſe , & ſua , revocata , ſeu annullata ſui oblatione , revocetur etiam donatio rerum , tractatur *in cap. Quod à te , de cler. conjug.* ſuper quo non eſt immorandum , quia nec quæſtio propoſita hoc exigit . Itaque omnibus in compendium redactis donatio facta ab eo , qui ingreditur monaſterium in ſtatu Oblatorum , ſeu donatorum , ſeu etiam Converſorum , illorum inquam , qui non faciunt profeſſionem regularem , valida eſt , etiamſi primo die , vel primo menſe ſui ingreſſus donet ſe , & ſua monaſterio .

Donatio autem , quæ fit ab eo , qui ut Novitius ingreſſus eſt monaſterium ; & receptus ad ſtatum Novitiorum ad hoc , ut completo probationis tempore ad Monachalem recipiatur profeſſionem , vel ad ſæculum revertatur ; niſi prius expreſsè , vel tacitè dicto ſtatui renuntiet , quod tamen facere videtur , dum poſtea donat ſe , & ſua irrevocabiliter monaſterio , non valet donatio , quia eſt facta à Novitio ante tempus à Concilio ſtatutum . Idem & multò magis ſi donaret ſua irrevocabiliter , ſed ſe ipſum revocabiliter . At ſi is qui intravit , & fuit admiſſus ad ſtatum Novitiorum , mutet propoſitum , & velit à dicto ſtatu recedere , & recipi ad ſtatum oblatorum ; ejus donatio ab ipſo quandocumque facta valebit , quia non eſt facta ab eo Novitio , de quo loquitur Concilium . 17

Ad propoſitum dubium ſatis eſſet reſpondere hujuſmodi donationes , quæ fiunt ab iis , qui ut Novitii ingrediuntur animo profitendi legitimo tempore , comprehendi *cap. 16. ſeſſ. 25. de regul.* oblatos verò , qui ſe , & bona ſua monaſterio dederunt , etiamſi perpetuò , & plenè oblati fuerint *ad. c. 15. & 16.* non comprehendi , & ita S. Congregatio reſpondit .

DE SEPULTURIS.

Innocentius III. Januenſi Archiepiſcopo.

CAPUT III.

FRaternitatem tuam non credimus ignorare , mortuorum ſepulchra & cœmeteria , apud illas Eccleſias & Monaſteria , ex antiquo eſſe diſpoſita , in quibus Religioſorum fratrum Conventus ſunt conſtituti , & orationes atque Miſſarum ſolemnia tam pro vivis quàm pro defunctis , frequentius celebrantur . Unde ipſorum devotioni & extremæ voluntati , qui apud hujuſmodi Eccleſias ſepeliri deſiderant , minimè contradicendum eſt . Qui verò relictis antiquis Eccleſiis , & patrum aliorumque parentum ſuorum ſepulchris , contra conſuetudinem Patrum veteris teſtamenti , qui cum patribus ſuis ſepulti eſſe leguntur , ad nova & minus religioſa loca ſe transferunt , irrationabiliter & contra antiquam conſuetudinem facere videntur . Unde ſi P. de Caſtello contra antiquam & rationabilem conſuetudinem , aliquid de corpore ſuo ſepeliendo mandavit , hoc non præjudicat rationi , ſed viribus debet carere . Quocirca mandamus , quatenus corpus ipſius Monachis ſancti Stephani reddi facias , & cum ſuis patribus ſepeliri .

SUMMARIUM.

1 *SEpulturæ electio in loco minus religioſo an , & quando valeat , & n. ſeq.*

2 *Sepultura relicto ſepulchro maiorum ſuorum eligi non poteſt in Eccleſia , quæ de iure , vel ex privilegio cœmeterium non habet .*

3 *Eccleſiæ regulariter de iure communi non habent cœmeterium .*

4 *Eccleſiæ habentes populum , habent ius funerandi , dummodo cœmeterium fuerit eis ab Epiſcopo deputatum , & num. 6.*

5 *Monaſteria Regularium de iure communi habent cœmeterium etiamſi populum non habeant , & refellitur contraria opinio Abbatis .*

7 *Sepulturæ privilegium poteſt Epiſcopus concedere ex iuſta cauſa , & de capituli conſenſu , dimiſſa tamen Parochiali Eccleſiæ canonica portione .*

8 *Sepultura cur potius ſit eligenda in locis magis religioſis.*

9 *Mortui an magis participent de ſuffragiis factis in Eccleſia , in qua ſepulti ſunt , quam de factis alibi , & num. 16.*

10 *Sepultus apud Martyrem orationi Martyris commendatur .*

11 *Parentum appellatione aliquando veniunt attinentes, & non aſcendentes.*

12 *Sepulturam non eligentes, aut minus rationabiliter ſepeliendi ſunt in ſepulchro maiorum ſuorum.*

13 *Miſſa unius celebratione an omnibus ſatisfaciat Sacerdos, qui pro pluribus Miſſis plura ſtipendia accepit, & n. ſeqq. uſque in finem.*

14 *Miſſa ſacrificium pro pluribus oblatum an tantum proſit ſingulis, quantum ſi pro quolibet ipſorum ſingulariter offeratur, latiſſimè diſcutitur uſque ad num. 79.*

15 *Canoniſta, & Theologi referuntur pro prima opinione affirmativa, & n. 18.*

Oratio ſpecialis an magis proſit, quàm generalis, ibidem & n. ſeqq. & n. 56.

16 *Suffragium an maiorem conferat honorem animæ illius, pro quo fit, & in quo eiuſmodi honor conſiſtat.*

17 *In Purgatorio exiſtentes non orant pro aliis.*

19 *Miſſam pro pluribus dictam non minus prodeſſe ſingulis, quam ſi dicatur pro uno, quibus argumentis probetur, & n. ſeqq. uſque ad n. 25.*

20 *Miſſa una ex parte ſui eſt valoris infiniti, & ſufficiens ad ſatisfaciendum pro omni pœna, & n. 47. & 74.*

21 *Infinitorum nullum virtutem habet finitam.*

22 *Lumen ſpirituale eſt magis communicabile, quàm lumen corporale, & n. 76.*

23 *Miſſa æquè prodeſt iis, qui cogitantur in* Memento, *ſi circumſtantes ſint plures, ac ſi pauciores, & n. 77. & 78.*

24 *Ieiunandi cauſa plures ſi concurrant eadem die, unico ieiunio poteſt omnibus ſatisfieri, & n. 79.*

25 *Miſſa uni debita poteſt pluribus applicari ſi ſacerdos multiplicet tot gradus devotionis, quot ſunt iis pro quibus celebrat, & Caietani ſententia.*

Contrarium, n. 28. & ſeqq. uſque ad n. 36.

26 *Miſſæ applicatio perficitur ex intentione, & devotione ſacrificantis.*

Contrarium, n. 28. & ſeq.

27 *In ſacrificio non perpendit Deus quantum; ſed ex quanto offeratur.*

Declaratur, n. 33. & 35.

28 *Miſſæ ſacrificium efficatiam habet ex opere operato, nec ulla offerentis malitia inquinari poteſt.*

29 *Miſſa ſacrificium ex opere operato tantundem valet ei, cui applicatur ſi fiat à bono, ac ſi à malo Sacerdote.*

30 *Miſſæ ſacrificio placatus Deus peccata dimittit ingentia.*

31 *Sacrificii, & Sacramenti effectus in pluribus Miſſis multiplicatur.*

32 *Miſſæ ſacrificium fit ſatisfactorium offerentibus, & iis, pro quibus offertur ſecundum quantitatem ſuæ devotionis.*

33 *Declaratur, & n. ſeq.*

34 *Miſſæ ſacrificium effectum non habet niſi in illis qui coniunguntur huic Sacramento per fidem, & charitatem.*

35 *Miſſa melioris Sacerdotis ex opere operantis eſt magis fructuoſa, & n. 68.*

Intellectus, c. Ipſi Sacerdotes 1. q. 1. *ibidem.*

36 *Miſſa an magis proſit iis, qui ſunt magis digni quam ei, cui applicatur, & n. ſeqq.*

37 *Orationes aliquas cur Eccleſia pro aliquibus inſtituerit, & n. 56.*

38 *Suffragia ſi conſiderentur ex virtute charitatis, magis proſunt iis qui maioris ſunt charitatis, quam illis, pro quibus fiunt, & n. 71.*

39 *Miſſa an tantundem valeat ſingulis atque omnibus, ſive Sacerdos moveatur ab uno ad celebrandum, ſive à multis.*

40 *Miſſa pro pluribus dicta licet non tantundem valeat ſingulis, quantum ſi pro quolibet diceretur quoad ſatisfactionem, tamen ſecus eſt quoad impetrationem.*

41 *Contrarium, & n. ſeq.*

42 *Miſſa extenſivè habet efficatiam finitam, tam reſpectu impetrationis, quàm ſatisfactionis.*

43 *Miſſæ ſacrificium tam reſpectu remiſſionis pœnarum, quam aliorum effectuum non operatur per modum effectionis, ut Sacramenta, ſed per modum impetrationis.*

44 *Canoniſtæ, & Theologi referuntur pro ultima opinione negativa.*

45 *Baſilienſis Concilii diſceptatio de valore Miſſæ, & deputatio Epiſcopi Brixien. ad allegandum.*

46 *S. Thomæ ſententia circa valorem Miſſæ expenditur, & n. 52. & ſeqq.*

47 *Miſſam ſpecialem magis prodeſſe, quàm generalem; quibus rationibus oſtendatur, & num. ſeq. uſque ad num. 67.*

Miſſæ valor licèt intenſivè, & quantum ad ſufficientiam ſit infinitus, tamen extenſivè, & quantum ad efficientiam finitus eſt, ibidem, & n. ſeq. uſque ad n. 67. & n. 74.

48 *Sacrificium Crucis cruentum quamvis infinitæ ſit virtutis, tamen non producit niſi effectus finitos.*

49 *Finitum in plures diviſum minus habetur à ſingulis, & n. ſeq. 53. & 91.*

50 *Suffragia valent per modum ſolutionis debiti.*

51 *Iuſtitia humana exemplatur à iuſtitia divina.*

52 *S. Thomæ doctrina ab Eccleſia eſt approbata tamquam veridica, & Catholica.*

54 *Eccleſia eſt fideliſſima interpres inſtitutionis Chriſti.*

Miſſæ plures ad unam, & eamdem rem obtinendam rationabiliter ab Eccleſia ſunt inſtituta, ibid.

55 *Fruſtra fieri dicitur cum non perficitur id cuius gratia fit.*

56 *Miſſæ peculiares ab Eccleſia utiliter inſtitutæ.*

57 *Specialis declaratio validius operatur, quam quod in genere prædicatur.*

58 *A Purgatorii pœnis per plura ſuffragia quis citius liberatur.*

59 *In Miſſæ ſacrificio triplex reperitur offerens, videlicet Chriſtus, Eccleſia, & miniſter.*

60 *Miſſæ privatæ cenſentur communes, quia celebrantur à publico Eccleſiæ miniſtro.*

61 *Miniſterii opus eſt magis principalis agentis.*

62 *Sacerdos in conſecratione, quæ eſt eſſentialis oblatio, non Eccleſiæ, ſed Chriſti perſonam agit.*

63 *Miſſæ meritum ex Scoto in tres partes dividitur, & tertiam tantum poteſt diſpenſare Sacerdos, & num. 94.*

64 *Miſſa una liberari omnes animas è Purgatorio eſt hæreticum.*

65 *Sacerdos qui tot Miſſas non celebrat, quot ſtipendia accepit, tenetur ad reſtitutionem ex decretis Sacræ Congregationis Concilii de celebratione Miſſarum.*

66 *Privilegia quibus indulgetur, ut unius Miſſæ vel Anniverſarii celebratione ſatisfiat pluribus oneribus Miſſarum in futurum ſuſcipiendis, ſunt abrogata.*

67 *Intellectus,* c. Non mediocriter, de conſecrat. diſt. 5. *& n. ſeq. uſque ad n. 74.*

Miſſa pro pluribus celebrata æqualiter prodeſt ſingulis, niſi intuitu unius celebretur, ibid.

68 *Miſſa ex virtute meriti, & operis operantis tanto eſt fructuoſior, quanto pro pluribus celebratur, & num. 71.*

69 *Miſſa non minus prodeſt ipſi celebranti ſi dicatur pro pluribus, quam ſi pro uno.*

70 *Pſalmorum aliquot decantatio cum alacritate magis prodeſt, quam totius pſalterii modulatio cum anxietate cordis.*

71 *Charitas non minuitur ſi affectus eius dividatur in multos, imo magis augetur.*

72 *In purgatorio de uno bono facto non minus lætantur multi, quam unus.*

73 *Suffragia prout ſunt ſatisfactiones quædam per intentionem facientis translatæ in mortuos magis valent ei, per quo ſingulariter fiunt, quam quæ pro eo communiter fiunt.*

74 *Sacrificii virtus non adæquatur valori eius qui continetur in ſacrificio, ſed correſpondet alicui merito in Eccleſia.*

75 *Suf-*

Digitized by Google

75 *Suffragia ut ſunt ſatisfactiones non proſunt per modum actionis.*

76 *Suffragia quomodo dicantur prodeſſe per modum luminis.*

77 *Miſſa valor triplex, & ex applicatione unius non fit diminutio alterius, & n. 94.*

78 *Miſſa fructus ex opere operato taxatus eſt unicuique ex circumſtantibus pro modo fides, & devotionis cuiuſque.*

79 *Obligatus ex pluribus cauſis ad idem numero ſemel ſolvendo liberatur, ſecus ſi ad idem in ſpecie.*

80 *Sacerdos an pro unica Miſſa poſſit plura ſtipenda incongrua accipere, & n. ſeqq. uſque ad n. 74.*

81 *Sacerdos, quia alicui promiſit gratis, & liberaliter Miſſam dicere, tenetur ſtare promiſſis, quantumcumque nudum ſit pactum.*

82 *Miſſa tot celebrandæ, quot ad rationem attributa eleemoſyna ab offerente præſcripta fuerint, alioquin quot præſcripta fuerint ab Ordinario.*

83 *Miſſa ſacrificium non eſt inſtitutum ad Sacerdotum inopiam ſublevandam.*

84 *Conſuetudine Regionis an excuſetur Sacerdos obligatus ad applicationem ſacrificii, qui ab aliis quoque eleemoſynam recipit pro Miſſis peculiaribus, & unam Miſſam celebrat pro omnibus, & n. ſeq. uſque ad n. 89.*

85 *Voluntas eorum, qui dant eleemoſynam pro Miſſis, recipit interpretationem à conſuetudine, & num. 88. Declaratur procedere ſi conſuetudo ſit rationabilis.*

87 *Conſuetudo Eccleſiæ ut eadem die non dicatur niſi una Miſſa pro mortuis, & unica Miſſa ſatisfiat pluribus Anniverſariis eadem die concurrentibus, an ſit obſervanda necne.*

88 *Sacerdos obligatus ad plures Miſſas excuſatur celebrando unam pro omnibus propter impoſſibilitatem celebrandi pro qualibet ſpecialiter, aut propter conſenſum expreſſum, vel tacitum eorum, qui eleemoſynam conferunt.*

89 *Beneficiati, vel Capellani quibus diebus tenentur Miſſam celebrare ratione beneficii, vel ſalarii, an poſſint ab aliis eleemoſynam accipere, & unica Miſſa omnibus ſatisfacere, & n. ſeq.*

90 *Sacerdos, qui tenetur ad ſolam Miſſæ celebrationem cum commemoratione, vel Collecta, poteſt ſacrificium quibus voluerit applicare.*

91 *Expectativa ſuper beneficio ſpectante ad collationem unius non poteſt impleri in beneficio, cuius collatio ad eum ſimul cum alio pertinet.*

92 *Parochus an poſſit eleemoſynam accipere pro Miſſa celebranda in iis diebus, in quibus tenetur ex præcepto celebrare pro ſuis Parochianis, & n. ſeqq. uſque in fin.*

93 *Parochi an præcepto Divino teneantur diebus Feſtis Miſſæ ſacrificium ſuis Parochianis applicare.*

Tridentini Concilii Decretum cap. 1. ſeſſ. 23. expenditur, ibid. & n. ſeq.

94 *Miſſæ ſacrificio ineſt triplex fructus.*

95 *Parochi ex Concilio Provinciali Mediolanenſi prohibentur aliud Miſſarum onus ſuſcipere in illis diebus, in quibus tenentur pro populo Miſſas celebrare.*

96 *Sacerdoti non licet accipere unam eleemoſynam pro Miſſa celebranda, & aliam pro applicatione fructus ſpecialis ipſius celebrantis.*

97 *Sacerdos accipiens unum ſtipendium pro fructu ſatisfactorio, & aliud pro impetratorio non ſatisfacit unica Miſſa.*

1 F*Raternitatem*. Propter varietatem opinionum tripliciter legitur. Quidam enim, ut Tancredus, Hugo, & Alaous quibus hic adhæſit Bernardus in gloſſ. *in ver. Ad nova*, opinati ſunt ſepulturam eſſe neceſſariò eligendam in loco magis religioſo arg. *cap. Relatum ſuprà eod. & cap. Vbicumque* 13. *q.* 2. & eſt ſimile de tranſeunte ab una ad aliam Religionem, qui ad majorem, ſeu ſtrictiorem tranſire debet, *cap. Sanè, & c. Licet, infrà de Regular.* Et hanc opinionem dicunt eſſe de jure veriorem Hoſtien. *hic in fin.* & Cardin. *num.* 4. Pro qua eſt textus apertus hic non cavillando, aut ſupplendo litteram; & ſecundùm hanc lecturam hoc dicit: Si quis relicto ſepulchro majorum ſuorum ſibi eligat ſepulturam in loco, minus religioſo, non valet electio. Quidam verò, ut Laurentius, Vincentius, & Joannes cenſuerunt liberum eſſe uoicuique eligere ſibi ſepulturam etiam in loco minus religioſo arg. *cap. In noſtra, infrà eod.* & ad hunc textum, & alia jura, quæ contrarium videntur innuere; reſpondent eſſe intelligenda cùm quis illectus, aut ex temeritate, vel ex contemptu ad locum minus religioſum tranſivit. vel Canooicam portionem Parochiali Eccleſiæ non reliquit, & in hac opinione videtur fuiſſe Gratianus *in §. Si aliud* 13. *q.* 2. quam etiam approbat cooſuetudo, ut teſtatur hic Hoſt. *in fin.* & ſecundùm hanc lecturam hoc intendit. Ubi quis ſepulchro majorum relicto eligit ſepulchrum in loco minus religioſo, inductus dolo, ſeu ex contemptu, ſeu oon dimiſſa Eccleſiæ ſuæ Canonica portione expreſſè, vel tacitè, oulla eſt electio. Hæc ſecunda opinio eſt hodie canonizata *in c.* 2. *§. fin. infrà eod. lib.* 6. ubi expreſſum eſt in loco etiam minus religioſo poſſe eligi ſepulturam, antiqua dimiſſa; & ſic corrigitur hoc cap. juxta primum intellectum. Alii denique ut Abb. Siculus *n.* 4. 2
in gloſſ. in verb. Ad nova, putant hunc textum ſalvari poſſe ut non ſit correctus, ſi dicamus in loco miοus religioſo, id eſt in Eccleſia oon habente cœmeterium, oon licere ſibi eligere ſepulturam, quia eſt contra inſtitutionem SS. Patrum, cùm corpora fidelium debeant requieſcere in cœmeteriis Eccleſiarum, *cap. Aurum* 12. *q.* 2. *& cap.* 1. 13. *q.* 1. & juxta hanc lecturam ſic poteſt ſummari. Non poteſt quis relicto majorum ſepulchro eligere ſibi ſepulturam in Eccleſia, quæ de jure, vel ex privilegio cœmeterium non habet. Dividitur in tres partes. Prima, ponit jus. Secunda narrat factum. Tertia concludit; ſecunda ibi, *Vnde ſi*, tertia ibi, *Quocirca*.

Nota primò ibi, *ex antiquo eſſe diſpoſita*; oullam Eccle- 3
ſiam habere cœmeterium niſi ex privilegio; & ita hanc regulam negativam conſtituit hic Innoc. *n.* 1.

Fallit primò in Eccleſiis habentibus populum, quæ pro- 4
cul dubio de jure communi habent jus ſepeliendi, quoniam jus funerandi eſt de jure Parochiali, quemadmodum & Sacramentorum adminiſtratio, ut probatur in Clem. *Dudum §. Verum eod. tit. & in cap.* 1. 13. *q.* 1. & tenet Hoſt. *in cap.* 1. *ſuprà eod.* Archid. & Jo. Andr. *in cap.* 1. *eod. tit. lib.* 6. & Abb. *in cap. Certificari num.* 7. *infrà eod.* quod intellige ſecundùm Joan. Andr. & Abb. dummodò hujuſmodi Eccleſiis ab Epiſcopo deputatum fuerit cœmeterium, de cujus latitudine dic, ut habetur *in cap. ſicut antiquitùs* 17. *q.* 4.

Fallit ſecundò, in Eccleſiis omnibus, ubi ſunt religio- 5
ſæ perſonæ in Conventu, in quibus Miſſæ, & Divina Officia celebrantur, ut clarè probat hæc littera ibi, *mortuorum ſepultura, & cœmeteria apud illas Eccleſias, & monaſteria ex antiquo eſſe diſpoſita, in quibus Religioſorum Fratrum Conventus, &c.* ponderando illa verba, *ex antiquo eſſe diſpoſita*, quæ magis videntur referenda ad jus commune, & ad diſpoſitionem quæ fit per viam legis, quàm per viam privilegii, ut in Auth. *de appellat. circa princ. juncta gloſſ. in verb. Antiquitati:* & ita ex hoc textu colligit Butr. *in* 1. *notab.* qui tamen remittit ad notata in Rubr. infrà de Paroch. Verùm Abb. *hic in* 1. *not.* affirmat ſe numquam legiſſe aliquam Conſtitutionem in qua caveatur, ut monaſteria de jure habeant cœmeteria, niſi pro ſuis, *ut in cap.* 1. 16. *quæſt.* 1. Et de jure com- 6
muni cœmeterium habent illæ dumtaxat Eccleſiæ, quæ habent populum, ut tenet gloſſ. *in d. Clem. Dudum §. Huiuſmodi in verb. Sepulturam*, Innoc. Hoſt. Archid. & Jo. Andr. *in locis ſuprà citatis*, & videtur probari *in cap.* 1. 13. *quæſt.* 1. Unde Abbas circumſcripto privilegio intelligit hunc textum in monaſteriis habentibus populum, aliàs ſecùs. Et huic opinioni valde ſuffragatur d. Clem. *Dudum*, ubi Mendicantes obtinuerunt jus ſepulturæ ex privilegio Apoſtolicæ Sedis. Ergo illis anteà non competebat de jure communi: nam fruſtrà ex privilegio impetratur quod de jure communi competit, *ut l.* 1. *C. de theſaur. lib.* 10. *l.* 1. *§. Quod beneficium ff. Ad municipalem, gloſſ.* 1. *in cap.* 1. *ſuprà de reſcript.* intellectus tamen Abbatis oimis reſtringit hanc litteram, quæ generaliter loquitur de monaſteriis, & fundat ſe in Divinorum frequentia, & contra Abbatem allego textum

Digitized by Google

expreſſum *in c. Ubicumque* 13. *q.* 2. Concilium Triburien.
ſtatuit, ut ſi fieri poſſit, primò quis ſepeliatur in Eccleſia
Epiſcopali; deinde in Eccleſiis monaſteriorum, ubi reli-
gioſa degit congregatio. Tertiò, in plebibus, ſeu Capel-
lis, ubi decimæ perſolvuntur: ad idem textus apertus *in c.*
Agapitus 16. *q.* 1. ubi Gregorius arguit Epiſcopum de Urbe
veteri, quod inhumaniter prohiberet Miſſas celebrari, &
mortuos ſepeliri in monaſterio S. Gregorii, juberetque ut
de cætero hoc permittat, abſque ulla contradictione, &
quamvis Hugo, Laurent. & Joannes dicant illum text.
loqui de monaſterio habente populum; tamen, ut inquit
ibi Archid *circa medium*; iſti Patres erraverunt in facto,
quia monaſterium S. Gregorii non habet populum. Ad
Clem. *Dudum*, reſpondeo, privilegium Mendicantium
non fuiſſe inutile, quia jus antiquum erat dubium pro-
pter varietatem opinionum, *ut c. Super ſpecula infra*, *Ne*
clerici, vel monachi.

7 Fallit tertiò in Eccleſiis, quæ jus habent ſepeliendi ex
privilegio. Et quidem ſi de privilegio Papæ hoc intelliga-
tur, planum eſt; ſed ſi de privilegio Epiſcopi, difficulta-
tem ingerit text. in dict. Clem. *Dudum §. hujuſmodi*, ubi vi-
detur probari Apoſtolicam Sedem duntaxat poſſe hoc pri-
vilegium impertiri, cùm Clemens V. illud ibi conceſſerit
Prædicatoribus, & Minoribus, & poſtea prorogaverit ad
Fratres S. Auguſtini, & Carmelitas, ut ibi notatur. Com-
muniter tenetur opinio Jo. Andr. *in c. Certificari infrà eod.*
ubi poſt multa concludit etiam Epiſcopum poſſe hoc privi-
legium concedere, *per cap. Bona* 12. *q.* 2. *& c. Apoſtolicæ de*
donat. ad hoc cap. Audientiam, il primo, infra de Eccl. ædif.
dummodo id faciat ex juſta cauſa, & de Capituli conſenſu,
ex notatis *in cap. Conſtituit, de Religioſis domib.* & dimiſſa
Parochiali Eccleſiæ Canonica portione, *ut in c.* 1. *ſuprà eod.*
& in d. c. Certificari, ubi Abb. *n.* 8. hanc concluſionem ve-
riſſimam putat, & pluribus confirmat.

8 Secundò nota ibi, *frequentius*, & ſigna rationem, cur
ſepultura eligi debeat apud loca magis religioſa, videlicet
quia in eis orationes, & Miſſarum ſolemnia tam pro vivis,
quàm pro defunctis frequentiùs celebrantur, *ut hic in gloſſ.*
3. & per Hoſt. *in princ*, Quæ ratio videtur innuere, ut de-
9 functorum animæ magis participent de orationibus, &
ſuffragiis, quæ fiunt in illa Eccleſia, in qua ſepulti ſunt,
quam de illis, quæ fiunt alibi: quod tamen negat Innoc.
in verbo *frequentius*; dicens ſacrificium non magis prodeſ-
ſe ibi ſepultis, quàm aliis *per cap. Non mediocriter, de con-*
ſecrat. diſt. 5. Sed de intellectu hujus Capituli plenè dicam
infra *num.*... Illud certum eſt, per accidens contingere,
ut ſepulti in locis frequentioribus magis juventur ſuffragiis
inibi factis; nimirum quia eorum proximi cùm frequen-
tiùs occaſione Divinorum confluant ad loca magis religio-
ſa ſuorum, quorum ſepulchra aſpiciunt, ſæpiùs recordan-
tur, & pro eis Domino preces fundunt, ut colligitur ex
cap. Cùm gravia 13. *q.* 2. ubi gloſſ. *unic. in fin.* ex prædicta
ratione deducit, ut ibi potiùs ſepeliendi ſint homines,
10 ubi eſt major populorum concurſus, ut in Eccleſiis Ca-
thedralibus, allegat *cap. Ubicumque ead, cauſ. & quæſt.* Hoſt.
num. 2. dicit conſiderandam eſſe Eccleſiam ſanctioris Mar-
tyris, quia ſepultus apud Martyrem, orationi Martyris
commendatur, *ut cap. Pro obeuntibus, & cap. Non æſtime-*
mus 13. *q.* 2.

11 Tertiò notat ibi, *Patrum, aliorumque parentum ſuorum:*
appellatione parentum aliquando venire attinentes, & non
aſcendentes, ſecundùm Anton. de Butr. *num.* 4. & Jo. de
Anan. *n.* 3. ponderando particulam, *&*, quæ ponitur inter
diverſa, ut notatur *in Rubr. ff. de jur. & fact. ignorant.* & per
Anchar. *hic in* 2. *notab.*

12 Ultimò nota ibi, *cum ſuis Patribus ſepeliri*, decedentes
abſque electione ſepulturæ, aut ea minus rationabiliter
electa ſepeliendos eſſe in ſepulchro majorum ſuorum, Butr.
hic in 2. *notab.*

13 In gloſſa *in verb. Frequentius*. Quæro an Sacerdos ſi-
ve ſæcularis, ſive regularis, qui plura ſtipendia pro plu-
ribus Miſſis celebrandis accepit, unius tantùm Miſſæ ce-
lebratione omnibus ſatisfaciat. Quod coincidit cum du-
bio, an liceat pro unius Miſſæ celebratione plura ſtipen-
dia accipere.

14 Hæc quæſtio pendet à ſolutione alterius quæſtionis, quam
intrinſecè includit, & quam Sylveſt. *in verb. Miſſa* 1. *n.* 9.
dicit eſſe neceſſariam in practica operis, ſed difficilem in
ſpeculatione veritatis, videlicet, An Miſſæ ſacrificium pro
pluribus non minus proſit ſingulis, quàm ſi pro quolibet
ipſorum ſingulariter offerretur.

Antiquiores Canoniſtæ uſque ad tempora Archid. & Jo. 15
Andr. qui primi viderunt opera B. Thomæ, in ea fuerunt
ſententia, ut ſacrificium æquè ſit proficuum ſive pro uno
ſingulariter offeratur, ſive pro multis, licèt per accidens
aliquid amplius tribuatur ei, pro quo fit ſpecialis oblatio.
Et quidem gloſ. 1. *in cap. Tempus* 13. *q.* 2. *Tantum*, inquit,
proſunt orationes cuilibet ſi fiant generaliter pro omnibus, ſi-
cut ſi fierent ſpecialiter pro quolibet. Item gloſſa *antepenul-*
tima in cap. Viſum de conſecrat. diſt. 1. dicit, commemo-
rationem fidelium defunctorum in Miſſa fieri pro omnibus
ſimul, & prodeſſe cuilibet, ac ſi ſpecialiter pro eo fieret.
Et ſimiliter gloſſa noſtra *hic in verb. Frequentius*, aſſerit 16
tantum valere orationem ſpecialem, quantum generalem;
quia Spiritus S. ad menſuram non datur, *cap. Quæris, de*
conſecrat. diſt. 4. Licèt poſteà ſubdat; Sed præſumptio eſt,
quod plus proſit ſpecialis oratio, quam generalis: & qui-
dem honor ampliùs videtur deferri illis, pro quibus ſpe-
cialiter fit oratio, atque ita gloſ. magis declinat in partem,
ut æquè proſit oratio ſpecialis, ac generalis, ſecundum
Abb. *hic n.* 4. Sed & Innoc. *in ver. Frequentius*, docet pri-
mò ſacrificium in aliqua Eccleſia celebratum non magis
prodeſſe ibi ſepultis, quam aliis: & mox ſubjungit, fortè
majorem honorem conſequi animam, ſicut de caniſtro
pomorum oblato Abbati: nam majorem honorem conſe-
quitur Abbas, ſed pariter omnes monachi gaudent, (quod
ante eum dixerat Rod. Modicipaſſus Doctor antiquus, ut
hic refert Jo. Andr. *in gloſſ.* 3. *n.* 5.) & major eſt honor eſſe 17
Canonicum Cathedralis, quam alterius Eccleſiæ, licèt
omnes æqualiter abundent, quibus verbis Innoc. apertè
ſentit æqualiter prodeſſe ſacrificium, ſi pro uno ſit oblatum,
ac ſi pro pluribus: non tamen explicant gloſſa, & Innoc. in
quo ejuſmodi honor conſiſtat; ſed illorum mentem aperit
Abb. Antiq. *hic circa fin.* dicens: *Si plures domi eſſent ſine*
lumine, & alter eorum faceret lumen offerri tantum haberent
omnes quantum ille; ſed tamen maior honor ei debetur: ita
in purgatorio omnes æqualiter communicant in bono, quod fit
pro aliquo; tamen ſupplicant ei, pro quo fit ſpecialiter, quia
ab ipſo recipiunt illud bonum: Hæc ille. Cavendum eſt ta-
men ab illis verbis Abbatis Antiq. *ſupplicant ei, pro quo fit*,
quoniam exiſtentes in Purgatorio non orant pro aliis, ut
docet S. Th. *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 15. *q.* 5. *art.* 4. *q.* 2. *ad* 2.
& ad 3. ſimiliter Hoſt. *n.* 1. *Sacramentum*, inquit, *omnibus*
fidelibus defunctis communiter prodeſt, & commendabilior eſt
generalis oratio, quàm ſpecialis; tamen ſpecialis fit cauſa
exempli, & ne hæredes, vel amici videantur mortuum obli-
viſci; & prodeſt illis, pro quibus fit. Nec diſſentit Hugo re-
latus ab Archidiac. *in c. Non mediocriter poſt med. in gloſſ.*
Sed numquid, de conſecrat. diſt. 5. qui tamen diſtinxit Pſal-
mos, & Miſſas ab aliis orationibus, & operibus piis; &
quidem Pſalmos, & Miſſas, quæ generaliter dicuntur pro
omnibus, licet ſpecialiter pro aliquibus videantur dici, pu-
tavit non minus eis valere, quàm ſi ſpecialiter pro quolibet
ipſorum dicerentur ſecus in jejuniis, & eleemoſynis, &
precibus, ſive orationibus, quæ alios non tangunt. Talia
enim non proſunt mortuis aliis, ſed illis tantùm, pro qui-
bus fiunt ſpecialiter. Demum Ludovicus Romanus *conſ.*
339. quod incipit: *Filius Monachus*, aſſerit eſſe quidem
magis pium, ut Sacerdos dicat Miſſam ſpecialem pro de-
functo: hoc tamen non eſſe neceſſarium; quia ſufficit ut
fiat pro eo commemoratio, etiam in genere, nec minus in-
dulgentiæ à Deo accipitur, quàm ſi pro anima ipſius defun-
cti Miſſa ſpecialiter diceretur.

Ex Theologis verò pro hac ſententia citatur primò Car- 18
dinalis Cajetanus *in* 3. *par. q.* 79. *art.* 5. ait enim: *Una Miſ-*
ſa non perdit vim ſatisfactionis ſuæ pro primo offerente ex hoc,
quod pro ſecundo, tertio, quarto, &c. offeratur: Unde ar-
guendi, inſtruendique ſimul ſunt homines ignoranter peten-
tes, vel pro ſua eleemoſyna totam ſibi Miſſam dari, aut
ſuo defuncto; nihil enim minus ipſe habebit, ſi mille alii
petant eamdem Miſſam pro ſeipſis, & aliis defunctis,
quàm ſi pro ſeipſo celebrari dicatur. Imo ex hujuſmodi
indevotione ſic petentes damnum videtur incurrere quod mi-
nus ſibi proderit. Hæc Cajet. qui ferè idem docuit *in*
opuſc. licèt diverſimodè illi ſententiam ſuam qualifi-
caverit, ut patebit infrà *num.* 25. Eidem ſententiæ ad-
hæſerunt Corduba *lib.* 1. *qu.* 3. *in* 5. *opinione*, Viguer.
lib. Inſtit. Sacerd. c. 16. qui tamen citatur etiam pro con-
traria,

Digitized by Google

traria, ut dicam infrà *num.* 45. Petr. de Soto *lect.* 7. & alii, eamque fusè proſequitur, & probat Gabriel Vaſq. *in* 3. *p. tota diſputatione* 231. præſertim à c. 3. & ex Summiſtis Ang. *in verb. Miſſa* §. 52. qui tamen loquitur ex ſuo *credo*, quod non cantatur in Miſſa, ut feſtivè, inquit Tabiena, *in verb. Reſtitutio* §. *fin.*

19 Pro hac ſententia adducitur textus *in cap. Non mediocriter, de conſecrat. diſt.* 5. ubi Hieronymus videtur hanc quæſtionem diſertis verbis decidere; ait namque: *Dum igitur pro cunctis animabus*, (aliàs pro centum,) *Pſalmus, vel Miſſa dicitur, nihil minus, quàm ſi pro unoquolibet ipſorum diceretur, accipitur.*

20 Præcipuum verò fundamentum, cui hæc ſententia innititur, eſt, quia ſacrificium Altaris eſt infinitum, & infinitæ ſufficientiæ: Chriſtus enim qui offertur in illo ſacrificio, ſufficiens fuit quando offerebatur in Cruce ad ſatisfaciendum pro peccatis infinitis, ut inquit Scot. *quodl.* 20. *in princ.* & eſt ex mente S. Thom. *in* 3. *p. q.* 79. *art.* 5. Dum ait, *hanc oblationem ex ſui quantitate ſufficientem eſſe ad ſatisfaciendum pro omni pœna, quia, ut ſic eſt valoris infiniti*; ut ſubdit ibi Cardin. Cajet. *in princ.* Etenim ut verbis ipſius Cajetani utar *tom.* 2. *opuſc. tract.* 3. *tom.* 2. *verſ. Sacrificium igitur. Miſſæ ſacrificium ſive opus operatum abſolutè eſt immolatio Ieſu Chriſti, & res oblata eſt Ieſus Chriſtus, & quantitas huius ſacrificii eſt infinita, adeò ut ſit impetrativum, meritorium, & ſatisfactivum infinitè; unde effectus eius eſt infinitus, ſicut Paſſionis Chriſti; eſt enim Deo acceptius, quàm ſint exoſi omnes peccatores.*

21 Hæc ille. Ex infinito autem ſecundùm quantitatem accipientibus ſemper aliquid accipere extra eſt, ut dicitur *in* 3. *Phyſic. cap.* 6. *text.* 63. Infiniti enim infinita vis, neque infinitorum quidquam virtutem habet finitam, *ut in* 1. *de Cœlo, cap.* 7. *text.* 71. & notat Jo. Monach. *in proœmio Sexti circa finem in verb. Infinitos n.* 6. ſicut numeratio in quantitatibus diſcretis, & diviſio in continuis in infinitum procedunt, ut ibi per eum, quem totidem verbis ſequuntur ibi Jo. Andr. & Gemin. Ergo nihil minus accipiunt ſinguli ex eo, quod ſacrificium pro pluribus vel omnibus offeratur. Vel certè ſi valor ſacrificii efficaciam habeat finitam, tamen tantus eſt, ut nunquam exhauriatur ab illis pluribus, in quos dividitur; & conſequenter Sacerdos unica Miſſa ſatisfacit omnibus, à quibus plura ſtipendia accepit pro pluribus Miſſis celebrandis: Integrè enim ſolvit quod debet, ac proinde extinguitur ejus obligatio, *ut l. Nulla, C. de ſolut. l. Solvendo ff. de negot. geſt. & inſtit. quib. mod. tollit. obligat. in princ.* Deinde idem ſuadetur exemplo lectionis, quæ uni legitur; nihil enim ei deperit ſi ſimul & aliis legatur, *cap. Cleros* §. *Lectores* 21. *diſt.* Ergo eadem ratione nihil deperit ei, pro quo fit ſacrificium, ſi & alii adjiciantur, quo exemplo utitur Præpoſitivus relatus à D. Th. ut dicam infra *num.* 36.

22 Huc etiam ſpectat exemplum candelæ, quo utuntur Canoniſtæ: nam lumen ſpirituale eſt magis communicabile, quàm lumen corporale, *cap.* 2. *de translat. Epiſcop. cap. Illud, & cap. Solita, de maior. & obedient.* Sed lumen corporale, ſcilicet candelæ non minus prodeſt uni, pro quo ſpecialiter accenditur, quàm ſi pro pluribus ſimul commorantibus accendatur. Ergo & ſuffragium Miſſæ, cùm ſit quoddam ſpirituale lumen, non minus valet ei, pro quo fit ſpecialiter, quam valeret ſi ſimul etiam pro omnibus fieret. Ad hoc text. optimus *in cap. Nec quemquam, verſ. Spiritus verò Sanctus, de conſecrat. diſt.* 4. ubi Cyprianus: *Si dies*, inquit, *omnibus æqualiter naſcitur, & ſi ſol ſuper omnes pari, & æquali luce diffunditur: quantò magis Chriſtus ſol, & dies verus in Eccleſia ſua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur.* Ad hæc ſuffragia, inter quæ præcipuum eſt Euchariſtia, innituntur Divinæ virtuti, *cap. Tempus* 13. *q.* 2. *cap. Vtrum de conſecrat. diſtinct.* 2. Sed apud Deum ſicut non differt juvare per multos, vel paucos: ita non differt vivere multos, vel paucos, *cap. Quæris de conſecr. diſt.* 4. Ergo quantum juvaretur unus ex uno ſacrificio ſi pro uno tantùm fieret, tantùm juvabuntur ſinguli multorum ſi idem ſacrificium pro multis

23 fiat. Prætereà huic ſententiæ ſuffragatur communis Eccleſiæ uſus, etenim cùm Miſſa pro aliquo defuncto celebratur, nihilominus non ſolùm aliæ quoque orationes adjungi ſolent pro aliis defunctis, *cap. De nominibus, de conſecrat. diſt.* 1. & patet ex orationibus in Miſſali Romano aſſignatis pro diverſis perſonis, ſtatibus, & Congregationibus; verùm etiam, ut ponderat Cajetanus ubi ſupra in Canone Miſſæ generaliter pro Eccleſia, pro Principibus, & omnibus Orthodoxis, & ſpecialiter pro his, qui in *Memento* cogitantur, & omnibus circumſtantibus offerri dicitur hoc ſacrificium pro redemptione animarum ſuarum, & ſic in ſatisfactionem. Hoc autem non inſtituiſſet Eccleſia pia omnium mater ſi defunctus, cui ſacrificium applicatur, exinde aliquod detrimentum acciperet. Ad hoc *cap. Viſum* §. *Defunctorum de conſecrat. diſt.* 1. Et confirmatur, quia cùm numerus circumſtantium non ſit taxatus, ſi unus ex alterius conſortio minus acciperet de effectu hujus ſacrificii, unuſquiſque curare deberet, ut circumſtantes eſſent pauciores, & aliorum conſortium vitaret, quo de fructu ſacrificii uberiùs participaret, arg. *cap. Cùm omnes, & c. Cùm M. ſupra de conſtitut. & c. fin. de conceſſ. Preben. lib.* 6. Unde contingeret ut fideles in Oratoriis, & Capellis libentius Miſſam audirent, majoreſque, & frequentiores Eccleſias, ac Miſſarum ſolemnia vitarent, & mille aliæ abſurditates ſequerentur contra Religionem, & charitatem, piumque Eccleſiæ inſtitutum, & contra ea, quæ leg. & notan. in hac Decret. *& in cap. Vbicumque* 13. *q.* 2. *& in cap. Cùm creatura de celebrat. Miſſar.* Poteſt etiam adduci pro 24
hac opinione conſideratio vulgaris: nam ſi in una die concurrant duæ, vel tres cauſæ jejunandi, veluti ſi occurrat eadem die jejunium quadrageſimale, quatuor Temporum, & Vigilia S. Mathiæ, unico jejunio poteſt omnibus ſatisfieri ad hoc *cap.* 2. *de obſervat.* Idemque patet in adſtricto ad officium recitandum ratione ſacri Ordinis, & beneficii: unica enim recitatione utrumque onus adimplet, *cap. fin.* 92. *diſt.* Ergo eadem ratione idem dicendum in eo, qui ex pluribus cauſis videlicet ſtipendio à pluribus accepto obligatur ad Miſſam celebrandam. Demum negari non poteſt quin hæc opinio ſit probabilis: cùm habeat pro ſe authores graves, & rationes ſuaſibiles. Ergo Sacerdos, qui illam ſervat, non peccat, arg. Clem. *un. in fin. de ſumma Trinit. & fide Cathol.*

Secunda opinio media, & diſtinguens eſt Cajetani *tom.* 2. 25
opuſc. tract. 3. *cap.* 2. ubi format quæſtionem initio propoſitam, videlicet utrum obligatus ad celebrandum pro aliquo, & accipiens eleemoſynam ab altero, ut celebret pro eo, ſatisfaciat dicendo una tantùm Miſſam pro utroque. Et concludit ſatisfacere, non quidem ſimpliciter, & abſolutè, ut habet prima ſententia: ſed duobus concurrentibus. Alterum eſt, ut in illis ſingulis, qui eleemoſynam dederunt, æqualis reperiatur præparatio, ſeu devotio. Alterum ut in Sacerdote offerente creſcat devotio ea proportione, qua augetur numerus illorum, pro quibus offertur, ita ut ſi Sacerdos exempli gratia habeat unum gradum devotionis, unica Miſſa ſatisfaciat pro uno, ſi habeat duos gradus ſatisfaciat pro duobus, ſi tres, pro tribus, & ſic de reliquis. *Vnde*, inquit, *ſi ego offerens habeam devotionem tantam, ut ei reſpondeat in hoc ſacrificio ſatisfactio unius anni, & intendam celebrare pro ſatisfactione unius anni; ille relevabitur ſatisfactione unius anni. Si autem intendo ſatisfacere pro duobus æqualiter, quilibet revelabitur pro medio anno tantùm; ſi pro tribus, pro tertia parte anni, & ſic de ſingulis.* Atque ita in ſententia Cajetani licebit Sacerdoti idem ſacrificium uni debitum pluribus applicare, dummodò tot multiplicet animi præparationes, & gradus devotionis, quot ſunt ii, pro quibus celebrat, aliàs ſecùs.

Potiſſimum Cajetani fundamentum eſt, quia quamvis 26
hoc ſacrificium ſit ex ſui ipſius natura infinitæ ſufficientiæ, & indeterminatæ efficaciæ, tamen ſicut efficacia Paſſionis Chriſti determinatur ad hunc per hoc, vel illud Sacramentum: ita efficacia hujus ſacrificii per hanc, vel illam devotionem. Devotio autem pertinet ad applicationem: unde, ut ipſe ait, errant qui putant hoc ſacrificium ex ſolo opere operato habere certum meritum, vel certam ſatisfactionem, 27
quæ applicatur huic, vel illi. Quoniam applicatio ſacrificii perficitur ex duobus videlicet ex intentione, & devotione; & reddit rationem, quia in ſacrificiis, & oblationibus quantitas devotionis magis penſatur, quàm quantitas rei oblatæ, ut patet de vetulæ oblatione *Luc.* 21. & ex authoritate Gregorii in homil. *Ambulans Ieſus iuxta mare Galilaæ*, dicentis: *Non perpendit Deus quantum in eius ſacrificio, ſed ex quanto proferatur.* Idipſum non obſcurè videtur ſenſiſſe Sylveſt. *in verb. Miſſa* 1. *q.* 10. ubi quærens utrum Sacerdos promittens ſingillatim tribus unam Miſſam, liberetur dicendo unam pro omnibus,

concludit non liberati; ſed tamen addit eum excuſari poſſe
pluribus modis, & in ſpecie propter ſuppletionem Dei,
quando ſcilicet Sacerdos tantum affectum habet ad quem-
libet, quantum habere debet ad unum ſolum ſi pro illo ſo-
lo celebraret.

28 Sed hæc doctrina non eſt tenenda, quia nititur tribus aſ-
ſertionibus evidenter falſis. Primò enim aſſerit applicatio-
nem ſacrificii perfici, & integrari ex duobus, videlicet ex
intentione, & devotione. Quod ſi verum eſſet, ſacrifi-
cium peractum à Sacerdote nullum gradum devotionis ha-
bente, nihil prodeſſet ei, pro quo fit, hoc autem conſtat
eſſe erroneum, quia ſacrificium Altaris efficaciam habet
ex opere operato, id eſt ex conſecratione Corporis, & San-
guinis Chriſti, in quo conſiſtit eſſentialis oblatio, *c. Vtrum
de conſecr. diſt.* 2. nec polluitur, aut inquinatur ex miniſtri
nequitia, *cap. ult.* 15. *q.* 8. *cap. Præter*, §. *Verum* 32. *diſt.* &
patet ex Trident. Synod. *ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſ. cap.* 2. ubi
dicitur: *Et hæc quidem illa munda oblatio eſt, quæ nulla
indignitate, vel malitia offerentium inquinari poteſt.* Et
hoc tanquam certiſſimum fidei dogma admittunt Theo-
logi omnes, lege D. Thomam *in* 3. *par. q.* 82. *art.* 6. Do-
minicum à Soto *lib.* 9. *de juſt. & jur. q.* 2. *art.* 2. Navarr. *in
Manual. c.* 25. *n.* 10. *verſ. Trigeſimoquinto*, Covarr. *in cap.
Alma Mater par.* 1. §. 5. *n.* 5. Petr. à Soto *de inſtit. Sacerd.
lect.* 1. *cap.* 4. Suar. *tom. in* 2. *par. diſp.* 79. *ſect.* 11. Gabriel
Vaſquez *in* 3. *par. diſp.* 229. *cap.* 2. Cardin. Bellarm. *lib.* 2.
de Miſſa, cap. 4. & Cardin. Tolet. *lib.* 2. *c.* 6. Satis eſt igitur
ut Sacerdos ſua intentione ſacrificium applicet, nec illius
effectus quoquomodo impeditur ex indevotione ſacrifican-
tis. Quinimò, ut inquit Sylveſter *in verb. Miſſa* 1. *n.* 9.
[Si Sacerdos ſit malus, vel nullum habeat affectum ad
eum, pro quo celebrat, puta quia eum odit, aut ignorat
quis ſit & nihilominus vult pro eo celebrare ut evitet ſcan-
dalum, aut peccatum: tamen ſacrificium illi proderit ſe-
cundùm omnes DD.] Hæc ille. Secundò aſſerit hæc do-
29 ctrina effectum Miſſæ ex opere operato augeri, vel minui
juxta gradus devotionis celebrantis, quod ſimiliter con-
ſtat eſſe falſum. Quoniam ejuſmodi operi ex inſtitutione
Chriſti tantus certus valor annexus eſt, ut neque ex boni-
tate, vel devotione miniſtri creſcat, neque ex illius mali-
tia, vel indevotione minuatur, ſed æqualiter proſit om-
nibus, ſive fiat per bonos, ſive per malos miniſtros, ut
docet S. Th. communiter receptus *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 1.
q. 3. *& in* 3. *par. q.* 82. *art.* 6. Unde egregiè Scot. *quodl.* 20.
§. *de ſecundo. Sacerdos*, inquit, *quantum ad virtutem ſa-
crificii eſt merè inſtrumentum, quia organum inanimatum;
licet enim ſit organum vivum, quantum ad meritum perſona-
le in celebrando, quia ſic mereri eſt eius in quantum in ſe vi-
vit vita gratiæ; tamen quantum ad illud bonum, quod debetur
virtute ſacrificii eſt organum præciſè ratione ordinis, & æquè
provenit effectus iſte virtute ſacrificii etiamſi miniſter in ſe non
vivat vita gratia.* Hactenus verba Scoti. Et probatur expreſ-
sè *in cap. Intra Catholicam* 1. *q.* 1. quod duplicatur *in cap.
Vtrum de conſecrat. diſt.* 2. ubi Auguſtinus ait, *Intra Ca-
tholicam Eccleſiam in myſterio Corporis, & Sanguinis Chri-
ſti nihil à bono majus, nihil à malo minus perficitur Sacerdo-*
30 *te*. Tertiò aſſerit, offerentem poſſe multiplicare tot gra-
dus devotionis ut unica Miſſa æquivaleat pluribus Miſſis.
Quod ſimiliter ſtare non poteſt, etiamſi daremus fructum
ſacrificii ex opere operato aliquo modo augeri poſſe ex de-
votione miniſtri, quia augmentum illud in una Miſſa
nunquam poteſt eſſe tantum, ut adæquet fructum prove-
nientem ex pluribus Miſſis. Semper enim Deus magis
reſpicit ad iteratam oblationem hoſtiæ immaculatæ unige-
niti Filii ſui, magiſque illa delectatur, quam devotione Sa-
cerdotis quantumvis magna, & intenſa.

Nam, ut inquit Alex. I. Papa, & martyr. Idemque ha-
betur in Decretali ad omnes Orthodoxos. *Crimina, atque
peccata his oblatis Domino ſacrificiis delentur; talibus enim
hoſtiis delectabitur, & placabitur Deus, peccataque dimittet
ingentia.* Hæc ibi. Idemque habetur in Conc. Tridentino
31 *ſeſſ.* 22. *de ſacrif. Miſſa, cap.* 2. In pluribus autem Miſſis
multiplicatur ſacrificii oblatio, & ideò multiplicabitur effe-
ctus hujus ſacrificii, & Sacramenti, ut inquit S. Th. *in* 3. *p.
q.* 79. *art.* 7. *ad tertium*.

32 Nec prædictis refragatur authoritas ejuſdem S. Th. *in* 3.
par. diſp. 79. *art.* 5. ubi ait. *In ſatisfactionem magis atten-
ditur affectus offerentis, quàm quantitas oblationis. Vnde
vidua plus omnibus obtulit*, Luc. 21. *quare hæc oblatio ſit ſa-
tisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus
ſecundum quantitatem ſuæ devotionis.* Quoniam reſpon- 33
detur hoc verum eſſe ſi conſideretur devotio, prout eſt
meritum perſonale ipſius celebrantis, vel eorum pro qui-
bus celebratur, & hoc modo oblatio prodeſt offerenti ſe-
cundùm quantitatem devotionis, quam ipſe habet. Item
prodeſt ei, pro quo offertur ſecundùm quantitatem devo-
tionis ſuæ: ratio eſt, quia ſors gloriæ reddit menſuram
accipientis: unuſquiſque autem ex ſuo actu diſponitur,
non ex alieno, *cap. Nunquam, cum mul. ſeqq.* 56. *diſt. & in
ſumma* 24. *q.* 3. S. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 1. *art.* 1. *q.* 1.
Item adhoc ut Miſſa proſit virtute ſacrificii, & operis ope- 34
rati, requiritur ut ex parte ejus, cui applicatur, non po-
natur obex Divinis beneficiis, *cap. Non æſtimamus* 13.
q. 2. Hoc enim ſacrificium cùm ſit memoriale Dominicæ
Paſſionis, effectum non habet niſi in illis, qui conjungun-
tur huic Sacramento per fidem, & charitatem, ut inquit
S. Th. *in* 3. *p. q.* 79. *art.* 7. *ad ſecundum*. Idque ad exemplum
Sacramentorum, ut in Concilio Trident. *ſeſſ.* 7. *de Sacram.
can.* 6. Unde ſicut poteſt quilibet impedire ex toto effe-
ctum ſacrificii, ponendo ſe extra charitatem per culpam
mortalem, ita poteſt ejuſdem effectus augere, vel minue-
re multiplicando, vel minuendo gradus devotionis, &
charitatis, & ita intelligitur quod ait S. Thomas, ſacri-
ficium prodeſſe offerentibus, & iis, pro quibus offertur,
ſecundùm quantitatem devotionis ſuæ. At ſecus eſt ſi con-
ſideretur devotio unius in ordine ad alium, pro qoo ſa-
crificium offertur; quia tunc oblatio efficaciam habet ex
opere operato per ſolam intentionem offerentis, etiam
ſine ulla ipſius devotione, ut oſtenſum eſt ſupra *num.* 28.
Unde ſacrificium tuum prodeſt tibi, ò Sacerdos, ſecun-
dùm quantitatem devotionis tuæ, & prodeſt mihi ſacrifi-
cium tuum ſecundùm quantitatem devotionis meæ; ſed
non prodeſt mihi tuum ſacrificium ſecundùm quantita-
tem tuæ devotionis ex opere operato: Licèt Miſſa tua 35
proſit mihi ſecundùm quantitatem tuæ devotionis ex ope-
re operantis, quia ſecundùm hoc fructuoſior eſt Miſſa
melioris Sacerdotis, effectus enim Miſſæ ex opere ope-
rantis augetur, & minuitur juxta quantitatem meriti, &
dignitatis miniſtri: & ita intelligitur textus *in cap. Ipſi
Sacerdotes*, 1. *q.* 1. in illis verbis: *qui quanto digniores fue-
rint, tanto faciliùs pro neceſſitatibus, pro quibus clamant,
exaudiuntur*; prout authoritatem illam declarat S. Th.
in 3. *par. q.* 82. *art.* 6. Colligitur ſupradicta diſtinctio ex
verbis claris ipſius D. Th. *in* 4. *ead. diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3.
in corpore.

Tertia opinio, quæ præcedenti aliquantulum accedit 36
eſt nonnullorum antiquorum, qui dixerunt ſuffragia pro
uno aliquo facta non magis prodeſſe ei, pro quo fiunt,
ſed eis, qui ſunt magis digni: & in hac ſententia, ut re-
fert S. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 4. *q.* 1. *in corp.* fuit
Præpoſitus, qoi ponebat exemplum de candela, quæ ac-
cenditur pro aliquo divite, quæ non minus aliis prodeſt,
qui cum eo ſunt, quàm ipſi diviti, & fortè magis ſi ha-
beant oculos clariores. Et etiam lectione; quæ oon ma-
gis prodeſt ei, pro quo legitur, quam aliis, qui ſimul
cum eo audiunt, ſed fortè aliis magis, qui ſenſu capacio- 37
res. Et ad objectum, quòd ſecundùm hoc Eccleſiæ ordi-
natio eſſet vana; quæ ſpecialiter pro aliquibus aliquas
orationes inſtituit, reſpondebant Eccleſiam hoc feciſſe ad
excitandas devotiones fidelium, qui promptiores ſunt
ad facienda ſpecialia ſuffragia, quam communia, &
ferventius etiam pro ſuis propinquis orant, quam pro
extraneis.

Cæterùm hæc ſententia vera eſt ſi penſetur valor ſuffra- 38
gii, ſecundùm quod procedit ex virtute charitatis, quæ
unit membra Eccleſiæ; quia omnes, qui ſunt in charitate,
ſunt quaſi unum corpus; & ita bonum unius redundat in
omnes, *c. charitatem* 12. *q.* 2. *c. Loquitur Dominus* 24. *q.* 1.
& ſecundum hoc quodcumque bonum factum ab aliquo
valet cuilibet in charitate exiſtenti, valet enim opus bonum
per modum meriti, cujus radix eſt charitas, & ſic ſuffra-
gia pro uno facta omnibus valent, quantum ſcilicet omnes,
qui ſciunt gaudent ex charitate de bonis, quæ ex charitate
fiunt. Et hoc reſpectu verum eſt ſuffragia plus valere illis,
pro quibus non fiunt, ſi ſint majoris charitatis: ſecùs au-
tem ſi conſideretur valor ſuffragii ſecundùm hoc quod per
intentionem unius actus ejus transfertur in alterũ per mo-
dum ſatisfactionis. Hoc enim modo ſuffragia nõ valent niſi
illis,

illis, pro quibus fiunt. Ita declarat B. Thom. *loc. citat. & in quodl. 2. art. 14.* & Turrecr. *in c. Non mediocriter n. 9. de conſecr. diſt. 5.* ubi hanc doctrinam tuetur ab impugnatione Durandi, & ſequuntur hic Canoniſtæ ferè omnes, ut dicam infrà *n. 71.*

39 Quarta opinio ſimiliter media eſt Sylveſtri *in verſ. Miſſa 1. q. 9. n. 9. verſ. Eſt igitur, & tertia opinio*, qui ſic diſtinguendum putavit. [Aut Sacerdos movetur à ſeipſo, vel ab aliquo uno tantùm ad celebrandum pro pluribus primò, & principaliter, veluti ſi unus det ei eleemoſynam petens Miſſam pro anima patris, matris, & uxoris. Et hoc primo caſu ſacrificium non tantùm prodeſt ſingulis, pro quibus offertur, quantum ſi pro unoquoque ipſorum ſingulariter offerretur quia affectus offerentis, cui proportionatur effectus ſacrificii, eſt unus tantùm, qui fertur totus in omnes primò, ſed non primò totus in ſingulos, ſed, ut conveniunt in aliquo uno, puta in numero, vel multitudine eorum, pro quibus ſacrificatur; & conſequenter effectus talis ſacrificii attribuitur totus omnibus, ſed non totus ſingulis, ſed dividitur, & conſequenter fit minor ad ſingulos. Si verò Sacerdos moveatur à pluribus ad celebrandum pro multis, ut quia unus petit Miſſam pro anima patris, alius pro anima matris, alius pro anima uxoris; unica Miſſa omnibus ſatisfacit, & tantumdem valet ſingulis, quantum omnibus; quia affectus, quibus reſpondet effectus ſacrificii, primò feruntur in ſingulos ſecundùm ſingulos moventes ad celebrandum; & conſequenter effectus ſacrificii attribuuntur primò ſingulis, & nullus eſt effectus primò reſpiciens multitudinem petentium; & ſic unius celebrationis ſunt multi effectus, & multæ ſatisfactiones: & hoc modo in uno ſenſu intelligi poteſt *d. c. Non mediocriter*.] Ita Sylveſt. ex cujus ſententia, ut vides, Sacerdos, qui à diverſis plura ſtipendia pro pluribus Miſſis celebrandis accepit, unica Miſſa ſatisfacit omnibus; quia quilibet nihil minùs habet. Idemque ante ipſum perſpicuis verbis aſſeruit Ang. *in ver. Miſſa n. 52.* Et ad objectum, quod hoc modo unica Miſſa liberari poſſent omnes animæ de purgatorio; Reſpondet Syl. hoc eſſe poſſibile, quia cùm virtus ſacrificii ſit infinita quantacumque erit multitudo offerentium, ſcilicet eorum, qui dant ſtipendium, etiamſi arenam maris excederent, tanta erit multitudo effectuum ſacrificii, & conſequenter animarum liberatarum, ſi unico tali effectu poterant omnes liberari: limitant tamen ſuam concluſionem niſi repugnet aliqua promiſſio licita Sacerdotis, quæ ſi interveniat, ſervanda eſt.

Verùm hæc diſtinctio videtur chymerica; quia cùm voluntas ſit potentia libera, nihil prohibet quin affectus Sacerdotis ferri poſſit totus in ſingulos etiam in eo caſu, in quo movetur ab uno ad celebrandum pro pluribus. Quinimò ut plurimum ſic contingit, quia in *Memento* cogitantur primò ſinguli, pro quibus ſacrificium offertur, nec diſtinguitur an unus, vel plures ſint, qui eleemoſynam contulerunt, unde ſecundùm hanc diſtinctionem utroque caſu unica Miſſa ſatisfieret omnibus; quod ex diametro pugnat cum doctrina D. Th. cui Sylveſt. profitetur ſe velle adhærere. Præterea neque in eo caſu, in quo Sacerdos dirigit intentionem ſuam primò in ſingulos poteſt unica Miſſa pluribus ſatisfacere, quia cùm effectus ſacrificii extenſivè ſit finitus, & diviſus in plures, minuitur, & quidquid datur uni, adimitur alteri contra juſtitiam, ut fusè explicabitur infra in argumentis pro ſexta opinione. Unde jure optimo hanc diſtinctionem Sylveſtri reprobavit S. Congregatio Concilii in Decretis *de celebrat. Miſſar.* de quibus infrà *n. 65.* in illis verbis, plura ſtipendia ſive ab una, ſive à pluribus perſonis collata fuerint, aut conferentur in futurum.

40 Quinta opinio itidem media eſt Suarez *tom. 3. in par. diſp. 79. ſect. 12.* qui diſtinguit valorem ſacrificii quoad ſatisfactionem pœnæ, & quoad impetrationem. Primò modo putat ſacrificium non æquè eſſe ſatisfactorium ſi pro pluribus offeratur ac ſi pro uno tantùm, & in hoc convenit cum communi ſententia Theologorum, & Canoniſtarum. Secundò autem modo ſentit æquè impetratorium eſſe ſacrificium ſi pro pluribus, ac ſi pro uno ſingulariter offeratur. Cui diſtinctioni videtur etiam accedere Covarr. *in c. Alma Mater par. 1. §. 5. n. 9.* nam quoad valorem ſatisfactionis conſentit cum communi, & mox ſubdit: At ſi conſideremus valorem operis quoad impetrandum à Divina liberalitate, nulla eſt certitudo quid Divina Majeſtas pluribus, vel uni tribuet.

Sed hæc diſtinctio implicitè reprobata eſt in iiſdem De- 41
cretis *de celebr. Miſſar. d. §. Deinde*, in illis verbis: [pro
pluribus Miſſis etiam ejuſdem qualitatis, quæ apertè innuunt ut Sacerdos obſtrictus ad celebrandum plures Miſſas, ſive illæ ſint de Requiem, & ſic ad ſatisfaciendum; ſive de Spiritu S. & ſic ad impetrandum, ſive alterius qualitatis, non poſſit unica Miſſa omnibus ſatisfacere; imò peccet
contra juſtitiam, & ſit obnoxius reſtitutioni.] Et quidem 42
jure optimo; nam cùm ſacrificium extenſivè habeat efficaciam finitam, etiam reſpectu impetrationis, ſitque uni debitum; ſi diſtribuatur in plures, minus accipiunt ſinguli ad impetrandum, & ſic committitur injuſtitia, ut latè probabitur infrà à *n. 51.* Rurſus inſtitutio Eccleſiæ plurium Miſſarum ad camdem rem impetrandam; & alia fundamenta omnia, quæ inferius adducentur pro ſexta opinione à *n. 54. uſque ad n. 65.* æquè concludunt in impetratione, atque ſatisfactione. Præterquamquod etſi admittamus cum
Cajetano, & nonnullis aliis valorem ſacrificii eſſe tripli- 43
cem, ſcilicet meriti, impetrationis, ſatisfactionis; verè tamen ſub genere impetrationis includitur & ſatisfactio; quia effectus ſacrificii ex opere operato, tam reſpectu remiſſionis pœnarum; quàm reſpectu aliorum effectuum non eſt per modum effectionis, ut in Sacramentis, ſed per modum impetrationis, *ut c. Viſum, de conſecr. diſt. 1. &c. Non æſtimemus, & c. Pro obeuntibus 13. q. 2.* cum multis ſimilibus, & patet ex Concilio Trident. *ſeſſ. 22. de ſacrific. Miſſæ, c. 2.* & obſervant Petr. à Soto *lect. 1. de inſtit. Sacerd. & lect. 7. de Euchar.* Vaſq. *in 3. par. diſp. 229. c. 2.* Bellarmin. *de Miſſa c. 4.* & Tolet. *lib. 2. c. 2.*

Sexta igitur, & ultima opinio eſt, Sacrificium Altaris 44
magis prodeſſe illi, pro quo ſingulariter offertur, quàm ſi pro pluribus offeratur; ac proinde Sacerdotem, qui plures eleemoſynas accepit pro pluribus Miſſis celebrandis, non poſſe unica Miſſa ſuæ obligationi ſatisfacere. Ita ex Canoniſtis Bernardus Hiſpanus relatus ab Archid. *in c. Non mediocriter ad fin. de conſecr. diſt. 5.* & idem Archid. ibidem, quia aſſerit hanc eſſe veram ſententiam ſecundùm Theologos, quam tenent *hic* Jo. Calder. & Jo. Andr. *n. 5. in gloſſ. 3. verſ. Dicas*, Butr. *n. 8.* Anchar. *n. 5.* Cardin. *n. 5. & 6.* Abb. *n. 4.* Jo. de Anania *n. 5.* Henr. Boich. *in fin. operis ſeu in c. ult. circa finem de verb. ſignif.* Cardin. Turrecrem. *in d. c. Non mediocriter n. 9.* Abb. *conſ. 99. incip. Quidam condidit teſtamentum n. 5. verſ. Nunc tertium dubium, lib. 2.* Roch. de
Curte *in tract. de jurepatr. in verſ. Honorificum q. 57.* Cæſar. 45
Lambert. *eod. tract. lib. 3. in 3. q. principali art. 3.* Petr. Brixien. *in ſuo Repertorio in verb. Miſſa*, ubi teſtatur hanc quæſtionem fuiſſe diſputatam in Concilio Baſilienſi, ſeque ex deputatione Concilii plenè allegaſſe, & adduxiſſe dicta Theologorum *in 4. diſt. 45.* Præpoſ. *in c. Sacroſancta n. 2. 22. diſt.* ubi teſtatur hanc eſſe commune Doctorum opinionem. Navarr. *in Man. c. 25. n. 92. & n. 111. verſ. Trigeſimo quinto, & conſ. 8. n. 2. & conſ. 9. n. 2. de celebr. Miſſar.* & latius *in Enchirid. de orat. cap. 20. n. 77. & in d. c. Non mediocriter de conſecr. diſt. 5.* Petr. Navar. *de reſt. lib. 2. c. 2. à n. 262.* & Covar. *in c. Alma Mater par. 1. §. 5. n. 9.* ubi aſſerit hanc ſententiam veriorem, & frequentiori calculo receptam eſſe, & pro illa citat Innoc. *in c. penult. Ne Prælat. vic. ſuas*, qui tamen nihil in propoſito.

Et ex Theologis veteres Scholaſtici omnes, & in ſpecie S. Bonaventura *in 4. ſententiarum diſt. 45. art. 2. q. 3. ad ult.* Richar. de Mediavilla *ibid. q. 3.* Duran. *ibidem q. 3. n. 11.* Petr. de Palude *q. 2. art. 1. concl. 1. & 2.* Major. *q. 2.* Scot. *quodlibeto 20. §. De primo, & §. De ſecundo*, Gabriel. *lect. 27. in Canone littera I. & littera K.* Adrian. *quodlibet 8. art. 3. in ſolutione tertiæ rationis*, Jo. Medina *in tract. de orat. c. De valore orationis pro multis fusè*, Sot. *in 4. diſt. 13. q. 2. art. 1. §. Illi autem, & §. Quocirca*, ubi etiam teſtatur in ſuo ordine Decretum eſſe, ne quis pro una Miſſa à pluribus eleemoſynam accipiat, Gregor. de Valent. *in 3. par. diſp. 6. q. 10. punct. 1. §. 25.* Henriq. *in ſumm. lib. 9. c. 19. §. 5.* Suar. *tom. 3. in 2. par. diſp. 79. ſect. 12. & diſp. 86. ſect. 4. & tom. 4. diſp. 48. ſect. 6.* Gabriel Vaſquez *3. par. diſp. 231. c. 5.* Petr. Ledeſma *in ſumma par. 1. de Sacram. ubi de Euchar. c. 17. concl. 23.* Tolet. *lib. 2. inſtit. Sacerd. c. 8.* Coninck. *de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 10. §. Et probatur.* Citari etiam poteſt pro hac parte Vignerius, tametſi nonnulli eum citent pro contraria. Nam *in lib. inſtruct. Sacer. c. 16. verſ. Decimoſexto*

affirmat oppoſitam opinionem probatam non eſſe, quia,
inquit, eſt diminutiva Divini cultus: nam quilibet petens
implicitè, vult hoc ſacrificium pluries fieri; & ſi ſciret Sa-
cerdotem ab alio accepiſſe pecuniam, & promiſiſſe pro
illo celebrare, alium Sacerdotem adiret: & concludit
eum, qui hoc faceret, non eſſe tutum in conſcientia, nec
excuſari à reſtitutione. Ex Summiſtis verò idem tenent Pi-
ſan. *in verb. Suffragium* §. 7. & 8. Roſel. *in verb. Miſſa* §.
22. & Tabien. *in verb. Reſtitutio* §. *fin.* ubi ait contrariam
46 opinionem communiter reprobari à Theologis & Canoni-
ſtis. Hæc ſententia apertè eſt D. Th. prout eam illi expreſsè
attribuunt, Abb. Turrecr. & Covar. *loc. cit.* & Sylveſt. *in
verb. Miſſa* 1. q. 9. & inferius explicabitur, *n.* 52.
47 Sicut autem hæc ſententia receptiſſima eſt, & authori-
tate Eccleſiæ approbata, ut inferius patebit *n.* 65. ita con-
cuſſis nititur fundamentis, quorum illud eſt præcipuum,
quod valor ſacrificii ex opere operato, quamvis ſi conſi-
deretur in actu primo, ut dicunt Scholaſtici, ideſt in
ſeipſo intenſivè, ſeu quantum ad ſufficientiam, & inde-
terminatè ſit infinitus, eo quod Chriſtus Dominus, qui
eſt principalis offerens, in hoc ſacrificio immolatur, ſit
infinitæ virtutis, dignitatis, & meriti; ideòque in ſui quan-
titate ſufficiens ſit ad ſatisfaciendum pro omni pœna, nec
unquam ſit applicabilis ad tot, tantoſque effectus, quin
ſemper ad plures, & majores infinitum in omni genere im-
petrabiles applicari poſſit ad exemplum potentiæ Dei infi-
nitæ, quæ plura ſemper poteſt in infinitum, *c. Nullus*,
verſ. Sed quoniam, de pœnit. diſt. 7. *cap. Principium* §. *Cha-
ritas de pœnit. diſt.* 2. Theol. *in* 1. *ſent. diſt.* 43. tamen ſi con-
ſideretur in actu ſecundo, ſcilicet extenſivè, & determi-
nativè, ſeu quantum ad efficientiam, & reſpectu effectus,
eſt finitus, ſeu ut alii explicant, applicatur finitè, & limi-
tatè ad finitos effectus, & hanc doctrinam ab omnibus re-
ceptam eſſe teſtatur Navarr. *in Manual. cap.* 25. *num.* 110.
verſ. Trigeſimoquinto. Quod adeo verum eſt, ut nec ſacri-
ficio Crucis cruento concedatur efficacitas infinita, nam
licet fuerit infiniti valoris quoad ſufficientiam, finiti ta-
men fuit quoad efficientiam, quia non producit niſi effe-
ctus finitos, ut egregiè explicat D. Thom. *in* 3. *par. q.* 79.
art. 7. *ad ſecundum*, & ex aliis obſervat Suar. *tom.* 3. *in* 2.
48 *par. diſp.* 79. *ſect.* 11. & Gabriel. Vaſquez *in* 3. *par. diſp.* 230.
cap. 3. Unde Cajet. *tom.* 2. *Opuſcul. tract.* 3. *in prealleg. c.* 2.
verſ. Veruntamen. Sicut, inquit, *infinitas effectus Chriſti
Crucifixi eſt ſecundum ſufficientiam, & ſecundum naturam
cauſæ univerſalis, indeterminata ſcilicet, & non determi-
nata ad hunc aut illum, ita hoc ſacrificium eſt, & ſui ipſius
natura infinita ſufficientia, & indeterminata efficacia. Ve-
runtamen ſicut efficacia Paſſionis Chriſti quoad efficientem
determinatur ad hunc per hoc, vel illud Sacramentum, ita
efficacia hujus ſacrificii non quoad ſufficientiam, ſed quoad
efficientiam per applicationem Sacerdotis determinatur ad
49 hunc, vel illum, pro quo offertur*. Hæc ille. Itaque effectus
ſacrificii ad quem obtinendum Miſſa petitur, & promit-
titur, finitus eſt. Finitum autem in plures diviſum minus
habetur à ſingulis, quàm ſi totum haberetur ab uno, *cap.
Cum M. in princ. ſuprà de conſtitut. cap. fin. verſ. Quantoque
inter pauciores de conceſſ. Præbend. lib.* 6. & in hac ſpecie no-
tant *hic* Jo. Andr. *n.* 5. *in gloſ.* 3. *verſ. Dicas*, Butr. *n.* 8.
Anchar. *n.* 5. & reliqui interpretes. Turrecrem. *in d. cap.
Non mediocriter n.* 9. *in fin. de conſecr. diſt.* 5. & Sylveſt. *in
verb. Miſſa* 1. *n.* 9. *verſ. Sed iſta opinio*. Quidquid igitur
datur ſecundo, adimitur primo, & neutri ſatisfit; & con-
ſequenter Sacerdos, qui unicam Miſſam dicit pro pluribus,
à quibus plura ſtipendia accepit, peccat contra juſtitiam,
nec liberationem conſequitur, quia minus ſolvit, *l. Si
ſtipolatus* §. *Qui decem debet ff. de ſolut. l.* 2. §. 1. & *l. In
executione* §. *Pro parte ff. de verb. oblig.* nam, ut formaliter
arguit Scotus *quodlibet* 20. *in princ. Qui tenetur ad majus
bonum non ſatisfacit ſolvendo minus bonum. Sed duæ Miſſæ
ſunt majus bonum, quam una. Una etiam Miſſa eſt majus
bonum ſibi ſi dicatur, pro illo, quàm ſi dicatur ſimul pro illo,
50 & alio. Ergo, &c.* Suffragia enim valent per modum ſo-
lutionis debiti, *cap. Animæ* 13. *q.* 2. S. Th. *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 2.
51 *art.* 4. *q.* 2. *ad primum*, & juſtitia humana exemplatur a ju-
ſtitia Divina, *c. Tunc vera* 12. *q.* 3. & in propoſito idem
52 docuit *d. art.* 4. *q.* 1. *in ſolutione quæſt.* & Card. *hic num.* 7.
Hanc autem doctrinam, & diſtinctionem duplicis valoris
in Miſſa eſſe ipſius S. Thom. exiſtimo tam eſſe clarum,
quam quod clariſſimum. Sed quia à nonnullis id contro-
vertitur, abs re non erit illius verba hic fideliter referre!
Nam, ut inquit Sylveſt. *in verb. Miſſa* 1. *q.* 9. [fundamen-
ta ab ipſo petenda ſunt, qui in hujuſmodi ſecretis ſemper
aut ratione, aut revelatione fuit edoctus antequam ſcribe-
ret; ejuſque doctrina fuit ſolemniter approbata per Extra-
vag. Joan. XXII. & per Bullam Urbani V. directam Archie-
piſcopo, & Cancellario, & Magiſtris, & univerſis in civi-
tate Toloſana, cujus extrema verba ſunt hæc: *Volumus
inſuper, & tenore præſentium vobis injungimus, et B. Tho-
mæ doctrinam tamquam veridicam, & Catholicam ſectemi-
ni, eamque ſtudeatis totis viribus applicare*.] Refert idem
Sylveſt. *in verb. Lex n.* 9. *in* 3. *dicto principali*. Ipſe igitur
Angelicus Doctor licet ejus verba in alium ſenſum ab ali-
quibus detorqueantur, *in* 3. *par. q.* 79. *art.* 5. ſic ait: *Quam-
vis ergo hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfacien-
dum pro omni pœna; ecce valor infinitus quoad ſufficientiam:
tamen fit ſatisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam
offerentibus ſecundum quantitatem ſuæ devotionis, & non pro
tota pœna, ecce valor finitus, & limitatus, quoad efficien-
tiam, & determinatos effectus*: fortè tamen hic locus vita-
ri poſſet propter ea, quæ dixi ſuprà *n.* 32. Led. idem aper-
tius docuit *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 2. *art. ult. q. ult. ad ult. argumen-
tum*, in hæc verba. *Quamvis Chriſti virtus, quæ continetur
ſub Sacramento Euchariſtiæ, ſit infinita ecce valor ſacrificii
infinitus ſecundum ſe, & indeterminate, tamen determina-
tus eſt effectus, ad quem illud Sacramentum ordinatur; un-
de non oportet, quod per unum Altaris ſacrificium tota pœna
eorum, qui ſunt in Purgatorio, expietur: unde etiam quan-
doque plures Miſſæ in ſatisfactionem unius peccati injungun-
tur*. Hæc ibi: Ecce infinita virtus ſacrificii applicata fini-
tè, ac limitatè ad determinatos effectus. Rurſus *in eod.
art.* 4. *q.* 2. proponit in terminis quæſtionem, utrum ſuf- 53
fragia facta pro multis tantundem valeant ſingulis, ac ſi
pro unoquoque ſingulariter fierent, & in verſ. *Sed contra*,
ſic ait: *Suffragium habet finitam efficaciam. Ergo diſtribu-
tum in multos minus prodeſt ſingulis, quam prodeſſet ſi fieret
pro uno tantum*. Et in corpore: *Si valor*, inquit, *ſuffragio-
rum conſideretur in quantum ſunt ſatisfactiones quædam per
intentionem facientis translata in mortuos, tunc magis va-
let ſuffragium ei, quod pro eo ſingulariter fit, quam pro eo, quod
communiter fit, & multis aliis; Sic enim effectus ſuffragii di-
viditur ex Divina Iuſtitia inter eos, pro quibus ſuffragia
fiunt*. Hæc S. Thomas.
Quòd autem ſacrificii valor ex opere operato ſit fini- 54
tus, & taxatus quantum ad efficientiam, deducitur
etiam ex Scoto *in prealleg. Quodlibet.* 20. *in* §. *De ter-
tio*, quia bonum quod debetur virtute ſacrificii correſ-
pondet ſecundum plenam juſtitiam alicui merito in Ec-
cleſia: hoc autem meritum eſt finitum, & certi gradus:
ergo ſibi ſecundùm juſtitiam plenam correſpondet bonum
certi gradus reddendum, ad hoc *c. Tempus, & c. Non aſti-
memus* 13. *q.* 2. & *l. Et virtutum in princ. Cod. de ſtat. &
imagin.*
Sed & Dominus in cœna noviſſima ordinavit ut tam
Apoſtoli, quos tunc novi teſtamenti Sacerdotes inſtituit,
quam alii Sacerdotes aſſiduè offerrent corpus, & ſangui-
nem ſuum, dum ait, *Hoc facite quotieſcumque, &c. ut* 1.
ad Corinth. 11. Ergo noluit ut ex unico ſacrificio, & ſe-
mel ab Apoſtolis peracto infiniti effectus producerentur,
ſed ut cujuſque oblationis eſſet fructus taxatus, & certi
gradus ad hoc ut auguſtiſſimum hoc ſacrificium, ſine
quo Religio non poteſt conſiſtere, frequentaretur in Ec-
cleſia, tum ut memoria Dominicæ Paſſionis in finem
uſque ſeculi permaneret, tum ut illius ſalutaris virtus
in remiſſionem eorum, quæ à nobis quotidie commit-
tuntur, peccatorum applicaretur, prout hæc leguntur in
Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ c.* 1.
& *cap.* 2.
Hujus autem Divinæ ordinationis clariſſimum argu-
mentum eſt, quod Eccleſia, quæ eſt fideliſſima inter-
pres inſtitutionis Chriſti, cùm à Spiritu Sancto rega-
tur, *cap. Qui contempta, & cap. Fruſtra* 8. *diſt. cap.
Loquitur* 24. *quæſt.* 1. *cap. Quis neſciat* 11. *diſt.* quæ vel
à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe pro-
batur, *cap. A recta, ead. cauſ. & quæſt.* multas Miſſas
ad eandem rem obtinendam offerre conſuevit. Ergo
Divinam inſtitutionem ita eſt interpretata, ut valor Miſſæ
quantum ad efficientiam, & prout determinatur ad hunc,
vel illum non ſit infinitus, alioquin ſupervacaneum fuiſſet
ad

ad unum ſpecialem effectum unius rei impetrandæ plures
Miſſas inſtituere, ſi unica ſufficeret ad impetranda omnia
quæ petuntur. Dicitur enim fruſtra fieri, cùm non per-
ficitur id cujus gratia fit, ut habetur in 2. *Phyſicorum*, *c.* 2.
*text.*62.

55 Quod etiam comprobatur ejuſdem Concilii Decreto,
*cap.*4. *ſeſſ.*25. ubi datur facultas Epiſcopis in Synodo Diœ-
ceſana, & Generalibus Ordinum in Capitulis generalibus
reducendi onera Miſſarum celebrandarum. Et quotidie
etiam Sedes Apoſtolica conſuevit ejuſmodi onera Miſſa-
rum cum certis conditionibus ad pauciorem numerum re-
ducere. Quod certè ſuperfluum fuiſſet, ſi unius Miſſæ ce-
lebratione poſſet oneribus omnibus ſatisfieri. Conſuetu-
do autem Eccleſiæ prævalet authoritati cujuſcumque Do-
ctoris, S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 12. *& quodlib.*2.
*art.*7.

56 Similiter ut formaliter ratiocinatur idem S. Thomas *in*
4.*diſt.*45. *qu.*2. *art.*4. *qu.*2. *in ſolutione quæſtionis*. Melius
eſt plures juvare, quam unum. Si ergo ſuffragium pro
multis factum tantum valeret ſingulis, ac ſi pro uno tan-
tùm fieret, Eccleſia non debuiſſet inſtituere, ut pro ali-
quo ſingulariter Miſſa diceretur, ſed ut ſemper diceretur
pro omnibus fidelibus. Quod patet eſſe falſum, ad hoc
textus optimus in *cap. Sacroſancta*, *verſ. Et licet*, 22. *diſt.*
ubi Anacletus Papa, *Licet*, inquit, *pro omnibus aſſidua
apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio, his tamen
verbis Paulus beatiſſimus Apoſtolus Romanis proprio chiro-
grapho pollicetur dicens: Teſtis enim mihi eſt Deus, quod ſi-
ne intermiſſione memoriam veſtri facio ſemper in orationibus
meis*: ex quo textu colligit ibi Gemin. *in* 4. *notab. num.*3.
magis prodeſſe orationem, quæ fit ſpecialiter pro uno,
quam generalem, quæ fit univerſaliter pro omnibus ab Ec-
cleſia, quod fuſiùs proſequitur, ibi, Præpoſ. *num.*2. [Ad
quid enim (inquit) jura facerent tantam vim inter parti-
culares Miſſas, maximè pro defunctis, & ordinarias fe-
ſtorum, vel feriales, in quibus etiam fit generalis com-
memoratio vivorum, & mortuorum, ut in *c. Cum crea-
tura*, *& cap. Quidam*, *de celebrat. Miſſar. in cap. Et hoc
advertendum*, *& in cap. penult. de conſecrat. diſt.*5. Si non
plus operaretur illi, pro quo fit peculiaris Miſſa, quàm
commemoratio generalis.] Hæc Præpoſ. facit textus cum
gloſſ. *in l. Item apud Labeonem*, §. *Hoc edictum*, *in ver. Ne-
glecta*, *ff. de iniur.*

57 Et confirmatur ex conſideratione Scoti *quodlibet.* 20.
§. *De primo*: nam in amicitia humana dilectus per ſuppli-
cationem meretur majus forum uni, quàm ſi ſupplicaret
pro multis: etenim pro uno exaudiretur, ut tantum bo-
num impetraret ei, qui ſi pro multis peteret, vel non pro
omnibus, exaudiretur, vel non tantum bonum impetra-
ret, & iſtud eſt ſecundùm juſtam legem amicitiæ. Ergo ſi-
militer apud Deum magis valet ad impetrandum oblatio ſi
fiat ſpecialiter pro uno, quàm ſi fiat generaliter pro multis;
ad hoc *l. Si quis mihi bona*, §. *Sed utrum*, *ff. de acquiren.
hered.* Authen. *de nupt.* §. *Soluto*, ibi, *unde donec*, *collat.*
4. *& l. Quæro*, *ff. de action. empt.* nam quod ſpecialiter de-
claratur, validiùs operatur, quam quod in genere prædi-
catur, textus, & ibi Bald. *in princ. in l.*2. *C. de ſervit. pi-
gnor. dato*, *& l. Quintus*, *la prima*, §. *Sed quod Quintus*,
ibi, multum enim intereſt generaliter, an ſpecialiter hæc
legentur, *ff. de aur. & arg. leg.*

58 Præterea ſi hic Sacerdos unica Miſſa ſatisfaceret multis,
quorum ſinguli eleemoſynam contulerunt pro unius Miſſæ
celebratione, eadem ratione hic Sacerdos unica Miſſa ſa-
tisfaceret ei, à quo plura ſtipendia accepiſſet pro pluribus
Miſſis celebrandis. Hoc autem conſtat eſſe falſum; dam-
naretur enim ab Eccleſia, ut quis unica Miſſa ſatisfaceret
Miſſis B. Gregorii, quæ ſunt triginta; quippè is, pro quo
fiunt plura ſuffragia, citiùs liberatur à pœnis purgatorii,
ut docet Magiſter ſententiarum in 4. *diſt.*45. & poſt eum
S. Th. *quodl.* 2. *art.*14.

59 Poſtremò obſervandum eſt in ſacrificio Miſſæ triplicem
reperiri offerentem, nempè Chriſtum, Eccleſiam, & Mi-
niſtrum. De Chriſto hoc eſt expreſſum in Conc. Trident.
*de ſacrif. Miſſæ ſeſſ.*22. *cap.*2. ubi ſic legitur, *Una, ea-
demque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio,
qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione di-
60 verſa.* De Eccleſia id colligitur ex D. Thom. *in* 3. *part. qu.*
79. *art.*6. *in corpore*, *& art.*7. *ad* 3. & Scot. *d. quodl.* 20.
§. *De primo*, & patet *ex ead. ſeſſ.* 22. *cap.*6. ubi S. Syno-
dus docet, *Miſſas privatas cenſeri communes, quia cele-
brantur à publico Eccleſiæ miniſtro*. Opus enim miniſterii 61
eſt magis principalis agentis, *cap. Litteris*, *ſuprà de reſcri-
pt. cap. Mulieres*, §. *Illi vero*, *infrà de ſent. excomm.* S.Th.
in 4. *diſt.*45. *qu.*2. *art.*1. *qu.*3. *in corpor.* De miniſtro ſimili-
ter hoc eſt notiſſimum: nam ut habetur *in cap. Perlectis*,
25. *diſt. Ad Sacerdotem pertinet Sacramentum Corporis, &
ſanguinis Chriſti Domini in Altari conficere*, & patet ex
Conc. Trident. *ſeſſ.*22. *de obſerv. & evit. in celebrat. Miſ-
ſa*, *cap. un.* ibi, *vivifica illa hoſtia, qua Deo Patri conci-
liati ſumus, in Altari per Sacerdotes quotidie immolatur.*
Qua de re S. Thom. & Theologi *in* 3. *part. qu.*82. *per totam.* 62
Et quidem in conſecratione quæ eſt eſſentialis oblatio, *cap.
Utrum de conſecrat. diſt.*2. non Eccleſiæ ſed, Chriſti perſo-
nam agit. Ideòque ac Chriſtus loqueretur, dicit: *Hoc eſt
Corpus meum*. In reliquis verò orationibus loquitur in
perſona, & nomine Eccleſiæ, *Offerimus tibi Domine*,
&c. Placeat tibi obſequium ſervitutis noſtræ. His autem 63
tribus offerentibus in ſacrificio Miſſæ triplex effectus re-
ſpondet ex opere operato; ideòque Scot. *circa fin. d. quodl.*
relatus à Sylveſt. *in ver. Miſſa primo*, *num.*9. *verſ. Scotus
etiam*, effectum ſacrificii appellans meritum, virtualiter
ſic ait: *Meritum Miſſæ in tres partes dividitur, quarum
una Chriſto, alia Eccleſiæ attribuitur, tertia Sacerdoti, &
hanc tertiam partem dumtaxat poteſt diſpenſare Sacerdos,
qui ſi eam attribuat alicui determinatæ perſonæ, non poteſt al-
teri attribuere; quia tale meritum eſt finitum, & limitatum;
alioquin una Miſſa liberaret omnes de Purgatorio, quod eſt* 64
*hæreticum; & ſic eſt finitum, diviſum minuitur tandem
uſque ad nihilum. Et ſi totum uni communicatur, alius ni-
hil habet*. Hæc ex illo, cujus doctrina tota eſt ſingularis,
& meritò Eccleſiæ uſu recepta, ut teſtatur Navar. *in Ma-
nual. cap.*25. *num.*92. & latiùs *in Enchirid. de orat. cap.*20.
*num.*77. *& in cap. Non mediocriter*, *de conſecrat. diſt.*5. &
Covarr. alios adducens in d. *cap. Alma Mater*, *part.*1.
§. 5. *num.*5. Sanè hic abuſus, qui maximè avaritiam fovet, 65
fidem fallit, pietatem fidelium lædit, Sacerdotes illaqueat,
& animas Defunctorum fraudat debitis ſuffragiis, videtur
omnino abolendus in Decretis *de celebrat. Miſſar.* de quo-
rum editione nunc agitur, *cap. Extirpanda*, *de Præbend.
cum concordant.* de quibus, ibi, per Hoſt. *num.*9. Concil.
Tridentinum *ſeſſ.*22. *de obſerv. & evitand. in celebr. Miſ-
ſar. cap. unico*, *verſ. Cum igitur*.

Atque ita conſultis Theologis, & articulo pro rei gra-
vitate maturè diſcuſſo Sac. Congreg. Cardinalium Concil.
Tridentini Interpretum hanc ſententiam poſteà ſequuta
eſt in iiſdem Decretis *de celebrat. Miſſar.* juſſu Sanctiſſimi
D. N. Urbani VIII. me Secretario editis, & à Sanctitate
ſua approbatis, & confirmatis in §. *Deinde*, quæ haben-
tur in Bullar. *tom.*4. *pag.*314. ubi ſic legitur: *Deinde ubi
pro pluribus Miſſis etiam ejuſdem qualitatis celebrandis plura
ſtipendia quantumcumque incongrua, & exigua ſive ab una,
ſive à pluribus perſonis collata fuerint, aut conferentur in
futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Ho-
ſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conventibus, Con-
gregationibus, Domibus, ac locis piis, quibuſcumque tam
ſæcularibus, quàm regularibus, Sac. Congregatio ſub obte-
ſtatione Divini Iudicii mandat ac præcipit, ut abſolutè tot
Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ
præſcriptæ fuerint; ita ut alioquin iis, ad quos pertinet, ſuæ
obligationi non ſatisfaciant, quinimo graviter peccent, & ad
reſtitutionem teneantur. Id vero ut deinceps obſervetur exa-* 66
*ctiùs, Sac. Congregatio eadem authoritate revocat privile-
gia, & indulta omnia quibuſvis perſonis, Eccleſiis, & lo-
cis piis tam ſæcularibus, quàm regularibus cujuſcumque Or-
dinis, Congregationis, & Inſtituti quamcumque ob cauſam
concеſſa; quibus indulgetur in certarum Miſſarum, vel An-
niverſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu ora-
tionibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis
ſatisfiat*. Hæc ibi.

Non obſtant modò argumenta primæ opinionis oppo-
ſitæ.

Ad primum enim, nempè ad textum in d. *cap. Non me-* 67
diocriter, *de conſecrat. diſt.*4. dantur à gloſ. & Doctori-
bus plures ſolutiones. Prima ſolutio eſt Bernardi Hiſpani,
qui dixit authoritatem illam veram, quando Miſſa æquali-
ter pro omnibus dicitur; ſecus ſi intuitu unius, quia tunc
licet pro omnibus dicatur, plus proficit ei, pro quo orans
ſpecialiùs intendit: & hanc eſſe veram ſententiam ſecun-
dum

dum Theologos affirmat ibi Archid. *in fin.* & Bellam. *n.2.* Sed certè hæc ſolutio quamvis in ſe vera ſit, ut ex dictis conſtat; tamen non congruit illis verbis, *ac ſi pro uno quolibet ipſorum diceretur*, quæ verba oſtendunt Miſſam dictam intuitu unius non magis prodeſſe, quam ſi pro omnibus æqualiter diceretur. Secunda ſolutio eſt gloſſæ, ibi, *in verb. Dum igitur*, & Abb. *d. conſ.99. num.6. verſ. Con-*
68 *traria*, *lib.2.* qui intelligunt illum textum in Miſſa, quæ juxta litteram dicitur pro centum cum hilaritate mentis: hæc enim non minus prodeſt ſingulis, quam ſi diceretur pro quolibet ipſorum cum anxietate. Hæc ſolutio vera eſt, ſi valor Miſſæ penſetur ex virtute meriti, & operis operantis: ſic enim augetur juxta quantitatem charitatis, & fervoris miniſtri, *cap. ipſi Sacerdotes*, 1. *qu.1.* & dixi ſuprà *num.35.* & quia orans pro multis majorem habet charitatem, hoc reſpectu Miſſa tantò eſt fructuoſior, quantò pro pluribus celebratur, ut dicam *infra num.71.* Sed ſi valor Miſſæ conſideretur ex virtute ſacrificii, & operis operati, hæc ſolutio coincidit cum ſecunda opinione Cajetan. & eſt apertè falſa, quia fructus ſacrificii reſpectu alterius, cui applicatur, non augetur, nec minuitur ex devotione, vel malitia Sacerdotis, ut fusè oſtenſum eſt ſuprà *num.28.*
69 Tertia ſolutio eſt ejuſdem gloſſ. ut littera ſit referenda ad ipſum celebrantem, quia non minus valet ei ſi Miſſam celebret pro centum, quam ſi pro uno, & ſecundum hunc intellectum illud verbum *accipitur*, exponi debet, id eſt à Sacerdote celebrante: & hunc intellectum approbat Abb. *loc.cit.* & Sylveſt. *in ver. Miſſa primo num.9. verſ. Quod autem adducitur*, & valdè conſonat litteræ: nam ibi Hie-
70 ronymus poſteaquam decantationem quinque Pſalmorum cum alacritate, & puritate prætulit totius Pſalterii modulationi cum triſtitia, & anxietate cordis, ſtatim ſubnectit, *Dum igitur pro centum animabus Pſalmus, vel Miſſa dicitur, nihil minus, quàm ſi pro uno quolibet ipſorum diceretur, accipitur.* Quamobrem cùm loquatur illativè, manifeſtè apparet eum de Sacerdote intellexiſſe, ita ut non minus ſit ei meritorium celebrare pro multis, quàm pro ſingulis, imò magis ſi moveatur ex majori fervore charitatis, *cap. Charitas, de pœnit. diſt.2.* Unde hanc ſolutionem poſuit, & S. Bonavent. *in 4. diſt.45. art.2. qu.3. ad ult.* dicens: *Hieronymus, ſicut patet ex adiunctis, loquitur quantum ad meritum facientis, non quantum ad utilitatem eius, pro quo*
71 *ſit*, & Scot. *d. quodl.20. §. de primo in fin.* Ultima ſolutio colligitur ex doctrina D. Thom. *in 4. diſt.43. qu.2. art.4. q.2. in corpore*, ait enim: *Si valor ſuffragiorum conſideretur ſecundum quòd valent ex virtute charitatis unientis membra Eccleſiæ, ſuffragia pro multis facta tantum ſingulis proſunt, ac ſi pro uno tantum fierent; quia charitas non minuitur, etſi effectus eius dividatur in multos, imò magis augetur, ad hoc*
72 *cap.1. verſ. Credendum, de pœnit. diſt.6. Et ſimiliter etiam gaudium quantò pluribus eſt commune, fit maius, ut dicit Auguſt.8. Confeſſ. cap.3. & ſic de uno bono facto non minus lætantur multi in Purgatorio, quam unius*, & hoc primo modo intelligitur text. in d. *cap. Non mediocriter*, ſecundum Cardin. *hic num.6. verſ. Per hoc reſpondetur*, Abb. *d. conſ. 99. num.6. verſ. Vel tertiò*, & Tabien. *in ver. Reſtitutio,*
73 *§. fin. Si autem conſideretur valor ſuffragiorum in quantum ſunt ſatisfactiones quædam per intentionem facientis tranſlatæ in mortuos, tunc magis valet ſuffragium alicui, quod pro eo ſingulariter fit, quam quod pro eo communiter fit, & multis aliis, ſic enim effectus ſuffragii dividitur ex Divina Iuſtitia inter eos, pro quibus ſuffragia fiunt.* Hæc S. Thomas, qui idem docuit *quodl. 2. art.14.* ut dixi ſuprà *num.38.* Cujus verba, licèt illius mentionem non faciat, ferè ad litteram tranſtulit Joan. Andr. *hic num.5. in gloſ.3. verſ. Dicas*, & ſequuntur communiter DD. noſtri, ut inquit Abb. *ubi ſupra*, quinimò tam Theologi, quàm Canoniſtæ, & Summiſtæ communiter, teſte Tabiena *loc. cit.*
74 Ad ſecundum patet reſponſio ex dictis ſuprà *num.47. in 1. arg.* pro hac ſententia: nam etſi valor ſacrificii in ſeipſo, & quantum ad ſufficientiam infinitus ſit: eſt tamen finitus quantum ad efficientiam, ſeu applicatur finitè, & ideò diviſus in plures minus prodeſt ſingulis. Prætereà, ut ait Scot. *d. quodl. 20. in fin. virtus ſacrificii non adæquatur valori eius, qui continetur in ſacrificio: non etiam adæquatur merito Paſſionis Chriſti, ſed correſpondet alicui merito in Eccleſia, quod quidem meritum eſt finitum.*
75 Ad tertium reſpondetur ex D. Thoma *in 4. diſt.45. qu.2. art.4. quæſt.2. in reſponſione ad primum*; non procedere ſimilitudinem inter lectionem, & ſuffragia: quorum ſuffragia ut ſunt ſatisfactiones quædam non proſunt per modum actionis, ſicut doctrina prodeſt, quæ, ſicut etiam omnis alia actio effectum habet ſecundum diſpoſitionem recipientis, ſed valet per modum ſolutionis debiti: & ideò non eſt ſimile, ſequitur Turrecrem. in d. *cap. Non mediocriter, numer.9. verſ. Ad ſecundum, de conſecrat. diſt.5.*
Et eodem modo reſpondetur ad exemplum de candela, 76
nam, ut inquit S. Thom. *in prealleg. diſt.45. qu.2. art.4. qu.1. ad primum.* Suffragia proſunt per modum luminis in quantum à mortuis acceptantur, & ex hoc quamdam conſolationem recipiunt, & tantò majorem, quantò majori charitate ſunt præditi. Sed in quantum ſuffragia ſunt quædam ſatisfactiones per intentionem facientis tranſlata in alterum, non ſunt ſimilia lumini, ſed magis ſolutioni alicuius debiti: non autem eſt neceſſe, ut ſi debitum pro uno ſolvitur, ex hoc aliorum debitum ſolvatur.
Ad quartum reſpondetur orationem conſiderari, & ex parte orantis, & ex parte eius, qui oratur, & ex utroque effectus eius dependet, & ideò quamvis Divinæ virtutis non ſit magis difficile abſolvere multos, quam unum, tamen hujuſmodi oratio non eſt ita ſatisfactoria pro multis, ſicut pro uno. Ita S. Thomas *in 4. diſt. quæſt.2. in reſp. ad tertium.*
Ad quintum reſpondetur ex Scoto *d. quodl. 20.* in Miſſa 77
requiri triplicem valorem, videlicet generaliſſimum, medium, & ſpecialiſſimum, ut latiùs dicam infrà *num.94.* & omiſſo ultimo, qui ad rem præſentem non pertinet, generaliſſimus eſt, qui debetur generaliter toti Eccleſiæ, necnon iis, quorum fit mentio in Canone. Medius eſt qui debetur ei, quem Sacerdos cogitat in *Memento*. Primus valor applicatur juxta intentionem Eccleſiæ independenter ab intentione Sacerdotis. Secundus applicatur à Sacerdote juxta intentionem ipſius. Non igitur mirum ſi ex applicatione primi valoris, quam facit Eccleſia, nihil decreſcat de valore, quem applicat Sacerdos; quia cùm ſint ſeparati, ex diviſione unius in plures, non ſequitur diminutio alterius, arg. *l. fin. ff. de calumn. l. Eum actum, ff. de negot. geſt. & l. Papinianus exuli, ff. de minor.*
Ad confirmationem autem reſpondetur ex oblatione, 78
quam facit Eccleſia pro circumſtantibus, & generaliter pro omnibus fidelibus, idcircò nihil decreſcere unicuique, quia, ut advertit Cajetan. *tom.2. opuſc. tract.3. cap.2.* & ex illo Gabriel Vaſq. *in 3. part. diſput.231. cap.3.* ſive in Eccleſia ſint plures circumſtantes ſive pauciores, unicuiq; taxatur fructus ex opere operato pro modo quantitatis fidei, & devotionis cujuſque: & ideò in Canone dicitur, *& omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita, & nota devotio, &c.* Nihil mirum igitur ſi hoc ſacrificium generaliter oblatum non minus profit ſingulis eorum ſi offeratur pro pluribus, quàm ſi pro paucioribus, quod fuſiùs explicat Navar. *in Manual. cap.25. num.110. verſ. Arbitror autem.*
Ad ultimum motivum, quod unico jejunio poſſit ſatiſ- 79
fieri pluribus cauſis jejunandi, reſpondet Abb. *in precitat. conſ.99. num.6. verſ. Ad ſecundum lib.2.* Procedere quando quælibet illarum cauſarum concernit certum diem: oportet enim ut impleatur eadem die meliori modo, quo poteſt. Sed magis adæquatè ad hoc objectum reſpondet Scotus *dicto quodl. 20. circa finem, verſ. De tertio*, diſtinguendo an plures obligationes ſint ad idem numero, an verò ad idem in ſpecie; & quidem ut ipſe ait: *ſi ſint ad idem numero, ut quando pluribus obligationibus obligor hac ſexta feria ieiunare, puta ex præcepto Eccleſiæ, quia eſt ſexta feria quatuor temporum, & iterum quia eſt vigilia Apoſtoli ieiunanda, & iterum ex regula mea; Iſtis obligationibus, quia ſunt ad idem numero, ſatisfacio uno actu ieiunandi; ſecus autem eſt ad idem ſpecie, & ratio videtur, quia obligatio non eſt ad impoſſibile ſolvi. Quotcumque autem ſunt obligationes ad hoc, nulli poteſt ſatisfieri niſi ſolvendo hoc: non ergo tenetur ad aliud. Sed quando ſunt plures obligationes ad idem in ſpecie, poteſt ſatisfieri eis ſolvendo aliud, & aliud. Nunc autem in caſu propoſito eſt alia, & alia obligatio completa, & ad idem in ſpecie, ſcilicet ad dicendam Miſſam. Ergo ſimpliciter non ſatisfacit niſi reddat diſtincta.* Hæc Scotus. Probatur hæc in *l. Quibus idem, ff. de verb. obligat.* in *l. Si non ſortem, §. Libertus, ff. de condit. indeb.* in *l. Si uſusfructus mihi, ff. de uſufruct.* in *l. Cum plures, ff. de evict.* & ex notatis per

DD.

DD. in *l. Titium*, ubi in ſpecie Jaſ. *num.8. ff. de verb. obligat.*
Ad id vero, quod generaliter aiunt de probabilitate opi-
nionis oppoſitæ, reſpondeo uti falſam, & omni probabi-
litate deſtitutam auctoritate Apoſtolica reprobatum fuiſſe
in præallegatis Decretis *de celebrat. Miſſar.* & in declara-
tionibus poſteà editis, ut inferiùs patebit, & quatenus eſ-
ſet probabilis, tamen Sacerdotes in hac materia, in qua
vertitur periculum animæ, tenentur ex præcepto tutiorem
partem amplecti, ut probavi latiſſimè in *cap. Ne innita-
ris, ſuprà de Conſtitut.* Cùm præſertim, qui conferunt
eleemoſynam pro celebratione Miſſæ, non petant opinio-
nes, ſed id, quod certum eſt, videlicet integrum ſacrifi-
cium, argum. *cap. Si quis autem, de pœnit. diſt.7.*
80 Sed circa prædicta quadruplex occurrit difficultas. Pri-
ma, an ſi ſtipendium non ſit juſtum, eò quòd deficiat ab
eo, quod ad ſuſtentationem celebrantis lege, vel conſue-
tudine taxatum eſt, liceat tunc Sacerdoti pro unius Miſſæ
celebratione plura ſtipendia accipere uſque ad præfinitam
taxam. Ratio dubitandi eſt, quia miniſtrantibus in Alta-
ri debentur ſtipendia ex juſtitia, *cap. Ex his, 12. qu.1. cap.
Quicumque, cap. Charitatem, & cap. Eccleſiaſticis, 12.
qu.2. cap. Cum ſecundum, de Præb. Nam qui Altari ſervit,
de Altari vivere debet* 1. ad Corinth.9. *Et dignus eſt opera-
rius mercede ſua*, 1. ad Timoth.5. *nec denario defraudari
debent in vinea Domini operantes, cap. fin. de Magiſtr.* Er-
go ſi Sacerdos neceſſariam ſuſtentationem non habeat, &
merces non reſpondeat labori, contractus eſt injuſtus, ac
proinde licebit ei jure ſuo uti, ſeque indemnem ſervare
plura ſtipendia partiaria ad ſui ſuſtentationem accipiendo
uſque ad quantitatem præfixam, & unica oblatione omni-
bus ſatisfacere, ita Sot. *de inſt. & iur. lib.9. qu.3. art.1.* Ca-
nus, & alii quos ſequitur Suar. *tom.3. in 3. parte diſput.86.
ſeſſ.4.* & Azor. *inſtitut. moral. tom.3. lib.12. cap.6. §. Mihi
vero.* Sed hanc opinionem refellit Navarr. *in Manual. cap.
25. num.92.* eamque expreſsè reprobavit Sac. Congregatio
Concilii tum in præallegato Decreto *de celebrat. Miſſar.
§. Deinde*, in illis verbis, *Plura ſtipendia quantumcumque
incongrua, & exigua:* tum in declaratione poſteà edita te-
noris infraſcripti, videlicet, [An cùm Ordinarius præ-
ſcripſerit eleemoſynam congruam juxta qualitatem loci,
perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſti-
pendium minus congruum teneantur Miſſas illis ab offe-
rente præſcriptas celebrare: Sacra Congregatio cenſuit te-
81 neri. Et quidem jure optimo; nam in ſtipulationibus, &
aliis contractibus, qualis dicitur celebrari inter dantem
eleemoſynam, & Sacerdotem, nempè do ut facias, ut
notatur in *c. Significatum, de Præb.* ſemper primò id ſe-
quimur, quod actum eſt à partibus *l. Semper in ſtipulatio-
nibus*, & ibi Decius *in 1. notab. ff. de reg. iur. & l. Sed Cel-
ſus, §. Sed ſi fundus, ff. de contrahen. empt.* Contractus
enim ex conventione legem accipiunt, ut in reg. Sexti *Con-
tractus, & in l. Contractus, ff. eod.* Unde ſi Presbyter li-
beraliter, & gratis cuipiam promiſiſſet Miſſam dicere,
utique teneretur ſtare promiſſis, quantumcumque nudum
eſſet pactum, & non veſtitum cohærentia rei, vel contra-
ctus, *cap.1. Cum materia, ſuprà de pactis, cap. un. &c. eo-
dem tit. lib.6. Eleutherius*, 18. *quæſt.2.* alioquin frangeret
fidem ſecundùm Tabien. *in ver. Reſtitutio, §. fin, verſ.
Concludo igitur.* Ergo multò magis tenetur ſtare promiſſis
cùm ſe obligavit ſtipendio accepto quantumvis incongruo,
& exiguo imputet enim ſibi qui accipit eleemoſynam ad
victum inſufficientem, & tamen promittit ſacrificium of-
ferre. Videtur enim ſic favori ſuo renunciare, prout po-
teſt, *l. Si quis in conſcribendo, C. de pactis*, ad exemplum
ejus, qui acceperat beneficium tenue, quia non propterea
excuſatur à reſidentia, & ſervitio, *cap. Conquerente*, &
ibi DD. *ſuprà de cler. non reſid.* gloſſ. *in cap. Clericus vi-
ctum, in ver. Vigiliis, 91. diſt.*
82 Nec refragantur illa verba decreti *de celebrat. Miſſar.*
quibus Sacerdos adſtringitur ad tot Miſſas celebrandas,
quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint.
Quoniam ex Sac. Congregationis ſententia intelligi de-
bent de præſcriptione facta ab eo, qui eleemoſynam tri-
buit, non autem ab Ordinario. Quod ſi tribuens elee-
moſynam numerum Miſſarum celebrandarum non præ-
ſcripſerit; tunc demum Miſſæ celebrari debent quot præ-
ſcripſerit Ordinarius ſecundùm morem civitatis, vel pro-
vinciæ. Habentur ſupraſcriptæ declarationes in Bullar.
tom.4. pag.317. Prætereà ſi Sacerdos aliundè haberet unde
viveret, utique non liceret ei plura ſtipendia utcumque
minima accipere pro unius Miſſæ celebratione, ut idem-
met Sot. fatetur *eod. art.3.* Igitur nec ratione Paupertatis
id ei licebit. Tum quia paupertas ſacrificantis non tollit
juſtitiam, nec debitum alteri, arg. *cap. Ex tenore de foro
compet. & cap. Denique, 14. qu.5.* Tum quia Miſſæ ſacrifi- 83
cium non eſt inſtitutum ad pauperum inopiam ſublevan-
dam, quin potius ſanxit Eccleſia, ut nullus pauper ordina-
retur, ut *cap. Non liceat, cap. Epiſcopus, cap. Tuis, &
cap. Cum ſecundum, de Præb.* & qui ordinatus in pauper-
tatem incideret, artificiolo, vel agricultura ſibi victum
quæreret, *cap. Clericus victum, 91. diſt.* cùm non deceat
eos, qui Divinis obſequiis adſcripti ſunt, cum Ordinis
dedecore mendicare, Concilium Trident. *ſeſſ.12. cap.21.*
Tum denique, quia ſacri Canones in aſſignatione ſtipen-
dii non conſiderant paupertatem, ſed mercedem laboris,
cùm nemo militet propriis ſtipendiis, *cap. Cum ex officii,
de præſcript.* & probatur *in cap. Clerici, 1. qu.2.* perpen-
dendo illum textum, ut dixi *in cap. Si quis ſane, numer.7.
ſuprà de peculio Clericor.* Ergo ſi Sacerdoti habenti unde
vivat non licet plura ſtipendia etiam incongrua accipere,
utique nec licebit pauperi. Quibus demum accedit, quod
non ſolum ſacrificio Altaris, ſed & in multis aliis Sacer-
dos inſervit Eccleſiæ, & ut minimum Horas Canonicas
recitat *cap.1. ſuprà de celebrat. Miſſar.* Igitur non tenetur
ei victum præbere is tantùm, pro quo ſacrificium offert,
& conſequenter ex eo quòd ſtipendium ab ipſo acceptum
ſit minus congruum, non ideò minus tenebitur inte-
grum ſacrificium illi applicare.
Secunda difficultas eſt an ſi conſuetudine regionis rece- 84
ptum ſit ut Sacerdos, qui tenetur alicui ad applicationem
ſacrificii, nihilominus ab aliis quoque eleemoſynam acci-
piat pro celebratione Miſſæ, & unicam Miſſam celebret
pro omnibus, ejuſmodi conſuetudine excuſetur necne.
Et quidem Præpoſ. *in cap. Sacroſancta, num.3. verſ. Ego
tamen, 22. diſt.* format ſimilem quæſtionem; videlicet;
Si conſuetudo ſit in patria ut unus Sacerdos, licèt obliga-
tus ad Miſſam ratione beneficii, vel ſalarii, tamen acci-
piat onus, vel eleemoſynas pro Miſſis peculiaribus eadem
die, qua ad aliam Miſſam tenetur, dicendis, & dictam
Miſſam ordinariam ad quam tenetur, & pro votiva, vel
peculiari faciat collectam; an Sacerdos ſit tutus propter
conſuetudinem: & reſolvit eſſe tutum, nec cenſeri frau-
dare teſtatorem, vel dantem eleemoſynam pro tali Miſſa
peculiari, vel votiva. Movetur, quia intentio teſtatoris, 85
vel dantis debet in dubio intelligi ſecundùm conſuetudi-
nem patriæ, ut notat Bart. *in l. Heredes mei, §. Cum ita,
ff. ad Trebellian. & in l. Iuriſiurandi, § Si liberi, ff. de
oper. libert.* Imol. *in cap. Potuit, in fin. de locat.* ad hoc *l.
Semper in ſtipulationibus, ff. de reg. iur.* ibi, *Si non apparet
quod actum eſt, conſequens erit ut id ſequamur, quod in regio-
ne, in qua actum eſt, frequentatur*, & ibi Decius *num.8.*
dat concordantes. Ergo legando, vel dando eleemoſynam
pro tali Miſſa peculiari, vel votiva, mens dantis, & reci-
pientis recipit interpretationem paſſivam à conſuetudine
prædicta, ut ſatis ſit in ordinaria Miſſa dicere collectam
votivæ, vel peculiaris.
Sed his non obſtantibus contrarium videtur de jure ve-
rius; quia hujuſmodi conſuetudo eſt prava, & nutritiva
peccati, ut patet ex dictis ſuprà *à num.51.* & præſertim
num.65. & idemmet Præpoſitus loco citato fatetur ex hoc
multos illaqueari in perditionem animarum ſuarum, un-
de non meretur nomen conſuetudinis, ſed potiùs abuſus,
& corruptelæ, *cap. Schiſma, 24. qu.1. cap. Cum venerabi-
lis, cap. Ex parte, & cap. fin. ſuprà de conſuetudine*, & ita
in terminis noſtris reſolvit Scot. *cit. quodlib.20. §. De ter-
tio articulo, verſ. Sed numquid in caſu aliquo*, ait enim,
ſimplices Sacerdotes teneri ad ſingulas Miſſas propter ſin-
gulas obligationes: nec excuſaret eos conſuetudo de non
celebrando plures Miſſas eodem die, quia tantum licet eis
ad illa ſe obligare, de quibus fuerint certi quòd poſſint
completè ſolvere, & ceſſat omnis difficultas, quia in De-
cretis *de celebrat. Miſſar.* à S D. N. approbatis in *§. Dein-
de* diſtrictè præcipitur Sacerdotibus, ut tot Miſſas cele-
brent, quod ſtipendia acceperunt pro illa celebratione, ita
ut alioquin non conſequantur liberationem, quinimò
graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur, ut di-
ctum eſt ſuprà *num.65. & in fin. in §. Non obſtantibus*, quoad
omnia, & ſingula in iiſdem Decretis contenta dero-
gatur

Digitized by Google

gatur conſuetudinibus etiam immemorabilibus.
86 Non obſtat fundamentum Præpoſiti quòd intentio eo-
rum, qui conferunt eleemoſynam, recipiat interpretatio-
nem à conſuetudine, quia reſpondeo hoc verum eſſe, ubi
conſuetudo eſt rationabilis, prout loquuntur Bart. & Imol.
citati, quod non contingit hoc caſu. Ad quod adducit
notabilem doctrinam Marian. Soccin. *in tract. de oblat. li-
bello, 18. num.3. verſ. Niſi diceretur*, ubi videtur velle,
ut mens offerentium non debeat interpretari ſecundùm
conſuetudinem, ſi talis conſuetudo ſit à jure improbata:
& propterea quamvis oblationes factæ imagini alicujus
Sancti depictæ in muro quæri poſſint domino muri ex vo-
luntate offerentium tacitè, vel expreſsè declarat; tamen
hæc tacita voluntas non eliciatur ex eo, quòd ex conſue-
tudine oblationes cedant laico muri domino: quia hæc
conſuetudo reprobatur in hanc conſuetudinem, 10. *qu.* 1.
ac proinde ab illa non eſt ſumenda tacitæ voluntatis præ-
ſumptio, ſeu declaratio. Ita in propoſito cùm conſuetu-
do ſatisfaciendi unica Miſſa pluribus obligationibus ſit im-
probata in præcitatis Decretis, ab illa non eſt ſumenda in-
terpretatio voluntatis offerentium eleemoſynas.
87 Declarat hanc concluſionem Scot. *loc. cit.* ut non pro-
cedat: *Si conſuetudo ſit ut anniverſaria celebrentur in illis
Eccleſiis, ubi corpora ſepeliuntur, & in quibus ipſi mortui
dum vixerunt, perceperunt Eccleſiaſtica Sacramenta; nam
ſi talis Eccleſia rationabilem conſuetudinem habeat, ut eo-
dem die non dicatur niſi una Miſſa pro mortuis, ſi contingat
eodem die plura anniverſaria concurrere ſatisfit illis pluribus
per unam Miſſam. Rector enim, vel miniſtri non obligantur
ad impoſſibile, vel omnino ad inconveniens illi Eccleſiæ, in
qua miniſtrant, cuiuſmodi eſſet ibi eodem die plures Miſſas pro
mortuis ſolemniter celebrare, & eorum obligatio debet intel-
ligi ſecundùm rationabilem conſuetudinem illius Eccleſiæ.
88 Præterea quilibet poteſt cedere iuri ſuo conſentiendo ut Miſſa
non dicatur pro ſe ſolo, ſed pro ſe & aliis ſimul, & talis ceſ-
ſio licet expreſſe non fiat in caſu propoſito; tamen rationabi-
liter intelligenda eſt fieri implicitè non ſolum in animo eius,
qui ſe obligat, ſed etiam illius, cui fit obligatio, dummodo
ille, cui fit obligatio, benè noverit conſuetudinem Eccleſiæ.*
Hæc Scot. ſequitur Navar. *in Manual. cap.25. num.92. in
fin.* & in hoc caſu poſſet ſalvari opinio Præpoſ. in d. *cap. Sa-
croſ.* & ita etiam intelligi poſſunt Petr. de Pal. Antonin. &
alii apud Sylveſt. *in ver. Miſſa*, 1. *qu.* 10. & Tab. *in ver.
Reſtitutio*, §. *fin.* dicentes Sacerdotem obligatum ad plu-
res Miſſas excuſari celebrando unam pro omnibus propter
impoſſibilitatem celebrandi pro quolibet ſpecialiter, vel
propter rationabilem conſuetudinem maximè apud eum,
qui ſcit, vel ſcire debet; quia dolus ſcienti non infertur.
Cogita tamen an huic declarationi refragetur decretum ſu-
perius relatum *num.65. de celebrat. Miſſar.* nam illius ver-
ba reſpiciunt non tantùm Sacerdotes, quibus eleemoſynæ
conferuntur, ſed etiam Eccleſias, Collegia, Capitula,
Monaſteria, & loca pia quæcumque; jubentque tot Miſ-
ſas celebrari, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus elee-
moſynas, & in fine tolluntur conſuetudines etiam imme-
morabiles. Atque ita videntur ſublatæ etiam conſuetudi-
nes Eccleſiarum, & cùm juſtitia, ut ait Scot. ubi ſuprà
requirat pro ſingulis obligationibus ſingulas Miſſas, æquè
requiritur juſtitia in Eccleſia Collegiata; ſicut à ſimplici
89 Sacerdote. Tertia difficultas eſt, an beneficiati, vel Ca-
pellani, quibus diebus tenentur Miſſam celebrare ratione
beneficii, vel ſalarii, poſſint ab aliis eleemoſynam acci-
pere, & unica Miſſa omnibus ſatisfacere.
Lodovicus Romanus *conſ. ſuo 339. incip. Dilectus Mona-
chus*, reſolvit Beneficiatum, ſeu Capellanum non teneri
ſpecialiter celebrare Miſſam pro anima donantis Capellam,
& ſuorum, nec generaliter pro mortuis, ſed ſufficere, ut
in oratione, quæ offertur Deo in Miſſa, fiat commemo-
ratio defunctorum in genere, quia, ut ipſe inquit, non
minùs indulgentiæ accipit Patronus à Deo ex tali comme-
moratione generaliter facta, quam ſi pro eo ſpecialiter fie-
ret; allegat textum, qui hoc expreſsè dicit in *cap. Non me-
diocriter, de conſecrat. diſt.*5. & propterea ſuperfluum eſt
nomina eorum pro quibus Miſſa celebratur, ſpecificè com-
memorare; text. eſt in *cap. Viſum, & in cap. De nomini-
bus de conſecrat. diſt.*1. Subjicit tamen Roman. ut ſi Sacer-
dos vellet facere ſpecialem commemorationem, poteſt,
& pium eſt ſic facere, non ut Deus intelligat, cui ni-
hil eſt ignotum, ſed ut ſupplicantium devotior reddatur
affectus, ut ait gloſſ. in dict. *cap. De nominibus, in fin.*
Cæterùm opinio Ludovici admitti poteſt in eo tantùm 90
caſu, in quo Beneficiatus, vel Capellanus ratione beneficii,
vel ſalarii tenetur ad ſolam celebrationem Miſſæ, cum
commemoratione ſeu collecta pro anima fundatoris, vel
alterius, non autem ad applicationem ſacrificii; idque
omninò certum eſt, puta quia in inſtitutione beneficii, vel
capellaniæ, ita expreſsè fuit cautum. Tunc enim cùm ha-
beat Miſſam liberam, non prohibetur illius valorem qui-
bus voluerit applicare, ut ſcripſi plenè in *cap. Significatum,
num.38. ſuprà de Præb. in quæſt.* An Sacerdos, qui tenetur
ad ſolam Miſſæ celebrationem, non autem ad illius appli-
cationem, poſſit pro applicatione eleemoſynam accipere.
At ſecus dicendum eſt cùm beneficiatus, vel Capellanus
eſt obnoxius ad dicendam Miſſam pro anima ipſius funda-
toris, vel dotantis Capellam, aut cuiuslibet alterius, quia
tunc tenetur illis ſacrificium applicare, ut dixi *in prædicta
Decretali Significatum, num* 44. ac proinde non poteſt ab
aliis eleemoſynam accipere, & unica Miſſa omnibus ſatiſ-
facere, ita in terminis Abb. *conſ.199. Quidam condidit te-
ſtamentum, num.5. verſ. Nunc tertium dubium lib.*2. ubi
pleniſſimè conſuluit in facti contingentia, beneficiatos Ec-
cleſiæ Cathedralis quibus diebus tenentur Miſſam celebra-
re ratione beneficiorum ſuorum; non poſſe adimplere alia
onera Miſſarum, quas teſtator pro anima ſua celebrari
mandavit, & illud conſilium ſequuntur Roch. de Curt.
*de iurepatr. in ver. Honorificum, qu.57. num.90. verſ. Limi-
ta*, Lamberteng. *in eodem tract. lib.3. in 3.qu. princ. art.3.
verſ. Sequitur prædicta*, & Navarr. *conſ.9. incip. Ex Concilii,
num.1. & 2. de celebrat. Miſſar.* ubi redarguit Ludov. Ro-
man. quòd malè conſuluerit, & eſt ex mente gloſ.1. in
cap. Significatum, ſuprà de Præb. dum ait obligatum ad 91
celebrandum ratione beneficii non poſſe alteri locare ope-
ras ſuas. Fundamentum hujus concluſionis eſt, quia cùm
ſacrificium iam ſit uni debitum, non poteſt ſecundùm ju-
ſtitiam alteri applicari, cùm illa obligatio præceſſerit, arg.
l. Qui prior, ff. de iudic. & l. Cum ex pluribus, ff. de ſolut.
& optimè per Innoc. *in cap. Cum iamdudum, de præb.* vel
certè quatenus obligatio fieret pro utroque, non tamen
abſolutè dicitur fieri pro ſecundo, quia ex Divina juſtitia
dividitur inter eos, pro quibus offertur, & ſic diviſum
minus accipitur à ſingulis, quaſi pro uno tantum ſingula-
riter offerretur, ut latiſſimè oſtenſum eſt ſuprà *num.*50.
Ad hoc bonus textus in ſimili in *cap. Cum in illis, in fin. de
Præb. lib.6.* ubi ſi mandatur provideri de beneficio ſpectan-
te ad collationem unius, non poteſt impleri mandatum in
beneficio, cujus collatio ad eum ſimul cum alio pertinet.
Ad idem facit textus *in l. Si fuerit, ff. de rebus dub.* ubi dici-
tur legatum impediri factum uni ex cognatis, qui primus
Capitolium aſcenderit, ſi ſimul duo aſcendiſſe dicantur,
vel fuit factum illi, qui monumentum fecerit, & plures
dicantur feciſſe. Item facit quòd plenè notat Bart. in *l. Hoc
art. ff. de hæred. inſtitut.* Unde cùm Sacerdos ſit obligatus
ad celebrandum pro aliquo ſeu pro anima unius, tenetur
celebrare pro illius anima, & intuitu illius dumtaxat, &
non alterius: ad hoc textus optimus juncta gloſſ. *penult. in
cap. Cum Apoſtolica, de conceſſ. præbend.* & hanc ſenten-
tiam probavit Sac. Congregatio Concil. tum in prælle-
gatis Decretis *de celebrat. Miſſar.* tum in declaratione po-
ſteà edita tenoris infraſcripti, videlicet: An Sacerdotes qui
tenentur Miſſam celebrare ratione beneficii, ſeu Capellæ,
legati, vel ſalarii, poſſint etiam manualem eleemoſynam
pro Miſſis votivis, aut defunctorum recipere, & unico
Miſſæ ſacrificio utrique oneri ſatisfacere? Sac. Congrega-
tio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum authori-
tate ſibi à Sanctiſſimo D. N. attributa cenſuit Sacerdotes,
quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficii,
ſeu Capellæ, aut ſalarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam
Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa
utrique obligationi ſatisfacere. Habetur in Bullar. *tom.4.
pag.*317.
Quarta, & ultima difficultas eſt. An Parochus poſſit 92
eleemoſynam accipere pro Miſſa celebranda in iis diebus,
in quibus tenetur ex præcepto celebrare pro ſuis Paro-
chianis.
Hæc quæſtio non videtur omninò pertinere ad interpre-
tationem Decretorum, *de celebrat. Miſſar.* quia in
§. *Deinde*, ſolùm ſtatuitur, ut qui ſtipendia acceperunt
pro Miſſis celebrandis, debeant tot Miſſas celebrare,
quod

Digitized by Google

quod ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, atque ita hoc Decretum loquitur de Sacerdotibus accipientibus eleemoſynas manuales, non autem explicitè de obtinentibus beneficia Eccleſiaſtica.

93 Sed quæſtionis ſolutio videtur magis pendere ab intelligentia decreti Concil. Trid. *in cap.1. ſeſſ.23.* ubi diffinitur præcepto Divino mandatum eſſe omnibus curam animarum habentibus oves ſuas agnoſcere, & pro his ſacrificium offerre: nam ſi Parochus teneatur applicare ovibus ſuis Miſſæ ſacrificium, certum erit eum non poſſe eleemoſynam manualem accipere pro ejuſdem ſacrificii applicatione, ex his, quæ latiſſimè ſuperiùs deducta ſunt à *n.44.* Contextus Concil. tres habet intellectus: quidam enim exponunt verba illa, *pro his ſacrificium offerre*, ideſt pro eorum commoditate ad hoc, ut ipſi poſſint Miſſam audire, & ſatisfacere Eccleſiæ præcepto, de quo in *cap. in Dominicis, 9. qu.2. & in cap.2. de Paroch.* Sed hic ſenſus non videtur admodum congruere verbis Conc. nam verbum *offerre*, & verba *pro his*, magis ipſam ſacrificij applicationem, quam populi commoditatem important, *cap. Tempus, 13. qu.2.* Præterea præceptum de Miſſa audienda in Dominicis, & feſtis diebus eſt de jure Eccleſiaſtico, *cap. Miſſas*, ibi, *Speciali ordine præcipimus, de conſecr. diſt.1.* Quomodo ergo Parochus adſtringitur Jure Divino ad ſacrificium offerendum, ut populus audire poſſit Miſſam, ſi
94 populus ad id non tenetur ex conſtitutione Eccleſiæ? Pro intelligentia ſecundi intellectus præmittendum eſt ſacrificio Miſſæ ineſſe triplicem valorem, ſeu fructum ſecundùm Scotum *quodl.20. art.2. & 3.* quem alii Theologi ſequuntur, & cujus doctrinam dicunt eſſe ſingularem, & uſu Eccleſiæ meritò receptam, Sot. *de iuſt. & iur. lib.3. q.2. art.2.* Corduba *lib.1. qu.3. not.4.* & Navarr. *in Man. cap.25. num.92.* Primus fructus dicitur generaliſſimus, & hunc applicat Eccleſia per Sacerdotem ſummo Pontifici, & aliis, de quibus in Canone, & generaliter in qualibet Miſſæ celebratione. Secundus eſt ſpecialiſſimus, quo fruitur ipſemet Sacerdos dum celebrat. Tertius appellatur medius, cujus diſpenſatio committitur Sacerdoti, & eum applicat illis, pro quibus offert ſacrificium. Hi autem fructus ita invicem ſe habent, ut ex applicatione unius non impediatur applicatio alterius. Ideòque Sacerdos etſi teneatur generaliter celebrare pro Pontifice, pro Imperatore, pro Epiſcopo, &c. non tamen prohibetur idemmet ſacrificium etiam pro iis, qui eleemoſynam conferunt, ſicut è converſo qui tenetur ad Miſſam ratione eleemoſynæ, non tamen prohibetur, imò debet ſacrificium offerre etiam pro Papa, atque aliis prædictis, ſicut etiam tetigi ſuprà *num. 77. & ſeq.* Itaque dum Concilium declarat Parochum teneri pro ovibus ſuis ſacrificium offerre, dicunt quidam hoc eſſe intelligendum quoad applicationem fructus generaliſſimi, ita ut teneatur pro illis celebrare eo modo, quo tenetur pro Pontifice, atque aliis generaliter. Id autem ut diximus non impedit quominùs poſſit applicare ſacrificium etiam particulariter offerenti eleemoſynam. Sed neque hic intellectus videtur omninò congruere cum Decreto Concilii: nam dum Concilium declaravit teneri Parochum offerre ſacrificium pro ovibus ſuis, indicavit in Parocho adeſſe aliquam ſpecialem obligationem diverſam ab illa, quam habent ſinguli Sacerdotes applicandi fructum Miſſæ omnibus Chriſtifidelibus. Videtur ergo verus, & conſonus verbis, & intentioni Concil. tertius intellectus, quo Parochus obligatur ad offerendum ſacrificium pro ovibus ſuis, ideſt ad ſpecialem ipſius ſacrificii, & fructus medii applicationem, quemadmodum videntur ſentire Sot. *de iuſt. & iur. q.3.* Vaſq. *in 3. p. diſp.235. art.6. c.6.* & alii recentiores.

Atque hinc ſequitur, ut quibus diebus Parochus tenetur ex præcepto celebrare, & ſacrificium ſuis ovibus applicare, non poſſit eleemoſynam accipere pro ejuſdem ſacrificii applicatione; quia nimirum hic fructus medius ſacrificii jam reperitur alteri debitus ex his, quæ dicta ſunt ſuprà *num.91.* Ita in puncto cenſet Suarez *tom.3. in 3. part.*
95 *diſput.86. ſect.3. §. Et iuxta hanc concluſionem.* Nec eſt omittendum in Concil. quarto Provinciali Mediolanenſi à Sac. Congreg. recognito, atque à Sede Apoſtolica approbato in tit. *De his, quæ pertinent ad ſanctiſſimum Miſſæ ſacrificium*, inter cætera prohiberi curatis, ne diebus Dominicis, & aliis, quibus tenentur celebrare pro populo, aliud ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum onus.

Pro complemento materiæ libet ſubnectere declaratio- 96
nem Sac. Congregationis Concil. Trident. Sanctiſſimi D. N. Alexandri Papæ VII. iuſſu editam ſuper ſecundo Decreto eiuſdem Congregationis *de celebrat. Miſſar.* cuius tenor talis eſt.

[Cùm Authores nonnulli ſcriptis ſuis etiam typis aſſeruerint Sacerdoti pro alio Miſſam recepta eleemoſyna celebranti licitum eſſe aliam eleemoſynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus, ſeu valoris eiuſdem ſacrificii ipſimet celebranti debitam (ſpecialem nuncupatam) applicet: ac proinde hunc caſum ſub Decreto Sac. Congreg. Concil. prohibente duplex pro unica Miſſa ſtipendium, ſeu eleemoſynam recipi, non eſſe comprehenſum.

Propterea Sac. Congregat. Eminentiſſimorum ac Reverendiſſimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium Conc. Trident. Interpretum, quæ authoritate ſibi per Apoſtolicam Sedem ſpecialiter attributa ſedulò curat, ne à Sacerdotibus circa celebrationem ſacroſancti Miſſæ ſacrificii, unde in nos ubertima Divinæ liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labes ulla, aut ſuſpicio contrahatur, anredictam aſſertionem maturè examinavit, eademque prorſus reprobata ſub die 25. Januarii 1659. cenſuit.

Nulli Sacerdoti licitum eſſe præfata ratione, ſive prætextu aliarum eleemoſynarum accipere præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Miſſam offerre tenetur: ac proinde caſum hunc eſſe comprehenſum in decretis, alias per eandem S. Congregat. Concil. editis, quibus prohibetur, ne duplex ſtipendium pro unica recipiatur.

Quam Sac. Congregat. ſententiam ad Sanctiſſimum D. N. Alexandrum Papam VII. relatam, Sanctitas ſua ſub die 29. eiuſdem menſis approbavit, & Decretum publicari, atque ad Epiſcopos, & Generales Regularium Ordinum tranſmitti juſſit; ut ipſi doctrinam hujuſmodi per ſuos Pœnitentiarios, & Confeſſarios, ac Lectores reſpectivè inſinuari, doceri, atque in tractatibus moralibus per eoſdem imprimendos evulgari paſtorali vigilantia curent. Publicatum die 27. Octobris 1659.]

Hinc non abſimilis eſt alia doctrina hoc tempore à non- 97
nullis Auctoribus ſubtiliter adinventa, videlicet cùm valor, ſeu fructus medius ſacrificii, de quo ſacrificans poteſt ad libitum diſponere, dividatur in ſatisfactorium, & impetratorium: ſi quis det Sacerdoti ſtipendium pro Miſſa cum applicatione fructus ſatisfactorii, & alius det eidem Sacerdoti aliud ſtipendium pro Miſſa cum applicatione fructus impetratorii: poteſt Sacerdos unica Miſſa ſatisfacere utrique obligationi applicando cuilibet fructum petitum. De hac doctrina egi cum Sanctiſſimo qui viſus eſt eam improbare, juſſitque mihi, ut dubium diſcutiendum mitterem ad Sac. Congreg. Concil. à quo poſt paucos dies edita fuit declaratio ſequentibus verbis concepta.

A Reverendiſſimo D. Fagnano pro ſua egregia pietate, ac Divini cultus zelo dubium infraſcripto verborum tenore conceptum ad hanc Sac. Congreg. jubente Sanctiſſimo D. N. tranſmiſſum fuit.

An Sacerdos, qui unum ſtipendium accepit pro celebratione Miſſæ, v. g. pro defuncto, & ſic cum obligatione applicandi fructum ſatisfactorium, & aliud ſtipendium pro celebratione Miſſæ, v. g. pro infirmo, & ſic cum obligatione applicandi fructum impetratorium, poſſit unica Miſſa utrique obligationi ſatisfacere, applicando defuncto ſatisfactorium, & infirmo impetratorium: An ve hoc caſu locum habeat Decretum ſecundum Sac. Congreg. Conc. *de celebrat. Miſſar.*

Die 13. Decembris 1659. Sac. Congregatio Eminentiſſimorum, ac Reverendiſſimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum reſpondit quoad primam partem non poſſe ſatisfacere. Quo verò ad ſecundam habere locum.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS PAROCHIANIS.

Ex Concilio Africano.

C A P U T I.

SI Epiſcopus ex Donatiſtis ad Catholicam eſt unitatem converſus, æqualiter inter ſe dividant eas, quæ ſic inventæ fuerint, ubi ambæ partes fuerint, id eſt, ut alia loca ad illum, alia ad alium pertineant, ita ut ille dividat, qui ampliùs temporis in Epiſcopatu habet, & minor eligat. Quòd ſi fortè unus fuerit locus, ad eum pertineat quem plebs elegerit. Sed ſi antiqui Catholici ſuum voluerint, & illi ſuum qui ex Donatiſtis converſi ſunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur. Si autem partes æquales ſunt, majoris temporis Epiſcopo deputetur. Si autem ita plurima loca inveniuntur, in quibus ambæ partes fuerint, ut non poſſint æqualiter dividi, velut ſi in impari numero fuerint, diſtributis locis, qui parem habent numerum, quicumque locus remanſerit, hoc in eo ſervetur, quod dictum eſt, cùm de uno loco ſuperiùs tractaretur.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopatus dividitur modo hic expreſſo inter Epiſcopum ſubſtitutum Epiſcopo hæretico, & ipſum hæreticum reverſum, & ex diſpenſatione receptum.*

2 *Epiſcopi duo ex magna cauſa poſſunt conſtitui in uno Epiſcopatu.*

3 *Epiſcopus hæreticus ad fidem converſus recuperat primum locum diſpenſativè.*

4 *Reſtitutio ad bona publicata non trahitur ad ea, quæ medio tempore in alium legitime tranſlata fuerunt.*

5 *Diviſionem bonorum frater maior facit, & minor eligit, ſecundum opinionem Canoniſtarum, & numer. 13.*

Et maior intelligitur non reſpectu ætatis, ſed reſpectu adminiſtrationis, n. 7.

6 *Frater minor non provocat ad diviſionem, ſed provocatur à fratre maiore.*

8 *Fratres ſi debeant aliquam hæreditatem dividere, non maior natu debet diviſionem facere, ſed ille qui diutius res paternas adminiſtravit.*

9 *Diviſio inter ſocios ſtudii fieri debet ab eo, qui diutius in ſtudio fuit.*

10 *Frater maior ſecundùm Legiſtas non tenetur facere portiones, nec minor eligere, ſed diviſio facienda eſt iudicis officio, vel ſortes mittendæ, & n. ſeq.*

11 *Frater poteſt fratrem ad diviſionem vocare iudicio familiæ erciſcundæ, vel communi dividundo.*

12 *Iudex quomodo ſe gerere debeat in diviſione facienda inter fratres.*

13 *Conſuetudo, ut frater maior dividat, & minor eligat, teſte Auguſtino, traxit originem à diviſione Abrahæ, & Loth, & n. ſeqq.*

14 *Dictum Sancti fulcitum auctoritate veteris, vel novi Teſtamenti prævalet dictis aliorum omnium.*

1 SI *Epiſcopus*. Ponit qualiter dividatur Epiſcopatus inter Epiſcopum ſubſtitutum Epiſcopo hæretico, & ipſum hæreticum reverſum, & ex diſpenſatione receptum, Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Joan. de Anan. Habet quinque dicta ad idem tendentia, quæ patent ex littera.

2 Nota primò ex textu caſum ſingularem, in quo duo Epiſcopi poſſunt eſſe unius Epiſcopatus, videlicet quando alter cum parte populi labitur in hæreſim, & alter canonicè eligitur, ſeu præficitur: nam primus cum plebe ad Eccleſiæ unitatem reverſus, & ex diſpenſatione receptus conſtituitur Epiſcopus in eodem Epiſcopatu unà cum Epiſcopo ſubſtituto, ut hic notat Bernard. poſt caſum, & eſt ſimile in *cap. Non autem*, *7. qu. 1.* Ubi Auguſtinus acceſſit Valerio incolumi, ita ut uterque in ſolidum eſſet Epiſcopus, & munia Epiſcopalia exerceret, ut ibi in text. & in gloſſ. *in verb. Ut non ſuccederet.* Hoc tamen ſecundùm Abb. hìc *num. 3.* fieri non debet ſine magna cauſa, ne in eadem diœceſi videantur duo capita quaſi monſtrum, ut *cap. Inter cætera*, & *cap. Quoniam*, *ſuprà de offic. Ordinar.* nam expreſsè hoc prohibetur in d. *cap. Quoniam*, & ita hìc factum fuit, tum pro multitudine ſequentium Epiſcopum ad Catholicam fidem reverſum; tum pro utilitate, ut notat gloſ. in figuratione caſus. Cæterùm, ut formaliter inquit Jo. Andr. *num. 5.* non credo, quod tuis diebus practices hunc caſum. Si enim hodie Epiſcopus ad fidem reverſus ſic reſtitueretur, Eccleſia aliter provideret ſubſtituto, dando alium Epiſcopatum, vel deſignando certos redditus, & Jo. Andr. totidem verbis referunt Butr. *hic n. 7. in fin.* & Card. *n. 3. circa med. verſ. In quo dicit Jo. Andr.*

Secundò nota ibi, *Dividant eas*, Epiſcopum lapſum in 3
hæreſim, ac poſteà ad Catholicam unitatem reverſum recuperare primum locum. Proptereà enim iſte Epiſcopus recuperavit dimidiam partem Epiſcopatus dumtaxat, quia fuerat ei ſubſtitutus alius Epiſcopus. Ergo non dato ſubſtituto, totum recuperaſſet, ut *hic* per Butr. *num. 2.* Sed tu dicas ex hac littera potiùs colligi oppoſitum: nam quod hìc dicitur, fuit diſpenſatio, & proviſio, ut idemmet Butr. fatetur, & fuit intellectus Tancredi, Bernardi, & Innoc. *hic in princ.* & gloſſ. Jo. *in c. Ipſa pietas in figuratione caſus*, 23. *qu. 4.* Vel certè ſecundùm alium intellectum Abb. Antiq. & Hoſt. qui placet Jo. Andr. *n. 5. hoc cap.* Non ponit jus commune in eo, quod Epiſcopus reverſus de hæreſi recipiatur ad Epiſcopatum, ſed in eo, quod diſpenſativè recipiatur. Itaque utcumque res ſe habeat, ſemper Epiſcopus converſus indiget gratia & diſpenſatione, licèt hæc diſpenſatio ſecundùm poſteriorem intellectum habeat fomentum à jure communi.

Tertiò nota ex hac Decretali argum. optimum ſecun- 4
dùm Abb. Sicul. *in 1. notab.* Quod ſi quis, cujus bona fuerunt ob delictum publicata, reſtituitur, non recuperat bona legitimè in alium tranſlata; ſicut ipſe Epiſcopus converſus non recuperavit primum locum, quia medio tempore fuerat ei ſubſtitutus alius Epiſcopus, & reſtitutio non poteſt retrotrahi cum præjudicio illius, cui bona fuerunt collata. Ad quod vide bonum text. *in cap. Quamvis*, *de reſcript. lib. 6.* & quod dixi *in cap. Mandato*, *num. 56. 57. de Sim.*

Ultimò nota ibi, *& minor eligat*. In diviſione facienda 5
meliorem eſſe conditionem minoris, quia major facit portiones, & minor eligit, ut in text. & not. Bernard. poſt caſum. Quod memoriæ commenda, pro diviſionibus quæ in dies fiunt inter fratres majores, & minores, ſecundùm Butr. *hic num. 6.* & Anchar. *num. 2.* ibi. Nota
quod antiquior dividit, junior eligit. Et eſt ſimile in fra- 6
tre minore, qui non provocat ad diviſionem, ſed provocatur à fratre majore, ut *l. Inter omnes*, & ibi Bald. & Salye. *C. de prædiis minor.* & *l. iubemus*, *C. de Sacroſ. Eccleſ.*
Sed tu adverte, quia iſtud non probatur hic: nam verba 7
illa, *ita ut ille dividat*, *qui amplius temporis in Epiſcopatu habet*, *& minor eligat*: intelliguntur à DD. de majore non reſpectu ætatis, ſed reſpectu majoris temporis, quo fuit in Epiſcopatu; quia præſumitur meliùs ſcire facultates Eccleſiarum; ſemper enim in dubiis recurrendum eſt ad illos, qui melius veritatem noverunt, *cap. Videtur*, *§. 1. & 2. infrà qui matr. accuſ. poſſ.* ſecundum Hoſt. *hic num. 2. in ver. Amplius temporis*, Joan. Andr. *num. 2.* Card. *eod. num.* Anchar. *in 4. not.* & Abb. *num. 4.* qui ex hoc ſumunt optimum argum.

8 argum. ut ſi fratres debeant aliquam hæreditatem divide-
re, non major natu debeat diviſionem facere, ſed ille,
qui diutius res paternas adminiſtravit: & inter ſocios ſtu-
9 diis, qui diutius fuit in ſtudio. Et hanc opinionem te-
nent communiter Canoniſtæ, ut teſtatur Jaſ. alios citans
in *l.1. num.39. verſ. Et iſtam opinionem*, & infra *verſ. Et te-*
10 *nendo, ſi certum petatur*. Sed Legiſtæ magis communiter
tenent contrarium, ut dicit Jaſ. *d. num.39.* ideſt fratrem
majorem non teneri portiones facere, nec minorem eli-
gere, ſed vel diviſionem faciendam eſſe judicis officio, vel
ſortes mittendas. Et ita in ſpecie determinant. Bart. & An-
gel. in *l.1. C. de his, qui ſe def. lib.* 10. Bart. & Bald. in *l.2.*
C. Quando, & à quibus quarta pars dicebatur lib. 10. & idem
Bald. in *l. Si maior, num.1. C. Commun. divid.* dicens inter
fratres ſexu, vel ætate diſpares de jure non debere eſſe dif-
ferentiam prælationis dividendi, vel optandi, ſed in omni-
bus debere æqualitatem ſervari, ut ibi in text. & ſic debet
optio brevium, vel ſortis felicitate contingere non præro-
gativa perſonæ, ut *l.2. C. Quando, & à quibus quarta pars*
debeatur, lib. 10. Angel. *in l. Sancimus, §.1. circa med. verſ.*
Alias autem, C. de donat. ubi ait, Cùm ad diviſionem ve-
nitur, non deferri optionem minori ætate, aut majori,
ſed oportere hoc committi judicio fortunæ, aut per licita-
tionem rem dividi, ut *l. Si ſuper, C. Comm. delegat.* Jo. de
Imol. *in l. Suus quoque, in princ. ff. de hæred. inſtit.* plenè Ti-
raquel. *in tract. de primogen. qu.*60. Covar. *pract. quaſt. cap.*
40. *num.*3. & dicit Jo. de Anan. *in cap. Qualiter, & quando,*
il ſecondo, num.4. ante med. verſ. & vidi hanc altercationem,
infrà de accuſat. aliàs dum hic caſus eveniſſet de facto in
civitate Bononiæ, omnes DD. Bononienſes, eo excepto,
11 conſuluiſſe pro iſta opinione: alios refert Jaſ. *loc. cit.* & ex
Canoniſtis hanc partem ſequitur Abb. *hic num.*4. nam ut
ipſe putat, frater non tenetur hanc diviſionem facere ſi
nolit; nam poteſt fratres ad diviſionem vocare per judi-
cium familiæ erciſcundæ, vel communi dividundo, & ju-
dex ex officio ſuo tenetur dividere ſecundùm quod ſibi vi-
detur æquum conſiderata rerum qualitate, ut habetur *in-* 12
ſtit. de offic. iudic. quaſi per totum, & in l. Ad officium, C.
Comm. divid. vel fortè ſecundum eum judex poſſet hoc onus
dividendi injungere ei, qui habet majorem notitiam re-
rum, ſicut fecit hic Concilium.

Sed pro opinione Canoniſtarum urget auctoritas Augu- 13
ſtini relati à Bald. *in d. l. Si maior, num.*1. qui *lib.*16. *de Ci-*
*vitate Dei, cap.*20. primò commemorat diviſionem Abra-
hæ, & Loth, cujus in hunc modum fit mentio Geneſ.
*cap.*13. *num.*8. ac deinde ſic ait: *Hinc fortaſſe effecta eſt*
inter homines pacifica conſuetudo, ut quando terrenorum
aliquid partiendum eſt maior dividat, minor eligat. Hæc
Auguſtinus. Unde cùm hanc dividendi conſuetudinem
originaliter deduxerit ex diviſione Abrahæ, & Loth, & ſic
ejus dictum fulciatur auctoritate veteris teſtamenti, præ-
valet dictis aliorum omnium, ut eſt gloſſ. reputata ſin-
gularis *in cap. De libellis, in ver. Illorum,* 20. *diſt.* quam 14
ad hoc ponderat Jaſ. *in d. l.1. num.39. verſ. In contrarium*
dicens: durum eſſe ad illam reſpondere, & ante eum
Joan. de Anan. *in d. cap. Qualiter, & quando, num.*4. ubi
etiam advertit Legiſtas non rectè reſpondere ad hanc De-
cretalem, dum dicunt eam loqui diſpenſativè, vel in ca-
ſu ſpeciali favore fidei. Quia ratio hujus text. æquè mili- 15
tat in aliis diviſionibus, ſicut in iſta, quæ fit inter Coepi-
ſcopos. Subdit tamen per Italiam extare ſtatuta diſponen-
tia ſuper hujuſmodi diviſione facienda, vel ſaltem eſſe quaſi
generalem conſuetudinem. In caſu ſtatuti conſuluit Lu-
dovicus Rom. *d. conſ.*471.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS PAROCHIANIS.

Hadrianus Papa.

CAPUT III.

NUllus Epiſcopus alterius Parochianum judicare præſumat: & infrà. Nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare poteſt.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopus parochianum alterius nec ordinare, nec iu-*
dicare poteſt.
2 *Argumentum à poteſtate ordinis ad poteſtatem iuriſdi-*
ctionis, & è converſo validum eſt.
Declaratur, n.3. uſque ad n.17.
3 *Poteſtas iuriſdictionis eſt præſcriptibilis, poteſtas ordinis*
ſecus.
4 *Prelati inferiores habent poteſtatem iuriſdictionis, ſed*
non ordinis.
5 *Epiſcopus ante conſecrationem non poteſt exercere ea,*
quæ ſunt ordinis, ſed tantum ea, quæ ſunt iuriſdi-
ctionis.
6 *Epiſcopus proximior poteſt perſonas nullius diœceſis ordi-*
nare, ſed non iudicare.
7 *Epiſcopus ordinans etiam ad primam tonſuram alterius*
diœceſanum ſine Ordinarii licentia eſt ſuſpenſus per
annum à collatione Ordinum, & n. ſeq.
8 *Ordinatus ab alieno ſine licentia proprii eſt ſuſpenſus ipſo*
iure ab executione Ordinum quamdiu proprio Ordina-
rio videbitur.
9 *Epiſcopus proprius quoad Ordines conferendos dicitur ra-*
tione originis, beneficii, vel domicilii.
10 *Epiſcopus an, & quomodo poſſit loca nullius diœceſis viſi-*
tare, & illorum ſubditis ordines conferre, ac dimiſſo-
rias concedere, & n. ſeqq. uſque in fin.
11 *Epiſcopus, qui poteſt Eccleſias nullius diœceſis viſitare,*
poteſt etiam illorum ſubditos ordinare, eiſque dimiſſo-
rias concedere.
12 *Nullius diœceſis loca origine, privilegio, præſcri-*
ptione.
13 *Urbes, & loca, quibus Primates præſidere debent, ante*
adventum Chriſti ſtatuta fuerunt.
14 *Epiſcoporum, & maiorum Prælatorum inſtitutio.*
15 *Diœceſum diviſio.*
16 *Nullius diœceſis locorum origo.*
17 *Farfenſe, ac Sublacenſe monaſteria ſunt in provincia*
Romana.
18 *Nullius diœceſis loca, privilegio.*
19 *Caſſinenſis Eccleſia ſtatus.*
20 *Territorii diſmembratio cum omnimoda iuriſdictione in*
Clerum, & populum excluſo Epiſcopo facit locum nul-
lius diœceſis.
Caſtri Durantis Abbatia nullius diœceſis, ibidem, &
n. ſeq.
21 *Nullius diœceſis loca aut ſunt intra fines alicuius diœce-*
ſis, aut extra.
Abbatia S. Ioannis in Venere eſt intra fines Theatinæ
diœceſis, ibid.
22 *Nullius diœceſis ſtatus præſcriptione.*
23 *Epiſcopus vicinior habet ius viſitandi loca nullius diœ-*
ceſis ſi ſint extra fines. Si verò intra, habet ius viſi-
tandi Epiſcopus, intra cuius diœceſis fines exiſtunt,
& n.26.
24 *Bona præſumuntur diſmembrata à territorio, cui adia-*
cent.
25 *Proximitas à Cathedrali, non à diœceſi ſumenda eſt.*
27 *Epiſcopus manutenetur in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis*
in locis, quæ probaverit eſſe intra fines ſuæ diœceſis,
donec ab inferiori Prælato probetur ſtatus nullius diœ-
ceſis per rem iudicatam, vel exercitium utriuſque iu-
riſdictionis, n.33.
28 *Et quando hoc procedat.*
29 *Epiſcopus admittendus eſt ad plenariam viſitationem*
locorum nullius diœceſis. Et quid in eius Vicario, ibid.

30 *Ec-*

Digitized by Google

30 *Eccleſia eadem à pluribus viſitari poteſt, & n.ſeq.*
32 *Epiſcopi viſitantes loca nullius diœceſis debent declarare ſe id facere ut delegato Sedis Apoſtolicæ.*
33 *Regulares Eccleſiæ nullius diœceſis non poſſunt ab Epiſcopo viſitari, & n.37.*
34 *Idem in Eccleſiis regularibus exemptis.*
35 *Regulares Eccleſiæ commendatæ ſubſunt viſitationi Epiſcopi, ſi tantum ſint exemptæ.*
36 *Secus ſi nullius diœceſis.*
38 *Eccleſiæ regulares nullius diœceſis etiam curatæ non poſſunt ab Epiſcopo viſitari.*
39 *Abbatia Caſtri Durantis, quæ regularis erat, non poterat viſitari ab Archiepiſcopo Vrbinatenſi.*
40 *Epiſcopus non poteſt viſitare loca nullius diœceſis in tribus caſibus.*
41 *Eccleſia S. Hippolyti de Faventia eſt ſedes ordinaria Generalis Camaldulenſis.*
42 *Caſtrum Cetrarii, in quo Abbas Caſſinenſis exercet utramque iuriſdictionem, non poteſt ab Epiſcopo viſitari.*
43 *Pii V. Decretum circa viſitationem Eccleſiarum curatarum in locis, ubi regulares exercent utramque iuriſdictionem.*
45 *Decreta generalia ante publicationem non ligant.*
46 *Sufficit tamen publicatio facta Romæ.*
47 *Declarationes S. Congregationis Concilii non publicantur, & cur.*
48 *Decretum Pii V. non extenditur ad loca nullius diœceſis.*
49 *Epiſcopus in viſitatione locorum nullius diœceſis cauſas ordinarias cognoſcendo nulliter procedit.*
Secùs in viſitatione diœceſis. Sed tunc datur appellatio ad utrumque effectum.
50 *Iudex delegatus nulliter procedit extra fines delegationis.*
51 *Prælatus inferior nullius diœceſis poteſt convocare quem maluerit Catholicum Antiſtitem pro Sacramento Chriſmatis.*
52 *Epiſcopus non poteſt ordinare Clericos nullius diœceſis niſi in ſua diœceſi.*
53 *Epiſcopus in diœceſi ſua ordinare poteſt etiam ſubditos illorum locorum, in quibus Capita Ordinum ſedem principalem habent, vel alii inferiores utramque iuriſdictionem exercent.*

1 NVllus Epiſcopus Parochianum alterius nec ordinare, nec judicare poteſt. Hoc dicit: Breve eſt, & non dividitur.

2 Nota primò ſecundùm Anton. de Butr. *num.2.* ex poteſtate juriſdictionis licitum eſſe arguere ad poteſtatem Ordinis, & è converſo. Quod in hunc ſenſum eſt accipiendum, ut ad eum ſpectet facultas exercendi poteſtatem juriſdictionis, ad quem ſpectat facultas exercendi poteſtatem Ordinis. Et hoc intendit hæc littera in ratione illa: nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare poteſt, ex *cap.2. qu.2. in fin.* ibi: Nam qui ordinare non poterit qualiter judicabit? Nullatenus proculdubio judicabit, aut judicare poterit. Aliàs autem non procedit generaliter argumentum à poteſtate Ordinis ad poteſtatem juriſdictionis,
3 vel è contra, quia in multis differunt. Unde poteſtas juriſdictionis eſt præſcriptibilis, *cap. Cum contingat, de foro compet. cap. Auditis, de præſcript.* Poteſtas verò Ordinis impræſcriptibilis eſt, *cap. Quanto,* ubi Innoc. & omnes notant *de conſuet.* Poteſtas juriſdictionis eſt ex injunctione hominis, & ideò auferri poteſt per Eccleſiam. Poteſtas Ordinis per conſecrationem confertur, & ideò eſt indelebilis. S. Thom. *in 2.2. qu.39. art.3.* Poteſtas juriſdictionis poteſt reſtringi, & limitari ad certas perſonas tantùm, poteſtas Ordinis ſecus, ut latiſſimè probavi in *cap.1. ſup. de ſupplen. neglig. Prælat.* ubi habes plures differentias inter
4 has poteſtates. Deinde hoc argumentum procedit tantùm in Epiſcopo, non autem in inferioribus Prælatis, qui habent poteſtatem judicandi, ſed non ordinandi, *cap. Perlectis, 25. diſt.* Concilium Tridentinum *de Sacram. Ordinis ſeſſ.23. cap.4. & Can.7.* ſecundùm gloſſ.2. *hic* Innoc. Anchat. *num.2.* & Abbat. *num.4. in 2. gloſſ.* Tu dic plenius argum. procedere ſuppoſita habilitate tam reſpectu Superioris ordinantis, quam reſpectu ſubditorum ordinandorum.
5 Nam quoad ordinantem non omnis Epiſcopus, qui poteſt judicare, poteſt ordinare, ut patet in Epiſcopo non conſecrato, qui exercere poteſt ea, quæ ſunt juriſdictionis, non autem ea, quæ ſunt ordinis, *cap. Tranſmiſſam, & cap. Quæſivit, de elect.* Sicut vice verſa non omnis Epiſco- 6
pus, qui poteſt ordinare, poteſt judicare, ut patet in Epiſcopo proximiore, qui ex Concilio Tridentino poteſt ordinare Clericos nullius diœceſis; & tamen non poteſt in eos juriſdictionem exercere, excepta viſitatione jure delegato, ut patebit in ſequenti quæſtione: idque videtur ſenſiſſe Hoſt. *hic num.1.* dum dixit hanc regulam habere locum, dummodo ex parte ordinantis non ſit impedimentum: aliàs multi ſunt, qui non poſſunt ordinare, & tamen poſſunt judicare, ut patet in *cap. Cum ab Eccleſiarum de offic. Ordinar. in tit. de offic. Archidiac. & Archipresb. & in d. cap. Tranſmiſſam, de elect.* & notat gloſſ. *fin. in cap. Nullus, 9. qu.2.* Reſpectu itidem ſubditorum non procedit argumentum niſi ſuppoſita habilitate, & dummodò aliud Canonicum non obſtet, arg. *cap. unici,* & ibi gloſſ. *penult. de ætate, & qualit. lib.6.* Multi enim ſunt, quos Epiſcopus judicare poteſt, & tamen ordinare non poteſt, ut mulieres, minores, illiteratos, criminoſos, irregulares, & alios hujuſmodi; quorum aliqui, ſi de facto ordinentur, nec characterem quidem recipiunt, ut mulier, præciſè coactus, & non baptizatus, de quibus S. Th. *in 4. diſt.24. & diſt.25. qu.1. & 2. art.2.* Sylveſt. *in ver. Ordo, 4. num.1. & in verb. Baptiſmus, 6. num.3.* Alii verò recipiunt ordinem, ſed non ordinis executionem, *cap.1. 71. diſt. cap. Sicut, 68. diſt.* cum multis ſimil. Demum procedit propoſitum argumentum in Ordinariis, non autem in delegatis, qui poſſunt judicare, & tamen ordinare non poſſunt, argum. *cap. Super eo, de offic. deleg.* & declarant *hic* Hoſt. & Joan. Andr. *in ver. iudicare,* Butr. *n.4.* & Joan. de Anan. *n.2.*

Secundò nota Epiſcopum non poſſe Parochianum, 7
ideſt Diœceſanum alterius ordinare, intellige ſine licentia ſui Prælati. Ad hoc enim jure optimo diœceſes fuerunt diſtinctæ & unicuique gregi proprii attributi Paſtores, qui ſuarum quiſque ovium curam habeant, ut Eccleſiaſticus Ordo non confundatur, *cap. Pervenit, 11. quæſt.1.* Concilium Tridentinum *cap.9. ſeſſ.14.* concordat. *cap.1. & per totam, 9. qu.2.* & idem Concilium *in cap.8. ſeſſ.23.* ubi ſtatuitur, ut unuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur.
Quod ſi quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei 8
permittitur, niſi eius probitas, & mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur, ſit ſuſpenſus. Hæc ibi: & quoad pœnam ordinantis concordat *cap.2. de tempor. ordinat. lib.6.* etiam quoad primam tonſuram, ut in *cap. fin. eod. tit. & lib.* & quoad pœnam ordinati Concil. Sardinenſe *cap.18. & 19. ut in cap.1.* juncta gloſſ. *fin. 71. diſt. & cap. Salonitana, 63. diſt.* In quam quidem pœnam ſic ordinatum ipſo jure
incidere declaravit Sac. Congregatio Concilii: Proprius 9
autem Epiſcopus dicitur ratione originis, beneficii, vel domicilii, *cap. Cum nullus, de tempor. ordinat. lib.6.* Quis autem dicatur proprius Epiſcopus eorum, qui nullius diœceſis eſſe dicuntur in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, & de hujuſmodi locorum viſitatione, dicam latiſſimè *in qu. ſequenti.*

QUÆRO igitur an, & quando Epiſcopus poſſit lo- 10
ca nullius diœceſis viſitare, & illorum perſonis Ordines conferre, ac dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere.

Cùm jam pridem à Sac. Congregatione Concilii decla- 11
ratum fuerit Epiſcopum, qui poteſt Eccleſias nullius diœceſis viſitare, poſſe etiam illarum ſubditos ordinare, eiſque litteras dimiſſorias concedere pro Ordinibus ſuſcipiendis huic declarationi difficultatem ingerunt duo Concilii Tridentini Decreta, quæ aliud ſuadere videntur, nempè *cap.9. ſeſſ.24.* quod tribuit facultatem viſitandi loca nullius diœceſis proximiori Epiſcopo, *& cap.10. ſeſſ.23.* quo facultas ordinandi Clericos nullius diœceſis, eiſque dimiſſorias concedendi tribuitur Epiſcopis, intra quorum diœceſis fines ea loca ſita ſunt.

Pro ſolutione difficultatis præmittendum eſt tribus mo- 12
dis contingere poſſe, ut aliquis locus ſit nullius diœceſis,
videlicet origine, privilegio, ac præſcriptione. Origine, 13
quia etſi urbes, & loca, quibus Primates præſidere debent, non à modernis, ſed etiam multis ante adventum Chriſti

ſunt

Digitized by Google

ſunt ſtatutæ temporibus, quarum Primates etiam gentiles
pro majoribus in negotiis appellabant, ut legitur *in cap.* 1.
13 80. *diſt.* tamen ut illic ſubnectit Lucius Papa, *in ipſis urbibus
poſt Christi adventum Apoſtoli, & ſucceſſores eorum Pa-
triarchas, vel Primates poſuerunt, ad quos Epiſcoporum
negotia, (ſalva in omnibus Apoſtolica authoritate) & majores
cauſæ poſt Apoſtolicam Sedem ſunt referendæ.* Item Clem.
Papa *ad Prob. epiſt.* 1. *In illis verò civitatibus*, inquit, *in qui-
bus olim apud Ethnicos primi Flamines eorum, ac primi le-
gis Doctores erant, Epiſcoporum Primates poni, vel Patriar-
chas B. Petrus præcepit*, & paulò poſt, *In illis civitatibus,
in quibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos
tamen minores tenebant, quàm memoratos Primates, Ar-
chiepiſcopos inſtitui præcepit*, & infrà: *In ſingulis verò reli-
quis civitatibus ſingulos, & non binos, aut ternos, aut plures
14 Epiſcopos conſtitui præcepit.* Quod refertur *in cap. In illis*
80. *diſt.* Magiſter ſent. *in 4. diſt. 24. de quadripartito Ordine
Epiſcoporum, verſ. Horum autem diſcretio à Gentilibus in-
15 troducta videtur*, & idem de limitibus Provinciarum ha-
betur *in cap.* 1. *99. diſtin.* & Dionyſius Papa non diœceſes
diviſit, ſed Eccleſias ſingulas ſingulis attribuit, ut habe-
tur *in cap.* 1. 13. *qu.* 1. atque illic notat gloſſ. *in ver. Divi-
ſimus.*

16 In hac autem Diœceſum, & Provinciarum diviſione,
ſeu aſſignatione contigit, ut quædam loca remanſerint om-
ninò extra limites cujuſque diœceſis, ut ſuprà, Epiſcopis aſ-
ſignatæ, quæ utcumque contermina, ſeu adjacentia uni, aut
pluribus diœceſibus, tamen in nullius finibus apparebant
incluſa: & hæc ab initio fuerunt Sedi Apoſtolicæ imme-
diatè ſubjecta, *cap. Nulla ratione 93. diſt.* Abb. *in c. Novit nu.*
15. *& ſeqq. de iud.* donec conſtructis ibi Eccleſiis, ſeu Mona-
ſteriis Pontifices Presbyteros, ſeu Abbates deputarunt, qui
illis præeſſent, & juriſdictionem loco Epiſcoporum in Clerũ,
& populum exercerent, ut *c.* 1. *de verbor. ſignific. lib. 6.* & de
his loquitur decretum Conc. Carthag. II. *c.* 5. relatum *in c.
Felix* 16. *q.* 1. dum ſtatuit, ut diœceſes quæ nunquam Epiſco-
pos habuerunt, non habeant: & illa diœceſis, quæ aliquan-
do habuit, habeat proprium, licèt fortè illud decretum ſit in-
telligendum de diœceſibus unitis, prout videtur induci à
Gratiano, ut poſt alios notat ibi Bellam. & de his locis etiam
reperio meminiſſe Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de pri-
vil. verſ. Et ſciendum*, ubi de Abbate Sublacenſi, Farfenſi, ac
nonnollis aliis poſt Hoſt. *in cap. Cùm contingat num. 1. verſ.
Sunt tamen aliqui Abbates, de foro compet.* ubi de Abb. Caſ-
ſinenſi, quamvis regulariter, ut poſt Laudun. inquit Card. in
Clem. 2. §. *Simili num. 4. qu. 4. de privil.* omnia loca origina-
liter, & ex natura ſint de diœceſi quantum ad ea, quæ ſunt
exercitii gladii, ſeu juriſdictionis Eccleſiæ, ſeu temporalis,
licèt accidentaliter per exemptionem, ſeu privilegia quoad
quid non ſimpliciter ſubtracta ſint: & hæc quidem loca,
quæ origine omninò ſunt extra fines, ut ibi ſcribit Jo. Andr.
nullo modo poſſunt dici exempta, quia exemptio ſupponit
ſubjectionem, quæ non eſt in iſtis, quæ nunquam fuerunt
ſubjecta; licèt ſubdat hùc ſtatum ſine privilegiis parum pro-
deſſe, quibus verbis apertè innuit ſe loqui de locis, quæ
origine ſunt extra fines, cùm ſupponat ea nunquam fuiſſe
ſubjecta, quod eſt ſecundùm terminos d. Conc. Carthag. &
eorum ſtatum eſſe poſſe etiam ſine privilegiis, quod non
poteſt contingere in locis, quæ originaliter remanſerunt ex-
17 tra fines cujuſque diœceſis. Imò paulò poſt Jo. Andr. ſentit
fieri poſſe, ut eadem loca ſint etiã extra fines Provinciæ, dum
ait: Fateor etiam quod poſſet tale Monaſterium ſic eſſe
extra territorium Archiepiſcoporum, ſicut Epiſcoporum,
quando eadem ſint confinia Archiepiſcopatuum, & Epi-
ſcopatuum viciniorum, & locus ille utriſque eſt interme-
dius, quamvis adjiciat Monaſterium Sublacenſe, & Far-
fenſe eſſe in Provincia Romana.

18 Privilegio verò fieri poteſt locus nullius diœceſis duobus
modis. Primò ſcilicet per ſuppreſſionem Epiſcopatus,
ut contingit in Eccleſia Caſſinenſi, quæ cùm olim nullius
diœceſis exiſteret, ut per Hoſt. *loc. cit.* tamen poſteà effecta
eſt Epiſcopalis, ut refert Joan. Andr. *in d. cap. Cùm contingat*
19 *n. 2. verſ. Caſſin. hodie, de foro comp.* & poſteà rurſus redacta
eſt ad ſtatum nullius diœceſis: nam prætenſionem Abba-
tis aſſerentis eamdem Eccleſiam adhuc eſſe Epiſcopalem,
20 vel in propria diœceſi, Sac. Congreg. Conc. non admiſit.
Deindè per territorii diſmembrationem, quando ſcilicet
Sedes Apoſtolica ſeparat certum territorium ab aliqua
diœceſi, atque in eo conſtituit inferiorem Prælatum

cum juriſdictione quaſi Epiſcopali in Clerum, & populum
excluſo Epiſcopo, per hoc enim inferior conſtituitur in ſta-
tu nullius diœceſis, ut animadvertit S. Congreg. in cauſa
juriſdictionis inter Archiepiſcopum Urbini, & Commen-
datarium Abbatiæ Caſtri Durantis. per doctrinam gloſ. in
Clem. 1. *in ver. Diœceſanis, in fin. de vita & honeſtat. Cleric.*
Et quidem ſi hujuſmodi territorii diſmembratio fiat ab ali- 21
qua parte extrema diœceſis, territoriũ ſic diſmẽbratũ rema-
net ſimiliter extra fines, ut contingit in dicta Abbatia Caſtri
Durantis, quæ à Boniſ. IX. diſmembrata fuit ab extrema par-
te diœceſis Urbin. & remanſit inter eam, & diœceſim Fere-
tranam in ſtatu nullius diœceſis, ut in eadem cauſa S. Con-
greg. declaravit. Sin autem diſmembratio fiat ab interiori
diœceſis parte, tunc locus ſic diſmembratus remanet inter
illius diœceſis fines, à qua ex privilegio Apoſtolico eſt diſ-
membratus, ut de Abbatia S. Joann. in Venere decidit Rota
in cauſa Theatina iuriſdictionis, *deciſ. 405. part. 1. recent.*

Præſcriptione ſimiliter acquiri poteſt ſtatus nullius diœce- 22
ſis, ſi inferior Prælatus in certa diœceſis parte tamquam in
proprio territorio ſupra hominum memoriam exerceat
omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum,
& populum privativè ad Epiſcopum, *cap. Auditis, de præ-
ſcript.* Archid. *in cap. Cùm Epiſcopus, col. 1. in ver. Per alium*,
& ibi etiam Jo. Andr. *de offic. Ordin. lib. 6.* Balb. *de præſcript.
part. 4. qu. 11. col. 1. in fin. nu. 7. verſ. Quod procedit.* Et quam-
vis Hoſtienſ. *in d. cap. Cùm contingat, n. 1. de foro comp.* teneat
de jure communi Prælatum inferiorem non poſſe diu habe-
re territorium, nec conſuetudinem, hoc poſſe operari ut in
eadem civitate, vel diœceſi ſint in ſolidum duo capita quaſi
monſtrum, licèt aliqui Abbates hoc habeant ex privilegio
Papæ, qui ſolus poteſt hoc concedere, & Butr. *ibid.* dicat
non eſſe poſſibile, ut inferior ſibi quærat territorium ut ſe-
paratum ab Epiſcopo, ita ut faciat caput in eadem civitate,
ſeu diœceſi, ſed ſi velit quærere quaſi ſub Epiſcopo, ut Epi-
ſcopus habeat univerſalem juriſdictionem, ſaltem habitu,
& inferior habeat quaſi ſub eo, licèt exercitio excludatur
Epiſcopus, hoc eſſe poſſibile, ſicut contingit in exemptis:
& hæc opinio placeat ibi Abb. *n.* 18. tamen primam opinio-
nẽ Archid. tenet Collect. *in eod. c. Cùm contingat, n. 1. verſ. Sed
quid ſi Ordinarius*, eamque veriorem eſſe oſtendit ibi Petr.
de Anchar. *n. 9. verſ. Ego dico*, nec ratio prædicta monſtruo-
ſitatis, & impoſſibilitas videtur hoc caſu habere locum,
quia cùm totum jus Epiſcopale, excluſo Epiſcopo in aliqua
parte diœceſis ſit præſcriptibile, ut eſt textus *in d. c. Auditis,
de præſcript.* ubi Abbas ſibi contrarius dicit hoc ſingulare
dictum alibi non ita benè probari, & reprehendit opinio-
nem Hoſt. *in d. c. Cùm contingat, de foro comp.* utique per hu-
juſmodi juriſdictionis exercitium Prælatus inferior ſibi
quærit proprium territorium ſecundùm gloſſ. in Clem. 1. §.
Volumus in ver. Diœceſanis, de foro compet. quam ibi ſequun-
tur Card. *in 4. quæſt. n. 2.* Imol. *num.* 38. Vitalin. *num.* 4. & Abb.
nu. 15. Gemin. poſt Joan. de S. Gregorio *in cap. 2. col. 8. verſ.
Quæro an inferiores Prælati habeant territorium, de Conſti-
tut. lib. 6.* & ſic inferior per hoc conſtituitur in ſtatu nullius
Diœceſis, ita ut nec in Diœceſi, nec de Diœceſi Epiſcopi eſſe
dicatur, ut dixit Rot. *deciſ. 207. num. 2. part. 2. diverſ.* Un-
dè cùm ſit omninò extra Diœceſim Epiſcopi, ceſſat abſur-
dum quod in eadem civitate, vel Diœceſi ſint duo Capita
quaſi monſtrum: etenim ſolus inferior eſt caput in ſuo
territorio; cujus reſpectu Diœceſanus appellatur ſecun-
dùm gloſſ. & DD. proximè citatos, & Abbas *in cap. Si-
cut unire, de exceſſ. Prælator.* & in Clem. *Diœceſanis, de
vita & honeſtate Clericor.* ubi concilians gloſ. *ibi*, & in d.
Clem. 1. quæ oppoſitæ videbantur, oſtendit appellatione
diœceſanorum etiam in materia nova, & præjudiciali ve-
nire inferiores Prælatos habentes Epiſcopalem juriſdictio-
nem excluſis Epiſcopis: Quamobrem retenta opinione
Archid. & Jo. Andr. Territorium ſic præſcriptum remanet
extra, vel intra fines, prout in externa, vel interna parte
diœceſis jura Epiſcopalia inferior Prælatus exercuit, juxta
diſtinctionem, quam ſuperiùs propoſui in diſmembratione,
quæ fit privilegio Apoſtolico, *n.* 21.

Quibus præmiſſis, pro reſponſione ad dubium ſic diſtin- 23
gue. Aut locus nullius diœceſis eſt omninò extra cujuſque
diœceſis fines, ſive origine, ſive privilegio, ſive præſcriptio-
ne. Aut eſt intra limites alicujus diœceſis. Primo caſu fa-
cultas ordinandi Clericos, viſitandi, ac dimiſſorias conce-
dendi ſpectat ad viciniorem Epiſcopum, & in his terminis
procedit Decretum *d. c. 9. ſeſſ. 24.*

Digitized by Google

24 Ratio eſt, quia eadem loca præſumuntur fuiſſe de juriſdictione illius civitatis, cujus territorio magis adjacent, arg. §. *Inſulæ, inſtit. de rer. diviſ. & c. Cùm olim, in ver. Adiacentibus*, ubi id notat Bald. *nu. 1. ſupra de præſcript.* Cravett. *conſ. 449. num. 5.* & quamvis hæc ratio ceſſet in iis locis, quæ origine nunquam fuerunt in diœceſi alicujus Epiſcopi; tamen in dubio omnia præſumuntur diſmembrata à diœceſi propinquiori, ſicut mare attribuitur vicino territorio, gloſſ. *in cap. Vbi periculum, §. Porrò, in ver. Territorio, de elect. lib. 6.* Anchar. *in c. 2. ſub num.* 10. *verſ. Et addo, de Conſtit. eod. lib.* quod dicit notari pro delicto ibi commiſſo: & tamen etiamſi probaretur originalis exiſtentia extra fines: tamen S. Synodus etiam eo caſu cenſeri debet voluiſſe attribuere proximiori Epiſcopo prædictam facultatem. Nam cùm inferior Prælatus indiſtinctè jus non habeat conferendi Ordines ſacros, Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. Can. 7.* & quoad minores, & dimiſſorias reſpectu ſubditorum ſæcularium illis ademptum fuerit Decreto *dict. cap. 10. ſeſſ. 23. de reform.* operæ pretium fuit deputare aliquem Epiſcopum, qui prædicta exerceret, & loca ipſa, eorumque perſonas viſitaret: nullus autem aptiùs deputari potuit, quàm pro-
25 ximior Epiſcopus. Proximitas autem non eſt ſumenda à Diœceſi, ſed ab Eccleſia Cathedrali, ut clarè patet ex *d. c. 9. ſeſſ.* 24. ibi ab Epiſcopo, cujus Cathedralis Eccleſia eſt proximior, & aliàs cenſuit Sacra Congregatio.

26 Secundo autem caſu, ideſt cùm locus nullius eſt intra fines alicujus diœceſis, facultas viſitandi, ordinandi, & concedendi dimiſſorias non ſpectat ad viciniorem Epiſcopum, ſed ad eum, intra cujus diœceſis fines idem locus conſiſtit, & in his terminis habet locum *cap. 10. ſeſſ. 23.* ut patet ex illis verbis, *intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus*, & inferiùs ibi, *ab Epiſcopis, intra quorum diœceſis fines conſiſtunt*. Facit optimè quod notat Anchar. *in cap. Quoniam num. 4. infra de decim.* ubi ait, paſcua, paludes, & montana intra fines territorii alicujus civitatis exiſtentia cenſeri illius civitatis; quia in fundis intra territorium habet fundatam intentionem ſuam de jure communi, allegat *cap. Dudum, de decim.* & quod notat Innoc. *in cap. Nimis, de iureiur.* Quamobrem fuit rationi conſonum, ut à Concilio reſtitueretur diœceſano facultas, quæ illi per diſmembrationem territorii adempta fuerat, arg. *cap. Ab exordio*, & quod ibi no-
27 tat gloſſ. *in ver. ad A. 35. diſt.* Quinimò probata exiſtentia intra limites, conſuevit dari mandatum de manutenendo Epiſcopo in quaſi poſſeſſione omnimodæ juriſdictionis Epiſcopalis, ob juris communis aſſiſtentiam, *c. Cùm Epiſcopus, de offic. Ordinar. lib. 6.* Rota *deciſ. 382. par. 2. recent.* quamdiu Prælatus inferior non probaverit ſe eſſe in ſtatu nullius diœceſis, vel utramque juriſdictionem in Parochos, & Parochianos exercere juxta terminos *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* per tres ſententias conformes, vel unicam, quæ in rem judicatam tranſierit, ut reſpondit S. Congreg. Conc. à bon. mem. Ulpio Archiepiſcopo Theatino conſulta contra Commendatarium prædictæ Abbatiæ S. Joannis in Venere.

28 Quo loco præmittendum non eſt deciſionem S. Congregationis, qua fuit conceſſa manutentio Archiepiſcopo ſtatim poſt probatam exiſtentiam, utcumque generalem, & indiſtinctam; tamen editam fuiſſe eo caſu, in quo Commendatarius nullum privilegium exhibuit, quod ſaltem præberet juſtam cauſam præſcribendi, ſed ſola nitebatur præſcriptione, ut liquet ex Scripturis utrinque exhibitis, ſed aliter decidendum fuiſſet ſi titulum coloratum Commendatarius exhibuiſſet, ac de poſſeſſione fidem feciſſet, ut apertè ſtatuitur *in cap. Cùm perſonæ, de privileg. lib. 6.* atque illic omnes notant.

Porrò facultas, quam habent Epiſcopi viſitandi loca nullius diœceſis juxta propoſitam diſtinctionem extenditur, ut habeat locum non ſolùm in his, quæ curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, ſi Eccleſiæ ſint curatæ, ſecundùm *d. cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* ſed etiam in aliis extra dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem.

29 Cenſuit enim S. Congregatio in cauſa Caſſineñ. S. Juſtinæ de Padua Epiſcopum loca nullius diœceſis viſitantem ad plenariam viſitationem eſſe admittendum, idque poſſe etiam per Vicarium Generalem, ſed opus eſſe ſpeciali in ſcriptis facultate, de eaque fidem faciendam eſſe.

30 Rurſus extenditur, ut Epiſcopi poſſint viſitare etiam illas Eccleſias nullius diœceſis, quæ ſubſunt aliorum Prælatorum viſitationibus: neque enim improbatur, quinimò admittitur à Concilio, ut una Eccleſia à pluribus viſitetur, ut patet *in cap. 3. ſeſſ. 24.* quinimò Eccleſiam ſæcularem dependentem à Monaſterio Pompoſianæ, quæ ſita
eſt in territorio Abbatiæ Caſtri Durantis, S. Congreg. cen- 31
ſuit poſſe viſitari per Abbatem d. Monaſterii, à quo dependet, per Commendatarium Abbatiæ Caſtri Durantis tamquam Ordinarium, & per Archiepiſcopum Urbinatenſem tamquam viciniorem; licèt æquum putavit, ut Archiepiſcopus abſtineret à viſitatione, ne illa Eccleſia tot viſitationibus gravaretur.

Recipit tamen facultas, quam habent Epiſcopi viſitandi loca nullius diœceſis, declarationes infraſcriptas.

Primò enim poſſunt hujuſmodi loca viſitare tamquam 32
Sedis Apoſtolicæ delegati dumtaxat, juxta *cap 9. ſeſſ. 24.* Idque expreſsè ab eis declarandum, ut cenſuit S. Congregatio in eadem cauſa Caſſinenſi.

Secundò poſſunt quidem viſitare Caſtra, & loca nul- 33
lius diœceſis, atque illorum Eccleſias ſæculares, ſed non Eccleſias regulares, ſive in eis vigeat regularis obſervantia, ſive non, quia Decretum Concilii ſub Paulo III.
quod tribuit facultatem Ordinariis viſitandi Eccleſias quo- 34
modolibet exemptas *in cap. 8. ſeſſ. 7.* S. Congregatio cenſuit vendicare ſibi locum in Eccleſiis ſæcularibus dumtaxat, non autem regularibus, & regulares cenſeri etiam Monaſterio unitas, vel ab eo dependentes, ſi eis à regularibus
deſerviatur. Et quamvis decretum *cap. 8. ſeſſ. 21.* poſtea 35
editum ſub Pio IV. concedat Epiſcopis tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis jus viſitandi Monaſteria commendata, in quibus non viget regularis obſervantia, ſi ordinum ſuorum capitibus non ſubſunt, juxta *cap. 20. ſeſſ. 25. de Regular.* tamen decretum *dict. cap.* 8. ſicut & præcedens habet locum in Monaſteriis exemptis dumtaxat, ut patet ex illis
verbis, *Qualitercumque commendata etiam exempta*. Un- 36
de non habet locum in Monaſteriis, ac beneficiis nullius diœceſis, quæ exempta dici non poſſunt, Rota *deciſ. 207. num. 2. par. 2. diverſ.* & Joan. Andr. *ſupra cit. in addit. ad Specul. tit. de privileg. verſ. Et ſciendum*. Ideòque Concilium *in cap. 9. ſeſſ. 24.* quæ ſtatuta fuerunt ſub Paulo III. & Pio IV. de viſitatione Eccleſiarum exemptarum, nempè *in d. c. 8. ſeſſ. 7. & c. 8. ſeſſ. 21.* extendendo ad Eccleſias nullius diœ-
ceſis reſtringit ſe ad Eccleſias ſæculares tantùm, ut patet in 37
illis verbis: eadem in illis Eccleſiis ſæcularibus obſerventur, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur. Itaut propterea quoad Eccleſias regulares in his locis nulla Epiſcopis per Concilium ſit attributa facultas, niſi *in cap. 18. verſ. Et quia ad Collegii fabricam ſeſſ. 23.* Quæ declaratio habet lo-
cum, etiamſi Eccleſiæ regulares eſſent curatæ. Nam E- 38
piſcopo nihilominus non liceret eas viſitare etiam in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem. Ratio eſt, quia *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* dat facultatem viſitandi Monaſteria curata Epiſcopo, in cujus diœceſi ſita ſunt, & quidem ordinaria authoritate non delegata, & in his tantùm, quæ curam, & adminiſtrationem prædictam concernunt. Unde non extenditur ad Eccleſias nullius, quæ non ſunt in diœceſi, nec de diœceſi, ut dixit Rota *dict. deciſ. 207. num. 2. par. 2. diverſ.* & quæ viſitari poſſunt plenaria viſitatione, & authoritate ſolùm delegata, ut dictum eſt. Et eodem modo reſpondetur ad *c. 8. ſeſſ. 21.* quod tribuit Epiſcopo facultatem viſitandi Monaſteria, ac beneficia commendata, præſertim ſi illis, vel eorum annexis cura animarum immineat, quia hoc Decretum procedit in exemptis, non in iis, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, ut paulò ſuperiùs probatum eſt. Ac pro-
ptereà olim reſpondit S. Congreg. Archiepiſcopum Urbi- 39
nateñ. ſi ſit proximior, poſſe quidem viſitare Eccleſias ſæculares, & perſonas, ſed Abbatiam ipſam Caſtri Durantis, quę regularis eſt, licèt illi cura animarum incumbat, non poſſe Archiepiſcopum viſitare, utcumque perſonis ſæcularibus commendari conſueverit.

Declaratur tertiò, ut non procedat in tribus caſibus ex- 40
ceptis *in d. cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* videlicet Abbatis Cluniacenſis cum ſuis limitibus: locorum, in quibus Abbates Generales, ſeu Capita Ordinum ſedem principalem habent: & locorum, in quibus iidem juriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent: nam etſi decretum in exceptione videatur intelligendum de locis, quæ ſunt in diœceſi, ut exceptio ſit de regula; tamen ex majoritate rationis, multò magis procedit in locis,

quæ

quæ in nullius diœceſis eſſe dicuntur: nam ſi Epiſcopus
prohibetur viſitare, v. gr. Eccleſiam, ubi Generalis ha-
bet ſedem ordinariam principalem, licèt in ſua diœceſi
ſita ſit, ut de Eccleſia S. Hippolyti de Faventia, quæ eſt
ſedes ordinaria, & principalis Generalis Camaldulenſis, S.
Congregatio declaravit: longè minus poterit ea viſitare,
ſi extra ſuam diœceſim ſita ſint. Rurſus, etſi tertius caſus
exceptus ut ſit de regula videatur procedere in Monaſteriis,
ſeu domibus regularibus non autem in caſtris à Monaſte-
rio ſeparatis: Hanc tamen interpretationem ſæpiùs Sac.
Congregatio rejecit, ac præſertim in cauſa viſitationis op-
42 pidi Cetrarii nullius diœceſis, quod cenſuit viſitari non
poſſe ab Epiſcopo S. Mariæ, cujus Cathedralis Eccleſia
proximior eſt, cùm in eo Abbas Caſſinenſis utramque ju-
riſdictionem exerceat. Cæterùm Epiſcopus eſt conſervan-
dus in quaſi poſſeſſione omnimodæ juriſdictionis in iiſdem
locis, ſi in ſua diœceſi, aut ſaltem intra ſuæ diœceſis fines
ſita ſint, donec Abbas probaverit per rem judicatam ſe in
illis exercere utramque juriſdictionem, ut ſimiliter reſpon-
dit Sac. Congregatio conſulta ab eodem Archiepiſcopo
Theatino; adjiciens etiam verbum illud Concilii, *exer-
cent*, eſſe intelligendum de juriſdictione, quæ exercetur
actu, non autem de illa, quam aliquando exercuerit in-
ferior Prælatus, ſed nunc non exercet. Nec omittendum
eſt, quod ſubnectitur in fine *d.cap.*11. videlicet ſalvum ma-
nere illorum Epiſcoporum jus, qui majorem in prædicta
loca, vel perſonas authoritatem exercent.
43 Verùm hoc loco abs re non erit recenſere decretum olim
editum à Pio V. tenoris infraſcripti, videlicet, die 4. De-
cembris 1570. Sanctiſſimus D. N. Pius V. dixit quidquid
Concilium videatur diſpoſuiſſe *in cap.*11. *ſeſſ.*25. *de regul.*
excipiendo eas Eccleſias, in quibus Regulares habent Epi-
ſcopalem, & temporalem juriſdictionem, velle ut in
omnibus Eccleſiis Parochialibus, in quibus cura anima-
rum etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarii facul-
tatem eas Eccleſias, & perſonas in eiſdem curam exercen-
tes viſitandi, & corrigendi in iis dumtaxat, quæ ad dictam
curam & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent,
& ab hoc Decreto nullus cenſeatur exceptus. Sed quoad
hoc Decretum, quod reperitur inſertum in libris S. Con-
gregationis ſemper hæſitavi an fuerit publicatum necne,
quia in caſibus contingentibus numquam vidi illud obſer-
vatum fuiſſe. Quinimò Sac. Congregatio nulla facta men-
tione hujus Decreti, aut illius ratione habita, quoties acci-
dit caſus, declaravit Epiſcopis nullum jus competere viſi-
tandi loca, in quibus Abbates exercent utramque juriſdi-
44 ctionem. Abſolutum autem videtur decreta hujuſmodi
ante illorum publicationem non ligare, *cap. In iſtis*, §. *Le-
ges*, ubi gloſſ. & Doctores notant 4. *diſt.* S. Thomas *in* 1.2.
*quæſt.*90. *art.*4. ubi docet de eſſentia legis eſſe publicatio-
nem. Quem refert, & ſequitur Navarr. *conſ.*1. *verſ. Quin-
tò dico, de Conſtit.* Abb. *conſ.*35. *lib.*1. Dec. *in cap.*1. *num.*30.
45 *de poſtulat. Prælat.* & tradunt communiter Canoniſtæ in
prœmio Clem. licèt ſufficeret publicatio facta Romæ.
Cardin. poſt gloſſ. *in d. prœm. Clem.* §. *Univerſitati*, *num.*4.
Gomeſ. *in prœmio regul. Cancell. quæſt.*2. *num.*13. *& ſeq.* ob-
46 ſervandum eſt enim hìc agi de nova lege contra Conci-
lium edita, non autem de aliqua Concilii declaratione,
quæ ineſt Concilio, & ad illius tempus retrotrahitur, ac
proptereà publicari non conſuevit, ſicut mos eſt S. Con-
gregationis Concilii in ſuis declarationibus, ut fusè adno-
tavi *in cap. fin. de conſtit.* Prætereà dubitari poteſt an hoc
Decretum ſublatum fuerit per poſteriores Conſtitutiones
præſertim Gregorii XII. *In tanta*, editam 23. Martii 1573.
qua litteræ, & Conſtitutiones in ea expreſſæ ejuſdem Pii V.
quæ Decretis Trident. Concilii adverſantur, reducuntur
47 ad terminos ejuſdem Concilii. Sed quatenus eſſet obſer-
vandum, non eſſe tamen extendendum ad loca nullius
diœceſis, qualia eſſe ſolent loca, in quibus Abbates habent
Epiſcopalem, & temporalem juriſdictionem in Clem. *Et
populum*, excluſis Epiſcopis; tum quia *d.cap.*11. *ſeſſ.*25. *de
Regular.* ad cujus derogationem emanavit Decretum Pii V.
ſubjicit perſonas curam animarum in Monaſteriis, ſeu do-
mibus regularibus exercentes, juriſdictioni, viſitationi,
& correctioni Epiſcopi, in cujus diœceſi ſita ſunt; & ab
hac regula excepit loca, in quibus Abbates utramque ju-
riſdictionem exercent. Unde ut exceptio ſit de regula ad
gloſſ. *in rubr. de reg. iur. lib.*6. non poteſt verificari niſi in lo-
cis, quæ ſita ſunt in diœceſi Epiſcopi; atque ita nullo mo-
do videtur poſſe extendi ad ea, quæ in nullius diœceſi eſſe
dicuntur. Tum quia Decretum Pii V. vult ut Ordinarii
habeant facultatem viſitandi Eccleſias, & perſonas curam
animarum in dictis locis exercentes. At Epiſcopus quoad
loca nullius diœceſis nullo modo poteſt dici ordinarius, nec
illi à Concilio *in d.cap.*9. *ſeſſ.*24. tribuitur poteſtas viſitan-
di authoritate ordinaria, ſicut tribuitur *in d. cap.*11. ſed
tantùm delegata. Poſtremò in viſitatione locorum nullius 48
diœceſis oportet Epiſcopum continere ſe infra limites viſi-
tationis. Nam ſi progrederetur ad ea, quæ cauſæ cogni-
tionem, atque indaginem judicialem requirunt, atque
ita inſtructo proceſſu cauſas ordinarias cognoſceret; nulli-
ter procederet. Nec obſtat, quod Epiſcopus in viſitatione
diœceſis ſuæ quamvis cauſas ordinarias cognoſcere non 49
debeat, ſed viſitationem celeriter abſolvere, tamen ſi co-
gnoſcat, ac decidat proceſſus ac ſententia ſuſtineatur, &
ſolùm detur appellatio ad utrumque effectum ſuſpenſivum,
& devolutivum, ut alias fuit reſolutum. Quandoquidem
hoc procedit in viſitatione diœceſis. Epiſcopus enim
etiam extra viſitationem in qualibet ſuæ diœceſis parte or-
dinariam habet juriſdictionem *c. Cum Epiſcopus*, *de offic.
ordin. lib.*6. *cum concordan.* Unde non mirum ſi actus ab Epi-
ſcopo geſtus cùm non poſſit ſuſtineri tamquam factus à vi-
ſitatore, ſuſtineatur eo modo, quo poteſt valere, & ſicuti
factus à judice ordinario, ut reſpondit Roman. *conſ.*243.
*num.*9. At quoad loca nullius diœceſis Epiſcopus aliam non
habet juriſdictionem quàm viſitandi authoritate delegata.
Unde ſi procedat ad cauſarum cognitionem ordinaria au-
thoritate, nihil agit; cùm extra viſitationem nulla ei per
Concilium ſit attributa poteſtas, ut declarat Feder. de Se-
nis *conſ.*130. *in fin. verſ. Proceſſus igitur factus:* quippe 50
manifeſti juris eſt delegatum nulliter procedere quoties-
cumque fines delegationis egreditur, *c. Cum olim*, *il primo*,
cap. Cauſa matrimonii, *&* *c. P. & G. de offic. deleg.*
Quemadmodum autem jus viſitandi, quod habent Epi- 51
ſcopi in prædictis locis non extenditur ad alias juriſdictio-
nis ſpecies; ita nec facultas, quam habent eorumdem lo-
corum ſubditos ordinandi, extenditur ad alia, quæ ordi-
nis ſunt Epiſcopalis, ac proptereà Sac. Congregatio decla-
ravit pro Sacramento Chriſmatis adminiſtrando licere in-
feriori Prælato convocare quem maluerit Catholicum An-
tiſtitem. Quinimò etſi Epiſcopi facultatem habeant ordi- 52
nandi Clericos nullius diœceſis ex *d.c.*10. *ſeſſ.*23. tamen ipſos
ordinare non poſſunt in iiſdem locis nullius diœceſis, ſed in
ſua diœceſi dumtaxat, ut ſimiliter declaravit S. Congrega-
tio, niſi de ordinarii loci expreſſa licentia ad præſcriptum,
*c.*5. *ſeſſ.*6. Verùm facultas, quam habent illos in ſua diœceſi 53
ordinandi, eiſque dimiſſorias concedendi, vendicat ſibi lo-
cum etiam quoad Clericos illorum locorum, in quibus Ca-
pita Ordinum ſedem ordinariam principalem habent, aut
in quibus inferiores Prælati exercent Epiſcopalem, & tem-
poralem juriſdictionem in Parochos, & Parochianos.
Quandoquidem exceptio, quæ habetur *in d.cap.*11. *in verſ.
Excepto ſeſſ.*25. *de regular.* fit tantùm à juriſdictione, viſi-
tatione, & correctione Epiſcopi. Unde extendi non poteſt
ad ea, quæ ſub regula non comprehenduntur, *c. Aqua*, *de con-
ſecr. Eccleſ. vel Altar.* ac proinde ſalva manet authoritas
conferendi Ordines, & concedendi dimiſſorias perſonis
nullius diœceſis Epiſcopo attributa *in d. c.*10. *ſeſſ.*23. eique
non adempta in d. verſ. *Epiſcopo*, ut pariter S. Congregatio
reſpondit.

Digitized by Google

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS PAROCHIANIS.

Cæleſtinus III.

CAPUT V.

SIgnificavit nobis Aconeñ. Epiſcopus, quòd cùm poſt recuperationem Aconeñ. civitatis, ad habitandum in ea, ſe quamplurimi contuliſſent, qui ante generalem occupationem Terræ ſanctæ, in aliis civitatibus regni Jeroſolymitani elegerant manſionem: & infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus prædictorum locorum Prælatos, ut ſibi nullam in prædictos Aconeñ. habitatores juriſdictionem uſurpent, nec ab eis temporalia exigant, quibus ſpiritualia non miniſtrant, diſtrictione, qua convenit, compellatis: ita quòd ſi de agris in eorum Parochia conſtitutis, fructus percipiunt, & in ultramarinis partibus ratione prædiorum decimæ perſolvuntur, deinceps eis ipſas cum integritate perſolvant: dicto verò Aconeñ. tamquam diœceſano ſuo cogantur de cæteris reſpondere.

SVMMARIVM.

1 *PArochianus ſi domicilium transfert, primus Prelatus in eo Parochialia iura non vendicat.*

2 *Laicus poteſt de uno in alium Epiſcopatum transferre domicilium, etiam non habita prioris Epiſcopi licentia, & nn. ſeqq.*

3 *Domicilii conſtitutio ſicuti eſt voluntaria, ita & illius extinctio, vel mutatio.*

4 *Clericus non poteſt ex una ad aliam Eccleſiam, vel civitatem tranſire ſine litteris Epiſcopi proprii.*

5 *Laicus poteſt liberè domicilium transferre tam quoad temporalia, quàm quoad ſpiritualia.*

6 *Non tamen poteſt ex contemptu proprium Parochum dimittere ſine translatione domicilii.*

7 *Parochianus alio ſe transferens non ex toto priuſquam recipiatur ad Eccleſiaſtica Sacramenta probari debet, & pauliſper expectari.*

8 *Domicilii translatione quis ſubtrahitur iuriſdictioni prioris Epiſcopi.*

9 *Iuriſdictio Epiſcopi expirat eo ipſo quod incola inde diſcedit.*

10 *Et transfunditur in Epiſcopum loci, quo translatum eſt domicilium.*

11 *Domicilium transferens ex loco originis non eximitur à iuriſdictione naturalis domini, nec quoad ſpiritualia, nec quoad temporalia.*

12 *Ordinari quis poteſt ab Epiſcopo originis, licèt alibi domicilium habeat.*

13 *Civilitatem ratione originis non poteſt quis ſola voluntate à ſe abdicare.*

14 *Incola eſt adſtrictus muneribus tum loci domicilii, tum loci originis.*

15 *Decima perſonales ſolvi debent Eccleſia, ubi quis habet domicilium, prædiales vero ubi prædia ſita ſunt.*

16 *Niſi ex conſuetudine alteri Eccleſia debeantur.*

17 *Conſuetudine induci non poteſt, ut decima nulli Eccleſia ſint ſolvenda.*

18 *Domicilium ad effectum recipiendi Eccleſiaſtica Sacramenta ibi quis dicitur habere, ubi habitat, & num. 27. 31. & num. ſeqq.*

19 *Matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi mulier iuſſu Principis ad quatuor menſes relegata fuerat, poſt quartum habitationis menſem an valeat, & num. ſeqq. uſque ad num. 40.*

20 *Habitatio qualis requiratur ad hoc, ut quis dici poſſit alicuius Eccleſia Parochianus, latè diſcutitur uſque ad num. 40.*

21 *Parochianus ut quis efficiatur, requiritur animus perpetuò habitandi.*
Contrarium, num 27. & 34.

22 *Parochianus non efficitur qui propter bellum, vel peſtem fugit ad civitatem, ubi manet cum familia.*
Conerarium, num. 29. & 32.
Declaratur, num. 34.

23 *Habitatio ſaltem annalis requiritur ad ius Parochia acquirendum.*
Contrarium, num. 27.

24 *Scholares, & incola, ac mercenarii debent confiteri Sacerdoti Parochia, quam incolunt, & num. 31.*

25 *Matrimonium ruri contractum an ſit nullum, ſi contrahentes ruri eſſe non ſolebant per maiorem anni partem, & num. 36. & ſeqq.*

26 *Habitatio longior an requiratur ad recipienda Sacramenta voluntaria, quam ad neceſſaria, & n. 23. & 33.*

27 *Parochianus Eccleſia quis efficitur ex ſola habitatione de præſenti, dummodò non ſit ibi ad ruralia exercenda, vel ex alia brevi cauſa, & num. 31.*

28 *Parochianus plurium Eccleſiarum quis eodem anno effici poteſt.*

29 *Fugiens propter bellum, vel peſtem de una in aliam Parochiam animo redeundi ad primam, bello ceſſante, cenſetur Parochianus ſecunda, & num. 32.*
Declaratur, num. 34.

30 *Intellectus huius Capituli.*

31 *Sacerdos proprius dicitur is, in cuius Parochia quis habitat de præſenti, & nn. ſeqq. uſque ad num. 40.*

32 *Peregrinus in caſu neceſſitatis poteſt recipere Sacramenta in Parochia, ad quam divertit.*

33 *Parochus proprius is eſt ad matrimonium contrahendum, qui ad confeſſiones audiendas.*

34 *Bellum veriſimiliter non duraturum, non eſt iuſta cauſa percipiendi Sacramenta in aliena Parochia.*

35 *Relegatus in eo loco, in quem relegatus eſt interim neceſſarium domicilium habet.*

36 *Parochus proprius quoad matrimonium contrahendum is dicitur, in cuius Parochia contrahentes habitant tempore contractus, & nn. ſeqq. uſque ad num. 40.*

37 *Matrimonium ſcholaris, qui Patavii quinque, vel ſex menſes moratus, timens impedimentum à parentibus, ibi duxit mulierem plebeiam coram Parocho loci, & teſtibus, validum declaratur.*

38 *Idem de matrimonio alterius, qui ob eamdem cauſam ſe in Angliam contulit, ibique aliquantiſper moratus, contraxit cum meretrice.*

39 *Idem reſponſum de matrimonio Traiectenſium, qui Aquiſgranam ſe contulerunt, ſi ibi ſpatio ſaltem unius menſis morati fuerint.*

40 *Domicilium an transferatur eo ipſo, quòd quis aliò ſe confert ad habitandum, an vero ad hoc ſit aliquod tempus à iure præfinitum, & nn. ſeqq. uſque in finem.*

41 *Domicilium de iure civili non conſtituitur, niſi per habitationem decem annorum.*
Contrarium, num. 44.
Declaratur, num. 52.

42 *Habitator ſimplex non cenſetur in loco domicilium conſtituere, niſi per decennium habitaverit.*
Declaratur, num. 57.

43 *Incola non cenſetur, niſi qui in loco moratus fuit per decennium.*
Contrarium, num. 44.

44 *Domicilium non conſtituitur ſine animo perpetuò habitandi.*

45 *Impubes, qui diu penes nutricem, vel tutorem ſtetit, non dicitur ibi domicilium contraxiſſe.*

46 *Do-*

Digitized by Google

46 *Domicilium conſtituitur animo, & facto ſimul, nec ſufficit unum ſine altero.*
47 *Animus vero ex coniecturis deprehenditur.*
48 *Et quæ ſint eiuſmodi coniecturæ, & nn. ſeqq.*
49 *Domicilium conſtitui poteſt etiam minori ſpatio, quàm decem annorum, ſi alia concurrant indicia.*
50 *Domicilium ſufficienter demonſtratur per habitationem decennalem.*
51 *Abſens per decennium præſumitur habuiſſe animum non revertendi.*
52 *Intellectus l. 2. C. de Incol. lib. 10.*
Scholares non contrahunt domicilium, ubi ſtudiorum cauſa morantur, niſi tranſacto decennio, & cur.
53 *Idem in mercatore, & lectore publico.*
54 *Domicilium cenſetur quis immediatè conſtituere in loco, ad quem ſe tranſtulit cum familia, & fortunis ſi ibi poſſeſſiones emerit, aut animum ſuum declaraverit, & num. 56.*
55 *Alioquin tempus erit arbitrarium.*
57 *Domicilium ceſſantibus aliis coniecturis non conſtituitur per ſimplicem habitationem, niſi ſit decennalis.*

1 S*ignificavit*. Si Parochianus domicilium transfert, pri-
mus Prælatus in eo Parochialia jura non vendicat.
Decimæ tamen prædiorum ſuæ Parochiæ ſibi debentur.
Hoc dicit. Communis diviſio, ſecunda ibi, *fraternitati*.
2 Nota primò eſſe in poteſtate laici de uno in alium Epi-
ſcopatum transferre domicilium, etiam non habita prio-
ris Epiſcopi licentia, ut hìc patet, & tenent Hoſt. *num.* 4.
Anton. de Butr. *in* 1. *notab. & num.* 3. *in* 1. *oppoſit.* Cardin.
3 & Anchar. ambo *num.* 2. & Abb. *in* 1. *notab.* Ratio eſt,
quia ſicut voluntaria eſt domicilii conſtitutio, ita & illius
extinctio, vel mutatio, ut *in reg. Nihil tam naturale, ff.
de regul. iur.* prout enim unumquodque producitur, ſic re-
ſolvitur *cap.* 1. *eod. tit. & l.* 1. *Cod. quan. lic. ab empt. diſced.*
Decens tamen eſt ſecundùm Hoſtien. ut certificetur, & re-
quiratur ſuper hoc prioris judex, argum. *cap. Cum Apoſto-
lica, infrà de ſponſal. cap. Cum inhibitio, de Clandeſt. deſ-
ponſ. cap. Fraternitati, ſupra de Cleric. non reſiden. & cap.
Significaſti, de foro compet.* cum aliis per eum allegatis.
4 Et hinc colligitur differentia inter Clericum, & Lai-
cum: nam Clericus non poteſt ad aliam Eccleſiam, vel
Diœceſim tranſire, neque ab alieno eſt recipiendus ſine
litteris dimiſſoriis, ſeu formatis Epiſcopi proprii, *cap.* 1.
& per totum 71. diſtinct. cap. Clericum, & cap. Placuit 21.
quæſt. 2. cap. 1. & 2. de Cleric. peregrin. Quòd ſi locum in-
conſultò Epiſcopo deſeruerit, ei ſacrorum exercitium
interdicitur, ut in Decreto Concilii Tridentini *cap.* 16.
ſeſſ. 23.
5 At verò laicus poteſt liberè ſe transferre non tantùm
quoad temporalia, ut *leg. Domicilium, & leg. Incola,*
6 *la ſeconda, ff. Ad municipal.* ſed etiam quoad ſpiritua-
lia, ut hic eſt caſus, niſi ex contemptu proprium Sa-
cerdotem dimittat abſque domicilii translatione. In
quo caſu loquuntur textus *in cap. Ut Dominicis, ſuprà
eodem*.
7 Et quidem ſi ex toto domicilium tranſtulerit, ſecundùm
Hoſtienſ. *num.* 4. indiſtinctè poteſt recipi, ut hìc, aliàs ſi-
ne litteris proprii Epiſcopi quantum ad Sacramenta Ec-
cleſiaſtica non eſt recipiendus. Addit etiam Hoſtien. in
hac translatione cautelam eſſe adhibendam, ne quis in
fraudem ſe transferat, ut ibi deſponſet aliquam, & dicat
ſe reliquiſſe primum domicilium, & omninò translatum,
ut hoc valeat obtinere. Unde putat talem, priuſquam
omninò recipiatur, probandum eſſe, & aliquantulum ex-
pectandum. Quibus verbis Hoſtienſis videtur in ea fuiſſe
ſententia, ut neceſſaria ſit translatio domicilii, nec ſuffi-
ciat ſimplex habitatio ad hoc, ut quis ſine licentia Epiſco-
pi proprii recipi poſſit ad Eccleſiaſtica Sacramenta, & in
ſpecie ad Sacramentum matrimonii. Sed contraria opinio
eſt verior, & magis communiter tenetur, ut dicam infrà
num. 27.
8 Secundò nota ex hac Decretali duos præcipuos effectus
translationis domicilii. Primus eſt, quia per hujuſmodi
translationem quis ſubtrahitur juriſdictioni prioris Epiſco-
pi, *cap. Propoſuiſti ſuprà de foro compet. cap. Eccleſias, §.
Quia ergo 13. qu.* 1. gloſſ. 1. *hic*, & Abb. Antiq. *in princip.*
9 Atque ita juriſdictio, quam quis habet in Incolas, & ad-
venas ratione domicilii, expirat eo ipſo quòd incola inde
diſcedit; adeòut in talem recedentem non poſſit poſteà ju-
riſdictionem exercere, ut hìc per Anchar. Abb. & Joan. de
Anan. omnes *in 2. notab.*
Secundus effectus eſt, quia juriſdictio Epiſcopalis trans- 10
funditur in Epiſcopum loci, ubi conſtitutum eſt domici-
lium, ita ut ſicut dominus temporalis acquirit juriſdictio-
nem in incolam, ut *in dict. l. Incola, ff. Ad municipal. &
in leg. Si patria, Cod. de Incol. lib.* 10. ita & dominus ſpi-
ritualis, ut hìc, *& in cap. Cum nullus, de tempor. Ordin.
lib.* 6. ſecundùm Hoſtien. *num.* 1. *in ver. Iuriſdictionem*, &
Abb. *num.* 4.
Adverte tamen, quia primus effectus abdicationis juriſ- 11
dictionis à primo Epiſcopo vendicat ſibi locum, ſi is, qui
domicilium tranſtulit, non erat ibi aliàs oriundus, ut in
caſu hujus Decretalis. Nam iſti non erant oriundi ex Re-
gno Hieroſolymitano, ſed elegerant ibi manſionem.
Unde cùm non eſſent ſubjecti illis Prælatis, niſi ratione
domicilii; ipſo translato in nihilo remanſerunt ſubjecti,
cùm prorſus ceſſaverit cauſa ſubjectionis, ut *in d. l. Incola*.
Et benè advertit Abb. *hic num.* 6. At ſecus eſt in ſubjecto
ratione originis; quia etſi alio domicilium transferat, non
tamen propterea eximitur à juriſdictione naturalis domi-
ni, nec quoad ſpiritualia, nec quoad temporalia. De 12
ſpiritualibus eſt textus *in dict. cap. Cum nullus*, ubi patet E-
piſcopum poſſe Ordines conferre oriundo ex ſua Diœceſi,
licèt alibi domicilium babeat. Quòd ſi ordinare poteſt;
ergo & judicare, *cap. Nullus*, & ibi gloſſ. *fin. ſupra eod.* Si-
militer hìc poterit nihilominus conveniri in loco originis,
ut notat Bart. *in l. Aſſumptio, ff. ad municip.* De quo dic, ut
plenè notatur per Doctores, maximè per Butr. & Abb. &
latiùs per Marian. Soccin. *in cap. fin. ſuprà de foro competen.*
Nam civilitatem ratione originis non poteſt, quis ſola vo- 13
luntate à ſe abdicare, cùm naturalia ſint immutabilia, ut
legitur *in d. l. Aſſumptio, & in l. Origine, Cod. de municip. &
originar. lib.* 10. Itidem remanet hìc ſubjectus quoad onera 14
perſonalia. Ideòque ſi extrahatur ad aliquod munus in lo-
co originis, tenebitur illud ſubire: licèt habeat alibi do-
micilium; quoniam incola eſt adſtrictus muneribus, &
oneribus tum loci domicilii, tum loci originis, ut *in dict. l.
Incola*, & notat Bart. *in d. l. Aſſumptio*, & Abb. *hic num.* 6.
Tertiò nota decimas perſonales eſſe perſolvendas Eccle- 15
ſiæ loci, ubi quis habet domicilium, & recipit ſpiritualia,
ut hic in fine, *& in cap. Quæſti 16. qu.* 1. Prædiales verò de-
beri illi Parochiæ, ubi ſita ſunt prædia, ut *hic in verſ. Et in
ultramarinis, & in cap. Quoniam infra de decim.* & hìc te-
net gloſſ. *in ver. Prædiorum*, Hoſtien. *num.* 7. *&* 8. Butr. *n.* 2.
in 2. notab. Cardin. *num.* 5. *in 3. quæſt.* & Abb. *in ult. notab.*
Niſi obſtet contraria conſuetudo, id eſt, niſi ex conſuetudi- 16
ne decimæ alteri Eccleſiæ debeantur. Ita enim intelligunt
Doctores hanc Decretalem, ut per Hoſtien. *num.* 7. *in verb.
In ultramarinis*. In hoc enim ſtatur conſuetudini, ut *in c.
fin. ſuprà de pact. & in cap. Ad Apoſtolica, infrà tit. proxi-
mo*, Seraphin. *deciſ.* 908. *num.* 5. At vero, ut decimæ alicui 17
Eccleſiæ non ſint ſolvendæ nulla conſuetudine induci po-
teſt, ut hìc determinat Innocen. *n.* 1. *in verb. Perſolvuntur*,
cui ſubſcribunt Hoſt. *num.* 7. *in ver. Ratione prædictorum, &
in verb. Perſolvuntur*, Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq.
num. 2. *in verb. Ratione*, Joan. Andr. *num.* 5. *in verb. Perſol-
vuntur*, DD. *in cap. Aliquibus, infrà tit. proximo*, & eſt com-
munis opinio, ut hic teſtatur Abb. *in ult. notab. num.* 5.
Ultimò nota ex illis verbis, *ad habitandum in ea ſe quam-* 18
plurimi contuliſſent, ad hoc, ut quis efficiatur Parochia-
nus, & recipiatur ad Eccleſiaſtica Sacramenta non requiri
formalem translationem domicilii, ſed ſufficere ſimpli-
cem habitationem de præſenti. Nam ad hunc effectum
ibi quis dicitur habere domicilium, ubi habitat, ut dicit
gloſſ. 1. hìc per textum *in l. Municeps, §. Miles, ff. ad mu-
nicipal.* ubi dicitur, Miles ibi domicilium habere videtur,
ubi meret (id eſt ubi militat) etiamſi nihil in patria poſſi-
deat: aliàs legitur, ubi inhæret, ſecundùm Hoſtienſ. &
Joan. Andr. *in prima gloſſa*: vel ubi moratur, ibi eſt ad-
notatum in margine, & omnes iſtæ lecturæ innuunt ſuf-
ficere habitationem. Et ita per hanc Decretalem firmat
Federic. de Sen. *conſil.* 254. ut latiùs dicam infrà *num.* 27.
& 28. Et ſecundùm hanc opinionem hodie cùm
ex Decreto Concilii Tridentini *cap.* 1. *ſeſſ. 24. de refor-
mat. matrim.* non aliter contrahi poſſit matrimonium,
quàm præſente Parocho, &c. validum eſſet matrimonium

contractum coram Parocho habitationis. De quo tamen articulo dic pleniùs, ut in quæſtione ſeqq.

19 Poſito quod mulier ex civitate, in qua habitabat, ad ſcandala ſubmovenda ad oppidum ſuæ diœceſis juſſu Principis ſæcularis tranſlata fuerit ſub præcepto illinc non diſcedendi, quamdiu ſecus ordinatum non eſſet: Item poſito quod poſt quartum habitationis menſem coram Parocho d. oppidi cum viro incola ejuſdem civitatis matrimonium contraxerit: Item poſito decreto Concilii Tridentini *c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr.* Quæſitum eſt, an ejuſmodi matrimonium ſit validum, necne?

20 Maxima eſt diſſenſio inter DD. qualis habitatio requiratur ad hoc, ut quis dici poſſit alicujus Eccleſiæ Parochia-
21 nus. Quidam enim putant requiri tranſlationem domicilii, nec ſatis eſſe qualemcumque habitationem, niſi adſit animus perpetuò habitandi, ſine quo domicilium non acquiritur, *l. Eius qui, §. penult. ff. ad municipal.* cum aliis, quæ adducentur in quæſt. ſeqq. *num. 44.* Cujus ſententiæ fuit gloſ. *in cap. Is qui*, in figuratione caſus, *de ſepult. in 6.* ubi ait, ex ſola mora facta in loco non cenſeri aliquem Parochianum illius loci, cùm oporteat, ut animo ſit perpetuæ moræ, & Joan. Andr. *ibid. in princip. verſ. Et faciunt hæc ad quæſtionem*, ubi propterea infert eum, qui propter bellum, aut peſtem fugit ad civitatem, ubi manet cum familia, non fieri illius Parochianum, quia non mutavit domicilium, cùm non habuerit animum ibi perpetuò manendi, nec durante metu dici poteſt habuiſſe animum mutandi domicilium, & ſequuntur ibi Gemin. & Franc. idque pluribus comprobat Abb. *in cap. In noſtra num. 10. de ſepult.* ubi alios adducit.

22 Quorum opinio ſi vera eſſet, nullum eſſet matrimonium ab hac muliere contractum, quia non habuit animum perpetuò habitandi in dicto oppido, ſed ibi fuit juſſu Principis moratura uſque ad ipſius Principis beneplacitum; ideòque Sacerdos, qui matrimonio interfuit, illius Parochus non fuiſſet, ut requiritur decreto *d. cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

23 Quidam verò putant ad jus Parochiæ acquirendum ſufficere habitationem, dummodò tamen illa ſit annalis, aut
24 pro majori anni parte. Cui opinioni videtur adhærere Innoc. *in cap. Omnis utriuſque num. 6. de pœnit. & remiſſ.* ubi ait ſcholares, & incolas annales, & mercenarios debere confiteri ~~Sacerdoti~~ Parochiæ, quam incolunt per annum, & ab eo poſſe abſolvi per text. *in cap. Quæſti 16.* in illis verbis, & ubi per totum anni circulum Miſſas audiunt. Et quamvis poſteà referat opinionem illorum, qui dicunt idem eſſe, ſi ad minus tempus incolant, vel domus, vel dominus; tamen cùm hoc ſecundo loco utatur illis verbis, *alii dicunt*, non ſecunda, ſed prima cenſetur ejus opinio, ut declarat Jaſon. *in l. Si idem cum eodem, §. fin. num. 3. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* & Dec. *in c. 1. ad fin. de conſtit.* cùm præſertim poſt ſecundam opinionem Innoc. adjiciat. In omnibus tamen præmiſſis tutiùs eſt, ut viatores, & alii ſemper à proprio Sacerdote ſpecialem licentiam habeant, & Innocentii verba tranſcribunt *ibid.* Butr. Anchar. & alii.

Quæ ſecunda opinio, ſicut & prior innititur præcipuè d. Decretali, *Is qui, de ſepult. in 6.* ibi, *Is qui ad villam ſe transfert recreationis cauſa, vel ut ruralia exerceat, ſi non electa ſepultura decedat, non in Eccleſia dicta villæ, ſed in ſua Parochiali ſepeliri debet.* Qui tamen textus non dicit ad jus Parochiæ acquirendum requiri domicilium, vel habitationem annalem, ſed tantùm diffinit non eſſe ſatis, ut quis ſe alio transferat ob aliquam brevem cauſam.

25 Et ſecundùm hanc ſententiam eodem modo hæc mulier nullo modo contraxiſſet, quia ante matrimonium in dicto oppido non habitaverat, niſi per quatuor menſes, & Rota *in noviſſ. deciſ. 656. vol. 1.* reſolvit in ſuo caſu matrimonium contractum coram Parocho rurali fuiſſe nullum, quia probatum non fuit contrahentes ſolere eſſe ruri in majori anni parte, nec pro dimidia, ſed tantùm per tres, aut quatuor menſes.

26 Alii autem diſtinguentes, cenſent habitationem ſaltem pro majori anni parte efficere aliquem Parochianum ejus Eccleſiæ, ubi habitat, quoad Sacramenta neceſſaria dumtaxat, veluti confeſſionis, & communionis, ſemel in anno. Secus verò quoad Sacramenta voluntaria, veluti Ordinis, & Matrimonii. Atque ita diſtinguit Abb. *in cap. Nullus num. 4. ſuprà eodem*, Silveſt. *in verb. Domicilium num. 2.* Tabien. *eod. verb. ad fin.* & eſt ex mente Hoſtienſ. *in Summa hoc tit. §. 7. in fin.* & ſecundùm hanc ſententiam ſimiliter nullum eſſet matrimonium, de quo agitur.

At verò alii tenent ex ſola habitatione quem effici Paro- 27
chianum alicujus Eccleſiæ, dummodò non ſit ibi recreationis gratia, vel ad ruralia exercenda, aut ex alia brevi cauſa ſtatim reverſurus ad primam Parochiam, juxta *d. c. Is qui, de ſepult. in 6.*

Atque hæc ſententia fuit originaliter Federic. de Sen. *in* 28
conſ. 254. incip. *Quæſtio ſubſequens*, ubi reſpondit ad jus Parochiale eſſe attendendam præſentem habitationem, non domicilium; ideòque in eodem anno quem effici poſſe Parochianum plurium Eccleſiarum, cùm non requiratur,
ut habeat animum perpetuò habitandi. Unde concludit 29
eum, qui propter bellum, vel peſtem fugit de Parochia in Parochiam, & eo ſe tranſtulit animo redeundi ad primam bello ceſſante, cenſeri Parochianum ſecundæ: & dicit eſ-
ſe de hoc caſum in hac decretali. Quod veriſſimum puto, 30
quia cùm habitatores illi, qui prius elegerant manſionem in Regno Hieroſolymitano propter occupationem Terræ Sanctæ, ſe tranſtulerint ad habitandum in Civitate Aconen. utique ceſſante prædicta occupatione, & ſic cauſa tranſlationis veriſimiliter rediiſſent ad primam manſionem. Unde non habebant animum perpetuò habitandi in Aconenſi Civitate, ſed durante impedimento dumtaxat. Et tamen textus decidit eos poſſe ſpiritualia recipere ab Epiſcopo Aconenſi, & ibi teneri decimas perſonales perſolvere. Atque ita Federici ſententiam commendat, & ſequitur Abb. *in cap. Extirpandæ, §. Qui vero num. 11. de præb.* & latè defendit Anchar. *in cap. De uxore num. 7. de ſepult.* & Abb. ſibi contrarius *in cap. Omnis utriuſque num. 23. de pœ-*
nit. & remiſſ. relatis aliorum ſententiis. [Illa opinio, in- 31
quit, mihi plus placet, & eſt magis communis, quòd ille dicatur proprius Sacerdos, in cujus Parochia quis habitat de præſenti, nec poſſunt commodè adire proprium Sacerdotem.]

Ad hæc cùm de jure communi ex Clem. 2. *de privileg.* Religioſi, qui Clericis, aut laicis Sacramenta Unctionis Extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, & matrimonia ſolemnizare audent, non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali excommunicationis ſententiam incurrant, gloſſ. *in ver. Presbyteri Parochialis*. [Per hoc, inquit, quoad ſcholares, & mercenarios, & his ſimiles, intellige Presbyterum, in cujus Parochia habitant] gloſſ. ergo etiam ad effectum matrimonii cenſet illum eſſe proprium Parochum, in cujus Parochia quis habet habitationem. Quam gloſſam dicit eſſe notandam, Cardin. *num. 8.* ſubdens. [Dic quod ſtatim cùm quis vadit ad habitandum in certa Parochia, intelligitur ibi fieri Parochianus, niſi acceſſerit cauſa recreationis, aut ob aliam cauſam temporalem ſtatim reverſurus ad propriam Parochiam,] & ſequitur Vital. *num. 29.* ubi ait; [Proprius Curatus omnium ſuorum Parochianorum dicitur, etiamſi ad tempus habitet in Parochia illa, ut ſunt ſcholares, familiares, mercenarii, & hujuſmodi ſimiles perſonæ: pro tunc enim non ſunt actu Parochiani alterius Parochiæ.]

Quæ opinio ſicut eſt magis communis, ita eſt verior, ut patet ex alleg. per Anchar. *in dict. cap. De uxore num. 7. de ſepult.* & ſummam habet æquitatem in caſu præſenti: nam cùm hæc mulier juſſu Principis relegata fuerit in dicto oppido, nec poſſit abſque præcepti violatione, & incurſu pœnæ ad primam Parochiam redire; iniquum eſſet, ut non poſſet accipere Eccleſiaſtica Sacramenta à Parocho
loci, in quo habitat. Ideòque etiam auctores contrariæ 32
ſententiæ cenſent propter periculum, aut neceſſitatem poſſe aliquem recipere Sacramenta in loco habitationis, ut tradit Abb. *in dict. cap. In noſtra num. 11. de ſepult.* his verbis: [Ego dicerem quod ſola habitatio non facit quem eſſe Parochianum iſtius Eccleſiæ] Unde ex quo habet animum redeundi ad domum ſuam, illa Eccleſia domicilii eſt propriè Parochialis iſtius, ſed propter neceſſitatem poterit iſte in loco habitationis, vel ubi eſt peregrinus recipere Sacramenta, ita quod hæc Eccleſia habitationis non ſit propriè Parochialis iſtius, ſed in defectum propter neceſſitatem ſuccedit loco Parochi quoad adminiſtrationem Sacramentorum, & infra. [Ex quo infero, quòd ſi de loco habitationis non poteſt commodè ire ad Eccleſiam domicilii pro Sacramentis debet hic capere, & non in Eccleſia domicilii] & ſequitur

Na-

Navarr. *in cap. Placuit, de pœnit. diſt. 6. num. 92. & 101.* Ob
quam neceſſitatem ſicut qui belli, aut peſtis cauſa alio com-
migrant, poſſunt Sacramenta percipere a Parocho habita-
tionis ſecundùm communem Canoniſtarum ſententiam *in
cap. Omnis utriuſque, de pœnit. & remiſſ.* ita eſt æquum, ut
poſſit recipere hæc mulier, quæ vi, atque imperio Principis
extra locum domicilii commoratur: non minus enim im-
peditur ad primam Parochiam redire, quàm ſi peſtis, aut
belli cauſa inde aufugiſſet.

33 Neque enim conſtituenda eſt differentia inter Sacramen-
tum Pœnitentiæ, & Matrimonii, cùm ſæpè non minor ſit
neceſſitas nubendi quam confitendi, ut contingit in his, qui
continere non poſſunt: nam melius eſt iis nubere, quàm
uri, ut 1. ad *Corinth. 7.* Ideòque communiter is dicitur eſſe
proprius Parochus ad conjungendos aliquos in matrimo-
nium, qui *in cap. Omnis utriuſque*, appellatur proprius Sa-
cerdos ad confeſſiones audiendas, ut conſtat ex d. Clem.
Religioſi, in verb. Parochialis, Presbyteri, & ibi notatur *de
privil.*

34 Non obſtat, quòd hæc mulier non habuerit animum in
d. oppido perpetuò morandi. Quoniam ſatis eſt, ut habue-
rit animum morandi quamdiu neceſſitas, & juſſus Princi-
pis durarent: nam & hi, qui peſtis, aut belli cauſa alio di-
vertunt, non habent animum illuc manendi, niſi quoad du-
raverit neceſſitas: & tamen contrahunt jus Parochiæ ad ef-
fectum recipiendi Eccleſiaſtica Sacramenta. Ad hoc enim ut
dictum eſt, jura non conſiderant domicilium, ſed ſimplicem
habitationem, & ſatis eſt, ut cauſa ſubmovendi ſcandala,
ob quam Princeps juſſit mulierem alio transferri, non
fuerit talis, ut potuerit probabiliter incontinenti ceſſare.
Pro quo eſt doctrina Anchar. *in d. c. Is qui, de ſepultur.* ubi ſe-
quitur opinionem Feder. de Sen. quando bellum eſſet veri-
ſimiliter duraturum. Secus ſi per tranſitum alicujus exerci-
tus tranſeuntis hoſtiliter per comitatum quis contuliſſet ſe
ad civitatem: tunc enim inquit, eſt verior opinio Jo. Andr.
nam primò caſu venit animo commorandi; ſecundo non.
In ſolo autem Ordinis Sacramento ſpeciale eſt, ut verum
domicilium requiratur, ut patet *in cap. Cum nullus, de tem-
por. Ordin. in 6.* ponderando illa verba: Superior intelligitur
hoc caſu, & rationem ſpecialitatis adducit Hoſt. *in Summa
hoc tit. §. 7. in fin.*

35 Sed etſi ad hoc domicilium requireretur, fortè tamen
non deeſſet hoc caſu per textum ſingularem *in l. Filii, ff. Ad
municipal.* in illis verbis, *relegatus in eo loco, in quem relega-
tus eſt, interim neceſſarium domicilium habet*, & concordat
text. *in l. Eius qui, §. fin. eod. tit.*

36 Ultimò quidquid ſit de his, ſententiam Federic. de Sen.
ſæpiùs ſequuta eſt S. Congreg. Conc. in caſibus contingen-
tibus.

Et in ſpecie cùm olim juvenis nobilis, & meretrix Se-
nenſis cuperent invicem matrimonio copulari, & dubita-
rent ne ſi matrimonium in Civitate Senarum contraherent
adhibendo Concilii Tridentini ſolemnitates, juvenis pa-
rentes impedimento eſſent, Romam acceſſerunt, ibique
aliquantiſper commorati, coram Parocho & teſtibus S. A-
naſtaſiæ, in cujus Parochia tunc habitabant, matrimo-
nium per verba de præſenti contraxerunt. Et cùm de ejus
validitate dubitaretur, S. Congreg. cenſuit matrimonium
eſſe validum ea ratione, quia is eſt proprius Parochus, in
cujus Parochia habitabant contrahentes tempore contra-
ctus, gloſſ. in Clem. 1. *de privileg. verb. Parochialis*, Abb. *in c.
Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* ubi de communi
teſtatur, & aliàs generaliter conſulta, An proprius Parochus
quis dicatur, in cujus Parochia contrahentes habitant tem-
pore quo matrimonium contrahitur: reſpondit ita dici.

37 Atque ad exemplum deciſionis editæ in d. cauſa Se-
nenſi, aliàs cenſuit valere matrimonium Scholaris, qui Pa-
tavii quinque, vel ſex menſes moratus timens impedimen-
tum à parentibus, ibi duxit mulierem plebeiam coram Pa-
38 rocho loci, & teſtibus. Idemque reſpondit de matrimonio
alterius, qui ob eandem cauſam ſe in Angliam contulit, &
ibi aliquantiſper moratus, coram Parocho habitationis,
39 cùm meretrice contraxit matrimonium. Quinimò cùm
vir, & mulier Trajectenſes timentes impedimentum à pa-
rentibus, ad vicinam urbem Aquiſgranenſem ſe contuliſ-
ſent, & ibi aliquandiu morati matrimonium contraxiſſent:
S. Congreg. conſulta ſuper validitate cenſuit exprimendum
tempus, quo contrahentes Aquiſgranæ manſerunt. Quod
ſi fuerit ſaltem unius menſis, dandam eſſe deciſionem pro
validitate, aliàs de novo referendum in Congregatione.

Ex quibus non videtur dubitandum quominus validum
ſit præſens matrimonium contractum coram Parocho ha-
bitationis poſt quartum habitationis menſem. Et in hanc
ſententiam Sac. Congreg. reſpondit.

Ulteriùs QUÆRO, An incolæ Regni Hieroſolymita- 40
ni; de quibus hic, eo ipſo quod poſt occupationem Terræ
Sanctæ ſe contulerunt ad habitandum in Civitate Aconen-
ſi, cenſeantur in ea domicilium contraxiſſe; adeò ut tam E-
piſcopus, quàm Dominus temporalis poſſint immediatè ju-
riſdictionem in eos vendicare. An verò ad transferendum
domicilium tempus aliquod à jure ſit præfinitum.

De jure civili ad conſtituendum domicilium videtur re- 41
quiri tempus decem annorum, per text. *in l. 2. Cod. de incol.
lib.* 10. ubi dicitur: Nec ipſi, qui ſtudiorum cauſa in aliquo
loco morantur, domicilium ibi habere creduntur, niſi de-
cem annis tranſactis eo loco ſedes ſibi conſtituerint. Et ita
videtur tenere gloſſ. ibi *in ver. Conſtituerint*, ubi quærit,
quid de alio, qui ſtat per decem annos non ſtudii cauſa. Et
reſpondet eodem modo præſumi domicilium animo conſti-
tutum; ſecus ſi minori tempore, & Bart. *in conſ.* 111. *Fa-
ctum tale eſt in fine lib.* 2. dicit ſimplicem habitatorem non 42
cenſeri in loco domicilium conſtituere, niſi per decennium
habitaverit. Et apertiùs hoc tenet Hoſt. *hic num.* 5. dicens
non cenſeri incolam, niſi quis in loco moratus fuit per de-
cennium, per illum textum, & argum. *cap. Apoſtolicæ circa
princip. infra eod.* licèt ſubdat illam legem de facto non ſer- 43
vari, & ſequitur totidem verbis Jo. Andr. *num. 3. verſ. Nam
nec ſecundum leges.*

Sed omninò dicendum eſt, nec ſecundùm leges, nec ſe- 44
cundùm Canones ullum tempus eſſe abſolutè neceſſarium
ad domicilium contrahendum. Ad hoc enim præciſè ne-
ceſſarius eſt animus perpetuò habitandi, ſine quo domici-
lium non conſtituitur, *l. Non utique, & l. Domicilium, & l.
Eius qui, la ſeconda, §. penult. ff. ad municipal. l. 2. & l. Cives,
Cod. de Incol. lib.* 10. & notatur *in l. 1. Cod. de muner. & honor.
eod. lib.* Hoſt. *in Summ. de Paroch. §. penul. ante fin.* Jo. Andr. *in
cap. Is qui, in princ. verſ. Et faciunt hæc ad quæſtionem, de ſe-
pult. lib. 6.* cum aliis allegatis in præced. quæſt. *nu.* 21. & Abb.
hic num. 8. verſ. Nam ad conſtitutionem domicilii, qui tamen
dum allegat, *l. Si quis inſtructus, ff. ad municip.* debuit allega-
re *l. Eius qui, la ſeconda, §. Celſus*, aliàs *§. Si quis inſtructus.* Et 45
propterea impubes, qui diu penes nutricem, vel tutorem
ſtetit, non dicitur eo domicilium tranſtuliſſe, cùm in ea
ætate careat animo, & intellectu ad domicilii mutationem
requiſito, ut conſuluit Feder. de Sen. *conſ.* 253. *Quidam puer,
peritat.* & conſentit Bald. *conſ.* 334. *Factum tale eſt magiſter,
circa med. verſ. Et ex hoc apparet lib.* 4. Sed quia de animo, 46
cùm ſit quid intellectuale, per ſe conſtare non poteſt; pro-
pterea dicit lex ad acquiſitionem domicilii nudam volunta-
tem non ſufficere, ſed requiri etiam factum quaſi animi in-
dicem, ut *d. l. Domicilium, ff. ad municip.* & notat Federic. de
Sen. *d. conſ. 253. num.* 2. & Bald. *conſ.* 311. *Quæſtio ſupra qua
n.* 3. quod eſt Petri de Abbatiis Piſanis *cum duobus ſeqq. lib.* 4.
Animus enim ex facto, & conjecturis deprehenditur, *c.* 2. 47
De renunc. lib. 6. l. Dolum, C. de dolo, Abb. *hic n.* 8. Quapro- 48
pter ut dicunt Hoſt. & Jo. Andr. ſi in loco relicto quis omnia
vendidit, & ſecum quidquid habere potuit, aſportavit, & in
alio loco domum, & poſſeſſiones emit, ſatis probabiliter
cenſetur primum reliquiſſe, & ſecundùm domicilium
elegiſſe, & probatur *in l. Cives, C. de Incol. lib.* 10. ubi dici-
tur: In eodem loco ſingulos habere domicilium non ambigi-
tur, ubi quis larem rerumque, ac fortunarum ſuarum ſum-
mam conſtituit; unde rurſus non ſit diſceſſurus, ſi nihil
avocet. Itaque, ut Bald. inquit *d. conſ. 334. circa med.* lares
aſſidua converſatio, & major pars bonorum domicilium de-
monſtrant, *l. 2. Cod. ubi Senat. vel Clariſſ. & d. l. Cives.* Un- 49
de etiam minori ſpatio decem annorum quem ſibi conſti-
tuere domicilium, quando concurrunt alia indicia, puta
ſi tranſtulerit familiam, ſupellectilem, & majorem partem
fortunarum ſuarum, firmat idem Bald. *conſ. 393. in prin. lib.* 1.
Angel. *conſ. 27. Quidam victor n. 2. verſ. Sola enim.* Idque
multò magis, ſi clarè appareat quem elegiſſe domicilium, ut
quia hoc expreſſit, vel quia eſt effectus civis loci, vel per
alium modum, ut per Bald. *loc. prox. cit.* Porrò inter alias 50
conjecturas translationis præcipua eſt habitatio decenna-
lis. Nam eo ipſo quod quis per decennium in loco habita-
vit, præſumitur in dubio habuiſſe animum ibi domicilium
conſtituendi, Bart. *in l. Cornelia, §. Si demum, ff. de iniur.*

Bald. *d. conſ.* 311. *in princ.* & latiùs *in* 3. *conſ.* ibi, *inſerto nu.* 5. *verſ. Sed modo videamus*, Abb. *conſ.* 100. *in princip. lib.* 2.
51 Nam abſens per decennium præſumitur habuiſſe animum non revertendi, ut plenè per Alex. *conſ.* 91. *Repetitus nu.* 8. *lib.* 7.

52 Non obſtat text. *in d. l.* 2. *C. de incol. lib.* 10. quia ſecundùm Abbatem *hic num.* 8. illa lex loquitur in ſcholaribus. Et ſic loquitur in eo caſu, in quo ex conjectura apertiſſima liquet quem non habere animum conſtituendi domicilium. Scholares enim non veniunt ad locum animo ibi perpetuò permanendi, ſed ſtudendi. Et propterea ad eliciendam præſumptionem animi domicilium conſtituendi, lex præfinivit illud ſpatium decem annorum. Nam ad hoc majus, vel minus tempus requiritur, ſecundùm quod conjecturæ urgent. Et ſcholaris ſtudio abſoluto præſumitur habuiſſe animum recedendi, ut per Alex. *conſ.* 216. *num.* 14. & 15. *lib.* 16. ubi idem dicit in mercatore.

53 Idemque in lectore publico conducto cum ſalario, qui non præſumitur habuiſſe animum conſtituendi domicilium, plenè conſuluit Abbas *d. conſ.* 100. *Videtur primo per totum lib.* 2. in his igitur decennium requiritur ad eliciendam contrariam animi præſumptionem, ut *in d. l.* 2. At hæc ratio ceſſat in eo, qui ex toto primum domicilium dereliquit, & cum omnibus rebus ſuis alio ſe tranſtulit. Et propterea textus *in d. l.* 2. poſteàquam dixit ante decennium tranſactum, ſcholares non cenſeri in loco domicilium habere, immediatè ſubnectit; Sed ſi aliis rationibus domicilium in Civitate Laodicæorum habere probatus fueris, &c.

Itaque qui ad alium locum cum familia, & fortunis ſuis 54
ſe tranſtulit, aut ibi emit poſſeſſiones, & præſumitur immediatè habuiſſe animum illic domicilium conſtituendi,
aut non emit poſſeſſiones, ſed ſtat ſic in ſuſpenſo; & tunc 55
dicam tempus arbitrarium, prout concludunt Hoſt. Joan.
Andr. & Abb. *ubi ſuprà*. Unde ſi talis declararet animum 56
ſuum, ideſt, ſe velle ibi domicilium habere, illicò ſine expectatione alterius temporis dicendus eſſet ibi domicilium contraxiſſe per text. *in d. l. Eius qui, la ſeconda, §. Celſus ff. ad*
municip. ſecundùm Abb. *in fin.* Ceſſantibus autem omnibus 57
aliis indiciis, & præſumptionibus, ſimplex habitatio fortè non ſufficeret ad domicilii tranſlationem, niſi tranſlato decennio. Et in hoc caſu ſalvari poteſt gloſſ. & Bar. *ſup. cit. n.* 42.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBUS.

Alexander III. Brixieñ. Epiſcopo.

C A P U T XIII.

QUoniam à nobis ſolicitudo tua requirit, quid de decimis novalium tuæ diœceſis tibi ſit ſtatuendum: Reſpondemus, ut ſi terræ, quæ arabiles ſunt, infra certam alicujus Eccleſiæ Parochiam fuerint, decimas earum (tua parte retenta) eidem Eccleſiæ facias aſſignari: Alioquin ipſas ſecundùm diſcretionem à Deo tibi datam, alii Eccleſiæ deputare, vel ad opus tuum poteris retinere.

S V M M A R I V M.

1 *DEcimæ novalium debentur Eccleſiæ, in cuius Parochia ſurgunt: Si verò non ſunt in certa Parochia, Diœceſano debentur.*

2 *Decimæ prædiales debentur Eccleſiæ, in cuius Parochia ſita ſunt prædia; perſonales vero ubi ſpiritualia recipiuntur.*

3 *Proventus ſpirituales noviter emergentes infrà limites Parochiæ non debentur Epiſcopo, ſed Parocho.*

4 *Oblationes, quæ fiunt imagini alicuius Sancti depictæ in pariete extra Parochialem Eccleſiam, cui debeantur.*

5 *Redditus ſpirituales debent dividi in quatuor partes, ſi ſpectent ad Eccleſias Matrices? Secus ſi ad Capellas.*

6 *Ad decimas præſtandas Epiſcopus etiam non requiſitus, poteſt ex officio compellere poſſeſſores terrarum.*

7 *Decimarum quartam Epiſcopus exigere poteſt immediatè à Parochianis, & num.* 27.

Contrarium, num. 14. & 17.

Diſtinguitur à num. 20. *uſque in fin.*

8 *In decimarum perceptione Epiſcopus, & Parochus ſunt quaſi portionarii, & num.* 16. & 29.

9 *Decimæ prædiales totius Epiſcopatus integrè ad Epiſcopum pertinent, ſi prædia decimatoria non ſint infrà limites alicuius Parochiæ, aut incertum ſit de cuius Parochia exiſtant, & nn. ſeqq.*

10 *Dictio,* alioquin, *venit adverſativè ad præcedentia, & includit ex propria ſignificatione contrarium intellectum.*

11 *Decimæ prædiorum exiſtentium in altera ex duabus Parochiis ſunt dividendæ inter utramque Eccleſiam, ſi non appareat infrà cuius limites prædia ſunt ſita.*

12 *Inſula, ſi in mari appareat, decimæ novalium cui Eccleſiæ debeantur.*

13 *Epiſcopus an pro ſua quarta decimarum agere poſſit immediatè contra Parochianos, an vero illam petere debeat à Parochis, & nn. ſeqq. uſque in fin.*

Quid ſi Parochi iam exegerint à Parochianis integras decimas, num. 21.

Et quid ſi nondum exegerint, ſed tamen non negligunt illas petere, num. 22.

Et quid ſi ſint negligentes, an tunc Epiſcopus agere poſſit nomine Eccleſiæ contra Parochianos pro integris decimis, num. 23. & *ſeqq.*

Et an iure proprio poſſit agere actione directa pro ſua quarta Canonica, num. 26.

Anve poſſit agere officio iudicis nobili, num. 33.

15 *Intellectus* cap. Conquerente, de offic. Ordinar. & *n.* 17. 21. & 32.

16 *Epiſcopus in prædiis decimatoriis habet ius reale, & coæquale cum Parochis, & num.* 29.

Quæ realitas, & coæqualitas tolli non poteſt per negligentiam, vel malitiam Parochorum non comparentium, num. 30.

18 *Doctorum opinio non habens contradicentiam, dicitur caſus legis.*

21 *Parochiani per ſolutionem decimarum factam Parocho conſequuntur liberationem, nec ſuper quarta poſſunt ab Epiſcopo moleſtari.*

24 *Decima qua ratione dicantur eſſe in poteſtate Epiſcopi.*

25 *Parochia duplex.*

28 *Actio oritur, quotieſcumque lex mandat aliquid ſervari.*

31 *Actio ſimultanea Epiſcopi, & Parochi ſuper decimis admittitur.*

33 *Decimarum quarta debetur Epiſcopo propter coniunctionem, & curam univerſalem, quam habet in Eccleſiis ſibi ſubiectis.*

34 *Officium iudicis nobile ſemper datur ubi deficit actio ad conſequendum quod ſibi debetur, vel ad cogendum obligatos, qui actione directa non poſſunt adſtringi.*

Fundatur in æquitate, ibid. & num. 37.

35 *Conceditur ad inſtar actionis.*

36 *Et lato ſumpto vocabulo venit actionis appellatione.*

Quo-

1 Q*Voniam*. Decimæ novalium debentur Eccleſiæ, in cujus Parochia ſurgunt: Si verò non ſunt in certa Parochia, Diœceſano debentur. Hoc dicit Communis diviſio, Conſultatio, & Reſponſio. Secunda, ibi, *reſpondemus*, in qua diſtinguit, & ſecundum membrum perſequitur ibi, *alioquin*.

2 Nota 1. ibi, *infra certam alicuius Eccleſiæ Parochiam*, decimas prædiales, ſeu reales deberi Eccleſiæ, in cujus Parochia ſita ſunt prædia: Nam decimæ & tributa debentur ratione prædiorum, & non perſonarum, *cap. Si quis laicus, & cap. Decimæ, 16. qu. 1. l. Imperatores, ff. de public. & vectigal, & l. Forma cenſuali, §. Si vero quis, ff. de cenſib.* licèt ſecus ſit in decimis perſonalibus, quæ debentur Eccleſiæ, ubi ſpiritualia recipiuntur, *cap. Quæſti, 16. qu. 1.* Et ita hìc notant gloſ. ult. Hoſt. *num.* 2. Joan. Andr. *in fin.* Card. *num.* 2. & eſt communis opinio, ut teſtatur Butr. *itidem in fin.*

3 Secundò nota, ibi, *decimas earum*, proventus ſpirituales noviter emergentes infra limites Parochiæ non pertinere ad Epiſcopum, ſed ad Parochialem Eccleſiam, ut hìc eſt
4 caſus. Unde infert Abb. *num.* 1. ut oblationes, quæ fiunt imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra Parochialem Eccleſiam, ſed in limitibus Parochiæ, debeantur ipſi Eccleſiæ, non autem Epiſcopo. Cæterùm an hæc illatio ſit vera, & in quibus caſibus vendicet ſibi locum, plenè examino *in cap. Paſtoralis, in qu. ſupra de his, quæ fiunt à Prælat.*

5 Tertiò nota ibi, *eidem Eccleſiæ*, decimas novalium, quæ ſurgunt in Parochia, acquiri pleno jure Eccleſiæ Parochiali: jura enim quæ diſponunt ut de redditibus Eccleſiarum fieri debeant quatuor partes, videlicet, *cap. Quatuor, cum cap. præceden. & ſeq. 12. quæſt. 2.* loquuntur de Matricibus. At in Capellis, ſeu Parochialibus ſalva portione Epiſcopi omnes ſunt Rectoris, ut hìc, *& in cap. Cum contingat, infra eod. & cap. Plerique, ſupra de pact. & in d. cap. Paſtoralis*, & declarant hìc Hoſt. *circa fin. verſ. Nota etiam*, & Jo. Andr. *n. 1. in verb. Facias*, Butr. *n. 4.* Cardinal. *num. 1. in 1. oppoſit.* & Anchar. *num. 3.*

6 Quartò nota ibi, *facias aſſignari ad officium Epiſcopi pertinere Parochianos compellere ad ſolutionem decimarum*, & ita verum eſt, quod ait Card. poſt Laud. & alios in Clem. *Diſpendioſam, num. 28. de judic.* nempè judicem etiam non requiſitum poſſe ex officio cogere poſſeſſores terrarum ad præſtandas decimas, ſi ei conſtet hujuſmodi terras eſſe infrà limites Parochiæ. Quòd dictum ſequitur Rota *deciſ. 357. n. 6. part. 5. recent.*

7 Quintò nota ibi, *ſua parte retenta*, Epiſcopum poſſe ſuam quartam decimarum exigere immediatè à Parochianis, quod ſatis probatur hìc: non enim poſſet ſuam partem ſibi retinere, niſi illam prius percepiſſet. Percipere autem non potuiſſet ab Eccleſia, quia decimæ nondum fuerant eidem Eccleſiæ aſſignatæ, ut patet ex littera ibi, *facias aſſignari*. Supereſt igitur ex neceſſitate ut quotam ſuam à Parochianis exegerit. Quòd eſt contra opinionem Rotæ, exiſtimantis Epiſcopum agere non poſſe pro ſua quarta Canonica directè adverſus laicos, ſed tantummodo contra Eccleſias, ſeu illarum Rectores, ut fuſiùs dicam *infra num. 27.*

8 Sextò nota, Diœceſanum, & Parochum eſſe quaſi portionarios in perceptione decimarum, prout eos appellant Hoſt. *n. 2.* & Jo. Andr. *nu. 3.* Uterque enim fundat intentionem ſuam de jure communi in illarum perceptione; Epiſcopus quidem in ſua portione Canonica, ut patet ex littera ibi, *ſua parte retenta*. Parochus verò in reliquis decimis, ut patet ibi, *decimas earum*, & eſt receptiſſima Canoniſtarum ſententia, ut ſcripſi *in cap. Cum contingat, num. 21. & 23. infra eod.*

9 Ultimò nota ibi, *alioquin*, decimas prædiales totius Epiſcopatus integrè ad Epiſcopum pertinere, ſi prædia decimatoria non ſint infra limites alicujus Parochiæ, aut incertum ſit de cujus Parochia exiſtant, ut hìc probatur evidenter,
10 ponderando dictionem, *alioquin*, quæ cùm veniat adverſativè ad præcedentia, includit ex proprio ſignificatu contrarium intellectum ſecundum Abb. *num. 4. verſ. Sed quæro*, & non tantùm orationem conditionalem facit, ſed in ſeipſa orationem continet, & inducit conditionem contrariam, ut notat Bart. *in l. 1. n. 11. ff. de condit. & demonſtr*, unde cùm textus priùs dixerit, ſi terræ arabiles ſint infrà certam alicujus Eccleſiæ Parochiam, decimæ debentur eidem Eccleſiæ: dum poſteà ſubjungit, alioquin debentur Epiſcopo, perinde eſt ac ſi dixiſſet, ſi terræ hujuſmodi non ſint alicujus Parochiæ, ſecundùm Innoc. Petr. de Sampſon. Abb. Antiq. & Ægid. vel incertum ſit de cujus ſint Parochia, eo quòd limites non ſint certi, ſecundùm Hoſt. *n. 2.* Jo. Andr. *eod. n.* Card. *n. 1.* & Abb. *d. n. 4. verſ. Sed quæro*.

Addit Joan. Andr. quòd ſi conſtet terras exiſtere in altera 11
ex duabus Parochiis, ſed ignoretur intra cujus limites, eo quòd limites appareant tantummodo in locis propinquis, non autem in loco ubi ſita ſunt prædia, hoc caſu fieri debet diviſio decimarum inter utramque Eccleſiam, allegat, *cap. Cùm quis, §. 1. de ſepultur. lib. 6.* & cum eo tranſeunt Card. *n. 5.* Anchar. *num. 4.* & Abb. *num. 5.* quòd nota ad limitationem hujus textus. Si verò inſula in mari appareat,
& ibi ſurgant novalia, ſecundùm gloſſ. 1. conſiderabitur 12
cui Provinciæ inſula adhæreat, ut illius Provinciæ ſit, & ibi præſtentur decimæ, ut *l. Inſulæ, ff. de judic.* & cum gloſſ. tranſeunt Butr. *num. 8.* & Cardin. *num. 4.* Sed plenius ſecundùm Hoſt. *in princ.* Conſiderabitur Provincia, diœceſis, parochia, & ripæ, cui proximius inſula accedit, ut *l. Inter eos, l. Ergo, l. Inſula, ff. de acquir. rer. domin.* ut illius Provinciæ, diœceſis, & parochiæ inſula eſſe intelligatur, *d. l. Inſulæ, & l. Notionem, §. Continentes, ff. de verb. ſignif.* Ideſt, ſi inſula emergat infra duas Provincias decimæ dabuntur Parochiali viciniori illius Provinciæ, cui proximius inſula accedit. Si verò emergat infra duas diœceſes, præſtabuntur decimæ Parochiali viciniori illius diœceſis, cui ſimiliter proximius adhæret inſula, etiam ſi Parochialis ex alia parte inſulæ eſſet proximior; quia abſurdum eſſet ut decimæ novalium illius diœceſis, cujus eſt inſula, ſolverentur Parochiali alterius diœceſis. Quod ſi inſula appareat infrà limites unius diœceſis, erunt perſolvendæ Parochiali, cui inſula proximior eſt; & hanc puto fuiſſe mentem Hoſt. notabilem, & veram. Dubium tamen remanet, an in ſuprascriptis caſibus ſpectanda ſit propinquitas diœceſis, vel Parochiæ; an verò Eccleſiæ Cathedralis, vel Parochialis, Gloſſ. cum Card. non meminit niſi Provinciæ. Hoſt. conſiderat Provinciam, Diœceſim, Parochiam, & ripas, nulla facta mentione Eccleſiæ, Butr. meminit Eccleſiæ tantùm. Vide tu quod ſcripſi in *cap. Nullus, num. 23. 24. & 25. ſupra de Paroch.*

QUÆRO, An Epiſcopus pro ſua quarta decimarum 13
agere poſſit immediatè contra Parochianos, an verò illam petere debeat à Rectoribus Parochialium Eccleſiarum.

Hæc eſt quæſtio quotidiana, & difficilis, in qua Rota ipſa 14
variavit. Nam in cauſa Novarieñ. decimarum 15. Aprilis 1611. coram Gregor. XV. *deciſ. 519. num. 1. & 2.* reſolvit Epiſcopo Novarieñ. non deberi quartam decimarũ ab hominibus cujuſdam pagi; quia etſi de jure communi habeat intentionem fundatam ſuper dicta quarta, tamen hoc intelligitur contra Eccleſias percipientes decimas, ut ſcilicet ab eis quartam partem decimarum exactarum poſſit exigere, & non immediatè à Parochianis, allegat Abb. Antiq. *in c. Conquerente, n. 5. verſ. In gloſſ. Sed videtur, de offic. Ordin.* ubi ait illam decretalem non decidere, ut Epiſcopus habeat jus percipiendi decimas, ſed ut decimis ab Eccleſia perceptis Epiſcopo detur quarta: & cum eo conſentiunt ibi Bellam. *circa finem*, & Abb. Sicul. *n. 2. propè fin. verſ. Duodecimo*, habet quartam, ad quod Rota inducit *d. cap. Conquerente*, ubi
Pontifex poſtquam mentionem fecit de quarta decimatio- 15
num, & aliis juribus, quæ ab Eccleſiis debentur Epiſcopo, immediatè ſubjungit: Tu autem his juribus in præfatis Eccleſiis contentus exiſtens non amplius ab eis exigas: Quæ verba clarè inſinuant Epiſcopum debere ſuam quartam exigere ab Eccleſiis, non autem à perſonis laicis, quæ de jure illas tenetur ſolvere Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ut *in c. Cum contingat, infra eod.* & in Clem. *unic. eod. tit.* eamdem concluſionem, firmavit Rota apud Cardin. Seraph. *deciſ. 1449. n. 5. & 6.*

Sed die 7. Maii 1627. in eadem cauſa Novarieñ. coram 16
Pirovano contrariam ſententiam probavit, videlicet Epiſcopum habere intentionem fundatam pro ſua quarta decimarum, etiam contra Parochianos, & habere in prædiis decimatoriis jus reale, & coæquale cum Rectoribus Parochialium, & eſſe quaſi inter ſe portionarios, prout etiam firmatum fuit in deciſionibus, quæ referuntur *deciſ. 442. 485. & 520. part. 1. recent.* Verùm poſtea 17. Decemb. 1627.
Cauſa iterùm propoſita receſſit à deciſis, cenſuitque Epi- 17
ſcopum non habere fundatam intentionem in quarta decimarum contra laicos, *ut deciſ. 122. n. 7. part. 5. recent.* Moti fuerunt Domini primò per text. *in d. c. Conquerente*, ubi actio

pro

Digitized by Google

pro quarta decimarum non dirigitur contra laicum, ſed
contra Eccleſiam, inducendo illum prout ponderatus fuit
in deciſ. Gregorii, ſupra num. 15. Deinde moti fuerunt per *c.*
De quarta, de præſcript. ubi admittitur, ut Parochus poſſit
præſcribere quartam decimationum, quæ ſi à laicis per Epi-
ſcopum exigenda eſſet, utique Rectori non daretur præ-
ſcriptio ob defectum poſſeſſionis, ſine qua præſcriptio non
procedit, gloſſ. *in l. Malè agitur*, & ibi Bald. *num.6. C. de præ-*
18 *ſcript. cum aliis in deciſ. allegatis*. Ac demum, quia opinio
Abbatis Antiqui, & aliorum de quibus in deciſ. Greg. XV.
cùm non habeat contradicentem, dicitur caſus legis, ita ut
ab ea non ſit recedendum, Jaſ. *in l. pen. num.21. C. de pact.*
Becc. *conſ.23. num.6.* Sutd. *deciſ.229. num.36.* Eandem ſen-
tentiam probavit Paul. de Caſtro *in conſ.38. incip. Dico tibi*,
19 *lib.1.* ubi ex facto reſpondit Epiſcopum ſuper quarta deci-
marum non habere jus immediatum contra laicos, ſed tan-
tummodo contra Eccleſiam, *allegat. 10. quæſt.3. per totam*,
& ideò perempto jure Eccleſiæ per illius deſtructionem,
fuiſſe etiam extinctum jus, quod adverſus eam Epiſcopo
competebat ſuper dicta quarta, ut ibi fuſiùs per eum.
20 Quid dicendum? Pro clariori quæſtionis ſolutione mihi
videntur diſtinguendi caſus infraſcripti.
21 Primus caſus eſt, cùm Rector Parochialis jam exegit à lai-
cis debitoribus integras decimas, & tunc cùm laici per
hujuſmodi ſolutionem jam conſequuti ſint liberationem,
extra dubium eſt Epiſcopum non poſſe ab eis ſuam quotam
petere; vel exigere, ne contra bonam fidem bis idem ſol-
vere compellantur, *cap. Bona fides, de reg. iur. lib.6. & l.*
Bona fides, ff. eod. ſed debere tantummodo actionem diri-
gere, & experiri contra Eccleſiam, ſeu illius Rectorem ad
præſcriptum *d. cap. Conquerente, de offic. Ordin.* in quo caſu
propriè loquitur ille textus, & Abb. Antiq. cum aliis in de-
ciſ. Gregorii allegatis. Quam concluſionem ut indubita-
tam firmavit eadem met Rota *deciſ.357. num.4. & 7. part.5.*
recent. & in hoc caſu etiam intelligi poteſt textus *in cap. De*
quarta, de præſcript. in eadem deciſ. inductus. Nam Rector
Eccleſiæ quando jam exegit à laicis integras decimas, uti-
que poſſidet etiam quartam Epiſcopo debitam: meritò po-
teſt illam præſcribere, & in hoc primo caſu nulla eſt di-
ſcrepantia.
22 Secundus caſus eſt, cùm Rector Eccleſiæ nondum exegit
decimas, ſed tamen non eſt negligens in illis exigendis, &
tunc arbitror tenendam eſſe opinionem Rotæ, videlicet
Epiſcopo nullum jus competere contra laicos pro ſua quar-
ta decimationum, ſed tantummodo contra Eccleſiam,
poſteaquam illius Rector integras decimas ab eis fuerit
conſequutus, per rationes ut ſupra in deciſionibus addu-
ctas *n.14. & 17.*
23 Tertius caſus eſt, cùm Parochus aut negligit, aut non
vult, aut non poteſt contra laicos agere, & tunc puto ſub-
diſtinguendum. Aut Epiſcopus intendit agere contra eos
pro integris decimis nomine Eccleſiæ Parochialis, aut no-
24 mine proprio pro ſua quarta Canonica. In primo membro
ſequor opinionem Hoſt. *in cap. Cum contingat, num.1. ad fin.*
infra eod. cujus hæc ſunt verba. Quinimò & Epiſcopus
fundat intentionem ſuam de jure communi in totum quo-
ad petitionem nomine Parochialis Eccleſiæ ſuæ diœceſis fa-
ciendam, *cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſtat.* Unde & dicitur quòd
decimæ in poteſtate Epiſcopi ſunt, ſcilicet quantum ad pe-
titionem, tuitionem, & ordinationem, *c. in ſacris, 16. qu.*
1. & c. Omnes decimæ, & cap. Nullus, quæſt.7. quia omnia
generaliter habet regere, *cap.1.2. & per totum, 10. quæſt. cap.*
Præcipimus, & cap. Eccleſiaſticarum, 12. quæſt.1. c. De Xe-
25 *nodochiis, infra de relig. dom.* Sed & duplex eſt Parochia,
particularis ſcilicet, ſive ſingularis, ſicut eſt quælibet Ca-
pella Parochialis. Item Collectiva, ſcilicet tota diœceſis,
quæ & dicitur Parochia Epiſcopi, *cap. Ad Apoſtolica, ſupra*
eod. Dum ergo hæc Decretalis dicit: perceptione decima-
rum de jure communi ad Parochiales Eccleſias pertinere
Epiſcopum non excludit, imò includit *cap. Scire, 7. quæſt.1.*
Ita Hoſtien. quem hìc ſequitur Joan. Andr. *num.1. in verb.*
Parochiales. Subdit tamen Hoſt. Salva portione ſua nihil
debere Epiſcopum imburſare, ſed in utilitatem Eccleſiæ to-
tum convertere ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur
in cap. Cum vos, ſupr. de offic. Ordin. Hanc doctrinam Hoſt.
ego intelligo veram in hoc tertio caſu, Parocho ſcilicet ne-
gligente, vel nolente, aut non valente agere, prout eam
intellexit, & probavit Rota *in præalleg. deciſ.64. num.6. par.*
5. rec. ubi firmavit Epiſcopum poſſe agere contra laicos pro
omnibus decimis, non quidem jure proprio, ſed nomine
Eccleſiæ Parochialis cui tenetur illas conſervare, & hoc ſi
Parochus non ſit in cauſa, aut negligat exigere decimas.
Quòd etiam prius admiſit Rota *in Carinen. decimarum*, 13.
Martii 1587. coram Orano. Neque hanc concluſionem
retractavit in poſterioribus deciſionibus ſupracitatis *nu.17.*
quia in eis Epiſcopus non agebat nomine Eccleſiæ, ſed jure
proprio.
In ſecundo autem membro, ideſt, cùm Epiſcopus inten- 26
dit agere proprio nomine contra Parochianos pro ſua quar-
ta Canonica, duo ſunt inſpicienda. Primum eſt, an poſſit
agere actione directa. Secundùm, quatenus non poſſit, an 27
ſaltem ei competat officium judicis nobile. Circa primam
inſpectionem, ut vides, Rota fuit varia; aliquando enim
cenſuit Epiſcopum poſſe agere directè, & immediatè con-
tra Parochianos: aliquando reſolvit contrarium, & in hoc
tamdem perſtitit, ut patet ex deciſionibus ſupracitatis, *à*
num.14. Prima tamen opinio in puncto juris videtur verior,
pro qua pondero iſtum text. judicio meo ſatis clarum, ut
etiam tetigi *ſupra in 5. not.* nam hìc Pontifex reſcribit Epi-
ſcopo in hæc verba: *Si terræ arabiles infrà certam alicuius*
Eccleſiæ Parochiam fuerint decimas earum tua parte retenta
eidem Eccleſiæ facias aſſignari, quæ verba apertè oſtendunt
Epiſcopum poſſe ſuam partem exigere immediatè ab ipſiſ-
met Parochianis; etenim ante aſſignationem decimarum
textus dat ei facultatem ſibi retinendi ſuam portionem: &
ſic non potuit illam exigere ab Eccleſia, cui nondū facta erat
decimarum aſſignatio, unde neceſſe eſt ut à Parochianis 28
potuerit eam exigere, & ſic exactam ſibi retinere: & hoc
per viam actionis, quia ubicumque lex mandat aliquid ſer-
vari, inde oritur actio, ut *l. Statuas, ff. de acquir. rer. do-*
min. & declarant *in cap.1. ſupra de pact.* Butr. *num.1.* & Abb.
num.5. & propterea cùm *d. cap.1.* jubeat pacta ſervari quam-
vis de actione nihil determinet; tamen propter illa verba
ex pacto nudo de jure Canonico oriri actionem inferunt ibi
gloſſ. Hoſt. Jo. Andr. Collectat. & communiter Canoniſtæ,
ut ibi dixi in *4. not.* Ergo eodem modo cùm textus hìc man-
det Epiſcopo ut faciat aſſignari Eccleſiæ decimas, priùs ta-
men ſibi retenta portione ſua: hinc ſatis deducitur eum
poſſe ſuam quotam petere immediatè à Parochianis etiam
per viam actionis: quod nota, quia Doctores, & Rota hunc
textum ad hoc non ponderant. Neque obſtat quòd Paro- 29
chus fundet intentionem de jure communi ſuper decimis
prædialibus Parochiæ ſuæ, ut eſt textus *in cap. Cum contin-*
gat, & ibi gloſſ.2. Hoſt. & Joan. Andr. & Doctores notant,
& in cap. Cum in tua, infra eodem, nam reſpondetur Epi-
ſcopum quoque de jure communi fundare intentionem
ſuper quarta decimarum, ut hìc, *& in cap. Dudum*, ibi, in-
tentione tua de jure fundata petiſti, *infra eod.* & eſt commu-
nis ſententia Canoniſtarum ferè omnium, quam paſſim ſer-
vat Rota, ut ſcripſi plenè in d. decretali, *Cum contingat*,
num.23. & ſic Epiſcopus habet jus reale, & coæquale cum
Parocho, & ſunt quaſi portionarii, ut dicunt hìc Hoſt. *n.2.*
& Joan. Andr. *num.3.* & tetigi *ſupra in 6. notab.* Hæc autem 30
realitas, & coæqualitas tolli non poteſt per negligentiam,
aut malitiam Rectorum non comparentium, cùm habeat
fundamentum in proprio jure immediato, non autem me-
diato ex perſona Parochi, ut per Rotam *in præcitata deciſ.*
64. num.8. & 9. part.5. recent. & conſequenter poterit Epi- 31
ſcopus ſuam quartam Canonicam directè petere à Paro-
chianis, ſicut poteſt Parochus reliquas decimas, ut per Hoſt.
in d. cap. Cum contingat, num.1. verſ. Unde, & Joan. Andr. *n.*
4. Neque enim una diſpoſitio aliam deſtruit, ſed invicem
compatiuntur, & hanc ſimultaneam actionem admiſit
Rota *d. deciſ.64. n.10. & in Cervien. decim. 22. Aprilis* 1602.
coram Penia.
Rurſus non obſtat authoritas Abb. Antiqui *in cap. Con-* 32
querente, num.5. de offic. Ordin. dicentis illud cap. non deci-
dere ut Epiſcopus habeat jus percipiendi decimas, ſed ut de
decimis ab Eccleſia perceptis Epiſcopo detur quarta. Quo-
niam reſpondeo hanc doctrinam obtinere in duobus caſi-
bus. Primus eſt, cùm Rector Eccleſiæ jam exegit integras
decimas; tunc enim Epiſcopo non competit jus petendi
ſuam quotam à laicis, qui liberationem ſunt conſequuti,
ſed ab ipſa Eccleſia duntaxat, ut dixi ſuprà *in 1. caſu, n.21.*
Secundus eſt, cùm Rector non eſt negligens in decimis exi-
gendis: nam & hoc caſu admitti poteſt Epiſcopum non ha-
bere actionem contra laicos, ſed tantummodo contra Ec-
cleſiam pro ſua quarta Canonica, poſteaquam decimæ ab
ipſa

Digitized by Google

ipſa Eccleſia perceptæ fuerint, ut ſimiliter dixi ſupra in ſe-
cundo caſu *num.* 22. At ſecus eſt ubi Parochus negligit, aut
renuit decimas petere; quia tunc Epiſcopus poteſt jus ſuum
proſequi, & actionem dirigere etiam contra laicos. Quòd
admittitur à Rota *in d. deciſ. 64. n. 11. & in Paſſavien. deci-
marum* 18. *Martii* 1591. coram Gipſio, & hoc puto veriùs.
In practica tamen, & maximè in Curia fortè prævaleret
contraria opinio, in qua tamdem reſedit Rota in poſterio-
ribus deciſionibus.

33 Circa ſecundam inſpectionem, videlicet, an Parocho
negligente, aut renuente decimas exigere, poſſit Epiſcopus
pro ſua quarta Canonica agere contra laicos ſaltem officio
judicis notabili, videtur affirmativè reſolvendum: nam
cùm extra controverſiam ſit quartam decimationum Epi-
ſcopo eſſe de jure debitam, ut ſæpiùs repetitum eſt; idque
propter conjunctionem, & curam univerſalem, quam ha-
bet in Eccleſiis ſibi ſubjectis, ut poſt Hoſt. & alios notat
Butr. *in d. cap. Cùm contingat, num. 9. verſ. Item quia de de-
cimis, infra eod.* & Innoc. *in cap. Requiſiſti, num. 3. ſupra de
teſtam.* quatenus eam conſequi non poſſit actione directa;
34 non tamen debet eſſe deſtitutus aliis remediis. Unde ſub-
veniendum eſt illi officio Judicis nobili, quod ſemper datur
ex æquitate, ubi deficit actio ad conſequendum quod ſibi
debetur, vel ad compellendum aliquem adimplendum id
ad quod actione non poteſt adſtringi, ut *cap. 2. ſupra de offic.
indic. l. Quintus*, & ibi Bart. *num. 1. ff. de ann. legat.* Bald. *in
l. Cùm mulier num. 32. ff. ſolut. matrim.* Ofaſch. *deciſ. 40. n. 7.*
Rota coram Gregorio XV. *deciſ. 503. num. 4.* & ſolet conce- 35
di ad inſtar actionis, ut notat Bart. *in l. 1. num. 10 ff. de iu-
riſd. omn. iudic.* quem ſequitur *in d. cap. 2.* Joan. de Imol. *n. 4.*
Abb. *num. 2.* & Felin. *num. 4.* ubi aſſerunt Judicis officium, 36
quamvis idem non ſit quod actio, tamen in latiori ſignifi-
catione poſſe actionem appellari, per text. *in l. Actionis
verbum, in verb. Inſtar. ff. de act. & obligat. in l. Quod ſi mi-
nor, §. fin. ff. de minor. & in d. cap. 2.* Quamobrem eùm Paro-
chiæ incolæ, &c. cogi poſſint à Rectoribus Eccleſiarum ad
ſolvendas decimas, Rectoreſque teneantur de exactis quar-
tam præſtare Epiſcopo, debet utique intrare Judicis officium
nobile ad compellendum obligatos ad præſtationem deci-
marum, ut Epiſcopus quotam ſuam conſequi poſſit Recto-
ribus agere negligentibus, vel non valentibus, vel nolen-
tibus, eo quòd non ſit in cauſa, ne per illorum malitiam,
vel deſidiam jus ſuum amittat.

Quòd ſanè æquitatem reſpicit, in qua fundatur Judicis 37
officium nobile, *l. Si me, & Titium, ff. ſi cert. pet.* & tradunt
Soc. Jun. *conſ. 52. n. 3. lib. 2.* Natta *conſ. 534. n. 6.* Roland. *conſ. 1.
n. 55. vol. 1.* ne alioquin decimarum debitores locupletentur
cum jactura Epiſcopi ob carentiam directæ actionis, ut per
Imol. *in c. Licèt cauſam, n. 23. ſuprà de probat.* Felin. *in c. Ex
parte, il 2. n. 18. de offic. deleg.* Barbat. *conſ. 36. in fin. lib. 1.* Facit
quod dixi *ſupra in 4. notab.* & ita in propriis terminis reſol-
vit Rota *in ead. cauſa Novarien. decimarum 5. Decemb.* 1629.
& iterùm 11. *Maii* 1630. ut *in deciſ. 327. n. 1. & deciſ. 357.
num. 1. part. 5. recent.*

D E D E C I M I S.

Innocentius III.

C A P U T XXIX.

CUm contingat interdum in tua Diœceſi: & infrà. Cùm in quibuſdam Parochiis, ad quaſdam Eccleſias vel perſonas Eccleſiaſticas, ab antiquo pertineat perceptio decimarum, & de novo fiant novalia in eiſdem, quæris à nobis ad quem hujuſmodi novalium decima incipiat pertinere? Unde inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm perceptio decimarum ad Parochiales Eccleſias de jure communi pertineat, decimæ novalium quæ fiunt in Parochiis earumdem, ad ipſas proculdubio pertinere noſcuntur: niſi ab his qui alias percipiunt decimas, rationabilis cauſa oſtendatur, per quam appareat novalium ad eos decimas pertinere.

S V M M A R I V M.

1 *DEcimas qui præſcribit in aliena Parochia ſi ibi inſurgunt novalia, ipſorum decimas non habebit.*
2 *Decimas præſcribere poteſt una Eccleſia in Parochia alterius Eccleſiæ.*
3 *Requiritur tamen quadragenaria cum titulo, vel immemorabilis.*
4 *Decimas an poſſit Clericus præſcribere non intuitu Eccleſiæ.*
5 *Decimarum perceptio in aliena parochia non extenditur ad novalia ſi competat ex præſcriptione, vel conſuetudine: ſecus ſi ex privilegio, & quæ ſit ratio differentiæ, & num. ſeqq. uſque ad n. 11.*
6 *Decimas petens ex præſcriptione, de ſingulis prædiis probare debet.*
7 *Præſcriptio eſt odioſa, & reſtringenda.*
8 *Privilegium ſuper decimis an ſit late, vel ſtrictè interpretandum.*
9 *Decimarum conceſſio includit etiam futuras.*
10 *Conſuetudo quamvis ſit favorabilis, tamen non extenditur in materia multum præiudiciali.*
11 *Decimandi ius an, & quando extendatur de ſpecie ad ſpeciem, & num. ſeqq. uſque ad n. 16.*
12 *Intellectus* cap. Cùm in tua, infrà eod.
13 *Quaſi poſſeſſio decimandi fructus unius fundi, ex quo ſolum frumentum colligebatur, extenditur etiam ad milium.*
14 *Decimas percipiens ex paſcuis, piſcariis, aut nemoribus, obtinere debet etiam de novalibus, quæ ibi inſurgunt.*
15 *Idem ſi percipiat decimas ex agro pro parte culto, qui poſteà pro alia parte factus eſt novalis.*
Præſcriptio partis indiviſibilis ad totum extenditur, ibidem.
16 *In decimis percipiendis quis fundet intentionem de iure communi, & nn. ſeqq. uſq. in fin.*
17 *Quid ſi Epiſcopus concurrat cum Eccleſia Baptiſmali, vel Parochiali, & nn. ſeqq. uſq. ad n. 31.*
Et quid ſi Baptiſmalis cum Parochiali concurrat, n. 31. & ſeqq. uſq. in fin.
18 *Conſuetudo plurium valet in transferendo ius decimarum de una ad aliam Eccleſiam, & n. 36.*
19 *Super decimis tranſactio, ſeu compoſitio fieri poteſt inter Eccleſiaſticas perſonas ſine beneplacito Apoſtolico, & afficit etiam ſucceſſores.*
20 *Decimæ perſonales pertinent ad Eccleſiam ubi quis audit Divina, & percipit Sacramenta, & n. 32. & 56.*
21 *Parochialis Eccleſia de iure communi fundat intentionem ſuper decimis prædialibus ex fructibus, qui colliguntur infra limites Parochiæ ſuæ.*
22 *Sive Parochialis ſit etiam Baptiſmalis, ſive non.*
23 *Epiſcopus fundatam habet intentionem de iure communi ſuper quarta decimarum ſui Epiſcopatus.*
24 *Sive concurrat cum Eccleſia Baptiſmali, ſive cum Parochiali.*
25 *Epiſcopus an fundet intentionem quoad petitionem decimarum in totum faciendam nomine Parochialium Eccleſiarum; anvè pro ſua quarta decimarum agere poſſit immediatè cõtra Parochianos, remiſſivè, & n. ſeq.*
27 *Cathedralis Eccleſia ſi habet limitatam Parochiam fundat intentionem in perceptione decimarum in totum infrà ſuos limites.*

Idem

28 Idem ſi decimæ non ſint in Parochia alicuius Eccleſiæ.

29 Idemque ſi Parochiæ non ſint diſtinctæ, aut in diœceſi non ſit alia Parochia, quàm Cathedralis, & nn. ſeqq.

31 Decimæ in Parochia noviter erecta de iure communi an ſpectent ad Eccleſiam matricem, an vero ad novam Parochialem, & nn. ſeqq. uſq. ad n. 43.

Et quid poſt Conc. Trid. n. 43. uſq. ad n. 52.

Et quid in decimis perſonalibus, n. 52.

33 Decimæ de iure communi non ſunt Plebibus ſubtrahendæ, ut dentur Capellis, & n. 42.

34 Baptiſmalis Eccleſia eſt Parochialis totius Plebanatus ratione adminiſtrationis Baptiſmi.

35 Et dicitur etiam Matrix, & cur.

37 Parochiali noviter erectæ an poſſit Epiſcopus aſſignare campos, vel alia bona ad Eccleſiam Matricem pertinentia.

38 Epiſcopus ordinator non eſt ſolùm ſpiritualium, ſed etiam temporalium ad Eccleſiam pertinentium.

40 Eccleſia eo ipſo quòd habet limitatam Parochiam, de iure communi debentur illi redditus ſpirituales provenientes ex prædiis intra Parochiam incluſis.

41 Oblationum, & obventionum appellatione veniunt etiam decimæ.

43 Concilium Tridentinum de portione aſſignanda Sacerdotibus, qui Parochialibus noviter erectis erunt præficiendi expenditur, & nn. ſeqq. uſq. ad n. 52.

44 Decimæ, vel alia corpora redditaum Matricis Eccleſiæ ab Epiſcopo aſſignari poſſunt Rectori Parochialis noviter erectæ, & n. ſeq.

45 Fructuum appellatione veniunt decimæ, & quicquid ex fundo naſcitur, & renaſcitur, & num. ſeq.

47 Dos Eccleſiæ non poteſt conſtitui ad tempus.

48 Fructuum aſſignatio facta Eccleſiæ in perpetuum dat utile dominium.

49 Aſſignetur, eſt verbum facti requirens hominis miniſterium.

50 Factum hominis an, & qualiter concurrat cum miniſterio iuris, & n. ſeq.

51 Arbitrium non intrat in his, quæ ſunt determinata à iure.

52 Decimæ perſonales tranſeunt in Parochialem noviter erectam etiam ante ullam Epiſcopi aſſignationem, & nn. ſeqq.

53 Decimæ perſonales non debentur primæ Parochiali, ſi quis mutaverit domicilium, ſed ſecundæ.

54 Parochianus quis dicitur illius Parochiæ, in qua inhabitat.

55 Decimæ perſonales cui Eccleſiæ debeantur ſi quis perceperit Sacramentum Baptiſmi in Eccleſia Matrice, & reliqua Sacramenta in Parochiali.

56 Decimæ perſonales ſunt dividendæ inter plures Eccleſias pro rata temporis quo Parochiani in eis audiunt divina, & recipiunt Sacramenta.

57 Matrici Eccleſiæ non poteſt Epiſcopus in vim Concilii Tridentini aliquam portionem detrahere, eamque aſſignare Parochiali, in qua poſuit baptiſma.

58 Baptiſmalis Eccleſia non eſt Parochialis.

59 Baptiſmalis fons an eſſe debeat in omnibus Parochialibus.

1 CVm contingat. Qui præſcribit decimas in aliena Parochia, ſi ibi inſurgunt novalia, ipſorum decimas non habebit. Hoc dicit, & eſt textus valdè utilis in materia. Dividitur in duas partes. In prima ponitur quæſtio; in ſecunda quæſtionis ſolutio, ibi: Vnde inquiſitioni.

2 Nota primò ibi, Ad quaſdam Eccleſias, unam Eccleſiam poſſe præſcribere decimas in Parochia alterius Eccleſiæ, concordat c. De quarta, c. Veniens, & c. Ad aures, ſupra de præſcript. & cap. 2. De decimis, lib. 6. & tenet Specul in tit. de præſcript. num. 9. verſ. Item licet laicus, Balb. in tract. de præſcript. in prima parte quintæ partis principalis, quæſt. 7. n. 13. verſ. Secunda quæſtio, & Rota deciſ. 14. Fuit dubitatum, num. 2. verſ. Sed conſtat, de iudic. in noviſ. Hæc enim præſcriptio juri Divino non adverſatur, quia nihil refert, an potiùs hæc, vel illa Eccleſia decimas habeat, c. Cùm Apoſtolica,

3 ſupra de his quæ fiunt à Præl. ſecundum Abb. hic in 2. notab. Requiritur tamen, vel quadragenaria cum titulo, vel ſpatium tanti temporis, ut de contrario non extet memoria. Textus eſt in cap. 1. de præſcript. lib. 6. ubi gloſſ. & DD. not. & ex facto reſpondit Cardin. conſ. 88. incip. Capitulum Civitaten. num. 1. & ſeqq. plenè Balb. loc. cit. & Covarr. lib. 1. variar. reſol. cap. 17. num. 7. & reſolvit Rota coram Card. Seraphino deciſ. 802. num. 1. & deciſ. 1404. n. 3. & coram Cardinali Ubaldo deciſ. 203. part. 5. Recent.

Secundò nota, Clericum poſſe decimas præſcribere etiam 4
non intuitu Eccleſiæ, ut probat hæc littera ibi, Ad quaſdam Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas, tum ponderando particulam disjunctivam, vel, tum quia ſi hìc ageretur de præſcriptione nomine Eccleſiæ, ſupervacua eſſet adjectio illa, vel Eccleſiaſticas perſonas. Quamvis ergo laici decimas præſcribere non poſſint, quia nequeunt illas poſſidere, ut cap. Cauſam, de præſcr. c. Sacroſancta, & c. Maſſana, de elect. Clerici tamen poſſunt, ut per Card. d. conſ. 88. num. 3. & Covar. loc. cit. licèt Abb. hic in 2. not. videatur intelligere hoc c. de Clerico, qui præſcripſit intuitu Eccleſiæ, & pro eo facit optimè quod ſcripſi in cap. Cùm contingat, n. 16. & 17. ſupra de foro compet.

Tertiò nota ibi, Rationabilis cauſa oſtendatur, juncta 5
expoſitione ultimæ gloſſæ in materia extenſionis differentiam eſſe inter præſcriptionem, & privilegium: nam ſi aliqua Eccleſia acquiſierit perceptionem decimarum in aliena Parochia ex præſcriptione, hæc perceptio non extenditur ad novalia, ut hìc eſt caſus ſecundum Jo. And. Butr. Card. &
omnes. Quo fit, ut ſi Eccleſia petat decimas, quas præſcri- 6
pſit in aliena Parochia, probare hoc debeat de ſingulis prædiis, ut per Innoc. in fin. & Jo. Andr. n. 5. alioquin ſi de aliquo non probaverit, de prædio illo non adjudicabitur ſibi decima, arg. hujus c. & cap. Ex litteris, ſupra de probat. & c. Auditis, & c. Cùm olim, §. fin. de præſcr. licèt ſecus ſit, cùm Parochus petit ſe manuteneri in quaſi poſſeſſione percipiendi decimas ex aliquo prædio infra limites Parochiæ ſuæ: tunc enim non ſufficit probatio generalis quaſi poſſeſſionis decimandi, quia attenditur magis cauſa poſſeſſionis, quàm exercitium; Seraph. poſt alios deciſ. 1047. n. 1. & 2. & deciſ. 1295. num. 6. At verò privilegium de percipiendis decimis includit etiam novalia, ut cap. Tua, & cap. Ex parte, il
primo, ſupra eod. Rationem differentiæ aſſignat Innoc. hìc 7
in princ. & Hoſt. num. 4. quia præſcriptio eſt odioſa, & reſtringenda, l. fin. C. de annal. except. c. Vigilanti, §. 1. ſupra de præ-
ſcript. Privilegium verò favorabile, & ampliandum, ut 8
notatur in d. c. Tua, & d. c. Ex parte. Sed hæc ratio non videtur procedere, quia & privilegium in præjudicium tertii, & juris communis debet ſtrictè interpretari, cap. Relatum, ſupra de præb. c. Archidiaconum Florentinum, 85. diſt. gloſſ. ult. & DD. in c. Olim, infra de verb. ſignif. Oldrad. conſ. 268. Quæſtio eſt, n. 1. verſ. Sed in contrarium. Privilegium autem ſuper decimis abſque dubio tollit jus tertii, id eſt, Parochialis Eccleſiæ, & vulnerat jus commune, ut hìc patet apertè in verſ. Cùm decimarum perceptio. Neque obſtat d. c. Ex parte, ſupra eod. quoniam hìc obſervat Abb. Antiqu. circa fin. verſ. Ad illam, ibi: Fuit privilegium, per quod ille Abb. iuri communi fuit reſtitutus contra conſuetudinem. Unde illud tamquam beneficium largè debuit interpretari, etiam in præjudicium juris alterius, quàm concedentis. Sed hoc caſu privilegium & tertio, & juri communi præ-
judicat, ut prædixi. Dic igitur privilegium ſuper decimis 9
ideò comprehendere etiam novalia, quia verbum, decimarum, generaliter prolatum ex proprietate vocabuli includit decimas tam præſentis temporis, quàm futuri, arg. l. Si ſervitus, ff. de ſervit. urban. prædior. l. fin. C. quæ res pignor. oblig. poſſit, c. Si Romanorum, 19. diſt. & tenet hìc gloſ. pen. Et in privilegiis etiam contra tertiam fit lata interpretatio quatenus requirit verborum proprietas; quia hæc non eſt extenſio, ſed comprehenſio, ut benè declarat Dec. conſ. 113. Viſo tenore, n. 6. & dixi in prædicta Decretali Olim, n. 23. de verb. ſignif. Unde ſi quis concedat alicui omnem decimationem, quam habet in certo loco, intelligitur ei concedere etiam futuram decimationem novalium, quæ ibi emergunt de novo, ut poſt Hugon. notat Archid. in cap. Cognovimus, num. 3. 12. quæſt. 2. & Collectar. hìc num. 3. At præſcriptio decimarum innititur poſſeſſioni, ſine qua præſcriptio non procedit, cap. Sine poſſeſſione, de reg. iur. lib. 6. & quia præſcribens non poſſedit decimas prædiorum, quæ facta ſunt novalia; idcircò ad illas non fit extenſio, cap. Commiſſum, ſupra eod. & infra cap. Proxim. & cap. Cùm olim, in fin. de præſcript. quia tantùm præſcriptum quantum poſ-

poſſeſſum, *l. Quod mea*, §. *fin. ff. de acqu. poſſeſſ. & l.* 1. §. *Si
quis hoc interdicto, ff. de itin. actuq. privato*. Hæc in effectu
eſt mens gloſ. noſtræ in verſ. *Novalium*, & conſentiunt
Abb. Antiq. *circa med. verſ. Item in hac Decretali*, & Card.
in 4. not. & in 2. oppoſ. & Rebuff. *in tract. de decim. num.* 9.
Archill. *deciſ.* 3. *circa fin. de decim.* & Seraphin. *deciſ.* 802.
10 *num.* 6. *& deciſ.* 1404. *num.* 2. Quòd benè nota. Et quòd di-
ctum eſt de præſcriptione, idem intellige de conſuetudine
ſecundum Hoſtienſ. quia licèt aliàs conſuetudo ſit favorabi-
lis, & extendenda, ut *l. & not. in l.* 1. *C. Quæ ſit longa con-
ſuetudo, & in l. De quibus, ff. de legib.* hinc tamen eſt verùm
in materia non multum præjudiciali; aliàs ſecus, ut hic ſe-
cundùm Collect. *n.* 1. *&* 2.
11 Cæterùm in hac materia extenſionis juris decimandi,
quæ eſt valdè difficilis, Antonius de Butr. *hic num.* 4. *verſ.
Pro ſolutione*, ponit notabilem theoricam pro conciliatione
trium jurium, quæ videntur invicem adverſari, videlicet
hujus *cap. & cap. Ex parte, ſupra eod. & infra, cap. Cùm in
tua*. Nam quandoque agitur, an ſtricta diſpoſitio relata ad
jus decimarum extendi debeat ad ſpeciem ſub eodem gene-
12 re, & ad rem, & ad materiam eamdem; & tunc fit extenſio,
maximè quando ſpecies, ad quam fit extenſio, eſt inferioris
gradus. Et hìc eſt caſus *in d. c. Cùm in tua*, & ibi notant Butr.
n. 2. & Abb. *n.* 3. Seraph. *deciſ.* 1203. *n.* 2. nam ibi eſt eadem
materia, quia idem fundus; & idem genus, quia minutæ,
& groſſæ ſunt de genere decimarum, & minutæ ſunt infe-
rioris gradus; unde non mirum ſi fiat extenſio. Cauſa
extenſionis eſt, quia hìc datur contiguum; ſeu potiùs iden-
titas generis & ſubjecti, quo caſu admittitur extenſio etiam
in poſſeſſione, & conſequenter in præſcriptione. Ad hoc
textus optimus *in l. 3. in princ. ff. de acquir. poſſeſſ.* ubi eſt ex-
preſſum, ad poſſeſſionem fundi acquirendam non requiri
ut aliquis omnes glebas circumambulet, ſed ſufficere quam-
13 libet partem ejus fundi introire. Qua ratione exiſtens in
quaſi poſſeſſione decimandi fructus unius fundi, ex quo ſo-
lùm frumentum antea colligebatur, dicitur etiam eſſe in
quaſi poſſeſſione decimandi milium, quod poſteà loco fru-
menti fuit ſatum, ut firmant Hoſt. Jo. Andr. Butr. & Card.
in cap. Cùm in tua, infra eod. Covar. dicens hanc eſſe com-
munem opinionem *pract. quæſt. cap.* 37. *n.* 5. & alii, quos refert
14 & ſequitur Rota *deciſ.* 17. *n.* 10. *part.* 2. *diverſ.* Et ex hoc pri-
mo membro diſtinctionis notabiliter infero, ut ſi quis pro-
bet ſe præſcripſiſſe decimas hoc modo, videlicet quia aliquid
percepit de paſcuis, piſcariis vallium, vel arundineto, aut ne-
more, ſi ea loca ad culturam redigantur, ita ut ibi inſurgant
novalia, obtinere debeat etiã de novalibus per ſupradictam
theoricam Anton. de Butr. quia idem ſubjectum, ſeu fun-
dus, & idem genus decimarum; & ita in terminis decidit
hic Jo. Andr. *n.* 5. Pariſ. *conſ.* 73. *Licet ius commune, col.* 2. *n.* 17.
vol. 4. Ruin. *conſ.* 163. *Ieſu Chriſti, &c. Sicut aliàs, n.* 15. *vol.*
15 5. & Rebuff. *in præall. tract. de decim. qu.* 14. *n.* 22. Hinc etiam
infero, ut ſi Clericus nomine Eccleſiæ ſuæ præſcripſerit de-
cimas ex agro pro parte culto, ſi ager pro alia parte fiat no-
valis, etiam de novalibus habebit decimas; quia præſcri-
ptio partis indiviſibilis ad totum extenditur ratione indivi-
dui, arg. *c. Cognovimus*, 12. *qu.* 2. *& c. Cùm in tua, infra eod.*
& ſic agitur de eodem fundo, & de decima ejuſdem gene-
ris: & ita ex facto reſpondit Abb. *conſ.* 71. *Caſus talis, Qui-
dam Clericus, lib.* 2. & ſequitur Rebuff. *d. quæſt.* 14. *num.* 20.
Quandoque verò agitur an diſpoſitio ſtricta fundata ſuper
decimis extendi debeat ad ſpeciem diverſam fructuum, &
diverſam materiam, ſive ſubjectum; & tunc non fit exten-
ſio, ut eſt caſus hìc, *& in c. Tua ſupra eod.* nam præſcriptio
de decimis unitur in Parochia, & non extenditur ad nova-
lia; quia novalia differunt ab aliis, & ſic eſt diverſa ſpecies
in ſe. Item fundus, ex quo percipiuntur novalia, diverſus
eſt ab aliis fundis, ex quibus percipiuntur decimæ antiquæ,
& propterea non fit extenſio, *& ex hoc habes clarum intelle-
ctum huius cap.* Nam in Parochia, in qua decimæ hìc fue-
runt præſcriptæ, ſita erant prædia, ex quibus præſcribens
nihil perceperat, quia nondum erant culta; ſed poſtmodum
redacta ad cultum facta fuerunt novalia. Deciditur hìc, ut
decimæ de illis novalibus non debeantur præſcribenti; &
hoc ideò, quia cùm fundus & ſubjectum ſit diverſum, in
hac materia ſtricta non eſt locus extenſioni. Fallit hoc ſi ra-
tio diſpoſitionis, & proprietas verborum aliud ſuadeant,
ut *in c. Ex parte, il primo ſupra eod.* ſequitur hanc theoricam
licèt minùs perfectè illam referat Jo. de Anan. *hic nu.* 7.
16 In gloſſ. ſecunda examinanda eſt utilis, & quotidiana
materia videlicet, An perceptio decimarum ſpectet ad Epi-
ſcopum, an verò ad Eccleſiam baptiſmalem, vel potiùs ad
Parochialem. Articulus eſt difficilis, quia quædam jura tri-
buunt decimas Baptiſmali, ſeu Plebi, ut *c. De decimis*, ibi,
*Plebibus tantum, ubi ſacroſancta baptiſmata dantur, & cap.
Statuimus*, 16. *quæſt.* 1. Quædam Parochiali, ut hic paret;
quædam verò Cathedrali, vel in totum ut *in cap. Dudum, in-
fra eod. & ſupra in cap. Quoniam, in fin.* vel ſaltem in aliqua
parte ipſarum, ut *in cap. Conquerente, ſuprà de offic. Ordin. &
in d. cap. Quoniam*, Gloſſa conciliat hæc jura, ſed minus
benè, ſecundùm Hoſt. *num.* 3. & communiter ſcribentes.
Unde pro ſolutione duo ſunt inveſtiganda. Primum, quid
juris ſit quando Epiſcopus in perceptione decimarum con-
currit cum Parochiali, vel baptiſmali. Secundum, quid ju-
ris ſit quando Baptiſmalis ipſa concurrit cum Parochiali.
Primò igitur QUÆRO, quando Epiſcopus concurrit 17
cum Eccleſia Parochiali; vel Baptiſmali, quis fundet inten-
tionem ſuper decimis percipiendis.
Ut veritas clariùs appareat, excludendi ſunt primò ca- 18
ſus non dubii. Et quidem primus caſus indubitabilis eſt,
ubi apparet de conſuetudine; illa enim ſervari debet, quia
in transferendo jus decimæ de una in aliam Eccleſiam,
plurimum valet conſuetudo, ut *cap. In aliquibus, c. Dudum,
c. Cùm in tua, infra eod. & ſupra, c. Ad Apoſtolica, & c. Cùm
ſint*, ubi Abb. *num.* 6. & communiter DD. Butr. *hic num.* 8.
Achil. *deciſ.* 3. *de decim.* Puteus *deciſ.* 154. *nu.* 6. *& ſeqq. lib.* 1.
Seraph. *deciſ.* 802. *num.* 3. Rota *deciſ.* 333. *nu.* 4. *part.* 5. *recent.*
Secundus caſus non dubius eſt, ubi conſtat de compoſitio- 19
ne, ſeu tranſactione: nam in talibus compoſitio fieri non
poteſt, ut *c. Ex multiplici ſupra eod.* & notat Butr. *d. num.* 8.
plenè Domini de Rota *deciſ.* 218. *n.* 3. *&* 4. *part.* 7. *recent.* ubi
decidunt ſuper decimis licere inter perſonas Eccleſiaſticas
paciſci pro bono pacis, etiam ſine beneplacito Apoſtoli-
co, per text. *in c.* 1. *& c. fin. de pact. lib.* 6. ubi DD. commu-
niter *in d. cap. Ex multiplici, & in c.* 2. *de tranſact.* eſt enim
ſpeciale, ut pacta & conventiones initæ cum Rectoribus
Parochialium Eccleſiarum ſuper rebus ad Parochialitatem
pertinentibus ſubſiſtant, & afficiant ſucceſſores, licèt ne-
que à ſuperioribus, neque à Sede Apoſtolica ſint robora-
ta, ut notant Anchar. *in d. cap. fin. num.* 1. *& in* 3. *not.* & ibi
etiam Franciſcus præſertim *num.* 2. quos ſequitur Rota *ubi
ſupra*. Tertius caſus indubius eſt, ubi de aliquo privilegio
apparet: nam & illud ſervandum eſt, ut *c. Ex tranſmiſſa,
& cap. A nobis, ſupr. eod.* Quartus caſus itidem indubius,
ubi conſtat de ſpeciali præſcriptione, ut *c. Cùm in tua, infr.
eod. c. De quarta, de præſcript.* & conſtat ex dictis *ſupr. in* 1.
not. & pro his caſibus facit littera hujus cap. in illis verbis:
Rationabilis cauſa oſtendatur, quæ à gloſſ. Innoc. & DD.
exponuntur, ſcilicet privilegium, tranſactio, vel ſpecia-
lis præſcriptio in ſingulis agris.
Sed ceſſante omni jure ſpeciali, & reducendo materiam 20
ad jus commune, refert an agatur de decimis perſonali-
bus, an verò de prædialibus. Perſonales decimas clarum
eſt pertinere ad Eccleſiam illam, ubi quis audit divina, &
percipit Eccleſiaſtica Sacramenta, ſive illa ſit Cathedralis,
ſive Plebs, ſive Parochialis, ut *cap. Quæſti*, juncta gloſ. *ult.*
16. *q.* 1. *cap. Ad Apoſtolica, ſuprà eod. & cap. fin. infra de Pa-
roch.* & in hoc conveniunt omnes, ut hic teſtatur Abb. *nu.* 6.
verſ. Nam aut quæritur.
In decimis verò prædialibus, ad quas reducitur tota 21
difficultas, gloſſa 2. facit duas concluſiones. Prima
concluſio eſt, Eccleſia Parochialis de jure communi fun-
dat intentionem in perceptione decimarum prædialium ex
fructibus qui colliguntur infra limites Parochiæ ſuæ. Hæc
concluſio habetur expreſsè in hac decretali in illis verbis,
*Cùm perceptio decimarum ad Parochiales Eccleſias de iure
communi pertineat, & in cap. Cùm in tua, infrà eod.* ibi, *alio-
quin Parochialibus exolvantur, ad quas de iure communi ſpe-
ctat perceptio decimarum*. Et ita hic firmant gloſ. præalleg.
Hoſtienſ. *num.* 1. Butr. *in* 1. *not.* Card. *in* 3. Anchar. *in* 2. &
cæteri omnes. Imol. *in cap. fin. poſt princ. ut lit. pendent.* & alii
apud Rebuff. *in tract. de decim. qu.* 7. *n.* 5. eamque paſſim ſer-
vat Rota, ut in pluribus deciſionibus relatis à Cardinal.
Seraph. *deciſ.* 802. *n.* 1. in quibus Rota firmavit Parochialem
Eccleſiam fundare intentionem ſuper decimis etiam contra
Epiſcopum.
Et procedit hæc concluſio etiamſi Eccleſia ſit Baptiſma- 22
lis; nam & ipſa in ſua Parochia eſt Parochialis, & ideò
fundat intentionem de jure communi ſuper decimis præ-
dio-

diorum infra ſuos limites exiſtentium, juxta textum hìc, & habetur expreſsè *in cap. De decimis, & in cap. Statuimus, 16. quæſt.1.* ubi enim Baptiſmalis, vel Parochialis ſeorſim conſiderantur, utraque fundata eſt in perceptione decimarum prædialium infra ſuos limites, & hoc planum. Quòd ſi baptiſmalis habeat ſub ſe Capellam, ſeu Parochialem; & inter baptiſmalem, & Parochialem ſit controverſia ſuper decimis prædiorum exiſtentium in limitibus Parochialis: tunc ſuccedit difficultas inferiùs examinanda in 2. *quæſt. principali*.

23 Secunda concluſio gloſſæ eſt. Ex decimis prædialibus non debet Epiſcopus habere aliquam portionem, allegat *c. Quoniam, ſuprà eod. & infrà cap. Dudum*. Hæc concluſio à Doctoribus communiter reprobatur. Unde dic Epiſcopum de jure communi nec prorſus excludi à perceptione decimarum prædialium, ut malè putavit gloſſa noſtra; nec fundare intentionem ſuper omnibus decimis, ſed tantummodo ſuper quarta decimarum totius Epiſcopatus: textus eſt clarus *in cap. Conquerente, ſuprà de offic. Ordinar.* ubi inter jura Epiſcopalia recenſetur in ſpecie quarta decimationum, *& in cap. Quoniam*, ibi, *decimas earum ſua parte retenta, ſuprà eod.* Ad idem, *c. De quarta, de præſcript. cap. Officii, & cap. Requiſiſti, §. Secus, & cap. fin. de teſtam. & c. De his, de ſepulturis*, & ſecundùm hoc intelligi poteſt textus *in cap. Dudum, infra eod.* ubi Epiſcopus fundat intentionem ſuper decimis, id eſt, in quarta Canonica, ſecundùm Hoſtienſ. & DD. communiter, & ſic utrumque verum eſt, & quod ibi, & quod hìc dicitur: nam Epiſcopus fundat intentionem in ſua Canonica, ut ibi, & Parochus ſuper reliquis decimis, ut hìc, *& in d. cap. Quoniam, ſupra eod.* Quare huic ſententiæ adhæſerunt in ſumma hujus tituli Goffred. §. 2. & Hoſtienſ. §. *Cui danda, & in d. c. Conquerente, de offic. Ordinarii*, idem Hoſtienſ. *num. 11.* Jo. Andr. *ad fin.* Butr. *num. 44.* Cardin. *in 11. notab. & in 4. oppoſ.* Anchar. *in 5. oppoſ. n. 8. & ſub num. 27.* Abb. *n. 2. prope fin. & n. 6. circa medium*, Archid. *in cap. De his, n. 1. 10. quæſt. 1.* Bald. Butr. Card. Imol. Anchar. & Abb. *in d. cap. De quarta, ſupra de præſcript. omnes in 1. notab.* & hìc firmant Hoſtienſ. *nu. 1.* Joan. Andr. *n. 44. verſ. Dicit hìc*, Hoſt. Butr. *n. 8.* & Abb. *n. 7. ad fin.* Quibus authoritatibus Rota *deciſ. 31. num. 5. part. 2. diverſor.* firmavit hanc opinionem eſſe communem omnium ferè DD. eamdem ſequuta eſt *deciſ. 402. n. 1. part. 2. & deciſ. 64. num. 1. part. 5. recent.* Quinimò ita fuiſſe ſolemniter pronunciatum pro Epiſcopo Siſtaricen. qui ſuam Canonicam portionem petebat ab Hoſpitalariis S. Joannis Hieroſolymitani, quæſtione plenè diſputata, & examinata coram Innoc. IV. teſtatur hìc Hoſt. *n. 1. verſ. Sed Goffredus*, & quamvis nonnulli putaverint quartam decimarum deberi Epiſcopo ex conſuetudine, non autem de jure communi, ut gloſ. *in d. cap. Conquerente, in ver. Decimationum*, & Innoc. *ibi num. 4.* Hæc tamen opinio eſt contra jura ſupra citata, ideòque à Doctoribus communiter reprobatur teſte Seraphin. *deciſ. 1449. n. 4.*

24 Procedit autem hæc concluſio etiamſi Epiſcopus concurrat cum Eccleſia baptiſmali; quia cùm baptiſmalis fundata ſit ſuper decimis prædiorum exiſtentium in ſua Parochia, utique de decimis ab ea perceptis Epiſcopus debet habere ſuam quartam. Et hoc dicunt tenendum Hoſt. *loc. cit.* & Joan. Andr. *num. 4.* Quòd ſi agatur de decimis prædiorum exiſtentium in limitibus Parochialis fundatæ in Parochia baptiſmali; tunc quamvis valdè ſit controverſum, an Eccleſia matrix, vel Parochialis fundet intentionem ſuper decimis novæ Parochiæ, quòd latè examinabitur infrà in 2. quæſt. tamen ad quamcumque Eccleſiam pertineant decimæ, ſemper verum eſt de illis Epiſcopum percipere debere ſuam Canonicam portionem, & hoc ſimiliter planum.

25 Limita primò concluſionem ut ſuprà firmatam, qua dictum eſt Epiſcopum non fundare intentionem ſuper omnibus decimis, ſed tantummodo ſuper quarta decimarum, ut non procedat quoad illam petitionem faciendam nomine Parochialium Eccleſiarum: nam quoad hoc fundat intentionem de jure communi ſuper decimis in totum, ut hìc tenet Hoſt. *num. 1. ad fin. verſ. Quinimò*, per text. *in cap. fin.*
26 *ſupra de ſucceſſ. ab inteſt.* Sed an hoc ſit verum, & quomodo ſit intelligendum, ſcripſi plenè *in cap. Quoniam, n. 23. ſupra eod.* ubi etiam latè examinavi an, & quibus caſibus Epiſcopus poſſit petere ſuam quartam Canonicam immediatè à Parochianis; & an per viam actionis, an verò per judicis officium nobile, *à n. 13. uſque in fin.* ubi videas, quia articulus eſt ſatis implexus, & à Doctoribus controverſus.

27 Limita ſecundò ſuprad. concluſionem, ut locum non habeat quando Cathedralis Eccleſia eſt etiam Parochialis, & habet certam, & limitatam Parochiam: tunc enim Epiſcopus fundatam habet intentionem de jure communi ſuper perceptione decimarum in totum infra limites Parochiæ ſuæ, & vincit omnes Eccleſias, ſive ſint baptiſmales, ſive parochiales, & in hoc caſu poteſt intelligi textus in *d. cap. Dudum, infrà eodem*, & de his decimis Epiſcopus tenetur facere quatuor partes, ut *cap. Vobis, cap. Vulterana, & cap. Quatuor* 12. *qu.* 2. & ita tenet gloſ. *hìc poſt medium*, ibi, *& illa dudum*, Butr. *num. 8. verſ. Ceſſantibus autem*, & Abb. *n. 7.* idem tenet gloſ. *ult. in cap. Quæſti, 16. quæſt. 1.*

28 Limita tertiò eandem concluſionem, ut non procedat quando decimæ non ſunt in Parochia alicujus Eccleſiæ, veluti ſi prædia ſint multum diſtantia, & non incluſa in limitibus alicujus Parochiæ, & ſic ad nullum Parochum ſpectant: nam & tunc Epiſcopus abſque dubio fundat intentionem ſuper perceptione decimarum in totum; quia cenſentur eſſe ſub illius Parochia, & hic propriè eſt caſus, *cap. Quoniam, ſuprà eodem*, ſecundùm intellectum, quem ponit hìc gloſ. 2. *poſt med.* ibi, *vel illa decima*, quem quidem intellectum approbant inter DD. *in d. cap. Quoniam*, & hìc Anton. de Butr. *d. n. 8. verſ. Si autem non ſunt prædia*, & Abb. *d. n. 7. verſ. Aut hæc decima*.

29 Limita quartò, eamdem concluſionem ubi Parochiæ non eſſent diſtinctæ, ut in decreto Concilii Trid. *c. 13. verſ. In iis quoque civitatibus, ſeſſ. 24.* nam & eo caſu Epiſcopus percipere deberet omnes decimas prædiales, quemadmodum olim percipiebat ante diſtinctionem Parochiarum, non tamen deberet illas ſibi retinere, ſed inter Clericos pro cujuſque meritis diſpenſare, ut eſt text. notabilis *in c. 1. 16. qu. 7.* & tenet Abb. *d. nu. 7. verſ. Idem intelligo*, & Put. *deciſ. 371. n. 6. lib. 1.*

30 Limita quintò ſupradictam concluſionem, ut locum non habeat, ſi in tota diœceſi non reperiretur alia Parochia, niſi Cathedralis; quia tunc abſque dubio Epiſcopus fundaret intentionem in totum ſuper perceptione decimarum totius diœceſis, ut patet *in d. cap. 1. §. Has verò decimas*, & notat Burrius *eod. n. 8. verſ. Idem & fortius*, & Abb. *num. 7.* & ſæpius firmavit Rota, ut refertur *in deciſ. 22. num. 1. par. 7. recent.*

31 Secundò QUÆRO, Poſito Trid. Concilii decreto *c. 4. ſeſſ. 21.* quis fundet intentionem ſuper decimis in Parochia noviter erecta intra fines alterius Parochiæ juxta formam *cap. Ad audientiam, il primo, infrà de Eccleſ. ædific.* an ſcilicet Plebs, ſeu Eccleſia Matrix; an verò Capella, ſeu Parochialis noviter ædificata infra Plebanatum.

Hæc eſt quæſtio quotidiana, & valdè difficilis, in qua variæ fuerunt antiquorum opiniones ſuper interpretatione illius decretalis, *Ad audientiam*.

32 Prima opinio fuit gloſſæ Bernardi ibidem in verſ. *Obventiones*, ubi putavit decimas non deberi Eccleſiæ noviter conſtructæ, ſed Eccleſiæ Matrici, quæ fundat intentionem de jure communi ſuper decimis percipiendis, ut *cap. Cum in tua, infrà eodem*, & ad illud *c. Ad audientiam*, quod præcipit aſſignari obventiones Sacerdoti in nova Eccleſia inſtituendo, dat duos intellectus. Primus eſt, quòd Papa ibi ſub nomine obventionum non intellexit de decimis prædialibus, ſed de aliis obventionibus, videlicet de oblationibus, de decimis perſonalibus, quæ dantur diebus, quibus Parochiani accedunt ad Eccleſiam de mortuariis, & conſimilibus: nam ſi de illis intellexiſſet, utique expreſſiſſet, ſicut expreſſit de obventionibus, arg. *cap. Ad audientiam, ſuprà eod.* Secundus intellectus eſt, quòd quatenus verbum, *obventiones*, includat etiam decimas prædiales, tamen Papa illud fecit ibi de plenitudine poteſtatis propter periculum animarum, & quia Rectori antiquo remanebant ſufficientes redditus ad ſuſtentationem. Sed Epiſcopus abſque mandato Papæ non poſſet decimas novo Parocho aſſignare, niſi de conſenſu Rectoris Eccleſiæ antiquæ; quia non poteſt jura unius Eccleſiæ dare alteri, *cap. 1. ſupra de reb. Eccleſ. non alien. & arg. cap. Conſtitutum, §. Sicut duo, 16. quæſt. 1.* Eamdem opinionem tenet, & pluribus confirmat Hugo *in c. Eccleſiæ, 16. qu. 1.* ut ibi notatur in gloſ. *un.* & Innoc. *in cap. Ad Apoſtolicæ, ſupra eod.* & Raym. *in ſumm. titul. de Decim. part. 3. verſ. Item aliquis*.

33 Secunda opinio fuit Jo. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de Decim. littera D. in ver. Unica*, ubi plenè examinat hanc

quæ-

quæſtionem, & poſt multa in effectu ſic diſtinguit. Aut Eccleſia baptiſmalis erecta fuit poſt Parochialem, ita ut Parochialem comprehendat ut Capellam; & tunc clarum eſt Parochiali Eccleſiæ deberi ſuas antiquas decimas reales ad eum modum, quo primitus ei competebant; quia conſtructio nova Eccleſiæ baptiſmalis intelligi debet ſine præjudicio Parochialis: allegat jura, quæ hoc probant in ſui ratione, videlicet, *c. Si quis laicus, c. Quicumque, cap. De decimis, & cap. Statuimus, 16. quæſt.* 1. & in hoc primo membro conſentiunt Butr. Cardin. & Abb. Aut viceverſa Parochialis Eccleſia erecta fuit poſt baptiſmalem, ſeu plebem, & infrà limites plebanatus; & tunc Jo. Andr. concludit decimas deberi Matrici Eccleſiæ, ſeu plebi: & hoc intelligit de decimis prædialibus: nam perſonales debentur Capellæ: allegat jura, quæ dicunt expreſsè decimas non eſſe ſubtrahendas antiquis Eccleſiis, & plebibus, ut dentur Capellis in illarum Parochia ædificatis, videlicet *c. Eccleſiæ, d. c. Quicumque, cap. De decimis, & c. Statuimus, 16. qu. 1. & c. Decimas, 13. qu. 1.* aliàs eſt *verſ. ſub ſecundo, §. Et videtur caſus, in c. Ex tranſmiſſa,* cum ſua gloſſa in ver. *Decimas, ſuprà de præſcript.* Et pro hac opinione, quam, ut ipſe ait, approbat conſuetudo, facit vitatio enormis præjudicii, quod pateretur Eccleſiæ baptiſmalis, ſi præter decimas perſonales, & oblationes, quas perdidit ob erectionem novæ Parochiæ, amitteret etiam

34 prædiales contra Canones ſupra inductos: cùm præſertim baptiſmalis adhuc ſit Parochialis totius Plebanatus ratione adminiſtrationis Baptiſmi, quod eſt fundamentum omnium

35 Sacramentorum, *cap. fin. de Presbyter. non baptiz.* Quo reſpectu etiam nuncupatur Matrix, quia ſicut mater generat, ita hæc baptizando regenerat, ut notatur in Clem. 1. *circa med. in gloſ. in ver. Matricem, de ſent. excomm.* Atque ita in hoc ſecundo membro, Joan. Andr. concordat cum prima opinio-

36 ne Hugonis, & Bernardi. Sed poſtea limitat ſuam concluſionem dupliciter: primò ſcilicet, ſi conſuetudo habeat ut decimæ debeantur Parochiali noviter erectæ: ſecundò, ſi Epiſcopus in limine erectionis, cùm aliter animabus provideri non poſſet, illas Parochiali Eccleſiæ aſſignaverit de ſui Capituli conſenſu: & in hoc diſcrepat à prima opinione Bernardi, qui putavit Epiſcopum hoc non poſſe abſque ſpeciali commiſſione Papæ, niſi de conſenſu Rectoris majoris Eccleſiæ.

37 Tertia opinio fuit Innoc. *in d. c. Ad audientiam, il primo, de Eccleſ. ædific. in gloſ. in ver. Proventus,* qui tenuit novæ Eccleſiæ non deberi niſi proventus ſpirituales, quos Eccleſia Matrix habebat in ea villa, ubi nova Parochia fuit conſtituta. Non enim credimus, inquit, quòd ei dare deberet campos, vel alia bona, quæ haberet in ipſa villa, & cum eo tranſit ibi Abb. Antiq. *n. 1. in eod. ver.* Non tamen aperit Innoc. an ſub nomine proventuum ſpiritualium intellexerit

38 de decimis, necne. Et nihilominus illius opinionem refellit *ibid.* Hoſt. *n. 2. in ver. Obventiones,* quia Epiſcopus Ordinator eſt non ſolùm ſpiritualium, ſed etiam temporalium ad Eccleſiam pertinentium, *cap. 1. 2. & 3. & per totam,* 10. *quæſt.* 1. Unde ſi videat periculum animarum, debet præponere ſpiritualia temporalibus, arg. *cap. Præcipimus,* 12. *qu.* 1. cum aliis per eum allegatis, & cum Hoſt. conſentiunt illic Jo. Andr. *n. 2. in ver. Proventus,* Butr. *n. 8.* Cardin. *n. 5. in prima quæſtione,* & Abb. *n. 7.*

39 Quarta opinio fuit Goffredi *in ſumma hoc tit. §. 2.* aſſerentis decimas prædiales deberi Parochiali, intra cujus fines prædia ſita ſunt: perſonales verò dividendas eſſe inter baptiſmalem, & illam, in qua Parochiani audiunt Divina, pro qua facit quod ſcripſit Jo. Andr. *in cap. De his, ſuper gloſſ. 2. de Sepult.* & quod dicam infrà *n. 35.*

Quinta opinio, quæ aliquantulum accedit ad præcedentem, fuit Hoſt. *in ſumma eod. tit. §. Cui danda, in princ. qui cenſ.* perſonales dandas eſſe parochiali, ſeu baptiſmali, id eſt ubi audiuntur Divina, & percipiuntur Sacramenta, *per cap. Quia,* 16. *q.* 1. Prædiales verò Parochiæ prædiorum, ut *c. Quoniam, ſupra eod. & cap. fin. de Parochiis,* niſi aliud habeat conſuetudo, *c. Cum ſint, ſupra eod.*

40 Sexta demum opinio fuit Jo. Calder. filii adoptivi Jo. And. qui reprobata hìc patris opinione, arbitratus eſt decimas prædiorum novæ Parochiæ deberi Eccleſiæ Parochiali noviter conſtructæ, etiamſi eas Epiſcopus illi non aſſignaverit; quia de jure communi eo ipſo quod Eccleſia habet limitatam Parochiam, debentur illi redditus ſpirituales provenientes ex prædiis intra Parochiam incluſis, ut *in cap. Paſtoralis, ſupra de his quæ fiunt à Prælat.* Et hanc rationem dicit eſſe inconvincibilem Abb. *in d. cap. Ad audientiam, n. 14.*
verſ. Et poteſt allegari, infrà de Eccleſ. ædifican. Cui opinio- 41
ni valdè etiam ſuffragatur littera illius Decretalis, *Ad audientiam, in ver. Obventiones:* nam decimæ veniunt appellatione oblationum, ut *cap. Cum inter, de verb. ſignific.* Ergo fortius veniunt appellatione obventionum, quod eſt verbum magis generale. Sed obventiones debentur Sacerdoti novæ Parochiali præficiendo, ut eſt textus *in d. cap. Ad audientiam,* ibi, Obventiones Eccleſiaſticas percepturum. Ergo illi debentur & decimæ. Eamdem opinionem tenuit gloſſa *in ſumma 13. quæſt. 1.* & ibi etiam Archid. dicens de hoc eſſe caſum *in cap. Ad decimas, de reſtitut. ſpoliat.* Paul. Zenzelin. & Laudun. in Clem. 1. *de decim.* Collectar. *in c. Quoniam, n. 1. ſuprà eod.* Anchar. inter conſ. Calderini *in tit. de decim. conſ.* 2. Et pro hac parte poſt prolixam diſputationem concludit hìc Butr. *col. ult. verſ. Mihi videtur ſic concludendum,* & Cardin. *in 2. quæſt.* niſi tamen Eccleſia eſſet Parochialis certorum Parochianorum ſine limitibus; quia tunc planum putat decimas prædiales deberi Eccleſiæ matrici, quia ad hoc Parochia remanet matrix, ſecundum eum: quam limitationem ante eum poſuit & Collectarius *loc. cit.* ſequitur Abb. *hìc num. 8. col. ult. poſt medium,* dicens, hanc opinionem tenere communiter moderniores. Pro qua etiam ipſe in facti contingentia conſuluit, ut idemmet teſtatur *in d. cap. Ad audientiam, n. 14. de Eccleſ. ædific.* habetur illius *conſ. lib. 1. conſ. 58. incip. in quæſtione quæ vertitur, per totum.* Et ad jura per Jo. Andr. inducta, quæ dicunt novas Capellas non eſſe conſtruendas in præjudicium baptiſmalis, nec decimas eſſe ſubtrahendas plebibus ut dentur Capellis, reſpondent Butr. & Abb. non habere locum quando ad erectionem, & ſubtractionem hujuſmodi proceditur ex juſta & neceſſaria cauſa, vel illa jura ſecundum Calder. loquuntur de Capellis non habentibus aliam Parochiam ſub ſe, quod etiam dixit Butr. *in c. Ex tranſmiſſa, n. 7. ſupra de præſcript.* Demum hanc ſententiam multoties probarunt Domini de Rota, videlicet *in Comen. decimarum 28. Iunii 1602. & 27. Novembris* 1606. coram Cardin. Sacrato, item *in Conchen. decimar. de Cortecon.* 11. *Maii* 1615. coram Pirovano, *& in Mediolanen. decimarum S. Iuliani 16. Ianuarii* 1613. coram Cardin. Pamphil. Ac demum *in Mediolanen. decimarum de Carlatio 18. Martii* 1616. coram Mart. Andr.

Ex his vides quanta ſit in hoc articulo ſententiarum va- 42
rietas: unde vix aliquid certi firmari poſſet ſi quæſtio dirimenda eſſet ex jure communi. Verùm hodie totam hanc 43
controverſiam non obſcurè diſſolvit jus noviſſimum Concil. Trid. *in cap. 4. ſeſſ. 21. Statuit,* enim, *ut in omnibus Eccleſiis Parochialibus, vel baptiſmalibus poſſint Epiſcopi ex cauſis ibi expreſſis novas Parochias erigere etiam invitis Rectoribus:* & mox ſubdit: *Illis autem Sacerdotibus, qui de novo erunt Eccleſiis noviter erectis præficiendi, competens aſſignetur portio arbitrio Epiſcopi ex fructibus ad Eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus.* Hæc ibi. Expendenda ſunt ſingula verba cum myſterio apposita ad ſummovendas antiquas DD. altercationes. Primò enim in illis verbis, *poſſint Epiſcopi etiam invitis Rectoribus,* correxit primam opinionem Bernardi, & Hugonis, qui putabant Epiſcopum ſine ſpeciali commiſſione Papæ non poſſe novas Parochias erigere, & Sacerdotibus ibi inſtituendis obventiones aſſignare abſque conſenſu Rectoris Eccleſiæ antiquæ; ut dictum eſt ſupra *num. 42.* Jam enim ex Concilio Epiſcopus poteſtatem habet ut ſupra erigendi & aſſignandi etiam invitis Rectoribus. Deinde in verbis *ex fructibus ad Eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus* correxit opinionem Hugonis, & Bern. dum di- 44
xerunt Epiſcopum non poſſe auferre decimas Eccleſiæ matrici, & illas dare Eccleſiæ noviter erectæ: nam ex Concilio poteſt Epiſcopus novæ Eccleſiæ aſſignare fructus ad Eccleſiam matricem pertinentes; & ſic etiam decimas, 45
quæ veniunt fructuum appellatione, *c. Nuncios, & cap. Ex parte, il ſeconde ſupra eod. cum ſimil.* præſertim cùm Concil. adjecerit adverbium illud univerſale, *quomodocumque,* quod eſt valdè prægnans, & extendit diſpoſitionem etiam ad ea, quæ aliàs non fuiſſent incluſa, *c. Soluta,* & ibi Abb. *in ult. not. de maior. & obed. gloſ. fin. in addit. marg. in l. Cum pœna, ff. de arbitr.* dixit *in cap. Cum veniſſet, num. 70. ſupra de iudic.* Quam interpretationem jam pridem probavit S. Congr. ejuſdem Concil. Interpres, dum declaravit licere Epiſcopo aſſignare Sacerdotibus, qui erunt præfecti novis

Pa-

Digitized by Google

Parochiis ſecundùm *d.cap.4.* conſtitotis competentem por-
tionem arbitrio ſuo ex omnibus fructibus ad matricem per-
tinentibus, non diſtinguendo magis decimas, quàm alia
corpora redditruum ejus. Rurſus in eiſdem verbis, *ex fru-
ctibus, &c.* Concil. ſuſtulit tertiam opinionem Innoc. de
qua ſupra *n.37.* quatenus putavit novo Parocho dari non
poſſe niſi proventus ſpirituales, & probavit opinionem
Hoſt. qui ſenſit dari poſſe etiam temporales urgente neceſſi-
tate. Indubitatum eſt namque redditus, & proventus tem-
porales venire appellatione fructuum, *l. Frugem, ff. de verb.*
46 *ſignif. cum ſimilibus.* Sed è converſo videtur magis adhæſiſſe
ſententiæ Innoc. in eo, quod dixit, novo Parocho non poſſe
dari campos: idem enim videtur & Concilium intellexiſſe,
dum juſſit portionem aſſignari ex fructibus, quorum appel-
latione non venit proprietas ſeu fundus, ſed quod ex fundo
naſcitur, & renaſcitur, ut *in d.l. Frugem* notat gloſſ. *ult.* &
47 Abb. *in cap. Salubriter, infra de uſur.* Quòd tamen videtur
intelligendum reſpectu proprietatis, non autem reſpectu
utilis dominii; quia cùm Epiſcopus ex Concilio poſſit aſſi-
gnare novo Parocho fructus alicujus fundi matricis Eccle-
ſiæ, & hæc aſſignatio debeat eſſe perpetua; quia dos Eccle-
ſiæ non poteſt conſtitui ad tempus, ut *cap. Nemo, de conſe-
crat. diſtinct.1.* & in Auth. *Vt nullus fabricet Oratorii do-*
48 *mum, §. Vt qui Eccleſias;* hinc neceſſariò ſequitur, ut fa-
cultatem habeat aſſignandi etiam fundum ipſum quoad do-
minium utile: hoc enim importat aſſignatio perpetua fru-
ctuum, vel uſusfructus, ut eſt textus *in l.1. §. Qui in perpe-
tuum,* & ibi notatur, *ff. Si ager vectigal. vel emphyteuticar. pe-
tat.* & tradit Paul. de Caſtr. *conſ.376. Licet index, col.2. ante
med. verſ. Vltimo probatur, lib.1.* Et ita arbitror conciliari
poſſe diſſidentes opiniones Innocentii & Hoſtienſ. ut ſcili-
cet opinio Innocentii procedat reſpectu proprietatis & do-
minii directi; opinio verò Hoſtienſis reſpectu utilis domi-
nii. Ad hæc Concilium in illis verbis, *Competens por-
tio arbitrio Epiſcopi,* apertè ſuſtulit ſextam opinionem Cal-
dec. & aliorum, qui putant Parochiali noviter erectæ de-
beri proventus, & decimas omnes ad matricem pertinen-
tes, ut dictum eſt ſupra *num.40.* nam Concilium noluit
deberi omnes, ſed competentem portionem ſecundùm ar-
bitrium Epiſcopi. Simile *in cap. Expoſuiſti, in fin. & in cap.
Extirpandæ, §. Qui verò ſupra de præb. & in cap. Paſtora-*
49 *lis, de his quæ fiunt à Prælat.* Ultimò in eadem clauſula, *com-
petens aſſignetur portio arbitrio Epiſcopi.* S. Synodus apertè
approbavit ſecundam opinionem Joan. Andr. de qua ſupra
num.33. ſentientis ceſſante Epiſcopi aſſignatione, decimas
remanere Eccleſiæ baptiſmali, ſeu plebi; & improbavit ul-
timam opinionem Joan. Calder. & ſequacium, qui exiſti-
marunt decimas prædiales tranſire ipſo jure ad Eccleſiam
noviter conſtructam. Etenim unumquodque verbum
prædictæ clauſulæ excludit tranſitum ipſo jure; & primò
huc ſpectat verbum illud, *aſſignetur,* quod eſt verbum facti,
& requirit hominis miniſterium, ut *in d. cap. Expoſuiſti,
& d.§. Qui verò, l. Si quid, §. fin. ff. de legat.3. & l.1. §. fin.
ff. naut. caupon. ſtabular.* & tradunt Alciat. Patergon. *lib.1.
cap.88.* Pariſ. *conſ.53. num.6. volum.3.* & Dec. *conſ.640. n.6.*
Si enim portio eſt aſſignanda ab Epiſcopo: ergo non tran-
ſit ipſo jure. Idemque colligitur ex illis verbis *competens
portio:* nam Conc. noluit, ut nova Eccleſia fundaret in-
tentionem ſuper omnibus decimis prædiorum intra ſuos
limites exiſtentium, juxta text. *in cap. Paſtoralis, ſupra de
his, quæ fiunt à Prælat.* Sed ut illi congrua tantùm portio
aſſignaretur ab Epiſcopo, quippe ante ejus declarationem
ignoratur quæ portio ſit competens; & conſequenter
non poteſt ipſo jure in Eccleſiam tranſire, cùm præſertim
portionis appellatione veniat pars, & non totum, *l. no-
men filiorum, §. Portionis, ff. de ver. ſignif.* & ibi notat
Rebuff.

50 Et confirmatur ex verbis, *arbitrio Epiſcopi,* quia repu-
gnant ut decimæ omnes tranſeant in Eccleſiam ipſo jure
abſque facto hominis, & competens portio dumtaxat aſſi-
gnetur ab Epiſcopo pro ejus arbitrio. In his enim quæ ſunt
51 determinata à jure arbitrium non intrat, ut *l.1. §. Ait Præ-
tor, ff. de iur. deliber. l. Mora, ff. de probat. cap. fin. ſupra de
tranſact.* text. optimus *in c. De cauſis, §. Illis, de offic. delegat.*
cum concordant. de quibus ibi per Hoſt. *num.9. verſ. In iſtis
enim.* Atque ita non obſtat quòd etſi aliquid inductum ſit
ipſo jure, non tamen excludatur factum Superioris, *c. Cum
ad noſtram,* & ibi gloſ. *in ver. Irritare, ſuprà de elect. cap. Cum
ſecundum, de hæret. lib.6.* & tradit Tiraquell. *in l. Si unquam,
in verb. Revertatur, n.446. C. de revoc. donat.* Quoniam re-
ſpondetur hoc verum eſſe in facto hominis, quod eſt in exe-
cutione juris præexiſtentis, & ita loquitur Tiraquell. ait
enim; [Licèt in his, quæ ipſo jure conceſſa ſunt, non ſit
neceſſe adire judicem, poteſt tamen officium judicis, ſi de
facto expedit, implorari.] At Concilium non præcipit Epi-
ſcopo, ut in aſſignatione purgationis exequatur jus præce-
dens; ſed ut arbitretur quanta, & qualis eſſe debeat por-
tio; & tunc demum illam aſſignet novo Parocho. Nam
verba illa, *competens portio,* referuntur ad quantitatem; ſe-
quentia verò, *ex fructibus ad matricem quomodolibet perti-
nentibus,* referuntur ad qualitatem portionis per Epiſcopum
aſſignandæ. Ergo nihil eſt quod poſſit executioni deman-
dari antequam appareat ex declaratione Epiſcopi quanta,
& qualis ſit hujuſmodi portio: nam quod pendet non eſt
pro eo quaſi ſit, dicit textus *in l. Is damnum, §. Quod pendet, ff.
de regul. iur.* & notatur *in c.2. infrà de appellat.* & cùm ſit in
arbitrio Epiſcopi aſſignare portionem novo Parocho ſive ex
decimis, ſive ex aliis fructibus ad matricem pertinentibus,
quamdiu hoc arbitratus non fuerit, decimæ non debentur;
quia poteſt contingere, ut non aſſignet decimas, ſed alios
redditus, & ratione incertitudinis, & ambiguitatis nihil
debetur, ut *l. Duo ſunt Titii, ff. de teſtam. & l. Si ita fuerit,
ff. de rebus dub.* facit tex. *in l. Ita ſtipulatus, ff. de ver. oblig. &
in l. Cum poteſt, §. Genere, Cum ibi not. ff. de iur. dot.*

Non obſtant deciſiones Rotæ ſupra in contrarium allega-
tæ, quoniam loquuntur in terminis juris communis: ſe-
quuntur enim opinionem Calderini uti magis communem,
ſed non advertunt ad Decretum Concilii. Item non obſtat
quod Concilium innovaverit *cap. Ad audientiam il primo,
infra de Eccleſ. ædifican.* non autem illi derogaverit. Nam
reſpondetur Concilium non derogaſſe prædictæ Decretali,
ſed Doctorum opinionibus. Præterea obſervandum eſt
Concilium innovare *d. cap. Ad audientiam,* in ea tantùm
parte; in qua diſponit de erectione novæ Parochiæ, non
autem ubi agit de fructibus novo Rectori aſſignandis: qui-
nimò ubi de fructibus agit, adverſativè loquitur; ut in
verſ. *Illis autem Sacerdotibus,* ponderando dictionem, *au-
tem,* de cujus natura eſt adverſari præcedentibus, ut notat
Bart. *in l. Mariti, §. Eum autem, n.1. ff. de adulter. & in l. Hoc
amplius, §. De his autem, n.1. ff. de damn. infect.*

Poſtremò eademmet Rota in prædicta cauſa Mediola-
nen. decimarum de Carlatio propter verba Concilii de ſua
concluſione hæſitavit; ideòque rejecit cauſam ad S. Con-
gregationem Cardinalium ejuſdem Concilii interpretum,
quæ anno 1617. me Secretario, partibus auditis, atque
articulo accuratè diſcuſſo, cenſuit decimas ad Eccleſiam
matricem pertinentes non tranſire ipſo jure in Parochialem
Eccleſiam noviter erectam, ſed remanere apud Eccleſiam
matricem, niſi eas Epiſcopus novo Parocho ad præſcri-
ptum Concilii aſſignaverit.

Nunc declara notabiliter concluſionem ut ſuprà firma- 52
tam, ut vendicet ſibi locum in decimis prædialibus tantùm;
in quibus terminis articulus fuit examinatus, & reſolutus à
Sac. Congregatione, non autem in decimis perſonalibus,
quæ tranſeunt ipſo jure in Parochialem noviter erectam
etiam ante ullam Epiſcopi aſſignationem, ut notat gloſſ. *in d.
c. Ad audientiam, in ver. Obventiones,* quæ in hoc communi-
ter approbatur; & Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit.
de decim. littera D. in ver. Vnica.* Ratio eſt evidens; quia
decimæ perſonales, ſeu ſacramentales debentur illi Eccle-
ſiæ, ubi quis audit Divina Officia, & percipit Eccleſiaſtica
Sacramenta, ut oſtenſum eſt ſuprà *n.20.* Ergo cùm populus
poſt erectionem novæ Parochialis ad eam confluat pro Di-
vinis audiendis, & Sacramentis recipiendis; non autem ad
Eccleſiam matricem: conſequens eſt ut decimæ perſonales
non eidem matrici, ſed novæ Parochiali ſint perſolvendæ.
Præterea perſonales non debentur primæ Parochiali ſi quis 53
mutaverit domicilium, ſed ſecundæ ſi ibi audiat Divina, &
recipiat Sacramenta, ut eſt textus *in c. Ad Apoſtolica, ſupra
eod.* & ibi notant Butr. & alii; Rota *deciſ.124. n.7. part.5. re-
cent.* Cenſetur enim quis Parochianus illius Parochiæ in 54
qua inhabitat, ut de Scholaſticis, & Mercenariis notat
gloſſ. in Clem.1. *in ver. Parochialis, de privileg.* Si igitur
Parochiani recedentes à Parochia antiqua, etiam ex cauſa
voluntaria, & ad tempus, non tenentur amplius illi ſolvere
decimas perſonales, quia dantur pro illis tantùm diebus,
quibus Parochiani accedunt ad Eccleſiam, ut ait gloſſ. *in
d. cap. Ad audientiam il primo, in ver. Obventiones, de Eccle-*

ſiis

Digitized by Google

ſtis ædifican. utique longè minus ad id tenenrur cùm recedunt ex cauſa neceſſaria, & perpetua diſmembrationis Parochiæ: jam enim Parochiani Eccleſiæ novitér erectæ in nova Parochia habitationem, & domicilium habent ibiq; tenentur Divina audire, & Sacramenta percipere, & conſequenter ſoluti ſunt ab obligatione ſolvendi decimas perſonales matrici Eccleſiæ, etiam ſine facto, & miniſterio Epiſcopi, Rota *in d. deciſ.124. num.4. part.5. recens.* Et eſt ſimile in futuris oblationibus, quæ debentur novæ Parochiali, etiamſi illas Epiſcopus non aſſignaverit, ut ex ſententia Sac. Congregationis tetigi in *d.c.*51. *Ad audientiam, n.*39. & hoc planum.

55 Sed remanet dubium quid juris ſi aliquis perceperit Sacramentum Baptiſmi in Eccleſia matrice, & reliqua Sacramenta in Parochiali, cuinam Eccleſiæ decimæ perſonales debeantur, Butr. *hic numer.8. col.4. in princ. verſ. Quantum autem ad decimas*, Cardin. *num.8. verſ. Perſonales autem*, & Abb. *hic num.6. verſ. Remanet*, tamen unum dubium, putant decimas perſonales partim deberi Eccleſiæ Baptiſmali ratione Baptiſmi, qui eſt janua omnium Sacramentorum, *cap. fin. de Presbyt. non baptiz.* partim Parochiali propter reliqua Sacramenta, & allegant notata per Joan. Andr. *loco ſuprà citato, num.*33. Inducunt etiam quod notat Innoc. in *cap. De Sepultur.* & textum cum ibi notatis in *cap.2. eodem tit. lib.6.* & quod notatur in *cap. Novum genus, ſuprà eod.* fatetur tamen in hoc ſtandum conſuetudini. Verùm perſonales deberi illi Eccleſiæ in qua audiuntur Divina, non autem Baptiſmali ſi ibi Divina non audiantur, tenet gloſſ. in *cap. Statuimus, in ver. Baptiſmalem*, 16. *quæſt.*1. gloſſ. *ult. in cap. fin. de Parochiis*, Joan. Andr. & Anchar. in d. *cap. Ad Apoſtolica, ſuprà eod.* Rebuff. *de decimis, d. quæſt.6. num.*21.

56 Et huic opinioni ſuffragatur quòd perſonales debentur illi Eccleſiæ, ubi Parochiani audiunt Divina Officia, & percipiunt Sacramenta per totum anni circulum, ut *cap. Quæſti* 16. *qu.*1. ſeu frequentius, ut per Rebuff. *d. qu.6. n.*2. ubi refert ſe ita inveniſſe in quadam Decretali, Alex. III. incipien. *Nota quæ ad honeſtatem*. In integra, ita ut ſi aliquoties in una Eccleſia, & poſteà in alia Divina audierint, vel in hieme in una Parochia, & in æſtate in altera: tunc perſonalis æqualiter ſit dividenda authoritate Superioris, ſi æquale fuerit tempus; alioquin proportionabiliter pro rata temporis, ut poſt Innoc. notat Butr. in *c.2. in fin. ſuprà eod.* & Rebuff. *loco citato*. Sed Parochiani Eccleſiæ noviter erectæ nec audiunt Divina, nec per anni circulum percipiunt Sacramenta in Eccleſia Baptiſmali, ſed ſemel tantum In vita Sacramentum Baptiſmi. Ergo non tenentur eidem matrici ad perſonales. Prima tamen opinio videtur ſatis rationi conſona, & fuit originaliter Goffredi *in ſumma hoc tit.* §.2. ut dixi ſuprà *num.*39. Pro qua facit optimè textus in *d.c. Quæſti* 16. *qu.*1. ponderando illa verba, ibi, *dent decimas ſuas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Miſſas audiunt*, quæ ſatis clarè innuunt decimas perſonales utrobique ſolvendas, ideſt tam in Eccleſia, ubi quis baptizatur, quàm in illa, ubi per anni circulum audit Divina Officia, & percipit reliqua Sacramenta: & hoc placet, ceſſante tamen Epiſcopi aſſignatione, vel conſuetudine, ut per Card. & Abb. *locis citatis*, & per Rebuff. *in d. qu.6. num.*21.

Porrò cùm Archiepiſcopus Urbini aſſignaſſet quamdam portionem decimarum ad matricem pertinentem, quam vocant *Quarteſium*, alteri Parochiali eò quòd Baptiſma, quod in matrici tantùm miniſtrabatur, poſuiſſet etiam in d. Parochiali: Sac. Congregatio Concilii cenſuit *c.4. ſeſſ.*21. ad hunc caſum non pertinere. Item per disjunctivam, 57
vel, poſitam in *d. cap.*4. ibi, Parochialibus, vel baptiſmalibus, cenſuit Eccleſiam baptiſmalem, non eſſe Parochialem, nec habere curam animarum, quod notant Doctores in Clem. *unica, de Baptiſm.* quia actus Baptiſmi poteſt exerceri per laicum; & ſic non eſt de cura pœnitentiali, vel judiciali, cujus laicus ſicut & mulier eſt incapax. Et hoc intellige ſi baptiſmalis non habeat niſi adminiſtrationem Baptiſmatis; ſecus ſi habeat adminiſtrationem omnium Sacramentorum; quia tunc eſt Parochialis reſpectu ſuæ Parochiæ, ut hic declarat Butr. *num.8. ante medium, verſ. Si prædia ſint*. Demum cenſuit Sac. Congregatio in omnibus Eccleſiis Parochialibus debere eſſe fontem baptiſmalem, niſi eſſent in aliquibus ſpecialiter Eccleſiis deputati fontes baptiſmales, qui matrices, vel baptiſmales Eccleſiæ vocantur, ita ut fiat diſtinctio matricum Eccleſiarum ab aliis curatis.

(In the right margin beside the text above: 58 and 59.)

C*Vm in tua*. Decima omnium fructuum prædii debetur illi, qui ſibi præſcripſit illud prædium decimale, alterius verò prædii, quod non præſcripſit decimam non habebit. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. Butr. & Ancharan. vel ſecundùm Cardin. Abb. & Joan. de Anan. decima omnium fructuum prædii debetur ei, qui præſcripſit, ibi, *decimas*; ſed ad aliud prædium præſcriptio non extenditur. Communis diviſio, Conſultatio, & reſponſio; ſecunda ibi, *Reſpondemus*, & eſt pars *cap. Cum in tua, ſup. de teſtam. & cap. Cum in tua, infrà de ſponſ. & qui matr. accuſ. poſſ.*

Pro intelligentia hujus textus vide quod ſcripſi in *cap. Proximo, n.*11. *ſup. eod.*

DE DECIMIS.

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XXXII.

IN aliquibus regionibus quædam permiſtæ ſunt gentes, quæ ſecundum ſuos ritus decimas de more non ſolvunt, quamvis cenſeantur nomine Chriſtiano: his nonnulli domini prædiorum ea tribuunt excolenda, ut decimis defraudantes Eccleſias, majores inde redditus aſſequantur. Volentes igitur ſuper his Eccleſiarum indemnitatibus providere, ſtatuimus, ut ipſi domini talibus perſonis, & taliter ſua prædia excolenda committant, quod abſque contradictione, Eccleſiis decimas cum integritate perſolvant, & ad id ſi neceſse fuerit per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur.

Illæ quippe decimæ neceſſariò ſolvendæ ſunt, quæ debentur ex lege Divina, vel loci conſuetudine approbata.

SVMMARIVM.

1 *PRædiorum domini cogi poſſunt ut prædia colenda dent talibus, à quibus ſine contradictione Eccleſia poſſit decimas conſequi.*

2 *Decimas integrè non ſolventes excommunicari debent, & ſic mortaliter peccant.*

3 *Decimæ ſaltem prædiales etiam hodie ſunt ſolvendæ de iure Divino, & num. ſeqq. uſque ad n.10. & n.16.*

Quid in decimis perſonalibus, n.5. & 15.

4 *Decimarum præceptum in lege veteri partim fuit morale, partim iudiciale, partim cæremoniale, n.6. & 8.*

Reſpectu quota hodie eſt de iure Eccleſiaſtico, n.9.

7 *Detinere idem eſt quod rapere, & idem eſt auferre quod non dare.*

Digitized by Google

9 *Præcepta iudicialia legis veteris, etſi non obligent tempore gratiæ; tamen ſervari poſſunt, ac etiam debent ſi ab Eccleſia ſtatuantur.*
10 *Conſuetudo eximens à ſolutione decimarum an ſit attendenda, & n. ſeq.*
11 *Quid in Clericis, & Religioſis.*
12 *Et quid in Laicis.*
13 *Conſuetudo induci non poteſt, ut laici ex toto ſint exempti à ſolutione decimarum prædialium, ſed ad hoc requiritur vel privilegium, vel immemorabilis cum fama privilegii.*
14 *Et quid poſt Bullam Vrbani VIII.*

1 IN *aliquibus*. Domini prædiorum cogi poſſunt ut prædia colenda dent talibus, à quibus ſine contradictione Eccleſia poſſit decimas conſequi: hoc dicit uſque ad §. *Ille*, qui ob ſui brevitatem non ſummatur. Prima pars ponit exceſſum, quem ſecunda corrigi mandat, ibi, *Volentes*.

2 Nota primò ibi, *per cenſuram Eccleſiaſticam. Non ſolventes decimas cum integritate, ad id compellendos eſſe per excommunicationem*. Concordat Concilium Rothomagenſe relatum in *cap. Omnes*, 16. *qu.* 7. ibi, *Anathematis vinculo feriantur uſque ad ſatisfactionem, & emendationem congruam*. Et Concilium Tridentinum *cap.* 12. *ſeſſ.* 25. ibi, *Integrè perſolvant, qui verò eos ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur*. Et hinc collige contravenientes mortaliter peccare, cùm excommunicatio non feratur niſi pro culpa lethali, *cap. nemo Epiſcoporum*, 11. *qu.* 3. & ita hic tenet gloſſ. *ultima*, & Abb. *n.* 4.

3 Secundò nota ex §. *Ille*, ibi, *ex lege Divina textum expreſſum, quod decimæ ſaltem prædiales hodie neceſſariò ſunt*
4 *ſolvendæ de iure Divino*: & hinc collige apertiſſimè præceptum legis veteris circa decimarum ſolutionem non expiraſſe per legem Euangelicam, ſed adhuc neceſſariò ſervandum eſſe, & conſequenter ad præcepta merè judicialia, ſeu cæremonialia non pertinere, quæ fuerunt evacuata per adventum Chriſti, ſecundùm ea, quæ docet S. Th. *in* 1. 2. *qu.* 103. *art.* 4. & *qu.* 104. *art.* 3. & ita docet gloſ. *ult.*
5 *hic*, & Innoc. in *cap. Significavit*, *num.* 2. *ſuprà de paroch.* ubi relatis authoritatibus veteris, & novi Teſtamenti, fusè probat omnes decimas tam perſonales, quàm reales hodie eſſe integrè perſolvendas de jure Divino, & debere confundi iſtos novos Magiſtros, & prædicatores contrarium aſſerentes, Imol. *num.* 3. *ad fin. Mirum eſt*, inquit, *de quibuſdam, qui quaſi inſani, & heretici dicunt, quod perſonales decimæ non ſunt dandæ*, cùm habeatur contrà *num.* 10. *circa finem*, & *Deuteron.* 12. *circa princ.* & major ratio ſit quòd quis det tributum de eo, quod producit manus ſua tanquam dignius, quàm quod de eo, quod producit humus. Item Abbas *ſuprà in Rubrica numer.* 2. *verſ. Et adverte*. Oſtendit omnes DD. Eccleſiæ in hanc ſententiam convenire, ut etiam hodie decimæ debeantur, ſcili-
6 cet de jure Divino, & opinioni Canoniſtarum apertè ſuffragatur Concilium Tridentinum in d. *cap.* 12. *ſeſſ.* 25. in illis verbis: *Cum decimarum ſolutio debita ſit Deo, & qui eas dari noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt.* Quæ verba deſumpta ſunt ex *cap. Decimæ*, 16. *qu.* 1. & non obſcurè innuunt hoc præceptum eſſe morale, & contineri
7 ſub præcepto illo Decalogi, *Non furtum facies*. Nam (ut ait gloſſa in d. *cap. Decimæ*, *in ver. invaſit*) idem eſt detinere quod rapere, ut ibi, & in *cap. Sæpe*, *de reſtitut. ſpoliat.* & idem eſt auferre quod non dare, *cap. Sicut*, 47. *diſt.* & *cap. Indignè* 12. *qu.* 2. Præcepta autem moralia legis veteris cùm ſint juris naturalis, immutabilia ſunt, & ſervari debent ab omnibus etiam poſt legem Euangelicam, §. *His itaque*, & ibi gloſſ. 1. 6. *diſt.* S. Thom. *in* 4. *ſentent. diſt.* 2. *qu.* 1. *art.* 4. *quæſt.* 1. *ad ſecundum*, & *in* 2. 2. *quæſt.* 98.
8 *art.* 5. & ita expreſsè docuit Archid. *in cap. Decima*, *num.* 3. 16. *quæſt.* 1. ex eodem D. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 1. *in corpor.* dicens, *præceptum de ſolutione decimarum in veteri lege partim fuiſſe morale inditum naturali ratione, partim autem iudiciale ex Divina inſtitutione robur habens; quod enim eis, qui Divino cultui miniſtrabant ad ſalutem populi totius, populus neceſſaria victus miniſtraret, ratio naturalis dictat, ſicut & his, qui communi utilitati invigilant, ſcilicet Principibus, & militibus, & aliis huiuſmodi ſtipendia victus debentur à populo; Vnde & Apoſtolus hoc probat* 1. *ad Corinth.* 9. *per humanas conſuetudines dicens: Quis militat ſuis ſtipendiis umquã? aut quis plantat vineam, & de fructibus eius non edit? Sed determinatio certa partis exhibendæ miniſtris Divini cultus non eſt de iure naturali, ſed eſt introducta inſtitutione Divina ſecundùm conditionem illius populi, cui lex dabatur; & ſic quantum ad determinationem decimæ partis hoc præceptum erat iudiciale, licèt ſignificaret aliquid in futurum; & hoc reſpectu conveniret cum cæremonialibus præce-*
ptis; iudicialia vero etſi non obligent tempore gratiæ: tamen 9
poſſunt obſervari abſque peccato, & ad eorum obſervantiam aliqui obligantur ſi ſtatuantur authoritate eorum, quorum eſt condere leges: unde determinatio decimæ partis ſolvendæ eſt authoritate Eccleſiæ tempore novæ legis inſtituta ſecundum quandam humanitatem, ut ſcilicet non minus populus novæ legis miniſtris novi teſtamenti exhibeat, quàm populus veteris teſtamenti exhibebat; Sic ergo patet ad ſolutionem decimarum homines teneri partim quidem ex iure naturali, partim ex inſtitutione Eccleſiæ, quæ tamen penſatis opportunitatibus temporum & perſonarum, poſſet aliam partem determinare ſolvendam. Hæc ex illo. Et prædictis adde Covarr. *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. ubi latiſſimè diſſerit, an, & quomodo decimæ tam reales, quàm perſonales debeantur jure naturali, Divino, vel humano. Et ſimiliter concludit deberi jure naturali quantum ad ſuſtentationem miniſtrorum, ſed jure Eccleſiaſtico poſitivo quantum ad determinationem quotæ, & hoc communiter tenetur.

Gloſſa ultima quærit, An conſuetudo non ſolvendi de- 10
cimas, ſit attendenda; & diſtinguit inter laicos, & clericos; Et quantum ad laicos tenet, conſuetudinem non valere etiam reſpectu quotæ, niſi ſit approbata per Papam: & in hoc conſentit Innoc. & alii quos refert, & ſequitur Turrecr. in *cap. Revertimini*, *num.* 14. 16. *qu.* 1. Sed quoad clericos, & Eccleſiam gloſſa tenet præſcriptionem procedere non ſolùm reſpectu partis, ſed etiam totius decimæ, DD. in hoc multum ſe involvunt, & aliorum opiniones recenſet Abb. *num.* 7. & de qua conſuetudine loquatur hæc Decretalis, & de illius intellectu vide Archid. in *cap. Quicumque*, *num.* 6. *verſ. Et dicas aliis omiſſis*, 16. *qu.* 7.

Breviter dicendum conſuetudinem hanc non ſolùm re- 11
ſpectu quotæ, ſed etiam reſpectu totius decimæ quantum ad Clericos, & Religioſos eſſe attendendam, ut probat textus à contrario in *cap. Nuper*, ibi, *quibus anteà ſolvebantur*, *infrà eod.* dummodò tamen ſit legitimè præſcripta, hoc eſt dommodò ſit immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, juxta textum in *cap.* 1. *de præſcript. lib.* 6. ut plenius ſcripſi in prædicta Decretali, *cap. Nuper*, *in ultima quæſtione* poſt Abb. ibi, *n.* 5.

Quo verò ad laicos dicendum valere conſuetudinem re- 12
ſpectu quotæ, licèt non fuerit in ſpecie per Sedem Apoſtolicam approbata, ut contra hanc gloſſam, & Innocentium tenet hic Vincentius, & Abb. *num.* 8. & alii complures, quos refert, & ſequitur Covarr. *lib.* 1. *var. reſolut. cap.* 17. *num.* 8. *verſ. Quidam verò cenſent*, dicens hoc obtinere non tantùm in decimis perſonalibus, ſed etiam in prædialibus poſt Franciſcum Bald. *in tract. de præſcript. in* 5. *part. principali*, *qu.* 7. quam ſententiam multoties etiam probavit Rota.

Sed reſpectu totius decimæ concludendum eſt nulla con- 13
ſuetudine, vel præſcriptione induci poſſe, ut laici ex toto ſint exempti à ſolutione decimarum prædialium: & in hoc conveniunt gloſſa *ultima hic*, & communiter omnes, Roch. de Curte *in tract. de conſuet. num.* 94. Covar. *d. cap.* 17. *num.* 8. Quod vendicat ſibi locum etiamſi conſuetudo, vel præſcriptio ſit tanti temporis cujus contrarii memoria non exiſtat, quia ubi agitur de exemptione à toto, ſola immemorabilis non ſuffragatur ad præſumendum privilegium fuiſſe obtentum, ſed requiritur exhibitio ipſiuſmet privilegii Apoſtolici, vel probatio famæ privilegii juncta cum immemorabili, ut decidit Rota *deciſ.* 474. *n.* 3. *part.* 1. *recentior.* dicens hanc eſſe magis communem opinionem, de qua per Innoc. & Abb. in *cap. Cum Apoſtolica*, *de his quæ fiunt à Prælat.* & alios ibi allegatos; eamque uti communem ſequutam fuiſſe Rotam in pluribus cauſis, & præſertim *in Toletana decimarum inter impreſſas deciſ.* 215. *part.* 2. *diverſ.* & in aliis concordant: & quamvis doctrinæ & deciſiones ibi adductæ non loquantur in præſcriptione juris decimandi, in quo longè major viget ratio prohibitionis, tum propter Concilium Lateranen. in *cap. Cum & plantare*, *de privileg.* tum propter laicorum incapacitatem, ut dixi in d. *c. Cum Apoſtolica*, nihilominus

Rota

Rota idem cenſuit in terminis emptionis, licèt in hoc caſu non adſit tanta juris reſiſtentia, quanta ad hoc ut laici fiant capaces juris decimarum, ut in *præalleg. deciſ.* 474. *& in Pampilonen. decimarum* 26. *Octobris* 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & plenius *in Mediolanen. reſciſſionis permutationis* 21. *Maii* 1597. coram eodem.

14 Hodie tamen fama privilegii Apoſtolici non videtur amplius ſuffragari ad eximendos laicos à ſolutione decimarum prædialium, aut eos habilitandos ad illas percipiendas, propter Conſtitutionem Urbani VIII. editam die 5. Junii 1641. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, ut plenè notavi in *c.1.n.53.55.& 57. ſuprà de conſuetudine*.

15 Quo verò ad decimas perſonales, an conſuetudo vim habeat eximendi laicos in totum ab illorum ſolutione, DD. non conveniunt: nam gloſſ. *final. hic*, & Innoc. indiſtinctè tenent nullam conſuetudinem, niſi à Romano Pontifice ſit approbata, eximere poſſe laicos à ſolutione decimarum nec perſonalium, nec prædialium; nec ab earum aliqua parte. Exiſtimant enim etiam perſonales deberi jure Divino, & ideò eſſe impræſcriptibiles, ut tetigi ſuprà *num.*5. & hanc opinionem fatetur eſſe communem Rocch. de Curte in d. *tract. de conſuet. num.*94. Licèt eum Covarr. citet pro contraria ſententia, ait enim: communis videtur concluſio, quòd non valeat conſuetudo, maximè in decimis prædialibus; nam illa dictio, *maxime*, implicat idem eſſe in perſonalibus.

Cæterum à juris utriuſque interpretibus frequentiùs in 16
eam itum eſt ſententiam, ut conſuetudo eximere poſſit laicos à ſolutione decimarum perſonalium, eò quòd non debeantur jure naturali, ſed tantum jure humano, quod tolli poteſt per conſuetudinem. Ita poſt Raymundum firmat Turrecrem. in d. *cap. Revertimini*, *num.*13. 16. *quæſt.*1. Hoſt. *in Summa in titulo de decim.* §. *Et utrum quæſt.*7. Henric. Boich. *in cap. Pervenit*, *col.*5. *num.*20. *ſuprà eodem*, Felin. *in cap. Cauſam quæ col.*1. *de præſcript.* Idque communius receptum eſſe atteſtantur Cardin. *in cap.*1. *mmer...... ſuprà eodem*, & Covarr. alios referens *lib.*1. *var. reſolut. d. cap.*17. *num.*8. & verba illa textus noſtri. Illæ quippè decimæ ſunt ſolvendæ, quæ debentur ex lege Divina, vel loci conſuetudine approbata: exponunt ſcilicet prædiales, ut per Turrecrem. *ubi ſuprà*.

D E   D E C I M I S.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio Generali.

C A P U T   XXXIV.

NUper Abbates Ciſtercienſis Ordinis, in generali Concilio congregati, ad commonitionem noſtram providè ſtatuerunt, ne de cætero fratres ipſius Ordinis emant poſſeſſiones, de quibus decimæ debeantur Eccleſiis: niſi fortè pro Monaſteriis noviter fundandis. Et ſi tales poſſeſſiones eis fuerint pia fidelium devotione collatæ, aut emptæ pro Monaſteriis de novo fundandis, committantur aliis excolendæ, à quibus, Eccleſiis decimæ perſolvantur. Ne occaſione privilegiorum ſuorum Eccleſiæ ulteriùs prægraventur, decernimus, ut de alienis terris & amodò acquirendis, etiam ſi eas propriis manibus aut ſumptibus excolant, decimas perſolvant Eccleſiis, quibus ratione prædiorum anteà ſolvebantur: niſi cum ipſis Eccleſiis aliter duxerint componendum. Et hoc ipſum ad alios Regulares, qui gaudent ſimilibus privilegiis, extendi volumus, & mandamus: ut Eccleſiarum Prælati promptiores, & efficaciores exiſtant ad exhibendum eis de ſuis malefactoribus juſtitiæ complementum: eorumque privilegia diligentius & perfectius ſtudeant obſervare.

SUMMARIUM.

1 *CIſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii de fructibus poſſeſſionum, quas acquiſiverunt poſt generale Concilium, tenentur decimas ſolvere, ſi prius ex illis decimæ ſolvebantur.*

2 *Ciſtercienſes emere non poſſunt prædia decimalia, niſi pro monaſteriis fundandis, & acquiſita ex largitione fidelium, vel empta pro monaſteriis fundandis, debent tradere aliis excolenda.*

3 *In decimis prædialibus, quæ debentur Eccleſiis non Parochialibus ex privilegio, vel præſcriptione, aut alio iure ſpeciali an habeat locum hoc Capitulum, & n. ſeqq. uſque ad n.*10.

*Quid ſi decimæ debeantur Eccleſiæ Cathedrali, n.*8.

*Et quid ſi debeantur inferioribus Eccleſiis ex conſuetudine, vel privilegio, aut præſcriptione, n.*9.

4 *Ratio in lege expreſſa eius eſt potentia, ut determinet omnes caſus ſub ratione comprehenſos, etiam ad correctionem iuris communis.*

5 *Decimæ communes, non autem ex pacto, pollicitatione, vel voto, comprehenduntur in Clem.* Diſpendioſam, de judic.

6 *Præiudicium maius eſt amittere quod competit de iure communi, quàm competit de iure ſpeciali.*

7 *Privilegium non cenſetur Princeps voluiſſe concedere contra alium qui eſt dignus eodem favore.*

8 *In decimis debitis Cathedrali Eccleſiæ Epiſcopus fundat intentionem de iure communi.*

10 *Decimæ etiam de fructibus prædiorum dotalium Eccleſiæ, vel monaſterii ſolvi debent illis Eccleſiis, quibus anteà ſolvebantur.*

11 *Item ſolvi debent de fructibus fundi, vel manſi monaſterii ante illius conſtructionem ſive excolatur propriis manibus, ſive aliis excolendus tradatur.*

12 *Secus poſtquam monaſterium fuerit ibi ædificatum.*

13 *Privilegium eſt revocandum quando incipit tendere in grave præiudicium aliorum.*

14 *Decimæ prædiales à Regularibus privilegiatis ſolvendæ ſunt de fructibus illarum poſſeſſionum, quas acquiſiverunt poſt datam Concilii generalis.*

*Secùs de acquiſitis ante, n.*16.

15 *Dictio,* amodò, *quid importet.*

17 *Lateranenſe Concilium ſub Innoc. III. quo tempore fuerit celebratum.*

18 *Decimas de poſſeſſionibus acquiſitis poſt generale Concilium regulares privilegiati ita demum tenentur ſolvere, ſi de illis anteà decimæ ſolvebantur.*

19 *Alias ſecùs, & nn. ſeqq.*

*Et quid ſi decimæ anteà ſolvebantur ratione ſolius adminiſtrationis Sacramentorum, n.*23. *verſ. Quod autem dictum eſt.*

20 *Conſuetudo immemorabilis non poteſt in totum eximere quemquam laicorum à ſolutione decimarum prædialium.*

21 *Et quo caſu poſſit eximere Religioſos ab huiuſmodi ſolutione.*

22 *Privilegium, quod habent Religioſi non ſolvendi decimas de novalibus, quæ propriis manibus, vel ſumptibus excolunt, per hoc cap. non fuit ſublatum.*

23 *Novale quid ſit.*

24 *Compoſitio ſuper decimis facta per Parochum ſine bene-*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

Digitized by Google

placito Apoſtolico an tranſeat in ſucceſſorem.

25 *Exemptio à decimis prædialibus poſt generale Concilium obtenta an valeat, & num. ſeq. uſque ad numer. 32.*

Quid ſi in privilegio fuerit expreſſè derogatum huic cap. Nuper, *ibid.*

Et quid ſi derogatum non fuerit, n.27.

26 *Conſtitutio edita à Papa in Concilio non impedit quin ſucceſſor poſſit contra eam privilegium, vel diſpenſationem concedere.*

27 *Derogatio c.* Nuper, *in privilegio exemptionis à decimis prædialibus non requiritur quoad illa prædia, de quibus decimæ priùs non ſolvebantur.*

28 *Sed quoad illa, de quibus anteà ſolvebantur, neceſſaria eſt derogatio: aliàs privilegium eſt nullum ex defectu intentionis in concedente.*

29 *Derogatio primæ partis hujus cap.* Nuper, *non cenſetur conceſſa, niſi in ſpecie fuerit expreſſa.*

30 *Conſtitutio cap.* Nuper, *ad effectum ut requiratur derogatio, eſt Conciliaris.*

31 *Derogatum cenſetur cap.* Nuper, *ſi in litteris exemptionis à decimis prædialibus derogetur alicui Concilio generali, & poſteà addatur Clauſula,* & aliis Conciliis.

32 *Idem ſi dicatur non obſtante aliqua Conſtitutione in generali Concilio edita.*

33 *Communicatio privilegiorum quantumvis ampla exemptionem à decimis prædialibus non includit.*

34 *Exemptio à decimis prædialibus non conceditur niſi magna cum difficultate, & cauſa cognitione.*

35 *Exemptio à decimis intelligitur de extraordinariis, non autem de ordinariis:*

36 *Decimæ poſſunt præſcribi à Religioſis, aut Clericis ſæcularibus tam activè, quàm paſſivè.*

37 *Requiritur tamen immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo.*

1 N*Vper.* Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii de fructibus poſſeſſionum, qoas acquiſiverunt poſt generale Concilium, tenentur decimas ſolvere, ſi priùs ex illis decimæ ſolvebantur. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. Dividitor in duas partes. Prima ponit ſtatutum Ciſtercienſium, ſecunda confirmationem, & proviſionem Papalem ibi, *ne occaſione.*

2 Ad intelligentiam textus præmitte, Ciſtercienſes, Templarios, & Hoſpitalarios ante Concilium Innocentii fuiſſe privilegiatos in hoc, ut non tenerentur decimas ſolvere de fructibus poſſeſſionum quas propriis manibus, vel ſumptibus excolebant, ut in *cap. Ex parte, il primo ſuprà eod.* Sed quia hujuſmodi privilegium redundabat in Eccleſiarum præjudicium, ob ingentes illorum acqoiſitiones, Abbates Ciſtercienſes ab Innoc. qui tunc univerſali Concilio præſidebat, commoniti, in generali Capitulo congregati conſtitutionem ediderunt, ut deinceps Monachi ejuſdem ordinis non emerent poſſeſſiones decimarum ſolutioni obnoxias, niſi pro monaſteriis de novo fundandis; poſſeſſiones verò, quas non titulo emptionis, ſed ex largitione fidelium acquirerent, aut pro monaſteriis fundandis, ſeu dotandis emerent, non colerent per ſeipſos, ſed aliis traderent excolendas, à quibus decimæ ſolverentur, hoc enim modo Eccleſiarum indemnitati conſultum erat, & ipſi eorum privilegium non violabant, & hæc eſt prima Conſtitutionis pars. Sed nihilominus Papa volens pinguius providere ne occaſione privilegiorum hujuſmodi gravarentur Eccleſiæ, decrevit ot tam ipſi Ciſtercienſes, quàm alii Religioſi quomodolibet privilegiati, ſcilicet Templarii, Hoſpitalarii, & conſimiles de cætero teneantur ſolvere decimas de fructibus poſſeſſionum, quas poſt hoc Concilium quocumqoe titulo acqoirent, etiamſi illas excolant propriis manibus, vel ſumptibus, ſi de illis ante ratione prædiorum decimæ ſolvebantur, præſervat tamen amicabiles compoſitiones, quas Religioſi cum Eccleſiis duxerint ineundas.

3 Nota primò ibi, *Eccleſiis*, hanc Conſtitutionem habere locum non tantùm in decimis de jure debitis Eccleſiis Parochialibus, ſed etiam in illis, quæ aliis Eccleſiis debentur, cùm textus indiſtinctè loquatur de Eccleſiis; & ejus ratio generalis ſit ibi, *ne Eccleſiæ ulterius prægraventur.* Quæ ratio in textu expreſſa ejus eſt potentiæ, ut determi- 4
net omnes caſus ſub ratione comprehenſos, etiam ad correctionem juris communis, gloſſ. in *cap. 1. in ver. Italia, de tempor. ordin. lib.7.* Bald. in Authen. *quas actiones, num.4.* ubi etiam Jaſ. *num.12. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & ita perpetuò intellexit hoc *cap.* Rota, *ut in Valentina Decimarum 14. Maii* 1604. coram Cardin. Lancellotto Jun. impreſſa apud Hieron. Campan. *in diverſ. Iur. Can. rubr. 12. cap. 13. num. 154. verſ. Poſtremo*, & coram Coccin. *deciſ. 192. lib. 2.* ubi allegantur aliæ deciſiones concordantes.

Sed certè de jure videtur poſſe attentati contrarium, 5
quia cùm hæc Conſtitutio loquatur de Decimis, quæ debentur Eccleſiis, videtur intelligenda de Decimis, quæ debentur de jure communi; non autem de jure ſpeciali privilegii, vel præſcriptionis, ex gloſſ. in Clem. *Diſpendioſam, in ver. Decimis, de Iudic.* recepta ibi à Vital. *num.* 38. & communiter ſcribentibus, quæ dicit Conſtitutionem illam, quæ loquitur de Decimis, eſſe intelligendam de decimis communibus, non autem de illis, quæ debentur ex pacto, pollicitatione, vel voto. Sed de jure communi ſolæ Parochiales fundant intentionem ſuper decimis prædialibus, *cap. Cum contingat*, & ibi omnes, *& cap. Cum in tua, ſuprà eod.* Rota apud Card. Seraph. *deciſ.* 802. & aliàs paſſim; Ergo hæc Conſtitutio licèt de Eccleſiis indiſtinctè loqoatur, tamen de Parochialibus eſt intelligenda; prout eam intelligit Hoſt. qui non loquitur exemplificativè, ſed exponendo litteram, ut patet ex illius lectura hic in verb. *Committantur, & in verb. Perſolvantur.* Item 6
jura in hoc conſiderant præjudicium Parochialium Eccleſiarum, ut in *cap. Dilecti, ad fin. ſuprà eod. & in cap. Quid per novalem*, ibi, *abſque gravi detrimento Parochialis Eccleſiæ*, & paulò infrà, ibi, *de quo Parochialis Eccleſia magnos percipit decimarum ratione proventus, infrà de verb. ſignif.* Nam & major ratio gravaminis viget in Parochialibus, quibus debentur decimæ de jure communi, quam in aliis Eccleſiis, quibus debentur de jure ſpeciali, puta ex privilegio, vel præſcriptione. Unde faciliùs tollitur quod competit de jure ſpeciali, quàm quod de jure communi, *l. Eius militis, §. Militia, ff. de militar. teſtam.* & ibi gloſ. *in verb. Quocumque*, & Bart. *in princ.* & notant in *cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtitut.* Butr. *num.* 20. Imol. *num.* 11. Felin. *n.*81. Dec. *n.*2. Præterea credendum non eſt Conci- 7
lium voluiſſe adimere privilegium Ciſtercienſibus, & aliis Religioſis ſuper exemptione à decimis prædialibus ad hoc ut redintegraret aliorum privilegia ſuper decimis percipiendis: nam inter æqualiter privilegiatos locum non habent communes regulæ, *l. Sed etſi milites, §. Aequalitas, ff. de excuſat. tutor.* Anchar. *conſ.* 37. *num.* 2. ubi ait non eſſe veriſimile, ut Princeps voluerit privilegium habere locum contra alterum, qui eſt dignus eodem favore, & ſequitur Rota *deciſ.* 251. *num.* 4. *part.* 3. *recent.* & eò magis, quia privilegium, quod habent Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii, eſt clauſum in corpore juris, ut in d. c. *Ex parte, il primo, ſuprà eod.* & ſic facit jus commune inter nominatos, ut dixi in *cap. His quæ, num.* 35. *ſuprà de maior. & obed.* Ergo longè minus Concilium cenſetur voluiſſe illud abrogare ad reintegranda privilegia aliarum Eccleſiarum in corpore juris non inſerta, arg. *d. §. Militia.* Interpretatio enim fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio, ut per Feder. de Sen. *conſ.* 256. *circa medium, verſ. Item quando ius commune.* Cogitandum tamen propter Rotæ authoritatem, & pro concordia fortè ſic poſſet diſtingui. Aut decimæ debentur Cathedrali Eccleſiæ ex dona- 8
tione, vel alio modo; & tunc planum eſt intrare hanc Conſtitutionem. Tum quia Epiſcopus in his fundatam habet intentionem de jure communi, ut tenet Rebuff. *in tract. de decim. qu.* 7. *num.* 13. Tum quia hoc caſu viget ratio in textu conſiderata, nempè ut Prælati promptiores exiſtant ad exhibendum Religioſis juſtitiæ complementum, eorumque privilegia ſtudeant obſervare, & in his terminis emanavit prædicta deciſio Valentina Decimarum. Aut 9
agitur de Eccleſiis inferioribus: & tunc ſubdiſtinguendum: nam aut decimæ illis debentur ex conſuetudine, & ſuſtineri poteſt habere locum hoc Capitulum, quia conſuetudo favorabilis eſt, & pro lege tenenda, *cap. In his, 11. diſt.* gloſ. *ult. in c. In aliquibus, ſuprà eod.* Ideòq; tametſi in præſcriptione juris decimandi requiratur tempus immemorabile, vel quadragenaria cum titulo, ut *c. 1. de præſcript. lib.6.* tamen Rota *in cauſa Corduben. redecimarum*, quæ eſt in

Digitized by Google

eſt in *Recent. deciſ.*203. *part.*5. admiſit ſecus eſſe in conſuetudine, quia cùm introducta ſit ex ſolutione ſpontè, & ex mera liberalitate facta per civitatem, & populum; & ſic habeat initium voluntarium, & non coactum, propterea ſervanda eſt etiamſi probaretur ſpatio decem annorum dumtaxat, iuxta notata in *cap. Ad Apoſtolicam, de Simon.* Caſſador. *deciſ. un. per tot.* & præſertim *n.*5. *de conſuet.* ut in terminis noſtris hoc voluit Hoſtien. *hic in verb. Solvebantur*, dum ait præſervatas eſſe decimas Eccleſiarum, quibus debebantur de iure, ſive de conſuetudine, & eum ſequuta eſt Rota *in dicta Valentina decimarum*, & coram Coccino *deciſ.*192. *lib.*2. Aut decimæ debentur Eccleſiis non Parochialibus ex privilegio, vel præſcriptione: & tunc procedant ſuperiùs dicta adhuc tamen cogita, & vide Rotam *deciſ.*193. *part.*7. *recent.*

10 Secundò nota ibi, *Pro monaſteriis de novo fundandis*, etiam de fructibus poſſeſſionum, quæ acquiruntur pro fundatione monaſterii, decimas eſſe perſolvendas, ut in littera. Cæterùm adverte, quia hoc dupliciter poteſt intelligi, primò ſcilicet exponendo verba illa, *pro monaſteriis fundandis*; ideſt pro monaſteriis dotandis, veluti cùm datur fundus, ut ſit loco dotis monaſterio erigendo, & hoc primo caſu de fructibus talis fundi dabitur decima tam ante, quàm poſt conſtructionem monaſterii; & ſic etiam de prædiis dotalibus Eccleſiæ debet ſolvi decima illis Eccleſiis, quibus anteà ſolvebatur, ſive talia prædia pia devotione fidelium ſint oblata; ſive empta pro monaſteriis fundandis, ut *hic* per Abb. *in* 1. *notab.* ubi ait de hoc eſſe textum hic, quem neſcit alibi æquè bonum, & qui non conſuevit ad hoc allegari licèt contrarium tenuerit gloſſ. 1. in *cap. Novum genus*, *ſupra eod.* Secundò poteſt in-
11 telligi textus exponendo verbum *fundandis*, ſtrictè, cùm ſcilicet confertur, vel emitur fundus, ſeu manſus pro monaſterio inibi ædificando: & tunc antequam monaſterium ibi ſit conſtructum, de fructibus illius fundi dabitur decima ſive excolatur propriis manibus, ſive aliis excolendus
12 tradatur, ut patet in textu. Poſtquam verò monaſterium fuerit ibi conſtructum, de illo manſo non ſolvetur decima. Fruſtrà enim quæritur de decima, cùm nihil inde recolligatur, *cap.*1. *infrà de cenſib.* & hæc fuit mens gloſſæ *in ver. Committantur*, quam ſic declarat, & ab impugnatione Hoſtienſ. tuetur Joan. Andr. *num.*8. cum quo tranſeunt Butr. *n.*9. Cardin. *n.*3. Abb. *n.*4. & reliqui omnes: & adde quod ſcripſi in *cap. Non minus*, *num.*8. *infrà de immunit. Eccleſ.* ubi allegando Rota *deciſ.*339. *n.*40. *part.*6. *recent.* dixi bona Eccleſiarum quoad fundationem, vel manſum eſſe immunia ab oneribus nedum publicis, ſed etiam privatis, & anteà impoſitis.

13 Tertiò nota ibi, *Eccleſiæ ulterius prægraventur*, privilegium eſſe revocandum, quando incipit tendere in grave præjudicium aliorum, Butr. *hic in* 2. *not.* ad hoc capitulum *Suggeſtum*, *ſuprà eodem*.

14 Quartò nota ibi, *& amodò acquirendis*. Decimas prædiales à Regularibus privilegiatis eſſe ſolvendas de fructibus illarum poſſeſſionum dumtaxat, quas acquiſiverunt poſt datam hujus Concilii, & privilegia omnium Religioſorum prius conceſſa quoad bona hujuſmodi eſſe
15 revocata, Abbas *hic in* 3. *notab.* & ita hic eſt caſus ſecundum Joan. Andr. & omnes in ſummario textus, nam dictio *amodò*, idem importat, quod *ab hac die in anteà*, ut inquit Hoſt. *num.*1. *in ver. Et amodò*, & Joan. Andr. *n.*2.
16 *in eodem verb.* Ergo à contrario ſenſu quoad poſſeſſiones ante Generale Concilium acquiſitas hæc Conſtitutio nil novi juris induxit. Unde in illis ſervabitur privilegium Adriani, de quo in *cap. Ex parte*, *il primò*, *ſuprà eod.* videlicet ut Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii de fructibus prædiorum, quæ propriis manibus, vel ſumptibus excolunt, decimas ſolvere non teneantur, argumento *cap. Ad audientiam ſuprà eod.*

17 De acquiſitione autem poſt Concilium conſtabit ex data inſtrumenti acquiſitionis, & ex data ipſius Concilii, quod fuit celebratum Romæ in Baſilica Lateranen. anno Domini 1215. anno 17. Pontificatus Innocentii ſecundùm Joan. Andr. *hic num.*2. *in ver. Et amodò*, cum quo concordant Butr. *n.*3. & Abb. *eod. num. verſ. Papa verò*, & patet ex Epiſtola Encyclica ipſius Innocentii de Synodo celebranda ad omnes Epiſcopos, Prælatos, & Principes Eccleſiæ, quæ incipit, *Vineam Domini Sabaoth*, & habetur initio Actorum Concilii Lateranenſis IV. *tom.*3. *Conciliorum parte ſecunda*, *pag.*674. & in Bullar. *tom.*1. *pag.*41. ex qua Epiſtola liquet Concilium hoc fuiſſe indictum anno Dominicæ Incarnationis 1213. ad duos annos cum dimidio; & ideò initium ſumpſit poſt diem 25. Septembris anni 1215. qui erat Pontificatus Innocentii decimuſſeptimus. Durabat tamen anno Pontificatus 18. cùm eo anno 14. Decembris in Concilio edita fuerit Conſtitutio *cap. ad liberandam*, *de Judæis*, ut in Bullar. *d. tom.*1. *pag.*42. & hoc modo intelligendi ſunt Abbas Urſpergenſis, & alii, qui dicunt Innocentium celebraſſe hoc Concilium anno 18. ſui Pontificatus, ut ſcripſi in *cap.*1. *n.*9. *ſuprà de Summ. Trinit. & fide Cathol.* ubi plenè de hoc Concilio.

Quintò nota ibi, *quibus ratione prædiorum anteà ſol-* 18
vebantur. Regulares privilegiatos de fructibus poſſeſſionum, quas acquiſiverunt poſt datam hujus Concilii, ita demum teneri decimas ſolvere, ſi de illis anteà ſolvebantur, & ita hic eſt caſus ſecundùm Joan. Andr. Butr. Abb. & omnes, ut dixi in ſummario textus; & ſic duo copulativè requiruntur ad hoc ut privilegiati ſint obnoxii ſolutioni decimarum prædialium. Alterum eſt, ut prædia fuerint acquiſita poſt Concilium, ut dictum eſt in præcedenti notabili. Alterum ut ante acquiſitionem de illorum fructibus decima ſolveretur, ut in littera. Ergo à contrario ſenſu de
illis prædiis etiam poſt Concilium acquiſitis, de quibus an- 19
te acquiſitionem nulli Eccleſiæ decimæ ſolvebantur, non dabitur decima, & hoc innuit Hoſt. *hic n.*1. *in ver. Solvebantur*, dum arguit dicens: Ergo à contrario ſi nulli ſolvebantur, nulli ſolventur; ergo conſuetudo excuſat à ſolutione decimarum.

Nec obſtat, quòd conſuetudo non poſſit eximere quem- 20
quam laicorum in totum ab obligatione decimarum prædialium, ut firmat gloſſ. *ult.* Hoſt. & alii in *cap. In aliquibus*, *ſuprà eod.* Turrecr. *in cap. Revertimini*, *art.*7. *num.*11. 16. *qu.*1. & eſt communis opinio, ut teſtatur Covarr. alios citans *var. reſolut. lib.*1. *cap.*17. *num.*8. quam ſequuta eſt Rota *deciſ.*474. *num.*3. *part.*1. *recent.* ubi reſolvit exemptionem laicorum à ſolutione decimarum per ſolam immemorabilem non induci ſine Apoſtolico privilegio, vel
privilegii fama. Nam reſpondetur hoc non procedere 21
quoad Religioſos privilegiatos. Ratio eſt, quia cùm de validitate privilegii Apoſtolici ſuper hoc hæſitari non poſſit, ut *cap. Suggeſtum*, *cap. Ex multiplici*, *cap. A nobis*, & *cap. Ex parte ſuprà eod. & infrà cap. ult. cap. Accedentibus*, *cap. Si de terra*, & *cap. Dudum*, *de privil.* & probat Covarr. d. *cap.*17. *n.*9. Cùmque hæc Conſtitutio non revocet eorum privilegium generaliter, & indiſtinctè, ſed tantùm quoad illa prædia, de quibus decimæ antè ſolvebantur: hinc ſequitur, ut quoad illa prædia, de quibus decimæ non ſolvebantur, privilegium remanſerit in ſuo robore; & ſic exemptio ab obligatione decimarum non oritur ex vi conſuetudinis, ſed ex vi privilegii Apoſtolici, quod Papa noluit eſſe abrogatum quando decima de illis bonis anteà non ſolvebatur; & ſic quando cum ipſo privilegio concurrit etiam conſuetudo, & ſecundùm hoc ſi ex aliquo prædio laicus nunquam ſolviſſet decimam, quamvis hæc conſuetudo, vel præſcriptio illi non ſuffragaretur, ut prædixi, ſi tamen prædium illud poſteà tranſiret ad Ciſtercienſes, vel alios privilegiatos, decima de illius fructibus non eſſet ſolvenda; quia in illo verificari non poſſet quod hic diſponitur, nempè ut decima ſolvatur Eccleſiis, quibus anteà ſolvebatur, cùm hoc caſu nulli Eccleſiæ priùs ſolveretur. Stabit ergo privilegium, quod immutatum non invenitur, *l. Sancimus*, *C. de teſtam. l. Præcipimus*, *in fin. C. de appell.* gloſſ. in *c. Conſtitutionem*, *in verb. Prorogamus*, *ſuprà eod.* & imputet ſibi Rector Eccleſiæ, qui tamdiù diſtulit decimam exigere à laico non privilegiato: non enim eſſet conveniens ut illam inciperet exigere, poſtquam prædium pervenit ad privilegiatum: Facit text. in *cap. Cum Apoſtolica*, *ſuprà de his quæ fiunt à Præl.* & ita intelligo hanc Decretalem. Et ex hoc infero, ut privilegium, quod habent
Religioſi non ſolvendi decimas de novalibus quæ propriis 22
manibus, vel ſumptibus excolunt, ut in *c. Ex parte*, *il primo*, *ſuprà eod.* minimè ſublatum fuerit per hoc capit. & ita
tenet Abb. *hic n.*3. *in fin. verſ. Item credo*. Ratio eſt evidens, 23
quia cùm novale ſit ager de novo ad cultum redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuiſſet, ut diffinitur in *cap. Quid per novale*, *infrà de verb. ſignif.* & ſic decima de illius fructibus anteà non ſolveretur; non poſſunt in ea verificari verba illa hujus textus, quibus decimæ

antea ſolvebantur, & conſequenter privilegium illud re-
manet in ſuo robore, utpotè non ſublatum per hanc Conſti-
tutionem, arg. *c. Ad Audientiam, ſupra eod.*

Quod autem ſuperius dictum eſt Religioſos privilegia-
tos teneri decimas ſolvere de illis prædiis, de quibus an-
teà ſolvebantur, limita niſi decimæ debeantur ſolummodò
ratione adminiſtrationis Sacramentorum, ut in ſubiecta
declaratione Sac. Congregat. Concilii, videlicet Canoni-
ci Cathedralis Eccleſiæ Ferrariæ conqueſti ſunt apud Sac.
Congregationem, quod Regulares Ordinis Mendican-
tium recuſabant ſolvere decimas eorum prædiorum, quæ
antequam ad eos pervenireot ſolita erant ſolvere; imò
dictæ decimæ dividebantur inter ipſos Canonicos loco di-
ſtributionum quotidianarum. Unde cùm Regulares vi-
gore ſuorum privilegiorum non ſolverent, redditæ erant
ita tenuès dictæ diſtributiones, ut probabiliter poſthac
metuerent ne negligerentur; ac proinde ſervitium Eccle-
ſiæ minueretur, Sac. Congregatio reſpondit ex ſenten-
tia Sanctiſſimi, quod ſi dictæ quartæ, ſeu decimæ ſunt
impoſitæ rei, quia à principio conceſſæ à Clericis, vel
ſolutæ cum hac conditione, & onere, quòd ſolvantur ipſis
Clericis tales decimæ: tunc ad quoſcumque vadant etiam
Mendicantes, tenebuntur omnes eas ſolvere: Si verò
iſtæ decimæ debentur pro adminiſtranda cura animarum;
tunc quia Clerici non adminiſtrant iſtis Mendicantibus
aliqua Sacramenta, non vult eos Mendicantes ad eas te-
neri, quia cèſſat cauſa, propter quam impoſitæ ſunt,
nempè cura animarum. Nec obſtat, quòd pro diſtribu-
tionibus quotidianis ſolvatur decima, quia iſtud eveniſſe
potuit, quia Parochiales unitæ Cathedrali, quibus alias
iſta decima pro cura ſolvebatur; ſed iſta cura ceſſat in
Mendicantibus.

24 Ultimò nota ibi, *Niſi cum ipſis Eccleſiis aliter duxerint
componendum*. Presbyterum Parochialem poſſe inire ami-
cabilem compoſitionem ſuper decimis, ut hic, & in *cap.
Ex multiplici, ſuprà eod.* & hic notant gloſ. *in ver. Componen-
dum*, Hoſt. *num. 1. in eod. ver.* Et communiter DD. facit
cap. 1. & cap. fin. de pact. lib. 6. Hæc tamen compoſitio per-
ſonalis eſt, niſi per Sedem Apoſtolicam fuerit confirmata,
cap. Veniens, ſuprà de tranſact. & tenet præcit. gloſ. & Butr.
hic num. 10. & hoc videtur ſenſiſſe Hoſt. *ubi ſuprà*, dum dixit
valere compoſitionem amicabilem, ſed non tranſactionem,
per *cap. 2. cap. Super eo. & d. cap. Veniens, de tranſact.*

Sed Domini de Rota *deciſ. 218. num. 3. part. 7. recent.* inter
perſonas Eccleſiaſticas pro bono pacis licere paciſci ſuper
jure decimandi etiam ſine beneplacito Apoſtolico, ad text.
in dict. *cap. 1. & cap. fin. de pact. lib. 6.* & ibi DD. commu-
niter. Et hujuſmodi concordias afficere etiam ſucceſſores.
Quod ſatis placet, quia cum talis compoſitio firmetur hic
juris authoritate, hujuſmodi authoritas operatur, ut ex
perſonali fiat realis, ut benè per Anchar. in d. *cap. 1. in 3. q.*
& ibi etiam per Franc. *num. 2.* Prætereà hic textus præſer-
vat compoſitionem cum ipſis Eccleſiis: ergo intelligi de-
bet de compoſitionibus realibus, quia Eccleſia ſemper ea-
dem, ut per Anchar. *ubi ſuprà*.

25 QUÆRO, an valeat privilegium exemptionis à ſolu-
tione decimarum prædialium poſt hanc Conſtitutionem à
Sede Apoſtolica impetratum?

26 Pro ſolutione quæſtionis diſtingue, Aut in privilegio re-
peritur expreſsè derogatum huic *cap. Nuper*, & privile-
gium abſque dubio eſt validum, & obſervandum, quia
Conſtitutio etiam edita à Papa in Concilio univerſali nul-
lum generat præjudicium ſucceſſori, quominus contra
eam poſſit diſpenſationem, vel privilegium impertiri, ut
eſt textus àd litteram in *cap. Innotuit*, §. *Quamvis autem,
ſupra de elect.* & in terminis huius Conſtitutionis tenet
Hoſt. *hic num. 1. in verb. Niſi cum ipſis*, ibi, [niſi antiquum
renovetur per ſpeciale privilegium de novo impetratum,
ſicut iidem faciunt tota die] ſequitur Joan. Andr. *num. 3.
in ver. Niſi cum ipſis*, dicens ſe vidiſſe privilegium Ciſter-
cienſium datum ſuper poſſeſſionibus acquiſitis poſt Conci-
lium, & propiùs ad noſtra tempora Gregorius XIII. con-
ceſſit Religioſis Societatis JESU privilegium exemptionis
à ſolutione decimarum prædialium cum ſpecifica deroga-
tione hujus *cap. Nuper*, ut in ejus Conſtitutione 51. incip.
Paſtoralis officii, in Bullar. *tom. 2. pag. 421.* de quo privile-
gio actum fuit in Rota *deciſ. 193. num. 5. part. 7. recent.* Et
ſæpè alias. Et hic junge quæ de validitate ſimilium privile-
giorum tetigi ſuprà *n. 21.*

Aut in privilegio Apoſtolico non reperitur derogatum 27
huic Conſtitutioni: tunc puto diſtinguendum: Nam aut
agitur de prædiis, de quibus decima prius non ſolvebatur:
& exiſtimo privilegium quoad illa eſſe obſervandum.
Ratio eſt, quia, ut dixi ſupra in 5. *not.* iſte textus non
revocat, quin potiùs præſervat privilegia quoad illa præ-
dia, de quibus decimæ ante acquiſitionem non ſolveban-
tur. Unde cùm hæc Conſtitutio quoad prædia hujuſmodi
non obviet privilegio, non fuit opus hac in parte illi dero-
gare, cùm derogatio non fiat niſi ad contraria, *cap. 1. de
Conſtitut. lib. 6. cap. Ex parte, de Capell. Monach.* Clem.
Dudum, §. *Nos etenim*, ibi, In quantum ſunt præmiſſis,
vel alicui præmiſſorum contraria, *de ſepultur.*

Aut agitur de prædiis, de quibus, antequam tranſirent 28
ad privilegiatos, decimæ ſolvebantur Eccleſiis, & tunc
neceſſaria eſt derogatio hujus, *cap. Nuper*, quia cùm ſit
conciliare, cenſetur habere clauſulam derogatoriam ad ſe-
quentes diſpoſitiones, & datur defectus intentionis in
concedente, textus eſt in *cap. Ex parte, infrà de Capell.
Monach.* Archid. *in cap. 1. num. 2. de Conſtit. lib. 6.* Oldrad.
conſil. 326. Quod articuli, Felin. *in cap. Nonnulli*, & ibi dixi
à num. 21. ſuprà de reſcript. & in terminis hujus *cap. Nuper*,
articulo diligenter examinato decidit Rota *deciſ. 122. part.
1. diverſ. & in Recent. deciſ. 341. num. 2. part. 1. & de-
ciſ. 42. num. 9. part. 7.* & coram Coccino *deciſ. 192.
lib. 2.* Quinimò ampliùs reſolvit ſimplicem derogationem, 29
cap. Nuper, non ſuffragari ad effectum emendi prædia de-
cimalia, ſed oportere ut primæ illius parti fuerit expreſsè
derogatum, cùm derogatio hujuſmodi concedi non con-
ſueverit niſi cum magna maturitate, & cauſæ cognitione,
ut *in cauſa Oriolen. Decimarum 21. Maii* 1586. coram
Orano, impreſſa apud Hieronymum Campan. *in diverſor.
iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. n. 154 & in recent. deciſ. 229.
num. 2. part. 2.*

Non obſtat, quod hoc Capitulum ſit redactum in Corpo-
re juris, & Papa cenſeatur de ipſo habere plenam noti-
tiam, d. *cap. 1. de Conſtitut. lib. 6.* Quia nihilominus ne-
ceſſaria eſt derogatio, ut in d. *cap. Ex parte*, ſemper enim
dici poteſt adeſſe defectus intentionis in concedente pro-
pter clauſulam derogatoriam, quicquid dixerit Innoc. in
cap. pen. de Capell. Monach. ut benè per Rotam *d. deciſ. 122.
num. 2.* ubi etiam tolluntur alia obiecta.

Rurſus non obſtat, quod hæc Conſtitutio non fuerit edi- 30
ta immediatè à Concilio, ſed ab Innocentio III. in Concilio
Lateran. ut patet ex illius ſupraſcriptione. Quia nihilomi-
nus dicitur Conciliaris ad effectum ut ſit neceſſaria dero-
gatio, ut optimis fundamentis reſolvit Rota *deciſ. 123.
part. 1. diverſor.* & probavi latiſſimè in d. *cap. Ex parte à
n. 1. uſque ad n. 27.*

Adverte tamen, quia ad validitatem hujus privilegii 31
videtur ſufficere ſi in litteris derogetur alicui Concil. Ge-
nerali, & poſteà ſubdatur clauſula, *& aliis Conciliis, &c.*
ex hoc enim cenſetur etiam derogatum dict. Concilium
Lateranenſ. ut in terminis reſolvit Rota *in cauſa Conchen.
exemptionis decimarum 17. Martii* 1589. coram Orano, &
aliàs ſæpiſſimè, ut dicitur in *deciſ. 316. num. 11. part. 5. re-
cent.* Quin etiam ſatis eſſet derogatio per clauſulam, *Non* 32
obſtante aliqua Conſtitutione in generali Concilio edita,
ut per Dec. *conſ. 341. num. 10.* Probo ad Monach. *in cap.
Cum in tua, num. 23. verſ. Et quod neceſſaria ſit, de Conſtit.
lib. 6.* quos in puncto ſequitur Garz. *de benef. part. 4. c. 5. n. 40.*

Ulterius QUÆRO, an in generali privilegiorum 33
communicatione comprehendatur exemptio à ſolutione
decimarum prædialium. Breviter reſpondeo non compre-
hendi; quia communicationes, ſeu adæquationes privi-
legiorum, quamvis amplæ & prægnantes, non exten-
duntur ad ea, quæ non ſolent concedi, vel ſaltem magna
cum difficultate conceduntur, ut notant Doctores in *l. 1.*
ubi in ſpecie Jaſ. *num. 21. & 22. ff. de legat. 1. & eſt celebre
conſ. 19.* Anton. de Butr. quod ſæpius & Sac. Congregatio,
& Rota ſequuta eſt. Sed exemptio à ſolutione decima- 34
rum prædialium non ſolet niſi cum magna difficultate,
& cauſæ cognitione concedi, Joan. Andr. *in cap. Dudum,
num. 5. verſ. Ratio diverſitatis, de privileg.* ergo non venit
in generali privilegiorum communicatione etiam cum
clauſulis prægnantibus omnimodæ adæquationis; & ita
in terminis reſolvit Rota *in Valentina Decimarum 28.
Novembris* 1603. coram Cardinali Lancellotto juniore im-
preſſa apud Campan. *ubi ſupra, & in recent. deciſ. 214. n. 5.
part. 2.*

Digitized by Google

part.2. ubi allegantur aliæ deciſiones concordantes.

35 Quod procedit etiamſi in litteris communicationis facta fuerit mentio de decimis, quia hoc intelligitur de decimis extraordinariis, non autem de ordinariis, ſeu prædialibus, ut notat Baldus per illum textum in *l. Fiſtulas*, *§.Frumenta*, *in fin. ff. de contrah. empt.* Cujus dictum referunt, & ſequuntur Puteus *deciſ.65. lib.3.* Cremen. *ſingular.*108. Felin. *in cap. Sedes*, *numer.3. in fin. verſ. Et iſta faciunt ad quæſtionem de reſcript.*

36 Ultimò QUÆRO, An Religioſi, vel Clerici ſæculares poſſint decimas præſcribere.

Gloſſa tertia, & DD. hic multum in hoc ſe involvunt. Sed breviter conclude ſecundùm Abb. *num.5.* tam Religioſos, quàm Clericos poſſe præſcribere decimas tam activè, ideſt jus ſolvendi decimas, prout loquitur hoc Capitulum, quam paſſivè, ideſt ius percipiendi decimas ab aliis, ut *cap. Cum in tua*, *& c. Dudum*, *ſuprà eod.* utroque tamen 37
caſu debent habere immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo; quia cùm jus commune eis reſiſtat tam quoad jus percipiendi decimas, eò quod non habeant Parochiam, quàm quoad jus decimas non ſolvendi Parochiali Eccleſiæ, cui debentur de jure communi, d. *cap. Cum in tua*, *in fin.* non poſſunt abſque titulo præſcribere, ut eſt textus rotundus in *c.1.* & ibi omnes *de præſcript. lib.6.* quem in hac ſpecie dicit inſignem Covarr. & aliis relatis de communi teſtatur *lib.1. variar. reſolut. cap.17. num.7.* & adde quod ſcripſi poſt gloſſ. *ult. in cap. In aliquibus*, *ſuprà eod. à num.10. uſque in fin.*

DE REGULARIBUS, ET TRANSEUNTIBUS ad Religionem.

Ex Concilio Moguntino.

CAPUT I.

NUllus tondeatur, niſi in legitima ætate, & ſpontanea voluntate.

SUMMARIUM.

1 *TOnſura arguit profeſſionem ſuper eam profeſſi à novitiis diſtinguantur.*
2 *Actus quilibet à conſenſu regulatus exigit habilitatem agentis intrinſece, & libertatem, ut vim non patiatur ab extrinſeco.*
3 *Infans an poſſit religionem ingredi, & habitum ſuſcipere.*
4 *Aetas legitima quæ dicatur ad profeſſionem expreſſam tam de iure communi, quàm ex Concilio Tridentino, & num. ſeqq.*
Et quid in profeſſione tacita, quæ inducitur ex geſtatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi, num.7.
Et quid in profeſſione tacita, quæ inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel aliis modis, n.10.
5 *Aetas pubertatis quæ ſit.*
6 *Malitia in matrimonio ſpirituali non ſupplet ætatem, ſecus in matrimonio carnali.*
7 *Profeſſio tacita ex geſtatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi non inducitur niſi elapſo anno poſt ætatem præfixam ad emittendam profeſſionem expreſſam, & num.ſeqq.*
8 *Beneficium ingredientis religionem ante pubertatem quando alteri conferri poſſit.*
9 *Profeſſio tacita quandoque non inducitur niſi poſt annum ætatis decimum nonum, vel vigeſimum primum.*
10 *Profeſſio quæ inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, &c. de iure communi requirit ætatem pubertatis, & ex Concilio Trident. annum decimum ſextum completum, & n.ſeq.*
11 *Profeſſio tacita non eſt excluſa à decretis Concilii ſervato tempore, quod Concilium requirit.*
12 *Aetas legitima, ſeu perfecta dicitur vigintiquinque annorum, niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat.*
13 *Profeſſio in monaſteriis, ubi eſt dura Congregatio emitti non poteſt ante plenam pubertatem.*
14 *Profeſſio ex ſtatuto ſpeciali in aliquibus religionibus, ut Capuccinorum, fieri non poteſt ante annum decimum octavum expletum.*
15 *Statuta Ordinum, quæ requirunt ætatem maiorem ſexdecim annorum ad profitendum, Concilio Tridentino non adverſantur.*
16 *Converſi recipi non poſſunt ad habitum Regularem ante annum vigeſimum inchoatum.*
17 *Aetatem profitentis maiorem, vel minorem is probare debet, qui ſe fundat in ea.*
Vtrinſque tamen probationes recipi poſſunt, n.19.
18 *Maior, vel minor quis non præſumitur, cùm ætas currat de momento in momentum.*
20 *Profeſſio ad ſui validitatem requirit ſpontaneam voluntatem.*
Et quæ dicatur voluntas ſpontanea, ibidem, & n.22.
21 *Profiteri poteſt validè etiam ſeductus, & circumventus.*
22 *Profeſſio emiſſa per metum eſt ipſo iure nulla, nec eſt opus ut reſcindatur actione quod metus cauſa.*
23 *Actus requirens ſpontaneum conſenſum non valet ſi metus interceſſerit.*
24 *Voluntas coacta voluntas eſt, ſed non ſpontanea, ſeu libera.*
25 *Militem voluntarium ſibi eligit Chriſtus, coactum verò ubi auctionatur diabolus.*
26 *Metum qui allegat probare debet, ſed tamen uterque probare poterit.*
27 *Regularis prætendens ſe per vim, & metum, aut aliàs nulliter profeſſum fuiſſe, cauſas nullitatis infrà quinquennium deducere debet coram ſuperiore ſuo, & ordinario; aliàs non eſt audiendus.*
28 *Regulares Prælati volentes aliquem à religione expellere tanquam nulliter profeſſum, an teneantur ſervare formam à Concilio Tridentino præſcriptam in* cap.19. ſeſſ.25. de regular. *& num. ſeqq. uſque in finem.*
29 *Regulares Prælati de iure communi poterant dimittere nulliter profeſſos etiam non adhibito Ordinario, & num.40.*
30 *Statutum, quod poteſt unum, vel duo operari contra ius commune, interpretari debet ut unum tantùm operetur.*
31 *Ordinarius cur ex Concilio Tridentino ſit adhibendus in iudicio nullitatis profeſſionis.*
32 *Iudici ſuſpecto de iure civili Epiſcopus datur adiunctus.*
33 *Regulares Prælati ex Concilio Meldenſi prohibentur expellere Monachos profeſſos non adhibito Ordinario.*
34 *Teſtis magis repellitur cùm ſe offert ultrò, quàm cùm requiritur.*
35 *Profeſſio tacita obſtat tam ſubdito diſceſſum petenti, quam ſuperiori expellere volenti.*
36 *Contractus claudicare non debent.*
37 *In contractibus ultrò citròque obligatoriis diſpoſitum in uno ex correlativis cenſetur diſpoſitum in alio.*
38 *Lex nova diſponens in uno ex correlativis cenſetur diſponere in alio etiam ad correctionem iuris communis, ubi eadem eſt ratio.*
39 *Extenſio etiam ex identitate rationis non fit in exorbitantibus à iure communi, niſi ſint correlativa.*
40 *Monaſteria de iure veteri ſubiecta erant Epiſcopo diœceſano,*

ſano, & ad eum ſpectabat cura, & ſolicitudo etiam Monachorum.

41 *Lex correctoria dicitur favorabilis, & latè interpretanda quando per eam ſit redditus ad ius antiquum.*

42 *Regulares tam ſubditi, quàm Prælati allegantes nullitatem profeſſionis ob non ſervatam formam decretorum Clementis VIII. tenentur cauſas infrà quinquennium deducere in Congregatione Concilii.*

43 *Reſtitutio adverſus lapſum quinquennii an ſit concedenda Superioribus Regularibus, ſicut ſubditis profeſſionis nullitatem allegantibus.*

44 *Judicium non debet claudicare.*

45 *Regulares Prælati, qui admittunt Novitios ad profeſſionem ante annum probationis elapſum, aut in Conventibus non deſignatis, quas pœnas incurrant.*

46 *Legis auxilium fruſtrà invocant qui in legem committunt.*

47 *Ignorantia non excuſat in his, quæ quis tenetur ex officio inquirere.*

N*Ullus*. Non ſummatur, nec dividitur, quia breve eſt. Sed per alia verba poſſet ſic ſummari; Non poteſt quis ad profeſſionem admitti, niſi ætate idoneus, & voluntarius.

1 Nota primò, actum tonſuræ aliquando eſſe ſignum arguens profeſſionem, quod eſt verum, ſi profeſſi per coronam diſtinguantur à non profeſſis; aliàs ſecus, arg. *cap. Statuimus infrà eodem, & cap. 1. eod. tit. lib. 6.* & ſic habes unum modum inducendi tacitam profeſſionem, videlicet cum novitius expleto anno probationis recipit coronam à ſolis profeſſis geſtari ſolitam, ut *hic* per Butr. *num. 5.* ad hoc *cap. Quod interrogaſti, 27. diſt. cap. Quem progenitores, 20. quæſt. 1. & cap. Vidua infr. eodem cum ſuis concord.* Confert, quod notat Bart. de eo, qui aliquót actus fecit, qui fieri non poſſunt citra nomen, & jus hæredis; quia ex illis inducitur hæreditatis aditio, ut per eum in *l. Gerit num. 9. ff. de acquirenda hæreditat.* & eſt textus *in l. Pro hærede, §. Papinianus, verſ. Itaque tunc, ff. eod.*

2 Secundò nota ſecundum Anton. de Butr. *num. 3.* quod in quolibet actu à conſenſu regulato duo principia exiguntur, videlicet habilitas perſonæ agentis, & hoc intrinſecè; & libertas in voluntate operantis, ut ab aliquo extrinſeco non neceſſitetur.

Ultimò nota duo ſubſtantialia requiſita, quæ hic ponit Concilium Moguntinum, ad hoc ut quis fieri poſſit monachus profeſſus.

3 Primum requiſitum eſt ætas legitima. Sed quia in monachatu duo extrema conſiderari poſſunt, ideſt receptio ad habitum, & receptio ad profeſſionem: Tu dic quoad primum extremum nullam ætatem eſſe à Sac. Canonibus præfinitam: quinimò etiam infantem poſſe religionem ingredi & habitum ſuſcipere, ut eſt textus in *cap. Nullus*, & ibi notat gloſ. *in ver. Intraret, de tempor. ordinat. lib. 6.* & Abb. *hic num. 2. in fin.* & quamvis gloſ. ibi ſubdat hoc verum eſſe ſaltem per oblationem parentum, vel tutorum, ut *cap. Illud, 20. qu. 1.* tamen Innoc. *hic in fin.* & Hoſt. *n. 2.* dicunt ſimpliciter hoc procedere etiam in non oblato, ſi infrà legitimum tempus non reclamaverit, ut in *cap. Proximo, & ibi dixi infrà eod.* Similiter ex Concilio Trident. in viris nulla ætas præfixa eſt ad habitum ſuſcipiendum, ut iam pridem Sac. Congregatio declaravit. In mulieribus autem nonnihil difficultatis ingerit decretum *cap. 17. ſeſſ. 25. de regular.* quod aliquibus videtur præſcripſiſſe ætatem duodecim annorum. Sed nihilominus tenendum eſt idem in mulieribus quod in viris. Et de intellectu illius decreti vide quæ ſcripſi latiſſimè in *cap. Cum virum, infr. eodem,* ubi plenè invenies an puellæ duodecim annis minores ſive de jure communi, ſive ex Concilio Tridentino, ſive ex ſtylo curiæ in monaſterii recipi poſſint ad habitum regularem.

4 Quo verò ad ſecundùm extremum, videlicet receptionis ad profeſſionem, Concilium Moguntinum, ut hic vides generaliter prohibet ne quis tondeatur niſi in legitima ætate, ad hoc ſcilicet ut fit Monachus & profeſſus, ut explicant gloſ. 1. Innoc. Hoſt. & Joan. Andr. omnes *in principio*, ſed non aperit, quæ ſit hujuſmodi ætas. Tu autem diſtingue an agatur de profeſſione expreſſa, an verò de tacita.

Ad profeſſionem expreſſam de jure communi requiritur ætas pubertatis, ideſt annorum quatuordecim in maſculo, & duodecim in fœmina, ut *cap. 1. 20. quæſt. 1. cap. Significatum, cap. cum virum, & cap. Cum ſimus, infr. eod.* gloſ. *fin. in cap. Quia in inſulis, infr. eod.* & in Clem. *eos in ver. Aetate, eod. tit. & hic* not. Hoſtienſ. *num. 3.* Jo. Andr. *in fin.* Butr. *num. 9.* & reliqui omnes. Nec ſufficit ultimam diem attigiſſe, ſed annus debet eſſe conſummatus in totum, ut *cap. Ad noſtram,* & ibi gloſ. *in ver. Ante conſummationem, inf. eod.* & gloſ. præalleg. in d. Clem. *Eos,* & 5

ſcripſi latiùs in prædicta decretali, *Ad noſtram*. Neque in 6

hoc malitia ſupplet ætatem, ut notat præcitata gloſ. in Clem. *Eos, in ver. Aetatem,* quæ ibi a Doctoribus communiter recipitur, & ſic matrimonium ſpirituale, vel quaſi, quod contrahitur inter profitentem, & monaſterium ſecundum Archid. in *cap. Vidua, num. 2. 20. qu. 1.* in hoc differt à matrimonio carnali, ut *cap. De illis, il 2.* & ibi dixi, & in *cap. fin. infr. de deſponſ. impuber.* cum ſuis concordant. ſed ex Concilio Tridentino ad profeſſionem expreſſam requiritur annus decimus ſextus completus ſublata differentia ſexus, ut patet in *cap. 15. ſeſſ. 25. de regul.* Quo verò ad 7

tacitam profeſſionem ſubdiſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt in profeſſione tacita, quæ inducitur ex geſtatione annali habitus indiſtincti, ideſt à novitiis, & profeſſis geſtari ſoliti, vel indiſtinctiſſimi, quo ſcilicet præter novitios, & profeſſos promiſcuè utuntur etiam alii communem vitam cum eis ducentes, juxta text. in *cap. 1. infrà eod. lib. 6.* & hoc caſu de jure communi ſi minor annis quatuordecim habitum indiſtinctum ſuſcipiat non intelligitur tacitè profiteri, niſi illum deferat per totum ſequentem annum, ut eſt textus formalis in d. *cap. 1. in princ. verſ. Quod ſi per totum.* Atque ita ad inducendam profeſſionem tacitam hoc caſu requiritur de jure annus integer, qui ſubſequitur ætatem præfixam ad emittendam profeſſionem expreſſam, & ſic annus decimus quintus completus. Unde ipſe annus 8

decimus quintus eſt illi annus probationis, ut not. in *cap. Beneficium, infrà eod. lib. 6.* gloſ. 2. Archid. *in princ. verſ. Unde ſi minor.* Jo. Andr. Gemin. & Franc. omnes *in gloſ. 2.* inferentes ex hoc ut beneficium illius alteri conferri non poſſit niſi poſt annum decimum quintum. Quare eodem modo ex Concilio Tridentino ſi minor ſexdecim annis habitum indiſtinctum ſuſcipiat, non intelligitur tacitè profiteri niſi illum geſtet per totum ſequentem annum, & ita ad inducendam profeſſionem tacitam ex hujuſmodi geſtatione requiritur integer annus decimus ſeptimus, qui ſubſequitur ætatem ſexdecim annorum à Concilio præfixam ad profitendum, & eſt ratio; nam quemadmodum ex juris diſpoſitione ſuſcipiens habitum hujuſmodi ante quatuordecim annos, quamvis præſumatur habilis ad profitendum expreſsè poſt annum decimum quartum eo quod eorum, quæ tunc agit, plenum habet intellectum, ut patet à contrario in d. *cap. 1. in fin.* tamen non intelligitur profeſſus tacitè, niſi poſt ſequentem annum decimum quintum, ut oſtenſum eſt ſupra: ita poſt Concilium Tridentinum eundem habitum ſuſcipiens ante ſexdecim annos licet ſit habilis ad profeſſionem expreſſam poſt annum decimum ſextum, nihilominus non cenſetur profeſſus tacitè niſi poſt annum decimum ſeptimum immediatè ſequentem. Quidquid contra ſcripſerint Navar. *conſ. 20. num. 1. de regular.* & Sanchez *in Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 3. num. 39.* Quælibet enim diſpoſitio ſimpliciter concepta veſtitur à jure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda, *l. 2. C. de noxal. cap. Cauſam quæ, ſuprà de reſcript. cap. Quemadmodum de iureiur.* & tradit Petr. de Anch. *conſ. 6. Viſo themate, num. 8. & conſ. 241. Præmittendum eſt, in princ.* Atque ita non obſtat motivum Sanchez, quod jurium correctio ſit vitanda, quoniam hic non agitur de ulla correctione, cùm jus commune jam reperiatur correctum à Concilio tam quoad ætatem quatuordecim annorum præfixam in genere ad profeſſionem emittendam, quàm quoad ætatem annorum quindecim in ſpecie requiſitam ad inducendam profeſſionem tacitam per delationem habitus. Jam enim ex Concilio ad quamcunque profeſſionem requiritur ut minimum ætas annorum ſexdecim. Ergo cùm jus commune jam ſit correctum, ex concluſione ſuperiùs firmata, ulterius non corrigitur, quin potius Concilium ad illius limites adaptatur, dum inſtar juris communis conſtituit differentiam unius anni inter profeſſionem expreſſam, & tacitam, quæ inducitur ex geſtatione habitus indiſtincti,

ℓti, vel indiſtinctiſſimi, & nihilominus hæc eſt interpretatio paſſiva, quæ admittitur in omni materia etiam correctoria juris communis, ut notat Jaſ. *in l. Omnes populi in ſecunda lectura, num.* 60. *& ſeq. ff. de iuſt. & iure*, & eſt communis opinio, ut teſtantur Claud. Seyſel. *in l. Inter cætera num.* 17. *ff. de liber. & poſthum.* Curt. Jun. *conſ.* 7. *n.* 8. & Apoſtil. *ad Rom. conſ.* 399. *n.* 13. *in ver. Non aſſumat*.

Similiter ſi recipiens habitum indiſtinctum ſit major annis quatuordecim, de jure communi non cenſetur tacitam profeſſionem emittere, niſi illum deferat per annum integrum, & ſic ad inducendam profeſſionem tacitam ex delatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi etiam in majori requiritur ut minimum annus decimus quintus completus, ut eſt caſus in eodem *cap.* 1. *verſ. Qui verò*, & in Clem. *Eos, eod. tit.* & ipſe annus decimus quintus: etiam majori eſt annus probationis, ut poſt Jo. Andr. notat Franc. *in d. cap. Beneficium num.* 1. *col.* 1. *poſt medium verſ. in gloſ.* 2. Ergo ſimiliter ex Concilio Tridentino ſi recipiens hujuſmodi habitum ſit major annorum ſexdecim, non intelligitur profiteri tacitè niſi illum geſtet per annum. Atque ita ad tacitam profeſſionem inducendam per delationem habitus hujuſmodi ex Concilio etiam in majore requiritur ſaltem annus decimus ſeptimus itidem completus.

Et hanc ſententiam ſæpius probavit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres: nam cùm aliquando dubitatum eſſet an tacita profeſſio, quæ non eſt excluſa decreto Concilii, inciperet completo decimoſexto anno, & an ſtatim poſt dictum tempus emiſſa cenſeretur: S. Congr. reſpondit tacitam profeſſionem incipere à prima hora poſt perfectum annum decimum ſextum, & finire anno decimo ſeptimo. Et aliàs cenſuit Concil. *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reg.* non ſuſtuliſſe tacitam profeſſionem, quæ inducitur per annum, & diem computandam à die poſt decimumſextum annum perfectum ejus qui monaſterium ingreſſus eſt. Quæ duæ deciſiones quamvis videantur diſcrepare, tamen conciliantur, ut dixi *in cap. Ad noſtram num.* 30. *infrà eodem*, quod numquam obliviſcaris, quia Doctores, ad hæc non advertunt, ſed ſimpliciter tradunt ad profeſſionem tacitam requiri eamdem ætatem, quæ requiritur ad expreſſam.

9 Et ex hoc notabiliter infero, ut in illis caſibus in quibus ad emittendam profeſſionem expreſſam requiritur major ætas, puta decem & octo, vel viginti annorum ſecundum ea, quæ inferius dicentur *numer.* 13. *& ſeq.* tunc profeſſio tacita per delationnem annalem habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi nullatenus inducatur niſi tranſacto anno poſt ætatem præfixam ad profeſſionem expreſſam, & ſic tranſacto anno decimonono, vel vigeſimo primo, qui eo caſu intelligitur eſſe annus probationis, ut ex dictis conſtat.

10 Secundus caſus eſt in profeſſione tacita, quæ inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum, juxta text. *in cap. Super eo, infrà eod. & in cap. Conſtitutionem verſ. In aliis verò eod. tit. lib.* 6. cum ſimil. aut per actus, qui à profeſſis, ſecundum fieri ſolent, *ut in cap. Vidua infrà eod.* aut ex eo, quod quis voluerit abſolutè vitam mutare, *ut in cap. Conſulti, & cap. Statuimus infrà eodem, & cap. Beneficium eod. tit. lib.* 6. & in his caſibus, & ſi qui ſunt ſimiles profeſſio tacita de jure communi non inducitur ante annum decimumquartum expletum in maſculo, & duodecimum itidem expletum in fœmina, ut eſt textus *in cap. Significatum inf. eodem, & in d. cap.* 1. & ex Concilio Tridentino non inducitur ante exactum annum decimumſextum, cùm decretum *dict. capit.* 15. *ſeſſ.* 25. *de regul.* ex ſacræ Congregationis ſententia ſuſtulerit profeſſionem tam expreſſam, quàm tacitam ante ætatem ſexdecim annorum, vel ante annum probationis elapſum.

11 Ideòque cùm eſſet quæſitum an tacita profeſſio ſit excluſa à decretis Concilii concurrentibus iis, quæ de jure communi ad eam inducendam requiruntur: Sac. Congregatio cenſuit non eſſe excluſam, ſervato tamen tempore, quod Concilium requirit.

12 Hæc igitur eſt ætas legitima ad profitendum, de qua loquitur hoc capitulum: & hinc deducit Anton. de Butr. & DD. ut quamvis ætas legitima, ſeu perfecta dicatur quæ vigeſimoquinto anno completur, *ut l. Ex duobus*, juncta gloſ. *in verb. Legitima ff. de negot. geſt. & l. fin. C. de iis qui ven. ætat. impetr.* ubi eſt caſus: tamen hoc limitetur niſi ſubjecta materia aliud ſuadeat; de quo plenè per Bald. *in l. Cùm te, C. de probat.* Idem in ætate matura probat text. *in cap. Cùm in cunctis, in princip. iuncto §. Inferiora, ſuprà de elect.* & notat Archid. *in cap. Convenior* 23. *quæſt.* 8. quod nota pro ſtatutis, & depoſitionibus teſtium.

Fallit primò concluſio ſuperiùs firmata in monaſteriis, 13
ubi eſt dura congregatio, vel religio, puta in inſulis; quia tunc propter aſperitatem requiritur in profitente plena pubertas, id eſt decem & octo annorum, ut eſt textus in *c. Quia in inſulis*, cum ibi notat. *inf. eod.* & hic notat Hoſtienſ. *n.* 3.

Fallit ſecundò, in illis religionibus, in quibus ex conſti- 14
tutionibus Ordinis major ætas exigitur, nam, ut inquit Hoſt. *hic n.* 3. in aliquibus religionibus requiritur ætas decem, & octo annorum ex ſtatuto ſpeciali, licet illud non ſemper ſervent; & ita eſt in Religione Fratrum Capuccinorum S. Franciſci, in qua ex ſtatutis Ordinis novitii non recipiuntur ad habitum ante decimumſeptimum annum completum pro clericis, & ante decimumnonum pro laicis; & per conſequens ad profeſſionem non admittuntur pro clericis niſi tranſacto anno decimooctavo, nec pro laicis niſi tranſacto vigeſimo, ut refertur *in Compend. Privileg. Mendicantium in verb. Novitius in annot. Capuc. verſ. Sexta*, quod non recipiantur. Et in religione Minorum Conventualium S. Franciſci novitii clerici prohibentur ad profeſſionem admitti ante annum decimumnonum completum, & laici ante vigeſimumquintum ex Conſtitutione Pii V. quæ incipit, *Illa nos, in Bullar. tom.* 2. *pag.* 15
262. Porrò cùm fuerit quæſitum an decretum Concilii Trident. *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* quo ſtatuitur profeſſionem ante decimumſextum annum emitti non debere, comprehendat etiam illas Religiones, quæ ex ſuis inſtitutionibus, & ſtatutis à tempore immemorabili obſervatis, vigeſimum aut vigeſimumſecundum ætatis annum requirunt: S. Congregatio reſpondit profeſſionem ante decimumſextum annum emitti non debere, ut diſponitur d. c. 15. quod ſi religionis inſtituta plus temporis requirant, Concilium non repugnat, quippe quod non diſponit ut profeſſio fiat anno decimoſexto, ſed ut non poſſit fieri ante, ſed poſt.

Fallit tertiò, eadem concluſio in converſis, qui prohi- 16
bentur recipi ad habitum regularem ante vigeſimum ætatis ſuæ annum ex decretis generalibus Clementis VIII. ad novitiorum receptionem, profeſſionem, & inſtitutionem ſpectantibus, *in tit. Inſtitutiones ſuper receptione, & educatione novitiorum in §. Quiſque accipiendus in Bullar. tom.* 3. *pag.* 131. & conſequenter ad profeſſionem admitti nequeunt ante annum vigeſimumprimum, cùm ſtare debeant per annum integrum in probatione, ad præſcriptum Conc. Trident. *in d. cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* & ſufficit annum attigiſſe ex his, quæ notat gloſ. in Clem. *Generali in verb. In decimooctavo de ætat. & qualit.* & ita hæc verba, *ante annum*, intellexit S. Congreg. Concilii de anno inchoato in terminis *c.* 12. *ſeſſ.* 23. ut dixi *in c. Cùm in cunctis in* 11. *quæſt. n.* 131. *ſuprà de elect.*

Cùm autem de ætate controvertitur inter profeſſum, 17
& Monaſterium ſi quæratur quis probare debeat, an ſcilicet Monaſterium allegans ætatem legitimam, an verò profeſſus, qui hoc negat: Ex mente Jo. Andr. *num.* 1. Is probavit ætatem majorem, vel minorem, qui fundat ſe ſuper ea dum ait: ſi conſtet de profeſſione, & dubitetur de ætate, probabit actor, *ut c. Presbyteri*, & ibi gloſ. notab. Archid. 78. *diſt. c. Ad noſtram inf. eod.* & eum ſequuntur Butr. *num.* 13. Cardinal. *num.* 2. & alii communiter.
Ratio eſt ſecundum Abbatem *num.* 5. quia quis non præ- 18
ſumitur major, vel minor, cùm ætas in eodem ſtatu numquam permaneat, ſed currat de momento in momentum, de quo plenius *in cap. In præſentia, de probat.* per Bart. & Doctores *in l. de ætate ff. de minor.* & Speculator *in tit. de probat.* §. 1. Et ideò ſi ingreſſus exire velit allegando ſe minorem, debet hoc probare. Hodie hoc eſt expeditum in de- 19
creto Conc. Trident. *c.* 19. *ſeſſ.* 25. *de regular.* ubi allegans ſe ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, probare debet ſervata forma ibi præſcripta, ut latius dicam infrà *n.* 27. Fatetur tamen Jo. Andr. & reliqui poſt eum, utrinſque probationes recipi poſſe, arg. *cap. Super hoc, ſuprà de renunciat.*

20 Secundùm requiſitum ſubſtantiale profeſſionis, quod
hic ponit Concilium Moguntinum, eſt ſpontanea volun-
21 tas. Non tamen intelligas ſpontaneam, id eſt ultroneam;
quia ad validitatem profeſſionis non exigitur, ut quis ultrò
ſe offerat; nam validè profiteri poteſt etiam rogatus, &
illectus, quinimò etiam ſeductus, & circumventus, ut
eſt textus *in cap. Conſtituit* 20. q. 3. *in cap. Cum dilectus*, ibi,
*nec obſtante dolo, quo ſe proponebant fuiſſe ſeductos: ſuprà
de iis quæ vi metuſve cauſ. & in cap. Ad noſtram*, ibi, *quoſ-
dam pueros ſeduxerunt infrà eodem*, nec minori ad profeſ-
ſionem ſeducto datur reſtitutio in integrum, ut voluit
gloſ. *notab. in dict. cap. Cum dilectus in verb. Ad fatuitatem*;
ubi ait: *In ſpiritualibus non habere locum in integrum re-
ſtitutionem, quia non videntur decepti qui meliorem vitam
elegerunt*. Et Abbas ibi ait illum eſſe dolum bonum,
de quo dic latiùs, ut ſcripſi *in cap. Significatum num.* 36.
22 *& in cap. Sicut nobis num.* 8. *& ſeqq. infrà eodem*. Sed in-
tellige voluntatem ſpontaneam, id eſt liberam, & non
coactam. Unde infertur ut profeſſio emiſſa per metum
ſit ipſo jure nulla, *cap. Præſens clericus* 20. q. 3. nec ſit
opus ut reſcindatur actione quod metus cauſa; quoniam
23 ubicumque requiritur in actu ſpontaneus, ſeu liber con-
ſenſus, non valet actus ſi metus intercesserit; ad quod eſt
gloſ. notab. *in c. Notificaſti in verb. Licentiam* 33. q. 5. Ca-
ſus autem requirentes liberum conſenſum enumerat gloſ.
magna *in c. Inter cætera* 22. q. 4. Facit *cap. Cum locum*, &
24 quod ibi notatur de ſponſal. & eſt ratio, quia licet volun-
tas coacta voluntas ſit, *ut cap. Merito* 15. q. 1. *& l. Si mu-
lier ff. quod met. cauſ.* non tamen eſt voluntas ſpontanea,
ſeu libera, prout requiritur ad profeſſionem, ut *hic*, &
in cap. Perlatum, ſuprà quod met. cauſ. nam votum res eſt
conſilii, & non præcepti, & liberum eſt arbitrium in vo-
25 vendo, aliàs non eſt votum, *cap. Integritas* 32. q. 1. *& c.
Licet, infrà de voto*; & voluntarium militem ſibi eligit
Chriſtus, coactus verò ſibi auctionatur diabolus, *cap.
Non eſt* 15. q. 1. de quo habes bonam *gloſ. in c. Abbas,
ſuprà quod met. cauſ.* & ita *hic* firmant gloſ. *ultima*, Butr.
num. 2. *&* 10. Anchar. *num.* 2. Abb. *num.* 1. & Jo. de Ana-
nia *num.* 5.

26 Quòd ſi quæras cui incumbat onus probandi metum,
vel vim: ſolvit *hic* Jo. Andr. *num.* 1. *in verb. Spontanea*, di-
cens, id onus incumbere illi, qui metum, vel vim allegat,
uterque tamen probare poterit, *ut c. Super hoc, de renunciat.*
de quo habes plenam gloſſ. *in c.* 1. *in verb. Non timore mor-
tis, ſuprà quod met. cauſ.*

27 Hodie quicumque regularis prætendit ſe per vim, &
metum, aut ante ætatem debitam, vel aliàs nulliter pro-
feſſum fuiſſe, hoc probare debet, cauſaſque nullitatis in-
tra quinquennium à die profeſſionis deducere coram Su-
periore ſuo, & Ordinario, aliàs non eſt audiendus, ut ſta-
tuitur à Concilio Tridentino in præallegato decreto *cap.* 19.
ſeſſ. 25. *de Regular.*

28 Sed ex facto quæſitum eſt; An decretum Concilii Tri-
dentini in *d. cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* qua parte ſtatuit,
ut cauſæ nullitatis profeſſionis coram Superiore Regula-
ri, & Ordinario deducantur, locum ſibi vendicet, cùm
non ipſe profeſſus nullitatem ſuæ profeſſionis allegat, cau-
ſaſque deducit; ſed Superior ipſe ex ſe vult illum ejicere tan-
quam nulliter profeſſum.

Verba hujus decreti nuſquam explicitè prohibent Supe-
rioribus regularibus, quominus ejiciant eos, quos repe-
rerint fuiſſe nulliter profeſſos, ſed in ſubditos tantùm di-
riguntur; jubentque illos non audiri niſi cauſas, quas
prætenderint, deduxerint coram Superiore ſuo, & Ordi-
nario, ut patet initio ibi, *quicumque regularis prætendat ſe per
vim, & metum ingreſſum eſſe religionem*, & infrà ibi,
*velitque habitum dimittere quacunque de cauſa, aut etiam
cum habitu diſcedere ſine Superiorum licentia*; & infrà:
*Non audiantur niſi infrà quinquennium tantum; & tunc
non aliter niſi cauſas, quas prætenderint, deduxerint coram
Superiore ſuo, & Ordinario*. Quæ omnia nullo modo
convenire poſſunt Superioribus regularibus, qui volunt
invalidè profeſſos expellere. At prætereà Concilium ſtatuit
ut qui priuſquam cauſas intra quinquennium deduxerit
coram Ordinario, & Superiore regulari, habitum ſpontè
dimiſerit, nullatenus ad allegandam quamcunque cauſam
admittatur: ſed ad monaſterium redire cogatur, & tan-
quam apoſtata puniatur: interim verò nullo privilegio ſuæ
Religionis juvetur. Quæ Concilii verba ſimiliter nulla-
tenus referri poſſunt ad religionem: ergo nec Concilii diſ-
poſitio *l. Quod conſtitutum ff. de militar. teſtam. l.* 4. *§. To-
ties*, & ibi Bart. *ff. de damn. infect.* quia lex non imprimit ef-
fectum ſuum niſi in illas perſonas, quibus verba legis con-
gruunt, & adaptantur, *cap. Si pater ad fin. de teſtam. in* 6.
cap. Maiores, de Baptiſ. Gemin. *conſ.* 88. *incipien. Innocen-
tius ſub num.* 4. *verſ. Cum ergo concurrant*. Nevizanus plu-
ra cumulans *conſ.* 92. *a n.* 1. *uſque ad n.* 12. Atque ita reſo-
lutio hujus caſus tanquam omiſſi attentis verbis Concilii
videtur petenda à jure communi, *l. fin. C. de pact. convent.
l. Commodiſſime ff. de liber. & poſthum.* Doctores *in l. Gallus
§. Et quid ſi tantum ff. eod.* De jure communi autem licet 29
Prælatis regularibus dimittere invalidè profeſſos etiam non
adhibito Ordinario, *cap. Sicut, & c. Illud* 20. q. 1. *c. Perla-
tum, ſuprà de iis, quæ vi met. cauſ. cap. Accedens, infrà de
converſ. coniugat. & cap. Non ſolum de regular. lib.* 6. Nec
mirum quia cùm liberè, & ſine conſenſu Ordinarii poſſint
novitios admittere, & corpori Ordinis aggregare, *ut cap.
Porrectum, & cap. Ad apoſtolicam, infrà eod.* conſequens
eſt ut eadem libertate poſſint nulliter profeſſos dimittere,
& ab ordine diſgregare, ut ſic regulares per quas cauſas na-
ſcuntur, per eaſdem reſolvantur, *cap.* 1. *infrà de reg. iur.*
& eodem genere diſſolvantur à vinculo religionis, quo col-
ligati ſunt, *l. Nihil tam naturale ff. de eodem*. Item cùm
paria ſint profeſſionem nullatenus emiſiſſe, aut emiſiſſe
quidem, ſed nulliter, ut in decreto Concilii Tridentini *c.*
15. *verſ. Profeſſio autem ſeſſ.* 25. *de Regular.* liberum eſſe
debet Superioribus abſque interventu diœceſani ejicere
nulliter profeſſos, ſicut eis liberum eſt ejicere illos, qui
nondum profeſſionem emiſerunt, *ut cap. Populaſti, & cap.
Statuimus infrà eod. cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem,
eod. tit. lib.* 6. *cap. Cum cauſam in fin. ſuprà de elect.* Concil.
Trid. *cap.* 16. *verſ. Finito, ſeſſ.* 25. *de Regular.* Hæc autem 30
libertas procedendi in cauſa nullitatis profeſſionis non ad-
hibito Ordinario cùm fuerit ſublata à Concilio quoad ſub-
ditos, in dubio non debet cenſeri ſublata quoad Superio-
res; quia hac interpretatione minus corrigitur jus commu-
ne, *c. Cum dilectus, de conſuetud. c. Cauſam quæ de reſcript.
l. Præcipimus, in fin. C. de appellat. & l. Sancimus C. de te-
ſtam.* nam ſecundum Ant. de Butr. *in cap. Cum dilectus in
ſecunda lectura num.* 14. quando ſtatutum contra jus com-
mune poteſt unum, vel duo operari, interpretari debet ut
unum ſecundum operetur, ut minus derogetur juri com-
muni, quam theoricam ſequitur Roland. à Valle *conſ.* 74.
num. 19 *vol.* 3. poſt Gozadin. *conſ.* 19. *num.* 5. & Grat. *conſ.*
43. *col.* 1. *& conſ.* 46. *n.* 7. *vol.* 1. Pariſ. *conſ.* 110. *num.* 6. *lib.*
3. Socin. Jun. *conſ.* 3. *in princ. lib.* 1. & pro hac opinione
allegatur Navar. *conſ.* 87. *incipien. An qui de genere Iudæo-
rum num.* 4. *de regular.* ubi ait Prælatum regularem in illo
caſu ex officio ſuo ſine alio accuſatore poſſe, ac debere ex-
pellere nulliter profeſſum à monaſterio præmiſſa legitima
cauſæ cognitione per viam inquiſitionis nec ullam mentio-
nem facit de adhibendo Ordinario.

Cæterùm his non obſtantibus verius videtur eſſe adhi- 31
bendum Ordinarium in judicio nullitatis profeſſionis,
etiam cùm ipſe Superior regularis ex officio ad ejectionem
procedit; nam ratio propter quam Concilium juſſit Ordi-
narium in hoc judicio adhiberi ea potiſſimum fuit, quia
cùm regulares agant de cauſa ſuæ religionis, eos non ha-
buit pro judicibus uſquequaque integris, arg. *c. Ne quis in
ſua cauſa iudicet in rubro, & nigro*: dicitur enim cauſa
propria ex quo commodum, vel incommodum ad eos per-
tinet, *cap. Biduum §. Et palam* 2. q. 6. qui eſt deſumptus ex
l. 1. *§. Dies autem, verſ. Et palam ff. Quan. appellan. ſit.*
Quam ob cauſam nec Epiſcopus dicitur Judex competens
in cauſa ſuæ menſæ, ut poſt Collectar. Butr. & alius notat
Decius *in cap. Cum veniſſent num.* 55. *de Iudic.* Quotieſcun-
que enim declaratio invaliditatis profeſſionis cederet in
damnum monaſterii, puta quia eſſent reſtituenda bona à
ſubdito in monaſterium delata, Superiores non eſſent faciles
ad ſententiam nullitatis proferendam, è contra verò pro-
cliviores eſſent ad judicium invaliditatis ſi profeſſus eſſet ri-
xoſus, pervicax, aut aliàs inutilis religioni, cùm has ob
cauſas regulares conſueverint multoties expellere etiam le-
gitimè profeſſos prætextu incorrigibilitatis, cùm tamen
revera incorrigibiles non ſint, ut dixi *in cap. fin. inf. eod.*
Quamobrem Concilium voluit adhiberi Ordinarium in 32
conjudicem exemplo legis civilis, quæ data adjunctum
Epiſcopum ubi Judex ordinarius ex aliqua cauſa eſt ſuſpe-
ctus,

ctus, ut in Auth. *Si vero contigerit C. de Iudic. gloſ. 1. in c.*
Revelatum 11. q. 1. Oldr. *conſ.* 147. *Thema tale eſt*; Capyc.
deciſ. 137. *totam*. Ideòque *in cap. 6. ſeſſ.* 25. ob aliqualem
ſuſpicionem Epiſcopi contra Capitula exempta ſimiliter
ſtatuit illorum cauſas non debere ab Epiſcopo cognoſci,
& terminari, niſi de conſilio, & aſſenſu duorum de Ca-
pitulo; & hanc ipſam ob cauſam *in cap. 16. ſeſſ. 25. de re-*
gular. eodem modo nullas decrevit noviriorum renuncia-
tiones, niſi factæ fuerint cum licentia Epiſcopi, ſive ejus
33 Vicarii. Et Concilium Meldenſe habitum anno Domini
845. ſub Sergio Papa II. & Carolo Juniore Francorum
Rege *cap. 59. tom. 3. Concilior. par. 2. ſeſſ. 2. pag.* 352.
col. 2. ob eamdem rationem prohibuit ne regulares ejice-
rentur à ſuis Superioribus niſi adhibito Ordinario, his
verbis: *Ut Monachus de monaſterio ſine conſultu, vel præ-*
ſentia Epiſcopi, aut Vicarii eius ad hoc regulariter dedu-
ctus non eiciatur, cuius diſpoſitione, & authoritate de cæte-
ro vita, & converſatio eiecti, ne perditus perpetuò fiat, ſi
aliquo modo ſalvari poteſt, ordinari debet atque decerni.
Hactenus Concilium Meldenſe. Hæc autem ratio ſuſpi-
cionis æquè, imò magis viget, cùm non ipſe profeſſus in-
ſtat pro declaratione invaliditatis profeſſionis, ſed ſupe-
rior ex ſe vult illum ejicere tamquam nulliter profeſſum;
nam regulares Prælati neminem ſolent dimittere ex hoc
capite, niſi ob aliquem peculiarem affectum, aut erga
religionem, aut contra perſonam ipſius profeſſi, vel ejus
reprehenſibilem vitam, ac mores: aliàs enim facile poſ-
ſent illum inducere ad ratificandam profeſſionem priùs
factam ad præſcriptum *cap. Significatum in fin. infr. eod.* &
cap. 1. in princ. eod. tit. lib. 6. aut ſaltem permittere ut in re-
ligione perſeveraret, ac tacitè profiteretur, ut in d. cap. 1.
& Clem. *Eos, de regular. cum ſimil.* Atque ita eo caſu ma-
gis viget ratio ſuſpicionis, quàm cùm procedunt ad inſtan-
34 tiam alicujus. Quam ob cauſam teſtis magis repellitur cùm
ſe offert ultrò, quàm cùm requiritur, *l. Poſt legatum §. His*
vero, & ibi gloſ. *in verb. Adiuvaverint ff. de his quæ ut indig.*
Boſſ. *tit. de oppoſ. contr. teſt. num.* 21. *verſ. Et minus dubium*
juncto num. 29. Menoch. *de arbitr. Iud. quæſt. caſu* 474.
num. 57. *lib.* 2. Ergo Concilium eo caſu multò magis
cenſeri debet voluiſſe, ut Epiſcopus adhibeatur tanquam
adjunctus, cùm major urgeat in regularibus ſuſpicio
diffidentiæ, & gravaminis ob cauſam motivam expul-
ſionis.

Præterea videtur etiam decretum *d. c.* 19. prohibuiſſe
Prelatis regularibus ne quemquam poſſint ejicere tanquam
nulliter profeſſum, niſi infrà quinquennium, licet de
illis nullam faciat mentionem, quia eùm lapſo hoc termi-
no regularis habeatur ut tacitè profeſſus, ſaltem in foro
exteriori. Navar. *in cap. Statuimus n. 71. & 72. de regular.*
& conſ. 87. eodem tit. non quod Concilium novam profeſ-
ſionem inducat, ſed quod antea emiſſa reputetur valida,
cùm ejus nullitas probari non poſſit, ut ſcripſi latè *in cap.*
35 *Prox. inf. eod.* præſumpta hæc profeſſio obſtat tam ſubdito
diſceſſum petenti, quam Prælato expellere volenti, *cap. 1.*
de regular. in 6. Et cap. Significatum, & cap. Ex parte infrà
eod. Dum autem Concilium in ea parte, in qua prohibet
profeſſum audiri elapſo quinquennio cenſetur etiam pro-
hibere Superiori ne illum ejiciat: Similiter dum prohibet
nulliter profeſſum audiri niſi cauſa cognita à Superiore,
& Ordinario, intelligi debet tacitè prohibere ne Superior
poſſit illum ejicere niſi eodem modo cauſa cognita coram
Superiore, & Epiſcopo. Utrumque enim ſtatuitur *in d.*
cap. 19. ſub unica verborum ſtructura, & determinatione;
atque ita eſt locus regulæ *l. Iam hoc iure ff. de vulg. & l.*
Eum qui ædes ff. de uſucap *Ad hæc*, profeſſio eſt quidem
36 contractus ultrò citròque obligatorius inter ſubditum, &
monaſterium, qui non debet claudicare, *cap. Porrectum*,
& ibi dixi *num. 19. & c. Ad Apoſtolicam inf. eod.* & tra-
dit Navar. *conſ. 26. num. 1. & conſ. 87. eod. num. de regular.*
Facit text. *in l. 1. ff. de reſcindend. vendit. & in l. fin. ff. de*
acceptilation. cum aliis adductis per Alexand. *conſ. 40. circa*
primum, num. 1. lib. 5. Unde ratione æqualitatis, quæ in
hoc contractu ſervari debet, ſicut Concilium diſpoſuit ne
regularis poſſit à religione diſcedere, niſi ex judicio ſui
Prælati, & Epiſcopi: ita etiam conſentaneum eſt ut vice
verſa cenſeatur diſpoſuiſſe ne religio poſſit illum expellere,
niſi cauſa expulſionis probata ab Ordinario, & Superiore
regulari.
37 Quod eſt non ſolum ob æqualitatem ſervandam in hoc
contractu; verùm etiam ex natura correlativorum; quia
in omni contractu ultrò citròque obligatorio diſpoſitum
in uno ex correlativis cenſetur etiam diſpoſitum in alio,
ut l. Cum emptor ff. de reſcin. vendit. & d. l. fin. ff. de acce-
ptilat. & l. 1. C. de Cupreſſ. lib. 11. & tradit Socin. *conſ.* 72.
Difficultatem faciebat num. 1. lib. 3. Idque procedit etiam
in materia correctoria juris communis, ut eſt caſus *in l. fin.*
ubi notant Bart. Ang. Jaſ. & DD. *C. de indic. vidui. tollen.*
Petr. de Anchar. *in repetit. c. Canonum ſtatuta in 6. q. princ.*
de Conſtit. & Socin. *loc. cit.*

Atque ita non obſtat, quod hic caſus verbis Concilii non 38
comprehendatur, quia ſatis eſt ut comprehendatur ratio-
ne. Nam lex nova quæ diſponit in uno ex correlativis,
cenſetur etiam diſponere in alio etiam ad correctionem
juris communis ubi eadem eſt ratio *d. l. fin. C. de indic. vi-*
duit. toll. & l. Curatorem, cum ibi notat per gloſ. & DD. *c.*
de interdict. matrim. l. fin. & ibi Salycet. *C. de reſcind. vend.*
& tradit Jaſ. *in l. Transigere num. 2. C. de transact.* Unde 39
regula illa, quæ habet in correctoriis, & exorbitantibus
à jure communi non fieri extenſionem de caſu ad caſum
etiam ex identitate rationis, *cap. 1. cum gloſ. de regul. iur.*
in 6. gloſ. in cap. Conſtitutionem in verb. Prorogamus de regul.
eod. lib. Limitatur ut non procedat in correlativis, ut opti-
mè declarat Bart. *in d. l. fin. num. 1. & 2. C. de indict. viduit.*
toll. Affirmare etiam poſſumus hoc caſu non agi de corre- 40
ctione juris communis; quoniam de iure veteri monaſte-
ria ſubjecta erant Epiſcopo diœceſano, *cap. Monaſteria*
18. *q.* 2. & ad eum ſpectabat cura, & ſolicitudo etiam mo-
nachorum, *cap. Si quis Abbas, & cap. Abbates ead. cauſ. &*
q. c. Qui verè in fin. 16. *q.* 1. Unde ipſe poterat nulliter pro-
feſſos à religione ejicere ſicut poterat illos ad religionem
admittere, *cap. Si vir 27. q. 2. cap. Nulla, & cap. Uxor 23.*
diſt. cap. De viduis 27. q. 1. & c. Dudum, de converſ. coniug.
& tenent *in c. fin. infr. eod. lib.* 6. Gemin. *poſt medium verſ.*
Imo etiam ceſſante, & Franc. *num.* 1. in gloſ. 2. Ergo Tri- 41
dentinum Concilium dum jubet adhiberi Epiſcopum in ju-
dicio nullitatis profeſſionis, licet corrigat jus commune
tamen eſt favorabile, & latè interpretandum, cùm per
illud fiat reditus ad jus antiquum, ut notat gloſ. *in cap.*
Statutum in verb. Numerandum de præben. lib. 6. Jaſ. in
Auth. *Quas actiones num. 20. C. de Sacr. ſanct. Eccl.* Ro-
man. *conſ.* 318. *Quæritur etiam num.* 5. plenè Curtius Jun.
conſ. 9. circa præmiſſam num. 4. Gramm. *deciſ. 92. num.* 15.
Demum in q. propoſita ſic cenſuit S. Congreg. Concilii, eu- 42
jus ſententia hodie videtur non obſcurè approbata in de-
creto S. D. N. Urbani VIII. ſuper forma deducendi nulli-
tatem profeſſionis ex eo, quod regulares recepti, & pro-
feſſi fuerint in Conventibus non deſignatis ad recipiendos
novitios contra formam Decretorum Clementis VIII. In
eo enim decreto diſertis verbis præcipitur ut cauſæ nulli-
tatis hujuſmodi intra quinquennium deducantur coram
eadem Sacr. Congregatione, non modo cùm recepti, &
profeſſi contra formam prædictorum decretorum è religio-
ne exire, verùm etiam cùm Superiores extra eam reſpe-
ctivè illos ejicere voluerint, ut patet ex ipſius decreti te-
nore, quem retuli *in cap. Perlatum in fin. ſuprà de iis quæ*
vi met. cauſ.

Ex prædictis videtur inferri poſſe, ut quemadmodum ſub- 43
dito alleganti nullitatem ſuæ profeſſionis dato ſumo nulli-
tatis conſuevit ex juſta cauſa concedi à Sede Apoſtolica re-
ſtitutio adverſus lapſum quinquennii, ita etiam eadem re-
ſtitutio ſit concedenda religioni, ſi ipſa velit cauſas nulli-
tatis deducere, cùm hujuſmodi actus ſint reciproci, &
utrinque æqualitas ſervanda ſit, nec judicium debet clau-
dicare, *ut cap. Cum inter ſuprà de except.* cum concordant. 44
de quibus ibi per gloſ. *in verb. Claudicare*, plenè Bald. *conſ.*
486. *Statutum num. 1. verſ. In contrarium videtur lib.* 2.
licet non meminerim hunc caſum ex parte religionis un-
quam contigiſſe, fortè, quia in pleriſque caſibus nullita- 45
tis profeſſionis Superiores Regulares, qui recipiunt, non
vacant culpa, & gravi etiam pœna ſunt puniendi; ut de
his, qui admittunt ad profeſſionem novitios ante annum
probationis expletum, eſt text. *in cap. Ad Apoſtolicam, in-*
frà eodem, ibi, Animadverſione ſunt debita corrigendi, &
cap. Non ſolum eod. tit. in 6. ubi Superioribus Mendicanti-
bus hoc prohibetur ſub pœna excommunicationis. Et de-
creta Clementis VIII. imponunt pœnam privationis offi-
ciorum vociſque activæ, & paſſivæ, & inhabilitatis ad alia
obtinenda Superioribus, qui aliquem ad habitum, vel
pro-

Digitized by Google

profeſſionem recipiunt in locis ad recipiendos novitios
46 non deſignatis. Et cùm hæc reſtitutio in integrum ſit
mera gratia, Bald. *conſ.* 335. *in princ. lib.* 3. *aliàs* 388. ejuſmodi gratia digni non videntur qui in legem committunt *cap. Quia fruſtrà de uſur.* Innocen. & DD. *in c. Intelleximus de Adulter.* Anch. *conſ.* 37. *num.* 4. *& ſeqq.* nam delinquens non debet eſſe melioris conditionis, quam non delinquens, *cap. Contingit de dolo, & contum.* Feder. de Sen. *conſ.* 216. *in fin.* Imò id obviat juri publico, quia quis invitatur ad delinquendum ſi ex delicto præmium conſequatur, ut ait Signorol. *conſ.* 110. *num.* 8. Unde privilegium à lege inductum delinquentibus non competit, ut in Auth. *quibus modis natural. efficiantur ſui §. penult. verſ. Nam ſi hoc,* ubi gloſ. *in verb. Legem.* Ideòque Superiores petentes reſtitutionem in integrum non videntur audiendi: quia ſic allegarent turpitudinem ſuam contra *c. Cum dilectus de fid. inſtr.* ut de Mendicantibus non ſervantibus inſtitutum ſui Ordinis, in ſimili caſu reſpondit Anchar. *conſ.* 109. *per
totum.* Ignorantia verò non excuſat in his, quæ quis tene- 47
tur ex officio inquirere, *cap. Ad falſariorum de crimin. falſ.* Gemin. *in c. In memoriam col.* 2. 19. *diſt.* Ant. Gabriel. *concl.* 6. *n.* 40. *de reg. jur.*

Cæterùm quia negari non poteſt quin dari poſſit caſus, in quo ignorantia ex parte Superiorum regularium ſit juſta, & invincibilis, ut apud Navarr. *conſ.* 1. *in princip. de Conſtit.* & de hoc ad præſens non quæritur, idcircò nihil videtur generaliter decernendum; ſed ubi caſus acciderit, maturè deliberandum.

DE REGULARIBUS.

Ex eodem Concilio Moguntin.

CAPUT II.

SI quis ante annos legitimos tonſuratus eſt, ſine conſenſu parentum ſuorum: ſi parentes ipſius infra annum non reclamaverint ad Principem, aut ad proprium Epiſcopum, vel ad miſſum dominicum, in Clericatu permaneat. Si verò poſt legitimos annos, per vim Clericus factus eſt, & nec ipſe nec parentes ejus infra annum ad memoratas perſonas reclamaverint, in Clericatu permaneat, ſicut is de quo ſuperiùs dictum eſt.

SUMMARIUM.

1 *IMpubes monaſterium ingreſſus poſt annum à parentibus revocari non poteſt.*
2 *Parentes revocare non poſſunt filium impuberem è monaſterio, ſi illius ingreſſui tacitè, vel expreſſè conſenſerint.*
3 *Si verò non conſenſerint, revocare poſſunt infra annum dumtaxat.*
4 *Mater an poſſit offerre filium impuberem Religioni ſine conſenſu patris, & è contra.*
5 *Ius naturale in ſpiritualibus præfertur poſitivo, vel civili.*
6 *Pater non poteſt efferre filium impuberem Religioni, ſi mater contradicat, nec è converſè.*
7 *Tutor efferre poteſt pupillum Religioni ſicut parentes.*
8 *Et ex pluribus tutoribus ſufficit oblatio unius, alio non contradicente.*
9 *Filius tradi poteſt Religioni à parentibus, etiam invitis tutoribus.*
10 *Pater efferre poteſt filium Religioni etiam invito avo, qui habet utrumque in poteſtate.*
11 *Impubes Religioni oblatus infra annos pubertatis exire non poteſt.*
12 *Religionem ingreſſus propria authoritate infra annos pubertatis poteſt quandocunque exire.*
13 *Filius invitus an poſſit à parentibus efferri Religioni, anve ſic oblatus exire poſſit etiam ante annos pubertatis.*
14 *Oblatio parentum de impubere an ſe habeat ad profeſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium.*
15 *Filii non obligantur ex ſponſalibus contractis per parentes, niſi conſentiant tacitè, vel expreſſè.*
16 *Oblatus Religioni poteſt quandocunque exire poſt pubertatem, niſi expreſſè; vel tacitè profeſſionem emiſerit.*
17 *Puella duodecim annis minor à parentibus monaſterio tradita, an habitum Regularem ſuſcipere poſſit non obſtante Concilio Tridentino* in c. 17. ſeſſ. 25. de Regular.
18 *Religionem ingreſſus in legitima ætate per vim, & metum, ſi infrà annum potuit reclamare, & non reclamavit, eo elapſo exire, vel à parentibus revocari non poteſt.*
19 *Et quid poſt Concilium Tridentinum* in c. 19. ſeſſ. 25. de regular.
20 *Profeſſi contra formam Decretorum Clementis VIII. in conventibus ad recipiendos Novitios non deſignatis; aut aliàs nulliter ex perpetuo impedimento, an teneantur in foro conſcientiæ elapſo quinquennio à die profeſſionis in Religione perſeverare, & n. ſeqq. uſque in fin.*
21 *Obligatio ad perſeverandum in Religione unde oriatur, & n. 68. & 72.*
23 *Profeſſi invalidè an teneantur in utroque foro ad obſervantiam Regulæ, & n. 73.*
24 *Fictiones, ſeu præſumptiones non habent locum in foro animæ.*
Declaratur, n. 69. & ſeqq.
25 *Forum conſcientiæ non erroneæ ſemper nititur veritati, & num. ſeqq.*
26 *Spiritualia non regulantur iure fori, ſed iure poli.*
28 *Hæres non conficiens inventarium an teneatur in foro conſcientiæ, ultra vires hæreditarias, & num. 71.*
29 *Exceptio non numeratæ pecuniæ poſt biennium an habeat locum in foro conſcientiæ.*
30 *Contrahentibus in foro animæ non licet ſe decipere.*
31 *Eccleſia non poteſt quemquam invitum religioni alligare, & num. 72.*
Declaratur, n. 73.
32 *Conſenſus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali eſt de iure naturali, & divino.*
33 *Religio an teneatur nulliter profeſſæ ad alimenta, & num. 74.*
34 *Profeſſus nulliter poteſt in foro conſcientiæ etiam ſine licentia ad ſæculum redire, & uxorem ducere ſecundùm opinionem Navarri.*
Contrarium, n. 79.
35 *Profeſſus invalidè an teneatur in Religione perſeverare ut vitetur ſcandalum, & n. 67.*
36 *Profeſſus ob mortis timorem an poſſit tuta conſcientia ad ſæculum redire, & n. 81.*
37 *Lex humana iuſta, obligat etiam in foro conſcientiæ.*
38 *Legis canonicæ præcepta, aut prohibitiones obligant in foro conſcientiæ etiam reatu mortalis peccati.*
39 *Apoſtolicæ Sedis decreta tranſgrediens quas pœnas incurrat.*
40 *Concilia generalia ſervanda ſunt quaſi quatuor Evangelia.*
Epiſcopi qui non utuntur iuriſdictione ſibi attributa in exemptos in caſibus, in quibus Concilium Tridentinum utitur verbis præceptivis, ſeu obligativis, peccant mortali-

Digitized by Google

taliter, ibid. verſ. In ſpecie verò.

41 *Quinquennium ad deducendas cauſas nullitatis profeſſionis quas ob cauſas à Conc. Trid. præfixum fuerit, & n. 51. & ſeq.*

42 *Legis tranſgreſſio etiam ſecluſo contemptu indiſtinctè obligat ſub mortali, quando impeditur finis legis.*

43 *Profeſſus invalidè poteſt etiam in foro conſcientiæ obligari ab Eccleſia ad Religionem in genere.*

44 *Obligatio naturalis oritur ex contractu etiam nullo ex defectu ſolemnitatis.*
Obligatio naturalis quos effectus producat, ibid.
Creditor an poſſit furari rem debitoris ſui ſibi naturaliter obligati, ibid. verſ. Quinimo licet ei.

45 *Profeſſio nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus parit naturalem obligationem.*
Electus nulliter ob non ſervatam formam Concilii generalis habet canonicam electionem de iure naturali propter conſenſum, & ſine peccato beneficium retinet ſecundum opinionem Innocentii, ibid. verſ. Ad quod facit doctrina Innocentii.

46 *Profeſſus nulliter obligatur ex ſimplici vote.*
Votum ſimplex non minus obligat apud Deum, quam ſolemnis profeſſio, ibid. verſ. Ergo cùm profeſſi.
Vovens ingredi religionem ſi fiat Epiſcopus tenetur Eccleſiam reſignare, & ad Religionem tranſire, ibidem verſ. Facit textu.

47 *Profeſſio per ſimulationem emiſſa obligat ad perſeverandum in Religione, & ad regulam obſervandam.*

48 *Quinquennii terminus ad reclamandum inductus eſt à Concilio Trid. ad inſtar præſcriptionis.*

49 *Præſcriptio quinquennalis in quibus caſibus habeat locum.*

50 *Præſcribens rem alienam etiamſi poſt completam præſcriptionem ſuperveniat mala fides eſt tutus in foro conſcientiæ, & n. ſeq.*

52 *Pœna iudicialis ſolvi debet etiam in fore conſcientiæ.*

53 *Præſcriptio inducta eſt in pœnam negligentium, & ad bonum publicum.*

54 *Regulares qui nullitatem profeſſionis infrà quinquennium deducere potuerunt habent remedium reſtitutionis in integrum.*

55 *Statutum laicorum denegans audientiam propter bonum publicum ligat etiam in foro conſcientiæ.*

56 *Apoſtata à Religione dicitur, qui ad ſæculum redit non ſervata forma à Concilio Tridentino præſcripta.*

57 *Apoſtata eſt excommunicatus, & peccat mortaliter.*

58 *Lex etiam pœnalis obligat in foro conſcientiæ.*

59 *Forus conſcientiæ regulariter ſequitur forum iudicialem.*

60 *Lex iniuſta non obligat quoad Deum.*

61 *Forus conſcientiæ diſtinguitur à foro iudiciali, quando lex præcipit, ut diſtinguatur, & n. 77.*

62 *Lex iuſta ex quibus cauſis conſtituatur.*

63 *Verba imperativa neceſſitatem important.*

64 *Præcepta negativa magis preciſe obligant, quàm affirmativa.*

65 *Negativa indefinita æquipollet univerſali ex proprietate ſermonis.*

66 *Verba*, quacumque de cauſa, *quid importent.*

67 *Lex etiam iniuſta obligat in foro conſcientiæ ratione ſcandali.*

69 *Præſumptiones, vel fictiones habent locum etiam in foro animæ, quando ex legis obſervantia non reſultat iniquitas, vel peccatum, & n. ſeq.*

73 *Regulam ſervare tenetur etiam nulliter profeſſus elapſo quinquennio à die profeſſionis.*

75 *Lex Sancimus de iure Protomiſeos habet locum etiam in foro conſcientiæ.*

76 *Novitius volens diſcedere à monaſterio non poteſt inquietari pro expenſis.*

78 *Matrimonio exiſtente invalido ob occultum impedimentum mulier non tenetur obedire Eccleſiæ præcipienti ſub pœna excommunicationis, ut adhæreat viro.*

80 *Scandalum Phariſæorum, & puſillorum quando dicatur.*

81 *Metus mortis ita demum inficit profeſſionem ſi in ordine ad illam incuſſus fuerit,*

82 *Profeſſio emiſſa ob timorem ultimi ſupplicii præ conſcientia ſcelerum eſt valida.*

S*I Quis*. Impubes monaſterium ingreſſus poſt annum 1
à parentibus revocari non poteſt, hoc primò. Pubes
per vim ingreſſus poſt annum exire, vel à parentibus revocari non poteſt. Hoc dicit ſecundò. Communis diviſio. Secunda ibi, *Si verò*.

Nota circa primam partem textus dicta Innocentii qui 2
egregiè materiam tractat, & ejus dicta DD. communiter recipiunt, ut Abb. *hic* teſtatur *n.6.* & ex ejus dictis collige concluſiones infraſcriptas. Prima concluſio eſt, ſi parentes tacitè, vel expreſsè conſentiunt ingreſſui filii in monaſterium ante legitimos annos, ideſt ante decimumquartum in maſculo, & duodecimum in fœmina, *c. Illud* 20. *q.* 1. *& cap. Si in qualibet q.* 2. ſecundum Hoſtienſ. *hic in princip.* ulterius eum revocare non poterunt, *ut hic*, & in dicto cap. *Si in qualibet*, cum concord. de quibus *hic* per Innoc. *in princ.*
in verb. Conſenſus, & Hoſt. *n.* 2. *in verb. Parentum*. Si verò 3
non conſenſerint poſſunt mediante recurſu ad perſonas hic deſignatas revocare infra annum dumtaxat, *ut hic*; ſupple, & diem ut in cap. *Puella* 20. *q.* 2. *gloſ. hic in verb. Infra annum*, Hoſt. & Jo. Andr. *in eodem verbo*, non autem ultrà, quia per diſſimulationem tanti temporis, cenſentur conſenſiſſe, ut patet *in d. c. Puella*, & annus computatur à die ſcientiæ parentum ſecundum gloſ. *ibi in ver. At ſi annum*, Goffred. *in ſumma eodem tit. §. Sed quæritur à quo tempore*, Hoſtien. *in ſumma eod. tit. §. fin.* & Henricum, *hic poſt princ. verſ. Et annus iſte*, qui etiam addunt majus tempus fore indulgendum ſi monaſterium adeò diſtaret, ut infra id tempus ad illud pervenire non poſſent.

Secunda eſt, ſi quis habeat patrem, & matrem ſufficit 4
alterius oblatio, de quo videtur text. *in c. Addidiſtis, & c. Quicumque* 20. *q.* 1. Et quamvis gloſ. & Archid. *in d. c. Puella*, dicant matrem non poſſe offerre filium monaſterio, cùm
non habeat eum in poteſtate, *inſtit. de adopt. §. Fœmina*, 5
tamen, ut dixi, opinio Innocentii communiter recipitur,
& videtur tenenda favore religionis ſecundum Abb. *n.* 6. *in* 6
fin. Nec obſtat ponderatio patriæ poteſtatis, quia ut ſingulariter dicit Innocentius in ſpiritualibus jus naturale præ-
fertur poſitivo, vel civili. Sed ſi pater, aut mater contra- 7
dicat, melior conditio eſt prohibentis, *ut l. Sabinus ff. comm. divid.* ſecundùm Innoc.

Tertia eſt, tutor habet poteſtatem offerendi pupillum Religioni, ſicut parentes, *c. Puella* 20. *q.* 2. Et quamvis Feder. de Sen. *conſ.* 274. *Quidam n.* 1. *verſ. Item etſi tutor.* obiter teneat contrarium, eò quod reperiatur jure cautum, ut poſſit revocare, non autem ut poſſit offerre; dictum tamen Innocentii magis placet Abb. *hic n.*8. per text. *in d. c. Puella* 20. *q.* 1. ubi taciturnitas tutorum habetur pro expreſſa oblatione. Eandem opinionem ſequutus eſt idem Innocen. *in c.*
Cum virum in princ. & ibi etiam Hoſtienſ. *n.* 4. *in ver. A pa-* 8
rentibus, Jo. Andr. *in eod. ver. n.* 1. *infra eod.* Quod ſi quis habeat plures tutores, ſufficit alterius oblatio, dummodo alius non contradicat ſecundum Innoc. *in princ. in verb. Conſenſu verſ. Et eadem ratione*, Hoſt. *n.* 2. & alios communiter.

Quarta eſt, Si Epiſcopus habeat parentes, & tutores, of- 9
ferri poteſt à parentibus etiam invitis tutoribus ſecundùm Innoc. cum quo cæteri tranſeunt.

Quinta, Si avus habeat filium, & neptem in poteſtate, 10
pater nihilominus offerre poterit etiam invito avo per rationem poſitam ſupra in ſecunda concluſione, quod etiam tenet Feder. *dicto conſ.* 274.

Sexta, Ingrediens, vel oblatus infra annos pubertatis 11
exire non poteſt, arg. *cap. De illis infra de deſponſ. impuber.*

Septima, Religionem ingreſſus propria authoritate po- 12
teſt infra annos pubertatis quandocumque exire, *c. Significatum inf. eod.*

Octava, & ultima concluſio eſt. Parentes non poſſunt 13
offerre Religioni filium impuberem invitum, & ſic oblatus etiam ante annos pubertatis exire poteſt, arg. à contrario ſenſu *c. Puella* 20. *q.* 1. & *c. Puella q.* 2. Et hoc ſentit Innoc. ſecundum Abb. *n.* 9. qui dicit ſibi magis placere dictum Inno-

Innocentii. Tum quia voluntarium militem diligit Deus
14 *cap. Nec eſt* 15. *q.* 1. Tum quia oblatio parentum de impubere ſe habet ad profeſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium, arg. 20. *q.* 1. *in primis quatuor cap.* Sed ex ſponſalibus
15 contractis per parentes filii non obligantur, niſi tacitè, vel expreſsè conſenſerint, *ut in cap.* 1. *§. fin. de ſponſ. impuber. lib.* 6. Ergo idem dicendum in hujuſmodi oblatione. Contrarium concludo *in c. Cùm virum ann. inf. eod.* ubi oſtendo hanc non fuiſſe opinionem Innocentii, & reſpondeo ad
16 motiva Abbatis. Poſt pubertatem verò ſi ab initio conſenſerit, ſive non, poterit ſic oblatus quandocumque exire niſi tacitè, vel expreſsè profeſſionem emiſerit, de quo dic, *ut in cap.* 1. *de Regular. lib.* 6. Et poſt Conc. Trid. intellige,
17 ut dixi *in cap. Ex parte num.* 5. *inf. eod.* An autem puella 12. annis minor à parentibus monaſterio oblata habitum regularem ſuſcipere poſſit non obſtante ipſius Concilii decreto *in cap.* 17. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* Dicam plenè *in c. Cùm virum inf. eodem*.

18 Secundò nota *in §. Si verò*; cùm qui in legitima ætate per vim ingreſſus eſt monaſterium, ſi infrà annum potuit reclamare, & non reclamavit, eo elapſo exire, vel à parentibus revocari non poſſe, ſed teneri in Religione perſeverare, prout hic notant *gloſ. fin.* Innoc. *n.* 3. *in verb. Per vim*. Hoſt. & Jo. Andr. *in eod. verb.* Butr. *n.* 8. Abb. *n.* 4. & alii communiter.

19 Hodie decreto Concil. Trident. *in cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* ſtatutum eſt, ut quicumque Regularis prætendit ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacumque de cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia Superioris non audiatur niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario.

Circa hoc Decretum duplex oritur difficultas. Altera eſt, an per illud fuerit ſublata diſpoſitio hujus text. *in §. Si verò*. Et quoad hoc breviter dicendum eſt non fuiſſe ſublatam, quia ſpatium unius anni ad reclamandum quod hic tribuitur illi, qui per vim, & metum ingreſſus eſt Religionem fundatur in præſumptione taciti conſenſus, quia per moram tanti temporis cum potuerit reclamare, & non reclamaverit cenſetur ingreſſum ſuum ratificaſſe, & profeſſionem tacitè emiſiſſe, ut hic not. prædicta gloſ. *fin.* Innoc. *n.* 2. *verſ. Pro hac autem opinione*, ubi ait eum, qui per vim ingreſſus eſt monaſterium lapſu anni præſumi tacitè profeſſum, ut hoc cap. dicit. Idem intendit Butr. *n.* 8. dum dicit per cohabitationem annalem purgari vitium reſpectu metus tempore ingreſſus, & ſequuntur alii prællegati. Ad decretum Concilii in d. c. 19. non fundatur, in præſumpta ratihabitione ingreſſus, nec tacitam profeſſionem inducit, ſed tamen denegat audientiam ei, qui elapſo quinquennio prætendit deducere cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, ut latius dixi *in cap.* 1. *num.* ... *ſupra quod met. cauſ.* Unde poteſt contingere, ut major ingreſſus religionem per vim, & metum elapſo anno cenſeatur Monacharum ratificaſſe, & tamquam tacitè profeſſus non poſſit amplius ad ſæculum redire, ut hic deciditur, & notat gloſ. & DD. citati: & tamen ſi quinquennium non ſit elapſum Concilium non obſtet quominus audiri poſſit ſi prætendat ſe profeſſum non eſſe. Et è converſo accidere poteſt, ut ingreſſus per vim, & metum etiam elapſo anno non ſit profeſſus, puta ſi reclamare non potuit, eò quod metus ſemper duraverit, *c. Ad id quod inf. de ſponſal. cap. Conſtat* 1. *q.* 1. *cap. De illis, il ſecondo de deſponſ. impub. gloſſ. fin. hic*, & alii prællegati. Et nihilominus ex Concilio audiri non poſſit ad allegandas cauſas invaliditatis ſuæ profeſſionis ſi quinquennium ſit tranſactum etiamſi metus numquam ceſſaverit juxta declarationem Gregorii XIII. quam poſui in *d. c.* 1. *num.* 40. *ſupra quod met. cauſ.* Atque ita diſpoſitio Concilii, & hujus decretalis invicem compatiuntur, unde quod non mutatur, &c. *l. Sancimus C. de teſtam. l. præcipimus in fin. C. de Appellat. c. Cùm expediat de Elect. lib.* 6.

Altera, & maior difficultas, eſt an decretum Concilii vendicet ſibi locum tantummodo in impedimentis temporalibus, ut metus, defectus, ætatis, & conſimilibus. Quidam enim putant non habere locum in impedimentis perpetuis, ut ſi quis profeſſus fuerit in aliquo Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios contra formam decretorum Clementis VIII. Sed horum opinionem falſam eſſe oſtendi *in d. c.* 1. *à num.* 20. *uſque in finem ſupra. Quod met. cauſ.* Verùm quia non deſunt, qui doceant nulliter profeſſos ex impedimento perpetuò poſſe ſaltem in foro animæ redire ad ſæculum, & uxorem ducere non obſtante lapſu quinquennii per Concilium præfixo; operæpretium duxi de veritate hujus doctrinæ diligenter inquirere.

Revoco igitur in dubium, An profeſſi contra formam 20
decretorum Clem. VIII. in conventibus ad recipiendos Novitios non deſignatis, aut aliàs nulliter ex perpetuò impedimento teneantur in foro conſcientiæ elapſo quinquennio à die profeſſionis in Religione perſeverare.

Jam cenſuit S. Congregatio hujuſmodi profeſſos elapſo quinquennio præfinito *in d. cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* nullatenus eſſe audiendos ad allegandas cauſas nullitatis profeſſionis, ſed debere in Religione perſeverare. Quod cùm certum ſit quoad Eccleſiam, & in foro externo, quæritur nunc: An idem ſit dicendum quoad Deum, & in foro conſcientiæ.

Opinio negativa videtur ſuaderi poſſe rationibus, & authoritatibus infraſcriptis.

Et primò in tantùm quis tenetur in foro conſcientiæ in 21
Religione perſeverare, in quantum eſt tacitè, vel expreſsè eidem Religioni alligatus, *c. Quem progenitores* 20. *q.* 1. *c. Cùm virum, c. Sicut nobis in fin. & c. Statuimus inf. eod. c.* 1. *in princ. eod. tit. in* 6. *& c. Religioſo §. Quamvis de ſentent. excomm. eod. lib. cum ſimil.* Sed profeſſi in Conventibus ut ſupra non deſignatis etiam elapſo quinquennio nec expreſsè, nec tacitè ſunt alligati Religioni, cùm ex ſententia S. Congreg. decreta Clementis tam expreſſam, quàm tacitam profeſſionem excludant, & Trid. Concil. in d. c. 19. poſt quinquennium non faciat eos tacitè profeſſos, ſed tantum deneget audientiam. Ergo elapſo quinquennio in foro conſcientiæ non tenetur in Religione perſeverare.

Secundò, qui non aſtringitur ad obſervantias regulares, non tenetur in Religione permanere: Sed profeſſi contra formam decretorum Clementis in conſcientia non aſtringuntur ad obſervantias regulares. Ergo non tenentur in foro conſcientiæ in Religione permanere.

Major patet, tum quia obligatio perſeverandi in religio- 22
ne, & vivendi ſecundum regulam provenit ex eadem radice, & cauſa validitatis profeſſionis, *cap. Si in qualibet*, ibi, *mox ad religionis cultum, habitumque revocentur, & ſub ſtrenua diſtrictione hujuſmodi obſervantia inſervire cogantur* 20. *q.* 2. *c. Conſtituit*, ibi, *In eo, quod cœperunt perſeverare cogantur* 20. *q.* 3. *c. Ex parte*, ibi, *Vt regulam ſervent, Eccleſiaſtica diſtrictione compellas, c. Cùm Virum verſ. Revertendi, &c. & c. Conſulti in fin. infra eod.* Unde cùm in nulliter profeſſis ceſſet cauſa, & fundamentum obligationis, ipſa quoque obligatio ceſſare debet, *c. Cùm Paulus* 1. *q.* 1. Anchar. *conſ.* 47. *Pro clariori num.* 4. Tum quia abſurdum eſſet, & in magnam cederet regularis diſciplinæ perturbationem, ut qui in foro externo habentur pro religioſis, & unà cum cæteris Regularibus convivunt, communia inſtituta ſervare non tenerentur. Quid enim ſi ſic profeſſi choro, & menſæ communi non convenirent; ſi è monaſterio non petita licentia abſcederent, ſi ſilentium frangerent, ſi Prælatorum obedientiam detrectarent, aut in cibis, in veſtibus, & aliis hujuſmodi regularia inſtituta contemnerent? contra canonicas traditiones, quibus præcipitur, ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam, ut legitur *in cap. Recolentes de ſtatu Monach.* Qua de re plura apud D. Thom. *opuſc.* 19. *art.* 3.

Minor probatur, quia invalidè profeſſi idcircò elapſo 23
quinquennio cogi poſſunt in foro externo ad obſervantias regulares, quia ab Eccleſia reputantur, ut legitimè profeſſi cum eo termino elapſo, illis à Concilio præcluſa ſit via probandi nullitatem ſuæ profeſſionis ad exemplum eorum, qui poſteaquam per annum in monaſterio habitum indiſtinctum detulerunt, præſumuntur veraciter eſſe profeſſi, cùm contrarium probare non poſſint, obſtante præſumptione juris, & de jure ſecundum gloſ. *in c. Ex parte in verb. Annum inf. eod.* quam DD. communiter ſequuntur illic, *& in cap.* 1. *eod. tit. in* 6. & in Clem. 2. *eod.*

At hujuſmodi præſumptiones, ſeu fictiones non habent 24
locum quoad Deum, & in foro animæ, *cap. Humana* 22.
q. 5. Anchar. *conſ.* 411. *n.* 5. Ratio eſt, quia lex, ſeu forus 25
con-

conſcientiæ non erroneæ ſemper nititur veritate, & rei exiſtentia, ut ait Feder. de Sen. *conſ.21. Numquid hæres n.2.* ubi affert illud Apoſt. 2. *ad Corinth.* 1. *Gloria noſtra teſtimonium conſcientiæ noſtræ, c.unic. de Sacr. unct.* Quamvis enim lex humana diſponat, & judicet ex his, quæ apparent, *c. Erubeſcant* 32. *diſt.* non autem de occultis, *cap. Litteras de reſtit. ſpoliat. & c. Inquiſitioni de ſent. excom.* Ideòque judex ſecundum probata non ſecundum conſcientiam debeat judicare, *cap. Judicet* 3. *q.* 7. *cum ſimil.* Aliud tamen eſt in foro conſcientiæ, in quo de præſumptione, vel fi-
26 ctione non curatur, ſed de veritate, ut plenè per eundem Feder. de Sen. *loc. cit.* Nec eſt novum ut ſecundum forum judicialem fiat unum, & aliud ſecundum conſcientiam, cùm iſta ſpiritualia non regulentur jure fori, ſed jure poli, *cap. ult. in fin.* ibi: Aliud jure fori, aliud jure poli, 17. *q.* 4. & tradit poſt Feder. de Sen. Anchar. *d. conſ.* 411. *num.* 4. *verſ. Iſta enim ſpiritualia*, qui etiam allegat Bart. *in l. Habeat C. de Sacroſ. Eccl.* Ad idem Lap. *allegat.* 72. *Martinus per totum*; ubi pluribus probat forum conſcientiæ, & ani-
27 mæ non admittere apices juris, nec formulam verborum, ſed ipſam rei veritatem, & Angel. de Peruſio *conſil.* 59. *Quidam in princip.* ubi ait in foro conſcientiæ non colorem quæſitum, neque apparentiam, ſed ſolam veritatem ſpectari.

28 Hinc fit, ut quamvis hæres non conficiens inventarium teneatur ultra vires hæreditarias eo, quod ſibi contemnenti legis diſpoſitionem, non credatur in foro judiciali, ſi dicat hæreditatem non ſufficere ad omnia debita perſolvenda, *l. Sancimus C. de iur. delib.* tamen ſi verè hæreditas non ſufficiat in foro conſcientiæ, in quo de præſumptione, vel fictione non curatur, ſed veritate hæres non teneatur, ut per Anchar. *loc. cit.*

29 Et ſimiliter quamvis ſecundum leges non poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ poſt biennium, tamen creditor, qui re vera pecuniam non numeravit non poteſt poſt biennium illam repetere in foro conſcientiæ. Et è converſo, Innoc. *in cap. Quia plerique n. 2. de immun. Eccleſ.* Idemque dicendum de eo, qui cùm non eſſet debitor, fuit tamen injuſtè condemnatus, & in eo qui cùm verè debitor eſſet, fuit in judicio abſolutus, ut per Innoc. & Feder.
30 de Sen. *ubi ſup.* Rurſus etſi in foro fori liceat contrahentibus ſe decipere uſque ad dimidiam juſtitiam pretii, *c. Cum dilecti, ubi not. de empt. & vendit.* tamen ſecundùm Feder. de Sen. non licet juri poli: cùm fraus, dolus; & deceptio ſint nomina reatus. Et quamplurima alia exempla congerunt Innoc. Hoſtien. & DD. *in dict. cap. Quia plerique de immun. Eccleſ.* & Dyn. *in c. Locupletari de reg. iur. in 6.*

Eodem igitur modo qui profeſſus eſt in conventu non deſignato ad recipiendos Novitios, aut aliàs nulliter, quamvis elapſo quinquennio ab Eccleſia, & in foro externo habeatur pro religioſo, cùm in eo foro nullitas probari non poſſit, ideòque ſit cogendus regulam ſervare, tamen cùm in rei veritate ex ſententia S. Congregationis non ſit profeſſus, nec religioni alligatus, non tenebitur in foro conſcientiæ, in quo ſimplex, & nuda veritas inſpicitur ad obſervantias regulares. Atque ita in terminis noſtris tradit Cardinal. Alex. *in cap. Quod interrogaſti ſub n.9. 27. diſt.* ubi ait: In profeſſione potius debemus attendere veritatem, quàm ipſum factum, ut patet *quod met. cauſ. c.* 1. Subdens id eſſe abſolutè verum in foro pœnitentiæ, quia ille forus ſequitur veritatem tantùm, allegat *cap. Tuæ*, & quod ibi not. *de ſponſ.* Et invalidè profeſſos elapſo quinquennio non teneri ſecluſo ſcandalo ad obſervantiam regulæ ſimpliciter tradit Thom. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *de impedim. diſp.* 37. *n.* 37.

31 Tertiò, quamvis Eccleſia poſſit inducere præſumptionem validitatis profeſſionis, itaut profeſſus in foro judiciali contra hujuſmodi præſumptionem non ſit audiendus juxta *c.* 1. *de regul. in 6.* Clem. 2. *eod. tit.* tamen in rei veritate, & in foro poli non poteſt quemquam invitum alligare ad religionem, aut ad obſervantias regulares: non enim,
32 ut ait Navarrus *conſ.* 39. *n.* 2. *de Regul.* Summus Pontifex juſtè poteſt tam grandia præcipere, arg. *c. Integritas* 32. *q.* 1. *& c. Geſta* 74. *diſt.* juncta gloſ. *in ver. Creſcere*, & cùm conſenſus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali exigatur de jure naturali divino, ab Eccleſia ſuppleri non poteſt, *cap. Præſens* 20. *q.* 3. *cap. Licet inf. eod.* Abbas *in cap. Per venerabilem n.21. qui fil. ſint legit.* Sylveſt. *in ver. Religio* 3. *num.* 12. Idem Navarr. *conſ.* 10. *num.* 2. *Quod met. cauſ.* & tradunt paſſim Theologi. Unde D. Bernard. *tom.* 2. *in tract. de præcepto, & diſpenſatione. Vota mea*, inquit, *nullus augeat ſine voluntate mea.* Ergo quamvis Concilium per præfixionem quinquennii potuerit quibuſvis profeſſis denegare audientiam, atque inducere præſumptionem validitatis præcedentis profeſſionis interdicendo ne contraria probatio admittatur; tamen in foro animæ non videtur potuiſſe invalidè profeſſos obligare ad regulares obſervantias, & perpetuam perſeverantiam in Religione.

Quartò, nulliter profeſſo Religio non tenetur ad ali- 33
menta, arg. *c. Cum ex offic. de præſcript. & c. Satis perverſum* 55. *diſt.* Gemin. Anchar. & alii *in cap. unico de voto in 6.* Imò nec poteſt nulliter profeſſus tuta conſcientia hujuſmodi alimenta à Religione recipere, cùm in rei veritate non ſit ibi ut Regularis, nec ut famulus, nec ut Novitius, & aliàs locupletaretur cum Monaſterii jactura, quod eſt contra jus naturale, *l. Nam hoc natura ff. de condict. & indeb. & l. Iur. naturæ ff. de reg. iur.* Dyn. *in c. Locupletari*, qui ad hoc plura exempla cumulat *de reg. iur. in 6.* Atque ita nulliter profeſſum non poſſe abſque peccato recipere alimenta à Religione, & teneri cum potuerit illa reſtituere, niſi adæquentur obſequiis, quæ præſtat Religioni, ſimpliciter tenet Navarr. *conſ.26. n.13. de reg. & comment.4. de reg. n.74. §. Advertendum* 4. quem refert & ſequitur Sanch. *de matr. lib.* 7. *de imped. diſp.* 37. *n.* 42. Quinimò ob hanc rationem Religio non poſſet tuta conſcientia præbere alimenta nulliter profeſſo, quia ſic induceret eum ad recipiendum indebitum, & ad peccatum, ut probatur ex doctrina Innoc. *in d. c. Quia plerique n.* 2. *de immun. Eccleſ.* ubi determinat injuſtè condemnatum ad aliquid ſolvendum, quamvis parere debeat, ſi ſententia poſtea executioni demandetur; tamen non poſſe ſponte ſolvere; quia, inquit, nunquam debet aliquid facere, quod fratri ſuo ſit cauſa peccati; frater autem ſemper peccat recipiendo injuſtè judicatum, allegat *cap. Negligere* 2. *q.* 7. Ergo non tenetur in monaſterio perſeverare, quia abſurdum eſſet ut qui ab aliis pro religioſo habetur, & cùm reliquis religioſis convivit ſuis pecuniis, ſibi alimenta ſuppeditaret, & proprio victu uteretur; vix enim id eſſe poſſet ſine ſcandalo, *c. Nolo* 12. *q.* 1.

Quintò, pro hac opinione adducitur textus *in c. Litteras de reſtit. ſpoliat. & in c. Inquiſitioni de ſent. excomm.* ubi mulier ſciens matrimonium eſſe nullum ob impedimentum occultum, non tenetur in foro conſcientiæ viro adhærere, quamvis Eccleſia hoc ei præcipiat ſub pœna excommunicationis. Ergo ſimiliter ſciens ſuam profeſſionem eſſe nullam non tenetur religioni adhærere quamvis Eccleſia in foro externo hoc præcipiat arguendo de matrimonio carnali ad ſpirituale, juxta *c. Inter corporalia de transl. Prælat.*

Ultimò adducitur Navarr. *conſ.* 87. *An qui genere de reg.* 34
ubi tenet nulliter profeſſum, eo quod eſſet de genere Iudæorum quoad forum conſcientiæ cum licentia, & ſine licentia Prælati exire poſſe è monaſterio, licet caſtigaretur in foro exteriori, ſi abſque licentia exiret. Imò *conſ.* 89. *Cum de iure n. 6. eod. tit.* cenſet invalidè profeſſum poſſe ad ſæculum redire, & uxorem ducere, & eſſe tutum in conſcientia; ſubdens nec ſcandalum eſſe timendum, quia eſſet Phariſæorum, non Puſillorum. Allegat illud Bedæ relatum
in c. Qui ſcandalizaverit inf. de reg. iur. Vtilius eſt ſcanda- 35
lum naſci, quàm quod veritas relinquatur. Et D. Th. 2. 2. *q.* 43. *art.* 2. *pen. & ult.* ubi docet neminem teneri ad relinquenda bona ſpiritualia, neque temporalia propter ſcandalum proximi. Et hoc ipſum fuſius conſuluit idem Navarr. in eo qui profeſſionem per metum reverentialem emiſit *in conſ.* 9. *N. nobilis, quod met. cauſ. & conſ.* 46. *Herus, & famulus n.* 6. *de regul.* ubi reſpondet in foro conſcientiæ non eſſe apoſtatam eum, qui cùm eſſet nulliter profeſſus, eo quod fictè profeſſionem emiſiſſet, ad ſæculum rediit.

Et hac ratione cùm nuper quidam famulus, quem herus 36
primò per ſeipſum, deinde per alios occidere ſæpius tentaverat, mortem ſibi timens ab eo aufugiſſet, & in monaſterium ſe recepiſſet, ibique habitu regulari indutus expleto probationis anno profeſſionem emiſiſſet; ac deinde hero vita functo infra quinquennium reclamaſſet, & cauſam nullitatis profeſſionis ob metum prædictum in urbe introduxiſſet: Hac, inquam, ratione nonnulli Pœnitentiarii ut mihi

mihi nunciatum eſt, conſuluerint licere eidem famulo in
foro conſcientiæ exire è monaſterio, & ad ſæculum redire,
etiam non expectata ſententia declaratoria nullitatis profeſ-
ſionis, cùm quoad Deum ob defectum conſenſus non ſit
validè profeſſus.

37 Sed his non obſtantibus in contrarium eſt veritas, pro
qua adducitur primò receptiſſimum illud principium tam
apud Theologos, quàm apud Canoniſtas, videlicet legem
humanam juſtam obligare etiam in foro conſcientiæ, quod
conſtat *ex cap. Quæ iure 8. diſt. c. ult. 16. q. 3. c. Si Impera-
tor 96. diſt. & c. Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit
11. q. 3.* Et docet D. Th. *in 2. 2. q. 96. art. 4.* ubi ait leges hu-
manas, ſi juſtæ ſint, habere vim obligandi in foro con-
ſcientiæ à lege æterna, à qua derivantur ſecundum illud *Pro-
verbiorum 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iuſta
decernunt*, D. Th. referunt, & ſequuntur Sylveſt. *in verb.
Lex n. 9.* Flor. *in l. Ex parte hæres §. Sua libertatis ff. famil.
erciſc.* & Afflict. *in rubr. de iure protomiſeos n. 7.* & pluribus
comprobat Feder. de Sen. *d. conſ. 21. n. 3. verſ. Præterea iu-
ra humana ſunt à Deo.*

38 Quod certiſſimum eſt, & circa controverſiam quoad
decreta Apoſtolicæ Sedis, cujus præcepta vel prohibitio-
nes obligare in foro conſcientiæ omnes conſentiunt, id-
que etiam ſub reatu mortalis peccati, ut ſatis clarè probant
text. *in c. De his in fin. 50. diſt.* ponderando illa verba, *Da-
mnabiliter in profundum demergi, in cap. Quia*, ibi, *Non
39 ſine perpetuæ damnationis interitu, 64. diſt. in c. nulli fas eſt*,
vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ Sedis præcepta.
Et infra: *ſit ergo ruinæ ſuæ dolore proſtratus quiſquis Apo-
ſtolicis voluerit contraire decretis, &c.* ubi hoc tenet Hugo
*19. diſt. in c. Si quis omnem traditionem Eccleſiaſticam ſcri-
ptam violat anathema ſit 1. q. 7.* (anathema enim non fer-
tur niſi pro mortali peccato, *c. Nemo Epiſcoporum 11. q. 3.*)
& aliis miſſis *in cap. Violatores 25. q. 1.* ubi Damaſus Papa:
[Violatores Canonum voluntarii graviter à SS. Patribus
judicantur, & à Sancto Spiritu, inſtinctu cujus, ac do-
no dictati ſunt, damnantur, quoniam blaſphemare Spi-
ritum Sanctum non incongruè videntur, qui contra eoſ-
dem Sacros Canones non neceſſitate compulſi, ſed liben-
ter aliquid aut protervè agunt, aut loqui præſumunt,
aut facere volentibus ſponte conſentiunt; Talis enim
præſumptio manifeſtè unum genus eſt blaſphemantium
Spiritum Sanctum, quia contra eum agit, cujus nutu, &
gratia ſancti Canones editi ſunt.] Atque ita determinat Ar-
chid. *in d. cap. Deteſtanda n. 3. & 4. de conceſſ. præb. lib. 6.*
quem refert, & ſequitur ibi Gemin. *in princip. verſ. An
ſcienter faciens contra præceptum vel prohibitionem Cano-
nis peccet mortaliter*, Felin. *in c. 1. n. 11. de Conſtit.* gloſ. &
DD. *in c. Nam concupiſcentiam de Conſtit. & in rubr. de ob-
ſervat. ieiun.*

40 Et de generalibus Conciliis eſt text. *in cap. Sicut 15. diſt.*
ubi Gregorius ait: [Sicut Sancti Euangelii quatuor libros
ſic quatuor Concilia ſuſcipere, & venerari me fateor,] idem-
que habetur in c. præced. ibi; [Quaſi quatuor Euangelia,
vel totidem Paradiſi flumina.] Et quamvis hi Canones lo-
quantur de quatuor Synodis generalibus, Nicæna, Con-
ſtantinopolitana, Epheſina, & Chalcedonenſi: mox tamen
Gregorius ſubjicit rationem generalem ad omnia Concilia
œcumenica, nempè, quia univerſali ſunt conſenſu con-
ſtituta. Et propterea indefinitè Concilia generalia eſſe ob-
ſervanda ſicuti Euangelium dixerunt Jo. Andr. *in d. c. Cùm
laicis; propè fin. de reb. Eccl. non alien.* Bald. *in tit. de pace
conſt. col. 4. §. Imperialis Clementiæ in verb. Mox Romano-
rum n. 22. in fin.* & Jaſ. *in l. De quibus n. 54. verſ. Addo quod
eodem modo C. de leg.* de quo dic ut per Præpoſ. *in d. c. Sicut
in princ.*

In ſpecie verò Tridentinam Synodum habere hanc vim
obligandi etiam ſub culpa mortali, jampridem cenſuit Sacr.
Congregatio: Nam conſulta an Epiſcopus incurrat aliquam
pœnam non utendo in exemptos juriſdictione, aut in loca
exempta, quam ei Concilium concedit, *cap. 7. & 8. ſeſſ. 7.
cap. 6. ſeſſ. 25. c. 8. ſeſſ. 21. cap. 20. ſeſſ. 24. c. 14. ſeſſ. 25.* cum
aliis ſimilibus. Reſpondit nullam pœnam incurrere, ſed in
illis caſibus, in quibus decreta Concilii utuntur verbis præ-
ceptivis, ſeu obligativis incurrere peccatum mortale....

Igitur ambigendum non eſt quin ejuſdem Concilii decre-
tum *c. 19. ſeſſ. 25. de Regul.* dum prohibet ne quis præten-
dens ſuam profeſſionem eſſe nullam aliter habitum regu-
larem dimittat, quàm ſervata forma ibi præſcripta, & in-
fra quinquennium à die profeſſionis, obliget etiam in foro
conſcientiæ.

Secundò, cùm inter Superiores Regulares, & ſubditos 41
occaſione nullitatis profeſſionis perpetua diſſidia vigerent,
& ſubditi exiſtimantes ſe nulliter eſſe profeſſos juſſa Præla-
torum contemnerent, ac regularem diſciplinam non ſer-
varent. S. Synodus videtur eò ſpectaſſe ut modum tandem
adhiberet ac terminum præfiniret hujuſmodi litigiis; ideò-
que ſtatuit ut ex cauſa nullitatis profeſſionis nemini fas eſ-
ſet habitum deſerere, niſi infra quinquennium, & cauſis
deductis coram ſuperiore, & Ordinario, ad pacem, & obe-
dientiam in Religionibus conſervandam. Quæ quidem ra-
tio, cùm alia ſufficiens reddi non poſſit, haberi debet pro ex-
preſſa, *l. Quamvis in verb. Intelligi poteſt C. de fideicomm.
§. Nominatim*, Inſtit. *de Exhæred. liber.* Paul. de Caſtr. *conſ.
40. n. 14. lib. 2.* Alex. *conſ. 48. n. 4. lib. 1.*

At hunc finem impediunt ac prorſus deſtruunt nulliter
profeſſi, qui propria authoritate, & non ſervata forma à
Concilio præſcripta habitum dimittunt etiam elapſo quin-
quennio. Ad quid enim profuiſſet lex Concilii in præfixio-
ne hujus termini, ſi unicuique ex cauſa nullitatis ſuæ pro-
feſſioni, liceret tuta conſcientia quandocunque, ac nulla
forma ſervata redire ad ſæculum? Ergo ſic exeuntes peccant
mortaliter ex doctrina D. Th. *in 2. 2. q. 147. art. 3. ad 2.*
ubi docet tranſgreſſionem legis etiam ſecluſo contemptu 42
indiſtinctè & generaliter obligare ſub mortali quando im-
peditur finis legis.

Tertiò, S. Canones poterunt nulliter profeſſum obliga- 43
re etiam in foro conſcientiæ ad ingrediendam aliquam ex
Religionibus approbatis, atque in ea perpetuò perſeveran-
dum, quæ dicitur obligatio ad religionem in genere, *cap.
Non ſolum*, & ibi gloſ. *in verb. Veſtro ordini, & cap. Conſti-
tutionem de reg. in 6.* gloſ. & DD. *in c. un. de voto eod. lib.* Er-
go potuerunt etiam in foro conſcientiæ obligare nulliter
profeſſum ad perſeverandum in aliqua Religione in ſpecie,
de quo videtur textus, ubi hæc duo æquiparantur *in c. Si-
gnificatum*, ibi, *Ad eandem, vel ad aliam religionem tran-
ſire compellas, infra eodem:* utraque enim obligatio funda-
tur in profitentis conſenſu, qui quantum in ſe eſt, à ſui
principio fuit validus, licet ob extrinſecum impedimentum
non habuerit effectum validitatis profeſſionis, ut forma-
liter dixit Abb. *in cap. Conſuluit n. 3. de converſ. coniug.* &
conſequenter etiam decretum Concilii *in d. c. 19. ſeſſ. 25. de
Regul.* potuit obligare etiam in foro poli invalidè profeſſos
ad perſeverandum in Religione elapſo quinquennio; imò
difficilius videtur induci obligatio ad ingrediendum aliam
religionem in genere, quàm ad perſeverandum in ea, quam
quis in ſpecie profeſſus eſt, quia faciliùs datur retentio,
quàm actio, *l. Per retentionem C. de uſuris, l. 2.* ubi Bald.
in 3. not. de fideicomm. & faciliùs datur retentio, quàm no-
va apprehenſio, ut per Alex. *conſ. 83. Viſa n. 3. & ſeq. verſ.
Nec dicatur lib. 2. & turpius eiicitur, &c. c. Quemadmodum
de iureiur.*

Quartò, ex contractu etiam nullo ex defectu ſolemnita- 44
tis, dummodo adſit conſenſus, oritur naturalis obligatio,
Abb. *in c. Quia plerique n. 31. de immun. Eccl.* Bart. *in tract.
minoric. lib. 1. diſt. 1. c. 3. n. 8. verſ. Nam voluntas*, gl. Bart.
& DD. *in l. ff. de condit. indeb.* Quæ quidem naturalis obli-
gatio quamvis actione non pariat, tamen producit duos
peculiares effectus. Primus eſt, quia retentionem confert,
ſi res perveniat ad eum, cui naturaliter debetur, & non ad-
mittitur repetitio, Bart. *in l. Nemo poteſt col. pen. ff. de legat.
1.* Bald. *in repet. l. 1. col. 15. C. de Sacroſan. Eccleſ.* Jaſ. *in l.
Cùm quis n. 13. verſ. Additio C. de iur. & fact. ignoran.* Se-
cundus effectus eſt, quia naturaliter obligatus, quamvis com-
pelli non poſſit propter actionis defectum, tamen tenetur
in foro conſcientiæ promiſſa adimplere, & peccat niſi adim-
pleat, Abb. *in d. c. Quia plerique n. 11.* plenè Bart. *in d. tract.
minoric. loco cit.* Et ad hoc adiri poteſt judex Eccleſiaſticus
per Euangelicam denunciationem, Jaſ. *in d. l. Cùm quis n.
14. C. de iur. & fact. ignor.* Quinimò licet ei cui quæſita eſt
naturalis obligatio furari rem debitoris ſui, ut ſibi ſatisfiat,
ſi aliter conſequi non poſſit quod ſibi debetur, Jaſ. *ubi ſupra
d. n. 14.* Franc. Bald. *de præſcript. in 2. par. quæſt.* cum decla-
rationibus tamen, de quibus per Navarr. *in Man. c. 17. n.
112. verſ. Vigeſimoſecundo.*

Ergo cùm profeſſio Regularis inter religionem, & ſubdi- 45
tum ſit contractus ultrò citròque obligatorius, ut per DD.
in c. Porrectum inf. eod. quamvis emiſſa in conventu non de-
ſigna-

ſignato ad recipiendos Novitios ex præſcripto decretorum Clem. VIII. ſit nulla: tamen hæc nullitas cùm non proveniat ex defectu voluntatis profitentis, vel religionis, ſed ex defectu ſolemnitatis tantùm, non videtur impedire, quin exinde oriatur naturalis obligatio producens duos effectus ſupra proximè expreſſos, ita ut profeſſus ex vi naturalis obligationis teneatur in foro conſcientiæ adimplere quod promiſit, & religio habeat retentionem profeſſi ſibi naturaliter obligati. Ad quod facit doctrina Innoc. *in c. Quod ſicut n.8. verſ. Si autem nulla ſit electio, de elect.* ubi ait: [Si nulla ſit electio ob non ſervatam formam Concilii Generalis, de qua *in c. Quia propter de elect.* vel aliud conſimile; conſenſus tamen legitimus eligentium, & electi intervenit, qui ſolus de jure naturali ad electionem, & alios contractus ſufficit, *cap. Inter corporalia de translat.* Sic electus ordines confert, & ſine peccato beneficium retinet: nec illi obſtat quod non habeat fundamentum; & ideò non poſſit ſuperædificare in Ordinibus, & aliis, *c. Principatus 1. q. 1.* quia imò fundamentum habet ſcilicet Canonicam electionem de jure naturali, maximè ubi non oritur ſcandalum, nec læditur honeſtatis publicæ juſtitia, nec generalis ſtatus Eccleſiæ, & poſt conſecrationem de forma non ſervata, nihil poteſt objicere Eccleſia, cùm in ejus conſenſu perſeveraverit. Nec mirandum quod id, quod nullum eſt, tractu temporis ſit ratum, quia hæc non eſt nulla de jure naturali.] Hæc Innocentius, quem referunt; & ſequuntur Abb. *in d.c. Quia plerique nu.31. de Immun. Eccleſ.* & Gemin. *conſ.* 88. Innocētius Papa VII. *n.4.* Idē tenet Compoſtell. *in d.c. Quod ſicut, n.17. verſ. Si autem electio,* & Archid. *in c. Nullus n.2.63. diſt.* De qua tamen opinione Innoc. vide per eumdem Archid. *in c. Si cui ſub n.1. in ver. Firmitatis de elect. lib.6.* Eodem igitur modo quamvis profeſſio ab initio fuerit nulla ob non ſervatam formam decretorum Clementis; tamen cùm interceſſerit naturalis conſenſus, & in eo tam profeſſus, quàm religio per integrum quinquennium perſtiterint abſque reclamatione, poſtea de hac nullitate amplius objici non poteſt; & ſuper hoc naturali conſenſu benè potuit Concilium fundare determinationem *d.c. 19. ſeſſ. 25. de regul.* prohibentis ne quinquennio elapſo profeſſus ex cauſa nullitatis profeſſionis habitum dimittat, neve religio illum expellat quemadmodum Sacri Canones potuerūt fundare impedimentum publicæ honeſtatis ſuper conſenſu naturali, in matrimonio ex alia cauſa nullo, quàm ex defectu conſenſus, quia ſcilicet ſtante voluntate, ſeu conſenſu naturali, actus licèt nullus de jure poſitivo: tamen eſt aliquis ſecundùm naturam, ut poſt gloſ. notant Gemin. & Franc. *in c.1. not.3. de ſponſal. in 6.* & Abb. *in c. Ad audientiam nu.2. extra eod.*

46 Quintò decretum Clementis VIII. quamvis decernat nullas eſſe ad quemcumque effectum receptiones ad habitum, & profeſſiones emiſſas, in Monaſteriis non deſignatis ad recipiendos Novitios: tamen per ea verba non ſuſtulit obligationem, quæ ex voto proficiſcitur, ut clarè probatur *in c. Quidam, de Converſ. conjug.* ubi profeſſio nulla, quam fecit vir invita uxore, ea mortua impedit matrimonium contrahendum, quemadmodum decretum Concilii *c.15. ſeſſ.25. de regul.* quamvis utatur verbis multò magis urgentibus decernendo irritas profeſſiones ante annū 16. & non expleto anno probationis, emiſſas; addendo ut nullam inducant obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effectus: nihilominus S. Congreg. à Cardinali Bellarmino conſulta declaravit Concilium nihil diſpoſuiſſe de voto. Hinc Sixtus V. in Conſtitutione contra illegitimos, & ære alieno gravatos, quia voluit tollere etiam obligationem ex voto provenientē, id diſertis verbis expreſſit, quod non fecit Clemens VIII. in prædictis decretis. Ergo cùm profeſſi contra formam decretorum Clementis teneantur obligatione naturali, quæ ex ſimplici voto proficiſcitur: S. Th. 2.2. *qu.88. art.3. ad 2. & art.8. & 10.* conſequens etiam eſt ut teneantur in foro conſcientiæ ad obſervantias regulares, quibus voto ſaltem ſimplici ſe aſtrinxerunt, *c. Porrectum,* ubi gloſ. not. *in ver. Profeſſio, infr. eod.* Nam ut legitur *in c. Rurſus qui Cler. vel voven.* ſimplex votum apud Deum non minus obligat, quàm ſolemne, ubi gloſ. *in ver.* apud Deum dicit utrumque in perpetuum obligare, & utriuſque violationem eſſe mortale peccatum; ac proinde jure potuerunt à Concilio etiam in foro animæ obligari ad perſeverantiam in religione: facit text. *in cap. Per tuas, de voto,* ubi ei, qui voverat religionem ingredi, & deinde effectus fuerat Epiſcopus, Innocentius III. reſcribit ut ſi ſuam deſideret ſanare conſcientiam regimen reſignet Eccleſiæ, & reddat Altiſſimo vota ſua.

Et confirmatur quia eos, qui per annum abſque reclamatione detulerunt habitum à novitiis, & profeſſis geſtari ſolitum jus commune potuit perpetuò alligare religioni, etiam in foro animæ, efficiendo eos tacitè profeſſos, text. eſt in Clem. *Eos, de regul.* idque etiamſi præceſſerit expreſſa profeſſio nulla *c.1. in princ. eod. tit. in 6.* Ergo multò magis Concilium potuit obligare, etiam in foro animæ, ad perſeverandum in religione illos, qui per quinquennium detulerunt habitum profeſſorum abſque reclamatione: Negari enim non poteſt quin gravius ſit incorporare aliquem religioni per viam tacitæ profeſſionis, inducendo contractum ultrò citròque obligatorium, juxt. *d.c. Porrectum, & c. Ad Apoſtolicam infr. eod.* quàm eum ſimpliciter obligare ad perſeverandum in Monaſterio denegando illi audientiam, aut præſcriptionem inducendo, ut dicemus infrà in ſeptimo fundamento: quippe tacita profeſſio induci non poteſt ab Eccleſia ſine profitentis conſenſu. At ex cauſa ad perſeverandum in Monaſterio poteſt quis compelli etiam invitus, ut patet in eo, qui in Monaſterium detruditur ad agendam pœnitentiam *c. De lapſis, & c. Epiſcopo 16. quæſt.6.* & in viro qui fictè profitetur in Monaſterio Monialium, ut poſt Hug. notant Archid. & Præpoſ. *in c. Quod interrogaſti 27. diſt.* & patebit ex dicendis infrà in ſequenti fundamento.

Sextò adducitur textus in *c. Quod interrogaſti 27. diſt.* ubi fœminæ, quæ poſt obitum mariti ſuſcepto velamine finxit ſe Sanctimonialem eſſe, & poſteà ad nuptias rediit, Nicolaus Papa injungit ut revertatur ad id, quod ſpopōdit, & in ſacro Miniſterio permaneat quod inchoavit. Concordat text. in *c.2.27. qu.1.* ubi Gregor. idem reſcribit de virginibus, quæ ſimulaverunt ſemper in propoſito permanere. Profeſſio enim dictarum mulierum nulla fuit in foro cōſcientiæ, cùm fictio 47
ſit cōtraria veritati ut *in d.c. Quod interrog.* advertit Præpoſ. *n.9.* & Abb. *in ſua qu.2. incipien. Stante ſtatuto in 12. col. n.14. ver. In contrarium.* Et propterea cùm ſuperioribus annis quidam emiſiſſet profeſſionem in quodam Monaſterio, nō animo ſe obligandi religioni, ſed eo tantùm fine, ut habitu regulari indutus faciliùs poſſet ſuum inimicum interficere: S. Congr. declaravit eumdem teneri in Monaſterio perpetuò perſeverare, ac regulariter vivere. Ergo ſi Eccleſia potuit obligare prædictos ad perſeverandum in Religione, & regulam obſervandam, non obſtante quòd allegarent nullitatem profeſſionis ex defectu conſenſus, multò magis Concilium poteſt elapſo quinquennio ad id obligare profeſſos in Conventibus non deſignatis, qui defectum conſenſus non allegant. Facit text. *in c. Vidua infr. eod.* quod eſt deſumptum ex *c. Viduas autem 27. qu.1.* ubi [Vidua quæ velum converſionis licèt non ſacrum ſibi impoſuit, &c. velit nolit, ſanctimoniæ habitum ulterius debet habere, licèt ſacramento firmare velit eo tenore velamen ſibi impoſuiſſe, ut deponere poſſet.]

Septimò in præfixione quinquennii videtur à Concilio 48
inducta quædam præſcriptio, qua nulliter profeſſus contra religionem præſcribit alimenta id eſt victum, veſtitum, & habitationem quoad vixerit, adeò ut expleto quinquennio ex capite nullitatis profeſſionis amplius ejici non poſſit à Monaſterio, ſed ſemper ibi ut filius, & ſubditus haberi, & tractari debeat, fruaturque omnibus privilegiis, exemptionibus, & prærogativis aliorum religioſorum ſui ordinis. Et è converſo Religio contra eum præſcribit ſuperioritatem; & omnimodam juriſdictionem, ita ut ille non poſſit poſtea à Religione exire, ſed perpetuò teneatur ibi convivere, & tamquam ſubditus obſequi, & famulari; nam cum profeſſis per vim, & metum, de quibus in primo loco Concilium loquitur in *d. cap. 19. ſeſſ. 25. de reg.* de jure communi nullum eſſet præfixum tempus ad reclamandum, ſed eſſet arbitrarium judici, ſecundùm Hoſtienſem *in c.1.* ubi etiam Abb. *n.13. quod met. cauſ.* Concilium videtur arbitratum quinquennium, ut olim perpēdit S. Congr. ad eum planè modū, quo quinquennio præſcribitur quærela inofficioſi teſtamenti, *l. Si quis filium in fine, C. de inoff. teſtam.* & quære- 49
la inofficioſæ donationis, Paul. de Caſtr. *in rubr. C. de inoff. donat.* Item petitio ſupplementi legitimæ quæ poſt quinquennium fieri non poteſt ſecundùm opinionē Bart. *in d.l. Si quis filium.* Item ſeparatio bonorum, *l.1. ff. de ſeparat. bonor. l. Eſt juriſdictionis,* ubi Cyn. Bald. & Salycet. *C. de bon. author. judic. poſſid.* ſtatus quæſtio, quæ ex perſona patris poſt quinquennium ab ejus obitu contra filium moveri non poteſt, *l.1. & l. Si pater. C. de ſtat. defunct.* Item pœna peculatus, quæ itidem quinquennio præſcribitur, *l. Peculatus, ad l. Iu-*

liam peculatus; idemque in omni delicto, quod non accuſatum, neque denunciatum intra quinquennium præſcribitur, Boer. *deciſ.64. num.*18. ſicut & facultas inquirendi contra mortuum, ut in crimine læſæ Majeſtatis, Clar. *in* §. *Læſa Maieſtatis, num.*16. *in fin.*

50 At præſcriptiones legales vendicant ſibi locum etiam in foro conſcientiæ, ita ut qui rem alienam præſcripſit etiamſi poſteà ſuperveniat mala fides; tamen ſit tutus quoad Deum, nec teneatur illam reſtituere, ut pluribus probat gloſſ. *in c. vigilanti, in ver. Noverit, de præſcr.* & tenent Joan. Vincent. Tanc. Goffred. Hoſtien. Joan. Andr. Imol. Panor. Felin. & alii communiter, Innocent. *in cap. Quia plerique, n.3. verſ. Quidam tamen de immun. Eccleſ. & in cap. fin. de præſcript.* Joan. Andr. *in regula Poſſeſſor. in 6. col. verſ. Verum dubitatur de regul. iur. in 6.* & Bald. *in l. Cum quis, Cod. de iur. & facti ignoran. in 6. col. verſ. Quæritur an lex poſitiva*, & fuit ſententia Scoti *in 4. diſtinct.*15. ubi ait; Si quis præſcribat bona fide poſſidendo, non tenetur ad reſtitutionem, etiamſi ſciat alienum fuiſſe poſt præſcriptionem quia lex poteſt aliquem pro peccato, & negligentia punire in re ſua, & illam alteri dare, & concedere. Ergo eodem modo debet habere locum in foro conſcientiæ præſcriptio quinquennalis, quæ à Concilio inducta eſt, tum in pœnam regularium negli-
51 gentium jura ſua intra præſcriptum tempus deducere, tum ob bonum publicum Religionum ad exemplum aliarum præſcriptionum, ut *in d. cap. Vigilanti*, ibi: propter vitandam miſerorum ſegnitiem, & longi temporis errorem, ac confuſionem. Ad quod libet referre verba Silveſtri, *in ver. Præſcriptio, num.*1. qui poſteàquam firmavit eum qui præſcripſit oon teneti ad reſtitutionem, quamvis poſtea incipiat babere malam fidem, & conſcientiam rei alienæ, ſub
52 *num.*13. ſubdit [Et idem diceret omnis bonus Theologus, quia ſecundùm S. Thomam tenetur quis ſolvere pœnam judicialem, id eſt ad quam condemnatur à judice ut 2.2. *quæſt.*62. & conſequenter ille cui applicatur, eam in conſcientia poteſt retinere; & conſequenter licitum eſt tenere eam, quam infligit legislator, cujuſmodi eſt præſcriptio,
53 quæ inducta eſt principaliter in pœnam negligentium, & quietem civitatis. Et paulò poſt reprobata opinione Rainerii, & Butrii: In contrarium, inquit, clamant penè omnes alii dicentes indiſtinctè quod non tenetur reſtituere in conſcientia, ſi concurrunt omnia de jure requiſita ad præſcriptionem; & ita indubitanter tenendum eſt, niſi quando reſtitutio petitur in integrum, & admittitur, quia ita ſtatuerunt leges, & Canones tum in pœnam, tum etiam propter bonum commune cui hoc expedit ad lites di-
54 timendas.] Hactenus verba Silveſtri, quæ ſatis confirmant etiam quinquennalem Concilii præſcriptionem ſervari debere in foro conſcientiæ, quamdiu Regulares adverſus eam non obtinuerint ex juſta cauſa reſtitutionem in integrum à Sede Apoſtolica.

55 Octavò adducitur doctrina Baldi *in cap. Si quis per triginta. Si de feud. controver. fuer.* relati à Silveſt. *in d. ver. Præſcriptio primo, ſub num.*14. ubi determinat ſtatutum laicorum denegans audientiam in foro ſæculari propter bonum publicum valere in conſcientia, puta ſi caveatur, ut non ſolvens gabellam juſtam non audiatur, vel inſtrumentum non regiſtratum in libro Communis præſumatur falſum. Ergo multò magis ſervandum eſt in foro conſcientiæ decretum Trid. Concilii denegans Regularibus audientiam elapſo quinquennio propter bonum publicum Religionum.

56 Concilium *in d. cap.*19. *ſeſſ.*25. *de Regul.* jubet ut Regulares dimittentes habitum ex cauſa nullitatis profeſſionis non ſervata forma ibi præſcripta tamquam Apoſtatæ puniantur.
57 Et in ſpecie Sanctiſſimus D. N. ex ſententia Sac. Congregationis Concilii nuper decrevit, & declaravit tamquam Apoſtatas eſſe puniendos, & pro talibus habendos eſſe profeſſos contra formam decretorum Clementis VIII. in Conventibus non deſignatis ad recipiendos Novitios, ſi juribus ſuis minimè deductis coram ipſa Congregatione, & ſine illius expreſſa licentia è Religione exire auſi fuerint, ut dixi. Pœna autem Apoſtatæ à Religione, ſi habitum dimiſerit, eſt excommunicatio, *cap. Ut periculoſa, extr. ne Cler. vel Mon.* Silveſtr. *in ver. Apoſtaſia num.*11. *in fin.* Ergo nulliter profeſſi dimittentes habitum contra Concilii prohibitionem peccant mortaliter, cùm excommunicatio ferri non poſſit niſi pro mortali peccato, ut eſt textus ad litteram *in cap. Nemo Epiſcoporum* 11. *quæſt.*3. & tradit Navarr. *in Manual. cap.*27. *num.*213. Unde etiam ceſſat objectio, quæ fieri poſſet, quod pœnæ adjectio indicat legislatorem voluiſſe obligare tantùm ad pœnam illam, non autem ad culpam; objectio enim non procedit quando pœna adjecta eſt ſpiritualis, & reſpiciens animam, ut eſt pœna apoſtaſiæ, & excommunicationis, quæ neceſſariò culpam lethalem ſupponit, præterquam quod etiam generaliter tenendum eſt pœnæ adjectionem potiùs augere, quàm minuere virtutem legis obligatoriam, ut not. Gemin. *in cap.2. in gloſſ.3. de vit. & honeſt. Cler. in 6.* qui loquitur in ſtatuto pœnali, & dicit obligare etiam ſub reatu mortalis peccati, per gloſ. ibi: & idem Ge-
min. per illum text. *in cap. Perpetuò in 2. not. de elect. in 6.* & 58
ita indiſtinctè omnem legem pœnalem ad culpam obligare eſt concluſio S. Thomæ *in 2.2. quæſt.*108. *art.*4. ubi eam luculenter dilucidat, &, ut inquit Sotus *de iuſtit. & iur. lib.* 1. *quæſt.6. art.*5. eſt lumine naturali notiſſima, licèt vulgus neſcio quo colore putet legem quæ obligat ad pœnam, non obligare ad culpam; & ibi hunc errorem multis rationibus confutat.

Decimò, forus conſcientiæ regulariter ſequitur forum 59
judiciale, quòd pro regula conſtituit pluribus argumentis, ac juribus confirmat Feder. de Sen. *d. conſ.*21. *num.*3. ſubdens poſteà ſi aliud re dices, ſequerentur multæ abſurditates: alioquin tu non diſſolvis, & extricas nodoſitates juriſdictionis, & perplexitates, inter forum humanum, & conſcientiæ. Limitatur autem hæc regula, ut non procedat in duobus caſibus.

Primus eſt cùm lex injuſta eſt; tunc enim non obligat 60
quoad Deum, & in foro animæ, ut diſtinguit, & declarat D. Thom. in 1.2. *quæſt.96. art.*4. & eodem modo limitat Innoc. *in d. cap. Quia plerique de immun. Eccleſ. num.*1. ubi, quicquid dictet lex humana, dicet teneri quem ad reſtitutionem, ubicumque ſit furtum, rapina, oppreſſio, dolus vel calumnia. Et infrà *num.5. verſ. Sed de hoc forte*, ubi ait: *Si ſine cauſa Imperator, vel alius Princeps faceret aliquam Conſtitutionem contra ius naturale, puta quod dominia de uno in alium transferrentur ſine iuſta cauſa, conſtitutio illa in foro animæ non eſſet ſervanda.* Et clarius infra *num.*6. ubi generaliter docet Conſtitutiones, quæ ſunt contra ſalutem animæ, ut de uſuris, & de juramentis non ſervandis ſervari non debere, *cap. Cum contingat, de iureiur.* Et idem vult Feder. de Sen. *d. conſ.*21. dum poſt longam diſputationem, *num.*4. concludit quicquid vult lex humana condita ab eo, qui poteſtatem habet legem condendi manifeſtam non continens iniquitatem, obligare etiam in foro conſcientiæ.

Secundus caſus eſt, in quo dicta regula non procedit ſe- 61
cundùm Feder. de Sen. *d. conſ.*21. *num.4. verſ. Ad contrarium*, quando expreſsè lex humana, vel alia pura Canonica, vel Divina diceret; Hoc facies tu judex in foro humano, & hoc facies in foro conſcientiæ, allegat *cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm. & cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. cum ſimil.* Et utramque limitationem complectitur Silveſt. *in ver. Lex num.9. verſ. Et probatur regula*; dum ex mente Panormitani, & DD. dicit legem poſitivam peccati non nutritivam eſſe ſervandam etiam in foro conſcientiæ, ex quo nulla alia lex diſtinguit eo caſu inter forum judiciale, & pœnitentiale, nec ſubeſt cauſa diſtinguendi.

At neutra ex his limitationibus applicari poteſt caſui no- 62
ſtro. Non prima quia decretum dicti *cap.19. ſeſſ.25. de Regul.* quod pertinet ad poteſtatem, & finem, editum fuit à generali Concilio ob bonum publicum religionum, ne hujuſmodi diſſidiis, ac litibus perpetuò implicarentur in magnam religioſæ pacis perturbationem, & reſpectu formæ editum fuit, ſervata utrinque æqualitate, cùm decretum illud procedat tam in ſubditis nullitatem profeſſionis allegantibus, quàm in Superioribus expellere volentibus ex cauſa nullitatis profeſſionis, ut jam declaravit S. Congregatio. Ex his autem tribus legem juſtam conſtitui declarat D. Thom. *in* 1. 2. *d. qu.96. art.*4.

Secunda itidem limitatio huic caſui non applicatur, quia tantùm abeſt ut Concilium *in d. c.19. ſeſſ.25. de Regul.* diſtinguat inter forum judiciale, & forum conſcientiæ, ut potiùs expreſsè decernat idem ſervari debere etiam in foro animæ, dum ſtatuit, ut Regulares ex cauſa nullitatis profeſſionis habitum ſponte deſerentes non ſervata forma ibi præſcripta, tamquam Apoſtatæ puniantur, ut dictum eſt
in 9. fundamento, Et eò magis, quia Concilium procedit 63
per verba imperativa, quæ de ſui natura præceptum im-

por-

portant; nam quod imperatur neceſſe eſt fieri, *cap. fin. §. Quod præcipitur 14. quæſt. 1. & cap. Integritas 32. quæſt. 1.* Dec. *in cap. Nam concupiſcentiam num. 25. de Conſtit.* Imò Concilium procedit etiam per verba præceptiva, ut patet *in cap. 22. ſeſſ. 25. de regular.* ubi decreta omnia, & ſingula ejuſdem ſectionis ſancta Synodus præcipit obſervari, &c.

64 Item procedit prohibendo, & verba negativa, *non audiatur*; præcepta autem negativa efficacius obligant, & magis præcisè aſtringunt, quàm affirmativa. Archid. *in cap. Si peccaverit 2. quæſt. 1.* quem refert, & ſequitur Abb. *in cap. Novit verſ. Secundo quæritur de iud.* & Dec. *in d. cap. Nam concupiſcentiam num. 8. de Conſtit.* Unde ſecundum D. Thomam *2. 2. quæſt. 140. art. 2.* præcepta negativa obligant ſemper, & ad ſemper. Item magis negativa negat, quàm affirmativa affirmet, ut dicit gloſſ. *in cap. Dilectus, de conſuet.* Ideòque licèt diſpoſitio affirmativa in primo actu verificetur, *l. Boves, §. Hoc ſermone, ff. de verb. ſignif.* Secus tamen eſt in prohibitiva, quæ in infinitum intelligitur ſecundum per gloſſ. *in l. Hoc genus, ff. de condit. & de-*

65 *monſtr.* Et ſimiliter indefinita negativa æquipollet univerſali ex proprietate ſermonis; licèt ſecus ſit in affirmativa, Fulgoſ. *in l. Iuriſgentium, §. Sed ſi fraudandi,* gloſ. ibi, *ff. de pact.* Præſertim verò, quia Concilium non ſolùm utitur verbis negativis, ſed etiam univerſalibus, & geminatis, ut ibi, *Quicumque Regularis*; & ibi, *Quacumque*

66 *de cauſa*. Unde magis enixa voluntas obligandi ex his, quæ plenè ſcripſit Corn. *in conſ. 187. In conſultatione num. 12. lib. 4.* Et de his verbis, *quacumque de cauſa* Roman. *conſ. 31. Viſis his num. 2.* & Lucas de Pena, qui hoc verbum *quicumque*, effrenatum vocat *in l. fin. in princ. C. de exact. trib. lib. 10.*

67 Poſtremò etiamſi decretum Concilii eſſet injuſtum, quòd impium eſt aſſerere; tamen per accidens propter ſcandalum obligaret etiam in foro conſcientiæ, *cap. 2. de nov. oper. nunc.* Vix enim ac ne vix quidem fieri poteſt ſine aliorum ſcandalo, ut Regularis, qui per quinquennium à die profeſſionis tacuit, eo termino elapſo ſponte exuat ſe habitu religionis, & ad ſæculum revertatur hoc ſolo prætextu, quod in foro animæ, quicquid Concilium præcipiat, non teneatur in Religione perſeverare; certum eſt enim legem etiam injuſtam obligare in foro conſcientiæ ratione ſcandali, S. Thom. *in 1. 2. quæſt. 96. art. 4.* ubi poſtquam docuit leges injuſtas non obligare quoad Deum; ſubdit deinde, niſi fortè propter vitandum ſcandalum, vel turbationem, propter quod homo juri ſuo debet cedere ſecundum illud Matth. 1. *Qui angariaverit te mille paſſus, vade cum eo alia duo, & qui abſtulerit tibi tunicam, da ei & pallium*. Neque enim hoc ſcandalum Phariſæorum dicendum eſt, ut inferiùs patebit in reſponſione ad ultimum argumentum.

Ex quibus omnibus ad quæſtionem videtur abſolutè reſpondendum profeſſos contra formam decretorum Clementis VIII. in conventibus ad recipiendos Novitios non deſignatis elapſo quinquennio obligatos eſſe etiam in foro conſcientiæ in Religione perſeverare, ac regulariter vivere, niſi à Sede Apoſtolica ex juſta cauſa impetraverint reſtitutionem adverſus lapſum quinquennii, ac deinde ſententiam declaratoriam nullitatis profeſſionis à ſuo Superiore Regulari, & Ordinario obtinuerint, quæ in judicatum tranſierit. Hodie verò declaratoria non ab aliis obtinenda eſſet, quàm à S. Congregatione Concilii propter decretum à S.D.N. nuper editum.

68 Nec obſtant adducta in contrarium, nam ad primum reſpondetur regulariter quidem ita demum teneri quem in Monaſterio perſeverare ſi ſit religioni tacitè, vel expreſsè alligatus; ſed tamen hoc non eſſe perpetuum; limitatur enim ut non procedat quando lex ex juſta cauſa contrarium ſtatuit, ut in caſu noſtro facit Concilium. Exemplum habetur *in d. cap Quod interrogaſti 27. diſtinct. & in cap. Vidua infr. eod.* ubi mulieres illæ non habuerunt conſenſum ſe obligandi religioni. Et tamen Eccleſia illas obligavit ad perſeverandum in eo, quod incœperunt, ut dictum eſt in *6. fundamento ſub num. 26.*

69 Ad ſecundum reſpondetur diſtinguendo minorem: nam aut ex obſervantia Conſtitutionis in foro conſcientiæ reſultat aliqua iniquitas, vel peccatum: & tunc præſumptiones, vel juris fictiones non habent locum quoad Deum. Et ita procedunt Doctrinæ in contrarium allegatæ, ut patet in exemplis de exceptione non numeratæ pecuniæ, de debitore injuſtè condemnato, & aliis in contrarium adductis. Aut ex obſervantia Conſtitutionis in foro animæ 70
nullum reſultat peccatum vel iniquitas; & tunc juris fictiones, ac præſumptiones habent locum etiam in foro conſcientiæ. Ita Feder. de Sen. *d. conſ. 21. ſub num. 4. verſ. Et ſi diceretur,* Silveſt. *ver. Lex num. 9. verſ. Et probatur regula*. Et probatur in profeſſione emiſſa per ſimulationem juxta text. *in cap. Quod interrogaſti 27. diſt. in præſcriptione rei alienæ*, ut dictum eſt ſupra *num. 27. & num. 30.* in juramento per ſimulationem præſtito, ut per Abb. in ſua *quæſt. 2. ſtante ſtatuto in 12. col. num. 14.* In præſumptione falſitatis inſtrumenti non regiſtrati, ut per Bald. *in cap. Si quis per triginta, ſi de feud. contr. fuer.* Et in aliis exemplis relatis à Silveſt. *in ver. Præſcriptio 1. ſub num. 13. ver. Vnde ſecundum*. Et contra opinionem Anchar. hæredem qui inventa- 71
rium non confecit teneri ultra vires hæreditarias etiam in foro animæ, & quoad Deum, ſolidiſſimis fundamentis latè reſpondit Feder. de Sen. in ſæpiùs allegato *conſ. 21. per tot.* & in aliis exemplis relatis à Silveſt. *in ver. Præſcriptio 1. ſub num. 13. verſ. Vnde ſecundum Bald.* Ex eo autem quod decretum Concilii Tridentini *in d. cap. 19. ſeſſ. 25. de Regular.* ſervetur etiam in foro conſcientiæ, manifeſtum eſt nullam iniquitatem, aut peccatum reſultare.

Ad tertium reſpondetur Concilium in præfixione quin- 72
quennii non inducere tacitam profeſſionem. Unde ad rem non pertinet quod Eccleſia non poſſit aliquem invitum alligare religioni, & defectum conſenſus ſupplere; hoc enim nec nos inficiamur; ſed non ſequitur; Profeſſi in conventibus non deſignatis non ſunt quo ad Deum alligati Religioni ex vi profeſſionis. Ergo non tenentur perſeverare in Religione, quia hæc obligatio aliundè ſurgit, quàm ex profeſſionis validitate, ut dictum in tertio, quarto, & quinto fundamento à *num. 23.*

Prætereà, quòd dicitur non poſſe quemquam abſque 73
ſuo conſenſu obligari ad Religionem, procedit in eo, qui aut numquam conſenſit, aut conſenſit nulliter, & poſteà re adhuc integra expreſsè contradixit. Et in hunc ſenſum accipiendæ ſunt authoritates in contrarium adductæ. At ſecus eſt in eo, qui conſenſit ab initio, licèt nulliter, & poſtea re integra non reclamavit; is enim cùm antea profeſſionem emiſerit animo vitam mutandi, præſumitur ſemper eumdem animum retinuiſſe. Unde ejus votum jure poteſt ab Eccleſia ſolemnizari ex tacito illo, & præſumpto conſenſu. Sic docet expreſsè Innoc. *in cap. Conſuluit de converſ. coniug.* ubi determinat profeſſionem nullam ſolemnizari ab Eccleſia in primo momento temporis quo ſic profeſſus poſt ſublatum impedimentum in Religione perſeveravit. Et quamvis hoc habeat aliquam difficultatem, quando ſic profeſſus ignorat impedimentum ſublatum fuiſſe: tamen in eo, qui hoc ſcit, & non contradicit, opinio Innocentii non habet contradictorem, eamque ſequuntur ibi Joan. Andr. Anchar. Abb. & cæteri omnes, *& in cap. Quidam eod. tit.* Ergo ſimiliter qui nulliter profeſſus eſt ob perpetuum impedimentum, cùm à principio habuerit animum relinquendi ſæculum, & infra quinquennium id ſciens numquam reclamaverit, præſumitur ſemper in eodem propoſito perduraſſe. Unde ſublata facultate deducendi idem impedimentum per lapſum quinquennii in vim ejuſdem conſenſus jure potuit à Concilio obligari ad perpetuam perſeverantiam in Religione.

Ad quartum reſpondetur elapſo quinquennio Religio- 74
nem teneri præbere alimenta etiam nulliter profeſſis, quia cùm Concilium jubeat ut Regulares eo termino elapſo non audiantur, in neceſſariam conſequentiam vult, ut eis ſubminiſtrentur alimenta à Religione, nec contrarium cenſent Gemin. & alii ibi allegati, ſed tantùm conſtituunt Regulam affirmativam, id eſt Religionem teneri profeſſo ad alimen-
ta. Unde nulliter profeſſi in recipiendis alimentis non di- 75
cuntur locupletari cum alterius jactura, cùm illa recipiant lege permittente. Et ita ad dicta jura reſpondet Afflict. *in rubr. de iure Protomiſeos num. 7.* ubi per hanc rationem inter alias cenſet *l. Sancimus, eod. tit.* habere locum etiam in foro conſcientiæ; poteſt enim lex ex cauſa auferre rem meam, & dare alteri, & ille poteſt licitè retinere, *l. Benè à Zenone C. de quadr. præſcript.* & tradit Feder. de Sen. *d. conſ. 21. nu. 3. in fin.* Nec peccat quis legis authoritate, *cap. Qui peccat 23. q. 4.*
Ideòque etiam Novitium volentem diſcedere à Religio- 76
ne non poſſe inquietari à Monaſterio pro expenſis ibi per eum factis, tradit Gemin. *in cap. 1. de regul. in 6.* ponderando

verbum *liberè* ibi poſitum, & Philipp. Prob. *ad Monachum num.4.* poſt Alex. quem citat *in conſ.96. Conſideratis his in 1.col.vol.5.*

Præterea invalidè profeſſus quinquennii ſpatio legitimè præſcripſit alimenta contra Religionem: Ergo poteſt illa tuta conſcientia recipere, ac retinere. Ideòque nec obſtat Navarr. in contrarium adductus, quia loquitur infra quinquennium, & ita ante completam præſcriptionem, licèt ejus doctrinam poſteà Sanchez ampliaverit, & malè, etiam ultrà tempus quinquennii.

77 Ad quintum dicendum eſt idcircò *in cap. Litteras de reſtit. ſpoliat. & in cap. Inquiſitioni de ſent. excomm.* diſtingui inter forum judicialem, & forum conſcientiæ, quia Canon expreſſe id præcipit, quod non facit Concilium in caſu noſtro. Ita ad illa jura in individuo reſpondet Feder. de Sen. *dict. conſ.21. num.4. verſ. ad contrarium*; ut dixi ſupra *ſub num.38. in fine noni fundamenti*. Deinde reſpondetur ideò in dictis juribus fieri prædictam diſtinctionem, quia præceptum Eccleſiæ non poterat ſervari in foro con-
78 ſcientiæ abſque reatu mortalis peccati; cùm enim matrimonium ex impedimento occulto dirimente eſſet invalidum, copula non poterat eſſe niſi fornicaria. Unde mulier non poterat obtemperare judici præcipienti ſub pœna excommunicationis, ut adhæreret viro ſuo. Et in hoc ſe fundat Pontifex *in dict. cap. Litteras*, dum ait: *Porrò cum mulier, quæ conſanguinitatis habet notitiam, præſertim in gradibus quos lex divina prohibuit non poſſit hujuſmodi viro ſine mortali peccato carnaliter commiſceri, &c. Non debet in hoc judici obedire, ſed potius excommunicationem humiliter ſuſtinere, & in d. cap. Inquiſitioni*, ibi: *Debet potius excommunicationis ſententiam humiliter ſuſtinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale*. Quòd quidem peccatum manifeſtum eſt non adeſſe in caſu de quo agitur. Quare non poteſt inferri à matrimonio carnali ad ſpirituale propter rationis diverſitatem; quia in illo Eccleſia non poteſt diſpenſare ut mulier commiſceatur viro, cum quo matrimonium non conſiſtit, cùm hoc ſit intrinſicè malum, & contra præceptum Decalogi, *Non fornicaberis*. At benè potuit ſtatuere ut profeſſi poſt quinquennium quacumque de cauſa habitum non dimittant, cùm hoc nullum ſit malum, imò valdè bonum, ut vota ſua Domino reddant, *17. quæſt.1. & 27. quæſt.1.* & pax in Religionibus conſervetur, ut patet ex dictis ſupra in ſecundo fundamento *n.21. & in 5. fundamento n.25.*

Ad ultimum reſpondetur, Navarri opinionem nec ratione ulla, nec authoritate fulciri: neque enim eſt bona illatio aliquis eſt invalidè profeſſus quoad Deum, qui omnia novit. Ergo poteſt redire ad ſæculum in foro conſcien-
79 tiæ propria authoritate. Et mirum eſt virum alioquin doctum, & pium tam facilè aperuiſſe Regularibus viam exeundi è Religione abſque licentia ſub prætextu quod in conſcientia non ſint profeſſi. Nam Concilium *in dict. cap.19. ſeſſ.25. de regular.* expreſsè loquitur de invalidè profeſſis, ſeu prætendentibus ſe tales eſſe; imò de his ſolis, quia quoad validè profeſſos non erat opus ullam formam præſcribere, aut quinquennium præfinite ad deducendas cauſas nullitatis profeſſionis; & nihilominus prætendentes ſe eſſe invalidè profeſſos obligat ad ſervandam formam ibi præſcriptam. Et cùm lex illa ſit Apoſtolica, & juſtiſſima, abſurdum eſt aſſerere eam obligare in foro judiciali tantùm, non autem quoad Deum, & in foro animæ, ex his quæ latè ſuperiùs deducta ſunt à *n.17.*

80 Et multò minus defendi poteſt quod ſubjicit Navarr. non eſſe habendam rationem ſcandali; cùm ſit Phariſæorum, non puſillorum. Verè enim proximus, qui videt regularem rediiſſe ad ſæculum abſque licentia, cum ratione ſcandalizatur, nec poteſt removeri ſcandalum, ſi Regularis dicat: Ego non ſum profeſſus quoad Deum; nam proximus juſtè replicabit: Cur propria authoritate exiſti, & formam legis non ſervaſti. Unde ſcandalum erit puſillorum, à quo cavendum eſt *Matth.18.* non Phariſæorum, à quo dicitur non eſſe cavendum *Matth.15.* Ideòque nec applicatur doctrina D. Thom. quod non debeat quis relinquere bona ſua propter ſcandalum; eo enim caſu non habetur ratio ſcandali quia juſtè quis recuperat bona ſua. Et de hac juſtitia poteſt proximus aliqua probabili ratione admoneri. Quòd fieri non poteſt in caſu, de quo agitur, in quo regularis de facto exiens inordinatè agit, & contra præceptum legis. Quare contra opinionem Navar. propter ſcandalum non poſſe fictè profeſſum à Religione diſcedere abſque peccato docent Cajet. *2.2. quæſt.88. art.1. paulò ante fin.* Et Sotus *lib.7. de juſtit. & jur. qu.1. art.2. col.7. verſ. An vero*.

Porrò Navarri authoritas nonnullis, qui poſt eum ſcripſerunt majoris erroris cauſam præbuit. Nam Sanch. *de matrim. lib.7. de impedim. diſp.37. num.9* non ſolum ait Concilium *in d. cap.19.* inniti præſumptioni tacitæ ratificationis per quinquennium inductæ, & ideò qui verè non ratificavit, non teneri in foro conſcientiæ in religione perſeverare, nec ad id obligari potuiſſe à Concilio, verùm etiam affirmat credentem ſe eſſe nulliter profeſſum, etiam elapſo quinquennio poſſe dimiſſo habitu tuta conſcientia fugere à Religione, allegat Henriq. *lib.11. de matrim. cap.6. in comment. fin. cap.8. num.9. in comment. littera S.* Et Eman. Sà *in ver. Religio, n.71.*

Amplius *num.10. & 23.* aſſerit ad hoc ut nulliter profeſſus cenſeatur ratificare ſuam profeſſionem, neceſſario expectandum eſſe lapſum quinquennii, nec ad id ſufficere actus profeſſorum, etiamſi ſciat profeſſionem expreſſam fuiſſe nullam, exiſtimans profeſſionem tacitam non induci per actus profeſſorum quando præceſſit profeſſio expreſſa irrita contra text. apertum *in cap.1.* ibi: vel ſi quam prius fecerat, ratam habuiſſe videtur: atque ibi omnes not. *de regul. in 6.* Quam tacitam profeſſionem Tridentinum Conc. non ſuſtulit, ut ſæpiùs S. Congregatio declaravit.

Idem *num.11.* conſtanter affirmat nulliter profeſſum etiam elapſo quinquennio, licèt ſciverit ſuam profeſſionem fuiſſe nullam: tamen ſi eam non ratificavit, poſſe ceſſante ſcandalo etiam omiſſa reclamatione, & non deductis coram Ordinario fugam arripere, & uxorem ducere, & non teneri redire ad Monaſterium, nec eſſe apoſtatam, nulla habita ratione ſaltem voti continentiæ, quod ineſt profeſſioni etiam nullæ juxta text. *in cap. Quidam*, ubi ſic docent Innocent. & cæteri Canoniſtæ, *de converſ. conjugat.*

Quinimò *num.13.* tradit Prælatum Regularem poſſe etiam elapſo quinquennio nulliter profeſſum occultè dimittere, ſi conſtet ſibi de veritate non ratificatæ profeſſionis, dicens non obſtare Concilium, quia ſolùm præcipit Superiori, ne audiat in foro externo; quæ tamen verba in foro externo, nec uſquam in eo decreto reperiuntur, nec tacitè ſubintelliguntur, ut ſuperiùs oſtendimus.

Et quamvis *num.14.* dicat elapſo quinquennio non eſſe credendum dicenti ſe fictè profeſſum, ſubdit tamen ſi morali certitudine ſuperior conjicere poſſet illum veritatem aſſerere dicendo ſe fictè profeſſum, vel non ratificaſſe profeſſionem, poſſe eumdem ſuperiorem illi credere, & dicto remedio uti, ejiciendo illum clam. Et *num.32. in 4. quæſt.* contra declarationem Sanctiſſimi D. N. Urbani, & Sac. Congregationis *ait d. cap.19.* non comprehendere habentes perpetuum impedimentum. Imò *num.34.* nec habentes impedimentum temporale, ſi illud duraverit toto quinquennio. Quòd eſt contra expreſſa declarationem Gregorii XIII. Et *num.9.* generaliter affirmat *d. cap.19. ſeſſ.25. de regular.* non obligare in foro conſcientiæ, quia, inquit in eo decreto nullum verbum reperitur, quod forum conſcientiæ reſpiciat. Quaſi ſacri Canones, & Generalium Conciliorum decreta ad obligandum in foro conſcientiæ neceſſe habeant illius fori expreſſam mentionem facere. Quid plura? idem Sanch. in *eadem diſputat.37. num.38.* affirmat nulliter profeſſum, qui elapſo quinquennio non fugit à Religione peccare mortaliter ingerendo ſe actibus profeſſorum, & recipiendo alimenta à Monaſterio, & teneri illa reſtituere cùm poterit. Et *num.41.* ſic profeſſum dicit non ſolùm poſſe, ſed etiam teneri, oblata commoda fugiendi occaſione, in partes remotas ſecedere, & in eam occaſionem ſumma ope niti. Et conſentit Leſſ. *de juſtit. & jur. lib.2. cap.41. dubit.7. n.65. verſ. Notandum quarto*, quos poſteà ſecutus eſt Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. tom.3. cap.413. num.12. verſ. Quo vero ad forum*. Quæ omnia cum pluribus aliis, quæ habentur in eadem diſputatione 37. non ſolùm frangunt nervum regularis diſciplinæ, ſed funditus etiam deſtruunt diſpoſitionem Concilii *in d. c. 19.* Et directè adverſantur ſenſui, quem Sedes Apoſtolica hactenus ſemper admiſit in illius decreti interpretatione. Præterquamquod hæc doctrina maximam ingerit confuſionem, & perplexitatem timoratis conſcientiis, ut animadvertit Feder. de Sen. *d. conſ.21. n.3.* cujus ſingularia verba hæc

ſunt

Digitized by Google

ſunt. [Præterea quantum poſſumus opiniones vitare debemus quæ perplexitatem, & intricationem inducunt, *c. Litteras de reſtit. ſpoliat.* per legem enim nulli eſt laqueus injiciendus, *cap. De Viduis il ſecondo 27. quæſt.1.* Sed ſi teneamus primam partem, id eſt legem non obligare in foro animæ erimus perplexi, & intricati, inter legem humanam, & forum conſcientiæ. Nam lex humana dicit. Contempſiſti legem: Ergo ejus beneficio non perfruere. At in contrarium dicet conſcientia quamvis miniſter legis, id eſt judex tibi præcipiat ut facias ſecundum legem; tamen tu in foro animæ, & divino non teneris. Unde defende te quantum melius potes in foro judiciali, quia habeo te excuſatum in foro divino. Ideò ad evitandam hanc perplexitatem melius eſt dicere quòd conſcientia ſe conformet juri poſitivo, condito à Miniſtro Dei, & confirmato per Rom. Eccleſiam, cùm pro utilitate Reipublicæ ad vitandas fraudes proceſſerit illa lex] Hæc Feder. de Sen. qui tamen loquitur in terminis legis merè humanæ, & civilis, id eſt *l. Sancimus, C. de iur. deliber.* Ergo multò fortiùs idem dicendum in terminis legis Apoſtolicæ, & Conciliaris, de qua nunc agimus.

81 Conſilium verò, quòd prædicto famulo dederunt Pœnitentiarii, ſimiliter nullo modo ſuſtineri poteſt. Primò enim falſum eſt profeſſionem illam fuiſſe nullam in foro conſcientiæ. Quandoquidem metus etiam cadens in conſtantem virum ſive proveniat ab intrinſeco, & cauſis naturalibus, ſive ab extrinſeco, & cauſis liberis numquam irritat profeſſionem, niſi fuerit incuſſus ad illam extorquendam, juxta terminos *cap.1. quod met. cauſ.* ut probatur *in cap. Sicut il ſeconde, infr. eod.* ubi valida æſtimatur profeſſio emiſſa ab ægroto ob timorem mortis imminentis. *Et num.11.* ubi validum cenſetur votum quod emiſit Populus Iſrael victus à Chananæo.

Ratio eſt tum quia eo caſu vovens non impellitur ad profeſſionem, cùm nullus profeſſionem exigat, ſed voluntariè eligit ex ſe ipſo tamquam medium ad evadendum periculum animæ, vel corporis. Ex his quæ tradit Bellam. *conſ. 9. Factum eſt tale col.4. in fin. num.13. verſ. Tertio oppones.* Tum quia involuntarium quod in ea profeſſione invenitur, non eſt intentum ab incutiente metum, ſed tantùm habet occaſionem ex ipſius nequitia. Atque ita in matrimonio carnali cenſent *in cap. Cum locum, de ſponſal.* Innoc. *num.2.* Hoſtienſ. *paulo poſt princip.* Joan. Andr. *num.2.* Henr. Boich. *num.3.* Butr. *num.11.* Card. *num.3.* Abb. *num.9.* & Proſp. *num.12.* ubi concludunt matrimonium contractum per metum etiam incuſſum ab homine; ut carceris, itidemum eſſe nullum, ſi metus ad extorquendum matrimonium illatus fuerit, ſecus ſi ex alia cauſa. Ideòque videmus validum eſſe matrimonium contractum cum concubina ob metum inſtantis mortis ex morbo, vel naufragio, aut fera beſtia; quia is metus non infertur à cauſa extrinſeca libera ad extorquendum matrimonium, Sot. *in 4. diſt. 29. quæſt.1. art.3. verſ. Hinc primo colligitur*, & Covarr. *in 4. decret.2. part. cap.3. §. 4. num.16.* Et ſimiliter teneri matrimonium quod contrahit damnatus ad mortem cum meretrice ut evadat ſupplicium juxta morem aut ſtatutum nonnullarum regionum, Sot. *loc. cit. verſ. Exurgunt hic tamen*, & Covarr. *num.17.* ubi recenſet alia etiam exempla quæ in terminis profeſſionis ponuntur ab Hoſtien. & Joan. Andr. *in cap. Sicut vobis infr. eod.* ut ſcripſi pleniùs *in cap. Sicut tenor infr. hoc titul.* dummodo tamen metus non ſit tantus, ut excludat uſum rationis deliberantis, & promittentis, ut in voto notatur *in d. cap. Sicut il primo, & ſecundo infr. eod. & in cap. Gonzaldus 17. quæſt.2.* & declarat
Silveſtr. *in ver. Votum 2. num.13.* Unde ſi quis ut evadat ulti- 82
mum ſupplicium ob conſcientiam ſcelerum commiſſorum, aut mortem ſibi timens ab inimicis Religionem profiteatur, niſi aliud obſtiterit, eſt validè profeſſus, licèt aliàs profeſſurus non fuiſſet, ut olim articulo diligenter diſcuſſo declaravit Sac. Congreg. Concilii.

D E R E G U L A R I B U S.

Ex Concilio Toletano.

C A P U T III.

UT Clerici; qui ſe fingunt habitu & nomine Monachos, & non ſunt, corrigantur; ut veri Monachi ſint, vel veri Clerici.

S V M M A R I V M.

1 *Fingentes ſe Monachos, aut intrare, aut exire compelluntur.*
2 *Duplicitas a Deo, & à iure reprobatur.*
3 *Clericus ſæcularis utens habitu, & nomine Monachali cogitur ut fiat Monachus; vel ab hoc deſiſtat.*
4 *Votum non ſolemnizatur per ſuſceptionem habitus Monachalis extra Monaſterium etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi Religioni.*
5 *Inducitur tamen votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, licèt non dirimat contractum.*

1 UT *Clerici*. Legitur variis modis ut hic per Joan. Andr.
in princ. Anton. de Butr. ſummat dupliciter. Primò
ſic; Fingentes ſe Monachos, aut intrare, aut exire com-
2 pelluntur. Secundò ſic, Duplicitas à Deo, & à jure
reprobatur. Sed juxta intellectum Cardin. & Abbatis, qui
melius congruit litteræ, hoc intendit Clericus ſæcula-
3 ris utens habitu, & nomine Monachali cogitur ut fiat Monachus, vel ab hoc deſiſtat. Non dividitur.

Nota ex textu per ſuſceptionem habitus monachalis ex- 4
tra Monaſterium votum non ſolemnizari: alias enim iſti Clerici præcisè cogendi eſſent ad monachatum. Et ſic limita textum *in cap. Statuimus infr. eod. & in cap.1. in 1. reſponſo eod. tit. lib.6.* ubi patet votum ſolemnizari, & tacitam profeſſionem induci per aſſumptionem habitus profeſſorum in legitima ætate: hoc enim limitatur, ut locum habeat dummodo habitus hujuſmodi ſuſcipiatur intra clauſtra Monaſterii, ſecus ſi extra etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi Religioni. Concordat textus *in cap. Conſuluit infra, Qui Clerici, vel novit.* ſecundum intellectum, quem ſequitur Butr. ibi *num.4.* Alex. de Nævo *in 3. notab. & num.10.* & communiter Doctores contra Lecturam Abbatis Siculi, ut ibi dixi *num.2. & ſeqq. & in 1. notab.* Cæterùm etſi habitus profeſſorum extra Monaſterium ſuſceptus non ſolemnizet votum; tamen inducit obligationem voti ſimplicis, quæ impedit matrimonium contrahendum, licèt non dirimat contractum, ut eſt caſus in *d. cap. Conſuluit*, juxta communem intellectum, ut ibi dixi in 2. *notab.*

ut in d. cap. Placuit, & cap. Devotis, optimè declarat gloſſ.
in cap. Acutius, in ver. Conſecrari, 26. diſt. & in materia
vide bonam gloſ. in cap. Viduas quæ in verb. ab Altari, 27.
quæſt. 1. Quartum eſt velum ordinationis, quod olim im-
ponebatur. Diaconiſſis, in quadrageſimo anno, ot poſſent
Euangelium legere in Nocturnis: unde dabatur eis ab Epi-
ſcopo Breviarium ad tangendum ubi ſuot homiliæ de
Euangeliis in matutinis: & de hoc velo habetur in c. San-
ctimoniales, 20. qu. 1. & cap. Diaconiſſam, 27. qu. 1. de quo vide
quod hìc notat Collectarius nu. 3. Quintum denique eſt ve-
lum Prælationis, quod antiquitus dabatur Abbatiſſæ in ſe-
xageſimo anno, ut in c. Iuvenculas, 20. qu. 1. Sed per jura Sexti
ubi annum vigeſimum compleviſſet, cap. Indemnitatibus, in
principio, de elect. lib. 6. Hodie verò non datur minori annis
quadraginta, ut in decreto Concilii Tridentini cap. 7. ſeſſ. 25.
de regular. niſi in caſibus ibi expreſſis, de quo dic ut ſcripſi
plenè in cap. Cum in cunctis, in 9. qu. principal. à num. 113. uſ-
que ad num. 124. ſupra de elect. Et de his quinque velis no-
tant hìc Hoſt. nu. 1. & Henric. Boich. in princ. & fuſiùs Tur-
rect. in d. cap. Devotis, in 9. qu. num. 11. licèt tamen recenſeat
gloſ. Joannis in cap. Illud autem, §. Velamen, 20. quæſt. 1. di-
cens per haoc diſtinctionem multa ſedari contraria. Sed
quintom, id eſt velum converſionis, ſeu probationis addit
etiam Archid. in d. §. Velamen, num. 2. & poſt eum Bellam. in
7 princ. & de hoc velo loquitur hæc decretalis, ſecundùm
unum intellectum. Alii tamco, & præſertim Abbas nu. 5.
pro eodem accipiunt velum converſionis, & profeſſionis.
Sed contra, quia ſi hæc vidua velum profeſſionis ſuſcepiſſet,
ex hoc ſolo fuiſſet tacitè profeſſa, nec fuiſſet opus, ut inter
velatas, cùm velum profeſſionis votum religioois habeat
annexum, ut cap. Statuimus, & ibi notat gloſ. 1. Abb. Antiq.
in ver. Novitios, Hoſt. num. 1. in ver. Religio, & n. 2. & Butr.
num. 6. infra eod. & tamen textus pooderat copulativè tam
impoſitionem veli, quàm oblationem, ita ut alterum non
ſufficiat, ſecundum Innoc. & DD. Solve ut dicam infr. nu.
8 32. & 37. Numquid autem Moniales poſsent portare cri-
nes, vide per Archid. in cap. Quicumque, 30. diſt. & per Col-
lectar. hic num. 4.

9 Ultimò nota ibi, licèt Sacramento. Non ſtari juramento
alicujus in dependentibus ab animo, & coofcientia ipſius,
quando ex actibus externis inſurgit cootraria præſumptio;
animus enim probatus per extrinſeca non admittit proba-
tionem in contrarinm per ſolùm juramentum, ut hìc per
Anchar. num. 4. Abb. num. 5. & Joan. de Anan. eodem num.
10 Præſertim ſi præſumptio, quæ oritur ex actibus exterioribus
ſit juris, & de jure, prout eſt præſumptio tacitæ profeſſio-
nis in caſu hujus viduæ per ſuſceptionem veli profeſſionis,
& per exercitium actus profeſſarum, ſecundum Anton. de
11 Butr. num. 4. contra quam præſumptionem probatio directa
non admittitur, ut hìc, & in cap. Quod interrogaſti, 27. diſt.
& in cap. Quem progenitores, 20. qu. 1. Ad quod vide bonam
gloſſam in c. Ex parte in ver. per annum, infra eod. admittitur
tamen probatio indirecta, ut declarat idem Butr. hic num. 5.
& 13. in fin. & ſcripſi pleniùs in cap. Significatum num. 17. &
12 40. inf. eod. Ubi verò per actus externos de animo oon appa-
ret, tunc benè ſtatur juramento, & ſuæ conſcientiæ quis re-
linquitur, ut c. Si verò il 2. infr. de ſenten. excom. & notatur in
c. Significaſti il primo in gloſ. in ver. Si ita eſt de homic. & in c.
Præſentium ſupra de teſt. & tenent Butr. Anchar. & alii pro-
ximè citati.

13 Ex prædictis notabilibus venio ad materiam, ad cujus
evidentiam præmittendum eſt primò profeſſionem, quæ ſe-
cundùm Archid. in cap. 1. in princ. inf. eod. lib. 6. & Lapum
allegat. 129. num. 10. nihil aliud eſt quàm certæ Religionis ſo-
lemnis promiſſio, eſſe in duplici differentia, ut notat Hoſt.
in cap. Inſinuante num. 2. infr. Qui Cler. vel vov. Alia enim
eſt profeſſio vera, ſeu expreſſa: Alia eſt præſumpta, ſeu taci-
ta, ut cap. Non ſolùm, ibi, Profeſſus tacitè vel expreſsè, infr.
eod. lib. 6. & cap. unico, ibi, Profeſſionem expreſſam, vel taci-
tam, de Voto eod. lib. cum ſimilib. Profeſſio expreſſa eſt, quæ
emittitur verbo, ut in cap. Dudum infr. de converſ. coniugat.
14 vel ſcripto, ut in c. Vidua 20. qu. 1. aut etiam nutu, quia nulli-
bi reperitur jure cautum, ut verba ſiot neceſſaria. Unde
etiam mutus, & ſordus à natura notibus, & ſignis expreſsè
profiteri poteſt, ut reſpondit Marian. Socin. ſenior. in conſ. 62.
incipien. In præſenti conſultatione num. 13. & 14. vol. 1. nam &
poteſt matrimonium carnale contrahere, ut eſt textus in cap.
Cum apud infr. de ſponſal. ſecundum intellectum Jo. Andr. &
Antoo. de Butr. & de variis formulis profeſſionis expreſsè
vide plenè per Lap. alleg. 129. per totam, Silv. in ver. Religio 3.
in 1. qu. Innoc. Hoſtien. & DD. in cap. Porrectum infra eod.
Profeſſio tacita, ut ſonat ipſum nomen, eſt quæ fit ſine vo-
ce, & ſcriptura, ut per Silveſt. ubi ſupra num. 19.

Præmittendum eſt ſecundò profeſſionem tacitam in uni- 15
verſum tribus modis induci poſſe, ad quos peculiares alii
modi ferè omnes reduci poſſunt, qui ſparſim recenſentur à
Doctoribus.

Primus modus eſt per aſſumptionem, vel geſtationem
habitus religionis: & in hoc diſtingue multiplicem habi-
tum, prout diſtinguit gloſſa magiſtra in Clem. Eos in ver.
Deinceps de Regular. Henric. Boich. in cap. Statuimus col. 1. in
fin. verſ. Tu vero diſtingue infr. eod. & Abb. in d. Clem. Eos ubi
à num. 2. materiam explicat breviter, & dilucidè per quin-
que concluſiones, quas tu ſupplebis ex jure noviſſimo Con-
cilii Tridentini, ut ſcripſi plenè in prædicta Decretali Sta-
tuimus, & in c. Quia ingredientibus ſupr. de teſtam. ubi videas,
quia non eſt materia hujus Capituli.

Secundus modus inducendi tacitam profeſſionem eſt 16
cùm quis abſolutè voluit vitam mutare, & habitum proba-
tionis aſſumpſit, ut cap. Conſulti, & d. cap. Statuimus infra
eod. & cap. Beneficium eod. tit. lib. 6. in quo conveniunt Ca-
noniſtæ ferè omnes; ſed quia hìc modus magnoperè contro-
vertitur à Theologis, & præſertim à Silveſtro in ver. Religio
5. qu. 8. de illius veritate agemus ex profeſſo in d. cap. Conſulti
à nu. 13. uſque in fin. Tertius denique modus inducendi pro-
feſſionem tacitam eſt per exercitium actus profeſſorum, &
de hoc agemus hìc.

QUÆRO igitur, an immiſcens ſe actibus, qui à ſo- 17
lis profeſſis fieri conſueverunt, ex hoc cenſeatur tacitè pro-
fiteri: intellige concurrentibus iis, quæ aliàs deſiderantur
ad tacitam profeſſionem inducendam, ut dicam infrà à num.
27. uſque in fin.

Doctores non conveniunt: nam Innoc. hic num. 1. ſentit
ex hujuſmodi actibus, quinimò & ex ipſa ſuſceptione
habitus profeſſorum non induci profeſſionem tacitam, niſi
aliquæ præſumptiones hoc juvent, puta quia cum ſolemni-
tate accepit, id eſt vocatis parentibus, vel de altari, vel in
Eccleſia; vel ſi accepit ab Epiſcopo, vel Abbate, aut etiam
ſimplici Monacho, vel Sacerdote, cum ea tamen ſolemnita-
te, qua conſuevit aliis dari. Et ita intelligit c. Ad noſtra, &
cap. ſeq. inf. eod. cap. Quod interrogaſti 27. diſt. & cap. Viduas
27. qu. 1. & cum eo tranſit hìc Butr. num. 6. & idem notat Ar-
chid. in d. cap. Quod interrogaſti, in gloſ. Hæc fœmina, & in
cap. Conſtitutionem in gloſ. Ergo non licebit infr. eod. lib. 6.
Quòd adeo verùm eſt ſecundum Innoc. num. 2. ut ſi ab ini-
tio hujuſmodi ſolemnitates non interceſſerint, licèt ex poſt
facto ſequantur præſumptiones, per quas convincitur velle
ſæculo renunciare, puta quia facit ea, quæ à ſolis profeſſis
fieri ſolent; adhuc tamen ooo intelligitur tacitè vovere.
Verùm Hoſtien. hic n. 6. tenet indiſtinctè ex actibus, qui à ſo-
lis profeſſis fieri conſueverunt, induci profeſſionem tacitam,
nec vim faciendam eſſe utrum quis ab initio, vel ex poſt fa-
cto, ſed tantum an efficaciter obligetur, ut patet ex his, quæ
notat idem Hoſtienſ. in c. 2. §. Si verò ſupra eodem, cujus opi-
nionem putat veriorem Henric. Boich. circa finem huius cap.
dummodo in hujuſmodi actibus triduo perſeveret: alio-
quin putat veram eſſe opinionem Innocentii. Sed diſſiden-
tes opiniones conciliat Jo. Andr. num. 3. diceos, [Quicquid
dicant, hoc credo, quod ſi non novitius immiſceat ſe acti-
bus profeſſorum, per hoc non dicatur profeſſus, & ſic in-
tellecta ſit vera opinio Innocentii. In oovitio verò ſecus ſe-
cundum opinionem contrariam. Et pro novitio intelligit
exiſtentem in probatione, ſecundum Anton. de Butr. nu. 8.
ver. Et credo,] Mihi placet hæc diſtinctio Joan. Andr. quam
etiam ſequuntur Henric. Boich. in fin. Butr. n. 8. Cardin. n. 5.
in quinta oppoſitione, Abb. num. 7. & plerique alii. Moveor 18
quoad primum membrum, quia non minoris eſt virtutis ad
tacitam profeſſionem inducendam habitus profeſſorum, qui
votum religionis habet annexum, quàm ſit actus profiten-
tium, cap. Super eo, & cap. Statuimus infra eod. & cap. Bene-
ficium eod. tit. lib. 6. & dictum eſt ſupra num 7. & hìc notat
Butr. n. 11. verſ. Et ſic conveniunt. Sed habitus profeſſorum
à non novitio, ſeu extra Monaſterium aſſumptus non facit
Monachum, nec tacitam profeſſionem inducit cap. Ut Cle-
rici ſupra eod. & tenet Hoſtien. in d. c. Statuimus nu. 2. in ver.
Conſuevit, Archid. in d. cap. Beneficium num. 1. dixi in cap. In-
ſinuante nu. 30. infra qui Clerici vel vov. Ergo nec actus pro-
fitentium inducunt profeſſionem tacitam, ſeu ſolemnizant

votum ſi fiant à non novitio, ſeu extra Monaſterium. Et
eſt ratio, quia non cenſentur fieri animo profitendi: nam
ſi profiteri voluiſſet, illos intra Monaſterium geſſiſſet, ut
conſiderat Abbas *hic n.7.& in c.Porrectum, num.8.infra eod.*
Quo verò ad ſecundùm membrum id eſt ſi ſit novitius, &
in probatione qui ſe actibus profeſſorum immiſcet, abſque
dubio cenſetur tacitè profiteri, ut eſt textus hìc ſecundum
communem intellectum cum concordantibus, de quibus
in gloſ. *in ver.Oblationem.* Ratio eſt, quia ex quo intravit
Monaſterium animo ut fieret Monachus, & ſpontè facit
actus, quos ſcit ad profeſſos tantùm pertinere, ſatis clarè
hinc apparet eum velle abſolutè vitam mutare, & profiteri,
19 juxta textum *in d. cap.Statuimus, infra eod.* Nam qui vult
conſequens, videtur etiam velle antecedens, ſine quo ad
illud conſequens pervenire non poteſt. Fingitur enim ſem-
per primo fieri quod primo faciendum eſt, ut notatur *in l.
Illud, ff.de acquirend. hæredit.*& in propoſito tradit Anchar.
*in c.Quia ingredientibus,num.*1.*ſupra de teſtam.* & eſt ſimile
in eo, qui aliquot actus gerit, qui fieri non poſſunt citra
nomen, & jus hæredis, nam ex his cenſetur hæreditatem
adire, ut *l. Pro hærede,§.Papinianus, in fin. ff. de acquirenda
hæredit.* & notat Bart.*in l.Gerit,n.9.ff.eodem.*

20 Hæc igitur ſit concluſio, quam diſertis verbis hìc ponit
Joan.Andr.*n.7.*Si novitius ſe ſcienter immiſcet actibus pro-
feſſorum, quicumque ſint illi actus, ſive offerendi panem,
ut hìc, ſive conſtituendi Syndicos, iniendi contractus, fa-
ciendi electiones, vel receptiones Monachorum, Abbatum,
vel alios ad profeſſos ſolos ſpectantes de jure, conſuetudi-
ne, vel ſtatuto, per hoc intelligitur profeſſus ſi ætatis eſt ap-
tæ, & ſpontè id facit, & triduo perſeverat, ut *cap. Conſtitutio-
nem,in fin. infr. eod.lib.6.* ita Jo. Andr. quem totidem verbis
ſequuntur hìc Henric.Boich. *in fin.* Butr. *n.*11. Cardin.*in 5.
oppoſitione,n.5.& 6.* Anchar.*n.5.verſ. Sed Io. Andr.tenet cum
Hoſtien.* Abb. & Joan. de Anania ambo *nu.6.* Silveſt. *in ver.
Religio 3. qu.19.verſ. Primo ergo,* Angel. *in ver. Novitius,nu.*
12.& plerique alii. Quòd tamen dicunt de perſeverantia
tridui intelligi debet inſpecta juris communis diſpoſitione
quando annus probationis non erat de ſubſtantia Mona-
chatus, ut *cap.Ad Apoſtolicam, infra eod.* Sed poſt Conci-
lium Tridentinum hoc triduum amplius non exigitur, ut
ſcripſi *in c. Ad noſtram,n.5.& 6.infr.eod.*

21 Sed objicies; Eligere ſpectat ad profeſſos tacitè, vel ex-
preſsè, ut *c. Ex eo,in fin. & cap. Indemnitatibus, in princ. de
electione, lib.6.* Sed novitius immiſcendo ſe huic actui ele-
ctionis unà cum Capitularibus ſecundum concluſionem
ſuperiùs firmatam efficitur tacitè profeſſus. Ergo nullus ca-
ſus dabitur, in quo novitius ſit ab electione repellendus; &
conſequenter inutiles erunt prædictæ decretales, in quibus
ſtatuitur ut ii, qui non ſunt tacitè, vel expreſsè profeſſi non
debeant cum profeſſis electionibus intereſſe. Solutio ſe-
cundum Jo. Andr. *hic n.7. poſt medium. Profeſſi non tene-
buntur novitios admittere, vel vocare ad electionem, & ſic
illa iura non ſunt ſuperflua. Vel aliter quamvis facta electio-
ne, & actu illo iam abſoluto, & perfecto novitius hoc ſciens
22 intelligatur tacitè profeſſus; tamen vox eius non valet; quia
profeſſio inducitur ex actu perfecto, & ſic poſt electionem
finitam, & non prius intelligitur profeſſus.* Allegat. *cap.
Perpetuo, de elect. lib.6.* Dic clariùs, Ad hoc ut quis vocem
habeat in electionibus regularium prærequiritur ut in ipſo
actu electionis ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus, ut probant
jura præallegata; quando autem novitius eligit unà cum
profeſſis, actus electionis ſecundum ordinem intellectus
præcedit profeſſionem, quæ ex illo actu reſultat. Unde
non mirum ſi electio non valet, cùm novitius in actu ele-
ctionis non ſit profeſſus, & hoc modo prædicta Capitula
non ſunt inania, & hoc intendit Joan.Andr.cui conſentiunt
Butr. *n.*11 *verſ.Nec obſtat,* Cardin.*in 4. oppoſ.* Anchar. *n.5.
23 verſ. Sed incidenter,* & Jo. de Anania *n.27.* Et eſt ſimile in
electione, quæ non valet ſi fiat ab eo, qui non eſt in quaſi
poſſeſſione juris eligendi; & tamen ſi non exiſtens in quaſi
poſſeſſione admittatur ad eligendum, per hujuſmodi electio-
nem efficitur quaſi poſſeſſor, ut notat Innoc. *in c. Conſulta-
tionibus, de iurepatr.* Butr.*hic n.*11. & Jo. de Anania *num.7.
verſ. Et ſimile adducit.* Accipe aliud ſimile. Electio in
Abbatem de non profeſſo eſt irrita ipſo jure, *cap.Nullus, de
elect. lib.6.* & tamen ſi non profeſſus conſentiat ſe de facto
eligi, per hoc efficitur tacitè profeſſus, ut ſtatim dicam.

24 Ex concluſione ut ſupra firmata infertur primò, ut ſuſci-
piens munus Abbatis, vel Abbatiſſæ ex hoc cenſeatur taci-
tè profiteri; quia cum hujuſmodi munus non conveniat
niſi profeſſis, *c.Cum cauſam de elect. & d.c. Nullus,* cum
ſuis concordantibus qui vult conſequens, id eſt Prælatio-
nem, cenſetur velle ſuum neceſſarium antecedens, id eſt
profeſſionem, textus eſt notabilis *in d.c.Quia ingredientibus,
de teſtam.* & ibi dixi *à n.23.uſque ad n.28.*poſt Jo.Andr. *nu.3.*
Cardin.*n.7. in fin.* Anchar.*n.*1. & Abbas *n.4.*

Infertur ſecundò ut novitius, qui ſpontè ſuſcipit tonſu- 25
ram Monachalem, per hoc ſimiliter efficiatur tacitè profeſ-
ſus, ubi corona à ſolis profeſſis geſtari ſolet, ſic probat textus
*in cap.*1. & ibi notat Butr. *num.5.ſupra eod.* Francus poſt Ge-
min. *in c. Non ſolum,in 2. colum. in gloſſ. in ver. Inditiis in §.
Signo infr.eod.lib.6.* ubi propterea dicit, periculoſum eſſe
novitiis facere ſibi magnam tonſuram.

Infertur tertiò, ut idem ſit dicendum in novitio, qui or- 26
dines ſacros recipit ad titulum religionis: nam & ex hoc
intelligitur tacitam profeſſionem emittere, *c. Cum in præte-
rito,84.diſt.*& tenet Hoſtienſ. *in c.Inſinuante,n.2. verſ.Sextò
per ſacri Ordinis ſuſceptionem,*quem ibi ſequuntur Jo. Andr.
num.5. Butr. *num.*10. ambo *in eod.verbo,* Præpoſitus *num.4.
in 6.* modo emittendi profeſſionem tacitam, & alii commu-
niter, infra qui Cler. vel voven. Calderin. *conſ.*11.*de regular.*
Barbat. quidquid contra leviter tetigerit Navar. *conſil.20.
incipien. De eo qui manſit n.2. verſ. Tum quia licet ſola Ordi-
nis ſuſceptio de regular.*

Declara nunc propoſitam concluſionem, qua dictum eſt 27
per exercitium actus profeſſorum induci tacitam profeſſio-
nem, ut vendicet ſibi locum dummodo concurrant condi-
tiones infraſcriptæ.

Prima conditio eſt, ut qui ſe hujuſmodi actibus immi-
ſcet, ſit novitius, id eſt exiſtens in probatione, ſecundum di-
ſtinctionem Joan.Andr. de qua ſupra *n.17.verſ.Sed diſſiden-
tes opiniones,* & hìc notat Abb.*n.7.*

Secunda conditio eſt, ut his actibus ſe ingerat ſpontè, ut 28
probat hæc Decretalis ibi, Si ſpontè velum converſionis ſibi
impoſuerit: alioquin ſi in exercitio illius actus illata fuiſſet
violentia, ſicut illa excuſaret à profeſſione expreſſa, *cap.*1.
ſupra quod met.cauſ. ſic & fortius à tacita, *c.Conſtitutionem,
in fin.hoc tit.lib.6.* niſi ſequeretur ratificatio, ut *ſupra c.2.*ita
formaliter arguit hìc Jo.And.*n.4.ibi verb.Obtulerit,*& in hoc
conſentiunt Innoc.& Hoſt.ambo *in princ.*& reliqui omnes.

Tertia conditio eſt, ut ſciat ex conſtitutione, vel conſue- 29
tudine ejuſdem Monaſterii eſſe hujuſmodi actibus votum
annexum, id eſt eos, qui ſe his actibus immiſcent, haberi pro
profeſſis, ſeu actum illum pertinere ad profeſſos tantùm;
nam data ignorantia, ceſſat præſumptio tacitæ profeſſionis,
ita Innoc. *hic num.2.* Hoſt. *num.6. verſ.Eſt etiam neceſſe,* Jo.
Andr. *num.2. in fine,* Abb. *d.n.7. verſ. Secundo requiritur,* &
Navarr. *conſ.9. N. nobilis, num.10. de iis quæ vi met. cauſ.*

Quarta conditio eſt, ut habeat animum profitendi, & 30
hanc conditionem exigunt Navar.*Comm.4. num.75.* & San-
chez *in decalogo tom.2. lib.5. cap.3. num.27.* qui amplius
putant non ſufficere, ut qui ſe ingerit actibus profeſſo-
rum habeat ſe negativè, ſed aſſerunt requiri ut habeat
animum poſitivum profitendi, eo quod ii actus eatenus
profeſſionem inducunt, quatenus internum profitendi ani-
mum deſignant. In habente autem ſe negativè nullus eſt
interius profitendi conſenſus. Sed certè in foro Eccleſiæ
admodum frivola eſſet hæc allegatio defectus conſenſus;
quia ubi quis habitum converſionis aſſumpſit, & ſe acti-
bus profeſſorum immiſcuit, cenſetur habuiſſe animum
profitendi præſumptione juris, & de jure, ita ut non ſit
audiendus etiamſi contrarium probare velit ſuo juramen-
to, ut eſt textus apertus hìc in illis verbis, *Licet Sacra-
mento firmare velit eo tenore, id eſt intentione,* ſecundum
Innoc. & Hoſt. *ſibi velamen impoſuiſſe, ut deponere poſſet*
& fuſiùs oſtenſum eſt ſupra *in ult. not.* Unde hanc con-
ditionem nullus requiſivit ex Antiquis, & Claſſicis Ca-
noniſtis.

Quinta conditio eſt, ut ſit ætatis legitimæ ad profiten-
dum, id eſt, ut pubertatem exceſſerit de jure communi, &
ex Concilio Trid. ſit major annorum ſexdecim, ut ſcripſi
plenè *in c.1.n.4.& 10.ſupra eod.*Et hanc conditionem in ſpe-
cie exigunt Jo. Andr. & reliqui poſt eum in concluſione ſu-
periùs firmata *n.20.* in illis verbis, *ætatis ſit apta.* Et quod
dictum eſt de ætate, intelligas de omnibus aliis conditioni-
bus ad profeſſionem expreſſam requiſitis. Si enim illarum
defectus vitiat profeſſionem expreſſam, multò magis taci-
tam, quæ cōjecturalis eſt, & præſumptionibus nititur, *c.*1.ibi,
Pro-

Digitized by Google

Profeſſionem feciſſe videtur, necnon ibi, *Præſumitur veraciter eſſe profeſſus*, *infrà eod. lib.* 6. & patet ex argumento Jo. Andr. de quo ſupra *num.* 28. & ponderat Navarr. *conſ.* 26. *n.* 15. *hoc tit.*

31 Sexta conditio eſt, ut hujuſmodi actus faciat ſcientibus, & conſentientibus iis, quorum eſt religioni incorporare: nam quemadmodum profeſſio expreſſa fieri non poteſt niſi in manibus poteſtatem habentis eam recipiendi, & corpori Ordinis aggregandi, *cap. Porrectum*, & ibi dixi *in ultimo notab. & cap. Ad Apoſtolicam*, *infrà eod.* ita nec tacita: & proptereà hanc conditionem requirunt Abb. *hic num.* 5. Cardin. *in d. cap. Porrectum*, *in fin.* Roſella *in ver. Novitius n.* 18. Angel. *in eod. ver. num.* 13. Navarr. *Comm.* 4. *de Regular. n.* 73. & 74. & ut verbis utar Silveſt. *in verb. Religio* 3. *qu.* 19. Hæc eſt opinio communis, & vera, licèt Geminianus chimærizet *in cap. Conſtitutionem*, *de regul. lib.* 6.

Septima conditio eſt, ut triduo perſeveret: anteà enim pœnitere poteſt, cùm non ſit religioni irrevocabiliter alligatus, arg. *cap. Ad noſtram*, *infrà eod. & cap. Conſtitutionem*, *in fin. eod. tit. lib.* 6. & ita hoc triduum Joan. Andr. & alii poſt eum in concluſione ſuperiùs firmata *num.* 20. &
32 præſertim Abbas *hic num.* 7. *verſ. Quarto*. Neque obſtat, quod in cap. Nulla fiat mentio tridui. Quoniam ut conſiderat Butr. *num.* 11. hic concurrebant duo, videlicet aſſumptio habitus profeſſionis, & oblatio inter velatas, quæ ex conſuetudine Monaſterii erat actus à ſolis profeſſis fieri ſolitus. Unde non mirum ſi profeſſio ſtatim inducebatur ſine alia perſeverantia tridui: hujuſmodi enim perſeverantia requiritur de jure communi in duobus caſibus dumtaxat. Primus eſt cùm novitius ſine probatione recipit habitum profeſſorum, prout loquitur textus *in d. cap. Ad noſtram*, ibi, *Habitum ipſum ſine probatione ſuſceperit*, *& infra triduum depoſuerit*. Et *d. c. Conſtitutionem in fin.* Secundus eſt cùm novitius ſimiliter infra probationis annum non recepto profeſſionis habitu facit actum à ſolis profeſſis fieri ſolitum, juxta concluſionem Joan. Andr. & communem, de qua
33 ſuprà *num.* 20. At verò ubi Novitius non ſolùm recipit habitum, qui dari profitentibus conſuevit, ſed etiam ingerit ſe actibus profeſſorum, tunc illicò fit profeſſus irrevocabiliter, nec datur ei triduum ad pœnitendum, quod nota pro intellectu hujus Decretalis, qui placet etiam Abbati *num.* 7. & mihi. Tum quia congruit litteræ; tum quia actus profitentium in eo, qui recipit habitum profeſſionis non debet minus operari, quàm perſeverantia tridui; tum denique, quia duo vincula magis ſtringunt, quàm unum, *l. fin. Cod. de adopt. & cap.* 1. *de tregua*, *& pace*. Et geminatus conſenſus oſtendit magis enixam deliberationem profiteri volentis, ex regula *l. Baliſta*, *ff. Ad Trebellian.* quam pluribus exemplis exornat Felin. *in cap. Si cautio num.* 39. *ſupra de fid. inſtrum.* Jaſon. *in* §. *Perſonam n.* 48. *inſtit. de act.* & Marſil. *in l.* 1. §. *Quæſtioni col.* 2. *ff. de quæſt. & ſingular.* 378. incipien. *Geminat actus*.

34 Hinc videmus propter majorem deliberationem in tribus caſibus non requiri perſeverantiam tridui. Primus eſt in eo, qui infra annum probationis profitetur expreſsè; nam jura, quæ mentionem hujus tridui faciunt, loquuntur tantummodò in profeſſione tacita, & præſumpta, & quamvis Innoc. contrarium ſenſerit *in cap. Ad noſtram nu.* 2. *&* 3. *infrà eod.* tamen eum jure optimo refellunt Doctores, &
35 præſertim Abbas *ibidem num.* 4. Secundus eſt in eo, qui in ægritudine poſitus ſine probatione ſuſcipit habitum profeſſorum, preſumitur enim magis deliberatè feciſſe; ideòque ſtatim obligatur, ut *cap. Sicut nobis*, *infrà eodem*, & tenent
36 *in dict. cap. Ad noſtram*, Joan. Andr. *n.* 2. & Butr. *in fin.* Tertius eſt in eo, qui prius voverat ingredi religionem, & poſteà ingreſſus incontinenti habitum profeſſorum aſſumpſit: nam propter geminatum conſenſum, & hic preſumitur deliberatus, ad hoc *cap. Meminimus*, *infrà qui Clerici*, *vel vov. & cap. Ex parte*, *il primo de converſ. coniug.* & ideò ſtatim fit profeſſus irrevocabiliter, ſecundùm Joan. Andr. & Butr. *loc. cit.* Et quamvis hos duos caſus poſteriores in dubium revocent Abb. *in d. c. Ad noſtram num.* 5. & Roſella *in verb. Novitius num.* 15. & apertè reprobent Francus *in cap. Conſtitutionem*, *in fin. infrà eod. lib.* 6. Angel. Silveſt. & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez *in Decalogo tomo* 2. *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 26. tum quia in infirmitate minor eſt deliberatio, *l. Hac conſultiſſima*, §. *penult. Cod. de teſtam.* ubi dicitur, Humana fragilitas mortis præcipuè cogitatione perturbata minus memoria poteſt res plures conſequi, tum quia jura prælegata *in d. c. Ad noſtram*, *& cap. Conſtitutionem*, exigunt indiſtinctè perſeverantiam tridui: tamen magis placet opinio Joan. Andr. quia negari non poteſt, quin ęgritudine laborantes fixius, & profundiùs mentem figant in his, quę pertinent ad ſalutem animæ, arg. *d. c. Sicut nobis*, *& c. Porrectum infrà eod.* Quinimò, ut inquit Silveſt. *in ver. Scrupulus in* 3. *qu. num.* 3. *verſ. Quarto obiicit*, poſitus in mortis articulo multa facit, & cogitat, quæ ſi fieri expediret in tota vita, cogerent infatuari, & deſperare. Nec obſtat, quod jura requirentia perſeverantiam tridui indiſtinctè loquantur; quoniam diſtingui debent per alia jura ſpecialia, quæ illam non requirunt in eo, qui in infirmitate ſuſcipit habitum profeſſorum, ut *d. c. Sicut nobis*, *infrà eod.* Item per illa jura, quæ triduum non requirunt, quando ex actibus, & conſenſibus geminatis reſultat enixa voluntas profitendi, ut hic, &
in prællegat. *cap. Meminimus*, *& c. Ex parte*. Quamobrem 37
concludendo, quamvis novitius, qui hodie recepit habitum profeſſionis, infra triduum pœnitere poſſit; tamen ſi cras faciat actum à ſolis profeſſis fieri ſolitum, incontinenti fit profeſſus irrevocabiliter, itaut nec infra triduum ſit locus pœnitentiæ: nam qui duplicat magis firmat, *l. unica ad fin. Cod. de plus pet.* & eſt optimum argumentum *in l. Si mulier*, §. *Sin autem*, *C. ad Velleian.* & in caſu huic valdè affini notat Hoſt. *in cap. Conſulti num.* 8. *infrà eod.* Et ſecundùm hanc lecturam textus intelligi debet de velo profeſſionis, non autem de velo probationis. Cui quidem lecturæ ſubſcribunt etiam complures ex Summiſtis, nempè Roſella *in ver. Novitius num.* 16. Angel. *in eod. ver. nu.* 12. & ibi Tabiena *qu.* 5. *num.* 6. & Armilla *num.* 7. & Silveſt. *in verb. Religio* 3. *qu.* 19. *verſ. Primo ergo*.

Verùm hodie eſt ferè inutilis hæc diſceptatio, quia cùm 38
de jure communi tridui perſeverantia non requiratur, niſi quando novitius ſuſcipit habitum profeſſionis, vel facit actus profeſſorum infra annum probationis, ut declarat gloſſ. *ult. in d. cap. Conſtitutionem*, *infrà eod. lib.* 6. & jure noviſſimo Concilii Tridentini nulla profeſſio ſive expreſſa, ſive tacita ſit valida ante annum probationis elapſum, ut mox patebit in ultima conditione: Hoc triduum jam receſſit ab Aula; quia loco tridui jam novitius habet unius anni ſpatium ad deliberandum, ut pleniùs notavi *in c. Ad noſtram num.* 4. *& ſeqq. infrà eod.*

Et ex hoc puto notabiliter inferri poſſe, ut ſi daretur caſus, in quo profiteri quis poſſet infra annum probationis, puta ex diſpenſatione Apoſtolica, vel in Mulieribus, quæ Pœnitentes, ſeu Convertitæ appellantur, in quibus jus commune, & illarum Conſtitutiones ſervari debent, ut in decreto Concilii Tridentini *cap.* 18. *verſ. Ab his tamen excipiuntur ſeſſ.* 25. *de regular.* Et cenſuit S. Congregatio. Tunc ſi quis poſt ingreſſum in Monaſterium confeſtim aſſumeret habitum, qui dari profitentibus conſuevit, aut immiſceret ſe actibus profeſſorum, non obligaretur efficaciter, niſi data perſeverantia tridui: nam quælibet diſpoſitio ſimpliciter concepta veſtitur à jure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda, ut *l.* 2. *C. de noxal. c. Quemadmodum*, *de iureiurand. cum concordantibus*, de quibus per Anchar. *conſ.* 6. *num.* 8. *& conſ.* 241. *in princip.* notat Bart. *in l.* 1. §. 1. *per illum tex. ff. de muner. & honor.* latè Jaſon. *in l. Omnes populi in* 2. *lect. num.* 60. *ff. de iuſt. & iur.* Quod magnam ſapit æquitatem, ne quis perpetuò Religionis jugo mancipetur indeliberatè, & præcipitanter ex ſolo conſenſu tacito, & præſumpto, arg. *d. cap. Ad noſtram*, ibi, *ſtatim pœnituit quod habitum induiſſet*, *& cap. Ad Apoſtolicam*, *infrà eod. cum ſuis concordant.* & ſervandum eſſet in practica, niſi ſecus in litteris Apoſtolicis, aut Conſtitutionibus Monaſterii expreſsè cautum eſſet, quod diligenter nota.

Ultima conditio eſt, ut novitius, qui ſe ingerit actibus 39
profeſſorum, per annum integrum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, alioquin non intelligitur tacitè profeſſus, cùm ex decreto Concilii Tridentini *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de regular.* irrita ſit profeſſio anteà facta; & conſequenter nec tacita induci poſſit, ut ſæpiùs cenſuit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. Unde hæc decretalis, & jura omnia, quæ tacitam profeſſionem inducunt infra tempus probationis, jam ſunt penitùs abrogata per *d. c.* 15. ut latiùs dixi *in cap. Porrectum num.* 15. *infrà eod.*

Non obſtat ſi dicatur, Novitius, qui in legitima conſtitutus ætate habitum religionis portaverit, de jure communi eo ipſo efficitur profeſſus, ut *c.* 1. *infrà eod. lib.* 6. & Clem. *Eos*, *eod. tit.* At ex Concilio Tridentino *in cap.* 16. *verſ. Finito*

Digitized by Google

to eiuſdem ſeſſ. præcipitur Superioribus, ut finito probationis tempore novitios habiles ad profitendum admittant, aut è Monaſterio ejiciant. Ergo novitii per delationem habitus annalem non fiunt ampliùs tacitè profeſſi; aliàs ejici non poſſent: nam etſi eſſent ejecti, forent ad religionem revocandi, & reducendi, ut *in cap. fin. infrà eodem*, & conſequenter profeſſio tacita videtur ſublata à Concilio.

Id inquam non obſtat, quia in quinque caſibus poteſt contingere, ut ex geſtatione habitus annalis non inducatur profeſſio tacita, quos fusè explicavimus *in c. Quia ingredientibus à num. 44. uſque in finem ſuprà de teſtam.* quorum unus admodum frequens eſt cùm novitius geſtat habitum in colore, & ſciſſura diſtinctum ab habitu profeſſorum, ut ibi dixi in ultimo caſu. Unde in hoc, & in aliis caſibus ibi enumeratis adimpleri poterit à Prælatis regularibus mandatum Concilii de novitiis ad profeſſionem admittendis, aut expellendis è Monaſterio, & ſic profeſſio tacita dummodò annus probationis præcedat, hodie eſt in ſuo robore, & frequenter contingit, ut re ipſa experti ſumus in Congregationibus tum Concilii Tridentini, tum Epiſcoporum, & Regularium, quarum à ſecretis fuimus annos ſupra viginti, licèt Sanch. *in Decalogo tomo 2. lib. 5. c. 3. n. 13.* cautè ſcriptum reliquerit: Rariſſimè poſt Tridentinum contingere ſic validè profiteri.

D E R E G U L A R I B U S.

Alexander III. Archiepiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Galliam conſtitutis.

C A P U T VII.

NOn eſt vobis dubium: & infrà. Univerſitati veſtræ mandamus, quatenus Monachos, vel Converſos Ciſtercienſis Ordinis, poſt profeſſionem, ſine licentia Abbatum ſuorum, per Epiſcopatus veſtros recipi nullatenus permittatis. Et ſi qui ex eis ſine licentia Abbatum ſuorum, de Monaſterio exire præſumpſerint, & commoniti celeriter non redierint, eos regredi compellatis.

S V M M A R I V M.

1 *Ciſtercienſis ſi abſque licentia Abbatis alium ordinem profitetur, regredi compellitur.*
2 *Prælati Provinciæ, ſeu regni univerſitatem conſtituunt.*
3 *Natio quælibet in Concilio generali conſtituit univerſitatem, & valent geſta à maiori parte nationis.*
4 *Et nationes omnes conſtituunt univerſitatem univerſalem totius Eccleſiæ.*
5 *Vniverſitas quandoque reſolvitur in ſingulares perſonas.*
6 *Converſi non veniunt Monachorum appellatione.*
7 *Profitentur tamen eandem regulam, & eorum educatio non prætermittenda.*
8 *Converſi novitii dormitorium habere debent ſeparatum à novitiatu Clericorum, ſed tamen ſubſunt novitiorum magiſtro, & ſuperioribus Monaſteriorum.*
9 *Ad profeſſionem non admittuntur ante expletum vigeſimumprimum ætatis annum.*
10 *Converſi ad Clericorum ſtatum etiam durante anno probationis tranſire non poſſunt.*
11 *Converſi, & oblati magis adſtricti ſunt Monaſterio, quàm Monachi, & ideò tranſire non poſſunt ad arctiorem Religionem licentia petita, niſi etiam ſit obtenta.*
12 *Contrarium quoad Converſos Profeſſos, & n. ſeqq.*
Et quoad Converſos non profeſſos, ſeu oblatos, num. 16. uſque ad num. 21.
13 *De Converſis iudicatur ut de Monachis.*
14 *Spiritus ubi vult ſpirat, nec eſt in hominis poteſtate prohibere ſpiritum.*
15 *In voto, & iuramento ſemper intelligitur excepta ſuperioris auctoritas.*
16 *Monachi cenſentur eſſe in poteſtate Monaſterii, & Abbatis, & non habent velle, nec nolle.*
17 *Oblati ſunt ſui iuris, proprium habent, & matrimonium contrahunt.*
18 *Oblati cenſentur Eccleſiæ, vel Monaſterio ſe obtuliſſe ſub tacita conditione, niſi ad arctiorem regulam tranſire voluerint.*
19 *Iuramento obligatus ad aliquid ſcribendum, non prohibetur ingredi religionem.*
20 *Oblatus qui ſe, & ſua bona obtulit Eccleſiæ ſæculari, poteſt bona illa ſecum ad aliam Eccleſiam, vel Monaſterium transferre.*
21 *Ciſtercienſes ut tranſire poſſint ad ſtrictiorem ordinem, non ſufficit licentia Abbatis petita, niſi etiam ſit obtenta, & num. 25. & 30.*
22 *Ciſtercienſium ordo eſt ſtrictior cæteris ordinibus, & num. 24.*
Contrarium, num. 25.
23 *Locum qui mutat, de minori ad maiorem mutare debet.*
26 *Monachus, vel Converſus tranſiens ad aliam Religionem ſine licentia Abbatis, per cenſuram Eccleſiaſticam regredi compellitur.*
27 Celeriter, *adverbium quid importet?*
28 *Ciſtercienſis tranſiens ad Carthuſiam non petita ſui Abbatis licentia, an ſit ante omnia reſtituendus primo Monaſterio, & num. ſeqq. uſque in fin. maximè à num. 35.*
29 *Tranſitus ad arctiorem Religionem, ut ſit licitus, quæ requirantur.*
31 *Religio una ut ſit ſtrictior altera, non attenditur tempus inſtitutionis Regulæ, ſed actualis obſervantia tempore tranſitus.*
32 *Carthuſiana Religio eſt aliis Religionibus ſtrictior.*
33 *Monachus tranſlatus pendente lite ſuper temerario tranſitu debet remanere in Monaſterio, in quo reperitur.*
34 *Termini habiles præſupponuntur, cùm de una re diſputatur.*
36 *Monachus quas ob cauſas de ſecunda Religione, ad quam tranſivit non petita licentia cogatur ad primam regredi.*

NOn eſt vobis. Si Ciſtercienſis ſine licentia Abbatis 1
alium ordinem profitetur, regredi compellitur. Hoc
dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Joan. de Anan.
Dividitur in tres partes. Nam primò ponit deciſum exordium, ſecundò mandatum ibi, *& ſi qui*, Joan. Andr.
Nota primò ibi, *univerſitati veſtræ*, juncta ſupraſcri- 2
ptione Prælatos Provinciæ, ſeu Regni univerſitatem conſtituere, prout ex hac littera deducunt Butr. & Abb. *in 1.*
notab. qui ex hoc infert ad nationes, quæ congregantur in 3
Concilio Generali, ut quælibet natio dicatur conſtituere univerſitatem; itaut ad inſtar univerſitatis valeat quicquid major pars nationis facit: omnes tamen nationes ſimul junctæ conſtituunt univerſitatem univerſalem totius Eccleſiæ, ut in ſimili notat Bart. *in l. fin. ff. de colleg. illicit.*
Hinc videmus Prælatos unius Provinciæ ſimul congregari, 4
& conſtituere Provinciale Concilium, ut *in cap. Sicut olim*
infrà de accuſat. In caſu tamen hujus Decretalis univerſitas 5
reſolvitur in ſingularitates, quia quilibet Epiſcopus tenetur exequi mandatum Papæ in ſua diœceſi, ut innuit littera ibi, *Per Epiſcopatus veſtros*, ad hoc quod notat gloſſ. 1. *in cap. Omnes leges prima diſtin.*

Sc-

6 Secundò nota ibi, *Monachos, & Converſos*, Mona-
chorum appellatione non comprehendi Converſos, Butr.
& Abb. *hic in 2. notab.* & præcipuas differentias habes ex
decretis Clem. VIII. ſuper receptione, & educatione no-
vitiorum, §. 33. *& ſeqq.* in Bullar. *tom.* 3. *pag.* 132. innova-
tis ab Urbano VIII. *tom.* 4. *pag.* 278. ubi ſic legitur: [Cùm
autem licet Clericorum benè inſtituendorum cura debeat
eſſe præcipua, Converſorum tamen religioſa inſtitutio
non ſit prætermittenda, quin potius æquanimiter ample-
7 xanda; quandoquidem ſatis exploratum eſt, iſtorum
etiam cùm Regulam profiteantur eandem, perfectam edu-
cationem tum Religioni decorem, & ornamentum, tum
aliis Chriſti fidelibus ædificationem, exemplum, atque
8 utilitatem afferre: Converſis ipſis à Clericorum novitia-
tu ſeparatus ad dormiendum locus (quantum commodè
fieri poterit) aſſignari præcipitur. Illi tamen hac ſepara-
tione non obſtante, Magiſtro novitiorum, ſeu Superiori-
bus Monaſteriorum, & Conventuum juxta cujuſque ordi-
nis ſtatuta, & conſtitutiones ſubditi eſſe, & obedientiam
præſtare debebunt, à quo non tantùm circa corporalia
obſequia probandi, & exercendi, verùm etiam pro eo-
rum capacitate, & commoditate de ſpiritualibus, præ-
ſertim de modo mentaliter orandi, diligenter inſtruendi
erunt, quod ut commodiùs fiat, ad Capitula, & ſpiri-
tuales conciones, quæ per magiſtros novitiis fieri ſolent,
accerſiri debeant, & in Eccleſiis ſtatutis horis conveniant,
9 niſi tunc in ſuis officiis occupati fuerint. Tempore verò
probationis elapſo, ii tantùm qui non ſolùm Religioſæ
perfectionis capaces, ſed ad laborem corporalem apti no-
vo, ac diligenti examine reperti fuerint (dummodo ætatis
ſuæ annum quoad Clericos decimumſextum, quo verò ad
Converſos vigeſimumprimum exceſſerint) ad profeſſio-
10 nem admittantur. Sed qui ad converſorum habitum re-
cepti fuerint, ad Clericorum ſtatum tranſire etiam duran-
te tempore probationis non poſſint.] De multiplici autem
acceptione Converſorum vide plenè per Calder. *conſ. 6. Lai-
cus promiſit nu. 1. verſ. Præmitto quod Converſus ſumitur mul-
tipliciter*.

11 Tertiò nota in iiſdem verbis, [Indiſcretum tranſitum
de una Religione ad aliam eſſe prohibitum, non tantùm
Monachis, ſed etiam Converſis; adeò enim ſunt adſtricti
Monaſterio, ubi profeſſionem fecerunt, ut ſine licentia
Abbatis ejuſdem Monaſterii non poſſint ad Monaſteria al-
terius ordinis convolare,] ut in textu. Quinimò iſti Con-
verſi ſunt magis Monaſterio addicti, quàm Monachi;
adeò ut propterea, quamvis Monachus zelo melioris frugi
tranſire poſſit ad ſtrictiorem Religionem licentia ſui Ab-
batis petita. Licèt non obtenta, ut *in cap. Licèt infrà eod.*
Converſus tamen etiam ad arctiorem tranſire non poſſit,
niſi obtenta licentia, quia tales efficiuntur quaſi ſervi Mo-
naſterii, & liberti non poſſunt recedere de Eccleſia ſua,
cap. Liberti 12. *qu.* 2. & ita tenet gloſſ. valdè notabilis *in cap.
Ut lex continentiæ, in ver. Profeſſi, verſ. Sed numquid talis*,
27. *qu.* 1. & quamvis illa gloſſ. verè loquatur de Converſis
Eccleſiæ ſæcularis, tamen etiam de Converſis Eccleſię Re-
gularis, & ſic de Profeſſis eam intelligunt, & ſequuntur
Abb. *hic num.* 3. addentes ad eundem Abbatem *in cap. Licèt,
in verb. Et adde, infrà eod.* Barbatia *in cap. In præſentia num.*
18. *de probationib.* Angel. Armilla, & Tablena omnes *in ver.
Monachus num.* 1. & idem Tabiena *in verb. Religio quæſt.* 27.
num. 28. Sed idem Abb. *in cap. Quod à te num.* 50. *de Cleric.
conjugat.* dicit hoc eſſe valdè ſingulare ſi eſt verum; & ſic
dubitat de illius veritate.

12 Ego verò abſolutè exiſtimo contrariam opinionem eſſe
veriorem, nedum in Converſis Regularibus, ſed etiam
in Converſis, ſeu oblatis Eccleſiæ ſæcularis, & puto utriſ-
que licitum eſſe ad ſtrictiorem vitam tranſire licentia ſupe-
rioris petita, licèt non obtenta.

13 Et quoad Converſos Regulares moveor, quia de ipſis
judicatur, ut de Monachis *d. c. Ut lex continentiæ*. Ergo ſi-
cut Monachis id conceſſum eſt, ut *in d. c. Licet infrà eod.* ita
& Converſis profeſſis, quo argumento in puncto utitur
Bero. *in cap. In præſentia num. 55. verſ. Rurſus, de probationib.*
14 Deindè moveor, quia ratio expreſſa *in d. c. Licèt*, ob quam
permittitur hic tranſitus, videlicet, quia ubi ſpiritus Dei,
ibi libertas, & qui ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege,
&c. æquè viget in Converſis profeſſis, atque in Monachis,
quia *ſpiritus ubi vult ſpirat*, Joannis 3. num. 8. *cap. Niſi cùm
pridem*, §. *Verùm ſuprà de renunc. Nec eſt in hominis poteſta-
te prohibere ſpiritum*, ut dicitur Eccleſiaſtici *cap.* 8. *num.* 8.
Quod ponderat in puncto Felin. *in d. cap. In præſentia nu.* 4.
ad fin. ubi reprobans præallegatam gloſſam approbat con-
trariam opinionem Hugonis, & Laurentii, dicens eos me-
liùs ſenſiſſe, quia reſponderi non poteſt ad rationem
d. cap. Licet qui ſpiritu Dei, &c. quæ indiſtinctè procedit, &
idem tenet ibi Bero. *num.* 55. dicens de Monachis, & Con-
verſis ſcilicet profeſſis non eſſe dubium, Marc. Mantua
ibid. num. 8. & quidam alii recentiores, quos refert, & ſequi-
tur noviſſimè Thom. Sanchez *ſuper Decaloga tomo* 2. *lib.* 6.
cap. 7. *num.* 9. Et confirmatur, quia in voto, & in juramento 15
ſemper intelligitur excepta authoritas ſuperioris, *c. Venien-
tes, cap. Eam te, & cap. Ad noſtram, il terzo de iureiur. cap.
Conſtitutus, de reſcript. cum ſimilib.* Ergo ſi Converſus pro-
feſſus authoritate ſui Abbatis tranſire poteſt ad ſtrictiorem
regulam, ut hic, nec propterea dicitur venire contra vo-
tum ſuæ profeſſionis, ut in præcitatis juribus, utique multò
magis tranſire poterit authoritate Spiritus Sancti eum inſ-
pirantis, cui tanquam Superiori obediendum eſt, ut inquit
Hoſtien. *in d. cap. Licet num.* 11. *& num.* 15. *in verb. Indulgere,
infrà eod.*

Quo verò ad Converſos non profeſſos, ſeu oblatos, qui 16
ſe, & ſua Eccleſiæ ſæculari, vel Monaſterio plenè obtule-
runt habitu non mutato, aut etiam aliqualiter mutato, ut
in cap. Ut privilegia, & ibi plenè notavi *à num.* 1. *uſque in fi-
nem, infrà de privilegiis*; moveor, quia ſi licet Monachis,
& Converſis profeſſis ſe transferre ad arctiorem, qui cen-
ſentur eſſe in poteſtate Monaſterii, & Abbatis propter il-
la ſubſtantialia regulæ, de quibus *in cap. Cùm ad Monaſte-
rium, infrà de ſtatu Monach.* & quorum velle, & nolle
dependet à voluntate Abbatis, ut *cap. Non dicatis* 12. *qu.* 1.
& cap. Si Religioſus, de elect. lib. 6. quantò magis idem
licebit Converſis, & oblatis, qui ſui juris ſunt, & proprium
habent, & matrimonium contrahere poſſunt, ut notat 17
gloſſ. *in d. cap. Ut lex continentiæ, in verb. Profeſſi* 27. *quæſt.* 1.
ſcripſi pleniùs *in d. cap. Ut privilegia*, quo argumento ſimi-
liter utitur Bero. *in d. cap. In præſentia num.* 55. *de probat.* I- 18
tem moveor, quia oblati cenſentur ſe obtuliſſe ſub tacita
conditione reſolutiva, niſi ad Religionem tranſire vo-
luerint, & probant Petr. de Palud. *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 3. *ar.* 2.
num. 15. *in fin.* & S. Antonin. *in* 2. *part. tit.* 11. *cap.* 2. §. 1. *in fin.*
quos refert, & ſequitur Sanchez *ſuper Decalogo tomo* 1. *lib.* 4.
cap. 19. *num.* 31. *&* 34. facit gloſſ. *in c. Præterea, in ver. Fun-
ctionibus* 51. *diſt.* ubi quærit, An obligatus juramento ad ali-
quid ſcribendum poſſit converti in Monaſterium. Dicit 19
Hugo quod ſic, nec fit injuria illi, cui ſervire tenetur, quia
intuitu Spiritus Sancti fit ſic, 14. *qu.* 5. *c. Dixit cum ſimilib.*
in gloſſ. allegatis. Idem tenent Innocen. *in rubr. de obligat.
ad ratiocin. num.* 1. Hoſtien. *in ſumma eod. tit.* §. *penult. num.* 5.
& in cap. Unico, eod. tit. ad fin. ubi etiam Joan. Andr. *num.* 15.
Butr. *eod. num.* Cardin. *ad fin.* Ancbar. *num.* 2. & Abb. *num.* 8.
Speculator *in tit. de ſtatu Monach.* §. *Qualiter concipiet qu.* 28.
num. 34. Demùm moveor, quia ſi ſe, & ſua bona obtulit Ec- 20
cleſiæ ſæculari, res illas, quas obtulit ſecum ad aliam Eccle-
ſiam, ſeu Monaſterium transferre poteſt, ut eſt text. *in c. Ex
tranſmiſſa*, ubi hoc tenent Butr. Imol. & Abb. *ſuprà de re-
nunc.* Cardin. Imol. Abbas, & DD. *in cap. Quod à te, de
Cleric. conjugat.* quos refert, & ſequitur Covarr. *in cap.* 1.
num. 19. *de teſtam.*

Nec obſtat præcitata gloſſ. *in cap. Ut lex continentiæ*, quia
loquitur ex aliorum ſententia: nam quærens numquid
Converſus Eccleſiæ ſæcularis poſſit tranſire ad ſtrictiorem
vitam, ſimpliciter dicit, quoſdam tenere quod non; & ta-
men eidem gloſſæ oppono Archidiaconum, qui *circa fin. in
gloſſ. in verb. Vitam*; dicit quoſdam tenere quod ſic: & in-
ter hos numerat Hugonem, & Laurentium, & idipſum
refert ibi Bellamer. *in eadem gloſſ.* & pro eadem opinione
ſunt Felin. Bero. & Mant. *locis citatis num.* 14. & à fortiori
Butr. Imol. & alii proximè allegati. Nec obſtat text. citatus
in gloſſ. *cap. Liberti* 12. *qu.* 2. quia loquitur in alio caſu, hoc
eſt de liberto ipſius Eccleſiæ, in quo habet juſpatronatus;
& ideò ex diverſis non fit illatio, ut obſervat Bero. *loco
citato*.

Quartò nota ibi, *Ciſtercienſis Ordinis*, Monachis Ci- 21
ſtercienſibus non dari tranſitum ad alias Religiones, ſine
licentia Abbatum ſuorum; & ſic non ſufficit licentia peti-
ta, niſi etiam ſit obtenta, ſecundùm Hoſtien. *hic in princ.*
Unde videtur obſtare Decretalis, *Licet infrà eodem*, ubi
permittitur tranſitus ad arctiorem Religionem, licentia
po-

Digitized by Google

22 petita, licèt non obtenta. Timore hujus contrarii gloſſ. 1.
dat duas ſolutiones, prima eſt, quod Ciſtercienſes propte-
reà tranſire non poſſint ad ullam aliam Religionem, quia
Ordo Ciſtercienſium eſt ſtrictior cæteris Ordinibus, & qui
23 locum mutat, de minori ad majorem mutare debet, *c. Le-
gimus in fin. 93. diſt. cap. Licèt, & cap. Primo ſuprà de transla-
tion.* Et cùm hìc dicitur Ciſtercienſes tranſire non poſſe
ſine licentia Abbatum ſuorum, gloſſ. ſuppler, maximè quia
nec Abbas poſſet diſpenſare, ut ad minorem tranſiret, &
ita ſenſus gloſſ. eſt Ciſtercienſes etiam cùm licentia Abba-
tum ſuorum tranſire non poſſent ad alias Religiones, ſed
maximè ſine licentia, quia in Eccleſia non eſt dare alium
Ordinem majoris, vel æqualis Religionis; & ideò ſi dare-
tur eis tranſitus, pernecеſſe daretur ad minorem, ad quod
24 non ſufficit licentia Abbatis. Similiter Abb. Antiquus *hic
num. 1.* ſic ait, *Dicunt quidam, quod Ciſtercienſium Orde
inter omnes alios ſtrictior iudicatur, & ideo cum poſt profeſ-
ſionem nullus debeat, niſi ad ſtrictiorem Regulam tranſire,*
ut notatur *infrà eod. cap. Super eo. Vnde prohibet hic Præ-
latis, ut poſt profeſſionem factam Monachos, vel Converſos
eorum non admittant: Nota igitur, quod facta profeſſione
non eſt licitum, niſi ad ſtrictiorem regulam tranſire; & hic
eſt caſus.* Hæc ille. Sed & Hoſt. *hic in princ.* poſtquam dixit
hoc caſu requiri licentiam Abbatis petitam, & obten-
tam, immediatè aſſignat rationem, dicens quia ſecun-
dùm omnes non invenitur ordo majoris Religionis; & i-
dem prius dixerunt Od. & Goffred. relati à Joan. Andr.
num. 3.

Secunda ſolutio gloſſæ eſt, quod hìc agatur de tranſitu ad
æqualem Religionem, ad quam Ciſtercienſis poteſt tranſi-
re de licentia Abbatis juſta de cauſa.
25 Tu verò dicas ſecundùm Hoſtien. *num. 2.* hìc prohiberi
tranſitum Ciſtercienſibus ſine licentia Abbatis, non quia
ille ordo ſit ſtrictior: Imò enim reperiuntur ordines majoris
Religionis, ut Carthuſienſes, & alii, quos ut ipſe ait,
non expedit nominare, ſed quia Ciſtercienſibus obſtat pri-
vilegium eorum Ordini à Sede Apoſtolica conceſſum, ut
notant idem Hoſt. *in d. cap. Licèt in princ. in ver. Tranſire*, &
ibi etiam Joan. Andr. *num. 2. in eodem verbo*. Aliis autem
ceſſante privilegio ſufficeret licentiam petere, ut in præ-
dicta Decretali, *licèt*, ſecundùm Hoſt. & hunc puto eſſe
verum, & germanum intellectum hujus textus. Præſer-
tim verò, quia tempore Alexandri III. authoris hujus
Decretalis Ciſtercienſium Ordo uſque adeò à primævis in-
ſtitutis deflexerat, ut idem Alex. *in cap. Recolentes infrà de
ſtatu Monach.* ſcribens Abbatibus, & Conventibus Ci-
ſtercienſis Ordinis dicat, *Dolentes dicimus, quod etſi non
ab omnibus, neque in omnibus, à pleriſque tamen, & in plu-
ribus ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum in tantum,
&c.* Unde vix eſſe poteſt, ut Alex. in hoc cap. interdixerit
Ciſtercienſibus tranſitum ad alias Religiones, eo quòd tunc
non reperiretur Ordo ſtrictior. Quoniam ad hoc ut una
Religio dicatur ſtrictior altera, non attenditur an ha-
beat arctiorem regulam, ſed an tempore tranſitus ibi ar-
ctior vita ducatur, ut eſt tex. *in cap. Sane*, & ibi Innocen. *in
princ.* & cæteri notant *infrà eod.* S. Thom. *in 2. 2. qu. 189. art. 8.
in corpor.* & ſcripſi plenius *in d. c. Licèt num. 20. & 21. infrà
eodem*.

An autem Abbas poſſit diſpenſare, ut Monachus tran-
ſire poſſit ad æqualem, vel minorem Religionem, exami-
navi *in cap. Dilectis ſuprà de renunc.* ubi plenè videas.
26 Ultimò nota ibi, *eos regredi compellatis*, Monachum,
vel Converſum, qui ad aliam Religionem tranſivit ſine
licentia ſui Prælati in eo caſu, in quo hujuſmodi licentia
requiritur, cogendum eſſe celeriter redire ad primam Re-
27 ligionem, ſcilicet per cenſuram Eccleſiaſticam, ſecundùm
Hoſt. *hic in fin.* & Joan. Andr. *num. 1. in fin. in verb. Compel-
latis*, & dic celeriter, id eſt arbitrio judicis, ex quo celeri-
tas iſta à jure non determinatur, *cap. De cauſis ſuprà de offic.
deleg. l. 1. in fin. ff. de iure deliber.* ſecundùm gloſſ. *fin. hic*;
[Arbitrium verum ita regulandum erit, ut nec præcipiti
feſtinatione procedatur, nec moratoria cunctatione,] *l. Tu-
tor qui repertorium, §. Si Tutor, ff. de adminiſtrat. tutor.* Hoſt.
hic num. 3. & de hoc adverbio, *celeriter*, adde quod notatur
in cap. Potuit ſuprà de locat. & per Felin. *in cap. 2. num. 6. ſuprà
de ſentent. & re iudicat.*
28 QUÆRO, An Monachus Ciſtercienſis tranſiens ad Re-
ligionem Carthuſiæ non petita ſui Abbatis licentia, ſit an-
te omnia reſtituendus primo Monaſterio.

De jure communi tria requiruntur, ut licitè quis tran- 29
ſeat de una ad aliam Religionem. Primò, ut ſecunda Reli-
gio ſit ſtrictior quoad actualem obſervantiam, neque enim
ſufficit, ut habeat arctiorem Regulam, niſi actu ducatur
in ea vita ſtrictior. Secundò, ut tranſeat non ex temeritate,
vel levitate, ſed zelo ſanctioris vitæ. Tertiò, ut petat li-
centiam tranſeundi à ſuo Prælato ex *cap. Licèt*, cum ibi no-
tat. per DD. *infrà eodem*, gloſſ. *in cap. Ioannes, in verb. Mona-
ſterium, ſuprà eod. tit.* Abb. *conſ. 95. In præſenti per totum lib. 1.*
ubi ait hanc eſſe veram, & indubitatam concluſionem
omnium Doctorum; & quamvis multò plura videantur
ad hoc deſiderata, ut dixi in prædicta Decretali, *Licèt à n.
19. uſque ad num. 52.* tamen illa ferè omnia, aut in his tri-
bus implicitè continentur, aut ad horum explicationem
aliquo modo conferunt.

His tribus concurrentibus non obſtat privilegium utri- 30
que Religioni conceſſum, ne poſtquam aliquis profeſſus
fuerit apud eos, ad alium locum poſſit ipſis invitis arctio-
ris etiam Religionis tranſire. Quoniam hunc habet ſen-
ſum, ut ex temeritate, ſeu levitate, aut in jacturam, & in-
juriam ſui Ordinis ad alium tranſvolare non liceat, ut ex-
preſsè legitur *in princ. d. cap. Licèt*.

Pro deciſione præſentis controverſię. Primò videndum 31
eſſet utra religio ſit arctioris obſervantię, inſpecto ſtatu pręſ-
ſenti, ut per Innoc. *in cap. Sane, in princ. in verb. Nunc, de Re-
gular.* Lap. *alleg. 62. num. 6. verſ. Ad ſecundum, & allegat. 131.
num. 1. verſ. Item quia*, Cardin. *conſ. 28. verſ. Quidam frater,
in princip.* & dictum eſt ſuprà *num. 25. & 29.* In qua compa- 32
ratione teſtimonia Doctorum communiter aſſerentium in
hoc cap. & alibi Ordinem Carthuſiæ reputari aliis ſtrictio-
rem ſecundùm ea, quæ dixi ſuprà *num. 25.* non leve præju-
dicium afferrent, ſed omiſſa hac diſcuſſione.

Secundò videndum eſſet, an ex hoc quod probabiliter 33
dubitetur de zelo tranſlati, primæ Religioni reſtituendus
ſit: ut ab ejus Prælato judicetur, & videtur tenendum
communiter cum DD. *in d. cap. Licèt*. Tranſlatum pen-
dente lite ſuper temerario tranſitu debere permanere in
Monaſterio, ad quod tranſlatus reperitur, & primum Præ-
latum non eſſe judicem competentem, ſed eum ad quem
appellaretur, ſi ille Religioſus gravaretur, Abb. *in dict. c. Li-
cet num. 5.* & eſt de mente Hoſt. Joan. Andr. & aliorum, quod
videtur intelligendum quando petita fuit licentia à primo
Prælato, licèt non obtenta, juxta terminos *d. cap. Licèt*, ut
ibi dixi *num. 60.* Cùm enim de una re dubitatur in aliis præ- 34
ſupponuntur termini habiles, *l. Qui teſtamentum, in princ.
ff. de teſtam.*

Tertiò videndum, an is, qui non petita licentia tranſi- 35
vit, ſit ante omnia primo Monaſterio reſtituendus. In
quo DD. non conveniunt, quia tex. *in cap. Sanè, infrà eod.* in
illis verbis, *remanere permittas*, alii interpretantur ex diſpen-
ſatione, cùm gloſſ. *in cap. Mandamus, in verb. Monachus 19.
qu. 3.* alii ex diſpoſitione juris communis, ut per Innocen. *in
cap. Intelleximus num. 2. de ætat. & qualit. & in d. cap. Sanè, in
verb. Manere*. Sed placet opinio Abbatis *in dict. cap. Licèt n.
10. infrà eodem, & d. conſ. 95. num. 2.* Qui ponderat rationem
litteræ, ut petenda ſit licentia à tranſeunte, ne bonum obe-
dientiæ contemnere videatur; unde præſumitur contra
eum, qui bonum obedientiæ contempſit; ideò reſtituen-
dus erit, maximè deficiente uno ex tribus requiſitis ad lici-
tum tranſitum, ut ſuprà *num. 29.* præmiſſum fuit ex *eod. cap.
Licèt*, de quo etiam videtur text. *in cap. Ioannes*, cum ibi no-
tat. per gloſſ. & DD. *ſuprà eodem*, & tenet gloſſ. *in cap. Cùm
ſingula, in verb. Canonica, de præbend. lib. 6.* ad idem tex. cum
gloſſ. *in cap. Mandamus 19. qu. 4.* Et quamvis gloſſ. *in dict. cap.
Licèt, in verb. Poſtulaverit, infrà eodem*, videatur tenere o-
pinionem, quod ſi non levitatis cauſa tranſierit ad ſtrictio-
rem Religionem non petita licentia, non teneatur redire ad
primam, & idem ibi Goffred. tamen Joan. Andr. ibi Butr. &
communiter omnes Doctores, ut teſtatur Abbas *in d. conſ.
95. col. 2. verſ. Licèt etiam*, cenſent tranſeuntem non petita
licentia, etiamſi non ex animi levitate, teneri redire ad pri-
mam Religionem, cùm non valuerit aliquo modo tranſi-
tus. Idem tenet ultima gloſſ. *in cap. Intelleximus, de ætat. &
qualit.* & ibi Innoc. Item gloſſ. & Archidiac. *in d. cap. Man-
damus 19. qu. 3.* Ubi autem requiritur licentia à principio,
non ſufficit illam petere ex poſt facto, ut *in d. c. Licèt*, notat
Abb. *num. 11.* Atque ita videtur dicendum; tum quia non 36
diſceditur à regulis juris; tum quia conſulitur æſtimationi
primi Monaſterii, quod habet opinionem magnæ obſer-
van-

vantiæ, & magis ex hoc confovetur concordia citra æmulationem inter utramque Religionem; Tum quia poſſet res cedere in malum exemplum, & in contemptum obedientiæ, aliis pariter non petita licentia tranſire ad alium Ordinem volentibus prętextu arctioris Religionis. Nec tanti facienda eſt ratio circuitus evitandi contemplatione unius perſonæ privatæ, ut non prævalere debeat Canonum obſervantia, & publici boni ratio. Quinimò hunc circuitum non eſſe inutilem pluribus probat Joan. Andr. *in dict. cap. Licet num. 21. verſ. Etſi dicas*; tum propter bonum obedientiæ, quia ſatisfacit juri requirenti, ut petatur licentia, allegat *cap. Ad petitionem, de accuſat. cap. Quia Regulares, de ſuppl. neglig. Prælat.* Sicut inordinata electione repulſa, admittitur alia de eodem, *cap. Super eo, & cap. Innotuit, in fin. de elect. & cap. Examinata, de iudic.* Tum quia Monachus reverſus mutato propoſito poſſet in primo Monaſterio remanere, adducit ad hoc text. *in cap. Tua, de ſponſal.* & quod ibi notatur ſuper gloſſ. 1. & eum refert, & ſequitur Abb. *in d. conſ. 95. ſub num. 2. col. 2. verſ. Etſi dicatur*. Et hic junge, quæ in hac ipſa quæſtione ſcripſi in prædicta Decretali, *Licet à nu. 52. uſque ad num. 60. infrà eod.*

Adverte tamen, quia Eugenius IV. in conſtitutione 16. incip. *Regularem vitam, edita 16. Kalend. Martii* 1439. in Bullar. *tomo 1. pag.* 284. decrevit, ut nullus Ordinis Ciſterciensis profeſſus ad alium quemcumque præterquam Carthuſienſium Ordinem, etiam prætextu litterarum majoris Pœnitentiarii abſque Abbatis Monaſterii Ciſtercienſis licentia ſpeciali cauſam rationabilem, & urgentem, quare licentia hujuſmodi concedi debeat Romano Pontifici expreſsè, & ſpecificè allegantis, præſumat quomodolibet ſe transferre ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda.

DE REGULARIBUS.

Idem Alexander III. Magiſtro F. Civitaten. Canonico.

CAPUT VIII.

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe, quòd Eremitæ de Montefollus quoſdam pueros ſeduxerunt in tantum, quòd quidam ſuaſionibus eorum aſſenſum præbentes, ſtatim Religionis habitum in ipſorum Monaſteriis ſuſceperunt: quorum unus T. nomine, ſtatim pœnituit quòd habitum induiſſet: & infra. Quocirca mandamus, quatenus ſi conſtiterit, quòd præfatus T. ante conſummationem decimiquarti anni, ſuſceptum habitum depoſuerit, aut ſi poſt decimumquartum annum, habitum ipſum ſine probatione ſuſceperit, & infra triduum depoſuerit: eum ab impetitione prædictorum Eremitarum denunties abſolutum: & eam, quam poſtquam exivit, juravit accipere in uxorem, liberè poſſe traducere, ſi alia cauſa rationabilis non obſiſtat.

SUMMARIUM.

1 *PRofeſſus non dicitur de iure communi, qui ſine probatione habitum profeſſorum ſuſcepit, niſi triduo perſeveret.*
Sed profeſſus dicitur, qui præcedente probatione habitum profeſſorum aſſumpſit, etiam non data perſeverantia tridui, num. 3.
2 *Tridui perſeverantia ad profeſſionem tacitam non requiritur, quando ingreſſus præter ſuſceptionem habitus profeſſorum ſe immiſcuit etiam actibus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueverunt.*
4 *Profeſſio poſt Concilium Tridentinum facta ante annum decimumſextum ætatis completum, aut ante exactum probationis annum non valet.*
5 *Profeſſio tacita ante annum decimumſextum, aut non tranſacto probationis anno ſublata eſt à Concilio Tridentino.*
6 *Profeſſio tacita poſt Concilium Tridentinum non inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum non præcedente probatione, etiam data perſeverantia tridui, & in hoc corrigitur hæc decretalis, ibid. & numer. 6.*
7 *Profeſſus tacitè cenſetur, qui in legitima ætate in Monaſterio ultra annum geſtat habitum indiſtinctum, etiamſi poſteà triduo non perſeveret.*
8 *Profeſſionem tacitam poſt annum decimumſextum ætatis, & expletum annum probationis Concilium Tridentinum non ſuſtulit.*
9 *Dies cœpta in materia profeſſionis non habetur pro completa, ſed tempus currit de momento ad momentum, & num. 21. 22. & 23.*
10 *Profeſſio emiſſa peracto anno probationis eadem die ſuſcepti habitus, ſed ante horas circiter quinque, aut emiſſa per aliquot horas ante annum decimumſextum expletum an valeat, & num. ſeqq. uſque in fin.*
11 *Dies cœpta in favorabilibus habetur pro completa.*
12 *Minor læſus in profeſſione non reſtituitur.*
13 *Perfectum moraliter dicitur, quod parum diſtat à perfectione.*
14 *Annus probationis debet eſſe completus.*
Annus naturalis in quo differat à civili, ibid.
15 *Horarum momenta non videntur digna animadverſione legiſlatorum.*
16 *Annus ex conſuetudine civiliter accipitur.*
17 *Minor non dicitur, qui diem ſupremam agit anni vigeſimi.*
18 *Annus naturalis conficitur diebus 365. & horis fere ſex, ex quibus annus biſſextilis.*
19 *Completum dicitur licet ſuperſit aliqua pars illius.*
20 *Annus ubi incipit, ibi deſinit, & reſolvitur.*
21 *Annus unde dictus.*
22 *Levis omiſſio non vitiat, niſi ſit de forma.*
23 *Decretum irritans importat formam.*
24 *Profeſſio emiſſa eadem die, & hora ſuſcepti habitus, quo anno Gregorius XIII. decem dies ſuſtulit à menſe Octobris eſt invalida.*
25 *Annus biſſextilis non dicitur maius ſpatium, quàm anni.*
26 *Dies additus biſſexto neceſſarius eſt, ut annus probationis ſit completus.*
27 *Novitius qui à Monaſterio exiit, ut aliam Religionem ingrederetur, & in ea duas horas permanſit, rediens tenetur incipere novum probationis annum.*
28 *Novitius profeſſioni proximus acriùs tentatur.*
25 *Minores 25. annis dicuntur quouſque ad horam Nativitatis pervenerint.*
Ad matrimonium ſufficit attigiſſe ultimum diem anni decimiquarti, ſecus in matrimonio ſpirituali, & cur, ibidem.
30 *Annus tacitæ profeſſionis quando incipiat, & finiatur.*
31 *Dies cœpta habetur pro completa, prout ſuadet favor, vel odium, ut duret, vel finiatur.*
32 *Annus probationis cur inſtitutus.*
33 *Favor eſt tam Profeſſi, quàm Religionis, ut annus probationis duret uſque ad ultimum momentum.*
34 *Profeſſio facta ante annum probationis nullam parit obligationem etiam ad Religionem in genere.*
35 *Tempus an currat de momento ad momentum, ſpectanda eſt forma verborum.*

AD *noſtram*. Minor quatuordecim annis per profeſ-
ſionem Religioni non obligatur. Idem in majori,
qui ſine probatione ſuſcepit habitum profeſſorum quem
dimiſit infrà triduum. Hoc dicit. Prima pars factum
narrat. Secunda dat judicem ibi, *Quia vero*.
1 Nota primò, ita demum profeſſionem probari per ſu-
ſceptionem habitus profeſſorum poſt annum decimum-
quartum expletum, ſi præceſſerit annus probationis, aliàs
non, niſi detur perſeverantia tridui. Major igitur qua-
tuordecim annis, qui ſine probatione habitum profeſſorum
ſuſcepit, ex hoc ipſo non dicitur profeſſus, niſi triduo per-
ſeveret; quia hoc ipſo quod infrà triduum pœnituit, præ-
ſumitur ſine deliberatione intraſſe, ut dicit hìc Abb. An-
tiq. *num.* 1.
2 Dixi, *ex hoc ipſo*; quia ſi præter aſſumptionem habitus
hujuſmodi ingreſſus ſe immiſcuiſſet aliis actibus, qui à ſo-
lis profeſſis fieri conſueverunt, non requireretur perſeve-
rantia tridui. Et ita procedit text. *in cap. Vidua ſup. eod.* ut
ibi plenè notavi *à num.* 32. *uſque ad num.* 39.
3 Qui verò præcedente probatione ſuſcepit habitum pro-
feſſorum, ideſt in colore, ſciſſura, vel forma patenter di-
ſtinctum ab habitu Novitiorum, juxta text. in Clem. *Eos*,
de Regular. hoc ipſo eſt profeſſus, & religioni alligatus,
etiam non data perſeverantia tridui, ut hìc.
4 Sed hodie hæc locum non habent, quia decreto Conc.
Trid. *in cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* profeſſio facta ante an-
num decimumſextum completum, & ante exactum an-
num probationis non valet, nullamque inducit obligatio-
nem ad alicujus regulæ, vel ordinis obſervationem, vel ad
5 alios quoſcumque effectus. Aut igitur annus probationis
non præceſſit, & per aſſumptionem habitus profeſſorum
etiam poſt annum decimumſextum ætatis non inducitur
tacita profeſſio etiam data perſeverantia tridui, quia Con-
cilium *in d. c.* 15. ſicut ſuſtulit profeſſionem expreſſam ante
annum probationis, ita & tacitam, ut ſæpiùs cenſuit S. Con-
6 greg. Et in hoc corrigitur diſpoſitio hujus decretalis, ſecun-
dùm quam cenſetur profeſſus, qui per ſuſceptionem habitus
profeſſorum in legitima ætate triduo perſeverat, etiam non
præcedente probatione, aut annus probationis præceſſit, &
tunc per ſuſceptionem habitus profeſſorum poſt ætatem le-
gitimam inducitur profeſſio tacita eo ipſo, etiam non data
perſeverantia tridui, ut clarè hìc deciditur, *& in c.* 1. *inf. eod.*
7 *lib.* 6. ibi, *vel habitum religionis ſuſcipiat, qui dari profitenti-
bus conſuevit*. Imò hoc caſu non ſolùm per aſſumptionem
habitus profeſſorum, ſed etiam ex continuatione per annum
habitus indiſtincti, ideſt tam à novitiis, quàm à profeſſis ge-
ſtari ſoliti, inducitur tacita profeſſio ſine ulla tridui perſeve-
rantia, ut probatur in d. Clem. *Eos, de Regular.* ponderando
verbum, *hoc ipſo*, ideſt confeſtim, & in ipſo temporis mo-
mento poſt annum exactum à die ſuſceptionis habitus indi-
8 ſtincti. Quamquidem tacitam profeſſionem poſt annum
decimumſextum, & poſt peractum annum probationis Cō-
cilium ſuſtulit, ut ſimiliter pluries declaravit S. Congregatio.
9 Secundò nota ibi, *conſummationem*, in materia profeſſio-
nis diem cœptam non haberi pro completa, ſed tempus cur-
rere de momento ad momentum, ut hìc, *& in cap. Illud* 21.
qu. 1. *& in c. Significatum, infrà eod.* & tenet hìc gloſſa ſecun-
da, Innoc. *num.* 1. Hoſt. *num.* 4. Joan. Andr. *n.* 6. *in gloſſ.* 2. Butr.
n. 8. Card. *nu.* 2. *in* 2. *oppoſit.* Anchar. *n.* 1. & Abb. *n.* 5. & latiùs
dicam infrà *nu.* 21. 22. *&* 23. Unde infertur, ut vitietur pro-
feſſio ſi fiat per aliquot horas ante exactum annum decimū-
ſextum ætatis, vel ante annum probationis completum ſtan-
te decretum Conc. Triden. *in c.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* Hunc
articulum plenè examino in quæſtione ſequenti.
10 QUÆRO, utrùm profeſſio emiſſa peracto anno proba-
tionis eadem die ſuſcepti habitus, ſed ante horas circiter
quinque, ſit valida, necne. Et id ipſum quæritur de profeſ-
ſione emiſſa per aliquot horas ante expletum annum deci-
mumſextum ſtante decreto Conc. Triden. *in d. c.* 15. *ſeſſ.* 25.
de Regular.
11 Pro validitate profeſſionis infraſcripta præcipuè adduci
poſſunt.
Primò, in his quæ reſpiciunt favorem alicujus, dies cœ-
pta habetur pro completa, *l. Qua ætate, ff. de teſtam. l.* 1. *ff. de
manumiſſ.* Gloſſa, Bart. & alii *in l.* 3. *§. Minorem, ff. de minor.*
Canoniſtæ *in cap. Si annum, de Jud. in* 6. gloſſ. *in cap. Cum in
cunctis, in ver. Exegerit, de elect.* quæ communiter approba-
tur, ut teſtatur ibi Abb. *num.* 6. Quintil. Mandoſ. poſt alios,
quamplures quos citat *in* 19. *Regula Cancellar. quæſt.* 18.
num. 8. Rota *deciſ.* 75. *num.* 41. *& ſeqq. par.* 2. *diverſ.*
Quòd verò in hac ſpecie verſemur in his, quæ favorem 12
reſpiciunt, patet tum ex parte profitentis, tum Religionis.
Ex parte profitentis, quia per profeſſionem in viam perfe-
ctionis dirigitur, & ſervit ei, cui ſervire regnare eſt, ut inquit
Gemin. *in c.* 1. *n.* 7. *de Regular. in* 6. poſt Jo. Andr. *in c. Cum vi-
rum*, ubi etiam Abb. *n.* 6. *infr. eod.* Ideòque minor profeſſus
non reſtituitur tamquam læſus, Specul. *in tit. de reſtit. in in-
tegr. in* 2. *par.* §. *Qualiter ver. Sed numquid minor.* Archid.
in d. c. 1. *de Regular. in* 6. & DD. *in d. c. Cum virum*. Quini-
mò ex profeſſione regulari non inferri damnum, ſed maxi-
mam utilitatem docet D. Thomam *quodl.* 3. *art.* 3.
Ex parte verò Religionis verſatur favor, quia ſua intereſt
ſibi converſari ſubditos, ac filios, quos pavit, ac fovit, &
ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit, *l. Sunt perſonæ,
ff. de relig. & ſumpt. funer.* Silveſt. poſt alios in *ver. Religio ſub
n.* 3. ubi loquitur in puncto computationis temporis quo
ad annum probationis.
Secundò, præcepta humana moraliter accipienda ſunt, 13
moraliter autem perfectum dicitur, quod parum diſtat à
perfectione. Ariſt. 2. *Phyſic.* D. Thom. *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 2.
art. 2. *ad* 3. Silveſt. & Tabien. *in ver. Sponſalia*, Joan. Andr.
in c. Littera, de ſponſ. impub.
Tertiò, tempus probationis à Sacris Canonibus indul-
tum eſt, ut Novitius aſperitates Monaſterii, & Monaſte-
rium mores Novitii valeat experiri, *cap. Ad Apoſtolicam
infra eod.* Mores autem, & aſperitatem non probatam in-
tegro anni ſpatio utique Monaſterium, & Novitii nullo
modo probare poterunt minutiſſimo illo quinque horarum
intervallo; vel certè ſi probabunt, veriſimiliter nihil eo
momento poterit accidere quod illos abducat à profeſſio-
ne recipienda, vel emittenda.
Quartò, decretum Conc. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regul.* nihil 14
aliud exigit, quàm annum probationis completum. An-
nus verò in naturalem, & civilem diſtinguitur. Naturalis
eſt qui diebus, & horis conficitur, & de momento in mo-
mentum computatur. Civilis, quem etiam vulgarem, ſeu
artificialem appellant, abſolvitur 365. diebus, ita ut qui ad
initium extremæ diei pervenerit, annum compleviſſe dica-
tur, ita probat textus *in l. Anniculus, la* 2. *ff. de verbor. ſignif.*
in hæc verba: *Anniculus non ſtatim ut natus eſt, liber eſt, ſed
trecenteſimo ſexageſimo quinto die dicitur, incipiente plane,
non exacto die, quia annum civiliter, non ad momenta tempo-
ris numeramus.* Et ita hanc diſtinctionem anni civilis, & na-
turalis tradunt ibi DD. Brachæus *in l. Anniculis, la* 1. *eod. tit.*
Jacob. Buttrigar. *Inſtit. de action. in princ.* Bart. *in l. Libellorum
nu.* 15. *ff. de accuſat.* Archid. Jo. Andr. & Canoniſtæ *in cap. Si
propter de reſcr. in* 6. Textus autem Concilii dum loquitur 15
de anno probationis completo, non videtur intelligendus
de anno naturali, ſed de civili. Tam parva enim horarum
aliquot momenta non ſatis digna videri poſſunt animad-
verſione legislatorum, ut inquit Connan. *lib.* 3. *commen. iuris
civilis, cap.* 12. *col.* 2. & paulò antè: *communi*, inquit, *loquen-
di conſuetudine inductum eſt, ut dies non dividantur momen-
tis, ſed toti, & integri numerentur*. Et hoc ipſum eſſe de 16
conſuetudine ut annus civiliter accipiatur docet gloſſa in
d. l. Anniculus in ver. Civiliter, & ibi DD. *ff. de verbor. ſignif.*
ubi Rebuff. *in verſ. Sequitur. Dum*, inquit, *In iure fit men-
tio de anno, computatur ad* 365. *dies non per momenta tempo-
rum in horas, vel ſemihoras*. Hanc eſſe communem con-
ſuetudinem loquendi, à qua non eſt recedendum, teſtatur
Brachæus in *d. l. Anniculus*. Sed & Bald. *in c. Cùm in cun-
ctis, n.* 3. *de elect.* ſic ait: Quæro quot diebus impletur an-
nus? Reſpondeo 365. diebus: de punctis horarum lex non
curat. Rurſum non poteſt dici ſtetiſſe minori tempore 17
quàm per annum in probatione, ut Concilium exigit, qui
ſupremam diem attigit, ſicuti minor non eſt qui diem ſu-
premam agit anni vigeſimi, ut inquit ad litteram text. *in l.*
1. *ff. de manumiſſ.*
Quintò, Concilium non intellexiſſe de anno naturali ex 18
hoc etiam deprehendi poteſt, quia annus propriè conficitur
ex diebus 365. & horis ferè ſex. Quæ quidem ſex horæ
quatuor annorum ſpatio integram diem conſtituunt; unde
fit annus biſſextilis, ſic declarat gloſ. *in c. Quadrageſima, in
ver. Dies de conſecr. diſt.* 5. & in Clem. 1. §. *Licet igitur, in
ver. Certum diem, de reliq. & vener. Sanct.* gloſs. & DD. *in d. l.*
3. §. *Minore, ff. de minor. & in l. Biſſextus, ff. de verb. ſignif.*
Archid. *in c. Si propter, n.* 3. *de reſc. in* 6. Anton. de Butr. *in c.
Quærenti in fine de off. deleg.* Quintil. Mandoſ. ex ſententia
Ma-

Digitized by Google

Mathematicorum *in reg. 10. Cancell. qu. 4. nu. 8.* Unde Cicero *de natura Deorum*, Circuitus, inquit, ſolis orbium V. & LX. & CCC. quarta ferè diei parte addita converſionem conficiunt annuam. Si ergo Concilium fuiſſet loquutum de anno naturali, planè à die ſuſcepti habitus uſq; ad profeſſionem emiſſam deberent intercedere dies 365. & ferè ſex horæ, & ſic novitius, qui exempli gratia Kalendis Junii hora x. habitum ſuſcepiſſet, deberet profiteri ſequentibus Kalendis Junii hora 16. alioquin profeſſio anteà facta nullius eſſet momenti. Quod certè ſi verum eſſet quamplurimæ profeſſiones ſubverterentur, cùm in multis Religionibus fieri ſoleat poſt annum eadem hora ſuſcepti habitus, vel paulò poſt. Loquitur ergo Concilium de anno Civili, cujus ſatis eſt ſupremam diem attigiſſe, ut abſolutus cenſeatur ex ſupradictis.

Et confirmatur, nam cùm aliàs dubitatum eſſet in S. Congreg. Concilii, an qui ad Diaconatum promotus fuerat anno 1566. in quatuor temporibus Quadrageſimæ, poſſet anno 1567. ſequenti ad Presbyteratum promoveri, licèt lapſus non eſſet integer annus, quia Paſcha anni 1567. celeriùs adveniebat, quàm præcedens: S. Congregatio cenſuit poſſe, quia judicio Eccleſiæ iſte videtur annus integer. Quam Congregationis ſententiam Clemens VIII. ad ſe relatam approbavit.

Ultiriò, hanc ſententiam omiſſis recentioribus ante Concilium ſequutus eſt Rebuffus *in l. Anniculus, la 2. verſ. Decimo profeſſio tacita, ff. de verb. ſignific.* dum exemplificat dictam *l. Anniculus*, in anno probationis.

Hanc quoque opinionem ſi rectè perpendatur, tenet gloſ. in Clem. 2. *in ver. Per annum, de Regular.* dum dicit ſatis eſſe, ut Novitius detulerit habitum per integrum annum, licèt non exceſſerit: gloſſa enim ibi per integrum annum intellexit annum, cujus ultima dies illuxerit, licèt non exceſſerit, quia quando ultimus dies eſt conſumptus, jam exceſſit annus. Cùm ergo gloſſ. conſtituat ibi differentiam inter annũ integrum, & annum qui exceſſit, oportet dicere primo caſu illam fuiſſe loquutam de anno, qui ſupremam diem attigit,
19 ſecundo verò de anno, cujus ultimus dies abſolutus eſt. Aliud enim eſt complere, aliud excedere, quia etiam id dicitur eſſe completum, licèt ſuperſit aliqua pars illius, ut inquit Phænutius *in tract. de momen. temporis cap. 30. num. 2.* & notat gloſs. *in l. Qua ætate, in ver. Compleſſe*. Quam ibi ſequuntur Bald. Alber. Fulgoſ. & reliqui interpretes, *ff. de teſtam.*

Cæterùm pro contraria ſententia nullitatis profeſſionis videntur magis urgere rationes infraſcriptæ.

Primò enim decretum Concilii *c. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* ad profeſſionis validitatem neceſſariò requirit, ut Novitius non minori tempore, quàm per annum in probatione ſteterit. Quod etiam ante Concilium ſtatuerat jus commune in Religionibus Mendicantium, *c. Non ſolum, & c. Conſtitutionem, de Regular. in 6.* gloſſ. in Clem. *Eos, in ver. Per annum*, & ibi Card. *n. 7. verſ. Octavo quæro, eod. tit.* notatur *in c. Ad Apoſtolicam, infrà eod.* Navarr. *conſ. 31. num. 1. de Regular.*

20 Novitius verò, qui ante horas quinque profeſſus eſt, minori ſanè tempore, quam per annum ſtetit in probatione. Quoniam annus ubi incipit ibi deſinit, & reſolvitur, ut inquit Bald. *conſ. 458. num. 4. in fin. vol. 1.* gloſſ. & DD. *in l. Ita vulneratas, §. Æſtimatio, ff. ad leg. Aquil.* Et qua hora incipit,
21 finitur, Bart. *in l. Libellorum, ff. de accuſat.* Unde Varro *lib. 5. de lingua latin.* annum ab annulo dictum putat, quod in ſeipſum redeat, & Archid. *in cap. Si propter num. 3. verſ. Annus dicitur, de reſcript. in 6.* exiſtimat annum dici ab ana, quod eſt circum, & nonas, quaſi circumiens, per text. *in cap. Quadrageſima, de conſecr. diſt. 5.* Ergo cùm Novitius aliquot horis deficientibus minori tempore, quàm per annum ſteterit in probatione; non videtur valida illius profeſſio.

Et eò magis, quia jus commune, à quo Concilium recipit interpretationem paſſivam, non ſolùm exigit, ut Novitius non ſtet in probatione minori tempore, quàm per annũ, ſed etiam requirit, ut annus ſit elapſus, ut eſt text. *in d. c. Non ſolum, de Regular. in 6.* ibi, *Diſtrictiùs inhibemus ne ante annum probationis elapſum quemquam ad profeſſionem veſtri ordinis recipere præſumatis*. Certum eſt autem annum non poſſe dici elapſum, niſi ultimum momentum ſupremæ diei exceſſerit, ut ſcribit Phænutius in contrarium allegatus *in tract. de momen. tempor. cap. 30. num. 2.*

22 Secundò, levis omiſſio, quamvis regulariter non vitiet actum, *l. 1. fin.* ubi Bart. notat, *ff. de ventr. inſpic.* Aliud tamen eſt quando id, quod omittitur eſt de forma, *c. Cùm dilecta*, & ibi Felin. poſt alios *n. 56. de reſcript.* Dec. *in cap. de appellationibus nu. 17. de appellat.* Annus autem completus, cùm in 23
Concilio adjiciatur decretum irritans, eſt de forma, ut per Bald. *in l. 1. ff. de liber. & poſth.* Felin. *in d. cap. Cùm dilecta nu. 29.* Navarr. *de Regular. conſ. 82. num. 3.* Ergo ex omiſſione horarum quantumcumque levi irrita videtur profeſſio.

Tertiò, cùm anno 1582. Gregor. XIII. à menſe Octobri 24
decem dies ſuſtuliſſet; Rota in cauſa Hiſpalen. profeſſionis, reſolvit invalidam eſſe profeſſionem emiſſam eadem die, & hora ſuſcepti habitus ab anno probationis, licet S. Congreg. ſuper hoc aliàs noluerit reſpondere. Quæ etiam die 6. Novembris 1592. cenſuit habendam eſſe rationem tam in promovendis ad Ordines, quàm in admittendis ad profeſſionem illorum decem dierum ſubtractorum in Kalendario Gregor. XIII. itaut addendi ſint illi decem dies detracti. Ex quo ſequitur ut ab anno 1566. uſq; ad 1598. & ſic per ſpatium 32. annorum profeſſiones omnes emiſſæ ab his, qui putabant ſe compleviſſe decimumſextum annum, ſint omninò nullæ, deficientibus nimirum decem illis diebus. Concilium enim exigit decimumſextum annum completum *dict. c. 15. & c. 16. verſ. Finito tempore ſeſſ. 25 de Regular.* Et tamen 25
quemadmodum videmus annum biſsextilem ex additione diei à Superiore facta non dici majus ſpatium, quàm anni, ut *l. Cùm biſſextus, ff. de verbor. ſignificat.* etiam ad effectum, de quo agitur, Leſſius *de iuſt. & iure lib. 2. c. 41. verſ. Hinc ſequi-* 26
tur, ubi dicit diem additum biſsexto eſſe neceſſarium ad hoc, ut annus probationis dicatur completus: ita è converſo ex detractione quorundam dierum Pontificis juſſu non videbatur illud ſpatium poſſe dici brevius, quàm unius anni. Et tamen profeſſiones fuerunt declaratæ irritæ. Ergo multò magis hoc videtur dicendum in caſu præſenti.

Quartò, Sac. Congreg. conſulta à Procuratore Generali 27
Ordinis Minimorum annis ſuperioribus, an Novitius qui à Monaſterio, ut aliam Religionem ingrederetur, abierat, ac duas tantùm horas in alio Conventu moram traxerat, ac ſtatim deindè facti pœnitens reverſus fuerat, teneretur incipere novum annum probationis: reſpondit teneri ab eo die, quo rediit. Ergo quemadmodum defectus duarum horarum in medio anni reddit irritam profeſſionem ex ſententia Sac. Congreg. ita etiam videtur eam irritare defectus horarum quinque in fine: æquè enim ad profeſſionis validitatem exigitur, ut annus ſit completus, atque ut ſit continuus, Lap. *alleg. 46. num. 6.*

Quintò, illis quinque horis moraliter poteſt contingere, 28
ut Novitius eos ſentiat ſtimulos, quos nunquam anteà expertus ſit. Communis enim inimicus eo potiſſimum tempore, quo Novitius eſt profeſſioni proximus, vires acuit, unineſque nervos intendit, ut illum à profeſſione deterreat, argum. *cap. Nulli 3. qu. 1.* & ibi Turrecr. & docet D. Bonav. in opere quod inſcribitur, *Speculum diſciplinæ ad Novitios, par. 1. cap. 2.* Quin etiam Superiores eò ſtrictiorem denunciat Religionis regulam, quò novitii ſunt ad profeſſionem proximiores, ut certiores fiant, an vero zelo, an potius humano aliquo affectu ſtatum Religionis delegerint, ut uſus quotidianus docet.

Sextò in his, in quibus annus expletus exigitur, defectus 29
horæ ſæpiſſimè facit, ut annus non cenſeatur integer. Sic minores 25. annis licet ultimum diem aſſecuti, dicuntur tamen minores, quouſque ad horam Nativitatis pervenerint, hìc eſt tex. ad litteram *in l. 3. §. Minores, ff. de minor.* Sic in omnibus temporalibus actionibus, niſi totus noviſſimus dies compleatur, non finit obligationem. Sunt verba text. *in l. In omnibus, ff. de act. & obligat.* & plurimos caſus ſimiles cumulat Phænutius *in tract. de momen. cap. 30. num. 1.* & Tiraquell. *de utroque retract. §. 1. gloſſ. 2.*

Nec refragatur, quod in matrimonio ſatis ſit cœptam eſſe ultimam diem ætatis. Siquidem in his terminis non procedit argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale, quia non tantùm quis obligatur in illo, ſicut in ingreſſu Religionis. Ita in puncto declarat Imola in Clem. 2. *num. 5. poſt gloſſ. ibi in ver. Ætatem, de Regular.* & Abb. *in cap. Poſtulaſti num. 3. infrà eod.*

Septimò, ſecundùm hanc ſententiam in terminis tacitæ 30
profeſſionis videtur etiam aliàs reſpondiſſe S. Congreg. Cõcilii ponderando duas declarationes infraſcriptas. Nam cùm olim dubitatum eſſet, an tacita profeſſio, quæ non eſt excluſa decreto Concilii inciperet completo decimoſexto anno, & an ſtatim poſt dictum tempus emiſſa cenſeretur: S. Congregatio cenſuit tacitam profeſſionem incipere à prima ho-

ra

ra poſt perfectum annum 16. & finire anno 17. Aliàs verò cenſuit Concilium *c.15. ſeſſ.25. de Regular.* non ſuſtuliſſe tacitam profeſſionem, quæ inducitur per annum, & diem computandam à die poſt decimumſextum annum perfectum ejus, qui Monaſterium ingreſſus eſt. Quamvis enim hæ duæ deciſiones invicem diſcrepare videantur, tamen non eſt ita: nam dum in prima deciſione dicitur annus tacitè profeſſionis incipere à prima hora poſt perfectum annū decimumſextum, ſatis innuitur tempus currere de momento ad momentum. Et quamvis adjiciatur profeſſionem finire anno 17. tamen hoc ita intelligi debet, ut hic annus ſit omninò abſolutus, cùm ſumatur initium ab hora, & momento temporis; neque enim requiritur, ut annus decimus ſeptimus fuerit tranſactus cùm agatur de profeſſione tacita, quæ à jure inducitur in inſtanti, & ultimo momento ejuſdē anni decimiſeptimi, ut inferiùs explicabitur. In ſecunda verò, quia terminus à quo non ſumitur ab hora, ſed à die poſt 16. annum, & dies termini non computatur in termino; Ideò S.Congreg. dixit tacitam profeſſionem induci poſt annum, & diem, juxta text. *in c.Puella*, ibi, at ſi per annum, & diem, 20.*qu*.2. ut ſic non ſufficiat ſupremam diem attigiſſe, ſed oporteat illam eſſe omninò abſolutam, & conſummatam. Atque ita ex ſententia S.Congregationis dies cœpta in hac materia non habetur pro completa.

31 Octavò, tametſi illa quæſtio, an tempus computetur de momento ad momentum, & an ultima dies anni cœpta habeatur pro completa, variè ſit à DD. agitata, & ob textuum, ac rationum diverſitatem valdè ambigua ſit, multiſque limitationibus, atque ampliationibus implicata, ut videre eſt apud Tiraqu. *de retract. lignag.*§.1.*gloſſ*.11. *num.* 17. *cum ſeqq.*& apud Juriſtas *in l.1.ff.de manumiſſ.in l.Si cui,ff.de legat.* 1. & Canoniſtas *in cap. Cum in cunctis, de elect.* tamen frequentiùs recepta eſt opinio gloſſæ *in l.*3. §.*Minorem,ff. de minor.* ut diſtinguendum ſit an in materia, de qua agitur, verſetur favor, vel odium, ut dies cœpta pro impleta, vel non adimpleta habeatur, prout favor ſuadet haberi, vel non haberi. Hanc gloſſæ opinionem ſequuntur ibi Bart. & Alberic. qui teſtatur in hac quæſtione ſemper ad eam gloſſam recurri ſolere; explicatque clariſſimè diem cœptam non haberi pro completa, ubi eſt favor, ut tempus duret, & haberi, ubi eſt favor, ut tempus finiat. Idem tradit gloſſ. *in d.c.Cùm in cunctis, in verb. Exegerit, de elect.* cum qua tranſeunt ibi DD. & Abb. *num.* 6. teſtatur communiter eam gloſſam approbari, & de communi etiam teſtatur Tiraq. *d. gloſſ.*11.*num.*44.

32 Suppoſita igitur hac ſententia, quæ receptiſſima eſt, illud in caſu noſtro inſpicere oportet, an ſit favor, ut tempus protrahatur uſque ad ultimum momentum, vel ut quantocyùs finiatur. Et quidem favorabile eſſe, ut duret toto noviſſimo die anni probationis, ſatis clarum eſſe videtur. Nam hic annus inſtitutus eſt favore utriuſque, id eſt tam Religionis, quàm Novitii, ut illa probet mores novitii, hic verò auſteritatem Religionis, *cap. Ad Apoſtolicam,infrà eo-*

33 *dem.* At verò favor eſt novitii, ut hæc deliberandi libertas, ſeque jugo Religionis ſubmittendi, ac alligandi duret uſque ad ultimum temporis momentum. Favor etiam eſt Religionis, cujus intereſt prorſus voluntarios habere milites, *cap. Non eſt* 15. *qu.* 1. *cap. Præſens* 20. *qu.* 3. quique integro anno de Religione conſulto deliberantes firmo propoſito illi tandem ſe devoveant. Ad hoc *cap. Monaſterius* 19. *qu.*3. & quod notat Hoſtien. *in dict. cap. Ad Apoſtolicam nu.* 4. *infrà eod.* Ut enim habetur *in c. Non ſolum, eod. tit.in* 6. decet, & expedit, ut in hac conſcientiæ puritati non deſit judicium rationis, ne unde ſpiritualis profectus quæritur, ſalutis diſpendium ſubſequatur. Et ex conſequenti cùm favor in eo verſetur, ut latius ſit tempus, nec ullum momentum præripiatur novitio; ultima dies cœpta non debet haberi pro completa.

Neque huic fundamento obſtat, quod ſumma ſit ratio, quæ pro Religione facit, *l. Sunt perſonæ, ff.de relig. & ſumpt. funer.* adeòut favor eſſe videatur quem citò Religioni alligati. Quia primò reſpondetur, tametſi aliquem eſſe Religioſum ſummus ſit favor, tamen antequam talis efficiatur, ſummum eſſe favorem eum integra plenitudine temporis de Religione deliberare.

Quinimò gloſſa ſingularis *hic in verb. Conſummationem*, In regulæ, inquit, obſervatione gravitas eſt, & labor, & ſic odium; & ideò annus completus exigitur, argum. *ſuprà cap. Quia in inſulis*. Quam gloſſam ſequuntur ibi Innoc. & Anton de Butr. Difficilis enim eſt vitæ mutatio, & cùm animæ ſit labore, ut dicit text. in hoc caſu in Auth. *de Monach.c.*2.§.*Sancimus ergo collat.*1. & Joan.Andr. *hic nu.*2. *verſ. Et hæc ratio probatur*. Et hæc dura ſunt ad portandum homini neophyto, & non aſſueto, ut Hoſt. inquit *in* 5. & ſequuntur alii quos retuli ſuprà *in* 2. *notab.* Ad quod confert etiam doctrina Specul. *in* 4.*lib.tit.de ſtatu Monach. q.*63. ubi ait: [Quando dubitatur qua de cauſa quis intraverit Religionem, ante annum præſumitur pro novitio, poſt annum pro religione.] Ob quam rationem Tridentinum Concilium annum probationis, qui de partium conſenſu remitti poterat, juxta *cap. Ad Apoſtolicam, infrà eodem*, vetuit poſſe remitti, noluitque profeſſionem anteà factam parere obligationem etiam ad Religionem in genere, ut habetur *in cap.*15.*ſeſſ.*25.*de Regular.* id ſcilicet intendens, ut Religionis profeſſionem magna præcederet deliberatio: Hanc autem legem pœnalem nullitatis profeſſionis fuiſſe à Concilio latam in favorem profitentium, nec habendam eſſe rationem præjudicii Monaſterii, tradit clarè Navarr. poſt Dec. quem citat *in conſ.*31. *num.*4. *de Regular.*

Reſpondetur ſecundò, quamvis annus probationis ſit 34
inſtitutus favore utriuſque, ſcilicet tam profitentis, quàm religionis recipientis; tamen revera principaliter indultum eſſe in favorem ingredientis, ut poſt Archidiac. tradunt *in c. Non ſolum, de regular.in* 6. Gemin. *nu.*4. Anchar. *in* 6. *notab.* & Franc. *in* 3. & deducitur ex textu *d. cap. Non ſolum*, dum ait annum probationis in ſubſidium humanæ fragilitatis eſſe regulariter inſtitutum. Ideòque potius ſpectandus eſt favor novitii, quàm Religionis, ut concludit Hoſt. *in d. c. Ad Apoſtolicam num.* 5. *verſ. Et eſt ratio diverſitatis*, quam ibi ſequuntur Joan.Andr. Cardin. & alii communiter.

Tertiò reſpondetur etſi daremus in hac materia verſari 35
ex parte favorem, & ex parte odium; tamen quod ſervari debet cùm in re ſolus favor verſatur, eſt etiam ſervandum cùm partim verſatur odium, & partim favor, & ſic caſus eſt mixtus. Ita ſentit gloſſ. recepta *in dict. cap. Cùm in cunctis, in verb. Exegerit in fin.* ubi ait, cùm in materia verſatur utrumque, ideſt tam odium, quàm favor tempus de momento ad momentum computari, & idem cenſuit Rota *deciſ.*75.*num.*41.*par.*2.*diverſor.*

Sed quatenus ab hac opinione communi, quę diſtinguit inter favorem, & odium diſcederemus, & ſequeremur aliam, quæ habet inſpiciendam eſſe formam verborum, quæ multos habet ſectatores, videlicet Abb. Rebuff. Caſſan. & alios relatos *in d.deciſ.*75.*n.*33. tamen etiam ſecundùm hanc opinionem videtur verius diem cęptam hoc caſu non haberi pro completa. Obſervandum eſt enim decretum Concilii *in d.cap.*11. per ea verba, nec qui minori tempore, quàm per annum à ſuſceptione habitus in probatione ſteterit, & connotare tempus probationis non à die, ſed ab actu ſuſceptionis habitus. Unde intrat communis concluſio, ut quotieſcumque terminus ſtatuitur ab aliquo actu, non à die actus tempus currat de momento ad momentum, ac proindè quilibet, vel minutiſſimus defectus infringat actum, gloſſ. Jo.And. Card. Anchar. Abb. & alii plures relati à Tiraq. *de utroque retrac.*§.1 *gloſ.*11.*n.*23. Unde Angel. de Peruſ. *conſ.* 404.*ſub num.*4.*verſ.finem*; [& generaliter, inquit, addo hanc doctrinam, quod ubi decurſu temporis inchoando, & terminando, quæritur tempus, incipit à momento actus explicati, & finitur cùm pro revolutione temporis dies noviſſimus ad idem punctum pervenerit.] Et in terminis conſimilia verba, poſt ſuſceptum habitum infra annum, & alia hujuſmodi operari, ut tempus currat de momento ad momentum, tradit apertè Joan.Andr. *in c.Cupientes col.*1.*poſt princip. in verb. Poſt conſenſum, de elect.lib.*6. & ſequitur Tiraqu. *loco cit.num.*49.

Ad extremum huic ſententiæ ante Concilium videtur adhærere Philipp. Franc. *in c.*1. *ſub num.*2. ibi, *Requiritur ergo quod ſit annus conſummatus in totum, de reg.in* 6. & tandem approbat Vitalin. in Clem.2. *nu.* 27. *de regular.* ubi loquitur in Religionibus Mendicantium, in quibus de jure communi requiritur annus probationis completus, ut ſuprà diximus; & ſentit non ſufficere ad validitatem profeſſionis, ut annus probationis ſit in fine, ſed oportere, ut ſit completus, adeòut ſequentem annum attigerit.

Neque verò gloſſa in ultima appoſitione allegata hujuſmodi opinioni adverſatur, quia quamvis dicat annum probationis debere eſſe integrum, ſed non requiri, ut exceſſerit; tamen loquitur in profeſſione tacita, quæ cùm per lap-

ſum

ſum integri anni inducatur ipſo jure, & ſic in inſtanti, ſatis eſt ut annus ſit completus; quia in illo ultimo temporis tacita profeſſio cenſetur inducta abſque eo quod annus ſit elapſus. At ſecus eſt in profeſſione expreſſa, quia cùm requirat factum hominis, non poteſt fieri in illo inſtanti, & momento temporis, quo annus eſt abſolutus. Ideòque neceſſariò requiritur ut annus ſit elapſus, quia ſi antea fieret, annus non eſſet integer, & completus, ut patebit cuilibet rem accuratè conſideranti.

Et poſt Concilium eamdem ſententiam ſimpliciter ſequuntur Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp. 24. n. 22.* Leſſ. *lib. 2. de inſt. & iure c. 41. n. 7. verſ. Quarto annum probationis*, & Ludovic. Miran. qui aſſerit hanc concluſionem eſſe veram, & communiter probari à Doctoribus antiquis, & junioribus *in Manual. Prælator. c. 22. art. 3. concl. 2.* licet contrarium levibus argumentis tradiderit Rodriq. *de regular. tom. 3. q. 17. art. 4.*

Nec obſtant quæ ſuperius in contrarium adducta ſunt.

Ad primum enim ſatis patet reſponſio ex ultimo argumento pro opinione negativa verſ. *Secundo probatur.*

Ad ſecundum de præcepto mortali patet ſimiliter reſponſio ex 2. 5. 6. & ultimo fundamento hujus ſententiæ.

Tertium eliditur ex quinto argumento contrario.

Quartum itidem ſublatum eſt ex dictis in ultimo fundamento.

Ad quintum conceditur ad validitatem profeſſionis requiri annum expletum 365. dierum atque horarum ferè ſex; ſed negatur id eſſe abſurdum.

Atque ex his omnibus videtur poſſe reſponderi profeſſionem, ut proponitur, emiſſam non eſſe validam.

Hæc controverſia bis contigit in S. Congregatione Concilii, & utroque caſu Sacr. Congregatio habuit profeſſionem pro invalida; ſed ad vitandos in religione motus à deciſione abſtinuit, nonnullis adhibitis temperamentis.

D E R E G U L A R I B U S.

Idem Alexander III. Ambianeñ. Epiſcopo.

C A P U T X.

SAnè de Canonico; qui in Eccleſia Aromateñ. profeſſionem fecerat, & fugerat ab eadem, in Monachum à quodam Abbate recepto: Id tuæ fraternitati ſignificamus, quòd ſi locus ubi nunc permanet, majoris Religionis quàm Eccleſia Aromateñ. exiſtat, ipſum in eodem loco cum pura conſcientia remanere permittas: alioquin eum ad priorem Eccleſiam redire compellas.

S V M M A R I V M.

1 *CAnonicus regularis, ſi fiat Monachus Religionis arctioris, manet Monachus, ſed ſi laxioris, redire compellitur.*

2 *Religio ſtrictior non dicitur quæ à principio ſuæ fundationis habet ſtrictiorem regulam; ſed in qua modo arctior vita ducitur.*

3 *Regula Canonicorum Regularium eſt laxior, quàm regula Monachorum.*

4 *Sed per conſtitutiones poteſt eſſe ſtrictior.*

5 *Fratres Prædicatores, etſi profiteantur Regulam S. Auguſtini, quæ laxior eſt, tamen per Conſtitutiones arctiorem vitam ducunt, quàm Monachi.*

6 *Et tranſeundo ad Monachos apoſtaſiam non effugiunt.*

7 *Religio ut dicatur arctior, non tantum Regula, ſed etiam Conſtitutiones debent attendi.*

8 *Conſtitutiones Ordinis tolli poſſunt per contrarias conſtitutiones, ſed regula per conſtitutiones tolli non poteſt.*

9 *A Religione maiori, in qua remiſſius vivitur, fieri poteſt tranſitus ad minorem melius obſervatam.*

10 *Quod locum habet ſi totus Ordo ſit collapſus, nec ſit ſpes reformationis, alias ſecus.*

11 *Regularis qui zelo ſanctioris vitæ tranſivit ad arctiorem Religionem non petita Superioris licentia, permittitur diſpenſativè in ea remanere, licet de rigore cogendus ſit redire ad primam.*

12 *Religio an ſit una tantum, vel plures, & in quo differant & n. ſeqq. uſque ad n. 24.*

13 *Religio omnis hoc habet commune, ut quis ſe totaliter præbeat ad ſerviendum Deo ſecundum tria eſſentialia vota, & n. 31. & ſeq.*

14 *Religionis ſtatus eſt quoddam exercitium, quo quis exercetur ad perfectionem charitatis, & num. 26. & 56.*

15 *Religiones diverſificantur ſecundum diverſitatem operum, ad quæ ordinantur.*

16 *Item ſecundum diverſos actus exercitiorum.*

17 *Religiones etſi conveniant in tribus ſubſtantialibus; tamen diverſificantur ſecundum diverſos fines ad illa tria ſubſtantialia ordinatos, n. 48.*

18 *Et quatenus aliquæ ſint ordinatæ ad eoſdem fines, tamen dicuntur diverſæ propter diverſas inſtitutiones, habitus, & denominationes, & n. 20.*

19 *Clericorum genus habet ſub ſe duas ſpecies, id eſt Clericos ſæculares, & Religioſos, & appellatione unius iſtorum non venit alterum.*

21 *Religio ſecundum Theologos eſt una tantum, ſeu unum genus, licet plures ſit ſpecies.*

22 *Religiones omnes conveniunt in ſummo fine, qui eſt charitas, & in tribus ſubſtantialibus Regulæ, & num. 48. & 56.*

Et ideò non differunt niſi per accidens d. n. 22.

23 *Sed contrà, & n. 48.*

24 *Religio quæ dicatur arctior, ſeu diſtrictior, vel maior, & n. ſeqq. uſque ad n. 66.*

25 *Religio principaliter ordinata eſt ad opera vitæ contemplativæ, quæ in oratione, & ſtudio conſiſtunt, & num. 38.*

26 *Religiones quædam ordinatæ ſunt ad opera vitæ activæ, & aliquæ ad mixta.*

27 *Et activorum actuum quidam conſiſtunt in prædicatione, & doctrina, & conſiliis animarum, ut in Prædicatoribus, Minoribus, &c.*

28 *Quidam in militia, ut in Templariis, & Hoſpitalariis.*

29 *Quidam ad hoſpitalitatis, & infirmorum obſequia, ut in Ordine Cruciferorum, & Sancti Antonii Viennen.*

30 *Religionum aliquæ ſunt ordinatæ ad ſolitudinem, aliquæ ad ſocietatem, quædam habent propria in communi, & quædam non.*

31 *Religio maior, ſeu perfectior an dicatur quæ habet opera contemplativa.*

32 *An verò quæ habet opera activa.*
33 *Militares Ordines ordinati ſunt ad effuſionem ſanguinis activam, non autem paſſivam, licet per accidens etiam paſſiva evenire poſſit.*
34 *Quo caſu propter martyrium cæteris Religionibus eſſent præferendi.*
35 *Religionum maioritas ſecundum Theologos attenditur principaliter ex parte finis, ſecundario ex parte exercitii.*
36 *Et quidem ſi finis Religionum ſit idem.*
37 *Diſcretio in Religionibus præfertur ieiuniis, vigiliis, & huiuſmodi obſervantiis, & n. 46.*
38 *Contemplationis opus duplex, oratio, & electio.*
39 *Vita activa opus duplex, unum derivatur ex contemplationis plenitudine, ut prædicatio, & doctrina.*
40 *Et hoc præfertur ſimplici contemplationi.*
Aliud totaliter conſiſtit in exteriori occupatione, ut eleemoſynas dare, & hoſpites recipere, &c. quæ ſunt minora operibus contemplativis, n. 42.
41 *Religiones, quæ ordinantur ad docendum, & prædicandum, tenent ſummum gradum, ſecundum verò quæ ordinantur ad contemplationem, & num. 50.*
43 *Militia opus dicitur nobilius aliis operibus activis, & cur.*
44 *In Religionibus ordinatis ad ſubventionem privatam proximi primum eſt infirmos recipere, ſecundum captivos redimere. Tertium hoſpites recipere. Quartum ad ſuum victum manibus operari.*
45 *Ad continentiam convenientius ordinantur maceratio corporis per abſtinentiam cibi, quàm per ſubtractionem veſtium.*
46 *Religiones arctiores non ſunt quia arctiores habent obſervantias, ſed quia obſervantia maiori diſcretione ordinata ſunt ad ſuum finem, & num. 51. & 55.*
47 *Vigiliæ, nuditas, & huiuſmodi non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt.*
48 *Religiones omnes conveniunt in communi exercitio circa tria ſubſtantialia, ſed in obſervantiis variant.*
49 *Religionum præeminentia triplex.*
50 *In tranſitu de una ad aliam Religionem ſecundum Theologos non attenditur quæ ſit aſperior, ſeu durior, ſed quæ ſit perfectior, ſeu fructuoſior.*
Sed contra ſecundum Canoniſtas, n. 55. & ſeqq.
52 *Religio Prædicatorum, cùm ad prædicandum ſit principaliter inſtituta, aliis eſt perfectior, & ex omni alia licet ad eam tranſire.*
53 *Etiam ex Carthuſienſi.*
54 *Sed e converſo ex Ordine Prædicatorum ad alios tranſire non licet, niſi in illo foret remiſſa religio, contrarium, n. 57. & 58.*
55 *Canoniſtæ reiectis Theologorum ſubtilitatibus in tranſitu de una ad aliam Religionem attendunt ſolum quis ſit arctior, diſtrictior, durior, vel fortior modus vivendi.*
Et hanc opinionem obſervat Curia, n. 58.
58 *Carthuſianus tranſiens ad Prædicatores punitur tanquam apoſtata.*
59 *Sed ad Carthuſiam datur tranſitus ex quacumque Religione.*
60 *Etiam Minimorum, & Minorum de Obſervantia, vel Capuccinorum.*
Et quid de Eremo Camaldulenſi, n. 62.
61 *Carthuſienſium ſtrictior clauſura cum abſtinentia à carnibus in quocumque caſu præponderat aliis Religionum aſperitatibus.*
62 *Ad Eremitas Camaldulenſes ex Indulto Eug. IV. tranſire licet ex quocumque Ordine, etiam Carthuſienſium licentia petita licet non obtenta.*
63 *Et an hodie ſit locus huiuſmodi indulto, & n. ſeq.*
64 *Eremitarum Camaldulenſium, & Montis Coronæ unionem factam ab Vrbano VIII. confirmavit Sanctiſſimus D.N. Innocentius X.*
65 *Ad Militares Ordines Curia non dat tranſitum à Religionibus Mendicantium, vel non Mendicantium etiam laxioribus.*
66 *Regularis profeſſus in laxiori Religione an teneatur adimplere votum ſimplex quod prius emiſerat de intrando Religionem arctiorem, & n. ſeq.*
67 *Votum ſecundum ſolemne derogat primo ſimplici, pro quo tamen venit pœnitentia imponenda.*
68. *Epiſcopus, qui prius voverat ingredi Religionem, tenetur cedere Epiſcopatui, & votum implere.*

S*Ane*. Si Canonicus Regularis efficiatur Monachus, 1
aut Religionis arctioris, & tunc manet Monachus:
aut laxioris, & tunc redire compellitur. Hoc dicit Joan.
Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Jo. de Anan. vel ad idem
ſecundum Abbatem, Canonicus Regularis poteſt effici
Monachus, ſi Religio ad quam tranſit eſt ſtrictior ſua:
alias ſecus, ſed juxta intellectum, qui verior eſt, ut dicam
infra in 2. *not.* Decretalis hoc intendit. Canonicus
Regularis qui zelo ſanctioris vitæ tranſivit ad monaſterium
Monachorum, non petita ſui Superioris licentia,
permittitur diſpenſativè in eo remanere, ſi de præſenti arctior
ibi vita ducatur; aliàs redire compellitur. Primò narrat
factum quod, ſecundò diſtinguendo diffinit: ibi, *id tua*;
& ſecundum membrum, ibi, *alioquin*.

Nota primò, ibi, *Si locus ubi nunc permanet maioris Re-* 2
ligionis exiſtat, ad validitatem tranſitus de una ad aliam
Religionem non eſſe attendendum an monaſterium, ubi
primò quis profeſſionem fecit, à principio ſuæ fundationis
fuerit ſtrictioris Regulæ, quàm monaſterium, ad quod
fit tranſitus, ſed an ſecundum monaſterium modo ſit arctioris,
prout ex hac littera deducunt Innoc. *in princ. in
verb. Nunc*, Hoſt. *num.* 1. *in eod. verb.* Jo. Andr. *eod num.
in verb. Vbi nunc*, qui ponderat dictionem, *Nunc*, ac ſi
textus dicat non inſpiciendum privilegium fundationis
Regulæ utriuſque loci, ſed ſatis eſt, ut nunc ſit ſtrictioris
illud ad quod tranſivit, licèt fortè tempore fundationis
fuerit laxioris; Et ſequuntur Butr. *num.* 4. Cardin. *in* 1.
notab. Anchar. *num.* 2. Jo. de Anan. *in* 1. *notab.* & Abb.
num. 4. qui affirmat multos in hoc decipi advertentes ſolum
ad regulam, utriuſque monaſterii antiquitus inſtitutam,
& non ad modum vivendi de præſenti exiſtentem.
Ego ad hoc aliter induco hanc decretalem: nam iſte erat 3
Canonicus Regularis, & tranſivit ad Monachatum, &
tamen mandatur inquiri an monaſterium, ad quod tranſivit
ſit majoris Religionis, vel minoris: hæc autem inquiſitio
fieri non poterat reſpectu Regulæ, & primævi inſtituti,
quia Canonici Regulares Regulæ inſerviunt laxiori, ut
dicit textus *in c. Quod Dei timorem inf. de ſtat. Monachor.*
Ergo neceſſe eſt ut inquiſitio facienda eſſet reſpectu præſentis
obſervantiæ, & conſequenter inſpiciendum eſt an tempore
tranſitus in utroque monaſterio ſtrictior, vel laxior
vita ducatur, ad hoc *c. Licet*, ibi, Vitam duceret arctiorem,
& ibi dixi, *num.* 20. & 21. poſt Abbatem *in* 9. *notab.
infr. eod.* Veruntamen, ut dicit Gul. Naſo, quamvis Re- 4
gula Canonicorum Regularium ſit laxior, nihilominus poſſibile
eſt ut per Conſtitutiones ſit ſtrictior, ſicut videre eſt
ſecundum eum in Fratribus Prædicatoribus, quia etſi pro- 5
fiteantur Regulam S. Auguſtini laxiorem, quàm ſit Regula
S. Benedicti: tamen Regula eſt quid minimum reſpectu
aliarum aſperitatum, quas inducunt Conſtitutiones Ordinis,
quæ uſque adeò arctant Prædicatorum vitam, ut aſperior
dicatur, quàm vita Monachorum. Si ergo tranſie- 6
rint ad Monachos, apoſtaſiam non effugiunt, & cogendi
ſunt redire ad primum Ordinem, ut hic: & concordant 7
Goffred. & Jo. Andr. *n.* 2. Atque ita non tantum Regula,
ſed etiam Conſtitutiones in hoc ſunt attendendæ ſecundum
eos, & conſentiunt Card. *in* 2. *quæſt.* Anchar. *n.* 4. & Abb.
n. 5. & idem Cardin. *in c. Ad noſtram n.* 2. & 3. *ſupra de appel.*
ubi etiam Abb. *n.* 6. & Præpoſit. *n.* 8. Anchar. in Clem. 1.
n. 4. *in* 3. *not.* & ibi Imol. *num.* 9. *de Regular.* Lap. *alleg.*
61. *Quidam Franciſcus aliàs* 62. *num.* 5. Philipp. Prob. *in
addit. ad Monach. in cap.* 1. *num.* 20. *infra eodem lib.* 6.
Sylveſt. *in verb. Religio* 4. *quæſt.* 6. Nec refert, quod Con- 8
ſtitutiones tolli poſſint per contrarias Conſtitutiones, ut in
reg. 1. *de reg. iur.* Regula autem per conſtitutiones non
poſſit tolli, *ut in cap. Sicut infra eodem*, nam, ut reſpondet
Joan. Andr. *d. num.* 3. *verſ. Ad id autem*; ſatis eſt
ut poſſint non tolli: *ad hoc l. Sufficit ff. de condit. indeb.*
& Clem. *Quia de ſupplen. neglig. Prælat. cum ſimilib.*
ut per eum vel ſecundum Abbat. *hic num.* 5. *verſ. Dic
autem etiam clarius*. Licèt Conſtitutiones tolli poſſint,
tamen

Digitized by Google

tamen ſatis eſt, ut de præſenti in primo monaſterio ſtri-
9 ctius vivatur. Itaque ſive laxior vita oritur ex tranſgreſſione Regulæ, ſive ex inobſervantia Conſtitutionum, à Religione, in qua remiſſiùs vivitur poteſt quis licitè tranſire ad minorem Religionem melius obſervatam, ſecundum D. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 8. *in corpor.* Joan. Andr. *hic num.* 3. & Cardin. *in conſ.* 28. *Pro elucidatione*, ubi eſt caſus.

10 Verùm hoc notabiliter limitat Jo. Andr. *d. n.* 3. ut locum habeat ſi totus Ordo ſit collapſus, nec ſubſit ſpes reformationis, ſicut eo tempore contigit in Templariis: aliàs ſecus. Unde ſi monaſterium verbi gratia Sancti Benedicti ſine ſpe reformationis ſit collapſum; nihilominus, ſi plura monaſteria ejuſdem Ordinis, ſaltem in patria vel provincia reperiantur non collapſa: tunc minimè licebit ad minorem Religionem tranſire. Facit *cap. Abbate in fin. de verb. ſignif.* Et cum hac limitatione Jo. Andr. tranſeunt hic Card. *in* 3. *q.* Anchar. *n.* 4. & Abb. *n.* 7. Sylveſt. *in verb. Religio* 4. *in* 2. *&* 6. *quæſt.*

11 Secundò, nota ibi, *in eodem loco cum pura conſcientia remanere permittas*. Regularem, qui bono zelo tranſivit ad arctiorem Religionem, non eſſe cogendum ad primum Ordinem redire, licet à Prælato ſuo tranſeundi licentiam non petierit; quod ſatis expreſsè probatur hic; nam iſtæ Canonicus Regularis fugerat à ſuo monaſterio, ut dicitur in littera, & ſic licentiam non poſtulaverat, ut arguit Hoſt. *hic in princ. in verb. Fugerat*. Non enim placet intellectus Magiſtri Petri de Sampſone dicentis Papam hic loqui juxta vulgare Lombardorum, qui verb. *Fugere*, uſurpant pro *ire*, ut hic refert Abb. Antiq. *num.* 1. Et tamen quia cum puritate conſcientiæ tranſivit, non compellitur redire ad primum monaſterium, niſi in caſu, in quo ſecundum ſit minoris Religionis; & ita per hanc litteram ſentit gloſ. Bernard. *hic, & in cap. Licet in verb. Licentiam poſtulaverit, infra eodem.* Sed tu dicas Religioſum poſſe revocari ad ſuum monaſterium, ut tenet gloſ. Joannis *in cap. Mandamus in verb. Monachos* 19. *q.* 3. & latè probavi *in d. cap. Licet in* 2. *quæſt. à n.* 52. *uſque ad n.* 60. Nec obſtat hoc cap. quia in hac parte continet gratiam, & diſpenſationem, ut innuit verb. *Permittas*, ſecundum præcitatam gloſ. & Hoſt. *hinc in princ. verſ. Vel quod hic dicit, & num.* 1. *verſ. Vel cum pura conſcientia*, & Abb. *num.* 2. *verſ. Tamen gloſ.* & ex hoc intellectu collige in practica, quod etſi de vigore juris tranſiens de una ad aliam Religionem zelo ſanctioris vitæ cogendus ſit regredi ad primam, ſi à Prælato ſuo tranſeundi licentiam non petierit: tamen non eſt inconveniens ut ex æquitate Sedes Apoſtolica cum eo miſericorditer diſpenſet, ut poſſit remanere in ſecunda; ſi de præſenti in ea ſtrictior vita ducatur, prout Papa hic fecit.

12 QUÆRO An Religio ſit una tantum, vel plures ſint Religiones, & in quo differant.

Reſpondeo cum Jo. Andr. *hic num.* 4. cùm jus noſtrum de Religionibus loquens dicat alteram majorem, vel arctiorem, aut diſtrictioris vitæ, & alteram minorem, vel laxiorem, ut hic, *& in cap. Licet, & cap. Conſulti infra eodem, & in c. Virgines* 20. *q.* 4. *in cap. Quod Dei timorem, infra de ſtatu Monachor. & in cap. Qui votum infra eodem lib.* 6. Hinc patet Religiones eſſe plures, & non unam tantum, ut in Clem. 1. *de elect. & in cap. unic. de Relig. Domib. lib.* 6.

13 Nec obſtat ſi dicas non eſſe ibi differentias per ſpecies, ſed per accidens, cùm omnis Religio hoc habeat commune, ut quis ſe totaliter præbeat ad ſerviendum Deo ſecundum tria principalia, & eſſentialia vota, de quibus in *cap. Cum ad monaſterium in fin. de ſtatu Monach.* Quo fit ut non poſſit eſſe diverſitas ſecundum hoc, ut in una Religione quis aliquid ſui retineat, & in alia aliud, ſicut in ſtatu Epiſcopali, non eſt diverſitas in ſpecie, ſed eſt unus ubicumque
14 fuerit, *cap. Legimus* 93. *diſt.* Id inquam non obſtat, quoniam ut reſp. Jo. Andr. *d. n.* 4. *verſ. Fateri*. [Status Religionis ex illis tribus eſſentialibus eſt perfectius quoddam exercitium, quo quis exercetur ad perfectionem charitatis. Sunt autem diverſa charitatis opera, quibus homo vacare poteſt. Sunt etiam diverſi modi exercitiorum; &
15 ideò religiones diverſificantur dupliciter. Primò enim diverſificantur ſecundum diverſitatem operum, ad quæ ordinantur, ut quia una eſt ordinata ad peregrinos hoſpitandos, alia ad captivos viſitandos, vel redimendos, una ad
16 actus contemplativos, alia ad activos, alia ad mixtos. Secundò, diverſificantur ſecundum diverſos actus exercitiorum, ut quia in una caſtigatur corpus per abſtinentiam, in alia per nuditatem, in alia per operationem manuum; major tamen eſt prima diverſitas, quam ſecunda, cùm
finis in unaquaque re ſit potiſſimum. Quamvis ergo tria 17
illa eſſentialia unicuique religioni ſint communia: tamen benè compatiuntur religiones fore diverſas propter diverſas diſpoſitiones, & diverſos fines ad illa tria eſſentialia
ordinatos. Quinimò, eſto aliquæ Religiones ſint ordina- 18
tæ ad eoſdem fines, nihilominus cùm diverſæ ſint inſtitutiones, diverſi habitus, diverſæ denominationes, dicuntur eſſe diverſæ, & ſic loquitur d. Clem. 1. *de elect. & d. cap. unico de religioſ. domib. lib.* 6.] Hæc Jo. Andr. quæ
ferè ad calamum tranſtulit ex D. Thom. *in* 2. 2. *q.* 188. *art.* 1. 19
Quibus adde Gemin. *conſ.* 41. Pro clariori deciſione *num.* 1. ubi magiſtraliter dicit in Eccleſia militanti eſſe unum genus hominum generaliſſimum, quod principaliter dividitur in duo genera ſubalterna, clericorum, videlicet, & laicorum, *cap. Duo ſunt genera* 12. *q.* 1. Genus autem ſubalternum clericorum habet ſub ſe diverſas ſpecies, quæ principaliter dividuntur in duas, videlicet in clericos ſæculares, & religioſos, & appellatione unius iſtorum propriè ſumpto vocabulo non comprehenditur alterum, ut eſt text. *in cap. Ex multa verſ. Sicut ergo infra de voto*, & notat gloſ. in Clem. *Cupientes in verb. Religioſi,*
de præbend. Item ſpecies religioſorum dividitur in alias ſpe- 20
cies, quæ diſcernuntur ex diverſitate profeſſionis, & habitus, ut patet *in cap. Ut lex continentiæ* 27. *q.* 1. & in Clem. 1. *de elect.* & in Clem. 1. *Eos de Regular. cum ſimilib.* Quod latius proſequere, ut per eum. Dicit etiam Lapus *allegat.* 130. *Pro dubii num.* 4. ſecundum opinionem Theologo-
rum unam tantum eſſe Religionem, quia in omnibus 21
religionibus inſunt illa tria ſubſtantialia ſcilicet obedientia, continentia, & carentia proprii. Et ſine illis tribus non eſt religio, ut notatur *in cap.* 2. *de Eccleſ. ædifican.* ergo una tantum eſt religio, ſeu unum genus, licet plures
ſint ſpecies. Similiter Anchar. *conſ.* 321. *Præmittenda ſunt* 22
num. 1. [Licet, inquit, Religiones diverſificentur ſecundum diverſitatem operum, & exercitiorum; tamen omnes in fine conveniunt, ſcilicet in dilectione Dei, & proximi; ergo in ſummo fine, qui eſt charitas, omnes Religiones conveniunt, ut in extravag. *Ad conditorem verſ. Cum enim.* Conveniunt etiam omnes religiones in tribus ſubſtantialibus regulæ, de quibus *in cap. Cum ad monaſterium de ſtat. Monach.* Ex quibus poteſt dici, quod prædictæ diverſitates faciunt potius religiones differre in qualitate accidentali, quàm in ſubſtantia, ſive eſſentia, arg. *l. Ordo ff. de publ. iudic.* Fateri tamen oportet, quod dicta diverſitas accidentium, ſive qualitatum inducat diverſitatem religionum, ut notatur in Clem. 1. *de elect.*] Hactenus verba
Anchatani. Sed tu dicas cum Jo. Andr. religionum diffe- 23
rentias eſſe per ſpecies, & non per accidens, ut dictum eſt ſupra *num.* 13. Nec obſtat, quod ea, quæ in eſſentialibus conveniunt, ſicut religiones omnes conveniunt in tribus ſubſtantialibus, ſine quibus non eſt aliqua religio, non differant niſi per accidens. Quoniam, ut reſpondet S. Th. 2. 2. *q.* 188. *art.* 1. *ad* 2. tria eſſentialia vota pertinent ad exercitium Religionis, ſicut quædam principalia, ad quæ omnia reducuntur. Ad obſervandum autem unumquodque eorum diverſimodè aliquis ſe diſponere poteſt, puta ad votum continentiæ ſervandum ſe diſponit aliquis per loci ſolitudinem, per abſtinentiam, & per mutuam ſocietatem, & per multa alia hujuſmodi, & ſecundum hoc patet quod communitas eſſentialium votorum compatitur diverſitatem religionis, tum propter diverſas diſpoſitiones, tum etiam propter diverſos fines.

Secundò QUÆRO, quæ Religio dicatur arctior, ſeu di- 24
ſtrictior, vel major.

Pro ſolutione quæſtionis præmittendum eſt Religionem 25
principaliter ordinatam eſſe ad opera vitæ contemplativæ, quæ in oratione, & ſtudio conſiſtunt, ad quod propriè videtur ordinatus ordo Ciſtercienſium, & Carthuſienſium, licet aliquis ex his ſecundariò opus manuum, vel hoſpita-
litatem habeat annexam. Sed multæ Religiones ſunt etiam 26
ordinatæ ad opera vitæ activæ, & aliquæ ad mixta, ut di-
ctum eſt in præcedenti quæſtione. Iſtorum autem activo- 27
rum actuum quidam conſiſtunt in prædicatione, & doctrina, & animarum conſiliis, de quibus quomodo, & quando Religioſis competere poſſint, planè habetur 16. *quæſt.* 1. per totam. Exemplum in Prædicatoribus, Minoribus, Ere-

mitis Sancti Auguſtini, Carmelitis, & ſimilibus. Qui-
28 dam, in militia, ut olim Templarii, & nunc Hoſpitalarii,
ſeu Calatrenſes, Sancti Jacobi de Spatha, Sanctæ Mariæ
Theutonicorum, & his ſimiles. De qua quidem militia
quomodo, & quando bonum publicum, & animarum
ſalutem reſpiciat, ſatis habetur *in cap. Noli* 23. *q.* 1. *& cap.
Fortitudo, & per tot. q.* 3. & per Jo. Andr. *hic num.* 7. *verſ.*
29 *De corporali*. Aliqui ad hoſpitalitatis, & infirmorum ob-
ſequia, ut Ordo Cruciferorum Sancti Antonii Viennen.
30 Sancti Spiritus in Saxia, Beati Joannis Dei, & Clerico-
rum miniſtrantium infirmis. Rurſus aliquæ Religiones
ſunt ordinatæ ad ſolitudinem, aliquæ ad ſocietatem;
quædam habent propria in communi, quædam non, ut
olim Mendicantes omnes, & hodie Minores Sancti Fran-
ciſci, ut in decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Re-
gul. cap.* 3.

31 Quibus ita conſtitutis, in propoſita quæſtione primo in-
tuitu dicendum videtur illam dici majorem Religionem,
quæ habet opera contemplativa; unde *Lucæ* 10. Maria, per
quam hæc vita deſignatur, optimam partem elegiſſe dici-
tur, *cap. Niſi cum pridem ad fin. ſupr. de renunciat.* Præterea
Auguſtinus conſuluit certius eſſe tenendum, *ut cap. Si
quis in fine de pœnit. diſt. ultim.* Sed vita contemplativa
proculdubio certior, ac tutior eſt, *ut in d. c. Niſi*. Ad
hoc *c. primum in fin. de pœnit. diſtinct.* 5. Ergo præeligenda,
& appetenda.

32 Sed contra, major Religio videtur illa, quæ habet ope-
ra activa, per text. *in cap. Licet, inf. eodem*, ibi, quoniam
ſicut majus bonum minori bono præponitur, ita commu-
nis utilitas ſpeciali utilitati præfertur; & in hoc caſu rectè
præponitur doctrina ſilentio, ſolicitudo contemplationi,
& labor quieti, &c. Sed illa Religio eſt major, & potior,
quæ ad majus bonum eſt ordinata: Ergo religio, quæ or-
dinatur ad vitam activam, eſt potior illa, quæ ordinatur
ad vitam contemplativam. Præterea omnis Religio ut præ-
dixi ordinatur ad charitatem: At majorem charitatem quis
habere non poteſt quàm ut vitam ſuam ponat pro amicis
ſuis. *Jo.* 15. *dict. cap. Niſi cum pridem verſ. Quippe de*
33 *renunciat*. Ergo Ordines ad id ordinati, quales ſunt Or-
dines militares, qui etiam ſunt activi, cenſeri debent
majores.

34 Dici tamen poteſt ejuſmodi Ordines militares eſſe ordi-
natos ad effuſionem ſanguinis activam, non autem paſſi-
vam, licet etiam paſſiva per accidens evenire poſſit: facit
cap. Is qui de homicid. lib. 6. ſecundum Jo. Andr. *hic num.* 8.
verſ. Dici tamen poteſt, qui propterea fatetur aliquo caſu
hos milites martyrium ſubire poſſe; & tunc ambigendum
non eſſet, quin aliis Religioſis eſſent præferendi ſecundum
eum. Unde ſuper illud ad Hebr. 12. *Nondum uſque ad ſan-
guinem reſtitiſtis*, dicit gloſ. Perfectior in hac vita dilectio
nulla eſt ea, ad quam Sancti Martyres pervenerunt, qui
contra peccatum uſque ad ſanguinem certarunt: certare
enim uſque ad ſanguinem poteſt interdum competere
Religionibus quæ ad militiam ordinantur, quod expreſſè
docuit S. Thom. *in* 2. 2. *q.* 188. *art.* 6. *ad* 2. juncto argum.
contrario.

35 His in utramque partem adductis pro ſolutione quæſtio-
nis, cùm Religiones primò diverſificentur ex parte finis,
ſecundò ex parte exercitii dicunt Theologi majoritatem, ſeu
excellentiam unius Religionis ſuper aliam principaliter at-
tendi ſecundum Religionis finem, ſecundario autem ſe-
cundum exercitium: nam comparatio ſecundum finem eſt
abſoluta, quia finem quærimus propter ſe. Sed ſecunda
eſt reſpectiva, quia exercitium non quæritur propter ſe,
ſed propter finem: ex quo ſequitur ut illa Religio ſit major,
quæ ordinata eſt ad finem abſolutè potiorem, vel quia illud
eſt majus bonum, vel quia ordinatur ad plura bona. Ubi
36 verò utriuſque Religionis finis ſit idem, attenditur ſecun-
dariò præeminentia, non ſecundum quantitatem exercitii,
37 ſed ſecundum proportionem ejus ad finem intentum. Un-
de in Collationibus Patrum *col.* 2. *c.* 3. *ante med.* introdu-
citur ſententia Beati Antonii, qui prætulit diſcretionem,
38 per quam quis omnia moderatur jejuniis, vigiliis, & hujuſ-
modi obſervantiis. Cùm igitur opus contemplationis ſit
duplex, ſcilicet oratio, & lectio: ſi una Religio eſſet ordi-
nata ad orationem tantùm, & alia ad lectionem; utique
39 prima eſſet major, quia opus orationis nobilius. Cæterum
advertendum eſt opus vitæ activæ eſſe duplex. Unum eſt
quod derivatur ex contemplationis plenitudine, ut prædi-
catio, & doctrina. Unde & Gregorius dicit *in* 5. *homil. ſu-
per Ezech. poſt med.* quod de perfectis viris poſt contempla-
tionem ſuam redeuntibus dicit Pſalm. 144. *Memoriam ſua-
vitatis tuæ eructabunt*. Et hoc opus meritò præfertur ſim- 40
plici contemplationi, & ſic loquitur *cap. Licet infra eod.* Si-
cut enim majus eſt illuminare, quàm lucere tantum, ita ma-
jus eſt contemplata aliis tradere, quàm ſolum contemplari.
Sic ergo ſummum gradum in Religionibus tenent quæ or- 41
dinantur ad docendum, & prædicandum, quæ & propin-
quiſſimæ ſunt perfectioni Epiſcoporum.

Secundum autem gradum tenent illæ, quæ ordinantur 42
ad contemplationem. Aliud verò eſt opus vitæ activæ, quod
totaliter conſiſtit in exteriori occupatione, ſicut eleemoſy-
nas dare, hoſpites recipere, & ſimilia, quæ ſunt minora ope-
ribus contemplativis, niſi fortè in caſu neceſſitatis *c. Non
ſatis, & c. Paſce fame morientem* 86. *diſt.* & quia activum 43
opus militiæ ordinatum eſt ad publicam utilitatem, videtur
eſſe nobilius. Nam, ut dicitur, primo & hic, melius eſt
bonum gentis quàm unius hominis. Facit *c. Bona, il primo
ſupra de poſtulat. Prælat.* & propterea dicunt aliqui, quos
tacito nomine hic refert Jo. Andr. *num.* 8. *circa med. verſ.
Per quod*. Opus militiæ in Religione ordinatum non ad
mundanum commodum, ſed ad defenſionem divini cultus,
& publicæ ſalutis, ſubſidium Terræ ſanctæ, & perſonarum
miſerabilium, & patriæ, inter opera activa eſſe nobilius, &
propter id Religionem ad id ordinatam eſſe nobiliorem aliis
ordinatis ad alia purè activa; unde de Juda legitur 1. Ma-
chabæor. 3. *Præliabatur prælium Iſrael cum lætitia, & di-
latavit gloriam populo ſuo*, & ſic pugnavit pro Republica.
Item & pro divino cultu. Unde ibi ſequitur eum dixiſſe:
nos pugnabimus pro animabus noſtris, & pro legibus noſtris.
Inter activa verò, quæ reſpiciunt ſubventionem privato- 44
rum proximorum, videtur eſſe nobilius, & in primo gra-
du infirmos recipere, in ſecundo autem captivos redimere,
in tertio hoſpites recipere, in quarto, ad ſuum victum ma-
nibus operari. Per quæ patet Religiones ad hos actus inſti-
tutas habere ſecundum qualitatem activam ſuas præemi-
nentias. Quod ſi una ad plura ejuſmodi opera ſit inſtituta,
alia ad pauciora, prima erit præſtantior. Et idem ſi ha- 45
beat ſtatuta, quæ magis congruant ad finem propoſitum.
Unde convenientius ordinatur ad continentiam macera-
tio carnis per abſtinentiam cibi, & potus, quæ pertinent ad
famem, & ſitim, quàm per veſtium ſubtractionem, quæ
pertinet ad frigus, & nuditatem. Illa enim, quæ ſine diſ- 46
cretione fierent, facilè adnexum haberent deficiendi peri-
culum, unde, ut ait B. Antonius, non ſunt Religiones po-
tiores, quia arctiores habeant obſervantias, ſed quia obſer-
vantiæ ſunt majori diſcretione ordinatæ ad ſuum finem, &
Abbas Moyſes in collationibus Patrum *in col.* 1. *c.* 7. *poſt
med. Ieiunia* (inquit) *vigilia, meditatio ſcripturarum, nu-* 47
*ditas, ac privatio omnium facultatum non perfectio, ſed per-
fectionis inſtrumenta ſunt, & iſta inſtrumentalia deſerviunt
tribus eſſentialibus Religionis. Ad paupertatem labor manuum
& mendicitas, quæ victum procurant. Ad continentiam mace-
ratio carnis, ut ieiunia, vigilia, & huiuſmodi. Ad obedien-
tiam oratio, lectio, viſitatio infirmorum, & ſimilia. Per hoc
removentur obſtacula impedientia ſuum Religionis finem, ut
ſcilicet totaliter tendatur in Deum, & charitatis perfectio-
nem. In communi ergo exercitio circa illa tria ſubſtantialia* 48
*omnes Religiones conveniunt, ſed in obſervantiis variant, de
quibus una Religio quandoque plus habet, quam alia*. Ex præ- 49
dictis collige triplicem Religionis præeminentiam una prin-
cipaliter, & ſecundario attenditur. Secunda principaliter
tantum. Tertia ſecundariò tantum, ut *hic* latè per Jo. Andr.
n. 8. qui hæc ferè omnia hauſit ex doctrina D. Th. *in* 2. 2. *q.*
188. *art.* 6. *per totum*.

Ex his ergo concludunt Theologi in tranſitu de una ad 50
aliam Religionem non eſſe attendendum, an ſit aſperior, ſeu
durior, ſed ſolum an ſit perfectior, & fructuoſior: ad hoc
c. Licet infra eod. ibi, *Ad frugem melioris vitæ valeat tranſ-
migrare*. Et infra ibi, *Liberè poteſt ſanctioris vitæ propoſitum
adimplere*. Et hanc contendunt eſſe majorem Religionem,
de qua loquitur hæc Decretalis. Et hujus ſententiæ, licet non 51
ita clarè, videtur eſſe D. Th. *in* 2. 2. *q.* 189. *art.* 8. *in corp. ubi ait,
Poſſe aliquem laudabiliter de una Religione tranſire ad aliam
zelo perfectionis, in qua non attenditur excellentia ſecundum
ſolam arctitudinem, ſed principaliter ſecundum id, ad
quod Religio ordinatur; ſecundario vero ſecundum diſcre-
tionem obſervantiarum debito fine proportionatarum. Et in*
quæſt.

Digitized by Google

quæſt. præcedenti art. 6. *in corp. & in reſponſione ad tertium* ſimiliter ait, arctitudinem obſervantiarum non eſſe id, quod præcipuæ in Religione commendatur; & ideò non eſſe potiorem Religionem ex hoc, quod habeat arctiores obſervantias, ſed ex hoc, quod ex majori diſcretione ſunt ejus obſervantiæ ordinatæ ad finem Religionis: Et hanc doctrinam ſequuti ſunt Turrecrem. *in cap.* 1. *num.* 1. *verſ. Primo zelo perfectionis* 19. *q.* 3. S. Antonin. *in* 3. *par. tit.* 16. *cap.* 4. *in princ. verſ. Poteſt tamen*, Sylveſter. *in verb. Religio* 4. *in fine*, ibi, ſed tamen adverte, quia nomine Religionis arctioris venit Religio ſanctior, & Religio fructuoſior: Navarr. *in comm.* 4. *de Regul. num.* 2. & 3. Quinimò Petr. de Palud. *in* 4. *ſent. diſtinct.* 38. *q.* 3. *art.* 1. *n.* 11. [Quia (inquit) corporalis exercitatio ad modicum utilis eſt, nullum autem ſacrificium eſt Deo magis acceptum ſicut zelus animarum, quia ad prædicandum fuit Chriſti Religio eſſentialiter, & principaliter & nominali-
52 ter inſtituta; Idcircò religio Prædicatorum, quia ad hoc principaliter inſtituta eſt, aliis eſt perfectior, & ex omni alia ad eam licet tranſire, etiamſi in paupertate, & auſteritate alia excellat, quia hæc eſt perfectio, & religio Chriſti etiamſi loculos habeat, quos alia non habeat religio, quæ prædicationem eſſentialiter non habet annexam, ſed accidentaliter poſt inſtitutionem per auctoritatem ſibi commiſſam per accidens ad hanc perfectionem attingit.] Hæc Petr. quem refert, & ſequitur D. Antonin.
53 *d. c.* 4. §. 4. *in princ.* & cum his concordat Sylveſt. *in ver. Religio* 4. *q.* 6. & Jo. ibidem relatus à D. Anton. nam, ut ipſe ait, cùm unicuique ob frugem melioris vitæ ad altiorem ſtatum liceat tranſire, *ut cap. Duæ ſunt* 19. *q.* 2. & *c. Licet infra eod.* Non ſolum Carthuſienſes, ſed cujuſcunque ordinis fratres ad ordinem Prædicatorum poſſunt tranſire regulariter ad unguem viventem. Et illum eſſe aliis perfectiorem probat eadem ratione, qua Petr. de Palud. Quinimò, ut refert S. Antonin. *loc. cit.* Monaldus nomine magnus Canoniſta, & Theologus atteſtatur ſe vidiſſe Pariſiis determinationem factam per doctores univerſitatis ejuſdem, quod frater Carthuſiæ poteſt tranſire ad ordinem Prædicatorum regulariter viventem de jure communi. E
54 converſo autem, ut inquit S. Antonin. *d.* §. 4. *verſ. E converſo*, Fratres Prædicatores ad aliorum ordinum obſervantiam non poſſunt deſcendere, niſi in ordine Prædicatorum foret remiſſa religio: tunc enim liceret tranſire ad alium ordinem arctius viventem cum propoſito, & facto arctè vivendi, & non laxè, & ita ſecundum Theologos non attenditur quæ religio ſit aſperior, ſed quæ ſit perfectior.

55 [Sed nos Canoniſtæ (ut inquit Jo. Andr. *hic num.* 8. *circa fin.*) non ponderatis his ſubtilitatibus tantùm ſolemus advertere ubi ſit arctior, diſtrictior, durior, vel fortior modus vivendi, unde Decretalis *Licet inf. eod. in fin.* dicit, ut apud eos vitam duceret arctiorem, & paulò poſt princ. dicit, arctioris vitæ prætextu. Ad idem *c. Quia in*
56 *inſulis*, ibi, *dura eſt Congregatio*, *infra de ſtat. Monachor.* Atque ita cùm omnes religiones ſint ordinatæ ad ſummum finem, qui eſt charitas, per quam quis conjungitur Deo, ut in Extravag. Joann. XXII. *Ad Conditorem verſ. Cùm enim*, & ſic finis ſit idem: ſolum arctiorem vivendi mo-
57 dum ponderamus, ideòque ſi in una Religione ſit ſola contemplatio cum arctiſſimo vivendi modo, poſſibile tamen, & ſine deficiendi periculo, non admitteremus tranſitum ad religionem, in qua eſſet contemplatio, & actio etiam per prædicationis officium cum laxo, vel minus arcto modo vivendi, quod tamen Theologi admitterent ſecundùm prædicta.] Hactenus verba Joan. Andr. cum quo concordant *hic* Henric. Borph. *n.* 16. Anton. de Butr. *n.* 6. mordens Theologos, qui volunt omnia ſcire, & nihil ſciunt, Cardin. *num.* 19. *verſ. Tamen ſecundum Canoniſtas*, Anch. *n.* 6. *verſ. Dicit Io. Andr. quod Canoniſtæ*, Abb. *n.* 8. & Jo. de Anan. *n.* 3. *verſ. Canoniſtæ dicunt*. Summa Roſel-
58 la *in verb. Religio* 4. *num.* 8. *in fin.* & Angel. *in verb. Religioſus num.* 34. Adde quod opinionem Canoniſtarum ſervat curia; non enim permittit tranſitum à religione in qua ſtrictiùs, & duriùs vivitur ad religionem, in qua vivitur laxiùs, utcunque annexum habeat prædicationis officium; unde ſi Carthuſianus tranſmigraret ad Prædicatores prætextu zeli perfectioris vitæ, puniretur tanquam
59 apoſtata: è converſo autem ex quacumque religione datur tranſitus ad Carthuſiam, ut in extravag. 1. *de regul.* ubi Martinus IV. ſtatuit ut nullus religioſus ordinum Mendicantium quorumcumque, quavis auctoritate ad religionem non Mendicantium audeat convolare, ordine Carthuſienſium dumtaxat excepto, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſervata: & ex hoc confunditur opinio Paſſerel. *in privil. Minim. cap.* 39. conten- 60
dentis ex quacunque religione dari tranſitum ad religionem Minimorum, ſed ex illa ad nullam aliam, eo quod ſit omnium arctiſſima ob votum quadrageſimalis vitæ, ut dicit Julius II. in ipſorum privil. Item dubia redditur opinio D. Bonav. *in expoſit. reg. Minor. c.* 2. *q.* 12. & 13. *tom.* 1. Cordubæ *in eadem reg. c.* 2. *q.* 17. *punct.* 1. qui idem affirmant de religione Minorum, ſed oppoſitum ſervatur in practica, nam & Capuccini paſſim tranſeunt ad Carthuſianos petita licèt non obtenta ſuorum Superiorum licentia. Item ut vides, obſtat exceptio, de qua, in prædicta extravag. Martini IV. Quæ quidem exceptio apponi ſolet in omnibus privilegiis, & indultis Apoſtolicis interdicentibus tranſitum ad alias religiones, & meritò, quia 61
licet Carthuſienſium religio non ſit cæteris perfectior ex parte finis, quippe quæ non eſt inſtituta ad officium docendi, vel prædicandi, ſed ad ſolam contemplationem ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 41. & 52. tamen arctiſſima clauſura, ac velut perpetuus carcer, cui ſunt addicti Carthuſienſes, cum abſtinentia à carnibus in quocunque caſu præponderat omnibus aliis religionum aſperitatibus, ut dixi *in cap. Ad Apoſtolicam num.* 38. *inf. eod.* & *in cap. Non eſt vobis num.* 25. & *num.* 28. *ſup. eod.* ubi de tranſitu Ciſtercienſium ad Carthuſianos, & quia in ſtri- 62
ctiori clauſura perpetuò vivunt etiam Eremitæ Camaldulenſes, de quibus mira hìc tradunt Jo. Andr. *num.* 11. & Butr. *num.* 8. idcircò Eugen. IV. in Conſtitutione, quæ incipit *Illa quæ*, edita 8. Kalen. Novembris 1475. in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 174. indulſit Priori, & Fratribus eremi Camaldulenſis, ut omnes, & ſingulos cujuſcunque Ordinis exiſtant, & de quibuſcunque Congregationibus, domibus, ſeu monaſteriis, ſive mendicantium, ſive non mendicantium, etiam Carthuſienſis ordinis venerint, Superiorum ipſorum licentia petita, licet non obtenta, in prædicta eremo recipere, & retinere poſſint. Cæterùm 63
cùm noſtris temporibus memorata eremus à rigore primævi inſtituti plurimum declinaverit, & in tranſitu de una ad aliam religionem non attendatur primæva inſtitutio, & fundatio regulæ, ſed præſens obſervantia ſecundum ea, quæ dixi ſupra *in* 1. *notab.* fortè non liceret vigore præſentis Indulti ex ordine Carthuſienſi ad dictam eremum tranſvolare, ſed quia non ita pridem ſanctæ mem. Urbano VIII. 64
facta eſt unio Eremitarum montis coronæ cum Eremitis Camaldulenſibus ſub quibuſdā Capitulis, de quibus in Brevi expedito ſub die 8. Oct. 1634. quæ paulò poſt fuerunt declarata in alio Brevi 13. Aprilis 1635. & quia hujuſmodi unionem noviſſimè approbavit Sanctiſſimus Dominus noſter Innocentius X. videtur ſubeſſe ſpes proxima reformationis tam celebris Sanctuarii, ubi S. Pater Romualdus illius fundator primùm in occidente vitam eremiticam introduxit, ut in primis litteris Urbani VIII. ac proinde videtur eſſe locus limitationi Jo. Andr. de qua ſupra *n.* 10.

Rurſus in curia ſæpius vidi derogatum tranſitum ex reli- 65
gionibus etiam laxioribus tam Mendicantium, quàm non Mendicantium ad ordines militares, quem tamen concederent Theologi ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 43. Adhæreas igitur Canoniſtis.

Sed hic QUÆRO An profeſſus in laxiori religione te- 66
neatur adimplere votum ſimplex, quod priùs emiſerat de intrando religionem arctiorem.

Reſpondeo breviter, non teneri, quia votum ſolemne, 67
quo quis obligatur minori religioni, eſt fortiùs, quàm votum ſimplex, quo religioni majori aſtringitur. Poſt votum enim ſimplex, ſi contraheret quis matrimonium, non dirimeretur, ſicut poſt votum ſolemne; & ideò ille qui jam profeſſus eſt in minori religione, non tenetur implere votum ſimplex, quod emiſit de intrando religionem majorem. Ita per hanc rationem docet S. Th. *in* 2. 2. *q.* 189. *art.* 8. *ad* 3. quem refert, & ſequitur Turrecrem. *in c.* 1. *in* 4. *quæſt. n.* 4. 19. *q.* 3. Poteſt igitur talis remanere in laxiori, quia per ſecundum votum ſolemne derogatum eſt primo ſimplici, quod fecerat: tamen pro voto primo non completo erit pœnitentia imponenda, *ut c. Qui poſt votum*, *de Regular. lib.* 6. ſecundum Turrecrem. *ubi ſupra.* Diverſum eſt in eo, qui vovit re- 68

ſigionem ingredi, & voto non completo factus eſt Epiſcopus; per hoc enim non eſt ſolutus voto, imò ſi ſuam velit ſanare conſcientiam, debet cedere, & votum implere, ut eſt text. *in cap. Per tuas, infr. de Voto*, S. Thom. *d. q. 189. art. 3. ad primum*, & ſic notã differentiam inter matrimonium carnale, & matrimonium ſpirituale, quod contrahitur inter Epiſcopũ, & Eccleſiam, *ut in c. ult. & per tot. ſupra de tranſlat. Epiſcopi*, nam primum derogat voto ſimplici de intrando religionem ſecundum, autem non.

DE REGULARIBUS.

Idem Alexander III. Bel-vacen. Epiſcopo.

CAPUT XI.

Significatum eſt nobis: & infrà. Mandamus, quatenus ſi inveneris, quòd G. non fuiſſet à parentibus oblatus; & infra decimum quartum annum facti voti pœnitens, à religione receſſerit: ab illo voto profeſſionis, quod fecit, denunties abſolutum. Si autem à parentibus fuerit oblatus, ſeu decimum quartum annum compleverit, cùm religionem intravit, ſeu poſt decimum quartum annum profeſſionem à ſe prius factam, ratam habuerit: eum ad eamdem, vel ad aliam religionem tranſire compellas.

S V M M A R I V M.

1 *Profeſſus tacitè an cenſeatur qui ante annum decimumſextum ignorans defectum ætatis expreſſam profeſſionem emiſit, & poſtea credens ſuam profeſſionem validam in monaſterio per plures annos in habitu regulari abſque reclamatione perſeveravit, & n. ſeq. uſque in fin.*

2 *Ignorantiæ præſumptio non prodeſt niſi allegetur.*

3 *Profeſſio tacita inducitur per delationem annalem habitus indiſtincti, licet præceſſerit expreſſa irrita, abſque eo quod probetur ſcientia nullitatis profeſſionis expreſsè.*

4 *Ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ an tacitam profeſſionem excludat.*

5 *Profeſſio tacita neceſſariò requirit conſenſum profitentis, & num. 19.*

6 *Actus cenſetur factus in executionem obligationis præcedentis.*

7 *Errantis, & ignorantis nullus eſt conſenſus, & n. 21. & 41.*

8 *Profeſſio expreſsè emiſſa ab eo, qui falsò opinabatur ſe iam eſſe profeſſum, an valeat, & n. 42.*

9 *Votum denuo factum propter dubium validitatis prioris voti an obliget, & n. 13. & 42.*

Matrimonii confirmatio à principio invalidi an requirat certam notitiam amotionis obſtaculi, ibidem, & num. 46.

10 *Matrimonium contractum cum ancilla ignoranter, ea viro ignorante manumiſſa, non convaleſcit per copulam ſubſequentem, & n. 26.*

11 *Actus continuatus cenſetur unus per relationem ad principium ſui temporis.*

12 *Ratihabitio actus invalidi an requirat ſcientiam nullitatis cum qualitatibus, & voluntatem eam ſanandi, & num. 41.*

13 *Approbare, & credere eſſe validum in quo differant.*

Vovens ante pubertatem, ſi poſt pubertatem votum ratificet credens eſſe validum, an obligetur coram Deo, ibidem n. 42.

14 *Ordinatus per metum, ſi ordinem exerceat ignorans nullitatem, an cenſeatur ratificare.*

15 *Donatum monaſterio ob cauſam erroneam validitatis profeſſionis poteſt repeti.*

16 *Falſa cauſa non obligat profitentem, & n. 29. & ſeq. & num. 41.*

17 *Præſumptio tacita profeſſionis per delationem habitus annalem an admittat probationem in contrarium, & num. 40.*

18 *Ignoranti non currit tempus.*

19 *Profeſſio tacita non requirit conſenſum expreſſum, ſed ſufficit tacitus, & præſumptus.*

20 *Præſumptio taciti conſenſus ex delatione habitus habet locum etiam cum præceſſit expreſſa profeſſio irrita.*

21 *Ignorantia, & error an, & quando excludant voluntarium, & n. ſeqq. & n. 41.*

22 *Ignorantia antecedens, & concomitans quæ ſit.*

23 *Voluntas non fertur niſi in præcognitum.*

24 *Matrimonium contractum per errorem, an & quando ſit nullum, & n. 27.*

25 *Ignorantia an ſit antecedens, vel concomitans quibus regulis cognoſcatur.*

26 *Matrimonium nulliter contractum, ſi coniuges validum credentes ſe commiſceant, an, & quando convaleſcat, & n. 28.*

29 *Actus factus ex cauſa erronea an, & quando ſit nullus, & num. 38.*

30 *Falſa cauſa obligat religioni ubi conſtat de intentione profitentis.*

31 *Profeſſus nulliter an præſumatur perſeveraturus fuiſſe in Religione, ſi nullitatem ſciviſſet.*

32 *Mens, & voluntas declaratur etiam ex actu nulliter geſto.*

Voluntatis mutatio in Monacho non præſumitur niſi probetur, ibidem.

33 *In voluntatis perſeverantia dignoſcenda magis ſpectatur initium, quàm factum poſtea ſubſecutum.*

34 *Voluntas mutari non poteſt re non integra, & in præiudicium alterius.*

35 *Errans an præſumatur facturus fuiſſe ſi ſciviſſet quando ex actu oritur obligatio, & n. 38.*

36 *Reſtitutio in integrum minori ſeducto ad profeſſionem non datur.*

37 *Solutum indebitè repeti non poteſt quando à pietate cauſatur error.*

39 *Annus probationis inſtitutus eſt ut religio probet mores novitii, & novitius auſteritatem religionis.*

Præſumptio tacitæ profeſſionis inducta ex delatione habitus ultra annum eſt iuris, & de iure, nec admittit probationem in contrarium, ibidem.

43 *Minor quatuordecim annis de iure communi non obligatur religioni niſi factus maior ratum habuerit.*

44 *Profeſſio facta ante annum probationis etiam de iure communi in ordinibus Mendicantium nulla erat.*

45 *Profeſſus allegans ſe non habuiſſe animum profitendi non auditur.*

46 *Profeſſio emiſſa uxore contradicente ea mortua validatur, ſi vir per momentum temporis ſteterit in monaſterio licet illius mortem ignoraverit.*

47 *Profeſſio nulla convalidatur per ſolam ratificationem profitentis abſque nova acceptatione religionis.*

48 *Mo-*

48 *Monachorum creatio ſpectat ad Abbatem, & Capitulum.*

49 *Superiores regulares allegantes ignorantiam ætatis novitii non ſunt audiendi.*

S*ignificatum*. Minor quatuordecim annis profitendo non obligatur religioni, niſi factus major ratum habuerit. Hoc dicit. Sunt duæ partes. Prima ponit conſultationem. Secunda reſponſionem, ibi, *Mandamus*, & hæc diſtinguit, & ſecundum membrum proſequitur, ibi, *Si autem*.

Nota primò de jure communi ad validitatem profeſſionis regularis exigi annum ætatis decimumquartum completum. Et in hoc malitia non ſupplet ætatem, ut perperam putavit Hugo ad exemplum matrimonii carnalis, *ut in cap. De illis, il ſecondo, de deſponſ. impuber.* Cujus opinio reprobatur in hac Decretali, *& in cap. Ad noſtram, ſupra eod.* ubi exigitur annus decimusquartus completus, ſeu conſummatus, ut poſt Philipp. dicunt hic Jo. Andr. *in princ. in verb. compleverit*, & Abb. *num.* 4. & notatur *in c. Poſtulaſti in gloſ. 1. infra eodem*. Ratio diverſitatis eſt, quia de majori præjudicio, ſeu obligatione agitur in profeſſione, quàm in matrimonio ſecundum Abbatem. Et propterea ubi eſt dura Congregatio Monachorum, videmus requiri plenam pubertatem, id eſt annum decimum octavum, *ut in cap. Quia in inſulis ſupra eod.* Hodie ex decreto Concilii Tridentini *in cap 15. ſeſſ. 25. de Regular.* In quacumque religione tam virorum, quàm mulierum profeſſio fieri non poteſt ante decimumſextum annum expletum, & profeſſio antea facta eſt nulla. Unde quæ deciduntur in hac Decretali de minori, vel majori quatuordecim annis hodie locum non habent niſi in minori, vel majori annis ſexdecim.

Secundò nota profeſſionem factam ante ætatem legitimam validari ſi major factus eam ratificaverit, & ſic tractu temporis convaleſcit quod de jure ab initio non valuit, contra regulam, *Non firmatur de regul. iur. in 6. & l. Qua ab initio ff. eod.* Sed dicendum hoc caſu profeſſionem ab initio nullam non firmari ex ſolo curſu temporis, ſed ex novo conſenſu poſt ſublatum impedimentum, ſeu ut Butr. inquit num. 9. ex nova cauſa confirmante: Atque ita valet profeſſio non ex tunc, ſed ex nunc, ut verbis gloſſæ utar *hic in verb. Ratam habuerit*. Simile *in l. Obſervare in fin. ff. de offic. Proconſ.* Sufficit autem tacita ratificatio, quæ elicitur ex perſeverantia ultra annum in monaſterio cum delatione habitus regularis poſt ætatem legitimam, argum. *cap. Litteras, & cap. Acceſſit de ſponſ. impuber.* & eſt caſus formalis *in cap. 1. hoc tit. lib. 6.* & tenet hic gloſ. præalleg. Innoc. qui verbum, *ratam*, exponit expreſsè, vel tacitè ultra tempus morando, Abb. Antiq. *circa med.* Hoſt. *n. 1. in verb. Ratam*, Butr. *n.* 7. Abb. *n.* 6. & latius dicam infra *n. 19. & ſeq.*

1 QUÆRO an is qui ante annum decimumſextum ignorans defectum ætatis expreſſam profeſſionem emiſit, & poſtea credens ſuam profeſſionem validam in monaſterio per plures annos in habitu regulari abſque reclamatione perſeveravit, cenſeatur tacitè profeſſus, nec ne.

Status quæſtionis eſt ſuper ignorantia non juris, ſed facti, videlicet cùm ignoratur factum ipſum, hoc eſt defectus ætatis, ex quo nullitas profeſſionis oritur. Pro faciliori autem dubii ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi.

Primus eſt cùm nec profeſſus, nec Superior regularis deducit ignorantiam nullitatis profeſſionis expreſſæ: quæritur enim an nihilominus ut ſit locus tacitæ profeſſioni, de ſcientia nullitatis ex parte utriuſque conſtare debeat.

2 Et hic primus caſus parum habet difficultatis: nam etſi regulariter præſumatur ignorantia ubi ſcientia non probatur, *ut in cap. Præſumitur de regul. iur. in 6. & in l. Verius ff. de probat.* tamen hæc præſumptio allegari debet, ut eſt textus *in l. Si adulterium §. Idem Pollioni ff. de adulter.* & tradunt Bald. & alii relati à Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 48. num. 3. & 4.* Unde quamvis ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ tacitam profeſſionem excluderet, qua de re inferius agetur: tamen abſolutum eſt hanc ignorantiam non præſumi, aut non prodeſſe niſi allegetur. At-

3 que hæc opinio clarè probatur *in cap. 1. de regular. in 6.* ubi patet per delationem annalem habitus indiſtincti induci tacitam profeſſionem, licet præceſſerit expreſſa profeſſio irrita: nec ulla ibi ſit mentio de ſcientia hujus nullitatis: & idipſum conſtat ex hac Decretali; & alioquin oporteret in dubium revocare quamplurimas declarationes S. Congregationis Concilii, quæ in hanc uſque diem ſemper reſpondit, eos qui ante ætatem profeſſi ſunt, ſi poſt legitimam ætatem in religione per annum perſeveraverint cenſeri tacitè profeſſos, atque alligatos religioni: nec unquam requiſivit, an ſcirent nullitatem profeſſionis expreſſæ.

Secundus caſus eſt, an cùm ignorantia ex parte profeſ- 4
ſi, vel religionis deducitur, per eam excludatur tacita profeſſio, nec ne. Et in hac quæſtione, quæ admodum gravis, & difficilis eſt, ſi ſolum authoritati Doctorum eſſet deferendum, abſolutum eſſet poſita hujuſmodi ignorantia numquam poſſe induci tacitam profeſſionem. Ita enim primus fortè omnium ſenſit Navarr. *conſ.* 23. Petrutius *num. 2. conſ. 29. Cùm de iure num. 6. de Regular. & conſ. 9. N. nobilis. Quod met. cauſ.* atque alibi: quibus in locis quæſtionem paucis abſolvit, & ubique citat Cardin. Cajet. 2. 2. *q.* 189. *art.* 5. De cujus tamen doctrina inferiùs dicemus, & idem Navarr. *in manual. cap. 12. num.* 71. Cujus ſententiam poſtea ſequuti ſunt Moderni omnes quotquot de hac materia ſcripſerunt, & multos refert Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 37. num.* 59. Imò idem ſæpius probavit Rota, & præſertim *in cauſa Cremonen. penſionis 5. Martii* 1582. coram de Rubeis: cùm tamen per contraria nullus allegetur. Sed quia juriſconſultum non decet moveri ſimpliciter Doctorum authoritatibus, ſed legibus, & rationum momentis, *ut cap. Ego ſolus 9. diſt.* & Sac. Congregatio Concilii hactenus ſemper exiſtimavit Navarri opinionem eſſe valdè dubiam: ideò videtur abs re non eſſe ut rationes utriuſque ſententiæ diligentius expendantur.

Opinio igitur Navarri nititur hoc præcipuo fundamen- 5
to: nam conſtat apud omnes ad profeſſionem tacitè inducendam neceſſariò requiri conſenſum profitentis, ut *hic, & in cap. Sicut tenor, & cap. Conſulti infra eod. cum ſimil.* Is autem, qui poſt profeſſionem expreſſam nullam per annum defert in Religione habitum regularem, duobus tantum modis poteſt intelligi conſentire tacitæ profeſſioni, id eſt, aut quia intendit iterum profiteri, aut quia intendit priorem profeſſionem ratam habere, ut patet in cap. 1. ibi, *Profeſſionem per hoc feciſſe, vel ſi quàm prius fecerat ratam habuiſſe videtur, infr. eod. lib.* 6. At neutro modo videtur conſentire is, qui ignorat nullitatem profeſſionis expreſſæ.

Et quidem non primo modo; nam cùm opinetur ſuam 6
profeſſionem expreſſam fuiſſe validam, ſequitur jam eſſe religioni alligatum, utique non intendit iterum profiteri, ſed in religione perſeverat tamquam profeſſus, non tamquam profeſſurus, cenſeturque habitum deferre in executionem obligationis præcedentis, arg. *l. 4. §. Si ab ignoto ff. de manumiſſ.* cum ſimilibus, ut plenè per Alexan. *conſ. 90. num. 9. lib. 3.* & Menoch. *lib. 3. præſumpt. 49. num.* 4. & ex cauſa neceſſaria potius, quàm voluntaria, *ut l. fin.* cum ibi notat per Bart. *ff. de alim. pupillo præſtand.* & per Abbat. *conſ. 116. in fin. lib.* 2. Atque ita pergit in
primo conſenſu nullo, & opinione erronea, quæ ad ta- 7
citam profeſſionem non ſufficit; cùm errantis, & ignorantis nullus ſit conſenſus, *l. Non idcirco C. de iur. & fact. ignoran.* nihilque ſit tam contrarium conſenſui, quàm
error, *l. Si per errorem ff. de iuriſdict. omn. iudic.* cum 8
concordan. Quinimò ob hanc rationem nova profeſſio etiam expreſſis verbis facta ab eo, qui ignorat nullitatem profeſſionis præcedentis, eſt nulla, quia cenſetur fieri ſub credulitate illius profeſſionis; atque ita ex falſa cauſa, per quam contractus vitiatur, *l. Si divortio ff. de verbor. obligat.* & tenent relati à Sanch. *de matrimon. lib. 2. diſp. 34. num.* 2. Et ideò ſi quis dubio motus an votum a ſe emiſſum fuerit validum, ob id denuò voveat, non tenebitur ad votum ubi ſciverit votum præcedens fuiſſe nullum, eò quod non cenſeatur habuiſſe abſolutum vovendi animum, ſed ex ſuppoſitione falſa validi-
tatis prioris voti, ut poſt Cordub. Manuel. & Vegam ſimi- 9
liter tradit Sanchez *diſp. 16. num.* 7. & in matrimonio carnali idem ſcripſit Anch. *in conſ. 230. ſub n.* 3. ubi ait, ad confirmationem matrimonii à principio invalidi inducendam propter ſolum temporis curſum requiri certam notitiã amotionis obſtaculi præcedentis: aliàs (inquit) continuatio, & etiam copula refertur ad principiũ, & conſenſum erroneũ, &

ſimiliter *gloſ. in cap. fin. in verb. Nec facto de coniug.*
10 *ſervor. Pone*, inquit, *quod aliquis contraxit cum ancilla igno-
ranter, & dominus poſtea illam manumittit viro ignorante,
numquid eſt matrimonium? dic quod non, quia adhuc commi-
ſcetur ei ex priori conſenſu, qui nullus fuit.* Idem tradit gl.
in cap. 1. *de eo qui dux. in matrim. in verb. Inſcia*, & ibi In-
noc. *in fine. Nam ex conſequentia*, inquit, *prioris conſen-
ſus videtur ignorans cognoſcere*; & ſequuntur ibid. Hoſt. Jo.
Andr. Butr. Cardin. & alii communiter.
11 Et confirmatur ex doctrina Anchar. *d. conſ.* 230. *ſub n.*
3. ubi ſic ait: *Actus qui habet tractum ſucceſſivum, & con-
tinuatum cenſetur unus per relationem ad principium ſui tem-
poris, l. Eum qui §. In popularibus ff. de iureiur. ideoque con-
ſenſus mulieris, quæ credidit matrimonium fuiſſe validum,
habuit ſemper relationem ad principium contractus, & con-
tinuatio, & credulitas deſcendit ex erroneo principio, & fun-
damento nullo: ergo eſt nulla poſtquam trahit principium ab
errore.* Hactenus Ancharanus. Et hinc eſt, ut in Bulla
Cruciatæ, qua conceditur Commiſſario poteſtas diſpen-
ſandi cum iis, qui in gradu prohibito ignoranter contra-
xerunt, conſueverit apponi clauſula infraſcripta, nempè,
*altero impedimentum ignorante prius de nullitate prioris con-
ſenſus certificato.* Quod indicat ſcientiam nullitatis eſſe
neceſſariam ad hoc, ut matrimonium novo conſenſu per-
ficiatur. Ex quibus conſtat etiam in matrimonio ſpiritua-
li eum, qui credit ſe eſſe alligatum religioni, cùm non ſit,
non conſentire primo modo, id eſt non habere voluntatem
12 iterum profitendi. Sed nec poteſt cenſeri conſentire ſe-
cundo modo, id eſt ex eo quod intendat priorem profeſ-
ſionem irritam ratificare. Tum quia quod nullum eſt, ra-
tum haberi non poteſt, *cap. Auditis*, ubi notatur, *de elect.*
Oldrad. *conſ.* 330. *Ad idem videtur n.* 2. Tum quia non po-
teſt haberi ratum quod ignoratur, *l. Mater ff. de inoffic.
teſtam.* ſubſtantia enim ratihabitionis eſt ſcientia, ſecun-
dum Bald. *conſ.* 176. *Præmittendum verſ. Item quia non ap-
paret lib.* 2. Ideòque ignorans actum, quem ratificat, ni-
hil agit, *l. Qui enim in princ. ff. rem rat. haber.* Cardinal.
conſ. 44. *Quod ratificatio num.* 4. *& ſeq.* & requiritur ſcien-
tia juris, & facti, Bald. *conſ.* 322. *Vidua verſ. Præterea
lib.* 2. Quinimò ad validitatem ratihabitionis requiritur
non ſolum notitia actus, qui ratificatur, ſed etiam illius
qualitatum, ſecundum Paul. de Caſtro *conſ.* 465. *Viſo com-
promiſſo, col. penult. lib.* 1. Cravett. *conſ.* 197. *Quamquam,
col. fin. propè fin.* Quamobrem etſi qui perſeverat in religio-
ne ſciat ſe profeſſionem expreſſam emiſiſſe, quia tamen
neſcit illam fuiſſe irritam, ratihabitio nihil operatur. Præ-
ſertim quia hoc caſu non agitur de ſcientia ſimplicis qua-
litatis profeſſionis expreſſæ, ſed de ſubſtantia, & validita-
te illius. Ad ratihabitionem autem contractus irriti requi-
ritur ſcientia nullitatis, & voluntas eam ſanandi, alioquin
ratihabitio nulla eſt, ut tradit Gemin. *conſ.* 128. *Factum ta-
le eſt n.* 7. *verſ. Ad ultimum*, & Alex. *conſ.* 135. *in princ. verſ.
Nec obſtat lib.* 7.
13 Ideòque Cajetan. *in* 2. 2. *q.* 89. *art.* 5. *Scito*, inquit,
*quod aliud eſt approbare, ſeu ratificare, & aliud eſt credere
eſſe validum, & propterea habere intentionem adimplendi:
nam approbare, & ratificare ad actum ſpectat voluntatis,
quia quis vult nunc quod olim voluit. Credere autem eſſe va-
lidum ſpectat ad intellectum. Intendere autem exequi, quia
præſupponitur validum, licet ſpectet ad voluntatem, nihil
tamen facit ad ipſum votum, ſed ſolum ad executionem voti,
quam reſpicit; & ideo ſi aliquis ante pubertatem ſimplici vo-
to voverat, & poſtea in legitima ætate conſiderans ſuum vo-
tum credens illud eſſe abſolutè validum, intendit millies il-
lud adimplere, non propterea coram Deo ratificavit, aut ap-
probavit.* Hæc Cajet. Et idem ante ipſum cenſuit Sylveſt.
in verb. Matrimonium 4. *num.* 10. *propè fin.* his verbis: *Si
quis ante annum pubertatis faciat votum religionis, non obli-
gatur ad tale votum maior factus, niſi illud ratificaverit.
Quod ſi faceret credens ſe obligatum, aliàs non ratificaturus,*
14 *non tenetur ad illud.* Quod etiam probatur exemplo ſacri
Ordinis: nam ſi quis per metum ordinatus fuerit, ſi po-
ſtea illum Ordinem exerceat ignorans ſe ad illius obſervan-
tiam adſtrictum non eſſe, non cenſetur ratificare, ut per
15 Navarr. *conſ.* 4. *incip. Quidam numer.* 8. *&* 9. *de iis, quæ vi
met. cauſ.* & ob id ſi quis ob cauſam profeſſionis emiſſæ ali-
quid donaverit Eccleſiæ, vel monaſterio, quia credidit
profeſſionnem valere, & non valuit, repetit donatum, ut
per Calderin. *conſ.* 412. *aliàs* 2. *de Regular.* Et jam cenſuit
S. Congregatio Concilii. Quocirca ſi donatio bonorum
facta monaſterio ſub credulitate validitatis profeſſionis eſt
nulla, multò magis nulla erit donatio, & obligatio ſui
ipſius. Quo argumento utitur in puncto gloſ. *in d. c. Duo* 16
ſunt in ver. Si affectus verſ. Item cum clericus 19. *q.* 2. Falſa
enim cauſa non obligat profitentem, ſecundum Gemin. *conſ.*
52. *n.* 3. *verſ. Ad idem.*
Neque his videtur obſtare, quòd contra præſumptionem, 17
quæ ſurgit ex delatione habitus indiſtincti per annum, non
admittatur probatio in contrarium, cùm ſit juris, & de ju-
re, ex notatis *in c.* 1. *de Regular. in* 6.
Reſpondetur enim admitti tamen probationem indire-
ctam? nam cùm ad eam præſumptionem inducendam ſem-
per certæ qualitatis deſiderentur, probari poterit aliquam
ex dictis qualitatibus deficere in caſu, de quo agitur, ut
declarat Menoch. *lib.* 1. *præſumpt.* 65. & ſcripſi *in cap. Vi-
dua, in ult. notab. ſupra eod.* Quinimò dictæ qualitates an-
te omnia debent legitimè probari ſi alias ad profeſſionem
inducendam deſiderentur, ut per eumdem Menoch. *lib.* 1.
præſumpt. 55. Unde ſi ad tacitam profeſſionem inter cætera
deſideratur ſcientia nullitatis profeſſionis expreſſæ, ſine
qua ſcientia non poteſt quis conſentire; ideòque nec taci-
tè profiteri: utique de ſcientia hujuſmodi conſtare debet.
Deſideratur etiam ad tacitam profeſſionem inducendam
perſeverantia in religione per tempus unius anni, ut *in d.
c.* 1. *de Regul. in* 6. Quod quidem requiſitum temporis omni- 18
nò deficit ubi non eſt ſcientia dictæ nullitatis, quia tem-
pus hujuſmodi non currit ignoranti, per Innoc. *ut in c. Ne
pro defectu n.* 2. *ſupra de elect.* Calder. *conſ.* 366. *Man-
davit alias* 37. *de teſtam. in fin.* & Bald. *conſ.* 92. *Quæ-
dam in princip. lib.* 1. Atque ita etſi præſumptio tacitæ
profeſſionis ſit juris, & de jure, nihil tamen videtur ob-
ſtare quominus dictatum qualitatum defectus allegari, &
probari poſſit.
Cæterùm pro contraria opinione multa videntur ma- 19
gis urgere: unde pro veritate obſervandum eſt primò ad
profeſſionem tacitam non requiri conſenſum expreſſum,
ſed ſufficere tacitum, & præſumptum, qui elicitur vel ex
ſuſceptione habitus profeſſorum, vel ex annali delatio-
ne habitus indiſtincti, vel ex actibus, qui ſolum a pro-
feſſis fieri conſueverunt, juxt. text. *in cap. Vidua, in cap.
Super eo, ſupra eod. & in d. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. cum con-
cordan.
Obſervandum eſt ſecundò hanc præſumptionem taciti 20
conſenſus, quæ ſurgit ex delatione annali habitus indi-
ſtincti habere locum non ſolum quando non fuit facta
expreſſa profeſſio, ſed etiam quando fuit facta profeſſio
irrita ob defectum ætatis. Sic enim apertè conſtat ex ver-
bis *d. c.* 1. ibi, *vel ſi quam prius fecerat ratam habuiſſe vi-
detur*, & infra *eod. lib.* 6. & in hoc cap.... ibi, *ſeu poſt de-
cimumquartum annum profeſſionem à ſe prius factam ratam
habuerit*, ubi gloſ. inquit hoc eſſe intelligendum, etiamſi
tacitè conſentiat: ita ut in hac parte videantur erraſſe
Navarr. & Sanchez, qui oppoſitum tradiderunt, ille *conſ.*
28. *num.* 6. *de Regul.* hic verò *de matrim. lib.* 7. *de impe-
dim. diſp.* 37. *num.* 10. Neque enim conſtituenda eſt diffe-
rentia inter tacitam profeſſionem, & tacitam ratihabitio-
nem profeſſionis invalidæ. Siquidem hæc ratihabitio in
ſubſtantia nihil aliud eſt, quam nova profeſſio tacita,
quæ, cùm deficiat extremum à quo, incipit valere ut ex
nunc, non ut ex tunc, ut inquit gloſ. communiter appro-
bata *hic in eod. verb. Ratam habuerit*, & declarat Jo. de
Anan. *in cap. Conſuluit num.* 2. *de converſ. coniugat.* poſt
Bart. quem citat in repet. *l. Si quis pro emptore de
uſucap.*
Obſervandum eſt denique diligenter ex D. Thom. 21
1. 2. *quæſt.* 6. *art.* 8. ignorantiam, atque errorem in
tantùm impedire conſenſum, & cauſare involunta-
rium, in quantum privat ea cognitione, quæ prære-
quiritur ad voluntarium; ad volendum autem prære-
quiritur cognitio rei, quæ volenda eſt. Unde non om-
nis ignorantia, aut error impedit conſenſum, ſed tan-
tùm ignorantia, aut error illius rei, quæ agitur, ut docet
illic D. Th. & explicat Bart. *in l. Si per errorem ff. de iuriſd.
omn. iudic.*
Hæc autem ignorantia, aut error, (& in hoc videtur con- 22
ſiſtere tota vis præſentis diſputationis;) duplex eſt: nam
aut eſt ignorantia ejus rei, quam homo nollet, ſi ſciret,
aut eſt ignorantia ejus rei, quam nihilominus vellet etiamſi
ſciret.

Digitized by Google

ſciret. Ignorantia, & error primæ ſpeciei, quæ à D. Tho-
ma, & Theologis appellatur antecedens, cauſat ſimplici-
ter, & abſolutè involuntarium, ut ſi quis credens uxorem
ducere Sejam, ducat Mæviam, & hic error ſi ſit cum do-
lo, à Juriſperitis dicitur dolus dans cauſam contractui, eò
quod ſi is dolus abfuiſſet, contractus initus non fuiſſet, ut
l. Eleganter, *ff. de dolo*. Ignorantia verò, & error ſecun-
dæ ſpeciei, id eſt illius rei, quam quis vellet etiamſi ſciret,
quæ à Theologis appellatur ignorantia concomitans, non
facit ſimpliciter involuntarium, quia non cauſat aliquid
contra voluntatem. Sed quia aliquando facit non volun-
tarium negativè; atque ita excludit conſenſum, ideò di-
23 ſtinguendum eſt: nam aut ignorantia concomitans verſa-
tur directè circa rem, de qua agitur, & tunc quamvis
non faciat abſolutè involuntarium, tamen nec facit vo-
luntarium poſitivè, quia non poteſt eſſe actu volitum quod
eſt ignoratum, cùm voluntas non feratur niſi in præcogni-
tum, ſecundum Ariſtot. 3. *de Anima*, *Commen*. 39. Sed
tantum cauſat non voluntarium negativè, ideſt efficit ut
non ſit actus, & conſenſus voluntarius poſitivè. Exem-
plum patet in eo, qui volens contrahere matrimonium
cum Seja contrahit quidem cum ea, ſed credit eam eſſe
24 Mæviam. Hic enim error eſt concomitans, quia ſi vir
ſciviſſet eam eſſe Sejam, cum ea libentius contraxiſſet.
Sed tamen quia error eſt directè illius rei, de qua agitur,
quamvis non faciat involuntarium poſitivè, tollit nihilo-
minus conſenſum, qui non poteſt eſſe in re non præco-
gnita: ideoque matrimonium eſt nullum, ut patet ex re-
latis à Sanchez *lib. 7. diſput. 18. num. 6.* Aut verò ignoran-
tia hæc concomitans verſatur non directè circa rem, quæ
agitur, ſed circa cauſam illius, aut circa aliquam ejus qua-
litatem, vel circumſtantiam: & tunc cùm ſit ignorantia
ejus cauſæ, vel qualitatis, quam quis vellet etiamſi ſciret,
nunquam cauſat non voluntarium, nec excludit conſen-
ſum ab actu principaliter geſto. Exemplum. Si quis ducat
uxorem liberam credens eſſe ſervam, hic quidem conſen-
tit abſolutè in matrimonium, ſed ignorat qualitatem li-
bertatis: quam tamen ſi ſciviſſet, utique libentius matri-
monium contraxiſſet. Quare ignorantia dictæ qualitatis
cùm ſit concomitans, ideſt ejus rei, quam quis vellet etiam
ſciens, & non verſetur directè circa matrimonium, ſed
circa illius qualitatem, nullo modo excludit conſenſum
ab actu principaliter geſto, ideòque matrimonium eſt va-
lidum, ut tenent omnes in *cap. 2. & fin. de conjug. ſervor.* &
inferiùs dicetur.

25 Verùm cùm cognitio an ignorantia ſit antecedens, vel
concomitans, ideſt, an quis ſciviſſet, nihilominus factu-
rus fuiſſet, nec ne, valdè obſcura eſſet veluti pendens ex
animo, & voluntate hominum; idcircò juris interpretes
quaſdam regulas tradiderunt, ex quibus hoc facilè judica-
ri poſſit abſque alia probatione. Quarum quidem regula-
rum illa eſt præcipua, ut quotieſcumque aliquis ex actu
ignoranter geſto damnum, aut ignominiam conſequere-
tur, vel ſuam conditionem deteriorem efficeret; tunc non
cenſeatur facturus fuiſſe ſi ſciviſſet quod ignoravit, ut con-
ſtat ex his, quæ tradit Mantic. *de tacit. & ambig. convent.*
26 *lib. 3. tit. 12. numer. 37. & ſeq.* Exemplum patet in eo, qui
ignoranter duxit uxorem ſervam, quam putabat liberam.
Hic enim ſi ſciviſſet eam ſervam utique matrimonium
non contraxiſſet, quia non æquè utile, aut honeſtum eſt
ducere uxorem ancillam, vel libertinam, atque ingenuam,
ut probat D. Thom. *in 4. diſt. 38. qu. unica art.* 1. Unde
fit ut ſublato impedimento ſervitutis per manumiſſionem
domini, quamvis vir uxorem cognoſcat affectu uxorio;
tamen matrimonium non convaleſcat, quia vir adhuc
commiſcetur ei ex primo conſenſu nullo, & erroneo, ut
tradit gloſ. in *cap. Si quis ingenuas*, *29. qu. 2.* & ſuperiùs di-
ctum eſt. Eo igitur caſu matrimonium eſt nullum, non
ſimpliciter ob ignorantiam, ſed ob ignorantiam qualita-
tis, quam ſi vir ſciviſſet, non contraxiſſet; & ſic ob igno-
rantiam antecedentem, quæ cauſat ſimpliciter involunta-
27 rium. At verò per contrarium ſi ex actu ignoranter geſto
quis commodum, vel honorem conſequeretur, aut ſuam
conditionem efficeret meliorem; tunc præſumitur factu-
rus fuiſſe etiamſi ſciviſſet quod ignoravit; ut clarè patet in
homine libero, qui contrahit matrimonium cum libera
credens eam eſſe ſervam, hic enim erat in conditione
uxoris. Sed quia ex eo quod ipſa ſit libera, non autem
ancilla, conditio errantis non ſit deterior, imò melior;
ideò hæc ignorantia quamvis verſetur circa qualitatem
ſubſtantialem, ideſt circa conditionem ſervitutis, tamen
non excludit conſenſum cùm ſit concomitans, nec vitiat
matrimonium, ut tradunt in ſumma *de conjug.* Goffred. *n. 6.*
& 7. Hoſtien. *n. 9.* & ſequitur Canoniſtæ communiter in
cap. 2. & fin. & ibi dixit *eodem tit. in 1. notab.*

Porrò ignorantia nullitatis profeſſionis expreſsè non eſt
directè ignorantia illius rei, quæ agitur, ideſt tacitè pro-
feſſionis, ſed eſt potius ignorantia cauſæ, ſeu actus præce-
dentis. Neque enim profeſſus ignorat ſe deferre habitum
indiſtinctum, & perſeverare in religione per ſpatium unius
anni. Ex quibus actibus S. Canones eliciunt conſenſum
præſumptum ad tacitam profeſſionem inducendam: ſed
tantum ignorat validitatem alterius profeſſionis, quæ mul-
tò ante præceſſit, credens eam fuiſſe validam, cùm tamen
irrita fuerit. Quod patet manifeſtè, quia etiam poſita
ignorantia nullitatis profeſſionis expreſsè, eſt tamen poſ-
ſibilis conſenſus profeſſionis tacitè: nihil enim prohibet
quin aliquis præſcindendo, ab omni conſideratione præ-
cedentis obligationis, poſſit, ſi velit, ſe iterum Deo obli-
gare per novum conſenſum poſitivum, quamvis credat ſe
jam eſſe obligatum. Ergo hæc ignorantia non verſatur cir- 28
ca novam profeſſionem, quia aliàs quoad eam conſenſus
non eſſet poſſibilis, cùm non præcognitum non poſſit eſſe
volitum. Quod clarius adhuc patet exemplo matrimonii:
nam ubi duo contrahunt matrimonium nulliter, ſi ceſſan-
te impedimento iterùm conſentiant affectu uxorio, utique
matrimonium convaleſcit, quamvis conjuges credant il-
lud ab initio fuiſſe validum, dummodò tamen ſi nullita-
tem ſciviſſent, æquè libenter contraxiſſent, ut cenſent
Roſel. *in ver. Matrimonium*, *n. 5.* Sylveſt. *verb. Matrimo-
nium*, *4. qu. 10.* Navarr. *in ſumma Hiſpan. cap. 22. num. 76.*
& alii recentiores. Et ſimiliter ſi vir fictè uxorem ducat,
& poſteà affectu maritali eam cognoſcat, matrimonium
ſit validum, etiamſi uxor ignoret matrimonium ab initio
fuiſſe irritum, & perſeveret in primo conſenſu erroneo,
ut poſt alios tradit Sanch. *lib. 2. diſput. 32. per totam*. Idem 29
probatur ex theorica Romani *conſ. 517. num. 13. verſ. Secus
verò*, & Alex. *conſ. 22. num. 3. & 4. lib. 5.* ubi cenſent actum
factum ex cauſa erronea, puta ab eo, qui falsò putabat ſe
teneri, ita demum eſſe nullum, ſi ille caſu quo ſciviſſet ſe
non teneri, actum non feciſſet; aliàs verò ſi fuiſſet factu-
rus etiamſi ſciviſſet ſe non teneri, valere actum, quia non
præſumitur ille motus ex illa cauſa erronea. Patet ergo er-
rorem ejus, qui tacitè profitetur ob hanc cauſam, quia
credit ſe jam eſſe alligatum religioni, non eſſe errorem in
tacita profeſſione, ſed potius in cauſa illius. Et idem eſt
quod alii Doctores dicunt, actum geſtum ex falſa cauſa
ita demum eſſe nullum, ſi illa cauſa ſit finalis, ideſt ſine
qua actus geſtus non fuiſſet, ut tradit poſt alios Mantica
de tacit. lib. 3. tit. 12. num. 22. & ſeq. & num. 34. uſque in fin.
Aliàs enim error in cauſa ſe obligandi, puta quia quis cre-
dit ſe jam eſſe obligatum, & non eſt, non excludit con-
ſenſum, ut per eundem Manticam *lib. 19. tit. 3. numer. 12.*
Et hinc fit ut ſi ego credam Titium emiſſe librum nomine
meo, quem tamen ipſe non emerat, aut nulliter emerat,
& ratam habeam hujuſmodi emptionem; ſi poſteà Titius
nomine meo validè emat librum, valet ſecunda emptio,
non obſtante ignorantia nullitatis præcedentis, idque ex
conjectura voluntatis, quia qui ratam habuit emptionem
credens eam ſuo nomine facta eodem modo ratam habuiſ-
ſet, ſi ſciviſſet eam nulliter factam fuiſſe, ut poſt alios tradit
Alex. qui plura exempla his ſimilia congerit *in conſ. 146.
n. 10. & 11. lib. 5.* Ideòque Gemin. *conſ. 119. n. 10.* reſpondit
etiam ex falſa cauſa aliquem obligari religioni, ubi conſtat
de intentione profitentis, & eſt de hoc textus ad literam
in *cap. Ex parte*, *de converſ. conjug.* Ex quibus omnibus 30
in compendium redactis videtur concludenter probatum
profeſſionem factam ex falſa cauſa, ideſt quia quis putabat
ſe jam eſſe adſtrictum religioni, non eſſe nullam, cùm
non ſit ignorantia rei quæ agitur, ſed ignorantia in cauſa
ſe obligandi, dummodo tamen hæc ignorantia ſit conco-
mitans, ideſt ſi profeſſus ſciviſſet nullitatem ſuæ profeſſio-
nis, adhuc tamen in religione perſeveraſſet.

His igitur præcognitis, ſolutio quæſtionis videtur pen- 31
dere ex inſpectione, an profeſſus etiam cognita profeſſionis
nullitate, veriſimiliter tamen perſeveraſſet, nec ne in re-
ligione. Nam ſi conſtiterit eum perſeveraturum fuiſſe,
conſtabit etiam illius errorem, & ignorantiam fuiſſe con-
comi-

Digitized by Google

comitantem; ideòque tanquam ignorantiam non ejus rei, quæ agitur, ideſt tacitæ profeſſionis, ſed cauſæ illius, ſeu alterius actus præcedentis, minimè potuiſſe excludere voluntarium à tacita profeſſione.

32 Pluribus autem probari poteſt eum veriſimiliter perſeveraturum fuiſſe. Et primò qui fecit profeſſionem expreſſam, licet nulliter ob ætatis impedimentum, jam expreſsè declaravit ſe velle efficaciter alligari religioni: mens enim, & voluntas declaratur etiam ex actu nulliter geſtò, *l. fin.* & ibi Bart. *ff. de reb. cor.* Hujus autem voluntatis mutatio non præſumitur, niſi probetur, *l. Eum qui*, *ff. de probat.* etiamſi voluntas ab initio fuerit nulla; quia nihilominus præſumitur durare, Feder. de Sen. *conſ.* 194. *In dubiis matrimonialibus*, *in princ.* Calderin. *conſ.* 461. *alias* 4. *de ſponſal. in fine*, ubi quod matrimonium impuberum convalidatur ſi contrahentes pervenerint ad ætatem legitimam, licet ex matrimonio ſervitus conjugalis inducatur, quia voluntas durare præſumitur, Alex. *conſ.* 146. *In cauſa*, *num.* 16. *lib.* 5. ubi quod voluntas contrahentis matrimonium, licet nulliter, non præſumitur mutata niſi à die, quo apparet mutata; & ideò ratificatio abſentis ante mutationem convalidat matrimonium, & in terminis profeſſionis notat gloſ. in *cap.* 1. *in ver. Non timore*, *ſuprà quod met. cau.* Quod procedit etiamſi longum tempus elapſum fuerit, *l. Sancimus*, ubi Jaſ. *in* 3. *notab. C. de teſtam.* & tradit poſt alios Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 37. *num.* 28. Siquidem nihil eſt, quod perſuadeat ſemel profeſſum à propoſito religionis voluiſſe recedere: neque enim, ut ſupponitur in dubio, unquam reclamavit, imò plures actus geſſit indicantes continuationem ejuſdem voluntatis, quales ſunt delatio habitus indiſtincti, actus profeſſorum, & plurium annorum perſeverantia. Quid ergo cogit nos pronunciare, ſi is ſciviſſet nullitatem profeſſionis non perſeveraſſet? Quippe is qui ante annum quantum in ſe fuit validè profiteri voluit, quamvis non eſſet prius religioni alligatus, cur elapſo anno validè non profiteretur, cùm medio tempore nihil geſſerit in contrarium, imò plura fecerit, quæ oſtendunt propoſiti perſeverantiam? Dicenti ergo voluntatem mutatam onus probandi incumbit, juxta text. in d. *l. Eum qui*, atque ita in ſpecie de Monacho tradit Menoch. *d. præſumpt.* 37. *n.* 6. & Dec. *in c. in præſentia*, *n.* 284. *de probat.*

Sed obiicies primò. Profeſſus cùm primùm ſcivit ſe non eſſe obligatum religioni, reclamavit. Ergo præſumitur idem facturus fuiſſe ſi anteà hoc ſciviſſet, cùm ex facto ſubſequuto animus præcedens declaretur, *cap. Conſtat*, & ibi gloſ. *in ver. Si ſtatim*, 1. *quæſt.* 1. *cap. Pervenit*, & ibi gloſſ. 1. 18. *diſt. gloſ.* 1. *in cap. Quod autem*, 22. *qu.* 2.

33 At reſpondetur hoc caſu magis attendendum eſſe initium voluntatis, & terminum à quo, quam finem, & terminum ad quem. Tum quia præſumitur quis perrexiſſe in eadem voluntate uſque ad diem mutationis, ut dictum eſt ſuprà proximè. Tum quia ex delatione habitus annali jus elicit conſenſum neceſſarium ad tacitam profeſſionem præſumptione juris, & de jure, ut inferiùs dicetur. Reclamatio autem ſubſequens habet juris reſiſtentiam, unde conſenſus præſtitus ab initio magis influit in perſeverantiam voluntatis, quàm influat reclamatio ſubſequens in mutationem ejuſdem voluntatis. Præſertim quia continuatio ſequitur immediatè poſt conſenſum ab initio præſtitum, reclamatio autem multò pòſt. Quo caſu magis urget præſumptio perſeverantiæ, ut declarat Menoch. *d. præſumpt.* 37. *numer.* 9. Deinde reſpondetur reclamationem poſt perſeverantiam annalem in religione non eſſe attendendam, quia res non eſt ampliùs integra eo enim ipſo quod completus eſt annus poſt profeſſionem expreſſam nullam, Canones inducunt profeſſionem tacitam, *cap.* 1.

34 *in princ. de reg. lib.* 6. unde reclamatio ſubſequens tempore inhabili non influit in voluntatem antecedentem, ut patet ex notatis per gloſſ. & DD. in *cap. Publicato*, *de elect.* Cùm enim actus tacitæ profeſſionis inter profeſſum, & Religionem ſit ultrò citròque obligatorius, ut notatur in *cap. Porrectum*, *infrà eod.* mutatio voluntatis profeſſi re non amplius integra nihil prodeſt, quia nemini licet mutare voluntatem in detrimentum alterius, *l. Sicut*, *C. de act. & obligat.* & declarat *loc. cit.* Menoch. *n.* 31.

35 Obiicies ſecundò quotieſcumque error talis eſt, ut ſi verum eſſet quod redditur per errorem, orta eſſet obligatio ad aliquid agendum; tunc qui fecit, præſumitur non facturus ſi ſciviſſet, text. eſt in *l. Si cum te*, *ff. de pact.* ubi falsò exiſtimans ſe debere legatum Titio, & ideò mandans debitori ſuo ut ei ſolvat, ſibi non præjudicat.

Sed hoc objectum tollitur, quia non procedit in obligatione, quæ fit per ſolemnem profeſſionem. Unde minor 36 quamvis dolo ſeductus reſtituatur, tamen ſi per dolum, & circumventionem inducatur ad profitendum, non reſtituitur, ſecundum gloſ. in *cap. Cum dilectus*, *in ver. Ad fatuitatem*, *ſuprà*, *Quod met. cau. In ſpiritualibus*, inquit, *non habet locum in integrum reſtitutio*, *quia non videntur decepti qui meliorem vitam elegerunt*, & Abb. ibi ait illum eſſe dolum bonum, & jura non ſubvenire niſi contra dolum malum, & in *cap. Cum virum*, *num.* 6. *infrà eod.* ubi ait: [Reſpectu profeſſionis non poteſt dici minor deceptus, vel læſus, cùm ſerviat ei cui ſervire regnare eſt. Unde fit ut quamvis dolus dans cauſam contractui faciat involuntarium, ita ut contractus ſit nullus; ſecus tamen fit in profeſſione, ut eſt textus expreſſus in *cap. Conſtituit*, 20. *qu.* 3.]

& tradunt gloſ. & Abb. *locis citatis*. Et eodem modo 37 quamvis credens ſe teneri, ſi ſolvat, poſſit ſolutum repetere condictione indebiti, *l.* 1. *& per tot. ff. de condict. indeb.* hoc tamen non procedit ſi error cauſetur à pietate, ut eſt textus ſingularis in *l. Cum his*, §. *penult. ff. eod.* ubi Julianus ait: Si in ea opinione ſit mulier, ut credat ſe pro dote obligatam, quidquid dotis nomine dederit, non repetit; ſublata enim falſa opinione, relinquitur pietatis cauſa, ex qua ſolutum repeti non poterit, atque ibi Bart. & alii notant ceſſare repetitionem indebiti ſoluti quando à pietate cauſatur error.

Deinde tollitur idem objectum, quia non habet locum 38 quando præceſſit actus declaratorius voluntatis, quod quis voluerit ſe obligare, ut hoc caſu, in quo profeſſus jam declaravit per profeſſionem expreſſam ſe velle obligare ſe religioni. Tunc enim quamvis ex novo actu, ideſt ex perſeverantia annali inducatur obligatio; tamen quia obligatio illa non eſt præter ejus intentionem, non facit, quominus ipſe præſumatur voluiſſe tacitè profiteri, ut declarat Alex. *conſ.* 146. *num.* 13. *lib.* 5. Idque patet exemplo matrimonii carnalis, in quo ignorantia nullitatis matrimonii præcedentis non impedit quin conjuges obligentur per novum conſenſum, quotieſcumque ſi nullitatem ſciviſſent, nihilominus contraxiſſent, ut ſuperiùs dictum eſt.

Obiicies tertiò. Quamvis profeſſus veriſimiliter in re- 39 ligione perſeveraſſet, etiamſi ſciviſſet nullitatem ſuæ profeſſionis, & ſic illius ignorantia cenſeatur concomitans, & non excluſiva conſenſus: tamen id procedit ex veriſimilitudinibus, ac præſumptionibus. Idcircò enim Doctores quaſdam conſtituerunt regulas, quibus hujuſmodi veriſimilis conſenſus deprehendi poſſit, ut ſuperiùs diximus. Unde nihil prohibet quin hæc præſumptio tolli poſſit contrariis conjecturis, & argumentis, idque tam ex parte religionis, quàm profeſſi: Ponamus enim novitium durante anno probationis quando adhuc expelli poterat, probè ſe geſſiſſe, ſed poſt emiſſam profeſſionem expreſſam, quam credit validam, ſublato expulſionis metu, illicò apparuiſſe diſcolum, inobedientem, & religioſæ pacis turbatorem; atque ita veluti incorrigibilem perſeveraſſe integro anno, unde jura eliciunt præſumptionem conſenſus ad tacitam profeſſionem inducendam. Certè ſi religio ſciviſſet illius profeſſionem expreſsam fuiſse nullam, veriſimiliter non perrexiſset eum in religione retinere, ſed potius è monaſterio ejeciſset cognitis illius moribus, ad quos probandos tempus probationis à SS. Patribus indultum eſt, juxta *cap. Ad Apoſtolicam*, *infrà eod.* E converſo ponamus Superiorem regularem infrà annum probationis, quando novitius ad ſæculum adhuc redire poterat, cum eo blandè, ac benignè egiſse; ſed poſtquam credidit religioni alligatum per expreſsam profeſſionem, rigidè, atque indirectè tractaſse, eumque omnibus regulæ auſteritatibus exercuiſse adeò, ut ſic profeſsus pluribus ſignis, & argumentis oſtenderit ſe pœnituiſse antecedentis profeſſionis, cùm in ſubſidium fragilitatis humanæ ſpatium probationis fuerit regulariter inſtitutum, ut & novitius regulæ auſteritatem experiatur, *cap. Non ſolum*, *de regular. in* 6. & *d. cap. Ad Apoſtolicam*, [quod ſuperioribus annis contigit in quibuſdam religioſis, qui novitium valdè divitem exquiſitis illecebris, ac blandimentis ſaccaro, ac melle nutriebant: ſed poſt emiſsam profeſſionem tam ſeverè tractaverunt ut eum prioris propoſiti pœnituerit, licet ſerò ac re non integra] certè ex hoc liquidò apparebit ſic profeſsum

Digitized by Google

feſſum ſi nullitatem ſuæ profeſſionis ſcivisſet, in religione non fuiſſe perſeveraturum, & ſic illius errorem antecedentem fuiſſe, & non concomitantem.

Verùm hæc objectio tollitur, qoia poſtquam nulliter profeſſus in legitima ætate conſtitutus per aonum abſque reclamatione perſeveravit in religione, nt ſupponitur in dubio, poſtea nec ipſe, nec ſuperior religionis admitti poſſunt ad probandum defectum conſenſus in tacita profeſſio-
40 ne ad præſcriptum ſacrorum Canonum inducta. Ratio eſt, quia præſumptio taciti conſenſus, quæ elicitur ex perſeverantia annali cum delatione habitus indiſtincti in religione poſt legitimam ætatem eſt juris, & de jure, ita ut non admittat probationem in contrarium; quod conſtat ex verbis d. *cap. 1. de Regular. in 6.* ibi, *quia vero poſt decimumquartum annum habitum religionis aſſumpſerit, ſi per annum illum geſtaverit, ex tunc Religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus*, & tradit gloſ. in *cap. Ex parte in ver. Per annum, inf. eod. Qui ergo*, inquit, *poſt annum remanet in habitu monachali, & non reclamat, intelligitur tunc ipſo facto tacite vovere, unde poſteà exire non poteſt, imo compellitur expreſsè profiteri, & hæc eſt præſumptio iuris, & de iure, ita quod non admittatur probatio in contrarium, ex quo nulla præceſſit proteſtatio.* Hæc gloſ. atque idem tradunt in d. *cap. 1.* Joan. Monach. *in ver. Præſumitur*, Prob. *in addit.* Gemin. & Anchar. & ſequuntur alii communiter in d. *cap. Ex parte.* Præſertim verò quia quando ſuperior, vel profeſſus petunt ſe admitti ad probandum ſe non præſtitiſſe conſenſum tacitæ profeſſioni propter ignorantiam nullitatis profeſſionis expreſsè, hæc probatio propriè dicitur directa, quia Canones ex delatione habitus annali eliciunt conſenſum, & ipſi intendunt probare hunc conſenſum non interceſſiſſe, atque ita non agitur de probatione defectus alicujus qualitatis ad tacitam profeſſionem requiſitæ, quæ dicitur probatio indirecta, ſed ipſius conſenſus, quæ profeſſio tacita a jure ſubſtaotialiter inducitur. Hanc autem directam probationem niſi præceſſerit proteſtatio, manifeſtum eſt numquam admitti contra præſumptionem juris, & de jure, ut declarat Menoch. in contrarium allegatus *lib. 1. præſumpt. 65. colligitur*, ex gloſ. & aliis ſuprà citatis. Et eò magis, quia text. in Clem. *Eos, de Regul.* non utitur verbis præſumptionem importantibus, & legem novam inducentibus. [Eos, inquit, qui deinceps in diſcretionis conſtituti ætate novitiorum habitum in aliqua religione per annum portaverint hoc ipſo religionem illam decernimus eſſe profeſſos,] ponderando verba *deinceps, hoc ipſo, & decernimus*, & hoc eſſe ſtatutum Papæ, quod pro veritate habetur, dicit Vitalin. *ibi num. 39.*

Nec videntur obſtare adducta in contrarium quoniam innituntur huic fundamento, quod credens ſe eſſe legitimè profeſſum, errat; ideòque non habet conſenſum, qui
41 neceſſariò ad tacitam profeſſionem requiritur. Ad quod patet reſpoonſio ex ſupradictis, procedit enim aut in errore, ſeu ignorantia antecedenti, id eſt ejus rei, quam quis non feciſſet ſi ſciviſſet: aut in errore, ſeu ignorantia concomitante, quæ verſatur principaliter circa rem, de qua agitur, ut ſuperiùs explicavimus ex mente D. Th. & aliorum, & ad has duas ſpecies erroris, & ignorantiæ ſpectant regulæ illæ, quod errantis non ſit conſenſus, nihilque magis ſit contrarium conſenſui, quàm error, quod dolus dans cauſam contractui vitiet contractum, quod falſa cauſa non obliget profitentem, quod ratum haberi non
42 poſſit quod ignoratur, & aliæ id genus. Unde etiam patet opiniones recentiorum quod conſentiens, aut vovens ſub credulitate valoris prioris matrimonii, aut voti non obligetur ex ſecundo, non poſſe defendi niſi in caſu, in quo ignorantia eſſet antecedens, id eſt ſi vovens ſciviſſet ſe nulliter voviſſe, iterùm non voviſſet, & idem dicendum in matrimonio.

Doctrina verò Cardinalis Cajet. 2. 2. *qu. 89. art. 5.* in qua Navar. præcipuè ſe fundat, ſi diligenter expendatur, non videtur obſtare huic concluſioni: nam qui votum nolliter emiſit, ſi millies intendit illud adimplere credens eſſe validum, non propterea, ut ait Cajet. cenſetur, coram Deo ratificare; quod eſt veriſſimum, quia nullibi cavetur, ut executio voti præcedentis novum votum inducat, cùm aliud ſit vovere, aliud votum adimplere, ſecundum Cajet. *ibid.* At ſecus eſt in profeſſione, quia jura decernunt, ut qui fecit profeſſionem nullam, ſi poſteà deferat habitum indiſtinctum per annum, præſumatur veraciter eſſe profeſſus, ut in d. *cap. 1. de Regul. in 6.* Non licet igitur arguere; Qui exequitur votum credens eſſe validum non cenſetur denuò vovere: ergo & qui defert habitum regularem per annum credens ſuam profeſſionem eſſe validam non cenſetur denuò profiteri; quia in hoc ſecundo caſu ſacri Canones novam profeſſionem inducunt, cùm tamen non inducant novum votum per executionem voti præcedentis. Imò ratio Cajet. concludit etiam in eo, qui ſcit, & conſiderat votum ſuum fuiſſe nullum, adhuc enim non cenſetur denuò vovere ex eo quod votum ſervet, cùm adimplere votum non ſit vovere, & tamen diverſum eſt in profeſſione; nemo enim negat quin profeſſus nulliter, ſi ſciens nullitatem ſuæ profeſſionis perſeveret per annum in religione, efficiatur tacitè profeſſus; de hoc enim eſt caſus apertus in d. *cap. 1.* Ac prætereà Cajetanus loquitur in foro conſcientiæ, ut patet in illis verbis. Non propterea coram Deo ratificavit; & ita etiam ſeipſum explicat Navar. in *cap. Statuimus, n. 72. verſ. Quod eſt verum, & num. 75. verſ. Quoniam autem, & in d. conſ. 23. num. 2. & conſ. 89. verſ. Hoc certum eſſe videtur* quoad forum conſcientiæ, & coram Deo, qui omnia novit, & nihil ignorat. Licet rationes ſupra adductæ pro hac parte concludant tam quoad Deum, & in foro animæ, quàm quoad Eccleſiam, & in foro judiciali. Sylveſter autem eſt potius pro hac ſententia, dum ait: Is qui credit ſe eſſe obligatum ad votum, ſi illud ratificet alias non ratificaturus, non tenetur ad illud: verba enim illa, alias noo ratificaturus, à contrario innuunt, ut ſi alias ratificaturus eſſet, obligaretur ex ratificatione.

Atque ex his omnibus ſatis liquet poſteriorem hanc ſententiam, etſi authoritatibus ferè deſtitutam, ſolidioribus tamen rationibus, ac juribus eſſe munitam, atque armatam, ſed quatenus eſſet ſolum dubia, videtur tamen valdè è re eſſe ut eam amplectatur Sac. Congreg. ad pacem, & quietem in religionibus conſervandam, quemadmodum hactenus viſa eſt eam tacitè amplexa fuiſſe, cùm ad hæc uſque tempora hanc ignorantiæ exemptioonem numquam admiſerit in caſibus contingentibus, ob quam quidem rationem credendum eſt ſacros Canones noluiſſe hanc exceptionem ignorantiæ contra tacitam profeſſionem admitti poſſe. Quod colligitur ex duplici conſideratione. Prima eſt quod etſi paſſim apud Canones reperiatur tacitam profeſſionem induci per lapſum unius anni, cum habitus indiſtincti delatione, etiamſi præceſſerit expreſſa profeſſio irrita: nullibi tamen habetur mentio ſcientiæ nullitatis dictæ profeſſionis, & tamen non eſt veriſimile ut hoc requiſitum ſi neceſſarium fuiſſet, prætermiſſum fuiſſet à ſacris Canonibus, aut ignorantia numquam fuerit allegata. Et mirum eſt etiam quod de ſcientia hujuſmodi nullus ex Doctoribus, quos vidimus quidquid tetigerit ante tempora Navarri. Quod ferè nos cogit credere hanc exceptionem ignorantiæ nullatenus eſſe Sacris Canonibus conſentaneam. Neque dicatur ideò nec Canones, nec Doctores hanc quæſtionem olim tetigiſſe, quia ante decretum Concilii Tridentini in *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* profeſſio emiſ-
ſa ante ætatem legitimam, vel annum probationis exple- 43
tum non erat nulla: imò enim de jure communi nulla erat profeſſio facta ante decimumquartum annum, ut eſt textus expreſſus hic, & ſuprà in *cap. Ad noſtram*, & ibi Abb. *in 1. & 4. not. & in c. Cum ſimus, infrà eod. in c. 1. eod. tit. in*
6. & in can. 1. & can. Illud autem, 20. q. 1. & ſimiliter pro- 44
feſſio facta ante annum probationis in omnibus religionibus Mendicantium, etiam aote Concilium, nulla erat, ut conſtat ex *cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de Regul. in 6.* Itaque hæc objectio non tollit vires primæ conſiderationis ſuperius factæ, nempè quod Canones, aut Doctores feciſſent utique mentionem de hujuſmodi ſcientia, ſi illa fuiſſet neceſſaria.

Secunda conſideratio eſt, quia ſacri Canones contra 45
præſumptionem tacitæ profeſſionis noluerunt admitti poſſe probationem quod profeſſus non habuerit animum, & conſenſum profitendi, ut probatur in *cap. Quod interrogaſti, 27. diſt.* ubi mulier quæ velum regulare ſuſcepit, & finxit ſe ſub eodem velamine ſanctimonialem eſſe, prohibetur nubere, & cogitur in monaſterio perſeverare, & in *cap. Vidua de Regular.* ubi mulier quæ ſacrum velamen aſſumpſit, ſi velit probare ſe illud non aſſumpſiſſe animo profitendi, non auditur. Quod etiam ducto argumento

à ma-

à matrimonio carnali ad ſpirituale efficaciter probat text. in *cap. Ad id quod, de ſponſal.* his verbis: *Quamvis undecim annos habens ab initio invita fuiſſet ei tradita, & renitens; tamen quia poſtmodum per annum, & dimidium ſibi cohabitans conſenſiſſe videtur, ad ipſum eſt cogenda redire, nec de cætero recipiendi ſunt teſtes, ſi quos memorata mulier ad probandum quod conſenſerit ad eundem nominaverit producendos, cum mora tanti temporis eiuſmodi probationem excludat.* Si ergo contra hanc præſumptionem Canones noluerunt admitti poſſe probationem defectus conſenſus; credendum eſt ut ſimiliter noluerint admitti poſſe probationem ignorantiæ. Nam propter quod eſt unumquodque, & illud magis, Auth. *Multò magis*, *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Probatio autem ignorantiæ ſi admitteretur, utique admitteretur propter defectum conſenſus, quem præſupponit. In tantum enim poteſt impedire ignorantia profeſſionem, in quantum excludit voluntarium. Sed probatio ipſius defectus conſenſus non admittitur contra præſumptionem tacitæ profeſſionis, ut probatum eſt: ergo longè minus probatio ignorantiæ. Facit text. in *l. Quæ ſub conditione*, §. *Si quis*, *ff. de condit. inſtit. & in* §. *Eſt tamen caſus*, *inſtitut. de hæred. inſtitut. & c. Cum quid una via de regul. iur. in 6.*

46 Ad extremum hanc ſententiam in fortioribus terminis videtur ſequi Innocentius in *cap. Conſuluit*, *de converſ. coniugat.* ubi ait votum, quod vir uxore ſua vivente, & contradicente ingrediendo monaſterium emiſit, & non valuit, poſteà fuiſſe ſolemnizatum ex perſeverantia in monaſterio poſt mortem uxoris; nec requiri ad hoc ut ſciverit mortem uxoris, & poſteà in monaſterio remanſerit, ſed ſufficere ut mortua ſit; & rationem dicit eſſe, quia ſeparando ſe ab uxore, ſive invita, juxta *cap. Quidam*, *de converſ. coniugat.* ſive voluntaria, ut in *cap. Ex parte*, *eod. tit.* ſemper præſumitur velle mutare ſæculum. Et ex quo tale propoſitum habet, per habitus ſuſceptionem eſſet ſolemnizatum votum, niſi uxor impediret, *cap. Conſulti*, *infrà eod.* Ergo ſublato impedimento uxoris, ſtatim primo momento poſt mortem ejus votum ſolemnizatur. Reddit etiam aliam rationem, quia ad hoc ut votum valeat, non requiritur ſcientia, vel opinio, ſed rei veritas, *cap. Placet*, *de converſ. coniugat.* Et quamvis in fine Innoc. ſubdat aliis videri, & fortè melius quod non ſolemnizetur votum illius, qui ignorans mortem uxoris perſeveravit in monaſterio, ut de matrimonio carnali idem ſcripſit in *c. 1. de eo qui dux. in matrim.* tamen primam opinionem ſimpliciter tenet in d. *cap. Quidam*, *de converſ. coniug. num. 2.* in qua etiam reſidet ibi Joan. de Anania *in fin.* eamque expreſsè approbat Abb. in d. *cap. Conſuluit*, *num. 3.* dicens profeſſionem à viro nulliter emiſſam uxore contradicente, vel diſſimulante, aut ignorante incontinenti poſt mortem uxoris fuiſſe validatam, etiamſi vir illius mortem ignoraverit, quia intrans religionem ſemper videtur intraſſe animo ſerviendi Deo, & mutandi vitam. Unde incontinenti quando fuit ſublatum obſtaculum poſt mortem uxoris remanet profeſſio ſua valida, quia contrahens cum ſecunda habet ſemper animum depravatum, & non intendit matrimonialiter conſentire, ſed potius ſecundam decipere. Unde iſte conſenſus eſt illegitimus, nec propriè dicitur conſenſus, ſed diſſenſus. Aliud eſt in ingrediente religionem, quia ſemper habet animum mutandi vitam, ut ibi per eum. Si igitur profeſſio illa ſublato impedimento, etiam viro ignorante, convalidatur incontinenti ex momentanea perſeverantia in monaſterio; multò magis cenſeri debet convalidari profeſſio in caſu noſtro, in quo poſt ſublatum impedimentum ætatis ſupponimus profeſſum perſeveraſſe in religione per plures annos cum delatione habitus indiſtincti.

Noviſſimè hanc ſententiam ſequuti ſunt Domini de Rota *in cauſa Meten. Profeſſionis 2. Iunii 1636.* coram Carillo in hæc verba: [Nec etiam obſtat, quod ad ratificandam profeſſionem tacitam deſumptam ex pluribus actibus factis per Pepinam in dicto monaſterio, requiritur ut ipſa ſciverit nullitatem profeſſionis præcedentis: aliter verò ex permanentia in monaſterio non cenſetur inducta ratificatio profeſſionis, Cajet. *in 2. 2. qu. 189. art. 5.* Navarr. *conſ. 28. num. 7. & conſ. 89. num. 3. de regular. & in Manuali cap. 12. num. 71.* Et in puncto de Moniali in civitate Meten. quod non cenſeatur ratificaſſe profeſſionem ſine ſcientia dictæ nullitatis, Rota *deciſ. 179. num. 6. & deciſ. 307. num. 5. part. 4. recent.* quia prædictam doctrinam uti non tutam Sac. Congregatio Concilii non amplectitur; ſed potiùs contrarium pluries declaravit, veluti die 13. Januarii 1583. & die 28. Auguſti 1621. in alia Romana inhærendo declarationibus alias factis cenſuit Joannem Petrum eſſe tacitè profeſſum, & religioni adſtrictum, etiamſi non probetur ipſum habuiſſe ſcientiam individuam nullitatis profeſſionis expreſsè ab eo prius emiſſæ. Quas declarationes Sac. Concilii S. D. N. Urbanus VIII. obſervari mandavit primo Februarii 1631. in una Romana nullitatis profeſſionis.] Hæc ibi, & mox ſubiiciuntur aliqua ex fundamentis ſuperiùs relatis.

Hactenus promiſcuè egimus de ignorantia nullitatis pro- 47
feſſionis tam quoad religionem, quàm quoad profeſſum. Rationes enim, & fundamenta omnia, quibus probatum eſt per hujuſmodi ignorantiam non impediri profeſſionem tacitam, æquè vigent, ſive ignorantia deducatur ex parte profeſſi, ſive ex parte religionis. Verumtamen cùm ignorantia ex parte religionis deducitur, longè minor eſt difficultas; quia profeſſio nulla ob impedimentum ætatis, ſeu aliam ob cauſam ceſſante impedimento convalidatur ob ſolam ratificationem profeſſi, nec requiritur nova acceptatio religionis, ut conſtat ex *cap. Cum virum*, *infra eod.* ibi, *præſertim ſi ratihabitione ſequuta etſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit*, *ex cap. 1. eod. tit. lib. 6.* ibi, ſeu profeſſionem à ſe prius factam ratam expreſsè habeat, ex *cap. 1. ſupra quod met. cau.* in illis verbis, *Si legitimè probatum fuerit prædictam mulierem*, *&c.* Quod fecit poſtmodum ratum habuiſſe, ipſam ad religionem redire compellatis. Quibus juribus conſtat ſolam ratihabitionem profeſſi deſiderari ad hoc, ut profeſſio nulliter facta efficiatur valida, atque ita cenſent Navarr. *conſ. 35. num. 3. & conſ. 46. num. 2. de Regul. in prima edit. & in 2. conſ. 27. num. 2. & conſ. 28. num. 3.* Unde parum refert an ignorantia nullitatis Profeſſionis expreſsè impediat ratificationem religionis, nec ne, cùm ea ratificatio ex parte religionis non requiratur, & quatenus requireretur, tamen Summi Pontifices tamquam ſuprema Ordinum Regularium capita, *c. Exiit*, §. *Ad hæc cum fratres*, *de verb. ſignif. lib. 6.* voluerunt eam ſupplere, admittendo profeſſionem illam per ſolam ratihabitionem profeſſi, ut religionum paci, & tranquillitati conſulerent. Præterea ſi requireretur ſcientia dictæ nulli- 48
tatis, utique requireretur non ſolum in Superiore monaſterii, ſed etiam in illis de Capitulo, ad quos pertinet novitios ad profeſſionem admittere. Creatio enim Monachorum de jure ſimul ſpectat ad Abbatem, & Capitulum, & requiritur ſaltem conſenſus majoris partis Capituli, ut notatur in *cap. final. de Regul. lib. 6.* atque ita ſi unus tantum ignoraſſet nullitatem profeſſionis expreſsè, & ex ejus voto major pars Capituli integraretur, hoc ſatis eſſe ad excludendam tacitam profeſſionem: deficeret enim conſenſus, & votum unius neceſſarium ad profeſſionem recipiendam. Quod eſſet maximè abſurdum, quia hoc modo eſſet inventa via prorſus tollendi tacitam profeſſionem, ubi præceſſit expreſsè nulla. Denique ex abundanti etſi ignorantia 49
etiam unius ex Capitularibus tacitam profeſſionem impediret; tamen Superiores regulares hujuſmodi ignorantiam allegare volentes nullatenus videntur audiendi: nam cùm ex Decreto Concil. Trident. *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* prohibente quemquam ad profeſſionem admittere ante decimumſextum ætatis annum expletum, & ex inſtitutis ſuorum Ordinum, & Conſtitutionibus Apoſtolicis præſertim Clementis VIII. teneantur ſub gravibus pœnis diligenter inquirere, ac noſſe ætatem cujuſque Novitii: utiq; audiendi non ſunt allegantes ignorantiam ejus rei, quam omnino tenentur ex officio inquirere, *cap. Ad falſariorum*, *de crim. falſ.* Gemin. in *cap. In memoriam*, *col. 2. 19. diſt.* Jaſ. *in l. Si res obligata*, *poſt num. 40. verſ. Secundò notabiliter limita, ratione num. 41. delegat. 1.* ubi ait, cùm quis tenetur officii, indagare factum alienum, tunc præſumitur illud ſcire, nec toleratur ignorantia, alios refert Menoch. *lib. 6. præſumpt. 23. num. 66.*

DE REGULARIBUS.

Clemens III.

CAPUT XII.

CUm virum : & infrà. Utrùm ea, quæ infra diſcretionis annos, à parentibus Monaſterio tradita, habitum religionis induens, benedictionem accepit, & exiens poſtmodum ſe cuidam militi copulavit, ad Monaſterium redire cogatur : Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm juxta Concilii Toletani cenſuram, Monachum aut paterna devotio, aut propria profeſſio faciat : quicquid horum fuerit allegatum, tenebit, revertendi ad ſæculum aditu penitùs interdicto. Non enim videtur illa Monaſticæ profeſſionis à ſe poſſe jugum excutere, cùm eam non conſtet evidenter contradixiſſe, cùm benedictionem accepit, quam non niſi in ætate diſcretionis recipiunt, quæ velantur : præſertim ſi ratihabitione ſecuta (& ſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit) quod ante geſtum fuerat, roboratur. Nec obloquitur, quod de prædeceſſoris noſtri Leonis Papæ conſtitutione per contrarium ſenſum ſumitur : ut puellæ, quæ coactæ parentum imperio, virginitatis habitum ſuſceperunt, ipſum poſſint ſine prævaricatione deſerere : cùm de ea rectè poſſit intelligi, quæ in ætate nubili noſcitur conſtituta : tunc enim quia liberum habet arbitrium in electione propoſiti, ſequi parentum non cogitur voluntatem.

SUMMARIUM.

1 Filia minor duodecim annis à monaſterio tradita, ſi maior facta ſpontè veletur, ad ſæculum redire non poteſt.
2 Monachum facit aut paterna devotio, aut propria profeſſio.
Declaratur n. ſeq.
3 Religioni an filius impubes alligetur ex oblatione parentum, & n. 42.
4 Profeſſus tacitè cenſetur per vim oblatus religioni à parentibus, ſi poſt pubertatem habitum profeſſorum ſuſceperit.
5 Et hæc eſt præſumptio iuris, & de iure.
Et quid poſt Conc. Trident. n. 8.
6 Voluntatis declaratio, & iuris effectus reſultat ex actibus certæ obligationi attributis.
7 Intellectus, cap. 2. ſuprà eod.
8 Profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus profeſſorum hodie non inducitur niſi poſt annum ætatis decimum ſextum, & expleto anno probationis.
9 Puella minor duodecim annis à parentibus monaſterio oblata an habitum regularem ſuſcipere poſſit non obſtante Concilio Trident. & n. ſeq. uſque ad n. 23.
10 Concilii Tridentini decretum in cap. 17. ſeſſ. 25. de Regular. expenditur, & n. ſeqq.
11 Voluntatis exploratio ſi puella ſit maior duodecim annis ex Concilio Tridentino facienda eſt tam ante habitus ſuſceptionem, quàm ante profeſſionem. Sin autem minor ante profeſſionem tantum, & cur.
12 Michaelis Medinæ teſtimonium, qui Concilio Tridentino interfuit circa decretum cap. 17. ſeſſ. 25. de Regular.
13 Voluntas impuberum, qui religionis habitum ſuſceperunt de iure communi explorari non debet niſi poſt pubertatem.
14 Argumentum ab identitate rationis non procedit in materia correctoria.
15 Epiſcopus ſi velit poteſt bis explorare voluntatem puellæ, quæ ante duodecimum annum habitum regularem ſuſcepit.
16 Filii poſt pubertatem non poſſunt inviti à parentibus religioni offerri.
17 Et quid ante pubertatem.
18 Parentes qui cogunt puellas invitas ad ingrediendum monaſterium ante duodecimum annum, an ſint excommunicati.
Concilium Tridentinum in cap. 18. ſeſſ. 25. de Regular. expenditur, ibidem.
19 Pœna detruſionis in monaſterium Monialium an poſſit infligi mulieribus ſæcularibus, & n. ſeqq.
20 Monaſterium Monialium ingredi non licet authoritate Epiſcopi, niſi ex cauſa neceſſitatis ipſius monaſterii,
21 Epiſcopus permittere non poteſt, ut mulieres ex cauſa litium matrimonialium, adulteriorum, vel alia ſimili, ingrediantur monaſteria Monialium.
22 Detruſi in monaſterium ad agendam pœnitentiam non coguntur habitum regularem ſuſcipere.
23 Licentia admittendi ad habitum regularem puellas duodecim annis minores peti conſueverunt à Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium.
24 Parentes, vel tutores an poſſint religioni offerre impuberem invitum, & num. ſeq. uſq. ad n. 45.
25 Filius impubes poteſt tradi monaſterio à parentibus.
26 Tutores ſicut poſſunt pupillum è monaſterio revocare, ita & religioni offerre.
Declaratur, n. 40.
28 Oblatio parentum de impubere ſe habet ad profeſſionem ſicut ſponſalia ad matrimonium.
Contrarium, n. 41.
29 Opiniones plures ſimpliciter referens cenſetur ultimam approbare.
30 Fallit, ſi quis primo ponit ſuam opinionem, & poſteà ſubdat, alii dicunt.
31 Doctor reſpondens per verbum, videtur, intelligitur de iure reſpondere, quod facit pro dictis Innocentii.
32 Puellæ in electione propoſiti non coguntur ſequi parentum imperium ſi ſint in ætate nubili; aliàs ſecus.
33 Dictio, tunc, denotat extremitatem temporis, & idem importat quod, eo caſu.
34 Parentes, vel tutores poſſunt è monaſterio revocare impuberem licet invitum.
35 Ligandi, & ſolvendi Dominus par ius eſſe voluit.
36 Votum filii impuberis poſſunt parentes irritum facere, ſed non poſſunt eum cogere ad vovendum.
37 Votum neceſſario exigit deliberationem, propoſitum, & promiſſionem.
38 Infans ex voto non obligatur.
39 Votum obligat puerum doli capacem quamdiu parentes non contradicunt.
40 Religionem coactè ingreſſi in adulta ætate dicuntur potius peccata committere, quàm plangere.
41 Sponſalia quid ſint, & quid differant ab oblatione, quæ fit à parentibus religioni de filio impubere.
42 Impuberes ex ſponſalibus obligantur infrà annos pubertatis.
43 Sponſalia ab infante contracta ſunt nulla ex defectu conſenſus, nec pariunt impedimentum publicæ honeſtatis.
44 Infans tradi poteſt religioni à parentibus.
45 Pueros an expediat religioni tradere.
46 Pueri à teneris annis ad pietatem, & religionem informandi.
Romani, & nobiles dabant B. Benedicto filios nutriendos, ibidem.
47 Clericis Regularibus Theatinis, & Miniſtrantibus Infirmis

firmis interdictum ne quemquam ad habitum regularem recipiant ante pubertatem.

Bulla Pii V. de novitiis non recipiendis niſi poſt decimum octavum annum an, & quomodo ſit temperanda, ibid. verſ. Generali tamen decreto.

48 *Pueros quibus religionibus expediat tradere ex ſententia Caietani.*

49 *Clementis VIII. decreta de novitiis non recipiendis, niſi in conventibus deſignatis expenduntur.*

50 *Fratres Minores Ciſmontanæ familiæ qualiter fuerint reintegrati ad recipiendos novitios.*

51 *Regis Chriſtianiſſimi inſtantia de novitiis non recipiendis, niſi in religionibus primævum inſtitutum ſervantibus.*

52 *Religiones plures in Concilio Lugdunenſi extinctæ.*

1 C*Vm virum*. Si filia minor duodecim annis à parenti-
bus monaſterio tradita major facta, ſponte veletur,
ad ſæculum redire non poteſt. Hoc dicit ſecundum Joan.
Andr. & omnes. Dividitur in tres partes. In prima po-
nitur conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi: *Conſulta-
tioni tuæ*. In tertia tacitæ objectionis ſolutio, ibi, *nec oblo-
quitur*.
2 Nota primò dictum Concilii Toletani relatum hic, &
in *cap. Monachum*, 20. *qu.* 1. videlicet Monachum facit, aut
paterna devotio, aut propria profeſſio. Et pondera Con-
cilium loqui alternativè. Unde videtur inferri, ut ſola
traditio parentum faciat Monachum filium impuberem;
quod tamen eſt falſum, quia nullus tonderi poteſt ut fiat
Monachus, niſi in legitima ætate, & ſpontanea volunta-
te, *cap.* 1. & ibi gl. 1. *ſuprà eod. cap. Si in qualibet*, 20. *qu.* 2.
3 Nec filius cogitur in hoc ſequi imperium patris, ut *hic in
fine*, & *in cap. Puellæ*, 20. *qu.* 1. & *in cap. Cum ſimus*, *infrà
eod.* quia res eſt voti, non præcepti, *cap. Integritas*, 32. *q.* 1.
& *d. c. Puellæ*. Timore hujus contrarii gloſ. hic in ver. Pa-
terna devotio, exponit particulam, *aut*, pro, &, ut in
l. penult. C. de verbor. ſignif. Sed hæc expoſitio non congruit
litteræ ibi, *Quidquid horum fuerit allegatum tenebit*. Quæ
verba oſtendunt alterutrum ſufficere, ut quis alligetur re-
ligioni: non enim legendum eſt, allegatum, ſed alligatum,
prout habet vera, & communis littera ſecundum Jo. Andr.
num. 1. *in ver. Alligatum*. Unde Hoſtien. *hic num.* 5. *in ver.
Aut dicit litteram poſſe intelligi disjunctive*. Nam paterna
oblatio, ſive devotio facit Monachum filium, quem
obtulit in pupillari ætate duobus modis. Primò quia du-
rante pupillari ætate exire non debet. Secundò quia ſi po-
ſteà non contradicat, conſentire videtur, nec poteſt de cæ-
tero reclamare, ut innuitur in hoc *cap.* & *in cap. Cum ſi-
mus*, *infrà eod. cap. Illud*, 20. *qu.* 1. & *cap. Præſens*, *qu.* 3. de
quo per eum *in Summa hoc tit.* §. *Vtrum exire*, *verſ. Dicas
breviter*, & conſentit Butr. *hic in* 1. *notab. num.* 2. dum dicit
aliquem religioni alligari, tam ex traditione parentum,
quam ex propria voluntate ingreſſi; hac tamen differentia,
quod traditio parentum ita demum obligat, ſi traditus ſit
in minori ætate conſtitutus; & tunc non perpetuò, & ir-
revocabiliter, ſed uſque ad tempus legitimæ ætatis; &
poſt tempus ita demum, ſi ratificet; traditio autem pro-
pria infrà pubertatem nullatenus obligat, poſt pubertatem
verò indifferenter obligat, & irrevocabiliter. Sed certè in
neutro ex his duobus caſibus paterna devotio facit propriè
Monachum: nam primo caſu filius non efficitur Mona-
chus, cùm non habeat ætatem legitimam, & egredi non
poteſt, non quia ſit religioni alligatus, ſed propter defe-
ctum diſcretionis, & judicii, ut in *cap.* 2. *ſuprà eod.* Secun-
dò autem caſu intervenit ratihabitio, & ſic tacita profeſſio
filii. Unde meritò hanc ſolutionem Hoſt. refellunt *hic* Card.
num. 3. *verſ. oppono*, & Abb. *in gloſſ. num.* 6. *in ver. Paterna
devotio*. Expone ergo litteram: Monachum facit aut pa-
terna devotio, quam filius factus pubes ratam habet ex de-
votione, quam gerit erga patrem, & ſic occaſionaliter:
aut propria profeſſio ſecundum gl. prææalleg. *in ver. Paterna
devotio in princ.* Innoc. *in ver. Alligatum*, Hoſt. *num.* 5. *in
ver. Quidquid horum*. Nec refert, quod ratihabitio filii in
effectu nihil aliud ſit, quam profeſſio; quoniam non eſt
novum in jure, ut ratihabitio, & profeſſio ponantur diſ-
junctivè, ut patet in *cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. ibi. Niſi profeſ-
ſionem faciat, ſeu profeſſionem à ſe prius factam ratam
expreſsè habeat, nec non ibi: *profeſſionem per hoc feciſſe, vel
ſi quam prius fecerat, ratam habuiſſe videtur*, *cum ſimil.*

Secundò nota impuberem etiam per vim oblatum reli- 4
gioni à parentibus, ſi poſt pubertatem habitum profeſſo-
rum ſuſceperit, eo ipſo cenſeri tacitè profeſſum. Et de hoc
eſt caſus hic ſecundum Abb. *in princ.* nam puella ante annos
pubertatis fuit tradita monaſterio invita, ut patet ex littera
ibi, *etſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit*, & tamen
quia major facta velum ſuſcepit, quod dari profitentibus
conſuevit, ut patet, ibi, *cum benedictionem accepit*, *quam
nonniſi in ætate diſcretionis recipiunt quæ velantur*; ex hoc
cenſetur tacitam profeſſionem emittere. Et quidem præ- 5
ſumptione juris, & de jure, quæ ſumitur ex actu geſto,
contra quam non admittitur probatio, niſi per contrariam
proteſtationem præcedentem, ut ſentit *hic* Butr. *num.* 4.
Ratio eſt, quia ex actibus certæ obligationi attributis re- 6
ſultat juris effectus, & declaratio voluntatis, quæ quali-
tercumque declaretur verbis, an ſignis, nihil refert, ut
l. certum, *ff. Si cert. pet.* ſecundum Petr. de Anchar. *hic n.* 2.
in 2. *notab.* & Joan. de Anan. *num.* 3. Ad hoc *cap. Ex parte*,
cum ibi not. per gloſ. *in ver. per annum*, & *cap. Statuimus*,
infrà eod. cap. 1. *de Reg. l.* 6. & Clem. *Eos*, *eod. tit.* Et ita 7
non obſtat text. in *cap.* 2. *ſup. eod.* & *in cap. Puella*, 20. *qu.* 2.
ubi impubes monaſterio oblatus non cenſetur tacitè pro-
feſſus, niſi per annum, & diem in monaſterio permanſe-
rit, ſicut nec pubes per vim ingreſſus, qui infrà annum
non reclamavit: nam illa jura procedunt, quando ingreſ-
ſus nullum fecit actum poſitivum à profitentibus fieri ſoli-
tum: tunc enim non cenſetur profeſſus tacitè, niſi per an-
num diſſimulando conſenſerit, ut dicitur in *d. cap. Puella*,
& notant DD. in d. *cap.* 2. *poſt gloſ. fin. ibi*. In hac verò de-
cretali puella major facta velum converſionis, ſeu profeſ-
ſionis accepit. Unde cùm interceſſerit actus poſitivus vo-
luntatis declaratorius, non exigitur annale intervallum,
ſed ex ipſo actu ſuſceptionis veli intelligitur tacitè profeſſa,
ut hic, & in *cap. Vidua*, *ſuprà eod.* & infrà in *cap. Statui-
mus*. Et ita hæc jura in effectu conciliat Innoc. in d. *cap.* 2.
num. 2. *verſ. Nec obſtat*, ubi dicit non obſtare hoc capitu-
lum, ubi innuitur ut ſi veniens ad ætatem legitimam non
contradicat, ratum habere videatur, quia hic non fuit ſo-
lus tranſcurſus temporis, ſed benedictio Monachalis rece-
pta fuit in majori ætate, & ſequuntur totidem ferè verbis
Hoſtien. *num.* 7. Joan. Andr. *num.* 2. *verſ. Nec obſtat*, Card.
num. 11. *verſ. Oppono*, & alii communiter. Hodie tamen 8
intellige hoc procedere dummodo ſuſcipiens habitum pro-
feſſorum ſteterit per annum integrum in probatione, &
explevit annum ætatis decimum ſextum: aliàs enim ex hoc
non cenſeretur tacitè profeſſus, quia Concilium Triden-
tinum in *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* ſicut irritam facit pro-
feſſionem expreſſam ante annum decimum ſextum com-
pletum, & non peracto anno probationis, ita & tacitam,
quæ inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum, vel
per actus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueverunt, ut ſæ-
piùs declaravit S. Congreg. ejuſdem Concilii Interpres.
QUÆRO, An puella duodecim annis minor à parenti- 9
bus monaſterio oblata hodie habitum regularem ſuſcipere
poſſit, non obſtante decreto Tridentini Concilii in *cap* 17.
ſeſſ. 25. *de Regular.*
Videtur reſpondendum poſſe puellam à parentibus, ut
ſuo tempore Monialis fiat, oblatam indui habitu regulari,
etſi adhuc duodecim annis minor exiſtat: Id enim minori
duodecim annis de conſenſu parentum tacito, vel expreſ-
ſo à Sacris Canonibus permiſſum eſt, ut habetur expreſsè
in hac Decretali, *cap. Addidiſtis*, *cap. Quicumque*, *cap.
Illud autem*, 20. *qu.* 1. *cap.* 1. & *cap. fin.* 20. *qu.* 2. & *cap.* a. ubi
plenè dixi ſuprà eodem. Huic autem ſacrorum Canonum 10
diſpoſitioni non adverſatur Tridentinum Concilium d.
cap. 17. *ſeſſ.* 25. *de regular.* nam cùm correctio jurium ſit
quantum fieri poteſt vitanda, *cap. Cum expediat*, *de elect.
in* 6. *l. Præcipimus*, *in fine*, *C. de appell. cum ſimil.* & puellæ
duodecim annis minores ſecundum Canones ſint habiles
ad ſuſcipiendum habitum regularem; non eſt credendum
per Concilium tot jura correcta, & ſubverſa fuiſſe, *cap.
Eccleſia veſtra*, *il ſecondo*, *eod. tit.* cùm ex verbis Concilii
ea correctio neceſſariò non inferatur. Obſervandum eſt 11
enim ex eo decreto ſi accuratè expendatur, in hoc ſolum
conſtitui differentiam inter puellam duodecim annis majo-
rem ac minorem; Quod ſi major ſit, ejus voluntas ſe-
mel atque iterùm explorari debeat, nempè ante habitus ſu-
ſceptionem, & ante profeſſionem; ſin autem minor, non
niſi ſemel, hoc eſt ante profeſſionem ipſam, verba enim
textus

Digitized by Google

textus ſic ſe habent. *Si puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, non ante eum ſuſcipiat, nec poſteà illa, vel alia profeſſionem emittat, quam Epiſcopus exploraverit virginis voluntatem*. Ubi ponderanda eſt illa dictio, *alia*, quæ referri non poteſt niſi ad puellam duodecim annis minorem, ita ut propterea ſenſus Concilii ſit; Si puella major ſit annorum duodecim, non antè habitum ſuſcipiat, nec poſteà ipſa, ideſt major, vel alia, ideſt minor, profeſſionem emittat, quam Epiſcopus
12 ejus voluntatem exploraverit. Atque ita in majore voluntas bis jubetur explorari, in minore ſemel tantum.

Diverſitatis ratio ea eſt, quia in minori ſupervacanea eſſet hujuſmodi exploratio; tum quia integrum judicium ad deliberandum non habet, *cap. Illud*, 20. *quæſt.* 1. Et argum. à contrario ſenſu in hac decretali in fine, tum quia vel invita monaſterio à parentibus tradi poteſt, ut patebit infrà à *num.* 17. Non ergo Concilium prohibet quin puella natu minor habitum regularem ſuſcipere queat, imò expreſsè admittit per illam dictionem, *alia*; ſed tantum prohibet quin ipſa poſteà profiteatur, priuſquam Epiſcopus illius voluntatem ſcrutatus fuerit.

Atque ita (quidquid contra ſenſerint Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *num.* 5. *&* 56. & Rodrig. *de regul. tom.* 3. *qu.* 12. *art.* 2.) clarè ac dilucidè explicat Michael Medina *de ſacrorum hominum continentia lib.* 4. *controverſ.* 9. *cap.* 4. ubi affirmat [nihil alienius à Tridentini Concilii mente excogitari poſſe, quam ut puellam duodecim annis minorem probibuerit habitum regularem ſuſcipere; teſtaturque ſe interfuiſſe illi decreto, atque attentiſſimis auribus ſuffragia omnium Epiſcoporum accepiſſe, & nihil tractatum fuiſſe, niſi de ſola puellarum majorum duodecim annis ad religionem admiſſione; & duo tantùm ſtatuta fuiſſe. Primum ut ſi puella ingrediens ſit major duodecim annis, quantæcumque ætatis ſit, duplex Epiſcopi examen ſubeat, alterum ante habitus ſuſceptionem, alterum poſteà ante profeſſionem, quia ſæpè puellæ invitæ habitum ſuſcipiunt. Et quamvis voluntariè illum aſſumant, non rarò invitæ profitentur timore parentum, vel cognatorum, vel verecundia habitum dimittendi. Secundum verò quod in eo ſtatuitur ut puella minor duodecim annis ingrediens unicum examen ſubeat, nempè profeſſionis tempore, quoniam ante ætatem duodennem vanum exiſtimavit Concilium hoc examen præmitti, ob tenerum rationis uſum puel-
13 læ.] Hæc Medina. Simile habetur in decreto Marcelli relato in *cap. Illud*, 20. *qu.* 1. ad quod fortè reſpexerunt Patres Concilii: nam in eo decreto ſancitur, ut filii ſi in minori ætate monaſterio oblati fuerint, vel habitum regularem ſuſceperint, decimo quinto anno à Prælatis moniti inquirantur utrum in ipſo habitu permanere cupiant, an non. Ecce igitur quod etiam de jure communi exploratio voluntatis in minoribus fieri debet tantummodo cùm ad annos pubertatis pervenerint, & non anteà.

Et ex his conſtat nihil obſtare, quod dicunt aliqui impoſſibile eſſe ut poſt Concilium minori duodecim annis detur habitus, cum ex d. *cap.* 17. antequam detur, debeat ordinarius ſcrutari puellæ voluntatem an coacta, an ſeducta, an ſciat quid agat. Et hæc cauſæ cognitio in minore congruè adhiberi non poſſit; Ideòque neceſſariò ſequatur argumento ab impoſſibili, ut Concilium voluerit ne ea ætate habitum regularem accipere poſſent.

Reſpondetur namque hoc argumentum petere principium, negatur enim Concilium requirere hanc cauſæ cognitionem quando traditur habitus minori duodecim annis, cùm eam tantum requirat, quando datur habitus ei, quæ eſt major annorum duodecim, ut oſtenſum eſt ſuprà.

Non item obſtat ſi dicas rationem à Concilio expreſſam in d. *cap.* 17. quæ eſt ut libertati profeſſionis Monialium conſulatur militare, nedum in majoribus, ſed etiam, & multò fortiùs in minoribus, quæ eo magis minis, & metui obnoxiæ ſunt, quo per ætatem ſunt timidiores.

14 Primò enim reſpondetur in materia correctoria non procedere argumentum à majoritate rationis, gl. 1. in Authen. *Quas actiones, C. de ſacroſ. Eccleſ.* quæ communiter approbatur teſte Decio in *l. Non debet cui, n.* 4. *ff. de regul. iur.*

15 Secundò, reſpondetur expreſſionem dictæ rationis pro hac opinione facere, dum Concilium cautè ſe reſtrinxit ad libertatem emittendæ profeſſionis, non autem ad libertatem aſſumptionis habitus. Quæ ratio ſicut militat etiam in minore duodecim annorum, ita & diſpoſitio Concilii. Præterquamquod antequam ipſa ad profeſſionem admittatur, poterit Epiſcopus, ſi ita è re eſſe exiſtimaverit, bis voluntatem explorare, ut Concilium præſcribit in majore, nempè poſt annum duodecimum, & immediatè ante profeſſionem.

Tertiò, reſpondetur negando in minore militare ean- 16
dem rationem, quæ militat in majore. Imò enim ſecundum Canones major non poteſt invita tradi monaſterio, §. *Cum ergo, cap. Sicut, & cap. ſequen.* 20. *qu.* 1. *cap.* 1. *ſuprà*
Quod met. cauſ. & cap. 2. §. *Si verò, ſuprà eod.* At verò mi- 17
nor à parentibus offerri poteſt etiam invita, ut plenè dicam in *quæſt. ſequen. à num.* 24. *uſque ad numer.* 48. Et ob id meritò Concilium in majore requiſivit, ut dicta inquiſitio adhiberetur, ne invita contra Canones traderetur monaſterio. At eandem inquiſitionem omiſit in minore, quam fortè intellexit poſſe etiam invitam monaſterio tradi, & hoc non injuria, quia ut colligitur à contrario ſenſu ex hac decretali, puellæ uſque ad dictam ætatem non ſuam, ſed patris ſequi voluntatem coguntur.

Qui quidem intellectus ſatis etiam confirmatur ex *cap.* 18
18. immediatè ſequenti ubi anathemati ſubiiciuntur qui quandocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem invitam præterquam in caſibus in jure expreſſis ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuſcumque religionis, vel ad profeſſionem emittendam. Inquiro enim quorſum illa
verba, præterquam in caſibus in jure expreſſis? Et quidem 19
in detruſis in monaſterium ad agendam pœnitentiam, verificari non poſſunt, quia nullibi, quod meminerim, reperitur jure cautum, nec ſervatur in practica, ut mulieres ſæculares detrudantur propter crimen in monaſteria monialium ad agendam pœnitentiam; nam *cap. Impudicas*, 27. *qu.* 1. loquitur de mulieribus jam profeſſis, quæ propter prævaricationem detruduntur in ergaſtula, & alia jura loquuntur de viris, qui detruduntur in monaſteria Monachorum, ut in *cap. Si ille*, 50. *diſt. cap. Placuit*, 21. *qu.* 2. *cap. De lapſis*, 16. *qu.* 6. *& cap. Sicut*, 20. *qu.* 1. *cum concordan.* de quibus ibi per gloſ. *in ver. offenſionis*, & notat gloſſ.
in ſumma ead. can. & quæſt. Præterea Epiſcopus, vel Supe- 20
rior facultatem non habet ponendi perſonas ſæculares in monaſteriis Monialium, niſi in caſibus neceſſariis, ut in decreto Concilii Trident. *cap.* 5. *verſ. Dare autem, ſeſſ.* 25. *de regular.* Et caſus neceſſarii intelliguntur reſpectu monaſterii, non autem reſpectu ingredientium, ut ſæpiùs de-
claravit Sac. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. Et 21
idcircò in *cauſa Salamantina die* 19. *Februarii* 1604. reſpondit non licere ullo modo Epiſcopis, vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, ut ex cauſis litium matrimonialium, adulteriorum, ac diſſenſionum inter viros, & uxores, & his ſimilibus ingrediantur monaſteria monialium. Imò ingredientes incidere in excommunicationem decreto Concilii, atque ſummorum Pontificum Conſtitutionibus impoſitam. Ergo pariter ſaltem poſt Conſtitutionem Bonifacii VIII. de qua in *cap. Periculoſo, de ſtatu regular. lib.* 6. innovatam à Concilio in d. *c.* 5. nec licebit Epiſcopis detrudere in Monaſterium monialium mulieres criminoſas, cùm in hoc nulla verſetur utilitas, vel neceſſitas monaſterii, & conſequenter exceptio Concilii non poteſt ſortiri effectum in hujuſmodi pœna detruſionis, quia hic
non eſt caſus Epiſcopis conceſſus. Sed eſto mulieres detru- 22
di poſſent in monaſterium, nihilominus exceptio Concilii verificari non poteſt in his mulieribus, quæ coguntur habitum Religionis ſuſcipere, quia qui detruduntur ſive viri, ſive fœminæ non coguntur aſſumere habitum regularem, neque id jure cavetur; ſed tantùm ſunt ibi ut pœnitentes, ut in d. *c. Si ille, & cap. De lapſis, & in cap. Tuæ, infrà de pœnis*, & cederet in ignominiam ordinis, ut ſæculares tam graviter delinquentes habitum monachalem induerent. Quamobrem ut verificetur exceptio Concilii, neceſſe eſt aſſignare aliquem caſum in jure expreſſum, in quo puella cogi poſſit habitum Religionis ſuſcipere. Et certè non ſuccurrit alius caſus, quàm in puellis nondum conſtitutis in ætate nubili, quæ invitæ à parentibus monaſterio offeruntur; ſecundum prædicta. Et fortè ad hunc caſum reſpexerunt Patres Concilii; niſi dixeris exceptionem illam poſſe habere locum in mulieribus, quæ votum religionis emiſerunt; poſſunt enim cogi ad voti obſervantiam, *cap.* 1. *& per tot.* 27. *qu.* 1. *cap. Licet, infrà de voto*. Sed tamen adhuc reſtat difficultas, quia cùm Concilium loquatur per verba

plura-

Digitized by Google

pluralis numeri, in caſibus in jure expreſſis, oportet ſal-
tem aſſignare duos caſus, in quibus puellæ poſſint cogi ad
ſuſceptionem habitus, *l. Vbi numerus, ff. de teſtib.* & ſic ca-
ſus oblationis adhuc remanet in prædicta exceptione inclu-
ſus. Et ſtante hoc intellectu ineptum eſſet ut in decreto d.
cap.18. ſeſſ.25. de regul. Concilium præſervaſſet Sacrorum
Canonum diſpoſitionem circa puellas natu minores, quæ
à parentibus monaſterio traduntur invitæ, ſi in præceden-
ti decreto eandem diſpoſitionem ſuſtuliſſet, vel certè ſe in-
continenti correxiſſet, quod non eſt dicendum, *l. Non ad
ea*, & ibi gloſſ. *in ver. Præſens, ff. de condit. & demonſtr.*
Porrò quia puellæ minores non debent indiſtinctè ad habi-
tum regularem admitti, ſed à parentibus, vel tutoribus
oblatæ, & nonnunquam ſubeſſe poteſt ſeductionis pericu-
lum a monialibus, & aliæ rationes vigere poſſunt cur non
expediat illas admittere; hinc factum eſt ut Sacra Congre-
gatio Concilii aliquando, & præſertim in cauſa Lucana
dixerit non eſſe diſpenſandum ut puella, quæ duodecimum
23 annum nondum exceſſerat, ad habitum admitteretur. Et
hinc etiam inolevit praxis ut licentiæ admittendi ad habi-
tum ejuſmodi puellas natu minores petantur à S. Congre-
gatione Epiſcoporum, & Regularium, quæ nonniſi rarò, ac
matura deliberatione illas concedere conſuevit.

24 Ulterius QUÆRO, an impubes invitus poſſit à pa-
rentibus, vel tutoribus religioni offerri.

25 Conveniunt omnes filium ante annos pubertatis tradi
poſſe monaſterio à parentibus. De hoc enim eſt textus cla-
rus *hic, & in cap. Cum ſimus, infrà eod. cum concord. de quibus
ſuprà num.9.* Idemque in tutoribus firmat Innoc. *hic, &
in cap.2. ſuprà eod.* quem utrobique DD. communiter ſe-
26 quuntur. Et probatur efficaciter in *cap. Puella 20. quæſt.2.*
ubi patet tutores poſſe revocari ingreſſum puellæ impube-
ris, niſi annum, & diem diſſimulando conſenſerint.

Ergo ſi poſſunt conſentire oblationi tacendo, & diſſi-
mulando, & ſic tacitè, magis conſentire poſſunt expreſ-
sè. Quod parum habet difficultatis, ſi filius, vel pupillus
conſentiant.

Sed dubium eſt quid juris ſit ſi contradicant, Jo. Andr.
num.2. Simpliciter refert opinionem dicentium invitum
non poſſe tradi monaſterio; nec eam approbat, aut repro-
bat. Sed gl. *in ſumma, 20. qu.1.* diſtinguit ſic: Si impubes
intrat, aut ab alio ponitur in monaſterio, aut per ſe intrat:
ſi ab alio ponitur, & ipſe non conſentit, tenet ingreſſus;
Et licet conſenſus ille qui fit ante annos diſcretionis non
teneat, inde tamen exire non poteſt priuſquam veniat ad
legitimam ætatem. Et ita ſentit gloſſ. impuberem invitum
non poſſe monaſterio tradi. Eandem diſtinctionem ponit
Petr. de Anchar. in d. *cap.2. num.8.* Et hoc tenent ibi Card.
in 6.qu. Joan. de Anan. *n.7.* & plenius Abb. *n.9.*

Fundatur hæc opinio à contrario ſenſu in *cap. Puellæ, 20.
27 qu.1. & in cap. Puella, qu.2.* Sed illa jura parum, aut nihil
faciunt. Deinde pro hac ſententia facit ſecundum Abb.
quia voluntarium militem diligit Deus, *cap. Non eſt, 15.
qu.1.* Item oblatio parentum de impubere ſe habet ad pro-
feſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium, *arg.20. qu.1.
28 in primis quatuor Capitulis*. Sed ex ſponſalibus contractis
per parentes filii non obligantur niſi tacitè vel expreſsè
conſenſerint, puta quia fuerunt præſentes, & non con-
tradixerunt, *cap.1. §. fin. de deſponſ. impub. lib.6.* Ergo idem
dicendum in hujuſmodi oblatione. Et in hoc reſidet Abb.
dicens ita ſentire Innocentium, & ejus dictum ſibi magis
placere.

29 Sed tu adverte, quia Innocentius in *d. cap.2. ſup. eod.*
videtur tenere contrarium: nam *num.2. verſ. Si autem coa-
cti*, primò recitat opinionem quorundam, qui dixerunt
filios coactè miſſos in monaſterio poſſe quandocumque
exire, etiam ante tempus pubertatis, & citat jura ſuperius
relata, & mox ſubdit; Contrarium tamen videtur: & al-
legat jura pro hac parte, nec aliud ſubjungit: Unde cen-
ſetur reſidere cum hac ſecunda opinione, cùm eam ponat
ultimo loco ſecundum theoricam gloſſ. notab. in *l. Qui fi-
lium, §. Sabinus, ff. Ad Trebell.* Hoſt. qui loquitur de
opinionibus Innocentii in *cap.1. infrà de pœnis*, Bart. per
illum textum in *l. Bona fides, ff. depoſ.* Bald. *in l. Si idem,
§. fin.* ubi ſimiliter infert ad dicta Innocentii, *ff. de iuriſd.
30 omn. iud.* Et eò magis quia Innocentius in prima opinione
loquitur per illa verba, *Quidam dicunt*, quo caſu etiamſi
illam opinionem retuliſſet ultimo loco; tamen non cenſe-
retur eam approbaſſe, ut declarat Dec. poſt alios in *cap.1.
num.97. ſuprà de conſtitut.* ubi limitat gloſſ. *in d. §. Sabinus*,
ut non procedat quando primò ponit ſuam opinionem, &
poſtea ſubdit, *alii dicunt*, quia tunc prima opinio non cen-
ſetur gloſſæ; non autem ſecunda, & eodem modo limitat
Jaſon. in d. *l. Si idem, §. fin. num.3.* Nec refert, quod ſe- 31
cundo loco Innocentius loquatur per verbum *videtur*, quia
Doctor reſpondens per verbum *videtur*, intelligitur de
jure reſpondere, ut in *cap.1.* & ibi DD. *de iudic.* & notat
Marian. Soccin. in *cap. De cætero, num.2.* & ibi dixi *num.
3. infra de homicid.* Quod maximè procedit in dictis Inno-
centii, qui ferè ſemper loquitur per verbum, *videtur, vel
credimus*, aut *fortè*. Et fuit philoſophicum temperamen-
tum, ut inquit Hoſt. *in cap. Niſi cum pridem, num.5. ſu-
prà de renunc.* Quamobrem Innocentius eſt apertè pro hac
parte. Sed & Hoſt. *in eod. cap.2. num.5.* dicit primo loco:
Aliqui dicunt quod ſi coacti offerantur, ante pubertatem
egredi poſſunt, deinde ſubdit. Alii contra, & ſic cum
ſimpliciter referat duas opiniones, cenſetur ultimam appro-
bare ſecundum theoricam gloſ. præallegatæ. Et hoc expreſ-
ſius firmat ibi Henric. Boich. dum concludit ingreſſum per
vim, ſeu coactum non debere exire durante pupillari æta-
te, ſi compulſio fiat à parentibus, vel in eorum defectum
à tutoribus.

Et quidem hæc ſecunda opinio, nec jure, nec ratione 32
deſtituitur: nam quod pertinet ad jus, pro ea valdè ſtrin-
git hæc decretalis, ubi Conſtitut. Leonis Papæ, ut puel-
læ, quæ coactæ parentum imperio virginitatis habitum ſu-
ſceperunt, ipſum poſſint ſine prævaricatione deſerere,
declaratur intelligi de illa, quæ eſt conſtituta in ætate nubili;
& redditur ratio, quia tunc cùm liberum habeat arbitrium
in electione propoſiti, ſequi parentum non cogitur vo-
luntatem: ergo à contrario ſi ſit conſtituta in minori æta-
te, cogitur ſequi voluntatem parentum, cùm in electione
propoſiti liberum arbitrium non habeat: alioquin declara-
tio hujuſmodi, & ratio aſſignata eſſet inepta, ſi nulla
puella ſive major, ſive minor cogenda eſſet ſequi volunta-
tem parentum. Et confirmatur ponderando dictionem il- 33
lam, *tunc*, quæ denotat extremitatem temporis, *l.4. in
fin.* & ibi gloſſ. *ult. ff. de condit. & demonſtrat.* Bart. *in l.
In ſubſtitutione, num.1. ff. de vulg. & pupill.* & propriè idem
importat quod eo caſu gloſ. in *l. Gallus, in princ. in verb.
Tunc, ff. de liber. & poſth.* & operatur, ut diſpoſitio non
habeat locum in alio caſu, Roland. à Valle *conſ.70. num.
15.* & pleniùs *conſ.56. num.20. lib.3.* Unde ſequitur, ut in
eo tantum caſu puella non teneatur ſequi imperium paren-
tum, in quo pervenit ad ætatem nubilem, ſecus ſi non
pervenerit. Unde Abb. *hic in ultimo notab. num.5.* videtur
recedere à contraria opinione, quam tenuit in *cap.2. ſuprà
eod.* dum fatetur hoc capitulum multum facere contra ea,
quæ ibi dixit. Ad idem faciunt jura in *cap. Monachum,
cap. Quicumque, & cap. Illud, 20. qu.1. & in cap. Si in qua-
libet, qu.2.* Facit etiam *cap. Præſens, 20. qu.3.* ubi patet
filium impuberem contra ejus voluntatem cucullam induit;
licet ibi narretur factum.

Quod verò ſpectat ad rationem, multum habet ponde- 34
ris quod parentes, vel tutores poſſunt revocare è mona-
ſterio impuberem, etiam contradicentem, & ſic abſolve-
re illum à perſeverantia in monaſterio uſque ad annos
pubertatis, ut eſt caſus in d. *cap. Puella, 20. qu.2.* Ergo 35
poſſunt eum ſimiliter obligare, licet invitum, ad in-
grediendum monaſterium, quia Dominus par jus eſſe
voluit ligandi, & ſolvendi, *cap. Verbum, de pœnit. diſt.1.*
Ad idem *l. Qui condemnare, ff. de re iudic. & l. Nemo qui con-
demnare, ff. de regul. iur. & c.1. eod. tit.* in hac compilatio-
ne, *l. Poſſideri, & l. Quemadmodum, ff. de acquir. poſſeſſ.*

Et quemadmodum non attenditur contradictio impube-
ris in egreſſu, ita nec debet attendi in ingreſſu. In utroque
enim caſu viget ratio hujus Decretalis, quod impubes in
electione propoſiti liberum non habet arbitrium; & ideò
cogitur ſequi imperium parentum. Et propria opinio illo-
rum qui dixerunt tutores poſſe quidem revocare ingreſ-
ſum pupilli, quia id cautum eſt in d. *cap. Puella*, ſed non
poſſe illum tradere religioni, cùm hoc non reperiatur jure
cautum, communiter reprobatur à Doctoribus, cùm re-
vocatio, & oblatio à pari procedant, ut dixi ſuprà *num.26.
& in d. cap.2. num.7. ſuprà eod.*

Quòd ſi inſtes. Parentes poſſunt ſi velint irritum face- 36
re votum filii impuberis, prout de muliere eſt expreſſum
num.30. ut in cap. Mulier, 32. quæſt.2. & docet S. Thom.
in

Digitized by Google

in 2. 2. q. 189. *art.* 5. Et tamen nequeunt impuberem cogere ad vovendum, *cap. Integritas* 32. *qu.* 1. Ergo eodem modo, quamvis poſſint extrahere à Monaſterio filium impuberem, non tamen poterunt illum cogere ad ingrediendum; ſufficit enim dare inſtantiam ad tollendam æquiparationem, & conſequentiam, ut poſt Ariſtotel. 8. *Topicor.* no-
37 tat gloſſ. 2. *in cap. Sicut urgeri* 1. *qu.* 1. Reſpondebimus, cùm votum ſit promiſſio facta Deo, & promiſſio procedat ex propoſito faciendi, propoſitum autem aliquam deliberationem præexigat; inde fit, ut ad votum tria ex neceſſitate requirantur, videlicet deliberatio, propoſitum voluntatis, & promiſſio, in qua perficitur ratio voti, ut declarat S. Th. *in* 2. 2. *qu.* 88. *art.* 1. Non igitur mirum ſi parentes cogere non poſſint filios ad vovendum, cùm de ratione intrinſeca voti ſit ſpontanea voluntas, & liber conſenſus voventis, ut hic, *& in cap.* 1. ibi, *ſponte, non coactè*, & ibi gloſſ. 27.
38 *qu.* 1. *cap.* 1. *ſuprà quod met. cau. cum ſimil.* Et proptereà infans ex voto non obligatur, ut per Div. Thom. *in* 2. 2. *dict. qu.* 88. *art.* 9. Sed oblatio non requirit conſenſum oblati, cum
39 poſſit fieri etiam de infante, ut patebit infrà *num.* 44. Præterea votum ſimplex emiſſum etiam in puerili ætate efficaciter obligat puerum doli capacem, quamdiu parentes non contradicunt, ut eſt text. *in d. cap. Mulier* 32. *qu.* 2. *& in cap.* 2. & ibi gloſſ. *penult. infra de voto*, S. Thom. 2. 2. *qu.* 189. *art.* 5. Quia ſicut doli capax poteſt ſe obligare Diabolo per peccatum, ut *in cap. Pueris, infrà de delict. pueror.* ita & Deo per votum, ut dicit Hugo *in Summ.* 20. *qu.* 1. & ibi notat gloſſ. & Collectar. *in c.* 2. *nu.* 1. *ſupra eod.* At verò oblatio impuberem non obligat, ut ſimiliter patebit infra *num.* 42. Unde in oblatione procedit æquiparatio à revocatione ad ingreſſum, cùm ſit par ratio; licèt non procedat in voto ob rationis diverſitatem.

Non obſtat text. *in dict. cap. Puella* 20. *qu.* 1. quia procedit in adultis, prout authoritatem illam Leonis declarat text.
40 hic, & notat gloſſ. *fin. in cap. Addidiſtis, ead. cauſ. & qu.* Et ita etiam intelligunt jura, quæ dicunt, Voluntarium militem diligit Deus, *cap. Non eſt* 15. *qu.* 1. quia ſatis inutile eſt, ut coacta ſervitia Domino præſtentur, *cap. Illud* 20. *quæſt.* 1. quia quod non petunt, non obſervant; Ideòque tales conſiderandi ſunt potius peccata committere, quàm plangere, ut dicitur *in c. Præcedenti*, & alia id genus: habent enim locum in adultis dumtaxat, non autem in conſtitutis infrà annos diſcretionis, ut declarat Gratian. *in §. Cum ergo*, poſt *d. cap. Puella*.

41 Item non obſtat motivum Abbatis ex ſponſalibus, ut ſupra deductum, quoniam ſponſalia ſunt futurarum nuptiarum præmiſſa, *cap. Noſtrates* 30. *qu.* 5. gloſſ. 1. *in cap. fin. ſuprà de tranſlat. Epiſcop.* vel promiſſio de matrimonio contrahendo ſecundùm Innoc. *in cap. Ex parte, in verb. Habituram, infrà de ſponſal.* & Bald. *in leg.* 1. *in lectura antiqua in princip. ff. eod.* At oblatio non eſt promiſſio futuræ profeſſionis. Ergo non ſe habet oblatio ad profeſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium, ut Abbas dicit.

42 Præterea impuberes ex ſponſalibus obligantur infra annos pubertatis, *c. Litteras, cap. Acceſſit, & c. De illis*, *il* 1. *infrà de ſponſ. impub. cum concordan.* cùm ſit contractus ultrò citròque obligatorius, *cap. Unico*. Idem quoque ibi, *Per dictum tamen contractum, eod. tit. lib.* 6. Et idcircò *in d. l.* 1. *ff. de ſponſal.* diffiniuntur eſſe mentio, & repromiſſio (Ideſt reciproca promiſſio) futurarum nuptiarum. Sed ex oblatione parentum filius impubes, licèt conſentiat, nullam contrahit obligationem, nec religioni alligatur etiam infrà annos pubertatis, ſed tantùm prohibetur exire ob defectum diſcretionis, & judicii, ut *in cap.* 2. *ſuprà eod.* & notant hic Cardin. *num.* 3. *verſ. Oppono*, & ipſemet Abb. *nu.* 6. in gloſſ. *in ver. Paterna devotio*. Et conſenſus oblati ante annos diſcretionis non tenet, ut dicit gloſſ. *in Summ.* 20. *qu.* 1.

43 Demùm ſponſalia ob eandem rationem reciprocæ promiſſionis, & pacti ad ſui ſubſtantiam neceſſariò exigunt conſenſum contrahentium, licèt impuberum, *cap. Ex parte ſuprà de reſtit. ſpoliat. d. cap. un. §. fin. & l. Si puellæ, ff. de ſponſal.* Federic. de Sen. *conſ.* 194. *In dubiis matrimonialibus, in princip.* Ideòque contracta ab infantibus nulla ſunt ex defectu conſenſus, ideò ut nec pariant impedimentum publicæ honeſtatis, ut eſt textus *in dict. cap. un. in princ. de ſponſal. impub. lib.* 6. *in cap. Unico, in princip.* juncta gloſs. *in verb. Conſenſus, de ſponſal. eod. lib. & in dict. cap. Litteras*. Plenè Gemin. *conſ.* 24. *Quia diffusè num.* 14. *uſque in finem*, niſi puella ſit propè ſeptennium, & appareat in ipſa tantus animi affectus, ut intellectus ſuppleat ætatem, ut notabiliter ſcri-
pſit Bald. *conſ.* 41. *Matrimonia debent eſſe libera lib.* 4. Sed 44
oblatio non requirit neceſſariò conſenſum oblati; & ideò infans, quamvis careat conſenſu, & uſu rationis *dict. cap. Litteras*, & Clem. 1. *Furioſus*, cum gloſs. *in verb. Infans, de homicid.* tamen benè poteſt tradi religioni à parentibus, *cap. Addidiſtis* 20. *qu.* 1. *& cap. fin.* & ibi gloſs. *in ver. Intraret, de tempor. ordin. lib.* 6. Nam textus dicit: [Nullus Epiſcopus infanti, niſi fortè religionem intraret, clericalem præſumat conferre tonſuram.] Et gloſsa dicit: Ergo minor ſeptem annis poteſt religionem intrare, quod verum eſt ſaltem per oblationem parentum, vel tutorum, & illam gloſs. ſequitur ibi Joan. Andr. *circa fin. in gloſſ.* 3. Gemin. *in ead. gloſſ.* & Anchar. *n.* 1. *in* 1. *notab.* Ex quibus arbitror non procedere illationem Abbatis; Parentes non poſſunt contrahere ſponſalia pro filiis impuberibus, niſi conſentiant; Ergo non poſſunt eos non conſentientes religioni offerre. Facit quod notat Innoc. *in c.* 2. *num.* 2. *verſ. Et non obſtat ſup. eod.* ubi dicit, faciliùs per alias leviores præſumptiones præſumi quem fieri Monachum, quàm conjugem. Et hæc poſterior opinio de jure verior videtur, cui etiam valdè ſuffragatur decretum Concilii Tridentini *in c.* 18. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* ponderatum ut ſupra *nu.* 18. *& ſeqq.* Licet DD. videantur contrariæ ſententiæ frequentiori calculo adhærere.

Succeſſivè QUÆRO, An expediat pueros religioni 45
tradere? Doctores non conveniunt, Div. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 5. *& quodlib.* 3. *art.* 11. quem ſequuntur Expoſitores, & Turrecr. *in Summ.* 20. *qu.* 1. *num.* 1. concludit expediens eſſe, & fructuoſum pueros infra annos pubertatis in religione recipi. Primò, quia illud quod à pueritia ap- 46
prehendimus perfectiùs, & firmiùs tenemus, ſecundùm illud Proverb. 22. *Adoleſcens juxta viam ſuam etiam cum ſenuerit non recedet ab ea.* Et communiter dicitur, *Quod nova teſta capit, inveterata ſapit.* Ad hoc *c. Ex ſtudiis, & cap. Cum juventute*, & ibi gloſs. *in ver. Frequentius, de præſumpt.* Unde dicitur Threnor. 3. *Bonum eſt viro, cum portaverit jugum ab adoleſcentia ſua.* Secundò, quia *Matth.* 19. dicitur, *Sinite parvulos venire ad me.* Tertiò, Apoſtolorum exemplo, qui inſtituerunt, ut pueri, & infantes ad Chriſtianam Religionem reciperentur, ut in ea nutriti, firmius & perfectius eidem inhærerent, ut teſtatur Dionyſ. *c. ult. Eccleſiaſt. Hierarch.* Quartò, exemplo B. Benedicti, cui, ut Gregor. inquit, 2. *Dialogor. in fin.* Romani, & nobiles dabant ſuos filios nutriendos omnipotenti Domino. Cui addi poteſt exemplum Samuelis, quem Anna puerum natum, & ablactatum Deo cum pietate obtulit, qui & in miniſterio Templi, quo à matre fuerat deputatus, permanſit, & ubi conſtitutus eſt, deſervivit, ut refertur *in c. Quicumq;* 20. *qu.* 1. Ad idē ſunt exempla Jo. Baptiſtę, *Luca* 1. S. Antonii, S. Hilarionis, S. Pauli primi Eremitę, S. Mauri, & S. Placidi, Venerabilis Bedę, & ipſiuſmet D. Th. quintum annum agentis, ut in Breviario Romano.

Et pro hac ſententia ſtat authoritas Baſilii in quæſtionibus diffusè explicatis, *quæſt.* 15. ubi diſputat qua ætate quis recipiendus ſit in Monaſterium, & determinat, recipiendos eſſe pueros in prima ætate, quos multis adhibitis circumſtantiis præſcribit educandos; ductus ea præcipua ratione, quia dum adhuc anima tenera eſt, & facilè formari poteſt, nec prava conſuetudine eſt corrupta, ſtatim, & ab initio ad bonorum exercitationem induci oportet. Conſuetudo enim dicitur altera natura, &c. Ad hoc Conc. Trident. *in cap.* 18. *in princip. ſeſſ.* 23. ubi adoleſcentium ætas, niſi rectè inſtituatur, dicitur prona ad mundi voluptates ſequendas, itaut niſi a teneris annis ad pietatem, & religionem informetur antequam vitiorum habitus totos homines poſſideat, numquam perfectè, ac ſine maximo, ac ſingulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in diſciplina Eccleſiaſtica perſeveret. Sed & Hieronym. *in epiſt. ad Euſtochium*, refert ſuo tempore in cœnobiis fuiſse omnes ætates, pueros, viros, & ſenes. Et Ambroſ. 3. *de Virginib.* concludit: Non ergo ætas recipitur florentior, ſed animus examinatur, nec mirere in adoleſcentibus profeſſionem, cùm legeris in parvulis paſſionem. Et ex recentioribus Theologis Leonardus Leſſius *in opuſc. de ſtat. vitæ deligen. qu.* 2. *n.* 16. teſtatur in multis ordinibus etiam pueros recipi; idque jam à mille, & ampliùs annis ſervatum eſſe, *& num.* 20. firmat non ſolùm eſſe expediens, & ſalutare, ut ſtatim poſt, ſed etiam ut ante pubertatem religioni tradantur.

Cæterùm negant expedire S. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *c.* 2. §. 4. quia, inquit, corpora, & merita noſtra defecerunt, *cap.*

Fraternitatis 34. diſtinct. & ſic ſervant Religiones ferè omnes: coguntur enim multas invenire medicinas multorum experientia malorum, *cap. Ut conſtitueretur 50. diſtinct.* & conſentit Silv.ª *in verb. Religio 2. qu. 2.* & ex Modern. Rodric. *qu. regular. tom. 3. quæſt. 12. art. 1.* ubi teſtatur hanc opinionem approbatis, & expertis in Religione viris magis receptam eſſe, & citat Navarr. *Commen. 3. de Regular. in cap. Nulli num. 38. 18. qu. 2.* Ego in hac materia nihil audeo pronunciare, ſed expertis in Religione viris hoc dijudicandum relinquo: nam etſi per ſe loquendo rationes propoſitæ admodum urgeant; contra tamen multùm habet ponderis quod Divus Antonin. & Silveſt. ambo ex Ordine Prædicatorum, & doctrinæ D. Thomæ alioquin tenaciſſimi, in hoc articulo inſpecta poſteriorum temporum conditione, aliter ſenſerunt. Et Silveſt. dicit experientiam docuiſſe hoc non expedire, teſtaturque abſolutè, ita ſervare omnes Religio-
47 nes, & allegat Archidiac. Sed & illud eſt notatu dignum quod ad petitionem Generalis Clericorum Regularium Theatinorum die 16. Julii 1632. Sac. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium negotiis, & conſultationibus præpoſita interdixit, ne deinceps in eorum Religione quiſquam ad habitum regularem reciperetur ante annum decimumquintum inchoatum, ipſiſque nuper poſtulantibus, ut hujuſmodi prohibitio relaxaretur, Sac. Congreg. abnuit die 5. Julii 1641. Et ſimilem prohibitionem fecit Religioni Miniſtrantium infirmis, cum quibus etiam meo tempore noluit diſpenſare, ut puerum quemdam bonæ indolis ante annum decimumquintum reciperent. Et in facultatibus veſtiendi novitios, quæ à S. Congreg. Regularibus conceduntur, non obſtante prohibitione iiſdem facta occaſione peſtis, ſemper conſuevit apponi clauſula, *Dummodo recipiendi ſaltem attingant annum ætatis decimumquintum*. Præterea ubique hodie inſtituta ſunt Seminaria, & Collegia pro pueris educandis, quorum pleraque à Religioſis reguntur. Unde non ſubeſt ampliùs illa neceſſitas, quæ olim vigebat nutriendi pueros in Cœnobiis, & Monaſteriis. Generali tamen decreto non videtur hoc prohibendum triplici conſideratione. Prima conſideratio eſt, quod cùm Pius V. conſtituiſſet novitios in Religionem non eſſe recipiendos, niſi poſt decimumoctavum annum, aliqui Procuratores Ordinum conqueſti ſunt apud Sanctitatem Suam, quod id tenderet in grave Religionis præjudicium. Sanctiſſimus rem ad Congreg. Conc. rejecit. Congregatio cenſuit omninò temperandam Pii V. Conſtitutionem dum præponit, ætatem octodecim annorum rationibus adductis in ſchedulis Procuratorum Ordinum. Quibus autem modis temperanda eſſet, valdè diſſenſum. Alii, & major pars cenſuerunt permittendos ea ætate, qua ſolebant recipi ante dictam Conſtitutionem ex inſtitutis ipſorum ordinum; quia à teneris magis aſſueſcunt bonis moribus, & litteris, & S. Thom. 2. 2. non improbat accipi pueros ex regula S. Benedicti. Aliqui verò exiſtimarunt ætatem præfiniendam quindecim annorum, quæ videtur magis conformis Concilio. Audiendos tamen Procuratores regularium. Secunda conſideratio eſt; quia Clemens VIII. *in Decretis generalibus de regular. reformat.* à S. D. N. innovatis hac in re nihil novi ſtatuit; quin potius decrevit, ut quiſque recipiendus in aliquo ordine regulari, etiam Mendicantium in ea ſit ætate conſtitutus, quam ejus Ordinis, in quo recipietur, regularia inſtituta, & ordinationes requirunt. Tertia conſideratio eſt ne hinc præbeatur anſa hæreticis magis detrahendi Religionibus: nam Lutherani *in confeſſione Auguſtana art. 27.* reprehendunt Eccleſiam ex eo, quod permittantur fieri Religioſi, & alii hæretici plurima convicia proferentes in Seminaria, & Collegia, in quibus educantur pueri, paſſim à Catholicis ſcriptoribus confutantur: Longè autem minus eſſet innovandum, quoad Religionem Clericorum Societatis Jeſu. Quoniam Sancta Tridentina Synodus *in cap. 16. verſ. Per hæc tamen, ſeſſ. 25. de Regular.* quoad eos nihil duxit innovandum, aut prohibendum. Imò
48 ipſorum pium inſtitutum expreſsè præſervavit. Ad extremum in hac materia obſervanda ſunt ſeria verba Cajetani *in 2. 2. d. qu. 189. art. 5.* Ait enim, *In illis locis expedit pueros in Religione dari, in quibus optandum eſt, ut ſimiles fiant illis, quorum conſortio dantur, ubi autem perſonæ, quarum conſortio dantur reprobæ, aut devia à regularibus ſunt inſtitutis, magna dementia eſt dare illis pueros, aut puellas nutriendas. Et hic error hodie in multis viget locis, dum dantur pueri, & puellæ Monaſteriis Religioſorum, ſeu Religioſarum vita communis, qui vulgo Conventuales, ſeu Clauſtrales appellantur. Quo fit, ut reformandi nunquam reformari poſſint, dum tranſgreſſores vitæ regularis continue nutriuntur, ac augentur. Unde ſanciri deberet, ut nullus puer, nulla puella poſſit Religioni tradi, niſi ubi verè vivitur regulariter. Sic enim aut extinguerentur irregulariter viventes, aut reformarentur vexatione dante eis intellectum.* Hæc Cajetanus.
Cujus conſilio valdè affine eſt, quod fecit Clemens VIII. in 49
decretis ad regularium reformationem editis. In ſingulis enim Religionibus, aliquibus tantùm exceptis, deſignavit aliquot Conventus Regularis Obſervantiæ. Et initio tanquam baſem, & fundamentum reformationis præmiſit duo decreta, quibus ſeriò interdixit, ne quis deinceps ad habitum, vel profeſſionem reciperetur, niſi in Conventibus, ut præfertur deſignatis, vel in poſterum deſignandis per litteras in forma brevis ſub pœna nullitatis receptionis, & profeſſionis inde ſequutæ, voluitque ut ſic recepti in eiſdem Conventibus annum probationis peragerent, & poſt profeſſionem per aliquot annos detinerentur in profeſſoriis. Verùm ex his decretis non prorſus prodiit fructus, qui ſperabatur: nam etſi novitii primò in Conventibus ſic deſignatis, ac deindè in profeſſoriis in regulari diſciplina probè inſtituantur; tamen poſteà inde exeuntes, & ad alia Monaſteria laxioris obſervantiæ demigrantes in communes aliorum Religioſorum abuſus, & relaxationes recidunt; atque ita Religio nunquam penitùs reformatur, adeò ut proptereà idem Clemens, quamvis in id opus perficiendum zelo ſanctæ reformationis diu multùmque inſudaverit; tamen poſtremò liberè faſſus fuerit ſe in eo negotio animum deſpondiſſe; prout ex ore illius ſe audiviſſe nobis non ſemel retulit bonæ mem. Cardinalis Gypſius.

Porrò in Ordine FF. Minorum de Obſervantia S. Fran- 50
ciſci paulo poſt initium Pontificatus S. D. N. Urbani VIII. ordinatum fuit, ut de cætero non admitterentur novitii in Provinciis Ciſmontanæ familiæ, & Fratribus ad certum numerum decedentibus illorum Conventus traderentur Fratribus Reformatis, ſeu ſtrictioris Obſervantiæ ejuſdem Ordinis, à quibus tantùm reciperentur Novitii, & in hujuſmodi prohibitione multos annos perduratum eſt; & utinam paulò diutiùs perſeveratum fuiſſet: nam ubi numerus fratrum reformationis multùm excreviſſet, pauci in familia ſuperſtites depoſita jam ſpe veſtiendi Novitios, & majores dignitates aſſequendi, facilè ad reformationem tranſiiſſent. Atque ita nulla eſſet in Religione diviſio, vel ſciſſura, ſed tota ad primum inſtitutum, & regulæ puritatem redacta fuiſſet. Verùm fratribus reformationem pollicentibus tandem oportuit illis ad veſtiendos novitios aditum aperire. Docuerunt enim ordinariorum atteſtationibus ſe adimpleviſſe conditiones ſibi præſcriptas, & legatis annuis in Curiis Epiſcopalibus ſolemniter renunciaſſe. Et ſic tributa fuit illis licentia veſtiendi uſque ad certum numerum in ſingulis Provinciis præfinitum. Nobis tamen quantum per modeſtiam licuit ſemper reluctantibus; prout hæc omnia pleniùs continentur in Decretis deſuper editis, ut videre eſt in Bullario *tomo 4. pag. 333.* & notavi *in*
c. Nimis prava n. 55. & ſeqq. infra de exceſſ. Prælat. Memini 51
etiam Regem Chriſtianiſſimum ſuperioribus annis ſupplicaſſe S. D. N. ut in Regno Galliæ de cætero non veſtirentur Novitii, niſi in Religionibus, in quibus verè ſervatur regularis diſciplina, juxta primævum inſtitutum, quod tamen etſi ſanctiſſimum foret; nihilominus magnoperè hæſitatum eſt, ne prohibitio tam generalis motus magnos excitaret, itaut diu poſtea ſuſtineri non poſſet; cùm tamen ſatius ſit legem non condere, quàm conditam protinus abrogare.
Multò ſecuriùs, & fructuoſiùs hæc præſtari poſſent in ge- 52
nerali Concilio, quemadmodù factum legimus in Concilio Lugdunenſi ſub Greg. X. ut patet *in c. un. de relig. domib. lib. 6.*

DE

D E R E G U L A R I B U S.

Idem Clemens III.

C A P U T XIII.

PORrectum nobis ex parte tua petitorium continebat, quòd J. Canonicus Acherontinus infirmitate gravatus, votum ut fieret Monachus, ſe aſſerit emiſiſſe: unde metuens, ne voto decederet non completo, junctis manibus tibi ſe reddidit in Monachum, & in Fratrem: & infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm Monachum non faciat habitus, ſed profeſſio regularis: ex quo à convertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate, talis ut fiat Monachus, & reddat Domino quæ promiſit, erit utique compellendus.

S V M M A R I V M.

1 *PRofeſſio facta ſine ſuſceptione habitus Religionis valida eſt, & num. 17.*
2 *Votum profitendi, & profeſſio in quibus differant, & n. ſeqq. uſque ad num. 9.*
3 *Votum profitendi habet conditionem ſubintellectam, ſi recipiatur ab Abbate.*
4 *Votum profitendi non eſt ſolemne, nec dirimit matrimonium poſt contractum.*
5 *Vovens ingredi Religionem etiam in genere cogi poteſt, & debet intrare aliquam de approbatis.*
Vovens Religionem ingredi, & in ea perſeverare, ſi exeat infra probationis annum, non eſt liber à voto ex Concilio Trid. cap. 15. ſeſſ. 25. de Regul. *ibid. verſ.* Neque verò.
6 *Profeſſio eſt votum de præſenti, quod diem aut conditionem non recipit.*
7 *Et eſt ſolemne, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſteà contractum.*
8 *Profeſſus in manibus eius, qui non habet poteſtatem recipiendi, non eſt Monachus ante ratificationem Abbatis.*
9 *Profeſſionem non impedit infirmitas corporis, ſed animi.*
10 *Profeſſio quamvìs in ſcriptis fieri debeat, tamen ad ſui validitatem non exigit ſcripturam.*
11 *Habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis.*
12 *Et quid in habitu profeſſionis, & num. ſeqq.*
13 *Habitum portans diu extra Monaſterium, non cenſetur tacitè profiteri.*
14 *Habitum profeſſorum ſuſcipiens in ingreſſu Religionis, an infra triduum ſit profeſſus.*
Et quid poſt Conc. Trid. num. 16.
15 *Profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus profeſſorum infra annum probationis hodie non inducitur etiam in Ordinibus non Mendicantium.*
17 *Ingreſſus Monaſteris, & habitus Religionis de iure communi non ſunt de ſubſtantialibus Monachatus, ſecus ex Concilio Tridentino.*
18 *Profeſſus non obligatur etiam ex ſimplici voto, nec valet profeſſio, niſi recipiatur ab habente poteſtatem incorporandi religioni.*
19 *Profeſſio eſt contractus ultrò citròque obligatorius inter profitentem, & Monaſterium.*
20 *Et inter eos eſt quaſi matrimonium ſpirituale.*
21 *Baptizare ſeipſum nemo poteſt, aut ſibi ipſi beneficium conferre.*
22 *Profeſſionem regularem quis poſſit recipere, & nu. ſeqq. uſque ad num. 30.*
23 *Quid in Abbate, vel Abbatiſſa, ibid. & num. 28. & ſeqq.*
Et quid in Epiſcopo, & num. ſeqq. uſque ad num. 31.
24 *Et quid in Archidiacono, Plebano, & aliis inferioribus Prælatis.*
25 *Votum non determinatum ad certam religionem à Sede Apoſtolica approbatam non poteſt dici ſolemne.*
26 *Novitiatus fieri debet intra Monaſteris clauſtra.*
27 *Epiſcopus regularis poteſt Monachos ſibi ſubditos ad profeſſionem admittere: Idem in Epiſcopo Eccleſia regularis, cui Monaſteria ita ſunt ſubiecta, ut ad eum ſpectet receptio Monachorum, vel Monialium.* Profſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.
28 *Epiſcopus negligente Abbatiſſa, an poſſit Moniales creare ſi Monaſterium abundet, & Monialium defectum patiatur, & num. ſeqq.*
29 *Ad Epiſcopum non ſpectat ſupplere negligentiam Monialium exemptarum, ſed ad earum Superiores, vel ad Sedem Apoſtolicam.*
30 *Monialium receptio etiam in Monaſteriis non exemptis, non pertinet ad Epiſcopum, ſed ad Abbatiſſam, & maiorem partem Conventus.*
Nec poteſt Epiſcopus eis præcipere, ut certam perſonam recipiant, ibid. & num. ſeqq.
31 *Abbatiſſa an poſſit Novitias recipere ſine ſuorum Prælatorum licentia.*
32 *Profeſſionis receptio à ſuperioritate dependet.*
33 *Novitii ex Decretis Clementis VIII. olim recipi non poterant ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani. Hodie ſecus.*
34 *In profeſſione recipienda in primis recurrendum eſt ad conſuetudines, privilegia, vel ſtatuta cuiuſque Ordinis.*
35 *Prælati immediati Conventuum ex communi Obſervantia Religionum, teſte Navarro poſſunt Novitios recipere.*
36 *Novitios quis poſſit recipere in Ordine Fratrum Minorum S. Franciſci.*
37 *Et quis in Ordine Prædicatorum, Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum.*
38 *Novitii à quibus, & qua forma ſint recipiendi ex Bulla, & declarationibus Sixti V.*
39 *Societatis Ieſu Religioſi diſpenſati ſunt à Greg. XIV. in recipiendis Novitiis non ſervata forma Conſtitutionis Sixti V.*
40 *Profeſſionem an cenſeatur emittere qui iunctis manibus tradidit ſe Abbati in Monachum, & in Fratrem, & num. ſeqq. uſque ad num. 51.*
41 *Verbum,* tradere, *quid importet.*
42 *Promittere obedientiam Monachalem idem eſt, ac profiteri.*
43 *Votum ſimplex pendet ex voluntate ſolius voventis, votum ſolemne ſecus.*
44 *Profeſſio inducitur quando præcedit votum profitendi, & poſteà ſubſequitur aliquod ſignum denotans profeſſionem.*
45 *Profeſſio facta non ſervata forma præſcripta in regula, vel Conſtitutionibus Ordinis an valeat, & num. ſeqq.*
46 *Regula Monachorum ponens certam formam circa profeſſionis actum non videtur ponere formam ſubſtantificam.*
47 *Niſi habeat decretum irritans, vel ſtatuat, ut profeſſio aliter fieri non poſſit, num. 49.*
48 *Papa poteſt infringere profeſſionem, ita ut obligationem non inducat.*
50 *Verbum,* poteſt, *negativè prolatum neceſſitatem importat.*
51 *Vovens ingredi religionem an teneatur, & cogi poſſit ibi perpetuo remanere, & num. ſeqq. uſque in finem.*
52 *Quid in foro externo.*

Et quid ſi à Monaſterio exivit non ſponte, ſed coactus, num. 58. & num. ſeqq.

Et quid ſi exivit ſponte, & ſtatim poſt ingreſſum, num. 62. & 69.

Et quid ſi non ſtatim exivit, ſed aliquamdiu in Monaſterio perſeveravit, num. 63.

Et quid in foro conſcientiæ, num. 67.

53 *Vovens perpetuò ſe religioſè victurum, & certam religionem ſervaturum ad ſæculum redire non poteſt, niſi ex cauſa contrarium proteſtetur.*

54 *Vovere religionem ingredi, & ſe fieri Monachum, an differant.*

55 *Conditio habetur pro non adimpleta, quando implementum non durat facto illius, qui tenetur adimplere, & num. 65.*

56 *Solvere non dicitur qui ſolvit, & incontinenti recuperat.*

57 *Relictum ſub conditione ſi Monaſterium intraverit, an debeatur ei, qui intravit, & poſteà exivit.*

58 *Obligatio habetur pro adimpleta, quando implementum non durat ſine facto illius, qui adimplere tenetur.*

59 *Voti, & iuramenti obligatio nõ extenditur ad impoſſibile.*

60 *Relegatus in civitate, ſi dominus iuſſerit eum recedere, non tenetur pœna etiam conventionali, & iurata.*

61 *Vovens ingredi certam religionem non intendens ad alias ſe obligare, ſi ibi non recipiatur, non tenetur intrare aliam.*

62 *Factum aliquid non cenſetur ſi factum non duret.*

Veniſſe non dicitur qui non ſtetit, ibidem.

Declaratur, num. 65.

63 *Vovens ingredi religionem, cenſetur ingreſſum voviſſe ſecundum formam iuris communis, quæ eſt, ut ingredienti detur annus probationis, & num. 68. & 70.*

64 *Diſpoſitio omnis ſimpliciter concepta, veſtitur à iure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda.*

66 *Religionem intrare animo probandi melius eſt, quàm nullatenus intrare.*

67 *Voti obligatio in tantùm fertur, in quantum ſe extendit voluntas, & intentio voventis.*

69 *Religionem ingrediens animo exeundi, ſed cum voluntate, ut Deus immutet propoſitum ſuum, ſatisfacit voto.*

70 *Religionem ingreſſus ex voto, an exire poſſit ſine ulla cauſa ex ſola ratione libertatis, & num. ſeqq.*

71 *Novitius ex voto religionem ingreſſus, infra annum ſi ſine ulla cauſa recedat, peccat mortaliter. Sed ſponte ingreſſus peccat venialiter.*

Contrarium, num. 72.

1 P*Orrectum*. Valet profeſſio facta ſine ſuſceptione habitus Religionis. Hoc dicit ſecundùm Abb. Siculum, & eſt ex mente Abbatis Antiqui. Sed ſecundùm Jo. Andr. Butr. Cardin. & Anchar. hoc intendit, videlicet, Profeſſio facit Monachum non habitus tantùm, & eodem modo ſummat Joan. de Anania, prætermiſſa tamen dictione taxativa, *tantum*, quam etiam omittit gloſſ. 1. & magis conſonat litteræ. Communis diviſio. Conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Inquiſitioni*.

2 Nota primò ex Decretali differentiam inter votum profitendi, & profeſſionem. Nam votum profitendi eſt de
3 futuro, veluti cùm quis vovet ſe religionem ingreſſurum, aut profeſſionem emiſſurum, & habet conditionem ſubintellectam, ſi Abbas voluerit ſic voventem recipere, ſecun-
4 dùm Innoc. *hic in fin.* & Butr. *num.* 12. Nec eſt ſolemne, ſed ſimplex; & ideò quamvis impediat matrimonium contrahendum, tamen non dirimit poſtea contractum, *c. Conſuluit, infrà qui Cler. vel voven. cap. Unico, §. Reliqua verò, de voto lib. 6.* & in hoc omnes conveniunt, ut teſtatur hic Hoſt. *nu.* 1.
5 nec per illud vovens efficitur religioſus, aut de foro Eccleſiæ, licèt compelli poſſit, & debeat ut religionem intret. *c. Ex parte, il ſecondo infrà de converſ. coniugat. & cap. Per tuas de voto*, gloſſ. *ultima hic verſ. Vel intellige*, & Abbas *n.* 14. Archid. *in cap. Scimus num.* 5. 12. *qu.* 1. & docet S. Thomas *in* 2. 2. *qu. ult. art.* 3. quinimò etiamſi in genere voverit hoc, ſcilicet aliquam religionem intrare; & non dixerit quam; Eccleſia nihilominus poteſt ipſum diſtringere, ut intret in unam de approbatis, poſtquam de voto in judicio ſibi fuerit facta fides, ſecundùm Hoſtien. *in c. Ex parte n. 5. de cenſ.* Archid. *in d. c. Scimus n.* 5. & Gemin. *n.* 2. Neque verò ſic vovens poſſet ſe tueri decreto Concilii Triden. *in c.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* quoniam S. Congregatio conſulta, An qui vovit ingredi religionem, & in ea perſeverare, ſi ingreſſus infra annum probationis recedat, & revertatur ad ſæculum, ſit liber à voto ex mente Concilii *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.*
Reſpondit decretum Concilii *dict. cap.* 15. nihil diſpoſuiſſe 6
de voto. Profeſſio autem eſt votum de præſenti, quod diem, 7
aut conditionem non recipit nec tacitè, nec expreſsè, & eſt ſolemne; ideòque impedit contrahendum, & dirimit poſt contractum, *cap. De viduis, il primo, cap. Hæc verò, & cap. Quæ Chriſto*, 27. *qu.* 1. *cap. Inſinuante qui Cler. vel voven. & dict. cap. unic. in primo reſponſo, de voto lib.* 6. Itaque aliud eſt profiteri velle, quod fit in primo caſu, & aliud re ipſa profiteri, quod fit in 2. arg. *l.* 2. *ff. Depoſiti, & l. In vendentis, Cod. de contrah. empt.* Quas differentias conſtituunt hic Innocen. *num.* 1. & 3. *verſ. Sed certè ſi Hugo, & num.* 5. & 6. *verſ. Reſpondeo, & verſ. Sed non videtur bona*, Hoſt. *num.* 1. Joan. Andr. *num.* 4. Butr. *num.* 2. Anchar. *in* 1. *notab.* & Joan. de Anan. *num.* 2.

Hinc infertur, ut ſi quis profiteatur in manibus ejus, qui 8
recipit nomine Abbatis, & recipiens non habet poteſtatem incorporandi, vel profeſſionem recipiendi, non fit Monachus priuſquam Abbas ratificet, quia hujuſmodi votum eſt de futuro, nec dirimit matrimonium poſt contractum; poſt ratificationem verò eſt de præſenti, & tunc dirimit, ſecundùm Innoc. & Hoſt. quos ſequitur Jo. Andr. *nu.* 4. *verſ. Quid ſi profiteor*. Eodem modo diſtinguitur in matrimonio carnali contracto alterius nomine, de quo Hoſt. *num.* 13. *in fine*, remittit ad ſumm. *de ſponſal. §. Qualiter contrahuntur*, ad hoc *cap. Si tibi abſenti, de præbend. lib.* 6.

Secundò nota ibi, *infirmitate gravatus*, necnon ibi, *De-* 9
cederet. Profeſſionem regularem emitti poſſe etiam in articulo mortis, dummodò vovens integrum habeat judicium, ut hìc, & apertiùs *in cap. Sicut tenor*, juncta gloſſ. *in verb. Extra mentem, & in cap. Sicut nobis, infrà eodem*. Atque ita ſecundùm Abbatem *hic in* 1. *notab.* Infirmitas corporis profeſſionem non impedit, ſed infirmitas animi ſecus. Ratio differentiæ eſt, quia validitas profeſſionis dependet ab animo, cùm voluntarium ſit de intrinſeca ratione voti, *cap.* 1. *ſuprà eodem, cap. Super eo infrà de voto*, & docet S. Thom. *in* 2. 2. *qu. ult. art.* 4. Unde furioſus, & mentecaptus validè profiteri non poſſunt, ut *d. c. Sicut tenor, & cap. Gonſaldus* 17. *quæſt.* 2. An autem Superiores Regulares, qui ſeduxerunt Monachum, vel Monialem ad profitendum in mortis articulo, teneantur res illius hæredibus reſtituere, ſcripſi plenè *in dict. cap. Sicut nobis à num.* ... *uſque in finem*.

Tertiò nota unam practicam profitendi ſecundùm Ant. de Butr. *n.* 4. videlicet, Cùm quis junctis manibus tradit ſe Abbati in Monachum, & in Fratrem. Sed de hoc latiùs dicam infra cum gloſſ. *ult. in* 1. *qu. num.* 40.

Quartò nota ad validitatem profeſſionis regularis non 10
exigi ſcripturam: ſatis eſt enim, ut aliundè conſtet de animo profiteri volentis, ut hìc per Abbatem *in* 2. *not.* Nec refragatur tex. *in cap. Vidua* 20. *qu.* 1. ubi cavetur, ut vidua ſcriptis profeſſionem faciat à ſe aut ſigno, aut ſubſcriptione notatam. Etenim, ut exponit gloſſ. ibi, *in ver. ſcriptis*, hoc non ideò dicitur quod neceſſaria ſit ſcriptura, ſed ut ſcriptura propria obviet ei, qui contravenit, ut *cap. Saluberrimum* 1. *qu.* 7. & idem notat ibi Hugo dicens, dummodò conſtet de facto per teſtes, vel aliàs legitimè, hujuſmodi ſolemnitatem ad cautelam adhiberi, ne poſteà quod factum eſt in dubium revocetur, ut refert ibi Turrecrem. *num.* 3.

Quintò nota litteram, quæ quotidie allegatur, videlicet, 11
Habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis, concordat *cap. Conſuluit, infrà qui Cler. vel voven. cap. Ex parte, infrà eod. & ſuprà eod. cap. Ut Clerici*.

Hoc tamen limitant Doctores, ut vendicet ſibi locum 12
in habitu probationis dumtaxat, de quo loquitur hoc *cap. & dict. cap. Ex parte*. Secus autem eſt in habitu profeſſorum: quia talis in ingreſſu religionis receptus, utique Monachum facit. Ita Abbas Antiquus *hic in fine*, Hoſt. *in cap. Statuimus num.* 2. *in ver. Conſuevit, infrà eod.* & Archid. *in cap. Beneficium num.* 1. *eod. tit. lib.* 6. Hujuſmodi enim habitus votum profeſſionis habet annexum: unde cùm primum quis illum recipit in religione, Monachus eſt, & ejus votum eſt ſolemnizatum, ut notant *in d. cap. Statuimus*, gloſſ. 1. Abb.

An-

Digitized by Google

Antiq. *in ver. Novitios*, Hoſt. *num.* 1. *in ver. Religionis*, & Butr. *num.* 6.

Sed hæc limitatio non videtur vera; quia nullo caſu habitus ſine profeſſione Monachum facit, nec eſt habitus profeſſorum, qui facit Monachum, ſed tacita profeſſio, quæ ex illius ſuſceptione reſultat, textus eſt ad hoc notabilis *in cap. Conſtitutionem*, ibi, *Tacito vero facta infra annum probationis per ſuſceptionem habitus, qui profitentibus tantum datur*, *infra eodem lib.* 6. Prętereà ſi ex ſola receptione habitus profeſſorum abſque profeſſione votum eſset ſolemnizatum; duobus modis ſolemnizandi votum taxativè expreſſis *in c. unico, de voto lib.* 6. addendus eſſet tertius modus, videlicet, per ſuſceptionem habitus profeſſorum, quod eſset abſurdum; quia quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum, ſoperſtitioſis non eſt adinventionibus pręſumendum, *cap. Conſuluiſti* 2. *qu.* 5. *& c. Inter corporalia, de translat. Epiſcop.* & ita obſcurè ſenſit gloſs. 1. *hic*, nam primò arguit, quod imò habitus faciat Monachum, & allegat jura, quæ loquuntur de habitu profeſſionis, deinde ſolvit dicens; Illud verum, quod habitus ſine profeſſione non facit Monachum; ſola enim profeſſio vera, vel præſumpta Monachum facit, & ſolemnizat votum; & paulò infrà dicit capitula contraria eſſe intelligenda de præſumpta profeſſione. Ex mente igitur gloſſ. habitus profeſsorum non facit Monachum, ſed ſola profeſſio vera, vel præſumpta, quæ ex illius ſuſceptione reſultat, & ita illius mentem declarat Abbas *hic nu.* 8. nam, ut ipſe ait, Hæc gloſs. *ult.* in effectu quod habitus dumtaxat non facit Monachum, ſed tacita profeſſio, quæ reſultat quandoque ex habitus ſuſceptione, ſeu dilatione, Monachum facit; & ita debent intelligi jura, quæ fundantur ſuper habitus ſu-
13 ſceptione, ſeu delatione. Unde ſecundùm eum, ſi quis portet multo tempore habitum religionis extra Monaſterium, non cenſetur profeſsus, ut *in cap. Ut Clerici, ſup. eod.* & notat gloſs. in Clem. *Eos, in ver. In aliqua, eod. tit.* & hoc ideò eſt, quia tunc ceſsat præſumptio tacitæ profeſſionis; nam ſi vellet profiteri, intraſset Monaſterium. Fortè tamen intentio Abbatis Antiqui, Hoſtienſis, & Archid. fuit conſtituere hanc differentiam inter habitum novitiorum, & profeſsorum, quod ex ſola ſuſceptione habitus novitiorum præſumptio tacitæ profeſſionis non inducitur, ſed oportet, ut novitius illum deferat per annum, ut *c.* 1. *infrà eod. lib.* 6. & d. Clemen. *Eos*, vel aliundè appareat eum voluiſse vitam mutare, ut *c. Conſulti, infrà eod.* & ſic ſolus habitus novitiorum non facit Monachum. At verò ex ſola ſuſceptione habitus profeſsorum in ipſo religionis ingreſsu oritur in continenti prȩſumptio profeſſionis tacitæ; quia in ipſo temporis momento, in quo novitius talem habitum recipit, efficitur tacitè profeſsus, ut *in d. c. Conſtitutionem, infrà eod. lib.* 6. & in
14 hoc ſenſu habitus profeſſionis Monachum facit. Addit tamen Collectarius *in cap. Statuimus, in princ. infrà eodem*, poſt gloſs. *ult. in d. c. Conſtitutionem*. Ex ſuſceptione habitus profeſsorum infra annum probationis non induci tacitam profeſſionem, niſi data perſeverantia tridui, ut ſtatuitur in prædicta Decretali *Conſtitutionem, in fin. & in cap. Ad noſtram, ſup. eod.* Sed tu dic tacitam profeſſionem illicò induci, ſed revocabiliter, cùm infrà triduum ſit locus pœnitentiæ, ut notabiliter declarat gloſs. magna *in cap. Beneficium poſt medium, verſ. In contrarium, infrà eodem lib.* 6. Ideòque Joan. Andr. *in c. Vidua nu.* 7. *in fin. ſup. eod.* prudenter appellat tridui perſeverantiam, ideſt non pœnitentiam.

15 Verùm hodie hæc diſtinctio inter habitum novitiorum, & profeſsorum apertè ſublata eſt jure noviſſimo Concilii Tridentini *in cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* quo irrita declaratur profeſſio facta non expleto anno probationis. Et conſequenter ſublata eſt etiam profeſſio tacita, quæ olim inducebatur ex ſuſceptione habitus profeſsorum infrà tempus probationis, ut S. Congreg. declaravit. Quapropter hodie nec habitus probationis, nec profeſſionis infra tempus probationis ſuſceptus Monachum facit; ideòque in Ordinibus Mendicantium, in quibus etiam ante Concilium profeſſio intra annum probationis fieri non poterat, ut *in cap. Non ſolum, & c. ſeqq. infrà eod. lib.* 6. Non inducebatur profeſſio ex receptione habitus profeſsorum infrà tempus probationis, ut hic firmant Hoſt. *num.* 3. Jo. Andr. *num.* 5. ibi, *ſalvo quod habes in cap. Conſtitutionem*, & Collectar. *eodem num. & verſ.* aliàs enim fuiſſet in facultate cujuslibet eludere juris diſpoſitionem, aſſumendo in ingreſſu habitum profeſſionis, & lex eſſet ludibrio poſita, ſecundùm Hoſt. ad hoc *cap. Commiſſa, §. Porrò, de elect. lib.* 6. Quare hodie idem dicendum in omnibus Ordinibus etiam non Mendicantibus, cũ etiam ad eos Concilium prorogaverit diſpoſitionem, *d. cap. Conſtitutionem*, ut patet *in d. c.* 15. *juncto c.* 22. *ejuſdem ſeſſ.* 25. *de Regular.* Unde etiam fit ut hodie non requiratur amplius 16
perſeverantia tridui, quæ olim requirebatur ad hoc ut ſuſcipientes habitum profeſſorum infrà annum probationis expletum eſſent religioni alligari, ut ſcripſi pleniùs *in d. c. Ad noſtram num.* 5. *& 6. ſupra eod.* Cæterùm finito tempore novitiatus dari poſſunt caſus, in quibus novitius per delationem annalem habitus probationis non fiat tacitè profeſſus, & tamen fiat per ſuſceptionem habitus profeſſionis, & ſecundùm hoc etiam hodie poteſt contingere, ut habitus profeſſionis Monachum faciat, non autem habitus probationis, de quo dic ut plenè notavi *in cap. Quia ingredientibus, à num.* 38. *uſque in fin. ſuprà de teſtam.*

Sextò nota, Nec habitum, nec ingreſſum Monaſterii 17
eſſe de ſubſtantialibus Monachatus, ſed de accidentalibus, ideòque profeſſum compelli poſſe ut monaſticè vivat, licèt numquam intraverit Monaſterium, nec habitum ſumpſerit, ut hic notat Abbas *in ult. not. num.* 7. Sed hodie hoc corrigitur jure noviſſimo Concilii Tridentini *in cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* ut inferiùs attingam *nu.* 26. & de habitu ſcripſi latiùs *in d. cap. Quia ingredientibus num.* 7. *ſupra de teſtam.* & de ingreſſu *in c. Inſinuante in prima quæſtione, infra, Qui Cler. vel voven.*

Ultimò nota ibi, *Et recipitur ab Abbate*. Profeſſionem 18
non valere niſi recipiatur ab eo, qui poteſtatem habet incorporandi religioni, prout hìc notant Innoc. *num.* 4. Hoſtien. *num.* 13. *in ver. Et recipitur*, Joan. Andr. *num.* 4. *in eod. ver.* Qui omnes aſſerunt eum, qui profitetur, non obligari etiam ex ſimplici voto, nec poſſe ab aliquo profeſſionem fieri, niſi ſit alius, qui illam recipiat, & qui illi poſſit dare regulam, & ipſum corpori Ordinis aggregare, & ſequuntur hìc Butr. *num.* 6. *verſ. Nota duo principalia*, Cardinal. *in* 2. *not. & in* 3. *quæſt. n.* 5. Anchar. *num.* 2. *in* 3. *not.* Abb. *nu.* 9. & Joan. de Anania *num.* 4. Et eſt ex mente gloſ. 1. *in verſ. Dicas ergo*, de quo in Speculat. *de ſtat. Monachor. verſ.* 19. *concordat cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem*, ibi, *Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente Monaſticam*; nec non ibi, *Prohibendum eſt Abbatibus ne paſſim ante tempus probationis quoslibet ad profeſſionem recipiant, & cap. Non ſolum, infr. eod. lib.* 6. ubi habetur ſimilis prohibitio. Et Concilium Trid. *cap.* 15. ibi, Ad profeſſionem admittatur, *& cap. ſeq.* ibi, *Superiores novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, ſeſſ.* 25. *de Regul.*

Ratio hujus concluſionis eſt, ſecundùm Abb. *num.* 10. 19
Quia ex profeſſione oritur reciproca obligatio, quæ induci non poteſt ſine conſenſu utriuſque, ſicut contingit in aliis contractibus, qui non poſſunt conſiſtere ex conſenſu unius tantum, ut *l. In omnibus, ff. de act. & obligat. & l. Sicut, C. eod.* Quandoquidem Monachus obligatur ad obedientiam Superiori exhibendam, ut *cap. Cum ad Monaſterium infr. de ſtat. Monachor. & cap. Si religioſus, de elect. lib.* 6. & viceverſa religio obligatur Monacho ad alimenta, ut *cap. fin. infra eod.* Unde Navar. *conſ.* 26. *incipien. Orta ſunt num.* 1. *hoc tit.* ait profeſſionem eſſe contractum quemdam reciprocum ultrò citròque obligatorium, quo profitens ſe obligat Monaſterio, vel Ordini ad ſerviendum ei ſecundum regulam ejus: & è contra Monaſterium ad alendum, & tractandum eum, ſecundùm eamdem regulam; & ita eſſe neceſſarium conſenſum utriuſque partis tam Prælati, & Monaſterii recipientium, quàm ipſius profitentis, quod ante ipſum docuit Silveſtr. *v. Religio*, 5. *q* 8. *verſ. Et tertio patet ratione.* Sed & Archid. *in cap. Vidua, num.* 2. *in ver. Nam illa*, 20. *qu.* 20
1. ait, Inter profitentem, & Monaſterium eſſe quaſi matrimonium ſpirituale, & ex mente Hoſtien. *hic d. n.* 13. dum ad hoc inducit, *cap. Cum inter Canonicos, ſupra de elect.* Ergo 21
neceſse eſt ut ſit alius, qui hanc obligationem recipiat: nam ſicut inter baptizantem, & baptizatum, inſtituentem, & inſtitutum debet eſſe perſonarum diſtinctio, quia nemo poteſt ſeipſum baptizare, aut ſibi ipſi beneficium conferre, ut *cap. Debitum de baptiſm. & cap. fin. de inſtitut.* ita diſtinctio eſse debet inter profitentem, & profeſſionem recipientem: nam cùm nemo poſſit ſeipſum religioni incorporare, oportet ut ab alio ad id poteſtatem habente corpori ordinis aggregetur, ut hic, *& in dict. cap. Ad Apoſtolicam, infr. eod.* per profeſſionem namque quis efficitur de Collegio Monachorum, & una omnes unum corpus conſtituunt ſecundum Innoc.

Digitized by Google

22 Sed hic incidit quæſtio: Quis ſit ille Superior, qui poteſt profeſſionem recipere, & Ordini incorporare?

De Abbate non eſt dubium ſecundùm omnes; dum tamen hoc faciat non ipſe ſolus, ſed unà cum Conventu, & Fratribus, ut hic notat gloſſ. 1. & ſcripſi plenè *in cap. Ad Apoſtolicam in 2. not. infra eod.* Idem dicendum de Abbatiſſa, ut tenet Archid. *in cap. Conſtitutionem, infrà eod. lib. 6.* dicens profeſſionem fieri poſſe in manibus Abbatiſſæ, vel ſupra altare, allegat *cap. Conſuluit*, ubi idem tenet Hoſtien. *infrà qui Cler. vel vov.* & ſequitur Gemin. *in d.c. Conſtitutionem*, §. 1. *col. 2. verſ. Quæro an profeſſio debeat fieri in manibus illius*; dummodò tamen, & ipſa profeſſionem recipiat cum conſenſu majoris partis Conventus, ut dicam infrà *num. 28. & ſeqq.* De Commendatario aliquid tetigi *in cap. Ad Apoſtolicam num. 27. infrà eod. & in cap. Inſinuante, num. .... infrà qui Cler. vel vov.*

23 Sed dubitatur quid in Epiſcopo? Innoc. *hic num. 5. verſ. Videtur etiam*, tenet poſſe Epiſcopum per ſe, vel miſſos ſuos, vel aliàs, ejus tamen nomine recipere profeſſionem talium, etiamſi aliquod Monaſterium non ingrediantur, vel certam religionem non profiteantur: ſufficit enim ut mutent habitum, quem portent in domo propria. Tales namque religioſi cenſentur, & ſub obedientia Epiſcopi vivent, *c. Quod Deo 33. q. 5. c. De Viduis 27. q. 1. d.c. Inſinuante, qui Clerici, vel*
24 *vov. & cap. Dudum, de converſ. conjugat.* Inferioribus autem Prælatis, veluti Archidiaconis, Plebanis, & conſimilibus dicit hanc authoritatem non competere, niſi & Epiſcopus hoc ratificet, cùm hoc ipſi ſoli ſit ſpecialiter conceſſum, argum. *cap. Si vir 27. qu. 2. cap. Nulla, & cap. Uxor 23. diſtin.* Et cùm his dictis Innocen. tranſeunt hic Hoſtien. *num. 14* Joan. And. *num. 4. verſ. Sed numquid Epiſcopi, & verſ. Quid de Archidiacono*, Anchar. *num. 7.* & communiter Doctores, ut Abb. teſtatur *num. 12.*

25 Sed tu adverte: nam aut in manibus Epiſcopi emittitur profeſſio non determinata ad certam Religionem, vel Monaſterium, & votum hujuſmodi non poteſt dici ſolemne, ſed ſimplex, quod non dirimit matrimonium poſt contractum, licèt impediat contrahendum, ad hoc enim ut votum ita ſolemnizetur, neceſſe eſt, ut fiat profeſſio expreſſa, vel tacita in aliqua de religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis, ut diffinitur *in c. un. de voto lib. 6.* Ad idem *cap. ult. infrà de religioſ. dom. & c. 1. eod. tit. lib. 6.* Aut profeſſio determinatur ad certam regulam, & vel religionem approbatam, & tunc non poteſt Epiſcopus quemquam illi religioni, vel ordini incorporare invito Abbate, & Conventu, ad quos hoc jus noſcitur pertinere, ut hic, & in prædicta Decretali, *Ad Apoſtolicam*, & utrobique notant gloſſ. & Doctores. Unde meritò Innocen. opinionem refellunt hic Butr. *num. 9. in fin. verſ. Attende ne Innoc. faciat te errare*, Cardin. *in 7. qu. num. 7. verſ. Dic etiam cum Epiſcopus*, & Abbas *nu. 12. verſ. Sed D. Antoninus*. Multò autem difficiliùs ad praxim deduci poſſet opinio Innocentii poſt Concilium Tridentinum: nam ex decreto *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* invalida eſt profeſſio illius, qui non ſtetit per annum in probatione poſt ſu-
26 ſceptum habitum. At non poteſt dici in probatione ſtetiſſe, qui nunquam ingreſſus eſt Monaſterium, ſed tantummodò habitum geſtavit in domo propria, quantumcumque vixerit ſub obedientia Epiſcopi; quoniam nec ipſe auſteritates religionis probavit, nec religio mores illius, qui eſt finis propter quem tempus probationis fuit à SS. Patribus inſti-
27 tutum, ut legitur *in d. c. Ad Apoſtolicam*. Qua de re ſcripſi pleniùs *in d.c. Inſinuante in 1. q. nu. 26. & 41.* Fateor tamen in tribus caſibus poſteàquam annus probationis præceſſit intra clauſtra poſſe fieri profeſſionem regularem in manibus Epiſcopi, adeòut impediat matrimonium contrahendum, & dirimat poſt contractum, ad præſcriptum *d.c. un. de voto lib. 6.* Primus eſt in Epiſcopo Eccleſiæ Regularis, veluti Eccleſiæ Pampilonen. & Vintonien. talis namque cum ſimul ſit Epiſcopus, & Abbas utique poteſt Monachos ſibi ſubjectos ad profeſſionem admittere, ut determinat Compoſtellanus *in c. Cum cauſam n. 1. ſup. de elect.* quem ſequuntur communiter Doctores, ut ibi dixi *num. 18. & ſeqq.*

28 Secundus caſus eſt in Monaſteriis, quæ abundant redditibus, & patiuntur defectum Monialium: nam poteſt Epiſcopus monere Abbatiſſam, & Conventum, ut de novo debeant aliquas creare, quod ſi infra terminum eis præfixú non paruerint, poſſe Epiſcopum illorum negligentiam ſupplere, ibique Moniales conſtituere, arg. eorum, quæ notantur *in c. Ex parte ſuprà de conceſſ. preben.* & tenet Gemin. *in c. fin. poſt medium, verſ. Sed ſi abundaret*, & Philipp. Franc. poſt cum *num. 2. verſ. Quando tamen Monaſterium, infr. eod. lib. 6.*
Quod ego intelligo verú in Monaſteriis non exemptis, aliàs 29
enim non pertineret ad Epiſcopum ſupplere hujuſmodi negligentiam, ſed ad illarum Superiores, vel ad Sedē Apoſtolicam, text. eſt *in c. Sicut*, ibi, *Niſi à juriſdictione tua exempta ſint, de ſupplen. negl. Prælat. & in c. Cum ſingula, §. Prohibemus in fin.* ibi, *per diœceſanos ſi exempta non fuerint*, alioquin per Sedem Apoſtolicam ordinentur, & illic notant Gemin. & Franc. ambo *in ult. not. de præbend. lib. 6.* niſi ſpecialiter cautum ſit, ut diœceſanus authoritate delegata ſuppleat negligentiam exemptorum, ut fit in caſu Clem. *un. de ſup-*
plen. negligen. Prælator. At verò ceſſante negligentia, etiam 30
in Monaſteriis non exemptis Monialium receptio de jure non ſpectat ad Epiſcopum, ſed ad Abbatiſſam, & Conventum, ut *c. Si ad ſolum*, & ibi notant Joan. Monachus, & Archid. *de regular. lib. 6.* & tenet Lapus *allegat. 31.* incip. *Prima concluſio*, ubi propterea ſubdit, quod ſi Epiſcopus mandet Abbatiſſæ, & Conventui, ut unam recipiant in Monaſterio non Mendicantium, & Abbatiſſa concordat cum quinque, & duodecim diſſentiunt, non debebit illa recipi, ex quo de jure Sanctimonialium receptio ſpectat ad Abbatiſſam, & majorem partem Conventus, itaut ſi Abbatiſſa vellet recipere, non poſſet, & ſi à tali receptione appelletur, appellatio eſt legitima, ut *c. 1. ſuprà de iis, quæ fiunt à maior. par. Capitul.* nec poteſt Epiſcopus præcipere, ut certam perſonam recipiant, cùm electio debeat eſſe libera, *cap. Cum terra ſuprà de elect.* Ita Lapus, quem totidem verbis referunt *in cap. fin. infrà eodem lib. 6.* Gemin *circa medium, verſ. Idem tenet Lapus*, & Franc. *num. 1. in gloſſ. 2.* Licèt ipſi tribuant Epiſcopo majorem authoritatem in hujuſmodi Monaſteriis non exemptis: nam ſecundùm eos, etiam ceſſante omni negligentia, poſſet Epiſcopus creare Moniales, ut hìc, *& in c. Dudum, de converſ. conjugat. & cap. De viduis 27. qu. 1.* & mandare Abbatiſſæ, ut illam ſic receptam à ſe recipiat in Monaſterio, arg. *cap. Placuit 17. qu. 1.* & tenetur tunc Abbatiſſa recipere, etiamſi non habeat defectum Monialium, ceſſante tamen legitima exceptione. Ergo multò fortiùs tenetur recipere ingredientem de mandato Epiſcopi; ad eum namque ſpectat cura, & ſolicitudo etiam Monachorum, ut *in c. Qui verè, in fin. 16. q. 1. c. Si quis Abbas, & c. Abbates 18. qu. 2.* & ſubdunt ita tenere Gaſparum de Calder. *conſ. 28. de regul.* ſed ibi nihil dicit ad propoſitum, ſed *in conſ. 16.* quod incipit, *Receptione Monachorum, eod. tit.* Verè tamen Calder. loquitur in defectum Prælati regularis, & tandem reſtringit ſe ad caſum negligentiæ. Unde magis placet prima opinio Lapi,
quam etiam ſequitur Navarr. *conſ. 9. nu. 12. de conſtit.* Quod 31
autem ait frater Ludovicus Miranda *in Manual. Prælat. tomo 2. qu. 8. art. 1.* Abbatiſſas non poſſe novitias recipere ſine ſuorum Prælatorum licentia, non probatur jure, & in Monaſteriis ſubjectis Ordini Fratrum Minorum S. Franciſci id ſpecialiter eſt cautum à Nicolao V. ut refertur *in Compend. Privileg. in verb. Abbatiſſa*, §. 8.

Tertius caſus eſt in Monaſteriis virorum, vel mulierum, 32
quæ ita ſunt Epiſcopo ſubjecta, ut ad eum ſpectet receptio Monachorum, vel Monialium, puta ex conſuetudine præſcripta, vel privilegio, arg. *d.c. fin. infrà eod. lib. 6.* & quod notatur *in cap. Ex parte, de converſ. conjugat.* & in ſpecie tenet Cardinalis *hic d. n. 7. verſ. Ad quam poteſt Epiſcopus recipere*, & in hoc caſu loquitur text. *in dict. cap. Si vir 27. qu. 2.* cum aliis ſupracitatis: nam de jure veteri Monaſteria erant Epiſcopo ſubjecta, ut *c. Monaſteria 18. qu. 2. cum ſuis concordan.* At verò in Monaſteriis, & Religionibus exemptis, quales ſunt hodie religiones ferè omnes, ut plenè notavi *in c. Tuarum, infrà de privileg.* tenendum eſt abſolutè Epiſcopum non habere facultatem admittendi quemquam ad profeſſionem, ut per Cardin. *ubi ſuprà*, & Navarr. *conſ. 40.* incipien. *Matthæus profeſſus hoc tit.* receptio enim ad profeſſionem eſt actus dependens à poteſtate ſuperioritatis, ut ſenſit Innocen. hìc, & apertiùs ait Gemin. *in c. Conſtitutionem, §. 1. col. 2. verſ. Quæro an profeſſio debeat fieri*, & Navarr. *d. conſ. 40. nu. 2. ad fin.* & clarè probatur in decreto Concilii Tridentini *cap. 16. verſ. Finito*, ibi ſuperiores novitios, quos habiles invene-
rint ad profitendum admittant, *ſeſſ. 25. de Regular.* Quod 33
adeò verum eſt, ut cùm in Decretis Clementis VIII. ſuper forma recipiendi novitios ad habitum, & profeſſionem promulgatis ſub die 19. Maii 1602. inter cætera conſtitutum eſſet ne in Conventibus deſignatis Novitii ad habitum, vel profeſſionem ullatenus recipi poſſent, niſi prævia approba-

tione

Digitized by Google

tione Congregationis reformationis, vel Epiſcopi diœce-
ſani, ut in Bull. *tomo 3. pag.* 130. Religionibus de hoc gravi-
ter conquerentibus, hoc caput ſublatum fuit. Unde in
decretis de Apoſtatis, & ejectis, in quibus decreta Clem.
fuerunt innovata, atque inſerta, de approbatione Epiſcopi
nulla fit mentio, ut ſcripſi plenius *in cap. fin. infrà eod.* Hæc de
34 Epiſcopo. Sed generaliter ad dignoſcendum quis poſſit ad
habitum, & profeſſionem recipere, in primis recurrendum
eſt ad conſuetudines, privilegia, & ſtatuta cujuſque Ordi-
nis, ut *cap. fin. infrà eod. lib. 6.* ubi id notat gloſſ. *in verb. Per-
tineat*, Archid. Joan. Andr. Anchar. Gemin. & Franc. & Abb.
35 *in cap. Ad Apoſtolicam, infrà eod.* & noviſſimè Navarr. *in
præallegat. conſ. 9. nu. 12. de conſtit.* ubi ampliùs teſtatur com-
munem obſervantiam omnium Religionum, quas ipſe
ſua ætate tractavit hoc habere, ut Novitiorum, & Mona-
chorum receptio fiat à Prælatis immediatis locorum, ſive
36 Conventuum particularium cùm majori parte Capituli.
Sed revera in multis religionibus aliter obſervatur, & in
ſpecie in Ordine Fratrum Minorum S. Franciſci ex regula
cap. 2. cautum eſt, ut infrà videlicet, ſi qui voluerint hanc
vitam accipere, & venerint ad fratres noſtros, mittant eos
ad Miniſtros Provinciales, quibus ſolummodò, & non aliis
recipiendi fratres licentia concedatur. Et dictio illa taxati-
va, *ſolummodo*, non excludit Miniſtrum Generalem, ut de-
claravit Greg. IX. in explicatione regulæ. Quinimò ſenſus
illorum verborum eſt, ut licentia recipiendi novitios à Mi-
niſtris Generalibus concedatur ſolummodò Miniſtris Pro-
vincialibus, & non aliis, ſecundùm Hugonem, & alios ex-
poſitores, & præſertim Cordubam ſuper *c. 2. q. 7.* Idque colli-
gitur ex *c. Exiit qui ſeminat, §. Sed quoniam, de verbor. ſignif.
lib. 6.* ibi, [Concedimus, & præſenti ſtatuto firmamus, li-
cere non ſolum Generali, ſed etiam Provincialibus Mini-
ſtris perſonas fugientes à ſæculo in fratres recipere, quę Mi-
niſtrorum Provincialium licentia per ipſum Generalem, ſi-
37 cut expedire viderit, poſſit arctari.] Similiter in Ordine
Prædicatorum ex Conſtitutionibus *diſt. 1. c. 13. §. 3.* ſic legi-
tur: [Nullus recipiatur in fratrem Clericum ad probatio-
nem, vel profeſſionem, niſi à Priori Provinciali, vel ab eo,
cui ſuper hoc dederit licentiam ſpecialem, vel à Priori
Conventuali cùm aſſenſu totius, vel majoris partis Capitu-
li: Converſum autem non recipiat Prior Provincialis, nec
aliquis de ejus licentia, niſi de conſenſu Prioris, & duarum
partium fratrum, qui ſunt de Conventu, pro quo fuerit in-
duendus: Nec Conventus aliquis recipiat Converſum ſine
licentia Prioris Provincialis.] In Ordine itidem Eremita-
rum S. Auguſtini *ex Conſtit. 1. par. cap. 1.* ita cautum eſt, vide-
licet: [Recipiantur autem (ſcilicet Novitii) de licentia
Prioris Provincialis, & de conſenſu primo Patrum Conci-
lii, deindè majoris partis Capituli.] Sed & in Ordine
Carmelitarum ex Conſtitutionibus Novitiorum receptio
ad Priorem Generalem, vel Provincialem dicitur pertine-
re juxta formam traditam *par. 1. cap. 13. §. 5.*
38 Inſuper Navarri atteſtatio videtur confundi ex Conſti-
tutione Sixti V. Cùm de omnibus in Bullar. *tomo 2. pag. 601.*
qua ſtatutum eſt, ut majores 16. annis non aliter in aliqua
Religione recipi poſſint, niſi de eorum qualitatibus ibi præ-
ſcriptis in Generali, vel Provinciali Capitulo plena fide fa-
cta tam Superioris Generalis, ſeu Provincialis, quàm Diffi-
nitorum conſenſu approbati, & ad habitum regularem ad-
miſſi fuerint. Et in declarationibus ejuſdem Conſtitutionis
ab eodem Pontifice poſteà editis *in §. 12. eod. tomo 2. pag. 603.*
Profeſſiones non habita inquiſitione, & ſervata forma ſu-
perius præſcripta nullæ, atque irritæ declarantur. Et quam-
vis quoad caput nullitatis profeſſionis ante dictam Conſti-
tutionem ad terminos juris reduxerit Clem. VIII. in Conſti-
tutione, quæ incipit, *In ſuprema*, in Bullar. *tomo 3. pag. 629.*
tamen in reliquis illam non revocavit, imò ſalvas eſſe voluit
pœnas contra Superiores, qui in regularibus ad habitum, &
profeſſionem admittendis illius Conſtitutionis formam non
ſervaverint, licèt Conſtitutionem ſuam pauliſper moderatus
fuerit ipſemet Sixtus in prædictis declarationibus §. 7. ubi
quibuſdam Religioſis indulſit, ut cùm quadam cautela ibi
expreſſa poſſint novitios recipere etiam extra Capitulum.
39 Religioſos autem Societatis Jeſu ab obſervatione prædictæ
Conſtitutionis Sixti V. in recipiendis novitiis nominatim
exemit Gregor. XIV. in Conſtitutione, quæ incipit, *Exponi
nobis nuper fecit*, in Bullar. *tomo 2. pag. 704.*
40 In ultima gloſſa QUÆRO, An is, qui junctis mani-
bus tradidit, ſeu reddidit ſe Abbati in Monachum, & in
Fratrem, ex hoc cenſeatur profeſſionem emittere.

Gloſſa ponit duos intellectus ad hanc decretalem. Pri-
mus eſt, quod hic Canonicus, qui ſe tradidit Abbati in Mo-
nachum, & in Fratrem, cenſeatur profeſſus ſaltem tacitè;
licèt formam non expreſſerit, quæ habetur *in cap. Vidua 20.
qu. 1.* neque huic lecturæ obſiſtit littera ſequens, quæ dicit,
Talis ut fiat Monachus, & reddat Domino, quæ promiſe-
rat, erit utique compellendus, quæ videtur innuere, ut
nondum eſſet profeſſus, quoniam exponitur, ideſt, ſtet, &
vivat, ut Monachus, & in hac lectura tandem reſidet, gloſſ.
& Innoc. *in fin.* dum exponit verbum, *fiat*, ideſt perſeveret in
eo, quod jam eſt, Joan. Andr. *n. 6.* ubi etiam allegat Tancre-
dum, Butr. *n. 4.* Anchar. *circa finem in ver. Fiat*, & Abb. *n. 13.
& nu. 14. in fine*, Lapus ſolemniter *allegat.* 129. incipien. *Fa-
ctum ſuper quo num.* 10. Secundus intellectus eſt, quod iſte
Canonicus fecit ſolummodò votum ſimplex, ut fieret Mo-
nachus tradendo ſe in manus Abbatis, ut *in c. Per tuas, infrà
de voto*, ubi habetur conſimile votum ingrediendi religionē,
& promiſſio de illo adimplendo facta in manibus Prælati, &
huic intellectui ſuffragantur illa verba textus, ex quo à con-
vertendo votum emittitur, ut ſcilicet fiat Monachus. Unde
qui ſic promiſit, & vovit religionem ingredi, compellendus
eſt, ut fiat Monachus, & reddat Domino vota ſua, & ſic pla-
nè ſonat littera, & cùm hac lectura videtur tranſire Hoſt. *in
fin.* cùm illam recenſeat ſecundo loco, & non reprobet.

Tu teneas primum intellectum, pro quo adduco textum
ad hoc non ponderatum à Doctoribus *in cap. Gonſaldus 17.
qu. 2.* ubi deciditur, Gonſaldum Presbyterum tanquam non
profeſſum recipere debere beneficium, quod reſignavit, quia
etſi quondam in infirmitate fervore paſſionis preſſus Mo-
nachum ſe fieri promiſerit; non tamen Monaſterio, aut Ab-
bati ſe tradidit, ut in textu; quaſi dicat ſi ſe tradidiſſet, be-
neficium reſignatum recuperare non poſſet, tanquam legi-
timè profeſſus, ut *c. Beneficium, infrà eod. lib. 6.* probat ergo
ille textus votum ingrediendi religionem ſolemnizati ſi po-
ſteà vovens tradat ſe Monaſterio, vel Abbati. Deindè hoc ip-
ſum probo, quia ſi Canonicus, de quo loquitur hoc Capitu-
lum, emiſiſſet votum ſimplex juxta ſecundùm intellectum,
non tradidiſſet ſe in Monachum in manibus Abbatis, ſed
potius de ſe tradendo voviſſet, & conſiderat hic Cardinalis
in 3. oppoſ. Prætereà pondera illud verbum, *reddere*, id eſt 41
tradere, ut exponunt gloſſ. & Doctores. Tradere autem ſe
Abbati, ſeu in manibus Abbatis idem importat, ac poteſta-
ti Abbatis ſe ſubmittere, *c. Omnis 11. qu. 3. & c. Addidiſti 20.
qu. 1.* Facit text. *in l. Traditionibus, Cod. de pactis, & in l. Tra-
ditio, ff. de acquiren. rerum domin. cum concordantib.* de quibus
per Dyn. *in cap. Nemo poteſt, de regul. jur. lib. 6.* At quis non
ſubjicit ſe poteſtati Abbatis, niſi per ſolemnem profeſſio-
nem, *cap. Si Religioſus, de elect. lib. 6.* Ergo idem eſt tradere ſe
Abbati, ac ſolemniter profiteri, quod tenet Lapus *d. allegat.
129. num.* 10. præſertim ubi quis tradit ſe non ſimpliciter,
ſed in Monachum, & in Fratrem, ut in textu: hoc enim 42
nihil eſt aliud, quàm ſubjicere ſe Abbati tanquam Mona-
chum, eique promittere obedientiam Monachalem, quod
perindè eſt, ac profeſſionem emittere, ut *cap. Conſuluit, infrà
qui Cler. vel voven.* Innoc. *hic in princ.* Hoſtien. *num. 2. in fin.
in verb. Tibi ſe tradidit*, & Joan. Andr. *eod. num. & verb.* Ad
hæc ſimplici voto non adaptatur illa ratio, quæ ponitur in
textu, videlicet quod habitus non faciat Monachum, ſed
profeſſio regularis. Et ſimiliter alia ratio, quæ ſubſequitur, 43
videlicet ex quo à convertendo votum emittitur, & recipi-
tur ab Abbate, itidem convenit profeſſioni tantùm, quę cùm
pendeat non ſolùm ex voluntate profitentis, ſed etiam alte-
rius, ad ſui validitatem exigit, ut recipiatur ab eo, qui pote-
ſtatē habeat religioni incorporandi, ut abundè oſtenſum eſt
ſuprà *in ult. not.* non autem convenit ſimplici voto, quod
pendet ex voluntate ſolius voventis, nec indiget alterius re-
ceptione, ut *cap. Quod Deo 32. qu. 5. & cap. Ex parte tua, in-
frà de converſ. conjugat.* ſecundùm Innoc. *hic n. 4.* Quibus ac-
cedit, quod iſte Canonicus prius emiſerat votum ſimplex, ut
fieret Monachus, ac deindè gravi morbo correptus, ut ſuam
ſanaret conſcientiam, voluit reddere Domino quod promi-
ſerat, ne voto non completo ex hac vita migraret, ut dicitur
in littera. At certè votum ſuum non complevisſet ſi traden-
do ſe in Monachum profeſſionem non emiſiſſet, ſed potius
voto ſimplici, aliud ſimile votū adjeciſſet, quod planè ineptū
fuiſſet, & nugatorium. Ac demum ſi hic ageretur de ſimplici
voto dumtaxar, non autem de profeſſione regulari, hoc cap.
incongruè fuiſſet poſitum ſub hac rubrica de Regularibus,

& potius collocandum fuiſſet ſub illa de voto, & voti re-
demptione, prout factum eſt de prædicta Decretali, *Per
tuas*. Et miror quod Doctores ad has conſiderationes non
advertant. Hæc igitur ſit concluſio, quod tradens ſe in
Monachum, & in Fratrem in manibus ejus, qui poteſt Re-
ligioni incorporare, dummodò prius annum probationis
peregerit ad præſcriptum Conc. Trid. *cap. 15. ſeſſ. 25. de Re-
gul.* eò ipſo Monachus efficitur, & cogi debet in Religione
44 perſeverare; maximè ſi prius voverit, ut fieret Monachus,
juxta tex. *hic, & in d. c. Genſaldus 17. qu. 2.* & hic notant Butr.
& Joan. de Anan. ambo *in 1. not.* dum ex hoc textu colligunt
profeſſionem induci, quando præcedit votum profitendi, &
poſtea ſubſequitur aliquod ſignum denotans profeſſionem.
45 Procedit autem hæc concluſio, quamvis Regula, aut Con-
ſtitutiones Ordinis certam profitendi formam præſcribant:
nam nihilominus tradens ſe Superiori in Monachum, &
in Fratrem, cenſetur tacitè profiteri etiam ea forma non
ſervata, ut innuit hic gloſſa *fin. in princip.* ibi, *licet forte non
expreſſerit formam profeſſionis*, & Abb. *nu.* 13. & Silveſt. *in
46 ver. Religio, 3. in 1. & 18. qu. in fin.* Ratio eſt ſecundùm Abb.
quia regula Monachorum ponens certam formam circa
profeſſionis actum non videtur ponere formam ſubſtantifi-
cam; eò quòd cùm obligatio dirigatur in Deum, defectus
formæ non debet vitiare actum, ſicut videmus in excom-
municatione, ut notatur *in c. Sacro, infrà de ſent. excommun.*
47 Quod tamen limitabis, niſi regula, vel Conſtitutiones Or-
dinis à Sede Apoſtolica ex certa ſcientia confirmatæ proce-
derent ulteriùs decernendo irritam profeſſionem aliter fa-
ctam; quia tunc profeſſio emiſſa non ſervata forma præſcri-
pta non valeret, argum. *cap. Si ſoli, verſ. Niſi nos in gratia, de
48 conceſſ. prebend. lib. 6. cum ſuis concord.* Poteſt enim Papa in-
fringere profeſſionem, itant obligationem non inducat, ut
cap. 1. de religioſ. domib. lib. 6. & cap. Non ſolum, & ibi Gemin.
in 15. not. de Regular. eod. lib. Ad hoc Concilium Tridenti-
num *c. 15. verſ. Profeſſio autem anteà facta ſit nulla, nullam-
49 que inducat obligationem, &c. ſeſſ. 25. de Regul.* Et idem eſſet
ſi regula præſcriberet formam profeſſionis per hæc verba,
videlicet, [Profeſſio aliter fieri non poſſit:] tunc enim pro-
feſſio aliter facta irrita eſſet; quia per hoc cenſetur data
forma ſubſtantialis, cui à partibus renunciari non poteſt, ut
notat Bart. *in l. fin. num. 4. C. de vend. reb. civit. lib. 11.* & Felin.
in d. c. Cum dilecta num. 6. de reſcript. ubi enumerans decem
ſigna formæ, ſeptimum ſignum, inquit, ubi in diſpoſitione
dicitur, aliter fieri non poſſit, ibi eſt data forma, & ei non
poteſt renunciari; item hæc verba, *Aliter fieri non poſſit*,
inducunt decretum irritans, ut ait Pariſius *conſ. 19. n. 20.
50 lib. 2.* Item verbum, *poteſt*, negativè prolatum neceſſita-
tem importat, ſecundùm Bart. *in l. De his num. 4. ff. de tran-
ſact.* & vide in materia quod ſcripſi *in c. Cauſam num. 21. &
24. ſuprà de elect.*

51 Ulteriùs QUÆRO, An is qui vovit ingredi Religio-
nem, teneatur, & cogi poſſit in ea perpetuò remanere.

52 Quæſtio duas habet inſpectiones. Altera eſt, an ſic vo-
vens in foro Eccleſiæ cogi poſſit in Religione perſeverare.
Altera an ad id teneatur in foro conſcientiæ.

53 Circa primam inſpectionem Hoſt. *hic nu. 1.* ait in hac ma-
teria vim fieri poſſe in verbis: nam ſi dixerit, Voveo me
perpetuò religioſè victurum, & talem religionem ſervatu-
rum, tunc non poteſt redire ad ſæculum, *c. Conſulti, & c. Sta-
tuimus, infra eod.* quaſi ſaltem tacitè profeſſus intelligatur,
arg. *c. Diaconi 28. diſt.* Niſi ex cauſa contrarium proteſtetur,
ut *cap. 1. ſuprà quod metus cauſa*. Sin autem dixerit, Voveo
me intraturum religionem, tenetur ingredi; poteſt tamen
intra annum exire, niſi appareat eum voluiſſe vitam muta-
re: nam quo ad Eccleſiam requiruntur de hoc indicia, ut *in
c. Non ſolum, infrà eod. lib. 6.* Ita Hoſt. quem totidem verbis
ſequuntur Joan. Andr. *num. 6.* Card. *in 3. oppoſit.* Anchar. *ſub n.
10. in ver. Fiat*, & alii communiter.

54 Verùm gloſſ. *ultima in verſ. Talis ergo*, vult in effectu ut
qui promiſit, aut vovit ſe intraturum aliquam religionem
compelli poſſit, & debeat ut fiat Monachus, quod perindè
eſt, ac ſi dixiſſet, compelli poteſt, & debet, ut profeſſionem
emittat Monachalem; & conſequenter perpetuò remaneat
in religione: nam ſi gloſſa ſentire ſic voventem cogi poſſe
tantummodò ad intrandum, non autem ad perſeverandum,
non dixiſſet eum poſſe compelli, ut fiat Monachus; quia per
ſolùm ingreſſum ſine profeſſione quis Monachus, ſeu Reli-
gioſus non efficitur cum effectu, ut dicit tex. *in c. Religioſus,
§. Quamvis autem, de ſent. excomm. lib. 6.* Licèt Cajetanus ali-
ter ſentiat *in 2. 2. qu. ult. art. 4. verſ. Ad primum dubium*, ubi
ſubtiliter probat votum de ingreſſu religionis, & votum de
fieri religioſum æquivalere, & utroque caſu voventem te-
neri tantummodò ingredi, ut novitium; non autem perpe-
tuò perſeverare.

Et pro opinione gloſſæ valdè urget, quod quando ponitur 55
in conditione factum, quod juris ſortitur effectum, puta ſi
matrimonium contraxerit, vel ſi Monaſterium intraverit,
vel aliud ſimile, tunc ſi implementum conditionis non du-
rat facto illius, qui tenetur adimplere, conditio habetur pro
non adimpleta, textus eſt *in l. Inter Caſtellianum, ff. de arbi-
tris*, ubi condemnatus rem tradere non implet præceptum
rem tradendo, niſi res tradita duret; unde ſi res ad eum re- 56
vertitur, reſtituere tenetur, ut *l. Qui ſic ſolvit. ff. de ſolut.* ubi
non dicitur ſolvere qui ſolvit, & in continenti recuperat.
Unde Angel. *conſ. 159.* incip. *Conradus Alberti nu. 4.* Format 57
quæſtionem, An is, qui intravit Monaſterium, & poſteà exi-
vit, conſequi debeat relictum ſub conditione ſi Monaſteriū
intraverit, & per jura prædicta reſolvit talem eſſe privandū
relictis ſi facto ſuo exivit; quia non dicitur conditionem im-
plevifſe: ſecus ſi ſine facto, & culpa ſua, ut *l. Si quis heredem,
C. de inſtit. & ſubſtit.* Licèt Bart. ibi ſuper hoc dubitaverit, &
ſolùm quæſiverit, & quæſtionem indiſcuſſam dimiſerit.

Quid dicendum? Pro ſolutione plures caſus videntur 58
diſtinguendi. Primus eſt in eo, qui à Monaſterio exivit non
ſpontè, ſed coactus, puta quia à Superioribus regularibus an-
te profeſſionem ejectus fuit, ut in Conc. Triden. *c. 16. verſ.
Finito, ſeſſ. 25. de Regular.* & hoc caſu votum intelligitur
adimpletum, nec poteſt Eccleſia talem compellere, ut ite-
rùm ad religionem revertatur. Ratio eſt, quia quando im-
plementum obligationis non durat ſine facto, & miniſterio
ejus, qui adimplere tenetur, obligatio habetur pro adimple-
ta, & eo caſu ſufficit implementum per momentum tem-
poris extitiſſe, licèt non duret, ut eſt textus apertus *in d. l. Si
quis heredem, C. de inſtit. & ſubſtit.* Ideòque legatum factum
alicui ſi liberos ſuſceperit, ſtatim debetur natis filiis, licèt
poſteà moriantur, ut *l. Cum uxori, Cod. quando dies legati
ced.* quàm legem ſic ſummat Bald. videlicet, ſufficit, ut
conditio in momento temporis ſit impleta. Et facit *l. He-
reditatibus, in princip. ff. ad Trebellian. & l. Quid ergo, in
fin. princip.* ibi, *Ad initium nuptiarum ſe retulit, & ff. de his
qui not. infam.* & hoc tenet Angel. *loc. cit.* Ex hac primus ca- 59
ſus parum habet difficultatis; quia obligatio voti, ſicut &
juramenti non extenditur ad impoſſibile, *c. Significante, de
pignor. c. 1.* & ibi gloſſ. *in ver. Impoſſibilia, de iureiur. lib. 6. l. Im-
poſſibilia, & l. Inter ſtipulantem, §. Sacram. ff. de verbor. oblig.
& l. Impoſſibilium, ff. de regul. iur.* Hinc relegatus in aliqua ci- 60
vitate ſub pœna conventionali etiam jurata, ſi dominus ci-
vitatis juſſerit eum recedere, pœnam non incurrit; ex quo
per eum non ſtat, cùm non poſſit Superiori reſiſtere, ut
reſpondit Angel. *conſ. 378. Dominus Raymundus, & conſ. 379.*
Et proprius ad rem noſtram, qui vovit ingredi certam Reli- 61
gionem non intendens ad aliam ſe obligare, ſi ibi non reci-
piatur, non tenetur intrare aliam, & ſolutus eſt voto, ut do-
cet S. Thom. *in 2. 2. qu. ult. art. 3. ad 2.* quem refert, & ſequi-
tur Silveſter *in ver. Religio 2. num. 16.* Poſt Richar. quem ci-
tat, & Archid. *in cap. Scimus num. 2. 12. qu. 1.* Quando enim
quis vovet intrare certam religionem ſubintelligitur condi-
tio, ſi poſſum, vel ſi volunt me recipere, qua conditione
non exiſtente, non exiſtit votum, ut poſt Hug. Card. inquit
Archid. *ubi ſuprà*.

Secundus caſus eſt in eo, qui non coactus, ſed ſpontè 62
exivit è Monaſterio, & tunc ſubdiſtinguendum; nam aut
exivit ſtatim poſtquam ingreſſus fuit, aut non ſtatim exi-
vit, ſed aliquandiu in religione perſeveravit. In primo
caſu votum non adimplevit; ideòque ab Eccleſia cogi po-
teſt, ut iterum ingrediatur; quoniam non dicitur intraſſe,
qui ſtatim exivit, text. eſt *in cap. Ad noſtram*, ibi, *Statim
pœnituit quod habitum induiſſet, ſuprà eod.* Et hoc caſu habent
locum jura, quæ dicunt. Non cenſeri aliquid factum eſſe ſi
factum non duret, ut *cap. Conſtat 1. qu. 1. cap. Vides 23. qu. 6.
l. Si filius, ff. Quod cum eo, qui in alien. poteſt. & l. Si pro parte,
§. Verſum, ff. de in rem verſo*. Unde brevi reverſa uxor, nec
divertiſſe videtur, dicit text. *in l. 3. in fin. ff. de divort.* nec di-
citur veniſſe qui non ſtetit, *cap. Si quis autem 18. diſtin. cap.
Certum eſt 11. qu. 3. & c. Miſſas, de conſecr. diſt. 1. cap. Si poſt-
quam*, & ibi gloſſ. *in ver. Mente, & cap. Cupientes, §. Si per
viginti*, ubi gloſſ. *in ver. Compareant, de elect. in 6.* Facit tex.
in l. Plerique, ff. de ritu nupt. & in l. Vir mulieri, ff. de donat.
inter

Digitized by Google

inter virum, & uxorem, alioquin ſi vovens ingredi religionem non teneretur intrare niſi per momentum temporis, & poſſet illicò recedere, votum eſſet fruſtraneum, judicium, & irriſorium, quod non eſt dicendum, Clem. *Cum illuſio, de renunciat.* & ita tenet S. Thomas *d. quæſt. ult. art. 4. ad* 3. ubi ait: [Enim, qui intrat ut ſtatim exeat, non videri ſatisfacere voto ſuo, quia ipſe in vovendo hoc non intendit; & ideò tenetur ſaltem velle experiri an ſibi expediat in religione remanere:] & eum ſequitur Archid. *in cap. Scimus num.* 3. 12. *quæſt.* 1. & ibi Bellam. *num.* 26. & Silveſter *in ver. religio* 2. *num.* 19.

63 In ſecundo autem caſu, id eſt cùm non exivit ſtatim, ſed aliquandiu permanſit in religione, mihi magis placet opinio Hoſt. & ſequacium, ut ſcilicet licuerit ei redire ad ſæculum, nec ulterius cogi poſſit ad Monaſterium reverti: moveor quia vovens ingredi religionem cenſetur ingreſſum voviſſe, ſecundum formam juris communis, quæ eſt ut ingredienti detur annus probationis, ut *cap. Gonſaldus* 17. *quæſt.* 2. *& cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem*, cum ſuis concordantibus, & ita expreſſè docet S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt. ult. art. 4. in corpore ad finem*, & fuſiùs patebit in-
64 fra in ſecunda inſpectione. Omnis enim diſpoſitio ſimpliciter concepta veſtitur à jure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda, *l. 2. C. de nexal. l. Quæro, §. Inter locatorem, ff. Locati, cap. Cauſam quæ, de reſcript. & cap. Quemadmodum, de iureiur.* Anchar. *conſ. 6. Viſo themate,*
65 *num. 8. & conſ. 421. Præmittendum eſt, in princ.* Neque obſtat, quòd obligatio non dicatur adimpleta quando ejus implementum non durat facto illius, qui tenetur adimplere, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 45. Nam reſpondetur hoc caſu implementum obligationis illius, qui vovit ingredi religionem, non eſſe perpetuam perſeverantiam in religione; quia ad illam ſe non adſtrinxit, ſaltem judicio Eccleſiæ; ſed eſſe ipſum ingreſſum in Monaſterium ad probandas illius auſteritates, cui quidem obligationi integrè ſatisfecit ingrediendo, ibique tamdiu morando ut illius aſperitates potuerit experiri, juxta text. *in cap. Ad Apoſtolicam, & cap. Non ſolum, infra eod. lib. 6.* Unde ad ulteriorem perſeverantiam non eſt ullatenus compellendus. Et ita in effectu reſpondet Cajetanus *in 2. 2. quæſt. ult. art. 8. in reſponſ. ad 2. dub.* ait enim: *Verum eſt non veniſſe eum, qui non ſtetit ad id, pro quo venit; & ideo ingrediens religionem cum veniat ad religionis probationem, non diceretur veniſſe ſi ingreſſus abſque probatione retrocederet. Sed ſi probationi operam dat, dicitur veniſſe ad religionem probandam, quia ſtat in religionis probatione, quocirca ſicut ſpontè ingrediens religionem, & in probatione illius ſe exercens, & poſtmodum exiens, dicitur veniſſe, & ſtetiſſe, quia venit ad religionem probandam, & in probatione ſtetit: ita ex voto ingrediens religionem, & probando illam, tandem exiens, dicitur veniſſe, & ſtetiſſe eadem ratione.* Hæc
66 Cajetanus. Nec propterea talis dicitur inutiliter voviſſe, quia, ut inquit D. Thom. *d. art. 4. in reſponſ. ad ſecundum*, melius eſt intrare religionem animo probandi, quàm penitus non intrare: quia per hoc diſponitur ad perpetuò remanendum.

67 Circa ſecundam inſpectionem, videlicet an vovens intrare religionem teneatur ibi eſſe perpetuò in foro conſcientiæ, & quo ad Deum, Hoſtienſis hic *num. 2. in fin.* quæſtionem paucis abſolvit, dicens: Sed quantum ad animæ ſalutem videat vovens quid intendebat, & relinquatur conſcientiæ ſuæ, *cap. Mulieri, de iureiur.* & ſequuntur alii ſupra citati *num.* 43. Sed uberius rem totam explicat D. Thomas in 2. 2. *in præalleg. quæſt. ult. art. 4. in corpore*, ait enim: [Obligatio voti ex voluntate procedit: nam vovere voluntatis eſt, ut Auguſtinus dicit, *ad hoc cap. Magna infr. de voto*, in tantum ergo fertur obligatio voti, in quantum ſe extendit intentio voventis. Si ergo vovens intendit ſe obligare non ſolùm ad ingreſſum religionis, ſed etiam ad perpetuò remanendum; tenetur perpetuò remanere. Si autem intendit ſe obligare ad ingreſſum religionis cauſa experiendi cum libertate remanendi, vel non remanendi; manifeſtum eſt quòd remanere non te-
68 netur. Si verò in vovendo ſimpliciter de ingreſſu religionis cogitavit abſque hoc quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligari ad ingreſſum religionis ſecundum formam juris communis, quæ eſt ut ingredientibus detur annus probationis: unde non tenetur perpetuò in religione permanere] : ita D. Thom. cujus diſtinctionem probarunt ibi Cajet. & reliqui Expoſitores, Archid. *in d. cap. Scimus num.* 3. 12. *quæſt.* 1. & Sil- 69
veſter *in verb. Religio* 2. *num.* 19. Addit Richar. relatus ibi à Silveſtro, quod ſi vovens intrat quidem animo exeundi, ſed tamen cum voluntate dandi operam, ut Deus immutet propoſitum ſuum; ſatisfacit voto, aliàs ſecùs.

Cæterùm adverte ne decipiaris: nam quòd ſuperiùs di- 70
ximus ex D. Thoma voventem ingredi religionem in dubio cenſeri ingreſſum voviſſe juxta formam juris communis, quæ eſt ut ingredienti detur annus probationis, non videtur ita intelligendum, ut ſic vovens poſt probationem poſſit pro libito voluntatis à religione exire, etiam ſine ulla cauſa; quandoquidem inter ingredientem ſpontè, & ingredientem ex voto debet eſſe differentia, & quidem ſpon- 71
tè ingrediens poteſt ſaltem, quo ad Eccleſiam ex ſola ratione libertatis exire, ut probat textus *in cap. Statuimus*, ibi, Ad priorem ſtatum redire poſſe liberè infra annum, *& in cap. Cum ſimus*, ibi, *Quia tunc liberum ſibi erit eum dimittere, infr. eodem.* At verò ingrediens ex voto tenetur Religionem probare, ac ſi invenerit illius conditiones ſibi gratas, ex vi voti obligatur ad perſeverantiam, nec poteſt ex ſola ratione libertatis ad ſæculum remeare. Nam ſicut finis ingreſſus eſt probatio, ita probationis finis eſt gratarum vel ingratarum conditionum inventio. Inventionis autem finis quo ad conditiones gratas eſt acceptatio, quo ad ingratas refutatio. Recta namque ratio non patitur ut aliquid probandum detur, & repertis omnibus probatæ rei conditionibus gratis refutetur. Et confirmatur, quia tempus probationis indultum eſt tam in favorem novitii, quàm religionis, ut *cap. Ad Apoſtolicam, infr. eod.* at religio ſi novitium jam probatum, & habilem repertum pro ſola libertate expelleret, utique ageret contra bonam fidem, ad hoc Conc. Trident. *cap.* 16. ibi, *finito tempore novitiatus Superiores novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, ſeſſ. 25. de Regular.* Ergo pari ratione novitius eſt malæ fidei reus coram Deo ſi à religione jam probata ex ſola libertate retrocedat. Uterque igitur, id eſt tam ſpontè ingreſſus, quàm ex voto, peccat recedendo à religione ſine ulla cauſa. Sed ingreſſus ſpontè peccat venialiter tantùm, *arg. cap. Conſulti infr. eod.* Ingreſſus autem ex voto peccat mortaliter; quia intelligitur, ſe obligaſſe ad probandum bona fide, quod non ſervat, licèt in foro Eccleſiaſtico nihil ei objici poſſit. Ita Cardinal. Cajet. *in 2. 2. d. quæſt. ult. art. 4. in reſponſ. ad 3. dub.* ubi hæc fuſiùs probat, & reſpondet objectis. Quæ doctrina eſt valdè no- 72
tabilis ſi vera eſt, non tamen tranſit abſque difficultate, ſaltem in ea parte, in qua habet ſpontè ingredientem exeundo ſine ulla cauſa venialiter peccare, quoniam cùm lex impertiatur authoritatem liberè exeundi infrà annum probationis, ut *in d. cap. Statuimus, & cap. Cum ſimus, cum ſuis concordant.* Ergo novitius, qui pro ſola ratione libertatis recedit à Monaſterio, non peccat, cùm hoc faciat legis authoritate, *cap. Qui peccat* 23. *quæſt.* 4. Item propoſitum ingrediendi religionem non obligat etiam ad veniale, ut poſt D. Thomam *in 2. 2. quæſt. 88. art. 1.* probat Archid. *in cap. Qui bona num.* 3. 17. *quæſt.* 1. & Navarr. *in Manual. cap. 12. num. 26. & in repet. cap. Pennaca num. 1. de pœnit. diſt. 2. Comment. tom. 3. pag.* 171. Ergo ab hujuſmodi propoſito recedere nullum eſt peccatum, & hujus ſententiæ videtur eſſe apertè D. Thomas *d. quæſt. ult. art. 4. in reſponſ. ad* 1. dum ait: *non intelligitur aliquis retroire, vel aſpicere niſi quando prætermittit id, ad quod ſe obligavit, alioquin quicumque per aliquod tempus facit aliquod bonum opus, ſi non ſemper id faciat, eſſet ineptus Regno Dei, quod patet eſſe falſum.* Et in reſponſione ad ſecundum dicit, *eum qui religionem intravit, ſcandalum non generare ſi exeat, præſertim ex aliqua rationabili cauſa.* Pondera dictionem illam, *præſertim*, quæ propriè idem importat quod maximè, & quamvis exprimat caſum minus dubitabilem, tamen implicat idem eſſe in caſu contrario, videlicet ſi ſine ulla rationabili cauſa exeat, ut *cap. Diverſis fallaciis, de Cler. conjug. cap. Ex litteris il ſecondo*, & ibi notat gloſ. *in ver. Præſertim de homicid.* Gemin. *conſ. 16. nu. 4. in fin. verſ. Non obſtat*, & Calder. *conſ. 548. alias 3. de verb. ſignif.* libet tamen hic referre verba Silveſtri contrarium inſinuantis *in verb. Religio 5. qu. 8. num. 8. ad fin.* quæ ſic ſe habent. [Qui ergo ſolùm propoſuit perſeverare non vovendo, nec ſe offerendo profeſſioni, poteſt intra annum ad ſæculum redire de jure, & contrahere matrimonium, etiam ſine peccato quo ad Eccleſiam,

Digitized by Google

ſiam, & etiam quo ad Deum ſi redeat ex juſta cauſa, puta infirmitate, vel debilitate: ſi autem ex cauſa injuſta, puta tædio ſanctæ vitæ, vel hujuſmodi, eſt peccatum ingratitudinis.] Hæc ille. Et pro opinione Silveſtri, & Cajetani allego opt. text. *in cap. Qui bona 17. quæſt.* 1. ubi Gregorius ait: *Qui bona agunt, ſi meliora agere deliberant, & poſt deliberata non faciunt, licèt in bonis prioribus perſeverent,* in *conſpectu tamen Dei ceciderunt ex deliberatione*, & ibi gloſ. 1. exemplificat in eo, qui prius propoſuit matrimonium contrahere, & deinde continentiam ſervare, & allegat Hugonem dicentem hunc mortaliter peccare ſi firmiter propoſuit; ſed mox ſubdit ſecundùm alios peccare tantùm venialiter. Et per illum text. Hoſt. *in cap. Conſului n.9. infr. eod.* dicit peccare eum, qui propoſuit ſe fieri Monachum ſi propoſitum non adimpleat licèt votum non fecerit.

D E R E G U L A R I B U S.

Cæleſtinus III.

C A P U T XIV.

CUm ſimus: & infrà. Sanè noſtris auribus eſt relatum, quòd cùm B. miles ſe cum filio ſuo diſcretionis annos nullatenus attingente, ad quoddam Monaſterium cum bonis ſuis etiam contuliſſet: dictum filium ſuum fecit habitum ſuſcipere Monachalem: & infrà. Diſcretioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi dictus puer ad annos diſcretionis pervenerit, & habitum retinere noluerit Monachalem: ſi ad hoc induci nequiverit, non eſt ullatenus compellendus; quia tunc liberum ſibi erit eum dimittere, & bona paterna, quæ ipſi ex ſucceſſione proveniunt, poſtulare.

S V M M A R I V M.

1 *Pater ſi cum bonis ſuis, & filio impubere ſe obtulerit Monaſterio, filius factus maior exire poteſt, & legitimam à Monaſterio petere.*

2 *Profeſſionis vim obtinent hæc verba,* Confero me, & mea Monaſterio.

3 *Filius impubes à Papa oblatus Monaſterio cogitur ibi remanere uſque ad pubertatem, ſed factus pubes liberè exire poteſt.*

4 *Monaſterium quamvis habeatur loco filii, non tamen excludit filium legitimum, & naturalem à ſucceſſione paterna quantum ad legitimam, & n.ſeqq.*

5 *Filiatio vera prævalet ficta.*

6 *Legitima an debeatur filio ſtatim atque pater in Religione capaci bonorum in communi profeſſionem emiſerit; an verò expectanda ſit eius mors naturalis, & n.ſeq.uſque ad num.13.*

7 *Succeſſio propriè adaptatur ad defunctum.*

8 Quondam *dictio ſolet communiter apponi quando fit mentio de mortuo.*

9 Succeſſionis *verbum adaptatur etiam ad Monachum viventem, cum iuris fictione dicatur mortuus.*

10 *Authentica* Si qua Mulier, C. de Sacroſ. Eccleſ. *non eſt canonizata in cap.* Si qua mulier. 19. quæſt. 3. *& cur.*

11 *Legitima non debetur filio niſi poſt mortem patris naturalem, vel civilem.*

12 *In patria poteſtatis ſolvitur per mortem civilem ſicut per naturalem.*

13 *Puellæ Monaſterium ingredi volenti an ſit indulgendum, ut fideicommiſſum non purificetur per illius profeſſionem, ſed prorogetur uſque ad diem mortis naturalis, & num.ſeqq. uſque in fin.*

14 *Legatum dotis maioris ſi puella nupſerit, minoris ſi Religionem profiteatur, qua parte debeatur profitenti, & n.16.*

15 *Principis authoritas exuberans eſt in gratiis dilatoriis, reſtrictior vero in peremptoriis.*

17 *Praiudicium quod ex prorogatione fit vocatis ex fideicommiſſo conditionali, non eſt conſiderabile.*

18 *Subſtitutis quale praiudicium generetur ex prorogatione fideicommiſſi, & quo remedio ſit eis conſulendum.*

1 CVm ſimus. Si pater ſe cum bonis ſuis, & filio impubere obtulit Monaſterio, filius factus major exire poteſt Religionem, & legitimam à Monaſterio petere. Hoc dicit Abbas. Communis diviſio. Secunda, ibi, *Diſcretioni.*

2 Nota primò ibi, *Contuliſſet*, hæc verba, *Confero me, & mea monaſterio*, vim profeſſionis obtinere, ut hìc, *& in cap. Proximo, ſupra eodem.* & notant hìc Innoc. *in princ.* Hoſtienſ. *poſt principium in ver. Contuliſſet*, Jo. Andr. *num.* 1. *in eodem ver.* & Butr. *num.* 3. quod tamen intellige, ut dixi *in cap. In præſentia in* 1. *not. ſupra de probat.*

Secundò nota, quòd etſi paterna devotio, ſeu oblatio 3
filium impuberem faciat Monachum, ut in Concilio Toletan. IV. *cap.* 48. relato *in cap. Monachum* 20. *qu.* 1. *& in cap. Cum virum ſupra eodem*. Hoc tamen intelligitur quo ad hoc, ut filius cogatur in Monaſterio perſeverare uſque ad pubertatem, ut hìc per Abbatem *in* 1. *notab.* Sed advenientе pubertate liberum erit ei in Monaſterio remanere, vel ad ſæculum redire, ut hìc eſt expreſſum, in illis verbis: *Si dictus puer ad annos diſcretionis pervenerit, & habitum retinere noluerit Monachalem, ſi ad hoc induci nequiverit, non eſt ullatenus compellendus; quia tunc liberum ſibi erit eum dimittere.* Concordat *cap. Illud* 20. *quæſt.* 1. *& quæſt.* 2. *cap. Si in qualibet*, & hìc notat Hoſtien. *num.* 1. Joan. Andr. Cardin. Anchar. & omnes *in ſum. text.* de quo tamen dic ut plenè ſcripſi *in d. cap. Cum virum, ſupra eodem.*

Ultimò nota ibi, *bona paterna, quæ ipſi ex ſucceſſione pro-* 4
veniunt. Ex eo, quòd pater ingrediatur Monaſterium, & ibi profeſſionem emittat, filium non privari ſucceſſione paterna, quia licèt Monaſterium habeatur loco filii, ut *in cap. In præſentia*, & ibi dixi *in* 5. *notab. de probat.* non tamen excludit filium legitimum, & naturalem à ſucceſſione; quia vera filiatio prævalet fictæ, ut hìc per Butr. *num.* 4. intellige quantum ad legitimam, qua filius privari non poteſt 5
cùm ſit jure naturæ debita; ſed reliqua bona Monaſterio remanebunt, quæ illi competunt ex ingreſſu, ut in Auth. *Si qua mulier, C. de Sacroſ. Eccl.* quam Abb. dicit eſſe Canonizatam *in cap. Si qua mulier* 19. *qu.* 3. & in Auth. *Ingreſſi, C. Eadem*, & hìc notant gloſſ. *penult.* Innocen. *in fin.* Hoſtienſ. *num.* 3. Butr. *n.* 5. & reliqui omnes.

Sed non modica eſt difficultas, an legitima debeatur filio 6
ſtatim atque pater in Religione capaci bonorum in communi profeſſionem emittit, an verò expectanda ſit mors naturalis ipſius patris?

Legiſtæ communiter videntur ſentire expectandam eſſe mortem naturalem, ita gloſ. in d. Auth. *Si qua mulier, in ver. Moriatur, C. de ſacroſ. Eccleſ.* cum qua concordant ibi Jacob. Butrigat. *quæſt.* 8. Cynus *num.* 5. Bart. *num.* 22. Salycet. *num. penult. quæſt.* 21. Albert. *num.* 7. *&* 8. & Jaſ. *à n.* 51. & ex Canoniſtis *in d. cap. In præſentia de probat.* Butr. *nu.* 29. Felin. *n.* 56. Pariſ. *nu.* 166. Decius *num.* 262. & Bero *num.* 536. Gulielm. de Benedict. *in repetit. c. Raynutius, in ver. Mortuo itaque teſtatore il primo n.* 299. *de teſtam.* & nonnulli ex modernis, quorum opinio de jure civili fortè eſt verior per text. in d. Authen. *Si qua mulier*, ponderando illum, ut hìc per Abbatem *num.* 5. *verſ. Sed tu adverte*. Nec obſtat iſte text. quia, ut reſpondent aliqui ex præcitatis Authoribus, hìc pater poſt profeſſionem erat naturaliter mortuus, unde nil mirum ſi legitima erat filio debita, ut *l.* 1. *§. Si impuberi, ff. de collat. bonor.* Id quod colligunt ex hac littera ibi, *quæ ipſi ex* 7
ſuc-

Digitized by Google

ſucceſſione proveniunt : nam verſ. *ſucceſſio*, propriè adaptatur ad defunctum, cùm viventis nulla ſit ſucceſſio, ſeu hæreditas, *l. Qui ſuperſtitis, ff. de acquir. hæredit.* ſecundum Abb. *hic num.6. verſ. In contrarium.* Quinimò Felin. *in d. cap. In præſentia num.56. de probat.* atteſtatur ſe vidiſſe integram, & ex illa apparere patrem fuiſſe mortuum.

Sed his non obſtantibus Canoniſtæ communiter tenent legitimam filio deberi illicò poſt profeſſionem patris per iſtum text. qui cavillari non poteſt: nam qui dicunt patrem hìc fuiſſe mortuum, utique divinant, cùm ex littera hoc nullatenus deprehendatur, & Correct. *ſingulas 162. num.3.* affirmat ſe integram hanc Decretalem vidiſſe, legiſſe, ac re-
8 legiſſe, & nihil in ea inveniſſe, ex quo appareat patrem fuiſſe mortuum. Quin potius colligitur oppoſitum; tum quia in principio recitatur nomen patris, ibi, *Cùm B. Miles ſe cum filio ſuo, &c.* & non dicitur *quondam*, & tamen hæc dictio ſolet communiter apponi quando fit mentio de mortuo, ut advertit Abbas *hic num.6. verſ. Sed pro primo intellectus*, & conſtat *ex cap. Cum contra*, ibi, *Quondam pater tuus, ſupra de pignor. & c. Ex parte B. quondam Angliæ Reginæ de for. comp. cum ſimilibus*, ut ibi per Felin. *nu.2.* & Alex. *conſ.14. Viſis, & conſideratis num.15. lib.6.* Tum quia in integra ab Ant. Aug. Collectione 2. *Decret. lib.3. tit. 18. c.5.* refertur in hæc verba, [Sanè nuper auribus noſtris eſt relatum, quòd cum C. miles lepræ morbo, Domino permittente, reſperſus ſe cum filio ſuo diſcretionis annos nullatenus agente ad quoddam Monaſterium cum bonis etiam ſuis, quæ à Monaſterio ipſo tenuerat, contuliſſet, dictum filium habitum fecit ſuſcipere Monachalem, cùmque ipſi puero diſciplina monaſtica propter aſperitatem Regulæ diſpliceret, infrà decem hebdomadarum ſpatium à Monaſterio & habitu taliter ſuſcepto reſiliens, bona patris ab Abbatia illa cœpit cum inſtantia poſtulare.] Hæc ibi, Pondera ab ingreſſu patris, uſque ad petitionem legitimæ non interceſſiſſe niſi decem hebdomadas, & cùm pater non laboraret febri, ſed tantùm eſſet lepra reſperſus, ſatis credibile eſt eum adhuc fuiſſe ſuperſtitem quando filius legitimam poſtulavit, arg. *cap. De rectoribus, de Cler. ægrot. & c. 1. & 2. de coniugio leproſor.* aut certè ſi pater obijſſet, textus
9 de illius obitu mentionem feciſſet, ut moris eſt. Nec refragantur illa verba: *Quæ ipſi ex ſucceſſione proveniunt.* Quia benè adaptantur ad Monachum naturaliter viventem cùm juris fictione dicatur mortuus, *l. Deo nobis, C. de Epiſcopis, & Cler.* Quare hanc partem tuentur hìc gloſ. *penult.* Innoc. *in fin.* Hoſt. *num.3.* Butr. *num.5.* Card. *num.1.* Anchar. *in fin.* & Jo. de Anan. *num.3. & in d. c. In præſentia de probat.* Abb. Siculus *num.59.* Barbat. *num.124* & Mantica *num.72.* Silveſter *in verb. Hæreditas 1. quæſt.7. num.10. in 6. dicto, & in ver. Religio 6. quæſt.1. in 2. dicto*, Navarr. *commentar.2. de Regular. num.48. & 54.* Covarr. *in cap.1. num.7. de teſtam.* & ſic tranſeunt communiter Doctores noſtri, ut inquit Abbas hìc *num.4.* & quamvis ipſe *num.6. circa finem*, dicat contrarium verius videri de ſubtilitate juris; tamen fatetur ſatis æquum eſſe hanc tenere in favorem filii, ne cogatur poſtulare alimenta à Monaſterio. Similiter Bald. in d. Authen. *Si qua mulier num.38.* [Nota, inquit, quod filii in Authentica noſtra quoad petendam legitimam expectant mortem naturalem patris. Et illud eſt verum de jure civili, ſed de æquitate Canonica videtur ſecus; unde potuerunt intentare conditionem ex Canone pro iſta legitima ſtatim facta profeſſione per patrem, ut extra *de Regular. cap. Cum*
10 *ſimus*, qui textus non eſt alibi.] Hæc Bald. quem ſequitur Card. *hic num.2.* Adde quòd verum non eſt prædictam Auth. *Si qua mulier*, in qua fundatur opinio Legiſtarum fuiſſe Canonizatam *in d. cap. Si qua mulier 19. quæſt.3.* Quoniam non eſt à Papa inſerta Canoni, ſed tantùm redacta à Gratiano in volumen Decreti, & per hoc Canonizata non in-
11 telligitur: ut dixi *in cap. Canonum ſtatuta n.39. ſupra de Conſtitut.* Et hoc teneas, quia etſi legitima non debeatur filio niſi poſt mortem patris, *l. final. ff. de liber. agnoſcend. & dicta l.1. §. Si impuberi, ff. de collat. bonor.* tamen pater dicitur mortuus etiam per Monachatum, ut *cap. Placuit 16. quæſt.1. & d. l. Deo nobis, Cod. de Epiſcopis, & Cler. Facit*
12 *l. fin. Cod. de ſent. paſſ.* Unde in ſimili ſicut per mortem naturalem ſolvitur patria poteſtas, ita & per mortem civilem, quæ per ingreſſum contingit, ut hic per Anchar. *num. 2.* Et fideicommiſſum conditionale ſimiliter purificatur per ingreſſum religionis, ſicut per mortem naturalem, ut plenè notatur *in cap. In præſentia de probat.* & vide bonam gloſ. *in d. cap. Placuit, in ver. Mortuus 16. quæſt.1.*

Sed hic quæritur utrum annuendum ſit ſupplicationi 13
puellæ Monaſterium ingredi volentis, ut fideicommiſſum non purificetur per illius profeſſionem, ſed prorogetur uſque ad diem mortis naturalis.

Gratia in ſupplicatione petita videtur juſta, & concedenda, cùm hactenus nemini ſit jus quæſitum in bonis de quibus agitur, & ne dum non fiat præjudicium conſiderabile vocatis per fideicommiſſum, ſed potiùs fiat melior eorum conditio, ut ex deducendis mox apparebit.

In præſentia verò non eſt opus aggredi diſputationem 14
illam arduam & in primis difficilem, An filia, cui legata fuit dos major, & opulentior ſi nupſerit, minor verò ſi Monaſterium ingreſſa fuerit, poſſit profitendo majorem dotem ſibi propter carnales nuptias relictam conſequi, non obſtante contraria patris diſpoſitione. Quandoquidem petitur tantùm dilatio purificationis fideicommiſſi, non autem derogatio, & annullatio illius, inter quos caſus magna eſt differentia, cùm Principis authoritas maxima, & exu-
berans ſit in gratiis dilatoriis, reſtrictior verò, & anguſtior 15
in peremptoriis, & deciſoriis, ad textum *in l. Quoties, C. de precib. Imperat. offerendis*, & notant *in c. Quæ in Eccleſiarum de conſtitut.* Innoc. *num.3. poſt med. verſ. Si verò non auferatur ius*, Compoſtell. *num.6. eod. verſ.* Hoſt. *num.4. verſ. Ubi verò reſcriptum*, Jo. Andr. *num.22.* Abb. *num.12.* & Felin. *num.47.*

Prætereà quæſtio illa adeò à multis ventilata fuit, ut dif- 16
ficilè ſit diſcernere quænam ſit magis communis opinio, quamvis affirmativam eſſe magis receptam cenſuerit Rolan. à Valle *conſ.35. lib.3.* qui alios citat; contrariam verò amplexus videatur uti veriorem Covar. *var. lib.1. cap.19. n.9.* Quod ſi rationes ſint expendendæ, magis quidem vigere videntur pro parte negativa, quibus ſatisfacere non videtur Roland. licèt multum inſudaverit in reſponſionibus per eum allatis. Sed & huic ſuæ ſententiæ videtur conſuetudo repugnare, ad quam plerique Doctores recurrunt, quæ tamen probanda eſſet; ideòque ad evitandas tot difficultates, hæc diſcuſſio conſultò omittitur, præſertim cùm Rota videatur aliquando ſequuta opinionem affirmativam, ut per Mohed. *deciſ.235. aliàs 3. de teſtib.* Et nihilominus opinor gratiam petitam adhuc videri concedendam ex infraſcriptis.

Et primò, quia cùm jam per ſubſtitutionem factam fratri ſine liberis decedenti fuerit quæſita primo rata hæreditas huic puellæ, & hodie magis de ejus amiſſione, quam acquiſitione quæratur, & ſit indubitatum, ſi ei denegetur retentio, eam retractum iri à pio illo affectu ingrediendi religionem: certè ſuccurrendum eſt ei, & adjuvanda ejus pia intẽtione, ne retrahatur ab ea vita, quæ longè præſtantior eſt carnali matrimonio: Tanti enim fecerunt Doctores prædictam quæſtionem tractantes hanc rationem, ut hac potiſſimùm moti fuerint illi, qui affirmativam partem defendunt, cui ſatisfacere volentis, qui contrariam aſſerunt, reſpondent non eſſe veriſimile, ut qui Divino afflatus ſpiritu vult in aliqua religione profiteri, retinere velit bona temporalia, & eorum contemplatione à tam laudabili propoſito pati ſeſe avocari, cùm bonorum temporalium poſſeſſio interdicatur his, qui profitentur. Verùm hæc reſponſio non ſatisfacit in ſpecie, de qua agitur, in qua extra controverſiam eſt puellam hanc nolle profiteri, niſi impetrata à Sanctiſſimo D. N. venia retinendæ portionis ad ſe ſpectantis, & in eo Monaſterio profeſſionem eſt emiſſura, in quo licèt bona temporalia retinere.

Secundò videtur hæc gratia concedenda, cùm non contineat fideicommiſſi totalem derogationem, ſed protelationem tantùm, ſcilicet ut demum cùm diem ſuum extremum clauſerit, bona revertantur ad ſubſtitutos, non autem à die emiſſæ profeſſionis. Nam ut dictum eſt in hujuſmodi dilationibus concedendis exuberans eſt Principis authoritas, non ſolùm contra teſtatorum diſpoſitiones, ſed etiam contra expreſſas contrahentium conventiones, ut fuit reſolutum à Rota *in cauſa Tiburtina Caſtri Vivarii*, in qua fuerant à Papa contra expreſſum pactum contrahentium conceſſæ plures dilationes ad relevandum caſtrum venditum cum pacto de retrovendendo intra certum tempus, & tamen jam fuerat jus quæſitum parti ob lapſum temporis præſtituti ad retrahendum; in ſpecie verò noſtra nullum adhuc jus competit fideicommiſſariis.

Atque hinc inſurgit tertia, & ultima ratio; nam cùm 17
jus hoc ſit conditionale ſub incerto eventu mortis ſine liberis;

ris ; & ideò ſit valdè debile, & in ſpe tantùm conſiſtens, ut fuit reſolutum *in cauſa Bononienſi de Bologninis* 10. *Decembris* 1568. nullum ſit præjudicium conſiderabile ſubſtitutis ex dilatione hujuſmodi , cùm ea non conceſſa, hæc puella non ſit profeſſura ; & ita nihil certi juris quæſitum fideicommiſſarius reſpectu acquiſitionis hujus portionis . Et hac ratione tunc in dicta cauſa cenſuit Rota non fuiſſe neceſſarium in legitimatione cujuſdam maſculi facere mentionem fœminarum ad ſucceſſionem poſt maſculos vocatarum . Unum tamen eſt animadvertendum 18
ex hac dilatione poſſe reſultare præjudicium vocatorum , ſi ante obitum puellæ aliqua ſororum decederet cum filiis , ſuperſtitibus aliis ſororibus propter impedimentum tranſmiſſionis . Sed huic incommodo obviam iri poteſt ſi in ſupplicatione addatur , ut in eventu , quo Monaſterium jure communi non veniat præferendum , purificatio fideicommiſſi quantum ad effectum tranſmiſſionis cenſeatur facta à die emiſſæ profeſſionis .

DE REGULARIBUS.

Innocentius III. Piſano Archiepiſcopo.

CAPUT XVI.

AD Apoſtolicam ſedem : & infrà . Cùm Monachum fieri ante unius anni probationem, regularis inſtitutio interdicat : & infrà . Quæſtionibus tuis taliter reſpondemus , quòd licèt tempus probationis à ſanctis Patribus ſit indultum, non ſolùm in favorem converſi , ſed etiam Monaſterii : ut & ille aſperitates iſtius , iſtud & mores illius valeat experiri : (quod utrumque diligenter eſt obſervandum , præſertim cùm ab utroque de reliquo facta certa notitia non habetur) ſi tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum , is qui converti deſiderat , habitum recipit , & profeſſionem emittit , Abbate per ſe vel per alium profeſſionem recipiente Monaſticam , & Monachalem habitum concedente : uterque renuntiare videtur ei , quod pro ſe noſcitur introductum : Ideòque obligatur per profeſſionem emiſſam pariter & acceptam , ad obſervantiam regularem , & verè Monachus eſt cenſendus : quia multa fieri prohibentur , quæ ſi facta fuerint , obtinent roboris firmitatem . Prohibendum eſt autem Abbatibus , ne paſſim ante tempus probationis , quoslibet ad profeſſionem recipiant : & ſi contra formam præſcriptam quoslibet indiſcretè receperint , animadverſione ſunt debita corrigendi : cùm in ſubſidium fragilitatis humanæ , ſpatium probationis ſit regulariter inſtitutum.

S V M M A R I V M.

1 *PRofeſſio nec fieri, nec recipi debet infrà tempus probationis; ſed facta, & recepta tenet.*
*Et quid poſt iura Sexti ; & Concilii Tridentini , num.*23.
2 *Novitiatus , ſeu probationis tempus quamdiu duret ex veterum Canonum diſpoſitione variæ referuntur ſententiæ, & n.ſeqq. uſque ad n.*13.
3 *Magiſtri , qui iura cum ſalvari poſſunt , ſine cauſa corrigunt , terminorum ſunt tranſgreſſores .*
4 *Probationis tempus ex generali conſuetudine omnium ferè ordinum ultra annum non extenditur .*
5 *Conſuetudo poteſt legem interpretari, & tollere .*
6 *Novitii ex regula S. Benedicti probantur per duodecim menſes .*
7 *Novitii poſt Concilium Tridentinum expleto anno probationis aut ad profeſſionem ſunt admittendi , aut è Monaſterio eiiciendi .*
8 *Probationis tempus à Superioribus regularibus ultra annum prorogari non poteſt .*
9 *Declaratur n.*11.verſ.Fateor tamen. *Prorogatur à Sede Apoſtolica novitia morbo correpta , etiam ultra ſex menſes à finito anno donec duret ſpes recuperandæ valetudinis .*
*Item novitia quæ verebatur ne emiſſa profeſſione bona ſua apud mercatores exiſtentia recuperare non poſſet , num.*11.
10 *Tridentinum Concilium* c.16. verſ.Finito ſeſſ.25.de Regular. *comprehendit etiam Moniales .*
11 *Novitius adverſus tacitam profeſſionem poteſt ſibi cavere per proteſtationem præcedentem .*
12 *Novitii non ſunt ad habitum recipiendi niſi facta diligenti perquiſitione de illorum natalibus , moribus , & vita anteacta .*
13 *Novitius ob defectum ætatis , vel aliàs ad profitendum inhabilis elapſo anno eiici non debet à Monaſterio, ſed expectari poteſt quouſque ſit habilis ad profitendum , & num.ſeqq.*
14 *Ætas nulla in maſculis eſt præfinita à Concilio Tridentino ad ſuſcipiendum habitum novitiatus .*
Et quid in mulieribus remiſſive, ibidem .
15 *Novitii in religione Societatis Ieſu probantur biennio .*
16 *Abbas ſolus non poteſt quemquam recipere ad habitum, & profeſſionem, ſed cum maiori parte Conventus .*
17 *Novitii , qui habitum religionis S. Baſilii manu de Commendatarii non expreſsè profeſſi ſuſceperunt , & per aliquot annos geſtarunt , cenſentur tacitè profeſſi .*
Epiſcopus Eccleſiæ regularis poteſt Monachos ad profeſſionem recipere ibidem,verſ. Rurſus .
18 *Abbas poteſt Monachi receptionem demandare alteri etiam laico .*
19 *Profeſſio ſatis eſt ut recipiatur Superiore mandante, vel poſteà ratificante .*
20 *Multa fieri prohibentur , quæ facta tenent .*
21 *Renunciari non poteſt beneficio in favorem duorum indultè , niſi de conſenſu utriuſque .*
22 *Renunciari poteſt iuri etiam in favorem plurium introducto quatenus tangit perſonam renunciantis .*
23 *Anno probationis hodie nec tacitè , nec expreſsè poteſt renunciari , & in hoc corrigitur hoc capitulum , & num.ſeqq.*
24 *Decretum irritans inducit formam .*
25 *Formæ an poſſit renunciari quatenus concernit privatam utilitatem ipſius renunciantis .*
26 *Annus probationis reſtringi non poteſt à Superioribus regularibus , etiamſi per ingreſſum fiat alteri grave præiudicium .*
27 *Diſpenſatur cum muliere , cuius vir ſacros Ordines ſuſcepit , ut ſtatim profiteri poſſit , cùm in habitu laicali quindecim menſes in Monaſterio ſteterit .*
28 *Vir , cuius uxor duodecim annis maior Monaſterium ingreſſa habitum regularem ſuſcepit , expectare debet donec annus probationis labitur , & profeſſio ſit emiſſa .*
29 *Convertitæ ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ alicui religioni addictæ ſolemniter pœnitent .*
30 *Et poſſunt profeſſionem emittere iuxta diſpoſitionem iuris communis, earumque conſtitutiones .*
31 *Tenentur tamen ad clauſuram formalem , & emiſſionem trium votorum , nec in earum Monaſteriis reponi poſſunt Moniales aliorum Monaſteriorum correctionis cauſa .*

No-

32 *Novitiæ Ordinis S. Dominici in articulo mortis profiteri poſſunt ante annum probationis ad effectum lucrandi indulgentiam, & gratias ſpirituales ex indulto Pii V.*

33 *Et quid poſt Bullam Greg. XIII.* In tanta.

34 *Regulares de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem religionem ejuſdem Ordinis tranſeuntes, an per alium annum in probatione ſtare, atque iterum profiteri teneantur, & num.ſeq. uſque in finem.*

35 *Regularis duobus modis transferri poteſt ab uno ad aliud Monaſterium.*

36 *Monachus translatus ad Prælationem alterius Monaſterii an teneatur iterum profiteri.*

37 *Fratres Minores tranſeuntes ad Ordinem Canonicorum Regularium anno probationis renunciari non poſſunt, & n.64.*

38 *Carthuſia eſt ſtrictiſſima omnium religionum.*

39 *Carthuſiani petita, & non obtenta à ſuis Superioribus licentia recipi poſſunt ab Eremitis Camaldulenſibus.*

40 *Minimorum, & Capuccinorum religiones aliquibus reſpectibus ſunt ſtrictiores Carthuſiana.*

41 *Annus probationis ad quid inſtitutus, & num.58. & ſeq.*

42 *Profeſſus in una religione cenſetur profeſſus in omnibus quoad ſubſtantialia regulæ.*

43 *Novitius, qui poſt annum probationis exiit è Monaſterio, inde ad triennium reverſus poteſt ſtatim profiteri, niſi religionis aut perſonæ conditio ſit immutata, & num.63.*

44 *Approbatus ad aliquod officium non poteſt in ſimili officio reprobari requirente eamdem perſonæ idoneitatem.*

45 *Tranſiens ab uno ad aliud Monaſterium non eget nova probatione.*

46 *Novitiatus non exigitur ubi profeſſio non eſt neceſſaria, & num.67.*

47 *Regulares translati de ſtrictiori ad laxiorem ejuſdem Ordinis ex conſuetudine illicò admittuntur ad officia, & dignitates ſecundæ religionis, & n.65.*

48 *Religioſorum ſpecies diſcernuntur ex diverſitate profeſſionis, & habitus.*

49 *Religio ſtrictior non dicitur conſiderata primæva regula, ſed habito reſpectu ad præſentem obſervantiam, & conſtitutiones ultra regulam factas, & num. ſeqq.*

50 *Tranſitus à Fratribus Capuccinis ad Minores de Obſervantia non datur.*

51 *Nec à Calceatis ad Diſcalceatos ejuſdem Ordinis.*

52 *Profeſſio emiſſa ante annum probationis expletum ex Concilio Trident. eſt nulla, nullamque inducit obligationem.*

53 *Verba univerſalia, & geminata quam habeant vim.*

54 *Regularium translatio Canonicè fieri debet.*

55 *Tranſiens ad laxiorem religionem ejuſdem Ordinis poteſt quandocumque ad primam redire, niſi in ſecunda fuerit tacitè, vel expreſsè profeſſus, & nu. ſeq.*

56 *Translatus ab uno ad aliud Monaſterium ejuſdem religionis poteſt per Abbatem ad libitum revocari ad primum.*

57 *Religioſis non licet temerè converſare ab uno ad aliud Monaſterium.*

59 *Regulares Prælati quanta cum cautela debeant novitios ad profeſſionem recipere.*

60 *Regulares quàm pernitiosè à religione deficiant.*

61 *Regulares quo prætextu ſe excuſent à proprietate.*

62 *Tranſitus ad laxiorem religionem cauſa præcipua eſt infirmitas, ac debilitas complexionis.*

64 *Translatus ad laxiorem religionem poſt Concilium Tridentinum anno probationis renunciare non poteſt.*

66 *Fratres Minores ad Conventuales ejuſdem Ordinis tranſeuntes ſunt incapaces ſucceſſionis ex Bulla Alexandri VI.*

1 AD *Apoſtolicam*. Profeſſio fieri, & recipi poteſt ante probationis annum. Hoc dicit, ſecundùm Jo. Andr. Butr. & Anchar. Sed comprehendendo utrumque reſponſum, hoc intendit, ſecundùm Card. Abb. & Jo. de Anan. Profeſſio nec fieri, nec recipi debet infra tempus probationis; ſed facta, & recepta tenet. Dividitur in duas partes. In prima ponitur duplex conſultatio deciſa. In ſecunda reſponſio, ibi, *Quæſtionibus*. Et hæc ſubdivitur: nam primò reſpondet ad primam: ſecundò ad ſecundam, ibi, *prohibendum*, & eſt pars *cap. Ad Apoſtolicam, infr. de converſ. conjugat.*

Nota primò ibi, *Vnius anni*. Regulari inſtitutione in- 2
terdictum eſse Monachum fieri ante unius anni probationem, ut hic, *& cap. Gonſaldus*, ibi, [Canonica inſtitutio interdicit Monachum ante unius anni probationem effici,] *17.qu.2.* & pondera illud verbum, *regulariter*, hìc poſitum paulò infra, quod indicat hoc non eſse perpetuum: nam quandoque ſtatuitur biennium, ut *in c. Si quis incognitus, eadem cauſ. & quæſt.* quandoque verò triennium, ut *in cap. Monaſteriis, 19. qu.3.* Unde factum eſt ut in hac Canonum varietate circa probationis tempus quatuor emerſerint opiniones.

Prima opinio eſt eorum, qui dixerunt idcircò diverſa tempora fuiſse ſtatuta, ut oſtendatur tempus probationis eſse arbitrarium, argum. *cap. De cauſis, ſupra de offic. de leg.* ac proinde arctari, & prorogari poſse, quinimò & prorſus tolli: nam ſtatim quis poteſt recipi, & renunciare beneficio hujus probationis, ut hic patet, *& in c. Statuimus, infra eod.* & hanc opinionem recenſet primo loco gloſs. Joannis *in d. cap. Gonſaldus, in verb. Vnius anni*, & eam ſequitur gloſs. 1. hìc, & Abbas *in ult. notab. n.8. verſ. Mihi autem*.

Secunda opinio eſt gloſs. præallegatæ *in d.c. Gonſaldus*, quæ diſtinguit, an is, qui converti deſiderat, ſit Clericus notus; & tunc probetur per annum, juxt. text. *in d. cap. Gonſaldus*. An verò ſit Clericus ignotus, ſive laicus notus: & probetur biennio, ut *in d.c. Monaſteriis*, vel demum, ſit laicus ignotus; & probandus ſit per triennium, ut *in d.c. Si quis incognitus*. Si tamen Clericus notus per annum ſtatim converti voluerit, admittatur, ut *in hoc cap.*

Tertia opinio fuit Hugonis hic relati ab Hoſt. *n.1.* & à Jo. Andr. *n.6.* qui ſic diſtinxit, videlicet ſi vita, & conditio ejus qui vult converti ſit nota; probabitur per annum, & ſic loquitur *d.c. Gonſaldus*. Si conditio ſit nota, ſed vita ignota; probabitur biennio, & ſic loquitur *d.c. Monaſteriis*. Si verò utrumque ignotum ſit, id eſt tam conditio, quàm vita; tunc triennium erit expectandum, & ſic loquitur *d. c. Si quis incognitus, cap. Legem 53. & cap. Multes 54. diſt.*

Quarta denique opinio eſt aliorum, quos tacito nomine hic recenſet Hoſt. *eod. n.1.* qui exiſtimarunt veterum Canonum diverſitatem fuiſſe correctam per jura poſteriora, quæ reſtringunt ſe ad annum, ut hìc, *& in c. Statuimus, infr. eod.* cum ſuis concordantibus.

Verùm hæc ultima opinio non placet Hoſtien. quia cùm 3
eadem diverſitas non reperiatur expreſsè revocata, & ſit rationabilis; remanet in ſuis terminis, ut in Auth. *de non alien. reb. Eccleſ. §. fin. col. 2.* Quòd enim non mutatur, quare ſtare prohibetur? *l. Sancimus, C. de teſtam. & l. Præcipimus, in fin. C. de appellat.* & Magiſtri, qui jura, cum ſalvari poſſunt, ſine cauſa corrigunt, terminorum ſunt tranſgreſſores, contra id, quod legitur *in c.1. in fin. de ſepultur.* Nec ſecundùm eum obſtant jura moderna, quia etſi indiſtinctè loquantur; tamen poſſunt, & debent diſtingui per jura antiqua ſic diſtinguentia, ut *l. Non eſt novum, & l. ſeq. ff. de legibus*.

In hac opinionum diſſonantia tu dic ex generali conſue- 4
tudine omnium ferè ordinum regularium receptum eſſe, ut probationis tempus ultra annum non extendatur, & idemmet Hoſt. hìc *n.2.* & Jo. Andr. *n.6. ad fin.* fatentur de conſuetudine omnes ſequi contrariam opinionem; ac proinde in judiciis non eſſe ab ea recedendum arg. *l. Minimè, ff. de legib.*

Hæc igitur conſuetudo, quidquid diſtinxerunt jura anti- 5
qua, indiſtinctè ſervanda eſt; quia conſuetudo poteſt legem interpretari, & tollere, *§. Leges, 4. diſt. cap. Certificari de ſepult.* Butr. *hic n.5.* Præſertim verò quia Conciliationes, & diſtinctiones Doctorum circa probationis tempus non carent difficultate; nam textus noſter, qui præſcribit terminum unius anni, tantùm abeſt ut ſe reſtringat ad Clericos notos, ut potiùs expreſsè loquatur etiam de ignotis, ut patet ex illis verbis, *de reliquo certa notitia non habetur*, & text. *in d. cap.*
Gonſaldus 17. qu.2. in præfinitione temporis annalis refert ſe 6
ad regulam B. Benedicti, quæ abſque ulla diſtinctione Clericorum, vel laicorum jubet probari novitios per duodecim menſes, quibus elapſis, ſuſcipiantur in Congregatione,
nec liceat eis ex illa die egredi de Monaſterio, ut Rubrica 7
de diſciplina ſuſcipiendorum Fratrum *cap. 58.* Quibus hodie

die accedit jus noviſſimum Conc. Tridentini, quod in *cap.
15.ſeſſ.25.de regular.* non per verba indefinita, ſed univer-
ſalia præfixit probationi terminum unius anni in quacum-
que religione, *& in cap.16.* immediatè ſequenti præcipit,
ut finito tempore Novitiatus, Superiores quos habiles in-
venerint ad profitendum admittant, aut è Monaſterio eos
8 ejiciant. Ex quibus verbis apparet tempus probationis à
Superioribus regularibus ultra annum prorogari non poſſe,
cùm inferiores à Papa diſpenſare nequeant contra generale
Concilium, Extravag. *Sancta Romana*, §. *Quidam autem*,
& ibi gloſſ. *in ver.Concilii, de religioſ.dom.* & probavi latiſ-
9 ſimè *in cap.Nimis,à num.2. ſupra de fil. Presbyter.* Unde
mos fuit legitima ſubſiſtente cauſa hujuſmodi prorogatio-
nes obtineri à Sede Apoſtolica, & in ſpecie cùm virgo Mo-
naſterio ingreſſa, adverſa valitudine correpta, dubitaret ne
poſt annum probationis, cujus finis inſtabat, profeſſione
non emiſſa è Monaſterio ejiceretur, juxta *cap.16.ſeſſ.25. de
regular.verſ. Finito tempore profeſſionem autem emittere non
poſſet nolentibus Monialibus*, quæ verebantur, ne ob mor-
bum inutilis eſſet Monaſterio: adijt pro remedio Sacram
Congregationem Concilii; quæ cenſuit agendum cum San-
ctiſſimo, ut concedatur prorogatio ultra menſes ſex à fini-
10 to anno, donec duret ſpes recuperandæ ſanitatis: Sanctiſ-
ſimus annuit ut concedatur iſta prorogatio. Et amplius pu-
tavit *cap.16.ſeſſ.25. de regul.verſ. Finito*, non comprehen-
dere Moniales, ſed tantùm viros, qua tamen in re dixit
ampliùs à Sacra Congregatione deliberandum. Sacra
Congregatio deliberavit *d.cap.16.* etiam Moniales compre-
hendere: quia *c.15.* præcedens loquitur tam de Monialibus,
11 quàm de viris; & ſubeſt eadem ratio. Rurſus cum Olym-
pia Spinula Monaſterium ingreſſa dubitaret, ne emiſſa pro-
feſſione bona ſua apud mercatores exiſtentia recuperare
non poſſet, & tempus profeſſionis emittendæ inſtaret, petijt
à S. Congreg. ut ſibi liceret manere in Monaſterio ultra
tempus novitiatus, nec tamen propterea intelligeretur taci-
tè profiteri, Sacra Congregatio cenſuit quoad tacitam pro-
feſſionem poſſe Olympiam ſibi cavere per proteſtationem,
ut poſſit autem ultra tempus novitiatus manere in Mona-
ſterio, & non profiteri, opus eſt ut Sanctiſſimus det dila-
tionem. Sanctitas ſua indulſit ſex menſes ultra annum no-
vitiatus, ut manere poſſet in Monaſterio abſque profeſſio-
ne. Fateor tamen non videri prohibitum Superioribus,
quin poſſint profeſſionem prorogare ex aliqua juſta cauſa ad
breve tempus, & ita intelligi poteſt alia declaratio, qua
dictum eſt tempus probationis eſſe arbitrarium, & ultra
annum prorogari poſſe, alioquin nimis durum eſſet ut novi-
tius revoluto anno probationis confeſtim, & nulla interje-
cta mora expellendus eſſet à Monaſterio, ſi protinus ob legi-
timum aliquod impedimentum profiteri non poſſet; aut pro
qualibet brevi dilatione impetranda recurrendum eſſet ad
Sedem Apoſtolicam, præſertim ex longiuquis partibus, arg.
cap.un.§.fin. Ne ſed.vacan.lib.6. l. Si longus, §.fin.ff. de iudic. ad
quod vide quæ ſcripſi *in d. cap. Nimis à num.25. uſque ad nu.
30. ſupra de fil.Presbyter*, verba igitur *d.cap.16.verſ. Fini-
to tempore*, videntur cum aliqua moderata latitudine, & civi-
liter accipienda ex not. per gloſ. *in l. Anniculus, in ver.Civili-
ter, ff.de verbor.ſignif.* Ex ex his ſublata remanet prima opinio
Joannis gloſſatoris, & Abbatis quod tempus probationis ab-
12 ſolutè ſit arbitrarium. Ceſſant itidem ſecunda, & tertia
opinio diſtinguentium inter Clericos, & laicos notos, &
ignotos, quia noviſſimè ex Conſtitut. Sixti V. *Cum de omni-
bus in Bullar.com.2.pag.601.* & ex decretis Clem.VIII. *ſuper
receptione, & educatione novitiorum*, ſtatutum eſt, ut quod
attinet ad novitiorum recipiendorum formam, diligens per-
quiſitio habeatur de uniuſcujuſque natalibus, & vita ante-
acta. Atque ita hodie diſtinguendum non eſt inter notos,
& ignotos; vel quorum conditio, aut vita eſt nota, vel
ignota: quia nullus, cujus conditio, aut vita ignoratur,
recipi poteſt nedum ad profeſſionem, ſed nec ad habitum
novitiatus. Tene igitur tempus probationis regulariter ul-
tra annum non extendi.

13 Fallit primò, hæc regula in novitio ad profitendum in-
habili ob defectum ætatis; nempè quia non exceſſit annum
decimum ſextum à Concilio Tridentino præfixum *in c.15.
ſeſſ.25.de regular.* Lex enim quantumcumque generalis ſem-
per reſtringitur ad perſonas habiles *c.Unico, de ætat. & qua-
lit. lib.6. & c.1.de fil.Presbyt.eod.lib.* & notat Decius *in cap.
Cum omnes in 2.lectur.n.2. ſupra de Conſtit.* & Jaſon. *in l.2.§.
Prætor. num.3. ff. qui ſatiſdar. cogant.* Unde cùm novitius
quidam eſſet proximus profeſſioni, necdum ageret deci-
mum tertium annum, dubitavit ſuperior an poſſet permitte-
re, ut in novitiatu maneret uſque ad tempus profeſſionis,
vel potiùs eum ejicere deberet, Sacra Congregatio cenſuit
ſic poſſe; quia Concilium *d.cap.16. verſ. Finito*, loquitur
de habilibus ad emittendam profeſſionem; ſed hic non eſt
habilis, cùm ætatem non habeat. Præterea S. Congregat.
inclinavit in hanc ſententiam, ut in maſculis non ſit præfi- 14
nitum tempus à Concilio ad ſuſcipiendum habitum: quid
autem in mulieribus, dixi *in c.Cum virum ſupra eod.* Idem
reſponſum in quibuſdam inhabilibus, qui non adhuc ſcie-
bant legere, nec officium ordinare prout Religionis inſti-
tuta poſcebant.

Deinde fallit eadem regula in religione Societatis Jeſu, in 15
qua novitii probantur biennio: hoc enim inſtitutum ne-
quaquam ſuſtulit; imò expreſsè præſervavit Tridentina Sy-
nodus *in d.cap.16. ſeſſ.25.de regular.* nam poſteaquam juſſit
novitios expleto anno probationis ad profeſſionem admitti,
aut è Monaſterio expelli, immediatè ſubjunxit: Per hæc
tamen S. Synodus non intendit aliquid innovare, aut pro-
hibere, quin religio Clericorum Societatis Jeſu, juxta pium
eorum inſtitutum à Sancta Sede Apoſtolica approbatum,
Domino, & ejus Eccleſiæ inſervire poſſit.

Secundò, nota ad Abbatem pertinere Monachum reci- 16
pere ad habitum, & profeſſionem, ut patet ex littera ibi,
*Abbate profeſſionem recipiente Monaſticam, & Monacha-
lem habitum concedente*, concordat textus *in cap. Porrectum,
ſupra eodem*, ibi, *ex quo à convertendo votum emittitur, &
recipitur ab Abbate*. Non tamen intelligas hoc jus ſpectare
ad Abbatem ſolùm, ſed ad Abbatem & conventum ſimul,
circumſcripta conſuetudine, vel privilegio, *cap.fin.* & ibi
notat gloſſ. *in ver.Pertineat.* poſt Jo.Monach. & Archidiac.
infr. eod. lib.6. gloſſ. fin. & DD. *in d.cap.Porrectum*, Lapus
allegat.31. incipien. Prima concluſio num.1. & ad hoc requi-
ritur major pars Conventus, *cap.1. cum ibi notat. infr.de his
quæ fiunt à maior. part. Cap.* Lapus *ubi ſuprà num.3.* Navarr.
in cap.3. num.5. de Regular. & conſ.9. num.12. de Conſtit. &
Menochius *de præſumpt.lib.6. præſumption.83.num.9.& ſeqq.*
Sed Joan. Andr. *hic n. 2. in ver. Uterque poſuit unam Apoſtil-
lam*, dicens Abbatem debere hoc facere conſultis fratribus,
& cùm hac apoſtilla tranſeunt hic communiter DD. ut te-
ſtatur Abbas *n.11. verſ.Sed ultra gloſſ.quæro*, & hanc opinio-
nem, quod ſcilicet Monachorum creatio ſpectet ad Abba-
tem de Capituli conſilio pluribus hìc tuetur Abbas *d. nu.11.
uſque in finem cap.* ubi amplius ſentit Abbatem non teneri
ſequi conſilium fratrum, ſed ſufficere, ut requirat, & ex-
ſpectet reſponſum, ut *cap. Cum in veteri ſup. de elect.* Mihi
magis placet prima opinio: tum quia pro illa eſt textus aper-
tus *in cap.ult. 16.qu.7.* ubi poſt Hugonem hoc tenent Archid.
& Bellam. ambo *num.2.* & Turrecrem. *num.1.* tum quia ita
eſt in Collegiata ſæculari, in qua Canonicorum creatio eſt
ſimultanea inter Prælatum, & Capitulum; ſecundum ve-
riorem, & crebriorem ſententiam, quam ſervat Curia, ut
latiſſimè oſtendi *in cap.Cum Eccleſia Vulterrana, à n.2. ſupra
de election.* Ergo idem dicendum in Collegiata regulari, cùm
nulla afferri poſſit ſufficiens ratio diverſitatis, *c. Cum inter
corporalia, ſupra de tranſlat.Epiſc.* Nec refragatur apoſtilla
Joan.Andr. tum quia loquitur per verbum *forte*: tum quia
ipſe non agit de ſimplici receptione ad profeſſionem; ſed de
receptione ante annum probationis expletum, quæ fieri
non debet niſi conſultis fratribus, ut per eum. Veruntta-
men in hac materia in primis recurrendum eſt ad conſuetu-
dinem, vel privilegium cujuſque Ordinis ut poſt Specula-
torem adnotarunt Archidiac. Bellam. & Turrecr. *ubi ſupra*,
& ſcripſi plenius *in cap.Porrectum num.34. ſupra eod.* Quòd 17
autem hìc dicitur de Abbate, ipſo deficiente, videtur obti-
nere etiam in Commendatario ex ſententia Sac. Congre-
gationis Concilii. Nam cùm in Religione S. Baſilii appro-
bata in ſui initio fuerit expreſſa profeſſio trium votorum à
tempore cujus initii memoria non exiſtit, & regulari ob-
ſervantia in ea collabente ejus Monaſteria commendata
fuerint, ac deſierit emitti conſueta profeſſio, quia nec erat
caput aliquod religionis: dubitatum fuit an illi, qui hujuſ-
modi religionis habitum de manu Commendatarii, vel
Prioris non expreſsè profeſſi ſuſceptum per aliquot annos
geſtarunt, tacitè profeſſi intelligantur regulam S. Baſilii S.
Congregatio cenſuit intelligi tacitè profeſſos. Rurſus quòd
hìc dicitur de Abbate, procedit etiam in Epiſcopo Eccleſiæ
regularis; quia eſt Epiſcopus, & Abbas; ideòque ad eum
ſpe-

Digitized by Google

ſpectat Monachos ad profeſſionem admittere, ut notat Compoſtellan. *in cap. Cum cauſam n.1. ſupra eod.*

18 Tertiò nota ibi, *per ſe, vel per alium*, Monachi receptionem à Superiori regulari poſſe alteri demandari, prout hìc notat Hoſtienſ. *num.7.* & Butr. *num.3.* & idem Hoſtienſ. *in d.cap. Porrectum num.13. in ver. Et recipitur ſupra eod.* ubi
19 amplius cenſet poſt Innoc. *num.4.* munus demandari poſſe non tantùm Monacho, & Clerico, ſed etiam laico, & ſatis eſſe ut profeſſio recipiatur ipſo Superiore mandante, vel poſteà ratificante, ut *cap. Gonſaldus 17.qu.2. & cap. Inſinuante, qui Cleric. vel vovent.* cum concordantibus, de quibus ibi per eum.

20 Quartò nota regulam, quòd multa fieri prohibentur, quæ facta tenent, ad quod quotidiè allegatur hæc decretalis ad idem *§.fin.15.quæſt.1. & cap. Quemadmodum, §. Quod ſi poſt huiuſmodi ſupra de iureiuran.* Sed contraria regula habetur *in cap. Imperiale 25.qu.2. & in l. Non dubium, C. de legib.* ubi patet geſta contra legis prohibitionem non valere, quamvis lex non procedat ulteriùs ad irritationem actus. Pro conciliatione dic ut plenè ſcripſi *in cap. Cùm acceſſiſſent, de Conſtit.* poſt Joan. Andr. *hic num.3. in verb. Obtinent*, & Abb. *num.11.*

21 Quintò nota, beneficio in favorem duorum indulto non poſſe per alterum renunciari altero invito: nam quòd favore alicujus introductum eſt, in ejus odium retorqueri non debet, *l. Quod favore, C. de leg. & c. Quod ob gratiam de reg. iur. lib.6.* & in re communi potior eſt conditio prohibentis, *l. Sabinus, ff. com. divid. & l. Per fundum, ff. de ſervit. ruſtic. præd.* ſed de communi conſenſu uterque poteſt renunciare juri ſuo; quia regula eſt, Quòd quilibet renunciare poteſt his quæ pro ſe introducta ſunt, *cap. Statuimus infr. eod. C. Gratum, ſupra de offic. deleg. cap. Cùm nobis olim, de elect. l. Si iudex ff. de minor.* ita gloſſ. *hic in verb. Monaſterii*, Hoſt. *num.4. in fin. verſ. Sed & ex hoc, & num.8.* Butr. *num.3.* &
22 Abbas *n.10.* Quinimò ſecundùm Goffred. quilibet renunciare poteſt juri, quòd introductum eſt in favorem omnium illorum, de quorum numero eſt, in quantum illud jus tangit perſonam renunciantis, niſi in jure contrarium exprimatur, & ſic poteſt intelligi textus *in d.l. Si quis in conſcribendo, C. de pact.* & cum eo tranſit hìc Hoſtien. *nu.8.* apud quem *num.9.* reperies etiam, decem, & octo fallentias ad regulam prædictæ *l. Si quis in conſcribendo.*

23 Ultimò nota in verſ. *Si tamen*, anno probationis, ſecundùm hæc tempora poſſe renunciari de communi conſenſu nedum expreſsè, ſed & tacitè, videlicet per ſuſceptionem habitus regularis, & profeſſionem emiſſam, & receptam ante tempus probationis expletum, ut hìc eſt caſus, *& in c. Statuimus infr. eodem.* Sed hoc corrigitur hodie quoad Fratres Prædicatores, & Minores *in cap. Non ſolum, infr. eod. lib.6.* & quo ad reliquos Mendicantes *in c. ſeq.* & generaliter quo ad omnes religiones à Concilio Tridentino *in c.15. ſeſſ.25.*
24 *de regular.* nam in prædictis juribus, & præcipuè *in d.c.15.* apponitur decretum irritans profeſſiones anteà factas. Decretum autem irritans inducit formam, cui renunciari non poteſt, ut notat Baldus *in l.1. num.2. verſ. In contrarium, ff. de liber. & poſthum.* & Albert. Brunus *in tract. de forma fol.3. col.1.* ubi enim eſt data forma, conſenſus partium nihil operatur, gloſſ. *in cap. Statutum in princ. in verb. Committatur de reſcript. lib.6.* & ita anno probationis renunciari non poſſe ſæpiùs declaravit Sac. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, & latè conſuluit Navarrus *conſ.62.* incipien. *An Franciſcanus hoc titulo, ubi n.5.* dicit ita tenendum in conſulendo, & judicando.

25 Hinc redditur valdè dubitabile, quòd notat Decius *in cap. Cum acceſſiſſent num.22. ſupra de conſtitut.* ubi pluribus firmat etiam formæ renunciari poſſe, quando privatam reſpicit utilitatem: quandoquidem tempus probationis inductum eſt tam in favorem novitii, quàm religionis; & propterea ſecundùm hæc tempora illi poterat renunciari; quia quilibet poteſt renunciare ei, quòd pro ſe noſcitur introductum, ut expreſsè hìc dicitur, & *in d.c. Statuimus*, & tamen poſteàquam per decretum irritans profeſſionem tempus probationis eſt factum de forma, illi amplius à novitio, & Monaſterio ex S.Congreg. ſententia renunciari non poteſt: ergo formæ non poteſt renunciari etiam quatenus concernit privatam utilitatem ipſius renunciantis: circa quòd tamen vide quòd ſcripſi *in d.c. Cùm acceſſiſſent, à n.22.*

26 Hinc etiam fit ut hodie locum non habeat quòd hìc notant Hoſt. *num.2. in ver. Interdicat*, & Joan. Andr. *num.1. in eod. verb.* Videlicet tempus probationis reſtringi poſſe, ubi per ingreſſum religionis fieret alteri grave præjudicium, ut *in cap. Ex publico, §.1.* & ibi notat idem Hoſt. *in ver. Infra duorum menſium, infr. de converſ. coniugat. & in cap. Conſulti, §.1.* ubi etiam Hoſt. *in ver. Propoſuit infr. eod.* Etenim etſi hæc ſit juſta cauſa petendi diſpenſationem à Sede Apoſtolica tamen ab Ordinariis inferioribus, & Superioribus Religionum poſt Concilium Trid. amplius arctari non poteſt.

Ideòque cùm Sacra Pœnitentiaria reſpondiſſet Cynthiæ 27
Mutinæ, cujus vir Ordines ſacros ſuſceperat, licere poſt conſummatum matrimonium ingredi religionē, & in ea profiteri, eademque Cynthia agens annos triginta & octo id quā primùm efficere cuperet: petijt ſecum diſpenſari, ut non obſtante *c.15. ſeſſ.25. de regular.* ſtatim, vel intra annum quandocumque ad profeſſionem admitteretur, cùm in Monaſterio quindecim menſes morata, regulæ aſperitatem experta ſit, & ipſa à Monialibus noſcatur. Sac. Congregatio cenſuit hanc materiam juris poſitivi eſſe, *c. Ad Apoſtolicam, de Regular.* ubi intra annum probationis profeſſio fieri non debet, ſed facta tenet; ideò poſſe diſpenſari, & cauſam juſtam hoc caſu ſubeſſe Sanctiſſimus diſpenſavit.

Amplius, ſuborto dubio, An ſi mulier, quæ duodecim 28
annis major ingreſſa eſt Monaſterium, habitumque ſuſcepit, deinde expleto probationis anno profeſſionem emittere velit; interea vir expectare debeat donec annus probationis labatur, & profeſſio ſit emiſſa: Sac. Congregatio cenſuit ità debere.

Fallit primò, concluſio ſuperiùs firmata *n.23.* in mulie- 29
ribus, quæ Pœnitentes, ſeu Convertitæ appellantur, & ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ alicui religioni addictæ, & ſolemniter pœnitent, ut per Calder. *conſ.21. aliàs 7. de indic.* & Jul. Clar. *in §.fin. qu.35. num.20.* Sicuti Romæ eſt Monaſterium S.Mariæ Magdalenæ Ordinis S. Auguſtini. In his enim quo 30
ad tempus probationis, & profeſſionem emittendam ſervari debet jus commune, & illarum Conſtitutiones: nam Concilium Trid. *in c.18. ſeſſ.25. de regular. in verſ. Ab his tamen excipiuntur mulieres;* referendum videtur non tantùm ad ea, quæ deſuper continentur *in eod. cap.18.* Sed etiam ad reliqua, quæ in aliis Capitulis præcedentibus ejuſdem ſeſſ. ſancita fuere; & conſequenter etiam ad diſpoſita *in cap.15.* Unde S. Congregatio conſulta, An mulieres, quæ Pœnitentes, ſeu Convertitæ appellantur, de quibus fit mentio *in c.18. ſeſſ.25. de regul. verſ. Ab his*, poſſint profeſſionem emittere juxta diſpoſitionem juris communis, earumque conſtitutiones: Reſpondit poſſe. Teneri tamen hodie ad clauſuram 31
formalem, & ad emiſſionem trium votorum ex Decreto Pii V. & Gregorii XIII. nec in earum Monaſteriis poſſunt reponi amplius Moniales aliorum Monaſteriorum, quæ ſub clauſura degunt correctionis cauſa: nec amplius egredi ipſæ Convertitæ poſſunt. De his tamen vide quòd dixi *in cap. Statuimus num.60. infr. eod.*

Fallit ſecundò ſupradicta concluſio in Monialibus novi- 32
tiis Ordinis S. Dominici, quæ in articulo mortis conſtitutæ, dummodo ſint legitimæ ætatis, ex indulto Pii V. emittere poſſunt profeſſionem ante annum probationis expletum; ita tamen ut ſic decedentes conſequi poſſint indulgentiam, & aliàs gratias, quas Moniales verè profeſſæ decedentes conſequuntur, ut in ejus litteris incipien. *Summi Sacerdotii cura in Bullar. tom.2. pag.315.* Verùm hujuſmodi indultum quatenus adverſatur Decreto Concilii Tridentini *in* 33
cap.15. ſeſſ.25. de Regular. videtur redactum ad illius terminos à Gregorio XIII. in Conſtitutione, quæ incipit, *In tanta, eod. tom.2. pag.370.* Ac proinde ſi Monialis ſic profeſſa ex tali infirmitate decederet, Monaſterium non ſuccederet in bonis illius, arg. *cap. Conſtituit, 20.quæſt.3.* & ſcripſi *in cap. Sicut nobis ſupra eod.* Quod ſi ex morbo convaleſceret, non cenſeretur religioni alligata niſi tranſacto probationis anno iterùm profiteretur; licèt quoad indulgentiam, & gratias ſpirituales fortè ſuſtineri poſſit indultum Pii V. non fuiſſe à Gregorio revocatum, pro ut tenuerunt multi ex recentioribus, quos tamen cumulant hìc moderni Collectores *num.4.*

QUÆRO, An Regulares de licentia Sedis Apoſtolicæ 34
à ſtrictiori religione ad laxiorem ejuſdem Ordinis tranſeuntes, per alium annum in probatione eſſe, atque iterùm profiteri teneantur.

Regularis duobus modis transferri poteſt ad aliam reli- 35
gionem. Primò, ut illic præſit tamquam Abbas, vel Superior. Secundò, ut ſubſit tamquam privatus Monachus.

Si

Si transferatur ut præſit, Feder. de Sen. *conſ.5.* incip. *Qui-*
36 *dam Monachus* : reſpondit Monachum unius Monaſterii
ad prælationem alterius Monaſterii promotum non teneri
iterùm profiteri: nam [Per profeſſionem, inquit *num.3.*
quam fecit in primo Monaſterio, ipſo jure, aut intellige-
batur conformatur moribus ſecundi Monaſterii quoad ſub-
ſtantialia regulæ: quantùm verò ad omnia, quæ ſunt extra
ſubſtantiam hujus regulæ, conformabit ſe illa de facto ob-
ſervando, nec eſt neceſſe, ut verbo obligetur, vel aſtringatur,
cùm ipſo facto ſe aſtrinxerit ſuſcipiendo prælaturam ipſius
Monaſterii: nam cùm ipſe ſit unum corpus cum ſuis Mo-
nachis, cujus corporis ipſe eſt caput; ſatis ipſo facto intelli-
gitur tacitè promiſiſſe ſe obſervaturum quæ obſervari de-
bent in ipſo Monaſterio per Abbatem.] Hæc Federic. de
Sen. cujus verba tranſtulit Petrus de Peruſ. *in ſuo tractatu de
mutat. ſtat. perſon. n.7. & 18.* Illum tamen pluribus reprobat
Navarr. *de Regul. conſ.60.* incip. *Ad Monachus.* Verùm in
hoc primo caſu, quicquid ſit de illius veritate, non videtur
immorandum, quia propriè ad præſentem quæſtionem
non ſpectat.

Si autem regolaris ab una ad aliam religionem transfera-
tur ut ſubſit, non ut præſit, ut in hoc caſo; tunc ſi Religio
ſit alterius Ord. clarum eſt regularem teneri per alium an-
num in probatione eſſe, atque iterùm profiteri, etiamſi reli-
gio, ad quam transfertur, ſit laxioris regulæ: ut ex facto re-
37 ſpondit Navar. *in præallegato conſil.62. de Regular.* ubi prolixè
oſtendit Franciſcanum, ſi transferatur ad Ordinem Canoni-
corum Regolarium, qui regulæ inſerviunt laxiori, ut *in cap.
Quod Dei timorem, infr. de ſtat. Monach.* nõ poſſe renunciare
anno probationis conceſſo per Concil. Trid. *in c.15. ſeſſ.25.
de Regular.* Et pro hac concluſione obſervandom eſt multo-
ties contingere, ot una religio licèt generaliter ſit largior,
quam alia, tamen cenſeatur arctior reſpectu alicujus pecu-
38 liaris inſtituti. Sicut Carthuſia eſt omnium religionum
ſtrictiſſima, ut in Extravag. Martini IV. quæ eſt prima de
Regul. (licèt ex conſtit. Eugenii IV. incipien. *Illa quæ, 8. Ka-
39 lendas Decembr. 1475. in Bullar tom.1. pag.274.* Carthuſiani
petita, & non obtenta a ſuis Superioribus licentia recipi
poſſint ab Eremitis Camaldulenſibus) & in ſpecie eſt ar-
ctior, quam Minimorum S. Franciſci de Paula, ot pluribus
40 probat idem Navarr. *de Regul. conſ.10. aliàs 50.* incip. *Car-
thuſianorum religio*; & tamen hæc poſterior eſt arctior re-
ſpectu perpetuæ abſtinentiæ ab ovis, & lacticinius, ut ibidem
Navarr. advertit. Quemadmodum religio Fratrum Mino-
rum S. Franciſci, præſertim Capuccinorum, negari non
poteſt quin ſit ſtrictior Carthuſiana reſpectu aſperitatis ha-
bitus, arctiſſimæ paupertatis etiam in communi, & mul-
titudinis præceptorum, ad quæ FF. Minores ex vi regulæ
tenentur ſub reatu mortalis peccati, ot habetur *in cap.
Exiit qui ſeminat, de verb. ſignif. in 6.* adeò ut propterea ha-
beant ſe hujuſmodi religiones tamquam excedentia, &
exceſſa, licèt in Carthuſiana ille veluti perpetuus carcer, &
ſtrictior clauſura, cujus, & Conc. Trid. meminit *in c.13. in fin.
ſeſſ.25. de Regul.* præponderet omnibus aliis aſperitatibus, ut
per Navarr. *loc. cit.* Unde æquum eſt ut regularis probet hæc
genera aſperitatum priuſquam religioni per profeſſionem
perpetuò alligetur hic, *& in c. Non ſolum, infr. eod. lib.6.* vix
enim ferendum eſſet, ut Carthuſianus tranſiens ad Capucci-
nos in primo momento temporis eſſet eorum religioni irre-
vocabiliter incorporatus; atque hanc ſententiam probavit
Navarr. *de Regul. conſ.60.* incip. *An Monachus*, quem alii re-
centiores poſteà ſecuti ſunt.

41 Quòd ſi religio ſit ejuſdem Ordinis, ut ſi fiat tranſitus à
Diſcalceatis ad Calceatos, vel à Reformatis ad eorum Con-
ventuales, in quibus terminis procedit præſens quæſtio; res
eſt magis dubia, Nam cùm tempus probationis à SS. Patri-
bus ſit indultum non ſolùm in favorem converſi, ſed etiam
Monaſterii, ut ille aſperitates iſtius, & iſtud mores illius va-
leat experiri, ot hic in littera: hoc caſu nec reſpectu novitii,
nec reſpectu Monaſterii prima facie videtur neceſſarius an-
42 nus probationis. Non reſpectu novitii: nam ſi auſterita-
tem conſideremus reſpectu ſubſtantialium religionis, ſatis
eſt ut regularis ſemel profeſſionem emiſerit in aliqua reli-
gione: nam qui unam religionem profitetur, omnes cenſe-
tur profiteri quoad ſubſtantialia, ut tradunt Feder. de Sen. *d.
conſ.5. ſub n.1. verſ. Præterea ſufficit.* Lap. *alleg.130. pro dubiis,
n.4. verſ. Item ſecundum opinionem Theologorum*, poſt Jo. And.
quem citat in cap. *Sane in gloſſ. magna poſt princ. ſupr. eodem*,
Cald. *conſ.391. in princ. verſ. Ant profeſſio illius, aliàs 6. de Reg.*
Gemin. *conſ.41. in princ. verſ. Quidam verò*, plenè Anchar.
321. *Præmittenda ſunt*, & Petr. de Peruſ. *d. tract. de mut. ſtat.
perſon. n.8.* Si verò auſteritatem conſideremus reſpectu regu-
læ, utique ſi religio eſt ejuſdem Ordinis, & inſtituti ſatis vi-
detur eſſe ut regularis expertus jam ſit omnes illius auſteri-
tates in ſtrictiori obſervantia abſque eo quòd illas iterùm 43
probet in laxiori. Nam eum, qui certus eſt, certiorari am-
plius non oportet, *c. Eum qui de Regul. iur. in 6.* Et propter
hanc rationem cùm olim dubitatum eſſet in S. Congrega-
tione Concil. An is, qui habito regulari ſuſcepto, annum
integrum manſit in religione, eòque lapſo gravi morbo cor-
reptus, & proptereà profeſſione nequaquam emiſſa, per-
miſſu Superiorum ad ſæculum redit, poſſet inde ad trien-
nium morbo liberatus, & ad Monaſterium reverſus proti-
nus emittere profeſſionem, vel potiùs per alium annum ſta-
re in probatione teneretur: Sac. Congregatio cenſuit poſſe
ſtatim emittere profeſſionem non expectato alio probatio-
nis anno, niſi religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata;
idque Superiorem Religionis animadvertere diligenter de-
bere, quæ fuit opinio Bartholomei Brixienſis *in quæſtione
ſua Veneriali 68.* quem refert, & ſequitur gloſſ. *in d. c. Eum
qui.* Sed nec reſpectu religionis annus probationis videtur
neceſſarius; quia cùm religio jam experta ſit indolem, ac
mores novitii in arctiori, ac duriori diſciplina; quem ibi ſe-
mel approbavit amplius reprobare non debet: nam appro-
batus ad aliquod officium non poteſt in ſimili officio repro- 44
bari requirente eamdem perſonæ idoneitatem. Innoc. *in c.
Cùm Venerabilis, in penult. col. in gloſ. in ver. Inſtrumentum,
verſ. Item ſi admitto, de except.* Abb. *in c. Præſentium de teſt.*
Felin. *in d. cap. Cum venerabilis, in ult. col.* Dyn. *in reg. quod
omnes de reg. iur. in 6.* & Bald. *in Margarita, in ver. Approba-
tus.* Præſertim quia Diſcalceatorum, & Calceatorum S.
Auguſtini, item Obſervantium, & Reformatorum ſtrictio-
ris Obſervantiæ S. Franciſci, & aliorum hujuſmodi videtur
una, & eadem religio: idem enim eſt inſtitutor, & eadem
regula, unus generalis utrioſque. Ergo quemadmodum non
requiritur nova probatio cùm regularis tranſit ex uno ad 45
aliud Monaſterium, *cap. Nullus* ubi notatur, *de elect. in 6.* ita
nec cùm tranſit ex una Religione ad aliam ejuſdem ordinis,
& inſtituti. Et hac ratione non videtur obſtare decretum 46
c.15. ſeſſ.25. de Regul. Quia ex Concilii ita demum requiri-
tur annus probationis, ſi profeſſio ſit neceſſaria. Sed hic ne-
gatur hujuſmodi neceſſitas, cùm jam præceſſerit profeſſio
in eadem religione; ideòque, nec probationis annus requiri
videtur, quòd eſt præambulum ad profeſſionem emitten-
dam, *c. Conſulti infr. eod. cum concord.* & ſicuti Conciliũ non
requirit novam probationem in eo, qui tranſit ad aliud Mo-
naſterium ejuſdem religionis, ita nec in regulari, qui tranſit
ad laxiorem ejuſdem ordinis. Nec videtur etiam rationi
conſentaneum ut qui ſtetit tamquam veteranus inter pro-
feſſos ſtrictioris religionis, modò agat in laxiori inter Novi-
tios, arg. *c.1. ſupra de maiorit. & obed.* Unde hanc opinionem
videtur ſequi Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.2. cap.41. n.101.* ubi poſt-
quam tradidit, tranſeuntem ad aliam religionem debere in
ſecunda religione annum probationis explere, ſubdit deinde
hoc eſſe intelligendum ſi tranſitus fiat ad ordinem diſtin-
ctum, vel ad ejuſdem ordinis Monaſterium, ſtrictioris ta-
men diſciplinæ. Idemque indiſtinctè de tranſeuntibus ex
una ad aliam religionem cenſent Coninch. *in ſumm. qu.3.* &
Henric. *lib.3. de excomm. cap.4. n.2. in commen. littera O.*

Quibus accedit etiam communis obſervantia: nam 47
tranſlati de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem ejuſdem
Ordinis illicò admittuntur ad officia, & dignitates ſecun-
dæ Religionis, nec ullam profeſſionem emittere, aut annum
probationis prætermittere conſueverunt, ut teſtantur Pro-
curatores omnes Ordinum Mendicantium.

Verùm his non obſtantibus videtur reſpondendum Re- 48
gulares, ut ſupra tranſeuntes ad laxiorem Religionem etiam
ejuſdem Ordinis teneri per alium annum ſtare in probatio-
ne, atque iterùm profiteri, adeò ut liberum ſit eis ad primam
Religionem redire, niſi peracto probationis anno fuerint ſe-
cundæ alligati per expreſſam, vel tacitam profeſſionem.
Quòd ut evidentius appareat obſervandum eſt Religiones
ad effectum, de quo agitur, tunc cenſeri diverſæ ſpeciei,
quando utrobique diverſa vivendi ratio obſervatur, ut pro-
batur in Clem. 1. *de elect.* & in Clem. *eos de regul. per iura*,
Gemin. *conſ.41. Pro clariori, in princip.* aut ſpecies Religioſo-
rum diſcerni ex diverſitate profeſſionis, & habitus, intelli-
gendo verbum illud, *profeſſionis*, non pro ſubſtantialibus
Re-

Digitized by Google

Regulæ, quia in illis Religiones omnes conveniunt, ut no-
tatur in *c.2. de Eccleſ. ædific.* & dictum eſt ſupra *n.42.* ſed pro
diverſitate regularis diſciplinæ, ut indemnet declarat pau-
lò inferiùs, quam actionum diverſitatem conſiderat etiam
Anchar. *conſ.321. in princ.* Idque procedit ſive idem ſit in-
ſtitutor, & eadem regula, ſive non: nam cujus vitam geri-
mus, ejus regulæ fore cenſemur, ut dicebat Abbas Anti-
quus relatus à Jo. Andr. in *c. Recolentes, circa princ. de ſtat.*
49 *Monach.* Ideòque diverſa, ſeu ſtrictior religio ad effectum
tranſitus non dicitur conſiderata primæva regula, ſed habi-
to reſpectu ad præſentem obſervantiam, & conſtitutiones
factas oltra regulam, Lap. *alleg.130. num.1. verſ. Item quia,*
Cardin. Zabar. *conſ.28. Quidam frater, in princ.* & fuit opi-
50 nio Innoc. communiter approbata ſupra eod. in *c. Sane.* Pa-
tet exemplo fratrum Capuccinorum, & Minorum de Ob-
ſervantia Sancti Franciſci, quorum unus eſt inſtitutor, &
eadem regula, de qua in *cap. Exiit qui ſeminat, de verb. ſi-
gnif. in 6. in Clem. Exivi de Paradiſo,* & in extravag. Joan.
XXII. *quorundam,* & extrav. *Ad Conditorem eodem titulo,*
& tamen nulli dubium eſt has Religiones quo ad hoc cen-
ſeri diverſas, adeò ut à Capuccinis minimè liceat ad Ob-
ſervantes tranſire, juxta *cap. Licet infr. eod.* & Concilium
Tridentinum *c.19. in fin. ſeſſ.25. de regul.*

51 Quinimò hoc procedit etiamſi utriuſque ſit unus, &
idem generalis; nam adhuc tamen ad effectum tranſitus
cenſentur diverſæ, ſi una ſit ſtrictior altera, ut patet in Re-
ligionibus Calceatorum, & Diſcalceatorum S. Auguſtini,
certum eſt enim à Calceatis non dari tranſitum ad Diſcal-
ceatos. Ergo inter has eſt ſpecifica differentia: aliàs enim
ſi prorſus eſſet una, & eadem Religio, daretur tranſitus
indiſtinctè de una ad aliam, ſicut datur de uno ad aliud mo-
naſterium, d. *c. Nullus,* atque ibi notatur, *de election. in 6.*
Dicendum eſt igitur religiones haberi ut diverſas quotieſ-
cumque regularis diſciplina, & ratio vivendi in eis diver-
ſimodè obſervatur; licet ſint ſub eodem capite, & regula.

52 Quibus ita conſtitutis probatur concluſio ſuperiùs pro-
poſita ex decreto Concil. Trid. in *c.15. ſeſſ.25. de regul.* ubi
ſtatuitur, ut in quacumque religione ad profeſſionem non
admittatur qui minori tempore, quam per annum in pro-
batione ſteterit, & profeſſio antea facta ſit nulla, nullamq;
inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis,
vel ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effe-
ctus. Ponderanda enim eſt dictio illa, *quacumque,* quæ
cùm ſit univerſalis, *l. Ex quacumque, ff. Si quis in jus voc.*
l. Quicumque, C. de ſer. fugit. l. Hoc articulo, ubi plenè
53 notatur, *ff. de hered. inſtitut. cum ſimil.* meritò includit
etiam ea quæ aliàs non comprehenderentur, *cap. Soluta,*
*verſ. Quodcumque ligaveris, de maior. & obed. cap.2. de ob-
ſerv. ieiun. c. ſi Romanorum, 19. diſt. l. Tres fratres, ff. de pa-
ctis,* & tradit Roman. *in conſ.31. Viſis his, n.2.* eamque di-
ctionem propterea effrænatam vocat Lucas de Pen. in *l. fin.
in princ. C. de exact. trib. lib.10.* quod eò magis procedit
hoc caſu ponderata prægnantia, ac geminatione verbo-
rum, quibus Concil. utitur tam in d. *c.15.* quàm in *cap.22.
ejuſd. ſeſſ.* Hæc enim geminatio dictionum univerſalium
ejus eſt virtutis, ut omnia includat, quæ dici, vel exco-
gitari poſſunt abſque aliqua limitatione, diſtinctione, &
reſtrictione, Jaſ. in *l.1. col. penult. verſ. Limita prædicta
omnia, ff. de legibus,* quod fusè pluribus relatis comprobat
Cravett. *conſ.294. Verba tranſactioni, num.1. & ſeqq.* adji-
ciens eadem verba comprehendere etiam caſus impro-
prios, & in quacumque materia, etiam pœnali per doctri-
nam gloſſ. in *l.2. in ver. Alias, C. de quadr. præſcriptione,* &
Salicet. *in l.2. C. de nox.* Itaque dum Concil. decernit ne-
ceſſario eſſe præmittendum annum probationis ad profeſ-
ſionem emittendam in quacumque religione, & adjectis
aliis verbis univerſalibus, ac repetitis, perinde eſt ac ſi ſan-
xiſſet id eſſe obſervandum in quacumque religione ſive illa
ſit laxior, ſive ſtrictior, & ſive alterius, ſive ejuſdem or-
dinis, in quocumque caſu tam ingredientium, quàm tran-
ſeuntium. Quam verborum geminationem ad hunc effe-
ctum ponderat, licet admodum ſuccinctè Navarr. *d. conſ.
62. n.9. de regul.*

54 Præterea ut Religioſus unius religionis fiat religioſus al-
terius, requiritur ut canonicè transferatur, *c. Cum ſingula,
§. fin. de præben. in 6.* ſed canonicè non transfertur abſque
nova profeſſione, ut ex not. in d. *c. Cum ſingula* reſpondit
Navarr. *conſ.61.* incip. *Quidam Abbas in 2. de regular.* Ergo
religioſus unius religionis fieri non poteſt religioſus alterius
abſque nova profeſſione; & per conſequens abſque novo
anno probationis, qui ad profeſſionis validitatem exigitur
tam de jure communi in Ordinibus Mendicantium, *cap.
Non ſolum, & cap. Conſtitutionem de reg. in 6.* quàm gene-
raliter in omnibus ex decreto Concilii in d. *c.15.*

Et confirmatur, quia ſi ſic tranſiens non teneretur in 55
ſecunda religione profiteri, ſeqoeretur ut pro libito ſuæ
voluntatis poſſet quandocumque ad primam reverti, liber
eſt enim receſſus à religione, quamdiu quis non eſt illi ta-
citè, vel expreſsè per profeſſionem alligatus, ut *hic & c.2.
ſupra eod. cap. Conſult. cap. Poſtulaſti, & cap. Statuimus in-
fra eod. cap.1. in princ. hoc tit. lib.6. & cap. unico de voto, eod.
lib. cum ſimil.* Ideòque videmus translatum ab uno ad aliud 56
monaſterium ejuſdem ordinis poſſe per Abbatem quando-
cumque revocari ad primum, *cap. Volentes, § In eos verſ.
Et ſi liberè poſſint ad eadem monaſteria revocare, de privil.
in 6.* Sed conſequens eſt abſurdum; quia poſt canonicam
tranſlationem non licet amplius ad primam religionem re-
verti, niſi ſervatis iis quæ de jure ad novam tranſlationem
requiruntur, juxta *cap. Licet, infra eod. & ſupra, cap. Sa-
ne,* gl. *in cap. Non eſt vobis, in verb. Permittatis, ſupra eod.*
alioquin fas eſſet regularibus temerè converſare ab una ad 57
aliam religionem, quod tamen nec licet ab uno ad aliud
monaſterium, ut in *cap. Ioannes, ſupra eod.* ſequitur ergo
ut ſic tranſiens teneatur iterùm profiteri, & conſequenter
novum annum agere, cùm ex decreto *d. cap.15.* in nulla
religione admittatur ad profeſſionem qui minori tempore,
quàm per annum in probatione ſteterit.

Ad hæc annus probationis datur tam novitio, quàm re- 58
ligioni, ut alter alterius qualitates experiatur priuſquam
invicem indiſſolubiliter obligentur, ut *hic, & in cap. Non
ſolum, & cap. Conſtitutionem, infra eod. lib.6.* Dignum eſt
enim ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem
ſentiant in legibus diſciplinam, ut in *cap. Recolentes, infra
de ſtat. Monach.* Poteſt autem facilè accidere ut regularis
aſſuetus in ſtrictiori obſervantia difficulter poſſit ſe confor-
mare moribus fratrum laxioris religionis; ideòque perpe-
tuis conſcientiæ ſtimulis agitatus cum eis nulla fruatur ani-
mi tranquillitate, ſed vivat anxius, & inquietus. Unde
priuſquam obligetur ſecundæ religioni, & præcludatur illi
regreſſus ad primam, æquum eſt, ut ſpatium habeat, ac
tempus deliberandi, quod in ſubſidium fragilitatis humanæ
fuit à SS. PP. inſtitutum, ut in hoc *c. & in d. c. Non ſolum.* Et
viceverſa poteſt probabiliter contingere ut regulares ægrè
ferant mores, & acrimoniam profeſſi in ſtrictiori regula;
& proinde inter translatum, & cæteros regulares perpetua
ſit morum diſcrepantia, ac diſſenſio animarum. Nam co- 59
hærere, & conjungi non poſſunt quibus & ſtudia, & vota
diverſa ſunt, ut legitur in *cap. In nona, 16. qu.7.* Quod
conſiderant Feder. de Sen. & Petr. de Peruſ. *locis initio
citatis ſupra, num.35. & 36.* Plerumque enim Monaſte-
rium, quod ſemper tranquillum fuerat, litigioſo recepto
aliquo, & ſeminante diſcordias non quieſcit, ut formali-
ter dicebat *hic* Hoſt. *n.4.* Quapropter grave eſt inexpertos
monaſteriis applicari, *cap. Monaſteriis, 19. qu.1.* Unde
Hoſt. *eod. num.4.* conſulit, ut in receptione, & potiſſimum
in profeſſione accipienda, caveat ſibi Abbas: nam mus in
pera, ſerpens in gremio, ignis in ſinu, malam conſueve-
runt retributionem exhibere hoſpitibus, *cap. Etſi Iudæos,
infra de Iudæis.* Probetur ergo diligenter priuſquam mo-
naſterio alligetur, *arg. cap.1. §. penult. ſupra de Cler. Pe-
regrin.* ne contingat poſtea pœnitere, ſed ſerò, *arg. cap.1.
de ſerv. non ordinan. cum ſuis concord.* Amplius, cùm am-
bulare debeant homines de virtute in virtutem, *cap.1. de
tranſact. cap. Legimus, 93. diſt. l. Ut gradatim, de muner. &
honor.* & nemo mittens manum, &c. *cap. Magnæ, de voto.*
Quinimò in viam Dei non progredi ſit retrogredi, ſecun- 60
dum B. Bern. relatum à Jo. Andr. & Petr. de Anchar. in d.
cap. Recolentes, in princ. de ſtat. Monach. Hinc docuit expe-
rientia regulares migrantes ad laxiorem vitam plerumque
fieri cæteris deteriores. Quapropter Auguſtinus ſcribens
ad Clerum, & populum Hipponenſem *Epiſt.137.* alt. *Quo-
modo difficile ſum expertus meliores, quam qui in monaſteriis
profecerunt; ita non ſum expertus peiores, quàm qui in mona-
ſteriis ceciderunt,* alias legitur, *defecerunt,* quod refertur in
c. Quantumlibet diſt.47. Probet ergo illos religio, & quos
habiles invenerit, expleto anno probationis ad profeſſio-
nem admittat, aut è monaſterio eiciat, ad Concil. Tri-
dent. præſcriptum *c.16. verſ. Finito, ſeſſ.25. de regul.*

Digitized by Google

61 Conſiderandum eſt etiam in religionibus ſtrictioris obſervantiæ, etſi votum paupertatis in particulari arctiſſimè obſervetur, nihil tamen deeſſe religioſis ex iis, quæ neceſſaria ſunt, juxta præceptum ejuſdem Concilii *in cap.2. ſeſſ.25. de Regul.* præſertim quoad ægrotos, debiles, aut ſenio confectos, in quos præcipua exercentur opera Charitatis, quæ fortè non ita ſe habent in religionibus laxioribus, in quibus religioſi coguntur ipſimet ſibi neceſſaria comparare, &, ut ſæpè audivimus, non alio prætextu, ac paliamento conantur ſe, licet perperam, à retentione peculii excuſare, niſi quod religio neceſſaria eis ad vitam non ſubminiſtret, præſertim in infirmitatibus, quod eſt
62 maximè conſiderabile, cùm præcipua cauſa legitima tranſeundi ad laxiorem ſit infirmitas, & debilitas complexionis, ut notant Gemin. & Franc. in d. *cap. Cùm ſingula*, §. *Prohibemus, propè finem de preben. in 6.* quæ ratio valdè urget etiam ex parte Superiorum regularium, à quibus ſic tranſiens per annum probari debet, ne propter infirmam valetudinem, aut virium imbecillitatem perpetuò ſit inutilis, & oneroſus monaſterio. Unde juſtum eſt ſive novitium, ſive religionem ſpectemus, ut alterum probet priuſquam obligetur ex quaſi contractu, qui dicitur fieri inter profeſſum, & monaſterium, ut hic notant Doctores, & in
63 *cap. Porrectum, ſupra eod.* & propterea dum S. Congregatio declaravit eum, qui morbi cauſa Superiorum permiſſu exiit è Monaſterio, poſt expletum probationis annum, poſſe inde ad triennium receptum ſtatim profiteri abſque nova probatione, prudenter adjecit verba illa, niſi religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata, quæ ſatis confirmant opus eſſe novo anno probationis quotieſcumque regularis diſciplina diverſa eſt ab illa, quam quis ab initio profeſſus fuit.

Hanc ſententiam generaliter in eo, qui tranſit ad laxiorem Religionem ſequutus eſt Navarr. *d.conſ.62. de Reg.* & clariùs *conſ.67. incipien. Nolim Ordinis*, ubi movetur tum decreto Concilii Trident. quod generaliter loquitur; tum quia, inquit, annus probationis non ſolum datur in favorem profeſſuri, ut experiatur, id quod profeſſurus eſt: ſed etiam in favorem eorum, qui profeſſionem ſuſcipere debent, ut experiantur mores ſuſcepti an conveniant ſuæ Congregationi; & ita licèt qui expertus eſt ſtrictiorem regulam, ſatis videri poſſet expertus laxiorem, & ſic ex parte illius ceſſare videatur neceſſitas eum probandi: non tamen ad hoc tollitur monaſterio neceſſitas probandi mores illius, qui longè melius cognoſcuntur tractatu annali, quam menſtruo, vel ſemeſtri, vel alio minori, & *conſ.61. Quidam Abbas, num.4. de reg.* dixit non eſſe abſurdum ut antiquus, & veteranus in una religione ſit poſteà novitius in alia.

Quod videtur etiam ex antiquis tacitè ſenſiſſe Hoſt. in *cap. Licet col.3. ſub num.16. verſ. Sed quid ſi monaſterium infra eod.* ubi ait: Si dubitatur an regularis ſit legitimè translatus nec ne, ita demum ſecundùm monaſterium compellitur illum defendere, ſi à tempore tranſitus ſit elapſus annus; aliàs eſt reſtituendus priori monaſterio. Atque ita indiſtinctè ſenſit Hoſt. tranſeuntem ad aliud monaſterium ita demum eſſe illi incorporatum, ſi ſteterit per annum, ac propterea tacitè profeſſionem emiſerit, juxta *cap.1. de regul. lib.6.* & Clem. *Eos, eodem tit.*

Nec diſſentit Feder. de Sen. *conſ.5.* nam ipſe non putavit requiri novum annum probationis in eo, qui transfertur ut præſit; quia per aſſumptionem prælationis in ſecundo monaſterio videtur tacitam profeſſionem emiſiſſe, ac renunciaſſe anno probationis, quod fieri poterat de jure communi in ordinibus non Mendicantium, ut hic patet, & in *cap. Statuimus, infr. eod.* juncto *cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, eod. tit. lib.6.* ſed aliud cenſuit in eo, qui tamquam Monachus transfertur ut ſubdit.

Ac demum hanc ſententiam videtur olim probaſſe S.Con- 64
gr.Concil. nam cùm dubitatum eſſet an profeſſus in una religione, & ad aliam translatus etiam laxiorem auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſet renunciare anno probationis: Reſpondit non poſſe, nec illam renunciationem per Superiorē conceſſam intra annum recipi debere, ſed teneri eum iterùm profiteri, juxta formam traditam, *c.15.ſeſſ.25.de Regul.*

Unde ſequitur, ut nec obſtet contraria obſervantia: 65
quia cùm hic caſus ſit comprehenſus d. *cap.15.* non valet contraria conſuetudo etiam immemorabilis, utpotè ſublata *cap. ult. eiuſdem ſeſſionis.*

Expedit autem ut in dubio ita declaretur ad compeſcendam facilitatem, & frequentiam tranſitus à ſtrictiori ad largiorem religionem ejuſdem Ordinis. Quam ob cauſam 66
olim Alex. VI. ſtatuit ut Fratres Minores de Obſervantia tranſeuntes ad Conventuales ejuſdem ordinis eſſent incapaces ſucceſſionis, ut refert Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alien. qu.8. num.38.* & Rodriq. *de reg. tom.2. qu.128. verſ. Advertendum tamen*, facit text. *in Clem.1. d. reg. & in cap.1. eod. tit. in extravag. commun.*

Cùm eo tempore actum eſſet de ſupraſcripto dubio in 67
Sac. Congregatione Concilii reſponſum eſt tranſeuntem de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem religionem, etiam ejuſdem Ordinis, teneri in ſecunda religione novum annum probationis peragere. Sed quoad novam profeſſionem, ſubdubitante Cardinali Juſtiniano, articulus non fuit deciſus; tametſi ex anno probationis, qui eſt præambulus ad profeſſionem, & fruſtratorius eſſet profeſſione non ſequuta, ſatis inferri poſſit ad obligationem iterùm profitendi.

DE REGULARIBUS.

Idem Innocentius III. Aconeñ Epiſcopo.

CAPUT XVII.

Sicut nobis fuit propoſitum, quidam clericus cùm ægritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, & de recuperanda ſanitate deſperans, habitum Canonicorum regularium petiit & accepit: ſed nec ad Eccleſiam tranſivit, nec bonis ſuis uti ceſſavit, videntibus & ſcientibus Epiſcopo & Canonicis Eccleſiæ Nazaren. à quibus habitum ſuſceperat regularem: & infrà. Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi regularem habitum ſe poſtulante ſuſcepit, & ad obſervationem religionis Canonicæ, ſua ſe profeſſione ligavit, ad reſumendum habitum Eccleſiaſtica eſt diſtrictione cogendus; cùm quod tanto tempore extra canonicam manſit, non in excuſationem ejus, ſed in majoris tranſgreſſionis augmentum, meritò valeat allegari.

SUMMARIUM.

1 *Profeſſionem qui fecit, & habitum ſuſcepit, licet nunquam ſteterit in clauſtro, ad obſervantiam regularem compellitur.*
2 *Votum an ſolemnizetur ex ſuſceptione habitus profeſſorum extra monaſterium.*
3 *Profiteri quis poteſt etiam in lecto, & in domo propria.*
4 *Tolerantia, & patientia Superioris delictum ſubditi non excuſat.*
5 *Abbas diſpenſare nō poteſt ut Monachus vivat diſſolutè.*
6 *Praſcribere non poteſt Monachus contra obedientiam Monachalem, quantumcunque temporis degat extra monaſterium.*
7 *Profeſſio emiſſa à Novitia in mortis articulo per circumventionem Abbatiſſæ an valeat, & an dos ſit monaſterio acquiſita, & n.ſeqq. uſque in finem.*
8 *Profeſſio emiſſa per dolum, & circumventionem Abbatis an obliget profitentem, anve illius bona ſint hæredibus reſtituenda, & num.ſeqq. uſque ad n.22.*

9 *Do-*

9 *Dolus in ſpiritualibus non vitiat contractum.*

10 *Dolus bonus dicitur, quo quis ad meliorem vitam inducitur.*

Declaratur, n.13.

11 *Dolus malus quid ſit.*

12 *Profeſſio puellæ non eſt irrita ex eo quod Epiſcopus illius voluntatem non exploraverit.*

13 *Dolo allici quis non debet ad religionem ingrediendam.*

14 *Bona ſeducti ad Religionem cur monaſterio non acquirantur, & n.ſeqq.*

15 *Dolus ſuus nemini debet eſſe lucroſus.*

16 *Contractus bonæ fidei dolo initus eſt ipſo iure nullus.*

17 *Dolus dans cauſam contractui ita demum nocet, ſi ſit dolus ipſius contrahentis, ſecus ſi alterius.*

18 *Dolus an debeat eſſe Abbatis, & monaſterii ad hoc ut bona ſeducti ad Religionem ſint hæredibus reſtituenda.*

19 *Prælatus tutori, & curatori æquiparatur.*

20 *Dolus tutoris, vel curatoris dans cauſam contractui nocet pupillo.*

21 *Prælatus ſolus in quærendis poteſt Eccleſiæ præiudicare.*

22 *Profeſſio emiſſa in articulo mortis obligat profitentem ſi ſit mentis compos, aliàs ſecus.*

23 *Matrimonium poteſt contrahi etiam in mortis articulo.*

24 *Metus mortis an & quando vitiet profeſſionem.*

25 *Quid ſi ſit metus mortis naturalis.*

26 *Et quid ſi mortis accidentalis caſualis.*

27 *Et quid ſi mortis accidentalis violenta.*

Et quid ſi metus non fuerit ordinatus ad profeſſionem extorquendam, n.29.

28 *Metus mortis cur inficiat profeſſionem ſi ſit incuſſus ab homine, non autem ſi divinitus ſit illatus.*

30 *Profeſſio in mortis articulo an cenſeatur emiſſa in fraudem ſubſtituti, ſeu venientium ab inteſtato, & n.ſeq. uſque in finem.*

31 *Profiteri non videtur ſuſcipiens habitum religionis in morte, nec eius bona monaſterio deferuntur.*

32 *Renunciatio facta in articulo mortis præſumitur in fraudem expectantis.*

33 *Profeſſio emiſſa à Monialibus S. Dominici in articulo mortis conſtitutis ante annum probationis elapſum ex indulto Pii V. prodeſt quoad ſpiritualia tantum, non autem quoad temporalia.*

34 *Morti proximus non præſumitur immemor ſalutis æternæ.*

35 *Dolus non præſumitur in his, quæ habent iuris aſſiſtentiam.*

1 S*icut nobis*. Qui profeſſionem fecit, & habitum recepit, licet numquam ſteterit in clauſtro, ſed in ſæculo propriis bonis fuerit uſus, ad obſervantiam regularem compellitur. Hoc dicit: Communis diviſio. Secunda ibi, *Fraternitati*; in qua primò ſolvit caſum; ſecundò ſolvit obſtaculum, ibi, *Cùm quod*.

Nota primò ibi, *de recuperanda ſanitate deſperans*: Eum, qui tam gravi morbo affligitur, ut de præſenti vita deſperet, nihilominus obligari ex profeſſione, de quo tamen latiùs dicam infra *num.22. & ſeqq.*

2 Secundò nota ibi, *Habitum Canonicorum Regularium*. Votum ſolemnizari per ſuſceptionem habitus profeſſorum, etiam extra monaſterium, prout *hic* notant Butr. *in 1. notab.* & Anchar. *num.2.* Oppoſitum tenui poſt Hoſt. Collectarium, & alios in *cap. Inſinuante, num.30. infra, Qui cler. vel. voven.* Et ad hunc textum reſpondeo iſtum clericum non tantùm ſuſcepiſſe habitum profeſſorum, ſed etiam feciſſe profeſſionem expreſſam, ſecundùm Hoſt. *hic num.2. in ver. habitum*, Joan. Andr. & alios in ſumma hujus textus, quod apertè probat littera, ibi, *Regularem habitum ſe poſtulante ſuſcepit, & ad obſervationem religionis canonicè ſua ſe profeſſione ligavit*; alioquin ex ſola ſuſceptione, vel delatione habitus extra clauſtrum profeſſio tacita non inducitur, *cap. Vt clerici, ſupra eod.* & ex ſententia Sac. Congreg. Concilii ſcripſi pleniùs in prædicta Decretali *Inſinuante*, & eſt ex mente gloſ. *penult. hic*.

3 Tertiò, nota ibi, *Sed nec ad Eccleſiam tranſivit*; Ingreſſum in monaſterium non eſſe de ſubſtantialibus monachatus; ideòque poſſe quem validè profiteri etiam in lecto, & in domo propria, ut hic eſt caſus ſecundùm Joan. Andr. & omnes, & notat Abbas *in 2. notab.* Sed an hoc ſit verum, præſertim poſt Concil. Trid. & decreta Clem. VIII. ſcripſi latiſſimè in d. *cap. inſinuante, à num.24. uſque in fin.*

Quartò, nota ibi, *Videntibus, & ſcientibus*. Delictum 4
ſubditi non excuſari ex patientia, & tolerantia Superioris. Facit textus in *cap. Cùm iamdudum, verſ. Cùm multa per patientiam tolerentur, ſupra de præben.* quandoque tamen tolerantia bujuſmodi inducit diſpenſationem in caſibus, in quibus Abbas poteſt diſpenſare, ut in eſu carnium. Sed 5
ut Monachus diſſolutè vivat, Abb. diſpenſare non poteſt, ut *cap. Cùm ad monaſterium, in fin. de ſtat. Monach.* ſecundùm Anchar. *hic n.4.*

Ultimò, nota ex illis verbis, *Quod tanto extra tempore contra Canoniam manſit*, &c. Monachum quantumcumq; temporis moram traxerit extra monaſterium nunquam præſcribere contra obedientiam Superioris, nec ſe in libertatem vindicare; quia illam poſſidet mala fide, & in talibus diuturnitas temporis culpam non minuit, ſed auget, ut hic, & in *cap. Quia ingredientibus, ſupra de teſtam. in cap. Quod Deo pari, 33. qu.5. & in cap. fin. de conſuetud.* cum aliis hic allegatis in gloſſ. *ult.* Unde dicit lex. Ridiculum eſt meliorem fieri conditionem furis propter continuationem furti, ut *l. Inficiendo, §. Infans, ff. de furt.* & ſervus fugitivus ſui furtum facit, & ideo nec habet locum uſucapio, nec longi temporis præſcriptio, dicit text. in *l.1. C. de ſervit. fugit.* 6

QUÆRO, An valeat profeſſio emiſſa à novitia in ar- 7
ticulo mortis per circumventionem Abbatiſſæ, & an dos fuerit monaſterio acquiſita.

Quædam puella graviſſimo morbo contagioſo, nempè ethico cum ſputo ſanguinis purulento diu laborans medicorum judicio deſperata ſuaſionibus Abbatiſ. ac Monialium monaſterii, ubi annum probationis peregerat, inducta profeſſionem emiſit, poſtquam infra dies quindecim ex hac vita migravit. Et quia Decreto Concilii Trident. *cap.16. ſeſſ.25. de Regular.* ſtatuitur ut finito tempore novitiatus Superiores novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut è monaſterio ejiciant: atque alio decreto *cap.17. eiuſdem ſeſſ.* cavetur ut puella, quæ habitum regularem ſuſcepit, profeſſionem non emittat, niſi exploraverit Epiſcopus an ſeducta ſit, an ſciat quid agat; & ſi voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas juxta monaſterii illius, & Ordinis regulam, liberè ei profiteri liceat: Dubitatum fuit an hujuſmodi profeſſio emiſſa ab inhabili ad religionem, & ad mortem tendente, atque alieno adjutorio indigente, ut ſe in illo actu ſuſtentare poſſet, valida eſſet, necne? & quatenus eſſet valida, an cum Abbatiſſa doloſè, ut ſupponitur, timens ne dicta puella decederet non profeſſa, ad finem ut lucrum dotis monaſterio cederet, patre illius reclamante, qui dotem aſſignaverat, illam clam ad profeſſionem induxit; dos hujuſmodi propter dolum ad patrem ſuperſtitem reverti debeat: an verò quæſita fuerit monaſterio. S. Congreg. Concilii *die* 26. *Novembris* 1616. & ſi viſa fuerit ſentire validam eſſe profeſſionem, ut proponitur, emiſſam; nihilominus tam in judicio validitatis profeſſionis, quàm reſtitutionis bonorum ſatius putavit audire eos, quorum intereſt: itaque poſteà petita eſt reſolutio inſtante Procuratore monaſterii, atque audito etiam Procuratore venientium ab inteſtato.

Propoſita quæſtio duas implicat inſpectiones, & utramq; 8
bimembrem. Prima inſpectio eſt an eidem validitati profeſſionis, aut dotis acquiſitioni officiat dolus, & circumventio Abbatiſſæ. Secunda eſt an eidem validitati, aut acquiſitioni obſiſtat, quod profeſſio emiſſa fuerit in mortis articulo.

Circa primam inſpectionem ſolutio difficultatis quoad utrumque membrum habetur ex canone *Conſtituit*, 20. *q.3.* qui duplicatur in *cap. penul. 16. qu.7.* ubi apertè ſtatuitur ut qui per dolum, & circumventionem Abbatis profeſſionem emiſit, cogatur in religione perſeverare, ſed ipſius bona hæredibus reddantur, & ita per illum text. firmat Innoc. in *cap. Dudum, num.4. in ver. Allexerunt, infra de converſ. coniugat.* ait enim: Quamvis non debeat quis dolo allici ad religionem ingrediendam, hoc tamen non irritat votum; ſed quoad bona temporalia benè obeſt dolus, & ideo monaſterium illa non lucratur, ſed hæredibus deferuntur. Idem firmat Speculator *in tit. de ſtatu Monachorum, §.fin. numer.71. verſ. Excipitur tamen,* Bald. *in Auth. Si qua mulier, in fin. verſ. Vltimo quæro,*

Digitized by Google

C. de Sacroſ. Eccleſ. ubi refert, & approbat dicta Speculatoris, Abb. in d. *cap. Cum dilectus, numer.* 12. *ſupra, quod met. cauſ.* ubi aſſerit probari in d. *cap. Conſtituit*. Quod ſi dolo quis fuerit inductus ad intrandum religionem, tenet ingreſſus; ſed ſi religioſi, qui dolo illum induxerunt, fecerunt hoc propter bona temporalia illius, non debent illa bona habere; & ſubdit illum caſum eſſe ſingularem, quem etiam dicit valdè notabilem Decius in *cap. In præſentia, num.* 31. *de probat.* Idem tenent gloſ. Archid. & Doctores in d. *cap. Conſtituit*. & ſequitur Navar. *in Comm.* 2. *de Regular. num.* 31. *& alii recent.*

9 Ratio hujus deciſionis quoad primum membrum validitatis profeſſionis ea eſſe dignoſcitur ſecundùm Archid. *ibi num.* 2. & Turrecrem. *in ver. Manere cogantur*, quia qualitercumque quis fiat voluntarius, tenet converſio; unde congruè dicitur in text. *Perſeverare cogantur*; quia licet allecti, tamen voluntarii intraverunt. Et quamvis dolus cauſam contractui dederit, & Eccleſia non debeat fraudem facere in ſuis contractibus, *cap. Per tuas, de donat.* imò bonæ fidei contractus dolo initus ſit ipſo jure nullus, *cap.* 1. 15. *quæſt.* 6. *l. Et eleganter, ff. de dolo*; tamen ſecus eſt in ſpiritualibus, *cap. Dudum*, & ibi gloſ. *in ver. Spes, infr. de converſ. conjugat. cap. Cum dilectus*, & ibi gloſ. *fin.* & Doctores, *ſuprà quod met. cauſ.* nam ſecundùm Archid. *loc. cit. circa finem*. Idcircò ſpiritualis contractus etiam dolo initus valet, quia hic dolus ſuum effectum non habet; effectus enim, & finis doli eſt decipere, ut *l.* 1. *§. Dolum, ff. de dolo*, iſte autem non decipitur, quia vice Dei hominem ſupra caput ſuum imponit, *cap. Statuimus*, 19. *qu.* 3. Item non poteſt dici deceptus qui ſe Chriſto conjunxit, ut ait gloſ. in d. *cap. Conſtituit, in ver. Cogantur*: dolus enim,
10 quo quis inducitur ad meliorem vitam, dicitur dolus bonus; & ideò valet profeſſio, quia jura non ſubveniunt niſi adverſus dolum malum, ut dicit Abbas in d. *cap. Cum dilectus, num.* 12. & Bero. *in cap. In præſentia, numer.* 107. *verſ. Ratio diverſitatis, de probat.* & ante eos gloſ. præalleg. *in d. cap. Dudum*, & eſt textus in *cap. Veniens, de con-*
11 *verſ. conjugat.* Dolus autem malus eſt calliditas, fallacia, ſeu machinatio ad circumveniendum, fallendum, & decipiendum alterum adhibita, ut diffinitur in d. *l.* 1. *§. Dolum, ff. de dolo*. Quo fit ut minor per dolum, & circumventionem illectus, & ſeductus ad religionem ingrediendam non reſtituatur in integrum, ut tenet gloſ. *fin. in d. c. Cum dilectus, ſuprà quod met. cauſ.* [Quia, inquit, non videtur deceptus qui meliorem vitam elegit, vel cujus conditio melior facta eſt,] ut ait Turrecrem. *in d. cap. Conſtituit, circa finem*, & ſequitur Abbas *in cap. Cum virum, num.* 6. *ſuprà eodem*, & fuit dictum gloſ. in d. *cap. Dudum, in verb. Spes*.

12 Nec prædictis obſtat, quod Concilium Tridentinum in *cap* 17. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* jubeat explorari voluntatem puellæ an ſit ſeducta; ſiquidem hoc tantum innuit ut non liceat puellas ſeducere ad religionem ingrediendam: ſed hinc non ſequitur ut ſi fuerint ſeductæ, non obligentur ex profeſſione, cùm præſertim omiſſio explorationis voluntatis profeſſionem non vitiet, ut Sac. Congregatio decla-
13 ravit. Unde quod ſuperiùs diximus dolum, quo quis inducitur ad religionem, eſſe bonum dolum. Notabiliter limita ut procedat tantummodò reſpectu ipſius ingredientis, cujus conditio melior effecta eſt, non autem reſpectu inducentis; quia fas non eſt deceptoriè quemquam ſeducere, vel allicere ad religionem, ſi tamen fiat, hoc non irritat votum, ut declarat Innoc. præallegat. in *cap. Dudum, num.* 4. *in ver. Allexerunt, de converſ. conjugat.*

14 Cur autem bona puellæ, ut præfertur ſeductæ, vel illectæ non acquirantur monaſterio, quod eſt ſecundùm membrum primæ inſpectionis ſimiliter multiplex eſt ratio. Prima deducitur ex d. *cap. Conſtituit*, 20. *qu.* 3. videlicet ne turpis lucri ſectatores, qui in fructuum animarum, ſed in avaritiam, & turpè lucrum inhiantes quempiam circumveniendo totonderunt, ideſt ad profitendum induxerunt, ex ſua circumventione, & dolo commodum con-
15 ſequantur. Unde ex eo textu congruè Turrecrem. in extremis verbis ſumit argumentum, quod nulli ſuus dolus debeat eſſe lucroſus. Altera ratio eſt ſecundùm Bero. in d. *cap. In præſentia, num.* 105. *de probat.* quia oblatio bonorum, quæ ex profeſſione conſequitur, ſapit naturam contractus bonæ fidei, & non ſtricti juris, cùm de jure canonico omnes contractus ſint bonæ fidei, ut tradit Bald. in *cap.* 1. *ſupra de plus pet.* Contractus autem bonæ fidei vitian- 16
tur ipſo jure propter dolum dantem cauſam contractui, ut d. *cap.* 1. 15. *qu.* 6. *& d. l. Eleganter*, & ibi Bart. & Doctores, *ff. de dolo*. Plenè Archid. in d. *cap. Conſtituit, num.* 1. *&* 3. & ibi etiam Bellam. *in princ.*

Tertiam denique rationem differentiæ cur valeat profeſ- 17
ſio illecti ad religionem, non autem bonorum oblatio ex profeſſione conſurgens ſubtiliter aſſignat idem Bero. in præallegat. *cap. In præſentia, num.* 107. *verſ. Sed tu noviter conſidera*: nam ſecundùm eum dolus ſive det cauſam, ſive incidat, ita demum vitiat, ſi ſit dolus ipſius contrahentis, ſecus ſi ſit dolus tertii, quia talis dolus etiamſi det cauſam, non nocet, ut eſt text. in d. *l. Et eleganter, §.* 1. & ibi notat Bart. Quando autem fit oblatio de perſona, & rebus duplex fit contractus, alter cùm monaſterio, & conventu reſpectu bonorum; & hunc contractum vitiat dolus monaſterii, tanquam dolus contrahentis, ut in d. *cap. Conſtituit*, 20. *qu.* 3. & per Bart. *in d. l. Et eleganter*. Alter contractus fit de perſona cum Chriſto, & non cum homine, quia ratione voti quis obligatur Deo, ut *c. Magna, infra de voto, cap. Cum ad monaſterium, de ſtat. Monach.* gloſ. *ult. in d. c Cum dilectus, cum ſimil.* Unde non mirum ſi talis contractus obligationis perſonalis ex dolo Abbatis, vel monaſterii non vitiatur, nec eſt ipſo jure nullus, quia ſi vitiaretur, diceretur vitiari ex dolo tertii, hoc eſt Abbatis, vel monaſterii, quod non eſt dicendum.

Non obſtat ſi dicatur. Ad hoc ut bona auferantur mo- 18
naſterio, requiritur ut dolus præceſſerit ſimul à Prælato, & majori parte conventus, eo quod cùm receptio Monachorum ſpectet ad Abbatem, & conventum ſimul, *cap. fin.* & ibi gloſ. & Doctores *infr. eod. lib.* 6. dixi *in cap. Porrectum, & cap. Ad Apoſtolicam, ſuprà eodem* factum illorum benè poteſt nocere monaſterio, gloſ. *in rub. C. Quæ ſit longa conſuetudo, & ſupra de his quæ fiunt à maior. part. cap. per totum, & cap. Cum omnes, de conſtitut.* At verò dolus ſolius Abbatiſſæ, vel plurium Monialium non conſtituentium majorem partem conventus non videtur obeſſe monaſterio in hac bonorum acquiſitione; quia delictum, &c. *cap. Delictum, de regul. iur. lib.* 6. & hanc deciſionem ponit Abbas in *cap. Dudum, in gloſ. in verb. Aliquando, infra de converſ. conjugat.* Bero. *conſ.* 28. *num.* 11. *vol.* 1. Lell. Zecchius *de Republ. Eccleſ. in tit. de regular. num.* 14. *limit.* 1. & Tapia in Authen. *Ingreſſi in ver. Sua, cap.* 11. *numer.* 20. *C. de Sacroſ. Eccleſ.*

Etenim reſpondetur objectam deciſionem poſſe tantum admitti ſi dolus adhibeatur à perſona alicujus privati religioſi, vel à minori parte conventus, & in hoc caſu loquitur Abb. in d. *cap. Dudum*, ubi primò ponit regulam. Quod monaſterium privetur bonis quando induxit aliquem doloſè ad ingrediendum non propter Deum, ſed propter bona temporalia ingreſſi, & mox limitat quando totum monaſterium fuit in culpa, ſecus ſi particularis perſona; quia delictum ſingulare non debet monaſterio obeſſe, ut in *cap. Venerabilis, de except. & cap. Si Epiſcopum*, 16. *qu.* 6. Hoc inquam caſu admitti poteſt ſupradicta deciſio, prout eam admittit Bero. in d. *cap. In præſentia, num.* 108. ubi illam tuetur ab impugnationibus Decii ſentientis oblationem bonorum vitiari etiam propter dolum unius Monachi. At verò ſecùs dicendum eſt ſi dolus fuerit adhibitus ab ipſo Abbate, vel Abbatiſſa; tum quia textus in d. *cap. Conſtituit*, conſiderat dolum, & circumventionem ſolius Epiſcopi, vel Abbatis, non autem monaſterii: tum
quia Abbas, & Prælatus tutori, vel curatori æquiparatur, 19
in *c. Quia Epiſcopus*, & ibi gloſ. *Magiſtralis, poſt medium,*
verſ. Alii comparant, 5. *qu.* 3. Unde ſicut dolus tutoris, vel 20
curatoris dans cauſam contractui nocet pupillo, ita & dolus Abbatis, vel Abbatiſſæ, ex his quæ ſcripſit Bart. in d. *l. Et eleganter, in fin.* 2. *col. ff. de dolo*. Tum denique quia hoc caſu non verſamur in bonis acquiſitis, ſed in acquiren-
dis per profeſſionem puellæ, ut præfertur, ſeductæ. In quæ- 21
rendis autem ſolus Prælatus poteſt monaſterio præjudicare gloſ. not. in *cap. Illud, §. Si ergo, in ver. Meliorem*, 16. *qu.* 6. Innoc. *in cap. Fraternitatis, de donat.* Abb. *in cap. Verum, num.* 3. *verſ. Nam in acquirendis*, ſolus Prælatus poteſt nocere Eccleſiæ infra de conditione appoſit. latiſſimè Jaſon. in *l. Hoc legatum, ff. de legat.* 3. Rota *diverſ. part.* 3. *lib.* 2. *deciſ.* 109. *n.* 4. Unde hanc partem tuentur in d. *c. In præſentia, de probat.* Felin. *n.* 9. Decius *n.* 33. Bero. *n.* 110. & Ferret. complures alios allegans *n.* 22. *&* 23. & Navar. *comm.* 2. *n.* 31.

de re-

Digitized by Google

de regul. quos noviſſimè ſequitur Thom. Sanchez *in ſumm. tom.2. lib.7. cap.34. num.6.* & nihilominus in caſu hujus puellæ interceſſit dolus, & circumventio non tantum Abbatiſſæ, ſed etiam monialium, ut in themate, unde ceſſat omnis difficultas.

22 Circa ſecundam inſpectionem manifeſtum eſt profeſſionem regularem fieri poſſe etiam in articulo mortis, & profitentem obligare, ut eſt textus clarus hic in illis verbis, *cum ægritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, & de recuperanda ſanitate deſperans*; concordat textus in *cap. Sicut tenor*, ibi, *de præſenti vita deſperet*, & in *cap. Porrectum*, ibi, *infirmitate gravatus*, necnon ibi; *metuens ne voto decederet non completo*, *ſuprà eod. & in cap. Ex parte, il primo, infra de converſ. conjugat.* & in ſpecie hic notant Anchar. & Abb. ambo *num.1.* Speculat. *in tit. de ſtat. Monach. §.1. ſub num.71. verſ. Cæterum*, Bald. in d. Authen. *Si qua mulier, verſ. Septimo quæro, C. de Sacroſ. Eccleſ.* Doctores in d. *cap. In præſentia, de probat.* & præſertim Bero. *num.197.* ubi firmat eum qui fervore infirmitatis, & doloris impatientia metu mortis ingreditur, & profeſſionem facit in aliquo monaſterio, teneri in religione perſeverare, nec eſſe locum pœnitentiæ, quod tamen intellige dummodò ſit mentis compos; aliàs enim non obligaretur, veluti ſi tanta eſſet morbi vis, ut in phrenitidem incidiſſet, in quo caſu loquitur textus in d. *cap. In præſentia*. Ad idem d. *cap. Sicut tenor, cap. Gonſaldus*, & ibi notat 17. *qu.2. cap. Neque furioſus*, 32. *qu.7. & cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. l. Sanum mente, C. de tranſact.* & hic notat gloſ. *in ver. De morte ſecurus*, Hoſtien. *in princ.*
23 Bero. *ubi ſuprà, num.199.* & alii communiter. Et eſt ſimile in matrimonio carnali; nam etſi mortiferè quis ægrotet, tamen niſi ſit extra mentem poſitus, validè contrahit, ut notat Joan. Andr. in regula, *ſine culpa, de regul. iur. lib.6. in Mercur.* & Abb. *hic in 1. not.* Cyn. *in l. Nuper, C. de natural. liber.* Alex. *in l. Si quis poſthumos, ff. de liber. & poſthum.* & alibi paſſim Doctores.

Quinimò Pius V. indulſit Monialibus novitiis Ordinis S. Dominici ut in articulo mortis conſtitutæ poſſint profeſſionem emittere, dummodò alias ſint legitimæ ætatis, etiam anno probationis nondum completo, ut in ejus litteris incipien. *Summi Sacerdotii in Bullar. tom.2. pag.315.* tametſi litteræ hujuſmodi aliquibus videantur redactæ ad terminos juris, & Concilii Tridentini à Greg. XIII. in conſtitutione quæ incipit, *in tanta, eod. tom.2. pag.370.* de quo tamen dic ut ſcripſi in *cap. Ad Apoſtolicam, in ult. not. verſ. Fallit ſecundo ſupra eodem.*

24 Neque huic concluſioni adverſatur quod metus mortis, veluti cadens in conſtantem virum, inficiat profeſſionem, ut *cap. Perlatum, & cap. Cùm dilectus, ſupra de iis, quæ vi, metuſve cauſa*, Archid. *in d. cap. Conſtituit, num. 3. verſ. Cùm ergo facilius 20. quæſt.3.* ubi exactè inquirit rationem differentiæ cur in ſpiritualibus contractus metus initus ſit ipſo jure nullus, dolo autem initus teneat; cùm tamen in aliis contractibus bonæ fidei magis officiat dolus, quàm metus.

Quoniam, ut reſpondet gloſ. *t. hic*, idcircò timor mortis impedit Monachatum in d. *cap. Perlatum*, quia monachatur ibi ut evadat mortem corporis, hic verò non monachatur ut evadat mortem corporis, ſed potiùs mortem animæ. Fortè gloſ. habuit bonum intellectum, licet mentem ſuam non ſatis aperiat. Sed tu dic plenius ſecundùm Hoſt. *num.1.* quandoque imminet timor mortis naturalis,
25 quandoque timor mortis accidentalis. Si immineat timor mortis naturalis, ſeu, ut Theologi dicunt, ab intrinſeco, ut in graviter ægroto, votum non impeditur, ut hic, & in d. *cap. Ex parte, il primo, de converſ. conjugat. & d.*
26 *cap. Porrectum, ſupra eod.* Si verò immineat timor mortis accidentalis, tunc ſubdiſtinguendum an illa ſit cauſalis, vel violenta, & quidem ſi timeat mortem accidentalem caſualem, idem dicendum quod in primo caſu, ut ſcilicet votum non impediatur, puta navigat, & periclitatur navis, vel timet incendium, ruinam, vel peſtem, aut cladem, quæ forſan Deus immittit ut homines convertantur, ut *cap. Revertimini, 16. qu.1. cap. Sanctum eſt, de conſecrat. diſt.4.* & in Auth. *Vt non luxurientur contra naturam, 1. reſponſ. &*
27 *§.1. collat.6.* ſin autem timeat mortem accidentalem violentam, tunc irrita eſt profeſſio, ut d. *cap. Perlatum, cum*
28 *ſimil.* Ratio diverſitatis eſt, quia in hoc ultimo caſu, ideſt cùm timetur mors accidentalis violenta, metus incutitur ab homine, non à Deo, & contra violentam hominis jura ſubveniunt, *ut l.1. & toto titulo, ff. quod met. cauſ.* In primis verò duobus caſibus, nempè cùm ingruit timor mortis naturalis, vel accidentalis caſualis, immittitur timor à Deo forſan ad animæ converſionem, ut proximè dictum eſt, contra quod non competit reſtitutio, ut notat Joan. Andr. in *cap. Cum virum, ſupra eod.* nec eſſet ſuperior, qui illam dare poſſet, *cap. Inferior, 21. diſt. & cap. Cum inferior, ſupra de maior. & obedient.* nam & Deus quandoque per flagella corripit peccatores, *cap. Nabuchodonoſor, 23. qu.4.* Et hoc videtur ſentire gloſ. noſtra dum ait: [Timor mortis hic monachatum non impedit, quia non monachatur ut evadat mortem corporis, ſed mortem animæ] ideſt quia timor non ab homine, ſed divinitus incutitur ad animæ ſalutem. Ita diſtinguit Hoſt. cui Joan. Andr. Henric. Boich. & cæteri conſentiunt. Et hoc ipſum in effectu voluit idem Hoſt. *in ſumma hoc tit. §. Et qualiter, circa princ.*

Tu verò in ultimo caſu, ideſt cùm imminet timor mor- 29
tis accidentalis violentæ, ſeu ab extrinſeco, ſubdiſtingue an timor hujuſmodi ſit ordinatus ad profeſſionem extorquendam, an non; ut in primo caſu irritet profeſſionem juxta textum in præallegat. *cap. Perlatum*, non autem in ſecundo. Unde ſi quis religionem ingrederetur, ut evaderet mortem ſibi imminentem ab inimicis, vel miniſtris juſtitiæ propter conſcientiam ſcelerum valeret ingreſſus, ut ſcripſi plenè in *cap. Si quis, à numer.81. ſupra eod.* & innuit *hic* Butr. licet valdè ſuccinctè, *num.8.* dum ait timorem mortis tunc demum impedire votum, quando in illius finem ordinatur: aliàs ſecus. Itaque in caſu hujus puellæ cùm timor fuerit mortis naturalis, ſeu ab intrinſeco propter morbum incurabilem, concludendum eſt profeſſionem ex hoc capite non fuiſſe irritam, & hoc planum.

Sed non levis eſt difficultas in poſteriori membro ſecun- 30
dæ inſpectionis, videlicet an ad effectum ut dos puellæ ſit hæredibus reſtituenda, dolus, & fraus ſufficienter probetur ex hoc quod profeſſio emiſſa fuerit in articulo mortis, quando illius ſalus jam deſperata erat, Bald. in d. *cap. In præſentia, num.31. de probat.* affirmat Doctores tenere profeſſionem in articulo mortis emiſſam non nocere ſubſtituto, quia videtur in fraudem, & idem Bald. in Authen. *Niſi rogati, col. fin. num.24. C. Ad Trebell.* ubi quærit. Quid ſi rogatus reſtituere hæreditatem in ultimo vitæ ſpiritu ſe Monachum faciat, & profiteatur, an id obſit fideicommiſſario. Et reſolvit non obeſſe: quia videtur in fraudem feciſſe, allegat *l. Filia mea, ff. ſoluto matrimonio, & l.*
Omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraud. credit. facit quod ipſe 31
Bald. notat in Auth. *Si qua mulier, col. penul. verſ. Septimo quæro, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* ubi dicit: ſuſcipientem in morte habitum religionis non cenſeri profeſſionem emittere, nec illius bona in monaſterium transferri, allegat Speculatorem idem dicentem *in titul. de ſtat. Monachor. §.1. circa finem.* Eamdem opinionem amplectitur *hic* Petr. de Anchar. *num.1.* ubi poſteaquam dixit poſſe quem validè profiteri, etiamſi de vita deſperet, ſtatim ſubdit: [Hoc limitarem verum eſſe, niſi fortè alteri fieret præjudicium per ingreſſum talem, puta fideicommiſſario univerſali, cui debet fieri reſtitutio, quia iſte ſine liberis decedebat: nam ingrediendo, & profitendo in mortis articulo, licet videatur liberos habuiſſe per d. *cap. In præſentia*, non videtur hujuſmodi profeſſio fideicommiſſario nocere.] Et ſequitur Joan. de Anan. *in 1. notab.* Et pro hac parte facit optimè textus, quem Bald. allegat in d. *l. Filia mea, ff. ſolut. matrim.* ubi repudium miſſum à marito uxori ſuæ ægrotanti tanquam fraudulentum non præjudicat patri, qui ſtipulatus fuerat dotem ſibi reddi ſoluto matrimonio per mortem: Ad idem facit textus in *cap.2. de renunc. lib.6.*
quod prodiit ex utero d. *l. Filia mea*, ubi expreſſum eſt re- 32
nunciationem beneficii factam in mortis articulo præſumi in fraudem expectantis. Demum facit pro hac parte 33
quod Pius V. dum in ſua conſtitutione indulſit Monialibus Novitiis Ordinis S. Dominici, ut in articulo mortis conſtitutæ profiteri poſſent, etiam ante annum probationis expletum, ut dictum eſt ſupra *num.23. verſ. Quinimo*; cum myſterio adjecit clauſulam illam. Ita tamen ut ſic decedentes conſequi poſſint indulgentiam, & alias gratias, quas moniales verè profeſſæ decedentes conſequuntur. Hinc apertè inſinuant indultum hoc ſuffragari tantummodò quo ad ſpiritualia, & concernentia ſalutem animæ profitentis, non autem quoad bona temporalia in præjudicium

fideicommiſſarii, aut venientium ab inteſtato, quod tenuerunt nonnulli ex recentioribus relati à modernis. Collectarius in *c. Ad Apoſtolicam, n.4 ſuprà eodem*.

34 Cæterùm opinionem Baldi, & ſequacium impugnat in d. *cap. In præſentia*, Decius *num.209. verſ. Sed tamen iſta*, & fuſiùs Bero *num.204.* tum quia non eſt veriſimile, ut quis velit in vita ſua privari, & ſpoliari omnibus bonis, & jugo religionis ſe ſubiicere ad finem ut poſt mortem ſuam excludatur fideicommiſſarius; quin potius hinc elicitur
35 fortior præſumptio quod motus fuerit bono zelo: tum quia in extremo vitæ conſtitutus non præſumitur immemor ſalutis æternæ, arg. *l. Merito, ff. pro ſocio:* tum denique quia in dubio in his, quæ habent juris aſſiſtentiam, & ſunt ex genere bonorum, ſicuti eſt profeſſio regularis, dolus non eſt præſumendus, arg. eorum, quæ tradit Bart. in *l. Non ſolum, §. & probari, ff. de nov. oper. nunc.* juncto hoc cap. Et *cap. Porrectum, ſuprà eod.* Quinimò ut dolus, & fraus præſumatur, præcedere debent perſpicua indicia, ut *l. Dolum, C. de dolo*.

Prima opinio in propoſita facti ſpecie verior videtur; quoniam puella hæc non tantum fecit profeſſionem laborans in extremis, ſed etiam ſeducta perſuaſionibus Abbatiſſæ, & Monialium, ut conſtat ex dictis ſuprà in prima inſpectione. Verùm cùm hic articulus præſumptæ fraudis ſit admodum controverſus, & pendeat ex conjecturis, & circumſtantiis, quæ in facto conſiſtunt, & poſſunt aliter atque aliter ſe habere: ſatius eſſet illum reiicere ad judicem Ordinarium, ut mos eſt Sac. Congregationis, & poſſet ſimpliciter reſponderi profeſſionem emiſſam in mortis articulo, & ad perſuaſionem Abbatiſſæ, & Monialium, niſi aliud obſtiterit, eſſe validam; ſed dotem ita demum eſſe proximioribus reſtituendam, ſi de fraude legitimè conſtiterit, quod judex cauſæ diligenter diſpicere debebit. Et ita reſponſum.

DE REGULARIBUS.

Idem Innocentius III. Priori, & Conventui Dimolenſi.

CAPUT XVIII.

Licèt quibuſdam Monachis & Canonicis, necnon & Hoſpitalariis & Templariis à ſede Apoſtolica ſit indultum, ne poſtquam aliquis profeſſus fuerit apud eos, ad alium locum poſſit ipſis invitis arctioris, etiam religionis obtentu, tranſire, ut unuſquiſque ſecundùm Apoſtolum in ea vocatione permaneat, in qua dignoſcitur eſſe vocatus: Quia tamen ubi Spiritus Dei eſt, ibi libertas: & qui Dei Spiritu aguntur, non ſunt ſub lege, quia lex non eſt poſita juſto; ea ratione videtur hoc illis fuiſſe conceſſum, ne quis ex temeritate, vel levitate, in jacturam vel injuriam ſui ordinis, ſub prætextu majoris religionis, ad alium ordinem tranſvolaret, ſicut frequenter à multis conſtat eſſe præſumptum, non quidem ut ei tranſeundi licentia denegatur, qui eam cum humilitate ac puritate duxerit poſtulandam, ut non fictè, ſed verè, ad frugem melioris vitæ valeat tranſmigrare. Talis ergo poſtquam à Prælato ſuo tranſeundi licentiam poſtulaverit, ex lege privata (quæ publicæ legi præjudicat) abſolutus, liberè poteſt ſanctioris vitæ propoſitum adimplere; non obſtante proterva indiſcreti contradictione Prælati: quia privilegium meretur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate: Cùm etiam Romanus Pontifex, qui ſupremam in Eccleſia obtinet poteſtatem, Archiepiſcopis & Epiſcopis cedendi licentiam ex juſta cauſa petentibus, ſine difficultate concedat. Quocirca noverint univerſi, quibus hujuſmodi privilegium eſt conceſſum, ſe ad concedendam licentiam tranſeundi taliter poſtulantibus de jure teneri: quia ſicut ſubditus à Prælato, cum humilitate & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur: ſic profectò Prælatus ſubdito, ſine difficultate & pravitate qualibet, debet tranſeundi licentiam indulgere, ne videatur propoſitum impedire divinitus inſpiratum. Si verò probabiliter dubitetur, utrùm quis velit ad ordinem arctiorem, aut laxiorem ex charitate, an ex temeritate tranſire, ſuperioris eſt judicium requirendum: ne fortè Angelus ſatanæ in lucis Angelum ſe transformet. Illa ſemper regula inviolabiliter obſervata, ut nullus abſque licentia Romani Pontificis præſumat occaſione quacumque deſerere præſulatum: quoniam ſicut majus bonum minori bono præponitur: ita communis utilitas ſpeciali utilitati præfertur. Et in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſilentio, ſolicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod utique deſignandum unigenitus Dei Filius Jeſus Chriſtus, non de Rachele ſecundùm carnem natus eſt, ſed de Lia: nec legitur eum in domum ſuam Maria recepiſſe, ſed Martha. Unde quando poteſt Epiſcopus præeſſe pariter & prodeſſe, non debet cedendi licentiam poſtulare, aut etiam obtinere. Cùm ergo R. monachus veſter, ad fratres Ciſtercienſis ordinis tranſmigraverit, non ut ordini veſtro aliquatenus derogaret, ſed ut apud eos vitam duceret arctiorem: Mandamus, quatenus ſuper eo quod de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta feciſſe dignoſcitur, eum nullatenus moleſtetis; quia charitas eſt fons proprius, cui non communicat alienus.

SUMMARIUM.

1 *Regularis zelo ſanctioris vitæ ad arctiorem ordinem tranſire poteſt licentia petita, licet non obtenta, etiamſi prima religio ſuper hoc ſit privilegiata, & n.11. Declara n.22. & 23.*

2 *Privilegium aliquibus religionibus conceſſum de non tranſeundo ad arctiorem intelligitur de tranſitu indiſcreto, & n.22. & 23.*

3 *Iuramentum ubi prohibetur, temerarium tantum cenſetur prohibitum.*

4 *Lex privata, ideſt inſpiratio divina, præiudicat legi publicæ, ideſt communi.*

5 *Privilegium debet potiùs interpretari, ut nihil operetur, quàm ut iuri divino præiudicet.*

6 *Religioſi manere debent in ea vocatione qua vocati ſunt.*

7 *Nec tranſire debent ad aliam religionem ſine magna neceſſitatis, vel utilitatis cauſa.*

8 *Hominē ſimul univerſis fulciri virtutibus, impoſſibile eſt.*

9 *Planta non coaleſcit quæ ſæpè transfertur.*

10 *Manere quis debet in ſua vocatione, niſi inſtinctu Spiritus Sancti ad perfectiorem vitam inducatur.*

11 *Regularis petita, licet non obtenta licentia tranſit ad ſtrictiorem religionem authoritate propria, vel potiùs Spiritus Sancti, & ſic iure divino naturali, & num. ſeqq. & n.39.*

12 *Vo-*

12 *Votum proprium iure divino naturali licitum eſt in melius commutare.*

14 *Concilium qui tenetur requirere, tamen ſequi non adſtringitur.*

15 *Prælatus regularis ſine iuſta cauſa denegans licentiam ſubdito tranſeundi ad arctiorem religionem mortaliter peccat.*

16 *Epiſcopus non poteſt Eccleſiam deſerere, ut tranſeat ad religionem ſine licentia Papæ; nec debet huiuſmodi licentiam petere, aut obtinere quamdiu ſuis ſubditis prodeſſe poteſt.*

17 *Vita activa eſt fructuoſior, quàm contemplativa.*

18 *Religioſus poteſt epiſcopari, ſed Epiſcopus non poteſt monachari.*

19 *Regularis ut tranſire poſſit ad arctiorem religionem licentia petita, licet non obtenta, requiritur,*

Primo, ut ſecunda religio ſit ſtrictior quo ad actualem obſervantiam, n.20.

Secundo, ut prima religio non ſit ſuper hoc ſpecialiter privilegiata, n.22.

Tertiò, ut tranſitus non redundet in iacturam, vel infamiam primæ religionis, n.24. & ſeqq. uſque ad n.30. & num.45.

Quartò, ut tranſiens non moveatur ex temeritate, vel levitate, ſed zelo ſanctioris vitæ, n.32.

Et quomodo de huiuſmodi zelo conſtare debeat, numer.31.

Et quid ſi de hoc probabiliter dubitetur, n.31.

Et quando dicatur probabiliter dubitari, numer. 33. & 35.

Quintò, ut licentiam petat à ſuo Prælato immediatè, num.36.

Et an debeat eam petere etiam à conventu, num.37. & ſeqq.

Sextò, ut ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus, n.40.

Septimo, ut ſit ſubditus, non autem Prælatus, n.41.

Octavò, ut licentiam petat ante tranſitum, n.44.

Nono, ut eam petat cum humilitate, & puritate, numer.45.

Decimo, ut cauſam ſui tranſitus aſſignet Prælato ſuo, num.46.

Vndecimò, ut debito tempore expectet reſponſum, numer.47.

Et quid ſi Prælatus non reſpondeat, aut non probabiliter, num.48.

Duodecimò, ut conſtet Prælato ſecundam religionem paratam eſſe illum recipere ad quam rectà ſe transferat, num.49.

Decimotertiò, ut veniat cum litteris dimiſſoriis Prælati ſui, n.50.

Quod ſi venerit ſine dictis litteris, quid facere debeat Prælatus ſecundæ religionis, n.51.

20 *Religio una ut ſit arctior altera, non attenditur an habeat ſtrictiorem regulam, ſed ut modo in ea arctior vita ducatur.*

21 *Regularis poteſt tranſire à religione, in qua remiſſius vivitur, ad minorem religionem melius obſervatam. Sed cum dubitatur an ſecunda religio ſit arctior, Superioris iudicium eſt requirendum.*

22 *Privilegio Ciſtercienſium, & Societatis Ieſu ne illorum profeſſi tranſire poſſint ad arctiorem religionem ſine licentia Superioris obtenta, non gaudent aliæ religiones per communicationem.*

23 *Sed ſi Superior licentiam pertinaciter denegaret, recurrendum eſſet ad proximum Superiorem.*

25 *Regularis, qui ad arctiorem tranſivit, revocari poteſt ſi prior Eccleſia enormiter lædatur.*

Et hoc per viam iuris communis ſi teneret tranſitus, vel per viam reſtitutionis ſi non teneret, ibidem.

26 *Alienatio perſonarum maior, & gravior cenſetur, quàm rerum, & n.39.*

27 *Opera iuſtitiæ præponenda ſunt operibus charitatis.*

28 *Clericus ſæcularis tranſire poteſt ad religionem non petita Epiſcopi licentia, imo & ipſo contradicente.*

29 *Epiſcopus tamen poſſet eum repetere, ſi Eccleſia gravem pateretur iacturam, licet tranſiviſſet de eius licentia.*

31 *Regularis petita licentia præſumitur bono zelo ad arctiorem religionem tranſire.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

32 *Quod ſi de hoc dubitetur, recurrendum eſt ad Superiorem, ad quem ſubditus appellaret, ſi gravaretur, & requiritur eius licentia petita, & obtenta.*

33 *Regularis quibus coniecturis deprehendatur tranſiiſſe ad arctiorem Ordinem ex cauſa temeritatis, ſeu levitatis.*

34 *Canonicus Regularis, qui non poteſt vivere ſine carnibus, dicitur tranſire ad Monachos ex temeritate.*

36 *Prælati ſui appellatione venit Prælatus immediatus monaſterii, non autem Generalis, vel Provincialis, niſi aliud habeat conſuetudo, vel ſtatuta Ordinis.*

38 *Intellectus, cap.* Statuimus, 19.q.3.

39 *Regularis tranſiens ad ſtrictiorem ordinem non alienatur, ſed in melius commutatur auctoritate Superioris.*

40 *Novitius poteſt ad aliam religionem tranſire abſque Superioris licentia.*

41 *Prælatus an poſſit ad ſtrictiorem religionem tranſire petita, licet non obtenta Superioris licentia.*

42 *Quid ſi habeat alium Superiorem citra Papam.*

43 *Et quid ſi ſit Papæ immediatè ſubiectus.*

44 *Licentia ubi in aliquo caſu exigitur, non ſufficit eam petere ex poſt facto.*

47 *Licentiam, vel conſilium qui debet petere, tenetur debito tempore reſponſum expectare.*

48 *Regularis an poſſit tranſire ad arctiorem ſi petita licentia Prælatus nil reſpondeat, aut non probabiliter, vel ſine cauſa licentiam deneget.*

49 *Regularis diſcedens è monaſterio, ut tranſeat ad arctiorem religionem, antequam conſtet eam paratam eſſe illum recipere, fugitivus eſt, & apoſtata.*

52 *Tranſitus ad arctiorem ordinem non petita licentia an ſit irritus, ita ut regularis ad primum ordinem revocari poſſit, & n. ſeqq. uſque ad n.60.*

53 *Quid ſi tranſierit ex temeritate ſeu levitate.*

54 *Et quid ſi zelo melioris frugis.*

55 *Licentia tranſeundi ad ſtrictiorem ordinem peti debet à Monacho ex honeſtate, non autem ex neceſſitate.*

Contrarium, n.56.

57 *Regularis tranſiens ad arctiorem non petita licentia præſumitur motus ex animi levitate.*

58 *Circuitus non eſt inutilis quando per eum ſatisfit canoni.*

60 *Monachus morari debet apud monaſterium, ad quod tranſivit, lite pendente ſuper eius tranſitu.*

61 *Monialibus an liceat de uno monaſterio tranſire ad aliud ſtrictioris obſervantiæ petita, licet non obtenta Superioris licentia.*

62 *Religio tota, ſeu domus religioſa an poſſit ſe ad ſtrictiorem religionem transferre.*

L*Icèt*. Profeſſus religionis privilegiatæ quod de illa ad aliam etiam arctiorem tranſire non poſſit, petita Prælati ſui licentia, quamvis non obtenta, poterit zelo ſanctioris vitæ arctiorem regulam profiteri. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Ancbar. & Joan. de Anan. vel aliter ſecundùm Abb. Poteſt religioſus zelo ſanctioris vitæ ad religionem tranſire ſtrictiorem petita priùs licentia Prælati ſui, licet non obtenta, etiamſi primum monaſterium ſit privilegiatum, quod de illo ad aliud etiam arctius tranſire non poſſit. Dividitur in duas partes principales. Prima ponit exordium, ex quo ſecunda factum diffinit, ibi, *Cum ergo*; & prima pars facit quinque; nam primò ponit formam privilegii; ſecundò ipſius interpretationem, & interpretationis cauſam, ibi, *quia tamen*; tertiò illam fortificat ibi, *Cum etiam*; quartò illam reaſſumendo ſpecificat ibi, *Quocirca*; quintò, ſpecificationem determinat, ibi, *Illa*, Joan. Andr. 1

Nota ex prima parte textus, Indultum aliquibus religionibus conceſſum, quod profeſſi apud eas tranſire non poſſint ad religionem arctiorem, ita eſſe temperandum, ut intelligatur ſi tranſitus fiat ex temeritate, vel levitate: ſecus verò ſi zelo perfectioris vitæ, gloſ. *hic in ver. Ex temeritate*, Butr. & Card. *in 1. notab.* unde Innoc. *in princ. in ver. Tranſire*; ſupplet, ideſt temerariè, ſed ſi velit diſcretè tranſire, non obſtante privilegio tranſire poterit, & concordant Hoſt. *in princ. in ver. Poſſit*, & Joan. Andr. *num.2. in ver. Tranſire*, ubi quod privilegium non impedit diſcretum tranſitum. 2

Similis interpretatio fit in juramento, quod ubi prohi- 3

betur, temeratium tantum intelligitur prohibitum, *cap.*
Ita ergo, 22. *qu.* 1. gloſ. *ubi ſupra*, & Hoſt. *num.* 5.
4 Rationes cur hoc privilegium ita ſit interpretandum, ha-
bes in littera, nempè quia *ubi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas*,
& *qui Spiritu Dei aguntur non ſunt ſub lege*; quia lex non
eſt poſita juſto, & lex privata, ideſt inſpiratio divina, &
lex conſcientiæ præjudicat legi publicæ, ideſt communi.
5 Et ex hoc, & ex textu deducitur, ut quando privile-
gium juri divino, ſeu inſpirationi divinæ poteſt in aliquo
præjudicare, ſit ſtrictiſſimè intelligendum, ita ut nec de-
beamus illud interpretari ut aliquid operetur, ſi non po-
teſt illud operari ſine derogatione juris divini, ſeu liberta-
tis ſpiritus; quod eſt valdè notandum ſecundùm Abb. *hic*
in primo notabili.
6 Secundò nota ibi, *vocatus*. Unumquemque religioſum
debere in ea vocatione permanere, in qua vocatus eſſe
dignoſcitur, ſecundum Apoſtol. 1. *ad Corinth.* 7. & dic voca-
tione, ideſt profeſſione, ut *hic* per Joan. Andr. *numer.* 2.
in verb. Vocatus.
7 Quapropter ſecundùm D. Thomam *in* 2. 2. *qu.* 189. *art.*
8. *in corp.* & Joan. Andr. *ubi ſuprà*, non eſt laudabile de
una religione ad aliam tranſire ſine magna neceſſitatis, vel
utilitatis cauſa, tum per hanc authoritatem, tum quia
ex hoc plerumque ſcandalizantur illi, qui relinquuntur;
tum quia veriſimilius eſt quem proficere in religione, cui
aſſuevit, quàm in illa, cui non aſſuevit cæteris paribus.
8 Unde in collationibus Patrum *col.* 14. *cap.* 5. *in princ.* legi-
tur Abbatem Neſtorium dixiſſe: *Unicuique utile eſt, ut*
ſecundum propoſitum, quod elegit, ſummo ſtudio, ac diligen-
tia ad operis cœpti perfectionem pervenire feſtinet, & nequa-
quam à ſua, quam ſemel elegit, profeſſionem diſcedat; & ra-
tionem ſubiicit: *Impoſſibile enim eſt unum, eundemque ho-*
minem ſimul univerſis fulciri virtutibus, quas qui voluerit
pariter attentare, in id incidere eum neceſſe eſt, ut dum om-
nem ſectatur, nullam integrè conſequatur. Huc etiam ſpe-
ctat illud Marci Varronis: *Nunquam perveniet qui quot vi-*
9 *det calles ſectatur*, & illud Senecæ *Epiſt.* 2. *Primum argu-*
mentum compoſitæ mentis exiſtimo, poſſe conſiſtere, & ſecum
morari, & infrà: *Nuſquam eſt qui ubique eſt; & in peregri-*
natione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hoſpitia ha-
10 *beant, nullas amicitias*. Item *non coaleſcit planta, quæ ſa-*
pè transfertur. Verumtamen prædicta authoritas, *Unuſ-*
quiſque in qua vocatione vocatus eſt in ea permaneat, intelli-
gi debet, niſi inſtinctu Spiritus Sancti ad ſanctiorem vi-
tam inducatur; ut *hic* per Abb. *in* 2. *notab.* magnoperè ta-
men cavendum, ne fortè Angelus Sathanæ in lucis Ange-
lum ſe transformet, ut hic dicitur in littera.
11 Tertiò nota, ibi, *licentiam poſtulaverit*. Ad hoc ut re-
gularis tranſire poſſit ad arctiorem regulam ſufficere licen-
tiam Superioris petitam, licet non obtentam, ut hic eſt
caſus ſecundùm omnes in ſummario textus. Ad idem *cap.*
Mandamus, juncta gloſ. *in verb. Monachus*, & *cap. Sta-*
tuimus, 19. *qu.* 3. *cap. Non eſt vobis*, *cap. Sanè*, & *cap. Si-*
gnificatum, *ſuprà eodem*, & hic notat gloſſ. *in ver. Licen-*
tiam poſtulaverit, Hoſtien. *num.* 9. Joan. Andr. *num.* 5. & re-
liqui omnes, gloſſa in *cap. Ioannes*, *in verb. Monaſterium*,
ſupra eodem. Item gloſ. *in cap. Cum ſingula*, *in verb. Cano-*
nicè, *de prebend. lib.* 6. Et hanc eſſe veram, & indubita-
tam concluſionem omnium planè Doctorum firmat, Ab-
bas *in conſ.* 95. *In preſenti*, *ante num.* 1. *verſ. tamen vera*,
lib. 1. & tunc religioſus ad arctiorem tranſire poterit pro-
pria auctoritate Innoc. *hic num.* 1. *in ver. Adimplere*, Ho-
ſtien. *num.* 14. & Joan. Andr. *num.* 4. *in eodem verb.* Vel po-
tius auctoritate Spiritus Sancti, ut idem Hoſtien. ait *n.* 15.
in verb. Indulgere, & ita hoc videtur licere jure divino na-
12 turali, quo licitum eſt votum proptium commutare in
melius, ut per Cajetan. *in* 2. 2. *quaſt.* 88. *art.* 12. *paulò poſt*
princ. verſ. Ad huius evidentiam ſciendum. Ad hoc *c. Per-*
venit, *il ſecondo*, *ſupra de iureiur.* & tenet noviſſimè Th.
Sanchez *ſuper Decalog. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 3. & ſatis
clarè deducitur ex littera hujus cap.
13 Et hinc ſolvitur objectum, quod ſæpè propter bonum
obedientiæ omittatur quod alias eſſet bonum, *cap. Quid*
culpatur, 23. *queſt.* 1. Nam ut formaliter reſpondit Hoſtien.
hic num. 11. Talis auctoritate hujus cap. eſt abſolutus: Qui-
nimo à Spiritu Sancto intelligitur abſolutus à licentia im-
petranda, qui ei ſpirat ut tranſeat: ergo ei tanquam Supe-
riori obediendum eſt, *cap. Qui reſiſtit*, 11. *qu.* 3. unde &
excuſatur qui ad majus Tribunal vocatus eſt, *l. Contra pu-*
pillum, *in fin. ff. de rei vendicat.* & patet *in cap. Gaudemus*,
§. *Quia vero*, *verſ. Nec ulli unquam licuit*, & *verſ. Verum-*
tamen, *infrà de divort.* Et eſt ſimile in conſilio quod quis te- 14
netur requirere, & tamen ſequi non adſtringitur, ut *cap.*
Cum olim, *ſuprà de arbitr.* Item ſimile *in cap. Potuit*, *de lo-*
cato, & *l. ult. C. de iure emphyt.* Quomodo autem hujuſ-
modi licentia ſit poſtulanda, & quæ deſiderentur ad hoc ut
tranſitus ad arctiorem religionem ſit licitus, plenè exami-
natur infrà in prima quæſtione.
Quartò nota ibi, *de iure teneri*. Prælatum regularem 15
teneri ſine difficultate indulgere ſubdito licentiam inigran-
di ad ſtrictiorem ordinem, ſi cum humilitate, & puritate
fuerit poſtulata, ne videatur propoſitum impedire divini-
tus inſpiratum, ut in littera, & ex hac ratione deducitur,
ut Prælati hujuſmodi licentiam protervè, & ſine juſta can-
ſa denegantes mortaliter peccent, ad hoc quod ſcripſi in
cap. Siquis, *num.* 38. 39. & 40. *ſuprà eod.* & tenent relati à
modernis Collectoribus *hic n.* 16.
Quintò nota, ibi, *deſerere Præſulatum*, Epiſcopum 16
non poſſe Eccleſiam ſuam derelinquere, ut tranſeat ad re-
ligionem ſine licentia Romani Pontificis, nec debere
hujuſmodi licentiam poſtulare aut etiam obtinere quamdiu
ſuis ſubditis prodeſſe poteſt, Abbas *hic n.* 6. Rationem habes 17
in textu, quia vita activa eſt fructuoſior, quàm contem-
plativa, & majus bonum minori bono præponitur. Un-
de in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſilentio, ſolicitu-
do contemplationi, & labor quieti religioſorum. Quo fit 18
ut religioſus poſſit epiſcopari, *cap. Quod Dei timorem*, *inf.*
de ſtat. Monach. & *cap. unic.* 18. *qu.* 1. ſed Epiſcopus non
poſſit monachari, ut hic: nam plus eſt illuminare, quàm
lucere. Hanc materiam latiùs proſequor in *cap. Niſi cum*
pridem, *à num.* 5. *uſque ad num.* 11. *ſupra de renunciat.* ibi ple-
nè videas.
QUÆRO generaliter, quæ requirantur ad hoc ut re- 19
ligioſos ex una religione ad aliam ſtrictiorem tranſire poſſit
licentia petita, licet non obtenta.
Abbas *hic in* 4. *notab.* ponit tria tantum requiſita
ad hoc ut religioſus licitè tranſire poſſit ad aliam reli-
gionem. Sed multò plura deſiderari, ſatis clarè ex infrà
dicendis patebit.
Primò ergo requiritur, ut ſecunda religio ſit ſtrictior 20
quoad actualem obſervantiam: non enim attenditur tem-
pus inſtitutionis regulæ, ſeu primævi inſtituti, ſed neceſ-
ſe eſt, ut tempore tranſitus ibi rectior vita ducatur. Et
hoc innuit littera hujus text. ibi, *vitam duceret arctiorem*,
ut accuratè obſervat Abb. *in* 9. *notab.* ſubdens in hoc mul-
tos decipi exiſtimantes ſufficere, ut ſecunda religio habeat
ſtrictiorem regulam, & probatur *in cap. Sanè*, *ſuprà eod.*
ibi: *Si locus, in quo nunc permanet, maioris religionis, quam*
Eccleſia Aromaten. exiſtat, ubi Innoc. *in princ.* ponderan-
do illud verbum, [*Nunc*, licet (inquit) monaſterium,
ubi fecit profeſſionem, inſtitutum fuerit in diſtrictiori re-
gula, & monaſterium ad quod tranſivit, in laxiori, ta-
men hoc non eſt attendendum, ſed quod monaſterium
modo ſit arctius.] Et concordant ibi Hoſtien. *in princ. in*
verb. Nunc, & Joan. Andr. *num.* 2. & 3. qui ex hoc infert 21
ſecundum Theologos de arctiori religione in qua remiſ-
ſius vivitur; poſſe quem tranſire ad minorem religionem
meliùs obſervatam. Quod expreſsè docuit S. Thom. *in* 2. 2.
qu. 189. *art.* 8. *in corp.* ubi refert in collationibus Patrum
Abbatem Joannem *in collat.* 19. *cap.* 2. 5. & 6. de ſeipſo di-
cere, quod à vita ſolitaria, in qua profeſſus fuerat, tran-
ſiit ad minorem, ſcilicet eorum, qui vivunt in ſocietate,
propter hoc, quod vita eremitica cœperat declinare, & la-
xiùs obſervari. Et ex facto reſpondit Card. *in conſ.* 28. *Pro*
elucidatione per totum, *maximè num.* 2. dicens de hoc eſſe ca-
ſum *in d. cap. Sanè*, & Abbas *d. conſ.* 95. *num.* 1. *lib.* 1. Lap.
alleg. 62. *num.* 6. *verſ. Ad ſecundum*, & *allegat.* 131. *num.* 1.
verſ. Item quia, licet hoc caſu ideſt cùm dubitatur an ſecun-
da religio ſit arctior, videatur judicium ſuperioris neceſſa-
rium, ſecundùm Joan. Andr. *hic numer.* 3. Henric. Boich.
num. 11. & Abb. *num.* 3. Hoſtien. *in ſumm. tit. de vot. num.* 7.
& Sylveſter *in verb. Religio* 4. *queſt.* 1. *in* 1. *notab.* & *queſt.* 2.
Quæ autem religio dicatur major, an ſcilicet quæ arctior,
& durior eſt; an verò quæ perfectior, & fructuoſior, dixi
poſt Joan. Andr. *in cap. Sanè*, *à num.* 24. *uſque ad num.* 66. *ſu-*
prà eod. ubi plenè videas.
Secundò requiritur, ut prima religio non habeat privi- 22
legium ſpecificum, quod non ſufficiat licentia petita niſi
etiam

etiam ſit obtenta, ſicut habent Ciſtercienſes, ſecundum
Hoſt. *hic in princ. in verb. Tranſire*, & Joan. Andr. *numer.* 2.
in eod. verb. Simile privilegium habet Societas Jeſu à Pio
IV. & V. videlicet ne ab illa fieri poſſit tranſitus ad quam-
cumque religionem, præterquam ad Cartbuſam, non abſ-
que licentia ſuperiorum obtenta, ut refert Sanchez *ſuper
Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 7. num. 28. poſt med. verſ. Ta-
men quia*, Pius IV. ſubdens eo privilegio gaudere omnes
Mendicantes per communicationem. Quod non credo
verum; quia hujuſmodi communicationes non extendun-
tur ad ea, quæ ſunt difficilis conceſſionis, juxta theori-
cam Antonii de Butr. *in conſ.* 19. quod fuit ſæpius appro-
batum in Sacra Congregatione Concilii, & in Rot. Cæ-
23 terùm adverte, quia ſi hujuſmodi licentia pertinaciter de-
negaretur, recurrendum eſſet ad proximum ſuperiorem,
arg. *cap. Nullus de iurepatr.* ut notat Hoſtien. *hic n. 7. in
verb. Vt ei tranſeundi*: alioquin ſecundum eum, eſſet privi-
legium dare contra inſpirationem divinam, ſi ad litteram
ſervaretur.
24 Tertiò requiritur, ut tranſitus ad arctiorem non redun-
det in jacturam, vel infamiam primæ religionis, ut pro-
bat hæc littera ibi, in jacturam, vel injuriam ſui ordinis.
25 Igitur ſi quis tranſire velit ad aliam religionem, etiamſi
conſtet eam arctiorem eſſe, tamen tranſire non poterit,
ſi ex ſuo tranſitu gravem jacturam, vel infamiam prior
religio ſuſtineret, arg. *cap. Si quis vero* 11. *q.* 3. ſecundum
Innoc. *hic num.* 1. Hoſt. *num. 5. in verb. In iacturam*. Ra-
tio eſt, quia quis non debet eſſe lapis offenſionis, vel cau-
ſa ſcandali, *cap. 2. ſupra de præſcript. cap. Niſi cum pri-
dem §. Pro gravi quoque ſcandalo de renunciat.* ſed & com-
munis utilitas, quæ verſatur in hoc, ut ad arctiorem
religionem non tranſeat, eſt merito præferenda, ut patet
in hoc cap. In verſ. *Illa ſemper regula*. Quinimò ſic tran-
ſiens revocari poſſet, ſi inde prior Eccleſia enormiter læ-
deretur. Et hoc per viam juris communis, ſi non tene-
ret tranſitus, vel per viam reſtitutionis in integrum, ſi
teneret, ſecundum Hoſtien. Quia ſicut ex gravi læſione
26 rerum temporalium reſtituitur Eccleſia, *cap. Ad noſtram
§. fin. ſupra de reb. Eccleſ. non alien. cap. 1. de reſtit. in in-
tegr.* ita, & multò magis reſtituenda eſſet in læſione per-
ſonæ, quia major, & gravior cenſetur alienatio perſo-
narum, quàm rerum, arg. *cap. Præcipimus* 2. *q.* 1. ſecun-
dum Hoſtien. *hic num.* 12. cum quo concordant Jo. Andr.
num. 22. Henric. Boich *num.* 7. Butr. *num.* 14. Anchar. *n.* 11.
in 2. opposit. Cardin. *num. 13. in 4. quæſt.* & Abb. *n.* 12. Vital.
in Clem. 1. *num. 18. de regul.* S. Anton. *in 3. par. tit. 1. c. 4.
in fin. princ.* Sylveſter. *in verb. Religio 4. q. 1. in fin.* Adde
27 quod tranſitus ad arctiorem religionem zelo ſanctioris vi-
tæ eſt actus charitatis, ut patet in text. ibi, ex lege priva-
ta; nam ut exponit gloſ. lex privata eſt amor Dei, ſeu
charitas, de qua dicitur: Habe charitatem, & fac quic-
quid vis, *cap. Radicata de pænit. diſt.* 2. Primam autem re-
ligionem non lædere eſt actus juſtitiæ, *l. Iuſtitia ff. de iuſt.
& iur.* At opera juſtitiæ præponenda ſunt operibus charita-
28 tis, *cap. Forte, & cap. Denique* 14. *q.* 5. Confirmantur hæc
exemplo Clerici ſæcularis, qui quamvis poſſit tranſire ad
Religionem non petita Epiſcopi licentia, quinimò & ipſo
contradicente, *ut cap. Dua* 19. *q.* 2. tamen poſſet Epiſcopus
eum repetere, ſi ex ejus tranſitu Eccleſia gravem patere-
29 tur jacturam, ſecundum Innoc. *hic num.* 3. & Abb. *n.* 14.
Nec mirum, quia cùm propter ſalutem animarum poſſit
à religione avocari, etiamſi cum licentia tranſierit, ut pa-
tet in eo, quod legitur, & not. *in cap. Quod Dei timorem in-
fra de ſtat. Monach.* multò fortius ex eadem cauſa hoc fie-
ri poterit, quando tranſivit licentia Prælati non petita,
vel etiam denegata, arg. *cap. Admonet*, cum ibi notat. *de
renunciat.* ut benè hic per Hoſt. *n.* 7.
30 Quartò requiritur ut tranſiens ad arctiorem religionem
non moveatur ex temeritate, ſeu levitate, ſed ex charita-
te, ſeu zelo ſanctioris vitæ, ut hic eſt caſus, & eſt vera,
& indubitata omnium concluſio, ut inquit Abb. *d. conſ.
95. ante num. 1. lib.* 1. & hic junge quæ dixi ſupra *in* 1. *notab.*
Quod ſi objicas: quomodo conſtabit de intentione Mona-
chi? Cùm enim profundum ſit cor hominis, quis ſcruta-
bitur illud? Sanè nemo alius poteſt ſcire quo corde, qua
conſcientia, qua fide moveatur, niſi is, qui movetur,
& Chriſtus, qui charitas eſt, & cui voluerit Chriſtus re-
velare, & nullus alius: Reſpond. Hoſt. *hic num. 24. verſ.
Nemo enim alius*. Standum eſſe illius juramento, de cujus
intentione quæritur, ut notatur *in cap. Significaſti §. fin.
infra de homicid.* & nihilominus etiam ſine juramento in
caſu iſto propter exteriora, quæ bona apparent, præſu-
mendum eſſe intentionem eſſe bonam. Et ideò textus in
fine præcipit Priori, & Conventui primæ religionis, ne
Monachum ipſum ſuper eo, quod de corde puro, con-
ſcientia bona, & fide non ficta feciſſe dignoſcitur ullate-
nus moleſtent, quia charitas eſt fons vivus, cui non com-
municat alienus, ſcilicet à charitate, *ut in gloſ. ult.* Atque 31
ita tranſitum ad arctiorem religionem ex facto ipſo quod
habet ſpeciem boni, præſumi ex bono zelo, niſi probetur
contrarium, firmant *hic gloſ. penult.* Hoſtien. *ubi ſupra*, Jo.
Andr. *n.* 18. & Abb. *n.* 8. licet aliud videatur ſenſiſſe Anch.
n. 7. in 9. notab.
Cæterùm ſi probabiliter dubitetur, utrum quis velit ad 32
ordinem arctiorem ex charitate, an ex temeritate tranſi-
re, Superioris eſt judicium requirendum, ut in text. Aliàs
legitur judicio relinquendum, ut refert Hoſtien. *n. 16. in
eodem ver.* Et eſt ſimile *in cap. Pervenit* 11. *q.* 1. *in cap. Nul-
lus, infra de iurepatr. & in §. Si à clero in Authen. de San-
ctiſſ. Epiſc. coll.* 9. & ſic non ſufficit licentia d. Superioris
petita, ſed requiritur etiam obtenta. Quod expreſsè ad-
notavit Cardin. Cajet. *in 2. 2. q. 189. art. 8. poſt princ.* &
Sanchez *ſuper Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 7. n.* 16. Superior
autem in hoc caſu eſt ille, ad quem ſubditus appellaret ſi
gravaretur, *cap. Vt debitus, & cap. Cum ſpeciali, ſupra de
appellat.* cum aliis proximè citatis, & non ille, cum
quo eſt quæſtio *C. ne quis in ſua cauſa ius dicat in rubro,
& in nigro*, ſecundum Hoſtien. *hic num. 16. in verb. Su-
perioris*.
Quod ſi quæras quando dicatur de hoc probabiliter du- 33
bitari, ita ut ad Superiorem ſit recurrendum, dic ſecun-
dum Abbat. Antiq. *hic n.* 2. ſi Monachus dixit in Capitu-
lo cùm eſſet benè verberatus, ego non ero de cætero in
hoc monaſterio, utique non erit audiendus, quia non
tranſit ex charitate. Sed ſi negat ſe hoc dixiſſe, res erit du-
bia, & ideò, adeundus erit Superior, vel ſecundum Hoſt.
n. 15. in verb. Probabiliter, Jo. Andr. *n. 6. in eod. verb.* &
Cardin. *n. 13. in 5. quæſt.* Verba habuit cum Prælato, vel
cum aliquo ex ſociis, & dixit ſe deinceps in religione illa
non amplius remanſurum illis viventibus: & ſic non ſo-
lum dubitatur, ſed conſtat eum ex motu iræ hoc feciſſe,
vel quia eſt ſicut Arca Domini, non poteſt quieſcere, ſed
ſemper conſuevit diverſas religiones mutare. Aliud exem- 34
plum ponit Innoc. *num. 3. in verb. Tranſire*, Hoſt. *num. 16.
in verb. Ex temeritate*, Jo. Andr. *num. 6. verſ. Innoc.* &
Card. *dicta q.* 5. videlicet quia eſt talis complexionis, ut
non poſſit vivere ſine carnibus, & tamen de Canonico
regulari vult tranſire ad Monachos. Ad hoc *cap. Non co- 35
gantur 41. diſtinct.* Sed ſi Prælatus probabilem cauſam ſuæ
contradictionis aſſignet, & tamen Monachus in ſuo pro-
poſito tranſmigrandi perſeveret, ſimiliter res dubia cen-
ſebitur, & Superior erit requirendus, ſecundum Innoc.
num. 2. in fin. verſ. Si autem probabiliter, Hoſtien. *n. 15. in
fin. verſ. Sin autem*. & Jo. Andr. *num. 7. verſ. Si alias pro-
babiliter*.
Quintò requiritur ut religioſus, qui vult ad arctiorem 36
ordinem tranſire, petat licentiam à Prælato ſuo, ut hic
patet in verſ. *Talis ergo*, & verſ. *Quocirca*, ſcilicet imme-
diato. Nam Prælati ſui appellatione non venit Generalis,
vel Provincialis, ſed Prælatus immediatus ipſius monaſte-
rii, ut probat Feder. de Sen. *conſ.* 145. *Io. Epiſcopus num. 6.
poſt med. verſ. Nam appellatione Prælati*, Calder. *conſ.* 3.
Quis dicatur Superior profeſſi, per tot. de Regular. Item in
Prælato immediato verificatur ratio illa textus, *ne bonum
obedientiæ contemni videatur, ut cap. Si religioſus de elect.
lib.* 6. Et hoc videtur ſenſiſſe Sylveſt. *in verb. Religio 4.
q.* 3. & voluit expreſsè Lap. *allegat. 61. Quidam Francus,
alias 62. num. 2. verſ. Alias autem hoc ceſſante*, ubi dicit de
jure licentiam volentis tranſire ad aliam religionem ſpecta-
re ad ſuperiorem immediatum. Allegat in ſimili Jo. Andr.
in *cap. 2. num. 1. in verb. Superiore, de teſtam. lib.* 6. & Pau-
lum de Eleazariis in Clem. *ult. de elect.* qui dicit ſolum Ab-
batem poſſe dare hanc licentiam morando, & non alium
Superiorem, niſi hoc habeat inſtitutio regulæ illius ordi-
nis, vel conſuetudo ipſius loci. Quod ipſum voluit idem
Lapus *allegat. 130. Pro dubii, alias 131. num. 1. verſ. Item
licentia, & num. 5. verſ. Item etiam ponitur*, ubi ſimiliter
ait, Prælatum immediatum conventus eſſe Superiorem
ſuum,

ſuum, & ab eo ſufficere licentiam petere, niſi aliud habeat conſuetudo, vel ſtatuta ordinis. Et in Abbate exemplificat hic Innoc. *num.* 2. *&* 4. Hoſt. *numer.* 15. *circa finem, in verſ. Vtrum quis velit*, Abb. Antiq. *num.* 2. Joan. Andr. 37 *num.* 7. & alii communiter. Nec requiritur de neceſſitate, ut licentia petatur à conventu, ſed ſatis eſt eam petere à Prælato, ut pluribus firmat Archidiac. in *cap. Statuimus, num.* 2. 19. *q.* 3. & poſt eum Bellam. *ibidem num.* 3. Joan. Monach. *in cap. Cum ſingula, num.* 4. *de præbend. lib.* 6. & ibi etiam Philipp. Franc. *in* §. *Prohibemus, num.* 3. Anton. de Butr. *in cap. Non eſt vobis, num. ult ſupr. eod.* & ibi etiam Abb. *num.* 6. & idem Abb. *in cap. Ea noſcitur, numer.* 4. *de his, quæ fiunt à Prælatis*; licet tutius eſſet etiam à conventu hanc licentiam poſtulare, ſecundùm Innoc. *in cap. fin. num.* 1. *de renunciat.* cum quo tranſeunt ibi Hoſtien. *num.* 3. Joan. Andr. *num.* 7. Anton. de Butr. *num.* 13. Pro hac opinione inducitur littera hujus textus, qui in corpore ſimpliciter loquitur de Prælato, nec ullam facit mentionem de conventu, licet in ſupraſcriptione dicatur Priori, & conventui Dunolienſi. At idem fortior text. *in cap. Si religioſus de elect. lib.* 6. inducendo eum, ut per Archidiaconum *in d. c. Statuimus, n.* 2. 19. *q.* 3.

38 Nec refragatur text. in eod. *cap. Statuimus*, in illis verbis: diſtrictioris religionis obtentu audeat ſine Patris, & totius Congregationis permiſſione recedere. Quoniam in tribus vetuſtis Codicibus legitur, Patris totius Congregationis; & apud Ivonem legitur, Abbatis totius Congregat. & ſecundum Archid. ubi ſupra verior eſt littera, quæ eſt ſine illa copula, *&*, ut clarè colligitur ex *c. Quorumdam*, §. *Volentes, in fin. de elect. lib.* 6.

Similiter non refragantur ſequentia verba *d. c. Statuimus*, ſine communi litterarum cautione, quæ videntur innuere, ut Prior, & Canonici debeant dare conſenſum, ſecundum Hugon. & Turrecrem. *n.* 2. *in fin.* Nam reſponderi poteſt ea verba non eſſe referenda ad conſenſum Fratrum, ſed ad cautionem Prælatorum utriuſque monaſterii, ac religioſi tranſeuntis: nam per litteras dimiſſorias cautum, & conſultum eſt tam primo Abbati, cujus obedientia non contemnitur, quàm ſecundo, qui per illas fit certior de bono zelo ejus, qui tranſit, & vitat periculum reſtitutionis. Item ipſi religioſo, qui de cætero moleſtari non poterit, ſecundum ea, quæ dicam infra in ſecunda quæſtione *n.* 52.

39 Demum non refragatur argumentum à ſimili, quo utitur in propoſito Turrecrem. *in d. cap. Statuimus n.* 2. videlicet, quod ſi alienatio rerum Eccleſiaſticarum fieri non debet ſine conſenſu Clericorum, utique longè minus alienatio perſonarum, ut latius dictum eſt ſupra *num.* 26. Nam reſpondetur hanc non eſſe alienationem perſonæ, quia religioſus arctatur tantum ad petendam licentiam tranſeundi propter bonum obedientiæ, eaque petita, licet non obtenta, dummodo moveatur zelo melioris frugis, tranſire poteſt propria auctoritate, ſeu potius Spiritus Sancti ſic inſpirantis, ut ex Innoc. & Hoſt. dictum eſt ſupra *num.* 11. vel ſecundum Archid. *in d. c. Statuimus num.* 2. *in fin.* 19. *q.* 3. talis non alienatur, ſed in melius commutatur auctoritate ſuperioris, arg. *cap. Scripturæ de voto, & cap. Pervenit, il ſecondo de iureiur.* Quis autem ſit Superior, ad quem ſpectet dare licentiam Monacho tranſeundi ad parem, vel laxiorem religionem, diſtingue ut dixi in *cap. Dilecti ſupra de renunciat. à n.* 8. *uſque ad n.* 36. & quæ ſint cauſæ diſpenſandi, *à n.* 36. *uſque in fin.*

40 Sextò requiritur, ut petens licentiam ſit expreſsè, vel tacitè profeſſus, aliàs enim ſi eſſet infra annum probationis, tranſire poſſet non modo ad quamcunque religionem, ſed etiam ad ſæculum remeare, abſque ulla Superioris licentia petita, vel obtenta, text. eſt *in cap. Statuimus infra eod* ponderando verb. *Liberè*, id eſt Superioris licentia minimè requiſita, ut ibi dixi *num.* 3. poſt Abbat. *num.* 2.

41 Septimò requiritur, ut qui vult tranſire, licentia petita, licet non obtenta, ſit ſubditus: nam ſi eſſet Prælatus exemptus, non poſſet prælationem dimittere, nec ad ſtrictiorem religionem tranſire; niſi obtenta licentia à Papa. Et hoc propter vinculum Prælaturæ, ſecundum Hoſt. *in c. Illud in princ. infra de cleric. excomm. miniſtr.* & Archid. *in c. Si Abbatem ad fin. de elect. lib.* 6. ubi referunt ſic per Papam Clementem IV. fuiſſe determinatum.

42 Sed tu vide hanc quæſtionem plenè examinatam per Jo. Andr. *in c. Cùm non ſtat. n.* 11. *&* 12. *de regul. iur. lib.* 6. *in Mercurialib.* ubi concludit ſub diſtinctione: nam aut inferior Prælatus habet alium Superiorem citra Papam; & ſufficit ut petat licentiam, licet eam non obtineat, quia littera hujus text. *in verſ. Illa ſemper regula*, ponit ſpeciale in Epiſcopo, ut Prælaturam dimittere nequeat ſine licentia Papæ; ergo ſecus in Prælatis inferioribus, arg. *cap. Nonne de præſumption. ad hoc cap. Congregatio* 16. *q. ult.* Aut eſt immediatè ſubjectus Papæ, & tranſire non 43 poteſt, Papa licentiam denegante; ſed eo non reſpondente, valet tranſitus in ſui præjudicium; Papa tamen poteſt eum revocare. Rationes vide ibi per Joan. Andr. cum quo concordant hic Henrich. Boich. *n.* 4. Anchar. *n.* 8. *in* 11. *notab.* & Abb. *n.* 13. Roſell. *in verb. Religio* 4. *n.* 8. Ang. *in verb. Religioſus num.* 35. Sylveſt. *in verb. Religio* 4. *quæſt.* 3.

Octavò, requiritur ut hujuſmodi licentia petatur ante- 44 quam fiat tranſitus ad ſecundam religionem, aliàs enim non ſatisfieret diſpoſitioni hujus Decretalis, quia ubi in aliquo caſu exigitur licentia, non ſufficit eam petere ex poſt facto, ſed à principio eſt poſtulanda, ut hic per Abb. *n.* 11. Roſella *in verbo Religio* 4. *n.* 4. & Angel. *in verb. Religio n.* 35.

Nonò, requiritur, ut licentia tranſeundi petatur cum 45 humilitate, & puritate, ut hic patet in verſ. *Quocirca*, & per humilitatem excluditur temeritas, & præſumptio, & per puritatem excluditur levitas, & jactura, atque injuria ordinis, ſecundum Hoſt. *num.* 7. *in verb. Humilitate, & in verb. Puritate*, & Jo. Andr. *num.* 3. *in iiſdem verbis*.

Decimò, requiritur, ut religioſus cauſam ſui tranſitus 46 aſſignet Prælato ſuo; & hoc innuit hæc littera ibi; Et non fictè, ſed verè ad frugem melioris vitæ valeat tranſmigrare, ſecundum Innoc. *n.* 1. *in verb. Poſtulandam*, Hoſt. *n.* 8. *in eod. verb.* & Jo. Andr. *n.* 3. *in fin. & n.* 6. Cardin. *n.* 3. *in* 6. *q.* Quod ſi cauſam non aſſignet, ſed ſimpliciter tranſeundi licentiam poſtulet, tunc Prælatus, cui ejus cura commiſſa eſt, debet ab eo cauſam quærere cur tranſire velit, ut dicunt iidem Innoc. *num.* 2. Hoſt. *num.* 15. *in verb. Vtrum quis velit*, & Jo. Andr. *num.* 6. *in eod. verb.* & Cardin. *in* 7. *quæſt.*

Undecimò, requiritur, ut religioſus petita licentia, & 47 cauſa, ut præfertur, aſſignata, non ſtatim diſcedat, ſed expectet debito tempore reſponſum à Superiore. Quiſquis enim debet conſilium, vel licentiam petere, tenetur debito tempore reſponſum expectare, *cap. Cùm in veteri, ad fin. de elect.* & hic notant Jo. Andr. *num.* 21. Butr. *n.* 12. Card. *num.* 2. *in* 3. *oppoſit.* Anchar. *num.* 5. *in* 7. *notab. & num.* 10. *in* 1. *oppoſit.* & Abb. *num.* 8. *in gloſ. in verb. Licentia*, Sylveſter *in verb. Religio* 4. *q.* 1. *in* 2. *notab.* Debito autem tempo- 48 re tranſacto ſi Superior cauſam ſic aſſignatam acceptet, tunc religioſus liberè tranſire poterit. Et idem dicendum ſi Superior cauſam audire nolit, vel audit, ſed non exaudit, vel non reſpondet, aut reſpondet, ſed non probabiliter, imò notoriè, falsè, vel malè, vel injuſtè, vel etiam ſine aliqua cauſa licentiam denegat, arg. *l. Nulla differentia ff. de author. tutor.* Nam in iſtis omnibus caſibus poterit liberè tranſire, ſecundum Innoc. *num.* 2. Hoſtien. *n.* 15. *in verb. Votum quis velit*, & Jo. Andr. *num.* 6. *in eodem verb. & n.* 7. Sin autem Prælatus probabiliter reſpondeat, & Monachus in ſuo propoſito perſeveret, tunc eſt Superior requirendus, ſecundum eos: & conſtat ex dictis ſupra in 4. requiſito, *num.* 35. quod ſi Superior licentiam denegaverit, nulla cauſa aſſignata debebit ſubditus cauſam denegationis requirere: & ſi Superior negaret rationem reddere, ipſi imputandum eſſet ſecundum Innoc. *num.* 4. & latiùs dicam infra *n.* 56.

Duodecimò, requiritur, ut eidem Prælato conſtet ſe- 49 cundam religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, iſque rectà ſe transferat ad ſecundam religionem, ne detur ipſi occaſio vagandi ſeu apoſtatandi, Innoc. *in cap. fin. num.* 2. *ſupra de renunciat.* ubi dicit Abbatem non debere licentiam dare Monacho ſuo intrandi religionem arctiorem, niſi primò eam inveniat, & ſecundus Abbas paratus ſit eum recipere, etſi aliter recedit, fugitivus eſt, & apoſtata, cùm non ſit in alicujus obedientia, & ſequuntur ibi Hoſt. *num.* 3. Jo. Andr. *num.* 7. Butr. *num.* 9. Cardin. *num.* 2. *q.* 3. & Abb. *num.* 3. Jo. Monach. *in c. Cùm ſingula num.* 5. *de præbend. lib.* 6. ubi etiam Anchar. *n.* 2. &

hodie

hodie eſt expreſſum in decretis S. Congregationis Concilii de Regularibus apoſtatis, & ejectis in §. 3. *Bullar. tom. 4. pag. 266.*

50 Decimotertiò, requiruntur litteræ dimiſſoriæ Abbatis primi monaſterii, ſine quibus ſecundus Abbas non debet
51 Monachum recipere, *ut c. Statuimus 19. q. 3.* Quod ſi abſque litteris hujuſmodi veniat, debet Priorem Abbatem conſulere, qui ſi fateatur eum licentiaſſe, aut licentiam denegaſſe, nullam, vel manifeſtè injuſtam cauſam aſſignans, tunc ſecundus Abbas eum ſecurè recipiat. Idem ſi aſſignet cauſam juſtam, quam tamen conſtet notoriè falſam eſſe. Si verò juſtam proponat, & dubiam, tametſi Monachus incontinenti coram ſecundo Abbate paratus ſit probare ipſam eſſe falſam; tamen non ſpectat ad ſecundum Abbatem hujuſmodi probationem recipere, imò tenetur Monachum ad Priorem Abbatem remittere, vel ad Superiorem ipſius primi Abbatis, vel ipſemet Monachus illum adeat, & coram eo quærimoniam exponat de licentia denegata, & ita hic formaliter notant Innoc. *n. 5.* Hoſt. *n. 17.* Jo. Andr. *n. 13.* Cardin. *q. 17. 18. & 19.* & Anchar. *n. 13.*

His ergo requiſitis concurrentibus religioſus tutò tranſire poterit ad arctiorem petita, licet non obtenta licentia; non tamen cenſebitur plenè translatus, ita ut ad primam redire non valeat, niſi poſtquam in ſecunda religione peracto probationis anno expreſsè, vel tacitè profeſſionem emiſerit, ut fusè probavi *in c. Ad Apoſtolicam à n. 34. uſque in fin. ſupra eod.*

52 Succeſſivè quæro, ſi regularis tranſierit ad arctiorem ordinem non petita Superioris licentia, an tranſitus ſit irritus, ita ut regularis ad primum ordinem revocari poſſit.

53 Si tranſierit ex temeritate, ſeu levitate, non autem deſiderio perfectioris, ſeu zelo ſanctioris vitæ: planum eſt tranſitum ad ſecundam religionem, & profeſſionem in ea emiſſam non valere, ut per Abb. *conſ. 95. n. 2. lib. 1.* Roſell. *in verb. Religio 4. n. 6.* ubi expreſsè dicunt non valere hunc tranſitum, & loquuntur de profeſſo in ſecunda religione, qui propterea propria authoritate tenetur redire ad primam; & reddunt rationem, quia etſi variatum ſit ſententiis in articulo, an tranſiens bono zelo non petita licentia revocari poſſit; conveniunt tamen omnes eum revocandum fore quando tranſivit ex cauſa temeritatis, vel levitatis, & in hoc caſu intelligi debet textus *in c. Mandamus 19. q. 3.* ſecundum Raymundum *in ſumma de tranſlation. clericor. prope finem* relatum ibi ab Archidiac. *in fin.* & fuit ſententia Innocent. *hic num. 4. verſ. Hac tamen.* Ait enim, [Si Monachus malitiosè tranſeat, & ſine juſta cauſa, licet ordinem ſervaverit debitum in petitione licentiæ, quæ ſibi denegata fuit, tamen Abbas Monachum ſuum requirere poterit, etiamſi non appellaverit, arg. *cap. Fraternitatem ſupra de ſepult. & cap. Intelleximus, de ætat. & qualit.* ubi Monachus tranſiens poteſt redire ad primum monaſterium; ergo multò fortiùs poteſt revocari per Abbatem; & ita punietur Monachus, qui ſine cauſa tranſivit, cùm graviter deliquerit.] Hæc Innocent. cum quo concordant Hoſtien. *num. 16. in verb. Iudicio relinquendum.*

54 Verùm ſi tranſierit zelo melioris frugis licentia non petita, tunc ſunt opiniones, gloſ. *hic in verb. Licentiam poſtulaverit*: magis propendit in eam ſententiam, ut non ſit revocandus per id, quod habetur in hoc *cap. in fin.* ibi: [Mandamus quod ſuper eo, quod de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta feciſſe dignoſcitur, eum nullatenus moleſtetis.] Verùm hæc littera nihil facit, quia
55 Monachus tranſivit licentia petita, licet non obtenta. Ejuſdem ſententiæ ſunt Petrus de Sampſone, & Abb. Antiq. *num. 2. in verb. Puritate*, dum dicunt hujuſmodi licentiam migrandi ad ſtrictiorem ordinem à Monacho petendam eſſe ex honeſtate, non autem ex neceſſitate, quia cùm ſit à lege publica abſolutus, liberè poterit tranſire. Hi enim proculdubio ſentiunt Monachum revocari non poſſe ex eo, quod licentiam non poſtulaverit. Quinimò ſubdit Petrus per authoritates in textu inductas de ſpiritu Dei hoc ſervari, ut ad ſtrictiorem tranſiens non petat licentiam, ut refert Jo. Andr. *num. 5. in verb. Puritate*, & pro hac opinione videtur text. *in c. Sanè ſupra eod.* ubi de Canonico Regulari, qui tranſierat ad monaſterium Monachorum ſtrictioris ordinis, text. dicit: ipſum in eodem loco cum pura conſcientia remanere permittas.

In oppoſitum videtur textus *in d. cap. Mandamus 19. q. 3.* ubi interdicitur ne Canonicus Regularis tranſeat ad Monachos, & ſic ad ſtrictiorem religionem, *ut c. Quod Dei timorem de ſtatu Monach.* & contrarium attentans jubetur ad primum ordinem redire, ac punitur in eo, ut deinceps memorialem cucullam deferat, & ultimus in choro maneat: & expone memorialem, id eſt in memoriam ſuæ tranſgreſſionis, & verecundiam ſui delicti, & metum aliorum, ſecundum Hugon. Archidiac. & Turrecrem. Et gloſ. *ibi in verb. Monachos*, intelligit illum text. in Canonico, qui tranſivit non ex cauſa levitatis, ſed licentia non petita, & ideo cogitur redire, & ſubdit non obſtare textum *in d. cap. Sanè ſupra eod.* quia ibi dicit permittas, & ſic eſt diſpenſatio, vel ibi fuit petita licentia, ſecundum Hoſt. *hic num. 9. verſ. Tu dicas contrarium*, & in hac opinione reſidet gloſſ. præallegata, & Archidiac. *in d. c. Mandamus*, quam etiam tenet gloſ. *ult.* & Innoc. *in c. Intelleximus, ſupra de ætat. & qualitat.* Et idem Innoc. *hic n. 4.* Qui ponit tres caſus, in 56
quibus Monachus poteſt ad primum ordinem revocari. Primus eſt quando ſine licentia petita tranſivit. Secundus quando tranſivit licentia petita, ſed denegata ex juſta cauſa. Tertius, quando tranſivit licentia petita & denegata, cùm ſufficiat ſuperiori licentiam denegare, & ad ſubditum pertineat cauſam denegationis requirere; & tunc ſi Superior denegaret reddere rationem, ipſi imputandum eſſet, arg. §. *Ecce 30. diſtinct.* & in his caſibus ſecundum Innoc. competit Abbati rei vendicatio, vel condictio ex canone, vel officium judicis. Idem firmat Hoſtien. *hic n. 9. verſ. Tu dicas contrarium*, & movetur tum per dictum *c. Mandamus*, tum per text. noſtrum à contrario ſenſu ibi, licentiam poſtulaverit, necnon ibi, quia ſicut ſubditus. Idemque putat veriùs Jo. Andr. *num. 21. verſ. Quod puto verius per verſ. Quocirca*, & ſubdit ſe ita vidiſſe pronuntiari, ſequitur Roman. *conſ. 341. circa primum num. 3. verſ. Tertiò verò*, dicens poſſe hoc caſu Abbatem nobile judicis officium implorare, & revocare Monachum ſuum, qui juſta cauſa, motus tranſivit ad arctiorem religionem non petita licentia. Subdens hoc tenere communiter ferè omnes Doctores in hoc cap. Sed & Abb. *hic num. 10.* dicit hoc tenere communiter moderniores, *& in d. conſ. 95. n. 2. verſ. Licet etiam gloſſ.* ubi reprobans gloſ. & Goffredum hìc dicit Jo. Andr. & communiter omnes Doctores; & latè Butrium tenere quod indiſtinctè quomodocumque religioſus tranſeat ad ſtrictiorem religionem non petita licentia etiam non ex animi levitate, teneatur redire ad primam, cùm non valuerit aliquo modo tranſitus. Ex quibus patet ab hac opinione recedendum non eſſe, tum quia eam ſequuntur Doctores ferè omnes: tum quia ſervatur in practica, 57
& eſt etiam de jure verior: nam recedens à ſua religione non petita licentia Superioris contemnit bonum obedientiæ, & ideò non præſumitur motus afflatu Spiritus Sancti, ſed potius ex animi levitate, ſecundum Hoſtien. *hic n. 15. in verb. Bonum obedientiæ*, Henrich. Boich. *n. 8.* & Abb. *n. 10.* Lapus *allegat. 130. aliàs 135. num. 2.* Merito eſt revo-
candus. Nec obſtat ſi dicatur, ad quod valet iſte rigor, cùm 58
reſtitutus ad primam, ſtatim poſſit licentiam petere, & redire ad ſecundam? Nam ut reſpondet Jo. Andr. *hic num. 21. verſ. Et ſi dicas*: ſatis eſt, quod ſatisfit juri requirenti, ut licentiam petat; & allegat ſimile *in cap. Ad petitionem, de accuſation.* & in Clemen. *Quia regulares de ſupplen. neglig. Prælat.* Item inducit ſimile, nam videmus inordinata electione, vel petitione repulſa, admitti aliam ordinatam de eodem, & ſuper eodem, *ut c. Super eo, & cap. Innotuit in fin. de elect. cap. final. de renunc. & cap. Examinata de iudic.* Faciunt notata *in cap. Cum quid de reg. iur. lib. 6.* Præterea poſſet reverſus ad primam ibi manere mutato propoſito. *c. Ex parte de temp. ordinat. & c. Intelleximus de ætat. & qualitat.* Facit ſecundum eum quod ipſe notat *in c. Tua ſuper gloſ. prima de ſponſalib.* & cum prædictis junge quæ in hac ipſa quæſtione dixi *in c. Non eſt vobis à n. 29. uſque in fin. ſupra eod.*

Ad motivum Petri, & Abbatis Antiqui, quod licen- 59
tia peti debeat de honeſtate tantum, & quod non ſit in uſu eam petere. Reſpondet Joan. Andr. *hic num. 5.* hoc eſſe falſum, & ſe vidiſſe contrarium ſervari, & ver. *Debet*, hic poſitum ex propria ſignificatione neceſſitatem importat, ut notat gloſ. *in l. ſæpè in verb. Neceſſitatem ff. de off. Præſidis*,

Felin.

Digitized by Google

Felin. *in c. Nam concupiſcentiam n.6.* & ibi etiam Alex. de Nævo *n. 25. de Conſtitut.*

60 Sed apud quem morabitur Monachus hac lite pendente, qui dicit ſe tranſiſſe ad ordinem arctiorem, & licentiam iniuſtè denegatam, Abbate in contrarium aſſerente? Reſpondet Hoſtien. *hic num. 16. circa med. verſ. Sed apud quem*, quod etſi Innocentius videatur hic notaſſe contrarium: tamen Monachus morari debet apud Monaſterium, ad quod tranſivit: tum quia reus eſt, tum quia ipſum monaſterium quaſi poſſeſſionem ipſius habet, arg. *l. final. C. de rei vindic. l. Lite ordinata C. de liberal. cauſ. & l. Ordinata lite ff. eod.* & ejus quod legitur & notatur *in c. Ex litteris ſupra de prob.* Et cum opinione Hoſt. concordant Abb. *hic n. 5.* & communiter Doctores.

61 Ultimò QUÆRO pro complemento materiæ, an diſpoſitio hujus Decretalis vendicet ſibi locum in monialibus, adeò ut liceat eis de uno monaſterio tranſire ad aliud ſtrictioris obſervantiæ, licentia ſuperioris petita, licet non obtenta; jure communi inſpecto abſolutum eſt id licere, *ut c. Virgines 20. qu. 4.* ubi ſic legitur: *Virgines ſacra ſi pro lucro animæ ſuæ propter diſtrictiorem vitam ad aliud monaſterium pergere diſpoſuerint, ibique commanere decreverint, Synodus concedit.* Refertur à D. Th. *in 2. 2. q. 189. art. 8. verſ. Sed contra eſt*, & ad hoc ſufficere licentiam petitam ſentit ibi gloſ. 1. dum allegat hoc capitulum Archid. Bellam. & Turrecr. licet Hugo aliter intelligat illud *c. Virgines*, ut ibi per Turrecrem. *in princ.* nec hujuſmodi facultas ſublata fuit ex perpetua clauſura, quam Monialibus indixit Bonifac. VIII. *in c. Periculoſo de ſtat. regul. lib. 6.* & conſequenter, nec à Concilio Tridentino Conſtitutionem Bonifacii innovante *in cap. 5. ſeſſ. 25. de Regular.* ut illic notat gloſ. *in verb. Perpetua*, dicens illam Decretalem non tollere, quin Moniales poſſint ſi velint ad ſtrictiorem religionem humilitatis, & puritatis cauſa tranſire quin petita licentia, ut hic. Item una Monialis ad regimen alterius monaſterii poſſit aſſumi, *cap. Nullus de elect. lib. 6.* ſemper enim erunt in clauſura. Et cum gloſ. concordant ibi Archidiacon. *num. 1. in verb. Perpetua*, & Gem. *num. 11.* Abb. *in cap. fin. n. 7. de ſtat. monach.* Sylveſt. *in verb. Religio 4. q. 16. diſt. 2.*

Verùm hodie quicquid contraſcripſerit Thom. Sanchez & alii ab eo citati *ſuper Decalogo tom. 2. lib. 6. cap. 7. n. 5. & 6.* tenendum eſt hanc facultatem fuiſſe Monialibus ademptam ex motu proprio Pii V. *incipien. Decori*, ſuper clauſu- 62
ra Monialium, ut ſcripſi *in c. Recolentes n. 48. & 49. infra de ſtat. Monach.* ubi etiam latiſſimè examinavi an tota religio, vel domus religioſa poſſit ſe ad arctiorem religionem transferre *à n. 10. uſque ad n. 54.*

D E R E G U L A R I B U S.

Idem Innocentius III. Abbati de Affligeñ. & Magiſtro R. & G. Canonicos Trajecteñ.

C A P U T XX.

Conſulti ſumus frequenter à multis, utrùm is, qui Monaſterium ingreſſus eſt, habitum ſumendo novitii, ſi ante profeſſionem emiſſam infra tempus probationis exire voluerit, licitè poſſit abſque apoſtaſiæ nota vel noxa, præſertim cum debita morum correctione ad ſæculum remeare. Licèt autem ſuper hoc ſenſerint diverſi diverſa, nos tamen credimus diſtinguendum, utrùm is, qui convertitur, propoſuerit abſolutè vitam mutare, ut ſub habitu regulari omnipotenti Deo de cætero famuletur: an conditionaliter experiri obſervantiam regularem, ut ita demum ſi (infra annum) ſibi placuerit, profiteatur ordinis diſciplinam: aut ſi fortè non placuerit, moribus emendatus ad ſtatum priſtinum revertatur. In primo caſu debet, ut regulariter vivat, ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire. In ſecundo poteſt ad ſæculum, non tamen ut vivat ſæculariter, remeare. Ut ergo quæ ſit ejus intentio pleniùs agnoſcatur, propoſitum ſuum in principio proteſtetur.

S V M M A R I V M.

1 *Qui ad monaſterium convertitur habitum ſumendo novitii, poteſt infra annum ad ſæculum redire, niſi appareat eum voluiſſe vitam mutare omnino.*
2 *Habitus religionis triplex.*
3 *Apoſtata a religione eſt infamis.*
4 *Verbum*, credo, *à legiſlatore prolatum non importat opinionem, ſed veritatem.*
5 *Imperfecta duo quandoque faciunt unum perfectum.*
6 *Obligatio ad religionem in genere quibus modis inducatur, & n. 44. & 50.*
7 *Obligatus ad religionem in genere per ſuſceptionem habitus novitiorum cum propoſito mutandi vitam poteſt ad laxiorem ordinem pertranſire, & num. 29.*
8 *Novitius ad ſæculum rediens non debet vivere ſæculariter, id eſt diſſolute.*
9 *Poteſt tamen veſtes ſæculares deferre, & uxorem ducere.*
10 *Si tamen veſtes, cum quibus intravit, eſſent nimis laſcivæ, honeſtum eſſet ut illas deponeret.*
11 *Proteſtatio declarat animum proteſtantis in facto multipliciter intelligibili.*
12 *Proteſtatio non proficit niſi ſit contemporanea actus geſti.*
13 *Propoſitum abſolutè vitam mutandi cum ſuſceptione habitus probationis, an tacitam profeſſionem inducat impediens matrimonium contrahendum, & dirimens poſt contractum, & num. ſeqq. uſque ad num. 44.*
14 *Referuntur authoritates, & fundamenta pro prima opinione.*
15 *Intellectus* c. Litteraturam, de voto, *& n. 20.*
16 *Votum neceſſario requirit deliberationem, propoſitum, & promiſſionem, & n. ſeq.*
Quæ tamen ſufficiunt implicita, & præſumpta, num. 18.
17 *Votum quid ſit.*
18 *Propoſitum mutandi vitam quale eſſe debeat ut obligationem inducat.*
19 *Referuntur Authores, & fundamenta pro ſecunda opinione.*
20 *Propoſitum mutandi vitam cum ſuſceptione habitus novitiatus eſſe votum ſimplex quibus argumentis probetur.*
21 *Propoſitum in iure multoties accipitur pro voto ſolemni.*
22 *Propoſitum mutandi vitam pro ſuſceptione habitus probationis quibus fundamentis oſtendatur non eſſe votum ſolemne.*
Intellectus c. Statuimus, de regul. & c. Non ſolum eod. tit. lib. 6. *ibid. & n. 32. 33. & 52.*
23 *Habitum probationis aſſumens in dubio non præſumitur velle profiteri, ſed tantum probare auſteritatem religionis.*
24 *Votum quando dicatur ſolemne ad effectum dirimendi matrimonium poſt contractum.*
25 *Referuntur Authores pro tertia opinione Canoniſtarum.*

26 Pro-

26 *Profeſſio tacita obligans ad religionem in genere dirimit matrimonium tam prius contractum, & non conſummatum, quàm poſt contractum, & conſummatum, & n. ſeq.*

27 *Proponere abſolutè vitam mutare quid ſit.*

28 *Bona profeſſi in genere generaliſſimo ſunt religioni in genere arbitrio Epiſcopi diſtribuenda.*

29 *Propoſitum mutandi vitam abſolutè cum ſuſceptione habitus probationis eſſe votum ſolemne quibus fundamentis probetur.*

Intellectus huius c. ibidem, & n. ſeqq.

30 *Eccleſia non poteſt iuſtè obligare quemquam invitum ad religionem in genere.*

31 *Dictio*, ſaltem, *eſt ſubſidiaria.*

34 *Intellectus* c. Beneficium de regul. lib. 6.

Beneficium Novitii vacat per propoſitum mutandi vitam abſolute, ibid.

35 *Intellectus* c. Gonſaldus 17. q. 2.

Beneficium non vacat per votum Religionis niſi illud ſit ſolemne, ibid.

36 *Obligatio ad religionem in genere per ſuſceptionem habitus profeſſorum non oritur ex voto ſimplici, ſed ex tacita profeſſione.*

37 *Habitus profeſſorum extra monaſterium aſſumptus tacitam profeſſionem non inducit.*

38 *Fallit ſi præceſſerit votum continentiæ.*

39 *Votum ſimplex alicuius ex ſubſtantialibus Monachatus ſolemnizatur per ſuſceptionem habitus probationis.*

40 *Propoſitum mutandi vitam abſolutè non præſumitur niſi competentibus indiciis oſtendatur, & quæ ſint huiuſmodi indicia.*

41 *Teſtamentum an inducat ſufficientem probationem propoſiti mutandi vitam.*

42 *Propoſitum mutandi vitam an poſt Concilium Tridentinum ſolemnizetur per ſuſceptionem habitus probationis, & n. ſeq. & n. 55.*

Novitius ex voto religionem ingreſſus profiteri non poteſt ante annum decimumſextum completum, nec infra annum probationis, ibidem.

43 *Novitius, qui per annum geſtavit habitum probationis, & poſtea propoſuit abſolutè vitam mutare, an cenſeatur tacite profeſſus.*

44 *Profeſſi in religione à Sede Apoſtolica non approbata, quam putabant approbatam, an ſint obligati ad religionem in genere, & n. ſeqq. uſque in fin.*

45 *Obligatio ad religionem in genere an dirimat matrimonium poſt contractum, & n. ſeq.*

46 *Veritas in ſpiritualibus præfertur opinioni.*

47 *Impedimentum oritur etiam ex actu nullo.*

48 *Profeſſus in religione, quam credebat approbatam peccat matrimonium contrahendo, & n. 51.*

49 *Profeſſio emiſſa in manibus Truffatorum an aliquam, & qualem inducat obligationem.*

50 *Profeſſio emiſſa infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium an pariat obligationem ad religionem in genere dirimentem matrimonium poſt contractum.*

Et quid ſi profitens intendebat ſe obligare illi religioni in ſpecie, ibidem, & n. ſeqq.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 57. & n. ſeqq.

51 *Profeſſio irrita ex defectu recipientis an obliget religioni in genere, & n. 55.*

53 *In materia voti ſi non valet quod ago, ut ago, valet ut valere poteſt, & n. 56.*

54 *Fingens ſe fœminam, & profeſſionem faciens in monaſterio Monialium obligatur ad religionem in genere.*

55 *Obligatio ad religionem in genere non requirit conſenſum recipientis.*

57 *Obligatio ad religionem in genere, quæ de iure oritur ex profeſſione emiſſa in religione non approbata, an ſublata fuerit à Concilio Tridentino, & n. ſeq.*

58 *Novitiatus fieri debet in religione approbata, alias profeſſio eſt nulla, nullamque inducit obligationem.*

59 *Diſpoſitio intelligitur de actu valido.*

C*Onſulti*. Qui ad monaſterium convertitur habitum ſumendo novitii, poteſt infra tempus probationis ad ſæculum redire, niſi appareat eum voluiſſe vitam mutare omninò. Hoc dicit. Communis diviſio, Conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *licet autem* in qua diſtinguit duo membra. Primum ſolvit, ibi, *In primo*. Secundum ibi, *In ſecundo*. Tertiò conſuluit ibi, *ut autem*. 1

Nota primò ibi, *Habitum ſumendo novitii*. Quandoque novitiorum habitum eſſe diſtinctum ab habitu profeſſorum, ut hic, quandoque eſt indiſtinctus, id eſt à novitiis, & profeſſis geſtari ſolitus, quandoque indiſtinctiſſimus, quo ſcilicet præter novitios, & profeſſos, promiſcuè utuntur etiam alii communem vitam cum eis ducentes, *ut in cap. 1. de regular. lib. 6.* & de his vide gloſ. *Magiſtrum* in Clem. *Eos, eod. tit.* & Henrich. Boich. *in cap. Statuimus infra eodem.* 2

Secundò nota ibi, *Apoſtaſiæ nota*, Apoſtatam à religione eſſe infamem, prout hic notant Butr. *in 1. not.* & Jo. de Anan. *n.* 3. Nota enim exponitur, id eſt infamia, *ut l. 2. in princ.* ibi, Hac nota laboraret *ff. de his, qui notantur infamia*, & de triplici ſpecie apoſtaſiæ, vide gloſ. 1. *in c. 1. infr. de apoſtat.* Hoſt. & Jo. Andr. *hic in princ.* 3

Tertio nota ibi, *Credimus*, hoc verbum à lagislatore prolatum non opinionem, id eſt aſſenſum unius partis cum formidine alterius, ſed veritatem importare, concordat textus *in cap. 2. in fin. de poſtulan. in l. Et ſi quis §. Si cui funeris verſ. Credo tamen ff. de religioſ. & ſumpt. funer.* idem de verb. *videtur*, quod probatum à lege eſt expreſſivum veritatis, *c. De cætero*, & ibi dixi *n.* 2. poſt Jo. Andr. de Butr. Card. & alios *infra de homicid.* 4

Quartò nota ex duobus imperfectis quandoque fieri unum perfectum: nam ſolum propoſitum abſolutè vitam mutandi non facit Monachum, *ut c. Litteraturam infra de voto, & c. Ex tranſmiſſa* cum ibi notatis, *ſupra de renunciat.* Similiter nec ſolus habitus novitiorum Monachum facit *c. Ex parte, c. Statuimus infra eod. & c. 1. eod. tit. lib. 6.* Abbas Antiq. *hic num.* 3. Hoſtien. *in cap. Porrectum num.* 5. *ſupra eod.* & eſt planum. Et tamen ſi hæc duo ſimul jungantur, in unam ſpeciem perfectam coaleſcunt, & tacitam profeſſionem inducunt, ut hic eſt caſus ſecundum lecturam Innocentii communiter approbatam; de cujus tamen veritate latiſſimè dicam infra *in 1. quæſtione à n. 13. uſque ad n. 40.* Et poteſt appellari hæc profeſſio irregularis, quæ ſcilicet extra Ordinem ex duobus imperfectis reſultat, prout in ſimili Anchar. poſt Hoſt. *in c. Inſinuante n. 3. infra qui Cler. vel vov.* ſic appellat profeſſionem tacitam, quæ inducitur ſimul ex voto caſtitatis, & ex habitu profeſſorum extra monaſterium ſuſcepto; quæ tamen ſeorſim non inducunt profeſſionem, ut ibi dixi *num.* 16. ſimilis regula habetur *in cap. Nihil 7. q. 1. & in l. 2. §. fin.* juncta gloſſ. *in ver. Excuſantur ff. de excuſat. tutor. num. 48. ff. de iureiur.* ubi docet ex duabus probationibus ſemiplenis fieri unam plenam probationem: contraria tamen regula, videlicet, duo imperfecta non facere unum perfectum elicitur ex *c. Quorundam*, & ibi gloſſ. 1. 23. *diſt. ex l. Spadonem §. Qui iura multa ff. de excuſat. tutor. & l. 1. §. fin. C. Qui in tutelar. ſe excuſant.* 5

Quintò nota ibi, *Ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire*. Unum modum inducendi obligationem ad religionem in genere, videlicet cùm quis proponit abſolutè vitam mutare, & ſuſcipit habitum probationis: ſed de hoc latiùs infra *n.* 13. Alius eſt modus cùm quis profitetur expreſsè infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium, *ut in c. Non ſolum*, & ibi notat gloſ. *in ver. Veſtro Ordini de regularibus lib.* 6. Alius item modus eſt cùm quis tacitè profitetur per ſuſceptionem habitus profeſſorum infra probationis tempus in Ordinibus tam Mendicantium, quàm non Mendicantium: nam indiſtinctè intelligitur text. *in c. Conſtitutionem verſ. Tacita vero facta eod. tit. & lib.* ut ibi declarat gloſ. communiter approbata in verb. *obligat.* Alios denique modus habes infra *n. 44. & 50.* Hodie tamen hanc obligationem ad religionem in genere ſuſtulit Trident. Synodus *in c. 15. ſeſſ. 25. de regul.* in illis verbis, *Nullamque inducat obligationem, & c. Niſi in caſibus*, ut plenius dicam infra *n. 42. & n. ſeq.* 6

Sextò nota ex iiſdem verbis *Ad laxiorem ſaltem regulam*. Obligatum ad religionem in genere per ſuſceptionem habitus novitiorum cum propoſito abſolutè vitam mutandi non teneri tranſire ad æqualem, ſed poſſe eligere minorem, 7

ſeu

Digitized by Google

ſeu laxiorem, etiam nulla ſubſiſtente cauſa, ſecundùm Ant. de Butr. *num.* 2. concordat *cap. Super eo, ſupra eodem*.

8 Septimò nota ibi, *Non ut ſæculariter vivat.* Novitium ad ſæculum redeuntem non debere ſęculariter vivere, ideſt diſſolutè, *ut cap. Dictum* 81. *diſt.* & explicat gloſſ. hic in verb. *ſæculariter*, ſcilicet portando arma, vel luxuriosè vivendo, arg. *cap. Eos* 20. *q.* 3. ſecundum Innoc.
9 *num.* 3. & Hoſtienſ. *num.* 13. Poterit tamen uxorem ducere, & veſtes ſæculares deferre, cùm præcipiat regula Sancti Benedicti, ut in eadem veſte, in qua intraverunt,
10 revertantur, *ut in d. cap. Super eo in fin.* ſi tamen veſtes, cum quibus intravit eſſent nimium laſcivæ, honeſtum eſſet ut illas deponeret, & honeſtiores aſſumeret, idque in memoriam priſtinæ religionis, arg. *l. Servos, Cod. de quæſt.* prout hæc annotarunt hic Jo. Andr. *num.* 7. Butr. *num.* 9. *&* 10. Cardin. *num.* 8. Anchar. *n.* 4. & Jo. de Anania *eod. num.* Subdit tamen Abbas *n.* 5. hoc verum eſſe de honeſtate, non ex debito; quia in nullo obligatur iſte ultra alios ſæculares, ſed exhortativè fuit dictum, ut non vivat ſæculariter.

11 Ultimò nota ex fine textus effectum proteſtationis. nam declarat intentionem proteſtantis in facto prægnanti, & multipliciter intelligibili, ſecundùm Ant. de Butr. *n.* 3. & Anch. *n.* 5. facit text. *in l. Neſennius ff. de negot. geſt.*

12 Item pondera illa verba, *in principio proteſtetur*, quæ probant proteſtationem non prodeſſe niſi ſit contemporanea actus geſti; quare actus dubius non recipit declarationem à proteſtatione poſteà ſubſequuta, ut hic per Butr. *eod. n.* 3.

13 QUÆRO pro explicatione materiæ An propoſitum abſolutè vitam mutandi cum ſuſceptione habitus probationis tacitam profeſſionem inducat, adeò ut non ſolum impediat matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimat poſt contractum.

Hic eſt unus ex articulis, in quo Theologi diſcrepant à Canoniſtis. Sed nec Theologi conveniunt inter ſe. Unde in univerſum ſcribentes in tres ſcinduntur opiniones.

14 Prima opinio eſt illorum, qui arbitrantur hujuſmodi propoſitum nullam prorſus obligationem inducere, ac proinde non eſſe impedimento, quin liberè novitius poſſit ad ſæculum redire, ac matrimonium contrahere, & non tantùm reddere, ſed etiam exigere debitum conjugale. Inter quos numerantur Cajetanus *in* 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. *dubio penult. & in opuſculis tom.* 1. *tract.* 31. *in* 7. *reſponſ.* Sot. *lib.* 7. *de iuſtit. & iur. q.* 1. *art.* 2. *verſ. His tamen non obſtant.* Covarr. *de pactis* 1. *par.* §. 3. *num.* 12. *circa medium.* Et ex Summiſtis Angel. *in ver. Votum* 1. *n.* 7. Sylveſt. *in ver. Religio* 5. *q.* 8. *verſ. Quarta*, ibi, ſed nec alia opinio, *& in ver. Votum* 1. *q.* 2. Navarr. *in manual. c.* 12. *n.* 26. & alii complures, quos noviſſimè refert & ſequitur Sanch. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 33. *n.* 19. Allegantur etiam pro hac opinione duo celebres Canoniſtæ. Unus eſt Archid. *in cap. Qui bona n.* 2. 17. *q.* 1. Alter eſt Abbas *in c. Litteraturam in* 2. *notat. infra de voto*. Verum Archidiac. ſimpliciter format quæſtionem: Pone quod quis proponit ſæculum mutare, & religionem intrare, & cum tali propoſito habitum recipit, numquid taliter ingrediens obligatur? Et primò dicit Hoſt. tenere quod ſic, & quod tale propoſitum æquipollet voto ſolemni. Deinde recitat ſententiam D. Thom. aſſerentis ad votum tria requiri, videlicet deliberationem, propoſitum, & promiſſionem: nec aliud ſubjungit: Abbas verò dicit communiter ſentire Doctores noſtros ex propoſito deliberato, & confirmato quem obligari ad executionem boni concepti, & deliberati, & mox recenſet doctrinam D. Thomæ, de qua ſupra; & ſubdit illam deſtruere multas theoricas Canoniſtarum; veruntamen in fine concludit hoc propoſitum eſſe votum ſimplex religionis, ut inferius patebit *n.* 19. *verſ. Et ſequitur Abbas*.

15 Pro hac opinione adducitur primo text. *in d. c. Litteraturam infra de voto*, ubi patet proponentem in animo religionis ingreſſum ad illum non teneri.

16 Sed certè ille textus nihil facit, quin potius in contrarium retorquetur; quia dicit ex propoſito mente concepto non eſſe inductam obligationem ſi plus non eſt in voto proceſſum. Ergo à contrario eſſet inducta, ſi ulterius proceſſum eſſet puta ad habitus ſuſceptionem, ut hic. Unde merito Hoſtien. ibi inducit illud cap. Pro opinione Canoniſtarum, ut etiam refert Archid. *in d. cap. Qui bona num.* 12. 17. *quæſt.* 1. Præterea ille text. oon loquitur de deliberatione, & propoſito firmato, de quo nunc agimus, ſed de propoſito prout eſt nuda conceptio boni explicandi, ut dic infra *n.* 20.

Deinde pro hac parte adducitur ratio admodum ſtringens: nam proponens abſolutè vitam mutare & habitum probationis recipiens, neque obligatur ex voto; neque ex præcepto Eccleſiæ. Non ex voto, quia ut egregiè docet S. Th. *in* 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. ad votum tria neceſſariò requiruntur; Primò quidem deliberatio; Secundò propoſitum voluntatis; Tertiò promiſſio, in qua perficitur ratio voti, Superadduntur autem quandoque alia duo ad qoandam voti confirmationem, ſcilicet, pronunciatio oris ſecundùm illud Pſalmi 65. *Reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea, &c.* & teſtimonium aliorum. Unde ut 17
Magiſter diffinit *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 38. Votum eſt teſtificatio quædam promiſſionis ſpontaneæ, quæ Deo, & de his quæ ſunt Dei, fieri debet. Solum ergo propoſitum non eſt votum, ita D. Thom. quem tota ſchola Theologorum ſequitur, Sylveſtro teſte *in ver. Votum* 1. *q.* 2. *& Religio* 5. *q.* 8. *verſ. Sed nec opinio*. Quod etiam ubique innuit Scriptura, & in ſpecie Deuteronom. 23. *Cùm votum voveris Domino Deo, &c. facies ſicut promiſiſti*, & Eccleſiaſt. 5. *Si quid voviſti Deo, ne moreris reddere, diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio*. Ergo ot infert S. Thom. vovere eſt promittere, & votum eſt promiſſio. De jure etiam Canonico hoc probatur *in d. cap. Litteraturam de voto*, & de jure civili *in l.* 2. *ff. de pollicit.* ubi patet votum cauſari ex quadam pollicitatione, ideſt unius promiſſione, *ut l. Pactum ff. eod.* Quare, ut inquit Abbas *in d. c. Litteraturam*. Si de ratione voti eſt promiſſio, ſecundum D. Thom. & Archid. Doctrina Canoniſtarum circa iſtam quæſtionem evertitur, ſed & Sylveſt. *in verb. Religio* 5. *d. q.* 8. *verſ. Quarta*, mordet Canoniſtas quod malè intelligentes jura, quę loquuntur de propoſito mutandi vitam abſolutè, putant promiſſionem non eſſe de ratione voti, ſed ſufficere ſolum propoſitum coram Deo. Itaque ſuſcipiens probationis habitum cum tali propoſito non obligatur ex voto. Sed neque obligatur ex præcepto Eccleſiæ; tum quia ſecundum Sylveſt. de hoc præcepto nullibi conſtat; tum quia Eccleſia non poteſt qoemquam non conſentientem obligare ad continentiam, *c. Integritas* 32. *q.* 1. & latius dicam infra *n.* 28.

Ut ſatisfiat huic objectioni, in qua ferè conſiſtit vis to- 18
ta præſentis diſputationis, obſervandum eſt Canoniſtas nullibi aſſerere promiſſionem non eſſe de ratione voti, ſed ſupponunt ſufficere implicitam, & præſumptam, quod & Theologi admittunt, præſertim Cajetan. præallegatus *in* 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. *dub. pen.* dicens tale eſſe propoſitum de quo Canones loquuntur. Quare Hoſt. *hic num.* 9. *in verb. Propoſuerit*, declarans quale debeat eſſe propoſitum mutandi vitam ad hoc ut obligationem inducat, ſic ait: [Non intelligas hoc quod ex ſolo propoſito obligetur, ſed ex propoſito deliberato, & continuato, & voto emiſſo, maximè ſuſcepto habitu *c. Sicut nobis c. Porrectum ſupr. eod.* Non igitur Doctores noſtri intelligunt poſſe dari votum ſine promiſſione; ſed ſub nomine propoſiti intelligunt, & implicitè complectuntur illa tria, qoorum explicitè meminit S. Thom. videlicet deliberationem, propoſitum, & promiſſionem, prout illorum mentem declarat Tabiena *in ver. Votum, primo, verſ. Notandum tertiò*: ait enim: Non ita ſeriosè diſtinxerunt Canoniſtæ, ſed in verb. *Propoſitum*, intelligebant omnia illa tria, & quando dicunt quod non requiritur promiſſio, intelligunt de exteriori.] Hæc ibi, quod eſt ad mentem Canonum, qui ad obligationem inducendam non ſunt contenti nudo, ac ſimplici propoſito, ſed requirunt propoſitum abſolutum, quod includit deliberationem præcedentem, & promiſſionem ſubſequentem, ſaltem interiorem, & implicitam. Unde hoc propoſitum habere rationem voti ſaltem ſimplicis admittunt multi ex Theologis proximè citandi.

Secunda opinio eſt exiſtimantium hoc propoſitum mo- 19
tandi vitam abſolutè cum aſſumptione habitus novitiatus non eſſe votum ſolemne religionis, ſed votum ſimplex impediens quidem matrimoninm contrahendum, ſed non dirimens poſt contractum, juxta text. *in cap. Conſuluit infr. Qui cler. vel vov. & in cap. un.* §. *Reliqua vero de voto lib.* 6. Cujus ſententiæ ſunt Petr. de Palud. *in* 4. *ſentent. diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *concl.* 3. *n.* 11. ubi tenet eum qui ſuſcipit habi-

Digitized by Google

habitum alicujus religionis non animo probandi, ſed cum firmo propoſito permanendi, non poſſe ad ſæculum redire; quia hoc æquipollet voto ſimplici ex vi ſtatuti Eccleſiaſtici de quo *in cap. Statuimus de regular.* & ſequitur S. Antoninus *in 3. par. tit. 16. c. 2. §. 4. verſ. Quartus, & verſ. Sed quantum ad Deum*, ubi ait: [talem obligari ad religionem in genere quantum ad Deum, & in foro conſcientiæ ſi firmum propoſitum habuit permanendi. Sed durum videri ut obligetur voto ſolemni, quia hinc magnus laqueus injiceretur animabus, quod Eccleſia non facit, *cap. De viduis* 27. q. 1. Ideòque ſibi magis placere opinionem, quod obligetur ex vi voti ſimplicis, quod utique impedit, ſed non dirimit matrimonium contractum. Licet communiter Canoniſtæ videantur dicere, quod illud habeat vim voti ſolemnis, quod ſi eſſet; matrimonium poſt contractum, & conſummatum dirimeret. Verùm quia hoc eſſet ex ſtatuto Eccleſiæ ſicut & de voto continentiæ in Ordinibus ſacris: ideò Papa poſſet cum talibus diſpenſare in contrahendo.] Hæc ille, quod fuſius proſequitur *in 2. par. tit. 11. cap. 2. verſ. Nota ergo ſecundo*. Et ex Canoniſtis hoc tenet hic Cardinalis *num. 4. in fin. verſ. In prædicta*, ubi firmat obligatum ad religionem in genere ex propoſito vitam mutandi abſolutè cum ſuſceptione habitus validè matrimonium contrahere, cùm non ſit religioſus, & cogendum eſſe in religione perſeverare non propter profeſſionem, ſed propter votum ſimplex; & dicit ſe ita in facto conſuluiſſe, & ſequitur Abbas *num.* 3. ubi poſt multa concludit; Tales non eſſe veros religioſos, ſed peccare mortaliter ſtando in ſæculo, & non intrando religionem, ex quo propoſitum habuerunt mutandi perpetuò vitam, eo quod ex tali propoſito videntur Deo voluiſſe ſervire; unde veniunt contra votum ſtando in ſæculo, non tamen obligantur ad intrandum eandem religionem, ſed poſſunt intrare laxiorem. Idem firmat Sylv. *in verb. Religio* 5. q. 8. *in fin.* ubi ait: [Dico ergo quod propoſitum mutandi vitam abſolutè eſt votum ſimplex religionis, vel eſt oblatio profeſſionis, qua in ipſo religionis ingreſſu multi petebant profiteri licet non admitterentur ſubitò, ſicut olim poterant in omnibus religionibus, & nunc poſſunt in non Mendicantibus: unde iſti remanebant obligati religioni in genere, & non erant profeſſi, & in ver. *Religio* 3. q. 19. *verſ. Quartò inducitur*, dicit falſam eſſe opinionem illorum, qui dicunt tacitam profeſſionem induci per aſſumptionem habitus novitiorum cum propoſito vitam mutandi abſolutè. Et veram opinionem eſſe quod hoc propoſitum ſit votum expreſſum perſeverandi in religione, vel etiam votum interpretatum, ut cum quis ſe offert profeſſioni, nec tamen ſit profeſſus, quia alius non ſubitò acceptat.] Hactenus ille. Unde patet Abbatem, & Sylveſt. perperam allegari à Modernis pro prima opinione. Et cum his ſentit Tabiena dicens opinionem Cardinalis eſſe valdè probabilem, *in verb. Votum primò verſ. Notandum tertiò*.

Hæc ſententia duas implicat aſſertiones. Altera eſt affirmativa, videlicet hoc propoſitum cum ſuſceptione habitus eſſe votum ſimplex religionis; & in hoc diſcrepat à prima opinione. Altera eſt negativa, id eſt non eſſe votum ſolemne, & in hoc diſcrepat à tertia Canoniſtarum.

20 Prima aſſertio, videlicet eſſe votum ſimplex, probatur primò *ex cap. Qui bona* 17. q. 1. ubi Gregorius: [Qui bona, inquit, agunt, ſi meliora agere deliberant, & deliberata non faciunt, licet in bonis prioribus perſeverent, in conſpectu tamen Dei ceciderunt ex deliberatione:] qui text. non intelligitur de propoſito, prout eſt nuda conceptio boni explicandi, quæ non obligat ad bonum conceptum exequendum, ut eſt caſus *in d. c. Litteraturam*, ſecundum Abb. *ibi in ſumma*, ſed de deliberatione, & propoſito firmato, quale eſt propoſitum de quo nunc agitur, ut ibi declarant Hugo, & Archidiac.

Deinde probatur eadem aſſertio *in c. Propoſitum* 20. q. 3. ubi Leo Papa: *Propoſitum*, inquit, *Monachi proprio arbitrio, & voluntate ſuſceptum deſeri non poteſt abſque peccato; quod enim vovit Deo, debet, & reddere*. Ergo propoſitum eſt votum, & concordant text. *in cap. ſeq.* ibi, *Ad propoſitum invitus reverti cogatur & in cap. Nuptiarum* 27. q. 1. ubi pluribus in locis propoſitum, & votum pro eodem accipiuntur.

Cæterùm ad *d. c. Qui bona*, & alia juta, quæ accipiunt propoſitum pro voto ſimplici reſpondetur procedere, ſi ulterius non ſit in voto proceſſum, ſecus ſi proceſſum fuerit ad habitus ſuſceptionem; quia tunc propoſitum ſolemnizatur, ut patebit ex authoritatibus, & rationibus infra adducendis pro tertia opinione: text. verò *in d. c. Propoſitum & c. ſeq.* probant oppoſitum, quia loquuntur 21
de propoſito prout eſt votum ſolemne religionis dirimens matrimonium poſt contractum ſicut etiam accipitur *in c. Viduas à propoſito diſcendentes, in cap. Virginibus, & in cap. Viduas quæ* 27. *quæſt.* 1. & paſſim alibi.

Denique probatur eadem aſſertio, quia ſuſcipiens habitum novitiatus cum propoſito vitam mutandi abſolutè non poteſt redire ad ſæculum, ſed tenetur ſaltem ad laxiorem regulam pertranſire, ut hic eſt caſus, *& in c. Statuimus inf. eod.* Hæc autem obligatio oriri non poteſt ex præcepto Eccleſiæ, ut patebit infra *n.* 30. Ergo neceſſe eſt ut oriatur ex voto; hoc autem votum non eſt ſolemne, ut mox probabitur; reliquum eſt igitur ut ſit votum ſimplex impediens, ſed non dirimens, *ut in c. unico verſ. Reliqua verò de voto lib. 6.*

22 Secunda autem aſſertio, id eſt hoc propoſitum cum ſuſceptione habitus probationis non eſſe votum ſolemne religionis, probatur primò *in d. cap. Statuimus infra eod. & in cap. Non ſolum eodem titul. lib. 6.* ubi profeſſio tacita, & expreſſa, & propoſitum abſolutè vitam mutandi tanquam diverſa accipiuntur, ut patet ex illis verbis, *Niſi profeſſus ſit tacitè, vel expreſſè, aut evidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare:* ponderando dictionem alternativam, *aut*, quæ proponitur inter diverſa, *l. Hæc verba, ille aut ille, ff. de verbor. ſignif. cum ſimilib.* Ergo hujuſmodi propoſitum nec eſt profeſſio tacita, nec expreſſa, ſed quid tertium: quo arg. in effectu utitur Abb. *hic n.* 3. *verſ. Hinc nota textum*, & Sylveſt. *in verb. Religio* 3. q. 19. *verſ. Quartò inducitur*.

Reſponderi tamen poteſt *in d. cap. Statuimus*, agi de profeſſione expreſſa, & de duabus ſpeciebus profeſſionis tacitæ; una ſcilicet, quæ inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum, alia verò, quæ inducitur ex propoſito mutandi vitam abſolutè. Unde non ſequitur ut hoc propoſitum non ſit profeſſio. In prædicta verò Decretali *non ſolum*, agitur de profeſſione expreſſa, item de profeſſione tacita in genere; & de una ſpecie profeſſionis tacitæ, quæ ſcilicet inducitur ex hujuſmodi propoſito, mutandi vitam. Propterea autem hæc ſpecies contradiſtinguitur à tacita profeſſione in genere, quia illa regulariter obligat præciſè illi religioni, cujus habitus eſt ſuſceptus, cap. 1. ibi, Religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus, *infra eodem lib. 6.* & Clem. *Eos*, ibi Religionem illam decernimus eſſe profeſſos, & ibi gloſſ. *in verb. Illam eod. tit.* Hæc verò non obligat niſi religioni in genere, ut hic patet. Non ergo ſequitur ut hoc propoſitum non ſit profeſſio tacita; ſed tantum ſequitur ut non ſit ex illis ſpeciebus tacitæ profeſſionis, quæ obligant religioni in ſpecie.

Probatur ſecundò *in cap. Ex tranſmiſſa ſupra de renunc.* ubi, ut inquit Sylveſter *in verbo Religio* 5. q. 8. *verſ. Quarta*, clarè patet quod votum intrandi religionem, & propoſitum perſeverandi ſimul non faciunt religionem per habitus ſuſceptionem, nec aliquam inducunt profeſſionem.

Verùm Sylveſter videtur falli in intellectu illius Decretalis: nam, ut obſervant hic Innocen. *num.* 3. Hoſt. *n.* 9. *verſ. In prædicta*, Jo. Andr. *n.* 5. *in fin. verſ. Et in Decretali*, & Butr. *n.* 7. ibi, nullum propoſitum certum habuit, ſed tantum probationis habitum petiit nullo voto præcedente, ut ibi etiam notatur.

23 Probatur tertiò, quia profeſſio Regularis ſine animo, & voluntate profitendi non inducitur, *c. Præſens clericus* 20. q. 3. *& c. 1. ſupr. eod.* cum multis ſimilibus. At proponens abſolutè vitam mutare, & ſuſcipiens habitum probationis utique non intendit profiteri, ſed magis experiri religionis auſteritatem: nam ſi vellet profiteri, aſſumeret habitum profeſſionis, non probationis, *c. Super eo*, cum ibi notatis ſupra eod. & notat hic gloſſa *Vltima verſ. Sed contra*, ubi reprobata opinione Joannis, [Ex quo, inquit, aſſumit habitum novitii, nec facit profeſſionem, nec renunciat ſæculo expreſsè, non intendit ſe obligare ſimpliciter, ſed potius conditionaliter experiri obſervantiam regularem.] At reſpon-

reſpondetur hoc argumentum, & gloſſæ authoritatem, procedere cùm quis ingreditur ſimpliciter religionem, nec apparet quod propoſuerit vitam mutare abſolutè: talis enim ſuſcipiendo habitum novitiatus non præſumitur velle profiteri, ut dicit gloſſa noſtra, & gloſſa *penult. in cap. Statuimus inf. eod.* propoſitum enim mutandi vitam non præſumitur niſi clara probatione, & competentibus indiciis oſtendatur, ut dicitur *in d. cap. Non ſolum infra eod. lib. 6.* Præſens autem quæſtio proponitur de illo, quem evidenter conſtat vitam mutare voluiſſe, qui recipiendo poſtea habitum præſumitur velle votum ſuum ſolemnizare, ut probabitur in argumentis pro tertia opinione.

24 Probatur quartò ſecundum Cardinalem, quia votum non ſolemnizatur ad effectum dirimendi matrimonium poſt contractum, niſi per ſuſceptionem ſacri Ordinis, vel per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis, ut diffinitur *in cap. un. de vot. l. 6.* Hic autem nec Ordinem ſacrum ſuſcipit, ut ſupponimus; nec profitetur expreſsè, vel tacitè in aliqua religione, ſed tantum obligatur religioni in genere, ut hic patet. Ergo illius votum non eſt ſolemne ita ut dirimat poſt contractum.

. At reſpondetur negando minurem: nam qui propoſuit abſolutè vitam mutare, ſuſcipiendo poſtea habitum certæ religionis, quantum in ſe eſt tacitè profitetur in illa: quod autem eidem religioni non obligetur in ſpecie, non provenit ex ſe, ſed ex canone, qui indulget ſic profitenti, ut poſſit ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire, ut hic ſtatuitur. Adde quod illa verba *d. c. un.* alicui de religionibus approbatis, verificantur etiam in illo, qui obligatur religioni in genere, ut clarè probatur *in c. Conſtitutionem de regul. lib. 6.* in illis verbis: *Tacite vero facta generaliter religioni alicui recipientem obligat*, ponderando quod text. utitur illa dictione, *alicui*, qua etiam utitur prædicta Decretalis unica. Et eſt ratio quia quoad ſubſtantialia regulæ, de quibus *in cap. Cum ad monaſterium infra de ſtat. Monach.* paria ſunt profiteri hanc, vel illam religionem, vel religiones omnes in genere, cùm in ſubſtantialibus non differant, ſed una ſit religio, ut tradunt Fed. de Sen. *conſ. 5. Quidam Monachus ſub num. 2. verſ. Præterea ſufficit*, Cald. *conſ. 391. alias 6. de Regular. in princ. verſ. An profeſſio illius*, Lap. *allegat. 130. incipien. Pro dubiis n. 4.* plenè Anchar. *conſ. 321. Præmittenda ſunt.*

Probatur ultimò, quia profeſſio nec expreſsè, nec tacitè fieri poteſt niſi recipiatur ab eo, cujus eſt religioni incorpurare, cùm ſit contractus reciprocus, qui non poteſt conſiſtere ex parte unius tantum, *l. In omnibus, la ſeconda ff. de act. & obligat.* & probatur *in cap. Porrectum*, & ibi dixi *in ult. notab. & in c. Ad Apoſtolicam infra eodem*, & docet S. Thomas *in 4. diſt. 38. q. 1. art. 2. q. 3.* ubi ait, *Non eſſe votum ſolemne ad dirimendum, niſi quando aliquis ſe dat principaliter Deo, divinis ſe ſervitiis mancipando, quod quidem fit per Ordinis ſacri ſuſceptionem, vel per profeſſionem certa regula debito modo facta, ſcilicet in manu ejus, qui debet recipere, & aliis circumſtantiis ſervatis, quæ per jura determinantur; alias enim non eſſet votum ſolemne quantumcunque quis profiteretur, quia in tali profeſſione non fieret ſub poteſtate eorum, qui religioni præſunt.* Hæc S. Th. quem in propoſito refert, & ſequitur Tabiena *in verb. Votum, primo, in 3. notab. verſ. Idem tenet S. Thom.* Is verò, qui ſuſcipit habitum probationis cum propoſito abſolutè vitam mutandi, nulli certo Ordini à Superioribus aggregatur, ſed ſolum remanet obligatus religioni in genere, ut hic patet. Ergo deficiente religionis conſenſu, illius votum non eſt ſolemne; quo præcipuo fundamento Abbas *hic n. 3.* tenet contra communem ſententiam Canoniſtarum.

Cæterùm facilis eſt reſponſio: nam major propoſitio, qua dictum eſt profeſſionem non valere ſine conſenſu recipientis, declaratur ut procedat in profeſſione, quæ fit alicui religioni in ſpecie, non autem in illa, quæ fit religioni in genere, in qua recipientis conſenſus nec eſt neceſſarius, nec poſſibilis, ut ſecundum communem opinionem, & veram patebit in quæſtione ſequenti *n. 55.*

25 Tertia igitur opinio eſt Canoniſtarum, qui ferè omnium conſenſu cenſent hoc propoſitum mutandi vitam abſolutè, ſolemnizari per aſſumptionem habitus novitiatus, adeò ut inducat profeſſionem tacitam, non quidem obligantem alicui certo Ordini, ſed religioni in genere, & non tantum impediat matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimat poſt contractum, ita Goffred. *in ſumma de Regul. n. 12.* Henrich. Boich. *in c. Statuimus n. 9. inf. eod.* & hic
docet Innocent. *in princ. in verb. Propoſuerit*, ait enim: [Si 26
de propoſitò mutandi vitam legitimè conſtiterit, videlicet vel per confeſſionem, quam nunc facit, vel per proteſtationem, quam fecit in ingreſſu, hic habitus ſolemniter ſuſceptus dirimit matrimonium jam contractum, ſubaudi non conſummatum, ut mox patebit: hæc enim proteſtatio, ſive intentio cum ſuſceptione habitus probationis habetur pro tacita profeſſione, & eſt hic argumentum, quod habitus probationis ſolemnizat propoſitum.] Hactenus ille, & conſenſit Abb. Antiq. *num. 4.* [Quid enim, inquit, ſi quis velit abſolutè vitam mutare, & intravit religionem, poſtea exivit, & contraxit, nunquid tenet matrimonium?] Dicit Goffred. quod non, quia licet habitus non obligaverit ad certum locum, tamen obligavit eum in genere. Idem
plenius firmat Hoſt. *n. 3.* Qui primo exponit verbum, *ab-* 27
ſolute, id eſt non intendens retrocedere, ſed omninò mundum fugere, & in religione perſeverare, & mox ſubdit: [Ex quo cum tali propoſito intrat, & habitum ſuſcipit, omninò religioni obligatur; & conſtito de hoc propoſito, habitus ſolemniter ſuſceptus dirimit matrimonium jam contractum, & non conſummatum,] *cap. Ex publico, & c. Ex parte, il ſecondo, infra de converſ. conjugat.* Multò fortius poſt contractum, *cap. Meminimus infra, Qui cleric. vel vovent.* quia talis intentio cum ſuſceptione habitus pro tacita profeſſione habetur, *cap. Statuimus infra eod. & arg. c. 3. §. 1. de voto*, ubi de hoc, *& infra num. 12.* Quærit quid ſi novitius qui voluit abſolutè vitam mutare, poſtea matrimonium contraxerit, an valeat, & reſolvit non valere. Quia, inquit, etſi habitus non ſolemnizet votum quoad regulam aſſumptam, ſolemnizat tamen quantum ad Monachatum, ſive religionem in genere, in quam conſenſit cùm habitum aſſumpſit, intendens abſolutè vitam mutare. Idipſum tenet Jo. Andr. *num. 7. in gloſſ.* [Nunquid, dicens, qui voluit abſolutè mutare ſæculum, ſi contrahat, non tenet matrimonium, quia religioſus eſt, licet non præcisè illius religionis. Unde dicebant Vincent. Innoc. & Hoſt. quod ſi ille qui ingreditur habebat ſponſam non cognitam, illa ſtatim poterat cum alio contrahere; & hoc ſatis probatur *in cap. Beneficium infra eod. lib. 6.*] Hæc Jo. Andr. & ſequuntur Collectar. *in princ.* Butr. *n. 6.* Anchar. *n. 7.* Jo. de Anania *n. 6.* Quinimò cum hac opinione tranſire omnes ferè ſcribentes præter Cardinalem teſtatur Abb. *n. 3. verſ. Et cum hac opinione.* De communi etiam Canoniſtarum teſtatur S. Antoninus *in 3. par. tit. 16. c. 2. §.*
4. verſ. Communiter tamen, & paſſim Moderni. Eidem 28
ſententiæ abſcribendi ſunt Authores, qui tenent bona profeſſorum in genere generaliſſimo eſſe religionis in genere, & arbitrio Epiſcopi fore diſtribuenda: quod cenſuit Gaſpar. de Caldar. *conſ. 23. incipien. Quidam fecit profeſſionem hoc tit.* quem referunt, & ſequuntur *in cap. In præſentia de probat.* Butr. & Abb. *ambo n. 64.* & ſcripſi plenius *in c. Quia ingredientibus num. 19. & ſeqq. ſupra de teſtam.* Hi enim abſque dubio ſentiunt illorum votum eſſe ſolemne: nam per votum ſimplex bona non acquiruntur religioni, ſed per profeſſionem dumtaxat, *ut c. Quia ingredientibus, c. Perlatum, & c. Si qua mulier 19. q. 3. cum ſimil.*

Pro hac tertia opinione allegatur primò textus apertus 29
hic, ubi Pontifex conſultus an novitius infra annum poſſit redire ad ſæculum, diſtinguit an propoſuerit abſolutè vitam
mutare, an conditionaliter experiri obſervantiā regularem. 30
Et in primo caſo determinat eum debere ad laxiorem ſaltem religionem pertranſire, ut regulariter vivat. Inquiro unde oriatur hæc obligatio migrandi ad laxiorem, ibique regulariter vivendi. Et certè non ex nudo Eccleſiæ præcepto, quia non poteſt juſtè præcipere tam aſpera, nec quemquam perpetuo invitum religioni mancipare, cùm continentia res ſit magis voti quam præcepti, quæ ſuaderi poteſt, non imperari, dicit textus *in cap. Integritas 32. q. 1. c. de his 28. diſt.* & ibi Turrecrem. *n. 7.* Navarr. *conſ. 39. num. 2. de Regular.* conſenſus enim eſt de ratione intrinſeca Monachatus, *cap. Præſens Clericus 20. q. 3. & cap. 1. ſupra eod. cum concor.* quas ibi dedi *num. 20. & 24.* Rurſus hæc obligatio non oritur ex voto ſimplici, quia vovens profiteri in certa religione tenetur ibi, & non alibi eſſe profeſſus, ut eſt textus, *in c. Per tuas*,

infra

Digitized by Google

infra de voto: quòd ſi ibi non recipiatur, ſolutus eſt voto, nec tenetur, aut cogi poteſt intrare laxiorem, ut docet S. Thom. *in 2.2.qu. ult.art.3.ad* 2. quem refert,& ſequitur Archid. *in c.Scimus,n.2.12.q.1.* & Silveſt.*in ver. Religio,2.n.16.* & ſcripſi plenè *in c.Porrectum,n.51.& ſeqq.ſupra eod.* Reſtat igitur ut obligatio hujuſmodi proveniat ex voto ſolemni, quod ex indulgentia Eccleſiæ in hoc ſpeciali caſu non obligat illi religioni in ſpecie in qua ſuſcipitur habitus cum propoſito vitam mutandi, ſed religioni in genere, ut hic patet.
31 Et hoc innuit dictio illa, *ſaltem*, quæ habetur in textu,quaſi dicat, qui propoſuit abſolutè vitam mutare, & habitum certæ religionis ſuſcipit, de rigore juris tenetur ibi perpetuò remanere, & regulariter vivere; ſed nihilominus ex benignitate permittitur ei, ut ſaltem poſſit ad laxiorem regulam pertranſire. Et eſt ſimile *in c.Super eo, ſup.eod.& in c.Conſtitutionem,eod.tit.lib.6.* Conferunt quæ de prædicta dictione, *ſaltem*,ſcripſit Bald.dicens illam eſſe ſubſidiariam *in conſ.69. Factum tale eſt, Quidam n.2.verſ. Nam dictio ſaltem, lib.2.* & Gemin.*conſ.37. Dubitatur,n.5.verſ.Secundo probatur ſic.*

Non obſtat,quod *hoc cap.*fuerit correctum per *cap.Statuimus, infr.eod.* ut dicit gloſſ. *hic in ver. Diſtinguendum*, quoniam dictum gloſſ. communiter reprehenditur à Doctoribus: nam in prædicta decretali *Statuimus*, idem per omnia deciditur, quod *in hoc cap.* Ut in ſpecie advertunt Butr.*n.8.* & Abbas *n.4.verſ. in gloſſa tertia*, & mox patebit.

32 Secundò igitur pro hac opinione adducitur tex. itidem clarus *in d.cap.Statuimus, infra eodem ubi deciditur*, Novitios poſſe infra annum probationis redire ad ſæculum, niſi in tribus caſibus. Primus eſt poſt ſuſceptum Religionis habitum, qui dari profitentibus conſuevit. Secundus eſt poſt profeſſionem emiſſam, ſcilicet verbis ſolemnibus,& in ſcriptis factam, & ibi explicat Hoſt.*n.3.in fin. in verb. Profeſſionem*. Tertius eſt poſt ſuſceptum habitum probationis cum propoſito vitam mutandi abſolutè. Sed in primis duobus caſibus votum eſt ſolemne, ut de profeſſione expreſſa eſt planum, & de ſuſceptione habitum profeſſionis patet *in cap. Cõſtitutionẽ,verſ.Tacite vero emiſſa,infr.eod.lib.6.*Ergo & in tertiò, arguendo à connexis, & æquiparatis, *ad cap. Tranſlato, ſupr.de conſtit.& c. Inter corporalia, de tranſlat.Epiſc.*

33 Tertiò, pro hac parte adducitur textus *in c.Non ſolùm,infra eod.lib.6.* ubi ſimiliter æquiparantur hæc tria, videlicet profeſſio tacita, profeſſio expreſſa, & propoſitum abſolutè vitam mutandi; & ponuntur omnia ſub unica determinatione, & verborum ſtructura, ibi, *Niſi maior tamen quatuordecim annis exiſtens profeſſus ſit tacite, vel expreſſe, aut evidenter conſtet illum voluiſſe vitam mutare*. Una autem determinatio reſpiciens plura determinabilia debet omnia æqualiter determinare, *l.fin.C.de ſent. l.Iam hoc iure,§.Sed ſi aliter*,& ibi Bart.*n.1.ff.de vulgar.& pupillar.facit c.Maiores, ſupra de baptiſm.*ibi, *Ne ad alios prima, & ad alios ſecunda clauſula referatur*. Nec ſatisfacit reſponſio Abbatis *hic n.3. verſ.Non obſtat, quod in d.c.Non ſolum*,æquiparatio fiat tantùm quoad hoc, ut neuter poſſit redire ad ſæculum, imò enim æquiparatio fit non ſolùm reſpectu effectus, ſcilicet obligationis remanendi in religione; ſed etiam reſpectu cauſæ, quia nimirum hoc propoſitum cum ſuſceptione habitus eſt votum ſolemne, & obligat ad remanendum in religione ſicut profeſſio tacita, vel expreſſa, ut clariùs patebit ex tribus fundamentis immediatè ſequentibus.

34 Quartò, allegatur pro hac opinione text. irrefragabilis *in c.Beneficium de regular.lib.6.* ubi beneficium exiſtentis infra annum probationis in tribus caſibus poteſt, & debet alteri conferri. Unus eſt ſi conſtet, quòd vitam voluerit abſolutè mutare. Alius eſt ſi profeſſionem expreſſam fecerit. Tertius eſt ſi ſcienter habitum receperit profeſſorum, qui text. dupliciter inducitur, & primò ſic; Prædicti tres caſus æquiparantur quoad inducendam vacationem beneficii, imò primo loco recenſetur propoſitum abſolutè vitam mutandi, & profeſſio expreſſa ponitur media inter propoſitum mutandi vitam, & receptionem habitus profeſſorum: ſed in duobus ultimis caſibus votum eſt ſolemne, ut probatum eſt ſupra in ſecundo fundamento pro hac ſententia, *num.32.* Ergo & in primo caſu, alioquin ſi hoc propoſitum eſſet votum ſimplex incongruè text. poſuiſſet illud primo loco, ante profeſſionem expreſſam, & profeſſionem tacitam, quæ inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſionis, argum. *c.1.*
35 *ſupra de maior. & obedient.cum ſimil.* Deinde inducitur ſic; Beneficium non vacat per votum ſimplex religionis, ſed per votum ſolemne dumtaxat text. eſt ſecundùm unum intellectum *in c. Gonſaldus 17.queſt.2.* ubi Gonſaldus Presbyter ægrotus Monachum ſe fieri promiſit, & ſic fecit votum ſimplex religionis; non tamen Monaſterio, aut Abbati ſe tradidit, & ſic profeſſionem non emiſit, ſed beneficium renunciavit; poſteà convaluit, & Eccleſiam ſuam repetiit, & textus decidit eum debere beneficium ſic dimiſſum recuperare. Ergo beneficium novitii etiam dimiſſum non vacat per votum ſimplex religionis: concord. text. ſecundum unam lecturam *in c. Ex tranſmiſſa*, cum ibi not. *ſupra de renunciat.* Sed per propoſitum mutandi vitam abſolutè vacat beneficium novitii, ut patet *in d.cap.Beneficium*,ſi enim non vacaret, non poſſet alteri conferri, ut *d.cap. Ex tranſmiſſa*. Ergo hujuſmodi propoſitum non eſt votum ſimplex religionis, ſed votum ſolemne. Quibus ponderationibus evertitur reſponſio Silveſt. aſſerentis ex propoſito mutandi vitam oriri obligationem quamdam ad religionem in genere, per quam inducitur vacatio beneficii. Quoniam hæc vacatio non induceretur ſi propoſitum illud cùm ſuſceptione habitus non eſſet profeſſio. Obligatio enim ad Religionem in genere ſi provenire ex ſimplici voto non eſſet majoris efficaciæ ad inducendam vacationem beneficii, quàm ſit obligatio ad Religionem in ſpecie, quæ oritur ex voto ſimplici profitendi certam religionem, quæ beneficii vacationem non inducit, ut proximè probatum eſt.

Quintò, hæc ſententia probatur à ſimili; nam obligatio 36
ad religionem in genere, quæ de jure oritur ex ſuſceptione habitus profeſſorum infra annum probationis in Religionibus tam Mendicantium, quàm non Mendicantium non provenit ex voto ſimplici, ſed ex tacita profeſſione, ut eſt text. rotundus *in cap. Conſtitutionem, infr. eod. lib.6.* in illis verbis: Tacitè verò facta infra probationis annum per ſuſceptionem habitus, qui profitentibus tantùm datur, & non illi ſpecialiter, cujus habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter religioni alicui recipientem obligat. Ergo ſimiliter, & obligatio ad religionem in genere, quæ oritur ex propoſito mutandi vitam abſolutè cum ſuſceptione habitus. Novitiatus certæ religionis juxta text. hic, non provenit ex ſimplici voto, ſed ex tacita profeſſione. Quòd ſi contradicas, aut aſſigna ſi potes inter hos duos caſus ſufficientem rationem diverſitatis; aut in ſententiam noſtram deſcende, arg.*c.2.de tranſlat.Epiſc.& c. Tua de conſanguin.& affin.*

Sextò adducitur pro hac parte alia ſimilitudo. Habitus 37
profeſſorum extra Monaſterium aſſumptus tacitam profeſſionem non inducit, *c.Ut Clerici, ſupra eod.* gloſſ. in Clem. *Eos, in ver. In aliqua,de regular.*Abb. *in c.Porrectum, num.8.*
ſupra eod. & tamen ſi præcedat votum ſimplex continentiæ 38
votum ſolemnizatur per aſſumptionem prædicti habitus, etiam extra Monaſterium, textus eſt *in c. Ex parte, il primo infra de converſ. coniug. & in c.Inſinuante*, & ibi dixi *nu.15. & num.17. infra qui Cler.vel vovent.* Innocen.Abb.Antiq.& alii *num. ſeq. allegandi*. Ergo pari ratione quamvis habitus probationis in Monaſterio receptus non inducat profeſſionem tacitam, *c. Ad Apoſtolicam, ſupra eod. cum ſuis concordant.* tamen ſecus dicendum eſt ſi præcedat votum ſimplex religionis, ſeu propoſitum abſolutè vitam mutandi, ut hic: nam, duo imperfecta in hac materia faciunt unum perfectum, ut dixi ſupra *in 4. not.* & plenius *in cap.Vidua, a num.33.ſupra eod.*

Ultimò probatur hæc ſententia ſecundùm Innoc. Hoſt.& 39
Abb. Antiq. hic, quibus cæteri conſentiunt: nam ſi quis emittat votum ſimplex continentiæ, vel abdicationis proprietatis, vel obedientiæ, & ſic unum ex ſubſtantialibus Monachatus, ut *cap. Cum ad Monaſterium, infra de ſtat. Monachor.* & poſtmodum voto tali emiſſo ſuſcipiat habitum probationis,hoc caſu votum in ſuſceptione habitus ſolemnizatur, ut probatur ſecundum eos *in cap.Meminimus, & in cap. ult. infra qui Cler.vel vovent.* & arg. *cap.Ex parte il primo de converſ.coniug.* Ergo multò fortius per ſuſceptionem talis habitus ſolemnizatur propoſitum abſolutè vitam mutandi, in quo tria ſubſtantialia regulæ includuntur. Unde ſecundùm Innoc.& alios multò magis in ſuſceptione habitus ſolemnizatur votum, quo quis renunciat ſæculo. Eſt & ratio quare prædictis modis ſolemnizetur votum, nempè quia ex quo prædicta quis vovit, cogendus eſt ea ſervare etiamſi habitum non ſuſcipiat. Igitur tutum eſt ut dicamus quòd ſi per ſe facit illud, quòd ſine habitu ſervare tenetur, ſuſcipiendo poſteà habitum, præſumptione juris, & de jure præſumatur hoc velle adeò roborare, ut de cætero non permittatur deſerere habitum, ſic

ſuſceptum: nam qui duplicat, firmat *l.unica ad fin.C.de plus
petition. & eſt opt. arg.in l.Si mulier la ſeconda, §. Sin autem,
C.ad Velleian.* quam rationem diſertis verbis aſſignant hic
Innoc. *n.2.* Hoſt.*n.7. verſ.Ratio autem*, Jo. Andr. *nu.5. verſ.
Eſt autem ratio*, Cardin.*in 4.qu.nu.4.* Butr.& Anchar. ambo,
num.7.

Ex his arbitror hanc tertiam opinionem fulciri optimis
ſundamentis, & ad jura præallegata non adæquatè à Theo-
logis reſponderi,& immetito carpi Canoniſtas noſtros,quaſi
vim voti non intelligant.

40 Nunc cùm *in c.Non ſolùm, infra eod.lib.6.* dicatur non
præſumi quem voluiſſe vitam mutare, niſi clara probatio-
ne,& competentibus indiciis oſteodatur: Reliquum eſt, ut
videamus quæ ſint hujuſmodi indicia. Et quidem à Docto-
ribus enumerantur infraſcripta, duo ponit gloſ. *in c. Statui-
mus,in ver. Niſi evidenter appareat infra eadem.* Primum ſi
in ſua receptione renunciavit ſæculo expreſsè. Secundum
ſi receperit veſtes, quæ profitentibus tantùm dantur. Ter-
tium ponitur hìc ab Innoc. *in princ. in ver. Propoſuerit*, &
Hoſt.*n.3.* videlicet per confeſſionem ſuam, quam modo fa-
cit. Quòd tamen limitat Hoſt. Niſi talis confeſſio eſſet ma-
trimonio carnali præjudicialis,ut *cap.Super eo,infra de eo qui
cogn. conſangu.uxoris ſuæ*,de quo dic ut legitur, & notatur *in
c.Penult. infra de raptor.* Quartum itidem ponitur ab Innoc.
& Hoſt. *ubi ſupra;* id eſt ſi in ingreſſu proteſtatus ſuit coram
teſtibus, quòd intendebat vitam mutare. Quintum, &
ſextum ponitur *in d.c.Non ſolùm,in gloſſ.in ver. Indiciis*, ni-
mirum ſi beneficium renunciavit, vel de bonis propriis ver-
bo,& re diſpoſuit,& in idem recidit quod Hoſt. *nu.11.*& alii
dicunt,ſi omnia bona ſua diviſit. Septimum eſt, quod ponit
41 ibid.Hoſt. Si teſtamentum fecit. Sed hoc non placet, quia
cùm teſtamentum ſit revocabile, hinc non elicitur evidens
probatio quòd voluerit in religione perpetuo deſervire, ut
requirit textus *in d. c. Statuimus*. Ob quam rationem Sac.
Cougreg. Cardinalium Concilii Triden. Interpretum decla-
ravit ejuſdem Concilii decretum,*cap.16.ſeſſ.25.de regul.*quo
invalidantur renunciationes non factæ infra duos menſes
ante profeſſionem, & de liceotia Ordinarii non comprehé-
dere teſtamenta,& alias ultimas voluntates: quia nimirum
ex illis non adimitur novitio libertas redeundi ad ſæculum
infra annum probationis. Unde non ſine myſterio gloſ.
præallegata *in d.cap.* Non ſolùm,dicit verbo,& re,quaſi ſen-
tiens non ſufficere, ut de rebus propriis diſponat verbote-
nus, & per viam ultimæ voluntatis. Octavum eſt,ſi renun-
ciavit anno probationis, ſeu beneficio Decretalis *Ad Apo-
ſtolicam ſupra eod.* ſecundùm Hoſt. Quòd & Cajetanus ad-
mittit *loc.cit.* videlicet *in 2.2.qu.88.art.1.dub.penult.* ubi dicit
hoc cap. Recipere declarationem à *c. Statuimus infra eod.* &
intelligi de propoſito mutandi vitam habente implicitam
promiſſionem, quale eſt propoſitum illius, qui renunciat
anno probationis, facit enim quantum in ſe eſt, quòd factu-
rus eſſet probationis tempore completo. Nonum,ſi renun-
ciavit propriis, aut caſtitatem,vel obedieotiam promiſit, ſe-
cundùm Innoc. & alios ſuperius relatos in ultimo funda-
mento pro ſententia Canoniſtarum, *n.39.* Decimum eſt ſi in
ingreſſu bona ſua Monaſterio donavit abſque proteſtatione;
ſecus ſi proteſtatus fuit quòd conditiooaliter intrabat ut re-
gulam probaret, quia præſumitur mortis cauſa donaſſe, niſi
aliud in donatione expreſſerit, ita Hoſt. *in c. Statuimus nu.4
verſ. Quid de his,quæ legaverat infr.eod.* quem ibi ſequuntur
Jo.Andr.*n. 2.eod.verſ.*Cardinal.*in 2.not.in 4.quæſt.*Abb. *nu.3.
verſ.Sed quærit hic Hoſtien.* & alii communiter S.Anton. *in
3.par.tit.16.c.2.§.4.verſ.Quærit enim.* His igitur indiciis,&
ſignis,vel ſi quid aliud ſimile faciat, vel dicat, per quod ent-
xa ejus voluntas appareat conſtare, dicitur evidenter eum
voluiſſe abſolutè vitam mutare. Unde ſi poſteà qualem-
cumque habitum religionis ſuſcipiat, jura præſumunt eum
velle votum ſuum implere, & ſolemnizare, tacitè profiten-
do, & hæc eſt præſumptio juris, & de jure, ut dicunt Do-
ctores, contra quam non eſſet audiendus, qui ſuo juramen-
to firmare vellet ſe in ſuſceptione habitus non habuiſſe aoi-
mum profitendi, ut *c.Vidua in fine*, & ibi dixi *in ultimo no-
tab.n.9.ſup.eod.*& hoc in foro Eccleſiæ, ſed in foro animæ,&
quoad Deum in tantum fertur obligatio voti, in quantum
ſe extendit voluntas, & intentio voventis, ut per D. Thom.
in 2.2.quæſt.ult.art.4.

42 Sed dices: Hodie inanis videtur prolixa hæc diſceptatio,
cùm ex Concilio Tridentino nulla ſit profeſſio facta ante
annum probationis elapſum, nullamque inducat obligatio-
nem etiam ad religionem in genere, ut colligitur ex verbis
cap.15.verſ.Profeſſio autem antea facta,ſeſſ.25.de Regular. &
ex ſententia S. Congreg. dixi *in c.Quia ingredientibus,nu.22.
ſupra de teſtam.* Idque etiamſi præceſſerit votum: nam cùm
dubitatum fuerit an is, qui ex voto religionem ingreditur,
poſſit in ea validè etiam ante annum probationis profeſſio-
nem emittere ſalvo Decreto Tridentini Concilii *c.15.ſeſſ.
25.de Regul.* Sac.Congregatio reſpondit non poſſe. Fruſtra
ergo quæritur, an qui propoſuit abſolutè vitam mutare, ſu-
ſcipiendo poſt habitum probationis, cenſeatur tacitam pro-
feſſionem emittere obligantem eum ad religionem in gene-
re, cùm hæc tacita profeſſio infra probationis annum, &
obligatio inde reſultans fuerit prorſus à Concilio ſublata,ut
plenius dixi in prædicta Decretali, *Quia ingredientibus*,
eod.n.22. & dicam infra *num.57.* At reſpondetur hunc ca-
ſum adhuc poſſe contingere non obſtante Tridentini Con-
cilii Decreto. Ecce Novitius expleto anno probationis di-
miſſo habitu redit ad ſæculum; poſteà propoſuit abſolutè
vitam mutare ſecundùm aliquem ex modis enumeratis ſu-
pra *num.40.* profecto ſi cùm tali propoſito ad religionem re-
verſus iterum ſuſcipiat habitum probationis, illicò cenſebi-
tur profeſſus tacitè, & obligatus religioni in genere, neque
enim hoc caſu illi obſtabit decretum Concilii, nec tenebitur
per alium annum in probatione ſtare; ſed ſtatim profiteri
poterit expreſsè, vel tacitè, niſi religionis, aut perſonæ con-
ditio ſit immutata, ſecundùm opinionem Bartholom. Brix.
in ſua quæſt. Venereali,68. quam ſequitur gloſſ. *in c.Eum, qui
de regul.iur.lib.6.* & ſæpiùs probavit Sac. Congregatio Con-
cilii. Rurſus poſſet accidere hìc caſus in eo, qui habilita-
tus eſſet à Papa ad emittendam profeſſionem ſine ulla pro-
batione. Quare præſens diſputatio non eſt inutilis.

Poſſet etiam attentari hunc caſum contingere poſſe in 43
novitio, qui per annum geſtavit habitum novitiorum di-
ſtinctum ab habitu profeſſorum: nam ſi poſteà proponat
abſolutè vitam mutare, & pergat in delatione habitus hu-
juſmodi, videri poteſt votum ſuum ſolemnizare, argum.*l.
Si mulier la ſeconda, §.Sin autem, C. ad Velleian.* cùm con-
currant duo requiſita ad hoc neceſſaria, videlicet propoſi-
tum, & habitus. Contrarium tamen credo verius; quia
adhoc ut votum ſolemnizetur, jura, & Doctores requirunt,
ut præcedat propoſitum, & poſteà recipiatur habitus. Ex
hac enim juris interpretatione cenſetur quis propoſitum
ſuum velle roborare,ac perficere,adeò ut ſibi non liceat am-
plius ad ſæculum reverti, ut ſæpiùs repetitum eſt. Quæ ra-
tio ceſſat in eo qui primo ſuſcepit habitum novitiatus, &
poſt annum propoſuit vitam mutare: nam cùm hoc propo-
ſitum ſit votum ſimplex, ſolemnizari non poteſt niſi ſequa-
tur novus actus, qui præcedenti voto adjiciat robur & fir-
mitatem, qualis eſt nova ſoſceptio habitus, ut hìc patet,
non autem continuatio habitus jam ſuſcepti. Quòd ergo
non eſt Patrum Decreto ſancitum, &c. *c.Conſuluiſti 2.qu.5.
c.Inter corporalia de translat.Epiſcop.*

Secundò QUÆRO, An profeſſi in religione à Sede Apo- 44
ſtolica non approbata, quàm putabant approbatam, ſint
obligati ad religionem in genere.

Hæc quæſtio eſt admodum dubia, & implexa ob varias
Canoniſtarum opiuiones: nam gloſſ. *in cap. unic. in verb.
Approbatis,de voto lib.6.* ubi definitur votum ſolemnizari
per profeſſionem factam alicui de religionibus approbatis:
Ergo,inquit,ſi profitetur religionem non approbatam,ſi po-
ſteà cõtrahit,tenet matrimonium;quòd verum puto etiamſi
quando profitebatur credebat illam approbatam. Ita gloſ. 45
quæ videtur ſentire ex profeſſione emiſſa in religione non
approbata non oriri obligationem ad religionem in geoere,
ſi ſequamur opinionem Franchi *in c. Conſtitutionem,num.4.
verſ.Secundò adverte, inf.eod.lib.6.* Exiſtimantis per obliga-
tionem ad religionem in genere dirimi matrimonium po-
ſteà contractum, quæ fuit opinio Innocentii, & Canoni-
ſtarum ferè omnium, ut dixi ſupra *n.25.* Gloſſam ſequun- 46
tur illic Archid. *propè finem, in verb. Approbatis*, Joan.Andr.
Anchar.Gemin.& Franch.qui omnes reddunt rationem,
quia in his ſpiritualibus veritas præfertur opinioni, *§. His
ita 35.quæſt.9.* ubi gloſſ.*fin.*

Cæterùm Joan.And. *ibid. num.3.* allegat in contrarium 47
jura,quæ probant impedimentum oriri etiam ex actu nullo,
c.unic.de bigam. lib.6.& c. Auditis, de elect. maximè propter 48
intentionem recipientis, *cap. Quidam de converſ. conjugat.*
& propter communem opinionem, *§.Tria,3. qu.7.* ac dein-
de ſubdit: Propter hæc duo ultima dico iſtum, qui obliga-
ri

Digitized by Google

ri intendebat, contrahendo peccare; nec hoc tractat gloſs. ſed dicit quòd contractum tenet, quod etiam ſentit Damaſcen. à Jo.Andr.allegatus. Et hanc opinionem Joan. Andr. quod profeſſus in religione, quam credebat approbatam, contrahendo matrimonium peccet, ſed contractum teneat, ſequuntur in *eod. c. unic.* Petr. de Anchar. & Gemin. Itaque ſecundùm horum opinionem patet ex profeſſione hujuſmodi ortam eſſe aliquam obligationem, hæc autem obligatio alia eſſe non poteſt, quàm vel ad religionem in genere, quæ ſecundùm poſteriorem ſententiam non dirimit matrimonium poſteà contractum, licèt impediat contrahendum: vel certè obligatio, quæ proficiſcitur ex ſimplici voto, ſecundùm Præpoſ. *in c. Rurſus, in fin. Qui Cler. vel voven.* ut inferiùs dicetur. Et quamvis, ut ſubdit ibi Præpoſitus *n.*20. gloſſ. *in d.c.un.* ſētiat dictā profeſſionem nec valere ut votum ſimplex; ideòque taliter profeſſum poſſe contrahere, & ibi hoc placeat Archid. & Jo.Andr. verè tamen gloſſ. dicit tenere matrimonium poſteà contractum; ſed non dicit licere contrahere; & ſecundùm Archid. & Jo.Andr. ſic profeſſus contrahendo peccat, & ipſemet Præpoſitus idem fatetur paulò inferiùs dicens eſſe peccatum mortale.

49 In ſimili quæſtione de eo, qui profitetur aliquam ex regulis approbatis, puta S. Guil. in manibus, ut ajunt Truffatorum, ſeu Barratorum, Spec. *in tit. de ſtat. Monach. nu.*45. ſic ait: [Pone, Quidam fingentes ſe eſſe de ordine S.Guil. ſeduxerunt quemdam juvenem credentem illos eſſe de ordine illo, & recepit habitum illius ordinis, & promiſit ſe illam regulam perpetuò ſervaturum, poſteà novit illos Truffatores eſſe, an iſte ſit ad obſervantiam illius religionis compellendus? Jo. de Deo in ſuis quæſtionibus dicit, quòd ſi ille voluit abſolutè vitam mutare, & in Ordine S. Guil. vivere, ſive ibi, ſive alibi, ubicumque talis ordo vigeret, ſanè cogendus eſt, *c. Dilectiſſimis,* 12. *qu.*1. Si verò intendebat ſe Deo obligare in illo loco tantùm, & cum illis, non tenetur alibi, ut *c. Ex in-*
50 *juncto, de nou. operis nunciat.* Eamdem diſtinctionem de eo, qui emiſit profeſſionem infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium, qui *ex c. Non ſolùm, infra eod. lib.*6. erant obligati ad religionem in genere, ſequitur Lap. Abb. *in c. Conſtitutionem, eod. tit. & lib. nu.* 7. his verbis: [Poteſt dici quòd ſi tempore emiſſi voti, vel factæ profeſſionis expreſſit vovens, vel profitens de certis loco, & ordine, ſtabitur expreſſioni ſi probetur, ita quòd ſi ibi eſſe non poterit non erit nec in ſpecie, nec in genere Ordini obligatus, & contrahere matrimonium poterit, & contractum tenebit; ſi autem aliud non expreſſit, vel ſi expreſſit non probatur, ſtabitur dicto ſuo in foro animæ, non autem in foro contentioſo, niſi fortè hęc juraret delato juramento, & aliter probari non poſſit; unde tunc nec contrahere poterit, & ſi contraxerit, non tenebit.] Lap. ſequitur ſimpliciter ibi Anch. & dicit mente tenendum, *ſub n.*1. *verſ. Quartò nota.*

51 Verùm hanc diſtinctionem quoad primum membrum, videlicet quòd ſi profeſſus intendebat ſe generaliter obligare, remaneat obligatus religioni in genere, ita ut matrimonium contrahere non poſſit reprobat Jo. de Imol. quia cùm non adſit recipiens, qui habeat mandatum incorporandi, non poteſt quis eſſe profeſſus, & ſequitur Præpoſitus *in d. c. Rurſus n.*21. qui tamen dicit iſtum aſtringi voto ſimplici, & poſſe compelli ad ingrediendum, nec poſſe contrahere matrimonium ſine mortali peccato.

52 Quo verò ad ſecundùm membrum, quòd profeſſus in certo loco, & ordine, ſi ibi eſſe non poſſit, nō remaneat obligatus religioni in genere, latè eamdem diſtinctionem reprobat Franc. *in d. cap. Conſtitutionem, n.*4. ubi pluribus oſtendit non eſſe faciendam differentiam, an quando quis profitetur expreſsè, intendat ſe obligare illi religioni in ſpecie, vel in genere, ſed indiſtinctè remanere eum obligatum religioni in genere ſi illi in ſpecie non potuerit obligari, & inducit textum *in d.c. Non ſolum,* ubi quis emiſit profeſſionem infra annum in Ordine Prædicatorum, vel Minorum, & ſic intendebat ſe obligare illi Ordini in ſpecie, ponderando verba illa, *Ad profeſſionem veſtri Ordinis,* & tamen quia profeſſio illa nulla fuit, remanet obligatus religioni in genere, ſecundùm gloſ. & Archid. ibi, & ita dicit de hoc eſſe caſum ibi Præpoſ. *in d.c. Rurſus ſub n.*10. *Qui Cler. vel vov.* [Si autem, inquit, non valet profeſſio reſpectu illius religionis certæ, quam intendebat profiteri; tamen profeſſio in genere ſuſtinetur, quia remanet obligatus ad intrandam unam ex religionibus approbatis, puta in eo, qui ordinem Minorum ingreditur, & annum probationis profitetur illam regulam cum ſolemni profeſſione; profeſſio illa non valebit quoad hoc ut iſte, ſit obligatus Ordini Minorum; ſed benè valebit quoad hoc ut cogatur aliam religionem ex approbatis ingredi, *c. Non ſolùm, eod. tit. lib.*6. ubi eſt caſus.] Hæc ille.

Ratio eſt, quia in materia voti locus eſt illi regulæ, ſi non 53
valet quod ago ut ago, valet ſaltem ut valere poteſt, ut probat text. *in c. Quidam de converſ. conjug.* ubi maritus, qui invita uxore fecit profeſſionem, & ei poſteà fuit reſtitutus, non cogitur ea mortua redire ad Monaſterium, quia hac in parte votum non tenuit cùm non eſſet in ejus poteſtate debitum non redere, ſed tamen non debet matrimonium contrahere, quia per dictum votum promiſit etiam debitum non exigere, quod erat in ejus poteſtate; & quoad hoc votum tenuit, atque ita ex illo textu hanc regulam deducit Abbas *n.*3. *verſ. Item nota.* Ergo ſimili modo qui profitetur in religione approbata, licèt quoad illam religionē votum non teneat, quia non eſt in ejus poteſtate; tenet tamen quoad obligationem ad religionem in genere, quòd ab ejus poteſtate dependet.

Qua etiam ratione qui fingit ſe fœminam, & profitetur in 54
Monaſterio Monialium, obſtrictus remanet religioni in genere, *c. Quòd interrogaſti,* 27. *diſt.* per quem text. ita concludit Bart. Brix. *in ſua qu. Dominical.*81. incipien. *Juvenis,* quem ſequitur Abb. *in c. Tuarum nu.*7. *de privileg.*

Et tenendo hanc opinionem, quæ de jure verior videtur, 55
non obſtat dictum Jo. de Imol. de quo ſupra *n.*51. quòd non poſſit quis obligari religioni in genere ob defectum recipientis: nam reſpondetur quicquid contra ſenſerint Abb. & Silveſt. ſupra citati *n.*19. id non eſſe neceſſarium in religione in genere, ut docet Innoc. *in c. Porrectum, nu.*6. *verſ. Et idem ſupra eod.* & Franc. poſt Lapum, & Geminianum *in d.c. Conſtitutionem.* Et eſt communis opinio teſte Præpoſito *in d. c. Rurſus, nu.*10. *verſ. Iſtud votum iſtis duobus proximis modis.* Ratio eſt, quam reddit Gemin. *in d. c. Non ſolùm in fin.* quia cùm inducitur obligatio ad religionem in ſpecie Monaſterium obligatur profitenti ad alimenta, & ideò oportet talem obligationem contrahi per habentem poteſtatem, ſecùs autem in obligatione ad religionem in genere, quæ cùm nullam contineat obligationem reſpectu certi Monaſterii, ſatis eſt ut illa ſic inducta recipiatur per habentem poteſtatem quando profeſſus ingreditur religionem in ſpecie. Et ſimilia exempla quòd profeſſio emiſſa ſine auctoritate recipientis obliget ad religionem in genere, habentur ex Speculat. *de ſtat. Monachi, n.*24. *qu.*19. *verſ. Sed prius,* Præpoſit. *in d. cap. Rurſus n.*20. *verſ. Aut Monachus nullum habet,* & Abbas *in d.c. Porrectum, n.*10. *verſ. Fatetur tamen.* Alioquin ſequeretur, ut ad inducendam hujuſmodi obligationem ad religionem in genere neceſſarius eſſet conſenſus religionum totius orbis, quòd non tamen eſſet abſurdum, quàm impoſſibile.

Rurſus non obſtat, quòd actus agentium non debeant 56
operari ultra eorum intentionem; ſiquidem non eſt præter intentionem profitentis ut voluerit vitam mutare, ac Deo per profeſſionem obligari; & quia hoc perficere non poteſt in ea religione, quæ à Sede Apoſtolica non eſt approbata, conſentaneum eſt ut in aliqua alia id perficiat, & reddat Domino vota ſua: cùm in hac materia ſpirituali ſi non valet quòd ago ut ago, valeat ut valere poteſt, ut dictum eſt ſuprà *n.*53. Alioquin ſi diceremus conſenſum præſtitum in aliqua religione non eſſe attendendum ad aliàs religiones, de quibus profeſsus non cogitavit, ſequeretur ut numquam daretur caſus, quo quis obligaretur ad religionem in genere, nā qui profitetur v. g. in religione S.Franciſci, utique non intendit ſe obligare religioni S. Dominici, & tamen jura eliciunt obligationem ad religionem in genere ubi profeſſio ex aliquo capite eſt nulla, & obligant profeſsum ad ingrediendum aliquam ex religionibus approbatis, quòd clarè etiam patet exemplo viri, qui ſimulans ſe fœminam, profeſsus eſt in Monaſterio Monialium; is enim propter votum ſolemne cogitur ingredi aliam religionem, de qua tamen non cogitavit, ut per Butr. Abb. & Gemin. ſuperiùs relatos.

Supereſt ut videamus an obligatio hujuſmodi ſublata fue- 57
rit à Concilio Tridentino.

Ratio dubitandi oritur ex Decreto *c.*15. *ſeſſ.*25. *de Regul.* ibi, [Nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ, vel religionis, vel ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effectus:] quibus verbis ſublatam eſſe obligationem in genere, & correctam eſſe jura antiqua *in c. Non ſolùm, & c. Conſtitutionem de Regular. lib.*6. jam pridem cenſuit S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres, ſicut & ſuperiùs dictum eſt *num.*42.

Pro parte negativa facit, quia decretum Concilii, & declaratio diſuper emanata videntur habere locum dumtaxat in illis duobus caſibus in quibus loquuntur, videlicet cùm profeſſio eſt nulla ob defectum ætatis, vel ob defectum anni probationis: cùm enim Concilium corrigat jus commune in præallegatis juribus, non videtur extendendum ad profeſſionem irritam ex alio capite, videlicet ex eo quòd emiſſa fuerit in religione non approbata: expedit namque jura juribus concordare, *cap. Cum expediat, de elect. lib. 6.* & quod non mutatur, ſtare non prohibetur, *l. Sancimus, Cod. de teſtam. & l. Præcipimus, in fin. Cod. de approbat.* Igitur regulæ, & antiquo juri ſtabimus niſi in quantùm reperimus receſſum, ut in hac materia anni probationis dixit gloſſ. *in d. cap. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, infra eod. lib. 6.* Ob quam rationem ſimiliter reſolutum fuit decretum *d. cap. 15.* nihil diſpoſuiſſe de voto, cùm illic de voto nulla fiat mentio. Et quamvis jura præallegata *in c. Non ſolum, & c. Conſtitutionem*, ſint correcta à Concilio in caſu profeſſionis emiſſæ infra annum; non tamen ſunt correcta in ſui generalitate, quam ex profeſſione nulliter facta in certo ordine orta ſit obligatio ad religionem in genere. Neque enim illa jura fundant in illa ſpecie nullitatis, ſed in nullitate ſimpliciter, & abſolutè; ideòque Doctores quoad obligationem in genere interpretaotur illos Canones habere locum, ſive profeſſio nulla ſit ex defectu novitiatus, ſive ex quovis alio capite, præterquam ob defectum conſenſus, ut patet ex Speculat. & aliis ſupra citatis *nu. 49.* Unde ſi fiat in religione non approbata, videtur ex ea oriri obligatio ad religionem in genere, quemadmodum ante Concilium oriebatur in terminis *d. c. Non ſolum, & d. c. Conſtitutionem*.

In contrarium facit, quia dum Concilium *in d. cap. 15.* ad 58
validitatem profeſſionis requirit ut novitius poſt ſuſceptum
habitum ſtet per annum in probatione, hoc videtur intelligendum
de ſuſceptione habitus, & de anno probationis in
religione per Sedem Apoſtolicam approbata, cùm diſpoſitio
Cõcilii intelligi debeat de actu valido, ut in his ferè terminis
declarat Lapus *allegat. 46.* incipien. *Factum ita ſe habet, n. 5.*
verſ. In contrarium, ubi reſolvit quod dicitur *in d. c. Non ſo-* 59
lum, ut profeſſio infra annum emiſſa in Ordine Mendicantium obliget religioni in genere, debere intelligi de profeſſione aliàs legitimè facta; ſuſceptio autem habitus probationis in ordine per Sedem Apoſtolicam non approbato eſt ipſo jure nulla, ut *c. unic. de religioſ. dom. lib. 6.* Unde hoc caſu novitius non poteſt dici ſtetiſſe per annum in probatione poſt ſuſceptum habitum, prout requirit Concilium ad hoc ut profeſſio ſit valida, ideòque cùm profeſſio hujuſmodi ſit irrita, etiam ex defectu receptionis ad habitum, & probationis, ſcilicet validæ: conſequens eſt, ut ex Concilio Tridentino nullam pariat obligationem etiam ad religionem in genere. Quòd ſatiſplacet.

DE REGULARIBUS.

Honorius III. Veneten. Epiſcopo.

CAPUT XXII.

EX parte tua fuit propoſitum, quòd nonnulli ſunt, qui licèt pluribus annis geſtaverint habitum Monachalem, profeſſionem tamen Monaſticam non fecerunt: unde cùm ſuper eo quòd habent proprium, & aliàs irregulariter vivunt, à te, vel ab aliis arguuntur: non erubeſcunt dicere, ſe ad carentiam proprii & continentiam, ac alias regulares obſervantias non teneri: cùm habitus non faciat Monachum, ſed profeſſio regularis: & infrà. Ideòque fraternitati tuæ mandamus, quatenus quoslibet tibi lege diœceſana ſubjectos, qui prædicto modo terram duabus viis ingredi non verentur: ut poſtquam per annum geſtaverint habitum Monachalem, regulam ſecundùm formam ordinis profiteantur & ſervent, Eccleſiaſtica cenſura compellas.

SVMMARIVM.

1 *PRofeſſus tacitè cenſetur præſumptione iuris, & de iure qui ultra annum portat habitum Monachalem in Monaſterio, ubi ſunt habitus indiſtincti, & n. 5.*
2 *Habitum novitiorum diſtinctum ab habitu profeſſorum quantocumque tempore quis geſtet, numquam cenſetur tacitè profeſſus.*
3 *Habitus regularis quotuplex.*
4 *Profeſſus tacitè an cenſeatur qui ante annum decimum quartum profeſſionem expreſſam emiſit in religione Hieroſolymitana, & poſteà in ea ſtetit per plures annos ignorans de iure profeſſionem fuiſſe nullam, & nu. ſeq. uſque in fin.*
5 *Profeſſio emiſſa ante decimum ſextum annum cenſetur tacitè ratificata ex perſeverantia annali cum habitus delatione poſt ætatem legitimam.*
6 *Non obſtanſe ignorantia nullitatis profeſſionis ſive ignorantia ſit facti, ſive iuris.*
7 *Ignorantia facti, & iuris in quibus differant.*
8 *Ignorantia iuris nullitatis profeſſionis expreſſa an proſit militibus, mulieribus, & minoribus quominus cenſeantur tacitè profeſſi ex perſeverantia annali in religione.*
9 *Militem arma magis, quam leges ſcire decet.*
10 *Ignorantia iuris prodeſt militibus minoribus, ruſticis, ac mulieribus quando agitur de excuſando eos à pœna, vel de damno vitando, aliàs ſecus.*
11 *Minor, ſeu mulier ad religionem ſeducti non reſtituuntur, quia non dicuntur læſi.*
12 *Ignorantia iuris exceptio ad excludendum conſenſum in matrimonio, profeſſione, & ſacris Ordinibus non admittitur.*
13 *Veritas in ſpiritualibus præfertur opinioni.*
14 *Ignorantia facti ex quo oritur nullitas profeſſionis expreſſa, non impedit quominus inducatur tacita profeſſio ex perſeverantia annali cum delatione habitus indiſtincti.*
15 *Reclamatio qualis requiratur ad impediendam tacitam profeſſionem.*
16 *Profeſſus nulliter quo tempore debeat reclamare ad hoc ut non cenſeatur tacitè profiteri.*
17 *Proteſtatio formalis requiritur ad impediendam tacitam profeſſionem, quæ oritur ex delatione annali habitus indiſtincti.*
18 *Proteſtatio non valet in his, quæ pendent conſecutivè à diſpoſitione iuris.*
19 *Propoſitum relinquendi religionem ex quibus verbis eliciatur.*
- *Profeſſionem tacitam non impediunt verba ex paſſione animi prolata, ibid.*
20 *Proteſtationis actus eliditur per ſubſequentes actus contrarios.*
21 *Proteſtatio præcedens ita demum impedit validitatem matrimonii ſubſequentis, ſi fiat immediatè ante matrimonium; ſecus ſi ex intervallo.*
22 *Et quid in profeſſione.*
23 *Proteſtatio an impediat validitatem matrimonii tam carnalis, quàm ſpiritualis, ſi pars proteſtationi non conſentiat, & n. ſeq. uſque in fin.*
Proteſtatio in his, quæ pendent à poteſtate proteſtantis, valet, & actum vitiat, ibid.
24 *Secus in iis, quæ pendent à conſenſu duorum, quia proteſtatio non valet abſque conſenſu alterius partis.*
25 *Proteſtatio in matrimonio tã carnali, quàm ſpirituali an requirat conſenſum expreſſum alterius partis, & n. ſeq.*
26 *Profeſſio eſt contractus ultro citroque obligatorius.*

Ex

1 EX *parte*. Qui ultra annum portat habitum Monachalem in Monaſterio ubi ſunt habitus indiſtincti, tacitè dicitur eſſe profeſſus, & compellitur expreſsè profiteri; hoc dicit. Communis diviſio. Secunda ibi, *Ideoque*.

Nota ex hac Decretali, per delationem ultra annum in Monaſterio habitus indiſtincti, ideſt tam à Novitiis, quàm à Profeſſis promiſcuè geſtari ſoliti, induci tacitam profeſſionem, & quidem præſumptione juris, & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, niſi ante expletum annum probationis præceſſerit proteſtatio, gloſ. *hic in ver. Per annum*, Hoſt. *num.9.* Joan. Andr. *num.*3. Cardin. *num.*4. Butr. *n.7.* & alii communiter, & probatur in Clem. *Eos*, *de Regular. & in c.*1. ubi hoc tenent Joan. Monach. *in ver. Præſumitur*, Prob. *in additione*, Gemin. & Anchar. *infr. eod. lib.6.*

2 Dixi per delationem habitus indiſtincti, quia ſi habitus novitiorum eſſet diſtinctus ab habitu profeſſorum, quantocumque tempore habitum novitiorum quis geſtaret, numquam cenſeretur tacitè profeſſus, nec cogeretur illam regulam expreſsè profiteri, ut docent hìc Innoc. *in princ.* Joan. Andr. *num.*3. Cardin. *n.*3. *in* 2. *oppoſit.* & Abbas Antiqu. *in cap. Conſulti*, 5. *eod.* ubi dicit ſe vidiſſe litteram abſolutoriam datam ſuper hoc cuidam Monacho, qui ferè per viginti annos ſteterat in habitu probationis, cujus dictum referunt hìc Jo. Andr. *ad fin.* Cardin. *n.*4. & Abbas Siculus *n.*3. & gloſ. 2. *in fin.* in d. Clem. *Eos, eodem tit.* hoc caſu nec oritur obli-
3 gatio ad religionem in genere ſecundùm Innoc. & Jo. Andr. De triplici autem habitu regularium videlicet diſtincto, indiſtincto, & indiſtinctiſſimo, & quando ex ejus geſtatione ultra annum quis dicatur tacitè profeſſus vide hìc per Abb. *eod. n.*3. ubi diſtinctè omnes caſus complectitur, in d. Clem. *Eos, de Regular.* ubi materiam explicat per concluſiones.

4 QUÆRO, Poſt Concilii Tridentini promulgationem Decius habitum per Equites S. Joan. Hieroſolymitani, qui apud eoſdem indiſtinctus exiſtit, ſuſcepit, & antequam, ad ætatis ſuæ annum decimumquartum perveniſſet, expreſſam profeſſionem per eoſdem emitti ſolitam emiſit. Et quamvis ſatis citò illum pœnituiſſet emiſſæ profeſſionis; tamè putans tamquam juris ignarus ſe obligatum in eadem per multos annos perſeveravit habitum prædictum continuè geſtando, & actibus profeſſorum ſe immiſcendo. Certum tamen eſt, dum annum ſuæ ætatis decimumſextum ageret, ſæpè aliis religioſis dixiſſe hæc, vel ſimilia verba: *Se io non haueſſi fatto profeſſione in queſta religione, mai non la farei per vita mia.* Tandem menſibus præteritis intelligens à quodam juriſperito ſuam profeſſionem non valere, cœpit intentare declaratoriam nullitatis ejuſdem. Suppoſitis igitur prædictis, ac profeſſionem emiſſam etiam in dicto Ordine S. Jo. Hieroſolymitani ante decimumſextum ætatis annum completum eſſe nullam ad quemcumque effectum ex Tridentini Concilii decreto *in c.*15. *ſeſſ.*25. *de Regular.* An Decius ſit cenſendus tacitè profeſſus nec ne.

Citra controverſiam eſt profeſſionem expreſſam hoc caſu fuiſſe irritam tam ex diſpoſitione juris communis, quia emiſſa ante annum decimumquartum conſummatum, *cap. Ad noſtram*, ubi gloſ. *in ver. Conſummationem*, *& c. Significatum, ſupra eod.* quam ex Concilio Tridentino, quia ante annum 16. expletum, ut *in d. cap.*15. *ſeſſ.*25. *de regular.* Cer-
5 tum eſt ſimiliter profeſſionem expreſsè emiſſam ante legitimam ætatem cenſeri tacitè ratificatam ſi profeſſus de jure communi poſt annum 14. & ex Concilio poſt annum 16. per annum integrum detulerit habitum indiſtinctum: text. eſt ad litteram *in c.*1. *in princ. de regular. lib.6.* quam tacitam profeſſionem ex ſententia Sac. Congregationis Concilium non ſuſtulit. Et hæc eſt præſumptio juris, & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, ut notat ibi Jo. Monach. *n.*3. quem in hoc communiter DD. ſequuntur, & gloſ. *hic in ver. Per annum*, quæ ſimiliter à Doctoribus approbatur, ut dixi ſupra *n.*1.

6 Quæ cùm ita ſint, in hac facti ſpecie de duobus dubitari poteſt. Primum eſt, An diſpoſitio dicti *cap.*1. vendicet ſibi locum hoc caſu, in quo Decius ut proponitur, ignoravit ſuam profeſſionem expreſſam de jure fuiſſe nullam. Secundum eſt, An idem ille text. habeat locum non obſtantibus verbis à Decio prolatis prout in themate. Quoad primum *in cap. Significatum ſupra eod.* plenè examinavi articulum. An qui ignorat ſe emiſiſſe profeſſionem expreſſam ante ætatem legitimam, & credens ſuam profeſſionem eſſe validam, poſteà perſeverat per annum integrum in Religione deferendo habitum indiſtinctum, cenſeatur tacitè profeſſus necne: & pluribus oſtendi, etiam ex ſententia Sac. Congreg. Concilii, cenſeri tacitè profeſſum. Ergo longè magis idem videtur reſpondendum in caſu præſenti. Quandoquidem jura, & fundamenta omnia, quibus conſtat tacitam profeſſionem induci, non obſtante ignorantia facti, unde oritur nullitas profeſſionis expreſsè, fortiùs concludunt in ignorantia juris: nam inter has duas ignorantiæ ſpecies re- 7
gulæ conſtituuntur oppoſitæ, hoc eſt ignorantia facti præſumitur, niſi probetur ſcientia, *l. Verius, ff. de probat. l. Si fidejuſſores*, & ibi Bart. *ff. ad Velleian. l. fin. ff. Pro ſuo, cap. Propoſuiſti*, 82. *diſtinct. in fin. cap. Si vero, il ſecondo de ſentent. excomm. & c. Præſumitur ignorantia de regul. iur. lib.6.* quem textum loqui de hac ſpecie ignorantiæ communiter ibi affirmant DD. Rurſus facti ignorantia excuſat *cap. Ignorantia facti, de regul. iur. in 6. l. Etſi conſenſu*, §.1. *ff. de contrahend. empt. l.*1. *ac ferè per totum, ff. de iur. & fact. ignorant.* Sæpè enim & peritiſſimos fallit, *l.*2. *ff. eod.* Specul. *in tit. de Advocato*, §. *Nunc tractemus*, *num.*2. At per contrarium juris ignorantia non præſumitur niſi probetur, Bart. *in l. Non fatetur, col. ult. ff. de confeſſ.* latè Anton. Gabriel. *lib.6. tit. de regul. iur. concluſ.*7. Ignorantia non præſumitur. Item juris ignorantia non excuſat, 1. *quæſt.*1. §. *ult. ante fin. cap. Presbyterum*, 28. *diſt. cap. Ignorantia de reg. iur. in 6. d. l.*1. *& l. Iuris ignorantiam, cum ſeqq. ff. eodem.* Ignorare enim jus nemini licèt, *l. Leges, C. de legib.* Specul. *in tit. de except. & replic.* §.2. *verſ. Sed quid ſi velit*, ideòque ignorantia dicitur cauſa injuſta, *in l. Liberorum, ff. de iis qui notant. infam.* Quamobrem ſi ignorantiam facti, ex quo oritur nullitas profeſſionis expreſsè, non prodeſt ad excluſionem tacitæ profeſſionis, ut latiſſimè probatum eſt *in d. cap. Significatum ſupra eodem.* Ergo multò minus prodeſſe debet ignorantia juris. Et idcircò Authores, qui cenſent ignorantem factum, ex quo reſultat invaliditas profeſſionis expreſſæ numquam cenſeri tacitè profeſſum, quia perſeverat in religione tamquam profeſſus, non tamquam profeſſurus, & ex præcedenti conſenſu erroneo, inter quos Navarr. in pluribus ejus Conſiliis *in tit. de regul.* relatis *in d. cap. Significatum*, tamen contrarium ſcripſerunt in eo, qui allegat juris ignorantiam, ut per eumdem Navarr. *conſ.* 20. *num.*2. *& conſ.*46. *num.*3. & Sanch. *de matrim. lib.7. de imped. diſp.*37. *quæſt.*3. *num.*25. Atque ita Authores, qui in contrarium adduci poſſunt, quia loquuntur cùm expreſsè profeſſus perſeverat in religione, ignorans ſe profeſſionem feciſſe ante ætatem legitimam, & ſic in terminis ignorantiæ facti non ſunt extendendi ad caſum quando quis ſcit quidem ſe emiſiſſe profeſſionem ante ætatem, ſed tamen ignorat jus diſponere eo caſu profeſſionem eſſe nullam, quæ eſt juris ignorantia. Nam ut dicitur *in l.*2. *ff. de iur. & fact. ignor.* in
omni parte error in jure non eodem loco, quo facti igno- 8
rantia haberi debebit. Sed objicies, hoc caſu non eſſe conſtituendam differentiam inter juris & facti ignorantiam, quia verſamur in equite armatæ militiæ, in quo admitti poteſt ignorantia juris, *l. Regula, ff. de iur. & fact. ignor.* Nam
militem arma magis quam leges ſcire decet, *l.*1. *poſt princ. C.* 9
de iur. deliber. ideòque Sanch. *de matrim. lib.7. de imped. diſput.*37. *quæſt.*3. *num.*25. quamvis dixerit tacitam profeſſionem non impediri ex eo, quòd quis ignoret ſuam profeſſionem expreſſam de jure fuiſſe nullam: tamen poſteà limitat hoc non procedere in militibus, minoribus, ruſticis, & mulieribus, in quibus ignorantia juris dicitur probabilis, & æquiparatur ignorantiæ facti. Præſertim verò quia hoc caſu miles videtur agere de damno vitando, ne perpetuò alligetur Monachali ſervituti, quæ ut habetur *in cap. Præſens*, 7. *quæſt.*1. niſi deligatur, non bonos ſucceſſus habet; ut dicitur *in cap.*1. 54. *diſt.* corporali ſervitute diſtrictior eſt. Unde quamvis non agatur de delicto, ſed de contractu, qualis eſt profeſſio, *cap. Porrectum, & cap. Ad Apoſtolicam, ſup. eod.* admitti debet juris ignorantia, *cap. Turbatur*, §. *Notandum* 1. *quæſt.*4. Et eo magis, quia Decio nulla culpa imputari poteſt, quòd ſuper validitate ſuæ profeſſionis peritos non conſuluerit; cùm tradendo ſe in manibus Superiorum dictæ religionis ſupponere poſſet omnia neceſſaria obſervata fuiſſe, arg. *cap. Quod culpatur* 23. *quæſt.*1. & patet ex traditis per Anton. de Butr. *conſ.*18. *in quæſt. in fin. verſ. Aut enim erravit.*

At reſpondetur jura quæ dicunt militibus, minoribus, & 10
aliis hujuſmodi prodeſſe juris ignorantiam, juxta *l.*1. *Cod. de iur. & fact. ignor.* cum aliis ſupra alleg. admittere duas declarationes. Una eſt ut procedant ſolùm quando agitur

de excuſando illos à pœna. *l. Quis adulterium cum inceſtu*, §. 1 *ff. de Adult.* & *l. Qui ſupra*, *C. de inceſt. nupt.* gloſſ. *in c. Etſi neceſſe, de donat. inter virum, & uxor.* Roman. *conſ.* 506. *in princ. n.* 2. Altera eſt ut procedant quando agitur de damno vitando, aliàs ſecus. Fedet. de Sen. *conſ.* 102. *n.* 3. *verſ. Cum quæritur*, Bald. *conſ.* 163. *num.* 4. *lib.* 1. At neutra ex his declarationibus applicatur caſui noſtro, in quo non agitur de excuſando militem à pœna, nec ipſe tractat de damno vitando, cùm ex profeſſione nullum ei damnum inferatur, imò maximum bonum ut inquit Petr. Ledeſma *de matrim. qu.* 53. *art.* 1. *in reſponſione ad ſecundum*. Et quamvis ſervitus monachalis dicatur diſtrictior corporali ſervitute; tamen Religioſus ſervit ei, cui ſervire regnare eſt, ut Gemin. *ait in cap.* 1. *n.* 7. *verſ. Quæro an ingrediens, de regul. lib.* 6. poſt Joan. Andr. quem *citat in c. Cum virum*, ubi etiam Abb. *num.* 6. *ſupra eod.*
11 ita ut propterea minor, ſeu mulier ad religionem ſeducti non reſtituantur, quia non dicuntur læſi, text. *in cap. Conſtituit*, 20. *quæſt.* 3. atque illic not. gloſſ. & DD. & *in cap. Cum dilecta, quod met. cauſ.* Specul. *in titul. d. reſtit. in integr. in* 2. *part.* §. *Qualiter, num.* 6. *verſ. Sed numquid minor*. Arcbid. & Gemin. *in d. cap.* 1. *de regul. in* 6. Joan. Andr. Abbas & DD. *in d. cap. Cum virum*. Reſpondetur ſecundò contra profeſſionem tacitam quæ inducitur ex delatione annali habitus communis, non ſolùm non admitti probationem per juris ignorantiam, quæ regulariter non admittitur, ut *d. l.* 1. *Cum concord.* Sed nec per alias ſpecies probationum, quæ regulariter ſunt permiſſæ cum hæc præſumptio, ut ſuperius dictum eſt, *num.* 1. ſit juris, & de jure, quæ nullam admittit pro-
12 bationem in contrarium. Et reveta maximè abſurdum eſſet, ſi in hac materia tam gravi matrimonii ſpiritualis admitteretur ab Eccleſia exceptio ignorantiæ juris; nam hoc prætextu liceret etiam contrahenti matrimonium, aut ſacros Ordines ſuſcipienti allegare defectum conſenſus ob juris ignorantiam, quod tamen abhorrent ſacri Canones, *c. Presbyterum*, 28. *diſt. c. Ad id quod*, & *c. Is qui fidem*, & utrobique notant Canoniſtæ *de Sponſal.* Abbas *in ſua quæſt.* 2.
13 incipien. *Stante ſtatuto, in* 12. *col. nu.* 14. Quoniam in his ſpiritualibus veritas præfertur opinioni, gloſſ. *in cap. unic. in verb. Approbatis*, & ibi Archid. Jo. Andr. Anchar. Gemin. &
14 Franc. *de vooto lib.* 6. Reſpondetur denique objectionem prædictam hoc ſolùm intendere, ut in milite idem operetur ignorantia juris, quod in aliis non privilegiatis operatur ignorantia facti: ſed facti ignorantia in aliis non excludit tacitam profeſſionem tum quia profeſſus ante ætatem legitimam, licèt ignoranter, ſemper præſumitur habuiſſe animum vitam mutandi, ut præter alios quos retuli in *cap. Significatum ſupra eodem*, docet Archid. *in cap. Quod interrogaſti, num.* 4. 27. *diſt.* & in hac perſeverantia & duratione conſenſus poſt ætatem legitimam S. Canones fundant præſumptionem tacitæ ratihabitionis profeſſionis expreſſæ; ut ex Abb. *in cap. Conſuluit, de converſ. conjug.* & aliis dixi plenè *in d. cap. Significatum*, *ſupra eodem*. Tum quia ignorantia nullitatis profeſſionis expreſsè cùm ſit ignorantia ejus rei, quam ſi profeſſus ſciviſſet: nihilominus in religione perſeveraſſet, atque ita profeſſionem à ſe prius factam ratam habuiſſet juxta terminos *d. c.* 1. *de Regul. in* 6. nullo modo efficit perſeverantiam illam, ac tacitam ratihabitionem involuntariam, ut multis rationibus, authoritatibus, & exemplis illic probavimus, quæ hic tranſcribere non eſt opus. Ergo quatenus etiam hoc caſu error juris, & facti pari paſſu ambularent: tamen prodeſſe non debet Decio Ignorantia juris, ſicut cæteris non prodeſt ignorantia facti.

15 Quoad ſecundùm dubium, qui tuentur partes Decii objiciunt diſpoſitionem *d. cap.* 1. non habere locum hoc caſu, in quo Decius ſæpè prorumpit in verba initio propoſita ex doctrina Jo. Monach. *ibid. poſt num.* 3. *in ver. Per hoc*, ubi ait præſumptionem illam, quòd deferens habitum per annum cenſeatur tacitè profeſſus, tunc procedere, quando prædictos actus fecit abſque eo quòd antequam laberetur annus immediatè ſequutus annum præfixum ad profitendum, aliquam fecerit reclamationem. In caſu autem præſenti nedum annus immediatè ſequens ætatem legitimam ad profitendum, qui poſt Concilium eſt annus 17. ſed nec ipſemet annus 16. lapſus fuit abſque aliqua reclamatione, cùm Decius ſæpè dixerit: *Se io non haueſſi fatto la profeſſione in queſta religione, per vita mia mai non la farei*, ut in facto ſupponitur: dicunt enim verba hujuſmodi habere vim ſufficientis reclamationis ſecundùm Joan. Monach. *ubi ſupra*, cùm ex illis ſatis remanſerit declaratus animus proferentis, Alex. *conſ.* 99. *num.* 10. *l. b.* 3. facit text. *in l. fin. Cod. ſi maior factus*, ibi poſt annum 15. nihil conqueſtus ſit. Præſertim quia impoſſibile erat Decio, qui putabat ſe validè profeſſum, proteſtari, quòd per actus ſubſequentes non intendebat ſe obligare religioni. Nec tollit obicem, quod doctrina Joan. Monachi procedat in eo, qui aliquam fecit reclamationem ante lapſum annum ætatis ſuæ 15. de quo loquitur *d. cap.* 2. *de regul. lib.* 6. non autem in Decio, qui illam
fecit poſt annum 15. Quia reſpondetur *in d. c.* 1. non conſi- 16
derari annum 15. formaliter, & per ſe pro dicta illa ætate, ſed reſpectivè tamquam primum annum, qui ſuccedit poſt annum 14. præſignantem in maſculo ætatem habilem ad profitendum. Unde idem Jo. Monach. *ibid.* Gemin. *n.* 7. notant quod dicitur ibi de anno 15. reſpectu maſculi, verificari in 13. reſpectu fœminæ. Quare quòd habetur ibi de anno 15. ſimiliter hoc caſu videtur verificari in anno 17. quia quemadmodum annus 15. de jure communi immediatè ſubſequitur annum præfixum ad profitendum, id eſt 14. ut *in cap. Ad noſtram*, & *c. Significatum*, *ſupra eod.* ita poſt Concilium annus 17. immediatè ſubſequitur annum præfinitum ad profeſſionem, ideſt 16. ut *in d. cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de regul.* Conc. Trident. idque ſatis indicat *litt. d. cap.* 1. dum conſiderat taciturnitatem totius primi anni immediatè ſequentis poſt ætatem præfixam ad profitendum, & declarat Navarr. *conſ.* 75. *per tot. de regul.*

Sed prædictis non obſtantibus videtur reſpondendum 17
verba a Decio prolata non obſtare quominus inducta fuerit tacita profeſſio ad præſcriptum *d. c.* 1. *de Regul. in* 6. nam etſi Jo. Monach. dicat ex delatione habitus annali non induci tacitam profeſſionem quando ſic indutus aliquam fecit reclamationem, tamen cùm non aperiat qualis debeat eſſe dicta reclamatio, videtur intelligendus de ſolemni reclamatione, de qua DD. communiter loquuntur, hoc eſt de formali proteſtatione. Ita enim cenſet gloſſ. *in c. Quod interrogaſti, in verb. Finxit*, 27. *diſt.* & gloſ. *hic in ver. Per annum*, quam ſequuntur Joan. Andr. & alii communiter. Item gloſſ. in Clem. *Eos, hoc tit.* & Hoſtienſ. *ſupra in c.* 2. & *c. Ad Apoſtolicam*, Franch. alios referens *in d. c.* 1. *poſt num.* 3. *in gloſſ. Videtur*, Prob. *ibidem num.* 7. Ripa *in cap. Cum M. num.* 94. *de Conſtit.* & ſatis probatur *in cap. Cum virum*, ibi; Cùm eam non conſtet evidenter contradixiſſe, & *in cap. Conſulti*, ibi: Propoſitum ſuum in principio proteſtetur, *ſupra eodem*.
Quòd adeò verum eſt, ut non deſint graves Authores qui 18
ſentiant nec ſolemnem quidem proteſtationem tamquam contrariam facto ſufficere ad impediendam tacitam profeſſionem a jure inductam; cujus ſententiæ ſunt Laud. & alii relati à Gemin. *in d. c.* 1. Nam proteſtatio non valet in his, quæ pendent conſecutivè à diſpoſitione juris, ut poſt Abb. pluribus probat Dec. *in d. c. Cum M. n.* 67. *de Conſt.* & vide quod ſcripſi poſt Innoc. *in c.* 1. *n.* 14. *ſupra Quod met. cauſ.* Præ-
ſertim verò quia verba Decii ſuperius relata nedum forma- 19
lem proteſtationem non important, ſed ne ſimplicem quidem reclamationem. Conſiderandum eſt enim in religionibus ſæpè contingere, ut religioſi maximè indiſcretis pœnitentiis, aut præceptis laceſſiti, aut tædio ſtrictioris vitæ affecti, aut ob aliam ejuſmodi cauſam in ſimilia verba prorumpant; quæ potiùs indicant quamdam velleitatem, ſeu momentaneam animi indignationem, ſeu diſplicentiam, quàm firmum propoſitum relinquendi religionem, & ad ſæculum redeundi, arg. *c. Vulgaris*, §. *Cogitatio de pœn. diſt.* 1. *c. Si quis iratus*, 2. *q.* 3. cum aliis adductis per Jaſ. *in l. Si Filiam tuam n.* 5. *C. de inoff. teſtam.* Nam ut inquit Cardin. Cajetan. *tom.* 1. *opuſcul. tract.* 4. *qu.* 1. velleitas non eſt idem actus cum voluntate deliberata, & ſimiliter diſplicentia proportionalis velleitati non eſt idem actus cum diſplicentia proportionali
voluntati deliberatæ. Quibus accedit quòd etiam ab expreſ- 20
ſa proteſtatione, ac formali animi declaratione intelligitur receſſum per poſteriorem perſeverantiam in Religione, & actus ſubſequentes, quibus ratihabitio inducitur, ut eſt text. *in c. Cum virum, ſupra eodem*, ibi: Præſertim ſi ratihabitione ſecuta (etſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit) quòd ante geſtum fuerat roboratur: intelligendo textum etiam de tacita ratihabitione juxta gloſ. *in cap. Significatum, in ver. Ratam*, *ſupra eod.* & in matrimonio carnali probat text. clarus *in c. Ad id quod, de ſponſal.*

Et generaliter proteſtationem ita demum prodeſſe ſi fiat 21
immediatè ante actum contrarium, ſecùs ſi ex intervallo in matrimonio carnali poſt Vincent. concludit Præpoſ.

in

in cap. Quod interrogaſti num. 11. *& ſeq.* 27. *diſt.* licèt ſecun-
22 dùm Vincent. quem hic recitat Joan. Andr. *num.* 3. Si quis intra annum probationis proteſtetur ſe nolle in Religione remanere, quamvis aliquo tempore poſt annum remaneat, adhuc poteſt exire, *c. Paſtoralis, de offic. ordinar.* & ſi voluerit remanere, adhuc habebit annum, niſi cedat in hoc juri ſuo. De quo Joan. Andr. remittit ad Speculat. *de ſtat. Monach. in ultima quaſt.*

23 Ac demum quamvis proteſtatio facta ſuper dependentibus à poteſtate proteſtantis valeat, & actum vitiet, *l. Per ſervum*, §. 1. *ff. de uſu, & hab.* Bart. *in l. Quod aliena*, §. *Celſus de acquir. hered.* tamen ſecus eſt in iis, quæ pendent à conſenſu duorum, quia proteſtatio non valet abſque conſenſu
24 alterius partis, *cap. Cumana, & in cap. Geneſi, de elect. l. fin.* §. *Item ſi prædixerit, ff. nau. cauſ. ſtat.* Bart. per illum textum *in l. Pro herede*, §. *Papinianus num.* 6. *verſ. ultimo, ff. de acquir. hered. & in l. Non ſolum*, §. *Morte, col.* 5. *de nov. oper. nunc.* ubi rationem adducit, quia ſicut propoſitum in mente retentum nihil operatur, *l. Si repetendi, C. de cond. ob cau.* ita hæc proteſtatio facta eo ignorante, cum quo poſteà contrahitur, nihil debet operari in illius præjudicium. Quam rationem reddit etiam Archid. *in cap. Tua nos num.* 8. *de ſponſ.* & ſequitur Dec. *in d. cap. Cùm M. n.* 64. *de Conſt.* & propterea gloſs. *in d. cap. Tua nos, in ver. Mulier*, quærit, ſi aliquis proteſtetur coram pluribus, quòd omnia quæ dicet, vel faciet, non faciet animo contrahendi matrimonium, & poſteà publicè dicat, conſentio in te, an ſit matrimonium, nec ne: & reſolvit eſſe matrimonium, & benè; ſecundùm Joan. Andr. nam ex contrario daretur materia omnibus matrimonium contrahentibus ſic proteſtandi, ut poſteà diverterent à conjugibus, ſi diſplicerent. Quòd etiam docuit Innoc. *in cap. Veniens, il ſecondo de ſponſ.* & ſequuntur *in d. cap. Tua nos*, Butr. *n.* 16. Anchar. *num.* 8. Abb. *num.* 9. Alex. de Nævo *nu.* 15. Præpoſ. *num.* 2. *in fin.* Felin. *in d. c. Cùm M. de Conſtit. num.* 78. ubi etiam Ripa *num.* 86. Covarr. *in* 4. *Decret.* 2. *part. num.* 3. Quam opinionem abſolutè veram dicit Hoſt. *in d. cap. Tua nos*, quando proteſtato fit ſine juſto metu, vel alia cauſa, quæ proteſtationem corroboret. Sed ſi ſequatur copula, affirmat indiſtinctè intelligi receſſum à proteſtatione etiam facta ex juſta cauſa, & ſequitur ibi Anchar. *num.* 8. ſubdens non obſtare text. *in l. Qui in aliena*, §. *Celſus, ff. de acquir. hered.* ubi proteſtatio præcedens actui ſequenti contraria facit præciſè, ut ſubſequens actus non valeat. Quia ille text. procedit in aditione hæreditatis, quæ pendet ex poteſtate proteſtantis dumtaxat: at ſecus eſſe ſi proteſtatio pendeat ex voluntate duorum, quia non valet niſi innoteſcat parti, ut
25 ibi per eum. Imò non ſufficit, ut pars ſciat, & non contradicat, ſed requiritur ut expreſsè conſentiat proteſtationi, idque tam in matrimonio, ne Sacramentum tam ſanctum illuſione, & levitate contrahentium tractetur, ut ait Covarr. *loc. cit.* Sed etiam in aliis actibus ſecundum Bart. Alex. & alios communiter ibi relatus à Covarr.

26 At profeſſio non pendet ex voluntate ſolius profitentis, ſed etiam religionis recipientis, cùm ſit contractus ultrò, citròque obligatorius, *c. Porrectum, & cap. Ad Apoſtolicam*, & utrobique notant DD. *ſupra eodem*, Gemin. & Franch. *in c. unic. de voto lib.* 6. Et ita in terminis tacitæ profeſſionis tradit Butr. *in c.* 1. *n.* 16. *in* 4. *notab. ſupra, Quod met. cauſ.* ubi ait: Proteſtatio contra ſuſceptionem veſt. de animo non profitendi non juvat proteſtantem non ſubſiſtente juſto metu, & ſic proteſtatio totalem detrahens ſenſum facti in actibus non pendentibus à facto tantùm proteſtantis non juvat proteſtantem, ubi proteſtationi non conſentit is, cum quo vinculum principaliter initur. Ergo verba Decii, quatenus etiam importarent formalem proteſtationem, tamen cùm non modo fuerint prolata non conſentientibus Superioribus religionis, ſed nec ipſis præſentibus, & non contradicentibus, imò ſeorſum ab iis: nihil debent operari, & per ſubſequentes actus contrarios intelligitur ab illis receſſum per ſupradicta: facit text. *in c. Solicitudinem, de appell. & in l. Cum in plures*, §. *Locator*, & ibi Bart. *ff. Locati*, ſecundùm Anchar. & alios citatos *in d. c. Tua nos*. Sed contra hoc valdè viget quod determinat Hoſt. *in c. Ad Apoſtolicam, n.* 5. *ſupra eod.* ubi quærit quid ſi ex parte Monaſterii tantùm fiat renunciatio, puta quia Novitius proteſtatur quòd non intendit ſe obligare religioni per lapſum temporis, ſed Abbas, ac Monachi huic proteſtationi non conſentiunt, quin potiùs renunciant huic juri, & ſimilibus; numquid valeat talis proteſtatio? Et arguit primò quod non valeat; abſurdum enim eſſet ut ingrediens poſſet renunciare huic beneficio, & recipiens non poſſet renunciare, quia nec licèt actori quod non licèt reo, vel è contra, ut notatur *in cap.* 2. §. *Nos vero in princip. de mut. pet.* nec debet arbitrium claudicare, *cap. fin. de arbitr.* Sed contrarium dicit eſſe verum, quia ſicut ex cauſa tempus probationis arctari poteſt, ita & prorogari; ut notatur *in c. Statuimus, infr. eod.* ſaltem uſque ad triennium, *c. Si quis incognitus*, 17. *q.* 2. Et aſſignat rationem diverſitatis inter Novitium, & Monaſterium, quia potiùs in tali caſu pendet obligatio ex parte ingredientis, quàm recipientium, cùm & ipſe ingrediens per ſe ad religionem ſervandam in genere poſſit ſe obligare etiam manens in propria domo, ut not. *in d. c. Porrectum, ſupra eod.* Et quia gravius periculum imminet ingredienti, quàm recipienti, ut patet in eo quod not. ſupra *in cap. Ad noſtram*, §. *Quocirca, in princ. in ver. Solutio*. Et ideò ei magis eſt providendum, *c. Quieſcamus*, 43. *diſtinction. l.* 1. §. 3. *ff. de Carbon. edict.* ibi, Nam, vel magis conſulendum eſt iis, quibus majus periculum intenditur. Et ita teſtatur ſe vidiſſe obſervari in Fratre Raymundo de Medullione Ordinis Prædicatorum, & in Petro Bermundi de Anduſia, qui & de dicto ordine poſt multos annos exivit, & deinde etiam uxorem duxit. Concludit ergo Hoſtienſ. proteſtationem novitii quod per lapſum anni non intendat ſe obligare religioni, valere, etiamſi Abbas, & Conventus proteſtationi expreſsè contradicant. Et cum eo tranſeunt ibi Jo. Andr. & Anchar. uterque *num.* 6. & Card. *num.* 8. licèt Codex Hoſtienſis ſit mendoſus, & mendosè etiam à prædictis referatur; legitur enim, Numquid valeat talis renunciatio? Et ſecundùm hoc littera non habet ſenſum, & ſibi contradicit. Unde legendum videtur ut dixi ſupra, Numquid valeat talis proteſtatio?

Porrò quicquid ſit in matrimonio carnali, & in aliis actibus, opinio Hoſtienſis in profeſſione fortè prævaleret in practica propter illius authoritatem, & rationes: arbitror tamen requiri formalem proteſtationem, ac præterea ut proteſtatio ſaltem innoteſcat religioni per ſupradicta, quorum utrumque deficit in caſu præſenti.

D E R E G U L A R I B U S.

Gregorius IX.

C A P U T XXIII.

STatuimus novitios in probatione poſitos, ante ſuſceptum religionis habitum, qui dari profitentibus conſuevit, vel ante profeſſionem emiſſam, ad priorem ſtatum redire poſſe liberè infra annum: Niſi evidenter appareat, quòd tales abſolutè voluerint vitam mutare, & in religione perpetuò Domino deſervire: Cùm quilibet renuntiare valeat ei, quod pro ſe noſcitur introductum. Nihilominus ſtatuentes, ad omnem ambiguitatem penitùs amovendam, quòd cùm in quibuſdam locis religioſis, novitiorum habitus non diſtinguatur ab habitu profeſſorum, profeſſionis tempore benedicantur veſtes, quæ profitentibus conceduntur, ut novitiorum habitus à profeſſorum habitu diſcernatur.

SVMMARIVM.

1 Novitius infra annum probationis liberè redit ad ſæculum, niſi profeſſionem fecerit, vel appareat eum vitam voluiſſe mutare.
Et quid poſt Concil. Trident. n. 21. & 26.
2 Veſtes profeſſionis tempore debent benedici ut à novitiorum habitu diſtinguantur.
3 Dictio, liberè, quid importet.
4 Novitius recedens a Monaſterio abſque licentia Abbatis non poteſt dici fugitivus.
5 Novitius quibus caſibus prohibeatur de iure communi à Monaſterio exire.
6 Novitii qui dicantur.
7 Habitus religionis quotuplex ſit.
8 Habitus profeſſorum habet votum profeſſionis annexum, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum.
9 Habitus probationis, vel profeſſionis extra Monaſterium ſumptus non facit Monachum.
10 Habitus novitiorum aut patenter, aut latenter diſtinguitur ab habitu profeſſorum, & num. 12. verſ. Quod autem.
11 Benedictio habitus probationis facit ut ſit cenſendus habitus profeſſionis.
12 Habitum recipiens benedictum, vel aliàs latenter diſtinctum ab habitu novitiorum ſciens qualitatem illam cenſetur tacite profiteri.
Declaratur, n. 14.
13 Adultus, qui per annum defert habitum latenter diſtinctum ab habitu profeſſorum, cenſetur tacite profeſſus.
15 Beneficium ingredientis religionem an ſit alteri conferendum infra annum probationis, & num. ſeqq. uſque ad num. 22.
16 Quid de iure communi.
Et quid ex Concilio Tridentino, num. 18.
17 Renunciatio tacita inducitur ſi quis conſentiat ut ſuum beneficium alteri conferatur.
18 Beneficium ingredientis religionem etiam eo conſentiente, aut reſignante alicui conferri non poteſt, niſi intra duos menſes ante profeſſionem, nec reſignatio effectum ſortitur niſi profeſſione ſequuta, & num. 22.
19 Reſignatio beneficii facta à novitio in undecimo menſe à ſuſceptione habitus valida eſt, etiamſi profeſſio ultra annum differatur.
20 Beneficium ingredientis religionem non vacat ante profeſſionem, & ideo alteri conferri non poteſt, & num. ſeqq.
21 Profeſſio tacita, quæ de iure communi inducebatur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel aliàs infra annum probationis, ſublata eſt à Concilio Trident. & num. 26.
22 Novitius ad ſæculum rediens an recuperet bona, quæ Monaſterio, vel aliis donavit, & num. ſeqq. uſque in finem.
23 Quid ſi fuerit proteſtatus quod Monaſterium intrabat animo probandi regulam.
Et quid ſi nullam fecerit proteſtationem, n. 25.
Et quid ſi donaverit expreſſa cauſa propter profeſſionem, num. 31.
Et quid ſi nullam cauſam expreſſerit, n. 33.
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 34. & ſeqq.
24 Profeſſio regularis eſt quædam mors quoad mundum.
25 Monaſterium ingrediens ſine proteſtatione, & diſponens de bonis ſuis cenſetur abſolute voluiſſe vitam mutare, & exire non poteſt.
26 Secus poſt Concilium Trident.
27 Profeſſus ante annum probationis elapſum, & ad ſæculum rediens recuperat bona donata, quaſi cauſa non ſequuta.
Declaratur, num. 31. & 34.
28 Profeſſionem nullatenus emiſiſſe, aut inutiliter, paria ſunt.
29 Donans bona ſua in ingreſſu Monaſterii illa recuperat ſi exeat ante profeſſionem.
30 Oblationi bonorum ineſt tacita conditio ſi ingrediens in religione perſeveret.
31 Donans ex cauſa ingreſſus in Monaſterium ſi non intret, recuperat bona donata non obſtante iuramento.
32 Donatio facta Monaſterio in ipſa die ingreſſus, licèt non ſit nulla ipſo iure, tamen revocari debet ſi profeſſio non teneat.
33 Donatio facta Monaſterio ſimpliciter, & abſque ulla cauſa revocari non poteſt.
34 Donatio, ſeu renunciatio bonorum facta à novitio etiam cum iuramento poſt Concilium Trid. non valet niſi fiat cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarii, & intra duos menſes ante profeſſionem.
35 Nec aliàs effectum ſortitur niſi profeſſione ſequuta, & in hoc ſublatæ ſunt veteres Doctorum diſtinctiones.
36 Bona Monaſterio donata retineri non poſſunt novitio exeunte, aut decedente ante profeſſionem.
37 Dos ante Trid. Conc. Monaſterio ſoluta poſt Conc. reſtitui debet, ſi puella ante profeſſionem deceſſerit, deductis tamen impenſis alimentorum.
38 Dos novitiæ decedentis ante profeſſionem debet hæredibus reſtitui unà cum fructibus, deducto tamen illius victu, & veſtitu.
Non obſtante pacto, ut ſi puella poſt annum deceſſerit, facta, vel non facta profeſſione, dos Monaſterio acquiritur, ibid. verſ. Quinimo.
39 Ieſuitæ non comprehenduntur in decreto Concilii Trid. de renunciationibus novitiorum.
40 Donationes, ſeu renunciationes factæ ante ſuſceptum habitum probationis an comprehendantur in decreto Concilii Trident. cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular. & num. ſeqq. uſque ad n. 47.
41 Lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad caſus ſimiles, quando aliàs redderetur eluſoria.
42 Novitius non dicitur niſi poſt ſuſceptum habitum probationis.
43 Legis diſpoſitio non adaptatur ad caſum, ad quem verba legis non adaptantur.
44 Extenſio non fit in his, quæ exorbitant à iure communi etiam ex identitate rationis.
45 Novitii quamvis cum effectu non ſint religioſi, ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ, & gaudent privilegio fori, & Canonis.
Et in eorum renunciationibus non eſt neceſſe adhiberi ſolemnitatem à ſtatuto laicorum requiſitam, ibid. verſ. Hinc S. Congregatio.
46 Votum ingrediendi religionem non efficit voventem de foro Eccleſiæ.
47 Monaſterio an liceat durante anno probationis apprehendere poſſeſſionem bonorum ſibi à novitio donatorum infra duos menſes ante profeſſionem, & cum licentia Epiſcopi, & num. ſeqq. uſque in finem.
48 Dominium rei donatæ tranſit in Eccleſiam, vel Monaſterium, etiam ſine actuali traditione.
49 Monaſterio nihil tribuendum eſt, vel accipiendum ante profeſſionem ex bonis novitii, vel parentum, aut conſanguineorum ſub pœna anathematis, & num. 55.
50 Novitio ante profeſſionem abeunti omnia ſunt reſtituenda, quæ ſua erant.
51 Monialibus prohibitum eſt dotes accipere ante profeſſionem, etiam ſub nomine depoſiti ſeu præſtita cautione de illis reſtituendis, profeſſione non ſequuta.
Etiamſi detur cautio bancaria, n. 54.
52 Non tamen prohibitum eſt quin dotes realiter deponantur penes tertium, qui eas dare debeat Monaſterio poſt profeſſionem.
53 Sed improbatur cautela ut depoſitarius totum, quod in depoſitum recipit, ipſum mandatario ante profeſſionem conſignet.
54 Indulgetur tamen Monialibus Monaſterii Mediolanen. ut pro ſolutione æris alieni ante profeſſionem accipiant dotes præſtita per Archiepiſcopum fideiuſſione de illis reſtituendis ſi receſſerint ante profeſſionem.
56 Novitius non poteſt in ingreſſu aliquid donare Monaſterio, etiam ſi ſit ſui iuris, & non habeat parentes.
57 Novitia non prohibetur dare pecuniam Monaſterio in rationem cenſus ſuper Monaſterii bonis per Moniales convertendam in dotem illius poſt profeſſionem emiſſam.
Pacta ſuper conviviis exhibendis dum puella habitum ſuſcipit, vel profitetur an ſint toleranda, ibidem, verſ. Inſuper.

Ex-

58 *Excommunicatio in dantes, & accipientes aliquid ex bo-
nis novitii ante profeſſionem non incurritur ipſo iure,
nec eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata.*
59 *Moniales quæ dotes acceperint à Virginibus nondum pro-
feſſis, abſolvuntur per Papam à peccato ne excommu-
nicari poſſint ab Ordinario.*
60 *Convertitis, ſeu Monaſterio Domus Piæ, an liceat exi-
gere dotes in ſuſceptione habitus, non obſtante Con-
cilio Tridentino in cap.* 16. verſ. Sed neque, ſeſſ. 25.
de Regular.

1 STatuimus. Intra probationis annum liberè quis redit
ad ſæculum, niſi profeſſionem fecerit tacitam, vel ex-
preſſam, vel appareat eum voluiſſe vitam mutare. Hoc di-
2 cit primò. Secundò præcipit veſtes profeſſionis tempore
benedici, ut à Novitiorum habitu diſtinguantur. Secun-
da ibi, *Nihilominus*. Et prima pars tria facit. Primò po-
nit dictum. Secundò excipit, ibi, *Niſi*. Tertiò exceptio-
nis rationem ſubjicit, ibi, *Cum quilibet*. Vel ſecundùm
Hoſtien. *in princip.* Joan. Andr. *num.* 4. & Cardin. *in 4. no-*
3 *tab.* A contrario ſenſu primò ponit regulam: deindè ex-
cipit quatuor caſus. Regula eſt, Ingrediens Religionem
exire poteſt liberè, &c. Liberè, ideſt Superioris licentia
nullatenus requiſita: nam de ſignificatu hujus dictionis
eſt, ut non requiratur alicujus licentia, ut notatur *in cap.
Licèt Epiſcopus, de præbend. lib. 6. & in cap. De multa, eodem
tit. tex. in cap. fin. §. fin. de conſuetud. lib. 6. & in cap. Cum plu-*
4 *res*, & ibi gloſſ. *in ver. Liberè, de offic. deleg. eod. lib.* Unde fit,
ut novitius non poſſit dici fugitivus ſi receſſerit à Monaſte-
rio abſque licentia Abbatis, ut hìc per Abbatem *in 1. notab.
num.* 2.
5 Primus caſus exceptus eſt, ſi habitum profeſſorum ſuſce-
pit. Secundus, ſi profeſſionem expreſſam fecit. Tertius,
ſi per annum in religione perſeveravit. Quartus, ſi om-
ninò vitam mutare voluit. Quos quatuor caſus enumerat
etiam idem Hoſtienſ. *in cap. Super eo num.* 5. *ſup. eod.* & duos
alios addit. Primus eſt, ſi ingrediens juravit nunquam
exire, ut *cap. penult. ſup. quod met. cauſ. cap. Si vero, & c. Cum
contingat, de iureiur.* Secundus, ſi eo pacto fuit manumiſſus,
ut non exiret, *cap. Eo libentius ſuprà, de ſerv. non ordinat. &
c. 2. infra de condit. appoſ.* Sed hodie ſuprascriptos caſus tem-
pera, ut dicam infrà *in 3. not.* & fuſiùs *in 1. qu. num.* 20. exce-
pto tamen tertio, ſcilicet de eo, qui per annum in religione
moram traxit, in quo tamen ſervandum erit quod præſcri-
bitur *in cap. 1. infrà eod. lib. 6.* & in Clem. *Eos, eodem tit.*
6 Nota primò illud verbum, *Novitios*, nam tales dicun-
tur de novo recepti, & veſtimentis probationis induti nul-
lo voto emiſſo, ſecundùm Innoc. Abb. Antiq. Hoſtienſ. &
Joan. Andr. omnes *in princ.* & Joan. de Anan. *in 1. not.* Alibi
verò Novitii dicuntur Scholaſtici non inſtructi, qui ſub di-
ſciplina degunt, dato etiam quod ſint profeſſi, ut inquit
gloſſ. in Clem. *Ne in agro, §. Sanè, in ver. Novitiis, de ſtat.
Monachor.* Et de ſignificatione hujus verbi vide Bart. *in l. fin.
§. Quoties num. 1. & 2. ff. de publican.*
7 Secundò nota duplicem habitum Religionis, videlicet
novitiorum, & profeſſorum. De multiplici autem habitu
vide tex. *in cap. 1. infrà eod. lib. 6.* & in Clem. *fin. eod. tit.* & ibi
plenè per Abbatem, & pleniùs hìc per Henric. Boich. *col. 1.
verſ. Tu vero diſtingue.*
8 Tertiò nota ibi, *Qui dari profitentibus*. Habitum pro-
feſſorum habere votum profeſſionis annexum, adeout eo
ipſo, quod quis in religione hujuſmodi habitum ſuſcipit
Monachus efficiatur, & ejus votum intelligatur ſolemni-
zatum, nec ampliùs ſit ei facultas ad ſæculum redeundi, &
de tali habitu loquitur hæc decretalis, de quo etiam poteſt
intelligi *cap. Vidua ſuprà eod. cap. Quod interrogaſti 27. diſt.
cap. Vidua 27. qu. 1 & cap. Quem progenitores 20. qu. 1.* & hu-
juſmodi habitus impedit matrimonium contrahendum, &
dirimit poſt contractum, *cap. 1. 27. qu. 1.* & hìc notat gloſſ. 1.
Abb. Antiq. *in ver. Novitiis*, Hoſtienſ. *num. 1. in ver. Religio-
nis*, & Butr. *num.* 6. Archid. *in cap. Beneficium num. 1. infra eo-*
9 *dem lib.* 6. Unde illud tritum, quod habitus non facit Mo-
nachum, verùm eſt in habitu probationis, vel in habitu
profeſſionis extra Monaſterium ſumpto, ſed receptus in
ingreſſu religionis utique Monachum facit, ut hìc proba-
tur, & notabiliter declarat Hoſt. *num. 2. in ver. Conſuevit*,
& Archid. *ubi ſuprà*. Sed an hæc limitatio vera ſit, præſer-
tim poſt Concilium Tridentinum plenè examinavi *in cap.
Porrectum in 3. notab. ſup. eod.*

Quartò nota diſtinctionem habitus profeſſorum ab ha- 10
bitu novitiorum duplicem eſſe. Quædam enim eſt patens,
ideſt colore, ſciſſura, vel forma, ut in Clem. *Eos, de Regu-
lar.* Quædam eſt latens, quæ ſcilicet fit per benedictionem,
& de hac loquitur hæc Decretalis in fine: nam talis bene- 11
dictio efficit, ut ſit cenſendus habitus profeſſorum ſecun-
dùm Innoc. *in fin.* & Abb. Antiq. *ibidem in fin.* Hoſt. *num.* 8.
Joan. Andr. *num.* 5. & Collectar. *eod. num.* Unde ſuſcipiens 12
hujuſmodi habitum benedictum ſciens qualitatem illam
videtur tacitè profiteri, cùm ſuſcipiat habitum profeſſo-
rum, ut inquit Butr. *num.* 5. Quod autem hìc dicitur de
benedictione, intelligas per modum exempli: nam alia
quoque ſunt ſigna diſtinctionis latentis, videlicet ſi habi-
tus profeſſorum detur in Capitulo, habitus verò novitio-
rum in Choro, vel è contra: aut ſi habitus novitiorum de-
tur ab una perſona, profeſſorum ab alia: aut ſi unus detur
certis diebus, alius aliis: aut ſi cum certa ſolemnitate detur
unus, & non alius, ut hìc declarat Henric. Boich. *col. 2.
verſ. In ſecundo vero caſu*, & ante eum gloſſ. in d. Clem. *Eos,
in ver. Deinceps, verſ. Hodie verò*, quæ dicit [habitum di-
ſtingui latenter per benedictionem veſtium, perſonam dan-
tem, locum, vel formam dationis; ex duabus enim capis,
quarum altera benedicta, vel data per Provincialem, vel in
Capitulo, altera non, primam à ſecunda diſcernere neſcis.]
Hæc gloſſ. Quapropter quiſquis ſcienter recipit habitum
aliquo ex prædictis modis latenter diſtinctum ab habitu no-
vitiorum eo ipſo intelligitur tacitè profiteri. Obſerva ta- 13
men accuratè, quia in caſu ſpeciali per dictam Clem. *Eos,
de Regular.* ſublata eſt differentia habitus latenter diſtincti,
videlicet quoad inducendam profeſſionem tacitam in adul-
to per delationem habitus ultra annum: nam ante prædi-
ctam Clem. deferens per annum habitum novitiorum di-
ſtinctum ab habitu profeſſorum qualiſcumque foret diſtin-
ctio non intelligebatur tacitè profiteri, etiamſi multos an-
nos in religione perſeveraret, ut notat Abb. Antiq. *in cap.
Conſulti ſup. eod.* & poſt eum gloſſ. in d. Clem. *Eos, in ver. De-
inceps in fin.* Sed ad hoc in adulto requirebatur, ut habitus
eſſet indiſtinctus, vel indiſtinctiſſimus, ut hìc, *& in cap. Ex
parte ſup. eod.* & apertiùs *in cap. 1. verſ. Qui vero, eodem tit.
lib. 6.* Sed hoc hodie corrigitur in adulto ſi diſtinctio ſit la-
tens; nam major annis quatuordecim ſi per annum defe-
rat habitum novitiorum latenter diſtinctum ab habitu, qui
profitentibus datur, eo ipſo intelligitur tacitè profeſſus,
non ſecus, ac ſi deferret habitum indiſtinctum, vel indiſtin-
ctiſſimum; quia per d. Clem. major, qui per annum defert
habitum novitiorum non intelligitur eſſe profeſſus ſi habi-
tus hujuſmodi in colore, ſciſſura, vel forma ſit diſtinctus ab
habitu profeſſorum. Ergo à contrario ſi non ita ſit diſtin-
ctus, ſed latenter dumtaxat, intelligitur tacitè profiteri,
& diſtinctio latens quoad hunc ſpecialem effectum nihil o-
peratur, ſed perindè eſt, ac ſi habitus eſſet prorſus indiſtin-
ctus, vel indiſtinctiſſimus, & ita declarat ibi gloſſ. præal-
legat. in *ver. Deinceps*, quæ à Doctoribus communiter ap-
probatur. Sed extra hunc caſum remanent jura antiqua,
ut ſufficiat qualiſcumque diſtinctio. Ideoque major reci- 14
piens habitum profeſſorum latenter diſtinctum ab habitu
novitiorum hodie, ſicut olim cenſetur tacitè profiteri, ut
ibi per gloſſam, & habent locum quæ ſuperiùs dicta ſunt
num. 11. & 12. dummodò tamen exceſſerit annum deci-
mumſextum ætatis, & non minori tempore quàm per an-
num in probatione ſteterit; aliàs ſecùs: nam expreſſa pro-
feſſio antea facta eſt nulla, ut in Decreto Concilii Triden-
tini *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* & conſequenter ſublata eſt
etiam profeſſio tacita, quæ olim inducebatur in majore
annis quatuordecim per ſuſceptionem habitus profeſſorum
infra annum probationis, ut declaravit Sac. Congregatio
ejuſdem Concilii Interpres.
In gloſſa prima QUÆRO, Si Clericus beneficiatus re- 15
ligionem ingrediatur, numquid Epiſcopus teneatur expe-
ctare quouſque annus probationis labatur priuſquam ejus
beneficium conferat.
Gloſſa ponit tres opiniones, & ſolvit, concludens æquius 16
eſſe ut teneatur expectare. Idem firmat Vincentius, &
poſt eum Hoſtienſ. *in cap. Conſulti, ſup. eod. num.* 10. & idem
Hoſtien. *hìc num. 1. verſ. Quid ſi Clericus*, Butr. *num.* 7. &
Card. *num. 4. in 2. quæſt.* Innoc. *in cap. Poſtulaſti, ſup. eod.* &
plerique alii.
Tu teneas hanc ultimam opinionem gloſſæ, quæ non
ſolùm eſt æquior, ut gloſſa dicit, ſed etiam verior, & ho-
die

die apprubata per determinationem Papæ *in c. Beneficium*,
infr. eod. lib. 6. deciditur beneficium ingredientis religionem
17 non eſſe alicui conferendum infrà annum probationis, niſi
in quatuor caſibus. Primus eſt ſi ejus ad id accedat aſſen-
ſus; tunc enim beneficio renunciat; & ideò licitè alteri
confertur, *cap. Ex tranſmiſſa de renunciat.* & notat gloſſ. *in
d. cap. Beneficium in ver. Aſſenſus*, Petr. de Anchar. *in 2. no-
tab.* & Franc. *num. 4. in gloſ. in verb. Aſſenſus*. Secundus, ſi
conſtet eum abſolutè vitam mutare voluiſſe. Tertius, ſi
profeſſionem expreſſam fecerit. Quartus, ſi ſcienter habi-
tum receperit profeſſurum. Interim tamen debebit per
ſubſtitutum beneficio deſerviri, aſſignata ei congrua por-
tione ex proventibus beneficii.] Hæc ibi.
18 Sed hodie hi quatuor caſus modificati, & correcti ſunt
jure noviſſimo Concilii Tridentini *in cap. 15. & 16. ſeſſ. 25.
de regular.* Nam quoad primum caſum, quicquid ſcripſerit
Nicola. Garzia *in tract. de benefic. part. 11. cap. 9. num. 12. &
13.* & moderni Collectores hic, durante anno probationis
beneficium ingredientis religionem alteri conferri non po-
teſt, etiamſi illius adhoc expreſſus accedat aſſenſus, vel re-
nunciatio, niſi infrà duos menſes proximos ante profeſſio-
nem, nec renunciatio effectum ſortitur niſi profeſſione ſe-
quutà; quia forma à Concilio præſcripta *in d. cap. 16.* in re-
nunciationibus faciendis ſervari etiam debet in renuncia-
tione beneficii, ut S. Congregatio declaravit. Nam con-
ſulta, An *d. cap. 16.* loquens de renunciationibus compre-
hendat etiam reſignationem beneficii: Reſpondit compre-
19 hendere. Et aliàs propoſito dubio, An ſi reſignatio alicu-
jus beneficii fiat incœpto undecimo novitiatus menſe poſt-
quam novitius fuit in Monaſterio decem continuis menſi-
bus, valida intelligatur, etiamſi profeſſio differatur per ali-
quod tempus ultra annum, ita ut inter reſignationem, &
profeſſionem ploſquam duo menſes intercedant: Congre-
gat. parva inclinavit duos menſes intelligi non ante annum,
ſed ante profeſſionem. Tamen quia eſt caſus exemplari re-
jectus ad Congregationem Generalem, conſultus Doctor
Navarrus reſpondit reſignationem eſſe validam, & ſufficere
ut renunciatio fiat intra duos menſes proximos tempori
conſtituto ad emittendam profeſſionem à Concilio; illud
enim tempus reſpexiſſe videtur. Habita Congregatione
Generali, ex ſeptem Cardinalibus tres ſenſerunt cum Na-
varro, alii verò quatuor ſenſerunt contra Navarrum, vi-
delicet, reſignationem non valere, tamen referendum ad
Sanctiſſimum; Sanctitas ſua audita Congregationis ſen-
tentia primò dixit ſe credere, *d. cap. 16.* non procedere in re-
ſignatione beneficii, & licèt aliàs Congregatio ita cenſue-
rit, tamen cogitandum ſuper hoc, item procedere tantùm
in Monialibus, licèt verba generalia ſint, & Congregatio
generaliter intellexerit. Item etiamſi in beneficiis procede-
ret, tamen reſignationem eſſe validam, licèt facta per plu-
res menſes ante profeſſionem prorogatam, & in omnem
caſum poſſe novam proviſionem reſignationis peti, cùm
de ejus validitate dubitetur. Licèt Sanctitas ſua declarave-
rit verba Concilii, intra duos menſes proximos ante pro-
feſſionem, intelligi etiamſi profeſſio ultra plures menſes
anni probationis ſit facta; & ſic reſignationem, de qua in
iſto caſu, valuiſſe: Sacra Congregatio auditis his, primò
dixit, licèt Sanctiſſimus protulerit illa verba quod *cap. 16.*
habeat locum tantummodo in Monialibus, tamen non ſe
firmaſſe in hoc; & ideò de eo nullam habendam rationem;
ſed cap. 16. intelligendum etiam in viris, prout Congrega-
tio hactenus intellexit in pluribus caſibus. Secundò dixit,
quamvis Sanctitas Sua dixerit ſe non putare *d. cap. 16.* pro-
cedere in reſignatione beneficii, attamen quia Congregatio
aliàs contrarium tenuit, & ita in caſu Spoletan. ſupplicatio
fuit expedita à Pio V. ideò ſi caſus contingat impoſterum
de reſignatione beneficiorum, loquendum iterùm cum San-
ctitate Sua, & dicendum quid aliàs Congregatio cenſuerit,
& quid Pius V. fecerit, ut melius Sanctitas Sua poſſit po-
ſteà deliberare. Hæc quoad primum caſum exceptum *in d.
cap. Beneficium, infr. eod. lib. 6.* Quo verò ad reliquos tres,
20 cùm hodie ex decreto *d. cap. 15. ſeſſ. 25. de regular.* profeſſio
fieri non poſſit infrà annum probationis, ſive ingrediens
religionem profeſſionem expreſſam fecerit, ſive abſolutè
voluerit vitam mutare, ſive habitum ſuſceperit profeſſo-
rum, ante annum probationis elapſum, ejus beneficium
alicui conferri non poteſt, cùm eo decreto ex ſententia
21 Sac. Congregationis ſublata ſit etiam profeſſio tacita, quæ
de jure communi ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel
aliàs inducebatur infrà tempus probationis, ut hìc, & *in
cap. Super eo*, ubi Innocen. & omnes notant *ſupra eod. &
in cap. 1. in 1. reſp. infr. eod. lib. 6.* Unde cùm nulla ſit pro-
feſſio, beneficium non vacat, & conſequenter conferri non
poteſt, *cap. 1. de conceſſ. præben.* & notat Anchar. *in d. cap. Be-
neficium, n. 1.* & Franc. *in 3. not.*
Secundò QUÆRO, An ſicut novitius ad ſæculum re- 22
diens recuperat beneficium, id eſt de facto, cùm illud ante
profeſſionem non perdiderit, ut per Cardinal. *in 2. not.* ita
etiam recuperet alia bona, quæ Monaſterio, vel aliis
donavit.
In hac quæſtione Hoſt. *hic num. 4. verſ. Quid de his quæ le- 23
gaverat*, utitur hac diſtinctione, videlicet, aut talis prote-
ſtatus eſt, quòd conditionaliter intrabat intendens regulam
probare, & omnia recuperat: quia intelligitur mortis cau-
ſa donaſſe; unde cauſa non ſequuta eſt locus recuperatio-
ni, niſi aliud in donatione expreſſerit, arg. *l. Mortis cauſ.
ff. de donat. cauſ. mort.* Profeſſio enim eſt quædam mors quo- 24
ad mundum, ut in Auth. *de Monach. in princ. & l. Deo nobis,
C. de Epiſc. & Cler.* & notat Bald. *conſ. 240.* incip. *Quia
docta oblatio circa finem, verſ. Conſtat autem lib. 5.*
Aut nullam fecit proteſtationem, & nihil recuperat; 25
quia cenſetur abſolutè voluiſſe vitam mutare, ex quo de
bonis ſuis ante ingreſſum diſpoſuit, & exire non poteſt, ut
Auth. *Ingreſſi, C. de Sacr. ſanct. Eccleſ.* & notat idem Hoſt.
in c. Conſulti, §. 1. in ver. Mutare, ſupra eod. & cum eo tranſe-
unt hic Jo. Andr. *n. 2. verſ. Quid de his, quæ legaverat*, Card.
in 2. notab. & in 4. quæſt. Abb. *n. 3. verſ. Sed quærit hic Hoſt.* &
alii communiter.
Verùm hodie ego non puto hoc ſecundùm membrum 26
amplius procedere: nam Doctores fundant ſe in eo, quòd
qui ingreditur abſque proteſtatione, & de bonis ſuis diſpo-
nit, cùm videatur velle abſolutè vitam mutare, & hoc cen-
ſetur tacitam profeſſionem emittere, ut hic, *& in c. Con-
ſulti, ſupra eod. & in c. Beneficium, hoc tit. lib. 6.* Unde non
mirum ſi bona non recuperat; quia per profeſſionem jam
fuerunt Monaſterio irrevocabiliter acquiſita, *cap. Quia in-
gredientibus, 16. quæſt. 3.* & d. Auth. *Ingreſſi, cum ſuis concor-
dantibus*, Petr. de Peruſ. inter Conſilia Felin. *conſ. 49. Viſo
puncto prædicto col. 2.* Sed hodie etiamſi ingrediens voluerit
abſolutè vitam mutare, quinimò etiamſi profeſſionem ex-
preſſam fecerit; non tamen propterea eſt profeſſus validè,
nec religioni alligatus ante annum probationis elapſum.
Obſtat enim jus noviſſimum Concilii Tridentini *in d. c. 15.
ſeſſ. 25. de Regular.* ut fuſiùs dictum eſt ſupra *num. 21.* Quam- 27
obrem cùm nulla ſit profeſſio, & novitius quandocumque
exire poſſit infrà tempus probationis, conſequens eſt ut re-
cuperet bona donata quaſi cauſa non ſequuta, ut in primo
membro diſtinctionis, Hoſt. *l. Cùm veterum, C. de donat.
ante nupt. & l. Si à Sponſo, C. eod.* & in hac ſpecie tradide-
runt Bald. *d. conſ. 240. lib. 5.* Calder. *conſ. 412. Donat. ingre-
diens aliàs 27. de Regul.*
Paria enim ſunt profeſſionem nullatenus emiſiſſe, aut 28
emiſiſſe, ſed nulliter, id eſt infrà annum probationis, ut
patet *in d. cap. 15. verſ. Profeſſio autem*. Sed ingrediens re-
ligionem, & donans, vel offerens bona ſua in ingreſſu, uti- 29
que illa recuperat ſi è Monaſterio exeat ante emiſſam pro-
feſſionem: quia oblatio hujuſmodi ſequitur perſonam, li-
cèt juramentum interceſſerit: ita Feder. de Sen. *conſ. 237.
Factum tale eſt. Quidam nomine Thomeus nu. 2. verſ. Nunc 30
quæritur.* Item tali oblationi ineſt tacita conditio, ſi ingre-
diens religionem perſeveret, *cap. Quòd à te, §. Sanè*, & ibi
notatur in gloſ. *final. verſ. Propter hoc dicunt quidam, infra
de Cler. conjugat.* Petr. de Peruſ. *d. conſ. 47. num. 8.* Ergo idem
dicendum ſi profeſſionem fecerit. Sed nulliter argum. *cap.
Inter corporalia de tranſlat. Epiſcopi.*
Cæterùm prædicta intellige ſi donatio facta fuerit Mo- 31
naſterio expreſſa cauſa propter profeſſionem; tunc enim
ſi profeſſio non tenuit, competit repetitio; quia datum ob
cauſam, & cauſa non fuit ſequuta, ut *l. Non omnis, ff. Si
certum petat. & l. Si pecuniam, ff. de condict. ob cauſ.* & ita
relatis aliorum opinionibus, firmat Cald. *d. conſ. 27. verſ. Ex
opinionibus ſupradictis concludo:* & idem eſt ſi donet ex cauſa
ingreſſus; nam ſi non intret, recuperat bona donata, Curt.
Jun. *conſ. 441. Habita diligenti num. 13.* etiamſi donatio ſit
vallata juramento, Soc. *conſ. 183. Eleganter num. 3. & 4.
lib. 2.* Dec. *conſ. 86. Pro tenuit. col. 4.* Quod ſi in donatione 32
non fuerit expreſſa cauſa; tunc refert; nam ſi aliundè appa-
reat donationem factam fuiſſe intuitu, ſeu contemplatio-
ne

Digitized by Google

ne ingreſſus, puta quia facta fuerit in ipſo ingreſſu, vel eadem die, hoc caſu quamvis donatio non ſit nulla ipſo jure, ſicut eſt quando cauſa eſt expreſſa, tamen competit jus revocandi, ſecundùm opinionem Bartholom. Brixien. & ſequacium, propter conditionem ſubintellectam, juxta notata per Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de donat.* & declarat Calder. *dicto conſ. 27. ad fin.* dicens talem donationem, quamvis teneat mero jure, tamen eſſe revocandam per judicem, non obſtante juramento, maximè ſi idcircò non teneat profeſſio, quia Superiores non poterant intra annum recipere ad profeſſionem contra *cap. Non ſo-*
33 *lum, de Regular. lib. 6.* Sin autem non appareat, an donatio fuerit facta contemplatione ingreſſus, necne, ſed facta fuerit ſimpliciter, & abſque ulla cauſa: tunc revocari non poteſt, *cap. Non enim 32. qu. 1. l. 2. & 3. & l. Generaliter, Cod. de revoc. donat. l. Perfecta, Cod. de donat. quæ ſub mod.* gloſſ. *ult. in d. cap. Quod à te, de Cler. conjugat.* nam res ſemel Eccleſiæ, vel Monaſterio donatæ ſunt Sanctum Sanctorum Domino, & in profanos uſus ampliùs non ſunt transferendæ, *c. Nulli liceat 12. q. 1. cap. Queſti 14. qu. 4.* Innocen. *in cap. Verum n. 2. verſ. Sed nos contrarium credimus, de foro compet.* De hoc tamen articulo vide latiſſimè cumulata per Tiraqu. *in tract. de retractatu conventionali, rubr. ad fin. tit. nu. 10. & ſeqq. maximè num. 15.*

34 Verùm hodie in his ſervari debet diſpoſitio Concilii Tridentini *in cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular.* quo ſtatutum eſt, ut nulla renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum juramento, vel in favorem cujuſcumque cauſæ piæ valida ſit, niſi cùm licentia Epiſcopi, ſive ejus Vicarii fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non alias intelliga-
35 tur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione. Quo decreto ſublata eſt prædicta diſtinctio Calderini inter donationem factam expreſſa cauſa propter profeſſionem, & factam ſine cauſæ expreſſione. Item ſublata eſt alia diſtinctio Doctorum, præſertim Abbatis *in cap. Verum, infrà de condit. appoſ.* videlicet an donatio facta fuerit ſub conditione, an ſub modo. Item ſublatæ ſunt aliorum opiniones, maximè Bart. & Bald. in d. Auth. *Ingreſſi*, diſtinguentium inter ſcientes profeſſionem non tenere, & ignorantes, ut in primo caſu non competat repetitio, *l. Campanus, ff. de oper. libert. & l. Cum per errorem, ff. de reg. iur.* in ſecundo autem competat arg. *l. Si pater, & l. Nec apud, C. de hæred. inſtituend.* nam hodie indiſtinctè donatio non ſortitur effe-
36 ctum non ſequuta profeſſione. Hinc cùm duo novitii religionem ingreſſi bona ſua Monaſterio ſervata forma Concilii donaverint, poſteàque uterque deceſſerit, ſed alter revocata, alter verò non revocata donatione: Fuit dubitatum, An Monaſterium poſſit retinere bona ſaltem illius, qui donationem non revocavit, Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum cenſuit neutrius bona poſſe retineri per Monaſterium, cùm non ſequuta profeſſione, nulla fuerit renonciatio.

37 Præterea cùm puella ante Concilium Monaſterium ingreſſa poſt dotem traditam non emiſſa profeſſione deceſſiſſet, & poſt Concilium dos repeteretur: dubitatum fuit, an jure repeti poſſet. In Congregatione fuit paulisper dubitatum; quia Concilium *cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular.* videtur loqui quoad futura tantùm, nec de morientibus mentionem facit, ſed ſimpliciter de abeuntibus: tamen quia verba illa Concilii, abeuntibus indiſtinctè prolata, videntur etiam ad præterita referri, & eſto quod non referrentur, dos videtur reſtituenda ex quo non eſt ſequutum matrimonium ſpirituale nulla facta profeſſione: Ideò Sacra Congregatio cenſuit, ſeu jus commune ſpectemus, ſeu Concilium, non facta profeſſione, dotem eſſe reſtituendam, reſtitutis tamen Monaſterio impenſis, quas in alimenta fecit.

38 Ampliùs cùm dubitatum fuerit, An ſi mulier ingreſſa Monaſterium intra tempus probationis decedat, dos ſoluta ejus hæredibus unà cum fructibus, ſi quos Monaſterium percepiſſet, reſtitui debeat: Sac. Congregatio cenſuit ita debere, deducto tamen victu, & veſtitu Novitiæ.

Ad hæc; Puella Monaſterium ingreſſa eſt cum pacto, ut ſi infra annum moreretur, dos reſtitueretur dotantibus; ſi verò poſt annum facta, vel non facta profeſſione, acquireretur Monaſterio; ſtetit ibi per annum, & menſes tres cum velo albo, in quo incedunt novitię, cùm tamen profeſſæ incedant cum nigro, nulla facta expreſſa profeſſione; poſteà deceſſit; S. Congregatio cenſuit ſecundùm ea, quæ proponuntur, dotem eſſe reſtituendam hæredibus defunctæ.

Ab hoc tamen Tridentini Concilii decreto formam 39
præſcribente in renunciationibus faciendis excipiuntur primo Clerici Societatis Jeſu: nam olim propoſito dubio, An Jeſuitæ comprehendantur in prima parte, *cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular.* ubi agitur de renunciationibus; Aliàs S. Congregationi in caſu particolari conſultæ viſum fuit comprehendi, & ſolùm excipi in ſecunda parte, ubi agitur de novitiatu: tum quia exceptio referenda videbatur ad proxima; tum quia ratio exceptionis non ita videbatur militare in prima parte, ſed poſteà accuratiùs rem ratam perpendendo cenſuit Jeſuitas etiam in prima parte *d. c. 16.* excipi, tamen quia Pius V. dixerat ampliùs deliberandum, S. Congregatio iterùm fuit alloquota Sanctitatem ſuam, quæ demùm contenta fuit concedere declarationem, tanquam conformem menti, & verbis Concilii *d. c. 16.* Quamobrem ab eo tempore reſponſum eſt Clericos Societatis Jeſu decreto *cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular.* non ſolùm exceptus eſſe quoad emittendam profeſſionem, ſed etiam quoad obligationes, & renunciationes; adeò ut etiam ab eorum novitiis quandocumque, & ſine cujuſque licentia factæ nullitati d. decreti minimè ſubjaceant. Deindè ab hoc decreto videntur excipiendæ mulieres Pœnitentes, ſeu Convertitæ ex his, quæ dicentur infrà *num. 60.*

Sed non levis eſt difficultas, An decretum Concilii *in* 40
d. c. 16. vendicet ſibi locum in donationibus, ſeu renunciationibus factis ante ingreſſum in Monaſterium, ſeu ante ſuſceptum habitum probationis. Et quidem Navarrus *conſ. 81. incip. Nobilis*, hoc titulo conſuluit in caſu puellæ tredecim annorum, quæ Monaſterium ingreſſura donavit patruo bonam partem bonorum ſuorum antequam fieret novitia, quia decreverat Monaſterium intrare, *& conſ. 82.* immediatè ſequenti, quod incipit, *An donatio*. Iiſdem conſuluit in caſu donationis, ſeu renunciationis bonorum factæ occaſione futuri ingreſſus in religionem ab eo, qui nondum religionem intraverat, nec habitum ſuſceperat, cum pacto ut ſi donator ante profeſſionem è Monaſterio exiret, prædicta donatio eſſet nullius momenti. Et utroque caſu reſpondit donationem eſſe nullam ob non ſervatam formam à Concilio præſcriptam *in d. cap. 16.* Motus eo 41
præcipuo fundamento. Quod lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad caſum ſimilem, ad quem ſi non extenderetur, eſſet fruſtratoria, ut *cap. Si civitas, de ſentent. excommun. lib. 6. cap. 2.* & ibi gloſs. *in ver. Aliter facta, de uſur. eod. lib. cum aliis per eum allegatis*. At ſi Concilium non extenderetur ad hunc caſum, facilè fruſtraretur ſecundùm eum. Præſertim verò, quia parentes, vel cognati ad bona pueri, vel puellæ adſpirantes faciliùs id conſequi poſſunt ante ingreſſum, ſuadendo illis ut donent bona ſua, cùm ſint juniores, & minus ſapiant, magiſque ſubjiciantur imperio parentum, vel tutorum, & plus habeant timoris reverentialis: ad hoc *cap. Illud puellæ 20. qu. 1. & c. Cum virum, ſuprà eodem.*

Sed his minimè obſtantibus abſolutè tenendum eſt Con- 42
cilium non vendicare ſibi locum in donationibus, quę fiunt ante ingreſſum Monaſterii, ſeu ſuſceptum habitum probationis: nam decretum *d. c. 16.* loquitur de novitiis, ut patet ex integra ſerie illius contextus; tales autem dici non poſſunt antequam re ipſa habitum probationis ſuſceperint, ut colligitur ex verbis *cap. 15.* immediatè præcedentis, ibi, *Poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit*, & fuſiùs deduxi *in cap. Quia ingredientibus num. 7. ſuprà de teſtam.* Idque ipſemet Navarr. fatetur *in præcitato conſ. 81. in princip.*

Unde cùm renunciationibus factis ante ſuſceptum habi- 43
tum verba Concilii non adaptentur, conſequens eſt, ut nec adaptetur diſpoſitio, *l. 4. §. Toties*, & ibi Bart. *ff. de damn. infect. l. Gallus, §. Et benè verba ſe habent, ff. de liber. & poſth.* Alex. *conſ. 199. Perſpectis num. 1. in fin. verſ. Item quia diſpoſitio lib. 6.*

Neque obſtat, quod in utroque caſu vigeat eadem ra- 44
tio; nam reſpondetur primò cùm Concilio pręſcribat novam formam, & imponat pœnam nullitatis actus, tanquam exorbitans à jure communi, & pœnale extendi non debere ad alios caſus etiam ex identitate, vel majoritate rationis, *c. Quæ à iure*, & ibi gloſs. *Notabilis, de reg. iur. lib. 6.* gloſs. *in cap. Conſtitutionem, in verb. Prorogamus, de Regular. eod. lib.* Feder. de Sen. *conſ. 25. Caſus talis eſt*, cui conſilio ſe ſubſcripſit Joan. Andr. Bart. *conſ. 2. Domino Ioanni nu. 2. verſ. Nunc ſic arguo lib. 1.* Joan. de Anania *conſ. 27. Viſo caſu nu. 7. & ſeqq.*

& ſeqq. verſ. Non obſtat, & Angel. *conſ.* 302. *Viſis in princip.*
45 Deindè reſpondetur non deeſſe ſufficientem rationem diverſitatis cur Concilium voluerit comprehendere tantummodò renunciationes factas à novitiis, non autem ab aliis, qui nondum habitum ſuſceperunt; ſiquidem novitii, quamvis religioſi cenſeri cum effectu non poſſint, ut dicitur *in cap. Religioſo, §. Quamvis autem, de ſentent. excommu. lib.* 6. ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ, ut ibi notat gloſſ. *in ver. Non poſſit*, & negari non poteſt quin ſint Religioſi quoad juriſdictionem, & tuitionem Eccleſiæ, nec diceremus tales eſſe conveniendos coram judice ſæculari, ſed Eccleſiaſtico tantùm, ut formaliter inquit Hoſt. *hic nu.* 4. *verſ. Nec obſtat*, & dum ille text. aſſerit eos non eſſe religioſos cum effectu, admittit eos eſſe religioſos, ſed revocabiliter, ut declarat gloſſ. *in cap. Beneficium, in verb. Conferendum poſt medium, verſ. In contrarium, infrà eodem lib.* 6. & Hoſt. *ubi ſuprà*. Unde & Canonis privilegio gaudent, ut eſt caſus *in d. §. Quamvis*.

Hinc S. Congregatio declaravit in renunciationibus, quę à puellis poſt regularem habitum animo profitendi aſſumptum intra probationis annum in favorem conſanguineorum fiunt, opus non eſſe adhiberi ſolemnitatem à laicorum ſtatuto requiſitam. Quippè forum ſortiri, & ſtatutis ligari à pari procedunt, Innoc. *in rubr. de conſuetud.* & poſt enim Butr. *ibidem num.* 7. *verſ. Unam regulam habetis*, De-
46 cius *in cap. Quæ in Eccleſiarum num.* 15. *de conſtit.* At verò, qui nondum habitum ſuſceperunt, non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, nec propoſitum ingrediendi, aut profeſſionem emittendi facit eos de foro Eccleſiæ, arg. *l. Fugitivus, ff. de verbor. ſignific.* alioquin eſſet in facultate cujuſcumque ſe eximere à judicio ſæculari aſſerendo ſe habere animum aſſumendi Monachatum, & fruſtrà juriſdictiones eſſent diſtinctæ, ut *cap. Cùm ad verum, & cap. Si Imperator 96. diſtin. & cap. Solitæ, ſuprà de maiorit. & obed.* Quinimò hoc vendicat ſibi locum, etiamſi tales emiſerint votum ingrediendi religionem, ut notat Innoc. *in cap. Porrectum num.* 3. *verſ. Nec ſunt iſtæ perſonæ de foro Eccleſiæ, ſup. eod.* Unde non mirum ſi Concilium noluit legem dicere illorum renunciationibus, ſed novitiorum duntaxat, alioquin præbuiſſet anſam Principibus, & Magiſtratibus ſæcularibus conquerendi, quod poſuiſſet falcem in meſſem alienam, contra *d. cap. Cùm ad verum*, & notata per Innoc. *in cap. Per venerabilem num.* 3. *infr. qui filii ſint legitimi*, quodque Epiſcopis poteſtatem dediſſet interponendi licentiam, & authoritatem in contractibus merè profanis perſonarum ſæcularium, quæ in his juriſdictioni Eccleſiaſticæ non ſunt ſubjectæ, *cap. Si Clericus laicum, ſuprà de foro competen.* & docet idem Innoc. *in cap. Inquiſitioni, verſ. Item ſi præcipiat laico num.* 4. *infrà de ſent. excommun.* Rurſus non obſtat, quod lex etiam exorbitans, & pœnalis extendatur ad caſus ſimiles, & habentes eamdem rationem, quoties niſi fieret extenſio redderetur eluſoria, juxta theoricam Navarri: nam reſpondetur negando hanc ſimilitudinem, & identitatem rationis inter novitios, & alios, qui nondum ſuſceperunt habitum: imò valdè differunt, ut ſuprà proximè oſtenſum eſt. Et cùm in decreto Concilii, ſive ſpectemus verba, ſive mentem, non includantur niſi novitii, utique qui nondum eſt novitius, renunciando, ſeu donando ſervata forma juris communis Concilium non fruſtrat, cùm faciat actum ſibi à jure permiſſum, arg. *cap. Qui peccat* 23. *qu.* 4. *l. Quod Reip. l. Iniuriam, & l. Iniuriarum actio, §. Is qui inter, ff. de iniuriis*, nec renunciationes puerorum, vel puellarum factæ ante habitus receptionem propterea remanent ſine ſua proviſione; quandoquidè hic caſus tamquam omiſſus à Concilio remanet in diſpoſitione juris communis, *l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* à quo ſatis cautum eſt ut donationes hujuſmodi cauſa non ſequuta non ſortiantur effectum, ut abundè oſtenſum eſt ſuprà *n.* 29. *& ſeq.*

47 Tandem hanc ſententiam contra Navar. ſæpiùs probavit Sac. Congreg. Concilii. Aliquando enim *cenſuit d. c.* 16. *ſeſſ.* 25. *de regular.* ſibi locum non vendicare in donationibus factis ante ſuſceptum habitum probationis; ſicuti etiam reperitur adnotatum in calce prædictorum *conſ.* Navarri 81. *&* 82. & aliàs conſulta, An *illud cap.* comprehendat renunciationes factas ante ingreſſum, illius tamen contemplatione, reſpondit non comprehendere renuncitiones factas ante ingreſſum, hoc eſt ante habitus ſuſceptionem. Quinimò præſuppoſitis duabus Congregationis declarationibus ſuper *d. cap.* 16. Altera quòd ibi minimè infringantur renunciationes factæ ante ingreſſum religionis: Altera quòd ex eo decreto renunciationes factæ in ipſo ingreſſu non valeant: Quæſitum eſt, An cùm Clarix Buccapadulia renunciaverit bonis tam paternis, quàm maternis eadem die, qua ingreſſa fuit Monaſterium, prædicta ejus renunciatio ſufficiat, an nova requiratur ante profeſſionem, juxta formam à Concilio præſcriptam. Die 22. Junii 1613. Sac. Congregatio cenſuit decretum *d. cap.* 16. non vendicare ſibi locum in renunciationibus factis ante actum, ſeu momentum ſuſceptionis habitus; ac propterea ex eo decreto ſupraſcriptam renunciationem non eſſe nullam.

Sed hic incidit quæſtio, cùm valida ſit donatio facta à novitio in favorem Monaſterii cum licentia Epiſcopi, vel ejus Vicarii infrà duos menſes proximos ante profeſſionem; numquid Monaſterio ſtatim liceat apprehendere actualem poſſeſſionem bonorum ſibi, ut præfertur, donatorum.

Breviter reſpondeo non licere, nam etſi dominium re- 48
rum donatarum tranſeat in Eccleſiam, vel Monaſterium etiam ſine traditione poſſeſſionis, *l. Ut inter divinum, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* & notat Calder. *conſ.* 27. *poſt med. verſ. Si*
vero cauſa, de regular. Tamen Decreto Conc. Tridentini *in* 49
præcitato c. 16. *ſeſſ.* 25. *de regul. in verſ. Sed neque diſertis verbis interdicitur*, ne ante profeſſionem excepto victu, & veſtitu Novitii, vel Novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, quocumque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut Curatoribus ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejuſdem tribuantur, ne hac occaſione diſcedere nequeat, quod totam, vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat,
nec facilè ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit; imò præcipitur 50
ſub anathematis pœna dantibus & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat, & ut abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant.

Quo decreto cùm prohibitum ſit Monialibus accipere 51
dotes puellarum ante earum profeſſionem; idemque ex deciſione S. Congregationis procedat etiam ſi accipiant ſub nomine depoſiti, ſeu præſtita cautione de illis reſtituendis,
profeſſione non ſequuta: Quæſitum eſt, An etiam prohi- 52
bitum intelligatur ne hujuſmodi dotes realiter deponantur penès tertium, qui eas Monaſterio debeat dare poſt profeſſionem emiſſam, S. Congregatio cenſuit non intelligi prohibitum, & ita ſatis cautum eſſe Monaſterio.

Hinc orta dubitatione, An cautela adinventa à Moniali- 53
bus Civitatis Alexandrinæ, ut quando aliqua puella Monaſterium ingreditur depoſitum dotis prius fiat, & deinde omne id, quòd in depoſitum recipitur, totum depoſitarius ipſi Monaſterio ante profeſſionem conſignet, ſit contra diſpoſitionem Conc. Trid. *c.* 16. *ſeſſ.* 25. *de reg. verſ. Neque ante profeſſionem*: S. Congregatio cenſuit decretum Concilii *d. cap.* 16. non prohibuiſſe quidem hujuſmodi depoſitum; ſed quòd pecuniæ ſic depoſitæ dentur Monaſterio directè, vel indirectè, & in ſpem modo hic deſcripto, videri omninò prohibuiſſe. Et licèt aliàs Sac. Congregatio in caſu Neapolitano viſa fuiſſet ſentire poſſe dari, præſtita idonea cautione bancaria: tamen nunc cenſuit non ſcribendum amplius in futurum ſecundùm illam ſententiam, ſed ſecundùm iſtam poſteriorem, ut nullo modo detur Monaſterio, nec cum depoſito, nec ſine.

Quinimò cùm Moniales quædam Mediolanen. pauperes 54
ære alieno contracto, quotidie ad ſolutionem etiam per cenſuras urgerentur, ſupplicarunt Sanctiſſimo ut eis liceret accipere tres dotes ab ingredientibus mulieribus, etiam ante profeſsionem, ut æs alienum diſſolvere poſſent: S. Congr. cenſuit obſtare Concilium, etſi detur cautio bancaria, ideòque agendum cùm Sanctiſsimo, Sanctitas ſua juſsit ſcribi litteras Card. S. Praxedis, quòd ſi verum eſt iſtud debitum contractum eſſe pro neceſſitate alimentorum, & quòd non poſsint aliunde ſatisfacere, & ob id moleſtentur cenſuris: permittat eas accipere dotes ante profeſſionem, præſtita per eum idonea fidejuſſione de reſtituendo ſi receſſerint ante profeſſionem.

Quamquam autem Concilii verba videantur reſtricta ad 55
bona ipſius Novitii; tamen propoſito dubio, An quod diſponitur, *c.* 16. *ſeſſ.* 25. *de regular.* ne de bonis puellæ aliquid Monaſterio ante profeſſionem tribuatur ſub pœna anathematis, habeat locum etiamſi aliquid tribuatur non ex puellæ propriis bonis, ſed parentum, vel conſanguineorum, S. Congreg. cenſuit habere locum.

Et iterùm ſuborto dubio, An ſi Novitius ſit ſui juris, 56
& non habeat parentes, poſſit in ingreſſu religionis, præ-

ter

tet victum aliquid donare religioni amore Dei. Cenſuit, non poſſe ex verbis expreſſis *d. cap.* 16.

57 Sed cùm Livia Monaſterium Monialium ingreſſa in anno probationis dare vellet ſcuta centum Monaſterio in rationem cenſus ſuper Monaſterii bonis nomine ipſius Liviæ per Moniales poſteà convertenda in dotem illius poſtquam emiſiſſet profeſſionem, & dubitaſſet an hic caſus eſſet comprehenſus decreto *dict. cap. 16. verſ. Sed neque ante profeſſionem*: Reſponſum eſt, non eſſe comprehenſum, aut prohibitum *d. decreto c. 16.*

Inſuper quærentibus, An pacta, ſeu conventiones, quibus Moniales aliquam pecuniæ ſummam petunt à parentibus novitiæ convivii cauſa, dum Novitia habitum ſuſcipit, vel profitetur, ſint ſublata *cap. 16. verſ. Sed neque, ſeſſ. 25. de regolar.* Sac. Congregatio cenſuit Decretum *cap.* 16. ad hunc caſum non pertinere. Sed id prohiberi Conſtitutione Urbani IV. quæ incip. *Sanè*. Cæterùm quia ex conſuetudine Mediolanenſi recepta, & à bon. mem. Cardinali S.Praxedis tolerata paſſim hujuſmodi convivia exhibentur, conſultius putavit nihil reſponderi. Conſtitutio Urbani ha-
58 betur in Extravag. *Sanè, de Simon.* Cæterùm ſententiam excommunicationis, de qua *in d. c. 16. ſeſſ. 25. de regolar.* Sac. Congregatio declaravit non incurri ipſo facto, nec eſſe re-
59 ſervatam Papæ. Quamobrem cùm quædam Moniales dotes accepiſſent à virginibus nondum profeſſis, & Epiſcopus conſuluiſſet quid ſibi eſſet agendum: S.Congreg. cenſuit eas non incidiſſe in excommunicationem ipſo jure; quando enim à jure præcipitur aliquid ſub pœna excommunicationis, contrafaciens non incidit ipſo jure in excommunicationem, Sum. Ang. *in ver. Excommunicatio* t. *n.* 8. tamen quia poſſent excommunicati, poterit eas Ordinarius abſolvere, quia non reſervatur Sedi Apoſtolicæ. Agendum tamen cum Sanctiſſimo. Sanctitas abſolvit à peccato ne poſſint excommunicati, & dixit ſcribendum Epiſcopo, ut prohibeat iſtos abuſus.

Quid de mulieribus Convertitis? Cùm Congregatio 60
Domus Piæ vellet recipere aliquas mulieres in Monaſterio, dubitatum fuit, An poſſint exigere dotes in ſuſceptione habitus non obſtante prohibitione, *cap. 16. ſeſſ. 25. de regular. verſ. Sed neque ante profeſſionem*, quæ non videtur extendi ad dict. Domum, cùm ea potius ſit comprehenſa ſub exceptione *c. 18. eiuſdem ſeſſ. in fine*, dum excipit Pœnitentes, & Convertitas: S. Congregatio viſa eſt inclinare in hanc ſententiam, ut limitatio *c.* 18. non extendatur ad diſpoſita *in c.* 16. tamen propter verba generalia *d. cap.* 18. referendum ad Generalem. In Congregatione Generali eſt dubitatum ne non generalia verba *d. cap.* 18. comprehendant etiam *c.* 16. Ideò dictum pro tutiori via ſupplicandum Sanctiſſimo, ut diſpenſet, & dicendum an velit tollere annum probationis: Sanctitas ſua viſa inclinare in illam ſententiam, ut iſta Domus Pia non comprehendatur verbis *cap.* 18. præſertim cùm habeat annum probationis; ideò comprehendi ſub diſpoſitione *c. 16.* tamen gratiam facit pro iſtis, ut ante profeſſionem accipere poſſint, non obſtante *d. c. 16.* nec vult auferre annum probationis, cùm illū habeant in fundatione, de hac materia vide quod ſcripſi *in c. ad Apoſtolicā n. 30. ſup. eod.*

D E R E G U L A R I B U S.

Idem Gregorius IX.

C A P U T XXIV.

NE Religioſi vagandi occaſionem habentes, ſalutis propriæ detrimentum incurrant, & ſanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur: Statuimus, ut præſidentes capitulis celebrandis, ſecundùm ſtatutum Concilii generalis, ſeu Patres Abbates, ſeu Priores, fugitivos ſuos & ejectos de ordine ſuo, requirant ſolicitè annuatim. Qui, ſi in Monaſteriis ſuis recipi poſſunt, ſecundùm ordinem regularem, Abbates ſeu Priores eorum, monitione prævia per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur ad receptionem ipſorum, ſalva ordinis diſciplina. Quòd ſi hoc regularis ordo non patitur, auctoritate noſtra provideant, ut apud eadem Monaſteria in locis competentibus, ſi abſque gravi ſcandalo fieri poterit, alioquin in aliis Religioſis domibus ejuſdem ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur. Si verò hujuſmodi fugitivos, vel ejectos inobedientes invenerint, eos excommunicent; & tamdiù faciant ab Eccleſiarum Prælatis excommunicatos publicè nuntiari, donec ad mandatum ipſorum humiliter revertantur.

S V M M A R I V M.

1 *REligioſi fugitivi, & eiecti annuatim ſunt requirendi, & cogendi, ut ad Monaſterium redeant.*
2 *Prælati regulares non revocantes ad ordinem quotannis ſuos eiectos, & fugitivos, mortaliter peccant.*
3 *Diſſimulatio peccatorum in Prælato, eſt mortale.*
4 *Opinio quorundam recentiorum, qui dixerunt hoc capitulum fuiſſe conſuetudine abrogatum, refellitur.*
5 *Curam animarum habentes tenentur iure divino oves ſuas agnoſcere, & illarum cuſtodiæ incumbere, & num. ſeqq.*
6 *Religioſi ab ordine eiecti etiam iuſtè, remanent ſubditi Prælatorum Regolarium, & votis ligati.*
7 *Conſuetudo ſecundum quam Prælati Regolares non revocant ad Monaſterium ſuos eiectos, & fugitivos, eſt nutritiva peccati.*
8 *Abbas debet colligere Monachum ſuum ne damnabiliter evagetur, & pereat.*
9 *Religioſi eiecti quamdiu ad cor non redeunt, ſunt in malo ſtatu, & tenentur ſuam reductionem procurare, licèt non requirantur.*
10 *Papa non diſpenſat cum Religioſis iuſtè eiectis ab ordine, ut Miſſam celebrent in ſæculo.*
11 *Papa non facit de Monacho non Monachum, niſi ex graviſſima cauſa.*
12 *Conſuetudo nutritiva peccati eſt corruptela.*
13 *Religioſus fugitivus quis dicatur, & quis eiectus, & num. ſeqq.*
14 *Apoſtata dicitur religioſus eo ipſo, quod recedit à Monaſterio, & non eſt ſub obedientia Prælati.*
15 *Præſidentes Capitolis poſſunt excommunicari, & facere excommunicatos denunciari ab Eccleſiarum Prælatis.*
16 *Prælati regulares etiam immediatè, ut Abbates, & Priores locales tenentur quotannis reducere ad Monaſterium ſuos fugitivos, & eiectos.*
17 *Religioſi etiam iuſtè, & diffinitivè eiecti ſunt annuatim requirendi, & cogendi ad Monaſterium redire, & latè refellitur contraria opinio uſque ad num.* 36.
18 *Prælati qui Religioſos ab ordine iniuſtè eiiciunt ſunt ſpoliatores, & in mora reſtituendi, ſicut fur, & num. ſeqq.*
19 *Spoliatus iniuſtè, ſeu iuris ordine non ſervato illicò eſt reſtituendus.*
20 *Religioſis indebitè eiectis impiè à Prælatis regularibus denegantur alimenta.*
21 *Religioſi eiecti, & fugitivi quomodo ſint ad ordinem recipiendi ſi regula contradicat.*
22 *Diſciplina Monachi delinquentis, in quibus gradibus conſiſtat ſecundùm regulam S. Benedicti.*

23 *Mo-*

Digitized by Google

23 *Monachus expulſus ſecundum regulam S. Benedicti ultra tertiam vicem non recipitur tamquam incorrigibilis.*

24 *Verba*, ſalva ordinis diſciplina, *quid importent.*

25 *Damnum non debet quis inde ſuſtinere, unde meruit gratiam reportare.*

26 *Scandalum in recipiendis Religioſis eiectis, qualiter conſideretur.*

27 *Iuſtitia propter ſcandalum non eſt deſerenda.*

28 *Religioſi fugitivi, & eiecti, ubi ex regula recipi non debent, in quo loco ſint ponendi.*

29 *Regularibus indebite eiectis, & ſpoliatis nullum crimen obiici poteſt, ſed ante omnia ſunt reſtituendi.*

30 *Ergaſtulorum pœna regularibus quando imponatur.*

31 *Referuntur authores qui dixerunt hoc cap. eſſe intelligendum de eiectis iniuſtè.*

32 *Eorum opinio reprobatur in decretis de Apoſtatis, & eiectis.*

33 *Regularibus perpetuò eiectis ab ordine res iudicata non ſuffragatur.*

34 *Inferiores à Papa non poſſunt facere de Monacho non Monachum.*

35 *Depoſitione ſolvitur ſpirituale coniugium inter Prælatum, & Eccleſiam.*

36 *Regulares etiam incorrigibiles ex decreto Congregationis Concilii edito ſub Pio IV. prohibentur eiici e Monaſterio. Diſcutitur an expediat huiuſmodi decretum confirmare, ibid. & num. ſeqq. uſque in fin.*

37 *Regularium incorrigibilium eiectio de iure eorum permiſſa eſt à ſocietate, & conſortio non autem ab ordine, & num. ſeqq.*

38 *Regularis proprietarius an poſſit eiici à Monaſterio.*

39 *Regularium incorrigibilium eiectio, quibus rationibus probetur eſſe neceſſaria, & num. 44.*

40 *Regula S. Auguſtini de eiectione incorrigibilium qualiter ſit intelligenda, & num. 46.*

41 *Regulares incorrigibiles cur malint à Monaſterio eiici, quàm apoſtatare, & num. 48.*

42 *Regularium expulſio, quæ damna Eccleſiæ, & Religionibus afferat, & num. 49.*

43 *Regula Sancti Benedicti, & Sancti Baſilii de Monachis incorrigibilibus ab ordine eiiciendis, & numer. 46.*

44 *Regulares incorrigibiles diuturno carcere intra clauſtra punire, quàm grave ſit religionibus.*

45 *Expulſionis cauſa graviſſima eſt, & quibus committenda.*

46 *De expulſione regularium ab ordine quid ſenſerint S. Thom. & S. Bonaventura.*

52 *Regulares incorrigibiles an expediat intra clauſtra coercere, an verò è Monaſterio expellere.*

53 *Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, & Congregationis Concilii decreta de regularibus ab ordine non eiiciendis.*

54 *Oſtraciſmus laudatur à Xenophonte.*

55 *Ergaſtulorum remedium ad coercendos Monachos incorrigibiles periculoſum.*

56 *Expulſio an præbeat regularibus anſam faciendi ſe inobedientes, ut ad ſæculum revertantur.*

57 *Decreta Clementis VIII. ad regularium reformationem an ſint innovanda.*

58 *Novitii an de cætero ſint examinandi ab ordinariis locorum ad præſcriptum Decreti Clementis VIII.*

59 *Incorrigibilis quando quis cenſeatur ad hoc, ut expelli poſſit à Religione.*

60 *Generali, an & quibus adhibitis ſit tribuenda facultas eiiciendi incorrigibiles.*

61 *Conindices in cauſa expulſionis, à quo ſint deputandi.*

62 *Regularibus eiectis, an & qualis ratio præſcribenda ſit vivendi in ſæculo, & num. 66.*

63 *Regulares incorrigibiles, quamdiù in carcere ſint detinendi priuſquam eiiciantur ab ordine.*

64 *Litteræ teſtimoniales eiectis non concedendæ à ſuperioribus regularibus.*

65 *Eiecti ſunt perpetuò ſuſpenſi ab executione ordinum.*

66 *Diſpenſatio cum Religioſis eiectis, an ſit locorum ordinariis prohibenda.*

67 *Regulares delinquentes an ſint puniendi pœna triremium ad tempus.*

68 *Carcer privatus inſtituendus à religionibus in qualibet ſaltem Provincia.*

69 *Regulares iuſtè per ſententiam diffinitivam eiecti, an ſint per ſuperiores quotannis requirendi, ut redeant ad religionem.*

70 *Tranſitus ad arctiorem religionem qualiter ſit permittendus.*

71 *Apoſtatis infrà certum tempus ad religionem redeuntibus, an ſit concedenda impunitas.*

N*E Religioſi*. Religioſi fugitivi, & ejecti annuatim 1
ſunt requirendi, & cogendi, ut ad Monaſterium revertantur. Hoc dicit. Sunt duæ partes. In prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſtitutio, ibi, *Statuimus*, ubi duo facit. Primò providet circa fugitivos, & ejectos obedire paratos. Secundò circa inobedientes, ibi, *Si verò*.

Nota primò, & ſigna textum notabilem contra Prælatos 2
regulares, qui quotannis non revocant ad religionem ſuos ejectos, & fugitivos, peccant enim mortaliter, ut ſatis clarè probat littera ibi, *ne ſanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur*. His enim verbis uti non conſueverunt ſacri Canones, niſi in materia, quæ in ſuo genere obligat ad culpam lethalem, ut *in c. Irrefragabili, ſuprà de offic. ordin.* ubi gloſſ. *in verb. Sanguis eorum*. Dicit durum verbum eſt iſtud, pro Prę-
latis negligentibus ſubditos ſuos corrigere. Et idem dicit hic 3
Butr. *in 2. notab.* Diſſimulatio enim peccatorum in Prælato eſt mortale, *c. Novit*, & ibi notat Butr. *n. 27. verſ. Nota diſſimulationem peccatorum*, & Anchar. *n. 12. ſuprà de iudic.* Iiſdem verbis utitur Concilium Tridentinum *in c. 1. ſeſſ. 6.* circa reſidentiam Paſtorũ, quæ obligat ſub reatu mortalis pec-
cati, ut *in c. 1. ſeſſ. 23.* Atque hinc patet quam malè nonnulli 4
ex recentioribus dixerint totum hoc capitulum cùm ſit juris humani conſuetudine abrogatum fuiſſe, cùm religionũ Præfecti religioſos ejectos annuatim nullatenus perquirant, nec reducant. Et propterea non teneri Prælatos, quærere, nec revocare ejectos, nec fugitivos, ſed ſervanda eſſe quoad hoc ſtatuta Religionum. Quibus adhæſit Thom. Sanch. *in Deca-
log. tom. 2. lib. 6. c. 9. nu. 18.* poſt Azor. quem citat *tom. 1. Inſtit.* 5
Moral. lib. 12. c. 17. qu. 5. Imò enim hæc obligatio in Prælatis ſurgit ex jure divino, quo tenentur omnes, quibus animarum cura commiſſa eſt oves ſuas agnoſcere, & earum cuſtodiæ incumbere, ut Ezechiel. 3. *Actor. 20. c. Epheſiis 43. diſt. c.*
1. 13. qu. 1. Concilii Tridentini *loc. cit.* Neque enim ejecti ab 6
ordine etiam juſtè, & definitivè deſinunt eſſe ſubditi Prælatorum Regularium. Imò manent ejuſdem veri Ordinis Religioſi, & votis ligari, ſicut viceverſa Superiores Regulares remanent illorum Prælati, & Paſtores, ut patet ex tota ſerie hujus Decretalis; præſertim ponderando illam rationem, *Ne ſanguis eorum, &c.* Et illud verbum, *Religioſi*. Item verbum, *Prælatorum*. Item verba illa, *in Monaſteriis ſuis*, necnon illa, *Abbates, ſeu Priores eorum*, & tradunt Navarr. *comment. 2. de Regular. n. 34. 35. & 36. & comment. 3. n. 46. C. in Reg. S. Franc. c. 2. qu. 21. ſect. 3.* Molin. *diſp. 140. verſ. Quandò verò, & verſ. Quoad votum*, Vaſq. *in 1. 2. qu. 96. art. 4. diſp. 165. n. 87.* & Suarez *tom. 5. diſp. 21. ſect. 3.* Nihil tamen magis exaggerant ſacræ litteræ, canones, & concilia, quàm ut Prę-
lati ſubditos ſuos corrigant, & more mercenariorum non deſerant; Itaut propterea Superioribus Regularibus negligentibus ſuos ſubditos ejectos ad Monaſterium reducere optimè congruant in ſpecie verba Concilii Tridentini *in c. 1. in fin. ſeſſ. 24.* Videlicet: [Illorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officii immemorum Paſtorum peribunt, Dominus Noſter Jeſus Chriſtus de manibus eorum eſt requiſiturus.] Et de Prælatis regularibus eſt tex. hic, *& in c. Cum ad Monaſterium, §. penult. infrà de ſtat. Monach.* Unde benè Hoſt. *hic in princ.* adnotavit Abbatem teneri de ſanguine Monachi vagabundi, ſicut & alii Prælati ſubditorum correctione negligentes, ut *in c. 1. de offic. Archidiac. cum con-
cordant.* Quamobrem conſuetudo ſecundùm quam Præla- 7
ti negligunt revocare ad Monaſterium ſuos ſubditos fugitivos, & ejectos eſt nutritiva peccati tam ex parte ipſorum Prælatorum, ut oſtenſum eſt ſupra, quàm ex parte ſubdito-
rum, ut patet ex littera textus ibi: [Vagandi occaſionem ha- 8
bentes, ſalutis propriæ detrimentum incurrant.] Per quam litteram dicit gloſſa *in c. un. in verb. Languidis, infrà de infantib. expoſ.* Abbatem debere recolligere Monachum ſuum, ne
damnabiliter evagetur, & pereat. Ejecti enim utpotè incor- 9
ri-

ribiles, quamdiù ſtat per eos quin ſe corrigant, & redeant ad
cor, ſunt in malo ſtatu; & ideò tenentur ſe habiles reddere,
& procurare ſuam reductionem ad Monaſterium, etiamſi ab
eorum Prælatis non requirantur. Ita Sot. de juſt. & iur. lib. 7.
qu. 2. art. 5. in ſol. ad 3. in fin. Card. in Reg. S. Franc. c. 2. qu. 21.
punct. 3. & latè deducit Sanch. in Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 9. nu.
25. 27. & 30.

10 Ac propterea ſæpiùs diximus in Congregationibus tum
Concilii, tum Epiſcoporum, & Regularium Eccleſiam non
poſſe diſpenſare cum Religioſis juſtè ejectis ab ordine, ut
Miſſam celebrent in ſæculo, quia repugnat jus divinum, ot
ſic impœnitentes accedant ad Sacram Euchariſtiam, ut 1.
ad Corinth. 2. cap. Timorem, & cap. Sicut Iudas, de conſecr.
diſt. 2. & diffinitum eſt à Concil. Triden. in Decr. de Sacram.
11 Euchar. c. 7. & can. ult. Et quamvis Papa ſecundùm plenitu-
dinem ſuæ poteſtatis poſſit de Monacho efficere non Mo-
nachum ſecundùm Vincent. & Joan. tamen ad hoc non eſt
cauſa ſufficiens ipſa expulſio ab ordine propter crimina per-
petrata, ſed requiritur cauſa publica, & graviſſima ſecun-
dùm Innoc. in cap. Cùm ad Monaſterium, infrà de ſtat. Mo-
nach. num. 4. verſ. Quid enim ſi tota Chriſtianitas, vel etiam
aliqua pars eius eſſet in periculo; Cùm quo tranſeunt ibi Ho-
ſtien. n. 32. Joan. Andr. n. 29. Abo. n. 21. & reliqui omnes. Un-
de nobis ſuggerentibus in Decretis de Regular. apoſt. &
eject. appoſitum fuit illud caput, ut ejecti extra Religionem
12 degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio ordinum. Præ-
dicta igitur conſuetudo ſecundùm quam Religioſi expulſi
non reducuntur, ut nutritiva peccati; non conſuetudo, ſed
potius corruptela dicenda eſt, cap. fin. ſup. de conſuet. cap. Fla-
gitia 32. qu. 7. cum multis ſimil. Nec dicatur licere morbidas
oves non tantùm deſerere, ſed etiam ab ovili expellere, ne
ſanas inficiant. Quoniam ſolutio patebit ex his, quæ di-
cemus infrà num. 37.

13 Secundò nota differentiam inter Religioſos fugitivos, &
ejectos. Dicitur autem fugitivus, qui extra Monaſterium
moratur, ut ſe celet Abbati, etiamſi poſteà pœnitentia du-
ctus redeat ad Monaſterium, ut l. Quod ſit fugitivus, ff. de edil.
edict. ut notat hic Joan. Andr. n. 2. in ver. Fugitivos, Butr. n. 5.
14 Card. & Abb. ambo n. 2. Eo enim ipſo, quod Religioſus re-
cedit à Monaſterio, & non eſt ſub obedientia Prælati, dici-
tur Apoſtata, ut notat Innoc. in cap. fin. de renunc. & Abb.
d. n. 2. Ejectus verò dicitur, qui à ſuo ſuperiore coactus eſt
exire, ut per Joan. Andr. & alios præalleg.

15 Tertiò nota ibi, Excommunicent, Præſidentes Capitu-
lis celebrandis, de quibus in c. In ſingulis, infrà de ſtat. Mo-
nachor. habere poteſtatem excommunicandi Abbates, &
alios inferiores totius ordinis, & faciendi excommunicatos
denunciari ab Eccleſiarum Prælatis, prout hic notat Hoſt.
n. 10. circa fin. in ver. Excommunicent, Joan. Andr. in eod. ver.
num. 5. Card. n. 4. & Abb. in 2. notab. Non tamen per hoc adi-
mitur poteſtas Ordinariis, cap. Quanto, de offic. ordin. & d. c.
In ſingulis, §. Porrò, ſecundùm Joan. Andr. & Anchar. nu. 67.
in 6. notab.

16 Quartò nota hanc obligationem revocandi ejectos, &
fugitivos, & inobedientes excommunicandi, & denuncia-
ri faciendi incumbere non tantùm his, qui Capitulis præſi-
dent, & Abbatibus generalibus, ſeu Capitibus ordinum,
ſed etiam Abbatibus, & Prioribus localibus, ſeu immedia-
tis Monaſteriorum Prælatis, juxta text. in cap. fin. §. fin. de ſtat.
Monachor. quod patet ex hac littera ibi, ſeu Patres Abbates,
ſeu Priores. Et notat hic Hoſtien. in princ. in eod. ver. Patres
Abbates, Cardin. n. 9. in 6. q. Abb. in 3. & ult. not. Arcbid. in c.
Abbates num. 4. 18. qu. 2. & ibi etiam Bellam. nu. 2. & Silveſt.
in ver. Apoſtaſia qu. 6. num. 10.

17 Ultimò nota ſingulariter Religioſos etiam juſtè, & per
ſententiam definitivam ejectos ab ordine eſſe annuatim à
Prælatis Regularibus requirendos ad Monaſterium redire:
quod multipliciter judicio meo deduci poteſt ex hac De-
cretali.

18 Et primò ſi hic ageretur de Religioſis ejectis injuſtè, aut
juris ordine non ſervato, ut multi putarunt, non præcipere-
tur Prælatis, ut illos requirerent annuatim, ſed potius, ut
ſtatim ad Religionem reducerent, quia Prælati ſic ejicien-
tes ſunt ſpoliatores: injuſtè autem ſpoliatus, aut juris or-
19 dine non ſervato, non annuatim, ſed illicò eſt reſtituendus,
cap. Conquerente, de reſtit. ſpoliat. cap. Venerabili, de offic. deleg.
gloſſ. 1. in ſumm. 3. q. 1. & quamdiu Prælati ſpolium non pur-
gant, & indebitè expulſos non redintegrant, ſunt ſemper in
mora reſtituendi ſicut fur, l. Si pro fure, §. penult. ff. de condit.
fur. gloſſ. 1. in reg. Mora, de reg. iur. in 6. Et ſic ſemper pec-
cant, arg. c. Si res aliena 14. qu. 6. gloſſ. in c. Niſi cùm pridem,
§. Propter conſcientiam, in ver. Sed dumtaxat, ſupra de renunc.
Impiè enim religioſis indebitè expulſis denegant alimenta, 20
ut inquit gloſſ. in c. unic. in ver. Languidis, infra de Infant. ex-
poſ. Et poſt Archid. Silveſt. in ver. Apoſtaſia in 6. qu.

Secundò hic ſtatuitur, ut ſic ejecti in Monaſteriis ſuis re- 21
cipi poſſint ſecundùm ordinem regularem, Abbates, ſeu
Priores eorum compellantur eos recipere. Quòd ſi hoc re-
gularis ordo non patitur, apud eadem Monaſteria ponan-
tur in locis competentibus, vel in aliis religioſis domibus.
Quæro quid importent illa verba, ſecundum ordinem regula-
rem, & illa, quod ſi hoc regularis ordo non patitur, Abb. Antiq.
n. 2. in verb. Secundùm ordinem, dicit, quia ſi ordo haberet ex
ſua Conſtitutione, ut quicumque ter exiverit ampliùs non
admittatur, ut eſt in Ordine Sancti Benedicti, ampliùs non
admitteretur. Et hoc idem innuit in ſimilibus: quod fu- 22
ſiùs explicat Hoſt. num. 5. in ver. Diſciplina, dicens, ſecundùm
regulam S. Benedicti diſciplinam Monachi delinquentis
conſiſtere in ſeptem gradibus. Primus eſt ſecreta admoni-
tio. Secundus eſt publica correctio. Tertius eſt ſimplex, ſeu
minor excommunicatio. Quartus jejunii afflictio. Quin-
tus, ſi dignus ſit flagellorum vapulatio. Sextus ad Deum
pro ipſo oratio. Septimus de Monaſterio expulſio. Et eli-
ciuntur hi gradus ex duobus capitulis regulæ, ſcilicet ex 23.
de excommunicatione culparum, & ex 28. de his qui ſæpius
correcti emendare noluerint. Si verò ſic expulſus veniat ad 23
portam pœnitens, iterùm recipiendus eſt, & reconcilian-
dus uſque ad tertiam vicem tantùm: nam ſecundùm ean-
dem regulam ter recipitur, & non ultra, ut in regula 29. cap.
Si debeant iterùm recipi fratres exeuntes de Monaſterio; præ-
ſumitur enim poſteà incorrigibilis. Unde ſicut Clericus ſæ-
cularis quando incorrigibilis eſt omni privilegio denuda-
tur, & poteſtati traditur ſæculari, cap. Cùm non ab homine, de
iudic. ſic & Monachus ex quo ter reconciliatus non corrigi-
tur eſt de Monaſterio perpetuò ejiciendus. Dum ergo hic
dicitur, ut ejecti ponantur in locis competentibus, vel in
aliis religioſis domibus, ſi regularis Ordo non patitur, ut
recipiantur apud eadem Monaſteria, Hoſtien. num. 8. exem-
plificat, puta, quia ter exivit, & ter reconciliatus fuit, ut in
regula ſupradicta. Prima enim vice recipitur ultimus in
Choro, ſic ſecundò, ſic tertiò. Ultra verò ſciat ſibi poſteà
omnem reverſionis aditum denegari, ut ibidem dicitur, &
notatur in c. Cùm in Eccleſiis, §. 1. in verb. Præcipientes, ſuprà
de maior. & obed. & ſequuntur hic Joan. Andr. num. 4. Butr.
num. 9. Cardin. num. 1. in 3. notab. Anchar. num. 5. & 8. Hen-
rioch. Boich. in fin. idem tenet Archid. in cap. Abbates nu. 6.
18. qu. 2. poſt eum Bellam. ibidem num. 4. & Silveſt. in ver. A-
poſtaſia, in 7. quæſt. Et conſequenter loquitur hæc decretalis
de religioſis ejectis, non tantùm juſtè, ſed etiam perpetuò,
& diffinitivè. Hos enim tantummodò regularis ordo non
patitur recipi ad eadem Monaſteria. Et propterea cùm
myſterio dicit text. Authoritate noſtra provideant Abba-
tes, ſeu Priores, ut ſic eiecti ponantur in locis competentibus,
&c. Prælati enim regulares contra præſcriptum regulæ nul-
latenus poterant authoritate propria eos admittere poſt tri-
nam reconciliationem; & ideò jubentur hoc facere au-
thoritate Apoſtolica: Indebitè autem expulſos nullus or-
do regularis vetat recipi; Quinimò Superiores, qui indebi-
tè religioſos habitu, & loco ſpoliarunt tenentur ex juſtitia
illos redintegrare, ut dictum eſt ſupra in prima conſidera-
tione n. 18. Expulſos autem juſtè, ſed non perpetuò regula
ipſa S. Benedicti jubet recipi uſque ad tertiam vicem, nec in
talibus recipiendis eſt opus authoritate Apoſtolica. Super-
eſt igitur, ut text. loquatur tantummodò de expulſis juſtè,
& diffinitivè. Quæ conſideratio ni fallor valdè urget.

Tertiò Abbates, ſeu Priores tenentur recipere ejectos 24
ſalva ordinis diſciplina, ideſt impoſita illis pœnitentia,
ſecundùm quod regula illius ordinis requirit, & præcipit,
ut exponit gloſſ. in ver. Ordinis diſciplina. At nulla regula 25
præcipit, ut imponatur pœnitentia indebitè ejectis; Imò ta-
les ſunt gratioſè excipiendi, & benè tractandi in compenſa-
tionem damni, & injuriæ eis illatæ: non enim damnum de-
bet quis inde ſuſtinere, unde meruit gratiam reportare, cap.
Pervenit, de fideiuſſ. c. Sanè, de renunc. gloſ. 2. in cap. Veniens,
eod. tit.

Quartò hic præcipitur, ut ejecti qui ſecundùm ordinem 26
regularem recipi non poſſunt in ſuis Monaſteriis ponantur
in locis competentibus apud eadem monaſteria abſque gravi
ſcan-

Digitized by Google

ſcandalo fieri poſſit. Hoc autem ſcandalum Hoſt. intelligit
num.9. fortè quia ejectus tot, & tanta commiſit, ut fratres
dicant communiter ſe de monaſterio exituros ſi ille rever-
tatur. Subdens quandoque ſe ita vidiſſe de facto. Cujus di-
ctum referunt & ſequuntur Jo.Andr. *num.4. in ver. Gravi*
ſcandalo, Butr.*n.*10. Anchar. *n.6.* & alii communiter. Et
ſic Doctores intelligunt hanc litterā in ejectis juſtè, & cul-
pa eorum ita exigente, ut dicit Abb.*num.*2. Aliàs enim qua-
le ſcandalum eſſe poſſet, ut indebitè ejectus reduceretur ad
ſuum monaſterium? Quin potius ſcandalum eſſet ſi non re-
27 duceretur. Præterea injuſtè ejectio & ſpoliato ſalva juſtitia
denegari non poteſt reſtitutio, & reductio ad ſuum mona-
ſterium, ut prædiximus *num.*18. Licèt alii ex tali reductio-
ne ſcandalizarentur, quia utilius eſt ſcandalum naſci, quàm
ut veritas relinquatur, *c. Qui ſcandalizaverit, inf. de reg.*
iur. Veritas namque juſtitiæ propter ſcandalum numquam
deſerenda eſt, ut in *cap. Niſi cum pridem, de renunciat.* not.
gloſ. *in verb. Diſtinguendum*, Innoc. *in eodem ver. num.6.* Jo.
Andr. *n.*19. Butr.*n.*22. & Anchar.*n.7.* Hoc enim eſt ſcanda-
lum Phariſæorum à quo non eſt cavendum, ut *Matth.*15.
S.Thom.*in 2.2.q.43.art.2.penult.& ult.* Navarr.*conſ.9.n.*11.
de his quæ vi. Quod ergo hic dicitur de ſcandalo, verifica-
ri non poteſt niſi in religioſis expulſis, juſtitia exigente.
28 Quintò, & ultimò aliis omiſſis ſtatuitur hic, ut religio-
ſis ejectis vitæ neceſſaria miniſtrentur in locis competenti-
bus ejuſdem, vel alterius ordinis ad agendam ibi pœniten-
tiam. Innocen.explicat verba illa, in locis competentibus,
id eſt non cum aliis Monachis, ſed fortè ad ſerviendum, vel
alio modo, Hoſt.verò *n.9.* exponit, competentibus puta ali-
quibus ergaſtulis, ſeu camerulis, fortibus tamen ne inde
exire valeant. Simile in *cap. Tuæ, infr. de pœnit. cap. Viduas,*
il primo, c. Impudicas, & c. Pervenit, 27. q.1. Et cum Hoſt.
tranſeunt Jo. Andr. *n.4.* Butr.*n.*10. Card. *n.2.q.8.* Anch. *n.6.*
Henric.Boich. *n.7.* & Abb. *num.*1. *in fin.* Idem dixit Archid.
in *d.c. Abbates, num.*3. & ibi etiam Bellam.*n.*1.*in fin.* D.An-
tonin. *in 3.part.tit.16.cap.5.* §.2. Sylveſt. *in verb. Apoſtaſia*,
*q.7.num.*10. Manifeſtum eſt autem hanc pœnam recluſionis
in ergaſtulis, & arctis locis convenire tantummodo religio-
ſis ex juſta cauſa ejectis, non autem ejectis indebitè, aut
nulliter. Quod non obſcurè ſentit Abb. *hic num.*2. dum di-
cit ejectum eſſe, qui à ſuo Superiore fuit expulſus à mona-
ſterio culpa ſua fortè exigente. Sed apertius hoc tenent
Hoſt. & alii præalleg. *num.*23. dum intelligunt litteram de
his qui ultra tertiam vicem non ſunt recipiendi. Nec ob-
29 ſtat ſi dicatur quamvis ejecti non tam graviter deliquerint,
ut meruerint expelli ab ordine, fortè tamen alia crimina
commiſerunt, propter quæ veniant recludendi in ergaſtu-
lis. Quoniam reſpondetur religioſis indebitè ejectis, & ſic
ſpoliatis nullum crimen objici poſſe à ſpoliatore, vel gene-
raliter à quovis alio, cùm ante omnia ſint reſtituendi, ſicut
quilibet ſpoliatus, *cap. Epiſcopus*, & ibi gloſſ. *penult.*3. *q.*1.
cap. Venerabilis, de offic.deleg. cap. Frequens, de reſtitut. ſpo-
liat. lib.6. cum multis ſimilibus. Sive igitur injuſtè ejecti
ſint aliàs criminoſi, ſive non, numquam in eis verificari
poteſt hæc littera ut recipiantur in ergaſtulis ad agendam
pœnitentiam, cùm priùs debeat præcedere reſtitutio, &
purgatio ſpolii.
30 Præterquamquod hæc pœna recluſionis in ergaſtulis
propriè imponitur Religioſis à ſacris Canonibus quan-
do merentur ejici à monaſterio, ſeu ab aliorum Religioſo-
rum conſortio, ut in *d.c. Viduas, il primo, & cap. Impudi-*
cas, 27. *quæſt.*1.
31 Ad quas conſiderationes Navarr. non advertens *in Com-*
*ment.2. de Regular. n.*36. incautè ſcripſit hoc capitulum eſſe
intelligendum de ejectis injuſtè, vel inordinatè, aut per col-
luſionem, vel ſaltem non definitivè per ſententias ritè, &
rectè ſine colluſione latas, & *conſ.78. de Regular.* ubi ſimi-
liter reſpondit hanc decretalem loqui de fugitivis, & ejectis
injuſtè, vel inordinatè per ſententias interloquutorias, vel
ſine cauſæ cognitione latas, vel etiam de juſtè, & ordinatè
ejectis, ſed volentibus ad monaſteria redire. Ejectos verò
juſtè, & per ſententiam diffinitivam, mordicus tenet non
poſſe compelli ad illud redire per Superiores illius ordinis;
ejuſque authoritatem ſequuti idem poſteà tradiderunt.
Sayr.*in Clavi Regia tom.2. lib.6. cap.9. n.*26. Eman. Rodrig.
*quæſt. Regular. to.1.q.30.n.*71. Azor. *Inſtit. Moral. part.1. lib.*
12.*cap.16.q.2. in fin.* Leſſ.*de iuſt.& iur.lib.2. c.41.n.*110. *verſ.*
32 *Reſpondet*, & alii recentiores. Verùm Navarri opinio ut ex
dictis patet apertè pugnat cum tota hac decretali. Undè
meritò eam reprobavit Sacra Congregatio Concilii ſequu-
ta ſententiam Archid. *in cap. Pervenit*, 27. *qu.*1. ut dicam in-
fra *num.37. & ſeqq.* Et patet ex decretis *de Regular. Apoſta-*
tis, & eiectis in §. *ac poſtremo*, ubi innovatur hæc Conſtitu-
tio, & declaratur habere locum, & ſervari debere in iis
quoque regularibus, qui juſtè, diffinitivèque, ac juris or-
dine ſervato expulſi fuerint, dummodo tamen in expulſis
hujuſmodi ſubſit ſpes evidens emendationis ex litteris ſal-
tem teſtimonialibus Ordinarii.
Non obſtat res judicata, in qua præcipuè Navarrus, ſe 33
fundat, quia Prælati regulares judicant tantùmodo ſuper ex-
pulſione, non autem ſuper liberatione à nexu Monaſticæ
profeſſionis, nec ab obligatione ſe corrigendi, & ad Mona-
ſterium redeundi. Nec in reductione ejecti imponunt ei
novam pœnam pro delictis commiſſis, ſed tantummodo
cogunt eum implere obligationem ſuæ profeſſionis, quòd
juſtiſſimum eſt, cùm ab ea per ſententiam expulſionis non
fuerit abſolutus, nec potuerit abſolvi. Quoniam hæc pote- 34
ſtas faciendi de Monacho non Monachum nullatenus
competit inferioribus à Papa, *c. Cum ad Monaſterium verſ.*
Nec æſtimet, Abb.cum ibi not. per gloſſ. *in verb. Abdicatio*,
per Innocen. & omnes, *infr. de ſtat. Monach.*
Præterea quatenus obſtaret res judicata; tamen cùm
Papa hìc mandet ut expulſi reducantur, & inobedientes ex-
communicentur, etiamſi regularis ordo repugnet, & ſic de-
roget regulæ ſecundum Hoſtien. & alios ſupracit.*n.*21.22.&
23. Conſequens eſt, ut ſublata regula tamquam principali,
cenſeatur etiam ſublatus effectus ſententiarum, quæ in vim
regulæ ſunt prolatæ; ex his quæ notat Vitalin. in Clemen.
Dudum, §. *Nos etenim n.10. verſ. Contra nunc puto, de ſepultur.*
ubi pluribus concludit in revocatione pactorum, de quibus
in d.Clemen. includi etiam ſententias latas ſuper iiſdem pa-
ctis. Et pro hac parte Jo. And. dicit pronunciaſſe Joannem
XXII. ut refert ibi Cardin. *n.*1. *in ſeptima quæſtione*. Et eo
magis quia hoc caſu non agitur de duplici vinculo, ſicut agi-
tur quando pactum eſt confirmatum. In quibus terminis
procedit contraria opinio gloſſ.in d. Clem. *Dudum in verb.*
Pacta, & Joan. Monach.*ibid.* Sed agitur de ipſa executione
regulæ, quæ perpetuò excludit ab ordine expulſos poſt tri-
nam reconciliationem. Unde ſublata in hoc diſpoſitione
regulæ proculdubio cenſetur ſublata ipſius regulæ exequu-
tio. Demum ceſſat difficultas, quia hæc Decretalis man-
dat reduci ad Monaſterium etiam ejectos perpetuò, & per
ſententiam diffinitivam, ut abundè oſtenſum eſt ſupra; ergo
apertè ſuſtulit rem judicatam quatenus obſtaret.
Item non obſtat, quòd ſervus ejectus à domino, aut pro
derelicto habitus deſinat eſſe ſub domini poteſtate, ut *l.2.ff.*
de his, qui ſine manumiſſion. ad liberat. pervener. quoniam ſer-
vus poteſt à domino liberè manumitti, *toto tit. de Manumiſ-*
ſion. & pluribus titulis ſequentibus, & pro derelicto haberi,
ut *l. Quod ſervus, ff. de ſtipulat. ſervor.* At profeſſus non po-
teſt à Superioribus regularibus abſolvi à jugo Monaſticæ
ſervitutis, ut ſæpiùs repetitum eſt.
Poſtremò non obſtat, quòd Clericus depoſitus ſecundùm 35
Navarr. non poſſit cogi redire ad dignitatem, & locum, quē
tenebat antequam deponeretur. Siquidem hoc ideò eſt, quia
per depoſitionem ſolvitur vinculum ſpiritualis conjugii in-
ter Prælatum, & Eccleſiam, ut eſt text. *in c. Inter corporalia*,
ſup. de translat. Epiſcop. verſ. Non enim humana. At per ex-
pulſionem ab Ordine Religioſus non abſolvitur à vinculo
ſuæ profeſſionis, ut conſtat ex dictis præſertim *n.6. & n.*33.
QUÆRO poſito decreto Sacræ Congregationis Con- 36
cilii edito ſub Pio IV. & Procuratoribus Ordinum inti-
mato, quo prohibetur nequis Regularium impoſterum
ejiciatur à Monaſterio, etiamſi ſit incorrigibilis, ſed pec-
cantes à Superioribus ignominia, & carcere caſtigentur, &
acriùs etiam ſi opus fuerit pro modo delictorum punian-
tur, an perſiſtendum ſit in decretis, non obſtantibus Regu-
larium oppoſitionibus.
Videntur maximi ponderis quæ à Regularibus objici- 37
untur, ſed facilè diluuntur omnia, ſi hæc materia eje-
ctionis, ſeu expulſionis religioſorum intelligatur juxta
mentem Sacrorum Canonum, non autem eo modo,
quo eam accipiunt Regulares. Nam ex juris diſpoſitione
quotieſcumque permittitur, ut Regulares ejiciantur, hoc
eſt intelligendum de illa ejectione, quæ fit à ſocietate,
& conſortio aliorum Regularium, non autem de expul-
ſione à Monaſterio, ſeu à Religione, quemadmodum
Regulares intelligunt.

Quæ

Digitized by Google

Quæ concluſio ſatis colligitur ex Conſtitutione Gregorii IX. hic relata, quæ dum mandat hujuſmodi ejectos annuatim perquiri: neceſſario ſupponit de cætero illos non poſſe ejici, itaut extra loca ipſorum vagentur, ſed tantum ne ſtent cum aliis; alioqnin inutilis eſſet circuitus, ut cogendi eſſent Superiores Regulares ad recipiendos ejectos incorrigibiles, ſi ſtatim poſſent eos iterùm è monaſterio ejicere: quod conſiderat Archid. *in c. Pervenit 27. q. 1.* Et abſurdum eſſet cogere Superiores ad illos recipiendos, qui etiam ſi eſſent in Monaſterio, eſſent tamen expellendi. Præcipit ergo Gregorius, ut expulſi de cætero ita recipiantur, ut amplius ab ordine expelli non poſſint, ſed in locis competentibus intra idem, vel aliud monaſterium detineantur ad agendam pœnitentiam, ut patet in verſ. *Quod ſi hoc*. Quod clarius probatur communi intelligentia *ad c. Cum in Eccleſiis, de maior. & obed.* in illis verbis; alioquin de fratrum conſortio penitus excludatur; non enim dixit incorrigibiles excludi debere à monaſterio, ſed à conſortio, ita ut non ſtent cum aliis, ſed recludantur in locis competentibus, ut hic præcipitur ad agendam pœnitentiam. Atque ita, ut dicunt ibi Petr. de Sampſon. & Abb. Antiq. *ſub num. 4.* non eſt ſenſus, ut ipſi à monaſterio excludantur, aliàs volenti vagari facilè eſſet ſe facere inobedientem, quod eſſet prorſus abſurdum, ſed tantum ut excludantur à conſortio aliorum, ut cum aliis non comedant in refectorio, vel in dormitorio non jaceant, ſed in eodem monaſterio detrudantur in carcerem. Et ſequitur ibidem Jo. Andr. *num. 9.* Henric. Bolch. *n. 15.* Bellarm. *poſt princ. in verb. Conſortio, & num. 4.* Butr. *num. 19. & 20.* Cardin. *num. 5. in 7. oppoſitione*, Anchar. *num. 6.* Imol. *n. 8.* Joan. de Anan. *n. 4.* & Abb. *in ult. notab.* ubi ait eos non debere excludi à monaſterio, quia aliàs daretur materia vagandi, & volens excludi à monaſterio faceret ſe inobedientem; & ſic daretur occaſio mali, & idem dixit *in c. Cum ad monaſterium de ſtat. Monach. num. 13. in fin.* his verbis:
38 [Credo quod hodie non habet locum hæc expulſio à monaſterio (præcipiebatur enim ab Innoc. III. ut proprietarius è monaſterio ejiceretur) ſed ſit procedendum prout dicitur *in d. cap. fin. de Regul.* nam illud cap. fuit poſterius, cùm ſit Gregorii IX. & providet circa ejectos, & fugitivos ut ſaltem caſu quo licita eſt expulſio deputentur tales in ergaſtulo intra ſepta monaſterii, ne detur occaſio vagandi.]

Eandem ſententiam ſecutus eſt Henr. ex mente Guilel. *in c. Dilectus de ſimon.* quem refert in hæc verba [Religioſi graviter delinquentes, non de facto è monaſterio debent ejici, ſed in carceres recludi, & ſic è conſortio aliorum fratrum detrudi 27. q. 1. *c. Impudicas, & c. Si cuſtos, & c. Si quis ſacro. Et inf. eodem cap. Quoniam.* Et ſic intelliguntur jura dicentia Monachum ſore de ovili, & de Monaſterio ejiciendum, ſcilicet à conſortio, & communione aliorum, *ſupra de maior. & obed. c. Cum in Eccleſiis de ſtatu Monach. c. Eam quæ.* Nec obſtat 45. *diſtinctio, c. Sed illud*; quia de ſæculari debet hoc intelligi.] Hæc Guiliel.

Sed & Archid. *in d. c. Pervenit 27. q. 1.* aſſerit hanc ſententiam eſſe veriorem, & tutiorem, quam illam, quæ vult ut auctoritate judiciali benè poſſit excludi monachus in totum à monaſterio.

Ex quibus patet jura loquentia de expulſione Regularium non eſſe accipienda de expulſione à monaſterio, ſeu ab ordine; itaut in ſæculo vivant, ſed à communione, & commercio aliorum regularium tantum.

Et hoc modo intelligendo ſacros Canones minimè videntur obſtare, quæ in contrarium afferuntur à regularibus: dicunt enim expulſionem eſſe maximè neceſſariam
39 in religionibus, quia ſicut ex vi naturæ corpora naturalia humores noxios expellunt, ut benè valeant; ita & myſtico religionis corpori licere debet ſe expurgare rebellium Monachorum expulſione, ut reipublicæ ſalus conſervetur; quemadmodum Eccleſia aliquos è Clero per degradationem dejicit, ne cæteris gravius noceant; malum enim dicunt auferendum; ne modicum fermentum totam maſſam corrumpat: quam rationem conſiderat contra Monachos contumaces D. Thom. *Quolib. 12. q. ultima*.

At reſpondetur has omnes, & conſimiles rationes de quibus infra *n. 8. & ſeq.* eo ſolum reſpicere, ut regulares ſegregentur ab aliorum commercio, ne cæteros inficiant, quod nos utique admittimus: non autem ut ejiciantur ab Ordine, & ad ſæculum revertantur.

Et hoc indicant verba Regulæ S. Auguſtini: ſic enim ſe 40
habent: *Convictus verò ſecundum Præpoſiti, vel etiam Preſbyteri, ad cuius diſpenſationem pertinet, arbitrium, debet emendatoriam ſubire vindictam, quam ſi ferre recuſaverit, etiamſi ipſe non abſceſſerit, de veſtra ſocietate proiiciatur; non enim hoc fit crudeliter, ſed miſericorditer, ne contagione peſtifera plurimos perdat.* Notanda enim ſunt illa verba *de veſtra Societate proiiciatur*, quæ ſatis oſtendunt incorrigibilem non eſſe ejiciendum è Monaſterio, ſed à commercio, & ſocietate dumtaxat.

Et de hac ſeparatione à ſocietate etiam loquitur text. *in cap. Ecce 24. q. 3.* in hæc verba: *Crimina, ſi ipſis criminoſis confiteri nolentibus; undecunque claruerint, quæcunque non fuerint patientia leni medicamento ſanata, veluti igne quodam pia increpationis urenda ſunt, & curanda. Quod ſi nec ſic quidem æquanimiter ſuſtinentis, ac pie increpantis medela proceſſerit, in eis, quin diu portati, & ſalubriter objurgati corrigi noluerint, tanquam putres corporis partes debent ferro excommunicationis abſcindi, ne ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non fuerit ſalutem reliqua carnis putredinis ſuæ contagione corrumpit; ita iſti qui emendare deſpiciunt, & in ſuo morbo perſiſtunt, ſi moribus depravatis in Sanctorum ſocietate permanſerint, eos exemplo ſuæ perditionis inficiant.* Hæc ibi. Quod ipſum apertius docuit Archid. *in d. c. Pervenit 27. q. 1.* his verbis [Eſt enim ejicienda ab ovili ovis morbida ne inficiat ſanas oves 45. *diſt. c. Sed illud extr. de ſtat. Monach. c. Ea quæ* §. 1. ſecundũ Hoſt. Tu dic vim faciendam in eo, quod ibi dicit, De fratrum conſortio penitus excludatis; ſic ſup. ead. impudicos, non enim dicit de monaſterio ejiciendos, quia etiam ejecti eſſent revocandi *extr. de reg. c. ult.* ſed excluduntur à conſortio, ideſt, non ſtent cum aliis fratribus in Capitulo, Refectorio, & ſimilibus, ſed in aliquo arcto loco ponantur ad pœnitentiam peragendam: Nec ergo intelligas quod à monaſterio excludantur omninò, ita quod evagari poſſint: Et quod dixi credo tutius, & verius ut hic colligitur manifeſtè.] Hactenus verba Archid. quæ ad litteram tranſtulit ibi Card. Bellarm. *in gloſ. in verb. Compellendus*, adjiciens, eamdem ſententiam tenere Jo. & Petr. in decret. *Cum in Eccleſiis de Maior. & obed.*

Inconvenientia verò, quæ ſequuntur ex crebra Regularium expulſione extra monaſterium notoria ſunt. Nam quotieſcunque aliquis Religioſus vult excutere jugum religionis, delinquit ſtudioſè & facit ſe inobedientem, & incorrigibilem, ut hoc modo ad ſæculum revertatur; atque ita loco pœnæ ex ſua iniquitate conſequitur præmium, quod optat, liberationis à Religione.

Et quamvis improbis regularibus pateat etiam via fu- 41
giendi à Religione, & apoſtatandi, tamen hanc viam non ita libenter arripiunt, quia apoſtatæ non ſunt tuti in ſæculo, neque à ſuperioribus Regularibus, neque ab Epiſcopis. Unde qui volunt ſe eximere à religione, potius eligunt viam expulſionis, ut ita ſecurè in ſæculo degere poſſint. Superiores verò ſunt adeò faciles ad expulſionem quaſi hoc modo expurgent ordinem, & ſe eximant à moleſtiis, ut jam religiones ferè omnes videantur redactæ ad inſtar religionis Societatis Jeſu, quæ hoc habet ex peculiari inſtituto, in quos propterea meritò invehit Navarr. *comment. 3. de Regular. n. 46. verſ. Quæ omnia ſunt quotidiana*.

Incredibile eſt autem dictu quam ſcandaloſè vivant ex- 42
pulſi, & quantum cum ignominia Eccleſiaſtici ordinis, & quãtum detrahant famæ religionis à qua ejecti ſunt, adeò ut propterea etiamſi de jure res dubia videretur: abs re tamen non eſſet, ut Sanctiſſimus decerneret, ne de cętero quiſquam ejiceretur, etiamſi eſſet incorrigibilis, ſed tantùm puniretur intra clauſtra ignominia, & carcere, aut etiam graviori pęna pro modo culpæ juxta antiquam declarationem S. Congreg.

Revera tamen negari non poteſt, quin ſit valdè grave religionibus perpetuò detinere intra clauſtra Monachos
incorrigibiles. Præterea de expulſione ab Ordine ſatis cla- 43
rè loquitur Regula S. Benedicti, licet Conſtitutio Gregorii IX. de qua hic tanquam poſterior, ſuſtulerit diſpoſitionem regulæ, ut patet ex dictis ſupra *num. 21. & ſeq.* Nam in rubrica de his qui ſæpius correcti non emendaverint cap. 28. ſic ſe habet. *Si quis frater frequenter correptus pro qualibet culpa, ſi etiam excommunicatus, non emendaverit acrior ei accedat correctio, ideſt, ut verborum vindicta in eum procedat. Quod ſi nec ita ſe correxerit, aut forte (quod abſit) in ſuperbiam elatus etiam de-*

Digitized by Google

fendere voluerit opera ſua; tunc Abbas faciat quod ſapiens Medicus; Si exhibuit fomenta, ſi unguenta adhortationum, ſi medicamenta ſcripturarum divinarum, ſi ad ultimum uſtionem excommunicationis, vel plagas virgarum, & iam ſi viderit nihil ſuam prævalere induſtriam: adhibeat etiam, quod maius eſt Eccleſiæ, & omnium fratrum pro eo orationem, ut Dominus qui omnia poteſt operetur ſalutem circa infirmum fratrem. Quod ſi nec iſto modo ſanatus fuerit; tunc iam utatur Abbas ferro abſciſſionis, ut ait Apoſtol. auferte malum ex vobis. Et iterum: *infidelis ſi diſcedit, diſcedat, ne una ovis morbida omnem gregem contaminet.*

Rurſus in rubrica ſi debeant fratres iterùm recipi de monaſterio exeuntes, cap.29. *Frater qui proprio vitio egreditur, aut proiicitur de monaſterio, ſi reverti voluerit, ſpondeat prius omnem emendationem vitii, pro quo egreſſus eſt, & hic in ultimo gradu recipiatur, ut ex hoc eius humilitas comprobetur. Quod ſi denuò exierit, uſque tertiò recipiatur. Iam verò poſtea ſciat omnem ſibi reverſionis aditum denegari.* Hactenus verba Regulæ S. Benedicti. Cum quibus conſentiunt etiam verba Regulæ S. Baſilii in rubr. Quomodo ſit procedendum contra eos, qui poſt trinam emendationem non ſunt emendati, c. 5. Et de ejectione à religione ſimiliter apertè loquuntur D. Th. *d. quodlib. 12. art. ult.* & D. Bonaventura *in regula S. Franciſci q. 14.* Conſtitutio autem Gregorii IX. de qua hic, nunquam potuit uſu recipi à Religionibus.

Itaque ſi permittenda ſit regularium incorrigibilium ejectio ab Ordine, juxta diſpoſitionem antiquorum Canonum, deliberandum erit de præſcribenda ratione in ejuſmodi expulſionibus obſervanda.

44 Porrò rationes, quibus Ordines regulares probant expulſionem eſſe neceſſariam, ſunt ferè infra ſcriptæ.

Ratio prima; Juxta ipſam naturæ legem animantium corpora expellunt humores noxios, ut benè valeant; cui naturæ legi medicina famulatur, dum purgativa medicamenta porrigit. Quod autem natura, & ars in corporibus naturalibus efficiunt, hoc recta gubernatio in hominum cœtibus qui ut corpora quædam communia ſunt, præſtare ſolet, dum quadam Reipublicæ purgatione ſceleratos aliquot in exilium pellit, ut juxta naturalis luminis ductum, eique adjunctam poſitivi juris quaſi artem, protervorum relegatione, Reipublicæ ſalus conſervetur. Eſt ergo naturali rationi conſonum, ut Monaſticorum Ordinum corpora rebellium expulſione purgentur.

Ratio ſecunda; Myſticum Eccleſiæ corpus non ratione dumtaxat naturali, ſed ſupernaturali quoque lumine ductum, aliquos è Clero per degradationem expellit, ne ſtatu amplius abutantur, & gravius noceant. Ergo proportione ſervata nobilis Eccleſiæ pars, hoc eſt ſtatus Monaſticus naturali, ac ſupernaturali ratione motus poterit, ac debebit ſibi conſulere iis expulſis, qui jam graviter nocere cœperunt.

Ratio tertia, Experientia conſtat eos qui in clauſtris delinquunt pejores evadere ſolere ſæcularibus reis, quod S. Auguſtinus obſervavit. Si ergo pejores evadunt, minuſque proinde ſpei de reſipiſcentia ſupereſt, cùm interim gravius noceant: profectò communi ſtatus monaſtici bono per expulſionis remedium opem ferre oportebit.

Ratio quarta, Crimina tam fœda, & contagioſa interdum à depravatis jam Monachis committuntur, ut niſi per expulſionis remedium ignis extingueretur, brevi ſana membra depaſceret, & illuſtrium ordinum candorem defloraret: qua in re expertis fides habenda eſt. Si ergo periculum tantum ſanctorum etiam Monachorum clauſtris imminet; omninò aſſerendum videtur depravatos illos expelli debere.

45 Ratio quinta; Multis experimentis deprehenſum eſt carcerem, qui præter expulſionem unicum ingruentium malorum remedium eſſe videtur, ſi diuturnus ſit, qualem depravati illi merentur, monaſtici ſtatus corpori vehementer nocere. Primò, quia non deeſt confœderatus aliquis, cujus adjutorio noxii evadunt. Secundò, quia intolerabile videtur bonis Monachis ſe carceris cuſtodes ad prolixum præſertim tempus fieri, cùm à ſæculo ad clauſtrum divinis rebus vacaturi confugerint. Tertiò, quia res celari nequit, & intra dies paucos unius Monachi in carcerem detruſi occaſione, omnes ſcandalum patiuntur: novitii avertuntur, profeſſi terrentur. Quartò, quia imago gravium peccatorum, quæ ab incluſis, perpetrata eſſe certò ſupponitur, ſimplices ac mites omnes Monachos malè vexat, cùm talia in clauſtris accidere ne ſuſpicarentur quidem, niſi diuturnus carcer id perſuaderet.

Ratio ſexta, Nemo ab Ordinibus monaſticis benè inſtitutis, ab iis præſertim, in quibus cuſtodia legum & ſpiritus vigent, expellitur, niſi prius adhibito omnis charitatis officio, ſcilicet multiplici admonitione, blanditiis, terroribus, minis, verberibus, carceris incluſione, prorogatione temporis ad emendationis experimentum, aliiſque remediis ſæpè repetitis. Cùm ergo hæc omnia præmittantur, nec ſuperſit aliud remedium, quàm expulſio, profectò illa ut extremo remedio in extremo morbo utendum eſt.

Ratio ſeptima, Quo monaſticus ordo auſterior, & obſervantior eſt, eo quoque certius eſt aliquos à perfectione tanta degeneraturos, & bonorum communitati perniciem machinaturos, quod in ordinibus jam laxis, & inclinatis non æquè contingit, cùm ibi licentius vivatur. Si ergo res ita ſe habet, & in Sanctorum Collegiis unus, vel alter Judas diſciplinam Monaſticam protervè rejicit, aliiſque innoxiis abſque correctionis ſpe, ſcandalum præbet: quid ſupereſt, niſi ut expellatur?

Ratio octava, Religionum Patriarchæ, qui ſpiritu di- 46
vino afflati creduntur, expulſionem probarunt, ut patet ex regulis S. Auguſtini, & S. Benedicti. Quod auctoritate graviſſimorum ſcriptorum qui regulas expoſuerunt confirmari poteſt. Huc etiam accedit aliorum ſcriptorum gravis auctoritas. Si ergo Monaſticæ diſciplinæ inſtitutoribus, & tot viris ſapientiſſimis expulſio probata fuit; benè erit ea uti, quandoquidem ſuppetunt eædem rationes, quæ viros tantos in hanc ſententiam impulerunt.

Ratio nona, S. Thomas *quodl. 12. art. ultim.* quærens 47
utrum aliquis Religioſus expelli debeat propter peccatum de Religione, concludit debere expelli, ſi ſit contumax, & corrigi nolit, quoniam ſecundum Apoſtolum, auferendum eſt malum, ne modicum fermentum, &c. ſin minus, debere ſequeſtri in carcere, vel alio modo. Ex ſententia ergo D. Thomæ expulſio Monachorum incorrigibilium commendanda eſt.

Ratio decima, Ex jure ipſo contumacium, Monachorum expulſio deducitur, cùm in c. ult. de regul. tanquam certum ſupponatur, aliquos à Monaſticis Ordinibus ejici abſque diſtinctione ulla, quod de juſtè ejectis, ſive expulſis tantùm juxta germanum ſenſum accipi debet. Nimirum expulſio ut naturæ ipſi, ita juri, quod naturali lumini repugnare nequit, conſentanea eſt.

Nec videntur obſtare, ut regulares aſſerunt, nonnulla, quæ adverſus tradita objiciuntur.

Objicitur enim primò, Si Ordinibus Monaſticis expul- 48
ſio permittatur, multos licentiæ cupidos auſuros illa, ob quæ brevi expellantur. Verùm res hæc non uſque adeò timenda videtur, cùm antequam flagitioſi expellantur, multa ſatis acria pati cogantur, & infamiæ notam contrahant: Experientiàque ipſa docuit, iſtos ita depravatos moræ impatientes eſſe; malleque per certam apoſtaſiam quantocyus recedere, quam expulſionis incertæ tempus expectare.

Objicitur ſecundò, expulſos in ſæculo liberius peccatu- 49
ros, & Eccleſiam gravi ſcandalo offenſuros. Verùm quantò gravius damnum infertur Eccleſiæ, ſi una è nobilioribus ejus partibus, hoc eſt ordo Monaſticus multo ſudore reformatus, brevi deformetur, ut rationes allatæ perſuadere videntur, quàm ſi per expulſos aliquot, qui eo ipſo quod expulſi ſunt, inſcriptum infame geſtant, ſcandala nonnulla præbeantur, quibus Epiſcopi, aut judices ſæculares ab Epiſcopis invocati occurrere poſſunt? Quanto eſt gravius Eccleſiæ ſcandalum, vel unus ordo defloratus, quàm pauci protervi veſte Monaſtica exuti, & per provincias varias diſperſi? Quàm autem brevi perfectio Monaſtica collabatur, niſi accuratiſſimè occaſiones ruinæ præcidantur, nemo niſi expertus crederet.

Objicitur tertiò, facilitas expulſionis. Cæterùm non eſt reprehendenda, ut facilis expulſio, quam tot prudentiæ, & charitatis officia in ratione ſexta ſuperiùs enumerata, & ſerpentis mali experimenta ſine ſpe correctionis antecedunt. Nec facilitatem expulſionis arguit numerus expulſorum auctior uno tempore, quàm alio, ſi revera prædicta charitatis officia, & experimenta præcedunt; præſertim cum Dei gratia Ordines multi reformati nunc floreant, quorum mores apoſtolicos multi degeneres ferre detrectant.

Objicitur quartò, annua requiſitio expulſorum *in cap. ult. de regul. innuncta*. Sed antiqua jam conſuetudo contraria prævaluit. Nec mirum cùm lupos ab ovili depulſos iterùm admittere periculoſiſſimum ſit, præſertim cùm experientia conſtet expulſos aut nunquam, aut rariſſimè ita reſipiſcere, ut non potiùs officiant, quàm proficiant: præterquam quod vix reperitur expulſus, qui eò redire velit, ubi eum omnes tanquam proditorem intuentur, quod patienter, ac perſeveranter ferre, paucorum, & ſanè fortium virorum eſt, quales expulſos noo eſſe prudenter creditur.

50 Objicitur quintò, expulſionis cauſam eſſe graviſſimam, & accuratiùs quàm fortè conſuevit, diſcutiendam eſſe; ac propterea ad Tribunal altiùs avocari debere. Verum res hæc multa circumſpectione indiget. Primò, quia remedium differtur, & contagioſa peccata, ob quæ fertur expulſionis ſententia, ſerpunt. Secundò, quia ſi cauſa à monaſticis ordinibus ad curiam avocatur occaſione recognoſcendi proceſſus factos, & multas circumſtantias perquirendi; lites oriuntur in annos prorogandæ. Tertiò, quia ordines monaſtici ſanctiores, paucorum delinquentium occaſione obſcurabuntur, publicatis criminibus, quæ ſecretius puniri puſſent. Quartò, quia cùm cauſæ cognitio aliquibus tandem committenda ſit, vix reperiri poſſe videntur, qui res monaſticas æquè habeant exploratas, ac Generalis, & quatuor Definitores pii, ac docti, qui legalia ſuarum regularum, ſive conſtitutionum remedia prius adhibent. Et tandem officio coacti, ad expulſionis remedium communis ſalutis cauſa recurrunt.

51 Ad expulſionis utilitatem dignè æſtimandam mirificè conducunt verba S. Bonaventuræ *q. 14. in regula S. Franciſci*, ubi ſic ait: *Si exceſſus graves fuerint, & notorii, quod alii eius exemplo poſſint infici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quod talis in ordine ſuſtineretur; cum propter auferendum ſcandalum, tum propter corruptionem ordinis præcavendam, debet eiici prævaricator voti, & pacti ſui*. Et paulò poſt in eodem c. *Si autem allegatur quod miſero eſt miſeratio adhibenda, ut iterùm recipiatur in ordinem; dici poteſt. Crudelis eſt miſeratio, unde plures, & meliores graviter offenduntur*. Et paulò poſt io eod. c. *Sedes Apoſt. quæ ius ſuum unicuique ſervat, & vult ordinem in ſua puritate perſiſtere, non cogit ordinem tenere illos, quorum converſatio nociva eſſet in ordine, quia tunc puniret innocentes*, & *reos foveret, & occaſionem daret ordinis corruptioni per tales peſtiferos, ſi eos recipi oporteret*. Hæc S. Bonav. Licet ergo expulſi multi vagentur, & in ſtatu monaſtico prius ſacris Ordinibus initiati poſt expulſionem ſordidam vitam inopiæ cauſa ducant; graſſanti malo non ita ſuccurrendum eſt, ut quod ſanum, & purum in ſtatu monaſtico perſtat, contagio vitietur, multòque plura, & pejora in poſterum ſcandala oriantur, dum quod in Eccleſia floret, citò marceſcit.

52 Cum *die 13. Ianuarii* 1624. in S.Cong. Concil. cui interfuerunt S. R. E. Cardinales À Monte, Millinus, S.Suſannæ, de Zollero, Roma, Cajetanus, de Torres, & Boncompagnus, S. D. N. juſſu actum eſſet de Regularibus ejectis, & fugitivis, & in ſpecie an perſiſtendum eſſet in decreto hac de re edito à S. Congregatione Concilii ſub Pio IV. & Procuratoribus Ordinum intimato; Cajetanus oſtendit multis rationibus, & authoritatibus decretum illud eſſe ſacris Canonibus conſentaneum, & ſententiam dixit ut in voto ſuperius relato, *n. 36.* cui eſt initium, *Poſito decreto, &c.*

Millinus ſimiliter ait S. Congregationis decretum, & remedium caſtigationis incorrigibilium intra clauſtra eſſe juridicum: nam ſi ex Conſtitutione Gregorii IX. *in c. fin. de Regul.* Superiores regulares tenentur ſuos ejectos incorrigibiles requirere, & ad monaſterium reducere: ergo longè minus debent illos è monaſterio ejicere, ſatius enim eſſet illos non admittere, quàm admiſſos poſtea expellere: & Canoniſtæ intelligunt ejectionem in caſibus permiſſis faciendam eſſe à ſocietate, & commercio, ne reliqui inficiantur, non autem à monaſterio ſeu ab ordine.

Sed in cootrarium extat regula S. Benedicti, quæ ſatis clarè permittit omnimodam expulſionem incorrigibilium extra religionem, & regula S. Auguſtini, quamvis utatur illis verbis, *de veſtra Societate proiiciatur*, tamen de abſoluta expulſione, & projectione à monaſterio illam intelligunt Cardinalis, & alii interpretes; quo etiam modo accipit expulſionem S. Bonaventura. Et quamvis Gregorius
IX. *in d. c. fin.* contrarium ſtatuerit, & correxerit Conſtitutiones præcedentes, ut advertunt DD. & in ſpecie Panor. *in cap. Cum ad monaſterium num. 13. de ſtat. Monach.* tamen decretum illud Gregorii nunquam fuit uſu receptum, & revera in practica eſt difficillimum obſervatu. Quippe eùm hoc dubium fuiſſet in S. Congregatione propoſitum ſub Pio IV. Cardinalis Vitellius allegavit Bullam Clementis V. & Alciatus poſtea dixit ſe neſcire an illud decretum fuiſſet intimatum Procuratoribus Ordinum, licet intimatum
fuiſſe multò poſt teſtatus fuerit Cardinalis Carafa. A S. Con- 53
gregatione quoque Epiſcoporum, & Regularium emanavit ſimile decretum; & tamen nec Conſtitutio Gregorii, nec utriuſque Congregationis decreta practicari potuerunt; Et religioſi Societatis Jeſu ſe in ſua puritate cõſervarunt ferè non alio potiori remedio, quàm poteſtate dimittendi quoſlibet non profeſſos, quam rem magni momenti ad Societatis puritatem, & conſervationem retinendam dixit Gregor. XIV. *in Conſtitut. 10. incipien. Eccleſiæ Catholicæ* §. 19. *in Bullar. tom. 2. pag. 698.* Itaque hoc religiooum commune bonum aliis privatis reſpectibus præferri debet; nam & Xenophon laudat Oſtraciſmum, quo civitates an-
tiquæ, quæ populari ſtatu regebantur, ad tempus relega- 54
re ſolebant eos qui ſuperexcellere videbantur, non ad criminis improbitatem caſtigandam, ſed ad potentiam moderandam, de quo per Ariſt. 3. *Polit. cap. 9.* Quantò igitur facilius abjiciendi ſunt mali, ne perdant, atque inficiant bonos? Præſertim verò quia mali & incorrigibiles regulares dum diu inviti detinentur, in deſperationem adducuntur, ſeque ipſos damnant, & religionis undequaque per-
turbant tranquillitatem. Remedium ergaſtulorum bonum 55
quidem eſt, ſed tamen experientia docuit regulares dum diu carceribus mancipati detinentur, religionem inquietare, & multos avocare à Choro, ac divinis officiis recitandis, itaut Superiores aut nimio diſpendio, aut cuſtodiæ difficultate, aut tædio tandem diuturnæ carcerationis affecti, vel illos dimittant, vel ſinant aufugere. Unde ex carcere non modò illi meliores non efficiuntur, ſed ſæpè etiam labuntur in apoſtaſiam.

Dices, Si ejectio permittatur, hinc aperitur via, qua 56
exibunt quamplurimi; mali enim regulares ſtudioſè delinquent, ut ad ſæculum revertantur: at non eſt ita; rarò enim id accidit, quia ſic delinquentibus multa accidunt mala, carceres, ignominiæ, & alia plura antequam expellantur: multa etiam mala illis ſubſequuntur poſt ejectionem, nimirum perpetua infamia, ſuſpenſio ab ordinum miniſterio, difficultas quærendi victum, & alia id genus, ac præterea etiamſi hæc via aperiretur, tamen hoc minus malum eſſet, quam humores noxios intra ſepta nutriendo, bonos ſubjicere periculo contagionis, & ſtatum religionum perturbare.

Quam ſententiam Patres unanimiter ſequuti, cenſuerunt ad alia remedia confugiendum eſſe, ut deliberandum quibus modis ſit comprimenda Superiorum facilitas in expulſionibus faciendis, & minuendus numerus ejectorum.

Et primò omiſſis capitibus quoad apoſtatas, & fugitivos, 57
de quibus agi poterit in alia Congr. fuit ſtabilitum, ut innovarentur decreta Clementis VIII. ad regularium reformationem ſpectantia.

De qua tamen innovatione multi regulares conqueſti ſunt, eo quod d. decreta multa contineaot quæ hactenus uſu recipi non potuerunt. Tamen S. Congregatio ſemper perſtitit in ſententia, ut ea decreta innovarentur.

Tantum fuit dubitatum, an ex dictis decretis eſſet exci- 58
piendum caput illud, quo novitii jubentur prius approbari ab Ordinariis locorum. Regulares enim de hoc graviter, & meritò conqueruntur, & nonnulli aſſerunt ſe ab illius obſervantia fuiſſe oretenus liberatos à Paulo V. Et de hoc capite poſſet in præſentia deliberari.

Secundò, ſtabilitum eſt, ut in poſterum è Religionibus 59
nullus ex regularibus ejici poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis minimè cenſeatur, niſi præter ea, quæ à ſacris Canonibus, & Religionum ſtatutis hac in re præſcripta ſunt, unius etiam anni ſpatio in jejunio, & pœnitentia probetur in carceribus, quo elapſo ſi nihilominus non reſipuerit, ejici tandem poſſit, ſed à Generali tan- 60
tùm, adhibitis aliquibus Patribus gravioribus in generali Capitulo eligendis, tumque nonniſi inſtituto ſecundùm eorum ſtylum, & conſtitutiones proceſſu, & plenè

Digitized by Google

61 probatis cauſis expulſionis. Hoc caput placuit S. Congregationi, quia Patres non putarunt expedire, ut Conjudices à Generali deputentur, ne alioquin cauſa graviſſima expulſionis unius Generalis voto terminari videretur. Valdè tamen dubitatum eſt qua ratione fieri poſſit, ut ſex deputati à Capitulo, qui fortè eligentur ex diverſis provinciis, cùm Generali convenire poſſint adeò frequenter ut expulſionum cauſas, prout neceſſitas exegerit, expedire valeant: aliquibus propterea exiſtimantibus electionem fieri debere à Generali unà cum Diffinitoribus: Aliis verò unà cum Aſſiſtentibus, & aliis diverſa opinantibus. Unde in eam ſententiam tandem ab omnibus itum eſt, ut de his conjudicibus Generali aſſignandis audirentur Superiores Religionum, & res iterùm proponeretur.

Superiores auditi mediante perſona Procuratoris Barnabitarum, cui munus tractandi hoc negotium ab aliis Procuratoribus Religionum injunctum eſt, dicunt quatenus non placeat Sacr. Congregat. ut conjudices eligantur a Generali, difficilè poſſe reperiri formulam eligendi illos in Capitulo generali, quæ congruat omnibus Religionibus: nam aliqui Ordines non habent Diffinitores, alii non habent Aſſiſtentes; ideòque tutius exiſtimant ut ſimpliciter ſtatuatur ejectionem fieri debere à Generali unà cum ſex, vel quatuor Patribus à Capitulo eligendis. Unumquodque enim Capitulum cogitabit de eligendis iis, qui cum generali commodè convenire poſſint quoties opus fuerit: & tutius eſſet, ut id relinquatur generali Capitulo cujuſque Ordinis, quam ut à Sacra Congreg. præſcribatur.

Huic decreto poſſet addi, ut donec celebretur generale Capitulum, ſi quempiam ex juſtis, & neceſſariis cauſis expellere oportebit, ac prima vice, & uſque ad proximum generale Capitulum dumtaxat, ejectio fieri poſſit à Generali de conſilio, & aſſenſu ſex Patrum ab eodem Generali eligendorum.

62 Sic verò ejecti in habitu clericali incedant, atque Ordinariorum juriſdictioni, & obedientiæ ſubſint juxta decretum Concil. *Meldenſis cap.* 59. quod habetur *tom.* 6. *Conciliorum pag.* 410. in hæc verba. *Ut Monachus de monaſterio ſine conſultu, vel præſentia Epiſcopi, aut Vicarii eius ad hoc regulariter deductus non eiiciatur, cuius diſpoſitione, & authoritate de cætero vita, & converſatio eiecti ne perditus perpetuo fiat, ſi aliquo modo ſalvari poteſt, ordinari debet, atque decerni.*

63 Antequam hoc caput fuiſſet ſtabilitum, Congr. cenſuerat ſtatuendum, ut incorrigibiles ante expulſionem detinerentur in carcere per biennium. Sed reclamantibus regularibus, hoc tempus redactum fuit ad ſpatium unius anni.

64 Tertiò, ſtabilitum eſt, ut Superiores religionum nemini ex regularibus expulſis litteras teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam rejicientes, vel jubentes aliam ingredi Religionem.

Hoc caput fuit appoſitum, quia Superiores abſque legitimis cauſis ſæpè ejiciunt regulares, & ad juſtificandam ſententiam expulſionis, ſolent concedere dictas litteras teſtimoniales.

65 Quartò, ut ejecti extra religionem ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio ordinum.

66 Quoad hoc caput videtur deliberandum, an legitimè expulſis ſit præſcribenda aliqua ratio ſe ſuſtentandi, cùm celebrandi facultas illis adimatur, ne alioquin adducantur in deſperationem.

Tutius fortè videtur nullam eis rationem præſcribere, quia in hanc neceſſitatem incidunt ex proprio delicto, exemplo clericorum, qui poſt irregularitatem ex homicidio voluntario contractam, abſque diſpenſatione faciunt ſe ad ſacros Ordines promoveri: quamvis enim egeſtate laborent, & ſint in anguſtia: tamen Sedes Apoſtolica cum illis diſpenſare non conſuevit. Ad hoc *c.* 1. *ibi gloſ. fin. de ætat. & qual. & l. Bona fides ff. Depoſiti*, & quod notat gl. in Extrav. *Iniunctæ in verb. Suſpenſi de elect.* Deinde quia vivendi in ſæculo difficultate deterriti, regulares non delinquent ad hunc finem ut expellantur.

Ac demum quia expulſi ob anguſtias, quas patiuntur in ſæculo, fortè reſipiſcent, & emendati curabunt ad ſuam religionem redire. Felix autem eſt neceſſitas, quæ ad meliora compellit, ut ait Auguſtinus relatus à gl. in Clem. 1. *in verb. Scipſum de reliq. & venerat. Sanctorum*. Quod ſi in anguſtiis quoque obſtinatiores perſeverent in ſæculo, jam non ſunt digni, cùm quibus à Sede Apoſtolica miſericorditer agatur, quia impœnitentes ſunt. Ideòque abs re non eſſet addere huic capiti, ut adimeretur Ordinariis locorum facultas dictam ſuſpenſionem relaxandi: licet verè eam non habeant, ut patet ex dictis ſupra *n.* 10. Hac enim ratione dabitur expulſis occaſio adeundi Sedem Apoſtolicam, quæ ſemper paternè conabitur illos ad religionem reducere.

Quintò, concluſum eſt in ſuperioribus Congregat. ut 67
Regulares delinquentes triremium pœna non afficiantur, niſi ejuſmodi ſint crimina, quæ hoc ſupplicio in perpetuum ſint vindicanda: tuncque ad triremes ne relegentur, niſi in perpetuum. Quod ſi delicti qualitas leviorem pœnam exigat, tunc intra clauſtra condignè coerceantur,
proindèque unaquæque Religio privatos habeat carceres 68
in qualibet ſaltem provincia S. Congregatio ſic ſtatuendum duxit, quia regulares tranſmiſſi ad triremes ad tempus; eo lapſo redeunt ad religionem multo nequiores quàm antea, & alios ſuis corruptis moribus contaminant, & omnes afficiunt graviſſimo ſcandalo.

Verumtamen hoc caput valdè ægrè ferunt Regulares: & quamvis Congreg. ſemel atque iterùm ita cenſuerit; nihilominus Paulus V. dixit de hoc maturè deliberandum.

Habet hoc decretum in practica duas difficultates.

Prima, quia pœna triremium etiam ad tempus eſt formidabilis Regularibus; & hac ſublata, Religioſi multo facilius perpetrabunt ea crimina, pro quibus non venit irroganda pœna triremium, niſi ad tempus; & tamen ea crimina graviſſima ſunt, quia pœna ordinaria triremium ad vitam non infligitur Regularibus, niſi in caſibus, in quibus laici afficiuntur ultimo ſupplicio.

Secunda difficultas eſt, quia pro crimine, pro quo v. gr. eſſet irroganda Regulari pœna triremium ad quinque annos Regularis intra clauſtra non eſſet puniendus minori pœna, quam carceris per totidem annos, aut multo plures. At experientia docuit pœnam carceris nimis longi non eſſe obſervabilem in Religionibus, quia Superiores, aut nimio diſpendio aut cuſtodiæ difficultate, aut divinorum officiorum perturbatione, aut tædio diuturnæ carcerationis affecti, tandem illos dimittunt, vel ſinunt aufugere, & qui ſic fugerunt, in Apoſtaſiam, ac ſæpè etiam in hæreſim deſperationis cauſa labuntur. Itaque hoc caput triremium videtur valdè periculoſum: licet fortè præponderare videantur damna, quæ Religionibus inferuntur à Regularibus, cùm redeunt à triremibus ad Monaſterium.

Sextò, & ultimò, determinatum eſt ut innovetur Con- 69
ſtitutio Greg. IX. relata *in c. fin. de Regul.* qua ſtatuitur, ut Superiores teneantur quotannis requirere ſuos ejectos, & fugitivos, eoſque ad Religionem reducere: & præterea, ut declaretur *d. c. fin.* habere locum etiam in his, qui juſtè, ac diffinitivè expulſi fuerint contra Navarri ſententiam.

Hæc conſtitutio re vera nunquam fuit uſu recepta.

Regulares petunt, ut hoc caput, vel expungatur, vel declaretur habere locum, dummodo in expulſo adſit ſpes evidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarii. Quod ultimum videtur illis concedendum. Nam ſi Superioribus permittatur ſervatis ſervandis incorrigibiles ejicere, multò magis eſt eis permittendum eoſdem incorrigibiles non admittere; turpius enim ejiciuntur, quam non admittuntur; & alioquin ad quid permittendi eſſent ejicere incorrigibiles, ſi paulò poſt tenerentur illos ruſus recipere, imò etiam requirere, & ad monaſterium reducere?

Videntur ergo ita demum cogendi ad reductionem hujuſmodi, ſi appareat expulſos emendatos fuiſſe, aut ſit ſpes evidens emendationis. Hæc quoad Regulares ejectos, & incorrigibiles.

Quo verò ad apoſtatas, & fugitivos, inter decreta, quæ 70
hac de re fuerunt in præteritis Congregationibus firmata unum eſt tenoris infraſcripti videlicet.

Ut Apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, ut de cętero licentia ad religioné arctiorem tranſeundi, nulli concedatur, niſi concedenti legitimè conſtet eam religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tuncque Regularis rectà ſe transferat ad arctiorem.

Hoc caput ſupponit neceſſarium eſſe ut concedatur licentia tranſeundi ad arctiorem; & tamen hoc minimè verum eſt, quia ſufficit licentia petita licet non obtenta, *c. Licet de Regul.*

Regul. Abb. *conſ. 95. per totum lib.* 1. Unde hoc caput aut videtur delendum, aut ſtatuendum, ut deinceps nemini liceat etiam ad arctiorem tranſire, niſi de Superioris licentia petita, atque obtenta.

Quod fortè eſſet valde utile Religionibus; ſæpiùs enim Angelus Satanæ transformat ſe in Angelum lucis, & Religioſi temeritate, vel levitate animi, non zelo ſanctioris vitæ moventur ad tranſeundum, ut legitur in eodem *c. Licet*, & experientia docuit tranſeuntes ad arctiorem, etiam ad Carthuſianos, aut raro, aut nunquam proficere in Regulari diſciplina. Sed quia obſtat diſpoſitio *d. cap. Licet*, cui derogandum non videtur ob rationes in eo expreſſas; Hoc caput ita aptandum eſſet. Nullus de cætero permittatur ad ſtrictiorem tranſire, niſi prius Superiori legitimè conſtiterit eam religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit.

71 Deinde omiſſis aliis ſtabilitum eſt, ut ſi Apoſtatæ citra montes infra quatuor, ultra montes verò infra octo menſes à præſentis decreti publicatione inchoandos ſua ſponte ad ſuam quiſque religionem redierint, tum pœnarum omnium ipſis propterea infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur, ſuperioreſque benignè illos teneantur recipere, & paterna charitate complecti.

Hoc etiam caput ægrè fertur à Regularibus; qui propterea petunt ut reſtringatur ad pœnas tantum, quas poſitivas appellant, & ut ita redeuntes ſaltem debeant in Capitulo, vel coram Superiore culpam fateri, atque emendationem polliceri. Quod ſatis videtur rationabile, & minus per hoc derogabitur decretali Gregorii IX. *in d. c. fin. de Reg.* quo diſponitur, ut tam ejecti, quàm apoſtatæ ſeu fugitivi recipiantur in monaſterium ſalva ordinis diſciplina, hoc eſt (ut ibi explicat gloſ. & DD.) impoſita illis pœnitentia ſecundum quod Regula illius ordinis requirit, & præcipit. Libuit hic ſubnectere decreta ipſa de Regularibus apoſtatis & ejectis me Secretario compilata in S. Congreg. Concil. ut ex illorum inſpectione intelligi poſſit quid in præmiſſis ſeoſerit Sedes Apoſtolica.

DECRETA S. CONGREGATIONIS Concilii.

De Regularibus Apoſtatis, & Eiectis.

SAcra Congr. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum, Regularium ejectorum, & fugitivorum ſtatui conſulere, illorumque ſcandula ſubmovere, & ſuccreſcentem numerum frangere operæpretium exiſtimans, auditis Religionum Superioribus, reque diligentiſſimè perpenſa, communicato etiam conſilio cum S. D. N. Urbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis ſuæ facultate infraſcripta decreta edidit.

Ac primo, ut infecta ſemina, è quibus pravi ejuſmodi fructus potiſſimum, prodeunt, deinceps ne ſerantur in vinea Domini, cenſuit eſſe innovandas, & Sanctiſſimi authoritate innovat Conſtitutiones, & decreta generalia ſan. mem. Clem. VIII. ad Regularium reformationem, ac Novitiorum receptionem, profeſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia, diſtrictèque præcipit Generalibus atque aliis omnibus Ordinum Superioribus, ut illa exactè obſervent, atque ut obſerventur efficiant, ſub pœnis ſtatutis in iiſdem Conſtitutionibus. A quibus tamen excipiendum cenſuit, caput illud, quo decernitur, ne in conventibus, ſeu monaſteriis ad Novitios recipiendos hactenus deſignatis, & approbatis ſeu impoſterum deſignandis, & approbandis Novitii ad habitum ullatenus recipi poſſint, niſi priùs à Congregatione reformationis Apoſtolicæ, vel à propriis locorum Ordinariis expreſsè, & nominatim approbati fuerint. A cujus quidem decreti obſervatione S. Congreg. juſtis de cauſis cenſuit Regulares eſſe abſolvendos, prout authoritate Sanctiſſimi Domini Noſtri abſolvit, atque exemit.

Deinde, ut apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, ut de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem tranſire, niſi prius Superiori legitimè conſtiterit, eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tumque regularis rectà ſe transferat ad arctiorem. Quod ut re ipſa adimpleatur, idem Superior omni ſtudio, ac diligentia invigilet.

Rurſus ſtatuit, ut fugitivi, & Apoſtatæ, ſive habitum regularem deferant, ſive non, poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, ubi moram trahunt, in carceres conjici, ac Superioribus Regularibus conſignari, ſecundum regularia inſtituta puniendi, utque ipſi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere, atque efficere ut apprehendantur, ſalva tamen in omnibus facultate Ordinariis locorum attributa decreto Conc. *cap. 3. ſeſſ. 6.* Quod ſi Apoſtatæ hujuſmodi citra montes infra quatuor, ultra montes verò infra octo menſes à præſentis Decreti publicatione inchoandos, ſua ſponte ad ſuam quiſque Religionem redierit, tum pœnarum omnium ipſis propter apoſtaſiam inflictarum, aut infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur. Ita tamen ut debeant à Superiore abſolutionem humiliter petere, & coram eo culpam fateri, atque emendationem polliceri: Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab hujuſmodi pœnis abſolvere, & paterna charitate cõplecti.

Adhæc, ut in poſterum è Religionibus nullus legitimè profeſſus ejici poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis, verè autem incorrigibilis minimè, cenſeatur, niſi non ſolum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex juris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte Statutis, & Conſtitutionibus cujuſque religionis, & ordinis, etiam à Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis, verùm etiam unius anni ſpatio in jejunio, & pœnitentia probetur in carceribus, proindèq; unaquæq; religio privatos habeat carceres in qualibet ſaltem provincia. Elapſo autem anno ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua pervicacia perſeveraverit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre ejici tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantum de conſilio: & aſſenſu ſex Patrum ex gravioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congreg. Generalibus; tumque nonniſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & pleoè probatis cauſis expulſionis ad S. Canonum præſcriptum. Interea tamen uſque ad primum Generale Capitulum, ſeu Congregationem proximè celebrandam, ſi quempiam ex juſtis, & neceſſariis cauſis expellere oportebit, ejectio fieri poſſit à Generali cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, ut ſupra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes à præſentis Decreti publicatione; ſervata tamen in reliquis forma ſuperiùs præſcripta. Sic verò ejecti, quandiù non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarii loci juriſdictioni, & obedientiæ ſubſint, proindèque Generalis illicò expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterùm S. Congr. religionum Superiores ſeriò admonet, ac per Jeſu Chriſti viſcera obteſtatur, ut memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, ut lucrentur animas fratrum ſuorum ferè in profundum malorum delapſas, antequam graviſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur. Idque eo magis, quod ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officii immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noſter Jeſu Chriſtus in ſupremo Dei judicio de eorumdem Prælatorum manibus ſit requiſiturus.

Præterea ſtatuit, ut iidem Superiores nemini ex religioſis expulſis litteras teſtimoniales concedant illos ad Sedem Apoſtolicam rejicientes, vel jubentes aliam ingredi religionem.

Item, ut ejecti extra Religionem degentes, ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.

Ac poſtremò cenſuit, eſſe innovandam, & ſuæ Beatitudinis authoritate innovat Conſtitutionem felic. rec. Gregorii IX. relatum in cap. fin. extra de regul. ac propterea declarat, eam Conſtitutionem in iis quoque vendicare ſibi locum, ſervandamque eſſe, qui juſtè, diffinitivèque, ac juris ordine ſervato expulſi fuerint; dummodò tamen in expulſis hujuſmodi ſubſit ſpes evidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarii, cujus conſcientiam in his litteris concedendis S. Congregatio ſeriò oneravit.

Ne qua verò difficultas in ſupraſcriptis decretis & ordinationibus exequendis ſuboriatur. Sacr. Congreg. Sanctiſſimo Domino Noſtro annuente, atque approbante, univerſis

Generalibus, Provincialibus, Commiſſariis, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Propoſitis, Guardianis, Vicariis, & quibuſcunque aliis Superioribus quorumcunque Ordinum, vel Congregationum, Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium ubique locorum exiſtentium injungit, ſerioque mandat, ut illa diligenter obſervent, atque obſervari procurent in omnibus Cœnobiis, ac Monaſteriis, Collegiis ac Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium ubique locorum exiſtentibus, efficiantque ut tam Decreta ſupradicta fel. rec. Clem. VIII. quam præſentes Ordinationes in ſingulis ejuſmodi locis bis ſaltem in anno legantur in publica menſa.

Si quis verò ipſorum adverſus ea, quæ ſuperiùs præſcripta ſunt, vel eorum aliquid, quoquomodo facere, vel moliri præſumpſerit, ipſo facto pœnam incurrat privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vociſque activæ, & paſſivæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa impoſterum obtinenda, pœnaque hujuſmodi ſit Sanctitati ſuæ, ac Sedi Apoſtolicæ reſervata, iiſdem Superioribus, etiam Generalibus & Protectoribus illam moderandi, ſeu relaxandi poteſtate penitus interdicta; & nihilominus ſit irritum, & inane quicquid ſecus, à quoquam actum extiterit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Monaſteriorum, Conventuum, Domorum, ac locorum, Regularium quorumcunque necnon illorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus, quoque, indultis, & privilegiis, etiam in corpore juris clauſis, aut ex cauſa, vel titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus, approbatis, & innovatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet; tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea, quæ ſupradictis quomodolibet adverſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſsè, Sanctitatis ſuæ authoritate derogat, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Dat. Romæ die 21. Septembris 1624.

C. Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſp. Fagnanus S. Congr. Secr.

Decreta generalia fel. rec. Clem. Papæ VIII.

De novitiis ad habitum Regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in Conventibus deſignandis.

CLEMENS PAPA VIII.

Regularis diſciplinæ reſtitutioni, pro qua potiſſimum juxta noſtri muneris debitum laborare non deſiſtimus, illud in primis magnum impedimentum afferre quotidiano uſu compertum eſt, quod in omnibus Conventibus, iis præſertim, qui majori reformatione indigent, ſinguli ad Religionem venientes, paſſim recipiuntur. Unde fit ut quo magis Nos variis Conſtitutionibus malè affectas radices amputare ſtudemus: eo magis in dies depravata, infructuoſaque ejuſmodi noviter profitentium germina ſuccreſcant. Cui quidem malo occurrere volentes, præſenti Decreto ſtatuimus, directèque præcipimus omnibus Generalibus, Provincialibus, Commiſſariis, Miniſtris cæteriſque Superioribus Conventuum intra Italiæ, & Inſularum adjacentium fines exiſtentium quibuſcumque, & quorumcumque Ordinum Mendicantium, ut de cætero neminem ſub quovis prætextu, aut colore ad habitum Regularem admittant, niſi in Conventibus authoritate noſtra propediem in unaquaque provincia deſignandis. Inſuper ſancimus, ut quoad ejuſmodi Conventus, ut præfertur, per Nos deputati non fuerint; omnes præfatorum Ordinum Superiores à receptione quorumcunque Novitiorum, ſive ad habitum, ſive ad profeſſionem omninò abſtineant. Superior, qui hujus Decreti tranſgreſſor extiterit, ipſo facto pœnam privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vociſque activæ, & perpetuæ inhabilitatis ad alia impoſterum obtinenda, ſe noverit incurriſſe, ac aliis etiam pœnis arbitrio noſtro ſubjaceat. Receptiones verò, & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra hujuſmodi Decretum noſtrum admiſſi fuerint nullas, & irritas ex nunc decernimus & declaramus. Privilegiis, Statutis, & conſuetudinibus quibuſcunque in contrarium minimè obſtantibus. Dat. Romæ die 12. Martii 1596.

Renovatio & ampliatio ejuſdem Decreti.

De Novitiis ad habitum regularem non recipiendis, niſi in monaſteriis, & locis deſignandis.

Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Clem. Divina providentia Papa VIII. cùm jam dudum animadverteret collapſæ Regularis Diſciplinæ inſtitutioni, pro qua potiſſimum, juxta ſui muneris debitum, vigilare, ac laborare non deſiſtit, illud in primis magnum impedimentum afferre, quod in omnibus Monaſteriis, & Conventibus, iiſque præſertim qui majori indigent reformatione, ſinguli ad Religionem profitendam accedentes, paſſim, ac ſine delectu recipiuntur, ac inde fieri, ut quò magis variis Conſtitutionibus malè affectas radices evellere ſtudet eò magis infructuoſa noviter profitentium germina quotidie ſuccreſcant: cùmque ob zelum, ac deſiderium, quo tenetur Sanctitas Sua omnes Regulares ad vetus ſuæ cujuſque religionis inſtitutum redigendi, diſtrictè prohibuerit, ne quis in certis Monachorum, & Mendicantium Ordinibus ad ſuſcipiendum habitum religionis admitteretur, profiteretur ve, quouſque monaſteria, & Conventus aliquot deſtinarentur, in quibus poſſet commodius regularis obſervantia, ſecundum reformationem à Sanctitate Sua inſtitutam introduci: Quia tamen non obſtante tali probibitione, cognovit nonnullos fuiſſe, vel ſub colore facultatis, & licentiæ à Sanctitate Sua obtentæ, vel quia talis probibitio ad illorum notitiam non pervenerit, receptos, & admiſſos, præter mentis ſuæ ſenſum; Idcircò huic malo proſpicere volens, ne licentiarum, ac facultatum hujuſmodi ſubreptione, ac prætextu, Decretum Sanctitatis Suæ irritum reddatur; Nunc denuò diſtrictè præcipit, ac mandat omnibus Generalibus, Provincialibus, Commiſſariis, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, & Guardianis, quibuſcumque, cæteriſque Superioribus Conventuum, Monaſteriorum, ac Domorum quocumque nomine appellentur, intra Italiam, & Inſularum adjacentium fines exiſtentium, quorumcumque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium (exceptis tamen Carthuſianorum, Fratrum Minorum de ſtrictiori obſervantia, necnon Capuccinorum S. Franciſci, Reformatorum S. Dominici, Diſcalceatorum Ordinis Carmelitarum, necnon Fratrum Congregationis Fullienſis, Ciſtercienſis Ordinis, ac Eremitarũ Eremi Camaldulenſis, & Montis Coronę, Clericorum Regularium Theatinorum, Societatis Jeſu, Sancti Pauli Decollati, & aliorum de Somaſcha, Miniſtrorum infirmorum, reſpectivè Ordinibus, Societatibus, ſeu Congregationibus, nuncupatis, quæ etiam antea exceperat, & nunc iterùm excipiendo, voluit prohibitionem hanc ad illa nullo modo extendi.) Ne ſub cujuſvis licentiæ, & facultatis impetratæ, vel impetrandæ obtentu, niſi per litteras in forma Brevis duntaxat, & non aliàs, quemquam ad habitũ regularem ſuſcipiendum, nec etiam converſos niſi in Conventibus Monaſteriis,

& Do-

& Domibus, aothoritate ejuſdem S. D. N. propediem in unaquaque provincia deſignandis, recipere, aut receptos ad profeſſionem admittere ullo modo audeant. Quinimò contra primam prohibitionem Sanctitatis ſuæ receptos, etiam ſi imperfectum habitum, aut ſine capucio gerant poſt præſentis Decreti in Romana Curia publicationem, omninò ejicere debeant.

Superiorem autem, qui hujus Decreti tranſgreſſor extiterit, ipſo facto pœnam privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vocis activæ & paſſivæ, & perpetuæ inhabilitatis ad alia impoſterum obtinenda, eo ipſo incurrere voluit, ac decrevit, & aliis etiam pœnis arbitrio Sanctitatis Suæ imponendis ſubjacere.

Receptiones verò, & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra hujuſmodi Decretum admiſſi fueriot, nullas, & irritas eſſe ad quemcunque effectum ex ounc decernit, & declarat.

Hoc autem Decretum noluit Sanctitas Sua eos Ordines comprehendere, qui Conventus, Domos, & Monaſteria à ſe probata pro Novitiorum receptione, & educatione, hactenus permiſſione ſua conſtituerint.

Cæteras verò licentias, ſive particulares, quæ in hanc diem effectum non ſunt ſortitæ, revocat, & annullat.

Vult autem Decretum hoc ſuum in ſolitis locis Urbis publicatum ita prædictorum ſingulos afficere, ac ſi cuilibet perſonaliter fuiſſet intimatum, privilegiis, ſtatotis, & Conſtitutionibus quibuſcumque in contrarium minimè obſtantibus.

Dat. Romæ apud S. Marcum die 20. Menſis Junii 1599.

Decreta pro reformatione Regularium, tam Monachorum, quàm Mendicantium cujuſcunque Ordinis, & inſtituti.

CLEMENS PAPA VIII.

3 NUllus omninò prætextu cujuſcumque privilegii, vel ſuperioritatis, etiam Generalatus, à ſervitio Chori cenſeatur immunis, niſi pro tempore qoo quis in proprii officii munere actu fuerit occupatus. Cùm Lectoribus autem, & Prædicatoribus Superiores iis tantum diebus, quibus eos legere, aut prædicare contigerit, diſpenſare poſſint; Idem quoque præſtare valeant cum ægrotis, & ſtudiorum cauſa legitimè impeditis. In eos verò, qui negligentes, aut inobedientes fuerint, ſalutari pœnitentia Superiores animadvertant ad præſcriptum Regulæ, & Conſtitutionum, alimeoti etiam, ſi opus fuerit, ſubtractiooe.

Lectio Sacræ Scripturæ, vel caſuum conſcientiæ bis in hebdomada præſcriptis diebus in ſingulis Monaſteriis, & Conventibus habeatur, ad quam Fratres omnes conveniant, eaque abſoluta, mutua collatione circa explicatam doctrinam ſeſe utiliter exerceant.

Quod Triden. Concilii Decreta de paupertatis voto cuſtodiendo fideliùs obſerventur, Præcipitur, ut nullus ex fratribus, etiam ſi Superior ſit, bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, proventus, cenſus, eleemoſynas, ſive ex concionibus, ſive ex lectionibus, aut promiſſis, tam in propria Eccleſia, quam ubicunque celebrandis; aliovè ipſorum juſto labore, & cauſa & quocunque nomine acquiſita, etiam ſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tanquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere poſſit: ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, redditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.

4 Neque Superioribus, quicumque illi ſint, ullo pacto liceat eiſdem fratribus, aut eorum alicui bona ſtabilia, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commodum, etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine concedere.

5 Eorum verò, quæ ad neceſſitatem conceſſa erunt, nullus quicquam poſſideat, ut proprium, neque ut proprio utatur.

6 Qui in præmiſſorum aliquo deliquerit, pœnas, nedum à Concilio Tridentino præſcriptas: ſed alias quoque

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

multo graviores, ſuperiorum arbitrio imponendas, incurrat.

7 Nulla quorumcumque ſuperiorum diſpenſatio, oulla licentia, quaotum ad bona immobilia, vel mobilia fratres excuſare poſſit, quo minus culpæ, & pœnæ ab ejuſdem Concilii Decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ obnoxii ſint, etiamſi ſuperiores aſſeverent hujuſmodi diſpenſationes, aut licentias concedere poſſe, quibus in ea re fidem minimè adhiberi volumus.

8 Fratrum veſtitus, & ſupellex cellarum ex communi pecunia comparetur, & omninò uniformis ſit fratrum, & quorumcumque Superiorum, ſtatuique paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat: itaut nihil ſuperflui admittatur; nihil etiam, quod ſit neceſſarium alicui denegetur.

9 Quæcumque Fratrum veſtes, ſive laneæ, ſive lineæ, omniſque alia ſupellex in aliquem commodum Conventus locum deferaotur, ibique ab uno, vel duobus fratribus huic muneri deputatis diligenter cuſtodiantur, ut inde ſuperioris arbitrio, prout unicuique opus fuerit, ſubminiſtrari opportunè poſſint.

10 Omnes etiam ſuperiores, quicumque illi ſint, eodem pane, eodem vino, eodemque obſonio, ſive eadem (ut ajunt) pitantia, in communi menſa prima, vel ſecunda, niſi infirmitatis cauſa impediti fuerint, veſcantur, neque ſingulare aliquid, quo privatim quiſque in cibum utatur, ullo modo afferri poſſit, ſi quis in ea re peccaverit, nihil ea die alimenti percipiat, niſi panem, & aquam.

11 Superiores omnes, etiam Generalis, qui redditus, aut præſtationes peculiares ratione officiorum habent, eorum accepta, & expenſa in libro diſtincto fideliter, & diligenter adnotari curent, neque in alios uſus, quam ratione officii ſui neceſſarios, quicquam expendant. Cùm verò contigerit ipſos in aliquo conveotu commorari, eam pecuniæ quantitatem in commune cooferant, ex qua ſibi, & iis, qui ſecum erunt, victus ad præſcriptum Regulæ, & Conſtitutionum ſuppeditetur.

12 Nullus ex Superioribus locorum, adminiſtrationem bonorum, aut aliarum rerum, diſpenſationemque pecuniarum, & redditunm ſui conveotus, etiam nomine cooventus per ſeipſum habere, ſive exercere poſſit, ſed univerſum id onus tribus fratribus ejuſdem cooventus à Generali ita demandetur, ut unus rerum, & bonorom, redditnumque colligendorum, ac exigendorum curam habeat: alter tanquam depoſitarius, pecunias, ac cætera ab illo collecta, & exacta fideliter aſſervet: alius de pecuniis, & rebus à Depoſitario acceptis Priori, & Fratribus, ac Conventui univerſo de oeceſſariis, mandante tamen ipſo Priore, non ſecundum proprium affectum, ſed juxta charitatis regulam, veluti bonus diſpenſator provideat, officiorum hojuſmodi confuſione penitus interdicta.

13 Cæterum hi tres tam impenſi, quàm accepti ſingulis menſibus Superiori locali, adhibitis etiam duobus, vel tribus fratribus ejuſdem conventus probatioribus, rerumque uſu peritis, rationem reddant: Deinde ipſimet rurſus, præſentibus Priore, & peritis prædictis, Generali, cùm advenerint: denique ipſe Generalis, in quolibet proximo Capitulo Generali ſaltem coram tribus judicibus, ab ipſo Capitulo ad hoc conſtitutis, illorum omnium, univerſamque ſuæ adminiſtrationis tam publicæ, quàm privatæ rationem reddere teneatur, cujus etiam exemplum authenticum ex actis Capituli deſcribatur, ad hoc, ut ad omne mandatum noſtrum, vel Sedis Apoſtolicæ Romam tranſmitti poſſit.

14 In unoquoque Conventu, fratrum is tantum deinceps conſtituatur, & impoſterum retineatur oumerus, qui ex redditibus illius propriis, vel ex communibus conſuetis, vel etiam ſingulorum eleemoſynis, aliiſve quibuſcumque obventionibus in commune (ut præfertur) conferendis commodè poſſit ſuſtentari: redditus verò, & ſupradicta omnia in communi loco, ac tuto diligenter aſſerventur.

15 Soperioribus autem, ne Concilii Tridentini, aut hæc noſtra Decreta declarare, interpretari, aut relaxare ullo modo poſſint, omninò interdicimus, & prohibemus, decernentes irritum, &c. Si quis autem contra præſumpſerit attentare, is eo ipſo omni gradu, officioque privatus, & ad ea perpetuò inhabilis exiſtat.

16 Nullus oiſi actu legat, vel prædicet, aliquo ſui gradus privilegio gaudeat.

17 Si alicui ex neceſſaria cauſa, Generalis judicio probanda,

Digitized by Google

ſocius ex eodem Ordine, qui illi miniſtret, concedendus erit, is niſi vigeſimumquintum agat annum, & qui communi ſervitio ſit deputatus, non concedatur, & ſi commodè fieri poteſt, ſit laicus converſus.

18 Ut omnis ſcandalorum, & vagationis occaſio tollatur, Conventus clauſura perpetuò, ac diligenter ſervetur, ac propterea à Superiore janitor conſtituatur, qui diligentia, ac morum integritate maximè commendetur: is januæ cuſtodiendæ ſemper aſſiſtat, eamque nemini fratrum aperiat, niſi ſocium, & exeundi licentiam obtinuerit.

19 Nullus à Conventu egredi audeat, niſi ex cauſa, & cum ſocio, licentiaque ſingulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta à Superiore, qui non aliter eam concedat, niſi cauſa probata, ſociumque exituro adjungat, non petentis rogatu, ſed arbitrio ſuo, neque eundem ſæpius. Licentiæ verò generales exeundi, nulli omninò concedantur.

20 Contravenientes autem pœna gravi, etiam carceris ad Superioris arbitrium plectantur, eandem etiam janitor ſubeat, ſi ſciens exeundi facultatem fecerit.

21 Cùm autem quis in Conventum revertitur, Superiorem iterùm adibit, benedictionem recepturus, qui à ſocio itineris rationem, & quid rei actum ſit, diligenter perquirat.

22 Nullos fratres Romam venire Superiores permittant, niſi prius à Generali, vel Protectore dumtaxat licentiam in ſcriptis impetraverint.

23 Si quis autem ſine hujuſmodi facultate Romam venire præſumpſerit, voce activa, vel paſſiva biennio privatus exiſtat, ſubiturus etiam alias arbitratu Superiorum infligendas pœnas. Quæ item omnia adverſus eos, qui ſupradictos admiſerint, & receperint, ſine ulla exceptione locum habeant.

24 Habeat Superior clavem ita fabrefactam, ut cùm ſibi videbitur cellas omnes feſerare poſſit, & propterea nullus cellam, etiam noctu ita claudat, quin ſemper à Superiore poſſit aperiri.

25 In medio Dormitorii totam noctem lampas colluceat.

26 Nullus etiam Superior cellas ſive in clauſtro, ſive alibi ſeparatas à communi dormitorio habeat, ſed unuſquiſque unica cella, eadem cum cæteris aliorum fratrum conjuncta, nudis omninò parietibus, ac lecto, & menſa humilibus, uniformique ſupellectili (ut præfertur) quemadmodum religioſos decet, contentus ſit: poſſit tamen Generalis alicui ex Superioribus conventuum, ſi eorum muneris, & officii neceſſitatem id exigere cognoverit; alteram etiam cellam concedere.

27 Cellæ ſive ędiculæ quę extra dormitorium ſeparatim ſunt ad officinas, aut alias ad communem uſum, & commoditatem conventus redigantur.

28 Sigillatim ſuo quiſque lecto cubet, neque ullibi duo in eodem lecto dormire poſſint, qui omnes ad certam formam redigendi erunt.

29 In privatis cellis nulli camini permittantur: ſed omnes obſtruantur ſtatim, cardinibus etiam è parietibus convulſis, ut res illa non ad tempus facta, ſed perpetuò duratura videatur, cellis tamen Generalis aut alterius Superioris ac Predicatoris exceptis.

30 Conventus feneſtræ omnes, quæ in vias publicas, aut in vicinas laicorum ædes proſpiciunt, muro ita obſtruantur, ut omninò iis proſpectus impediatur.

31 Valetudinarium in ſingulis conventibus certo, ac ſalubriori loco conſtituatur, quod pro loci ſitu, ac fratrum numero, quoad fieri poterit, commodiſſimum eſſe poſſit, in quo fratres omnes, cùm ægrotabunt, curentur, nec inde niſi recuperata ſanitate abire permittantur. Qui verò infirmorum curæ præpoſiti ſunt, omni ſedulitate, ac charitate operam ſuam præſtabunt, ac curabunt ne quid ægrotis omninò deſit quod ad ſanitatem recuperandam pertineat.

32 Ineatur ratio, qua, ſublatis licentiis, ac facultatibus hactenus quibuſcunque conceſſis, degentes extra Conventus clauſtra, ad ea quamprimum revocentur, nec de cętero, niſi ex graviſſima cauſa à Sede Apoſtolica probanda, hujuſmodi facultates concedi poſſint.

33 Nulli impoſterum ad habitum, aut profeſſionem admittantur, niſi in Conventibus per Sedem Apoſtolicam in qualibet provincia deputandis.

34 Curent Superiores, ut conſtitutio interdicens largitiones munerum, & præſcribens hoſpitalitatis formam ab omnibus in quolibet Conventu inviolabiliter obſervetur.

35 Ut omnis officiorum ambitus occaſio præcludatur, caveant, omnes à directa, vel indirecta vocum, ſeu ſuffragiorum procuratione, tam pro ſe ipſis, quàm pro aliis, tum in Capitulis locorum, tum in cæteris præſertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, ſeu alibi. Quicunque ſecus fecerint, præter alias pœnas, & cenſuras hactenus contra hujuſmodi ambientes inflictas, quas in ſuo robore permanere volumus, in pœnam privationis officiorum, quæ obtinent, eo ipſo incidant, & ad futura quæcunque pariter inhabiles habeantur, ſuper quo cum eis diſpenſari à nemine poſſit, niſi à Nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, & pro qualitate culparum gravius etiam plectantur. Porrò ſupradictas omnes pœnas ad complices, ac ſimpliciter ſcientes, & non revelantes extendimus.

36 In Superiorum, & Officialium omnium electionibus forma præſcripta à Sacro Conc. Trident. & Ordinis conſtitutionibus inviolabiliter ſervetur, jurentque Electores ſecundum veritatem cujuſque conſcientiæ probiores, ac magis idoneos ſe electuros, ac propterea priuſquam ad electionem deveniatur, in primis & ante omnia prælegantur conſtitutiones de qualitate, & requiſitis eligendorum. Ad officia, gradus, & Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui poſſint, & conſueverint regulas Ordinis, & Conſtitutiones obſervare, præſertim quæ pertinent ad ſervitium Chori, ac veſtitum, ac victum communem.

37 Eligantur in Capitulo Generali, vel Provinciali aliquot graves, & periti ex fratribus cujuslibet provinciæ, ſaltem tres, qui admittendos ad prædicationem verbi Dei, vel ad audiendas confeſſiones etiam ipſorum fratrum, ac Lectores publicos diligenter ſimul examinent, priuſquam probentur, & ad hujuſmodi miniſteria admittantur. Horum etiam curæ ſit examinare, & probare, tam quoad doctrinam, quam quoad mores, promovendos ad quoſcunque Ordines, in quo ſervetur decretum Congregationis interpretum Sacri Concilii Tridentini, hac de cauſa nuper editum, & promulgatum.

38 Illud porrò Superiores omnes in Domino admonemus, ut memores ſint rationis quam in noviſſimo die reddituri ſunt pro grege ſibi commiſſo; ac propterea omni ſtudio invigilent, ut quæ in eorundem Ordinum Regulis, & Conſtitutionibus de oratione mentali, ſilentio, jejuniis, capitulo culparum, aliiſque ſpiritualibus exercitiis prudenter, ac piè ſancita ſunt ea omnia, & ſingula, ad unguem obſerventur, intelligantque ſuper his veluti fundamentis omnium Religionum ædificia conſtruenda, & amplianda eſſe, quæ ut faciliorem exitum ſortiantur, & fructus uberiores in animis fratrum producant, valdè opportunum erit, ſi in quolibet Conventu, ſingulis hebdomadis habeatur ſermo de religioſa diſciplina, regularique obſervantia.

39 Quo verò omnia ordinatè peragantur, appendatur tabella in loco conſpicuo uniuſcujuſque Conventus, in qua diſtinctè adnotetur quid ſingulis horis cujuſque diei quilibet frater præſtare debeat, ut certo quoque ſigno præmonitus, majori animi præparatione ſuo muneri ſatisfacere poſſit. Quæ Ordinis Conſtitutiones, his Decretis non adverſantur, inviolatè cuſtodiendæ erunt.

40 Quibus horum Decretorum Capitibus certa pœna præſcripta non eſt, arbitrio Generalis, vel alterius immediati Superioris infligatur. Ut autem hæc Decreta (donec alia, quæ pleniorem reformationem facient, edantur) ab omnibus obſervari poſſint, diſtrictè præcipimus Generalibus, ac omnibus aliis quibuſcumque Superioribus, ad quos hoc ſpectat, ut curent, ac efficiant, ea omnia inter alias eorundem Ordinum Conſtitutiones perpetuò valituras redigi, interdicta omninò eorum ſingulis facultate illas declarandi, & adverſus eas unquam diſpenſandi, alioquin ſciant ſe in pœnam Generalatus, & officiorum privationis, ac inhabilitatis perpetuè ad alia quoque munera ipſo facto, & ſine ulla exceptione reſpectivè incidiſſe.

41 Ne verò prætextu dilatę publicationis eorum obſervatio, quoquomodo differri poſſit, aut impediri, volumus, ut poſt illorum publicationem in Conventu, vel monaſterio cujuslibet Ordinis de Urbe factam, Generalem, alioſque Ordinum Superiores, cæteroſque quoſcunque fratres præ-

ſentes,

Digitized by Google

ſentes, ſtatim: reliquos verò abſentes citra montes, unius menſis, ultra montes, trium menſium ſpatio ita arctent, ac ſi eorum ſingulis perſonaliter intimata fuiſſent.

42 Inſuper mandamus, quod Generales in ſingulis Conventibus citra montes, unius menſis, ultra verò montes, trium menſium curſu Decreta ſupradicta publicari faciant, ſub pœna privationis Generalatus, aliiſque arbitrio noſtro imponendis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum die 25. menſis Junii 1599.

Decretum illud, quo Fratres Romam petere cum Generalis, & Protectoris licentia dumtaxat permiſſum eſt, Sanctitas Sua extendi ad Provincialem decrevit, itaut Provincialis ipſe ex cauſa communi totius provinciæ dumtaxat facultatem hujuſmodi facere valeat, declaravitq; pœnam privationis vocis activæ, & paſſivæ contrafacientibus inflictam Sanctitati Suæ reſervatam eſſe, interdicta omninò eorum Superioribus ſingulis, etiam Generali, ac Protectori facultate illam moderandi, ac relaxandi. Datum Romæ die 20. Martii 1601.

Decretum fel. rec. Clementis Papæ VIII. ſuper caſuum reſervatione ab omnibus Regularium Superioribus obſervandum.

Sanctiſſimus Dominus noſter, qui jam pridem accuratè perpendit, ac re ipſa comperit quod reſervatio facultatis abſolvendi Religioſos pœnitentes à peccatis quibuſdam gravioribus niſi Superiores admodum prudenter, ac moderatè illa utantur, nonnullos infirmiores, qui interdum Superiori ſuo conſcientiæ maculas detegere formidant, adducere poſſet in æternæ damnationis periculum, & ſpiritualis remedii deſperationem; ideò, ùt huic malo Sanctitas Sua opportunè proſpiceret, decrevit, ut nemo ex Regularium Superioribus peccatorum abſolutiones ſibi reſervet, exceptis iis, quæ ſequuntur, aut omnibus, aut eorum aliquot, prout ſubditorum utilitati expedire prudenter in Domino judicaverint.

Veneficia, Incantationes, Sortilegia.

Apoſtaſia à Religione, ſive habitu dimiſſo, ſive retento, quando eò pervenerit, ut extra ſepta Monaſterii, ſeu Conventus fiat egreſſio. Nocturna ac furtiva è Monaſterio, ſeu Conventu egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta.

Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Juramentum falſum in judicio regulari, ſeu legitimo.

Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſequuto.

Falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterii, aut Conventus. Furtum de rebus Monaſterii, ſeu Conventus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale.

Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus.

Occiſio, aut vulneratio, ſeu gravis percuſſio cujuſque perſonæ.

Malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores.

Si quod aliud prætereà peccatum grave pro Religionis conſervatione, aut pro conſcientiæ puritate reſervandum videbitur, id non aliter fiat, quàm Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in provincia, matura diſcuſſione, & conſenſu.

Non liceat Superioribus Regularium confeſſiones ſubditorum audire, niſi quando peccatum aliquod reſervatum admiſerint, aut ipſimet ſubditi ſponte, ac proprio motu id ab iis petierint.

Superiores in ſingulis domibus deputent duos, tres, aut plures Confeſſarios, pro ſubditorum numero majori, vel minori, iique ſint docti, prudentes, ac charitate præditi, qui à non reſervatis eos abſolvet, an quibus etiam reſervatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam debere committi ipſe in primis Confeſſarius judicaverit.

Tam Superiores pro tempore exiſtentes, quàm Confeſſarij, qui ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentiſſimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt ad exteriorem gubernationem utantur.

Licebit tamen Superioribus determinare pœnitentias graves quibuſdam peccatis, etiam non reſervatis à Confeſſariis imponendas, quæ ſubditos ab hujuſmodi perpetrandis cohibere poſſint.

Atque ita per quoſcumque Regularium Superiores, quicumque illi ſint, obſervari mandavit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac cujuſvis Concilii, etiam generalis Decreti, necnon conſuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore obſervatis, aut regulis in generalibus, ſeu provincialibus Capitulis editis, ſtatutis, & Conſtitutionibus etiam Apoſtolica auctoritate confirmatis, privilegiis, indultis, & conceſſionibus quorumcunque, quorum tenores hic pro expreſſis haberi voluit, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Petrum die 26. menſis Maii, Anno Domini 1593.

Sanctitas Sua deinceps declaravit & declarat, ut ſi hujuſmodi Regularium Confeſſariis caſus alicujus reſervati facultatem petentibus Superior dare noluerit, poſſint nihilominus Confeſſarii illa vice pœnitentes Regulares etiam non obtenta à Superiore facultate, abſolvere.

Formula concedendi facultatem pro Novitiis ad regularem habitum recipiendis in Monaſteriis, & locis deſignatis.

Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N. D. Clemens Divina providentia Papa VIII. cùm regularem diſciplinam reſtituere, atque in priſtinum ſtatum revocare maximè cuperet, regulareſque omnes, vitam, moreſque ſuos ad rationem ejus inſtituti, quod quiſque profeſſus eſſet, ita componere, ut quæ ad votorum vim, habitum, victumque communem pertinent, ea potiſſimum ſinguli religioſiſſimè obſervarent, generali Decreto, quod de menſe Junii editum, tertia Julii anni 1599. promulgatum fuit, Ordinum religioſorum Superioribus, (nonnullis exceptis) prohibuit, ne aut Novitios reciperent, aut quenquam ad profeſſionem ante admitterent, quàm à Sanctitate Sua monaſteria aliquot ad eam rem præſcripta eſſent, in quibus obſervantia regularis vigeret. Nunc verò eadem Sanctitas Sua à locorum etiam Ordinariis, quibus id muneris demandaverat, certior facta, in infraſcriptis monaſteriis, & Conventibus Ordinis N. præfinitum eſſe numerum dumtaxat eorum, qui vel ipſius monaſterii cenſibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari ibi commodè poſſunt, atque in iis omnia fideliter obſervari, quæ ſunt cum illorum profeſſionis perfectione conjuncta, nempè caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, unà cum cæteris decretis particularibus, vel inſtituti ipſius, vel Pontificiis etiam ad victum, veſtitumque communem ſpectantibus (ipſo Decreto, ut ſupra, edito, & promulgato, nequaquam obſtante) poteſtatem facit Superiori ejuſdem Ordinis Novitiatus in infraſcriptis monaſteriis, & Conventibus erigendi, novitios recipiendi, educandi, atque ad profeſſionem admittendi, modo tamen id ad præſcriptum inſtructionis juſſu Suæ Sanctitatis editum, neque alio modo fiat. Quoniam verò ea eſt Suæ Sanctitatis mens, & voluntas, ut in monaſteriis, & Conventibus, ad alendos novitios præfinitis, regularis obſervantia perpetuò retineatur, mandat, & præcipit, ut in ipſis præſcriptus jam perſonarum numerus in poſterum ſervetur, nulluſque omninò ſuperior cujuſvis conditionis, perſonarum, & novitiorum numerum augere præſumat, ea pœna propoſita, ut in omnibus privatus officiis, vocis activæ, & paſſivæ jus omne amittat. Vult denique Sanctitas Sua hujuſmodi facultatem per Congregationem reformationis Apoſtolicæ hoc Decreto Secretarii manu ſubſcripto concedi, non obſtante Decreto, ut ſuprà promulgato. Datum Romæ, die, &c. Præſcribitur verò numerus Sacerdotum..... Clericorum..... Converſorum autem.

N. Viſitationis, & Reformationis Apoſtolicæ Secr.

Decretum ſuper forma recipiendi Novitios Regularium ad habitum, & profeſſionem.

SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & D.N.D. Clemens Divina providentia Papa VIII. qui aliàs pro regularis diſciplinæ reſtitutione, ſingulis regularium Ordinibus (quibuſdam exceptis) prohibuit, ne ad regularem habitum novitios in poſterum reciperent, receptoſve ad profeſſionem admitterent, quouſque in aliquibus cujuſvis Ordinis monaſteriis, ſeu Conventibus (in quibus noviciatus pro recipiendis, & educandis novitiis deſignarentur, & approbarentur) ad ejus, quam profeſſi ſunt, regulæ præſcriptum, vitam, moreſque reſtituerent, & componerent; certior deinde factus quoſdam omnium ferè Ordinum Conventus, ſeu monaſteria ad priſtinam illam regularem vivendi formam, & diſciplinam, quam diutiùs deſideraverat, fuiſſe redacta in eiſdem monaſteriis, & Conventibus, ut Novitiatus erigi, novitiique recipi poſſent (ſub certis tamen legibus, ac ea præſertim, ut licentia à Congregatione reformationis Apoſtolicæ prius obtenta eſſet) conceſſit, & ad illa deſignavit, & approbavit. Nunc volens ut ea, quæ pro novitiorum receptione, & inſtitutione, de mandato Sanctitatis Suæ præſcripta fuerunt, impoſterum accuratiùs, & exactiùs obſerventur, ultra formam traditam in Conſtitutionibus fel. rec. Sixti Papæ V. & etiam Sanctitatis Suæ ſuper receptione novitiorum, decrevit, ac præſentis Decreti virtute mandavit, ne in Conventibus, ſeu monaſteriis ad novitios recipiendos, de Sanctitatis Suæ, ſeu dictæ Congregationis reformationis licentia hactenus deſignatis, & approbatis, ſeu impoſterum deſignandis & approbandis, novitii ad habitum recipi ullatenus poſſint, vel admitti, niſi prius ab ipſa Congregatione, vel à propriis locorum Ordinariis, aut ab illis, in quorum diœceſi novitiatus exiſtunt, in quibus novitii recipiendi fuerint, expreſsè, & nominatim novitii ipſi recipiendi approbati fuerint, & ut recipi, & admitti poſſint, licentiam in ſcriptis (gratis tamen in omnibus, etiam quoad ſcripturam concedendam) obtinuerint. Monet autem Sanctitas Sua eoſdem Ordinarios omnem curam, & diligentiam adhibere, ut circa ætatem, conditionem, educationem, ſcientiam, vitam, & mores, cæteraſque qualitates in ipſis novitiis requiſitas, obſerventur inſtitutiones pro illis recipiendis ab eadem Congregatione reformationis factæ, & publicatæ, neque aliter, nec alio modo aliquem ad habitum recipi permittant: Ordinariorum ipſorum conſcientiam onerando, ſi quempiam approbaverint, vel admitti permiſerint, qui non ſit idoneus, & juxta conſtitutiones, & inſtitutiones prædictas, approbandus, & admittendus. Firmis nihilominus remanentibus pœnis omnibus contra Superiores quorumcunque Ordinum, qui, in admittendis ad habitum, & profeſſionem novitiis formam conſtitutionum, & inſtitutionum prædictarum non ſervaverint, aut novitium aliquem quantumvis idoneum, & approbatum, in quovis alio Conventu & loco, ſeu monaſterio, præterquam in hactenus à Sua Sanctitate, vel à dicta Congregatione deſignatis, & approbatis, ſeu impoſterum deſignandis, & approbandis vel ultra numerum in eorum ſingulis præſcriptum, ſeu præſcribendum receperint, vel admiſerint, ſeu aliàs præmiſſis quovis modo contrafecerint. Irritum ex nunc, & inane decernens quicquid ſecus, vel aliàs, quavis auctoritate à quovis geſtum, vel attentatum fuerit. Non obſtantibus quibuſcumque, &c. Datum Romæ apud S. Petrum die 19. Maii 1602. Pontificatus ejuſdem S.D.N. Anno undecimo.

Inſtitutiones ſuper receptione, & educatione Novitiorum Religioſorum monaſteriis, & conventibus deſignatis, vel deſignandis Clementis eiuſdem juſſu editæ.

CUm ad regularem diſciplinam in ſingulis Religioſorum monaſteriis propagandam, Novitiorum inſtitutio maximè utilis ſit, ac neceſſaria, & nihil ad gravem illam, ac laudatiſſimam priſcorum Patrum vivendi rationem relaxandam majorem vim habuiſſe compertum ſit, quam, vel nimiam in recipiendis novitiis facilitatem ſupra numerum, quem capere, atque alere monaſteria ipſa poſſent, vel negligentiam in probando & examinando eorum ſpiritu, an verè eſſet ex Deo, atque ex præcipuo deſiderio illi inſerviendi, vel denique incuriam in eis educandis, atque inſtituendis. Idcircò, ut hujuſmodi incommodo deinceps occurratur, præcipitur omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, ut in recipiendis novitiis, & in eorum inſtitutione, atque educatione, nec non in magiſtri, & aliorum miniſtrorum electione, præter alia, quæ in ſacris Canonibus, ac Decretis, præſertim Concil. Trident. Pontificiis, & cujuſcumque Ordinis, aut inſtituti conſtitutionibus continetur, tam in alias deſignatis, quàm nunc, & impoſterum ad hoc deſignandis monaſteriis, & conventibus, hæc quæ ſequuntur, inviolatè obſervari, & exequi perpetuo curent.

Primum, quòd attinet ad novitiorum recipiendorum formam, ultra diligentem perquiſitionem quæ habenda erit de uniuſcujuſque natalibus, corporis habitudine, moribus, & vita anteacta, ac præcipuè eorum, qui decimumſextum ætatis ſuæ annum excedent, an criminoſi, an ære alieno gravati, vel reddendæ alicujus adminiſtrationis rationi obnoxii ſint, juxta formam conſtitutionis fel. rec. Sixti V. & moderationum ſubſecutarum: illud etiam Superiores ad quos ſpectabit, ſedulo perquirant, ut quibus in monaſteriis, & conventibus, ex Apoſtolica facultate novitiatus fuerint inſtituti, in iis ad Religionem nullus impoſterum admittatur, qui & ex honeſtis parentibus natus non ſit, & conditiones ſacris Canonibus, Summorumq; Pontificum conſtitutionibus præſcriptas non habeat, juxta Decretum ſuper forma recipiendi novitios, die 19. Maii 1602. editum.

Quiſque recipiendus in aliquo Ordine Regulari, etiam Mendicantium, in ea ſit ætate conſtitutus, quam ejus Ordinis, in quo recipietur regularia inſtituta, & ordinationes requirunt; eam verò literarum ſcientiam calleat, aut illius addiſcendæ ſpem indubiam præſeferat, ut minores, & ſuis temporibus, majores Ordines, juxta Decreta Sacri Concilii Tridentini ſuſcipere valeat. Sed ſi quis annum vigeſimum quintum excedens ad habitum regularem admitti poſtulaverit, & talis eruditionis expers inventus fuerit, in Converſorum tantum, quibus litterarum ſcientia non eſt neceſſaria, numerum referatur: ipſi autem Converſi non recipiantur ante vigeſimum ætatis ſuæ annum, & niſi ſaltem præcipua Doctrinæ Chriſtianæ capita noverint.

Demum Superiores diligenter exquirant, quo ſpiritu, qua mente, ac voluntate id regularis vitæ genus elegerint, quem ſibi finem propoſuerint, num zelo melioris frugis, ac perfectioris vitæ, & ut Deo liberiùs famulari poſſint, an potiùs levitate, vel humano aliquo affectu, aut inordinato animi ducantur, & an eorum parentes ope, & ſubſidio ipſorum indigentes deſtituantur.

Provideant quoque ut omnes, etiam converſi recipiendi priuſquam ad habitum regularem admittantur, ab iis quibus munus hoc incumbit, de regula, quam profeſſuri ſunt, tribus votis eſſentialibus, ſtatuque regulari, & aliis cujuſque Ordinis peculiaribus inſtitutis, & conſtitutionibus diligenter inſtruantur. Et quia quarundam Religionum moris eſt, nedum Converſos ad profeſſionem admittendos verum & Oblatos, ut vocant, recipere, circa ipſorum Oblatorum receptionem unaquæque religio ſuas peculiares Conſtitutiones, ſpecialiaque inſtituta obſervare teneatur.

Statim atque Novitii ad habitum recepti, & in locum Novitiatus introducti fuerint, per generalem omnium peccatorum confeſſionem totius anteactæ vitæ conſcientiam diſcutiant, & expurgent.

Quòd verò ad loci qualitatem uniuſcujuſque Novitiatus ſpectat, locus hujuſmodi propria clauſura ab ea parte Conventus, & Monaſterii, in qua degunt Profeſſi, ſegregatus ſit, atque diſtinctus, habeatque tot ad dormiendum cellulas ſeparatas, quot erunt numero Novitii, vel dormitorium ita capax, ut pro ſingulis ſinguli lectuli commodè ſterni poſſint, quo etiam cellula, vel certus, ac determinatus locus pro Magiſtro, ejuſque ſocio reperiatur.

In eo etiam, præter alias communes commoditates, aptus locus adſit ad ſpirituales collationes, ſeu conferentias faciendas, ac lectiones, inſtructioneſque Magiſtri audiendas, & in quem hiemis tempore ad calefaciendum ſe igne communi recipiant.

Orato-

Oratorium inſuper, ſeu Capella, ſi commodè fieri poterit ad Novitios in ſpiritualibus, præſertim in ceremoniis, Eccleſiaſticiſque functionibus exercendos.

Hortus quoque peculiaris ad honeſtam recreationem benè concloſus, atque munitus adſit, ſin minus, horum cæteris Fratribus communem recreationis tempore ingrediantur. Ipſis verò Novitiis ibi commorantibus, curabit Magiſter cum loci Superioris auctoritate (ſi opus ſuerit) ne in eundem quiſquam alius ingrediatur.

Ad bujuſmodi locum Novitiatos nemini ejuſdem, vel alterius Ordinis regulari etiam Conventus, & Monaſterii Officiali, ullo unquam tempore ſub quovis prætextu aditus pateat, præterquam Magiſtro, ejuſqoe ſocio, ac etiam Monaſterii, aut Conventus Superiori, ſi quandocumque ingrediendum ſibi neceſſariò exiſtimaverit, quo tamen caſu aliquem ſemper ex ſenioribus conventus, vel Monaſterii Patribus ſocium aſſumat.

Hujus loci clauſuræ clavis apud Magiſtrum ſemper aſſervetur, illique ſoli liceat ex gravi tantum cauſa ingreſſum illuc alicui permittere: ſi quis autem Novitiorum quempiam alloqui voluerit, Magiſtro præſente, & non aliter alloquatur.

Novitiorum Magiſtro ſocius, ſi per Novitiorum inſtruendorum multitudinem neceſſarius ſuerit, vita, & moribus (quoad fieri poterit) conſimilis deputetur, qui in his, quæ ad Novitiatus regimen ſpectant, dicto Magiſtro immediatè ſubjectus exiſtat, eliganturque tam Magiſter, quam ſocius per Provinciale Capitulum, per triennium ad minus onus bujuſmodi ſubdituri. Quòd ſi aliquo caſu extra tempus capitulare nova loca Novitiatus concedi contingat, tunc electionem Magiſtri Novitiorum, & ſocii bujuſmodi in his novis locis per Generalem, vel Provincialem, ſeu Miniſtrum, aut eorum Viſitatores, ſeu Vicarios, de Diffinitorum tamen, vel graviorum aliorum Patrum conſenſu fieri permittatur: idemque ſervetur, ſi intra triennium, alterum, vel utrumque urgenti aliqua de cauſa ex illis locis amoveri, vel mori contigerit, in cujus, vel quorum locum alii conſimiles ſubrogari debeant.

Tam Novitiorum Magiſter, quàm ſocius ab iis omnibus officiis, oneribuſque vacationem habeant, quæ Novitiorum curam, & regimen impedire valeant. Ipſe Magiſter ſacerdotali ordine ſit initiatus, ac in quinto ſaltem ſupra trigeſimum ætatis ſuæ anno conſtitutus, & per decennium à profeſſione emiſſa in religione perſtiterit: Socius verò trigeſimum annum excedat, ſintque ambo doctrina, & quantum per Superiorum diligentiam, & vires fieri poterit, vitæ etiam anteactæ exemplo præſtantes, orationis prætereà, & mortificationis operibus addicti, prudentia, charitateque referti, non ſine affabilitate graves, zelum Dei cum manſuetudine præ ſe ferentes: ab omni cordis, ac animi perturbatione, itæ præſertim, & indignationis, quæ in ſe, & erga alios charitatem impedire conſueverunt, quam longiſſiiè alieni & tales demum, qui in omnibus ſeipſos bonorum operum exemplum præbeant, ut ii, qui eorum curæ ſubſunt, illos non tam metuant, quàm revereantur, nec illis unquam detrahere quicquam poſſint.

Habere etiam Magiſter plenam, & abſolutam poteſtatem circa Novitiorum inſtitutionem, ac Novitiatus regimen, ita ut in illis nemini (Viſitatoribus, ac Superioribus majoribus, vel etiam localibus exceptis) quovis colore ſe ingerere liceat.

Curam adhibeat diligentem, ut Novitii omnes in regulari diſciplina ſedulò exerceantur, agnoſcantque præcipuè divinæ, qua digni facti ſunt, vocationis præſtantiam, & excellentiam, quæ vera ſit atque perfecta votorum ſolemnium, & quàm neceſſaria cujuſque Ordinis Conſtitutionum obſervantia, modum in oratione, tum vocali, tum mentali fructuosè perſiſtendi, illicitas paſſiones, & vitia (ad quæ natura per peccatum labefactata omni tempore prona eſt, atque proclivis) per ſenſuum cuſtodiam, & mortificationem cohibendi, auſteritatem, jejunia, cilicia, diſciplinas, conſcientiæ puritatem, crebram illius diſcuſſionem, Sacramentorum frequentiam, confeſſionis præſertim, quæ bis ſaltem ſingulis menſibus fiat, per aperitionem quotidianam motuum internorum, cordis, & tentationum manifeſtationem, per exercitium humilitatis circa viliora Miniſteria, per modeſtiam in omnibus actionibus, diuturnumque ſilentium.

Quilibet Novitius bis quotidie oratiooi mentali, & vocali incumbat, unuſquiſque ſecundum propriam capacitatem, & ordinem ſibi à Magiſtro præſcriptum, ac pluries in die propriam conſcientiam unuſquiſque examinare contendat. Ipſi autem Magiſtro ſoli Novitiorum confeſſiones audiendi cura committatur. Liceat tamen Superiori, etiam locali, ſi ita expedire judicaverit, vel per ſeipſum, vel per alium ab eo deputandum, ſemel, aut bis in anno eorundem Novitiorum confeſſiones audire.

Quotidie Miſſæ ſacrificio interſint, & ſtatutis horis in Choro, nocturnis, diurniſque divinis Officiis aſſiſtant.

Exercitationibus etiam corporalibus vacent, legant, vel ſcribant res ſpirituales, modeſtam animi recreationem interponant, quæ in ſolitario loco, & commodo extra Novitiatum ſemel in hebdomada, vel in alternis ſaltem hebdomatibus longior ſtatuatur, fiatque ſemper Magiſtro præſente, vel ſocio, qui multum invigilent, ne duo ab aliis commorentur disjuncti, atque eo tempore, cujuſque, in quam natura feratur, propenſionem ſcrutentur.

Non liceat eis, durante Novitiatus, & probationis tempore, unà cum Profeſſis, niſi in Choro, in Eccleſia tempore Officiorum, in proceſſionibus, aut in Cœnaculo cauſa refectionis commorari, nec permittatur eis Profeſſos domo exeuntes comitari.

Pro communibus, & propriis cujuſque neceſſitatibus, quæ accidere poſſunt, unus ex Novitiis ipſis, ætate, moribuſque provectior deputetur, qui abſente ſocio, Magiſtro permittente, omnia, prout opus fuerit, agat, cui etiam januæ cuſtodia, & rerum levioris momenti proviſio intra Novitiatum committi poterit.

Cùm autem, licèt Clericorum benè inſtituendorum cura debeat eſſe præcipua, Converſorum tamen religioſa inſtructio non ſit prætermittenda, quin potius æquanimiter amplexanda, quandoquidem ſatis exploratum eſt, iſtorum etiam, cùm regulam profiteantur eandem, perfectam educationem, tum religioni decorem, & ornamentum, tum aliis Chriſti fidelibus ædificationem, exemplum, atque utilitatem afferre. Converſis ipſis à Clericorum Novitiatu ſeparatus ad dormiendum locus (quantum commodè fieri poterit) aſſignari præcipitur. Illi tamen hac ſeparatione non obſtante Magiſtro Novitiorum, ſeu Soperioribus Monaſteriorum, & Conventuum juxta cujuſque Ordinis Statuta, & Conſtitutiones ſubditi eſſe, & obedientiam præſtare debebunt, à quo non tantum circa corporalia obſequia probandi, & exercendi, verùm etiam, pro eorum capacitate, & commoditate, de ſpiritualibus, præſertim de modo mentaliter orandi, diligenter inſtruendi erunt, quod ut commodiùs fiat, ad Capitula, & ſpirituales Conciones, quæ per Magiſtros Novitiis fieri ſolent, accerſiri debeant, & in Eccleſiis ſtatutis horis conveniant, niſi tunc in ſuis officiis actualiter occupati fuerint.

Tempore verò probationis elapſo, ii tantùm, qui non ſolum religioſæ perſectionis capaces: ſed ad laborem corporalem apti novo, ac diligenti examine reperti fuerint (dummodo ætatis ſoæ annum, quoad Clericos decimumſextum, quo verò ad Converſos, vigeſimumprimum exceſſerint) ad profeſſionem admittantur. Sed qui ad Converſorum habitum recepti fuerint, ad Clericorum ſtatum tranſire, etiam durante tempore probationis, non poſſint.

Superior cujuslibet Conventus, in quo Novitiatus fuerit conſtitutus, particularem librum habeat, in quo uniuſcujuſque Novitii profeſſio regiſtretur, illamque Novitius profeſſus propria manu, & duo teſtes, qui præſentes fuerint, ſubſcribant.

Converſus verò litterarum ignarus, profeſſus, in eorundem teſtium, qui ſe ſubſcripſerint, præſentia propria mano ſignum Crucis apponat, aſſerveturque liber, & cuſtodiatur in Archivio, ubi ſcripturæ ad Monaſterium, ſeu Conventum pertinentes reponi conſueverunt.

Quia verò in quibuſdam Ordinibus filiationis uſus eſt receptus, declaratur, quod licet decretum ſit, ut Novitiis educandis certa Monaſteria, aut Conventus deſignata quilibet Ordo habere debeat, licitum tamen ſit Superioribus Monaſteriorum, & Conventuum hujuſmodi Ordinum, in quibus filiationis uſus receptus eſt, eos quos præ-

narratus

narratis qualitatibus ſuffultos repererint, in ſuorum locorum filios juxta cujuſque Ordinis conſtitutiones adſcribere, ſicque adſcriptos, cùm juxta præſentes inſtitutiones, & aliàs ſervatis ſervandis ad Ordinem recepti fuerint, ad loca Novitiatuum cum teſtimonialibus litteris tranſmittere, ubi tanquam dictorum Conventuum, ſeu Monaſteriorum filii, eorumdem nomine, & inſtantia recipi, ac in Novitiatu probari, & deinde antequam ad eadem monaſteria, ſeu Conventus filiationis hujuſmodi remittantur, in profeſſorio ad perfectionem, ut permiſſum eſt, exerceri debebunt.

Porrò, ne loca unius Monaſterii, ſeu Conventus ab alio præoccupentur, Capituli generalis, aut provincialis partes erunt, numerum præſcribere pro omnibus, & eam ſimiliter rationem circa alimentorum contributionem, ſi opus fuerit, inire, ac ſingulis Conventibus, & Monaſteriis præſcribere, quæ magis expedire videbitur.

Ut autem Novitii jam in Profeſſorum numerum, ſicut præmittitur, recepti melius in bono ſpiritu regulariſque diſciplinæ obſervantia ſtabiliantur, & confirmentur, mandatur, ut ſtatim poſt profeſſionem emiſſam, ſi in Conventibus, aut Monaſteriis pro Novitiatibus aſſignatis locus aderit ſecundi Novitiatus, ſive Profeſſorii ab ea, quæ Novitiorum eſt, atque antiquorum Profeſſorum habitatione diſtinctus, & ſegregatus, ibi collocentur, ſi Monaſterium, aut Conventus eos alere queat, ſin minùs, in alium commodiorem Conventum, aut Monaſterium transferantur, in quo is locus cum requiſitis ad Novitiatum ſupranarratis reperiatur, vel accommodetur, aut de novo conſtruatur.

Ab hoc tamen illæ Religiones excipiuntur, quæ ſuarum conſtitutionum, ſeu inſtitutorum vigore majoris temporis curſu novos profeſſos intra novitiatum detinere conſueſcunt, quibus in hac parte non derogatur, illis tamen permittitur, ut prædictis earum conſtitutionibus non obſtantibus, idipſum facere poſſint, ſi id rationi, ac religioni magis expedire dijudicaverint, quibus in locis degant ſub regulis, & modo vivendi adhuc arctiori, quàm ſervent antiquiores profeſſi, ita quòd in negotiis monaſteriorum, aut conventuum non ſe intromittere, nec communibus tractatibus intereſſe, neque alicujus exterioris obedientiæ officium exercere debeant, ibique permaneant, quouſque ad ætatem ſacris Ordinibus ſuſcipiendis ſufficientem devenerint, vel ſaltem per triennium poſt profeſſionem, quo etiam tempore poterunt, quinimò & debebunt litterarum ſtudiis operam navare ſub directione, ac regimine Superioris, qui eas qualitates habeat, quibus novitiorum Magiſtrum præditum eſſe oportere dictum eſt.

Declaratur tamen, quod propter præmiſſa non cenſeatur conceſſa licentia recipiendi novitios, niſi in locis pro novitiatu deſignatis, aut impoſterum deſignandis, & pro numero duntaxat in eorum ſingulis præſcripto, vel præſcribendo.

Denique ſi illi qui inter Religioſos gradu, & ordine Superiores ſunt, & alii, ad quos ſpectat, in prædictis omnibus, vel eorum aliquo deliquerint, ſeu quovis modo contrafecerint, officiorum omnium, quæ tunc obtinebunt, privationem, gravioreſque pro modo admiſſæ culpæ pœnas, ſe ſubituros certò ſciant. Datum Romæ apud S. Petrum die 19. Martii 1603.

Ant. Seneca, Reform. Apoſt. Secret.

Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimoquarto, Indictione ſeptima, Pontificatus autem Sanctiſſimi Domini N. D. Vrbani Divina providentia Papa VIII. anno eius ſecundo, die vero vigeſima ſexta menſis Octobris, ſupradicta Decreta tam Sacra Congregationis Concilii, quàm ſan. mem. Clemen. VIII. affixa, & publicata fuerunt ad Valvas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum; necnon in acie Campi Flora, ut moris eſt, per nos Camillum Fundatum, & Iulium Marzitellium Curſores Sanctiſſimi.

Brandimartes Latinus pro Magiſtro DD. Curſ.

DE CONVERSIONE CONJUGATORUM.

Alexander III. Ubergeñ Epiſcopo.

CAPUT I.

PRæthereà; utrùm laicus uxoratus, qui præſentibus Sacerdotibus & Monachis, ignorante Epiſcopo, de licentia, & permiſſione uxoris, Monaſterium ingreſſus profeſſionem fecit, uxore in ſæculari habitu remanente, nec tranſeunte ad religionem, aut perpetuam continentiam vovente, ab Epiſcopo ſuo poſſit ad torum revocari uxoris; an illa compellenda ſit continentiam obſervare? Dicimus, quòd niſi uxor ad religionem tranſierit, aut perpetuò caſtitatem ſervare promiſerit; vir poteſt & debet de Monaſterio revocari.

SVMMARIVM.

1 *PRofeſſus de uxoris licentia poteſt, & debet è monaſterio revocari, ſi uxor ſit ſuſpecta, & continentiam non promiſerit.*

2 *Secus ſi promiſerit continentiam, ſive ſit ſuſpecta, ſive non.*

3 *Vxor iuvenis, quæ dedit viro licentiam profitendi, & caſtitatem vovit, an cogenda ſit non ſolum ingredi monaſterium, ſed etiam profeſſionem emittere.*

4 *Profiteri an, & quando aliquis præciſè cogi poſſit.*

5 *Vxor quæ dedit viro licentiam ingrediendi religionem, ſed caſtitatem non vovit, an poſſit directè virum repetere, & ille propria authoritate exire, & num. ſeqq.*

Et quid ſi ſit iuris conſcia, n. 7. verſ. Prædictam concluſionem.

6 *Iudex in materia peccati ex officio providere poteſt ubi clauditur os agenti.*

7 *Maritus, cuius profeſſio non tenet, peccat ſi ſe ab uxore alienet, aut ei cauſam adulterandi præbeat.*

8 *Votum religionis emiſſum à coniuge de licentia alterius non ſolemnizatur, niſi votum remanentis in ſæculo ſit perpetuum; ſecus ſi temporale durante vita ingreſſi.*

9 *Vxor ſenex & non ſuſpecta ut poſſit in ſæculo remanere cum ſimplici voto caſtitatis, & vir ad religionem tranſire, an requiratur licentia Epiſcopi, & num. ſeq. uſque ad n. 17.*

10 *Diſſimulatio aliquando accipitur pro approbatione.*

11 *Matrimonii ſeparatio non poteſt fieri ſine authoritate Eccleſiæ, & n. 13. & ſeqq.*

12 *Profeſſio facta à coniuge de licentia alterius caſtitatem voventis, tenet, etiam ſine Epiſcopi licentia.*

13 *Coniux tranſire non debet ad religionem altero in ſæculo remanente cum voto caſtitatis ſine licentia Epiſcopi.*

14 *Vxor quando dicatur ſenex, & ſterilis ad hoc ut poſſit in ſæculo remanere cum voto caſtitatis, relinquitur arbitrio Epiſcopi, & num. ſeq.*

In-

15 *Intellectus cap.* Si vir & uxor, 27. q. 2.

16 *Actus contra iuris prohibitionem valet, ſi idem vel alia iura dicant factum valere.*

17 *Epiſcopus non poteſt concedere licentiam uxori, cuius vir ad religionem tranſivit ingrediendi monaſterium Monialium, & ibi degendi cum ſimplici voto caſtitatis, & num. ſeq. uſque in finem.*

18 *Epiſcopus ita demum poteſt concedere licentiam ingrediendi ſepta monaſterii Monialium, ſi cauſa ſit neceſſaria, & reſpiciat monaſterium ipſum, non autem perſonam ingredientis.*

19 *Monaſteria Monialium ingredientes de Epiſcopi licentia ex cauſis litium matrimonialium, adulteriorum, & aliis huiuſmodi incidunt in excommunicationem.*

20 *Licentia ingrediendi monaſteria Monialium pro mulieribus coniugatis, an & quomodo à Sede Apoſtolica concedatur.*

1 PRæterea. Si vir de uxoris licentia profitetur, & ipſa uxor ſuſpecta nec continentiam vovet, nec religionem ingreditur, Epiſcopus virum uxori reſtituet. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. cum quo conſentiunt Butr. Cardin. Anchar. & Abb. Sed ſecundùm Joan. de Anan. hoc intendit juxta verum intellectum. Si vir ſine licentia Diœceſani profitetur, & ipſa uxor ſit juvenis, & ſuſpecta, non continentiam vovet, nec religionem ingreditur, Epiſcopus virum uxori reſtituet. Et ſic Joan. de Anan. videtur fundare reſtitutionem viri in omiſſione licentiæ Diœceſani: tamen non eſt recedendum ab intellectu Joan. Andr. & communi, quia Epiſcopi licentia non requiritur de neceſſitate, & ad validandum ingreſſum, ſed de honeſtate tantum, ut ingreſſus ſit licitus, ut dicam infra *in ult. notab.* Communis diviſio. Secunda ibi, *dicimus*.

2 Nota primò ex illis verbis, *nec perpetuam caſtitatem vovente*, quod ſi uxor de cujus licentia maritus profeſſionem emiſit continentiam vovit, vir ejus non poteſt de Monaſterio revocari. Quod habet locum ſive uxor ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia; ſive ſit juvenis, & ſuſpecta: utroque enim caſu tenet irrevocabiliter ingreſſus viri. Sed in hoc eſt differentia ſecundùm Hoſtien. *hic in fin.* quod ſi uxor ſenex ſit, & non ſuſpecta poteſt in ſæculo remanere, ut ex textus in *cap. Cum ſis*, & ibi dixi *infr. eod.* Sed ſi ſit juvenis, & ſit ſuſpecta, cogenda eſt monaſterium ingre-
3 di. In hoc tamen diſcrepant Innoc. & Hoſtien. quod Innoc. cenſet hoc ſecundo caſu uxorem eſſe cogendam intrare monaſterium, non quidem ut fiat Monacha, & monialiter vivat, ſed ut cuſtodiatur à vagatione, & refrænetur ne luxuriari poſſit. Ad hoc *cap. Uxoratus, in fin. infr. eodem*, & idem notat ipſemet Innoc. infra in *cap. Significavit*, ſed Hoſtienſ. tenet uxorem ſuſpectam poſtquam licentiam dedit, & continentiam vovit, cogendam eſſe ad ſolemnem profeſſionem; idque probat duplici ratione. Prima eſt, quia jura non admittunt hujuſmodi commixtionem non profeſſorum cum profeſſis, *cap. Clerici, & cap. Vidua, ſupra tit. proxim.* Secunda eſt, quia uxor, quæ licentiam dedit, non peccavit, ut debeat poni in ergaſtulo, ſicut dicitur in *cap. De lapſis*, 16. *qu.* 6. *in cap. Si quis rapuerit*, 27. *qu.* 1. *& in cap. Gaudemus, infr. eod.*

4 Nec obſtat ſi dicatur. Sicut nemo præciſè cogitur ordinari, *cap. Quæris, de ætat. & qualit.* ita nec præciſè cogitur profiteri, arg. *cap. Integritas*, 32. *qu.* 1. Quia reſpondet Hoſtienſ. hoc procedere in eo, cui non eſt quod imputetur; alioquin cogitur non ſolum monaſterium ingredi, ſed & profeſſionem emittere, *cap. Fraternitatis*, 32. *diſt. & d. cap. Gaudemus*. Præterea uxor ab initio non cogitur profeſſionem emittere, niſi cauſativè, videlicet ut viri ingreſſus ſit validus. In ipſa ergo eſt ab initio utrum ad hoc velit ſe adſtringere. Cenſetur autem ſe tacitè adſtrinxiſſe ex quo marito licentiam dedit, & vovit; & propter hoc recepta eſt illius profeſſio. Unde niſi id ſervet, ad quod tacitè ſe obligavit, peccat, & ideò eſt cogenda, arg. l. *Sicut, Cod. de act. & obligat.* nec ejus profeſſio dicetur abſolutè involuntaria, cùm habeat fundamentum in radice taciti conſenſus præexiſtentis. Cùm opinione Hoſtienſ. quæ ante eum fuit Tancredi, tranſeunt *hic* Butr. *n.* 10. Anchar. *num.* 3. *& in cap. Significavit, infra eod.* Jo. Andr. *num.* 4. Butr. *eod. num.* Cardin. *num.* 2. & alii communiter, & pro ea ſunt textus aperti non cavillando in *d. cap. Cum ſis*, §. 1. *& in d. cap. Significavit*, §. *fin.* eamque pluribus rationibus confirmat gloſſ. in eodem *cap. Significavit*. Et quamvis gloſ. ipſa poſtmodum videatur inclinare, ut talis juvenis ſuſpecta, quæ vovit, non ſit cogenda ad religionem tranſire, ſed vir debeat illi reſtitui officio judicis: hoc tamen eſt verum quando mulier dedit licentiam viro, ſed non vovit continentiam, cùm enim vovit, eſt vera prima pars illius gloſſæ quod ſit præciſè cogenda, ut hic declarat Petrus de Anchar. *num.* 3. Sed Joan. Calder. conciliat opiniones fœdere diſtinctionis, videlicet aut uxor, quæ dedit viro licentiam profitendi, & ſimpliciter vovit continentiam, erat juris conſcia, & compellitur profiteri, *cap. Qui uxorem*, 33. *qu.* 5. Aut erat juris inſcia: & tunc compellitur eſſe in monaſterio, ſed non profiteri, arg. *l. Cum de indebito, ff. de probat.* Et hæc Calder. diſtinctio placet *hic* Abb. Panorm. *num.* 8. *verſ. Joan. Calder. dicit*: & noviſſimè Baſilio Pontio *de imped. matrim. cap.* 9. §. 1. *verſ. Sed quid.*

Secundò nota ad petitionem conjugis non voventis, de 5
cujus licentia alter conjux ingreſſus eſt religionem non revocari ingreſſum, ſed ſolo judicis officio, ut concludunt *hic* Butr. *num.* 4. & Abb. *num.* 8. & ſic nota quod in materia 6
peccati ubi clauditur os agenti, judex ex officio providere poteſt. Ad hoc *cap. Ad noſtram, de iur. iur. & cap. Novit. de judic.* Sed in hoc oppoſitum tenet Innoc. in *cap. Quidam, num.* 3. *infra eod.* ubi tandem reſidet in hac opinione quod non ſolum remanens in ſæculo poſſit repetere conjugem ingredientem monaſterium, ſed etiam ipſe ingrediens poſſit petere conjugem in ſæculo remanentem: & movetur duabus rationibus. Prima eſt, quia unus conjugum vovere non poteſt ſine altero, ac ſi voveat, promiſſum ſolvere non poteſt, *cap. Una ſola*, 33. *qu.* 5. Secunda 7
eſt, quia cùm ejus ingreſſus non teneat, peccat ſi ſe ab uxore alienet, vel ſi ei cauſam adulterandi præbeat, *cap. Si tu*, 17. *qu.* 2. *cap. Veniens, ſupra tit. proximo*. Idque intelligit Innoc. procedere etiamſi de voluntate conjugis, non tamen voventis intraſſet, cùm prædictæ rationes æquè vigeant, cùm tranſit ea invita, vel non vovente. Licet ſubdat tutius eſſe ut reductio ad conjugem fiat officio judicis, quàm ad petitionem conjugis. Eandem opinionem tenet Vincent. infra in *cap. Significavit*, & ſequuntur *hic* Joan. Andr. & Anchar. ambo *num.* 3. Similiter refert Abb. Antiq. *hic num.* 2. Petrum Magiſtrum ſuum tenuiſſe quod ingreſſus religionem de voluntate conjugis poterat exire etiam authoritate propria, niſi qui remanſit in ſæculo vellet ſe ad continentiam obligare. Nam cùm hic dicatur, ut ingreſſus poſſit, & debeat de monaſterio revocari, ſi ipſe voluerit coactionem prævenire, & facere de neceſſitate virtutem, non videt cur non poſſit. Non tamen egreſſus poterit debitum exigere, d. *cap. Quidam, infra eodem*. Ita Abb. Antiq. cum quo tranſeunt Joan. Andr. & Anch. proximè citati.

Prædictam concluſionem quod maritus revocari poſſit ex monaſterio, non obſtante quod profeſſus fuerit de licentia uxoris non voventis, limitant aliqui, & præſertim Abb. *hic num.* 4. *verſ. Ego putarem*, ut non procedat ſi uxor fuiſſet certificata, ſeu fuiſſet juris conſcia, quia tunc dando licentiam videretur tacitè continentiam vovere, & ſic non revocaretur ingreſſus mariti. Ratio eſt, quia qui vult unum, cenſetur velle omne id, per quod pervenitur ad illud, *cap. Prudentiam, de offic. deleg. l. Ad rem mobilem, & l. Ad legatum, ff. de Procur.* facit *cap. Vidua, ſupra tit. prox.* Sed ingreſſus mariti non poteſt irrevocabiliter fieri, niſi uxor voveat continentiam, *cap. Cum ſis, infra eodem*. Ergo dando licentiam marito ingrediendi, videtur tacitè vovere. Ad hoc allegatur, *cap. Qui uxorem*, 33. *quæſt.* 5. *d. cap. Veniens*, gloſſ. *in cap. Seriatim, in verb. Poſt mortem*, 32. *diſt.* & gloſſ. *in cap. Ex part. il primo, in ver. Conſentientem*, & ibi Abb. *num.* 4. *& 8. infra eod.* Item gloſ. *in cap. Agathoſa, in verb. Vel ipſa, in fin.* 27. *qu.* 7. Roſell. *in verb. Impedimentum*, 2. *in princ.* Tabien. *in ver. Matrimonium*, 1. *q.* 3. *n.* 4. Silveſt. *ver. Matrimonium*, 8. *q.* 12. *verſ. Quartum*, Sot. *in* 4. *diſt.* 27. *qu.* 8. *art.* 4. *col. penult.* & ex modernis Henriq. *in ſumm. lib.* 11. *cap.* 8. §. 9. & Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 33. *num.* 14. & videtur hæc opinio ſatis rationabilis, ſed tamen multum reſtringit hanc litteram, quæ generaliter loquitur, & non fundat ſe in ignorantia uxoris, ſed in eo quod caſtitatem non promiſit.

Præ-

Præterea ſi uxor juris conſcia dando licentiam marito profitendi cenſeretur tacitè vovere, hinc ſequeretur, ut ſi eſſet juvenis, teneretur etiam monaſterium ingredi, vel ut compeſceretur à vagatione ſecundùm opinionem Innocentii, vel ut ſolemnem profeſſionem emitteret, ſecundùm opinionem Hoſtien. de qua ſupra *in primo notab.* cùm uxor juvenis viro ad religionem migrante non poſſit in ſæculo remanere propter periculum fornicationis, ut in d. *cap. Cum ſis, & in cap. Vxoratus, infra eodem.* Quod tamen eſſet ſatis durum; & vix Doctores ad perpetuam clauſuram arctant mulierem, quæ expreſſo caſtitatis voto ſe obſtrinxit. In hoc tamen videntur convenire, ut mulier in dubio præſumatur juris ignara, niſi probetur certificata. Ad quod induco litteram d. *cap. Cum ſis, infra eod. Cum ſis*, inquit, *præditus ſcientia litterarum, ignorare non debes Sanctorum Patrum conſtitutioni eſſe contrarium, ut vir uxore ſua, aut uxor viro ſuo non aſſumente religionis habitum debeat ad religionem tranſire.* Atque ita improbatur ibi ignorantia propter ſcientiam litterarum: ergo rudibus, & imperitis ſicuti ſunt mulieres, milites, agricultores, & alii de quibus in d. *l. Cum de indebito*, permiſſum eſt illam conſtitutionem ignorare. Unde regulariter ſecus eſſet in maſculo d. *cap. Qui uxorem*, 33. *qu.* 5. & declarat *hic* Abb. *in fin.*

8 Tertiò nota, votum profeſſionis emiſſum à conjuge de licentia alterius conjugis non ſolemnizari, niſi altero religionem ingrediente, aut perpetuæ caſtitatis votum emittente: & ſic videtur non ſufficere votum temporale quamdiu vixerit ingreſſus ſecundùm Anton. de Butr. *hic n.* 3.

9 Ultimò nota ibi, *Ignorante Epiſcopo;* conjugatum non debere ingredi religionem, & profiteri ſine licentia Diœceſani, de quo tamen dic ut in ſequenti quæſtione.

Lucius propoſuerat ingredi Religionem Capuccinorum, & uxor conſentiebat, & monaſterium Monialium S. Claræ intrare parata erat, & in eo quoad viveret perſeverare cum ſimplici voto caſtitatis: ſed cùm eſſet quinquagenaria ſolemniter profiteri non intendebat. Quæſitum eſt an Epiſcopus poſſet impertiri licentiam Lucio tranſeundi ad Religionem, & uxori monaſterium intrandi cum ſimplici promiſſione continentiæ.

Hæc quæſtio duas habet inſpectiones. Prima eſt, An uxor in quinquageſimo ætatis anno dicenda ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia, adeò ut cum voto caſtitatis remanere poſſit in ſæculo, & hanc partem pleniſſimè examino infra in d. *cap. Cum ſis*. Secunda inſpectio eſt quatenus ſit ſenex, & non ſuſpecta, & continentiam voveat, an Epiſcopus prædictis conjugibus poſſit concedere licentiam petitam.

Et hæc inſpectio ſimiliter habet duas partes. Altera eſt, An ad hoc ut maritus tranſire poſſit ad religionem, & uxor non ſuſpecta in ſæculo remanere cum ſimplici caſtitatis promiſſione, requiratur licentia Diœceſani. Altera eſt, An Epiſcopus dare poſſit licentiam uxori monaſterium ingrediendi, non ut ibi ſit monialis, nec Regularem vitam ducat; ſed perpetuò degat in habitu ſæculari voto caſtitatis obſtricta.

Quoad primam partem putant nonnulli ad hoc ut uxor ſenex, & non ſuſpecta poſſit in ſæculo remanere, & vir ejus ad religionem migrare, præter votum caſtitatis deſiderari etiam licentiam Epiſcopi, per text. in *cap. Si vir & uxor*, 27. *qu.* 2. ubi diſponitur, ut ſi vir, & uxor divertere pro ſola religioſa inter ſe conſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat, & pro hac parte facit text. in d.
10 *cap. Cum ſis*, dum dicit, Epiſcopum poſſe diſſimulare ut ſi uxor ſit ſenex, & ſterilis, ea in ſæculo remanente & caſtitatem promittente, ad religionem tranſeat vir ejuſdem. Verba enim illa, *diſſimulare poteris*, intelliguntur ibi à gloſ. & DD. de diſſimulatione approbationis. Ad idem videtur textus hic dum ponderat profeſſionem fuiſſe emiſſam ab altero ex conjugibus Epiſcopo ignorante.

11 Quæ ponderatio inepta eſſet ſi Epiſcopi ſcientia aut conſenſus non requireretur. Atque ita hunc textum ad hoc expendunt Butr. *num.* 2. *&* 5. & Abb. *num.* 3. addentes rationem, quia cùm agatur de diſſolutionem matrimonii quoad thorum, non debet hoc fieri ſine licentia Epiſcopi, *cap.* 1. *De conſangu. & affinit. cap. Significavit*, ibi, *vices Archiepiſcopi, &c. infr. eod.* Et huic opinioni videtur adhærere gl. *hic in ver. Revocari*, dum ait; [Si talis eſt uxor, quæ non poſſit eſſe in ſæculo ſine ſuſpicione fornicationis, non ſufficit ſola licentia uxoris ad hoc ut vir tranſire poſſit ad religionem, niſi & ipſa convertatur. Si verò ſenex eſt, ſufficit ſola licentia, interveniente Epiſcopi authoritate, & ipſa voveat.] Idem tenet Hoſt. in d. *cap. Cum ſis, num.* 3. *in verb. Permittat*, dicens: [nam ſine te, qui es Epiſcopus, non poſſunt talia expediri,] ut notatur in *cap. Significavit, infr. eod. in cap.* 2. *& cap. Continebatur de deſponſ. impub.*

Tu diſtingue. Aut quæritur an licentia Epiſcopi requi- 12
ratur ad validitatem profeſſionis, & quidquid dixerit Majolus *de Irregular. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 5. tenendum eſt ingreſſum valere, licet Epiſcopi licentia non præceſſerit: nam nec Clerici requirunt aſſenſum Epiſcopi, ut neceſſarium, *cap. Duæ*, 19. *qu.* 2. & ibi notat Vincent. & Joan. Andr. *hic in princ.* Et probatur efficaciter in hoc textu ubi profeſſio facta fuit à marito de licentia uxoris ignorante Epiſcopo; & tamen in fine diſponitur ut maritus ita demum poſſit, ac debeat è monaſterio revocari, ſi uxor non promiſerit caſtitatem. Ergo ſi caſtitatem promiſerit, maritus revocari non poterit, & ingreſſus valebit non obſtante Epiſcopi ignorantia. Idem deducitur ex *cap. Vxoratus, infr. eod.* ubi nulla ſit mentio de licentia Epiſcopi; imò inſcriptio directa eſt Prioribus, & Fratribus S. Joannis. Et hanc partem poſt Hugonem, & Laurentium tenent in d. *cap. Si vir, & uxor*, 27. *qu.* 2. gloſ. *in verb. Conſcientia*, Archid. & Bellam. & tradunt *hic* Joan. Andr. *num.* 1. Butr. *num.* 5. Cardin. *q.* 2. Feder. de Sen. *conſ.* 37. *Caſus talis eſt, num.* 2. ubi ait, quod hic dicitur de authoritate Epiſcopi, vel Vicarii non eſſe de ſubſtantia; nam ſine ipſa valebit profeſſio alio remanente in ſæculo, & vovente, quem refert, & ſequitur *hic* Anchar. *num.* 3. *verſ. Et hoc videtur tenere*, & Abb. *n.* 3. *verſ. Sequitur etiam*. Idem notat Præpoſ. *in c. Seriatim, num.* 4. 32. *diſt.* ubi etiam allegat Abbatem in *cap. Vxoratus, infr. eod.* Et de conſuetudine non obſervari ut petatur ejuſmodi licentia teſtantur Vincent. Joan. Andr. & Card. ſupracitati. Quod etiam innuit gloſ. in d. *cap. Si vir, & uxor, in ver. Conſcientia*, dum ait: *Hoc generaliter obtinet, ut ſemper authoritate Eccleſiæ fiat ſeparatio;* ſi tamen ſine authoritate Epiſcopi iſtud fiat, tenet, ut generaliter interpretatur conſuetudo.

Aut quæritur an licentia Epiſcopi requiratur de honeſta- 13
te; & tenendum eſt requiri ſecundùm Vincent. in d. *cap. Duæ ſunt*. Innoc. *hic in princ.* Hoſt. *num.* 1. *in verb. Ignorante*, qui ſupplet verbum *maximè*, & ſequuntur Joan. Andr. Butr. Cardin. Abb. & alii proximè citati. Ratio eſt, ut inquit Abb. *num.* 3. quia cùm per ingreſſum religionis alterius conjugis contingat matrimonii conſummati quoad thorum ſeparatio, non debet hoc fieri, cùm ſit Sacramentum in Eccleſia Dei, ſine licentia Epiſcopi. Quam rationem etiam perpendit gloſ. præalleg. in d. *cap. Si vir, & uxor*, dum dicit, hoc generaliter obtinere ut ſemper authoritate Eccleſiæ fiat ſeparatio.

Præterea ad hoc ut valeat profeſſio mariti, requiritur, 14
ut uxor remanens in ſæculo ſit ita ſenex, & ſterilis, ut non ſit ſuſpecta de incontinentia, juxta text. in *cap. Cum ſis, infr. eod.* Quando autem mulier ad hunc effectum dicatur ſenex, jura non præſcripſerunt. Et ſterilitas quamvis ut plurimum contingat mulieribus in quinquageſimo anno, *l. Si maior quinquagenaria, C. de legit. hered. l. Si ſterilis*, & ibi gloſ. *in ver. Quinquaginta, ff. de act. empti.* Raphael Fulgoſ. *conſ.* 212. *Quædam mulier, col.* 3. *verſ. In primo videtur;* tamen aliquando concipiunt etiam poſt quinquageſimum, ut de mulieribus Peruſinis teſtantur Bald. *conſ.* 437. *Titius habebat Seiam, num.* 9. *lib.* 5. & Angel. *in d. l. Si maior*. Tota igitur hæc materia relinquitur arbitrio Epiſcopi perſpecta ætate, complexione, fecunditate, ac temperantia uxoris remanentis in ſæculo, ut poſt multa concluſimus in d. *cap. Cum ſis, in fin.* Et conſequenter priuſquam Diœceſanus ſingulas circumſtantias examinaverit, & arbitratus fuerit mulierem poſſe in ſæculo morari ſine periculo fornicationis, licere non debet viro ad religionem tranſire: quod apertè tenet *hic* Butr. *num.* 5. dicens. [Quia agitur de diſſolutione matrimonii, quod ſpectat ad Epiſcopum, & examinare cauſam an ſcilicet alter remanens in ſæculo dicatur tranſiſſe dies ſuos an non, & an poſſit honeſtè ſine altero remanere in ſæculo ſine ſuſpicione turpitudinis; ideò requiritur præſentia Epiſcopi, quia arbitrari ſpectat ad ipſum; & ideò ſatis neceſſaria videtur mihi hæc ſolemnitas in conjugato, cùm agatur de diſſolvendo matrimonio, quod debet fieri authoritate Epiſcopi, ne

con-

Digitized by Google

contingat ut oppoſitum declaret; & ſic jam ſervare feci, ſed ne hoc poſtea revocaretur in dubium, tutius foret ex officio aliquid ſuper hoc interloqui.] Hæc Butr. Qui tamen ſubdit, ſi daretur ingreſſus religionis ſine Epiſcopi licentia, & conſtaret notoriè perſonam remanentem non eſſe ſuſpectam, teneret ingreſſus, quia impoſſibile eſt ut Epiſcopus aliter declaret.

15 Et inhærendo ſupradictæ diſtinctioni non obſtant, quin potiùs favent jura in contrarium adducta: nam quod dicitur in d. *cap. Si vir, & uxor*, 27. *qu.*2. procedit de conſilio, non autem de præcepto ſecundùm gloſ. ibi, *in ver. Conſcientia*, Archid. & Bellam. Præterea ſubdit gloſ. illum textum poſſe intelligi in eo caſu, cùm conjuges volunt conſtruere monaſterium, in quo ſe convertant: id enim fieri non debet ſine authoritate Epiſcopi, *cap. Nemo, de conſecr. diſt.*1. & hodie ſtatutum eſt, ſeu potiùs innovatum decreto Concilii Tridentini in *cap.*3. *ſeſſ.*25. *de Regul.* cui intellectui valdè conſonat littera: nam pro illa verba, *nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat*, immediatè ſubnectitur, *ut ab eo ſingulariter proviſo conſtituantur loco*.

Similiter ponderatio, quæ fit in hac decretali, quod profeſſio facta fuerit ignorante Epiſcopo, intelligitur de honeſtate, & congruentia ſecundùm Joan. Andr. & alios prææallegatos *num.*12. Nam eodem contextu ponuntur illa verba, *præſentibus Sacerdotibus & Monachis, Epiſcopo ignorante*; & ſic potiùs ibi narratur factum, ut advertit Abb. *num.*2. & hæ ſolemnitates, vel exhibitæ, vel omiſſæ modicum faciunt, ex quo conſtat de profeſſione ſecundùm Innoc. *hic in princ.* cujus dictum ſequuntur Jo. Andr. Card. & alii. De honeſtate itidem habet locum approbatio Epiſcopi, quæ elicitur ex d. *cap. Vxoratus*, *infra eod.* ibi, Diſſimulare poteris.

16 Accedit, quod etſi canones expreſsè prohiberent tranſitum conjugis ad religionem ſine authoritate Epiſcopi, tamen cùm non procedant ulterius irritando profeſſionem, & ex alio canone profeſſio facta etiam Epiſcopo ignorante declaretur valida, ut hic deciditur in fine, ſequitur ut actus factus contra legis prohibitionem non ſit nullus. Hæc eſt theorica Joan. Andr. in *cap. Ad Apoſtolicam*, *num.*3. *ſupra tit. prox.* quam ibi approbant Butr. *num.*8. Cardin. *item num.*8. *in* 7. *oppoſit.* Henric. Boich. *circa med.* & alii communiter, habet enim locum eo caſu regula illius textus: Multa fieri prohibentur, quæ tamen ſi fiant, obtinent roboris firmitatem.

17 Quoad ſecundam partem dicendum eſt Epiſcopum nullatenus poſſe impertiri licentiam uxori monaſterium Monialium ingrediendi, atque ibi perpetuò degendi abſque ſolemni profeſſione; quia Sacri Canones improbant hujuſmodi commixtionem non profeſſorum cum profeſſis, *cap. Pervenit, il ſecondo*, 18. *quæſt.*2. *c. ut Clerici*, & *cap. Vidua*, *ſupra tit. prox. cap.*16. *verſ. Finito*, *ſeſſ.*25. *de Regul.* Concil. Trident. & notat Hoſt. *hic num.*5. & Anchar. *num.*3. & *in cap. Significavit*, *infra eod.* Joan. Andr. *num.* 4. & Butr. *eod. num.* & Cardin. *num.*2. Item decreto *cap.* 5. *ejuſdem ſeſſionis* ſtatutum eſt, ut ingredi intra ſepta monaſterii nemini liceat cujuſcumque conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.

Et quamvis in Conſtitutione Bonifacii VIII. quæ incipit, 18
*Periculoſo, de ſtat. Regul. lib.*6. permittatur ſæcularibus, ut ingredi poſſint clauſuram monaſteriorum Monialium de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia, idemque permittatur in d. *cap.*5. *ſeſſ.*25. *de Regul.* ibi, *Sine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta*: tamen in d. *cap. Periculoſo*, adjicitur conditio, *Si rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat*. Et in d. *cap.*5. immediatè ſubjungitur; *Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis*. Hæc autem neceſſitas ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii debet reſpicere monaſterium ipſum, non perſonam ingredientis. Neque enim Sanctimonialium monaſteria inſtituta ſunt ut ſæcularium commoditatibus, ſeu indigentiis ſubſerviant, d. *cap. Pervenit, il ſecondo*, 18. *qu.*2.

Ac propterea cùm in diœceſi Salamantina conſuevíſſent 19
Epiſcopi concedere licentiam mulieribus ingrediendi monaſteria, in eiſque commorandi tum gratia commoditatis, tum ob cauſas urgentes, ut puta litium matrimonialium, adulteriorum ac diſſenſionum inter viros, & uxores, ac his ſimilium, cùm alia loca non extarent, in quibus majori cum ſecuritate morari poſſent, & quæſiviſſet Epiſcopus an ejuſmodi licentias ſibi concedere liceret. Die 19. Februarii 1604. Sac. Congreg. reſpondit non licere ullo modo Epiſcopis vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, ut ex cauſis ſupra narratis Monialium monaſteria ingrediantur; imò ingredientes incidere in excommunicationem decreto Concilii, atque Summorum Pontificum Conſtitutionibus impoſitam; quod ſi aliquis caſus acciderit, propter quem expedire videatur concedere talem licentiam, eam obtinendam eſſe à Sede Apoſtolica.

Porrò pro monaſteriis Italiæ, & Inſularum adjacentium, 20
ejuſmodi licentiæ conceduntur à Sac. Congregatione Regularium; ultra montes verò per litteras Sanctiſſimi in forma Brevis, ſed nonniſi rarò, & ex gravi cauſa, & committitur Ordinario loci, ut ſi videbitur, ponat mulierem in aliquo monaſterio, cujus tamen Conſtitutiones expreſsè non repugnent, de conſenſu Abbatiſſæ, & Monialium & Miniſtri Provincialis, aut alterius Superioris earum. Sola autem ingrediatur ſine ullis prorſus ancillis, & non exeat niſi cùm videbitur; Vitam, & clauſuram obſervet eo modo, quo Moniales ipſæ, & tamdiu ibi maneat, quamdiu Ordinarius cauſam allegatam durare cognoverit.

DE CONVERSIONE CONJUGATORUM.

Idem Alexander III. Salernitano Archiepiſcopo.

C A P U T II.

VErùm poſt conſenſum legitimum de præſenti, licitum eſt alteri, altero etiam repugnante, eligere Monaſterium, (ſicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commiſtio non intervenerit inter eos: & alteri remanenti (ſi commonitus continentiam ſervare noluerit) licitum eſt ad ſecunda vota tranſire. Quia cùm non fuiſſent una caro ſimul effecti, ſatis poteſt unus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo remanere.

SVMMARIVM.

1 *COniux ante matrimonium conſummatum poteſt altero invito Religionem ingredi; ſed remanens in ſæculo non poteſt ad ſecunda vota tranſire.*

2 *Matrimonium ratum non conſummatum dirimitur per ſolemnem profeſſionem alterius conjugum.*

3 *Non autem per ſuſceptionem Sacri Ordinis.*

4 *Matrimonium ex carnali copula confirmatur.*

5 *Copula carnalis quamvis nihil addat ſubſtantiæ matrimonii, tamen addit quoad multa, ut hic.*

6 *Diſpenſatio an ſit concedenda, ut matrimonium ratum diſſolvatur per vota ſimplicia à viro emittenda in religione Societatis Ieſu, & num. ſeqq. uſque in fin.*

7 *Matrimonium ratum non diſſolvitur per vota ſimplicia.*

Papa

Digitized by Google

8 *Papa diſpenſat in matrimonio rato non conſummato ex gravi cauſa.*

9 *Et an ingreſſus in religionem Societatis Ieſu ſit cauſa ſufficiens, & num. ſeq.*

Et quid de promotione ad Epiſcopatum, & n.12.

10 *Coniux religionem ingreſſurus cautionem præſtare debet, quod vel religionem profiteri, vel ad coniugium redire debeat infra duos menſes, & num. ſeqq.*

11 *Et quid poſt Concil. Trident.*

13 *Frigiditatis impedimentum perpetuum dirimit matrimonium.*

14 *Et ſi ſuperveniat poſt matrimonium ratum, an ſit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper eo.*

1 V*Erùm*. Ante matrimonium conſummatum poteſt alter conjugum, etiam altero invito religionem ingredi; ſed remanens in ſæculo non poteſt ad ſecunda vota tranſire. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. & Joan. de Anan. Primò ponit dictum. Secundò ipſius rationem ibi, *Quia*.

2 Nota primò ex textu caſum notabilem, in quo diſſolvitur vinculum matrimonii contracti per verba de præſenti, 1 ſcilicet per ingreſſum religionis, & ſolemnem profeſſionem in ea emiſſam, dummodò carnali copula non ſit conſummatum, quia cùm non fuerint una caro ſimul effecti, ſatis poteſt unus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo remanere, ut in littera concordat *cap. Deſponſatam*, 27. *qu.2. cap. Ex publico, & cap. Ex parte, il ſecondo, infra eod. & in auth. de Sanctiſs. Epiſcopus, §. Sponſalibus quoque*, ibi, Si verò conſtante adhuc matrimonio, aut vir ſolus, aut uxor ſola intraverit monaſterium, ſolvatur matrimonium, *collat.9.* & hic notant gloſ. *ultim.* Innoc. *in ver. Satis poteſt*, ibi: Et credimus primi matrimonii vinculum penitus frangi, & Abb. *num.8.* dicens hanc opinionem à Doctoribus communiter teneri: licet antiqui ſuper hoc variaverint, ut plenè notatur, ut in d. *cap. Deſponſatam*, in gloſ. *nu.27. qu.2.* Hodie hoc eſt de fide, ut in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat. matrim. canon. 6. Si quis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem religionis profeſſionem alterius conjugum non dirimi, anathema ſit*.

3 An autem idem juris ſit ſi vir ad ſacros Ordines promoveatur, olim erat controverſum, ut differit gloſ. in *cap. unico, in verb. Sacri Ordinis, de vot. lib.6.* Sed hodie hoc eſt expeditum in Extravag. Joan. XXII. *Altercationis antiquæ, eod. tit.* quæ declarat ſpeciale eſſe in religionis ingreſſu, ut matrimonium ratum diſſolvatur; ſecùs verò in ſuſceptione ſacri Ordinis, quia hoc non reperitur jure cautum, nec per aliquem Sanctorum fuit unquam attentatum; unde ſi vir de facto ordinaretur, characterem quidem reciperet, ſed tamen compelleretur inſtante conjuge matrimonium conſummare, ut ibi deciditur, & firmat gloſſ. in d. *cap. unico*, & Abb. *hic n.2.* de quo ſcripſi plenius in *cap. Conjugatus, inf. eod.*

4 Secundò nota ibi, *dummodo carnalis commixtio non intervenerit inter eos.* Ex carnali copula matrimonium con-
5 firmari, ſecundùm Abb. *hic num.3.* Quamvis enim quoad ſubſtantiam matrimonii coitus nihil addat, *cap. Sufficiat, 27. quæſt.2. l. Nuptias, ff. de reg. iur.* addit tamen quoad quædam. Primò ſcilicet quoad bigamiam, *cap. Debitum, ſupra de bigam.* Secundò quoad ſignificatum, de quo ibi habetur. Tertiò, quoad impediendum religionis ingreſſum, ut hic ſecundùm Goffred. Quartò, quoad bonum prolis, *l. Liberorum, ff. de verb. ſignificat.* Quintò, quia multis modis per ipſum firmatur matrimonium, *ut cap. Tua, infra de ſponſalibus*, ſecundùm Hoſt. *hic num.2. in fine*, & Joan. Andr. *numer.2.* Adde ſeptimo, quia ſuper matrimonio conſummato non diſpenſat Eccleſia: nam quos Deus conjunxit, homo non ſeparat, *Matth.19. cap. Quos Deus, & cap. An quod, 33. quæſt.2. cap. Ad limina, 30. quæſt.1. cap. Quanto, ſupra de tranſlat. Epiſcop.* Sed benè diſpenſat ſuper matrimonio rato non conſummato, ut notatur in *cap. Ex publico, infra eodem*, & dicam infra *num.8.*

6 Ex facto quæſitum eſt, an concedenda ſit diſpenſatio, ut matrimonium ratum non conſummatum diſſolvatur per vota ſimplicia à viro emittenda in Religione Societatis Jeſu.

Carolus Anton. Bononienſis die 13. Octobris anno 1621. contraxit matrimonium per verba de præſenti cum Urſula, & infra bimeſtre ante conſummatum matrimonium recipit ſe in religionem Societatis Jeſu, in qua animo ſuſcipiendi habitum regularem in habitu ſæculari permanſit de licentia Sanctiſſimi D. N. tunc Archiepiſcopi Bononienſis, qui ſemel atque iterùm bimeſtre tempus ad ingrediendum religionem, de quo in *cap. Ex publico, infra eod.* ad totum hunc menſem Aprilis prorogavit, cùm 7
tempus hujuſmodi ſit arbitrarium judici, ſecundùm gloſ. *ibi in verb. infra duorum*. Sed quia ex Conſtitutione Gregorii XIII. *Aſcendente Domino*; tria vota Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, quæ poſt biennium in prædicta religione emittuntur, licèt ſubſtantialia ſint, non tamen ſunt ſolemnia, ſed ſimplicia, per quæ non dirimitur matrimonium ratum, ſicut dirimitur per ſolemnem profeſſionem, ut hic, & in concordantibus ſupracitatis *in primo notab.* & in puncto tenent quatuor authores ex ipſa Societate, videlicet Vaſquez *in 1.2. qu.96. art.4. diſput.165. cap.10.* Henriq. *in Summa lib.11. cap.8. num.7.* Sanchez *de matrim. lib.2. diſput.8. num.6. & ſuper Decalog. tom.2. lib.5. cap.1. num.29.* & Ribadeneira *in lib. de Societat. inſtitut. cap.19. §. El primer os*. Propterea Orator ſupplicat, ut Sanctitas Sua ex gratia dignetur ejuſmodi matrimonium dirimere, poſtquam expletis annis probationis, in dicta religione vota ſimplicia emiſerit; præſertim quia obſtetrix deputata à Sanctiſſimo, facta inſpectione coram matrona retulit, Urſulam eſſe nimis arctam, & virum de propria impotentia plurimum hæſitare.

Etſi dubitandum non ſit quominus Summus Pontifex 8
diſpenſare poſſit ſuper matrimonio rato non conſummato, juxta communem Canoniſtarum ſententiam in *cap. Ex publico, infra eod.* & re ipſa Pontifices ſæpè diſpenſaverint, ut referunt Navarr. *in Manual. cap.22. num.21.* & Cajetan. *in opuſc. tom.1. tract.28. de matrim. quæſt. unic.* & aliquando etiam ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii: tamen illud etiam abſolutum eſt, hujuſmodi diſpenſationem abſque juſta, & gravi cauſa non eſſe concedendam: unde, ut refert Petr. de Sampſone in d. *cap. Ex publico*, cùm quidam Princeps petiiſſet ab Innoc. III. ut diſſolveret matrimonium non conſummatum, & Pontifex reſpondiſſet, ſe non poſſe; poſteà Principe allegante auctoritatem gloſſæ Vincentii in d. *cap. Ex publico*, Innocentius reſpondit; Maledictus qui te docuit; & quamvis Petrus non explicet cur maledixerit docenti; tamen Abb. *ibidem ſub num.24.* aſſerit id fortè factum fuiſſe, quia ſine maxima cauſa non debet Papa hoc facere, & in *cap. Ex parte, il ſecondo, infra eodem*, idem Abb. *num.3.* ait Papam non poſſe matrimonium ratum diſſolvere, niſi ex cauſa in jure expreſſa, vel omnino ſimili. Cæterùm cauſa 9
ingreſſus in religionem Societatis Jeſu eſt voluntaria, nec gravis, ſeu maxima appellari poteſt. Item non eſt expreſſa in jure, nec omnino ſimilis, cùm longè aliud ſit vota ſimplicia emittere, ut notatur in *cap. unico, de voto, lib.6.* & Orator poteſt aliam eligere ex religionibus approbatis. Præſertim verò quia jura à religionem ingredi volente 10
jubent recipi ſufficientem cautionem, quod vel religionem profiteri, vel ad conjugium redire debeat infra ſpatium duorum menſium, juxta practicam d. *cap. Ex publico*, ut prudenter hoc caſu fuit obſervatum. Hoc autem 11
duorum menſium ſpatium, quod hodie extenditur ad annum propter decretum Tridentini Concilii *cap.15. ſeſſ.25. de Regul.* præfixum eſt à ſacris Canonibus, ne fiat injuria remanenti in ſæculo, ne tamdiu neceſſè habeat expectare, & à copula abſtinere, ut ait Joan. de Anan. in eodem *cap. Ex publico, num.6.* Quod cùm ita ſit, juſtum non videtur ut concedatur diſpenſatio oratori ad ingrediendam religionem Societatis Jeſu, in qua vota ſimplicia nonniſi poſt biennium emitti ſolent; neque enim juſtum eſt, vel tutum uxorem tamdiu invitam continere, & in periculum incontinentiæ adduci. Propterea enim de jure communi Epiſcopus non debebat ingredienti religionem dare tempus probationis, niſi maritus conſentiret, ut notat ibi gloſſ. *in verb. infra duorum*, Innoc. *prope fin.* & Joan. Andr. *in gloſ. Numquid, col.1.* ubi ait Principem tempus probationis reſtringere ex cauſa, quia carnis ſtimulis non poteſt conjux reſiſtere.

Ad hæc Thomas Sanchez è Societate Jeſu *de matrimonio diſput.16. lib.2. num.8.* cenſet non eſſe juſtam cauſam 12
diſpenſandi ſuper matrimonio rato non conſummato, ut vir tranſeat ad Epiſcopatum, niſi valdè neceſſarium eſſet ad

bonum

bonum commune illum in Epiſcopum promovere; & tamen votum ſolemnizatur per ſacri Ordinis ſuſceptionem, ſicut per profeſſionem regularem, *d.cap.unico, de voto, lib.6.* ergo longè minus licebit diſpenſare, ut matrimonium diſſolvatur per tranſitum ad religionem, in qua finito probationis biennio vota non ſolemnizantur.

13 Porrò ſi mulier, aut vir habuiſſent impedimentum perpetuum frigiditatis, matrimonium ab initio fuiſſet nullum, *c.Fraternitatis, de frigid.& maleſic.* Sed ſi tale impedimentum poſt matrimonium, & ante copulam ſupervenilſet; hæc fortè juſta eſſet cauſa concedendi diſpenſationem ſuper matrimonio rato, ſecundum Alciat. *reſp.21.num.7.& 8.* quem refert & ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt.10. num.44.* Sed ſterilitas, ſeu impotentia, cujus meminit Orator in ſupplici libello, eſſet priùs concludenter probanda ad ſacrorum Canonum præſcriptum. 14

DE CONVERSIONE CONJUGATORUM.

Idem Alexander III. Exoneñ. Epiſcopo.

C A P U T IV.

CUm ſis prædītus ſcientia litterarum, ignorare non debes, ſanctorum Patrum conſtitutioni eſſe contrarium, ut vir uxore ſua, aut uxor viro ejus non aſſumente religionis habitum, debeat ad religionem tranſire: & infrà. Inde eſt quod auctoritate Apoſtolica prohibemus, ne in Epiſcopatu tuo, virum vel uxorem (niſi uterque ad religionem migraverit) tranſire permittas. Verùm ſi ita uxor ſenex eſt & ſterilis, quòd ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, ut ea in ſæculo remanente, & caſtitatem promittente, ad religionem tranſeat vir ejuſdem.

S V M M A R I V M.

1 *Maritus ad Religionem tranſire non poteſt, niſi & uxor tranſeat, vel non ſuſpecta caſtitate promittat.*

2 *Ignorantia iuris non eſt probabilis in iuriſperito.*

3 *Profeſſio unius coniugis non valet niſi uterque profiteatur, aut remanens in ſæculo caſtitatem voveat, & careat periculo incontinentiæ.*

4 *Coniux non adulter poteſt religionem profiteri, licèt remanens in ſæculo ſit iuvenis, & caſtitatem non promittat.*

5 *Matrimonium conſummatum, per adulterium, vel profeſſionem alterius coniugis non ſolvitur quoad vinculum.*

6 *Mors civilis an, & quando æquiparetur naturali.*

7 *Vxor in qua ætate dicatur ſenex ad hoc ut cum ſimplici caſtitatis voto poſſit in ſæculo remanere, & maritus ad religionem tranſire, uſque in fin.*

8 *Vxor ut poſſit in ſæculo remanere, viro ad religionem migrante, debet eſſe ita ſenex ut non ſit ſuſpecta de incontinentia.*

9 *Libidinis labes quæ in iuventute contrahitur, in ſenectute frequentius expiatur, ſed non ſemper.*

10 *Incontinentiæ periculum oritur ex hoc ſolo quod coniux ſit iuvenis.*

11 *Senectus quid ſit.*

12 *Senectutis initium aliter conſtituendum eſt quo ad univerſam hominis ſpeciem, & aliter quo ad ſingulos homines, de quorum ſenectute agitur.*

13 *Senectus in univerſum quando incipiat, variæ referuntur ſententiæ.*

14 *Ætates hominum quot ſint, & qualiter diſtinguantur.*

15 *Ætas virilitatis, & ſenectutis non determinatur à iure generaliter quo ad omnes; ætas augmenti ſecus, & cur.*

16 *Senilis ætas pro materiæ diverſitate vario modo à iure præſcribitur.*

17 *Senectus quo ad ſingulares homines an, & quomodo probetur ex aſpectu corporis.*

18 *Canities quale indicium ſit ſenectutis.*

19 *Puer ſeptem annorum capite admodum cano apud Cardinalem Paleottum.*

20 *Senis centum annorum mirabile exemplum à Hieronymo recenſetur.*

21 *Senes qui dicantur, arbitrio iudicis relinquitur in caſibus, in quibus nulla ætas præfinita eſt.*

Senior quandoque eſt aliquis in quinquageſimo anno, quàm alius in ſexageſimo, ibid.

22 *Arbitrium in ſenectute diiudicanda qualiter ſit regulandum.*

23 *Senex ante quinquageſimum annum ut quis dicatur non reperitur iure cautum.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decetal.

24 *Septuagenarii indiſtinctè dicuntur ſenes, nec quoad eos eſt locus arbitrio iudicis.*

25 *Senes octuagenarii non excuſantur à perſonaliter comparendo ſi ſint robuſti.*

26 *Ætates hominum ſecundum ſubiectam materiam diverſimodè limitantur, & terminantur.*

27 *Vxor in qua ætate iudicanda ſit ſenex, ut poſſit in ſæculo remanere cum voto ſimplici caſtitatis, iura non præſcripſerunt.*

28 *Dicitur ſenex, & non ſuſpecta ſi ſit ſexagenaria iuxta opinionem Soti.*

Contrarium, num.45. uſque ad num.82. & præſertim num.65.

29 *Iuvenis dicitur quis ante ſexageſimum annum quo ad hoc ut poſſit cum eo ſuper inceſtu diſpenſari, & n.73. verſ.* Et ex his patet.

30 *Abbatiſſa in qua ætate ſit eligenda, & n.74.*

31 *Vidua an poſſit eligi in Abbatiſſam, & n.76.*

32 *Senes ſexagenarii an excuſentur à ieiunio, & num. 78. & ſeq.*

33 *Senilis corporis ſtatus ex levi momento in morbum decidit.*

34 *Senes ſexagenarii non includuntur in exceptione Bullæ Cruciatæ ab indulto veſcendi lacticiniis, & n.95.*

35 *Vita in calore ſita eſt.*

36 *Mulieres ſunt viris frigidiores.*

37 *Vxor quinquagenaria poteſt in ſæculo remanere cum voto ſimplici caſtitatis ſecundum opinionem Sanchez.*

Contrarium, num.82.

38 *Lex Iulia Poppeia prohibens viris poſt ſexageſimum annum, & mulieribus poſt quinquageſimum nuptias contrahere à quibus, & cur fuerit abrogata, & num.65. verſ.* Et hæc fuit ratio.

39 *Matrimonium poſt pubertatem in quacumque ætate contrahi poteſt.*

40 *Potentia generandi in maſculis, & fœminis in quam uſque ætatem protendatur, & num.65.*

41 *Mulier non dicitur ſtudere procreationi liberorum à quinquaginta annis ſupra.*

42 *Liberta quinquagenaria non tenetur ad operas.*

43 *Teſtes an dicantur ſenes in quinquageſimo anno quoad hoc ut examinari poſſint ad æternam rei memoriam, & num.88.*

44 *Mulieres quinquagenariæ etiam robuſtæ non tenentur ad ieiunia Eccleſiæ.*

Contrarium, num.89.

45 *Senectus, & ſterilitas copulativè requiruntur ad hoc ut uxor poſſit remanere in ſæculo cum voto ſimplici caſtitatis.*

46 *Sterilitas ratione naturæ non aufert incontinentiæ ſuſpicionem, & num. ſeqq.*

47 *Mulieres natura ſteriles ſunt præ cæteris libidinoſæ.*

48 *Mulieres natura produxit ad generandum, & infixit*

eis concupiſcentiam, & deſiderium matrimonii.

49 *Pudor eſt mulieribus nuptiarum præmia non habere.*

50 *Mulieres in qua ætate incipiant eſſe ſteriles.*

51 *Cornelia è Scipionum familia poſt ſexageſimumſecundum annum Voluſium Saturnum peperit.*

52 *Mulierum exempla, quæ poſt quinquageſimum annum conceperunt, & num. ſeqq.*

53 *Partus quinquagenariæ mirabilis eſt quia rarus, ſed non miraculoſus, num. ſeqq. & num. 63. & 64.*

54 *Federici Imperatoris mater quinquagenaria publicè voluit parere, & cur.*

55 *Sterilis à natura, & maior quinquagenaria æquiparantur.*

56 *Iura conſtituuntur ex iis, quæ frequentius accidunt.*
Declaratur, num.60. & ſeqq.

57 *Argumentum à communiter accidentibus valet.*

58 *Lex de miraculoſis non fertur.*
Declaratur, num.64.

59 *Vivere præſumitur, qui non probatur mortuus, niſi poſt annum centeſimum.*

60 *Intellectus l.* Jura, *cum tribus ſeqq.* ff. de legibus, *& num. ſeqq.*

61 *Legiſlatores non contemnunt ea, quæ præter naturam contingunt, licèt rarò.*
Filii tergemini in utero eſſe à iure præſumuntur, ibidem.

62 *Filius natus octavo menſe an ſuccedat, & hæreditatem tranſmittat.*

63 *Leges non aptantur ad ea quæ ſemel tantùm, aut bis poſſunt contingere, verſ.* Reſpondet ſecundò.

64 *Miraculum propriè quid ſit, & quæ requirantur de ratione miraculi.*

65 *Viri iuris præſumptione uſque ad ſexageſimum annum poſſunt progenerare; ideoque ante eam ætatem non carent ſuſpicione incontinentiæ.*

66 *Niſi contrarium appareat, in quo iudicis arbitrium verſabitur.*

67 *Virorum exempla, qui poſt octuageſimum annum liberos procrearunt.*

68 *Maior annis ſeptuaginta an poſſit maſculos procreare.*

69 *Filius an potius præſumatur natus ex patre ſeptuagenario, quàm ex adulterio.*

70 *Sterilitas mulierum præcurrit iuris præſumptione ſterilitatem virorum annis decem, & ſecundum Philoſophos annis viginti.*

71 *Ætas congrua nubendi, quæ ſit ex ſententia Ariſtotelis.*

72 *Eliſabeth conceptio miraculoſa.*

73 *Chriſti conceptio ex Spiritu Sancto fuit miraculum miraculorum.*

74 *Intellectus cap.* Juvenculas, 20. q.1.

75 *Senes vividi gubernationi ſunt aptiſſimi.*

76 *Intellectus cap.* Quomodo, 31.q.1.
Mulieres ſexagenariæ Apoſtolorum tempore eligebantur propter prædicationis officium, ut eis pannos lavarent, & inſervirent, ibidem.

77 *Corrupta indecorum eſt, ut præſit virginibus.*

78 *Senes in qua ætate à ieiunio excuſentur, non eſt à iure determinatum.*

79 *Senectus ſola non excuſat à ieiunio Eccleſiæ, niſi adſit aliqua ſenilis infirmitas.*

80 *Opinio Caietani, & Navarri circa ieiunium ſenum expenditur.*

81 *Minores tertio ſeptennio non tenentur ieiunia Eccleſiæ obſervare.*

82 *Senectutis initium, ut minimum conſtituitur in quinquageſimo anno.*

83 *Senectus ſola non ſufficit, ut abſit incontinentiæ periculum, ſed deſideratur aliquis ſenectutis progreſſus.*

84 *Præſumitur quis continentiam ſervaturus ratione antiquæ ætatis, etiamſi tempore iuventutis caſtitatem non ſervaverit.*

85 *Maior quinquagenaria, quæ concepit in quinquageſimo anno non vacat à periculo incontinentiæ.*

86 *Senectus, & ſterilitas non ſufficiunt ad hoc, ut uxor remanere poſſit in ſæculo, ſi aliundè appareat de illius intemperantia.*

87 *Vxor de cuius licentia maritus profeſſionem emiſit ſi ſit ſuſpecta de incontinentia, & caſtitatem promiſerit, an ſit cogenda ingredi Monaſterium, ut cuſtodiatur à vagatione, an verò ut ſolemniter profiteatur.*

88 *Teſtes in dominio Mediolanenſi dicuntur ſenes in ſexageſimo anno, quoad examen ad æternam rei memoriam.*

89 *Opinio Sanchez, quæ excuſat mulieres quinquagenarias à ieiunio Eccleſiæ refellitur.*

90 *Opinio ſi ſpeculativè ſit verè probabilis, eſt etiam tuta practicè.*

91 *Senes diu ieiunium ferre non poſſunt, ſed egent cibo crebrò, & modico ex ſententia Hippocratis.*
Procedit in decrepitis, & ſenio confectis tantùm, ibidem.

92 *Mors in extrema ſenectute ſine dolore.*

93 *Senes non decrepiti faciillimè ieiunium ferunt.*

94 *Senes ſeptuagenarios, non ſexagenarios excuſat à ieiunio Eccleſiæ communis opinio.*

95 *Ætas quæ in viris eſt ſexagenaria incongruè dicitur quinquagenaria in mulieribus quoad effectum ieiunii.*

96 *Mulieres faciliùs ieiunium tolerant quàm viri, & cur.*

97 *Mulierum exempla, quæ ſine ullo cibo diu vixerunt.*

98 *Ieiunantes ſine corporis detrimento, imò & cum utilitate utuntur modica refectione loco cœnæ.*

99 *Vxori ante quinquageſimum annum licentia remanendi in ſæculo non eſt concedenda; poſt annum verò quinquageſimum concedi poteſt arbitrio Epiſcopi, & quomodo eius arbitrium regulari debeat.*

C*Um ſis*. Uxoratus ad religionem tranſire non poteſt, 1
niſi & uxor tranſeat, vel niſi de incontinentia non
ſit ſuſpecta, & caſtitatem promittat. Hoc dicit. Primò ponitur
ratio. Secundò deciſio, ibi, *Inde eſt*. Ex principio
litteræ. *Cùm ſis præditus ſcientia litterarum*.

Nota primò, juris ignorantiam non eſſe probabilem in 2
juriſperito: turpe enim eſt nobili, & Patritio ignorare
jura, in quibus verſatur, *l.2.§. Servius, ff.de orig.jur.* ſed turpius
eſt Epiſcopo canones ignorare, *cap.Vel non eſt compoſ.de
temp.ordin. cap.Omnes* 38. *diſt.* de quo ſcripſi *in c. 1. ſuprà de
Summ.Trinit.& fid. Cathol.*

Secundò nota non valere religionis ingreſſum alterius 3
conjugis, niſi aut uterque religionem ingrediatur, aut remanens
in ſæculo caſtitatem voveat, & careat periculo incontinentiæ.
Quod tamen fallit ſecundùm Innoc. & alios 4
hìc, ſi propter adulterium lata ſit ſententia divortii: quia
tunc conjux innocens poteſt religionem ſolemniter profiteri,
licèt remanens in ſæculo ſit juvenis, & continentiam
non promiſerit. Et in his terminis loquitur text. *in c. Agathoſa*
27.*qu.*2. Ratio eſt, quia eo caſu conjux propter adulte- 5
rium eſt ſolutus à ſervitute alterius, *c.Conſtitutus, & c.Gaudemus,
infrà eod.* Cæterùm quamvis ſic profeſſus ſit mortuus
mundo, *c.Placuit* 16.*qu.*1. non tamen durante vita naturali
illius poterit alter conjux matrimonium contrahere, ut probatur
in c.Licitè 32.*q.*7. juncto tex. *hìc*. Nam *in d. c.Licitè*,
patet matrimonium per adulterium conjugis non ſolvi quoad
vinculum, quod hodie diffinitum eſt à Tridentina Synodo
in can.7.ſeſſ.24. de Sacram. Matrim. Et ex hoc textu colligitur
matrimonium non ſolvi per ingreſſum religionis,
ex quo fuit conſummatum, & ſic nota caſum ſecundùm 6
Goffred. in quo mors civilis non æquiparatur naturali, contra
id, quod habetur *in l. Deo nobis, Cod. de Epiſcop. &
Cleric.* de quo tamen dic, ut per Hoſtien. Joan. Andr. Butr.
Anchar. Cardin. & Abb.hìc, & per Dyn. *in l. Ex ea parte, §.
In inſulam, de verbor.obligat.* Jo.Andr. *in cap.Suſceptum, de
reſcript.lib.6.* Bart. Bald. & DD. *in l.Gallus, §. Et quid ſi tantum,
ff.de liber.& poſth.*

QUÆRO, In qua ætate uxor dicatur ſenex ad hoc, ut 7
cum ſimplici caſtitatis voto poſſit in ſæculo remanere, &
maritus aliquam ex Religionibus approbatis ſolemniter
profiteri valeat.

Dubitationi cauſam præbuit quidam Lucius, qui cupiebat ingredi Religionem Fratrum Capuccinorum, uxorque aſſentiebatur, & in Monaſterio Monialium S. Franciſci quamdiu viveret morari, & perpetuam caſtitatem vovere parata erat, ſed profiteri ob ingraveſcentem ætatem annorum quinquaginta, & infirmam valetudinem non intendebat.

debet. Quęſitum eſt an eſſet annuendum prædictis conjugibus ſupplicantibus, ut uxor ſimplici caſtitatis voto adſtricta Monaſterium ingredi, & vir Religionem Capuccinorum ſolemniter profiteri poſſet.

8 In hac quæſtione ſupponendum eſt pro conſtanti ex Sacrorum Canonum præſcripto duo eſſe neceſſaria ad hoc, ut uxor poſt matrimonium conſummatum cum ſimplici caſtitatis voto poſſit in ſæculo permanere, viro ad religionem tranſeunte. Alterum ut ſit ſenex, alterum ut non ſit ſuſpecta de incontinentia. Jura ſunt clara hic *in verſ. Verum ſi ita ſenex eſt uxor*, *in cap. Significavit*, ibi, *ſi eſt talis ætatis, de qua ſuſpicio haberi non poſſit*, *& in c. Ad Apoſtolicam*, *infrà eod.* ubi Innocentius III. primò conſtituit regulam dicens: [Cùm vir, & uxor una caro ſint per copulam conjugalem effecti, nec una pars converti poſſit ad Dominum, & altera remanere; profectò non eſt alter conjugum recipiendus ad obſervantiam regularem]. Deindè ſubjicit limitationem: [niſi reliquus fortè ſit ejus ætatis, ut ſine ſuſpicione incontinentiæ valeat in ſæculo remanere]. Atque ita hæc duo debere copulativè concurrere, ſentit gloſſ. *in cap. ſeqq. in ver. Continentiam*, Hoſtienſ. *hic num. 4.* & expreſſius Car-
9 din. *in 2. oppoſ.* & Butr. *in d. c. Uxoratus num. 1.* Ac propterea ſi uxor eſſet quidem ſenex, ſed tamen appareret ſuſpecta de incontinentia, non eſſet ei annuendum, ut remaneret in ſæculo cum voto ſimplici caſtitatis, ut per Innoc. *in d. c. Significavit*, Card. *ubi ſuprà*, & Silveſt. *in ver. Divortium qu. 13. num. 16. verſ. Tertio ex conſenſu alterius*. Quamvis enim libidinis labes, quę nonnunquam in juventute contrahitur in ſenectute frequentiùs expietur, ut legitur *in cap. Cum in juventute*, *de præſumpt.* hoc tamen non eſt perpetuum, ut ibi notat gloſſ. Frequentiùs, inquit, non tamen ſemper. Nam difficilè continentiam ſervat, qui illicito ſe concubitu maculare non metuit, *§. Quod verè 34. diſt.*

10 Idemque obſervandum eſſet in caſu converſo ſi mulier careret incontinentiæ ſuſpicione inſpectis honeſtis ejus moribus, ſed tamen non eſſet ſenex; quia canones initio citati non requirunt ſimpliciter, ut abſit timor fornicationis, ſed ponderant ætatem ſenilem, atque ita exigunt, ut ceſſet hujuſmodi periculum ex cauſa ſenectutis, ut notant infrà *in cap. Proximo*, Hoſt. Jo. Andr. & Butr. *in fin.* Cardin. *qu. 4.* & Abb. *n. 4.* Eſſet enim valdè periculoſum, ut uxor juvenis viro aſſueta utcumque honeſta tamdiu moraretur in ſæculo, cùm juventus ſit ſemper expoſita variis incontinentiæ caſibus; ideòque Butr. infrà *in cap. Proximo, in fin.* Non video, inquit, ſi mulier eſt juvenis, qualiter non ſit ſuſpecta, quia mulieres ſunt volubiles ut rota. Quapropter ex hoc ſolo, quod conjux remanens in ſæculo ſit juvenis, quoad hunc effectum oritur incontinentiæ ſuſpicio, idque ſatis probatur *in cap. Epiſcopus 77. diſt.* ubi ſic ſtatuitur: ſi conjugati juvenes conſenſerint ordinari, etiam eorum voluntas ita requirenda eſt, ut ſequeſtrato manſionis cubiculo religione promiſſa poſteàquam pariter converſi fuerint, ordinentur. Qui text. licèt variè à Doctoribus exponatur; tamen ſecundùm Præpoſ. *in c. Si ſe 28. diſt.* non cavillando litteram efficaciter probat uxorem juvenem debere ad religionem tranſire, ſi maritus ad Sacros ordines promoveri velit, ut latiùs dicam infrà in *c. Proximo nu. 9.* Ergo idem dicendum ſi maritus velit profiteri religionem. Quo argumento utuntur Hoſtienſ. Joan. Andr. & alii proximè citati. Cùm igitur Sac. Canones requirant, ut uxor remanens in ſæculo ſit ita ſenex, ut ſit immunis à ſuſpicione incontinentiæ, inveſtigandum eſt in qua ætate ad hunc effectum dijudicanda ſit ſenex. Ad cujus rei evidentiam abs re non erit aliqua præmittere de ſenectute in genere, ac de ſenectutis initio, & progreſſu.

11 Primum igitur, ut inquit Cardin. Paleott. *de bono ſeneƈt. par. 1. col. 2. in fin.* receptum eſt apud omnes noviſſimum illud temporis intervallum, quod exactis cæteris vitæ ſuperioris gradibus uſque ad mortem ſupereſt, ſenectutem vocari tamquam extremum humanæ vitæ actum, quem Cicero appellat *occaſum vitæ*, & S. Thom. *ultimam ætatem hominis in 4. diſt. 43. art. 3. qu. 2.* Eſt autem ſenectus frigidum, & ſiccum corporis temperamentum annorum multitudinis ratione proveniens, ut diffiniunt Medici, quos ſuppreſſo nomine refert Cardin. Paleott. *loc. cit.* Diffinitio eſt Galeni *lib. 5. de ſanit. tuen. c. 9. claſſ. 2.* cui non abſimilis eſt alia, quæ affertur in lib. diffinitionum Platoni aſcripto, videlicet: *Senectus eſt imminutio animalis à tempore contingens.* Necnon alia, quæ habetur in lib. definitionum Medicarum, qui Galeno tribuitur *in lib. 6. Iſagog. Senectus eſt ætas, in qua diminuitur animal.* Quod ipſum innuit Ariſt. *de Juventute, & ſenectute c. 14.* dum ait: *Juventus eſt prima refrigerativa augmentatio; ſenectus autem hujus decrementum. Et quæ in plantis vocatur ariditas, in animalibus vocatur ſenectus.*

Verùm quo tempore homines incidant in hujuſmodi 12
temperamentum, Medici dixerunt non poſſe certa ratione præſcribi ob magnam varietatem, quam ſolent homines ex aliis, atque aliis cauſis contrahere. Sicut non præſcribitur *in c. 1.* neque *in cap. Niſi cùm pridem*, *§. Alia de renunc.* & propterea initium ſenectutis aliter docuerunt conſtituendum eſſe quoad univerſam hominis ſpeciem, & aliter quoad ſingulos homines, de quorum ſenectute agitur.

Et quidem in univerſum quoad humanam ſpeciem, ut 13
refert Menoch. *de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 1. caſ. 59. nu. 1.* Hippocrates arbitratus eſt ſenem dici à quadrageſimo ætatis anno uſque ad quinquageſimumſextum. Servius Tullius ſenes judicavit poſt exactum annum quadrageſimumſextum, Varo poſt quadrageſimumquintum, Galen. *lib. 5. de ſanit. tuen. cap. ult. claſſ. 2.* relatus à Bracheo Turonenſi *in l. Pueri n. 9. de verb. ſignif.* ætatem ſenilem tripartito dividit. Primam appellat viridem, aliàs crudam ſenectutem, & hæc à Menochio potius quam à Galeno concluditur ab anno quinquageſimo in ſexageſimum. Secunda quam propriè ſenectutis nomen habere voluit, incipit in ſexageſimo, & deſinit in ſeptuageſimum. Tertia decrepita, quæ conficit quod reliquum eſt ætatis. Licèt Paleott. *loc. cit.* generaliter aſſerat Medicos à quinquageſimo anno uſque ad ſexageſimum ſenectutem protraxiſſe.

Iſidorus *lib. 6. Etym.* & poſt eum Archid. *in c. Unico nu. 2.* 14
de Cleric. ægrot. lib. 6. & Joan. Andr. *in proœmio ejuſdem compilationis num. 22.* ſic diſtinguunt ſeptem ætates hominum. Prima eſt Infantia, quæ durat uſque ad ſeptimum annum, ut *l. 1. §. 1. ff. de adminiſtr. tutor.* de qua *in l. Si infanti, Cod. de jur. deliber.* Secunda exindè uſque ad annum decimumquartum eſt Pueritia, ſic dicta, quia pura eſt, necdum ad gignendum apta, de qua habetur *in c. Pueri 1. qu. 1. in c. In veteri 77. diſt. & in c. Indecorum, de ætat. & qualit.* Tertia ætas eſt Adoleſcentia, ſeu pubertas, de qua *in c. Puberes, de deſponſ. impub.* & hæc protenditur uſque ad vigeſimumquintum annum, *l. 1. in fin. ff. de minor.* Quarta eſt Juventus, de qua in *c. Juvenis, in princ. de ſponſal.* & hæc ſecundùm eos concluditur in quinquageſimo anno. Quinta eſt Virilitas, ideſt gravitas, quæ eſt declinatio à juventute in ſenectutem, quæ initium ſumit ab anno quinquageſimo, & deſinit in quinquageſimonono, cujus fit mentio *in cap. Petiiſti 7. qu. 1.* Sexta eſt Senectus, quę nullo determinato annorum numero finitur. Senium verò eſt ultima pars ſenectutis, & hanc appellat ætatem quieſcentium, Joan. Andr. *ubi ſuprà*, de qua *in l. Senium, C. qui teſtam. fac. poſſ.*

Sed gloſſ. *in proœm. Sexti, in ver. Perfectus*, ſex tantùm ætates aſſignans poſt infantiam, pueritiam, & adoleſcentiam. Quarta, inquit, eſt juventus, vel virilis ætas ab anno vigeſimoquinto uſque ad quinquageſimum. Quinta ſenectus uſque ad ſeptuageſimum. Sexta abinde, & dicitur ſenium aliarum ætatum terminus.

Accurſius *in l. Hæreditatum, in gloſſ. à prima ætate, ff. ad l. Falcid.* quatuor tantùm ætates conſtituit, videlicet impubertatem uſque ad duodecimum, vel decimumquartum annum, *l. penult. C. de impub. & aliis ſubſtit.* adoleſcentiam uſque ad vigeſimumquintum, *l. Non aliter in fin. de legat. 3.* juventutem exindè uſque ad quadrageſimum, *d. l. Non aliter in fin.* abindè ſenectutem, vel ſenium, ut *l. Maiores, ff. de iur. immunit.* Receptior tamen videtur ſententia gloſſæ præallegatæ *in proœm. Sexti*, quam ibi dicunt eſſe tenendam Jo. Andr. *n. 22.* & Gemin. *in gloſſ. in ver. Perfectus*, & ſequuntur Grammat. *deciſ. 34. in princ.* Joan. de Anao. *in rubr. de deliƈt. pueror. col. 1.* Afflict. *in Commentariis ad Conſtitutiones Neapolitanas lib. 2. rubr. 37. in fin.* Abb. *in cap. Quoniam frequenter num. 18. verſ. Illud etiam conſiderandum, ut lit. non conteſt.* ubi per illam gloſſ. tenet ſenectutem incipere à quinquageſimo anno, eò quòd juventus incipiat à vigeſimoquinto, & duret uſque ad quinquageſimum.

Verùm etſi leges præſcripſerint quot anni requirantur 15
ad Infantiam, Pueritiam, Adoleſcentiam, & Juventutem, ut in juribus præallegatis: tamen generaliter quoad omnes nullibi reperitur determinatum quot anni exigantur ad virilitatem, & multò minus ad ſenectutem, ut patet *in ead. l. Non aliter, §. fin. de legat. 3.* Rationem diverſitatis aſſignat eleganter Cajetan. *in 2. 2. quæſt. 147. art. 4. verſ. Ad primum.*

[Senectus, inquit, non eſt evidenter omnibus una, ſicut ætas augmenti; quoniam ætas augmenti determinatur ab ortu, qui certus eſt, ætas verò ſenectutis à naturali occaſu, qui incertus eſt. Sunt enim quidam ſexagenarii ita fortes, ut alii quadragenarii, & unus altero habet multò plures circulationes cęleſtes propter quod contingit fortè aliquem eſſe ſenem in trigeſimo, aliquem in quadrageſimo, vel aliquo hujuſmo-
16 di anno.] Itaque pro materiæ diverſitate jura aliter, atque aliter ætatem ſenilem præſcripſerunt, ut notat gloſs. *in dict. l. Non aliter, in ver. Seniores*, & latiùs patebit infrà *n.* 26.

17 Sed quoad ſingulares homines, de quorum ſenectute agitur, ſolent nonnulli æſtimare ſenectutem ab exteriori corporis ſpecie, videlicet à rugis, vultu, ſeu cutis ariditate, atque aliis hujuſmodi ſignis, & præcipuè à canitie, Tiraqu.
18 *l. 6. Connub. num.* 7. Quorum opinioni ſuffragatur text. *in c. Magnæ, de vot.* ibi ætatis in te ſeneſcentis defectus, atque canities vix labores, & dolores ſuos tolerare poſſunt. Item text. *in Auth. de quæſt. §. Si verò vita occaſione*, ibi, *Corporum eorum ſtatum qualis quis eſt inſpicere*, & *§. Si verò aliqui*, ibi, *læſos autem, aut læſas corpore, aut canitie graves hos ſine moleſtia eſſe iubemus*. Per quem textum Angelus ibi *circa fin.* & Bar. 1. *in l. Similiter*, per tex. ibi *n. 6. C. de mendicant. valid. lib.* 11. dicunt ſenectutem probari per aſpectum corporis adinſtar minoris ætatis, juxta *l. Minor vigintiquinque annorum ex aſpectu, ff. de minor.* & ſequuntur Grammat. *deciſ. 48. nu. 19.* & Menoch. *de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 2. caſ. 117. num. 2. verſ. Id quod non modo*.

Verùm hæc conjectura nec perpetua, nec prorſus certa eſt; cùm multi ætate adhuc florentes feſtinam, ac præmaturam gerant canitiem, qui præcani dicuntur, qualem ſe fuiſſe Horat. Poeta ſcribit, & de quibus Boet. *de conſolat. in princip.*

Intempeſtivi funduntur vertice cani.

19 Unde refert Plinius in Albania gigni quoſdam à pueritia ſtatim canos, & Palæott. *in tract. de bon. ſenect. par. 1. col. 2. in fin.* narrat ſibi ad urbem redeunti apud Faliſcum occurriſſe puerum ſeptem annorum Trajanum nomine vultu ſucci pleno, rubicundo, & hilari, ſed capite admodum cano omnibus, qui illic aderant admirantibus. Sed & Ariſt. ſcribit *lib. 4. de hiſtor. animal. cap.* 11. nonnullis pilos dum ęgrotarent incanuiſſe, quibus in bonam valetudinem reſtitutis nigri enati fuerunt canis defluxis. Ratio autem cur canities non ſit conſtans ſenectutis indicium ea eſſe poteſt, quia ut illic docet Ariſtot. canities non provenit ex ariditate, ſicut ſenectus, ſed cutis vitio, quod vitiliginem appellamus, pili omnes producuntur cani.

Et è converſo ſunt alii qui matura jam, & occidua ætate amœnam adhuc faciem retinent, & levem cutem, capillumque nigrum, ſeu flavum, qualem Palladius ſcribit fuiſſe Abbatem Or in monte Nitriæ, qui cùm eſſet nonaginta an-
20 norum erat vultu nitido, & alacri: & ut alia exempla omittamus mirabile eſt quod ponit Hieron. ad Paul. Concord. de homine centeſimum annum agente, ait enim: *Oculi puro lumine vigent, pedes imprimunt certa veſtigia, auditus penetrabilis, dentes candidi, vox ſonora, corpus ſolidum, & ſucci plenum, cani cum rubore diſcrepant, vires cum ætate diſſentiunt, non memoria tenacitatem, ut in plerìſque cernimus, antiquior ſenecta diſſolvit, non calidi acumen ingenii frigidus ſanguis obtundit, non contractam rugis faciem arata frons, non denique tremula manus per curvos ceræ tramites ſtylum ducit.*

Quamobrem cùm hæc conjectura, quæ in ſenectute dijudicanda ſumitur ex aſpectu corporis ſit admodùm fallax ad formandum judicium de ſenectutis initio videtur ſic di-
21 ſtinguendum cum Menochio. Nam aut verſamur in caſibus in quibus certa ætas reperitur à jure præſcripta; & tunc manifeſtum eſt ſingulos eſſe habendos pro ſenibus in ea ætate, quam leges præſcripſerunt, ut *in l. 1. & l. fin. C. qui ætat. ſe excuſ. lib. 10. & in l. Maiores, ff. de iur. immunit. cum ſimil.* Aut verſamur in caſibus, in quibus nulla certa ætas à jure præfinita eſt; & tunc communiter tenetur opinio Innocent. *in c. Quoniam frequenter num. 3. ut lit. non conteſt.* videlicet, an quis dicatur ſenex, necne, relinquendum eſſe arbitrio judicis, conſiderata cujuſque complexione. Nam quandoque aliquis eſt ſenior in quinquageſimo anno, quam alius in ſexageſimo. Ita Innocent. quem ibi ſequuntur Hoſt. Joan. Andr. Abb. Soccin. Felin. & alii omnes, Barbat. *conſ. 22. col. 3. lib. 3.* Florian. *in l. Aquilia ſi deletum, ff. ad l. Aquil.*

22 Cæterùm cùm adhuc incertum ſit qua ratione ejuſmodi arbitrium ſit regulandum, ante omnia obſervandum eſt Doctores convenire in duabus propoſitionibus. Prima eſt 23
neminem poſſe appellari ſenem ad quemcumque effectum ante quinquageſimum annum, quia nullibi id reperitur jure cautum. Et quamvis ante illud tempus aliquis poſſit incidere in temperamentum frigidum, & ſiccum ex aliquo accidenti; non tamen propterea ſenex dicendus erit, quia ad ſenectutem inducendam requiritur, ut temperamentum illud proveniat ratione ętatis, & non aliundè, ut dictum eſt ſupra *num.* 11.

Nec refert, quod gloſſ. *in l. Hereditatum, in ver. à prima ætate, ff. ad l. Falcid.* dicat juventutem protendi à vigeſimo quinto uſque ad quadrageſimum annum, & abinde ſenectutem, vel ſenium, per text. *in l. Non aliter, in fin. de legat.* Tertiò, quia Accurſius ibi quoad hoc videtur locutus ex capite ſuo; nam illa lex hoc non dicit. Tantùm enim quęrit à qua ætate juvenes legati, & in quam intelligi debeant; & reſpondet exiſtimari poſſe eum juvenem, qui adoleſcentis exceſſiſſet ætatem quoad inciperet inter ſeniores numerari. Cęterùm in qua ætate quis numeretur inter ſeniores, lex non aperit. Unde ille text. communiter ſic ſummatur. Quilibet juvenis dicitur qui inter ſeniores non numeratur.

Secunda concluſio eſt. Poſt annum ſeptuageſimum qui- 24
libet dicitur ſenex, Abb. *in c. Quoniam frequenter num. 18. ut lit. non conteſt.* ubi ait in ſeptuagenariis, & ſupra non eſſe locum arbitrio judicis, an dicantur ſenes, necne, cùm in tali ætate valdè propriè dicantur ſenes, & à ſeptuageſimo anno incipiat ſenium, quod eſt aliarum ætatum terminus, & quantumcumque quis ſit benè complexionatus in ea ætate, timere debet mortem, & ſequitur Alber. *in diction. in verſ. Senex*. Unde meritò Cardanus contradicentium Medicorum *lib. 2. contr. 1. tract.* 5. dicebat ſupra annum ſeptuageſimum in omnibus convenire, ut ætas pro deplorata habeatur. Itaque judicis arbitrium regulariter concluditur à quinquageſimo anno uſque in ſeptuageſimum.

Nec refragatur, quod ſenes octuagenarii eſſe debeant 25
quoad hoc, ut non teneantur perſonaliter comparere, Rota *deciſ. 9. de iudic. aliàs* 222. incip. *Senes videlicet octuagenarii in nov.* Siquidem ad ejuſmodi excuſationem ſola ſenectus non ſufficit, ſed copulativè requiritur, ut quis ſit ſenex, & valetudinarius, alioquin ſenex cujuſcumque ſit ætatis ſi aliàs ſit robuſtus, non excuſatur ut ibi per Rotam.

Deindè in arbitrio regulando à quinquageſimo uſque 26
ad ſeptuageſimum obſervanda eſt diligenter materia, de qua agitur, non enim æqualiter omnes infrà hoc ſpatium exiſtimandi ſunt ſenes: nam ætates hominum ſecundùm ſubjectam materiam vario modo limitantur, & terminantur, ut tradit gloſſ. prææalleg. *in d. l. Hereditatum*, & ibi remiſſivè Bart. *ff. ad l. Falcid. & in l. 1. §. Pueritiam, ff. de poſtul.* Cyn. & Alber. *in l. Si infanti, C. de iur. delib.* Felin. *in c. Cum vigeſimum col. fin. de offic. deleg.* Pariſ. *conſ. 19. num. 25. vol. 2.* Et de ſenectute tradunt in ſpecie gloſſ. & Joan. de Platea *in l. 2. Cod. qui ætate lib.* 10. Pariſ. *loc. cit.* & dictum eſt ſupra *num.* 16.

In caſu autem de quo agitur, ut ad propoſitam quæſtio- 27
nem propius accedamus, jura non determinant præcisè, in qua ætate uxor cenſenda ſit ſenex ad effectum, ut careat ſuſpicione incontinentię, & remanere poſſit in ſæculo cum voto ſimplici caſtitatis, marito ad religionem migrante, nec quemquam reperi ex Claſſicis Canoniſtis id explicitè aſſerentem, tantùm enim generaliter affirmant uxorem debere eſſe ſenem, & non ſuſpectam.

Inter modernos verò Theologos duæ ſunt ſententiæ. 28

Prima eſt Soti *in 4. diſtin. 27. qu. 1. art. 4. col. 12. §. Præterea*, exiſtimantis ad hunc effectum mulierem dici ſenem, quando eſt ſexagenaria, & eum ſecutus eſt Corduba *in ſumm. qu. 178. verſ. Emperò ſi el matrimonio*. Et quidem alii ex recentioribus relati à Sanch. *de matrimon. lib. 7. diſp. 32. num.* 15.

Quorum ſententiæ ſuffragatur primò, quod ante ſexa- 29
geſimum annum quis dicitur juvenis, quoad effectum ut cum eo poſſit ſuper inceſtu diſpenſari propter periculum incontinentiæ, ut cenſet Corduba *lib. 1. ſui Quæſtionarii qu. 12. art. 1. col. 5. §. Secundum dictum*.

Deindè pro eadem ſententia facit text. *in cap. Iuvenculas* 30
20. qu. 1. ubi Gregor. ait; *Iuvenculas fieri Abbatiſſas vehementiſſimè prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua niſi ſexagenaria virginem, cuius vita hoc, atque mores exegerint, velari permittat.* Quo textu patet virgines reputari juvenculas ad illum effectum ante ſexageſimũ annũ, & Turrecrem.

ibi

Digitized by Google

ibi in princ. In hac ætate, inquit, extinctus eſt fomes libidinis.
31 Tertiò ad idem facit text. *in cap. Quomodo* 31. *qu.* 1. ubi re-
fertur illud Apoſtoli *ad Tim.* 5. Vidua eligatur non minor ſe-
xaginta annorum. Præfinitio enim hujus ætatis ibi non
fundatur in prudentia, ſeu maturitate conſilii, quia vidua
cujuſcumque ſit ætatis non poteſt eligi, ut præſit Monaſte-
rio, ſeu ut paſcatur ab Eccleſia, ut declarat ibi gloſſ. *in ver. E-
ligatur*, cum qua tranſeunt Laurent. & Archid. Videtur ergo
requiri, ut ſit ſexagenaria, quia vidua marito aſſueta ante il-
lam ætatem non videtur ita eſſe à periculo incontinentiæ
immunis, ut poſſit cum Clericis convivere.
32 Demùm adduci poteſt pro hac ſententia, quod ſexagena-
rii reputantur ſenes quoad hoc, ut excuſentur à jejunio, ſe-
cundùm Cajet. *in* 2. 2. *qu.* 147. *art.* 4. §. *Ad primum*, & Gregor.
de Valent. *in* 2. 2. *diſput.* 9. *quaſt.* 2. *punct.* 5. *col.* 2. Et hanc eſſe
communem opinionem affirmat Sanchez *de matrim. lib.* 7.
diſput. 32. *num.* 15. & Leſſius *lib.* 4. *de juſt. & jur. cap.* 2. *de ieiun.*
dicens in hoc omnes convenire, ut ſexagenarii ordinariè
excuſentur, hac enim ætate eſt media ſenectus juxta medi-
cos, in qua natura facilè inedia, & repletione graviter lædi-
tur, & præcipitatur. Idque indiſtinctè nulla habita ratione,
an ſint vegetes, & robuſti, necne ſecundùm Sanch. qui ad
hoc allegat Angles Floribus *in cap. De ieiun. qu.* 6. *diffin.* 6. *fol.*
407. Emman. Sà *in ſumm. in ver. Ieiunium n.* 9. quia in ea
33 ætate vires jam deficiunt, & in proximo eſt interitus. Et
quia ſanitas ſenum non eſt firma, ſed fallax, & incerta,
ſecundùm Galen. *lib.* 5. *de ſanct. tuen. pag.* 7. ubi ait ſenilem
corporis ſtatum ex levi momento in morbum decidere,
ac proindè curandum eſſe in victu eadem ratione, qua
convaleſcentes.
34 Hinc Pius V. & Pontifices ſucceſſores dum in Bulla
Cruciatæ negant Clericis, & regularibus facultatem ve-
ſcendi lacticiniis, excipiunt ſexagenarios, per hoc inſinuan-
tes rationi conſentaneum eſſe, ut in ea ætate imbecillitati
naturæ conſulatur.
35 Quæ omnia longè magis vendicant ſibi locum in mu-
lieribus ſexagenariis: nam vita in calore ſita eſt, ſecundùm
Ariſt. *in problem. ſect.* 3. *problem.* 22. eò quòd anima tamdiù
corpus informet, quamdiù in ea vitæ munia obire poteſt,
præcipuus verò vitalium functionum adminiſter eſt calor.
36 At fœminæ ſunt viris frigidiores; ideòque citiùs creſcunt,
ætate florent, & ſenectute macerantur, ut per Ariſtot. *loc.
cit.* Quod etiam docuit Albert. Magnus *in lib.* 12. *de animal.
c. ult.* relatus à Tiraquell. *l.* 1. *Connubial. num.* 57. dicens mu-
lieres citiùs creſcere, compleri, ac ſeneſcere, & notatur *in c.
Puberes, & cap. Continebatur, de deſponſ. impuber.*
37 Secunda ſententia eſt Thom. Sanch. *de matrim. lib.* 7
diſp. 32. *num.* 16. qui arbitratur ad hunc effectum non eam-
dem ætatem ad ſenectutem eſſe præſcribendam in fœminis,
atque in maſculis, cùm fœminæ ſint viris frigidiores; ideò-
que virum ſexagenarium quoad hoc eſſe dijudicandum ſe-
nem, & fœminam quinquagenariam, quia in ea ætate tam
viris, quàm mulieribus accidit communiter ſterilitas, & ca-
lor juvenilis ferè extinctus eſt, & propterea ceſſat inconti-
nentiæ ſuſpicio, & pro hac ſententia adduci poteſt.
38 Primò, quod *l. Iulia Poppeia*, cautum fuerat ne vir major
annis ſexaginta, vel mulier annis quinquaginta nuptias
contraherent tamquam ad generandum inhabiles. Et
quamvis eam legem omnium primus abrogaverit Claudius
Cæſar, ut refert Suetonius *in vita Claudii Cæſaris* c. 13. ac
deindè Juſtinianus *in l. Sancimus, C. de nupt.* tamen hæc ab-
39 rogatio non idcircò facta eſt, quod major quinquagenaria
poſſit concipere, ſed quia matrimonium contrahi poteſt
propter ſeipſum, etiamſi liberi procreari non poſſint, ut
illic Bald. adnotavit, & Soccin. jun. *conſ.* 35. *Viſa nu.* 34.
lib. 2. & fuſiùs Pariſ. *conſ.* 29. *Cato num.* 73. *vol.* 2.
40 Secundò, pro eadem ſententia adduci poteſt text. *in l. Si
minor, C. de legit. hered.* & quod per illum text. not. gloſſ.
in l. Si paterfamilias, §. *fin. in verb. Sexaginta, ff. de adopt.*
ubi referens in qua ætate ad varios effectus quis dicatur ſe-
41 nex, in fine dicit ſic: [Mulier non dicitur ſtudere procrea-
tioni liberorum à quinquaginta annis ſupra.] Et idem
tradit Fulgoſ. *conſ.* 212. *Quædam mulier colum.* 3. *verſ. In pri-
mo videtur*, ubi ait potentiam generandi in maſculis durare
uſque ad annum ſexageſimum; in fœminis verò uſque ad
annum quinquageſimum.
42 Tertiò adducitur pro eadem ſententia, quod liberta
quinquagenaria non tenetur ad operas, *l. Liberta, ff.
de oper. libert.* quam ad propoſitum noſtrum allegat Al-

bert. *in dict. leg. Si maior, Cod. de legit. heredit.*
Quartò, facit pro eadem ſententia quod notat Innocent. 43
in cap. Quoniam frequenter num. 3. *ut lis. non conteſt.* ubi de-
terminat ſenes dici poſt quinquageſimum annum quoad
hoc, ut ad æternam rei memoriam examinari poſſint, quia,
inquit, recipiuntur timore mortis, nec cum eis pariter pe-
reat probatio veritatis; & ſatis probabiliter poteſt timeri de
morte cujuſque ſecundùm naturam inferiorum cauſarum
poſtquam pervenit ad annum quinquageſimum, & cum
Innoc. tranſeunt ibi Hoſt. Joan. Andr. & plerique alii.
Denique pro hac ſententia adduci poteſt, quod notat 44
idemmet Sanch. *de matrim. d. diſp.* 32. *n.* 17. *verſ. Sed ſupereſt*,
ubi affirmat ex opinione, quam dicit eſſe ſpeculativè proba-
bilem, mulieres quinquagenarias etiam robuſtas indiſtinctè
à jejunio excuſari; motus quia ætas, quæ in viris eſt ſexage-
naria, in fœminis eſt quinquagenaria, cùm citiùs ſene-
ſcant, & viribus deficiant, quam viri, & propterea in mulie-
ribus ſexagenariis dicit vigere eandem rationem modici, &
frequentioris cibi, quæ viget in maſculis ſexagenariis, ne
toto cibo ad naturam neceſſario ſimul ſumpto ſenilis ille
calor ſuffocetur.
Verùm his non obſtantibus exiſtimo neutri ex his opi- 45
nionibus eſſe adhærendum: & pro veritate obſervanda ſunt
verba hujus Decretalis, quę ſic ſe habet: *Si ita uxor ſenex eſt,
& ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſaculo, diſſimulare
poteris, ut ea in ſæculo remanente, & caſtitatem promitten-
te ad religionem tranſeat vir eiuſdem.* Ubi pondera, ad-
hoc ut uxor poſſit eſſe in ſæculo ſine ſuſpicione incontinen-
tiæ duo copulativè deſiderari. Alterum ut ſit ſenex, alterum
ut ſit ſterilis, quod clarè hìc advertit Cardin. *num.* 3. *in* 3. *op-
poſitione*, dicens: [In textu ponuntur duo conjunctivè, quod
ſit ſenex, & ſterilis, itaut poſſit eſſe in ſæculo ſine ſuſpicio-
ne.] Unde patet ſolam ſenectutem ſine ſterilitate ad hoc
non ſufficere. Similiter ſola ſterilitas ſine ſenectute non ſuf- 46
ficit: non enim ſequitur: ſterilis; ergo continens, ut inquit
Card. *eod. n.* 3. ubi poſt Joan. Andr. exemplificat in meretrici-
bus. Quinimò juvenes ſteriles ſunt præ cæteris mulieribus 47
libidinoſæ, ut per Tiraquell. *l.* 9. *Connub. num.* 21. Unde Hip-
pocr. *lib.* 1. *de mulier. morb.* ſcribit mulieres partus imme-
mores benè coloratas, & viriles eſſe. Quamobrem ſterili-
tas hic intelligitur ratione ætatis, non ratione naturæ, ut
notat gloſſ. *in ver. Sterilis*, & Hoſt. *num.* 4. dicens; [Et ſte-
rilis, intelligas tu ratione ſenectutis, quaſi dicat, ſi proceſ-
ſerit in diebus ſuis, itaut ſit matrona, annoſa, boneſta, &
matura; multæ enim naturaliter ſunt ſteriles, ſed juvenes
magis appetunt, quàm etiam illæ, quę matres fiunt; imò &
quandoque impeditur conceptus, ut dicunt Phyſici propter
nimium appetitum.] Hæc ille, & ſequuntur hic Joan.
Andr. *num.* 5. & Butr. *in fin.*
Quæ cùm ita ſint hanc determinationem non aliundè
deducendam putarem quàm ex illa qualitate, quam ponde-
rare videtur ipſemet Pontifex hìc, videlicet ut tunc mulier
à ſe omnem per ætatis beneficium abjecerit incontinentiæ
ſuſpicionem, cùm pervenit ad eam ætatem in qua non po-
teſt ampliùs concipere: nec puter quis hanc determinatio-
nem imaginariam, ſeu voluntariam fuiſſe: imò enim ex na-
tura ipſa deducta eſt. Scimus enim fœminis à natura indi- 48
tum eſſe maximum, ac vehemens deſiderium ſobolis, *l. Am-
biguitates, Cod. de indict. viduit. tollen.* & ob id dediſſe mate-
riam generandi avidiſſimam, ut ex Medicorum ſententia
tradit Tiraquell. *de legibus Connub. lib.* 6. *num.* 21. Ideòque
Bald. *in d. l. Ambiguitates num.* 3. [Natura, inquit, produxit
mulieres ad generandum, & infixit eis concupiſcentiam, &
deſiderium matrimonii.] Idem dicit Paul. de Caſtr. *conſ.* 49
148. *ex facto, in princ. verſ. Nec eſt opus lib.* 2. Quare pudor eſt
fœminis nuptiarum præmia non habere, *c. Pudor* 32. *qu.* 2. Et
magnum præmium mulieribus eſt concipere, & conceptum
tueri, *l. Quæritur.* §. *Si mulier, ff. de ædilit. edict.* Unde ſequi-
tur, ut quamdiu mulier ſenex non caret potentia generandi,
non poſſit dici ab appetentia coitus, & fornicationis pe-
riculo libera.
Itaque punctus difficultatis ad hoc reſtringitur in qua æ- 50
tate mulier reddatur ſterilis, ſeu ad concipiendum inhabilis.
Hæc autem deciſio à Philoſophis petenda eſt, & præcipuè
ab his, qui artem medicam profitentur, juxta text. *in l.
Septimo menſe*, ubi Bart. Bald. & DD. *not. ff. de ſtat. hom.*
Soccin. *dict. conſ.* 35. *num.* 9. *lib.* 2. Et quidem Ariſtot. *lib.* 5. *de
hiſtor. animal. cap.* 14. *Mulier*, inquit, *uſque ad quinquageſi-
mum ſcilicet poteſt generare verum id rarò; paucis enim*

proles in eo ætatis tempore procreata eſt , ſed magna ex parte
maribus quintus , & ſexageſimus annus finis progenerandi eſt ;
fœminis quintus , & quadrageſimus , & lib. 7. Politic. c. 16.
ait : *Finis gignendi, ut plurimum viris eſt ſeptuageſimus annus,*
mulieribus autem quinquageſimus . Cæterùm aliter locutus
51 videtur idem Ariſtot. *lib. 7. de hiſtor. animal. cap. 6. in prin-*
cip. ubi etiam ſeptuagenarios generaſſe affirmat , & in mu-
lieribus ſatis tritum eſt exemplum , adductum à Plinio
lib.2. natural. hiſtor. cap. 14. de Cornelia è Scipionum fami-
lia , quæ poſt ſexageſimum ſecundum annum Voluſium
52 Saturnium peperit : & alia exempla recenſet Codronchius
Medicus Imolen. *in lib. 6. de Methodo teſtificandi c.* 16. Et
multò plura Schenckius *Obſervationum Medicarum rara-*
rum lib.4. tit. de concept.
53 Et ex Juſperitis Bald. *in d. l. Si maior , Cod. de legit. he-*
red. [Etiam quinquagenaria , inquit , poteſt parere legiti-
mum partum , & ex legitimo matrimonio , nec eſt miracu-
lum , ſed rarò contingens .] Et idem Bald. *conſ.* 437. Titius
habebat Seiam in uxorem , quæ cùm eſſet ætatis annorum
quinquaginta aſſeruit ſe eſſe gravidam *lib.5. num. 9.* Sic ait .
[Secundum curſum naturæ in hac ætate, id eſt quinquagin-
ta annorum, ut ſupra in themate mulieres non concipiunt, li-
cèt aliquando contrarium eveniat , ut in Domino Alberto
de Guidalottis de Peruſio, quem Domina Nobilis Betta an-
no quinquageſimo completo concepit.] Cujus exempli me-
minit etiam Pariſ. *d. conſ. 29. n. 21. vol.* 2. Quinimò Angel. in
eadem *l. Si maior.* [Ego, inquit, in Peruſio vidi plures majo-
res quinquaginta annis parere filios , & credo quod ſubtili-
tas aeris hoc operetur .] Idem ſentit gloſſ. *in l. Si ſterilis , in*
ver. Quinquaginta , ff. de action. emption. dum dixit eſſe præ-
ſumptionem juris , ut mulier poſt quinquageſimum annum
non poſſit concipere , non dicit id non poſſe contingere ,
ſed in dubio non præſumi . Et ita etiam per illam gloſſam
ſcripſit Raphael Fulgoſ. *d. conſ. 212. in 3. col. verſ. In primo vi-*
detur .
54 Sed objicies ; etſi major quinquagenaria poſſit parere ,
hoc tamen rarum eſt, ut mirabile reputetur, *dict. leg. Si maior*
quinquagenaria, C. de legit. hæred. Quo loco ſcribit Angel. Fe-
dericum Imperatorem natum fuiſſe ex quinquagenaria
Monacha profeſſa, & ex diſpenſatione Summi Pontificis de
Monaſterio extracta , eamque publicè , omnibuſque viden-
tibus parere voluiſſe , ut partus ſuppoſiti omnem ſuſpicio-
nem excluderet, teſtantur Pariſ. *d. conſ. 29. n. 46. lib. 2.* Soccin.
ſen. *conſ.* 126. *num. 2. lib.* 3. Menoch. *de arbitr. iudic. lib. 2. cen-*
55 *tur. 1. caſu* 89. *num.* 60. Et propterea mulier ſterilis à natura ,
& major quinquagenaria æquiparantur , ut eſt textus *in d. l.*
Si ſterilis , ubi qui vendidit partum ex ancilla naſciturum ,
qui tamen naſci non poterat, vel quia ancilla erat ſterilis, vel
major annis quinquaginta , cùm id emptor ignoraverit , te-
netur illi ad intereſſe , ubi gloſſ. *in ver. Quinquaginta ,* di-
cit majorem quinquagenaria à jure ſterilem præſumi , & ſi
56 contra fiat , eſſe miraculum . Idemque affirmat Tiraquell.
l. 6. Connub. num. 22. At jura ex iis, quæ fortè uno aliquo caſu
accidere poſſunt, non conſtituuntur, *l. Iura conſtitui, & l. Ex*
his , ff. de legib. Nam ad ea potius debet aptari jus , quæ &
frequenter , & facilè quam , quæ perrarò eveniunt , *l. Nam*
ad ea, ff. eodem . Quæ verò ſemel , aut bis accidunt contem-
nunt Legislatores, ut dicitur *in l. ſeqq.* Ergo hic canon qui de
ſterilibus per ætatem loquitur eſt intelligendus de illis tan-
tùm mulieribus , quæ ut plurimum ſunt ſteriles , quales ſunt
57 quæ quinquageſimum annum excedunt ; valet enim argu-
mentum à ſolitis communiter accidentibus , *l. Certi condi-*
tio , §. Si nummos , & ibi notant DD. *ff. ſi cert. petat. & l. Si*
prius, §. 1. ff. de aqua pluv. arcen. cum concord. Ita enim præſu-
mitur contigiſſe , ſicut communiter , & frequenter ſolet ac-
cidere, gloſſ. Bald. & DD. *in l. Neque natales, C. de probat.* Et
in propoſito tradit Bald. *conſ. 74. Verba, colum. 2. in fin. vol.* 1.
Soccin. jun. *d. conſ. 35. num. 23. & ſeqq. lib. 2. & in l. Gallus , in*
princ. ff. de libert. & poſth. Pariſ. *d. conſ. 29. num. 5. vol. 2.*
58 Præterea in his , quæ rarò fiunt miraculum dicitur , ut in
Auth. *de Conſul. in 2. col. circa med. collat. 4.* Et de miraculoſis
non ſolet eſſe lex , ut inquit Bald. *in d. l. Iura conſtitui , ff. de*
59 *legib.* Et propterea præſumptio illa , quod quis præſumatur
vivere , niſi probetur mortuus , non procedit ſupra centum
annos, quoniam rarò poſt illam ætatem quis reperitur vivus,
Paul. de Caſtr. *in d. l. Iura,* Soccin. *d. conſ. 35. num.* 23.
60 Cæterùm reſpondetur 1. *d. l. Iura cum tribus ſeqq.* eſſe
intelligendas de actibus humanis qui contingunt præter
hominum opinionem , non autem de his qui accidunt præ-
ter naturam, ut optimè deducit Budæus , qui ad hoc ponde-
rat verbum Græcum , quo utitur Theophraſtus *in d. l. Iura ,*
& in d. l. Quoniam, & ſequitur Bonavent. *de partu octomeſtri*
lib. 9. c. 13. Etenim quæ præter naturam contingunt , utique
non contemnunt Legislatores . Ideòque Paulus *in l. Anti-* 61
qui, ff. Si pars hæreditatis pet. relatis exemplis mulierum ,
quarum aliæ ternos, aliæ quaternos, & nonnullæ ſeptenos fi-
lios uno partu ediderunt , tamdem concludit : [Prudentiſſi-
mè Juris authores medietatem quamdam ſecuti ſunt , ut
quod fieri non tarò admodum poſſet intueretur , id eſt quia
fieri poterat, ut tergemini naſcerentur, quartam partem ſu-
perſtiti filio aſſignaverunt : ecce ſecundùm naturalem cur-
ſum mulieres communiter unicum pariunt , rarò geminos ,
rariùs tergeminos; & nihilominus prudentes Legumlatores
ex hoc , quod tam rarò præter naturam contingit , jus con-
ſtituerunt,] & concordat text. *in l. Sed etſi reſtituatur, §. fin.*
ff. de iudic.
Similiter quamvis octavo menſe perfectus partus naſci 62
non poſſit , ut notat *in l. ſeptimo menſe , ff. de ſtat. homin.* ta-
men natus , licèt illicò deceſſerit , ſuccedit , & hæredita-
tem tranſmittit , *l. pen. Cod. de poſt. hæred. inſtitut.* & conſu-
luit Bald. *conſ. 128. vol.* 1. Ratio eſt, quia nati in octavo men-
ſe aliquando poſſunt vivere, licèt rariſſimè, ut author eſt A-
verroes *lib. 4. de generat. animal.* S. Thom. *in opuſc. de facto c.*
28. Frater Ægid. Roman. *in lib. de form. corpor. humani c.* 16.
& ideò Legislatores hanc prolem non negligunt . Et idem
de nato in quinto , vel ſexto menſe ſcripſit Angel. *in l. Quod*
dicitur, ff. de libert. & poſthum. Licèt Soccin. ſen. *d. conſ.* 126.
per tot. lib. 3. multis relatis pleniſſimè conſuluerit partum
octimeſtrem naturaliter vivere non poſſe ; & ideò nec ſuc-
cedere , nec hæreditatem tranſmittere .
Sed propius ad rem noſtram *in d. l. Si maior, C. de legit. he-* 63
red. ſuper partu majoris quinquagenaria jus conſtituitur his
verbis : [Sancimus , licèt mirabilis partus inveniatur , &
rarò contingat , nihil tamen eorum , quę probabiliter à na-
tura noſcuntur eſse producta , reſpui , ſed omne jus , quod
ex quacumque lege liberis præſtitum eſt , hoc merum atque
immutilatum hujuſmodi filiis , vel filiabus ſervari in omni-
bus ſucceſſionibus ſive ex teſtamento , ſive ab inteſtato , &
ſummatim non abſimiles aliis fiant , quos ſimiles natura
efficit .] Et ita ad *l. Iura conſtitui cum ſeqq.* reſpondit Soccin.
jun. *d. conſ. 35. n. 27. vol. 2.* & Pariſ. *conſ. 29. n. 19. vol. 2.* dicens
poſſibile eſse , ut major quinquagenaria pariat ; & ideò le-
gem iſto caſu providere ad ea, quæ rarò accidunt ex eo, quia
naturaliter poſsunt contingere .
Reſpondet ſecundò ad prædicta jura Alber. *in dict. l. Si*
maior , his verbis : [Partus mulieris majoris quinquaginta
annorum mirabilis eſt , quia rarò contingit , & ea quæ rarò
contingunt , dicuntur mirabilia, ſed de iſtis rarò contingen-
tibus non debent fieri jura, *l. Nam ad ea, ff. de legib.* hoc ve-
rù ſi ſemel tantùm, aut bis poſset cõtingere.] Hæc Albericus.
Unde patet non obſtare , quod de miraculoſis jura non 64
conſtituantur, quandoquidem hoc procedit, vel in his , quæ
bis, aut ſemel tantùm contingunt ſecundùm Alberic. proxi-
mè cit. aut in his , quæ verè ſunt miraculoſa , ut in exemplo
quod ponit gloſs. *in l. Ex his, ff. de legibus* , de Lazaro reſuſci-
to, an ſcilicet debuerit rumpere teſtamentum, quod prius fe-
cerat , & bona hæredibus auferre . At verò partus majoris
quinquagenaria, nec tam rarus eſt , ut ex dictis apparet , nec
miraculoſus, ut dixit Baldus ſupra cit. *in d. l. Si maior* . Et ideò
gloſs. quæ *in d. l. Si ſterilis, ff. de action. emption.* dicit eſse mi-
raculum , loquitur hyperbolicè , & impropriè , prout etiam
loquitur textus in Auth. *de Conſul.* §. 2. ibi, *In iis enim, quæ*
rara ſunt , miraculum eſt . Nam miracula propriè ſunt ſupra
naturam, S. Thom. *in 2. 2. qu. 178. art. 1. ad* 3. ut in exemplis ,
quæ ponuntur *in cap. Revera, de conſecr. diſt.* 2. & de ratione
miraculi tria requiruntur , ſcilicet eſse arduum , id eſt ſupra
virtutem naturæ creatæ agentis ; præter ſpem naturæ, id eſt ,
ut non habeat ad illud naturalem ordinem , ſed ordinem o-
bedientialem ; & ut ſit inſolitum , id eſt præter modum ejus
conſuetum , idem S. Thom. *in 1. par. q. 105. art. 7. ad* 2. & qua-
tuor requiſita ad eſse miraculi ponit Archid. *in cap. Tenea-*
mus num. 2. 1. qu. 1. poſt Goffred. & Hoſtien. *in c. Venerabilis ,*
de teſtib. Quinimò partum majoris quinquagenarię nedum
non eſse miraculoſum , ſed nec haberi pro monſtruoſo
oſtendit Codronchius Medicus in præall. *lib. de Methodo te-*
ſtificandi cap. 16.
Ex his conſtat opinionem Soti , quod ante annum ſexa- 65
geſimum non ceſset ſuſpicio incontinentię, poſse procedere
in

in viris tantùm; ipſi enim juris præſumptione poſſunt progenerare uſque ad ſexageſimum annum, & non ultra, ut probat text. *in l. Si paterfamilias, §. fin. ff. de adopt.* inducendo eum, ut per Pariſ. *d. conſ. 29. n. 31. vol. 2.* & per illum tex. tenet Alber. *in d. l. Si maior, C. de legit. hæred.* Fulgoſ. *d. conſ. 212.* & Soccin. *d. conſ. 35. vol. 2.* Et hæc fuit ratio quare olim vir major ſexagenarios non poſſet nuptias contrahere, *l. penult. C. de nupt.* ut obſervant Alber. & Fulgoſ. *ubi ſupra*. Et quamvis dicta prohibitio abrogata fuerit, non tamen fuit abrogata, ſeu correcta illius ratio, ut rectè deducit Pariſ. *d. conſ. 29. n. 73.*

66 Itaque ſexagenarii cenſentur immunes à periculo incontinentię, niſi contrarium appareat, in quo judicis arbitrium verſabitur uſque ad annum ſeptuageſimum. Nam ex Philoſophorum ſententia finis gignendi, ut plurimum viris eſt ſeptuageſimus annus, ut dictum eſt ſuprà *nu. 50.* & uſque ad ſeptuageſimum generant qui ſexageſimum exceſſerunt, idque tamquam communiſſimum tradit Ariſt. *lib. 7. de hiſtor. animal. c. 6. in princip.* dicens: *Mares plurimis ad ſexageſimum generant, quem ſi exceſſerint, ad ſeptuageſimum uſque procedunt.*

67 Quinimò etiam ultra ſeptuageſimum annum deberet hoc caſu protendi judicis arbitrium, ſi conſtaret de filiorum procreatione poſt illam ętatem. Referunt enim Æneas Pius *in Europa c. 25.* & poſt eum Tiraquell. *l. 6. Connub. num. 22.* Exempla virorum, qui in octuageſimoſexto, octuageſimo-
68 octavo, & nonageſimo anno liberos procrearunt. Et quod magis eſt, Avenzoar *ſui Theiſr. lib. 2. tract. 3. c. 1.* narrat viros nonnullos centum annis majores, nedum generaſſe, ſed amplius etiam generaſſe maſculos contra Ariſtotelem, qui ut inquit Avenz. voluit nullum poſſe maſculum generare poſt ſeptuageſimum annum. Quam Ariſtotelis ſententiam pluribus impugnat Joubertus lib. 2. Errorum popularium *cap. 2.* probans ſenem ſeptuaginta annis majorem poſſe etiam ma-
69 ſculos procreare, licèt Fulgoſ. *d. conſ. 212.* & Pariſ. *d. conſ. 29. lib. 2.* latè conſuluerint filium natum etiam in figura matrimonii non obſtante tractatu, & nominatione parentum non cenſeri generatum ex patre ſeptuagenario, utpotè ad coeundum inhabili, ſed potius ex adulterio. Quod an verum ſit judicent alii; nam hic non eſt caſus noſter.

70 At verò aliud dicendum eſt de mulieribus, nulla enim eſt ratio quare in hoc debeant pari paſſu cum viris ambulare, ut putat Soto, cùm ſterilitas, ex qua ſuſpicionem incontinentiæ ſacri Canones metiuntur, fœminis contingat in quinquageſimo anno, & ſic præcurrat annis decem ex ſententia Juriſconſultorum, ut clarè conſtat ex *l. Sancimus, C. de nupt.* & ex *d. l. Si maior, iuncta l. Si Paterfamilias, §. fin.*
71 *ff. de adopt.* & annis viginti ſecundùm Ariſt. ſuper cit. Qui propterea *lib. 7. Polit. c. 16.* docuit congruere puellas nuptui tradere circa ætatem annorum ſeptem, & triginta, in hoc enim tempore, inquit, vigentibus corporibus conjungentur, ac procedente tempore ſimul aptè deſinent procreare poſſe, id eſt uxor in quinquageſimo anno, & vir in ſeptuageſimo.

72 Nec refragatur, quod Eliſabeth Mater S. Joannis Baptiſtæ conceperit poſt annum ſexageſimum, ut ſacra teſtatur pagina. Siquidem conceptio ejus miraculo tribuenda eſt, tum quia erat non ſolùm ſenex, ſed etiam ſterilis natura, ut innuunt verba illa Lucę 1. *Nam & ipſa concepit filium in ſenectute ſua, & hic menſis ſextus eſt illi, qua vocatur ſterilis*; tum
73 propter rationem, quæ ſubnectitur: *Quia non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum.* Quæ ratio non congrueret, niſi conceptio Eliſabeth fuiſſet ex virtute divina: tum denique, quia Gabriel ut ſuaderet Beatiſſ. Virgini Conceptionē Chriſti ex Spiritu ſancto, quod eſt miraculum miraculorum, ut inquit D. Th. *in 3. diſt. 3. q. 2. art. 2.* non eſt putandus ſumpſiſſe exemplum niſi à miraculo, quia à conceptione naturali incongruè ſummo miraculo fidem adſtruere potuiſſet.

Et ex his patet reſponſio ad primum argumentum: nam doctrina Cordubæ quod ante ſexageſimum annum quis dicatur juvenis, quoad hoc ut poſſit cum eo diſpenſari ſuper inceſtu admitti ad ſummum poteſt in maſculis, qui uſque ad ſexageſimum annum poſſunt liberos procreare; non autem in fœminis, quæ ut plurimum ſunt ſteriles in quinquageſimo.

74 Non obſtat text. *in cap. Iuvenculas 20. qu. 1.* quia in Abbatiſſa non tantùm præſcribitur ætas ſexaginta annorum, quia in ea ætate extinctus eſt fomes libidinis, ſed etiam quia tunc
75 præcipuè viget prudentia, quæ ad regendas Sanctimoniales requiritur, argum. *c. Niſi cum pridem, §. Alia verò,* ibi, *Mora-*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

lis maturitas (quæ in ſenibus eſſe ſolet) *ipſum in ſuo ſuadet officio permanere, ſuprà de renunc.* ſenes enim vividi gubernationi ſunt aptiſſimi, ut Hieronymus docet *in epiſt. ad Nepotian.* & Archid. *in c. Tanta 86. diſt.* & etiam quia in ea ætate magis ſervet ſpiritus devotionis, *cap. 1. eod. tit. de renunc.* ibi: *vergente deorſum conditione corporea, fervor ſpiritus in ſublimiora conſcendit.* Præterea gloſſ. *in d. cap. Iuvenculas, in ver. Sexagenaria*, dicit hoc poſſe intelligi de ſexagenaria, non ætate, ſed perfectione continentiæ. Ergo perfectio continentiæ ſecundùm gloſſ. poteſt contingere etiam ante ſexageſimum annum.

Ac demùm *in cap. Indemnitatibus, de elect. lib. 6.* ſtatutum eſt, ut in Abbatiſſam, aut Prioriſſam, ubi per Prioriſſam Monaſterium gubernatur, de cætero non eligatur aliqua, niſi triginta annos compleverit. Et ex decreto Concilii Tridentini *cap. 7. ſeſſ. 25. de regular.* non minor eligenda eſt, quàm annorum quadraginta, & quę octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Ac ſi his qualitatibus ibi non reperiatur, quæ ſaltem trigeſimum annum ætatis, & quintum profeſſionis exceſſerit. Qood incongruè ſancitum fuiſſet, ſi Abbatiſſa eligenda eſſet tantummodò in ea ætate, in qua timor incontinentiæ ceſſat.

Non obſtat text. *in c. Quomodo 31. qu. 1.* quia procedit in 76
electione ſexagenariæ ad miniſterium Eccleſiæ, & loquitur ſecundùm tempora Apoſtolorum, qui propter prædicationem habebant vetulas ſexagenarias; ut eis pannos lavarent, & inſervirent, ut poſt Aug. & Laur. ibi explicat Archidiac. propè finem, & Turrecrem. *n. 5. in ver. Eligatur*. Itaque præfixio illa ætatis ſexaginta annorum facta fuit, ne ex illarum commercio cum Clericis aliqua ſiniſtra ſuſpicio oriretur, ut ibi per Turrecrem. Accedit, quod ille textus intelligitur etiam à Doctoribus de electione ſexagenariæ in Prælationem, ut notat Turrecr. *in eod. ver. Eligatur*, & littera ſonat. Non enim deſunt qui putant viduam eligi poſſe in Abbatiſſam, per text. *in c. Nemo Presbyter, in fin. 78. diſt.* ut per Archid. & Bellam. *in d. c. Iuvenculas*, & ſecundùm hunc intellectum præfixio ætatis *in d. c. Quomodo*, fundatur præcipuè in maturitate conſilii, ut reſponſum eſt ſuprà proximè ad *d. cap. Iuvenculas*. Magis tamen placet primus intellectus gloſſæ, quia ſecundùm veriorem opinionem pro qua eſt tex. *in eod. c. Iuvenculas*. Non cavillando litteram, & quam etiam
ſervat S. Congregatio, vidua eligi non poteſt in Abbatiſſam. 77
Indecorum enim eſſet, ut corrupta præeſſet virginibus, ut dicunt ibi Archid. & Bellam. nec ſecundùm eos obſtat text. *in d. c. Nemo Presbyter*, quia Palea eſt. Hanc quæſtionem plenè examino *in c. Meminimus, infrà de accuſat.*

Non obſtat denique, quod ſexagenarii tam maſculi, 78
quàm fœminæ indiſtinctè ſint immunes à jejunio. Imò enim ex veriori, & frequentiùs recepta opinione in ſenibus nullum tempus determinatum eſt, in quo ab obligatione jejunii abſolvantur. Unde excuſari poſſunt dumtaxat
eo modo, quo infirmi, & debiles, in quibus eſt eadem 79
ratio ſecundùm Innoc. *in rubr. de obſerv. ieiun. num. 2. verſ. Et idem dicimus in ſenibus*, & Archid. *in cap. Pronunciandum n. 6. verſ. Et idem dicit de ſenibus, de conſecr. diſt. 3.* & expreſſiùs tenent Richar. de Media Villa *in 4. diſt. 15. art. 3. qu. 4.* S. Anton. *in 2. par. tit. 6. c. 2. §. 6.* Roſella *in ver. Ieiunium num. 15.* Tabien. *in eod. ver. num. 18.* Silveſt. *ibidem nu. 18. verſ. Secundum in ſenibus*, ubi etiam allegat Aſtenſem. Et ex recentioribus Medina *in ſuo Inſtruct. in c. De ieiunio quæſt. de his qui ad ieiun. tenent.* & Azor. *Inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 17. alias 27.* de cauſis quibus aliqui à jejunii lege eximuntur, ubi affirmat ex communi omnium ſententia, nihil eſſe de hac re à lege, & jure conſtitutum; ideòque ſenes dum firmo, ac valido corpore ſunt, jejunium ſervare debere, eamque ætatem non præbere juſtam excuſationem, niſi adſit etiam aliqua ſe-
nilis ętatis infirmitas. Nec diſſentit Cajet. *in 2. 2. q. 147. art. 4.* 80
circa ſolutionem ad ſecundum verſ. Quoad primum, ait enim [non eſſe determinatum tempus quando homines excuſentur à jejunio, quia quandoque ſexagenarii ſunt ita fortes, ſicut alii quadragenarii.] Et formaliter loquendo quandocumque quis eſt verè ſenex, ad jejunium non tenetur, quia natura eſt adeò debilis in ſene, ut non poſſit multùm ſimul cibum digerere; & propterea egent frequenti alimento bono, & modico, ſicut infirmi; licèt poſtea Cajet. ſubdat [communiter videri hoc accidere anno ſexageſimo ætatis, cùm ſcriptum ſit: dies annorum noſtrorum ſeptuaginta anni, & quod veteraſcit, & ſeneſcit propè interitu eſt, ut dicitur ad *Hebr.* 8. & ideò ſexagenarii ſunt communiter propè na-

Digitized by Google

turalem interitum, ac per hoc ſenes. Unde niſi evidenter conſtet quod poſſint alimentum pro jejunio opportunum digerere, & tolerare, non debent ad jejunium conari, ſed debilitari quam ſentiunt ſubvenire frequenti cibo bono, & modico, quoniam ſenectus morbus eſt incurabilis.] Hęc Cajetanus, quem referunt, & ſequuntur Gregor. de Valentia *in 2.2. diſput.q. 2. punct.5. col.2. §. Impotentia*, Leſſius *lib.4. de iuſt. & iur. cap.2. de ieiun.dubitat. 6. num.* 41. & alii moderni. Sed & Navarr. *in Manual. cap.* 21. *nu.* 16. quamvis affirmet ſenes ſexagenarios eximi à lege jejunii ſecundùm communem, ſubdit tamen ſanctum Thomam de hoc nihil dixiſſe, & meritò, quia ut ait Cajet. *in Summ. in verb. Ieiunium cap.* 3. alii aliis citiùs fiunt ad id impotentes; & ideò arbitrio prudentis, aut Superioris id relinquendum eſt, arg. *l.1. ff.de iur. deliber. cap. De cauſis, de offic. deleg.* Ita Navarrus adjiciens ſeptuageſimum annum agentem perindè poſſe jejunare, ac cùm ageret ſexageſimum, imò & quinquageſimum.

Quo loco omittendum non eſt, quod ait Azor. ubi ſupra, videlicet Navarr. dum teſtatur ex communi ſententia ſexagenarios eſſe à jejuniis exemptos, fortaſſis voluiſſe dicere ſeptuagenarios, quia communis opinio ſeptuagenarios, non ſexagenarios excipit: & idem putat dicendum eſſe de authoritate Cajetani, quia dum dicit eos qui ſunt ſexaginta annorum plerumque ſenes eſſe, & id probat quia ſcriptum eſt. Dies annorum noſtrorum ſeptuaginta anni; utique videtur, ſicut & Navarrus, ſeptuagenarios potius, quàm ſexagenarios à jejunio eximere. Addo quod cùm Cajetanus loquatur de ſenibus, quorum natura eſt adeò debilis, ut non poſſint multùm ſimul cibum digerere, & ideò egent frequenti alimento bono, & modico; videtur reſpexiſſe ad Aphoriſm. 14. Hippocratis qui idem dicit. At locus hic Hippocratis non habet locum niſi in decrepitis, & conſtitutis in ultimo ſenio, ut dicetur infrà *num.*91.

Accedit, quod generaliter Baſilius de jejun. 2. *Nemo*, inquit, *ieiunantium numero ſe ſubducat, in quo & generationes cuncta, ſexus, ætas, & ordo includuntur.* Sed & Turrecrem. *in cap. Ieiunia num.*10. *de conſecr. diſt.* 5. Quamvis recenſeat octo genera perſonarum, quæ ab obſervatione jejunii eximuntur; tamen inter hos non meminit ſenum, ſentiens propterea cum D. Thoma, & Innocentio ſenes non excuſari, niſi quatenus ſunt infirmi, & debiles, juxta text. *in cap. Quadrageſima, ead. diſt.* ibi, *Niſi quem infirmitas impedierit, & in cap. Ieiunio, de conſecr. diſt.* 3.

Quamobrem cùm articulus exemptionis à jejunio in ſexagenariis nulla certa lege ſit diffinitus, & inter Doctores admodum controverſus, ex hoc principio incerto, ac dubio non poteſt deduci concluſio certa ad deciſionem quæſtionis noſtræ.

Sed quidquid ſit in jejonio, certè in caſu præſenti, in quo non imbecillitas virium, ſed impotentia coeundi ſpectanda eſt, ut hìc in textu manifeſtum videtur non requiri in mulieribus annum ſexagenarium, cùm multò ante illis
81 contingat per ætatem ſterilitas, ut ex dictis conſtat. Præterea non valere illationem, Exemptus eſt quis à jejunio: ergo & à periculo incontinentiæ, inde apparet evidenter, quod ætas pubertatis abſque dubio expoſita eſt hujuſmodi periculo, ut omnes notant infrà *in c. prox.* Et tamen puberes quamdiu ſunt in ſtatu augmenti, quod ut in pluribus eſt uſque ad finem tertii ſeptennii, id eſt anni vigeſimiprimi, non tenentur ad Eccleſiaſtica jejunia, ut docet Div. Thomas *in 2.2. qu.* 147. *art.4. ad* 2. quem ibi Cajetan. & cæteri ſequuntur Petr. de Palude *in 4. diſt.*15. Archid. *in cap. Pronunciandum num.6. de conſecr. diſt.*3. Abb. *in rubr. de obſervat. ieiun. num.*7. Turrecrem. *in d. cap. Ieiunia num.*10. *de conſecrat. diſt.*5. Navarr. *in Manual. cap.*21. *num.*16. Et hęc eſt veritas, & communis opinio, ut inquit Silveſt. *in ver. Ieiunium num.* 18. *verſ. Sextò quæritur.*

82 Sed nec ſecunda opinio Sanch. quod mulieres careant incontinentiæ periculo, quando ſunt quinquagenariæ, videtur ita generaliter admittenda: nam cùm ſenectus nec in maſculis, nec in fœminis jure noſtro conſideretur ante annum quinquageſimum, ut per DD. *in c. fin. ut lit. non conteſt.* & patet ex dictis *num.* 23. Si ſola ætas quinquaginta annorum, quæ ut minimum requiritur ad ſenectutis initium, excluderet omnem ſuſpicionem incontinentiæ, fruſtra textus hìc præter ſenectutem exigeret etiam ſterilitatem, quia in expreſſione ſenectutis neceſſario excluditur ætas quinquaginta annorum.

Præterea expendenda eſt illa dictio, *ita*, non enim canon requirit tantummodò, ut uxor ſit ſenex, ſed addit, ita ſenex, &c. apertè innuens per hoc non ſufficere initium ſenectutis, quod contingit in quinquageſimo anno, ſed ampliùs deſiderari aliquem ſenectutis progreſſum, ut abſit incontinentiæ periculum. Facit tex. *in cap. Fraternitatis 34. diſt.* ibi, *Et ætas iſtius futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur*, ubi Præpoſ. *in 5. notab.* dicit, [Ratione antiquæ ætatis præſumi quem continentiam ſervaturum, licèt tempore juventutis caſtitatem non ſervaverit.] 83 84

Ad hæc quamvis in quinquageſimo anno mulieres præſumantur ſteriles, quia raro in ea ætate concipiunt, tamen aliquando contrarium accidit, ut oſtenſum eſt ſupra *nu.* 50. Finge ergo uxorem peperiſſe in quinquageſimo anno, ut in matre Federici Imperatoris, aut concepiſſe poſt exactum annum quinquageſimum, ut in exemplo relato à Bald. *in dict. conſ.437. lib.*5. & in aliis, quę Peruſii acciderunt, teſte Angelo *in d. l. Si maior, C. de legit. hered.* certè his caſibus non eſſet concedenda licentia uxori morandi in ſæculo in quinquageſimoprimo, aut quinquageſimoſecundo, quia ex prole paulò ante ſuſcepta appareret eam adhuc poſſe concipere, ac proindè in ipſa extinctum non eſſe fomitem concupiſcentiæ. 85

Demùm finge uxorem aliquam eſſe quidem quinquagenariam, & ſterilem, ſed tamen inhoneſtam vitam ducere, quod non raro contingit: profectò neque huic danda eſſet licentia remanendi in ſæculo, quia ſenectus, & ſterilitas non ſufficiunt ſi aliundè appareat de intemperantia uxoris, ut oſtenſum eſt ſupra *num.* 8. *& ſeqq.* Facit quod notat Innoc. *in cap.1. ſub num.1. in ver. Servare, ſuprà eod.* ubi ait uxorem, de cujus licentia maritus profeſſionem emiſit, ſi ſit ſuſpecta de incontinentia, & caſtitatem promiſerit, cogenda eſſe Monaſterium intrare, non quidem ut profiteatur, ſed ut compeſcatur à vagatione, & cuſtodiatur ne luxuriari poſſit. Quinimò eam eſſe cogendam ad ſolemnem profeſſionem, pluribus probat ibi Hoſtien. cum quo videntur alii tranſire, ut ibi pleniùs ſcripſi. 86 87

Et per hoc patet reſponſio ad primum, & ſecundum argumentum contrarium quod mulieres quinquagenariæ cenſeantur inhabiles ad concipiendum.

Non obſtat tertium, quod liberta quinquagenaria non teneatur ad operas, quia in ea exemptione non conſideratur periculum fornicationis, & ideò non eſt ſimile.

Et eodem modo reſpondetur ad quartum, quod teſtes dicantur ſenes in quinquageſimo anno, quoad examen ad æternam rei memoriam, quia nec eo caſu conſideratur hujuſmodi periculum, ſed timor mortis dumtaxat, ut ibi per Innoc. Præterquamquod Abb. *in eod. c. Quoniam frequenter num.* 28. dicit hunc veriſimilem timorem vario modo contingere ſecundùm diverſitatem complexionum; & ideò relinqui judicis arbitrio, qui illum judicabit ſenem uſque ad ſeptuageſimum annum, ubi hunc veriſimilem timorem concipiet. Adde quod in dominio Mediolanenſi ſenex quoad prædictum effectum dicitur qui annum ſexageſimum agit, ex Conſtitutione *in tit. de probat. cap.* 1. ut refert Menoch. *de arbitr. Iudic. lib.* 2. *cent.*1. *caſ.* 59. *in fin.* 88

Non obſtat ultimum, quod mulieres quinquagenariæ etiam vegetes, & robuſtæ non teneantur ad jejunia Eccleſiæ. 89

Primò enim reſpondetur non valere illationem ab exemptione à jejunio ad liberationem à periculo incontinentiæ, ut dixi ſupra *num.* 81.

Deindè reſpondetur contrarium tenere unanimiter omnes Doctores: ſolus enim Thomas Sanchez primus hanc opinionem exemptionis quinquagenariæ à jejunio in medium attulit, ut ipſemet fatetur, qui propterea ſubdit illam eſſe quidem ſpeculativè probabilem, ſed non eſſe tutam in praxi. Sed certè ſi eſſet probabilis ſpeculativè, eſſet etiam tuta in practica; quia intellectus practicus nihil eſt aliud, quàm extenſio intellectus ſpeculativi, ut docet D. Thomas *in 1. par. qu.79. art.*11. & dixi *in tract. de opin. probabili*, quem poſui *in cap. Ne innitaris num.*99. *& ſeqq. ſuprà de Conſtit.* veritas tamen eſt hujuſmodi ſententiam, nec ſpeculativè quidem eſſe probabilem, fatemur enim eſſe verum quod ait Hippocrates *Aphor.*14. *Senes diu ieiunium ferre non poſſunt, eò quod ſi unica vice totum alimentum ad vitam neceſſarium aſſumerent, eorum calor, qui in extremo debilitatus eſt, ac perexiguus, ſuffocaretur; & ideo egent cibo crebrò, & modice.* 90 91

Verùm hæc Hippocratis authoritas nullatenus applicari poteſt

Digitized by Google

poteſt mulieribus quinquagenariis, præſertim validis, & robuſtis, de quibus loquitur Sanch. in ſua opinione, ſed procedit in decrepitis, & ſenio confectis tantùm, quorum calor eſt penè extinctus. Et de his Galen. ibi, *in Comment.* dicit: *Tale patiuntur ſenes, quale lucernis penè extinctis accidit, quæ continuam exigunt olei ſuffectionem, multam autem, & ſubitam ſimul nequeunt ſuſtinere*. Et de bis Ariſtot. *in lib.*
92 *de invent. & ſenectut. cap. 14. Propterea*, inquit, *quod paucum eſt calidum, velut plurimum evaporatum in multitudine vitæ, ſi qua utique intenſio fiat particulæ, citò extinguitur, quemadmodum pauca, & momentanea in ipſo flamma exiſtente propter parvum motum extinguitur: Quapropter & ſine dolore eſt, quæ in ſenibus mors nulla enim violenta ipſis paſſione contingente moriuntur, ſed inſenſibilis animæ abſolutio fit omnino*. At verò in ſenibus non decrepitis locum habet
93 præcedens Aphoriſmus Hippocratis 13. videlicet, *Senes facillimè ieiunium ferunt*, ut ibi in Comment. declarant Galen. & Philoth. aſſerentes poſteriorem hanc Hippocratis ſententiam non promiſcuè de quibuſvis ſenibus eſſe intelligendam, ſed de illis tantùm, qui extremam ſenectutem non attingunt. Idemque ſentit Hollerius, qui Hippocratis verbum, *Gerontes*, vertit ſenes non decrepitos.

94 Et in terminis excuſationis à jejunio Eccleſiæ ita declarat Richard. de Media Villa *in 4. diſt. 15. art. 3. quæſt. 4.* dicens ad jejunium non obligari nimium ſenes, id eſt decrepitos, quia propter debilitatem caloris indigent crebro refici, cujuſmodi ſunt regulariter qui ſeptuageſimum annum compleverunt ſecundum Medicos. Et eum refert, & ſequitur Silveſt. *in ver. Ieiunium, num. 18. verſ. Richardus tamen*. Idemque tradunt S. Antonin. Roſell. & Tabiena relati ſupra *num. 79.* Et ex modernis Azor. ibidem citatus, qui de communi teſtatur, & Tolet. *in ſumm. lib. 6. cap. 4. num. 2.*

95 Præterea non eſt admittenda ea doctrina, quòd ætas, quæ in viris eſt ſexagenaria, in fœminis ſit quinquagenaria quoad jejunium, ſiquidem Doctores hanc differentiam non conſtituunt, nec probatur jure. Et contrarium colligitur ex Bulla Cruciatæ, quæ ab exceptione Eccleſiaſticorum, & quarumlibet perſonarum regularium ab indulto veſcendi lacticiniis, excludit perſonas ſexagenarias, nulla habita diſtinctione ſexus. Nec valet reſponſio Sanchez, quòd propterea in caſo Bullæ à pari procedant mares, & fœminæ, quia Pontifices in eo caſu certam ætatem tam viris, qoàm mulieribos præfixerunt. Etenim ætatem illam ſummi Pontifices irrationabiliter omnibus præfixiſſent ſi naturaliter inter maſculos, & fœminas in materia jejunii conſtituenda eſſet differentia decem annorum: atqui abſurdum eſt Pontifices maximos id contra naturalem rationem ſanxiſſe.

96 Nec refragatur, quòd mulieres ſint viris frigidiores; quoniam hinc potiùs infertur, ut ſint magis obſtrictæ ad jejunandum: nam ex caloris debilitate major pituita & crudorum humorum copia generatur; & propterea jejunium faciliùs ferunt; modico enim cibo diutiùs ſuſtentantur, minuſque ſentiunt detrimenti ex inedia, quàm viri, quibus calor edax alimento deficiente humidum radicale depaſcit. Et hæc eſt ratio, ob quam multò plures fœminæ, quàm viri viſæ ſunt, quæ naturaliter longum ſervaverunt jejunium. Nam ex Alberto Magno plures ſex, ſeptem, & pluribus 97
menſibos vixerunt ſine ullo externo alimento. Imò relatum eſt à Dyno Medico, ut inqoit Mercurial. *lib. 3. practic. cap. 7.* mulierem quamdam ſuo tempore fuiſſe, quæ ſeptem annis ſine ullo appetitu, & cibis vixerat. Et quòd eſt admirabilius, Conciliator *diff. 112. propè finem*, *Certificatum*, inquit, *mihi per fidelem ſocium Ioannem de Corceo Normandiæ cum aliis quam multis dicentem illic extare mulierem, quæ amodo per ſpatium trigintaſex annorum nihil aſſumpſit*.

Accedit, quòd cùm in jejuniis jam ubique receptus ſit 98
uſus refectionis loco cœnæ, certè alimento licèt modico in refectione aſſumpto ſenes, & præſertim mulieres quinquagenariæ facilè poſſunt jejunium protrahere in ſequentem diem abſque ullo corporali detrimento, quin potiùs cum utilitate. Hinc enim ſi qua ſuperfluitas cumulata fuerit, per cœnæ omiſſionem, vel à natura ipſa facilè accidere poteſt, ut rectificetur & in optimum alimentum convertatur, prout in indigentiis natura ipſa facere conſuevit, vel ſaltem evincatur, & per inſenſibilem tranſpirationem, vel aliàs ex corpore expellatur, ut dicunt Medici.

Nec obſtat ſi dicatur: Si prædicta ratio attendenda eſſet, ſeptuagenarii quoque tenerentur ad jejunia Eccleſiæ, cùm ipſi magis abundent flegmatibus, & humoribus crudis, & tamen communis ſententia eos excuſat. Etenim ut ex dictis conſtat in decrepitis, & conſtitutis in extremo ſenio diverſa eſt ratio, cùm eorum calor ferè abſumptus indigeat crebra alimenti ſuffectione.

Concludendo exiſtimo licentiam morandi in ſæculo cum 99
voto ſimplici continentiæ, viro religionem profitente nullo modo eſſe concedendam uxori ante quinquageſimum annum, quia in ea ætate deficit utraque qualitas requiſita in hac decretali. Neque enim ſenex dici poteſt, cùm jure noſtro ante quinquageſimum annum non incipiat ſenectus, ut patet ex dictis *n. 23.* & conſequenter nec poteſt dici ſterilis ea ſterilitate quæ provenit ex ſenectute.

Sed nec poſt annum quinquageſimum puto ejuſmodi licentiam concedendam eſſe indiſtinctè, ut habet ſecunda opinio; ſed ſpectandum eſſe robur, & temperamentum corporis; item honeſtatem, & temperantiam vitæ; prætetea qualitatem regionis, alicubi enim mulieres non rarò concipiunt etiam poſt quinquageſimum annum, ut de Peruſinis teſtes ſunt Bald. & Angel. præallegatis *num. 53.* Præcipua autem ratio habenda erit quantum temporis interceſſerit ab ultimo partu; non enim æqoè judicanda eſſet libera à fomite libidinis illa major quinquagenaria, quæ peperit in quinquageſimo anno, atque illa quæ deſiit parere in quadrageſimo, ſecundùm ea quæ dicta ſunt ſupra *num. 85.* Quæ omnia cùm non omnibus mulieribus æqualiter contingant, arbitrio, & prudentia Epiſcopi ſingulis circumſtantiis diligenter perſpectis, dijudicandum erit an prædicta licentia ſit concedenda, vel deneganda, ut tenet Anton. de Butr. *in cap. 1. num. 5. ſupra eod.*

DE CONVERSIONE CONJUGATORUM.

Idem Alexander III. Strigoñ. & Coloñ. Archiepiſcopo.

C A P U T V.

CONjugatus: & infrà. Nullus conjugatorum eſt ad ſacros ordines promovendus: Niſi ab uxore continentiam profitente, fuerit abſolutus.

S V M M A R I V M.

1 *COnjugatus non eſt ordinandus ad ſacros ordines, niſi uxor continentiam promittat.*

2 *Quòd ſi ordinari ſe fecerit, an uxor teneatur Religionem profiteri, aut ſaltem cogi poſſit ad permanendum in clauſura alicuius Monaſterii Monialium in habitu ſæculari, ut vitentur ſcandala, & n. ſeq. uſque in fin.*

3 *Profeſſio tacita nunquam inducitur per delationem habitus Novitiorum diſtincti ab habitu profeſſorum diſtinctione patenti.*

4 *Novitius ante habitum Profeſſorum ſuſceptum poteſt liberè redire ad ſæculum, niſi appareat eum voluiſſe vitam mutare, quòd in dubio non præſumitur.*

5 *Novitius per delationem annalem habitus indiſtincti cenſetur tacitè profeſſus præſumptione iuris, & de iure, niſi aliter fuerit proteſtatus.*

6 *Profeſſio tacita de iure communi non inducitur quoad im-*

impuberes per annalem habitus delationem ſi habitus ſit diſtinctus diſtinctione latenti, ſecus quoad puberes.

7 *Idem ſi habitus ſit indiſtinctiſſimus.*

8 *Uxor cenſetur ſe ad caſtitatem obligare, ſi vir de eius licentia ſacros Ordines ſuſcipiat.*

9 *Et quid ſi uxor ignoraverit quoad hoc iuris diſpoſitionem.*

10 *Uxor de cuius licentia vir ad ſacros Ordines aſcendit ſi ſit iuvenis, ſive ſit ſuſpecta de incontinentia, ſive non, tenetur Religionem ſolemniter profiteri, ſecus ſi ſit ſenex, & non ſuſpecta, quia ſufficit votum caſtitatis in ſeculo.*

11 *Intellectus cap.* Epiſcopus, 77. diſt.

12 *Epiſcopi licentia an requiratur ad hoc, ut vir poſſit ad ſacros Ordines promoveri, & uxor Religionem ingredi.*

13 *Coniugatus non poteſt ad ſacros Ordines aſcendere abſque uxoris licentia, etiamſi matrimonium non fuerit conſummatum; ac ſi aſcendat, revocari poteſt ab uxore, & tenetur ei debitum reddere, ſed exigere non poteſt, & num. ſeq.*

14 *Coniux invita uxore ordinatus, poteſt ab ea revocari etiam poſt ſententiam divortii.*

15 *Uxor innocens, an poſt thori ſeparationem habeat ius petendi ut ſibi vir reconcilietur.*

16 *Uxor, quæ ſciens viri ordinationem tacuit, & diſſimulavit uſque ad divortii ſententiam, videtur ei licentiam dediſſe, & iuri ſuo renunciaſſe.*

17 *Coniux non poteſt ad ſacros Ordines aſcendere uxore id ignorante, & non conſentiente, etiamſi præceſſerit ſententia divortii.*

18 *Uxor, cuius vir ſacris Ordinibus eſt initiatus ipſa ignorante, induci debet, ſed cogi non poteſt ad profeſſionem emittendam, aut ad perſeverandum in clauſura.*

1 C*Oniugatus*. Conjugatus non eſt ordinandus ad ſacros Ordines, niſi uxor continentiam promittat. Hoc dicit. Ex facto quæſitum eſt, Si conjugatus ad ſacros Ordines promoveri ſe fecerit, An uxor teneatur Religionem ſolemniter profiteri, aut ſaltem cogi poſſit ad perſeverandum in clauſura alicujus Monaſterii Monialium in habitu ſæculari, ut vitentur ſcandala.

Catharina Ceſia poſt divortium cùm Marchione Julio de Ruvere ejus marito de licentia Gregorii XV. ingreſſa eſt Monaſterium Sancti Ægidii Urbis, ut ibi profeſſionem emitteret, & habitum Noviciarum detulit per duos annos. Interim Marchio in Presbyterum ordinatus eſt. Mox Catharina exivit è Monaſterio, ut iter in Germaniam pararet; donavit enim triginta millia ſcutorum pro Monaſterio in illis partibus conſtruendo, ſed juſſa à Sanctiſſimo in Monaſterium rediit. Intendit nunc iterùm exire, ut creditur in Germaniam profectura. Princeps Sancti Angeli ejus frater petit ordinari, ut ſoror in clauſura permaneat ejuſdem, vel alterius Monaſterii.

2 Pro dubii ſolutione duo articuli videntur examinandi. Primus, An uxor ſit cogenda ad clauſuram tamquam profeſſa. Secundus, an ſit cogenda ad eam clauſuram ob ſacros Ordines à marito ſuſceptos, & ad vitanda ſcandala.

3 Quoad primum perquirendum eſſet, An in dicto Monaſterio habitus Noviciarum ſit diſtinctus ab habitu Profeſſarum diſtinctione patenti in colore, ſciſſura, vel forma, an non, ſi enim diſtinctus ſit, & ipſa non aſſumpſerit habitum, qui profeſſis dari conſuevit, non eſt locus tacitæ profeſſioni, Clem. *Eos, de Regular.* quantòcumque tempore ſteterit in Religione, Innoc. *in cap. Ex parte, in princ. verſ. Hic non erant diſtincti habitus, eodem titul.* Unde Abb. Antiq. *in cap. Conſulti num. 3. eod.* dicit ſe vidiſſe litteras Papales abſolutionis conceſſas cuidam Monacho, qui talem habitum detulerat ferè per decem annos, ut refertur per gloſſ. in d. Clem. *Eos, in ver. Deinceps.*

4 Neque obſtat text. *in cap. Statuimus de Regular.* ubi Novitius ante habitum profeſſorum ſuſceptum dicitur poſſe redire ad ſæculum, niſi evidenter appareat, quòd abſolutè voluerit vitam mutare, & in Religione perpetuo Domino deſervire. Nam aut ſumus infra annum probationis; & ille textus non habet locum poſt Concilium Tridentinum, quo profeſſio etiam expreſſa ante annum expletum non tenet, *cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.* Aut ſumus poſt annum; & tunc procedit quidem ille textus, quia quod non mutatur, &c. ita ut quamvis habitus ſit patenter diſtinctus, & Novitius retineat habitum Novitiorum, adhuc tamen cenſeatur profeſſus, ſi elapſo anno evidenter appareat eum voluiſſe vitam mutare. Sed tamen hoc in dubio non præſumitur, ut deciditur *in d. cap. Statuimus*, & tradunt ibi gloſſ. & DD. communiter, ſigna autem evidentia mutationis recenſentur per Joan. Andr. ibi: Hoc caſu de his ſignis non videtur conſtare, quòd enim ingreſſa fuerit Monaſterium, quòd habitum Novitiorum ſuſceperit, quod petierit, & obtinuerit licentiam profitendi, etiam invito viro, quòd de bonis propriis diſpoſuerit, ſolùm indicant propoſitum futurum profitendi, ſed non demonſtrant præſentem ſtatus mutationem, aliàs omnis Novitius elapſo anno diceretur profeſſus, quamvis habitum profeſſorum non ſuſciperet, quia unuſquiſque habitum Novitiorum ſuſcipit animo profitendi Religionem, poſtquam eam probaverit; & tamen profeſſio non inducitur habitu non mutato; niſi evidentia ſigna, &c. ut in d. Clem. *Eos, & in c. Statuimus.*

Sin autem habitus in dicto Monaſterio ſit indiſtinctus, 5
ideſt communis tam Novitiis, quàm Profeſſis, tunc uxor per delationem hujuſmodi habitus ultra annum eſt tacitè profeſſa præſumptione juris, & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, text. *eſt in cap. 1. §. fin.* ubi omnes notant, *de Regular. lib. 6.* & d. Clem. *Eos, eod. tit.* gloſ. *in d. cap. Ex part. in verb. Per annum*, niſi fuerit proteſtata ante annum expletum, quia contra præſumptionem juris, & de jure admittitur hoc caſu probatio per proteſtationem præcedentem, ut ſentiunt *in d. cap. 1.* Joan. Monachus *in verb. Præſumitur*, Prob. *in Addit.* Gemin. & Anchar. gloſ. *in d. c. Ex part. in ver. Per annum*, & ibi communiter Canoniſtæ, & in d. Clem. *Eos.*

Sed & ſi habitus ſit diſtinctus tantùm diſtinctione laten- 6
ti, ut benedictione, idem eſt ac ſi eſſet indiſtinctus quoad puberes. Nam *cap. Statuimus*, correctum eſt in hoc per Clemen. *Eos*, ut ibi per gloſ. *in ver. Deinceps*. Et Card. *n. 2. & 3.* Quòd procedit etiamſi habitus ſit indiſtinctiſſimus, 7
ideſt communis Profeſſis, Novitiis, & aliis ibi communem vitam ducentibus, quia quoad puberes inducitur tacita profeſſio per delationem annalem, non ſecus ac ſi habitus indiſtinctus eſſet, licèt ſecus ſit quoad impuberes, ut ſtatuitur *in d. cap. 1. §. fin. de Regular. lib. 6.* Quamdiu tamen non appareat de hujuſmodi tacita profeſſione ſive ex delatione habitus, ſive ex aliis ſignis evidentibus, uxor ex hoc capite non videtur cogenda ad perpetuam clauſuram, *cap. Ad noſtram, cap. Super eo, cap. Ad Apoſtolicam, & cap. Conſulti, de Regul. cap. Non ſolum, & c. fin. eod. tit. lib. 6.*

Quoad ſecundum articulum (quæ eſt materia hujus De- 8
cretalis) tres caſus videntur diſtinguendi: nam aut uxor expreſsè conſenſit, ut vir ſuſciperet ſacros Ordines, aut expreſsè contradixit, aut neutrum præſtitit expreſsè, ſed tacuit, & diſſimulavit.

Primò, caſu ex hoc ſolo quòd expreſsè conſenſerit, ſeu licentiam dederit viro ſacros Ordines ſuſcipiendi, cenſetur ſe voto caſtitatis adſtrinxiſſe, & caret uſu conjugii, ſecundum Cardinalem hic, *in fin.* per hunc text. Gemin. *in cap. Quia ſunt ad fin.* & ibi etiam Turrecrem. *num. 4. 28. diſt.* S. Antonin. *in 3. part. tit. 1. cap. 8. ad fin.* Silveſtr. *in verb. Matrimonium 8. qu. 12. verſ. Tertium*, & docet S. Thom. *in 4. diſtinct. 37. quæſt. 1. art. 2. ad 2.* In quo conſentiunt omnes tam Theologi, quàm Canoniſtæ. Et quamvis gloſſ. *in cap.* 9
Seriatim, in verb. Poſt mortem 32. diſt. limitet hanc concluſionem ut procedat ſi uxor ſciverit quoad hoc juris diſpoſitionem, ſecus ſi ignoraverit, ejuſque diſtinctioni adhæreat, Henric. Boich. *in cap. Uxoratus num. 12. infra eod.* Angel. *in ver. Matrimonium 4. num. 9. & ex recent.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 39. num. 12.* Aliter tamen in hoc loquitur S. Bonav. *in 4. diſt. 37. in expoſ. litteræ*, ubi ait: *Si uxor conſentiat viro, ut Ordinem ſacrum ſuſcipiat, vel ut Religionem ingrediatur in conſpectu perſonæ, per quam ſecundum formam Eccleſiæ poſſet fieri divortium; ipſa obligatur ad continentiam perpetuam cum viro, qui eſt eadem caro cum ipſa; nec excuſatur per iuris ignorantiam.* Hæc S. Bonaventura, quem refert, & ſequitur Præpoſitus *in d. cap. Seriatim, n. 5. diſt. 32.* Et ſanè cùm corpus viri, ut ibi ponderat Præpoſitus, per ſacrorum Ordinum ſuſceptionem Deo fuerit perpetuò dedicatum de uxoris licentia, ejuſque votum ſolemnizatum juxta *cap. Unico, de voto lib. 6.* abſurdum, & ſcandaloſum eſſet, ut uxor vellet marito ſacris initiato carnaliter

com-

Digitized by Google

commiſceri hoc prætextu, quòd ignoraverit ſe propterea ex juris diſpoſitione voto continentiæ obſtrictam eſſe.

10 Suppoſita autem hujuſmodi licentia, & conſenſu, uxor non ſolùm cenſetur ſe obligaſſe ad caſtitatem ſervandam in ſæculo, verùm etiam cùm ſit juvenis, cogi poteſt Religionem ingredi, & ſolemniter profiteri. Nam etiamſi magna ſit altercatio inter Doctores An uxor, de cujus conſenſu vir ad ſacros Ordines eſt promotus, teneatur ſolemnem profeſſionem in Monaſterio emittere, ut hìc in gloſ. 2. verior tamen, ac tutior ſententia eſt, ſi mulier ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia ſufficere votum ſimplex caſtitatis in ſæculo: ſin autem ſit ſuſpecta de incontinentia, aut ſi ſit juvenis, ut hoc caſu, ſive ſit ſuſpecta, ſive non, deſiderari ſolemnem profeſſionem; quòd clarè conſtat ex Concilio
11 Agathenſi *cap. 16. & 17.* relato *in cap. Epiſcopus, 77. diſt.* cujus hæc ſunt verba: *Sane ſi coniugati iuvenes conſenſerint ordinari; etiam uxorum voluntas ita requirenda eſt, ut ſequeſtrato manſionis cubiculo Religione promiſſa, poſteaquam pariter converſi fuerint ordinentur.* Nec refert quod gloſſ. *ibi in ver. Religione,* & Turrecrem. exponant ver. illud, *Religione*, id eſt caſtitate, & Hugo, Archid. & Præpoſ. pro Religioſa continentia, & verſ. illud *Converſi,* exponatur ab Archidiacono, id eſt ad pœnitentiam. Nam hujuſmodi expoſitiones inferunt vim litteræ. Unde Præpoſ. *in cap. Si te, col. 2. in princ. verſ. Opinio Hoſtienſis, 28. diſt.* dicit [pro hac opinione eſſe caſum non cavillando litteram *in d. cap. Epiſcopus*, ubi text. vult, ut ſi ſit juvenis debeat tranſire ad religionem, & expoſitio gloſ. Religionem, id eſt caſtitatem, ut dicit Præpoſ. eſt deſtructio textus, nec textus ibi diſtinguit an ſit ſuſpecta, vel non, ſed ponderat tantùm an ſit juvenis; unde ex quo eſt juvenis, non debet remanere in ſæculo.] Hæc Præpoſitus, qui cum hac ſententia dicit tranſire Cardinalem, & Gemin. necnon Anton. de Butr. & Panorm. in hac Decretali; & fuit opinio Hoſtien. *hic ad finem,* ubi validiſſimam reddit rationem, quia ſicut uxor profitentis, quæ eſt juvenis, compellitur tranſire ad religionem, ut eſt caſus *in cap. Cum ſit, ſupra eod.* & infrà *in cap. Vxoratus, & cap. Ad Apoſtolicam,* ita & multò fortiùs uxor ordinandi, quia vir faciliùs poterit poſteà viſitare illam ſi remaneat in ſæculo, quàm potuiſſet ſi tranſiſſet ad religionem, & accedens ad uxorem fortè non habebit repulſam. Vix autem fieri poteſt, ut uxor juvenis viro aſſueta ex illius viſitatione non adducatur in periculum incontinentiæ, *cap. Litteras, de fil. Presbyt. cap. 1. & cap. Clericos, de cohabit. Cleric. & mulier.* Unde cùm major ſit ratio in uxore Clerici ſæcularis, quàm in uxore profitentis, ideò idem jus erit in utroque. Ita Hoſtienſ. cujus opinionem dicit propterea eſſe veriorem Præpoſitus *in d. cap. Si te, col. 2. verſ. Opinio Hoſtienſis, 28. diſt.* quam etiam ſequitur Anton. de Butr. *hic in fin. verſ. Sed mihi plus placet,* ubi reprobata diſt. Joan. Andr. inter juvenem de incontinentia ſuſpectam, & juvenem non ſuſpectam; Non video, inquit, ſi mulier ſit juvenis, qualiter non ſit ſuſpecta, quia mulieres ſunt volubiles ut rota. Idem Joan. de Anan. *num. 1. circa finem, verſ. Ego neſcio ſi poſſet inveniri mulier iuvenis, & non ſuſpecta.* Et hæc ſententia ſecundum Præpoſ. ubi ſupra eſt etiam de mente S. Thomæ *in 4. diſt. 37. quæſt. 1. art. 2. ad* 2. ubi ait, *Vxorem, de cuius licentia vir Ordinem ſacrum ſuſcepit, teneri perpetuam continentiam vovere; non tamen teneri religionem ingredi, ſi ſibi non timeat de incontinentiæ periculo.* Cujus doctrinam in hunc ſenſum intelligit, & receptam dicit Navarr. *in Manuali cap. 22. n. 52. in fin.*

12 Addunt quidam, adhoc ut vir poſſit ad ſacros Ordines aſcendere, & uxor religionem ingredi, præter conſenſum conjugum deſiderari etiam licentiam Epiſcopi per text. *in cap. Si vir & uxor.* divertere pro ſola religioſa inter ſe conſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat 27. *qu. 2.* Verùm hoc non eſſe in præcepto, ſed de honeſtate tantùm, poſt Hugonem, & Laurentium tradit ibi Archid. *num. 1. ſuper verb. Fiat,* Bellam. *num. 1.* Innoc. *in cap. 1. in gloſ. 1. ſupra eod.* & alii, quos ibi retuli *num. 15.* & de conſuetudine obſervari, ut prædicta licentia non petatur, teſtantur ubi ſupra, Jo. Andr. & Cardin.

Itaque ſi hoc caſu conſtaret maritum ſuſcepiſſe Ordines ſacros de conſenſu uxoris, etiam abſque licentia Epiſcopi, utique ipſa ſive ſciens, ſive ignorans juris diſpoſitionem, non ſolùm obſtricta eſſet ad ſervandum perpetuum continentiæ votum, ſed etiam cùm ſit juvenis, cogenda eſſet ad religionem tranſire. Verùm de hujuſmodi conſenſu hactenus nihil apparuit; & quamdiu de eo non conſtat concludenter, non videtur cogenda ad jugum Monaſticæ ſervitutis, ut inferiùs dicetur *in 3. caſu*. Et graviter corripiendus eſſet Epiſcopus, qui ſibi non conſtito de hujuſmodi conſenſu, maritum ad ſacros Ordines promoviſſet contra præſcriptum ſacrorum Canonum, & vir incidiſſet in pœnas Extravag. *Antiqua de voto.*

Secundo caſu explorati juris eſt uxorem cogi non poſſe ad 13
profeſſionem in Monaſterio emittendam, quia conjugatus non poteſt ad Ordines ſacros promoveri abſque uxoris licentia, ut hìc patet, etiamſi matrimonium non fuiſſet conſummatum, ut in d. Extrav. *Antiqua de voto.* Ac ſi ordinatur ea contradicente, poteſt ab uxore revocari, & tenetur ei debitum reddere, licèt exigere non poſſit, d. Extravag. *Antiqua,* & ibi gloſ. ult. Item gloſſ. *in cap. Agathoſa, in ver. Debeas 27. quæſt. 2.* D. Thom. *in 4. diſt. 37. quæſt. 1. art. 2. ad 1.* Petrus de Palude *quæſt. 1. art. 1. num. 9.* S. Anton. *3. part. tit. 1. cap. 8. ad fin.* Silveſter *in ver. Matrimonium, 8. quæſt. 12.* Navarr. *in Manuali cap. 22. num. 53.* Quinimò idem juris eſſe in uxore, quæ cùm mortua crederetur, illius maritus fuit in Papam electus, & conſecratus, tradit gloſ. *in cap. Si quis pecunia, in verb. Non Apoſtolicus, diſt. 79.* & ibi Archid. *ad fin.* Joan. Andr. Butr. Anchar. & Abb. hìc. Ratio eſt, quia vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier, ſecundùm dicta ult. gloſſ. in d. Extravag. *Antiqua.* Et quia quòd ſuum erat, ſcilicet debitum exigere, maritus vovere potuit, ſed non alienum, ſcilicet non reddere, *cap. Vna, 33. quæſt. 5.* quam rationem aſſignat gloſ. *in d. cap. Agathoſa in ver. Debeas 27. qu. 2.*

Quæ concluſio procedit non obſtante ſententia divortii, 14
quæ hoc caſu proponitur lata inter virum & uxorem: adhuc enim vir, qui uxore invita aſcendit ad ſacros Ordines, poteſt ab ea revocari, & tenetur ei debitum reddere, quamvis non poſſit exigere, ut poſt Laurentium tenet gloſſ. *in c. Ex litteris, in verb. Reddere de divort.* Goffredus *in ſumma tit. de Converſ. coniugat. num. 8.* D. Antonin. *3. part. tit. 1. cap. 21. §. 6. verſ. Effectus accuſationis,* Aſten. *in ſumma 2. part. lib. 9. tit. 11. art. 5. in fin. & tit. 33. art. 3. caſu 6.* Silveſter *in ver. Divortium quæſt. 10. & in ver. Matrimonium 9. quæſt. 11.* Ra- 15
tio eſt, quia poſt thori ſeparationem poteſt uxor innocens cogere maritum, ut ſibi reconcilietur, ſecundùm gloſſ. *in d. cap. Ex litteris,* quam communiter ibi DD. ſequuntur. Et quamvis hæc ampliatio non tranſeat abſque contradictione, & contrarium teneat Hugo relatus à gloſ. *ubi ſupra* ac prætereà multi eam limitent, ut non procedat quando poſt latam divortii ſententiam uxor innocens ſæpiùs monita renuit conjugem ſibi reconciliare, exiſtimantes eo caſu licere marito ſtatum mutare, & ad ſacros Ordines aſcendere, vel profiteri etiam invita uxore, ut *in cap. Gaudemus infra eod.* tradunt Hoſt. & Joan. Andr. *num. 3.* Butr. *ad fin.* Card. *quæſt. 1.* & Anchar. *num. 2.* tamen in præſentia non eſt opus ejuſmodi articulos diſcutere, quia non conſtat uxorem contradixiſſe ordinationi mariti: quinimò ſupponitur eam ignoraſſe, ut dicetur *in 3. caſu.*

Tertiò caſu, id eſt quando uxor nec expreſsè conſenſit, nec contradixit ordinationi mariti, ſed tacuit ſimpliciter, iterùm ſubdiſtinguendum eſt, nam aut ſcivit maritum velle aſcendere ad ſacros Ordines, & tamen tacuit, & diſſimulavit, aut ignoravit. Si ſcivit, cùm hoc caſu ſupponatur 16
præceſſiſſe ſententiam divortii inter virum, & uxorem, videtur licuiſſe marito ſtatum mutare, & ad ſacros Ordines aſcendere abſque uxoris licentia. Ratio eſt, quia cùm uxor id ſciverit, & non contradixerit, ſed diſſimulaverit uſque ad divortii ſententiam, videtur licentiam dediſſe, ac juri ſuo renunciaſſe, arg. *cap. Agathoſa 27. quæſt. 2.* & tradunt S. Antonin. *in 3. part. tit. 1. cap. 21. §. 6. verſ. Effectus accuſationis.* Joan. de Friburgo *in ſumma Confeſſor. lib. 4. tit. 22. quæſt. 14.* Silveſt. *in ver. Matrimonium 9. q. 11.* Tabien. *Matrimonium 4. quæſt. 5. num. 6.* Verùm ex deductis non apparet de ſcientia uxoris; & quandiu illa non probetur, præſumitur ignorantia, ut in regula præſumitur, *de Regul. iur. lib. 6.* Unde ex hoc capite non videtur cogenda ad Monaſterium.

Sin autem ignoraverit viri promotionem, ut ſupponitur 17
in facto, non obſtante ſententia divortii, ut proponitur lata, minimè licuit marito ad ſacros Ordines aſcendere abſque uxoris licentia. Ratio eſt, quia cùm uxor innocens habeat jus petendi, ut ſibi maritus reconcilietur, non licèt marito ſtatum mutare abſque beneplacito uxoris, ne juri illi acqui-

ſito

Digitized by Google

ſito inferat præjudicium. Sic docent S. Thom. *in 4.diſtinct. 35. quæſt. unic. art.6. ad 3.* S. Bonav. *ead. diſt. art. unico qu.5. ad 2.* Roſella *in ver. Divortium n.11.* Silveſt. *eod. ver. qu.10. & in ver. Matrimonium 9.qu.11.*

18 Quæ cùm ita ſint, durum videtur uxorem, quatenus non ſit tacitè profeſſa, invitam compellere ad ſolemnem profeſſionem in Monaſterio emittendam: nam etſi obtinuerint licentiam ingrediendi religionem, datus eſt tamen illi annus probationis in ſubſidium fragilitatis humanæ à SS. Patribus inſtitutus, *cap. Ad Apoſtolicam, ſupra de Regular. cap. Non ſolùm, eod.tit.lib.6.* Unde quæ fortè religionis auſteritatem ferre non potuit, iniquum videtur, ut eidem perpetuò alligetur invita, ut per Oldrad. *conſ.96.* incip. *Numquid Monachum poſſit includere Papa contra ſuam voluntatem*. Satis enim inutile eſt, ut coacta ſervitia Deo præſtentur, *cap. Illud, 20.qu.1.* Et quamvis in caſibus à jure permiſſis poſſit quis cogi ad ingrediendum Monaſterium, ut innuit *cap.18. ſeſſ.25.de Regular.* Concil. Trid. puta propter delictum, juxta *c.Lapſis 16.quæſt.6.* vel ſi infantes à parentibus offerantur, ut *20.qu.1.per tot.* tamen nemo invitus cogitur profiteri. In regulæ enim obſervatione gravitas eſt, & labor, ut inquit gloſ. *in c. Ad noſtram, in ver. Ante conſummationem, de Regularib.* & ſervitus Monachalis humana ſervitute diſtrictior eſt, *cap. Multos 54.diſt.* Abb. *conſ.8. Videtur in princip. verſic. Cenſetur enim lib.1.* Imò Navarr. *conſ.39.num.2.de Regular.* dicit non poſſe Summum Pontificem tam grandia præcipere, arg. *cap. Integritas 32. quæſt.1. & cap. Geſta*, juncta gloſſ. in ver. *Creſcere 74. diſt.* Et eſt ratio, quia cùm conſenſus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali exigatur jure naturali, & divino, ab Eccleſia ſuppleri non poteſt, *cap. Præſens 20. quæſt.3. cap. Licèt de Regular.* Abb. *in cap. Venerabilem n.21. Qui filii ſint legitimi*, Silveſtr. *in ver. Religio 3. nu.12.* Quare qui ſine juſta cauſa offenſionis cauſa ſunt intromiſſi, niſi volentes non teneantur, quia quod non petunt, non obſervant, ideòque tales conſiderandi ſunt magis peccata committere, quàm plangere, ut legitur in Synodo Eugenii II. *c.32.* relato *in c. Sicut, ead. cauſ. & quæſt.*

Quòd ſi dicas; Uxor cogatur eſſe in Monaſterio abſque profeſſione; ergo Monaſterium erit ei carcer, & pœna ubi non eſt culpa, contra *cap. Si Compromiſſarius, §.final. de elect.* & contra naturalem rationem. Præterea cùm ſe voto caſtitatis expreſsè, aut tacitè non adſtrinxerit, & obedierit præcepto Apoſtoli *ad Corinth.7. Propter fornicationem unuſquiſque ſuam uxorem, & unaquæque virum ſuum habeat*, &, *Nolite fraudare invicem, niſi fortè ex conſenſu, & ad tempus, cap. Sicut, §. His ita reſpondetur 32. quæſt.2.* & melius ei fuerit nubere, quàm uri, ſecundùm Apoſtolum, ibid. Iniquum eſſet, ut abſque facto, & culpa ſua privaretur jure conjugii, quòd ad concupiſcentiæ remedium juſto titulo acquiſivit. Idcircò enim à ſacris Canonibus ſtatutum eſt, ut vir, qui ſine uxoris conſenſu ad religionem tranſivit, aut ſacris eſt initiatus, poſſit ab ea quandocumque revocari ad conſortium conjugale, ut *in c.1.c.2. & ferè per tot. hunc tit.* ne ſcilicet illius converſio uxori relictæ in ſæculo fieri poſſit perditionis occaſio, ut legitur *in d. c. Agathoſa 27. qu.2.* Ita ut propterea Abb. *in c. Quidam in 1. notab.nu.2.ſupr.eod.* dixerit, uxorem poſſe vendicare maritum, adjecta etiam condictione de jure divino. Imò in d. Extravag. *Antiquæ de voto*. Vir, qui poſt ſponſalia de præſenti abſque licentia ſponſæ aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcepit, jubetur ſponſa ejus inſtante compelli per cenſuram Eccleſiaſticam ab Epiſcopo Diœceſano contractum matrimonium conſummare.

Neque verò hac in re ulla habenda erit ratio ſcandali, ſi quòd inde exoriretur, quia eſſet Phariſæorum, non puſillorum, & ideò non timendum *Matth.15.* & tradit Navarr. *conſ.87.de regular.* & D.Thomas *in 2.2.qu.43.art.ult.*

Placeret ut uxor, etiam nomine Sanctiſſimi admoneretur, & induceretur ad religionem profitendam, vel ſaltem ad perſeverandum in clauſura alicujus Monaſterii in habitu ſæculari juxta conſ. gloſ. *in d. cap. Si quis pecunia in ver. Non Apoſtolicus, 79. diſt.* Quòd ſi nulla ratione induci queat, quamdiu non probetur aut tacitam profeſſionem emiſiſſe, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt *num.3. & ſeq.* aut licentiam dediſſe viro ad ſacros Ordines aſcendendi, juxta dicta *num.6. & ſeq.* aut ſaltem ſciviſſe illius aſcenſum, & non contradixiſſe, juxta *num.15.* nullatenus videtur cogenda, cùm invitæ non ſit continentia indicenda, *cap. Ante triennium*, ibi: Durum mihi, atque incompetens videtur, ut qui uſum ejuſdem continentiæ non invenit, neque caſtitatem ante promiſit compellatur ab uxore ſua ſeparari, atque per hoc (quòd abſit) deterius cadat *31. diſt.* nec Monaſterium debeat eſſe loco carceris ei, quæ nihil peccavit, & eſt potiùs digna commiſeratione.

DE CONVERSIONE CONJUGATORUM.

Idem Alexander III. Brixien. Epiſcopo.

CAPUT VII.

Ex publico inſtrumento nobis innotuit, quòd cùm Veroneñ. Epiſcopus cauſam matrimonii, quæ inter A. virum & M. mulierem vertebatur, ſuſcepiſſet terminandam, judiciali ſententia matrimonium approbavit: & eidem mulieri præcepit, ut ad virum rediens, exhiberet eidem conjugalem affectum: quod cùm renueret, fuit vinculo excommunicationis adſtricta. Cæterùm quia licèt à præfato viro deſponſata fuerit: adhuc tamen (ſicut aſſerit) ab ipſo eſt incognita: Mandamus, quatenus ſi prædictus vir ipſam carnaliter non cognoverit, & eadem ad religionem tranſire voluerit, recepta ab ea ſufficienti cautione, quòd vel ad religionem tranſire, vel ad virum ſuum redire infra duorum menſium ſpacium debeat, ipſam à ſententia, qua tenetur, abſolvas: ita quòd ſi ad religionem tranſierit, uterque reſtituat alteri, quod ab eo noſcitur recepiſſe: & infrà. Sanè quod Dominus in Euangelio dicit, non licere viro niſi ob cauſam fornicationis uxorem ſuam dimittere, intelligendum eſt, ſecundùm interpretationem ſacri eloquii, de his quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum, ſine qua conſummari non poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Sponſa de præſenti non cognita, quæ dicit religionem ingredi velle, compellitur infra certum tempus religionem profiteri, vel adhærere marito, & n.10.*
2 *Cauſæ matrimonialis tractatus, & cognitio ad Epiſcopum pertinent.*
3 *Sponſa de præſenti poteſt compelli per cenſuras Eccleſiaſticas ad matrimonium conſummandum, & mutuam cohabitationem.*
4 *Et cogi poteſt præcisè, & adduci ad domum viri.*
5 *Coitus primus inter coniuges non eſt gratuitus.*
6 *Sponſus etiamſi fieret Papa, nec aliàs religionem intraret, teneretur matrimonium conſummare.*
7 *Uxor non cognita etiam invito viro poteſt ad religionem tranſire, licèt inter eos diſcordia præceſſerit.*
8 *Excommunicatus pro manifeſta offenſa non abſolvitur cum cautione, ſed ſatisfactione præmiſſa, niſi ſatisfactio concernat ſpiritualia, & n.ſeq.*
9 *Profeſſio fieri non debet ab excommunicato, ſed facta tenet.*
10 *Sponſa de præſenti volens ad religionem tranſire, præſtare*

ſtare debet cautionem ſaltem iuratoriam, quod infra duos menſes tranſibit, vel adhærebit marito.

Et quæ ſint rationes, num. 13.

11 *Et an hoc tempus duorum menſium detur ad profitendum, an vero ad ingrediendum religionem, & n.ſeqq. uſque ad num.* 27.

13 *Matrimonium ratum non ſolvitur per ingreſſum religionis, niſi ſequuta profeſſione.*

15 *Copula carnalis complet tranſlationem corporis unius conjugis in poteſtatem alterius, & uterque intrat in poteſtatem ſibi tradita poteſtatis, & num.* 51.

16 *Sponſa de præſenti ingrediens religionem ſine licentia ſponſi non habet niſi duos menſes ad profitendum, ſed ſi cum licentia, habet integrum annum, quo elapſo intelligitur tacite profeſſa.*

Et quid in Ordinibus Mendicantium, n. 19.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, numer. 24. *& num.* 36.

17 *Sponſa ingrediens religionem ſine licentia viri an lapſis duobus menſibus tacitè profeſſa intelligatur.*

18 *Matrimonium non conſummatum ſolvitur per profeſſionem tacitam ſicut per expreſſam, & n.* 37.

20 *Conjuges in multis caſibus ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur.*

21 *Vxor tenetur maritum cruce ſignatum expectare quantiſcumque annis abfuerit, licèt voto peregrinationis mariti non conſenſerit.*

22 *Sponſa ingrediens religionem non Mendicantem ſine licentia viri de iure cenſetur anno probationis renunciare.*

23 *Matrimonium poſt lapſum eſt in remedium concupiſcentia.*

24 *Anno probationis etiam in Ordinibus non Mendicantium poſt Concilium Tridentinum renunciari non poteſt.*

25 *Decretum irritans in aliqua diſpoſitione appoſitum operatur, ut pars non poſſit illi renunciare.*

26 *Bimeſtre tempus, quod datur conjugi ad intrandam religionem, currit à die præfixionis facta à iudice.*

27 *Sponſa de præſenti ſi fuerit violenter cognita à marito, an poſſit ipſo invito ad religionem tranſire, late diſcutitur, ut num ſeqq. uſque in fin.*

28 *Delinquens non debet eſſe melioris conditionis, quàm non delinquens, & num.* 43.

29 *Corrupta violenter perdit virginitatem, non tamen eius beneficium quantum ad Deum, & n.* 55.

31 *Lex promotionis reſpicit factum, non voluntatem, & num.* 54.

32 *Sponſus de præſenti an licitè poſſit ſponſam rapere, & vi corrumpere.*

Quid ſi ſponſa non excipiat ſe velle ad religionem tranſire, num. 33.

Et quid ſi excipiat, ſed lapſi ſint duo menſes, vel annus probationis, n. 35. *&* 36.

Et quid ſi tempus huiuſmodi nondum ſit elapſum, num. 38.

33 *Maritus peccat vim inferendo ſponſæ, niſi prius adhibeat diligentias ad eam diſponendam.*

34 *Exceptio regulariter non prodeſt niſi opponatur.*

38 *Sponſus, qui infra bimeſtre ſponſam de præſenti violenter cognoſcit, multipliciter delinquit, & num.ſeqq. uſque ad num.* 45.

39 *Sponſa per vim deflorata perdit privilegium virginitatis, & conſequenter conſecrationis, & aureola, & num.* 55.

40 *Religioſam licèt non profeſſam opprimens eſt ſacrilegus, & excommunicatus.*

41 *Et impediendo religionis propoſitum eſt excommunicandus.*

42 *Maritus rapiens, & vi corrumpens uxorem non incidit in Conſtitutionem* Si quis in tanta, *ſed aliter punitur.*

44 *Satiſdatio vitioſè præſtita non dicitur præſtita.*

45 *Sponſa de præſenti cognita à marito per coactionem conditionalem non poteſt eo invito ad religionem tranſire.*

46 *Matrimonii conſummatio requirit conſenſum ſaltem incluſum in coactione conditionali, & n.* 49.

47 *Caro non poteſt dici corrupta niſi mens priùs corrupta fuerit.*

48 *Corpus mulierum non vis maculat, ſed voluntas.*

49 *Matrimonium conſummatum repræſentat unionem Chriſti cum Eccleſia per carnem, & ſortitur effectum à iure divino, & indiſſolubilitatem.*

50 *Sacrum omne quod eſt, vel alterius rei ſignum, illius debet eſſe ſimile.*

51 *Ad matrimonii conſummationem requiruntur conſenſus animorum, & commixtio corporum.*

52 *Vis præciſa impedit conſummationem matrimonii tam ſpiritualis, quàm carnalis.*

53 *Vir, & mulier per copulam fornicariam non efficiuntur una caro.*

55 *Corrupta violenter inter virgines conſecrari non poteſt.*

E*X Publico.* Sponſa de præſenti non cognita, quæ dicit 1
religionem ingredi velle, compellitur infra certum
tempus religionem profiteri, vel adhærere marito; hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. Prima pars narrat factum. Secunda, ibi, *Cæterùm*, mulieri petenti dat judicem. Tertia ſolvit obſtaculum, ibi, *Sanè*.

Nota primò, ibi, *Cum Veronenſis Epiſcopus*, tractatum, 2
& cognitionem cauſæ matrimonialis ad Epiſcopum pertinere. Ad hoc Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *§. Ad hæc*, de quo dic ut ſcripſi *in cap. Accedentibus, a num.* 2. *infra de exceſſ. Prælat.*

Secundò nota, ibi, *Quod cùm renueret, fuit vinculo excom-* 3
municationis aſtricta. Sponſam de præſenti poſſe compelli per cenſuram Eccleſiaſticam ad matrimonium conſummandum, & mutuam cohabitationem. Ad idem *cap. Litteras, §. Porro de reſtitut. ſpoliat. & cap. Inquiſitioni de ſentent.*
excommunic. quinimò cogi poteſt præcisè, & adduci ad do- 4
mum viri, ut concludit Abbas *in d. cap. Litteras, num.* 29. di-
cens ita conſuluiſſe Cardinalem. Et ſic primus coitus non 5
eſt gratuitus, quia ſtatim poſt conſenſum mutuum de præſenti tenetur reddere debitum, ut notat gloſſ. 2. *in cap. Conjuges* 27. *qu.* 2. Goffred. & Hoſtienſ. *hic num.* 4. Cardin. *in* 2. *no-*
tab. & Abbas *num.* 1. Quinimò ut inquiunt Archid. & Bel- 6
lam. *in cap. Deſponſatam num.* 4. *eadem cauſ. & qu.* Si Papa fieret, nec alias intraret religionem, teneretur matrimonium conſummare, quia ex quo matrimonium tenuit, conſummari debet, & ad hoc eſt compellendus is, qui renuit, niſi intra tempus religionem intraverit, ut *in hoc cap.* nulla alia exceptione obſtante, ut patet *in cap.* 2. *de conjug. leproſor.* Ad quod etiam facit *cap. Ex parte, il ſecondo, §. Porro infra eodem*, ibi, niſi ſe voto adſtrinxerit ad obſervantiam regularem, quem ſolùm caſum excipit illa littera ſecundùm Archid. *ubi ſupra*.

Tertiò nota, ibi, *Si prædictus vir eam carnaliter non cogno-* 7
verit. Ante matrimonium conſummatum licere uxori etiam viro invito ad religionem tranſire, licèt inter eos diſcordia præceſſerit; & ſic non poteſt objici uxori, quòd hoc faciat levitatis cauſa, ſicut poteſt objici Monacho de una ad aliam religionem tranſire volenti, ut *c. Licet, ſupra de Regular.* & benè hic per Abbat. *in* 4. *not.*

Quartò nota, ibi, *ſufficienti cautione*, excommunicatum 8
pro manifeſta offenſa in ſpiritualibus abſolvi cum cautione. Et ſic limita text. *in cap. Ex part. in fin. de verbor. ſignificat. & in cap. Venerabilis, de ſentent. excomm. lib.* 6. ubi patet excommunicatum pro manifeſta contumacia non debere ab-
ſolvi cum cautione, ſed ſatisfactione præmiſſa. Hæc enim 9
jura limitantur communiter à DD. ut non procedant quando implementum ſatisfactionis, & purgatio contumaciæ concernit ſpiritualia, prout contingit in caſu hujus Decretalis, quia non erat honeſtum ut hæc mulier excommunicata pro manifeſta contumacia intraret religionem, licèt profeſſio valeret, ut eſt textus notab. *in cap. Cum illorum, de ſentent. excommunic.* Collige igitur regulam, quòd ubicumque excommunicatus debet exercere aliquid ſpirituale, poteſt abſolvi ante ſatisfactionem, ne contingat eum excommunicationis vinculo innodatum ſpiritualia attentare. Quæ declaratio fuit Abb. Antiq. *hic num.* 1. & eam poſteà ſequuti ſunt Jo. Andr. *num.* 3. *circ. med. verſ. Et notatur per hoc*, Butr. *num.* 5. Cardin. *num.* 2. Anchar. *num.* 8. & Abb. Siculus *nu.* 11. *verſ. Sed contra hoc*. Eandem declarationem poſuit Innocent. *in cap. Pro illorum num.* 5. *de præben.* cum quo concordant ibi, Abb. Antiq. *n.* 3. Hoſt. *n.* 8. Jo. Andr. *n.* 15. & DD. communiter.

Ultimò nota, ibi, *Ad virum ſuum redire infra duorum* 10
menſium ſpatium, quòd viro petente, ut ſibi uxor exhibeat
ma-

Digitized by Google

maritalem affectum, & reddat debitum conjugale, & uxo-
re excipiente ſe velle ad religionem tranſire, debet uxor præ-
ſtare ſufficientem cautionem, quòd infra duorum menſium
ſpatium, vel ad religionem tranſibit, vel ad virum ſuum re-
dibit, ut in littera. Et licèt aliàs nomine ſufficientis cautio-
nis intelligatur datis pignoribus, vel fidejuſſoribus, *l. Si man-
dato, §. ultim. ff. Mandat.* tamen ſi uxor non poſſet præſtare
niſi juratoriam, judex deberet eam admittere, ut eſt textus
in cap. Per veſtras infra de donat. inter virum, & uxorem, &
in auth *Generaliter, Cod. de Epiſcop. & Cler.* & in regula
Ad impoſſibile, de regul. jur. lib. 6. & concludunt hic Hoſtien.
n. 3. Abb. Antiq. *num. 1.* Abb. Siculus *n. 11.* & alii communi-
ter, & ſentit gloſ. *in ver. Sufficienti*, dicens in hoc caſu id eſſe
arbitrarium judici per *c. Quamquam 24. diſt.* & adde quòd in
propoſito ſcripſi *in cap. Odoardus, n. 69. ſupra de ſolut.*

11 Sed hic incidit dubitatio, numquid hic terminus duorum
menſium aſſignetur conjugi ad profitendum, an verò ad in-
grediendum religionem.

12 In hoc articulo tres ſunt ſcribentium opiniones. Prima
opinio eſt Innoc. *hic in verb. Duorum*, qui tenet hunc ter-
minum non dari ſponſæ ad deliberandum, an velit redire
ad ſponſum, vel tranſire ad religionem, ſed ad religionem
probandam, itaut non habeat ampliùs tempus probationis,
ſed lapſis duobus menſibus ſtatim profiteri cogatur, licèt
Epiſcopus ex cauſa poſſit hunc terminum prorogare, & re-
ſtringere. Rationem reddit Anchar. *hic n. 4.* quia cùm hoc
ſpatium duorum menſium hic detur ad tranſeundum ad re-
ligionem, hujuſmodi tranſitus debet intelligi cum effectu,
videlicet ut ingrediatur, & profiteatur: nam per ſimplicem
ingreſſum non eſſet ſponſo plenè conſultum, qui forſan ju-
venis eſt, nec poteſt diutiùs expectare, & continere: Et hæc
cauſa fortè movit Pontificem ad reſtringendum terminum
unius anni: qui regulariter datur ad religionem probandam,
ut *in c. Ad Apoſtolicam ſupra de regular.* Similiter Abb. *hic*
13 *num. 11. circa finem verſ. Et adverte*, dicit hunc terminum
duorum menſium non dari ſolum ad intrandum religionem,
ſed etiam ad profitendum, quia textus debet intelligi de
ingreſſu religionis cum effectu, aliàs non eſſet ſufficienter
proviſum ſponſo, cum non poſſit tranſire ad ſecundas nu-
ptias, niſi ſponſa profitente, quia ante illius profeſſionem
non diſſolvitur matrimonium, ut notatur *in cap. Sanè ſupra
eodem*, & ſubdit hoc apertè ſentire gloſſam hic, quam no-
tant, & communiter tenent Doctores. Idem firmant Joan.
Andr. *in cap. Quæ contrarius num. 12. verſ. Sed dices de regul.
jur. lib 6.* & poſt eum Henric. Boich. *in cap. Uxoratus num. 4.
eod. verſ. infr. eod.* Gemin. *in cap. fin. num. 8.* & ibi etiam Præ-
poſit. *num. 4. circa med. verſ. Procedunt præmiſſa 55. diſtinct.*
Summa Tabiena *in verb. Matrimonium 3. verſ. Quod tem-
pus*, & Navarr. dicens communem *in Manuali cap. 16.
num. 27.*

14 Secunda opinio primæ oppoſita eſt Hoſtienſis *hic num. 4.
in verb. Infra duorum*, qui tenet tempus bimeſtre dati ad de-
liberandum de religionis ingreſſu, non autem ad profiten-
dum, & dicit opinionem Innocentii eſſe contra hunc tex-
tum, qui non loquitur de profeſſione, ſed de tranſitu ad re-
ligionem; nec ſibi placet ut uxor ſtatim elapſis duobus
menſibus profiteri cogatur, imò ſecundùm eum habebit
annum integrum ad probandum religionem, & profiten-
dum, qui ſine magna & urgenti cauſa à judice arctari non
poteſt. Et cum hac opinione, quam recitat ultimo loco,
videtur tranſire Ant. de Butr. *hic num. 12.* & eam probant
Sanct. Antonin. *3. part. tit. 1. cap. 21. §. 1.* Summa Armilla *in
verb. Divortium num. 5.* Petrus de Palud. *in 4. ſent. diſtinct. 27.
quæſt. 3. art. 2. concluſ. 2. num. 14.* Sotus *eadem diſtinct. 27. qu.
1. art. 4. verſ. At verò ſi infra*, & veriorem dicit Thom. San-
chez. *de matrim. lib. 2. quæſt. 24. num. 4.* & communem Ba-
ſilium Pontius *in tit. de diſſolut. vinculi, & divort. cap. 9.* Et
videtur ex mente D. Thom. *in 4. ſent. d. diſt 27. quæſt. 1. art. 3.*
15 *quæſt. 2.* Ad ſecundum ait, enim: *Ante carnalem copulam
non eſt omnino tranſlatum corpus unius ſub poteſtate alterius,
ſed ſub conditione, ſi interea alter coniugum ad frugem
melioris vitæ non convolet: ſed per carnalem copulam com-
pletur d. tranſlatio: quia tunc intrat uterque in corporalem
poſſeſſionem ſibi traditæ poteſtatis; unde etiam ante carna-
lem copulam non ſtatim tenetur reddere debitum poſt ma-
trimonium contractum per verba de præſenti; ſed datur ei
tempus duorum menſium propter tria; Primo, ut interim
poſſit deliberare de tranſeundo ad religionem. Secundo, ut
præparentur quæ ſunt neceſſaria ad ſolemnitatem nuptiarum.
Tertiò ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpira-
vit dilectam.* Hæc S. Thomas.

Tertia opinio media ſic diſtinguit: Aut ſponſa tranſit 16
ad religionem ſine licentia ſponſi: Et non habebit tempus
probationis niſi duorum menſium, & id hoc primo caſu in-
telligitur hoc cap. Aut tranſit de illius voluntate: & ſpon-
ſus tenetur expectare uſquequò ſit elapſus annus proba-
tionis, quia ex quo aſſenſum præbuit ingreſſui, videtur
conſenſiſſe ut habeat tempus ordinarium. Ita diſtinxit gloſ.
unica *in c. Deſponſatam 27. qu. 2.* quam gloſſ. approbant Goſ-
fred. & Philip. *in cap. Conſulti de regular.* & poſt eos Archi-
diac. & Bellamer. *in d. cap. Deſponſatam in princip.* & ſentit
gloſſ. *hic in verb. infra duorum*, dum ait: [Uxori tranſeunti
ad religionem non dabit Epiſcopus tempus probationis, niſi
maritus conſentiat.] Et ſatis eſt, ut conſentiat ingreſſui, ut
dicunt quidam, quos tacito nomine recenſet Joan. Andr.
hic num. 8. circa fin. verſ. Et ibi conſentiat. Et concordant 17
hic Cardin. *in 6. qu.* ubi concludit ceſſante conſenſu mariti,
tempus duorum menſium dari uxori, non ſimpliciter ad de-
liberandum, ſed ad ingrediendum cum effectu, ita ut ela-
pſis duobus menſibus cogatur uxor non profeſſa redire ad
virum, & non rediens excommunicabitur. Et Petrus de
Anchar. *num. 10.* ubi advertit textum noſtrum loqui in caſu,
in quo ſponſus petebat ſponſam, & contradicebat ingreſſui,
quo caſu annalis dilatio coarctatur ad duos menſes, ut in
littera. Si autem ſponſus conſenſiſſet ingreſſui, tunc ſponſa
haberet probationis annum, quo elapſo intelligeretur ta-
citè profeſſa, *cap. Statuimus, ſupra de regular.* Ita Anchar.
qui ampliùs putat etiam in primo caſu, in quo ſponſus con-
tradicit ingreſſui elapſis duobus menſibus poſt ingreſſum
induci profeſſionem tacitam, quaſi per aſſumptionem ha-
bitus cum perſeverantia profeſſio inducatur, ſicut per lap-
ſum anni, ut ſic dilatio ex cauſa limitata eundem producat
effectum, quem dilatio integra, arg. *l. Sive pars, Cod. de
dilation.* quod eſt contra Innocent. Cardin. & alios ſupraci-
tatos, *num. 12.* qui dicunt elapſis duobus menſibus ſpon-
ſam eſſe compellendam per excommunicationem ut vel
profiteatur, vel ad virum redeat. Et ſic ſupponunt eam non 18
eſſe tacitè profeſſam, aliàs non poſſet cogi ad virum redire,
quia matrimonium non conſummatum ſolvitur per pro-
feſſionem tacitam, ſicut per expreſſam, ut eſt text. clarus in
Extrav. *Antiquæ Ioan. XXII. circa fin. de voto.* Eandem
diſtinctionem ſequitur Joan. Brunellus *de ſponſalib. concluſ.
3. n. 2. inter Tractatus communes, vol. 16. fol. 32.*

Sed nos credimus has opiniones omnes in terminis juris 19
communis eſſe conjungendas, & diſtinguendum inter Or-
dines Mendicantium, & non Mendicantium: Nam ſi al-
ter conjugum velit ingredi religionem Mendicantium, ha-
bebit annum integrum ad profitendum, ſive alter conſen-
tiat ingreſſui, ſive non. Et in hoc caſu putamus veram eſſe
ſecundam opinionem Hoſtienſ. & ſequacium, de qua ſupra
n. 14. quia annus probationis in Ordinibus Mendicantium
etiam de jure breviari, ſeu reſtringi non poteſt, ut eſt text.
in cap. Non ſolum de regular. lib. 6. & ob hanc rationem Jo.
de Anan. *hic num. 6.* dubitat de veritate opinionis Innocen-
tii in Religionibus Mendicantium. Quare cùm text. no-
ſter det duos menſes ſponſæ, ut tranſeat ad religionem, intel-
ligam hæc verba ſecundùm propriam ſignificationem de
ipſo ingreſſu, non autem de profeſſione, ut vitetur juris cor-
rectio, *ad c. Cum expediat. de elect. lib. 6.* Nec obſtat, quòd per 20
hanc annalem expectationem conjux qui remanet in ſæcu-
lo, ſubſit periculo lapſus carnis. Quia tu reſponde ut no-
tatur *in cap. Quoniam frequenter, §. Porro, verſ. Si autem, ſupr.
ut lit. non conteſtat.* ibi, eo nequaquam obſtante quod de lap-
ſu carnis poſſet opponi, quoniam in conjugio multi caſus
occurrunt, in quibus conjuges ſine culpa, ſed non ſine cau-
ſa continere coguntur, & plures ibi enumerat gloſſ. *in verb.* 21
Multi caſus. Et ultra illos maritum Cruceſignatum tene-
tur mulier expectare quantiſcumque annis abfuerit, licèt
voto peregrinationis mariti non præbuerit aſſenſu, ut eſt
text. *in cap. Ex multa, §. In tanta, infra de voto:* Ergo mul-
tò fortiùs tenetur per annum expectare ingredientem reli-
gionem, cùm hoc votum vincat illud peregrinationis, *cap.
Scripturæ, eod. tit.* quòd conſiderat Joan. Brunell. *de ſponſal.
d. concluſ. 30. num. 2. verſ. Nec obſtat, quod per illam exce-
ptionem.* Sin autem ſponſa tranſire velit ad ordinem non 22
Mendicantium, tunc ſi remanens in ſæculo non conſentiat
ingreſſui, cogetur illa infra duos menſes profiteri, quia
cùm voluerit religionem ingredi, & religio eam recipere,
ſpon-

Digitized by Google

ſponſo contradicente, cenſetur uterque renunciaſse anno
probationis, quod fieri poterat de jure in Ordinibus non
Mendicantium, *cap. Ad Apoſtolicam*, *& cap. Statuimus, de*
23 *Regular.* juncto *d. cap. Non ſolum, eodem tit. lib.6.* Et cum
valdè ſit veriſimile Summum Pontificem voluiſſe coarctare
annum probationis ad duos menſes favore ſponſi, ut adver-
tunt DD. durum eſſet eum, qui fortè juvenis eſt, expectare
debere per 14. menſes: duos ſcilicet, qui dantur ſponſæ ad
ingrediendum, & duodecim qui dantur ad profitendum,
24 & ex quo ad hoc nulla nos compellit neceſſitas, cùm annus
probationis ex cauſa reſtringi poſſit in Ordinibus Mendi-
cantium, ut dictum eſt: inconveniens eſſet eum adducere
in periculum incontinentiæ, cùm matrimonium poſt la-
pſum ſit in remedium concupiſcentiæ, & in ſubſidium fra-
gilitatis humanæ, *cap. Nuptiarum 27. qu. 1. cap. Quicquid 32.*
quæſt. 2. gloſſ. in Extravag. *Antiquæ, Io. XXII. in verb. Efficax*
de voto, nam ſecundùm Apoſtolum, 1. ad Corinth. 7. *Propter*
fornicationem unuſquiſque ſuam uxorem habeat, & unaquæ-
que ſuum virum habeat; & infrà *quod ſi non continent, nubant,*
melius eſt enim nubere, quàm uri, cap. Sicut, §. His ita reſpon-
detur, 32. quæſt. 2. Optimè facit textus *in c. 1. cum multis ſeqq.*
32. quæſt. 5. Si verò ſponſus conſenſerit ingreſſui, tunc non
eſt inconveniens, ut expectet donec labatur integer annus
probationis: nam quilibet renunciare valet ei, quod pro ſe
noſcitur introductum, *d. cap. Statuimus ſupra de Regular.*
ad hoc cap. Nolle, ibi, *Niſi amborum conſenſu, 30. quæſt. 1.*
& cap. Quod Deo pari 32. quæſt. 5. cum ſimilibus. Facit regu-
la *l. 1. §. Vſqueadeo, ff. de iniur. & l. Nemo videtur, ff. de*
regul. iur.

Sed hodie ceſſant hujuſmodi diſtinctiones, quia ex Con-
cilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15.* juncto *cap. 22.*
in quacumque religione tam Mendicantium, quàm non
Mendicantium nulla eſt profeſſio facta ante annum proba-
tionis expletum: ac proinde ex Sacræ Congregationis ſen-
25 tentia anno probationis ampliùs renunciari non poteſt; ea
enim eſt natura decreti irritantis in aliqua diſpoſitione ap-
poſiti, ut pars non poſſit tali diſpoſitioni renunciare, *cap.*
Dilecto circa finem verſ. Niſi fortè de prabend. & ibi notat
gloſſ. *in verb. Huiuſmodi clauſula*, Hoſtien. *num. 14. in eodem*
verb. & apertiùs Abb. *d. num. 14.* gloſſ. *in cap. Diſpendia, in*
ver. Proceſſus de reſcriptis lib. 6. & alii, quos copiosè cumulat
Anton. Gabr. *commun. concluſ. lib. 6. in tit. de clauſ. concluſ. 3.*
num. 18. Quare ſive maritus conſentiat ingreſſui, ſive con-
tradicat, uxor non cognita habebit annum integrum ad
probandam religionem, nec antea poterit validè profeſſio-
nem emittere; Concilium enim cenſetur revocare voluiſſe
quicquid jure antiquo de breviori tempore probationis
conſtitutum erat; quod etiam advertit noviſſimè Baſil. Pon-
tius *de matrim. in tit. de diſſolution. vincul. & divort. cap. 9. n. 2.*
verſ. Idque hodie multo magis, ubi etiam refert duas declara-
tiones Sac. Congregationis.

26 Non tamen admittimus quod ibi ait D. Baſilius duos
menſes eſſe computandos de jure à die contracti conjugii:
imò enim ex communi Canoniſtarum ſententia computari
debent à die præfixionis factæ à judice, ut notat gloſſ. *hic in*
verb. Infra duorum, Hoſtienſ. *num. 4. in eodem verb.* Card.
quæſt. 7. & reliqui omnes, & ſatis colligitur ex hoc textu dum
mandat Epiſcopo, ut recipiat ab uxore ſufficientem cautio-
nem, quòd infra duos menſes vel ad religionem tranſibit,
vel ad virum redibit: ex hoc enim patet ad hoc prærequiri
miniſterium hominis; ac proinde terminum non poſſe
currere ipſo jure à die celebrati matrimonii, ſed à die præ-
fixionis termini, argum. *l. Quamdiu, la ſeconda, ff. de acqui-*
rend. hereditat. cum ſimilibus, ut dixi, *in cap. Cùm ſit ars*
num. 45. & 46. de ætat. & qualitate.

27 Ulteriùs dubitatur cùm hic textus dicat ſponſam de præ-
ſenti poſſe ad religionem tranſire, ſi ſponſus eam carnaliter
cognoverit; quid ſi eam cognoverit violenter?

28 In hoc quoque articulo ſunt variæ opiniones Doctorum,
de quibus per Joan. Andr. *in regul. quæ contra ius de regul. iur.*
lib. 6. in Mercurialib. ubi poſt prolixam diſputationem vide-
tur ſequi opinionem Bartholomæi Brixienſis *in quæſtion. Do-*
minical. 80. incipient. *Aliquis per verba de præſenti, inter*
tractatus communes vol. 17. fol. 48. qui tenuit ſponſam vi op-
preſſam ingredi poſſe religionem invito ſponſo, ne delin-
quens ſit melioris conditionis quàm non delinquens, *c. Eum*
qui de preben. lib. 6. l. Non fraudantur, §. Nemo, ff. de regul.
iur. l. Servus, ff. Quod vi aut clam, Idem voluit gloſſ. *in cap.*
Si Evangelica 95. diſtinct. & ibi Archidiac. *num. 6.* Gemin.
num. 7. & 8. & Præpoſ. *num. 4.* Anton. de Butr. *in cap. Ve-*
rum num. 3. & ibi etiam Abbas *num. 9.* & Joan. de Anan.
num. 4. ſupra eodem, Felin. *in cap. Cauſam quæ, num. 4. in fin.*
de probationib. Angel. *in verb. Matrimonium 3. num. 7.* Sil-
veſter *in verb. Divortium quæſt. 5.* Angel. de Peruſio *in l. 1. §.*
Removet num. 2. ff. de poſtulando, ubi ait, corruptam vio- 29
lenter perdere virginitatem, licèt non ejus beneficium
quantum ad Deum, Hippolyt. de Marſil. *in l. 1. §. Præterea*
num. 15. ff. de quæſtionibus.

Contrarium voluit Hoſt. *in ſumma hoc tit. §. Et utrum* 30
poſſit exire, verſ. Quid ſi virgo, ubi quærit quid ſi virgo erat,
& dum properabat ad Monaſterium ingrediendi cauſa, ma-
ritus eam ſequutus eſt, & violenter defloravit? ipſa verò
cùm evaſiſſet, nihilominus intravit: certè, ut ipſe ait, red-
denda eſt marito, qui jure ſuo uſus eſt; argumen. *cap. Cum*
Eccleſia Vulterana, in fin. ſupra de electiōn. Neque enim ideò
quia coacta fuit mulier prima nocte, & invita cognita, ma-
trimonium non conſummatum judicabo, quia negari non
poteſt quin una caro effecti ſint Sacramento matrimonii
præcedente, *c. Ad Apoſtolicam infra eod. cap. Si Paulus, 32.*
quæſt. 5. & ex quo cognoſcitur, præſumitur conſentire, *c. In-*
ſuper, qui matrim. accuſar. poſſ. Nec obſtat quod perinde ſit,
ac ſi non fuiſſet cognita, *cap. 1. cum quatuor cap. ſeqq. 32. quæſt.*
5. quoniam illa ſunt intelligenda quantum ad ſalvationem
animæ, ſecundùm Hoſtien. & concordant Joan. de Anco-
na *in ſumma hoc tit. §. Quid ſi virgo*, & Henric. Boich. di-
cens hoc verius videri *in c. Vxoratus n. 3. infra eodem*, & Sil-
veſter *in ver. Luxuria, quæſt. 6. num. 6. verſ. Adde ex Hoſtien.*
Fr. Jacobus, & Guido in ſuis diſputationibus relati à
Joan. And. *in d. reg. Quæ contra in princ.* Joan. de Deo rela-
tus à Butr. *in cap. Verum num. 3. ſupra eodem*. Idem voluit
Bald. *in cap. penult. num. 8. de probationib.* ubi ait: [Si puella
eſt cognita etiam per vim, non poteſt ſuum ſpoliare mari-
tum contraria vi, & propria auctoritate, nec poteſt ingredi
Monaſterium, quia gloria virginitatis non eſt in ipſa.] Ad
hoc facit ſecundùm Barthol. Brixienſem, quia lex promo-
tionis reſpicit factum, non voluntatem, *cap. Si quis non na-*
tus 15. quæſt. 1.

Ideòque quantum ad legem promotionis nihil prodeſt ei, 31
qui oculum invitus amiſit, *d. cap. Si Evangelica, 15. diſtinct.*
Unde à ſimili ſola carnis commixtio videtur ſpectanda.
Idem tenuerunt Petrus de Palude *in 4. ſentent. diſtinct. 28.*
quæſt. 3. col. 4. Durand. *ibidem diſtinct. 27. quæſt. 2.* S. Anton.
in 3. part. titul. 6. cap. 21. §. 1. & Ægid. de Eghindelbertis, *in*
quæſt. 3. poſt diſputationes Pauli de Eleazariis, cum quibus
videtur tranſire Covarr. *in Epitome, de ſponſalib. 2. part. re-*
lect. cap. 7. §. 4. num. 10. Sotus *in 4. diſtinct. 27. quæſt. 1. art. 4.*
verſ. Quid autem iuris.

In hoc opinionum conflictu tu conſidera: nam utriuſ-
que partis auctores vim conſtituunt in hoc, quòd ſponſus
extorquendo copulam violenter delinquit, vel non delin-
quit: quandoquidem Barthol. Brixien. auctor primæ opi-
nionis fundat eam in hoc, quòd ſponſus delinquat oppri-
mendo ſponſam volentem ingredi Monaſterium; & ideò
liceat ſponſæ vi defloratæ ad religionem tranſire, quemad-
modum liceret ſi ſponſus eam non cognoviſſet, ne melioris
ſit conditionis delinquens, quàm non delinquens. Contra
verò Hoſt. author opinionis contrariæ dicit ſponſam prope-
rantem ad religionem, & vi corruptam eſſe reddendam
marito, qui uſus eſt jure ſuo. Itaque ſolutio quæſtionis vi- 32
detur pendere ab inſpectione an ſponſus de præſenti habeat
jus extorquendi debitum à ſponſa invita.

In qua dubitatione ego pro veritate exiſtimo tres caſus 33
eſſe diſtinguendos. Primus eſt quando ſponſa non dicit ſe
velle ad religionem tranſire, aut de ingreſſu religionis deli-
berare, ſed ſimpliciter renuit matrimonium conſumare, vel
aliam cauſam allegat, quam tranſitus ad religionem, veluti
quòd non intendit virginitatem amittere: & hoc primo
caſu vir poſt adhibitas diligentias ad eam diſponendam po-
teſt etiam ſine peccato eam rapere & vi corrumpere. Dixi
poſt adhibitas diligentias, quia aliàs peccaret vim inferendo.
S. Thomas *in 2. 2. qu. 154. artic. 7. ad 4.* Quem ita intelligit,
& declarat Silveſter *in verb. Luxuria nu. 6. verſ. Dicit tamen*
Sanctus Thomas. Ratio hujus concluſionis eſt, quia ut ſu-
pra diximus in ſecundo notabili, primus coitus eſt ex debi-
to, & non gratuitus, & ſponſa poſt conſenſum mutuum
de præſenti tenetur ſtatim reddere debitum petenti: &
quamvis habeat exceptionem uſque ad duos menſes ad de- 34
liberandum de religionis ingreſſu, juxta practicam hujus
De-

Digitized by Google

Decretalis, ut ait gloſſ. *in cap. Coniuges, in verb. Prima 27. quæſt.2.* tamen cùm hujuſmodi exceptionem non alleger, vel
ea uti nolit, perinde eſt, ac ſi eam non haberet; regulare
enim eſt, ut exceptio non proſit niſi apponatur, ut *inſtitut.
de exception. per tot.* & notat Bartol. *in l. Eum, qui ita, §. Qui
Ita num.4. verſ. Moveo tibi unum dubium, ff. de verbor. obligat.*
quem ibi alii ſequuntur, & in hac ſpecie firmat Bald. *in l.
unica nu.24. Cod. de raptu virginum,* ubi concludit maritum,
qui rapit uxorem non cognitam carnaliter, ita demum
poſſe puniri, ſi appareant ſigna, quòd ipſa volebat Monachari,
aliàs ſecus. Et cum hac diſtinctione dicit debere intelligi
opiniones Doctorum, & ſequitur Salycet. *in d. l.
unic. num.9.* Joan. de Anan. *in cap. fin. num.4. de raptor.* Covarr.
In Epitom. de ſponſalib. part.2. cap.7. §. 4. num.11.
dicens non eſſe puniendum ſponſum, qui ſponſam de præſenti
per vim cognovit, & rapuit, niſi ipſa præcogitaverit,
& tractaverit de religionis ingreſſu. Sotus *in 4. ſent. diſtinct.
27. quæſt.1. artic.4. verſ. Quid autem iuris:* & ſopponunt
omnes ſupra allegati in ſummario textus, dum loquuntur
de ſponſa, quæ dicit ſe velle religionem ingredi: quaſi oppoſitum
ſentiant ſi id non dicat, quicquid contra ſcripſerit
Thom. Sanch. *de matrim. lib.2. diſput.22. num.16.* Quare ſi
uxor poſt copulam vi extortam hoc caſu ad religionem
tranſiret, & profiteretur, eſſet reddenda marito, qui uſus
eſt jure ſuo, ſecundùm opinionem Hoſt. quia matrimonium
verè & legitimè fuit conſummatum, juxta text. *in c. Quidam,
ſupra eod.* & infra *in c. Accedens.*

35 Secundus caſus eſt, quando marito volenti copulam extorquere
uxor opponit quidem exceptionem ingreſſus religionis,
ſed tamen lapſum eſt bimeſtre, vel aliud tempus arbitrarium,
quòd ex præſcripto hujus Decretalis aſſignatur
conjugi volenti ad religionem tranſire: & tunc maritus
utique poteſt cogere uxorem ad matrimonium conſumandum,
eamque reluctantem vi deflorare quia utitur jure
ſuo, & per copulam etiam vi extortam hoc caſu matrimonium
conſummatur, adeò ut neutri conjugum liceat amodo
altero invito ad religionem tranſire. Neque hoc caſu intrat
opinio Bartholom. Brixienſis, & ſequacium, quia ſupponunt
maritum delinquere vim inferendo, quod non contingit
in hac ſpecie, ſed potiùs intrat contraria opinio Hoſt. qui
ſupponit maritum jure ſuo uti copulam extorquendo; unde
jure optimo Jo. Andr. *in d. regul. Quæ contra num.12. verſ.
Poſſet dici etiam de regul. iur. lib.6.* ait, quæſtionem non dubiam
dici poſſe quando poſt aſſignationem duorum menſium,
vel temporis arbitrarii fieret talis oppreſſio ante
omnem profeſſionem, quaſi tunc licitè potuerit ſponſus copulam
exigere ab invita; & eum Jo. Andr. conſentiunt Butr.
Abb. Jo. de Anan. & alii ſupra citati, *n.28.* Henric. Boich. *in
c. Vxoratus, n.4. infr. eod.*

36 Cæterùm adverte, quia quòd dictum eſt de tempore
duorum menſium vendicat ſibi locum ſi ſponſa nondum
intraverit Monaſterium: tunc enim lapſis duobus menſibus
ſit ſupra aſſignatis, licebit ſponſo jure ſuo uti per prædicta.
Verùm ſi ſponſa religionem intraverit, tunc non ſufficit
ut lapſi ſint duo menſes, ſed ſponſus expectare debet ut
labatur integer annus requiſitus ad profeſſionem emittendam,
37 dam, per ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.24.* Eoque tranſacto poterit
eam repetere, & è Monaſterio egreſſam vi deflorare,
dummodo tamen expreſsè vel tacitè profeſſionem non emiſerit:
nam per eam ſolvitur vinculum matrimonii nondum
conſummati, ut eſt textus in Extravag. *Antiquæ, in fin. de
voto,* & rapiens, & vi corrumpens ſic profeſſam puniendus
eſt, ut *cap. Si quis rapuerit, 27. qu.1. & cap. Si quis non dicam
36. quæſt.1.* & in propoſito poſt Hoſt. notat Joan. Andr.
in d. reg. Quæ contra num.11. verſ. Fatetur, quòd ſecus ſi
poſt tempus, *& n.12.* ubi hunc caſum ſimiliter inter non
dubios recenſet.

38 Tertius caſus eſt, quando ſponſa excipit ſe velle religionem
ingredi, & nondum elapſum eſt tempus duorum menſium,
vel aliud arbitrarium, ut ſupra aſſignatum, aut ſi ipſa
jam ingreſſa eſt religionem, adhuc tamen eſt infra annum
probationis: & in hoc tertio caſu vir abſque dubio delinquit,
quia ſponſam contra jus, & vitioſè opprimit: nam ſi
non fuiſſet oppreſſa, ſuo jure poterat debitum denegare, ſive
dicamus primum coitum fuiſſe gratuitum, ſive dicamus
39 competere ſponſæ exceptionem temporis ad tranſeundum
ad religionem ſecundum ea, quæ notantur *in c. Coniuges 27.
quæſt.1.* Deliquit ergo ſponſus privando illam privilegio
virginitatis, & per conſequens conſecrationis, & aureolæ,
ut notatur *in cap. Revera, & cap. Ille 32. quæſt.5.* non
enim habebit illum fulgorem in corpore, quem ſpecialiter
habebunt ſolæ virgines, ut inquit Archid. *in ſumma eadem
cauſ. & quæſt. num.2. circa fin. in verb. Aureola.* Item deliquit
petendo plus cauſa, vel tempore, ut *c. unic. de plus petition.*
& fuit amator ardentior in uxorem, *cap. Origo, 32. qu.4.*
Item ſacrilegus, & excommunicatus opprimendo religioſam, 40
licèt non profeſſam, *cap. Religioſo, de ſentent. excomm.
lib.6.* Item excommunicandus impediendo religionis, & ca- 41
ſtitatis propoſitum, *cap. fin. 32. quæſt.2. ad hoc cap. Multos 54.
diſt.* Item quia jus ſibi dixit in re propria, contra id quod
habetur *in c. Placuit 16. qu.6. & in l. Nullus, C. de Iudic.* Item
quia jure beneficium mulieri, quæ non ſolùm verbo, ſed
facto ſuam voluntatem oſtenderat, auferre non debuit, *c. Indultum,*
cum concordantibus *de regul. iur. lib.6.* & quamvis 42
non puniatur ut raptor, nec incidat in Conſtitutionem *Si
quis in tanta,* ut notatur *in c.2. 36. quæſt.1.* puniri tamen debet
ut tranſgreſſor legis prohibentis ne quis rapiat ſponſam
propriam, *l. Vnica, C. de rapt. virgin.* Nam ſic eſt in matrimonio
ſpirituali, quia non debet ſponſus ſuam ſponſam,
vel beneficium rapere violenter, *cap. Eum qui de præbend.
lib.6.*

Itaque cùm multipliciter deliquerit, intrat motivum Bar- 43
tholomæi Brixienſ. & ſequacium quod non debeat eſſe melioris
conditionis, quàm non delinquens, ut in juribus ſupracitatis,
n.28. ne pro pœna, quam meruit, conſequatur
privilegium, *c. Si verè, de ſentent. excommunicat.* quin potiùs
eſt propter ſui odium repellendus: aliàs daretur occaſio
malignandi contra id, quod habetur *in cap. Legi, 16. qu.1. & c.
Quanto, in fin. de divort.* & conſequeretur indirectè, quòd
directè non poſſet conſequi contra id, quod notatur *in cap.
Tua, de procurat. & in cap. Cum quid una, de reg. iur. lib.6.* &
audiretur ſuam turpitudinem allegans contra *cap. Cum ſuper
de conceſſ. præbend. & in cap. Inter dilectos de donat.* Unde
hoc caſu non eſt locus opinioni Hoſt. & ſequacium, quia
ſupponunt maritum uti jure ſuo, & non delinquere vim
inferendo, cujus oppoſitum contingit quando ſponſa violenter
corrumpitur infra tempus eidem competens ad ingrediendum
Religionem, vel profitendum, ut ex dictis conſtat;
& conſequenter copula non legitimè extorta non erit
ſponſæ impedimento quamvis poſſit Religionem ingredi,
& ſolemniter profiteri, quia cùm contra jus, & vitioſè oppreſſa
fuerit, quoad facientem id habetur pro non facto, ut
in dicta regula, *quæ contra ius,* cum concordantibus, de qui- 44
bus ibi in gloſ.1. & arg. *l. Quotiens, ff. qui ſatiſdat. cogantur,*
ubi ſi ſatiſdatio ſit præſtita vitioſè, non dicitur præſtita.

Declara tamen concluſionem ut ſupra firmatam, ut lo- 45
cum ſibi vendicet dummodo ſponſa per coactionem non
conditionalem, ſeu per metum, ſed per coactionem præciſam,
& abſolutè oppreſſa fuerit: nam conſenſus potiſſimè
in matrimonio requiritur, ſed matrimonium non eſt perfe- 46
ctum, niſi per copulam: ergo copula requirit conſenſum
ſaltem incluſum in coactione conditionali, ut notatur *in c.
Merita 15. quæſt.1.* patiens autem coactionem abſolutam nihil
agit, *cap. Sacris, quod met. cauſ.* & hæc ratio multum movit
Jo. Andr. *in dict. regul. quæ contra ius, in fin.* Ad hoc facit 47
ſecundum Barthol. Brixien. *in d. qu.80. num.1.* quia caro non 48
poteſt dici corrupta niſi mens prius corrupta fuerit *d. cap.
Revera 32. qu.5.* Item corpus mulierum non vis maculat, ſed
voluntas, *cap. Propoſito, & cap. De pudicitia, verſ. Corpus,
eadem cauſa, & quæſtione.* Cùm ergo hæc mulier jure,
factove corrupta non debeat reputari, adhuc quaſi incorrupta
poterit Religionem profiteri. Item ſi ab alio quàm à
marito vi oppreſſa fuiſſet, maritus hoc ei imputare non
poſſet, ut *l. Vim paſſa, ff. de adulter.* Ergo multò minus imputare
ei debet quod ipſe fecit. Demum matrimonium 49
conſummatum repræſentat unionem Chriſti cum Eccleſia
per carnem; & ſortitur effectum à jure divino, & indiſſolubilitatem,
*cap. Deinde 26. diſt. cap. Cum ſocietas 27. qu.2.
cap. Debitum de bigam. & c. Vnico de voto lib.6.* Ergo per 50
eam ſolam copulam conſummatur, quæ poteſt hanc unionem
repræſentare, quia omne quod eſt ſacrum, vel alterius
rei ſignum illius debet eſſe ſimile, *c. Signum eſt, & cap.
ſpecies de conſecrat. diſt.2.* ſed talis eſt ſola copula voluntaria,
cùm unio Chriſti voluntaria fuerit, S. Thom. *in 3. part. qu.1.
art.2.* ergo per ſolam copulam voluntariam matrimonium 51
conſummatur; & ſic duo requiruntur ad confirmationem
matrimonii, conſenſus animorum, & commixtio corporum,
quæ firmat, & perficit, *cap. In omni 27. quæſt.2.*

Item

Digitized by Google

52 Item vis præciſa, & abſoluta impedit conſummationem matrimonii ſpiritualis, arg. *cap. De Iudæis*, 45. *diſt.* & *cap. Maiores de Baptiſm.* & *cap. Geſta*, 74. *diſt.* ergo fortiùs impedire debet conſummationem matrimonii carnalis, in quo ceſſare debet omnis coactio, *cap. Cum locum*, *de ſponſal.* & probatur à contrario ſenſu in *cap. Inſuper*, *Qui matrim. accuſare poſſ.* nam ſi requiritur ut ſemel copulæ carnali conſenſerit, utique ſi non conſenſit, ceſſat matrimonium, *cap. Continebatur*, ibi, de ſuo aſſenſu deſponſata, vel cognita, *de deſponſ. impub.* Non enim videtur communicaſſe corpus ſuum, ex quo per vim fuit cognita. Unde intrat ratio *cap. Verum*, *ſupra eodem*, ibi, *Quia cùm non fuiſſent una caro ſimul effecti, ſatis poteſt unus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo manere.*

53 Non obſtat, quòd ex copula violenta oriatur affinitas, ut *cap. Diſcretionem*, *infra de eo qui cogn. conſang. uxor. ſuæ.* Quoniam non propterea efficiuntur una caro, ut notat gloſ. in *cap. In eo fornicator*, *in ver. Erunt*, 32. *qu.* 2. quod patet, quia in illa Decretali copula fuit illicitè, & iniquè extorta, cùm mulier eſſet alteri viro matrimonialiter copulata; & ſic per copulam non potuerunt effici una caro, etiamſi fuiſſet voluntaria, cùm ibi non eſſet matrimonium, ut *cap. Verum*, *ſupra eodem*, *cap. Lex divina conſtitutionis*, 27. *qu.* 2. & colligitur ex *cap. Agathoſa*, *ead. cauſ. & quæſt.* Ergo non eſt bona ratiocinatio: Copula violenta parit affinitatem: Ergo per eam vir, & uxor efficiuntur una caro, & matrimonium conſummatur.

Denique non obſtant jura, quæ dicunt factum attendi; quoniam ponunt caſus ſpeciales propter defectum 54
Sacramenti, ut *cap. Ille*, 32. *quæſt.* 5. vel propter prærogativam Ordinum, ut in *cap. ult.* 55. *diſt.* nam lex promotionis conſiderat factum, non voluntatem, *cap. fin.* 15. *quæſt.* 1. Et ob hanc rationem per vim oppreſſa non poterit inter virgines conſecrari, quia virginitas ablata eſt, & per coactionem præciſam inhabilitat eam quantum ad hoc, ut eſt text. in *cap. Acutius*, 26. *quæſt.* 5. & *in d. cap.*
Ille, 32. *quæſt.* 5. & iſto caſu verificatur argumentum alle- 55
gatum in contrarium per Archidiaconum in d. *cap. fin.* 55. *diſt.* ut ibi expreſsè declarant Gemin. *numer.* 8. *verſ. Iſtam diſtinctionem*, & Præpoſitus *numer.* 4. *circa finem*, *verſ. Iſtam diffinitionem*. Sed hujuſmodi cauſæ quæ vigent in conſecratione, hic ceſſant; quia licèt oppreſſa non poſſit inter virgines conſecrari, poteſt tamen profiteri, cùm in profeſſione potius attendatur voluntas, quàm factum, ſecundùm Joan. Andr. in d. Regula *Quæ contra num.* 11. *de regul. iur. lib.* 6.

DE CONVERSIONE CONJUGATORUM.

Urbanus III. Priori ſanctæ Crucis.

CAPUT IX.

Ex parte Abbatis ſancti Petri ad audientiam noſtram pervenit, quòd cùm D. in infirmitate poſitus, conſentiente uxore votum vovens caſtitatis, monachalem habitum ſuſcepiſſet, poſtmodum liberatus uxorem retinuit, & aliam, ea defuncta, ſibi temerè copulavit. Quia verò licèt prædictus D. uxore ſua remanente in ſæculo, de jure ad religionem nequiverit proficiſci, ea tamen ſublata de medio, votum ſine ſalutis ſuæ periculo, non potuit violare: Mandamus, quatenus ſi verum eſt quod aſſeritur, prædictum D. per excommunicationem compellas, ut muliere dimiſſa ad ſuum monaſterium revertatur; ſub regulari habitu de cætero Domino ſerviturus.

SUMMARIUM.

1 *Sponſalia de præſenti per Religionis profeſſionem, non per propoſitum caſtitatis ſervanda in ſæculo diſſolvuntur.*
2 *Matrimonium non conſummatum an ſolvi poſſit per Papam ex alia cauſa, quàm in iure expreſſa, vel omninò ſimili.*
3 *Statuta prædeceſſorum à ſucceſſoribus cuſtodiri debent.*
4 *Papæ poteſtas duplex.*
5 *Eccleſia poteſt conſtituere ut matrimonium ratum diſſolvatur, ſi alter coniugum labatur in hæreſim.*
Secus ſi matrimonium ſit conſummatum, n. 9.
6 *Circa matrimonium ratum latiſſime patet Papæ poteſtas.*
7 *Papa poteſt diſſolvere matrimonium non conſummatum tam per viam ſtatuti, quàm diſpenſationis.*
8 *Matrimonium ratum quo iure diſſolvatur per ſolemnem profeſſionem alterius coniugis.*
9 *Matrimonium infidelium licet ſit verum matrimonium, tamen non eſt Sacramentum.*
10 *Matrimonium ratum ſolvitur ex conſtitutione Eccleſiæ, coniuge ad fidem converſo, ſi infidelis noluerit ei cohabitare, aut non ſine contumelia Creatoris.*
11 *Matrimonium fidelium eſt Sacramentum, & poſt copulam ab Eccleſia ſolvi non poteſt.*
12 *Diſpenſandum an ſit cum nobili coniugata ut in Domo Turris Speculorum Urbis emittat tria vota ſubſtantialia in manibus Delegati Apoſtolici, ita ut per hanc profeſſionem ſolvatur matrimonium non conſummatum, & n. ſeq. uſque in finem.*
13 *Voti ſolemnitas eſt de iure poſitivo.*
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.
14 *Matrimonium ratum non diſſolvitur per ſuſceptionem ſacri Ordinis, ſed per ſolemnem profeſſionem.*
15 *Profeſſio coniugis ut dirimat matrimonium ratum non conſummatum tria requiruntur.*
16 *Monaſterium Turris Speculorum Urbis non eſt regulare, neque in eo emittuntur, niſi duo vota perſeverantiæ, & obedientiæ.*
17 *Papa an poſſit ſtatuere ut profeſſio emiſſa in domo ſæculari dirimat matrimonium ratum non conſummatum, & n. ſeq. uſque ad n.* 20.
19 *Profeſſio regularis non dicitur niſi adſit conſenſus Religionis recipientis.*
Papa an poſſit ſtatuere ut matrimonium ratum diſſolvatur per ſecundum conſummatum, & n. ſeq.
20 *Diſpenſatio ſuper matrimonio rato quibus ex cauſis ſit concedenda.*
21 *Frigiditas viri, & tranſitus ad cælibatum an ſint iuſtæ cauſæ diſpenſandi ſuper matrimonio rato.*
22 *Matrimonium ratum non diſſolvitur ex voto, quod emittunt Tertiariæ, & Urſulinæ.*
Nec eremitica vitæ profeſſione, aut votis, quæ in Societate Ieſu emittuntur à coadiutoribus formatis, ibidem.
23 *Matrimonium ratum cur diſſolvatur per ſolemnem profeſſionem, non autem per vota ſimplicia.*
24 *Et an diſſolvatur per ingreſſum domus leproſorum.*
25 *Odium inter coniuges exortum an ſit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper rato.*
26 *Diſpenſationem ſuper matrimonio rato non conſummato quæ debeant præcedere.*
27 *Profeſſio Regularis dicitur qua quis incorporatur alicui ex Religionibus approbatis, etiamſi fiat in domo ſæculari.*

1 EX *parte*. Il ſecondo. Per Religionis profeſſionem,
non per propoſitum caſtitatis ſervandæ in ſæculo diſ-
ſolvuntur ſponſalia de præſenti. Hoc dicit: Communis
diviſio. Secunda ibi, *Nos autem*, quæ tria facit. Primò
contra ſolutionem allegat. Secundò, ſolvit, ibi, *Nos au-
tem*. Tertiò, ſolutionem determinat, ibi. *Porro*.

2 Nota ex hac Decretali in *verſ. Nos autem*, argumen-
tum optimum ſecundùm Abb. *num.* 3. quòd matrimonium
contractum per verba de præſenti etiam carnali copula
nondum conſummatum, non poteſt diſſolvi niſi in caſi-
bus à jure expreſſis; ponderando litteram ibi, *nullo caſu*,
juncto *verſ. nolentes*. Unde infert Abb. ut Papa non poſ-
ſit matrimonium ratum diſſolvere niſi ex cauſa expreſſa in
jure, vel omninò ſimili. Sed certè hæc littera hoc non
probat, quia Papa non dicit, *Nos non valentes* à prædeceſ-
ſorum noſtrorum veſtigiis declinare; ſed *nolentes*. Et ſic
non fundat ſe in impotentia, ſed in voluntate, quia nimi-
3 rum decet Romanum Pontificem deceſſorum ſuorum vo-
luntatem, & ſtatuta cuſtodire, *cap. Juſtitia*, 25. *quæſt.* 1.
cap. Deceſſorum, *& cap. Si ea deſtruerem*, 25. *quæſt.* 2. non
tamen ad id adſtringitur, *cap. Innotuit*, §. *Quamvis au-
tem*, *de elect. cap. ult. de reſcr. lib.* 6. §. *His ita*, 25. *quæſt.* 1.
l. Digna vox, *C. de legib.* S. Thom. *in* 1. 2. *quæſt.* 96. *art.*
4 5. *ad* 3. Unde opinio Abbatis ſalvari poteſt tantummodò
in poteſtate Papæ ordinaria, quæ ſcilicet ſequitur ordinem
juris poſitivi, & regulariter ad limites diſpoſitionis illius,
ut per Gemin. *conſ.* 53. *Pro reſponſione*, *in princ. verſ.
Quedam eſt poteſtas ordinata*, non autem in poteſtate
ſuprema, ſeu abſoluta, ſecundùm quam Papa eſt ſu-
pra omne jus poſitivum, *cap. Propoſuit*, *de conceſſ.
prebend. & d.* §. *His ita*, S. Thomas *quodlib.* 4. *art.* 13.
Gemin. *d. conſ.* 53. *in princ. verſ. Quedam eſt poteſtas
ſuprema*.

5 Et propterea Hoſtien. *hic num.* 3. *in verb. Fieret hæreti-
cus*, cenſet Eccleſiam poſſe conſtituere ut matrimonium
diſſolvatur, ſi alter conjugum labatur in hæreſim, ſicuti
conſtituit ut diſſolvatur matrimonium etiam conſumma-
tum, ſi unus ex duobus infidelibus convertatur ad fidem,
ut in *cap. Gaudemus*, *de divort.* maximè ſi in caſu, de
quo loquitur hæc decretalis, matrimonium conſumma-
tum non eſſet: nam quare aliud cenſeatur in fidelibus,
aliud in infidelibus, non eſt rationem diverſitatis reddere,
niſi ex cauſa ratificationis, quæ canonica, ſive Eccleſia-
ſtica conſtitutione confirmatur, ut in *cap. Quanto de di-
vort.* ſupra quam tamen Papa poſitus eſt, d. *cap. Propoſuit*,
de conceſſ. preb. cap. Significaſti, §. 1. *de elect.* Ita Hoſtien.
quem totidem ferè verbis ſequitur *hic* Joann. Andr. *in verb.*
6 *Fieret hæreticus*, *num.* 3. Quorum quidem opinionem ar-
bitror veram eſſe ſi matrimonium ſit tantummodo ratum,
quia circa illud latiſſimè patet Papæ poteſtas, ut poſt Alan.
dixit gloſſ. *fin. in cap. Ex publico*, *ſupra eodem*, licet in
aſſignanda ratione hujus Apoſtolicæ poteſtatis non conve-
niant inter ſe Canoniſtæ, de quo latè diſſerit Turrecrem.
7 in *cap. Sunt qui dicunt*, *num.* 4. 27. *quæſt.* 2. Et propterea diſ-
ſolvi poteſt à Papa non ſolum per viam ſtatuti, ut notat
gloſſ. præallegata. Henric. Boich. *in cap. fin. num.* 4. *infra
de ſponſa duorum*, Ancharan. *conſ.* 409. *Viſo, & diligenter
inſpecto num.* 3. *& in cap.* 1. *num.* 2. *de voto*, *in* 6. & ibi omnes:
ſed etiam per viam particularis diſpenſationis, ſecundùm
opinionem Canoniſtarum, quam ſervat Eccleſia Roma-
na, ut dixi in d. *cap. Ex publico*. Ideòque matrimonium
per ſolemnem profeſſionem alterius conjugis ſolvitur, ut
8 hic dicitur. Idque non jure divino, ſed Eccleſiaſtico, cùm
ſolemnitas voti ſit ex ſola conſtitutione eccleſiæ inventa,
dicit textus in *cap. unic. de voto lib.* 6. & tenet in d. *cap. Ex
publico*, Hoſtienſis *in verb. Conſummatum*, Joann. Andr.
num. 9. & Butr. *num.* 16. Mich. Medina *de ſacror. hominum
continentia*, *lib.* 5. *cap.* 87. *& ſeq.* Vaſquez *in* 1. 2. *diſp.* 165.
cap. 7. licet hoc caſu matrimonium ſolvi jure divino poſi-
tivo cenſeant Scot. Victor. Sot. Corduba, & alii apud Ba-
ſil. Pontium *de impedim. matrim. cap.* 19. §. 2. *verſ. Sed mihi.*
Quinimò mirabile verbum dicit Hoſtienſ. in d. *cap. Ex pu-
blico*, videlicet [de conſenſu utriuſque conjugum, ſcili-
cet ſponſi, & ſponſæ, Papam poſſe ex poteſtate abſoluta
diſſolvere matrimonium, nulla alia cauſa exiſtente; ſed
ex poteſtate ordinata poſſe tantum ex cauſa illud diſſol-
vere,] ut *hic*. Et idem dicendum eſt ſecundùm eumdem
in ſimili caſu. Sed contrarium tenendum eſt, ſi matri-
9 monium ſit carnali copula conſummatum. Et miror quod
Hoſtienſ. dixerit non eſſe rationem diverſitatis inter ma-
trimonium infidelium, & fidelium. Imò enim matrimo-
nium infidelium quamvis ſit verum matrimonium,
cap. De infidelibus, *de conſanguin. & affinit.* tamen
non eſt Sacramentum, ſed merus contractus deficiente
Baptiſmo, qui eſt janua, & fundamentum omnium Sa-
cramentorum, *cap. fin. de Presb. non baptiz. cap. Preter*,
§. *Verum*, 23. *diſt.* Unde non mirum ſi potuerit ſolvi ab
Eccleſia, etiamſi fuerit carnali copula conſummatum,
poſteà quam infidelis declaraverit ſe aut nullo modo, aut
non ſine contumelia Creatoris velle cùm converſo ad fi-
dem cohabitare, *cap. Si infideli*, 28. *quæſt.* 2. *cap. Quan-
to*, *& cap. Gaudemus*, *de divortio*, & notat gloſſ. *hic in ver.
Ratum conjugum*. At vero inter fideles matrimonium fuit 10
elevatum à Chriſto in Sacramentum, ut in d. *cap. Quanto.*
Et propterea poſteaquam per conjugalem copulam effecti
ſunt una caro, ab Eccleſia amplius diſſolvi non poteſt,
quia *Quos Deus conjunxit homo non ſeparet*, gloſ. *fin. in d.
cap. Ex publico*, *ſupra eodem*. Henric. Boich. in d. *cap. fin.
num.* 4. Turrecrem. in d. *cap. Sunt qui dicunt*, *numer.* 4. 27.
quæſt. 2. Doctores in d. *cap. ult.* ubi in ſpecie Franc. *in* 3. *no-
tab. de voto*, *in* 6. Et hæc eſt ratio cur ſeparatio matrimonii
non cadat ſub diſpenſatione in novo teſtamento, ſicut in 11
veteri, ut docet S. Thom. *in* 4. *diſt.* 33. *qu.* 2. *art.* 2. *qu.* 1. *ad
tertium*.

QUÆRO, An ſit diſpenſandum cum nobili muliere 12
conjugata, ut in Domo Turris Speculorum Urbis emittat
tria vota ſubſtantialia in manibus Abbatis a Sede Apoſtoli-
ca delegati; ita ut ex hujuſmodi profeſſione diſſolvatur ma-
trimonium ratum, non conſummatum.

Anve timor frigiditatis viri, tranſitus ad cœlibatum, &
odium inter conjuges ſit juſta cauſa matrimonium ratum
diſſolvendi.

Advocati hujus cauſæ fatentur per profeſſionem, quæ
conſuevit emitti in domo, ſeu monaſterio Turris Specu-
lorum, de rigore canonico matrimonium ratum non diſ-
ſolvi ipſo jure, ſed eſſe opus ut à Sede Apoſtolica diſſolva-
tur, & ſupplicant pro gratia.

Dicunt autem diſſolutionem hujus vinculi poſſe fie-
ri duobus modis. Primò ſi Summus Pontifex indul-
geat conjugi ut in manibus Delegati Apoſtolici emit-
tat tria vota ſubſtantialia, & obſervantiam regulæ San-
cti Benedicti, quemadmodum obſervatur in d. monaſte-
rio & declaret illa vota cenſeri ſolemnia ad effectum
dirimendi matrimonium ratum. Deinde dicunt hoc fie-
ri poſſe Pontificia diſpenſatione, pro qua plures cauſas af-
ferunt.

Quoad primum modum etſi ſolemnitas voti à ſola con- 13
ſtitutione Eccleſiæ dependeat, *cap. unic. de voto in* 6. tamen
ad diſſolvendum matrimonium ratum non ſufficit ut vo-
tum ſit ſolemne; alioquin dirimeretur matrimonium
etiam per votum, quod juxta d. c. Uti ex ſuſceptione ſacri
Ordinis ſolemnizatur, cujus contrarium ſtatuitur in Ex-
trav. Jo. XXII. *Antiqua*, *eod. tit.* Sed requiritur ut votum 14
ſit ſolemne per emiſſionem profeſſionis regularis *cap. Ve-
rum*, *& cap. Ex publico*, *ſupra eod.* quia non per propoſitum
caſtitatis ſervandæ in ſæculo diſſolvuntur ſponſalia de præ-
ſenti; ſed per religionis profeſſionem, ut hic dicitur. Unde
ait gloſſ. per hunc text. *in* §. *Ecce*, *in verb. Solitudinem*, *in
fin.* 27. *q.* 2. Si quis in propria domo vellet religioſam vitam
ducere, talis Religio non diſſolvit ſponſalia. Et de ſolemni
religionis profeſſione loquitur Concil. Trident. *c.* 6. *ſeſſ.* 24.
*de doctr. matrim. Si quis dixerit matrimonium ratum non
conſummatum per ſolemnem religionis profeſſionem alterius
conjugum non dirimi*, *anathema ſit*. Ad hanc autem pro-
feſſionem tria ſubſtantialia requiruntur, de quibus in *cap.* 15
Ad Apoſtolicam, *de Regul. & in c. Cum ad monaſterium*, *de
ſtat. Monach.* Primum ut emittantur tria vota Caſtitatis,
Paupertatis, & Obedientiæ. Et hoc primum hoc caſu po-
terit concurrere, ſi Summus Pontifex indulgeat mulieri,
ut prædicta vota emittat, quamvis in d. monaſterio ab aliis
oblatis non emittatur niſi votum obedientiæ, & perpetuæ
ſtabilitatis in prædicto monaſterio vivendi, ut per Navarr.
conſ. 6. *n.* 9. *de voto*, Secundum requiſitum eſt ut hæc vota
emittantur in manibus habentis poteſtatem incorporandi
Religioni, juxta text. in *cap. Porrectum*, ubi Innoc. Abb. &
cæteri not. *de regul. cum concord.* Et hoc requiſitum ſimili-
ter poteſt ſuppleri à Sede Apoſtolica per ſpecialem delega-
tionem Abbati S. Pauli, vel alteri, cui magis placuerit,
ut

ut notatur per Doctores in d. *cap. Porrectum, & in cap. In-
ſinuante qui cler. vel voven.* & per Navarr. *conſ.89. de
Regular.* Tertium requiſitum eſt ut fiat hæc profeſſio in ali-
qua religione à Sede Apoſtolica approbata, *cap.1. de voto,*
16 *in 6.* Hoc tertium requiſitum deficit, quia dictum mona-
ſterium non eſt regulare, ut per Navarr. *d. conſ.6. de voto.*
Nec videtur poſſe ſuppleri, quia dicta mulier non vult in-
corporari alicui religioni, ſed vult eſſe ſæcularis in prædi-
cta domo. Non videtur autem jure noſtro poſſe decerni ut
profeſſio emiſſa in domo ſæculari abſque incorporatione
alicui de religionibus approbatis, cenſeatur regularis ad
effectum dirimendi matrimonium, ex tribus fundamentis.
17 Primum eſt, quia videtur implicare contradictionem ut
hæc mulier ſit regularis, & non ſit incorporata alicui ex
religionibus approbatis, *cap.1. de relig. domibus lib.6. & cap.
fin. infra eod. tit.* Sed ſit membrum regulare, & capite ſæ-
culari: eſſet enim veluti monſtrum, & quædam perplexitas,
quæ non poteſt in eſſe produci, ut eleganter ſcribit Oldrad.
conſ.172. incipit in corpore, *Quia omnes, à num.5. uſque in fin.*
unde Lapus Abb. in Clem.1. *de privil.* verbum illud, *Reli-
gioſi*, exponit, idest Religionis per Sedem Apoſtolicam
approbatæ, aliàs non eſſent religioſi. Unde non videtur
ſuper hoc de jure poſſe concedi diſpenſatio, cùm de ſub-
ſtantia voti religionis ad effectum ſolvendi matrimonium
ratum ſit, ut ſolemnizetur per profeſſionem emiſſam in
aliqua ex religionibus approbatis ad præſcriptum, d. *cap.
un. de voto, in 6.* & propterea gloſſ. in d. *cap. Cum ad Mo-
naſterium, de ſtat. Monach. in verb. Abdicatio*, reddens
rationem cur Papa non poſſit diſpenſare ut Monachus ha-
beat proprium, dicit hoc ideò eſſe, quia abdicatio proprie-
tatis eſt de ſubſtantia monachatus: quod indicant verba
illa text. *adeò annexa eſt regula monachali.* Quod & docuit
D.Thom. *in 2. 2. qu.88. art.11.*
18 Secundum fundamentum. Ad hoc ut quis efficiatur re-
gularis, requiritur neceſſariò conſenſus non ſolum Novi-
tii, ſed etiam religionis, quia profeſſio eſt contractus re-
ciprocus, & ultrò citròque obligatorius, *cap. Ad Apoſto-
licam, & cap. Porrectum, de Regul.* Gemin. & Franc. in d.
cap. unic. Navarr. *conſ.26. in princip. de Regular.* Non vide-
tur ergo ſtatui poſſe, ut emittatur ab uxore profeſſio regu-
laris, niſi aliqua ſit religio, quæ aſſenſum præbeat, & il-
li obligetur. Hoc autem caſu nulla religio obligabitur,
ſed ſolum mulieres oblatæ, & ſæculares Turris Speculo-
rum: cùm præſertim ante profeſſionem requiratur ut No-
vitius per annum probet auſteritatem religionis, & reli-
gio mores Novitii tam ex præſcripto Sacrorum Canonum,
ut in d. *cap. Ad Apoſtolicam, cap. Non ſolum, & cap. Con-
ſtitutionem de Regular. in 6.* quàm ex decreto Concil. Tri-
dent. *cap.15. ſeſſ.25. de Regular.* quod hoc caſu non poterit
verificari.
19 Tertium fundamentum, profeſſio quam emitteret dicta
mulier revera non eſſet profeſſio religionis ſecundùm Ca-
nones. Unde ſi Sedes Apoſtolica ſtatueret ut per illam pro-
feſſionem dirimeretur matrimonium; daretur novus mo-
dus matrimonium diſſolvendi, idest per profeſſionem
emiſſam in domo ſæculari, abſque ulla incorporatione
alicui religioni à Sede Apoſtolica approbatæ.
20 Hoc autem maximè dubium eſt an jure fieri poſſit, ſicu-
ti multi cenſent Summum Pontificem non poſſe ſtatuere,
ut matrimonium ratum diſſolvatur per conſummatum, ut
poſt Covarr. & alios Sanchez *lib.2. diſp.14. num.4.* de quo
tamen vide Turrecr. in *cap. Sunt qui dicunt, num.4. 27. q.2.*
Et quamvis non deeſſet poteſtas; hoc tamen indultum eſ-
ſet novum, & ſine exemplo. In hac autem graviſſima
materia magnopere videtur cavendum à novitatibus.
21 Recurrunt ergo Advocati ad ſecundùm modum, idest
ad diſpenſationem. De poteſtate jam non dubitatur; præ-
valuit enim opinio Canoniſtarum, ut in *cap. Ex publico*,
& ibi dixi ſupra eodem. Difficultas in cauſis verſatur,
debent enim eſſe admodum graves.
Prima cauſa, quam adducunt Advocati, eſt timor fra-
gilitatis viri: allegant Sanchez *de matrim. lib.2. diſput.16.
num.6.* Sed hæc cauſa eſt omninò inſufficiens. Et Sanchez
& alii ab eo relati loquuntur de frigiditate poſt matrimo-
nium contractum, non autem de timore frigiditatis; alio-
quin inventus eſſet modus ſtatim diſſolvendi matrimo-
nium, & inutilis eſſet habitatio triennalis, & alia juris
remedia, de quibus in *cap. Fraternitatis, & cap. Laudabi-
lem, de frigid. & malef.*

Secunda ratio, tranſitus ad cœlibatum, & ſtatum per- 22
fectiorem. Sed neque hæc ſufficiens eſt, alioquin omnes
Tertiariæ, ſeu Mantellatæ, vel Urſulinæ poſſent obtinere
diſpenſationem, cùm tamen earum votis matrimonium
non dirimatur, ſecundùm Abb. in d. *cap. Ex publico, &
hic in ultim. notab. num.6. verſ. Ex hoc infero*, quia etſi ha-
beant certam regulam à Sede Apoſtolica approbatam, ta-
men ut hic patet, non ſufficit recipere velum, & ſervare
continentiam; ſed oportet ut quis ſe adſtringat ad certam
religionem approbatam, ubi ſcilicet emittuntur tria ſub-
ſtantialia religionis. Ad hoc quod habetur in Extravag.
Antiqua, Joannis XXII. ubi clariùs hoc eſt expreſſum.
Hujuſmodi autem Mantellatæ non ſunt ſtricto modo reli-
gioſæ, cùm non voveant tria ſubſtantialia, nec propriè
dicuntur habere regulam, ſed quemdam modum viven-
di, ut in ſimili dicit gloſſa notab. in Clement.1. *in verb.
Obedientiam, de relig. domibus.* Et latiùs idem Abbas *in
rubric. ſupra de Regular.* Hinc fit ut profeſſione vitæ eremi-
ticæ matrimonium ratum non diſſolvatur. Sotus *de iuſtit.
& iur. lib.7. qu.5. art.3.* & notatur *in §. Ecce, 27. quæſt.2.*
Hinc etiam fit, ut non dirimatur per tria vota ſubſtantia-
lia, quæ emittuntur à coadjutoribus formatis in Societa-
te Jeſu; Sunt enim ſimplicia, quamvis publicè emittan-
tur, ut declaravit Gregor. XIII. in Conſtitutione, *Aſcen-
dente Domino, edita 8. Kalendas Iunii 1584.* & cenſent
quatuor ejuſdem Societatis Patres, videlicet Vaſquez *in
1. 2. quæſt.96. art.4. diſput.165. cap.10.* Henriquez *lib.11. de
matrim. cap.8.* Petrus Ribadeneira *in lib. de Societat. Inſti-
tut. cap.19. §.1.* & Sanchez *de matrim. lib.2. diſput.18. n.6.*
Et quamvis Advocati dicant ſufficere cauſam expreſſam in
Canone, vel illi ſimilem; tamen ad hoc requiritur omni-
moda ſimilitudo, Abb. *hic num.4.* dum ait Papam non
poſſe diſſolvere matrimonium, niſi ex cauſa in jure ex-
preſſa, vel omninò ſibi ſimili. De quo tamen dixi ſupra
in primo notab. num.2. At profeſſio in monaſterio, de
quo agitur, nullo modo habet hanc omnimodam ſimili-
tudinem cum profeſſione ſolemni, quia vota ſimplicia
non æquiparantur ſolemnibus, ut in d. *cap. unic. in fin.* illa
enim continent ſolam promiſſionem verbalem; hæc verò
continent etiam realem traditionem. Et hæc eſt cauſa, 23
propter quam ratum diſſolvitur per ſolemnem profeſſio-
nem, non autem per vota ſimplicia ſecundùm D. Tho-
mam in *4. ſentent. diſt.38. quæſt.1. art.2. ad 3.* & Covarr.
in Epit. de ſponſ. part.2. cap.7. §.4. n.7.
Nec obſtat, quòd per profeſſionem emiſſam ab ali-
quibus Tertiariis ratum diſſolvatur ſecundùm Sanchez
allegatum: nam reſpondetur hoc eſſe verum de Ter-
tiariis, quæ emittunt vota ſubſtantialia in religione
approbata, & ſunt veræ Moniales ſecundùm declaratio-
nem Sixti V.
Ultimò adducunt Advocati doctrinam Hoſtien. *hic* 24
num.15. quod per ingreſſum domus leproſorum matrimo-
nium diſſolvatur; ſed tamen Hoſtienſis non figit pedes,
& dicit conſulendum Papam. Et certè ejus opinio vera
non eſt, & reprobatur à Jo. Andr. & aliis communiter. Un-
de in ea nullum poteſt fieri fundamentum pro diſpenſa-
tione.
Oretenus deducunt Advocati odium, quod inter conju- 25
ges emerſit, propter quam cauſam dicitur diſpenſaſſe Eu-
gen. IV. & ſcandala, quæ probabiliter timeri poſſunt;
qua de re extat inſignis doctrina Cajetan. *1. tom. opuſc. tract.
38.* Verùm hæc doctrina aliàs habita eſt pro admodum du-
bia, niſi ſubſit timor publicarum actionum. Et in Conc.
Trident. *cap.5. ſeſſ.24. de doct. matrim.* diffinitum eſt, ut
*ſi quis dixerit propter hæreſim, aut moleſtiam cohabitatio-
nem matrimonii vinculum poſſe diſſolvi, anathema ſit*:
quod aliquando fuit intellectum etiam de matrimonio ra-
to; & ſacra Pœnitentiaria in ſimili cauſa, in qua gravio-
res cauſæ concurrebant, fuit diviſa. Et re vera in omnibus
illis caſibus frigiditatis viri, vel mulieris, & maleficii, de
quibus in tit. *de frigid. & malef. & de ſponſa duor.* concur-
rebant illæ cauſæ jurgii, & diſſidii inter conjuges, præſer-
tim ubi ſecunda uxor fuerat cognita, & remanebat diffa-
mata, & prolem ſuſtulerat: & tamen Canones ſemper ju-
bent prima coniugia redintegrari. Itaque tutius videtur ut
nobilis hæc mulier ingrediatur aliquod monaſterium ex re-
ligionibus approbatis: nam cùm velit jam ſponte tria vota
ſubſtantialia profiteri in perpetuum, & ſuppoſita hac
voluntate habeamus modum canonicè diſſolvendi matri-

monium ratum, non conſummatum per ſolemnem profeſſionem; privatus affectus ipſius mulieris volentis ingredi domum ſæcularem non videtur juſta cauſa diſpenſationis in hac graviſſima materia. Et interea multa accidere poterunt, ob quæ diſpenſatio non ſit neceſſaria; ut ſi matrimonium declaretur nullum ex impedimento frigiditatis, ſeu maleficii, juxta *cap. Fraternitatis, & cap. Laudabilem, de frig. & malef. vel dementia viri*, juxta *cap. Dilectus, de ſponſ.* aut ſi vir liberetur ab utroque morbo, & uxor veriſimiliter non curet amplius ab eo divertere; aut quid ſimile contingat. Unde diſpenſatio propter exemplum quantum fieri poteſt videtur differenda, & ſolum concedenda cùm neceſſitas impulerit.

26 Quatenus placeret Sanctiſſimo concedere diſpenſationem, tria eſſent præmittenda. Primum probatio matrimonii non conſummati, ad ſacrorum Canonum præſcriptum. Secundum expreſſio, & cumulatio cauſæ profeſſionis in dicto monaſterio cum aliis cauſis, præſertim diſſidii, odii implacabilis, & inimicitiarum. Tertium ſupplicatio utriuſque conjugis: nam ad inſtantiam unius tantum non conſueverunt matrimonia diſſolvi.

27 Porrò ceſſabit omnis difficultas ſi oratrix conſentiat ſe incorporari religioni S. Benedicti; poterit enim eo caſu Sanctiſſimus illi indulgere ut ingredi valeat domum religioſam Turris Speculorum, in eaque emittere tria vota ſubſtantialia, & ſolemnem profeſſionem religionis prædictæ S. Benedicti, ſub cujus regula Oblatæ dictæ domus vivunt in manibus Delegati Apoſtolici, qui eam nomine hujus ſanctæ Sedis acceptet, atque oratricem Ordini S. Benedicti incorporet ad effectum ut perpetuò in eadem domo remaneat ſub obedientia illius Præſidentis, & Superiorum, & etiam ad effectum ut matrimonium inter oratricem, & comitem ejus virum contractum, ſed non conſummatum diſſolvatur, ipſeque comes ad alia vota tranſire poſſit. Neque enim eſt novum ut valeat profeſſio ſolemniter emiſſa in domo privata in manibus habentis facultatem incorporandi religioni à Sede Apoſtolica approbatæ, ut eſt text. in *cap. Inſinuante, Qui cler. vel voven.* ubi deciditur validam eſſe profeſſionem regularem emiſſam à quadam muliere in manibus Fratris Ordinis S. Auguſtini, cum hoc ut in domo propria cum omni ſubſtantia ſua remaneret. Atq; ibi poſt gloſ. Innoc. & alios notat Abb. *num.* 5. & concordat text. in *cap. De viduis, il primo*, 27. *qu.* 1. ubi gloſ. *in verbo Propriis*; ait eſſe votum ſolemne, licèt in ſua domo emiſſa fuerit profeſſio. Ad idem eſt textus ſingularis hic ubi Innoc. III. reſpondet matrimonium mulieris cum viro leproſo contractum, ſed non conſummatum fuiſſe diſſolutum per profeſſionem emiſſam ab eadem muliere coram duobus Abbatibus in domo propria; qui textus videtur decidere caſum, de quo agitur.

Brevi expediendo addenda eſſet clauſula infraſcripta, videlicet: *Cæterùm per præmiſſa ipſius monaſterii, ſeu domus religioſæ ſtatum in reliquis, & quoad alias Oblatas alterare, aut quomodolibet immutare non intendimus.*

DE VOTO, ET VOTI REDEMPTIONE.

Alexander III. Magiſtro A. de Mandeforde.

CAPUT III.

Litteraturam tuam: & infrà. Cùm ex quadam minutione, nimio fuiſſes mortis pavore perterritus, hæc verba protuliſti: Non diu hic morabor: proponens in animo, quòd religionis habitum eſſes aliquando ſuſcepturus: & infrà. Tibi igitur reſpondemus, quòd ſi plus non eſt in voto proceſſum, tranſgreſſor judicari non poteris, ſi non impleas quod dixiſti.

1 *Litteraturam.* Simpliciter proponens religionem ingredi, licèt non ingrediatur, non eſt reus voti. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Joan. de Anan. Sed generalius poteſt ſic ſummari ſecundùm Abb. Ex ſola conceptione boni explicandi non obligatur quis ad bonum conceptum exequendum. Hoc intendit, & eſt notabilis, & ſingularis deciſio. Primò, conſultatio; ſecundò, reſponſio, ibi, *Tibi*.

Pro intelligentia hujus textus vide quod ſcripſi in *cap. Conſulti, n.* 15. *&* 20. *de Regul.* 2

DE VOTO.

Innocentius III. Cantuarienſi Archiepiſcopo.

CAPUT VIII.

Quod ſuper his: & infrà. Quæſiviſti de his, qui pro ſuccurſu Terræ ſanctæ, ſigno Crucis aſſumpto, propter infirmitatem, vel paupertatem, vel aliam juſtam cauſam, votum non poſſunt utiliter adimplere, cùm ſine diſtinctione receperis in mandatis, ut eos qui ſignum Crucis aſſumptum abjecerunt, ad reſumptionem ipſius, & executionem voti compellas. Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd debiles & inopes magis illuc in defectum, quàm ad profectum accedunt; cùm iſti pugnare non poſſint, & illi mendicare cogantur: niſi fortè ſint nobiles & magnates, qui ſuis ſecum expenſis bellatores adducant: vel artifices & agricolæ, qui de laboribus ſuis ſibi poſſint acquirere neceſſaria, & terræ ſubſidia miniſtrare: quamvis non multi talium, propter brevitatem poſſeſſionum, & paucitatem inhabitantium ibi ſint opportuni. Unde credimus diſtinguendum inter illos qui temporalem, & eos qui perpetuam impedimenti cauſam creduntur habere; quòd primis indulgenda eſt dilatio, ſecundis autem eſt redemptio injungenda; ac rerum facultate penſata, quas poſſunt, aut quas facturi eſſent expenſas, perſonarum præterea compenſato labore, in ſubſidium Terræ ſanctæ tranſmittant, exequentes per alios, quod per ſe nequeunt adimplere. Rurſus inter illos, qui pro defenſione Terræ ſanctæ, votum peregrinationis emittunt, & eos quibus pro ſatisfactione ſuorum criminum, iter peregrinationis injungitur, credimus diſtinguendum; quòd circa primos, plus Terræ ſanctæ ſuccurſus; & circa ſecundos, plus labor itineris ſecundùm intentionem voventis, vel pœnitentis debet attendi. Unde ſi quis hoc modo voventium eſt inutilis ad pugnandum, quamvis habilis ſit ad eumdum, melius eſt redimere votum, quàm expenſas conſumere: quod & de pœnitente, qui propter debilitatem non poteſt iter injun-

ctæ

ctæ peregrinationis implere, ſanè valet intelligi: non autem de illo, qui quamvis ſit impotens ad bellandum, potens tamen eſt ad eumdum: & infrà. De mulieribus autem hoc credimus obſervandum, ut quæ remanere noluerint, viros ſuos ſequantur: cæteræ verò (niſi fortè ſint divites quæ ſecum in ſuis expenſis poſſint ducere bellatores) votum redimant, quod voverunt.

1 Q*Vod ſuper his*. Impedito ad tempus exequi votum ultramarinum, conceditur dilatio: perpetuo verò impedito indicitur redemptio in eo, quod magis expediat Terræ Sanctæ. Hoc dicit ſecundùm omnes, & eſt pars eadem. Quod ſuper his, *ſupra de fid. inſtrument.* Communis diviſio; ſecunda, ibi, *Nos autem*, quæ primò dat generalem doctrinam; ſecundò ponit duplicem diſtinctionem; prima ibi, *unde credimus*; ſecunda ibi, *Rurſus*; tertiò ſolvit ſecundam quæſtionem de conſultatione deciſam, Joan. Andr.

Tractat hic Innoc. III. An Papa poteſtatem habeat ſuper infideles etiam Principes. Nos de hoc articulo egimus latiſſimè in *cap. Canonum ſtatuta*, *à n.64. ſupra de Conſtitut.* ubi retulimus verba ipſa Innocentii, ibi plenè videas.

DE STATU MONACHORUM, & Canonicorum Regularium.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT II.

MOnachi non pretio recipiantur in Monaſterio, nec peculium permittantur habere: nec ſinguli per villas & oppida, per quaſcumque Parochiales ponantur Eccleſias; ſed in majori conventu, aut cum aliquibus Fratribus maneant: nec ſoli inter ſæculares homines ſpiritualium hoſtium conflictum expectent, Salomone dicente: Væ ſoli: quia cùm ceciderit, non eſt qui ſublevet eum. Si quis autem exactus pro ſua receptione aliquid dederit, ad ſacros Ordines non aſcendat: Is verò qui eum receperit, officii ſuſpenſione mulctetur. Qui verò peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum, à communione removeatur altaris: & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & dignè non pœnituerit; nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat ſepulturam: quod etiam de univerſis Religioſis præcipimus obſervari. Abbas autem, qui diligenter iſta non caverit, officii ſui jacturam ſe noverit incurſurum. Prioratus quoque ſeu Obedientiæ pretii donatione nulli tradantur; alioquin dantes & accipientes, à miniſterio fiant Eccleſiaſtico alieni. Priores autem cùm in Eccleſiis conventualibus, per electionem Capitulorum ſuorum canonicè fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta & rationabili cauſa non mutentur; videlicet ſi fuerint dilapidatores, ſi incontinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, pro quo amovendi meritò videantur; aut ſi etiam pro neceſſitate majoris officii, de conſilio fratrum fuerint transferendi.

SUMMARIUM.

1 *REgularibus utrinſque ſexus an liceat habere annuos redditus nomine Conventus, ac de ſuorum Superiorum licentia, & ad eorum nutum, & num. ſeqq. uſque in fin.*

2 *Proprium eſt duplicis generis.*

Peculii, ſeu adminiſtrationis bonorum ſtabilium tres ſunt ſpecies, & quæ illarum ſit prohibita à Concilio Tridentino, ſecundùm opinionem Navarri, ibid.

3 *Regularis, cui conceditur à Superiore adminiſtratio alicuius villæ cum onere ſolvendi certam portionem monaſterio, an poſſit de reſiduo diſponere in ſuos uſus ſine proprietatis vitio, & n.49. & ſeqq.*

4 *Adminiſtratio bonorum ſtabilium an poſſit per Generalem Ordinis concedi alicui regulari ad vitam, & an liceat eidem Generali, vel ſucceſſori illam revocare, & n.20. & 25.*

5 *Canonicorum regularium, vel Monachorum Hiſpaniæ ſtatus, quibus ſolvuntur annuæ portiones, quas vocant privilegiatas, an ſit improbatus à iure, vel à Concilio Tridentino, & n.62.*

6 *Fratres Commendatarii Sancti Spiritus in Saxia an poſſit diſponere ultra victum, & veſtitum de fructibus ſuarum Commendarum.*

7 *Opiniones nonnullorum Theologorum circa peculium regularium referuntur, & n. ſeq.*

Confutantur in terminis iuris communis à n.13. uſque ad 44. & in terminis Concilii Tridentini à n.44. uſque in finem.

8 *Regularis etiam non officialis poteſt habere peculium non ſuperfluum, ſeu annuos redditus ad ſuos honeſtos uſus de Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

Contrarium à n.44. uſque in finem.

9 *Peculium regulari conceſſum, vel ſimpliciter, vel cum facultate adminiſtrandi liberè, prout ei videbitur, & placebit, an intelligatur in uſus laicos, & ad arbitrium boni viri, & n.26.*

10 *Regularibus de iure communi non permittitur habere peculium, ſeu annuos redditus, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem.*

11 *Pœna in regulares proprietarios à iure communi ſtatuta quæ ſit.*

12 *Papa an poſſit cum Monacho ſuper proprietate, vel libera peculii adminiſtratione diſpenſare.*

13 *Aut facere de Monacho non Monachum.*

14 *Conſuetudo etiam immemorabilis non excuſat Monachum à tranſgreſſione voti paupertatis.*

15 *Neceſſitas niſi ſit extrema non excuſat à vitio proprietatis regularem, qui aliquid celat Superiori, aut detinet eo invito.*

16 *Regularem poſſe habere peculii adminiſtrationem in uſus licitos de licentia Abbatis, quibus fundamentis probetur de iure communi, uſque ad n.44.*

17 *Monachus, & ſervus quoad acquiſitionem bonorum æquiparantur.*

Monachus conniventibus oculis Superioris poteſt habere quaſi proprium, ſicut ſervus, ibidem, & n.21.

Contrarium n.22.

18 *Monachus non dicitur proprietarius, qui nihil celat Abbati, & eſt paratus totum dimittere ad illius nutum.*

Contrarium, n.47.

19 *Monachis Eccleſiæ Cathanien. licet accipere à monaſterio annuam proviſionem ſcutorum quinquaginta.*

Contrarium, n.62.

21 *Legatum factum Monacho, ut nihil quæratur monaſterio, an valeat, & n.24. & 47.*

22 *Argumentum de ſervo ad Monachum non procedit ubi contrarium reperitur in iure expreſſum.*
23 *Servitus Monachalis diſtrictior eſt quàm ſacularis.*
27 *Regularis datus executor ad diſtribuendum, non dicitur habere bonorum adminiſtrationem.*
28 *Intellectus cap.* Inſinuante, Qui cler. vel voven. *& numer.31.*
29 *Monachus an ex taciturnitate, & patientia Abbatis poſſit habere peculii adminiſtrationem, & num. ſeq.*
30 *Monachus an poſſit facere eleemoſynam de rebus monaſterii ex permiſſione Abbatis, & n.32.*
31 *Regularis ſicut eſt incapax proprietatis, ita & uſusfructus, vel uſus iuris, & n.42.*
33 *Conſtitutio, vel conſuetudo monaſterii, ſecundùm quam datur certum quid annuum Monacho pro veſtitu, an valeat, & num. ſeq. & n.62.*
34 *Statutum ut pro indumento Moniales habeant lucrum manuum ſuarum validum eſt.*
Contrarium, n.62. & ſeq.
35 *Regulares Capellani Papa recipiunt de ſervitiis portionem ut alii, ſed teſtari non poſſunt.*
36 *Intellectus cap.* Cùm ad monaſterium, §. Tales, de ſtatu Monach.
37 *Dictio,* nec, *negat, & copulat pracedentia cum ſuis qualitatibus.*
38 *Obedientia, ideſt Prioratus, vel adminiſtratio Eccleſia.*
39 *Intellectus huius cap. & n.42.*
40 *Adminiſtratio peculii non poteſt per Abbatem concedi ſimplici Monacho, ſed officiali temporali dumtaxat, & n.42.*
41 *Vt regularis habeat beneficium ad nutum amovibile in titulum, non repugnat voto paupertatis, nec Concil. Trident.*
Adminiſtrator cum libera poteſtate diſponendi de fructibus dicitur habere uſumfructum, num.42. verſ. Ratio di verſitatis.
43 *Officialis dicitur adminiſtrator in utilitatem monaſterii, nec poteſt de fructibus diſponere.*
44 *Concilium Tridentinum quid ſtatuerit circa regularium proprietatem, num. ſeq. uſque ad 67.*
45 *Regularibus prohibetur à Concilio Tridentino non ſolum proprietas, & poſſeſſio quorumcumque bonorum, ſed etiam nuda detentio etiam nomine Conventus.*
46 *Mobilium uſus non permittitur Regularibus à Concilio antequam Superiori tradantur, & Conventui incorporentur.*
48 *Adminiſtratio bonorum ſtabilium non permittitur à Concilio niſi officialibus temporalibus monaſterii, & num.74.*
49 *Adminiſtratio peculii etiam dependenter à voluntate ſuperiorum, & ad eorum nutum prohibita eſt à Concil. Trident. Regularibus non officialibus, & n. ſeq. uſque ad 54. & n.72.*
50 *Regularibus non licet habere uſum ſuperfluum bonorum mobilium etiam de licentia Superioris, & dependenter ab illius voluntate, ac nutu.*
51 *Regulares tenentes mobilia ſuperflua, aut immobilia à culpa, vel à pœna ipſo facto incurrenda non excuſantur propter diſpenſationem Superiorum.*
52 *Prelatis aſſerentibus ſe poſſe concedere licentiam tenendi mobilia ſuperflua, aut immobilia quacumque, fides non eſt adhibenda, & n.69.*
53 *Dictio,* autem, *eſt adverſativa pracedentium, & in caſu contrario retinet idem thema pracedens.*
54 *Regularibus non licet ex diſpenſatione ſuperiorum habere adminiſtrationem peculii etiam in uſus licitos, & num.56.*
55 *Regularis habens adminiſtrationem cum facultate diſponendi de fructibus in quaſcumque uſus, dicitur habere uſumfructum.*
57 *Indefinita legis aquipollet univerſali etiam in odioſis.*
58 *Præſertim ſi ſit negativè concepta.*
59 *Peculii etiam non ſuperflui adminiſtratio interdicta eſt Regularibus à Concil. Trident.*
60 *Regulares tenentur vitam inſtituere, & formare ad praſcriptum Regula, quàm profeſſi ſunt, etiam antequam monaſterium, vel Religio ipſa à Superioribus inſtituatur, vel reformetur.*
61 *Monialis non poteſt ſibi reſervare pecuniam annuam pro ſuis neceſſitatibus, ſed pecunia ipſa non obſtante reſervatione monaſterio acquiritur.*
62 *Monialibus non licet annuos cenſus emere nomine ſuo, aut monaſterii, nec pecunias monaſterio dare ad hoc ut aliquam ſummam quotannis inde percipiant pro ſuis neceſſitatibus etiam monaſterii nomine, & ad nutum Abbatiſſa.*
63 *Monialibus non permittitur ut pecunias aſſervent in propriis ſcriniolis intus arcam, cuius clavis ſit penes Abbatiſſam.*
64 *Monialibus vitam communem non ſervantibus interdicitur receptio puellarum ad habitum, & profeſſionem, & n.66.*
65 *Monialibus communem vitam ſuſcipientibus quomodo conſulatur à Congregatione Regularium.*
66 *Monialibus non viventibus in communi quibus cautelis indulgeatur ut poſſint annuas proviſiones recipere.*
67 *Decreta Clementis VIII. circa Regularium proprietatem expenduntur, & conferuntur cum* cap.2. ſeſſ.25. de regul. *Concil. Trident. & num. ſeq.*
70 *Differentia inter bona propria monaſterii, & aliunde quaſita à Regularibus reiicitur à Concil. Trident. & decretis Clementis VIII.*
71 *Bona undecumque à Regularibus acquiſita cum cateris monaſterii bonis confundi debent, ut communis inde victus omnibus ſuppeditetur.*
73 *Regularibus non poſſunt concedi à Superioribus bona ſtabilia etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam, etiam depoſiti, aut cuſtodia nomine.*
74 *Superiores regulares non poſſunt habere adminiſtrationem temporalem bonorum monaſterii.*
Adminiſtratio temporalis bonorum monaſterii à Clemente VIII. tribus officialibus demandatur ideſt exactori, depoſitario, & diſpenſatori, ibidem.
75 *Regulares non excuſantur ab obſervantia decretorum Clementis VIII. hoc pratextu quod uſu recepta non fuerint.*
76 *Regularibus non licet interpretari decretum cap.2. ſeſſ. 25. de Regul.*

M*Onachi.* Hæc Conſtitutio communiter non ſummatur, quia continet plura dicta, quæ brevius in compendium redigi non poſſunt, ut per gloſ. Joan. Andr. & Anton. de Butr. tamen comprehendendo ſubſtantiam ſecundùm Abbatem ſic poteſt ſummari. Monachi non debent poni ſinguli per Parochias. Hoc primò. Si pro Monachatu aliquid detur, receptus à ſacris Ordinibus prohibetur, & recipiens ab officio ſuſpenditur. Hoc ſecundò. Monachus habens peculium ſine licentia Abbatis ab altaris communione removetur, & ſic decedens ſepultura, & Fratrum communione privatur. Hoc tertiò. Si pecunia conferatur pro habendo aliquod officium in monaſterio, dans, & recipiens deponuntur. Hoc quartò. In Prioratibus Conventualibus per electionem inſtituti non ſunt removendi ſine cauſa rationabili: & de cauſa rationabili tria ponit exempla, & hoc dicit uſque ad finem. Atque ita quinque ſunt dicta. Secundum ibi, *Siquis*. Tertium ibi, *Qui vero*. Quartum ibi, *Prioratus*. Quintum ibi, *Priores*. Joan. Andr. & Butr. dividunt in tres partes, ut per eos.

Nota primò Monachos non debere ſolos per villas & oppida habitare, & ſigna litteram contra ſolitarios, de quo plura *hic* per Joan. Andr. *n.*3.

Secundò nota Monachum non debere conſtitui ſine ſocio ſui Ordinis in Eccleſia Parochiali. Quod intelligit Abbas *num.*3. quando Eccleſia Parochialis eſt monaſterio ſubjecta, ita ut Monachus propterea non deſinat eſſe obedientialis monaſterii, ſecus ſi religioſus promoveatur, tamquam quilibet Clericus ſæcularis ad Eccleſiam Parochialem. Tunc enim cùm deſinat eſſe Monachus monaſterii, nec ullam habeat amplius communionem cum illo, ut in *c. Ne pro cuiuslibet*, 16. *qu.*1. non tenetur Abbas ei dare ſocium. Allegat gloſ. notab. in Clem. *Ne in agro*, *§. ad hac, in verb. Ad clauſtrum, hoc tit.* Hodie an hoc ſit verum, & an

Regu-

Digitized by Google

Regulares præfici poſſint Parochialibus Eccleſiis, dicam plenè in *cap. Quod Dei timorem, infra eodem.*

Tertio oota, pœnam aſſumpti ad Monachatum per ſimoniam; quia irregularis efficitur. Unde colligunt Joan. Andr. *num.*5. & Cardin. *in §. Si quis, num.*1. poſt Pett. de Sampſone, & Abb. Antiq. irregularitatem quoad ordines contrahi pro ſimonia commiſſa, etiam in ſimplici beneficio. Quod intelligit Butr. *n.*4. de irregularitate lata.

Quartò nota, permittendum noo eſſe ut Monachus habeat peculium, niſi pro injuncta ſibi adminiſtratione, de hoc latiſſimè in quæſtione ſequenti, & præſertim *num.*39. & 42.

1 Contingit ſæpè ut in aliquibus monaſteriis tam virorum, quàm mulierum novitii in actu renunciationis bonorum ad favorem monaſterii, vel in actu profeſſionis reſervent ſibi aoouos redditus, ſeu annuam prouiſionem pro ſuis religioſis neceſſitatibus: & in aliis monaſteriis item accidit frequenter ut cenſus anoui, ſeu bona ſtabilia relinquantur Monaſterio etiam titulo inſtitutionis à parentibus, vel conſanguineis alicujus regularis, eo tenore adjecto ut ſuperiores concedere debeant eidem regulari adminiſtrationem dictorum cenſuum, ſeu bonorum ſtabilium, ita ut idem poſſit convertere illorum redditus in ſuos honeſtos uſus. In aliis verò ſervatur ut regulares pecunias ex prædicatione, ſeu lectione, aut aliunde quæſitas tribuant monaſterio ad hoc ut ex ea emantur cenſus perpetui, quorum redditus quotannis aſſignati debeant eidem Regulari pro ſuis neceſſitatibus. Io aliis deoique uſu receptum eſt ut ex redditibus Cõventus unicuique ex fratribus vel ſororibus aſſignetur ſingulis annis certa portio ſive in pecunia, ſive in aliis ſpeciebus ad hoc ut ex ea paret ſibi neceſſaria ad vitam, nec monaſterium eis aliquid ultra præſtare, nec ipſi accepti rationem reddere teneantur. Ex facto quæſitum eſt, ao in his, & ſimilibus caſibus liceat regularibus utriuſque ſexus habere prædictos annuos redditus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium oon ſuperfluum nomine Conventus, ac de ſuorum Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluotate, ac nutu, adeò ut ſint immunes à culpa, & pœna, de qua in *c.*2. *ſeſſ.*25. *de Regular.* Conc. Trident.

Quod ad extirpandam Regularium proprietatem providè ſancitum eſt decreto d. *cap.*2. *ſeſſ.*25. *de Regul.* in ſenſus tam varios, & à mente ſanctæ Synodi alienos detorſerunt ſcriptores moderni, ut ferè ad nihilum redactum videatur.

2 Siquidem primus fortè omnium Navarrus in Commeot. *cap. Non dicatis*, 12. *q.*2. *num.*47. ut evitet diſpoſitionem d. *cap.*2. præmittit proprium eſſe duplicis generis: alterum quoad verum dominium, & proprietatem, quale habent homines ſæculares: alterum quoad liberam adminiſtrationem, quale habent beneficiati, quod alio modo dicitur peculium in Rubr. *de pecul. Clericor.* Deinde permittit proprium ſecundi generis in tres ſpecies ſubdiſtingui. Primæ ſpeciei proprium eſt, quod datur ad adminiſtrandum in utilitatem, & damnum concedentis tantum, quale eſt quod conceditur officialibus monaſterii, & obedientiariis. Proprium ſecundæ ſpeciei eſt, quod datur in utilitatem & damnom accipientis cum facultate diſponendi de eo in ſuos honeſtos, & pios uſus tantum. Proprium tertiæ ſpeciei eſt quod datur in commodum, vel damnum accipientis cum facultate diſponendi pro libitu in quoſcumque uſus etiam prophanos. Quibus præmiſſis decretum d. *c.*2. *in prin.* dum diſponit, ut nemini Regularium liceat bona immobilia tanquam propria poſſidere. Navarr. dicit eſſe intelligendum de proprio tantum primi generis, & in effectu eſſe gloſſ. in d. *cap. Non dicatis*, quatenus habet proprium nemini Regulariom eſſe permittendum, & *cap. Cum ad monaſterium, in princ. infr. eod.* quatenus prohibet oe qois Monachorum proprium aliquo modo poſſideat. Unde ſicut prædicti Canones intelliguntur à Doctoribus de proprio primi generis: ita & Concil. eſſe intelligendum, quod venit ad illorum declarationem. Dum verò Concilium *in princ. d. cap.*2. ſubjungit, ut nemini Regularium liceat prædicta bona poſſidere etiam nomine Conventus; Navarrus putat id eſſe intelligendum de proprio ſecundi generis tertiæ ſpeciei, & etiam ſecundæ videlicet ſine juſta caoſa conceſſo. Movetur quia Concilium Lateranenſe in hoc *cap.* Dum ſtatuit, ut Monachi peculium non permittaotur habere; intelligitur de peculio, qood habet Monachus, vel cum libera diſponendi facultate, vel cum facultate diſponendi in ſuos honeſtos uſus ſine juſta cauſa conceſſo, & ſic de peculio ſecundi generis tertiæ ſpeciei; & ideò eodem modo eſſe intelligendum decretum Concil. Trident. ne videatur contradicere Conc. Lateranenſi, cùm expediat jura juribus concordare. Ita Navarr. qui tamen decipitur tam circa intellectum Concilii Lateranenſis, quàm Trident. ut inferiùs demonſtrabitur *numer.*39. & 44. Rurſus Concilium Tridentinum ubi ſupra dum ſecundo loco ſubjicit: *Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam:* Putat Navarr. nil novi juris inducere, ſed ſolum continere declarationem principii d. *cap. Cum ad monaſterium, §. Tales*, atque ita non prohiberi ea parte decreti niſi illam adminiſtrationem, quæ conceditur Regolari cum facultate liberè diſponendi, quod eſt peculium tertiæ ſpeciei; vel adminiſtrationem cum facultate diſponendi in ſuos uſus ſine juſta caoſa conceſſa, quod eſt peculium ſecundæ ſpeciei.

Eumdem intellectum dat Navarr. ad verba quæ tertio loco ſubſequuntur in d. *cap.*2. *ſeſſ.*25. *de regul.* ibi, *Adminiſtratio autem bonorum monaſteriorum, ſive conventuum ad ſolos officiales eorundem ad nutum ſuperiorum amovibiles pertineat:* Exiſtimat enim Navarrus, & malè, hoc loco, & proximè præcedenti Concilium non prohibere adminiſtrationem illam, quæ conceditur Regularibus non Officialibus ex juſta cauſa cum facultate diſponendi in ſuos honeſtos, & pios uſus; ſed tantum prohiberi adminiſtrationem peculii tertiæ ſpeciei, & ſecundæ quando conceditur ſine juſta cauſa: Nec in his aliud fundamentum adducit, quam quod Concilium ita ſit interpretandum, ut juri communi non deroget, ſed potius conſentiat cum illius diſpoſitione. Sed in hoc quoque fallitur tam quoad intellectum juris communis, quàm decreti Concilii, ut ſimiliter parebit inferiùs eodem *num.*39. &
44. Ex his cenſet Navarrus & malè in *Comm. d. cap. Non* 3
dicatis, 12. *qu.*1. *num.*41. Si regulari tradatur peculium non ad illud adminiſtrandum in ſolam utilitatem monaſterii, ſed quaſi locatum, ut cùm alicui Regulari traditur aliqua villa, vel domus cum ſuis bonis adminiſtranda ea lege, ut certam portionem ſolvat monaſterio; tunc poſſe eum ſoluta penſione diſponere de reſiduo, ſicur poſſet Prælatus ſine ullo proprietatis vitio non obſtante decreto Concil. in d. *cap.*2. ut poſteà concludit *num.*47. proximè citato, &
*num.*50. Quinimò *conſ.*17. incipien. *Generalis, de ſtat.* 4
Monach. conſuluit, & peſſimè Generalem Ordinis Sancti Auguſtini de conſenſu Prioris, & Conventus Sancti Auguſtini potuiſſe licitè concedere Eccleſiam illi unitam cum quodam horto, & aliis ad eam pertinentibus cuidam Fratri ſui Ordinis ad vitam eius, ea lege, ut ſolveret certos cenſus annuos à monaſterio debitos, bona melioraret, & celebraret quaſdam Miſſas, &c. nec licere eidem Generali, aut ſucceſſori dictam adminiſtrationem ſine juſta cau-
ſa revocare abſque peccato etiam mortali. Quibus etiam 5
fundamentis in *cap. Nullam, num.*25. 18. *quæſt.*2. latiſſimè defendit non eſſe à jure, aut à Concilio Tridentino improbarum ſtatum Canonicorum Regularium, quorum Ordinem & ipſe profeſſos fuerat, vel Monachorum Hiſpaniæ, quibus certa portio panis, vini, & reliquorum neceſſariorum pro victu, & certa quantitas pecuniæ pro veſtitu diſtribuitur alibi per portiunculas quotidianas, alibi per portiones menſtruas, vel annuas, ita ut nihil ultra teneantur eis Eccleſiæ, & monaſteria ob ullam neceſſitatem ſuppeditare, nec ipſi è converſo teneantur eis reſiduum reddere, dummodò illud in ſuos honeſtos, vel pios uſus convertant.

Amplius idem Navarr. *conſ.*13. *Quæſitum eſt, de ſtat. Mo-* 6
nachor. Similiter pluribus tuetur Fratres Commendatarios S. Spiritus in Saxia poſſe diſponere ultra victum, & veſtitum de fructibus ſuarum Commendarum, nec teneri quod ſupereſt reſtituere præceptori Hoſpitalis, & *num.*25. Subdit io tota Eccleſia Chriſtiana id ſervare omnes Religioſos habentes beneficia regularia ſive in titulum, ſive in commendam, & ſe vidiſſe ita practicari in Canonicis Regularibus Hiſpaniæ, & Galliæ, & in Commendis, & Prioratibus Ordinis S. Joannis Hieroſolym. de Spata, Alcantara, & Calatrava; licet hoc loco loquatur in terminis juris communis, nec meminerit Concilii Tridentini.

7 Porrò quamvis ſupradictam Navarri ſententiam, & intel-
lectum ad Concilium Tridentinum jam reprobaverit Sacra
Congregatio Cardinalium ejuſdem Concilii interpretum;
tamen illam ſecuti ſunt poſteà plerique ex Recentioribus
8 exiſtimaores Concilium non obſtare quin ſimplex regula-
ris poſſit habere peculium, ſeu annuos redditus ad ſuos
honeſtos uſus de Superiorum licentia, & dependenter ab
eorum voluntate; ſed tantum prohibere pecula ſuper-
flua, & non licita, & independentia à voluntate Supe-
riorum; adjicientes idipſum anteà ſtatutum fuiſſe à jure
communi *in hoc cap. & in cap. Cum ad monaſterium*, *infra
eodem* inter quos recenſentur præcipuè Jacob. de Graffis
in ſuis deciſ. part. 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 53. Fulv. Pacian. *conſ.*
36. *num.* 99. *tom.* 1. Joan. à Cruce *de ſtat. relig. lib.* 1. *cap.* 3.
dub. 2. Sanchez *in Summ. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 22. *num.* 11. Ce-
nedo *de paupert. relig. dub.* 9. *num.* 4. & Rodriq. *de Regul.
quaſt.* 126. *art.* 4. *verſ. Neque his obſtat*, *& infra ad finem*,
ibi: Neque eſt intentio Concilii novas obligationes adde-
re antiquis, Aoguſtin. Barboſ. *hic numer.* 3. & alii quos
noviſſimè conquiſivit ſtudioſus laxiorum opinionum ſe-
lector Antoninus Diana *reſolut. moral. tract.* 6. *de paupert.
relig. reſolut.* 32. ubi amplius confidenter adjicit in peculio
religioſorum ſpectandam eſſe perſonarum qualitatem, &
alias circumſtantias, adeò ut aliquando non ſint con-
demnandi multi religioſi ampliſſimos redditus poſſiden-
tes, ut quia Prælatus, vel Magiſter Ordinis, aut quia
regula ſit relaxata, & paupertas eo modo intellecta ex con-
ſuetudine, aut quia religioſus habens peculium applicat
aliquam illius partem in utilitatem monaſterii; aut de-
mum quia religioſus ille multa comparavit monaſterio;
quæ omnia ferè ad litteram idem author tranſtulit ex San-
chez *in ſumm. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 22. *num.* 18. Addit idem San-
chez *d. cap.* 22. *num.* 11. hanc ſententiam, ideſt regularem
poſſe retinere peculium de conſenſu Superioris, etiam in
terminis Concilii, non ſolum eſſe veriorem, ſed etiam
in omnibus virorum, & monialium conventibus uſu re-
ceptam. Et Emanuel Rodrig. *de Regul. d. quaſt.* 126. *art.* 4.
verſ. Neque his obſtat Concil. Trident. Si contrarium, in-
quit, daremus, eſſet condemnare ad peccatum mortale
9 omnes Moniales. Et idem juris eſſe ſi adminiſtratio pecu-
lii conceſſa ſit ſimpliciter, & indeterminatè, quia intelli-
gitur in uſus licitos, cenſet Navarr. *de reſtitut. lib.* 3. *part.*
3. *cap.* 1. *in nova edit. dub.* 1. *n.* 166. *& ſeqq. coroll.* 3. & San-
chez *in Summ. d. cap.* 22. *num.* 12. Quinimò idem eſſe ſi pe-
culium conceſſum fuerit Monacho cum facultate admini-
ſtrandi liberè, & prout ſibi videbitur, & placebit, quia hæc
verba reſtringuntur ad arbitrium boni viri, cenſet idem
Sanch. *in Summ. cap.* 17. *verſ. Atque hoc modo credo*, & ju-
ſtam cauſam permittendi, ut Regularis habeat adminiſtra-
tionem annui redditus eſſe ſi ex illius perſona monaſterio
pauperi ingens commodum inferatur, affirmat Sanchez
in dicto *cap.* 22. *num.* 18. *verſ. Aut multa bona*, *& num.* 24.
ubi ait: [Si vir, aut fœmina ditiſſima in aliquo monaſte-
rio egente non aliter profiteri velint quàm reſervato ſibi pe-
culio: quippè id licebit, ut ſuis divitiis egeſtati illius mo-
naſterii ſubveniant.] Quin etiam Pacian. addit d. *conſ.*
36. *num.* 93. *&* 95. in tantum licere Monacho ex permiſſio-
ne Abbatis habere peculium, ut ſi eodem peculio fuerit
per Abbatem ſpoliatus, poſſit reſtitutionem petere: quod
& Navarr. ſenſit d. *conſ.* 14. *num.* 15. *de ſtat. Monach.*

Hæc, atque alia plura reperiuntur apud recentiores,
quæ cùm videantur evertere Tridentinæ Synodi diſpoſitio-
nem de religioſa paupertate, & facilè poſſint adducere
tam Superiores regulares, quàm ſubditos in periculum ſa-
lutis: pro veritate diſpiciendum eſt primò, quid circa pe-
culium religioſorum ſanxerit jus commune; ſecundò an
aliquid, & quid addiderit Concil. Tridentinum.

10 Quoad primam inſpectionem de jure communi pro re-
gula conſtituitur, ut nemini Regularium liceat habere pe-
culium, ſeu annuos redditus, vel bonorum ſtabilium ad-
miniſtrationem, quia hæc includunt proprium reſpectu
dominii, quod opponitur eſſentialiter voto paupertatis,
cap. Nolo, *cap. Non dicatis*, 12. *qu.* 2. *cap. Quanto*, *de off.
Ordin. cap. Abbates*, 18. *qu.* 2. quod eſt deſumptum ex Con-
cilio primo Aurelianenſi *cap.* 2. ibi, *Quod ſi quis peculiare
aliquid habere præſumpſerit*, *&c. cap. Ioannes*, ibi: Nec eo-
rum aliquem peculiare quidquam habere, *de reg.* & in hoc
text. ibi: Nec peculium permittantur habere. Item diſtri-
ctius, & ut inquit *Sylv. in verb. Religio*, 6. *n.* 7. Præcepto
terribili prohibet Innoc. III. in *cap. Cum ad monaſterium*,
infra eod. ubi etiam addit pœnam proprietarii, ut ſcilicet
ſubterretur extra monaſterium in ſterquilinio in ſignum
perditionis, nempè quia deceſſit in peccato mortali, ut
ibi explicat Butr. Et quoad hanc pœnam concordat text.
hic. Alia pœna habetur in *cap. De lapſis*, 16. *q.* 7. *& in cap.
Si quis*, 16. *quaſt.* 1. Eodem reſpiciunt tam jura, quæ dicunt
Monachos teſtari non poſſe, ut in d. *cap. Nolo*, *in fin.* 12.
qu. 1. *cap. Quia ingredientibus*, 19. *qu.* 3. & auth. *Ingreſſi*, *C.
de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, *Nec ergo de his teſtentur*, *utpotè nec
domini rerum*, quàm jura, quæ dicunt. Quidquid acqui- 11
rit Monachus acquirit monaſterio, ut in præcitat. *cap. Ab-
bates*, *& cap. Quia ingredientibus*, *cap. unic.* 18. *qu.* 1. *& cap.
In præſentia*, *de probat. cum concord.*

Quod adeò verum eſt, ut neque ex permiſſione, ſeu 12
indulgentia, vel diſpenſatione cujuſvis Superioris fas ſit
Regularibus habere peculium, ut clarè conſtat ex text. hic
in princ. quod non prohibet ſimpliciter ne regulares ha-
beant peculium, ſed ne peculium permittantur habere,
ponderando illud verbum *permittantur*, quod ad Superio-
res refertur. Ratio eſt quam adducit text. in d. *cap. Cum ad
monaſterium*, his verbis. Nec æſtimet Abb. quod ſuper ha-
benda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare,
quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeò
eſt annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Summus
Pontifex poſſit licentiam indulgere. Per quem text. Abb. 13
hic num 4. dicit nec Abb. imò nec Papam poſſe diſpenſare,
ut Monachus habeat peculii adminiſtrationem ad libitum,
licet de Monacho Papa poſſit facere non Monachum, ſe-
cundùm opinionem Vincentii, & Joan. ut per gloſ. in
d. *cap. Cum ad monaſterium*, *in verb. Abdicatio*. Et ſecun-
dùm hoc ſalvantur ibi dicta per Innoc. Etenim ſententia
S. Thomæ in 2. 2. *qu.* 88. *art.* 11. communiter ab Eccleſia
non tenetur, ut latè per Joan. Andr. in *cap. Semel Deo*,
de regul. iur. lib. 6. *in Mercur.* Quibus conſequitur, ut nec 14
conſuetudo etiam immemorabilis excuſet Monachum à
proprietate, nam cùm adverſetur juri naturali, & divi-
no juxta illud Pſalmi 75. *Vovete Domino & reddite*; rela-
tum in *cap. Magna*, *de voto*, non conſuetudo, ſed cor-
ruptela dicenda eſt, *cap. Mala*, *cap. Fruſtra*, 8. *diſt. c. fin.*
ubi notatur *de conſuet.*

Etſi non valet in hoc diſpenſatio, vel licentia expreſſa,
ut in d. §. *Nec æſtimet Abbas* longè minus debet valere
conſuetudo, quæ non nititur niſi tacito conſenſu Princi-
pis, *l. De quibus*, *ff. de leg.* gloſſ. & DD. in d. *cap. fin. de
conſuet.* Quinimò ex ſententia Sac. Congregat. nec ne- 15
ceſſitas niſi ſit extrema excuſat à vitio proprietatis regula-
rem, qui aliquid celat Superiori, aut detinet eo invito.
Quærebatur enim an cum neceſſaria à Superiore etiam
requiſito ideò denegantur, quia monaſterii facultates
non ſuppetunt liceat Regularibus clam, vel eo invito il-
la ſibi comparare, ſeu retinere: Sacra Congregatio reſ-
pondit licere, ſi præciſa neceſſitas ſit ad individui ſuſtenta-
tionem: Cæterum communem penuriam ab omnibus
perpetiendam, uſque adeo ut ſi quid privatim alicui de-
latum, vel ab ipſo partum fuerit, id nunc ad Superiorem
recta deferri oporteat, qui ex eo primò ſuccurrat ejus ne-
ceſſitati, cujus intuitu illud obvenerit, ſi peculiari ali-
qua neceſſitate ultra communem prematur; reliquum
Conventui incorporetur, & in communem cedat utilita-
tem. Quippè præciſa hæc, ſeu extrema neceſſitas, cùm ſit
de jure naturæ, nullis ſubeſt legibus; & ideò excuſat à regulæ
tranſgreſſione etiam FF. Minores S. Franciſci, qui arctiſ-
ſimam profitentur paupertatem, ut eſt text. in *cap. Exiit*,
§. *Porro*, *de verb. ſignif. lib* 6. ibi: *Nec ipſis Fratribus iu-
re poli in extremæ neceſſitatis articulo ad providendum ſu-
ſtentationi naturæ via omnibus extrema neceſſitate detentis
conceſſa præcluditur*, *cum ab omni lege extrema neceſſitas ſit
exempta*.

Regulam ut ſupra firmatam *num.* 10. videlicet nemini 16
regularium licere de jure communi habere peculium, ſeu
annuos redditus, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem.
Multi ex Doctoribus limitant ut procedat tantum in admi-
niſtrationem peculii libera cum facultate diſponendi ad li-
bitum in quoſcumque uſus, non autem in adminiſtratio-
ne quam habent Regulares in uſus licitos de Abbatis licen-
tia, & moventur potiſſimum quinque fundamentis.

Primum fundamentum deducitur à ſervo, cùm ſervus, 17
& Monachus quoad bonorum acquiſitionem æquiparen-
tur;

tur; uterque enim eſt incapax proprietatis, & ſicut Monachus acquirit monaſterio, ita ſervus acquirit domino, c. Exiit §. Ad hæc cum Fratres de verbor. ſignif. in 6. & notat Innoc. in c. In præſentia de prob. & in cap. Cùm olim, il ſecondo, de privil. & Bartol. in l. Si communi ff. ſervus de ſtipulat. ſervor. Facit text. in l. Placet ff. de acquir. hæred. in l. Si adoptavero ff. de procur. & in l. Arrogato ff. de adopt. Sed ſervus ex conceſſione domini poteſt habere peculii liberam adminiſtrationem, l. Quam Tuberonis ff. de pecul. Ergo & Monachus ex conceſſione Abbatis. Atque hoc argumento Bald. in l. 1. col. 6. C. de his quæ pœn. nom. concludit Monachum permiſſu Superioris conniventibus oculis poſſe habere quaſi proprium, ſicut ſervus, quod etiam tradit Joan. Andr. in c. Non eſt obligatorium de regul. iur.
18 in 6. Et propterea idem Jo. Andr. in c. Cùm ad monaſterium col. 4. in verb. Proprietate infra eodem. [Nec, inquit, videtur dici proprietas, quando de quantitate, & qualitate nihil celat Abbati, nec ſine ipſius conſcientia aliquid recipit, vel expendit paratus totum reddere, & dimittere ad juſſum Abbatis.] Hæc Jo. Andr. qui tamen ſubdit, quia res periculoſa eſt, & invidiæ, & exempli mali cauſa. Hoſt. conſulere Abbati, ut niſi ex magna, & evidenti cauſa talem licentiam non det, & Butr. ibidem n. 11. [De permiſſione, inquit, Abbatis poſſunt tenere pecuniam nomine Abbatis, parati tamen reſignare quando volet Abbas, ut in reg. 38. c. 1. & non debent ſine licentia Abbatis expendere. Unde non licet aliquid eis habere quod Abbas non dederit, aut permiſerit. Unde nec unam litteram ab extra recipere poſſunt ſine licentia Abbatis; imò nec cap-
19 pam ſuam poſſident.] Hæc Butrius. Et eodem argum. Abbas conſ. 88. Videtur num. 6. verſ. Nam & ſervus lib. 1. Ex facto reſpondit Monachos Eccleſiæ Cathanienſis quibus ex antiqua Eccleſiæ ordinatione dabantur pro neceſſariis quinquaginta ſcuta, rectè, & ſine peccato benè adminiſtrando dictam proviſionem capere potuiſſe quamdiù patiebatur Epiſcopus, qui erat loco Abbatis. Et in alio caſu idem Abb. conſ. 44. Ad deciſionem num. 4. verſ. Et in
20 hac conceſſione lib. 2. Amplius Navarr. conſ. 14. n. 13. de ſtat. Monach. audacter reſpondit non licere Generali S. Auguſtini, abſque peccato etiam mortali revocare ſine juſta cauſa adminiſtrationem bonorum ſtabilium, quam conceſſerat ad vitam cuidam Fratri ſui Ordinis, & fas eſſe eidem Fratri ſuper hoc querelam ad Papam deferre, quia, inquit, ſicut dominus obligari poteſt ſervo naturali obligatione deſcendente à pacto, vel contractu, l. Naturaliter, & l. Si id quod ff. de cond. indeb. ita etiam Prælatus
21 poteſt obligari Monacho ut in præfatis ll. tradunt ſcribentes, & Panorm. conſ. 104. vol. 1. Quinimò Bart. eodem ductus argum. in auth. Excipitur C. de bon. quæ libe. format hanc quæſtionem. Pone quod aliquid relinquatur Monacho ſub hac conditione, ut non quæratur monaſterio; An valeat tale relictum. Et videtur primò quod non, quia continet impoſſibilitatem, & repugnantiam quandam; nam Monachus non poteſt habere aliquid, ſed totum eſt monaſterii 12. qu. 1. c. Nolo, & c. Non dicatis, & in auth. Ingreſſi C. de ſacroſ. Eccleſ. Unde dicere quod ſit Monachi, & non quæratur monaſterio, eſt contradictio quædam in ſeipſo, & quædam perplexitas, quæ habet vitiare contractum, & legatum, ut l. Sit Titius ff. de cond. inſtit. & l. Ubi repugnantia ff. de regul. iur. In contrarium concludit ibi Bart. dicens, prædicta verba, [ut nihil acquiratur monaſterio,] eſſe intelligenda reſpectu utilitatis, non autem reſpectu juris: & eſt ſenſus, ut monaſterium illum patiatur habere eo modo, quo poteſt, ſcilicet conniventibus oculis, ſicut diximus in ſervo, qui poteſt aliquid habere conniventibus oculis domini, ut l. 4. de manumiſſ. & ſic nihil quæratur monaſterio, ſcilicet facto. Sic ergo fit impropriatio verborum, ut relictum valeat, & Monacho acquiratur libera ſine proprietate adminiſtratio, Bartol. refert, & ſequitur Abbas d. conſ. 44. n. 1. lib. 2. & conſ. 63. Ut veritas n. 7. in fin. eod. lib.

22 Cæterùm hoc argumentum de ſervo ad Monachum hoc caſu non videtur urgere, quia non procedit ubi contrarium reperitur in jure expreſſum, ut declarat Abbas in c. De uxore, de ſepult. Quamvis autem ſervus liberam peculii adminiſtrationem poſſit habere ſi ei ſpecialiter concedatur à domino, ut legitur in d. l. Cum Tuberonis, certum eſt tamen Monachum non poſſe habere adminiſtrationem ad libitum ſuum ex diſpenſatione Abbatis; imò nec Papæ, ſecundum Abb. hic num. 4. Quinimò nec adminiſtrationem dependentem à Superiore, niſi ſit officialis temporalis monaſterii: ut eſt text. hic ſecundum communem intellectum de quo infra num. 39. & 42. Ad hæc ſervus ex permiſſione domini poteſt habere aliquid proprii d. l. 4. de manum. At cùm Monacho non poteſt Abbas ſuper proprietate diſpenſare d. c. Cùm ad monaſterium §. Tales de ſtat. Monach. Item ut ſervus nihil ſibi acquirat jure civili ſtatutum eſt in favorem domini. Unde poteſt dominus in hoc favori ſuo renunciare, d. l. Quam Tuberonis, & ex regul. l. Si quis in conſcribendo C. de pact. nam & poſſet eum in totum à ſervitute liberare, l. 1. & toto titul. ff. de manum. cum duob. tit. ſeq. At abdicatio proprietatis, ad quam Monachus ſe aſtrinxit voto ſolemni, eſt de jure naturali divino, c. Magnæ de vot. ac propterea Abbas ſuper eo diſpenſare non poteſt, d. §. Tales. Sicut nec poteſt Monachum etiam incorrigibilem à jugo Monaſticæ ſervitutis abſolvere, c. fin. de regul. ubi Abbas & Doctores, & idem Abbas in cap. Quod à te, de cleric. coniug. Diſtrictior ergo quoad 23
hoc eſt ſervitus Monachalis, quàm ſæcularis, c. Multos 54. diſtinct. Abbas d. conſ. 88. in princ. verſ. Cenſetur enim lib. 1. & magis aſtrictus eſt monaſterio Religioſus, quam ſervus domino, ut per eumdem Abbatem in d. c. Cùm ad monaſterium. Sed & Bartoli doctrina in d. authent. exci- 24
pitur, vix defendi poteſt: & eam multum temperat Abbas in d. §. Tales n. 8. nam quotieſcumque legatur regulari incapaci ſub modo illicito non fit verborum impropriatio, ſed legatum ipſum vitiatur. Caſus eſt in c. Exiit, qui ſeminat. §. Ad hæc, quia Fratribus de verb. ſignif. in 6. Præterea inquiro an monaſterium non obſtante ea conditione poſſit auferre Monacho legatario commoditatem, vel uſum facti bonorum legatorum; an non poſſit; ſi dixeris poſſe ad ſui libitum revocare; hoc eſt contra mentem teſtatoris, qui noluit ut quidquam acquireretur monaſterio, ſaltem de facto, ſecundum Bartol. interpretationem: Si dixeris 25
non poſſe auferre: hoc eſt contra cap. Abbates 18. q. 2. & d. cap. Cùm ad monaſterium §. Tales infra eodem, & Clem. 1. verſ. Licet Priores de ſuppl. negl. Pral. Quod adeò verum eſt, ut ſi Abbas promiſerit Monacho ſuo dare ſingulis annis certam penſionem; nihilominus poſſit eiuſmodi promiſſionem revocare, niſi fuerit per Sedem Apoſtolicam confirmata, ut per Jo. de Imol. Abb. & DD. in cap. Niſi eſſent viri providi de præb. & per eumdem Abb. in d. c. Cum ad monaſterium n. 11. ubi infert, [ut ſi Abbas concedat Priori obedientiario, ſeu mandatario, ut ad vitam teneat Prioratum, ſeu adminiſtrationem ſibi conceſſam; poteſt nihilominus revocare, quia non poteſt Abbas ſibi imponere legem, nec venire contra diſpoſitionem illius §. Tales, quia labefactaretur vis voti Obedientiæ, quod eſt unum de tribus ſubſtantialibus regulæ: imò tenet revocatio etiamſi Abbas juraſſet non revocare, licèt incidat in perjurium ſecundum Joann. Andr. in cap. Non eſt obligatorium de regul. iur. in 6.] Hæc Abbas, qui addit ſe ita in quæſtione facti reſpondiſſe. Dicendum eſt igitur eam conditionem tanquam turpem, & impoſſibilem aut vitiare legatum, aut haberi pro non adjecta juxta ea quæ notantur per gloſ. & DD. in cap. final. de cond. appoſit. quod ultimum tenet idem Bartolus in l. Lucius §. Tres hæredes ff. ad Trebell.

Secundum fundamentum deducitur ex cap. Religioſus 26
de teſtam. in 6. quo textum primo loco motus Abbas d. conſ. 44. Ad deciſionem lib. 2. conſuluit valere relictum factum cuidam regulari diſtribuendum prout ei videbitur, & placebit: quia, inquit, bona non fuerunt ſimpliciter relicta dicto Fratri tanquam proprietario, ſed per eum ordinanda, & diſtribuenda, ut ſibi videbitur, & placebit; quo caſu valet relictum factum Monacho, cùm cenſeatur quodammodo adminiſtrator, & diſtributor bonorum. Quod ipſum tenuit Bald. in l. fin. n. 9. & ſeq. C. de action. empt. Sed contrarium verius docuit idem Abb. hic n. 4. nam 27
text. in d. c. Religioſus, non loquitur de adminiſtratore bonorum, ſed de nudo executore, non enim prohibetur religioſus eſſe executor ultimæ voluntatis de ſui Superioris licentia, ut ibi & in Clem. Religioſis de teſtam. ſed non propterea dicitur habere bonorum adminiſtrationem, ſed nudum miniſterium dumtaxat, nec poteſt ſibi aliquid commodi ex eo relicto percipere; nam ſi perciperet, jam non eſſet executor, ſed legatarius, l. Si quis Titio ff. de leg. 2. & adnotarunt Bald. conſ. 482. Quia dictus vocatus lib. 4. Feder. de Sen. conſ. 56. Domine Franciſce verſ. Secundo quæritur

in

in princ. & Angel. *conſ.* 129. *Bona dicti Teſtatoris verſ. Quia igitur.*

28 Tertium fundamentum deſumitur *ex cap. Inſinuante*,
cum ibi notatis per gloſ. & Innoc. *Qui cler. vel vov.* quem
textum dicit ad hoc irrefragabilem Navarr. *in c. Non di-
catis n.* 46. 12. *q.* 1. & ſingularem Abb. *in d. conſ.* 44. *lib.* 2.
num. 3. & 4. Cujus hæc ſunt verba. [Nam Abb. poteſt
29 Monacho dare licentiam plenè adminiſtrandi certa bona,
ut in d. cap. Religioſus, & *in d. cap. Cum ad monaſterium*, &
in text. hic, & quod utrobique notatur. Probatur magis
ſpecificè, & ſingulariter *in d. cap. Inſinuante*, juncta gloſ.
& in hac conceſſione non requiritur expreſſus conſenſus
Superioris, ſed ſufficit tacitus. Et quia Superior ſic eum
habere illam adminiſtrationem videt, & tacet, ut proba-
tur in ſervo *in l. Quam Tuberonis ff. de pecul.* & *in d. l. ff.
de manum.* Satis ſenſit Bartol. *in d. auth. Excipitur*, ubi
dixit ſufficere quod monaſterium patiatur conniventibus
30 oculis illum habere meliori modo quo poteſt.] Hæc Abb.
Et taciturnitatem ſuperioris hoc caſu haberi pro con-
ſenſu videtur etiam ſenſiſſe D. Th. 2. 2. *q.* 32. *art.* 8. *ad
primum*, ubi ait: Monachus ſi habet diſpenſationem à
Prælato commiſſam, poteſt eleemoſynas facere de rebus
monaſterii, ſecundum quod ſibi eſt commiſſum: Si verò
non habet diſpenſationem, quia nihil proprium ha-
bet, tunc non poteſt facere eleemoſynam ſine licentia,
vel expreſsè habita, vel probabiliter præſumpta, & ſe-
quitur Navarr. *in d. c. Non dicatis n.* 52. poſt Turrecrem.
ibid. art. 8.

31 Sed certè text. *in d. c. Inſinuante*, nihil facit, quia tan-
tum declarat validam eſſe profeſſionem, quam fecit quæ-
dam mulier in manibus Fratris Ordinis S. Auguſtini, eo
tenore adjecto, ut in domo propria cum omni ſubſtantia
ſua remaneret. Unde ex eo textu ſolum colligi poteſt pro-
feſſionem non vitiari ex pacto reſervationis bonorum;
ſed an ejuſmodi pactum validum ſit, vel potius tanquam
turpe habeatur pro non adjecto, textus non declarat, &
maxima eſt in hoc opinionum varietas, tam *in d. cap. Inſi-
nuante*, *quam in c. fin. de cond. appoſ.* & *in auth. Ingreſſi, C.
de Sacroſ. Eccleſ.* ut per Navarr. *in d. c. Non dicatis n.* 46.
12. *q.* 1. Nec urget ponderatio ejuſdem Navarri quod cùm
dicta mulier permittatur in domo propria permanere, ſi-
cut & *in c. de Viduis* 27. *q.* 1. neceſſario etiam ei permitta-
tur ſubſtantiæ ſuæ adminiſtratio, ſine qua vivere non
poſſet. Reſpondetur enim nullibi conſtare de hac permiſ-
ſione permanendi in domo propria, cùm prædicta jura
hoc non dicant, & quatenus conſtaret, non tamen hinc
liceret inferre ut illi permiſſa eſſet adminiſtratio ſubſtantiæ
ſuæ; quia vitæ neceſſaria poſſent ei ſubminiſtrari à mona-
ſterio, vel Ordine, cui bona per profeſſionem ſunt ac-
quiſita, eaque ratio eſſet ineunda, per quam illius neceſ-
ſitatibus conſultum eſſet, & religioſa paupertas non viola-
retur. Et quamvis gloſſ. *in verb. ut in domo propria*, expo-
nat verba illa, *in domo propria cum omni ſua ſubſtantia*,
ideſt cum uſufructu ſubſtantiæ ante Monachatum, ut de
uſufructu illarum rerum victum, & veſtitum haberet in
vita ſua: tamen in hoc opinio gloſ. non poteſt ſalvari,
quia regularis ſicut eſt incapax proprietatis, ita & uſusfru-
ctus vel uſus juris, Clement. *Exivi §. proinde de verb.
ſignif.* & Extravag. Joan XXII. *Ad conditorem eod. tit.* &
clarè deciditur à Conc. Trid. *in cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de regul.
verſ. Nec deinceps etiam ad uſumfructum, vel uſum.* Ra-
tio eſt, quia dominium fructuum, quod habeat uſufru-
ctuarius, opponitur eſſentialiter voto paupertatis, ut in-
ferius dicetur *n.* 42. *verſ. Ratio diverſitatis.* Et patet ex di-
ctis *ſup. num.* 10. Quod ſi gloſ. intelligat uſumfructum
pro uſu facti, ut videtur declarare in fine, ſeu de uſufru-
ctu impropriè pro uſu, & commoditate juxta text. *in l.* 1.
& ibi gloſſ. *in ver. Fructus ff. ad Trebell.* & *in c. Exiit §. Ad
hæc, verſ. Quorum uſumfructum ſcilicet ordinibus, vel fra-
tribus ipſis licet habere de verb. ſignif. in* 6. gloſ. rectè loqui-
tur, quia Monachus ſicut & ſervus eſt capax hujuſmodi
uſus, *ut in d. c. Exiit §. Inſuper*, & *d. Extravag. ad condi-
torem*, Navarr. *in c. Non dicatis num.* 10. 12. *q.* 1. Sed hic
uſus facti nihil habet commune cum adminiſtratione pe-
culii, ut declarat Calder. *conſ.* 2. *de regul. verſ. Profeſſi poſ-
ſint.* Doctrina autem D. Thom. non obſtat, quia in pri-
mo membro dum dicit Monachum habentem diſpenſatio-
nem poſſe facere eleemoſynam, intelligi debet vel de Mo-
nacho Officiali, vel de eo qui habet præciſam commiſſio-
nem ad diſtribuendum in pauperes juxta textum *in cap. Re-
ligioſus de teſtamen. in* 6. ut ſatis innuunt verba illa *poteſt
eleemoſynas facere de rebus monaſterii, ſecundum quod ſibi
eſt commiſſum.* Et ita etiam intelligendus eſt text. in Clem.
2. *§. Sed & tales de vita, & honeſt. Cleric.* Nam ibi religio-
ſus habens adminiſtrationem ideò facit eleemoſynam de
epithogio, ideſt, ut illic exponitur tabardo ſoderato, quia 32
per dictam decretalem ei ſpecialiter committitur, ut illud
det pauperibus. In ſecundo autem membro S. Thomas ex-
preſsè loquitur de ſimplici Monacho, qui nullam habet
adminiſtrationem, & hic poteſt nihilominus accipere
aliquid de rebus monaſterii, & in eleemoſynam dare de
licentia Abbatis expreſſa, vel probabiliter præſumpta,
quòd nihil habet commune cum caſu noſtro. Ad *cap. De
Viduis* 27. *quæſt.* 1. alio modo reſpondet Hoſt. hic.

Quartum fundamentum ſumitur ex *cap. Cum ad Mona-
ſterium*, *§. Tales, infr. eod.* quem textum allegat Abb. *in d.
conſ.* 44. *num.* 4. *lib.* 2. Ad probandum poſſe Abbatem dare
licentiam Monacho plenè adminiſtrandi certa bona. Et in
eod. cap. Cùm ad Monaſterium, idem Abb. per illum text. 33
determinat licitam eſſe conſtitutionem, vel conſuetudi-
nem, qua Religioſis certum quid annuum pro veſtitu tra-
ditur, quòd etiam dixit in aliis locis à Decio relatis *in cap.
Edoceri num.* 5. *de reſcript.* Quòd ipſum ante eum ſenſit
Joan. Andr. *in cap. Non eſt obligatorium de reg. jur. in* 6. ubi
ait valere ſtatutum juſta ſaltem de cauſa factum, ut Mona-
ſterium præbeat ſolùm victum Monialibus, & pro veſtitu
habeant ea, quæ labore manuum ſuarum lucrantur, & 34
idem Joan. Andr. *in d cap. Cum ad Monaſterium col.* 4. *in
verb. Diſpenſare*, poſt Guil. Naſ. Doctorem antiquum:
[Curia Romana, inquit, ſcit, & tolerat quòd Regularibus
taxetur aliquid pro veſtimentis, vel dentur ad id certæ
penſiones. Unde & Regulares Capellani Papæ de ſervi- 35
tiis ita recipiunt portionem, ſicut alii; teſtari tamen de
his non poſſunt, quaſi proprietarii,] Et infra [Et idem
de Monialibus, quæ à Monaſterio habent ſolùm victum,
& à parentibus, vel de ſuo lucro habent indumenta; aliàs
ſepelirentur in morte cum eis in ſterquilinio.] Hæc Joan.
Andr. quem totidem verbis ſequuntur ibi Butr. *num.* 2. &
Abb. *num.* 8.

Sed certè, nec textus *in d. §. Tales*, videtur probare id; 36
ad quod eum allegant multi ex Doctoribus, ideſt licere
ſimplici monacho de Abbatis licentia ad tempus habere pe-
culii adminiſtrationem. Verba enim textus ſic ſe habent:
*Tales autem ad agenda officia monaſterii deputentur, qui fi-
deles fuerint, & diſcreti.* Et in hac prima parte certum eſt
decretalem non loqui de ſimplici Monacho, ſed de officia-
li duntaxat. Unde Joan. Andr. ibi, *col.* 3. *in verb. Diſcreti*,
exemplificat in Cellerario. Deinde immediatè ſubdit tex-
tus: *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo poſ-
ſidenda tamquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cum opportue-
rit amoveri, ſine contradictione qualibet revocetur.* Et in
hac ſecunda parte decretalis ſimiliter non eſt intelligenda de
ſimplici Monacho, ſed de Officiali, ut Procuratore, Syn-
dico, Cellerario, & ſimilibus, quorum ſuperius imme-
diatè meminerat, prout illum intelligit Butr. *num.* 11. dum
exemplificat in adminiſtratore, qui non ſibi, ſed aliis poſ-
ſidet, juxta textum *hic*, idque ſatis indicant verba illa,
nec alicui, ideſt alicui ex prædictis, ponderando particu-
lam, *Nec*; quæ negat, & copulat præcedentia cum ſuis
qualitatibus, *l. Quidam*, & ibi gloſ. *pen. ff. de vul.* & *l. Si* 37
quis ſtipulatus ff. de verbor. oblig. Baldus *conſ.* 497. *Caſus ta-
lis eſt*, *num.* 2. *lib.* 5. Et de cujus natura eſt jungere, ſeu
continuare, & negare, Angel. Aretin. *conſ.* 89. *Pro deci-
ſione num.* 7. & Signorol. *conſ.* 208. *Factum ſic ſe habet n.* 3.
verſ. Præterea nec reſolvitur uſque in fin. ubi ait, cenſeri
repetita præcedentia in ſequentibus per dictionem, *Nec*,
copularis. Senſus igitur illius decretalis videtur eſſe hujuſ-
modi, videlicet: Procuratores vel alii officiales pro admi-
niſtratione bonorum monaſterii nullatenus conſtituantur
perpetui, ne videantur eſſe quaſi conductores ad vitam,
ſed ſint amovibiles ad nutum Abbatis; hoc enim importat
verbum illud, *Obedientia*, quæ alio nomine hic appellatur 38
injuncta adminiſtratio, & Jo. Andr. exponit, *Obedientia*,
ideſt prioratus, vel certa adminiſtratio Eccleſiæ, & Butr.
num. 6. pro Prioratu Monachali, ex vi obedientiæ. Unde
in hunc ſenſum textus ille concordat cum hoc capite. Quod
ſimiliter non habet locum niſi in Monachis officialibus, ut
inferiùs dicetur. Et cum Clement. 1. *de ſuppl. neglig. Præl.*
quæ

Digitized by Google

quæ ſimiliter loquitur in adminiſtratoribus Officialibus, ſeu Rectoribus: & in verſ. *Licet Priores*, nihilominus ſtatuit ut adminiſtratores hujuſmodi liberè poſſint ad clauſtrum revocari, ubi gloſſa *in verb. Cum oportuerit*, pro concordant. allegat textum *in d. §. Tales*. Ad idem textus *in c. Per tuas in fin. de Simon.* Prætereà *d. §. Tales*, non probat licere Regularibus habere adminiſtrationem ad nutum, niſi à contrario ſenſu; nam ex eo quod prohibeat adminiſtrationem ad vitam, à contrario ſenſu videtur inferri, ut illam permittat ad tempus. At hoc argumentum deſumi non poteſt ad correctionem hujus textus quod non permittit adminiſtrationem ad tempus niſi officialibus monaſterii, ut mox dicemus. Ita declarat gloſſa *in cap. Significaſti de for. compet.* & Gemin. *in cap. Cum Epiſcopus col. 3. verſ. Et ad textum allegatum in contrarium de offic. ordin. in 6.*

Ultimum ergo, & præcipuum fundamentum deducitur ex decreto Lateranenſis Concilii hic relato, circa cujus tamen intellectum non conveniunt Doctores in illis ver-
39 bis: *Qui vero peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum, à communione re-*
40 *moveatur altaris*. Quidam enim arbitrati ſunt ex permiſſione Abbatis abſolutè licere etiam ſimplici Monacho habere adminiſtrationem bonorum ſtabilium, fundantes ſe in verbis illis, *niſi ab Abbate, &c.* Quam opinionem ſecuti ſunt multi ex legiſtis in auth. *Ingreſſi C. de ſacroſ. Eccleſ.* quos tacito nomine refert Jo. Andr. in loco inferius citando. Unde Rota *diverſ. deciſ. 772. n. 2. par. 1.* dum decidit Prioratum Religionis S. Spiritus potuiſſe conferri in titulum Fratri prædicti Ordinis juxta litteras Pauli II. &
41 Sixti IV. [Non enim, inquit, repugnat voto paupertatis habere peculium ex permiſſu Superioris c. 2. ubi Abb. *n. 4. de ſtat. Monach.* Sylveſt. *in ver. Religio 6. n. 7. verſ. Sin autem*, quia cùm hæc beneficia ſint ad nutum amovibilia; is qui ea obtinet eſt ſemper paratus dimittere quando ſuperior voluerit, & ſic non repugnat voto paupertatis.] Et infra. [Et hinc eſt quod Regulares poſſunt diſponere de fructibus beneficiorum ſæcularium, ut per Navarr. *in c. Non dicatis n. 42. 12. q. 1.* Et in *Apolog. Mon. q. 80. n. 4. & 5.* poſt Cardin. *in Clem. 2. §. Sed & tales in 1. not. de vit. & honeſt. Cler.* & in Clem. *Gratiæ col. pen. ad fin. verſ. Quod interrogatus in quæſt. facti de reſcript.*] Hactenus verba Deciſionis, cum qua videtur conſentire deciſio prima de pœnis in antiq. & idem in Monialibus repetit *deciſ. 217. n. 12. par. 2. diver.*

Nec quoad beneficia, quæ in titulum Regularibus conceduntur, videtur diſſentire S. Congreg. Concilii: declaravit enim dignitates, & officia quæ dantur in titulum, non comprehendi decreto *c. 2. ſeſſ. 25. de regul.* quemadmodum nec olim comprehendebantur in decreto Concil. Lateranenſ. de quo hic, ut eſt text. in Clem. *1. de ſuppl. neglig. Prælat.* quem ad hoc ponderat Navarr. *in conſ. 13. quæſitum eſt n. 5. de ſtat. Monach.*

42 Sed profectò hic canon longè alium habet ſenſum. Nam illa verba, *niſi ab Abbate fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum*, hoc tantum importent, ut bonorum ſtabilium adminiſtrationem habere poſſint officiales monaſterii ad nutum amovibiles, atque ita explicarunt plures Claſſici DD. verba, [pro injuncta adminiſtratione.] Nam gloſſa in figuratione caſus. *Nota*, inquit, *concedi peculium ex cauſa adminiſtrationis*, quæ verba gloſſæ ſic explicanda videntur; non enim dicit concedi in adminiſtrationem, ſed cauſa adminiſtrationis, nempe propter officium adminiſtrandi, quia officialis eſt conventus ſeu monaſterii, & Innoc. hic exemplificat in officialibus, puta Veſtiariis, vel eleemoſynariis, & eum ſequitur Abbas Antiq. *in princip. in verb. Adminiſtratione*, & fuſius Hoſt. dum dixit non comprehendi niſi officiales pro adminiſtratione temporalium deputatos. Idem Jo. Andr. *in verſ. Niſi ab Abbate*, dicens, Monachum poſſe habere adminiſtrationem ex conceſſione Abbatis, ſi ejus adminiſtratio verſetur circa temporalia, ut quia ſit eleemoſynarius, Cellerarius, vel alius habens ſimile officium; Secus autem eſſe ſi ejus officium verſetur tantum circa ſpiritualia, ut ſi ſit Prior clauſtralis, Sacriſta, vel quis alius audiens confeſſiones, vel tantùm vacans obſervantiæ regulæ: & ſequitur totidem verbis Anchar. *n. 2.* Butrius idipſum affirmavit, inquiens non in utilitatem propriam habentes adminiſtrationem, ſed monaſterii. Et Cardin. *in §. Qui verò mon. 1.* ubi ait: [Nota quod Monachus poteſt habere peculium ex permiſſu Abbatis pro injuncta adminiſtratione, ut in textu; Et expone, quia Abbas commiſit ſibi adminiſtrationem, ex qua regenda peculium habere liceat: aliàs enim non poſſet Abbas diſpenſare: & poteſt poni exemplum de adminiſtratione, ut quia Eleemoſynarius, Veſtiarius, vel Cellerarius, vel in alio officio, ex quo habet recipere, & in uſus monaſterii expendere, ſive ſit pecunia, ſive ſit aliud; & tunc potius ipſa adminiſtratio habet proprium, quàm ipſe Monachus: Secus ſi eſſet adminiſtratio, cujus ratione haberet tantùm circa ſpiritualia intendere, ut Prior clauſtralis, vel quivis alius audiens Confeſſiones: quia tunc non licet ex hac cauſa habere peculium.] Hæc Cardinal. idem Jo. de Anan. quidquid dicant alii Doctores. Ratio diverſitatis inter ſimplicem Monachum, & officialem temporalem monaſterii ea eſt, quia ſimplex Monachus habens adminiſtrationem bonorum ſtabilium cum facultate convertendi fructus in uſus licitos verè, & in effectu dici poteſt uſufructuarius bonorum: nam cùm poſſit de fructibus diſponere, dicitur habere jus utendi, & fruendi, & ſic uſumfructum, *l. 1. ff. de uſufruct. l. 1. C. eod.* & utrobique gloſſa 1. *inſtitut. eod. tit. in princ.* Nec refert quod non poſſit de illis diſponere niſi in honeſtos uſus: nam nec clerici ſæculares poſſunt erogare fructus ſuperfluos beneficiorum ſuorum, niſi in uſus pios, ut dicemus infra *n. 59.* & tamen in vita dicuntur uſufructuarii, gloſ. *in c. Præſenti in verb. Reſervati de off. Ordin. lib. 6.* quam à toto mundo allegari dicit Barboſa *in c. fin. de pecul. cleric.* Et eſt communis opinio, ut teſtatur Calder. *conſ. 264. aliàs 2. de rebus Eccleſiæ non alienand.* vel certè Monachus habens adminiſtrationem bonorum ſtabilium cum facultate fructus erogandi in uſus licitos dici poteſt uſufructuarius qualificatus ad inſtar beneficiati ſæcularis, ſecundum Præpoſ. *in ſumm. 44. diſt. num. 4. verſ. Exinde uſus*, ut etiam dicemus infrà *prædicto n. 59. verſ. Et ſaltem ſi vera eſſet*. Et ſimiliter nihil refert quod adminiſtratio poſſit eidem auferri ad nutum Abbatis; ſiquidem hoc non tollit quin durante adminiſtratione habeat jus utendi, & fruendi. Unde propriè dici poteſt uſufructuarius ad beneplacitum, gloſſ. 1. *in l. 4.* & gloſſ. 1. *in l. Via ff. de ſervit.* & gloſſ. 1. & 2. *in l. Cum uſusfructus ff. de uſufructu legato*. Quapropter titulus adminiſtrationis nihil eſt aliud, quàm palliamentum quoddam ad cohoneſtandum proprium; verè enim uſusfructuarius eſt dominus fructuum, *l. Arboribus ff. de uſufruct.* gloſ. *in l. Potior §. penult. in verb. Utendi ff. Qui potiores in pign. habeantur.* Ideòque Monachus eſt incapax uſusfructus non ſecus ac dominii, Clem. *Exivi §. Proinde de verb. ſignif.* & dictum eſt
ſupra *n. 31.* At ſecus eſt in officiali monaſterii, quia is dici- 43
tur adminiſtrator in utilitatem monaſterii duntaxat, nec poteſt de fructibus diſponere, ſed omnia acquirit, & lucratur monaſterio, quia omnis opera regularis eſt monaſterio debita, cui ſe cum omnibus ſuis per profeſſionem tradidit, *c. In præſentia, de probat.* auth. *Ingreſſi C. de ſacroſ. Eccleſ.* Navarr. *in c. Non dicatis n. 40. in fin. & n. 47. verſ. 2. Quod proprium ſecundi generis 12. q. 1.* Rationem differentiæ implicitè aſſignat Butr. *in d. c. Cum ad monaſterium n. 11.* & Abb. *hic n. 4.* Itaque Concilium Lateranenſe I. conſtituit hic regulam negativam ibi: *nec peculium permittantur habere*: peculium ideſt patrimonium, ut ibi per Anchar. & Joann. de Anan. in princ. Deinde imponit pœnam contrafacientibus in illis verbis: *Qui vero peculium habuerit, à communione removeatur Altaris, & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & dignè non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter Fratres accipiat ſepulturam*. Tertiò limitat ſupradictam regulam, ut non procedat in officialibus, per dictionem illam, *Niſi*, quæ exceptionem importat, Feder. de Sen. *conſ. 80. Factum eſt tale n. 2. verſ. Item non obſtat*, Exceptio autem firmat regulam in contrarium in omnibus aliis, qui non ſunt officiales, *c. Nonne de præſumpt.* Bald. *conſ. 131. Caſus eſt talis, verſ. Super ſecundo lib. 1.* Ex quibus apparet hunc poſteriorem intellectum eſſe magis conſonum litteræ, ac menti Concilii Lateranen. & probari etiam à gravioribus Canoniſtis: & conſequenter jure communi inſpecto, fas non eſſe regularibus non officialibus habere peculium, ſeu annuos proventus, vel adminiſtrationem bonorum ſtabilium etiam ex diſpenſatione Superiorum, & dependenter ab eorum voluntate, & nutu. Hæc de prima inſpectione.

Quoad ſecundam inſpectionem, quia ob varios Docto-

rum

Digitized by Google

rum intellectus ad hanc Decretalem, & ad *cap. Cum ad monaſterium inf. eod.* res dubia videri poterat. Supervenit Concil. Tridentin. *quod in d. cap. 2. ſeſſ. 25. de Regul.* Has omnes altercationes diremit apertiſſima deciſione.

44 Primò enim diſponit ut nemini Regularium tam virorum, quàm mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia cujuſcumque qualitatis fuerint etiam quovis modo ab eis acquiſita tamquam propria, aut etiam nomine conventus poſſidere, vel tenere, ſed ea ſtatim Superiori tradantur, conventuique incorporentur. Ponderanda
45 ſunt ſingula verba, cùm nullum ſit poſitum abſque myſterio. Et quidem in illis verbis, *tamquam propria*, Concilium prohibet proprium ſtrictè ſumptum reſpectu dominii juxta text. *in c. Volumus* 18. q. 4. & notat. gloſſ. *in l. Interdum ff. de acquirend. poſſeſſ.* in quo concordat cum jure antiquo *in d. c. Non dicatis*, & aliis juribus relatis ſupra *n.* 10. in verbo autem, *poſſidere*, prohibet poſſeſſionem, & uſum quatenus ſunt nomina juris, juxta text. *in l.* 1. cum ibi notatis per Bart. & DD. *& in l. Poſſeſſio quoque §. Qui in aliena ff. de acquiren. poſſeſſ. & in l. In noxa ff. de noxal. cap. Ad hæc, & c. Vt noſtrum de off. Archid.* & notatur per gloſſa & DD. *in cap. Cum noſtris, de conceſ. præben.* Demum in ver. *Tenere*, prohibet nudam detentionem, vel uſum facti juxta *c. De his* 30. *q.* 1. *l. Stipulatio iſta §. Hoc quoque de verb. oblig.* Felin. *in c. Cauſam col.* 5. *in fin. de præſcript.* Tria ergo ibi prohibet Concilium, ideſt dominium, poſſeſſionem, & nudam detentionem bonorum tam mobilium, quàm immobilium. Ponderanunc illa verba, *aut etiam nomine conventus*, quæ irrefragabiliter convincunt Regularibus etiam nomine conventus, & ſic dependenter à Superiore prohibitam eſſe non ſolum proprietatem, & poſſeſſionem, vel uſum juris, ſed
46 etiam nudam detentionem, vel uſum facti. Nec alicui abſurdum videri debet quod hoc loco derogetur Regularibus uſus facti bonorum mobilium contra text. in Clemen. *Exivi §. Proinde de verbor. ſignificat.* & Extravag. *Ad conditorem eodem tit.* & contra naturalem rationem, Calder. *conſ.* 2. *de Regul.* Siquidem Concilium antequam concedatur Regularibus uſus facti bonorum mobilium ad eradicandum omnem affectum proprietatis præcipit ut non ſolum omnia Superiori tradantur, quod etiam ſtatutum fuerat in *d. c. Cùm ad monaſterium*, ibi, *totum in continenti reſignet*, & ibi, *Sed Abbati, vel priori, vel Cellerario aſſignetur*. Sed etiam ut conventui incorporentur. Et poſt hanc incorporationem tantum *in fin. ejuſdem cap.* 2. jubet ut mobilium uſum Superiores permittant, nihilque, quod ſit neceſſarium eis denegetur. Et in hoc Concilium addidit juri anti-
47 quo, quatenus hanc incorporationem non requireret. Unde patet non eſſe ampliùs locum opinioni Hoſtien. Jo. Andr. & Butr. *in c. Cum ad monaſterium inf. eod.* & Sylveſt. *in ver. Religio* 6. *n.* 7. aſſerentium Monachum non eſſe proprietarium quando de qualitate, & quantitate nil celat Abbati, nec ſine ipſius conſcientia aliquid recipit, vel expendit, paratus totum reddere, & dimittere ad juſſum Abbatis. Etenim cùm etiam tunc Hoſtien. & Jo. Andr. hoc periculoſum & ſcandaloſum exiſtimarent. S. Synodus tutiorem partem amplexa, non fuit contenta ut regularis nil celaret Abbati, & eſſet paratus dimittere; ſed amplius voluit ut omnia actualiter dimitterentur, traderenturque Superiori, & incorporarentur conventui. Addidit Clem. VIII. ut etiam confunderentur cum reliquis bonis monaſterii; quo communis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſet, ut inferiùs patebit *n.* 71. Quapropter nec amplius admitti poteſt doctrina Bart. & aliorum, qui dixerunt legatum factum ſub conditione ut nihil quæratur monaſterio ita eſſe intelligendum, ut nihil monaſterio acquiratur de facto, & quoad commoditatem, ſed permittendum ſit ut Monachus habeat liberam legati adminiſtrationem, ut dixi ſup. *n.* 21. Jam enim conſtat omnia eſſe actualiter conſignanda, & ut ſupra confundenda pro communibus neceſ-
48 ſitatibus. Deinde quia aliquibus videri poterat per ſupradictam Concilii diſpoſitionem non fuiſſe ſublatam adminiſtrationem ad nutum Superioris, de qua fit mentio in juribus præallegatis, & præcipuè hic, & infra *in c. Cum ad monaſteriũ* in Clem. 2. §. *Sed & tales de vit. & honeſt. cler.* & ſæpè alibi. Idcircò Concilium 2. loco diſponit, ut infra videlicet: [Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam: adminiſtratio autem bonorum monaſteriorum, ſeu conventuum ad ſolos officiales eorumdem ad nutum amovibiles pertineat.] Hoc loco Concilium expreſsè approbat intellectum gloſ. Innoc. Hoſtien. Jo. Andr. & aliorum hic ſecundum quem diſponitur, ut adminiſtratio bonorum ſtabilium nulli Regularium permittatur, niſi officialibus monaſterii ad nutum amovibilibus, quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, *Nullus Monachorum peculium permittatur habere, niſi fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum*, quæ ſunt verba Concilii Lateranenſis hic; Et ſtudioſè Patres uſi ſunt verbis illis, *Nec deinceps liceat, &c.* quæ ſunt apta importare tam juris novi editionem, quàm antiqui declarationem, juxta ea quæ notantur *in cap. Cum tu de uſur. & in c.* 1. ubi in ſpecie Philipp. Prob. ad Jo. Monach. *de privil. lib.* 6. itaut propterea ſit ſenſus: ſive ex præſcripto ſacrorum Canonum prohibitum eſſet Regularibus non officialibus habere adminiſtrationem bonorum ſtabilium, ſive id liceret, ſive res dubia eſſet: de cætero tamen id non liceat; Atque ita ſive Concilium innovaverit, ſed declaraverit antiquam prohibitionem, ſive novam prohibitionem ediderit: utcumque res ſe habeat, unum eſt adminiſtrationem hujuſmodi nonniſi officialibus monaſterii eſſe permiſſam. Valdè autem inepta 49
eſt illorum interpretatio, qui aſſerunt Concilium hoc loco non prohibere adminiſtrationem, quam habent Regulares dependenter à voluntate ſuorum Superiorum. Siquidem verba Concilii non diriguntur in ſubditos, ſed in Superiores tantum, ibi: *Nec deinceps liceat Superioribus*. Unde cùm improbetur adminiſtratio illa, quæ conceditur à Superioribus: ſequitur evidenter ut propriè improbetur adminiſtratio, quam habent Regulares dependenter à voluntate eorumdem Superiorum: nam ſi Superioribus non licet concedere alicui adminiſtrationem ſtabilium: ergo 50
non pendet ab eorum voluntate efficere adminiſtrationem licitam, vel illicitam: ſicut videmus uſum ſuperfluum bonorum mobilium non fieri licitum ex eo quod Regularis dicat: Ego teneo immobilia ſuperflua dependenter à voluntate meorum Superiorum, & ad eorum nutum, quia Superiores non habent ſuper hoc diſpenſandi facultatem, ut per Calder. *conſ.* 2. *verſ. Vltra neceſſitatem de regul.* Et nuper reſpondit S. Congreg. Concilii à Generali Ord. Carmelitarum conſulta: cenſuit enim Regulares præter ſupellectilem, quæ ſtatui paupertatis Regularis convenit, non poſſe de licentia ſuorum Superiorum regularium alia bona mobilia ſuperflua, & dependenter à voluntate eorundem Superiorum, & ad ſolum uſum proprium poſſidere, ſeu retinere: quod & multo antea declaraverat; nam cùm fuerit dubitatum an diſpenſatione inferiorum à Summo Pontifice liceat Regularibus poſſidere, vel tenere agros, annuos redditus, aliaque bona immobilia, vel mobilia ſuperflua, non obſtante decreto *c.* 2. *ſeſſ.* 25. *de regul.* S. Congre- 51
gatio cenſuit non licere. Item conſulta an propter talem diſpenſationem, ſeu licentiam Superiorum poſſidentes, vel tenentes immobilia, vel mobilia ſuperflua à culpa, vel à pœna excuſentur: reſpondit non excuſari neque à culpa, neque à pœna ipſo facto incurrenda. Item an Superioribus 52
aſſeverantibus hujuſmodi ſe licentias poſſe concedere, fides adhibenda ſit? S. Congregatio cenſuit non eſſe adhibendam. Præterea Concilium Tridentinum inhærendo Concilio Lateranenſi, conſtituit primò regulam negativam in illis verbis: *Nec liceat Superiori bona ſtabilia alicui Regulari concedere in adminiſtrationem*. Deinde à prædicta Regula Concilium excipit tantum officiales ad nutum: ibi, *adminiſtratio autem ad ſolos officiales ad nutum amovibiles pertineat.* Si autem Concilium in dicta regula negativa non prohibuiſſet ſimplici Monacho adminiſtrationem ad nutum; regula non differret ab exceptione, quia eodem modo eſſet permiſſa adminiſtratio ad nutum ſimplici Monacho, atque officiali monaſterii, quod eſſet abſurdum; tum quia de natura exceptionis eſt ut ſit contra regulam, & eam vitiet in caſibus exceptis, *l. In his, l. Quod verò, & l. Ius ſingulare ff. de legib. l.* 1. ubi gloſſa, & DD. *ff. de regul. iur.* tum quia aliàs non congrueret illa dictio, *autem*, quæ eſt adverſativa præcedentium, Baldus *conſ.* 416. *Super eo quod* 53
num. 4. *verſ. Pro hoc etiam fortius lib.* 3. & de cujus natura eſt, ut in caſu contrario retineat idem thema præcedens. Unde ſi dicatur, Scholares legunt, Petrus autem currit, intelligitur de Petro Scholare. Ita Bartol. *in l. Maritus §. fin.* per gloſ. ibi, *ff. de adult.* Alex. *conſ.* 117. *Viſo titulo n.* 17. *&* 18.

Digitized by Google

& 18. verſ. Non obſtat lib. 6. & conſ. 249. Perſpectis n. 5. lib. 6. & conſ. 9. Attentis num. 4. lib. 7. tum denique quia Concilium incongruè dixiſſet, ad ſolos officiales, ſi tam officialibus, quam ſimplicibus Monachis permiſiſſet adminiſtrationem ad nutum Superiorum: nam dictio illa, *ad ſolos*, eſt excluſiva aliorum omnium, qui officiales non ſunt, Bald. *conſ. 331. In quæſt. quæ vertitur num. 2. lib. 3.* & ſpecialis hæc exceptio firmat regulam in contrarium in omnibus aliis caſibus non exceptis, *l. Nam quod liquidè §. fin. ff. de pœn. leg. vulg.* Cùm ergo Concilium conſtituat manifeſtam differentiam inter hos duos caſus, & adminiſtrationem permittat ſolis officialibus ad nutum: hinc neceſſariò ſequitur ut illam prohibeat cæteris omnibus non officialibus etiam ad nutum amovibilibus: facit reg. *l. Cùm Prætor ff. de iudic. l. Maritus C. de procur. c. Nonne de præſumpt. cum ſimil.* Et confirmatur, quia cùm in regula interdicatur adminiſtratio cuilibet regulari, & mox excipiatur ſola adminiſtratio, quæ conceditur officialibus ad nutum, hoc manifeſtè innuit hujuſmodi adminiſtrationem ad nutum etiam in regula fuiſſe comprehenſam, quia aliàs exceptio non eſſet de regula, & eſſet inepta, *ut in d. §. fin.* & declarat *gloſ. in cap. 1. in ver. Vel extra de appell. lib. 6.* Lap. Gem. & DD. *in cap. Qui ad agendum §. 1. de Procur. eod. lib.*

54 Et eodem modo nullatenus congruit alia Navarri interpretatio, quod Concilium prohibeat tantum adminiſtrationem tertiæ ſpeciei, ideſt quæ conceditur regulari diſponendi pro libito in quoſcumque uſus etiam prophanos. Obſervandum eſt enim Concilium prohibere conceſſionem bonorum immobilium, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam. Et quidem in verbis, ad uſumfructum interdixit adminiſtrationem illam, de qua Navarr. loquitur. Quiſquis
55 enim habet adminiſtrationem cum facultate erogandi fructus in quoſcunque uſus pro libito ſuæ voluntatis, is propriè dicitur habere uſumfructum, licet revocabiliter ad nutum cùm habeat jus utendi, & fruendi rebus monaſterii ſalva rerum ſubſtantia, & tamquam dominus fructuum poſſit illos vendere, donare, &c. quamdiu ſuperior adminiſtrationem non revocaverit ad not. *in l. 1. ff. de uſufr.* cum aliis ſuperiùs allegatis *num.* 42. & declarat Sylveſt. *in ver. Religio 6. num. 7. verſ. Secundum ſi quid à Prælato.* Inquiro ergo: Si Concilium, ut putat Navarrus, tantum ſuſtuliſſet hanc conceſſionem ad uſumfructum, quid aliud operentur ſequentia verba, *vel uſum adminiſtrationem, aut commendam*: Dicendum eſt igitur Concilium prohibuiſſe quamcumque ſpeciem adminiſtrationis, ne alioquin nugatoriè, & ſine ullo effectu in re graviſſima ea verba inculcaverit more Tabellionum in clauſulis generalibus, *ad cap. Si Papa de privil. in 6.* cùm præſertim illa poſuerit tamquam diverſa, ut conſtat ex dictionibus disjunctivis, *vel*, *aut*, quæ tam verba, quam ſenſus disjungunt, *gloſ. penult. in leg. 4. Cod. de verb.*
56 *oblig.* Sed nec alius Navarri intellectus poteſt admitti, quod *in d. §. Nec deinceps*, non prohibeatur adminiſtratio, quæ conceditur regularibus ad uſus licitos, & ex juſta cauſa; ſiquidem cùm Concilium prohibeat ge-
57 neraliter, & indefinitè adminiſtrationem bonorum immobilium, non eſt privati hominis illam reſtringere, ac limitare ad eam tantum adminiſtrationem, quæ datur in uſus illicitos, & ex injuſta cauſa. Quin potius verbum, adminiſtrationis, indefinitè prolatum generaliter, & indefinitè eſt intelligendum, *cap. Si Romanorum 19. diſt. cap. Quia circa infra de privil.* facit textus *in l. De pretio ff. de Publician. in rem act. & in l. Non diſtinguemus ff. de arbitr.* indefinita enim æquipollet univerſali *d. cap. Quia circa*, etiam in odioſis cùm ſit indefi-
58 nita legis, ut notat Bart. *in l. 1. §. Sed etſi num. 3. ff. de ventr. in poſſeſſ. mittend.* cùm præſertim indefinita Concilii *in dict. §. Nec deinceps*, ſit negativè concepta, *l. Non eſt ſine liberis ff. de verb. ſignificat.* Bald. in Auth. *Sed ſi quis num. 6. Cod. de ſecund. nupt.* Craveta *conſ. 809. Plura excutienda num. 4. verſ. Quintò poteris.* Præterea ſi Concilium non prohibuiſſet niſi adminiſtrationem, quæ conceditur regularibus ad uſus illicitos, & ex cauſa injuſta; ſequeretur ut nulla eſſet differentia inter ſimplices Monachos, & officiales. Etenim nec officialibus poteſt concedi adminiſtratio fructuum bonorum monaſterii ad uſus illicitos, ſed in utilitatem monaſterii tantum, ut declarant Butr. & Abbas hic. Sed conſequens eſt falſum, quia inter hos Concilium apertam differentiam conſtituit, ut oſtenſum eſt ſupra *num.* 52. *verſ. Præterea, & num.* 53. ergo & antecedens. Ac poſtremò adminiſtratio ad uſus illicitos ut ad commeſſationes, ebrietates, & impudicitias, &c. nulli Eccleſiaſtico, imò nulli mortalium permiſſa eſt. Valdè autem abſurdum eſt prohibitionem à Concilio editam in ſpecie ad Regularium reformationem uſque adeò reſtringere, ut nihil aliud videatur Regularibus interdixiſſe, quàm quod univerſis fidelibus etiam laicis reperitur à jure interdictum. Facit textus *in cap. Duo ſunt genera 12. quæſt. 1.* ubi referuntur verba illa Hieronymi: *Aliud verò genus eſt Chriſtianorum, ut ſunt laici. His licet temporalia poſſidere, ſed nonniſi ad uſum.* Hæc ibi. Et ſaltem ſi vera eſſet Navarri interpretatio; ſequeretur hoc inconveniens, ut quoad facultatem diſponendi de redditibus Eccleſiaſticis nulla eſſet differentia inter Clericos ſæculares, & regulares. Certum eſt enim beneficiatos ſæculares non poſſe fructus ſuperfluos beneficiorum ſuorum inſumere in uſus prophanos, ſed teneri eos pauperibus erogare ſive præcepto juſtitiæ ſecundum opinionem Archid. *in Summ. 44. diſt.* quæ communis eſt, ut teſtatur Major. *in 4. diſt. 24. quæſt.* 17. ſive præcepto charitatis juxta ſententiam D. Thomæ 2. 2. *quæſt. 185. art. 2. & quodlib. 6. art. 12.* quam tuentur Præpoſ. *in Summ. 44. diſt. à num.* 2. Covarr. *in c. Cùm in officiis de Teſtament. num.* 3. & Sarmien. *de reddit. Eccleſiaſt. par. 2. cap. 2. & par. 4. cap. 1. & 2.* Et propterea Præpoſ. *ubi ſup. num. 4. verſ. Ex inde uſus*, dixit beneficia obtinentes non eſſe ex toto uſufructuarios, quia non habent liberam facultatem, ſicut uſufructuarii meri, ſed eſſe uſufructuarios qualificatos, quia tenentur redditus ſuperfluos diſtribuere in alimoniam pauperum, & contrafacientes peccant mortaliter, quod conſtat *ex c. Clericos, c. Paſtor. & c. ſeq. 1. q. 2. ex c. Illi autem, cap. Epiſcopus il ſecondo, & cap. fin. 12. quæſt. 2.* 59
cum concord. Et ex his tollitur etiam abſonus intellectus eorum, qui dicunt à Concilio *in d. §. Nec deinceps*, non prohiberi niſi adminiſtrationem, vel peculium ſuperfluum. Præſertim quia Concilium, ubi voluit prohibere ſuperflua expreſſit, ut paulò inferius in eodem *c. 2. §. Mobilium vero uſum.* Ergo eodem modo expreſſiſſet in adminiſtratione, ſi ſuperflua tantum prohibere voluiſſet, *l. un. §. Sin autem ad deficientis Cod. de caduc. toll. & cap. Ad audientiam de Decim.* Ad hæc cum *in d. §. Mobilium*, expreſsè prohibeatur uſus ſuperfluus bonorum mobilium, fruſtratorium fuiſſet in præcedenti §. *Nec deinceps*, prohibere peculium ſuperfluum; quia per prohibitionem uſus ſuperflui mobilium, quod minus eſt, multò magis poterat cenſeri prohibitus uſus ſuperfluus peculii, quod magis eſt *c. Cùm illorum*, ibi, [Cum majora intelligantur prohibita quibus vetita ſunt minora,] *de ſent. excomm.*

Concludendum eſt igitur adminiſtrationem bonorum ſtabilium, ſeu peculium ex nulla cauſa, & nullo caſu Regularibus eſſe permiſſam, officialibus duntaxat exceptis. Facit decretum *cap. 1. ſeſſ. 25. de Regul.* quo præci- 60
pitur, ut omnes Regulares tam viri, quàm mulieres ad regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant, & in primis ad obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis eſſentiam, necnon ad communem victum, & veſtitum pertinentia fideliter obſervent. Licet hoc quoque decretum Navarr. videatur evertere dum affirmat ſubditos Regulares non arctari ad illius obſervantiam, niſi prius monaſterium, vel Religio ipſa à Superioribus inſtituatur, ac reformetur. Quod certè vim infert litteræ illius decreti, & mentem Concilii deſtruit, quod non præcipit Prælatis, & Superioribus tantum, ut reforment, ſed Regularibus omnibus, ut ipſimet ad præſcriptum regulæ vitam inſtituant.

Hæc omnia multò clariora apparebunt ex declarationibus ſæpius editis à S. Congreg. Concilii in caſibus contingentibus: nam in cauſa Panormitana cùm quædam 61
Monialis præter dotem monaſterio tributam ſibi reſervaſſet ſcuta quinquaginta annua pro ſuis neceſſitatibus, atque indigentiis, petiit ſibi fieri facultatem illa erogandi in uſus prædictos, S. Congreg. cenſuit hanc pecuniam annuam non obſtante reſervatione jam quæſitam eſſe

mona-

Digitized by Google

monaſterio; ideòque deferendam eſſe rectà ad manus Ab-
batiſſæ, quæ primum proſpiciat neceſſitatibus monialis
oratricis, & quod reliquum fuerit, in uſus totius mo-
62 naſterii convertat. Præterea in cauſa Neapolitana pro-
poſitum fuit S. Congregationi dubium, ut infra conce-
ptum. In aliquibus monaſteriis nonnullæ Moniales cen-
ſus, & annuos quoſdam redditus, & proventus, ſeu fru-
ctus percipiunt ſub diverſis contractuum ſpeciebus: nam
aliquæ in ipſarum perſona emerunt certos redditus à per-
ſonis laicis: aliquæ ab aliis Monialibus, aliquæ ab ipſis
monaſteriis; aliæ verò dederunt pecuniam monaſterio,
ut ex earum pecuniis fieret emptio nomine monaſterii
ad rationem ſeptem, vel octo pro centenario, & Ab-
batiſſæ dabant ipſis Monialibus illos redditus quos ex di-
ctis emptionibus exigebant ſingulis annis. Aliquæ mo-
naſteriis, ſeu eorum Superioribus certas pecuniarum
ſummas manualiter pro indigentiis monaſterii dederunt
pacto adjecto, vel etiam tacita conventione adhibita,
ut monaſterium, ſeu Abbatiſſa certos redditus ad ratio-
nem tot pro centenario earum vita durante concedat.
Quæritur an Moniales prædictæ in hujuſmodi caſibus
incurrant in pœnas per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25.
cap. 2. *de Regular.* in proprietarios inflictas. Etiamſi de
licentia Abbatiſſæ, & ad Abbatiſſæ nutum, vel con-
ventus, ſeu monaſterii nomine percipiant: Sac. Con-
gregatio cenſuit in nullo ſupradictorum caſuum licere
Monialibus dictos fructus, ſeu redditus percipere, & ſi
perceperint, incidere in pœnas *d. cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de Re-
gul.* Neque ab hujuſmodi pœnis excuſari ob licentiam
Abbatiſſæ, quæ eam d. Concilii decreto in ſupradictis
caſibus concedere quidem prohibetur, ſed debet ex ſuo
munere ex monaſterii redditibus, vel eleemoſynis Monia-
lium neceſſitatibus in dies ſubvenire. Ex quibus decla-
rationibus apparet non eſſe amplius locum opinioni Jo.
Andr. *in reg. Non eſt obligatorium*, Calder. *conſ.* 2. *de re-
gul.* & Abbas *conſ.* 88. *par.* 1. exiſtimantium licere pro-
feſſo de licentia Superioris Prælati accipere aliquam an-
nualem proviſionem a conventu, vel a provincia, puta
ſcutorum decem, ut exemplificat Jo. Andr. vel quinqua-
ginta, ut inquiunt Calder. & Abb. perſolvendam pro veſti-
bus, & aliis perſonalibus neceſſitatibus.
Item nec opinioni Navarri *in d. cap. Nullam num.* 25.
18. *q.* 2. aſſerentis licere Canonicis regularibus Hiſpania-
rum accipere annuatim a monaſteriis portiones illas,
quas vocant privilegiatas: nam quidquid eſſet de jure
communi, jam poſt Concilium conſtat non licere Supe-
rioribus ejuſmodi annuas proviſiones cuiquam aſſigna-
re, aut perſolvere, ſed debere eos in dies, & pro re
nata ſingulorum neceſſitatibus proſpicere; præſertim ve-
rò quia etiam in terminis juris communis contra Navar-
rum ſtat authoritas Innocent. *in cap. Dilectus il primo in
fin. de præb.* ibi: *Niſi eſſent regulares, qui nec proprium
poſſunt habere* 12. *quæſt.* 1. *cap. Non dicatis*; & ideò
nec portiones diſtinctas. Et quamvis Innoc. ſubdat, Alii
contra; hoc tamen non tollit quin prima dicatur ſua
opinio, ut declarat Decius *in cap.* 1. *de conſtit. prope fin.*
& Jaſon. *in l. Si idem cum eodem* §. *fin. num.* 3. *ff. de
iuriſdict. omn. iudic.* Item contra eumdem Navarr. eſt au-
thoritas Theodoreti, quem refert, & ſequitur Carthu-
ſianus *opuſc. de reform. Clauſtr. toto art.* 13. 14. & 15.
Sed & vir graviſſimus Jo. Gerſon. *in libello edito contra
proprietarios in prima parte* itidem oppoſitum docuit vi-
ginti novem argumentis deſumptis ex regula S. Auguſti-
ni; & in ſecunda circiter quindecim deſumptis ex ſacris
litteris, & juris Pontificii decretis, licet non ſatis con-
ſtet an hic libellus ſit tribuendus Gerſoni, ut legitur in
illius præfatione. Ad hæc cùm Archiepiſcopus Urbini re-
63 tuliſſet S. Congregationi ſe non potuiſſe adducere Monia-
les cujuſdam monaſterii ad ſuſcipiendam exactam vitam
communem; ideòque illis propoſuiſſe, ut fieret com-
munis arca, cujus clavis penes Abbatiſſam exiſteret, &
intus eam aptarentur tot ſcriniola, quot eſſent Moniales,
itaut unaquæque haberet claviculam ſcrinioli ſui, & io
eo aſſervaret pecuniam ex laboritio, vel aliunde partam,
quæ in ipſius tantum, & non in alterius neceſſitates eroga-
ri deberet arbitrio Abbatiſſæ: Sacr. Congregatio hoc tem-
peramentum ludicrum exiſtimavit, ac repugnans decre-
to d. cap. 2. quod jubet, ut omnia Superiori tradantur,
Conventuique incorporentur; ideòque mandavit Archie-
piſcopo, ut quamdiu Moniales communem vitam non
ſuſciperent, interdiceret illis receptionem puellarum ad 64
habitum, & profeſſionem. Et generaliter tam Sacr. Con-
gregatio Concilii, quàm Sacr. Congregatio Epiſcopo-
rum, ac Regularium hanc receptionem prohibuit in plu-
ribus monaſteriis Monialium, in quibus ex relationibus
Epiſcoporum intellexit communem vitam non ſervari.
Imò cum in ſpecie id prohibuiſſet in quodam monaſte-
rio Lycienſi, & puella quæ in eo habitum novitiarum
ſuſceperat ante prohibitionem S. Congregationis, ite-
rùm, ac tertiò petiiſſet ſe ad profeſſionem admitti offe-
rens ſe communem vitam exactè obſervaturam, quin
& redditus monaſterij pauperis aucturam: S. Congrega-
tio ſemper abnuit, periculoſum exiſtimans profiteri in 65
monaſterio, in quo Moniales omnes erant proprietariæ.
Plures quoque ordinationes ad vitam communem inſtitu-
endam, conſervandamque fecit Congr. Regularium in de-
cretis editis die 2. Julij 1589. pro reformatione Monia-
lium civitatis Neapolis, & Salerni. Et quamvis inter 66
cætera fragilitati ſexus indulgendo diſpoſuerit, ut in mona-
ſterijs, in quibus in eam uſque diem retinebantur proviſio-
nes, & non omnia in commune conferebantur, conce-
deretur licentia accipiendi aliquam ſubventionem pro reli-
gioſis neceſſitatibus de manibus Depoſitariæ, ſeu Abba-
tiſſæ, atque ad illius nutum, & quæ ſupereſſent Abbatiſſa
erogare teneretur in communes uſus monaſterij, ac Ordi-
narij, ſive Superiores monaſterij quotannis exigerent ra-
tionem à Depoſitaria, & Abbatiſſa de hujuſmodi provi-
ſionibus, & in eas tranſgredientes graviter animadverte-
rent: nihilominus poſtea facta relatione Clementi VIII. die
6. Maij 1600. Sanct. Sua addidit, ut Moniales tenerentur
præſtationes omnes ipſis aſſignatas Superioribus fideliter
notificare, & conſignare in certo libro notandas, & per
communes officiales monaſterij exigendas, ad hoc ut in
uſum ipſarum Monialium pro ſingularum religioſis neceſ-
ſitatibus de mandato Abbatiſſæ per miniſtros publicos, &
communes monaſterij in totum, vel pro parte, ut opus
eſſet, quotannis erogarentur.
Accedunt prædictis decreta Clementis VIII. edita ad 67
Regularium reformationem, quæ vel declarando Conci-
lium Trident. vel illi addendo ad firmiorem obſervan-
tiam, ſatis clarè ſuſtulerunt corruptelas, & opiniones
initio relatas in hæc verba: *Quo Tridentini Concilii de-* 68
*creto de paupertatis voto cuſtodiendo fidelius obſerventur,
præcipitur ut nullus ex Fratribus etiamſi ſuperior ſit, bo-
na immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, proventus, cen-
ſus, eleemoſynas ſive ex concionibus ſive ex lectionibus,
aut pro Miſſis tam in propria Eccleſia, quam ubique cele-
brandis, aliove ipſorum juſto labore, & cauſa, & quo-
cumque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum,
aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint,
tamquam propria, aut etiam nomine conventus poſſidere
poſſit; ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, conven-
tuique incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, red-
ditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo com-
munis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.
Neque Superioribus quicumque illi ſint ullo pacto liceat eiſ-
dem Fratribus, aut eorum alicui bona ſtabilia etiam ad
uſumfructum, vel uſum adminiſtrationem, aut commendam
etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine concedere.* Et infra.
*Nulla quorumcumque Superiorum diſpenſatio, nulla licen-
tia quantum ad bona immobilia, vel mobilia Fratres ex-* 69
*cuſare poſſit quo minus culpæ, & pœnæ ab eiuſdem Conci-
lii decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ obnoxii ſint,
etiamſi Superiores aſſeverent huiuſmodi diſpenſationes, aut
licentias concedere poſſe; quibus in ea re fidem minimè ad-
hiberi volumus.* Et paulò poſt. *Nullus ex Superioribus ad-
miniſtrationem bonorum, ac aliarum rerum, diſpenſatio-
nemque pecuniarum, & redditucum ſui conventus etiam no-
mine conventus per ſeipſum habere, ſive exercere poſſit:
ſed univerſum id onus tribus Fratribus eiuſdem conventus
à Generali ita demandetur, ut unus rerum, & bonorum,
redditumque colligendorum, ac exigendorum curam habeat;
Alter tamquam depoſitarius pecunias, & cætera ab illo
collecta, & exacta fideliter aſſervet; Alius de pecuniis,
& rebus à depoſitario acceptis Priori, & Fratribus, ac con-
ventui univerſo de neceſſariis, mandante tamen ipſo
Priore, non ſecundum proprium affectum, ſed iuxta
Charitatis regulam veluti bonus diſpenſator provideat;
offi-*

Digitized by Google

officiorum hujuſmodi confuſione penitus interdicta.
His decretis explicantur ſingula verba Tridentini Con-
cilii *cap. 2. ſeſſ. 25. de Regular.* Nam quod Concilium
in princ. illius text. generaliter ait: *Bona immobilia, vel
mobilia cujuſcumque qualitatis fuerint: Clemens magis ſpe-
cifica expreſſione adiecit: aut pecuniam, proventus, cen-
ſus, eleemoſynas, &c.* Quibus verbis ſatis clarè impro-
bavit abuſum quarto loco relatum in themate quæſtion.
Canonicorum Regularium, quibus annuæ portiones,
ſeu proviſiones aſſignantur ex bonis monaſterii. Item
quod Concilium dixit: *quovis modo acquiſita*; Clemens
explicat, ſive ex concionibus, ſive ex lectionibus, aut
pro Miſſis celebrandis, aliove ipſorum juſto labore, &
cauſa, & quocumque nomine acquiſita, etiamſi ſubſi-
dia conſanguineorum aut piorum largitiones, legata,
aut donationes fuerint. Quibus verbis ſimiliter damnan-
tur apertè primus, ſecundus, & tertius abuſus in thema-
te relati illorum monaſteriorum, in quibus aſſignantur
alicui Regulari annui redditus, ſive relicti à conſangui-
neis, ſive ſibi reſervati ante profeſſionem, ſive empti ex
70 pecuniis ex prædicationibus, vel aliunde quæſitis. Unde
etiam patet ſublatam eſſe differentiam, quam nonnulli
ex DD. *in cap. Cum ad monaſterium infra eodem*, con-
ſtituebant inter bona propria monaſterii, & bona quæ
Regularis ſibi reſervat in actu profeſſionis, vel aliunde
acquirit: Hæc enim differentia nec jura probatur, cùm
omnia illicò monaſterio acquirantur, adeò ut nec mo-
mento temporis poſſint penes Monachum conſiſtere, ut
ſcripſit Abbas *hic num.* 8. & declaravit S. Congregatio
71 Concilii in ſupradicta cauſa Panormitana. Item quod
Concilium præcipit: Sed ſtatim ea Superiori tradantur,
conventuique incorporentur: Clemens declarando de
qua incorporatione ea verba ſint intelligenda explicat.
Atque cùm cæteris illius bonis, redditibus, pecuniis, &
proventibus confundantur, quo communis inde victus,
& veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit. Etenim ut Regu-
lares omnem affectum proprietatis deponerent, voluit ut
omnia ita confunderentur, ut ab eis diſcerni, ac ſepa-
rari amplius non poſſent. Ex qua quidem confuſione
eodem modo improbantur abuſus omnes initio propoſi-
ti: jam enim conſtat nemini Regularium aſſignari poſ-
ſe annuas portiones ſeu redditus annuos; cùm omnia
ita confundi debeant, ut vitæ neceſſaria communiter
omnibus inde miniſtrari valeant. Atque ita ceſſant opi-
niones Doctorum, *qui in cap. Edoceri de reſcr.* per illum
textum ſcripſerunt poſſe Abbatem cum conſenſu Capitu-
li dividere redditus monaſterii, & ordinare, ut ſingulis
Monachis detur certa quantitas pecuniæ pro veſtimentis,
& aliis eorum neceſſitatibus, ut ibi per Decium *num.* 17.
& in deciſione bonorum monaſterii de Roncevalle latiſ-
72 ſimè per Navarr. *in d. cap. Nullam à num.* 8. 18. *quæſt.* 2.
Item dum Concilium diſponit, ut nemini Regularium
liceat bona immobilia, vel mobilia tanquam propria,
aut etiam nomine conventus poſſidere, vel tenere, ne
quiſpiam arbitrari poſſet ea verba eſſe intelligenda de bo-
nis, quæ Regularis tenet ſine licentia Superioris: Cle-
mens hanc difficultatem ſuſtulit dicens: *Nulla quorum-
cumque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia quantum ad
bona immobilia, vel mobilia Fratres excuſare poſſit, quo-
minus culpæ, & pœnæ ab eiuſdem Concilii decretis impoſi-
tæ, & ipſo facto incurrendæ obnoxia ſint, etiamſi ſuperio-
res aſſeverent ſe illas concedere poſſe.* Et his verbis ſimi-
liter improbantur opiniones illorum, qui aſſerunt Regu-
lares excuſari à proprietate, cùm habent peculium de li-
centia Superioris, & dependenter ab eorum voluntate,
& nutu: jam enim patet non pendere à voluntate, &
diſpenſatione Superiorum, quin omnia ſint confunden-
73 da cum cæteris bonis monaſterii pro communibus neceſ-
ſitatibus. Rurſus ubi Concilium *d. cap. 2. in §. Nec
deinceps*, dixit: etiam ad uſumfructum, vel uſum, ad-
miniſtrationem, aut commendam; Clemens addidit:
etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine: ut intelligatur etiam
adminiſtrationem illam, quæ datur concedentis gratia,
ſeu in utilitatem monaſterii, eſſe prohibitam Regulari-
bus non officialibus: ex natura enim depoſiti eſt, ut fiat
gratia concedentis tantum, ut notant Bart. & DD. *in l.
Quod Nerva ff. Depoſiti.* Ad hæc quod ibidem ſimplici-
ter ait Concilium: *Nec liceat Superioribus bona ſtabilia
alicui regulari concedere*: Clemens, ut omnes omninò
comprehendat expreſſius inquit: *Nec Superioribus, qui-
cumque illi ſint, ullo pacto liceat eiſdem Fratribus, vel* 74
eorum alicui. Ac demum quod ait Concilium: *Admi-
niſtratio autem bonorum ad ſolos officiales pertineat*: Cle-
mens *in §. Nullus*, declarat nomine officialium non in-
telligi Superiores locorum, ſed tres miniſtros dumtaxat,
nempe Exactorem, Depoſitarium, & Diſpenſatorem.
Quo loco Clemens expreſsè approbat opinionem Hoſtien.
Jo. Andr. & aliorum hic, qui dixerunt adminiſtrationem
bonorum monaſterii poſſe demandari officialibus tempo-
ralibus tantum, puta Eleemoſynario, Cellerario, & aliis
hujuſmodi, non autem illis, quorum officium verſatur
circa ſpiritualia, puta Priori Clauſtrali, vel Sacriſtæ, ut
dixi ſupra *num.* 42. Unde etiam ſublata eſt diſpoſitio, *C.
Edoceri de reſcript.* & aliorum jurium, quatenus diſpone-
bant, ut adminiſtratio bonorum monaſterii ad Abbatem
pertineret, ut ibi per Decium *n.* 17. & per Navarr. *in d. c.
Nullam à n.* 8. 18. *q.* 2.
Neque verò hoc caſu, quod nonnunquam temerè fie- 75
ri ſolet, objici poteſt quod decreta Clementis non ſint
in uſu; ſiquidem omninò ceſſat hoc ſubterfugium, cùm
decreta ipſa fuerint poſtea innovata à Paulo V. Item à
Greg. XV. *in decretis de apoſtat. & eject.* & nuper à Sanctiſſ.
D. N. Urbano VIII. *in decretis de celebr. Miſſar.* explora-
ti enim contra decreta Apoſtolica non uſum minimè ſuf-
fragari niſi ſit temporis annorum quadraginta cum ſcien-
tia, & patientia Papæ, ut notat Præpoſ. *in §. Leges n.* 3.
4. *diſt.* & ſæpius reſolvit Rota, ut patet *deciſ.* 197. *n.* 3.
& 4. *& deciſ.* 213. *n.* 2. *& deciſ.* 221. *num.* 4. *par.* 1. *& deciſ.*
387. *n.* 6. *par.* 3. *recent.* Et adde quod ſcripſi *in c. 1. à n.* 47. *uſ-
que in finem de treug. & pace.*
Concludendum eſt igitur nemini prorſus Regularium
tam virorum, quàm mulierum cujuſcumque qualitatis,
& conditionis exiſtat, niſi ſit officialis, fas eſſe etiam no-
mine conventus habere annuos redditus, ſeu proviſiones
annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, aut
peculium, etiamſi illud non ſit ſuperfluum, ſed ad neceſſa-
rios, honeſtos, & pios uſus à Superiore ex quacumque
cauſa conceſſum, & dependenter ab ejus voluntate, &
nutu nec quemquam excuſari à lethali culpa, & pœna pro-
prietarii inflicta ex quavis conſuetudine monaſterii, vel re-
ligionis, aut ex varietate ſeu probabilitate opinionum, aut
alio quovis prætextu, vel cauſa. Et religioſis tam Prælatis,
quàm ſubditis cavendum eſſe ab hujuſmodi palliamentis,
quia Deus non irridetur. *Ad Galat c. 6. c. Erubeſcant 32. diſt.
c. Humanæ 22. q. 5. c. Tua nos de ſimon. & c. In civitate de
uſur.* Et eo magis quia S. Congregatio conſulta an liceat Re- 76
gularibus interpretari decretum *cap. 2. ſeſſ. 25. de regul.* reſ-
pondit non licere.
Ad dubium ut ſupra conceptum n. 1. Sacra Congregatio
reſpondit negativè, videlicet in nullo ex ſupraſcriptis caſibus
licere Regularibus utriuſque ſexus habere prædictos annuos
redditus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium ad-
miniſtrationem, ſeu peculium non ſuperfluum nomine con-
ventus, ac de ſuorum Superiorum licentia, & dependenter
ab eorum voluntate, ac nutu: alioquin non eſſe immunes
à culpa, & pœna, de qua *in d. c. 2. ſeſſ. 25. de Regul.*

Digitized by Google

DE STATU MONACHORUM.

Alexander III. Abbatibus & Conventibus Ciſtercien. Ordinis.

CAPUT III.

RE colentes qualiter hæc ſancta plantatio: & infrà. Dolentes dicimus, quòd etſi non ab omnibus, neque in omnibus, à pleriſque tamen & in pluribus, ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum, intantum, ut aliqui ex vobis primæ inſtitutionis obliti, contra ordinis veſtri regulam villas, Eccleſias, & Altaria poſſident; fidelitates hominia benignè ſuſcipiunt, juſtitiarias, & tributarias tenent: & infrà. Ideòque precibus & monitis exhortamur, quatenus domus illæ quæ à prima ſui origine, in ipſo ordine ſunt fundatæ, & conſtitutis terminis ſint contentæ: & infrà. Si enim relictis originalibus ordinis inſtitutis, ad communia volueritis aliorum Monaſteriorum jura divertere, oportebit vos communi jure cenſeri; quia dignum eſt, ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam. Cæterùm domus illæ, quæ de aliis inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint, veſtris omninò ſe ſatagant uſibus conformare; & relictis poſſeſſionibus, vel etiam commutatis, quas inſtitutio veſtra non recipit, ſic ſe in omnibus religioni veſtræ coaptent, ut quemadmodum gaudent ſe in ſocietatem ordinis, & habitus idemntitatem aſſumptas, ſic etiam in paupertare ſæcularium rerum ſe lætentur veſtris inſtitutionibus confotmatas.

S V M M A R I V M.

1 *Domus religioſa aggregata Ciſtercienſibus eorum mores ſervare tenetur.*
2 *Monachi Ciſtercienſes tenentur regulam obſervare ſecundum originalia inſtituta, & n. 8.*
3 *Conſilio, & verbis hortatoriis parendum eſt ſi materia ſit de præcepto.*
4 *Regulares utriuſque ſexus tenentur ad obſervantiam regulæ ſecundum primævam inſtitutionem circumſcriptis privilegiis Apoſtolicis, & n. 8.*
5 *Prælati regulares poſſunt inducere reformationem juxta ipſorum inſtituta, ſi eorum monaſteria ſint relaxata, & regula collapſa, & ad illam omnes obligare, & n. ſeqq.*
6 *Regulares profitentur regulam, non conſuetudinem.*
7 *Papa poteſt religioſis etiam ſtrictiorem vitam indicere, quam eorum regula exigat.*
8 *Item poteſt primævum rigorem regulæ mitigare.*
9 *Regulares in ſubſtantialibus regulæ tenentur ſe conformare cum originalibus inſtitutis, licet religio ipſa à Superioribus non reformetur.*
10 *Et quæ ſint ſubſtantialia regulæ.*
11 *Domus religioſa poteſt ex toto ſe transferre ad religionem arctiorem alterius Ordinis.*
12 *Moniales Tertiariæ an poſſint collegialiter tranſire ad ſtrictiorem ordinem de licentia Provincialis Miniſtri, remanente eodem ſuperiore, & conventu.*
13 *Iuramentum à Canonicis Inſularum præſtitum de non impedienda translatione eorum Eccleſiæ ad Ordinem Ciſtercienſem valet in eorum præiudicium.*
14 *Hoſpitalarii poſſunt in præiudicium ſuum ſe, & domum ſuam alteri religioſæ domui ſubiicere, & n. 46. verſ.* Ad tertium, *& n. ſeq.*
15 *Regularium perſonæ totius conventus an poſſint ad ſtrictiorem ordinem ſe transferre licentia petita, licet non obtenta, & n. 17. 24. & ſeq.*
16 *Monaſterium unum poteſt alteri aggregari, & uniri ordinaria authoritate.*
Contrarium n. 24. & ſeqq.
17 *Intellectus*, c. Licet de Regul. *& n. 20. & 28.*
18 *Moniales de iure communi poſſunt ad ſtrictiorem religionem tranſire licentia petita, licet non obtenta.*
19 *Et quid poſt Concilium Tridentinum, & Bullam Pii V. de clauſura Monialium, & n. 48.*
20 *Spiritus Dei ubi eſt, ibi libertas.*
Declaratur n. 48. verſ. Ad confirmationem.
21 *Monialium tranſitus ab uno ad aliud monaſterium in quibus caſibus permittatur ex Bulla Vrbani IV.*
22 *Bulla Vrbani IV. ſuper tranſitu Monialium an ſit ſublata à Concilio Tridentino, & Conſtitutione Pii V. & n. 49.*
23 *Tranſlationem unius conventus ad alium fieri poſſe de licentia Ordinarii, qui Authores ſenſerint.*
24 *Intellectus*, c. unic. de religioſ. domib. lib. 6. *& n. 32.*
25 *Argumentum de parte ad totum, vel de ſingulis ad univerſos multoties vacat.*
26 *Collegio Iudæorum, vel aliàs illicitè legari non poteſt, ſingularibus perſonis ſecus.*
27 *Appellatio generalis à quocunque gravamine non tenet.*
28 *Tranſitus ad ſtrictiorem religionem cur facilius permittatur ſingularibus perſonis, quàm conventui, vel ordini.*
29 *Vnio omnium beneficiorum ſimplicium diœceſis facta ſeminario ab Epiſcopo non valet.*
30 *Rex alienare, ſeu donare non poteſt in præiudicium regni ſui, & contra Regis honorem.*
31 *Maiores Eccleſiæ cauſæ ad Romanam Eccleſiam ſunt referendæ.*
32 *Concilium Lugdunenſe de tranſitu totius conventus, vel ordinis an habeat locum in ordinibus non revocatis.*
33 *Religio una non poteſt ad aliam religionem etiam ſtrictiorem tranſire ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, & n. ſeqq.*
34 *Religionem novam ſolus Papa poteſt approbare, ſeu confirmare.*
35 *Solemnitas eadem quæ requiritur ad conſtructionem actus, requiritur ad illius deſtructionem.*
Epiſcopi, & Prælati regulares ſupprimere non poſſunt religionem à Sede Apoſtolica approbatam, ibid.
36 *Vnio tranſlativa dicitur incorporatio, quæ æquiparatur alluvioni.*
37 *Cum aliquid prohibetur, cenſetur prohibitum omne id per quod pervenitur ad illud.*
38 *Monachus tranſlatus ad aliam religionem nihil habet commune cum prima.*
39 *Regularis tranſlatus à religione Fratrum Minorum ad tertium Ordinem S. Franciſci recuperat ius ſuccedendi in bonis ſibi poſt tranſlationem delatis.*
40 *Regulares ſubiiciuntur Superioribus illius religionis, ad quam canonicè ſunt tranſlati.*
41 *Monaſteriorum fundationibus Epiſcopi, vel Prælati Regulares derogare non poſſunt.*
42 *Epiſcopi etiam pro una vice, & de patroni conſenſu diſpenſare nequeunt contra legem in fundatione beneficii.*
43 *Monaſterium venit beneficii appellatione.*
44 *Fratres S. Dominici, & Servorum mutare poſſunt ſuas Conſtitutiones, ſed non originalia inſtituta religionis.*
45 *Commutatio voluntatum fieri non poteſt ab inferiori à Principe, etiam in melius.*
46 *Legatum diſtribuendum in uſum pauperum applicari non poteſt Presbytero pro Miſſis celebrandas.*
47 *Vnio, ſeu aggregatio unius conventus quatenus fieri poſſit*

ſine

ſine authoritate Papæ, non tamen fieri poteſt multorum Conventuum, vel omnium, & cur.

48 *Monialibus licentia ſe transferendi ad aliud Monaſterium quibus conditionibus concedatur.*

49 *Epiſcopus transferre non poteſt Monialem ab uno ad aliud Monaſterium ex cauſa furoris, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*

50 *Prælatus Regularis concedens licentiam Moniali tendenti ad epidimiam exeundi è Monaſterio, incidit in excommunicationem.*

51 *Monialis poſt Bullam Pii V. educi non poteſt ex uno Monaſterio, ut præfici poſſit in Abbatiſſam alterius.*

52 *Bulla Pii V. cur non ſuſtulerit facultatem reducendi Moniales ad Monaſteria intra urbes.*

53 *Regularis non cogitur invitus ad arctiorem Religionem tranſire, niſi propter demerita.*

54 *Monialibus an liceat egredi clauſura in caſu inevitabilis, & periculoſæ neceſſitatis.*

1 R*Ecolentes*. Monet Ciſtercienſes ut ſervent regulam ſe-
cundum primævam inſtitutionem; hoc dicit primò, &
domus Religioſa aggregata Ciſtercienſibus eorum mores
ſervare tenetur; hoc dicit ſecundò. Dividitur in quatuor
partes ſecundum Goffred. Hoſtien. & Jo. Andr. In prima de-
ciſione Ordo Ciſtercienſium ſecundum antiqua tempora
multipliciter commendatur. In ſecunda conſideratis mo-
dernis temporibus reprehenditur. In tertia Monachi Ci-
ſtercienſes, ut terminis ſuis antiquis contenti ſint, admo-
nentur. In quarta qualiter domus, quæ Ciſtercienſibus ſe
ſubjiciunt, ſe eiſdem conformare debeant, inſtruuntur. Se-
cunda ibi, *Dolentes*. Tertia ibi, *Ideoque*. Quarta ibi, *Cæterũ*.
2 Nota primò in verſ. *Ideoque*, Monachos Ciſtercienſes te-
neri regulam obſervare ſecundum originalia inſtituta: nam
etſi textus utatur verbis hortatoriis ibi, *precibus, & monitis
exhortamur*; tamen huic conſilio parendum eſt ſecundum
3 Hoſtien. *in verb. Exhortamur n.* 8. & Cardin. *n.* 4. & ſic verba
hortatoria, cùm materia propter votum ſit de præcepto, non
excludunt obligationem *cap. Roge*, juncta gloſ. 11. *quæſt.* 3. &
cap. 1. *de teſtib.* ubi gloſ. *in ver. Hortamur*, exponit, id eſt præ-
cipimus. Ad idem text. *in c. ad Aures*, & ibi optima gloſ. *in
ver. Conſilio de ætat. & qualitat.* & ſcripſi latiùs *in c.* 1. *nu.* 44.
de Conſtit.
4 Quòd autem hic dicitur in ſpecie de ordine Ciſtercienſi,
generaliter hodie ſtatutum eſt de omnibus Religionibus de-
creto Concilii Tridentini *in cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de regular.* ubi di-
ſertis verbis præcipitur ut [omnes Regulares tam viri,
quàm fœminæ ad regulæ quam profeſſi ſunt, præſcriptum,
vitam inſtituant, & componant; atque in primis, quæ ad
ſuæ profeſſionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, &
caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicujus regulæ, & ordinis pecu-
liaria vota, & præcepta, ad eorum reſpectivè eſſentiam, nec
non ad communem victum, & veſtitum conſervanda per-
5 tinentia fideliter obſervent.] Et quamvis controvertant
Doctores, ſi reducatur Monaſterium ad primum rigorem
regulæ, priſtinamque ſeveritatem inibi exiſtentes an præ-
cisè compellantur ſervare illam reformationem; & Oldrad.
conſ. 96. tenuerit non poſſe præcisè compelli: tamen con-
traria opinio eſt communis, quam tenet Innoc. *in cap. Su-
per eo, ſupra de regul.* & ibi Jo. Andr. Butr. Cardin. & Abbas.
Idem Abb. plenè *in cap. Ad noſtram, n.* 4. & ibi latè Felin. *n.* 4.
& 5. Dec. *num.* 5. & 6. & Præpoſ. *num.* 9. *de appel.* Butr. *in cap.
Cum cauſam num.* 14. & 15. *de elect.* Alvarez Pelag. *de plant.*
6 *Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 8. *col.* 4. Pro qua eſt optimus textus *in dict.
cap. Cùm cauſam in fine*, ut ibi dixi *in octavo notab.* poſt Butr.
d. num. 14. & Joan. de Anan. *num.* 4. Rationem aſſignat Abb.
in d. cap. Ad noſtram, quia per profeſſionem renunciarunt
propriæ voluntati, &, ut dicit Summa Aſten. *tit.* 47. *de Re-
gular. art.* 3. *in* 7. *quæſt.* profitentes profitentur regulam, non
conſuetudinem, & propterea ad regulæ obſervantiam
compelli poſſunt. Eidem ſententiæ adhæſit Jo. Monach. *in
cap.* 1. *num.* 7. *de regular. lib.* 6. & ibi latè Prob. *num.* 14. & *ſeq.*
qui teſtatur de communi, eamque uti veram, & communem
amplexa eſt Rota *deciſ.* 216. *part.* 2. *diverſ. per totam*, & præ-
ſertim, *num.* 7. & *ſeqq.*
Demum eamdem ſententiam probavit Sac. Congregatio
Concilii; cenſuit enim poſſe Superiores Regularium indu-
cere reformationem juxta ipſorum inſtituta, ſi eorum Mo-
naſteria ſint relaxata & regula collapſa, & ad illam omnes
7 obligare, ut colligitur in fine *d. cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de regular.* Quæ
multò clariùs procedunt in Summo Pontifice, qui poteſt
Religioſis etiam ſtrictiorem vitam indicere, quàm eorum
regula exigat, ut per DD. *in d. c. Super eo de regular.* & *c. Ad
noſtram de appellat.* Sicut Bonifacius VIII. indixit univerſis
Monialibus clauſuram perpetuam, ut *in c. Periculoſe de Sta-
tu Regular. lib.* 6. innovato à Concilio Tridentino *in c.* 5. *ſeſſ.*
25. *de regular.* & Pius V. in Conſtitut. de Monialium clauſu-
ra, quæ incipit, *Decori*; ad eam clauſuræ legem adſtrinxit
etiam Sanctimoniales illas, quæ ex fundatione Monaſterii
ad eam non tenebantur, & Clemens VIII. *in decretis de refor-
mat. regulari* in pluribus eos reſtrinxit ultra præſcriptum re-
gulæ. Quòd factum eſt etiam in decretis S. Congregationis
Concilii *de Regular. Apoſtat. & elect.* non ita pridem editis
juſſu Sanctiſſimi D. N. Urbani VIII. Neque in his poſſunt
Religioſi reſiſtere, quia ut formaliter dicit textus *in c. Si Re-
ligioſus de elect. lib.* 6. eorum arbitrium non ex ſua (cùm velle
vel nolle non habeant) ſed ex illius, quem vice Dei ſupra ca-
put ſuum poſuerunt, & cujus Imperio ſe ſubjecerunt, volun-
tate, dependet: concordat *c. Religioſus de Teſtamen.* & *cap.
fin. de Sepultur. eod. lib.* & *cap. Non dicatis*, 12. *quæſt.* 1.
Quemadmodum autem poteſt Sedes Apoſtolica arctio- 8
rem vitam indicere, ita & primævum rigorem regulæ, &
aſperitatem mitigare, ſicut Monachi Ciſtercienſes, de quibus
loquitur hæc decretalis, ex indultis Apoſtolicis poſſunt ha-
bere caſtra, villas, molendina, poſſeſſiones, cenſus, juriſdi-
ctiones, & jura, ut refert Rodriq. *Quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 75.
art. 1. Sed circumſcriptis privilegiis Apoſtolicis, Religioſi
omnes, ſaltem in ſubſtantialibus regulæ, tenentur ſe confor- 9
mare cum originalibus inſtitutis, licèt religio ipſa non refor-
metur, quidquid contra ſcripſerit Navarr. *in d. c. Non dica-
tis*. Nam Concilium *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 25. *de regular.* non dirigit
verba in Superiores, quemadmodum fecit quando voluit
arctare illos tantùm, & non ſubditos, ut *in cap.* 8. 10. & 20.
eiuſdem ſeſſionis, & ſæpè alibi. Sed loquitur de regularibus
per dictionem illam univerſalem, *omnes*, quæ neminem
excludit, *c. Si Romanorum*, 19. *diſt. l.* 3. *ff. de off. Præſid.* eiſque
præcipit, ut ad præſcriptum regulæ, quam profeſſi ſunt, vitam
inſtituant: unde hoc decretum reſtringere ad Prælatos tan-
tùm, nihil eſt aliud, quàm litteræ vim inferre, & mentem
Concilii labefactare; cùm præſertim ex ſententia S. Congre-
gationis in his, quæ ſunt contra ſubſtantialia regulæ, Reli-
gioſi non excuſentur conſuetudine, quæ potiùs corruptela
dicenda eſt, ut dixi plenè *in c.* 2. *ſupra eodem*. Quæ quidem 10
ſubſtantialia ultra peculiaria cujuſque Religionis vota &
præcepta, de quibus *in d. c.* 1. tandem ad tria vota Caſtita-
tis, paupertatis, & obedientiæ rediguntur, & hæc tria tradi-
tur Chriſtus indicaſſe adoleſcenti *Matth.* 19. Vendere enim
omnia paupertas eſt, ſequi Chriſtum obedientia, & caſtitas,
non enim ſequitur qui non obedit; ſic non ſequitur qui non
imitatur. Unde & caſtitatem ſervare oportet, ſicut & ille
ſervavit. Et cùm finis regularis vitæ ſit contemplatio, quo-
modo fieri poterit, ut poſſit quis contemplari, & Evangeli-
cam doctrinam amplecti ſine caſtitate? Quoniam ut legitur
Joan. epiſt. 1. *c.* 2. *Omne quod eſt in mundo concupiſcentia carnis
eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.*
Secundò nota ex illis verbis Decretalis: *Domus illa, quæ* 11
de aliis inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe transtulerint.
Domum Religioſam poſſe ex toto ſe transferre ad Religio-
nem arctiorem alterius ordinis, ut hìc colligunt Anton. de
Butr. *num.* 4. Jo. de Anan. *eod. num.* & Abb. *n.* 2. Cujus autem
authoritate id fieri poſſit, aut debeat, & an ſufficiat licentia
petita, licèt non obtenta, dicam plenè in ſequenti quæſtione.
Extant in Belgio plurima Sanctimonialium Monaſteria 12
vulgò Griſearum ſororum tertii Ordinis S. Franciſci nuncu-
pata, quæ etſi in communi vivant, & tria Religionis eſſen-
tialia vota emittant; clauſuram tamen non ſervant. Harum
Monialium cura ferè communiter incumbit Miniſtris Pro-
vincialibus Fratr. Minorum S. Franciſci reſpectivè in ſuis
Provinciis ſive regularis, ſive ſtrictioris obſervantiæ; qui ſe-
riò pro earum reformatione, & maximè clauſura laborant.
Quòd ut efficacius facere poſſint, aliqui dictorum Provin-
cialium his Monialibus tranſitum ad alios ſtrictiores ordi-
nes tam efficaciter ſuaſerunt, ut aliqui dictarum Monia-
lium integri Conventus ſuum primævum inſtitutum dere-
linquentes liberè amplexati ſint alios ordines à diverſis fundatri-
cibus fundatos, qui arctioris ſunt inſtituti, nempè Annon-
ciatarum, à B. Joanna Regina Galliæ, & Conceptionis B. Ma-
riæ. Qui diverſi Ordines diverſum etiam habent vivendi
modum, diverſum officium divinum, cùm priùs ad officium

B. Mariæ tenerentur, nunc verò ad Romanum, denique alia vota, & diverſum omnino à primo habitum, & aliam profeſſionem poſt novitiatus annum, remanente ſolo Superiore, & Conventu eodem.

QUÆRO, An Superiores Ordinis Minorum poſſint hujuſmodi tranſitum permittere ad aliam Religionem arctiorem, etiam non mutato Conventu, nec Superiore, & illam novam profeſſionem cum mutatione habitus ſua propria, & ordinaria authoritate recipere: An verò ad id Summi Pontificis requiratur aſſenſus, cùm Monaſteria hujuſmodi piorum eleemoſynis fundata, & dotata fuerint pro Tertiariis S. Franciſci.

Et quidem poſſe Superiores ordinis hunc tranſitum permittere ſua ordinaria authoritate videtur ſuaderi primò ex hac decretali ibi: *Si enim relictis originalibus ordinis inſtitutis ad communia volueritis aliorum Monaſteriorum jura divertere*, & ibi: *Cæterum domus illa, quæ de aliis inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint*, nulla enim mentio hic fit de authoritate Apoſtolica, & verba illa, *ſi volueritis*, & verba, *ſe tranſtulerint*, potiùs inſinuant translationem pendere à libera voluntate Congregationis Monachorum.

13 Secundò ad idem adducitur textus *in cap. Cùm dilectus*, *ſupra de his quæ vi, met. cauſ.* ubi deciditur valere votum, & juramentum, quod præſtiterunt Canonici Inſularum, de non impedienda translatione Eccleſiæ ipſorum ad Ordinem Ciſtercienſem, ubi gloſ. *in verb. Eccleſiæ*, notat hujuſmodi translationem fuiſſe validam quantum ad ipſos, licèt non quantum ad Epiſcopum, cùm facta fuerit eo inconſulto, cui proptereà nullum fit præjudicium, ſed habebit jura Epiſcopalia ſua ſicut conſuevit, ut *in cap. Quia Monaſterium*, *de relig. domib.* & ſic ſecundum gloſ. nullo reſpectu ad hanc translationem requiritur authoritas Papæ; & ita hunc textum ad hoc allegant ſimpliciter Butr. & Abb. ſupra citati *in 2. notab.*

14 Tertiò, idem ſuadetur *ex cap. Inter dilectos de donat.* ubi clarè deciditur poſſe Hoſpitalarios in præjudicium ſuum ſe & domum ſuam alteri Religioſæ domui ſubjicere, & donare: & dum in fine additur, nullum præjudicium hinc generari Diœceſano Epiſcopo, hoc indicat eo conſentiente ſubjectionem, & donationem valere in omnibus, nec opus eſſe authoritate Sedis Apoſtolicæ.

15 Quartò idem probatur *in cap. Olim il primo, ſupra de reſtit. ſpoliat.* ubi patet ſubjectionem, quam Fratres Humiliati de ſe, & ſuis fecerant magiſtro, & Fratribus militiæ Templi ſub conditione, *Si complaceret Epiſcopo*, fuiſſe validam, ubi Innoc. *num. 4. in verb. Conditione*, dicit ſimpliciter prædictos Fratres Humiliatos benè poſſe ſe dare, ſeu transferre, cùm arctior ſit religio, allegat *cap. Licèt, de Regular.* & ita in translatione perſonarum totius domus Religioſæ Innocentius videtur velle, ut ſufficiat licentia petita, licèt non obtenta. Quod apertiùs ibi tenet Hoſtien. *nu. 11.* dicens, benè licuiſſe Fratribus Humiliatis tranſire ad arctiorem, ſecundum Innocen. idque verùm eſſe quoad perſonas ſuas petita licentia, licèt non obtenta, juxta textum *in d. cap. Licet*. Regulam tamen ut ipſe ait, in ipſo loco inſtitutam, vel habitum, vel ſtatum antiquum ejuſdem loci immutare, vel locum aliis ſubjicere ſine authoritate Epiſcopi non poſſunt, nec Epiſcopus debet talibus conſentire ſine conſilio Capituli ſui, *cap. 2. de ſuppl. neglig. Prælat. cum concord.* de quibus per eum; niſi hoc fieret Papa authorizante, arg. *cap. Fraternitati, de Cler. non reſid. cap. Ad audientiam il ſecondo, de Eccleſ. ædific. & cap. Excommunicamus*, §. *Qui verò, de Hæret.* Ita Hoſtien. quem totidem verbis ſequuntur *ibid.* Joan. Andr. *n. 29.* Bellam. *n. 20. verſ. Nono opponitur*, Butr. *num. 31.* Imola *n. 7.* Anchar. & Abb. *n. 12.*

16 Quintò, adducitur textus *in cap. Sicut unire, de exceſſ. Prælat.* ubi apparet unum Monaſterium poſſe alteri aggregari, & uniri ordinaria authoritate, hac tamen diſtinctione. Nam aut Monaſterium ſubeſt Epiſcopo; & poteſt uniri Monaſterio, etiam alterius ordinis authoritate Diœceſani, ut ibi clarè deciditur, de conſenſu tamen Capituli, & adhibitis ſolemnitatibus requiſitis in alienatione bonorum Eccleſiæ, ut per Caldetin. *conſ. 266. aliàs 4. de reb. Eccl. non alien.* Hoſtien. *in c. 2. n. 2. in verb. Potius occaſione conceſſionis, de ſuppl. neglig. Prælator.* Aut ſubeſt Superioribus Regularibus, & aggregari poteſt illorum authoritate, ut illic probatur à contrario ſenſu: nam proptereà improbatur unio Prioratus facta à Prælato regulari inconſulto Diœceſano, quia Prioratus ille erat eidem Diœceſano ſubjectus: ergo ſi fuiſſet exemptus, potuiſſet fieri aggregatio ſine illius conſenſu, ut ibi notat gloſ. *in verb. In tua Diœceſi.*

Sextò, idem ſuadetur ex generali regula *c. Licèt de regul.* 17
nam ſi licèt cuilibet Religioſo in ſingulari tranſire ad ordinem ſtrictiorem licentia petita, licèt non obtenta; cur non liceat omnibus? Si uni, cur non decem? Si decem cur non toti Monaſterio? cùm idem juris eſſe debeat de toto quoad totum, ac de parte quoad partem, *l. Quæ de tota*, & ibi gloſ. 1. Bart. & DD. *ff. de rei vendic.* Præſertim verò quia de Religioſis tranſeuntibus in plurali loquitur text. *in c. Cùm ſingula*, §. *Prohibemus, de præb. lib. 6.* & de virginibus in communi Con- 18
cilium Triburienſe *c. 26.* in hæc verba: *Virgines Sacræ ſi pro lucro animæ ſuæ propter diſtrictiorẽ vitam ad aliud Monaſterium pergere diſpoſuerint, ibidemque commanere decreverint: Sancta Synodus concedit*, refertur *in c. Virgines, 20. qu. 4.* & ita licere Monialibus ad arctiorem Religionem tranſire, tradit ibi gloſ. *in verb. Virgines*, ſentiens id eis licere licentia petita, licèt non obtenta, dum allegat text. *in d. cap. Licet*. Idem tenet gloſ. *in c. unico in princ. in verb. Perpetua, de Statu Regular. lib. 6.* & ibi Anchar. & Gemin. ambo *nu. 1.* Silveſt. *in verb. Religio, 7. qu. 16. in ſecundo dicto*, Socin. Senior *conſ. 223. Præſens conſultatio per totum volum. 2.* Decian. *conſ. 20. & circumſcripta n. 13. volum. 1.* Quinimò prædictum can. Virgi- 19
nes, hodie non fuiſſe correctum per Concilium Tridentinum *in cap. 5. ſeſſ. 25. de regular.* Sicut ſecundum gloſ. præallegat. non fuit correctus *per d. cap.* unicum à Concilio innovatum, imò nec fuiſſe correctum per Conſtitut. Pii V. ſuper clauſura Monialium, opinantur Navarr. *in c. Statuimus, 19. quæſt. 3. in 4. notab. num. 48. & conſ. 5. num. 3. verſ. Secundo quod non pridem, de ſtatu Monach.* Rodriq. *quæſt. Regular. tom. 3. qu. 52. art. 6.* & Sanch. *in Decal. tom. 2. lib. 6. c. 7. ſub n. 6.*

Et confirmatur, quia facultas tranſeundi *in d. c. Licet*, fun- 20
datur in ea ratione, quòd ubi Spiritus Dei eſt, ibi libertas; & qui Spiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege, quia lex non eſt poſita juſto; & proptereà Religioſus impediri non debet quin ad meliorem frugem tranſmigret, & ſanctioris vitæ propoſitum liberè adimpleat. Hæc autem ratio æquè viget in omnibus in communi, atque in ſingulis in particulari: ergo in utroque caſu idem jus ſtatuendum eſt, Clem. 2. *de Teſtib.* gloſ. *fin. in cap. Nihil, de elect.*

Ultimò pro hac parte affertur Conſtitutio Urbani IV. ſu- 21
per inſtitutione ſecundæ regulæ Sanct. Claræ, edita 15. Kalend. Novemb. ejus Pontificatus anno tertio, quæ incipit, *Beata Clara*: & habetur in Bullario novo *tom. 1. pag. 100.* ubi primò ſtatuitur, ut profitentes hanc regulã omni tẽpore vitæ ſuæ clauſurã firmiter ſervare teneantur: & mox excipiuntur aliqui caſus, quorum ultimus eſt: Niſi de mãdato, aut authoritate Cardinalis, cui à Sede Apoſtolica generaliter fuerit iſte ordo commiſſus, Monaſterio primo rationabili cauſa relicto totus Conventus ad Monaſterium aliud ſe transferret. Quæ quidẽ facultas hodie competit Miniſtris Provincialibus, qui in locum Protectoris ſuffecti ſunt, ut habetur in monumẽtis Ordinis Fratrum Minorum in ſecunda impreſſione *fol. 213.* & in Supplem. *fol. 72.* prout refert privilegiorũ Collector in Compendio in verb. *Clauſura Monialium*, §. 5. Et eamdẽ fa- 22
cultatem non fuiſſe ſublatam à Concil. Trid. *in d. c. 5. ſeſſ. 25.* aut Conſtitutione Pii V. ſuper clauſura Monialium, quæ incipit, *Decori*, edita Kalen. Febr. 1569. tradit noviſſimè Frater Ludovicus Miranda *in Manuali Prælator. tom. 1. in tract. de Monial. qu. 2. art. 3. verſ. Quantum verò attinet ad ſextum*: eo quòd hic caſus concernat bonũ, & utilitatem totius Monaſterii, ſive Communitatis. Quin verò & quandoque pertinere poſſit ad utilitatem totius Religionis, ut Monaſteria ex uno in alium locũ transferantur. Quam ob cauſam Concil. Trid. *in d. c. 5.* præcipit, ut ſanctimonialium Monaſteria extra mœnia urbis, vel oppidi conſtituta ab Epiſcopo, & aliis Superioribus, ſi ita videbitur expedire, ad nova, vel antiqua Monaſteria intra urbes vel oppida frequentia reducantur.

Quare hanc opinionem videlicet poſſe integrum Con- 23
ventum, ſeu domum Religioſam ex toto ſe transferre ad arctiorem ordinem authoritate Ordinarii tenet in puncto Feder. de Senis *conſ. 29. Quidam volens nu. 1. verſ. Plus dico*, ubi conſuluit ſi ſint duo Monaſteria, in quorum altero Moniales ex aliqua cauſa non poſſent honeſtè vivere, aut ſine penuria, debere Prælatum utriuſque Monaſterii Moniales ex illo educere ad aliud Monaſterium, ubi poſſint vitam honeſtam ducere, & abſque penuria, utrumque Monaſterium ad tempus, vel in perpetuum uniendo: & loquitur in terminis Monialium S. Claræ, & Provincialis Miniſtri. Idem tenet

Gui-

Guidopapa *conſ.134. num.2. verſ. Secundo præmitto*, Abb. *hic num.2.* dicens domum Religioſam poſſe ex toto ſe transferre ad religionem arctiorem alterius Ordinis, authoritate tamen Superioris interveniente, puta Epiſcopi, *per cap. Sicut unire de exceſſ. Prælator.* Qui tamen textus loquitur de unione duorum Monaſteriorum. Sed ubi non fieret tranſitus cum unione, ſed Religioſi omnes alicujus Conventus vellent ſe transferre ad arctiorem ordinem, tunc Superioris authoritatem non requiri, ſed ſufficere licentiam petitam, licèt non obtentam, docent Hoſtien. Joan. Andr. & omnes *in cap. Olim il primo, de reſtit. ſpoliat.* quos retulimus ſupra *num.15.* & eſt de mente gloſ. *in cap. inter dilectos, in ver. Adjudicare, de donat.* & Joan. de Anan. *hic in ultimo notab.* dum ait unam Eccleſiam etiam alterius religionis, & habitus poſſe cum Clericis ſuis ſe transferre ad regulam ſtrictiorem, ſicut etiam perſona *in cap. Licèt de Regul.* & ſimpliciter ſufficere licentiam petitam, ex recentioribus tenent Gregorius Lopez *l.9. in ver. Religioſos tit.7. part.1.* Rodrig. *quæſt. regul. tom.3. qu.52. art.6.* ubi allegat Franciſcum Marc. *quæſt.965. alias eſt 963. num.4. part.1.* & ſequitur Thom. Sanch. licèt prædicta non alleget, *in Decalogo lib.6. cap.7. num.7.* Unde hanc ſententiam videntur amplecti, antiqui, & moderni Doctores.

24 Verùm etſi hæc valdè urgere videantur, illis tamen non obſtantibus, exiſtimo ſecundum ea, quæ proponuntur in themate, hunc tranſitum fieri non poſſe ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ.

Moveor primò per textum *in cap. unica, §. fin. de relig. domib. lib.6.* ubi Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi ſic ſtatuit: *Ad hæc perſonis ordinum, ad quos conſtitutio præſens extenditur, tranſeundi ad reliquos ordines approbatos licentiam concedimus generalem*, ita quòd nullus ordo ad alium, vel Conventus ad Conventum ſe, ac loca ſua totaliter transferat Sedis ejuſdem ſuper hoc permiſſione ſpecialiter non obtenta. Ecce igitur textum apertum, in quo tranſitus Conventus, vel ordinis ad aliam Religionem totaliter fieri non poteſt ſine licentia, & conſenſu Eccleſiæ Romanæ,
25 unde gloſ. *in ver. Totaliter.* [Nota, inquit, non idem in toto quoad totum, quòd in parte quoad partem: totus ergo ordo, vel Conventus ipſius Ordinis ad alium ordinem, vel Conventus ſe transferre non poterit,] ubi etiam notat Guilel. licere ſingulariter, quod non licèt univerſaliter; ſimiliter Jo. Monach. *ibi n.9.* notat permitti tranſitum ſpecialem, non generalem, & ſequitur Jo. Andr. *num.4.* in gloſ. ult. Gemin. *in §. Ad hæc, in princ.* ubi generaliter tradit facilius dari licentiam tranſeundi ſingulari, quam univerſitati: & ſic non ſemper idem juris eſſe de toto quoad totum, quod de parte quoad totum.

26 Quòd pluribus exemplis confirmari poteſt: nam videmus Collegio Judæorum, vel aliàs illicito legari non poſſe: & tamen ſingularibus perſonis Collegii licitè legatur, *l. Cum Senatus, ff. de reb. dub. l.1. C. de Iudæis.* Quæ jura ad propoſitum noſtrum allegant Guilel. & Joan. Andr. *ubi ſupra.* Item generalis ratio caſuum fortuitorum non valet in judiciis; ſecus ſi ſpecialiter exprimantur, *l. Sed etſi quis, §. Quæſitum, ff. Si quis cantion.* ſecundùm Jo. Monach. Item valet appel-
27 latio ſpecialis ſi cauſa probabilis exprimatur, *cap. Ut debitus, ſupra de appellat.* & tamen generaliter interpoſita ſuper omni cauſa, quæ aliquo tempore poſſet moveri, non tenet, *c. Inter cætera eod. tit.* ubi gloſ. *in ver. Appellationem*, pariter notat non valere, aut licere in genere quod valet, aut licèt in ſpecie, & allegat concord. Alia jura ad hoc allegat Franciſ. Boattin. & poſt eum Jo. Andr. *loc. cit. c. Relatum il 2. de de teſtam. c. Ad audientiam, de Cler. non reſid. & cap. Apoſtolicæ, donat.* Argumentum igitur de parte ad totum, vel de ſpecie ad genus generaliter non procedit, ubi eſt dare rationem diverſitatis, ut per DD. *in l. Quæ de tota, ff. de rei vendicat.*

28 Et ex his tollitur fundamentum deſumptum *ex cap. Licèt de Regular. & ex cap. Virgines, 20. qu.4.* quia illa jura loquuntur de ſingularibus perſonis tranſeuntibus, non de univerſa Congregatione, vel ordine. Inter hæc autem magna viget ratio diverſitatis: nam per translationem totalem univerſitatis, vel ordinis decolotatur, vel annihilatur religio ipſa, quod non contingit per translationem ſingularium perſo-
29 narum. Et propterea in ſimili quamvis Epiſcopus poſſit unire unam, vel duas Eccleſias, *cap. Sicut unire, de exceſſ. Prælator.* non tamen unire poteſt omnes, quia ſic collationes, & jura ſuæ menſæ Epiſcopalis evacuaret prodigalitate quadam; ut Oldrad. inquit *conſ.262. In quæſtione num.2. verſ. Præterea dato.* Cujus ſententiam alias ſequuta eſt Sac. Congregatio Concilii: nam conſulta ab Epiſcopo Bellunen. An unio omnium beneficiorum ſimplicium diœceſis
facta ſeminario ſit valida: reſpondit non eſſe validam. Et 30
ob camdem rationem quamvis Rex poſſit validè alienare, & donare, *cap. Abbate, de re judic. lib.6.* Oldrad. *conſ.94. Eleganter circa fin. num.23. verſ. Sed quid in caſu præſenti*, tamen ſecus eſt ſi alienatio regnum diminueret, aut graviter læderet dignitatem, textus eſt, qui de Rege Hungariæ loquitur, *in cap. Intellecto. de jurejur.* notat Bart. *in l. Prohibere, §. Plenè, ff. Quod vi aut clam.* Bald. *conſ.159. Super eo num.3. verſ. Et hæc vera ſunt, & num.7. verſ. Inſuper præſupponendum lib.3.* Oldrad. *ubi ſupra*, & multò magis ſi alienatio evacuaret, vel annihilaret jura, & ſtatum regni, ut per Abb. qui loquitur in Rege Franciæ, *in conſ.3. Nitar. col.18. & ſeq. lib.2.* & Paulo de Caſtro *conſ.70. Quia fruſtra num.6. verſ. Sed poſito lib.1.* Ubi de Rege Poloniæ. Quippè ex totali translatione Univerſitatis Conventus ſuppreſſi enormiter læduntur, ut per Feder. de Sen. *conſ.29. Quidam volens num.2. verſ. Præſuppoſito*, & per translationem totius Ordinis religio ipſa evacuatur, & annihilatur: unde rei gravitas efficit, ut translatio hujuſmodi ſit Sedi Apoſtolicæ
reſervata, ut *in d. §. Ad hæc.* Majores enim Eccleſiæ cau- 31
ſæ ad Romanam Eccleſiam ſunt referendæ, *cap. Maiores, de Baptiſm. cap. Dudum 3. quæſt.6. & cap.1. de translat. Epiſcoporum.*

Nec obſtat, quòd Boattinus relatus à Jo. Andr. *in d. cap.* 32
unico num.4. dicat ibi eſſe caſuale, ut non poſſit tota domus Religioſa, quòd poteſt pars illius, & Petr. de Anchar. *ibid. num.2.* Similiter teneat illud eſſe ſpeciale in ordinibus, qui in ſeipſis debent deficere; ſed in aliis ordinibus poſſe totum Conventum ſe transferre ad arctiorem authoritate Epiſcopi cum Capituli conſenſu. Id inquam non obſtat, quia ut formaliter dicunt *in cap.1. ſupra de Pact.* Hoſtien. *num.4.* & Joan. Andr. *num.8.* cum caſus ſpeciales non ſint recipiendi, niſi ratio ſpecialitatis reddatur, ut notatur *in cap. Si quando de reſcript.* reddant rationem ſpecialitatis de prædictis ſufficientem, & ſic eis adhæreamus: aliàs enim ad ſpecialitatem confugere, dicit eſſe refugium miſerorum gloſſa magna circa princ. *in l. Filium quem habentem, Cod. famil. erciſc.* Quam tamen rationem afferre non poſſunt, imò contrarium ſic oſtendo: nam ab ordinibus, qui in ſeipſis debent deficere, licèt tranſire etiam ad æqualem, vel laxiorem, quia text. *in d. c. unico, §. fin. de Relig. domib. lib.6.* dicit, Licentiam concedimus generalem, & ibi hoc notant Archid. Jo. Andr. Gemin. & alii; & tamen hoc non licet in aliis ordinibus, *c. Licèt de Regular.* Conc. Tridentinum *c.19. ſeſſ.25. de Regul.* Et ſic faciliùs datur tranſitus à primo dictis ordinibus, quàm ab aliis approbatis. Et ratio eſt manifeſta, quia de ordinibus, qui debent deficere, Eccleſia non eſt ampliùs ſolicita, quin potiùs optat, ut ſuperſtites illorum reliquiæ quantocyus extinguantur. Et propterea concedit illorum perſonis liberam facultatem tranſeundi ad quamcumque Religionem ex approbatis, etiam minorem: ergo ſi in hujuſmodi ordinibus, à quibus tranſitus faciliùs permittitur, non poteſt integer ordo ad alium ordinem, vel Conventum ſe, ac loca ſua totaliter transferre ſine Apoſtolica authoritate, ut ibi deciditur: longè minus id facere poterunt alii ordines, vel Conventus: non enim intelligo qua ratione perſonis ordinum revocatorum non liceat collegialiter ſe transferre ad alias Religiones ſine licentia Papæ, & tamen hoc liceat collegialiter perſonis aliorum ordinum non revocatorum, quibus quidem perſonis ſingulariter tranſitus difficiliùs permittitur: unde ex majoritate rationis, & a fortiori exiſtimo Canonem Concilii Lugdunenſis *in d. §. final.* habere locum etiam in ordinibus non revocatis. Ad hoc *c. Conſtitutionem de Regular. lib.6.* ubi Conſtitutionem Innocentianam, quæ prohibet Converſorum profeſſionem recipi ante annum probationis elapſum, Alexander IV. ad Fratrum Prædicatorum, & Minorum Ordines declaravit extendi; & Bonifacius VIII. pari ſimilitudine rationis inductus declarationem eamdem ad aliorum Mendicantiũ Ordines prorogavit, ubi pondera Bonifacium non prorogaſſe Conſtitutionem, ſed declarationem ob rationis identitatem; Ergo Conſtitutio, quæ de aliquibus ordinibus loquitur, habet locum etiam in aliis, in quibus viget eadem ratio. Quod tenet Petr. de Tuderto poſt *conſ.25.* Federic. de Sen. cujus opinionis fuit etiam Lapus Abb. ad conſultationem Federici

in 8. reſponſione data Federico in conſilio ejuſdem Fede-
rici 88.
33 Moveor ſecundò, quia ſi liceret conventui, vel Congre-
gationi ex toto ſe transferre ad aliam religionem ſtrictio-
rem ſine licentia Summi Pontificis, utique idem liceret in-
tegro ordini, ſeu religioni: Non enim eſt dare rationem
diverſitatis cur liceat uni, duobus, vel pluribus conventi-
bus, aut uni, vel pluribus Provinciis; & non liceat omni-
bus. Imò quoad beneplacitum Apoſtolicum tranſlatio in-
tegri ordinis, & unius Conventus æquiparantur *in d.c.ult.§.
fin.de relig.dom.b.lib.6.* Sed conſequens eſt falſum, quia inte-
ger ordo nullo caſu poteſt ſe ad alium ordinem transferre
ſine authoritate Romani Pontificis: ergo & antecedens.
34 Minor probatur, quia ſolus Papa poteſt novum ordinem,
ſeu religionem approbare, ſeu confirmare, *c. unico, de voto,
lib.6.* & ibi notat gloſſ. *in ver. Per Sedem Apoſtolicam, cap.
fin.de relig.domib.& d.cap.unico*, ubi Franc. *num.1.in 3.notab.*
35 *eodem tit.lib.6.* Ergo ſolus Papa poteſt ordinem, ſeu religio-
nem approbatam infirmare, vel ſupprimere; Sicut fecit
Gregorius X. *in d.cap.unico*. Nihil enim tam naturale eſt,
quam eo genere quodque diſſolvere, quo colligatum eſt,
l. Nihil tam naturale, & l. Fere, la ſeconda, ff. de regul. iuris,
Bald. *conſ.28. Super eo, num.1. verſ. Nam regula generalis eſt
quod prout quodque producitur, ſic reſolvitur lib.3.* & Domi-
nus par jus, & ſolvendi eſſe voluit, & ligandi, qui utrum-
que pari conditione permiſit dicit textus *in cap. Verbum de
pœnit. diſt.1.* & eadem ſolemnitas quæ requiritur ad con-
ſtructionem actus, requiritur ad illius deſtructionem, Ro-
man. *conſ.65. Viſo themate, n.2. verſ. Hoc enim, & conſ.116.
Viſis in princip.* Epiſcopi autem, & Prælati regulares poteſta-
tem non habent ſupprimendi religionem à Sede Apoſtolica
approbatam, quia inferior jura Superioris infringere, ſeu re-
laxare non poteſt, *c. Inferior 21. diſt. cap. Cum inferior de ma-
ior. & obed.* Clem. *ne Romani, de elect.* & eſt expreſſum *in cap.
Inſtitutionis 25. quæſt.2.* ſecundum Archid. *in c. Licèt Canon*
36 *num.3. verſ. Et ibi aſſertive dixit de elect. lib.6.* Sed per hu-
juſmodi totalem tranſlationem, & aggregationem ordo
aggregatus remanet ſuppreſſus, & tranſlatus in corpus, &
naturam religionis, cui eſt aggregatus, ſeu incorporatus,
ut colligitur ex hac decretali in verſ. *Si enim relictis*, ibi,
Communi iure cenſeri, & clarius ibi, *In ſocietatem ordinis,
& habitus identitatem aſſumptas*, & tenet gloſſa *in verb. Coa-
ptent*, Collectar. *verſ. Sed hic loquitur de adhærentia per mo-
dum aggregationis*, & Feder. de Sen. *conſ.29. Quidam volens*,
Calderin. *conſ.275. verſ. Confirmatur, ratio aliàs 13. de reb.
Eccleſ. non alien.* Unio enim tranſlativa dicitur incorpora-
rio, quæ æquiparatur alluvioni, ut dicit Angel. *conſ.247.
Pauctus Papa univit*, ubi loquitur de unione Monaſterio S.
Pontiani Monaſterii Montis Oliveti Lucanæ diœceſis. Er-
37 go hæc tranſlatio extinctiva, ſeu ſuppreſſiva religionis tran-
ſlatæ fieri non poteſt ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ. Et
confirmatur, quia cùm aliquid prohibetur, cenſetur pro-
hibitum omne id, per quod pervenitur ad illud, *l. Oratio, ff.
de ſponſal.* Feder. de Sen. *conſ.163. Super invocatione num.4.* &
hanc dicit eſſe regulam Signorol. *conſ.160. num.4.* & ideò
prohibita electione prohibetur poſtulatio, quia per eam per-
venitur ad electionem, quæ eſt illi conjuncta, *cap. In cau-
ſis de elect.* Abbas *conſ.65. Ad deciſionem num.3. verſ. Circa
quartum lib.2.* & interdicto matrimonio cenſentur inter-
dicta ſponſalia, per quæ ad matrimonium pervenitur, *d.l.
Oratio*, Abb. *ubi ſupra*, & prohibitus alienare, cenſetur pro-
hibitus quoſcumque actus facere, quibus alienatio illa ſequi
poſſet, Bald. *in l. Quoties, la prima num.1. C. de fideicomm.* Sed
per totalem tranſlationem, & ſuppreſſionem Conventuum
perveniri poteſt ad ſuppreſſionem totius religionis, vel ordi-
nis, quod eſt prohibitum, ut oſtenſum eſt ſupra: ergo hæc
totalis tranſlatio, & ſuppreſſio itidem prohibita eſt.
38 Moveor tertiò, quia ſi poſſent Moniales collegialiter
tranſire ad arctiorem ordinem licentia petita, licèt non ob-
tenta, hinc eſſet aperta via, qua Sanctimoniales omnes poſ-
ſent ſe eximere à juriſdictione Epiſcoporum, & ſe ſubjicere
Superioribus Regularibus. Quandoquidem poſſent petere
licentiam tranſeundi ab Ordinario; eòque licentiam dene-
gante, liberè tranſire juxta terminos *d.c. Licèt, de regul.* & per
hanc tranſlationem remanerent liberatæ à Superioritate
Epiſcopi: hæc enim eſt natura tranſlationis, ut Monachus
tranſlatus, nihil habeat commune cum prima Religione,
à qua transfertur, ut conſtat ex Concilio Chalcedonenſi *in
cap. Si quis tam tranſlatus 21. quæſt.2.* & deſinat eſſe filius
primæ Religionis, ut inquit gloſſ. *in cap. Statutum, in verb.
Reſtituat in fin. 18. qu.1.* Ob quam rationem S. Congregatio 39
alias declaravit Regularem ex indulto Apoſtolico à Religio-
ne Fratrum Minorum de Obſervantia ad tertium Ordinem
S. Franciſci ex legitima cauſa tranſlatum recuperare jus ſuc-
cedendi in bonis ſibi ex teſtamento, vel ab inteſtato poſt
tranſlationem delatis, & acquirere ſecundæ Religioni; & ſic 40
Congregatio Monialium poſt Canonicam tranſlationem
remaneret aggregata, & incorporata ſecundæ Religioni, ut
dictum eſt in præcedenti argum. *nu.36.* & conſequenter ſu-
biecta eſſet tantummodo Prælatis ſecundæ Religionis.
Quòd colligitur etiam ex hoc textu ibi: *Si enim relictis ori-
ginalibus inſtitutis ad communia volueritis aliorum Monaſte-
riorum iura divertere, oportebit vos communi iure cenſeri.*
Nec non ibi: *Domus illa, quæ de aliis inſtitutionibus ad ve-
ſtrum ordinem ſe tranſtulerint, veſtris omnino ſe ſatagant uſi-
bus conformare; & ſic in omnibus Religioni veſtra coaptent,
ut quemadmodum gaudent ſe in ſocietatem Ordinis, & ha-
bitus identitatem aſſumptas, ſic etiam ſe lætentur veſtris in-
ſtitutionibus conformatas.* Quæ quidem verba toties gemi-
nata, univerſalia, & prementia neceſſariò ſupponunt Mo-
nachos tranſlatos ſubiici debere ſuperiori Ordinis, cui per
tranſlationem uniti, & incorporati reperiuntur: Cùm
enim omnes ſint effecti unum corpus, non debent duplici
jure cenſeri, ut dicit gloſſa *in verb. Communi iure*, per textum
*in cap. Cognovimus, in fin. 12. quæſt.2. & cap. Cum in tua,
ſupra de decim.* Imò eſſet veluti monſtrum, ut unum Cor-
pus ſubeſſet diverſis Capitibus, *cap. Quoniam in pleriſque ſu-
pra de offic. ordinar.* Præterquamquod ſi à Monachis ſingu-
laribus licèt arguere ad univerſos, ut contendunt adverſarii;
certè abſonum eſſet, ac ferè impoſſibile ut ſingularis Mona-
chus tranſiens ad Religionem ſtrictiorem juxta *d.cap. Licèt*,
non ſubeſſet Superioribus illius Religionis. Quomodo
enim poſſet in practica obſervari, ut Religioſus ille in alio-
rum ſocietatem aſſumptus communem Superiorem non re-
cognoſceret, cùm dignum ſit, ut qui ſimilem cum aliis vitam
ſuſcipiunt, communem ſentiant in legibus diſciplinam, ut
hic in text. Demum de tranſlatis hoc eſt expreſſum in decre-
to Concilii Tridentini *cap.11. ſeſſ.14.* ibi: *Ut in ordine ipſo,
ad quem transfertur ſub ſui Superioris obedientia in clauſtro
perpetuò maneat.* Et per conſequens idem dicendum eſſet in
Conventu, ſeu Congregatione Monialium poſt Canoni-
cam tranſlationem. Hoc autem eſſe inconveniens ut Mo-
nialibus univerſis liberum ſit ſubtrahere ſe à cura, & regi-
mine Epiſcoporum, & Regularibus ſe ſupponere, tam no-
tum eſt, ut probatione non egeat: ergo inconveniens eſt
etiam id ex quo ſequitur, nempè ut liberum ſit Congrega-
tionibus Monialium ad arctiorem ordinem tranſire licen-
tia petita, licèt non obtenta.
Moveor ultimò, quia Monaſteria Monialium, de qui- 41
bus agitur, ex largitionibus fidelium ſupponuntur inſtituta,
& fundata fuiſſe ſub regula tertii Ordinis S. Franciſci. Huic
autem legi fundationis Epiſcopi, vel Prælati regulares dero-
gare non poſſunt ſtatuendo ut deinceps Monaſteria ſint ſub
regula alterius ordinis, & ſub alia invocatione, ſeu titulo, &
Moniales novum habitum induant, & aliam profeſſionem
emittant diverſam à primæva inſtitutione: hæc enim fieri
non poſſunt ſine commutatione voluntatum, quæ Sedi Apo-
ſtolicæ tantum eſt reſervata, ut in Clem. *Quia contingit, de
relig domib.* & ibi notat gloſſ. *in verb. Sedis Apoſtolicæ*, &
Abb. *num.3. verſ. Solus Papa*. Idem probatur in decreto 42
Concilii Tridentini *in cap.6. ſeſſ.22.* & de fundationibus eſt
expreſſum *in c.5. ſeſſ.25. de reformat.* ubi ſtatuitur, ut quando
ex beneficiorum quorumcumque erectione, ſeu fundatione
qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt in-
juncta, eis non derogetur. Super quo decreto S. Congrega-
tio Concilii conſulta; An Epiſcopus pro una vice diſpenſa-
re poſſit contra legem in fundatione beneficii, accedente
Patronorum conſenſu, juxta tradita per Doctores *in c. Cum
acceſſiſſent de Conſt.* reſpondit non poſſe, & *d.cap.5.* ſuſtuliſſe 43
facultatem, de qua per Doctores *in d.cap. Cum acceſſiſſent*.
Appellatione autem beneficiorum, cùm Concilium utatur
dictione illa univerſali, *quorumcumque*, quæ nihil excludit
cap. Solitæ, de maior. & obedien. & materia ſit favorabilis, *l.
1. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* etiam Monaſteria continentur, *cap.
Cum inter de re iudic.* Calder. *conſ.293. num.2. verſ. Item ver-
ba generalia, aliàs 1. de rer. permut.* Unde ſecundum 44
Joan. Andr. *in cap. Sanè de regular. in Novell.* quem refert,
& ſequitur Anchar. *conſ.32. Præmittenda ſunt num.1. verſ.*
Vi-

Vlterius etiam præmittendum eſt, quamvis Fratres Servorum, & S. Dominici, qui ſunt ſub regula S. Auguſtini, poſſint recedere ab illis Conſtitutionibus, quas ultra regulam induxerunt: non tamen recedere poſſunt à regula, & ab inſtitutis originalibus fundationis. Quinimò adeò illibatè cuſtodiri ſolet lex fundationis à Sede Apoſtolica, ut nec Concilium Tridentinum illi unquam derogaverit, niſi in duobus caſibus, in quibus pro Eccleſiarum Cathedralium, & Religionum reformatione neceſſarium fuit tollere privilegia, etiam in limine fundationis, nempè *in c. ult. ſeſſ. 25. de regul. & in cap. 6. ſeſſ. 25. de reformat.* Privilegia enim hujuſmodi ſunt ex titulo oneroſo, & ex pacto, & conventione, quibus vix Summus Pontifex ſolet derogare, *cap. Significatum*, & ibi dixi poſt Innocent. & Hoſtienſ. & alios *ſupr. de Præben.* Quamobrem cùm Monaſteria hæc in Belgio ab initio fuerint fundata ſub regula tertii Ordinis S. Franciſci, non intelligo qua authoritate poſſit Provincialis Miniſter dictam fundationem immutare, & à primævis, & originalibus inſtitutis recedere derogando voluntati piorum fundatorum qui fortè prædictam regulam elegerunt ob peculiarem affectum, ſeu devotionem erga illam, vel ob aliam ſpecialem cauſam.

45 Nec refert, quòd mutatio fiat in meliùs tranſeundo à laxiori ad ſtrictiorem vitam: Etenim nec in melius fieri poteſt commutatio voluntatis ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, ut tradit Card. in d. Clem. *Quia contingit num. 11. de relig. domib.* ubi format hanc quæſtionem: Teſtator diſpoſuit ut erigeretur Hoſpitale per executores in fundo ſuo, & dotaretur ad uſum pauperum; Executores volunt authoritate Diœceſani facere Eccleſiam religioſorum; An poſſint? & refert Joan. Andr. cum quibuſdam aliis conſuluiſſe pro parte affirmativa hoc fundamento, quia qui melius, & magis facit, non facit aliud, ſed idem. Plus autem eſt Eccleſiam religioſorum facere, quàm Hoſpitale. Facit *cap. Scriptura de voto, & cap. Plus de regul. iur. lib. 6.* Contrarium tamen determinat ibi Card. per litteram d. Clem. Et quia voluntas defuncti pro lege ſervanda eſt, *cap. Vltima voluntas, 13. qu. 2. cap. Tua de teſtam. cap. Cùm Marthæ de celebr. Miſſar.* Nec plus hoc caſu continet minus, *cap. Cui de non Sacerdotali, & cap. Cùm in illis de præbend. lib. 6.* & dicit in hoc reſidere Laud. & ad id, quod dicitur; Qui melius, & magis facit &c. Reſpondet procedere quando minus continetur ſub majori, prout loquitur, *d. cap. Scriptura*, aliàs ſecus, ut per eum.

46 Idem tenet ibi Imol. *quæſt. 9.* Abb. *in c. Tua nos num. 4. ſupra de teſtam.* Rochus de Curte *in tractat. de iur. patr. in verb. Conſtruxit num. 22. & 23.* Et ob hanc rationem panem in uſum pauperum diſtribuendum ex præſcripto teſtatoris non poſſe per inferiorem à Papa applicari Presbytero pro Miſſis celebrandis, licèt hoc ſit melius, fuit deciſum in Capella Tholoſana, ut *in deciſ. 26. per cap. Nos quidem de teſtam.* per d. Clem. *Quia contingit de relig. domib. per §. Si quis ædificationem in authent. de Eccleſ. tit. collat. 9. per l. Si quis ad declinandam, §. penult. C. de Epiſc. & Cler.* In caſu autem propoſito tertius Ordo S. Franciſci, quod eſt minus, non continetur ſub ordine Annunciatarum, aut Conceptionis B. Mariæ, quod eſt plus, ſed ordines ſunt omnino diverſi, ut ſupponitur in themate.

Non obſtant contraria. Ad primum enim deſumptum ex hac decretali, reſpondetur textum non aperire qua authoritate fuerit facta tranſlatio. Et ſupponendum eſt fuiſſe factam Canonicè, & ſic authoritate Sedis Apoſtolicæ, cùm aliàs non ſit Canonica, ut in ſuperioribus probatum eſt. Nec advertantur verba, *ſi volueritis*, & *ſe tranſtulerint*, quia non excludunt authoritatem Superioris, ſed ſolùm probant tranſitum fieri non poſſe ſine voluntate, & conſenſu tranſeuntium: nemo enim invitus cogitur ad arctiorem ordinem migrare, gloſſ. *in c. Geſta, in verb. Creſcere 74. diſt.* gloſ. 2. *in cap. pen. 32. qu. 1.*

Ad ſecundum reſpondet gloſſ. 1. *in fin.* in eodem *cap. Cùm dilectus, de iis quæ vi, met. cauſ.* videlicet Canonicos ibi non ſubjeciſſe Eccleſiam Ordini Ciſtercienſi, ſed tantùm ſeipſos perſonaliter obligaſſe ad ſervandam illorum regulam. Benè autem potuerunt promittere non impedire tranſlationem Eccleſiæ ſuæ ad ordinem Ciſtercienſem faciendam ab illis, ad quos pertinet.

Ad tertium, quartum, & quintum reſpondetur hodie ſtandum eſſe diſpoſitioni Concilii Lugdunenſis *in d. §. Adhæc*, quo prohibetur tranſitus unius Conventus, vel Ordinis ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, licèt jura antiqua viderentur hoc permittere Diœceſano; ut in contrariis. Præterea quatenus jura antiqua non ſint correcta per *d. c. Vnicum*, ex notatis per gloſſ. *in c. Conſtitutionem, in verb. Prorogamus de regular. lib. 6.* tamen ſunt declaranda, ut non procedant ubi agitur de commutatione voluntatis, ut in caſu præſenti. Hæc enim fieri non poteſt etiam in melius ſine authoritate Eccleſiæ Romanæ, ut oſtenſum eſt ſupra in ultimo fundamento pro hac parte. Ulteriùs jura antiqua intelligi poſſunt 47
procedere in tranſlatione, ſeu aggregatione unius conventus tantùm, non autem multorum, vel omnium. Nam textus *in d. c. Inter dilectos*, expreſsè loquitur de Hoſpitalariis S. Allucii, qui hoſpitale ipſum ſuppoſuerunt Hoſpitalariis S. Sepulchri, *& c. olim il primo, de reſtitut. ſpoliat.* itidè loquitur de Fratribus Humilitatis Domus Calventiæ, qui ſe, & ſua ſubjecerunt Fratribus Militiæ Templi, *& cap. Sicut unire, de exceſſ. Prælator.* de unione Monaſterii Gradenſis facta Monaſterio de Accato. Ab unione autem, & ſuppreſſione unius Monaſterii non licèt inferre ad unionem, & ſuppreſſionem multorum, vel omnium, quia per ſuppreſſionem multorum decoloratur, ſeu deformatur tota religio, quæ per diſmembrationem ſcinditur, & enormiter læditur; & per ſuppreſſionem omnium religio ipſa ex toto extinguitur, & annihilatur: quòd inferioribus non permittitur ſine authoritate Summi Pontificis, ut probatum eſt ſupra *n. 28. & ſeqq.*

Ad ſextum, nempè *ad cap. Licèt de Regular. & cap. Virgines, 20. qu. 4.* Patet reſponſio ex dictis ſupra in primo fundamento pro hac ſententia *nu. 24. & ſeqq.* Præterea facultas 48
quam de jure communi habebant Moniales tranſeundi ad ſtrictiorem religionem licentia petita, licèt non obtenta, juxta gloſſ. *in d. c. Virgines*, & alios ſupracitatos *n. 18.* ſublata fuit per Conſtitutionem Pii V. *Decori*, ſuper clauſura Monialium: quidquid perperam ſcripſerint in contrarium Navarr. Rodrig. & Sanch. *citat. eod. num.* 18. contra quos tenet Azor. *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 13. cap. 8. qu. 1.* & ita ſæpiùs declaravit S. Congregatio tam Concilii, quàm Epiſcoporum, & Regularium, quæ etiam tranſeundi licentiam non concedit, niſi adjectis conditionibus infraſcriptis, videlicet. Dummodo Superiorum primi Monaſterii, & Monialium transferendarum accedat aſſenſus, & non antea ab eodem Monaſterio Moniales egrediantur, quàm conſtet ſecundum paratum eſſe illas recipere, & in eo capitulariter, & per ſecreta ſuffragia recipiantur; ut dotem à cæteris Monialibus præſtari ſolitam perſolvant; ipſaque tranſlatio conſanguineis, gravibuſque matronis, & his deficientibus, aliis piis, honeſtiſque perſonis concomitantibus fiat, atque ab uno ad aliud Monaſterium abſque diverticulo rheda clauſa vel ſaltem earumdem Monialium oris parte velata, & ea modeſtia, qua ſponſas Chriſti decet, recta procedatur, nullibique pernoctetur, niſi hoſpitii cauſa apud honeſtas perſonas, vel ubi Monaſteria Monialium repererint, apud eaſdem Moniales, quas Ordinarii loci accedente licentia, benevolas invenerint receptrices; ac demum omnis eis ſpes ad primum Monaſterium redeundi præſenti decreto penitus cenſeatur ablata. Et ita multoties vidi obſervatum. Aliquando etiam dictum fuit tranſlationem faciendam eſſe de conſenſu proximiorũ conſanguineorum, id eſt parentum, fratrum, & ſororum Monialium transferendarũ, ut in caſu Januẽn. die 13. Julii 1607.

Ad confirmationem reſpondet ſingulariter Innocentius III. *in c. Niſi cum pridem, §. Verum, verſ. Sed dices*; ſpiritus ubi vult ſpirat, ſupra eodem.

Ad ultimum reſpondetur Conſtitutionem Urbani IV. in 49
omnibus illis caſibus, in quibus indulget, ut Moniales tranſire poſſint ab uno ad aliud Monaſterium, fuiſſe abrogatam per poſteriorem Conſtitutionem Pii V. de clauſura Monialium; & ita ſæpiùs fuit reſolutum, & in hoc decipitur Miranda, qui contrarium tenet; unde cùm eſſet ab Epiſcopo trãſlata Monialis à ſuo ad aliud Monaſterium, & in eo propter furorem manere non poſſet, nec Monialibus parere vellet & conſanguinei petiiſſent, ut eam domi expenſis Monaſterii retinere poſſent: S. Congreg. Concilii cenſuit ſcribendum Epiſcopo non potuiſſe eum abſque Sedis Apoſtolicæ licentia illam transferre ad aliud Monaſterium ex Conſtitutione Pii V. propterea jubeat & curet eam reduci ad ſuum Monaſterium, & cæteris Monialibus parere, adhibitis etiam vinculis, ſi opus fuerit. Rurſus cùm eſſet dubitatũ an Monaſterium de Xixena ſitum in loco paludoſo, propter quem aer ſit inſalubris, & periculoſæ infirmitates Moniales invadunt, comprehenderentur in prædicta Bulla Pii V. de clauſura Monialium, adeò ut Moniales exire non poſſent ad curãdas iſtas infirmitates: Sac. Congregatio cenſuit comprehendi

huc Monaſterium in Bulla Pii V. licèt adjecerit hunc caſum dignum eſſe proviſione ſpeciali, ut quæ infirmitatibus illis propter aeris intemperiem præmuntur, poſſint de conſilio utriuſque Medici, & licentia Superioris exire; & ita San-
50 ctiſſimus annuit. Et alias cùm Monialis obtinuiſſet à Superiore regulari licentiam ab Ordinario approbatam exeundi è Monaſterio cauſa curandi morbum epidimiæ, & extra illud per ſex menſes commorandi, & lapſo ſex menſium termino, cùm longiori ad curationem opus eſſet, petiiſſet ut terminus ex diſpenſatione Apoſtolica ſibi prorogaretur. Sac. Congregatio cenſuit oratricem, ſi verè laborat morbo epidimiæ, non indigere diſpenſatione Apoſtolica, quia eſt caſus exceptus in Conſtitutione Pii V. quòd ſi infirmitas tendat ad epidimiam, ut dicitur in licentia per Superiorem Monialis conceſſa, non potuiſſe talem licentiam concedi, & eum qui conceſſit incidiſſe in excommunicatio-
51 nem. Quinimò etiam facultas Epiſcopo attributa ex decreto *cap.7.ſeſſ.25. de Regular.* fuit ſublata per eamdem Conſtitutionem, ut Gregorius XIII. declaravit. Nam cùm Generalis S. Auguſtini dubitaret an poſt Bullam Pii V. de egreſſu Monialium, liceat de Monaſterio ad Monaſterium Monialium transferre, ut in eo, ad quòd transfertur Abbatiſſæ munere fungatur: Sac. Congregatio dixit referendum Sanctiſſimo, qui cenſuit Bullam corrigere decretum Concil. *cap.7.ſeſſ.25. de Regul*, & ideò ex illo decreto non licere amplius extrahere Moniales de Monaſterio pro conſtituenda Abbatiſſa in alio, niſi obtenta ſpeciali licentia à Sede Apoſtolica.

Item ex decreto Pauli V. publicato à Sac. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium ſub die 22. Decembris 1617. ac intimato Procuratoribus Generalibus Ordinum, non poſſunt Moniales quacumque occaſione transferri de Monaſterio ad Monaſterium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ toties quoties obtinenda, neque ratione Prioratus vel alterius officii, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus: ut teſtatur Caſtellin. tunc Procurator Ordinis Prædicatorum *in tractat. de elect. cap.17.n.5.*

52 Nec prædictis adverſatur conſideratio, quòd Extravag. Pii V. non ſuſtulerit facultatem Epiſcopo tributam *in d. cap.5. ſeſſ.25. de regular.* Siquidem illa non eſt propriè tranſlatio, ſed potiùs reductio ad Monaſteria intra mœnia: & propterea Concilium non utitur verbo, *transferantur*, *ſed reducantur*. Ac prætereà in eo caſu ſubeſt ſpecialis ratio cur Bulla non correxerit Concilium, videlicet ne Sanctimoniales extra mœnia malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus ſine ulla ſæpè cuſtodia remaneant expoſitæ. Ob quam quidem publicam neceſſitatem totiùs Monaſterii ſancta Synodus non permittit ſimpliciter, ſed præcipit reductionem, ſi ita videbitur expedire, ideſt ſi vigeant memorata pericula, & reductio congruè, & tutò fieri poſſit. At verò 53
tranſitus ad ſtrictiorem regulam nulli regularium præcipitur niſi propter demerita, juxta *cap. De lapſis, 16. quæſt.6.* cum res ſit magis voti, quàm præcepti ſecundum gloſ. præalleg. *in cap. Geſta in verb. Creſcere 74. diſt.* in gloſ. 2. *in cap. pen. 32. quæſt.1.* Conceſſa igitur ob neceſſitatem non debent trahi in argumentum, niſi ob eamdem, vel majorem neceſſitatem, *cap. In argumentum de regul. jur. lib.6.* Undè meritò à Sacris Congregationibus ſæpius reſponſum fuit facultatem tranſeundi ad Monaſterium ſtrictioris ordinis fuiſſe Monialibus ademptam ex prædicta Pii V. Conſtitutione, ut diximus in reſponſione præcedenti.

In primo caſu dumtaxat Bulla Urbani IV. non corrigi- 54
tur per dictam Bullam Pii V. videlicet quando ſuperveniret inevitabilis, & periculoſa neceſſitas, ſicut exuſtionis ignis (qui caſus eſt hodie exceptus in Extravag. Pii V.) & incurſus hoſtilis, & conſimilis. Quòd intellige dummodo neceſſitas ſit extrema, & egrediantur ſaltem authoritate Epiſcopi, ſi ulteriorem dilationem res non patiatur; quid enim ſi Monaſterium aquarum inundatione mergeretur, aut irreparabilis totiùs Monaſterii ruina proxima immineret; expectandane eſſet licentia ab Urbe, an potiùs ſuccurrendum Monialibus pereuntibus? Ad hoc *c. Exiit qui ſeminat, §. Porrò de verb. ſignif. lib.6.* ibi: [Nec ipſis Fratribus jure poli in extremæ neceſſitatis articulo ad providendum ſuſtentationi naturæ via omnibus extrema neceſſitate detentis conceſſa præcluditur, cùm ab omni lege extrema neceſſitas ſit exempta.] Sed extra hunc caſum translatio Monialium ab uno ad aliud Monaſterium fieri non poteſt niſi authoritate Apoſtolica. Unde magnoperè cavendum eſt à doctrina quorumdam modernorum Theologorum, qui ſcripſerunt Moniales exire poſſe à Monaſterio non ſolùm in tribus caſibus magni incendii, epidimiæ, & lepræ, juxta Bullam Pii V. ſed etiam dum imminet probabile periculum gravis, ac diuturni morbi, in quos Bonac. *in tract. de legib. diſp.1. quæſt.1. punct.1. num.29.* & alii noviſſimè apud Dianam *reſol. moral. lib.1. tractat.15 reſol.* 13. Qui ampliùs affirmat non obſtare declarationem Sac. Congregationis ab eo relatam, quia de illa non conſtat authenticè; quòd advertendum duximus propter periculum cenſurarum, licèt quòd pertinet ad rem præſentem, hæc indagatio ferè inutilis videatur, quia Moniales de quibus agitur, in ſuo tranſitu non egrediuntur clauſuram, quin potiùs ad eam reducuntur, ſed tantummodo in eodem Monaſterio mutant primævum inſtitutum, habitum, & invocationem, ſeu titulum contra legem fundationis: quòd credimus fieri non poſſe ſine authoritate Romani Pontificis ex ſupradictis.

DE STATU MONACHORUM.

Innocentius III. V. Plebano S. Gavinii.

CAPUT V.

QUòd Dei timorem præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur evidenter, cùm opera, quæ facis, teſtimonium perhibeant veritati. Sanè quondam deſiderans ad frugem melioris vitæ tranſire, officium Plebani reſignans, coram fratribus ſancti Victoris Bononieñ. promiſſionem de tua converſione feciſti, neque profeſſionem ſolemnem emittens, neque habitum religionis aſſumens: ſed Parochiani plebis ejuſdem attendentes, te laudabiliter præfuiſſe, à Florentino Epiſcopo impetraverunt, ut miniſtrares ibidem, hoc etiam P. Presbyter Cardinalis tunc Apoſtolicæ ſedis legatus proponitur annuiſſe, quòd jam dicti Parochiani à nobis ratum haberi, ſuppliciter poſtularunt; præſertim cùm de licentia Prioris ſancti Victoris noſcaris hactenus id feciſſe. Licèt autem in Lateraneñ. Concilio de Monachis caveatur, ne ſinguli per villas & oppida, per quaſcumque parochiales ponantur Eccleſias, & cætera: quia tamen iſtud de Canonicis regularibus ſpecialiter non cavetur, qui etſi à ſanctorum Monachorum conſortio non putentur ſejuncti, regulæ tamen inſerviunt laxiori; & per antiquos Canones etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum Parochialium regimen in Presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium (quod privilegiatum eſt) exercere: ſic annuendum duximus poſtulatis, ut exercens Plebani officium (ſi commodè fieri poterit) unum Canonicum regularem tecum habeas ad cautelam: cujus in his quæ Dei ſunt & regularis obſervantiæ, tam conſortio, quàm ſolatio perfruaris.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Canonicus Regularis poteſt præfici Parochiali etiam ſæculari cum ſocio ſui Ordinis, ſi commodè fieri poſſit.*
2 *Cauſa per effectum cognoſcitur & demonſtratur, & per exteriora de interioribus indicatur.*
3 *Scire propriè quid ſit.*
4 *Scire aliquid per cauſas intrinſecas rei eſt perfectius ſcire, quàm per cauſas extrinſecas.*
5 *Canonici Regulares, & Monachi æquiparantur.*
6 *Monachi in quibus differant à Canonicis Regularibus, & num.ſeqq.*
7 *Monachus parochiali Eccleſiæ præfectus, an & quando teneatur ſecum habere ſocium ſui Ordinis.*
8 *Canonici Regulares quando, & à quibus inſtituti, & num.ſeqq.*
9 *Canonicorum Regularium Religio in proceſſionibus, & aliis actibus publicis præcedit omnes alias Religiones.*
10 *Præpoſiti Canonicorum Regularium an infra annum ad Sacerdotium promoveri debeant ſicut Priores Conventuales ex Conſtitutione Clementis V.*
Monachorum appellatione an veniant Canonici Regulares, ibidem, & num.ſeq.
11 *Argumentum à ſimili, vel ab identitate rationis non habet locum in his, quæ exorbitant à iure communi.*
12 *Monachi de iure communi an poſſint aſſumi ad regimen Parochialium Eccleſiarum ſine diſpenſatione.*
13 *Canonici Regulares hodie an poſſint præfici Parochialibus Eccleſiis ſæcularibus, & num.ſeqq.*
14 *Vicarius perpetuus ſæcularis deputari poteſt ab Epiſcopo in Parochialibus unitis etiam Monaſteriis Canonicorum Regularium ex Concilio Tridentino, & num.ſeqq.*
15 *Regulares ad alios ordines tranſlati etiamſi Canonici Regulares ſint ex Concilio Tridentino prohibentur inſtitui in Parochialibus Eccleſiis.*
16 *Canonici Regulares etiam ad tempus prohibentur aſſumi ad curam animarum ex decreto Gregorii XIII.*
17 *Regulares quorumcumque ordinum præfici non poſſunt curæ animarum perſonarum ſæcularium ſine diſpenſatione Apoſtolica, quæ non conceditur niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ.*
18 *Item obtinere non poſſunt præbendas in Collegiata Canonicorum ſæcularium, nec beneficia ſimplicia ſæcularia etiam ex diſpenſatione Epiſcopi.*
19 *Canonici Regulares de iure communi ſunt incapaces beneficiorum ſimplicium ſæcularium.*
20 *Commendatarius Prioratus Canonicorum Regularium, cui animarum cura perſonarum ſæcularium incumbit, an teneatur in d. Prioratu reſidere, & curam animarum per ſeipſum exercere, & num.ſeq. uſque in fin.*
21 *Vicarii amovibilis deputatio arguit curam eſſe penes deputantem, ſi deputans ſit ſæcularis, ſecus ſi regularis.*
22 *Priores non ſunt intitulati, ſed obedientiarii, ideòque non ſunt Curati, nec ſponſi Eccleſiæ.*
Prioratus Canonicorum regularium ſunt in duplici differentia.

1 Q*Vod Dei timorem*. Canonicus Regularis poteſt præfici
Eccleſiæ Parochiali etiam ſæculari, ſed debet ſocium
ſui ordinis ſecum habere, ſi commodè fieri poſſit. Hoc dicit
ſecundùm omnes. Et poteſt dividi in tres partes. In
prima exordium. In ſecunda facti narratio, & ſupplicatio.
In tertia ſupplicationis admiſſio cum duplici motivo. Secunda
ibi, *Sanè*, Tertia, ibi, *Licèt*.
2 Nota primò ex principio litteræ cauſam per effectum declarari,
& demonſtrari, & ſic per exteriora de interioribus
judicari. Ad idem *cap. Ex ſtudiis de præſumpt.* Clem. *Exivi*,
§.Cupientes, verſ.Cum enim, & ibi Card. *in 2.notab.num.*10. *de
verb.ſignificat.l.Lex quæ, C.de adminiſtr. tutor.* Unde *Matth.
7. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos, c. 2. de Regula iur.* Et
Hieronym. inquit relatus hic à Jo.And.*n.*2. Ex pomorum
dulcedine generoſi ſeminis arbor agnoſcitur. Adde Bald. *in
c.Dudum il ſecondo num.*31. *ſupra de elect.* ubi ait ab effectu
eſſe locum demonſtrativum, & ſufficere ad intelligentiam

rei intelligere effectum, licèt quis neſciat diffinire, quod pertinet
ad ſolùm ſapientem, & intelligentem medullam, &
apicem rationis, allegat. not. *in l.Stipulatio iſta, §.Ibi quoque,
ff.de verbor.obligat.* Propriè tamen ſcire ſecundum Philoſo- 3
phum, eſt rem per cauſam cognoſcere propter quam res eſt,
& non contingit aliter ſe habere. Eſt textus ſecundum
Bart. & Bald. *in l.Pupillus, ff. de acquirend.hæredit.& in cap.
Occidit 23. quæſt* 8. Secundum Jo. Monach. *in proœm.Sexti*, 4
Et ſcire aliquid per cauſas intrinſecas rei eſt perfectius ſcire,
quàm per cauſas extrinſecas, ut per D.Thom. *in 1.ſent.diſt.
45.art.3.ad 5.*
Secundò nota in verſ. *Licèt autem*, Canonicos Regula- 5
res non putari ſejunctos à Monachorum conſortio: In multis
enim æquiparantur, *c.Præſens Clericus* 20. *qu.*3. ubi pariter
expectant mercedem, *c.Non magnoperè, & c.Super ſpecula,
Ne Cler.vel Monach.* ubi pariter prohibentur audire leges
vel Phyſicam, *cap.Ex parte de poſtuland.* ubi pariter prohibentur
poſtulare, niſi pro utilitate Eccleſiæ, vel ſui Monaſterii,
cap.in ſingulis infra eodem, ubi pariter celebrant Capitulum
Provinciale. Et generaliter conveniunt in ſubſtantialibus
Regulæ, ſcilicet obedientia, *cap. Cum in Eccleſiis, de
maior.& obed.* abdicatione proprii, ſupra *in c.prox. & caſtitate,
c.unic.de voto lib.*6. Item in communi menſa, & dormitorio,
c.Quoniam, de vita, & honeſt. Cleric. Signorol. de Homod.
*conſ.*148. *In exceptione, in princip.* adeò ut propterea Hoſtienſ.
*infra in cap.prox.nu.*2. *& 7.* & poſt eum Card. *hic in 1.
q.n.*10. dicant Canonicos Regulares, & Monachos in omnibus
æquiparari, niſi in exceptis. Differunt autem in pluribus, 6
& in hac Decretali habes tres differentias. Prima eſt generalis;
quia Canonici Regulares regulæ inſerviunt laxiori.
Secunda eſt ſpecialis, quæ ex præcedenti deducitur: Nam
Monachi præfici non poſſunt Parochialibus Eccleſiis ſæcularibus
propter prohibitionem Concilii Lateranenſis ſecundùm
unum intellectum, Canonici Regulares ſecus, quia
cùm inſerviant laxiori regulæ in prædicta prohibitione non
includuntur, ut hic dicitur in verſ. *Quia tamen*. Sed de hoc
dicam plenius *in ſeq. quæſt.*
Tertia eſt quam ponit hic gloſſ. magna *in verb. Regimen*, 7
quia Monachus Parochiali Eccleſiæ præfectus, tenetur habere
ſocios ſecum ſui ordinis, ut *in c. Monachi, ſupra eodem,
& in c.fin.de Capell.Monach.* Sed Canonici Regulares ad hoc
non tenentur, niſi commodè poſſint, ut hic dicitur. In hoc
tamen gloſſ. in Clementin. 1. §. *Ad hæc, in verb. Ad clauſtrum
hoc titul.* dicit jura quæ tractant de Monachis ne ſoli
maneant in Capellis, de clauſtralibus intelligi, ut patet ibi,
& in dict.cap.fin.de Capell.Monachor. Si ergo Monachus eſt
perpetuò inſtitutus ad curam populi, & ſic nihil habet commune
cum Monaſterio *cap.Ne pro cuiuslibet*, 16.*qu.*1. ſocium
non tenet, & ſubdit ita ſervari de facto, nec rationem occurrere,
quare Abbas talem Monachum ſuo clauſtrali Monacho
ſociare debeat. Sed obedientiarius qui clauſtralis eſt,
& ſolo nutu Abbatis revocatur ad clauſtrum non debet eſſe
ſolus, ut cum ſocio aliqualem ſtabilitatem clauſtri ſervet. Et
idem dicit de Regulari Canonico. Quam gloſſæ diſtinctionem
ſequuntur ibi Joan. Andr. *num.*17. Cardin. *num.*1. *in 4.
oppoſit.* Anchar. *num.*32. *quæſt.*26. & Abbas *ſupra, in c.Mona- 8
chi, num.*3. & ibi dixi *in 3. notab.* Quarta differentia eſt, quia
Monachi fundatores, & inſtitutores habent Benedictum, &
Baſilium, quorum Regulam profitentur, ut *in c.Pernicioſam
18.quæſt.*2. Cardin. *hic num.4.in 7. notab.* Sed Canonici Regulares
fuerunt ab initio naſcentis Eccleſiæ, ut patet ex Conſtitutione
Benedicti XII. quæ incipit, *Ad Decorem Eccleſiæ*,
edita idibus Maii Pontificatus anno quinto, in Bullar. *tom.*1.
*pag.*196. ubi legitur Religionem Canonicorum Regularium
Ordinis Sancti Auguſtini à Chriſti Religioſis diſcipulis in
primitiva Eccleſia ſacris inſtitutionibus ſtabilitam. Eos
enim Alexandriæ Sanctus Marcus inſtituit, ut per Colleg.
Paduan. *conſ.*2. quod habetur poſt Conſil. Cardin. Zabarell.
*num.*13.14. *& 15. & ſeq.* Et Caccialup. *conſil.*4. poſt Conſi-
lium ejuſdem Cardinalis *num.5.& ſeq.* Et propterea in pro- 9
ceſſionibus, & aliis publicis actibus hæc Religio præcedit
omnes alias Religiones, & primum locum obtinet
immediatè poſt Clerum ſæcularem, ut declaravit Pius
V. in Conſtitutione *cum ex Ordinum* 1570. 10. Calend.
Januarii in Bullar. *tom.*2. *pagina* 324. In hæc verba 1
*Vniverſi Canonici Regulares Ordinis S. Auguſtini Congregationis
Lateranenſis, qui ab Apoſtolis originem traxerunt,
quique ab eodem S. Auguſtino eorum Reformatore, iterum
per reformationis viam mundo geniti, meritò præten-*

dere poſſunt ſe omnes alias perſonas Eccleſiaſticas tam ſeculares, quàm Regulares in proceſſionibus, & aliis actibus publicis præcedere debere. Cùm tamen non liceat membra à Capite ſeparare, &c. Canonicus prædictos ſtatim ipſum Clerum ſecularem non exemptum ſubſequi, dum ipſi ſubſequendo præcedunt, dum verò præcedendo præcedunt, illum, immediatè ſequi debere declaramus. Et eodem modo cum controverſia ſuper præcedentia inter prædictos Canonicos, & Congregationem Caſſinenſem diu ventilata fuiſſet, & in Concilio Tridentino renovata; Cùmque tres Cardinales à Pio IV. deputati retuliſſent ſe comperiſſe ex pluribus litteris Apoſtolicis, diverſiſque aliis documentis, ratiooibus, & probationibus ipſos Canonicos fuiſſe, & eſſe de illis Clericis à Sancto Auguſtino, quinimmò à Sanctis Apoſtolis inſtitutis, idem Pius V. ipſis Canonicis præcedentiam adjudicavit in Conſtitutiooe Sedis Apoſtolicæ, 18. Febr. 1564. in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 106. licèt Caccialupus *d. conſ.* 4. *num.* 2. dicit eos fuiſſe inſtitutos tempore Beati Auguſtini, & ortum habuiſſe à Nazaræis, quibus committebantur Sancta Sanctorum, allegans Joan. de Deo in ſuo opuſculo de diſpenſat. & addens ſub dubio aliquos ab eo relatos *num.* 39. tenere originem duxiſſe à Ruffo, ſeu Ivone apud Francos tempore Ludovici Imperatoris, & in Italia prope Mediolanum ex præcepto Alexandri, *& num.* 50. appellatam fuiſſe Congregationem Friſonariam, ſeu Friſonem, & pleniùs *in fin. conſ. num.* 59. ubi de multiplici eorum origioe.

10 Regulariter tamen, ut prædiximus, Monachi, & Canonici Regulares eodem jure cenſentur. Unde quamvis Feder. de Sen. *conſ.* 25. *Caſus talis eſt*. Quidam fuit promotus; cooſuluerit Conſtitutionem Clementis V. io Clement. 1. §. *Cæterum de ſtat. Monach.* qua ſtatuitur ut Priores Conventuales infra annum ad Sacerdotium promoveri debeant, non habere locum in Præpoſitis Canonicorum Regularium, cùm de ipſis non loquatur, ſed de Monachis, Et pro hac parte plurimum ſtringat hæc decretalis, ubi ponderatur idcircò Canonicos Regulares non comprehendi in prohibitione Concilii Lateranenſis qoia in illa de Canonicis Regularibus, qui regulæ inſerviunt laxiori, ſpecialiter non cavetur; tamen ejus conſilium refellit Petrus de Tuderto, cojus dictom habetur inſertum poſt idem conſilium Federici, eo quòd licèt Conſtitutio illa loquatur de Monachis; tamen idem intelligendom in Canonicis Regularibus, cùm idem jus regulariter ſit in utriſque, & allegat textus hic, *& c. Dictum* 81. *diſt.* Nec obſtat ſecundum eum, quòd Conſtitutio, quæ loquitur de aliquo Ordine Mendicantium, non porrigatur ad alium ordinem, in quo non ſit eadem ratio, ut notatur *in c. Conſtitutionem, de Regular. lib.* 6. Quia illud intelligitur quando expreſsè de aliquo ordine loquitur, cujus appellatione alii ordines noo veniunt; Secus ubi generaliter loquitur de Monachis, quia tunc omnes veniunt etiam Canonici Regulares, cùm ipſorum Monachorum appellatione prædicti Canonici contineantur, ut in juribus prææallegatis. Et ejuſdem opinionis fuit Lap. Abb. ad conſultationem Feder. *in* 8. *reſp.* data Federico in conſilio ejuſdem Federici 88. Verùm hæc reſponſio Petri de Tuderto non placuit Federico, quia dicta Conſtitutio ſolùm habet locum in Monachis oigris; unde ibi dicit, ordinis, ſeu religionis hujuſmodi. Et quamvis jura generaliter loquentia de Monachis ut religioſis habeant locum in Canonicis Regularibus, tamen jura generaliter prodita circa Monachos nigros in Canonicis Regularibus locum non habent: & argumentum à ſimili, vel ab identitate rationis non habet locum in his, quæ
11 exorbitant à jure communi. Ad hoc gloſſ. notab. *in d. cap. Conſtitutionem, in verb. Prorogamus de Regul. lib.* 6. gloſſ. *in c. Quæ à iure de reg. iur. eod. lib.* & Bart. in Extravag. *Qui ſint rebelles*, §. *Tranſit num.* 3. Et in hoc tandem reſidet Feder. cujus conſilio etiam ſe ſubſcripſit Jo. Andr.

12 Tertiò nota ex illis verbis, *Et per antiquos Canones etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum Parochialium regimen in Presbyteros ordinari.* Monachos de jure communi aſſumi poſſe ad regimen parochialium Eccleſiarum. Et ſigna caſom in quo poſſunt aſſumi, ſcilicet propter officium prædicandi, quod in molris eſt privilegiatum, & ſpecialiter in hoc, ſecundùm Hoſt. *hic, num.* 8. *Et in ſumm. hoc tit.* §. *Vtrum populum*, qui allegat *ad hoc cap.* 1. *&* 2. 58. *diſt. & c. Quorumdam* 74. *diſt.* Item tenent Jo. Andr. & Paul. in Clem. 1. *in gloſ. in verb. Sæculare de elect.* Cæterùm in hoc maxima eſt inter Doctores varietas opinionum, quas recenſet Anton. de Butr. *in cap. Monachi, num.* 16. *ſupra eod.* & Rota *deciſ.* 262. incipien. *In religioſo, alias* 5. *de iur. patr. in novis*, videtur reſidere in hac ſententia ut in Monacho aſſumendo ad curam animarum hodie ſicut olim neceſſaria ſit diſpenſatio, & fortè Papalis propter celebre Concilium Lateranenſe *in d. c. Monachi*, contra quòd Epiſcopi diſpenſare non poſſunt. Communiter tamen tenetur Monachum de jure ex cauſa utilitatis de Abbatis conſenſu ab Epiſcopo promoveri poſſe ad parochialem Eccleſiam ſine diſpenſatione, dummodo cum eo habitet alios ſaltem Monachus, ot hìc per gloſ. *in verb. Regimen*, Hoſt. *n.* 8. poſt Hug. Bertrand. & Goffred. quos citat Jo. Aodr. *n.* 14. Henrich. Boich. *num.* 15. Butr. *n.* 11. Card. *num.* 11. *quæſt.* 2. Anchar. *num.* 6. *&* 11. Jo. de Anan. *num.* 6. 8. *&* 9. Feder. de Sen. *conſ.* 136. *Factum tale eſt per tot.* Roch. de Corte *de iurepatr. in verb. Honorificum quæſt.* 4. *num.* 8. Lambert. *eod. tract. lib.* 2. *part.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 19. *à num.* 13. & de communi opinione teſtatur Abb. *hic num.* 7. Quod tamen intellige ſi parochiales ſint à Monaſterio diſtinctæ; ſecus ſi cura incumbat ipſi Monaſterio, quia tunc Monachus nullo modo præfici poteſt curæ animarum perſonarum ſæcularium, ſed cura ipſa exerceri debet per Presbyterum ſæcularem, ut eſt text. *in cap.* 1. & ibi ſcripſi pleniſſimè, *infr. de Capell. Monachor.* Verùm an hæc procedant poſt Concilium Tridentinum dicam in proxima quæſtione.

QUÆRO, Ao hodie ſit locus diſpoſitioni hujus Decretalis, adeò ut Canonici Regulares præfici poſſint parochialibus Eccleſiis etiam ſæcularibus cum ſocio ſui ordinis, ſi commodè fieri poſſit. 13

Congregatio Lateranenſis Canonicorum Regularium 14
propoſuit olim S. Congregationi Concilii ſe in civitate Cremonæ habere Monaſterium S. Petri de Pado, cui unitæ ſunt plures parochiales, ex quarum fructibus alitur magna familia tam Sacerdotum, quàm Clericorum juvenum, qui velut in ſeminario quodam bonas litteras edocentur. Inſuper novam à fundamentis ædificat Eccleſiam magno ſumptu. Solvit etiam perplures taxas ſibi à Congregatione impoſitas, quarum ſumma excedit ducatorum mille. His non obſtantibus Cardinalis Borromæus in viſitatione d. Civitatis decrevit Vicariom perpetuum in una dictarum Eccleſiarum pro ſæculari Presbytero, amoto Parocho regulari, quod tendit in maximum Monaſterii damnum, quando longè minori expenſa vivunt regulares in dictis parochialibus. Unde non poterunt poſteà, ſi Vicarii ſæculares erunt, tot onera perferre. Et propterea S. Congregationem adierunt pro remedio dicentes de jure communi licere obtinere beneficia ſæcularia Curata Canonicis Regularibus abſque diſpenſatione Papæ, vel Epiſcopi, nec licere Epiſcopo amovere eorum Vicarios Regulares ab ipſis in dictis parochialibus deputatos, quæ eis ſunt pleno jure etiam quoad
ſpiritualia ſubjectæ. Die 27. Octobris 1575. Congregatio 15
publica cenſuit dicendum partibus ut informent Sacram Congregationem, ut videatur de jure: quia jure veteri Canonici Regulares ſunt capaces parochialium ſæcularium, *c. Quod Dei timorem*, & ibi gloſ. *in ver. Regimen de ſtatu Monach.* Et Concilium non prohibuit quin Canonici Regulares poſſint uti hoc jure veteri, & habere parochiales, niſi quando tranſlati, *c.* 11. *ſeſſ.* 14. Sed videtur obſtare *cap.* 7. *ſeſſ.* 7. quando agitur de unitis, quia vult provideri curæ earum per Vicarios ab Epiſcopo deputandos. Et ita Congregatio intellexerat tempore Pii V. Item Pius V. *in Bulla* 47. indulſerat omnibus regularibus nominationem Vicarii perpetui cum approbatione Epiſcopi; & Mendicantibus, & Canonicis Regularibus indulſit ut in unitis poſſent nominare ex ſe ipſis non Vicarios perpetuos, ſed amovibiles; & Regulares Monachi idem poſſunt: ſed nominant unum ex iis Vicarium amovibilem approbatum priùs ab Epiſcopo cum aliis quatuor Monachis. Sed Bulla Pii V. redacta eſt ad terminos Concilii; unde ſi jure non poſſunt, agendum cum Sanctiſſimo pro gratia, exemplo Pii V. Deinde eadem Congregatio generalis cenſuit referendom Sanctiſſimo Canonicos Regulares jure veteri eſſe capaces Eccleſiarum parochialium, *d. cap. Quod Dei timorem*, & à Concilio id non caveri, niſi quando tranſlati, *d. c.* 11. *ſeſſ.* 14. Tamen obſtare, quod in unitis quando eriguntur Vicariæ perpetuæ eſt in arbitrio Epiſcopi apponere eos, vel alios. Item Pius V. indulſit, ut poſſent Canonici Regulares, & Mendicantes nominare unum ex ſuis, qui prævio examine eſſet Vicarius amovibilis nutu Superiorum. Sed hæc Bulla Pii V. redacta eſt ad terminos Concilii: tamen pro eis facit jus vetus.

Die

Die 2. Decembris 1575. Sanctitas ſua audita relatione; viſa eſt ſentire Concilium *cap. 7. ſeſſ. 7.* non ita clarè dare arbitrium Ordinario ponendi quos velit Vicarios perpetuos, etiam ad excluſionem regularium, qui aliàs idonei eſſent. Tamen poſteà inclinabat in ſententiam illam, ut Ordinarius haberet & hoc arbitrium, ut aliàs Congregatio ſenſerat. Et licèt Bulla Pii V. aliud ſtatuerit; tamen quia eſt redacta ad terminos Concilii videbatur perſiſtere in iſta reductione. Nihilominus cùm audiſſet regulares perpeti multa damna ex impenſis faciendis in ſæcularibus Vicariis, mandavit ut ſi Monaſterium non erat valdè pingue, ſcriberentur litteræ ad Cardinalem S. Praxedis, viſum eſſe Sanctiſſimo, ut ſi ex regularibus inveniatur aliquis idoneus ad hanc curam exercendam, eum aſſumat potius, quàm ſæcularem, & Vicarium amovibilem conſtituat arbitrio Superiorum ſuorum. Id tamen non per viam Conſtitutionis generalis, ſed per ſpecialem proviſionem in hoc caſu,
16 & per privatas litteras. Poſteà verò generaliter fuit quæſitum, an Canonici Regulares de licentia ſui Generalis poſſint aſſumere curam animarum tam ad tempus, quàm perpetuò. Die 8. Julii 1581. Sanctiſſimus D. N. Gregorius XIII. noluit licere iſtis regularibus etiam de licentia ſui Generalis abſque permiſſu Summi Pontificis aſſumere curam etiam ad tempus, multòque minus beneficium Curatum in titulum; ita reperi adnotatum in libris publicis S. Congregationis *cap. 18. ſeſſ. 24. pag. 99.* Et ſubinde cum Canonici Regulares Lateranenſes peterent, ut ſibi liceret cum licentia ſui Generalis obtinere beneficia curata in titulum, vel ad tempus, & res à Congregatione delata eſſet ad Sanctiſſimum, Sanctitas ſua abnuit.

17 Ex his patet Canonicos Regulares hac decretali non obſtante hodie aſſumi non poſſe ad regimen Parochialium Eccleſiarum abſque diſpenſatione Romani Pontificis.

Unde infertur primò, ut multò minus aſſumi poſſint ad curam animarum perſonarum ſæcularium regulares aliorum ordinum: nam in Canonicis Regularibus ex multorum ſententia ſpeciale erat, ut poſſent præfici Parochialibus ſæcularibus, quia regulæ inſerviunt laxiori: & propterea non comprehendebantur in prohibitione Concilii Lateranenſis, ut hic deciditur. Quare ſi Canonicis Regularibus non licèt ampliùs obtinere Parochiales in titulum, vel ad tempus propter Decretum Gregorii XIII. longè minus id licebit aliis regularibus ſtrictiorum ordinum. Hinc cum fuerit quæſitum, An regularis poſſit præfici curæ animarum ab Epiſcopo ſine diſpenſatione Apoſtolica: Sac. Congregatio Concilii cenſuit non poſſe, niſi accedente diſpenſatione, quæ non videtur concedenda, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ. Et aliàs conſulta, an Eccleſiæ Parochiali ex neceſſitate, nempè ob penuriam Sacerdotum, regularis perpetuò poſſit præfici: reſpondit permitti poſſe; itaut deducto victu, quod reliquum fuerit redditrum in utilitatem Eccleſiæ, & pauperum convertatur. Ob id autem neceſſariam eſſe hodie diſpenſationem contra opinionem antiquorum Doctorum, quod ita de ſtylo ſervari conſuevit. Quod ſi magis placuerit Sanctiſſimo poſſe quod petitur ad tempus concedi, quoad ſcilicet Epiſcopus providerit de Clerico ſæculari: nihil tamen concedendum, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ.

18 Infertur ſecundò, ut regulares multò minus obtinere poſſint beneficia ſæcularia non curata, puta Canonicatum in Collegiata Eccleſia ſæculari, aut beneficium ſimplex: Id enim etiam jure veteri prohibitum erat, ut eſt expreſſum *in cap. Super eo, de Regular.* ibi, *nec ampliùs in Eccleſiis ſæcularibus debent aſſumi, ne contra votum, quod Domino fecerunt, venire probentur, & in cap. Placuit* 16. *qu.* 1. ibi, *nec ad Eccleſias ſæculares tranſire*. Et de præbenda in Eccleſia Collegiata Canonicorum ſæcularium tenent Hoſtien. *in ſumma hoc tit. §. Verum populum*, Joan. Calder. hic, & poſt eum Cardin. *in 3. quæſt. num. 14. verſ. Si autem aſſumitur ad Canoniam*, quia homines diſparis profeſſionis non debent ſimul in eiſdem Eccleſiis ſociari, *cap. In nova* 16. *qu.* 7. Ad hoc Clement. 1. *de elect.* Neque obſtat *c. Quorundam 74. diſt.* quia Eccleſia Siracuſana, ad quam tranſivit, ibi Monachus, erat etiam Monachorum, ut ibi notatur. Neque hoc caſu valet Epiſcopi diſpenſatio ſecundùm Cardinalem. Et de Eccleſia non Collegiata, ſeu beneficio ſimplici tradit Federic. de Sen. *conſ.* 136. *Factum tale eſt ſub num. 3. verſ. Sed fortius obſtat*, Joan. Calder. & Cardin. *ubi ſuprà*. Et ita ſecundùm Cardinalem intelliguntur textus *in cap. Si cupis, & cap. Alia cum duobus ſeqq.* 16. *qu.* 1. & probatur *in d. c. Super eo, de Regular.* & in Clem. 1. ibi, *Clericis ſæcularibus*, ſecundùm Joan. Andr. & Paul. *de ſupplen. neglig. Prælator.* & in hac Decretali à contrario ſenſu. Ceſſat enim in his beneficiis ratio curæ animarum, propterquam regulares jure veteri poterant ad Eccleſias ſæculares aſſumi, ſecundùm Card. Item promotus ad ſimplex remanet Monachus clauſtralis; & ſic alteratur ſtatus beneficii, quod fieri non debet, *cap. 1. §. Ad hoc cum ſua gloſſa ſuprà eod.* ut per Federic. de Sen. *dict. conſ.*
136. *ad finem*. Et ita etiam in Canonico Regulari aliàs reſ- 19
pondit Gregor. XIII. nam cùm dubitaretur, an Canonicus Regularis eſſet capax beneficii ſimplicis: Sac. Congregatio dixit videri incapacem, quia *cap. Quod Dei timorem*, loquitur de Parochiali, agendum tamen cum Sanctiſſimo. Die 23. Julii 1578. Sanctitas Sua dixit, licèt Tridentinum Concilium non prohibuiſſet regulares obtinere ſæculare beneficium, & Concilium Lateranenſe ſub Leone ad concordata tantùm reſtringeretur; tamen jus commune obſtare, quod nonniſi in Parochialibus diſpenſat, *d. c. Quod Dei timorem*. Hic autem agitur de ſimplici.

Ex facto quæſitum eſt, An Clemens obtinens in Com- 20
mendam Prioratum S. Joannis Ordinis S. Auguſtini Canonicorum Regularium Aquen. diœceſis, cui animarum cura perſonarum ſæcularium incumbit, teneatur in dicto Prioratu reſidere, & curam animarum per ſeipſum exercere.

Jam S. Congregatio Concilii declaravit Commendatarios non teneri reſidere, ſi animarum cura Sacramentalis ſoli Conventui incumbat, non autem perſonæ Commendatarii: quam declarationem ad ſe relatam approbavit Gregor. XIII. ut ſcripſi latè *in cap. 1. infrà, de Capell. Monachor.* In Commendis autem Ordinis S. Baſilii, vel S. Benedicti cura indiſtinctè dicitur incumbere Monaſteriis, quia Monachi in eis degentes in Congregatione prohibentur curam populi exercere, ut eſt textus *in d. c. 1.* & ibi notant Butr. Abb. & communiter Doctores. Valet enim argumentum, Monachi ſunt incapaces curæ: ergo cura ipſis non incumbit, ſed Conventui, ut hoc notat Abb. *num.* 5. Mandoſ. *conſ. 20. num. 9.* Rota *in recent. deciſ. 153. num. 2. in fin. par. 2.* Atque ita cùm cura animarum ante Commendam non incumberet Abbati titulari, nec poſteà dicenda eſt incumbere Commendatario, qui in locum Abbatis eſt ſubrogatus, cùm Commenda non mutet ſtatum beneficii, Gemin. *conſil. 8. num. 8. verſ. Quia non eſt neceſſe*, Sarnen. *in reg. de infirm. qu.* 13. & ſæpiùs decidit Rota. Ideòque in Commendis dictorum Ordinum multoties reſpondit Sac. Congreg. Commendatarios non teneri reſidere, ſed curam eſſe per Presbyteros ſæculares exercendam.

Verùm hoc argumentum non procedit in Canonicis Regularibus, cujus ordinis eſt Prioratus, de quo agitur, quia ipſi de jure præfici poſſunt Eccleſiis Parochialibus, ut eſt caſus in hoc cap. ubi decretum Lateran. Concilii, quo Monachi prohibentur præfici Parochialibus Eccleſiis declaratur non habere locum in Canonicis Regularibus, qui quamvis à Sanctorum Monachorum conſortio non penitus ſint ſejuncti, regulæ tamen inſerviunt laxiori. Unde hoc caſu opus eſt, ut Commendatarius probet curam eſſe penes Conventum ex aliquo alio capite: nam cùm non adſit in Canonicis Regularibus incapacitas, quæ arguat curam eſſe penes Conventum, non penes ipſos; probatio ex hoc capite non relevat, cùm non concludat perneceſſe, *cap. In præſentia*, & ibi Dec. *in 13. notab. ſup. de probat.* Rota *deciſ. 160. num. 8. & deciſ. 226. num. 2. part. 1. recent.* Gregor. XV. *deciſ. 162. num. 9.*

Quamobrem Commendatarius ad probandum anima- 21
rum curam ante Commendam non incubuiſſe Priori, & Canonicis, ſed Conventui, adducit privilegium Sixti IV. & Julii II. quibus indulgetur, ut Congregatio Canonicorum Lateranenſium, ſeu illius Canonici per ſe, aut per Presbyteros ſæculares, vel regulares ad ipſorum nutus deputandos, & amovibiles animarum curam Parochianorum Eccleſiarum Parochialium hujuſmodi exercere poſſint, & valeant. Ex hoc autem quod Prior poſſit curam per alium exercere, rectè infertur ut Prior non ſit Curatus, ut in terminis de Priore regulare tradit Cardin. in Clem. *Ne in agro, §. Cæterùm, in ſecunda oppoſit.* poſt Paul. ibi, *de ſtatu Monach.* per textum *in cap. Super eo, de preben. lib. 6.*

Et quamvis aliàs deputatio Vicarii amovibilis arguat curam

tam eſſe penes deputantem, ut jam cenſuit S.Congregatio, & eſt *deciſ.*Biſignetti 21.*num.*2. *de praben.* tamen hoc procedit in Presbyteris ſæcularibus, non autem in regularibus. Deputatio enim Vicarii amovibilis potius arguit curam eſſe penes Eccleſiam, & Conventum, ut per Cardin. *loc. cit.* & ſatis conſtat ex decreto Tridentini Concilii *c.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regular.*

22 Deindè hoc probat Commendatarius, quia Priores olim non erant perpetui, neque intitulati in hujuſmodi Prioratibus, ſed potius obedientiarii, & clauſtrales juxta dictam Clemen. *Ne in agro*: ergo non erant Curati, aut ſponſi Eccleſiæ; etenim ad hoc requiritur, ut ſint perpetui, ut notat gloſſ. in Clem. *Dudum*, §. *Statuimus*, *in verb. Impendant*, *de ſepultur.* & ibi Cardin. *in* §. *Ac deinde num.* 9. Vitalin. *in* §. *Verum num.*3. Mandoſ. *in reg.*20. *qu.*2. *num.*4. & alii relati à Gonzal. *ad regulam de menſibus in gloſſ.*6. *num.*40. 36.42.93. *&* 97.

23 Unde cùm cura penes illorum perſonas non eſſet, neque penes Vicarios amovibiles; neceſſario ſequitur ut eſſet penes Eccleſiam, vel Conventum, quo caſu intrat declaratio S. Congregationi relata ſuperius, ut Commendatarius reſidere non teneatur, cùm cura perſonæ ipſius non incumbat.

Cæterùm adhuc ſupereſt difficultas, quia in dicta Religione Prioratus ſunt in duplici differentia; quidam ſunt Conventuales, & in his cura poteſt etiam per alios exerceri, juxta indultum Sixti IV. & Julii II. & locum habent omnia ſupradicta.

Quidam verò ſunt Prioratus nuncupati, & hi conferuntur in titulum Canonicis Regularibus, qui tenentur reſidere, & curam per ſeipſos exercere ad præſcriptum hujus decretalis. Orator autem nondum docuit ſuum Prioratum eſſe Conventualem, niſi ex conjectura, quod centum ab hinc annis illius Prior acceſſit ad Capitulum generale. Sed ubi concludenter probaſſet hanc Conventualitatem, poſſet reſponderi, eum non teneri in Prioratu reſidere, quãvis habeat curã perſonarum ſecularium, ſed curam ipſam eſſe exercendam per Presbyterum ſæcularem ab Ordinario approbandum.

DE STATU MONACHORUM.

Idem Innocentius III. Abbati, & Conventui Sublaceñ.

CAPUT VI.

CUm ad Monaſterium Sublaceñ. & infrà. Firmiter inhibuimus, ne quis de cætero Monachorum, lineis camiſiis uteretur: & infrà. Prohibemus quoque diſtrictè in virtute obedientiæ, ſub obteſtatione divini judicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo poſſideat: ſed ſi quis aliquid habeat proprii, totum incontinenti reſignet. Si verò poſt hoc, proprietatem aliquam fuerit deprehenſus habere, regulari monitione præmiſſa, de Monaſterio expellatur, nec recipiatur ulterius, niſi pœniteat ſecundùm Monaſticam diſciplinam: Quòd ſi proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis, extra Monaſterium in ſterquilinio ſubterretur: ſecundùm quod beatus Gregorius narrat in Dialogo ſe feciſſe: unde ſi quidquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellerario aſſignetur. In oratorio verò, refectorio, & dormitorio continuum ſemper ſilentium obſervetur. In clauſtro quoque certis horis, & locis, ſecundùm antiquam conſuetudinem Monaſterii, laudabiliter obſervatam. In refectorio verò nullus omninò carne veſcatur. Nec in quibuſdam ſolemnitatibus (ſicut aliquando fieri conſuevit) Conventus exeat cum Abbate paucis ibi relictis, ut extra refectorium edant carnes: cùm illis diebus præcipuè regularis diſciplina ſit ſtudioſius obſervanda. Sed nec extra refectorium, niſi in infirmitorio eſum carnium credant ſibi licere. Quamquam ex indulgentia poſſit Abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos (prout neceſſitas poſtulaverit) advocare, ipſoſque ſecum in camera ſua meliùs, & pleniùs exhibere. Porrò debiles & infirmi, qui minutione indigent, vel aliqua medicina, non ſeorſum in cameris, ſed omnes in infirmitorio, quæ neceſſaria fuerint ſibi tam in carnibus, quàm in aliis, recipiant competenter. Quòd ſi quis eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus, ut non poſſit communibus cibis eſſe contentus: ſic ei provideatur ſine ſcandalo aliorum, ut ſi Abbas, vel Prior voluerit in refectorio miſericordiam facere ſpecialem, cibum aliquem competentem non ante illum, ſed ante ſe faciat apportari, de quo ipſe illi faciat pitantiam, pro ſuſtentatione naturæ. Tales autem ad agenda officia Monaſterii deputentur, qui fideles fuerint & diſcreti. Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda, tanquam in ſua ſibi vita locetur; ſed cùm oportuerit amoveri, ſine contradictione qualibet revocetur. Prior autem præ cæteris poſt Abbatem, potens ſit in opere & ſermone, ut exemplo vitæ, verboque doctrinæ fratres ſuos & inſtruere poſſit in bono, & à malo etiam revocare: zelum Religionis habens ſecundùm conſcientiam, ut delinquentes corripiat & caſtiget, obedientes foveat & confortet. Abbas verò (cui omnes in omnibus reverenter obediant) quantò frequentiùs poterit, ſit cum fratribus in Conventu: vigilem curam & diligentem ſolicitudinem gerens de omnibus: ut de officio ſibi commiſſo dignam Deo poſſit reddere rationem. Quòd ſi prævaricator ordinis fuerit, aut contemptor, ſeu negligens, aut remiſſus, pro certo ſe noverit non ſolùm ab officio deponendum, ſed & alio modo ſecundùm regulam caſtigandum: cùm offenſa non ſolùm propria, verùm etiam aliena, de ſuis manibus requiratur. Nec æſtimet Abbas, quòd ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare: quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa regulæ Monachali, ut contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Monachi uti non debent lineis camiſiis, quibus tamen uti poſſunt Canonici Regulares.*
2 *Canonici Regulares veſcuntur carnibus, Monachi ſecus, niſi in caſibus, ut num. 20.*
3 *Regularis non poteſt aliquid etiam minimum poſſidere tanquam proprium, ſed totum debet incontinenti reſignare Prelato ſuo, alioquin mortaliter peccat, & num. ſeqq. uſque ad num. 12.*
4 *Verba in virtute ſancta obedientia, ſunt praceptiva, & de neceſſitate ſalutis.*
5 *Verba ſub obteſtatione divini iudicii oſtendunt tranſgreſſorem eſſe reum culpa lethalis.*
6 *Voti obſervantia eſt de iure divino, & eius tranſgreſſio ſemper eſt mortalis.*
7 *Regularis deprehenſus in vita aliquam proprietatem habere, canonica monitione pramiſſa expellitur à Monaſterio, & in aliud arctius detruditur, & ab altaris miniſterio removetur.*
8 *Regularis deprehenſus in morte habere proprietatem, debes cum ipſa ſubterrari extra Monaſterium in ſterquilinio in ſignum perditionis, & num. 12.*
Nec pro ipſo orandum, num. 10.
9 *Monachus proprietarius in Ægypto ſubterratus fuit ſterquilinio cum verbis,* Pecunia tua, &c.
11 *Regularis, qui in mortis articulo non reſignavit proprium, non debet in Cœmeterio ſepeliri, & de facto ſepultus exhumari debet, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt.*
12 *Religioſi proprietas non debet tota cum ipſo ſubterrari, ſed aliqua pars illius.*
13 *Sed inventa in vita debet converti in utilitatem Eccleſia.*
14 *Regularis non debet munus licet minimum ſibi oblatum accipere, ſed illud recta eſt deferendum ad manus Superioris.*
15 *Et hodie debet incorporari, & confundi cum reliquis bonis Monaſterii.*
16 *Si Regulari legetur fundus, itaut habeat uſumfructum, poterit illum habere ſecundum opinionem Vincentii.*
Contrarium.
18 *Abbas poteſt ſuper regula diſpenſare quantum ad eſum carnium, & in aliis caſibus hic expreſſis.*
19 *Sed contra.*
20 *Monachi debiles, & infirmi, & qui minutione, vel medicina indigent, poſſunt veſci carnibus in infirmitorio tantùm.*
21 *Sanguinem minuens die 13. Februarii non morietur illo anno ex febrili diſtemperantia.*
22 *Et quid poſt Kalendarium Gregorianum.*
23 *Priores an poſſint amoveri ad nutum Abbatis ſine ulla cauſa, & num. ſeqq. uſque ad num. 43.*
Quid in Prioribus Conventualibus Canonicè electis, & confirmatis, num. 24.
Et quid in Prioribus minoribus, ſeu manualibus, n. 26. & ſeqq. uſque ad num. 43.
24 *Priores electi, & confirmati de iure ſunt perpetui, nec amoveri poſſunt, niſi ex cauſa, & iuris ordine ſervato.*
25 *Sufficiunt tamen leviores cauſa.*
27 *Obedientia id eſt Prioratus, vel officium certum habens adminiſtrationem.*
28 *Priores manuales non confirmantur, ſed ſunt ad nutum Abbatis amovibiles.*
29 *Officium nullum prater Abbatis in Monaſterio eſt perpetuum.*
30 *Beneficia Regularium ex ſui natura ſunt manualia.*
31 *Priores manuales an poſſint per Abbatem amoveri ſine ulla cauſa, & num. ſeqq. uſque ad num. 43.*
32 *Monachus ſi ex malitia removeatur à loco, quem Abbas ei deputavit, poteſt officium Superioris implorare.*
33 *Prapoſitus, qui eſt ſecundus poſt Abbatem poteſt ab eo removeri, ſi quater admonitus ſe non emendaverit.*
34 *Liberè, id eſt ſine cauſa, & pro libito voluntatis.*
35 *Monachus ſpoliatus officio, vel beneficio manuali ſine iuſta cauſa non poteſt agere interdicto recuperanda contra ſpoliatorem.*
36 *Monachi ſunt obedientiarii.*
37 *Prior manualis poteſt amoveri ſine cauſa, etiamſi Abbas nunquam uſus fuerit tali facultate.*
Conſuetudo in actibus merè facultativis non inducitur per non uſum, ibidem.
38 *Vicarii temporales in Eccleſia curata, & ſaculari poſſunt ſine cauſa amoveri.*
39 *Vicarii amovibiles à Capitulo deputati pro exercitio cura, & ab Ordinario approbati poſſunt amoveri à Capitulo ad nutum Capituli, non autem ab Ordinario, niſi ex legitima cauſa.*
40 *Prior manualis ſi per Abbatem amoveatur ex malitia, apud Superiorem Abbatis poteſt querelam deponere, & ſuperior debet eum audire.*
41 *Et amotio cenſetur facta ex malitia, ſi ſubſit praſumptio alicuius odii.*
42 *Odium, ſeu malevolentia in dubio non praſumitur.*
43 *Papa an poſſit diſpenſare cum Monacho, ut habeat proprium, vel uxorem ducat, latè diſcutitur, ut nu. ſeqq. uſque in fin.*
44 *Caſtitatis cuſtodia, & abdicatio proprietatis ſunt eſſentialiter annexa regula Monachali, & num. 49. & 58.*
45 *Papa in multis prater articulos fidei diſpenſare non poteſt.*
46 *Papa diſpenſare non poteſt in voto ſolemni continentia etiam propter multitudinis bonum ſecundùm opinionem D. Thoma.*
Contrarium, num. 56. & num. 61.
47 *Sanctificatum ſemel Domino non poteſt per Eccleſia authoritatem in alios uſus commutari.*
Declaratur, num. 71. & 73.
48 *Voti ſolemnitas conſiſtit in quadam conſecratione, ſeu benedictione voventis.*
49 *Papa diſpenſat in voto continentia, ſolemnizat per ſuſceptionem ſacri Ordinis.*
50 *Periculis humanis obviandum eſt per res humanas.*
51 *Profeſſi ſunt mortui mundo, nec ſunt vocandi ad vitam humanam occaſione cuiuſcumque eventus.*
Contrarium, num. 61.
52 *Matthaus Apoſtolus dicitur noluiſſe diſpenſare cum Iphigenia Moniali, ut nubere poſſet Regi propter bonum fidei.*
Sed vide, num. 76.
53 *Votum eſt de iure naturali, in quo non cadit diſpenſatio.*
Declaratur, num. 74. & 75.
54 *Papa de poteſtate abſoluta poteſt mutare ſubſtantiam rei, & de eo, quod nihil eſt aliquid facere.*
55 *Deus quo ſenſu intelligatur non poſſe ſuſcitare virginem poſt ruinam.*
56 *Papa ex magna cauſa poteſt diſpenſare cum Monacho ſuper voto continentia, & paupertatis.*
Sed ſine huiuſmodi cauſa non poteſt, num. 78. Et qua ſit magna cauſa, num. 61. 62. & 64.
57 *Caſtitas, & paupertas ſunt annexa regula Monachali de iure poſitivo.*
58 *Monachus nihil aliud eſt quam ſolitarius, & triſtis.*
59 *Regula omnis Religionis à Romani Pontificis authoritate vires ſumit.*
60 *Papa ſicut Religionis ſubſtantiam approbat, ſic & ipſam tollere poteſt.*
63 *In voto ſemper intelligitur excepta voluntas Dei, & authoritas Papa.*
65 *Voto non poteſt quis ſe deobligare ab eo, in quo alteri tenetur.*
66 *Papa pluries diſpenſavit cum Regularibus etiam Sacerdotibus, & Epiſcopis, ut poſſent contrahere matrimonium, ut in exemplis hic poſitis.*
67 *Papa non poteſt facere, ut Monachus habeat uxorem, vel proprium quamdiu Monachus eſt. Sed benè poteſt ex magna cauſa facere de Monacho non Monachum, & num. 68. & 70.*
68 *Religioſus perſeverans Religioſus, inhabilis eſt ad matrimonium non ex ſtatuto, ſed ex natura.*
69 *Imperator Federicus natus eſt ex matre Conſtantia quinquagenaria, qua fuerat Monialis.*

70 *Na-*

Digitized by Google

70 *Navarri diſtinctio, quod Papa diſpenſare poſſit, ut Monachus uxorem ducat, non autem ut habeat proprium, refellitur.*

71 *Conſecratio Sacramentalis per nullum Eccleſiæ Prælatum poteſt auferri: ſecus in aliis conſecrationibus, quæ ſunt de iure poſitivo.*

72 *Conſecratio, ſeu benedictio, in qua conſiſtit ſolemnitas, non eſt Sacramentalis, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ.*

73 *Sacra transferri poſſunt ad alios uſus in articulo neceſſitatis.*

74 *Eccleſia cùm diſpenſat in voto, non diſpenſat in præcepto iuris naturalis, ſed determinat id, quod cadebat ſub obligatione deliberationis humanæ.*

75 *Diſpenſare non eſt legem tollere, ſed ordinare ex cauſa, ne liget eo caſu, quo diſpenſatur.*

77 *Abdiæ Babylonio, & eius libro, quæ fides ſit adhibenda.*

78 *Papa diſpenſare poteſt contra ius poſitivum etiam ſine ulla cauſa.*

79 *Ius deſtruere is poteſt, qui poteſt condere.*

80 *Diſpenſatio in his, quæ ſunt contra votum tacitum, vel expreſſum, & in aliis, quæ ſunt contra Euangelium, non prodeſt niſi ex cauſa fiat, & peccat diſpenſans, & is cum quo diſpenſatur.*

81 *Diſpenſatio Papæ, ut Monachus habeat proprium nunquam valet, niſi magna cauſa, & vera ſubſit.*

82 *Secus in diſpenſatione, ut matrimonium contrahat, quia tenet, ſi credat bonam diſpenſationem, licèt peccet exigendo debitum.*

83 *Et quæ ſit ratio diverſitatis.*

C*Vm ad Monaſterium.* Dividitur in quinque partes, & diviſio erit loco ſummarii: Primò tractat de veſtibus Monachorum. Secundò de abdicatione proprietatis, ibi, *Prohibemus*. Tertiò de ſilentio, ibi, *Oratorio*. Quartò de cibis, ibi, *In Refectorio*. Quintò de officiis, ibi, *Tales*, & hæc ultima pars primò tractat de officiis in genere. Secundò de Priore clauſtrali, ibi, *Prior*. Tertiò de Abbate, ibi, *Abbas*, & hæc Decretalis cum ſequenti innovantur, & obſervari præcipiuntur in Clem. *Ne in agro*, *in fin. de ſtatu Monach.* Joan. Andr.

1 Nota primò ex principio textus, Monachos uti non debere lineis camiſiis, quibus tamen uti poſſunt Canonici Regulares, qui & Regulæ inſerviunt laxiori, ut *cap. Quod Dei timorem*, *ſup. eod.* ſecundùm Joan. Andr. *hic nu.* 2. Butr. & Anchar. *in* 1. *notab.* Et in hoc ſigna unam differentiam inter Monachos, & Canonicos Regulares. Alia differen-
2 tia eſt, quia Regulares Canonici veſcuntur carnibus, quod tamen Monachis eſt prohibitum, ut *cap. Carnem*, *de conſecrat. diſtin.* 5. & hic *in §. In Refectorio*, Joan. Andr. *d. nu.* 2. & pondera illa verba, *nullus omnino carne veſcatur*: nam dictio, *nullus*, exponitur, id eſt, nec Abbas, nec alius, & dictio, *omnino*, intelligitur nec cauſa infirmitatis, nec aliqua alia, ſecundùm Hoſtienſ. *num.* 10. *in verb. Nullus*, & Joan. Andr. *num.* 7. *in eod. verb.* Niſi ut dicam infrà *num.* 20. Complures alias differentias inter Canonicos Regulares, & Monachos ponunt Doctores *in d. cap. Quod Dei timorem*, *ſuprà eod.* & ibi dixi *num.* 6. *& ſeqq.*

3 Secundò nota *in §. Prohibemus*, nullo modo poſſe Religioſum aliquid poſſidere tanquam proprium, quantumcumque illud ſit minimum, ut dicam infrà *in* 4. *notab.* Sed ſi quid habet proprii debet totum in continenti reſignare Prælato ſuo, alioquin mortaliter peccat, quod multipliciter probat hæc Decretalis. Et primò quia utitur verbis, *Prohibemus*, diſtinctè. Lex autem Eccleſiaſtica præceptum, vel prohibitionem continens obligat tranſgreſſores ad peccatum mortale, ut *cap. De his in fin.* 50. *diſtin. cum concordant.* de quibus per Archid. *in c. Deteſtanda nu.* 3. *&* 4. *de conceſſ. præbend. lib.* 6. & ſcripſi pleniùs *in cap. Si quis num.* 38. *&* 39. *ſuprà de Regular. & in cap. Treugas num.* 22. *&* 34. *de Treug. & pace.*

4 Præſertim verò, quia textus non tantùm dicit *Prohibemus diſtrictè*, ſed addit *in virtute obedientiæ*, quæ verba ſunt præceptiva, de neceſſitate ſalutis, *cap.* 1. *de ſepult. lib.* 6. Silveſt. *in verb. Præceptum num.* 2. *verſ. Dico ergo*, ad quod vide quod ſcripſi *in cap. Explicari num.* 9. *infrà de obſervat. ie-*
5 *iun.* Item addit verba, *ſub obteſtatione divini iudicii*, quæ oſtendunt hujus præcepti tranſgreſſorem à Deo judicandum fore tanquam reum culpæ lethalis. Sic *in cap. Periculoſo*, *§. Et quoniam*, *de ſtatu regular. lib.* 6. *& in cap. unic. §.* 1. *de Iu-*
dæis, *eod. lib. cum ſimilib.* Et meritò, quia obſervantia voti 6
eſt de jure naturali Divino, & ejus tranſgreſſio ſemper eſt mortalis, *cap. Licet univerſis*, *ſuprà de voto*, Joan. Andr. *in regul. ſemel Deo num.* 3. *de regul. iur. lib.* 6. S. Thom. *in* 2. 2. *qu.* 88. *art.* 10. *ad* 2. *& art.* 3. *in corp.*

Secundò, quia ſi Religioſus fuerit deprehenſus habere 7
aliquam proprietatem, ut quia reperta fuit pecunia in arca, vel quia confeſſus eſt, ſecundùm Joan. Andr. *num.* 3. hæc conſtitutio præcipit, ut canonica monitione præmiſſa, à Monaſterio expellatur, nec ulterius recipiatur, niſi pœniteat ſecundùm monaſticam diſciplinam, de quo tamen hodie dic, ut *in cap. fin. ſuprà de regular.* Addit gloſſ. *hic in verb. Expellatur*, eundem eſſe in vita removendum etiam ab altaris miniſterio, ut *cap. Monachi*, *& cap. Super quodam*, *ſuprà eodem*, vel poſſe detrudi in arctiùs Monaſterium, ut ſic pœniteat, & proprietatem illam reſtituat, arg. *cap. De lapſis* 16. *qu.* 1. *& cap. Si quis rapuerit* 27. *quæſt.* 1. Hujuſmodi autem pœnæ nequaquam imponuntur niſi pro culpa mortali, ut in prædictis juribus, & poſt D. Anton. notat Silveſt. *in verb. Præceptum num.* 3. *verſ. Et ſimiliter ſi imponitur pœna.*

Tertiò, quia Religioſus deprehenſus in morte aliquam 8
proprietatem habere, jubetur hic ſubterrari cum ſua proprietate extra Monaſterium in ſterquilinio, & hoc in ſignum perditionis, & dicitur in littera, id eſt damnationis æternæ, quia in mortali peccato deceſſit, ſecundùm gloſſ.
hic in verb. In ſterquilinio. Et ita B. Gregorius narrat ſe feciſſe 9
lib. 4. *Dialogorum cap.* 55. ut hic innuitur, & D. Hieronymus *ad Euſtochium de virginitate littera D.* relatus à Joan. Andr. *hic num.* 4. *in verb. Gregorius*, refert de Monacho, qui lina texendo centum lucratus, illa reliquit in morte, & habito conſilio, quidam dicebant illa eſſe tribuenda pauperibus, alii Eccleſiæ, alii parentibus. Sed decreverunt patres illa cum eo ſubterrari cum verbis, *Pecunia tua ſit tecum in perditione*: ex quo magnus per totam Ægyptum cunctos terror invaſit: concordat text. *in cap. Monachi ſuprà eodem*, ibi, *Et qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & dignè non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat ſepulturam.* Quinimò *in cap. Super*
quodam, *ſuprà eod.* Regularis Canonicus, qui in articulo 11
mortis non reſignavit proprium, quod latenter habuerat, non ſolùm in cœmeterio ſepeliri non debet, ſed ſi de facto ſepultus fuerit, inde debet exhumari, ſi ſine maximo ſcandalo fieri poterit. Et ita ibi eſt caſus ſecundùm Joan. Andr. & omnes in ſummario text. & gloſſ. *in verb. Sepulturam*. Reddit rationem, quia ſcilicet in mortali peccato mortuus eſt.

Tertiò nota ibi, *ipſa cum eo*, proprietatem ipſam, quam 12
Monachus fuit deprehenſus habere in morte, ſubterrandam eſſe unà cum ipſo Monacho in ſterquilinio, ut proximè dictum eſt. Hoc malè obſervant Superiores Ordinum, qui proprietatem Monachorum decedentium ſibi appropriant tanquam ſpolia. Dicunt tamen hic Hoſtien. *nu.* 7. Joan. Andr. *num.* 4. & Anchar. *num.* 10. *in* 5. *notab.* non totam proprietatem eſſe ſubterrandam; ut quid enim perditio hæc? Sed partem ipſius dumtaxat, arg. *c.* 2. *Supra conſuetud.* & ſatis eſſe, ut cùm Monacho ſubterrentur triginta denarii. Tanti enim venditus fuit Joſeph, *Geneſis* 37. &
tanti Chriſtus, *Matthæi* 27. Idcircò autem textus dicit de 13
proprietate inventa in morte, quia ſi in vita, tunc debet converti in utilitatem Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, *cap. Quanto, de offic. ordinar. & cap. Abbates* 18. *qu.* 1. gloſſ. *hic in verb. In morte.*

Quartò nota ibi, *quicquam alicui fuerit ſpecialiter deſti-* 14
natum, Monacho non licere aliquid muneris accipere, ſed quicquid ei deſtinatum, aut tranſmiſſum eſt, Abbati aſſignandum eſſe per illum qui portat, vel per alium, ut hic per Hoſt. *num.* 8. *in verb. Aſſignetur*, & Joan. Andr. *nu.* 6. *in eod. verb.* Et ſic recta deferendum eſt ad manus Superioris, ut clarè probat hæc littera, dum dicit, *Non præſumat illud accipere*, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellerario aſſignetur; & ſic Religioſo interdicitur non tantùm ſibi oblata retinere, ſed etiam accipere. Et pondera verbum illud, *quicquam*, quod verificatur in qualibet re oblata, ſeu tranſmiſſa quantumvis minima, ſecundùm Hoſt. *num.* 8. *verſ. Vel aliquod munus quantumcumque etiam minimum*, & Joan. Andr. *num.* 4. *in verb. Quicquam*. Ad hoc bonus text. *in cap. Non dicatis*, ibi, *Quicumque autem in tan-*

tum

rium progreſſus fuerit malum , *ut occultè ab aliquo litteras* ,
vel quodlibet munus accipiat , *&c.* 12. *quæſt.* 1. & adde quod
ſcripſi *in cap. Monachi num.* 18. 47. *ſuprà eodem* , & quod
15 notat Abb. *hic num.* 2. ubi dicit eſſe quaſi expreſſum hic ,
quod ſi aliquid legetur , vel donetur religioſo , non debet il-
lud capere ſine licentia ſuperioris , ſed tale donatum , ſeu
relatum requiritur Monaſterio . Hodie debet cum reliquis
bonis Monaſterii incorporari , & confundi ex Conc. Trid.
& decretis Clementis VIII. ut dixi *in d. cap. Monachi à num.*
16 *67.* Nec audiendus eſt Vincentius hic relatus à Joan. Andr.
num. 5. dum ait ; [Quod ſi quis legat fundum Monacho ,
itaut habeat uſumfructum , Monachus illum habere debet
ad exemplum filiifamilias , qui tametſi quicquid acquirit ,
acquirat patri quoad uſumfructum , & ſibi quoad proprie-
tatem ; tamen ſi ita legetur filio , ut habeat uſumfructum ,
hoc caſu habebit , ut Authen. *Exceptis* , *C. de bonis quæ li-*
17 *ber.*] Quoniam hoc ſimile non procedit , quia filiusfamilias
eſt capax proprietatis , ut in d. Anth. *Exceptis* , Monachus
autem non , ut *hic* , *& in cap. Nolo* , *& cap. Non dicatis* , 12.
qu. 1. etiam quoad uſumfructum , Clem. *Exivi* , §. *Cupientes* ,
verſ. Verum , *de verbor. ſignificat.* Abb. *hic num.* 1. *in fin.* Adde
quod hæc opinio hodie reprobatur à Concilio Tridentino
in cap. 2. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* ut ſcripſi latiſſimè in prædicta
Decretali , *Monachi à num.* 44. *uſque ad num.* 67.
18 Quintò nota ibi , *quamquam ex Indulgentia* , Abbatem
poſſe diſpenſare ſuper regula Monachali quantum ad eſum
carnium , ſcilicet extra refectorium , ut hic , & argum. *cap.*
Carnem , *de conſecrat. diſt.* 5. quemadmodum diſpenſare po-
teſt in propria cella habenda , *cap. Monachum* 20. *qu. ult.* Item
in ordinem , *c. Cum N. de eo* , *qui furt. ordin. ſuſcep.* Item cùm
eo , qui excommunicatus ordines ſuſcepit , *cap. Cum illorum* ,
infrà de ſentent. excomm. gloſſ. *hic in ver. Indulgentia* , Inno-
cen. *in princip.* Alii tamen dicunt Abbatem non poſſe diſ-
19 penſare ſuper eſu carnium . Nec obſtat hæc littera ibi ,
Ipſoſque ſecum in camera ſua melius , *& plenius exhibe-*
re . Quia non dicit de carnibus , & forſan loquitur de
groſſis piſcibus . Et hanc dicit eſſe veritatem reprobata
conſuetudine contraria , Hoſtien. *num.* 11. *in fin. verſ. Unde &*
dicunt alii ; cum quo tranſit Joan. Andr. *num.* 2. Butr. *nu.* 15.
& plerique alii .
20 Sextò nota litteram *in verſ. Porrò* : nam debiles , & infir-
mi , & qui minutione , vel aliqua medicina indigent , recipe-
re poſſunt neceſſaria tam in carnibus , quàm in aliis , puta in
balneis , famulis , & hujuſmodi , ut in regula Sancti Benedi-
cti *cap.* 36. non tamen ſeorſum in cameris , & multò minus
in refectorio , ſed ſolùm in infirmitorio , ſeu valetudinario .
21 Et quoad minutionem dicit Vincentius hic relatus à Joan.
Andr. *num.* 11. unum mirabile , videlicet qui minuit die
13. Februarii ab initio menſis computando non morietur il-
lo anno ex febrili diſtemperantia , & hæc eſt ſalubris minu-
tio per Angelum revelata . Et hoc ſervabat Joan. Andr. ſe-
cundùm Abb. *hic n.* 4. qui tamen ſubdit non indigenti non
eſſe id facilè conſulendum , quia ex minutione ſanguinis mi-
22 nuitur vita ſecundùm traditionem peritorum . Porrò cùm
hoc anno 1650. in ipſa die 13. Februarii indicaſſem duobus
amicis meis dictum Vincentii , & ipſorum alter vellet proti-
nus hoc remedio uti in perſona neptis ſuæ ægrotantis , alter
oppoſuit quod ex Kalendario Gregoriano ſubtracti ſunt ab
anno decem dies , quibus à Concilio Nicæno uſque ad an-
num 1582. æquinoctium vernum à priſtina ſede receſſerat ,
ut *in Conſtitutione* 74. Gregorii XIII. quæ incipit , *Inter gra-*
viſſimas . Atque ita cùm hodie ignoretur , an dies 13. Fe-
bruarii ſit illamet , quæ currebat tempore revelationis An-
geli , præ incertitudine amicus cœpit hærere , & propoſi-
tum non adimplevit .
23 In §. *Tales* , QUÆRO , An Priores amoveri poſſint ad
nutum Abbatis ſine ulla cauſa .
24 Pro ſolutione quæſtionis diſtinguendum eſt : nam aliqui
ſunt Priores Conventuales , qui à Capitulo canonicè eli-
guntur , & à Superiore confirmantur . Et hi non removen-
tur , niſi ex cauſa , & juris ordine ſervato , textus eſt rotun-
dus *in cap. Monachi* , §. *Priores ſuprà eod.* Cujus hæc ſunt ver-
ba . [Priores autem cùm in Eccleſiis Conventualibus per
electionem Capitulorum ſuorum canonicè fuerint inſtitu-
ti , niſi pro manifeſta , & rationabili cauſa non mutentur , vi-
delicet ſi fuerint dilapidatores , ſi incontinenter vixerint , aut
tale aliquid egerint , pro quo amovendi meritò videantur ,]
ubi gloſſ. *in verb. Non mutentur* , dicit hoc intelligi de illis , qui
inſtituuntur perpetuò per Canonicam electionem Capitu-
li , & confirmationem Superioris ; iſti ſine certa cauſa remo-
veri non debent , quia ſine culpa nemo privari debet jure
ſuo , *cap. Satis perverſum* 56. *diſtinct. cap. Inventum* 16. *qu.* 1.
c. 1. *ſuprà de iudic.* & cum gloſſ. concordant Innoc. *ibi ad fin.*
in verb. Non mutentur , Hoſtien. *num.* 5. dicens hujuſmodi
Priores perpetuos eſſe , nec eſſe removendos ſine cauſa , &
juris ordine non ſervato , Jo. Andr. *num.* 12. & communiter
DD. licèt etiam canonicè electi poſſint ex levioribus cauſis 25
ab adminiſtratione amoveri , ut dicit text. *in cap. Per tuas , il*
primo ad finem infrà de Simon ; & hic notat gloſſ. *in verb.*
Amoveri .
Alii verò ſunt Priores minores , qui per electionem 26
canonicam non creantur , ſed Abbas committit eis admi-
niſtrationem : & tales ſunt ad nutum ipſius Abbatis amo-
vibiles , ut eſt text. in hoc §. *Tales* , in illis verbis . [Nec
alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda
tanquam in ſua ſibi vita locetur ; ſed cùm oportuerit remo-
veri , ſine contradictione aliqua revocetur :] nam verbum ,
obedientia , exponitur , id eſt Prioratus , vel officium certum 27
habens adminiſtrationem ſecundùm Hoſtien. *hic num.* 20. *in*
verb. Obedientia , & Joan. Andr. *num.* 13. *in eod. verb. & verb.*
Cum oportuerit , exponuntur , id eſt quando Abbati videbitur ,
in cujus diſpoſitione cuncta conſiſtunt , ut per eumdem Ho-
ſtien. *d. n.* 20. *in verb. Oportuerit* , & Joan. Andr. *n.* 14. Tales igi- 28
tur Priores non confirmantur , ut *c. Ad noſtram* , *& c. Porre-*
cta , *ſuprà de confirm. util.* Sed ſunt ad nutum Abbatis amo-
vibiles , prout firmat præcitata gloſſ. *in d. c. Monachi* , *in verb.*
Non mutentur , *ſuprà eod.* & ibi Innoc. *ad fin. in eodem verb.*
Hoſtien. *num.* 5. dicens Priores minores pro voluntate Abba-
tis hodie mitti poſſe ad Prioratus , & in craſtinum revocari ,
Joan. Andr. *num.* 12. *verſ. Alii ad voluntatem* . Item gloſſ. *hic*
in verb. Perpetuo , Hoſtien. *num.* 20. *in eod. verb.* Item gloſſ. in
Cle. 1. *in verb. Revocari* , *poſt med. verſ. Et ſcias* , *de ſuppl. negl.*
Prælator. & nullus diſcrepat , & de talibus intelligendus eſt 29
Abbas *hic num.* 5. dum ait : [Nota regulam generalem , quod
in Monaſterio præter Abbatem nullum officium eſt perpe-
tuum .] Atque ita hujuſmodi , Prioratus & beneficia Re- 30
gularium ex ſui natura eſſe manualia per hunc textum fir-
mant Caſſad. *deciſ.* 4. *num.* 3. *& deciſ.* 12. *num.* 9. *de præbendis* ,
Milis *in repertorio* , *in verb. Beneficia regularia nu.* 30. Rebuff.
in tractat. de pacific. poſſeſſ. num. 280. Joan. de Selva *in tract. de*
benefic. 3. *par.* 4. 67. *num.* 1. Mandoſ. *in reg.* 3. *reſervatoria qu.* 11.
num. 13. Navarr. *Comment.* 4. *de regular. num.* 25. *verſ. Tertio* ,
& alii recentiores .
De his igitur Prioribus , qui ſunt ad nutum amovibi- 31
les , dubitatur numquid amoveri poſſint ad libitum Abba-
tis ſine ulla cauſa . Et quidem Innoc. *in cap. Inſinuante ſub* 32
num. 2. *infrà qui Clerici* , *vel voventes* . Videtur fuiſſe in ea
ſententia , ut ſine cauſa amoveri non poſſint . Sic enim ait :
Et ſi occurreret caſus in quo Abbas , vel Superior vellent ex
malitia removere Monachum à loco , quem ei deputarunt ,
poſſet ſupplicare Superiori , & ſuperior eum audire deberet ,
ad ſimilitudinem ſervi , ut *in l.* 1. *C. de precib. Imper. offerend.*
& §. Sed & maior. inſtit. de his qui ſunt ſui , *vel alien. iur.* & per
hanc Innocentii doctrinam Rebuff. *in tract. de pacific. poſſeſſ.*
num. 275. *verſ. Secundum intellige* . [Si Abbas , inquit , ſine
cauſa amoveat Monachum à Prioratu manuali , poteſt idem
Monachus implorare officium Superioris , ut ſine cauſa
ex ſola malitia non removeatur . Et hanc opinionem ſe-
quuntur Ultramontani , ut teſtatur Joan. Andr. *in cap. Cum*
ſingula num. 1. *ſub gloſſ. Ad idem* , *de præbend. lib.* 6. ejus verba
hæc ſunt : ſcire debes quod multùm apud Ultramontanos
viguit hæc opinio , quod Prior manualis , quem ſine cau-
ſa rationabili Abbas removere vult , fortè ex odio , quia
detulit , vel quia nepoti vult illud conferre , vel ſimili
cauſa non juſta , poteſt apud Superiorem Abbatis de ipſo
querelam deponere .] Ejuſdem ſententiæ videtur fuiſſe 33
Hoſtienſ. *hic num.* 21. dum ait , [etiam Præpoſitum ,
qui eſt ſecundus poſt Abbatem in Monaſterio , poſſe ab eo
removeri , ſi quater admonitus ſe non emendaverit .] Et
mox ſubdit : [Sed caveat Abbas , ne fortè zeli , aut in-
vidiæ flamma urat animam ſuam , quia de omnibus ſuis
judiciis redditurus eſt Deo rationem , ut *in reg. cap.* 65. *ante*
fin. & in fin.] Et ita Hoſt. clarè ſupponit amotionem à
Prioratu , & officio manuali fieri non debere ſine rationa-
bili cauſa .
Sed his non obſtantibus apud Citramontanos commu-
niter tenetur Priores manuales poſſe per Abbatem remove-
ri etiam ſine cauſa , quia expedit ut nuda voluntate etiam

ſine

ſine cauſa poſſit illos ad clauſtrum revocare ; Ita Joan. Andr.
*in d. cap. Cum ſingula ſub num. 2. verſ. Sed apud Italos commu-
niter hoc non recipitur, de præbend. lib. 6.* & poſt eum ibi Ant.
de Butr. *num. 5.* Anchar. *num. 4.* Gemin. *col. 2. propè finem, verſ.
Sed non recipitur,* & Franc. *num. 5. verſ. Sed apud Italos,* Dec.
*in cap. Ad noſtram num. 7. verſ. Sed in Italia, de confirm. utilit.
vel inutil.* quos in puncto ſequuta fuit Rota in cauſa Aqui-
lana Prioratus 16. Martii 1584. ut *in deciſ. 778. part. 1. di-
verſ.* & pro hac opinione videtur textus in hoc §. *Tales*,
ibi, *ſine contradictione aliqua revocetur* : nam ut dicunt
Hoſtien. *num. 21. in verb. Contradictione*, & Joan. Andr. *num.*
15. In talibus non eſt locus contradictioni, nec appellatio-
ni, *cap. Reprehenſibilis, & cap. Cum ſpeciali in fin. ſuprà de ap-*
34 *pellat. cap. Per tuas, in fin. infrà de ſimon.* Ad idem videtur
textus quaſi expreſſus in Clem. 1. §. *Præmiſſa, de ſupplend.
negligen. Prælator.* ibi, *liberè potuit ad clauſtrum cùm oportue-
rit, revocari* : nam verb. *Liberè*, idem importat quod ſine
cauſa, & pro libito voluntatis, ut *cap. Quamvis, de procurat.
lib. 6.* Bald. *in cap. 1. n. 6. ſuprà de reſcript.* Soccin. ſen. *conſ. 170.
in præſenti num. 8. vol. 2.* Menoch. alios cumulans *de arbitr.*
35 *lib. 1. qu. 8. à num. 33.* & hinc fit, ut regularis per Abbatem
ſpoliatus officio, vel beneficio manuali ſine juſta cauſa mi-
nimè poſſit agere interdicto recuperandæ contra ſpoliato-
rem, quia Abbas ſpoliando nullam intulit injuriam, ſed uſus
eſt jure ſuo, ut voluit ſingulariter Bald. *in l. Cum affirmes, in
fin. Cod. de liberali cauſa*, Felin. *in cap. Per tuas num. 4. de ma-
iorit. & obedient.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 274. Navarr.
Comment. 2. de Regular. num. 65. verſ. Addo octavo, &
36 *conſil. 14. num. 12. de ſtatu Monach.* Item Monachi ſunt
obedientiarii, *cap. Si Religioſus, de elect. lib. 6.* de quo pul-
chrè per Archidiac. *in c. Sciendum num. 1. 8. qu. 1.*

Demùm hanc ſententiam in Prioribus Congregationis
Montis Virginis, qui ex litteris ſanctæ memoriæ Pauli V.
ſunt ad nutum amovibiles probavit Sacra Congregatio ſpe-
cialiter à Sanctiſſimo deputata ſuper ſtatu Regularium die
7. Martii 1650.

37 Ampliatur concluſio ſuperiùs firmata, ut locum habeat
non obſtante, quod Priores manuales non conſueverint re-
vocari, quia cùm hoc ſit in facultate Abbatis, ſi non eſt
uſus tali facultate, conſuetudo non inducitur, cùm in acti-
bus merè facultativis non inducatur conſuetudo, ut in his
firmat Abbas *in cap. Ad noſtram num. 11.* ubi etiam Dec.
*num. 6. verſ. ultimò Abbas concludit, de confirm. utilit. vel inu-
til.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num. 235.* quos ſequuta fuit Rota
in præallegat. deciſ. 778. num. 5. par. 1. diverſ.

38 Ampliatur ſecundò etiam in Vicariis temporalibus in
Eccleſia curata, & ſæculari, qui poſſunt ſine cauſa remove-
ri, ut tenent *in cap. Cùm non ignores, de præben.* Innoc. *num. 2.*
Hoſt. *num. 8. & 9.* Joan. Andr. *n. 3.* Butr. *n. 5.* Cardin. *num. 7.* An-
char. *nu. 3. circa med.* & Imol. *n. 4. poſt med.* Pero. *in c. Non ſine
multa nu. 10. de arbitr.* Butr. *conſ. 51. n. 3. & 6. verſ. Ex quibus,
& verſ. Item ratio conſ. 262. n. 4. 5. & 6. lib. 3.* & latiſſimè fir-
mavit Rota *in Hiſpalen. Iuris amovendi Curatos die 20. A-
prilis* 1640. coram R. P. D. Peutingerio, quæ poſteà fuit con-
firmata 21. Junii 1641. & rurſus 23. Junii 1642. coram eo-
39 dem Coccin. *deciſ. 18. nu. 13.* Et eſt ex mente S. Congregatio-
nis Concilii, ut in declaratione relata in prædicta deciſ. Ro-
tæ *ſub die 21. Iunii* tenoris infraſcripti, videlicet, An Vicarii
amovibiles deputati ad nutum Capituli pro exercitio curæ
prævia approbatione Epiſcopi poſſint ab ipſo Epiſcopo ſine
cauſa amoveri ? S. Congregatio cenſuit Vicarios prædictos
poſſe à Capitulo amoveri ad nutum Capituli; ab Ordinario
verò nonniſi ex cauſa legitima, & probata, propterquam
etiamſi perpetui eſſent, amoveri poſſent.

40 Limita nunc propoſitam concluſionem niſi amotis à
Prioratu, vel officio manuali fieret ex malitia, quia tunc
amotus poſſet Superioris officium implorare, & Superior
deberet eum audire ; & in hoc caſu loquitur Innocen. Joan.
Andr. & alii pro prima opinione allegati *nu. 32.* ut ex eorum
verbis apparet, & declarat ipſemet Innoc. *in cap. fin. num. 3. de
offic. Ordin. lib. 6.* cum quo concordant ibi Joan. Andr. *num. 2.*
Gemin. *num. 9.* & Franc. *num. 3.* Bellam. *in cap. Porrecta nu. 6.
qu. 4. de confirm. util. vel inutil.* Cardin. in Clem. 1. §. *Præmiſſa
num. 4. de ſupplen. negligen. Præl.* dicens : [Ego puto quod etſi
nulla ſubſit cauſa, dum tamen non ex malitia, tenet revoca-
tio :] & ſequitur eidem Imol. *num. 44.* & Vitalin. *num. 3.* Milis
*in Repertorio in ver. Religioſus num. 4. verſ. Religioſi ſi ſint ma-
nuales*, Selva *de Benefic. part. 3. quæſt. 68. num. 3.* Rota
41 *dict. deciſ. 778. num. 2. par. 1. diverſ.* & fuit reſolutum *in
cauſa Burgen. amotionis Magiſtri Capellæ 11. Decembris*
1581. coram Blanchetto. Cenſetur autem revocatio facta
ex malitia, ſi ſubſit præſumptio alicujus odii, ut poſt Butr.
notat Imol. *in d. Clem. 1. num. 44. verſ. Dominus Antonius cre-
didit*, Franc. *in d. cap. Cum ſingula num. 1. circa med. verſ.
Sed Imola*, & Rota *d. deciſ. 778. num. 3.* & eſt ex mente Jo.
Andr. ut conſtat ex ejus verbis ſuprà relatis, *num. 32. verſ.
Et hanc opinionem*, ibi : *forte ex odio, quia detulit*. In du-
bio tamen odium, ſeu malevolentia non præſumitur, Al-
beric. *in l. Iniuriarum actio n. 1. & in §. Si quis per iniuriam,* 42
ff. de iniuriis : & in his terminis cenſuit Rota in præalleg.
deciſ. Peutingeris ſub die 21. Iunii 1641. §. Quod attinet.

In §. *Nec æſtimet Abbas*. QUÆRO utrum Papa poſſit 43
diſpenſare cum Monacho, ut habeat proprium, vel uxo-
rem ducat.

In hoc graviſſimo articulo tres ſunt Doctorum opinio- 44
nes. Prima opinio eſt eorum, qui abſolutè negant Sum-
mum Pontificem poſſe ſuper hoc diſpenſare : & pro iſtis
videtur textus expreſſus hic in illis verbis : *Abdicatio pro-
prietatis, ſicut & cuſtodia Caſtitatis adeo eſt annexa regulæ
Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licen-
tiam indulgere*. Unde cùm articulus per hanc litteram ſit
deciſus, non videtur de eo ulterius diſputandum, ut dice-
bat Jo. Andr. *in reg. Semel Deo num. 1. verſ. Imo non videtur
de reg. iur. lib. 6.* & ſimiliter gloſ. *ultim. hic*, & Hoſt. *num. 29.*
ponderantes hanc litteram dicunt : Et ita habes hìc, quòd 45
præter articulos fidei multa ſunt, in quibus Papa diſpenſa-
re non poteſt, ſcilicet ut Monachus proprium habeat, vel
votum continentiæ frangat, &c. Et hoc de plano concedit
Tancredus, & Joannes *in cap. Sunt quidam*, in gloſ. *in verb.
Apoſtoli in fin. 25. quæſt. 1.* Bernar. *hic in gloſ. in ver. Abdica-
tio*. Quinimò S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 88. art. 11.* tenet abſo- 46
lutè Summum Pontificem diſpenſare non poſſe in voto ſo-
lemni caſtitatis etiam propter bonum multitudinis, veluti
quando per contractum matrimonium aliquarum perſona-
rum, quæ continentiam voverunt, poſſet pax patriæ procu-
rari : & deridet Juriſtas, qui ignoranter contrarium dixerũt;
movetur, tum quia hæc decretalis dicit nec Summum Pon- 47
tificem poſſe contra cuſtodiam caſtitatis Monacho licentiã
dare; tum quia ut habetur Levitic. ultim. Illud, quòd ſemel
ſanctificatum eſt Domino, non poteſt in alios uſus commu-
tari. Unde non poteſt aliquis Eccleſiæ Prælatus facere, ut
id, quod eſt ſanctificatum, ſanctificationem amittat etiam in
rebus inanimatis, puta ut calix conſecratus deſinat eſſe con-
ſecratus ſi maneat integer : unde multò minus poteſt hoc
facere aliquis Prælatus, ut homo Deo conſecratus, quam- 48
diu vivit, conſecratus eſſe deſiſtat. Solemnitas autem voti
conſiſtit in quadam conſecratione, ſeu benedictione voven-
tis; & ideò non poteſt fieri per aliquem Prælatum Eccleſiæ,
ut ille, qui votum ſolemne emiſit, deſiſtat ab eo, ad quod eſt
conſecratus, puta ut ille qui eſt Sacerdos, non ſit Sacerdos,
licèt poſſit Prælatus ob aliquam cauſam executionem ordi-
nis inhibere : & ſimili ratione Papa non poteſt facere, ut 49
ille, qui eſt profeſſus religionem, non ſit religioſus; & quam-
vis poſſit diſpenſare in voto continentiæ ſolemnizato per
ſuſceptionem ſacri Ordinis; tamen hoc ideò eſt, quia conti-
nentia non eſt Ordini ſacro eſſentialiter annexa, ſed ex ſta-
tuto Eccleſiæ : eſt autem debitum continentiæ eſſentiale
ſtatui religionis, per quem homo abrenuntiat ſæculo, totali-
ter Dei ſervitio mancipatus, quod nõ poteſt ſimul ſtare cum
matrimonio, in quo incumbit neceſſitas procurandæ uxo-
ris, & prolis, & familiæ, & rerum, quæ ad hoc requiruntur :
unde Apoſtol. dicit 2. *ad Corinth. 7. Qui eſt cum uxore ſolici-
tus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt* ;
unde nomen Monachi ab unitate ſumitur per oppoſitum
ad diviſionem prædictam ; & ideò in voto ſolemnizato per
profeſſionem religionis non poteſt per Eccleſiam diſpenſari:
& rationem aſſignat Decretalis, quia caſtitas eſt annexa re-
gulæ Monachali ; & ad rationem communis utilitatis, vel 50
neceſſitatis reſpondet periculis rerum humanarum eſſe ob-
viandum per res humanas, non autem per hoc quod res di-
vinæ convertantur in uſum humanum. Profeſſi autem 51
ſunt mortui mundo, & vivunt Deo : unde non ſunt revo-
candi ad vitam humanam occaſione cujuſcumque eventus.
Ejuſdem ſententiæ ſunt Altiſiodorenſis *in ſumma lib. 3. tract.
28. c. 1. qu. 2.* Abulen. *c. 30. Numer. q. 109. per totam*, Albert. Ma-
gnus *in 4. ſentent. diſt. 38. art. 16. & 18.* Capreol. *in 4. diſt. 33.
qu. unic. art. 3. ante ſolutionem ad primum*, Sot. *de inſt. & iur.
lib. 7. qu. 2. art. 2. per tot. & in 4. ſent. diſt. 38. q. 2. art. 2. concl. 2.*
&

Digitized by Google

& eam cum aliis duabus recitat S.Bonavent.*d.diſt.38.art.2. qu.3.n.41.& 42.* dicens : *Quæ iſtarum trium opinionum ſit verior, fateor me neſcire, & ſatis poteſt qualibet ſuſtineri; ideo nullam aſſero.*

52 Huic primæ opinioni valdè etiam ſuffragatur, quod S. Matthæus Apoſtolus, ut refert Abdias Babylonius in ejus vita, elegit potius mori, quàm diſpenſare cum Iphigenia Virgine Deo dicata, ut contraheret matrimonium cum Rege promittente converſionem dimidii regni ad fidem, ſi ipſa ſibi matrimonio copularetur. Cauſa igitur quantumcumque magna non videtur ſufficiens ad hanc diſpenſatio-
53 nem juſtificandum. Præſertim verò, quia ut refert Jo.Andr. *in regul.Semel Deo n.3.de reg.iur.lib.6.* votum tenetur eſſe de jure naturali immutabili, *5.diſt. in princ.* In his autem, quæ ſunt de lege naturæ, & in præceptis divinis non poteſt per hominem diſpenſari, & præcipuè in præceptis primę tabulæ, quæ ordinantur directè ad dilectionem Dei, qui eſt ultimus finis præceptorum. Sed ſecundùm hoc implere votum eſt de lege naturæ, & primæ tabulæ, cùm ſit actus latriæ: & concludit hoc argumentum etiam in aliis votis diſpenſari non poſſe. Fortiùs ergo in votis ſolemnibus continentiæ, & paupertatis.

54 Secunda opinio eſt aliorum, quos tacito nomine recenſet gloſſ.*ult.hic*, & Hoſt. *n.30.* Exiſtimantium Papam, quamvis non poſſit ſuper hujuſmodi votis cum Monacho diſpenſare de poteſtate ordinaria, & à jure regulata, poſſe tamen de poteſtate abſoluta, ſeu de poteſtatis plenitudine, ſecundùm quam poteſt mutare ſubſtantiam rei, ut *l.unica,C.de rei uxor. action.* & de eo quod nihil eſt, aliquid facit, *c.Hæc quippè, 3. qu.6.* arg.*c.Re vera,de conſecr.diſt.*2.& notatur *in c.1. in gloſſ.*
55 *in verb.Supra de tranſlat. Epiſc.* Nec obſtant verba illa text. noſtri : *nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*, quia ver. *poſſit*, exponunt, id eſt potentiæ ſuæ non congruit, ſicut exponitur illud Hieronymi, *Cum Deus omnia poſſit, ſolum non poteſt ſuſcitare virginem poſt ruinam, c.Si Paulus 32. q.5.* id eſt non congruit potentiæ ſuæ, vel de ſolito curſu, quia non conſuevit hoc facere; poſſet tamen ſi vellet, ut hic per Hoſtienſ. *num.31.*

56 Tertia opinio eſt, quòd Papa ſuper voto continentiæ, & paupertatis quantumcumque ſolemnizato diſpenſare poſſit ex magna cauſa, & non aliàs, & hanc pluribus tuetur Innoc. *hic à nu.1.uſque in fin.* cui ſubſcribunt Abbas Antiq. *in fin. in verb.Summus*, Hoſt. Jo.Andr.& communiter DD. ut patebit infrà *n.63.* Idem Jo.Andr.*in reg.Semel Deo, de regul.iur.lib.6.* ubi prolixè diſputat in utramque partem, & tandem *num.5.* Concludit cum Innoc. Idque probabiliùs affirmat ipſemet S.Thom.*in 4.ſent.qu.1 art.4.qu.1.ad tertium.*

57 Prima pars concluſionis Innocentii, quod ex magna cauſa poſſit Papa diſpenſare; nititur hoc præcipuè fundamento, quia caſtitas, & paupertas ſunt annexa ordini, ſeu regulæ
58 Monachali de jure poſitivo, quod ſic probat : nam Monachus nihil aliud eſt, quàm ſolitarius, & triſtis, *c.Placuit, 16. q.1.* Quidquid ergo ultra hoc additum eſt, à conditore juris impoſitum eſt : & ex hoc patet, ut Innoc. ait, Papam poſſe diſpenſare cum Monacho, ut habeat proprium, vel conjugem, cùm poſſit ordinem, & naturam, quam dedit ordini, & ſubſtantiam tollere; & cum ipſo tranſeunt totidem verbis
59 Abb.Antiq.*in fine*, Hoſt.*n.27.* & Jo.Andr.*n.24.* item ut addit Hoſt. omnis religionis regula à Summi Pontificis auctorita-
60 te vires ſumit, *cap.fin.infra de relig.domib.* Sicut ergo religionem, & ejus ſubſtantiam approbat, ſic & ipſam tollere poteſt, *cap.Omnis res*, cum ibi notatis *inf.de reg.iuris.*

61 Præterea, ut inquit Innocen. *num.4. in verb. Licentiam.* Quid ſi tota Chriſtianitas, vel etiam aliqua pars ejus eſſet in periculo, niſi Monachus fieret Rex, fortè quia non eſſet alius, qui ſciret, vel poſſet aliquod regnum regere, niſi Monachus? Nonnè dices, quod fiat Rex? Nonnè quilibet debet ſe totum in holocauſtum offerre Deo, ut in eo, quod ei plus placet, præeligat ſervire? Sed præ omnibus placet ei, ut creaturam ſuam rationabilem, & temporalem conſervet, pro quo etiam ipſe animam ſuam poſuit. Item nonnè peccat qui minus bonum majori bono præponit, *c. Licet in fin.ſuprà de regular. cap.Si quis dicat, & c.Vel qui dicit, 11. qu.3.* Item communis utilitas præfertur, *cap. Scias, & c. Mutationes, 7. qu. 1.* Item ſi propter communem utilitatem Monachus poteſt fieri Epiſcopus, *d.c.Licet*, & etiam Clericus, ut *cap.Priſcis, 55. diſtinct.cap.Ne pro cuius, 16.qu.1.* quare non eodem modo Rex, ſed fortè reſpondebit contradictor : Concedo quod fiat Rex, ſed non habebit proprium, quia regnum commune eſt, & quod acquiret, regno acqui-
ret, arg. *cap.1.18.qu.1. & cap. Cum olim, infra de privil.* Sed 62
contra. Quid ſi non poſſit eſſe ſalva Chriſtianitas, niſi regnum in ſuum proprium accipiat, illud ſuis hæredibus relinquendum, quia fortè habebat filios antequam fieret Monachus? Item quid ſi dixerint ei illi, qui poſſunt dare regnum : Oportet, ut ſi vis habere regnum, accipias hanc Reginam in uxorem, aliàs dabimus eam infideli, vel tyranno, an ita diliges contemplationem hujus Monachi, & continentiam hominis unius, & ita reputabis Deum crudelem, ut nolit per proviſionem Vicarii ſui huic Chriſtianitati provideri? Item Papa fecit Conſtitutionem, ut etiam ille, qui vovit ſimpliciter continentiam, ſi matrimonium contrahat, validè contrahat, *cap.Rurſus, infra qui cler.vel vovend. cap.Gonſaldus, 17. qu.2. c. Placet, ſupra de convent. coniugat.* quare non eodem modo poteſt diſpenſare? Item fecit Conſtitutionem, ut uxor unius alii nubat, *c.Gaudemus, §. penult. infr.de divort.* Item ex Conſtitutione eſt, ut minor 14. annis non poſſit ſe obligare Religioni, *cap. Ad noſtram, ſupra de regul.* quod eſt contra jus naturale, quia ſicut puer ex quo doli capax eſt, poteſt ſe diabolo obligare, eodem modo & Deo. Item Papæ dicitur, *quodcumque ligaveris, &c.* Item in quo-
libet voto intelligendum eſt, niſi aliter Deo placeat, ſed 63
credendum eſt Deo aliud placere, ſi utilitas ſubeſt, ut contra votum faciat. Item non intelligitur quis venire contra votum, qui facit contra illud auctoritate Superioris, qui eſt Vicarius Jeſu Chriſti, ſicut dicitur in matrimonio, *cap. Inter corporalia, in princ.ſuprà de tranſlat.Epiſcop.* Nec obſtat prædictis quod dicitur, *Vovete & reddite :* vovere quidem eſt voluntatis, ſed reddere neceſſitatis, quia benè intelligitur votum Deo reddere qui ſe ejus diſpoſitioni committit, & qui magis ejus beneplacitum facit, *c. Magna, ſuprà de vot.* Hactenus formalia verba Innoc. quæ ferè ad calamum tranſcribunt, & approbant hic Hoſtien. *num.31. verſ.Vel hoc non poteſt Papa ſine cauſa*, ſed ex magna, & Deo magis placente hoc poſſet; hanc amplector, & infrà *eod.num.in verb. Pontifex, & num. 32.* Jo.Andr. *num. 29.* Henric. Boich. *num.9. & 10.* Butr. *num.28.* Cardin. *§.ult.nu.18.* Anchar. *num. 24.* Abb. *num.20.*& Joan.de Anan. *num.11.verſ Ingloſſ.fin.* & idem Hoſtien. *in ſumm.tit.de vot. §. Qualiter, & cuius num. 12. & in cap.1. num. 4. de vot.* & ibi etiam Abb. *num.8.* dicens hoc tenere communiter Canoniſtas, Archid. *in cap.Sunt quidam 25.q.1. num.5.* Henrich.Boich. *in cap.Rurſus, nu.6.* ubi etiam Cardin. *num.2.quæſt.1.* Anchar. *num.4.* Præpoſ. *num. 4. & 7.* & Alexan.de Nævo *num.12. infra qui cler.vel voven.* Turrecrem. *in cap.De illo n.3.& ſeqq.diſt.32.* Stephan.de Gaeta *in repet.cap. Ad limina, 30.qu.1.§.4.q.129.n.353.* Joan.Andr. *in d.c.Semel Deo num.5.ad fin. verſ.Sed ut ſcripſi, de reg. iur.*
lib.6. [Nam, ut ipſe ait, ubi votum continentiæ ſolemne 64
eſt impedimentum majoris boni, poterit Papa diſpenſare : nam bonum multitudinis meliùs eſt, quàm bonum unius : poſſet autem per unius continentiam bonum multitudinis impediri, ut ſi per matrimonium alicujus ſolemniter voventis etiam Monachi poſſet pax patriæ procurari, vel Patria infidelis ad fidem converti, vel his ſimile, abſit ut his caſibus Monachi continentiam præferamus tanto bono.] Sed & Sanctus Thomas *in 4. ſentent.diſt.38.qu.1.art.4. ad 3.* eandem rationem approbat dicens : *Si communis utilitas totius Eccleſiæ, aut unius Regni, vel Provinciæ expoſceret, poſ-
ſet convenienter & in voto continentiæ, & in voto Religionis* 65
diſpenſari, quantumcumque eſſet ſolemnizatum; non enim per votum poſſet ſe homo deobligare ab eo, in quo tenetur alteri. Vnde talis poſſet imminere neceſſitas, ut poſſet alicui iuſte prohiberi ne continentiam, aut Religionem voveret, & eadem neceſſitate manente poteſt etiam in voto diſpenſari iam acto. Hæc S. Thom. cum quo concordant ibi Durand. *q. 4. art. 4. concluſ. 11. num. 49.* Major *quæſt. 14.* Supplementum Gabriel. *quæſt. 1. art. 5. dub. penultim.* S. Antonin. *in 2. part.tit.11. cap.2. §.9. & in 3.par.tit.1.cap.15. §.3.* pleniſſimè Medina *de ſacror.homin.Continentia, cap 21. cum plurib.ſeqq.* Toled. *in ſumm.lib.4.cap.18. num.5.* Gregor.de Valen. *in 2. 2. diſputat.6.quæſt.6.punct.7. col.3.* Navarr. *in Manual. cap. 12. nu.77. in fin. & in cap. 7. num. 20. de conſecr.diſt.1. & conſ.2. num.3. de converſ.coniugat.& conſ.12. num.8. de ſponſal.* Covarr. *in cap. 2. num. 20. & 21. de teſtam.* & alibi paſſim Doctores. Ex quibus patet hodie hanc ſententiam eſſe communem Theologorum, ac ferè omnium Canoniſtarum,
quam etiam tacitè approbavit Eccleſia Romana, dum ſuper 66
hoc diſpenſavit cum multis Religioſis, prout cum Ramiro

Rege

Digitized by Google

Rege Aragonum diſpenſatum fuiſſe,ut relicta Religione, & Epiſcopatu, acciperet uxorem, & Regnum, atteſtatur Petr. de Palud. *in 4.diſt.38.q.4. art.4.* Cajet. *in 2.2.q.88.art.11. in princip. verſ.Videtur autem pluries*, Lucius Marinæus Siculus *lib.8. de memorab.Hiſpan.cap.ultim.* Joan.Vatæ *in Chronic. cap.18.* & de Conſtantia filia Rogerii Regis, quæ cùm eſſet Sanctimonialis, nupſit Henrico VI. idem Cajet. *ubi ſupra*, & latius dicam infra *num.69.* & cum Nicolao Juſtiniano Sacerdote Monacho in monaſterio Sancti Nicolai Ordinis S.Benedicti diſpenſatum fuiſſe ab Alexand.III.ad inſtantiam Venetorum Ducis referunt Barthol.à S. Fauſto *de theſaur.Religioſ. lib.3. q.36.num.5.* & Pineda *in Monarchia Eccleſiaſt.part.4.lib.25. c.7.§.1.pag.84.*& à Gregorio XIII. cum fratre Cardinalis Joyoſæ Gallo Sacerdote profeſſo, & Provinciali Ordinis Capuccinorum, refert idem Batt. à S.Fauſto *d.q.36. à num.8.*

67 Cæterùm adverte, quia opinio Innoc. & ſequacium non ita eſt intelligenda, ut Monachus quandiu remanet Monachus, ex diſpenſatione Papæ ſit ſolutus à voto continentiæ, & paupertatis, quia implicat contradictionem, ut quis remaneat Monachus, & non habeat eſſentiam Monachatus, quæ conſiſtit in tribus votis ſubſtantialibus, ut hic: nam Monachum facit, ideſt ad eſſe deducit Religionis profeſſio, *ut c.1. & c.Porrectum*, *ſupra de Regular.* Non poteſt igitur diſpenſatio Apoſtolica ex cauſa quantumvis gravi efficere, ut quis perſeveret Monachus, & ſit abſolutus à ſubſtantialibus Regulæ. Et hoc intendit hæc Decretalis, dum dicit caſtitatem, & paupertatem adeò eſſe annexam Regulæ monachali, ut contra eam nec Papa poſſit licentiam indulgere; ſenſus enim eſt, Vota ſolemnia ſunt adeò intrinſeca, & eſſentialia ſtatui Monachatus, ut Papa efficere non poſſit, ut quis eodem tempore ſit Monachus, & habeat uxorem, vel proprium, ut declarant Turrecrem. *in cap.1.art.3.num.7. in reſponſ.ad 2.27.q.1.* Barthol.Socin.*conſil.92.num.2.vol.1.* Richard. de Media Villa *in 4. ſent. diſt.28. art.9. q.1.* Durand.
68 Petr.de Palud.& Gregor. de Valen.*loc.cit.* Baſil.Pont. *de impedim. matrim. cap.1.§.3. verſ.Sed quamvis*, Card.Cajet. *in 2.2.q.88. art.11. verſ.Sed neutrum horum*,dicens; [Si homo religioſus perſeverat religioſus, inhabilis eſt ad matrimonium, non ex ſtatuto, ſed ex natura,ita quod oppoſitum implicat contradictoria. Oportet ergo aut Religioſitatem ceſ-
69 ſare, aut inhabilitatem manere.] Et infra in verſu. Ad hoc breviter dicitur, pro hoc intellectu ponderat litteram hujus Decretalis,concludens ex ea non inferri neceſſariò indiſpenſabilitatem voti ſolemnis, ſed ſic, ſcilicet ſtante monachatu. Et ponderat ad hoc quod Innocentius III. illius author ſucceſſit immediatè Cæleſtino III. qui diſpenſaverat Conſtantiam filiam Rugerii Regis, uxoremque Henrici VI.quæ erat Sanctimonialis in Panormo, & jam quinquagenaria, & ex tali conjugio genuit Federicum II. ut idem Cajetanus refert *d. art.11. in princ.* & Angel. in *l. Si maior*, *Quinquagenaria, in princ.C.de legit.hered.* eamque publicè,omnibuſque videntibus parere voluiſſe, ut partus ſuppoſiti omnem ſuſpicionem excluderet, teſtantur Pariſ.*conſ.29.n.46. lib.2.* & Socin.Sen. *conſ.126. n.2.lib.3.* Et cùm Innocentium non laterent geſta Cæleſtini, in facie totius orbis à quo etiam Cardinalis creatus fuerat, reſque undique eſſet admiranda propter ætatem quinquagenariam, & ſtatum imperialem, & matrimonium fuiſſet Romæ conſummatum: non eſt rationabile, ut voluerit geſta Prædeceſſoris damnare per verba hanc damnationem non ſignificantia. Stat igitur conclu-
70 ſio, quam ponunt Vincentius, & Joannes relati à Bernardo hic in gloſſ.ultim. videlicet Papam non poſſe ſuper voto caſtitatis, & paupertatis cum Monacho diſpenſare quamdiu monachus eſt; poſſe tamen ex magna, & juſta cauſa facere de Monacho non Monachum, ut *cap. Quorumdam, 74. diſt.* Quo peracto in conſequentiam poterit proprium habere, & uxorem ducere.

Nec refert, quod Navarrus *comment.2. de regul. num.17.* quamvis concedat Papam poſſe diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, tamen id neget in ſolemni paupertatis voto, aſſignans rationem diverſitatis, quia matrimonium poteſt eſſe neceſſarium in filio Regis profeſſo, ut totius Regni bonum conſervetur, & ita poteſt eſſe juſta cauſa diſpenſandi, ut uxorem ducat: At non ſic in voto paupertatis, quia Monachus ex diſpenſatione Papæ poteſt eſſe Rex cum ſola regni adminiſtratione, nec ulla ſubeſſe poteſt neceſſitas, ut habeat dominium: Et ideò ex defectu cauſæ non poterit diſpenſari ut proprium habeat: reſpondetur enim imò poſſe dari caſum, in quo publica ſalus ſalva eſſe non poſſit, niſi ipſum dominium regni in Monachum transferatur, ut præclarè docuit Innocentius, cujus verba habes ſupra *num.62.*

Ad rationem verò D.Thom. *in 2.2. quæſt.88.art.11.* quod 71
nullus Prælatus Eccleſiæ poſſit facere, ut homo ſemel Deo conſecratus, quamdiù vivit, deſinat eſſe conſecratus; Reſpondetur id verum eſſe in conſecratione Sacramentali,quæ eſt de jure divino, ac proinde omnino indelebilis, ut in Conc.Trid. *ſeſſ.7.de Sacram.can.9.* At ſecus eſt in aliis conſecrationibus, quæ ſunt de jure poſitivo,quia per Summum Pontificem auferri poſſunt, ut probat text. *in l.Continuus*, §. *Cum quis,ff.de verb.oblig.*quem ita intelligunt Dyn. & Joan. Andr. *in c.Semel Deo in princ.* & ibi etiam Franc. *n.1.de reg. iur.lib.6.* & ideò paſſim videmus per auctoritatem Papæ Eccleſias, & loca ſacra in prophanos uſus non ſordidos converti juxta Decretum Concilii Tridentini *in cap.7.in fin.ſeſſ. 21.* & in conſecratione ſeu benedictione Abbatis notat Innocentius *in c.Quanto,nu.4. ſupra de conſuetudine*. Quæ latiùs proſequor *in cap. Requiſivit,à n.35.de ordinat.ab Epiſcop.*
Conſecratio autem,ſeu benedictio,in qua conſiſtit ſolemni- 72
tas voti non eſt Sacramentalis, nec de jure divino, quia voti ſolemnitas introducta eſt de jure poſitivo, & ex Conſtitutione Eccleſiæ, ut eſt textus *in cap. unic. de vot. lib.6.* Ergo nihil obſtat quin Summus Pontifex poſſit ſuper ea diſpenſare. Deinde ut egregiè reſpondet Cajetanus *in 2.2. quæſt.* 73
88. *d. art.11. verſ. Aliter igitur*,ſacra etſi non poſſint paſſim ad alios uſus transferri, poſſunt tamen transferri ad alios uſus in articulo neceſſitatis, ut panes propoſitionis translati ad uſum David, & ſuorum propter articulum neceſſitatis, ut Dominus expoſuit. Et ad hanc Decretalem in fin. quæ movit S. Thomas ad prædictam diſtinctionem. Reſpondet Jo. And. *in d.reg.ſemel Deo in fin.* certum eſſe nulla verba Papæ poſſe tollere, vel detrahere poteſtati ſucceſſoris; quia par in parem non habet imperium, *c. Innotuit*, cum concord.*ſupra de elect.* ſed hæc reſponſio non ſatisfacit, quia Papa hic non procedit ſtatuendo,ſed declarando; ideò melius eſt reſpondere,ut dictum eſt ſupra *n.69.*

Ad aliud verò, quòd obligatio voti ſit de jure naturæ,ſu- 74
per quo non cadit diſpenſatio; ita reſpondet Jo. Andr. *in d. c.Semel Deo,n.1. verſ.Sed ad hoc reſpondetur*,videlicet quando Eccleſia diſpenſat in voto, non diſpenſat in præcepto juris naturalis, vel divini, ſed determinat id, quod cadebat ſub obligatione deliberationis humanæ, quæ non potuit omnia 75
circumſpicere, ſicut etiam diſpenſare contra legem humanam non eſt tollere legem, ſed ordinare ex cauſa, ne liget eo caſu quo diſpenſatur: & ſic non eſt contra. Ad hoc Concil.Trid. *ſeſſ.25.de reform.cap.18.*

Ultimum denique objectum de S.Matthæo Apoſtolo non 76
obſtat, quia,ut reſpondet Card.Cajet.*in 2.2.q.88.art.11.verſ. Aliter igitur*. Fortè non expediebat in exordio naſcentis fidei per talem apparentem irreverentiam Divinam propagari fidem, quæ prædicatione, & ſignis propaganda erat ſecundum Domini mandatum Marci ultim. Præterea Cajet. 77
ait dictum illud ſe non inveniſſe pro authentico, & de Abdia Babylonio illius Authore ita ſcribit Card. Bellarmin. *de Script.Eccleſ.* Abdias Babylonius unus ex diſcipulis Domini fuiſſe dicitur; ſed vitæ Apoſtolorum, quæ ſub nomine ejus circumferuntur,fabulis ſimiliores ſunt,quàm veræ narrationi. Sed neque ejus Abdiæ, aut libri ejus ullam in veteribus mentionem invenio. Et ex his abſoluta ſit pars prima concluſionis Innoc. quod Papa ex magna cauſa poſſit diſpenſare, ut Monachus habeat proprium,vel uxorem ducat. Secunda verò pars, quòd ſcilicet diſpenſare non poſſit ſine 78
juſta, & magna cauſa, probatur ſecundum Innocentium, quia tametſi in diſpenſationibus, quæ fiunt à Papa contra jus poſitivum, ſufficiat ſola voluntas diſpenſatoris etiam ſine cauſa, ſicut apparet in ſtatutis editis de ordinibus intra 79
certa interſtitia temporum conferendis, *87.diſtinct. per tot.* & aliis ſimilibus, eo quòd cùm ſola voluntaria Conſtitutio ſit cauſa quare aliquid prohibeatur, per conſequens & ſola voluntas contraria cauſa erit quare prohibitio relaxetur, quia ejus eſt deſtruere jus,qui illud condidit,& interpretari, *l.Quod ius,ff. de re ind. cap. Inter alia*, *infra de ſent.excommunicat.* Tamen ſecus eſt in his, quæ ſunt contra votum 80
tacitum, vel expreſſum, & in aliis, quæ ſunt contra Euangelium, quia non prodeſt diſpenſatio, niſi ex cauſa fiat; & quamquam Papa diſpenſet,niſi juſta cauſa ſubſit, peccat, & diſpenſans & is, cum quo diſpenſatur, ſecundum Innoc.

hic

hic n. 2. Hoſt. *n.* 31, *in verb. Pontifex*, & Jo. Andr. *n. ult.*
Butr. *n.* 28. Anchar. *n.* 24. & Abbas *n.* 22. Qui tamen om-
81 nes quoad validitatem diſpenſationis differentiam conſti-
tuunt inter votum paupertatis, & continentiæ. nam diſ-
penſatio ut Monachus habeat proprium nunquam valet,
niſi magna cauſa, & vera ſubſit, licet enim Papa poſ-
ſit ex cauſa concedere Monacho, ut peregrinetur, &
viaticum ſecum portet, illud tamen non poſſidebit ſuo
nomine, ſed monaſterii: unde nec de eo teſtari poterit:
82 ſed ſi diſpenſetur cum Monacho, ut habeat uxorem, &
non adſit neceſſitas, vel utilitas diſpenſandi, ſi tamen con-
trahat cum aliqua credens bonam diſpenſationem & lici-
tam: tenet matrimonium, licet ille qui fuit Monachus,
ſemper peccet exigendo debitum, non autem reddendo,
quia verum matrimonium eſt inter eos. Ratio diverſitatis, 83
quia diſpenſatio habendi proprium nemini præjudicat, nec
alicui prodeſt, nec obeſt niſi ei, cum quo diſpenſatur; unde ſi
abſit utilitas, vel neceſſitas, non valet diſpenſatio. At ſecus
eſt in matrimonio, ubi diſpenſatio prodeſt, vel præjudicat alii,
ſcilicet uxori; ſed nihilominus diſpenſatio non prodeſt Mo-
nacho, cum quo fuit malè diſpenſatum, quin ſemper peccet
debitũ exigendo; ita Innocentius cum quo cæteri tranſeunt.

DE STATU MONACHORUM.

Idem Innocentius III. In Concilio generali.

CAPUT VII.

IN ſingulis regnis ſive provinciis, fiat de triennio in triennium (ſalvo jure diœceſanorum Pontificum) commune Capitulum Abbatum atque Priorum Abbates proprios non habentium, qui non conſueverunt tale Capitulum celebrare: ad quod univerſi conveniant præpeditionem Canonicam non habentes, apud unum de Monaſteriis ad hoc aptum: Hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum pluſquam ſex evectiones, & octo perſonas adducat. Advocent autem in hujuſmodi novitatis primordiis, duos Ciſtercieñ. ordinis vicinos Abbates, ad præſtandum ſibi conſilium, & auxilium opportunum: cùm ſint in hujuſmodi Capitulis celebrandis ex longa conſuetudine pleniùs informati; qui abſque contradictione duos ſibi de ipſis aſſocient, quos viderint expedire; ac ipſi quatuor præſint Capitulo univerſo, ita quòd ex hoc nullus eorum ſibi auctoritatem Prælationis aſſumat; unde cùm expedierit provida poſſit deliberatione mutari. Hujuſmodi verò Capitulum aliquot certis diebus continuè, juxta morem Ciſtercieñ. ordinis celebretur; in quo diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis, & obſervantia regulari. Et quod ſtatutum fuerit, illis quatuor approbantibus, inviolabiliter obſervetur, omni excuſatione, contradictione, & appellatione remotis: Proviſo nihilominus ubi ſequenti termino debeat Capitulum celebrari. Et qui convenerint, vitam ducant communem, & faciant proportionabiliter ſimul omnes communes expenſas; ita quòd ſi non omnes poterunt in eiſdem, ſaltem plures ſimul in diverſis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem Capitulo religioſæ ac circumſpectæ perſonæ, quæ ſingulas Abbatias ejuſdem Regni ſeu Provinciæ, non ſolùm monachorum, ſed etiam monialium, ſecundum formam ſibi præfixam, vice noſtra ſtudeant viſitare, corrigentes & reformantes, quæ correctionis & reformationis officio viderint indigere; ita quòd ſi rectorem loci cognoverint ab adminiſtratione penitùs amovendum, denuntient Epiſcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod ſi non fecerit, viſitatores hoc referant ad Apoſtolicæ ſedis examen. Hoc ipſum regulares Canonicos, ſecundùm ordinem ſuum, volumus & præcipimus obſervare. Si verò in hac novitate quidquam difficultatis emerſerit, quod per prædictas perſonas nequeat expediri, ad Apoſtolicæ ſedis judicium abſque ſcandalo referatur; cæteris irrefragabiliter obſervatis, quæ concordi fuerint deliberatione proviſa. Portò diœceſani Epiſcopi, monaſteria ſibi ſubjecta ita ſtudeant reformare, ut cùm ad ea prædicti viſitatores acceſſerint, plus in illis inveniant quòd commendatione, quàm quòd correctione ſit dignum: attentiſſimè præcaventes, ne per eos dicta mónaſteria indebitis oneribus aggraventur: quia ſicut volumus ſuperiorum jura obſervari, ita inferiores nolumus Injurias ſuſtinere. Ad hoc diſtrictè præcipimus tam diœceſanis Epiſcopis, quàm perſonis, quæ præerunt Capitulis celebrandis, ut per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant advocatos, patronos, vicedominos, rectores & conſules, magnates & milites, ſeu quoslibet alios, ne monaſteria præſumant offendere in perſonis aut rebus, & ſi forſan offenderint, eos ad ſatisfactionem compellere non omittant, ut liberius & quietius Deo valeant famulari.

S V M M A R I V M.

1 *CApitulum Provinciale Religioſorum non ſufficit celebrare in fine primi triennii, & ſtatim in principio ſecundi aliud celebrare, ſed inter unum, & aliud debet triennium intercedere.*

2 *Fieri debet ſalvo iure Epiſcopi Diœceſani, & n. 5.*

3 *Et tam à religioſis exemptis, quàm non exemptis.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 7. & ſeqq. & num. 11.

4 *Et convenire debent univerſi Abbates, & Priores Provinciæ eiuſdem ordinis.*

6 *Et malitioſe impedientes ne Capitula celebrentur, ſententiam excommunicationis incurrunt.*

7 *Monaſteria omnia, quæ ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione exiſtunt, tenentur ſingulis triennus ſeſe in Congregationem redigere ex Concilio Tridentino.*
Poſſ. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

8 *Non tamen poſſunt invicem, aut aliis monaſteriis ſe unire, & aggregare, & n. 10.*

9 *Monachi monaſterii exempti, & commendati non poſſunt Congregationi iam inſtitutæ ſeſe aggregare, ſed tantum ſe cum aliis monaſteriis in Congregationem redigere ad celebrandum commune Capitulum.*

10 *Congregationis Ordinis S. Benedicti in Belgio erectio cum facultate aggregandi monaſteria non exempta, in Congregatione Rerum Conſiſtorialium examinatur.*

11 *Capitula in aliquibus Religionibus, vel Congregationibus Monachorum an ſit permittendum ut celebrentur ſingulis annis, & Præſides eligantur annales.*

I*N Singulis*. Statuit de Capitulis provincialibus Religio- 1
ſorum celebtandis ſingulis trienniis: de numero perſonarum venientium: de inſtructoribus adhibendis, de Præſidentibus Capitulo, de tractatibus in Capitulo habendis,

Digitized by Google

de communi vita ducenda, de Viſitatoribus eligendis, & de ipſorum officio: hortatur Diœceſanos ad monaſteriorum reformationem, præcipit patronos, & ſimiles compeſcere ab offenſis monaſteriorum: hoc dicit integra hæc conſtitutio, Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. & Joan. de Anan. & ſic dividitur in duodecim partes, quæ per ſe patent.

Nota primò, ibi *De triennio in triennium*. Inter unum, & aliud provinciale Capitulum religioſorum debere eſſe intervallum unius trienmi; unde ſecundum Jo. Andr. *hic n.* 2. [Non ſufficeret in fine primi facere unum, Capitulum provinciale, & ſtatim in principio ſecundi facere aliud, quia id potius eſſet facere Capitula de ſexto in ſextum annum, quam de triennio in triennium; & multo tempore retardari poſſet ſic ordinis reformatio, & ſic etiam interpretata eſt conſuetudo.] Hæc Jo. Andr. quem totidem verbis ſequuntur hic Butr. *n.* 4. Card. *n.* 3. Anchar. *n.* 1. Abb. *in primo notab.* & Jo. de Anan. *n.* 1.

Et ex hoc notabiliter infero; ut Epiſcopi, qui ex Conſtitutione Sixti V. tenentur ſingulis trienniis, vel quadrienniis, &c. viſitare Beatorum Apoſtolorum limina, nequaquam poſſint, aut debeant infra tempora hujuſmodi quandocumque viſitare, ſed tantum in ultimo anno triennii, vel quadriennii, &c. alioquin eodem annorum curriculo plures viſitationes inculcarentur, & inter unam, & aliam viſitationem poſſet intercedere ſpatium ſex, vel octo, aut plurium annorum, & multum retardaretur fructus viſitationis contra mentem, & verba Conſtitutionis, quæ præcipit, ut Epiſcopi Italiæ tertio, Germaniæ quarto, Africæ quinto, Aſiæ ſexto quoque anno iter ſuſcipiant, & perficiant: quod latius proſequor *in c. Ego N. num.* 50. *ſup. de jurejur.* Dic ut ibi.

2 Secundò nota ibi, *Salvo iure Diœceſanorum Pontificum*. Capitula provincialia à regularibus fieri debere ſine præjudicio Diœceſanorum, ſcilicet in viſitationibus, procurationibus, & correctionibus, ut explicat gloſſ. 4. hic Hoſt. *n.* 1. *in verb. Pontificum*, Cardin. *in* 1. *notab.* & Jo. de Anan. *n.* 2. Nam Diœceſani pluries, quàm de triennio in triennium poſſunt viſitare, & Synodum tenere, *c. Sicut olim de accuſat.* ſecundum Goffred. & Hoſt. *n.* 1. *in verb. Diœceſanorum*, Joan. Andr. *n.* 3. & hodie eſt expreſſum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 2. *&* 3. & generaliter ex hoc juriſdictio Epiſcopi non intelligitur enervari, ut patet *infra eod.* §. *Ordinentur*, ſecundum Hoſtienſ. *eod. n.* 1. *in ver. Pontificum*. Similis præſervatio habetur *in c. Salvo* 9. *q.* 3. *in cap. Pontifices* 7. *quæſt.* 1. *& in cap. Dudum ſupra de decimis*.

3 Et hinc collige hoc capitulum loqui de Abbatibus, & Prioribus non exemptis, ſecundum Innoc. in princ. alias enim inanis fuiſſet illa præſervatio: ſed Hoſtien. *num.* 1. *in verb. Abbatum, atque Priorum*, exponit, ideſt exemptorum, & non exemptorum, *cap. Proximum* §. *Hæc eadem infra eod.* & ſic præſervatio jurium diœceſanorum Pontificum ſtat reſpectu non exemptorum. Hodie opinio Innoc. videtur approbata à Concilio Tridentino, quod reſtringitur ad Abbates, & Priores exemptos, ut dicam infra *n.* 11.

4 Ultimò nota ibi, *Ad quod univerſi conveniant*. Ad Capitula provincialia Regularium debere univerſos convenire. Quod ſi intelligatur de Abbatibus, & Prioribus provinciæ cujuſcumque ordinis, hoc non ſervatur ſecundum Hoſtien. *hic*, *num.* 1. *in verb. Qui non conſueverunt*, & Jo. Andr. *in verb. Conveniant*, nam Carthuſienſes ſuum, Ciſtercienſes ſuum, Cluniacenſes ſuum celebrant Capitulum per ſe, & ſic de ſingulis, ſecundum eos. Item non habet hodie conſuetudo, ut hujuſmodi Capitulum faciant religioſi non habentes caput unicum, ſecundum Joan. Andr. *eod. n.* 3. licet ſubdat hodie plene proviſum eſſe per Conſtitutionem Benedicti.

5 Porrò decretum hoc Innoc. in generali Concilio editum innovavit, & obſervari præcepit Clemens V. in Concilio Viennenſi, ut in Clem. *Ne in agro* §. *fin. de ſtat. Monach.* Licet mendosè ibi legatur Innocentius IV. & gloſſ. ult. ibi [Adnotavit deſuetudinem in hoc non juvare, ſed tamen innovationem illam de facto non proficere.] Ideóque in Concilio Saliſburgenſi ſub Martino V. §. 8. ſic legitur; item licet fel. record. Gregor. Papa IX. providè ſtatoerit, ut in ſingulis regnis, ſeu Provinciis Prælati Ordinis Sancti Benedicti de triennio in triennium Capitula Regularia celebrare deberent, & nos idem ſtatutum in provinciali duxerimus innovandum, quia tamen nullus fructus adhuc ex prædicto ſtatuto, & innovatione repetita vice decrevimus eadem Capitula celebrari, jure tamen Ordinariorum per omnia ſalvo, *tom.* 3. *Conciliorum par.* 2. *pag.* 991. *col.* 1. *littera D.* Item Benedictus XII. *Statuimus*, inquit, *& ordinamus, quod in ordine, & religione dict. Monachorum Nigrorum in ſingulis provinciis per Nos inferius deputatis fiat in loco ad hoc deputando de triennio in triennium (ſalvo iure Diœceſanorum) commune, ſeu Provinciale Capitulum Abbatum, & Priorum Abbates proprios non habentium, aliorumque Priorum Eccleſiarum Cathedralium ipſius ordinis ac religionis. Avenione* 12. *Kalendas Iulii anno ſecundo.*) Quam quidem ordinationem confirmavit Calliſtus XIII. *ſub Datum Romæ Kalend. Martii Anno* 1455. Idemque ſanxerunt & alii Pontifices; & in Concil. Conſtantienſi decretum fuit, ut ſententiam excommunicationis ipſo facto 6
incurrat quilibet cujuſcumque ſit præeminentiæ, dignitatis, ſtatus, aut conditionis, qui per ſe, vel per alium malitiosè impedierit, quo minus prædicta Capitula liberè valeant celebrari, ut refert Roman. Naz. *in Aſto ineſtincto c.* 6. *per totum*.

Sed noviſſimè Concilium Tridentinum *in c.* 8. *ſeſſ.* 25. *de* 7
Regul. ſtatuit ut monaſteria omnia, quæ generalibus Capitulis, aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Ordinarios regulares viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione, ac directione regi conſueverunt, teneantur infra annū à die ipſius Concilii, & deinde quolibet triennio ſeſe in Congregationes redigere, juxta formā hujus Capituli.

Adverte ad illa verba, *ſeſe in Congregationes redigere*: non 8
enim important ut monaſteria hujuſmodi poſſint invicem inter ſe, aut aliis Congregationibus jam inſtitutis ſe unire, & aggregare, & unum corpus conſtituere: alioquin Concilium non dixiſſet infra annum à die præſentis Concilii, & deinde quolibet triennio, quia uniones, & aggregationes hujuſmodi fiunt in perpetuum, nec iterantur de triennio in triennium, ſed ſemel factæ ſemper durant quamdiu ex legitima cauſa non diſſolvuntur, *c. Expoſuiſti ſupra de preben. c.* 1. *Ne ſede vacante.* Conc. Trident. *ſeſſ.* 7. *c.* 6. *& ſeſſ.* 21. *c.* 5. Petrus de Peruſio *in tract. de revocat. union. q.* 1. *& per tot.* Prætetea decretum *d. c.* 8. ſe refert ad hanc Conſtitutionem Innocent. quæ nihil aliud præcipit, quàm ut regulares ſingulis trienniis celebrent Provinciale Capitulum, & nihil ſtatuit de unione, vel aggregatione, & ita intellexit hoc Conc. S. Congreg. illius Interpres, ut in ſubjecta declaratione, videlicet.

An monaſterium à juriſdictione Epiſcopi exemptum, & 9
Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectum, quod ante Concilii publicationem commendatum reperitur, comprehendatur ſub diſpoſitione *c.* 8. *ſeſſ.* 25. *de regul.* ut reluctante Commendatario, poſſit ſe in Congregationem redigere præſuppoſito, quod Commendatario commiſſa fuerit cura, regimen, juriſdictio, & omnimoda adminiſtratio dicti monaſterii perſonas corrigendi, caſtigandi, & viſitandi propria auctoritate. Stante etiam quod in eodem monaſterio non ſit Prior clauſtralis ejuſdem ordinis expreſsè profeſſus, qui gregi Regulari præſit,

S. Congregat. Concilii cenſuit hos Monachos non poſſe ſeſe aggregare huic, nec alteri Congregationi jam Inſtitutæ, & formatæ, licere tamen eis cum aliis monaſteriis juxta dictum decretum Concilii, ad formam *cap. In ſingulis de ſtat. Monach.* in Congregationem redigere. Intellexit enim S. Congregatio illa verba: *Et deinde quolibet triennio ſeſe in Congregationem redigere, &c.* quod debeant de triennio ad triennium iſta monaſteria commune celebrare Capitulum, juxta diſpoſitionem dictæ Conſtitutionis. In ſingulis. Item monaſteria commendata *d. c.* 8. comprehendi, quam Congregationis ſententiam ad ſe relatam Sanctiſſimus probavit, & executioni demandari juſſit.

Hinc cùm Præſes, & Abbates monaſteriorum exempto- 10
rum Ordinis S. Benedicti in Belgio petiiſſet à Sanctiſſ. D. N. Innocentio X. confirmationem erectionis in Congregationem quam aſſerebant factam fuiſſe à Gregorio XIII. & ulterius ſupplicaſſent pro facultate aggregandi eidem Congregationi alia monaſteria non exempta: die 9. Januarii 1648. S. Congregatio rerum Conſiſtorialium, ad quam Sanctitas Sua hoc negotium examinandum rejecit, in primis animadvertit in vim hujus *c. In ſingulis de ſtat. Monach.* & Concilium Tridentinum *in d. c.* 8. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* minimè licere monaſteriis quibuslibet ſibi aggregare alia monaſteria ejuſdem, vel alterius ordinis, ſed tantum ſeſe in Congregationē redigere in ſingulis trienniis, ideſt ſe congregare, & convenire,

nire, ad commune, ſeu Provinciale Capitulum, juxta aotiquam reſolutionem Sac. Congreg. Concilii à Summo Ponti-
11 tifice approbatam. Rurſus animadvertit facultatem ſe redigendi in Congregationes, ſeu Capitula congregandi non fuiſſe tributam à Concilio quoad monaſteria non exempta, ſed tantum quoad illa, quæ Capitulis vel Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Ordinarios Viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ probatione, & otdioatione exiſtunt, ut verba ipſa tenent. Demum animadvertit prædicta monaſteria exempta in Belgio nequaquam obtinuiſſe à Gregorio XIII. coofirmationem erectionis in Congregationem cum facultate aggregandi monaſteria itidem exempta ejuſdem Ordinis: Sed tantummodo prævia narratione, quod ſe redegerant in Congregationem infra annum à fine Concilii Tridentini, & deinde quolibet trienoio, obtinuerunt præmiſſa confirmari cum clauſula quatenus ſecundum ejuſdem Concilii decreta proceſſiſſent. De erectione autem in Congregationem, vel de aggregatione, nec verbum quidem legitur in litteris Gregorii. Ac proinde Sac. Congregatio exiſtimavit concedi non poſſe confirmationem erectionis, quæ non extat, & longè minus facultatè ſibi aggregandi monaſteria non exempta. Nihil tamen horum ſignificandum eſſe Monachis, ſed tamen dicendum Sac. Congregationem velle edoceri à Pronuncio in Belgio de progreſſibus ipſius Congregationis, & inſpicere ordinationes, quas ſecerunt, dum ſe redegerunt in Congregationem; ideòque ſcribendum Pronuncio, ut hujuſmodi Ordinationes, & Capitula tranſmittat, & de integro negotio S. Congreg. edoceat, auditis etiam Epiſcopis, & aliis quorum intereſt.

12 QUÆRO, cùm hæc conſtitutio diſponat, ut Capitula Religioſorum de triennio in triennium celebrentur, an aliquid ſit immutandum in his Religionibus, vel Congregationibus Monachorum, in quibus Capitula celebrantur ſingulis annis, & Præſides eliguntur annales. Pro ſolntione hic inferendas duxi litteras Sacræ Congregationis me Secretario ſcriptas ad D. Cardinalem à Lotharingia, quas Franciſcus à Lotharingia, Epiſcopus Verdunen. ſuis litteris aſſeruit è cœlo eſſe dictatas. Suot autem tenoris ut ſequitur.

[Semel atque iterùm actum eſt in S. Congregatione de negociis Monachorum S. Vitonii, & Nidulphi à Sanctiſſimo D. N. præpoſita de decretis, quæ Amplitudo V. Illuſtriſſ. in vim facultatis ei attributæ Sanctitatis Suæ litteris in forma Brevis, non ita pridem edidit, moxque ad earumdem litterarum præſcriptum Sedis Apoſtolicæ examini, & correctioni ſubjecit. Et quamquam ampliſſimi Patres plurimum in omnibus deferendum putarint Amplitudinis V. Ill. prudentiæ, ac zelo, quam probè intelligunt egiſſe omnia ſolo Religionis bono permotam, aut certè rerum ſtatu ita exigente: noluerunt tamen omittere, quin ei adſignificarent rationum momenta, quæ Decretorum ſaltem aliquot approbationi viſa ſunt difficultatem ingerere, inter illa adſertur primum, quod Religionum inſtitutis à Sede Apoſtolica approbatis derogare, niſi neceſſitate cogente, vix juſtum, aut tutum exiſtimatur, præcipuum namque Spiritus Sancti lumen effulget Regularium Congregationum Inſtitutionibus. Ad Congregatio Monachorum, de qua agitur, non modo erecta eſt ad inſtar Caſſinenſis, quæ ab inſtitutione Præſidentes habet annales, ſed ſpeciali etiam decreto bon. mem. Cardinalis à Lotharingia Sedis Apoſtolicæ Legati à primordiis ſuæ erectionis munita, ne Præſidis Officium ultra annum, neve Abbatum, ac Superiorum regimen ultra quinquennium progrediatur. Quod ſanè ſtatutum ne dum à Sede Apoſtolica extitit approbatum, verùm etiam ab ipſis Monachis jurejurando firmatum, iis declarationibus adjectis in ipſo die profeſſionis regularis, ut illius obſervatio ſolemni Monachorum voto comprehendi videatur. Atqui à Regula, quam quiſque profeſſus eſt, peculiariumque votorum, ac præceptorum obſervatione non modo non deflecti, ſed amplius illa ad veterem, ac regularem diſciplinam inſtaurari vehementer optat, ac præcipit Sacroſancta Tridentina Synodus à cujus ſaluberrima diſpoſitione, veterum etiam Conciliorum ſanctionibus, & Apoſtolicis decretis roborata vel minimum recedere nulla nos cogit neceſſitas, nulla ſuadet utilitas; Quandoquidem ſi Præſides opportuiſſet conſtituere triennales ob exiguum perſonarum habilium numerum ad ejuſmodi munus exercendum, quippe id faciendum fuiſſet initio naſcentis Congregationis. At ubi hæc adolevit, jamque in viridem juventam, ac numeroſam familiam excrevit, minimè verendum quin ex tot Monachis vel unus ſemper aſſumi poſſit idoneus ad illud obeundum. Neq; verò videtur præſtare, ut Præſides ſint triennales, quàm annales, ut nempe ſint majoris authoritatis, & quæ pro bono Congregationis inchoaverint, poſſint facilius perficere: nam Congregationem Caſſinenſem, inſtar cujus hæc erecta eſt, ad eam rationem Sedes Apoſtolica inſtituit, ut ſumma rerum agendarum auctoritas non conſiſteret penes Generalem, aut Caput Ordinis; ut in aliis Religionibus, ſed penes Generale Capitulum, ita ut Præſidem obſequendi tantum, & Capituli Ordinatione exequendi maneat neceſſitas. Forte etiam oportebit, ſi Præſides ſint triennales in tertium annum rejicere ipſius Capituli celebrationem, quæ fieri ſolet potiſſimum ad electionem Præſidis: & tamen quis neget frequentem Capitulorum Congregationem pluriniũ prodeſſe ad regularem diſciplinam, vel conſervandam, vel ubi collapſa eſt, reparandam? Deinde nondum Congregatio hæc tam longè, latèque diffuſa eſt, ut non unus vel ſolius anni ſpatio eam perluſtrare, ac ſancita exequi percommodè queat, quando Caſſinenſis quæ multò latius progreditur, uno tamen annali Præſide optimè gubernatur, quinimò cùm aliquot ab hinc aonis conſtitutum eſſet, ut eligeretur triennalis, eam rem in perniciem Congregationis cedentem Sedes Apoſtolica ad primævam formam redintegravit. In Abbatibus quoque, ac Superioribus localibus quinquennii tempus ſatis, ſuperque babetur, itaut illud in longiores moras protelare nil aliud videatur, quàm fovere Monachorum ambitionem, & Abbates veluti perpetuos conſtituere adverſus vetus Congregationis inſtitutum à Romana Sede approbatum, atque ut ſuprafirmatum jurejurando. Et quamvis in Decreto prudenter adjectum ſit, ut electio poſt abſolutum quinquennium etiam non tranſacto alio biennio valida ſit, ſi ita ſuaſerit evidens monaſteriorum utilitas, aut neceſſitas ex ſeptem diffinitoribus quinque judicio approbatam: cùm tamen hæc multam habent latitudinem, inficiandum non eſt, quin hic aperiatur via ambitioſis commentias, aut affectatas utilitates, aut neceſſitates adſtruendi, quod ſi hoc decretum de biennali Superiorum vacatione vix ſervari potuit, cùm ſimpliciter, & abſolutè ligabat, quantò facilius nunc violabitur, ſi licebit in cauſam violationis obtrudere neceſſitatem, aut utilitatem? Verendum etiam ne Congregatio S. Mauri, quam in Gallia veluti primogenitam Congregatio SS. Vitoni, & Nidulphi nuper effudit, hoc exemplo commoveatur. Verendum itidem, ne id ipſum contingat in Caſſinenſi, vix enim eſt, ut cauſam non quærat dominandi libido. Præterea auditur majorem, ac ſaniorem Congregationis partem velle conſtanter adhærere primævæ Congregationis inſtitutioni, & quamquam Monachi circiter centum dumtaxar, expreſsè hoc videantur declaraſſe, multò tamen plures hoc ipſum cupere, licet ſe prodere non audeant, quin etiam prodituros ſi eorum mens ſecreto, ac liberè exquiratur. Itaque ſi vix Apoſtolica Sedes adduci conſuevit, ut vel Religioſis volentibus primævam Religionis inſtitutionem intervertat, aut immutet: quid faciet ipſis invitis, ac reluctantibus. Addunt demum Monachi ſe auditos quidem illic fuiſſe cùm primum decretum ſimpliciter editum fuit de Superioribus quinquennalibus, at ſecundum poſterius cum limitatione utilitatis, aut neceſſitatis prodiſſe ipſis neque auditis, neque citatis. Hæc omnia Illuſtriſſimi Patres ad amplitudinem veſtram Illuſtriſſ. deferri juſſerunt, ut illis ſedulò, ac maturè perpenſis dignetur mentem ſuam aperire, & quid facto opus cenſeat, uberius explicare: norunt enim avitam illius pietatem, regulariſque diſciplinæ ſtudium, ingenii etiam acumen, atque in rebus gerendis prudentiam, ut propterea illis hæſitandum non ſit, quin ipſa ubi attentè ſingula conſideraverit, aut flectatur S. Congregationis animadverſionibus, aut ea afferat rationum pondera, quibus in illius ſententiam ſe flecti conſultius putent Ampliſſimi Patres. Nos quod ſupereſt amplitudini veſtræ Illuſtriſſ. proſpera omnia precamur ex animo, manuſque humillimè deoſculamur. Datum Romæ 16. Januarii 1630.]

DE RELIGIOSIS DOMIBUS, ut Epiſcopo ſint ſubjectæ.

Ex decretis Eugenii Papæ.

CAPUT III.

DE Xenodochiis, & aliis ſimilibus locis, per ſolicitudinem Epiſcoporum; in quorum diœceſi exiſtunt, ad eaſdem utilitates, quibus conſtituta ſunt, ordinentur.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopo ſubſunt omnia loca pia, & ad eius ſolicitudinem debent ordinari ad uſum deſtinatum.*
2 *Epiſcopus fundat intentionem de iure communi ſuper ſubiectione, adminiſtratione, & ordinatione Hoſpitalium, aliorumque piorum locorum ſuæ Diœceſis.*
3 *Hoſpitale qui dicit exemptum, probare debet ſtatuto in fundatione, vel præſcriptione, aut privilegio.*
4 *Sed poſt Concilium Tridentinum exemptionis privilegium, & conſuetudo etiam immemorabilis non ſuffragantur.*
5 *Hoſpitale Papiæ poteſt ab Epiſcopo viſitari, non obſtante privilegio Nicolai V.*
6 *Xenodochium propriè quid ſit, & de variis hoſpitalium nuncupationibus.*
7 *Hoſpitalium redditus in quibus ſubſint Epiſcopi diſpoſitioni.*
8 *Ordinarii curare debent ut hoſpitalia quæcumque à ſuis adminiſtratoribus etiam exemptis fideliter, & diligenter gubernentur.*
9 *Item ut eleemoſynæ ab adminiſtratoribus fabricæ expendantur in uſum deſtinatum, & omnia fideliter peragentur.*
10 *Hoſpitalia, & loca pia ita demum ſubſunt viſitationi ordinarii, ſi ſint religioſa, ideſt fundata auctoritate Epiſcopi; aliàs ſecus.*
11 *Religioſum locum nemo poteſt efficere ſine Epiſcopi auctoritate.*
12 *Hoſpitale privatum mortuo patrono ſpectat ad curam Epiſcopi, ut pia voluntas executioni demandetur.*
13 *Hoſpitalis adminiſtratoribus detrectantibus exequi voluntatem fundatoris, ius exequendi ad Epiſcopum devolvitur.*
14 *Hoſpitalium etiam privatorum adminiſtratores tenentur quotannis reddere Epiſcopo rationem adminiſtrationis.*
15 *Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione, quæ ex fundatione, vel privilegio, aut conſuetudine non probantur exempta, an poſſint ab Epiſcopo viſitari, & n. ſeqq. uſque ad n. 30.*
18 *Viſitatio hoſpitalium reſtringitur à Concilio ad caſus à iure conceſſos, ius exigendi rationes non item.*
19 *Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione non eximuntur per Concilium Tridentinum à viſitatione Epiſcopi, ſed præſervatur illorum exemptio.*
20 *Concilii Trid. decretum* c. 8. ſeſſ. 22. *expenditur.*
21 *Ordinarii iuriſdictioni Concilium Trident. nihil detraxit etiam in locis ſub regum protectione exiſtentibus.*
22 *Loca regia ita demum ſunt exempta à viſitatione Epiſcopi, ſi exemptionem iuſto titulo acquiſierint.*
23 *Fundatio eccleſiæ, & hoſpitalis ſub regia protectione non ſpectat ad laicos, ſed ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Ordinarium.*
24 *Protectio legitima, & iuſta tantum præſervata eſt à Concilio Tridentino, non autem ea, quæ de facto aſſumitur.*
25 *Regum iura Concilium Trident. præſervavit, ſed nova illis non attribuit.*
26 *Regia protectio de facto à ſæcularibus miniſtris aſſumpta, Ordinarii iuriſdictionem non lædit.*
27 *Hoſpitale fundatum ſub iuriſdictione Epiſcopi non fit exemptum ex eo quod poſtea illius eccleſia fundetur ſub Regis protectione.*
28 *Monaſterium unitum, & commendatum hoſpitali ſub regia protectione exiſtenti poteſt ab Ordinario viſitari.*
29 *Unio non præiudicat Epiſcopo, in cuius diœceſi erat eccleſia unita.*
30 *Hoſpitalia exiſtentia in ſtatu Mediolani non comprehenduntur in exceptione*, cap. 8. ſeſſ. 22. *Concilii Tridentini, niſi quæ expreſsè reperiuntur ſub Regis protectione.*
31 *Epiſcopo viſitare volenti ſi opponatur quod hoſpitale ſit ſub regia protectione, cognitio exceptionis non ad iudices ſæculares, ſed ad ipſum Epiſcopum pertinet.*

D*E Xenodochiis*. Breve eſt, ſed per alia verba ſic po- 1
teſt ſummari ſecundum Abbatem Siculum. Epiſcopo
ſubſunt omnia loca pia, & ad ejus ſolicitudinem debent
ordinari ad uſum deſtinatum.

Nota ex hac Decretali Epiſcopum fundare intentionem 2
de jure communi ſuper ſubjectione, adminiſtratione, &
ordinatione hoſpitalium, & omnium piorum locorum
ſuæ diœceſis, ut hic, *& in cap. Si quis Epiſcoporum 16. q. 5.
& cap. 2. q. 3. & c. Omnes Baſilicæ q. 7. c. Conſtitutus cum
duobus ſeqq. inf. eod. c. 1. cum multis ſeqq.* 10. q. 1. & hic notat
gloſſa 2. Hoſtien. *n. 6. in ver. Per ſolicitudinem*, Cardin.
in 2. notab. Anton. de Butr. *in 1. & 2. notab.* & Joan. de 3
Anan. *num.* 4. Unde qui dicit hoſpitale, vel locum pium
exemptum, probare debet ſtatuto in limine fundationis,
vel legitima præſcriptione, vel privilegio Apoſtolico, ut
in Clem. *Quia contingit in primo reſponſo de relig. domib.*
& ibi gloſ. *in ver. De iure*, & notant hic Jo. Andr. *n. 1. in
ver. Epiſcoporum*, Butr. *n. 3. verſ. Oppone*, & Cardin. *n. 2.
eod. verſ.*

Verùm hodie exemptionum privilegia, & conſuetudi- 4
nes non ſuffragantur, utpotè ſublatæ à Concil. Trid. *in c. 8.
ſeſſ.* 22. quo ſtatutum eſt ut Epiſcopi habeant jus viſitandi
Hoſpitalia, Collegia quæcumque, ac Confraternitates laicorum, &c. eleemoſynas Montis Pietatis, & pia loca omnia, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat,
atque eadem pia loca exemptionis privilegio ſint munita;
non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili, privilegio, aut ſtatuto. Ad idem *c. 15. ſeſſ. 7.*

Hinc cùm adminiſtratores Hoſpitalis Papiæ exempti 5
per privilegium Nicolai V. à viſitatione Ordinarii prætenderent ab eo poſt Concilium viſitari non poſſe, nec coram eo teneri reddere adminiſtrationis ſuæ rationem: S. Congregatio ab his hac de re conſulta cenſuit non obſtantibus allegatis pro adminiſtratoribus hoſpitalis, jus viſitandi dictum hoſpitale, & exigendi redditionem rationum ab ejus adminiſtratoribus competere Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato ex decreto Concilii *ſeſſ. 22. c. 8. & 9.* Et ratio eſt, quia *d. c. 8.* tollit privilegium Nicolai V. quoad viſitationem, & licet dicat in caſibus à jure conceſſis, hoc tamen non impedit, cùm de jure communi Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia ſublato privilegio, *c. De Xenodochiis de relig. domib.* & Clem. *Quia contingit, eod. tit.* Quod verò attinet ad redditionem rationum, de qua in c. 9. exceptus eſt ſolus caſus quando in fundatione cautum eſſet, ut non redderentur ordinario, ſed in Bulla Nicolai V. in qua ſit fundamentum, nulla mentio habetur cui ſit reddenda ratio, vel non reddenda.

Itaque niſi aliud cautum ſit lege fundationis, Hoſpitalia 6
hujuſmodi ſubſunt viſitationi, & diſpoſitioni Epiſcopi, & omnia comprehenduntur ſub dictione, *Xenodochiis*, hic poſita ſecundum Hoſt. *n. 1.* Propriè tamen dicitur Xenodochium locus in quo peregrini ſuſcipiuntur; licet alii dicant

Xeno-

Digitized by Google

Xenodochium eſſe locum ſenum, & debilium, ut verbum ſonat, *arg. c. Oratorium* 42. *diſt. Inſtit. de donat.* §. *Eſt & aliud*, *& c. Cleros* 21. *diſt.* Orphanotrophium verò dicitur locus, in quo pueri utroque parente orbati educantur. Brephotrophium, in quo pauperes aluntur. Noſocomium, ubi ægroti tenentur, & curantur. Gerocomium, in quo ſenes valetudinarii ſuſtentantur. De his habetur *in c. Si quis omnem* 1. *q.* 7. *in l. Illud*, ubi gloſſa ſingula hæc nomina explicat, *& in l. fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. in rubr. l. Orphanotrophos, & l. Omnia oratoria C. de Epiſc. & cler. in c. Tributum* §. *Quamvis* 23. *q.* 8. *in Auth. de reb. eccleſ. non alien.* §. 1. *collat.* 9. *& de eccleſ. tit.* §. *fin. eadem collat.*

7 Conclude igitur hæc omnia eſſe ſub manu Epiſcopi, & ad illius diſpoſitionem pertinere, ut hic in textu, non quidem ut ad Epiſcopum ſpectet dominium redditum; neque enim ſubſunt talia Epiſcopo quoad temporalia, ut ea poſſit ſibi applicare, *c. Venerabilis de except. cap. Quia* 10. *q.* 3. de hoc *in c. Cùm vos de offic. ordin.* ſed ut illorum redditus curet expendendos in uſus, ad quos ſunt deputati, ut in dicta Clem. *Quia contingit*, ſecundum Innoc. & omnes hic. Compellet ergo Epiſcopus Parochialem Sacerdotem, ut hoſpitalitatem ſervet, & hoſpitalarios domorum pauperum, ut recipiant pauperes, & idem in ſimilibus, ut inquit Joan. Andr. *hic num.* 3. *in verb. pertinent*, Butr. *num.* 4. & Cardin. *in* 3. *notab.* & patet ex de-

8 creto *d. cap.* 8. *ſeſſ.* 22. ibi: *Ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi (id eſt Epiſcopi) ex officio ſuo iuxta ſacrorum Canonum ſtatuta cognoſcant, & exequantur*. Idem patet *in cap.* 15. *ſeſſ.* 7. ubi habetur. *Curent Ordinarii ut hoſpitalia quæcunque à ſuis adminiſtratoribus quocumque illi nomine cenſeantur etiam quomodolibet exemptis fideliter, & diligenter gubernentur, conſtitutionis Concilii*

9 *Viennenſis, quæ incipit: Quia contingit: forma ſervata.* Unde orta dubitatione An curare Epiſcopus debeat, ut eleemoſynæ ab adminiſtratoribus fabricæ in eum uſum, in quem deſtinatæ fuerunt, & pro quo offeruntur, convertantur, & ut id efficiatur, ordinare quæcumque ipſi viſa fuerint expedire: Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres cenſuit cùm tales adminiſtratores teneantur quotannis reddere rationem Ordinario juxta *c.* 9. *ſeſſ.* 22. pertinere ad Epiſcopum providere, ut fideliter omnia peragantur, & ne qua fraus interveniat, in expendendis introitibus, & proventibus, & quæcumque ipſi expedire pro ſua prudentia videbuntur, ordinare.

10 Declara modò hanc concluſionem, ut procedat dummodo hoſpitalia, & loca hujuſmodi ſint religioſa, id eſt fundata auctoritate Epiſcopi, *ut in cap. proximo, infra eodem*. Aliàs enim Diœceſanus non debet ſe in illis ingerere, ſed patronus hoſpitalis ad libitum diſponit, *ut in cap. Inter dilectos*, & ibi per Innoc. *de donat.* & notat Abb. *hic*

11 *n. verſ.* 3. *Numquid autem*: nam etſi quilibet pro libito voluntatis poſſit erigere Hoſpitale; non tamen erit locus religioſus, nec gaudebit immunitate eccleſiaſtica, nec inter loca eccleſiaſtica computabitur, niſi Epiſcopi authoritas interceſſerit, *ut in d. cap. Proximo*, & notat Cardin. *hic n.* 9. *verſ. Nonò quæro*. Nec quidquam novi circa hoc ſtatuit Concilium Tridentinum *in d. cap.* 8. *ſeſſ.* 22. imò reſtringitur ad limites juris, ut patet ibi, in caſibus à Jure conceſſis, & in fine ibi juxta Sacrorum Canonum ſtatuta, & fuſiùs dixi in eodem *cap. Proximo num.* 54. *inf. eodem*. Unde quemadmodum de jure communi ejuſmodi hoſpitalia non religioſa viſitationi, ac Juriſdictioni Epiſcopi non ſuberant, ita nec poſt Concilium.

12 Hoc tamen fallit in tribus caſibus. Primus eſt mortuo Patrono: tunc enim etiamſi locus non ſit religioſus, tamen ſpectat ad curam, & ſolicitudinem Epiſcopi, ut pia voluntas defuncti executioni demandetur, de quo videtur textus in Auth. *de Eccleſ. tit.* §. *Si quis autem pro redemptione cum ſeqq.* Quamobrem etſi hoſpitale hujuſmodi non teneatur Epiſcopo Diœceſano in Epiſcopalibus reſpondere, tamen Epiſcopus habere debet curam ipſius, cùm locus ſit pius, ut hic per Abb. *n.* 3. *verſ. Quod puto verum*.

13 Fallit ſecundò in executoribus negligentibus adimplere voluntatem defuncti, quia tunc devolvitur ad Epiſcopum poteſtas illos compellendi, iiſque poſt legitimam admonitionem detrectantibus, etiam exequendi, textus eſt *in d. c. Tua nobis*, & ibi dixi, *de teſtam.*

Fallit tertiò quoad rationes ab adminiſtratoribus exigendas, quia etſi Hoſpitalia, & loca prædicta non ſint erecta authoritate Epiſcopi, & ſic non ſint religioſa; tamen cùm ad uſum pium ſint deſtinata dicuntur pia; & poteſt Epiſcopus compellere executores ad reddendas ſibi quotannis rationes adminiſtrationis, niſi ſecus in eorum inſtitutione, & ordinatione cautum fuerit, ex decreto Concilii Tridentini *in c.* 9. *ſeſſ.* 22. Quod S. Congregatio declaravit habere locum etiam in Hoſpitalibus laicalibus, ut ſcripſi plenius *in c. Proximo à n.* 10. *inf. eod.* 14

QUÆRO. An hodie ſtantibus decretis Concilii Trident. *in c.* 8. *&* 9. *ſeſſ.* 22. Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione exiſtentia, quæ ex lege fundationis, aut ex privilegio Apoſtolico, vel conſuetudine non probantur exempta à viſitatione, & juriſdictione Epiſcopi Diœceſani, poſſit idem Epiſcopus viſitare, & ab illorum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere. 15

Contigit hic caſus in hoſpitali pauperum ſenum Neapolis: nam anno 1625. Ordinarii auctoritate erectum fuit prædictum hoſpitale, & in ipſa erectione cautum fuit inter cætera, ut illud tamquam opus ſpirituale, & dicatum ad cultum divinum, eſſet ſub protectione, & obedientia Ordinarii, itaut poſſet illud ſuo arbitrio viſitare, ad hoc, ut omnia fideliter adminiſtrarentur, ut patet ex tribus capitulis fundationis. Et ſucceſſivè Cardinalis Aquaviva tunc Archiepiſcopus Neapolitanus dictum hoſpitale ordinaria authoritate viſitavit, & nonnulla decreta edidit, licet morte præventus viſitationem non perfecerit, poſt cujus obitum Miniſtri Hoſpitalis pro expeditione quarumdam litium ad illud pertinentium adierunt Proregem, atque ab eo obtinuerunt ſibi in judicem deputari Conſiliarium Palermum, qui poſtea mutato titulo anno 1607. alium in Prætorem dicti hoſpitalis nominavit. 16

Deinde anno 1608. quia hoſpitale propriam eccleſiam non habebat, ſed tantum altare in Eccleſia S. Nicolai; iidem Miniſtri, ſeu Confratres majori parte ex eleemoſynis de licentia Archiepiſcopi conquiſitis, ac partim etiam à ſe elargitis, propriam eccleſiam fundarunt ſub invocatione S. Onuphrii, & primus lapis, in quo litteris inſculptum erat quemadmodum dicta eccleſia conſtruebatur ſub protectione Regis Philippi, projectus fuit in fundamentis populo acclamante, Vivat Rex. Ab eo tempore Proreges dicti Hoſpitalis protectores, & adminiſtratores deputarunt, iidemque adminiſtratores ſimiliter deputarunt officiales, Capellanos, Confeſſores, & Prædicatores in dicta eccleſia.

Sed à duobus circiter annis cùm Cardinalis Carafa vellet hoſpitale viſitare, atque ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, ipſi objecerunt ſe non teneri ex decreto Concilii Tridentini *cap.* 8. *ſeſſ.* 22. eo quod hoſpitale erectum fuiſſet ſub immediata Regis protectione. Quamobrem his poſitis conſulta eſt Sac. Congregatio Concilii.

An poſſit Cardinalis Archiepiſcopus dictum hoſpitale viſitare, & ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere. 17

Videtur reſpondendum poſſe. Nam quoad jus exigendi rationes quamvis hoſpitale eſſet ſub immediata Regis protectione, hoc tamen non obſtaret Archiepiſcopo quominus illas exigere poſſet; ſed tantum obſtaret quominus poſſet viſitare. Ratio eſt, quia exceptio locorum quæ ſub immediata Regum protectione ſunt, non legitur niſi in *c.* 8. *ſeſſ.* 22. & in eo decreto non agitur, niſi de jure viſitandi.

At verò *in cap. ſeq.* ubi agitur de rationibus Ordinario reddendis, dicta exceptio non reperitur, imò ibi excipitur unus tantum caſus, id eſt cùm ſecus expreſsè cautum fuit in fundatione. Quæ exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, *l. Nam quod liquidè* §. *fin. ff. de pœna legata*, *& c.* 2. *de Coniug. lepros. cum ſimil.*

Et confirmatur, quia Concilium magnam conſtituit differentiam inter jus viſitandi, & jus exigendi rationes. Nam *in c.* 8. ubi agit de jure viſitandi, reſtringit ſe ad diſpoſitionem juris communis, ut patet ibi: *in caſibus à iure conceſſis*, & infra ibi, *iuxta Sacrorum Canonum ſtatuta*. Sed *in c.* 9. ubi tractat de jure exigendi rationes, indiſtinctè, & generaliter loquitur. Ideoque Sac. Congregatio ſæpius reſpondit Ordinarium non habere authoritatē viſitandi Hoſpitalia, niſi in caſibus à jure expreſſis. At verò ra- 18

rationes adminiſtrationis licere illi exigere nulla habita
ratione juris communis.

Ex quo patet Concilium ampliorem facultatem tribuiſ-
ſe Epiſcopis in rationibus exigendis, quàm in viſitatio-
ne piorum locorum. Ideòque non mirum ſi quoad vi-
ſitationem exceperit loca ſub Regis protectione exiſten-
tia, ſed illa non exceperit quoad reddendas rationes. At-
que ita ob ſupraſcriptas rationes olim declaravit Sacra
Congregatio.

19 Quo verò ad jus viſitandi, etſi Concilium exceperit lo-
ca, quæ ſub immediata Regis protectione exiſtunt, ta-
men non ſufficit probare regiam protectionem, niſi etiam
probetur legitima exemptio à juriſdictione ordinarii. Ra-
tio eſt, quia Concilium *d. c. 8.* noluit tribuere novam
exemptionem locis ſub Regis protectione exiſtentibus, ſed
tantum præſervare ſi quam prius habebant, juxta text. *in
c. ult. in princ. de offic. Deleg. in 6. & c. Ne aliqui verſ. Illis*
20 *quæ regibus, de privil. eod. lib.* obſervandum eſt enim
decretum *d. c.* 8. dum diſponit ut Epiſcopi habeant jus vi-
ſitandi hoſpitalia in caſibus à jure conceſſis, etiamſi exem-
ptionis privilegio ſint munita, reſtituere Epiſcopis illud jus
viſitandi, quod erat illis per Sacros Canones attributum,
& poſtea ademptum, per poſteriores exemptiones. Atque
ita Concilium ſtatuit tantummodò ut exemptiones non
obſtent quominus Epiſcopi viſitare poſſint hoſpitalia in
caſibus conceſſis à jure communi. Unde cùm in hac re-
gula loquatur de hoſpitalibus exemptis, cenſeri debet de
iiſdem diſpoſuiſſe etiam in exceptione illa, non tamen
quæ ſub immediata Regum protectione ſunt, quia alio-
quin exceptio non eſſet de regula, & eſſet inepta. Lap.
Gemin. & DD. *in c. Qui ad agendum* §. 1. *de Procur.* Ale-
xand. & Jaſ. *in l. fin. ff. Quod quiſque jur.* Atque ita in hanc
ſententiam ſæpius reſpondit Sac. Congregatio Concilii:
21 nam cùm aliquando quæſitum eſſet. An præſuppoſita
exceptione *d. c.* 8. intentio Concilii fuerit juriſdictioni Or-
dinarii penitus derogare, eamque in totum ab ipſo Ordi-
nario abdicare in locis, quæ ſunt ſub Regum immediata
protectione: S. Congreg. reſpondit decreto ipſius Con-
cilii nequaquam fuiſſe juriſdictioni Ordinarii in aliquo de-
rogatum, aut detractum etiam in locis, quæ ſub imme-
22 diata Regum protectione exiſtunt, ſed ex decreto *d. c. 8.*
ita demum eſſe immunia ab Ordinarii viſitatione, ſi hanc
immunitatem legitimo, juſtoque titulo acquiſierint, eo
quod Concilium non exemerit à viſitatione Ordinariorum
loca, quæ alioquin iiſdem Ordinariis ſubjiciebantur; ſed
tantum quæ exempta jam erant, noluit ſubjicere Epiſcopo-
rum viſitationi, quemadmodum ſubjecit alia loca pia ad
Regum protectionem non ſpectantia.

Itaque cùm hoc caſu Miniſtri hoſpitalis non doceant de
exemptione, quoad hoc, parum refert an ſint ſub prote-
ctione Regis, nec ne.

Verùm hoc caſu res videtur clarior, quia nec docetur
de hujuſmodi protectione: Idque quoad hoſpitale eſt cer-
tum, cùm ab initio erectum fuerit ſub protectione, &
obedientia Archiepiſcopi, & ſemel fuerit ab eo viſita-
tum, ut initio diximus. Unde ipſe habet fundatam in-
tentionem tam de jure communi, ut in hac Decretali, &
in aliis juribus ſupra citatis *in* 1. *notab. n.* 2. Feder. de Sen.
conſ. 3. *Quæſtio talis eſt*, quàm ex lege fundationis, & quaſi
poſſeſſione inde ſequuta.

23 Neque obſtat, quod dicta Eccleſia ut ſupra ſub Regis
protectione conſtructa fuerit; quia reſpondetur hoc ſi-
militer non probari niſi ex inſcriptione laicorum facta in
primo lapide, & ex populi acclamatione. At neque ad
laicos, neque ad populum ſpectat Eccleſiam, & hoſpita-
le conſtruere ſub protectione Regia, ſed tantum ad Sedem
Apoſtolicam, vel ad Ordinarium, *c. Nemo de conſecr. diſt.* 1.
c. Placuit 1. *q.* 2. gloſſ. in Clem. *Quia contingit in verb. Al-
tare de relig. domib.* Vincent. & Tancred. relati à Cardin. *in
c. prox. n.* 5. *infra eodem*.

24 Ideòque olim S. Congregatio cenſuit ſolam legitimam
atque juſtam protectionem dicti Concilii decreto exceptam,
ac præſervatam eſſe, non autem eam, quæ de facto ven-
dicatur, aut aſſumitur. Siquidem Concilium ſicut id regi-
25 bus detulit, ut eorum jura hac in re imminuere noluerit;
ita nec illis quidquam adjecit, aut conceſſit in præjudicium
Ordinariæ juriſdictionis.

26 Et ex his tolluntur etiam deputationes, quas fecerunt
Proreges, & Miniſtri dicti Hoſpitalis. Patet enim ex ſu-
pradictis eos ſolum de facto hanc ſibi protectionem vin-
dicaſſe. Unde nihil propterea detractum eſt juriſdictioni
Ordinarii, ut in puncto conſuluit Gabr. *conſ.* 195. *per
tot. lib.* 2.

Quibus accedit, quod quamvis probaretur protectio 27
juſto titulo acquiſita; illa tamen prodeſſet fortè quoad Ec-
cleſiam ſub hac protectione ædificatam, ſed non quoad Hoſ-
pitale, quod longè prius fundatum, & erectum fuerat ſub
juriſdictione Archiepiſcopi: nam ad illud non extenderetur
protectio Regis, *cap. Ex ore, de privil.* ac ſi extenderetur, ta-
men non eſſet immediata, ut requirit Concilium, cùm an-
te illam præceſſerit protectio Ordinarii, ut per Gabr. *d. conſ.*
195. *n.* 6. *& ſeq.*

Hinc cùm fuerit quæſitum, An Epiſcopus poſſit viſita- 28
re Monaſterium S. Mariæ unitum, & commendatum hoſ-
pitali Incurabilium, & providere ne monaſterium in ſpi-
ritualibus, & temporalibus detrimentum patiatur, cùm
hoſpitale prædictum ſub regis immediata protectione
exiſtens viſitari non poſſit; locus autem unitus aſſumat pri-
vilegia illius, cui facta eſt unio: S. Congreg. cenſuit poſſe.
Tum quia eſt in unione clauſula, *Proviſo ne dictum mona-
ſterium aliqua detrimenta patiatur*. Tum quia per unionem 29
non fit præjudicium Diœceſano, in cujus diœceſi erat Ec-
cleſia unita, juxta text. *in c. Cùm dilecta de confirm. util. vel
inutil. & c. Quia monaſterium ſupra eodem*.

Ulterius QUÆRO, An decretum Concilii Tridenti- 30
ni *in d. c.* 8. *ſeſſ.* 22. excipiens à viſitatione Epiſcoporum
hoſpitalia, quæ ſunt ſub immediata protectione Regum,
comprehendat ea quæ ſunt in ſtatu Mediolani ſubjecto Re-
gi Catholico.

De hoc dubio olim conſuluerunt S. Concilii Congreg.
Præſes, & Senatus Regius provinciæ Mediolanen. & fuit
reſponſum non comprehendere niſi quæ expreſsè reperiun-
tur ſub Regis protectione. Quinimò multi qui interfuerunt
Triden. Concilio, retulerunt Cardinali Caraſæ mentem
Patrum fuiſſe illa tantum hoſpitalia excipere, quorum
Reges, & Principes ſunt Moderatores, & Magni Magiſtri,
ut illius manu reperitur adnotatum in libris publicis Sac.
Congregationis.

Quod ſi Epiſcopo hoſpitale viſitare volenti opponatur 31
exceptio, quod ſub immediata Regum protectione exiſtat,
non ad ſæcularem judicem, ſed ad ipſummet Epiſcopum ta-
lis exceptionis cognitionem, & diffinitionem pertinere
cenſuit S. Congregatio.

In confirmationem eorum, quæ ſuperiùs dicta ſunt de
hoſpitalibus ſub protectione regia exiſtentibus, quæ ſpe-
ciali exemptionis privilegio non ſunt munita, libet hic
ſubnectere votum bonæ mem. Manzanedi Rotæ Auditoris
Hiſpani, qui occaſione viſitationis Eccleſiæ, & hoſpitalis SS.
Jacobi, & Ildefonſi de Urbe Nationis Hiſpanicæ à Pontifi-
ce conſultus, hunc in modum reſpondit.

[Noſtrum hoſpitale non poteſt ſe excuſare à S. Viſitatio-
ne recipienda, cùm comprehendatur ſub diſpoſitione S.
Concilii Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *& ſeq.* Nec exemptum dici
poteſt ex quo prætenditur exiſtere ſub immediata protectio-
ne Potentiſſimi Regis noſtri, quam protectionem imme-
diatam nec in fundatione, nec alibi video: nam ſi conſide-
ramus hoſpitale noſtrum uti opus pium, & ſacrum à Regi-
bus ædificatum juxta textum *in cap. Boni Principis* 96. *diſt.*
Certum eſt, quod non potuit ædificari ſine conſenſu Sum-
mi Pontificis, uti tantummodo, & locorum Ordinariis
ſimilem conſenſum præſtari competit, ut probatur *in c. Qui-
cumque* 16. *q.* 1. deſumpto ex Concil. Vormacenſi his ver-
bis: *Quicumque voluerit in ſua proprietate eccleſiam ædi-
ficare, & conſenſum, & voluntatem Epiſcopi habuerit, in
cujus Parochia eſt, licitum ſit, & cap. Lator.* 16. *q.* 15. *&
in cap. Quidam*, deſumpto ex Concil. Chalcedonenſi 18. *q.*
2. his verbis: *Placuit igitur neminem aut ædificare, aut
conſtruere monaſteria, aut Oratorii domum ſine conſenſu
ipſius civitatis Epiſcopi, & text. in cap. Placuit* 1. *quæſt.* 2.
*& cap. Nemo, & in cap. Baſilicas, & in cap. Eccleſias,
de conſecr. diſt.* 1. *& text. in c. Ad audientiam, & in c. fin.
de Eccleſ. ædific. & in c. Auctoritatem eod. tit. in* 6. *& in c.* 1.
de exceſ. Prælat. eod. tit. Quod etiam Juſtinianus diſpoſuit
in novell. 5. *in princ. & in novell.* 131. *verſ. Nemo orato-
rium, &c.* & ultra Ordinarios in ſupracitatis locis tradunt
Turrecrem. *in d. cap. Nemo num.* 5. Abbas *in c. Nobis n.* 2.
de iure patronat. & Greg. Lop. *in l.* 1. *gloſſ.* 5. *tit.* 10. *par.* 1. Et
ratio principalis eſt, quia Summus Pontifex, vel Ordinarius,
ante-

antequam ad licentiam concedendam, & conſenſum præſtandum procedant, opos eſt, ut habeant conſiderationem ad proventus, ad cuſtodiam, cuſtodumque ſtipendia, quos ſtatuit qui ædificare deſiderat, & quod dotatio ſufficiat pro cultu divino in illa Eccleſia ſeu hoſpitali, & miniſterio miniſtrantibus, & pro oneribus ſolvendis, ad text. *cap. Pia mentis 16. q. 7.* Cum aliàs Summus Pontifex, vel Epiſcopus ſi ſine dotatione permiſiſſet Eccleſiam, vel hoſpitale ædificari teneretur de proprio illam dotare exemplo Ordinatorum ſine titulo, quos tenetur alere, vel de beneficio eis providere, *cap. Epiſcopus de prabend.* Et ideò ſi ante conſtructionem Eccleſiæ, vel hoſpitalis opus eſt omnia prædicta examinare, illorumque examen ſpectet ad Summum Pontificem, vel ordinarium, ſatis rationi congruit ſtabilire, prout Sacrum Concilium ſtabilitum habet, quod poſt conſtructionem debeat dicta Eccleſia, vel hoſpitale viſitari quandocumque ad effectum, ut oneta ſolvantur, & debita ſuſtentatio ſubminiſtretur, & Adminiſtratores tam eccleſiaſtici, quàm laici debeant rationem reddere eorum adminiſtrationes, *ut in d. ſeſſ. 22. c. 8. & 9.* expreſsè cavetur.

Si verò conſideramus noſtrum hoſpitale uti domus laicalis pro pauperibus recipiendis, & infirmorum gubernio, quæ domus licet largo modo dicatur religioſa reſpectu operis pii, non tamen gaudebit Eccleſiaſtica libertate, immunitate, & aliis Eccleſiaſticis privilegiis; & tunc in illius conſtructione non eſt neceſſaria licentia ſeu conſenſus Apoſtolicus; ita diſtinguit Hoſtienſis *in ſerm. titul. de Regular. §. Quis ſit regularis, verſ. Quid de ruſticis, & verſ. Nota, & in verſ. Quis poſſit fundare.* Eamdem diſtinctionem faciunt Lambert. *de iure patronat. par. 1. lib. 2. art. 3. q. 2. principali n. 4.* quam ſimuliter tenet etiam Pal. de Cittada *eodem tract. 3. par. n. 7.*

Sed ſic eſt, quod hoſpitale noſtrum gaudet libertate, immunitate, & aliis privilegiis Eccleſiaſticis, & ex juribus ſupra allegatis, & non potuit ædificari ſine licentia, & conſenſu Apoſtolico, neceſſariò dicendum venit, quod non comprehenditur ſub exemptione *cap. 8. d. ſeſſ. 22.* S. Concilii Tridentini, cùm verè, & realiter non exiſtat ſub immediata protectione Suæ Majeſtatis noſtri Potentiſſimi Regis, prout requiritur in d. S. Concil. ad effectum exemptionis prædictæ, & immediata Regis protectio dicitur illa, quæ non habet aliquam dependentiam ab Eccleſia conſiderando verbum illud, *immediate*, conſidero etiam, quod S. Viſitatio fit à Summo Pontifice, & ejus nomine in Urbe omnibus locis piis, & neſcio videre qualiter hoſpitale noſtrum velit ſe eximere ab illa recipienda ſub prætextu Regiæ protectionis, quæ, etiamſi hoſpitale non eſſet locus pius Eccleſiaſticus, non poſſet in urbe Roma dici immediata, ut S. Concilium requirit, in qua tam eccleſiaſtica, quàm prophana exiſtunt immediatè ſub Pontificia juriſdictione, ſed de hoc opus non eſt diſputare, cùm verè, & realiter hoſpitale noſtrum ſit locus pius, & eccleſiaſticus, & ſit immediatè ſub poteſtate, & juriſdictione Summi Pontificis: ipſe enim eſt verus adminiſtrator omnium eccleſiarum, & rerum earum, & communis Rector, vel Princeps io bonis ſubditorum, *ut in cap. Sicut venire*, & ibi Bartol. *de exceſſ. Prelat. per text. in c. Multiplici de decim.* & latiſſimè noſter gloſſator Gregor. Lopez *in l. 5. tit. 5. par. 1. gloſſ. 21.*

Et in omnem caſom quamvis iſta Regia protectio debeat haberi in conſideratione, & de ea evidenter conſtet, non poteſt dici niſi protectio generalis, quæ non eximit perſonas, nec res à poteſtate Ordinarii, ut eſt text. expreſſus *in cap. Ex parte, il ſecondo de privil.* ubi omnes, & eſt caſus ſingularis apud Gemin. *in conſ. 81.* & hoc caſu videtur potius recommendatio, quàm protectio, per quam etiamſi in ſignum recognitionis ſolvatur caſus, non tamen locus, & perſona recommendata eximitur à poteſtate, & juriſdictione ejus, cui de jure ſubeſt, text. *in cap. Recepimus, & in d. c. Ex parte, de privil. & in cap. Si Papa eodem tit. in 6.* Gemin. *ubi ſupra num. 2. verſ. Nam recommendatus.* Unde ſi Summus Pontifex *in d. cap. Ex parte* decernit, quod exiſtentes ſub generali protectione ipſius, & Sedis Apoſtolicæ, non eximantur à poteſtate Ordinarii: Quantò magis concludendum venit, quod exiſtentes ſub generali protectione Regis non ſint exempti à poteſtate Summi Pontificis, cui cedunt Imperatores, & Reges ex adductis per Jo. Garz. *de nobilit. & exempt. Hiſpaniæ, gloſſa 48. §. 3. n. 4. & 8.*

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

Urbanus III. Ariminenſi Epiſcopo.

CAPUT IV.

AD hæc: & infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi locus ad hoſpitalitatis uſum, & pauperum proviſionem fuerit (ſicut moris eſt) auctoritate Pontificis deſtinatus, cùm ſit Religioſus, non debet mundanis uſibus deputari: ſicut de veſtibus, & ligneis vaſis, & aliis utenſilibus ad cultum Religionis per Pontificem deputatis, antiqua conſuetudo indubitanter obſervat, & venerabilium Patrum edocent ſanctiones.

SUMMARIUM.

1 *LOcus deputatus authoritate Epiſcopi ad Hoſpitalitatis uſum religioſus eſt, & ad mundanos uſus redire non debet.*

2 *Hoſpitale quilibet etiam laicus poteſt ſibi conſtruere in domo propria, ſed non erit religioſum, niſi fuerit fundatum authoritate Epiſcopi.*

3 *Locus fit religioſus, licet non ſacer de iure civili ſi mortuus inferatur etiam in ſolo alieno.*

4 *Secus de iure canonico.*

5 *Religioſum eſt quidquid eſt ſacrum, ſed non è converſo.*

6 *Hoſpitalia, & loca pia an ſubſint viſitationi, & iuriſdictioni Epiſcopi diœceſani, & num. ſeq. uſque ad num. 59.*

7 *Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata ſubſunt illius viſitationi.*

8 *Idem in aliis locis piis.*

9 *Hoſpitalia, & alia pia loca viſitari poſſunt ab Epiſcopo tam per ſeipſum, quàm per Vicarium, ſeu alios viſitatores.*

Proſt. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

10 *Etiamſi illorum cura ad laicos pertineat, & n. ſeqq. & num. 27.*

11 *Hoſpitalium adminiſtratores, imò & Rectores eſſe poſſunt non tantum clerici, ſed etiam laici.*

12 *Iudices ſæculares non prohibentur à Concilio Tridentino viſitare hoſpitalia, confraternitates, eleemoſynas, & alia pia loca; ſi alias eis hoc ius viſitandi legitimè competat.*

13 *Confraternitas laicorum, & hoſpitale ei adiunctum viſitari poteſt ab Epiſcopo, ſed eleemoſynarum diſtributio relinquenda eſt confraternitati, ſi benè utatur.*

14 *Schola, ſeu domus hoſpitalis S. Mariæ Mediolanen. viſitari poteſt ab Archiepiſcopo.*

15 *Hoſpitalia, & loca pia ſubſunt viſitationi Epiſcopi etiamſi illorum adminiſtratores laici à Principe deputentur.*

16 *Reges ſicut dignitatis altitudine præeminent, ita potioris prærogativa gratiæ ſunt attollendi.*

17 *Hoſpitale maius Eugubin. viſitari poteſt ab Epiſcopo, licet ex privilegio à ſeptem laicis à Duce Urbini confirmandis gubernetur.*

18 *Hoſpitalia ſubſunt viſitationi Epiſcopi, licet ſint ſub cura Univerſitatum.*

19 *Magiſter artium gaudens privilegiis Univerſitatis Oſcen. cogi poteſt ab Epiſcopo ad exhibitionem, & executionem teſtamenti, in quo ſunt legata pia ab ipſo ſolvenda.*

20 *Viſitare poteſt Epiſcopus hoſpitalia, & loca pia ſuæ diœceſis, etiamſi exemptionis privilegio ſint munita.*

21 *Inquiſitionis Officiales in Regno Siciliæ ab Epiſcopo cogi poſſunt ſolvere legata pia, non obſtantibus allegatis exemptionibus.*

22 *Abſolvere poteſt Epiſcopus quos de iure communi, vel ex Concilio Tridentino poteſt excommunicare.*

23 *Cauſa ſuper viſitatione hoſpitalis Plateæ Nili Neapolis committitur in Rota ſine retardatione viſitationis Ordinarii.*

24 *Conſuetudo immemorabilis, vel ſtatutum non obſtant, quominus Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia, & loca pia ſuæ diœceſis.*

25 *Epiſcopus in viſitatione hoſpitalium, & piorum locorum poteſt ſtatuere quæ ad rectam adminiſtrationem pertinent.*

26 *Hoſpitalium adminiſtratio, Rectoriſque & Miniſtrorum deputatio de iure communi ad Epiſcopum pertinet.*

27 *Ex conſuetudine tamen, vel privilegio poteſt competere etiam laicis.*

28 *Mulier an poſſit præfici curæ hoſpitalis.*

29 *Regimen ex ſui natura eſt officium virile.*

30 *Mulierem decet ſubeſſe, non præeſſe.*

31 *Adminiſtratores hoſpitalium, & piorum locorum cogi poſſunt quotannis ab Epiſcopo ad reddendam rationem adminiſtrationis.*

32 *Non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, & n. ſeqq.*

33 *Adminiſtratores fabricæ maioris Eccleſiæ Cremonen. qualiter rationes adminiſtrationis Epiſcopo reddere teneantur.*

34 *Conſuetudine ſimpliciter ſublata, an, & quando cenſeatur ſublata immemorabilis, & n. 36.*

35 *Adminiſtratores hoſpitalis Corduben. tenentur reddere rationem adminiſtrationis Epiſcopo, non obſtante privilegio immemorabili, & ſententia ſuper his lata.*

36 *Sententia declaratoria nullum ius tribuit.*

37 *Adminiſtratores tenentur librum rationum deferre ad Epiſcopum, & in domo eius rationem reddere.*

38 *Ordinarius debet rationibus intereſſe illis diebus, quibus ex privilegio, conſuetudine, vel conſtitutione reddenda eſt ratio.*

39 *Non tamen dum horæ canonicæ recitantur.*

40 *Item adhiberi debet etiamſi aliis ad id deputatis ratio reddenda ſit.*

41 *Et tam in ratione reddenda, quàm in liberatione facienda.*

42 *Et eius votum connumerari debet cum voto cæterorum in abſolvendo, vel condemnando.*

43 *Hoſpitalia, & alia loca pia, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione, ab Epiſcopo viſitari nequeunt ſine illorum licentia.*

44 *Epiſcopus viſitare non poteſt hoſpitalia, & loca pia ex lege fundationis exempta, nec rationes exigere, & num. 38.*

45 *Et in fundatione ſufficit Diœceſani conſenſus.*

46 *Epiſcopus cogere poteſt Adminiſtratores ad voluntatem fundatoris exequendam non obſtante contraria lege fundationis, & n. ſeqq.*

47 *Hoſpitalia, & alia pia loca Militarium Ordinum, & aliorum religioſorum Epiſcopus nec viſitare poteſt, nec rationes adminiſtrationis exigere.*

48 *Abbates, Abbatiſſæ, & Præpoſiti monaſteria in titulum obtinentes, vel habentes adminiſtrationem Eccleſiarum ſuarum non tenentur reddere rationes Epiſcopo.*

49 *Fratres, & adminiſtratores hoſpitalium B. Ioannis Dei tenentur ſingulis annis reddere Ordinario rationem adminiſtrationis.*

50 *Religioſi an præfici poſſint hoſpitalibus.*

51 *Hoſpitale conſtructum ſine authoritate Epiſcopi non eſt religioſum, ſeu Eccleſiaſticum, nec ſubeſt illius viſitationi.*

52 *Oratorium cuilibet privato licet conſtruere in domo propria, dummodo non habeat formam Eccleſiæ, nec ibi celebrentur Miſſæ.*

53 *Hoſpitale ſine authoritate Epiſcopi fundatum an poſſit ad prophanos uſus reduci.*

54 *Ordinarius non habet auctoritatem viſitandi hoſpitalia, neque confraternitates, quæ à laicis reguntur niſi in caſibus à iure expreſſis.*

55 *Hoſpitale privatum eſt locus pius, & mortuo patrono ſpectat ad ſolicitudinem Epiſcopi, ut voluntas fundatoris executioni demandetur.*

56 *Hoſpitale fundatum ſine auctoritate Epiſcopi eſt privatum: poteſt tamen ab ipſo viſitari in iis tantum, quæ ad obſervandam voluntatem fundatoris pertinent.*

57 *Epiſcopus poteſt exigere rationes ab adminiſtratoribus omnium piorum locorum etiam merè laicorum, & in caſibus à iure non conceſſis.*

58 *Niſi ſecus in fundatione expreſsè cautum fuerit.*

59 *Adminiſtratores piorum locorum etiam privatorum malè adminiſtrantes cogi poſſunt ab Epiſcopo rationes reddere, & exequi voluntatem fundatoris non obſtante ipſius prohibitione.*

60 *Adminiſtratores, qui piorum locorum redditus in ſuos uſus convertunt, incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam.*

61 *Univerſitas, ſeu illius officiales, qui pecunias ad Eccleſiam ſpectantes eidem Univerſitati mutarunt ad emendam annonam, an inciderint in excommunicationem c.* 11. ſeſſ. 22. *Concilii Tridentini, & n. ſeq. uſque in fin.*

62 *Excommunicationis pœna induci non debet niſi in caſibus in iure expreſſis.*

63 *Relativum,* quis, *Univerſitatem non comprehendit.*

64 *Univerſitas eſt perſona ficta, ſeu repræſentata.*

65 *Civitas non comprehenditur ſub diſpoſitione c. Felicis, de pœn. in 6.*

66 *Excommunicatio prohibetur ferri in univerſitatem.*

67 *Converſum in uſum, & utilitatem propriè non dicitur quod reſtitui debet.*

68 *Excommunicatio iuris ſemper ſupponit peccatum mortale.*

69 *Statutum univerſitatis in favorem Eccleſiæ editum an ab ipſa revocari poſſit.*

70 *Conſuetudo an excuſet à pœna excommunicationis.*

71 *Verbum,* præſumant, *non verificatur in his, qui ex ſimplicitate aliquid contra legem faciunt.*

72 *Intellectus,* l. Pomponius §. Ex facto ff. de acquiſ. poſſeſſ.

73 *Furtum an committat qui re aliena utitur ad alium uſum, quàm dominus conſenſerit.*

AD *Hæc.* Locus deputatus auctoritate Epiſcopi ad hoſpitalitatis uſum religioſus eſt, & ad mundanos uſus redire non debet. Hoc dicit. Primò deciſa conſultatio. Secundò reſponſio, ibi, *Inquiſitioni:* quam probat per ſimile, ibi, *Sicut.* 1

Nota ex hac Decretali ad hoc ut hoſpitale ſit Religioſum, oportere ut ſit fundatum authoritate Pontificis. Ratio eſt, quia etſi quilibet etiam laicus poſſit conſtruere hoſpitale in domo propria ſine auctoritate Epiſcopi, *nu.* 1. *de empt. & vendit.* tamen ſine Epiſcopo non poteſt facere locum Religioſum, *l. In tantum §. Sacra ff. de rer. diviſ. & l.* 3. *§. Si quis in ſepulchro dolo malo ff. de ſepulc. viol.* & hic notant gloſſa prima, Innoc. Hoſtien. & Joan. Andr. omnes *in princ.* Butr. *in* 1. *notab.* Abb. *num.* 2. & alii communiter. 2

Nec refragatur quod privatus mortuum inferendo etiam in ſolo alieno de conſenſu domini locum faciat religioſum, licet non ſacrum, *l.* 2. *C. de relig. & ſumpt. funer. inſtit. de rer. diviſ. §. Religioſum;* & è converſo locus huiuſmodi per extumulationem deſinat eſſe religioſus, *l. Cum in diverſis ff. eod.* Etenim hoc vendicat ſibi locum de jure civili, 3 4
non

Digitized by Google

non autem de jure canonico, ut eſt caſus hic. Ad idem
cap. In eccleſiaſtico, 13. *queſt.*2. ubi gloſſ. *fin.* [Terra, inquit, fit ſacra, vel religioſa auctoritate Pontificis, non
ex eo quod mortuus infertur ad locum,] ut *extra*, *de relig. domib. cap. Ad hæc*; ſed ſecundùm legem ſecus eſt:
nam ſi transfertur corpus ad alium locum, deſinit locus eſſe religioſus, vel etiam ſi capitur ab hoſtibus, ut *ff. de relig. l. Cum in diverſis*, *& l. Cum loca*; ita gloſſ. quam ſequuntur Lauren. Archid. Bellam. & Turrecrem. ibidem.
Item Innoc. in *cap. Abolenda*, *ſupra de ſepultur.* Anton. de Butr. *hic numer.*5. & Abb. *num.*2. & ſecundùm gloſſam
5 præalleg. & Butr. Quidquid eſt ſacrum, eſt religioſum, ſed non convertitur: ubi enim mortuus infertur fit religioſus, ſed non ſacer, ut in d. *l. In tantum*, *ff. de rer. diviſ.*

6 QUÆRO generaliter An hoſpitalia, & loca pia ſubſint viſitationi, & juriſdictioni Epiſcopi, in cujus diœceſi ſunt ſita.

Pro pleniori notitia, & explicatione materiæ conſtituendæ ſunt duæ concluſiones principales cum ſuis ampliationibus, & limitationibus.

7 Prima concluſio eſt affirmativa, videlicet: Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi erecta ſubſunt viſitationi Epiſcopi Diœceſani. Hæc concluſio probatur *hic in cap. præced.* & ibi dixi in primo notab. & de viſitatione eſt expreſſum in decreto Concilii Trid. *cap.*8. *ſeſſ.*22.

8 Ampliatur primò hæc concluſio, ut procedat non tantum in hoſpitalibus, ſed etiam in aliis locis piis in diœceſi Epiſcopi conſiſtentibus, ut patet in *cap. proximo ſupra eod.* ibi, & aliis ſimilibus locis; per quam litteram gloſſa 2. & alii dicunt manifeſtum eſſe etiam monaſteria, & alia loca religioſa de jure communi ad Epiſcopum loci pertinere, ut ibi fuſiùs adnotavi *num.*2. & expreſſiùs apparet ex decreto d. *cap.*8. *ſeſſ.*22. ubi ſtatutum eſt, ut Epiſcopi habeant jus viſitandi non ſolum hoſpitalia, ſed etiam collegia quæcumque ac confraternitates laicorum etiam, quas ſcholas, ſive quocumque alio nomine vocant, eleemoſynas Montis Pietatis, ſive Charitatis, & pia loca omnia quomodocumque nuncupentur.

9 Ampliatur ſecundò eadem concluſio ex ſententia Sac. Congreg. Concilii, ut Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia, & loca hujuſmodi tam per ſe ipſum, quàm per Vicarium, ſeu alios viſitatores, juxta text. in Clem. *Quia contingit*, *in primo reſponſo*, ibi, *Per ſe ipſos, vel alios impleant*, *de relig. domib.*

10 Ampliatur tertiò, ut habeat locum etiamſi cura hoſpitalium, & piorum locorum ad laicos pertineat; ſiquidem
11 non ſolum clerici, ſed etiam laici poſſunt eſſe adminiſtratores, imò & Rectores hoſpitalium, ut in *cap. præced.* tenent Doctores, & in ſpecie Abb. *n.*4. gloſſ. in d. Clem. *Quia contingit*, *in verb. Sæcularibus*, & hodie eſt expreſſum in decreto Concilii Tridentini d. *cap.*8. *ſeſſ.*22. ibi, *etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat.*

12 Quinimò etiam jus viſitandi hoſpitalia, & alia pia loca poteſt ad laicos pertinere, ut Sac. Congregatio declaravit: nam Vicario Feretrano poſtulanti an judices ſæculares habeant jus viſitandi hoſpitalia, confraternitates, eleemoſynas, & alia pia loca, quorum cura ad laicos pertinet; & illa cognoſcendi, & exequendi non obſtante quod ex Concilii Tridentini decreto, *cap.*8. *ſeſſ.* 22. Epiſcopi ad hoc munus obeundum ſint à Sede Apoſtolica delegati: reſpondit Concilium *cap.*8. non prohibere quominùs judices ſæculares poſſint viſitare hujuſmodi hoſpitalia, dummodò alias eis hoc jus viſitandi legitimè competat. Hoſpitalia igitur, & loca hujuſmodi Epiſcopus viſitare poteſt etiamſi illorum cura, gubernatio, & viſitatio ad laicos pertineat.

13 Unde cùm Epiſcopus Lucenſis prætendens ſibi licere viſitare confraternitatem Sancti Michaelis ejuſdem civitatis, etſi à laicis gubernaretur, qui ſententiam ſuper hoc à Delegato Sixti V. obtinuerunt, poſtulaſſet hoc à Sac. Congr. Concilii declarari: reſponſum eſt Epiſcopum poſſe hanc confraternitatem viſitare ex *cap.*8. *ſeſſ.*22. adminiſtrationem autem confraternitatis, & præſertim hoſpitalis ei adjuncti relinquendam confraternitati, & Officialibus ab ea deputatis juxta ſententiam latam à Delegato Sixti V. Redditum autem, & erogationem eleemoſynarum, ſi in certos uſus deſtinatæ ſunt, non debere, nec poſſe Epiſcopum in alios uſus convertere. Si verò diſtributio eſt arbitraria confraternitati, & benè utatur confraternitas iſta, ſuo arbitrio permittat ſic Epiſcopus, alias provideat prout meliùs expedire videbitur.

Rurſus confratres hoſpitalis S. Mariæ Mediolanenſ. præ- 14
tendebant ſe non poſſe ab Ordinario viſitari, nec ei teneri reddere ſuæ adminiſtrationis rationem, allegantes Scholam, ſeu domum dicti hoſpitalis nullum altare, vel campanile habere, nulla eccleſiaſtica immunitate ejus bona gaudere, pro ejus litibus judices laicos adiri, officiales ab ipſis confratribus deputari, in alienationibus bonorum, & contractibus hoſpitalis nullam ſolemnitatem adhiberi quæ adhibenda eſt cùm bona eccleſiaſtica diſtrahuntur; à principio à laicis eſſe fundatum; & à tempore immemorabili eſſe eos in quaſi poſſeſſione omnes actus exercendi ſine Epiſcopi auctoritate, & ideo nullo modo ejus juriſdictioni, aut viſitationi ſubjacere. Archiepiſcopus autem illud viſitare prætendens, ac ſibi redi adminiſtrationis rationem, allegabat omnes hujus hoſpitalis redditus conſiſtere in legatis teſtatorum relictis cum onere diſtribuendi pauperibus, & Miſſas celebrandi; & idcircò à ſe eſſe viſitandum, ut videret num piæ teſtatorum voluntates in aliquo fraudarentur: S. Congregatio cenſuit Archiepiſcopum poſſe viſitare, & exigere rationis reditionem ab adminiſtratoribus iſtius hoſpitalis. Et præſuppoſito de conſuetudine redi rationem certis perſonis deputatis; Archiepiſcopum unà cum ejuſmodi perſonis auctoritatem habere exigendi hanc reditionem rationis, & ſuam ſententiam dicendi.

Ampliatur quartò, ut hoſpitalia poſſint ab Epiſcopo vi- 15
ſitari etiamſi illorum adminiſtratores, & miniſtri laici à Principe deputentur, vel confirmentur: nam decretum
d. *cap.*8. *ſeſſ.*22. excipit à viſitatione Epiſcopi illa tantum 16
hoſpitalia, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione, quæ exceptio firmat regulam in contrarium in aliis Principibus, in quibus non viget tanta ratio, quanta in ipſis regibus propter ſublimitatem dignitatis. Ad hoc *cap. fin. de offic. deleg. lib.*6. ibi, *Regibus, & Reginis, qui ſicut dignitatis altitudine præeminent, ſic prærogativa gratiæ ipſos convenit anteferri.* Simile in *cap. Ne aliqui*, *verſ. Illis quæ Regibus*, *de privileg. eod. lib.* & in Extravag. *Execrabilis*, §. *Nos, itaque*, *de preben.* Et quando Concilium voluit præſervare jura aliorum Principum, expreſſit, ut fecit in *cap.*9. *ſeſſ.*25. ibi: *Exceptis aliis, quæ ad Imperatorem, & Reges ſeu Regna poſſidentes, alioſque ſublimes, ac ſupremos Principes jura imperii in dominiis ſuis habentes pertinent.*

Unde cùm Eugubini cives obtinuiſſent à Sede Apoſtoli- 17
ca per ſeptem cives hoſpitale majus dictæ civitatis quotannis eligendos, & à Duce Urbini confirmandos gubernari; petiit Epiſcopus Eugubinus an ſibi liceret dictum Hoſpitale liberè viſitare, & ſub ejus nomine ea ordinare etiam puniendo, quæ ad ejus utilitatem neceſſaria viderentur: S. Congreg. reſpondit ex *cap.*8. *ſeſſ.*22. licere Epiſcopo viſitare, & ea cognoſcere, & exequi, quæ in d. *cap.*8. continentur.

Ampliatur quintò, etiamſi hoſpitalia, & alia ejuſmodi 18
loca ſint ſub cura univerſitatum: apocrypha enim eſt deciſio S. Congregationis, quam in oppoſitum allegat Auguſtin. Barboſa: nam Concilium in d. *cap.*8. excipit tantum hoſpitalia ſub Regum protectione, ut proximè dictum eſt. Et in illis verbis, *Etiamſi illorum cura ad laicos pertineat.* Satis clarè includit etiam univerſitates: præſertim quia ubi voluit univerſitates præſervare, diſertis verbis expreſſit, ut fecit in *cap.*5. *in fin. ſeſſ.*14. *& in d. cap.*9. *verſ. Exceptis*, *ſeſſ.*25. Quod cùm non fecerit in d. *cap.*8. cenſetur noluiſſe arg. *cap.*2. *de translat. & l. un.* §. *Sin autem*, *ad deficientes*, *C. de caduc. toll. cum ſimil.* & ita ſæpiùs, S. Congregatio declaravit, ut patet in ſpecie in deciſione relata in præcedenti ampliatione.

Quemadmodum verò hoſpitalia, quæ ab univerſitatibus gubernantur, ſubſunt viſitationi Epiſcopi; ita & il-
lorum Rectores univerſitatum privilegiis gaudentes. Un- 19
de propoſito dubio an Epiſcopus poſſit cogere magiſtrum artium gaudentem privilegiis univerſitatis Oſcen. ad exhibendum teſtamentum, in quo ſunt legata pia ab ipſo ſolvenda, & eumdem ad executionem compellere: S. Congreg. cenſuit utrumque poſſe.

Ampliatur ſextò, ſupradicta concluſio ut habeat locum 20
etiamſi Hoſpitalia, & loca pia exemptionis privilegio ſint
mu-

munita: nam nihilominus Epiſcopus poteſt illa viſitare,
& alia facere, quæ habentur in d. *cap.8. ſeſſ.22.* ut patet in
Clem. *Quia contingit*, *in 1. reſp.* ibi: *Etiamſi pia loca
prædicta exemptionis privilegio munita conſiſtant*, *de relig.
domib.* innovata à Concil. Trident. *in cap.15. ſeſſ.7.* ubi di-
citur: *Curent ordinarii, ut hoſpitalia quæcumque à ſuis ad-
miniſtratoribus quocumque illi nomine cenſeantur, etiam quo-
modolibet exemptis fideliter, & diligenter gubernentur.* Ea-
dem derogatio habetur in d. *cap.8.* ibi: *Atque eadem pia lo-
ca, & in fin.* ibi, *non obſtante privilegio*, & ita ſæpius cen-
ſuit Sacra Congregatio, ut dixi in *cap. præcedenti*,
num.8.

21 Et aliàs cùm conqueſtus eſſet Epiſcopus Pacten. quod
officiales Inquiſitionis in Regno Siciliæ, cùm tenerentur
ſolvere legata pia, effugerent forum Epiſcopi tamquam
officiales S. Officii: Reſponſum eſt Epiſcopum poſſe eos
compellere ad ſolutionem non obſtantibus allegatis exem-
22 ptionibus. Et poſteà cùm idem Epiſcopus obtinuiſſet facul-
tatem eos, ſi minus parere vellent, excommunicandi,
dubitavit an etiam haberet facultatem abſolvendi. Et
reſponſum habere in illis caſibus, in quibus ex Concilio,
vel jure communi habet facultatem excommunicandi.

23 Item Rectoribus hoſpitalis Plateæ Nidi Neapolis peten-
tibus committi cauſam ſuper viſitatione ipſius hoſpitalis
cùm ipſi prætenderent ab Ordinario viſitari non poſſe, à
cujus viſitatione, & juriſdictione à Sede Apoſtolica fuerat
exemptum, ad petitionem Cardinalis Brancatii, qui il-
lud reædificaverat. S. Congreg. cenſuit cauſam commit-
tendam in Rota cum clauſula ſine retardatione viſitationis
Ordinarii.

24 Ampliatur ſeptimò, ut Epiſcopus viſitare poſſit non ob-
ſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, vel
ſtatuto; his enim ſicut & privilegio expreſsè derogatur
in d. *cap.8. in fin. ſeſſ.22.* Quinimò hoc vendicat ſibi locum
etiamſi ſimul concurrant privilegium, immemorabilis, &
ſententia declaratoria, ut patebit infra in duodecima am-
pliatione *n.36.*

25 Ampliatur octavò, ut Epiſcopus ſicut habet jus viſitan-
di hoſpitalia, & loca hujuſmodi, ita etiam habeat pote-
ſtatem curandi, ut à ſuis adminiſtratoribus fideliter, &
diligenter gubernentur, ſervata forma dictæ Clementinæ
Quia contingit, ut in decreto Concilii Tridentini *cap.15.
ſeſſ.7.* Item cognoſcendi & exequendi omnia, quæ ad Dei
cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentan-
dos inſtituta ſunt, ~~ut habetur in d.c.8.~~

Hinc orta lite inter Epiſcopum Narnien. & Adminiſtra-
tores hoſpitalis Sanctiſs. Trinitatis ſuper viſitatione, ac
ſtatutorum reformatione, quam Epiſcopus facere poſſe
prætendebat circa ſtatum, & adminiſtrationem dicti ho-
ſpitalis à laicis erecti, & ſemper ab eis ſine Epiſcopi inter-
ventu adminiſtrati; cùm ad ſedandam controverſiam adiiſ-
ſent S. Congreg. Concilii reſponſum poſſe Epiſcopum viſi-
tare, & viſitando ea ſtatuere, quæ ad bonam adminiſtra-
tionem pertinent; maximè ex quo ipſi deputati negligen-
tes fuerint in providendo abuſibus, reſervata tamen diſcuſ-
ſione ſingulorum ſtatutorum, quæ Epiſcopus faciet, ſi for-
tè in eis modum exceſſerit.

26 Ampliatur nonò, ut Epiſcopus de jure communi fun-
det intentionem non ſolum ſuper viſitatione hoſpitalium,
& piorum locorum, ſed etiam ſuper illorum adminiſtra-
tione, & ordinatione, Rectoriſque, & cæterorum offi-
cialium deputatione, ut probatur in *cap. prox. ſupra eo-
dem*, ubi hoc tenent Hoſtien. Joan. Andr. & cæteri omnes,
ut ibi dixi *num.2.* & in ſpecie Butr. *numer.2.* [Nota,
inquit, argumentum quod ſuper creatione adminiſtra-
toris, vel rectoris hoſpitalis Epiſcopus fundat intentum
de jure communi: inferior ergo ſe non intromittit; & ſic
hoſpitalia ſunt in adminiſtratione eccleſiæ eo quod ſunt ho-
27 ſpitalia.] Hæc ille. Cæterùm ſi ex conſuetudine legitimè
præſcripta, vel privilegio Apoſtolico inferiores Epiſcopo
habeant adminiſtrationem, & deputationem officialium,
hæc facultas, non eſt ſublata à Concilio, quin potius præ-
ſervata etiam quoad laicos in d. *cap.8. ſeſſ.22.* ibi, *etiamſi
illorum cura ad laicos pertineat*, ut fuſius oſtenſum eſt ſu-
pra in 3. 4. 5. ampliatione. Unde etiam poſt Concilium
poteſt laicis competere adminiſtratio, & cura hoſpitalium,
& piorum locorum, ſed privilegium, vel conſuetudo eis
non ſuffragabitur quominus viſitationem Epiſcopi ſubire,
eique rationes adminiſtrationis reddere teneantur, ut pa-
tebit *in ſeqq. ampliationibus*. Quod ſi quæras an mulier 28
poſſit præfici curæ hoſpitalis, Lap. de Caſtilione relatus à
Cardin. in *cap. præced. quæſt.5. num.6.* tenet poſſe, nam
quandoque hoſpitalia ſubiiciuntur Abbatiſſis, licet ſubdat
hoſpitale à viris regi conſuetum fœminæ demandari non
poſſe, nec è converſo, *cap. Cum de beneficio, de præbend.
lib.6.* In oppoſitum eſt littera d. Clement. *Quia contingit*, 29
§.1. *de Relig. domibus*, ibi, ſed eorum gubernatio viris
providis, idoneis, & boni teſtimonii committatur, &
hoc placet Cardinali ubi ſupra, quia regimen ex natura
eſt officium virile. Mulierem autem decet ſubeſſe, non 30
præeſſe, §. *tria*, 3. q.7. *c. Dilecti*, & quod ibi notatur,
de arbitr. & cap. Ex parte, de appellat. Quod tamen limi-
tat, niſi eſſet hoſpitale mulierum, vel ex ſpeciali cauſa hoc
eis permitteretur.

Ampliatur decimò, ſupradicta concluſio, ut non ſolum 31
poſſit Epiſcopus hoſpitalia, & loca hujuſmodi viſitare;
ſed etiam ſingulis annis ab illorum adminiſtratoribus ratio-
nes adminiſtrationis exigere, ut per Cardin. in Clem. 1.
num. 14. de teſtament. Imola in Clem. *Quia contingit*,
num.7. de Relig. domib. Joan. Franciſcus Pavin. *de viſitat.
quæſt.5. 2.part. num.42.* & hodie eſt expreſſum in decreto
Concilii Tridentini *cap.9. ſeſſ.22.* Imò fortius hoc; quia
major auctoritas competit Epiſcopo quoad exigendas ratio-
nes, quàm quoad jus viſitandi, ut patebit infra in ſecun-
da concluſione negativa in tertia fallentia *num.57.*

Ampliatur undecimò, ut Epiſcopus rationes admini- 32
ſtrationis exigere poſſit non obſtante contraria conſuetudi-
ne etiam immemorabili: nam etſi Concilium Tridenti-
num in d. *cap.9. ſeſſ.22.* ſimpliciter tollat conſuetudinem;
tamen eo decreto etiam immemorabilem ſublatam eſſe
optimis rationibus deduxit Sac. Congregatio in cauſa Cre-
monen. Nam cum adminiſtratores fabricæ majoris Eccle- 33
ſiæ ejuſdem civitatis declarari poſtulaſſent, an poſſent viſi-
tari ab Ordinario, eique rationem reddere tenerentur eo-
rum adminiſtrationis; Sac. Congregatio cenſuit, quod ad
caput viſitationis attinet, de quo in *ſeſſ.22. cap.8.* non
expedire nunc procedere ad ulteriorem declarationem.
Quod verò ſpectat ad caput redditionis rationum admini-
ſtrationis fabricæ, locum habere ultimam partem, *cap.9.
ſeſſ.22.* cum illa interpretatione aliàs data ut Epiſcopus ad-
hibitis aliis deputatis habeat votum deciſivum, ut poſſit
in ſua domo jubere rationes reddi, & convocare deputa-
tos. Ex hac declaratione ſenſit Sac. Congregatio quod li- 34
cèt civitas alleget immemorabilem, & dato quod de ea li-
quidò conſtaret, & quamquam, *cap.9. ſeſſ.22.* tollat ſo-
lum quaſcumque conſuetudines, non exprimendo imme-
morabilem, quo caſu immemorabilis non cenſetur ſubla-
ta, ut alias Congregatio decrevit: tamen ex quo, *cap.9.*
facit regula, quod reddantur rationes Ordinario, excipien-
do unum tantum caſum, niſi in inſtitutione fabricæ ſecus
expreſsè cautum eſſet, ſublata cenſetur: quia talia verba
non poſſunt convenire immemorabili, quia cùm in ea nul-
la verba expreſſa legi poſſint, cùm conſiſtat in præſumptio-
nibus: impoſſibile eſt dicere quod cautum ſit expreſsè per
immemorabilem. Et exceptio hæc ſola dicitur firmare re-
gulam in caſibus non exceptuatis. Ergo regula habebit lo-
cum etiam in immemorabili tantò magis in eo caſu, in
quo Epiſcopus adjungit ſibi alios deputatos; quia ſi dica-
mus non habere locum quando adeſt conſuetudo imme-
morabilis, numquam procederet; quia clarum eſt ante
Concilium Epiſcopum nunquam fuiſſe adhibitum ea for-
ma, quàm Concilium requirit. Unde cùm ſit nova for-
ma inducta à Concilio, non conſideratur immemorabilis
præcedens, ut dicitur in forma examinis per concurſum,
ſeſſ.24. cap.18.

Ampliatur duodecimò, ut poſſit Epiſcopus hujuſmodi 35
rationes exigere ab adminiſtratoribus etiamſi ſimul con-
currant privilegium, contraria conſuetudo etiam imme-
morabilis, & ſententia declaratoria ſuper his lata, ut Sac.
Congregatio declaravit: nam orta lite inter Epiſcopum,
& adminiſtratores hoſpitalis Corduben. ſuper redditione
rationum hoſpitalis, Epiſcopus pro ſe allegabat decretum
Concilii; Adminiſtratores verò ſententias, privilegia, &
conſuetudinem immemorabilem. Sacra Congregatio cen-
ſuit licere Epiſcopo non obſtante ſententia, conſuetudine
immemorabili, & privilegio dictum Hoſpitale viſitare:
nam privilegium eſt ſublatum per Concilium. Sententia 36
verò eſt declaratoria, quæ nullum jus tribuit, quia cum
ſim-

Digitized by Google

ſimplici conſuetudine quadraginta annorum non poſſint ſe
laici adminiſtratores eximere à reditione rationum per
Clem. *Quia contingit*, quæ illas tollit, ſequitur Concilium
cap.9. ſeſſ.22. derogans conſuetudini ut aliquid operetur,
intelligendum eſſe de immemorabili, Tiraqu. *de retract.
convent. n.25.*

37 Ampliatur decimotertiò, ut adminiſtratores teneantur
librum rationum deferre ad Epiſcopum,& in domo ejus ra-
tionem reddere, ut cenſuit Sac. Congregatio in cauſa ho-
ſpitalis civitatis Sarzanen. necnon in cauſa Fabricæ Cre-
38 monen. de qua ſupra in undecima ampliatione. Cæterùm
conſulta an Ordinarius ad exactionem rationis debeat in-
tervenire illis ſtatis diebus, quibus ex privilegio, conſue-
tudine, vel conſtitutione reddenda eſt ratio: reſpondit de-
39 bere. Alias tamen dixit *in una Civitaten. die 5. Februarii*
1593. nec Epiſcopum, nec Capitulum rationem admini-
ſtrationis exigere debere tempore, quo recitantur horæ
Canonicæ.

40 Ampliatur decimoquartò, ut etiamſi ex conſuetudine,
aut privilegio, aut ex conſtitutione aliqua loci aliis ad id
deputatis ratio reddenda ſit, nihilominus cum iis adhiberi
debeat etiam Ordinarius, ut deſertis verbis ſtatuitur in
fine d. *cap.9. ſeſſ.22.* Atque ita privilegium, conſuetudo,
aut conſtitutio, quibus alteri quàm Epiſcopo reddenda eſt
ratio, non ſunt quidem funditus ſublata à Concilio, ſed
modificata, ut locum habeant non privativè ad Epiſco-
pum, ſed cumulativè, Felin. in *cap. Paſtoralis, in 3. & 5.
limitat. de offic. ordinar.* & ita reſcripſit S. Congregatio ad
ſan. mem. Cardinalem Borromæum ſub *die 7. Februarii*
1575.

41 Ampliatur decimoquintò, ut quemadmodum Epiſco-
pus unà cum deputatis adhiberi debet in ratione reddenda,
ita etiam ſit adhibendus in liberatione facienda. Unde in
cauſa olim vertente inter Epiſcopum Cremonen. ſuper fa-
brica eccleſiæ majoris ejuſdem civitatis, cùm Sanctiſſimus
ex voto S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpre-
tum declaraſſet per hæc formalia verba: Decrevit ut Epi-
ſcopus Cremonenſis pro tempore exiſtens adhibeatur in
reddenda ratione de fabrica cum aliis ad id deputatis juxta
tenorem, & formam dicti decreti *ſeſſ.22. cap.9.* Contigit
dubitari an viſis per prædictum Epiſcopum, & deputatos
ipſos ſingulis annis computis, & rationibus, eſſet adhi-
bendus idem Epiſcopus in liberatione ipſa facienda, ut ipſe
exiſtimabat mentis fuiſſe Sanctitatis Suæ, & DD. Cardi-
nalium, vel an ſufficeret ut interveniret in reddenda ratio-
ne, ſed deinde liberatio fieret per deputatos ſolos, ut an-
teà fieri conſueverat: & reſponſum eſt non ſufficere libe-
rationem fieri per deputatos, ſed adhibendum eſſe Ordi-
narium.

42 Porrò ex ſententia Sac. Congregationis Epiſcopus ha-
bet votum abſolvendi, & condemnandi cum cæteris de-
putatis, & ipſius votum connumerari debet cum voto cæ-
terorum, quorum major pars votorum condemnat, vel
abſolvit.

43 Nunc fallit primò concluſio ſuperiùs firmata in hoſpita-
libus, & aliis locis piis, quæ ſub immediata Regum pro-
rectione exiſtunt. Hæc enim ab Epiſcopo viſitari non poſ-
ſunt ſine illorum licentia, ut expreſsè diſponitur in decre-
to Concilii Tridentini *cap. 8. ſeſſ. 22.* Verùm quomodo
hoc ſit intelligendum ſcripſi latiſſimè in *cap. præced. à n.15.
uſque in finem*, ibi videas.

44 Fallit ſecundò ſi lege fundationis cautum ſit, ut hoſpita-
le, vel locus pius non ſubſit Epiſcopo. Tunc enim Epi-
ſcopus non poteſt ſe ingerere, ut colligitur ex Clement.
Quia contingit, §.1. *de Relig. domib.* ibi, *vel ſtatuto in ip-
ſorum fundatione locorum appoſito*. Et tenent in *cap. præced.*
Joan. Andr. fusè Cardin. *hic in 3. quæſt.* & hodie eſt expreſ-
ſum in decreto Concilii Tridentini *cap. 9. ſeſſ.22.* ibi,
*niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione talis eccleſiæ,
ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet*. Quo decreto cùm Epi-
ſcopus excludatur à rationibus exigendis, multò fortiùs ex-
cluditur à viſitatione, quia amplior facultas Epiſcopo tri-
buitur à Concilio in rationibus exigendis, quàm in viſita-
tione, de qua loquitur c.8. immediatè præcedens, ut pa-
tebit infra *num.* 57.

Ideòque cùm Adminiſtratores Hoſpitalis Jeſu Chriſti op-
pidi de Utrera Hiſpalen. diœceſis à juriſdictione Ordinarii
exempti tam ex tenore fundationis, quàm ex privilegiis,
& confirmationibus Sedis Apoſtolicæ, quæſierit an dictum
hoſpitale poſſit ab Epiſcopo viſitari vigore decretorum
Tridentini Concilii; Sac. Congregatio cenſuit, ſi expri-
matur in ſupplici libello in fundatione expreſsè cautum
eſſe, ne viſitet Ordinarius, & adeſt confirmatio Apoſto-
lica; talem fundationem non eſſe ſublatam à decreto Con-
cilii, & idem reſpondit in alia Oſſunen.

Quamvis autem Sacra Congregatio in prædicta declara- 45
tione meminerit confirmationis Apoſtolicæ; tamen hoc
ideò fecit, quia ſic contigit in facto, non quia neceſse ſit
ut ſtatutum fundationis excludens Hoſpitale à viſitatione
Epiſcopi approbetur à Summo Pontifice; quoniam ad hoc
ſufficit Diœceſani conſenſus, ut tenet gloſſa communiter
approbata in d. Clem. *Quia contingit in 1. reſponſo, in ver.
Appoſito*, per textum *in cap. Cum dilectus, ſupra de con-
ſuet.* ubi hoc notant gloſſa *in verb. Conſtitutum, verſ. Sa-
tis tamen credo*. Compoſtell. Hoſtien. Joan. Andr. & om-
nes, fusè Lambertin. *de iurepatr. lib.1. part.1. art.1. qu.9.
num.52.*

Cæterùm ſi Rector, vel miniſtri hoſpitalis, aut loci pii 46
perperam adminiſtrarent, aut redditus non converterent
in uſus, ad quos ſunt deputati; tunc poſſet Epiſcopus ra-
tiones exigere, & adminiſtratores compellere ad piam vo-
luntatem fundatoris exequendam, non obſtante contraria
lege fundationis, textus eſt *in cap. Tua nobis*, & ibi plenè
adnotavi, *de teſtam. & patebit infra num...*

Fallit tertiò in hoſpitalibus, & aliis locis piis Milita- 47
rium Ordinum, & aliorum religioſorum. Hæc enim Epi-
ſcopus nec viſitare poteſt, nec à regularibus rationes ad-
miniſtrationis exigere, tam ex diſpoſitione juris commu-
nis, ut in d. Clement. *Quia contingit*, §. *Præmiſſa, de
Relig. domib.* ubi hoc eſt expreſſum; quàm ex decreto Con-
cilii Tridentini in d. *cap.9. ſeſſ.22.* quod de ſæcularibus,
non de regularibus loquitur. Hinc quibuſdam Abbatibus 48
Burgen. quærentibus an *cap. 9. ſeſſ. 22.* comprehenderet
eos, ac Abbatiſſas, & Præpoſitos monaſteria ſua in titu-
lum obtinentes, contra regularia eorum inſtituta, ac li-
beram adminiſtrandi rationem, & immemorabilem con-
ſuetudinem: Sac. Congregatio cenſuit non comprehende-
re, quia *cap.9. ſeſſ.22.* loquitur de adminiſtratoribus fa-
bricæ tantum, & non loquitur de regularibus, ſed de ſæ-
cularibus.

Et rurſus conſulta an Abbates, Abbatiſſæ, & Præpoſiti
regulares, qui habent liberam adminiſtrationem ſuarum
eccleſiarum ex immemorabili conſuetudine, teneantur
reddere rationem fabricarum ſuarum eccleſiarum Epiſco-
po vigore decreti *cap.9. ſeſſ.22.* reſpondit non teneri.

Hoc tamen ſublimata ut non procedat in hoſpitalibus 49
Religionis B. Joannis Dei, quia nedum hoſpitalia, ſed &
religio ipſa tam ex lege fundationis, quàm ex Conſtitutio-
nibus Apoſtolicis ſubeſt juriſdictioni Ordinarii loci, & fra-
tres tenentur ſingulis annis eidem Ordinario reddere ratio-
nem adminiſtrationis hoſpitalium, ut ſcripſi plenè *in cap.
Tuarum, numer.25. infra de privileg.* Quod ſi generaliter 50
quæras, an religioſi poſſint præfici hoſpitalibus, gloſſa te-
net non poſſe in d. Clem. *Quia contingit, in ver. Sæcula-
ribus*, quia non reperitur permiſſum Monachis accipere
beneficia niſi curata, *cap. Super eo, de regular.* Quare ſi ho-
ſpitale non eſt curatum, religioſus ei præfici non poteſt.
Et ita etiam reſpondit Feder. de Senis *conſ.29.* & tenet
Paul. in d. Clem. *Quia contingit*, qui tamen hoc limitat,
niſi ſit hoſpitale alicujus religionis. Sed Lap. de Caſtillion.
in repet. cap. prox. ſupra eod. diſtinguit an religio ſit inſtitu-
ta ad hoſpitalitatem, ut S. Antonii Viennenſis, & Cruci-
ferorum, & tunc poteſt religioſus inſtitui, quia nihil ob-
ſtat. An verò religio non ſit inſtituta ad hoſpitalitatem; &
tunc ſubdiſtinguit: nam aut hoſpitale eſt annexum eccle-
ſiæ curatæ; & religioſus poteſt præfici, quia attenditur
ipſa eccleſia, quæ eſt principalis, *cap. Extirpandæ*, §. *Qui
verò, de præben. & cap. Super eo, eod. tit. lib.6.* Aut hoſpi-
tale non eſt annexum; & tunc religioſus ei præfici non
poteſt, & vera eſt gloſſa in d. Clem. Et hanc diſtinctionem
Lapi ſequitur Cardin. *in cap. præced. num.4. qu.3.* ſubdens
converſos ſubiici eiſdem prohibitionibus, quibus Mona-
chi, *cap. Dubium, de ſentent. excommun.* ſicut & oblatos,
cap. Tuarum, & cap. Ut privilegia, & quod utrobique
notatur *de privileg.*

Secunda concluſio negativa eſt. Hoſpitale ædificatum, 51
vel ordinatum ſine auctoritate Epiſcopi non efficitur reli-
gioſum, vel eccleſiaſticum, & ideò non ſubeſt viſitationi,
& ju-

& juriſdictioni Epiſcopi Diœceſani. Hæc concluſio probatur apertè hic a contrario ſenſu, & ita per hanc decretalem firmant hic Innoc. Hoſtien. Joan. Andr. Butr. Cardin. Abb. & alii communiter, Hoſtien. *in ſumma de regul.* §. 1. *verſ. Quid de ruſticis*, & Specul. *de ſtatu reg. verſ.* 36. Rota apud Farinac. *deciſ.* 30. *num.* 8. *part.* 2. *recent.* Calderin. *conſ.* 352. *alias* 23. *de teſtam.* ubi dicit, Hoſpitale ſine auctoritate Epiſcopi fundatum eſſe locum merè prophanum: & idem ſcripſit Bald. *in conſ.* 319. *Præmittendum eſt*, *circa princ. verſ. Debebit ergo*, *lib.* 5. *& conſ.* 5. *Quidam cives*, *poſt med. lib.* 3. & hujuſmodi hoſpitalia conſtructa ſine Diœceſani conſenſu non ſubeſſe Epiſcopo conſuluerunt etiam Cardin. *conſ.* 121. *per totum*, maximè *num.* 2. Paul. de Caſtro *conſ.* 351. *Quæritur*, *lib.* 1. plenè Roman. *conſ.* 477. *num.* 14. *& ſeq.* ubi *num.* 15. inſerit conſilium prællegatum Calderin. qui idem tenet.

52 Ampliatur primò, hæc ſecunda concluſio, ut habeat locum etiamſi hoſpitale hujuſmodi ſit cum oratorio: nam etſi Vincent. & Tancred. hic relati à Cardinali *num.* 5. dicant ad conſtruendum hoſpitale cum Oratorio neceſſarium eſſe Epiſcopi conſenſum: tamen oppoſitum ſentit Innocent. quia unicuique privato licet habere oratorium in domo propria, dummodò non habeat formam eccleſiæ, nec ibi celebrentur Miſſæ, *cap. Unicuique*, *& cap. Clericos*, *de conſecr. diſt.* 1. & eſt textus expreſſus ſecundùm unum intellectum *in cap. Inter dilectos*, *de denat.* ut *hic* per Abb. *num.* 6. & dixi latiſſimè *in cap. In his*, *infra de privileg.*

53 Ampliatur ſecundò, ut in tantum privatus poſſit ſibi conſtruere hoſpitale in domo propria ſine authoritate Epiſcopi, ut etiam poſſit tractu temporis lectos inde amovere, & hoſpitale ad uſus profanos reducere. Ad hoc dict. *cap. Inter dilectos*, & quod ibi notat Innocentius, latè Cardin. *conſ.* 121. *num* 3. Paul. de Caſtro d. *conſ.* 351. *in princip. lib.* 1. Quod tamen intelligit Abb. *hic num.* 4. ut procedat quoad eum tantum, qui Hoſpitale ædificavit, ſeu ordinavit. Sed eo mortuo non putat poſſe hoſpitale in uſus prophanos converti, per textum in Authent. *de eccleſ. tit.* §. *Si quis ædificationem*. Et hanc diſtinctionem aliàs probavit S. Congregatio Concilii, ut dixi in c....

54 Ampliatur tertiò, eadem concluſio, ut procedat non tantum in hoſpitalibus, ſed etiam in omnibus piis locis, quæ niſi conſtructa fuerint auctoritate Epiſcopi, non ſubſunt illius viſitationi: nam etſi decreto Concilii *cap.* 8. *ſeſſ.* 22. ſtatutum fuerit, ut Epiſcopi habeant jus viſitandi omnia pia loca, etiamſi illorum cura ad laicos pertineat; tamen ibi adjiciuntur verba: *In caſibus à jure conceſſis*, *necnon* illa, *Juxta ſacrorum canonum ſtatuta*, quæ reſtringunt diſpoſitionem ad limites juris communis. Unde ſicut loca pia non religioſa, ſeu eccleſiaſtica non ſubſunt Epiſcopo de jure communi, ut hic; ita nec poſt Concilium. Unde in declarationibus generalibus S. Congreg. Concilii ad *c.* 8. reperitur infraſcripta, videlicet: *Ordinarius non habet auctoritatem viſitandi hoſpitalia*, *neque confraternitates*, *quæ à laicis reguntur*, *niſi in caſibus à jure expreſſis*, &c, *cap.* 8. *ſeſſ.* 22. Concilii Tridentini intelligitur, & habet locum ſolummodo in caſibus à jure communi permiſſis.

55 Fallit nunc hæc ſecunda concluſio pluribus modis. Et primò fallit mortuo patrono hoſpitalis, quia licet locus non ſit religioſus, tamen cùm fuerit cauſa pietatis inſtitutus, dicitur locus pius, & ideò ſpectat ad ſolicitudinem Epiſcopi, ut pia fundatoris voluntas executioni demandetur, de quo videtur textus *in authent. de eccleſ. tit.* §. *Si quis autem pro redemptione*, & tenet Abb. *in cap. prox. ſupra eod. num.* 3. *verſ. Quod puto verum*, Roman. *conſ.* 477. *n.* 2. Paul. de Caſtro *conſ.* 167. *num.* 4. *uſque in fin. lib.* 2. Gabriel. *commun. concluſ. tit. de pia cauſa*, *concluſ.* 2. *num.* 2. *verſ. In contrarium*, Menoch. *de recuperan. remed.* 15. *num.* 22. 23. 36. *&* 37. quidquid contra ſcripſerit Angel. *conſ.* 117. *col.* 2. *verſ. Sed dubitari*, *uſque in finem*. Cujus opinio videtur hodie reprobata ex decreto Concilii Tridentini *c.* 9. *ſeſſ.* 22. ut ex ſequentibus patebit.

56 Fallit ſecundò ſi Epiſcopus intendat viſitare hoſpitale ad hoc ut videat an impleatur mens teſtatoris, *cap. Tua nobis*, *de teſtam.* Feder. de Sen. *conſ.* 11. *num.* 3. ubi dicit, [Si dubium ſit, an in conſtructione hoſpitalis intervenerit auctoritas Epiſcopi, necne, præſumi interveniſſe, ſi habeat ſigna loci eccleſiaſtici. Et nihilominus etiamſi certum eſſet eam non interveniſſe, tamen cùm ibi degentes ſint perſonæ miſerabiles, cenſentur eſſe ſub protectione eccleſiæ, ut *in cap.* 1. *de eccleſ. ædific.* & ibi per gloſſ. & Innoc. qui dicit collegium leproſorum videri religioſum. Unde ad ſolicitudinem Epiſcopi pertinet videre, inquirere viſitare ne bona illius deputata ad uſum miſerabilium conſummentur; maximè cùm bona præſumantur proveniſſe ex largitionibus, & eleemoſynis fidelium.] Hæc Feder. quem multoties ſequuta eſt Sacra Congregatio Concilii. Et in ſpecie, Teſtator quidam Tervilii juſſit ut ex ſuis bonis hoſpitale erigeretur, in quo exerceretur pauperum hoſpitalitas à duobus hominibus ab Univerſitate Tervilii huic adminiſtrationi præficiendis. Hoſpitali ita erecto abſq; ullo Epiſcopi interventu verè, vel præſumptivè, Adminiſtratores ſunt ab Univerſitate quotannis conſtituti, qui tranſacto adminiſtrationis tempore, aliis electis adminiſtratoribus futuri anni rationem redunt adminiſtrationis, numquam adhibito Ordinario, qui nec etiam hoſpitale ipſum unquam viſitavit. Cardinalis Borromæus illud viſitare prætendens tranſmiſit monitorium deputatis adminiſtratoribus, ac recuſantes, & appellantes excommunicavit, & hoſpitalis ſcripturas ſequeſtravit. His omnibus in Sacra Congregatione deductis, & propoſitis, reſponſum eſt hoſpitale hoc eſſe privatum; poſſe tamen ex decreto Concilii *ſeſſ.* 22. illud viſitare, corrigere, & reformare in iis tantum, quæ ad obſervandam voluntatem fundatoris pertinent.

Fallit tertiò quoad rationes adminiſtrationis exigendas. 57
Nam etſi hoſpitalia, & alia hujuſmodi loca ſine auctoritate Epiſcopi conſtructa ſint privata, non autem religioſa, ſeu eccleſiaſtica; tamen cùm ſint loca pia, poteſt Epiſcopus ab illorum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, non quidem de jure communi, ſed ex Concilio Tridentino in d. *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. Nam decretum illud non reſtringitur ad caſus à jure conceſſos, ſicut reſtringitur *c.* 8. immediatè præcedens quoad jus viſitandi; ſed loquitur generaliter, & indiſtinctè, & excipit tantummodò caſum, cùm in fundatione cautum eſt, ut Epiſcopus non poſſit rationes adminiſtrationis exigere. Unde prædictum *cap.* 9. habere locum etiam in caſibus non permiſſis à jure, ſæpius reſpondit Sac. Congregatio, & in ſpecie ita reſolvit in caſu Tervilii Mediolanenſ. diœceſis, ut in præcedenti fallentia: nam etſi declaravit hoſpitale illud eſſe privatum utpotè conſtructum ſine auctoritate Epiſcopi diœceſani; tamen declaravit Cardinalem Archiepiſcopum ex d. *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. auctoritatem exigendi reditionem rationis ab illius adminiſtratoribus, unà tamen cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio redenda eſt.

Amplius idem Cardinalis S. Praxedis petiit declarari an per *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. Concilii Tridentini liceat Ordinarius exigere rationem ab adminiſtratoribus piorum locorum merè laicorum, & privatorum; & licet ex mente dicti decreti, quod abſolutè, & ſine ulla diſtinctione loquitur, pro Ordinariis crederet reſpondendum; tamen cautius agendo declarationem Sac. Congreg. expectare voluit Sac. Congregatio cenſuit *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. intelligi etiam in caſibus à jure non expreſſis. Et aliàs generaliter declaravit decretum d. *cap.* 9. habere locum etiam extra viſitationem, & in caſibus à jure non expreſſis, & licere Epiſcopis exigere rationem ab adminiſtratoribus de omnibus locis piis etiam locorum merè laicorum, & privatorum vel publicorum, generaliter ſive eccleſiaſtica ſint, ſive prophana ſine ulla diſtinctione.

Hoc tamen ſublimita, ut non procedat ſi ex lege fundationis Epiſcopus eſſet excluſus à facultate exigendi rationes. 58
Hanc enim fundationem Concilium Tridentinum non ſuſtulit, imò expreſsè præſervavit in d. *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. ibi, *Niſi ſecus fortè in inſtitutione*, *& ordinatione talis eccleſiæ*, *ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet*, ideſt niſi in fundatione eſſet diſpoſitum, ut ratio adminiſtrationis nec Ordinario eſſet reddenda: hoc enim inſinuat verbum, *expreſsè*, prout illud intellexit Sacra Congregatio.

Verumtamen ſi adminiſtratores hoſpitalis, vel alterius pii loci etiam ſine Ordinarii auctoritate fundati, eſſent negligentes in exequenda pia voluntate fundatoris, aut infideliter adminiſtrarent, poſſet Epiſcopus rationes exigere, eoſque compellere ad exequendam fundatoris voluntatem, etiamſi fundator hoc prohibuiſſet, ut eſt caſus *in cap. Tua nobis de teſtamen. & in authen. de eccleſ. tit.* §. *Si quis autem pro redemptione*, & ita ſæpius declaravit Sacra Congregatio, ut ſcripſi plenè in prædi- 59

cta

cta decretali, *Tua nobis, in 4. notab. à num. 12. uſque ad num. 18.*

60 Quod ſi quæras quam pœnam incurrant adminiſtratores, qui eccleſiarum, hoſpitalium, aliorumque piorum locorum redditus, qui in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, in ſuos uſus convertere, & uſurpare præſumunt; Reſponden tamdiu ſubjacent anathemati, quamdiu redditus, quos occupaverint, integrè reſtituerint, ac deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerint, ut disertis verbis ſtatuitur in decreto Concil. Trident. *c.* 11. *ſeſſ.* 22.

61 QUÆRO de quæſtione facti. Poſito ſtatuto Univerſitatis, ad quam ſpectat adminiſtratio bonorum eccleſiæ circa converſionem redditum, in eccleſiæ utilitatem, & circa reddendas rationes adminiſtrationis. An Univerſitas prædicta, ſeu illius officiales, qui pecunias ad eccleſiam ſpectantes mutaverunt eidem Univerſitati ad emendam annonam, aliaſque illis indigentias ſublevandas, inciderint in excommunicationem *cap.* 11. *ſeſſ.* 22. Concil. Trident.

62 Videtur reſpondendum excommunicationem, de qua in Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *c.* 11. non comprehendere nedum Univerſitatem ipſam, ſed nec illius officiales, præmiſſa concluſione gloſſæ 1. in Clem. 1. *de conſangu. & affinit.* videlicet in materia excommunicationis ſtrictè procedendum, nec faciendam extenſionem; & cùm ſit pœna privans hominem tot bonis, non debere induci niſi in caſibus in jure expreſſis, ex gl. *pen. c. fin. de iurepatron.*

63 Et quidem quoad communitatem ipſam ſpectat eam ſub diſpoſitione dicti *cap.* 11. non comprehendi ſuadetur, ponderando Concilium loqui per verbum, *Si quem*, quod extenditur ad Univerſitatem Abb. in *cap. Novit, num.* 2. *de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſu Capit.* Ratio eſt, quia hoc relativum, *quis, quem*, refertur ad hominem; ut notat Alciatus in *l.* 1. *ff. de verb. ſignificat.* ſeu ad perſonam
64 ut ante ipſum adnotavit Card. in Clem. 1 *qu.* 1. *de elect.* Sed communitas, ſeu univerſitas non eſt niſi perſona ficta, & repræſentata, *l. Mortuo*, & ibi gloſſ. *ff. de fideiuſſor.* Ergo in materia ſtricta ſub hoc relativo, *quis*, non venit univerſitas, *l.* 3. *§. Hæc verba, ff. de negot. geſt.* ut etiam tradit Rebuff. *d. l.* 1. *in ult. fallen. prima regula.*

65 Quibus adiicitur, quod Concilium dicto relativo, *Si quem*, perſonam repræſentanti addit hanc qualitatem, clericorum, ſeu laicorum, quæ qualitates cùm non conveniant univerſitati, ſequitur ut nec ſub decreto comprehendantur, ut in ſimili ſcripſit Cardin. in d. Clement. 1. *de conſangu. & affinit.*

66 Deinde hoc ipſum ſuadetur, quia jura canonica prohibent ne in univerſitatem excommunicatio proferatur, *cap. Romana, §. In univerſitatem, de ſentent. excomm. in* 6. Ergo non eſt veriſimile, ut Concilium voluerit d. *cap.* 11. eamdem excommunicationi ſupponere, nec etiam ſecundùm modos traditos à Doctoribus in d. *cap. Romana.* Unde quamvis excommunicari poſſit univerſitas à Papa vel Concilio, ut fusè probavi in *cap. Reſponſo à num.* 75. *infra de ſent. excommun.* Non tamen inde ſequitur ut eadem in hoc caſu à Concilio excommunicationis ſupponatur: imò potius dicendum eſt Concilium noluiſſe univerſitates ſubiicere huic excommunicationi, tum ex ſupradictis; tum quia recipere debet interpretationem paſſivam à jure communi ad l. 2. cum ibi notatis per Bald. *C. de noxal.*

Quod attinet ad particulares delinquentes, ut ſunt ipſi officiales, idem reſpondendum videtur ex infraſcriptis. Primò, quia dicti officiales nihil horum fecerunt, quibus Concilium excommunicationis pœnam annectit: nam Concilium excommunicat tantum illos, qui bona, & obventiones eccleſiarum, & piorum locorum in proprios uſus convertendo uſurpare præſumunt. Quæ verba cum non conveniant caſui propoſito, ſequitur ut nec diſpoſitio ſit eidem applicanda, *l.* 4. *§. Toties*, & ibi gloſſ. *ff. de damn. infect.* Nam etiamſi dicti officiales mutuaverint communitati pecunias ad annonam vendendam, ad aliaſque ejuſdem indigentias ſublevandas: tamen quia ita mutuatæ fuerunt, ut communitas teneretur eaſdem reſtituere, prout fecit: propter hoc nec communitas, nec prædicti officiales dicuntur obventiones ad eccleſiam ſpectantes ita
67 ſibi uſurpaſſe, ut in ſuos converterint uſus. Quod enim debet reſtitui, non dicitur propriè in mei uſum, utilitatemve converſum, *l. Si pro parte, §. Verſum autem, ff. de in rem verſo*, ubi gloſſa adducit concordantes. Facit *l. Non videtur cepiſſe, & l. Non videtur quiſpiam id capere, ff. de regul. iur.* Videtur enim Concilium voluiſſe excommunicare eos, qui prædicta bona ſibiipſis appropriare præſumunt, *cap. Quia Sacerdotes*, 11. *quæſt.* 1.

Secundò, excommunicatio juris ſemper ſupponit pecca- 68
tum mortale adeſſe, adeò ut niſi adſit, nec ibi habeat locum jus excommunicans, *cap. Nemo Epiſcoporum*, 11. *q.* 3. ibi: *Anathema eſt æterna mortis damnatio, & nonniſi pro mortali debet imponi crimine.* Navarr. *in Manuali cap.* 27. *num.* 9. Prædicti autem officiales non videntur mortaliter peccaſſe; ſiquidem univerſitati laicorum poteſt demandari adminiſtratio ſimilium oblationum, modò eas ſibi ipſis non vendicent, ſed in pios uſus convertant, ut per Decium *conſ.* 148. Et fuiſſe Univerſitati ſic demandatum ſatis præſumitur ex antiquiſſima obſervantia ſubſequuta, ut per Dec. loc. cit. Unde cùm ſaltem mortaliter non peccaverint dicti officiales, neque ipſi, neque alii ex Univerſitate excommunicationi prædictæ cenſentur ſuppoſiti.

Nec obſtat, quòd imò peccaverint, dum dictum ſtatu- 69
tum, quod uti juſtum in utilitatem eccleſiæ factum ab ipſis revocari non potuit, ex Decio in *cap. Eccleſia S. Mariæ, in princ. de Conſtitut.* non ſervaverunt. Nam reſponderi poteſt primò, fortè dictam regulam procedere in his, quæ ſunt conceſſa eccleſiæ in vim privilegii, ſeu contractus; non autem ſi ſint conceſſa in vim legis, vel ſtatuti, ut fuit in caſu noſtro, Abb. in *cap. Novit. num.* 25. *de iudic.* Sed quia oppoſitum tenet ibi Innoc. *num.* 6. Archid. *in cap. Quicumque*, 11. *qu.* 1. Joan. Andr. *in cap. Conſtitutus, infra eod.* & alii plerique.

Reſpondetur ſecundò eandem regulam procedere quando ſtatutum jam habuit effectum; ſecus ſi non habuit, puta quia non fuit uſu receptum, quia non obligat, *cap. In iſtis, 4. diſt. cap.* 1. ubi gloſſ. & DD. *de treug. & pac.* Unde nec opus eſt ut agatur de illius revocatione, cùm per non uſum ſit abrogatum, ut in d. *cap. In iſtis, §. Leges*, ubi id notant gloſſ. & Doctores.

Tertiò, Eſto prædictis officialibus non licuiſſet prædicta 70
facere, cùm non haberent verè dictam facultatem, & factum ipſorum eſſet in ſe damnabile: attamen prædicta conſuetudo eos excuſaret ſaltem ab excommunicationis pœna, ex his quæ fusè cumulat Tiraq. *de pœnis conſ.* 42.

Quartò, Etſi prædicta officiales non excuſarent, adhuc 71
tamen ipſi eximerentur à pœna excommunicationis Concilii, quod non excommunicat quoſvis, ſed præſumentes tantum; per quod verbum ut notat Cardinal. communiter receptus in Clement. 1. *quæſt.* 39. *de privil.* Qui ex ſimplicitate aliquid faciunt contra legem excommunicantem, excuſantur; quod autem prædicti homines ſupradicta ex ſimplicitate, & bona fide fecerint, vel ex eo patet, quod omnia prædicta publicè fecerunt. Cui doctrinæ ſi addantur quæ ponit Tiraq. *ubi ſupra conſ.* 43. dum vult omnem cauſam etiam non rationabilem excuſare: concludetur prædictos homines excuſandos, qui ſicut ſimplices, juris ignari, ac tamquam pecudes eos qui præcedebant, bona fide incitati, ſubſequuti ſunt. Non obſtat, id quòd ex Angelo, Imola, & Plot. contra prædictos adducitur ad probandum
eoſdem fuiſſe prædones ac doloſos, ſeu fures, qui hujuſ- 72
modi pœnas effugere non poſſunt: nam reſpondetur prædictas authoritates, quæ fundantur ſuper *l. Pomponius, §. Ex facto, ff. de acquir. poſſeſſ.* intelligi debere non de omni adminiſtratore, qui res ſibi commiſſas in ſuos convertit uſus; ſed de illo qui clam, & per fraudem voluit decipere, & fraudare ſuos principales. Et ita probat ille textus, ac etiam Imola, qui cum aliis adductis ita eſt intelligendus. Prædicti autem officiales eſto in aliis deliquiſſent; non tamen voluerunt defraudare ratione adminiſtrationis, ſuper qua fraude, & occulta deceptione fundat ſe Juriſconſultus in d. *§. Ex ratione.* Præterea quatenus etiam fuiſſent prædones quoad aliquid; tamen non ſequitur ut ſint tales, quales Concilium excommunicat.

Quod ſi adhuc inſtetur, imò ipſos officiales fuiſſe fures, 73
dum dictis pecuniis in alium finem, & ad alium effectum uſi fuerunt, quàm eſſet is, ob quem penès ipſos dictæ pecuniæ deponebantur, cùm à ratione uſus fiat furtum, *inſtit. de furt. in princ. & §. Furtum autem.*

Reſpondetur primò Concilium non excommunicare eos, qui peccant circa uſum rei, ſalva remanente re;

ſed

ſed eos, qui ſibiipſis rem appropriant privando eccleſiam ipſa re.

Secundò, reſpondetur ea loca procedere in eo, qui fraudulenter re aliena utitur, ut ibi habet textus, & notat gloſ. *in verb. Fraudulosa*, quæ infert, ut ſi hoc faceret quis non fraudulosè, ſed bona fide putans ſibi licere, vel domino non diſplicturum; non committeret furtum, prout fuit in caſu noſtro; quippè potuerunt credere dicti officiales eccleſiam interrogatam permiſſuram, ut dictam pecuniam otioſam darent communitati egenti.

Quibus accedit quod prædicta videntur fortè procedere in illo uſu, qui eſt pretio æſtimabilis, ut colligitur ex gloſſa *in ver. Vſus*.

Poſtremò tametſi ratione abuſus furtum commiſiſſent, non tamen propterea in excommunicationem incidiſſent: nam S. Congregatio aliàs declaravit eos, qui tanquam fures bona eccleſiarum ſurripiunt, non incidere in pœnam dicti *cap.* 11. ſed ad juris præſcriptum eſſe puniendos. Ex quibus dicti homines videntur ſimpliciter admonendi, ut de cætero cautius agant, & à ſimilibus abſtineant.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

Innocentius III. Conſtantinopolitano Patriarchæ.

C A P U T V.

INter quatuor: & infrà. Quamdiu Monaſteria per regulares remanere potuerint ordinata, non ſunt ad ſæculares clericos transferenda. Sed ſi regulares defuerint propter eorum defectum, in eis ſæculares clerici poterunt ordinari.

SVMMARIVM.

1 *REligioſus locus debet reformari de religioſis dumtaxat, non de ſæcularibus niſi in defectu religioſorum.*

2 *Monaſterium regularium, nullus citra Papam poteſt ad ſtatum ſæcularem reducere etiamſi in eo regularis diſciplina ſit collapſa, ſed reformari debet per ipſoſmet regulares.*

3 *Quod locum habet tam in monaſteriis Monachorum, quàm Canonicorum regularium, & aliorum religioſorum.*

4 *Monaſterium reduci poteſt ad ſtatum ſæcularem, cum non reperiuntur regulares, qui poſſint illud reformare.*

5 *Et qui gradus in hoc ſint reſervandi.*

6 *Monachi præeminent in contemplatione, Clerici in prærogativa officiorum.*

7 *Monaſterii Sancti Victoris Maſſilien. ſæculariżatio denegatur in Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium.*

8 *Otho Imperator monetur ab Apoſtolo ne monaſterium Sancti Pauli de urbe ad ſtatum ſæcularem reducat.*

9 *Monaſterio Sancti Vincentii Meten. Ordinis Sancti Benedicti ſæculariżatio denegatur.*

10 *Arces, propugnacula, & hoſpitationes militum non ſunt iuſta cauſa ſæculariżandi monaſteria regularium.*

11 *Monaſteria, in quibus alineo poſſunt tot religioſi, quot ſufficiant pro regulari obſervantia, ſtatim transferri poſſunt ad ſtatum ſæcularem.*

1 INter quatuor. Locus religioſus debet reformari de religioſis dumtaxat, non de ſæcularibus, niſi in defectu religioſorum. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Abb. & Joan. de Anan. Diſtinguit duo membra, & ſecundùm proſequitur ibi, *Sed ſi*, & pars hujus *cap. Inter quatuor, de cler. peregr. de maior. & obedient. & de cler. non reſident.*

2 Nota ex hoc text. regulam, & caſum ab eo exceptum, regula eſt quod nullus citra Papam poteſt monaſterium regularium ad ſtatum ſæcularem reducere, etiamſi in eo regularis diſciplina ſit collapſa, ſed reformari debet per ipſoſmet regulares, ut in prima parte textus. Concordat *cap. Pervenit, il ſecondo*, 18. *quæſt.* 2. *cap. Quæ ſemel dedicata ſunt monaſteria*, 19. *quæſt.* 3. *cap. Relatum, Ne Cler. vel Monach. cap. Poſſeſſiones, de rebus eccleſiæ non alien. & cap. Ea qua, de ſtat. Monach.* hic alleg. in gloſ. *unica*.

Rationem hujus regulæ aſſignant nonnulli, quia quæ ſemel Deo ſunt conſecrata, mundanis uſibus deputari non debent, ut legitur, & notatur in *cap. Ad hæc, ſupra eodem*. Sed hæc ratio non placet Hoſtienſi *hic num.* 2. Quia clerici ſæculares non ſunt inſacrati, imò ſunt Dei milites, *cap. Eo libentiùs, de ſerv. non ordin.* Ratio igitur eſt, ne in via Dei, in qua de virtute in virtutem aſcendendum eſt fiat deſcenſus, ſed potiùs aſcenſus, *l. Vt gradatim, ff. de muner. & honorib. cap. Legimus, in fin.* 93. *diſt.* cum concord. *hic* allegatis per Hoſtien. *in princip.* Cum quo tranſeunt Joan. Andr. *n.* 1. Abb. *in* 1. *notab.* & alii communiter. Et cùm ratio generalis ſit ad omnes regulares, conſequens 3
eſt, ut propoſita regula locum habeat non tantum in monaſteriis Monachorum, de quibus loquitur hæc Decretalis, ſed etiam Canonicorum Regularium, & aliorum religioſorum, prout firmant Hoſtien. & Joan. Andr. *loco cit.* Card. *num.* 2. & Joan. de Anan. *in* 1. *notab.* Caſus à regula 4
exceptus eſt cùm regulares non reperiuntur qui poſſint monaſterium reformare; tunc enim poteſt reduci ad ſtatum ſæcularem, ut patet in littera ibi, *Sed ſi regulares defuerint*, & notant Abb. *hic num.* 1. *verſ. Caſus exceptus*, Jo. Andr. Butr. Card. & omnes *in ſummario textus*.

Oportet tamen in hoc ſervare certos gradus cum hæc 5
littera indefinitè dicat, *quamdiu per regulares*: ut ſcilicet reformetur locus religioſus per regulares ejuſdem monaſterii. Secundò, in eorum defectum per regulares diſtrictioris vitæ aliorum monaſteriorum ejuſdem ordinis. Tertiò, iiſdem deficientibus deveniatur ad regulares alterius ordinis; & ad extremum in defectum omnium regularium inſtituantur ibi clerici ſæculares, quia neceſſitas legem non habet. Et in hoc ultimo caſu ſervanda erit exceptio hic poſita in 2. membro, quem ordinem poſuit hic gloſ. *unica*, & Hoſtien. *n.* 2. *in verb. Defectum*, & diſtinctiùs Jo. Andr. *eod. num. in verb. Ordinari*, Butr. *num.* 5. Cardin. *in fin.* Abb. *num.* 1. *verſ. Oportet tamen*, & Jo. de Anan. *num.* 2. *verſ. Et conſidero*, Henric. Boich. *in cap. Ad audientiam, il ſeconde, de eccleſ. ædificand. circa med. verſ. Aut quæris utrum è contra*.

Nec obſtat ſi dicatur: Monaſterium videtur potiùs debere, & poſſe converti in Eccleſiam ſæcularem, quàm è converſo: nam cœtus clericorum præeminet, *cap. Legi*, 7. *quæſt.* 1. Quoniam ſecundùm Laurentium uterque 6
præeminet aliis diverſis reſpectibus: nam Monachi præeminent in contemplatione, clerici in prærogativa officiorum, ut notat Archid. *in c. Si Epiſcopus unam*, 12. *q.* 2. *num.* 2. & ſequitur Henrich. Boich. *in d. cap. Ad audientiam, in fin.*

Et per prædicta in Sac. Congregatione rerum Conſiſto- 7
rialium habita *die* 17. *Decembris* 1648 rejecta fuit ſupplicatio Monachorum monaſterii S. Victoris Maſſilienſis Ordinis S. Benedicti, qui petebant ſeculariżationem dicti monaſterii, & reductionem Monachorum ad ſtatum Canonicorum ſæcularium: nam etſi in eo monaſtica diſciplina plurimum eſſet collapſa, tamen cùm dicatur

eſſet

eſſe caput Congregationis, & inter cæteras Abbatias, & Prioratus à ſe dependentes habeat quatuor monaſteria aggregata, & unita Congregationi Sancti Mauri ejuſdem ordinis, in qua benedicente Domino regularis obſervantia præclarè, & mirificè per totam Galliam inſtaurata eſt; & ſic non deſint Monachi ejuſdem ordinis, qui poſſint hujuſmodi monaſterium reformare, non eſt ullatenus ad ſæculares clericos transferendum, ut hic patet, & in concordantibus ſupracitatis *num.2.* Quod ſi per Monachos ejuſdem ordinis reformari non poſſet, tunc illis ejectis fratres alterius ordinis in illud eſſent inducendi, ut labores impiorum juſti edant, dicit textus in d. *cap. Relatum, ne cler. vel Monach.* nec clerici ſæculares eſſent in eo inſtituendi, niſi in defectum omnium Regularium, ſecundum gradus, quos ſuprà diſtinximus *num.5.*

8 Fuit etiam ponderatum quod refert Cardinalis Baron. *ad annum Chriſti 996.* in hæc verba. [Contigit ipſo in tempore ut Imperator Otho III. ad quorumdam ſuggeſtionem Monachos pravè degentes in eccleſia, & monaſterio Sancti Pauli de Urbe expellere cogitaret, ut Canonicos in eodem loco ſervituros, prout ei ſuggeſtum fuerat, ſubſtitueret. Cùm hoc appeteret implere decretum, apparuit, ei noctu per viſum Beatiſſimus Apoſtolus Paulus atque eumdem Imperatorem hujuſmodi monere curavit: Si verè, inquit, zelus divinæ ſervitutis optimi operis te adurit, vide ne hujus propoſiti inſtitutum præſumas in Monachis immutare expellendis; non enim expedit cujuſque eccleſiaſtici ordinis, quamvis ex parte depravati, propoſitum unquam abiici, ſeu immutari; In eo namque unuſquiſque judicandus eſt, in quo ſe primò vovit Deo ſervire. Reemendari enim tantum licet corruptio cuique in eadem propriæ vocationis ſorte. Taliter monitus Imperator retulit ſuis quæ audierat ab Apoſtolo, curamque agens qualiter eorum inſtitutum, ſcilicet Monachorum, quiviſſet in melius reformare, non expellere à loco.] Hæc Baronius.

9 Demum omiſſis aliis ponderatum fuit exemplum monaſterii Sancti Vincentii Metenſis civitatis ordinis Sancti Benedicti, de quo in litteris fel. record. Urbani VIII. tenoris infraſcripti videlicet. [Expoſitum Nobis nuper fuit pro parte dilecti filii moderni Præſidentis, & Viſitatoris Congregationis SS. Vittoni, & Nidulphi Ordinis Sancti Benedicti, quod Monachorum monaſterii S. Vincentii Metenſis civitatis ejuſdem ordinis euſque devenit morum relaxatio, ac vita ſcandaloſa, ut Religioſæ obſervantiæ immemores ſæcularem ſtatum anhelare, illumque à Sede Apoſtolica poſtulare non erubuerint, maximo cum ſcandalo totius civitatis, cum gravi diſpendio temporalis, & ſpiritualis monaſteriorum dictæ Civitatis, & ordinis in hoc intereſſe habentis, & contra mentem fundatoris dicti monaſterii, quibus, & aliis gravioribus cauſis mota Sedes Apoſtolica præfatam ſæcularitatem hujuſmodi eis denegavit. Quia verò indecens eſt habitum geſtare religioſum, & diſſimilem ab eo vitam ducere: Idcircò Præſidens, & Viſitator præfatus de dictorum Monachorum ſalute, regulari obſervantia, ac rei divinæ augmento ſolicitus laudabilem vitæ reformationem ad inſtar aliorum in primo dictum monaſterium noſtro, & ſedis miniſterio introduci cupiens, Nobis humiliter ſupplicari fecit, ut ſupra præmiſſis ut infra de benignitate Apoſtolica opportunè providere dignaremur. Nos igitur dicti Præſidentis, & Viſitatoris votis, quantum cum Domino poſſumus, annuere volentes hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotiis Regularium præpoſitorum conſilio Fraternitati tuæ frater Epiſcope, qui, ut accepimus venerabilis fratris Epiſcopi Metenſis Suffaganeus in præſens exiſtis, ac diſcretioni veſtræ filii Cantor, & Archidiacone, & veſtrum cuilibet per præſentes committimus, & mandamus, ut prædictum monaſterium Sancti Vincentii Metenſis, ejuſque religioſos auctoritate noſtra omni appellatione remota viſitetis, ſeu aliquis veſtrum viſitet cum facultate illos citandi ad comparendum coram vobis, aut veſtrum quolibet, ſub excommunicationis, privationis officiorum, & dignitatum, aliiſque eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, examinandi abuſus, & vitam ſcandaloſam corrigendi, & in dicto monaſterio S. Vincentii Metenſis propoſitam reformationem introducendi, prout in monaſterii SS. Arnulphi, & Clementis ejuſmodi civitatis introducta reperitur. Si verò prior, & Monachi profeſſi præfati monaſterii reformationem hujuſmodi admittere renuerint, vos, & veſtrum quilibet Religioſos reformatos Congregationis prædictæ SS. Vittoni, & Nidulphi in poſſeſſionem dicti monaſterii omniumque bonorum, & redditúum menſæ Conventualis illius, quam ab Abbatiali nunc ſeparatum Monachi dicti monaſterii S. Vincentii poſſident, immittatis, ſeu quilibet veſtrum immittat, Monachoſque ipſam reformationem recipere recuſantes ab eodem monaſterio dimittatis, ſeu quilibet veſtrum dimittat, ſuſcepto per eos habitu Clericorum ſæcularium, ac ſingulis eorum arbitrio veſtro congrua fructuum portione aſſignata pro illorum ſuſtentatione illorum vita durante, Novitios verò juxta eamdem reformationem profeſſionem emittere faciatis, ſeu quilibet veſtrum faciat, vel ſi renuerint, è monaſterio ejiciatis, ſeu quilibet veſtrum ejiciat, mandantes propterea in virtute ſanctæ obedientiæ Monachis dicti monaſterii Sancti Vincentii Metenſis, illiuſque Superioribus, & perſonis quibuſcumque, ut vobis, & cuilibet veſtrum in præmiſſis omnibus, & ſingulis promptè pareant, & obediant, veſtraque ſalubria monita, & mandata ſuſcipiant humiliter, & efficaciter adimplere procurent, alioquin ſententiam, ſive pœnam, quam ritè tuleritis, ſeu ſtatueritis, ſeu quilibet veſtrum tulerit, ſeu ſtatuerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari. Volumus autem, ut ſi quæ graviora in hujuſmodi viſitatione reperietis, ſeu aliquis veſtrum repererit, necnon informationes omnes deſuper ſumendas ſub veſtro, vel cujuslibet veſtrum ſigillo clauſas ad Nos quamprimum diligenter tranſmittatis, ſeu aliquis veſtrum tranſmittat, & quidquid in illis ſtatuendum fuerit, matura conſideratione adhibita determinabimus. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac monaſterii S. Vincentii Metenſis, & ordinis prædictorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis monaſterio S. Vincentii Metenſis, illiuſque Monachis, Superioribus, & perſonis prædictis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, irritantibuſque, & aliis decretis in genere, vel in ſpecie, & aliàs in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda foret, illorum omnium tenores præſentibus pro expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis ſub Annulo Piſcatoris die 13. Octobris 1634. Pontificatus noſtri anno duodecimo.]

Nec viſæ fuerunt relevantes rationes per Monachos adductæ. Nam quoad propugnacula, & turres, & hoſpitationes militum in eodem monaſterio, multa ſunt alia monaſteria quæ ſubjacent huic incommodo, & in individuo in Congregatione Sancti Mauri extant monaſteria S. Michaelis in Periculo maris in Normandia, Sancti Andreæ de Villanova è regione Auenionis, & Sancti Honorati Lerinenſis in Provincia, & in Congregatione SS. Vittoni, & Nidulphi ejuſdem ordinis eſt monaſterium Sancti Vittoni in Civitate Verdunen. intus quod constructa eſt arx, quam appellant la Cittadella, & Monachi ſeorſim habitant in ſuo clauſtro. Unde ſic fieri poterit in monaſterio Sancti Victoris, cùm habeat ampla ædificia. Nec talis videtur juſta cauſa illud reducendi ad ſtatum ſæcularem, cùm præſertim hoc inſigne ſit monaſterium, & ſupra mille annos erectum, & in eo requieſcat corpus Beati Pontificis Urbani V. Monachi ejuſdem monaſterii, qui inibi ſepeliri voluit in habitu monaſtico; & ſæculariżatio à centum annis, & amplius à Monachis petita fuit ſemper denegata per Sedem Apoſtolicam. Item verendum eſſet ne hoc exemplo alii quoque regulares eamdem ſedem inquietarent pro ſimilibus ſæculariżationibus obtinendis. Olim ſimiliter petebatur, ut in monaſterio Sancti Dionyſii Pariſienſis ejuſdem ordinis plurimum depravati Canonici ſæculares inſtituerentur, ſed tamdem in eo per monachos Congregationis Sancti Mauri regularis vita, obſervantia, & reformatio 10

exactè

Digitized by Google

exactè introducta eſt cum ædificatione totius Galliæ.

11 Limita nunc notabiliter regulam ſuperiùs propoſitam *n.2.* qua firmatum eſt monaſteria non eſſe transferenda ad Clericos ſæculares, ſed eſſe reformanda per ipſoſmet regulares ejuſdem, vel alterius Ordinis, ut locum non habeat in monaſteriis in quibus vel ob redditumm tenuitatem, vel ob aeris intemperiem, vel ob infeſtationes flagitioſorum hominum, vel aliam ob cauſam actu non ſuſtentantur, nec ſuſtentari poſſunt tot Religioſi quot ſufficiant ad obſervantiam Regularis diſciplinæ. Talia enim monaſteria, cùm ſint incapacia reformationis, ſtatim transferri poſſunt ad ſtatum ſæcularem, nec ſervandi ſunt gradus, de quibus ſupra *n.5.* ut plenè probavimus in *c. Relatum, à n.8. uſque ad n.21. infra Ne Clerici, vel Monachi*, & propterea ſan. mem. Innoc. X. ſuppreſſit, & ad ſtatum ſæcularem reduxit parvos ejuſmodi conventus in tota Italia, & Inſulis adjacentibus, ut in ejus Bulla, quæ incipit, *Inſtaurandæ*, edita *anno* 1652. *idibus Octobris*, cujus tenorem unà cum hiſtoria totius rei geſtæ retulimus in prædicta Decretali relatum, *à n.41. uſque in finem*.

CONſtitutus. Eccleſia ſita in diœceſi Epiſcopi, tenetur ei in Epiſcopalibus reſpondere, niſi appareant remiſſa, & poteſt Epiſcopus remittendo ſpiritualia cenſuum ſibi retinere. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. Collect. Bellam. Butr. Cardinal. Anchar. Abbas & Jo. de Anan. & ſunt duæ partes in prima facti, vel cauſæ narratio. In ſecunda ipſius diffinitio, ibi, *Cum autem*. Prima ſubdividitur in tres, in quarum prima actoris petitio: in ſecunda, ibi, *Verum*. Reorum defenſio: in tertia, ibi, *Cæterum*, actoris replicatio, & eſt pars *cap. Conſtitutus, infra de pœn.* 1

Pro intelligentia hujus textus, vide quod ſcripſi in *cap. Cum pridem, n.38. ſupra de pact.*

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

Idem Innocentius III.

CAPUT VIII.

CUm dilectus filius: & infrà. Quia cauſa non poterat in noſtra præſentia terminari, cùm Nuntius monaſterii ſuper procuratione, vel ratihabitione litteras non haberet, eam veſtro duximus examini committendam: Mandantes, quatenus ſi conſtiterit Abbatem, ad ſedem Apoſtolicam antequam Epiſcopus in eum ſuſpenſionis, vel excommunicationis, & in Monaſterium interdicti ſententias tulerit, legitimè appellaſſe, vel Monaſterium à juriſdictione Epiſcopi ejuſdem exemptum: eo non obſtante quòd Abbas ab eo circumventus, præter Fratrum ſuorum aſſenſum, ei obedientiam repromiſit (cùm fraus & dolus ei patrocinari non debeant) judicetis illas ſententias non tenere. Quod ſi Abbas in exemptionis probatione defecerit, nec legitima ſe poterit præſcriptione tueri: licèt probet ſe ante prædictas ſententias appellaſſe, nihilominus tamen Monaſterium judicetis Autieñ. Eccleſiæ ſubjacere, in cujus eſt diœceſi fundatum. Similiter eo in probatione appellationis deficiente, ſi vobis conſtiterit de exemptione, vel legitima præſcriptione, tam Abbatem, quàm Monaſterium, ab impetitione Epiſcopi abſolvatis.

SVMMARIVM.

1 *MOnaſterium ſubiectum eſt Epiſcopo, in cuius diæceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum, & numer. 12.*
2 *Nuncius, & Procurator in quibus differant.*
3 *Nuncius ſimplex non admittitur ad agendum, vel defendendum.*
4 *Procurator ſi faciat aliquid ut Nuncius, non valet quod agitur.*
5 *Et factum à Nuncio an poſſit validari ratihabitione.*
6 *Nuncius eſt veluti organum, & pica domini ſui.*
7 *Et confert verba in perſonam domini, eique acquirit directè.*
8 *Subſtituere prohibitus poteſt explicare per Nuncium.*
9 *Procurator ſubſtantiat contractum in ſe, licet procuratorio nomine, & domino cedere tenetur.*
10 *Sententia cenſura lata poſt appellationem etiam extraiudicialiter interpoſitam eſt ipſo iure nulla.*
11 *Sententia in exemptum lata non valet ex defectu iuriſdictionis.*
12 *Diæceſis tota eſt unum corpus, cuius caput eſt Epiſcopus.*
13 *à Capite non decet membra diſcedere.*
14 *Exemptionem monaſterii allegans, probare debet, dummodo ante Epiſcopus probaverit illud intra ſua diæceſis fines exiſtere.*
16 *Praxis procedendi cùm convertitur, inter Epiſcopum & inferiorem ad quem ſpectet iuriſdictio in aliquo territorio.*
17 *Monaſteria ferè omnia in Congregationem redacta exempta ſunt à iuriſdictione Epiſcopi etiam in tribus caſibus*, cap. Volentes, de privileg. in 6.
18 *Niſi illis cura animarum immineat perſonarum ſæcularium.*
19 *Abbatia de Balneo an ſit nullius diæceſis, vel exempta, & an Epiſcopus Burgi S. Sepulchri poſſit iure Ordinario illam viſitare, & num. ſeq. uſque in finem.*
20 *Status dicta Abbatiæ conſideratur iuxta tria tempora.*
21 *Nullius diæceſis ſtatus non conſtituitur niſi procedatur per viam diſmembrationis territorii.*
22 *Pontificalia in aliena diæceſi ab Epiſcopo exerceri non poſſunt.*
23 *Territorium proprium non fit inferioris Prælati, niſi tam ipſe, quàm Clerus, & populus eximatur à iuriſdictione Epiſcopi.*
24 *Cenſus ſolutio ſubiectionem arguit.*
25 *Cauſæ matrimoniales exigunt maiores Iudices, nec ſunt tractandæ ab inferioribus Prælatis ſine ſpeciali conceſſione.*
26 *Prælatus inferior non conſtituitur in ſtatu nullius diæceſis, niſi habeat in loco omnimodam iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi excluſo Epiſcopo.*
27 *Et ſit liberatus etiam à iure reverentiali.*
28 *Enunciativa infra centum annos non dicuntur antiqua, nec probant ſaltem contra tertium.*
29 *Enunciativa eliduntur contrariis præſumptionibus.*
30 *Res inter alios acta inducit ſaltem præſumptionem contra tertium.*
31 *Et ſecundùm aliquos facit ſemiplenam probationem.*
32 *Eccleſiæ Regulares Curatæ, in quibus viget regularis obſervantia, viſitari non poſſunt ab Epiſcopo iure delegato, ſed iure ordinario tantum.*
33 *Viſitare poteſt Epiſcopus proximior ut Sedis Apoſtolicæ delegatus eccleſias nullius diæceſis ſæculares, non autem regulares.*
34 *Viſitatio cenſetur facta iure Ordinario, quando fieri non poteſt iure delegato.*
35 *Caſtrum de Balneo exemptum eſt à iuriſdictione Epiſcopi Burgi S. Sepulchri.*

Juriſ-

Digitized by Google

36 *Iuriſdictio Epiſcopalis ex quibus cenſeatur translata in inferiorem Prælatum privatıve ad Epiſcopum.*
37 *Dictio*, omnimodè *quid importet.*
38 *Reſervatio in aliquibus arguit conceſſionem in reliquis.*
39 *Iuriſdictio in favorem certarum perſonarum cenſetur tributa privative, non autem cumulative.*
40 *Idem in iuriſdictione acquiſita per præſcriptionem.*
41 *Monaſterium curatum exemptum viſitari poteſt ab Epiſcepo iure ordinario in concernentibus curam animarum.*
42 *Concilium Trident. tribuit iuriſdictionem Epiſcopis tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, ubi voluit exemptorum privilegia vulnerare.*
43 *Viſitari poſſunt ab Epiſcopo Eccleſiæ ſæculares exempta etiam curata, & à monaſterio dependentes, vel unita, ſed iure delegato tantum.*
Idque expreſſe ab Epiſcopo declarandum, ibid.
44 *Viſitari cur poſſint iure Ordinario monaſteria curata; ſæculares vero Eccleſiæ exempta iure delegato.*
45 *Gravatus in uno, in alio relevatur.*
46 *Epiſcopus viſitans Eccleſias Monaſterio Caſinenſi unitas an ſit admittendus ad viſitationem plenariam.*

1 CVm *dilectus*. Monaſterium ſubjectum eſt Epiſcopo,
in cujus diœceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum.
Hoc dicit quoad titulum. Et tres habet partes ſecundum
Hoſtienſem. In prima inſtruitur delegatus qualiter ſuper
ſententijs pronunciet. In 2. & 3. qualiter pronunciare debeat
ſuper ſubjectionem. Secunda, ibi, *Quod ſi*. Tertia, ibi,
ſimiliter.
2 Nota primò, ex illis verbis, cùm Nuncius monaſterii ſuper
procuratione litteras non haberet, inter Nuncium, &
Procuratorem hanc eſſe differentiam, quod Nuncius dicitur
qui mandatum non habet; Procurator verò, qui aliena
negotia mandato domini adminiſtrat, ut *l. 1. ff. de Procur.*
ſecundum Card. *hic in 1. notab.* Undè ſimplex Nuncius non
3 admittitur ad agendum, arg. *c. 1. ſupra de Procurator.* &
c. Cum dilecti, de dolo, & contum. & notat gloſſ. in *c. Bona*,
il primo, in ver. Nuncium, & ibi etiam Hoſtienſ. *num. 30. in*
4 *eodem verb.* & Jo. Andr. *num. 54. de elect.* Et ſi ille, qui eſt Procurator,
fecit ut Nuncius, non valet quod agitur, ut *l. Multum*,
C. Si quis alter, vel ſibi, & l. Eum qui, §. Iulianus, ff. de
conſtitut. pecun. & notat Bart. *in l. Qui autem, §. Conſtituere*,
5 *num. 5. ff. eod.* nec validatur ratihabitione quod geſſit Nuncius,
ſi mandatum non præceſſit, ut ex mente Petri refert
Cyn. *in d. l. Multum*, & Bartol. *in d. §. Conſtituere, num. 6.* Et
hoc tenent communiter omnes Doctores excepto Jacobo
de Arena, ut Bald. teſtatur *in d. l. Multum, num. 8. ubi n. 10.*
13. & 15. hanc partem latiſſimè tuetur. Porrò, ut inquit,
6 gloſſ. in *l. Et licet*, per illum textum, *ff. de conſtitut. pecun.* &
Bart. in *d. §. Conſtituere, num. 3.* Nuncius eſt quoddam organum,
quo mediante vadit vos unius ad alium, ſicut per epiſtolam;
& ſicut aliquis loqueretur per picam aliquam, ſeu
boccinam, & hoc modo vocem ſuam ad alium transferret.
7 Unde fit ut non quæratur nuntio, & per nuncium domino,
ſed directè quæratur domino, cùm nuncius conferat
verba in perſonam domini; ut ibi per Bart. *in 3. & 4.*
8 *notab.* Unde prohibitus ſubſtituere, poteſt nihilominus explicare
per nuncium, ut not. Bald. *in rubr. C. de exercit. act.*
Eaſdem differentias ponit gl. *in d. l. Multum, in verb. Potes*,
ubi dicit Nuncius eſt veluti pica, & organum domini, &
in perſona domini debet verba contractus concipere. Et ita
domino quærit, per ſeipſum, non per alium, & concipit
verba ſic, Vendis illi, ut in *d. §. Conſtituere*. Si autem eſt
9 procurator, tunc verba contractus debet concipere in ſua
perſona, & ſibi quærit, ut *l. Qui aliena in fine, Cod. Si quis*
alteri, vel ſibi. Sed domino cedere tenetur, ut *l. Poſſeſſio*
quoque, §. Et ſi poſſeſſio, ff. de acquirend. poſſeſſione. Procurator
enim ſubſtantiat contractum in ſe, licet procuratorio
nomine, ut Bald. inquit in *d. l. Multum, n. 10.* ubi *à n. 17.* has
differentias inter nuncium, & procuratorem latè proſequitur,
& Angel. poſt eum in *conſ. 44.* incip. *Pater quidam circa*
med. verſ. Et pro hoc potiſſimè facit.
10 Secundò nota ibi, *iudicetis illas ſententias non tenere*:
duos caſus, in quibus ſententia cenſuræ eſt ipſo jure nulla
ſecundum Hoſtien. *ſub num. 1. verſ. Item habes hic duos caſus*,
Butr. & Cardin. ambo *in 2. & 4. notab.* Abb. *in 1. & 2.*
notab. & Joan. de Anan. *n. 3.* Primus eſt cùm ſententia fertur
poſt appellationem legitimè interpoſitam etiam extrajudicialiter,
concordat *cap. Dilecti, il primo, ſupra de appellat.*
cap. Cum contingat, de effic. deleg. cap. Per tuas, & cap. Licet,
de ſentent. excomm. lib. 6. unde Abb. *num. 2. in 1. notab.* docet
bonam practicam ut ſubditus, qui timet ne injuſtè excommunicetur
à Superiore, extrajudicialiter appellet à
gravamine veriſimiliter futuro. Secundus caſus nullitatis 11
eſt cùm ſententia fertur contra exemptum etiamſi nulla
præceſſerit exempti appellatio, cùm textus loquatur alternativè:
nam per exemptionem ſubditus eripitur à juriſdictione
Superioris, arg. *cap. Quia frater, 16. q. 1.* ſecundum
Abb. *hic num. 3.* Atque ita ſententia eſt nulla ipſo jure ex defectu
juriſdictionis tamquam lata à non ſuo judice, *cap. At*
ſi clerici, de iudic. cap. 3. de conſuet. & ſcripſi in *cap. Tuarum*,
num. 46. infra, de privileg. & fuſiùs in *cap. Quod ſuper*
his, ſupra de maior. & obed. Alii caſus nullitatis excommunicationis
notantur in *cap. Præſenti, de ſentent. excomm.*
lib. 6.
Ultimò nota Monaſteria de jure communi eſſe Epiſcopo 12
ſubjecta, in cujus diœceſi exiſtunt, quamdiu ex privilegio,
vel canonica præſcriptione non probentur exempta, ut hic
eſt caſus ſecundum Jo. Andr. Butr. Cardin. & omnes: concordat
text. in *cap. Abbate*, ubi gloſ. *in ver. Epiſcoporum, &*
in cap. Monaſteria, 18. q. 2. in cap. Tua nobis, ubi Dec. *n. 16.*
de confirm. util. vel inutil. cum aliis allegatis per Hoſtien. in
cap. de Xenodochiis, ſub num. 6. in ver. Per ſolicitudinem, ſupra
eod. & reſolvit Rota *deciſ. 78. num. 1. part. 1. diverſ.* Tota
enim diœceſis eſt unum corpus, cujus caput eſt Epiſcopus,
cap. Scire debes, 7. q. 1. cap. Quoniam in pleriſque, §. Prohibemus,
ſupra de off. ordin. Non decet autem à capite membra 13
diſcedere, *cap. Cum non liceat, ſupra de præſcript. c. 1. 12. diſt.*
cap. Celebritatem, de conſec. diſt. 3. & in Authen. *de Eccleſ.*
tit. in princ. Unde cùm Epiſcopus de jure habeat intentionem 14
fundatam ſuper juriſdictione ſpirituali in omnibus
Eccleſiis, & locis piis tam ſæcularibus, quàm regularibus,
quæ intra ſuæ diœceſis fines conſiſtunt, ut in *d. c. de Xenodochiis,*
& in cap. Conſtitutus, & c. Cum venerabilis, ſupra eod.
cum aliis præallegatis, ei, qui dicit Monaſterium exemptum,
onus probandi incumbit, *cap. Ex ore de privileg. cap.*
Cum olim, de præſcript. cum concord. Adverte tamen, quia 15
ante omnia Epiſcopus probare debet Eccleſiam, ſeu locum
religioſum, de cujus ſubjectione agitur intra ſuæ diœceſis
fines exiſtere; alioquin Eccleſia poſſet excipere, Quoad te
liberas ædes habeo.
Sed probata exiſtentia intra fines, illicò ſuccedit aſſiſtentia
juris communis pro Epiſcopo, ut in juribus ſupracitatis: 16
& ita obſervat Rota: nam cùm controvertitur inter
Epiſcopum, & inferiorem Prælatum ſuper juriſdictione
ſpirituali in aliquo territorio, mandat ut prius probetur ex
parte Epiſcopi, an territorium illud ſit intra fines ſuæ diœceſis,
ut in *Anconitana Bonorum, ſeu Attentatorum 6. Novembris*
1562. coram Oradino, & in *Syracuſana Abbatiſſatus*
die 1. Decembris 1597. coram Corduba; & in *Lucenſi,*
ſeu nullius iuriſdictionis 4. Maij 1598. coram Cardinali Seraph.
in impreſſis *deciſ.* 1278. & in practica Epiſcopi conſueverunt
probare in Rota exiſtentiam intra fines, eaque probata
adeunt Sac. Congregationem Concilii, à qua ſtatim
obtinent declarationem ſuper viſitatione, cognitione cauſarum
matrimonialium, & criminalium, licentia prædicandi,
approbatione ad confeſſiones, & aliis id genus, donec
inferior ſtatum nullius diœceſis, vel juriſdictionem ſpiritualem,
& temporalem in clerum, & populum probaverit per
tres ſententias conformes, vel unicam, quæ in rem judicatam
tranſierit, ut ſcripſi plenius in *cap. Cum olim, à num. 36.*
ſupra de præſcript. Hodie Monaſteria ferè omnia ſaltem in 17
Congregationem redacta ad præſcriptum *c. In ſingulis, infra,*
de ſtat. Monach. & Concilii Tridentini *cap. 8. ſeſſ. 25. de*
Regular. exempta ſunt à juriſdictione Epiſcopi Diœceſani
etiam in tribus caſibus exceptis in *cap. Volentes, de privil.*
lib. 6. ut dixi latiſſimè in *cap. Tuarum, infra eodem tit.* niſi 18
Monaſteriis cura animarum incumbat perſonarum ſæcularium;
quia tunc ſubſunt Epiſcopo, in cujus Diœceſi ſita
ſunt in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem
concernunt ex decreto Concilii Trid. *cap. 11.*
ſeſſ. 25. de Regular. Quod plenius hodie ſancitum eſt in
Conſtitutione Gregorii XV. *de exempt. privileg.* ut dixi *in c.*
Cum capella, de privil.
Ex facto quæſitum eſt an Abbatia, ſeu Monaſterium de 19
Balneo ſit nullius diœceſis, vel exemptum. Et an Epiſcopo

Burgi S. Sepulchri competat jure Ordinario facultas illud
viſitandi unà cum Eccleſiis eidem ſubjectis.

20 Status hujus Eccleſiæ, qui colligitur ex ſcripturis exhi-
bitis, poteſt conſiderari juxta tria tempora. Primum eſt
ante erectionem Burgi S. Sepulchri in Epiſcopatum. Et in
hoc ſtatu manifeſtum eſt dictam Eccleſiam numquam fuiſ-
ſe diœceſis Burgi S. Sepulchri, quæ nondum erat in re-
rum natura; ideòque in litteris erectionis oppidum de
Balneo dicitur eſſe nullius diœceſis. Secundum tempus
eſt ab anno 1520. quo tempore Leo X. erexit Burgum
in Cathedralem, uſque ad concordiam poſteà initam an-
no 1581. inter Archintum Epiſcopum Burgi, & Abbatem
Monaſterii de Balneo, & a Gregorio XIII. confirmatam,
in quo ſtatu non videtur dubitandum quominus dicta Ec-
cleſia fuerit in diœceſi Burgi S. Sepulchri: nam Leo X.
in litteris erectionis Epiſcopatus attribuit illi pro diœceſi
caſtrum de Balneo unà cum ſuis Eccleſiis his verbis: *Nec-
non caſtrum Sanctæ Mariæ in Balneo nullius diœceſis, &
ſingulas Parochiales Eccleſias prædictas cum omnibus iuri-
bus, & pertinentiis ſuis eidem Eccleſiæ S. Sepulchri, &
illius menſæ pro illius diſtrictu, & diœceſi, necnon omnes,
& ſingulos Clericos ſeculares, & Ordinum quorumvis Re-
ligioſos pro Clero, incolaſque & habitatores dictarum civita-
tis, & diœceſis perpetuò applicamus*. Tertium tempus eſt
à concordia prædicta, ſeu illius confirmatione uſque in
præſentem diem. Et in hoc ſtatu quamvis res non ſit adeò
clara, verius tamen videtur Eccleſiam de Balneo remanſiſ-
ſe in diœceſi S. Sepulchri, quemadmodum erat ante con-
cordiam.

21 Primò, quia etſi Epiſcopus ad extinguendas lites, quæ ſibi
cum Abbate ſuper juriſdictione intercedebant, tranſegerit
ut ad Abbatem pertineret omnimoda juriſdictio, tamen
non proceſſit in concordia per viam diſmembrationis ter-
ritorii, quod requiritur ad conſtituendum ſtatum nullius
diœceſis, ad notata per Jo. Andr. *in c. Nimis, de iureiuran.* &
per Abb. *in cap. Cùm contingat n. 18. de foro compet.*

22 Secundò, quia Epiſcopus retinuit ſibi facultatem in
dicto Caſtro Pontificalia exercendi, Eccleſias reconcilian-
di, & Chriſma conferendi. Ergo locus remanſit in ſua
diœceſi, cùm hujuſmodi munia non poſſint ab Epiſcopo
in aliena diœceſi exerceri, Clem. *Archiepiſcopo, de privil.*
Vitalin. in Clem. 1. *n.* 17. *de foro compet.* & hodie ſtatutum
eſt decreto Concilii Tridentini *c. 5. ſeſſ. 6.*

23 Tertiò, quia etſi Epiſcopus in concordia tribuerit Ab-
bati omnimodam juriſdictionem; tamen nec ipſum Ab-
batem, nec locum, nec fortaſſe populum exemit à juriſdi-
ctione Epiſcopali: & tamen ad conſtituendum Prælatum
in proprio territorio requiritur, ut tam ipſe Prælatus, quàm
Clerus, & Populus eximatur à juriſdictione Epiſcopi, ut
tradit in ſpecie Gemin. poſt Jo. de S. Georg. *in cap. 2. col. 4.
verſ. Quæro an inferiores Prælati habeant territorium*, atque
ibi etiam Anchar. *ſub num.* 10. *verſ. Si verò per privilegium,
de Conſt. lib. 6.*

Quartò, quia in recognitionem juriſdictionis Abbati
attributæ tranſactum eſt, ut ſolveretur Epiſcopo annuus
cenſus duarum librarum ceræ. Solutio autem cenſus ſub-
jectionem arguit, ut eſt textus *in cap. 2. de cenſib. & in c. Re-
cepimus*, ubi not. *de privil.* Mil. *in repert. in verb. Epiſcopus*,
probat ſubjectionem Eccleſiæ.

24 Quintò, Epiſcopus attribuit juriſdictionem Abbati
his verbis: *Idem Reverendiſſimus Epiſcopus omnimodam
iuriſdictionem, ac illius merum, & mixtum ſpirituale do-
minium, & poteſtatem eidem, illiuſque ſucceſſoribus E-
piſcopis in caſtro, necnon Monaſterio huiuſmodi forſan at-
tributis; & ſi qua ſibi competant pro faciliori Epiſcopi, &
caſtri huiuſmodi habitatorum commoditate tam in audien-
dis, & iudicandis, quàm in exequendis tam civilibus,
quàm criminalibus cauſis per Abbatem exercendis conceſſit,*
25 *&c.* Quæ verba cùm videantur reſtricta ad cauſas civiles,
prophanas, & criminales, non videntur comprehendere
cauſas matrimoniales, quę majores judices exigunt, *c. pe-
nult. verſ. In matrimoniali, ſuprà de in integr. reſtit. c. 1. infrà
de conſang. & affinit.* nec ſine ſpeciali conceſſione ab infe-
rioribus Prælatis cognoſci poſſunt, ut eſt textus *in c. Acce-
dentibus, infra de exceſſ. Prælator.* egentque ſpeciali expreſ-
ſione, cùm ſint graves, ut per DD. *in cap. Cauſam matrimo-
nii, de offic. deleg.* Et tamen ad conſtituendum inferiorem in
propria diœceſi requiritur tranſlatio omnimodæ juriſdi-
26 ctionis Epiſcopalis, vel quaſi excluſo Epiſcopo, ut notat gloſ.
in Clem. 1. §. *Volumus, in verb. Diœceſanis*, quam ſequun-
tur illic communiter DD. *de foro compet.* & confert decre-
tum Concilii *cap. 20. verſ. Ad hæc ſeſſ. 24.*

Ultimò conſuevit dici tunc demum inferiorem intelligi 27
conſtitutum in ſtatu nullius diœceſis, ſi nulla in parte
Epiſcopi auctoritatem recognoſcat, itaut à jure etiam reve-
rentiali liberatus exiſtat, de quo eſt plena Rotæ deciſio apud
Achill. *deciſ.* 14. Et tamen Epiſcopus Archintus non ſolùm
in conventione reſervat ſibi auctoritatem inſtituendi, ac
deſtituendi, quoad vixerit in omnibus beneficiis dicti op-
pidi exceptis manualibus; item ſacros Ordines conferen-
di, Eccleſias, & Cœmeteria reconciliandi, calices, & pate-
nas benedicendi, Chriſma, Oleum ſanctum, & Catechume-
norum, & cætera Pontificalia officia, & munera exercendi,
ſed ampliùs etiam in executionem dictæ concordiæ Abbas
Nicolao Epiſcopo, qui immediatè ſucceſſit Epiſcopo Ar-
chinto, obtulit ſe, & ſucceſſores ſuos paratos eumdem
Epiſcopum, & ſucceſſores ſemper in dicto Monaſterio be-
nignè recipere, ac debita per ſe, & Monachos in divinis,
& aliis prout decet obſequia præſtare, quæ omnia abſque
dubio excludunt ſtatum nullius diœceſis, *cap. Conquerente,
de offic. ordinar. cap. Ex frequentibus, de inſtitut. cap. Perlectis,
§. Ad Epiſcopum, 25. diſt.*

Nec prædictis obſtat, quod Monaſterium nonnunquam
nullius diœceſis enunciatum reperiatur: nam adverten-
dum eſt plures enunciativas ex his, quæ dantur, emanaſſe
ante erectionem Burgi S. Sepulchri in Epiſcopatum; & ſic
percutiunt primum ſtatum, in quo dicta Eccleſia erat nul-
lius diœceſis. Cujus ſpeciei eſt enunciativa Calliſti III. I-
tem alia Leonis X. quæ refertur à Puteo *deciſ.* 360. *in prin-
cip. & in fin. lib.* 1. Habet enim reſpectum ad tempus, quo
Leo X. univit Monaſterium de Balneo Congregationi
Camaldulenſi, quod tempus præceſſit erectionem Burgi
in Epiſcopatum. Et hoc modo etiam reſpondendum ad
litteras Innocentii II. ſuper juriſdictione dicti caſtri confir-
matas à Cœleſtino III. & Alexandro IV. Poſt erectionem
verò in Epiſcopatum quo tempore dictum caſtrum effe-
ctum fuit diœceſis S. Sepulchri; dantur duæ enunciativæ
Nicolai Epiſcopi S. Sepulchri, quibus dictum caſtrum
enunciatur nullius diœceſis. Item aliquot ſimiles enuncia-
tivæ in litteris dimiſſoriis Epiſcopi Feſulani, & Cluſini. I-
tem enunciativæ Clementis VII. Pii V. & Gregorii XIII. 28
quarum tamen enunciativarum illæ, quæ à Sede Apoſtoli-
ca emanarunt, habent clauſulam, *Sicut accepimus*, & nul-
la excedit metam centum annorum. Imò pleræque ema-
narunt ab anno 1570. Unde non dicuntur antiquæ ſecun-
dùm opinionem Innocentii *in cap. Veniens, de verbor. ſignif.
lib.* 6. quam dicit communem Cravett. *de antiq. tempor. in
princip. num.* 4. Ideòque non probant ſaltem contra ter-
tium, ut latiſſimè proſequitur in eodem tractatu Cra-
vett. *par.* 1. §. *Propoſitum noſtrum, per tot.* Præſertim cùm 29
ex litteris erectionis, & ex tenore concordiæ conſtet de
falſitate enunciati. Receditur enim à præſumptione, quę
inducitur ex verbis enunciativis, [quotieſcumque in
contrarium urgent fortiores præſumptiones,] ut decla-
rat Aret. *in cap. Per tuas, de probat. & conſ.* 13. *col. fin. verſ.
Præterea iſta confeſſio*, & Cravett. *loc. cit. nu.* 57. Quæ enun-
ciativę magis etiam eliduntur ex laudo lato a Cardinali-
bus S. Severinę, & Lancellotto, qui contra Epiſcopum Sar-
ſinaten. pronunciavit dictum caſtrum eſſe juriſdictionis E-
piſcopi S. Sepulchri. Et quamvis Abbas in eo judicio ci- 30
tatus non fuerit, tamen res inter alios acta inducit ſaltem
præſumptionem contra tertium, ut per gloſſ. & DD. *in leg.
Si duo patroni, ff. de iureiur.* Et multi tenent facere ſemiple- 31
nam probationem, ut per Cravett. *ibid. n.* 23. *&* 29.

Rurſus conquaſſantur dictæ enunciativæ etiam ex viſi-
tationibus, & aliis actibus juriſdictionalibus Epiſcopo-
rum S. Sepulchri, cujuſmodi ſunt monitoria ad finem re-
velationis, executiones diſpenſationum matrimonialium,
Parochialium Eccleſiarum concurſus, & acceſſus Abbatum
pro tempore ad Synodum Epiſcopi, quæ omnia ad Epiſco-
pum non pertinerent, ſi dictum caſtrum nullius diœceſis
exiſteret, *d. c. Conquerente, & c. Cùm Epiſcopus, de offic. or-
dinar. lib.* 6. Nec dicatur viſitationes cenſeri factas auctori- 32
tate delegata: quia reſpondetur Epiſcopum non poſſe vi-
ſitare Eccleſias regulares, in quibus viget regularis obſer-
vantia, niſi jure ordinario ad præſcriptum *cap. 11. ſeſſ. 25. de
Regular.* ut latiùs patebit inferiùs: nam decretum Concilii
c. 9. ſeſſ. 24. quo tribuitur Epiſcopo proximiori facultas vi- 33
ſitan-

Digitized by Google

ſitandi auctoritate Apoſtolica Eccleſias nullius diœceſis, re-
ſtringitur ad Eccleſias ſæculares tantùm, ut patet in littera,
nec babet locum in regularibus, ut ſæpius cenſuit S. Con-
34 gregatio ejuſdem Concilii interpres. Cùm ergo Epiſcopi
dictam Eccleſiam viſitaverint, cenſentur illam viſitaſſe
tamquam diœceſani, cùm alio jure non poſſint, ut in ter-
minis tradit Feder. de Sen. *conſ. 195. num. 5.*

Non obſtat, quod Abbates olim conceſſerint litteras di-
miſſorias, Synodum congregaverint, & juriſdictionem
exercuerint, nam ex his non concluditur ſtatus nullius diœ-
ceſis, ut ſuperiùs dictum eſt, ſed ſolùm juriſdictio, quæ non
poteſt negari quin competat Abbati in vim prædictæ con-
cordiæ à Sede Apoſtolica confirmatæ. Et quamvis aliquot
teſtes olim examinati ad inſtantiam Abbatis deponant di-
ctum caſtrum eſſe nullius diœceſis: non tamen intelligunt
quid oportet nullius diœceſis exiſtere; neque hujus dicti
cauſam ſufficientem reddunt, & convincuntur de menda-
cio ex verbis tranſactionis, & aliis ſupradictis.

35 Cæterùm etſi dictum caſtrum non ſit nullius diœceſis,
videtur tamen exemptum cum ſuis Eccleſiis à juriſdictione
Epiſcopi, quod probatur ex eadem concordia inita an-
36 no 1581. inter Epiſcopum, & Abbatem: nam cum Epiſco-
pus ſub Sedis Apoſtolicæ beneplacito tranſtulit in Abbatem
omnimodam juriſdictionem in dicto caſtro, utique cenſe-
tur illam tranſtuliſſe privativè, & non cumulative ex tribus
fundamentis.

37 Primum eſt, quia Epiſcopus tranſtulit in Abbatem ju-
riſdictionem adjecta dictione, *omnimodam*; Item merum,
& mixtum, & ſpirituale dominium: ergo cenſetur tranſtu-
liſſe privativè. Si enim cumulativè ſibi retinuiſſet, Abbas
ab Epiſcopo præventus nullam poſſet juriſdictionem exer-
cere: & ſic Epiſcopus in eum omnimodam juriſdictionem
non tranſtuliſſet contra naturam illius dictionis, *omnimo-
dam*, quæ univerſalis eſt, & comprehendit omnia, ut *in-
ſtitut. quib. mod. in ſpatr. poteſt ſolv. in princ. verſ. Nam mortuo*,
Dec. *conſ. 35. num. 47. lib. 2.*

38 Secundum, quia Epiſcopus dum tranſtulit juriſdictio-
nem, ſibi retinuit tantùm ea, quæ ſunt ordinis, & faculta-
tem Pontificalia exercendi, & in beneficiis inſtituendi.
Ergo in reliquis ſibi juriſdictionem non retinuit: reſerva-
tio enim, & exceptio in uno arguit conceſſionem in alio,
*c. Qualis, verſ. Quod enim de uno negatur, 25. diſt. l. Cum Præ-
tor, ff. de iudic.* Bart. *in l. Quæſitum, §. Deniq; ff. de fund. inſtruct.*

39 Tertium, quia Epiſcopus declarat ſe transferre juriſdi-
ctionem in Abbatem pro commoditate tam Epiſcoporum,
quàm habitatorum dicti caſtri in audiendis, judicandis, &
exequendis cauſis ne citra Alpes avocarentur: juriſdictio
autem tributa in ſavorem certarum perſonarum cenſetur
attributa privativè, non cumulativè, ſi redundet in illa-
rum ſavorem, ut ſit privativa, ut hoc caſu, in quo parum
prodeſſet incolis juriſdictio Abbati attributa, ſi nihilomi-
nus ipſi cogerentur in Curia Epiſcopi cauſas agere, atque
ita declarat Felin. *in cap. Paſtoralis col. 3. in 5. limit. de off. or-
din.* & Afflict. *deciſ. 41. num. 3. verſ. Ut in ſimili, uſque in fin.*
ubi citat Bald. & alios, & plures cumulat ibi Urſill. eandem
deciſionem ſequutus.

Quæ omnia multò clariora fiunt ex obſervantia ſubſe-
quuta, ad *l. Si de interpretatione, ff. de legib. & c. Cum dilectus,
de conſuet.* Nam Epiſcopi, quod conſtet, nullam juriſdictio-
nem exercuerunt in dicto caſtro præter eam, quam ſibi re-
ſervarunt in concordia, & eam, quæ non poteſt exerceri ab
exemptis, veluti concurſus inſtituere, ut in decreto Conci-
lii Tridentini *cap. 18. ſeſſ. 24.* & monitoria ad finem revela-
40 tionis decernere, ut *in cap. 3. ſeſſ. 25.* Contra verò Abbas
in reliquis ſemper omnimodam juriſdictionem illic dicitur
exercuiſſe privativè ad Epiſcopum: juriſdictio autem per
præſcriptionem acquiſita in dubio cenſetur privativa, *cap.
Auditis*, & ibi Abb. *in 3. col. ſub num. 7. verſ. Aliud etiam ſin-
gulare, & cap. Cum olim, de præſcript.* & idem Abbas *in cap.
Irrefragabili, in princip. de offic. ordin.* & Felin. *in d. c. Paſto-
ralis num. 5. in 8. limit.* Quod indubitanter verum eſt, quan-
do inferior ſolus exercuit, non autem Epiſcopus, ut ſcripſi
latiſſimè in *d. c. Auditis*.

41 Quibus ita ſe habentibus, ad ſecundam partem dubii
videtur reſpondendum, quod pertinet ad Eccleſiam Abba-
tialem S. Mariæ, Epiſcopum S. Sepulcri poſſe quidem il-
lam viſitare jure ordinario, ſed in his tantùm, quæ curam
animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem concer-
nunt; aliàs verò Eccleſias poſſe viſitare in omnibus, ſed au-
ctoritate delegata duntaxat.

Prima pars probatur decreto Conc. Trident. *in c. 11. ſeſſ.* 42
25. de Regular. ubi in monaſteriis, ſeu domibus, quibus im-
minet animarum cura perſonarum ſæcularium tam ſæcula-
res, quàm regulares hujuſmodi curam exercentes ſubjiciū-
tur immediatè viſitationi, juriſdictioni, & correctione E-
piſcopi, in cujus diœceſi ſita ſunt in iis, quæ ad dictam cu-
ram, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent; ver-
ba enim illa, *ſubſint immediate iuriſdictioni Epiſcopi, in cuius
diœceſi ſita ſunt*, indicant Concilium de juriſdictione ordi-
naria loquutum fuiſſe; idcòque ibi non ſunt appoſita ver-
ba tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ut conſuevit Con-
cilium apponere, ubi noluit privilegia exemptorum vulne-
rare, ſed delegatam juriſdictionem attribuere, ut *in cap. 3.
ſeſſ. 6. cap. 8. ſeſſ. 7. cap. 4. ſeſſ. 14. cap. 8. ſeſſ. 21. cap. 9. ſeſſ. 24.* &
ſæpè alibi, & ſcripſi plenè *in c. Tuarum, infra de privil.* Idcò-
que jam Sacra Congregatio reſpondit facultatem viſitandi
juxta dict. cap. 11. competere Epiſcopo ordinaria auctori-
tate.

Secunda verò pars, ideſt poſſe Epiſcopum viſitare quoad 43
omnia Eccleſias ſæculares à dicto monaſterio dependentes
ſive curatas, ſive non, ſed tamquam delegatum Sedis Apo-
ſtolicæ, & non aliàs probatur decreto *c. 8. ſeſſ. 7.* in illis verbis:
*Locorum Ordinarii Eccleſias quomodolibet exemptas aucto-
ritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, & op-
portunis iuris remediis providere, ut quæ reparatione indi-
gent, reparentur, & cura animarum, ſi qua illis immineat
aliiſque debitis obſequiis minime defraudentur.* Ad hoc er-
go, ut Epiſcopus prohibeatur jure Ordinario viſitare, non
requiritur ſtatus nullius diœceſis, juxta *cap. 9. ſeſſ. 24.* ſed ſa-
tis eſt ſola exemptio ab Epiſcopi juriſdictione. Ideòque
cùm de hoc olim actum eſſet in S. Congregatione Concilii
quoad Eccleſias ſæculares curatas exemptas Monaſteriis
Caſſinenſibus unitas, vel ſubjectas; Congregatio re dili-
genter examinata cenſuit licere Epiſcopis dictas Eccleſias
viſitare, ſed delegata tantùm auctoritate, idque expreſsè
ab eis declarandum.

Quod ſi quæratur cur Concilium vulneraverit privilegia 44
Regularium concedendo Epiſcopis facultatem viſitandi il-
lorum Monaſteria auctoritate Ordinaria, cùm tamen ſæcu-
lares Eccleſias exemptas non permiſerit viſitare, niſi au-
ctoritate delegata.

Poterit reſponderi hoc ideò factum fuiſſe, quia Mona-
ſteria regularium noluit viſitari poſſe, niſi in iis, quæ ad di-
ctam curam animarum, & Sacramentorum adminiſtratio-
nem pertinent. At verò Eccleſias ſæculares voluit poſſe vi- 45
ſitari etiam in aliis, quæ ad curam animarum non ſpectant.
Unde cùm has magis gravaverit, quàm Monaſteria Regu-
larium, voluit etiam relevare in hoc, ut viſitari non poſ-
ſent, niſi auctoritate Apoſtolica, arg. *l. 1. in fine, Cod. De his,
qui ante apert. tabul. & l. final. Cod. de inſtitut. & ſubſtitut. l.
Qui libertinus, ff. de oper. libert. l. Quid ergo, ff. de iis qui not.
infam.* Præſertim verò, quia quoad curam animarum
non attribuit Epiſcopo ſolam facultatem viſitandi, ſed
etiam examinandi Curatores, & alios, quos auctoritate
ordinaria ab Epiſcopis abſolvi oportebat, *cap. Cum ſatis,
de offic. Archid.* Quam interpretationem videtur olim 46
ſequuta Sacra Congregatio in eadem cauſa Caſſinenſi.
Nam poſteàquam declaravit Epiſcopum non poſſe viſita-
re Eccleſias ſæculares Congregationi Caſſinenſi unitas,
niſi auctoritate delegata; poſtea conſulta an Epiſcopi eſ-
ſent admittendi ad viſitationem plenariam, an verò tan-
tùm quoad ea, quæ concernunt curam, reſpondit eſſe
admittendos ad viſitationem plenariam, præterquam in
locis, in quibus viget regularis obſervantia, & cura
imminet Eccleſiæ Monaſterii, juxta *cap. 11. ſeſſ. 25. de Re-
gular.* tunc enim reſtringitur viſitatio ad ea, quæ concer-
nunt curam animarum, & Sacramentorum adminiſtra-
tionem.

DE CAPELLIS MONACHORUM, & aliorum Religioſorum.

Vrbanus III.

CAPUT I.

IN Eccleſiis ubi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur: ſed Capellanus, qui populum regat, ab Epiſcopo per conſilium Monachorum inſtituatur: Ita ut ex ſolius Epiſcopi arbitrio, tam ordinatio ejus, quàm depoſitio, & totius vitæ pendeat converſatio.

SVMMARIVM.

1 *COmmendatarii Monaſteriorum S. Benedicti, vel S. Baſilii, quibus cura animarum incumbit, an teneantur perſonaliter reſidere, & curam per ſeipſos exercere, & num. ſeqq. uſque in fin.*

Commendatarius Monaſterii, cui imminet iuriſdictio temporalis tantum, non tenetur ſacris initiari, nec reſidere, ibid.

2 *Commendatarius, cui iuriſdictio ſpiritualis incumbit in foro contentioſo, an arctetur ad ſacros ordines ſuſcipiendos, & perſonaliter reſidendum.*

3 *Iuriſdictio ſpiritualis in foro contentioſo, an efficiat propriè Monaſterium Curatum.*

4 *Commendatarius, cui incumbit cura animarum in foro pœnitentiali, an teneatur ordines ſacros ſuſcipere, & reſidere, & num. ſeqq. uſque in fin.*

5 *Commendatarii hodie habentur pro veris titularibus, & num. 22.*

6 *Commendatarii Monaſteriorum non ſunt cogendi ſacros ordines ſuſcipere, nec reſidere, ſi cura animarum Sacramentalis incumbat Eccleſiæ, vel Monaſterio, non autem perſonæ Commendatarii.*

7 *Monachi prohibentur curam animarum exercere.*

8 *Abbas Monaſterii, cui cura animarum perſonarum ſæcularium incumbit, ob non promotionem infra annum non incidit in pœnam,* c. Licet canon, de elect. lib. 6.

9 *Monachi de iure communi an poſſint præfici Parochialibus ſæcularibus.*

10 *Monachus clauſtralis non poteſt aſſumi ad curam populi Monaſterio incumbentem, & cur.*

11 *Monachus ſine Monaſterio caret vita, ſicut piſcis ſine aqua.*

Intellectus Abbas ad hunc textum refellitur, ibid. verſ. Sed obiicies.

12 *Abbas Monaſterii curati an habeat ſaltem curam habitualem.*

14 *Poſſibile non dicitur quod fieri non poteſt abſque diſpenſatione.*

14 *Cura habitualis, an & quando obliget ad reſidentiam.*

15 *Cura animarum in Monaſterio, ubi eſt Congregatio Monachorum non incumbit Abbati, & Monachis, ſed Monaſterio, ſeu Eccleſiæ ipſorum.*

16 *Commenda non mutat ſtatum beneficii.*

17 *Commenda ceſſante per obitum Commendatarii beneficium non vacat per obitum, ſed eo modo, quo vacabat ante Commendam.*

18 *Abbatia Commendata nullius diœceſis non poteſt viſitari à proximiori Epiſcopo.*

19 *Commenda non eſt verè titulus.*

20 *Commendatarius non eſt propriè Prælatus, ſed quaſi depoſitarius.*

21 *Poſſidens nomine alieno non poteſt præſcribere, nec novum ſtatum beneficio imprimere.*

Diſpenſationes matrimoniales committuntur Abbati nullius Diœceſis, ſed non Commendatario, quia non eſt Abbas, ibid. verſ. Et alias.

22 *Abbates titulares in Synodis, & aliis functionibus præcedunt Commendatariis.*

23 *Commendatarius ſubrogatus eſt in locum Abbatis titularis etiam quoad iura perſonalia.*

24 *Beneficia regularia commendata, quibus cura animarum incumbit non ſubiacent formæ examinis per concursū.*

25 *Vicarius amovibilis an arguat curā eſſe penes deputantē.*

26 *In Monaſteriis à prima inſtitutione curatis cura exerceri debet per Vicarios ad nutum amovibiles.*

27 *Reſidentia eorum qui deſervire non tenentur, inanis, & num. 28.*

29 *Conſuetudo non reſidendi in Monaſteriis commendatis arguit curam animarum non incumbere ipſis Commendatariis.*

30 *Actus, qui referri poteſt ad bonum, & malum in dubio referri debet ad bonum.*

IN *Eccleſiis*. Ad curam populi Monaſterio incumbentem non Monachi, ſed ſæculares Clerici præficiuntur, & Epiſcopis ſubſunt. Hoc dicit. Breve eſt, & unicam habet ſtructuram, & ideò non dividitur ſecundùm Joan. Andr. & Butr. ſed ſecundùm Cardin. & Abb. Primò ponit dictum. Secundò ampliat, ibi, *Itaut*.

Nota primò, quamvis Monachi de jure communi præfici poſſint Parochialibus Eccleſiis ſęcularibus, ut *in c. Quod Dei timorem*, ſcilicet *titul.* 2. tamen nec decens eſſe, nec poſſibile de jure communi, ut Monachus clauſtralis præficiatur curæ incumbenti Eccleſiæ regulari. De hoc latiùs infrà *num.* 7. Quod tamen ſecundùm Joan. Andr. *hic n. 6. in 1. gloſſ.* Cardin. *num.* 1. malè ſervatur. Imò videmus in Monaſteriis habentibus curam populi, Monachos clauſtrales ad mandatum Abbatis, vel Epiſcopi circuire Parochiam, & miniſtrare populo Sacramenta, & Petr. de Anchar. *num.* 1. refert ſe ita vidiſſe obſervari Venetiis in Monaſterio S. Gregorii habente Parochiam. Et fortè ad hanc obſervantiam, ſeu potius ad indulta Apoſtolica reſpiciens Concilium Tridentinum *in c. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* ſtatuit in monaſteriis, ſeu domibus, quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium tam Regulares, quàm ſæculares hujuſmodi curam exercentes ſubſint juriſdictioni Epiſcopi Diœceſani in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationē pertinent; & ſic admittit Concilium eſſe poſſibile, ut Regulares exerceant curam populi monaſteriis incumbentem contra text. hic. In hoc enim caſu loquitur hoc decretum Concilii quādo ſcilicet cura imminet ipſi monaſterio. Nam de Parochialibus monaſterio unitis loquitur *c. 7. ſeſſ. 7.*

Secundò nota, in Monaſteriis ubi Monachi vivunt in Congregatione curam populi non incumbere Abbati, vel Monachis, ſed ipſi Eccleſiæ, vel Monaſterio, quod patet hic. Nam ſi cura incumberet Abbati, & Monachis non adſtringerētur ad eam exercendam per Presbyterum ſæcularem, ut deciditur in textu, ſed deberent, aut ſaltem poſſent ipſi per ſe illam exercere, ut in Clem. *Ne in agro, §. Cæterùm, de ſtatu Monachor.* de quo infrà *nu. 7. & 15.* Unde infertur, ut Commendatarii monaſteriorum non teneantur per ſeipſos exercere curam animarum monaſterio imminentem, & conſequenter nec perſonaliter reſidere, aut ſacros ordines ſuſcipere. Nam cùm ipſi Commendatarii ſuffecti ſint in locum Abbatis Titularis; quemadmodum Abbas non obſtringitur ad hujuſmodi curam exercendam per ſeipſum, ita nec Commendatarius, per regulam, *Subrogatorum*. Nec refragatur decretum Concilii Tridentini *in cap. 2. ſeſſ. 6.* quia non arctat quoſcumque Commendatarios ad perſonalem reſidentiam, ſed illos tantùm qui in Commendam obtinent beneficia perſonalem reſidentiam exigentia de jure, ſeu conſuetudine. Decretum verò *cap. 8. ſeſſ.* 21. tantummodò præcipit, ut cura animarum, ſi quæ monaſteriis commendatis, vel eorum annexis immineat, rectè exerceatur, nec aperit à quibus perſonis id præſtari debeat, ſæcularibus ſcilicet an regularibus, de quo tamen articulo dicam latiſſimè in quæſtione proxima.

QUÆ-

1 QUÆRO, igitur poſito Tridentioi Concilii decreto *in*
d. cap. 2. ſeſſ. 6. an Commendatarii monaſteriorum Ordinis
S. Benedicti, vel S. Baſilii quibus cura animarum incumbit
perſonarum ſæcularium teneantur perſonaliter reſidere, &
curam hujuſmodi per ſeipſos exercere.

Pro clariori quæſtionis ſolutione duo caſus ſunt diſtin-
guendi.

Primus eſt cùm cura monaſterio, vel Commendatario in-
cumbens eſt juriſdictionalis. Et hoc primo caſo ſi juriſdi-
ctio ſit tantum temporalis, certum eſt monaſteria hujuſmo-
di, ſeu Abbatias, vel Prioratus haberi pro beneficiis ſimpli-
cibus; & propterea Commendatarios non teneri initiari
ſacris, nec perſonaliter reſidere, gloſſ. in extravag. *Execrabi-*
lis, in verb. Viſitare, de præb.

2 Si verò juriſdictio in foro contentioſo ſit ſpiritualis, &
Commendatarius illam actu exerceat ſive in Conventum,
ſive in illius ſubditos ſæculares, ut excommunicare, inter-
dicere, abſolvere, ſuſpeodere, viſitare, inquirere, & alia, de
quibus per gloſſ. in d. extravag. tunc propoſito olim articulo
3 in Sacra Congregatione Concilii *die 27. Octobris* 1575. ex
undecim Cardinalibus ſex dixerunt Commendatarios non
teneri Sacros ordines ſuſcipere, nec reſidere, quia tunc mo-
naſterium non dicitur propriè curatum, ſed ex larga ſignifi-
catione, ut notant Innoc. Jo. Andr. Butr. Abb. & DD. *in cap.*
Dudum, il ſecondo, de elect. gloſſ. in Clem. *Dudum, de Sepul-*
tur. ubi quod habens jus excommunicandi non habet cu-
ram animarum, Innoc. & alii in *cap. Cum ſatis, de offic. Ar-*
chid. & in cap. De multa, de præben. Staphil. *de ſtat. & quali-*
tat. num. 20. Unus Cardinalis Senonenſis ait, quidquid ſit de
jure in Galliis, Commendatarios eſſe cogendos à Sanctiſſi-
mo: Reliqui verò quatuor ſenſerunt teneri per textum *in*
d. c. Dudum, il ſecondo, §. Licèt, verſ. Sed cum in iure, ibi: *Evi-*
denter apparet quod curam animarum habet, de elect. Ita pon-
derat Abb. *ibid. num. 7. &* 8. & quamvis *n.* 7. ſubdat non eſſe
propriè curatum, & idem aſſerat Jo. Andr. Butr. & Apoſt. ad
Abb. tamen textus *in d. c. Dudum*, clarus eſt, & clarior *in cap.*
Super eo, de præbend. in 6. & in dict. Extravag. *Execrabilis in*
fin. ad quem textum non videntur reſpexiſſe DD. ſed reſpe-
xit Card. in Clem. 1. *q.* 20. *de offic. Vicar.* ubi citat dictam ex-
travag. Quamobrem ſi cura juriſdictionis ſpiritualis efficit
beneficium curatum: ergo intrat diſpoſitio Clement. *Ne in*
agro, §. Cæterum, de ſtat. Monachor.

Tandem omnes cenſuerunt excepto Cardinali Alciato
Commendatarios non teneri reſidere ex Concilio, ita ot te-
neantur illis pœnis de quibus in *cap. 1. ſeſſ. 23.* ſed tamen te-
neri reſidere de jore veteri ad terminos *d. cap. Super eo, de*
præb. in 6. d. cap. Dudum, §. Licèt, ut extravag. *Execrabilis*,
§. Quantum autem, ad quod jus vetus videtur Concilium
reſpexiſſe *in cap. 2. ſeſſ. 6.* ut ſcilicet ſi aliquis Commendata-
rius reperiatur habere illam juriſdictionem, de qua ibi,
poſſit cogi reſidere, provt ante Concilium poterat, & hanc po-
ſteriorem S. Congregationis ſententiam Greg. XIII. ad ſe re-
latam approbavit.

4 Secuodus caſus ad quem propriè reſtringitur quæſtio ſu-
periùs propoſita eſt, cùm cura animarum monaſterio, vel
Commendatario incumbens eſt Sacramentalis, & in foro
pœnitentiali, & hoc caſu regula conſtituitur contra Com-
mendatarios, ut ſcilicet teneantur initiari ſacris, & perſo-
5 naliter reſidere. Qnod conſtat tum ex *c. Nemo de elect. in 6.*
tum quia Commendatarii hodie pro veris titularibus ha-
bentur tam in Gallus, quàm extra; & jura omnia de Abba-
tibus, & Prioribus loquentia habent etiam locum in hiſce
Commendatariis, Prob. ad Monach. *in dict. c. Nemo, n.* 11. *&*
a 3. *de elect. in 6.* Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſ. n.* 47. Caſſan.
in conſuet. Burgund. rubr. 9. §. 9. & Gomes *de infir. reſign. q.* 13.
n. 7. de Triennali, *q.* 5. *n.* 11. *de publ. reſign. q.* 4. *num.* 29. & de
idiomate, *q.* 5. *n.* 6. Sed veri Titulares Prioratuum, & aliorum
hujuſmodi beneficiorum regularium curam animarum Sa-
cramentalem habentium obligantur ad ſacros ordines ſu-
ſcipiendos, & ad perſonaliter reſidendum d. Clem. *Ne in*
agro, §. Cæterum, de ſtatu Monach. Ergo & Commenda-
tarii.

6 Verùm hæc regula declaratur procedere ſi curam anima-
rum incumbat perſonæ ipſius commendatarii, ſecus verò ſi
incumbat monaſterio, vel Conventui, quia tunc nec ad or-
dines ſuſcipiendos, nec ad reſidentiam tenetur; quemadmo-
dum re diligenter examinata, ac Greg. XIII. approbante ſi-
militer reſpondit S. Congr. Concilii.

Solutio igitur præſentis quæſtionis pendet ab inſpectio-
ne. Ao hoc caſu cora animarum incumbat perſonæ ipſius
Commendatarii, vel potius eccleſiæ, ſeu monaſterio.

Et quidem cùm dubium proponatur de monaſteriis ordi-
nis S. Benedicti, & S. Baſilii, manifeſtum videtur curam oon
Commendatariis, ſed monaſteriis incumbere. Nam inſpe-
cto tempore quo monaſteria hæc nondum cœperant com-
mendari, ſed adhuc ibi erant Abbates, & Monachi, mani-
feſtum eſt curam non fuiſſe penes Abbatem & Monachos,
ſed penes Eccleſiam, vel Monaſterium tantùm, quia Mo- 7
nachi viventes in Congregatione ex eorum inſtituto prohi-
bentur de jure curam animarum perſonarum ſæcularium
exercere, text. eſt clarus hic *in c. un. eod. tit. lib. 6. c. 1. cum*
pluribus ſeqq. 16. *q.* 1.

Et propterea non habet locum contra Abbatē diſpoſitio, 8
c. Licet canon. de elect. in 6. privans omni jure obtinentes be-
neficia curata non promotos infra annom, ut per Jo. Mona-
ch. *ibid. n. 6.* Vitalm. in Clem. *un. n. 24. de offic. Vicar.* Rebuff.
in praxi tit. de non promotis infra annum, n. 28.

Neque obſtant textus *in c. Doctos, c. in parochia, & c. Vos* 9
autem, 16. *qu.* 1. nam reſpondetur dicta jura procedere in Pa-
rochialibus ſæcularibus à monaſterio diſtinctis, de quibus
quia Concilium Lateranenſe *in c. Monachi, de ſtat. Monach.*
ſtatuit ne Monachi ſioguli per villas, & oppida per quaſ-
cumque Parochiales ponantur Eccleſias; DD. admodum
ſe torquent in intellectu dictorum canonum. Quidam
enim putant Monachum de jure communi promoveri poſ-
ſe ad Parochialem Eccleſiam ſæcularem abſque diſpenſatio-
ne, dummodo cum eo habitet alius ſaltem Monachus juxta
text. *in d. c. Monachi, & c. Quod Dei timorem*, ubi ita com-
muniter teneri teſtatur Abb. *num. 7. verſ. Aut eſt curata.* Alii
verò cenſent Monachos de jure communi præfici non poſſe
prędictis Parochialibus, niſi diſpenſativè ex cauſa neceſſita-
tis, ideſt in defectum Clericorum ſæcularium, juxta text. in
cap. Cum pro utilitate, & cap. Qui vere, ibi: *niſi forte iubean-*
tur propter urgentes neceſſitates, 16. *q.* 1. *& c. Priſcis*, 55. *diſt.*
& hanc opinionem ſequitur gloſſ. Joannis *in dict. c. In paro-*
chia, in ver. Cum Diaconum, eamque latè tuetur Abb. *hic*
ſub num. 4. verſ. In gloſſ. Alii, ut Vincentius, dicunt de jure
communi Monachum oon poſſe aſſumi ad Parochialem
Eccleſiam gubernandam etiam ex cauſa neceſſitatis, quam-
vis olim propter neceſſitatem, & defectum Clericorum ſæ-
cularium antiqui Canooes ex diſpenſatione permitterent
Monachos ad Eccleſias aſſumi, quod hodie ceſſat cum Cle-
rici ſæculares non deſũt. Alii demum alia ſentiunt, quo-
rum opiniones referunt Aotonius de Butr. *in d. c. Monachi*,
n. 16. & plura hac de re habentur in *deciſ. Rotæ* 254. relata à
Panormit. *in d. c. Quod Dei timorem, n. 7. de ſtatu Monach.*
Aliàs eſt *deciſio* 262. incip. *In religioſo, & eſt ſupra de iure*
patr. in nov.

Verùm hæc opinionum varietas, ut diximus procedit 10
tantum in Parochialibus ſæcularibus à monaſterio diſtin-
ctis. At verò ſi cura populi incumbat ipſi monaſterio ubi eſt
Congregatio Monachorum, ut in caſu de quo agitur, con-
veniunt omnes Monachum clauſtralem oon poſſe ad eam
curam aſſumi, quia de hoc eſt textus clarus *hic*. Quem ita
intelligunt gloſſ. & DD. ut per Butr. *n. 6. verſ. Oppono.*

Non obſtat ſi dicatur: Si in Eccleſiis ſæcularibus à mo-
naſterio diſtinctis Monachus præfici poteſt curæ ſaltem cum
ſocio ordinis, ut *in d. c. Monachi, & c. Quod Dei timorem*,
ſcilicet de ſtat. Monach. fortiùs debet poſſe aſſumi, & curam
exercere in proprio monaſterio, cùm hoc caſu concurrat fa-
vor Eccleſiæ, & cura animarum, & habeat oedum ſo-
cium, ſed ſocios. Item magis obligatur Monaſterio ſuo,
quàm Eccleſiæ ſæculari. Ergo longè magis eſt cenſendos
idoneus ad curam imminentem proprio monaſterio, quam
Eccleſiæ foris ſitæ.

Id inquam non obſtat; nam ut Mooachus clauſtralis præ- 11
fici poſſit curæ monaſterio incumbenti peculiarem habet
rationem, ne ſcilicet inter illos de Congregatione oriatur
diverſitas, & regulariter viventes habeant occaſionem va-
gandi circumeundo Parochiam, ut ait hic Butr. *in 2. notab.*
poſt gloſſ. *in verb. Monachos*, neve habeant materiam viſi-
tandi domos mulierum pro confeſſionibus, & aliis ſecun-
dum Abbas *num. 6.* Unde Eugenius Papa: Nullus, inquit,
Monachorum præſumat pœnitentiam dare, neque baptiza-
re, neque infirmum viſitare, neque mortuum ſepelire, neque
ad Eccleſiam ſæcularem tranſire: Sit clauſtro ſuo conten-
tus, quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine Monaſterio
Monachus. Sedeat itaque ſolitarius, & taceat, quia mun-

Digitized by Google

do mortuus eſt, Deo autem vivit: Agnoſcat nomen ſuum; *Monos* enim Græcè, Latinè eſt unus; *Achos* Græcè, Latinè triſtem ſonat, inde dicitur Monachus unus triſtis. Sedeat ergo triſtis, & officio ſuo vacet, ut infertur *in cap. Placet 16. quæſt. 1.* Quæ prohibitio habetur etiam in Nicæna Synodo relata *in cap. 1. eadem cauſa, & quæſt. in cap. Monachus, & cap. Alia cauſa*, ubi refertur illud S. Hieronymi: [Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium, & alia cauſa eſt Monachorum, alia Clericorum. Clerici paſcunt oves, ego paſcor.]

Sed obiicies, Major videtur indecentia, ut Monachus eximatur à Monaſterio, & degat inter ſæculares, quam ut exiſtens in Monaſterio exerceat curam nomine Collegii, nec per hoc notatur diverſitas, quamvis facit cujus nomine fit, ut *in c. Cùm quis, de ſent. excommun. lib. 6. & in cap. Cum veniſſent, de inſtit.* Quibus fundamentis Abb. *hic nu. 5. verſ. Sed ego non poſſum*, dicit ſe non poſſe concipere quomodo hæc facilis ratio, ne ſcilicet in Congregatione notetur diverſitas, ſit ſufficiens ad impediendum privilegium tributum curæ, & propterea dat novum intellectum ad hunc textum, ut ſcilicet procedat ſecundùm jura antiqua, & conſiderato mero ſtatu religioſorum. Nam regulariter Monachus ſecundùm eum non debet præfici curæ etiam Eccleſiæ ſæcularis, ſed propter neceſſitatem fuit inſtitutum, ut poſſet præfici, & ita propriè debet intelligi hæc decretalis, ſed in defectum ſæcularium ſatis poteſt ſuſtentari primus intellectus gloſſæ, ut ſcilicet Monachus præfici poſſit curæ ſi eligatur à populo, & ab Epiſcopo inſtituatur.

Cæterùm ſalvando communem intellectum reſponderi poteſt, imò magis indecens eſſe, ut per ſingulos dies exeat è Monaſterio, & circumeat Parochiam Monachus vivens in Congregatione, quàm ut ſemel tantùm Monachus eximatur à clauſtro, & præficiatur Parochiali ſæculari, ſicut videmus magis repugnare Sac. Canonibus, ut Monachus quamdiu remanet Monachus ſit ſolutus à voto paupertatis, vel caſtitatis, quam ut prorſus eximatur à regula, & de Monacho efficiatur non Monachus: unde ſecundùm opinionem Vincentii, & Jo. in hoc ſecundo caſu diſpenſat Papa, non autem in primo, ut notatur *in cap. Cùm ad Monaſterium, in ult. gloſſ. de ſtat. Monach.* Item quamvis per fictionem, ſeu intellectum juris omnes Monachi cenſeantur exercere curam, eò quòd exerceatur per Monachum nomine totius Collegii, & ſecundùm hoc non videatur inter eos eſſe diverſitas, tamen veritate inſpecta negari non poteſt quin inducatur difformitas in vita Monaſtica, quia revera unus tantùm vagatur, & diſcurrit inter ſæculares; reliqui verò vivunt in clauſtro, in ſilentio, & ſolitudine, quod repugnat S. Canonibus, quia dignum eſt, ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam, ut *in c. Recolentes infr. de ſtatu Monach.* Neque hæc ratio eſt levis, ſeu facilis, ut dicit Abb. imò eſt gravis, & fortis, quia abſonum eſt, ut Monachus in clauſtro cum cæteris convivat, & eorum uſibus, & inſtitutionibus ſe non conformet, ut ibi, *Turpis eſt enim omnis pars, quæ ſuo non congruit univerſo, c. Quæ contra mores 8. diſt.* Hoſtienſ. *in d. cap. Recolentes n. 12.* Præſertim verò, quia cùm Monachus ad curam exercendam non debeat ſolus exire, ſed cum ſocio ſui ordinis, ut *in d. c. Monachi, & cap. Quod Dei timorem, de ſtatu Monachor. & in c. fin. infra eodem*, poſſet modo unum, & modo alium ſibi ſocium adjungere; quod eſſet occaſio illis de Congregatione vagandi extra clauſtra, & domos mulierum viſitandi: unde plurimum relaxari poſſet rigor Monaſticæ diſciplinæ, nec favor curæ in hoc debet attendi, quia æquè benè, & magis congruè poteſt illi ſatisfieri per Presbyterum ſæcularem, ut hic. Tene igitur in Monaſteriis ubi eſt Congregatio Monachorum curam populi non incumbere
11 Abbati, vel ipſorum Collegio, ſed Eccleſiæ, ſeu Monaſterio; & propterea exercendam eſſe per Clericum ſæcularem, non autem per Monachum: & ita intellige hunc textum, prout DD. communiter intelligunt.

12 Quod ſi inſiſtas, ſaltem penes Abbatem reſidere curam habitualem, cujus ratione obligatur ad reſidentiam, ut in Parochiali habitu cenſent Innoc. Abb. Antiq. Calderin. Joan. Andr. Anchar. & Imol. *in cap. de multa, de præb.* Archid. & alii *in cap. Licèt canon, de elect. in 6.*

Reſpondetur primò hanc aſſertionem, quod cura habitualis ſit penes Abbatem, nec jure, nec ratione ulla probari poſſe: quia cùm Abbates, & Monachi clauſtrales nunquam habuerint curam actu, nec habere poſſint ob illorum incapacitatem, fruſtrà eſſet potentia numquam reducibilis ad actū, Hoſt. *in Summa, de pœnit. & remiſſ. §. Cui.* Bald. *conſ. 377. Quæſtio ſubtilis eſt num. 4. verſ. Quandoque ſignificat lib. 3.* Nec refert, 13
quod reduci poſſit ad actum ex diſpenſatione Apoſtolica, quia quod poteſt per diſpenſationem dicitur fieri non poſſe, ut poſt Innoc. *in cap. Paſtoralis, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* in puncto de quo agitur tradit Abb. *in dict. cap. Quod Dei timorem num. 8. verſ. Item adduco, de ſtatu Monachor.* & propterea Butr. *hic in 2. notab.* dicit nec decens eſſe, nec poſſibile de jure communi, ut Monachus in Congregatione præficiatur curæ ſubjectæ Eccleſiæ regulari.

Deindè reſpondetur contra doctrinam Innocen. & alio- 14
rum *loc. cit.* ſentire gloſſ. Hoſt. & Butr. qui teſtatur de communi *in d. c. De multa*. Quapropter in hoc opinionum conflictu S. Congregatio aliàs approbavit ſententiam mediam Collectarii *in d. c. De multa num. 6.* quam & Rota ſæpiùs ſequuta eſt, diſtinguentis an ſubſit ſpes, ut habitus curæ brevi reducatur ad actum per reverſionem Parochianorum, an non; ut primò caſu teneatur Parochus ad reſidentiam, in ſecundò non teneatur; atque ita in ſpecie reſpondit in cauſa cujuſdam Parochi Illerdeñ. diœceſis. Sed & Gregorius XIII. dum olim reſpondit ſecundùm ſententiam Cancellariæ appellatione Parochialis comprehendi etiam illam, quæ tantùm habitu ſit, eam rationem reddidit, quoniam in horas ſingulas poteſt fieri actu ſi revertantur Parochiani. At certum eſt nos verſari in primo caſu: ſiquidem nulla ſubeſt, nec ſubeſſe poteſt ſpes, ut habitus curæ ad actum reducatur ſtante juris prohibitione, & incapacitate Monachorum clauſtralium exercendi curam animarum Monaſterio incumbentem.

Certum eſt igitur ante commendam, quo tempore in 15
Monaſterio erat Congregatio Monachorum curam non fuiſſe penes Abbatem, & Monachos, ſed penes Monaſterium; idque expreſsè adnotavit Abb. *hic nu. 5.* his verbis: [Nam cura animarum non eſt collata ipſi Collegio Monachorum, cùm ſint ibi:] non ut exerceant curam, ſed regulariter vivant: unde cura eſt potius Eccleſiæ ipſorum, ſequitur Mandoſ. *conſ. 20. num. 9.* & Rota *in recent. deciſ. 53. nu. 2. in fin. par. 2.*

Atque hinc neceſſariò ſequitur, ut idem ſit dicendum 16
poſteàquam Monaſterium fuit commendatum, quia commenda ſtatum beneficii non mutat, Sarnen. *in reg. de infirm. qu. 13.* Put. *deciſ. 25. lib. 1.* Caſſad. *deciſ. 5. de privil. num. 2.* Rota *deciſ. 587. num. 2. & deciſ. 4. par. 4. diverſ.*

Quod adeò verum eſt, ut etiamſi per mille annos bene- 17
ficium fuerit commendatum ſemper, tamen remanſerit in eo ſtatu in quo erat ante commendam, eaque ceſſante non dicatur vacare per obitum, ſed duret antiqua vacatio, quæ erat tempore primæ commendæ, Gemin. poſt Feder. de Sen. quem citat *conſ. 8. num. 8. verſ. Quia non eſt neceſſe.*

Et ob hanc rationem S. Congregatio aliàs reſpondit Ar- 18
chiepiſcopum Vrbinaten. tanquam proximiorem poſſe quidem viſitare Eccleſias territorii Abbatiæ Caſtri Durantis nullius Diœceſis, ſed Abbatiam ipſam, quæ regularis eſt non poſſe Archiepiſcopum viſitare, utcumque perſonis ſæcularibus commendari conſueverit; nimirum quia Epiſcopus ex *c. 9. ſeſſ. 24.* poteſt viſitare Eccleſias nullius diœceſis ſæculares tantùm, non autem regulares, & per commendam ſtatus regularis Abbatiæ immutatus non fuit.

Et propter eandem rationem Sac. Congregatio conſulta, An facultas uniendi beneficia ſeminario, quàm habet Ordinarius vigore, *c. 18. ſeſſ. 23.* ſe extendat ad beneficia regularia Conventu tamen carentia, & in commendam tradi ſolita, reſpondit non ſe extendere, quia ſcilicet per commendam non deſierunt eſſe regularia.

Hujus concluſionis ratio eſt, quia commenda non eſt ve- 19
rè, & propriè titulus, *cap. Qui plures 21. qu. 1.* ubi eſt tex. quod nemo duas Eccleſias in titulum tenere poteſt, tamen poteſt unam in titulum, & aliam in commendam, & ita notat ibi 20
gloſſ. Hugo, & Laurentius. Nec Commendatarius dicitur propriè Prælatus, ſed quaſi depoſitarius, & non habet proprietatem, nec poſſidet nomine proprio, Rom. *conſ. 350. In caſu,* Soccin. *conſ. 32. nu. 7. lib. 1.* Inter Commendatarium, & Eccleſiam non contrahitur matrimonium, ſicut inter Eccle- 21
ſiam, & Abbatem, Gemin. *d. conſ. 8. num. 5.* Et propterea tamquam poſſidens nomine alieno nullo unquam tempore poteſt præſcribere, aut novum ſtatum beneficio imprimere, *cap. Si diligenti*, ubi Joan. Andr. & Abb. notant *de præſcript.*

Ideò-

Ideòque non intrat diſpoſitio *cap. Cùm de beneficio, de præben. in 6.* quia ille textus procedit in vero titulari, qui proprio nomine poſſidet, ut colligitur ex illis verbis : Sæcularibus Clericis inſtitutis in eo Rectoribus, & illic declarat gloſ. Archid. Jo. Monach. Jo. Andr. ac cæteri.

Et quamvis Commendæ noſtri temporis ſint adinſtar titulorum, & jura omnia de titularibus loquentia habeant locum in his commendatariis ut per Caſſanæum qui examinat formulas *in Comment. conſuet. Burgund.* & dictum eſt ſupra. Id tamen procedit potiùs per extenſionem, & ex veriſimili mente, cùm materia eſt favorabilis, quam ex proprietate, cùm verè Commendatarii non poſſideant, nec habeant titulum ; ita declarat Rota *deciſ. 760. lib. 3. part. 3. diverſ.*

Et certè cùm etiam Monaſteria, in quibus viget regularis obſervantia dentur in commendam perpetuam, ut colligitur ex *cap. 20. ſeſſ. 25. de Regular.* & patet hodie in Monaſteriis Cryptæ Ferratæ Ordinis S. Baſilii, Farfenſi, & Sublacenſi Ordinis S. Benedicti, & Foſſæ Novæ, Ordinis Ciſterclenſis, quæ Cardinalibus ſunt commendata ; utique ſi præter Abbatem etiam Commendatarius eſſet ibi Præla-
22 tus, in eadem Eccleſia, vel Monaſterio eſſent duo capita contra text. *in cap. In Apibus, 7. quæſt. 1. & cap. Quoniam in pleriſque 5. de offic. Ordin.* Et propterea Abbates tamquam Prælatos, & Sponſos Eccleſiæ in Synodis, & aliis publicis functionibus præcedere Commendatariis cenſuit Sac. Congregatio. Et alias cùm Cardinalis Vercellen. obtinens in Commendam duas Abbatias habentes temporalem, & ſpiritualem juriſdictionem, & jura Epiſcopalia cum totali exemptione à juriſdictione Ordinariorum, adiiſſet S. Congregationem, ut ſibi committerentur executiones litterarum Apoſtolicarum : Congregatio cenſuit verbum faciendum cum Sanctiſſimo, qui abnuit eam rationem adducens, quia privilegia ſunt conceſſa Abbatibus, ipſe autem eſt commendatarius, & ex ſtylo Concilii commenda, & titulus accipiuntur, tamquam diverſa, ut patet *in cap. 4. ſeſſ. 7. & cap. 17. ſeſſ. 24.* Ideòque de reſidentia Commendatariorum quaſi in decretis generalibus ſuper reſidentia aliorum titularium non eſſent incluſi, Patres ediderunt ſpeciale decretum *in cap. 2. ſeſſ. 6.*

Hæc igitur concluſio, quòd commenda etiam ſecundum formulas hodiernas non mutet ſtatum beneficii veriſſima eſt, & receptiſſima tam apud ſcribentes, quàm in S. Congregatione, & in Rota. Et propterea hinc neceſſariò infertur, ut cura animarum non reſideat penès Commendatarium, ſicut non reſidebat penès Abbatem, in cujus locum Commendatarius eſt ſubrogatus.

Quod ſi urgeas, Idcircò ante commendam cura non incumbebat Abbati, quia repugnabat ejus ſtatui curam animarum exercere, ut dictum eſt ſupra. Hoc autem impedimentum ceſſat poſt commendam, quia Commendatarius tamquam ſæcularis non prohibetur curam animarum exercere per ſeipſum : ergo & diſpoſitio ceſſare debet quam rationem in puncto conſideravit Rota coram Cardinali Mel-
23 lino *in Tudertina Prioratus*. Reſpondetur hanc rationem impedimenti ceſſantis ; hoc caſu non valere, quia cùm Commendatarius ſucceſſerit in locum titularis incapacis curæ animarum non habetur ratio capacitatis ipſius Commendatarii, ſed Abbatis dumtaxat cujus vices Commendatarius gerit per regulam ſubrogatorum, quæ procedit etiam quoad jura perſonalia juxta text. *in l. fin.* ubi Bart. *d. c. proxim. ſacr. ſcrin. lib. 12.*

24 Exemplum clarum patet in concurſu ; nam Monaſteria, quibus cura animarum incumbit non ſubjacent huic formæ, quia quæ præſcribuntur à Concilio *in cap. 18. ſeſſ. 24. de edictis proponendis*, & de quibuſcumque addere volentibus obſervari non poſſunt inter regulares tamquam Prælatis obedientiarios : tamen quamvis hæc ratio ceſſet cùm Monaſteria commendantur Clericis ſæcularibus, inter quos ſervari poteſt forma Concilii ; nihilominus S. Congregatio articulo diligenter diſcuſſo in cauſa Tudertina Prioratus hanc rationem Rotæ infirmam exiſtimavit, cenſuitque eo caſu non requiri hanc formam examinis per concurſum : qua deciſionem approbavit Clemen. VIII. Similiter S. Congreg. nulla habita ratione impedimenti ceſſantis aliàs declaravit Commendatarium Monaſterii curam animarum habentis quam exercet per Clericos ſæculares non poſſe cogi accedere ad Synodum diœceſanam Epiſcopi, ſed ſat eſſe, ut ad eam mittat Clericum qui curam exerceat : ergo eodem modo quamvis in Commendatarius ceſſet ratio incapacitatis curæ, tamen quia commenda ſtatum non mutat, Commendatarius obſtringi non debet ad onus exercendi curam, ad quod titularis non tenebatur : nam jura loquentia de Monachis habent etiam locum in hujuſmodi Commendatarius. Prob. *in d. c. Nemo, num. 10. & 23. de elect. in 6.* & dictum eſt ſupra.

Præterquamquod deciſio Rotæ loquitur in terminis longè diverſis, videlicet in commenda Parochialis, ſeu Prioratus à Monaſterio diſtincti, juxta text. *in c. Nemo de elect. in 6.* Atque ita in caſu deciſionis cura incumbebat Priori, Unde non procedit niſi in caſu, in quo etiam Beneficium quod commendatur, ſi conferretur in titulum proviſus cogi poſſet ad curam animarum per ſe ipſum exercendam.

Non obſtat, quòd cùm in dictis Monaſteriis cura anima- 25
rum plerumque exerceatur per Vicarios ad nutum amovibiles, id arguat curam eſſe penès deputantem ; & ſic penès Commendatarium, ad quem jus deputandi pertinet, ſicut pertinebat ad Abbatem in Eccleſia ſibi pleno jure ſubjecta juxta diſtinctionem Archid. *in cap. De Capellis, 16. quæſt. 2.* Hoſt. Jo. Andr. & Butr. hic. Reſpondetur enim id non procedere in deputante, qui ſit prohibitus curam exercere ſicuti eſt Abbas per jura ſuperius allegata : vel ſuccedit prohi-
bito ſicut eſt Commendatarius. Præſertim verò quia In- 26
noc. IX. olim Cardinalis SS. Quatuor adnotatum reliquit *in cap. 5. & 8. ſeſſ. 7.* Concilii Tridentini in Monaſteriis a prima inſtitutione curatis habere locum diſpoſitionem *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* & cura per Vicarium amovibilem exerceri poſſit, & teſtatur ita per S. Congreg. fuiſſe reſolutum. Unde patet ex eo quod Vicarius ſit amovibilis, non benè inferri ut cura non incumbat Monaſterio.

Cùm igitur ex prædictis liqueat evidenter curam animarum incumbere Monaſterio, non autem illius Abbati ; ac proinde nec Commendatario qui in Abbatis locum ſucceſſit, neceſſario ſequitur ut inter deciſio. S. Congregat. ſuperiùs relata *n. 6.* atque a Gregorio XIII. approbata ut ſcilicet Commendatarii non teneantur reſidere. Inanis enim 27
eſſet reſidentia eorum qui deſervire non tenentur, *cap. Quia nonnulli, & c. Conquerenti de Cler. non reſid.* Card. Turrect. *in c. Pervenit n. 2. 7. q. 1.* Jo. Andr. *in d. cap. Licèt Canon, n. 4. de elect. in 6.* Abb. *in cap. Non liceat, n. 8. de Cler. non reſid.* Gigas *de reſidentia Epiſcopi c. 3. n. 3.*

Quibus accedit communis obſervantia. Nam ejuſmodi Monaſteria paſſim commendantur Cardinalibus, & Prælatis, qui non reſident, nec curam exercent per ſeipſos. Quòd arguit curam eis non incumbere, ut per gloſſ. in Clem. *Dudum, §. Statuimus, in verb. Impendant. de Sepultur.* & ibi Cardin. *in §. Ac inde, n. 9.* Vitalin. *in §. Verum, n. 3. & ſeq.* Abb. *in cap. Dudum, il ſecondo num. 8. & 9. de elect. & in cap. De multa num. 24. de præben.* Dec. *in cap. Ad aures, n. 19. de reſcript. verſ. Et Curatum,* latè Sarnen. *in regula, de Idiomate, qu. 11.* Nam illi quibus hujuſmodi cura incumbit, tenentur deſervire per ſe ipſos cùm ſit electa induſtria perſonæ, *cap. Cum ſit de ætat. & qualit.* Archid. *in cap. Sacerdotibus, 11. qu. 1.* Abb. *in d. cap. Non liceat, num. 8.* Dec. *in cap. Cùm omnes, in ſecunda lect. in 1. notab. de Conſtit.*

Alioquin præſumeremus delictum in omnibus Com- 28
mendatariis, in Ordinariis, & Viſitatoribus Apoſtolicis, qui hoc viderunt, permiſerunt, & approbarunt; cùm tamen ubi actus poteſt referri ad bonum, & malum, & ad cauſam permiſſam, vel non improbatam ſemper referri debeat ad bonum & præſumatur legitimè factum, *l. Merito, ff. pro Socio,* Abb. *in d. c. Non liceat de Cler. non reſid.* Dec. *in cap. In præſentia, n. 52. de probat,*

Ex quibus omnibus videtur poſſe generaliter reſponderi ſi Monaſteria ſint ordinis S. Benedicti, vel S. Baſilii, & dentur in commendam : quamvis habeant curam animarum perſonarum ſæcularium Commendatarios non teneri in eis reſidere, aut curam animarum per ſe ipſos exercere, ſed eam curam eſſe per Vicarios Presbyteros ſæculares exercendam, quemadmodum in aliquibus caſibus particularibus jam reſpondit S. Congreg. & præſertim in cauſa inter Epiſcopum, & Commendatarium Monaſterii S. Benedicti Terræ Gualdi Nucerinæ Diœceſis. Et ita reſponſum.

DE CAPELLIS MONACHORUM.

Honorius III. Epiſcopo Venetenſi.

CAPUT III.

EX parte tua fuit propoſitum: & infrà. Abbas & Conventus Riveñ. Veneteñ. diœceſis occaſione litterarum Apoſtolicæ ſedis aſſerunt ſibi eſſe conceſſum, ut in ſingulis ipſorum Prioratibus ſinguli Monachi commorentur, ſi pluribus non ſuppetunt facultates eorumdem. Cùm autem id obviet Lateranenſi Concilio, de quo nulla mentio eſt in litteris antedictis: Fraternitati tuæ breviter reſpoudemus, quòd hujuſmodi litteras ab Apoſtolica ſede non credimus emanaſſe. Quòd ſi per occupationem forſitan emanaverint, nolumus per hoc derogari Concilio ſupradicto.

S V M M A R I V M.

1 *COnſtitutio edita à Papa in Concilio an dicatur Conciliaris, quo ad hoc ut contraria reſcripta, vel privilegia non valeant, niſi Concilio fuerit derogatum, & num. ſeq. uſque in finem.*

2 *Conſtitutionibus Papæ, vel decretalibus Epiſtolis in privilegiis non eſt opus ullatenus derogare, & in reſcriptis ſufficit derogatio generalis.*

Declaratur, num. 21.

3 *Privilegium eſt lex privata, & contra ius commune, & ex ſui natura derogat legi.*

Clauſula derogatoria, non obſtante, *non requiritur quando Princeps reſcribit per viam privilegii, ibidem verſ. Ac propterea.*

4 *Reſcriptum contra legem regulariter non valet, non tamen requiritur ſpecialis derogatio, ſed ſufficit generalis, niſi lex ſit conciliaris.*

5 *Conſtitutiones editæ à Papa in Concilio appellantur ſimpliciter Conſtitutiones Papæ.*

Contrarium, n. 1. Declaratur, n. 21.

6 *Epiſcopi non habent facultatem diſpenſandi contra Conſtitutiones Conciliares, ſicut nec legati.*

7 *Secus ſi Conſtitutiones ſint editæ à Papa in Concilio.*

Contrarium, n. 22.

8 *Concilia generalia habent tacitè clauſulam annullativam eorum, quæ in contrarium fiunt, & n. 26.*

9 *Concilio generali in contrariis reſcriptis, & privilegiis cur debeant ſpecialiter derogari.*

10 *Concilium unde dictum.*

11 *Humani moris eſt illum vereri, cuius voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur.*

12 *Papæ ſententia prævalet, diſcrepantibus ſententiis inter Papam, & Concilium.*

13 *Intellectus cap.* Nonnulli de reſcript. *& n. 26.*

14 *Conſtitutionibus Conciliaribus debet ſpecialiter derogari in contrariis privilegiis, & litteris gratiæ, & num. 27.*

15 *Canones editi à Papa in Concilio dicuntur Conciliares quoad effectum derogationis, & num. ſeq.*

16 *Intellectus, cap.* Eam te, de ſtat. & qualit.

17 *Conſtitutiones editæ à Papa, & Concilio ſimul ſunt maioris authoritatis, quàm Conſtitutiones, ſolius Concilii.*

18 *Collatio Apoſtolica facta pupillo coram Papa exiſtenti de dignitate Cathedralis Eccleſiæ, non tenet, niſi in litteris fuerit derogatum contrariis Conſtitutionibus editis à Papa in Concilio.*

19 *Privilegium exemptionis à decimis prædialibus conceſſum Religioſis Societatis Ieſu abſque derogatione, Cap. Nuper, de decimis, validatur à Gregorio XIII.*

20 *Conſtitutio edita à Papa Sacro approbante Concilio dicitur Conciliaris.*

21 *Conſtitutiones in Concilio edendæ ſunt nomine Papæ, & ab ipſo tamquam digniori, & principaliori ſunt denominandæ.*

22 *Cardinalium cœtus diſpenſare non poteſt contra Conſtitutiones editas à Papa in generali Concilio.*

23 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ſibi ſubdito vero bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia.*

24 *Papæ præſentia in generali Concilio Patrum libertatem non minuit in ſententiis proferendis.*

Viennenſis Concilii tractatus ad clamorem Ioan. Andreæ, ibid.

25 *Conſtitutio edita à Papa contradicente Concilio valet, ſed non eſt Conciliaris, nec eget ſpeciali derogatione in contrariis reſcriptis, & privilegiis.*

26 *Verborum inculcatio etiam ſuperflua admittitur ad tollendam ſophiſticam malignorum interpretationem.*

E*X parte*. Non valet reſcriptum impetratum per Monachos, ut ſoli maneant in Capellis, ſi de Lateranenſi 1
Concilio non faciet mentionem. Hoc dicit. Dividitur in duas partes; in prima ponitur conſultatio, in ſecunda reſponſio ibi, *Cum autem*.

Nota primò Monachos non debere ſingulis in Prioratibus, ſeu Capellis commorari, ut hìc, & infra *in cap. proximo*, etiamſi facultates Monaſterii pluribus alendis non ſuppetant, ut in verſ. *Si pluribus*. Nec obſtat *cap. 1. ſupra de inſtit.* quia loquitur in Conventualibus, qui non debent in Monaſteriis cōſtitui in majori numero, quam redditus Monaſterii patiantur; concordat Concilium Tridentinum in *cap. 3. verſ. In prædictis, ſeſſ. 25. de Regular.* Item non obſtat *cap. Auctoritate, de inſtit. & c. Quoniam de vita, & honeſt. Cleric.* quia hæc jura loquuntur in Clericis ſæcularibus, qui in Eccleſiis inſtitui non debent ultra modum facultatum ſecundum Hoſt. *hic num. 1.*

Secundò nota ibi, *nulla mentio*. Litteras Apoſtolicas contra generale Concilium non valere niſi de Concilio fiat mentio: & in hoc eſt textus apertus hìc, qui non habetur alibi ita clarè. Ad idem *cap. Eam te ſupra de ætat. & qualit.* & eſt receptiſſima omnium ſententia, ut dicam infra *nu. 14.*

QUÆRO, An Conſtitutio edita à Papa in Concilio dicatur Conciliaris quo ad effectum, ut contraria reſcripta, vel privilegia Apoſtolica non valeant, niſi Concilio fuerit ſpecialiter, & expreſsè derogatum.

Hæc inveſtigatio ad multa prodeſſe poteſt in practica: nam ferè innumeræ ſunt decretales editæ à Summis Pontificibus in Conciliis generalibus, & in ſpecie Conſtitutiones pleræque inſertæ in Clementinis tribuuntur Clementi V. in generali Concilio Viennenſi, & ſeptuaginta capita Concilii Lateran. IV. in corpore juris clauſa ferè omnia tribuuntur Innoc. III. in generali Concilio, ut *in c. 1. in inſcript.* & ibi dixi *in princ. ſupr. de ſumma Trinit. & fid. Cath. in cap. Quidam de renunc. in cap. Ut debitus, cum duob. cap. ſeqq. infra de appell.* & paſſim alibi. Unde plurimum intereſt ſcire an reſcripta, indulta, & privilegia, quæ aliquando ex juſtis cauſis conceduntur à Sede Apoſtolica contra hujuſmodi decretales, ſint irrita ex defectu ſpecialis derogationis.

Opinioni negativæ videtur adhærere Dec. *in cap. 1. de indic.* ubi poſteàquam in principio firmavit Conſtitutionem cenſeri Conciliarem, quando editur immediatè à Concilio generali, ſecus verò ſi edatur à Papa in Concilio, *num. 8.* dicit hanc inveſtigationem nō eſſe ſine effectu, quia Conſtitutioni Concilii non ita de facili derogatur; non enim tollitur à ſummo Pontifice per clauſulam generalem, *Non obſtante*, ut eſt dictum notab. Archid. *in c. 1. de Conſt. lib. 6.* Sentit ergo Decius Conſtitutionem editam a Papa in Concilio non cenſeri Conciliarem quoad effectum derogationis. Idem ante eum apertius tenet Cardin. in Clem. 1. *col. 3. verſ. Tertio quæro, de cenſib.* ubi poſt Lapum concludit valere privilegium conceſſum Religioſis contra dictam Clementinam; licèt de illa non faciat mentionem; ſecus ſi daretur privilegiū religioſis Mendicantibus cōtra *c. unicum, de exceſſ. Prælat. lib. 6.* Non facta mentione de illo Capitulo, quia non tene-

teneret; & hoc quia ibi exprimitur, ut in privilegiis, & conceſſionibus Apoſtolicis debeat fieri plena, & expreſſa mentio illius prohibitionis. Atque ita Lap. & Card. cenſent illi Clementinæ, quæ edita fuit à Clem. V. in Concilio Viennenſi non eſſe derogandum in privilegiis, ſicuti eſt derogandum Conſtitutionibus habentibus clauſulam derogatoriam ad contrarias futuras diſpoſitiones; quamvis revera Lap. & Cardin. non conſiderent dictam Clementinam tamquam editam a Papa in Concilio, neque ad id advertant, ſed illam conſiderent tamquam jus commune, dum ſubdunt privilegia derogare juri communi, etiam non facta de ipſo mentione.

2 Probari poteſt primò hæc ſententia, quia Conſtitutionibus Papæ, vel Decretalibus Epiſtolis in privilegiis Apoſtolicis non eſt opus ullatenus derogare: & in reſcriptis, & litteris gratiæ ſufficit derogatio generalis. Sed Conſtitutiones editæ à Papa in Concilio ſunt Conſtitutiones Papæ: ergo illis non eſt opus ut ſupra ſpecialiter derogare.

3 Major patet quoad primam partem, quia privilegium eſt lex privata, & contra jus commune, *cap. Privilegia 3. diſt.* gloſſ. 1. *in cap. 1.* & gloſſ. *fin. in cap. fin. ſupra de reſcript.* & ſic de ſui natura derogat legi, & debet aliquid operari ultra jus commune etiamſi non exprimat, *cap. In his de privil. cap. Abbati, verſ. quia cum privilegium, de verbor. ſignificat.* gloſſ. *fin. in cap. fin. de translat. Epiſcop.* & gloſſ. *in cap. Cauſam in ver. Procedat de reſcript.* Ac propterea quando Princeps reſcribit per viam privilegii, non eſſe neceſſariam clauſulam derogatoriam *Non obſtante*, ſcripſit Hoſtien. *in ſumma in tit. de reſcript. §. Quas vires in 4. col. verſ. Sed poteſt diſtingui*, Jo. Andr. & Gemin. *in cap. unico, de exceſſ. Prælat. lib. 6.* Cardin. poſt Lap. in d. Clem. *unica in 3. quæſt. de cenſib.* Mil. *in repertor. in verb. Privilegium in 3. col.* Item tenet Bald. *in l. Item Lapilli in 2. col. num. 8. verſ. Ego dico, ff. de rer. diviſ.* dicens eo ipſo, quod Princeps vocat ipſum privilegium, & bullatur bulla privilegiorum, non eſſe neceſſariam aliam clauſulam, quia ſatis apparet eum velle infringere jus commune, per *l. Quidam conſulebant ff. de re iudic.* & dictum Baldi ſequuntur Martin. Lauden. *in tract. de privil. §. 39.* & Felin. *in c. Nonnulli, num. 11. verſ. Fallit ſecundo prædicta regula de reſcript.*

4 Quo verò ad ſecundam partem ejuſdem propoſitionis quamvis reſcriptum contra legem etiam non habentem clauſulam derogatoriam regulariter non valeat, ſicut pro regula ſupponunt Jo. Andr. Gemin. & Anchar. *in d. cap. unico de exceſſ. Prælator. lib. 6.* & Felin. *in d. cap. Nonnulli n. 9. verſ. Secunda regula*, tamen in eis non requiritur derogatio ſpecialis, ſed ſufficit generalis, non obſtante aliqua lege in contrarium, niſi lex eſſet Conciliaris, quia requireretur ſpecialis derogatio. Ita poſt Archid. quem citat *in cap. 1. de conſtit. lib. 6.* tradit Bald. *in l. Humanum, num. 1. verſ. Tertio nota, C. de legib.* Jo. Andr. *in d. c. unico*, & alij plures relati à Felin. *in d. c. Nonnulli, num. 10. verſ. Fallit novem modis, de reſcript.*

5 Minor probatur *in cap. Statutum, de elect. lib. 6. ubi cap. Licet canon, eodem tit. & lib.* editum à Gregorio X. in Concilio Lugdunenſi, appellatur ſimpliciter ſtatutum Gregorij X. Ad idem eſt textus *in d. c. Licet canon*, ubi canon editus ab Alexand. III. in Concilio Lateranenſi relatus *in c. Cum in cunctis, de elect.* dicitur ſimiliter canon editus ab Alexandro III. abſque ulla Concilij mentione: & idem habetur *in c. 4. ſeſſ. 7.* Conc. Triden. ubi conſtitutio, *c. De multa, de præb.* quæ ut patet ex illius inſcriptione edita fuit ab Innocentio III. in Concilio generali appellatur conſtitutio Innocentij nulla facta mentione Concilij.

Quinimò quamvis Conſtitutiones ferè univerſæ inſertæ in Clementinis editæ fuerint in generali Concilio Viennenſi, & nonnullæ ipſarum inſcribantur, *Clemens V. in Concilio Viennenſi*, & nonnullæ: *Idem in eodem*, tamen pleræque inſcribuntur ſimpliciter per dictionem, *Idem:* & in ſpecie ſic inſcribitur, Clemen. *Quia contingit, de relig. domib.* licet in corpore dicatur edita hoc ſacro Concilio approbante: ergo conſtitutiones editæ a Papa in Concilio ſunt ſimpliciter, & abſolutè conſtitutiones Papæ.

6 Secundò principaliter probatur eadem ſententia, quia Epiſcopi facultatem non habent diſpenſandi contra conſtitutiones conciliares, gloſſ. *in c. Cum dilectus, in verb. In ætate*, & ibi Abbas *in 5. col. n. 10. de elect.* gloſſ. *in cap. Quiſquis in verb. Fiat, eodem tit.* Idem Abbas *in cap. Significaſti, in 2. col. eod.* & *in cap. At ſi clerici, §. De adulteriis, infr. hoc tit.* Felin. *in cap. Nonnulli, n. 3. de reſcript.* Quemadmodum nec legatus, *cap. Dilectus, il primo, infra de præb.* juncto *cap. 2. de conceſſ. præb.* Felin. *ubi ſupra*. Sed contra conſti- 7
tutiones editas à Papa in generali Concilio, Epiſcopi ex urgenti cauſa poſſunt diſpenſare, ut per Felinum *in cap. 1. n. 5. verſ. Ex quo colligi poteſt, infra de ſponſ.* & Decius *in cap. 1.*
n. 9. de iudic. Ergo conſtitutiones editæ à Papa in generali 8
Concilio non cenſentur Conciliares quoad effectum diſpenſationis: & conſequenter neque ad effectum derogationis. Etenim tam impotentia diſpenſandi, quàm neceſſitas derogandi provenit ex eo, quia Concilia generalia habent tacitè clauſulam annullativam eorum, quæ in contrarium fiunt, Archid. *in cap. 1. in verb. Noſcatur, in fin.* ibi: vel dic plenius *de Conſtit. lib. 6.* Baldus *in l. Humanum, in 3. not. C. de legib.* Oldrad. *conſ. 326. Quod articuli, & conſ. 328.* Ad idem Felin. & poſt alios *in d. c. Nonnulli, n. 2. verſ. Et nota quod omnis Conſtitutio, de reſcript.*

Tertio generalibus Conciliis in contrariis privilegijs, & 9
litteris gratiæ debet ſpecialiter derogari ob rationem maturitatis, & ponderis, quam in ſe habere præſumuntur Conſtitutiones originatæ à Concilio propter concurſum multarum ſententiarum, in idem *cap. De quibus, 20. diſtinct.* & *cap. Prudentiam*, cum ibi notat. *de offic. deleg.* Oldrad. *d. conſ.*
326. num. 1. Dicitur enim Concilium à *con*, & *cilium*, quia 10
ibi omnes congregantur, ut conveniant, ſicut cilia oculorum dum clauduntur conveniunt, ſecundum Hugon. & Ar-
chid. *in cap. Canones, n. 1. 15. diſtinct.* At hæc ratio, ut ob- 11
ſervat Felin. *in d. c. 1. n. 5. verſ. Ex quo colligi poteſt, de ſponſ.* ceſſat in his, quæ a Summo Pontifice proponuntur in Concilio, in quibus non videtur eſſe tanta maturitas, & libertas ad deliberandum; tum ob illius reverentiam, *cap. 116. qu. 2.* ibi: *Humani moris eſt illum vereri, cuius iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur;* & *cap. 1. 8. qu. 2.* ibi: *Voluntatibus obedire reverentia exigente compellitur:*
notat Innocent. & Bald. *in cap. Quod ſuper his, de maior. &* 12
obed. Tum quia diſcrepantibus ſententiis inter Papam, & Concilium, prævalet ſententia Papæ, gloſſ. *in cap. In iſtis, 4. diſtinct. in verb. Iudicent*, gloſſ. *in c. Quodcumque, 24. q. 1.* Felin. *in cap. 1. n. 1. de Pact.* & *in c. 1. num. 14. in 3. ampl. de Conſt.* & dixi latius *in d. c. 1. de pact.*

Ultimò pro hac ſententia videtur *text. in d. c. Nonnulli,* 13
de reſcript. ubi ſtatuitur, ut non valeant reſcripta, quæ à Sede Apoſtolica impetrantur à partibus contra illam Conſtitutionem de duabus dietis editam ab Innoc. III. in generali Concilio, niſi ejuſdem conſtitutionis fecerint expreſſam mentionem. Hæc enim clauſula eſſet ſuperflua ſi Conſtitutio ex hoc ipſo quod edita eſſet in Concilio generali, haberet clauſulam derogatoriam ad contrarias futuras diſpoſitiones. Atque ita hunc text. licet ad alium effectum, expendit ibi Felin. *ſub n. 31. verſ. Tertio, quod ſi illud eſſet verum.*

Sed his non obſtantibus adhæreo contrariæ opinioni ex fundamentis infraſcriptis.

Et primò quia Conſtitutionibus Concilii generalis in 14
contrariis reſcriptis, & privilegiis Apoſtolicis debet expreſsè, & ſpecialiter derogari, alioquin non valent, text. eſt hic, ubi notat gloſſ. *in verſ. Nulla mentio*, & fuit ſententia Archid. *in d. cap. 1. de Conſtit. lib. 6. in verb. Noſcatur, ſub n. 2.* quem ibi ſequuntur Jo. Monach. Jo. Andr. Gemin. Anchar. & alii communiter, imò totus mundus, ut inquit Felin. *in d. cap. Nonnulli, num. 3. de reſcript.* Non quidem ex defectu poteſtatis, ſed voluntatis, ut notat Gemin. *in d. cap. 1. in 6. col. verſ. Ego credo*, Oldrad. *conſ. 326. n. 4. & conſ. 328. n. 1.* Felin. *in d. c. Nonnulli, n. 5. in 6. ampliat.* & ibi latius ſcripſi
n. 34. & 44. Sed Conſtitutiones editæ à Papa in Concilio di- 15
cuntur Conſtitutiones Concilii generalis: ergo illis debet expreſsè, & ſpecialiter derogari.

Probatur minor per textum *in c. Innotuit, de elect.* in illis verbis: *Canon Lateranenſis Concilii ab Alexandro Prædeceſſore noſtro editus*, quæ oſtendunt Canonem editum à Papa in Concilio appellari Canonem Concilii. Idem apertius probatur *in c. Eccleſia veſtra, il ſecondo, eod. tit.* ubi conſtitutio edita ab Innoc. III. in Concilio generali, *c. 24.* de qua *in c. Quia propter, de elect.* appellatur ſtatutum generalis Concilii nulla facta mentione Pontificis, ut ibi: *Statutum generalis Concilii*, id eſt *d. cap. Quia propter*, ſecundum expoſitionem gloſſ. & Doct. Ad idem ſunt text. *in cap. Quanquam, & in c. Si cui, eodem tit. lib. 6.* cum concord. Quinimò Conſtitutio Clem. *Ut ii, de ætat. & qualitat.* tribuitur ſimpliciter Clementi V. abſque mentione Concilii,

ut

ut patet in illius ſupraſcriptione ; & in corpore ſimiliter de Concilio nulla fit mentio, & nihilominus quia fuit edita in Concilio Viennenſi, Tridentina Synodus illam innovat & ſimpliciter appellat Conſtitutionem Concilii abſque ulla Pontificis mentione *in c. 4. ſeſſ.22.* ibi : *Juxta conſtitutionem Concilii Viennenſis* , quæ incipit, *Ut si* , & eodem modo appellat clem. *Quia contingit* , *de relig. domib. in cap. ult. ſeſſ.7.* & *in cap.8. ſeſſ.25.* Et propterea Hoſtienſ. *in cap. Cum laicis* , *de reb. Eccleſ. non alienand.* dicit illud Capitulum eſſe Concilium generale , & ideò obſervandum ſicut Evangelium , juxta *c. Sicut 15. diſt.* & tamen fuit editum ab Innocen. III. Sacri approbatione Concilii , ut illic patet in fine .

16 Secundò pro hac ſententia videtur text. ni fallor, irrefragabilis *in cap. Eam te* , *de ætat. & qualit.* ubi inhibetur , ut etiam litterarum Apoſtolicarum obtentu ad regimen Eccleſiarum non inſtituantur , niſi habentes qualitates à Concilio requiſitas . Pondero enim primo verbum, *Concilio*, quod ſecundum gloſſ. & DD. refertur ad conſtitutionem , *c. Cum in cunctis* , *de elect.* quæ edita fuit ab Alexand.III. in Concilio Lateranenſi , ut conſtat ex illius inſcriptione , & tamen idem Alexander illius conditor *in d. cap. Eam te* , illam appellat ſimpliciter Concilium . Deinde , & fortius pondero verba illa , *litterarum noſtrarum obtentu* , quæ clarè oſtendunt non valere litteras Apoſtolicas contra Concilium , ut ex eo textu Doctores , communiter colligunt . Ergo ſi pro Concilio intelligitur ibi Decretal. cum in cunctis , quæ edita fuit à Papa in Concilio , ut ſupra proximè dictum eſt : neceſſariò ſequitur , ut litteræ Apoſtolicæ non valeant contra Conſtitutionem editam à Summo Pontifice in Concilio, intellige niſi Concilio fuerit ſpecialiter derogatum , juxta text. *in d. c. Nonnulli* , & ibi Felin. *n. 2. de reſcript. in cap. fin. eod. tit. lib.6.* & *in cap. unic.* ubi Jo.Andr.Gemin. & DD. *de exceſſ. Prælat. eod. lib.* Non enim negatur potentia derogandi, ut inquit Gemin. *in cap.1.colum.6. verſ.Ego credo, de Conſtitut. lib.6.*

17 Tertiò probatur hæc ſententia , quia præſentia Romani Pontificis non minuit , ſed auget robur, & authoritatem decretis, quæ fiunt in generali Concilio , arg. *cap.Significaſti, de elect.* Majoris enim authoritatis ſunt conſtitutiones Papæ cum Concilio , quam conſtitutiones ſolius Concilii , ut *not.in cap.Cum dilectus eodem tit.* & patet ex traditis per Abbatem *in cap.1. in ultim. not. ſupra de pact.* & per Felin. *in cap.1. num.4. verſ. Et ideo Dominus Abbas* , *infra de ſponſ.* Ergo ſi decretis à ſolo Concilio editis oportet ſpecialiter derogare , ut oſtenſum eſt ſupra , multò magis derogari debet decretis editis à Papa , & Concilio ſimul , facit textus *in cap. Medicamentum* , *de pœnit. diſtinct.1.* & *in cap.1. ſupra de Treug. & pace* , & quod notat Alex. *conſ.245. aliàs ult. num.4. in fin. & num.5. lib.6.* ubi quamvis ſolus pupillus, vel ſolus tutor non poſſit compromittere validè tamen hoc non procedit ſi compromiſſum fiat ab utroque quia magis operatur actus amborum , quàm alterius , alioquin inducta ad majorem firmitatem actus operarentur ejus infirmationem, contra regul. *l. Legata inutiliter* , *ff. de adimend. leg.* & notata per eumdem Alex. *conſ.79.num.8. verſ.Circa ſeptimum, lib.1.*

18 Poſtremò tenet hanc ſententiam Oldrad. *d.conſ.326. Quod articuli* , ubi latè conſuluit nullam eſſe collationem Apoſtolicam de dignitate Eccleſiæ Rothomagenſis factam pupillo coram Papa exiſtenti contra *cap. Cum in cunctis, de elect.* editum ab Alexand.III. in Concil. Lateranenſi , & contra *cap. Nihil* , *§. Epiſcopi eodem* , & *c. Grave, de præb.* edita ab Innocen.III. in generali Concilio , cùm in litteris non fuiſſet eiſdem conſtitutionibus expreſsè derogatum , quia inquit cùm per ſacra Concilia fuerit introductum , ut perſonatus, & dignitates Eccleſiaſticis perſonis talem defectum patientibus non conferantur , ut in prædictis juribus, non ſufficit proponi Papam etiam ſcienter feciſſe contra Concilia , niſi in litteris gratiæ contineatur expreſsè , quod id facit non obſtantibus Conciliis ſupradictis : & paulò poſt ſubnectit rationem , quia præſumi non poteſt, ut Dominus Papa juri nedum publico, ſed quaſi divino cum ſolemnitate, videlicet in ſacris generalibus Conciliis promulgato , ſub tali taciturnitate voluerit derogare . Sentit ergo Oldrad. Conſtitutiones editas à Pontificibus Maximis in Generalibus Conciliis , cenſeri Conciliares ad effectum derogationis, licèt non tangat in individuo punctum , quod editæ fuerint non immediatè à Concilio, ſed à Papa in Concilio . Idem tenet Joan.de Anan. *conſ.95.Viſis & diligenter conſideratis*, ubi reſpondit non valere reſcriptum habilitans ſpurium & inceſtuoſum ad ſucceſſionem , niſi faciat expreſſam mentionem Conſtitutionis editæ ad Innocentium III. in generali Concilio , de qua *in cap. Cùm inhibitio de clandeſt. deſponſ.* & cum eo tranſit Felin. *in d. cap. Nonnulli, num.3. verſ.Et propter dictum de reſcript:* Et eodem modo Rota Romana ſæ- 19
piùs decidit privilegium exemptionis à decimis prædialibus non valere , niſi facta fuerit expreſſa mentio Coocilii generalis , ideſt Conſtitutionis , *cap. Nuper de decimis*, editæ ab Innocentio in generali Concilio, ut *deciſ.122. part.1.diverſ.* & apud Cardin. Seraph. *deciſ.1380. num.3.* Et propterea cùm Religioſi Societatis Jeſu obtinuiſſent à Paulo III. & Pio IV. indultum exemptionis à decimis etiam prædialibus, & Præpoſitus generalis dubitaret litteras Apoſtolicas de ſubreptionis, ac nullitatis vitio notari poſſe , eo quod in eis facta non eſſet expreſſa & ſpecifica mentio de Conſtitutione Innoc. Papæ III. in Concilio generali ſuper decimis edita , quæ incipit *Nuper* , Gregorius XIII. eidem Societati conceſſit , ut prædictæ litteræ valerent perinde ac ſi in illis de Conſtitutione Innoc. Prædeceſſoris , & ſeu Concilii generalis hujuſmodi ſpecifica , & expreſſa mentio facta , eique ſpecialiter , & expreſsè derogatum fuiſſet , ut patet in Conſtitutione quæ incipit , *Paſtoralis officii* , *edita die 1. Januarii 1578. in Bullar.tom.2. pag.421.* Et in individuo Conſti- 20
tutionem editam à Papa approbante Concilio ad effectum derogationis eſſe habendam pro Conciliari , reſpondit Gemin. *conſ.44. Dominus noſter Papa Martinus num.3.* ubi ſic ait . [An Papa , qui non intendit tollere Conſtitutiones Concilii Conſtantienſis , nec contra illas facere , dicatur contra facere ſi concedit novam exemptionem non ſervata forma illius Conſtitutionis, & dico quod Papa non debet facere contra Conſtitutiones Concilii ; nam prima pars illius Conſtitutionis quæ continet revocationem exemptionum , fuit facta per Papam ſacro approbante Concilio , ut ibi patet *circa fin.verſ.Sacro, &c.* unde reſpectu iſtius partis dici debet Conciliaris ; quia omnia noſtra facimus , quibus authoritatem impartimur , *cap.Si Apoſtolica, & cap. Si eum* , *de præb. lib.6. & l.1. Cod. de vetr.jur. enucl.*] Hæc Gemin.

Nec contrarium tenet Jo. Mon. *in cap. Ubi periculum* , *num.2. in verb. Concilio de elect.* Non enim dicit hæc verba, *Sacro approbante Concilio* , non probare Conſtitutionem fuiſſe editam in Concilio , prout illum referunt Gemin. *ibi in fine verſ. Quæro ultimo an hæc Conſtitutio fuerit edita in Concilio* , & Felin. *in cap.1. num.7. in fin. verſ. Et unum nota, de ſponſ.* Etenim verba Jo. Monach. hæc ſunt : [Gregorius conſenſum Cardinalium in hoc caſu non habuit , ſed approbationem Prælatorum exiſtentium in Concilio requiſivit , & habuit ;] & ita fideliter eum refert Joan. Andr. *num.2. in ver. Approbante* . Qui ampliùs miratur de Goff. qui dixit prædictam Conſtitutionem , ubi periculum , *cap. Licèt , extra eod. & cap. Si Canonici , de off. ordin. lib.6.* edita fuiſſe per Concilium . Quia licèt de ultimo poſſit verum dicere , cùm non habeat illa verba , *approbante Concilio* , tamen de aliis non . Itaque Joan.Mon. & Jo.Andr. tantummodo ſentiunt Conſtitutionem editã approbante Concilio non cenſeri editam à Concilio , quod & nos affirmamus ; quia hoc caſu Conſtitutio editur nomine Papæ , non autem Concilii . Sed non dicunt Conſtitutionem non eſſe editam in Concilio , quia contrarium apparet ex eodemmet , *c.Ubi periculi* . Quod etſi fuerit editum Concilio approbante , tamen inſcribitur , *Gregorius X. in generali Concilio Lugdunenſi* . Et eodem modo inſcribuntur, *cap. Cum laicis, de reb. Eccleſ. non alien. c. Antiqua , de privil. cap. Sacro approbante Concilio, de ſent.excom.* & alia complura . Idemque apertiùs convincitur ex Concilio Tridentino *cap.ult. ſeſſ.7. & cap.8. ſeſſ.25.* ubi Clem. *Quia contingit, de relig.domib.* edita hoc Sacro Concilio approbante, appellatur ſimpliciter Conſtitutio Concilii , ibi : *Conſtitutionis Concilii Viennenſis* , quæ incipit , *Quia contingit* . Undè meritò Hoſtien. *dicit d. cap.Cum laicis*, eſſe Concilium generale , ut dictum eſt ſupra, *n.15. verſ. Et propterea Hoſt.*

Nec obſtant fundamenta in contrarium adducta . Ad 21
primum enim reſpondetur declarando majorem propoſitionem . Quòd enim dicitur Conſtitutionibus Apoſtolicis nullatenus eſſe derogandum in contrariis privilegiis , & in reſcriptis ſufficere generalem derogationem , procedit ſi Conſtitutiones ſint ſolius Papæ ut ſunt Epiſtolæ Decretales , & Extravagantes , ut per Gemin. *d.conſ.44. nu.3.* Et ita pro-

cedunt

Digitized by Google

cedunt jura, & authoritates in contrarium adductæ. At Conſtitutiones editæ à Papa in Concilio non ſunt Conſtitutiones ſolius Papæ, ſed Papæ & Concilii ſimul. Et quamvis ſæpè appellentur ſimpliciter Conſtitutiones Papæ, ut in juribus citatis, *num.* 5. hoc tamen procedit ſolùm reſpectu denominationis: fateor enim Conſtitutiones in Concilio, cui Papa præſidet, nomine Papæ edendas eſſe, & ab eo tamquam digniori, & principaliori eſſe denominandas, niſi ipſe ex humilitate conſentiat, ut tribuantur Concilio, ut dixi latè *in cap.* 1. *ſupra de Pact.* Sed hinc non ſequitur, quin ſint Conſtitutiones Conciliares, quia ad hoc ſatis eſt ut in illarum editione Concilium quoque concurrat quoquomodo ſive præſtando authoritatem, ſive approbationem, ſive conſenſum, ſive conſilium, ſecundùm ea quæ ſcripſi *in d. cap.* 1. *in princip.* & patet ex dictis *ſupra num.* 15. *& ſeqq.*

22 Ad ſecundum reſpondetur negando Epiſcopos poſſe diſpenſare contra Conſtitutiones editas à Summo Pontifice in Concilio generali. Contrarium enim colligitur ex Clemen. *Ne Romani, de elect.* ubi reprobatur opinio, quæ adſtruebat cœtum Cardinalium poſſe diſpenſare contra Conſtitutionem editam *à Gregorio X. in Concilio Lugdunenſi*. Et ita tenet gloſ. in Clem. 1. *in verb. Eligatur, eod. tit.* per quam Abb. affirmat Epiſcopum non diſpenſare contra Concilium, id eſt contra Conſtitutionem editam à Papa in Concilio, de qua text. loquitur, & per hæc Felin. dicit ſe non audere primam opinionem firmare *in d. cap.* 1. *num.* 5. *verſ. Sed in contrarium, de ſponſal.* Addo text. ad quem ſi Felin. advertiſſet à priori ſententia liberius diſceſſiſſet, text. inquam, in Extravag. *Sancta Romana Io. XXII. de religioſ. domib.* Ibi enim expreſsè deciditur Epiſcopos non poſſe diſpenſare contra Concilium, ut in verſ. *Quidam autem*, ibi: *Quos nec eis* (ideſt Epiſcopis) *vel eorum Superioribus concedere licuit contra formam Concilii generalis*, & tamen pro Concilio generali intelligit Conſtitutionem, *c. Ne nimia, ſupra tit. proximo*, quæ non fuit edita immediatè à Concilio, ſed ab Innoc. III. in Concilio generali, ut ex illius inſcriptione apparet.

23 Hinc etiam Sac. Congregatio Concilii declaravit Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum ſibi ſubdito vero Bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia, cùm hoc adverſetur generali Concilio Lugdunenſi, ut *in cap. unico de Bigam. lib.* 6. & tamen nec illa Conſtitutio emanavit à Concilio immediatè, ſed edita fuit in Concilio à Gregorio X. ut pariter conſtat ex illius ſupraſcriptione.

An autem magna ex cauſa Epiſcopi poſſint diſpenſare contra generale Concilium, non eſt præſentis indaginis, ſed dixi *in cap. fin. num.* 3. *& num.* 11. *uſque in fin. ſupra de fil. presbyt.*

24 Ad tertium reſpondetur imò præſentiam Romani Pontificis in Concilio nullo modo minuere omnimodam libertatem, quam Epiſcopi habent proferendi ſententiam, & ex actis Conciliorum conſtat etiam eo præſente articulos fuiſſe ſumma cum maturitate, & deliberatione diſcuſſos; Et Epiſcopos quotieſcumque oportuit, aut libuit liberè contradixiſſe. Et in ſpecie refert Jo. Andr. *in cap. Inter cætera, num.* 13. *de off. ordin.* ſe pluries clamaſſe in tantum quòd factus fuit ſermo in Concilio Viennenſi, ut Curia Romana reciperet vigeſimam redditnum Clericorum totius orbis ad ſuſtentationem Papæ, & Cardinalium & nihil exigi, vel recipi poſſet pro ſervitus Prælatorum, quos promovet, exceptis taxatis ſalariis laborantium, puta ſcriptorum, & ſimilium, & tunc provideret Legatis, & Nunciis, quos mittit, de prædicta quota, & abſtineret ab exactione fructuum primi anni, exactionibus decimarum, & ſimilibus, quæ tunc pullulabant: Sed prælati exiſtentes in Concilio deliberaverunt non facere. Et ſubjicit rationem, quæ multum adſtruit libertatem Patrum in Concilio, quam tamen conſultò omittimus. Dictum Jo. Andr. refert, & valdè exaggerat Card. *ibi circa med.* Abb. *num.* 3. & Bellam. *ad fin.* In Concilio item Florentino, in quo præſedit Eugen. IV. apparent ingentes Græcorum contradictiones; & tamen inter cætera agebatur de articulo, quo nihil magis intererat Eugenii. Nam ex erroribus Græcorum unus erat præcipuus, quod Eccleſia Orientalis, & Conſtantinopolitana non eſſet ſub Eccleſia Romana, nec Patriarcha Conſtantinopolitanus eſſet inferior Romano Pontifice, & idipſum conſtat ex hiſtoria, & Actis Concilii Conſtantienſis, in quo præſedit Martinus V. & in Concilio Lateranenſi noviſſimo in præcipuo articulo abrogationis pragmaticæ ſanctionis, quam Leo X. meritò urgebat, eò quòd Romani Pontificis libertati, & authoritati enormiter detraheret, non defuit, qui contradiceret, ut patet *ſeſſ.* 11. *tom.* 9. *Concil. pag.* 154. *col.* 1. *littera F.* Quæ multò magis vendicant ſibi locum ſtante antiqua, licet irrationabili, & erronea altercatione de Primatu, & Superioritate inter Papam, & Concilium, circa quam Platina in vita Joan. XXIII. relatus à Felin. *in c. Nonnulli num.* 3. *verſ. Sed pro maioritate Papæ, de reſcript.* dicit fuiſſe deciſum in Concilio Conſtantienſi Concilium generale legitimè congregatum habere ſtatim poteſtatem à Chriſto, quo fundamento conceſſo, aſſerebant Summum Pontificem eidem ſubjici. Quamvis hoc decretum nullum, atque irritum fuerit ex defectu poteſtatis, ut dixi *in cap. Significaſti ſupra de elect.* ubi etiam retuli deciſionem, cujus meminit Platina, & Felin. *locis citatis*.

Nec refert, quòd in varietate opinionum prævaleat ſententia Romani Pontificis. Nam ſi Pontifex decernat contradicente Concilio, decretum illud erit quidem validum, ut patet ex dictis, *n.* 12. Sed non erit Conciliare; & ideò non erit opus illi ſpecialiter derogare in contrariis privilegiis, & litteris gratiæ, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in primo argumento contrario, *n.* 1. Quòd ſi Concilium tandem conſentiat Pontifici, jam conſtitutio erit quidem Conciliaris, ſed potiùs edita cum majori deliberatione propter conflictum opinionum, arg. *l. fin.* §. *mixta, ff. de muner. & honor.* & Extravag. *Quia nonnunquam*, Io. XXII. *verſ. Nos autem attendentes, de verb. ſignif.* cum concord. de quibus ibi per gloſ. *in verb. Aperitur, & in verb. Diſputare*, & conſequenter illi multò magis erit derogandum, quàm ſi à Concilio tantum edita fuiſſet. 25

Ad ultimum reſpondetur clauſulam derogatoriam *in d. c. Nonnulli, de reſcript.* fuiſſe appoſitam ad abundantiorem cautelam: non enim eſt novum in jure, ut aliquando exprimantur ea, quæ tacitè inſunt ad majorem declarationem, ut eſt text. *in cap. Quamquam* 23. *diſt.* & notat Calder. *conſ.* 221. *n.* 2. *verſ. Ad idem facit, alias* 1. *de Cler. non reſid.* Ideòque inculcatio verborum admittitur etiam ſuperflua ad tollendam ſophiſticam malignorum interpretationem, ſecundùm Jaſon. *in l. Eum qui ita,* §. *Te, & Titium num.* 4. *verſ.* 26 27
Sed adverte, ff. de verb. obligat. Præſertim verò quia quamvis opinio illa, quòd Concilia generalia tacitè habeant clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, in ſe vera ſit, & ferè ab omnibus recepta, tamen in contrarium videtur ſtare authoritas Innocentii *in d. c. pen. in eodem*, ejuſque ſententiam veriorem putat Felin. *in d. c. Nonnulli ſub n.* 3. *verſ. Sed non videtur verū de reſcr.* Unde inutilis non fuit expreſſio illius clauſulæ ad evitandas Doctorum controverſias. Et propterea ex ſtylo in privilegiis, & reſcriptis prædictæ Conſtitutioni de duabus dietis ſemper conſuevit ſpecialiter derogari. Poſt hæc reperi Dominos de Rota *in cauſa Vlixbonen. Decimarum* 5. *Novembris* 1574. coram Robuſterio diſputaſſe ex profeſſo hunc articulum an Conſtitutio *cap. Nuper de decim.* edita ab Innocent. III. in generali Concilio dicatur Papalis, vel Conciliaris ad effectum, ut requiratur derogatio; & re maturè diſcuſſa reſolviſſe dominos eſſe Conciliarem ad effectum prædictum, & non fuerunt ferè ex fundamentis, quæ ſuperiùs tetigimus, ut videre eſt *deciſ.* 123. *part.* 1. *diverſ.*

Digitized by Google

DE JUREPATRONATUS.

Ex Concilio Mediolanenſi.

CAPUT I.

PErlatum eſt: & infrà. Nobis viſum eſt, quòd Eccleſia inter hæredes patroni dividi non debeat. Et ſi ſimultates inter eos ſurrexerint, propter quas ſacerdos ſuo ibi officio canonicè fungi non poſſit; ſi aliter provideri non poterit, præcipiatur ab Epiſcopo, ut nullo modo ibi Miſſarum ſolemnia celebrentur, donec ad concordiam redeant, & Eccleſia ſacerdotem canonicè habeat, qui liberè ſuum Miniſterium valeat exercere.

SUMMARIUM.

1 *OB patronorum diſcordiam ceſſat Eccleſia à Divinis, tolluntur inde reliquiæ, & oſtia clauduntur.*

2 *Ius patronatus inter hæredes dividi non poteſt.*
Declaratur, ut n.3. & ſeqq.

3 *Patroni inter ſe convenire non poſſunt, ut unus habeat patronatum in una parte Eccleſiæ, alius in alia.*

4 *Nec fructus, & poſſeſſiones Eccleſiæ poſſunt inter ſe dividere.*

5 *Poſſunt tamen inter ſe paciſci de Rectore alternis vicibus præſentando.*

6 *Etiam ſine conſenſu Epiſcopi.*

7 *Item ſi habeant plures patronatus convenire poſſunt ut unus præſentet in una Eccleſia, & alius in alia.*

8 *Ius patronatus eſt individuum, & eſt inſolidum penes unumquemque hæredem.*

9 *Etiamſi ex diverſis, & inæqualibus partibus ſint hæredes.*

10 *Incorporalia dividi non poſſunt.*

11 *Ius patronatus alicubi ex conſuetudine dividitur per uncias.*

12 *Ius patronatus eſt tranſitorium etiam ad extraneos hæredes.*

13 *Non tantum maſculos, ſed etiam fœminas.*

14 *Licèt fuerit inſtitutum per modum maioratus.*

15 *Ius patronatus gentilitium an extincta familia tranſeat ad extraneos hæredes, & num. ſeqq. uſque in fin.*

16 *Ius patronatus conceſſum filiis videtur denegatum extraneis hanc qualitatem non habentibus.*
Contrarium, n.19.
Declaratur n.23. & n.26.

17 *Relictum filiis maſculis, in eorum defectum non tranſit ad fœminas, ſed Eccleſia remanet libera.*
Contrarium, n.19.
Declaratur, n.23. & 26.

18 *Conceſſum univerſitati non poteſt transferri in eos qui ſunt extra univerſitatem, & n.27.*

19 *Proviſio hominis regulariter non tollit proviſionem iuris communis in eodem caſu.*

20 *Caſus omiſſus in fideicommiſſo relinquitur diſpoſitioni iuris communis.*

21 *Proviſio legis quotieſcumque facta eſt in defectum proviſionis hominis, tunc ſilet lex ubi loquitur homo.*

22 *Proviſio hominis non facit ceſſare proviſionem legis etiam ſpecialis, & extraordinariæ, quando concurrunt circa diverſa.*

23 *Ius patronatus reſervatum illis de familia taxativè, ad extraneos hæredes non tranſit.*

24 *Patronus in fundatione Eccleſiæ poteſt remittere ius patronatus in totum, aut pro parte, prout ei libuerit.*

25 *Ius patronatus conceſſum illis de familia ſine taxatione, in eorum defectum tranſit ad hæredes extraneos, non ex proviſione hominis, ſed ex proviſione legis.*

P*Erlatum*. Propter diſcordiam patronorum ceſſat Eccle- 1
ſia à Divinis, tolluntur inde reliquiæ, & oſtia
clauduntur. Hoc dicit cum *cap. ſeq.* ſecundum Joan. Andr.
Butr. Cardin. Anchar. & Imol. Sed per ſe ſic ſummari poteſt.
Jus patronatus eſt individuum inter hæredes patroni;
& ſi ob eorum ſimultates Rector Eccleſiæ non poſſit
ſuo officio fungi, & aliter Eccleſiæ provideri nequeat,
ceſſandum eſt à divinis, donec patroni ad concordiam
redeant. Dividitur ut per Joan. Andr. & de intellectu hujus
capituli. Patronis diſcordantibus vide plenam gloſſam
in cap. Si plures, in verb. Auferri 16.qu.7.
Nota primò, ex principio textus jus patronatus inter hæ- 2
redes dividi non poſſe. Quòd tripliciter poteſt intelligi ſe-
cundum Joan.Andr. hìc *num.2.* Butr. *num.5.* & Abb. *num.*
6. Primò ſcilicet, ut patroni inter ſe convenire non poſ- 3
ſint, ut unus habeat patronatum in una parte Eccleſiæ,
alius in alia: & hunc intellectum poſuit Vincentius, &
magis conſonat antiquæ, quæ ſic ſe habet: [Relatum
eſt ad ſanctam Synodum, quod inter hæredes etiam Eccle-
ſiæ in rebus propriis conſtitutæ dividantur, & tanta per
eamdem diviſionem ſimultas oriatur, ut de altari tres par-
tes fiant, & ſingulæ partes ſingulos habeant Presbyteros;
quod ſine diſcordia, & ſimultate nullo modo fieri poteſt;
unde nobis viſum eſt, quod hujuſmodi Eccleſiæ inter hæ-
redes dividi non debeant.] Refertur ab Anton. Augu-
ſtin. *in prim. Collect. decretal. lib.3. tit.33. cap.1.* Secundò 4
poteſt intelligi, ut fructus, & poſſeſſiones Eccleſiæ ne-
queant patroni inter ſe dividere: & hìc intellectus fuit
Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. Tertiò intelligi poteſt, ut
ipſummet jus patronatus dividi non poſſit inter hæredes,
pro ut intellexit Hoſt. & quilibet intellectus eſt in ſe bonus,
ſecundum Abb. *d.n.6.*
Cæterùm hoc intelligas quoad ſubſtantiam juriſpatrona- 5
tus, non autem quoad ejus pertinentias: nam patroni be-
nè poſſunt inter ſe paciſci de Rectore ab eis alternis vicibus
præſentando, arg. *l. Quoties, ff. de uſufruct. & l. Via, in*
fin. ff. de ſervit. & hìc tenent gloſſ. 1. Tancred. Vincentius,
Philipp. & Goffred. Licèt Innocent. in hoc vacillaverit:
aliquando enim abſolutè improbavit hujuſmodi conven-
tionem in juribus Eccleſiæ, ut *hìc num. 1. verſ. Hoc tamen*
nobis non placet: aliàs verò exiſtimavit patronos poſſe ſic
convenire, de conſenſu tamen Diœceſani, & non aliàs, ut
in cap. Querimoniam poſt princ. in verb. Et viciſſitudines, in- 6
fra eodem. Sed hodie prima opinio gloſſæ eſt approbata:
& utraque opinio Innocentii reprobata in Clem. 2. *verſ. Et*
ut facilius, de irrepatr. & ibi notat gloſſ. *in ver. Et ut*.
Quòd ſi patroni habeant plures patronatus, eodem 7
modo poſſunt adinvicem convenire, ut unus præſentet in
una Eccleſia, & alius in alia, ut ſic quemadmodum permit-
titur diviſio ratione temporis in præſentando alternis vici-
bus, ita & ratione loci ſecundum Anton. de Butr. hìc *n.5.* &
Abb. *n.6. verſ. Et ſi habent*.
At verò ipſum jus patronatus eſt individuum, ut hìc pa- 8
tet, & eſt inſolidum penes unumquemque hæredum, & hoc
ideò eſt, quia cùm ſit res ſimplex, & indiviſibilis, pervenit ad
quemlibet hæredum inſolidum, etiamſi ex diverſis, & inæ- 9
qualibus partibus ſint hæredes, arg. *l. Via, ff. de ſervit. l. Si*
ſepulchrum, C. de relig. & ſumpt. funer. l. 1. §. Si uſufructus, ff.
ad l. Falcid. & l. Uſus, ff. de uſu, & habitat.
Incorporalia enim dividi non poſſunt, *cap. Nihil, 7. qu. 1.* 10
& ita hìc firmant gloſſ. 1. Innoc. *num. 1.* Hoſt. *in princ. & n. 1.*
& Abb. *num.7.* dicens hanc opinionem tenere communi-
ter Doctores.

Goffre-

11 Goffredus tamen refert in quibuſdam locis, ſicut Nea-
poli, jus patronatus dividi per uncias; & aſſerit illam con-
ſuetudinem poſſe excuſari, quaſi ejuſmodi diviſiones non
fiant reſpectu juriſpatronatus, ſed reſpectu patronorum,
ſecundum quas hæredes ſucceſſerunt patrono uni, vel plu-
ribus, & non reſpectu portionum, quas contulerunt Eccle-
ſiam conſtruendo, vel dotando, & poteſt eſſe aliqua utilitas
harum diviſionum, ut Eccleſia in alendo, & in honoribus
magis teneatur ei, à quo plus recepit: ſed actus præſentan-
di communis erit omnibus, & cum his dictis Goffred. tran-
ſit hic ſimpliciter Jo. Andr. *n.* 10.

12 Secundò, nota ibi, *Inter hæredes patroni*, Jus patronatus
eſſe tranſitorium ad quoſcumque hæredes, & ſic etiam ad
extraneos, cùm hæc littera de hæredibus indiſtinctè loqua-
tur, Abb. *hic n.* 2. gloſſ. *unic. in cap. Conſiderandum, 16. quæſt. 7.*
Cardin. in Clem. *fin. in 6. qu.* & ibi etiam Anchar. *num.* 7. &
Imol. *n.* 15. *de iurepatr.* Aretinus *in c. Significavit, col.* 3. *de te-
ſtib.* Covar. alios referens *var. reſol lib.* 2. *c.* 18. *num.* 6. Cardin.
Seraph. *deciſ.* 364. *n.* 3.

13 Quinimò non tantum tranſit in hæredes maſculos, ſed
etiam in fœminas. Jura enim in hac materia juriſpatrona-
tus inter maſculum, & fœminam non diſtinguunt Imola
poſt Paulum de Leazer. in d. Clem. *final. n.* 15. *verſ. Idem dicit
Paulus*, Abb. *hic n.* 3. *& conſ.* 54. *Videtur primò, n.* 4. *verſ. Nec
eſt diſtinguendum, lib.* 1. Roch. de Curt. *in tract. de iurepatr.
in verb. Competens, n.* 1. *& in verb. Ipſe velis, qu.* 6. Lambertin.
in eod. tract. 2. *part. lib.* 1. *in ſecunda quæſtione principal. art.* 14.
Facit *cap. fin. ſupra de conceſſ. præbend. & cap. Ex litteris infra*
14 *eod.* etiamſi jus patronatus fuerit inſtitutum per modum
majoratus, ita ut deveniat ad unum tantum, ſcilicet majo-
rem natu, ſeu primogenitum: nam nihilominus ſuccedunt
fœminæ, niſi expreſsè ſint excluſæ, Covar. *practic. quæſtion.
cap.* 38. *num.* 13. Molin. *de Hiſpan. primogen. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 26.
& 27. *& lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 41. *& cap.* 7. *num.* 19. Nicol. Garz. *de
benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 145.

15 QUÆRO an juſpatronatus gentilitium, id eſt reſerva-
tum illis de familia, & agnatione fundatoris, extincta
agnatione ſit tranſitorium ad extraneos hæredes.

16 Ad partem negativam inducitur auctoritas Baldi *conſ.*
400. circa primum, *num.* 1 *&* 2. *vol.* 2. Ubi conſuluit jus pa-
tronatus conceſſum filiis poſt eorum obitum non tranſire
ad extraneos hæredes, ea præcipuè motus ratione, quòd
cùm jus patronatus fuerit à fundatore conceſſum filiis, vide-
tur denegatum extraneis hanc qualitatem non habentibus,
arg. *l. Cum Prætor, ff. de iudic.* & in authent. *de non alien.* §.
Emphyteuſim. Et in iiſdem ferè terminis Gemin. *conſ.* 45.
17 *Deſcendo per ordinem, n.* 70. *in* 3. *dubio:* reſpondit jus patro-
natus relictum filiis maſculis, in eorum defectum non tran-
ſire ad fœminas, ſed extingui, & Eccleſiam remanere libe-
ram. Nempè quia expreſſio maſculorum cenſetur facta ad
excluſionem fœminarum: ergo eodem modo expreſſio illo-
rum de familia hoc caſu cenſetur facta ad excluſionem alio-
rum hanc qualitatem non habentium. Ad idem facit Card.
conſ. 48. *Quidam nobiles, num.* 1. & Rocch. de Curt. *in tract. de
iurepatr. in verb. Ipſe velis qu.* 33. *in fin.*

18 Et confirmatur exemplo juriſpatronatus conceſſi univer-
ſitati, quòd non poteſt transferri in eos, qui ſunt extra uni-
verſitatem, Lambertin. *in tract. huius titul. part.* 1. *lib.* 1. *in* 2.
quæſt. princip. art. 9. *num.* 12.

19 Ad contrarium ſic arguitur. Proviſio hominis regulari-
ter non tollit proviſionem juris communis in eodem caſu,
l. Si cum dotem in princ. & ibi Bart. *col.* 1. *in fin. ff. ſol. matrim. l.
Extraneus, ff. de condict. ob cauſ. l.* 4. §. *Si ex coniunctione*, ibi:
Cùm acceſſerit aliquid rei judicatæ, non videtur à re judi-
cata receſſum, *ff. de re iudicat.* Jo. Andr. *in addit ad Specul. in
tit. de locat.* §. *Nunc aliqua verſ.* 35. cum aliis allegatis per
Anton. Gabr. *commun. concluſ. de reg. iuris concl.* 8. *num.* 4. Sed
jus patronatus ex proviſione juris communis eſt tranſito-
rium ad extraneos hæredes, ut hic patet, & notat Jo. Andr.
in cap. Cum ſæculum, n. 6. *infr. eod.* & dictum eſt ſupra *in* 2. *no-
tab. num.* 12. Ergo proviſio hominis in reſervando jus patro-
natus illis de familia non tollit, quin illis deficientibus ex
proviſione legis ad extraneos hæredes tranſeat. Quo potiſſi-
mum fundamento pro hac parte plenè conſuluit Petr. de
Anchar. *conſ.* 81. *Prima facie videretur, per totum*, & ante
eum Calderin. *conſ.* 4. *Titius habens de iure patronatus:* ubi
ſimiliter eſt caſus, & ſequuntur Rocch. de Curt. *in tract. hu-
ius tituli, in verb. Competens, nu.* 2. *verſ. Et præmiſſam*, dicens
ſe non reperiſſe aliquem tenentem contrarium Curt. junior
conſ. 257. *n.* 2. *& conſ.* 323. *n.* 2. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 48. *nu.* 11. *&* 21.
lib. 4. Dec. *conſ.* 149. *num.* 2. Caſſad. *deciſ.* 1. *nu.* 3. *de iurepatr.* &
hanc opinionem Ancharani eſſe communem, & veram
magiſtraliter deducunt DD. de Rota coram Robuſterio *in
cauſa Cremonen. iuriſpatronatus, deciſ.* 385. *per totam parte
prima diverſ.*

Facit etiam pro hac parte, quod quando in fideicommiſſo 20
aliquis caſus eſt omiſſus, relinquitur depoſitioni juris com-
munis, *l. Commodiſſimè, ff. de lib. & poſth. & d. l. Si cum dotem,
ff. ſolut. matrim.* Sed caſus deficientis familiæ fuit à teſtatore
omiſſus: ergo juris communis diſpoſitioni eſt relinquen-
dus, quo cautum eſt, ut jus patronatus tranſeat ad extraneos
hæredes. Sic enim proviſio hominis convenit cum provi-
ſione legis, & utraque ſervatur in ſuo caſu, videlicet provi-
ſio hominis quamdiu ſuperſtes erit aliquis de familia; pro-
viſio autem legis ubi familia defecerit. Quotieſcumque 21
autem proviſio legis facta eſt in defectum proviſionis ho-
minis, tunc ſilet lex, ubi loquitur homo; ſed ubi ex diverſo
fonte, & nova radice, procedit lex, ut formaliter inquit Bald.
in l. Certi iuris nu. 1. *C. Locati:* nec proviſio hominis facit 22
ceſſare proviſionem legis etiam ſpecialis, & extraordinariæ,
quando concurrunt circa diverſa, Bart. *in d. l. Si cum dotem,
& in l. Si conſtante, ff. ſolut. matrim.* Rota *d. deciſ.* 385.
num. 5.

Pro ſolutione videtur ſic diſtinguendum. Aut fundator 23
voluit jus patronatus eſſe illorum de familia taxativè, ita ut
ad eos tantum pertineat, non autem ad eorum hæredes: &
tunc jus patronatus ad hæredes extraneos minimè tranſit,
ſed extinctum remanet extincta agnatione, & Eccleſia fit li-
bera & in hoc caſu loquuntur Card. & Rocchi, initio quæ-
ſtionis allegati, prout eos declarat Pariſ. *conſ.* 48. *n.* 6. *lib.* 4. Po- 24
teſt enim patronus in fundatione Eccleſiæ remittere jus pa-
tronatus in totum, vel pro parte, & limitativè illud inducc-
re in præjudicium deſcendentium, vel extraneorum hære-
dum, prout ei libuerit, *cap. Significavit de teſtib. cap.* 1. *de
iurepatr. lib.* 6. ubi Archidiacon. & alii.

Aut jus patronatus fuit conceſſum illis de familia ſimpli- 25
citer, ac ſine ulla taxatione: & hoc caſu tranſit etiam ad
extraneos hæredes non ex proviſione hominis, ſed ex pro-
viſione legis, cui proviſio hominis non adverſatur; & pro-
cedunt rationes adductæ pro ſecunda opinione quidquid in
oppoſitum tenuerint Bald. & Gemin. initio citati, qui lo-
quuntur contra communem.

Ex quibus patet etiam reſponſio ad objecta: ſed nihilo- 26
minus ſingillatim reſpondendo, non obſtat quod jus patro-
natus fuerit reſervatum illis de familia; quoniam verba illa
ſtant demonſtrativè, ſecundum Calder. & Anchar. *locis ci-
tatis;* & quatenus taxationem aliquam importarent, illa ta-
men intelligitur durante familia, non autem ea deficiente,
ut ex dictis conſtat.

Rurſus non obſtat ſimile de jure patronatus univerſita- 27
tis: quia ſimilitudo in hoc conſiſtit, quòd quandiu ſuper-
ſunt aliqui de familia, non admittuntur extranei ei: ſed
familia extincta, caſus à fundatore omiſſus regulari debet
juxta juris diſpoſitionem, & in hoc non procedit ſimile
univerſitatis, ſeu Collegii, quorum non datur hæres, vel
ſucceſſor, ſicut datur ultimo de familia.

Et ita in terminis reſolvit Rot. *in d. cauſa Cremonen. iuriſ-
patr. die* 6. *Iunii* 1578. coram Card. Seraph. ut in ejus im-
preſſis *deciſ.* 364. quæ poſteà fuit confirmata *ſub die* 21. *No-
vembris eiuſdem anni, ut deciſ.* 378. & concordant allegatæ
deciſ. Robuſterii 385. *part.* 1. *diverſ.* & Caſſad. *deciſ.* 1. *nu.* 3. *de
iure patron.* & hæc eſt veritas.

DE JUREPATRONATUS.

Ex Concilio Lateranenſi.

CAPUT III.

QUoniam in quibuſdam locis fundatores Eccleſiarum, aut hæredes eorum; poteſtate, in qua eos Eccleſia hucuſque ſuſtinuit, abutuntur: & cùm una Eccleſia unius debeat eſſe rectoris, pro ſua defenſione plurimos repræſentant: Præſenti decreto ſtatuimus, ut ſi fortè in plures partes fundatorum ſe vota diviſerint, ille præficiatur Eccleſiæ, qui majoribus juvatur meritis, & plurimorum eligitur, & approbatur aſſenſu. Si autem hoc ſine ſcandalo eſſe nequiverit, ordinet Antiſtes Eccleſiam ſicut melius eam ſecundùm Deum viderit ordinandam. Et idipſum etiam faciat, ſi de jurepatronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui competat, infra quatuor menſes non fuerit diffinitum.

SVMMARIVM.

1 *PAtronis diſcordantibus præficiendus eſt præſentatus, qui plures habet voces.*
2 *Ius patronatus ex fundatione acquiritur: quod ſi plures ſint fundatores, omnes efficiuntur patroni.*
3 *Ius patronatus eſt transmiſſibile ad quoſcumque heredes.*
4 *Ex fundatione, vel dotatione non acquiritur mero iure, ſed ex gratia, & conceſſione Eccleſiæ.*
5 *Eccleſia etiam per laicos fundata cum dotibus ſuis olim ad ordinationem pertinebant Epiſcoporum.*
6 *Iuris patronatus origo, & prærogativa, & n.31.*
7 *Patroni quidquid iuris habent in Eccleſia, totum ex gratia procedit, & de ſpeciali gratia toleratur.*
8 *Laicus circumſcripta diſpenſatione Eccleſiæ, non eſt capax iuris patronatus, quod eſt ſpirituali annexum.*
9 *Papa ſi velit, poteſt liberè diſponere de beneficiis patronatus laicorum etiam invitis patronis.*
10 *Sed non expedit ut ſic diſponat, ne laici à fundationibus retrahantur.*
11 *Papa non cenſetur velle patronatui laicorum derogare, niſi hoc exprimat.*
12 *Iuris patronatus conceſſio poſteàquam redacta eſt in corpore iuris, non dicitur gratia, ſed iuſtitia.*
13 *Præſentatio facta à maiori parte patronorum etiam reſpectu minoris valida eſt, licèt non ſit facta à maiori parte omnium.*
14 *Patronus unus ex duobus poteſt alterum præſentare, licet ex duobus eligentibus unus non poſſit alium eligere.*
15 *Præſentatus à pluribus in diſcordia patronorum præferendus eſt ſi ſit idoneus, licèt alius præſentatus ſit dignior.*
16 *Ius conferendi Eccleſiam liberè ad Epiſcopum devolvitur ſi quæſtio ſuper patronatu laicali infra quadrimeſtre, aut Eccleſiaſtico infra ſemeſtre non fuerit terminata.*
17 *Sive quæſtio ſit ſuper quaſi poſſeſſione præſentandi, ſive ſuper proprietate.*
18 *Quod procedit ſi quæſtio inter compatronos vertatur; ſecus ſi inter Epiſcopum, & patronum, quia tunc Oeconomus deputabitur.*
19 *Item ſecus ſi lis vertatur inter ipſos præſentatos aut inter patronos, & præſentatos.*
20 *Item ſecus ſi quæſtio ſit ſuper idoneitate præſentati, aut patroni concordare non poſſint in perſona præſentanda.*
21 *Eligendi poteſtas ad Superiorem non devolvitur, licèt quæſtio ſuper iure eligendi infra tempus ad eligendum præfixum non fuerit diffinita.*
22 *Ius præſentandi in multis differt à iure eligendi.*
23 *Ius patronatus an acquiratur ex ſola fundatione, an vero etiam requiratur conſtructio, & dotatio Eccleſiæ, & num. ſeq. uſque ad n.50.*
24 *Fundare quid ſit.*
25 *Conſtructionis nomine includitur etiam fundatio.*
26 *Fundans non efficitur patronus ſi nemo alius Eccleſiam conſtruat, & dotet; nec conſtruens ſi nemo alius dotem aſſignet; nec dotans ſi nullus Eccleſiam fundet, & conſtruat, contra Lambertinum, & num. ſeq. uſque ad num. 49.*
27 *Dos modica non efficit quem patronum.*
28 *Ius patronatus ex tribus cauſis acquiritur.*
Declaratur, num.49.
29 *Patronus efficitur qui Eccleſiam de non eſſe deducit ad eſſe.*
Declaratur, num.46.
30 *Eccleſia, vel Baſilica appellari non poteſt niſi in conſtructione ſit eo uſque proceſſum, ut poſſint ibi divina officia celebrari.*
31 *Ius patronatus quid ſit.*
32 *Ius patronatus amittitur ſi Eccleſia funditus deſtruatur, & num.56. & 58.*
33 *Retentio facilius datur, quàm nova acquiſitio.*
34 *Eccleſia ædificari non debet niſi prius aſſignentur quæ neceſſaria ſunt pro luminaribus, pro cuſtodia, & pro ſtipendiis miniſtrorum.*
35 *Et de facto conſtructa ſine dotis aſſignatione conſecrari non debet niſi prius fundator illam dotet.*
36 *Conſecrans Eccleſiam indotatam tenetur eam competenter dotare.*
37 *Et in defectum Epiſcopi conſecrantis tenetur fundator.*
38 *Fundator, qui compulſus Eccleſiam dotat, an ex fundatione efficiatur patronus.*
39 *Commodum non debet quis conſequi ex eo, quod facit invitus.*
40 *Dotans Eccleſiam prius fundatam, & conſtructam de conſenſu Diœceſani Ius patronatus acquirit.*
Et fingitur ab initio eam dotaſſe, num.48.
41 *Ius patronatus eſt individuum, & ſemel quæſitum ex una cauſa, non poteſt ex alia cauſa acquiri.*
42 *Meum ex una cauſa, ex alia meum fieri non poteſt, niſi deſinat eſſe meum.*
43 *Ex præſentatione ſecunda non poteſt alicui ius competere, ſi competat ex prima.*
44 *Matrimonium carnale vel ſpirituale conſtare non poteſt ex conſenſibus iteratis.*
45 *Ius patronatus quomodo intelligatur acquiri ex tribus cauſis alternativè, & num.49.*
47 *Eccleſiæ ſine ſubſtantia rerum deſerviri non poteſt.*
48 *Dotis conſtitutio de Diœceſani conſenſu retrotrahitur ad tempus fundationis, & conſtructionis Eccleſiæ.*
49 *Ius patronatus acquiritur ſi unus det fundum, alius Eccleſiam conſtruat, & alius aſſignet dotem, & omnes in ſolidum efficiuntur patroni.*
50 *Ius patronatus an acquiratur ex readificatione, ſeu refectione Eccleſiæ, & num. ſeqq. uſque ad n.61.*
Quid ſi Eccleſia non ſit funditus deſtructa, n.52.
Et quid ſi à fundamentis ſit diruta, ita ut egeat nova conſecratione.
Et quid ſi readificetur ex iiſdem cæmentis, n.58.
51 *Servitutem non recipit quod humani iuris eſſe deſiit.*
53 *Readificans Eccleſiam funditus dirutam ſine Diœceſani conſenſu non efficitur patronus.*
54 *Eccleſiam conſtructam readificare favorabilius eſt, quàm de novo conſtruere.*
55 *Eccleſia per totalem deſtructionem remanet execrata.*
56 *Ius patronatus per totalem deſtructionem Eccleſiæ radicitus amittitur, & num.58.*

Pa-

57 *Patronus antiquus requirendus eſt,& præferendus extraneo in reædificatione Eccleſiæ dirutæ.*

58 *Obligatio ſemel extincta in perpetuum non reviviſcit.*

59 *Ius patronatus Eccleſiæ, quæ dotem, vel fundum amiſit, acquiritur ei, qui de novo dotat, aut fundat, non autem patrono antiquo.*

60 *Ius patronatus ſurgens ex dotatione, vel fundatione non amittitur ex ſola deſtructione Eccleſiæ, eaque reædificata erunt tres patroni ex diverſis cauſis.*

61 *Gratificari an poſſit Epiſcopus alteri ex præſentatis in diſcordia, an vero teneatur inſtituere digniorem remiſſivè.*

62 *Concurſus an requiratur in Parochiali Eccleſia, quam Epiſcopus confert iure devoluto ob lapſum temporis patrono laico ad præſentandum præfixi remiſſivè.*

1 QVoniam. Si patroni diſcordant, ille præficietur ſi ſit
idoneus, qui plurium patronorum voces habet. Si
hoc ſine ſcandalo eſſe non poteſt, vel ſi patroni intra tem-
pus debitum non præſentant, Epiſcopus ordinabit Eccle-
ſiam. Hoc dicit. Et dividitur in duas partes. In prima
ponit abuſum patronorum, qui fuit Conſtitutionis cauſa.
In ſecunda conſtitutionem, ibi *Præſenti*, & hæc ſecunda
ſubdividitur in tres, prout ſunt tria dicta. Secunda, ibi,
Si autem. Tertia, ibi, *& idipſum*.
2 Nota primò ibi, *fundatores*. Jus patronatus acquiri ex
fundatione Eccleſiæ, ut hìc, *& in c. Filiis, 16. quæſt. 7. in cap.
Conſuluit, & in cap. Nobis, infra eodem*. Quòd ſi plures
ſint fundatores, omnes efficiuntur patroni, ut *notatur in c.
1. ſupra eod.* & per Butr. *hic n. 2.* Sed hoc fuſiùs explicabitur
infra in prima quæſtione.
3 Secundò nota ibi, *aut hæredes eorum*. Jus patronatus eſſe
tranſmiſſibile ad quoſcumque hæredes, & ſic jure hæredi-
tario deferri, concordat textus *in cap. 1. ſupra eod.* & in
Clem. 2. *eod. tit.* & tenet gloſ. *in cap. Conſiderandum, in verb.
Cohæredes 16. quæſt. 7.* Feder. de Sen. *conſ. 111. Quæſtio talis
eſt num. 9. verſ. Sed contra videtur*, dicens ita communiter
notari per omnes *in cap. Cum ſæculum infra eodem*, & in d.
Clem. 2. Butr. *hic num. 3.* De communi etiam reſtatur Car-
dinal. Abb. Aretin. & alii apud Covarr. *variar. reſolut. lib. 2.
cap. 18. num. 6.*
4 Tertiò nota ibi, *ſuſtinuit*. Fundatoribus Eccleſiarum jus
patronatus acquiri, non ex mero jure, ſed ex gratia, & per-
miſſione quadam, & tolerantia Eccleſiæ, ut hìc, *& in cap.
Si quis Epiſcoporum*, ibi, hæc gratia reſervetur, *16. quæſt. 5.* &
hìc notant Hoſt. *num. 5. in verb. Suſtinuit*, Jo. Andr. *num. 2.*
Butr. *n. 4.* Abb. *in 1. notab.* & reliqui omnes.
5 Nam, ut inquit Gemin. *conſ. 45.* incipien. *Deſcendo per or-
dinem, in princ.* laici de jure antiquo in Eccleſiis etiam per
eos ædificatis, vel dotatis nullum jus habebant, ſed ſtatim
Eccleſiæ ipſæ cum dotibus ſuis ad ordinationem pertine-
bant Epiſcoporum, *cap. Decretum, cap. Regenda, & cap. No-
verint 10. quæſt. 1.* & notatur *in cap. Piæ mentis, 16. quæſt. 7.*
6 Verum tempore ſuccedente conſtituit Eccleſia, ut ipſi pa-
troni haberent in Eccleſiis certa jura, videlicet jus defenſio-
nis, ut *in cap. Filiis 16. qu. 7.* de quo per Cardin. *conſ. 123. n. 5.*
item honorem proceſſionis, ut *in d. cap. Piæ mentis eadem
cauſa, & quæſtione, & in cap. Nobis, infra eodem*. Item
jus alimentationis ut *d. cap. Nobis*. Item jus præſentandi,
ut *cap. Decernimus 16. quæſt. 7.* Et hæc laicis conceſſit Eccle-
ſia ut ad fundandas, & dotandas Eccleſias inducerentur, ut
notat Hugo *in d. cap. Piæ mentis*, Goffred. *in cap. Sacroſan-
cta, de elect.* & gloſ. *ult.* in Clem. *fin. poſt med. verſ. Et fuit*
7 *fortè motivum, de reſcript.* Quamobrem quidquid juris ha-
bent patroni in Eccleſia, totum ex gratia procedit, & de
ſpeciali gratia toleratur. Hoc ipſum firmat idem Gemin.
conſ. 50. Quæritur an Epiſcopus in princ. Petr. de Anchar.
conſ. 113. Iura quæ loquuntur in princ. Bellam. *conſ. 10. Fa-
ctum eſt tale Ioan. num. 10. in fine verſ. Nec obſtat quod fun-
dator*, & Abb. *conſ. 59. Attingam, col. 2. num. 3. verſ. Item præ-*
8 *ſuppoſito, lib. 2.* Ratio eſt quia cùm jus patronatus ſit ſpiri-
tuale, vel ſpirituali annexum, *cap. Quanto de iudic.* de juris
rigore, & circumſcripta diſpenſatione, & privilegio Eccle-
ſiæ, laicus eiuſmodi juris capax non eſt, *cap. Decernimus, eod.
titul.* & eſt ſimile *in cap. Prohibemus, ſupra de Decim. & in
c. Cum Apoſtolica de his quæ fiunt à Prælat.* Quam rationem
adducunt hìc Hoſtien. Joan. Andr. & alii ſupra citati, *num. 4.*
& Abb. *d. conſ. 59. eodem num. & verſ. Et in ſua quæſt. 5.* in-
cipien. *Augerio col. 5. num. 3. & ſeq. verſ. Ego autem*. Cùm 9
igitur jus patronatus quod laici in Eccleſiis habent, gratio-
ſum ſit, eoſque Eccleſia in tali poteſtate ex gratia ſuſtineat,
ut hìc dicitur: hinc inferunt Hoſtien. Joan. Andr. & Abb. ut
Papa ſi velit, poſſit liberè conferre beneficia juris patrona-
tus laicorum, etiam invitis patronis, ut notatur *in cap. Cum
dilectus, in gloſ. in verb. Præſentare infra eod. & in cap. Di-
lectus de offic. leg.* in gloſ. *in verb. Conceſſione*, quæ dicit hanc
poteſtatem ſoli principi competere, non autem legato, &
in Clem. 2. *in gloſ. in verb. Apoſtolicis, de præbend.* & per Ar-
chid. *in cap. Filiis, 16. quæſt. 7. & in cap. Hortamur, 81. diſtinct.*
Non tamen expedit ut Papa liberè diſponat de Eccleſiis ju- 10
ris patronatus, ne laici à fundationibus retrahantur, ſecun-
dùm Hoſtien. hìc *n. 5.* & Joan. Andr. *n. 2.* unde fit, ut quam- 11
vis poſſit, non tamen cenſeatur velle patronatui laicorum
derogare, niſi hoc exprimat, ſecundùm gloſ. prææalleg. in d.
Clem. 2. Gemin. *conſ. 38. Pro clariori, num. 13. verſ. Ex iis ergo
patet.* & Felin. *in tract. Quando litter. Apoſtol. præiudic. pa-
tron. in princ.* Quinimò Hoſtien. *in d. cap. Dilectus ſub nu. 5.
de offic. legati*, teſtatur ſe vidiſſe litteras per Papam ſcriptas
Prælatis Angliæ continentes hanc ſuam proteſtationem
quod quando ſcribit pro aliquo beneficiando, non eſt inten-
tionis ſuæ ut conferatur ei Eccleſia aliqua, in qua laicus ob-
tineat jus patronatus. Unde, ut inquit Lap. *alleg. 96.* inci-
pien. *Beneficia vacantia num. 3.* [Nec obſtat, non diſputatur
hìc de potentia Papæ, quia planum eſt quod poteſt, ſi vult,
ſed diſputatur de ejus intentione an velle præſumatur hoc
non expreſſo, & dicitur non præſumi propter rationes præ-
dictas; & nimiam cupiditatem in collatione oſtenderent
Prælati Eccleſiaſtici, ſi ſuo jure laicos privarent, potiſſimè
cùm reſervato jure laicorum plus habeant in confirmatio-
ne, & inſtitutione, quàm laici in præſentatione] Hæc La-
pus. Et adde Feder. de Sen. *conſ. 234. Super primo puncto, n. 3.* 12
verſ. Non obſtat 16. qu. 5. ubi ait habendo reſpectum ad jura
antiquiſſima, nempè *ad c. Decretum, & c. Noverint, 10. qu. 1.*
conceſſionem juris patronatus fuiſſe gratioſam, ſed hodie
cùm per jura nova fuerit redacta in corpore juris, amodò
non dici gratiam, ſed juſtitiam, ſeu jus commune.
Quartò nota ibi, *& plurimorum approbatur aſſenſu*, præ- 13
ſentationem factam à majori parte patronorum etiam re-
ſpectu minoris validam eſſe, licèt non ſit facta à majori par-
te omnium, ut quia decem erant patroni, & quinque præ-
ſentarunt Cajum, tres Titium, & duo Sempronium, præfer-
tur enim Cajus præſentatus à quinque, & ità intrepidè eſſe
tenendum per hanc decretalem, dicunt Jo. Andr. *n. 3.* & Car-
dinal. *in 6. qu. num. 9.* poſt Vincent. & Bernard. Compoſtellan.
qui hoc notant *in cap. Eccleſia il primo, ſupra de elect.* Rota
deciſ. 568. nu. 2. apud Farinac. *part. 1. recent.* Nec obſtat text.
in d. cap. Eccleſia. Quia loquitur in electione, quæ fit ab
aliquibus ut à Collegio, & propterea non ſufficit ut quis
eligatur à pluribus partium comparatione minorum, ſed
requiritur major pars Collegii. Facit quod notatur *in cap.
Cum omnes, ſupra de conſtitut.* At ſecus eſt in præſentatione, 14
ut hìc. Unde infert Jo. Andr. *eod. num. 3.* ut ſi duo ſint pa-
troni, unus poſſit alterum præſentare, licèt ex duobus eli-
gentibus unus non poſſit alium eligere.
Quintò nota, ibi, *qui maioribus iuvatur meritis*, ad hoc 15
ut præſentatus in diſcordia patronorum ſit præferendus, duo
videri neceſſaria, videlicet ut ſit dignior, & habeat plures
voces, & ita videtur mouere hæc littera, & notant Abbas
Antiq. *in princ.* & Butr. *in 4. notab.* Sed nihilominus com-
muniter tenetur ſufficere ut præſentatus à pluribus ſit ido-
neus, licèt alius ſit dignior, atque ita ſufficit major pars, licèt
illa non ſit ſanior, & fit comparatio numeri ad numerum,
non autem zeli ad zelum, aut meriti ad meritum, ut hìc fir-
mat gloſſa *in verb. Maioribus*, Hoſtienſ. *num. 5. in verb. eli-
gitur*, Roch. de Curte, *in tractat. de iure patron. in verb. Ho-
norificum, qu. 15. & 58.* Lambertin. *in eodem tract. lib. 2. quæſt. 4.
art. 2. & 3.* Et hanc partem hodie non obſcurè approbavit
Concilium Tridentinum in *cap. 18. ſeſſ. 24.* Nam etſi in pa-
rochialibus liberæ collationis, & juris patronatus Eccleſia-
ſtici juſſerit digniorem eſſe eligendum: tamen in Eccleſiis
juriſpatronatus laicorum voluit ſatis eſſe ut præſentatus ab
examinatoribus Synodalibus examinetur, & idoneus reper-
tus admittatur, ut ibi in verſ. *Quod ſi ius patronatus*.
Ultimò nota ex fine litteræ jus ordinandi Eccleſiam ad 16
Epiſcopum devolvi, cùm quæſtio ſuper patronatu infra qua-
drimeſtre non fuit terminata, ſi jus patronatus ſit laicorum,
ut *hic, & in c. Cum propter infr. eod.* vel infra ſemeſtre ſi ſit
Eccle-

17 Eccleſiaſticum, ut *in c. Eam te, infra eod.* Quod procedit ſive
quæſtio ſit ſuper quaſi poſſeſſione præſentandi, ut infra *in c.
Conſultationibus*. Sive ſuper proprietate, nec aliquis ſit in
poſſeſſione, ſecundum Innoc. *in verb. de iure patr.*
Ex his collige unum, quòd prima facie videtur mirabile
ſecundum Abb. *in c. Cùm propter, in* 1. *notab. infra eodem*,
ut ſcilicet non valenti præſentare propter impedimentum
litis, currat tempus ad præſentandum contra juris regulas:
nam tempora hujuſmodi non currunt niſi negligentibus, ut
legitur, & notatur *in cap. Ne pro defectu, ſupra de elect. &
in c. 2. de conceſſ. præbend.* negligens autem dici non poteſt is,
qui agit, *l. Contra maiores, C. de inoffic. teſtam.* Jo. Andr. *hic*
18 *n. 7. verſ. Sed obſtat*. Unde hanc Conſtitutionem declara
primò, ut procedat ſi quæſtio ſuper patronatu vertatur in-
ter compatronos, & propter illorum diſcordiam non fuerit
deciſa infra tempus à jure præfixum, in quibus terminis lo-
quitur hæc decretalis. Secus ſi contentio ſit inter Epiſco-
pum, & patronum, puta quia Epiſcopus prætendat Eccle-
ſiam eſſe liberæ collationis, & patronus aſſerat eſſe de jure
patronatus, tunc enim tempus ad præſentandum non currit
patrono, ut præfertur impedito, nec Epiſcopus ordinabit
Eccleſiam, ſed ponet ibi Oeconomum quouſque quæſtio
fuerit terminata, ut legitur, & notatur *in cap. Cùm vos, ſupr.
de offic. ordin.* ſecundum Hoſt. *hic num. 7. verſ. Et hoc eſt ve-
rum*, & Abb. *n. 7.*
19 Declara ſecundò, ut procedat ſi contentio hujuſmodi ſit
inter compatronos, prout loquitur hæc littera: Secus ſi in-
ter præſentatos, ut reſolvit Rota *deciſ. 586. num. 7.* apud Fa-
rinac. *in Collect.* 1. *noviſſimar.* & idem dicendum ſi lis verta-
tur inter patronos, & præſentatos; quia non habet locum
devolutio, de qua hìc ſecundum Jo. Andr. *in d. cap. Cùm vos,
n. 2. verſ. Vnde iura, de offic. ordinar.* Butr. *ibid. n. 7. verſ. Iura
ergo*, & Imol. *n. 7. verſ. Nec obſtat*, Lap. *alleg. 78. num. 15.* Rota
apud Farinac. *deciſ. 81. in fin. part.* 1. *recentior.*
20 Declara tertiò, ut procedat ſi contentio ſit ſuper patro-
natu, ſecus ſi ſuper idoneitate perſonæ; quia non intrat hæc
devolutio, ut poſt Jo. Andr. tenet Abb. *hic num. 7.* Et idem
dicendum ſi patroni non poſſent inter ſe concordare de per-
ſona præſentanda, quia tunc haberet locum diſpoſitio, *cap.
Nulla ſupra de conceſſ. præbend.* ut ſcilicet ſex menſibus expe-
ctari debeat, ſecundum Innocent. *hic n.* 1. *in verb. Ordinet*.
21 Declara ultimò, ut locum habeat tantummodo in quæ-
ſtione juris præſentandi, non autem juris eligendi: nam ſi
inter electores contendatur de poteſtate eligendi, & quæſtio
non terminetur infra tempus præfixum ad eligendum, po-
teſtas liberè ordinandi Eccleſiam ad Superiorem non devol-
vitur, quia non eſt quod imputetur electoribus, cùm per
eos non ſtet quominus eligant, ſed propter litem ſibi mo-
tam. Unde cùm contrarium non ſit ſtatutum niſi ſuper
præſentatione, ut hìc, non debemus hoc jus extendere ad
contentionem ſuper electionè, ita probat textus *in cap. 2. de
in integrum reſtitut.* ubi diu ſuper jure eligendi certatum
fuit; & tamen eligendi poteſtas non fuit ad Superiorem
devoluta, ut concludunt hìc Hoſtienſ. & Joan. Andr. ambo
22 *num. 7. verſ. Sed nec in hoc caſu*, & Abb. *num. 6.* Præſertim
verò quia inter jus præſentandi, & jus eligendi conſiderari
poteſt multiplex ratio diverſitatis: nam præſentatio inniti-
tur gratiæ, ut dixi ſupra *in 3. notab.* electio verò juri com-
muni, ut *cap.* 1. *ſupra de elect.* Præterea jus pingujus habent
electores quàm præſentatores, ut colligitur ex gloſſ. 1. *in cap.
Quanto 63. diſt. iuncto cap. Quod autem infr. eod.* Ac demum
de modico patronorum præjudicio agitur ſi lite pendente
alius ab Epiſcopo inſtituatur; ſed electoribus ex devolutio-
ne fieret magnum præjudicium, quia fortè haberent quem
non vellent, aut non expediret habere. Unde meritò aliud
ſtatuitur cùm controvertitur de jure præſentandi, & aliud
cùm de jure eligendi, ut benè per Abbatem *d. n. 6.*
23 QUÆRO, An ex ſola fundatione acquiratur jus patro-
natus; an verò etiam requiratur conſtructio & dotatio.
24 Ad evidentiam præmitto fundare Eccleſiam ſtrictè ſum-
pto vocabulo nihil aliud eſſe, quàm fundum dare, ubi Ec-
cleſia eſt conſtruenda, textus eſt *in cap. Abbatem il ſecondo*,
ibi, *Et poſſeſſionis dominus* 18. *quæſt. 2. & in cap. Nobis*,
ubi Joan. Andr. & alii notant, *infra eodem*. Sed in latiori
ſignificatione, & communi uſu loquendi dicuntur funda-
re etiam qui conſtruunt, ut probatur *in d. cap. Nobis, &
in cap. Nos quidem*, juncta expoſitione, Jo. Andr. ibi,
de teſtam. & declarant Roch. de Curte *in tractat. de iure
patr. in verb. Eccleſiam fundavit in 1. quæſt.* & Paul. de
Cittadin. *in eod. tract. in 3. quæſt. principali art. 11.* Unde
Concilium Trident. *in cap. 9. ſeſſ. 25.* dum ſtatuit titulum
juris patronatus eſſe ex fundatione, vel dotatione; ſub no-
mine fundationis comprehendit etiam conſtructionem,
ſeu ædificationem Eccleſiæ; ſicut etiam comprehendit
gloſſ. *in cap. Generali, in verb. Fundatione, de elect. lib. 56.*
& notat Abb. *in cap. Ad audientiam il primo, in 3. notab. ſu-
pra de Eccleſ. ædifican.* & eodem modo ſub nomine conſtru- 25
ctionis includitur fundatio, ut *in cap. Filiis, 16. qu. 7.*
Quibus præmiſſis ad propoſitam quæſtionem reſponde- 26
tur duabus concluſionibus.
Prima concluſio eſt. Jus patronatus non acquiritur, niſi
hæc tria copulativè concurrant, videlicet fundi collatio,
Eccleſiæ conſtructio, & dotatio authoritate Diœceſani.
Hæc concluſio eſt Abbatis *in conſ. 106. Prius iuxta ordinem
num. 2. verſ. Sed his non obſtantibus, & verſ. Præterea lib. 2.*
ubi firmat ex cauſa fundationis, conſtructionis & dota-
tionis poſſe effici tres patronos unius Eccleſiæ ſi in his tri-
bus ſimul concurrant; aliàs ſecus; Inducit ad hoc gloſſ.
ſingular. in cap. Quicumque in verb. Aliquid 16. quæſt. 7. quæ 27
dicit ex modica dote quem non effici patronum: ergo mul-
tò minus ſi nullam dotem contulerit: & ſic ſecundum
Abb. vult illa gloſſ. ut ex ſola fundatione, & conſtructio-
ne ſine aſſignatione dotis competentis non acquiratur jus
patronatus.
Verùm Lambertin. *in tract. huius titul. lib. 1. part. 1. in 3.
quæſt. principali, num. 2. verſ. Eſt benè verum*; latè refellit
doctrinam Abbatis. Primò quia illa gloſ. non loquitur de
eo, qui Eccleſiam conſtruxit, ſed de eo qui contulit modi-
cam dotem Eccleſiæ jam conſtructæ, qui abſque dubio non
efficitur patronus ratione dotis inſufficientis. Deinde quia
jura inferius vitanda in ſecunda concluſione dum diſpo-
nunt de acquiſitione juris patronatus, loquuntur alterna-
tivè, videlicet ex cauſa fundationis, vel conſtructionis, vel
dotationis, & conſequenter non requirunt, ut omnia
ſimul concurrant. Ac demum pro hac parte inducit Innoc.
in rubr. huius tit. ubi videtur ſentire ex ſola fundatione, vel
conſtructione quem effici patronum, quia deduxit Eccle-
ſiam de non eſſe ad eſſe, licèt dotem non contulerit, ut ibi
latius per Lambertinum, qui ex his concludit, jus patro-
natus acquiri ex ſola fundi collatione, vel ædificatione
Eccleſiæ, etiamſi nec ipſe, nec alius dotem aſſignaverit:
Ego exiſtimo propoſitam concluſionem eſſe veram, & Lam-
bertinum hallucinari.
Moveor primò ex auctoritate ipſius Innocentii *in rubrica* 28
huius tit. num. 2. ubi determinat jus patronatus tribus ex cau-
ſis acquiri, ſcilicet Eccleſiæ conſtructione, Eccleſiæ dota-
tione, & territorii ad Eccleſiam fundandam collatione,
& quemlibet iſtorum patronum eſſe, & rectè ſic vocari,
quia ſicut pater filium, ita patronus rem, ideſt Eccleſiam 29
de non eſſe deducit ad eſſe; Et mox ſubdit: Non enim po-
teſt fieri Eccleſia niſi fundus, ubi fiat, aſſignetur, & ibi Ec-
cleſia ædificetur, & ante fundationem dos aſſignetur, ut *c.
Nemo, de conſecr. diſt.* 1. Sentit ergo Innoc. non poſſe
quem effici patronum, niſi Eccleſiam de non eſſe deducat
ad eſſe, & Eccleſiam fieri, ſeu quod idem eſt ad eſſe deduci
non poſſe, niſi ſimul fundus conferatur, Eccleſia ædifice-
tur, & ante fundationem dos aſſignetur, & Innoc. ſequun-
tur *in cap. 1. ſupra eod.* Hoſtienſ. *num. 4.* & Jo. Andr. *n. 8.*
Moveor ſecundò, quia ex eo quòd quis aſſignet fundum
pro Eccleſia ædificanda, ſi nec ipſe, nec alius illam ædificet,
Eccleſia non poteſt dici in eſſe producta, ut patet ad ſenſum,
& probatur *in d. c. Nemo, de conſecr. diſt.* 1. Ergo fieri non po-
teſt ut ex ſola fundi collatione quis efficiatur patronus, &
acquirat jus patronandi in Eccleſia, quæ non eſt in rerum
natura, quia impoſſibile eſt prædicari de non ente, ut inquit
Angel. *conſ. 390. Chariſſime frater n.* 1. Quinimò, ut inquit
Feder. de Sen. *conſ. 129. Caſus talis eſt, n. 2.* [Si in opere 30
Eccleſiæ, ſeu Capellæ non ſit tantum proceſſum, ut poſſint
ibi divina officia celebrari; non poteſt adhuc Eccleſia, vel
baſilica appellari, quia non ſunt ibi ſubſtantialia; & ſic cùm
non poſſit ibi adhiberi conſecratio Eccleſiæ non poteſt dici
Eccleſia, quæ non eſt in rerum natura] Hæc Feder.
Movcor tertiò, quia jus patronatus eſt jus honorificum, 31
oneroſum, & utile alicui in Eccleſia competens pro eo quod
de Diœceſani conſenſu illam fundavit, dotavit, vel conſtru-
xit ipſe, vel is, à quo juſtam cauſam habet: ut diffinit Jo.
Andr. rejectis antiquorum diffinitionibus *ſupr. in rubr. huius
tit. n. 3. verſ. Si ius igitur ſine calumnia*. Cujus diffinitionem
poſtea

poſteà probarunt omnes, & latiſſimè explicarunt Roch. de
Curte, Cæſar. Lambert. & alii, qui de hoc titulo tractatus
ediderunt. Verba autem hujus diffinitionis nullatenus ve-
rificari poſſunt niſi eccleſia ſimul ſit fundata, conſtructa, &
dotata. Patet, quia verbum illud, *honorificum*, importat
ut patronus honorificentius in eccleſia recipiatur, & ſtu-
dioſè ei à miniſtris eccleſiæ deſerviatur, & in proceſſione
præ aliis honoretur, *c. Piæ, & c. Frigentius*, 16. *q.* 7. ſecun-
dùm Innocentium *in hac rubr. n.* 3. Quomodo autem pote-
rit honorificentius recipi in eccleſia nondum ædificata? aut
qui miniſtri ſine ſtipendio in paupere eſſe poterunt, qui pa-
trono deſerviant? Similiter verbum, *onerosum*, deſignat ut
patronus teneatur eccleſiam ab impugnatione defendere, &
de rebus eccleſiæ ſolicitudinem gerere ne fraudentur, *cap.
Conſtitutum*, 16. *q.* 1. *& c. Filiis*, *qu.* 7. Quod pariter ſuppo-
nit eccleſiam jam conſtructam, & dotatam fuiſſe. Item il-
lud verbum, *utile*, importat ut ſi patronus perveniat ad ege-
ſtatem, alatur de bonis eccleſiæ, *c. Quicumque*, 16. *qu.* 7. &
notat Innoc. *loc. cit.* At quomodo ali poſſit ex bonis eccle-
ſiæ, quæ dotem non haberet; cùm præſertim alimenta
non ſint patrono præſtanda niſi ex proventibus, quæ ec-
cleſiæ ſuperſunt, *§. ult. ad finem*, 25. *q.* 2. & not. gloſſ. in d.
cap. Quicumque, *in verb. Ad inopiam*. Cùm igitur verba
diffinitionis juriſpatronatus nullo modo conveniant ei, qui
dedit fundum, nullo alio eccleſiam conſtruente, & do-
tante; nec ei, qui conſtruxit, ſi nec ipſe, nec alius do-
tem aſſignavit: conſequens eſt ut nec competat diffinitum,
ut *l.* 1. *§. Dolum*, *ff. de dolo*, *c. Cum cauſam*, *infr. de raptor.*
& notant gloſſ. Hoſtien. Jo. Andr. Cardin. & alii *in rubr. ſu-
pra de ſumma Trinit. & fide Cathol.*

32 Moveor quartò, quia juſpatronatus jam acquiſitum
amittitur ſi eccleſia funditus deſtruatur, *c. De fabrica*, *de
conſecrat. diſt.* 1. & latiùs patebit infra *in* 2. *qu.* Item perdi-
tur dote penitus perempta, ut poſt alios fusè probat Lam-
bertin. *in tract. hujus tit. lib.* 1. *part.* 1. *in* 6. *quæſt. principali*,
art. 3. *num.* 13. *& lib.* 3. *in* 7. *quæſt. principali art.* 1. *num.* 1. er-
33 go multò fortiùs non acquiritur ſi eccleſia nondum ſit con-
ſtructa, & dotata; quia faciliùs datur retentio, quàm
nova acquiſitio, *l. Per retentionem*, *C. de uſufr. & l.* 2. &
ibi Bald. *in* 3. *notab. C. de fideicomm.* & turpius ejicitur
quàm non admittitur hoſpes, ut dicit textus in *c. Quem-
admodum*, *ſupra de iureiur.*

34 Moveor quintò, quia jura prohibent eccleſiam ædifica-
ri niſi prius aſſignentur quæ neceſſaria ſunt pro luminari-
bus, pro cuſtodia, & pro ſtipendiis miniſtrorum, *c. Ne-
mo*, *de conſecr. diſt.* 1. & in authent. *Ut null. ædific. orator.
dom. in rubro & nigro*, & notat gloſſ. 1. *in cap. Quicumque*,
16. *qu.* 7. fusè Lambertin. *in hoc tract. lib.* 1. *part.* 1. *in* 5. *quæ-
ſtione principali art.* 10. Quinimò ante ipſam fundationem
dos aſſignari debet ſecundum Innocentium *ſupra in rubr.
num.* 2. & Cardin. *num.* 4. *in* 5. *quæſt.* Ergo abſurdum eſt,
ut de facto conſtruens eccleſiam ſine dote ex facto per jus
damnato conſequatur præmium, & gratiam juriſpatro-
natus, unde potius deberet pœnam mereri, *cap. Legi*,
16. *quæſt.* 1. *l. Sive hereditaria*, *ff. de negot. geſt.* gloſſa
in capit. Quod ob gratiam, *ad finem*, *de regula iuris
in* 6.

35 Moveor ultimò, quia etſi eccleſia conſtrui non debeat
ante dotis aſſignationem, ut in d. *cap. Nemo*, *de conſecr.
diſt.* 1. tamen ſi de facto conſtruatur, conſecrari non debet
niſi prius fundator illam dotet, ut ſunt jura clara in *cap.
Pia mentis*, *& in cap. Frigentius*, 16. *quæſt.* 7. *& in cap. Pla-
cuit*, 1. *quæſt.* 2. & tradit Lambertin. *in præcitata quæſt.* 5.
36 *art.* 18. Quod ſi contra juris diſpoſitionem eccleſia eſſet
fundata, & conſecrata ſine competenti dote; conſecra-
tor teneretur eam dotare, ut tenet gloſſa *unica* communi-
ter approbata in *cap. Cum ſicut ſupra*, *de conſecrat. eccleſ.
vel altar.* exemplo Epiſcopi, qui ordinans aliquem ſine
titulo tenetur illi de ſuo providere, *cap.* 2. *cap. Epiſcopus*, *&*
37 *cap. Cum ſecundum*, *ſupra de præben.* & in defectum Epiſco-
pi conſecrantis, ut dicit illa gloſſa, fundator dotabit eam,
& poterit ad hoc compelli, argum. d. *cap. Piæ mentis*, 16.
qu. 7. *& l. Qui liberos*, *ff. de ritu nupt.* quod latiùs proſequi-
tur Lambertin. *d. art.* 18. *in princ. verſ. Si autem eccleſia.*
38 In eo autem caſu, in quo fundator compellitur ad dotan-
dum, de rigore juris ex dotatione non efficitur patronus,
ut videtur tenere Jo. Andr. *in rubr. hujus tit.* ſecundùm
Card. *ibi in* 6. *qu. num.* 5. *verſ. Et ex hoc videtur*, ſicut non
detrahit Trebellianicam, qui compulſus adiit ut reſtituat,
ut *l. Nam quod*, *§. Qui compulſus*, *ff. ad Trebellian.* & ge- 39
neraliter non debet quis commodum conſequi ex eo, quod
facit invitus, *cap. Quam præpoſterum*, *cum concordant.* de
quibus ibi in gloſſa *ult.* 13. *quæſt.* 2. gloſſa *penult. in cap. Ad
fidem*, 23. *quæſt.* 5. licet Cardin. ſubdat æquius eſſe ut effi-
ciatur patronus, de quo plenius per Lambertin. *lib.* 1.
part. 1. *in* 3. *quæſt. principali num.* 4. *verſ. Unum tamen reperi.*
Ergo Doctores ſupponunt pro indubitato eum, qui de
facto fundavit, & conſtruxit eccleſiam ſine aſſignatione
dotis, non acquiſiviſſe juſpatronatus: aliàs enim ine-
ptum fuiſſet inquirere an dotans ex neceſſitate efficeretur
patronus, ſi jam patronus eſſet ex fundatione, & con-
ſtructione præcedenti: & quidquid ſit de illo, qui com- 40
pulſus contulit dotem eccleſiæ jam fundatæ; certè negari
non poteſt quin efficiatur patronus ſi illam conferat ſpontè,
prout concludit Innocentius & Cardin. *ſupra in rubr.* &
idem Cardinal. *hic num.* 6. & Abbas *num.* 9. & Lambertin.
lib. 1. *part.* 1. *in* 3. *quæſt. principali art.* 1. Ergo neceſſe eſt fa-
teri ex ſola fundatione, & conſtructione eum non acquiſi-
viſſe juſpatronatus: nam ſi acquiſiviſſet, quidquid dicat
Lambert. *d. qu.* 3. *num.* 4. *verſ. Sed ad hoc poteſt reſponderi:* 41
utique ex dotatione non potuiſſet illud de novo acquirere
cùm juſpatronatus ſit individuum, & ſemel quæſitum ex
una cauſa, non poſſit ex alia acquiri, argum. *l. Viæ*, *ff. de
ſervit. l. Si ſepulchrum*, *C. de relig. & ſumptibus funer. l.* 1.
ff. ad l. Falcid. l. Uſus, *ff. de uſu & habitat.* Incorporalia
enim dividi non poſſunt, *cap. Nihil*, 7. *quæſt.* 1. & notat
Hoſtienſ. *in cap.* 1. *num.* 1. *ſupra eodem*, & Archid. in *cap.* 1.
poſt princ. eodem tit. lib. 6. & Bald. in *cap. Quanto*, *de in-
dic.* & quod meum eſt ex una cauſa, ex alia meum fieri 42
non poteſt, niſi deſinat eſſe meum, ut *cap. Inter dilectos*,
§. Cæterum, *de fide inſtrum. l.* 3. *§. Ex pluribus*, *ff. de acqui-
rend. poſſeſſ. & l. Cum res*, *Cod. de contrahen. empt.* Abb.
conſ. 3. Nitar. *col.* 2. *in princ. verſ. Item quod meum eſt*, *lib.* 2.
Soccin. *reg.* 25. *Dominus ſemel amplius effici non poteſt.* Fa-
cit text. in *cap. Ut quis duas*, *de elect. lib.* 6. & quod notat
Lap. *alleg.* 8. *per totam.* Præſertim *num.* 4. ubi dicit ex ſe- 43
cunda præſentatione non poſſe alicui jus competere ſi com-
petit ex prima, quia Quod meum eſt ex una cauſa, &c. 44
& matrimonium carnale ſicut ſpirituale conſtare non poſ-
ſe ex conſenſibus iteratis, quia cùm ſit individuum, aut
ex primo conſenſu tenuit, & ſic nihil addit ſecundus; Aut
non tenuit, & poteſt conſiſtere ex ſecundo, allegat gloſſ. in
cap. fin. de translat. Epiſcop. & Joan. Andr. hoc dicentem
*in addit. ad Speculat. in titul. de reſcript. §. Ratione autem
cauſæ*, *verſ. Item obtentum eſt.*

Non obſtant jura, quæ dicunt juſpatronatus poſſe 45
acquiri ex pluribus cauſis alternativè; quoniam loquun-
tur in caſu ſecundæ concluſionis, de qua *infra numer.* 49.
id eſt cùm unus dat fundum, alius conſtruit, & alius aſſi-
gnat dotem: nam unuſquiſque alternativè ex una cauſa
efficitur patronus. Sed hinc non ſequitur quin reſpectu
eccleſiæ debeant ſimul concurrere fundatio, conſtructio,
& dotatio.

Item non obſtat, quòd ex ſola fundatione, & conſtru- 46
ctione eccleſia de non eſſe deducatur ad eſſe, ac proinde
fundans, & conſtruens efficiatur patronus, ut ex Innoc.
prolixè deducit Lambertin. Nam reſpondetur eccleſiam de-
duci quidem ad eſſe etiam dote nondum aſſignata, ſed in-
completè, & contra juris prohibitionem: unde ex tali
fundatione, & conſtructione patronatus, & jus præſen-
tandi rectorem non acquiritur, quia ſine ſubſtantia rerum 47
non poteſt eccleſiæ deſerviri, ut *cap. Si quis obiecerit*, 1. *q.* 3.
& fuit dictum Innocentii *ſupra in rubr. n.* 2. *verſ. Poſſet ta-
men dici*, & Hoſtien. in *c.* 1. *n.* 4. *verſ. Poteſt tamen dici con-
trarium*, *ſupra eod.* Et patet ex dictis Feder. de Sen. *ſupraci-
tat in.* 30.

Et ex his conſiderationibus, ad quas Lambertinus non
advertit, arbitror concludendum ex ſola fundatione
non acquiri juſpatronatus, ſi nemo alius eccleſiam con-
ſtruat, & dotet; neque ex ſola conſtructione, ſi nemo
alius dotem aſſignet; neque ex collatione dotis, ſi nullus
eccleſiam fundet & conſtruat, ſed hæc tria debere copula- 48
tivè concurrere ab initio; quod intelligo verè, ſeu per
juris fictionem: nam ſi à principio, licèt malè, ſine dote
fuiſſet fundata, & ædificata, & conſecrata eccleſia, qui
poſtea illam dotaret de Diœceſani conſenſu patronus eſſet,
quia favore eccleſiæ fingeretur actus iſte præceſſiſſe, ut
formaliter inquit Joan. Andr. in d. *cap.* 1. *n.* 8. *verſ. Poteſt*

tamen dici, & ſic conſtitutio dotis retrotrahitur, & eccle-
ſia videtur dotata ante conſecrationem, ſicut in matrimo-
nio, *cap. Tanta*, *Qui fil. ſint legit.* & per Abbat. *hic num.9.*
in fine. Quidquid contra ſcripſerit idem Abbas *in præalleg.*
conſ.106. n.2. lib.2.

49 Secunda concluſio eſt, ad acquirendum juſpatronatus
non requiritur ut una, & eadem perſona fundet, con-
ſtruat, & dotet eccleſiam; ſed ſatis eſt ut unus det fundum,
alius ædificet, & alius aſſignet dotem de conſenſu Diœce-
ſani, & omnes in ſolidum efficiuntur patroni. Probatur
hæc concluſio ex *cap. Piæ mentis*, *cap. Frigentius*, *cap. Quæ-
cunque*, *& cap. Filiis*, *16. qu.7. ex cap. Abbatem, il ſecondo*,
18. qu.2. & cap. Nobis, *infra eod.* & ex Concilio Trident.
cap.9. ſeſſ.25. quibus in locis prædicti modi acquirendi juſ-
patronatus ponuntur tamquam diverſi, & cum dictione al-
ternativa in medio, & conſequenter non requiritur om-
nium concurſus, ſed ex quolibet ipſorum juſpatronatus ac-
quiritur, *cap. Inter cæteras*, *ſupra de reſcr. & reg. In alter-
nativis*, *de reg. iur. in 6.* & ita intelligi debet gl.1. *in d. cap.
Piæ mentis*, dum firmat juſpatronatus acquiri ex tribus
cauſis, & recitat verſum.

Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.

Idem apertius tenet Innoc. *ſupra in rubr.* dum primò ponit
hos tres modos acquirendi patronatum, & poſteà ſubdit,
quilibet autem ipſorum patronus eſt. Idipſum clarè voluit
Archid. *in cap.1. poſt princ. de iurepatr. lib.6.* ubi ait poſſe
effici plures patronos ex diverſis cauſis, putà quia unus eſt
patronus ex fundi datione, alter ex dotatione, alter ex
conſtructione, & ſequitur Cardin. *ſupra in rubr. in 4. qu.
& conſ.122. Quidam habens quoddam feudum*, *col.2. verſ.
Ad quod reſpondeo*, Abbas *conſ.39. Quidam Dominus Iaco-
bus poſt princ. lib.2.* & alii apud Lambertinum aſſerentem
hanc eſſe communem omnium Doctorum ſententiam
in tract. huius tit. lib.1. part.1. in 3. q. principali art.1. n.1.

50 Secundò QUÆRO, an ex reædificatione, ſeu refe-
ctione eccleſiæ acquiratur juſpatronatus.

Negat Laurentius, & poſt eum Innoc. *hic in princ. arg. l.
Prætor*, *§. Vicinales*, *ff. ne quid in loco publ. melius dixiſſent*,
§. Viarum, *verſ. Vicinales*, ubi vicinalis via dicitur priva-
ta, ſi ab initio facta ſit à privatis publica ſi ſolum
reficiatur expenſis privatorum, atque ita quod publi-
cum eſt, ex ſimplici refectione non deſinit eſſe publicum.
51 Inducunt etiam rationem, quia quod humani juris eſſe
deſiit, ſervitutem non recipit, *l. Caveri*, *ff. Commun. præ-
dior. & arg. cap. Ad hæc*, *in fine ſupra de relig. domibus cum
ſuis concord.*
52 Verùm gloſſa Bernardi *hic in verb. Fundatores*, diſtin-
guit ſic. Aut eccleſia non eſt funditus deſtructa, & ex re-
fectione, ſeu reparatione juſpatronatus non acquiritur.
Et in hoc caſu vera eſt opinio Laurentii de qua ſupra.
53 Aut eccleſia eſt prorſus diruta ita ut egeat nova conſecra-
tione, juxta text. *in cap. De fabrica*, *de conſecr. diſt.1. &
hoc 2. caſu*, aut quis eccleſiam reædificat ſine conſenſu Epi-
ſcopi Diœceſani, & nullum jus acquirit, *arg. l. Vſufru-
ctuarius*, *ff. de uſufruct.* ubi patet uſufructuarium non poſ-
ſe immutare formam rei, etiamſi aliàs non poſſit uti. Et
eſt expreſſum in authent. *ut nulla fabric. orat. dom. §.1. col-
lat.5.* Nam quemadmodum à principio non licet eccleſiam
conſtruere ſine conſenſu Epiſcopi, ut in *cap. Nemo de
conſecr. diſt.1.* ita nec poſteà illam reædificare ut acquira-
tur juſpatronatus, ut benè per Abb. *hic num.8.* Aut eccle-
ſiam prorſus dirutam reædificat de Diœceſani conſenſu; &
acquirit juſpatronatus, quia perinde eſt ac ſi eccleſiam
ab initio conſtruxiſſet, *cap. Conſuluit*, *infra de Iudæis*,
54 ubi habetur favorabilius eſſe reædificare conſtructam,
quàm de novo conſtruere, & eſt caſus in d. authent. *Vt
55 null. fabr. orat. domin. §.1.* Per totalem enim deſtructionem
eccleſia remanſit execrata, d. *cap. De fabr. de conſecr. diſt.1.*
cap. Propoſuiſti, *& cap. In ligneis*, *de conſecrat. eccleſ. vel
altar.* Secundùm Jo. Andr. *ſupra in rubr. n.3. verſ. Sed non
placet hæc reprehenſio*, & prior patronus, qui per primam
ædificationem eccleſiæ acquiſivit juſpatronatus, per tota-
56 lem illius deſtructionem radicitus ipſum jus amiſit, ut te-
net Bernard. *hic in fine primæ gloſſæ*, & Hoſtienſ. poſt eum,
num.3. Jo. Andr. *num.12.* Henrich. Boich *prope finem*, *verſ.
Prior vero patronus*, Cardin. *quæſt.3.* & reliqui omnes.
Æquum tamen eſt ut antequam Epiſcopus extraneo de 57
conſenſu ſuo ædificare volenti conſentiat, antiquum pa-
tronum ſuper hoc requirat, & ipſum cuilibet extraneo
præferat, arg. *cap. Cum Apoſtolica*, *de his quæ fiunt à Præ-
lat. cap. Potuit*, *de locat. & conduct. & cap. Ad hæc in fine
de offic. Archid.* ſecundùm Hoſtienſ. & alios præallegatos,
& concordat quod notat idem Hoſtien. in *cap. Nobis*, *in-
fra eodem*. Supradictam gloſſæ diſtinctionem probarunt *hic*
Tancred. Hoſt. Joan. Andr. & Henr. Boich. *loc. cit.* &
Abb. *num.1. & 11.* Staphil. *de litter. grat. tit. de mod. &
form. impetr. §. Sequitur videre numer.6.* Burſatt. *conſ.310.
à num.3. vol.3.* Lambertin. *de iurepatr. lib.1. part.1. in 6. q.
principali art.3.* Menoch. *conſ.90. ſub num.24. & 25.* Rota
deciſ.306. à num.3. part.3. diverſ. & apud Card. Seraphin.
deciſ.555. n.2.

Procedit autem hæc concluſio etiamſi reædificatio fiat 58
ex iiſdem cæmentis, ſeu materia; adhuc enim reædi-
ficans de Diœceſani conſenſu acquirit juſpatronatus, non
autem ille, qui ab initio illam conſtruxit, & per totalem
deſtructionem deſiit eſſe patronus, ut proximè dictum eſt.
Nam obligatio ſemel extincta in perpetuum non revivi-
ſcit, *l. Qui res*, *§. Aream*, *ff. de ſolut. & c. Quæris de con-
ſecr. diſt.4.* Ad hoc textus optimus in *l. Quid tamen*, *§. pe-
nult. ff. quib. mod. uſusfr. amitt.* ubi ſi navis fuerit per par-
tes refecta durat uſusfructus: ſed ſi ex toto deſtructa fuerit,
& poſteà reſtaurata, licet ex eiſdem tabulis, uſusfructus
extinctus eſt. Sicut ſi domus ex iiſdem cæmentis, ligniſq;
fuerit reſtituta, uſusfructus extinguitur, & pro hac par-
te poſt multa concludit gloſ.1. *hic verſ. Item quid ſi reædifi-
cata eſt*, Hoſtien. *num.2. in eod. verſ.* Butr. *num.17.* Car-
din. *num.7. in 3. quæſt.* Abb. *num.11.* & plerique alii. Neq;
obſtant jura contraria allegata in gloſſa, ex quibus argui-
tur eccleſiam reædificatam cenſeri eamdem eccleſiam, &
loco prioris ſuccedere, Quoniam loquuntur in eo caſu, in
quo ſemper remanet materia, ut reſpondet Joan. Calderin.
& poſt eum Cardin. *ubi ſupra*.

Rurſus procedit eadem concluſio non ſolum in jurepa- 59
tronatus ſurgente propter ædificium, ſed etiam propter do-
tem, vel fundum. Nam quemadmodum ſi eccleſia ſit à
fundamentis deſtructa, ex reædificatione alterius etiam
ex iiſdem cæmentis antiquus patronus non recuperat juſ-
patronatus: eodem modo ſi dos, vel fundus omninò pe-
reat; antiquus patronus ex nova dotatione, vel fundatio-
ne non recuperat juſpatronatus; ſed illud acquirit qui
novam dotem, vel fundum aſſignat, ut benè per Cardin.
num.7. in fine, *verſ. Procedit autem hæc quæſtio*. Fateor ta- 60
men patronatum ſurgentem ex dotatione, vel fundatione
non amitti ex ſola deſtructione Eccleſiæ. Nam ſi dos ſalva
ſit, aut fundus; etiam deſtructa eccleſia, qui dotavit, vel
fundavit, remanebit patronus, & ita poſt eccleſiam reæ-
dificatam erunt tres patroni ex diverſis cauſis, ſecundùm
Abb. *n.11. verſ. Ego intelligo*, qui ad hoc inducit regulam,
§. Affinitatis, *inſtit. de nupt.*

Tertiò, cùm hic dicatur in diſcordia patronorum eſſe 61
præferendum præſentatum à majori parte ſi ſit idoneus;
inveſtigandum eſſet quid juris ſit ſi patroni ſint pares in
præſentando, an ſcilicet inter præſentatos inſtituendus ſit
dignior, an verò ſit locus gratificationi Epiſcopi. Sed hanc
materiam plenè examino in *cap. Cum autem*, *infr. eod. in 1.
& 2. q. à n.20. uſque in finem*.

Quartò, cùm ſimiliter hic dicatur jus ordinandi eccle- 62
ſiam ad Epiſcopum devolvi, ſi quæſtio ſuper patronatu in-
ter compatronos laicos non fuerit deciſa infra quatuor
menſes ad præſentandum præfixos; quærendum eſſet
numquid Epiſcopus parochialem eccleſiam juriſpatrona-
tus laicorum conferens jure devoluto, teneatur ſervare
formam examinis per concurſum præſcriptam à Concilio
in d. *cap.18.* in parochialibus liberæ collationis. Sed de hoc
quoque articulo latè diſſerui in *cap. Cum propter*, *in 1. quæſt.
n.7. infra eod.*

DE

Digitized by Google

DE JUREPATRONATUS.

Alexander III. Herforden̄. Epiſcopo & Abbati de Forde.

CAPUT VII.

EX litteris J. Salabrien̄. Epiſcopi accepimus, quòd defuncta perſona Eccleſiæ de Laton̄. G. miles, qui villam in qua Eccleſia ſita eſt, à Monaſterio de Vinton̄. ad firmam tenebat, ad eamdem vacantem, G. clericum prædicto Epiſcopo præſentavit: poſtmodum Abbatiſſa prædicti Monaſterii alium præſentavit eidem, ad Eccleſiam ſupraſcriptam: quo nolente præſentatum ab ea recipere, apud Cantuarienſem Archiepiſcopum, gravem de Epiſcopo depoſuit quæſtionem: & infrà. Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, quòd præfato militi præſcripta villa fuerit, non excepto jurepatronatus, ad firmam conceſſa: vel antequam de jurepatronatus inter Abbatiſſam & militem controverſia eſſet ſuborta, præfatus G. in præſcripta Eccleſia per Epiſcopum, ad præſentationem militis inſtitutus fuiſſet: ei (dummodò aliàs ſit idoneus) adjudicetis Eccleſiam; ita quòd ſi Abbatiſſa obtineat adverſus militem, illi de temporalibus debeat reſpondere.

SVMMARIVM.

1 *IVſpatronatus conſiſtens in aliqua univerſitate temporalium tranſit cum ipſa univerſitate, & n.3. & 35.*
2 *Etiamſi univerſitas tranſeat tantum quoad utile dominium, & n.11. & 15.*
Niſi iuſpatronatus ſpecificè ſit exceptum, n.2. & num.17. verſ. Limitatio regulæ.
3 *Iuſpatronatus tranſit in quemcumque cum univerſitate, cui adhæret, etiam ſine auctoritate Epiſcopi, & num.45.*
4 *Villa eſt quid univerſale, & n.23. 25. & 38.*
5 *Iuſpatronatus prohibetur transferri per contractum non gratuitum niſi talis contractus celebretur ſuper aliqua univerſitate, & n.45.*
6 *Ius ſepulchri accedit emptioni univerſitatis.*
7 *Decimæ, & alia iura merè ſpiritualia cum univerſitate non tranſeunt.*
8 *Donans Epiſcopus villam cum omnibus, quæ illic habet, non transfert iura ſpiritualia.*
9 *Decimæ in generali donatione includuntur.*
10 *Niſi tale ius donetur eccleſiæ quod habeat in ſe temporalia, & ſpiritualia iura, ut præbenda.*
12 *Ad firmam dare, ideſt ad annuum cenſum concedere, ſeu locare etiam ad longum tempus, & num. ſeq.*
13 *Ius præſentandi non tranſit in conductorem villæ ad modicum tempus.*
14 *Conductor ad modicum tempus nullum dominium habet, nec poſſeſſionem, ſed nudam detentionem.*
15 *Iuſpatronatus ut tranſeat cum univerſitate non ſufficit civilis, vel naturalis poſſeſſio, ſed omnino requiritur, ut univerſitas transferatur quoad dominium directum, vel utile.*
16 *Iuſpatronatus non tranſit in creditorem, qui tenet villam pignori obligatam.*
17 *Præſentatio eſt fructus iuriſpatronatus.*
18 *Iuſpatronatus quando dicatur tranſire cum univerſitate, & num. ſeqq. uſque in fin.*
19 *Quid ſi quis vendat fundum, vel palatium, intra cuius fines eccleſiam habeat; numquid iuſpatronatus tranſeat in emptorem.*
Et quid ſi ſit talis fundus, qui univerſitatem conſtituat, num.21.
Et quid ſi quis vendat omnia iura, quæ habet in aliqua villa, n.22. & n.47.
Et quid ſi vendat omnia bona, quæ habet in tali loco, num.24.
Et quid ſi dicat ſimpliciter, vendo omnia bona mea, n.27. & 50.
Et quid ſi dicat, vendo omnia bona mea, iura, & actiones, n.33. & ſeqq. uſque ad n.53.
Et quid ſi vendat hæreditatem, n.36. & 53.
20 *Ius ſepulchri, ad quod non patet aditus, niſi per fundum, tranſit in emptorem ipſius fundi.*
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.
23 *Iuſpatronatus ut veniat in contractu non gratuito, ſequitur ut res, quæ alienatur, ſit talis, quæ ſine expreſſione univerſitatem, vel iuſpatronatus in ſe contineat, & num.40.*
Vniverſitas verbalis reſolvitur in ſingularitates, ibidem, & n.25. & 39.
Realis ſecus, n.41.
26 *Iuſpatronatus ut tranſeat cum univerſitate requiritur ut univerſitas ſit realis, non verbalis, & n.48.*
28 *Bonorum appellatio univerſitatem continet, ſicut hæreditas, & n.29. & 46. & 56.*
30 *Bonorum appellatione veniunt etiam iura, & actiones.*
31 *Præſertim ſi adſit dictio univerſalis* omnia.
32 *Etiam in materia odioſa, ut confiſcationis bonorum omnium.*
34 *Rotæ deciſio in Lucana iuriſpatr. refertur, expenditur n. 47. & ſeqq. uſque ad n.53.*
36 *Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcumque mediante titulo univerſalis hæredis.*
37 *Item tranſit in emptorem hæreditatis.*
38 *Iuſpatronatus non tranſit mediante venditione, ſeu ceſſione etiam omnium bonorum, iurium, & actionum, niſi ſub dicta ceſſione tale quid univerſale verè comprehendatur, cui iuſpatronatus adhæreat.*
Contrarium, n.44. & ſeqq. uſque ad n.53.
42 *Iuſpatronatus particulariter donari poteſt de conſenſu Ordinarii.*
43 *Iuſpatronatus non poteſt dici de bonis laici.*
45 *Iuſpatronatus tranſit cum univerſitate temporalium ſine conſenſu Epiſcopi, ſive contractus ſit gratuitus ſive non.*
47 *Bonorum omnium, ac iurium appellatio non continet univerſitatem quando eſt reſtricta ad certum locum, alias ſecus, & num. ſeq.*
48 *Vniverſitas quando dicatur verbalis, & quando realis.*
49 *Iuſpatronatus tranſit cum hæreditate vendita, etiamſi in ea nil aliud ſit quam iuſpatronatus.*
50 Mea, *hæc dictio eſt dominii ſignificativa.*
51 *Patronus non eſt dominus iuriſpatronatus niſi abuſivè.*
52 *Iuſpatronatus tranſit cum univerſitate non miniſterio hominis, ſed miniſterio iuris tamquam acceſſorium rei venditæ.*
53 *Hæreditas eſt quid univerſum.*
54 *Iuſpatronatus competens filius, & ſucceſſoribus dicitur translatum per ceſſionem à filio factam de omni iure, quod in hæreditate habebat.*
55 *Iuſpatronatus venit in legato omnium bonorum.*
56 *Legatum omnium bonorum intelligitur univerſale.*
57 *Iuſpatronatus magis competit uſufructuariæ omnium bonorum, quàm hæredum.*
58 *Præſcribens univerſitatem an præſcribat iuſpatronatus ei immixtum.*
59 *Iuſpatronatus an tranſeat ſi exprimatur in venditione univerſitatis, & num. ſeqq. uſque in finem.*

Quid ſi exprimatur declarativè, n.61.
Et quid ſi conjunctivè, ibid. & n.62.
Et quid ſi vendatur villa cum jurepatronatus, num.63. & num. ſeqq.
Et quid ſi vendatur villa, & juſpatronatus, n.64.
Patronus in fine inſtrumenti venditionis univerſitatis fateri poteſt ſe deſiiſſe eſſe patronum.

1 EX *litteris*. Juſpatronatus conſiſtens in aliqua univer-
ſitate temporalium tranſit cum ipſa univerſitate,
etiamſi univerſitas tranſeat tantum quoad utile domi-
nium, niſi juſpatronatus ſpecificè ſit exceptum; Hoc di-
2 cit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol Abb. Joan. de
Anan. & Bero. & eſt caſus notabilis, & quotidie allegatur
ſecundùm Abbat. Dividitur in duas partes. In prima po-
nitur querela Epiſcopi. In ſecunda dantur ei judices, &
Inſtruuntur quomodo debeant diffinire ibi: *Mandamus*,
Joan. Andr.
Nota ex textu regulam cum ampliatione, & limita-
tione.
3 Regula eſt: Juſpatronatus tranſit in quemcumque
cum univerſitate temporalium, cui adhæret etiam ſine
auctoritate Epiſcopi, ut patet in text. ibi, *Si vobis conſti-
tuerit, quod præfato militi præſcripta villa, &c.* nam villa
4 eſt quid univerſale, ut *l. Pupillus*, *§. Territorium*, *ff. de
verb. ſignific.* ſecundùm Innoc. Hoſtien. & omnes *hic*, &
per hanc litteram notat Abb. in *cap. Illud*, *n.4. inf. eod.* Fe-
deric. de Senis *conſ.225. Si opinio*, *num.1.* & Lambertin. *in
tract. de jurepatr. lib.1. part.2. in 2.q. princip. art.2. & 3. & in
5. quæſt. princip. art.11. num.3.* Mantic. *deciſ.140. numer.2.*
5 Rota *deciſ.207. num.16. part.6. recent.* Et ſic quamvis con-
tractus non gratuitus prohibeatur ſuper jurepatronatus, ut
cap. Quia Clerici, *ſupra eodem*. Tamen ſi hujuſmodi con-
tractus non gratuitus celebretur ſuper aliqua univerſita-
te temporalium, juſpatronatus in ea conſiſtens tranſit ex
illo titulo non gratuito, quia contractus videtur initus
ſuper rebus temporalibus, & non ſuper jurepatronatus,
quod tranſit acceſſoriè, & non principaliter, ut hic per
Abbatem in 1. *notab.* Et hanc regulam ponunt *hic* gloſ.
poſt caſum, Innoc. *num.2. verſ. Nam ad hoc*, *& verſ.
Si tamen ſit aliquod ius univerſale*, Hoſtien. *numer. 4.
in verſ. Non excepto*, *& num. 5. verſ. Nam ad hoc*,
Jo. Andr. Card. & omnes *in ſummario text.* Covarr. *var.
reſol. lib.2. cap.18. num.8.* Lambertin. & Mantica *locis ſu-
pra cit.*
6 Et quod dictum eſt de jurepatronatus idem intelligas de
jure ſepulchri, quod à laicis poſſidetur; accedit enim
emptioni univerſitatis, ut *l. In modicis*, *ff. de contrah.
empt. & l. Si mercede*, *§. Si eum fundum*, *ff. de action. empt.*
ſecundùm Innoc. *hic num.1. in verb. Non excepto*; cujus
opinio communis eſt, teſte Covarr. *var. reſol. lib.1. cap.13.
num.3.* Lambert. *in tract. huius titul. part.2. lib.1. in 5. qu.*
7 *princ. art.5.* Secus autem eſt in decimis, & aliis juribus
merè ſpiritualibus, quia non tranſeunt cum univerſitate:
& eſt ratio diverſitatis, quia cùm juſpatronatus non ſit
merè ſpirituale, non eſt mirum ſi annectatur temporali-
bus. Sed decimæ, & alia jura hujuſmodi merè ſpiritualia
cùm in nullo communicent temporalibus, conſequens eſt,
ut nec eis annecti poſſint, nec cum univerſitate ipſorum
tranſire valeant, etiamſi dicatur vendo, vel dono villam
cùm omnibus juribus ſuis, quia ſpiritualia non ſunt jura
8 temporalia. Quinimò etiamſi Epiſcopus diceret dono tibi
villam, & omnia jura, quæ illic habeo, non tamen intel-
ligeretur donare decimas, & alia merè ſpiritualia, quia hoc
nomen univerſale, *omnia*, referri non debet ad ea, quæ
ſunt penitus alterius juris, vel naturæ, quàm ea, quæ prin-
cipaliter donantur, prout eſt hoc caſu. Certum eſt enim
merè ſpiritualia eſſe prorſus alterius juris, quam tempora-
9 lia. Quocirca ſi vult decimas donare, expreſſam de illis
mentionem faciat, alioquin in generali donatione non in-
cluduntur. Ita Innoc. *hic n.1.* cum quo tranſeunt Abb. An-
tiq. *n.2.* Hoſt. *n.4. verſ. Secus in decimis*, Jo. Andr. *n.3. eod.*
10 *verſ.* Butr. *n.6. verſ. Sed non tranſit*, *& alii communiter.* Fa-
tetur tamen Innoc. & cæteri poſt eum, ut ſi tale ſit jus, quod
pariter habeat in ſe, & temporalia, & ſpiritualia jura, ut eſt
præbenda, quæ quandoque habet & poſſeſſiones, & deci-
mas, & donetur alii eccleſiæ; tunc jura omnia, ſcilicet
temporalia, & ſpiritualia ſimul transferantur; quia nimi-
rum omnia ſpiritualia ſunt, & ſpiritualibus annexa.

Ampliatio regulæ eſt, ut locum habeat etiamſi univerſitas 11
tranſierit ſolummodo quoad utile dominium; adhuc enim
cum ipſa tranſit juſpatronatus, veluti ſi talem contractum
inter ſe partes celebraverint, per quem utile dominium
tranſierit in Conductorem, puta emphyteuſim, vel lo-
cationem ad longum tempus; ut innuit littera hujus tex- 12
tus ibi: *Fuerit ad firmam conceſſa*: nam etſi verba *ad fir-
mam* exponantur, ideſt ad annuum cenſum, ſecundùm
Joan. Andr. in *cap.2. de locat.* & regulariter importent lo-
cationem ad modicum tempus, ut in d. *cap.2.* & in aliis in-
ductis per Bero. *hic num.1.* Tamen ſicut locatio, ita & con-
ceſſio ad firmam pro ſubjecta materia eſt apta importare
etiam locationem perpetuam, ſeu ad longum tempus,
prout importat hic; aliàs enim ſi locatio fuiſſet ad modi- 13
cum tempus, conductor villæ non potuiſſet præſentare;
quoniam ita demum juſpatronatus tranſit cum univerſita-
te, ſi univerſitas transferatur quoad dominium directum,
vel utile. Ex locatione autem ad modicum tempus nullum 14
dominium, imò nec naturalis poſſeſſio transfertur in con-
ductorem, ſed nuda detentatio, & jus percipiendi fru-
ctus, ut notatur in *l. Si ut certum*, *§. Si duobus*, *ff. Commo-
dat. & in l.3. §. Ex contrario*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* & per Car-
din. in Clement. 1. *§. Verum*, *in 2. quæſt. de rebus eccleſ. non
alienand.* & Bero. *hic num.2.* Præterquamquod nec civilis, 15
nec naturalis poſſeſſio ad hoc ſufficeret, quia omninò re-
quiritur translatio dominii directi, vel utilis, ut hic patet,
& in *cap. Cum Bertoldus*, *ſupra de re iudic.* & notat Bero.
hic num.43. Concordat *cap. Cum ſæculum*, *infra eodem*, ibi:
*Cum ratione feudorum emptorum, aliterve acquiſitorum
juſpatronatus in eccleſiis parochialibus acquiſieritis*: ubi
hoc tenet gloſſ.1. communiter approbata, & firmant hic
Innocen. *in princ.* Abb. *num.5. verſ. Sed in contractu lo-
cationis*, Joan. Andr. Butr. Cardin. & omnes *in ſumma-
rio text.* Bero. *numer.1.* dicens Doctores ita communiter
intelligere hunc text. & *numer.42.* ubi hunc intellectum
pluribus comprobat, & dicit eſſe veriorem. Paulus de
Caſtro *conſ.262. Venerabilis vir. num.2. volum.1.* Roch. de
Curte *in tract. huius tit. in verb. Ipſe velis*, *quæſt.26. num.
57. in fin.* Lambertin. *in eodem tract. art.2. q.8. princ. part.1.
lib.1.*
Quo fit ut ſecus ſit dicendum in eo, qui tenet villam pi- 16
gnori obligatam; nam in creditorem non tranſit juſpatrona-
tus, ut legitur & notatur in *d.c. cum Bertoldus reſp.1. & §. fin.*
Nimirum quia in eum nec directum, nec utile dominium
rei pignoratæ transfertur: & ita hic tenet gloſſ.1. Inno-
cent. *in princ. verſ. Secus in creditorem*, Hoſtienſ. *num.4.*
& communiter DD. aliam rationem reddit Abbas *num.5.*
quia ſcilicet creditor tenetur reſtituere fructus omnes,
quos percipit ex re pignorata, ut in *cap. Cum contra*, *ſupra
de pignor. & in cap.1. infra de uſur.* Sed ſi creditor præſenta-
ret, & ſequeretur præſentati inſtitutio, non poſteà illum
fructum reſtitueret, ſcilicet præſentationem, quæ eſt fru- 17
ctus juriſpatronatus, ut notant Innocentius, Butr. Abb. &
alii in *c. Conſultationibus*, *infra eodem*, *gloſſ. ultim.* & DD.
d. cap. Cum Bertoldus, *de re iudicat.* Rota *deciſ.10. de iure-
patronat. in novis*, & ſic luctaretur fructum illum contra na-
turam pignoris, cùm mutuum debeat eſſe gratuitum, *cap.
Conſuluit*, *de uſur.*
Limitatio regulæ eſt, niſi juſpatronatus fuerit nomina-
tim exceptum; tunc enim minimè tranſit cum univerſita-
te, ut patet in textu ibi, *Non excepto iurepatronatus*; &
notant omnes *in ſummario*, *& verb. Non excepto*, gloſſa 1.
& Doctores *in cap. Cum ſæculum*, *infra eodem*, Lambertin.
*de iurepatr. part.2. lib.1. in 5. q. princ. art.11. n.3. verſ. Niſi
iuſpatronatus.*
Nunc pro explicatione textus inquirendum eſt quando 18
juſpatronatus dicatur tranſire cum univerſitate.
Et primò QUÆRO, Si quis vendat fundum, vel pa- 19
latium, intra cujus fines eccleſiam habeat, numquid juſ-
patronatus tranſeat in emptorem. Reſpondeo non tranſire?
quia juſpatronatus titulo venditionis transferri non poteſt,
niſi cum univerſitate, juxta communem intellectum hujus
capituli, & d. *cap. Cum ſeculum infra eodem* fundus au-
tem, vel palatium non eſt univerſitas, & ita *hic* firmant
Innoc. *num.3.* Hoſtien. *num.7.* Jo. Andr. *num.3. verſ. Quid
ſi quis habeat eccleſiam*, Abb. *num.14.* quorum opinio com-
munis eſt, ut teſtantur idem Abb. *in ſua quæſt.5.* incipien.
Augerius, *num.5.* Roch. de Curte *in tractat. de iurepatron.
in verb. Ipſe velis*, *quæſt.23.* Lambertin. *in eodem tract.*
part.2.

part.2.lib.1.quæſt.5.art.17. etiam Covarr. *var.reſol.lib.1. cap.13. numer.3.* confert quod notat Bald. *in l. fin. col. pen. n.58. verſ. Idem ſi habeo,C.de edict.D.Adrian.toll.* ubi quod ſi dono tibi fundum meum, in quo eccleſia ſita eſt, non venit eccleſia, quia non eſt ejuſdem rationis, & conditionis, cujus dictum ſequitur Rota *deciſ.1152.n.4.p.3.lib.3. diverſ.* & originaliter tenuit Innoc. *hic n.3.*

20 Non obſtat textus in *l. Si mercedem, §.1. ff. de action. empt.* ubi, Si vendidiſti fundum, in quo ſepulchrum habuiſti, cui non patet aditus ex via publica, ſed per ipſum privatum fundum, jus ſepulchri tranſit in emptorem; per quem textum idem eſſe in jurepatronatus tradiderunt ibi Barr. & Paul. de Caſtro Roman. *Singular.6.* Sylveſter *in verb. Iuſpatronatus, quæſt.5.* Henrich. Boich. & Cardin. *hic num.18. & 19.* & idem Cardin. *in cap. Cum ſæculum, num.5. verſ. Quo ad quæſtionem, infra eodem,* Abb. *d.q.5. num.5.*

Quoniam, ut reſpondit Innoc. *hic num.3.* aliud eſt in jure ſepulchri, aliud in jurepatronatus, quia ſepulchrum cùm nihil valeat, niſi venditor ad illud portetur, & in eo ſepeliatur, eſſet illi prorſus inutile ſi emptor fundi ingreſſum prohiberet, cùm ad illud non pateat aditus, niſi per fundum. At ſecus eſt in jurepatronatus, quia venditor illo uti poteſt præſentando, quamvis eccleſiam non ingrediatur. Sequitur Abb. *hic n.14. verſ. Nec obſtant,* & Covarr. *var. reſol. lib.1. c.13. n.3. verſ. Non obſtat ratio.*

21 Conclude igitur vendito fundo non venire juſpatronatus per ſupradicta, niſi ſive ad eccleſiam pateat aditus per ipſum fundum, ſive non; prout ex diſtinctione Abb. *d.q.5. num.5.* & Roman. *d. ſingular.6.* poſt mult. concludit Lambert. *in tract. huius tit. part.2. lib.1. in 5.qu. princip. art.16. num.2. propè finem, verſ. Ego hanc limitationem,* niſi tamen eſſet talis fundus, qui univerſitatem conſtitueret, juxta *l. Cum fundus, ff. de leg.2.* & eſt text. ſecundùm inductionem Cardin. in *cap. Cum Bertoldus, ſupra de re iudic.* nam curia illa, de qua text. loquitur, fundus eſt univerſitatem conſtituens. Unde non mirum ſi juſpatronatus tranſierit in emptorem. Quo fit ut ſi quis haberet fundum, quem Hiſpani appellant *heredamiento,* intra cujus fines haberet juſpatronatus vendito fundo juſpatronatus hujuſmodi benè tranſiret in emptorem, ut per Covarr. *d. n.3. verſ. Tertiò.*

22 Secundò QUÆRO, Si quis vendat omnia jura, quæ habet in aliqua villa, in qua certos tamen fundos habeat, vel certa jura, numquid in tali venditione tranſeat juſpatronatus.

23 Reſpondeo non tranſire ſi villa non ſit ſua; nam ad hoc ut tranſeat, oportet ut res, quæ venditur, ſit talis quæ etſi ſine expreſſione univerſitatem, vel juſpatronatus in ſe contineat, ſicut eſt villa, vel caſtrum, quæ in ſe continent juriſdictionem, honorem, & juſpatronatus, ſed cùm dico, Vendo tibi omnia jura, hæc univerſalis eſt reſolvenda in ſingulares, ideſt vendo tibi hoc, & illud. Cùm autem juſpatronatus vendi non poſſit, ſub hac generali venditione nullatenus comprehenditur. Ita formaliter Innocentius *hic num.2.* cui conſentiunt Hoſtienſ. *numer.5. verſ. Sed quid ſi quis obliget,* Joan. Andr. *numer.3. verſ. Dixit etiam Innoc.* Henric. Boich. *n.3.* Butr. *n.6. verſ. Tertia regul.* Cardin. *n.16. quæſt.11.* Anchar. *n.11.* Abb. *eodem num.*
24 Bero. *n.55.*

Tertiò QUÆRO, Si quis donet, aut vendat omnia bona, quæ habet in tali loco, numquid juſpatronatus veniat in hoc contractu. Reſpondeo ſub diſtinctione: nam aut ille, qui donat, vel vendit omnia bona, quæ habet in tali loco, reperitur ita habere univerſitatem, puta villam, vel caſtrum; & tunc in tali contractu utique venit juſpatronatus, ex quo univerſitas ibi reperitur, quæ juſpatronatus includit, ut *hic & in cap. Cum ſæculum, infra eodem.* Aut in tali loco quis nullam habet univerſitatem, ſed aliqua bona particularia dumtaxat: & hoc caſu non venit juſpatronatus, quia non reperitur ibi aliqua univerſitas, cum qua tranſire poſſit. Ita diſtinguit Decius in *cap. Sedes, num.8. ſupra de reſcript.* & eſt ex mente Innoc. *hic num.2.* dum dicit in venditione omnium jurium, quæ aliquis habet in tali villa, non venire juſpatronatus, ſi villa non ſit ſua, quia tunc non eſt ibi aliqua univerſitas: oppoſitum ſentiens, ſi ſit dominus villæ, quia tunc cenſetur vendidiſſe univerſitatem, cum qua benè tranſit juſpatronatus, ut dixi in præcedenti quæſtione.

Et per hoc cùm N. vendidiſſet omnia bona, quæ habebat in dominio Januen. arbitratus ſum in tali contractu non tranſiiſſe juſpatronatus Capellæ, quod eidem competebat in Parochiali eccleſia Sarzanen. diœceſis, quia 25
cùm in dominio Januenſi nullam haberet univerſitatem, cum qua tranſire poſſet juſpatronatus, puta villam, caſtrum, vel feudum, talis venditio non fuit univerſalis, ſed particularis verbis generalibus concepta, quæ reſolvitur in ſuas ſingularitates, perinde ac ſi dictum fuiſſet, Vendo talem, & talem fundum, quos habeo in ditione Januenſi, ſecundùm Innoc. & alios citatos in hac, & in præcedenti quæſtione, & hæc eſt communis opinio, in qua paucis exceptis omnes conveniunt, & deducit Lambert. *in tractat. huius titul. part.2. qu.5. artic.13.* quam etiam pluries ſequuta eſt Rota, *ut deciſ.1152. part.3. diverſ.* Put. *deciſ.351. n.1. verſ. Sed quia erat particularis; lib.1.* Seraphin. *deciſ.725.*
Quamvis enim venditio facta fuiſſet verbis generalibus; 26
hæc tamen generalitas reſtricta fuit ad certa loca, & ratione hujus reſtrictivæ non fuit univerſalis. Ad hoc autem, ut in venditione univerſitatis veniat juſpatronatus, requiritur, ut univerſitas ſit realis, non verbalis, ut inquit Federic. de Sen. *conſ.225. Si opinio n.2.*

Quartò QUÆRO, An in venditione omnium bono- 27
rum veniat juſpatronatus.

Doctores non conveniunt. Nam Abb. *hic num.12.* quam- 28
vis dicat Innoc. & Joan. Andr. ſentire in venditione omnium bonorum ſuorum non venire juſpatronatus; tamen ipſe tenet contrarium per text. in *l. Bonorum, la ſeconda, ff. de verbor. ſignif.* ubi dicitur: Bonorum appellatio, ſicut hæreditatis, univerſitatem quamdam, ac jus ſucceſſionis: & non ſingulares res demonſtrat, ſequitur Felin. in *c. Cauſam, num.8. ſupra de præſcript.* & eſt communis opinio, ut inquit Decius *conſ.127. Plura dubia, numer.3. verſ. Sed ad iſta.* Verùm ipſemet Decius in *cap. Sedes, n.7. verſ. Et idem,* ſi dicitur ſibi parum conſtans teſtatur communem opinionem eſſe contra Abbatem. Nec obſtat text. in d. 29
l. Bonorum, quia ut reſpondet Decius *loco proximè cit. n.8. verſ. Non obſtat.* Loquitur quando quis reperitur habere univerſitatem, ad quam dicta verba referuntur, non autem quando quis haberet ſolum bona particularia, ut hoc caſu.

Sed tu adverte quia appellatione bonorum veniunt 30
etiam jura, & actiones, *l. Bonorum, la prima, in fin. ff. de verb. ſignificat.* Abb. *conſ.43. Videtur primo, numer.3. lib.1.* Cravett. *conſ.213. Ad primum quæſitum, num.6.* Tiraquell. *in l. Si unquam, in verb. Bona, numer.8. & 9. C. de revocan. donat.* ubi ferè innumeros citat, & *num.10.* aſſerit ita omnes tenere exceptis paucis, quos ibi adducit. Præſertim ſi adſit dictio univerſalis, *omnia,* ut in caſu hujus 31
quæſtionis. Tunc enim abſque dubio jura, & actiones includuntur, ut idem Tiraquell. tradit *de retract. lign. §.1. gloſſ.7. num.20. & ſeq.* etiam in materia odioſa, ut confi- 32
ſcationis bonorum omnium: quia veniunt jura, & actiones activæ, & paſſivæ, Imol. *conſ.35. In caſu præmiſſo num. 24. verſ. In contrarium facit:* unde cùm paria ſint vendere omnia bona, ac vendere omnia bona, jura, & actiones: ſolutio propoſitæ quæſtionis pendet omninò ab his, quæ ſtatim dicam in quæſtione ſeq.

Quintò igitur QUÆRO, Si quis dicat, vendo omnia 33
mea bona, jura, & actiones, an ex tali contractu juſpatronatus tranſeat in emptorem? Solutio. Aut venditor habet in bonis ſuis aliquam univerſitatem, puta caſtrum, villam vel feudum: & tunc nemo dubitat quin juſpatronatus tranſeat cum tali univerſitate, per ea, quæ dicta ſunt ſupra *in 3.qu.* Aut hujuſmodi univerſitatem non habet, & res 34
non tranſit ſine magna difficultate. Doctores enim non videntur convenire, & Rota ipſa variavit; aliquando enim cenſuit in hujuſmodi venditione non tranſire juſpatronatus, ut *in Lucana iuriſpatronatus die 6. Novembris* 1598. coram Litta, cujus hæc ſunt verba: Domini tenuerunt quod juſpatronatus, de quo agitur non tranſivit in Michaelem vigore ceſſionis factæ per Nicolaum q. Lazzari de Guiniſiis anno 1439. ad favorem Domini Michaelis, de quo in ſumm. Alexandri Guiniſii ſub *num.1.* ea moti ratione, 35
quia licet vigore ceſſionis, & alienationis, quæ fit ex titulo uniuerſali, tranſeat juſpatronatus, ut tradunt Lambertin. *de iurepatronatus lib.1. part.2. artic.7. quæſt.5. principali, numer.4.* Molin. *de primog. lib.1. cap.24. numer.7. & ſeq.* Doct. *in cap. Ex litteris,* ubi Abb. *in 1.notab. & in*

cap. Cum ſæculum de iurepatron. Decius *conſ.127. num.1. &*
num.3. qui ad med. dict. num. teſtatur de communi: & tran-
36 ſeat ad quoſcunque hæredes mediante titulo univerſali hæ-
redis, ut per Covarruv. *lib.2. var. cap.18. num.6.* Jaſon *in*
l.1. num.71. ff. de leg.1. & in l. Venia, num.2. C. de in ius voc.
ubi etiam Decius *num.2.* Tiraquell. *de primog. qu.36.* Paul.
Fuſc. *ſingul.114. littera I. de communi*, Gigas *conſ.50. n.3.*
Jo. Fabian. *in rubr. inſtit. de rerum diverſ. n.2.* Bart. Amada
lib.8. tit.13. part.1. gloſſ.4. num.2. fol.106. Didac. Perez. *lib.*
37 *1. tit.6. lib.1. pag.139. in gloſſ. de van. ſucceden. &c.* Et ſimi-
liter tranſeat in emptorem hæredis, ut tenet Covarr. *lib.1.*
var. cap.13. num.3. & lib.2. cap.18. num.81. Bernard. Diaz.
in reg.401. Paul. Fuſc. *ſingul.115. littera I.* Abb. *in c. Que-*
relam, de Simon. num.4. obi Anan. *num.6.* & Felin. *num.3.*
verſ. in gloſſ. verb. Non potui, Roch. de Curt. *de iurepatr.*
in verb. Ipſe, vel is, num.46. Emannel Coſta *cap. Si pater,*
in 2. part. in verb. Trebell. num.7. latè Petr. Omoz *tract. de*
contract. in tit. de emption. & vendit. n.41. verſ. ſed quæro,
38 Paul. de Cittadinis *de iurepatron. quæſt.1. num.11.* Non
per hoc tranſit mediante venditione, ſeu ceſſinne etiam
omnium bonorum, jurium, & actionum verbis generali-
bus, & oniverſalibus facta, niſi ſub dicta ceſſione tale
quid univerſale verè comprehendatur, cui adhæreat ipſum
juſpatronatus, ut puta villa, caſtrum, hæreditas, feudum,
vel quid ſimile, nt benè declarat Innoc. *in d. cap. Ex litte-*
ris, n.2. quem ſequitur Hoſtienſ. *n.5. verſ. Sed quid ſi quis*
obliget, vel vendat. Jo. Andr. *num.3. verſ. Dixit etiam In-*
nocentius, Boich. *num.3.* Card. Zabarell. *num.16. quæſt.11.*
Butr. *num.6. verſ. Tertia regula*, Anchar. *n.11.* Bero. *num.*
55. de iurepatr. Feder. de Sen. *conſ.225. num.2.* Bald. *conſ.32.*
lib.1. Decius *in cap. Sedes, de reſcript. num.7. in fin. & num.*
ſeq. qui de communi cum aliis hic per informantes relatis,
39 qnos brevitatis gratia non refero. Et rationem bujus con-
cluſionis poſt Innoc. Aocharan. & alios ubi ſupra aſſignat
Bald. *conſ.1. num.5. lib.3.* Et eſt, qoia quando fit ceſſio,
vel alienatio univerſalis reſpectu verborum tantum, tunc
talis univerſalitas reſolvitur in ſiogularitates, & non
plus importat generalis illa expreſſio quam enumeratio ſpe-
cierum. Et ideò ſicut iuſpatronatus de per ſe vendi non
40 poteſt, *cap. De iure, de iurepatron.* ita etiam non poteſt
vendi ſub iſta univerſalitate verbali: alias fieret fraus legi,
cùm ille qui nihil haberet, quam iuſpatronatus, aut pa-
rum plus poſſet ſub prætextu venditionis univerſalis om-
41 nium bonorum ipſum iuſpatronatus vendere. At ſecus
eſt, quando fit ceſſio, vel alienatio univerſalis reſpectu
rei, ut quia fiat venditio de hæreditate, de curia, de feu-
do, de caſtro, & de ſimilibus, quæ ſob ſe verè oniverſita-
tem continent. Et ratio differentiæ eſt, quia cùm talis
univerſitas non reſolvatur in ſingularitates ad textum in
l.1. Cod. de evict. non mirum ſi cum ea traoſit iuſpatrona-
tus, cùm de per ſe boc caſu non dicatur vendi, ſed potiùs
in quaodam neceſſariam conſequentiam rei venditæ, cui
adhæret: & multa in conſequentiam neceſſariam permit-
tuntur fieri, quæ principaliter probibentur, vulg. *l.1. ff. de*
auct. tutor. Hancque opinionem videtur ſequuta Rota apud
AA. ut habetur *in deciſ. diverſ.1152. lib.3. part.3.* dum ibi
concluditur in ceſſione omnium jurium non fuiſſe com-
prehenſum juſpatronatus ea ratione, quia ceſſin generalis
verbalis, quæ reſolvebatur in ſuas ſpecies, & non univer-
ſalis ratione rei prout requiritur. Et licet Abb. dict. *cap.*
Ex litteris, num.11. & alii qui eum ſequuntur contrarium
teneant, & ſignanter Decius qui in hoc parum conſtans
eſt, in *d. conſ.127.* Attamen ſententia Innocentii, quam
nuper, & aliàs amplexa fuit Rota, & auctoritate pio-
rium, & quidem graviſſimorum virorum, & firmiori
42 ratione fulcita videtur. Nec deciſio Putei 351. *lib.2.* in ali-
quo repugnat, cùm & donatio particularis jurepatronatus
accedente conſenſu Ordinarii fieri poſſit, ut per Lambert.
de iurepatron. 2. p. lib.1. q.1. princ. art.1. & 2.
43 Ultra quod in caſu de quo agitor eò faciliùs admitti de-
bet ea ſententia; Tum quia ceſſio prædicta eſt de bonis
omnibus ipſius Nicolai, & tameo juſpatronatus non po-
teſt dici de bonis laici ad effectum prædictum, Bald. *conſ.*
335. num.2. verſ. Ad evidentiam, lib.1. benè Put. *d. deciſ.*
351. in fin. Tum etiam quia cedens, & ceſſionarius vo-
luerunt bona, & jura data in ſolutum haberi pro deſigna-
tis, nominatis, & ſpecificatis per eorum nomina, confi-
nia, & vocabula. Ex quibus verbis manifeſtè conſtat non
fuiſſe factam ceſſionem tamquam de univerſo, ſed tam-
quam de rebus particularibus, quo caſu non ambigitur juſ-
patronatus non comprebendi. Ad illud autem quod dedu-
cebatur per informantes pro Alexandro Guiniſio circa præ-
ſentationes poſt dictam ceſſionem factas in executione
illius tantum temporis ſpatium, quo prætendi poteſt Mi-
chaeli, & deſcendentibus illius fuiſſe ſi non vigore dictæ
ceſſionis, ſaltem mediante præſcriptione acquiſitum iuſ
præſentandi: fuit reſponſum non eſſe præſentis ſpeculatio-
nis, ſed de eo in alia poſitione particulariter agendum eſſe.
Hactenus verba deciſionis.
Contrariam opinionem ideſt in venditione omnium bo- 44
norum, jurium, & actionum venire juſpatronatus tenue-
runt Decius *conſ.127. Plura dubia, num.2. & num.3. verſ.*
Sed ad iſta, ubi firmat in conceſſione bonorum, ac jurium
tranſire etiam iuſpatronatus, Put. *deciſ.351. num.1. lib.2.*
Seraph. *deciſ.725.* ubi reſolvit in donatione omnium, &
quorumcumque bonorum mobilium, & immobilium,
jurium, & actionum ſimiliter venire etiam iuſpatronatus,
Rota *in recent. deciſ.207. n.11. 12. 13. & 16. part.6.*
Et quamvis præcitatæ deciſiones loquantur in terminis 45
donationis: tamen nnn fundant ſe in eo, quod donatio fa-
cta fuerit de conſenſu Diœceſani: Tunc enim quæſtio eſ-
ſet de indubitabili cùm juſpatronatus donari poſſit etiam
particulariter, & nominatim accedente ordinarii conſen-
ſu, ut ſupponit Rota in prædicta deciſione litteræ, ſed fun-
dant ſe in eo, quod donatio omnium bonorum, jurium,
& actionum univerſitatem continet, cum qua indiſtinctè
tranſit juſpatronatus abſque conſenſu Ordinarii, ſive con-
tractus ſit gratuitus, ſive non, ut oſtenſum eſt ſupra *n.3.*
Quinimo *in d. deciſ.207. num.14. & 15.* diſertis verbis di-
citur non obſtare, quod in donatione non intervenerit con-
ſenſus Ordinarii, ſine quo juſpatronatus donari non po-
teſt, quia hoc procedit in particulari donatione, ſecus au-
tem eſt in donatione univerſali omnium bonorum & ju-
rium, in qua conſenſus Ordinarii minimè requiritur. Ei-
dem ſententiæ adſcribi poſſunt authores omnes, qui in
fortioribus terminis voluerunt, ut ſi quis dicat: Vendo
tibi omnia bona mea, nulla facta mentione jurium, &
actionum, nihilominus veniat juſpatronatus, inter quos
Abb. *hic num.12.* Felin. *cap. Cauſam, num.8. de præſcript.*
& Decius, qui de communi teſtatur *d. conſ.127. n.3. verſ.*
Sed ad iſta.
Et banc ſecundam opinionem ego puto veriorem, & in 46
practica amplectendam. Tum quia negari non poteſt,
quin appellatio omnium bonorum, jurium, & actionum
univerſitatem quandam deſignet, ut à fortiori probatur in
d. l. Bonorum, la ſeconda, ff. de verb. ſignific. Nam intelle-
ctus Decii, de quo ſupra *num.29.* divinat, cùm ille text.
generaliter loquatur; ac proinde inevitabiliter probat hanc
opinionem, ut inquit Roch. de Curt. *in tract. huius tit.*
in verb. Ipſe, vel is. Tum quia ſupraſcripta Deciſio Lu-
cana juriſpatronatus præcipuè nititur auctoritate Innocen-
tii *hic num.2.* qui tamen non loquitur in venditione
omnium bonorum, vel jurium ſimpliciter, & abſolutè,
ut in caſu quæſtionis propoſitæ, ſed in venditione omnium
jurium reſtituta ad certum locum. Sic enim ait: [Si quis
obliget, aut vendat omnia jura, quæ habet in aliqua vil-
la, cùm non ſit ſua, ſed ibi certos tantum fundos habeat,
vel certa jura, numquid in tali cootractu tranſit juſpatro-
natus? Reſp. non.] Hæc Innoc. qui, ot vides, loquitur
in venditione omnium jurium reſtricta ad certum locum,
unde trahi non poteſt ad caſum noſtrum; quia magis uni-
verſum eſt vendere omnia bona, jura, & actiones ſim-
pliciter, & abſolutè, quàm vendere omnia, ſeu omnia
jura, quæ quis habet in tali villa, cùm primum ſit totum,
ſecundum verò pars. Neque hoc caſu valet argumentum à
toto ad partem, cùm rationes ſint diverſæ, nempè quia
cum univerſitate tranſit juſpatronatus, cùm non univerſo
non tranſit, ut inquit Lambertin. *de iurepatron. part.2. lib.*
1. in 5. qu. principali art.14. num.4. ver. Conſidero tertio, li-
cet Abb. *hic num.12.* dicat & malè, Innocent. & Jo. Andr.
ſentire, ut ſi quis vendat omnia bona ſua non tranſeat iuſ-
patronatus, quod dictum Abbatis multis errandi cauſam
præboit, qui ad verba Innocentii non adverterunt. Nec
verum eſt, quod dicitur in d. *deciſ.* Seraphin. 725. *num.*
1. verſ. Sed contrarium, nempè doctrinam Innocent. non
eſſe receptam, imò enim in ſuo caſu, ideſt in venditio-
ne omnium jurium limitata ad certum locum, ſeu villam
ſequaces habet, Hoſtien. Joan. Andr. Butr. & alios com-
plures

Digitized by Google

plures in deciſ. Littæ allegatos. Quinimò cum ipſo paucis exceptis conveniunt omnes, & ipſamet Rota, ut dixi ſupra *in 2.quæſt. num.23.*

47 Concludo igitur in venditione omnium jurium & actionum ſine ulla limitatione loci abſque dubio transire juſpatronatus, etiamſi venditor in ſuis locis nullam habeat univerſitatem, puta villam, vel caſtrum, quia ipſa bona, jura, & actiones ſunt univerſitas, ſicut peculium, & hæreditas, *ut l. Item*, §. *Non ſolum*, *ff. de petition. hæredit.*
48 Nec talis dicitur univerſitas verbalis, quæ reſolvitur in ſingularitates, ut dicitur in deciſione Littæ, imò eſt realis, cum qua benè tranſit juſpatronatus. Et ideò non obſtat, Bald. *conſ.1. num.5. lib.3.* in deciſ. allegatus, imò declarat mentem Innoc. juxta explicationem noſtram per hæc formalia verba: [Dicit Innocentius, quod cum re certa, puta cum fundo Botriano non tranſeunt jura mixta, ſicut eſt juſpatronatus, ſed cum univerſitate diſtinguit. Aut eſt quid univerſale ratione ſigni univerſalis, aut ratione rei univerſalis. Primò caſu, ut cum dico: Vendo omnes poſſeſſiones talis villæ, & jura, quæ ibi habeo, non tranſit juſpatronatus. Secundò, caſu tranſit ut nomine hæreditatis.] Hæc Bald. qui ut vides, intelligit univerſitatem ratione ſigni univerſalis quando eſt reſtricta ad certum locum: ratione verò rei univerſalis, quando nullis finibus circumſcribitur, ſicut hæreditas, *l.3.* §. *Hæreditatis*, *ff. de*
49 *bon. poſſ.* Rurſus non obſtat motivum, quod juſpatronatus per ſe vendi non poſſet, & transiret cum iſta univerſitate poſſet fieri fraus legi, cùm ille qui nihil haberet in bonis quam juſpatronatus, vel parum plus poſſet ſub prætextu venditionis omnium bonorum, ac jurium ſibi competentium vendere ipſum juſpatronatus. Nam reſpondetur hanc conſiderationem non eſſe attendendam, quando venditur ipſa univeſitas realis, alioquin ſequeretur, ut ſi aliquis venderet hæreditatem ad ſe delatam, in qua nihil aliud eſſet niſi unicum juſpatronatus cum tali hæreditate ipſum juſpatronatus non tranſiret. Sed abſit ut tales ſubtilitates ſecundùm Canones conſiderentur, ut ait Feder. de Sen. *conſ.225. Si opinio*, *num.2. verſ. Et non eſt dubium, quod ille qui ſolum juſpatronatus habet.* Sicut igitur hæc conſideratio non attenditur in venditione hæreditatis, ita nec in venditione omnium bonorum, quia ita continet univerſitatem venditio omnium bonorum, ſicut venditio hæreditatis, ut voluit Baldus *in l.1. n.7. Cod. de bon. liber.* & Abbas *hic num.12.* & conſtat ex jam dictis.

50 Demum non obſtat Doctrina Baldi *in l. fin. num.59. C. de edict. D. Adr. toll.* ubi determinat, ut ſi quis dicat: Dono tibi omnia jura mea, non tranſeat juſpatronatus, quia dictio, *mea*, eſt dominii ſignificativa, *l. Quintus*, §. *Argen-*
51 *to*, *ff. de aur. & arg. legat.* Sed patronus non eſt dominus niſi abuſivè, ut *l. Tale*, §. *fin. ff. de hæred. inſtit.* & idem ſi dicat: Omnia jura quæ habeo: nam ſermo iſte generalis per ſuas ſpecies intelligitur, *ut l. Si chorus*, *ff. de leg.3.* Sed in ſpeciebus dinumerandis non poteſt dinumerari juſpatronatus, quare non includitur. Sequitur Lambert. *de jurepatr. p.2. lib.1. in 5.q. princ. art.14. n.5. verſ. Tertius caſus.*

Id inquam non obſtat, quia hæc doctrina non eſt vera, cùm ſe fundet in illa particula, *mea*, quæ nihil facit, ut deducit Rebuff. *in d. l. Bonorum*, *la ſeconda*, *ff. de verb. ſign.* & alii, quos ſequitur Rota apud Card. Seraph. *d. deciſ. 725. n.1. verſ. Neque opinio Lambertini.*

52 Ad rationem Baldi poſſet reſponderi nihil obſtare, quod illud pronomen, *mea*, ſit dominii ſignificativum, & patronus non ſit dominus, quia dictio, *mea*, non refertur ad juſpatronatus, alioquin contractus eſſet Simoniacus, cùm juſpatronatus, per ſe vendi non poſſit, *c. Quia clerici*, & ibi gloſ. *ult. ſupra eod.* & infra *c. De iure*. Sed refertur ad ipſam univerſitatem, cum qua non miniſterio hominis, ſed miniſterio juris tranſit juſpatronatus tamquam acceſſorium, & in quandam neceſſariam conſequentiam rei venditæ, cui adhæret, ut dicitur in deciſ. Littæ. Et quemadmodum ſi quis dicat: Vendo tibi villam meam, illud pronomen, *meam*, non impedit tranſitum juriſpatronatus, ut hic admittunt Innoc. & omnes: ita nec impedire debet ſi dicat: vendo omnia bona mea, quia neutro caſu tranſit ex vi pronominis *mea*, ſed ex vi univerſitatis, cui accedit.

Præterea inepta videtur differentia, quàm conſtituit Roch. *ubi ſupra*, inter venditionem omnium bonorum factam ſimpliciter, & factam cum illa dictione *mea*. Quoniam ad praxim deduci non poteſt ut quis vendat univerſaliter omnia bona, niſi ea demonſtret per illud pronomen, *mea*, vel aliud æquipollens, ut animadvertit Lambert. *d. qu.5. art.14. verſ. Conſidera ſexto.*

Sextò QUÆRO, An vendita hæreditate tranſeat juſ- 53
patronatus.

Reſpondeo tranſire, quia hæreditas eſt quid univerſum, ut in d. *l. Bonorum*, *la ſeconda*, *ff. de verb. ſignif. & in l. Hæreditas*, *& l. Item*, §. *Non ſolum*, *ff. de petit. hæred.* &
ita communiter tenetur, ut dicit Abbas *hic n.13.* Ideòque 54
juſpatronatus competens filiis, & ſucceſſoribus, dicitur translatum cum univerſitate per ceſſionem à filio factam de omni jure, quod in hæreditate habebat, Achill. de Graſſ. *deciſ.9. de jurepatr.*

Septimò QUÆRO, An juſpatronatus veniat in lega- 55
to omnium bonorum.

Reſpondeo affirmativè, quia hujuſmodi legatum intel- 56
ligitur univerſale, *l. Quoties*, §. *ult. ff. de uſufr.* juncta *l. Cogi*, *in princ. cum l. præced. ff. ad Trebellian. & l. Uxori*
meæ, *ff. de uſufr. legat.* Ideòque juſpræſentandi magis per- 57
tinet ad uxorem relictam uſufructuariam omnium bonorum quàm ad hæredem, ut poſt prolixam diſputationē concludit Lambertin. *de jurepatr. part.2. lib.1. qu.10. principali art.3.* ubi etiam *num.22. verſ. Poſſet etiam dici cum ſeqq.* refert Anton. Corſ. qui poſteà fuit Rotæ Auditor, & Chriſtophorum Albam Juriſconſultus primarius legentes in ſtudio Patavino ita conſuluiſſe, & in civitate Calabriæ ſic judicatum fuiſſe: & eum ſequuta fuit Rota coram Cardinali Mantica *deciſ.140.*

An autem præſcribens univerſitatem bonorum præſcri- 58
bat juſpatronatus ei immixtum, plenè examinat Felin. in d. *c. Cauſam*, *n.8. de præſcriptione.*

Octavò, & ultimò QUÆRO pro complemento mate- 59
riæ, an tranſeat juſpatronatus cùm venditur talis univerſitas, cum qua de jure tranſiret, ſi in hujuſmodi venditione juſpatronatus exprimatur: veluti ſi vendatur caſtrum cum omni juriſdictione, & jurepatronatus.

Joan. Andr. in *cap. unic. num.1. verſ. Quæro*, de quo dubitari vidi *infra eodem lib.6.* diſputat latiſſimè hanc quæſtionem in utramque partem, & *num.3. verſ. Item audivi*, refert, pro parte affirmativa fuiſſe in Curia ſententiarum in venditione, quam fecerat Capitulum Herbipolen. Decano, & Capitulo S. Stephani Moguntini de villa Ingilem, exprimendo Curiam, agros, vineas, decimas, cenſus
juſpatronatus cum omnibus juribus, &c. Sed nihilominus 60
eodem *num.3. verſ. Propter quæ*, conſulit tanquam certum, ut numquam fiat expreſſio juriſpatronatus venditioni conjuncta, & per quam dici poſſit illud expreſsè venditum, ſed in fine inſtrumenti fateatur venditor ſe deſiiſſe eſſe patronum, & omne poſſeſſionis commodum, & animum depoſuiſſe.

Gemin. verò in d. *c. unico* referendo Jo. Cald. dicit poſſe 61
concludi ſub hac diſtinctione, videlicet aut expreſſio fit declarativè, ut Vendo villam cum omnibus juribus, ideſt juriſdictione, jurepatronatus &c. & tunc tranſit, quia talis declaratio non inducit novam, vel ſingularem vendi-
tionem, arg. *l. Hæredes palam*, *ff. de teſtam.* Aut expreſſio 62
fit non declarativè, ſed conjunctivè, ut Vendo villam, & juſpatronatus: & hoc caſus juſpatronatus non tranſit ex notat. per Jo. Andr. *ubi ſupra*. Addit Franc. *in eod. cap. uni-*
co num.3. verſ. Sed imo. Quod etſi expreſſio juriſpatrona- 63
tus fiat continuativè, tamen ſi fiat eo modo, quo tacitè ineſt, ita ut appareat illud non venire principaliter, ſed acceſſoriè, velut ſi vendatur caſtrum cum jurepatronatus, &
tunc tranſeat, cùm acceſſoriè veniat. Fatetur tamen hoc 64
pendere ab inſpectione, an dictio, *cum*, conjungat principaliter, an acceſſoriè. Abb. Marian. Soccin. & alii in *cap. Querelam*, *de ſim.* diſtinguunt: An dicatur, Vendo caſtrum cum jurepatronatus, vel, Vendo caſtrum, & juſpatronatus, ut in primo caſu tranſeat cum univerſitate; in ſecundo autem non: ſed hanc diſtinctionem reprobat ibi Felin. *in ult. col.* concludens neutro caſu juſpatronatus tranſire in emptorem: & hanc opinionem ſequitur, & validiſſimis fundamentis comprobat Lambert. *de jurepatr. 2.p. lib. 1. in 5.q. princ. art.20. num.12. uſque in fin. art.* quæ & mihi magis placet, tum quia conformior dictis Jo. Andr. Tum quia firmioribus rationibus fulcitur; tum demum, quia tutior eſt propter periculum ſimoniæ: & ideò in dubio amplectenda, *c. Juvenis*, *infra de ſponſ.* & *c. ad Audientiam*, *de homicid. cum concordant.*

Digitized by Google

DE JUREPATRONATUS.

Idem Alexander III. Abbati ſancti Alberti.

CAPUT XIX.

CОnſultationibus : & infrà. Si aliquis clericus ab ordinario judice in Eccleſia fuerit inſtitutus ad præſentationem illius, qui ejuſdem Eccleſiæ credebatur eſſe patronus, & poſteà juſpatronatus alius evicerit in judicio, inſtitutus non debet ab ipſa propter hoc removeri, ſi tempore præſentationis ſuæ, ille qui eum præſentavit, juſpatronatus Eccleſiæ poſſidebat : cùm ex hoc ei, qui de jure debet habere, nullum in poſterum præjudicium generetur. Si verò non poſſidebat, ſed tantùm credebatur eſſe patronus, cùm non eſſet, poterit ab eadem Eccleſia removeri.

SUMMARIUM.

1 *Præſentandi poteſtatem conferunt poſſeſſio, & communis credulitas, & n.3.*

2 *Inſtitutus ad præſentationem eius, qui tunc iuſpatronatus poſſidebat, & credebatur patronus, non removetur, licet illud ius ab eo poſteà evincatur.*

3 *Geſta non ſuſtinentur ex titulo putativo, & communi errore, niſi concurrat poſſeſſio, vel quaſi.*

Præſentatio ut ſit valida non requiritur, ut præſentans ſit patronus, ſed ſatis eſt, ut tempore præſentationis ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi, & communiter reputetur patronus, ibidem, & num. 4. & 14.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, num.8. & ſeqq. uſque in fin.

5 *Præſentatio eſt fructus iuriſpatronatus.*

6 *Fructus pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, non ad proprietarium.*

7 *Collatio facta ab exiſtente in quaſi poſſeſſione conferendi ſuſtinetur, licet ius conferendi non habeat.*

8 *Iuriſpatronatus titulus hodie probari debet ad præſcriptum Concil. Trident. nec ſufficit poſſeſſio præſentandi, & n. ſeqq.*

9 *Tridentinum Concilium circa probationem iuriſpatronatus locum habet tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.*

10 *Patronus poteſt à ſua quaſi poſſeſſione repelli, niſi patronatum probaverit iuxta formam Concilii, etiamſi Ordinarius poſt Concilium admiſiſſet præſentationem ſine cauſæ cognitione.*

11 *Etiamſi patronus probaverit ſe per quadraginta annos præſentaſſe.*

12 *Iuſpatronatus non probatur ex præſcriptione, niſi illa ſit immemorabilis.*

13 *Ad immemorabilem conficiendam computari debent anni elapſi uſque ad tempus controverſiæ motæ.*

15 *Præſentatus à bonæ fidei poſſeſſore de iure communi debet inſtitui, & præferri præſentato à proprietario, ſecus ex Concil. Trident.*

16 *Niſi agatur de ſola pertinentia iuriſpatronatus inter præſentatos, quia tunc Concilium non intrat, & præfertur præſentatus à poſſidente.*

17 *Præſentandi quaſi poſſeſſio ex unico etiam actu acquiritur.*

1 C*Onſultationibus*. Poſſeſſio, & communis credulitas
poteſtatem conſerunt præſentandi. Hoc dicit ſe-
cundùm Abb. Antiq. & Joan. de Anan. vel aliter ſe-
cundùm Joan. Andr. & alios poſt eum. Ioſtitutus ad
præſentationem ejus, qui tunc juſpatronatus eccleſiæ
poſſidebat, removeri non debet, licet illud jus ab eo poſt-
modum evincatur; ſecus ſi non poſſidebat, ſed tantum
credebatur eſſe patronus. Dividitur in duas partes; ſecun-
da ibi, *Si verò*.

2 Nota primò ex priori parte textus, duo eſſe neceſſaria,
ad hoc ut ſuſtineatur inſtitutio ad præſentationem ejus qui
patronus non eſt, videlicet ut communiter reputetur pa-
tronus, & ſit in poſſeſſione præſentandi, prout hic notant
gloſ. 1. Hoſt. *numer. 1. in verb. Credebatur*, Abb. Antiq. &
Joan. de Anan. uterque in ſummario. Et hinc collige no- 3
tabilem limitationem *ad l. Barbarius, ff. de offic. Prætor.*
& ad conſimilia jura, quæ diſponunt geſta a non habente
poteſtatem, ſuſtineri ex titulo putativo, & communi er-
rore; procedunt enim dummodò cum communi errore
concurrat poſſeſſio, vel quaſi proprietatis, ſeu poteſtatis:
& ita poſt Inooc. ſingulariter limitant prædicta jura. An-
ton. de Butr. *hic num.4.* Abb. *in 2. not.* & Joan. de Anan.
num.2. Alias declarationes ad *d. l. Barbarius*, poſui *in cap.
Quod à prædeceſſore, infra de ſchiſmat. & in cap. Super eo de
crimine falſi.*

Secundò nota ibi, *Iuſpatronatus eccleſiæ poſſidebat*: ad 4
validitatem præſentationis non requiri, ut præſentans ha-
beat titulum, & proprietatem juriſpatronatus, ſed ſatis
eſſe, ut tempore actus præſentationis ſit in quaſi poſſeſſio-
ne juris præſentandi: & ad hoc communiter allegatur hoc
capitulum ſecundùm Anton. de Butr. *in primo notab.* Et 5
ratio hujus deciſionis eſt, quia præſentatio eſt fructus ju-
riſpatronatus, *cap. Ex litteris, ſupra eodem*. Fructus au- 6
tem pertinet ad bonæ fidei poſſeſſorem, non ad proprie-
tarium, *cap. Gravis, ſupra de reſtit. ſpoliat. & §. Si quis à
non domino, inſtitut. de rer. diviſ.* Unde quamvis poſteà
iuſpatronatus ab alio evincatur, tamen inſtitutus ad præ-
ſentationem bonæ fidei poſſeſſoris non removetur, ut in
textu: quia factum legitimè non retractatur, etiamſi de-
venerit ad caſum, à quo incipere non potuit, *cap. Præce-
pta, 55. diſt. & l. 2. ff. de itin. actuque privat.* & ita hic no-
tat Inooc. *in verb. Poſſidebat*, cui Hoſt. *num. 3. in eod. ver.*
Joan. Andr. *num. 2.* Abb. *in 1. not. & numer. 3. verſ.
Sed ratio decidendi*, Joan. de Anan. *num. 1.* & cæteri ſub-
ſcribunt. Et idem juris eſt in quaſi poſſeſſione eligendi, ut 7
eſt caſus *in cap. Querelam, ſupra de elect.* Abb. *hic num. 2.*
& io quaſi poſſeſſione juris cooferendi, ut *cap. Cum olim,
ſupra de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & tradit Bald. *conſ. 437.* in-
cipien. *Ex quo Abbas, in princ. lib. 2.* & Rota *deciſ. 308. n. 6.
part. 1. recent.*

QUÆRUNT hic Doctores an exiſtens bona fide in
quaſi poſſeſſione juriſpatronatus, ſi ſibi moveatur quæ-
ſtio ſuper proprietate, pergere poſſit in ſua quaſi poſſeſſio-
ne præſentandi etiam poſt litem conteſtatam: anve ſic præ-
ſentatus ſit inſtituendus, ut latè proſequitur Innocentius
in eodem verb. Poſſidebat, Hoſtien. & Joan. Andr. *loc. cit.*
& reliqui poſt eos.

Verùm hujuſmodi quæſtiones, & conſimiles hodie ſunt 8
fermè inutiles, & ideò illas non proſequor, quia diſpoſi-
tio hujus decretalis hac in parte corrigitur à Concil. Tri-
dent. *ſeſſ. 25. cap. 9.* obi ſtatuitur, ut [titulus juriſpatro-
natus ſit ex fundatione, vel dotatiooe, qui ex authentico
documento, & aliis jure requiſitis oſtendatur, ſive etiam
ex multiplicatis præſentationibus ſupra hominum memo-
riam, aliaſve ſecundùm juris diſpoſitionem. In iis verò
perſonis, vel univerſitatibus, in quibus id jus plerumque
ex uſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet; immemo-
rabilis non aliter ſuffragetur quam ſi præter reliqua ad
eam neceſſaria præſentationes etiam continuatæ non mi-
nori ſaltem, quàm quinquaginta annorum ſpatio, quæ
omnes effectum ſortitæ ſint, authenticis ſcripturis proben-
tur.

tur. Reliqui patronatus omnes, & privilegia conceſſa tam io vim patronatus, quàm alio quocumque jure nominandi, eligendi, & præſentiodi, exceptis iis, quæ ad ſupremos Principes pertinent, vel in favorem generalium ſtudiorum conceſſa ſunt, in totum prorſus abrogata, & irrita cum quaſi poſſeſſiooe inde ſequuta intelligantur.]

9 Ponderanda enim ſunt hæc poſteriora verba, *cum quaſi poſſeſſione inde ſequuta*, quæ apertè oſtenduut ad validitatem præſentationis, vel inſtitutionis non ſufficere, ut præſentans communiter reputetur patronus, & ſit in quaſi poſſeſſione juris præſentandi, nonniſi doceat de titulo, & proprietate juris patronatus ad præſcriptum Concilii; cujus contrarium ſtatuitur hic, *& in d. cap. Querelam de elect.* Unde S. Congreg. Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum alias cenſuit decretum *d. c. 9. ſeſſ.* 25. circa probationem juris patronatus, habere locum etiam in petitorio, & in poſſeſſorio: ideòque admittendum non eſſe præſeotationem, nec præſentati inſtitutionem faciendam eſſe, niſi probato prius jure pa-
10 tronatus ad præſcriptum ejuſdem Concilii. Imò etiam ſi poſt Concil. Ordinarius admiſiſſet præſentationem ſimpliciter, & abſque cauſæ cognitione, poſſe prætenſum patronum à ſua quaſi poſſeſſione repelli, niſi patronatum legitimè probaverit, juxta formam Concilii: quod etiam decidit Rota *in Volaterrana Capellania* 28. *Aprilis* 1595. coram Cardinali Blanchetto relata à Nicolao Gar-
11 zia *de beneficiis par.* 5. *cap.* 5. *num.* 139. Quin etiam cùm eſſet quæſitum An ſi quis probaverit ſe per quadraginta annos præſeotaſſe, & in poſſeſſione, vel quaſi præſentandi fuiſſe, admitti debeat ad præſentandum, non obſtaote decreto Concilii Tridentini *cap. 9. ſeſſ.* 25. ibi,
12 *aliaſve ſecundum iuris diſpoſitionem*: S. Congregatio cenſuit non debere admitti, atque illa verba, *aliaſve ſecundum iuris, &c.* ita intelligenda eſſe, ut non reſpiciant tempus, de quo jam expreſsè Concilium diſpoſuit, & voluit eſſe immemorabile; ſed reſpiciant alias cauſas,
13 & alios modos, quibus ſecundom jus vetus probari poteſt jus patronatus. Item cenſuit ad conficiendum antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat computandos eſſe annos elapſos uſque ad terminum controverſiæ motæ, & non tantum tempus decurſum uſque ad publicationem Concilii. Rurſus propoſito dubio an aſſerenti ſibi competere jus patronatus ex dotatione, ſeu fundatione; neceſſe ſit ipſum documentum dotationis, ſeu fundationis exhibere: an verò ſatis ſit: ſi una, aut altera præſentatione de anno 1554. & 1551. quæ effectum ſortitæ fuerunt, oſtendatur enunciatum fuiſſe competere ſibi jus patronatus ex dotatione, vel fundatio-
14 ne. *Die 26. Ianuarii* 1581. reſponſum eſt, non eſſe ſatis. Ex his patet hodie deferendum non eſſe Authoribus, qui ſcripſerunt exiſtentem in quaſi poſſeſſione juris patronatus, ſeu præſentandi, validè præſentare, & ejus præſentationem eſſe admittendam, ita ut inſtitutio ſequi debeat, licet titulus juris patronatus ooo oſtendatur: inter quos Oldrad. *conſ.* 212. incipit, *Thema quæſtionis n. 2. verſ. Et dato*, Lap. *allegat. 95. in fine*, Duenn. *reg.* 282. Covarr. *pract. quæſt. c. 14. n. 2. verſ. Tertium, & c. 36. n. 5. verſ. Quinto col. 2.* Navarr. *conſ. 19. in tit. de praben. in antiq.* Mantica *deciſ. 86. num.* 1.
15 Rota *deciſ. 224. n. 1. par. 1. recent.* Quemadmodum nec deferendum eſt aliis qui dixerunt, cùm duo ſunt præſentati, unus ab exiſtente in poſſeſſione præſentandi, alter verò ab habente proprietatem juris patronatus, inſtituendum eſſe præſentatum à bonę fidei poſſeſſore, Feder. de Sen. *conſ.* 234. *incip. Super primo puncto num. 3. verſ. Sed in caſu propoſito*, Oldrad. *dicto conſ.* 312. Cardin. *conſ. 69. Quoad dubium ſub num.* 4. Abb. *hic in ultim. notab. & conſ. 54. Videtur primo num. 2. vol.* 1. Decius *conſ.* 117. *Et pro tenui facultate ſub num. 2. verſ. Et in tali præſentatione, & conſ. 134. in 1. dubio*, Mandoſ. *conſ. 41. in cauſa Aſculana n. 4.*

His inquam, Authoribus hodie non eſt deferendum: nam plerique ipſorum ſcripſerunt ante Concilium Tridentinum: qui verò ſcripſerunt poſtea loqountur in terminis juris communis, allegantes hoc cap. *Conſultationibus, & cap. Querelam de elect.* nec reſpexerunt ad diſpoſitionem Concilii cùm de illo nullam fecerint mentionem. Tene igitur hodie præſentationem non eſſe admittendam, nec præſeotatum inſtituendum quantumcumque præſentans ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi, niſi prius legitimè doceat de titulo, & proprietate juris patronatus, juxta formam à Concilio præſcriptam *in d. c. 9.* & ex duobus præſentatis præferendum eſſe præſentatum à proprietario, non autem præſentatum ab eo, qui poſſidet ſine titulo: quod etiam poſt Concil. obſervat Nicolaus Garzia *de benef. par. 5. c. 5. n.* 137.

Admonendi tamen ſumus, diſpoſitionem Concilii lo- 16
cum non habere ſi quæſtio ſit ſuper pertinentia juris patronatus inter plures præſentatos: puta quia vacante beneficio Ordinarius cognovit de jure patronatus, & ſervatis ſervandis pronunciavit de eo conſtare ad præſcriptum Concilii, & ſententia juſtificatur ex actis, & ſic non controvertitur amplius de titulo, & proprietate juris patronatus; ſed ſolum vertitur quæſtio inter duos, vel plures præſentatos, ad quem ex præſentantibus jus præſentandi pertineat, veluti ſi controvertatur quis eorum ſucceſſerit in jure patronatus: & tunc non intrat decretum Concilii, cùm illi jam ſatisfactum fuerit per verificationem patronatus juxta formam ibi præſcriptam: ſed ſervari debet hoc capitulum, *& cap. Querelam de elect.* Ideòque inter præſentatos præferendus eſt præſentatus ab eo, qui eſt in pacifica, & immediata poſſeſſione juris præſentandi: & ita reſolvit Rota *in Tiraſonen. iuris præſentandi 16. Octobris* 1592. coram Blanchetto impreſſa apud Garz. *de benefic. in ult. par. cap. 2. num.* 241. *& in Piſana Capellania* 20. *Maii* 1594. coram eodem Blanchetto, ubi inter cætera Domini dixerunt, ſententiam de partibus in ea cauſa latam eſſe coofirmandam: cùm enim indubitatum ſit hanc Capellaniam eſſe de jure patronatus, & ſolum controvertatur pertinentia illius ad effectum, de quo agitur, attenditur ſolum quaſi poſſeſſio, cap. Conſultationibus, de jure patronatus, & infra dixerunt non obſtare, quod quaſi poſſeſſio non debeat attendi poſt Concil. Trident. niſi fuerit adhibita cauſæ cognitio juxta deciſionem Sacr. Congreg. quia deciſio procedit quando eſt controverſia ſuper libertate beneficii, ſecus quando agitur inter præſentatos ſuper pertinentia juris patronatus; nam hoc caſu Coocilium nihil innovat, ut apud eumdem Garziam *par. 5. cap. 5. num.* 141. Idipſum reſolvit eadem Rota *in Pampilonen. Vicaria de Ataun.* 12. *Maii* 1595. coram Penia, in qua cenſuerunt Domini præſentatum à Philippo de Lezeano eſſe inſtituendum, & præferendum præſentato ab incolis, cùm non agatur de Canonizatione juris patronatus, nec Ordinarius ſe opponat, ſed tantum agatur quis ex præſentatis veniat inſtituendus; & ad hunc effectum ſatisfit, iſtos 17
de Lezeano, & eorum domum, & familiam eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi, quæ ex unico etiam actu acquiritur: præferenda enim eſt præſentatio illius, qui reperitur in quaſi poſſeſſione, & ſtatus ultimus eſt attendendus: allegant *hoc c. Conſultationibus cum aliis, &c.* ut latius apud eumdem Garz. *d. c. 5. n.* 142.

DE

Digitized by Google

DE JUREPATRONATUS.

Lucius III. Norvicen̄. Epiſcopo.

CAPUT XXIV.

CUm autem advocatus clericum idoneum Epiſcopo præſentaverit, & poſtulaverit poſtmodum eo non refutato alium æquè idoneum in eadem Eccleſia admitti: quis eorum alteri præferatur, judicio Epiſcopi credimus relinquendum], ſi laicus fuerit cui jus competit præſentandi. Verùm ſi collegium, vel Eccleſiaſtica perſona præſentationem haberet, qui prior eſt tempore, jure potior eſſe videtur.

SUMMARIUM.

1 *PAtronus laicus uno præſetato poteſt alium præſentare: clericus hoc non poteſt.*
2 *Gratificatio datur Epiſcopo inter plures ſucceſſivè præſentatos à Patrono laico, ſed inter præſentatos ab Eccleſiaſtico potior eſt primò præſentatus.*
3 *Advocatus ſumitur pro patrono, & ius advocationis pro iure patronatus.*
4 *Patronus tenetur Eccleſiam tueri ab omnibus oppreſſionibus.*
5 *Patronus laicus poteſt duos præſentare ſucceſſivis temporibus, & plures ſimul eo modo ut Epiſcopus alterum eligat, & admittat.*
6 *Patronus laicus poteſt ſecundum præſentare accumulativè, non autem ex toto recedendo à primo.*
7 *Et præſentatio ſimpliciter facta de ſecundo intelligitur facta cumulativè, non privative.*
8 *Patronus laicus poteſt ſemel tantum variare.*
9 *Niſi prima præſentatio ſit nulla, quia tunc poteſt præſentare tertium accumulando eum ſecundo, & n. ſeqq.*
10 *Patronus poteſt ex toto recedere à prima præſentatione invalida, & n. 24.*
11 *Præſentatio nulla in numero præſentationum non computatur.*
12 *Patronus laicus an poſſit recedere à præſentatione facta de indigno, & alium præſentare.*
13 *Cap.* 1. Ut lit. pendent. l. 6. *an habeat locum in duobus præſentatis.*
14 *Gratificari poteſt Epiſcopus alteri ex præſentatis à patrono laico ſi merita ſint æqualia, & n. 20.*
15 *Patronus Eccleſiaſticus non poteſt variare præſentando alium etiam accumulative.*
16 *Spiritualia debent eſſe firmiora.*
17 *Sacerdotis verbum aut ſacrum, aut ſacrilegum.*
18 *Præſentatio clerici patroni habet vim electionis.*
19 *Præſentatio ſecunda patroni eccleſiaſtici non tenet, prima non caſſata.*
20 *Epiſcopus an inter plures præſentatos à patronis laicis teneatur inſtituere digniorem, an vero poſſit alteri gratificari, & num. ſeq. uſque ad num. 30. & num. 31.*
Quod ſi duo ſint præſentati à duobus patronis, vel à duabus partibus patronorum, n. 22. uſque ad n. 29. Et quid ſi duo ſimul, aut ſucceſſivis temporibus ſint præſentati ab eodem patrono n. 29.
21 *Iudicii verbum ſapit diſcretionem, & arbitrium boni viri.*
23 *Præſentatio de duobus facta à pari numero patronorum non valet, & neutri acquiritur ius petendi inſtitutionem.*
24 *Et poſſunt patroni aliam præſentationem facere, etiam ex toto recedendo à prima.*
25 *Epiſcopus inter duos præſentatos à duobus patronis laicis poteſt alteri gratificari, imo & de extraneo providere ſi lapſi ſint quatuor menſes.*
26 *Idem ſi patroni ab initio promiſerint non variare.*
Aut conſenſerint ut Epiſcopus habeat gratificationem, num. 28.
27 *Patroni laici non poſſunt recedere à promiſſione de non variando, maximè ſi ſit iurata.*
29 *Inſtitutio de digno omiſſo digniore inter duos præſentatos à patrono laico quamvis à principio fieri non debeat, tamen facta tenet, & n. 33.*
30 *Declaratur.*
31 *Concurſus Deciſio S. Congregationis Concilii, quod in Parochialibus patronatus laicorum non requiratur forma examinis per concurſum, an habeat locum quando plures à patrono laico ſunt præſentati, & n. ſeq. uſque in finem.*
32 *Patroni laici an teneantur præſentare digniorem.*

C*Um autem*. Laicus patronus uno præſentato poteſt 1
alium præſentare, Clericus hoc non poteſt. Hoc
dicit ſecundum Jo. Andr. Card. Anchar. & Jo. de Anan. Vel
aliter, ſecundum Anton. de Butr. Laicus patronus uno
præſentato poteſt alium accumulare, clericus non. Vel
ſpecialis ſecundum Abb. In pluribus ſucceſſivè præſentatis 2
à patrono laico Epiſcopo datur gratificatio; ſed in præſentatis à perſona eccleſiaſtica potior eſt primo præſentatus. Partes per ſe patent. Secunda ibi, *verum*.

Nota primò advocatum ſumi pro patrono, ut expo- 3
nunt Innoc. Hoſtien. Joan. Andr. & Cardin. omnes *in princ.* Sicut jus advocationis ſumitur pro jure patronatus, ut ſupra *in cap. prox.* & ibi per Hoſt. *in princ. in verb. Advocationis.* Propterea autem dicitur advocatus, ſeu de-
fenſor, ut idem Hoſtien. ait: *in ſumma huius tit. in §. Quid* 4
competat in 2. col. verſ. Sequitur prædicta, quia tenetur pro viribus eccleſiam ab omnibus oppreſſionibus defendere, *cap. Filiis, & cap. Decernimus 16. q. 7.* Idem notat Gayl. *in repet. cap. fin. in 18. col. de elect. lib. 6.* dicens patronum habere onus defendendi, & tuendi eccleſiam, & ideò dici habere advocatiam, ſeu guardiam, *ut in cap. Præterea, ſupra eodem*, & ſequitur Lambertin. alios cumulans *in tract. huius tit. lib. 3. in 3. qu. princ. art. 1.*

Secundò nota ibi, *poſtmodum*, patronum laicum poſſe 5
duos præſentare ſucceſſivis temporibus, & hanc eſſe communem omnium Doctorum ſententiam teſtatur Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 2. par. 2. in 3. quæſt. princ. art. 21. num. 4.* Quod ſi poteſt ſucceſſivis temporibus, ergo multò magis poteſt ſimul præſentare plures à principio, ut ſcilicet Epiſcopus alterum eligat, & admittat, Clem. *Plures §. fin. de iure patron.* ſecundum Jo. Andr. *hic in verb. poſtmodum*, Cardin. *in princip.* & Anchar. *in 3. notab.* gloſſa, Cardin Anchar. & Imola poſt antiquos *in d. §. fin.* An autem ille textus vendicet ſibi locum etiam in patrono eccleſiaſtico, ſunt opiniones; Vide Lambertin. *in eodem tract. lib. 2. par. 2. in 3. quæſtione princip. art. 6.* & latius *art. 7.*

Tertiò nota, ibi, *eo non refutato*, patronum laicum poſſe 6
variare præſentando ſecundum non abſolutè ſed accumulativè, non enim poteſt ex toto primum refutare; quod non obſcurè probatur hic ſecundum Joan. Andr. *num. 6. verſ. Ingl.* 1. & Abb. *n.* 2. Nam ſi poſſet ex toto recedere à priori, non daretur facultas Epiſcopo illum inſtituendi. Cujus contrarium hic deciditur, cùm detur illi optio inſtituendi quem maluerit. Sed tu adverte, quia hic intellectus non videtur ſufficienter deduci ex hac littera. Nam hic recitatur factum patroni, qui præſentavit ſecundum primo non refutato. Et ſuppoſita hac præſentatione accumulativa, textus decidit eſſe locum gratificationi Epiſcopi. Sed quid juris ſit ſi patronus præſentaſſet ſecundum refutando primum, an ei hoc licitum eſſet, anvè eo caſu Epiſ-

Digitized by Google

Epiſcopus haberet gratificationem, nec ne, textus non
determinat, & gloſ. 1. ſentit patronum laicum poſſe variare
etiam recedendo à primo, ad exemplum illius, qui plu-
res conſtituit procuratores diverſis temporibus, *l. Si quis
cum procuratorio §. ult. ff de procurator. & c. Non iniuſtè,
ſupra de procurat.* Quod etiam tenuit Goffred. *in ſumma
huius tit. in 2. col. verſ. Sed ſi laicus*. Sed nihilominus
primum intellectum communiter probarunt Doctores,
nempe Hoſtienſ. *num.* 1. Jo. Andr. *ubi ſupra*, Butr. *num.* 2.
& 7. Cardin. *num.* 3. Anchar. *eod. num.* Abb. *d. num.* 2.
& Jo. de Anan. *num.* 1. Idem voluit Jo. Andr. *in reg. In
re communi in fine quæſt. de regul. iur. lib. 6. in Mercurial.*
Jo. Calder. *conſ. 9. Hoc tit.* Archid. *in cap. unico in 2. col.
verſ. Verum infra eodem lib. 6.* Henrich. Boich. *in cap. Pa-
ſtoralis circa finem, verſ. Unde hæc quæſtio infra eodem*,
Roch. de Curte *in hoc tractat. in verb. Honorificum in
princ. 9. quæſt.* Nec diſſentit Goffred. *loco citat.* nameſi
primò dixerit cum gloſſa patronum per ſecundam præ-
ſentationem recedere à prima; tamen poſtea ſubdit, &
tunc videtur arbitrio Epiſcopi relinquendum quis eorum
alteri præferatur. Et ita Goffred. videtur à priori ſenten-
tia recedere. Nam ſi relinquitur arbitrio Epiſcopi quis
ex duobus præſentatis inſtituatur: ergo prima præſenta-
tio non fuit revocata; alioquin Epiſcopus non poſſet pri-
mum inſtituere. Ac demum hanc opinionem amplecti-
tur omnis ſchola Canoniſtarum, & Legiſtarum, in hac
materia loquentium, ut aliis relatis teſtatur Lambertin.
*in hoc tractat. lib. 2. par. 2. in 7. quæſt. princip. art. 21.
num. 4.*

Ratio hujus concluſionis eſt ſecundum Hoſt. cui cæ-
teri ſubſcripſerunt, quia quod à patrono fit, non eſt ra-
tum donec Epiſcopus admittat, ut *cap. Quod autem pri-
mo reſponſo, ſupra eodem*, & ſic eſt locus pœnitentiæ
quoad patronum, non quoad Diœceſanum, qui poteſt
quem maluerit inſtituere, & alterutri gratificari authori-
tate hujus capituli.

7 Itaque poteſt patronus laicus variare non recedendo à
primo, ſed accumulando. Quod ſi ſimpliciter præſenta-
verit ſecundum, nec expreſſerit an privativè, vel cumu-
lativè, nec aliundè apparet eum voluiſſe à priori præ-
ſentatione reſilire, tunc cenſetur voluiſſe uti facultate ſi-
bi attributa ex diſpoſitione juris, & præſentaſſe cumu-
lativè, non privativè, ut ſic actus potius valeat, quam
pereat, ut contra Lapum *allegat.* 78. incipien. *Vacave-
rat eccleſia*, pluribus probant Roch. *in tract. huius titul.
verb. Honorificum q.* 13. & Lambertin. *in eodem tract. lib. 2.
par. 2. in 3. quæſt. princip. art.* 22. licet Lapus loquatur
in eo caſu in quo patronus laicus præſentavit ſecun-
dum, non ſimpliciter, ſed narrando ſe velle variare,
ideſt a prima præſentatione recedere; unde non contra-
dicit.

8 Non tamen intelligas ut patronus laicus accumulando
poſſit variare toties, quoties voluerit, ſed ſemel tantum:
nam jura loquuntur de duobus ſucceſſivè, & non de
pluribus, ut patet ex hac littera ibi, *alium æquè idoneum
præſentavit*, nec non ibi, *quis eorum alteri præferatur*, *ut
cap. Quod autem ſupra eod.* & infra *ex c. Cum dilectus, &
c. Paſtoralis*, & efficaciter probat Joan. Calderin. *conſ.*
16. *An laicus, hoc tit.* Roch. *in hoc tract. q.* 10. Lambertin.
in præalleg. q. 3. art. 23. Franciſc. Marc. *deciſ. 478. poſt n. 6.
par.* 1. & Navarr. *in cap. Placuit num. 167. & ſeqq. de pœnit.
diſt. 6.*

9 Sed hoc ultimum limita ut non procedat, ſi prima
præſentatio eſſet nulla, veluti ſi facta eſſet coram non
habente poteſtatem inſtituendi, quia tunc ſicut patronus
10 poteſt præſentare ſecundum ex toto recedendo à primo,
arg. cap. Cum laici, ſupra eodem, per quem textum ita te-
net Abbas *in c. 1. ſuper gloſ. in verb. Placere ſupra de iudic.*
& Roch. *in tract. huius tit. in verb. Honorificum q. 9. verſ.
Tertia ſuboritur quæſtio*. Eodem modo poteſt præſentare
11 tertium accumulando cum ſecundo. Prima enim præſen-
tatio nulla in numero præſentationum non computatur;
& ſic ſecunda præſentatio erit prima: quia non præſtat
impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum, *c.
Quod autem ſupra eodem, cap. Bona, il ſecondo, & cap.
Congregato, de elect.* & in hac ſpecie tradit Lamber-
tin. *in hoc tractat. lib. 2. par. 2. in 7. quæſt. principa-
li art. 21. num. 6. verſ. Ex quibus diceremus unum no-
vum.*

Quæ limitatio procedit etiamſi patronus laicus primo 12
loco præſentaverit indignum; quia ſi teneamus ex hoc
eum non eſſe privatum pro illa vice facultate præſentan-
di, ſecundum opinionem Jo. Andr. & Cardin. *in cap. Cum
vos, ſupra de offic. ordin.* poterit facere ſecundam præſen-
tationem ex toto recedendo à prima: item poterit face-
re tertiam accumulando eam ſecundæ, ut ex dictis con-
ſtat. Si verò teneamus contrariam opinionem Hoſtien.
quam tuetur, & veriſſimam dicit Abb. *in d. cap. Cum vos
num.* 5. tunc ut dicunt hic Hoſt. *num.* 1. Jo. Andr. & Card.
n. 3. Si primus præſentatus eſt minus idoneus, & ſecun-
dus idoneus, meritò pœnitet patronum, *arg. l. Nonnun-
quam ff. de collat. bonor* Sed & meritò tunc Diœceſanus ad-
mittit ſecundum repulſo primo, qui tamquam malè me-
ritus dignus eſt qui publica egeſtate laboret, *ut l. Bona fi-
des ff. Depoſiti*, & eo caſu Epiſcopus admittendo ſecun-
dum intelligitur facere gratiam patrono. Nam ex quo
patronus præſentavit indignum poſſet Epiſcopus jure ſuo
eccleſiam ordinare, ut in auth. *de Sanctiſſ. Epiſc. §. Si
quis oratorii domum collat.* 9. & notatur *in d. c. Cum vos
de offic. ordinar.*

An autem lite pendente inter præſentatos liceat patro- 13
no collitigantem præſentare, & ſic an *c. 1. Ut lite penden.
lib. 6.* habeat locum in duobus præſentatis, vide ibi per
Jo. Andr. & DD. Roch. *in tract. huius tit. in verb. Hono-
rificum q.* 23. Lambertin. *in eod. tract. lib. 1. par. 2. in 6. quæ-
ſtione principali art.* 12. Covarr. *practicar. quæſt. c. 36. n. 7.
verſ. Tertio*, quandoque & Rota apud Farinac. *deciſ.* 216.
n. 7. p. 1. recent.

Quartò nota ibi, *æquè idoneum*, ita demum eſſe locum 14
gratificationi Epiſcopi inter plures præſentatos à patrono
laico, ſi merita ſint æqualia. Secus ergo ſi unus ſit dignior
altero. Sed an, & quando hoc ſit verum, latius dicam infra
in prima quæſtione.

Ultimò nota patrono eccleſiaſtico non eſſe licitum va- 15
riare alium prræſentando etiam accumulativè, ut hic eſt
caſus in verſ. *Verum ſi collegium*. Ratio autem diverſita-
tis cur id liceat patrono laico, & non Eccleſiaſtico, mul-
tiplex à Doctoribus aſſignatur. Gloſſa penultima dicit hoc
ideò eſſe, quia Clerici patroni pinguius jus habent, quam
laici, arg. *c. Si quis Epiſcoporum 16. q. 5.* ideſt ex præſenta-
tione Clerici plus juris tribuitur præſentato, quam ex
præſentatione laici, ut explicat Cardin. *num. 4. verſ. Quæ-
ro quæ eſt ratio*, & patebit infra *num.* 18. Deinde dicit gloſſa
hoc ſtatutum eſſe in odium Clericorum, quibus variatio 16
eſt interdicta. Sed hoc nihil eſt. Imò ſecundum Hoſt. n. 2.
hoc potius ſtatutum eſt in favorem Clericorum, quia
per hoc cœtus Clericorum tamquam ſpiritualis declara-
tur dignior, quam laicorum tanquam temporalis: nam
ſpiritualia debent eſſe firmiora, *ut c. 2. de transl. Epiſcop.*
& facit Clem. *Cum illuſio de renunc.* Unde pactio, ſive lo-
cutio, vel dictum etiam cujuſcumque firmius eſt ſi aga-
tur in foro eccleſiæ, ut notatur *in c. 1. & 3. de pactis*.
Ad quod conferunt illa verba Pſalmi, *Quæ procedunt de
labiis meis non faciam irrita, cap. Pſalmiſta 23. diſt.* Et 17
quod ait Beatus Bernardus, *Verbum Sacerdotis, aut ſa-
crum, aut ſacrilegum*. Vel formalius ſecundum Inno- 18
cent. *hic in fine*, idcircò Clericis variatio eſt interdicta,
quia illorum præſentatio vim habet electionis, quod num- 19
quam tradas oblivioni. Unde infert Hoſt. *num.* 6. ut ſi-
cut non tenet ſecunda electio prima non caſſata, *c. Con-
ſideravimus, & cap. Auditis, ſupra de elect.* ita nec ſecun-
da præſentatio, Clerici, de quo per Compoſtell. *in c. Capi-
tulum n. 61. de reſcript.* & in his conſentiunt hic Jo. Andr.
num. 7. Butr. *num.* 9. Cardin. *ubi ſupra*, Anchar. *num.* 5. &
Abb. *n.* 7.

QUÆRO, an inter plures præſentatos à patronis laicis 20
Epiſcopus teneatur inſtituere digniorem, an verò poſſit al-
teri gratificari.

Gloſſa *hic in ver. Iudicio Epiſcopi*. Dicit tunc eſſe locum
gratificationi cùm dubitatur quis potior ſit in jure, vel cùm
aliquis non poteſt ſubvenire, utrique, ut hic, *& in l. Si
quis in gravi §. Si cum omnes ff. ad Syllan.* aliàs ſecus, ut hic
in fine *in l. Plerumque C. de dilat. & in l. Generaliter §. Quid
ergo ff. de fideicomm. libert.* Ergo ſentit gloſſa ita demum
inter plures præſentatos poſſe Epiſcopum alteri gratifica-
ri, ſi res ſit dubia, & ſic merita ſint æqualia. Secus ergo
ſi unus ſit dignior altero. Quod apertius tenet Abb. *num.* 5.
per text. *in cap. Si fortè 63. diſt.* ubi ſi vota eligentium
ſint

ſint paria, metropolitani judicio præferendus eſt is, qui
21 majoribus ſtudiis juvatur, & meritis. Item *per cap. Quoniam ſupra eodem*, ubi in diſcordia patronorum præfertur qui majoribus juvatur meritis, & plurimorum approbatur aſſenſu. Item per hanc litteram, dum ponderat quod ſecundò præſentatus erat æquè idoneus. Secus ergo ſi fuiſſet magis idoneus. Et ex his infert Abbas, ut ſi dignior poſt tergaretur, appellare poſſet ab irrationabili Epiſcopi judicio: nam præelectio committitur hic judicio Epiſcopi: tamquam boni viri, cùm verbum, *judicium*, ſapiat diſcretionem, & boni viri arbitrium, ut legitur, & notatur *in cap. 2. ſupra de corp. vitiat. & in l. Fideicommiſſa §. Quamquam ff. de legat. 3.* & Abb. ſequuntur Paul. de Cittadin. *in hoc tract. in 6. par. q. 6.* & Rocch. de Curte, qui latè hanc partem tuetur *in verb. Honorificum in 15. quæſt.*

Sed oppoſitum tenent hic Hoſtien. *in princip.* Joan. Andr. *num. 2.* Cardin. *num. 4. in 3. oppoſit.* qui exponunt verba, *æquè idoneum*, ſcilicet non in quantitate idoneitatis, ſed in qualitate: ſufficit enim ut non ſit malus, ut notatur *in cap. Quoniam in gloſ. in ver. Qui maioribus ſupra eod.* Ad hoc *c. Monaſterium in fine*, & ibi gloſ. *ult.* 16. q. 7. & ſequuntur hic Anton. de Butr. *n. 3.* Petr. de Anchar. *n. 4.* & Jo. de Anan. *n. 2.* addunt Jo. Andr. & Cardin. illud verbum *æquè*; aliàs in textu non reperiri.

22 Pro ſolutione duo caſus videntur diſtinguendi. Primus eſt cùm duo ſunt præſentati à duobus patronis, vel à duabus partibus patronorum, eò quod una pars præſentavit unum, altera alterum. Secundus eſt cùm duo ſimul, aut ſucceſſivis temporibus ſunt à patrono laico cumulativè præſentati. Quos caſus recenſet tamquam diverſos Lambertin. *in tract. hujus tit. lib. 2. par. 2. in 7. quæſt. principali art. 26. n. 3. & 4.*

In primo membro Jo. Andr. hic *n. 3.* poſt eum Cardin. *n. 4.* & Abb. *n. 8.* dicunt ex duobus præſentatis à duobus patronis Epiſcopum poſſe alteri gratificari, atque ita non diverſificant hunc caſum ab eo, in quo plures ſunt præſentati cumulativè. Sed reverà non loquuntur explicitè in eo caſu in quo unus ex præſentatis eſt dignior altero; quin potius videntur ſupponere eos eſſe æquè idoneos, cùm ſumant argumentum ab hoc capitulo, quod de talibus loquitur: & in hoc caſu etiam loquitur Innocent. *in c. 1. in fine ſupra eodem*, quem Abb. allegat ubi ſupra: ait enim patronis diſcordantibus, ſi merita præſentatorum ſint paria, eſſe locum gratificationi, juxta textum hic. Sed expreſſius idem Cardin. in Clem. *Plures in princ. in 4. col.* dicit, Si duo patroni præſentant duos, eſſe admittendum magis idoneum; Si autem æqualiter ſunt idonei, locum eſſe gratificationi, allegat notata *in c. 1. ſupra eodem*. Quam opinionem clarè etiam tenet ibi Joan. de Imola, & eſt ex mente gloſſæ 1. *in c. Si plures 16. q. 7.* quæ apertè dicit in diſcordia patronorum Epiſcopum teneri eligere digniorem ſi ſine ſcandalo id fieri poſſit; Si verò præſentati ſint pares meritis, Epiſcopum poſſe gratiam facere cui velit. Et hanc partem pluribus probant Roch. *in hoc tract. in verb. Honorificum in 15. quæſt.* & Lambertinus *d. art. 26.* ea præcipuè ratione, quia hoc caſu Epiſcopus eſt Judex inter duos præſentatos. Ergo juſtitiam miniſtrare debet: alioquin non diceretur Judex, *c. Forus de verbor. ſignificat.* Sed utique juſtitiam non miniſtraret ſi minus dignum præeligeret poſthabito digniori. Et ſic putant hoc habere locum in utroque foro, itaut etiam liceat poſtpoſito appellare; Sed præcipuè in foro conſcientiæ, ex notatis *in c. Conſtitutus ſupra de appellat.*

Verum Petr. de Anchar. hic *num. 4.* & poſt eum Joan. de Anan. *num. 2.* dicunt opinionem Joan. Andr. quod inter duos præſentatos à duobus patronis ſit locus gratificationi, non eſſe veram, quia ſi patroni ſint diſcordes, aliter providetur, quàm per gratificationem, ut in *cap. 1. 2. & 3. ſupra eodem*.

23 Tu adverte, quia cùm duo ſunt præſentati à pluribus patronis in pari numero, neutri acquiritur jus præſentandi inſtitutionem, cùm ad hoc requiratur ut præſentatio ſit facta à majori parte patronorum, textus eſt clarus *in cap. Quoniam*, & ibi dixi *in 4. notab. ſupra eod.* Quo fit ut Epiſcopus minimè teneatur digniorem inſtituere, quia ad hoc requiritur ut præſentatus in diſcordia patronorum non ſolum majoribus juvetur meritis, ſed etiam plurimorum approbetur aſſenſu, quæ ſunt verba *d. c. Quoniam*: unde patet ſuſtineri non poſſe quod dixerunt Roch. & Lambertin. ſupracitati, videlicet ex duobus præſentatis à duobus patronis Epiſcopum teneri inſtituere magis idoneum. Imò enim, ut ait Gaſpar. de Calderin. hic, Fortè poſſet Epiſcopus de alio providere, *ut cap. Eam te, cap. Si vero, & d. cap. Quoniam ſupra eodem*. Ergo fortius poteſt gratificari alteri ex præſentatis: quod placet Cardin. *hic n. 4.* Quia, inquit, ex quo neuter præſentatorum eſt præſentatus à pluribus, neutra præſentatio tenet, arg. *d. c. Quoniam, A contrario*. Sed hoc ultimum de proviſione extra- 24
nei, & gratificatione non tranſit abſque difficultate; quia licet præſentatio in pari numero patronorum non valeat, tamen non propterea jus ordinandi eccleſiam devolvitur ad Epiſcopum, niſi lapſum ſit quadrimeſtre patronis laicis à jure præfixum, *ut in d. cap. Quoniam in fine, & in cap. Cum propter infra eod.* Imò infra dictum tempus ſtante nullitate primæ præſentationis licitum eſt patronis laicis variare, & aliam præſentationem facere, etiam ex toto recedendo a prima, *cap. Cum laici ſupra eodem*, & dixi ſupra *in 3. notab. verſ. Sed hoc ultimum num. 9.* Unde concluderem inter duos præſentatos à duobus patronis Epiſ- 25
copum non ſolum non teneri digniorem inſtituere, ſed nec poſſe alteri eorum gratificari, & multò minus de extraneo providere niſi in duobus caſibus. Primus eſt ſi lapſi ſint quatuor menſes; quia tunc cùm præſentatio illa non valeat, jus conferendi eſt ad Epiſcopum liberè devolutum. Unde cùm ſit in facultate ipſius de extraneo providere, multò magis poteſt ſi voluerit, alteri ex præſentatis gratificari, & in hoc caſu procedat opinio Gaſp. Calderini, & Cardinalis. Secundus eſt cùm patroni 26
ab initio promiſerunt non variare, nec alium præſentare: nam contra talem promiſſionem venire non poſſunt, 27
cùm à jure non ſit reprobata, ut *Clem. Plures, in fine hoc tit.* Et firmat Lap. *allegat. 78. Vacaverat Eccleſia, num. 6. verſ. Item quia ſecundum præſuppoſita*, præſertim ſi ſit juramento vallata, ut per Lambertin. *lib. 2. part. 2. in 7. quæſt. principali art. 18.* Unde hoc caſu abſque dubio lice- 28
bit Epiſcopo alteri ex præſentatis gratificari etiamſi lapſi non ſint quatuor menſes; nam & licebit de extraneo providere, ſecundùm Calderin. & Cardin. Et idem eſſet ſi patroni conſentirent ut Epiſcopus haberet gratificationem. Et fortè in hoc caſu loquuntur Innocent. Jo. Andr. & alii præallegati. Aliàs non video quomodo durante adhuc quadrimeſtri Epiſcopus poſſit inſtituere alterum ex duobus nulliter præſentatis, & præripere patroni jus quod habent recedendi à prima præſentatione invalida, & alium præſentandi. Nec obſtat textus in *cap. Venerabilem, §. Quod autem, de elect.* quia loquitur in eo caſu, in quo electores diſcordes ſunt moniti, & expectati.

In ſecundo membro principali, cùm ſcilicet duo ſimul, aut ſucceſſivis temporibus ſunt ab eodem patrono cumulativè præſentati, juxta terminos hujus *cap. & Clem. Plures, eod. tit.* exiſtimo veram eſſe diſtinctionem, quam ponunt Doctores per illum textum in *cap. Conſtitutus, ſupra de appellat.* ut ſcilicet à principio non ſit locus gratificationi, ſed Epiſcopus omninò teneatur præeligere digniorem, adeò ut peccet contra juſtitiam diſtributivam eligendo minus dignum: nam ante electionem omnia jura clamant meliorem, & ſanctiorem eſſe eligendum, *cap. Licet ergo, 8. quæſt. 1. cum concordan.* de quibus per gloſſ. in *cap. 2. in verb. Sanctiones, de offic. cuſtod.* ſed poſt factum ſuſtineatur electio de digno, omiſſo digniori, nec liceat poſthabito appellare, ut litium occaſiones amputentur. Quam diſtinctionem probarunt S. Th. & alii, quos retuli in *cap. Cum dilectus, num. 19. ſupra de conſuetud.* & in 29
terminis noſtris eam probavit Dec. *in conſ. 129. Pro tenui, in princip. 2. col.* ubi vult ut quamvis dignior ſit inſtituendus inter plures cumulativè præſentatos, tamen hoc procedat ante factum, ſed poſt factum valeat inſtitutio de digno, omiſſo digniore, & eum ſequitur Lambertin. in *hoc tractatu lib. 2. par. 2. in 7. quæſt. principali, art. 26. nu. 4. & ſeqq.* qui tamen limitat niſi alter ex præſentatis ante 30
inſtitutionem allegaſſet ſe digniorem, idque ſe probaturum obtuliſſet, & à futura inſtitutione appellaſſet; quia tunc non teneret inſtitutio etiam in foro judiciali ſecundum eum *num. 5.* & Abb. hic per notata in *cap. Paſtoralis, infra eodem*.

Succeſſivè QUÆRO, an deciſio S. Congregationis 31
Concilii, qua declaratum fuit in Parochialibus de jure

patro-

Digitized by Google

patronatus laicorum non requiri formam examinis per concurſum a Concilio Trident. præſcriptam, *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. vendicet ſibi locum quando plures à patrono laico ſunt præſentati.

Jam cenſuit S. Congregatio ſpeciale eſſe in jure patronatus laicorum ut non requiratur ejuſmodi concurſus qualis ex Concil. & Conſtitutione Pii V. neceſſarius eſt in proviſionibus Parochialium liberis, nec non illis, quæ de jure patronatus Eccleſiaſtico exiſtunt, his enim vacantibus proponuntur edicta ad vocandos quoſcumque etiam extraneos, nedum præſentatos. Et ſecundum hunc intellectum ad propoſitam conſultationem videtur reſpondendum non eſſe inſtituendum concurſum, in quo liberum ſit etiam aliis non præſentatis dare nomina, ut examinentur, prout loquitur Concilium Trid. *in d. cap.* 18. *in verb. Liberum ſeſſ.* 24. nam ſi hujuſmodi concurſus non fit quando unus tantum à patrono laico præſentatur, juxta declarationem alias editam; multò minus videtur neceſſarius quando plures præſentantur, ex quibus facilius poteſt Epiſcopus idoneum, vel magis idoneum eligere, & ſecundum hunc ſenſum declaratio Sacr. Congreg. procedit etiam quando ſunt plures præſentati, cùm nec eo caſu proponi debeat edictum advocandos quoſcumque qui volent examinari. Sed remanet dubium an ſaltem omnes præſentati debeant examinari ad effectum ut ex illis Epiſcopus eligat digniorem, quem inſtituere teneatur. Et quamvis propriè non dicatur concurſus de quo Concilium intelligitur; nihilominus ut ſatisfiat dubitationi etiam quoad hanc partem.

Præmittendum eſt in illa diſputatione an de jure communi pluribus à patrono laico cumulativè præſentatis teneatur Epiſcopus digniorem eligere, vel liberum ſit cui velit gratificari, de qua per Doctores hic & in Clem. *Plures eod. tit.* non deeſſe anthores pro utraque ſententia. Nam Dec. *conſ.* 129. dicit communem opinionem eſſe cum Joan. Andr. hic ut inſtitutio facta de minus idoneo valeat quaſi id relinquatur judicio, & conſcientiæ Epiſcopi, qui dummodo idoneum eligat, gratificari poteſt, ſecundum eum intelligendo verbum, *æquè*, hic poſitum verificari non in quantitate bonitatis, ſed tantum in qualitate, ut latiùs explicavimus præcedenti quæſtione *n.* 21. *verſ. Sed oppoſitum*. Et hanc opinionem ſequuta eſt Rota coram D. Bravo, reprobata opinione Abbatis ſentientis Epiſcopum teneri digniorem inſtituere, & ab inſtitutione minus idonei appellari poſſe juxta notata *in c. Paſtoralis inf. eod.* Verumtamen opinio Abbatis, quam alii ſequuntur relati per Lambertin. *in tract. de iure patr. lib.* 2. *par.* 2. *in* 7. *quæſt. principali art.* 26. videtur magis congruere rationi, & menti Concilii Tridentini, imò & textui noſtro, qui permittit electionem judicio Epiſcopi eo caſu, in quo ſunt plures æquè idonei. Ergo data inæqualitate meritorum non eſt locus gratificationi.

Cæterùm quidquid ſit de jure communi, in cujus terminis advertendum eſt communem opinionem, de qua Dec. teſtatur, procedere quando alter ex patronis præſentat unum, & alter alium. Quem caſum uti diverſum à præſenti diſtinguit Lambertin. *ubi ſupra*, & nos diſtinximus in quæſtione præcedenti *num.* 22. certe hoc caſu ex mente Concilii, & Bullæ Pii V. videtur dicendum ex pluribus præſentatis digniorem eſſe inſtituendum. Et cùm de cujuſquam meritis, & idoneitate non poſſit niſi per examen judicari, propterea omnes præſentatos examini ſubjiciendos eſſe planè intentio Concil. colligitur tum ex modo, quem præſcribit ſervandum in collatione parochialium, qui alio non tendit; quam ut parochiales nonniſi dignioribus conferantur: tum quia illis caſibus, quibus electio competit Epiſcopo, ſemper decernit digniorem eligi debere ibi, *Ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicaverit, atque illi, & non alteri collatio fiat*. Quin etiam illud idem diſponit quando electio ſpectat ad patronum eccleſiaſticum. Et quamvis ubi Eccleſiæ ſunt de jure patronatus laicorum, noluerit aſtringere 32 patronos ad præſentandum plures, neque ad præſentandum digniorem, cùm aliàs dubitarent Doctores an in foro conſcientiæ ipſi patroni tenerentur perquirere, & præſentare digniorem ex pluribus, quos poſſent præſentare, ut latiſſimè per Lambertin. *in hoc tract. lib.* 1. *p.* 2. *in* 10. *quæſt. princip. art.* 3. ideòque ſatisfiat Concilio ſi idoneus præſentetur: Si tamen contingat ut plures præſententur, quod eſt Eccleſiæ utilius, veriſimile non eſt Concilium reliquiſſe Epiſcopo liberum arbitrium eligendi minus dignum, cùm eſſet eo caſu favor patroni, & ratio ne retrahantur laici à fundatione, & dotatione Eccleſiarum, ob quam declaratum eſt non requiri concurſum, ne ſcilicet laici compellantur plures præſentare, neve extranei concurrentes quippè magis digni judicati ipſis præferantur. Imò verò patroni quotieſcumque plures præſentant, cenſendi ſunt ea mente id facere, ut dignior ex illis eligatur.

Conſtitutio Pii V. adhuc apertiùs proteſtatur mentis ſuæ eſſe ut Parochiales non ſolum dignis, ſed magis idoneis conferantur. Ac propterea concedit appellationem à mala electione ordinarii, & vult rejecto licere ad novum examen provocare ipſum prælectum coram Judice appellationis.

Quamvis autem Conſtitutio videatur intelligenda cùm 33 juxta formam Concilii faciendum eſt examen per concurſum; ratio tamen dictat idem juris eſſe hoc caſu ex præſumpta mente legis.

Quamobrem ad dubium reſponderi poteſt declarationem Sac. Congregat. non excludere hunc concurſum, ſed ex mente Concilii, & Conſtitutionis omnes præſentatos examinandos eſſe, eumque inſtituendum eſſe, quem ex cæteris approbatis magis idoneum ad eccleſiam gubernandam Epiſcopus judicaverit.

Cæterùm an inſtitutio de minus digno facta hoc caſu irrita ſit, & an quod diſponitur de appellatione habeat locum in propoſita ſpecie, videtur maturius deliberandum. Et ita reſponſum Rotæ de hac dubitatione conſulenti.

D E J U R E P A T R O N A T U S.

Clemens III.

C A P U T XXV.

NObis fuit: & infrà. Inquiſitioni tuæ tale damus reſponſum, quòd ſi quis Eccleſiam cum aſſenſu diœceſani conſtruxit, ex eo juſpatronatus acquirit. Cæterùm in conventuali Eccleſia, non electioni prælati faciendæ, ſed jam factæ honeſtiùs patroni poſtulatur aſſenſus: niſi aliter de ſua juriſdictione obtineat, ut partes ſuas interponere debeat electioni tractandæ. Secus tamen eſt in Capella: in qua unus presbyter à patrono eligitur, & pro inſtitutione habenda, loci Epiſcopo præſentatur. Pro fundatione quoque Eccleſiæ honor proceſſionis fundatori ſervatur: & ſi ad inopiam vergat, ab Eccleſia illi modeſtè ſuccurritur, ſicut in ſacris eſt Canonibus inſtitutum.

S V M-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *IVs patronatus acquiritur ex conſtructione Eccleſiæ facta de conſenſu Epiſcopi.*

Etiamſi conſtruens explicitè ius patronatus, ſibi non reſervaverit, dummodo expreſsè illud non remiſerit, num. 4.

2 *Patronus non eligit Prælatum in Conventuali Eccleſia, ſed in capella ſic, & n. 14. & 28.*

3 *Patrono debetur proceſſionis honor, & alimentatur ab Eccleſia ſi vergat ad inopiam, & num. 17. & 25. cum ſeqq.*

5 *Mulier Eccleſiam conſtruens de Diœceſani conſenſu acquirit ius patronatus.*

6 Si quis *verbum tam maſculos, quàm fœminas complectitur ex propria ſignificatione.*

7 *Iudæus, vel Paganus non acquirit ius patronatus, ſi Eccleſiam fundet, vel conſtruat.*

Tenetur tamen eam dotare, n. 9.

8 *Iudæus, vel Paganus puerum baptizans, aut levans de ſacro fonte non contrahit cognationem ſpiritualem.*

10 *Hæreticus baptizando, aut levando de ſacro fonte acquirit cognationem ſpiritualem, ſed eccleſiam conſtruendo non acquirit patronatum.*

11 *Ius patronatus an veniat in confiſcatione bonorum.*

12 *Excommunicatus Eccleſiam conſtruens de conſenſu Epiſcopi, quamvis non debuerit admitti, tamen efficitur patronus, ſed exercitium non habebit ante abſolutionem.*

14 *Ius patronatus, ſeu præſentandi Prælatum in Eccleſia Conventuali, ſeu Collegiata non acquiritur ex fundatione, vel conſtructione Eccleſiæ, ſine privilegio Apoſtolico.*

15 *Eccleſia Conventualis appellatione comprehenditur omnis collegiata.*

16 *Collegiata Eccleſia quæ dicatur, remiſſivè.*

17 *Patrono debetur proceſſionis honor, & ius conſequendi alimenta ab Eccleſia ſi ad inopiam deveniat.*

18 *Patronus an in Eccleſia iuris patronatus in ſeſſionibus, & aliis actibus temporali domino loci ſit præferendus, & n. ſeqq. uſque in fin.*

19 *Patrono triplex ius competit in Eccleſia patronata, utile, oneroſum, & honorificum.*

20 *Ius honorificum in quibus conſiſtat, & n. 25.*

21 *Honorari præ cæteris debet qui maiorem habet iuriſdictionem, & n. 24. & 30.*

22 *Dominus temporalis, ſi Superiorem non recognoſcit æquiparatur principi, ſi recognoſcit, Præſidi.*

23 *Læſæ maieſtatis crimen committitur etiam à conſpirantibus in Baronem.*

24 *Barones etiam extra locum Baroniæ præferuntur nobilibus iuriſdictionem non habentibus.*

25 *Honor proceſſionis qui debetur patrono, quotuplex, & n. ſeqq.*

26 *Patrono ad eccleſiam venienti an, & quouſque Clerici obviam exire teneantur.*

27 *Patronus in ſeſſionibus, & aliis actibus an ſit cæteris præferendus, & n. 29.*

28 *Patrono debetur honor proceſſionis, id eſt præſentationis, & n. 29.*

30 *Parlamenti Domini quamvis primam Sedem obtineant, hoc tamen non intelligitur reſpectu Conſiliariorum, qui in eos habent iuriſdictionem.*

31 *Rector Eccleſiæ præ aliis honorari debet.*

32 *Sublimes perſonæ quibus verbis à iure comprehendi conſueverint.*

1 NObis. Ex conſtructione Eccleſiæ facta de conſenſu
Epiſcopi acquiritur jus patronatus. Hoc dicit pri-
2 mò, Patronus non eligit prælatum in Conventuali Eccle-
3 ſia, ſed in Capella ſic. Hoc ſecundò, Patrono debetur proceſſionis honor, & alimentatur ab Eccleſia, ſi vergat ad inopiam. Hoc tertiò Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. Et ſunt tria dicta. Secunda, ibi, *Cæterum*, Tertia ibi, *Pro fundatione*.
4 Nota primò, ibi, *Si quis Eccleſiam cum aſſenſu Diœceſani conſtruxit*. Ex conſtructione Eccleſiæ acquiri jus patronatus conſtruenti, dummodo tamen id faciat de conſenſu Epiſcopi Diœceſani, ut hic eſt caſus ſecundum omnes in ſummario text. Quod locum habet etiamſi in conſtructione, vel fundatione eccleſiæ jus patronatus ſibi explicitè non reſervaverit, quia nihilominus ei acquiritur juris miniſterio, dummodo expreſsè illud non remiſerit, *ut cap. Significavit de teſtibus*, & ſatis probat hæc littera, quæ ſimpliciter dicit jus patronatus acquiri ex ipſa conſtructione, nec ullam facit mentionem reſervationis. Et ita declarant Jo. Andr. Bald. Butr. Cardin. Imol. Abb. Aretin. & Felin. *in d. cap. Significavit*, Archid. Jo. Andr. Gemin. & Franc. *in cap. 1. de iure patronat. lib. 6.* Roch. de Curte *in hoc tract. in verb. Eccleſiam fundavit q. 8. num. 12.* latè Lambertin. *eodem tract. lib. 1. q. 2. art. 4. & eodem lib. par. 1. 5. art. 2. quæſtionis principalis num. 12.* Rota *deciſ. 167. num. 4. par. 2. diverſ.* ubi atteſtatur hanc eſſe receptiſſimam concluſionem; *& in recen. deciſ. 421. num. 2. par. 2.* An autem ad hoc ſufficiat ſola conſtructio Eccleſiæ, an verò etiam requiratur fundatio, & dotatio, dic ut plenè ſcripſi *in cap. Quoniam à num. 23. uſque ad num. 50. ſupra eodem*. Item pondera latitudinem illius verbi, *Si quis*, ex hoc enim infertur ad quæſtionem, Numquid mulier, infidelis, hæreticus, vel excommunicatus acquirat jus patronatus ex conſtructione Eccleſiæ. 5

De muliere concluditur affirmativè, quia verbum hoc, *Si quis*, tam maſculos, quàm fœminas complectitur, dicit textus *in l. 1. ff. de verb. ſignificat.* ubi Bart. *n. 2. verſ. Ego dico*: ponderando verbum *complectitur*, dicit hoc non contingere ex interpretatione extenſiva, ſed ex propria ſignificatione, *c. Generali*, & ibi gloſſ. 1. Jo. Monach. & Canoniſtæ, *de elect. lib. 6. & cap. Si quis ſuadente 17. q. 4.* juncto *c. Mulieres de ſent. excom. eod. lib.* Ad hoc inducitur bonus textus *in c. fin. de conceſſ. præbend.* ubi fit mentio juris patronatus Comitiſſæ Flandren. *& in c. Ex litteris ſupra eod. & in cap. Quoniam inveſtituras*, & ibi gl. *in ver. Vel fœmina 16. q. 7.* cum ſimilibus, ut per Abb. *in c. Cum ſæculum n. 4. ſupra eod.* & hic firmat Jo. Andr. *n. 2. in fin. in verb. Si quis*: cum quo cæteri concordant, ut dicam infra *num.* 13. Calder. *conſ. 1. hoc tit.* Rocch. *de iure patr. in verb. Competens q. 1.* Lambert. *in eod. tract. 1. par. lib. 1. q. 7. art. 2. n.* 30. Caſſad. *dec. 1. de iure patr.* 6

De infideli Judæo, vel pagano dic contra, quia verb. *Si quis*, exponitur id eſt fidelis, ſecundum Jo. Andr. hic *num.* 3. Unde infidelis ex conſtructione, vel fundatione eccleſiæ juſpatronatus non acquirit, *ut cap. Piæ mentis in fin. c. Quicumque in princ. & c. Frigentius in fin. 16. q. 7.* ubi gloſ. *in verb. Qui Chriſtianis*, dicit, Ergo Judæus non efficeretur patronus, licet fundaret aliquam eccleſiam; Et eſt ſimile in cognatione ſpirituali, quam infidelis non acquirit, ſi puerum baptizet aut levet de ſacro fonte, ut firmat Jo. Andr. *in c. Ex eo n. 1. 5. & 8. de reg. iur. lib. 6.* ſi tamen Paganus, vel Judæus de facto fundaret Eccleſiam, teneretur eam dotare ſicut tenetur dotare filiam ad fidem converſam, & Eccleſia eſſet liberæ collationis, ut probat Lambertinus *par. 1. lib. 1. q. 5. art. 8. n. 1. & 2.* 7 8 9

De hæretico idem dicendum, quia etſi cognationem ſpiritualem acquirat, ut notat Jo. Andr. *in d. c. Ex eo n. 3. verſ. Dicit Palmerius de reg. iur lib. 6.* tamen patronatum non acquirit, quia cùm ejus bona ipſo jure ſint confiſcata, *c. Cum ſecundum de hæret. lib. 6.* utique de ſuo dare non poteſt fundum, dotem, vel ædificium. Facit *c. 2. §. fin. eod. tit.* Et quatenus etiam eſſet patronus, tamen illud jus confiſcatum eſſet, ſecundum Jo. Andr. *hic n. 3. verſ. De hæretico*. Facit *cap. Maximum 1. q. 7.* Et nota hoc dictum, quia jus patronatus tranſit cum confiſcatione bonorum, ut hic per Abb. *n. 2. verſ. de hæretic.* Sed quo ad hoc tu vide DD. de Rota *in Lucana iuriſdictionis* coram Coccino *deciſ. 232. & deciſ. 298. & deciſ. 351.* quibus in locis diſtinguitur, an confiſcatio facta fuerit per judicem laicum, an per Eccleſiaſticum. 10 11

De excommunicato autem dicit Jo. Andr. *hic num. 3. verſ. De excommunicato malè feciſſe Epiſcopum, qui eum admiſit*, ſed tamen ſi Epiſcopi conſenſu Eccleſiam conſtruxit, patronus erit, ſed exercitium non habebit ante abſolutionem, *c. Cum dilectus, de conſuetudine*: nam cùm religionem profiteatur, matrimonium contrahat, & alia faciat, quæ enumerantur à Jo. Andr. *in cap. Dolo facit in ſecunda parte quæſtionis, verſ. 3. de reg. iur. lib. 6.* Ergo & jus patronatus acquirit: & facit quod notatur *in c. Veritatis, de dolo, & contumacia, & in cap. Decernimus de ſent. excom.* 12

in

Digitized by Google

in novella, & eum excommunicato liceat Eccleſiam ingredi
ad audiendum verbum Dei, & orandum *cap. Reſponſo de*
13 *ſent. excom.* Ergo etiam licebit Eccleſiam conſtruere. Facit
c. Quoniam de ſentent. excomm. lib. 6. commendabile enim
eſt ædificare templum Dei, *c. Aurum 12. q. 2.* Itaque mu-
lier eccleſiam conſtruens de Diœceſani conſenſu acquirit
jus patronatus habitu, & actu: Infidelis, & hæreticus
neque habitu, neque actu: excommunicatus habitu tan-
tum, ſed non actu ante abſolutionem: & cum his dictis Jo.
Andr. concordant hic Collectar. *n. 4. & 5.* Henric. Boich.
n. 1. in fin. verſ. Qui etiam dicit, & n. 2. & 3. Butr. *n. 9. 10.
& 11.* Cardin. *n. 7. 8. & 9.* Anchar. *in 1. not.* Abb. *n. 3.* &
Jo. de Anan. *n. 3. & 4.*
14 Secundò nota ibi, *In conventuali Eccleſia*, ex conſtru-
ctione Eccleſiæ conventualis, ſeu collegiatæ etiam de Diœ-
ceſani conſenſu non acquiri conſtruenti jus patronatus,
ſeu præſentandi Prælatum abſque privilegio Apoſtolico, ut
hic *& in cap. Hinc eſt etiam 16. q. 1.* Put. *deciſ. 366. n. 4. &
ſeqq. lib. 2.* Rota *deciſ. 421. n. 2. par. 2. recent.* Quod locum
habet ſive eccleſia Collegiata ſit, ſæcularis, ſive regularis,
15 juxt. text. in Clem. *Vt ſi de ætat. & qualit.* Nam ſub nomi-
ne Eccleſiæ conventualis, de qua loquitur iſta littera, com-
prehenditur etiam Eccleſia Collegiata, licet de conſuetu-
dine hoc verbum referatur ad Eccleſias religioſorum, ut
16 hic per Abb. *n. 3. in 2. notab.* Quæ autem dicatur Eccleſia
Conventualis, ſeu Collegiata, vide hic pulchrè per Hoſt.
n. 2. & Jo. Andr. *n. 8. 22. & 24.* & per Innoc. *in c. Poſtul. in
princ. inf. eod.*
17 Ultimò nota ex textu tria jura, quæ acquiruntur patro-
no in acquiſitione juris patronatus. Primum eſt jus pote-
ſtatis præſentandi: Secundum eſt honorificentia proceſſio-
nis: tertium eſt jus conſequendi alimenta ab Eccleſia, ſi
ad inopiam deveniat, ut hic per Butr. & Abb. *in ult. notab.*
Primum eſt planum, de 3. vide Rochum de Curte *in tract.
huius tituli in verb. Vtile an.* 1. latiſſimè Lambertinum *in eod.
tract. lib. 3. in 3. quæſt. princip. art. 1. cum pluribus ſeq. uſque ad
art. 16.* Surdum *de aliment. tit. 1. q. 54. per totam*, & Rot. *dec.
494. p. 4. diverſ. & in recent. dec. 454. par. 2.*
18 Quoad ſecundum ultra ea quæ tradunt Doctores hic,
& Roch. de Curte *in hoc tractat. in ver. Honorificum.*
Quæro an patronus in Eccleſia juris patronatus in ſeſſio-
nibus, & aliis actibus temporali domino loci præferri de-
beat.
19 Pro patrono contra Dominum temporalem videntur
ſentire DD. ſupra *in hac Rubrica*, & poſt Hoſt. Lamberti-
20 nus *in tract. de iure patr. in princip. tertii libri*, dum ſcri-
bunt patrono ſimplex jus in Eccleſia patronata competere,
nempe jus utile, oneroſum, & honorificum: & omitten-
do alia duo jura, quæ ad præſentem quæſtionem non per-
tinent, jus honorificum in eo conſiſtere, ut patronus pri-
mus in proceſſionibus incedat, & præ cæteris laicis in Ec-
cleſia patronata honoretur: quod etiam tradunt hic DD.
idque habere locum nedum in proceſſionibus, ſed etiam
in ſeſſionibus, & aliis quibuſcumque actibus, notant Ho-
ſtien. *n. 3.* Jo. Andr. *n. 15.* Butr. *n. 21.* & alii communiter,
& quamvis de domino temporali mentionem non faciant;
cùm tamen illi non diſtinguant, nec nos diſtinguere debe-
mus, *l. De pretio ff. de publica cum vulgar.*
21 Contrarium tamen verius videtur, nempe temporalem
dominum loci etiam in patronata eccleſia patrono præcede-
re debere; cùm enim in cæteros juriſdictioné contentioſam
habeat, ſequitur, ut longè major ei, quam cæteris, præ-
ſertim ſibi ſubditis, honor debeatur, magis namque hono-
rari debet, qui majorem habet juriſdictionem, Abb. *conſ.
22 21. num. 1. lib. 1. per text. in c. Statuimus §. fin. 17. diſt.* At
dominus loci contentioſam, & perpetuam habet juriſdi-
ctionem, ita ut ſi ſuperiorem non recognoſcat, æquipare-
tur Principi; ſi verò recognoſcat, Præſidi, Caſſan. poſt
Jaſon. *in Catalog. Glor. Mund. in 5. par. conſider. 52.* Ergo
adinſtar Principis, vel præſidis omnibus aliis, & conſe-
23 quenter etiam Eccleſiæ patrono debet anteferri. Imò etiam
ſi eſſet ex Baronibus, qui limitatam valde juriſdictionem ha-
bent, omnibus tamen aliis præferendus eſſet, cùm dica-
tur habere majeſtatem, & ſubditi in eum conſpirantes cri-
men læſæ majeſtatis committant, Archid. *in c. Felicis n. 13.
in verb. læſæ Maieſtatis de pœn. lib. 6.* Ægyd. Bellon. *conſil.
24 15.* Quinimò Barones præ aliis honorantur non ſolum in
locis eorum juriſdictioni ſubjectis, ſed etiam ratione Baro-
niæ, & vaſallorum quos habent, & ubique cæteris nobilibus
juriſdictionem non habentibus præponuntur, Caſſan. *dicta
5. par. conſider. 56.*
Non obſtat contrarium, nam reſpondetur Doctores 25
vario modo intelligere honoris proceſſionem, de quo lo-
quitur *hoc cap.* ut hic per Hoſt. *num. 3.* Joan. Andr. *n. 15.*
Butr. *num. 21.* Cardin. *in §. Pro fundatione num. 4. verſ.
Quæro qualis eſt honor proceſſionis, qui debetur Patrono*,
Anchar. *num. 14.* Abb. *num. 5. verſ. Nota tria iura*, & 26
Jo. de Anan. *num. 9.* Quidam enim dicunt honorem
proceſſionis in hoc conſiſtere, ut Patrono ad Eccleſiam
venienti proceſſionaliter occurratur; dummodo tamen
ſit talis, & tantus, puta Rex vel magnus Princeps; Ex-
plicant Anchar. Abb. & Jo. de Anan. in Duce Venetiarum
Patrono Venerabilis Eccleſiæ Sancti Marci, cui obviam
exeunt Primicerius, & Canonici. Quod ſervari poteſt
ſecundum Jo. Andr. uſque ad ambitum Eccleſiæ; non au-
tem uſque ad portas Civitatis, quia fieri debet tantum
Papæ vel Cardinali ſecundum Ant. de Butr. Item ſi ſæpius
hoc eveniret, fieri non deberet, ſed ſolùm quando rarò, 27
ſecundum eum. Quidam dicunt honorum proceſſionis
conſiſtere in hoc, ut patronus primum locum teneat in pro-
ceſſionibus, vel in Eccleſia, vel inter laicos, ſecundum
Hoſt. & ſedebit juxta Prælatum, ſecundum Ioan. de Anan. 28
Alii verò dicunt proceſſionem hic poni pro præſentatione,
ut notatur *in cap. Pia mentis* in gloſſ. 1. *verſ. Sunt autem
tria 16. q. 7.* quia in præſentatione patronus procedit ad
Epiſcopum cum eo, quem præſentat in Eccleſia non Col-
legiata, vel in præbenda Collegiatæ, *cap. fin. ſupra de
conceſſ. præben.* Primum placet Cardinali; Primum & ſe-
cundum Antonio de Butr. Licet fortè Codex ſit mendo-
ſus, quia ponderata illius ratione, videtur potius proba-
re tertium; ſed utrumque videtur poſſe ſuſtineri, ut dicit
Abbas: & omnia tria ſimul complectitur Innoc. *ſupra in
hac rubrica num. 3. verſ. Item honor*, ubi ait, ex patrona-
tu provenire honorem, quia patronus honorificentius re-
cipitur, & ſtudioſè ei ſervitur, & in proceſſione præ aliis ho-
noratur, *c. Pia mentis, & c. Frigentius 16. q. 7.* Et ſi eccle-
ſia non eſſet Collegiata, præſentat ibi ſacerdotem *c. Decer-
nimus ead. cauſ. & quæſt.* unde Hoſt. & Cardin. ſupracitati
ponunt verſus:

Patrono debetur honor, onus, emolumentum:
Præſentet, præſit, defendat, alatur egenus.

In 3. tamen intellectu, quod proceſſio ponatur hic pro præ-
ſentatione, videntur reſidere Hoſt. Jo. Andr. & Jo. de Anan.
in locis ſupracit. cùm eum ponant ultimo loco. Honor igi-
tur proceſſionis eſt quem habet patronus in præſentando
Rectorem, vel Clericum, quia ſine præſentatione non po-
teſt Epiſcopus regulariter inſtitutionem facere: quod latiſ-
ſimè proſequitur Roch. de Curte *in tract. huius tituli in ver.
Honorificum à num. 1. uſque ad num. 98.* Et quamvis opinio, 29
quod patronus ſit aliis præferendus, videatur communis,
tamen fundata eſt *in d. c. Pia mentis, & c. Frigentius 16. q.
7.* & in hoc cap. Qui textus non probant communem opi-
nionem: nam *in c. Pia mentis, & cap. Frigentius*: dicitur
præter proceſſionis aditum, qui omni Chriſtiano debetur,
nihil proprii juris in Eccleſia patronata patrono reſervari:
quibus verbis nihil præcipui patrono tribuitur, quod cæ-
teris quoque Chriſtianis non competat. Hoc autem c. quam-
vis apertius exprimat fundatori proceſſionis honorem re-
ſervari, tamen cùm diſponat in materia antiqua, debet
recipere declarationem à Canonibus de eadem materia lo-
quentibus, *ut l. 2. C. de Noxal. l. In contractibus §. Præter-
ea C. de non numer. pecun.* Petr. Brixien. *in Repert. in verb.
Interpretatio, verſ. Lex noviter*, Jaſ. *in l. Sciendum in princ.
ff. Qui ſatisdare cogantur*; quare dum text. reſervat patro-
no honorem proceſſionis: Hæc verba, ut non pugnent cum
c. Pia mentis, & c. Frigentius, quibus probatur patronum
in patronata Eccleſia nihil habere præcipui, non ſunt intel-
ligenda quoad hoc, ut patronus aliis in proceſſionibus præ-
feratur, ſed de honore præſentationis, qui debetur omni
Chriſtiano Eccleſiam fundanti, non autem infideli, prout
ex illis juribus deducunt gloſſ. Joan. Andr. & communiter
DD. ſupracitati *n. 7.*
Secundò reſpondetur, quod DD. generaliter tradunt, 30
ſcilicet patronum præ aliis laicis honorari debere eſſe
ſic accipiendum, ut non contineat evidentem abſurdi-
tatem: & ſic ut ei non debeatur honor major quàm do-
mino temporali, qui in eum habet juriſdictionem, ut
in ſimili docet Boer. *de auctor. Magni conſilii num. 48.*
ubi

ubi tradit privilegium Dominorum Parlamenti ut primam Sedem obtineant, & ſi generaliter loquatur, non eſſe intelligendum reſpectu Conſiliariorum, qui in Do-
31 minos Parlamenti habent juriſdictionem. Sic etiam etſi Rector eccleſiæ in ſua Parochia præ aliis honorari debeat, Caſſan. *dict. par. conſider.* 81. Hoc tamen non ita intelligendum eſt, ut præferatur Epiſcopo, qui omnibus ſuis Diœceſanis præeminet, ut notatur *in cap. So-*
32 *lite de maior. & obed.* Et ſanè dominus temporalis erat ſpeciali nota dignus. Quod ſi jura voluiſſent patronum in patronata Eccleſia temporali domino loci præferri, id utique vel expreſſiſſent, vel uſa fuiſſent verbis univerſalibus, ut puta cujuſcumque gradus, conditionis, præeminentiæ, & ſimilibus: ita enim Canonicæ ſanctiones loqui conſueverunt, cùm etiam ſublimes perſonas comprehendere voluerunt, ut obſervat Gomes *in proœm. Regul. Cancell. par.* 4. *n.* 1. *&* 2. Barbat. *conſ.* 23. *n.* 8. *in* 1. *vol.*

D E J U R E P A T R O N A T U S.

Innocentius III. Conventren. Epiſcopo.

C A P U T XXVII.

CUm propter diſcordias laicorum: & infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi de jurepatronatus quæſtio emerſerit inter aliquos: & (ab eo) cui competit, infra quatuor menſes non fuerit diffinitum, ex tunc Eccleſiam ipſam de perſona non differas idonea ordinare: Ita quòd illi ex hoc non debeat in poſterum præjudicium generari, qui jus evicerit patronatus.

S V M M A R I V M.

1 *PAtroni laici ſi ad eccleſiam vacantem intra quatuor menſes non præſentant, Epiſcopus ordinabit eccleſiam, & num.* 9.

2 *Patronus laicus habet quadrimeſtre tempus ad præſentandum, eccleſiaſticus verò ſemeſtre, etiamſi patronatum à laico acquiſiverit.*

3 *Tempus ad præſentandum præfixum currit etiam patronis non volentibus præſentare propter litis impedimentum.*

4 *Et an currat patronis ignorantibus.*

5 *Quæſtio ſuper patronatu laicali infra quatuor, ſuper eccleſiaſtico infra ſex menſes eſt decidenda.*

6 *Temporis curſus ubi non fundatur ſuper negligentia, ad Superiorem devolvitur ipſum ius, non autem modus ordinandi eccleſiam.*

7 *Concurſus an requiratur in parochialibus patronatus laicorum, quarum collatio ob lapſum tempus ad præſentandum præfixum ad Epiſcopum eſt liberè devoluta, & n. ſeqq. uſque ad n.* 13.

8 *Concurſus non requiritur in parochialibus ad Sedem Apoſtolicam devolutis ob lapſum temporis Epiſcopo ad providendum præfixi.*

10 *Concurſus fieri debet inter plures ab eodem patrono laico ad parochialem vacantem, cumulative præſentatos.*

11 *Tempus Epiſcopo præfixum ad nominandum clericos idoneos, vel edictum apponendi in parochialibus devolutis, quando incipiat.*

12 *Et quid in bimeſtri Epiſcopis præfixo ad inſtituendum ex Bulla Pii V. patronis non præſentantibus infra legitima tempora.*

13 *Patronus laicus, & eccleſiaſticus in quibus differant, & n. ſeq. uſque ad n.* 21.

14 *Patronus laicus præſentans ſcienter indignum an privetur ea vice iure præſentandi, ſicut patronus eccleſiaſticus.*

15 *Præſentari poteſt clericus per Rectorem eccleſiæ ad titulum beneficii, etiam invito patrono laico.*

16 *Et quid invito patrono eccleſiaſtico.*

17 *Ius patronatus donari poteſt perſonæ eccleſiaſticæ ſine diœceſani conſenſu, ſed non ſæculari.*

18 *Collecta ſi imponatur Epiſcopo pro ſe, & clericis patronis pro ſe, eccleſia debet contribuere ſimul cum clericis, non autem cum Epiſcopo.*

19 *Parochialium iuris patronatus eccleſiaſtici proviſio qua forma fieri debeat ex Concilio Tridentino.*

20 *Et quid in parochialibus iuris patronatus laicorum.*

21 *Concurſus a Concilio Tridentino præſcriptus in parochialibus iuris patronatus eccleſiaſtici an ſit etiam obſervandus in parochialibus patronatus, partim eccleſiaſtici, partim laicalis, & num ſeq. uſque ad num.* 39.

Ecquid in parochialibus iuris patronatus quod origine erat totum laicale, ſed pro duabus tertiis partibus ex donatione laicorum effectum poſtea fuit eccleſiaſticum, num. 39. *num. ſeq. uſque ad n.* 74. *& num.* 80.

22 *Ius patronatus mixtum regulatur ut eccleſiaſticum quando eccleſiæ, vel perſonæ eccleſiaſticæ magis prodeſt.*

Declaratur, num. 37.

23 *Collatio beneficii reſervati facta per Papam abſque derogatione iuris patronatus habet locum etiamſi beneficium pertineat ad præſentationem clerici, & laici ſimul.*

Contrarium, num. 32.

24 *Magis dignum trahit ad ſe minus dignum ubi eſt favor magis digni ut trahat, & non trahatur, & n.* 33.

25 *Iuri patronatus merè laicali Papa indiſtinctè derogat pro medietate, mixto derogat in totum, beneficia verò patronatus eccleſiaſtici confert abſque ulla derogatione, & n.* 30. *&* 38.

26 *Ius patronatus mixtum cùm dubitatur an ſit laicale, vel eccleſiaſticum, attendenda eſt qualitas magis privilegiata, & magis favens patronatui, & n.* 30.

27 *Privilegiati naturam ſortitur non privilegiatus propter communionem, & n.* 41.

28 *Ius patronatus mixtum cenſetur totum eccleſiaſticum quo ad præſcriptionem.*

29 *Item quoad tempus præfixum ad præſentandum.*

30 *Sed quoad derogationem cenſetur totum laicale.*

Item quoad reſervationem, n. 32.

31 *Legatus de latere poteſt conferre beneficia patronatus eccleſiaſtici, non autem mixti, & n.* 51.

32 *Regulæ reſervatoriæ non intrant in beneficiis patronatus mixti.*

34 *Concurſus eſt præiudicialis patronis, quorum libertas in præſentando reſtringitur, n.* 37.

35 *Laicus propter mixturam clerici non debet privari iure ſuo, & n.* 42.

36 *Mixtum aſſumit naturam ſpeciei, per quam iuri alterius minus derogatur, & n.* 42.

40 *Ius patronatus origine laicale, ſi ex donatione laicorum tranſeat in eccleſiam, efficitur eccleſiaſticum.*

41 *Ius patronatus mixtum quoad formam examinis per concurſum cur cenſeatur potius laicale, quam eccleſiaſticum.*

43 *Laici à fundatione eccleſiarum non ſunt retrahendi.*

44 *Mixtum ex duabus naturis aſſumit ſibi naturam à potentiori, & digniori.*

Decla-

Digitized by Google

Declaratur, num.65.

45 *Pars maior trahit minorem, & num.50.*
Declaratur, num.66.

46 *Ius patronatus conceſſum ex augmento dotis non cenſetur mixtum ex cauſa oneroſa, & privilegio, ſed abſolutè ex privilegio.*
Et qua ſit ratio, num.67.

47 *Ius patronatus competens univerſitati ſcholarium dicitur Eccleſiaſticum, ſi in ea ſint plures Clerici, quàm laici, & è converſo.*
Declaratur, num.70.

48 *Vniverſitas, in qua ſunt plures laici, quàm Clerici cenſetur laicalis, & ſubiicitur foro ſæculari, & num.70.*

49 *Ius patronatus ex dotatione bonorum laicalium, & Eccleſiaſticorum quale cenſeatur, & n.71.*

50 *Patrono laico habenti unam vocem an inferatur præiudicium ex concurſu, ſi Eccleſia compatrona habeat duas voces, & num.72.*

52 *Iuri patronatus etiam Eccleſiaſtico quandoque derogatur, licet derogatio non ſit neceſſaria.*

53 *Compromiſſum de cauſa Eccleſiaſtica fieri poteſt in duos laicos ob adiunctionem unius Clerici.*

54 *Excommunicatorum corpora non ſunt exhumanda ſi à fidelibus diſcerni non poſſint.*

55 *Oleo non conſecrato ſi modicum conſecratum miſceatur, totum ſit conſecratum.*

56 *Appellatio unius prodeſt omnibus ſi defenſio ſit communis, & eadem ratio vincendi.*

57 *Privilegium unius in individuis trahitur ad omnes.*

58 *Cauſa individua plurium laicorum, & unius Clerici agi debet coram Eccleſiaſtico.*

59 *Præſentatio unius tantum ex compatronis omnium poſſeſſionem conſervat, & num.73.*

60 *Præfertur inter plures, qui certat de damno evitando.*

61 *Patrono laico præiudicari non debet ex donatione patronatus facta Eccleſiæ à compatronis.*

62 *Ius patronatus eſt penes omnes patronos in ſolidum.*

63 *Ius patronatus plurium laicorum, & unius Clerici cenſetur Eccleſiaſticum ſi hoc magis proſit patronatui.*

64 *Cancellaria derogat patronatui mixto unius laici, & plurium Clericorum, & non dat de reſervato.*

65 *In mixtis naturalibus indifferenter attenditur quod potentius agit, in mixtis iuris quod eſt favorabilius.*

67 *Dotis augmentum non ſufficit ad acquiſitionem iuris patronatus, ſed requiritur totalis dotatio.*

68 *Ius patronatus poteſt acquiri ex ſolo privilegio Apoſtolico.*

69 *Mixtionem non efficiunt multa paucis, & magna parvis appoſita, & mixtio eorum non eſt, quæ ſunt diverſi generis.*

73 *Patrono Eccleſiaſtico non præſentante infra legitima tempora inſtituendus eſt præſentatus à patrono laico.*

74 *In iure patronatus mixto ſeptem officialium laicorum nomine univerſitatis laicalis, & trium Eccleſiaſticorum privato nomine præſentantium an requirantur probationes quas exigit Concilium Tridentinum in potentibus, & num.ſeq.uſque in finem.*

75 *Mixtum aſſumit naturam ſimplicis, quod facit actum valere, & eſt favorabilius.*

76 *Qualitatibus duabus concurrentibus, quæ diverſam habent naturam, attenditur illa, quæ magis favet iuri communi.*

77 *Ius patronatus de iure communi probatur ex immemorabili etiam in perſonis potentibus, & univerſitatibus.*

78 *Ius patronatus univerſitatis de iure communi an præſumatur ex uſurpatione, & n.87.*

79 *Parochiani in Italia cœperunt ius patronatus uſurpare propter receſſum Curiæ.*

80 *Concurſus non requiritur in Parochiali iuris patronatus pro una parte laicalis, & pro duabus Eccleſiaſtici.*

81 *Mixtum aſſumit naturam eius ſimplicis, per quod ius conſortis conſervatur.*

Proſp.Fagnan.in III. Lib.Decretal.

82 *Ius patronatus mixtum æquali portione univerſitatis, & familiæ privatæ non requirit probationes à Concilio Tridentino præſcriptas in potentatibus.*

83 *Ius patronatus pro maiori parte univerſitatis non præſumitur ex uſurpatione, & n.ſeq.uſque in finem.*

84 *Præſcriptio iuris patronatus contra privatum non improbatur à iure.*

85 *Vſurpatio iuris patronatus, quæ in univerſitate præſumitur, privatis perſonis nocere non debet.*

86 *Immemorabilis eſt infinita, & capit omne tempus.*

C*Vm propter*. Si patroni laici ad Eccleſiam vacantem 1
intra quatuor menſes non præſentant, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam. Vel ſic. Si quæſtio juris patronatus laicalis non diffinitur infra quatuor menſes, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam ſine præjudicio evincentis. Hoc dicit. Primò ponit dictum. Secundò ſubjicit proteſtationem, ibi, *Ita quod*.

Nota primò, patronos laicos habere quadrimeſtre tem- 2
pus ad præſentandum: nam de talibus loquitur hæc littera, ut patet ex parte deciſa ibi, *laicorum*, id eſt patronorum, ut exponunt Hoſtienſ.& Jo.Andr.Et hæc eſt una differentia inter ipſos,& patronos Eccleſiaſticos, qui habent ſemeſtre, etiamſi jus patronatus à laico acquiſierint,ut eſt caſus *in cap. Vnico, §. Verum infra eod. lib.6.* Perplures aliàs differentias habebis infra in ſecunda quæſtione.

Secundò nota tempus, ut præfertur, præfixum ad præſen- 3
tandum currere etiam patronis non valentibus præſentare propter litis impedimentum, quod primo intuitu videtur mirabile, ſecundum Abb. *in 1. notab.* & contra juris regulam, *ut cap. Quia diverſitatem, ſupra de conceſſ.Prebend.& c. Ne pro defectu, cum concordan.* de quibus ibi per gloſſ. *in verb.Impedimento de elect.* An autem quod hic ſtatuitur in
impedimentis habeat locum in patronis ignorantibus, Do- 4
ctores non conveniunt Abb. *num.2. & 3.* concludit non habere locum; quia regulariter tempus præfixum ad eligendum,vel conferendum non currit ignoranti, ut *d.c. Quia diverſitatem*, & dicit ſe reperiſſe poſtmodum ita tenere Federicum de Sen. *conſil.*124. aliàs eſt *conſil.*129. & incipit, *caſus talis eſt nu.2.* ſed re vera Federicus loquitur de patrono impedito,non autem ignorante,& text.*in d.cap.Quia diverſitatem*, pariformiter diſponit de patronis impeditis, ac de ignorantibus. Item allegat Joan. Andr. *in cap.2.de ſupplen. neglig. Prælator.* qui *num.10. in verb. Ex tunc*, ſimpliciter ait ſemeſtre tempus ad præſentandum currere à die notitiæ, & ita Abbas reprobat Petr.de Anchar. contrarium tenentem, *hic num.2.* ſed illum tuetur, & motivis Abbatis reſpondet Joan.de Anan. illius auditor, *n.3.*

Tertiò, nota quæſtionem ſuper patronatu laicali eſſe ter- 5
minandam infra quatuor menſes, ut hic, *& in cap. Quoniam ſupra eod.* cùm tamen quæſtio ſuper patronatu Eccleſiaſtico infra ſemeſtre ſit decidenda, ut *in c. Eam te*, ubi omnes notant, *ſupra eodem*. Ratio differentiæ eſt, quia patronus laicus habet quadrimeſtre tempus ad præſentandum,ut dictum eſt *in 1.notab.* & propterea litis deciſio non expectatur ultra quatuor menſes; Eccleſiaſticus verò habet ſex menſes, & ideò exitus litis expectatur uſque ad lapſum ſex menſium, ut ſic utroque caſu reguletur à termino ad præſentandum præfixo, ut per Abb. *num.4. verſ.in gloſ.2.* Ad quod tamen vide plures declarationes, quas poſui *in d.cap.Quoniam, in ult. notab.*

Ultimò nota, ubi curſus temporis non fundatur ſuper 6
negligentia, ad ſuperiorem devolvi ipſum jus ordinandi Eccleſiam, non autem modum ordinandi, quia Epiſcopus non tenebitur inſtituere ad præſentationem patronorum, ſed poterit liberè Eccleſiam conferre, ut hic per Butr. *in 2.notab.*& Joan.de Anan. *n.1.* licèt ex devolutione, & libera collatione hujuſmodi nullum præjudicium patronis generetur in futuris vacationibus, ut hic deciditur in fine.

QUÆRO, An Epiſcopus Parochialem Eccleſiam juris 7
patronatus laicorum conferens jure devoluto eo quod patroni infra quatuor menſes non præſentaverint, aut quæſtio ſuper patronatu infra dictum tempus non fuerit deciſa teneatur ſervare formam examinis per concurſum à Concilio Trid.præſcriptam,*c.18.ſeſſ.24.* in Parochialibus liberæ collationis. Quod eſt quærere, poſita deciſione S.Congreg.qua declaratum fuit Parochiales juris patronatus laicorum non ſubjacere concurſui, an idem procedat in hujuſmodi Parochialibus, quarum collatio ob lapſum tempus patronis lai-

Digitized by Google

cis ad præſentandum à jure ſtatutum ad Epiſcopum eſt liberè devoluta.

Tria ſunt quæ aliquale dubium facere videntur. Primum quia cum Parochiales juris patronatus laicorum ſtatim cùm vacant non ſubſint formæ concurſus, nec patronis præſentatio auferatur; licèt patronus poſteà non præſentaverit, & collatio ad Epiſcopum pertineat, videntur permanere in libertate, ut concurſui non ſubjaceant ex eorum primordiali natura, quæ ſemper eſt attendenda, *l. Aſſumptio in princ. ff. ad municipal. & de incol. cum ſimil.* Secundum, quia in hujuſmodi parochialibus non poſſunt habere locum verba Concilii inducentis formam concurſus: nam Concilium *c. 18. ſeſſ. 24.* mandat Epiſcopo ut poſt vacationem intra decem dies, vel aliud tempus à ſe præſcribendum idoneos aliquot Clericos nominet, cum his, quæ ſequuntur. Quæ ſine dubio obſervari non poſſunt in his Parochialibus, in quibus poſt vacationem intra quadrimeſtre tempus competens patronis laicis ad præſentandum juxta hoc Capitulum, *& c. 1. §. Verum infra eodem lib. 6.* nihil licet Epiſcopo attentare, quod ad dictum Parochialium concurſum pertineat.

8 Tertium, quia in Parochialibus, quarum collatio ad Epiſcopum pertinet, ipſo tempore ſemeſtri à die vacationis, & non facta electione magis idonei, collatio devolvitur ad Sedem Apoſtolicam; & Epiſcopus concurſum amplius inſtituere non poteſt, juxta Conſtitutionem Pii V. quæ incipit, *In conferendis*, in Bullar. *tom. 2. pag. 219.*

9 Sed his non obſtantibus verius eſſe videtur in hujuſmodi Parochialibus d. tempore lapſo, & non facta præſentatione, concurſum eſſe ab Epiſcopo inſtituendum. Nam cùm ob non factam in tempore præſentationem, collatio ſit ad Epiſcopum liberè devoluta, ut hic, *& in c. Quoniam, & c. Si verò ſupra eodem*, in hoc caſu habent locum, & verba, & ratio Concilii. Verba quidem, quia Concilium loquitur de Parochialibus vacantibus conferendis. Ratio quia expedit animarum ſaluti hujuſmodi Parochiales per magis idoneos gubernari, quæ eſt ratio à Concilio expreſſa in princip. *dict. cap. 18.*

Non obſtat, quòd hæ Parochiales cùm vacant non ſubjaceant concurſui. Quia id procedit donec durat tempus patronis præfixum ad præſentandum, ne illis præjudicetur, & laici à fundationibus retrahantur, juxta notata *in cap. 2. in gloſſ. in verb. Collatio, de præbend. lib. 6. in c. Dilectus ſupra de offic. leg. & in c. proximo infra eod.* Quæ ratio poſt tempus lapſum, præſentatione non ſequuta, omninò ceſſat; cùm tempus lapſum abſorbuerit jus patroni laici, & illud in Epiſcopum tranſtulerit, ut hìc, & in concordantibus ſupra allegatis. Unde patrono non præjudicatur non obſervando formam concurſus, cui ſecundum præſentem Parochialis ſtatum locus eſſe poteſt.

10 Et ad hoc optimè facit deciſio Sac. Congregationis, quæ Rotæ conſulenti, an inter plures ab eodem patrono laico ad Parochialem vacantem cumulativè præſentatos eſſe deberet locus concurſui: Reſpondit debere. Ex qua deciſione colligitur etiam in his Parochialibus ſervandam eſſe formam concurſus, ubi illa ſine præjudicio patroni obſervari poteſt.

11 Similiter non obſtat, quòd in hujuſmodi Parochialibus non poſſit Epiſcopus intra decem dies idoneos Clericos nominare, vel edictum apponere. Quia reſpondetur id tempus incipere à die, quo ad Epiſcopum devoluta fuerit collatio, & ceſſaverit impedimentum, *c. 2. cap. Quia diverſitatem*, & ibi gloſſ. *in verb. Intra ſex. de conceſſ. Præb.* gloſſ. 1. *in cap. Cùm acceſſiſſent de Conſtit.* & ſic forma ad unguem poterit obſervari.

12 Quæ reſponſio etiam ſatisfacit Conſtitut. Pii V. quia tempus bimeſtre inſtitutioni Epiſcopi, & devolutioni ad Sedem Apoſtolicam præfixum incipere debet à die lapſi termini ad præſentandum, cùm ante illud tempus nihil ſit, quod Epiſcopo imputari poſſit, qui non poteſt illud coarctare, Felin. *in cap. Bertoldus num. 152. de re judic.* & ſic ante illud tempus non eſt locus Conſtitutioni inducenti devolutionem ob negligentiam Epiſcopi, ut patet ex ejus lectura, Facit text. *in c. Super eo de appell. & in d. cap. Quia diverſitatem*, & quod notat gloſſ. *in cap. Sæpè in verb. Careat de Appellat.*

Prædicta tamen ita temperanda videntur, ut Epiſcopus ſi velit conferre Parochialem poſt dictum tempus abſque præſentatione lapſum teneatur ſervare formam examinis per concurſum. Et ita deciſum à S. Congreg. Conc. 29. *Novemb. 1600.* nempè faciendum eſſe concurſum pro Parochiali juris patronatus laicalis, cujus proviſio ob negligentiam patroni non præſentantis intra quadrimeſtre devolvitur ad Epiſcopum. Cæterum an poſſit etiam lapſo tempore admittere præſentationem patroni laici ex gratia, juxta opinionem Gayl. & Card. quos refert, & ſequitur Lambertinus *in tract. de iure patr. in 2. par. 2. lib. in 27. art. 1. quæſt. princ. pag. 273.* determinare nunc non eſt opus.

Secundò QUÆRO generaliter in quibus differant pa- 13
tronus laicus, & Eccleſiaſticus.

Complures differentias recenſent hic Hoſt. in princ. Joan. Andr. *n. 2.* Henric. Boich. *in princ.* Butr. *n. 4.* Card. *n. 2.* Anchar. *n. 4.* Abb. & Jo. de Anan. ambo *n. 5.* quæ his carminibus continentur.

Clericus, & laicus diſtant per plura patroni:
Pænitet, & tempus, ſubiectio, pænaque forſan:
Et ratio, titulus, donum conjungitur iſtis.

Pænitet, quia laicus poteſt variare, & alium præſentare,
ſed non Eccleſiaſticus, ut legitur, & notatur *in c. Cùm autem*
ſupra eodem. *Et tempus*, quia laicus habet quatuor menſes
ad præſentandum, Eccleſiaſticus ſex, ut dixi ſupra *in 1. notab.*
Subiectio, magis enim adſtrictus eſt poteſtati Eccleſiæ pa-
tronus Eccleſiaſticus, quàm laicus reſpectu collationis, &
derogationis, ut patet in eo, quod legitur, & nota-
tur infra *in cap. proxim. & in cap. Dilectus ſupra de offic.*
leg. Pænaque forſan: nam patronus Eccleſiaſticus præſentan- 14
do ſcienter indignum privatur ea vice poteſtate præſentan-
tandi, ut *in cap. 2. de ſupplen. neglig. Prælat.* laicus verò non,
ſecundum quoſdam, Hoſtien. & Henric. Boich. idem in pa-
trono laico, & probatur ſecundum eos in Authen. *Ut Cleri-*
ci, qui recedunt, §. fin. Collat. 5. & de Sanctiſſ. Epiſc. §. Si quis
Oratorii domum collat. 9. & de Eccleſ. tit. §. Si quis ædificatio-
nem in fin. collat. 9. Idem tenet Innocentius *in cap. Propoſuit,*
de filiis Presbyter. Et hanc opinionem contra Jo. And. Butr.
& Card. latè tuetur, & veriſſimam dicit Abbas *in c. Cùm vos*
n. 5. ſupra de offic. ordin. ubi etiam pro hac parte allegat Rota
deciſ. 303. & Bart. *in l. Cùm quidam ff. de leg. 2.* Sed quia in
hoc articulo ſunt opiniones; idcircò dicitur, pænaque for-
ſan. *Et ratio*, quia patrono Eccleſiaſtico redditur ratio de
temporalibus, ut *in cap. Ex litteris in fin. ſupra eod. & in c.*
Cùm & plantare, §. in Eccleſiis, infr. de privileg. non au-
tem patrono laico, cùm hoc non reperiatur jure cautum.
Neuter tamen illorum debet ſe ingerere in perceptione
fructuum, alioquin incidunt in pœnas à Concilio Tri-
dentino inflictas *in cap. 9. verſ. Patroni autem ſeſſ. 25. Titu-*
lus, quia invito patrono laico præſentatur Clericus ad ti- 15
tulum beneficii per ipſum Rectorem, ut *in cap. Poſtulaſti*,
cum ibi notatis, *infr. eod.* ſecus invito Epiſcopo patrono, 16
ut ibi in gloſſ. 1. idem videtur in alio patrono Eccleſiaſtico
de quo tamen dic, ut ibi per Cardin. & Abbat. *Donum*,
quia jus patronatus poteſt donari perſonæ Eccleſiaſticæ ſine
conſenſu Epiſcopi; ſed non ſæculari, ut *in cap. Illud ſupra*
eod. Hæc tamen differentia quamvis communiter à Docto- 17
ribus aſſignetur; tamen non eſt propria ad diſtinguendum
inter patronum Eccleſiaſticum, & patronum laicum: nam
nec patronus Eccleſiaſticus poteſt donare jus patronatus lai-
co ſine Diœceſani conſenſu, ut *in c. Significaſti, & cap. Ex*
inſinuatione ſupra eodem, & advertit Card. *hic num. 2. in fin.*
Supradictis ſeptem differentiis Abbas *hic* ad finem addit
octavam; quia patronus Eccleſiaſticus habet cuſtodiam
Eccleſiæ vacantis, & non ſæcularis, ut *in cap. Bone de ap-*
pellat. Item dicit novam differentiam colligi poſſe ex dictis 18
Innoc. *in d. c. Cùm & plantare de privileg.* Nam ſi imponatur
collecta Epiſcopo per ſe, & Clericis patronis pro ſe, Ec-
cleſia debet conferre, & contribuere ſimul cum Clericis, non
autem cum Epiſcopo, ut ibi per Innoc. *n. 3. verſ. Hac ratione*
videtur, & ita Eccleſia patronata debet patronum Clericum
in hujuſmodi oneribus adjuvare; ſecundum Abb. qui ta-
men ſuccinctè, & obſcurè loquitur. Fortè intellexit Eccle-
ſiam teneri ſublevare à collecta, & ut ſupra impoſita patro-
nos Clericos, ſecundum Innoc. ſed non patronos laicos,
cùm hoc non reperiatur jure cautum. Hodie decima diffe- 19
rentia habetur in decreto Concilii Trid. *cap. 18. ſeſſ. 24.* in
proviſione Parochialium Eccleſiarum. Nam ſi Eccleſia ſit
juris patronatus Eccleſiaſtici, ac inſtitutio ad Epiſcopum, &
non alium pertineat; patronus eligit digniorem inter proba-
tos ab examinatoribus, eúque præſentat Epiſcopo, ut ab ipſo
inſtituatur. Cum verò inſtitutio facienda eſt ab alio, quam ab
Epiſcopo; tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligit digniorem,

quem

Digitized by Google

quem patronus ei præſentat, ad quem ſpectat inſtitutio.
20 Sed ſi Eccleſia ſit juris patronatus laicorum, patronus præ-
ſentat quem maluerit; & ſic præſentatus examinati debet
ab examinatoribus deputatis, & ab Epiſcopo inſtitui ſi ido-
neus repertus fuerit.
21 Tertiò QUÆRO, an forma examinis per concurſum
obſervanda in Parochialibus juris patronatus Eccleſiaſtici
ex decreto Concilii Trid.*d.cap.18.ſeſſ.24.verſ.Si verò obſer-
vari etiam debeat in Parochialibus juris patronatus partim
Eccleſiaſtici, & partim laicalis.*
Cùm relatum fuerit S. D. N. antiquam deciſionem in S.
Congreg. editam, qua declaratum fuit in Parochialibus pa-
tronatus mixti obſervandum eſſe formam examinis per
concurſum, diverſas pati difficultates: Sanctitas ſua man-
davit, ut idem articulus, in ead. Congregatione iterùm diſcu-
22 teretur. Cùm hoc dubium tunc fuiſſet propoſitum ad pro-
bandum in hujuſmodi parochialibus obſervandam eſſe d.
formam examinis per concurſum, allegabatur Felin.*in tract.
quan. litt. Apoſtolic. nec patr. Eccleſ. n.6.propè finem*, ubi con-
cludit patronatum mixtum regulari tamquam ſi eſſet totus
Eccleſiaſticus, cùm Eccleſiæ vel perſonæ Eccleſiaſticæ magis
prodeſt, magis autem prodeſt Eccleſiæ ut ſervetur forma
examinis per concurſum; quia hoc pacto dignior, & ma-
gis idoneus ei præficitur, ut *in d. c.18. in princ.ſeſſ.24.* Ergo
attendenda eſt qualitas Eccleſiaſticitatis, ut forma concur-
ſus obſervetur.
23 Id confirmari potuiſſet deciſione Rotæ, quæ à nonnullis
perperà allegabatur, 265. *tit. de grat. & iure patronat. in An-
tiquis*, alias eſt *deciſ.46. in tit. de Præb.* In ea enim deciditur
ut quamvis in beneficiis de jure patronatus laicorum non
intret reſervatio, de qua *in c. Licet de præbend. in 6.* tamen
collatio facta per Papam de beneficio vacante in Curia abſ-
que derogatione juris patronatus vendicet ſibi locum etiãſi
beneficium ſpectet ſimul ad præſentationem Clerici, & lai-
ci, quam deciſionem ſequitur Staphil.*in tract. de litteris grat.
titul. de modo, & form. impetrand. §. Ius patronat. n.3.* quomodo
probetur, Æneas de Falcon. *in tractat. de reſervat. q.4. effect.*
14. & Ferret.*conſ.132.num.4.* Fundamentum deciſionis eſt:
quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, *c. Per tuas,*
24 *de arbitrar. l.1. ff. de verbor. ſignificat. cum ſimil.* Aliud funda-
mentum adducit Æneas de Falcon.*loc.cit.* argumento ſum-
pto ab uſu patris familias, & à ſtylo Curiæ, videlicet quia
25 Papa paſſim, & indiſtinctè derogat patronatui mixto in to-
tum, quod ſi tale jus patronatus judicaretur laicale, non
derogaret niſi pro medietate. Ergo ſtylus Curiæ videtur in-
terpretari tale jus patronatus magis pro Clericali, quàm
laicali, ex quo in totum derogat.
26 Contrarium tamen verius eſſe videtur: nam cùm quæri-
tur an patronatus mixtus laicalis, vel Eccleſiaſticus cenſeri
debeat, ea eſt receptiſſima diſtinctio, ut attendatur illa quali-
tas, quæ in caſu, de quo quæritur, eſt magis privilegiata, &
magis favet patronatui, Feder. de Sen. *conſ.65.num.2.* qui ab
omnibus ad id allegatur, licet non ita explicitè id dicat, Felin.
in tractat. quan. litter. Apoſt. n.6. Lambert. *de iure patr. 1. quæſt.
princ. lib.1. part.1. art.6. n.4. &* 26. Jo. de Sel. *in tract. de benef.
part.2. qu.3. n.47.* Put. *deciſ.157. n.6. lib.3.* Covarr. *pract. quæſt.
cap.36. n.5. verſ. Tertio opportune*, ubi teſtatur hanc eſſe
communem opinionem.
27 Et ratio eſt, quam tradit gloſſ. ab omnibus approbata *in c.
1. in verb. Eccleſiaſticus, de iurepatron. in 6.* quod propter
communionem non privilegiatus ſortitur naturam privile-
giati, juxta textum *in l. Si communem, ff. quemadm. ſerv.*
28 *amitt.* Et ideò ſi agatur de præſcriptione patronatus mixti,
in qua Eccleſia eſt magis privilegiata, quàm laicus, cenſetur
patronatus totus Eccleſiaſticus, ut requiratur ad ejus præ-
ſcriptionem idem tempus, quod requiritur contra Eccle-
ſiam, ut poſt Goffred. tradit Joan. Andr. quem ibi omnes ſe-
29 quuntur, *in d.c.1. de iurepatron. in 6. propè finem*. Similiter
cùm patronus laicus habeat ad præſentandum quadrime-
ſtre, Eccleſiaſticus ſemeſtre, ſi mixtus ſit patronatus, uterque
patronus habebit ſemeſtre, quia hoc caſu melior eſt conditio
patronatus Eccleſiaſtici, quàm laicalis, textus eſt *in d.cap.1. in*
30 *fine*, ubi gloſſ. & cæteri Doctores. E converſo autem ſi ver-
ſemur in materia, in qua jus patronatus laicorum ſit firmius
& magis privilegiatum, quàm Eccleſiaſticum, patronatus
mixtus ex utroque totus cenſetur laicalis. Et ideò cùm in
materia derogationis potentior ſit patronatus laicalis, quàm
Eccleſiaſticus, *c. Dilectus*, ubi Doctores *ſupra de offic. Legati*,
31 quamvis Legatus de latere poſſit conferre beneficia juris
patronatus Eccleſiaſtici, ut ibi deciditur: non tamen pote-
rit conferre, quæ ſunt patronatus mixti, quia in hoc reputan-
tur ac ſi eſſent patronatus ex toto laicales, Feder. de Sen. *d.
conſil.65. nu.1.* ubi teſtatur hanc eſſe communiorem opinio-
nem, quam contrariam. Abb. *in c. fin. infra eodem*, ubi ſimi-
liter ait hoc eſſe commune dictum, Felinus *d.num.6.* Roch. de
Curte, *in tract. de iure patronatus, in verb. Ius, in 7. quæſt. n.23.*
Jo. de Selv. *ubi ſupra*, Puteus *d. deciſ. num.2.* Rebuff. *in tractat.
nominat. qu.15. n.6.* Achil. *deciſ.306. n.3.* ubi Anchar. in hanc
ſententiam citat Simonett. *in tractat. de reſervat. qu.3.* ubi
teſtatur ita ſervari. Sic etiam cùm collatio Papæ de benefi- 32
cio reſervato abſque derogatione comprehendat illud, quod
eſt de jure patronatus Eccleſiaſtico, non autem laicorum, &
ita etiam regula reſervatoria octo menſium, ſi beneficium
fuerit patronatus mixti, cenſetur totus laicalis. Hanc opi- 33
nionem tenuit Rota citata per Felin. *d. num.6.* licet non repe-
riatur Caſſad. *deciſ.5. de iur. patron. nu.9.* Rebuff. *d. quæſt.15.
num.6.* Puteus *d. deciſion.157. in fine*, ubi ex mente Docto-
rum, quos ſuperius retulimus, declarat regulam, *Magis di-
gnum trahit ad ſe minus dignum*, procedere ubi eſt ſavor
magis digni ut trahat, & non trahatur.
Itaque cùm nos verſemur in materia præjudiciali patro- 34
natui, nempè in concurſu, qui ſi obſervetur in beneficiis
Patronatus mixti, infertur præjudicium patronis, quorum
libertas in præſentando reſtringitur, & cum in hac parte jus
laicorum ſit potentius, & magis privilegiatum, quia Conci-
lium beneficia de jure patronatus laicorum concurſui non
ſubjecit: ſequitur ut patronatus mixtus quoad concurſum
pro conſervanda patronorum libertate debeat reputari ac ſi
totus eſſet laicalis. Neque enim propter mixturam Clerici 35
debet laicus privari jure ſuo, Abb. Jo. de Selv. & alii ſupra
citati. Et cùm hoc caſu patronatus ſit mixtus, & compo- 36
ſitus, debet aſſumere naturam illius ſpeciei, per quam juri
alterius minus derogatur, ut in propoſito perpendit Rebuff.
quæſt.15. num.7.
Neque obſtat, quod Felin. *in locis ſupracit.* ſentiat attendi 37
qualitatem Eccleſiaſticitatis, quando magis prodeſt Eccle-
ſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ. Nam inde non infertur ut
Eccleſia patronatus mixti debeat conferri per concurſum,
quaſi ei melius provideatur. Quia Felin. non loquitur de
utilitate Eccleſiæ, ad quam fit præſentatio, ſed de utilitate
Eccleſiæ habentis jus præſentandi, cujus jus magis præſer-
vatur excluſo, quàm admiſſo concurſu. Rurſus non obſtat 38
fundamentum Ænææ de Falc. de quo ſupra *nu.25.* Quoniam,
ut reſpondet Puteus in præallegat. *deciſ.157. n.4.* Papa quan-
do jus patronatus eſt merè laicum ſemper derogat pro me-
dietate, quando eſt mixtum non vult admittere; & pro par-
te Clerici non eſt neceſſaria derogatio. Ideò cùm remaneat
pars laici, quæ indiget derogatione, derogat in totum. De-
ciſio Rotæ ſupracitata ſimiliter non obſtat; tum quia non
utitur validis rationibus; tum quia contra eam eſt commu-
nis opinio, quam etiam eadem Rota antiqua ſequuta eſt
teſte Felino *ubi ſupra*, & poſtea apud Caſſad. *d. deciſ.7.* & Pu-
teus *loc. cit.* Ideòque non erit mirum Sac. Congregationem
de veteri ſententia decedere, cùm & Rota in hac re à ſe ipſa
diſcrepaverit. Et ita reſolutum. Et Sac. Congregationis
ſententiam Sanctiſſimus ad ſe relatam approbavit. Unde
cavendum eſt hodie à declarationibus, quas refert Garzia
in tractat. de benefic. part.9. cap.2. num.278.
Quartò, QUÆRO, Poſita poſteriori deciſione S. Con- 39
gregationis Concilii à Sanctiſſimo approbata, qua declara-
tum fuit in inſtitutione Parochialium Eccleſiarum juris pa-
tronatus partim Eccleſiaſtici, partim laicalis non eſſe ob-
ſervandam formam examinis per concurſum.
An idem ſit dicendum de Parochialibus juris patronatus,
quod origine erat totum laicale, ſed pro duabus tertiis par-
tibus ex donatione laicorum effectum fuit poſteà Eccleſia-
ſticum.
Propoſito hoc dubio menſe Decembris 1616. Sac. Con- 40
gregatio non dubitavit quin jus patronatus origine laicale
immutaverit naturam, & effectum fuerit in omnibus Eccle-
ſiaſticum ſi donatione, vel alio legitimo titulo tranſierit in
Eccleſiam: extant enim hac de re jura aperta *in c. unico, §.
final. de iur. patr. in 6. & in cap. Dilectus il terzo, ſupra de Præb.*
& utrobique notant gloſſ. & Doctores, Covarr. *practicarum
quæſtionum cap.36. num 5. verſ. Illud*, Seraphin. *deciſ.1420.
in princ.* Sed in reliquis ob varias Patrum ſententias juſſit
iterùm examinari, An deciſio de parochialibus juris patro-
natus mixti abſque concurſu conferendis habeat locum in

patronatu pro tertia tantùm parte laicali, & pro duabus Eccleſiaſtico.

Cujus quæſtionis ſolutio videtur pendere à ratione, ob quam in patronatibus mixtis prævalet qualitas magis ſavens patronatui, ſive illa ſit laicalis, ſive Eccleſiaſtica: nam ſi conſtiterit eam rationem habere locum in mixtura etiam inæquali, erit reſpondendum non requiri concurſum in patronatu majori parte Eccleſiaſtico, ſicut non requiritur in mixto æquali portione. Sicut è converſo ſi conſtiterit dictam rationem non habere locum niſi in mixtura æquali; reſpondendum erit parochialem patronatus majori parte Eccleſiaſtici per concurſum eſſe conferendam ob mixturæ inæqualitatem.

41 Ratio autem, cur in mixto prævaleat qualitas, quæ magis ſavet patronatui, eſt duplex, ut fuſiùs explicavimus in quæſtione præcedenti à *num.27.* Altera deſumpta ex *l. Si communem, ff. Quemadmodum ſervit. amitt.* ubi ſi non privilegiatus in materia individua concurrat cum privilegiato: illius privilegio utitur: quam rationem in his terminis aſſignat gloſſ. *in d.c. unico, in verb. Eccleſiaſticus de iure patronatus in 6.* & pluribus exornant Alex. *conſ.122. num.16. & ſeqq. lib.4.* & Jaſon. *in l. Si emancipati n.5. & ſeq. C. de collat.* Altera 42 ratio deſumpta *ex cap. Sacris de ſepult.* ubi in præjudicialibus mixtum aſſumit naturam ejus ſimplicis, per quod jus alterius non tollitur. Cui regulæ non poteſt dari contraria inſtantia, ut ait Lambertin. *de iure patr. lib.3. part.2. qu.1. art. 9. & ſeq. & qu.9. art.8. nu.2.* Gabriel. *conſ.197. n.7. verſ. Item aſſume*, & Menoch. *de præſumpt. lib.3. quæſt.90. nu.18.* Atque ita ob mixturam Clerici non debet laicus privari jure ſuo, Abb. *in d. c. Sacris*, & Selv. *de benefic. part.3. quæſt.11. ſub* 43 *num.69.* Cui alia ratio conſequitur, ne ſcilicet laici retrahantur ab Eccleſiis fundandis, quam dicit potiſſimam in hac materia Selv. *loc. cit.* poſt gloſſ. *magnam in fine*, & Hoſtienſ. *num.10. in c. Cum dilectus infra eodem*. In priori ratione patronus certat de lucro, vel favore ex perſona ſocii acquirendo: In poſteriori de damno vitando, quod à ſocio pateretur ſi illius qualitas prævaleret.

Has autem rationes damni vitandi, & ſavoris conſequendi ex perſona compatroni non habere locum, nec eſſe attendendas in patronatu inæqualis mixturæ primo intuitu videntur ſuadere infraſcripta.

44 Et primò ad hoc adducitur textus *in l. Quæritur, ff. de ſtat. hom.* ubi etſi virilis conditio magis proſit; hermaphroditus tamen æſtimatur fœminei ſexus, ſi magis in eo incaleſcat. Ergo ſimiliter quamvis quoad concurſum magis proſit patronis qualitas laicalis, patronatus tamen cenſeri debet Eccleſiaſticæ qualitatis ſi in ea prævaleat ratione majoris partis: nam, ut ait Socinus per illum textum *in cap.1. num.7. de foro competen.* in mixtis minor pars, licèt dignior, accedit majori, & mixtum à ſuo potentiori judicatur, quia attenditur quod potentius agit: quod ipſum repetit poſt Alexand. *in l.2. num.8. ff. de verborum obligat.* Gabriel. *conſil.50. num. 6. vol. 1.* Idque proculdubio procedit in mixtis inſeparabilibus, ſeu individuis, ut eſt jus patronatus, Ang. *conſ. 348. Quidam Manuel. nu.2. verſ. Et ubi non ſunt ſeparabilia.* Unde in propoſito dicit Abb. *in cap. De iure, in 1. notab. verſ. Item ex hoc, ſupra eod.* mixtum ex duabus naturis aſſumere ſibi naturam à potentiori, & digniori, ac proinde committi ſimoniam in jure patronatus, quod eſt partim ſpirituale, & partim temporale; perinde atque in merè ſpiritualibus: & ſequitur Lambert. *in hoc tract. lib.1. part.2. in 4. quæſt. princ. art.3. num.2.*

45 Secundò, adducitur textus *in l. Quod maior, ff. ad municip.* ubi abſolutè major pars trahit minorem, nec diſtinguitur an obſit, vel proſit. Feder. de Sen. *conſ.1. in princ. verſ. Hoc præſuppoſito:* ad idem textus *in l. Aliud, §. Refertur, ff. de regul. iur. in l. Si nemo, §.1. ff. de teſtam. tut.* cum multis ſimilibus, pars enim in mixtis accreſcit toto, minus majori, & ignobilis nobiliori, *l. Sed ſi rem, §.1. & l. Quicquid, §. fin. ff. de acquirendo rerum dominio:* & hanc regulam procedere etiam in præjudicium minoris partis, eſt textus *in l. fin. §.1. Cod. Qui bonis cedere poſſ. cum concordantibus* de quibus per gloſſ. *in dict. l. Quod maior*, ad idem *cap. Sedes, de reſcript. cap. Cum inter il terzo, & cap. Cum dudum il primo de electione.*

46 Tertiò, adducitur doctrina Socini *conſ.87. num.12. lib.3.* ubi reſpondit jus patronatus conceſſum ex augmento dotis non dici mixtum ex cauſa oneroſa, & privilegio, ſed cenſeri omninò ex privilegio: & ſequitur Rota *diverſ. deciſ.57. n.17. part.1.* Atque ita in patronatu prævalet qualitas, quæ nocet, ſi ſit potentior.

Quartò, jus patronatus competens univerſitati ſcholarium dicitur Eccleſiaſticum ſi ibi ſint plures Clerici, quàm 47
laici, & è converſo, Jo. de Lign. *in c. Dilectus, il 3. de preben.* Felin. *in c. Ex litteris col.1. de Conſtit.* quos refert, & ſequitur Creſcent. *deciſ.3. de iure patron.* & Lambert. *in tractat. huius tit. lib.1. part.1. in 1. quæſt. princ. art.7. num.3. & 4.* Sicut uni- 48
verſitas, in qua ſunt plures laici, quàm Clerici, cenſetur laicalis, & ſubjicitur foro ſeculari, Innocent. *in c. Dilecta de exceſſ. Prælat.* Bartol. *in l. fin. col.3. ff. de Colleg. illic.* Abb. *in cap. Cum ab Eccleſiarum, col.2. de offic. ordin.* & ita tenent omnes, ut Decius teſtatur *in d.c. Ex litteris ſub n.20. & 21.* Unde patet ad cognoſcendum an jus patronatus ſit laicale, vel Eccleſiaſticum non eſſe attendendam qualitatem; quæ prodeſt, ſed qualitatem quæ in numero prævalet.

Quintò allegatur Conſ. ferè in terminis Pariſ. 128. *nu.11.* 49
& 12. vol.4. ubi conſuluit jus patronatus dotatione mixta partim ex bonis laicalibus, partim Eccleſiaſticis cenſeri Eccleſiaſticum etiam ad effectum derogationis ſi bona Eccleſiaſtica ſint majoris valoris: adducit in argum. notat *in l. Ariſto, ff. de donat. et in l.1. ff. de æſtimator. action. cum concor.*

Ex quibus videtur colligi rationem gloſſ. *in cap.1. de iure patr. in 6.* Quòd propter communionem non privilegiatus ſortiatur naturam privilegiati; & rationem Abbatis *in c. fin. infra eodem*, quòd propter mixturam Clericorum laici jure ſuo privari non debeant, non habere locum quoties Clerici partibus inæqualibus concurrunt cum laico, quia tunc trahunt, non trahuntur ob qualitatem prædominantem.

Sextò, hæc clarius videntur procedere in caſu hoc parti- 50
culari, in quo patrono laico nullum infertur conſiderabile præjudicium, quia major pars vocum, quam Eccleſia obtinet, ſatis eſt præſentato ad inſtitutionem obtinendam, *cap. Quoniam, ſupra eod.* nec laicus poteſt alicui ex patronis Eccleſiaſticis accedere, cùm jus patronatus de quo agitur ſit penes unam, & eamdem Eccleſiam, ſeu Congregationem pro duabus partibus; ita ut proinde nec damnum, nec utilitatem aliquam ex præſentatione ſentiat qui tertiam tantùm obtinet partem in patronatu, quia velit nolit tenetur ſequi Eccleſiam præſentantem.

Ultimò hanc ſententiam recenſet inter alias Petr. de Anchar. *hic prope finem*, dicens jus patronatus mixtum debere judicari Eccleſiaſticum, vel ſeculare reſpectu portionum, ita ut habens majorem partem in dicto jure, & jus potentiùs præferatur. Et apertè eam ſequitur Gambar. *in tractat. de* 51
Authoritate Legati a latere, lib.3. ſub nu.388. verſ. Fallit tamen: ubi concludit legatum de latere etſi non habeat facultatem conferendi Eccleſias juris patronatus mixti, poſſe tamen conferre ſi Clerici habeant plures voces quam laici. Pro eadem allegatur Creſcentius *deciſ.3. de iur. patr.* ubi aſſerit [Si in caſu illo quatuor laici haberent ſeparatim unuſquiſque unam vocem, & præpoſitus unam aliam, poſſe jus patronatus dici laicorum: & inter alios allegat not. per Jo. de Lignan. *in d.c. Dilectus, il 3. de præbendis*, qui dicit jus patronatus competens Univerſitati, in qua ſint plures Clerici, quàm laici, dici Eccleſiaſticum, & contra.] Atque ita Creſcentius, quamvis obiter, apertè tamen videtur ſentire jus patronatus mixtum judicari ex majori parte patronorum. Idem, licet obiter, dicitur ſenſiſſe Rota coram Cardinali Cavallerio: neque aliud videtur cenſuiſſe Covarr. *practq. c.36. n.5. verſ. Quod ſi ius patr.* nam paulò ante ibidem docuit jus patronatus æqualis mixturæ ad effectum derogationis cenſeri laicale. Ac deinde ſubdit: quod ſi jus patronatus ad laicum unum, & duos Clericos pertineat, poſſet admitti hujus patronatus derogatio, quia major pars, quæ in præſentatione jura potiora obtinet, hujus conditionis eſt, ut derogationem admittere teneatur. Videtur itaque Covarr. conſtituere differentiam inter jus patronatus mixtum, cujus patroni utrinque ſunt pares numero, & inter id, cujus pars major eſt Clericorum, ita ut illud laicale, hoc verò Eccleſiaſticũ cenſeatur.
Neque verò ex eo, quòd ait patronos Eccleſiaſticos teneri de- 52
rogationẽ admittere, videtur poſſe inferri ut ſit laicale. Quia etiam patronatui merè Eccleſiaſtico quandoque derogatur, licet derogatio non ſit neceſſaria, Mandoſ. *in prax. ſignat. grat. in verb. Derogationes iuris patronatus, verſ. Iuris patron. Clericorum.* Ex recentioribus verò idem probant Gonzal. *ad regul.8. Cancell. in gloſ.18. ſub num.15.* Azor. qui ſimpliciter refert Covarr. *inſtitut. moral. part. 2. lib.6. cap.23. verſ. Sed quid ſi ius patronatus ad duos Eccleſiaſticos, & unum laicum*

per-

Digitized by Google

pertineat, & Granut. ad Simonet. *de reſerv. quæſt. 9. num. 8.* & nonnulli alii. In quam ſententiam videntur etiam afferri poſſe Doctores omnes, qui cenſent jus patronatus indiſtinctè cenſeri Eccleſiaſticum ſi ſit mixtum æqualiter laicorum & Clericorum; quia magis dignum, &c. Hi enim à fortiori ſentiunt patronatum eſſe Eccleſiaſticum ſi major pars ſit Clericorum, inter quos recenſentur, Rota *in antiquis deciſ.* 266. incipien. *Nota quod Papa*, & alii quamplures apud Ferrett. *conſ. 132. n. 4. verſ. Contrarium*, & Covarr. *loc. cit.*

53 Sed his non obſtantibus contraria opinio eſt verior, pro qua affertur 1. text. *in cap. Per tuas, de arbitrar.* ubi duo laici, in quos compromitti non poteſt de cauſa Eccleſiaſtica, fiunt habiles propter adjunctionem unius Clerici, quem textus ad hoc aureum dicit. Felinus *in cap. 1. ſub nu. 6. poſt medium de præſcript.*

54 Secundò, tex. *in d. cap. Sacris de ſepult.* ubi ſi cadavera excommunicatorum à fidelibus diſcerni non poſſint, exhumari non debent; quia, inquit, expedire non credimus, ut cum excommunicatorum oſſibus corpora extumulentur fidelium.

55 Tertiò, *cap. Quod in dubiis de conſecr. Eccleſ. vel altar.* ubi ſi oleo non conſecrato modicum conſecratum miſceatur, totum fit conſecratum.

56 Quartò, tex. in *l. Si qui ſeparatim, §. fin. ff. de appell.* ubi unius appellatio omnibus prodeſt, ſi defenſio communis ſit, & eadem ratio vincendi: & concordat *l. 1. & 2. C. Si unus ex pluribus appell.* quemadmodum reſcriptum ab uno impetratum ratione communionis omnibus ſuffragatur, *l. 1. C. de diverſ. reſcript.* Aym. *conſ. 45. Quidam nu. 2.* & prodeſt omnibus victoria unius, *l. Loci, §. Si fundus, ff. Si ſervit. vind.* ubi gloſ. *in verb. Proderit*, dicit eſſe mirabile quod proſit, ſed non noceat, ut *l. Si de communi, ff. eodem*.

57 Et generaliter in individuis privilegium uni ex ſociis conceſſum trahitur ad omnes, ſecundum gloſ. *fin. in d. l. 1. C. de diverſ. reſcript. & in l. fin. C. de muner. & honor. lib. 10.* Ideòque reſtitutio competens uni ex muneribus extenditur etiam ad majores litis conſortes, gloſ. *fin. in l. unica, Cod. Si in communi ead. cauſ.* Afflict. *deciſ. 213. per totam*, & alia congerit Alex. *conſ. 122. ſub n. 16. verſ. Et judicio meo lib. 4.* & Lambert. *de iure patron. lib. 1. part. 1. quæſt. 1. art. 7. ſub n. 5. verſ. Hoc ſi conſideratur*. Et prorogatio fatalium unius ex conſortibus excuſat alios à deſertione, Joan. de Tanis *deciſ. 22.* quem refert & ſequitur Lancellot. *de attent. part. 2. cap. 15. ampl. 11. num. 3.*

58 Similiter cauſa individua plurium laicorum, & unius Clerici agi debet coram judice Eccleſiaſtico, ut notat Bart. *in l. Præcipimus, §. eod. obſervando, n. 2. C. de appellat.* Alex. *loc. cit.* Anton. de Prato veteri *in l. 1. in fin. ff. quæ ſententiæ ſine appellat. reſcind.* Boſ. *in pract. crimin. titul. de foro compet. num. 106. in fin.* & alii apud Clarum *in §. fin. quæſt. 36. num. 46. verſ. Evenit plerumque*, & unus minor in inſeparabilibus trahit majores etiamſi plures ad ſuum forum, Socin. *conſ. 82. nu. 10.*
59 *lib. 3.* Sicut etiam ex præſentatione unius tantùm ex compatronis omnium poſſeſſio conſervatur, Abb. *conſ. 55. Videtur primo, col. 2. verſ. Nec obſtat ſi dicatur lib. 1. & in c. Cum Eccleſia colum. 3. de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Ferrett. *conſ. 132. n. 3. par. 1.* Ratio eſt, quia in individuis jus retinetur ex perſona alterius, ut de jure patronatus tradit Gemin. *in cap. unico, §. fin. de iure patron. in 6.*

Atque ex his patet in mixtis prævalere qualitatem magis faventem, & per quam jus alterius non læditur ex communione, etiamſi qualitates contrariæ ſint numero plures, quia jura in materia mixturæ non conſtituunt differentiam an magis dignum ſit in majori quantitate, vel numero, ſed ſolùm an ſit mixtum cum minus digno, ut ait Lambert. *lib. 1. part. 1. qu. 1. art. 7. ſub nu. 5. verſ. Poteſt etiam dici*. Ergo in mixtura unius laici, & plurium Clericorum præferri debet ad excluſionem concurſus patronus laicus; tum quia hac ratione ejus favor aliis Clericis compatronis communicatur; tum quia ipſe non privatur præſentandi libertate ſibi competente ex titulo oneroſo fundationis, vel dotationis;
60 præfertur enim inter plures qui certat de damno vitando, Anchar. *conſ. 37. ſub n. 2. verſ. Cum dictus Laurentius*.

61 Præſertim quia jus patronatus de quo agitur, non eſt Eccleſiaſticum origine, quo caſu fortè patronus ſibi imputare deberet quòd unà cum Eccleſiaſticis, qui ſubjacent concurſui, fundaſſet, ac dotaſſet; ſed à principio totum erat laicale, & poſteà ex donatione compatronorum laicorum effectum eſt pro duabus partibus Eccleſiaſticum abſque illius conſenſu. Unde æquum non eſt, ut nulla ejus culpa privetur præſentandi libertate: quam rationem conſiderat Rota *deciſ. 524. num. 7. 8. & 9. part. 1. diverſ.*

Et confirmatur, quia jus patronatus eſt in ſolidum penes 62
omnes patronos ſive ſint ex pluribus cauſis patroni, ſive ex una, eademque cauſa, *cap. 1.* & ibi gloſ. *ſupra eod.* Unde non eſt habenda ratio an ſint plures numero, vel pauciores, ut advertit Lambert. *loc. cit.*

Quamobrem hanc opinionem in caſu contrario, cùm 63
ſcilicet ſunt plures laici, & unus Clericus, attendendam eſſe qualitatem Eccleſiaſticam ſi illa magis faveat patronatui; atque ita jus patronatus mixtum non ex numero vocum, ſed ex qualitate, quæ prodeſt, judicari debere, probat Roch. *in verb. Ius, nu. 16.* & Lambertin. *d. art. 7. per tot.* ubi aſſerit hanc quæſtionem eſſe indubitabilem.

Et in propriis terminis ita tenet idem Lambertin. *part. 3. lib. 2. qu. 9. art. 9. ſub n. 3. verſ. Et ex hac regula*, ubi oſtendit jus patronatus unius laici, & plurium Clericorum cenſeri laicale ad effectum derogationis; & legatum de latere non poſſe conferre, ſicut non poteſt beneficia patronatus merè laicalis, aut mixti æquali portione.

Quibus accedit, quòd ex ſtylo Cancellariæ conſuevit de- 64
rogari juri patronatus mixto etiamſi patroni Eccleſiaſtici ſint numero plures, & non intrant reſervationes etiamſi unus ſit laicus, & viginti Clerici, ut egomet comperi ex libris publicis, qui in Dataria aſſervantur. Atque ita Cancellaria, quæ eſt Organum Papæ, requirat jus patronatus laicale ex mixtura unius laici tantùm in his, quæ proſunt patronatui, etiamſi patroni Eccleſiaſtici ſint multò plures. Cui ſtylo principaliter innixa hanc ſententiam probavit Sac. Congregatio Concilii in caſu propoſito.

Non obſtant argumenta contraria. Ad primum enim re- 65
ſpondetur in mixtis naturalibus ſemper, & indiſtinctè prævalere quod eſt potentius ſive proſit, ſive obſit. Ratio eſt, quia in his non habent locum fictiones, ſed agentia neceſſariò operantur ſecundum eorum activitatem, ideòque neceſſe eſt prævalere id, quod validius agit, ut in exemplo hermaphroditi, de quo *in d. l. Quæritur, de ſtat. homin.* & in aliis conſimilibus. At ſecus eſt in mixtione, quæ fit juris miniſterio, quia prævalet quod eſt favorabilius, licèt ſit in pauciori numero, vel quantitate, ut patet in exemplis olei conſecrati, appellationis, præſentationis, & aliis, de quibus ſupra à *nu.* 55. Jus enim fingit illud ex ſimplicibus eſſe potentius, ac dignius, quod magis prodeſt, & jus alterius non lædit, & ſecundùm hoc contrarium argumentum poteſt in oppoſitum retorqueri: nam ſi mixtum ex duabus naturis aſſumit ſibi naturam à potentiori, ac digniori; ergo in patronatu mixto unius laici, & plurium Eccleſiaſticorum quoad formam examinis per concurſum prævalere debet laicus; quia æſtimatur potentior, ac dignior, ex quo conſervat ſibi, & communicat patronis Eccleſiaſticis facultatem liberè præſentandi; idque utilius eſt patronatui, ut patet ex dictis in præcedenti quæſtione *n. 34. & 37.* & in hac ipſa *n. 59.*

Ad ſecundum reſpondetur regulam illam, quòd pars ma- 66
jor trahat minorem, & alias conſimiles recipere declarationem ex aliis juribus, ut procedant quando eſt favor majoris partis ut trahat, & non trahatur, ut apud Put. *in præalleg. deciſ. 157. lib. 3.* & dictum eſt ſupra *n. 33.* & ita eſt in electionibus, & aliis actibus Univerſitatum: nam favor eſt majoris partis ut trahat, & non trahatur: & ideò prævalet factum à majori parte etiam in præjudicium minoris, ut *in c. Cum inter il. 3. de elect.* & in aliis allegatis. At in caſu præſenti favor eſt patronorum Eccleſiaſticorum, ut trahantur à patrono laico, & illius privilegio utantur in libertate præſentandi, quæ illis reſtringeretur ſi qualitas Eccleſiaſtica prævaleret, ut proximè dictum eſt.

Ad tertium reſpondetur, augmentum dotis non eſſe cau- 67
ſam efficientem, ſeu productivam juris patronatus; quia ad hoc requiritur totalis dotatio, ut not. gloſſ. *in c. Quicumque in verb. Aliquid 16. qu. 7.* Lambertin. *in hoc tractat. lib. 1. part. 1. in 5. quæſt. princ. art. 12. num. 1.* & Rota *diverſ. deciſ. 457. n. 18.*
part. 1. At ſolùm indultum Apoſtolicum per ſe ſufficit, Abb. 68
conſ. 28. In cauſa in princ. lib. 2. Rota *deciſ. 304. part. 2. diverſ.* & dotis augmentum non eſt niſi cauſa motiva, ſeu impulſiva conceſſionis privilegii. Unde non mirum ſi jus patronatus non dicatur mixtum ex augmento dotis, & privilegio, ſed ex privilegio tantùm: nam ut habetur *lib. 1. de generat. & corrupt. cap. 7.* mixtionem non efficiunt multa paucis, & magna parvis appoſita, & mixtio eorum non eſt, quæ non ſunt

ejuſdem generis, ad *hoc l. Hoc amplius, §. Alphenus, ff. de damn.*
infect. & notat Petr. Brixien. *in repertor. in verb. Mixtum*,
At ex cauſa fundationis, conſtructionis, vel dotationis
omnes concurrunt in illius productione, & in ſolidum effi-
ciuntur patroni, gloſ. 1. *in c. Piæ mentis*, 16. *qu.* 7. Lambert. poſt
alios *in hoc tract. lib.* 1. *part.* 1. *in* 3. *quæſt. princip. art.* 1. *n.* 1. &
ſcripſi latè *in c. Quoniam n.* 49. *ſupr. eod.* Unde in mixtura
unius patroni laici, & plurium Clericorum prævalere debet
qualitas laicalis, quæ magis proficit. Ubi enim duæ cauſæ
ſimul miſcentur, attenditur illa, quæ prodeſt, *l.* 1. *§. Veteres*,
verſ. Si ex parte, ff. de acquirend. poſſeſſ.

70 Ad quartum reſpondetur doctrinam illam; quod jus pa-
tronatus Univerſitatis ſcholarium, & Univerſitas mixta
judicetur ex pluralitate Clericorum, vel laicorum, poſſe
non incongruè declarari, ut vendicet ſibi locum in his tan-
tùm, in quibus eſt favor major, ut trahat, & non trahatur;
aliàs ſecus, ut conſtat ex ponderationibus, de quibus ſupra à
n. 13. & in quæſtione præcedenti à *n.* 26.

71 Ad quintum reſpondetur quicquid ſit de veritate illius
doctrinæ, aliud juris eſſe cùm jus patronatus eſt mixtum ex
bonis laicalibus, & Eccleſiaſticis, unus tamen eſt patronus;
aliud ubi eſt mixtum ex pluribus patronis Clericis, & laicis:
nam in primo caſu ſi bona Eccleſiaſtica ſint majoris valoris,
fortè admitti poteſt doctrina Pariſii, ut jus patronatus Eccle-
ſiaſticum cenſeatur: imputet enim ſibi qui plus contulit ex
bonis Eccleſiaſticis, quam laicalibus: ceſſat enim ratio in
eo caſu ne laici retrahantur ab Eccleſiis fundandis. Sed in
ſecundo caſu cenſeri debet laicale ad effectum derogationis,
cùm præſertim in hac ſpecie laicus non fundaverit cum Ec-
cleſia, ſed cum patronis laicis. Unde nihil eſt, quod illi im-
putetur, ut ſuperiùs tetigimus *n.* 61. & hanc differentiam, li-
cèt non explicet rationem diverſitatis, conſtituit idemmet
Pariſius in allegato *conſ.* 128. *n.* 12 *lib.* 4. Atque ita ſentit in
mixtura laicorum, & clericorum prævalere qualitatem lai-
calem quando magis prodeſt patronatui, etiamſi plures ſint
Clerici, quàm Laici. Unde ipſe potuiſſet potiùs allegari
pro hac parte.

72 Ad ultimam conſiderationem reſpondetur æquum non
eſſe, ut patrono laico, ex mixtura Eccleſiæ patronæ inferatur
præjudicium in libertate præſentandi, licèt effectus præſen-
tationis ſit incertus. Præſertim quia, etſi duæ voces, quas
habet Eccleſia abſorbeant, quam habet laicus: tamen facilè
poteſt contingere ut ipſe adducat patronum Eccleſiaſticum
73 ad conſentiendum ſuæ præſentationi. Prætereà ſi Eccleſia-
ſticus nollet, aut negligeret præſentare infra ſemeſtre, inſti-
tuendus eſſet præſentatus infra legitima tempora à patrono
laico, & ex ejus præſentatione omnium poſſeſſio conſerva-
retur. Abb. *conſ.* 54. *Videtur primo num.* 3. *verſ. Nec obſtat ſi*
dicatur lib. 1. poſt Federicum de Senis, quem citat *conſ.* 97. *in*
ultim. art. fortè eſt *conſ.* 65. quod incipit, *Infra ſcriptæ quæſtio-*
nes in fin. Quod non contingeret ſi jus patronatus æſtima-
retur Eccleſiaſticum, atque ita hoc jus præriperetur patrono
laico ex mixtura Eccleſiæ contra regulas ſuperiùs firmatas
num. 41.

Demum non obſtant authores in contrarium adducti:
nam Petr. de Anch. & deciſio Creſcentii intelligi poſſunt in
eo caſu, in quo eſt favor majoris partis, ut trahat, & non tra-
hatur, aliàs ſecus. Præterquamquod Rota obiter loquitur,
& non figit pedes. Gambara, & Moderni, non nituntur va-
lidis rationibus, eiſque præter Lambert. qui patronatus ma-
teriam uberiùs, & profundiùs examinavit, opponitur præci-
puè ſtylus, & praxis Cancellariæ. Opinio autem aſſeren-
tium jus patronatus mixtum indiſtinctè cenſeri Eccleſiaſti-
cum, quia magis dignum, &c. non eſt vera, & communi-
ter reprobatur à DD. ut fusè oſtenſum eſt in præcedenti
quæſtione à *n.* 26. *uſque ad n.* 39.

74 Quintò QUÆRO, utrum in jure patronatus mixto ſe-
ptem officialium laicorum nomine univerſitatis laicalis, &
trium Eccleſiaſticorum privato nomine præſentantium re-
quirantur ampliores illæ probationes, quas exigit Concil.
Trid. decreto *c.* 9. *ſeſſ.* 25. in iis perſonis, vel univerſitatibus,
in quibus id jus plerumque ex uſurpatione quæſitum præſu-
mi ſolet.

Jus patronatus, de quo agitur, tam reſpectu univerſitatis,
quam privatorum dicitur derivare ab eodem fonte, & titulo
cujuſdam conceſſionis Ordinarii Pampilonenſis uſque ab
anno 1496. ad cujus præſcriptum tam ſeptem Officiales,
quàm tres Eccleſiaſtici unanimiter hactenus præſentarunt.
Unde cùm omnium patronorum probationes ſint adeò
conjunctæ, & connexæ, ut altera ſine altera nullam faciat
probationem; ideòque in hac mixtura propter inſeparabili-
tatem applicatio uni extremo ſit neceſſariò facienda: gra-
vis, & difficilis quæſtio eſt, cujuſnam ſimplicis naturam jus
hoc mixtum ſortiri debeat. In qua tamen dubitatione
probabilius videtur ſortiri naturam patronatus privatorum,
ita ut non requirantur ampliores illæ probationes, quas
Concilium exigit in perſonis, vel univerſitatibus, in quibus
uſurpatio præſumitur.

Primò, quia cùm ſimplicia ſint inter ſe contraria, & ſub 75
ſimplicibus contineri non poteſt caſus mixtus; tunc mixtum
aſſumit naturam illius ſimplicis, quod facit actum valere, &
quod eſt favorabilius, *l.* 3. *§. Et generaliter, ff. de eo quod certo*
loco, Jaſon. *in l.* 2. *n.* 5. *verſ. Ultra ſcribentes, ff. de verb. oblig.* Sed
perſona privata, ejuſque probationes ſi ſufficiant, faciunt ut
actus valeat etiam pro univerſitate, idque magis utrique eſt
favorabile. Ergo hoc mixtum aſſumit naturam patronatus
perſonæ privatæ. Quòd ſi dicatur, imò magis eſſe favorabile
Eccleſiæ ut requirantur ampliores probationes, ut faciliùs li-
beretur à ſervitute patronatus. Reſpondetur hoc caſu favo-
rem, vel odium non conſiderari reſpectu Eccleſiæ, ſed reſpe-
ctu perſonarum, in quibus diverſa diſpoſitio à lege eſt intro-
ducta, adeò ut prævaleat illud ſimplex, quòd magis favet per-
ſonis, de quibus agitur in diſpoſitione, & per quod favor cō-
ſortis alteri conſorti communicatur *l. Si communem, ff. quem-*
admodum ſervitus amittatur, ubi DD. multa ſimilia conge-
runt, & patet ex dictis ſup. *nu.* 37. & 41. At non eſt dubium
favorabilius eſſe utrique, ſi privata perſona ſuum faciliorem
probandi modum univerſitatis communicet, quàm ſi uni-
verſitas propter ſuum odium etiam privatæ perſonæ in hac
probatione officiat.

Secundò cùm duæ qualitates concurrunt, quarum qua- 76
libet diverſam habet juris diſpoſitionem attenditur illa pars
quæ magis favet juri communi, Baldus *in l. Si quis Decurio*,
n. 5. *C. de falſ.* Anchar. *Repet. Canonum ſtatuta, verſ. Quæro, de*
ſtatuto, de Conſtit. Alex. *in conſ.* 100. *Ex inſpectione dictorum*
ſtatutorum circa fin. lib. 3. quos refert, & ſequitur Jaſ. *loc. cit.*
nu. 7. At ſi ſufficiat probatio privatæ perſonæ, certum eſt mi- 77
nus derogari juri communi, ex cujus diſpoſitione ad probā-
dum patronatum ſufficit immemorabilis etiam in potenti-
bus, & univerſitatibus, Puteus *deciſ.* 58. *lib.* 1. cenſuit Rota *in*
cauſ. Sabinen. beneficiorum coram Clemente VIII. 15. *Decem-*
bris 1581. quæ habetur in impreſſis *deciſ.* 199. *part.* 2. *diverſ.*
Ergo attendenda eſt in hac mixtura probatio perſonæ pri-
vatæ, quæ conſentanea eſt juri communi, non autem univer-
ſitatis, quæ oneratur nova probatione præter jus commune.
Imò hæc præſumptio uſurpationis in univerſitate non ſatis 78
jure probatur, cùm Butr. citatus *in c. Dilectus, de offic. legat.*
qui ad id citatur à Gabriel. *conſil.* 92. *lib.* 1. *n.* 2. Menoch. *lib.* 3.
de præſumpt. 90. *id. n.* 2. id non dicunt, & Specul. *lib.* 4. *tit. de iur.*
patron. verſ. Et nota, teſtantur tantum Parochianos in Italia 79
cœpiſſe jus præſentandi uſurpare, propter receſſum Curiæ.
Ac propterea Achil. *deciſ.* 317. *alias* 4. *de iur. patr.* dixit hanc
præſumptionem procedere tantùm in Italia, & etiam jure
non probari. Verum utcumque res ſe habeat, ſatis eſt ut mi-
nus derogetur juri communi, ſi familia privata non onere-
tur duriori probatione propter admixtionem univerſitatis.

Tertiò in patronatu mixto Eccleſiaſticorum, & laicorum
ſemper ſumitur interpretatio ut ſit Eccleſiaſticus, vel laicalis
prout magis prodeſt patronatui; & ideò ubi agitur de tem-
pore patronis conceſſo ad præſentandum, cùm Eccleſiaſtici
habeant beneficium longioris temporis: patronatus cenſe-
tur totus Eccleſiaſticus; at ubi agitur de derogatione, cùm
patronus laicalis ſit firmior: cenſetur totus laicalis, ut latè
oſtenſum eſt ſupra *in* 3. *quæſt. à num.* 26. Quinimò Cancella-
ria, quæ non dat de reſervato in patronatu Eccleſiaſtico,
conſuevit tamen derogare juri patronatus mixto, etiamſi
patronus laicus ſit unus, & Eccleſiaſtici viginti, aut plures,
ut ſimiliter dictum eſt ſupra *nu.* 64. Et S. Congregatio Con- 80
cilii re diligenter examinata, jam cenſuit jus patronatus
mixtum laicorum pro una parte, Eccleſiaſticorum pro dua-
bus cenſeri laicale, quoad hoc ut non requiratur forma
examinis per concurſum, ut in præcedenti quæſtione. Ita
in propoſito in hac mixtura perſonæ privatæ cum potenti,
etiamſi potens plures habeat voces: totus patronatus cen-
ſeri debet privatorum, cum hoc pacto patronatus conſer-
vetur, qui aliàs everteretur.

Quartò, caſus mixtus aſſumit naturam ejus ſimplicis, 81
per quod jus conſortis conſervatur. Calder. *conſ.* 22. *de*
Pra-

Digitized by Google

Præbend. quam regulam plurimis exemplis exornat Felin. *in cap.* 1. *n.6.ad med.verſ.Et dixit de præſcript.* & fuſiùs dictum eſt ſupra *n.*27.36.*&* 41. At per familiam privatam, quæ immemorabilem probavit, ſervatur jus utriuſque per univerſitatem verò, ſi defecerit in aliqua probatione, jus utriuſque perimitur. Ergo hoc mixtum aſſumit naturam perſonæ privatæ.

82 Ultimò hanc opinionem in jure patronatus mixto æquali portione univerſitatis, & privatorum ſæpiùs ſequuta eſt Rota, & in ſpecie apud Achill. *deciſ.*4. *de iur. patron.ſub n.*2. *verſ.Tamen,& in cauſa Aurien.Parochialis* 5.*Decemb.*1605. coram Manzanedo, quæ habetur impreſſa *in Recentior.deciſ.*154. *part.*2.*in Feſulana iuris patron.*8. *Februar.*1610. coram Cavall. ut *deciſ.*219.*partis. recent. & in Pampilonen.*
83 *iuris patr.*24.*Maii* 1613. coram Pamphilio, & in propriis terminis etiamſi jus patronatus, ſit univerſitatis pro majori parte, non tamen præſumi ex uſurpatione, tradit Menoch. *lib.*3. *præſumpt.*90. *ſub n.*15.*verſ.Non eſt omittendum*, & reſolvit Rota *in cauſa Firmana Altaris de Doriis* 15. *Februarii* 1610. coram Lugdunenſ.& in impreſſis *deciſ.*224.*part.*1. *& deciſ.*256.*part.*2.*recent.* Rationes autem, quibus moventur præcipuè ſunt infraſcriptæ.

Ratio prima; quia ſi univerſitas acquiſiviſſet jus patronatus uſurpatione, non fuiſſet paſſa ut alii compatroni unà id jus acquirerent, nec eos admiſiſſet, ſed ipſa totum uſurpaſſet. Unde ſequitur, ut vel jus patronatus non uſurpaverit, ſed juſto titulo acquiſierit una cum privatis perſonis, vel ſaltem
84 illud non uſurpaverit Eccleſiæ, ſed potiùs præſcripſerit cõtra privatos, quod non improbatur à jure, Abbas *in c. Querelam num.*9.*de elect.* Rota *diverſar.part.*1. *deciſ.*229. Idque in hac cauſa eſt ſatis conſiderabile; quia cùm tres privati habeant tres voces, reliqui verò ſeptem; ſæpè poteſt dari caſus, ut major pars univerſitatis vincatur à minori, ſi illi adhæreant tres privati; puta ſi quatuor laici præſentent unum, tres verò unà cum tribus Eccleſiaſticis alium; nam præfertur præſentatus à tribus laicis, & tribus Eccleſiaſticis tamquam à majori parte.

85 Ratio ſecunda deciſionum eſt, quia uſurpatio, quæ in ſola univerſitate præſumitur, privatis perſonis nocere non debet; cùm æquum non ſit, ut in re individua quis patiatur detrimentum ratione ſocietatis, Gemin. *in cap.unico in fine de iure patron.in* 6. & Abb. *in cap. Dilectus num.*5. *de offic. leg.* Rota *deciſ.*574.*num.* 11. *part.*1.*diverſ.*

Ratio tertia, quia etſi univerſitas ſuccumberet in probatione juris patronatus, non ideò tamen Eccleſia eſſet libera, quia nihilominus remaneret ſub ſervitute patronatus privatorum. Unde quoad libertatem Eccleſiæ parum refert præſumptio uſurpationis.

86 Neque obſtat, quòd hæc ratio non procedat hoc caſu, in quo cùm probationes utriuſque ſimplicis ſint commixtæ, & inſeparabiles; ſublato jure univerſitatis, tollatur etiam jus privatorum, cùm Eccleſia non poſſit eſſe pro parte libera, & pro parte ſerva.

Nam reſpondetur quamvis ex illa conceſſione Ordinarii Pampilonenſi videantur probationes utriuſque partis eſſe individuæ: nihilominus hoc non excludere quin privati poſſint etiam aliunde haurire ſuas probationes: & jam petunt ſe admitti ad probandam immemorabilem, quæ ſi probabitur, ſimul conſtabit etiam jus privatorum cœpiſſe ante illam conceſſionem, cùm immemorabilis ſit infinita, & capiat omne tempus. Rota *in cauſa Placentina decimarum* 29.*Maii* 1587. coram Bubalo, *& in Comen. decimarum* 10. *Aprilis* 1596. coram Orano.

Ultimò hanc opinionem videtur jam approbaſſe S. Congregatio Concilii in cauſa illa Feſulana juris patronatus, nam ex novem Cardinalibus, excepto Platto, & Camerino, qui contrarium ſenſerunt, & Nazareth, qui rem dubiam & periculoſam exiſtimavit; reliqui omnes cenſuerunt in jure patronatus hoc mixto univerſitatis, & privatorum non requiri probationes, quas requirit Concilium ubi viget præſumptio uſurpationis. Quòd & prius deciſum fuerat in cauſa Aurien. ut in declaratione infraſcripta, videlicet. Parochialis Eccleſia de Paolo Aurien. diœceſis prætenditur de jure patronatus Parochianorum dictæ Eccleſiæ pro quarta parte, item trium familiarum aliorum laicorum nobilium extra Parochiam commorantium ex aliis duabus, necnon unius Monaſterii monialium pro reliqua parte. Supplicatur declarari an in hujuſmodi patronatu ratione mixturæ requiratur probatio, de qua *in c.*9.*ſeſſion.*25. ejuſdem Concilii *verſ. In iis vero perſonis*, vel ſufficiat probatio, de qua ſupra in eod. cap. *verſ. ut igitur die* 15. *Maii* 1603. Sac. Congregatio cenſuit ſufficere eam probationem, quæ requiritur in perſonis, in quibus non præſumitur uſurpatio.

Supereſt nunc reſpondere ad nonnullas contrariæ partis oppoſitiones, quæ magis urgere videntur.

Et primò non obſtat, quòd jus patronatus ſit indiviſibile, & in caſu indiviſibili potentius trahat ad ſe minus potens, *l. Quæretur*, ubi Bart. *n.*3. *ff. de ſtat.hom.* & magis dignum trahat ad ſe minus dignum qua ratione, ſi privatus habeat rem communem cum Eccleſia, utitur jure Eccleſiæ, ut requiratur longior præſcriptio, quæ neceſſaria eſt contra Eccleſiam, Decian. *conſ.*88.*num.*25.*lib.*2. Potentiorem autem eſſe univerſitatem, & digniorem perſona, & familia privata non eſt dubitandum.

Reſpondetur enim eam regulam, ut potentius trahat minus potens, vel magis dignum trahat minus dignum, procedere ubi eſt favor potentioris ut trahat; & non trahatur, ſecus autem eſt cum eſt favor potentioris, & dignioris ut trahatur, & non trahat ita ex mente DD. declarat Put. *deciſ.* 157. *in fin.* & aliàs perpendit S. Congreg. in jure patronatus partim Eccleſiaſtico, partim laicali, ut fusè oſtenſum eſt ſupra *in* 3.*quæſt.* At in caſu noſtro negari non poteſt Univerſitatis, quæ potentior, & dignior eſt, favorem eſſe ut trahatur à perſona privata ad faciliorem probationem, non autem ut illam trahat ad difficiliorem. Ergo, &c.

Non obſtant ſecundò, quod ſi admitteremus hanc opinionem, diſpoſitio Concilii redderetur eluſoria, quia Univerſitates, & aliæ perſonæ, in quibus præſumitur uſurpatio, ſemper poſſent aſſumere in ſui conſortium perſonam privatam, ut hoc pacto à graviori illo onere, quod illis Concilium impoſuit, relevarentur.

Nam reſpondetur hanc fraudem nullo modo eſſe veriſimilem, quia cùm in principio præſentationum hæc admiſſio privatæ perſonæ in nihilo ſuffragetur Univerſitati, imò illius jus diminuat, nec ſuffragari poſſit, niſi ut cùm de patronatu erit cõtroverſia, probatio ſit levior, ſequeretur Univerſitatem hoc fine cœpiſſe admittere perſonam privatam, ut inde ad centum annos patronatus probatio facilior exiſteret, quod præſumere quam ſit abſurdum nemo non videt.

Secundò reſpondetur rationem propter quam Univerſi- 87
tas, & alii potentes uſurpaſſe præſumuntur, eam præcipuè eſſe, quod Epiſcopi non ſint auſi illis contradicere. Put. *deciſ.* 57.*in fin.lib.*1. At hæc ratio non militat cùm admiſcetur perſona privata; quia ſi Epiſcopus non audet contradicere Univerſitati, cur non audebit contradicere perſonæ privatæ? præſertim cùm Eccleſiæ interſit patronos non eſſe plures, & Epiſcopi regulariter ſint infenſi patronatibus.

Ac demum reſpondetur in caſu hoc Pampilonenſis actus ſimultaneos præſentationum cœpiſſe longè ante Concilii publicationem, quo tempore Univerſitas non poterat divinare futuram diſpoſitionem Concilii, per quam arctari deberet ad duriorem probationem, quàm de jure communi requireretur. Unde hoc principium omnino excludit præſumptionem, quòd Univerſitas aſciverit perſonam privatam hoc fine, ut eximeretur à duriore probatione.

Circumſcripto enim Concilio, etiam in Univerſitate ſatis erat immemorabilis, ut dictum eſt ſupra *num.*77. Quare inveriſimile eſt, ut univerſitas ad ſe liberandum à futura probatione, quam ignorabat, voluerit ſibi inferre hoc præſens, & certum præjudicium amittendo partem ſui patronatus per aſſumptionem privati.

Non obſtat tertiò, quòd alia ratio, propter quam in Univerſitate viget præſumptio uſurpationis, ſit, quia non tam facilè univerſus populus ſolet convenire ad conſtruendam Eccleſiam, ſed tantum elargiri eleemoſynas abſque animo acquirendi jus patronatus, Creſcentius *deciſ.* 1. *in fine de iure patron.* Quæ quidem ratio non ceſſat propter adjunctionem privatæ perſonæ, imò augetur inveriſimilitudo, quod tot convenerint ad Eccleſiam ædificandam, quia per admiſſionem privati augetur numerus ædificantium, & multiplicantur patroni. Reſpondetur enim hanc rationem, quamvis fortè habeat locum quoad populum; tamen non militare quoad perſonam privatam, in qua nulla eſt inveriſimilitudo ut Eccleſiam fundaverit, aut conſtruxerit. Unde cùm in hoc mixto inſeparabili ſimplicia habeant diverſam rationem: applicatio potius facienda eſt perſonæ privatæ ad excluſionem uſurpationis, cùm hæc ratio magis faveat patronatui, faciat actum valere, ſit magis conformis diſpoſitioni ju-

juris communis, & jus conſortis non lædat, ut ſuperiùs dictum eſt.

Reſpondetur ſecundò, quamvis non ſit veriſimile ut tam multi conſpiraverint ad Eccleſiam ædificandam, tamen hoc caſu hanc rationem non arguere uſurpationem Univerſitatis contra Eccleſiam, ſed potiùs præſcriptionem contra privatam perſonam, quam non fuiſſet paſſa ſecum præſentare, niſi ſciviſſet eidem competere jus patronatus.

Non obſtat quartò, quod in mixto inſeparabili, & individuo, ſicuti eſt jus patronatus major pars prævaleat minori, juxta *l. Quod maior, ff. ad municip.* & videtur *deciſio* Creſcent. 3. *num.* 1. *de iure patron.* In præſenti autem patronatu Univerſitas ſeptem habet vota, privati tres tantum. Unde velint nolint tenentur accedere Univerſitati.

Reſpondetur enim ſimiliter id habere locum ſi favor ſit majoris partis ut trahat, & non trahatur, alioquin prævalet minor pars, ut patet in patronatu laicorum, & Eccleſiaſticorum, quod cenſetur laicale ad effectum ut non ſubſit reſervationi Apoſtolicæ, nec formæ examinis per concurſum, etiamſi laici ſint numero pauciores, quàm Eccleſiaſtici, quemadmodum obſervat Cancellaria, & cenſuit S. Congregatio Concilii, ut latiſſimè oſtenſum eſt in quæſtione præcedenti. Hoc autem caſu favor eſt Univerſitatis habentis majorem partem patronatus ut trahatur à privatis habentibus minorem, ne aliàs gravetur onere durioris probationis. Et ita reſolutum 8. *Auguſti* 1620.

DE JURE PATRONATUS.

Idem Innocentius III. Aurieñ. Epiſcopo.

CAPUT XXX.

POſtulaſti per ſedem Apoſtolicam edoceri, ut cùm rectores parochialium Eccleſiarum quoſdam præſentent ad ſuarum Eccleſiarum titulos ordinandos, utrùm electio talium ad ipſos rectores pertineat, vel etiam ad patronos: & ſi in his patronorum non eſt requirendus aſſenſus, utrùm jus illis ſalvum maneat eligendi; ut cùm ipſas Eccleſias vacare contigerit, intitulati hujuſmodi non ſint aliis præferendi? Ad quod breviter reſpondemus, quòd per intitulationem hujuſmodi, nullum patronis præjudicium generatur, quin poſſint alios ad illas Eccleſias cùm vacaverint, præſentare: niſi de patronorum proceſſiſſet aſſenſu.

SUMMARIUM.

1 *PAtronus poteſt præſentare ad Eccleſiam vacantem non obſtante, quod ipſo non conſentiente alius ad præſentationem Rectoris ad titulum Eccleſiæ fuerit ordinatus.*

2 *Eccleſia ex quibus probetur Collegiata, & num. 13. uſque ad num. 18.*

3 *Eccleſia non poteſt fieri Collegiata ſine conſenſu patroni, & aliorum, qui ex mutatione ſtatus illius læderentur.*

4 *Eccleſia cùm dubitatur an ſit Collegiata, Clerici, vel patronus manutenentur in ea poſſeſſione, in qua reperiuntur.*

5 *Collegii ius, & quaſi poſſeſſio ex quibus colligatur, & num. 17.*

6 *Collegii ius de iure communi habent Eccleſiæ Cathedrales, & Regulares, quæ ad Congregationem tenendam ſufficienter ſunt dotatæ, & quæ in communi vivunt.*

7 *Collegii ius in uno retinetur.*

8 *In Collegiata Eccleſia, ſi omnes de Collegio ſint mortui, eliget Epiſcopus non nomine ſuo, ſed nomine Eccleſiæ.*

9 *Electio, & collatio præbendarum in Collegiata Eccleſia ex fundatione, privilegio, vel conſuetudine poteſt pertinere ad Epiſcopum, vel alios Clericos.*

10 *Eccleſia de Saponaria Marſicen. Diœceſis an ſit Collegiata, & n. 13. uſque ad n. 18.*

11 *Et an electio Archipresbyteri in dicta Eccleſia pertineat ad Collegium, & num. 18.*

12 *Anve iuriſdictio civilis, criminalis, & mixta in Clericos eiuſdem Eccleſiæ ſpectet ad Archipresbyterum, & generaliter, & n. 20.*

14 *Ennunciativæ inſtrumentorum in antiquis probant Eccleſiam eſſe Collegiatam ſaltem præſumptivè, quamdiu non probatur oppoſitum.*

17 *Fama, & communis reputatio in antiquis probat Eccleſiam eſſe Collegiatam.*

18 *Electio in Collegiata Eccleſia de iure communi pertinet ad Collegium.*

19 *In eligendi iure attenditur uſus, & conſuetudo per teſtes probata.*

20 *Iuriſdictio civilis, criminalis, & mixta poteſt acquiri ab inferiori Prælato ex immemorabili præſcriptione, quam Concilium Tridentinum non ſuſtulit.*

Iuriſdictio ex præſcriptione regulariter cenſetur acquiſita privativè ad Epiſcopum.

POſtulaſti. Si ad præſentationem Rectoris ad titulum 1
Eccleſiæ fuerit aliquis ordinatus, nihilominus patronus, qui non conſenſit ad ipſam, cùm vacabit, poterit præſentare. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. & omnes: & ſunt duæ partes; in prima conſultatio, in ſecunda reſponſio ibi, *Ad quod*.

Quærit hic Innocentius in principio ex quibus probetur 2
Eccleſiam eſſe Conventualem, ſeu Collegiatam, & habere jura Eccleſiæ Collegiatæ. Et concludit dicens hoc probari per privilegium, quod eam conſtituit Collegiatam, & dat ei jus Collegii, *l. 3. verſ. in ſumma, ff. de Colleg. illicit. c. Porrò, infra de privileg.* Quòd ſi privilegium non appareat, & conſtat in ſui fundatione ordinatum fuiſſe, ut ibi eſſent tres Clerici, vel plures tamquam Collegium, vel pro tot fuiſſe dotatam, tunc ſimiliter Collegiata cenſebitur, argument. *c. 1.* ubi de hoc, ſupra *de elect.* & expreſſius *in c. Cùm dilectus, §. Dictus, de conſuetud. in c. 9. quæſt. 1. in cap. Nemo de conſecrat. diſtinct. 1. in c. Placuit, 1. quæſt. 2. & in c. Quantò infra de cenſibus*. Sin autem conſtet fuiſſe ordinatum in fundatione, ut non haberet jus Collegii, ſed patronus haberet præſentationem, vel ut eſſet ibi unus tantùm, vel duo Clerici; tunc non cenſebitur jure Collegiatæ, & ſic poteſt intelligi *c. Ut quiſque Presbyter, ſupra de vita, & honeſtate Clericorum*, & ſic loquitur, *c. Piæ mentis, & c. ſeq. 16. qu. 7. & in hoc tit. quaſi per totum*.

In quo caſu ſi contingat ut plures Clerici in ea congregentur, non tamen habebunt jus Collegii, niſi patronus conſentiat, & omnes alii, qui ex mutatione ſtatus hujuſmodi læderentur, arg. *huius cap. & c. Nobis, ſupra eodem, cap. Monaſterium, cap. Rationis, & cap. Si quis vult 16. quæſt. 7.* & expreſſius in eo, quod legitur, & notatur *in cap. Dilecta, infra de exceſſ. Prælat. & in cap. Ad hæc, §. fin. ſupra de offic. Archid.* Ubi verò non apparet qualiter Eccleſia fuerit inſtituta, & ſic de jure Collegii dubitatur: tunc ſi Clerici ſint in poſſeſſione juris Collegii, & manutenendi erunt in ſua quaſi poſſeſſione quouſque aliud probetur, *cap. Cùm veniſſent, ſupra de inſtitut. c. 2. de reſtitut. in integrum, cap. Conſultationibus, ſupra eodem, cap. Ex litteris, de probat. l. Lite ordinata, Cod. de liberal. cauſ. l. Ordinata, ff. eodem*, & è converſo ſi patronus, vel alius ſit in quaſi poſſeſſione faciendi in ea ſicut in Eccleſia non Collegiata, ſimiliter defendetur in tali poſſeſſione quouſque aliud probetur, & in hoc eſt jus expreſſum *in d. c. Dilecta, de exceſſ. Prælat.* ubi de hoc: ita Innoc. cujus verba ferè ad calamum tranſcripſerunt

in

in c. Nobis ſupra eodem, Hoſtien. *num.* 2. Joan. Andr. *num.* 8. 21. *&* 24. & Abb. *num.* 8.

5 Signa autem, ex quibus deprehenditur jus, ſeu quaſi
poſſeſſio Collegii, ſunt infraſcripta, videlicet ſigillum,
& uſus ſigilli, *cap. Significavit, ſupra de appellat.* non
enim ſufficeret ſigillum ſine uſu, Rota *deciſ.* 354. *num.* 15.
part.4. tom.2. recent. Item tractatus communis, *cap. Tertio
loco, de probat.* & dicam infrà *num.* 15. Item Arca communis,
l. 1. ff. Quod cuiuſque univerſ. nom. ſcilicet deputata ad
conſervanda jura ipſius Collegii, ut per Rotam *deciſ.* 136.
num.16. part.6. recent. Item refectorium commune, & dormitorium,
cap. Cum ad Monaſterium, ſupra de ſtatu Monachor. cap. Quoniam, §. fin. de vita, & honeſtat. Clericor. Item
communis fraternitas, & ſimilia, *cap. Inter dilectus, ſupra de
donat.* quæ ſigna enumerat Hoſtienſ. *in d. c. Nobis num. 2. circa medium, verſ. Et notandum, ſupra eodem*, & poſt eum Jo.
Andr. *ibid. num.* 11. & communiter omnes Doctores, &
quamvis neceſſarium non ſit, ut hujuſmodi ſigna, & conjecturæ
ſimul concurrant, ut voluit Rota coram Cardinali Mantica
diſtinct. 175. & diſt. 215. *num.* 1. nihilominus debent
illa concurrere ex quibus poſſit veriſimiliter, & quaſi
pernecesse argui Collegialitas, & prout idem Mantica ponderat,
ſigillum, Arca communis, ſtatuta propria, quæ ut à
privatis Congregationibus exerceri, aut haberi nequeunt,
non autem aliæ conjecturæ debent admitti, quæ æquivocè,
& poſſibiliter inferunt Collegialitatem, ut formaliter dixit
Rota *deciſ. 56. num. 6. & 7. par. 5. recent.*

6 Cæterùm adverte, quia quidquid ſuperiùs fuerit diſtinctum
ad dignoſcendum jus Collegii, quædam ſunt Eccleſiæ,
quæ ex juris communis diſpoſitione jus Collegii intelliguntur
habere, ſicut ſunt omnes Eccleſiæ Cathedrales, &
etiam Regulares, quæ ad congregationem tenendam ſufficienter
ſunt dotatæ, & quæ in communi vivunt, ut poteſt
colligi ex *cap. Ne pro defectu, ſupra de elect.* ex *cap. Monachi,
§. fin. de ſtatu Monachor.* ex *cap. Cum dilectus, de conſuetud.* &
ex *cap. Quoniam de vita, & honeſtat. Clericor.* & tales poſſunt
habere ſigillum, & arcam communem, ut *in c. Significavit,
de appellatione.* Quod ergo ſupradictum eſt, de aliis
inferioribus Eccleſiis debet intelligi, ſecundùm Hoſtien. *in
d. c. Nobis num. 2. ante medium, verſ. Quidquid etiam*, & Jo.
Andr. *num.* 10. cum quibus cæteri concordant.

7 Ex quo autem conſtat de jure Collegii, etiamſi in Collegiata
non remaneat niſi unus Clericus, nihilominus habebit
jura Collegiatæ, & in illo uno jus Collegii retinebitur,
l. Sicut municipium, in fin. ff. Quod cuiuſque univerſ. nom.
8 Quod ſi ille quoque Clericus, qui ſupererat moriatur, eo
caſu jus eligendi alium Clericum ſpectabit ad Epiſcopum
diœceſanum, qui non nomine ſuo, ſed nomine Eccleſiæ
eliget, arg. *cap. Si fortè 63. diſtin.* ſecundùm Innoc. *hic
num. 1. verſ. Item ſi in Collegiata non remaneat*, & Hoſtienſ.
9 *in d. c. Nobis num. 2. verſ. Ex quo autem*, qui etiam fatentur
Epiſcopos, & alios Clericos poſſe habere & electiones, &
collationes præbendarum, ac dignitatum in Eccleſiis Collegiatis,
vel quia ſic conſtitutum fuit à principio, vel ex
privilegio, ſive conſuetudine ſpeciali, *cap. Cum dilectus, ſupra
de conſuetudine, cap. Abbate, ad finem, infra de verborum
ſignific. cap. Accedentibus, de exceſſ. Prælator. cap. Ea noſcitur,
ſupra de his, quæ fiunt à Prælatis, cap. Conſideravimus, & cap.
Bonæ, il primo, de elect.* & ſcripſi *in cap. 1. eod. tit.* ubi latiſſimè
de hac materia juris eligendi, & in Eccleſiis Collegiatis.

10 Juxta prædicta quæſitum eſt in S. Congregatione Conci-
11 lii, primò, An Eccleſia S. Antonini de Saponaria Marſiceñ.
diœceſis ſit Collegiata, ſecundò, An electio Archipresby-
12 ri in dicta Eccleſia pertineat ad Collegium, tertiò, An
juriſdictio civilis, criminalis, & mixta in Clericos ejuſdem
Eccleſiæ ſpectet ad Archipresbyterum, & quatenus ſpectet
an privativè ad Epiſcopum.

13 Ad primum videtur reſpondendum, Eccleſiam prædictam
fuiſſe, & eſſe Collegiatam: nam in hac materia,
cùm non conſtat de privilegio, vel primæva erectione Eccleſiæ
in Collegiatam, recurritur ad conjecturas, & ſigna,
ut hic per Innocen. *in princip.* & alios ſupracitatos *n. 2. & 5.*
Barbat. *conſ. 27. nu. 3. lib. 1. in cauſa Brixien. S. Nazarii coram
Penia*, quæ refertur *in deciſ. 673. num. 2. verſ. Ex quibus*
14 *part. 1. recent.* Multa verò hic concurrunt pro jure Collegii.
Primò enim id colligitur ex decem, & octo inſtrumentis
antiquiſſimis S. Congregationis exhibitis, quorum nonnulla
excedunt ducentos, ac trecentos annos, quæ Eccleſiam
hanc Collegiatam nominant, & cùm verſemur in
antiquiſſimis, licèt enunciativè loquantur: probant ſaltem
præſumptivè, quamdiu non probatur contrarium,
ut in puncto reſpondit Alex. *conſ. 75. Viſis, ac ponderatis n. 3.
lib. 4.* & Tiberius, Decianus *conſ. 6. Ad primum videtur nu. 7.
lib. 2.* & tenuit Rota *in cauſa Aſculana Abbatiæ 17. Martii*
1586. coram Orano. Præſertim cùm 10 tribus ex prædictis
inſtrumentis ſint enunciativæ ipſius Epiſcopi Marſiceñ. vel
ejus Vicarii, qui prædictam Eccleſiam non appellaſſent Collegiatam,
niſi talis fuiſſet, ex quo de eorum præjudicio in
electione ad Collegium ſpectante agebatur, ut ponderavit
Rota *deciſ. 12. de iurepatr. in novis*, Paleott. *deciſ.* 23. Nec ad- 15
verſatur præallegata *deciſ. 673 par. 1. recent.* Quia enunciativæ
illius Collegiatæ erant infra centum annos, ut ibi dicitur
num. 1. Secundò idem deducitur ex communi tractatu,
& capitulariter facta Congregatione ad ſonum campanellæ
pro expediendis negotiis communibus, ut enunciatur in
uno ex prædictis inſtrumentis: hujuſmodi enim tractatum
inter ſigna Eccleſiæ Collegiatæ recenſent Hoſt. & alii ſupracitati
num. 5. per textum *in cap. Tertio loco, de appellat.* Cardin.
in Clem. 2. *nu. 10. de ætat. & qualit.* Barbat. *conſ. 17. nu. 37.
in fin. lib. 1.* Alex. *d. conſ. 75. nu. 2. lib. 4.* Tertiò hoc ipſum ſua- 16
detur ex arca, & ſigillo communi, ut deponunt omnes teſtes
in hac cauſa examinati: nam hæc quoque inter præcipua
ſigna Collegiatæ Eccleſiæ enumerant DD. ſupra allegati
eodem num. 5. Item gloſſ. 1. *in cap. Dilecta, verſ. Item Collegium,
de exceſſ. Prælator.* & ibi etiam Joan. Andr. *in fin.* Abb.
num. 1. & 2. verſ. Fatetur autem, & communiter DD. Card.
Seraph. *deciſ. 752. num.* 1. Gregor. XV. *deciſ. 482. num. 4.*

Confirmantur prædicta ex atteſtationibus quatuor te- 17
ſtium, qui deponunt Eccleſiam hanc ab immemorabili tempore
fuiſſe habitam, & reputatam, haberique, & reputari
pro Collegiata, & reddunt ſufficientem rationem, exprimentes
ſigillum commune, & alia ſigna: nam & ſola fama
in antiquis probat Collegiatam, ut inquit Decianus
dict. conſ. 6. num. 8. poſt Alex. *d. conſ. 75. num. 3. in fin.* ex Innoc.
in cap. Veniens, & in cap. Quid per Novale, de verbor. ſignific.
& in his terminis tenuit Rota coram Gregorio XV. *dec. 482.
n.* 5. Quibus accedit ſententia lata anno 1578. qua pronunciatum
fuit hanc prædictam Eccleſiam S. Antonini fuiſſe, &
eſſe Collegiatam, quæ quidem ſententia cùm in rem judicatam
tranſierit, pro veritate habetur vulgata *l. Res iudicata,
ff. de re iudicata cum ſuis concord.* Itaque cùm Eccleſia 18
hujuſmodi ſit Collegiata hinc ſuo marte fluit reſolutio ſecundi
dubii, ut electio Archipresbyteri pertineat ad Collegium
ipſius Eccleſiæ, & ſola confirmatio ad Epiſcopum,
c. 1. & ibi dixi *num. 1. & ſeqq. ſupra de elect.* Abb. *in cap. Nobis
num. 8. ſupra eodem, & in cap. Venerabilis num.* 45. ubi etiam
Decius *num. 142. de except.* Biſignet. *deciſ. 8. num. 4. de præben.*
Gemin. *in cap. 1. col. 2. verſ. Ad hoc*, & ibi etiam Prapoſ.
col. 6. verſ. Aut igitur 21. diſtin. Joan. de Selva *in tract. de beneſic.
in 2. par. qu. 22. num.* 14. & in terminis quod electio Archi- 19
presbyteri in Collegiata Eccleſia ſpectet ad Collegium, eſt
textus *in cap. Significaverunt, de except.* Quinimò etiam ceſſante
juris diſpoſitione, conſtat de jure Clericorum prædictæ
Eccleſiæ ex teſtibus, qui benè deponunt de viſu, & auditu
à majoribus per tempus immemorabile ſolùm Capitulum,
& Clerum ſemper in omnibus vacationibus elegiſſe
Archipresbyteros, & Epiſcopum confirmaſſe in jure enim
eligendi attenditur uſus, & conſuetudo per teſtes probata,
cap. Cum Eccleſia Vulterana, verſ. Cum per teſtes, ubi Abbas
poſt alios *num. 10. de elect. cap. Cum dilectus, de conſuetud. cap.
Abbate in fin. de verbor. ſignificat.* Rota *deciſ. 21. nu. 2. de conſuet.
in antiq.* Quod etiam comprobat electio confirmata ab
Epiſcopo anno 1482. & alia confirmata ab ejus Vicario generali
anno 1547. præſertim cùm in illis confirmationibus
tam Epiſcopus, quàm Vicarius aſſeruerint electionem Archipresbyteri
ad Capitulum antiquiſſima conſuetudine pertinere,
Rota *deciſ. 12. de iurepatron. in novis.*

Ad tertium dubium videtur reſpondendum juriſdictio- 20
nem in Clericos dictæ Eccleſiæ ad Archipresbyterum pertinere,
quia teſtes clarè deponunt de viſu, & auditu à majoribus
ab immemorabili tempore Archipresbyterum cognoviſſe
de cauſis criminalibus, civilibus, & mixtis, condemnando,
abſolvendo, & componendo, ſcientibus, &
non contradicentibus Epiſcopis, & per conſequens juriſdictionem
præſcripſiſſe, *cap. Auditis*, ubi omnes, *de præſcript.
cap. 1. eod. tit. lib. 6. cap. Cum perſonæ, de privileg. eod. lib.* Bart.
in l. 4. num. 4. in fin. ff. Uti poſſidetis, & de Archipresbyteri juriſdi-

-riſdictione contra Epiſcopum fuit deciſum in Rota *in cauſa Volterrana iuriſdictionis* 15. *Aprilis* 1584. *coram Orano*. Accedentibus maximè antiquiſſimis ſcripturis continentibus actus juriſdictionales, videlicet proceſſus coram Archipresbyteris confectos. Facit Pariſ. *conſ.* 34. *num.* 36. *lib.* 4. Neque enim eſt dubitandum, quin Archipresbyter, vel alius inferior Epiſcopo poſſit nedum in civilibus juriſdictionem, ſed etiam merum, mixtumque Imperium puniendi, excommunicandi, coercendi in criminalibus, & mixtis cauſis in Canonicos, & Clericos Collegiatæ Eccleſiæ præſcribere, Rota *deciſ.* 2. *de præſcript. in novis*, Calder. *conſ.* 2. *eod. tit.* Felin. *in d. c. Auditis num.* 2. Abb. *in cap. Cum contingat nu.* 10. *&* 18. *de foro compet.* Nec obſtat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 20. §. *Ad hæc*, quo cavetur, ut cauſæ criminales, & matrimoniales non inferiorum judicio, ſed Epiſcopi tantùm examini, & juriſdictioni relinquantur. Quoniam Concilium ibi non ſuſtulit immemorabilem conſuetudinem, ut re diligenter diſcuſſa, aliàs cenſuit Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres: hoc autem caſu immemorabilem conſuetudinem probant teſtes
cum requiſitis gloſſæ *ult. in dict. cap.* 1. *de præſcript. lib.* 6. An 21
autem juriſdictio hæc Archipresbytero competat privativè ad Epiſcopum, regula eſt juriſdictionem inferiori acquiſitam ex conſuetudine, vel præſcriptione competere in dubio privativè ad Epiſcopum, vel alium Superiorem, ut firmant Abb. *in c. Paſtoralis n.* 7. *verſ. Quoad ſecundum*, & Felinus ibi poſt eum *in* 8. *limit. de offic. ordinan.* & idem Abbas in præalleg. *cap. Auditis num.* 7. *verſ. Aliud & ſingulare, de præſcript.* Si tamen exadverſo probaretur Epiſcopos eodē tempore exercuiſſe actus juriſdictionales in prædictis cauſis, tunc ingens eſſet controverſia, an juriſdictio inter Epiſcopum, & Archipresbyterum eſſet cumulativa, an verò potius Epiſcopi actus interrupſiſſent præſcriptionem Archipresbyteri, per ea, quæ tradit Pariſ. *in d. c. Auditis*, & aliàs in S. Congregatione latè deducta fuerunt in cauſa juriſdictionis inter Epiſcopum Burgi S. Domnini, & Præpoſitum Buxeti, de quo articulo dic, ut ſcripſi latiſſimè in prædicta Decretali, *Auditis à num.* 2. *uſque ad num.* 19.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, & Procurationibus.

Gregorius Conſtantino Epiſcopo.

CAPUT IV.

Licèt multùm: & infrà. Dixit quoque prædictus cæcus, quòd ad collectas inter alios pariter compellatur: quòd fieri non permittas: quia eum, quem cæcitas ſua gravat, inhumanum eſt nimis in collectione affligere; cui debuerat ex collectis, ſi eſſet neceſſitas, miſereri.

SUMMARIUM.

1 *Cæcus ad collectas cogi non debet.*
2 *Cæcus eſt perſona miſerabilis, & peccatum eſt inhumanitatis eum affligere in ſolutione collectæ, & nu.* 12. *& ſeqq.*
3 *Afflictis non eſt addenda afflictio, & num.* 12. *& ſeqq.*
4 *Cæco inopia laboranti ſubveniendum eſt per impoſitionem collectæ.*
5 *Pauper quamvis directè agere non poſſit contra divitem, ut ſibi ſubveniat, poteſt tamen iudicis Eccleſiaſtici officium implorare, ut eum compellat.*
6 *Ius Canonicum an potuerit ſtatuere, ut cæcus laicus ad collectas cogi non debeat etiam in terris Imperii, & num.* 12. *&* 21. *uſque ad num.* 29.
7 *Eccleſia iuriſdictionem exercet etiam in laicos, ubi agitur de violentia, & peccato, & n.* 13. *&* 14.
8 *Cæcus eſt de foro Eccleſiæ tanquam miſerabilis perſona.*
9 *Cæcus non pauper, an ad collectas teneatur, & de quo cæco intelligatur hoc capitulum, & num. ſeqq. uſque ad num.* 15.
10 *Pauperes ad collectas non ſunt cogendi.*
11 *Declaratur.*
13 *Miſericordia quid ſit.*
14 *Miſericordiam non impendentes conſtitutis in miſeria dicuntur negare Chriſtum, qui miſericordia eſt.*
15 *Cæcus non pauper à quibus collectis ſit immunis, & num. ſeqq. uſque in fin.*
16 *Monoculus à muneribus non excuſatur.*
17 *Surdus, & mutus ab oneribus civilibus ſunt immunes, non autem a muneribus patrimonialibus.*
Declaratur, num. 24.
18 *Debilitas corporis excuſat à muneribus perſonalibus, quæ corpore, non quæ conſilio adimplentur, & numer.* 23.
19 *Collecta, quæ imponitur perſonis pro rebus, eſt munus patrimoniale.*
20 *Miſerabiles perſonæ immunes ſunt ab oneribus perſonalibus, & realibus extraordinariis, non autem ab ordinariis.*
21 *Et an ius canonicum in hoc diſcrepet à iure civili, & nu. ſeqq. uſque ad num.* 25.
22 *Canones à legibus diſcrepantes in materia civili, & inter laicos ſervari debent in terris Eccleſiæ, non autem in terris Imperii.*
23 *Cæcus ſi ſit ſapiens cogi poteſt ire ad Concilium, & conſulere.*
24 *Immunitas à muneribus publicis includit extraordinaria tantùm, nec porrigitur ad ordinaria.*
25 *Ius canonicum ubi aliquid reperitur expreſſè deciſum, quod iure civili ſit dubium, ſervari debet deciſio iuris canonici etiam in foro civili.*
26 *Ius canonicum prævalet iuri civili etiam in terris Imperii, ubi agitur de naturali æquitate.*
27 *Item ubi rigor iuris civilis induceret iniquum.*
28 *Item in cauſis miſerabilium perſonarum.*
29 *Munera ordinaria quæ ſint, & quæ extraordinaria, & num. ſeqq. uſque in fin.*
30 *Collecta an ſit munus extraordinarium, & an ex ſtatuto inferiorum poſſit fieri ordinarium.*

Licèt. Cæcus ad collectas cogi non debet. Hoc dicit 1
ſecundùm communem, & veriorem intellectum, ut dicam infrà in 1. quæſt. ſed ſecundùm alium intellectum hoc intendit. Cæcus & pauper ad collectas non tenetur. Dividitur in duas partes. In prima ponitur cæci conqueſtio; in ſecunda proviſio, ibi, *quod fieri*.

Nota primò ibi, *inhumanum eſt nimis*: cæcum eſſe per- 2
ſonam miſerabilem, & peccatum eſſe inhumanitatis eum affligere in ſolutione collectæ. Vetus Codex Tarraconen. habet, *inhumanitatis eſt*, ut refert Anton. Auguſt. *in notis ad primam Collect. Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *de reſtitut. ſpoliator. cap.* 7. & exponitur hic inhumanitas pro feritate, & crudelitate, prout hanc ipſam litteram exponit Albertus de Roſate *in dictionario in verb. Humanitas*, & ſenſit gloſſa ad textum telata in Clem. *Quia contingit, poſt princ. in verb. Inhumaniter, de relig. domib.* de quo pleniùs infra *n.* 12. *& ſeqq.*

Secundò nota ibi, *affligere*, non eſſe addendam afflictio- 3
nem afflictis, concordant *cap.* 1. *de Cleric. ægrot. cap. Cum percuſſio* 7. *qu.* 1. *cap. Iudicas* 3. *qu.* 9. & hic notat gloſſa *in verb. Miſereri*, & Hoſtienſis *num.* 2. & latiùs dicam infra *dict. nu.* 12. *& ſeqq.*

Ultimò nota ibi, *cui debuerat ex collectis*, cæco inopia 4
laboranti ſubveniendum eſſe per impoſitionem collectæ. Et

ita

Digitized by Google

5 ita eſt hic textus valdè notabilis, qui ad hoc non conſuevit
allegari, pro opinione gloſſ. in cap. Sicut, in verb. Eſurien-
tium 47. diſtin. quod pauper, quamvis directè agere non poſ-
ſit contra divitem, ut ſibi ſubveniat, poteſt tamen eum de-
nunciare, & implorare officium judicis Eccleſiaſtici, ut il-
lum compellat ad conferendum cap. Dilectiſſimis, 12. quaeſt. 1.
nam ſi quando fames, & penuria, & rerum omnium egeſtas
opprimit mundum, ſciamus hoc ex ira Dei deſcendere, qui
in pauperibus, ſi non accipiant eleemoſynam, fraudari ſe lo-
quitur, dicit textus in cap. Revertimini, 16. qu. 1. Nemo enim
ab eleemoſyna excuſatur, cùm omnes admoneantur, ut con-
ferant non habenti, cap. In ſingulis, 86. diſtinct. Idem firmat
Speculator in tit. de inſtrument. edit. §. Nunc vero aliqua,
verſ. Sexageſimoſeptimo, Abb. in cap. Si quis de fur. Gulielm.
Roville in tract. de iuſt. & iur. in tit. de divite ſine eleemoſyna
6 num. 8. inter tract. commun. tom. 1. pag. 35. Oppono; Iſte cæcus
erat laicus, & agebatur hic de negotio merè temporali exe-
cutionis collectæ: ergo ut inquit gloſſa 1. & Hoſtienſ. nu. 2.
in verb. Quod fieri, quid ad Papam de iſto cæco, cùm hæc
temporalia ad ſæcularem judicem pertineant mero jure, cap.
Cauſam quæ, il ſecondo, qui filii ſint legitimi, & cap. Quo iure,
8. diſtin. Hinc Petrus Antibolus in tractat. de muner. §. 2. n. 28.
inter tractat. commun. tom. 1. pag. 60. audacter carpit hanc de-
cretalem quod voluerit ſe immiſcere in iſtis ponendo fal-
cem in meſſem philoſophiæ legalis, & ſeipſam non intelli-
gens præceperit defendi cæcum, ut ad collectam pariter eum
a jiis non teneatur, ut latiùs dicam infrà in 1. qu. num. 9. verſ.
Præterea.

Ad hanc difficultatem ſubmovendam dantur à gloſſa,
& Doctoribus plures ſolutiones. Prima ſolutio eſt, quod
hic cæcus eſſet de juriſdictione temporali Eccleſiæ Conſtan-
tinopolitanæ, cujus Epiſcopo Gregorius reſcribit, & gra-
varetur ab hominibus illius Eccleſiæ, ut videtur colligi ex
c. 1. ſupra de reſtitut. ſpoliator. cujus hoc cap. eſt pars. Ibi enim
hic idem cæcus fuerat ſpoliatus ab hominibus ejuſdem Ec-
cleſiæ, unde jure meritò poterat ad Papam habere recur-
ſum, ut cap. Si duobus, ſupra de appellationib. & ita ſolvunt
Hoſtienſis hic num. 1. Joan. Andr. num. 4. & Butr. in fine. Et
propterea Petrus Antibolus ubi ſup. num. 29. reſtringit hunc
textum ad ea tantùm loca, quæ ſubſunt Eccleſiæ tempora-
liter, per ea, quę habentur in cap. Novit, ſupra de iudic. in
textu, & in prima gloſſa, & in Auth. Quomodo oportet Epi-
ſcop. in princip. coll. 1. & notatur in cap. Cum eſſes, ſupra de te-
ſtament. & probatur ſecundùm eum in cap. Relatum, eodem
titul. Sed hæc ſolutio divinat, ut fatetur Cardinalis num. 1.
quia nullibi apparet hunc cæcum fuiſſe ſubjectum Eccleſiæ
in temporalibus, & in d. c. 1. tantùm dicitur Philagrio cæco
campum fuiſſe occupatum ab Eccleſiæ hominibus, qui con-
tendebant illum eſſe de proprietate Eccleſiæ. Sed an per-
ſona cæci ſubeſſet eidem Eccleſiæ in temporalibus, necne,
textus non dicit; unde nec nos dicere debemus. Præterea
hæc Decretalis non eſt Gregorii IX. prout inſcribitur, nec
Gregorii VII. ut adnotavit Contius, nec dirigitur Epiſco-
po Conſtantinopolitano, ut dixerunt nonnulli ex Canoni-
ſtis noſtris; ſed ex lib. 7. epiſt. 126. ſive 130. quæ poſtrema
eſt ejus libri regiſtri Beati Gregorii, ſcribendum eſt, Grego-
rius Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi, ut obſervat An-
ton. Auguſt. in notat. ad primam Collectionem decretal. lib. 2.
tit. 9. de reſtitut. ſpoliator. cap. 7. Nullibi autem edocemur
Eccleſiam Mediolanenſem, tunc temporis exercuiſſe tem-
poralem juriſdictionem in Civitate Januenſi, quam Phila-
7 grius incolebat, ut in prima collect. decretalium. Secun-
da ſolutio eſt Vincentii aſſerentis hic agi de violentia, &
peccato; & hoc reſpectu Eccleſiam benè potuiſſe in hoc ſe
ingerere, ut legitur, & notatur in dict. cap. Novit, de iudic.
& arg. cap. Relatum, 10. qu. 1. Quomodo autem peccatum eſ-
ſet, & violentia cæcum adſtringere unà cùm reliquis habi-
tatoribus ad ſolutionem collectæ, plenè dicam infrà in 1. qu.
8 num. 23. & ſeqq. Tertia ſolutio eſt, quod cæcus ſit perſona mi-
ſerabilis, & ideò de foro Eccleſiæ, ut cap. 1. & 2. 87. diſtin.
& notatur in cap. Significantibus, in gloſſ. 1. ſupra de offic. de-
legator. quæ ſolutio ſatis colligitur ex hac littera ibi, inhuma-
num eſt nimis, necnon ibi, miſereri. Nam miſerabiles per-
ſonæ dicuntur omnes, quibus natura movetur ad miſe-
randum propter fortunæ injuriam, ut per Azor. in ſumm. C.
quando Imperator inter pupill. & vid. nu. 4. Rebuffus in tract.
de ſentent. proviſion. art. 3. in gloſſ. fin. & Stephan. Aufrer. ad
Guidopap. deciſ. 566. in ver. Miſerabiles, unde hanc ſolutio-
nem cum ſecunda ponit hic gloſſa 1. & Hoſtienſ. num. 1. &
eſt ex mente Innocent. in verb. Cæcitas, dum dicit, [Nota
cæcos defendendos per Eccleſiam,] & allegat cap. Deſolatis,
8. diſtinct. Sed fortè eſt cap. Defenſionis, 87. diſt. & conſen-
tiunt Butr. Anchar. Abb. & alii: Et ex his patet Antibolum
temerè aſſeruiſſe Eccleſiam hoc caſu poſuiſſe falcem in meſ-
ſem alienam, de quo latiùs dicam infrà in 1. quaeſt. num. 12. &
ſeqq. & in ſecunda à num. 21. uſque ad num. 29. Sed in quibus
caſibus perſonæ miſerabiles, & maximè cęcus ſubſint juriſ-
dictioni Eccleſiæ ſcripſi plenè in prædicta Decretali, Signi-
ficantibus.

QUÆRO, utrùm cæcus non pauper ad collectas te- 9
neatur.

Solutio quæſtionis pendet ab intellectu hujus cap. quod
legitur dupliciter, uno ſcilicet modo, ut intelligatur de
cæco, qui etiam ſit pauper, & huic lecturæ; quæ magis
placet Cardinali in princip. videtur ſuffragari textus in c. 1.
ſupra de reſtitut. ſpoliator. ad quod hoc cap. venit continua-
tivè, nam ut ibi dicitur, hic idem cæcus Philagrius fuerat
ſpoliatus, & ſic remanſerat pauper. Similiter eidem lectu-
ræ videtur ſuffragari hæc littera in verb. Miſereri. Nec
obſtant illa verba, ſi eſſet neceſſitas, quæ videntur impor-
tare, ut tunc temporis non eſſet in neceſſitate conſtitutus.
Quandoquidem verba illa intelligi poſſunt de neceſſitate
mendicitatis; & ideò ſubdit, miſereri, ſcilicet miſeratio-
ne, per quam præſtantur eleemoſynæ, & ſic idem cæcus
non erat mendicus; adeòut illi ſubveniendum foret ex col-
lectione eleemoſynarum: erat tamen pauper, & conſe-
quenter immunis à collectis. Sed ſecluſa paupertate non
dicitur perſona miſerabilis; & ideò tenetur ad collectas
etiam perſonales, neque excuſatur niſi à muneribus perſo-
nalibus, quæ ipſe per ſe obire non poteſt, ut concludit Car-
din. hic num. 2. in ſecunda oppoſit. & fuſiùs in dict. cap. Signifi-
cantibus qu. 6. de offic. delegator. Similiter de cæco paupere
intelligit hanc litteram Proſdocimus de Comitibus de diffe-
rentia utriuſque iuris num. 144. Præterea verba legis ad intel-
lectum iniquitatis trahi non debent, cùm lex debeat eſſe
juſta, cap. Erit autem lex, 4. diſtin. At traherentur ſi hoc ca-
ſu intelligerentur de cæco divite, nam ut ait Petrus Anti-
bolus in dict. tractat. de munerib. in 3. par. princip. num. 30. ſi cę-
cus ſit dives homo, & locuples, eritne æquum, ut ipſe
ſit immunis à collecta in gravamen aliorum collectorum?
certè non, imò iniquum. Ad quod optimè facit ſecundùm
eum, l. Semper, §. 1. ff. de iure immunit. Quod ſi objiciatur,
Eccleſia tenetur cæcum protegere: reſpondet, protegat
eum ſecundùm jus, non autem contra jus; nam ſequere-
tur maxima iniquitas. Alio modo legitur hoc capitulum,
ut intelligatur de cæco non paupere. Hæc lectura commu-
niter recipitur à Doctoribus, & mihi videtur verior ex
conſiderationibus infraſcriptis. Primò enim textus fun-
dat deciſionem ſuam non in ratione paupertatis, ſed cæci-
tatis, dicens: quia inhumanum eſt nimis in collectione
affligere eum, quem cæcitas gravat, & non dixit eum,
quem paupertas gravat. Quod ipſum evidentiùs colligitur
ex clauſula integra regiſtri Beati Gregorii, unde hæc De-
cretalis ſumpta eſt, ſic enim ſe habet: Licèt multùm fra-
ternitatem veſtram ad ſervandam ſibi iuſtitiam Philagrii
portitoris præſentium flagellum cæcitatis invitet; verumta-
men quia ad reſtituenda, quæ ſibi præiudicialiter aſſerit deti-
neri, per Nos vos voluit fieri promptiores, præſentia ad vos
ſcripta prævidimus dirigenda. Hæc ibi. Ex quibus verbis
patet Beatum Gregorium conſtituiſſe fundamentum juriſ-
dictionis, & juſtitiam cæci in ſolo flagello cæcitatis, non
autem in paupertate. Refertur ab Anton. Auguſt. in no-
tis ad prææalleg. cap. 7. Præterea ſi textus intelligeretur de cæco 10
paupere, ejus deciſio eſſet de indubitabili. Certum eſt enim
pauperem, & inopem excuſari à collectis, ut notat Baldus
in Authentic. defuncto num. 12. Cod. ad Tertullian. & Gigas in
tractat. de penſionib. qu. 80. num. 3. Anton. de Butr. in repertorio
ſuo in verb. Collecta, Franciſcus Lucan. in tract. de fiſco in 3.
par. princip. num. 7. inter tractat. commun. tomo 11. pag. 8. Ergo
adjungendo paupertati qualitatem cæcitatis, decidiſſet ca-
ſum indubitabilem contra textum in l. Labeo, ff. de Carbon.
edict. Item qualitas cæcitatis, cui ſoli hæc deciſio inniti-
tur, ſupervacuè adjecta fuiſſet; & qualitas paupertatis in-
cautè prætermiſſa, quod non eſt dicendum. Ad hæc tex-
tus primò præcipit ſimpliciter, & abſolutè, ut cæcus ad col-
lectas non compellatur: & mox ſubdit, ei ſubveniendum
fore ex collectis ſi eſſet neceſſitas; atque ita exigit, ut cæ-
cus ſit pauper, & in neceſſitate conſtitutus, in ſecundo
tan-

Digitized by Google

tantùm caſu , in quo deberet imponi collecta pro illius ſub-
ventione ; non autem in primo caſu cùm agitur de illo
gravando in ſolutione collectæ , argum. *l. Cum Prætor* , *ff.
de indic. & cap. Nonne , de præſumption. cum ſimilib.* Ac præ-
tereà ſi Pontifex in primo caſu egiſſet de cæco egeſtate labo-
ranti , non ſubjunxiſſet poſteà in ſecundo caſu conditio-
nem illam , ſi eſſet neceſſitas , quę apertè ſupponit cæcum ,
tunc temporis non fuiſſe pauperem , & in neceſſitate
conſtitutum , ut probat textus notabilis *in l. Cum certus* , *ff.
de tritic. vin. & oleo legato* . Neque his refragatur conſide-
ratio Cardin. quod iſte cæcus eſſet pauper , ſed non men-
dicus , & conditio illa , *ſi eſſet neceſſitas* , referri debeat ad
neceſſitatem mendicitatis , itaut ſit ſenſus , ſi cæcus eſſet
in neceſſitate conſtitutus , & mendicus , miſerendum illi
eſſet ex collectis ; ſed quia non erat mendicus , ſed tamen
pauper , ad collectas non tenebatur . Quandoquidem hęc
conſideratio Cardinalis ſupponit cæcum , tunc temporis
fuiſſe pauperem , non tamen in neceſſitate conſtitutum ,
11 & nihilominus fuiſſe immunem à collectis . Quod ſtare
non poteſt , quia ſola paupertas abſque neceſſitate illum
non exemiſſet ab onere ſolutionis : nam illi tantùm paupe-
res , quorum nota paupertas , & illi , qui dietim labo-
rant pro victu quærendo , ad collectas non tenetur , ut in-
quit Petr. de Ubald. *in tractat. de collectis num.* 9. & idem
voluit Bald. in Authen. *Defuncto num.* 12. *Cod. ad Tertullian.*
ubi ait [Pauperes , quorum opera vix ſufficit ad alimenta ,
non debere concurrere ad onus impoſitionis collectæ] alle-
gat gloſſam *ult. in l. Omnes , la prima , Cod. de Annon. & tribut.
lib.* 10. & eum ſequitur Alexan. *in l. 4. num.* 17. *ff. de re indic.*
Oportet igitur , ut pauper ad hoc , ut excuſetur à collectis in
neceſſitate victus ſi conſtitutus , ad hoc textus optimus *in l.
Cura , §. Inopes* , ibi , *ipſa non habendi neceſſitate non ſuſtinent* ,
ff. de muner. & honor. cujus contrarium ſupponit illa condi-
tio , ſi eſſet neceſſitas , & conſequenter fateri oportet tex-
tum in primo caſu eſſe intelligendum de cęco non paupere ,
quia licet non ſit poſitus in neceſſitate , tamen propter cæ-
citatem ipſam ad collectas non tenetur . Quibus accedit ,
quod iſte cæcus Philagrius habebat campum , quo fuerat
ſpoliatus , ut patet *in cap.* 1. *ſupra de reſtitut. ſpoliator.* item
habebat ſervos , nam poſt illius capitis verba agitur de
ſervis ejuſdem Philagrii ab Eccleſia Dertonenſi occupatis ,
ut refertur ab Anton. Auguſt. *lib.* 3. *in notis ad dict. cap.* 7.
Unde ex eo , quod campus fuerit illi occupatus , non rectè
infertur ut remanſerit pauper , quia neceſſe eſt plura alia
bona eum habuiſſe , cùm alioquin fructus unius campi non
fuiſſet ſatis ad ſuam , & ſervorum ſuſtentationem . Quod
inde etiam evidentiùs colligitur , quod idem Philagrius re-
nunciavit poſſeſſorio , & conſenſit ut ageretur de cauſa
proprietatis , ut legitur *in dict. cap.* 7. At non eſt veriſimile ,
ut renunciaſſet ſpolio ſi omnia bona ei fuiſſent violenter
ablata , quin potius ante omnia procuraſſet ſe redintegrari ,
ut ex illis vivere poſſet , argum. *l. Necare , ff. de liber. agnoſc.
& cap. Paſce , 86. diſtin.* Concluditur ergo cæcum à collectis
eſſe immunem ſive ſit pauper , ſive ſit locuples , & hanc de-
cretalem eſſe indiſtinctè intelligendam , prout eam intelli-
gunt Abbas Antiquus *in princip.* Hoſtienſis *num.* 3. Joan.
Andr. Collectar. & Joan. de Anan. omnes *num.* 2. Henric.
Boich. Anton. de Butr. & Anchar. omnes *num.* 1. & idem-
met Cardin. fatetur ſecundùm quoque intellectum poſſe
ſuſtineri . Non obſtat , quod cæcus dives non ſit perſona
miſerabilis ; quia hoc eſt falſum , ut fusè probavi *in d. cap.*
12 *Significantibus in 2. quæſt. de offic. delegator.* Rurſus non
obſtat iniquitas , quam temerè obtrudit Antibolus huic de-
cretali , & per conſequens Beato Gregorio Magno , quem
fortè ignoravit fuiſſe illius conditorem : nam reſpondetur
hanc iniquitatem nec jure ullo , nec ratione probari , &
de juſtitia hujus conſtitutionis liquet manifeſtè , quia fun-
datur in naturali æquitate , cùm natura ipſa dictet inhu-
manum eſſe afflictum flagello cæcitatis talibus , & impoſi-
tionibus vexare , & magis affligere , quæ ratio exprimitur
hic , & in proœmio epiſtolæ ipſius Gregorii , ut dixi ſupra
num. 9. & quamvis pars cæci accreſcat aliis ; tamen ſicut
hæc ratio non conſideratur in paupere , ut *in d. §. Inopes* ,
ita nec in cæco , quia uterque jure ſuo utitur , *cap. Cum Ec-
cleſia Vulterana , ſupra de elect. l.* 1. *& l. Iniuriarum* , §. 1. *ff.*
13 *de iniur.* Quinimò hoc eſt culpa , & divina offenſa , ut di-
cit text. cum ſua gloſſ. *in cap. Cum percuſſio 7. qu.* 1. Eſt enim
peccatum contra miſericordiam , quæ eſt compaſſio alienę
miſeriæ in corde , qua ſi poſſumus ſubvenire compellimur ,
ut declarat S. Thom. *in 1. par. q. 21. art. 3. & in 2. 2. q. 30. art.* 1.
Atque ita Eccleſia , quæ cæcum relevat à gravamine colle-
ctarum non protegit eum contra jus , imò ſecundùm jus ,
id eſt rationem , quia lex eſt omne quod ratione conſiſtit ,
cap. Conſuetudo , 1. *diſtin.* item non protegit eum contra jus ,
quia jus civile non adverſatur , ut clarè patebit infra *n.* 23.
& quatenus adverſaretur , tamen contra rigorem juris ci-
vilis ſtandum eſſet juri Canonico in hac materia pietatis , &
miſerabilium perſonarum , ut ſimiliter patebit infrà *nu.* 26.
& ſeqq. Unde injuriæ illatę miſerabilibus exaggerantur : quia 14
magis opponuntur miſericordiæ , & nocumenta ſunt eis
graviora , quia non habent relevantem , ut idem Sanctus
Thomas docet *in 2. 2. qu. 65. art. 4. ad* 2. Igitur jure meritò
Eccleſia potuit , & debuit huic cæco officium ſuum imper-
tiri , ſecundùm ea , quæ leguntur , & notantur *in cap. No-
vit , ſupra de iudic.* præcepto enim divino tenetur miſerabi-
lium perſonarum curam paternam gerere , ut in Decreto
Concilii Tridentini *cap. 1. in princ. ſeſſ.* 23. & qui conſtitutis
in miſeria non impendit miſericordiam dicitur negare
Chriſtum , qui miſericordia eſt , *cap. Omnis , 7. quæſt.* 1.

Secundò QUÆRO , à quibus collectis cæcus non pau- 15
per ſit immunis .

Proponitur hæc quæſtio de cæco , ideſt utroque lumine 16
orbato : nam ſi unum tantùm amiſiſſet , nulla frueretur
immunitate , ut *in l. Luminibus , Cod. qui morb. ſe excuſant* ,
& expreſſiùs *in l. un.* & ibi gloſs. *in verb. Vtrumque , Cod. eod.
lib.* 10. Anchar. & Joan. de Anan. *hic in princip.* Item propo-
nitur de cæco non paupere , aliàs enim eſset de indubitabi-
li , ut patet ex dictis ſupra *n.* 10.

Quibus præhabitis gloſs. ultima videtur reſtringere hoc 17
capitulum ad collectas perſonales , dum ait eos , qui mor-
bo laborant , à muneribus perſonalibus excuſari , ut *l.* 1.
& 2. Cod. qui morb. & excuſ. lib. 10. Sed apertiùs hoc tenet
Innoc. qui exponit verbum , *collectas* , id eſt perſonales :
ſecus de realibus ; & quamvis nihil alleget : tamen pro
ejus opinione videtur textus cum gloſs. *in l. Honores , ff. de
Decurion.* ubi ſurdus , & mutus ſi in totum non audiant ,
aut non loquantur , ab oneribus civilibus excuſantur ,
non autem à muneribus , & gloſs. exponit *verb. Muneribus* ,
ſcilicet patrimonialibus ; ſed à perſonalibus benè excuſan-
tur , & allegat textum , qui de cæco loquitur in dicta lege
prima , & eſt ſimile in majoribus quinquagintaquinque
annorum , qui ad munera perſonalia non tenentur , ut *l.
Manifeſti , Cod. qui ætat. ſe excuſ. lib.* 10. & tamen à patri-
monialibus non ſunt immunes , ut *l. Neque tempore , Cod.
de muner. patrim. eodem lib.* Item eſt ſimile in compluribus
aliis caſibus , quos cumulat Petr. Antibol. *in præallegat. tract.
de muner. in 3. par. principali num.* 22. Rurſus pro hac opinio-
ne videtur textus apertus *in l. 2. §. Corporis , ff. de vacat. mu-
ner.* ubi textus dicit : *Corporis debilitas eorum munerum ex-
cuſationem præſtat , quæ tantùm corpore implenda ſunt ; Ce-* 18
*terum quæ conſilio prudentis viri , vel patrimonio ſufficientis
in honores obiri poſſunt , non remittuntur .* Hæc ibi . Non
eſt autem ambigendum , quin cæcitas ſit debilitas corporis ;
quinimò ut inquit Lucas de Penna *in d. l. 1. num. 4. Cod. qui
morb. ſe excuſ. lib.* 10. totius humani corporis debilitas eſt o-
culos perdidiſse . Faciunt textus *in l. 2. & 3. Cod. de muner.
patrim. eod. lib.* dum dicunt onera patrimoniorum ab omni-
bus eſse ſubeunda , & in eis non ſuffragari immunitatem à
publicis muneribus . Eamdem opinionem amplectitur Lu-
cas de Penna *in d. l. 1. num.* 6. ubi allegat textum noſtrum , di-
cens hic apertè probari cæcum non compelli , ut cum aliis
contribuat in collectis , & non ſubdit quod eſt intelligen-
dum , ubi collectæ reſpicerent merè perſonam . De perſonali-
bus etiã intelligit hanc litteram , Franciſc. Lucan. *in tract. de
fiſco in tit. de immunitate collectar. n. 8. inter tract. comm. tom.*
11. *fol.* 10. Et ex prædictis conſequitur , ut cùm collectæ , quę 19
hodie fiunt , exigantur de patrimonio , & ſic contributio
collecta non ſit munus patrimoniale , quod imponitur per-
ſonis pro rebus , ut *l. Reſcripto , §. Sciendum , ff. de muner. &
honorib.* cæcus à collectis hujuſmodi nullam habeat immu-
nitatem , ut per Antibol. *loco citato* .

Verùm Hoſtienſ. *hic num.* 3. concludit cæcum , & alias 20
perſonas miſerabiles eſse immunes non ſolùm a perſonali-
bus , ſed ab omnibus extraordinariis etiam realibus , arg.
*cap. Indicatum , 89. diſt. l. unic. Cod. de ſuper indict. & l. unic. C.
de vacat. muner. public. lib.* 11. à realibus autem ordinariis
non ſunt immunes ; unde ſi teneant aliquam terram cenſua-
lem , vel tributariam ; cenſum , vel tributum ſolvere de-
bent ,

Digitized by Google

bent, *c. Si quis laicus*, 16. *qu.* 1. *cap. Convenior*, & *c. Tributum*,
23. *qu.* 8. quamvis piè faciat dominus ſi paupertate oppreſſo
hoc remittat, arg. *c. Propter ſterilitatem, ſupra de locato*, ita
Hoſt. quem totidem verbis referunt, & ſequuntur Jo. Andr.
Collect. & Jo. de Anan. omnes *num.* 2. Henric. Boich. Butr. &
Anchar. omnes *n.* 1. Et pro hac opinione, quæ ut vides magis
communiter recipitur à Doctoribus facit littera hujus De-
cretalis, quæ generaliter præcipit, ut cæcus ad collectas non
compellatur, nec diſtinguit perſonales à realibus. Ergo
nec nos diſtinguere debemus, *l. De pretio, ff. de Publician. in*
rem act. & l. Non diſtinguemus, ff. de arbitr. cum vulgar.

21 Sed dices hoc caſu diſcrepat jus civile à jure Canonico,
quia de jure civili utroque lumine captus à perſonalibus o-
neribus, quæ corpore, non autem quę animo explicantur,
habet excuſationem, maximè à futuris; non autem à reali-
bus, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 17. & *ſeqq.* de jure Canonico ſe-
cus; quia non ſolùm habet excuſationem à perſonalibus, quę
complentur, & finiunt tempore, ſed etiam à realibus, ſive
patrimonialibus, juxta text. hic in ſui generalitate. Et hanc
differentiam inter jus Cæſareum, & Pontificium conſtituit
Proſdocimus de Comit. *de differentia utriuſque iuris num.*
22 144. inter tractatus communes *tom.* 1. *pag.* 172. At ubi lex di-
ſcrepat à Canone, in terris Imperii obſervandum eſt jus ci-
vile, in terris Eccleſiæ jus Canonicum, *c. Relatum, il primo de*
teſtam. c. Si duobus, §. Denique ſupra de appellat. ubi text. cum
concordant. de quibus ibi in gloſſ. *ult.* Unde hanc decreta-
lem ad loca Eccleſiæ ſubjecta in temporalibus reſtringit
Petr. Antibol. ut dictum eſt ſupra *num.* 6.

23 Huic objectioni reſpondeo de jure civili nullibi reperiri
expreſsè diſpoſitum, ut cæcus teneatur ad onera realia, quæ
extra ordinem imponuntur; nam textus *in l.* 1. *C. Qui morbo*
ſe excuſant lib. 10. & *in l.* 2. *§. Corporis, ff. de vacat. muner.* tan-
tùm decidunt cęcum teneri ad munera perſonalia quæ con-
ſilio, non autem ad ea quæ corpore implenda ſunt. Unde ut
ait gloſſ. *in d. l.* 1. *in verb. Perſonalium*, cæcus à conſilio, vel
patrocinio nō excuſatur, quia ingenio pollet, cui vim natura
negavit, & ſecundùm Jo. de Anan. *hic n.* 4. ſi ſit ſapiens cogi
poterit ire ad Concilium, & conſulere: nam & quidam Phi-
loſophi exeçcaverunt ſe, ut meliùs ſpecularentur. Et Roma-
ni in rebus arduis, vel noctu conſilia inibant, vel ſi interdiu,
claudebant feneſtras, & oſtia, ut ibi eſſet obſcuritas: nam
24 magna lux mentis cogitationem diſgregat. Alia verò jura,
quæ inducuntur ex adverſo, hoc non probant, ſi benè adver-
tantur. Etenim dum decidunt, ſurdum, & mutum, ſenem, aut
debilem non habere à muneribus patrimonialibus excuſa-
tionem, & onera patrimonialia ab omnibus eſſe ſubeunda,
congruè poſſunt, & debent intelligi de oneribus patrimonia-
libus ordinariis, à quibus fatentur Canoniſtę, nec cęcum ha-
bere immunitatem; non autem de extraordinariis, ut probat
text. *in l. unic. C. de vacat. muner. publ. lib.* 10. ubi expreſſum eſt
vacationem a muneribus publicis comprehendere extraor-
dinaria munera dumtaxat, nec porrigi ad ordinaria, à quibus
nullus habet excuſationem. Unde ut ibi dicit gloſſ. 1. extra-
ordinarias collationes dumtaxat evitat, ordinarias verò re-
cuſare non poteſt, qualia ſunt omnia patrimonialia ordina-
ria, ut ibi, & *in l. In honoribus, §. Qui muneris, & l. Hi qui, ff. de*
vacat. muner. à patrimonialibus enim nemo ſe excuſat, ut *l.* 2.
cum concordant. & l. Qui immunitatem, C. de muner. patrimon.
lib. 10. Ad idem text. *in l.* 1. *Cod. de indict. eod. lib.* ubi dicitur à
munere indictionis, quod imponitur perſonis pro patrimo-
nio non excuſari eos, qui à publicis muneribus vacationem
habent. Et reditur ratio, quia inditio munus ordinarium
eſt. Hinc eſt ut conductores, ſeu emphyteutæ rerum priva-
tarum Principis excuſentur ab extraordinariis, ut *l.* 1. *in* 2.
reſponſ. C. de privileg. domib. Auguſt. lib. 11. *cum concordant.*
ibi allegat non autem ab ordinariis, ut *l. fin. Cod. de collat.*
fund. fiſcal. eod. lib. Hinc etiam fit, ut Eccleſiæ ab extraordi-
nariis habeant immunitatem, ab ordinariis non, ut *l. Placet,*
C. de ſacroſ. Eccleſ. concurrentibus tamen requiſitis, de qui-
bus pleniſſimè per Rotam in cauſa Alben. Gabellæ *dec.* 339.
par. 6. recent. Hinc demum fit, ut Epiſcopi, & Clerici excuſen-
tur ab extraordinariis tantùm, ſed ab ordinariis non item, ut
l. 1. & l. de his, Cod. de Epiſcop. & Cler. l. Munerum, §. Patrimo-
niorum, ff. de munerib. & honorib. intellige juxta notata in prę-
alleg. deciſ. & per Canoniſtas *in cap. fin.* ubi in ſpecie Butr. *n.*
10. Imol. *n.* 16. Anchat. *n.* 7. & Abb. *n.* 12. *ſupra de vita, & ho-*
neſtat. Clericor. Ergo ſimiliter jura, quæ dicunt ſurdum, &
mutum, & alios conſimiles non habere excuſationem à mu-
neribus patrimonialibus, intelligi debent de ordinariis tan-
tùm, non autem de extraordinariis. Præterquamquod reſ-
ponderi poſſet leges præallegatas, quæ de muneribus patri-
monialibus diſponunt, non loqui in ſpecie de cæco, ſed de
ſurdo, muto, ſene, & aliis prædictis, in quibus non viget
tanta ratio pietatis, & humanitatis, quanta viget in cæco,
cùm flagello cæcitatis nulla alia corporalis ægritudo æquari
poſſit, ut ſcripſi plenè *in cap. Significantibus, in ſecunda quæſt.*
ſup. de offic. delegat. Quamobrem cùm jure civili non ſit cau- 25
tum expreſsè, ut cæcus teneatur ad munera patrimonii ex-
traordinaria, & res ſaltem ſit dubia; ſuccedit communis
theorica, quod ubi in jure Canonico reperitur aliquid deci-
ſum, de quo dubitatur in jure civili; tunc deciſio juris Cano-
nici ſervanda eſt etiam in foro civili. Quam theoricam po-
nit Romanus *conſ.* 176. *Iſta ſunt reſponſiones nu.* 12. dicens,
hanc eſſe Doctorum omnium ſententiam *in c.* 1. *de oper. no v.*
nunciat. ubi hoc exprimit littera, & probatur ex generalita-
te textus in Auth. *Ut Clerici apud propr. Epiſcop.* & in Auth.
de Eccleſ. titul. in princ. & §. Hinc colligitur, 2. q. 3. & cap. Si in
adiutorium, 10. diſtin. eamdem theoricam docuit Angel. *conſ.*
217. *In cauſa accuſationis n.* 3. *verſ. Non obſtat*, ubi propterea
infert, ut cùm jus civile non ſtatuat expreſsè, ut non liceat
appellare ſine cauſa ab interlocutoria; ſed tantùm ſtatuat, ut
liceat appellare, quamvis cauſa non exprimatur; & jus Ca-
nonicum hoc limiter diſtinguendo dummodò appelletur à
diffinitiva, non autem ab interlocutoria; ſervandum ſit jus
civile ubique locorum, & in utroque foro ſequitur Marant.
in praxi in 3. *part. nu.* 73. Eodem igitur modo cùm leges civi-
les, quę adſtringunt ſupradictos ad ſubeunda onera patrimo-
nialia, non loquantur explicitè de muneribus extraordina-
riis, nec de perſona cæci, ſervanda erit ubique diſpoſitio hu-
jus decretalis, quæ declarat cæcum non teneri ad collectas,
& ſecundùm communem intellectum Canoniſtarum intel-
ligitur etiam de realibus, cùm loquatur generaliter, & indi-
ſtinctè, licèt Canoniſtæ, ut jus Canonicum concordent cum
jure civili, hanc generalitatem limitent, & reſtringant, ut
non procedat in collectis ordinariis, à quibus de jure civili
nullus habet excuſationem. Quibus accedit, quod data 26
etiam contrarietate juris civilis, & canonici; nihilominus
cùm hoc caſu agatur de naturali æquitate, prævalet jus ca-
nonicum etiam in terris Imperii, ut tradit Bald. *conſ.* 8. *pun-*
ctus quæſt. in princ. verſ. Modo quæritur lib. 3. Marant. *ubi ſupra*
num. 76. & Clar. *in §. Emphyteuſis qu.* 8. *in fin.* & idem ubi ju-
ris civilis rigor induceret iniquum, prout induceret ſi cæcū
ad collectas adſtringeret, cùm text. hic dicat id nimis eſſe in-
humanum, ita Jo. de Anan. *in conſ.* 80. *Viſis & intellectis n.* 2.
propè finem, verſ. Circa verò aliud dubium. Ac demum ubi in 27
cauſis miſerabilium perſonarum canon aliquid ſtatuit con-
tra jus civile, ſervari debet canon in illa materia etiam in
foro civili, ut decidunt *in cap. Clerici, ſupra de iudic.* Anton. 28
de Butr. *nu.* 12. & Joan. de Imol. *n.* 2. quos ſequitur Felin. re-
putans hoc ſingulare *in cap. In cauſis num.* 1. *verſ.* & dicunt
ſingulariter ſupra de teſtibus, & conſentit Maranta *ubi ſup.*
Supereſt nunc, ut pro complemento materiæ inveſtigemus, 29
quæ ſint munera ordinaria, & quæ extraordinaria. Et qui-
dem Petr. de Anchar. *hic num.* 3. licèt corruptæ legatur, & Jo.
de Anan. *num.* 2. poſt Bart. *in l. Hi qui nu.* 5. *ff. de iur. immunit.*
dicunt munera ordinaria eſſe, quæ imponuntur à Principe,
vel à lege, ut *l.* 1. *C. de vacat. muner. public. lib.* 10. Et ideò col-
lectæ, quæ imponuntur à lege municipali, ſecundùm eos di-
cuntur munere ordinaria. Et idem de his, quæ Clericis im- 30
ponuntur à Papa, & laicis ab Imperatore. Secus de his, quæ
imponuntur per Officiales civitatis, puta decem de Baliva,
ſeu Regulatores; quia hæc ſunt munera extraordinaria, ut *l.*
In honoribus, §. Qui muneris, ff. de vacat. muner. & dict. l. unica.
Tu adverte, quia Guliel. de Cuneo *in l. Neminem, C. de ſacro-*
ſanct. Eccleſ. dicit munus Ordinarium eſſe quod habet cer-
tam, & determinatam præſtationem: extraordinaria verò,
quæ quandoque per accidens inducuntur *l. Seio, §. Medico,*
ff. de ann. legat. Sed huic theoricæ videtur contradicere *d. l.*
un. quæ eſt clavis in materia, dum expreſsè diffinit: mune-
ra ordinaria eſſe quæ lege, vel ſenatuſconſulto, vel conſtitu-
tione Principis injunguntur. Unde per contrarium extraor-
dinaria ſunt reliqua omnia, quę lege, vel ſenatuſconſulto, aut
conſtitutione Principis non ſunt injuncta, ut notatur in *l.* 1.
in gloſſ. *in verb. Officia, C. de agricol. & cenſit. lib.* 10. & plenè
declarat Petr. Antibol. *in tract. de muner. in §.* 3. *de* 2. *diviſ. mu-*
ner. num. 9. *inter tract. commun. tom.* 11. *pag.* 64. Verùm ut ad-
vertit Bartol. *in l.* 1. *C. de mulier. & in quo loco lib.* 10. ubi plenè
examinat hanc materiam, illa lex concordat cum dicto Gu-
lielm.

lielm, quia quando munus imponitur lege, vel conſtitutione perpetua, ex neceſſitate habet certam invariabilem, & ordinariam præſtationem, quod non contingit in his, quæ interdum per accidens imponuntur, cùm talia certam, & ordinariam præſtationem non habeant, & ſequitur Gemin. *in conſ.* 116. *Quia prædicti num.* 2. Ad hoc igitur, ut munus dicatur ordinarium, non ſufficit ut indicatur à Principe, ut dicunt Anchar. & Anania, ſed oportet ut indicatur lege, vel conſtitutione, & ſic ut ſit invariabile, & perpetuum. Unde munus extraordinarium eſt, quod à Principe indicitur, quia natus eſt ſibi filius, vel quia uxorem duxit, ut notatur *in l. Placet, Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* & idem eſſet ſi fieret novus miles, vel ſi filiam nuptui traderet, aut Papam inviſeret, vel quid ſimile, cùm enim per accidens, non autem lege, ſenatuſconſulto, aut conſtitutione Principis injunguntur, extraordinaria ſunt, ut *in d. l. unic.* & per Antib. *ubi ſupra num.* 20. Qua ratione ſubſidium quod frequenter poſtulatur à Principe, extraordinarium dicitur. Eodem modo munus, quod imponitur extra ordinem propter publicam utilitatem, extraordinarium eſt, ut notat Innoc. *in cap. Non minus, ſuper gloſſ. in verb. Prohibemus, infrà de immunit. Eccleſ.* qui idem dicit de munere injuncto ad inſtructionem itinerum, & pontium. In ſpecie autem collectas, quę imponuntur perſonæ pro rebus, munera extraordinaria eſſe, cùm certam, & determinatam præſtationem non habeant, firmant Gemin. *d. conſ.* 116. *num.* 2. plenè Joan. de Imol. *conſ.* 48. *In caſu præmiſſo*, Aretin. *conſ.* 132. *In cauſa, quæ vertitur, in princip.* & Alexan. *conſ.* 68. *Viſo in princip. lib.* 2. quibus adde Baldum *conſ.* 112. *de Generali num.* 6. *verſ. Quoddam eſt munus lib.* 2. qui dicit collectam eſſe munus repentinum, & extraordinarium, quod pro neceſſitatibus temporũ variatur, & eſt quandoque magnum, quandoque parvum, quandoque nullum. Quod tamen intellige niſi collecta ex ſtatuto, vel conſtitutione eſſet effecta ordinaria, quod fieri poteſt, ut *l.* 1. *C. de indict. lib.* 10. dummodò tamen hoc fiat lege, ſenatuſcōſulto, vel conſtitutione Principis. Aliàs enim ſtatutum inferiorum facere non poteſt, ut collecta ſit munus Ordinarium, ut declarat Baldus *d. conſ.* 112. *num.* 6. *verſ. Præterea ſtatutum.*

DE CENSIBUS.

Innocentius III. Spoletano Epiſcopo.

CAPUT XX.

OLim cauſam, quam adverſus Clericos plebis Rupinæ, ſuper ſynodatico proponebas, Tudertiñ. Epiſcopo & collegis ſuis commiſimus terminandam: coram quibus ex parte tua fuit propoſitum, quòd cùm iidem Clerici prædeceſſoribus tuis tres in feſto Nativitatis, & tres in feſto Reſurrectionis Dominicæ, pro ſynodatico ſolverint denarios Papieñ. nunc tantùm tres Lucenſes pro ſingulis denariis Papieñ. perſolvebant: cùm tamen unus denarius Papieñ. valeat ſex Luceñ. unde petebas eos ad Papieñ. ſolutionem compelli: cùm & ſi tu Luceñ. primo anno receperis, ſemper tamen jus tuum poſtmodum fueris proteſtatus: & infrà. Cùm igitur conſtet, quòd Papieñ. olim pro ſynodatico ſolvebantur; quod ex eo etiam ſequitur, quòd Luceñ. ſoluti ſunt poſtmodum pro eiſdem, cùm ex dictis teſtium, & confeſſione advocati alterius partis non revocata, poſtmodum appareat evidenter, quòd tempore L. prædeceſſoris tui pro ſynodatico, Papienſis fuit moneta ſoluta, & à tempore dicti L. nonniſi triginta ſex annorum, ad plus, tempus effluxerit, & ſit legitimè comprobatum, quòd tres Lucenſes, qui pro uno Papieñ. poſt mortem ipſius L. ſolvebantur, quinque vel ſex valebant ex illis, qui hodie ſunt in uſu: Intelligentes ex hoc, quòd per monetæ declinationem acciderit, ut uſque ad tempus tuum Luceñ. dati fuerint pro ſynodatico, ſicut erant in uſu: procuratorem adverſæ partis nomine Clericorum plebis prædictæ, tibi ad ſolutionem denariorum Papienſium, vel ęſtimationem eorum, pro ſynodatico per diffinitivam ſententiam condemnamus.

SUMMARIUM.

1 *CEnſus ſolvendi ſunt ad antiquam monetam, in qua inſtituti fuerint, & num.* 2.
Niſi ſit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum, nu. 1. *& n.* 14. *ſeqq.*
3 *Monetæ valor alteratur intrinſecè, vel extrinſecè.*
4 *Monetæ valor cum alteratur intrinſecè, fieri debet ſolutio ex antiqua moneta, ſi extet, ſin minus ad illius æſtimationem.*
Amplia primò, ſi monetæ valor fuerit auctus, ſive imminutus, num. 6.
Amplia ſecundò, etiamſi creditor per plures vices receperit ſolutionem in alia moneta, num. 7.
Amplia tertiò, etiamſi illam receperit ſine ulla proteſtatione, num. 8.
Amplia quartò, etiam in ultima voluntate, num. 9.
Amplia quintò, etiam in penſione, num. 12.
Amplia ſextò, ex quacunque diſpoſitione debitum fuerit contractum, num. 13.
Limita niſi fuerit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum, num. 14. *& ſeqq.*
5 *Æſtimatio licet non fuerit petita in libello, tamen quando aliquid dari, vel tradi eſt in obligatione, Iudex poteſt condemnare ad rem, vel ad illius æſtimationem.*
9 *Legatum florenorum ſolvi debet ad rationem monetæ, quæ currebat tempore conditi teſtamenti.*
10 *Idem in legato annuo.*
11 *Solutio fieri debet ad monetam currentem tempore ſolutionis quando obligatio eſt incerta.*
12 *Penſio, ſi valor monetæ alteretur intrinſecè ſolvi debet de pecunia, quæ currebat tempore reſervationis.*
15 *Præſcriptio inducitur tam pro debitore, quàm pro creditore, ſi ſoluta fuerit moneta unius ſpeciei ſpatio longiſſimi temporis.*
16 *Cenſus præſcribi non poteſt.*
17 *Quod verum eſt in totum, ſed in parte ſecus.*
18 *Niſi debitor ſit in mala fide ſolvendo denarios Papienſes pro Lucenſibus.*
19 *Præſcriptio ſolutionis in aliena moneta procedit non obſtante proteſtatione creditoris.*
20 *Proteſtatio non interrumpit præſcriptionem niſi in caſibus, &c.*
21 *Præſcriptio cenſus in alia moneta contra Eccleſiam debet eſſe quadragenaria; contra privatum ſufficit triginta annorum.*
22 *Monetæ valor ſi alteretur extrinſecè, fieri debet ſolutio habito reſpectu ad valorem monetæ ſecundùm tempus ſolutionis.*
23 *In æſtimatione valoris inſpicitur tempus ſolutionis.*
24 *Moneta quando fuit taxata ab initio, in ſolutione attenditur valor taxatus.*
25 *Æſtimatio facit venditionem.*

Olim.

1 OLim. Solvendi ſunt cenſus ad antiquam monetam, in qua inſtituti fuerint, niſi ſit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum. Hoc dicit ſecundùm omnes, & eſt caſus valdè notabilis, ſecundùm Abb. Primò narrat factum. Secundò decidit exprimendo motiva, ibi, *Cùm igitur*.

2 Nota ex hac Decretali ſolutionem cenſus faciendam eſſe ad antiquam monetam, quæ currebat tempore inſtitutionis. Et ita hic eſt caſus ad litteram, ſecundùm Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. in ſumm. text. Ca-
3 ſtill. *conſ.* 35. *n.* 12. Sed quia in hac materia ingens eſt opinionum varietas, ut patet ex cumulatis per Ant. Gabriel. *comm. concluſ. lib.* 3. *de ſolut. concluſ.* 1. *cum plurib. ſeqq.* Pro clariori explicatione diſtinguendi ſunt duo caſus principales. Primus eſt quando valor, ſeu bonitas monetæ alteratur intrinſecè ob alterationem materiæ, ſeu ligæ, vel ponderis. Secundus eſt quando valor, ſeu bonitas monetæ alteratur extrinſecè, eò quòd eodem pondere, materia, & liga manentibus alteratur monetæ valor ob Principis voluntatem, vel aliam cauſam extrinſecam, vel accidentalem, ut plenè notatur *in cap. Quantò, ſupra de iureiur.* & per Legiſtas *in l. Cùm quid, ff. Si certum petatur*, & per Anchar. *hic in 6. notab.*

4 In primo caſu ideſt cùm bonitas, ſeu valor monetæ alteratur extrinſecè, hæc ſit concluſio, videlicet ſolutionem debiti pecuniarii faciendam eſſe ex moneta antiqua, quæ ſcilicet currebat tempore debiti contracti, ſi inveniatur; non autem ea nova, quæ modo eſt in uſu: ſi verò non inveniatur antiqua, tunc faciendam eſſe ſolutionem ad illius æſtimationem id eſt ex nova, quæ æquivaleat antiquæ. Ita Innoc. *hic in princip.* Hoſt. *nu.* 1. *in verb. Ad Papienſ.* Abb. Antiq. & Jo. And. ambo *num.* 3. Abb. Sicul. *num.* 4. & alii communiter, Hoſt. *in c. Quanto n.* 4. *verſ. Quid ergo ſi Mercator, de iureiur.* & ibi Jo. Andr. *num.* 6. *verſ. Quærit autem Hoſtien.* Butr. *n.* 12. *verſ. Secundus quando*, Anchar. *n.* 10. *verſ. Quarto quæro*, Imol. *n.* 18. *verſ. Circa tertium*, & Abb. *num.* 12. *verſ. Venio ad ſecundum*, ubi aſſerit ita communiter teneri per Canoniſtas, & Legiſtas, Bart. *in l. Paulus, la prima n.* 6. *verſ. Quæro quid ſi moneta eſt mutata, ff. de ſolut.* Bald. *in l. Acceptam n.* 45. *in* 17. *qu. C. de uſur.* Bertrand. dicens communem *in conſil.* 312. *in princip. vol.* 1. & alii plures apud Gabriel. *commun. concluſ. lib.* 3. *de ſolut. concl.* 1. *num.* 1.

Ratio hujus concluſionis eſt, quia moneta ipſa antiqua erat in obligatione, ac etiam in condemnatione, ut per Innoc. *in princ.* Abb. Antiq. *nu.* 3. Hoſt. *n.* 17. *in verb. Denariorum Papienſium*, Jo. Andr. *n.* 5. Bart. *in l. Si quis ſtipulatus n.* 3. *ff. de ſolut.* Bald. *conſ.* 213. *n.* 2. *vol.* 5. Rota *deciſ.* 149. *num.* 4. *part.* 2. *recentiorum*.

5 Et clarè probatur in hac Decretali: nam denarii Papienſes pro ſynodatico erant in obligatione, & de illis ab ipſo ſuit facta petitio, ut patet ibi: [Unde petebas eos ad Papienſium ſolutionem compelli.] Et Pontifex per diffinitivam ſententiam condemnavit Clericos ad ſolutionem Papienſ. vel ad æſtimationem eorum, ut patet in fin. text. quia ſcilicet Papienſes non reperiebantur: alioquin fatua fuiſſet ſententia, quæ cùm res peteretur, & præſtari poſſet, in æſtimationem condemnaret, ut *l. fin. C. de fideicomm. libert.* & obſtaret *l. Ut fundus, ff. comm. divid. & cap. Cùm dilectus, §. final. de ordin. cognit.* non enim placet expoſitio Hoſt. *hic n.* 1. *in verb. Compelli*, ſupplentis litteram, & dicentis hic fuiſſe petitam alternativè ſolutionem Papienſium, vel eorum æſtimationem. Quoniam hoc eſt divinare, cùm in petitione Epiſcopi nulla mentio de æſtimatione facta fuerit, ſecundùm Abb. *hic num.* 5. Hic igitur fuerunt petiti Papienſes ſimpliciter, & quia non extabant, etiam ad eorum æſtimationem fuit facta condemnatio, nec ſententia fuit inepta, quia quando aliquid dari, vel tradi eſt in obligatione, ſatis eſt in libello illud petere, & ſi haberi non poteſt, Judex poteſt condemnare ad illud, quod eſt in obligatione tradendum, vel ad illius æſtimationem, licet æſtimatio non fuerit petita in libello, ut notat Bart. *in l. Stipulationes non dividuntur in fin. ff. de verbor. obligat.* quod dicit valdè notandum Abb. *hic num.* 5. Et eſt ſimile in eo, qui agit ex empto ad rem vendiram: nam res in obligatione eſt, *l. Ex empto in* 1. *reſponſo, ff. de act. empt.* Et ideò res ipſa venit in condemnatione, ut ibi, *Sed venditor liberatur præſtando intereſſe, l.* 1. *ff. eod.* Sicut liberatur hic debitor præſtando æſtimationem, ſecundùm Innoc. *hic in princ.* Hoſt. *nu.* 1. *in verb. Ad Papien. & num.* 7. *in verb. Denariorum Papienſium*, & Joan. Andr. *num.* 3. *&* 5.

Amplia primò concluſionem ſuperiùs firmatam, ut locum habeat ſive antiquæ monetæ valor fuerit intrinſecè auctus, ſive imminutus; utroque enim caſu ſi moneta ipſa antiqua non reperiatur, fieri debet ſolutio ad illius æſtimationem, nulla habita ratione augmenti, vel diminutionis, gloſſ. *ult.* hic dicens per hoc ſolvi quæſtionem Dominicalem Bartholomæi Brixienſis 23. incipien. *Cum ad Monaſterium*, quod ad antiquam monetam, & menſuram antiquam facienda eſt ſolutio, ſive nova ſit melior, ut *cap. Quanto, ſupra de iureiur.* & eſt expreſſum *in cap. Cùm Canonicis, infra eod.* ſive ſit deterior, ut in hoc cap. Et cum gloſſ. tranſeunt hic Innoc. poſt med. *in verb. Papien.* arg. ad veterem, Hoſt. *in fin.* Abb. Antiq. *in princ.* dicens ſecundum monetam antiquitus conſtitutam perſolvendum eſſe annuum cenſum, ſive ſit minorata, ut hic (ſcilicet intrinſecè) ſive majorata, ut *c. Cùm Canonicis, infra eod.* Bald. *conſ.* 499. *Quæſtio iſta num.* 2. *verſ. Et e contra ſi moneta parva eſſet ingroſſata, non propterea creſceret præſtatio, vol.* 1. & alii apud Anton. Gabriel. *lib.* 3. *de ſolut. concluſ.* 1. *num.* 18. *&* 19. 6

Amplia ſecundò, etiamſi creditor per plures vices receperit ſolutionem cenſus in alia moneta ab illa, in qua fuit inſtitutus, ut patet in hoc cap. ubi Epiſcopus receperat denarios Lucenſes ſpatio triginta annorum, & nihilominus ſibi non præjudicavit in Papienſibus, cùm præſcriptio non eſſet completa, ut latiùs dicetur infra in prima limitatione. 7

Amplia tertiò, etiamſi creditor recepetit novam monetam ſimpliciter, ac ſine ulla proteſtatione, quia nihilominus ſibi non præjudicat in antiqua, ut hic ſenſit Innoc. qui exponens litteram *in verb. Proteſtatus*, dicit idem eſſe ſi proteſtatus non eſſet, & ſequitur Hoſtien. *num.* 2. 8

Amplia quartò, etiamſi in ultima voluntate: nam ſi teſtator legavit centum florenos, & poſteà tamdiu ſupervixit, ut intrinſecè mutata fuerit moneta, ſolvendum eſt legatum ad rationem monetæ, quæ currebat tempore conditi teſtamenti, ut ex facto reſpondit Oldradus *conſ.* 31. *Thema tale* 9
eſt, quia condens: ideòque legatum annuum debetur juxta 10
æſtimationem monetæ, quæ erat in uſu tempore facti legati, quando eſt facta mutatio in bonitate intrinſeca, ſecundùm veriorem, & magis communem opinionem, de qua laté per Albertum Brunum *in tract. de augm. in ult. concluſ. princ. & in* 9. *declarat.* Signorol. *conſ.* 74. *per totum*, Aret. *conſ.* 84. *Diligenter in princip.* Corn. *conſ.* 287. *in* 4. *conſultat. in fin. lib.* 1. *& conſ.* 181. *lib.* 2. *& conſ.* 109. *in princip. lib.* 4. ubi atteſtatur hanc eſſe communem ferè omnium ſententiam, Soccin. *conſ.* 298. *Pro fundamento lib.* 2. *qui num.* 1. *verſ. Ubi dicit Abbas*, ſimiliter teſtatur hanc ſententiam tenere omnes tam Legiſtas, quàm Canoniſtas. Et quamvis Romanus *conſ.* 123. *Circa primum in princ. & num.* 1. *col.* 2. *verſ. Præmiſſis tamen*, tenuerit in debito ex teſtamento ſolvendam eſſe monetam currentem tempore ſolutionis, non autem tempore conditi teſtamenti, per textum, de quo dicit Oldradum non fuiſſe recordatum *in l. Cùm certum, ibi, Pretium*
præſentis temporis, ff. de aur. & arg. leg. Tamen ille textus ju- 11
dicio meo parum facit, quia loquitur in eo caſu, in quo certa ſpecies pecuniæ non fuit deſignata, ſed certum auri, vel argenti pondus legatum. Quotieſcumque autem obligatio eſt incerta quoad pecuniam, veluti ſi promitto ſolvere centum, nec dico in auro, ſed ſimpliciter ſcuta centum, ſemper ſolutio facienda eſt ad monetam currentem tempore ſolutionis, ut notat Bald. *conſ.* 407. *Super facto Domini nu.* 1. *verſ. In contrarium lib.* 5. Caſtellin. *conſ.* 35. *num.* 9. Unde non recedas à communi opinione.

Amplia quintò, etiam in penſione, quia ſi moneta erat vi- 12
lis, & augeatur intrinſecè, ſolutio fieri debet de illa pecunia vili, quæ currebat tempore reſervationis, vel de nova, habito reſpectu ad valorem illius vilis monetæ, & idem in caſu converſo ſi valor intrinſecus monetæ antiquæ diminuatur, Oldrad. *conſ.* 250. *Factum tale eſt*, Bonifac. *num.* 1. *verſ. Ad primam quæſtionem*.

Ampliatur ſextò, generaliter ex quacumque diſpoſitio- 13
ne debitum fuerit contractum, quia ſolutio fieri debet de moneta, quæ currebat tempore debiti contracti, aut ſi non extet, de moneta, quæ modò eſt in uſu, ad æſtimationem tamen monetæ antiquæ, Abb. *hic num.* 4. *& conſ.* 56. *Quod ſolutio, in princ. & per tot. lib.* 2. Bald. *conſ.* 499. *Cum vobis num.* 1. *verſ. Quæſtio iſta, vol.* 1. ubi quod in omni contractu, & obligatione attenditur valor intrinſecus monetæ tempore contractus, Gemin. *conſ.* 137. *Quia alias, in princ. verſ. Item iſta mutatio*, pleniſſimè Signorolus *conſ.* 74. *Quæſtio talis, per tot.*

Limi-

14 Limita nunc propoſitam concluſionem, niſi fuerit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum, ut patet à contrario ſenſu in hoc cap. ibi, *Nonniſi triginta ſex annorum ad plus tempus effluxerit*. Per hoc enim innuit, ut ſi effluxiſſet tempus annorum quadraginta, benè præſcriptum eſſet in ſolutione alterius monetæ: & ita ex hac littera deducit gloſſ. *in verb. Nonniſi triginta ſex*, Innocen. *circa fin. in verb. Papien.* Abb. Antiq. *num.* 1. Jo. Andr. *nu.* 10. & idem Joan. Andr. Butr. Anchar. & omnes ſupra *in ſumm. text.* Bald. *conſ. ult. quod eſt*
15 *conſ.* 500. *num.* 2. *lib.* 1. Hinc collige, ut ſi creditor recipiat unam ſpeciem pecuniæ loco alterius longiſſimo tempore non cogitur debitor in futurum ſolvere de pecunia primæ ſpeciei. Nam hic ſolviſſet denarios Lucenſes pro Papienſibus ſpatio quadraginta annorum, non cogeretur poſteà ſolvere Papienſes, quod eſt mirabile, ſecundùm Innoc. *hic in fin.* ut ſolutio ejuſdem rei pro utroque præſcriptionem inducat, ſcilicet pro Epiſcopo ne cogatur recipere Papienſes, & pro plebe ne cogatur eos ſolvere, ſed Lucenſes, ut ſic eadem præſcriptio obligationem inducat in una ſpecie, & liberationem in alia, de quo hic pleniùs per Anchar. *in* 2. *oppoſit. num.* 8.

16 Verùm Hoſtien. *hic num.* 4. *in verb. Et à tempore*; tenuit hoc caſo non incurrere præſcriptionem, quia ſicut cenſus præſcribi non poteſt, *l. Male agitur, & l. Competit, C. de præſcript.* 30. *annorum*; ita nec illius diminutio, ſaltem ab eo, qui malam fidem habet, prout hic, ſecundùm eum, arg. *cap. Conſtitutus*, & patet *in cap. final. de præſcript.* & cum Hoſt. concordat Archid. *in cap. Relata, in gloſſ. Adde dicas quod in tali*, 10. *qu.* 1. & Signorolus *conſ.* 74. *per tot.* maximè *num.* 12. *& ſeqq.*

17 Sed communiter tenetur oppoſitum, ut ex dictis conſtat, & teſtatur Abb. *hic num.* 6. Nec obſtat motivum, quod cenſus præſcribi non poſſit; quia verum eſt in totum, ſed ſecus in parte, exemplo decimarum, ut hic benè per Henric. Boich. *num.* 2.

18 Vel certè ſecundùm eundem Henric. *d. n.* 2. concilia opiniones hac diſtinctione, videlicet aut iſti Clerici ſolvebant denarios Lucenſes nomine, & loco Papienſium; & nunquam præſcribere poſſunt, cùm habeant malam fidem, & ita poteſt intelligi vera opinio Hoſt. aut ſolvebant eos tantùm pro Lucenſibus, non credentes ſe alios debere, & hoc caſu potuerunt præſcribere, cùm bonam fidem habeant, & ita poteſt intelligi opinio gloſſæ, & ſequacium: & adde Gabriel. *commun. concluſ. lib.* 3. *de ſolut. concluſ.* 1. *num.* 28.

19 Procedit autem hæc præſcriptio, licèt creditor recipiendo cenſus in alia moneta jus ſuum ſemper proteſtatus fuerit: nam præſcriptio currit, & completur non obſtante tali proteſtatione, ut probat hic text. ibi, *ius tuum fueris proteſtatus*, juncto verſ. *Nonniſi triginta ſex annorum*: innuens per hoc, ut ſi præſcriptio fuiſſet completa, hujuſmodi proteſtatio minimè profuiſſet; & ita ex hac littera deducit gloſſ. 1. & 3. Innocen. *in verb. Proteſtatus*, Abb. Antiq. *n.* 1. *in eod. verb.* Hoſt.
20 *n.* 2. Reddentes rationem, quia proteſtatio non interrumpit præſcriptionem, niſi in caſibus, *c. Paſtoralis in fin. ſup. de offic. Ordinar. & l. Ut perfectius, C. de Annal. except.* quæ eſt canonizata in *§. penult. verſ. Is autem cui res præſcribitur*, 16. *qu.* 3.

Cæterùm quod dictum eſt de præſcriptione 40. annorum, 21
intelligas verum in Eccleſia, juxta terminos hujus decretalis. At in privato ſufficit præſcriptio minoris temporis; & ſic ut per triginta annos ſemper facta fuerit ſolutio ad rationem monetę currentis tempore ſolutionis; ita gloſſ. *in c. Conquerente, in verb. Solidos, ſupra de offic. Ordinar.* Hoſt. *in ſumma de decimis, §. Ex quibus, col.* 1. *verſ. Quod ſi moneta*, & alii plures apud Gabriel. *d. concluſ.* 1. *num.* 25.

In ſecundo caſu principali, id eſt cùm valor antiquæ mo- 22
netæ alteratur extrinſecè, ſtatuenda eſt concluſio primæ oppoſita, videlicet ſolutionem eſſe faciendam habito reſpectu ad valorem monetæ, ſecundùm tempus ſolutionis, gloſſ. *in c. Quis ignorat, in verb. Noſtro*, 32. *qu.* 4. Doctores *in c. Quanto, ſupra de iureiur.* & eſt communis opinio, ut atteſtatur Franc. Aretin. *conſ.* 11. *num.* 3. Marian. Soccin. *conſ.* 101. *nu.* 1. *& n.* 12. *vol.* 3. Boer. *deciſ.* 327. *n.* 4. *verſ. Iſta eſt communis*, Covarr. *de collat. veter. numiſm. c.* 7. *§. unic. concl.* 8. *ſub nu.* 5. quam etiam ſequitur Bart. *in l. Paulus, la prima in fin. ff. de ſolution.* Bald. *conſ.* 213. *punctus quæſtionis n.* 1. *vol.* 5. & alii plures congeſti ab Anton. Gabriel. *comm. concl. lib.* 3. *de ſolut. concl.* 2. *n.* 1. eamque ſequuta eſt Rota *in cauſa Bononien. de Paleottis die* 1. *Iulii* 1605. *coram Manzaneda, ut in recent. deciſ.* 149. *per totam maximè num.* 5. *part.* 2. ubi etiam *n.* 8. pro hac communi concluſione inducit textum *in d. l. Cum quid, ff. Si cer-*
tum petatur, & n. 6. Rationem aſſignat; tum quia hoc caſu 23
bonitas monetæ intrinſeca non mutatur, ſed tantùm bonitas extrinſeca, id eſt valor. In ęſtimatione autem valoris inſpicitur tempus ſolutionis, *d. l. Cum quid, & l. Vinum, ff. Si certum petatur, & d. l. Paulus, ff. de ſolut.* & hoc pro regola tradit Franc. Aret. *d. conſ.* 11. *n.* 3. quem ſequitur Boer. *ubi ſupra*. Ad idem eſt *conſ.* Bald. 269 *Super eo circa fin. vol.* 2. & Gemin. *conſ.* 137. *Quia alias num.* 1. Tum quia, quando valor monetæ antiquæ fuit diminutus, ſatis eſt ſolvere ipſam monetam antiquam, licèt id redundet in damnum creditoris, ut fatentur omnes *in d. l. Cum quid, ff. Si cert. petat.* ubi in ſpecie Soccin. *concluſ.* 3. & Hieron. Gabriel. *conſ.* 164. *Civitas ſupra qua nu.* 4. *vol.* 1. Sicut igitur diminutio cedit in incommodum creditoris, ita & augmentum cedere debet in ipſius commodum. Ad regulam, *Quia ſentit commodum, de regul. iur. lib.* 6. *& l. Secundum naturam, ff. eod.* & tradunt Boer. *ubi ſupra n.* 3. *verſ. Quia ſicut diminutio*, & Franc. Aret. *conſ.* 84. *in princip.* & Covarr. qui communem dicit, *de collat. veter. numiſmat. cap.* 7. *§. unic. concluſ.* 4. *ſub num.* 3.

Fallit hæc ſecunda concluſio, quando moneta ab initio 24
fuit taxata, puta aureum, ad eam rationem, ut 75. conſtituant libram: tunc enim attenditur valor taxatus, Bald. *conſ.* 499. *Quæſtio iſta nu.* 1. *verſ. Sed hoc non obſtante lib.* 1. *& conſ. ult. quod eſt* 500. *per tot. eodem lib.* Qui hoc ſublimi-
tat niſi præſcripta ſit ſolutio in alia moneta. Ratio limita- 25
tionis eſt, quia æſtimatio facit venditionem, *l. Plerumque, §. Si ante cum ſeqq. ff. de iure dot. l. Si æſtimatis, & l. Quoties, Cod. eodem*, & ideò debet reddi illa æſtimatio, & non major, vel minor, Bald. *conſ.* 339. *Punctus quæſtionis talis eſt, vol.* 2. Boer. *deciſ.* 327. *n.* 10.

D E C E N S I B U S.

Idem Innocentius III. Priori S. Stephani.

C A P U T XXI.

CUm venerabilis frater noſter Faven. Epiſcopus: & infrà. Cognovimus, quòd præfatus Epiſcopus ſpallas quas ab eadem Eccleſia tam ipſe, quàm prædeceſſores ſui recipere conſueverant, Eccleſiæ præfatæ remiſit: & ſtatuit, quòd aliud ei ſervitium non imponeret, ſibi & Eccleſiæ ſuæ annuatim trium librarum cereo penſionis nomine reſervato. Quia ergo viſitationi annexa eſt procuratio, & Epiſcopus ratione Epiſcopalis juriſdictionis, quam habet in ea, teneatur cauſa correctionis Eccleſiam viſitare præfatam: nec intelligatur quaſi novum imponi, quod ab ipſa fundatione de communi fuerat jure impoſitum: Decernimus, quòd idem Epiſcopus, cùm ad ipſam Eccleſiam cauſa correctionis acceſſerit, moderatam ab ea procurationem recipiat bis in anno; ſed nihil aliud præter penſionem, & procurationes præſcriptas ab eadem Eccleſia exigere, vel extorquere præſumat.

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *E*Piſcopus remittens eccleſiæ ſervitia, quæ ſibi debebat pro annua penſione, & ſtatuens, ut aliud ſervitium non imponatur, procurationem non intelligitur remiſiſſe.*

2 *Procuratio eſt viſitationi annexa.*

3 *Viſitatio ab Epiſcopo ſemel tantum in anno eſt facienda niſi utilitas, vel neceſſitas aliud poſtulaverit.*

4 *Epiſcopus in viſitatione ſua Cathedralis an teneatur ſibi adiungere aliquos eiuſdem eccleſiæ Canonicos.*

5 Solus *dictio eſt excluſiva aliorum.*

6 *Includit tamen connexa.*

Solus Epiſcopus intelligitur cum Capitulo, ubi materia inter Epiſcopum, & Capitulum eſt ſimultanea, ibidem.

7 *Præcedentia magis influunt in ſequentia, quàm è converſo.*

8 *Epiſcopus in viſitatione Capituli ſuæ Cathedralis poteſt aſſumere ſibi quos velit adiunctos, etiam extra gremium Capituli.*

1 CVm *Venerabilis*. Epiſcopus remittens eccleſiæ ſervitia, quæ ſibi debebant pro annua penſione, & ſtatuens ut aliud ſervitium non imponatur, procurationem non intelligitur remiſiſſe. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & omnes.

2 In textu ibi, *bis in anno*. Nota Epiſcopum poſſe bis in anno procurationem recipere: & ſic poſſe eccleſias ſibi ſubjectas correctionis cauſa non ſemel tantum, ſed bis in anno viſitare: nam ſi poteſt in anno exigere duas procurationes, ergo & duas viſitationes facere, cùm viſitationi an-
3 nexa ſit procuratio, ut dicitur in littera. Sed obſtat text. *in c. Mandamus, ſupra de offic. Archid.* ubi prohibetur viſitatio pluries in anno, niſi fortè talis cauſa emerſerit, propter quam oporteat ſæpius viſitare. Stat contrario; nam ſemel tantum in anno, & non pluries eſt viſitandum, niſi nova cauſa emerſerit, ut ibi, *& in c. Decrevimus*, ibi, & annuis vicibus diœceſes ab Epiſcopo viſitentur, 10. q. 1. *& in c. Epiſcopum*, ibi, Per cunctas diœceſes parochiaſque ſuas per ſingulos annos ire oportet *ead. cauſ. & quæſt. & in c. Conquerente, ſupra de offic. Ordinarii*, ubi inter jura Epiſcopalia recenſetur annua viſitatio, & in Concilio Tridentin. *ſeſſ. 7. c. 8.* ibi, ſingulis annis viſitare teneantur. Textum autem noſtrum intelligas ſecundum determinationem *d. c. Mandamus, de offic. Archid.* ut ſcilicet etiam bis in anno poſſit Epiſcopus viſitare, & procurationem exigere, ſi utilitas, vel neceſſitas iteratam viſitationem expoſcat: & ita etiam intelligas *cap. Viſitandi*, ibi, *Quoties placuerit, & c. ſeq. 18. q. 2.* ubi dicitur non ſemel, ſed ſæpius in anno Epiſcopi viſitent, id eſt ſi opus fuerit, prout hæc jura conciliat gloſſ. *hic in verbo Bis in anno*. Item gloſſ. *in d. c. Mandamus in verb. Sæpius viſitare de offic. Archidiac.* Item gloſſ. *in d. c. Viſitandi*, quæ intelligit verba illa, *quoties placuerit*, id eſt cùm utilitas, vel neceſſitas exigit. Ex Concilio autem Trident. Epiſcopus poteſt Capitulum ſuæ Cathedralis eccleſiæ viſitare toties quoties opus fuerit, ut ſtatuitur *c. 4. ſeſſ. 6.* de viſitatione diœceſis vide quod habetur *in c. 3. ſeſſ. 24.* & quod ſcripſi *in c. Conquerente n. 34. de offic. Ordin.*

Cæterùm etſi ſuperius firmatum ſit, Epiſcopum poſſe per hunc textum bis in anno recipere procurationem, tamen Epiſcoporum Congreg. *in una Larinen. 10. Junii* 1586. decrevit licere quidem Epiſcopo ex cauſa viſitare pluries in anno, ſed vetuit accipere procurationes in quibuſcumque viſitationibus intra annum, excepta prima.

4 Sed hic incidenter QUÆRO, cùm decreto *d. c. 4. ſeſſ. 6.* cautum ſit, ut Capitula Cathedralium eccleſiarum nullis privilegiis tueri ſe poſſint quo minus ab Epiſcopo per ſe ipſum ſolum, vel illis, quibus ſibi videbitur adjunctis juxta canonicas ſanctiones toties quoties opus fuerit viſitari valeant, numquid Epiſcopus in viſitatione ſui Capituli teneatur ſibi adjungere aliquos ejuſdem eccleſiæ Canonicos.

Videtur reſpondendum non teneri: nam Conſtitutionibus Canonicis non cavetur, ut Epiſcopus in viſitatione ſui Capituli eccleſiæ Cathedralis aſſumat ſecum Canonicos ejuſdem eccleſiæ, quin potius contrarium habetur in extravag. Bonifacii VIII. *Debent, de offic. Ordin.* inter communes. Jura autem adducta per Abbatem *in c. Vt juxta eod. tit.* intelligenda ſunt ubi Prælatus viſitat alia loca à Capitulo ſuo, in quibus diverſa ratio eſt, cur Epiſcopus aſſumat Canonicos, ut per gloſſam in dict. Extravag. *Debent, in verb. Religioſa*. Et quatenus expreſsè id jure cautum reperiretur, ta- 5
men Concilium *in d. c. 4.* diſertis verbis indulſit Epiſcopis ut poſſent per ſeipſos ſolos viſitare ſuarum Cathedralium Capitula, quæ dictio, *ſolos*, eſt excluſiva aliorum, *l. His ſolis C. de revocand. donationibus, cap. Ego ſolis 9. diſtinct.* cum ſimilibus, ut per Card. Seraph. *deciſ.* 820. *n.* 6. Quod ſi dicatur. 6
Imò includit connexa, unde ſolus Epiſcopus intelligitur cum Capitulo, Archid. *in c. 2. de accuſat. lib. 6.* & ex illo Baldus *in l. 1. n. 4. de bonorum poſſeſſio, contra Tabul.* advertendum eſt id procedere, ubi materia communis eſt, & ſimul à Capitulo, & Epiſcopo explicanda: viſitatio autem Capituli, ſpectat ad Epiſcopum; & ſi in ea Capitulares adhiberentur ſuſpecti eſſent, & conſuetudo contraria reprobatur in dict. Extravag. *Debent*. Præterea Concilium ulterius proceſſit permittendo Epiſcopis, ut per ſe ipſos ſolos, vel illis, quibus ſibi videbitur adjunctis, viſitent: ergo cùm dixit ſolos, excluſit quoſcumque ipſi non elegerint. Ad hæc Concilium *in c. 6. ſeſſ. 25.* ſpecialiter providet, ut Epiſcopus qui extra viſitationem procedere vult contra Capitulares, procedat cum adjunctis à Capitulo electis: ergo ſenſit eum non teneri aliquos ſibi aſſumere in viſitatione, arg. *cap. Nonne de præſumption.* & arguendo à ſpeciali, velà contrario ſenſu.

Non obſtant illa verba, *juxta canonicas ſanctiones*: quia intelligenda ſunt, ut limitent arbitrium Epiſcoporum circa adjunctos quos ſibi in viſitatione poſſunt aſſumere: nec enim plurimos aſſumere debent, ne ſint oneroſi Capitulis, ſed debent eſſe contenti duobus, vel tribus clericis, ut expreſsè dicitur in dict. Extravag. *Debent*, & per Abbatem *in d. c. Vt juxta*, & ibi dixi *n. 10. de offic. Ordin.* Et videtur 7
omninò Concilium inhærere prædictæ Extravag. Bonifacii VIII. poteſt etiam dicta modificatio, juxta canonicas ſanctiones, referri ad immediatè ſequentia ibi, *toties quoties opus fuerit corrigi, &c.* cùm præcedentia magis influant in ſequentia, quàm è converſo, *l. Quiſquis ff. de legat.* Et Epiſ- 8
copum ſolum poſſe viſitare Capitulum ſuæ Cathedralis eccleſiæ, excluſis quibuſvis Canonicis, ſenſit S. Congregatio Concilii in cauſa Seguntina, cùm præcedentibus Canonicis ut Epiſcopus volens ſibi aliquos adjunctos aſſumere de ipſo Capitulo, monere teneretur. Reſpondit, imò Epiſcopum poſſe ex Concilio *ſeſſ. 6. cap. 4.* in actu viſitationis aſſumere ſibi quos velit adjunctos etiam extra gremium Capituli.

Idemque videtur ſenſiſſe quoties reſcripſit decretum Concilii de adjunctis non habere locum niſi in Capitulis exemptis. Si enim ſemper teneretur aſſumere adjunctos de Capitulo, fruſtra fieret diſtinctio inter exempta, & non exempta. Nec dicatur illud decretum intelligi extra viſitationem. Quia Concilium *dict. c. 6. ſeſſ. 25.* Illud, quod ſtatutum fuerat *d. c. 4. ſeſſ. 6.* In viſitatione, ampliat extra viſitationem cum illa modificatione: & his adde quod dixi *in c. Vt juxta n. 37. & ſeq. de offic. Ordin.* ubi habes propoſiti dubii reſolutionem à Gregorio XIII. approbatam, rejecta Rotæ interpretatione.

Digitized by Google

DE CENSIBUS.

Idem Innocentius III. in Concilio generali.

CAPUT XXIII.

PRocurationes, quæ ratione viſitationis debentur Epiſcopis, vel Archidiaconis, vel quibuslibet aliis etiam Apoſtolicæ ſedis legatis, aut nuntiis, abſque manifeſta & neceſſaria cauſa nullatenus exigantur, niſi quando perſonaliter officium viſitationis impendunt: & tunc evectionum, & perſonarum mediocritatem obſervent, in Lateraneñ. Concilio diffinitam: hoc adhibito moderamine circa legatos & nuntios Apoſtolicæ ſedis, ut cùm oportuerit eos apud aliquem locum moram facere neceſſariam, (ne locus ille propter illos nimium aggravetur) procurationes recipiant moderatas ab aliis Eccleſiis, vel perſonis, quæ nondum fuerant de ſuis procurationibus aggravatæ, ita quòd numerus procurationum numerum dierum, quibus hujuſmodi moram fecerint, non excedat: & cùm aliqua non ſuffecerit per ſeipſam, duæ vel plures conjungantur in unam. Porrò viſitationis officium exercentes, non quærant quę ſua ſunt, ſed quę Jeſu Chriſti; prędicationi, & cohortationi, correctioni, & reformationi vacando, ut fructum referant, qui non perit. Qui autem contra hoc venire tentaverit, & quod accepit, reddat; & Eccleſiæ quam taliter aggravavit, tantumdem impendat.

SVMMARIVM.

1 *PRocurandi ſunt Prelati cùm perſonaliter viſitant: ſecus ſi per alium, & n. 6.*
2 *Legati, & Nuncii Papæ pro his diebus tantum, quibus moram trahunt, procurari debent.*
3 *Procuratio ratione viſitationis debetur etiam Archidiaconis, & aliis inferioribus Prelatis.*
4 *Declaratur.*
5 *Legati & Nuncii Apoſtolici habent ius viſitandi, & exigendi procurationem, ratione viſitationis debitam.*
6 *Procurationis non debet recipere beneficium, qui non facit viſitationis officium.*
7 *Viſitationem non licet Epiſcopis alteri demandare, niſi fuerint legitime impediti.*
8 *Archidiaconi, Decani, & alii inferiores viſitare debent per ſeipſos aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi.*
9 *Nec hodie poſſunt viſitare per alios etiam in caſu legitimi impedimenti.*
10 *Archidiacono per alium viſitare volenti prohibere poteſt Epiſcopus non obſtante, quod ab immemorabili per alium viſitaverit.*
11 *Capitula exempta Cathedraliũ, & Collegiatarum Eccleſiarum nequeunt ab Epiſcopis viſitari niſi per ſeipſos.*
12 *Procuratio non debetur Epiſcopo cùm per alium viſitat, ſed ipſi viſitanti.*
13 *Procurationem an poſſit Epiſcopus per alium viſitans recipere à volente.*
14 *Indultum recipiendi procurationem denegatur Epiſcopo, qui morbo correptus inchoatam viſitationem per alium abſolvere intendebat.*
15 *Viſitatores contenti eſſe debent modeſto equitatu, famulatuque.*
16 *Nec vecturæ, aut ferraturæ equorum eis debentur, ſed tantummodo victus pro equis.*
17 *Nec ſi equi moriantur poſſunt alios emere, aut expenſas itineris recuperare.*
18 *Procurationum numerus commenſurandus eſt numero dierum, in quibus munus viſitationis impenditur.*
19 *Procuratio ſi ab una Eccleſia integrè ſolvi non poſſit, an liceat Epiſcopo plures Eccleſias coniungere ad unam procurationem ſolvendam, & n. ſeq.*
20 *Procuratio ab Eccleſiis pauperibus non eſt recipienda etiam ſi gratis offeratur.*
21 *Viſitationum omnium ſcopus quis ſit.*
22 *Procurationem indebitè exigentes tenentur duplum reſtituere infra menſem eccleſiæ gravatæ, & n. ſeqq.*
23 *Intellectus*, c. Quoniam 18. diſt. *& n. ſeqq.*
24 *Munera etiam ſponte oblata in viſitatione recipientes maledictionem incurrunt, à qua non liberantur niſi duplum reſtituant.*
25 *Concuſſionis crimen punitur in quadruplum.*
26 *Archiepiſcopus, qui aliquid aufert ex bonis Epiſcopi accedentis ad provinciale Concilium, pœna quadrupli eſt puniendus.*
27 *Excommunicatio lata ab Epiſcopo in Abbatem, qui eum viſitare volentem renuit recipere, & procurare, appellationemque interpoſuit, an valeat, & n. ſeqq. uſque in fin.*
28 *Quid ſi Epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione viſitandi.*
Et quid ſi non ſit in eiuſmodi quaſi poſſeſſione, n. 37.
Et quid ſi de quaſi poſſeſſione ſit dubium, n. 38.
Et quid ſi monaſterium ſit in aliena diœceſi, n. 39.
Et quid ſi non agatur de viſitatione, ſed de aliis iuribus Epiſcopo competentibus, n. 40.
Vel do conſervatione temporalis poſſeſſionis, n. 44.
Et an hæc procedant in his tantum, quæ notoria ſunt, n. 47.
29 *Epiſcopus tueri poteſt poſſeſſionem ſuam armis materialibus, & ſpiritualibus, & n. 44.*
30 *Excommunicatio eſt mucro Epiſcopi.*
31 *Poſſeſſor non tenetur in præiudicium ſui iuris appellationem admittere, aut probationes exemptionis recipere.*
32 *Epiſcopus excommunicans rebelles pro conſervatione ſuæ poſſeſſionis non procedit ut iudex, ſed ut pars, & n. 40.*
Declaratur, n. 49.
33 *Poſſeſſionem ſuam poteſt Epiſcopus excommunicatione tueri etiam lite pendente coram Papa, vel Metropolitano.*
34 *Excommunicatio lata ab Epiſcopo in rebelles pro conſervatione ſuæ poſſeſſionis tenet, etiamſi cauſæ cognitio, & monitio non præceſſerit.*
Declaratur, n. 49.
35 *Epiſcopus prudenter agit ſi tanquam pars, & non tamquam iudex procedat pro ſuo iure tuendo.*
36 *Monitio non requiritur ubi apparet de contumacia manifeſta.*
37 *Epiſcopus, qui excommunicat exemptum renuentem viſitari, non eſt puniendus, niſi appareat de illius malitia, vel craſſa ignorantia.*
41 *Epiſcopus in cauſa eccleſiæ ſuæ iudex eſſe non debet ſi commodum veniat ſibi applicandum, & n. 43.*
Fallit conſentiente adverſario, & alio procuratore conſtituto ab Epiſcopo ad cauſam defendendam, n. 47.
Imo ſatis eſt ut non recuſetur, n. 48.
42 *Intellectus*, c. Cùm perſonæ, de privileg. lib. 6.
44 *Poſſeſſionem ſuam Epiſcopus dimittere non tenetur quantumcumque ſubditus contradicat, & de iure ſuo probationes offerat.*
45 *Poſſeſſor poteſt etiam armis reſiſtere Epiſcopo violento.*
46 *Quamvis de proprietate liqueat.*
49 *Excommunicandi ius non competit non prælato.*

PRocurationes. Prælati tunc ſunt procurandi cùm perſonaliter viſitant; & debent tunc Concilium Lateranenſe ſervare, & prædicationi, correctioni, & reformationi vacare. Legati, & Nuncii Papæ pro his diebus tantum, qui- 1 2

quibus moram trahunt, procurari debent. Contra hanc Conſtitutionem exactum Eccleſiæ gravatæ reſtituitur duplicatum. Hoc dicit. Et ſunt tres partes. Prima prohibet. Secunda docet ibi, *Porro*. Tertia punit, ibi, *qui autem*.

3 Nota primò, ibi, *Archidiaconis, vel quibuslibet aliis*. Procurationem ratione viſitationis deberi non tantum Epiſcopis, & ſuperioribus viſitantibus; ſed etiam Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis. Quod intellige ſe-
4 cundum Abb. *n.* 2. dummodo habeant Eccleſias ſibi ſubjectas ex privilegio, vel alio jure ſpeciali, ad hoc *c. Mandamus*, juncta gloſ. 1. *ſupra de offic. Archid.* & Conc. Trident. *c.* 3. *verſ. Archidiaconi ſeſſ.* 24. Nam de jure communi Eccleſiæ ſoli Epiſcopo ſunt ſubjectæ, *c. Omnes Baſilicæ* 16. *q.* 7. *c. Regenda* 10. *q.* 1. *& c. Venerabilis, ſupra Relig. domib.* de Archiepiſcopis autem viſitantibus provinciam, & de Viſitatoribus à Capitulo deputatis vide quod ſtatuitur à Conc. *in d. c.* 3. *verſ. A Metropolitanis, & verſ. Viſitatores autem*.

5 Secundò nota, Sedis Apoſtol. Legatos, & Nuncios habere jus viſitandi, & procurationem exigendi ratione viſitationis debitam, *ut hic in princ. & in c.* 2. *de offic. legat. l.* 6.

6 Tertiò nota ibi, *Niſi quando perſonaliter*. Prælatus per alium viſitantibus procurationem non deberi, ſed tantummodo cùm viſitant per ſeipſos ut hic eſt caſus ſecundum omnes: nam, ut inquit Hoſt. *in princ.* Qui non facit viſitationis officium, non debet recipere procurationis beneficium, argum. *c. Diverſis fallaciis, ſupra de clericis conjugatis, c. Cùm ſecundum de præben. c. Si quis amodo* 81. *diſtin. c. Generaliter* 16. *q.* 1. *& c. fin. de reſcript. lib.* 6. concordat textus *in c. Felicis infra eod. lib.* 6. *& in cap. Si Epiſcopus de offic. Ordinar. eodem lib.* ibi, [Epiſcopus cùm perſonaliter non viſitat, nihil prorſus ab his, qui per illum, quem deputat, fuerint viſitati, exigere poterit, aut debebit,] & textus in Extravag. *Vas electionis, de cenſibus*, ſupponit id Epiſcopis licere tantummodo ex privilegio Papæ in illis verbis; [Si verò præfati Archiepiſcopi, Prælati, & aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ ex privilegio Apoſtolico per alios viſitare, & procurationes recipere valeant.] Unde & Sac. Congregat. Cardinalium Tridentini Concilii Interpretum alias cenſuit concordiam Auctoritate Apoſtolica ſub Paulo IV. ſan. mem. inter Epiſcopum, & Clerum confirmatam, ut Epiſcopo per ſe viſitanti centum vigintiquinque ſcuta; per alium verò nonaginta ſex perſolverentur à Clero, omninò ab Epiſcopo ſervandam, nec quicquam amplius pro procuratione, quam pecuniam taxatam exigendum. Hactenus verba declarationis. Sed ſine privilegio nihil poſſunt recipere, alias contra facientes puniuntur, ut ait gloſſa in præallegata Extravag. *in verb. Ex privilegio*.

7 Quartò nota, ibi, *abſque manifeſta, & neceſſaria cauſa*. Prælatos teneri perſonaliter viſitare, nec poſſe id munus alteri committere, niſi ex evidenti, & neceſſaria cauſa: ita enim intelligitur iſta littera ſecundum Collect. *n.* 2. & quidem gloſſa *in verb. Perſonaliter*, & Hoſtienſ. *n.* 2. *in verb. Officium*, exemplificant in eo caſu, in quo Epiſcopus ipſe intereſſe non poteſt propter latam, & diffuſam diœceſim, & idem in caſu alterius legitimi impedimenti, *ut leg. & not. in c. Inter cætera ſupra de offic. Ordinar.* & eſt textus *in cap. Epiſcopum* 10. *q.* 1. ibi, [Quod ſi ipſe aut languore detentus, aut aliis occupationibus implicatus id explere nequiverit, presbyteros probabiles, aut Diaconos mittat, &c.] Hodie hoc apertius eſt expreſſum à Concilio Tridentino 10 præcitato *c.* 3. *in princ. ſeſſ.* 24. ubi [Patriarchæ, Primates, Metropolitani, & Epiſcopi jubentur propriam Diœceſim viſitare per ſeipſos, aut ſi legitimè impediti fuerint, per ſuum Generalem Vicarium, aut Viſitatorem, quod ſi quotannis totam propter ejus latitudinem viſitare non poterunt, ſal-
8 tem majorem ejus partem, ita tamen, ut tota biennio per ſe, vel Viſitatores ſuos compleatur, viſitare non prætermittant. Archidiaconi autem, Decani, & alii inferiores in iis Eccleſiis, ubi hactenus viſitationem legitimè exercere conſueverunt, debeant quidem aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi per ſe ipſos tantum ibidem viſitare.] Hæc ibi. Unde quod ſtatuitur in hac Decretali à
9 contrario ſenſu, ut ex manifeſta, & neceſſaria cauſa liceat per alium viſitare; approbatur à Concilio quoad Epiſcopos, & illis Superiores; quo verò ad Archidiaconos, & alios inferiores corrigitur, quia iſtis abſolutè viſitare non licet, niſi per ſe ipſos, etiam in caſu legitimi impedimenti, ut clarè oſtendit adverſativa illa, *Archidiaconi autem*, necnon taxativa, *per ſeipſos tantum*. Quod eſt valde notabile, & poteſt eſſe ratio diverſitatis, quia Diœceſis remaneret ſine viſitatione ſi Epiſcopus impeditus non poſſet per alium viſitare. At loca inferiori ſubjecta ſi exempta ſint, poterunt nihilominus auctoritate Apoſtolica viſitari ab Epiſcopo Diœceſano *ex c.* 8. *ſeſſ.* 7. ſi verò nullius Diœceſis ab Epiſcopo viciniore ſimiliter tanquam ſedis Apoſt. Delegato, *ex c.* 9. *ſeſſ.*
24. Quare Archidiacono ſuum Archidiaconatum per alium 10
viſitare volenti ex S. Congreg. ſententia prohibere poterit Epiſcopus, non obſtante, quod ex immemorabili conſuetudine ipſe, & ſui Prædeceſſores per alium viſitaverint.

Adverte tamen, quia, etſi propriam Diœceſim Epiſcopi 11
poſſint viſitare per alium ſi legitimè ſint impediti, ut dictum eſt: tamen Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum, quæ exemptione, vel alio ſpeciali jure ſe tuentur adverſus Epiſcopi juriſdictionem, viſitare non poſſunt niſi per ſeipſos ad præſcriptum *c.* 4. *ſeſſ.* 6. *& c.* 6. *in princ. ſeſſ.* 25. Undè cùm Epiſcopus Paleatin. dubitaret an poſſet viſitare Collegiatam exemptam in ſua Diœceſi exiſtentem, & an per ſuum Generalem Vicarium, Sac. Congreg. Concilii cenſuit poſſe viſitare, *ex c.* 3. *ſeſſ.* 24. & quidem per ſuum Generalem Vicarium, vel Viſitatorem, ſi legitimè fuerit impeditus, niſi quatenus exempta eſſet, quo caſu per ſeipſum viſitare teneretur, juxta *c.* 4. *ſeſſ.* 6.

Rurſus adverte, quia cum Epiſcopus legitimè impeditus 12
propriam diœceſim per alium viſitat, procuratio illi non debetur, ſed viſitanti, ut notat gloſ. *in c. Felicis in verb. Officio inf. eod. lib.* 6. ubi ait, [Prælatos tunc tantum poſſe pro ſuis victualibus à viſitatis pecuniam recipere, cùm perſonaliter viſitant: cùm autem per alios, non ipſi, ſed illi victualia, vel pecuniam pro eis recipient.] Idem notatur *in d. c. Inter cætera de offic. Ordin.* & tenet hic Hoſtienſ. *n.* 2. *in*
verb. Officium. Et quamvis Jo. Andr. *in d. c. Felicis, circa* 13
medium verb. Hodie, videatur tenere Epiſcopum viſitantem per alium poſſe recipere pecuniam à volente, ſicut cùm perſonaliter viſitat, quia eſt eadem ratio: tamen illa littera contradicit ſecundum Archid. *n.* 1. Qui ponderando verbum *Perſonaliter*, per hoc, inquit, demonſtratur, quod quando per alium viſitat, tunc ille tantum, qui viſitat, recipiet moderatam procurationem, *ut c. Si Epiſcopus de offic. Ordin. eod. lib.* & ſequitur Collect. *hic n.* 2. *verſ. Quod ſi Epiſcopus*, quod multo clarius procedit hodie, quia ex Conc. Trid. *in d. c.* 3. *ſeſſ.* 24. Procuratio debetur viſitantibus pro tempo-
ris tantum neceſſitate & non ultra. Unde cùm Epiſcopus 14
Elnen. propter ægritudinem in viſitatione diœceſis contractam non poſſet inchoatam viſitationem per ſeipſum perficere abſque evidenti vitæ periculo, cùm eſſet annorum ſexagintaquinque; & propterea petiiſſet à Sac. Congregatione Concilii, ut ſibi tribueretur facultas alium ad id munus idoneum deputandi, & nihilominus ſibi procurationem percipiendi ac ſi perſonaliter viſitaret: *Die* 23. *Novembr.* 1613. Sacra Congregatio ponderatis juribus ſuperius citatis cenſuit non eſſe Epiſcopo concedendum ut ſibi procurationem percipiat, cùm perſonaliter ipſe non viſitat.

Quintò nota ibi, *evectionum, & perſonarum mediocrita-* 15
tem obſervent. Epiſcopos in viſitatione debere eſſe contentos modeſto equitatu, famulatuque ne ſcilicet inutilibus ſumptibus cuiquam graves, oneroſivè ſint: concordat Concilium Lateranenſ. *in c. Cùm Apoſtolus ſupra eod.* & Tridentinum *in d. cap.* 63. *verſ. Ideoque ſeſſ.* 24. Vecturas autem 16
equorum, vel ferraturas Sac. Congregatio cenſuit viſitantibus non deberi, ſed tantummodo victum pro equis. Similiter, ut inquit formaliter Innocent. *hic in princip.* ſi equi 17
moriantur, & viſitans velit alios emere, vel etiam expenſas velit recuperare, quas fecit in eundo ad locum, quem modò viſitat, vel alia conſimilia, hæc omnia petet ultra computationem iſtarum procurationum ad dies, ideſt hoc eſſet contra mentem hujus Decretalis; quia horum computatio excederet procurationem ad dies hìc præfinitam, prout Innocent. verba interpretatur Hoſtienſ. *num.* 3. & ſequuntur totidem verbis Abb. Antiq. *n.* 1. Jo. Andr. *n.* 4. & Cardin. *in* 4. *notab.*

Sextò nota numerum procurationum eſſe commenſu- 18
randum numero dierum, in quibus munus viſitationis impenditur, ut hic patet *in verſ. Ita quod numerus procurationum*, & notat Butr. & Cardin. ambo *n.* 2.

Septimò nota ibi, *duæ, vel plures*, argumentum optimum, 19
quod ſi una Eccleſia non poſſit integrè Epiſcopum procurare, licet Epiſcopo plures Eccleſias ad unam procurationem ſol-

ſolvendam congregare; concordat *c. Cum inſtantia, ſupra
eod.* & tenet Jo. *in c. Illud in gloſ. unica, & in c. Inter cætera,
in gloſ. ult. in fin. n.* 0. q. 3. Bernard. *in c Cum Apoſtolus,
ſupra eod.* Innoc. & Hoſtienſ. *in c. Conquerente ſupra de offic.*
20 *ordinar.* Contrarium notat Archid. *in c. Romana n. 1. ſuper
verb De pluribus infra eod. lib.* 6. ubi miratur de ſententia
dictorum Patrum; quia hæc non videtur juſta cauſa talis
communis convocationis: nam ſi Epiſcopus poteſt accede-
re ad locum cujuſque Eccleſiæ, debet hoc facere, ut patet
ibi, *& in d. c. Conquerente in verſ. Ita quod cum, &c.* quod
ſi Eccleſia ſit pauper, tunc nihil exiget, ſed ſuis expenſis
viſitabit, ut eſt expreſſum *in c. Placuit* 1. q. 2. etiamſi gratis
offeratur, cùm paupertas excuſet, *c. Cavendum autem* 10.
*q. 2. c. Cum Apoſtolus in fine ſupra eodem, & c. Statutum §.
Proviſurus in fin. de reſcript. lib.* 6. Nec obſtat ſecundum
Archid. hæc Decretalis, *& c. Cum inſtantia ſupra eod.* quo-
niam non loquuntur de Epiſcopis viſitantibus quoad con-
tributionem, ſed de Legatis, vel Nunciis Sed. Apoſtol. non
tamen viſitantibus, nos verò loquimur de Epiſcopis viſi-
tantibus, qui debent recipere procurationem à locis viſi-
tatis dumtaxat ut in *d. c. Romana §. Deinde in fin. & c. Fe-
licis de cenſ. lib.* 6. Ita Archid. quem ibi refert, & ſequitur
Jo. Andr. *n.* 11. in gloſſ. *Loca*, & Anchar. *in 5. notab.* Sed pri-
mam ſententiam putat eſſe veriorem Collectar. *hic num.* 4.
quia Innoc. & alii ſupra citati non dicunt paupertatem eſſe
juſtam cauſam convocandi populum unius eccleſiæ ad
aliam; ſed uniendi plures in una procuratione, impenſo
nihilominus debito viſitationis officio, ut hic. Non vide-
tur tamen recedendum à ſecunda opinione Archid. quia
cùm Eccleſias egeſtate laborantes Epiſcopus teneatur ſum-
ptibus propriis viſitare, ſi dum viſitat eccleſiam pauperem
reciperet procurationem ab aliis eccleſiis conflatam, uti-
que Eccleſiam illam non viſitaret ſumptibus propriis, ſed
magis ſumptibus aliarum eccleſiarum contra jura ſupra
citata ab Archid. & vide quod ſcripſi *in c. Venerabili n.* 33.
& ſeq. inf. eod.
21 Octavò nota, *in §. porrò*, circa quæ inſiſtere debeat offi-
cium Viſitatoris, ad idem *c. Romana §. Sanè, inf. eod. lib.*
6. & Concilium Trid. *ſeſſ. 24. c.* 3. ubi viſitationum om-
nium dicitur præcipuus eſſe ſcopus, ſanam Orthodoxam-
que doctrinam expulſis hæreſibus inducere, bonos mores
tueri, pravos corrigere, Populum cohortationibus, &
admonitionibus ad Religionem, pacem, innocentiamque
accendere.
22 Ultimò nota ibi, *tantundem impendat*. Prælatos exigen-
tes procurationem, cùm perſonaliter non viſitant, non
tantum teneri ſic exactum reſtituere eccleſiis gravatis, ſed
etiam tantundem in pœnam tranſgreſſionis. Qui ergo ſic
gravat eccleſiam in procuratione, punitur in duplum, ut
hic patet, & concordat *c. Exigit infra eod. lib.* 6. quod in-
novatur, & ampliatur à Concilio Tridentino *in cap. 3. §.
Quod ſi quiſquam ſeſſ.* 24. ubi ſtatuitur ut ſi quis in caſibus
ibi expreſſis aliquid amplius accipere præſumpſerit, is præ-
ter dupli reſtitutionem intra menſem faciendam, aliis
etiam pœnis juxta *d. c. Exigit*, necnon, & aliis pœnis in
Synodo Provinciali arbitrio Synodi abſque ulla ſpe veniæ
mulctetur.
23 Non obſtat textus *in c. Quoniam* 18. *diſtin.* ubi imponi-
tur pœna quadrupli: nam à gloſ. & Doctoribus dantur plu-
24 res ſolutiones. Prima ſolutio eſt gloſſ. ultim. hic, quæ aſ-
ſerit illum textum procedere in Prælato, qui gravat Eccle-
ſias in Xeniis. Sed hæc ſolutio communiter reprehenditur
à DD. quia eſt contra textum *in c. Romana §. Procurationes
in fin. infra eod. lib.* 6. ubi de Prælato, qui in viſitatione ac-
cipit Xenia, ſeu munera etiam ſpontè oblata, ſtatuitur ut
maledictionem incurrat, à qua nunquam liberetur, niſi
duplum reſtituat. Idemque habetur *in d. c. Exigit, & in d.
c. 3. ſeſſ.* 24.
25 Secunda ſolutio eſt *gloſ. fin. in d. c. Quoniam*, & Hoſtien.
hic n. 4. in verb. Tantundem, Jo. Andr. *n.* 11. Collect. *n.* 4.
& Butr. *in fin.* qui aſſerunt pœnam quadrupli habere locum
in Prælato, qui per vim, vel concuſſionem aliquid extorquet
argum. in Auth. *ut Iudices ſine quoquo ſuffragio §. Sic igitur,
& §. Neceſſitatem:* utrobique in fin. hæc ſolutio eſt in ſe ve-
ra; quia crimen concuſſionis punitur pœna quadrupli, ut
eſt text. *in c. Sanctimus* 1. *q.* 7. ſed divinat ad text. *in d. cap.*
26 *Quoniam*, ſecundum Card. *hic n. 8. in 2. oppoſ.* Tertia igitur,
& vera ſolutio eſt ejuſdem Cardinal. quod ille text. loquatur
in alio caſu, videlicet in Archiepiſcopo, qui aliquid aufert
Epiſcopo ex bonis, quæ ſecum defert, dum accedit ad Pro-
vinciale Concilium, prout ſonat illa littera. Sed quod ſpe-
ctat ad procurationem, eccleſia hunc rigorem quadrupli non
admiſit, ut legitur & notat *in c. Fraternitas* 12. *q.* 2. & per
Collect. *hic n. 4. in verb. Tantundem*. Non obſtat tex. *in c.
Quia plerique infra de immunitate eccleſ.* ubi exactum non
reſtituitur eccleſiæ, ſed pauperibus: quia ſolvitur ut ibi in
gloſſa *in verb. Pauperibus*.
QUÆRO de notabili, & quotidiana quæſtione facti, 27
videlicet Epiſcopus Eduen. acceſſit ad monaſterium S. Mar-
tini in ſua Diœceſi ſitum mandans Abbati, & Conventui
ut pararent ſe ad ipſum recipiendum, & procurandum,
quia intendebat eos viſitare, Abbas oppoſuit exemptionem
à juriſdictione Epiſcopi, & appellavit ad Sedē Apoſtolicam
ſi quoquomodo in hoc gravaretur, obtulitq; ſe probaturum
exemptionem ſuam coram ipſo Epiſcopo, vel ſi ei magis pla-
ceret coram Papa. Sed Epiſcopus his non obſtantibus ex-
communicavit Abbatem, & interdixit Conventum. Dein-
de Abbas egit coram Papa de injuſta excommunicatione,
vel potius nulla, petiitque ſe ad cautelam abſolvi. Dubi-
tatur an contradictione, & appellatione Abbatis non ob-
ſtante, poſſit Epiſcopus viſitare, & procurationem exige-
re: anve ſententia excommunicationis, & interdicti, ut
præfertur, lata ab Epiſcopo ſit valida, necne; & quatenus
ſit nulla an Epiſcopus ſit puniendus.
Propoſuit hanc quæſtionem Innocentius prout contigit
in Curia ſuo tempore *in c. Venerabili inf. eod.* in ſua gloſ. non
minus celebri, quam obſcura & involuta, quam hic reaſ-
ſumit ut Hoſtienſ. & proſequuntur ibi Jo. Andr. & Anchar.
Sed melius quam cæteri illam diſtinguit ibidem Ant. de Butr.
in novem caſus à *n. 8. uſque in fin.* quos in compendium illic
redigit, licet minus perfectè, Jo. de Anan. *n. 3. verſ. Inno-
centius ponit hic magnam gloſſam*. Sed Abbas *ibid. n. 2. verſ.
ultim. ſcias.* Et poſt eum Marianus Socin. *in tract. de viſitat.
lib. 3. q. 14. n. 16. verſ. Sed iuxta materiam*, tribus tantum
caſibus materiam perſtringunt, quibus & ipſe adhærebo, ad-
jectis nonnullis declarationibus; licet materia videatur ho-
die expedita *in c. Cum perſonæ de privil. lib.* 6.
Pro ſolutione igitur quæſtionis propoſitæ diſtinguo tres 28
caſus. Aut Epiſcopus erat in quaſi poſſeſſione viſitandi, &
de hoc conſtabat. Aut non erat in hujuſmodi quaſi poſſeſ-
ſione, & de hoc ſimiliter conſtabat. Aut erat dubium an eſ-
ſet in quaſi poſſeſſione, necne.
In primo caſu concludit Innoc. Epiſcopum viſitare poſſe,
& exigere procuratorem, quantumcumque contradicat, & 29
appellet Abbas, quod ſi pertinaciter renuat, ſicut poſſet
Epiſcopus tueri poſſeſſionem ſuam armis materialibus, ut
notatur *in c. 1. infra de immunitate eccleſiarum*, ita & mul-
to fortius illam tueri poterit armis ſpiritualibus, ut *c. Cum
ex officii ſupra de præſcriptionib. c. Cum nuper infra eod. & c.
Dilecto §. Et quidem de ſent. excomm. lib.* 6. ubi hoc eſt ex-
preſſum, ſcilicet excommunicatione quæ eſt mucro Epiſco-
pi, *c. Viſis* 16. *q. 2. c. Corripiantur* 24. *q.* 3. Concil. Trid. *c. 3.* 30
in princ. ſeſſ. 25. de reform. & valebit excommunicatio.
Ratio eſt, quia cùm Epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione 31
non tenetur in præjudicium ſui juris appellationem admit-
tere, nec probationem exemptionis recipere: nam de cauſa
ſuæ menſæ, nec ut judex, nec ut arbiter poſſet cognoſcere,
ſecundum Innoc. Ideòque hoc caſu non procedit ut judex, 32
ſed ut pars pro ſui juris conſervatione; ac proinde proba-
tionis oblatio non juſtificat appellationem, ut habetur *in c.
Interpoſita ſupra de appellat. & in c. Cum inter Canonicos de
elect.* Neque enim per negationem, vel prohibitionem, aut
appellationem alterius tenetur quis prætermittere quin jure
ſuo utatur, *ut c. 1. ſupra ut lit. pendent. c. Significante de ap-
pellationib. c. Conſultationibus de iure patronat. l. Si fundum
Cod. de rei vendicat.* & notatur *in cap. Dilecti ſupra de ma-* 33
ior. & obedient. Nam etſi Abb. in judicio coram Papa, vel
Metropolitano provocaret in libertatem, quin etiam etſi
Epiſcopus contra ipſum Abbatem interdictum uti poſſidetis
proponeret, nihilominus lite pendente adhuc liceret eidem
Epiſcopo pergere in ſua poſſeſſione, & rebelles excommu-
nicatione percellere, dummodo reipſa poſſideret, *d. c. 1. ut* 34
lite pendent. Et per hoc patet reſponſio ad jura, quæ dicunt
ſententiam excomunicationis ferendam non eſſe ſine cauſæ
cognitione, & monitione, *ut c. Nemo* 2. *q.* 1. *c. Sacro infra de
ſent. excomm. & c. 1. eod. tit. lib.* 6. quoniam vendicant ſibi
locum quando Epiſcopus procedit ut Judex, non autem
quando procedit ut pars, & tanquam ille, qui jure ſuo utitur,
ut

ut hoc caſu, tunc enim etiam ſine cauſæ cognitione, & monitione tenet excommunicatio, *ut c. Si Sacerdos ſupra de offic. ordin. c. Romana §. Caveant infra de ſent. excomm. & c. Quidam* 5. q. 1. Nam & ſecundum jura civilia licet unicuique jus ſibi dicere in his caſibus, & in quibuſdam aliis qui notantur *C. quando liceat ius ſibi dicere*, & per Hoſtien. *in ſumma de re iudicata ſub rubr. de ſent. excomm. §. Quis debet ſub §. Proprius Ordinarius, verſ. Fallit.* Quo fit ut ſecun-
35 dum Innocentium prudenter agat Epiſcopus ſi tanquam pars, & non tanquam judex procedat, quia ſic non adſtringitur ad juris ordinem ſervandum, præterea hoc pacto ſe reum conſtituit, & conſervat, & adverſarium actorem facit, quem oportet conqueri de injuſta excommunicatione, vel nulla, *ut c. Cùm contingat de offic. legat. & c. Ad reprimendum de offic. ordin.* & ita in dubio abſolvetur Epiſcopus, ut legitur & notatur in *c. fin. ſupra de re iudicat. in c. Ex litteris de probat. & in c. 1. ſupra Ut eccleſiaſtica beneficia*. Ac-
36 cedit quod cùm Abbas dixerit ſe nolle viſitationem recipere, non eſt neceſſaria monitio, quia ex hoc probatur illius contumacia manifeſta, non enim in omninò certis, ſed incertis opus eſt conjecturis, *l. Continuus ff. de verbor. obligat. & l. Contumacia ff. de re iudicata*, ſecundum Hoſtienſem ad quod faciunt optimè jura *in c. Potuit de locato, & in c. Ab eo de appellationib. l. 6. & in c. Venerabilibus §. ſecus de ſenten-*
37 *tia excomm. eod. lib.* In ſecundo caſu, ideſt cùm Epiſcopus non eſt in quaſi poſſeſſione viſitandi, & de hoc conſtat, licet Innocentius hoc membrum non proſequatur *in d. c. Venerabili inf. eod.* Sed attingat *in c. Ex parte, il primo, de verb. ſignif.* ſecundum Doctores ſpectabitur tempus appellationis, & illius exitus. Et quidem ſi conſtabit Abbatem eſſe exemptum non valebit ſententia, ex his, quæ leguntur, & notantur *in c. Cum dilectus de relig. domib.* non tamen Epiſcopus erit puniendus de injuſta, vel nulla excommunicatione, argum. *c. Ex litteris ſupra de offic. deleg.* potuit enim duci
38 probabili errore propter juris communis aſſiſtentiam; niſi appareat de illius malitia, vel craſſa ignorantia, ſecundum Innoc. In tertio caſu, ideſt cùm dubitatur an Epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione, necne, ſimiliter concludunt DD. validitatem cenſuræ pendere à futuro eventu: nam ſi apparebit Epiſcopum non fuiſſe in quaſi poſſeſſione viſitandi tempore excommunicationis, & Abbatem eſſe exemptum, non tenebit ſententia. Interea tamen ſtabitur ſententiæ Epiſcopi quouſque contrarium fuerit probatum, ita in effectu in tribus caſibus ſuprafcriptis concludit Innoc. in ſua prolixa gl. quam poſuit *in d. c. Venerabili inf. eod.* cum quo tranſeunt ibi Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abbas & Jo. de Anan. & Martan. Soc. *loc. cit.*

39 Extenditur primò ſupradicta diſtinctio, ut locum habeat etiamſi monaſterium, quod Epiſcopus intendit viſitare, ſitum ſit in aliena Diœceſi, quia ſi in veritate ſit in quaſi poſſeſſione viſitationis, idque probaverit coram Superiore, rata manebit excommunicationis ſententia, ſed ſi hoc non probaverit, & præſumptio erit contra ipſum, quod malè ſententiam tulerit, hoc autem non contingit ſi monaſterium exiſtat in ſua Diœceſi, quia tunc præſumptio ſtat pro Epiſcopo, ſecundum Innoc. *ubi ſupra n. 4. in fine, verſ. Idem dicendum videtur*, Butr. *nu. 10. col. 4. verſ. Octavus caſus*, Abbas *n. 2. verſ. Secundo caſu*, & Mar. Socin. *d. q. 14. n. 16. verſ. Secundo vero caſu*.

40 Extenditur ſecundò prædicta diſtinctio ut procedat non ſolum in viſitatione, & procuratione, ſed etiam in aliis juribus, Epiſcopo competentibus ſecundum Innoc. in prædicta decretali *Venerabili n. 5. col. ult. verſ. Sed alii dicunt, & fortè melius*: Nam ſi ſubditus, qui allegat exemptionem,
41 in continenti oſtendat privilegium ſuum, vel aliam legitimam exceptionem probet, poterit Epiſcopus inſpicere non quidem ut judicet, quia in cauſa ſuæ menſæ judex eſſe non debet, *c. 14. q. 4. c. Forus §. In omni inf. de verb. ſignif. & C. Ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat, in rubr. & nigr.* Atque ita non eſt jus in exhibendo, vel non exhibendo probationes, cú nec teneatur ſubditus illas exhibere, nec Epiſcopus recipere, ut prædixi: ſed tantum poterit Epiſcopus tanquam privatus
videre ut ſe inſtruat. Et ita procedit textus *in c. Cū perſona de* 42
privil. lib. 6. nam in caſu illius Decretalis Epiſcopus procedit ad inſpectionem privilegii non ut judex; licet gloſſa ibi aliter ſentiat, ſecundum Abbatem *in d. c. Venerabili n. 3. in fin.* & Martan. Socin. *de viſitat. lib. 3. q. 14. n. 16. in fin.* Et
quamvis Epiſcopus aliàs poſſit eſſe judex in cauſa ſuæ eccle- 43
ſiæ: tamen ſecus eſt ſi commodū veniat ſibi applicandum ex his, quæ notantur *in l. De iure ff. ad Municipal.* & in Clem. *Si una de rebus Eccleſ. non alienand.* ut per Abb. *ubi infra in fin.*

Extenditur tertiò, eadem diſtinctio ut locum ſibi vendi- 44
cet etiam in conſervatione corporalis poſſeſſionis, ſecundum Innoc. *loco proximè citato*. Quandoquidem quod Epiſcopus juſtè poſſidet, dimittere non tenetur quandocumque, & qualitercumque alius contradicat, & de jure ſuo probationes offerat, veluti ſi fundum aliquem poſſideat, velitque fructus colligere, & alius ſe opponat dicens: Domini, ne colligatis fructus, quia meus eſt fundus, & ego poſſideo, idque coram vobis me offero probaturum: utique ob talem contradictionem, Epiſcopus poſſeſſionem non dimittet, ſed poterit nihilominus fructus colligere, & excommunicare opponentem, ſi ipſum in poſſeſſione ſua perturbet, vel inquietet. Secus autem eſſet ſi non poſſideret Epiſcopus, li-
cet fundi proprietas ad Epiſcopum pertineret; tunc enim 45
liceret poſſeſſori contradicere & appellare, imò & cum armis reſiſtere Epiſcopo violento. Et eſt ratio in utroque quia poſſeſſor non eſt de poſſeſſione ſua violenter dejiciendus, ſed eam tueri poteſt, & vim vi repellere, *ut in l. fin. C. de rei vendic. c. Cum olim §. Sed & ſua ſupra de reſtit. ſpoliat.* Nec
refert, quod de proprietate liqueat; quia nihilominus eam 46
per vim recuperare non licet, *l. Si quis in tantam C. unde vi l. Extat ff. quod met. cauſ. c. Placuit 16. q. 6.* Nec res poſſeſſa ab alio, quamvis injuſtè, eſt per violentiam occupanda: alioquin etiam prædo eſt reſtituendus, *c. In litteris de reſt. ſpoliat.*

Temperat tamen diſtinctionem ſuperius firmatam cum 47
ſuis extenſionibus, Hoſtien. *hic n. 8. col. ult. verſ. Quamvis autem omnia prædicta*, ubi poſteaquam retulit gloſſam integram Innocent. dicit eam non eſſe uſquequaque admittendam. Tum quia Epiſcopus poteſt eſſe judex etiam in cauſa Epiſcopalis menſæ de conſenſu adverſarii alio procuratore
conſtituto ab Epiſcopo ad cauſam proſequendam, & defen- 48
dendam, ut legitur & notatur in *c. fin. ſupra de iuram. calum.* Imò ſatis eſt ut non recuſetur, ut notat idem Hoſt. *in ſumma de appellat. ſub rubr. de recuſ. §. 1. verſ. Idem eſt, & §. fin. verſ. Puto, & ſeq.* hoc autem caſu iſte Abbas non recuſavit Epiſcopum, quin potius conſenſit, petiitque ut de exemptio-
ne cognoſceret, ut patet ex themate quæſtionis. Tum quia 49
non eſt juri conſonum ut Epiſcopus petat aliquid tanquam pars, & excommunicet renuentem; quandoquidem aut excommunicat ut pars, & tanquam privatus, & non tenet ſententia, quia ut privatus excommunicare non poteſt: nec enim jus fulminandi cenſuras competit non Prælato, *c. Nova infra de pœnis. & remiſ. & c. Quæſivit ſupra de his quæ fiunt à maior. par. cap.* Aut excommunicat tanquam judex, & ſententia ſimiliter eſt nulla, cùm cauſæ cognitio, & monitio non præceſſerit, ut patet ex juribus ſupra citatis *n.* 34. Concludit ergo Hoſtien. poſſe Epiſcopum petere in iis, quæ notoria ſunt, & tanquam Epiſcopum excommunicare, quod innuit etiam Innoc. quia tunc non excommunicat ut judex, ſed ut exequutor, de quo *in d. c. Ex parte de verb. ſignif.* ſecus autem eſt in iis, quæ non ſunt notoria, ita Hoſtienſ. qui tandem remittit ad ea, quæ notavit *in d. cap. fin. de iuramen. calum. & in c. Inſuper de teſtib. in verb. Inſtituatur*, & illius verba ad calamum tranſcribunt, & probare videntur *in d. c. Venerabili infra eod.* Jo. Andr. *n. 11. verſ. Quamvis autem*, & Butr. *in fin.* & ad prædicta vide Lapum *alleg.* 73. quæ incipit, *Prælatus Regularis*, Joan. Andr. Gemin. & Fran. *in c. Dilecto de ſent. excomm. lib. 6.* & Covarr. *in cap. Alma mater 1. par. §. 9. n. 6. eod. tit. & libro.*

DE CENSIBUS.

Honorius III. de Tiro & Joſaphat Abbatibus.

CAPUT XXIV.

VEnerabili fratre noſtro Cenomaneſi. Epiſcopo accepimus conquerente, quòd cùm cauſa, quæ inter ipſum ex parte una, & Abbatem & Conventum de Cultura ex altera, ſuper procurationibus, quas ab eis petit idem Epiſcopus, noſcitur agitari, vobis fuerit ab Apoſtolica ſede commiſſa: dicti Abbas & Conventus, ex eo fruſtrari intentionem ejuſdem Epiſcopi moliuntur, quòd eorum monaſterium in Cenomanenſi villa ſitum eſſe dignoſcitur, & ipſi procurationem hactenus non ſolverunt: & infrà. Diſcretióni veſtræ mandamus, quatenus niſi aliud rationabile oſtenderint, vos eos ad exhibendum eam, ſicut jus dictaverit, compellatis.

SUMMARIUM.

1 *PRocuratio debetur Epiſcopo ab eccleſiis etiam Civitatis, licet ipſum nunquam procuraverint, & n. 14. & 24.*
2 *Epiſcopus de iure communi fundat intentionem ſuper iure viſitandi monaſteria ſuæ diœceſis, & exigendi ab illis procurationem.*
3 *Monaſteria tam Mendicantium, quàm non mendicantium ex privilegiis Apoſtolicis exempta ſunt à viſitatione, & iuriſdictione Epiſcopi.*
4 *Et quid ſi ſint commendata.*
5 *Procuratio eſt viſitationi annexa, & num. ſeq. & num. 23.*
Fallit, num. 30.
6 *Commendatarii tenentur procurare viſitatorem Apoſtolicum, a quo poſſunt viſitari.*
7 *Villa appellatione quandoque venit Civitas, & num. ſeq.*
8 *Villa propriè quid ſit.*
9 *Procuratio de iure communi debetur Epiſcopo etiam cum viſitat eccleſias ſuæ civitatis.*
Secus poſt Concilium Tridentinum, numer. 14. 15. & 38.
10 *Expenſa, quas domi ſua quis feciſſet, non repetuntur, & num. 12.*
11 *Intellectus*, c. Charitatem, 12. q. 2. *& n. 13.*
14 *In viſitatione victualia non ſunt Epiſcopo miniſtranda niſi pro temporis neceſſitate.*
15 *Procuratio poſt Concilium Tridentinum non debetur Epiſcopo viſitanti Eccleſiam Cathedralem, aut Clerum, ſeu loca pia civitatis, & n. 38.*
16 *Cathedraticum non eſt ſublatum à Concil. Trident. non tamen ſolvi debet in viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione.*
17 *Canonica portio, quæ ex relictis piis iure debetur Epiſcopo, præſervata eſt à Conc. Trid.*
18 *Conſuetudo exigendi trigeſimam ex relictis piis in viſitatione teſtamentorum ſervanda eſt. Secus ſi in teſtamentis nullum eſſet relictum pium.*
19 *Epiſcopo accedenti ad conferendum Chriſma populus, vel Clerus non tenetur victualia præſtare.*
20 *Procuratio ratione viſitationis debita de iure communi à ſubdito non eſt præſcriptibilis.*
21 *Secus in procuratione ratione conſuetudinis, pacti, vel privilegii.*
22 *Item ſecus in præſcriptione, quæ fit nomine alterius.*
Item ſecus eſt poſt Concilium Trid. n. 24.
23 *Ius viſitandi eſt publicum utilitate, & authoritate, & ideo impræſcriptibile.*
24 *Conſuetudo locorum, vel provinciarum, in quibus nihil ſolvitur Epiſcopo viſitanti, poſt Concilium Trident. eſt obſervanda.*
25 *Et quid ſi conſuetudo non ſit generalis in loco, vel provincia, ſed una tantum, vel altera eccleſia Epiſcopum non procuraverit, & num. ſeq. uſque ad num. 29.*
26 *Conſuetudo in quo differat à præſcriptione, & n. 28.*
27 *Loci appellatione quid veniat.*
28 *Onera ſimul iuncta facilius comportantur.*
29 *Conſuetudo non ſolvendi procurationem Epiſcopo viſitanti qualiter, & coram quo ſit probanda.*
30 *Procuratio in tribus caſibus hic expreſſis non eſt annexa viſitationi.*
31 *Exempti à procuratione pecuniaria non videntur exempti â procuratione in victualibus, ſed tantum ab indebita extorſione.*
32 *Exemptione revocata à viſitatione an cenſeatur revocata exemptio à procuratione.*
33 *Paupertas excuſat à procuratione, & n. ſeq.*
34 *Procuratio an debeatur Epiſcopo viſitanti hoſpitalia pauperum infirmorum, & num. ſeq. uſque in fin.*
35 *Sportulæ à paupere non ſunt exigendæ.*
36 *Viſitatores quomodo ſe debeant gerere in victualibus accipiendis.*
37 *Hoſpitalium redditus univerſi in uſum pauperum infirmorum ſunt erogandi, & n. 39. & 42.*
39 *Hoſpitalium miniſtris ex redditibus ipſorum merces eſt perſolvenda, alias non tenentur inſervire, & num. 40.*
41 *Hoſpitalium miniſtris quod erogatur, in uſum pauperum erogari intelligitur.*

V*Enerabili*. Eccleſia etiam civitatis procurare tene- 1
tur Epiſcopum viſitantem, licet ipſum nunquam
procuraverit. Hoc dicit. Et eſt capitulum celebre propter inſignem gloſſam, quam hic póſuit Innocent. in materia valdè utili, & quotidiana, ut infra attingam *num.* 43. Dividitur in duas partes. Primò ponit querelam Epiſcopi. Secundò judicum inſtructionem ibi, *Diſcretioni veſtræ*.

Nota primò ibi, *fruſtrari intentionem Epiſcopi molium-* 2
tur. Epiſcopum de jure communi fundare intentionem ſuper jure viſitandi monaſteria, in ſua diœceſi exiſtentia, & ſuper jure exigendi ab illis procurationem, concordat *cap. Cum olim, & cap. Sopita ſupra eodem, & infra, cap. Cum nuper, cap. De Xenodochiis, & cap. Dilectus de relig. domib.* & hic notant Jacob. Philipp. & Goffred. Item gloſſ. 1. Innoc. *col.* 1. *verſ. Epiſcopus autem*, Hoſtien. *in princip. in verſ. Cenomanenſi Villa*, & Butr. *in* 1. *notab.* Abb. *conſ.* 26. *Videtur in princ. verſ. Circa ſecundum lib.* 2. ubi hoc extendit etiam ad mona-
ſteria monialium. Sed hodie Monaſteria ferè omnium 3
Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium exempta ſunt à viſitatione, & quacumque juriſdictione Epiſcopi diœceſani, ut ſcripſi plenè *cap. Tua-*
rum infra de privileg. niſi ſint commendata, & in eis 4
non vigeat regularis obſervantia, quia tunc monaſteria ipſa, & eorum Commendatarii viſitari poſſunt ab Epiſcopo loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, dummodo ſui ordinis Capitibus non ſubſint, ut in decreto Concilii Tridentini *cap.* 8. *ſeſſ.* 21. juncto *cap.* 20. *ſeſſ.* 25. *de regular.* & conſequenter tenentur Epiſcopo viſitanti ſolvere pro-

5 procuratiooem, quæ viſitationi eſt annexa, *& cap. Cùm*
venerabilis §. 1. *ſupra eod.* Hinc cùm Epiſcopus Papien. pe-
6 tiiſſet declarari à S. Congregatione Cardinalium ejuſdem
Concilii Interpretum, an Commendatarii ſeparata habentes
ſua jura ab eccleſia, & monaſterio, in quo degunt regulares
propriam menſam, & curam animarum habentes, tenean-
tur contribuere ſolutioni victualium pro Viſitatore Apo-
ſtolico: reſponſum eſt videndas facultates Viſitatoris Apo-
ſtolici, quia licet alias S. Congregatio cenſuerit poſſe Com-
mendatarios viſitari à Viſitatore Apoſtolico, tutius tamen
erit inſpicere facultates, quia ſi ex facultatibus poterit viſi-
tare Commendatarios, palam erit eos teoeri contribuere,
quod à viſitatis eſt ſolvendum.

7 Secundò nota ibi, *Cenomanenſi villa*, appellatione villæ
interdum venire civitatem, ſecuodum Hoſtien. *in princip.*
8 *in verb. In Cenomanenſi villa*, Butr. *in* 3. *notab.* & Cardin.
num. 3. Quod tamen verum eſt impropriè, & in latiori ſi-
gnificatione, ſecundum Abb. *num.* 1. Nam ex proprieta-
te vocabuli villa dicitur locus ruralis, vel unitas familia-
rum aliquot, ſeu ædificiorum, quæ muris non cingitur,
ſed vallis, vndè fortè denominationem ſumpſit, ut per
Abb. *d. num.* 1. & notat gloſ. *in l. Titia* §. *Lucius in verb.*
Villa ff. de legat. 2. & Bart. in Extravag. *Qui ſint rebelles*,
num. 3. de quo plenè per Jo. Andr. *in c. Si civitas de ſen-*
tent. excomm. lib. 6. Villa tamen in Francia ex communi uſu
loquendi idem eſt, quod Civitas, ut teſtantur Bart. Cardin.
& Abb. locis citatis.

9 Tertiò nota in eodem verb. *Villa*. Epiſcopum habere
jus exigendi procurationem non modo cùm viſitat eccle-
ſias, & loca diœceſis, verùm etiam cùm viſitat eccleſias
ſuæ civitatis, ut hic eſt caſus, quem neſcio alibi, ſecun-
dum Abb. Aotiq. Joan. Andr. Collectar. & omnes *in princ.*
10 & in ſpecie notant Butr. *num.* 2. & Abbas *in* 1. *notab.* Quod
eſt notatu dignum, quia primo intuitu contrarium vide-
batur dicendum: nam ex civitate facilè erat Epiſcopo per-
acta viſitatione ad domum ſuam redire, & ibi comedere,
ſecundum Goffred. nec debebat petere quod domi erat ex-
penſurus, quamvis non viſitaret, *ut cap. Cùm ab omni ſu-*
pra de vita, & honeſtat. cleric. cap. Cùm pro cauſa de procu-
rat. cap. Vt præterita, de elect. & cap. Procurationes, ſupra
11 *eod.* Rurſus dicit canon Viſitatores eſſe procurandos, cùm
per non ſuæ civitatis parochias fatigantur, *ut cap. Chari-*
tatem §. *Viſitatores* 12. *q.* 2. Ergo à cootrario non ſunt pro-
curandi cùm fatigantur per parochias ſuæ civitatis: ſed ra-
tio decidendi cootrarium fuit ſecundum Hoſtien. quia di-
gnum eſt, ut qui ſpiritualia ſeminat, & temporalia metat
1. *ad Corinth.* 9. §. *His ita* 13. *q.* 1. *& cap. Cùm ex officii de*
præſcript. Unde procuratio eſt viſitationi annexa, *c. Cùm*
venerabilis §. 1. *ſupra eod.* Hæc autem ratio æquè viget in
viſitatione civitatis, atque diœceſis, ita Hoſt. *hic in princ.*
12 *verſ. Tu dicas quod pro Monachis*, Jo. Andr. *num.* 15. Card.
num. 3. Anchar. *n.* 4. & Abb. *n.* 2. Non obſtant jura in con-
trarium addocta, quia loquuntur de expenſis factis oc-
caſione negotiorum, quæ tunc demum repetuntur, cùm
intereſt: ſed procuratio debetur ratione officii, etſi non
13 interſit, ut oſtenſum eſt ſupra. Item non obſtat *d. cap.*
Charitatem 12. *quæſt.* 2. quia non loquitur de viſitatio-
ne, quæ incumbit Epiſcopo ratione officii, ſed de viſi-
tatione menſæ Epiſcopalis ſede vacaote, ubi quidam cle-
rici in propria civitate habentes hoſpitia debent illam
gratis juvare, cùm non interſit ipſorum: quod ſi tra-
hantur extra, providebitur eis, ne obſequium ſit ipſis
damnoſum, ut ibi dicitur in fine. Sed in viſitatione
Epiſcopi conſideratur officium, & non intereſſe, ut præ-
dixi: & ideò exhibenda eſt illi procuratio etiam cùm
14 viſitat eccleſias civitatis, ut hic deciditur: Hodie dic
ſecus, quia jure noviſſimo Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24.
cap. 3. *Serio monentur Epiſcopi, & alii, ad quos viſita-*
tio ſpectat, ut modeſto ſint contenti equitatu, ne inutili-
bus ſumptibus cuiquam graves, oneroſive ſint, neve ipſi,
aut quiſquam ſuorum quidquam procurationis cauſa pro vi-
ſitatione etiam teſtamentorum ad pios uſus, præter id, quod
ex relictis piis iure debetur, aut alio quovis nomine nec
pecuniam, nec munus quodcumque ſit etiam qualitercum-
que offeratur, accipiant; non obſtante quacumque conſue-
tudine etiam immemorabili, exceptis tamen victualibus,
quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, moderatèque pro temporis tan-
tum neceſſitate, & non ultra erunt miniſtranda. Hæc ibi.
Dum igitur viſitant eccleſias civitatis non ſunt procu-
randi, quia ceſſat illa neceſſitas temporis, quam Con-
cilium præcisè ad hoc requirit, cùm viſitatione exple- 15
ta, poſſint domi ſuæ victum ſumere: & hanc ſenten-
tiam jampridem probavit Sac. Congreg. ejuſdem Con-
cilii Interpres: nam dubitante Epiſcopo Tarenti an in
viſitatione poſſet exigere procurationem à Canonicis Ca-
thedralis Eccleſiæ, cenſuit *cap.* 3. *ſeſſ.* 24. dum de vi-
ctualibus ſubminiſtrandis diſponit, non habere locum
in viſitatiooe Cathedralis Eccleſiæ, ſed diœceſis tantum,
ibi, *equitatu*; ibi, *pro temporis neceſſitate*, *&c.* Sed &
aliàs cenſuit nullam deberi procurationem Epiſcopo viſi-
tanti clerum civitatis, ubi ſita eſt Cathedra. Verum-
tamen quærenti, An Concilium *cap.* 3. *ſeſſ.* 24. *verſ. In-* 16
terimque cenſeatur ſuſtuliſſe Cathedraticum, quod ſingu-
lis annis tam in viſitatione, quàm extra exigi conſuevit
ab Ordinario: reſpondit Concilium nequaquam ſuſtuliſ-
ſe Cathedraticum; ſed illud non ſolvendum in viſitatio-
ne, ſed extra, & in Synodi celebratione: Hunc articu- 17
lum plenè examinavi in *cap. Conquerente, in prima quæ-*
ſtione ſupra de Offic. Ordinar. Quemadmodum autem
Concilium eò loci oon ſuſtulit Cathedraticum, ita nec
Canonicam portionem, quin potius eam præſervavit in
illis verbis, præter id, quod ex relictis piis jure debetur:
videlicet *ex cap. Officii, & cap. Requiſiſti ſupra de teſtam.* 18
Unde cùm extaret conſuetudo in eccleſia Tiraſonen. exi-
gendi trigeſimam ex relictis piis ratione viſitationis te-
ſtamentorum, & fuiſſet dubitatum, an poſt Concilium
eſſet obſervanda: Sac. Congregatio cenſuit eſſe obſer-
vandam. Secus ſi in teſtameotis nullum eſſet relictum
pium. Cæterùm orta dubitatione an Epiſcopo accedenti 19
ad Sacramentum Chriſmatis conferendum populus, vel
Clerus teneatur ſubminiſtrare victualia: S. Congregatio
cenſuit non teoeri.

Quartò nota ibi, *procurationem hactenus non ſolverunt*: 20
procurationem ratione viſitationis debitam non eſſe à ſob-
dito præſcriptibilem, ut hic patet expreſsè: nam ut vi-
des, hoc monaſterium nunquam procuravit Epiſcopum,
& tamen compellitur ad procurationem exhibendam:
concordet *cap. Cùm inſtantia ſupra eodem, & cap. Cùm*
ex officii de præſcript. & hic notant gloſſ. 2. Innocent.
num. 6. Hoſtien. *num.* 1. *in verb. Et ipſi*, Butr. *in* 4. *no-*
tab. Cardin. *num.* 1. Anchar. & Abb. ambo *in* 2. *notab.*
& idem Abb. in Clem. *Cùm ſit num.* 2. *de cenſib.* Lap.
allegat. 30. *num.* 9. *verſ. Licet tamen procuratio*, Calder.
conſ. 86. *circa med. verſ. In talibus alias* 6. *de offic. deleg.* 21
Dixi ratione viſitationis debitam, quia aliæ tres ſpecies
procurationis, videlicet quæ debetur ratione conſuetu-
dinis, aut ratione pacti, vel privilegii, ſunt præſcripti-
biles ſecundum Hoſtieo. *in cap. Procurationes in princ. ſu-* 22
pra eodem. Item dixi à ſubdito, quia alius Prælatus con-
tra Epiſcopum beoè poteſt procuratiooem præſcribere,
ſicut & viſitationem, ut eſt textus *in d. cap. Cùm ex*
officii, & tenent hic Doctores cum gloſſ. 2. & Calder.
conſ. 453. *alias* 11. *in princ. de cenſib. & conſ.* 452. *alias*
10. *eodem tit.* Prima ratio cur adverſus Epiſcopum hu- 23
juſmodi præſcriptio non currat, eſt quia cùm procura-
tio, ut prædixi, ſit annexa viſitationi, quemadmodum
jus viſitandi numquam præſcribitur, *d. cap. Cùm ex offi-*
cii: ita nec jus exigendi procurationem, quia de con-
nexis idem judicium, ut dicitur in illa decretali, *Cùm*
ex officii: & notat Abb. *conſ.* 26. *in princ. verſ. Circa*
ſecundum lib. 6. Secunda ratio, quia ſi propter conſue-
tudinem, vel præſcriptionem Epiſcopi gratis deberent
munus viſitationis impendere, verendum eſſet ne viſi-
tationem negligerent, argum. *dict. cap. Cùm ex officii in*
fin. Hoc autem conſtat eſſe abſurdum, quia jus iteran-
di viſitationem eſt publicum utilitate, & authoritate,
c. Si diligenti ſupra de foro compet. & conſuetudo in talibus
non eſt toleranda, *c. Nos conſuetudinem* 12. *diſt.* Ita Innoc.
hic n. 6.

Sed hodie hoc corrigitur à Concilio Tridentino *in d.* 24
cap. 3. §. *In iis vero ſeſſ.* 24. ubi diſertis verbis ſtatuitur,
ut in iis locis, ſeu provinciis, ubi conſuetudo eſt ut nec vi-
ctualia, nec pecunia, nec quidquam aliud à Viſitatori-
bus accipiatur, ſed omnia gratis fiant, ibi id obſer-
vetur, & in verſ. ſequent. infligitur traoſgreſſoribus
pœna.

Sed hic incidit dubitatio; quid ſi conſuetudo non ſolven- 25
di procurationem non ſit generalis in loco, vel provincia,

ſed una tantum, vel altera eccleſia Epiſcopum non procu-
raverit, an nihilominus liceat Epiſcopo ab Eccleſia illa pro-
curationem exigere.
26 Videtur reſpondendum licere: nam Concilium in dict.
§. In iis non loquitur de præſcriptione, ſed de conſue-
tudine, ad eſſe autem conſuetudinis requiritur ut ſit ge-
neralis in loco, cùm ſit jus non ſcriptum univerſaliter
conſtitutum, *ut l. De quibus ff. de legib. inſtit. de iur. na-
tur.* §. *Ex non ſcripto*, *cap. Conſuetudo* 1. *diſt.* & notabiliter
declarat Azo. *in ſumma c. Quæ ſit longa conſuetudo*, Bart.
poſt Cyn. *in l.* 2. *num.* 11. *&* 12. *C. eod. tit.* Alexand. *conſ.*
173. *Viſo num.* 7. *lib.* 6. & hæc eſt una ex ſubſtantialibus
differentiis inter conſuetudinem, & præſcriptonem, quæ
ex conſenſu ſingulari inducitur, ut notat gloſſ. *ult. cap. fin.
ſupra de conſuetud.* Bart. *d. num.* 11. & Abb. *conſ.* 18. *Primo
quod communitas col.* 4. *verſ. Non obſtat ſub num.* 7. *lib.* 2.
Neque à conſuetudine, quæ favorabilis eſt, licet inferre
ad præſcriptionem, quæ eſt odioſa, ut notat Collect. *in c.*
27 *Cum contingat num.* 1. *ſup. de decim.* & Bern. *conſ.* 115.
num. 37. *lib.* 1. Item verba illa, *in iis locis*, *ſeu provin-
ciis ubi conſuetudo eſt*, *&c.* non adaptantur ad obſer-
vantiam unius, vel alterius eccleſiæ, argum. *cap. Novit.*
12. *diſt. l. Omnes*, ibi, *Aut provinciam*, *aut locum*, *aut
religionem*, *C. de Epiſcop. & Cleric.* Facit quod notat gloſſ.
in cap. 1. *verb. Singularium de Conſtitut. lib.* 6. Item illa
dictio, *ſeu*, quæ non eſt propriè alternativa, ſed ponitur
inter ea, quæ ſunt ejuſdem generis, ut notatur per Do-
ctores *in cap. Inter cæteras*, & ibi plenè dixi *ſupra de re-
ſcript.* Oſtendit Concilium accepiſſe locum non pro eccle-
ſia particulari, ſeu loco loci, ſed pro diœceſi, aut oppi-
do; alioquin ſi locum intellixiſſet pro eccleſia, incongruè
dixiſſet in loco, ſeu provincia. Item eo caſu non poſſent
verificari illa verba univerſalia Concilii, ut gratis omnia
fiant, ſi aliqua eccleſia loci procurationem ſolveret, *c. Si*
28 *Romanorum* 19. *diſt.* Præterea non eſt credendum Conci-
lium voluiſſe præſervare præſcriptionem unius eccleſiæ in
præjudicium alterius, cui accreſceret onus ſolvendi inte-
gram procurationem, argum. *cap. Cum M. in princ. ſupra
de Conſtitut. & c. fin.* ibi; *Quantoque inter pauciores*, *&c.
de conceſſ. præbend. lib.* 6. ad hoc *cap. Cum cauſam ſupra de
præben.* Et melius *cap. Procurationes*, *verſ. Hoc adhibito mo-
deramine ſupra eod.* nam onera ſimul juncta facilius com-
portantur, *cap. Gaudentes ſupra de præſcript.* cum aliis in
propoſito adductis per Hoſtien. *in d. cap. Procurationes n.*4.
Dicam ergo reſpectu talis præſcriptionis hanc decretalem
non eſſe correctam, *cap. Cum expediat de elect. lib.* 6. Quod
enim non mutatur, &c. *l. Sancimus C. de teſtam. & l. Præ-
cipimus in fin. C. de appellat.* In hoc tamen non audeo quid-
quam firmare, quia nihil reperio deciſum, & conſulo ut
reſolutio petatur à S. Congregatione, cujus eſt Concilium
interpretari.
29 Illud tamen adverto circa hujuſmodi conſuetudinem
negativam, quam Concilium præſervat, non ſolvendi
procurationem; quia ad hoc ut de tali conſuetudine dica-
tur conſtare, ex ipſius Congregationis ſententia non ſuf-
ficit, ut viſitati nunquam Epiſcopum procuraverint, ſed
probari oportet Epiſcopum petiiſſe procurationem, & vi-
ſitatos detrectaſſe illam ſolvere, & poſtea Epiſcopum per
longum tempus acquiſiviſſe, prout requiritur in faculta-
tivis, & declarat Cyn. *in l.* 2. *C. Quæ ſit longa conſuetudo*,
Bald. *conſ.* 201. *Caſus eſt talis num.* 1. *lib.* 2. Abb. *d. conſ.* 18.
col. penult. verſ. Oportet ergo lib. 2. & alibi paſſim Docto-
res. Hanc autem conſuetudinem S. Congregatio dixit pro-
bandam eſſe coram Metropolitano, ut notavi *in c. Procura-
tiones in fin. ſup. eod.*
30 Ultimò nota ibi, *niſi aliud rationabile oſtendatur*: poſſe
aliquando legitimam cauſam ſubeſſe, cur procuratio non
debeatur Epiſcopo viſitanti, & ſic non ſemper procuratio
eſt viſitationi annexa, gloſſ. ult. Hoſt. *num.* 1. *in verb. Et
ipſi*, Butr. *num.* 5. & alii poſt eos exemplificant in tribus
31 caſibus. Primus eſt cùm eccleſiæ habent ſuper hoc ſpecia-
le privilegium à Sede Apoſtolica, *ut cap. Cum inſtantia ſu-
pra eodem*. Dixit tamen Sac. Congregatio Concilii regu-
lares exemptos à procuratione pecuniaria non videri exem-
ptos à procuratione in victualibus, ſed tantum ab indebi-
32 ta extorſione, habuitque pro valde dubia deciſionem Ro-
tæ, quod revocata exemptione à viſitatione non cenſea-
tur revocata exemptio à Procuratione, juſſitque ſuaderi
partibus ut iterum adirent Rotam. Secundus caſus eſt cùm
allegatur præſcriptio non à ſubdito, ſed nomine alterius
Prælati, *ut c. Cum ex officii*, *de præſcript.* Tertius eſt cùm 33
eccleſiæ tanta paupertate laborant ut Epiſcopum procurare
non poſſint, *c. Odoardus de ſolut.* tunc enim tenetur Præla-
tus ſuis ſumptibus explere viſitationis officium, argum. *c.
Cavendum*, *& c. Placuit* 10. *q.* 3. *& c. Iam nunc* 28. *q.* 1. &
notat Hoſtien. *in cap. Procurationis num.* 4. & poſt eum
Jo. Andr. *ibidem num.* 6. *in verb. Vel plures*, Butr. *num.* 5.
Card. *n.* 3. & alii communiter. De quo tamen dic latius,
ut in quæſt. ſeq.

QUÆRO an Epiſcopo viſitanti hoſpitalia pauperum 34
infirmorum debeatur procuratio, necne *Die* 18. *Novem-
bris* 1623. in ſacra Congregatione Concilii, cui interfue-
runt S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales à Monte, Millinus,
Murus, S. Suſannæ, De Zolleris, Roma, Cajetanus, S. Se-
ver. De Torres, & Boncompagnus, cùm propoſitum fuiſ-
ſet ſupraſcriptum dubium, Cajetanus cenſuit procuratio-
nem non deberi, ductus rationibus, & authoritatibus ex-
preſſis in voto, quod incipit, *Propoſito hoc dubio*: & in
ſpecie ponderavit textum *in cap. Statutum* §. *Inſuper de re-
ſcript. lib.* 6. ibi, *Sed & ubi notabiliter fuerint pauperes*,
etiam pro expenſis nil prorſus exigat ab eiſdem. Item
ponderavit verbum textus *in cap. Placuit* 1. *q.* 2. ibi, *Si* 35
vero aut paupertas illum, *aut neceſſitas retinet*, *nihil exi-
gatur ab illo*. Per quem textum gloſ. agens de procuratio-
ne *in cap. Cum inſtantia in verb. Prægravari*, *ſupra eodem*.
[Imò, inquit, a paupere non debet exigere, quia nec Ju-
dex exigit ſportulas a pauperibus, in Auth. *de Mandat.
Princip.* §. *Si tibi quoque coll.* 3. nec etiam tenuis vitæ ho-
mines ſub adventu officialium injuriis affici debent, *ff. de
offic. Præſid. l. Illicitas* §. 2 *ſupra eod. cap. Ea que*. Dabitur 36
enim Epiſcopis lac ad bibendum, ut dicit Joannes *in cap.
Illud* 10. *q.* 3. Ne rubentibus buccis prædicent jejuniorum
doctrinam 35. *diſt. cap. Sexta die*, nec bibent ultra tertiam
vicem 44. *diſt.* In illa palea, Quando, & comedent lardum,
vel carnes cum aceto, *C. de erogat. milit. ann. l.* 1. *lib.* 12.] 37
Hactenus verba gl. Nec putavit referre quod quædam hoſ-
pitalia ampliſſimos habeant redditus: nam cùm omnes ero-
gari debeant in uſus pauperum juxta Clem. *Quia contingit
de relig. domib.* Si qua in parte ex detractione procurationis
minuerentur, procuratio per indirectum exigeretur à pau-
peribus ipſis, qui tamen ad victualia non tenentur ſecun-
dum prædictam gloſſam, quam ibi ſequuntur Hoſt. Joan.
Andr. Anchar. Abb. & communiter Doctores, Archidia-
conus alios referens *in c. Romana num.* 1. *in verb. De plu-
ribus de cenſib. lib.*6. & in ſpecie de hoſpitalibus infirmorum,
& leproſorum; hoc tenent in d. Clem. *Quia contingit*, Car-
din. *n.* 18. Imol. *n.* 23. *ad fin.* & Bonifacius Vitalin. *num.* 94.
ubi concludunt hoſpitalia hujuſmodi quamvis poſſint viſi-
tari, tamen non teneri ad procurationem, quia omnia
ſunt conſumenda in alimenta Rectorum, & pauperum, ut
in d. Clem. Idem firmat Lap. de Caſtellione *in ſuo tract. de
Hoſpital. n.* 48. inter tractatus communes *tomo* 15. *pag.* 336.
[Quia ſicut, inquit, Epiſcopus debet viſitare eccleſiam
non obſtante paupertate, & nihil exiget iſto caſu, ut nota-
tur *in c. Romana* §. 1. *de Cenſib. lib.* 6. ita & Hoſpitale, &
nihil exiget, cùm pauper intelligatur, ſed curabit ut pau-
peribus erogetur.] Sequitur Sylveſt. *in verb. Hoſpitale n.*
16. *verſ. Sed verius*. Millinus eamdem ſententiam ſequu-
tus dixit rem claram, cùm univerſi hoſpitalium redditus ex
dict. Clem. quia contingit, ſint expendendi in uſum pau-
perum, attulit etiam authoritatem Cardin. *in c. Cum Roma-
na, de Simon.* & aliquot recentiores, qui teſtantur hanc opi-
nionem eſſe communem, & ita fuiſſe reſolutum. Addidit
etiam pro hac parte multam æquitatem, ut magis conſula-
tur pauperibus, ac miſerabilibus infirmis, quorum Epiſco-
pi præcepto divino tenentur paternam curam gerere, ut ha-
betur *in c.* 1. *in princ. ſeſſ.* 23. Concil. Tridentini. Murus di- 38
xit, ſi agatur de hoſpitalibus in Civitate exiſtentibus, rem
eſſe extra omnem dubitationem, quia Epiſcopo viſitanti ec-
cleſias, & pia loca Civitatis poſt decretum Concilii *c.* 3. *ſeſſ.*
24. procuratio non debetur, licet, aliud eſſet de jure commu-
ni, *c. Venerabili de cenſib.* Sed ſi agatur de hoſpitalibus extra 39
Civitatem quamvis negativa opinio cõmunis ſit, ſibi tamen
rem dubiam videri, quia omnes fundantur in d. Clem. *Quia
contingit de rel. dom.* quæ tamen non decernit explicitè pro-
curationem non deberi, ſed duo tantũ ſtatuit, id eſt hoſpitalia
infirmorũ debere viſitari, & eorũ redditus eſſe in uſum pau-
perum expendendos. Hanc autem ſecundam partem ait non
exclu-

Digitized by Google

excludere procurationem, quia ſtāt ſimul ut redditus ſint inſumendi in uſum pauperũ, & tamen ex iis procuratio debeatur, quemadmodum videmus hanc rationem quod ſint expendendi in uſum pauperum, non obſtare quominus inde aliqua portio detrahatur pro miniſtris juxta diſpoſitionem d. Clem. ſed tameo dixit ſe ſentire cum communi, S. Suſannæ dixit Feder. de Sen. *conſ.3. aliàs 111. n.5.* conſuluiſſe deberi procurationem Epiſcopo hoſpitalia infirmorum viſitanti, & rationes eſſe contra communem; quia non ſequitur. Bona hoſpitalium ſunt deſtinata in uſum pauperum, ergo ex his non debetur procuratio; & alioquin ſequeretur, ut procuratio ferè nullo caſu ſolvenda eſſet, cùm bona omnia eccleſiaſtica ſint in aliquem uſum deſtinata, & in ſpecie redditus beneficiorum partim pro fabrica, & partim pro pauperibus. Unde quamvis bona ex largitione fidelium in hunc uſum ſint deſtinata, hoc tamen eſſe intelligendum cum oneribus annexis. De Zolleris inclinavit, & ipſe contra communem addidit Epiſcopos vix viſitaturos abſque procuratione, eamque moderatè ſolvendam eſſe habita ratione paupertatis locorum, ut in *cap. Cum Apoſtolus, in fin. de cenſ.* & eſt expreſſum in *cap. Conquerente*, ibi [Non amplius procurationis nomine requiras ab eis niſi quantum penſatis facultatibus moderatè poterunt exhibere *de offic. Ordin.*] Neque id ſibi inconveniens videri. Roma adhæſit opinioni negativæ quam dixit communem eſſe, neque obſtare rationem Cardinalis S. Suſannæ, quod etiam redditus beneficiorum ſint in uſum pauperum expendendi: quia non omnes, ut patet in *cap. Vobis, & c. Conceſſo, cum quatuor ſeqq. 12. quæſt.2.* At in hoſpitalibus de bonis omnibus extat particularis deſtinatio. Præterea dos in hoſpitalibus non videtur ab initio fuiſſe aſſignata pro talibus oneribus, ſicut aſſignatur eccleſiis, ut formaliter inquit Card. in d. Clemen. *Quia contingit, num.* 18. & Imol. *num.23. circa fin.* Dixit etiam non obſtare textum in d. *cap. Conquerente, de offic. ordinar.* quoniam loquitur de eccleſiis, quæ non ſunt penitus impotentes, ſed aliquid conferre poſſunt penſatis facultatibus, licet ad totam procurationem Epiſcopo faciendam non ſufficiant, ut obſervat Archid. in *cap. Romana, col.3. verſ. Prædicta vero decretalis, de Cenſib. lib.6.* Sed hoſpitalia nihil de ſuo
poſſunt conferre cùm omnia ſint pauperum. Sancti Seve-
rini ſenſit contra communem eo quod Doctores, qui di-
cunt Epiſcopum hoſpitalia viſitantem noo eſſe procuran-
dum, moventur potiſſimum tribus rationibus. Prima
eſt, quia hoc non requiritur jure cautum, hanc rationem
dixit ſibi non placere, quia procuratio annexa eſt viſitatio-
ni, *cap. Cum venerabilis, de Cenſibus, & cap. Cum ex offi-
cii, de præſcript.* & ſtandum eſt regulæ quamdiu non pro-
betur exceptio. Secunda ratio, quia omnia ſunt erogan- 40
da in uſum deſtinatum, quæ ſimiliter ſibi viſa eſt non con-
cludens; quia fructus omnes piorum locorum ſunt expen-
dendi in uſus deſtinatos; & tamen ex his detrahitur pro-
curatio. Tertia ratio eſt, quia paupertas excuſat à ſolutio-
ne procurationis. Quod tamen ait procedere ſi paupertas
ſit magna. Quod non accidit in omnibus hoſpitalibus, ſed
in aliquibus tantum. Quam ſententiam, & Boncompa-
gnus ſequutus eſt. De Torres probavit contrariam, & 41
communem opinionem, reſponditque ad rationem Car-
dinalis Muti idcircò ſolvenda eſſe ſalaria miniſtrorum, non
obſtante deſtinatione in uſum pauperum, quia miniſtri
aliàs non tenentur pauperibus inſervire, ac miniſtrare.
Ideòque ſolutio eſt abſolutè neceſſaria, & quod pro ipſis
erogatur in uſum pauperum erogari intelligitur. At ſecus
eſt in procuratione, quia Epiſcopus tenetur viſitare ſtante
paupertate etiam abſque procuratione, d. *cap. Placuit, 1.
quæſt.2.* & propterea quod in cauſam hanc ſolvitur, non
poteſt dici erogatum in uſum pauperum, ſicut miniſtrorum
ſtipendia. Nec dicit habendam eſſe rationem an redditus 42
hoſpitalis ſint pingues, an tenues, cùm omnes ſint deſti-
nati in uſum pauperum, & quidquid detrahitur, paupe-
ribus ipſis detrahi intelligatur. A Monte idem cenſuit.
Itaque Patres majori parte exiſtimatunt procurationem
non deberi. Omnes tamen dixerunt articulum eſſe iterùm
proponendum, ac videndum de veritate communis opi-
nionis.

De celebri gloſſa Innocentii in materia excommu- 43
nicationis ab Epiſcopo fulminatæ in Abbatem renuen-
tem admittere, & procurare ipſum viſitantem, egi poſt
Hoſtien. in *cap. Procurationes, ſupra eod.* ibi plenè vi-
deas.

D E C E N S I B U S.

Gregorius IX.

C A P U T XXVII.

AUctoritate præſentium inhibemus, ne quis pro eo quòd in oratoriis, quæ in grangiis veſtris habetis, interdum aliqui veſtrùm celebrant, procurationes, quæ ratione viſitationis debentur, à vobis exigere, vel extorquere præſumat.

S V M M A R I V M.

1 *PRocuratio non debetur propter privatum Oratorium.*
2 *Oratoria privata non ſunt ſub poteſtate Epiſcopi quoad viſitationem, & procurationem, & n.29.*
3 *Oratorium, vel hoſpitale non probatur eſſe publicum ex eo tantum, quod interdum ibi celebretur.*
4 *Niſi actus celebrationis ſit publicus.*
5 *Oratorium, & eccleſia in quo differant, & n.27.*
6 *Oratoria privata non gaudent immunitate eccleſiæ, nec poſſunt ibi publicè teneri, aut pulſari campana, nec Miſſa celebrari, & quod hodie eſt Oratorium, cras poterit eſſe Camera, & n.27.*
7 *De iure poteſt ibi celebrari de licentia Epiſcopi, qui tamen non debet eam concedere in magnis feſtivitatibus.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, & num.9. 17. & ſeqq.
8 *Oratorium an poſſit deſtrui auctoritate Epiſcopi, ſi honeſtè non teneatur.*
10 *Commiſſarius Cruciatæ an poſſit concedere licentiam celebrandi in Oratoriis domeſticis, an verò hæc facultas ſit Papæ reſervata, & num. ſeqq. uſque in finem.*
11 *Oratorium publicum quid differat à domeſtico.*
12 *Oratorium publicum tam de iure Canonico, quàm civili conſtrui non poteſt ſine auctoritate Epiſcopi.*
13 *Oratorium domeſticum unicuique fidelium licet habere in domo ſua, & ibi orare, ſed Miſſas celebrare non licet, & n.16.*
17 *Tridentini Concilii Decretum circa Oratoria expenditur.*
18 *Miſſam celebrandi licentia in oratoriis privatis non poteſt concedi ab Epiſcopo, ſed petenda eſt à Sede Apoſtolica.*
19 *Domus Principis, Arces, & Palatia, in quibus Barones iuriſdictionem exercent comprehenduntur in prohibitione Trident. Concilii de Miſſa in privatis domibus non celebranda.*
20 *Miſſa in domo privata ad hoc, ut infirmus pro viatico communicetur, celebrari non poteſt de licentia Epiſcopi.*
21 *Indultum audiendi Miſſam in domo propria ſublatum eſt à Conc. Trident.*

Licen-

22 *Licentia celebrandi in Oratoriis privatis quibus conditionibus concedi conſueverunt à Sacra Congregatione Concilii.*
23 *Epiſcopus poteſt concedere licentiam celebrandi in Oratoriis publicis.*
24 *Oratorium, ut publicum cenſeatur debet habere oſtium immediatè reſpondens in viam publicam ſine ullo aditu, vel proſpectu è loco privato.*
25 *Oratoria,quæ in monaſteriis,& hoſpitalibus eccleſiaſticis conſtructa ſunt, cenſentur publica.*
26 *Oratoria pro infirmaria Monialium qualiter concedantur à Sede Apoſtolica.*
27 *Oratorii privati appellatione ex Bulla Cruciata non venit domeſticum, ſed publicum, quod privatum appellatur ad differentiam eccleſiæ conſecratæ.*
28 *Subiecta talia ſunt qualia prædicata demonſtrant.*
29 *Oratoria publica poſſunt viſitari ab Epiſcopo, non autem privata.*
30 *Bulla Cruciata interpretari debet, ut minus deroget iuri communi, & Concilio Tridentino, quàm fieri poteſt.*

1 A *Vctoritate*. Propter privatum Oratorium procuratio non debetur. Hoc dicit: Secundùm Jo. Andr. & omnes. Non dividitur.

Nota primò ibi, *Procurationes, quæ ratione viſitationis*
2 *debentur*. Privata Oratoria non eſſe ſub poteſtate Epiſcopi quoad jus exigendi procurationem, & conſequenter nec quoad ius viſitandi, quia procuratio de jure eſt annexa viſitationi, *cap. Cum venerabilis*, §.1. *ſupra eodem*, *cap. Cum ex Officii, de præſcriptionibus*, gloſſ.1. *in regul. Odia, de regul. iur. lib.6.* Nec poteſt eſſe annexum ſine ſuo principali, *cap. Et quod diximus*, 16. *quæſt.7.* gloſſ.1. *in reg. Acceſſorium, de regul. iur. lib.6.* Anchar. *conſ.394. Dubium eſt, num.3.* Propterea igitur nihil eſt procurationis nomine exigendum, quia nihil eſt ibi viſitandum, ut dicunt Vincentius, & Goffredus, & poſt eos Hoſtienſis *hic num.1.* & notat Abb. *in 1. notab.*

3 Secundò nota ibi, *Interdum aliqui veſtrùm celebrant*. In privatis Oratoriis quandoque Miſſas celebrari, & ſic actus celebrationis non infert pernecceſſario, ut locus ſit publicus, quod nota ſecundùm Anton. de Butr. *hic in 3. notab.* & Abb. *num.1.* quia facit pro hoſpitalibus, in quibus interdum celebratur. Nam ex hoc ſolo non concluditur hoſpitale eſſe religioſum, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, *l. Neque Natales, C. de probationi-*
4 *bus, & cap. de Translat. Epiſcopi.* Sed hoc intellige ſecundùm eos, niſi actus celebrandi ſit publicus, ita ut omnes indifferenter admittantur, ut notat Archid. in *cap. Nemo, n.3. de conſecrat. diſt.1.*

5 QUÆRO, quæ ſit differentia inter Oratorium & eccleſiam? Solutio, dic ſecundùm Innoc. hic *poſt med. verſ. Eccleſia*, Hoſtien. *num.4.* Joan. Andr. *eod. num.* Anchar. *num.2.* & Abb. *num.3.* eccleſia dicitur ubi ſtatuta eſt certa dos pro Sacerdote, & Clericis ibi deſervientibus, & pro aliis eccleſiæ neceſſitatibus, dict. *cap. Nemo de conſecrat. diſt.1. cap. Sicut, infra de Conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* Oratorium verò dicitur quod non eſt dotatum, nec eſt ædificatum ad Miſſam celebrandam, ſed tantummodò ad orandum, *cap. Vnicuique de conſecrat. diſt.1.* & in Auth.
6 *Vt nullus fabr. orat. dom.* §.1. Quare etſi hodie ſit Oratorium, cras poterit fieri camera, cum non ſit locus Deo dicatus, ſecundùm Hoſtien. *hic*, & Joan. Andr. *num.2.* Unde in hujuſmodi Oratoriis non poſſunt publicè teneri, aut pulſari Campanæ, *cap. Patentibus, infra de privilegiis*, nec gaudent immunitate eccleſiæ, ut contra Goffredum notat Hoſtienſis *hic num.2. verſ. Et quamvis Goffredus*. Jo. Andr. *eod. num.* Abb. *num.4.* & ſcripſi plenius in *cap. Eccleſiæ, num.... infra de immunit. eccleſ.* & infra ſubiiciam
7 *num.14. & 15.* Nec ibi licitum eſt Miſſas celebrare, ut in juribus proximè citatis. Dixit tamen Innoc. & poſt eum Hoſtien. *hic num.4.* & Joan. Andr. *eodem num.* poſſe in eis quandoque celebrari de licentia Epiſcopi, qui tamen non debet eam concedere in magnis feſtivitatibus, *cap. Clericos, & cap. Si quis extra parochias, de conſecr. diſt.1.*
8 Quinimò fatetur idem Innocentius hic poſt medium, quod ſi hi, quorum ſunt oratoria, non teneant ea honeſtè, nec faciant ibi celebrari, poterit Epiſcopus ea deſtruere, *cap. Omnes, il primo, & c. ſeq. de conſecrat. diſt.1.* Sed hoc verum putant Hoſtien. *num.2. propè finem, verſ. Hoc intelligas*, & Joan. Andr. *num.3. verſ. Quod verum putat:* dummodò fuerint dedicata, & auctoritate Pontificis ædificata
ad celebrandum, aliàs contra, ut dictum eſt ſupra. Ve- 9
rùm quoad celebrationem Miſſæ poſt Concilium Trident. hæc non procedunt, ut dixi in *cap. In his, de privileg.* & infra ſubiiciam *n.17. & ſeq.*

Ulterius QUÆRO utrum in vim Bullæ Cruciatæ 10
Commiſſarius impertiri poſſit licentiam celebrandi Miſſam in Oratoriis domeſticis ab Ordinario viſitandis, & approbandis, an verò hæc facultas ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata?

Pro ſolutione primò ſupponenda eſt diſtinctio inter pu- 11
blica, & domeſtica oratoria; publica enim non poſſunt
conſtrui ſine authoritate Epiſcopi. Concilium Chalcedon. 12
can.4. relatum in *cap. Quidam*, 18. *quæſt.2.* Placuit igitur neminem aut ædificare, aut conſtruere monaſteria, aut oratorii domum ſine conſcientia ipſius civitatis Epiſcopi. Quod eſt etiam de jure civili, ut in Auth. *Vt nullus fabricet oratorii domos præter voluntatem Epiſcopi*, & ut deputet prius, quæ circa decentiam, & ſtatum in fabricando oratoria ſufficiant. Et in nigro: Sancimus nulli licentiam eſſe neque eccleſiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Deo amabilis Epiſcopum Crucem figat.
At in domeſticis authoritas Epiſcopi non requiritur, Con- 13
cil. Aurelian. *cap.3.* relatum in *cap. Vnicuique de conſecrat. diſt.* Unicuique fidelium in domo ſua oratorium licèt habere, & ibi orare.

Hanc primam differentiam ponit Cardin. Zabarella *conſ.11. Pro enucleatione*, & Lapus *allegat.41. Quæritur de tribus, num.2.* Butr. *conſ.19. Quia hic agitur, numer.19.* Quintil. Mandoſ. *in reg. de Annal. quæſt.17. numer.9. verſ. Oratoria aliqui in duo genera dividunt*. Hinc reſultat ſecunda differentia: nam publicum eſt eccleſiaſticum, domeſticum verò prophanum: Ideòque illud poteſt viſitari ab Epiſcopo, Innocentius, & Doctores *hic:* domeſticum non poteſt, ut hic eſt caſus, ſecundùm ea, quæ dixi ſupra in 1. *notab.* In illo licet habere campanas, *cap. Nimis iniqua, de exceſſ. Prælator.* ſecus in hoc *cap. Patentibus de privileg.* ubi de Templariis, & Hoſpitalariis, Butr. *d. conſ.19.*
num.19. Illa gaudent immunitate, hæc non, Paulus de 14
Caſtro *conſ.167. Præſuppoſita num.4. lib.2.* Romanus latè *conſ.477. in caſu propoſito num.2. & ſeq.* & dictum eſt ſupra *num.6.*

Demum in illis etiam de jure communi poterat celebra- 15
ri exceptis majoribus ſolemnitatibus, Concilium Agath. *cap.2. cap. Si quis, de conſecrat. diſt.1.* Si quis in agro oratorium habere voluerit, ut ibi Miſſas audiat, permittimus; Paſcha verò, Natali Domini, nonniſi in civitatibus, ſive parochiis audiant, & patet ex dictis ſupra *num.7.*

Contra in domeſticis dicto Concil. Aurelian. [Unicuique 16
fidelium in domo ſua oratorium licet habere, & ibi orare:] Miſſas autem ibi celebrare non licet. De quo habetur alius titulus in Auth. [Ut in privatis domibus ſacra myſteria non fiant,] & in nigro: [Interdicimus omnibus in domibus ſuis, habere quaſdam quaſi orationum domos, & in his ſacra celebrare myſteria, ſed ſolius orationis gratia hoc eis permittimus.]

Hanc differentiam clarè conſtituit Trident. Concilium 17
cap. unico ſeſſ.22. de obſerv. & evit. ibi: *Neve patiantur privatis in domibus & omnino extra eccleſias, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab Epiſcopis viſitanda, & approbanda ſacrificium Miſſæ peragi:* ibi enim Concilium duo facit; primò vetat Miſſam celebrari privatis in domibus; deinde ſimiliter vetat, ne id fiat in locis, quæ ſunt omninò extra eccleſiam, & extra oratoria ad divinum tantum cultum dedicata ab Ordinario deſignanda, & viſitanda. Ex quibus colligitur Concilium agnoviſſe hanc differentiam inter oratoria domeſtica, & publica, & domeſtica eſſe illa, quæ aut ſunt in privatis domibus, aut extra eccleſiam, ſeu extra oratoria dedicata ad cultum divinum, & in his abſolutè prohibuiſſe Miſſæ ſacrificium fieri etiam Epiſcopo permittente, & in hoc ſublatam eſſe antiquam Canoniſtarum altercationem: Publica verò eſſe illa, quæ extra privatas domos ad divinum tantum cultum ſunt dedicata, & deſignata ab Ordinario, id eſt Ordinarii auctoritate conſtructa, de quibus per Cardin. dict. *conſ.11. num.5. in fin. verſ. Et pro prædictis*. Et in his permiſiſſe

Miſſas

Digitized by Google

Miſſas celebrari, prævia tamen viſitatione, ſeu appro-
batione Ordinarii.
18 Porrò quoad oratoria domeſtica Sac. Congregatio aliàs
conſulta, Utrum Epiſcopus attento Concilii Tridentini
decreto in oratoriis exiſtentibus in domibus privatorum ce-
lebrandi Miſſas licentiam ex cauſa concedere poſſit; cen-
ſuit non poſſe, ſed hanc licentiam petendam eſſe à Sede
Apoſtolica, prout poſt Concilium Tridentinum hactenus
obſervatum eſt. Et propterea juſſu Pauli V. me Secretario
dedit literas circulares ad univerſos Epiſcopos, quibus de-
claravit hanc facultatem illis non competere, eiſque injun-
xit, ut ſi quas licentias à ſe ipſis, vel à ſuis Anteceſſoribus
19 conceſſas reperiſſent, nullas, & irritas decernerent. Item
cum dubitatum eſſet, an in domo Principis poſſet Miſſa
celebrari, quaſi non veniat appellatione domus privatæ,
ſic etiam de Arcibus, & Palatiis Baronum, ubi exercent
juriſdictionem, Sac. Congregatio reſpondit comprehendi
20 dicto decreto Concilii hujuſmodi loca. Et cùm Cardinalis
Legatus Portugalliæ petiiſſet, ut poſſet concedere licentiam
celebrandi Miſſam in domo privata decenter accommoda-
ta, cùm infirmus aliquis pro viatico debet communicari;
& hoc quia in illis regionibus ſunt multa loca adeò diſper-
ſa, & remota à parochiis, ut non ſine maximo incommo-
do poſſit Euchariſtiæ Sacramentum circumferri: S. Con-
21 gregatio reſpondit non eſſe concedendum. Quin etiam
cùm Agneſia, & Tereſia de Cuſman dubitaſſent, an in-
dultum audiendi Miſſas in propria earum domo ſibi per
Paulum III. conceſſum, per Concilium fuiſſet ſublatum;
Sac. Congregatio cenſuit eſſe ſublatum: conceſſit eis ta-
men, ut Miſſas in illa domo audirent in oratorio tantum
22 ab Ordinario approbando. Atque ita ejuſmodi licentiæ ce-
lebrandi in oratoriis domeſticis conſueverunt olim obtineri
ab eadem Congregatione Concilii, in qua etiam ſtabilitæ
fuerunt conditiones, & à Sanctiſſimo approbatæ, quibus
illæ deinceps eſſent concedendæ, nempè

Primò, ut oratorium conſtituatur in loco decenti, &
clauſo, viſiteturque & approbetur ab Ordinario.

Secundò, ut facultas hæc non concedatur niſi viris, aut
fœminis primariis morbo, aut alia cauſa impeditis, ne ad
eccleſiam accedant.

Tertiò, in die Paſchatis teneatur is, cui conceditur adi-
re parochialem eccleſiam.

Quartò, ut id concedatur ſine præjudicio jurium paro-
chialium.

Quintò, ut qui ibidem Miſſas audierint, non liberen-
tur ab obligatione accedendi diebus de præcepto ad eccle-
ſiam pro Miſſis audiendis præter eos famulos, & famulas
tantum, qui ſervitio domini, cui facultas conceditur,
fuerint neceſſarii.

Quibus de mandato Pauli V. aliæ etiam conditiones fue-
runt adjectæ in Congregatione oratoriorum.

23 At verò de oratoriis publicis Sac. Congregatio ſæpius de-
claravit eſſe in facultate Epiſcopi, ubi illa viſitaverit, ac
divino cultui peragendo apta, ac decentia eſſe compererit,
licentiam impertiri, ut in eis ſacroſanctum Miſſæ ſacrificiũ
24 celebrari valeat. Et oratoria publica cenſuit eſſe cùm habent
oſtium, quod immediatè reſpondet in viam publicam, &
nullum habent aditum, vel proſpectum à loco privato,
etiamſi in privato ſolo conſtructa ſint, aut parietes ha-
25 beant cum ædibus privatorum communes. Item publica
cenſuit eſſe illa, quæ in locis publicis conſtructa reperiun-
tur, veluti in monaſteriis, & hoſpitalibus eccleſiaſticis,
licet quoad monaſteria Monialium Congregatio ipſa hanc
26 licentiam aliquando impertita fuerit pro oratorio in earum
infirmaria conſtructo cum clauſulis, *Dummodo oratorium
viſitetur, & approbetur ab Ordinario, & ita conſtruatur,
ut ſeparatum à loco Infirmariæ, & clauſum maneat, nec ape-
riatur, niſi quando Miſſa ibi erit celebranda, & arbitrio
Ordinarii ſic aptetur, ut Moniales infirmæ poſſint videre, &
audire Miſſam eo dumtaxat die, quo ſacram Euchariſtiam
ſumere voluerint*. His poſitis, quicquid contra ſenſerit
27 Ludovicus Lopez *in ſuo inſtructorio, cap.6. de Bull.* vide-
tur reſpondendum Cruciatam dum dat facultatem cele-
brandi in oratoriis etiam tempore interdicti, nequaquam
eſſe intelligendam de oratoriis domeſticis.

Primò, quia etſi loquatur de oratoriis privatis, hæc ta-
men qualificat per verba illa: *Ad divinum tantum cultum
dedicatis*: quæ quidem qualitas minimè congruit orato-
riis domeſticis, quæ ſunt omninò prophana, & hodie
ſunt oratoria, cras camera, Gloſſa in Clem. *Quia contin-
git, in verb. Altare, de relig. domib.* Cardin. *d. conſ.11.
num.12.* Paul. de Caſtro *conſ.167. Præſuppoſita, in fin. lib.2.*
Roman. *conſ.477. In caſu propoſito, num.5.* & dictum eſt
ſupra *num.6.* Sed congruit tantum oratoriis publicis, quæ
ſacris miniſteriis dedicantur auctoritate Epiſcopi: nam lo-
cus quilibet conſecratus divino obſequio eſt Sanctum San-
ctorum Domino, *cap. Nulli, 12. quæſt.2. cap. Mancipia,
de rer. permut.* quæ jura ad propoſitum noſtrum adducit
Card. *d. conſ.11. in princ. num.1. verſ. Primo quidem*. Qua-
lia ſunt oratoria Hoſpitalium, & Confraternitatum, *cap.
Ad hæc, de religioſis domibus, cap. Quidam, 18. quæſt.2.
cap. Nemo de conſecr. diſt.1.* Lapus *d. allegat 41.* Calder.
conſ.352. An Epiſcopus, aliàs 23. de teſtam. Neque verò
huic interpretationi repugnant verba illa Bullæ: *In privatis
oratoriis:* nam quamvis oratoria dicata ad divinum cul-
tum verè dicantur publica, ſi conſiderentur ad differen-
tiam illorum, quæ quilibet privatus ſine Epiſcopi auctori-
tate ſibi conſtruit intra domeſticos parietes; tamen appel-
lari poſſunt privata, ſi conſiderentur ad differentiam ec-
cleſiarum, à quibus differunt; quia eccleſiæ dotantur,
non oratoria, ut per Cardin. *eod. conſ.11. num.10.* Anton.
de Butr. *d. conſ.19. num.19.* Rota *deciſ.508. part.1. diverſ.*
Covarr. *in cap. Alma Mater, in 2. part. relect. §.4. num.2.*
Et fusè declarat Quintilianus Mandoſius *in reg. de Annali
quæſt.17. num.7. & ſeq.* & conſtat ex dictis ſupra *in 1. quæſt.
num.5.* Unde cùm privatum oratorium ſecundùm latitudi-
nem vocabuli dicatur omne, quod non eſt eccleſia, ſive il-
lud ſit in ſe publicum, ſive domeſticum; ſecundùm Man-
doſ. *d. num.7.* Bulla addendo illa verba, *Ad divinum tan-
tum cultum dedicatis*, ſatis declaravit ſe non intellexiſſe de
privatis, prout contradiſtinguuntur à publicis, ſed de priva- 28
tis, prout contradiſtinguuntur ab eccleſia. Nam talia
ſunt ſubjecta, qualia prædicata demonſtrant, *l. Qui vi-
num, ff. de vin. trit. & oleo legat.* Oldrad. *conſ.80.* Incipien.
Talia ſunt ſubiecta, Anchar. *conſ.65. Pro clariori n.5.*

Et confirmatur ponderando ſubſequentia verba Bullæ: 29
Ab Ordinario viſitandis, & approbandis, quæ ſimiliter
non applicantur niſi publicis: nam publica tantum poſſunt
viſitari, ſecus domeſtica, ut in hoc c. & dixi ſupra in *1. notab.*

Obſervandum eſt etiam Bullam hac in parte loqui per
eademmet verba, quibus loquitur Concilium *in d. §. Neque
patiantur*. Sed decretum Concilii in illis verbis, *Ad di-
vinum tantum cultum, &c.* non habet locum niſi in orato-
riis publicis, ut oſtenſum eſt ſupra. Ergo nec Bulla quæ
verba ſua à Concilio mutuavit, *l.2. C. de Noxal. l. Iuris
gentium, §. Si paciſcar, ff. de pactis*, juncta *l. Tranſigere*,
ubi gloſ. *magna, C. de tranſact.* Bart. & Doctores in
l. Sciendum, ff. Qui ſatiſdare cogantur. Alioquin verba
Bullæ, *Ad divinum cultum dedicatis*, eſſent inania, & ni-
hil operarentur. Atque ita in terminis Bullæ Cruciatæ de-
clarat Henriqu. *de indulgent. lib.7. n.4. litt. K.*

Præterea Bulla debet interpretari ut minus deroget juri 30
communi, & Concilio, quàm fieri poſſit, *cap. Paſtora-
lis, de privileg. cap.1. §. Numquid, eod. tit. lib.6.* ubi Ge-
min. *in 1. notab.* Si intelligatur, ut det licentiam celebran-
di in oratorio domeſtico, & in tempore interdicti, corri-
git in duobus. Eſt enim contra Concilium quoad oratoria,
& contra jus commune tam quoad interdictum, *cap. Al-
ma Mater, de ſent. excommun. lib.6.* quàm quoad orato-
ria, ut in juribus, *num.13.* allegatis. Ergo ſatis eſt, ut in
uno corrigat jus commune, *cap. In his, de privileg.* Unde
hanc theoricam DD. communiter deſumunt, & pluribus
comprobat Suarez *lib.8. de leg. cap.14.*

Et confirmatur, quia etſi propter præſervationem Pon-
tificiæ authoritatis, de qua in *cap. ult. ſeſſ.25.* non requi-
ratur ut Tridentino Concilio ſpecialiter derogetur ut re-
quiritur in aliis Conciliis generalibus, juxta text. in *cap.
Ex parte, de Capell. Monach.* Neceſſe eſt tamen, ut Pa-
pa expreſsè ſtatuat contrarium jus, quoad Concilium di-
ſponit, ut ſæpiùs declaravit Sac. Congregatio ejuſdem
Concilii interpres, ut patet ex motu proprio Pii V. ut dixi
in cap. Nulla, num.86. ſupra de conceſſ. præbend. At Bulla
tantum abeſt, ut expreſsè ſtatuat contrarium ejus, quod
ſtatuit Concilium, ut potius diſponat illud idem, quod
Concilium diſponit, cum iiſdem verbis utatur, ut dictum
eſt ſupra.

Non obſtat particula implicativa, *etiam*, quia implicat
ſuppoſitivè, ut in indultis veſcendi carnibus etiam tempo-
ribus

ribus jejuniorum, & quadrageſimæ, & celebrandi ante lucē. Dum ergo concedit licentiam celebrandi etiam tempore interdicti, ſupponit licentiam celebrandi in Oratorio aliis temporibus. Id autem dupliciter poteſt contingere, vel quia publicum, vel quia adſit privilegium Sedis Apoſtolicæ.

Dicendum ergo aut Bullam loqui de publicis, vel de domeſticis cum ſuppoſitione privilegii; debet enim ſupponere terminos babiles. Atque hunc intellectum ad Bullam videtur ſequi Henriq. *loc. cit.* & ita olim declaravit Sac. Congregatio Concilii cenſuit enim Commiſſarium Cruciatæ non habere facultatem concedendi licentiam celebrandi in Oratoriis domeſticis, ſed tantum in Oratoriis publicis ad divinum cultum dedicatis.

His accedit obſervantia ſubſequuta tam quoad Commiſſarios, quàm quoad Papam. Quoad commiſſarios, quia numquam uſi hac facultate; nec eſt veriſimile uſos non fuiſſe ſi habuiſſent. Et Archiepiſcopus Toletanus revocavit conceſſiones, quas fecerat in vim Bullæ, & declaravit eas Pontifici reſervatas.

Quoad Papam, quia concedit licentiam cum multis clauſulis, & moderationibus, quarum ſuperiùs meminimus *n.22.* & cum magna difficultate. Quod eſſet ridiculum ſi unicuique liceret ex Bulla Oratorium habere. Et augetur abſurdum, quia ſine licentia Commiſſarii id omnibus liceret etiam infimæ conditionis mediantibus duobus regalibus; nullibi enim in Butr. fit mentio de licentia Commiſſarii, niſi quoad indultum celebrandi ante lucem.

Ultimò, cauſa impulſiva, quæ movit Paulum V. ad revocandas licentias celebrandi in ejuſmodi Oratoriis, fuit quoniam relati fuerunt graves abuſus: qui in hac materia irrepſerant, & præſertim quod Mauri, & Chriſtiani novi in eis abutebantur Sacramento, & committebant deteſtanda ſacrilegia. Unde ſi adeſſet hæc facultas, tamen expediret eam revocare, ad *cap. Suggeſtum, de decimis.*

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, & Procurationibus.

Cap. Auctoritate.

DISCEPTATIO DE GRANGIIS, & earum Oratoriis.

SUMMARIUM.

1 *GRangia, & earum privata Oratoria an ab Epiſcopo viſitari poſſint, ſi pertineant ad aliquod Monaſterium iuriſdictioni Epiſcopi ſubiectum, in vim Decreti Innoc. X. & num. ſeqq. uſque ad n. 27.*
2 *Grangiarum duæ ſunt ſpecies, & n. 18.*
3 *Et de quibus Grangiis intelligantur Conſtitutio, & Decretum Innocentii X. & Litteræ Circulares Congregationis, & n. 18. & 20.*
4 Cap. Auctoritate de cenſibus *refertur, & expenditur, & n. 5. & 6. & n. 15.*
5 *Procuratio ratione viſitationis propter privatum Oratorium non debetur, & n. 15.*
6 *Viſitationi annexa eſt procuratio.*
7 *Epiſcopus poteſt tantummodo viſitare Eccleſias, loca Religioſa, & loca pia, & n. 24.*
8 *Grangiæ primæ ſpeciei ſunt loca merè temporalia, & prophana, & n. 15.*
9 *Oratorium privatum non eſt Eccleſia, nec locus Religioſus, nec pius, & num. ſeqq. uſque ad n. 16.*
Licet in eo quandoque celebretur, n. 12. & n. 15.
10 *Eccleſia quæ dicatur, & in quo differat ab Oratorio.*
11 *Hoſpitale non fundatum auctoritate Epiſcopi viſitari non poteſt, licet in eo ſit Oratorium privatum, & num. 15.*
14 *Viſitatio inſtituta eſt ad correctionem, & num. ſeq.*
15 *Referuntur verba Authorum dicentium Grangias, & earum privata Oratoria ab Epiſcopo viſitari non poſſe, licet quandoque in iis celebretur.*
16 *Argumenta contraria proponuntur, & ſolvuntur, & num. ſeqq. uſque ad n. 27.*
17 *Monaſteria de iure ſubſunt Epiſcopo: ſed illorum Grangiæ, & privata Oratoria non viſitantur.*
Viſitationi Epiſcopi ſubſunt parvi Conventus non ſuppreſſi ex Decreto Innocentii X. non autem illorum Grangiæ, & privata Oratoria, & quæ ſit ratio diverſitatis, ibidem, & n. 18.
19 *Declarationes Congregationis de Capellis Grangiarum ab Epiſcopo viſitandis quomodo ſint intelligendæ, & num. ſeqq. uſque ad n. 21.*
21 *Capellæ idem ſunt quod Domus Religioſa.*
22 *Oratoria publica quæ ſint.*
23 *Grangiæ, & earum privata Oratoria an expediat ſtatuere, ut ab Epiſcopo viſitentur, & n. 24.*
25 *Epiſcopus an poſſit accedere ad privatum Oratorium, ut videat an teneatur honeſte.*
26 *Converſi, & Monachi in Grangiis degentes qualiter, & quando ſubſint iuriſdictioni, ac viſitationi Epiſcopi.*
27 *Conſtitutio Innoc. X. ſuper extinctione parvorum Conventuum, eorumque reductione ad ſtatum ſecularem refertur.*
28 *Literæ Circulares Congregationis ſuper ſtatu Regularium circa ſuppreſſionem, & applicationem parvorum Conventuum, referuntur.*
29 *Literæ Circulares eiuſdem Congreg. circa Grangias Monaſteriorum, referuntur.*
30 *Decretum Innoc. X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conventuum Iuriſdictioni Ordinarii loci, refertur.*
31 *Declarationes Congregationis ſuper ſtatu Regularium ad dictum Decretum, referuntur.*
32 *Decretum Alex. VII. prohibens Epiſcopis viſitantibus parvos Conventus ne procurationem accipiant, refertur.*
33 *Decretum Congregat. ſuper ſtatu Regularium circa Vicarias Parochialium in Grangiis Monaſteriorum, refertur.*

UTrum Grangiæ, in quibus non degunt Monachi, 1
ſed Converſi pro agrorum cultura, earumque privata Oratoria viſitari poſſint ab Epiſcopo Diœceſano, ſi pertineant ad aliquem Conventum juriſdictioni Epiſcopi ſubjectum in vim Decreti fel. rec. Innocentii X. quod incipit, *ut in parvis.*

Ad evidentiam præmittendum eſt duas eſſe ſpecies Gran- 2
giarum ad Monaſteria pertinentium. Quædam enim ſunt Grangiæ ſtrictè, & propriè ſumptæ, & de quibus intelliguntur Canones cùm ſimpliciter de Grangiis loquuntur, *ut cap. ult. de cenſ. cap. Patentibus de privileg.* Extravag. *unica de decimis inter communes cum ſimilibus*, & tales Grangiæ nihil ſunt aliud, quàm domus rurales ſeù prædia ruſtica ſub proprietate, & dominio alicujus Monaſterii, in quibus non conſueverunt morari Monachi, ſed Converſi tantùm pro agris colendis, nec in eis ulla eſt Eccleſia, aut publicum Oratorium auctoritate Epiſcopi conſtructum, ſed tantummodo Oratorium privatum ad orandum, licèt ibi quandoque aliqui Monachi celebrent de licentia Epiſcopi. Et hujuſmodi Grangiæ non ſunt loca publica, nec ſacra, nec religioſa, quinimò nec pia, ſed privata, temporalia, & prophana, ut infrà uberiùs explicabitur. Et in multis Hiſpaniæ locis vocantur *Rura*, ut notat Covarr. qui etiam ponit vocabuli etymologiam, ſeù alluſionem cum Gloſ. marginali *in d. cap. ult. de cenſib.* & in Regno Neapolitano dicuntur *Maſſariæ*, & in Agro Romano *Caſalia*: & prædia, ſeù poſſeſſiones appellantur à Federico de Senis, qui de his Grangiis plenè

tractat

Digitized by Google

tractat in *conſ.* 151. Thema tale eſt Monaſterii S. Galgani, nec tales tenentur lege Diœceſana, ut notat Innoc. *in cap.* 1. *num.* 5. *de ſtat. Monach.* & poſt eum Hoſtienſis *ibidem numer.* 4. *poſt medium verſ. Excipiuntur*. Nec de his Grangiis loquuntur Conſtitutio Innocentii X. quæ incipit, *Inſtauranda*, nec ejus decretum initio citatum, quod incipit, *ut in parvis*, ut mox dicemus. Et de Grangiis hujus primæ ſpeciei propriè, & ſtrictè ſumptis proponitur præſens quæſtio.

Aliæ verò ſunt Grangiæ impropriè, & largè ſumptæ, quæ in ſumma nihil aliud ſunt, quàm Conventus, ſeu domus regulares dependentes ab aliquo Monaſterio principali, quæ latiori ſignificatione appellantur illius Grangiæ, vel quia ſunt illi unitæ perpetuò, & acceſſoriè, & ſic ſunt veluti illius prædia, ſeu membra, ut per Oldrad. *conſ.* 257. *factum tale eſt, num.* 15. *verſ. fundata igitur*, Rota *deciſ.* 370. *alias* 11. *de rebus Eccleſ. non alien. in Antiq.* Et tales ſunt Prioratus dependentes à Monaſteriis, de quibus loquitur textus *in cap. final. de Capell. Monachor.* & de his loquuntur Conſtit. *Inſtauranda*, & Decretum, *ut in parvis*, Innoc. X. ut ſtatim patebit.

3 Sed obſervandum eſt Grangias hujus ſecundæ ſpeciei eſſe in duplici differentia.

Quædam enim ſunt ſuppreſſæ in præcitata Conſtitutione Innocentii, cùm enim in Ordinibus Regularium plurimi eſſent Conventus, in quibus ob redditAuum tenuitatem ſuſtentari non poterant Religioſi in numero ſufficienti ad obſervantiam Regularis diſciplinæ, Pontifex ex cauſis expreſſis in prœmio Conſtitutionis operæpretium duxit illos ſupprimere, & ſæcularizare, etiam ſi eſſent Grangiæ, ideſt etiam ſi tales Conventus dependerent ab aliquo Monaſterio, & eſſent illius membra, quemadmodum fecit verbis infraſcriptis: *motu proprio &c. omnes, & ſingulos Conventus quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum &c. cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non mendicantium etiam ſi illis Animarum cura perſonarum Sæcularium incumbat, ſintve hoſpitia, vel Grangia, ſeu alterius Monaſterii membra &c. in litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendos, in quibus ob parvum numerum Religioſorum regularis diſciplina juxta peculiaria cujuſvis Ordinis Inſtituta ſervari non poteſt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo extinguimus, ſupprimimus, & abolemus &c. illoſque ab omni proprietate, dominio, ſuperioritate, juriſdictione, ac alio quocumque jure Regularium eximimus, & totaliter liberamus, & omnem conventualitatem, titulum, eſſentiam, ac denominationem regularem in eis penitus extinguentes, illos ad ſtatum ſæcularem reducimus*. Hactenus verba Conſtitutionis. Ex quibus liquidò conſtat Pontificem ſuppreſſiſſe hos parvos Conventus, & illos ad ſtatum ſæcularem reduxiſſe etiam ſi ſint Grangiæ, vel alterius Monaſterii membra. Atque ita ut locum habeat ſuppreſſio, & ſæcularizatio Grangiarum, neceſſariò requiritur, ut ſint Conventus, qui ſint Grangiæ, ſeu membra alicujus Monaſterii, & ab illo dependeant, juxta textum *in dict. cap. fin. de Capell. Monach.*

Idemque patet evidenter ex litteris circularibus ad præſcriptum memoratæ Conſtitutionis à Sacra Congregatione datis ad ſingulos Procuratores Generales cujuſque Religionis ſub die 10. Decembris 1652. & in ſpecie ad Procuratorem generalem Congregationis Caſſinenſis in hæc verba: *Nella Bolla di N. S. novamente publicata ſopra l'eſtintione, o ſuppreſſione de' piccoli Conventi ſono anche compreſi li membri, e le grangie di coteſta Congregatione Caſſinenſe, dove per il poco numero de' Religioſi non può ſecondo il ſuo inſtituto oſſervarſi la diſciplina regolare ancorche habbiano anneſſa la cura delle Anime, ò ſiano Parochiali, e ſpecialmente l'infraſcritte, cioè S. Maria di Nazaro di niuna Dioceſe, S. Maria di Civitella, e S. Angelo di Liprignano, S. Maria di Fonte vivo della Dioceſe di Parma, S. Barbara nella Città di Ravenna unite à S. Paolo di Roma &c.*

Quod ipſum conſtat ex aliis litteris circularibus ſub eadem forma datis ad alios Procuratores Ordinum. Nam Grangiæ omnes in illis nominatim expreſſæ nihil ſunt aliud, quàm parvi Conventus ſuppreſſi cum ſua Eccleſiaſtica uniti alicui Monaſterio principali, ſeu ab illo dependentes, ut habetur in Regiſtris Sac. Congregationis. Quo fit, ut nec Bulla Innocentii, nec litteræ circulares adaptari poſſint ad Grangias ſtrictè, & propriè ſumptas primæ ſpeciei: non enim in illis potuiſſet ſupprimi, & extingui regularitas, quam numquam habuerunt, cùm privatio ſupponat habitum, nec reduci potuiſſent ad ſtatum ſæcularem, cùm ſemper fuerint loca ſæcularia, & prophana. Nec Superiores Regulares in illis ullam habuerunt juriſdictionem, à qua oportuiſſet illas eximere, nec eas Pontifex cenſendus eſt voluiſſe abdicare à dominio, & proprietate Regularium, nec talibus congruunt verba illa: *etiam ſi illis Animarum cura perſonarum ſæcularium incumbat*, cùm non habeant Populum, nec Eccleſiam, ſed privatum Oratorium dumtaxat, minuſque illis conveniunt ſequentia verba: *in quibus ob parvum numerum Religioſorum regularis diſciplina ſervari non poteſt*, cùm in eis non conſueverint morari Presbyteri, vel Clerici profeſſi, ſed ſolùm Converſi pro cultura agrorum ſine aliqua obſervantia regularis diſciplinæ, ut dictum eſt ſupra in prima ſpecie harum Grangiarum *n.* 3. Unde jure optimo S. Congregatio ſuper ſtatu Regularium jam cenſuit in his Grangiis primæ ſpeciei Conſtitutionem Innocentii, nam nihil novi juris induxiſſe.

Aliæ verò Grangiæ hujus ſecundæ ſpeciei ſunt non ſuppreſſæ, eò quòd tempore, quo edita fuit Conſtitutio, habebant redditus ſufficientes ad ſuſtentandos, & re ipſa ſuſtentabant ſex ſaltem Religioſos, & ideò Papa noluit eas ſupprimere, ſed tamen quia multi erant Conventus, in quibus & ſi præfixus fuiſſet numerus Religioſorum ſufficiens ad obſervantiam regularis diſciplinæ, & idcircò in ſuppreſſione antedicta non fuerint comprehenſi: nihilominus ſive ob redditAuum diminutionem, ſive ob Superiorum incuriam, vel malam adminiſtrationem, ſive ob carentiam Religioſorum, aut aeris intemperiem, vel quamcumque aliam ob cauſam prædictus numerus cum effectu in eis non alebatur cum gravi detrimento regularis obſervantiæ: Pontifex Innocentius intendens huic malo remedium adhibere, omnes, & ſingulos ejuſmodi Conventus, ut præfertur, non ſuppreſſos cujuſcumque ſint Ordinis &c. aut Grangiæ, ſeu membra alterius Monaſterii exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium, in quibus tunc non alebantur, vel quandocumque actu non alentur, ſaltem ſex Religioſi probatæ vitæ, quorum ad minus quatuor ſint Sacerdotes maturæ ætatis, viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci, ut Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus ſubjectos eſſe ſtatuit, decrevit, & declaravit. Quæ ſunt formalia verba Decreti, *ut in parvis*, ab Innocentio editi die decima Februarii 1654. §. *Inſuper*. Ex quibus conſtat evidenter decretum loqui de illis tantùm Grangiis, quæ ſunt Conventus regulares cum ſua Eccleſia alicui Monaſterio uniti, & ab eo dependentes, ſeu illius membra: unde nullatenus adaptari poſſunt ad Grangias ſtrictè, & propriè ſumptas primæ ſpeciei, quæ nec ſunt, nec unquam fuerunt Conventus Regulares, nec habent Eccleſiam, ſed tantummodo privatum Oratorium, nec in eis aluntur Monachi pro obſervantia regularis diſciplinæ, ſed ſolùm Converſi pro agrorum cultura.

4 Cùm igitur in Grangiis iſtis primæ ſpeciei nec locum habeat Conſtitutio Innocentii, nec litteræ circulares Congregationis, nec decretum, *ut in parvis*, de his proponitur præſens quæſtio, videlicet.

Utrùm Grangiæ, in quibus non degunt Monachi, ſed Converſi pro agrorum cultura, earumque privata Oratoria viſitari poſſint ab Epiſcopo Diœceſano, ſi pertineant ad aliquem Conventum juriſdictioni Epiſcopi ſubjectum in vim Decreti fel. rec. Innocentii X. quod incipit, *ut in parvis*.

Hanc quæſtionem decidit textus *in cap. Auctoritate*, quod eſt *cap. ultimum de cenſibus*, ubi Gregorius Nonus, *Auctoritate*, inquit, *præſentium inhibemus, ne quis pro eo, quòd in Oratoriis, quæ in Grangiis veſtris habetis, interdum aliquis veſtrum celebrant, procurationes, quæ ratione viſitationis debentur, à vobis exigere, vel extorquere præſumat*.

5 Quem textum ſic ſummant Joan. Andr. Butr. Anchar. & Joan. de Anan. Propter privatum Oratorium procuratio non debetur. Cardin. verò, & Abbas ſummant ſic. Propter privatum Oratorium procuratio ratione viſitationis non debetur. Sed ſecundum Gloſſam in figuratione

caſus

caſus hoc dicit: *Religioſi, licet aliquando celebrent in Oratoriis, quæ in Grangiis ſuis habent, propter hoc ratione viſitationis procurationes exhibere non debent.*

Hoc ipſum inhibuerat Honorius Tertius in ſua compilatione *de Capel. Monach. cap.2.* ut referunt Joan. Andr. & Cardin. *in d. cap. ult. in princ. in ver. Inhibemus.*

6 Dum autem Gregorius Nonus in eadem Decretali prohibet, ne Prælatus propter privatum Oratorium Grangiarum, in quo aliqui Religioſi interdum celebrant, exigat procurationem ratione viſitationis; in neceſſariam conſequentiam prohibet, ne Prælatus ibi faciat viſitationem, quia de jure communi non eſt dari viſitationem ſine procuratione, cùm procuratio ſit viſitationi annexa, & vnum ſine altero eſſe non poſſit, ut *cap. Cum venerabilis §. quia ergo de cenſibus.* Quod adeò verum eſt, ut contra procurationem nec valeat præſcriptio, ut eſt textus *in cap. Cum ex officii de præſcript.* ubi de Archiepiſcopo Senonen. Monaſterium Monachorum viſitante ſic legitur: *Cùm procurationem ſibi debitam poſtularet, ipſi eam inhumaniter negaverunt, ad ſui negationis defenſionem hoc ſolùm allegantes, quod non meminerint ſe procurationem huiuſmodi Prædeceſſoribus eiuſdem Archiepiſcopi exoluiſſe, nec ab eis aliquando fuiſſe petitam. Nos igitur præmiſſam allegationem eorum nullam penitus reputantes, cùm contra procurationem, quæ ratione viſitationis debetur, præſcribi nequiverit, quemadmodum nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi, &c. mandamus, &c. quia ſecundùm Apoſtolum, Qui ſpiritualia ſeminat, non eſt magnum ſi metat carnalia, cùm nemo cogatur ſuis ſtipendiis militare, &c.* Hactenus verba textus.

Quibus ſtantibus ad rem noſtram ſic formatur argumentum. Quicumque poteſt viſitare, poteſt etiam exigere procurationem, quæ ratione viſitationis debetur, *ut in d. §. Quia ergo, & in d. cap. Cum ex officii.* Sed Epiſcopus propter privatum Oratorium, quod habent Religioſi in ſuis Grangiis, non poteſt exigere procurationem, quæ ratione viſitationis debetur, ut eſt caſus litteralis *in d. cap. Vult de cenſibus.* Ergo Epiſcopus non poteſt Grangias, & illarum privatum Oratorium viſitare. Vel aliter ſic: Si Epiſcopus poſſet viſitare Grangias, & illarum privatum Oratorium, ſequeretur ut etiam poſſet exigere procurationem debitam ratione viſitationis, cùm de jure communi non poſſit dari viſitatio ſine procuratione, *ut in præcitato §. Quia ergo, & cap. Cùm ex officii.* Sed conſequens eſt falſum, quia Epiſcopus propter privatum Oratorium Grangiarum non poteſt exigere procurationem debitam ratione viſitationis, ut deciditur *in d. cap. Vult de cenſ.* Ergo & antecedens. Unde præallegata Decretalis Gregorii inevitabiliter probat, Grangias Regularium & illarum privata Oratoria, licet Religioſi interdum in eis celebrent, ab Epiſcopo viſitari non poſſe.

Quæ concluſio duplicem habet rationem.

7 Prima ratio eſt, quia Epiſcopus in ſua Diœceſi poteſt tantummodò viſitare Eccleſias, loca religioſa, & loca pia, ut legitur *in cap.1. de cenſibus lib.6.* & in Concil. Trident. *cap.8. ſeſſ.22.* & notant *in d. cap. ult. de cenſib.* Cardin. *ante numerum primum verſ. viſitantur enim*, & Abb. *in 1. Notab.*

8 Grangiæ autem & illarum privata Oratoria nec ſunt Eccleſiæ, nec loca religioſa, nec loca pia.

De Grangiis hoc eſt manifeſtum, quia ſunt loca merè temporalia & prophana, nihil ſpiritualitatis habentia, ſecundùm Collectarium *in d. cap. ult. poſt principium*, & fuſiùs explicabitur *infra n.15. verſ. Io: Guafredus, & n.17.*

9 De privato autem Oratorio ſimiliter patet, quia neque eſt Eccleſia, neque locus religioſus, nec locus pius.

10 Quòd non ſit Eccleſia patet evidenter, quia inquit Hoſt. *in d. cap. ult. de cenſ. num.4.* [Eccleſia dicitur ubi certa dos ſtatuta eſt pro Sacerdote, & Clericis, qui ibi ſeruiant, & pro aliis Eccleſiæ neceſſitatibus, *cap. Nemo, de conſecr. diſt.1. cap. Cum ſicut de conſecr. Eccleſia vel altar.* Oratorium vero dicitur, quod non eſt dotatum, nec eſt ædificatum ad miſſam celebrandam, ſed ad orandum tantùm, *cap. Vnicuique de conſecr. diſt.1.*] ita Hoſt. *in d. cap. ult. de cenſ. num.4.* qui ferè ad calamum tranſtulit verba Innocentii, & concordat ibi Joann. Andr. *num.4.* & quod tale Oratorium non ſit Eccleſia, nec veniat Eccleſiæ appellatione per text. *in d. cap. ult.* tradunt Decius *conſ.148. num.1. vol.1.* Paulus Fuſc. *de viſitatione lib.2. cap.12.* Sanchez *de matrim. lib.9. diſput.15. numer.39.* & Stephanus Coſta *in cap. Is cui num.19. de ſent. excomm. lib.6. Repeten. tom.5. pag.445.* qui ad hoc allegat textum *in cap. Patentibus de privileg.*

11 Quòd autem Oratorium non ſit locus religioſus ſimiliter patet, quia non eſt erectum auctoritate Epiſcopi, prout requiritur, ad hoc, ut locus ſit Religioſus, *cap. de Xenodochiis de Relig. domib.* Vnde nec gaudet immunitate, ſecundùm Innoc. *in cap. Inter dilectos num.2. de donat.* & Hoſt. *in d. cap. ult. ſub num.2. verſ. & eſt ratio*, [quia, inquit, non intelligitur dedicatum Deo, nec cenſetur locus religioſus, vel ſacer, unde & ſi hodie eſt Oratorium, cras fieri poterit Camera.] Et ſequuntur ibidem Joan. Andr. *num.2. & plerique alii*, & quamvis jure communi inſpecto 12 poſſit in eo quandoque celebrari de licentia Epiſcopi, *cap. Clericos, & cap. Si quis extra Parochias de conſecr. diſt.1.* ex hoc tamen non concluditur perneceſſe, ut locus ſit publicus & religioſus, ut probatur *in d. cap. ult. de cenſib.* & ibi notant Joan. de Anan. *num.2.* & Abb. *in 1. notab. verſ. Item nota*, quorum verba inferiùs ad literam referemus *ſub num.15.* quo fit, ut miſſam ibi audientes diebus feſtis, præcepto Eccleſiæ non ſatisfaciant, *cap. in his cum ibi notatis de privileg.* nec poſſit ibi teneri Campana publica ut eſt caſus *in cap. Patentibus eodem tit.* & notat Roch. de Curte *in tract. de Iurepatr. in ver. conſtruxit quæſt.19. n.27. tract. com. tom.15. fol.364.*

13 Demum quod hujuſmodi Oratorium non ſit locus pius, probatur *in cap.1. de cenſibus lib.6. iuncto d. cap. ult.* ut ibi declarat Abbas *in 1. notab.*

Et eſt ſimile in Hoſpitali, quod non eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, non enim poteſt Epiſcopus illud viſitare, licet in eo ſit Oratorium privatum, ut probat textus *in cap. Ad hæc de Relig. domib.* ubi hoc firmat Innoc. Hoſt. Joan. Andr. Butr. Cardin. Abb. & alii communiter, & nos plenius ibi ſcripſimus *n.51. & 52.*

14 Secunda ratio eſt, quia viſitatio inſtituta eſt ad correctionem, *cap. Procurationes, §. Porrò de cenſib.* in privato autem Oratorio nullus eſt Clericus ordinatus ad celebrandum, qui poſſit corrigi, ut dicunt *in d. cap. ult.* Gloſſ. Innoc. & alii inferius citandi *num.15.* Ergo tale Oratorium, cùm deficiat finis viſitationis, viſitari non poteſt.

15 Senſus igitur Gregorii Noni in prædicta Decretali vltima de cenſibus talis eſt: quia in his Grangiis, & earum privatis Oratoriis nulla fit viſitatio, idcircò prohibemus ne Prælatus ab illis exigat, vel extorqueat procurationem, quæ ratione viſitationis debetur. Et ita intelligunt illum textum Canoniſtæ omnes, quorum verba hic ad litteram fideliter referemus.

Gloſſa ibidem *in verbo Ratione viſitationis*, ſic ait: [Talis procuratio non præſtatur, niſi quando perſonaliter viſitant locum cauſa correctionis. Sed in Grangiis iſtis nulla fit viſitatio, licèt ibi quandoque Monachi celebrent, ſed ad caput accedit Prælatus cauſa viſitationis, & infrà: Et ibi non conſueverunt morati Monachi, ſed Converſi, cauſa colendi agros ſuos, & ita cùm nulla fiat viſitatio, nulla propter hoc, quod ibi aliquando celebrant, debet præſtari procuratio.]

Innocentius in principio, [Nullus, inquit, ordinatus eſt ibi ad celebrandum, nec eſt ordinatum, ut ibi celebretur ordinatè, ſed tantùm ordinatum erat, ut eſſet ibi locus, ubi quilibet poſſet orare; nam tunc cùm nullus eſſet Ordinarius, vel Vicarius Clericus hujus Oratorii, nec eſſet qui viſitari poſſet ratione Oratorii.]

Abbas Antiquus *num.2.* [ſcire debes, quod quandoque aliqua fiunt Oratoria, non ut ibi regulariter celebretur, ſed tantùm ut quandoque poſſint ibi aliqui celebrare, ſicut faciunt ſcholares Pariſiis, multi milites in Francia, & aliis Terris,] & infrà: [Et quia nullus eſt ibi, qui viſitari poſſit, numquam eſt procuratio exigenda.]

Hoſtienſis *in princip. in ver. In Oratoriis.* [Cùm Populum non habeant, neque Curam, & ideò non ſunt viſitanda, ut hìc dicit, cùm ibi non ſint Clerici conſtituti. Cùm igitur non ſit ibi Populus, nec Clerici eſſe debeant, non eſt ibi viſitatio facienda, per conſequens, nec procuratio exigenda, quia viſitatio fit cauſa correctionis, cui annexa eſt procuratio. Cùm igitur ibi nihil ſit viſitandum, nihil eſt procurationis nomine exigendum, ſecundùm Vincentium, & Goffredum, *& infra num.4. in ver. Viſitationis.* Quia non ſit ibi viſitatio, ſed cultura tantùm, & fructuum congregatio: viſitatio autem fiet in capite, ſcilicet in Monaſterio, cui ſubeſt.]

Joannes Andr. *num.* 3. [Nullus eſt ibi ordinatus ad continuam celebrationem, licet ſit locus ordinatus ad orandum, & ſic non eſt ibi Rector, qui ratione hujus Oratorii debeat viſitari.

Joannes Gaufredus, aliàs Collectarius *in principio*. [Oratoria non tenentur ad procurationem, quæ quiſque in domo ſua erigere poteſt: & intelligitur ſecundùm Abbatem *(ideſt Antiquum) de Oratoriis*, quæ non habent certum Miniſtrum, & in quibus regulariter non celebratur, ſi enim haberent certum Miniſtrum, non video quare Epiſcopus non teneatur viſitare,] & infrà: [Aliqui Religioſi, maximè Monachi albi habent aliquas Grangias, in quibus nihil ſpiritualitatis eſt, ſed omnino temporale; & licet forſan aliquas Capellas, vel Oratoria habeant, tamen ſunt ibi per modum acceſſorii.]

Antonius de Butrio *num.* 2. [Nota 2. quod Oratoria privata non ſunt Epiſcopo ſubjecta, ut habeat poteſtatem de his circa illa ad libitum diſponendi. Et ſimiliter dixi vobis de Hoſpitalibus privatis. Unde ad hoc, ut Oratorium, & Hoſpitale ſubiiciantur Epiſcopi poteſtati, exigitur, quod ſint publica.]

Cardinalis *num.* 2. *verſ. Quinto quæro*. [Innocentius intelligit, quod nullus ordinatus erat, nec ordinatum erat, quod ibi ordinatè celebraretur, ſed tantùm, quod ibi eſſet locus, in quo quilibet poſſet orare: quo caſu cùm nullus ſit Ordinarius, vel Vicarius Clericus hujus Ordinatii, non debet viſitari.]

Petrus de Ancharano *num.* 1. [Nota primò, quod licet in Oratoriis quandoque celebretur, non per hoc tamen procuratio per Epiſcopum exigetur,] & infra *numer.* 5. [Ultimò intelligit Innocentius hunc textum de Oratorio, in quo non eſt aliquis Rector conſtitutus, ſed quandoque Abbas mittit unum, quandoque alium. Et hoc importat, quod dicit textus, *aliqui veſtrum*. Si verò ibi eſſet deputatus aliquis, qui perpetuò deſerviret, non videt Innocentius quare non poſſet Epiſcopus viſitare, & procurationem ſuam exigere.]

Joannes de Anania *num.* 2. [Nota, quod licet aliquando in Oratoriis celebretur, non tamen propter hoc exigitur procuratio per Epiſcopum. Et ſic tantùm ab Eccleſiis publicis intitulatis, & conſecratis procuratio ratione viſitationis exigi poteſt. Et ex hoc collige, quod Oratoria non ſunt Epiſcopo ſubjecta, ut habeant circa illa ad libitum poteſtatem diſponendi. Simile dicimus de Hoſpitalibus. Unde ad hoc, ut Hoſpitalia, & Cantoria ſint ſubjecta Epiſcopo, neceſſe eſt, ut ſint publica, & ut ſint ſubjecta Epiſcopis non ſufficit docere aliquando Divina celebrari, & ſic actus celebrandi non eſt ſignum neceſſariò concludens Eccleſiam fore publicam.]

Abbas Panormitanus *in principio*. [Nota primò, quod Oratoria privata non ſunt ſub poteſtate Epiſcopi, ſaltem quoad jus viſitandi, & procurationem exigendi. Et ex hoc, & ex textu nota, quod loca publica, vel religioſa ſunt viſitanda dumtaxat ad hoc *cap.* 1. §. 1. *de cenſ. lib.* 6. ubi bonus textus, nam ibi dicitur, quod loca pia Epiſcopus poteſt viſitare. Ex illo textu unito iſti infertur, quod appellatione pii loci non venit Oratorium privatum. Item nota ibi, celebrant interdum, quod actus celebrationis neceſſariò non concludit locum eſſe publicum, quod nota, nam facit pro iſtis hoſpitalibus, in quibus interdum celebratur, ut ex hoc ſolo non concludatur hoſpitale eſſe religioſum, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, quod intelligo, niſi actus celebrandi ſit publicus, & omnes indifferenter admittantur, ut notat Archidiaconus *in cap. Nemo de conſecrat. diſt.* 1.]

Vivianus *in Rationale Iuris Pontificii in d. cap. ult. de cenſibus*. [Quia, inquit, hujuſmodi procuratio non præſtatur, niſi cùm Prælatus viſitat locum cauſa correctionis. Et quoniam in Grangiis iſtis, ſive Oratoriis nulla fit viſitatio, licet ibi quandoque Monachi celebrent, ſed ad caput accedit Prælatus cauſa viſitationis; & ibi non conſueverunt morari Monachi, ſed Converſi cauſa colendi agros ſuos: ideò cùm nulla fiat viſitatio, nulla propter hoc, quod ibi aliquando celebratur, debet præſtari procuratio, *ut in textu*.]

Quibus addimus Thomam Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſput.* 15. *num.* 39. cujus hæc ſunt verba: [Gravius autem dubium eſt de Oratoriis, & quidem ſi de Oratoriis ſtrictè loquamur, & quæ propriè talia dicuntur, qualia ſunt Hoſpitalium, & Eremitoriorum quædam Eccleſiæ privata auctoritate abſque Epiſcopi licentia erectæ, & alia in domibus privatis fundata, conſtat apud omnes ea minimè eſſe loca religioſa, nec Eccleſiæ nomine comprehendi, quia poſſunt ad nutum fundatoris ad prophanos uſus redire, quamquam ex Epiſcopi licentia in eis celebretur. Et ita colligitur *ex cap. final. de cenſ.* ubi deciditur Oratoria privata non ſubeſſe Epiſcopi poteſtati, quoad jus viſitandi, procurationemque exigendi.]

Patet igitur ex præmiſſis juxta unanimem Canoniſtarum ſententiam in præallegato *cap. ultimo de cenſibus* efficaciter probari Grangias, & illarum privata Oratoria non eſſe ab Epiſcopo viſitanda.

Sed contra prædicta opponitur primò, quod Doctores 16
præallegati loquuntur in puris terminis juris communis, nec vendicant ſibi locum in noſtro ſpeciali caſu, nam præſens quæſtio proponitur de Oratoriis Grangiarum dependentium ab aliquo Conventu ſubjecto Epiſcopo in vim Decreti Innocentii X. incipientis, *Ut in parvis*. Hoc autem Decretum verbis prægnantibus, & geminatis ſupponit parvos Conventus plenè in omnibus viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi, ut Sedis Apoſtolicæ delegati. Si igitur Epiſcopus plenam habet facultatem viſitandi principalem Conventum, & caput, cur non habeat pariter facultatem viſitandi Grangias, & earum Oratoria, quæ ſunt illius membra, cùm omnia membra caput ſequantur? *ad Epheſ.* 4. *cap. Non decet* 12. *diſt.* & acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis, *ut in Regula Sexti Acceſſorium*.

Huic oppoſitioni reſpondet Gloſſa *in d. cap. ult. de cenſ.* 17
dum ait: [In iſtis Grangiis nulla fit viſitatio, ſed Prælatus viſitationis cauſa accedit ad caput, ideſt ad Conventum, cui ſubſunt,] ſecundum Hoſt. *ibi d. num.* 4. & ſic Epiſcopus viſitat caput, ſed non viſitat membra. Idque probatur efficaciter *in eodem cap. ult.* Nam Monaſterium, de quo ille textus loquitur, erat omninò ſubjectum Epiſcopo, ſicut ſunt Monaſteria omnia de jure communi, ut eſt caſus *in cap. Cum dilectus de Relig. Domibus*, & ibi notant *in Summario*, Joan. Andr. Butr. Cardin. & omnes, & reſolvit Rotæ *deciſ.* 78. *num.* 1. *part.* 1. *diverſ.* atque ita Epiſcopus abſque dubio poterat illum viſitare, & tamen viſitare non poterat Grangias, & privata Oratoria illius membra, ut ex communi Scribentium ſententiam abundè probatum eſt ſuprà. Non eſt igitur bona conſequentia, Epiſcopus poteſt viſitare principalem Conventum, & caput ex præallegato Decreto Innocentii, ergo & Grangias, & earum Oratoria ejuſdem Conventus membra, inter hæc enim magna eſt ratio diverſitatis, quia Conventus eſt locus ſacer & Religioſus cum Eccleſia, Campanili & publicis campanis, & ſunt ibi Monachi, ſeu Religioſi, qui poſſint corrigi; unde nil mirum ſi ſubeſt viſitationi, correctioni, & juriſdictioni Epiſcopi, ut in memorato Decreto Innocentii, & probatur *in cap.* 1. §. 1. *de cenſ. lib.* 6. At Grangiæ, & illarum privata Oratoria non ſunt loca ſacra, nec religioſa, imò nec pia, ut ſupra eſt oſtenſum, præſertim *num.* 8. *& ſeq.* nec ſunt ibi perſonæ ordinatæ, quæ poſſint corrigi, ſecundùm Innoc. & omnes ſupra citatos *num.* 15. ideòque nec ſunt in poteſtate Epiſcopi, ut dicunt Anton. de Butr. Joan. de Anan. & Abbas relati *ſub eod. num.* 15. non igitur mirum ſi tamquam loca merè temporalia, & prophana à Prælato viſitari non poſſint; nec eſt novum in jure, ut caput, & membra diverſo jure cenſeantur, quoad jus viſitandi, ut patet *in cap. Ex ore de privileg.* ubi Prælatus viſitat caput, & non membra. Quapropter quoad juriſdictionem in Conventibus Regularium, & illorum Grangiis pari paſſu ambulant Ius commune, & Decretum Innocentii, niſi quod de jure communi Epiſcopus in Conventibus habet juriſdictionem ordinariam, & ex decreto Innocentii delegatam. Nec refert, quod in Decreto hujuſmodi juriſdictio ſit collata Epiſcopo verbis prægnantibus, & geminatis, quia nihilominus eſt cumulativa cum Superioribus Regularibus, ut reſpondit S. Congreg. ſuper ſtatu Regularium in declarationibus impreſſis ad dictum Decretum, *Ut in parvis*, *in* 11. *declaratione*, & tamen etiam ſi eſſet privativa, & major, quàm competat Epiſcopo de jure communi, numquam extenderetur ad Grangias, & illarum privata Oratoria per ſupradicta.

Opponitur ſecundò in Conſtitut. Innoc. X. quæ incipit, 18

In-

Digitized by Google

Inſtauranda, diſertis verbis exprimuntur Grangiæ, ſeu alterius Monaſterii membra. Et tales eximuntur ab omni ſuperioritate, juriſdictione, ac alio quocumque iure Regularium, & ad ſtatum ſæcularem reducuntur ſublatis exemptionibus; & conſequenter conſtituuntur ſub juriſdictione ordinaria Epiſcopi, juxta text. *in cap. Omnes Baſilicæ 16.q.7.cum multis ſimilibus*, de quibus ibi *in gloſſ. unica.* Et in Decreto ejuſdem Pontificis incipien. *Vt in parvis*, ſimiliter ſunt expreſſæ Grangiæ, ſeu membra alterius Monaſterii, & tales apertis verbis plenè in omnibus ſubiiciuntur viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci. Fruſtra ergo nunc diſputamus, an Grangiæ, & illarum Oratoria viſitari poſſint ab Epiſcopo, cùm habeamus legem apertè, & clarè hoc diſponentem, quæ non obſtante contraria Conſtitutione Gregorii Noni *in d. cap. ult. de cenſib.* tamquam poſterior omninò ſervanda eſt, *ut cap.1. de Conſtitut. lib.6. cum concordantibus*, de quibus ibi per gloſſam *in ver. Revocare*.

Reſpondetur breviter Conſtitutionem Innocentii, & Decretum, *Vt in parvis*, loqui tantum de Grangiis ſecundæ ſpeciei, nempè de Prioratibus, & parvis Conventibus unitis alicui Monaſterio principali, ſeu ab eo dependentibus iuxta textum *in d. cap. final. de Capell. Monachor.* qui propter hujuſmodi unionem, ac dependentiam largo ſumpto vocabulo dicuntur illius Grangiæ, ſeu membra, ut pleniſſimè probatum eſt ſupra in evidentialibus *num.2. verſ. Aliæ verò ſunt Grangiæ*. Tales enim cùm ſint loca ſacra & religioſa, cum Eccleſia, Clauſtro, & Campanili, proculdubio viſitari poſſunt, ac debent ab Epiſcopo, *ut in c.1. §.1. de cenſib. lib.6.* & in Concil. Trid. *cap.8. ſeſſ.22.* Et quidem ſi ſint ſuppreſſæ, cùm ex Bulla Innocentii exemptæ fuerint à juriſdictione, & ſuperioritate Regularium, & ad ſtatum ſæcularem redactæ, viſitari poſſunt ab Epiſcopo jure Ordinario; ſi verò non ſint ſuppreſſæ, jure delegato ex præcitato Decreto, *Vt in parvis*. Sed quæſtio noſtra non proponitur de his Grangiis ſecundæ ſpeciei, ſed de Grangiis, quæ ſunt loca ruralia, & merè temporalia, & prophana, de quibus abundè actum eſt ſupra in evidentialibus *num.2.* unde obiectum non obſtat.

19 Opponitur tertiò inter declarationes dicti Decreti Innocentii X. à Sacra Congregatione ſuper ſtatu Regularium editas, atque ab Alexandro VII. approbatas extant quinta, ſexta, & ſeptima tenoris infraſcripti, videlicet: Quintò an Eccleſiæ dictorum Conventuum, & Capellæ Grangiarum, in quibus degunt Converſi pro agrorum cultura, ab Epiſcopo viſitari poſſint. Sextò an ipſæ Grangiæ, & Converſi in eis degentes ſubſint viſitationi Epiſcopi. Septimò quid in Eccleſiis, ſeu Capellis Grangiarum, in quibus nullus degit Converſus, an ſimiliter ſubſint Epiſcopi viſitationi. Ad ſuprascripta dubia Sacra Congregatio reſpondit ut ſequitur, videlicet, *Ad quintum. Poſſe. Ad ſextum, Subeſſe. Ad ſeptimum, itidem Subeſſe*; Cùm igitur præſens quæſtio in præmiſſis declarationibus à Pontifice approbatis appareat deciſa, non videtur de illa ulterius diſputandum.

20 At reſpondetur prædictas declarationes eſſe intelligendas de Eccleſiis, & Capellis publicis dumtaxat, non autem de Oratoriis privatis, quod clarè oſtenditur triplici motivo.

Primum eſt, & quidem meo judicio fortiſſimum, quia declarationes illæ emanarunt ad decidendas dubitationes exortas ſuper intelligentia memorati Decreti, ut demonſtrat illarum titulus, ſeu Rubrica, quæ ſic inſcribitur: *Declarationes Decreti ſanctæ memoriæ Innocentii Papæ X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conventuum iuriſdictioni Ordinarii loci à Sacra Congregatione ſuper ſtatu Regularium editæ, atque à Sanctiſſimo Domino Noſtro Alexandro Papa Septimo approbatæ*. Idemq; patet ex initio earumdem declarationum in hæc verba: *Poſito Decreto fel. rec. Innocentii Papæ X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conventuum correctioni, viſitationi, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarii loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, contingit dubitari de infraſcriptis*. Hoc autem Decretum nuſquam loquitur de Grangiis primæ ſpeciei, quæ ſunt loca ruralia, & merè temporalia cum privato Oratorio, nec de his ullum facit verbum: ſed loquitur ſolùm de Grangiis ſecundæ ſpeciei, nempè de Conventibus non ſuppreſſis, in quibus non habitant ſex ſaltem Religioſi, & hos ſubiicit juriſdictioni Ordinarii loci, etiam ſi ſint Grangiæ, ſeu membra alterius Monaſterii. Et ſic loquitur de Grangiis, quæ ſunt Conventus formales cum Eccleſia, & Campanili, ut fusè oſtenſum eſt ſupra in evidentialibus *num.2. §. Aliæ verò Grangiæ*, nullus enim eſt ex his Conventibus non ſuppreſſis, qui non habeat Eccleſiam, ſeu Capellam publicam. Dum ergo Sacra Congregatio declarat Eccleſias Conventuum, & Capellas Grangiarum ſubeſſe viſitationi Epiſcopi, neceſſariò intelligi debet de Eccleſiis, & Capellis publicis, quæ reperiuntur in iſtis Grangiis ſecundæ ſpeciei, de quibus Decretum loquitur. Rubrica enim declarat materiam nigri eſſe illius naturæ, cujus eſt rubrum. Gloſſ. *in cap.1. in verb. Conſervatores, in princ. & in cap. Si ſuper gratia, in ver. Principalis, verſ. ſed executor, de offic. deleg. lib.6.* Cùm præſertim non ſolùm in Rubrica, ſed etiam in nigro ipſarum declarationum fiat reſtrictio illarum ad parvos Conventus juriſdictioni Epiſcopi ſubjectos in vim Decreti Innocentii.

Nec refragatur, quòd quinta declaratio loquatur de Capellis Grangiarum, in quibus degunt Converſi pro agrorum cultura; & ſeptima de Grangiis in quibus nullus degit Converſus. Quoniam ex hoc non ſequitur, ut hæ duæ declarationes intelligi debeant de Grangiis ruralibus primæ ſpeciei. Obſervandum eſt enim multos eſſe Conventus non ſuppreſſos, qui ſunt Grangiæ, ſeu membra alicujus Monaſterii, quive in dies rediguntur ad inopiam propter bella, inundationes aquarum, terræmotus, ſterilitates, vel alios caſus fortuitos, & Superiores Regulares minuunt in illis numerum Religioſorum, & relinquunt unum, vel duos Converſos pro agrorum cultura, & aliquando etiam hujuſmodi Conventus claudunt in totum vel ob aeris intemperiem, vel per aliquot annos ad augendos redditus, vel pro fabrica perficienda, prout ſunt aliqui in Congregatione Monachorum Cœleſtinorum, & in aliis Religionibus: & tales Conventus, qui largè appellantur Grangiæ, non propterea deſinunt eſſe Conventus, & loca ſacra, & Religioſa cum ſuis Eccleſiis, ſeu Capellis, ſicut erant ab initio, licèt in eis degant aliqui Converſi tantùm pro agris colendis, aut nullus etiam remaneat Converſus. Unde abſque dubio tales Conventus ſubſunt viſitationi Epiſcopi vigore Decreti Papæ Innocentii, & de talibus Grangiis ſecundæ ſpeciei, & earum Eccleſiis, & Capellis debent intelligi declarationes Congregationis, cùm de illis tantùm loquatur ipſum Decretum, ad cujus declarationem emanarunt Reſolutiones; non autem de Grangiis ruralibus primæ ſpeciei quæ non ſunt, nec unquam fuerunt Conventus, & de quibus decretum non loquitur.

Secundum motivum eſt, quia Capellæ idem ſunt, quòd 21
domus religioſæ, ut notat Abbas *in Rubrica de Capell. Monach.* quinimò Eccleſiæ ipſæ appellantur Capellæ, *ut in cap. Cùm Capella; & in cap. ex ore de privileg. cum multis ſimilibus*: atque ita cùm hujuſmodi Capellæ ſint loca ſacra & religioſa, proculdubio ab Epiſcopo ſunt viſitandæ, *ut in cap.1. §.1. de cenſib. lib.6.* & in Concilio Tridentino *cap.8. ſeſſ.22.* & de talibus intelligi debent declarationes Congregationis, non autem de Oratoriis privatis Grangiarum, quæ non ſunt loca ſacra, nec religioſa, nec pia, ut ſuprà dictum eſt. Et confirmatur ponderando verba ſeptimi dubii ſuperiùs relati, ibi: *Quid in Eccleſiis, ſeu Capellis Grangiarum, in quibus nullus degit Converſus*, nam dictio, *ſeu*, ponitur inter ſynonyma, & idem importantia, Clem. *ſi Romanus de præben.* Clem. 2. *de vita, & honeſt. Cleric.* Clem.1. *de cenſib.* Gemin. *conſ.115. incipien. ſuper dubio num.7.* unde patet Congregationem pro eodem habuiſſe Eccleſias, & Capellas, ſeu publica Oratoria, & meritò, quia talia paſſim nuncupantur Eccleſiæ, nec differunt niſi reſpectu conſecrationis, *cap. omnes baſilicæ de conſecrat. diſt.1.* ſunt enim pu- 22
blica Oratoria, quæ auctoritate Epiſcopi ſunt erecta, in quibus eſt Rector, vel perſona ibi ordinata ad celebrandum, & publicè celebratur, ſecundùm Innoc. Hoſtien. & alios *in d. cap. ult. de cenſ.* quorum verba ſuperiùs retulimus *num.15.* & quæ habent oſtium immediatè reſpondens in viam publicam, & nullum aditum, vel proſpectum in locum privatum, ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii, & in talibus Oratoriis publicis verificari poteſt verbum, *Capella*, de quo loquuntur declarationes

ante-

Digitized by Google

antedictæ, hæc enim dumtaxat, non autem privata Oratoria poſſunt ab Epiſcopo viſitari, ut tenent omnes *in d. c. ultimo ſupracitati num.* 15. & patet ex Decreto Concilii Tridentini *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ ſeſſ. 22. verſ. Neve patiantur*, ibi, *& ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda*.

Tertium motivum eſt, quia ſi declarationes hujuſmodi, quòd Epiſcopus poſſet viſitare Capellas Grangiarum, intelligerentur de Oratoriis privatis, pugnarent de directo cum decretali Gregorii Noni *in d. cap. ultimo de cenſib.* & illam corrigerent, cùm in ea interdicatur Epiſcopo talis viſitatio, ut pleniſſimè in ſuperioribus probatum eſt, hoc autem eſſet abſonum, cùm correctio hujuſmodi ſit vitanda, & expediat jura juribus concordare, *cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. cum ſimilibus*, ut per Romanum *conſ.* 104. *nu.* 1. *poſt medium, verſ. Hoc autem probatur*.

23 Opponitur quartò, quòd quamvis rurales Grangiæ, & illarum privata Oratoria viſitari non poſſint, videtur tamen expedire, ut ſedes Apoſtolica ſtatuat ſuo peculiari decreto, ut viſitentur, ut per Hoſtienſem *in d. c. ult. num.* 4. *de cenſib.* ubi poſtquam dixit [in Grangiis non fieri viſitationem, ſed culturam tantùm,] mox ſubjungit: [ſed quis habet coram ibi inhabitantium? Reſpondeo de fratribus profeſſis planum eſt, quia Abbas, vel cui hoc committit, & Epiſcopus, ſub quo habitant, niſi forſan ſint exempti, *cap. volentes*, §. *in eos autem*, *de privileg. lib.* 6. Quid igitur de familia, ſcilicet ſæcularibus, & laicis bubulcis, ſervientibus, & ſimilibus? utique timeo, ne multi periclitentur, quia nec proprio Sacerdoti, nec illi, ſub quo habitant, de licentia proprii Epiſcopi confitentur, ſed quandoque Monachis, qui in tales nullam habent penitùs poteſtatem. Ergo in his per Sedem Apoſtolicam aliter providendum, ex quo non vult, quòd loca talia viſitentur, per hoc tamen poteſt colligi argumentum efficax, quod viſitanda eſſent.] Hactenus verba Hoſtienſis.

24 Sed reſpondetur opinionem Hoſtienſis non placere Joan. Andreæ ibidem in fine, quia, inquit, ſecundùm id idem poſſet dici de omnibus privatis, & ipſorum familia. Concordat Butrius *num.* 13. dicens: quia ſi per hoc tales eſſent viſitandi, ſequeretur, quod quilibet Laicus cum familia ſua eſſet viſitandus, quod non eſt dicendum, quia iſta non convertuntur, debet quis accipere ſacramenta, ergo & viſitari debet. Et ſequitur Cardinalis ante numerum primum, ubi ſic ait: [dicit Joan. Andr. quod ſecundùm hoc ultimum (loquitur de verbis Hoſtienſis) poſſet argui de omnibus privatis, & ipſorum familia, quod viſitari deberent, quod eſt abſonum, quod placet; viſitentur enim per Prælatos Eccleſiaſticos ſolùm loca Eccleſiaſtica, & familiæ Eccleſiaſticæ; mercenarii enim non cenſentur de familia, *cap. Per exemptionem, & cap. Licet, verſ. Non ſic, de privileg. lib.* 6.]

25 Opponitur quintò, quidquid ſit de viſitatione privati Oratorii, ſaltem non videtur dubitandum quominus Epiſcopus poſſit ad illud accedere, ut videat an teneatur honeſtè, & providere, ut opus fuerit: ita enim docuit Innocentius *in dict. cap. ult. de cenſib. poſt principium*, cujus hæc ſunt verba: [fatemur tamen, quod ſi ii, quorum ſunt Oratoria, non teneant ea honeſtè, nec faciant ibi celebrari, poterit Epiſcopus ea deſtruere, *de conſecr. diſtin.* 1. *cap. Omnes Baſilicæ, & c. ſeqq.*] & ſequitur ibidem Abb. Antiquus *num.* 2. & Abbas Siculus in fine, ubi ſic ait: [Et credo, quòd licèt Epiſcopus non poſſit viſitari hujuſmodi Oratoria, ut hìc, tamen poſſet ad illa accedere, ut videat quomodo ſe habeant, & ſi præter formam juris conſtructa ſint, & an honeſtè tractentur, ut ſuprà, ſecundùm Innocentium.]

Reſpondetur opinionem Innocentii habere locum in illis tantùm Oratoriis, quæ ſunt dicata, & auctoritate Pontificis ædificata ad celebrandum: aliàs contra: ita formaliter declarat ibidem Hoſt. *num.* 2. *circa finem*, cum quo tranſeunt Joan. Andr. *num.* 3. *verſ. Dicit tamen*, Anton. de Butrio *num.* 8. & Card. *num.* 2. *in* 5. *quæſt. verſ. Si tamen habentes*. Ad privata ergo Oratoria non conſtructa auctoritate Epiſcopi ad celebrandum non poteſt Epiſcopus accedere, ut videat, an teneantur honeſtè, ſecundùm opinionem Hoſtienſis, & ſequacium, quæ fortè eſt de jure verior.

Sed pro concordia dici poſſet opinionem Innocentii, & Abbatis procedere quando præcedit accuſatio, vel denunciatio, aut fama publica, quòd Oratorium inhoneſtè teneatur: tunc enim Prælatus poteſt procedere ſuper crimine in judicio accuſationis, vel denunciationis, aut inquiſitionis, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. Qualiter, & quando, il ſecondo de accuſat.* & ſic poteſt accedere ad Oratorium, ut videat, an conſtet de corpore delicti, ſicut ex hac cauſa accedere poteſt ad domum cujuslibet privati: opinionem verò Hoſtien. & ſequacium vendicare ſibi locum, quando Epiſcopus ſine ullo præcedente judicio vult accedere ad Oratorium, ut videat, an teneatur honeſtè, vel non: tunc enim accedere non poteſt, quia locus non eſt erectus auctoritate Epiſcopi, neque eſt ſacer, neque religioſus, neque pius, ac proindè poteſtati Epiſcopi minimè eſt ſubjectus, ut ſæpiùs repetitum eſt.

Verùm quicquid ſit de veritate prædictarum opinionum, explorati juris eſt hujuſmodi acceſſum Epiſcopi ad privatum Oratorium non fieri ex cauſa viſitationis: Innocentius enim, & Abbas, qui concedunt acceſſum, abſolutè excludunt viſitationem: unde illorum ſententia impedire non debet quominus reſolvendum ſit Grangias, & illarum privata Oratoria ab Epiſcopo viſitari non poſſe.

Opponitur ſextò & ultimò, Grangiæ Rurales primæ 26
ſpeciei, de quibus nunc agimus, ſaltem videntur viſitari poſſe propter Converſos, qui in eis habitant pro agrorum cultura ex decreto Sacri Concilii Tridentini *cap.* 3. *ſeſſ.* 6.

Reſpondetur non valere conſequentiam, Converſi in Grangiis degentes viſitari poſſunt, ergo & ipſæ Grangiæ. Inter hæc enim maxima eſt ratio diverſitatis, nam Converſi ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, gloſſ. 1. *in cap. Duo ſunt*, 12. *q.* 3. & gloſſ. 2. *in cap. Ut lex*, 27. *q.* 1. & ex toto tranſlati in forum Eccleſiæ, habentque immunitatem Eccleſiaſticam, & qui eos percutiunt, incidunt in excommunicationem Canonis, *ſi quis ſuadente*, *ut cap. Non dubium*, & ibi gloſ. 1. *&* 2. & Doctores communiter *de ſent. excomm.* Unde nil mirum ſi à Prælato viſitari, & corrigi poſſunt, ac debent, *cap. Irrefragabili, & cap. Licèt de offic. Ordinar.* At Grangiæ rurales, de quibus eſt quæſtio, non ſunt loca Eccleſiaſtica, ſed merè temporalia, & profana, ut pluribus oſtenſum eſt ſuprà in evidentialibus in principio, *& nu.* 8. *&* 15. ac proptereà mirum non eſt ſi viſitari non poſſunt. Et hanc differentiam poſuerunt Hoſt. & alii ſuperiùs relati *in* 4. *oppoſitione*, dum dixerunt planum eſſe, quod fratres profeſſi in Grangiis degentes ſunt ſub cura Abbatis, & Epiſcopi; ſed loca talia, & eorum familia, Bubulci, & ſervientes viſitari non poſſunt, quia poteſtati Epiſcopi non ſubſunt: unde oppoſitio de juriſdictione Epiſcopi in Converſos ad rem præſentem non pertinet.

Sed nihilominus ut ſciatur, an & quando Converſi, & Monachi degentes in Grangiis ſubſint juriſdictioni Epiſcopi, duo caſus ſunt diſtinguendi.

Primus caſus eſt de Converſis degentibus in Grangiis ſecundæ ſpeciei, id eſt in Conventibus, ſeu Prioratibus dependentibus ab aliquo Monaſterio, & hoc primo caſu ſubdiſtingue, nam aut Conventus, & Prioratus hujuſmodi ſunt ſuppreſſi ex Bulla, *Inſtaurandæ*, Innocentii Decimi, aut non. Si ſunt ſuppreſſi, proculdubio Converſi in eis degentes ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi, quia tales Conventus licèt ſint Grangiæ alterius Monaſterii, in Bulla ſeparantur ab omni ſuperioritate, juriſdictione, & alio quocumque jure Regularium, & extincta in eis regularitate, ad ſtatum ſæcularem reducuntur, ut fuſiùs dictum eſt ſuprà *n.* 3. unde cùm Converſi in eis degentes habitent extra clauſtra, proculdubio ſi delinquant, viſitari, puniri, & corrigi poſſunt ab Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicę delegato in vim precitati decreti Concilii Tridentini *c.* 3. *ſeſſ.* 6. Nec refragantur litteræ circulares S. Congregationis, quia tales Conventus anteà ſuppreſſi, & ſæcularizati per hujuſmodi litteras non fuerunt redacti ad ſtatum regularem, ut aliàs probavimus, & noviſſimè ut audio declaravit S. Congregatio Concilii.

Si verò hujuſmodi Conventus ex prædicta Bulla non ſunt ſuppreſſi, tunc Monachi, & Converſi in eis degentes jure communi inſpecto viſitari, & corrigi non poſſunt ab Epiſcopo Diœceſano, niſi in defectum Abbatis, ut probatur *in cap. final. de Capell. Monach.* Nam ibi

eſt caſus, quod Epiſcopus compellit Abbatem, ut revocet Monachos ad clauſtrum Monaſterii à Prioratibus ab eo dependentibus, vel eis ſocios adjungat, & ibidem notat Abbas *num. 1. in hæc verba*: [Nota quod correctio Monachorum primo loco ſpectat ad Abbatem, non autem concurrit Epiſcopus cum Abbate, ut ſit locus præventioni: nam ut hic vides Papa mandat Archiepiſcopo, non ut ipſe compellat Monachos, ſed Abbates, ut per eos Monachi revocentur: ſed in defectum Abbatis poterit Epiſcopus ſupplere *in cap. Quantò, de off. ordin.*] hactenus verba Abbatis. Unde patet ex diſpoſitione Juris communis juriſdictionem Epiſcopi in Monachos, & Converſos degentes in his Prioratibus, & Grangiis non eſſe cumulativam cum Prælatis Regularibus, ſed ſubſidiariam in defectum Abbatis.

Cæterùm quicquid ſit de jure communi, hodie ſecus dicendum eſt, quia in prædicto Decreto Innocentii X. incipien. *Ut in parvis*, ſubijciuntur viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati omnes parvi Conventus non ſuppreſſi, etiam ſi ſint Grangiæ, vel alterius Monaſterii membra, non obſtantibus exemptionibus, & privilegiis, quibus in eo decreto ampliſſimè derogatur, & juriſdictio Epiſcopi in hujuſmodi Conventibus eſt cumulativa cum Superioribus Regularibus, & eſt locus præventioni, ut cenſuit hæc Sacra Congregatio in declarationibus impreſſis in reſponſione ad 11. & 12. *dubium*. Atque ita juriſdictio, quam habet Epiſcopus jure delegato in Regulares degentes in hujuſmodi parvis Conventibus, & Grangiis non ſuppreſſis ex Bulla Innocentii non eſt ampliùs ſubſidiaria, ſed cumulativa cum juriſdictione Ordinaria Prælatorum Regularium, & remanet correcta diſpoſitio juris communis *in d. c. final. de Capell. Monach.*

Secundus caſus eſt in Grangiis merè laicalibus, de quibus inſtituta eſt præſens diſputatio. Et hoc caſu cùm hujuſmodi Grangiæ non ſint loca regularia, & clauſtralia, ſed merè ſæcularia, & prophana, planum eſt Converſos in eis commorantes uti degentes extra clauſtra, nullius privilegii prætextu tutos cenſeri, quominus, ſi deliquerint, ab Ordinario loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato, ſecundùm Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeant, quæ ſunt formalia verba Concilii Tridentini *in d. cap. 3. ſeſſ. 6.*

Itaque ex omnibus, ut ſupra deductis, ac ponderatis ad propoſitam quæſtionem, ſalvo ſaniori judicio, credimus poſſe reſponderi.

Grangias, in quibus non degunt Monachi, ſed Converſi pro agrorum cultura, earumque privata Oratoria ab Epiſcopo Diœceſano viſitari non poſſe, licèt pertineant ad aliquem Conventum juriſdictioni Epiſcopi ſubjectum in vim prædicti Decreti, *ut in parvis*. Cæterùm Converſos in ipſis degentes, ſi delinquant, viſitari, puniri, & corrigi poſſe ab Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato ad præſcriptum Sacri Concilii Tridentini *dicto cap. 3. ſeſſ. 6.*

P. Fagnanus.

27 *Conſtitutio fel. rec. Innocentii Papæ Decimi ſuper extinctione, & ſuppreſſione parvorum Conventuum, eorumque ad ſtatum ſæcularem reductione, & bonorum applicatione, ac prohibitione erigendi nova loca Regularia in Italia, & Inſulis adiacentibus.*

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERUUS SERUORUM DEI,

Ad perpetuam rei memoriam.

INſtaurandæ regularis diſciplinæ opus multis laboribus, ac vigiliis à Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris jampridem aſſumptum nobis in die magis, magiſque cogitantibus cur ad optatum finem huculque perduci non potuerit, totque ſaluberrima decreta, & ordinationes ferè in irritum ceciderint: illa tandem præcipua ſeſe obtulit originis cauſa, quòd Religiones quamplures ex parvis Conventibus, ac domibus magna ex parte conſtant, in quibus ſive ob redditÿum, & eleemoſynarum tenuitatem, ſive ob aeris intemperiem, ſive alia ob cauſam non aluntur, nec ali poſſunt tot Religioſi, quot ad peragendum ritè divinum cultum, & regularia munia ex cujuſque Ordinis præſcripto ſunt neceſſarii. Etenim in tam exiguo numero ibi degentes, nec divinum officium nocturnum pariter, & diurnum in Choro celebrare, nec orationi mentali, ac ſpiritualibus collationibus, & exercitiis, ac ſtudiis in commune vacare, ac ſilentium, clauſuram, vitam communem, cæteraſque inſtitutiones ſervare poſſunt, quæ ad tria principalia vota ordinantur, & ſine quibus conſiſtere vix poſſunt regularis vitæ baſes, & fundamenta. Quamobrem otio immerſi nullum Religioſæ vitæ ſpecimen præſeferunt, ſoli incedunt per Urbes, & loca, cùm ſæcularibus vagantur, ac mundanis negotiis ſe involuunt. Indeque fit, ut ibi collocari renuant Religioſi probatæ vitæ, ac diſciplinæ, & Superiores cogantur illic familiam conſtituere ex fratribus vitæ laxioris, qui loci licentia pejores fiunt: & ſi quando ad Cœnobia, ſeu Monaſteria regularis obſervantiæ revocantur, à clauſtro, quaſi à ſqualore carceris abhorrentes vix adduci poſſunt, ut communem ſervent in moribus diſciplinam, atque aliorum inſtitutionibus ſe conforment, quin potiùs cæteros avertunt, vel certè reddunt ſuo exemplo ſegniores. Unde relaxationes derivantur in Ordines, & ſenſim invaleſcunt in ipſarum Religionum dedecus, & ruinam. Præterea (quod dolentes referimus) ad hujuſmodi Conventus, præſertim in locis infrequentibus, & ſolitariis tanquam ad Aſylum facinoroſi homines, & Curiæ contumaces, vel proſcripti in dies confugiunt, ibique loci immunitate freti turpiter, ac diſſolutè viventes, atque inde in tempore exeuntes graviora perpetrant flagitia cum maximo Populi ſcandalo. Cùmque Conventus, ſive loca parva hujuſmodi in effrænatam quaſi excreverint multitudinem, hinc licet omnibus intelligere quæcumque reformationis remedia caſſa fore, & irrita, quandiu non fuerint à Religionibus abſciſſa. Quæ poteſt enim ſpes eſſe corpus languidum, & infirmum ad ſalutem reducendi, ſi magna illius pars eſt curationis incapax? quin potius reliquam partem inficit, atque contaminat. Hæc quippè ſunt zizania, quæ cùm jam creverint uſque ad meſſem, ſunt in faſciculos alliganda, & à Religionum tritico ſeparanda. Hæ ſunt vulpes parvulæ, quæ demoliuntur vineas. Hoc eſt fermentum, quod totam maſſam corrumpit. Quæ omnia, atque alia plura pro Paſtorali noſtra ſolicitudine diù, multùmque animo revolventes, ut ſacræ Religiones in multitudinem latiùs incremento fecunditatis per univerſam Eccleſiam diffuſæ à vepribus, & ſpinis emundatæ uberes germinent fructus: Nos etiam ab ipſiſmet Religionum Superioribus reformationem zelantibus crebris precibus interpellati, & frequentibus Populorum querimoniis permoti ſalutare remedium adhibere conſulta ordinatione decrevimus. Itaque de voto Congregationis aliquorum Venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu Regularium à nobis deputatæ, cui hoc negocium ſedulò, ac maturè examinandum commiſimus, motu proprio, certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes & ſingulos Conventus quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, etiam ſi illis animarum cura perſonarum ſæcularium incumbat, ſintve Hoſpitia, vel Grangiæ, ſeu alterius Monaſterii membra, exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium in litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendos, in quibus ob parvum numerum Relioſorum regularis diſciplina juxta peculiaria cujuſque Ordinis Inſtituta ſervari non poteſt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuò extinguimus, ſupprimimus, & abolemus unà cum omnibus eorum dignitatibus, officiis, ac miniſteriis, illoſque ab omni proprietate, dominio, ſuperioritate, juriſdictione, ac alio quocumque jure regularium eximimus, & totaliter liberamus, omnemque Conventua-

lita-

litatem, titulum, eſſentiam, ac denominationem regularem in eis penitus extinguentes, illos ad ſtatum ſæcularem reducimus. Reſervata tamen ipſi Congregationi facultate conſervandi Religionibus aliquem ex Conventibus expreſſis in memoratis litteris, ſi hoc ex aliqua rationabili cauſa expedire judicaverit: ſalvis etiam jutibus, quæ Fundatoribus Conventuum ſic ſuppreſſoruin, vel aliis ex ſacrorum Canonum præſcripto, vel ex privilegio Apoſtolico quomodolibet competunt. Quocirca dilectis filiis quorumcumque Regularium Superioribus, tam Genetalibus, quàm Provincialibus, & localibus, quocumque nomine, ac titulo nuncupentur, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipimus, & mandamus, ut ſinguli, ad quos pertinet, infra terminum ſex menſium inchoandum à die præſentationis litterarum à prædicta Congregatinne, ut præmittitur, expediendarum faciendæ in Romana Curia Procuratori Generali cujuſque Ordinis, vel Congregationis, aut Societatis dimittanr realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum ſub teſtimonio publico eidem Congregationi per eoſdem Superiores Regulares exhibendo poſſeſſionem corporalem Conventuum in eiſdem litteris expreſſnrum; & reſervata eis facultate ſecum aſportandi prophanam tantùm, non autem ſacram ſupellectilem, Religioſos inde amoveant, atque in aliis Mnnaſteriis ejuſdem Ordinis, vel Congregatinnis, aut Societatis collocent: alioquin pœnas privationis vocis activæ, & paſſivæ, necnnn dignitatum, & officinrum, quæ tunc temporis obtinebunt, & perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda ipſo facto abſque alia declaratione incurrant. Eòque termino elapſo non liceat Regularibus in Eccleſiis dictorum Conventuum Miſſas, & divina officia celebrare, confeſſiones ſacramentales audire, vel alia Sacramenta adminiſtrare, ac functiones Parochiales exercere, aut verbum Dei prædicare, vel mortuos ſepellire. Quod ſi ſecus egerint, eo ipſo Eccleſiæ remaneant ſuppoſitæ Eccleſiaſtico interdicto. Et nihilominus locorum Ordinarii, ubi per litteras ipſius Congregationis fuerint requiſiti, Religinſos rebelles, & refractarios à prædictis Conventibus ejiciant, etiam invocato, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio: & exinde Eccleſiarum, Domorum, bonnrumque omnium ad Conventus ſic ſuppreſſos qunmodnlibet pertinentium regimen curam, cuſtodiam, & adminiſtrationem ſuſcipiant, curentque ut ex eorum redditibus, & proventibus univerſis in primis, & ante omnia impleantur onera Miſſarum, tam hucuſque non celebratarum, quàm in poſterum celebrandarum, & alia quæcumque ex lege ſundatinnis, aut largitione fidelium, vel alias quomodolibet eis incumbentia, quibus nullo modo derogare intendimus, & cura animarum, ſi qua illis immineat, per Presbyteros ſæculares idoneos ab ipſis Ordinariis approbandos laudabiliter exerceatur, Eccleſiæque debito non fraudentur ſervitio. Cæterùm intendentes de prædictis bonis, quotquot ſuperfuerint oneribus, ut ſupra detractis, ſalubriter providere, eorumdem tenore præſentium bona hujuſmodi applicamus, & applicata eſſe decernimus, & declaramus piis uſibus in eiſdemmet locis, ubi ſiti ſunt Conventus, iiſque non indigentibus, in aliis locis ejuſdem Diœceſis juxta deſignatinnem, & partitionem, quam eadem Congregatio ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis ſententia prius audita, & plena totius negotii relatione habita, de mandato noſtro faciet in ſuis litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcribendis, & in Cancellaria Epiſcopali regiſtrandis ad perpetuam rei memoriam: Verùm quia parum eſt mala præcidere, niſi etiam malorum cauſa, & radix evellatur, Conſtitutiones fel. record. Bonifacii VIII. quæ incipit, *Cùm ex eo*, necnon Clementis VIII. incipien. *Quoniam ad Inſtitutam*, aliorumque Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum ſuper erectione novorum Conventuum editas earumdem tenore innovantes, illiſque addentes, hoc perpetuò prohibemus edicto ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Societatis Jeſu in aliqua Civitate, Caſtro, Villa, ſeu loco ad habitandum Domus, vel loca quæcumque de novo recipere, ſeu Monaſteria, Conventus, vel Collegia incipere, vel fundare præſumat abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali plenam, & expreſſam faciente de prohibitione hujuſmodi mentionem in ſcriptis, & gratis concedenda prævia examinatione Congregationis negotiis Epiſcoporum, ac Regularium præpoſitæ, ſi ſecus egerint, eo ipſo incurrant pœnas privationis, & inhabilitatis, ut ſupra inflictas: & nihilominus receptiones, & fundationes, & erectiones ſint ipſo jure nullæ, & invalidæ; & Domus, ac loca ipſa, & perſonæ in eis degentes omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, correctioni Ordinarii loci plenè in omnibus ſubjaceant. Intendimus autem in præmiſſis etiam ultra Italiam, & Inſulas adjacentes, prout expedire viderimus, providere. Decernentes præſentes litteras etiam ex eo, quod Superiores Regulares, & cæteri quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, & auditi fuerint, nullo unquam tempore de ſubreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut alio quovis defectu etiam quantumvis magno, inexcogitato, ac ſubſtantiali, ſive etiam ex eo, quod in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quævis alia ſervanda, & adimplenda ſervata, & adimpleta non fuerint, aut ex quocumque alio capite à jure, vel facto, & ſtatuto, vel conſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, aut quocumque alio colore etiam in corpore juris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa quantumvis juſta, rationabili, & privilegiata etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſariò exprimenda foret, aut quod de voluntate noſtra, hujuſmodi, & aliis ſuperiùs expreſſis, ſeu relatis nihil ullibi appareret, ſeu aliter probari poſſet, notati, impugnari, invalidari, retractari, in ius, vel controverſiam revocari, aut ad terminos iuris reduci, vel adverſus illas reſtitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, facti, gratiæ, vel juſtitiæ remedium impetrari, ſeù qunmodnlibet conceſſo, & impetrato quempiam uti, ſeu ſe juvare in judicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſvis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet ſaciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuòque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodnlibet ſpectabit in futurum, inviolabiliter obſervari. Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Sacri Palatii Apoſtolici Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos & Nuncios, ac alios quavis auctoritate, & poteſtate fungentes nunc, & pro tempore exiſtentes in quavis cauſa, & inſtantia, ſublata, eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & diffiniri debere; irritum quoque, & inane ſi ſecùs ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quatenus opus ſit, Regula noſtra de non tollendo iure quæſito, aliiſque Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, cæteriſque Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis etiam in Conciliis generalibus editis, etiam ſpecialiter in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, & Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnon illorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, & in Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis etiam motu, ſcientia, deliberatione, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarum, Rerumpublicarum, & quorumvis aliorum Principum, & perſonarum quacumque Eccleſia-

ſtica, vel ſæculari dignitate fulgentium, ſeu eorum intuitu, & contemplatione, ac etiam conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis; & iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis quoad ea, quæ præſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut quævis exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitùs omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis, habentes illis aliàs in ſuo robore permanſuris, motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine paribus ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, quod præſentes litteræ in valuis Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ de eadem Urbe publicentur, & affigantur, quæ poſtquam affixæ, & publicatæ fuerint, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perindè arctent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent. Quodque earumdem præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in judicio, & extra illud ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ ordinationis, extinctionis, ſuppreſſionis, abolitionis, exemptionis, liberationis, reductionis, præcepti, mandati, intentionis, reſervationis, applicationis, declarationis, prohibitionis, derogationis, ac voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſecundo, Idib. Octobris, Pontificatus Noſtri Anno Nono.

Hl. Datarius.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Viſa de Curia N. Humbertus.

G. Gualterius. C. Bailly.

Anno à Nativitate D. N. IESV Chriſti 1652. Indictione quinta, Pontificatus Sanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii Divina Providentia Papæ X. Anno eius nono, die vero 22. menſis Octobris, ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit in Eccleſia Lateranen. ac Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ Valuis, ac in acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Hieronymum Maſcellam S. D. N. PP. Curſ.

Pro Mag. Curſ. Laurentius Barbigionus.

28 *Lettera circolare della Sacra Congregatione ſopra lo ſtato de Regolari ſcritta a' Veſcovi d'Italia, e dell'Iſole adiacenti intorno alla ſuppreſſione, & applicatione de piccoli Conventi.*

IN eſſecutione della Conſtitutione di Noſtro Signore, che viene quì aggiunta, la S. Congregatione deputata da Sua Santità ſopra lo ſtato de Regolari hà dichiarato, che in coteſta Dioceſe rimangono ſuppreſſi li Conventi infraſcritti, cioè, &c. & intendendo appreſſo di ripartire i loro beni in uſi più nell' iſteſſi luoghi, ove i Conventi ſono ſituati, & non havendo quelli di biſogno, in altri luoghi dell' iſteſſa Dioceſe con la relatione, e parere di V. S. e del Capitolo di coteſta ſua Catedrale, come ſi ordina nella medeſima Conſtitutione: Dovrà perciò V. S. conſultare con il detto ſuo Capitolo, & unitamente eſaminare con ogni più eſquiſita diligenza in quali uſi più ſia bene di fare il ſudetto ripartimento, con haver particolar riguardo alla tenuità delle Chieſe Parochiali, alla deputatione de' Coadiutori per la cura dell'Anime, e de Capellani per la celebratione delle Meſſe, al mantenimento del Seminario, degl'Hoſpitali, de' Monaſterii di Monache, & altri, che ſtimaſſero di maggior gloria di Dio, e beneficio ſpirituale dell'Anime, con eſprimere diſtintamente à Convento per Convento la forma del ripartimento, e diſtributione, che giudicheranno doverſi fare in ciaſcheduno delli uſi più ſopraccennati, e ne traſmetta poi quanto prima la relatione in ſcrittura fermata da lei, e dal medeſimo ſuo Capitolo, che a queſto effetto, e per maggior ſuo lume ſe le mandano quì uniti li ſtati di detti Conventi già traſmeſſi à queſta Sacra Congregatione da i Regolari medeſimi, della verità, e ſuſſiſtenza de' quali ſarà ancor bene, che V. S. s'informi eſtragiuditialmente per poter dar la ſua relatione più ſicura, & aggiuſtata alla ſanta mente di Sua Beatitudine, con auviſar ancora ſe coſtì vi ſiano altri Conventi oltre li ſopranominati, ne' quali attualmente non ſi mantengano, nè ſi poſſano mantenere tanti Religioſi, che baſtino per l'oſſervanza della diſciplina Regolare. Eſeguiſca il tutto con quella pontualità, & accuratezza, che richiede l'importanza di un tanto affare, e che la Sacra Congregatione ſi promette del ſuo buon zelo, e ſingolar divotione à queſta Santa Sede. E Dio la proſperi.

Di Roma a' 10. di Decembre 1652.

Lettera circolare della Sacra Congregatione ſopra lo ſtato de' Regolari ſcritta a' Veſcovi d'Italia, e dell'Iſole adiacenti intorno a' Membri, e Grangie de Monaſterii. 29

NElla Bolla di Noſtro Signore nuovamente publicata ſopra l'eſtintione, e ſuppreſſione de piccoli Conventi ſono anche compreſi li Membri de' Monaſterii, e le Grangie eſiſtenti in coteſta Dioceſe, dove per il poco numero de Religioſi non può ſecondo i proprii Inſtituti delle Religioni oſſervarſi la diſciplina Regolare, ancorche habbiano anneſſa la cura dell'Anime, ò ſiano Parochiali, e ſpecialmente l'infraſcritte, cioè, &c. e però dovendo i Superiori Regolari rimovere dalli Membri, Grangie, e Parochiali tanto eſpreſſe di ſopra, quanto da ogn'altra ſimile non eſpreſſa li Religioſi, che vi dimorano, e collocarli ne' Monaſterii di oſſervanza: La Sacra Congregatione deputata da Sua Beatitudine ſopra lo ſtato de' Regolari hà ordinato, che io ſcriva à V. S. che per l'auvenire non permetta, che in detti Membri, Grangie, e Parochiali habiti alcun Sacerdote, ò Chierico profeſſo, permettendo ſolo la Santità Sua, che i Superiori Regolari quando non habbiano perſone ſecolari idonee, e fedeli di loro ſodisfattione, delle quali poſſano ſervirſi per la cura, & amminiſtratione di quei beni, liberamente poſſano in ciò valerſi dell'opera de' loro Converſi, ò Laici profeſſi di buon eſempio fino ad altr'ordine di Sua Beatitudine, e con queſto, che nelle Chieſe, ò Capelle di detti Membri, e Grangie, dove fin'hora è ſtato ſolito di celebrarſi la Meſſa, vi facciano celebrare anche per l'auvenire almeno le Domeniche, e feſte di Precetto da Sacerdoti Secolari, & anche da Regolari purche non pernottino fuori de' Monaſterii. Parimente nelle Grangie, e Membri, che in qualunque modo hanno anneſſa la cura dell'anime, e ſono Parochiali, non vuole la Santità di Noſtro Signore, che detta Cura ſi eſerciti in modo alcuno da Regolari, mà che V. S. deputi à tal effetto Sacerdoti Secolari idonei in Vicarii amovibili, ò perpetui, come à lei parerà più eſpediente per il buon governo delle Chieſe da nominarſi da' Superiori de' Monaſterii, a' quali le dette Grangie, e Membri s'appartengono, e da approvarſi da V. S. con l'aſſegnamento di una congrua portione à ſuo arbitrio ſopra i frutti de gl'iſteſſi Membri, ò Grangie, conforme alla diſpoſitione del Sacro Concilio di Trento. Non intende però Sua Santità, che dalla detta eſtintione, e ſuppreſſione nel poſſeſſo, e proprietà de' beni, & altre ragioni di eſſi Membri, e Grangie ſia generato alcun pregiudicio à i loro Monaſterii principali, a' quali di ragione ſi devino, mà che dettratta la detta congrua, e ſodisfatto a' peſi delle Meſſe, & altri oblighi, che vi ſaranno, il rimanente reſti à commodo, & utilità de' Monaſterii ſudetti. Significo il tutto à V. S. perche non manchi di adempire le ſue parti in eſſecutione dell'ordine, e ſanta mente di Sua Beatitudine. E Dio la proſperi.

Di Roma a' 30. di Maggio 1653.

De-

30 ***Decretum fel. rec. Innocentii Papæ Decimi ſuper ſubiectione nonnullorum Conventuum Iuriſdictioni Ordinarii Loci, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.***

VT in parvis Regularium Virorum Conventibus à Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio Papa X. in Conſtitutione, quæ incipit, *Inſtaurandæ*, primùm ſuppreſſis, ac deindè ad ipſius Conſtitutionis limites ob rationabiles cauſas in priſtinum ſtatum regularem reſtitutis, & ipſis Religionibus denuò conceſſis, piè, & religiosè vivatur, ac regularia inſtituta, quo exactiùs fieri poteſt, obſerventur: Sanctitas ſua ex ſententia Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium omnes, & ſingulos Conventus hujuſmodi ſic, ut præfertur, reſtitutos, & conceſſos in litteris ab eadem Sacra Congregatione expediendis nominatim exprimendos, ac perſonas tam Regulares, quàm ſæculares in eis degentes viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegati, præſentis Decreti tenore plenè in omnibus ſubjecit, ac ſubjectos eſſe declaravit, donec ipſorum redditus eouſque adaucti fuerint, ut in eis commodè ſuſtentari valeant, & cum effectu ſuſtententur duodecim Religioſi ad Apoſtolicorum Decretorum præſcriptum, idque eidem Sacræ Congregationi legitimè conſtiterit, & ejus Decreto in ſingulis contingentibus caſibus declaratum fuerit, & non aliter. Intereà verò voluit Sanctitas Sua, ut in eorum ſingulis ali debeant, & re ipſa alantur ſex ſaltem Religioſi probatæ vitæ, ex quibus quatuor ad minus ſint Sacerdotes maturæ ætatis: alioquin gratia reſtitutionis, & conceſſionis hujuſmodi nulla ſit, & invalida, & Ordinarii locorum in illis exequi poſſint, ac debeant ea omnia, quæ in aliis Conventibus itidem ſuppreſſis per eamdem Conſtitutionem ipſis demandantur, perindè ac ſi gratia prædictæ reſtitutionis, & conceſſionis non emanaſſet. Inſuper quia multi Conventus, in quibus & ſi præfixus fuerit numerus Religioſorum ſufficiens ad obſervantiam regularis diſciplinæ, & idcircò in ſuppreſſione antedicta non fuerint comprehenſi; nihilominus ſive ob reddituum diminutionem, ſive ob Superiorum incuriam, vel malam adminiſtrationem, ſive ob carentiam Religioſorum, aut aeris intemperiem, vel quamcumque aliam ob cauſam prædictus numerus cum effectu in eis non alitur cum gravi detrimento regularis obſervantiæ: Sanctitas Sua intendens huic malo remedium adhibere, omnes, & ſingulos ejuſmodi Conventus, ut præfertur, non ſuppreſſos, cujuſcumque ſint Ordinis tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congregationis, & Inſtituti, etiam Societatis JESV, aut Grangiæ, ſeu membra alterius Monaſterii, exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium, in quibus non aluntur, vel quandocumque actu non alentur ſaltem ſex Religioſi itidem probatæ vitæ, quorum ad minus quatuor, ut ſupra ſint Sacerdotes maturæ ætatis, eidem viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci ſimiliter, ut Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus præſentis pariter Decreti vigore ſubjectos eſſe ſtatuit, decrevit, & declaravit. Cæterùm quoad Conventus cùm pauciori numero, quàm duodecim Religioſorum, erectos poſt diem 21. Junii 1625. & illorum ſubjectionem loci Ordinario, Sanctitas Sua voluit in ſuo robore permanere Decretum ſanct. mem. Vrbani Octavi juſſu editum, cui per præmiſſa aliquatenus derogari non intendit. Et prædicta omnia, & ſingula in præſenti Decreto ſtatuta, & ordinata voluit plenarium ſortiri effectum, & executioni mandari non obſtantibus omnibus, & ſingulis, quæ in antedicta Conſtitutione voluit non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ die 10. Februarii 1654.

B. Card. Spada.

Loco ✠ Sigilli.

Proſper Fagnanus S.Congr.Secr.

Anno à Nativitate D. N. IESV Chriſti 1654. Indictione ſeptima, Pontificatus autem Sanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii Divina Providentia Papæ X. die verò 21. menſis Februarii. Supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit in Eccleſia Lateranen. ac Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ valuis, ac in acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Petrum Paulum Deſiderium Apoſt. Curſorem.

Pro D. Mag. Curſ. Ioſeph Marcheratus Curſ.

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

Declarationes Decreti fel. rec. Innocentii Papæ Decimi ſuper ſubiectione nonnullorum Conventuum Iuriſdictioni Ordinarii Loci à Sacra Congregatione ſuper ſtatu Regularium edita, atque à ſanct. mem. Alexandro Papa Septimo approbata. 31

POſito Decreto fel. rec. Innocentii Papæ Decimi ſuper ſubjectione nonnullorum Conventuum correctioni, viſitationi, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati: contingit dubitari de infraſcriptis.

1 An Epiſcopus in Conventibus ſuæ juriſdictioni ſubjectis poſſit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam conſtituere.

2 An poſſit Epiſcopus à prædictis Conventibus Religioſos amovere.

3 An Regulares eorumdem Conventuum compelli poſſint ab Epiſcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrationis.

4 An Epiſcopus in eiſdem Conventibus ſe ingerere poſſit in his, quæ regularem diſciplinam concernunt.

5 An Eccleſiæ dictorum Conventuum, & Capellæ Grangiarum, in quibus degunt Converſi pro agrorum cultura, ab Epiſcopo viſitari poſſint.

6 An ipſæ Grangiæ, & Converſi in eis degentes ſubſint viſitationi Epiſcopi.

7 Quid in Eccleſiis, ſeu Capellis Grangiarum, in quibus nullus degit Converſus, an ſimiliter ſubſint Epiſcopi viſitationi.

8 An liceat Epiſcopo viſitare Conventus tam ſuppreſſos, & poſteà reſtitutos, quàm non ſuppreſſos ad effectum cognoſcendi, an in illis re ipſa alantur ſex Religioſi.

9 An Epiſcopus viſitans hujuſmodi Conventus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes poſſit à viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia.

10 An juriſdictio Ordinariis locorum tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis attributa in ſupradicto Decreto competat Vicariis generalibus Epiſcoporum, necnon Abbatibus, & aliis inferioribus Prælatis proprium Territorium, ac juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.

11 An Provinciales, & alii Superiores Regulares poſſint ejuſmodi Conventus juriſdictioni Ordinarii ſubjectos, & Religioſos in illis degentes viſitare, corrigere, & punire, omnemque juriſdictionem in eos exercere, ſicut poterant ante dictum Decretum.

12 Si Superior Regularis in cauſa prævenerit contra ſubditum degentem in aliquo ex eiſdem Conventibus Ordinario ſubjectis fabricando proceſſum, vel eum carceri mancipando, an Epiſcopus poſſit hujuſmodi cauſam reaſſumere, ac Superiori inhibere.

13 Si è converſo Epiſcopus prævenerit in cauſa contra Religioſum in tali Conventu commorantem, an Superiori Regulari eo caſu liceat illum amovere, & in alio Conventu collocare, & ſi de facto collocaverit, an nihilominus Epiſcopus poſſit cauſam proſequi, ac Religioſum ſic amotum revocare ad primum Conventum.

14 Si Provincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus à tali Conventu removere, an Epiſcopus prohibere poſſit.

15 Si à Conventu primum ſuppreſſo, ac deindè Religioni reſtituto abſint ex aliqua rationabili cauſa, & ad breve tempus unus, vel plures ex numero ſex Religioſorum ibi degentium, an gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus remaneat ſuppreſſus ut prius.

16 Quid ſi à Conventu non ſuppreſſo ſimiliter ex cauſa rationabili, & ad modicum tempus abſit aliquis è ſex Religioſis ibi exiſtentibus, an durante tali abſentia, Conventus ſubjaceat juriſdictioni Ordinarii.

17 An Religioſo illo redeunte, vel aliàs impleto nu-

mero ſex Religioſorum, Coventus recuperet priſtinam exemptionem.

18 Si gratia reſtitutionis Conventus ſuppreſſi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur ſex Religioſi, & poſteà contingat, ut ejuſmodi oumerus impleatur, an gratia reſtitutionis Conventus reviviſcat.

19 Ad hoc, ut gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus dennò remaneat ſuppreſſus, propterea quod in eo non ſuſtententur ſex Religioſi, an debeat præcedere declaratoria Epiſcopi ſuper facto prævia cauſæ cognitione.

20 An ab hujuſmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apoſtolicam appellare ad effectum tam devolutivum, quàm ſuſpenſivum.

21 Cùm ex Decreti præſcripto quatuor Sacerdotes in his Conventibus degentes debeant eſſe maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura.

Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperiùs propoſita hunc in modum reſpondit, videlicet

AD 1. Non poſſe.

Ad 2. Poſſe ex rationabili cauſa, commonito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, ut eoſdem Religioſos aſſignet in aliis Conventibus.

Ad 3. Poſſe compelli.

Ad 4. Poſſe.

Ad 5. Poſſe.

Ad 6. Subeſſe.

Ad 7. Itidem ſubeſſe.

Ad 8. Minimè licere antequam aliundè conſtet de fundamento intentionis Epiſcopi in deficientia oumeri conſtituto.

Ad 9. Expedire, ut Sanctiſſimus Dominus Noſter decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conventus viſitanti quicquam accipere procurationis nomine.

Ad 10. Competere.

Ad 11. Poſſe ſicut prius, non tamen privativè ad Epiſcopum.

Ad 12. Non poſſe, niſi ex juſta cauſa, veluti cùm videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeveritate, vel indulgentia quid duriùs, aut remiſſiùs conſtituere, quàm cauſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi conſcientia oneratur.

Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religioſum ab Epiſcopo inquiſitum à loco amovere, & ſi amotus fuerit, poſſe Epiſcopum cauſam proſequi, & illum quibuſcumque remediis revocare, etiam invocato auxilio Ordinarii, & brachio ſæculari, ſi opus fuerit cujuſcumque loci, in quo Religioſus ille reperiatur.

Ad 14. Non poſſe.

Ad 15. Gratiam ob id non eſſe nullam, ceſſante omni fraude, nec Conventum remanere ſuppreſſum.

Ad 16. Subjacere durante abſentia.

Ad 17. Recuperare.

Ad 18. Non reviviſcere.

Ad 19. Debere ita præcedere, nec ante declaratoriam licere Epiſcopo Conventus poſſeſſionem apprehendere, aut Religioſos inde expellere.

Ad 20. Licere ad effectum devolutivum tantùm, non autem ſuſpenſivum.

Ad 21. Ætatem maturam dici ad hunc effectum completo anno quadrageſimo.

Declarationes ſupraſcriptas Sanctiſſimus Dominus Noſter ad ſe relatas approbavit, & ab omnibus, ad quos pertinet, obſervari præcepit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

Datum Romæ die 17. Julii 1655.

B. Card. Spada.

Loco ✠ Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congr. Secr.

Anno à Nativitate D. N. IESV Chriſti 1655. *Indictione octava, Pontificatus autem Sanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Alexandri Divina providentia Papæ Septimi anno eius primo, die vero ſexta menſis Auguſti, ſupradictas Declarationes affixas, & publicatas fuiſſe in Eccleſia Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ Valuis, ac in acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Laurentium Lazzonium Apoſtolicum Curſorem.*

Pro D. Mag. Curſorum A. Caſtruccius.

Decretum ſanct. mem. Alexandri VII. prohibens Epiſcopis Viſitantibus parvos Regularium Conventus ne aliquid accipiant procurationis nomine. 32

CUm Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium aliàs conſulta, An Epiſcopus viſitans parvos Conventus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes ad præſcriptum Decreti ſanct. mem. Innocentii X. quod incipit, *Vt in parvos*, poſſit à viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia, dixerit expedire, ut Sanctiſſimus Dominus Noſter decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conventus viſitanti quicquam accipere procurationis nomine: Sanctitas Sua Congregationis ſententia audita, eam expreſsè approbavit, noluitque licere Epiſcopis hujuſmodi Conventus viſitantibus aliquid accipere procurationis nomine ſeu in pecunia, ſeu in victualibus, & ita obſervari præcepit, non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis etiam in corpore Juris clauſis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ die 25. Junii 1664.

M. A. Card. Franciottus.

Loco ✠ Sigilli.

Proſper Fagnanus Secr.

Decretum Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium circa Vicarias Parochialium in Grangiis Monaſteriorum. 33

AD dirimendas controverſias, quæ circa Vicarios curam animarum exercentes in ſuppreſſis Grangiis Monaſteriorum, & circa congruam ipſis Vicariis aſſignandam, inter Superiores Regulares, & locorum Ordinarios in dies oriuntur occaſione Conſtitutionis fel. rec. Innocentii X. incipien. *Inſtaurandæ*, & litterarum circularium deſuper emanatarum ſub die 30. Maii 1653. Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium Sanctiſſimo Domino Noſtro approbante, præſenti Decreto ſtatuit, ut in poſterum minimè liceat ipſis Ordinariis locorum ex quavis cauſa, vel prætextu, aut quæſito colore Vicarias perpetuas ab eis, vel eorum Prædeceſſoribus in prædictis ſuppreſſis Grangiis conſtitutas facere amovibiles, nec viceverſa conſtitutas amovibiles facere perpetuas, abſque licentia ipſius Sacræ Congregationis: Nec congruam portionem, quam ſemel Vicariis perpetuis, vel amovibilibus earumdem Grangiarum, ſive in quantitate, aut quota fructuum, ſive in pecunia numerata, ſive alia re ſtabili ipſi Ordinarii, vel eorum Prædeceſſores ſemel conſtituerint, ſeu aſſignaverint, quoquo modo augere, vel minuere, aut immutare Sacra ipſa Congregatione inconſulta: decernens irritum, & inane, ſi ſecus ab iis ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ac ſimiliter Superioribus Regularibus minimè fas ſit cum ipſis Vicariis jam deputatis, ſeu deinceps deputandis publicas, aut ſecretas pactiones, ſeu conventiones inire ſuper diminutione, aut alteratione, ſeu variatione dictæ congruæ, eaſque pactiones, ſeu conventiones, tanquam de ſimoniaca labe, atque avaritia ſuſpectas, Sacra Congregatio omninò rejicit, atque interdicit, eoſque qui contrafecerint, pœnis adverſus ſimoniacos editis teneri decernit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

Datum Romæ die 8. Octobris 1670.

V. Card. Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

Proſper Fagnanus Secr.

Die

Digitized by Google

Die 25. Octobris 1670. ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Curiæ, & in acie Campi Floræ, in aliis locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Carolum Franceſchinum Sanctiſs. D. N. Papæ Curſorem.

Ioſeph Pizzardus Mag. Curſorum.

DECLARATIONES

Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium circa iuriſdictionem Ordinarii in Grangijs Monaſteriorum, illarumque Eccleſiis, & publicis Oratoriis.

POſita Conſtitutione fel. rec. Innocentii Decimi, quæ incipit, *Inſtaurandæ*, nec non illius Decreto incipiente. *Vt in parvis*, contingit dubitari de infraſcriptis.

Primò. An Grangiæ ex dicta Conſtitutione Innocentii ſuppreſſæ, & ad ſtatum ſæcularem reductæ, illarumque Eccleſiæ, & publica Oratoria poſſint ab Ordinario viſitari.

II. Et quatenus poſſint, an hoc jus Ordinario competat privativè quoad Superiores Regulares, an verò cumulativè cum ipſis.

III. Et quid ſi prædictis Eccleſiis cura animarum incumbat.

IV. An Superiores Regulares poſſint in dictis Eccleſiis curam animarum habentibus nominare Vicarios ad curam animarum exercendam, eoſque ad nutum amovere.

V. An Grangiæ, ſeu membra alicujus Monaſterii numquam ſuppreſſa, in quibus non degunt ſaltem ſex Religioſi, ſubſint Juriſdictioni, ac Viſitationi Ordinarii loci privativè, an cumulativè cum Superioribus Regularibus.

Die 11. Septembris 1670. Sacra Congregatio ſuper Statu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita in hunc modum reſpondit, videlicet.

Ad primum Grangias, ut præfertur, ſuppreſſas, & ad Statum Sæcularem reductas, illarumque Eccleſias, & Publica Oratoria poſſe ab Ordinario viſitari, dummodo in iis Grangiis, quarum proprietas fuit reſervata, vel reſtituta principalibus Monaſteriis, idem Ordinarius nullo modo ſe ingerat in temporalibus.

Ad ſecundum. Quoad Eccleſias, & Oratoria Publica jus viſitandi competere Ordinario privativè; quoad Converſos autem in eis degentes cumulativè, Ordinario ſcilicet jure delegato ab formam S. Concilii Tridentini, Regularibus verò jure ordinario.

Ad tertium. Itidem quoad Eccleſias dictarum Grangiarum curam animarum habentes jus viſitandi Ordinario competere privativè: ſed quoad Converſos in eis degentes hoc jus competere cumulativè, nempè Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, Regularibus verò auctoritate ordinaria.

Ad quartum. Superiores Regulares poſſe hujuſmodi Vicarios nominare, & illos ad nutum amovere, ſi Ordinarius loci ab initio illos deputaverit amovibiles.

Ad quintum. Grangias, ſeu Membra alicujus Monaſterii numquam ſuppreſſa, in quibus non degunt ſaltem ſex Religioſi, ſubeſſe juriſdictioni, ac Viſitationi Ordinarii loci, ac Superiorum Regularium cumulativè, videlicet Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato ex prædicto Decreto, *Vt in parvis*, Regularibus autem Jure ordinario.

V. Card. Carpineus.

P. Fagnanus Secr.

DECLARATIONES

Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium circa iuriſdictionem Epiſcopi in parvis Conventibus.

EPiſcopus viſitavit Conventum ſuæ juriſdictioni ſubjectum in vim Decreti fel. rec. Innocentii Decimi incipientis, *Vt in parvis*, propterea quòd tunc temporis ibi non erant de familia, nec re ipſa alebantur ſex Religioſi. Sed poſt abſolutam viſitationem ſine ulla fraude à Superioribus Regularibus in eodem Conventu adaucta eſt familia, & impletus numerus ſex Religioſorum, ſicque Conventus exemptionem recuperavit juxta declarationes Sac. Congregationis ſuper ſtatu Regularium, nempè decimam ſextam, & decimam ſeptimam inter impreſſas.

Hoc poſito, conſulitur Sac. Congregatio de infraſcriptis.

Primò. An poſt exemptionem, ut præfertur, recuperatam Epiſcopus poſſit hujuſmodi Conventum viſitare ad effectum, ut videat an ordinationes, & decreta ab ipſo edita in viſitatione præcedenti fuerint adimpleta, nec ne.

II. An vè poſſit decreta non adimpleta exequi, & pro illorum executione pœnas adjicere, & aggravare.

III. Et quatenus poſſit, an hæc facultas, quæ ex dicto Decreto, *Vt in parvis*, competit Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, expiret lapſu integro anno à die publicationis Decretorum.

IV. An Epiſcopus poſt exemptionem à Conventu recuperatam poſſit condemnare, & punire etiam pœna corporis afflictiva Religioſum, qui pro delicto in curia Epiſcopali fuerat inquiſitus, & carceri mancipatus eo tempore, quo Conventus erat juriſdictioni Epiſcopi ſubjectus.

Die 19. Novembris 1671. S. Congregatio ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita reſpondit ut ſequitur, videlicet.

Ad primum. Poſteaquàm Conventus exemptionem recuperavit, Epiſcopum nequaquam poſſe illum viſitare etiam ad effectum, ut videat an decreta edita in præcedenti viſitatione fuerint executioni mandata.

Ad ſecundum. Itidem non poſſe poſt hujuſmodi exemptionem decreta non adimpleta exequi, minuſque pœnas adjicere, & aggravare pro illorum executione.

Ad tertium. Juriſdictionem ex dicto Decreto, *Vt in parvis*, Epiſcopo attributam in Conventu non habente Religioſorum numerum ibi præſcriptum expirare eo ipſo, quòd Conventus ob familiam ſine fraude adauctam, & impletum numerum Religioſorum præfixum exemptionem recuperavit.

Ad quartum. Cùm contra dictum Religioſum non ſolum cauſa, ſed etiam perſona ſit præventa eo tempore, quo Conventus erat ſubjectus juriſdictioni Epiſcopi, & exemptio ſuperveniens non invenerit eum liberum, utique Epiſcopum tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum poſſe hujuſmodi cauſam tempore habili inchoatam proſequi etiam poſt exemptionem, & eumdem Religioſum condemnare, & punire etiam pœna corporis afflictiva.

V. Card. Carpineus.

P. Fagnanus Secr.

Digitized by Google

DE CONSECRATIONE ECCLESIÆ, vel Altaris.

Gregorius IX. Aſtoricen. Epiſcopo.

CAPUT IX.

AQua per Epiſcopum benedicta, Eccleſiam reconciliari poſſe per alium Epiſcopum non negamus, per ſacerdotes ſimplices hoc fieri de cætero prohibentes: Non obſtante conſuetudine provinciæ Bracharen. (quæ dicenda eſt potiùs corruptela) quia licèt Epiſcopus committere valeat quæ juriſdictionis exiſtunt; quæ ordinis tamen Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Quod autem mandantibus Epiſcopis, ſuper reconciliatione factum eſt hactenus per eoſdem, miſericorditer toleramus.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia polluta per Sacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt, etiamſi aqua fuerit per Epiſcopum benedicta.*
2 *Delegari poſſunt ab Epiſcopo Clericis etiam minoribus quæ ſunt iuriſdictionis, non autem quæ ſunt ordinis.*
3 *Conſuetudo poteſt plurimum in his quæ ſunt iuriſdictionis, ſed in his quæ ſunt ordinis nihil poteſt.*
4 *Iuriſdictio ſive ordinaria, ſive delegata ſolo verbo committitur, & revocatur, poteſtas ordinis ſecus.*
5 *Papa poteſt committere quæ ſunt ordinis etiam non Epiſcopo.*
6 *Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ ſi ſit conſecrata non facilè committitur à Papa ſimplicibus Sacerdotibus.*
7 *Epiſcopatus eſt ordo.*
8 *Abbates Presbyteri, & benedicti de Epiſcopi conſenſu, vel cum ſpecialibus eius dimiſſoriis an poſſint tonſuram, & minores ordines conferre ſæcularibus eidem Epiſcopo ſubiectis, & num.ſeq. uſque ad num.20.*
9 *Congregationis Concilii declaratio à quorundam impugnationibus vindicatur.*
10 *Poteſtas duplex requiritur ad ordines conferendos.*
11 *Abbas Presbyter, & benedictus quoad non ſubditos caret poteſtate iuriſdictionis, ſed non poteſtate ordinis, & ideo ordinando illos imprimit characterem, & num.ſeqq.*
12 *Concilii Tridentini decretum in* cap.10. ſeſſ.23. *expenditur.*
13 *Epiſcopi titulares poſſunt ordines conferre de licentia Epiſcopi Diœceſani.*
14 *Epiſcopus poteſt alteri Epiſcopo ea quæ ſunt ordinis demandare.*
15 *Abbas imitatus poteſt tonſuram, & minores ordines conferre etiam ſubditis alterius Monaſterij.*
16 *Lex nova diſponens in materia antiqua recipit interpretationes, & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat.*
17 *Rota deciſio de Abbatibus ordinantibus ſæculares cum dimiſſoriis Epiſcopi expenditur.*
18 *Abbas qui ſine Epiſcopi conſenſu contulit tonſuram, & minores ordines regularibus alterius Religionis dimiſſis à ſuis Superioribus incidit in pœnam ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum.*
19 *Ordinati à non habente poteſtatem non ſunt ſuſpenſi, ſed iterum ordinandi.*
20 *Degradatio Clericorum an poſſit demandari ab Epiſcopo Abbatibus, Presbyteris, & benedictis.*
21 *Degradatio eſt ordinis Epiſcopalis.*
Mucro ſpiritualis eſt duplex.
22 *Depoſitio ab ordine ad eum ſpectat, ad quem ſpectat ordinatio.*
23 *Declaratur num.ſeqq.*
24 *Spiritualia facilius conſtruuntur, quam deſtruuntur.*
25 *In Degradatione Presbyteri olim ſex Epiſcopi erant adhibendi, tres in degradatione Diaconi, vel Subdiaconi.*
26 *Depoſitio verbalis ab ordinibus etiam ſacris fieri poteſt ab Epiſcopo tam per ſeipſum, quàm per eius generalem Vicarium.*
27 *Degradatio ſolemnis fieri poteſt ab Epiſcopo per ſeipſum adhibitis tamen ſex Abbatibus uſum mitræ, & baculi habentibus.*
28 *Vel aliis perſonis Eccleſiaſticis etiam non diœceſanis ſi Abbates commodè intereſſe non poſſint, & n.33.*
29 *Degradatio poſt Concilium Tridentinum fieri poteſt ab Epiſcopo aliis Epiſcopis non adhibitis non ſolum in caſu hæreſis, ſed etiam in aliis criminibus in quibus ad actualem degradationem ſit procedendum.*
30 *Laici quantumvis graves non poſſunt hodie degradationi aſſiſtere ſicut poterant de iure communi in caſu hæreſis.*
31 *Prælati regulares ordinum mendicantium non dicuntur in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti quoad hoc ut poſſint actuali degradationi aſſiſtere.*
32 *Abbates non debent intereſſe examini, vel proceſſui degradationis, ſed tantum actuali degradationi aſſiſtere, ut aſſeſſores.*

A *Qua*. Eccleſia polluta per Sacerdotem ſimplicem re- 1
conciliari non poteſt, etiamſi aqua fuerit per Epiſco-
pum benedicta. Hoc dicit, & tria facit. Ponit dictum;
damnat contrariam conſuetudinem cauſam reddens, & ſub-
dit præteriti tolerantiam. Secunda ibi, *non obſtante*, tertia
ibi, *Quod autem*.

Nota ex hac decretali inſignem regulam in materia de- 2
legationis, videlicet ea quæ juriſdictionis exiſtunt etiam
minoribus Clericis ab Epiſcopo demandari poſſe, ut cogno-
ſcere de cauſis, judicare, inſtituere, beneficia conferre, &
omnia alia quæ aſſecutus eſt Epiſcopus in confirmatione,
c.Tranſmiſſam, ſupra de elect. nihil enim habet Epiſcopus
quod ſit meri imperii, quod non ſit delegabile, ut ait gloſ.in
cap.Per venit, 95.diſt. quam dicit ſingularem Abb. *hic n.3.*
Ea verò quæ ſunt ordinis Epiſcopalis committi non poſſunt
ab Epiſcopo Clericis inferioris gradus, id eſt non Epiſcopis,
ut conſecratio Virginum, ordinatio Clericorum: conſe-
cratio Eccleſiarum, & ſimilia de quibus in *c. Quamvis, 68.
diſt.* Ita hanc regulam ponit textus hic, & gloſ. *in d. c. Per-
venit, propè finem*, Anton. de Butr. *hic n.3. & 4.* Petr. de An-
char. *num.4.* & Abb. *n.2.* Similem regulam ponunt Docto- 3
res, & in ſpecie Butr. *n.12. in cap. Quanto, ſupra de conſuet.*
id eſt conſuetudinem poſſe plurimum in his quæ ſunt juriſ-
dictionis, ſed in his quæ ſunt ordinis nihil poſſe. Unde hic
conſuetudo qua ſimplices Sacerdotes de mandato Epiſcopi
reconciliabant Eccleſias pollutas improbatur tanquam cor-
ruptela. Et ſic cenſetur ſublata etiamſi ſit temporis, cujus
initii non extet memoria in contrarium, ut ſcripſi plenè in
eod.cap.Quanto. Rationem verò differentiæ cur ea quæ ſunt 4
juriſdictionis poſſint inferioribus delegari ab Epiſcopo, non
autem ea quæ ſunt ordinis, optimè aſſignat gloſ. *hic in ver.
Iuriſdictionis*, quia ſcilicet juriſdictio ſola voluntate, & ver-
bo committitur ſive delegata fuerit, ſive ordinaria, & revo-
catur, *c.Super quæſtionum, §. Intentioni, & §. Porro, ſup. de offic.
deleg. l. Iudicium, ff. de Iudic.* Collatio verò Sacramentorum
non confertur ſola voluntate, vel verbo, imò facto opus eſt,
quia neceſſaria eſt viſibilis unctio, & exterior, quæ eſt ſi-
gnum interioris unctionis in corde, *c.Unico, ſupra de Sacr.
Unct.* quæ perpetua eſt, & amitti non poteſt, licet executio
quandoque ſuſpendatur, *cap. Quod quidam, verſ. Si forte
militiæ*, 1. *quæſt.*1. Et hoc innuit Abb. Antiq. *hic num.1.*

dum

dum dicit, licet ea quæ ſunt juriſdictionis poſſit Epiſcopus inferioribus demandare, non tamen ea quæ oſſibus Epiſcoporum inhærent; quæ ſcilicet non ſola voluntate, aut verbo, ſed per conſecrationem conferuntur, & Hoſt. *num.* 3. dum reddit rationem hujus differentiæ, quia ordo, inquit, non per commiſſionem, ſed per manus impoſitionem transfertur, *d. c. unico ſup. de Sacram. Unct. & c. fin. de Sacram. non iteran.* Hoc ipſum docuit S. Thomas in 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 3. dicens poteſtatem Sacramentalem eſſe quæ per aliquam conſecrationem confertur. Et hanc remanere in homine qui eam per conſecrationem eſt adeptus quamdiu vivit; poteſtatem verò juriſdictionalem eſſe quæ ex ſimplici injunctione hominis confertur, & ideò non immobiliter adhæret.

5 Procedunt tamen hæc in Epiſcopo qui non poteſt ea quæ ordinis Epiſcopalis ſunt demandare, niſi conſtituto in ordine Epiſcopali; Papa verò poteſt ea committere etiam inferioribus Sacerdotibus, ut de minoribus ordinibus patet *in cap. Quoniam* 69. *diſt. in cap. Cum contingat, de ætat. & qualit. & in cap. Abbates de privil. in* 6. De Sacramento Chriſmatis eſt textus *in d. cap. Pervenit* 95. *diſt.* & tradunt omnes in *c. Quanto, ſupra de conſuet.* & dixi latè *in d. cap. unico, §.*
6 *Per frontis, ſupra de Sac. Unct.* Et de reconciliatione Eccleſiæ pollutæ tradit hìc Innoc. ubi dicit ſe ante audiviſſe Papam pluribus Epiſcopis indulſiſſe, ut per ſimplices Sacerdotes poſſent reconciliare Eccleſias aqua tamen priùs per Epiſcopum benedicta. Verùm Clemens Papa IV. ut ſubdit Hoſt. in fine hoc de facili non concedebat, niſi de Eccleſiis nondum conſecratis de quo remittit ad id quod legitur, & notatur infra *in cap. prox.* An autem Papa poſſit committere non Epiſcopo, ut conferat ordines ſacros dixi *in d. c. Quanto, num.* 4. *de conſuet.*

7 Secundò nota Epiſcoparum eſſe ordinem, ut hìc patet *in verb. Ordinis Epiſcopalis.* Unde ſecundum Hoſtien. *num.* 2. Taceant qui dicunt in Eccleſia Dei non eſſe niſi ſeptem ordines: nam & tonſura ordo eſt, & Epiſcopatus ordo eſt, ut hìc apertè probatur de Epiſcopali. De prima tonſura, & de omnibus aliis probatur, & notatur plenè in *cap. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit.* Hæc eſt unanimis Canoniſtarum ferè omnium ſententia, à qua tamen diſcrepant Theologi, qui tenent primam Tonſuram, & Epiſcopatum non eſſe ordines propriè. De Tonſura ſcripſi latiſſimè *in d. cap. Cum contingat.* Et de Epiſcopatu *in cap.* 1. *de ordinat. ab Epiſc.*

8 QUÆRO, An Epiſcopus poſſit committere Abbati Presbytero, & benedicto, ut primam tonſuram, & minores ordines conferat ſæcularibus ipſius Epiſcopi juriſdictioni ſubjectis.

Hanc dubitationem jam pridem ſuſtulit Sacra Congregatio Concilii in cauſa Bononien. cenſuit enim Abbates poſtquam ordinem Sacerdotalem, & munus benedictionis ſuſceperint, poſſe tonſuram, & minores ordines ſæcularibus Epiſcopi juriſdictioni ſubjectis conferre ſi modo ipſius Epiſcopi conſenſus accedat, iique pro ſe quiſque ab eodem Epiſcopo litteras dimiſſorias impetraverint ita ut ſatis non ſit id generatim ab Epiſcopo fuiſſe conceſſum, ſed hac ſemper conceſſione ſingulis opus ſit. Poſſe itidem eoſdem ordines conferre aliis regularibus, qui litteras dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, necnon ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint: ac prætereà aliis ſæcularibus ſubditis aliorum Epiſcoporum, dum tamen & ipſi attulerint ſpeciales dimiſſorias ſuorum Ordinariorum, & conſenſum ſpecialem Epiſcopi loci.

9 Verùm hujus declarationis veritatem in dubium revocant moderni Collectores *in cap. Cum contingat ſupra de ætat. & qualit.* eamque impugnant hoc fundamento, quod cum decreto Concil. Tridentini in *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. [ſtatutum ſit, ut Abbatibus, &c. non liceat impoſterum cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit tonſuram, vel minores ordines conferre, nec litteras dimiſſorias aliquibus Clericis ſæcularibus, ut ab aliis ordinentur concedere, &c. Non obſtantibus quibuſvis privilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus:] ſupradicta deciſio videatur pugnare cum illis verbis Concilii, [cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit.] Quæ verba dicunt excludere ſæculares etiam ſubjectos Abbatibus, & in quos ipſi Abbates habent ordinariam juriſdictionem, & multò magis ſubditos alterius habentes litteras dimiſſorias ad recipiendos ordines etiam ab ipſis Abbatibus. Et ob eamdem rationem dicunt prædicta verba excludere regulares non ſibi ſubditos etiamſi ſpeciales dimiſſorias ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci obtinuerint, quia neque in hoc caſu aſſerunt eam deciſionem ſuſtineri poſſe, cùm Concilium exigat, ut is cui Abbas vult ordines conferre ſit regularis ſibi ſubditus.

Sed his non obſtantibus tu adhæreas deciſioni, quia habetur in libris publicis S. Congregationis ſuper *cap.* 5. *ſeſſ.* 6. Unde de illius veritate ambigi non poteſt, & refertur etiam, licet corruptè, ab Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *quæſt.* 1. & Stephan. Quaranta *in ſumm. Bullar. verb. Ordo verſ. Abbatibus.* Et quod ſpectat ad decretum Concilii *in d. cap.* 10. 10
ſeſſ. 23. Obſerva diligenter ad ordines conferendos requiri duplicem poteſtatem videlicet poteſtatem ordinis, quæ per aliquam conſecrationem confertur, & poteſtatem juriſdictionis, quæ confertur ſimplici voluntate, & verbo, *cap.* 2. 9. *quæſt.* 2. *cap. Nullus de Paroch.* gloſ. *hic in verb. Juriſdictionis*, & declarat S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 3. Ordinis poteſtatem aſſequuntur Abbates in actu ſolemnis benedictionis, quia benedictio hujuſmodi largo modo dicitur conſecratio: & id proportionabiliter præſtat Abbatibus, quod conſecratio Epiſcopis, ut dicit Butr. *in d. cap. Cum contingat in* 3. *notab. num.* 6. & Felin. *in cap. Inter Monaſterium in princ. de re indic.* Intellige ſecundum ea, quæ dixi *in cap.* 1. *in* 2. *notab. de ſupplen. neglig. Prælat.* Poteſtatem verò juriſdictionis accipiunt Abbates in actu confirmationis etiam ante ſuſceptum munus benedictionis, *c. Noſti, de elect.* gloſ. *in d. cap.* 1. *in ver. Subſtitutos*, Oldrad. *conſ.* 14. *num.* 4. *& ſeq.* Felin. *in cap. Meminimus in princ. de accuſat.* Utriuſque poteſtatis fit mentio *in d. cap. Quoniam,* 69. *diſtinct. & in d. cap. Cum contingat, de ætate, & qualit.* De poteſtate ordinis ibi: *Dummodo ipſis ab Epiſcopo ſecundum morem præficiendorum Abbatum manus impoſitio facta noſcatur*, id eſt fuerint ſolemniter benedicti, ut illic gloſ. & DD. interpretantur. De poteſtate juriſdictionis ibi, *ſolummodo in proprio Monaſterio faciendi*, id eſt non in extraneo ut exponit Hoſtienſ. *num.* 6. *in verb. In proprio Monaſterio*, gloſſ. *in d. cap. Abbates, in ver. Convolaverint, de privil. in* 6. Specul. *tit. de privil. num.* 5. Ea enim verba oſtendunt poteſtatem ordinis quam Abbates Presbyteri accipiunt in ſolemni benedictione non debere in actum exire niſi quoad Monachos ſui Monaſterii, adde vel quoad ſæculares in quos habent Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem juxta textum *in d. cap. Abbates.* Poteſtas quidem ordinis ſpectat ad validitatem ordinationis: nam ſine illa nihil confertur, *cap. Presbyteris* 68. *diſt.* gloſ. *prealleg. hic in verb. Juriſdictionis*, Lap. *alleg.* 138. *num.* 5. Cùm umbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu dicit textus *in cap. Quantò, ſupra de conſuet.* Poteſtas verò juriſdictionis ad eſſentiam ordinationis non pertinet, ſed ad illius exercitium, ſeu executionem, & legitimum uſum ejus, *cap.* 1. *&* 3. 71. *diſt.* Quia ſcilicet poteſtas ordinis non debet exire in actum niſi ſecundum quod movetur à poteſtate Superiori, S. Thomas *ubi ſupra.* Un- 11
de Abbas, ſi ſit Presbyter & benedictus ordinando ſibi non ſubditum Characterem imprimit, ſed ordinis executionem non confert, quia ſcilicet non deeſt illi poteſtas ordinis, ſed tantum poteſtas juriſdictionis, ut poſt Boattin. tenet gloſſ. penult. & DD. *in d. cap. Abbates, de privileg. in* 6. Archid. Turrecrem. & Præpoſ. *in d. cap. Quoniam* 69. *diſt.* Jo. Andr. & alii *in d. cap. Cum contingat ſupra de ætat. & qualit.* At ſi Sacerdotalem ordinem ac munus benedictionis non ſuſceperit ordinando nihil confert, quia deeſt illi poteſtas ordinis, *d. cap. Quanto de conſuet. & not. in d. cap. Cum contingat*, Hoſtien. Jo. Andr. Butr. Abb. & cæteri omnes, Bertacch. *in tract. de Epiſc. lib.* 3. *part.* 2. *num.* 9. Silveſt. *in verb. Ordo,* 3. *ſub nu.* 2. *verſ. Simplices vero Abbates*, Rebuff. *in praxi tit. de Cleric. & a quib. & quom. num.* 14. Dum verò Concilium *in d. cap.* 10.
ſeſſ. 23. ſtatuit ut Abbatibus non liceat tonſuram, vel mino- 12
res ordines conferre cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit, ademit quidem Abbatibus authoritatem ſeu poteſtatem juriſdictionis, quam habebant ad ordines ritè, & rectè conferendos reſpectu ſæcularium etiam ſibi ſubjectorum.

Et ita in hoc derogavit diſpoſitioni *d. cap. Abbates*, ſed non ademit, aut limitavit ipſam poteſtatem ordinis, quia hæc poteſtas tamquam indiviſibilis non recipit reſtrictionem, nec poteſt pro parte auferri, & pro parte non, ut latiſſimè probavi *in cap.* 1. *ſupra de ſupplen. neglig. Prælator.* Et propterea Abbas benedictus ordinando regulares ſibi non ſub-

Digitized by Google

ſubditos, aut ſæculares etiam poſt Concilium, imprimit
characterem, ratione ſcilicet abſolutæ poteſtatis ordinis
quam ex conceſſione ſeptimæ ſynodi accepit in impoſitione
manuum, licet non conferat ordinis executionem ob adem-
ptam ſibi à Concilio authoritatem, ſeu juriſdictionem
quoad non ſubditos regulares, ita ut proinde ſic tonſurati
non debeant iterum tonſurari, ut ſæpius reſpondit S. Con-
gregatio Concilii cujus declarationes complures retuli *in d.*
cap. 1. Itaque Abbas Presbyter, & benedictus reſpectu re-
gularium ſibi non ſubditorum, aut reſpectu ſæcularium ca-
rèt tantummodo juriſdictione propter Concilii prohibitio-
nem, ſed poteſtate ordinis non caret. Defectum autem ju-
riſdictionis ſupplet Epiſcopus qui Abbati impertitur licen-
tiam ordinandi ſuos diœceſanos: aut per ſpecialem con-
ſenſum, aut per litteras dimiſſorias ipſi Abbati directas
juxta relatam S. Congregationis declarationem. Ergo cùm
hoc caſu non deficiat Abbatibus poteſtas ordinis, nec pote-
ſtas juriſdictionis, conſeqnens eſt ut ordines ab ipſis ritè; &
rectè conferri valeant.

Nec obſtant verba illa *d. cap.* 10. [cuiquam qui regularis
ſubditus ſibi non ſit.] Quandoquidem Concilium ibi ſuſtu-
lit facultatem ordinandi ſæculares, quam Abbates habe-
bant, vel jure ordinario ratione quaſi Epiſcopalis juriſdi-
ctionis, vel ex indulto Sedis Apoſtolicæ juxta textum *in d.*
cap. Abbates, de privileg. in 6. Sed non eam quam conſequi
poſſent ex licentia, vel delegatione Epiſcopi diœceſani. Ra-
tio eſt, quia decretum illud fuit editum in favorem ipſius
Epiſcopi diœceſani, ut patet ex illis verbis: [Sed horum
omnium ordinatio ad Epiſcopos intra quorum diœceſis
fines exiſtant pertineat:] & conſequenter diœceſano licere
debet in hoc favori ſuo renunciare, & conſentire, ut ſibi
ſubjecti ab alieno Antiſtite promoveantur, *cap.* 1. 2. 3. *& per*
13 *totum 71. diſt. cap. Lugdunenſis 9. quaeſt.2. cap.8. ſeſſ.23.* Con-
cilii Tridentini. Simile in Epiſcopis Titularibus, qui etſi
prohibeantur à Concilio *in cap. 2. ſeſſ. 14.* quemquam ordi-
nare, etiam in locis nullius diœceſis: tamen de Epiſcopi
diœceſani conſenſu benè ordinare poſſunt, quia ſcilicet non
carent poteſtare ordinis, quam in conſecratione acceperunt,
cap. Tranſmiſſam, de elect. Et quamvis careant poteſtate
juriſdictionis, cùm ſubditos non habeant tamquam Clero,
& populo carentes, ut dicitur *in d. cap.* 2. tamen hujus pote-
ſtatis defectus benè ſuppleri poteſt per conſenſum Epiſcopi
diœceſani, cujus intereſt, ut aliàs fuit reſponſum, & praxis
obſervat: nam & hodie videmus in diœceſi Oſtienſi, & Sa-
binen. & alibi Pontificalia, & alia quæ ſunt ordinis exer-
ceri ab Epiſcopis Titularibus in partibus infidelium, quos
Cardinales Epiſcopi in ſuffraganeos aſſumpſerunt ad præ-
14 ſcriptum Concilii Lateranenſis ſub Leone X. *ſeſſ. 9. de Car-*
dinal. Eamdem rationem optimè aſſignat gloſſ. *hic in verb.*
Juriſdictionis, dicens, Unus Epiſcopus alii Epiſcopo poteſt
ea quæ ſunt ordinis demandare, & per hujuſmodi deman-
dationem nihil ei committit, cùm ipſe Epiſcopus habeat ea
quæ miniſterium conſecrationis deſiderant, & ei deeſt tan-
tùm authoritas; quia in alienam meſſem falcem mittere
non debet niſi de voluntate, & mandato illius, cujus eſt diœ-
ceſis, *c. Scriptum eſt 6. qu. 3.*

15 Accedit quod Concilium *in d. cap. 10. ſeſſ. 23.* dum prohi-
bet Abbatibus, ne tonſuram, vel minores ordines confe-
rant, niſi ſuis ſubditis regularibus, concordat cum juris
communis diſpoſitione: nam hoc ipſum prius ſtatutum
fuerat *in d. cap. Quoniam 69. diſt. & in d. cap. Cum contingat,*
de atat. & qualit. per illa verba, ſolummodo in proprio Mo-
naſterio faciendi, ideſt in ſui Monaſterii Monachos, non au-
tem extraneos, ut dixi ſupra verſ. *Veriuſque poteſtatis:* & ta-
men non obſtante prohibitione ſeptimæ Synodi, de qua in
prædictis juribus, Abbas ſi fuiſſet invitatus potuiſſet tonſu-
ram, & minores ordines conferre etiam Monachis alterius
Monaſterii, & ſic regularibus ſibi non ſubditis, ut *in d. cap.*
Quoniam, tradit gloſ. *in verb. Monaſterio*; Archid. *num. 5. in*
gloſ. Sed & Monachos, Turrecrem. *num. 5.* & Præpoſ. *n. 1.*
per textum *in d. cap. Lugdunenſis 9. quaeſt. 2.* Idem tenent *in*
d. cap. Cum contingat, Henric. Boich. & Joan. de Anan. ambo
16 *in princ.* Bellam. *num. 2.* & omnes. Ergo eodem modo id
Abbatibus licere debet hodie ſi fuerint ab Epiſcopo invitati
non obſtante prohibitione Concilii Tridentini: nam lex
nova diſponens in materia antiqua recipit interpretationes,
& limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipie-
bat, *l. In contractibus, §. Praterea, Cod. de non numer. pecun.*
gloſ. Bart. & DD. *in l. Sciendum, ff. Qui ſatiſd. cogan.*

Non obſtat, quòd in Rota de mandato Clementis VIII.
propoſito hoc dubio, videlicet, An Abbates, qui habent
facultatem conferendi tonſuram, vel minores ordines ſub-
ditis ſibi regularibus poſſint ſtante decreto Concilii Triden.
cap. 10. ſeſſ. 23. tonſuram, vel minores ordines conferre
perſonis ſæcularibus habentibus litteras dimiſſorias à ſuis
Ordinariis: re maturè diſcuſſa reſolutum fuerit, non poſſe,
ut patet in *deciſ.* Cardin. Seraph. 985. Etenim hæc deciſio,
ut ſalvari poſſit videtur intelligenda de ſæcularibus habenti-
bus litteras dimiſſorias generales cuicumque Antiſtiti dire-
ctas; non autem de habentibus ſpeciales directas, ipſis
Abbatibus: nam ſi intelligeretur hoc ſecundo modo, pu-
gnaret ex diametro cum declaratione Sac. Congregationis,
& ſuſtineri non poſſet; ſupponit enim Abbates Presbyte-
ros, & benedictos carere poteſtate conferendi tonſuram,
& minores ordines perſonis ſæcularibus: & arguit hoc
modo. Quemadmodum Papa non poteſt dare licentiam ei
qui ordinatus non eſt conferendi ordines ſacros, ut tradit
Innoc. *in cap. Quanto de conſuet.* cùm nemo det id quod non
habet, ita neque per dimiſſorias ſuas poteſt Epiſcopus dare
facultatem ei, qui ea facultate ex diſpoſitione Concilii ca-
ret. Sed hoc ſuppoſitum eſt falſum, quia Abbates hujuſ-
modi etiam reſpectu ſæcularium non carent poteſtate ordi-
nis, ſed tantùm poteſtate juriſdictionis, ideòque ordinando
illos etiam abſque dimiſſoriis Epiſcopi diœceſani impri-
munt characterem, licèt non conferant ordinis executio-
nem ob ademptam ſibi à Concilio juriſdictionem, ut abun-
dè oſtenſum eſt ſupra: Hunc autem juriſdictionis defectum
ſupplere poteſt Epiſcopus, quoad ejus ſubditos, conſentien-
do ut ordinati valeant à prædictis Abbatibus ordinis pote-
ſtatem habentibus, ut ſimiliter patet ex dictis. Nec pro-
pterea, ut dicit Rota, prohibitio Concilii redditur ſuper-
flua. Siquidem in hoc operatur effectum ſuum, quia ſuſtu-
lit facultatem quam prius habebant Abbates ordinandi ſine
dimiſſoriis Epiſcopi perſonas ſæculares, in quas habebant
Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, juxta
textum *in d. cap. Abbates, de privileg. in 6.* cujus diſpoſitioni
Concilium derogavit, ut eadèmmet Rota fatetur in præ-
dicta deciſione. Item ſuſtulit privilegia, & indulta Sedis
Apoſtolicæ, quæ ante Concilium ſuper hoc habebant non-
nulli Abbates, ut innuit illa decretalis ibi: *Niſi eis id com-*
petat ex pleno prafata Sedis indulto: unde extendi non de-
bet ad ulteriorem correctionem juris communis, arg. *cap.* 17
Cum expediat, de elect. in 6.

Standum eſt igitur declarationi Sac. Congregationis quæ
authoritatem habet à Sede Apoſtolica Concilium Tridenti-
num authoritativè interpretandi privativè quoad omnes,
ut dixi latiſſimè *in cap. Cum veniſſent, ſupra de indic. in quaeſt.*
An & quibus liceat Tridentini Concilii decreta interpreta-
ri, *& in cap. fin. de conſtitut. in quaeſt.* An declarationes Sac.
Congregationis Concilii habeant legis authoritatem.

Et eò magis quia hujuſmodi declarationi etiam poſtea 18
adhæſit eadem Congregatio: Siquidem fuit quæſitum an
Abbas Sanctæ Mariæ de Succurſu Ordinis Montis Oliveti
potuerit in loco in quo juriſdictionem quaſi Epiſcopalem
habet in Parochos, & Parochianos conferre minores ordi-
nes tribus regularibus Ordinis S. Auguſtini à ſuis Superio-
ribus ad hunc effectum dimiſſis. Et S. Congregatio cenſuit
non obſtare quod Abbas non ſit benedictus, cùm ex privi-
legio Julii II. habeatur in omnibus pro benedicto; ſed
non licuiſſe illi conferre minores ordines dictis regularibus;
propterea quod non aderat conſenſus Epiſcopi loci, ut ha-
betur *in cap. ult. ſeſſ. 6.* ut aliàs decretum à Sac. Congregatio-
ne in caſu Bononien. Non tamen incidiſſe in pœnam decre-
ti *d. cap. 10. in fin.* quia loquitur in Epiſcopis nullius, neque
in pœnam *cap. 8. ſeſſ. 23.* quia loquitur quando ſine teſtimo-
nio ordinarii loci contuliſſet ordines juxta *cap. Eos, & cap.*
fin. de tempor. ordin. in 6. ſed in pœnam *cap. fin. ſeſſ. 6.* quia
ſine licentia Ordinarii loci contulit ordines. Et quamvis *d.*
cap. loquatur in Epiſcopo; tamen Sac. Congregatio cenſuit
multò magis habere locum in Abbate, & cùm ſimpliciter
d. cap. dicat ſuſpenſum ab exercitio Pontificalium, intelligi
abſolutè, non autem per annum dumtaxat, quia quando
voluit ſuſpendi per annum tantùm, expreſſit, ut *d. cap. 2. &*
d. cap. 8. & ſic Abbas iſte erit tantùm ſuſpenſus ab exercitio
illorum actuum quos Pontificali dignitate, & authoritate
exercuit; nempè à collatione ordinum, & ſimilium, non
autem cenſebitur ſuſpenſus à divinis, quæ ut Religioſus Sa-
cerdos celebrare poterat. Unde conſequens erit, ut ſi po-
ſtea

ſteà celebravit, non ideò effectus ſit irregularis ; tamen
indigeat rehabilitatione ad exercitia Pontificalium, à qui-
bus fuit ſuſpenſus. Item erit advertendum ad ordinatos,
quia & ipſi ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum, & ſi ce-
lebrarint ſunt irregulares, & indigent diſpenſatione.
19 Ex qua declaratione, quòd ſpectat ad rem præſentem
duo colliguntur. Primum eſt licere Abbatibus benedictis,
vel habentibus privilegium perinde ac ſi eſſent benedicti
conferre minores ordines perſonis ſæcularibus, aut regula-
ribus ſibi alias non ſubditis, ſi modo habeant litteras dimiſ-
ſorias ſpeciales à proprio Epiſcopo. Propterea enim prædi-
ctus Abbas Olivetanos ordinando regulares alterius ordinis
incidit in pœnam ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium,
quia defuit conſenſus Epiſcopi Diœceſani, ut dixit S. Con-
gregatio. Ergo ſi Epiſcopus conſenſiſſet, Abbas in nullam
pœnam incidiſſet, qui eſt caſus deciſionis Bononien.
Alterum eſt ordinationem non ſubditorum factam ab
hujuſmodi Abbatibus etiam ſine dimiſſoriis proprii Epiſco-
pi non eſſe irritam; nam regulares S. Auguſtini à dicto
Abbate ordinatos, Sac. Congregatio dixit eſſe ſuſpenſos ab
executione ordinum; ergo character fuit impreſſus. Nam
ſi impreſſus non fuiſſet ex defectu poteſtatis in ordinante
ſic promoti non fuiſſent ſuſpenſi, ſed potiùs iterùm ordi-
nandi, *cap. Chorepiſcopi, cap. Quamvis, & cap. Presbyteri*,
68. diſt. cap. Nihil 7. quæſt. 1. Hoſt. Jo. Andr. & omnes *in cap.*
unic. & ibi dixi *num. 6. ſupra de ſacra Unct.* Henric. Boich.
poſt alios *in cap. fin. de Sacramen. non iteran.* & ita Abbates
hujuſmodi etiam poſt Concilium non carent prorſus, ut pu-
tavit Rota, poteſtate ordinandi ſæculares aut regulares ſibi
non ſubditos. Hanc materiam latiùs proſequor *in cap. 1. de*
ſuppl. neglig. Prælator. in q. An Prælatus inferior ſæcularis ha-
bens privilegium poſt Concilium conferendi tonſuram, &
minores ordines certis perſonis duntaxat, ordinando alios
quàm in litteris deſignatos, imprimat characterem necnè.
Poſt hæc ſcripta emanavit à S. Congregatione Concilii in-
fraſcripta declaratio, quæ eſt originaliter in libro memo-
rialium *pag. 407.* videlicet.
In cauſa Cathanien. Juris conferendi ordines minores in-
ter Epiſcopum Cathanien. ex una, & Monachos Ordinis
S. Benedicti Congregationis Caſſinenſis, ac alios, ex altera
die 23. *Novemb.* 1641. Sac. Congregatio, &c. utraque parte
informante ore, & ſcriptis, ac rationibus hic inde deductis
maturè examinatis, inhærendo deciſioni Rotæ Romanæ
ſub die 27. Aprilis 1592. coram bon. mem. Cardinali Sera-
phino de ordine fel. record. Clem. VIII. factæ, nec non de-
clarationibus ejuſdem Sac. Congregationis dictæ deciſioni
conformibus ſubſequutis, cenſuit, improbata opinione
contraria, Abbates Regulares benedictos ejuſdem Congre-
gationis Caſſinenſis, ſeu alterius Congregationis, vel Or-
dinis, aut inſtituti habentes etiam jura Epiſcopalia, ſeu
quaſi Epiſcopalia, uſumque Mitræ, baculi, & benedicendi,
ac facultatem primam tonſuram, & minores Ordines con-
ferendi, non poſſe dictam primam tonſuram, nec alios or-
dines minores, niſi ſuis ſubditis Regularibus conferre, non
autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel
inſtituti, etiamſi habeant litteras dimiſſorias ſuorum Su-
periorum, & conſenſum Ordinariorum, intra quorum
diœceſum fines ipſi Regulares ordinandi exiſtant: & mul-
tò minus perſonis ſæcularibus etiam habentibus litteras di-
miſſorias à ſuis Ordinariis. Ac propterea inhibuit Archie-
piſcopis, Epiſcopis, & aliis Prælatis inferioribus, ut in
futurum concedere non audeant ſupradictas litteras dimiſ-
ſorias hujuſmodi Abbatibus directas, nec ab iſtis recipi.
Quòd ſi ſecus fiat, tam concedentes, quàm ordinantes à
collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant, præter alias pœ-
nas arbitrio ejuſdem Congregationis reſervatas.
Et iterùm propoſitis dubiis, an Abbates Regulares bene-
dicti habentes jura quaſi Epiſcopalia primam tonſuram, aut
minores Ordines poſſint conferre ſæcularibus Clericis, Epi-
ſcopi juriſdictioni ſubjectis, ſi modò ipſius Epiſcopi conſen-
ſus accedat: itidem an prædicti Abbates poſſint Regularibus
alterius Ordinis, qui litteras dimiſſoriales ſuorum Supe-
riorum Regularium, & conſenſum Epiſcopi loci habue-
rint, poſſint prædictam tonſuram, & minores Ordines
conferre.
Die decima Maii 1658. Sac. Congregatio Concilii ad
utrumque dubium reſpondit, non poſſe.
20 Secundò QUÆRO, An degradatio poſſit ab Epiſcopo
demandari Abbatibus Presbyteris, & ſolemniter bene-
dictis.
Reſpondeo non poſſe, quia degradatio eſt ordinis Epi- 21
ſcopalis, *cap. Degradatio de pœn. lib. 6. & notatur in cap. Cum*
non ab homine de judic. Hoſtien. *in cap. Dilectus, & cap. Irre-*
fragabili, de offic. ordin. DD. *in cap. Cum contingat*, ubi in
ſpecie Collectar. *n. 3. de foro compet.* Ea verò quæ ordinis Epi-
ſcopalis exiſtunt non poſſunt Clericis inferioris gradus, id
eſt non Epiſcopis demandari, ut hic patet, & dixi ſupra *in*
1. notab. Unde, ut dicebat Archid. *in cap. Dilecto num. 1. in*
verb. Mucrone, de ſent. excomm. lib. 6. duplex eſt mucro ſpi-
ritualis, alius diſciplinans, ſeu medicinalis, ut excommuni-
catio, qui non ad punitionem, ſed ad correctionem tan-
tùm vibratur; Alius eradicans, ſive mortalis, ut degrada-
tio, qui non tantùm ad correctionem, ſed etiam ad puni-
tionem infligitur, & hic eſt mucro Epiſcopi ſpecialiſſimus:
unde nullus non ordinatus in Epiſcopum ipſum vibrare po-
teſt. Quòd dictum Archidiaconi ſequuntur Joan. Andr. *in*
cap. 1. num. 4. in verb. Cum ab omni mucrone, & Anchar. *n. 2.*
in 5. notab. de homicid. lib. 6.
Nec obſtat ſi dicatur, Hujuſmodi Abbatibus poteſt ab 22
Epiſcopo committi, ut minores ordines conferant, ut
oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione, ergo videtur etiam
eis committi poſſe, ut ordines auferant per degradationem,
quia ejus eſt deponere, cujus eſt ordinare, *cap. Nullus Pri-*
mas 9. quæſt. cap. 3. de Paroch. Hoſtien. *in d. cap. Cum contin-*
gat num. 2. & Joan. Andr. *num. 10. verſ. Quod dic de foro*
compet.
Nam reſpondetur in ordinibus conferendis Abbates be- 23
nedictos fuiſſe ſpecialiter privilegiatos à ſeptima Synodo, ut
in cap. Quoniam 69. diſtinct. At non fuerunt privilegiati in
ordinibus auferendis, nec licèt arguere ab ordinatione ad
degradationem: quia ſpiritualia faciliùs conſtruuntur, 24
quam deſtruuntur, ut in hac ipſa materia degradationis in-
quit gloſſa *in d. cap. Degradatio, in verb. Canonibus de pœn. in*
6. Unde Epiſcopus ſolus Ordinem conferre poteſt, ſolus au-
ferre non poteſt dicit textus *in cap. fin. 15. quæſt. 7.* Nam in 25
degradatione Presbyteri ſex Epiſcopi ſunt adhibendi, & tres
in degradatione Diaconi, vel Subdiaconi. Concilium
Agathenſe *cap. 1. dict. cap. fin. cap. Si quis, c. Felix, & cap.*
Si autem, ead. cauſ. & quæſt. gloſ. præallegat. gloſſ. 1. *in cap. 1.*
de hæret. in 6. Abbas *in cap. Non poteſt de re judicat.* Silveſt.
in verb. Degradatio num. 1. Hodie decreto Concilii Triden- 26
tini *in cap. 4. ſeſſ. 13.* ſtatutum eſt ut adverſus Clericos etiam
in ſacris ordinibus conſtitutos ad condemnationem, necnon
verbalem depoſitionem procedere poſſit Epiſcopus tam per
ſe ipſum, quàm per illius Vicarium in ſpiritualibus genera-
lem; Ad actualem verò atque ſolemnem degradationem 27
per ſeipſum etiam non adhibito numero Epiſcoporum à Sa-
cris Canonibus præfinito, adhibitis tamen & in hoc ſibi
aſſiſtentibus totidem Abbatibus, uſum Mitræ, & baculi ex
privilegio Apoſtolico habentibus ſi in civitate, aut in diœ-
ceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint, alioquin aliis 28
perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate gra-
ves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant.
Quo decreto corrigitur *dict. cap. Degradatio, de pœn. in* 29
6. Sed ampliatur *cap. 1. de hæreticis eodem lib.* Primò in
eo ut non ſolùm Epiſcopus per ſe ipſe, ſed ejus quoque
Vicarius poſſit ad verbalem degradationem procedere.
Deinde ut non ſolùm in caſu hæreſis, ſed etiam in omni-
bus in quibus ad actualem degradationem procedendum
ſit. Declaratur etiam eo decreto *d. cap. 1.* ut debeant aſſi-
ſtere totidem Abbates uſum mitræ, & baculi, ut ſupra ha- 30
bentes quot Epiſcopi requirebantur, Nam in dicta Decre-
tali numerus non erat præfixus. Demum ampliatur in eo;
ut ſi commodè in civitate, vel diœceſi reperiri non poſſint
ſufficiantur viri in eorum locum in dignitate Eccleſiaſtica
conſtituti. Unde ſi eſſent laici quantumvis graves, ac juris
ſcientia commendabiles non poſſent aſſiſtere, qui tamen
poterant ex *d. cap. 1.*
Appellatione autem perſonarum Eccleſiaſticarum de qui- 31
bus Concilium loquitur. Prælatos regularium Mendican-
tium non comprehendi dixit Sac. Congregatio cùm non
habeant nomen dignitatis, & Abbates non debere intereſſe
examinationi, vel proceſſui, ſed tantùm poſſe ſolemni & 32
actuali degradationi aſſiſtere, ut aſſeſſores, & poſſe Ordi-
narium aliàs perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas
etiam non diœceſanas adhibere.

DE

Digitized by Google

DE CELEBRATIONE MISSARUM, ET SACRAMENTO Euchariſtiæ, & divinis officiis.

Ex Concilio Agatheñ.

C A P U T I.

PResbyter manè, matutinali officio expleto, penſum ſervitutis ſuæ, videlicet Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſperamque perſolvat: ita tamen, ut horis competentibus, juxta poſſibilitatem, aut à ſe, aut à ſcholaribus publicè compleantur. Deinde peractis horis, & infirmis viſitatis, ſi voluerit exeat ad opus rurale jejunus, ut iterùm neceſſitatibus peregrinorum, & hoſpitum, ſive diverſorum commeantium, infirmorum atque defunctorum ſuccurrere poſſit, uſque ad ſtatutam horam, pro temporis qualitate, Propheta dicente: Septies in die laudem dixi tibi; qui ſeptenarius numerus à nobis impletur, ſi Matutini, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperę, & Completorii tempore, noſtrę ſervitutis officia perſolvamus, nam de nocturnis vigiliis idem ipſe Propheta ait: Media nocte ſurgebam, & cętera. Ergo his temporibus laudes Creatori noſtro, ſuper judicia ſuæ juſtitiæ referamus.

S V M M A R I V M.

1 *HOras Canonicas dicere tenetur Presbyter horis debitis, ei tamen ex cauſa permittitur, ut manè illas dicat uſque ad veſperam incluſive.*

2 *Matutinum debet inchoari media nocte, & expleri mane.*

3 *Poteſt tamen dici de ſerò ex cauſa, aliàs ſecus.*

4 *Hora Canonicæ ex aliqua rationabili cauſa poſſunt inſimul dici uſque ad veſperam incluſivè.*

5 *In horis Canonicis dicendis ſatius eſt prævenire, quàm præveniri.*

6 *Ceſſante legitimo impedimento horis debitis ſunt perſolvendæ, ita ut hora Officii reſpondeat horæ diei.*

Eremitæ miraculum, cui Angelus interdum deferebat uvas acerbas, interdum maturas, interdum marcidas, num.8.

7 *Debitor non poteſt prævenire tempus ſolutionis quando dilatio appoſita eſt creditoris gratia.*

9 *Agriculturæ operam dare Presbytero non eſt prohibitum.*

10 *Horæ Canonicæ an ſint ſeptem, vel octo.*

11 *Vigiliæ nocturnæ quæ ſint, & quot, & quibus temporibus dicantur.*

12 *Horas Canonicas dicere qui teneantur, & num.ſeqq. uſque ad num.30.*

13 *Quid in Presbyteris.*

14 *Et quid in Diaconis, & Subdiaconis, & n.19.*

Et quid in Clericis Minorum ordinum beneficiatis, n.17. & n.ſeqq. uſque ad n.26.

Et quid in non beneficiatis, n.26. & n.ſeqq.

Et quid in Clericis profeſſis, n.28.

15 *Presbyteri nomen largè comprehendit etiam Diaconos, & Subdiaconos.*

Sed non alios Clericos, niſi vulgariter proferatur num.27.

16 *Horas Canonicas omittentes Clerici in ſacris etiam non beneficiati graviter peccant, & puniuntur ex Concilio Provinciali Mediolanenſi, & n.25.*

18 *Clerici in ſacris, & in minoribus beneficiati in multis æquiparantur.*

19 *Horas Canonicas an Clerici in ſacris, vel in minoribus beneficiati teneantur dicere de iure divino.*

20 *Quilibet Clericus habens officium cum cura, & ſine cura, ſi poſt ſex menſes officium divinum non dixerit, fructus ſuos non facit pro rata omiſſionis, & temporis, & beneficio privari poteſt ex Concilio Lateranenſi.*

21 *Et quomodo hæc rata ſit accipienda ex Bulla Pii V.*

Bulla Pii V. contra recitantes divinum officium refertur, ibid. & n.ſeq.

22 *Horas Canonicas qui primis ſex menſibus poſt obtentum beneficium non dicit, graviter peccat.*

23 *Horas Canonicas tenentur dicere etiam obtinentes præſtimonia, vel alia beneficia nullum ſervitium requirentia.*

24 *Penſionarii tenentur dicere officium parvum Beatæ Mariæ Virginis, alias pro rata fructus ſuos non faciunt.*

25 *Ab horis Canonicis dicendis non excuſatur, qui febri vel adverſa valetudine leviter laborat.*

26 *Clerici in minoribus non beneficiati an teneantur ad horas Canonicas, & num.ſeqq.*

27 *Novitii non tenentur ad horas Canonicas, ſed ad aliquid indeterminatum.*

28 *Ad Horas Canonicas tenentur profeſſi Clerici etiam in ordinibus minoribus conſtituti.*

29 *Fallit in Clericis Societatis Ieſu.*

30 *Officium B. Mariæ Virginis, ac Defunctorum an ex præcepto recitare teneantur Monachi S. Bernardi Hiſpaniarum Ordinis Ciſtercienſis, & num. ſeqq. uſque in fin.*

31 *Breviario Monaſtico reformato utentes gaudent iiſdem privilegiis, quibus gaudent utentes Breviario Romano.*

32 *Bulla Pii V. ſuper Breviario Romano quoad officium B. Mariæ Virginis expenditur, & n ſeq. uſque in fin.*

Officium B. Mariæ Virginis, ac Defunctorum, &c. qui ad præſcriptum rubricarum non dicunt, & pſallunt, non peccant, ibidem.

33 *Officium B. Mariæ Virginis an eſſet in præcepto ante Bullam Pii V. & num ſeqq.*

34 *Obligatio prædicti officii unde initium ſumpſerit.*

35 *Officium B. Mariæ Virginis eſt in præcepto ſi ita ſe habeat Eccleſiæ, vel Monaſterii conſuetudo.*

36 *Conſtitutio nova non tollit ſpeciales locorum conſuetudines, vel ſtatuta.*

P*Resbyter*. Habet multa dicta, & legitur variè, & ideò 1
communiter non ſummatur. Sed ſecundum intellectum qui videtur communis, ſic ſummari poteſt, ſecundum Cardinal. & Abbat. Presbyter tenetur horis debitis dicere horas Canonicas, ei tamen ex cauſa permittitur, ut manè illas dicat uſque ad Veſperam incluſivè, & habetur paucis immutatis *in cap. Presbyteri 91. diſtinct.* ubi Archid. *in princip.* dicit, *hoc cap.* Habetur hic pro palea, ſed pro grano ponitur extra *de Celebrat. Miſſar. cap.1.* Dividitur in tres partes. In 1. præcipit, ut officium dicatur horis debitis. In 2. ſpecificat cauſam propter quam permittitur anticipatio, ibi, *Deinde*. In 3. concludit, ibi, *Ergo*.

Nota 1. ibi, *manè*, Matutinum eſſe complendum manè, 2
& ſic ante ortum ſolis ſecundum Abb. *hic in 1. notab.* debet tamen inchoari à media nocte, & ideò infra ſequitur in littera, *Media nocte ſurgebam*, ſecundum Hoſtien. *num.4.* Jo. Andr. *in princip.* & Anchar. *in 1. notab.* Sed certè ut obſervat Abb. *ubi ſupra*, ſi matutinum inchoetur media nocte, non poterit expleri manè, quia in eo recitando tantum temporis non inſumitur; niſi fortè ſervaretur conſuetudo quorumdam Religioſorum, qui media nocte incipiunt matutinum, & recitant uſque ad laudes, & poſteà incipiunt laudes paulò ante diluculum, & explentur manè, id eſt hora dici

diei prima. Sic enim optimè ſervatur quod dicitur in textu
3 ſecundum eum. Verumtamen de ſerò matutinum dicere
propter honeſtarum occupationum neceſſitatem non eſt
malum, quia melius eſt Deo laudes debitas præveniendo
reddere, & alia honeſta officia poſtmodum explere, quam
ſi per unum aliud impediatur: Sed ſi hoc fieret ad quietius
vacandum ſomno, & voluptati, non eſſet abſque peccato.
Ita S. Thomas quodl. 5. *in fin.* Silveſt. *in ver. Hora, n.* 10. *verſ.
Tertiam*.
4 Secundò nota ibi, *Primam, Tertiam*, ex aliqua rationa-
bili cauſa (veluti ſi Clerico exeundum ſit ad opus rurale)
horas Canonicas poſſe inſimul perſolvi uſque ad veſperam
incluſivè ut in littera ſecundum Hoſt. *num.* 4. *in verb. Veſpe-
ramque*. Cardin. & Abb. *in ſummario textus*, Concilium
enim eſt ut horæ omnes ſimul dicantur, ne ſupervenieoti-
bus occupationibus aliqua Hora omittatur, ut hìc per gloſſ.
1. Innoc. *num.* 4. *verſ. Hoc autem quod dicit*, & Abb. Antiq.
in princ. & hoc ſervat Papa quoad Horas ſimol dicendas
uſque ad Sextam, & quandoque uſque ad Nonam incluſivè,
necnon Cardinales, & Epiſcopi ex magna parte, ut Hoſt. te-
5 ſtatur *hic in princ.* Idque ob eam rationem, quia horis perſo-
ſolutis oportet eos multis negotiis vacare, & ſatius eſt præ-
venire, quàm præveniri: nam ſecundnm Hugon. Primum
providentia, ſecundnm verò negligentia eſt, cùm præſertim
prima pars diei ſit aptior, & devotior, quàm ſuprema. Ad hoc
l. 2. §. un. ff. de verbor. ſignificat. ſecundum Hoſtien. cum quo
tranſeunt Jo. Andr. *n.* 10. & Abbas *n.* 3. *verſ. Nota bene gloſſã.*
6 Tertiò nota ibi, *Horis competentibus*; Ceſſantibus occu-
pationibus, vel alio legitimo impedimento horas Canonicas
eſſe dicendas horis congruis, ſeu competentibus, ita ſcilicet
ut hora officii reſpondeat horæ diei, non quidem reciprocè,
ſed gradatim, adeò ut Matutinum dicatur in nocte, Prima in
diluculo, & ſic de aliis horis, ut legitur, & notatur *in c.* 2. *in
1. reſponſ. ſupra de offic. Archipresb.* & hic notant Hoſt. *nu.* 10.
verſ. Et dic horis competentibus, Henric. Boich. *n.* 3. & Abbas
7 *num.* 3. *col.* 3. *circa medium, verſ. Sed dicunt*. Non igitur in
dicendo poteſt Presbyter tempus anticipare, nec poſtponere,
quia hæc diviſio per momenta dierum facta eſt ad honorem
Dei, cui officium impenditur, non autem ipſius Sacerdo-
tis. Quotieſcumque autem dilatio eſt appoſita creditoris
gratia, non poteſt debitor prævenire tempus in ſolutione,
ut *l. Eum, qui alias incipit, Labeo, ff. de ann. legat. & l. Qui
Romæ de verbor. obligat.* ſecundum Anchar. *hic num.* 3. *&* 4.
Unde ut hìc refert Joan. Andr. *num.* 11. & poſt eum Anchar.
8 *num.* 6. & Abb. *num.* 3. fertur miraculosè de quodam Sancto
Eremita, quem Angelus deficientibus eleemoſynis paſce-
bat, eique interdum deferebat uvas acerbas, interdum
marcidas: interrogatus Angelus ab Eremita quænam eſſet
hujus diverſitatis cauſa: reſpondit ſe acerbas deferre cùm
horas recitando præveniebat, maturas cùm congruo tempo-
re recitabat, marcidas cùm nimis tardabat; & hoc ideò,
ut ſubdit Joan. Andr. quia Eremita occupationibus involu-
tus non erat.
9 Quartò nota ibi, *exeat ad opus rurale*, Presbyteris eſſe
permiſſum agriculturæ operam navare; ut hìc, & in *cap.
Clericus victum* 91. *diſt. & in c. Numquam, de conſecr. diſtinct.*
5. Quòd tamen intellige ſecundum ea, quæ plenè notavi *in
cap.* 1. *num.* 25. *& ſeqq. & num.* 46. *uſque ad num.* 52. *infr. Ne
Cleric. vel Monach.*
10 Quintò nota ibi, *Septenarius numerus* expleatur. Horas
Canooicas eſſe numero ſeptem, & non plures, nec pau-
ciores, ut hìc patet, & notat gloſſa *fin.* Hoſtien. *n.* 4. *in verb.
Veſperamque, & num.* 24. Joan. Andr. *num.* 2. Henric. Boich.
num. 2. *in* 3. *quæſt.* Butr. *num.* 8. Abb. *col.* 1. *in fin. verſ. Sed
tunc non ſepties*, & alii communiter, Sotus *de iuſtit. &
iure lib.* 10. *quæſt.* 5. *art.* 4. Suar. *de relig. tomo* 2. *tractat.* 4. *lib.* 4.
cap. 6. *num.* 6. Non deſunt tamen qui ſentiant horas Cano-
nicas eſſe octo, Matutinum a Laudibus diſtinguentes. Na-
varrus *de hor. Canon. cap.* 3. *num.* 27. poſt S. Anton. & in hac
ſententia fuit Archid. *in cap. Presbyter* 91. *diſtinct.* ſeparan-
do illam anthoritatem, *Media nocte ſurgebam, &c.* ab aliis
ſeptem horis, de quibus ait Propheta, *Septies in die, &c.*
Sed certè hoc jure non probatur ſecundum Abbatem *loco
citato*, & in oppoſitum clarè ſtat littera hujus decretalis,
quæ dicit ſeptenarium numerum impleri perſolvendo Ma-
tutinum, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Ve-
ſperam, & Completorium, & ita ſub hora Matutini
complectitur etiam Laudes, cùm de illis nullam faciat
mentionem.

Ultimò nota ibi, *Nocturnis*, Vigilias nocturnas appella- 11
ri, quæ in nocte perſolvuntur; cùm de illis intelligatur au-
thoritas, *Media nocte ſurgebam*, ut dicitur in textu, & in-
nuit etymologia vocabuli, dicuntur enim Nocturna, quia
explentur nocte, & dicuntur Vigiliæ, quia dum recitantur,
vigilandum eſt, non torpendum, ut inquit Hoſt. *hic nu.* 28. &
Jo. Andr. *n.* 7. *verſ. Et dicit Hoſtienſis*, & pro Vigiliis noctur-
nis, ſeu officio nocturno Archid. *in d. cap. Presbyterum n.* 1.
intelligit Matutinum; pro officio autem diurno ſex Laudes,
id eſt Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſperas, &
Completorium. Sed Hoſtienſ. *hic num.* 26. dicit Vigilias
nocturnas hìc poni in plurali, quia ſunt numero tres, vi-
delicet Matutinum, quod dicitur media nocte, Prima,
quæ ſecundum hoc dicenda eſt diluculo, licèt aliqui illam di-
cant illicò poſt matutinum, quæcumque ſit illa hora, ſicut
ſervat Capella Pontificia: & Completorium, quod in cre-
puſculo dicendum eſt, vel paulò poſt, licet Eccleſia Gallica-
na ipſum dicat ſtatim poſt Veſperas. Tertia verò, Sexta,
Nona, & Veſperæ ſunt horæ diurnæ ſecundum Hoſtienſ.
quem totidem verbis hìc refert, & ſequitur Jo. And. *num.* 7.
Henric. Boich. *num.* 3. *verſ. Unde tres propria*. Nec diſſentit
Archid. *in d. cap. Presbyteri col.* 1. *in fin. verſ. Et nota*, dum
ait ex Beda Eccleſiam traxiſſe exemplum conveniendi octies
inter diem, & noctem ad horas dicendas, à Judæis qui
tempore Eſdræ ad audiendam legem octies conveniebant
quater in die, & quater in nocte. Cur autem Eccleſia hæc
horarum tempora determinaverit, & præcipua opera Chri-
ſti, & alia in ſingulis hujuſmodi horis præclarè geſta, & in
futurum peragenda egregiè commemorat ibi Archid. *colu-
mna prima, ferè per totam*.
QUÆRO generaliter qui ad horas Canonicas tene- 12
antur.
Certum eſt primò, cunctis Presbyteris etiam non bene- 13
ficiatis horas Canonicas eſſe in præcepto: nam de Presby-
tero expreſsè loquitur hæc decretalis, eamque generaliter de
Presbyteris omnibus eſſe intelligendam dixit Hoſtienſ. *hic in
princ.* & in hoc gloſ. *ultim.* & omnes conveniunt, ut teſtatur
Abbas *n.* 4. *verſ. Ideò adverte, & verſ. Secundus caſus, ſumma*
Tabien. *in verſ. Hora Canonica, n.* 1. *in* 1. *quæſt.*
Deinde certum eſt ad horas Canonicas ſimiliter teneri 14
Diaconos, & Subdiaconos, licèt beneficium Eccleſiaſticum
non habeant: nam Presbyteri nomen hìc ſumitur largè, ut 15
comprehendat omnes Clericos in ſacris ordinibus conſtitu-
tos, & eſt ſimile *in cap.* 1. *in fin. ſupra de bigamis, & in cap.* 2.
in princ. de cohabit. Cler. & mulier. & ita hìc firmant Hoſt.
num. 2. & Abbas Antiq. *num.* 1. dicens Clericos in ſacris ad
hoc teneri ratione ordinis, & quamvis ſubdat Petrum de
Sampſone Magiſtrum ſuum in ea fuiſſe opinione, ut ratione
ordinis nemo teneatur ad horas Canonicas, arg. *cap. Illud,
& cap. ult.* 92. *diſt.* hoc tamen nemo ſequitur, & oppoſitum
tenent hìc Jo. Andr. *n.* 12. *in verb. Presbyter*, Henric. Boich.
num. 5. & communiter Doctores, ut Abb. teſtatur *loc. cit.* Imò
ab hoc nullus diſcrepat ut aſſerunt Hoſt. *num.* 3. & Jo. Andr.
ubi ſup. & conſentit S. Thomas *quodl.* 6. *qu.* 5. *art.* 8. & Sum-
miſtæ omnes *in verb. Hora*.
Quibus accedit, quòd in Concilio Provinciali Mediola- 16
nenſi I. *in tit. de Canon. Hor. non intermitten. §. Malitiæ, tom.* 4.
Concil. par. 2. *pag.* 371. *col.* 2. *litt. E.* ſtatutum eſt ut infra, vide-
licet. Qui verò initiati beneficium Eccleſiaſticum non ha-
bent, ſi divinum prætermiſerint officium præter grave pec-
catum, quod committunt, graviter etiam ab Epiſcopis in eos
animadvertatur. Hæc ibi, & adde quod dicam infrà *n.* 25.
Tertiò, manifeſtum eſt ad horas Canonicas teneri Cleri- 17
cos omnes in minoribus ordinibus conſtitutos beneficium
aliquod Eccleſiaſticum obtinentes: nam Clerici in ſacris,
& Clerici in minoribus beneficiati aliàs æquiparantur, ut 18
legitur, & notatur *in cap.* 1. *ſupra de poſtulan.* Sed conſtituti
in ſacris proculdubio tenentur ad horas, ut ſupra proximè
oſtenſum eſt: ergo multò fortiùs Clerici minores beneficia-
ti, arg. *cap. Cùm ſecundum, ſupra de preben. cap. Quod a te,
& cap. Diverſis de Clericis conjug.* ſecundum Hoſt. *hic num.* 3.
Joan. Andr. *num.* 12. *in verb. Presbyter*, & in hoc ſimiliter S.
Thom. *ubi ſupra*, & Doctores omnes conveniunt, ut di-
cunt Abb. & Tabiena *locis citatis*. Quinimò ratione ſacri 19
ordinis Clerici tenentur ad horas dicendas de jure divino
poſitivo ſecundum illud Pſalm. 138. *Septies in die laudem
dixi tibi*, ut hìc per Abbat. *num.* 2. Clerici autem beneficia-
ti, & ſic viventes de patrimonio crucifixi ad hoc tenentur
de jure divino naturali, arg. *d. cap. Cùm ſecundum*, adeò ut
Sum-

Digitized by Google

Summus Pontifex nequeat ſuper hoc diſpenſare, ut tenet Tabiena *in verb. Horæ Canonicæ in 15. quæſt.* & Angel. *in eod. verb. quæſt. 6.*

20 Porrò Leo X. in Conſtitutione ſeptima, quæ incipit, *Supernæ diſpoſitionis arbitrio, edita in generali Concilio Lateranenſi* §. 38. in Bullar. *tom. 1. pag.* 477. ſtatuit, ut quilibet habens beneficium cum cura, & ſine cura, ſi poſt ſex menſes ab obtento beneficio divinum Officium non dixerit, legitimo ceſſante impedimento, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non faciat pro rata omiſſionis recitationis officii, & temporis, ſed eos tamquam injuſtè perceptos in fabricas hujuſmodi beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si verò ultra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo privetur, cùm propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere quoad hoc, ut beneficio privari poſſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit; Deo tamen ultra præmiſſa de dicta omiſſione redditurus rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contrafacere convincantur. Hæc ibi.

21 Et quoniam animi ſuſpicione multi augebantur cujuſmodi ratæ prædictæ ratio eſſet habenda, Pius V. *in ſua Conſtit.* 135. incip. *ex proximo* in Bullar. *tom. 2. pag.* 347. Statuit primò, ut qui Horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiſerit, omnes beneficii, ſeu beneficiorum fructus, qui illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie dividerentur: qui verò Matutinum tantùm dimidiam: qui cæteras omnes horas ultra dimidiam: qui horarum ſingulas, ſextam partem fructuum ejuſdem diei amittat.

Secundò ibi, *tametſi*, hanc pœnam amiſſionis fructuum voluit habere locum etiamſi aliquis adſtrictus Choro prætendat ex conſuetudine, ſtatuto, vel fundatione ſe lucrifeciſſe fructus, & diſtributiones ex ſola præſentia in Choro abſque eò, quod Horas Canonicas recitaverit: amittit enim ratam ſuperiùs præfinitam præter amiſſionem fructuum, & diſtributionem.

22 Tertiò ibi, *Item ille*: adjecit, ut qui primis ſex menſibus ceſſante legitimo impedimento officium non dixerit, intelligat ſe grave peccatum admiſiſſe.

23 Quartò ibi, *declarantes*, præmiſſa locum habere declaravit etiam in obtinentibus præſtimonia, præſtimoniales portiones, & qualiacumque alia beneficia etiam nullum omnino ſervitium habentia.

24 Ultimò ibi, *at quicumque*: decrevit ut quicumque penſionem, fructus, aut alias res Eccleſiaſticas ut Clericus percipit, modo prædicto obligatus ſit ad dicendum officium parvum B. Mariæ Virginis & penſionum, fructuum, rerumque ipſarum amiſſioni obnoxius. Ad hanc Bullam vide Adnotationes Navarri *in Manuali cap. 25. num. 122. verſ. Decimotertio peccat mortaliter: & in Enchirid. de orat. cap. 7.* & quod ſcripſi *in c. Conquerente, n. 8. ſupra de Cleric. non reſid.*

25 Et ad prædictorum corroborationem adde Provinciale Concilium Mediolanenſe quartum, *part. 3. in tit. de vita, & honeſt. Cleric. §. Sacerdos, tom. 4. Concil. part. 2. pag. 468. col. 1. ad fin.* ubi ſic legitur: [Sacerdos, Clericuſque ſacris initiatus, aut Eccleſiaſticum beneficium obtinens Horarum Canonicarum officio cùm adſtrictus ſit, meminerit ſe febri, morbove aliquo, vel adverſa valetudine leviter aliquando laborantem, non juſtam propterea excuſationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve. Itaque ſi quando corporis infirmitate affectus eſt, ipſe pro ſua conſcientia rectè videat quid præſtare poſſit, ac ne omittendo graviter peccet, & beneficii, quod habet fructus, ſuos non faciat.] Hæc de Sacerdotibus, & Clericis tam in ſacris, quam beneficium, vel penſionem obtinentibus.

26 De reliquis autem Clericis, ſcilicet minorum ordinum non beneficiatis, non conveniunt Doctores an ad Horas Canonicas, obligentur: nam gloſſ. nit. hic generaliter dicit non tantum Presbyteros, ſed etiam alios Clericos ad hoc teneri, argum. *cap. Cum ſecundum, de præbend.* Non tamen aperit an hoc intellexerit de Clericis minorum ordinum etiam non beneficiatis; ſed apertiùs hoc videtur ſenſiſſe Innocentius *hic in princ.* Sic enim ait: [Quilibet Clericus etiam in non ſacris ordinibus conſtitutus omni die debet dicere officia divina, vel audire, arg. *cap. Clericus victum, & cap. fin. 91. diſt. & cap. final. 92. diſt.* In Eccleſia autem omnes Clerici ejuſdem Eccleſiæ debent convenire ut eam officient, ut hic, *& in d. cap. fin. 92. diſt.* & qui altari, *&c. d. cap. Cum ſecundum.*] Hæc Innoc. qui, ut vides, diſtinguit Clericos in Eccleſia beneficiatos ab aliis Clericis, & ſentit omnes quidem teneri, ſed beneficiatos teneri in Eccleſia, ubi habent beneficia. Abbas verò *n. 7.* quamvis aſſerat Doctores ſentire Clericos minorum ordinum non beneficiatos non teneri ad horas, & ita ſe habere generalem conſuetudinem, quæ non dicentem excuſat, argum. *cap. Cum dilectus, de conſuetud.* tamen ut ipſe formaliter ſubjungit: de mente juris divini, & humani credo quod ſit oppoſitum: nam eo ipſo quod quis promovetur ad ordines, aſſumitur in ſortem Domini, & transfert ſe in Deum, & in Eccleſiam: unde eximitur à poteſtate ſæculari, ut *c. Cum non ab homine ſupra de iudic.* optimè facit *cap. Cum portio, cum cap. præced.* 12. *qu.* 1. Nam ut quiſque Clericus debet vivere de patrimonio Chriſti, vel ſaltem Epiſcopus tenetur providere, *cap. 2. cap. Epiſcopus, & d. cap. Cum ſecundum, de præbend.* Idem videtur ex mente Sancti Thomæ *d. quodlib. 6. quæſt. 5. art. 8. in corpore*, ait enim: [Clericus ex hoc ipſo quod eſt Clericus; & præcipuè in ſacris ordinibus conſtitutus, tenetur dicere Horas Canonicas;] Videntur enim tales ſpecialiter eſſe aſſumpti ad laudem divinam, ſecundum illud Iſaia 42. *Omnem, qui invocat nomen meum in laudem meam creavi illum.* Videtur tamen loqui de Clericis beneficiatis, ut patet ex his, quæ immediatè ſequuntur, & ex themate quæſtionis.

Contrarium puto verum. Primò quia hoc cap. loquitur de Presbytero, & de ipſo intelligit authoritatem illam, *Septies in die, &c.* Et quamvis Presbyteri appellatione largò ſumpto vocabulo, veniant etiam Clerici in ſacris ordinibus conſtituti, ut dictum eſt ſupra *num.* 15. tamen non veniunt conſtituti in minoribus, niſi vulgari idiomate proferatur: quo caſu poteſt ſumi ad differentiam laici, ut cenſuit Rota *deciſ. 216. num. 3. part. 2. recent.* Facit textus *in cap. Tribus de conſecr. diſt incl.* 2. Nec dicatur ſecundum hoc etiam Clerici minorum ordinum beneficiati exempti eſſent ab horis dicendis, cùm nec ipſi comprehendantur appellatione Presbyteri; nam reſpondeo hos non teneri ex vi nominis Presbyteri, de quo textus loquitur; ſed quia alias æquiparantur Clericis ſacrorum ordinum, ut *cap. 1. de poſtuland.* ſecundum Hoſtienſ. & maximè quia cùm vivant de altari, tenentur ex juſtitia altario inſervire, argum. *d. c. Cum ſecundum, de præben.* Quæ ratio non viget in aliis Clericis; nam Eccleſia Romana non conſuevit cogere Epiſcopos ad providendum, niſi ordinatis ad ſacros ordines, ut ait gloſſa 1. *in fin. in d. cap. 2. de præbend.* & hos tantùm vetuit ſine ſufficienti titulo ordinari Trident. Synodus *in c. 2. ſeſſ. 21.* 27

Secundò, quia Clerici in minoribus poſſunt redire ad ſæculum: ob quam rationem nec Novitii tenentur ad Horas Canonicas, ſed tantùm ad aliquid indeterminatum, ut per Silveſtr. *in verb. Hora, num. 3. verſ. Sexto*, & Tabien. *in verb. Horæ Canonicæ*, §. 5.

Tertiò, Quia Conſtitutiones Apoſtolicæ, Concilia, & Doctores tam S. Theologiæ, quàm juris Pontificii non arctant Clericos ad divinum officium recitandum, niſi ſint in ſacris, vel beneficiati, & ita ab hujuſmodi onere eximunt minores Clericos beneficia non obtinentes, *ad l. Cum Prætor, ff. de iudic. & c. Nonne, de præſumpt.*

Quartò, quia ex præcitata Bulla Pii V. obtinentes penſiones, ut Clerici obligantur tantummodo ad dicendum officium parvum B. Mariæ Virginis; ergo ad officium divinum Clerici non tenentur, licet penſiones obtineant, & longè minus ſi eas non obtineant.

Quintò, quia generalis conſuetudo habet, ut tales non teneantur: & hujuſmodi conſuetudo, valida eſt, ſecundum Abb. At non eſſet valida ſi eſſet contra mentem juris divini, ut *cap. fin. ſupra de conſuetud.*

Sextò, quia eſſet importabile onus, ut puer ſeptem annorum, qui poteſt prima tonſura initiari, *cap. In ſingulis 77. diſt.* gloſſa *in c. Nullus, in verb. Infanti de tempor. ordin. lib. 6.* quive per hoc dicitur in ſortem Domini aſſumptus, *c. Cleros, 21. diſt. cap. Duo ſunt* 12. *qu.* 1. illicò adſtrictus eſſet ad Divinum Officium recitandum. Quinimò cùm in promovendis ad primam tonſuram Concil. Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 4.* Hoc tantùm exigat, ut fidei rudimenta edocti ſciant legere, & ſcribere, nec requirat ut linguam latinam intelligant, prout requirit in promovendis ad alios ordines *in cap. 11. & 13. eiuſdem ſeſſionis*, utique in neceſſariam conſequentiam admittit, ut ſic tonſurati non teneantur ad Horas Canonicas: quandoquidem qui linguam latinam non callent, nec rubricas intelligere, nec officium valent ordina-

dinare, *cap. Sedulò*, 38. *diſtinct. cap. fin. ſupra de ætat. & qualit.*

Et hanc partem ſcilicet Clericos in minoribus non beneficiatos minimè teneri ad horas dicendas poſt Petr. de Palude tenet Silveſtr. *in verb. Hora, num.3. verſ. Quinam*, dicens opinionem Abbatis nullo jure probari, & tantùm eos teneri ad aliquid indeterminatum ex ipſa honeſtate juris naturalis;
28 & ſequitur Tabien. *in verb. Horæ Canonicæ*, §.5. Hactenus de Clericis ſæcularibus. Clerici autem profeſſi licèt non ſint in ſacris, tamen tenentur ad Horas Canonicas ex receptiſſima omnium ſententia, ut atteſtatur Silveſtr. *ubi ſupra num.3. verſ. Sextum*. Idque optimis fundamentis probat Tabien. *loc. cit.* §.4. Subdens ex conſuetudine, & ex regula ab Eccleſia confirmata Religiones omnes habere, ut illarum Clerici profeſſi dicant Horas.

29 Hoc tamen fallit in Societate Jeſu, quæ hoc habet ex peculiari inſtituto, ut ſoli Clerici in ſacris ordinibus conſtituti, quamvis beneficia Eccleſiaſtica, aut eorum redditus non habeant, teneantur ſinguli privatim, ac particulariter, & non communiter ad dicendum Officium ſecundum Eccleſiæ ritum, ut in Conſtitutione Pauli III. in capit. *Regimini militantis Eccleſiæ*, §.12. *in Bullar. tom.1. pag.654.*

30 Ex facto quæſitum eſt, An Monachi S. Bernardi de Obſervantia Hiſpaniarum Ciſtercienſis Ordinis, teneantur ex præcepto ad recitationem officii B. Mariæ Virginis, ac Defunctorum.

Etſi Monachi prædicti ab ipſius Congregationis fundatione quotidie recitare conſueverint Officium parvum B. Mariæ, & diebus ferialibus Officium Defunctorum, atque ad hoc lege, ſeu conſuetudine obligati cenſeantur ſub gravis peccati reatu: nunc tamen nonnulli ejuſdem Congreg. Monachi contendunt ſe exemptos eſſe ab ea obligatione ſi in privatis precibus utantur Breviario Monaſtico Benedictino juſſu Pauli V. reformato, & edito, & nituntur hoc uno fun-
31 damento, quia idem Paulus V. in Conſtitutione approbationis dicti Breviarii Monaſtici ſtatuit, ut infra, videlicet *Cæterùm ut prædicti religioſi ad Breviarium, & libros Choreales, ut præfertur, reformatos unanimiter recipiendos eò alacrius inducantur, quo ſpiritualibus etiam donis ſe magis refertos eſſe comperering, etiam providere volentes: omnibus, & ſingulis prædictis religioſis, ut Breviarium hujuſmodi recitando, eadem privilegia, gratias & indulgentias, ac peccatorum remiſſiones conſequantur, quæ felic. record. Pius V. recitantibus Breviarium Romanum conceſſit, authoritate, & tenore prædictis indulgemus.*

32 Inter cætera autem privilegia conceſſa recitantibus Breviarium Romanum dicti Monachi unum dicunt eſſe, ut ad recitationem Officii parvi B. Mariæ Virginis, & Defunctorum non teneantur. Quòd dicunt probari ex infraſcriptis verbis Conſtitutionis Pii V. videlicet, *Quod verò in rubricis noſtri hujus Officii præſcribitur, quibus diebus Officium B. Mariæ ſemper Virginis, & Defunctorum item ſeptem pſalmos pœnitentiales, & graduales dici, ac pſalli oporteat; Nos propter varia hujus vitæ negotia multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea præſcriptione removendum duximus.* Quemadmodum ergo, dicunt ipſi, ex privilegio Pii V. recitantes Breviarium Romanum non tenentur ex præcepto recitare Officium B. Mariæ, ita nec recitantes Breviarium Benedictinum, quibus à Paulo V. communicata ſunt omnia privilegia conceſſa recitantibus Breviarium Romanum: hæc enim eſt natura adæquationis hujuſmodi, ut *l.1. ff. de legat.* 1. *l. unic. Cod. de rei uxor. act. cap. Miramur, ſupra de ſerv. non ordin. cap. Non ſolùm de regul. lib.6. cum ſimil.* ut per Butr. *conſ.19. Quia hic agitur de poteſtate, n.3. verſ. Item ſecundo.*

Cæterùm univerſa Monachorum Congregat. prædictis pauciſſimis tantùm exceptis, defendit antiquam obligationem in honorem Beatiſſimæ Virginis. Quare cùm ſupplicaſſet S. D. N. pro declaratione Sanctitas Sua hanc controverſiam ad Sacram Congregationem Concilii decidendam rejecit.

33 De obligatione recitandi Officium parvum B. Mariæ, ac Defunctorum Doctores multum torquebantur ante dictam Pii V. Conſtitutionem. Quidam enim circumſcripta particulari conſuetudine, arbitrabantur ſolas Horas Canonicas eſſe ſub præcepto, non autem Officium B. Mariæ, aut Defunctorum: quòd originaliter voluit Gulielmus de Monte Laud. in Clem. 1. *de Celebr. Miſſar.* quem ibi ſequùtur Card. Anchar. Imol. Item Jo. de Lign. *in tract. de Horis Canon. q. ult.*

Quidam verò cenſuerunt, omnes qui tenentur ad Horas 34
Canonicas, teneri ex præcepto etiam ad Officium B. Mariæ: qui tamen diſſentiunt in origine obligationis: alii enim aſſerunt id ſancitum fuiſſe olim peculiari decreto Concilii Claramontani, ſub Urbano II. Quod probat Navarr. *in tractat. de Horis Canon.* & alii recentiores. Porrò in vita Urbani II. quæ habetur *tom.3. Concil. part.2. pag.408. col.1. circa fin.* ſic legitur: *Hoc Pontifice Authore Horaria illa preces, quæ vulgò B. M. Virg. & Dei Genitricis Officium appellari conſueverunt, non tantùm à Clericis, ſed etiam à laicis pro auxilio contra Saracenos obtinendo recitari cœperunt.* Hæc ibi; & plura hac de re habentur infra in notis ad Concilium Claramontanum, *pag.420. columna 2. Littera B. verſ. Ad quod promerendum.* Alii verò dicunt hanc obligationem ſumpſiſſe initium non ex jure ſcripto, ſed ex conſuetudine, quæ poſteà ubique inolevit, ita ut apud omnes vim legis habeat; quam ſententiam amplectitur Vitalin. in d. Clem. 1. *n.95.* reprobata Guilielmi opinione, quam dicit multum detrahere devotioni B. Mariæ, & ſuffragiis Mortuorum. Idem ſentit Abb. *hic num.6.* ſubdens id eſſe in præcepto ex radice antiquorum Patrum, & traditione Eccleſiæ, licet ſcriptum non reperiatur, & ſequitur Silveſtr. *in verb. Hora nu.6.* & Sot. *lib.10. de juſtit. & jure quæſt.5. art.4.* ubi ait hanc conſuetudinem recitandi Officium B. Mariæ ex pietate, & devotione, qua Sanctiſſima Virgo digniſſima erat adeò invaluiſſe, ut nullùs Doctorum aut SS. Patrum negare audeat vim habere præcepti.

Hanc altercationé videtur voluiſſe dirimere Pius V. in d. Conſtitutione: Non quidem per modum conceſſionis alicujus privilegii recitantibus Officium Breviarii Romani, ſed ſimpliciter & abſolutè removendo periculum peccati ab his, qui illud non recitarent juxta rubricarum præſcriptum. Hæc autem remotio peccati, & obligationis nullo modo videtur pertinere ad obligationem, quam habent Monachi S. Bernardi. Primò, quia ipſi non tenentur ſolum in vim generalis conſuetudinis, ſeu juris ſcripti, de quo erat priùs controverſia an vim haberet præcepti: ſed in vim particularis conſuetudinis, & inſtituti ſui ordinis, quod initium ſumpſit à fundatione ipſiuſmet Congregat. quam quidem ſpecialem obligationem non eſt veriſimile, ut Sanctiſſimus
ille Pontifex voluerit abrogare. Etenim de valore particu- 35
laris conſuetudinis olim nulla erat controverſia inter Doctores, ſed omnes unanimiter in locis ſuperiùs citatis conveniebant in hoc ut recitatio officii eſſet in præcepto, ſi ita ſe haberet Eccleſiæ, aut Monaſterii conſuetudo. Atque ita loquitur Guil. in d. Clement. 1. Quem cæteri ſequuntur.

Præſertim quia mens Pii V. colligitur ex alia parte ejuſdem Conſtitutionis, ubi ejuſmodi conſuetudines præſervat; his verbis: Hoc autem concedimus ſine præjudicio ſanctæ conſuetudinis illarum Eccleſiarum, in quibus Officium parvum B. Mariæ ſemper Virginis in Choro dici conſueverat, ita ut in ipſis Eccleſiis ſervetur ipſa laudabilis, & ſancta conſuetudo celebrandi more ſolito prædictum Officium.

Sed & ratio illa Conſtitutionis. *Nos propter hujus vitæ negotia multorum occupationibus indulgentes, &c.* non videtur convenire Monachis Clauſtralibus, qui à negotiis, & occupationibus mundanis ſunt prorſus ſegregati, & in ſolitudine poſiti, faciliùs poſſunt orationibus, ac Divinis precibus vacare, *c. Placuit, & cap. Si cupis* 16. *qu.* 1.

Generaliter autem licet Romanus Pontifex conſtitutio- 36
nem concedendo poſteriorem, priorem quamvis de ipſa mentionem non faciat, revocare noſcatur, quia tamen locorum ſpecialium, & perſonarum ſingularium conſuetudines, & ſtatuta cùm ſint facti, & in facto conſiſtant, poteſt probabiliter ignorare ipſis, dum tamen ſint rationabilia, per Conſtitutionem à ſe noviter editam, niſi expreſsè caveatur in ipſa, non intelligitur in aliquo derogare: hìc eſt textus ad litteram *in cap.1. de Conſtitut. lib.6.* per quem Archid. *col.3. in verb. Expreſsè*, & poſt eum gloſſ. *fin.* notat fuiſſe reprobatam opinionem Hoſtien. *qui in ſumma de Conven. §. Et de virtute, verſ. Sed ſpecialis*, contrarium ſenſerat; & approbatam ſententiam Innocen. *in cap.1. de reſcript.* Unde hanc concluſionem, id eſt per novam Conſtitutionem non tolli ſpecialium locorum conſuetudines, vel ſtatuta, firmant *in dict. cap.1. Conſtitut. lib.6.* Archid. Joan. Monach. Joan. Andr. Gemin. & cæteri omnes, *& in cap. Nonnulli, de reſcript.* niſi Princeps hoc intendat. Sed in dubio non videtur hoc velle: & ita procedit textus *in l.*

Jul.

Digitized by Google

Jul. §. *Divus*, *ff. de ſepulcr. viol.* ut ibi declarat gloſ.quam communiter tenemus, ut Bartol. dicit, & Petrus de Anchar. *in d.cap.* 1. *num.*10. *verſ. Vndecimo oppono*.

Sed quatenus etiam uſus Breviarii Romani omnes liberaſſet ab obligatione Officii B. Mariæ, non tamen eſſent liberati utentes Breviario Benedictino: nam etſi utentibus hoc Breviario Paulus V. conceſſerit omnia privilegia, gratias, & indulgentias conceſſas recitantibus Breviarium Romanum: tamen hæc verba non videntur importare liberationem ab officio B. Mariæ. Neque huic liberationi conveniunt, quin potiùs repugnant illa verba Conſtitutionis Pauli V. quo ſpiritualibus etiam donis magis refertos eſſe compererint.

DE CELEBRATIONE MISSARUM.

Ex Concilio Tribur.

CAPUT II.

QUidam laicorum habent in conſuetudine, ut per ſingulos dies audiant Euangelium: In principio erat Verbum: & Miſſas peculiares; hoc eſt, de ſancta Trinitate, & de ſancto Michaele; & ideò ſancitum eſt in eodem Concilio, ut ulterius hoc non fiat, niſi ſuo tempore, & niſi aliquis velit propter reverentiam ſanctæ Trinitatis, non pro alia devotione audire. Sed ſi voluerint, ut ſibi Miſſæ cantentur, de eodem die Miſſas audiant, pro ſalute vivorum, & etiam defunctorum.

SUMMARIUM.

1 *MIſſa de feria propter Miſſam ſpecialem dimittenda non eſt.*
Declaratur, num.ſeq.
2 *Miſſam peculiarem audiens in diebus feſtis an ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, & num. ſeqq. uſque ad num.*7.
3 *Miſſas peculiares, ſeu votivas an, & qualiter quis prohibeatur audire in diebus feſtis.*
4 *Superſtitiones aliquot referuntur audientium Euangelium*, In principio erat Verbum, *vel Miſſas peculiares.*
5 *Sacrificium altaris ſoli Deo offerendum eſt, qui ſolus adorandus eſt latria.*
6 *Sancti orationes non exaudiunt, ſed apud Deum pro nobis interpellant.*
8 *Miſſa votiva ex Miſſali Romano dici poſſunt pro arbitrio Sacerdotum quocumque die officium non eſt* ~~*duplex, aut Dominica, id tamen paſſim fieri non*~~ *debet.*
9 *Miſſa pro defunctis poteſt dici peculiaris.*
Miſſa votiva pro ſponſo, & ſponſa non dicitur in Dominicis, & feſtis diebus, ibid.verſ. Cavendum.
10 *Miſſam de uno Sancto quotidie celebrare non licet.*
11 *Miſſa etiam de officio currenti dicenda eſt pro ſalute vivorum, & defunctorum, & n.*34.
12 *Miſſam celebrans de S. Maria dicitur celebrare pro defunctis, & è converſo.*
13 *Miſſa defunctorum an ſit dicenda ad conſequendam indulgentiam altari privilegiato conceſſam: an vero ſufficiat aliam Miſſam dicere, & num.ſeqq. uſque in fin.*
14 *Privilegii tenor inſpiciendus eſt ad dignoſcendum an pro liberatione animæ à Purgatorio requiratur Miſſa* de Requiem.
15 *Indulgentias animæ defunctorum non conſequuntur à Sacerdote celebrante, ſed à Pontifice concedente per modum ſuffragii.*
16 *Indulgentia non acquiritur niſi conditio ſub qua conceditur, adimpleatur.*
17 *Mens Papæ ſecundum Canones interpretanda eſt.*
18 *Mens pro defuncto an idem importet quod Miſſa de* Requiem, *& n.*23.30. *&* 34.
19 *Miſſa de* Requiem *cur ab Eccleſia inſtituta.*
20 *Miſſa de* Requiem *magis ſuffragatur animæ defunctorum, quam Miſſa de feſto, vel de feria.*
*Declaratur, n.*31. *& ſeqq.*
21 *Miſſarum ſuffragia mortuis tripliciter applicari poſſunt.*
22 *Medium cenſetur electum, quod rei gerendæ magis eſt idoneum.*
24 *Altare privilegiatum conceditur ipſi Eccleſiæ.*
25 *Mortui ſolvuntur à pœnis Purgatorii ad inſtar libertatis per debiti ſolutionem, ſive ex bonis liberandi, ſive alterius.*
26 *Indulgentiarum materia eſt favorabilis.*
27 *Indulgentia pro defunctis non eſt privilegium, ſed beneficium nulli noxium, & latè interpretandum.*
28 *Indulgentiæ tantùm valent, quantum ſonant.*
29 *Electio in dubio eſt debitoris.*
32 *Miſſa ex parte ſacrificii æquè prodeſt mortuis de quocumque dicatur. Et quid ex parte orationum.*
33 *Libertas ſi detur ſervienti per annum, acquiritur in biſſexto ſi ſerviat per dies* 365.
35 *Miraculum Paſchaſii celebrantis in Capella Columnæ intus Eccleſiam Sanctæ Praxedis.*

Q*Vidam*. Propter Miſſam ſpecialem Miſſa de feria di- 1
mittenda non eſt. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. cui
cæteri conſentiunt. Dividitur in duas partes. In prima
ponitur exceſſus. In ſecunda proviſio, ibi, *Ideò*.
Nota primò, quòd dictum eſt in ſummario, videlicet pro-
pter Miſſam peculiarem, ſeu votivam non eſſe dimittendam
Miſſam de feria, ſeu de officio occurrente. Non enim tran-
ſgrediendi ſunt termini, quos poſuerunt Patres noſtri, *c.*1. *de*
ſepultur. Quòd nonnulli opinantur uſque adeò verum eſſe, ut 2
audientes Miſſam peculiarem in diebus feſtis, vel illam cele-
brantes non ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ de Miſſa audien-
da, quia Miſſa, quæ præcipitur, eſt Miſſa de feſto, vel quæ ſe-
cundum Officium debet dici, ita Angel. *in verb. Miſſa n.*33.
*& in verb. Feria n.*42. licet ſubdat audientes propter ignora- 3
tiam excuſari, ſed non celebrantes, arg. *c. Etiam hoc attenden-*
*dum, de conſecr. diſt.*1. Allegantur etiam pro hac ſententia
Alexan. de Ales *in ſumma lib.*2. & Aſtenſis *lib.*4. *tit.*16. *quæſt.*2.
Contrarium firmat S. Antonin. *in* 2. *part. tit.*9. *c.*10. §. 1. *verſ.*
Quartum dubium, quia textus *in c. Miſſas*, hoc non dicit, ſed
indiſtinctè loquitur; ideòque non tenetur quis audire Miſſã
propriam ex neceſſitate, ſed tantummodo ex congruitate, &
ſecundum hanc congruentiam, ut ipſe ait, loquitur hoc ca-
pitulum. Neque enim mulierculæ, & idiotæ ſcire poſſunt
an Miſſa ſit propria, & oportere, hoc ſemper ſciſcitari omnis
eſſet laborioſum, & ſequuntur Roſella *in verb. Miſſa*, §. 14.
Silveſtr. *Miſſa*, 2. §. 4. Tabiena *in eodem verb. n.*48. Sot. *in* 4.
*diſt.*13. *q.*2. *art.*1. *verſ. Quod autem*, & Navar. *conſ.*9. incipien.
*Ex concilii, n.*7. *de Celebr. Miſſar.* Quòd & mihi videtur ve-
rius, *& ad hoc cap.* reſpondeo hìc non improbari conſuetudi-
nem dimittendi Miſſam de officio currente propter Miſſam
peculiarem; Sed tantummodo reprehendi ſuperſtitioſam 4
Religionem illorum, qui Miſſam de ſancta Trinitate, vel de
ſancto Michaele pro nullo feſto præteribant, quaſi non vide-
rentur audire Miſſam, niſi illas audirent, ſecundum Hoſt. *in*
verb. Per ſingulos dies, & Card. *n.*1. *in eodem verb.* vel qui cre-
debant in illa die, in qua audiebant Euangelium, *In principio*
erat verbum, aut Miſſas memoratas, ſe ſine pœnitentia non
poſſe decedere, quam ſuperſtitionem habent vetulæ, ut di-
cunt Abb. Antiquus *in ver. Audiant*, Jo. Andr. & Cardin. am-
bo *in ver. Euangelium*, & Abb. Siculus *in* 1. *notab.* & propte-
tereà textus admittit, ut quis audire poſſit Miſſam ſpecia-
lem, ſeu votivam, dummodo id faciat propter reverentiam
S. Trinitatis, & non pro alia devotione, quaſi dicat licitum
eſt

eſt dimittere Miſſam de die, & audire Miſſas votivas, dummodo id non fiat propter aliquam ſpecialitatem, quaſi iſtæ meliores ſint aliis ſecundùm gloſſ. fin. & Hoſtien. *n.1.* puta quia magis proſint ad uberiores ſegetes impetrandas, vel quid ſimile, ut explicat Innoc. *in verb. Pro alia*, Hoſtien. *n.5. in verb. Non pro alia*, Jo. Andr. *n.2. in ver. Devotione*, & Cardin. *in 1. qu.* Unde Abb. *conſ.99. Videtur* t. *n.3. verſ. Idem probare videtur*, *lib.2.* diſertis verbis aſſerit hoc capitulum ſi benè ponderetur, non prohibere ſimpliciter Miſſas peculiares, imò permittere, dummodo fiat ex bona devotione, & non ex ſuperſtitione, ut quidam faciebant credentes propter illas habere meliores ſegetes. Vel dicas hic improbari illorum abuſum, qui tantam devotionem figebant in ſanctum, cujus Miſſam audiebant, ut crederent illum poſſe ipſorum preces exaudire magis, quàm ſi audirent Miſſam ob reverentiam Dei. Sicut refert hic Hoſt. de aliquibus, qui credebant, ſe magis dejerare per Dominam noſtram, quam per Deum, & nuper mihi renunciatum eſt de quadam vetula, quæ cùm audiviſſet puerperam commendantem Deo parvulum tunc natum, *Filiola mea*, inquit,
5 *non Deo, ſed potius S. Carolo*. Porrò ut inquit Innoc. etiam Miſſa de S. Michaele dicenda eſt in honorem SS. Trinitatis, quoniam ſoli Deo ſacrificium altaris offerendum eſt, qui ſe hoſtiam obtulit pro nobis. Ipſe enim ſolus adorandus eſt latria, qui ſolus poteſt per ſe orationes exaudire.
6 Sancti autem apud Deum pro nobis interpellant. Ita Innoc. quem totidem verbis ſequuntur Hoſtien. Jo. Andr. & reliqui omnes. Ad hoc Concilium Trident. *ſeſſ.25. de invocatione, veneratione, &c.* Et vide quod notatur per Joan. Andr. in Clem. *unica in gloſ. magna in 4. membro, de reliq. & venerat. Sanctorum*.

Conclude igitur neminem obligari in diebus feſtis ad audiendam Miſſam propriam illius diei, ſeu de officio currenti, ſed ſatisfacere præcepto Eccleſiæ audiendo quamlibet
7 Miſſam peculiarem, ſeu votivam. Reſpectu celebrantis major eſt difficultas, nam, ut inquit S. Antonin. *loco prædlegato*, reprehenſibile utique multum videtur, etſi non damnabile, dimittere propria occurrentes propter Miſſas defunctorum, vel alias ad inſtantiam laicorum ſine cauſa multum urgenti. Docendus eſt enim populus, non ſequendus, *c. Docendus, 22. diſt.* quinimò eſt mortale ſecundùm aliquos, quos ſuppreſſo nomine refert Sylveſt. *in ver. Miſſa*, 2. §.4. Sed & Angel. *ubi ſupra* dicit Miſſam eſſe celebrandam de eo, de quo officium fit, adeò ut Miſſam peculiarem dicens, idest ſpecialem de aliquo Sancto, non ſatisfaciat præcepto de audienda Miſſa; & quamvis audientes ex ignorantia excuſentur, non tamen celebrantes, argum. *c. Et hoc attendendum, de conſecr. diſt.1.* Hæc ex illo. Sed certè de jure communi hoc non videtur eſſe in præcepto; quia hæc decretalis, in qua ſola fundari poteſt obligatio celebrandi Miſſam de officio currente, & alium habet ſenſum, ut ſuperiùs explicatum eſt à *n.3.* ac præterea non loquitur de celebrantibus, ſed de audientibus. Unde ſi quam obligationem induceret, utique illam induceret reſpectu audientium, quos tamen conſtat ad id non obligari, ut habet generalis conſuetudo teſte Navarr. *d. conſ.9. n.7. de celebrat. Miſſar.* Unde melius Sylv. *in verb. Miſſa, 1. §.4.* affirmat prædicta eſſe intelligenda ad benè eſſe, non de neceſſitate, quia nec Abbas hic dicit non ſatisfieri præcepto, nec Clem. *1. de celebrat. Miſſar.* dicit aliquid de præceptis. Id ipſum tenent Roſella *in verb. Miſſa, §.14.* Tabiena *in eod. verb. num.48.* & Navarr. *in Manuali Hiſpano, c.27. n.7.*

Non obſtat *d. c. Et hoc attendendum, de conſecrat. diſt.1.* ubi patet Sacerdotes, & populum in diebus ſolemnibus debere in unum convenire ad publicam Miſſam audiendam: nam & ille textus poteſt intelligi de congruo, & nihilominus illi derogatum eſt ubique ex contraria conſuetudine, & præſertim in Urbe, ut Navarr. teſtatur *in prædlleg. conſ.9. n.7. de celebr. Miſſar.*

8 Cæterùm opinio Angeli videtur hodie approbata in novo Miſſali Romano in Rubrica *de Miſſis votivis S. Maria, & aliis*, §.3. ubi ſic legitur: *Miſſæ omnes votivæ in Miſſis privatis dici poſſunt pro arbitrio Sacerdotum quocumque die officium non eſt duplex, aut dominica cum commemoratione ejus, de quo factum eſt officium, & commemoratione item feſti ſimplicis, ſi de aliquo occurrat eo die fieri commemorationem, id vero paſſim non fiat, niſi rationabili de cauſa, & quoad fieri poteſt Miſſa cum officio conveniat*. Hæc
9 ibi. Et conſonat alia rubrica *de Miſſis defunctorum*, §.2. *in fin.* ubi cavetur ut Miſſæ privatæ pro defunctis quocumque die dici poſſint præterquam in feſtis duplicibus, & Dominicis diebus: nam & Miſſa pro defunctis dicitur peculiaris ſecundùm Archid. *in cap. Viſum, de conſecr. diſt.1.* & Abb. *conſ.99. Videtur primo n.1. lib.2.* Unde quidquid dicant alii hodie conſtat nulli Sacerdotum licere in Dominicis diebus, & feſtis duplicibus maximè de præcepto celebrare Miſſam peculiarem, ſeu votivam, vel de Requiem, Rubricæ enim Miſſalis ſunt in præcepto, ut ſcripſi *in cap. Cum creatura, num.19. infra eod.* Fateor tamen in illis caſibus, in quibus Miſſa pro defunctis dici poteſt in feſtis duplicibus, puta in Anniverſario pro defunctis, vel in die depoſitionis defuncti, ut dixi in prædicta Decretali *Cum creatura, n.23. & 26.* tunc Sacerdotes eam celebrantes ſatisfacere præcepto eccleſiæ, de Miſſa audienda in diebus feſtivis, cùm id faciant lege permittente, *cap. Qui peccat, 23. quæſt.4. & l. Gracchus, ff. ad l. Iul. de Adulter.* Cavendum eſt tamen à modernis Collectoribus hic, dum ex Julio Lavorio *de Indulgen. part.2. cap.30. numer.105.* affirmant in diebus feſtis poſſe celebrari Miſſas votivas ex urgenti cauſa, veluti pro benedictione nuptiarum, & ſimilibus, hoc enim eſt contra rubricam Miſſalis, quæ ponitur ante Miſſam pro ſponſo, & ſponſa, ubi cavetur, ut ſi benedictio nuptiarum facienda ſit die dominica, vel alio die feſto dicatur Miſſa de dominica, vel feſto cum commemoratione ſequentis Miſſæ pro ſponſo, & ſponſa, & reliquis, quæ pro communione, & complemento benedictionis in ea habentur.

Secundò nota, ibi, *per ſingulos dies*, non eſſe licitum 10
quotidie celebrare Miſſam de uno Sancto, ut hic notant Butr. *in 1. notab.* & Abb. *d. conſ.99. numer.4. lib.2.* Quod adeo verum eſt ut nec pacto, vel ſtatuto adſtringi poſſit præbendatus ad celebrandum ſingulis diebus de uno ſancto, ut eſt textus *in cap. Significatum*, & ibi dixi *in 3. not. ſupra de preben.* & notat Abb. in prædlleg. *conſ.99. num.1. verſ. Secundo, & numer.4. verſ. Ex his patet*. Nec obſtat textus *in cap. Et hoc attendendum, de conſecr. diſt.1*, quia ſecundùm Abb. *d. num.4.* non prohibet: quin potius permittat Miſſas peculiares privatas, dummodo per eas populus à Miſſa ſolemni non abſtrahatur. Contrarium firmat Navarr. *dict. conſ.9. num.7. de celebr. Miſſar.* ubi aſſerit licere in diebus quamvis ſolemnibus dicere Miſſas peculiares de vivis, ut videmus in tota Chriſtiana Eccleſia ſervari, *& num.8.* reſpondet ad textum *in d. cap. Significatum*. Sed quidquid dicat, prima opinio approbatur in Miſſali Romano, ubi patet Miſſas peculiares, ſeu votivas tam de vivis, quàm de mortuis non eſſe celebrandas in feſtis duplicibus, & dominicis diebus, ut dixi in præced. notab. *num.8.* & conſequenter non licet Sacerdoti celebrare quotidie de uno Sancto.

Tertiò, nota ex fine textus Miſſam de officio currente 11
dicendam eſſe non tantum pro ſalute vivorum, ſed & defunctorum, ut hic, *& in c. Viſum de conſecr. diſt.1.* quaſi celebrando pro vivis celebretur etiam pro mortuis, ſecun-
dùm Jo. Andr. *n.3. in verb. Defunctorum*, & Card. *n.1. in* 12
eod. ver. Unde, ut dicebat Hugo de S. Theuderio, Cardinalis ipſe celebrando de Domina noſtra ſciebat ſe celebrare pro defunctis, & celebrando pro defunctis ſciebat ſe celebrare de Domina noſtra. Cujus dictum refert Hoſtien. *in fin.* & ſecundum eum ſatis comprobatur *hic, & in cap. Si quotieſcumque de conſecrat. diſt.2.* Id autem perficitur ab univerſa eccleſia per preces in ſecundo Memento, ut innuit textus *in d. cap. Viſum*, in illis verbis, *loco competenti*, quæ exponuntur à gloſſa, idest in ſecreta Miſſæ, & ab Archid. & Turrecrem. in ſecundo Memento, in quo dicitur, *ipſis Domine, & omnibus in Chriſto quieſcentibus, &c.* & cenſ. Sac. Congregatio Concilii in terminis *cap.4. ſeſſ.25.* ut dixi *in cap. Cum creatura, n.19. infr. eod.*

QUÆRO, an ad conſequendam indulgentiam à Sum- 13
mo Pontifice altaribus privilegiatis conceſſam neceſſe ſit in eis Miſſam defunctorum celebrare; an verò ſufficiat aliam Miſſam dicere, cum alioquin in diebus feſtivis, in quibus juxta novum Miſſale non poteſt celebrari Miſſa defunctorum, non ſuffragaretur hæc indulgentia animabus Purgatorii.

Præmittendum primò, verba privilegii, cujus occaſio- 14
ne dubitatur, quæſtioni debuiſſe inſerti, ut eiſdem inſpectis poſſet congruum dari reſponſum, prout jubetur fieri *in cap. Porrò de privileg.* & eſt ex mente D. Thom. *in 4. diſt. 45. q.2. art.3. quæſt.2.* Vidi enim privilegia diverſa conce-

pta verbis, ut audivi, privilegium conceſsum in eccleſia
S. Petri ad altare S. Andreæ videtur reſtrictum ad celebran-
dum de Requiem. Secundò prætermittendum, poſſe ſup-
poni hoc privilegium fuiſſe conceptum ſub verbis, quibus
ut plurimum hæc privilegia concedi conſueverunt, quæ
ſolent eſſe infraſcripta, videlicet. *Concedimus ut quoties
Miſſa ad prædictum altare celebrabitur pro anima cuiuſ-
cumque fidelis, quæ Deo in charitate coniuncta ab hac luce mi-
graverit, ipſa de theſauro Eccleſiæ indulgentiam conſequatur.*

15 Tertiò præmittendum, celebrantem non dare, nec ac-
quirere dictæ animæ indulgentiam, ſed Pontificem ipſum
illi animæ, pro qua præſtabitur hoc requiſitum opus, in-
dulgentiam per modum ſuffragii concedere, ut denotant
verba præmiſſa, & notant ſæpe Doctores, ut Palud. *in* 4.
*diſt.*20. *q.*4. *art.*3. *concluſ.*6. Cordub. *de Indulgent. quæſt.*26.
Nam cùm conceſſio indulgentiæ quantum attinet ad præ-
ſentem quæſtionem ſit actus ſuperioritatis; quam quis ha-
bet diſpenſandi theſaurum Eccleſiæ, quæ reſidet taxata in
Epiſcopis, & plenè in ſummo Pontifice, ſecundum D. Tho-
mam *in* 4. *diſt.*20. *quæſt.*1. *art.*4. *quæſt.*3. Qui celebrat de
Eccleſiæ communibus bonis ſolvit pro defuncto opus,
ac veluti pretium à Pontifice requiſitum, quo ſoluto Pon-
tifex indulgentiam largitur, ſeu concedit, & hoc per mo-
dum ſuffragii.

Quartò, præmittendum ex Paludano *d. artic.*3. *concluſ.*
2. & Cordub. *quæſt.*33. poſt D. Thom. *in addit. ad* 3. *part.*
16 *qu.*27. *art.*3. *& in* 4. *diſt.*20. *quæſt.*1. *art.*5. *quæſt.*3. Indulgen-
tiam non obtineri niſi adimpleatur conditio, ſub qua in-
dulgentia conceditur, addunt dicti Palud. & Cordub. non
ſufficere partem requiſitorum adimplere, ſed totum adim-
plendum eſſe, Navarr. *in Miſcell. de orat. num.*128. *& de
Iubil. notab.*32. *num.*49. facit *cap. Si pro te*, ubi gloſſ. *fin. de
reſcript. lib.*6.

Ex prædictis infertur dubitationis reſolutionem pendere
ex intentione Pontificis concedentis, ſecundum quam
pro ut ipſe intendit, anima ipſa liberabitur, vel non, arg.
l. Cum heres, §. 1. *ff. de ſtat. liber.* & docet S. Thomas *in* 4.
*diſt.*20. *quæſt.*1. *art.*5. *quæſt.*3. *ad* 2. Erit igitur inquiren-
dum quænam fuerit, vel ſit ipſius mens, *c. Cum veniſſent*,
ubi Felin. latè *de iudic.* Quæ quidem mentis declaratio fieri
poterit etiam à Pontifice ſucceſſore, ut per Oldrad. *conſ.*
237. *Factum tale eſt*, *n.*2. *verſ. Hæc autem interpretatio Do-
mini Nicolai*, & Riminald. jun. *conſ.*481. *n.*67. *&* 68. Nam
etſi poteſtas interpretandi cohæreat perſonæ, & in alium
non tranſeat ſecundùm Innoc. *in cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſt.*
& Felin. *in d. cap. Cum veniſſent*, *n.*2. *de iudic.* tamen ſuc-
ceſſor idem cenſetur cum prædeceſſore, & una eſt digni-
tas, ut inquit Oldrad. *loc. cit.* Quod ſi hoc non poſſet co-
ràm ab ipſo obtineri; tunc quænam fuerit ejus mens con-
jecturis eſt indagandum, *l. In conditionibus*, *ff. de condit. &
demonſtr.* Et quidem in caſu propoſito requiri Miſſam de
Requiem, ex infraſcriptis, videtur elici poſſe.

17 Primò, verba dubia à ſummo Pontifice probata ſecun-
dum Canones ſunt interpretanda, *cap. Eccleſia veſtra*, *il
ſecundo*, *de elect.* Calder. *conſ.*187. *alias* 2. *de præſumpt.* Fe-
lin. *in c. Cauſam*, *n.*16. *verſ. Quarta declaratio de reſcriptis.*
Sed hæc, vel ſimilia verba, *celebretur Miſſa pro defun-
ctis*, in ſacris Canonibus intelliguntur de Miſſa de Re-
18 quiem, *cap. Sufficit*, *de conſecr. diſt.*1. ibi, *Quidam ta-
men pro defuncto unam Miſſam faciunt*, *& alteram de
die:* ubi illa verba, *Miſſam pro defuncto*, idem important
quod Miſſa de Requiem, Idem colligitur ex *cap. Certum*,
juncta gloſſ. 3. & gloſſ. *final. eadem diſt. & ex c. Cum crea-
tura*, & ibi gloſ. *eod. tit. infra eod.*

19 Secundò, ſuffragatur textus in *c. Quicumque*, 26. *qu.*5. ubi
habetur, Miſſam de Requiem inſtitutam ſpecialiter ab ec-
cleſia in ſubſidium, & ſuffragium animarum defunctorum,
cui ſi addatur regula communis, de qua in *l. Plenum*, §. *Equi-
tii*, *ff. de uſu*, *& habit.* quæ habet verba intelligenda eſſe ſe-
cundum propriam conditionem illius, de quo agitur; ſe-
quitur ut in materia noſtra, quæ emanavit ad utilitatem de-
functorum, verbum *Miſſa*, intelligatur de illa, quæ peculia-
riter pro eorumdem ſuffragio fuit ab Eccleſia ipſa inſtituta.

20 Tertiò, certum eſt, Miſſam de Requiem ad hoc præci-
puè inſtitutam fuiſſe, ut ſic ſatisfieret pœnæ debitæ ab his,
qui in Purgatorio exiſtunt, *c. Quicumque Sacerdotum*, 26.
*qu.*1. Eamque plus defunctis ſuffragaturam ex D. Thom. *in*
4. *diſt.*45. *qu.*2. *art.*3. *ad* 5. quam Miſſam de Sancto, ſeu de
feſto, vel de feria: quod etiam probat Navarr. *conſ.*9. *de ce-
lebr. Miſſar.* ubi *num.*1. ſic ait. [Quamvis triplex ſit mo- 21
dus applicandi mortuis Miſſarum ſuffragia, ſcilicet per in-
tentionem, per memoriam, quæ fit in decima parte Cano-
nis Miſſæ, quæ incipit *Memento etiam*, & per Collectas
expreſſas in ipſa Miſſa; ut colligitur ex *c. Cum gravia*, *cap.
Non æſtimemus*, *& c. Anima*, 13. *q.*2. & aliis multis, adjun-
cto *c. Viſum*, *de conſecr. diſt.*1. Nihilominus, major, & me-
lior eſt per totam ipſam Miſſam pro defunctis, & infra *n.*5.
Miſſa, inquit, pro defunctis cæteris paribus magis prodeſt
defuncto, quàm Miſſa de Sancto, vel feria. Ergo etiam
collecta Miſsæ de defunctis magis proderit, quàm
collecta Miſſæ de vivis, arg. *l. Quæ de tota*, *ff. de rei ven-
dic. & c. Paſtoralis*, §. *Item ſi totum*, *ff. de offic. delegat.*]
Hęc Navarr. Et ſucceſſivè ſequitur eamdem eſse magis pro-
portionatam effectui, qui intenditur, qui eſt liberatio ani-
mæ à pœnis Purgatorii; arguitur tunc ſic. In dubio illud 22
medium videtur electum, quod rei gerendæ magis idoneum
eſt, argum. *l. Quoties*, *ff. de reg. iur.* Itemque illud, per quod
plenius ei, cui benefacere volumus, providetur, argum.
*l.*3. *ff. de milit. teſtam. c. Super hoc*, *de renunciat.* Sed hujuſ-
modi eſt Miſsa de Requiem: Ergo ipſa à Pontifice plus
quam aliæ intenta, & requiſita videtur.

Quartò, adducitur Abb. *conſ.*99. incipien. *Videtur primo*, 23
*vol.*2. Qui in caſu legati facti per hæc verba: [Quod omni
die poſt mortem ejus pro anima ipſius teſtatoris in perpe-
tuum celebrari deberent triginta Miſsę mortuorum per tri-
ginta Presbyteros;] Concludit Miſsas debere dici de Re-
quiem, quia talis præſumitur mens teſtatoris ex illis verbis
ibi. [Pro anima ipſius teſtatoris:] & ibi, [Miſsę mortuorum:]
ex quibus verbis colligi poteſt penes Abbatem idem impor-
tare Miſsam pro anima defuncti, quod Miſsa mortuorum:
qui Abb. ſubdit, [Miſsam de Requiem ſaltem privatam
poſse dici omni die, etiamſi ſit dies feſtus.] Ex quibus re-
ſpondetur ad argumentum, quod pro contraria parte ad-
ducitur. Sed his non obſtantibus verior videtur contraria 24
opinio; & ante omnia obſervandum eſt hoc privilegium
reſpicere quidem, atque intendere conſolationem anima-
rum defunctorum, ſed intuitu ipſius Eccleſiæ, imò ipſi
Eccleſiæ concedi, ut patet ex lectura ſimilium conceſſio-
num: & inde deducitur in dubio eam concedentis inten-
tionem eſse præſumendam, per quam Eccleſia ipſa magis
decoratur, argum. *d.* §. *Equitii*, *& d. l. Quoties*.

Obſervandum ſecundò hanc materiam, prout concernit 25
liberationem animæ defunctorum à pœnis purgatorii eſse
omninò ſimilem illi, de qua per Juriſconſultum *in tit. de
ſtat. liber.* Et ſicut libertas ibi ſequitur ſi fiat quod jubetur
ex bonis ſive liberandi, ſive alterius, *d. l.*3. *in princip.* pro-
portionatè loquendo idem videtur dicendum hoc caſu, ar-
gum. *c. Inter corporalia*, *de translat. Epiſc.* & colligitur ex
D. Thom. *in* 4. *diſt.*45. *q.*2. *art.*3. *q.*2.

Obſervandum tertiò, hanc materiam utpotè quæ agit 26
de liberandis animabus à tam dura ſervitute, & cruciatu,
eſse favorabilem, *d. l. Cum hæres*, §. *Item ſi decem*, & alibi
ſæpè, *ff. de ſtat. liber.* & tradit Bald. *conſ.*339. *Caſus talis
eſt per totum*, maximè *in fin. lib.*1.

Obſervandum quartò, hic agi propriè non de privilegio, 27
ſed de beneficio Principis nulli noxio, quod latè interpre-
tandum eſt, *c. Olim de verb. ſignif. c. Dilecti*, *de donat. cap.
Quamvis*, *de præbend. lib.*6. *l. fin. ff. de conſtit. princ.* & in
terminis conceſſionis indulgentiarum reſpondit Roman.
*conſ.*353. *Petitur à me declaratio*, *per tot.* quem refert, & ſe-
quitur Ludovicus Bolog. *in tract. de Indulgen. col.*19. *verſ.
Levis etiam*, *& valdè utilis*, *n.*97. Felin. *in ſuo ſerm. de In-
dulgent. propè fin.* & Jo Franc. Pavinus *de off. & poteſt. Ca-
pituli ſed. vac. in* 1. *part. qu.*4. *ante finem*.

Obſervandum eſt denique hic agi de indulgentiis, quæ ex 28
vulgata regula tantum valent, quantum ſonant, gloſ. *in c.
Quod autem*, *de pœnit. & remiſs.* Dummodò ex parte dan-
tis ſit authoritas, ex parte recipientis charitas, ex parte
cauſæ pietas, ut inquit D. Thom. *in* 4. *diſt.*20. *q.*1. *art.*3. *q.*2.

His ita conſtitutis, cùm privilegii verba nihil aliud re-
quirant, niſi ut ad dictum altare celebretur Miſsa pro ani-
ma cujuſvis fidelis, utique verba hujuſmodi verificantur
etiam in dicente ad d. altare Miſsam de Sancto, ſi illam
integram celebrans offerat pro anima defuncti: ergo & di-
ſpoſitio verificabitur, *l.*1. §. *His*, *qui navem*, *ff. de exercit.
& l. Non aliter*, *ff. de leg.*3. Angel. Aretin. *conſ.*31. *Viſo ſu-
pradicto*, *n.*2. & Paul. de Caſtr. *conſ.*154. *ſuper primo quæſito*,
*in princ. lib.*1.

Secun-

29 Secundò, per privilegium hoc exigitur tantummodò in genere, ut Miſſa pro defuncto celebretur: ergo electio erit ipſius debitoris, *l. Comprehenſum*, *ff. de contrahen. empt.* Modò id, quod ſolvitur, ſit integrum, ſeu utile, ut notat ibi gloſ. Facit *inſtit. de legatis*, §. *Si generaliter*, & regula *in alternativis*, *de reg. iur. lib.6. cum ſimil.* Sive igitur ſolvatur Miſſa de Requiem, ſive de Sancto, vel feria, cùm præſtetur id, ad quod quis eſt obligatus, conſequens eſt ut & liberatio ſequatur, & indulgentia obtineatur, *d. l.3. de ſtat. liber.* Et cùm privilegii verba ſint generaliter ſine diſtinctione concepta, non debemus nos ea reſtringere, nec diſtinguere, vulgata *l. De pretio*, *ff. de public. in rem act.* Unde S. Antonin. Sylveſt. & alii ſupracitati *num.6.* tenent in ſimili ſatisfieri præcepto de audienda Miſſa die feſto, etiamſi audiatur Miſſa de Sancto, vel feria, & non de ipſomet feſto, quia lex tantummodo nos obligat, ut eo die Miſſam in genere audiamus, & tamen eo caſu articulus erat magis dubitabilis: nam dum eccleſia præcipit, ut audiamus Miſſam die feſtò, videtur quodammodo velle ut audiamus Miſſam ab Eccleſia inſtitutam pro honore dicti feſti, ſeu Sancti; adeò ut propterea Angelus, & alii tenuerint non ſatisfieri præcepto de audienda Miſſa de officio currenti, ut dixi *eod. n.6.*

Tertiò, generaliter faciunt adducta in præmiſſis ſuppoſitionibus, videlicet quod verſemur in materia ex omni parte favorabili, & amplianda. Et pro hac ſententia, licet non per has rationes reperi conſuluiſſe Navarrum *in conſ.37.* incipien. *Sanctiſſimus conceſſit*, *de pœnit. & remiſſ.* In terminis privilegii conceſſi eo tenore, ut quoties diceretur Miſſa in tali altari pro defuncto, anima illa per modum ſoffragii indulgentiam plenariam conſequeretur.

Nec obſtant contraria; quia ad Capitulum ſufficit: reſpondetur ibi ideò illa verba intelligi de Miſſa de Requiem, quia contradiſtinguitur à Miſſa de tempore, vel de Sancto: quæ ratio ceſſat in caſu noſtro, in quo in ſua generalitate
30 relinquuntur, nec alteri ſpeciei opponuntur. Eodem modo reſpondetur ad *d. cap. Cum creatura*, textus verò in *cap. Certum*, *de conſecr. diſt.1.* confirmat noſtram opinionem: nam volens ibi Pontifex facultatem Miſſas in d. loco non ſacro celebrandi reſtringere ad Miſſas de Requiem, non dixit ſimpliciter; Concedimus animabus fidelium ibidem ſepultorum, ſed facultatem celebrandi pro defunctis, limitat ad ſacra funeralia, ſeu Anniverſaria de Requiem.

Ad ſecundum retorquetur argumentum, & validius: nam ut ſupra dictum eſt, privilegium fuit conceſſum loco, ſeu contemplatione loci: unde ſequitur, ut verba debeant intelligi ſecundùm conditionem loci; at loco, ideſt Eccleſiæ magis convenit, ut quando occurrit feſtum, celebretur de feſto, & ſervetur regula beneficii, nec dicatur tunc Miſſa privata de Requiem, ut inſinuatur etiam in hoc cap. Et in d. *cap. Et hoc attendendum*, *de conſecrat. diſt.1.* Ergo Summus Pontifex, qui Eccleſiæ dictum privilegium conceſſit, cenſendus eſt voluiſſe illud ita reſtringere, ut illius laudabilis ordo turbetur, inductaque ad unum finem, operentur contrarium: potius enim attenditur in hoc id, quod congruit ipſi Eccleſiæ, ad cujus intuitum conceſſum eſt privilegium, quàm quod congruit animæ defuncti, quæ ex hac Miſſa per alterum ejus nomine exhibenda liberationem eſt conſequutura, ut de hoc eſt textus *in l. Labeo,*
31 *eod. tit. de ſtat. liber.* Imò & reſpectu ipſarum animarum convenit, ut non fiat dicta reſtrictio, quandoquidem verbis generaliter ſumptis, ſaltem per accidens eiſdem copioſius conſulitur, quia faciliùs quotidie poterit pro eis offerri Miſſa, ut liberentur, quàm ſi ſolum poſſet pro eis offerri Miſſa de Requiem, quæ celebrari non poterit quotidie, vel propter rubricas Miſſalis, vel propter Cuſtodis Eccleſiæ prohibitionem. Addit Navarr. *d. conſ.37. num.2.* frequentiſſimè contingere, ut aliquis moriatur veſpere, vel manè alicujus magni feſti, cujus animæ deſiderant propinqui opitulari, & non poſſent tempore hujuſmodi Miſſæ quæ eſſet maximum, & præſens remedium. Quæ tamen ratio infirma eſt, quia corpore præſente Miſſa de Requiem quocumque die dici poteſt, præterquam in Paraſceue, & in Paſchate, ut dixi *in cap. Cum creatura*, *infra eod.*

32 Ad tertium reſpondetur etſi Miſſa de Requiem plus proſit defunctis, quàm de feſto; hic tamen defectus modicus eſt, & de facili ſuppletur per majorem devotionem, quàm ſolent celebrantes habere dum de feſto celebrant, ut ver. Sylveſt. *in verb. Suffragium*, *n.5.* Et eſt de doctrina D.Th. in contrarium citati *in 4. ſentent. diſt.45. qu.2. art.3. quæſt. 1. ad 5.* cuius hæc ſunt verba: *Miſſæ ſuffragium continet duo, ſcilicet orationes, & ſacrificium, ex parte ſacrificii oblati Miſſa æqualiter prodeſt defuncto de quocumque dicatur, & hoc eſt præcipuum, quod fit in Miſſa, ad hoc cap. Utrum, de conſ. diſt.2. Sed ex parte orationum magis prodeſt illa, in qua ſunt orationes ad hoc determinatæ: Sed tamen iſte defectus recompenſari poteſt per maiorem devotionem, vel eius, qui dicit Miſſam, vel eius qui facit dici, vel iterum per interceſſionem Sancti, cuius ſuffragium in Miſſa imploratur.* Hæc S. Thom. & ſequitur totidem verbis S. Antonin. in *1. part. tit.10. cap.2. §.3.* & Navarr. *d. conſ.37. numer.2. de pœnit. & remiſſ.* ubi etiam addit Miſſam pro defunctis in orationibus minus valere hoc reſpectu, quia brevior eſt, & celerius, minuſque attentè ut plurimum dicitur, quàm alia. Et quia memoria nova ſancti, & novitas officii devotionem celebrantis adauget, ex qua pendet valor ex opere operantis. Præterea non requiritur, Miſſa de Requiem plus prodeſt defuncto. Ergo hæc debet offerri in caſu no- 33
ſtro ad indulgentiam, ſeu liberationem conſequendam, cùm ad illam conſequendam ſufficiat offerri id, quod eſt minus, arg. text. *in dict. l. Cum hæres*, §. *Stychus*, *ff. de ſtat. liber.* ubi ſi detur libertas ſervo ſervienti per annum, ſi ſervit in biſſexto, in quo duo dies computantur pro uno, *l. Cum biſſextus*, *ff. de verb. ſignif.* ſufficit, ut ſerviat per dies 365. nec cogitur ſervire per dies 366. quos habet dictus annus. Advertendum item eſt in hoc 3. argum. latere fallaciam, quæ dicitur à ſimpliciter ad ſecundum quid; arguitur enim hoc modo. Exhibitio Miſſæ de Requiem magis prodeſt defuncto de ſe, quàm Miſſa de Sancto. Ergo credendum eſt Pontificem illam exigere utpotè per quam defuncto magis ſubvenitur. Nam abſolutè loquendo fateor utilius eſſe habere Miſſam de Requiem, quam de feſto, ſed nego utilius eſſe defuncto, ut pro eo offerri poſſit dumtaxat Miſſa de Requiem, quàm ut ipſe gaudeat privilegio conſequendi liberationem ex quacumque Miſſa pro ipſo oblata: Quandoquidem hoc ſecundo caſu ſi Sacerdos non reperiatur, qui pro eo velit, ac poſſit celebrare Miſſam de Requiem, at fortè reperietur qui celebret de Sancto, vel de feria. Sed in primo caſu deficiente Sacerdote, qui velit, aut poſſit Miſſam de Requiem celebrare, defunctus omninò carebit ſuffragio Miſſæ. Quemadmodum utilius quidem eſt ſtatu libero, ut pro ejus liberatione offerantur centum, quàm quinquaginta; At non eſt utilius, imò damnoſius ſi ſtatuatur ut eius liberatio ſequi non poſſit niſi offerantur centum; quia difficiliùs eſt invenire qui ſolvat centum, quàm qui ſolvat quinquaginta. Unde latius patet facultas liberationis, & mitiùs benigniuſque agitur cum defuncto ex opinione noſtra, quàm ex contraria.

Ad doctrinam Abbatis *d. conſ.99.* Reſpondetur Abba- 34
tem non ſe fundare ſuper utraque particula ſeparatim, & per ſe tamquam ſingulæ ſufficiant ad inducendam dictam præſumptionem; ſed inniti utrique ſimul junctæ; in quarum altera cùm expreſsè agatur de Miſſis defunctorum, non eſt dubium quin ſint dicendæ Miſſæ de Requiem, cùm tales requirantur. Etenim aliter Sacerdotes non ſatisfacerent, ut in ſimili notat Sylveſt. *in ver. Miſſa, 1. num.10.*

Ex quibus videtur concludendum pro conſequutione liberationis animæ à pœna Purgatorii, ſufficere ſi pro eadem anima celebretur Miſſa de feſto, vel etiam de feria, imò & votiva de Sancto: nam qui applicat tale ſacrificium defuncto, verè dicitur Miſſam celebraſſe pro anima talis defuncti & hoc ſufficienter probatur hic in illis verbis: *Sed ſi voluerit ut ſibi Miſſa cantentur, de eodem die Miſſas audiant pro ſalute vivorum, & etiam defunctorum.* Ex quibus innuitur ut qui celebrant Miſſam de feſto, ſi offerant pro ſalute animæ defuncti, dicantur celebraſſe Miſſam pro defuncto, ut latiùs dictum eſt ſupra in 3. *not.* & hoc etiam habet communis uſus loquendi, qui enim petunt Miſſam de Requiem ſolent dicere, dicite mihi Miſſam defunctorum. At qui non diſtinguunt inter Miſſam, & Miſſam, ſimpliciter dicunt, dicite Miſſam pro anima unius mei propinqui; atque ita is poteſt celebrare pro defunctis, qui de feſto Miſſam celebrat. Addi etiam poteſt quod notat Biel. *de Can.* 35
Miſſæ, lect.57. litt.R. fol.527. ubi etiam ait in Eccleſia Sanctæ Praxedis in Capella Columnæ deſcriptum extare Paſchaſium conceſſiſſe in illo loco celebranti indulgentiam in hæc

verba. *Quicumque celebraverit, vel celebrari fecerit quinq; Miſſas pro anima parentis, vel amici exiſtentis in Purgatorio, dictus Papa Paſchaſius dat remiſſionem plenariam per modum ſuffragii tali animæ.* Ac deinde ſubdit Biel. cùm poſt Paſchaſius celebraſſet pro nepote d. quinque Miſſas, in ultima Miſſa dum adhuc eſſet ad altare, apparuit ibi Beata Virgo viſibiliter extrahens animam nepotis de Purgatorio. Ex qua narratione videtur aliquo modo conjici Miſſas celebratas fuiſſe de Sancta Maria: nam ſi celebraſſet de Requiem veriſimiliter, potius apparuiſſet Michael Archangelus, cujus adjutorium ſpeciale in ea Miſſa implorari ſolet, &c.

C*Vm Marthe*, §. *Quæſiviſti*, In Sacramento Altaris aqua cum vino tranſubſtantiatur in ſanguinem. Hoc dicit Abbas Siculus.

Pro intelligentia hujus §. *Quæſiviſti*, vide quod ſcripſi *in cap. Ne innitaris n.274. de Conſtitut.*

DE CELEBRATIONE MISSARUM.

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT IX.

DOlentes referimus, quòd non ſolùm quidam minores clerici, verùm etiam aliqui Eccleſiarum Prælati, circa comeſſationes ſuperfluas, & fabulationes illicitas (ut de aliis taceamus) ferè medietatem noctis expendunt; & ſomno reſiduum relinquentes, vix ad diurnum concentum avium excitantur, tranſcurrendo undique continua ſyncopa Matutinum. Sunt & alii, qui Miſſarum ſolemnia vix celebrant quater in anno; & (quod deterius eſt) intereſſe contemnunt; & ſi quando dum hæc celebrantur, interſint, chori ſilentium fugientes, intendunt exteriùs collocutionibus laicorum; dumque auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad Divina. Hæc igitur & ſimilia ſub poena ſuſpenſionis penitùs inhibemus, diſtrictè præcipientes in virtute obedientiæ, ut Divinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſè celebrent pariter & devotè.

S V M M A R I V M.

1 *OFficium nocturnum, & diurnum à Prælatis, & Clericis ſtudioſe, & devotè celebrari debet.*
Et quomodo intelligantur verba ſtudioſè & devotè, & n.39.40.42.
2 *Prælatis eccleſiaſticis, & præcipuè Papæ dolendum eſt de peccatis, & exceſſibus ſubditorum.*
3 *Ad officium diurnum tenentur Clerici in ſacris, non autem in minoribus ordinibus conſtituti, niſi ſint beneficiati.*
4 *Prælatis, & Clericis reprehenſibile eſt è ſomno non ſurgere ad diurnum concentum avium.*
Aurora unde dicta, ibidem.
5 *Chriſtiano indecens eſt ſi radius ſolis ipſum in lecto dormientem inveniat.*
6 *Horæ Canonicæ ſine Syncopa celebrari debent.*
7 *Syncopa quid ſit.*
8 *Horas canonicas celebrans cum ſyncopa quando habeatur pro celebrante ſecundum opinionem Vincentii.*
9 *Non peccat niſi venialiter ſi ex negligentia aliquam dictionem, aut verſum omittat, nec tenetur ad caput pſalmi propter hoc reverti.*
10 *Nec ſi omittatur pſalmus, ad illum eſt redeundum.*
Non eſſet tamen inconveniens pſalmum prætermiſſum dicere ſive eſſent in eodem, ſive in alio nocturno, aut in pſalmis veſpertinis, niſi timor ſcandali ſubeſſet.
11 *Negligenter faciens opus Dei quando maledictionem incurrat.*
13 *Sacerdos graviter peccat ſi Miſſam non celebret ſaltem quater in anno, ſcilicet in præcipuis feſtis.*
14 *Cogi tamen non poteſt ab Epiſcopo ex decreto Concilii Tridentini, ſed moneri tantum ut non impeditus celebret.*
15 *Epiſcopus debet quolibet die Dominico in propria eccleſia præſens eſſe, & ſaltem ſemel in hebdomada celebrare.*
16 *Nec decet eum tranſire ullam diem quin Miſſam celebret, vel audiat.*
17 *Officium divinum dicentes, vel Miſſam audientes cum diſtractione voluntaria an ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ, & num. ſeqq. uſque in fin.*
Quid ſi diſtractio proveniat ex eo, quod quis ſcienter ſe occupet in actu externo, & incompatibili cum interna attentione, num.19. & 55.
Et quid ſi preveniat ex ſolo actu interiori, n.20. & ſeqq. uſque in fin.
Referuntur Authores, & fundamenta opinionis affirmativa, n.21. & ſeqq. uſque ad n.33.
18 *Mentis evagatio quotuplex.*
22 *Beneficiatus, qui Horas Canonicas recitat cum diſtractione voluntaria, non tenetur ad reſtitutionem fructuum.*
Contrarium, n.38. & ſeqq. maximè n.57.
23 *Eccleſia non poteſt præcipere ut officium recitetur, vel Miſſa audiatur cum attentione interna, & num. ſeqq. ad n.33.*
Contrarium, n.58.
Declaratur, num. 64.
24 *Cogitationis pœnam nemo patitur.*
Declaratur, num.64.
25 *Legem ferre non poteſt homo niſi de his, de quibus poteſt iudicare. Iudicium autem hominis non poteſt eſſe de interioribus motibus, qui latent, & num. ſeqq. uſque ad n.31.*
Declaratur, num.64.
26 *Ratam habens percuſſionem Clerici in corde tantum non incidit in ſententiam Canonis quoad Eccleſiam militantem.*
Declaratur, n.64.
27 *Hæreticus qui non proceſſit in opus externum, ſed hæreſim tenet in corde tantum, non eſt excommunicatus.*
Contrarium, n.60.
28 *Occulta per ſe non ſubſunt iudicio eccleſiæ, ſed ſolum occulta per accidens.*
Contrarium, n.62.
29 *Diſtractio voluntaria in officio ſi ſit ſecundùm actum interiorem eſt quidem gravis, & temeraria, ſed non mortale.*
Contrarium, n.38. & ſeqq.
30 *Præceptum recitandi horas Canonicas eſt de iure poſitivo, & ideò non refertur niſi ad ea, quæ ſub iudicio humano cadere poſſunt.*
31 *In Horis divinis ſatis eſt labiis orare, licet cor divertat ad alia.*
Contrarium, n.38. & ſeqq.
32 *Oratio dicitur quaſi oris ratio.*
33 *Devotionem internam an Generale Concilium hic poſuerit*

rit in præcepto. Et expenduntur quatuor intellectus huius capituli, & num. ſeqq. uſque ad n. 51.

34 *Attentio interna tamquam onus importabile hic non præcipitur, ſed ſuadetur.*
Contrarium, n. 38. & ſeqq.
Declaratur, n. 68.

35 *Officium ſtudiosè, & devotè non celebrantes non obligantur ad culpam, ſed ad pœnam ſuſpenſionis.*

36 *Contrarium, & n. 37.*

37 *Præceptum in virtute obedientiæ, vel ſub pœna ſuſpenſionis abſque dubio obligat tranſgreſſores ad culpam mortalem.*

38 *Officium recitans, vel Miſſam audiens ſi cor ad Deum non habeat, mortaliter peccat, num. ſeqq. uſque ad n. 51. & num. 55.*
Declaratur, & n. 51. & ſeqq.

39 *Officium debet dici reverenter quantum ad compoſitionem corporis, diſtinctè quantum ad pronunciationem oris, & devotè quantum ad mentis elevationem.*

40 *In officio præcipitur devotio interna, & formalis, quæ eſt donum Dei, non autem ſola externa, & materialis, quam habent etiam Hypocritæ.*

41 *Oratio quid ſit.*

42 *In Oratione duo præcipuè requiruntur, videlicet affectus cordis, & attentio.*

43 *Iuſtitia ex opere non conſummatur, niſi etiam voluntas affuerit.*

44 *Officium recitans, vel Miſſam audiens, & aliud cogitans mentitur.*

45 *Officium ut ſatisfiat præcepto neceſſe eſt ut non procedat ex ſola imaginatione, ſed ex deliberatione, quæ attentionem requirit.*

46 *Non tamen oportet ut in proſecutione officii attentio ſemper duret ſecundum eſſentiam actus, ſed ſatis eſt ut duret ſecundum virtutem, & n. 49. & 68.*

47 *Attentio virtualis intelligitur perdurare quando aliquis ad officium accedit cum intentione Deo debitum obſequium reddendi, etiamſi in proſecutione mens ad alia rapiatur.*

48 *Niſi tanta fiat evagatio ut omninò depereat vis primæ intentionis.*

49 *Cor hominis vagum, & mobilius omni mobili.*

50 *Attentio virtualis omnino deperit per voluntariam diſtractionem.*

51 *Diſtractio voluntaria non eſt culpa mortalis niſi tanta ſit, ut notabilem officii, vel Miſſæ partem abſumat, & num. ſeq. uſque ad n. 57.*

52 *Clericus an peccet, qui dum eſt in officiis, cogitat ſuper aliquo bono ſpirituali, vel temporali.*

53 *Et quid ſi non intelligat quæ ibi dicuntur, vel leguntur.*

54 *Et quid ſi nimium fatigatus ſpiritu de aliis cogitet.*

55 *Mentis evagatio in Officio quando ſit culpa mortalis ex ſententia D. Thomæ.*

56 *Oratio, quæ habet culpam adiunctam, non habet ſuam efficaciam, nec eſt ſatisfactoria.*

58 *Lex Canonica ferri poteſt etiam de actibus omninò occultis, & internis ex ſententia Canoniſtarum, licet de illis iudicare non poſſit quamdiu latent.*

59 *Ponderoſus, ideſt qui mente peccat, repellitur à promotione.*

60 *Hæreſis perficitur ex ſola mentis cogitatione.*

61 *Inquiſiter poteſt punire hæreticum mentalem ſi liqueat de hæreſi per illius confeſſionem.*

62 *Regulares ad Curias Principum accedentes animo nocendi ſunt ipſo facto excommunicati.*

64 *Lex eccleſiaſtica poteſt ordinare, & cohibere actus internos in quantum obligantur cum exterioribus, & num. ſeqq.*

66 *Permittitur aliquando concomitanter, & ratione connexionis quod non permittitur principaliter & directè.*

67 *Proponens non ieiunare, vel Miſſam non audire, peccat mortaliter, licet propoſitum non perficiat.*

1 DOlentes. Præcipit Prælatis, & Clericis in virtute obedientiæ, ut nocturnum Officium, & diurnum ſtudiosè celebrent & devotè. Et duas habet partes. In
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

prima ponit duplicem exceſſum. In ſecunda prohibet, ibi, *hæc igitur*, & prima ſubdividitur in duas prout duo ſunt exceſſus, ſecunda ibi, *ſunt & alii*.

Nota primò ibi, *Dolentes*. Prælatis eccleſiaſticis, & 2
præcipuè Summo Pontifici dolendum eſſe de peccatis, &
exceſſibus ſubditorum. Unde dicebat Apoſtolus 2. ad Corinth. 11. *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non uror?* ad hoc *cap. Charitas, de pœnit. diſtinct. 2. & cap. Cum inſtantia*, & ibi gloſſa 1. *ſupra de cenſibus*.

Secundò nota ibi, *Minores Clerici*. Ad divinum offi- 3
cium recitandum teneri etiam clericos minores, intelli-
ge ſi ſint in ſacris ordinibus conſtituti, ponuntur enim
hic minores clerici ad differentiam Prælatorum. At con-
ſtituti in minoribus ad horas Canonicas non tenentur ut
dixi in *cap. 1. ſupra eodem*, quicquid contra ſcripſerit ibi Abbas *num. 7.* vel minores clerici, ſubaudi & beneficiati, prout hic ſubaudiunt Hoſtienſ. & Joan. Andr. ambo *in princ.*

Tertiò nota ibi, *Ad divinum concentum*, reprehenſibi- 4
le eſſe Prælatis, & Clericis è ſomno non ſurgere ad diurnum concentum avium, ideſt in Aurora, ſic dicta quaſi avium hora, ſecundùm Hoſtien. *num. 5. in fin. in verb. ad Diurnum concentum*, Joan. Andr. *num. 3.* & Cardin. *in
princ.* Nam ut ait S. Auguſt. Indecens eſt Chriſtiano ſi ta- 5
dius ſolis ipſum in lecto dormientem inveniat, facit text. *in cap. Sunt qui arbitrantur de pœnit. diſt. 1. & in cap. Clericus victum, 91. diſt.* Si quis tamen deditus ſomno tardiùs ad eccleſiam ſurgat, inter venialia computatur, §. *Aliàs ante fin. 25. diſt.*

Quartò nota ibi, *Continua Syncopa*, divinum officium 6
dicendum eſſe ſine ſyncopa. Eſt autem ſyncopa idem
quod conciſio. Et eſt figura cùm littera, vel ſyllaba è me- 7
dio dictionis abſcinditur, ut compoſtus pro compoſitus, & virum pro virorum; dicta ſyncopa à verbo græco quod eſt concidere, quiſquis igitur oſcitanter orando, aut properè pronunciando, aut alias præcidit, ſeu divertat verba horarum Canonicarum, is verè dicitur ſyncopare, & violat prohibitionem Concilii Generalis, de
qua hic. Verumtamen, ut inquit Vincentius *hic*, & 8
poſt eum Cardin. *n. 7. in 1. quæſt.* qui cum ſyncopa loquitur horas celebrando habetur pro celebrante, dummodò intendat dicere quod dicit Eccleſia, & utatur verbis in propria ſignificatione, nec intendat errorem inducere, *cap. Retulerunt, de conſ. diſt. 4.* quod procedit ſi breves ſint ſyncopæ, per quas omittitur pars verbi, ſeu dictio-
nis, non tota dictio, ſecundùm eos. Non tamen peccat 9
clericus, ſi ex negligentia aliquam dictionem, aut verſum omittat; nec obſtringitur ad caput pſalmi propter hoc reverti, alias enim poſſet aliquibus ſcandalum generari
ſine magna cauſa. Quinimò etſi omittatur pſalmus ad il- 10
lum non eſt redeundum ob cauſam prædictam. Ita Innoc. *hic num. 1. verſ. Imo ſi aliquem verſum*. Confiteri tamen debet ſuam negligentiam ſecundùm eum: Atque ita non peccat mortaliter, ſed venialiter tantum, ut explicant Hoſtien. *n. 8. in fin.* & Jo. Andr. *num. 5.* Nec obſtat illud Hierem.
48. *Maledictus homo, qui facit opus Domini deſidiose*. Nam 11
ſecundùm Innoc. & alios præcitatos illud intelligitur de accurata, vel lata, & malitioſa negligentia. Nos verò hic loquimur de levi, vel leviſſima, quæ fortè ex nimia
meditatione, vel contemplatione contingit. Verum ut 12
Innocen. ſubdit. Si adhuc eſſent in eodem nocturno, vel in pſalmis veſpertinis, quinimò etſi eſſent in alio nocturno, non eſſet inconveniens ut pſalmum prætermiſſum dicerent, niſi tamen timor ſcandali ſubeſſet. Non enim eſt tanti unius pſalmi prætermiſſio, ut propterea ſit aliquis ſcandalizandus, argum. *c. Nihil de præſcr.* & cum Innoc. tranſeunt Hoſtien. *hic n. 10.* Joan. Andr. & Butr. ambo *n. 5.* & reliqui omnes.

Quintò nota ibi, *vix celebrant quater in anno*, nedum Præ- 13
latos, ſed ſimplices quoque Sacerdotes graviter peccare, ſi legitimo impedimento ceſſante Miſſam non celebrent ſaltem quater in anno ſcilicet in præcipuis feſtis. Id quod talatis verbis Ambroſii egregiè probat S. Thom. *in 3. part. quæſt. 23. art. 10. & in 4. ſentent. diſt. 13. quæſt. 1. artic. 2.* & ibi etiam Durand. *quæſt. 2.* & Palud. *ead. quæſt. artic. 1.* & conſentit Sotus *de iuſtit. & iur. lib. 9. quæſt. 3. artic. 1.* Archid. *in cap. Sufficit, numer. 1. de conſecr. diſt. 1.* Aſten. *lib. 4. tit. 14. art. 1. Summa Piſana, in verb. Miſſa, §. 8.*

Summa Confeſſor. lib. 3. tit. 24. quæſt. 125. Armilla in
verb. Communio, numer. 14. & in verb. Miſſa, numer. 28.
Angel. in eodem verb. n. 44. Sylveſt. verb. Miſſa, primo n.
7. verſ. Quartum, circa finem, & Navarr. in Manuali cap.
25. num. 88. verſ. Vigeſimoprimo. Et quamvis Alexan. de
Ales part. 4. qu. 51. memb. 2. Cajetanus, Victor & alii non-
nulli ſenſerint non eſſe reum mortalis culpæ ſimplicem Sa-
cerdotem, qui omninò abſtinet a conſecratione Euchari-
ſtiæ: prima tamen opinio eſt tutior, licet Concilium Tri-
dent. in c. 14. ſeſſ. 23. hunc articulum non diffinierit; tan-
14 tum enim ait: [Curet Epiſcopus ut ii, (ſcilicet Presbyteri)
ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi autem cu-
ram habuerint animarum, tam frequenter ut ſuo muneri
ſatisfaciant, Miſſas celebrent:] & S. Congregatio ejuſdem
Concilii Interpres conſulta an Epiſcopus ex d. c. 14. ſeſſ. 23.
verſ. Curet, poſſit monere Presbyteros ſub pœnis, & cen-
ſuris, ut legitimè non impediti celebrent: Reſpondit non
poſſe, ſed ſolis adhortationibus, & monitionibus utendum
15 eſſe. Hæc quoad ſimplices Sacerdotes. Epiſcopus verò
quolibet die Dominico debet in propria Eccleſia præſens
eſſe, ut notatur in c. Tereferente, infra eodem, & ſaltem
ſemel in hebdomada celebrare, niſi legitimè ſit impedi-
16 tus, ſecundùm Hoſtien. hic num. 11. Quinimò non decet
eum tranſire abſque cauſa rationabili ullam diem quin
Miſſam dicat, vel audiat, ut eſt expreſſum in cap. fin. de
privil. lib. 6.
17 QUÆRO An divinum officium dicentes, vel Miſſam
audientes cum diſtractione voluntaria ſatisfaciant præce-
pto Eccleſiæ.
18 Ad evidentiam præmitto ex Cardinali Cajetano in 2. 2.
quæſt. 83. art. 13. in 2. notab. diſtinctionem ſeu evagatio-
nem mentis eſſe in duplici differentia. Alia enim eſt invo-
luntaria, veluti cùm ex fragilitate, vel ex impotentia,
non autem ex voluntate in proſecutione officii ad alia
mens rapitur. Alia eſt voluntaria: & hæc iterùm ſubdivi-
ditur: nam quædam eſt ex negligentia, ut cùm quis negli-
git attendere: quia enim negligentia voluntaria, idcircò
& evagatio voluntaria reputatur, & eſt. Quædam verò
eſt directè ex induſtria, ut cùm quis explicitè vult non
attendere; & de hac ſpecie erit ſermo in præſenti quæſtio-
ne. Hoc præmiſſo, pro clariori ſolutione arbitror duos
19 caſus eſſe diſtinguendos. Primus caſus eſt cùm diſtractio,
& evagatio mentis voluntaria provenit ex eo, quod quis
ſcienter ſe occupat in actu externo, & incompatibili cum
interna attentione, veluti in ſcribendo, confabulando,
dormiendo, & his ſimilibus: & hoc primo caſu conve-
niunt omnes per hunc textum eſſe culpam lethalem, &
præcepto Eccleſiæ non ſatisfieri, ita poſt Petrum de Pa-
lude firmat S. Anton. in 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 8. circa fi-
nem, ait enim, Si evagatio mentis ſit ex hoc quod aliquis
ſcienter ſe occupat in actu exteriori, qui non ſecum patiatur
attentionem, videtur eſſe culpa mortalis, & directè contra
præceptum Eccleſiæ de celebratione Miſſar. cap. Dolentes,
ubi præcipitur ut officium celebrent ſtudioſè pariter, & devo-
tè. Hoc non obſervant, qui occupantes ſe in actu exteriori
ſcienter ſibi attentionem ſubtrahunt. Hæc ille. Et ſequitur
totidem verbis Sylveſter in ver. Hora, num. 13. verſ. Ter-
tium, & eſt ex mente S. Thom. in 4. ſentent. diſtinct. 15.
quæſt. 4. artic. 2. quæſt. 4. ad 2. dum ait: Si in aliis ſponte ſe
occupat, quæ mentem diſtrahunt, ſicut ſunt exteriora ope-
ra, & ad contrarium mens evagetur, etiam culpa mortalis
erit, nam verbum, ad contrarium, refertur ad attentio-
nem, cùm ſcilicet ſcienter ſe occupat in actu exteriori in-
compatibili cum attentione interna, ut explicat Petrus de
Palude ibidem, & S. Anton. loc. citato, & eſt primus in-
tellectus, quem ad hoc cap. poſuerunt Hoſt. n. 12. Jo. Andr.
& Butr. ambo n. 9. & Cardin. in 7. notab.
20 Secundus caſus eſt cùm voluntaria diſtractio, & evaga-
tio mentis non provenit ex eo, quod quis ſe occupet in
aliquo actu externo, qui mentem diſtrahat, ſed ex ſolo
actu interiori: & in hoc ſecundo caſu articulus eſt admo-
21 dum difficilis, & controverſus; nam permulti ex recentiori-
bus Theologis opinantur obligatum ad recitandum divi-
num officium non peccare, ſed præcepto Eccleſiæ ſatisfa-
cere recitando illud etiam cum voluntaria diſtractione.
Inter quos Ægid. Coninch. de Sacrament. in 3. part. qu. 83.
art. 6. numer. 291. Joan. Valer. de differen. utriuſque for. in
verb. Hora Canonica, differen. 1. per totam. Probabilem
dicunt Leſſius lib. 2. cap. 37. dub. 2. num. 63. in fin. Henric.
Boich. in Summa lib. 9. cap. 25. numer. 5. in gloſſ. littera P.
& Paulus Layman. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 1. cap. 5.
num. 10. Idemque de audientibus Miſſam in diebus feſtis 22
tradunt iidem Coninch. ubi ſupra num. 297. & Layman.
tractat. 7. cap. 3. numer. 2. Et propterea clericum beneficia-
tum, qui Horas Canonicas recitat ſine attentione; imò
& cum voluntaria diſtractione, non teneri ad reſtitutio-
nem fructuum, cenſuerunt Cardinalis Toletus in Summa
lib. 2. cap. 12. num. 16. Medina in lib. de oratione quæſt. 16.
Corduba in quæſt. lib. 4. quæſt. 13. Henric. in Summa lib. 9.
cap. 25. numer. 5. Alphonſus à Caſtro de leg. pœnal. lib. 2.
cap. 5. & dicunt probabilem Azor. Inſtitut. moral. part. 1.
lib. 10. cap. 13. quæſt. 8. Leſſius lib. 2. cap. 37. dub. 11. numer.
68. & noviſſimè Diana, reſolut. moral. lib. 10. tract. 12. re-
ſolutione 1. ubi refert per hanc doctrinam contra commu-
nem Doctorum opinionem ſe liberaſſe à reſtitutione
quemdam Petrum beneficiatum, qui per ſeptem annos re-
citavit officium voluntariè ſine debita attentione.
Præcipuum hujus opinionis fundamentum eſt, quia 23
Eccleſia authoritatem non habet præcipiendi ut divinum
officium recitetur, vel Miſſa audiatur cum attentione,
ſeu devotione interna. Ad quod facit optimè textus in 24
cap. Erubeſcant, & quod ibi notatur in gloſſ. in 32. diſt. cap.
Nomen 2. quæſt. 1. & alia jura quæ ad hanc partem indu-
cunt, Archid. in cap. Cum quis num. 2. de ſent. excommun.
lib. 6. & gloſſ. in Clem. 1. in verb. Eo ipſo, de hæret. nam
cogitationis pœnam nemo meretur, ſeu patitur, l. Cogi-
tationis, ff. de pœn. quæ eſt canonizata in cap. Cogitationis,
de pœnit. diſtinct. 1. ad idem cap. Conſuluiſti 2. quæſt. 5. ubi
dicitur, occulta, & incognita, illi ſoli ſunt relinquenda,
qui ſolus novit corda fidelium hominum; & videtur pro-
bari in §. His ita, verſ. In certa, 30. quæſt. ult. & eſt ex
mente S. Thom. 1. 2. quæſt. 91. art. 4. Ubi probans præter
leges humanas fuiſſe neceſſarium tradi divinas, ad hunc
modum ratiocinatur. De his poteſt homo legem facere, de 25
quibus poteſt homo judicare, Judicium autem hominis non
poteſt eſſe de interioribus motibus, qui latent, ſed ſolum
de exterioribus actibus, qui apparent: & tamen ad perfe-
ctionem virtutis requiritur ut in utriſque actibus homo rectus
exiſtat, & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordina-
re ſufficienter interiores actus, ſed neceſſarium fuit quod ad
hoc ſuperveniret divina. Hæc S. Thom. Et hinc fit, ut ra- 26
tam habens percuſſionem clerici in corde tantum, non
incidat in ſententiam Canonis quoad Eccleſiam militan-
tem, ut poſt Hoſtien. in cap. Mulieres, infra de ſent. ex-
communic. tenet gloſſ. in verb. ſuo nomine, in d. cap. Cum
quis, eodem tit. lib. 6. cum qua tranſeunt ibi Gemin.
Franc. & alii, & Sylveſter in verb. excommunicat. 7. num. 4.
Hinc etiam fit ut excommunicatio lata in hæreticos quan- 27
tumcumque occultos in cap. Quod autem, juncta gloſſ. 1.
& in cap. Achatius, 24. quæſt. 1. & in cap. Excommunica-
mus, infra de hær. non liget illum, qui hæreſim tenet in
corde tantum, & non proceſſit in opus externum, puta
ſcribendo, vel aliud faciendo, licet occultè, ſecundùm
Hoſtienſ. in d. cap. Mulieres, Petr. de Palud. in 4. diſt. 13.
qu. 3. art. 1. concluſ. 8. num. 15. Major. in 3. diſt. 25. quæſt. 3. in
fin. Cajetan. in Summa in verb. Hæreſis, in fin. & in 2. 2.
quæſt. 11. art. 3. Sotus in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 2. col. 3. verſ.
Hoc autem ſuppoſito: & art. 3. poſt quintam concluſionem, caſu
1. Navarr. in d. c. Cogitationis, n. 8. & 10. de pœnit. diſt. 1. Co-
varr. in reg. Peccatum, 2. p. in princip. n. 7. Angel. in Summa in
verb. Hæreticus n. 2. Armilla in verb. Excommunicatio, inter
caſus excommunicationis, caſu 9. in fine, & Sylveſter in verb.
Excommunicatio 7. numer. 3. & 4. Ubi mordet gloſſ. op- 28
poſitum tenentem in dict. Clement. 1. in verb. Eo ipſo, de
hæret. quod Theologalem materiam plenè non intellexe-
rit. Nec obſtant jura inducta ibi per gloſſ. & Archid. in
d. cap. Cum quis, de ſent. excomm. lib. 6. Quia non proce-
dunt in hæretico prorſus occulto, ſed prout contradiſtin-
guitur à notorio, ut per Sylveſtrum dict. num. 4. Vel melius
illa jura vendicant ſibi locum in occulto per accidens, quod
ſcilicet quamvis ſenſibus ſubjaceat, teſtem tamen; vel te-
ſtes non habet; non autem in occulto per ſe, quod ſcilicet
ex ſua ratione habet, ut non ſubſit cognitioni ſenſitivæ,
ut egregiè explicat Cardinalis Cajetanus in 2. 2. quæſt. 11.
art. 4. Nos autem verſamur in occulto per ſe, videlicet in
motu animi attentionis internæ, qui propterea non
ſubjacet præcepto humano. Et ita per ſupradictam 29
Theoricam in terminis propoſitæ quæſtionis poſt Durand.

in 4.

in 4. diſt. 15. quæſt. 12. & Petrus de Palude *ead. diſt. quæſt. 5. art. 2. concluſ. 4.* Firmat S. Anton. *in 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 8. circa finem*, ubi ait: *Si evagatio mentis eſt advertenter, & ſolum ſecundum actum interiorem, licet temeraria, & gravis foret; non tamen mortale, niſi propter contemptum, quia Eccleſia non habet judicare de actibus interioribus mere: propter quod Miniſter eccleſiæ, licet dicendo orationem cogitet aliud, non videtur traſgreſſor præcepti, ex natura facti.* Quod ante ipſum docuit Umbertus ab eodem relatus,
30 *dict. cap. 4. §. 7.* dicens præceptum recitandi Horas Canonicas eſſe de jure poſitivo, & propterea non referri niſi ad ea, quæ ſub judicio humano cadere poſſunt, qualia ſunt quæ exercentur per actus exteriores, non autem per interiores, & conſentit Sylveſt. *in verb. Hora, num. 13.* ubi reprobans intellectum eorum, qui putant eſſe in præcepto divinum officium recitare devotè, & ſtudioſè juxta textum hic; & devotionem referri ad intentionem, & ſtudioſitatem ad modum dicendi: [Attentè, inquit, orare in Horis Canonicis, non eſt de jure divino, ſed poſitivo: quod jus poſitivum ad interiora non ſe extendit per ſe, ſed in quantum colligantur exterioribus, ad quæ ſe exten-
31 dit.] Hæc ex illo, facit textus in Clem. 1. *de celebrat. Miſſar.* in illis verbis, *Fructum labiorum ſuorum*, ubi gloſſa: *Ex hoc*, inquit, *arguitur quod ſatis eſt labiis ſervire in divinis horis, licet cor divertat ad alia.* Et ita hunc textum ad hanc partem inducit Collectarius *in c. 1. n. 6. ſupra eodem*, & S. Anton. *d. §. 7.* Facit etiam ad hoc etimologia orationis.
32 Dicitur enim oratio, quaſi oris ratio, ſecundùm Caſſiod. *pſalm. 38. circa fin.* relatum à D. Thom. 2. 2. q. 83. *art. 1.* Et tenendo hanc opinionem non obſtat hoc capitulum; quia reſponderi poteſt tripliciter juxta primum, ſecundum, & tertium intellectum, de quibus infra proximè.

33 Sed præmiſſis minimè obſtantibus verius videtur voluntariè diſtractum præcepto Eccleſiæ non ſatisfacere. Quod ut evidentius appareat, duo ſunt inſpicienda. Primum an Concilium generale hic præcipiat devotionem internam in divinis officiis celebrandis. Secundùm an potuerit ſic præcipere.

Quoad primam inſpectionem, quia Doctores intelligunt hoc capitulum quatuor modis, examinandum eſt quis intellectus ſit verior.

34 Primus intellectus eſt, quem hic ſecundo loco ponunt Hoſtien. *n. 14.* Jo. Andr. & Butr. ambo *n. 9.* & Abb. *circa fin. verſ. Secunda opinio.* Quod ſcilicet ſolum divinum officium hic ſit in præcepto: alia verò, quæ in devotione conſiſtunt, ſuadendo ponantur: & hoc innuit littera ſequens, dum dicit. Quantum eis dederit, nam, ut formaliter, inquit Hoſtien. *n. 19.* per hæc verba appoſuit conſilium fragilitati hominum compatiendo, quaſi dicat durum eſſe ut omnia prædicta in præcepto venirent. Præcipimus igitur ut unuſquiſque, & de nocte, & de die dicat Horas Canonicas. Intentionem autem, & devotionem etſi ipſam ſuadeamus, eam tamen in præcepto non ponimus, ſed gratia Dei ſecundùm quod ipſam dare voluerit, duximus relinquendam. Et hunc intellectum teneas, ut ſubdit Hoſtien. quia benignior eſt, & quia Eccleſia non debet alicui laqueum injicere, *c. De viduis, il ſecondo*, 27. q. 1. nec homines oneribus importabilibus alligare, *c. Alligant*, 26. *quæſt. ult.* & ſequuntur totidem verbis S. Anton. *in 3. part. tit. 13. c. 4. §. 7.* & ſumm. Roſel. *in verb. Hora.*

35 Verùm hunc intellectum jure optimo refellit Sylveſter *in verb. Hora*, *n. 14.* Quia ſi hic præciperetur ſola celebratio divini officii, nihil prorſus præciperetur: nam quoad Prælatos, & clericos in ſacris, ſeu beneficiatos jam hoc erat in præcepto, ut *c. fin. 92. diſt. & c. 1. ſupra eodem.* Hoc autem repugnat litteræ, quæ clarè dicit, *præcipientes*. Præterea circa omiſſionem officii nullus in text. narratur exceſſus, ſed ſolummodo circa modum celebrationis. Merito Concilium non præcipit ut celebretur ſimpliciter, & abſolutè, quod ſupervacaneum fuiſſet; ſed ut celebretur ſtudioſè, & devotè, in quo Prælati, & minores clerici prævaricabantur, ut in prima parte textus: nec refragantur illa verba, *Quantum eis Deus dederit*. Quia hoc non tollit quin homo poſſit non divertere intentionem ſcienter, cùm hoc ſit in ſua facultate ex principiis naturæ, quæ Deus jam dedit, ut ibi per Sylveſtrum.

Secundus intellectus eſt, quem ultimo loco recitant, & ideò probare videntur Hoſtienſ. *n. 15.* Joan. Andr. & Butr. *ambo num. 9. in fin.* Quod ſcilicet hoc capitulum non obliget ad culpam de novo incurrendam, ſed ad pœnam ſuſpenſionis tantum quæ poteſt infligi; & hoc ſatis inſinuavit dum dixit ſub pœna ſuſpenſionis.

Sed neque hic intellectus congruit litteræ; quia hæc 36
conſtitutio continet duo, videlicet prohibitionem, & præceptum, ut fatentur iidem met Hoſt. & Joan. Andr. ambo *in verb. Inhibemus*. Prohibitio refertur ad commeſſationes ſuperfluas, fabulationes illicitas, & conſimilia, quæ devotionem impediunt, & huic prohibitioni tantum adjicitur pœna ſuſpenſionis. Præceptum autem, quod ſubſequitur de divino officio devotè celebrando, hanc pœnam non habet. Reſtat igitur, ut neceſſario ad culpam obliget. Canonis enim præcipientis tranſgreſſio ex ſui natura eſt culpa mortalis, *c. Quod præcipitur*, 14. q. 1. *c. Nulli fas*, 19. *diſt. & c. Violatores*, 25. q. 1. Archid. *in c. Deteſtanda*, *n. 4. de conceſſione præbend. lib. 6.* dixi *in c. fin. num. 22. ſupra de con-* 37
ſtitut. cùm præſertim præceptum, quod hic fit à Concilio, non ſit ſimplex, ſed formale, videlicet in virtute obedientiæ, ut in littera, Sylveſt. *in verb. Præceptum*, *num. 2. verſ. Dico*, Alphonſ. à Caſtro *de legib. pœnal. lib. 1. cap. 5.* Præterquamquod licet etiam in a. præcepto affirmativo eſſet adjecta pœna; nihilominus cùm pœna hujuſmodi ſit ſpiritualis, ſcilicet ſuſpenſionis, tantum abeſt ut excludat culpam, ut potius obliget tranſgreſſores ad peccatum mortale. Ita S. Anton. quem refert & ſequitur Sylveſt. *loc. cit. num. 3. verſ. Et ſimiliter ſi imponitur pœna ſuſpenſionis.*

Tertius intellectus eſt, quem ponit idem Sylveſter *in verb. Hora*, *num. 14. verſ. Et ideo dico*, aſſerens illum eſſe ex mente S. Thom. & Petri de Palude in 4. *diſt. 15.* videlicet, quod in hoc cap. præcipiatur devotio quantum ad actum exteriorem, ut ſcilicet non dicantur horæ operando manualiter opera impertinentia, aut confabulando, aut notabiliter ſyncopizando, & hujuſmodi, quæ hic reprehenduntur, & ſimiliter quod præcipiatur devotio quantum ad actum interiorem, ſine quo hic exterior haberi non poteſt, cujuſmodi eſt velle ſatisfacere præcepto Eccleſiæ, & pſallendo velle abſtinere à prædictis, non autem præcipiatur attentio, ſine qua prædicta eſſe poſſunt.

Cæterùm huic intellectui apertè refragantur verba illa, *quantum eis Deus dederit*, quæ non adaptantur niſi attentioni internæ, ut inferiùs clarè demonſtrabitur *numer. 40.* Item refragantur alia fundamenta, de quibus infra *num. 39. & ſeqq.*

Quartus igitur, & verus intellectus eſt, quod hic præ- 38
cipiatur devotio etiam quantum ad attentionem, & actum internum cordis, non tamen actualem, ſed ſecundùm virtutem, ut inferiùs explicabitur. Quem intellectum primo loco ponunt Hoſt. *num. 12.* Joan. Andr. & Butr. ambo *n. 9.* Cardin. *in 7. notab.* dicunt enim: quicumque intereſt Miſſæ, vel divinum officium recitat, & non habet cor ad Dominum, ſed ad exteriora, propter quæ devotio impeditur, mortaliter peccat, ut hic patet, *& in c. Quod præcipitur*, 14. *qu. 1.* verbum durum eſt, ſic tamen ſcriptum eſt *cap. Scriptum*, 6. *q. 3. l. Proſpexit*, *ff. Qui, & a quibus.*

Hunc intellectum ego exiſtimo ex ſequentibus confir-
mari poſſe, & primo hic textus tria facit. Probibet enim 39
primum in Divinis officiis intermiſceri fabulas, commeſſationes, & alia exteriora quæ devotionem impediunt; & per hanc inhibitionem ſatis firmavit obligationem devotionis externæ quantum ad humiliationem, & compoſitionem corporis, de qua *in c. ubi periculum*, *§. penult. de elect. lib. 6.* & per gloſſam in Clem. 1. *in ver. De oratione*, *in 7. membro, de reliq. & venerat. Sanctor.* Deinde præcipit, ut Divinum officium celebretur ſtudioſè quantum ad labia, & pronunciationem oris, ſcilicet diſtinctè, & ſine ſyncopa. Tertiò præcipit, ut celebretur devotè. Cum ergo jam præcepiſſet devotionem quantum ad humiliationem corporis, & actus externos, ne hoc verbum *devote* ſit ſuperfluum, supereſt ut referri debeat tantummodo ad officium cordis. Quod ſatis comprobatur ex decreto Concilii Tridentini *cap. 12. verſ. Omnes vere*, *ſeſſ. 24.* ibi, *& in Choro ad pſallendum inſtituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, diſtinctè, devotèque laudare.* Quibus verbis ſatis apertè comprehenduntur illa tria, quæ hic injunguntur à Concilio Lateranenſi. Dicitur enim, reverenter, quantum ad humiliationem, & compoſitionem corporis; diſtinctè quantum ad oris pronunciationem; & devotè quantum ad mentis elevationem. Quod ipſum per-

perſpicuis verbis habetur in decreto *de obſervandis & evitandis in celebrat. Miſſ. ſeſſ.22. verſ. Neminem*, ubi præcipitur Ordinariis Locorum, ut neminem permittant ſacris intereſſe, niſi prius qui interſunt decenter compoſito corporis habitu declaraverint ſe mente etiam, ac devoto cordis affectu, non ſolum corpore adeſſe. Ad idem Concilium Viennenſe in Clem.1. *de celebrat. Miſſar.* ibi, *fructum labiorum ſuorum cum puritate conſcientiæ, & animi devotione*, necnon ibi, *horis debitis devote pſallatur*. Et Concilium Aquiſgranenſe *cap.131.* ibi, *Divinum officium humiliter, ac devote perſolvere*, & infra ibi, *In perſolvendis Divinis laudibus promptiores, & devotiores exiſtant*, *tom.3. Concil. part.1. ſect.2. fol.250. col.1.* & Concilium Mogunt. *in tit. de Hor. Canon.* ibi, *Articulatè, diſtinctè, diſertè, & cum attentione omnia integrè pronuntient*, *tom.4. Concil. part.2. fol.271. col.1.*

40 Præterea præceptum de officio devotè celebrando hic ſit adjecta modificatione illa quantum eis Deus dederit. Hæc autem verba apertè oſtendunt Concilium præcepiſſe devotionem illam, quæ eſt donum Dei, & ſic devotionem formalem, & internam, quæ cùm ſit actus virtutis, S.Th. *in 2. 2. quæſt.82. art.1. & quæſt.83. art.3.* Divino indiget auxilio, *cap. ult. de conſecrat. diſt.4.* non autem nudam devotionem materialem, & apparentem, quam etiam habent hypocritæ, qui oſtendunt ex actu extrinſeco contrarium ejus, quod in mente gerunt, *cap. Quod interrogaſti, 27. diſt. cap. Citius*, & ibi gloſſa 1. *de pœnit. diſt.2.* de quibus Marc.7. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me*, & Hieronymus *ſuper Matth.9. Quia ſtrepitu labiorum benedicunt Dominum, immunda mente veritati interius contradicunt*. Et propterea gloſſ. *ult.* benè expoſuit verbum, *ſtudioſè*, ſcilicet quantum ad officium oris, & verbum *devotè*, quantum ad officium cordis, quam expoſitionem ſequuntur etiam Hoſtienſ. *num.20.* Joan. Andr. *num.10.* Card. *in princip. in verb. ſtudioſè*, & Abbas *in 1. notab.*

41 Adhæc præcipitur ab Eccleſia recitatio divini officii, quæ eſt ſpecies orationis, *cap.1. ſupra eodem*. Ergo neceſſario præcipitur etiam interna mentis attentio: Nam oratio eſt aſcenſus mentis in Deum, ut diffinit Damaſcenus *lib.3. de fide orthodoxa c.24. & in 3. de Trinit. c.12.* Theologi *in 4. ſent. diſt.15.* S. Thom. *in 2. 2. quæſt.83. art.13.* Implicat ergo ut Eccleſia præcipiat orationem, & non præcipiat internam devotionem, & elevationem mentis in Deum, quia à quo removetur diffinitio, removetur & diffinitum, *l. Quintus, la ſeconda, ff. de aur. & argent. legat. & l. Omnis diffinitio, ff. de regul. iuris*, unde optimè Caſſianus relatus à gloſſa in Clem.1. *in verb. Orationes, in 7. membro de reliq. & veneratione Sanctor. Nunquam*, inquit, *orat quiſquis etiam flexis genibus, ſi vagatione diſtrahitur*. Et Chryſoſtomus *homilia 1. de Anna. Omnes quidem oramus, ſed non omnes in conſpectu Domini, etenim corpore in terra proſtrato, & ore fruſtra delirante, mens ubique per domum, aut forum circumagitur. Quare talis poteſt dici quod oraverit in conſpectu Domini.* Et Bernardus *de interiori domo, cap.70. Vacantes corpore, & vagantes ubique corde nequaquam merentur videre quàm dulcis eſt Dominus, neſcientes facere ſabbatum ex ſabbato, & ideo viderunt eam hoſtes, & deriſerunt ſabbata eius*, & S. Th. *in 2. 2. quæſt.82. art.13. ad 3. Si quis ex propoſito in oratione mente evagatur, hoc peccatum eſt, & impedit orationis fru-*

42 *ctum*. Præcipitur ergo hic affectus cordis & attentio, quæ duo præcipuè in oratione requiruntur, ut notat gloſſa præallegata. Affectus cordis exprimitur per verbum, *devotè*, attentio mentis per verbum, *ſtudioſè*. Nam, ut inquit Collector. *hic numer.2.* hoc verbum *ſtudioſè*, non caret myſterio contra illos, qui dum dicunt officium Divinum, alio animum flectunt; ſtudium enim excludit negligentiam, & evagationem *cap.1. in fin. de offic. Primicer.* De affectu cordis patet *in cap.1. 92. diſt.* ubi dicitur non magis voce, quàm corde pſallendum, & gloſſa ibi *in verb. Voce*, recitat verſus.

Non vox, ſed votum, non chordula muſica, ſed cor:
Non clamans, ſed amans cantat in aure Dei.

Nam ut inquit Auguſt. *Quid prodeſt ſtrepitus labiorum, ſi mutum eſt cor, & ſerm.6. de verbis Domini. Dolor magnus adverſus fratres noſtros movet, quod ſic volunt intrare eccleſiam, ut ibi corpus habeant, alibi cor, totus intus eſſe debet. Si intus eſt quod videt homo, quare foris eſt quod videt Deus?* Ad idem *cap. Sedulè, 32. diſt.* ibi: *Noverint non eſſe vocem ad aures Dei, niſi animi affectum.* De attentione probatur *in cap.2.* ibi: *Attendantur in locis iiſdem attentis præcordiis ſacra ſolemnia, de immunit. Eccleſ. lib.6. & in cap. Quando de conſecrat. diſt.1.* ubi ad hoc ponderatur à Cypriano præparatio Sacerdotis in præfatione dicentis, *Surſum corda*, quia nihil tunc animus cogitare debet quam quod precatur. Juſtitia enim ex opere non conſummatur, 43
niſi etiam voluntas affuerit, *cap. Sicut, 22. quæſt.5. Et qui* 44
officium recitat, vel Miſſam audit, & aliud cogitat, mentitur, cap. Cavete, eadem cauſ. & quæſt. & notat gloſſ. in d. *cap. Quando*, & Archid. *in d. cap.2. in verb. Nitentis*. Unde in Concilio Moguntino *in tit. de Hor. Canon.* ſic legitur, *Quid autem voce quidem pſallere, mente autem domum, aut forum circumire, niſi homines fallere, & Deum irridere?* Habetur *tomo 4. Concil. part.2. fol.271. col.1.* Ad hoc *cap. Numquam, de conſecrat. diſt.5.* ibi, *Dicant pſalterium ad verbum; Vigil ſenſus ſit, nec vagis cogitationibus patens; Corpus pariter & animus tendatur ad Dominum.*

Poſtremò ſecundùm Petr. de Palude *in 4. ſent. diſt.15.* 45
quæſt.5. Ad officium, ſicut ad quolibet bonum opus attentio poteſt dupliciter requiri. Uno modo ut officium ab intentione procedat, & hoc modo in officio requiritur attentio non ſolum ad meritum, ſed etiam ad evitandum peccatum, & tranſgreſſionem præcepti. Patet, quia præceptum datur hominibus: & ideò oportet ut non procedat ex ſola imaginatione, quæ communis eſt nobis cum brutis, ſed ex deliberatione, quæ attentionem requirit. Alio 46
modo ut attentio continuè concomitetur officium, & ſemper duret. [Aliquis autem actus, ut docet S. Th. *in 1. diſt. 15. quæſt.4. art.2. quæſt.3.* dicitur dupliciter, videlicet, aut ſecundùm eſſentiam, aut ſecundùm virtutem, ſive effectum ſuum, ſicuti motio ejus, qui lapidem projicit, durat per eſſentiam actus dum manum lapidi movendo apponit; ſed virtus motionis manet dum lapis ex vi impulſionis primæ movetur; & ſic manere actum in virtute eſt quidam medius modus inter ipſum eſſe in habitu & in actu, quia quod in habitu eſt, neque in virtute, neque per eſſentiam actus eſt, ut idem docet *d. art.2. quæſt.4.* Itaque attentio in officio manere debet ſemper ſecundùm virtutem, ſed non requiritur ut ſemper maneat per eſſentiam actus. Manet 47
autem ſecundùm virtutem quando aliquis ad officium accedit cum intentione aliquid impetrandi, vel Deo debitum obſequium reddendi, etiamſi in proſecutione officii mens ad alia rapiatur, niſi tanta fiat evagatio, ut omnino depereat vis primæ intentionis; & ideò oportet ut frequenter homo cor revocet ad ſe ipſum.] Hæc S. Thomas, & ſe- 48
quitur gloſſ. communiter approbata in Clem.1. *in verb. Orationes, in 7. membro, verſ. Dicunt tamen Theologi, de reliq. & vener. Sanctor.* S. Anton. *in 3. part. tit.13. cap.4. §.8.* & Sylveſt. *in verb. Hora, n.15.*

Et ex hac Theorica arbitror elici poſſe verum, & ger- 49
manum intellectum huius decretalis. Præcipitur enim devotiò, & attentio, in officio quantum ad eſſentiam actus, quia tenetur quis ad officium accedere cum intentione ſolvendi penſum, & Deo debitum obſequium reddendi: ſed non præcipitur ut hæc actualis attentio ſemper duret. Hoc enim, ut dicunt Petrus de Palude, S. Anton. & Sylveſt. *loc. cit.* non eſt poſſibile propter evagationem mentis humanæ. Nam, ut ait Boetius *hic* relatus ab Hoſtien. *n.10.* & Joan. Andr. *n.6.* [Cùm cor hominis vagum ſit, & mobilius omni mobili, non eſt ſemper adeò fortis homo, ut tales cogitationes evitet,] Unde & multi ſancti viri orando quandoque evagationem mentis patiuntur ſecundùm illud Pſalmi 39. *Cor meum dereliquit me*, & propterea textus appoſuit illa verba, *quantum eis Deus dederit*, indicans per hoc ſe nolle in præcepto ponere ut actualis attentio ſemper comitetur Divinum officium; ſed Divinæ gratiæ hoc relinquere, poſuit tamen in præcepto attentionem virtualem, quæ ad vitandum peccatum in officio ſemper manere debet, ut ex dictis conſtat.

Hinc autem reſultat propoſitæ quæſtionis ſolutio, nam 50
ſi in officio ad vitandam præcepti tranſgreſſionem, requiritur ut attentio ſemper duret, non quidem per eſſentiam actus, ſed ſecundùm virtutem: ex hoc neceſſario ſequitur, ut voluntariè diſtractus præcepto Eccleſiæ non ſatisfaciat; quia attentionem neceſſariam non habet, nec per actus eſſentiam, cùm actualis attentio, & volun-

taria

Digitized by Google

taria evagatio, & ſic velle attendere, & nolle attendere ſint oppoſita, quæ mutuò ſe expellunt, ut patet 1. *Phyſic. text.* 67. Nec ſecundum virtutem, quia virtualis attentio perimitur ex voluntaria diſtractione ad eum modum, quo attentio habitualis per contradictionem, ut eſt textus *in cap. Maiores §. fin. de baptiſm.* ubi propterea dormientes, vel amentes, qui priuſquam in ſomnum, vel dementiam incurrerent, contradixerunt, characterem baptiſmi, vel ordinis non recipiunt: quia nimirum cenſetur in eis contradictionis propoſitum perdurare: & ſic non habent intentionē habitualem neceſſariam ad impreſſionem characteris, & ſanè ſicut lapis projectus illicò amittit virtutem primæ motionis ſi ex contraria vi retundatur, aut obicem inveniat; eodem modo attentio in Divinis officiis perdit virtutem, quam ex prima motione animi ſortita eſt ſi ſuperveniat actus oppoſitus diſtractionis voluntariæ. Quod ſi ſecundum S. Thomam ſupra citatum *n.* 48. virtus primæ intentionis omninò deperit per evagationem mentis etiam involuntariam, ſi ſit notabilis: utique multò fortius deperit per voluntariam diſtractionem ad exteriora. Ad hoc *d. cap. Maiores §. fin. de baptiſm* & quod notat gloſſ. *in c. Cupientes §. Denique in verb. Conſenſum de elect. lib. 6.*

51 Concludo igitur, quo ad hanc primam inſpectionem Concilium præcepiſſe hic devotionem internam, ac proindè voluntariè diſtractum ad exteriora non ſatisfacere præcepto eccleſiæ, ſed mortaliter peccare, dummodo tamen diſtractio ſit tanta, ut officii, vel Miſſæ notabilem partem abſumat. Et ita videtur concludere Abbas *hic in fin.* ubi quærens an non dicentes officium ſtudiosè, & devotè peccent mortaliter, relatis tribus opinionibus, de quibus ſupra à *n.* 33. tandem reſolvit quantitatem reatus conſiderandam ex qualitate, & quantitate contemptus, & negligentiæ. Idipſum ſenſit Innocentius *n.* 3. ubi quæ-
52 rens numquid peccet clericus, qui dum eſt in officiis cogitat ſuper aliquo bonō ſpirituali, vel temporali: reſolvit eum non debere dum eſt in officiis intendere niſi circa ea, quæ ibi dicuntur, vel leguntur, niſi neceſſitas, quæ dilationem non patitur, cogat ipſum de aliis cogitare, arg. *c. quod non eſt licitum, infra de regul. iur.* Atque ita ſecundum Innoc. peccat clericus, qui in Divinis Officiis voluntariè diſtrahitur non ſolum cogitando aliquid indifferens, ſed etiam quod magis eſt, cogitando aliud bonum ſpirituale, vel temporale, & eum totidem verbis ſequuntur Hoſtien. *n.* 10. *verſ. Sed numquid peccat clericus*, & Jo. Andr. *n.* 6. & fuit ſententia Hugonis de Sancto Victore *in lib. quo ſtudio orandus ſit Deus*, relata à Divo Thoma *in 4. ſent. diſt.* 15. *q.* 4. *art.* 2. *q.* 4. *in* 2. *argum. contrario*, ait enim: [Si cùm orationem ſundimus aliud quodlibet in corde verſamus, etiamſi illud bonum ſit, a culpa liberi non ſumus.] Circa quod tamen ne erres vide Cajet. *in* 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. *in* 1. *dubio*.

53 Similiter idem Innoc. paulò infra in verſ. *Sed numquid firmat non peccare clericum*, quid eſt in Divinis Officiis, ſi quod dicit ibi non intelligat, dummodo cor ſuum ad Deum habeat, & et pſallat. Et idem repetunt Hoſt. *n.* 8. Jo. Andr. *n.* 5. Butr. *n.* 4. Cardin. *in* 3. *q.* & Anchar. *in fin.* Ruſſus Innoc. *d. n.* 3. excuſat clericum à peccato in eo caſu, in quo
54 nimis fatigatus ſpiritu aliqua præter ea quæ leguntur, vel dicuntur, diceret, aut cogitaret, ſubdit tamen illi cavendum eſſe ne nimis excedat. Et cum eo tranſeunt Hoſt. *n.* 10. *verſ. Ideo ſecundum Dominum noſtrum*, Jo. Andr. & Butr. ambo *n.* 6. & Cardin. *in 9 quæſt.* Et ita ſecundum Innoc. voluntaria evagatio mentis eſt peccatum etiam in illo, qui eſt fatigatus ſpiritu, ſi multum perduret. Ejuſdem ſententiæ
55 eſt D. Thomas *in precir. q.* 4. *ad* 2. ubi ait: *Quando aliquis ex propoſito mentem ad alia diſtrahit in orando, tunc ſine culpa non eſt, & præcipue ſi in aliis ſponte ſe occupet, quæ mentem diſtrahunt, ſicut ſunt exteriora opera: & ſi ad contrarium meas evagetur, etiam culpa mortalis erit. Sicut ſine hoc quod percipiamus mens ad alia evagetur, vel culpa caret, vel pauciſſima culpa eſt, niſi præcedens cogitatio ex qua contingit talis evagatio, in culpa eſſe dicatur.* Quibus verbis oſtendit mentis evagationem in duobus caſibus eſſe culpam mortalem. Primus eſt cùm mens diſtrahitur ad oppoſita attentioni in officio requiſitæ; ſive id contingat ex actu externo incompatibili cum attentione, ſive ex voluntaria diſtractione ad exteriora. Et hoc caſu clarè dicit
56 eſſe mortale. Secundus eſt quando evagatio mentis etiam involuntaria provenit ex præcedenti cogitatione, quæ ſit in culpa. Et quamvis hoc ſecundo caſu S. Doctor non dicat explicitè eſſe culpam lethalem; tamen cùm officium habeat culpam adjunctam, conſequenter non habet ſuam efficaciam; nec eſt ſatisfactorium, ut idem arguit ibidem *in* 2. *argum. contrario*. Ad hoc textus optimus *in c. In gravibus* 3. *q.* 7. Idipſum apertius docuit *in* 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. *in reſponſ. ad* 3. dicens: *Si ex propoſito in oratione mens evagatur hoc peccatum eſt, & impedit orationis fructum;* Et contra hoc dicit Auguſtin. *in* 3. *regul. tom.* 3. *Pſalmis, & hymnis cum oratis Deum, hoc verſetur in corde, quod profertur in ore.*. Et Cajetanus *ibi* clarè *in reſponſione ad* 3. *verſ. Nota ſecundò*. [Evagatio, inquit, ex propoſito ſemper eſt cum peccato mortali quidem quando ex contemptu, vel ex induſtria in oratione, quæ eſt ſub præcepto, quis in notabili parte evagatur; Perindè eſt namque ac ſi illam
57 omitteret.] Hæc ille. Et propterea beneficiatum horas canonicas recitantem cum evagatione mentis voluntaria teneri ad reſtitutionem fructuum affirmant Navarr. *de oratione c.* 20. *n.* 32. Petrus Navarr. *de reſtit. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 240. Petrus Lorca *in* 2. *part. tom.* 2. *diſp.* 16. *de legib. membr.* 2. *ad* 5. Suar. *in* 3. *par. tom.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *n.* 26. *& de relig. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 26. *n.* 16. Vaſquez *in opuſc. de benef. c.* 4. *§.* 1. *dub.* 4. *n.* 104. & alii recentiores.

58 Circa ſecundam inſpectionem, cùm eccleſia in tribus Generalibus Conciliis, nempè in Lateranenſi, Viennenſi, & Tridentino præceperit, devotionem internam, ut aliunde oſtenſum eſt ſupra *n.* 38. diſputandum non eſſet an potuerit ſic præcipere, ſatis eſt enim ut fecerit, nec quæſtio poteſtatis eſt refricanda, *c. Scriptum* 6. *q.* 3. *§. Qui autem in fin.* 17. *q.* 4. Sed nihilominus ut objecto ſatisfiat, dicimus ex communi Canoniſtarum ſententia eccleſiam habere authoritatem ſtatuendi etiam de actibus omninò occultis, & internis. Ita colligitur ex gloſſa in Clement. 1. *in verb. Eo ipſo, de hæret.* quæ conſtanter affirmat per Claves Eccleſiæ militantis ligari poſſe omninò occulta, licet nominatim de illis non judicet Tribunal eccleſiæ per jura ibi allegata, & illam gloſ. ſequitur ibi, & ſingularem appellat Cardinal. *n.* 8. *in 7. quæſt.* & Imol. *n.* 38. dicens Stephanum & Paulum, concordare cum illa gloſſ. cum qua etiam concordat Abb. *in proœm. Decretal. in verb. Rex pacificus num.* 6. *& in c. Extirpandæ §. Qui vero num.* 21. *de præbend.* ubi ſimiliter illam gloſſam dicit ſingularem, *in cap. final. n.* 2. *de hæret. & in c.* 2. *n.* 13. *de offic. Ordin.* Felin. *in d. c. fin. & in c. Porrò, utrobique in princ. de ſentent. excomm.* Idem tenet gloſſa unica *in cap. Cogitationis de pænit. diſt.* 1. quæ dicit Canonem, &
59 legem punire voluntatis peccatum; Ideòque ponderoſum, ideſt qui mente peccat, repelli à promotione, *ut c. Hinc etenim verſ. ponderoſus* 49. *diſtinct.* Et propterea hæreticum
60 omninò occultum, ſeu mentalem eſſe excommunicatum firmat gloſſa prima in ſumma 24. *q.* 1. Goffred. *in ſumma tit. de hæret. n.* 2. Baldus *in l. Si quis non dicam rapere num.* 21. *verſ. Venio ad oppoſitiones C. de Epiſcop. & cleric.* ubi ait, in hæreſi deliberationem mentis ſufficere ad perpetrationem delicti, eo quod delictum non requirit aliquid extare, ſed
61 perficitur ex ſola mentis cogitatione. Unde Inquiſitor hæreticæ pravitatis benè puniet illum hæreticum, qui eſt hæreticus in mente, licet in eo non appareant ſigna hæreſis. Hæc autem poterunt liquere Inquiſitioni per confeſſionem hæretici, quia alias non poſſet cogitatio mentis, quam ſolus Deus cognovit, probari, ut notatur *in l.* 2. *de interrogat. act.* & ſequitur totidem verbis, Jo. de Anan. *in c. Si quis Epiſcopus n.* 7. *de hæret.* Felin. *in c.* 1. *n.* 7. *de præſumpt. & in tractat. quando conatus puniatur n.* 6. *verſ. Fallit tertio in 4. caſu*, Hippol. de Marſil. *in l. Qui falſam n.* 13. *ff. de falſ.* Burſat. *conſ.* 14. *n.* 5. *&* 9. Clar. *in Prax. §. fin. q.* 91. & Menoch. alios adducens *de arbitr. iud. caſu* 360. *num.* 6. & ex Theol. Adrian. *in* 4. *q.* 4. *de confeſſ.* quæ incipit, *Reſtat nunc inquirere §. Alii probant, verſ. Sed huius rationis, & quodlibet.* 8. *q.* 8. *littera G.* Summa Roſella *in verb. Abſolutio* 1. *num.* 29. *& in verb. Excomm.* 1. *caſ.* 1. *n.* 1. *& in verb. Hæreticus n.* 14. Alber. *de agnoſc. aſſert. q.* 33. *n.* 27. 29. *&* 32. & alii recentiores, quorum opinio ſatis probatur in juribus allegatis in gloſſa præcitata in Clement. 1. *de hæret.* & 62
quamvis ex illis juribus quædam loquantur in occulto per accidens, quod ſenſibus ſubjacet, ſed ex accidenti habet ut ſit occultum, quia dum & ſecretò perpetratur, ut ſecreta collocutio cum Cardinalibus in Conclavi exiſtentibus, *c. Ubi periculum §. Nulli etiam de elect. lib.* 6. & occulta

occu-

occupatio depoſiti eccleſiaſtici, *cap. Clericis de immunit.*
eccleſiar. eod. lib. Alia tamen loquuntur etiam in occulto
per ſe, ut Clem. 1. §. *Quia vero de ſtat. Monach.* ubi ex-
communicantur regulares accedentes ad Curias Princi-
pum animo nocendi, Clemen. *Cupientes §. Qui vero, de*
pœnis, cap. Fundamenta §. Quod ſi ſecus de elect. lib. 6. &
dict. Clement. 1. *de baret.* Ex quibus patet eccleſiam po-
tuiſſe præcipere in Divinis Officiis ſtudium, & devotio-
nem etiam internam, & mentalem, prout præcipit. Si-
militer ratam habens percuſſionem elerici in corde tan-
tum non eſt quidem excommunicatus quoad eccleſiam
militantem, id eſt ab Eccleſia, cui ratihabitio eſt ignota,
63 & non babetur pro excommunicato: Sed tamen ligatus
eſt quoad Deum. Et ita clavis eccleſiæ ligat in foro inte-
riori etiam illum, qui peccat in corde tantum. Ita decla-
rat Hoſtienſis, & alii poſt eum *in d. c. Mulieres de ſentent.*
64 *excommunic.* Præterea obſervandum eſt duobus modis poſ-
ſe prohiberi actus internos. Uno modo abſolutè, & per
ſe, videlicet præſcindendo à quocumque actu exteriori.
Et hoc modo ſola lex divina, non autem humana poteſt
cohibere, & ordinare interiores motus, qui latent. Et
ita procedit theorica S. Thomæ ſupra citati, *num.* 25. Et
in hunc ſenſum per auctoritatem eccleſiæ cogitationis pœ-
nam nemo patitur, ut dicitur *in d. c. cogitationis de pœnit.*
65 *diſtinct.* 1. Alio modo poſſunt prohiberi actus interni in-
quantum colligantur cum exterioribus, & hoc ſecundo
modo, & etiam lex eccleſiaſtica poteſt præcipere, & or-
dinare actus internos, ſicut præcipiendo acceſſum ad Miſ-
ſam, præcipit etiam velle accedere, & præcipiendo jeju-
66 nium præcipit etiam velle jejunare. Aliquando enim per-
mittitur concomitanter, & ratione connexionis quod non
permittitur principaliter, & directè, *& ut l. Si mandave-*
ro §. Is cui ff. mandat. cum ſimilibus, ut per gloſ. fin. *in l.*
Cum probatio ff. de probat. Unde ſi quis in corde ſuo firmi- 67
ter proponeret Miſſam non audire, vel jejunium frange-
re, eo ipſo mortaliter peccaret, licet propoſitum non per-
ficeret, ut per Sylveſtr. *in verb. Hora num.* 13. *verſ. Unde*
præcipiendo. Quando autem eccleſia præcipit ut officium
ſtudioſè, & devotè celebretur, utique non præcipit atten-
tionem, & motum animi internum abſolutè, & per ſe,
ſed in quantum colligatur, & connexionem habet cum
externa recitatione officii; & pronunciatione oris, quæ
quidem recitatio & pronunciatio neceſſario requirit, ut
annexam habet elevationem mentis in Deum, & attentio-
nem ſaltem virtualem, ut abundè oſtenſum eſt ſupra, ma-
ximè *n.* 41. *&* 46. Ergo præcipiendo actum exteriorem cele-
brationis officii, præcipit etiam actum interiorem attentio-
nis ſine quo illud eſſe non poteſt, arg. *l.* 2. *ff. de iuriſ. omn.*
indic. l. Ad rem mobilem, & l. ad legatum ff. de procur. cum
ſimil. ut per gloſſ. *in cap. Sicut Chriſtus in verb. Poteſt.* 1. *q.* 1.
Non obſtat, quod eccleſia non debeat alicui laqueum 68
injicere nec quemquam oneribus importabilibus alligare,
Hoſtien. Quoniam objectum procederet ſi Eccleſia præci-
peret in officio attentionem actualem, & continuam; hoc
enim eſſet non tantum importabile, ſed quod magis eſt,
impoſſibile, ut dictum eſt ſupra *num.* 49. At non eſt
ita, quia ſola virtualis attentio eſt in præcepto, ut ſimi-
liter oſtenſum eſt ſupra *num.* 46. Ut autem homo
ſcienter ad alia ſe non divertat, hoc nullum eſt im-
portabile onus, cùm ſit in ſua facultate ex principiis
naturæ, quæ Deus jam dedit, ut tetigi ſupra ex Sylveſtr.
in verb. Hora, n. 14

DE CELEBRATIONE MISSARUM.

Honorius III. Univerſis Eccleſiarum Prælatis.

CAPUT XI.

CUm creatura non habeat quid pro meritis reſpondeat Creatori: & infrà. Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quo minus & pro anniverſariis defunctorum, & pro feſto vel feria, ſecundùm temporum congruentiam, Miſſarum ſolemnia conventualiter celebretis.

SUMMARIUM.

1 *ANniverſarium quid ſit, & n.* 12.
Miſſas duas poteſt rector eccleſiæ celebrare propter neceſſitatem anniverſarii.
3 *Miſſa Conventualis una, vel plures an, & quando celebrari debeant in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſiis, & n. ſeq. uſque in finem. Quid de iure communi; & examinantur quatuor intellectus ad hoc capitulum, a n.* 3. *uſque ad n.* 21.
Quid ex Miſſali Romano, a n. 21 *uſque in fin.*
Miſſæ Conventuales duæ, ſcilicet de feſto, vel feria, & pro anniverſariis defunctorum in Collegiatis Eccleſiis ſunt celebrandæ, n. 3. *& n.* 23.
4 *Miſſa Conventualis pro defunctis in anniverſario celebrari poteſt etiam in feſto duplici, vel ſemiduplici, & num.* 23.
5 *Miſſa defunctorum corpore præſente omni die celebrari poteſt, præterquam in Paraſceve, & Paſchate.*
6 *Anniverſarium defunctorum ſi occurrat in feſto, fieri debet ſaltem in privato.*
Contrarium, n. 9. *&* 23.
7 *Miſſa Conventualis de feria propter anniverſarium defunctorum non eſt omittenda.*
8 *Canonicis Sarnenſibus ex conventione obſtrictis cantare Miſſam ter in hebdomada denegatur facultas omittendi Miſſam de feria.*
9 *Anniverſario pro defunctis non ſatisfit dicendo Miſſam de feria, & n.* 11. *&* 23.
10 *Suffragia, quæ fiunt à Preſbyteris gerentibus perſonam totius Eccleſiæ proſunt mortuis etiamſi tales Preſbyteri ſint peccatores.*
11 *Miſſa defunctorum cantari debet à beneficiatis iuxta legem fundationis etiam in illis diebus, in quibus ex præſcripto Miſſalis cantatur alia Miſſa pro defunctis.*
12 *Miſſæ duæ Conventuales, ſcilicet pro defunctis, & Officio currente in Collegiatis Eccleſiis quotidie ſunt celebrandæ, & contrafacientes peccant, & num.* 15.
Contrarium n. 16. *&* 24.
13 *Miſſa defunctorum præfertur Miſſæ de feria.*
Contrarium n. 24. *&* 26.
14 *Miſſa pro defunctis poteſt celebrari in diebus feſtis etiam ſolemniter.*
Contrarium n. 16.
Declaratur n. 26.
17 *Miſſæ duæ, ideſt pro defunctis, & de feria quotidie cantari debent in Eccleſiis Conventualibus.*
Contrarium n. 20. *&* 24.
18 *In Miſſis ſingulis orandum eſt pro defunctis per preces in ſecundo* Memento.
19 *Commemorationi pro defunctis, qui legata pro Miſſis reliquerunt, quomodo ſatisfiat ex Sententia S. Congregationis Concilii.*
21 *Miſſa una Conventualis, id eſt de officio currente, quotidie celebrari debet in Cathedralibus,*
& Col-

Digitized by Google

& Collegiatis Eccleſiis.

22 *Fallit in caſibus hic enumeratis, in quibus debent cantari duæ Miſſæ.*

23 *Anniverſario occurrente in Collegiatis Eccleſiis cantari debent duæ Miſſæ, una pro defunctis, alia de feſto, vel feria.*

Idem in die depoſitionis defuncti, ibid.

24 *Miſſa Conventualis pro defunctis in Eccleſiis Collegiatis non debet dici quotidie, ſed prima die cuiuſque menſis, & feria ſecunda cuiuſque hebdomadæ.*

25 *Quod ſi tunc occurrat feſtum ſimplex, vel feria propriam habens Miſſam, cantari debent duæ Miſſæ.*

26 *Miſſa Conventualis pro defunctis niſi occurrat Anniverſarium, vel tertius dies depoſitionis defuncti in feſto duplici, vel ſemiduplici celebrari non debet.*

27 *Miſſa privata de* Requiem, *dici non poſſunt in feſtis duplicibus, & Dominicis diebus.*

28 *Intellectus*, cap. Et hoc attendendum, de conſecr. diſt. 1.

29 *Rubricæ Miſſalis Romani ſervari debent non obſtante quocumque prætextu, & contraria conſuetudine.*

30 *Rubricæ decretalium, & legum ſunt authentica, & allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum ſi habeant orationem perfectam.*

31 *Secus in rubricis decreti, & cur.*

1 C*Vm Creatura.* Legitur quadrupliciter, licet Abbas Antiq. dicat planum eſſe, & Doctores tranſeant ſicco pede. Ad intelligentiam præmittendum eſt ſæpè contingere, ut in aliquibus eccleſiis ex variis defunctorum relictis impoſita ſint anniverſaria, id eſt officia, quæ fiunt pro mortuis anno revoluto à die obitus ipſorum, ut hic per gloſſam, & Hoſtien. *n.* 1. & alicubi appellantur vigiliæ, *cap.* 1. 91. *diſt.* ubi gloſſ. *in verb. Vigiliæ*, exponit, id eſt mortuorum exequiæ: nam ut inquit Hoſt. *hic num.* 3. Hi, quibus pro anniverſario aliquid eſt relictum, ſunt quaſi ex debito obligati, ſicut alias legitur, & notatur *in c. Parochianos, ſupra de decim.* Neque hoc eſt ſimoniacum, *c. Significatum ſupra de preben. c. Non eſt dicendus infra de voto, & c. 3. Ne Prælat. vic. ſuas*: & ſequuntur totidem
2 verbis Jo. Andr. *n.* 2. Butr. & Card. ambo *n.* 3. Et hæc quidem anniverſaria quandoque imponuntur Capellis, id eſt eccleſiis parochialibus, vel aliis eccleſiis, in quibus non eſt niſi unicus Sacerdos: quo caſu propter talem neceſſitatem Presbyter poteſt dicere duas Miſſas, *c. Conſuluiſti, ſupra eod.* ſecundum Hoſt. *hic n.* 2. *in fin.* cum quo Jo. Andr. *eod. num.* & alii tranſeunt. De his tamen Capellis non loquitur hoc capitulum, ſed de eccleſiis Conventualibus, in quibus plures ſunt Sacerdotes, ut patet ibi, *Conventualiter celebretis*; unde ſecundum Hoſt. *eod. n.* 2. Locum habet in Cathedralibus, & Collegiatis. Idque ſive ſint ſæculares, ſive regulares, ut in Clemen. *Ut ii de ætat. & qualit.* & in Clem. 1. §. *Ne igitur de celebr. Miſſar.* In latiori tamen ſignificatione aliter accipitur anniverſarium, ut dicam infra *n.* 12.

3 Quibus præmiſſis primo modo legitur hic textus, ut locum habeat non generaliter in omnibus eccleſiis Conventualibus, nec in omnibus diebus, ſed in illis dumtaxat, in quibus contingit, ut ex peculiari obligatione anniverſaria ſint celebranda, ita ut in illa die, in qua occurrit anniverſarium, celebrari debeant duæ Miſſæ ſolemniter in Conventu, una ſcilicet pro defunctis, & alia de feſto, ſi occurrat feſtum, vel de feria, ſi feria occurrat, & ſecundum hunc intellectum, de quo plenius dicam *infra in 2. concluſione n.* 23. hoc intendit. In Conventualibus eccleſiis conventualiter celebrandæ ſunt Miſſæ de feſto, vel feria, & pro anniverſariis defunctorum; prout ſummant
4 Joan. Andr. Butr. Card. & Anchar. Et juxta hanc lecturam nota Miſſam Conventualem pro defunctis in die anniverſario non eſſe prætermittendam propter Miſſam Conventualem de feſto: & ſic habes Miſſam pro defunctis in die anniverſario poſſe ſolemniter celebrari etiam in diebus fe-
5 ſtis. Simile habetur ex actis Mediolanenſ. eccleſiæ *part.* 4. *tit. Inſtruct. ad funer. fol.* 559. *col.* 2. ubi ſic legitur: Miſſa defunctorum corpore præſente omni die celebrari poteſt, præterquam in Paraſceve, & Paſchate, quibus diebus non licet corpus ſepulturæ tradere, nec Miſſam pro eo canta- 6
re. Secundò modo legitur hic textus, ut in Eccleſiis Conventualibus in illis diebus, in quibus incidit anniverſarium, celebrari debeant duæ Miſſæ, non tamen ambæ collegialiter, ſed una tantum ſecundum exigentiam diei, itaut ſi occurrat feſtum, dicatur de feſto ſolemniter in Conventu, & pro defunctis in ſecreto: Si occurrat de feria, dicatur de feria privatim, & Conventualiter pro defunctis: ut ſic verba illa, *Miſſarum ſolemnia Conventualiter celebretis*, regulentur à præcedentibus verbis, ſecundum temporum congruentiam, quaſi dicat, non ſemper conventualiter, ſed prout tulerit congruentia feſti, vel feriæ; & ita videntur intelligere hunc textum Hoſtienſis & Joan. Andr. ambo *in princ. in verb. Pro feſto*, Butr. *n.* 3. Cardin. & Anchar. *ambo n.* 2. Dum dicunt, ſi anniverſarium defunctorum incidat in feſtum, faciendum eſſe ſaltem in privato, & Miſſam feſti ſolemniter in Conventu: & ſi non eſt feſtum poſſe dici Miſſam anniverſarii ſolemniter & ferialem in privato, & juxta hanc lecturam ſic poteſt ſummari. In Collegiatis eccleſiis in die anniverſarii una Miſſa pro defunctis, & alia de feria, ſi feria occurrat, conventualiter ſunt celebrandæ. Si verò occurrat feſtum, celebrabitur de feſto Conventualiter, & in privato pro defunctis: & ſecundum hunc intellectum nota Miſſam de
feſto præferri Miſſæ pro defunctis, quia de feſto celebra- 7
tur ſolemniter, & pro defunctis in privato. Sed hæc lectura multiplices patitur difficultates. Primò enim non congruit litteræ, quæ præcipit ut celebrentur Miſſarum ſolemnia copulativè pro anniverſario defunctorum, & pro feſto, vel feria; ac proinde requirit concurſum utriuſque copulati, *l. Si quis ita ſtipulatus ff. de verborum obligat.* Deinde poſita hac lectura, in diebus ferialibus data concurrentia anniverſarii non eſſet celebranda Conventualis
Miſſa de feria, ſed tantum pro defunctis contra rubricas 8
Miſſalis Romani, & obſervantiam Collegiatarum eccleſiarum. Hinc cùm Canonici Cathedralis Sarnenſis ex conventione cum Epiſcopo à nonaginta annis inita conſuevisſent ſingulis hebdomadis tres Miſſas canere, videlicet feria ſecunda pro defunctis, feria quarta de Angelis, & feria ſexta de S. Cruce; Epiſcopus ſucceſſor eos compellebat ad canendum quotidie Miſſam Conventualem præter ſupradictas. Sed cùm eccleſia extra habitationes, & in loco inſalubris cæli ſita eſſet, & in ea vix decem extarent Canonici, quorum ſæpè aliquis ægrotabat, præterquam quod curam habebant animarum: Idcircò petierunt benignè ſecum agi ut ad dictam Miſſam Conventualem non tenerentur niſi in diebus feſtis. *Die 9. Novembris* 1613. Sacr. Congregatio Concilii cenſuit quod petitur haud eſſe concedendum. Ergo ex ipſius Congregationis ſententia propter Miſſam ſolemnem pro defunctis non eſt omittenda Miſſa Conventualis de feria. Præterea obligationi ce-
lebrandi anniverſarium defunctorum non poteſt ſatisfieri 9
dicendo Miſſam privatam, ut habet hæc ſecunda lectura. Quoniam plus ſuffragii capit anima defuncti ex Miſſa ſolemni in Choro cum interventu plurium Sacerdotum, quam ex Miſſa privata, ut innuit hæc littera: unde eccleſia ſolvendo quod minus eſt, liberationem non conſequitur *l. Si ſtipulatus §. Qui decem debet ff. de ſolution. l. 2. §. 1. & l. In executione §. Pro parte ff. de verborum obligat.* Scotus *in propoſito quodlib.* 20. *in princip.* Cum præſertim ſuffragia,
quæ fiunt a Presbyteris gerentibus perſonam totius eccle- 10
ſiæ, ut cùm dicunt in eccleſia exequias mortuorum, proſint mortuis, etiamſi tales Presbyteri ſint peccatores, ut declarat Sanct. Thomas *in 4. diſt. 45. q. 2. art. 1. q. 3. & in 3. par. q. 82. art. 6.* unde certus eſt fructus, quem præter fructum ſacrificii percipiunt mortui ex orationibus Sacerdotum in anniverſario. Quo quidem fructu fraudantur ſi Miſſa dicatur ab uno tantum demiſſa voce. Demum quod
loco anniverſarii dicatur Miſſa privata obſtat decretum 11
Concilii Tridentini *c. 5. ſeſſ. 25. de reformat.* Unde cùm olim in inſigni Collegiata Eccleſia Sancti Petri Caslesenſis Iſpren. diœceſis eſſent fundata tria beneficia, quorum poſſeſſores ſoliti erant per totum annum viciſſim cantare Miſſam, pro fundatore dictæ eccleſiæ, & aliis defunctis, dictaque Miſſa, & vigiliæ defunctorum decantari conſueviſſent in Choro, quando officium fiebat de feria, vel feſto ſimplici: quidam Canonici dictæ eccleſiæ ſub prætextu quod in Miſſali Romano caveatur ut prima die cujuslibet

men-

Digitized by Google

dies dumtaxat, ut dictum eſt in concluſione præcedenti.

26 Quinta concluſio. Miſſa Conventualis pro defunctis, niſi occurrat anniverſarium, vel dies depoſitionis defuncti, ut dictum eſt ſupra *n.* 23. in feſto duplici, vel ſemiduplici celebrari non debet. Patet ex eadem rubr. *in d.* §. 1. in qua diſponitur ut nec in prima die cujuſque menſis dici debeat Miſſa Conventualis pro defunctis quando illa dies eſt impedita feſto duplici, vel ſemiduplici, ut dictum eſt *in* 3. *concluſ.* & clarius patet *ex d. rubr* §. 2. in ea parte, in qua expreſsè diſponitur ut quando per annum officium eſt duplex, vel ſemiduplex, non dicatur Miſſa Conventualis pro defunctis, ut ſimiliter dictum eſt ſupra *in* 2. *concl.*

27 Sexta, & ultima concluſio. In Dominicis, & feſtis duplicibus Miſſa etiam privata pro defunctis, ideſt de *Requiem* non eſt celebranda. Hoc liquet ex præalleg. rubr. Miſſalis, §. 2. *in fin.* in qua ſic legitur. *Miſſæ privatæ pro defunctis quocumque die dici poſſunt, præterquam in feſtis duplicibus, & Dominicis diebus*; & ſic apertè reprobatur quarta lectura de qua ſupra *num.* 17. quatenus habet in diebus feſtis celebrandas eſſe in Collegiatis eccleſiis duas Miſſas, Conven-
28 tualem ſcilicet de feſto, & privatam pro defunctis. Non obſtat textus Auguſtini *in cap. Et hoc attendendum, de conſecrat. diſt.* 1. in illis verbis, *in diebus Dominicis, & aliis quibuslibet feſtivitatibus Miſſam, etſi pro defunctis ſit, audierit*. Quæ ex Burchardo integra referuntur ibi ab Archid. *n.* 2. & apertè innuunt Miſſam pro defunctis dici poſſe etiam in Dominicis, & feſtis duplicibus, ut ex illis deducit Archid. Reſpondetur enim primo authoritatem S. Auguſtini dum loquitur de Miſſa pro defunctis non eſſe intelligendam de Miſſa de *Requiem*, quæ in feſtis duplicibus, & dominicis diebus non debet dici, ut proximè oſtenſum eſt, ſed de illa, in qua fiunt commemorationes, & collectæ pro defunctis, *ut in cap. penult. de conſecr. diſt.* 1. *& in c.* 2. *ſupra eod.* & fuſius dictum eſt ſupra *n.* 18. Deinde reſpondetur Auguſtinum ibi non decidere ut Miſſa defunctorum poſſit dici in Dominicis, & quibuslibet feſtivitatibus, ſed tantum ſupponere interdum poſſe contingere ut dici poſſit, & de facto interdum dicatur etiam in prædictis diebus. Hoc autem intelligi debet datis terminis habilibus, argum. *c. unic.* & ibi gloſ. *penult. de ætat. & qualit. lib.* 6. id eſt in illis caſibus, in quibus Miſſa de *Requiem*, dici non prohibetur, ſcilicet in die anniverſario, vel depoſitionis defuncti ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *in* 2. *concluſ. n.* 23. alioquin ſi verba illa in plena latitudine ut ſonant eſſent accipienda, Miſſa de *Requiem* dici poſſet etiam in die Paſchatis, quod eſſet abſurdum, arg. eorum, quæ notat Archid. *in c. Virum num.* 2. *de conſecr. diſt.* 1. & conſtat ex dictis ſupra *num.* 5. Reſpondetur denique quidquid ſit de intelle- 29
ctu illius textus ſtandum eſſe rubricis Miſſalis. Nam Pius V. in Conſtitutione, *Quo primum*, præcipit ut in Eccleſiis omnibus, in quibus Miſſa Conventualis alta voce in Choro, aut demiſſa celebrari conſuevit, vel debet, non aliter quam juxta ritum, modum, ac normam, quæ in Miſſali præſcribitur, decantetur, aut recitetur. In ſpecie autem rubricæ Miſſalis, quæ ſenſim ab uſu, utique degeneraverant, in priſtinum reſtitutæ, & quæ non ita captui legentium accommodatæ videbantur, clariùs explicatæ fuerunt juſſu S. D. N. Urbani VIII. ut in Conſtitutione, *Si quid eſt*, & Sacra Rituum Congregatio renovando decreta alias facta, mandavit in omnibus, & per omnia ſervari rubricas Miſſalis Romani, non obſtante quocumque prætextu, & contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe declarat, & facta Sanctiſſimo relatione, Sanctitas ſua annuit, & ab omnibus ubique ſervari, & in Miſſali noviter imprimendo apponi mandavit; & ita hoc decretum, & Conſtitutiones
memoratæ habentur in principio Miſſalis poſtea impreſſi. 30
Et eſt ſimile in rubricis Decretalium, quæ authenticantur ſupra *in proœmio in verb. Utantur*, ut ibi notat Vincentius, & poſt eum Archid. *in c. Quis neſciat, n.* 119. *diſt.* & Specul. *in tit. de diſput. & allegat. advocat.* §. *fin. n.* 15. Ideòque allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum ſi orationem perfectam habeant, ſecundùm Jo. Andr. *ibid. in addit.* incipien. *Gregorius, littera K.* & Bellam. qui alios adducit *in c. Firmiter in prima quæſt. ſupra de Summa Trinit. & Fid. Cathol.* Idemque de rubricis legum notant Legiſtæ *in l.* 1. *ff. ſi cert. petat.* & gloſ. 1. *in c. Hæc autem verba de pœnit. diſt.* 1. Licet
ſecus ſit de rubricis decreti, tum quia alius fuit conditor 31
decretorum, & alius rubricarum, ſcilicet Gratianus; tum quia illæ quandoque falſæ reperiuntur, ut patet *in cap. Charta* 3. *quæſt.* 9. *& in cap. Placuit, il ſecondo* 16. *q.* 3. & declarant Speculat. Archid. & alii proximè citati, & ſcripſi plenius *in cap. Canonum Statuta à n.* 40. *ſupra de Conſtit.*

DE BAPTISMO, ET EJUS EFFECTU.

Alexander III.

CAPUT I.

SI quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen; & non dixerit: ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen; non eſt puer baptizatus.

SUMMARIUM.

1 *Baptizati à Calviniſtis an ſint iterum Baptizandi nec ne, & n. ſeq. uſque in fin.*
Baptiſmus qui etiam ab hæreticis datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & cum intentione faciendi quod facit eccleſia, eſt verus baptiſmus, ibid.
2 *Calviniſtarum error circa Sacramentum Baptiſmi.*
3 *Intentio quid ſit.*
4 *Finis intentionis in baptiſmate duplex eſt.*
5 *Baptiſmi effectum quis poteſt intendere implicitè, & explicitè.*
6 *Intentio generalis, ſeu implicita in baptiſmo tripliciter exprimi poteſt.*
7 *Intentio univerſalis in baptiſmate, aut eſt actualis, aut virtualis, aut habitualis.*
8 *Intentio reſpectu effectus proximi, & non ſupremi requiritur in baptizante, & ſufficit implicita.*
9 *Baptizare poſſunt in caſu neceſſitatis etiam laici, & mulieres, imò etiam Pagani, & hæretici, & num.* 15.
10 *Baptizati à puero Athanaſio, qui ſe Epiſcopum ſimulaverat, juſſi non fuerunt iterum baptizari.*
11 *Intentio faciendi, quod facit Eccleſia, neceſſaria eſt in baptiſmate.*
Non autem propter id, quod facit eccleſia, n. 16.
12 *Baptizati à Donatiſtis, & à Græcis Schiſmaticis juſſi non ſunt rebaptizari.*
13 *Baptizans cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, licet credat nihil per baptiſmum conferri, tamen verè baptizat, & n.* 17.
14 *Fides de neceſſitate in baptizante non requiritur.*
15 *Baptiſmus conferri poteſt etiam à Pagano, & Judæo.*
16 *Baptiſmus non habet efficaciam à miniſtro, ſed à principali agente qui eſt Chriſtus.*
17 *Baptizans non requiritur ut ſciat quid ſit baptiſmus, vel baptiſ-*

Digitized by Google

baptiſmum eſſe Sacramentum,

18 *Calviniſtæ etſi nullam vim tribuant baptiſmo, tamen debitam ſervant materiam, & formam, & neceſſariam habent intentionem ad baptizandum.*

SI *quis Puerum*. Se ipſum ſummat, vel ſecundum Anton. de Butr. & Abb. hoc dicit, licet puer ſit ter merſus in aqua in nomine Patris, &c. Niſi dictum ſit. *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, non eſt baptizatus.

1 QUÆRO, An baptizati, *In nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti* à Calviniſtis negantibus baptiſmum Sacramentum eſſe, conferre gratiam, juſtificare, remittere peccatum; & affirmantibus puero jam juſtificato in utero adhiberi tantùm ad ſimplicem quamdam reſignationem, ſint iterum baptizandi, nécne.

Quoniam decreto Concilii Tridentini, *ſeſſ. 7. de Baptiſmo can. 4.* diffinitum eſt, ut ſi quis dixerit, *baptiſma, quod etiam ab hæreticis datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum baptiſma, anathema ſit*: Maximè vi-
2 detur ambignum pluribus Doctoribus, An hæreticorum Calviniſtarum modernorum baptiſmus ſit verus, & an verè baptizent, cùm eis videatur deeſſe intentio etiam univerſalis faciendi quod facit Eccleſia. Nullam enim vim, efficaciam, & virtutem tribuunt baptiſmo, ut aſſerunt *lib. 4. Inſtitut. Chriſtiana, cap. 14. & 15.* ex Joan. Calvino, negantque Sacramentum baptiſmi eſſe Sacramentum efficax gratiæ collativum, & peccatorum remiſſivum in puero, quem puerum in utero materno eſſe juſtificatum affirmant, modò à parentibus Chriſtianis procreetur, atque ſi decedat ſine baptiſmo non minus ingredi regnum Cœlorum. Cùm itaque intentio ſaltem univerſalis requiratur ad integritatem baptiſmi, quam non videntur habere nec particularem, nec univerſalem, nec formalem, nec virtualem hæretici moderni Calviniſtæ, veriſimile eſt ut verè non baptizent. Idque peroptant Catholici quidam DD. intelligere, An liberum ſit evangelizantibus verbum Domini docere populum fidelem baptizatos ab ipſis Calviniſtis hæreticis eſſe denuo baptizandos, quaſi illis deſit tertia pars baptiſmi integralis, ſcilicet intentio.

Pro ſolutione hujus dubitationis cujus tota vis in eo verſatur quod Calviniſtæ intentionem ad baptiſmum requiſitam non habent, duo videnda ſunt. Primò quænam intentio requiratur in baptizante. Secundò quam habeant Calviniſtæ. Primum præmiſſis quibuſdam quatuor propoſitionibus explicabimus; ſecundum unica tantum propoſitione.

3 Circa primum præmittendum eſt primò intentionem in propoſito nihil aliud ſonare, quàm actum voluntatis, quo voluntas ſuppoſita ordinatione rationis ordinantis aliquid in finem tendit in eum finem per aliqua media, S. Thom. *in 1. 2. quæſt. 12. art. 1. ad 3. & 4.* & probatur *in c. Non fruſtra 23. q. 5. cap. Si quandoque in fin. 15. q. 16. c. Humana, cap. Qui peierare 22. q. 5. & cap. 1.* ubi Archid. *de iure iuran. lib. 6.*

4 Præmittendum ſecundò, finem intentionis talem in baptiſmate duplicem eſſe poſſe. Primus eſt actus ille baptizandi; ſecundus eſt effectus actualis, qui dicitur finis ejus propter quem ille baptizat, S. Thom. *in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 2. ad primum*, & communiter omnes DD. in hac materia. Et duplicem hunc finem ineſſe omnibus actionibus humanis docet Ariſtoteles lib. 1. Magnor. Moral. cap. 3.

5 Præmittendum tertiò, poſteriorem hunc finem ſimiliter eſſe duplicem, ſupremum ſcilicet & proximum. Supremus eſt facere hominem filium Dei, *c. Ad menſam 1 1. q. 3. & c. Per aquam de conſecr. diſt. 4.* Proximus eſt facere hominem Chriſtianum, ſeu membrum Chriſti, *c. Quidam de Apoſt. & c. Olim. 8. q. 1.* Ita Scotus *in 4. diſt. 6. q. 5.*

Præmittendum quartò, intendere aliquid facere baptizando, quod eſt intendere Baptiſmi effectum altero ex duobus modis contingere poſſe, primò explicitè, ſecundò implicitè, S. Th. *in 4. diſt. 6. q. 1. art. 3. q. 2. ad primum*. Quam etiam diſtinctionem ponit Riccar. *in 4. diſp. 6. art. 1. q. 2. ad ſecundum*, & Scotus *ubi ſupra* dicens utrumque finem poſſe aliquem intendere bifariam; primò in particulari, ſecundò in univerſali. Et alii DD.

Præmittendum quintò intentionem hanc generalem, 6
ſeu implicitam effectum baptiſmi pro fine habentem exprimi poſſe tribus modis. Primò per hoc quod eſt intendere illud facere quod Chriſtus faciendum inſtituit, ſeu facit Eccleſia, ut habet S. Thom. *in 4. diſt. 6. q. 1. art. 3. q. 2. ad primum*.

Secundò, addendo quod facit Eccleſia Catholica vel Romana, vel Græca, vel aliquid hujuſmodi.

Tertiò, intendendo, quod facit Presbyter, vel Epiſcopus dum baptizat, ſeu etiam in communi, quod faciunt Chriſtiani, Dominicus de Soto *in 4. diſt. 1. q. 5.*

Præmittendum ſextò, intentionem hanc univerſalem, 7
& implicitam, ſive cadat ſuper actum baptizandi, ſive ſuper effectum baptiſmatis trifariam in baptizante eſſe poſſe, primò actualiter, ſecundò virtualiter, tertiò habitualiter, D. Thom. *in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 1. ad quartum iuncta 3. par. q. 64. art. 8.* ad tertium, ubi quamvis mentionem non faciat niſi de actuali, & habituali; tamen ſub habituali includit etiam virtualem communicans in vocabulis uſui illius temporis, ut explicat Cajet. Et de triplici hac intentione meminit explicitè Scotus *in 4. d. 6. q. 6. §. Diſtinguitur communiter.* Cui poſtea cæteri ſubſcripſerunt. Quam etiam diſtinctionem communiter ponunt DD. in materia de conſecratione, ac de perſolvendis horis canonicis, quæ etiam in dubio propoſito ſupponitur.

His prænotatis videtur reſpondendum ad primam partem quæſtionis quatuor propoſitionibus. Et quoniam de actu baptiſmatis nulla eſt dubitatio, eo quod Calviniſtæ baptizant; atque ideò baptizare intendunt, alioquin non baptizarent: Ideò ponimus primam propoſitionem.

Prima igitur eſt propoſitio ex D. Thom. *in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 1. ad 4. & 3. par. q. 64. art. 8. ad 3.* ſecundum expoſitionem Cajet. & communi DD. ſententia, Ad actum illum baptiſmi ſufficit intentio actualis, vel virtualis, ſicut in actu conſecrationis, & in perſolvendis horis canonicis, tradunt Archid. poſt Hugon. *in c. Solet de conſecr. diſt. 4.* Innoc. Hoſt. Jo. Andr. Abb. & alii *in c. Dolentes de celebr. Miſſar.* Card. in Clem. 1 *n. 7. eod. tit.* Et quia de hoc non eſt quæſtio per ſe primò, ideò illius probationem omittimus.

Secunda propoſitio eſt. In baptizante requiritur inten- 8
tio reſpectu effectus proximi, ſed non ſupremi; & hæc non explicita, & in particulari, ſed implicita, & in univerſali. Hoc dictum habet tres partes, quæ ſingillatim probantur.

Prima pars, *ſcilicet* in baptizante requiri intentionem probatur hunc in modum. Primò quando unus effectus producitur à pluribus cauſis, oportet ut illæ cauſæ aliquando ſint factæ unum ad invicem; ſed effectus baptiſmi producitur à pluribus cauſis, ſcilicet materia, forma, miniſtro. Ergo requiritur ut illæ cauſæ fiant aliquando unum. Sed hoc fit per intentionem, qua miniſter applicat formam ad materiam, & ſuum miniſterium ad utrumque, & hoc totum ad Sacramenti collationem. Ergo intentio eſt neceſſaria. Et hęc ratio eſt S. Thom. *in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 1.* per quam concludit non ſolum requiri intentionem in baptizante ad conſequendum Sacramenti effectum, ſed etiam ad ipſius Sacramenti perceptionem, & conſtat ex *c. Solet*, ubi gloſ. *fin.* & Archid. qui id probat verbis Ambroſii *de conſecr. diſt. 4. gloſ. fin. in c. Dedit 1. q. 1.* DD. *in cap. 1. & cap. fin. de baptiſm.* Unde hæc ratio valere poteſt etiam pro prima propoſitione. Secundò probatur, quia cùm iſte actus ſit humanus, debet eſſe propter finem intentus, *c. de recidendis, c. non fruſtra 23. q. 5. cap. Ab exordio 35. diſt.* Et habetur 1. *Ethic.* Dixi propter finem, quia aliàs eſſet caſualis. Dixi intentus, quia ſi non intenderetur finis iſte, actus, vel eſſet agentis naturalis, & non à propoſito, vel ſi à propoſito eſſet fortuitus; ut patet ex 2. *Phyſic.* Et hæc ratio haberi poteſt à Scoto ubi ſupra, & per has rationes eadem concluſio communiter à DD. probatur.

Secunda pars, ſcilicet reſpectu finis proximi, non autem ſupremi probatur à Scoto, quia congruum videtur, ut iſte actus differat à quacunque alia humana actione, quod fit ex fine, *cap. Quiſquis cap. Delicta, c. Quod dicit 41. diſt. d. cap. de occidendis 23. q. 5. & c. Cùm voluntate de ſent. excomm.* Quæ ratio licet fortè aliquibus non probetur, quia tamen ipſemet dicit illam eſſe probabilem, & congruam, & ſat eſſe, ut ille finis ſit intentus in univer-

ſali,

Digitized by Google

ſuli, quod eſt dicere, ſat eſt intendere, quod intendunt Chriſtiani circa ſuos. Ideò valere poteſt in propoſito.

Tertia, ſcilicet talem intentionem non requiri explicitè, & in particulari, ſed ſufficere implicitè, & in univerſali probatur ratione, authoritate, & exemplo. Ra-
9 tio eſt quia in Concilio Florentino, in decreto fidei Eugenii IV. *in §. Primum.* Sacramentum diffinitur in caſu neceſſitatis non ſolum Sacerdotem, & Diaconum, ſed & laicum, vel mulierem, imò etiam paganum, & hæreticum baptizare poſſe. Sed mulieres, pagani, hæretici, ut plurimum non intendunt illum finem in particulari, & diſtinctè. Vel enim explicitè, & in particulari non cognoſcunt, vel non credunt. Ergo ſatis eſt illum finem intendere implicitè, & in univerſali prout in alio continetur. Et hoc eſt, quod in decreto fidei citato ſubditur: *dummodo facere intendant id quod facit Eccleſia.* Quia enim eccleſia aliquid facit, & illum finem, aſſequitur, ideò ex conſequenti, & implicitè intendunt illud facere. ut explicat D. Thomas *d. diſt. 6. q. 1. art. 3. ad quartum.*

Authoritas eſt S. Thomæ, Riccardi, Hugonis, Scoti, Durandi, & omnium Theologorum *in 4. diſt. 6.* id aſſerentium. Necnon eſt gloſſæ, Archidiaconi, Præpoſiti, & aliorum omnium Canoniſtarum *in cap. Spiritus Sanctus 1. q. 1.* qui fundantur in §. *Ecce*, ubi refertur exemplum
10 Alexandri Epiſcopi Alexandriæ, qui cùm poſt Miſſarum ſolemnia vidiſſet ſuper ora maris ludum puerorum imitantium Epiſcopum, & gerentium ea, quæ in eccleſia geri mos eſt, eos ad ſe perduci jubet, & quid egerint percunctatur: & cùm illi retuliſſent baptizatos fuiſſe quoſdam Catechumenos per puerum Athanaſium, qui ſe Epiſcopum ſimulaverat, ſtatuit: iterari baptiſmum non debere.

Tertia propoſitio eſt. Hæc intentio univerſalis, & implicita ſufficienter exprimitur uno ex tribus modis, qui ha-
11 bentur in quinto ſuppoſito. Ita ſcilicet ut intendat facere vel id quod Chriſtus faciendum inſtituit, ſeu facit eccleſia, etiamſi neque ad Romanam, neque ad Catholicam reſpiciat, imò etiamſi ad illam, quæ Schiſmatica eſt, intentionem dirigat, vel ut intendat facere, quod facit Preſbyter, aut quod communiter faciunt, & intendunt Chriſtiani.

Et quidem ſufficere intendere quod facit eccleſia omnes Theologi *in 4. diſt. 6.* fatentur, & communiter Canoniſtæ *de conſecrat. diſt. 4.* & pro hoc ſtat littera Concil. Tridentin. *Can. 4. d. ſeſſ. 7. de baptiſm.* ubi diffinitur eſſe verum baptiſma quod etiam ab hæreticis datur, *in nomine Patris, &c.* cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

12 Quod autem non oporteat addere, Catholica, vel Romana, patet, tum quia hæretici Donatiſtæ (contra quos Auguſtinus) ſolum in parte Donati dicebant eſſe eccleſiam; & tamen illos Auguſtinus negavit eſſe rebaptizandos, damnans in hoc Concil. Carthaginenſe ſub Cypriano Martyre Sanctiſſimo, ut habetur *in cap. Quomodo de conſecrat. diſt. 4.* Tum quia Græci in Schiſmate ab Eccleſia Romana deficientes ad illam non reſpiciebant dum baptizabant, nec propterea in unione facta in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. ſunt rebaptizati. Et Eccleſia Auguſtinum ſecuta ſanxit hæreticos non eſſe rebaptizandos, *cap. Oſtenditur, cap. Hi de quibus, cap. Nullus autem, cap. Sive hæreticus, de conſecr. diſt. 4.* Quod verò ſufficiat intendere quod facit Presbyter, vel Epiſcopus, vel quod Chriſtiani faciunt patet in exemplo pueri Athanaſii ſupracitato, & in auctoritatibus ſupra in 2. propoſitione adductis, atque in ſequenti adducendis.

13 Quarta propoſitio eſt: Habens talem intentionem generalem, atque implicitam, etiamſi opinetur per baptiſmum nihil conferri, & vanum, ac ſuperſtitioſum quid illud eſſe; imò etiamſi arbitraretur illud eſſe truffam (ut Canoniſtæ) ajunt verè baptizat, ac propterea baptizati ab eo, rebaptizari non debent, quod probatur ratione, & auctoritate.

14 Ratio: In baptizante non requiritur de neceſſitate fides, cùm etiam à Pagano, ac Judæo verum baptiſma con-
15 feratur, *cap. Dedit, cap. Oſtendatur, cap. Si quis per ignorantiam 1. q. 1. cap. Romanus, & cap. Solet de conſecr. diſt. 4. gloſ. 1. in cap. pen. de tempor. ordin. & gloſ. 1. in cap. 1. de*
16 *Cler. non ordin.* & tradunt DD. hic, eò quod baptiſmus non habet efficaciam à Miniſtro, ſed à principali agente, qui eſt Chriſtus qui principaliter in Sacramentis operatur, D. Th. *in 4. diſt. 6. q. 1. art. 3. q. 2.* qui generat ſibi filios per fideles & infideles, per Catholicos, & hæreticos ſicuti Jacob per ancillas, & liberas: nam Chriſtus eſt qui baptizat, quod & ab Auguſtino non rarò inculcatur, ut patet *in dict. cap. Dedit, cap. Etiam, & cap. Dominus 1. q. 1. in cap. Baptiſmus, cap. Solet, cap. Aliud, & c. Cum tantum de conſecrat. diſt. 4.* Et quamvis baptiſmus dicatur eſſe Sacramentum fidei *in cap. fin. de Presb. non bapt. in c. Nihil de conſecr. diſt. 4.* & in decreto Concilii Tridentini *de Juſtificat. c. 7. ſeſſ. 6.* Et conſtet non tam ablutione corporis, quàm fide cordis, ut legitur *in cap. Verus de conſecr. diſt. 4.* Hoc tamen non ideò dicitur, quod fides in miniſtro ſit neceſſaria, ſed quia, ut ait gloſſa *in d. cap. Nihil in verb.* [Sacramentum in fide Chriſti conſecratur, & in fide Eccleſiæ confertur, vel quia in nomine Trinitatis confertur, quia offerentes, & oblati tenentur credere, & confiteri; vel quia ſignum eſt quod ſuſcipiens, fidem habeat, etiamſi non habeat, aliquo impediente.] Hæc gloſ. Item dicitur conſtare fide cordis, quia ſine fide impius per baptiſmum non juſtificatur, *c. Quamvis de conſecr. diſt. 4. c. Maiores inf. eod.* Ideòque S. Synodus dum dixit baptiſmum eſſe Sacramentum fidei, protinus addidit illa verba: *ſine qua nulli unquam contigit juſtificatio.*

Auctoritates poſt Auguſtinum innumeræ ſunt. Et ex Canoniſtis noſtris hoc tenuit hic originaliter Innoc. *n. 8.* licet eum pro ſuo errore falsò citet impius Kemnit. *in 2. par. examinis Conc. Trid.* ut refert Card. Bellarm. *tom. 1. de Sacram. cap. 28. §. Addit Kemnitius, & §. Ad authoritatem,*
Verba Innoc. hæc ſunt. [Ad hoc ut aliquis baptizatus ſit, 17
neceſſarium eſt, quod baptizans intendat baptizare, non tantum balneare, vel carnes lavare; nec tamen videtur neceſſe quoad effectum baptiſmi, quod ſciat quid ſit baptiſmus, ſcilicet quod ibi infundatur gratia, vel quod ſit Sacramentum, nec etiam oportet quod credat hoc ipſum, imò etſi contrarium credat, & totum reputat truffam, & deceptionem, tamen baptiſmus ſuum habet effectum. Item non eſt neceſſe, quod baptizans ſciat quid ſit eccleſia, neque quod gerat in mente facere quod facit Eccleſia, imò ſi contrarium gereret in mente, ſcilicet non facere quod facit eccleſia; ſed tamen facit quia formam ſervat, nihilominus baptizatus eſt, dummodo baptizare intendat: Unde ſi quis in caſu neceſſitatis conſtitutus, vel etiam ſine neceſſitate vadat ad Saracenum, & dicat baptiza me, & doceat eum formam, & ille Saracenus baptizet, non credens per immerſionem aliquid fieri, niſi madefactionem, & non intendat eum baptizare, vel etiam madefacere ſecundum intentionem petentis baptiſmum, id eſt ut baptiſmus operetur quidquid operari poteſt, & ipſe baptizans tanquam miniſter conferat, quod alii baptizantes conferunt, licet non credat ipſum poſſe aliquid operari, verè baptizatus eſt, ſed ſi hoc non intenderet, non baptizaret; nec eſt neceſſe quod aliquando ſciat, quid in his Eccleſia intelligat, vel etiam quod ſciat, vel credat Eccleſiam eſſe.] Hactenus Innocentius, cujus verba ferè ad litteram tranſcripſerunt, & ſecuti ſunt hic Hoſt. *n. 13.* Jo. Andr. *verſ. Hoc autem notandum, col. 3.* Ant. de Butr. *verſ. Quæro an ultra formam verborum,* & Sylveſt. *in verb. Baptiſmus 3. §. 1. n. 2.* Idemque probavit Archid. *in c. Solet de conſ. diſt. 4.* [Baptiſma, inquit, quod jocosè, vel etiam mimicè traditur, verè baptiſma eſt ſi adſit intentio dandi, ſi autem non adſit, non eſt baptiſma ſecundum Hugonem,] quod dic ut plenè notat Innocentius *extra de baptiſm. c. 1.* & ſequuntur ibi Præpoſitus, & alii communiter Anch. hic *n. 2.* dicens: [Non eſt ergo curandum in conferente baptiſmum, quod malè de eo ſentiat, & truffam, & deceptionem arbitretur, dummodo in forma conſueta conferat, & intendat dare, quod dant alii baptizantes.] Et idem Innocentius *in c. fin. num. 4. inf. eod.* ubi ait. [Poteſt dici quod etſi baptizans, & baptizatus non crederent in baptiſmo aliquid conferri niſi ſanitatem, dummodo baptizare intenderet benè eſſet baptizatus: Sed quid ſi non intenderet aliud per lavationem conferri niſi ſanitatem? & tunc idem dicerem, quia baptizare intendunt, licet malam credulitatem, & intentionem habeant de viribus baptiſmi; ſed ſi non intenderet conferre baptiſmū, ſed quamdam medicinā facere contra infirmitatem, ſed verba formæ exprimerent, tamen non crederem eum baptizatum.] Hæc ille, quem ſimiliter totidem verbis referunt ibi. Hoſt. *n. 7.* & Jo. Andr. *col. 1. ver. Quod ſi baptizans, & baptizatur,* Butr. *n. 4. eod. verſ.* Abb. *n. 5.*

[Si

[Si baptizans, inquit, & baptizatus intendunt baptizare, & baptizari, ſed credunt quod baptiſmus ſolum proſit ad ſanitatem corporis, & non animæ, numquid conſeratur verus baptiſmus? DD. quod ſic. Satis enim eſt, quod ſervetur forma tradita ab eccleſia, & quod iſti baptizare, & baptizati intendant.] Idem DD. ſupra *cap.* 1. Etiamſi credant quod baptiſmus ſit una truffa, dummodo intendant, ut dixi baptiſmum conferre, eo quod Spiritus Sanctus ad formam verborum inviſibiliter operatur. Et ex recent. Navarr. *in Manual. cap.* 22. *de Sacrament. Baptiſm. n.* 7. ubi pro hac ſententia adducit textum *in c. Quicumque, cap. A quodam, cap. Conſtat, & cap. Mulier de conſecratione diſt.* 4.

Ex Theologis verò idem docuit D. Thomas *in* 4. *diſt.* 6. q. 1. *art.* 2. *q.* 2. *ad* 1. *Intentio recta ad baptiſmum requiſita eſt, ut intendat facere, quod facit Eccleſia, non tamen de neceſſitate requiritur ut faciat propter id quod facit eccleſia.* Item art. 3. q. 2. ad 1. *Quamvis ille qui non credit baptiſmum eſſe Sacramentum, aut habere aliquam ſpiritualem virtutem, non intendat dum baptizat conferre Sacramentum; tamen intendit facere quandoque quod facit Eccleſia, & ſi illud reputet nihil eſſe; Et quia Eccleſia aliquid facit, ideò ex conſequenti, & implicitè intendit aliquid facere, quamvis non explicitè.* Hæc S. Thomas. Item Alexand. de Ales *in* 4. *par. q.* 16. *memb.* 4. Richard. *in* 4. *diſt.* 6. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 2. [Sufficit intentio faciendi quod facit Eccleſia in univerſali, etiamſi nihil credat, imò etiamſi credat oppoſitum.] Item Gabr. Biel. *in* 4. *diſt.* 6. *q.* 1. [etiamſi credat quod nihil efficiat, ſufficit ſi intendat in univerſali.] Item Hugo de S. Victore *lib.* 2. *part.* 6. *cap.* 13. [etiamſi ludicrè fiat, dummodo facere intendat, ut patet in Athanaſio.] Item Robert. Aolſcott. *in* 4. *diſt.* 1. *art.* 8. *ad octavum principale* [diſtractus vel ludens ſi intendit quod eccleſia, ſufficit.] Item Jo. Bac. *in* 4. *diſt.* 6. *q.* 1. *art.* 2. *in fin.* Item Durandus, & reliqui.

38 Quoad ſecundum, ſcilicet, quam intentionem habeant Calviniſtæ, dicendum eſt Calviniſtas nullam quidem vim, atque efficaciam Baptiſmo tribuere, ſed tamen debitam ſervare materiam, ac formam, atque ſufficientem habere ad baptizandum intentionem.

Prima pars, id eſt nullam vim illos Baptiſmo tribuere patet in dubio. Secunda pars, ſcilicet de materia, ac forma patet, eo quod aqua naturali, & *In nomine, &c.* ſe debere baptizare putant.

Tertia autem pars, ſcilicet de intentione, patet etiam, quia etiam Calviniſtæ intendunt ſaltem facere quod Chriſtus faciendum inſtituit, ſeu quod faciunt illi qui verum habent Chriſti cultum; putant enim ſe tales eſſe, licet fallantur, vel certè intendunt facere, quod facit eorum Eccleſia quocumque nomine appelletur, quia putant eorum Eccleſiam verè eſſe membrum Eccleſiæ univerſalis. Hujuſmodi autem intentiones ſufficere, patet ex dictis in tertia propoſitione, quia in illis continetur implicitè, & in univerſali intentio Sacramenti, quod Chriſtus inſtituit, & quod faciunt veri Chriſti cultores, ſeu vera Eccleſia, licet Calviniſtæ decipiantur in horum cognitione particulari. Quamobrem baptiſmum collatum à Calviniſtis eſſe validum, nec iterandum tradunt in ſpecie Cardin. Bellarm. *tom.* 1. *de Sacram. c.* 27. §. *Sed hoc merum mendacium*, & Vaſq. *diſp.* 138. *c.* 3. *in fin.* Quod ipſum de Eccleſia Geneven. probat idem Bellarm. *loc. cit.* §. *Petes*. Hanc autem Calviniſtarum eſſe, & Calvinum pro inſtauratore illius habitum, affirmant Jo. Vetus, & Claudius Sanctesius, ut refert Prateolus *in verb. Calviniſta*.

Ad argumentum reſpondetur negando aſſumptum, ſcilicet, quod nullam habeant intentionem: nam quoad actum, habent: quod patet, quia baptizant; quoad effectum habent eam, quæ ſufficit, ut patet ex tertia, & quarta propoſitione, nec non ex ſecundo articulo quæſtionis. Et cùm inſtant, quia nec virtualem, &c. dicimus eos habere univerſas implicitè, ac virtualiter, &c.

Itaque ad dubium videtur poſſe reſponderi baptiſmum Calviniſtarum eſſe verum baptiſmum, & ideò baptizatos ab eis non eſſe iterum baptizandos etiam ſub conditione, ſi baptizati non ſint.

Tantum cæremoniæ ſupplendæ ſunt in baptizatis à Calviniſtis, & in adultis prævia abjuratione, & reconciliatione, *c. Quamvis*, & ibi gloſſ. 1. *c. Hi de quibus*, ubi gloſ. *final. c. Si quis, il ſecondo, c. Si re vera, de conſecr. diſt.* 4. & *c. Quidam de Apoſt.*

Quæ tamen omnia ſubjicimus cenſuræ Sedis Apoſtolicæ, a cujus determinatione ne latum quidem unguem diſcedere intendimus.

DE BAPTISMO.

Innocentius III. Arelaten. Archiepiſcopo.

CAPUT III.

MAjores Eccleſiæ cauſas, præſertim articulos fidei contingentes, ad Petri ſedem referendas intelliget, qui cum quærenti Domino, quem diſcipuli dicerent ipſum eſſe, reſpondiſſe notabit: Tu es Chriſtus filius Dei vivi; & pro eo Dominum exoraſſe, ne deficiat fides ejus. Quibuſdam igitur quæſtionibus, quas contra Catholicos hæretici moverant, nos poſtulas reſpondere. Aſſerunt enim parvulis inutiliter baptiſma conferri; quod nituntur probare, illud primò & præcipuè inducentes, quòd cùm ſecundùm verbum Jacobi Apoſtoli dicentis in Epiſtola ſua: Charitas operit multitudinem peccatorum; & juxta illud teſtimonium veritatis in Euangelio de peccatrice, quæ ipſius pedes laverat, perhibentis: Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum: non niſi per charitatem, & in charitate, crimina dimittantur: parvulis, qui nec ſentiunt, nec conſentiunt, & charitatem non habent, quæ ſentientibus & conſentientibus tantùm infunditur, peccatum non dimittitur in baptiſmo: & infrà. Ad id autem taliter reſpondemus, quod baptiſma circumciſioni ſucceſſit. (Abſit enim, ut in illam damnatam hæreſim incidamus, quæ perperam affirmabat, legem cum Euangelio, & circumciſionem cum baptiſmo ſervandam: quoniam ſecùndùm Apoſtolum dicentem ad Galatas: Si circumcidimini, Chriſtus vobis nihil prodeſt.) Cùm ergo circumciſio tam adultis, quàm parvulis ex præcepto Domini conferretur: nec baptiſmus, qui ſucceſſit loco ipſius, & generalior tamen exiſtit, cùm tam viri, quàm fœminæ baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis, quàm parvulis eſt conferendus. Sicut enim ſine diſtinctione qualibet Moſaica lex clamabat: Anima, cujus præputii caro circumciſa non fuerit, peribit de populo ſuo; ita nunc indiſtinctè vox intonat Euangelica: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum Dei; ab hac generalitate nec ſexum, nec ætatem excludens. Cautè tamen notandum eſt, quantum plus baptiſmus hodie conferat Chriſtianis, quàm quondam

Judæis

Digitized by Google

Judæis circumciſio contuliſſet dictum eſt in fine prædictæ auctoritatis inductæ de veteri lege: Peribit de populo ſuo: In Euangelica verò auctoritate ſubjunctum eſt: Non intrabit in regnum Dei: quoniam etſi originalis culpa remittebatur per circumciſionis myſterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum cœlorum, quod uſque ad mortem Chriſti fuit omnibus obſeratum; ſed per ſacramentum baptiſmi Chriſti ſanguine rubricati culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnum cœlorum etiam pervenitur, cujus januam Chriſti ſanguis fidelibus ſuis miſericorditer reſeravit. Abſit enim ut univerſi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad ſalutem. Cæterùm ex vi litteræ ſatis patet, prædictas auctoritates intelligendas eſſe tantummodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum; cùm de parvulis non poſſit intelligi, qui peccato tantùm originali tenentur. Similiter & illa auctoritas eſt ſolvenda: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, & cætera: cùm non poſſint credere parvuli, ſed adulti; & ob hoc tota auctoritas hìc intelligenda eſt de adultis: ne ad alios prima, & ad alios ſecunda clauſula referatur: quamvis nonnulli concedant, quòd parvuli credunt, non per uſum, ſed per habitum fidei, quem ſuſcipiunt in baptiſmo; ſicut & alia multa verba, ſecundùm communem uſum loquendi non ad actum, ſed ad aptitudinem referuntur. Illud verò quod opponentes inducunt, fidem aut charitatem, aliaſque virtutes parvulis, utpote niſi conſentientibus, non infundi, à pleriſque non conceditur abſolutè, cùm propter hoc inter Doctores Theologos quæſtio referatur; aliis aſſerentibus per virtutem baptiſmi parvulis quidem culpam remitti, ſed gratiam non conferri: nonnullis dicentibus, dimitti peccatum, & virtutes infundi habentibus illas quoad habitum, non quoad uſum, donec perveniant ad ætatem adultam.

Verùm quidam ex hac ſolutione inveniſſe ſe credunt viam ad alias quæſtiones, argumentantes ex eo, quòd dicimus parvulis in baptiſmate peccatum originale dimitti, quod & adultis dormientibus vel amentibus, peccatum (ſi baptizentur) ratione ſimili dimittatur, cùm enim neutri nec ſentiant tunc vel conſentiant, dicunt idem in conſimilibus judicandum. Hìc verò dicimus diſtinguendum, quòd peccatum eſt duplex, originale ſcilicet & actuale: originale quod abſque conſenſu contrahitur: actuale quod committitur cum conſenſu. Originale igitur, quod ſine conſenſu contrahitur, ſine conſenſu per vim remittitur ſacramenti: actuale verò, quod conſenſu contrahitur, ſine conſenſu minimè relaxatur.

Sed adhuc quæritur, quare non ſaltem originale peccatum amentibus, & dormientibus in baptiſmo, ſicut parvulis dimittatur? Ad hoc eſt taliter reſpondendum, quòd Dominus, qui totum hominem ſalvum fecit in ſabbato, opus imperfectionis non novit: & ob hoc peccata non ex parte, ſed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei: actualis verò pœna peccati, eſt gehennæ perpetuæ cruciatus; unde ſi dimitteretur alicui primum altero non dimiſſo, talis non careret viſione Dei propter originale dimiſſum, & cruciaretur in gehenna perpetuò, propter reatum criminis actualis: ſed hæc tamquam incompaſſibilia ſeſe minimè patiuntur, imò ſibi mutuò adverſantur.

Item quæritur, utrùm dormientibus & amentibus ſacramenti ſaltem character in baptiſmate imprimatur, ut excitati à ſomno, vel ab ægritudine liberati, non ſint denuò baptizandi. Sunt autem nonnulli, qui dicunt, quòd ſacramenta, quæ per ſe ſortiuntur effectum, ut baptiſmus, & ordo cæteraque ſimilia, non ſolùm dormientibus & amentibus, ſed invitis & contradicentibus, & ſi non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem conferuntur: cùm non ſolùm parvuli, qui non conſentiunt, ſed & ficti, qui quamvis non ore, corde tamen diſentiunt, recipiant ſacramentum. Sed opponitur talibus, quòd qui fuiſſent inviti, & reluctantes immerſi, ſaltem ratione ſacramenti ad juriſdictionem Eccleſiaſticam pertinerent: unde ad ſervandam regulam fidei Chriſtianæ forent rationabiliter compellendi, verùm id eſt religioni Chriſtianæ contrarium, ut ſemper invitus & penitùs contradicens, ad recipiendam & ſervandam Chriſtianitatem aliquis compellatur. Propter quod inter invitum & invitum, coactum & coactum, alii non abſurdè diſtinguunt, quòd is, qui terroribus atque ſuppliciis violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, baptiſmi ſuſcipit ſacramentum, talis (ſicut & is, qui fictè ad baptiſmum accedit) characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum, & ipſe tamquam conditionaliter volens, licèt abſolutè non velit, cogendus eſt ad obſervantiam fidei Chriſtianæ; in quo caſu debet intelligi decretum Concilii Toletani, ubi dicitur, quòd qui jampridem ad Chriſtianitatem coacti ſunt, ſicut factum eſt temporibus religioſiſſimi principis Siſibuti: quia jam conſtat eos ſacramentis divinis aſſociatos, & baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate unctos eſſe, & corporis Domini extitiſſe participes: oportet etiam, ut fidem, quam neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogantur: ne nomen Domini blaſphemetur: & fides, quam ſuſceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. Ille verò, qui numquam conſentit, ſed penitùs contradicit; nec rem nec characterem ſuſcipit ſacramenti; quia plus eſt expreſſè contradicere, quàm minimè conſentire: ſicut nec ille notam alicujus reatus incurrit, qui contradicens penitùs & reclamans thurificare idolis cogitur violenter. Dormientes autem & amentes, ſi priuſquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione perſiſterent: quia in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare; & ſi fuerint ſic immerſi, characterem non ſuſcipiunt ſacramenti: ſecus autem ſi prius Catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizandi; unde tales, in neceſſitatis articulo, conſuevit Eccleſia baptizare. Tunc ergo characterem ſacramentalis imprimit operatio, cùm obicem voluntatis contrariæ non invenit obſiſtentem.

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *BAptiſmus utiliter confertur parvulis, licet per actum non credant, nec intelligant; & remittitur eis peccatum originale, & num.40.*

2 *Cauſa maiores, & præſertim fidei ſpectant ad Papam privative quoad omnes.*

3 *Abbas Panormitanus authoritatis Concilii contra Papam aterrimus propugnator.*

4 *Papa non poteſt decidere contra ſtatutum Eccleſiæ ſine Concilio.*

Contrarium, num.7.

5 *Papa poteſt errare in fide, ſed tota Eccleſia errare non poteſt.*

Contrarium, num.12.

Declaratur, num.13. & 17. & num. ſeqq. uſque ad num.24.

6 *Fidem Chriſtianam committere arbitrio unius hominis periculoſum.*

Declaratur, num.11.

7 *Fidei diffinitiones Papa etiam cum Concilio revocare non poteſt, ſed tantùm explicare.*

8 *Concilii ſtatuta concernentia ius poſitivum poſſunt per Papam tolli, & abrogari, etiam ſine Concilio.*

9 *Cap. Anaſtaſius 19.diſt. eſt apochryphum, & falsò tribuitur Anaſtaſio.*

30 *Concilii, & Papæ poteſtas eſt maior, quàm ſolius Papæ extenſivè, non autem intenſivè, & n.17.*

13 *Papa ut homo privatus errare poteſt in fide, quod tamen hactenus per Dei gratiam non legitur contigiſſe.*

14 *Papæ non dedit Deus impeccabilitatem in agendo, dedit tamen infallibilitatem in definiendo.*

15 *Symboli nova editio pertinet ad ſolam authoritatem Summi Pontificis.*

16 *Fides una debet eſſe totius Eccleſiæ.*

17 *Eccleſiæ iudicium in quæſtionibus fidei eſt infallibile, ſi Eccleſia conſideretur, prout eſt unum corpus, cuius caput eſt Papa, & n.21.*

18 *Secus ſi conſideretur ſeorſim à capite, & n.ſeqq.*

19 *Eccleſiæ corpus non eſt ſine capite, & omnis à capite defluit in membra poteſtas.*

30 *Eccleſiæ unum caput eſſe exiſtimantur Chriſtus, & Papa.*

22 *Eccleſia prout eſt collatio omnium fidelium, non eſt poſſibile ut in unum conveniat ad determinandum quæſtiones fidei, & n.ſeqq.*

23 *Concilium non eſt Eccleſia Univerſalis, niſi repræſentativè.*

24 *Concilii iudicium in quæſtionibus fidei an, & quibus caſibus ſit infallibile, & num.ſeqq. uſque ad n.37.*

Quid ſi Concilium ſit congregatum ſine authoritate Papæ, n.25.

Et quid ſi authoritate Papæ ſit congregatum, & Papa ibi ſit præſens, n.26. & 36.

Et quid ſi Papa ſit abſens, n.27. & 36.

25 *Concilium ſine authoritate Papæ congregatum eſt acephalum, ſchiſmatica Conventicula, & Synagoga Satanæ.*

26 *Concilii diffinitiones, cui Papa præſidet, ſunt infallibiles, & n.36.*

Aliàs ſecus, niſi poſt confirmationem Apoſtolicam, num. 28. & 36.

Vel niſi Papa committat Concilio, ut talem articulum ſic diffiniat, n.36.

27 *Concilium legitimè congregatum habet poteſtatem ſtatuendi pleno iure; ſed eius determinationes non ſunt infallibiles, niſi in tribus caſibus, & num.36.*

28 *Concilium etiam legitimè congregatum errare poteſt prout aliquando erravit.*

30 *Concilii Epheſini ſecundi definitiones Leo Papa tanquam hæreticas damnavit.*

31 *Conciliorum decreta Romani Pontifices olim confirmabant congregata Synodo Prælatorum ſub Patriarchatu Romano, & prævia diligenti examinatione, & n.36.*

32 *Concilii diffinitiones poſt impartitam illi authoritatem à Papa cenſentur Papales; non tamen infallibiles, niſi in caſibus, ut n.36.*

33 *Infallibilitas in determinationibus fidei eſt donum Dei Petro, & ſucceſſoribus datum quod non eſt alteri communicabile, & n. ſeqq.*

34 *Gratiæ gratis datæ, quæ hic enumerantur, non poſſunt alteri communicari, niſi à Deo.*

Donum fidei eſt ſupereminens fidei certitudo ad inſtruendum alios, ibid.

35 *Imperium merum, & ea in quibus eligitur induſtria perſonæ, ſubdelegari non poſſunt.*

37 *Circumciſio, & Baptiſmus, qui Circumciſioni ſucceſſit, in quibus conveniant, & in quibus differant, & n.ſeqq. uſque ad n.53.*

38 *Conveniunt primò quia ſicut olim per Circumciſionem, ita hodie per Baptiſmum remittitur originale peccatum.*

39 *Et ideo circumciſio non reiterabatur, ſicut nec hodie baptiſmus.*

40 *Secundò quia ſicut Circumciſio tam adultis, quàm parvulis ex præcepto Domini conferebatur; ita hodie baptiſma.*

41 *Tertiò, quia ſicut olim ſine Circumciſione nullus ſalvari poterat, ita nec hodie ſine Baptiſmo.*

42 *Differunt primò, quia baptiſmus tam maſculis, quàm fœminis eſt conferendus; ſed Circumciſio ad fœminas non pertinebat.*

Secundò, quia multò plus confert baptiſmus Chriſtianis, quàm olim Circumciſio Iudæis, n.47.

Tertiò, quia baptiſmus eſt ſignificantior, decentior, & facilior Circumciſione, n.50.

Quartò, quia Circumciſio non imprimebat Characterem, ſicut nunc imprimit Baptiſmus, n.51.

Quintò, quia Circumciſio conferebat gratiam iuſtificantem ex opere operante; nunc verò baptiſmus illam confert ex opere operato, n.52.

43 *Maſculinum concipit fœmininum in lege non tantum humana, ſed etiam divina.*

44 *Fœminæ in veteri teſtamento non circumcidebantur, ſed 14. die in templum offerebantur, ibique nomen eis imponebatur, & n.ſeq.*

45 *Circumciſio inſtituta fuit ut ſignum fidei Abrahæ, qui credidit ſe patrem futurum Chriſti ſibi repromiſſi.*

46 *Baptiſmus continet virtutem Chriſti qui eſt univerſalis cauſa ſalutis omnium, & remiſſionis omnium peccatorum.*

47 *Iudæi quamvis per Circumciſionem damnationis periculum evitarent, tamen non intrabant in regnum Cælorum, quod fuit omnibus obſeruatum uſque ad mortem Chriſti.*

48 *Baptiſmus ſi tempore Circumciſionis fuiſſet, ianuam Regni Cæleſtis non aperuiſſet.*

49 *Circumciſio ſi hodie locum haberet, Paradiſi ianuas aperiret, ſicut baptiſmus.*

53 *In Baptiſmo parvulorum infunduntur virtutes Cardinales, & morales quoad habitum, licet non quo ad uſum.*

54 *Peccatum originale ſine conſenſu contrahitur, & ideò ſine conſenſu dimittitur, ſcilicet parvulis.*

55 *Actuale vero conſenſu contrahitur, & ideò ſine conſenſu minimè relaxatur.*

56 *Peccatum originale eſt peccatum naturæ, actuale verò eſt peccatum perſonæ.*

57 *Peccatum originale non eſt fomes, ſeu pronitas ad peccandum, quæ remanet etiam poſt baptiſmum.*

58 *Peccatum originale quid ſit.*

59 *Languor naturæ dicitur.*

60 *Amentibus & dormientibus, qui non conſentiunt baptiſmo, actuale peccatum non dimittitur, nec etiam originale.*

61 *Peccata Deus non dimittit ex parte, ſed ex toto, & num.ſeqq.*

62 *Excommunicationibus pluribus ligatus poteſt abſolvi ab una, nec cenſetur à reliquis abſolutus.*

63 *Peccati originalis pœna eſt carentia viſionis Dei; Actualis vero gehenna perpetua cruciatus.*

64 *Amentes, vel dormientes recipiunt characterem baptiſmi, ſi prius propoſitum habuerunt baptiſmum ſuſcipiendi, aliàs ſecus.*

Et baptizari debent in furore etiamſi contradicant, aut iniuriam inferant Sacramento, ibidem.

Fal-

Digitized by Google

65 *Fallit in amentibus, qui ante uſum rationis in amentiam inciderunt, qui baptizantur, ſicut parvuli ex intentione Eccleſiæ.*
66 *Niſi habeant dilucida intervalla.*
67 *Amentes ſunt baptizandi ſi periculum timeatur, alioquin melius eſt expectare, ut ſint ſanæ mentis.*
68 *In Baptiſmo adultorum requiritur intentio ex parte baptizati ex neceſſitate Sacramenti, adeò ut baptizatus ſine intentione ſit denuò baptizandus, & n. ſeqq. uſq. ad n. 80.*
69 *Sed ſi non conſtet an habuerit intentionem, eſt rebaptizandus ſub conditione, ſi non eſt baptizatus.*
70 *In Baptiſmo adultorum non requiritur intentio actualis, ſed ſufficit virtualis, & n. ſeq.*
71 *Voluntas ſemel poſita præſumitur ſemper durare, niſi probetur mutata.*
72 *Amentes, vel dormientes qui numquam conſenſerunt baptiſmo, vel aliquando conſenſerunt, ſed poſtea contradixerunt, Characterem non recipiunt.*
73 *Ficti, qui non ore, ſed corde diſſentiunt, baptiſmi ſuſcipiunt Sacramentum.*
74 *Et dicuntur ficti, qui apparenter oſtendunt ſe rectam fidem habere, & Sacramentum venerari, & velle ſe Chriſto conformari, & corde diſſentiunt, & num. ſeqq.*
75 *Ficti quot modis dicantur.*
76 *Ficti accedentes ad Baptiſmum ſuſcipiunt Sacramentum, ſed non effectum Sacramenti.*
77 *Et recedente fictione per cordis contritionem baptiſmus incipit prodeſſe in remiſſionem peccatorum.*
78 *Intentio baptizati per ſe non requiritur ex neceſſitate Sacramenti, ſed tantum per accidens videlicet quando prius contradixit, ſecundum opinionem Caietani.*
Sed contra, num. 79.
Characterem tunc Sacramentalis imprimit operatio, cùm obicem voluntatis contrariæ non invenit obſiſtentem, & n. 76.
79 *Procedit in iis, qui aliquando conſenſerunt, nec poſtea contradicendo obicem poſuerunt.*
80 *Coactio abſoluta conſenſum prorſus evacuat.*
81 *Baptizatus, vel ordinatus per coactionem abſolutam, nec rem, nec characterem recipit Sacramenti, & num. 91.*
82 *Contradicere plus eſt, quam minimè conſentire.*
Idolis thurificare per vim abſolutam coactus notam alicuius reatus non incurrit, ibidem.
83 *Baptizatus, vel ordinatus per vim conditionalem recipit Sacramentum, ſed non rem Sacramenti, & num. ſeqq. & 115.*
84 *Coactus per metum dicitur conditionaliter volens, licet abſolutè non velit.*
85 *Voluntas coacta voluntas eſt, non tamen abſoluta, ſeu libera.*
86 *Voluntas coacta non ſufficit in actibus, in quibus requiritur omnimoda libertas, ut in matrimonio.*
87 *In electione.*
88 *In dotis Conſtitutione.*
89 *Et in profeſſione.*
90 *Ordinatus coactè ad ordinem Subdiaconatus an teneatur ad continentiam, & num. ſeq. uſque in finem.*
Quid ſi coactio ſit abſoluta, num. 91.
Et quid ſi coactio ſit conditionalis, ſeu per metum, num. 92.
Quid ſi metus ſit levis, ibidem.
Et quid ſi metus ſit cadens in conſtantem virum, num. 94.
Et quid ſi ordinatus prius habebat uxorem, num. 95. & num. 103.
Et quid ſi uxorem non habebat, n. 98.
91 *Ordinatus ad Subdiaconatum per coactionem abſolutam non tenetur continere, quia nec recepit Characterem.*
92 *Metus levis, ſeu vanus non attenditur etiam in actibus, in quibus requiritur omnimoda libertas.*
93 *Et dicitur metus vanus, quem conſtans vir timere non debet.*
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

95 *Ordinari non poteſt coniugatus ad ſacros ordines in præiudicium uxoris.*
96 *Etiamſi matrimonium non ſit conſummatum.*
97 *Et uxor continentiam promittat.*
98 *Baptizatus per vim conditionalem compellitur ad obſervantiam fidei, & illius ſequelam, & numer. 109.*
100 *Ordinato per metum non ſuccurritur actione, quod metus cauſa, quia contra impreſſionem Characteris reſtitutio dari non poteſt.*
101 *Continentia eſt res voti, non præcepti, nec debet eſſe niſi voluntaria, & n. 105.*
102 *Ordinatus ad ſacros per vim conditionalem, niſi contineat, privilegiis clericalibus non gaudet.*
103 *Ordinatus ad Subdiaconatum per vim, & metum, non tenetur continere, licet uxorem non habeat, ſecundum opinionem, quam ultimo firmavit Rota, & num. ſequentib. uſque ad num. 113. & ſervat Cancellaria, & Pœnitentiaria, num. 108.*
104 *Metus cadens in conſtantem virum eſt iuſta cauſa diſpenſandi cum Subdiacono ad matrimonium contrahendum.*
105 *Actus omnis requirens voluntatem ſpontaneam, ſeu liberam, ſi fiat per voluntatem coactam, non valet.*
Continentia requirit libertatem à coactione, ibidem.
106 *Puer ordinatus ad ſacros non tenetur continere.*
107 *Metus ſicut annullat votum continentiæ expreſſum, ita & tacitum, ſeu annexum ordini.*
109 *Baptiſmo eſt naturaliter, & eſſentialiter annexa obligatio profitendi fidem.*
110 *Ordini ſacro non eſt annexa obligatio continendi eſſentialiter, ſeu naturaliter, ſed tantum accidentaliter ex ſtatuto Eccleſiæ.*
111 *Subdiaconis olim licebat matrimonium contrahere.*
112 *Ordinatus ad Subdiaconatum per vim conditionalem, tenetur vivere ſecundum eſſentiam Subdiaconatus, ſed non ſecundum illius accidentia.*
113 *Toletani Concilii decretum de iis, qui poſt aſſumpta Eccleſiaſticarum dignitatum officia ad coniugia redeunt, expenditur, & n. ſeqq.*
114 *Metus, & violentia purgantur per liberum conſenſum ſupervenientem.*
116 *Ordinatus ad ſacros per metum provenientem ab intrinſeco, & cauſis naturalibus tenetur continentiam ſervare.*
117 *Invitus, & penitus contradicens nec Sacramentum recipit, nec rem Sacramenti.*
118 *Opinio probabilis à Concilio approbata deſinit eſſe opinio, & efficitur lex neceſſariò tenenda.*

Maiores. Sacramentum Baptiſmi utiliter confertur parvulis, licèt per actum non credant, nec intelligant: & remittitur eis peccatum originale, adultis verò amentibus, & dormientibus, etſi baptizentur, non dimittitur actuale, nec etiam originale; imò nec character imprimitur, niſi priùs habuiſſent propoſitum baptizandi, id eſt baptiſmum ſuſcipiendi. Hoc dicit integra hæc Decretalis, ſecundum Joan. Andr. cum quo cæteri concordant. Dividitur ut per eum, & eſt dogmatica, decidens magnas fidei quæſtiones. 1

Nota primò ex principio textus. *In maioribus Eccleſiæ cauſis, & præcipuè in concernentibus articulos fidei*, Papam eſſe judicem privativè quoad omnes: concordat *cap. Multis, & cap. Huic ſoli ſedi 17. diſt. cap. Præceptis 12. diſtinct. cap. Quoties 24. quæſt. 1. c. Ut debitus in extremis verbis de appellat. cap. Per venerabilem. Qui filii ſint legitimi, & c. Quamvis de election. lib. 6. cum ſimil.* & docet S. Thomas infrà citandus *nu. 15.* & de his in primis intelligitur Tridentina Synodus *in cap. 20. ſeſſ. 24.* in illis verbis: *Ab his excipiantur cauſæ, quæ iuxta canonicas ſanctiones apud Sedem Apoſtolicam ſunt tractandæ.* Ut plures celebres Juris conſulti, & Sacri Palatii Apoſtolici Auditores olim reſponderunt ex auctoritate Sanctiſſimi à S. Congregatione conſulti, ut dixi in *cap. Licet à num. 30. maximè n. 37. ſupra de for. compet.* An autem hujuſmodi cauſæ ſint ad Sedem Apoſtolicam referendæ ex divina inſtitutione, an verò ex vi reſervationum Apoſtolicarum, & quæ ſint majores cauſæ; Anve Epiſcopi exceptis diffinitionibus fidei, & ceſſantibus reſervationibus 2

Apoſtolicis, tantam habeant poteſtatem in ſuis Diœceſibus
quantam habet Summus Pontifex in Eccleſia univerſali,
ſcripſi plenè in cap. Pernicioſam, à num. 28. uſque ad num. 72.
maxime num. 56. ſupra de effic. ordin.
3 Illud tantùm hoc loco admonendi ſumus, nempe caven-
dum eſſe ab aſſertionibus Abbatis hic in 1. & 2. notab. Is
enim cùm in depreſſionem Romani Pontificis unà cum
Ludovico Romano pro viribus conatus fuiſſet extollere au-
thoritatem Concilii in ſchiſmate Baſileenſi, in quo etiam
Pſeudocardinalis à Felici Antipapa creatus fuerat, ut dixi
in cap. Significaſti num. 49. & 56. ſupra de elect. ubique hoc
4 recitabat, quod biberat: Quare hic ſumpta occaſione ex
materia Decretalis, aſſerit. Papam non poſſe decidere con-
tra aliquod ſtatutum Eccleſiæ ſine Concilio; & ita intelligit
textum in cap. Anaſtaſius 19. diſtinct. & ibi gloſ. in verb. Con-
cilio, quæ videtur velle, ut Papa in cauſa fidei teneatur Con-
cilium requirere, & in tali cauſa Concilium ſit ſupra Pa-
pam, & ſubnectit Abbas rationem, quia ubi in cauſa fidei
5 conſtat de judicio totius Eccleſiæ, Papa non poteſt aliquid
decernere contra ſtatutum Eccleſiæ, quia poſſet Papa eſſe
hæreticus, & ſic errare in fide, c. ſi Papa 40. diſtinct. ſed tota
Eccleſia errare non poteſt, ut c. A Recta, & ibi gloſ. 1. 24. qu. 1.
6 Cui addi poteſt Archid. in d. c. Anaſtaſius n. 2. in fin. dicens:
Nimis periculoſum erat fidem noſtram committere arbitrio
unius hominis, & eum ſequitur Mar. Mantua in tract. de
7 Concilio n. 162. inter tract. commun. tom. 2. fol. 86. Verùm hæc
aſſertio eſt erronea, primò in eo, in quo dicit Papam non
poſſe decidere ſine Concilio contra ſtatutum Eccleſiæ: nam
aut ſtatuta hujuſmodi ſunt diffinitiones fidei: & tunc Papa
etiam cum Concilio non poteſt illas revocare, quia alias
convinceretur erraſſe, quod eſt impoſſibile, ut eſt textus for-
malis in cap. Sunt quidam 25. quæſt. 1. & in c. Sicut in fin. & ibi
gloſ. ult. 15. diſtinct. ſed poteſt tantùm explicare, ut per D.
Thom. in 2. 2. quæſt. 1. art. 10. ad ſecundum, & Auguſt. Tri-
8 umph. in ſumma de poteſt. Eccleſ. quæſt. 10. art. 3. Aut ſunt ſta-
tuta juris poſitivi, & ad mores pertinentia: & tunc poteſt
illa tollere, & abrogare etiam ſine Concilio, cap. Cuncta per
mundum il primo 9. quæſt. 3. ibi: Apoſtolica Sedes ſine ulla Sy-
nodo præcedente, & ſolvendi quos ſynodus inique damnaverat,
& damnandi nulla exiſtente ſynodo, quos oportuit, habuit fa-
cultatem. Concilia enim non poſſunt ſtatuendo præfigere
legem Papæ, ſed Papa è converſo benè conſtringit Conci-
lium, cùm illius ſtatuta immutet, & corrigat, cap. ſignificaſti,
ubi hoc fatetur ipſemet Abbas num. 3. poſt Joan. Andr. n. 10.
de election. cap. Statutum de reſcript. lib. 6. & notat gloſ. in c.
Ubi periculum in verb. Concilio, de election. eod. lib. quam plu-
ribus confirmat Cardinal. Turrecrem. in Summa de Eccleſia
lib. 3. c. 24. & c. 44. & propterea ſtandum eſt ſententiæ Papæ,
ſi contradicat Eccleſiæ, vel Concilio, etiam in materia do-
gmatum, ut docet S. Thom. in 2. 2. quæſt. 5. art. 10. & ſcripſi
plenius in prædicta Decretali Significaſti num. 11. poſt Joan.
9 Andr. ibi, in verb. Robur n. 9. & alios complures. Non obſtat
textus in d. cap. Anaſtaſius 19. diſtinct. quia eſt apocryphus,
& falsò tribuitur Anaſtaſio, ut convincitur ex notis, quæ
habentur immediatè poſt d. cap. In verb. Anaſtaſius. Nec
10 ſimiliter obſtat gloſ. ibi, poſita in ver. Concilio, quia non
dicit in cauſis fidei Concilium eſſe ſupra Papam, ſed dicit:
Synodus ſimul cum Papa eſt major, quàm Papa ſolus, & illud
verbum, major, debet intelligi extenſivè, non autem intenſi-
vè, ut ibi notat gloſ. marginalis ex Cajetan. Apologia part. 2.
cap. 13. ad 6. & Turrecrem. in Summa de Eccleſia lib. 3. c. 64.
dum verò gloſ. dicit ubi de fide agitur, Papam teneri requi-
rere Concilium in hoc eſt manifeſtè erronea, ut ex dictis
conſtat, & probavi latiſſimè in d. cap. Significaſti, à num. 11.
11 de election. Nec contradicit Archidiac. loco citato, quia in d.
illo non figit pedes, imò arguit contra, tum per cap. Hæc eſt
fides 24. quæſt. 1. Tum quia Synodus cauſam fidei Papæ com-
mittit, ut cap. Nunc autem 21. diſt. & ceſſat ratio periculi ob
aſſiſtentiam Spiritus Sancti in diffinitionibus fidei, ut in d. c.
Hæc eſt fides, & in cap. A recta 24. quæſt. 1.
12 Deinde aſſertio Abbatis eſt erronea in eo, in quo dicit
Papam poſſe errare in fide; & ideò in cauſis fidei non poſſe
ſtatuere contra ſententiam Concilii, ſed Eccleſiam errare
13 non poſſe. Quoniam etſi in fide Papa errare poſſit ut homo
privatus [quod tamen per Dei gratiam nec in Beato Mar-
cellino, nec in alio quoquam Romano Pontifice hactenus
legitur contigiſſe, ut ſcripſi in d. cap. Significaſti à num. 68. &
ſeqq. de election.] tamen quia non puri hominis, ſed veri Dei
vicem gerit hic in terris, ut dicit text. in c. Quanto, de tran-
ſlat. Epiſcop. Idcircò errare non poteſt quando diffinit ex
Cathedra tamquam Magiſter, & caput Eccleſiæ; quia licet 14
Deus ei non dederit impeccabilitatem in agendo, c. Non nos,
& ibi gloſ. penult. 4. diſtinct. dedit tamen infallibilitatem in
diffiniendo, ut hic, & in d. cap. hæc eſt fides 24. quæſt. 1. & egre-
giè docet D. Thom. in 2. 2. quæſt. 1. art. 10. in corp. dicens: Ad 15
illius authoritatem pertinet editio Symboli, ad cujus authorita-
tem pertinet finaliter determinare ea quæ ſunt fidei, ut ab
omnibus inconcuſſa fide teneantur. Hoc autem pertinet ad au-
thoritatem Summi Pontificis; ad quem majores, & difficilio-
res Eccleſiæ quæſtiones referuntur, ut dicitur in decreto diſt. 17.
cap. Multis, unde & Dominus Lucæ 22. Petro dixit, quem
Summum Pontificem conſtituit; Ego pro te rogavi Petre, ut
non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fra-
tres tuos. Et hujus ratio eſt, quia una fides debet eſſe totius 16
Eccleſiæ ſecundum illud 1. ad Corinth. 1. Idipſum dicatis
omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata, quod ſervari non poſſet,
niſi quæſtio fidei de fide exorta determinetur per eum, qui toti
Eccleſiæ præeſt, & ſic ejus ſententia à tota Eccleſia firmiter
teneatur; & ideo ad ſolam authoritatem Summi Pontificis
pertinet nova editio Symboli, ſicut & omnia alia, quæ perti-
nent ad totam Eccleſiam. Hæc S. Thomas, quod pluribus
Sanctorum Patrum teſtimoniis confirmat Auguſtin. Tri-
umphus de poteſt. Eccleſia, quæſt. 10. art. 1. 2. & 3. quæſt. 11. per
totam, è contra verò Eccleſia ſi conſideretur prout eſt unum 17
corpus, cujus caput eſt Papa, ut in c. Quodcumque 24. quæſt. 1.
tunc proculdubio in quæſtionibus fidei judicium Eccleſiæ
eſt infallibile, quia Papa eſt qui diffinit unà cum Eccleſia, ut
dixi in cap. 1. à n. 38. uſque ad n. 65. ſupra de pallis, & tunc po-
teſtas Papæ cum Eccleſia major eſt extenſivè, quàm ſolius
Papæ, ut tetigi ſupra num. 10. & hoc ſenſu verum eſt, quod
Abb. dicit hic in 2. not. Eccleſiam totam errare non poſſe;
quia Chriſtus oravit pro Petro, id eſt pro tota Eccleſia in per-
ſona Petri, ſed pro Petro principaliter tamquam pro capite,
& probatur in d. c. Pudenda 24. quæſt. 1. ſin autem accipiatur 18
Eccleſia ſeorſim à Papa, utique tunc diffiniendi nullam habet
poteſtatem, quia eſt corpus Acephalum, cap. Submittitur, 21.
diſtinct. Imò non eſt corpus Eccleſiæ ſine capite, & omnis ex 19
capite defluit in membra poteſtas, ut diſertis verbis ait Pius
II. in Conſtitutione, quæ incipit, In omnibus agentes, edita 6.
Kalen. Maii 1463. in Bullar. tom. 1. pag. 322. Ad hoc cap. Non
deeſt 12. diſt. cap. Quamvis 21. diſt. cap. Omnes 22. diſtinct. &
cap. Fundamenta de elect. lib. 6. Nec refragatur quòd Eccleſiæ 20
caput ſit Chriſtus, ſecundum Apoſt. ad Coloſſ. 1. & ad Epheſ.
1. Quia non propterea Eccleſia dicitur corpus monſtruo-
ſum, quaſi habens duo capita: quandoquidem Chriſtus,
& Papa unum caput eſſe exiſtimantur, ut Extravag. Unam
Sanctam, de maior. & obedien. & multis comprobat Card.
Alban. de poteſt. Papæ, & Concilii, in 2. part. num. 152. Rurſus 21
nil refert, quod Chriſtus dixerit Apoſtolis, & Eccleſiæ:
Accipite Spiritum Sanctum, &c. Joann. 20. & Matth. ultim.
cap. Ita Dominus 19. diſtinct. §. 1. 24. quæſt. 1. cap. Innovi, 21.
diſtinct. Quoniam ibi erat etiam Petrus ut Papa, & caput
Eccleſiæ: & ita etiam intelligi debet, quod ait gloſ. 1. in
cap. A Recta, 24. quæſt. 2. Item gloſ. in cap. Ita Dominus, in
verb. Nec parte, 19. diſtinct. & DD. alibi, videlicet Eccle-
ſiam non poſſe errare, quia à Spiritu Sancto gubernatur, qui
eſt Spiritus veritatis, ſicut promiſit Dominus Jo. 16. Cum ve-
nerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, &
Actor. 15. inquiunt Apoſtoli, Viſum eſt Spiritui Sancto, &
nobis. Hæ namque, & conſimiles authoritates intelliguntur
de Eccleſia cum ſuo Capite, & de Apoſtolis, cum Petro Apo-
ſtolorum Principe, lege Turrecr. in cap. Sancta Romana n. 1.
15. diſtinct. Ideoque cùm B. Auguſtinus contra Epiſtolam
Manichæi tom. 6. c. 5. dixerit. Ego autem non crederem Evan-
gelio, ſi non crederem Eccleſiæ; ex eo loco infert Auguſt. Tri-
umph. de poteſtat. Eccleſ. quæſt. 10. art. 1. verſ. In contrarium.
Ex mandato ergo Papæ, qui eſt caput Eccleſiæ, illa, quæ ſunt
fidei, roborantur, & terminantur. Adde quòd ſi poteſtas 22
diffiniendi in concernentibus fidem data fuiſſet Eccleſiæ,
prout eſt cœtus, & collectio omnium fidelium, profectò cùm
non ſit poſſibile ut tota Chriſtianitas, niſi in ſuo capite, in
unum conveniat ad diffiniendum quæſtiones fidei, hujuſmo-
di poteſtas fuiſſet vana, & fruſtratoria tamquam non reduci-
bilis ad actum, ut patet in 2. Phyſicor. c. 2. text. 62. Quòd im-
pium eſſet ſentire. Concilium verò non eſt Eccleſia univer- 23
ſalis, niſi repræſentativè, ſed Eccleſia univerſalis eſt collectio
omnium fidelium, ut Abb. inquit in cap. Significaſti n. 3. verſ.
Quia dico, quod licet Concilium Generale de election.

Quòd

Digitized by Google

24 Quod ſi nihilominus urgeas infallibilitatem diffiniendi
fuiſſe datam Concilio, ut *in cap. Sicut diſtinct.* adhuc oſtendi-
tur hoc eſſe falſum: nam aut Concilium eſt congregatum
ſine authoritate Papæ, & eſt acephalum, ut dicit text. *in d.*
cap. Subnectitur a 1. *diſtinct.* nec ullam diffiniendi, vel ſta-
tuendi habet poteſtatem, quin potiùs dicitur Conciliabu-
25 lum, *cap. Multis 17. diſtinct.* Schiſmatica conventicula, &
ſynagoga Satanæ, ut legitur in Bulla indictionis Concilii
Lateranen. ſub Julio II. *in princ. tom. 4. Concilior. part. 2. pag.*
14. col. 1. & in eodem Concilio ſub Leone X. *ſeſſ. 1. eod. tom.*
pag. 120. col. 2. & in Bulla Pii II. ſupracitata *num. 19.* & latiſ-
ſimè comprobat Cardinal. Alban. *in tract. de poteſt. Papæ, &*
26 *Concilii part. 2. à num. 188. uſque ad num. 220.* Aut Conci-
lium eſt congregatum Papæ auctoritate: & tunc ſi Papa ibi
præſideat, res eſt extra omne dubium, ut conſtat ex dictis
ſupra *n. 17.* in hoc caſu intelligendi ſunt qui dicunt Generale
Concilium in ſpectantibus ad fidem, & mores, errare non
27 non poſſe, ut Mar. Mantica *de Concilio num. 157. in fin.* Aut
Papa eſt abſens: & tunc quamvis Concilium, utpotè legi-
timè congregatum poteſtatem habeat in ſpiritualibus pleno
jure, ut notant Innoc. Hoſtien. & alii *in cap. Ex transmiſſa, de*
electiou. Caſtaldin. de Boncompagn. *de poteſt. Papa n. 75.* in-
28 ter tract. communes *tom. 14. fol. 352.* Tamen ejus judicium
non eſt infallibile, niſi poſt confirmationem Romani Ponti-
ficis, ut infra *n. 31. & 36.* quia Chriſtus non pro Apoſtolo-
rum Concilio, ſed pro Petro rogavit, ut non deficeret fides
29 ejus, ut dictum eſt ſupra *num. 15. & 16.* Unde Concilium
errare poteſt; prout aliàs erravit, ut *cap. De puellis, & cap.*
Placuit, juncto *cap. Tria 36. qu. 2.* & notat Abbas *in cap. Si-*
gnificaſti, num. 3. de electiou. Cardin. Turrecrem. *in cap. Ana-*
ſtaſius in fin. 19. diſtinct. & Cardin. Alban. *de poteſt. Papæ, &*
Concilii in 2. part. num. 107.
30 Ideòque licet univerſale Concil. Epheſinum II. Extirpan-
dæ hæreſis gratia fuerit legitima authoritate inchoatum; ni-
hilominus Leo Papa minimè probavit ipſius Concilii diffi-
nitiones; Imò illas in ſequenti Concilio Chalcedonenſi tam-
quam hæreticas damnavit; ut refert idem Turrecrem. *in*
31 *Summa de Eccleſia lib. 2. cap. 100.* Unde mos fuit Romano-
rum Pontificum cùm confirmaturi eſſent decreta Concilio-
rum Univerſalium, quibus perſonaliter non interfuerant,
congregare Synodum Prælatorum, qui erant ſub Patriar-
chatu Romano, & ibidem prævia diligenti examinatione
illa confirmabant, ſicut legitur de Beato Silveſtro, cùm
decreta Concilii Niceni approbaſſet, ut notat Turrecrem.
ubi ſupra.
32 Nec prædictis adverſatur, quòd cùm omnia Concilia per
Romani Pontificis authoritatem celebrentur, ut legitur in *d.*
cap. Significaſti circa fin. verſ. Cùm omnia Concilia de electiou.
Illorum diffinitiones poſt impartitam eis authoritatem cen-
ſeri debeant Papales, & conſequenter infallibiles, *c. Si Apo-*
ſtolica, cap. Si enim, & cap. Hi qui in fin. de prebend. lib. 6. cap.
Cum aliquibus, de reſcript. eod. lib. quia omnia noſtra faci-
mus, quibus authoritatem impartimur, *l. 1. §. Sed neque,*
C. de veter. iur. enuclean. & qui per alium facit &c. *cap. Qui*
per alium, de reg. iur. lib. 6.
Nam reſpondetur prædictas regulas procedere in his tan-
tùm, quæ ex ſui natura poſſunt alteri delegari, ſecundum ea
quæ leguntur, & notantur *in l. 1. ff. de offic. eius, & in d.*
33 *regul. Qui per alium.* At infallibilitas in determinationibus
fidei non eſt hujuſmodi, quia fuit divinitus collata ipſi Pe-
tro, & ex Petri perſona illius ſucceſſoribus, ut hic in
34 text. & in concordan. ſupracitatis *num. 14. & ſeqq.* Dona
autem Dei, & gratiæ gratis datæ, videlicet ſermo Sapien-
tiæ, ſermo Scientiæ, Fides. (id eſt ſupereminens fidei cer-
titudo ad inſtruendum alios) gratia ſanitatum, operatio
virtutum, prophetia, diſcretio ſpirituum, genera lingua-
rum, & interpretatio ſermonum, non ſunt alteri commu-
nicabiles, quia ſunt immediatè à Deo, ſecundum Apoſt. 1.
ad Corinth. 12. & docet S. Thomas *in 1. 2. queſt. 111. art. 4.*
in corp. ad 2. & ad 4. Hujuſmodi enim habitus nonniſi à
Deo infunduntur, ſicut dicitur de omnibus virtutibus
gratuitis, ut idem docet ibidem *queſt. 51. art. 4. in corp.* Et
propterea Chriſtus non contulit Petro hanc gratiam certi-
tudinis infallibilis immediatè à ſe ipſo, ſed eam precibus
impetravit; non enim dixit, non deficiet fides tua, ſed
dixit, *Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua:* per
hoc apertè inſinuans donum infallibilitatis non eſſe ab ho-
35 mine, ſed à ſolo Deo. Conferunt, quæ dicunt Juriſtæ de
mero imperio, quod delegari non poteſt, ut *in d. l. 1. ff. de*

off. eius, Angl. Aretin. *conſ. 137. num. 13. verſ. Multo mi-*
nus cum ſeq. & de actibus, in quibus electa eſt induſtria
perſonæ, qui per alium impleri nequeunt, *l. Inter artifi-*
ces, ff. de ſolut. Baldus *conſ. 165. Proponitur in fin. lib. 5.* Nec
alteri poſſunt ſubdelegari, Rom. *conſ. 330. circa 1. num. 4. verſ.*
Tertio quia, Alex. *conſ. 218. Viſis verbis num. 8. verſ. Nec præ-*
dictis obſtat lib. 2.
Concluditur ergo ſalva determinatione Eccleſiæ Conci- 36
lium univerſale non habere hanc certitudinem infallibilem,
ita ut illius diffinitiones ſint habendæ pro articulis fidei, niſi
in tribus caſibus. Primus eſt cùm Papa eſt præſens in Con-
cilio, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n. 26.* Secundus eſt
cùm Papa committit Concilio, ut talem articulum ſic, vel ſic
definiat. Tertius eſt cùm Papa prævia examinatione Cano-
nes Concilii Apoſtolica auctoritate confirmat, & ab omni-
bus Chriſti fidelibus ſuſcipiendos, ac ſervandos eſſe decer-
nit, ut moris eſt, & in ſpecie ſervavit Pius IV. in confirmatio-
ne Conc. Trident. ut in ejus Bulla incipien. *Benedictus Deus*
7. Kal. Februarii 1563. in §. Cum autem ipſa ſancta Synodus,
& de Conciliis univerſalibus à Summo Pontifice confir-
matis loquitur text. *in cap. Sicut in fin. 15. diſtinct.* In his
enim tribus caſibus infallibilitas non eſt immediatè à Con-
cilio, ſed à Summo Pontifice præſente, vel committente, aut
confirmante, *ad hoc c. Si Apoſtolica, de praeben. lib. 6.* Et quod
ſcripſi *in d. c. 1. à num. 38. ſupra de pactis.*
Secundò nota *in §. Ad id autem*, in quibus conveniant, & 37
in quibus differant Circumciſio, & Baptiſmus, qui Circum-
ciſioni ſucceſſit.
Conveniunt enim primò, quia ſicut in veteri teſtamen- 38
to per Circumciſionem remittebatur originale peccatum,
quia vicem baptiſmi ſupplebat, ut hic, *& in c. Quod autem*
apud, & c. Ex quo de conſecr. diſt. 4. S. Thom. *in 3. part. qu. 70.*
artic. 4. in corp. Ita in lege Euangelica originalis culpa dimit-
titur per baptiſmum, ut in text. & in Concilio Trident.
ſeſſ. 5. de peccato originali can. ult. Si quis per Ieſu Chriſti Do-
mini noſtri gratiam, quæ in baptiſmate confertur, reatum ori-
ginalis peccati remitti negat, aut etiam aſſerit non tolli totum
id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, ſed
illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema ſit.
Et hæc eſt ratio cur Circumciſio olim non reiterabatur, 39
ſicut nec hodie baptiſmus, nempè quia cauſa ejus, id eſt ori-
ginale peccatum iterari non poterat, S. Thom. *in 4. ſentent.*
diſt. 1. queſt. 2. art. 4. queſt. 1. ad 2.
Conveniunt ſecundò, quia ſicut olim Circumciſio tam 40
adultis, quàm parvulis ex præcepto Domini conferebatur:
ſic hodie baptiſma tam adultis, quàm parvulis eſt conferen-
dum, ut hìc in littera, concordat Concilium Tridentinum
ſeſſ. 5. in decreto de peccato originali can. 4. & ſeſſ. 7. de Bapti-
ſmo can. 12. 13. & 14.
Conveniunt tertiò, quia ſicut ſine Circumciſione tunc 41
nullus ſalvari poterat lege Moſaica indiſtinctè clamante Ge-
neſ. 2. *Anima, cuius præputii caro circumciſa non fuerit, peri-*
bit de populo ſuo. Ita nunc nemo poteſt ſine Baptiſmo ſalva-
ri, cùm indiſtinctè vox intonet Euangelica, Joan. 3. *Niſi*
quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit
in Regnum Dei.
Differunt autem primò, quia, ut hìc dicitur, Baptiſmus eſt 42
generalior Circumciſione: ſiquidem hodie ex neceſſitate
medii tam maſculi quàm fœminæ baptizari debent. Cùm
Chriſtus dixerit, *niſi quis renatus fuerit, &c.* ab hac genera- 43
litate, nec ſexum, nec ætatem excludens, ut hìc in littera; imò
includens, quia dum dixit, *niſi quis renatus fuerit, &c.* per
verb. illud, *quis*, tam maſculos, quàm fœminas comprehendit,
ut hìc in gloſ. *in ver. Ætatem excludens*, & ex hoc, & ex text.
collige maſculinum concipere fœmininũ non tantum in le-
ge humana, ut *l. 1. ff. de verb. ſignif. l. Si ita, ff. de leg. 2. c. Si quis*
ſuadente 17. qu. 4. juncto *cap. Mulieres de ſent. excomm.* Sed
etiam in lege divina, & ita eſt hìc text. apertus ſecundum
Abb. *num. 3. verſ. Item nota hic textum.* At verò circumci- 44
ſio in veteri Teſtamento ad fœminas non pertinebat, *Geneſ.*
34. Sed offerebantur in Templum 14. die tantùm, ibique
nomen eis imponebatur, ut *Levit. 12.* gloſ. *hic in verb. Fœmi-*
na, & Hoſtien. *num. 9. circa fin. in verb. Quam fœmina.* Ra- 45
tionem differentiæ aſſignat D. Thom. *in 3. part. 70. art. 2. ad*
4. videlicet quia Circumciſio inſtituta fuit, ut ſignum fidei
Abrahæ, qui credidit ſe patrem futurum Chriſti ſibi re-
promiſſi; & ideò convenienter ſolis maribus compete-
bat. Peccatum etiam originale, contra quòd ſpeciali-
ter Circumciſio ordinabatur, à patre trahitur, non à ma-

Digitized by Google

45 tre. Sed baptiſmus continet virtutem Chriſti, qui eſt uni-
verſalis cauſa ſalutis omnium, & remiſſionis omnium pec-
catorum.

47 Differunt ſecundò, quia multò plus confert hodie Baptiſ-
mus Chriſtianis, quàm olim Circumciſio Judæis, ut hic *in §.*
Caute tamen: quia etſi originalis culpa remittebatur Judæis
per Circumciſionis Myſterium, & damnationis periculum
vitabatur: non tamen perveniebatur ad Regnum cœlo-
rum, quod fuit omnibus obſervatum uſque ad mortem
Chriſti; ſed per Sacramentum Baptiſmi delètur culpa, vita-
tur periculum, & ad Regnum cœlorum pervenitur, ut hic
48 in text. *& in cap. Per aquam de conſecrat. diſtinct. 4.* Hæc ta-
men differentia accidentalis eſt, quia, ut inquit S. Thom. *in*
4. ſentent. diſt. 1. quæſt. 2. art. 4. quæſt. 2. ad 3. Per Circumciſionem
auferebatur impedimentum quod erat ex parte perſonæ ablato
peccato originali, prout erat infectio hujus perſonæ: adhuc ta-
men manebat impedimentum ex parte totius naturæ: non-
dum ſoluto pretio per paſſionem Chriſti; & ideo per accidens
erat quod januam regni cæleſtis non aperiebat, quia ſi etiam
Baptiſmus eamdem, quantum in ſe eſt, gratiam conferens,
quam modò confert, eo tempore fuiſſet, januam non aperuiſſet,
49 *etſi modò Circumciſio locum haberet, januam aperiret.* Hæc
ibi, & idem docuit *in 3. part. quæſt. 70. art. 4. ad 4.*

50 Differunt etiam ſecundum Hoſtien. *hic nu. 9. in verb. Cum*
generaliter, quia Baptiſmus non modò eſt generalior, &
efficacior, quàm Circumciſio, ut ſupra *in 1. & 2. differen-*
tia: ſed etiam ſignificantior, ut *in cap. Debitum ſupra de bi-*
gam. Item decentior, ut per ſe patet. Item facilior, quia
in baptiſmo non effunditur ſanguis, ſicut in Circumciſio-
ne, ubi tertio die graviſſimus vulnerum dolor eſt, *Geneſ. 34.*
51 & ſequitur Jo. Andr. *n. 5. in ver. Generalior.* His adde, quòd
Circumciſio olim non imprimebat in anima ſpiritualem
characterem, ut probat S. Thom. *in 4. ſentent. diſtinct. 1. qu. 2.*
art. 4. quæſt. 1. ad ſecundum, & *in 3. p. qu. 63. art. 1. ad tertium.*
Sed Baptiſmus imprimit characterem incorporantem homi-
nem Chriſto, & copioſiorem gratiam confert, quàm Cir-
cumciſio, & per eumdem *in 3. part. quæſt. 70. art. 4. in corp. ad*
52 *finem.* Rurſus Circumciſio conferebat gratiam juſtifican-
tem ex opere operante tantùm, id eſt, in quantum erat fidei
ſignum de paſſione Chriſti futura, non autem ex opere ope-
rato, id eſt ex virtute Circumciſionis, ut idem docuit *in 3.*
part. qu. 62. art. 6. ad tertium, & qu. 70. art. 4. ad primum, & in
4. ſent. diſt. 2. qu. 1. art. 4. quæſt. 4. ad ſecundum. At Baptiſmus
gratiam confert ex opere operato, id eſt ex ſua virtute ut in-
ſtrumentum Paſſionis Chriſti jam perfectæ, ut per eum *d.*
qu. 70. art. 4. in corp. ad fin.

53 Tertiò nota *in §. Illud verò*, ſecundùm hæc tempora in-
ter Doctores Theologos duas extitiſſe opiniones in articu-
lo, An in Baptiſmo parvulorum infundantur virtutes. Sed
hodie approbata eſt ultima opinio hìc relata tamquam pro-
babilior id eſt infundi virtutes, & cardinales, & morales
quoad habitum, licet non quoad uſum, ut in Clem. *unica*,
§. fin. de Summa Trinit. & per Butr. *hic num. 10.* Et ita inter
opiniones diſcrepantes eligenda eſt probabilior, prout illum
text. cum aliis pluribus ad hoc ponderavi *in cap. Ne innita-*
ris, ſupra de Conſtitut.

54 Quartò nota *in §. Verum.* Duplex eſſe peccatum, origina-
le ſcilicet, & actuale; originale ſine conſenſu contrahitur,
55 & ideò ſine conſenſu dimittitur, ſcilicet parvulis. Actuale
verò conſenſu contrahitur, & ideò ſine conſenſu minimè
56 relaxatur, ut in littera. Illud eſt peccatum naturæ: hoc verò
peccatum perſonæ, ut per D. Thom. *in 1. part. quæſt. 100. art.*
1. in corp. & in 1. 2. qu. 81. art. 1. in corp. & qu. 82. art. 1. ad 2. &
in 3. part. qu. 8. art. 5. ad primum, & ſæpè alibi.

57 Innocentius *hic num. 1.* recitat Petrum Lombardum Ma-
giſtrum ſententiarum in ea fuiſſe opinione, ut peccatum
originale ſit ipſa pronitas ad peccandum, quæ etiam dicitur
concupiſcentia, & fomes. Sed hanc opinionem reprobat,
quia pronitas hujuſmodi remanet etiam poſt Baptiſmum,
& ſubdit propter hoc convenire omnes, ut peccatum
originale non ſit fomes, nec pronitas peccati, ſed quæ-
dam macula animæ annexa fomiti, quæ quidem macu-
58 la in Baptiſmo deletur: Sed quia illa macula annexa eſt fo-
miti, ideò aliquando fomes, ſive illa pronitas dicitur ori-
ginale peccatum, quod latiùs proſequere, ut per eum, &
adde B. Thomam *in 1. 2. quæſt. 82. art. 1. in corp.* ubi quòd
peccatum originale eſt quædam inordinata diſpoſitio pro-
veniens ex diſſolutione illius harmoniæ in qua conſiſtebat
ratio originalis juſtitiæ: Sicut etiam ægritudo corporalis eſt
quædam inordinata diſpoſitio corporis, ſecundum quam
ſolvitur æqualitas, in qua conſiſtit ratio ſanitatis; unde 59
peccatum originale languor naturæ dicitur. Et vide Conc.
Trid. *ſeſſ. 5. in Decreto de peccato originali.*

Quintò nota *in §. Sed adhuc.* Adultis amentibus, & dor- 60
mientibus, qui non conſentiunt Baptiſmo, actuale pec-
catum non dimitti, nec etiam originale. Duas rationes in- 61
vincibiles habes in text. Prima ratio eſt, quia Deus opus im-
perfectionis non novit, & ob hoc peccata non ex parte,
ſed ex toto dimittit, concordat *cap. Regenerante de conſecr.*
diſt. 4. & cap. Sunt plures de pœnit. diſt. 3. Non obſtat, quòd 62
ligatus pluribus excommunicationibus poſſit abſolvi ab
una, & non cenſeatur à reliquis abſolutus, *cap. Cum pro*
cauſa de ſentent. excomm. c. Si quem, §. Prævaricator, verſ. Si
crimina plura 2. quæſt. 3. Quoniam ut reſpondet Butr. *hic in*
§. Verum num. 8. excommunicatio eſt actus humanus, qui
ut plurimum ſine perfectione eſt: Sed abſolutio à peccato
eſt actus divinus, qui non debet eſſe abſque perfectione;
merito numquam poteſt quis liberari ab uno peccato, quin
liberetur ab omnibus, ut hic in text. & notat. Abb. *n. 1.*

Secunda ratio eſt, quia pœna originalis peccati eſt caren- 63
tia viſionis Dei; actualis verò eſt gehennæ perpetuæ cru-
ciatus. Unde ſi dimitteretur alicui primum altero non di-
miſſo, talis non careret viſione Dei propter originale di-
miſſum, & cruciaretur in gehenna perpetuò propter rea-
tum criminis actualis. Sed hæc ſibi mutuò adverſantur, ut
hic in littera.

Sextò nota *in §. Item quæritur.* Amentes, vel dormien- 64
tes, ſi ante dementiam, vel dormitionem propoſitum ha-
buerunt Baptiſmum ſuſcipiendi, characterem ſuſcipere:
ſecùs ſi prius hujuſmodi propoſitum non habuerunt, prout
hic eſt expreſſa diffinitio Apoſtolica, & docet S. Thom. *in*
3. part. quæſt. 68. art. 12. in corp. verſ. Alii verò, dicens tales eſſe
judicandos ſecundùm voluntatem, quam habuerunt dum
ſanæ mentis exiſterent: & ideò ſi tunc apparuit in eis vo-
luntas ſuſcipiendi Baptiſmum debere illis exhiberi in furia,
& amentia conſtitutis, etiamſi tunc actu contradicant;
quinimò etiamſi oporteat eos ligari, vel etiamſi injuriam
inferant Sacramento, ut per Silveſtrum *in ver. Baptiſmus,*
4. quæſt. 2. num. 3.

Hoc tamen declara, ut procedat in amentibus qui ex ſa- 65
na mente, quam habuerunt priùs in amentiam inciderunt:
ſecùs verò in iis, qui à nativitate ſunt tales, nec habent
aliqua dilucida intervalla, nec in eis apparet aliquis uſus ra-
tionis: de talibus enim idem eſt judicium, quod de parvu-
lis, quia nullo peccato gravantur, niſi originali, *cap. Indicas*
3. quæſt. 9. & hìc notat gloſ. *in ver. Perdurare*, Hoſtien.
num. 41. & Butr. *num. 10.* Ideòque baptizantur ex intentio-
ne Eccleſiæ, ſicut ex actu Eccleſiæ credunt, & pœnitent.
Si verò habeant dilucida intervalla, in quibus recta ratione 66
uti poſſunt, ſi tunc Baptizari voluerint, Baptizari poterunt
etiam in amentia conſtituti. Veruntamen tunc debet eis 67
Sacramentum conferri, ſi periculum timetur: nam, ut hic
dicitur circa finem, tales in neceſſitatis articulo conſuevit
Eccleſia Baptizare: alioquin melius eſt ut tempus expecte-
tur, in quo ſint ſanæ mentis, ad hoc, ut devotius ſuſci-
piant Sacramentum. Ita S. Thom. *in 3. part. quæſt. 68. art. 12.*
in corp. Silveſter. *in verb. Baptiſmus 4. num. 3.* Gregor. de
Valen. *tom. 4. diſp. 4. quæſt. 3. punct. 2. circa finem, verſ. Ad*
quartum, & quoad habentes dilucida intervalla adde quod
ſcripſi ex ſententia Sac. Congregationis Concilii *in cap. Tuæ*
litteræ n. 80. infr. de Cleric. per ſalt. promot.

Et ex his collige in adultis, qui ſunt ſanæ mentis ex parte 68
Baptizati intentionem requiri ex neceſſitate Sacramenti,
quod eſt contra gloſ. *in cap. Solet, in verſ. Implorandum, de*
conſecrat. diſtinct. 4. quæ incautè dixit, baptizatum recipere
Sacramentum, qualemcumque habeat intentionem, dum-
modo miniſter intendat baptizare; & ſic requirit intentio-
nem ex parte miniſtri tantùm, non autem ex parte baptiza-
ti: quod etiam ſenſit gloſ. *hic in verb. Perdurare.* Sed has
gloſ. dicit erroneas Sot. *in 4. ſent. diſtinct. 5. quæſt. unica art. 7.*
Et ut prædixi, eſt hìc aperta diffinitio in oppoſitum, ut patet
ibi, *dormientes autem, & amentes ſi priuſquam amentiam*
incurrerent, aut dormirent in contradictione perſiſterent, quia
in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare, etſi fue-
rint ſic immerſi, characterem non ſuſcipiunt Sacramenti. Se-
cus autem ſi prius Catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propo-
ſitum baptizandi. Ex quibus verbis conſtat evidenter bapti-
zati conſenſum, ſeu propoſitum neceſſario præexquiri ad hoc

ut

Digitized by Google

ut character Sacramentalis imprimatur; alioquin fruſtra
tex. appoſuiſſet conditionem illam, *ſi prius, &c.* Atque, ita do-
cent expreſsè Alex. de Ales *in 4. part. quæſt. 18. membr. 1.* Scot.
in 4. ſent. diſtinct. 4. quæſt. 2. Sanct. Bonaventura *ead. diſt. 4.
art. 2. quæſt. 1.* Durand. *ibid. qu. 7.* Richard. *diſt. 6. art. 2. quæſt. 3.*
Petr. de Palude *ead. diſtinct. quæſt. 2.* Sotus *diſtinct. 5. quæſt.
unic. art. 7.* Silveſtr. *in verb. Baptiſm. 4. qu. 14.* & eſt ſententia
S. Thomæ, licet ejus verba ſatis clara Cajetan. in alium ſen-
ſum detorqueat, *in 3. part. quæſt. 68. art. 7. in corp. & in reſp. ad
ſecundum*, ubi ſic ait: [Quòd ſi in adulto deeſſet intentio ſu-
ſcipiendi Sacramentum, eſſet rebaptizandus: ſi tamen hoc
non conſtaret, eſſet dicendum: Si non es baptizatus, ego
te baptizo.]
70 Cæterùm adverte, quia in adultis non requiritur inten-
tio actualis, ut evidenter hic probatur; nam dormientes, &
amentes, qui priùs habuerunt propoſitum ſuſcipiendi ba-
ptiſmum, characterem ſuſcipiunt Sacramenti, ut in littera;
& tamen actualem intentionem non habent. Licet qui ba-
ptizatur ſtudioſè curare debeat, ut etiam actualem intentio-
nem adhibeat. Sed hoc non eſt totaliter poſitum in homi-
nis poteſtate, quia præter intentionem, cùm homo vult mul-
tum intendere, incipit alia cogitare, ſecūdùm illud Pſal. 139.
Cor meum dereliquit me, S. Thomas *in 3. par. quæſt. 64. art. 8.
ad tertium in fin.* Sufficit ergo in baptizato intentio virtua-
71 lis. Quo fit, ut ſi amentes, vel dormientes ante dementiam,
vel dormitionem baptizari voluerint, nec poſteà contradixe-
rint, characterem recipiant: quia conſenſus, quem ſemel
habuerunt, adhuc durat virtute, cùm voluntas ſemel poſita
ſemper durare præſumitur, niſi probetur mutata, *cap. Perla-
tum, ſupra de his quæ vi, met. cauſ.* Et hìc notat gloſ. *in verb.
Perdurare*, Hoſtien. *num. 40. in eod. verb.* Butr. *num. 9.* & alii
communiter, & fusè explicat Cajetan. *in 3. part. D. Thom.
72 qu. 68. art. 12. concl. 2.* Sed è converſo ſi nunquam conſenſe-
runt, ſed poſteà contradixerunt, non recipiunt Sacramen-
tum, quia intelligitur in eis contradictionis propoſitum per-
durare, ut hic, *& in c. A nobis, il ſecondo infra de ſent. excom-
mun.* & ſic deeſt in eis intentio virtualis, utpotè evacuata
per ſupervenientem diſſenſum, ideòque characterem non
ſuſcipiunt Chriſtianitatis impreſſum, ut hìc in littera, & do-
cet D. Thom. *in 3. part. dict. quæſt. 68.* quæ etiam eſt commu-
nis aliorum ſententia, ut refert Gregor. de Valentia *tom. 4.
diſp. 4. quæſt. 3. punct. 2. verſ. Ad quartum*, quam etiam hìc te-
nent communiter Canoniſtæ.
73 Non obſtat, quòd dicitur de fictis, qui quamvis non ore,
corde tamen diſſentiunt, & Baptiſmi recipiunt Sacramen-
tum, ut hìc patet, *& in cap. Sicut ficti, 1. quæſt. 1. & in cap. So-
74 ler, de conſecrat. diſtinct. 4.* quoniam ficti non dicuntur qui
voluntatem non habent ſuſcipiendi baptiſmum, non enim
text. dixit fictos, qui corde diſſentiunt Baptiſmo, ſed ſimplici-
ter qui corde diſſentiunt. Unde dicuntur ficti qui apparen-
ter oſtendunt ſe rectam fidem Chriſti habere, & Sacramen-
tum venerari, & velle ſe Chriſto conformare, & velle à pec-
cato recedere, & tamen corde diſſentiunt. Unde cuicum-
que peccato mortali vult homo inhærere ſi ad baptiſmum
accedere, ita S. Thom. *in 3. part. quæſt. 69. art. 9. ad tertium.*
75 Prætereà ut ibi dicitur in corp. Quatuor modis, ſecundum
Auguſtinum dicitur aliquis fictus. Uno modo ille, qui non
credit, cùm tamen Baptiſmus ſit fidei Sacramentum. Alio
modo per hoc, quod contemnit ipſum Sacramentum. Ter-
tiò modo per hoc, quòd aliter celebrat Sacramentum non
ſervans ritum Eccleſiæ. Quartò modo per hoc, quod inde-
76 votè accedit. Et hi ſuſcipiunt quidem Sacramentum, cùm
intendant illud ſuſcipere, ſed non effectum Sacramenti cùm
77 charitatem non habeant. Ideòque recedente illa fictione
per cordis contritionem, baptiſmus ſine alia iteratione inci-
pit prodeſſe in remiſſionem peccatorum, ut eſt text. *in cap.
Tunc valere, de conſecrat. diſtinct. 4.* & hìc notat præcitata
gloſ. *in verb. Perdurare in fine*, & de his loquitur hæc decre-
talis, & jura præallegata, non autem de fictis, quibus deeſt
intentio ſuſcipiendi baptiſmum.
78 Ruſus non obſtat, quod tunc characterem Sacramentalis
imprimat operatio, cùm obicem voluntatis contrariæ non
invenit obſiſtentem, ut hic concluditur in fine. Quibus ver-
bis innixus Card. Cajet. *in 3. par. qu. 68. art. 7. col. 5. verſ. His
excurſis*, opinatus eſt in adultis minimè requiri per ſe vo-
luntatem ſuſcipiendi baptiſmum ex neceſſitate Sacramenti,
ſed tantùm per accidens in aliquo caſu, videlicet cùm quis
habuiſſet priùs voluntatem contrariam, quia tunc ad eam
excludendam, & irritandam deberet conſentire in baptiſ-
mum; ſecus verò ſi numquam conſenſiſſet, nec diſſenſiſſet
poſitivè, ſed habuiſſet ſe merè negativè, quia hoc caſu ſi ba-
ptizaretur, characterem ſuſciperet, eò quòd in tali non eſſet
reperire obicem voluntatis contrariæ, ſecundum eum.
Id inquam non obſtat, quoniam prædicta verba referri de- 79
bent ad quæſtionem, ibi paulò ante determinatam de amen-
tibus, & dormientibus, qui characterem ſuſcipiunt ſi priùs
habuerunt propoſitum ſuſcipiendi baptiſmum, nec poſteà
contradixerunt. Hi namque Sacramentum recipiunt per
rationem in littera expreſſam, quia ſcilicet characterem Sa-
cramentalis imprimit operatio, cùm non inveniat obicem
voluntatis contrariæ obſiſtentem, nempè quia ſemel conſen-
ſerunt, nec poſteà contradicendo obicem poſuerunt. At
nullatenus referri debent ad eum, qui numquam conſenſit,
quia in tali licèt non adſit obex contrariæ voluntatis, quia
numquam diſſenſit poſitivè; tamen deeſt intentio, & volun-
tas neceſſaria ad Sacramentum ſuſcipiendum. Unde Caje-
tani opinionem meritò refellunt Sot. *in 4. ſent. d. diſt. 5. quæſt.
unica art. 7.* & Gregor. de Valentia *part. 4. d. diſp. 4. quæſt. 3.
punct. 2. verſ. Sic etiam, & opinionem.*
Ultimò nota *in eodem §.* differentiam inter coactionem 80
præciſam, & conditionalem: Nam præciſa coactio conſen-
ſum prorſus evacuat ita ut ſic coactus dicatur potiùs pati,
quàm agere, ut *cap. Sacris ſupra de his, quæ vi met. cauſ.* Un- 81
de ſi baptizetur, vel ordinetur, nec rem, nec characterem ſu-
ſcipit Sacramenti, ut in text. veluti cùm aliquis reclamans
immergitur violenter, ut per D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 6. qu. 1.
art. 2. qu. 3. in corp.* vel ſecundum Jo. Andr. *in d. c. Sacris n. 15.
verſ. Exemplum*, ſi Judæum vel Paganum Chriſtiani veſtibus
exuant, ad fontem portent, & baptizent: vel ſi hæretici per
eumdem modum rebaptizent Chriſtianum: vel ſi detinea-
tur Acolythus invitus coram Epiſcopo, per quem fit Subdia-
conus, ut *cap. Conſtat. 1. qu. 1.* Quia plus eſt expreſsè contra- 82
dicere, quàm minimè conſentire. Sicut nec ille notam ali-
cujus reatus incurrit, qui contradicens penitus, & recla-
mans thurificare idolis cogitur violenter, ut hic dicitur in
verſ. *Ille verò:* Videlicet aperiendo manum ipſius, imponen-
do grana thuris, & demum ipſam manum reſolvendo ſuper
prunas, quæ ſunt ante idolum, ut *c. Presbyteros 50. diſt.* Coa- 83
ctus verò conditionaliter, id eſt qui terroribus, atque ſuppli-
ciis attrahitur, & ne detrimentum incurrat, Baptiſmi, vel
Ordinis ſuſcipit Sacramentum, utique characterem recipit,
quia talis coactio, ſeu vis compulſiva non evacuat prorſus,
ſed attenuat conſenſum ut dicitur in *d. c. Sacris ſupra de his,
quæ vi metuſ. cauſ.* Quod enim fit per metum, magis habet 84
rationem volūtarii, quam involuntarii, ut declarat S. Thom.
*in 1. 2. qu. 6. art. 6. in corp. & in reſp. ad tertium, & in 4. ſenten.
diſt. 29. qu. 1. art. 1.* & fuſius dixi in prædicta Decretali *Sacris,
à num. 17. uſque ad n. 25.* Licèt talis rem non ſuſcipiat Sacra-
menti, ut per eumdem *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 3. in
corp.* Quippe ſic coactus dicitur conditionaliter volens, licet 85
abſolutè non velit, ut hic in littera: quia coacta voluntas,
voluntas eſt: voluit enim facere, quia voluit vivere, ut Au-
guſtin. ait *in c. A marito, 15. qu. 1.* licèt non ſit voluntas abſo- 86
luta, ſeu libera, ſecundum Abb. *hic in 2. not.* ex hoc inferen-
tem, ut in actu, in quo requiritur abſoluta voluntas, ut in
matrimonio, ubi requiritur omnimoda libertas, *cap. Cum lo-
cum de ſponſal.* voluntas coacta non ſufficiat *cap. Significa-
vit, de eo, qui duxit in matrim.* & tenet gloſſ. *penult. in cap. Ve-
niens de ſponſal.* & pleniùs *in c. Abbas*, in gloſſ. *unic. ante me-
dium, de his quæ vi met. cauſ.* quam dicit communiter rece-
ptam Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 20. alias 2. num. 5. eod. tit.* ſubdens 87
idem eſſe in electione meticuloſa, *cap. Ubi periculum, §. Cæ-
terum de elect. lib. 6.* & in dote metu conſtituta, *l. Si mulier, §.* 88
Si dos, ff. quod met. cauſ.
Et idem dicendum in profeſſione, quia nullus tonderi de- 89
bet, id eſt Monachus fieri, niſi ſpontanea voluntate, ut *cap. 1.
ſupra de regul.* & dic ſpontanea, id eſt libera, & non coacta,
ut *in c. Perlatum, ſupra quod met. cauſ.* unde profeſſio emiſſa
per metum eſt ipſo jure nulla, *cap. Præſens Clericus 23. qu. 3.*
& ſcripſi plenè *in d. cap. 1. à num. 22.* poſt gloſſ. *ult.* ibi, Butr.
n. 2. & 10. Anchar. *n. 2.* Abb. *n. 1.* & Jo. de Anan. *num. 5.* Caſus
autem, in quibus requiritur voluntas libera, enumerat gloſſ.
magna, in cap. Inter cætera, 22. qu. 4.
QUÆRO, An coactè promotus ad ordinem Subdiaco- 90
natus ad continentiam teneatur.
In hac quæſtione, ut clara à dubiis ſegregentur, diſtinguen-
dum eſt inter coactum abſolutè, ſeu præciſè, & coactum
conditionaliter, ſeu cauſativè prout diſtinguitur *in hoc §.*

Digitized by Google

Item quæritur, *& in c. Sanis ſupra de his quæ vi met. cauſ.* &
per D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 29. quæſt. 1. art. 1.* & dixi ſupra
num. 80.

91 Et quidem abſolutè coactum (videlicet in cujus manu
violenter attracta Epiſcopus ponit Calicem vacuum , cum
patena vacua ſuperpoſita , & debitam verborum formam
proferens invitum, repugnantemque ordinat Subdiaconum,
ut *cap. Conſtat* , 1. *quæſt. 1.*) planum eſt non teneri ad conti-
nentiam , quia talis nec characterem ſuſcipit Sacramenti ,
ut *cap. Presbyteros*, 51. *diſt.* & eſt aperta determinatio Apo-
ſtolica *in hoc §. Ubi hoc tenent omnes* , *& in d. cap. Sacris* , ut
tetigi ſupra *in ult. notab.*

92 Conditionaliter autem coactus, id eſt qui metu inducitur
ad ſacrum ordinem ſuſcipiendum , ſi quid metus ſit vanus ,
ſeu levis, nullum eſt dubium , quin ad continentiam tenea-
tur, quia etiam in actibus , in quibus requiritur plena liber-
tas, ut in matrimonio, *cap. Cum locum de ſponſal.* & in voto,
cap. 1. de regular. & dixi ſupra *num. 86. & ſeqq.* talis metus
93 non attenditur, ut *cap. Cum dilectus* , & ibi plenè notatur *de
his, quæ vi met. cauſ.* Calderin. *conſ. 463. alias unico in fin. qui
94 Cler. vel vovent*, & dicitur vanus , quem conſtans vir timere
non debet, *l. Metum, & l. ſeq. ff. quod met. cauſ.* Bellam. *conſ. 9.
num. 12.* Si verò ſit metus mortis , vel cruciatus corporis, vel
aliàs cadens in conſtantem virum juxta text. *in d. cap. Cum
95 dilectus* , juncta gloſſ. *in verb. Metum mortis* . Tunc iterùm
ſubdiſtinguendum : nam aut ſic ordinatus uxorem priùs
habebat aut non habebat . In 1. caſu conveniunt DD. ut
non teneatur continere quoad uſum illius matrimonii, licet
characterem ſuſceperit ut hìc patet , & dixi ſupra *in ult. no-
tab.* tum quia eſſet contra naturalem rationem arctare eum
ad continentiam ſervandam, qui in remedium concupiſcen-
tiæ ſe matrimonio copulavit , & ſacrum ordinem ſuſcepit
invitus, *§. Is ita 32. quæſt. 2.* gloſſ. in Extravag. Joannis XXII.
Antiqua in verb. Efficax de voto . Tum quia talis ordinari
non potuit in præjudicium uxoris , *cap. Conjugatus* , *infra de
converſione Conjugator.* & in hoc conveniunt authores utri-
96 uſque ſententiæ inferiùs citandi , *99. & num. 102.* Quòd lo-
cum habet etiamſi matrimonium non ſit conſummatum, ut
per Abbatem *in hoc §. Item quæritur, num. 7. verſ. Si tamen iſte
97 habuiſſet uxorem* . Rurſus locum habet etiamſi uxor conti-
nentiam promittat , ut tenet Goffred. *in Summ. de ætat. &
qualitate n. 11. verſ. Circa hanc*, Hoſtienſ. *in Summ. eod. titul.
num. 5. verſ. Sed numquid conditionaliter* . S. Anton. *in Summ.
3. part. titul. 14. cap. 16. §. 18. propè fin. verſ. De ſic coacto ad or-
dinem*, Silveſter *in verb. Ordo, 4. ſub num. 1. verſ. Et ſecundo* .
Tabien. *in verb. Ordo, 2. num. 12.* Piſanel. *cum ſupplemento in
verb. Ordinatus, 1. verſ. Utrum coactè ordinatus* . Archid. *in
cap. De Iudæis, in fin. 45. diſt.* & eſt communis opinio , quam
etiam probavit Rota, ut dicam infra *n. 103.* licet Cardinal. in
Clemen. *Generale, § fin num. 14. verſ. Decimo quæro, de ætat. &
qualitat.* teneat indiſtinctè ordinatum per vim cauſativam
ad continentiam teneri .

98 In ſecundo autem caſu , id eſt cùm ordinatus per metum
priùs non habebat uxorem , ardua eſt quæſtio an teneatur
voto continentiæ , necne .

Prima opinio eſt eorum, qui affirmant hunc teneri , &
cogi poſſe ad continentiam ſervandam , hoc præcipuè fun-
damento , quia quemadmodum ſuſcipiens Baptiſmum per
vim conditionalem compellitur ad obſervantiam fidei &
ipſius ſequelam, ut determinatur *in hoc §. & in c. De Iudæis,
45. diſt.* Ita & Ordinem ſuſcipiens debet compelli ad obſer-
vantiam Ordinis , & ſequelam ipſius, & ſic ad continen-
tiam, quæ ſacro Ordini eſt annexa , *cap. Aliter 31. diſtinct. c.
99 A multis, ſupra de ætat. & qualit.* & hanc partem tenuerunt
Goffred. Hoſtien. Archid. & alii ſupracitati *num. 97.* Joan.
Andr. *hic in fin.* Henric. Boich. *num. 5.* qui benè declarat opi-
nionem Joannis , & dum ultimo loco refert opinionem
Goffredi, & Raymund. videtur eam ſequi Butr. *in hoc §. Idem
quæritur num. 7.* dum ſimiliter recitat ultimo loco opinionem
Goffredi , Cardin. *in eodem §. verſ. Quæro ſi quis conditio-
naliter* : nam etſi videatur probare opinionem gloſſæ, tamen
ut ipſe ait, opinio Goffredi eſt honeſtior, Abb. *in eod. §. num. 7.*
100 ſubdens , quòd DD. communiter videntur tenere contra
opinionem Joannis , & quod hic eſt caſus , in quo metum
paſſo non ſuccurritur per actionem quod metus cauſa, quia
contra impreſſionem characteris , cùm ſit indelebilis reſti-
tutio dari non debet, nec poteſt, maximè cùm iſte dici poſſit
ad meliora invitatus , ut in ſimili notatur *in cap. Cum dile-
ctus, in gloſ. in verb. Ad fatuitatem, de his, quæ vi metus cauſ.*

Idem firmant Raymund. *in ſumm. de ætat. & qualit.* Cardin.
in d. Clem. *Generale, in fin. eod. tit.* Stephan. de Gaet. *in repe-
tition. c. Ad limina* , *30. qu. 1. §. 3. quæſt. 19. num. 96.* Alberic. *in
Dictionar. in verb. Ordo, verſ. Utrum coactè ordinatus* , & ex
Theologis Petrus de Palude *in 4. ſent. diſt. 38. q. 3. art. 4. concl.
6. num. 28.* & Sot. *de juſt. & jure lib. 7. quæſt. 2. art. 5. in ſolut.
ad ult. argum.*

Secunda opinio primæ oppoſita eſt Joannis gloſſatoris *in* 101
cap. Ubi iſta, in verb. Honorem 74. diſtinct. Qui tenuit ordi-
natum ad ſacros Ordines per metum , qui cadit in conſtan-
tem virum , non teneri ad continentiam ea ratione, quia
integritas eſt res voti, non præcepti , *cap. Integritas 32. qu. 1.*
& continentia non debet eſſe niſi voluntaria , *c. Ante trien-
nium 31. diſtinct. & cap. Præſens 20. quæſt. 3.* Licèt ſubdat ſic 102
coactum ad continentiam teneri cauſativè , ſcilicet ſi velit
uti privilegiis Clericalibus , quibus aliàs frui non poteſt : &
opinionem Joannis probarunt *in d. cap. Ubi* , Hugo, & Ar-
chidiac. *in fin.* Gemin. *itidem in fin.* Calderin. *conſ. 1. in fin.
Qui Cleric. vel voven.* Vitalin. in Clem. *fin. num 30. & 31. de
ætat. & qualit.* Ubi ſentire videtur ſic coactum non teneri
continentiam ſervare , licet aſſignet rationem , quia coactè
ordinatus non recipit characterem, quæ ratio eſt falſa, ut di-
ctum eſt ſupra *num. 83.* Imol. *in cap. Ioannes, num. 21. de Cle-
ric. conjugat. & in cap. Sacris num. 7. de his , quæ vi , met. cauſ.*
Aſten. *in ſumma Confeſſorum, tit. de ætat. & qualit. quæſt. 50.
& 51.* Turrecrem. *in ſumm. 74. diſtinct. art. 2. ad fin.* dum
recitat ultimo loco Raymundum dicentem hanc opinio-
nem eſſe potiorem, ac benigniorem ; & ideò tenendam
Præpoſ. *ibid. num. 2.* Idem firmant *hic* , *gloſ. in verſ. Condi-
tionaliter* , Hoſtien. *num. 38. in eod. verſ.* Henric. Boich. *n. 7.
in fin.* Cardin. *num. 1. quæſt. 1.* Roſell. *in verſ. Ordo 3. num. 6.*
Angel. *Ordo 3. num. ult.* Navarr. *in Manuali cap. 22. num. 51.
ad fin. & num. 52. & lib. 1. conſ. in tit. de his, quæ vi met. cauſ.
conſ. 2. num. 1. & 3. conſ. 4. num. 4. & ſeqq. & conſ. 5. num. 2.*
Gregor. Lopez *in l. 32. in verb. Que le tomara, tit. 6. part. 1.* &
ex Theolog. Ricchard. *in 4. diſt. 25. art. 4. quæſt. 2. ad 3.* Dum
ait, continentiam non eſſe annexam Ordini ſacro , niſi quo-
ad eos , qui voluntariè illum ſuſcipiunt , & apertius Major
in 4. diſtinct. 24. quæſt. 2. in ſolut. ad 5. Sotus *in 4. diſtinct. 25.
quæſt. 1. art. 2. ad 3. verſ. Hinc autem emergit* , Henriquez *in
ſumma lib. 10. de Sacram. Ordinis cap. 14. num. 3. & lib. 12. de
matrim. cap. 3. num. 9. in Commento littera Q.* & plerique alii
ex modernis , & hanc teſtatur eſſe communem opinionem
Petr. Ravennas , licèt ipſe contrarium ſentiat , *in compend.
Iuris Canon. in tit. de Baptiſm.*

Hic caſus aliàs contigit in Rota in cauſa Valentina nulli- 103
tatis ſuſceptionis Ordinis Subdiaconatus coram Cæſare de
Graſſis : & propoſito dubio , An promotus ad ordinem
Subdiaconatus per vim , & metum , qui cadere poterat in
conſtantem virum teneatur ad illius , & continentiæ obſer-
vationem, ita ut uxorem ducere non poſſit, alio ſibi impedi-
mento non obſtante : poſt prolixam examinationem ſub die
15. Ianuar. 1575. Domini tenuerunt ordinatum ad ſubdiaco-
natum per vim conditionalem non teneri ad continentiam,
ſi quis habebat uxorem , ſed ſi non habebat , teneri juxta di-
ſtinctionem Goffredi, & ſequacium, de qua ſupra *num. 97.* Et
quia Subdiaconus, de quo tunc agebatur, non erat uxoratus, 104
dixerunt tutiùs fore , ut peteret diſpenſationem à Papa ad
matrimonium contrahendum , & metum hujuſmodi ju-
ſtam cauſam præbere illam concedendi , ex Navarr. *in Ma-
nual. fol. 330.* Ut ſic viam tutiorem eligeret , ut latiùs apud
eundem Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 19. alias prima in tit. de his quæ
vi met. cauſ.*

Verùm poſteà ſub die 22. Martii ejuſdem anni cauſa ite-
rùm propoſita, & articulo diligentius diſcuſſo, Rota reſolvit
promotum ad Subdiaconatum per vim conditionalem non
teneri continentiam ſervare, licet uxorem non habeat, juxta
ſecundam opinionem Joannis, & ſequacium . Moti fuerunt 105
Domini tum ex ratione illa irrefragabili , quod omnis actus
requirens voluntatem non ſimplicem , ſed liberam, ac ſpon-
taneam , qualis eſt continentia , quæ requirit libertatem à
coactione, *d. cap. Integritas 32. quæſt. 1.* Si fiat coactè ſive per
voluntatem coactam, non valet , *cap. Notificaſti*, cum gloſſ.
communi in verb. Licentiam 33. quæſt. 5. Abb. *in cap. Cum lo-
cum , ſub num. 6. de ſponſalib.* Tum arguendo à voto expreſſo 106
ad tacitum annexum ordini ; nam puer ordinatus in Sub-
diaconum ante uſum rationis non tenetur continere , quia
ſicut non poteſt ſe obligare ad votum expreſsè , ita nec ta-
citè , ſecundum Innoc. *in c. Vel non eſt compos , ſub num. 1.*
de

107 *de tempor. ordin.* & alios in deciſ. allegat. ergo ſimiliter ſicut
metus annullat votum expreſſum, *cap.* 1. *de voto*, *cap. Perla-
tum*, *& cap. Cum dilectus*, *de his quæ vi met.cauſ.* ita & taci-
tum, ſeu annexum ordini. Tum arguendo ab abſurdo,
quia ſi quis in ordine expreſsè voveret caſtitatem quod ſolet
ab Epiſcopis exigi in ordinando, per *cap. Quamquam*, & ibi
latè Turrecrem. *num.* 2. *diſt.* 23. Metus vitiaret votum expreſ-
ſum per ſupradicta, & tamen non vitiaret tacitum, in quo
videtur ineſſe minoratio obligationis, vel ſaltem par, & æ-
108 qualis, non major ad regulam *Expreſſa nocent*. Tum de-
nique, quia ita ſe habet ſtylus, & obſervantia tum Cancel-
lariæ, tum Pœnitentiariæ, ut atteſtantur authores citati *in
d.num.* 9. *&* 27. Cùm enim in hoc articulo authores ſint tam
varii, & nihil certi in jure ſit cautum, meritò attendi debet
ſtylus, & obſervantia ſubſequuta, ad *l. Si de interpretatione*,
ff. de legibus.
109 Nec procedit ſimilitudo inter coactè baptizatum, & coa-
ctè ordinatum: nam baptizatus per metum: idcircò tene-
tur vivere ut Chriſtianus, & fidem Catholicam profiteri,
ut *in d. cap. de Iudæis*, 45. *diſtinct.* Quia Sacramento Baptiſ-
matis eſt eſſentialiter, & naturaliter annexa obligatio pro-
110 fitendi fidem. At verò obligatio continendi non eſt anne-
xa ordini Subdiaconatus eſſentialiter, ſeu naturaliter, ſed
111 tantùm accidentaliter ex ſtatuto Eccleſiæ: Fuit enim tem-
pus quando Subdiacono licebat contrahere matrimonium,
cap. Placuit, 32. *diſt. cap. Ante triennium*, 31. *diſt.* & argum.
cap. A multis, *de ætat. & qualit.* Unde cùm Subdiaconatus,
& obligatio continentiæ non ſint jure naturæ, vel divino
inſeparabiliter annexa, ſed jure tantùm humano conjun-
cta: meritò per metum, qui humana reſcindit, & non
divina, licèt non impediatur eſſentia Sacramenti Ordinis,
& impreſſio characteris, quę eſt divina: impeditur tamen
112 conjunctio continentiæ, quæ eſt humana. Cujus rei incon-
ſideratio fuit in cauſa, ut Goffred. Abb. & ſequaces contra-
riam partem errandi tenuerint, non advertentes ex ante-
cedente ordinis illud quidem ſequi, ut ordinatus in Subdia-
conum per vim conditionalem teneatur ſecundum natu-
ram, & eſſentiam Subdiaconatus vivere, ſed non ſecun-
dùm illius accidentia, quæ per metum vitiantur, ut ex di-
ctis conſtat, & ex hoc etiam patet ſolutio ad objecta, quod
Subdiaconus per metum promotus ſit verus Subdiaconus,
& quod de annexis idem ſit judicium, ut benè ibi per Ro-
tam *num.* 24. *&* 25.
113 Prædictis tamen videtur obſtare decretum Concilii To-
let. VIII. *cap.* 7. *de his*, *qui poſt aſſumpta Eccleſiaſticarum di-
gnitatum officia*, *ad conjugia redeunt*, *tom.* 2. *Concil. part.* 2.
pag. 491. *col.* 1. Cujus hæc ſunt verba: *Quoſdam enim aut
eventu neceſſitatum*, *aut metu periculorum adeptos fuiſſe no-
vimus Eccleſiaſticarum officia dignitatum: & quoniam cùm
illis hæc imponerentur*, *id ſibi fieri noluiſſe teſtati ſunt: id-
circo hæc ſpernunt*, *atque ad priſtina pertentant conjugia*, *mo-
reſque redire*, *nam nequiter cœleſtia iura ſolventes*, *quam
prompti ſæculi extant illecebris inhiantes*, *& infra ad finem*,
*quod ſi quis poſt hoc perennis diſpoſitionis edictum non ſinceri-
ter ſacris inhæſerit cultibus*, *& abiiciens à ſe gratiam*, *quam
accepit*, *relabitur ad conjugium*, *&c. Mox omni eccleſiaſti-
ci ordinis dignitate privetur*, *& ut Apoſtata à S. Eccleſia
liminibus*, *& ſocietate fidelium habeatur prorſus excluſus*,
Monaſterii clauſtris, *donec adiverit*, *ſub pœnitentia retru-
dendus*. Hæc ibi, unde patet ordinatum per metum,
etiamſi uxorem habeat, prohiberi ad conjugia redire.
At reſpondetur primò, hoc decretum poſſe intelligi de 114
his, qui liberè poſteà ratificaverunt ſuſceptum ordinem:
nam metus, & violentia purgantur per liberum conſenſum
ſupervenientem, ut per Hoſtien. *hic num.* 38. *in verb. Condi-
tionaliter*, Joan. Andr. *in fin.* Henric. Boich. *num.* 7. *in fin.* &
Butr. *num.* 8. Quod colligitur tum ex illis verbis. Et cùm
hæc ſibi imponerentur, ſe noluiſſe teſtati ſunt; quaſi dicat,
noluerunt, non quidem ab initio, ſed poſteà conſenſerunt:
necnon ex verbis ſequentibus: *Et abiiciens a ſe gratiam*,
quam accepit; nam qui metu ordinantur, Sacramentum 115
quidem ſuſcipiunt, non gratiam, ſeu rem Sacramenti, ut
patet ex dictis ſupra *nu.* 84. Tum quia gravitas pœnæ quam
imponit Concilium, non congruit exactè ordinatis, nec
potuiſſet Concilium prohibere ſic ordinato, ne rediret ad
priſtinum conjugium in præjudicium uxoris non conſen-
tientis, ut dictum eſt ſupra *num.* 95.
Deindè poſſet reſponderi Concilium loqui de metu pro- 116
veniente ab intrinſeco, & cauſis naturalibus, veluti ſi
quis neceſſitate victus, vel aliquo impulſus periculo, puta
mortis ex infirmitate imminentis, Ordinem ſacrum ſuſce-
perit, ut innuunt verba illa, [Aut eventu neceſſitatum, aut
metu periculorum,] talis enim proculdubio tenetur con-
tinentiam ſervare, ut *c. Sicut*, *il ſecondo*, *de Regular.* & pro-
bavi *in c. Si quis à num.* 81. *eod. tit.*
Nec refragantur huic intellectui ſequentia verba, *No- 117
luiſſe teſtati ſunt*, quoniam intelligi debent de voluntate
conditionali proveniente ex illo metu, non autem de vo-
luntate abſoluta. Abſurdum enim fuiſſet tales ad conti-
nentiam compellere; quia ut legitur in fine hujus capitu-
li, qui nunquam conſentit, ſed penitùs contradicit, nec
rem, nec characterem ſuſcipit Sacramenti.
Alium intellectum ad Concilium Toletanum poſuit 118
Thomas Sanchez *de matrimon. lib.... diſput.* 29. *in fin.* nem-
pè Concilium ſequutum fuiſſe primam opinionem valdè
probabilem. Sed hoc ſtare non poteſt; Tum quia in con-
jugato, de quo Concilium loquitur, opinio obligans ad
continentiam non eſt probabilis; cùm oppoſitum te-
neant authores utriuſque ſententiæ. Tum quia ſi Con-
cilium elegiſſet opinionem valdè probabilem, tunc jam
non eſſet opinio, ſed lex neceſſariò tenenda, ut eſt
text. in Clem. *unica*, §. *fin.* & ibi notat gloſſ. *ult.* com-
muniter approbata, *de Summa Trinitate*, *& fide Ca-
tholica*.

DE PRESBYTERO NON BAPTIZATO.

Innocentius III. Ferrarien. Epiſcopo.

CAPUT III.

VEniens ad Apoſtolicam Sedem J. lator præſentium, nobis expoſuit, quòd cùm ad gradum Sacerdotii aſcendiſſet, comperit tandem quòd non fuerit ſecundùm formam Euangelii baptizatus, unde nos eum ritè fecimus baptizari. Cùmque ſuper ordinibus fuiſſet diutiùs diſputatum, quidam in eam declinaverunt ſententiam, ut cùm baptiſmus ſit fundamentum omnium Sacramentorum, ante ſuſceptionem baptiſmi non ſuſcipiatur aliud Sacramentum; quoniam ubi fundamentum non eſt, ſuperædificari non poteſt. Porrò econtrà videri poſſet: Nam cùm quis non ſolùm per Sacramentum fidei, ſed per fidem etiam Sacramenti, efficiatur proculdubio membrum Chriſti: & qui Chriſtum habet per fidem, etiam ſi baptiſmum non habeat, habet utique fundamentum, præter quod aliud poni non poteſt, quod eſt Chriſtus Jeſus: ſuperædificare poſſe videtur, ſicut ſalutifera opera, ſic & quælibet Eccleſiaſtica Sacramenta: cùm illud non ſit generaliter verum, neque de novis, neque de veteribus Sacramentis, quòd baptiſmus ſit fundamentum illorum: quoniam & Sacramentum conjugii, & Euchariſtiæ, à non baptizatis recipi poteſt. Prætereà Sacramentum ordinis non ſolùm Pontificalis, ſed Sacerdotalis etiam & Levitici ex inſtitutione ſua præceſſit baptiſmum: per quod forſitan videtur, quòd ante baptiſmum hujuſmodi ordines poſſent ritè conferri, maximè his qui baptizati eſſe

cre-

Digitized by Google

creduntur. Quia verò in Concilio apud Compendium legitur conſtitutum: quòd ſi quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterùm ordinetur: Nos circa latorem præſentium in hoc dubitabili caſu, quod tutius eſt ſequentes; Mandamus, quatenus ipſum per ſingulos ordines, uſque ad Sacerdotium promovere procures, & permittas eum in Sacerdotio miniſtrare: quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum; nec malè de Sacramento ſentitur, cùm illud non Religionis contemptus, ſed articulus neceſſitatis excludit. Et certè de illo, qui natus de Chriſtianis parentibus, & inter Chriſtianos eſt fideliter converſatus, tam violenter præſumitur quòd fuerit baptizatus, ut hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda, donec evidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.

VEniens. Summa hujus Decretalis habetur *in cap. 1. ſup. eod.* Vel ſummari poteſt ſic. Non baptizatus ordinari non poteſt, & ſi de facto ordinetur, non recipit Ordinis characterem, licèt credatur baptizatus. Hoc dicit Abb. Siculus. Primò ponit de Baptiſmo tradito ei, qui non fuerat ritè baptizatus, ſecunda ibi, *Cùmque circa ordinem*, allegat pro, & contra, tertia ibi, *quia vero diffinit*.

Pro intelligentia hujus textus vide quod ſcripſi *in cap. Ne innitaris num. 245. de Conſtitut.*

DE RELIQUIIS, ET VENERATIONE SANCTORUM.

Alexander III.

CAPUT I.

AUdivimus, quòd quidam inter vos diabolica fraude decepti, hominem quemdam in potatione & ebrietate occiſum, quaſi ſanctum (more infidelium) venerantur: Cùm vix pro talibus in ebrietatibus peremptis, Eccleſia permittat orare: dicit enim Apoſtolus: Ebrioſi regnum Dei non poſſidebunt: Illum ergo non præſumatis de cętero colere: cùm etiam ſi per eum miracula fierent, non liceret vobis ipſum pro ſancto, abſque auctoritate Romanæ Ecçleſiæ venerari.

SUMMARIUM.

1 *PRo Sancto aliquem venerari non licet ſine licentia Papæ, etiamſi in vita feciſſet miracula, & numer. 20.*
Declaratur, num. 18.
2 *Canonizare quid ſit.*
3 *Canonizari ut quis poſſit, quæ ſint inquirenda, & probanda.*
4 *Miracula ſola ad aliquem canonizandum non ſufficiunt, & num. ſeqq. uſque ad num. 14.*
5 *Miracula quandoque fiunt etiam per malos, & peccatores, & num. 7. & 10.*
6 *Magi Pharaonis, an & quæ miracula operati fuerint.*
7 *Antichriſtus numquid faciet aliqua vera miracula?*
8 *Miraculum poteſt eſſe mendax tripliciter.*
9 *Fides præ cæteris virtutibus in miraculis operatur.*
10 *Fidem maximam quis poteſt habere ſine charitate, itaut illius virtute faciat miracula.*
11 *Fides ſine charitate pro canonizandis adultis non ſufficit.*
12 *Charitas ſola dividit inter filios Regni, & inter filios perditionis æternæ.*
13 *Ad canonizationem an ſufficiat excellentia vitæ ſine miraculis.*
14 *Pueri baptizati, & ſtatim mortui non ſunt canonizandi: & eſt ſpeciale in Innocentibus, ut pro Sanctis colantur.*
15 *Ad canonizationem Sanctorum qua maturitate, & conſilio, quove ordine ſit procedendum.*
16 *In Martyribus canonizandis non requiritur examinatio, ſicut in Confeſſoribus.*
Canonizandi modus qui nunc ſervatur, in primitiva Eccleſia non ſervabatur, & cur, ibidem.
17 *Canonizationis quis ſit effectus.*
18 *Preces porrigere alicui defuncto, quem quis credebat virum probum, eumque ſecretò venerari non eſt prohibitum.*
19 *Reverentia duplex.*
20 *Canonizatio eſt unum ex ſpecialibus Papæ reſervatis, & num. ſeqq. uſque ad num. 28.*
21 *Nec fieri poteſt ab Epiſcopo in ſua diœceſi, & cur, & num. ſeqq.*
22 *Canonizatus conſtituitur omnibus communiter adorandus.*
23 *Feſta Sanctorum non omnia, ubique ſunt veneranda.*
24 *Sancti plures coluntur in una tantùm Eccleſia, vel Provincia.*
25 *Carolus Magnus ex tolerantia Romanæ Eccleſiæ colitur ut Sanctus in ſola ſua Capella Aquiſgrani.*
26 *Calix, & Chriſma ab Epiſcopo conſecrata quocumque portentur, ſunt ab omnibus veneranda.*
27 *Canonizatio Sanctorum eſt una ex maioribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poſſit.*
28 *In Canonizatione alicuius Sancti ſi Eccleſia erraret, quod non eſt credendum, Deus tamen acceptaret preces in illius honorem porrectas.*
29 *In fide Chriſti omnia purgantur.*
30 *Eccleſia vix orat pro occiſo in ebrietate.*
31 *Vi quod ſit, tamen ſit.*
32 *Ebrietas quot modis accipiatur, & quando ſit peccatum, & num. 39. & 63.*
33 *Inebriare aliquem an liceat ad detegendum aliquod ſecretum concernens publicam ſalutem, ut proditionis patriæ, vel coniurationis in Principem, & num. ſeqq. uſque in finem.*
34 *Ebrietatis peculiare vitium eſt ſecretum nullum cuſtodire, & num. ſeqq. & num. 45.*
35 *Ebrietas quæ mala producat, & num. 55. & 64.*
36 *In vino veritas, & num. 45.*
37 *Ebrietas voluntaria non eſt intrinſecè mala.*
Contrarium, num. 63.
38 *Ebrietas formalis, vel materialis quando dicatur, num. 65.*
39 *Ebrietas incœpit à Noe, qui primus plantavit vineam.*
40 *Voluntas ſpecificatur ab obiecto.*
41 *Ebrietas licita eſt ad evitandam ſævitiam Tyranni.*
Contrarium, num. 67.
42 *Iudex ob publicam ſalutem poteſt recedere à iure communi.*
Contrarium, num. 69.
Declaratur, num. 49. & 70.
43 *Princeps poteſt manu regia cauſas cognoſcere, & terminare omiſſo rigore iudiciario.*

44 *Prin-*

44 *Princeps præ aliis publicam ſalutem tueri debet.*
45 *Tortura adeo purgantur indicia, ut reus puram veritatem dixiſſe cenſeatur.*
47 *Tortura ſine novis indiciis repeti non debet.*
48 *Remedio extraordinario uti licet, quando per ordinarium non eſt ſufficienter conſultum.*
49 *Dummodo tamen extraordinarium non ſit à iure improbatum.*
50 *Remedium iuris quando ſuppetit, non eſt recurrendum ad remedium facti.*
51 *Tortura inuſitato tormenti genere inferenda non eſt.*
52 *Torqueri nemo poteſt, niſi legitimis præcedentibus indiciis.*
53 *Etiam pro crimine læſæ maieſtatis, & proditionis patriæ.*
54 *Et de mandato Principis.*
55 *Ebrietatis tortura gravior eſt, quam tortura conſueta.*
56 *Remedio quolibet utendum eſt ad eum tantùm finem, ad quem eſt introductum, & num. 65. & 67.*
57 *Ebrii teſtimonium non valet, & num. ſeqq.*
58 *Teſtes de honeſtate examinari non debent, niſi ieiuni.*
59 *Teſtis non iuratus non probat.*
60 *Papa diſpenſare non poteſt, ut teſtis deponat ſine iuramento, eique fides adhibeatur.*
61 *Ad probandum quis non debet admitti, quod probatum non relevat.*
62 *Ebrii quandoque effutiunt falſa.*
63 *Ebrioſi Regnum Dei non poſſidebunt.*
64 *Ebrietas eſt mater omnium flagitiorum.*
65 *Ebrietas cur ſit licita ad valetudinem corporalem, non autem ad ſalutem Reipublicæ, vel ad evitandam ſævitiam Tyranni, & num. 67.*
66 *Moralia recipiunt ſpeciem non ab his, quæ per accidens eveniunt, ſed ab eo, quod eſt primo, & per ſe intentum.*
68 *Defenſio propria vitæ præponitur defenſioni patriæ, & parentum.*
71 *Princeps eſt ſolutus legibus humanis, ſed non lege naturali, & divina.*

1 A*Vdivimus*. Sine Papæ licentia non licet aliquem venerari pro ſancto. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. & omnes poſt eum. Primò exceſſum narrat. Secundò improbat ibi, *Cùm vix*. Tertiò prohibet ibi, *Illum ergo*.

Quia hic tractant Doctores materiam Canonizationis Sanctorum, ad evidentiam præmittenda ſunt quatuor. Primum quid ſit Canonizatio. Secundum quis ſit Canonizandus. Tertius quo ordine ad Canonizationem ſit procedendum. Quartus quis ſit Cannnizationis effectus.

2 Circa primum, Canonizare eſt aliquem Sanctum per Papam catalogo aliorum Sanctorum adſcribere, & publicè, ac ſolemniter, canonicè ac regulariter declarare, diffinire, ac ſtatuere, ut tanquam ſanctus ab omnibus honoretur, & pro ipſo ſicut pro aliis ſanctis ejuſdem conditionis certa die annuatim ſolemne officium celebretur. Ita Hoſt. *hic num.* 3. qui ſic ſupplet deſcriptionem Innocent. *in princip.* & ſequuntur Joan. Andr. *num.* 2. Butr. *num.* 4. & Abbas *num.* 5. Vel dic ſecundùm Auguſtin. *Triumph. de poteſt. Eccleſ. qu.* 14. *art.* 1. *in corpor.* & S. Anton. *in* 3. *par. tit.* 22. *c.* 5. §. 5. Sanctum aliquem Canonizare non eſt aliud quàm ſanctitatem alicujus venerandam, & approbandam manifeſtate propter fidem Eccleſiæ ejus opera imitantis, & beneficia recipientis.

3 Circa ſecundum, Canonizari poteſt is tantùm de cujus fide, & excellentia vitæ, miraculis per probationes conſtat, *cap. Venerabili, ſupra de teſtib.* & oportet tantam eſſe vitæ excellentiam, ac talia eſſe miracula, ut excedant vires, & potentiam naturæ. Nec ſufficit una tantùm excellentia vitæ, imò multæ, & continuæ requiruntur. Ita Innocen. *hic num.* 1. qui ſingula hæc requiſita egregiè probat inducens ad hoc anthoritatem, Eccleſiaſt. 44. *Laudemus viros glorioſos, &c.* eique per omnia ſubſcribunt Hoſt. *ſub nu.* 5. *verſ. Hoc autem ſecundum Dominum noſtrum, & num.* 6. Jo. Andr. *num.* 4. Butr. *num.* 7. *verſ. Et ulterius*, Cardin. & Anch. ambo *num.* 5. quibus adde Hoſt. *in c. Venerabile n.* 2. *ſupra de teſtib.* ubi ait, Ad Canonizandum Sanctos inquirendum eſſe, an ei de quo canonizando agitur, anteacta vita teſtimonium præbeat pro laboribus multis, moribus caſtus, actibus ſtrenuus, *c. Miramur*, 61. *diſt.* oportet enim hoc præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri, *c. Quatuor*, 12. *q.* 2. In primis autem quæri debet de ſimplicitate, & humilitate, quia *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam*, Jacob. *c.* 4. Item debet inquiri, an in vita perſecutiones paſſus fuerit, *cap. Omnis, & cap. Illo adunati*, 7. *q.* 1. & an paſſus fuerit ex charitate, *cap. Vide*, 1. *q.* 1. Ita Hoſt. cujus verba ad calamum tranſcripſit gloſſ. *in cap. unico circa med. infra eodem lib.* 6. & S. Antonin. *in* 3. *par. tit.* 12. *c.* 8.
§. 1. Sola igitur miracula, ut prædixi, ad aliquem canoni- 4
zandum non ſufficiunt ſine virtutibus, & vitæ excellentia,
quod multiplicem habet rationem.
Prima ratio eſt, quia quandoque etiam per malos, & 5
peccatores fiunt miracula, *cap. Teneamus*, 1. *qu.* 1. Hoſtienſ.
hic in princ. Abb. *nu.* 4. & plerique alii. Unde & magi Pha- 6
raonis tria operata ſunt miracula, ut ait gloſſ. *ult. in d. c. Teneamus*; nam virgas in ſerpentes converterunt, aquam in ſanguinem, & fecerunt aquam ranis ebullire, ſicut Moyſes. Sed tu adverte, quia illa verè non fuerunt miracula, ſed magica præſtigia, ut legitur *in cap. Nec mirum*, 26. *qu.* 5. Ideòque Innoc. *hic num.* 1. *verſ. Non ſufficiunt miracula*, non dixit Magos illos feciſſe miracula, ſed feciſſe multa, quæ vi-
debantur ultra vires naturæ. Admittunt tamen Theologi 7
etiam per malos Chriſtianos quandoque miracula fieri, ut per D. Thom. *in* 2. 2 *q.* 8. *ad tertium*. Quinimò etiam Antichriſtus faciet aliqua vera miracula quoad naturam rei virtute Dæmonum, licèt falſa quoad rationem miraculi, & ad decipiendum, ut idem docet *d. qu.* 17. *art.* 1. *ad ſecundum*, & de his miraculis, quæ fiunt per malos, conſule Auguſtin. *Triumph. de poteſt. Eccleſ. q.* 15. *art.* 4. Item miracula quandoque fiunt ex ſcientia, & nõ ex dono Dei, quandoque ex dono Dei, & non ex merito vitæ, ut in Regibus Franciæ, ſecundùm Anton. de Butr. *in cap. Venerabili n.* 1. *verſ. Nec ſufficiunt miracula, ſupra de teſtib.* Non igitur mirum ſi miracula ſatis non ſint ad hoc, ut quis Sanctorum numero adſcribatur.
Secunda ratio, quia hinc facilè poſſent decipi fideles, ſi- 8
cut in hoc cap. dicuntur diabolica fraude decipi, qui ut ſanctum venerabantur hominem quemdam in potatione, & ebrietate occiſum. Miraculum enim poteſt eſſe mendax tripliciter. Primò ſcilicet, quia deficit à ratione facti, ut in præſtigiis. Secundò, quia deficit à ratione miraculi. Tertiò, quia deficit à fine Dei, ut in malis Chriſtianis, S. Thom. 2. *Theſſalon.* 2. *lect.* 2. *in fin. G.* & in his multi variis figmentis, & falſis documentis decipiuntur, ut legitur *in c. Prox.* §. *fin. infrà eodem*.
Tertia ratio, quia fides præ cæteris virtutibus in mira- 9
culis operatur, ſecundùm illud Matth. 17. 19. *Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis huic monti: Tranſi hinc illuc,*
& tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis, Hoſtienſ. *hic* 10
num. 6. Joan. Andr. *num.* 4. *verſ. Fides etiam*, adveniunt aliqui propter fidem, quam habent, operentur miracula etiam ſine charitate, juxta illud Apoſt. 1. ad Corinth. 13. 2. *Et ſi habuero omnem fidem, itaut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum*, & tranſumptivè habetur *in cap. Solet, de conſecr. diſtin.* 4. Abbas *hic num.* 14. adjiciens hoc ſemper notandum, quia poteſt haberi fides maxima, itaut ejus virtute faciat miracula ſine charitate.
Fides autem ſine charitate non ſufficit in adultis canoni- 11
zandis, quia ſine operibus mortua eſt, Jacob. 2. Joan. Andr.
hic n. 4. *verſ. In adultis autem*. Quinimò, ut inquit Auguſtin. 12
to. 3. 15. *de Trinit. c.* 18. Sola charitas dividit inter filios Regni æterni, & inter filios perditionis: Unde ſi per charitatem quis inter Sanctos enumeratur: ergo ſine charitate quis inter Sanctos annumerari non poteſt. Ita arguit Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. qu.* 14. *art.* 4. *in* 1. *arg. contrarie*.
Ultima ratio, quia ut habetur Matth. 7. 22. *Multi dicent mihi in illa die, nonne in nomine tuo Dæmonia ejecimus, &c.* & tamen Dominus reſpondebit eis: *Nunquam novi vos*,
Innoc. *hic num.* 1. *verſ. Non ſufficiunt miracula*. Econtrà 13
verò excellentiam vitæ ſine miraculis putat Innocen. ſufficere quoad virtutem, licèt dicat Eccleſiam non debere tales canonizare ea ratione, quia in ſecretù potuerunt laxiorem vitam ducere, ut per eum *num.* 1. *verſ. Vitam tamen*, cum quo tranſeunt Hoſtien. *num.* 6. *verſ. Licet autem*, Joan. Andr. *num.* 4. *circa fin. eod. verſ.* Butr. *num.* 7. *ad fin.* Cardin. *n.* 5. *verſ. Dicit tamen*, Abb. *in cap. Venerabili num.* 1. *verſ. Non enim ſufficit, ſupra de teſtib.* ubi ait, vitam ſine miraculis non ſufficere ad canonizationem obtinendam, ſed benè

Digitized by Google

ad finem beatitudinis : nam adeſſe ſanctitatis miracula
neceſſariò non requiruntur , Tu dicas hoc eſſe expreſſum
in Conſtitutione Gregorii IX. incip. *Cum dicat Dominus* ,
edita die prima Junii 1232. §. 3. *in Bullar. tom.* 1. *pag.* 43. cu-
jus hæc ſunt verba , *Licèt ad hoc , ut aliquis ſanctus ſit apud*
Dominum in Eccleſia triumphante , ſola ſufficiat finalis per-
ſeverantia iuxta illud : Eſto fidelis uſque ad mortem , & da-
bo tibi coronam vitæ ; ad hoc tamen ut ſanctus habeatur apud
homines in Eccleſia militante , duo ſunt neceſſaria , virtus
morum , & veritas ſignorum , merita videlicet , & miracula ,
ut hæc , & illa ſibi adinvicem conteſtentur , cum nec merita ſi-
ne miraculis , nec miracula ſine meritis plenè ſufficiant ad per-
hibendum inter homines teſtimonium ſanctitatis . Hæc ibi .
14 Ex his infertur , ut pueri baptizati , & ſtatim mortui non
ſint canonizandi , quia nec multam gloriam cum eis fecit
Dominus ſua magnificentia . Et eſt ſpeciale in Innocenti-
bus , ut pro ſanctis colantur , quia vice Chriſti mortui ſunt ,
ſecundùm Innoc. *num.* 3. *verſ. Ex prædictis apparet* , & Hoſt.
num. 10. *verſ. Apparet ex prædictis* , quibus cæteri ſubſcri-
bunt .
15 Circa tertium , qua maturitate , & conſilio , quove
ordine ad canonizationem ſit procedendum , diſtinctè , &
præclarè hic explicat Hoſtien. *num.* 3. *verſ. Ad hanc autem* ,
ubi ex ordine recenſet decem actus ad canonizationem
præambolos ; undecimo loco ſententiam ipſam canoniza-
tionis , & definitionis Summi Pontificis ; duodecimo quæ
canonizationem ſubſequuntur , quæ ſingula huc non trans-
fero , quia de ipſo peti poſſunt , & Joan. Andr. *num.* 3. &
Butr. *num.* 5. & S. Antonin. *in* 3. *par. tit.* 22. *cap.* 5. §. 5. qui il-
16 lius verba ferè ad calamum tranſcripſere . Subdit tamen
Hoſtien. prædictum ordinem non ſemper ad unguem obſer-
vatum fuiſſe , & maximè quando agebatur de martyrizatis
pro fide . Tales autem conſueverunt faciliùs , & leviùs ex-
pediri . Imò , ut inquit Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ.*
qu. 14. *art.* 1. Ad ſecundum in primitiva Eccleſia non ſerva-
batur modus canonizandi , qui nunc ſervatur . Propter
duo . Primò , quia illi Sancti , ut plurimum erant marty-
res , in quibus non requirebatur talis examinatio , ſicut re-
quiritur in Confeſſoribus , ut idem probat *qu.* 16. *art.* 3. Se-
cundò ex fervore fidei naſcentis Eccleſiæ , & ex meritis
Chriſti , & Apoſtolorum miracula , & alia opera ſic erant
evidentia , ut nulla poſſent tergiverſatione celari . De
modo autem nunc ſervando in canonizatione Sanctorum ,
conſule eundem *qu.* 16. *per tot.* & cur nullus Patrum veteris
teſtamenti fuerit à Papa canonizatus , vide S. Antonin. *in* 3.
part. tit. 22. *cap.* 5. §. 5. *circa fin. verſ. Sciendum* .
17 Circa quartum breviter dicendum Canonizationis effe-
ctum eſſe , quia per eam canonizatus conſequitur , ut à
cunctis fidelibus colatur pro Sancto , & Eccleſia pro ipſo ,
ſicut pro Sancto , ſolemniter officium celebret , & ipſe in
litaniis inter Sanctos publicè adnumeretur , ſecundùm il-
lud Eccleſiaſt. 44. *Sapientiam ipſorum narrent populi , & lau-*
dem eorum annunciet Eccleſia . Ita Innoc. *hic num.* 3. cui
Hoſtien. *ſub num.* 10. *verſ. Verum ſecundum Dominum no-*
ſtrum , & reliqui adſtipulantur gloſſ. *Magna circa medium* ,
18 *verſ. Hoc autem conſequitur in cap. un. infra eod. lib.* 6. Quam-
quam enim , ut idem Innoc. ſubdit *num.* 4. & alii poſt eum ,
quilibet poſſit preces porrigere alicui defuncto , quem cre-
debat virum probum , ut apud Deum intercedat , ut dicam
infra *in cap. Prox. num.* 11. tamen pro illo fas non eſt ſolemne
officium celebrare , aut preces publicas fundere , ut hic .
19 Tu dicas ſecundùm Auguſtin. Triumph. *de poteſt. Eccleſ.*
qu. 14. *art.* 1. ad primum duplicem eſſe reverentiam , quæ-
dam eſt univerſaliter injuncta , quædam verò voluntariè ,
& particulariter aſſumpta . Prima reverentia ſolùm hono-
randi ſunt ſancti per Eccleſiam Canonizati . Sed ſecunda
reverentia poſſunt honorari alii ſecundum particularem
devotionem uniuſcujuſque . Et vide Concil. Trident. *ſeſſ.*
25. *de invocat. vener. & reliq. ſanctor.* & Card. Bellarm. *lib.* 1.
de ſanct. cap. 10.
20 Quibus præmiſſis venio ad notabilia ; & primò nota
ibi , abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ non licere ali-
quem publicè venerari pro ſancto abſque authoritate Ro-
mani Pontificis , etiamſi in vita feciſſet miracula , ut hic
eſt caſus ſecundùm Abb. Antiq. & omnes , & notant Butr.
num. 3. & Abbas Siculus *in* 2. *notab.* Atque ita Sanctorum
Canonizatio eſt unum ex ſpecialibus Papæ reſervatis , ut no-
tatur *in cap. Quod tranſlationem , in gloſſ. ult. ſupra de offic. le-*
gati , ſecundùm Hoſtien. *hic num.* 13. *in verb. Abſque au-*
thoritate , Joan. Andr. *num.* 6. *in verb. Authoritate* , Cardin.
in 2. *notab.* & Anchar. *nu.* 4. Idem firmant Auguſt. Triumph.
de poteſt. Eccleſ. quæſt. 14. *art.* 1. Cardin. Turrecrem. *in cap.* 1.
num. 22. *de conſecr. diſt.* 3. S. Antonin. *in Summa par.* 3. *tit.* 22.
cap. 5. §. 5. Troil. Malvet. *in tract. de Canoniz. Sanctorum nu.* 5.
& ſeqq. Cardin. Bellarmin. *de Sanct. beatitud. tomo* 1. *part.* 2.
lib. 1. *cap.* 8. & alibi paſſim Doctores , & conſequenter hæc 21
facultas nulli Epiſcoporum competit ſecundùm Innoc. &
omnes hic , & Auguſtin. Triumph. *d. qu.* 14. *num.* 2. Rationem 22
reddit Innoc. *num.* 2. quia cùm per canonizationem ſanctus
conſtituatur omnibus adorandus , & nullus omnibus præ-
ſit , niſi Papa , qui immediatè eſt ordinarius cunctorum fi-
delium , *cap. Cuncta per mundum , & c. Per principalem* 9. *qu.* 3.
Conſequens eſt , ut Papa ſolus hanc univerſalem adoratio-
nem poſſit omnibus fidelibus indicere . Nam & cuilibet
alteri poſſent reſpondere non ſubditi , extra territorium jus
dicenti impunè non paretur *l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iudic. c.*
Vt animar. de Conſtit. lib. 6. & hanc rationem Innocentii ap-
probant hic Abb. Antiq. *num.* 2. Joan. Andr. *num.* 5. Butr. *n.* 7.
Cardin. *num.* 6. & Anchar. *in ult. qu.* Card. Turrecrem. *in c.* 1.
nu. 2. *de conſecr. diſt.* 3. Nec valet ſi dicas : id licere debet cui-
libet Epiſcopo ſaltem in ſua diœceſi , ut videtur expreſſum
in cap. fin. in 1. *reſponſ. ſupra de feriis* , ibi , *Cæteriſque ſolem-*
nitatibus quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Civitatibus cum Clero ,
& Populo duxerint ſolemniter venerandas , & in cap. 1. *verſ.*
Et illa feſtivitates , de conſecr. diſt. 3. nam , ut reſpondet In-
nocentius ex quo ſanctus eſt , non ſolùm ab aliquibus , ſed
ab omnibus , nec ſolùm in una Eccleſia , ſed in omnibus
eſt communiter venerandus . Alioquin incideremus in
illam reprehenſionem , qua Apoſtolus 1. ad Corinthios 1.
redarguit quoſdam dicentes : *Ego quidem ſum Pauli , ego*
autem Apollo , ego verò Cephæ , ego autem Chriſti .
Nec obſtant jura in contrarium adducta . Quia ut reſ- 23
pondet Hoſtien. *hic num.* 8. & Joan. Andr. *num.* 6. *in verb. Ro-*
mani Pontificis , debent intelligi de ſanctis antiquitus ap-
probatis , non enim omnium Sanctorum , & ſingulorum
feſta coluntur ubique . Imò aliquod feſtum in una diœce-
ſi colitur , & non in alia .
Cæterùm prædictam Innocentii rationem impugnat hic 24
Hoſtien. *num.* 9. Tum quia multi ſunt etiam per Sedem
Apoſtolicam canonizati , qui in una tantùm Eccleſia , ſeu
Provincia coluntur . Et in ſpecie Carolus Magnus ex to- 25
lerantia Romanæ Eccleſiæ tamquam ſanctus colitur in ſola
ſua Capella Aquiſgrani , non autem in aliis Eccleſiis , &
pulchra illius miracula recenſentur in hiſtoria Speculat.
lib. 25. *cap.* 5. ut hic refert Joan. Andr. *num.* 5. Tum quia non 26
eſt bona conſequentia , ſanctus eſt ubique venerandus : er-
go Epiſcopus non poteſt in ſua diœceſi ſanctum canoniza-
re , quia etiam calix , & chriſma ab Epiſcopo conſecrata ,
quocumque portentur , ſunt ab omnibus veneranda , &
hæreticus ab Epiſcopo condemnatus ab omnibus fidelibus
vitari debet , ut legitur , & notatur *in cap. Ad abolendam , &*
in cap. Excommunicamus , il primo , infra de hæret. Facit text.
in cap. 1. & quod ibi dixi *in* 4. *notab. ſupra de treug. & pace* ,
& tamen ſi Epiſcopus vellet hoc dicere , ſeu præcipere non
ſubditis , poſſet ei reſponderi , extra Territorium jus dicen-
ti , &c. Quare ipſe Hoſt. *num.* 10. affirmat multiplicem ra-
tionem reddi poſſe cur Sanctorum canonizatio ſpectet ad
ſolùm Romanum Pontificem .
Primò ſcilicet , quia hæc eſt una de majoribus cauſis , 27
quæ inter Chriſtianos proponi poſſit . Majores autem cau-
ſæ ad Sedem Apoſtolicam ſunt referendæ , *cap. Maiores , in*
princ. ſupra de Baptiſm. Secundò , quia miracula attribuuntur
fidei , ut dictum eſt ſupra *num.* 9. Hæc igitur quæſtio cùm
ſit de fide , ſpectat ad diffinitionem ſolius Papæ , *cap. Quo-*
ties , 24. *qu.* 1. Tertiò , quia ad Summum Pontificem perti-
net declarare dubium ſcripturarum , *cap. Per venerabilem* ,
§. *Rationibus , qui fil. ſint legit. cap.* 1. *ſupra de feud.* Ergo multò
fortiùs dubium ſanctitatis , quia circa majora majus pericu-
lum vertitur , & ideò cautius eſt agendum , *cap. Vbi pericu-*
lum , de elect. lib. 6. Quartò , ne populum decipi contingat
ob multorum Epiſcoporum ſimplicitatem , ut hic , *& in cap.*
Prox. infrà eodem . Quintò , ne contingat in infinitum
ſanctos multiplicari , & ſic devotionem frigeſcere , ac ſan-
ctitatem vileſcere , *cap. Epiſcopi* , 80. *diſt.* Omnis autem in-
finitas , ſed hæc præcipuè eſt vitanda , *cap. Cum in multis* ,
de reſcript. lib. 6. Ita Hoſtien. à quo prædictas rationes mu-
tuavit gloſſa magna *in cap. unic. infrà eodem lib.* 6. cùm qua
tranſeunt ibi Gemin. & Franc. Aliam rationem addit Au-
guſt.

guſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. qu. 14. art. 1. in corp.* videlicet quia ſicut ſolius Chriſti eſt homines ſanctificare, & ſanctos facere, juxta illud Levit. 21. *Ego ſanctus ſum Dominus, qui ſanctifico vos*, ita eſt ſolius Papæ, qui Vicarius eſt Chriſti, hominum ſanctitatem manifeſtare, & approbare. Similiter ſicut ſolus Papa eſt caput totius Eccleſiæ, ita ad ipſum ſolùm ſpectat membris Eccleſiæ mandare, ut aliquem colant ut Sanctum. Ulterius, ſicut opera, quæ ſanctitati alicujus teſtimonium perbibent, fidei Eccleſiæ innituntur; ita ad illum pertinet hujuſmodi Sanctum canonizare, ad quem pertinet quæſtiones fidei determinare. Quod quidem planum eſt ſpectare ad Summum Pontificem, ut *in dict. cap. Quoties, 24. quæſt. 1.*

28 Cæterùm ſi Eccleſia in hujuſmodi Canonizatione erraret, quod non eſt credendum, tamen preces in honorem talis porrectas Deus acceptaret, ut inquit Innoc. *hic nu. 14.* & Hoſtien. *num. 10. circa fin. verſ. Quid ſi Eccleſia*, & gloſſ. *in c. unic. in ver. Sedis Apoſtolicæ ante med. verſ. Et ſi Eccleſia in-*
29 *frà eod. lib. 6.* Omnia enim in fide Chriſti purgantur, *cap. Veſtra in 1. reſponſ. ad fin. ſup. de vita, & honeſt. Clericor. & mulier.* & eſto veritas canonizationis deficeret, tamen non deficit fides, *cap. Debitum, §. 1. ad fin. ſupra de Baptiſmo, & cap. 2. & 3. ad fin. de Presbyt. non baptiz.*

Sed tu adverte, quia hæc quæſtio ſupponit Eccleſiam poſſe errare in canonizatione ſanctorum. Quod tacitè admittit Innocen. & fatentur expreſsè gloſſa, & Hoſtien. *locis citatis*, dum dicunt hunc caſum poſſe accidere per textum *in cap. A nobis, il ſecondo in 1. reſponſ. infrà de ſent. excomm.*

Sed contrarium tenent multi, & præcipuè S. Thom. *in quodl. 9. art. ult.* quare de hac controverſia dic, ut plenè ſcripſi *in cap. Venerabili à num. 10. uſque in fin. ſupra de teſtib.*

30 In gloſſa prima nota ebrietatem non ſemper eſſe peccatum mortale. Quod non obſcurè inſinuat littera hujus capituli, dum dicit vix orandum eſſe pro eo, qui in ebrietate occiſus eſt: nam ſi ſit veniale peccatum, pro tali orat Eccleſia, *cap. Pro obeuntibus, 13. qu. 2.* & ita quod vix fit, tamen fit,
31 *l. Vix, ff. de iudic. cap. 2. de cognat. ſpiritual. lib. 6.* At quando mortale peccatum eſt, pro eo qui illud commiſit, & ſine pœnitentia obijt, nullatenus eſt orandum, *cap. Neque, 88. diſt. c. Cyprianus, 21. qu. 3. cap. Placuit, 23. qu. 5.* Tunc autem gloſſa dicit ebrietatem eſſe peccatum mortale, quando eſt aſſidua, alioquin eſſe tantùm veniale, ut 25. *diſtinct. §. Alias, verſ. Et quamvis Apoſtolus, & verſ. Quæ autem ſunt minuta*, & ſequitur Hoſtien. *hic num. 12.* dicens ſecundùm hanc diſtinctionem eſſe intelligendum, *cap. Epiſcopus, 25. diſt. cap. Nullus, de conſecr. diſtin. 5. & cap. A crapula, de vita, & honeſt. Clericor.*
32 Verùm alio modo diſtinguebat Vincentius *in d. c. A crapula*, cum quo tranſeunt hic Jo. Andr. *num. 8. verſ. Dicebat*, Butr. *num. 6. verſ. Quando autem*, & Anchar. *nu. 3.* videlicet ebrietas in quantum eſt qualitas, quæ ineſt homini, qui facilè inebriatur, fortè ex debili cerebro, non eſt peccatum. In quantum verò eſt paſſio, ut quia jacet vino ſepultus, itidem non eſt peccatum; nec putat talem excommunicatum, ſi tunc percuteret Clericum, *c. Sanè, 15. qu. 1.* In quantum autem eſt actus, ſi eſt aſſiduus (non dico aſſiduus quod idem iteretur, ſed quia ſimiles præcedunt,) tunc eſt mortale. Idem in illo, qui ſe ſcienter inebriat. Si verò ignoranter, ut quia ab uxore decipitur, vel ignorat vini potentiam, tunc peccat venialiter.

33 Quæro, An liceat aliquem inebriare ad detegendum aliquod ſecretum concernens publicam ſalutem puta proditionis patriæ, vel conjurationis in Principem.

34 Ad evidentiam propoſitæ queſtionis, quam non reperi ab aliquo excitatam, ſupponendum eſt tam ex ſacris litteris, quàm ex Patrum, & aliorum ſcriptorum teſtimonio, hoc peculiare vitium tribui ebrietati, quod ſecretum nullum
35 cuſtodiat: nam Proverbior. 31. legitur, *Nullum ſecretum eſt ubi regnat ebrietas*, & Auguſtin. *Epiſt. ad Sacras Virgines*: *Ebrius*, inquit, *vultu deiecto, ſupinus accumbit, & ſui omnino neſcius, ſpectaculum ſe convivio præbet, & nihil conſequitur ſanum nullo alio cogente, præter vinum, cordis ſui arcana patefacit, & amicorum ſibi commiſſa ſecreta in medium prodit*, & Bernard. *in lib. de contempt. mundi. Quid turpius ebrioſo, cui fœtor in ore, tremor in corpore, qui promit ſtulta, pandit occulta, cui mens alienatur, facies transformatur; ibi nullum eſt ſecretum, ubi regnat ebrietas.* Item Seneca *Epiſt. 28. Mero onerati, quemadmodum non retinent cibum vino redundante, ita nec ſecretum, quod ſuum eſt, & aliorum pariter effundunt*, & infrà: *Ebrio nemo ſecretum ſermonem committat*, & *Epiſt. 85. Certè detegit omne vitium ebrietas, & incendit, ubi poſſedit animum nimia vis vini, quidquid male latebat, detegit, vel emergit.* Similiter Virgil. *de Vin. & Vener.*

Multos cætus amor cogit ſecreta fateri;
Arcanum demens detegit ebrietas.

& Horat. *lib. 1. Epiſtol.*

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?

Hinc Æſchines dicere ſolebat ſpeculum formæ eſſe æs, vinum autem animi: inſinuans nil tam ſecretum eſſe animo
noſtro inſculptum, quod homo ebrius non effutiat. Sed & 36
Plinius *lib. 15. cap. 22.* ſcriptum reliquit, vinum uſque adeò mentis arcana prodere, ut mortifera etiam inter potula loquantur homines, & ne per jugulum quidem redituras voces contineant; vulgòque, inquit, *veritas attributa eſt vino*: unde etiam prodijt adagium illud: *In vino veritas.* Item illud: *Non audivi verum, niſi à tribus hominum generibus, pueris, ebriis, & inſanis*, ut refert Paul. Manut. *in Adagiis*, necnon illud Græcorum apud Plutarch. *in opuſc.* de garrulis, quod in corde ſobrii, id in lingua ebrii. Quæ cùm ita ſint, ſi contra aliquem ſuborta ſit ſuſpicio, quod ſit conſcius proditionis, vel machinationis occultæ in Principem, aut Regnum, contingit dubitari, an ad eam detegendam fas ſit illum inebriare, præſertim ſi veritas aliter haberi non poſſit.

Ad partem affirmativam arguitur primò, quia ebrietas 37
non videtur intrinſecè mala: aliquando enim, & ex ali-
qua circumſtantia poteſt eſſe ſine peccato. Ideòque ſecun- 38
dùm Cardin. Cajetan. *in 2. 2. quæſt. 150. art. 2. in reſponſ. ad 3.* Ebrietas ſcienter non ex delectatione potus, ſed propter medicinam eſt licita, ſi medicinæ ars diſponat ebrietatem eſſe neceſſariam ad evacuationem, ſeu curam illius infirmitatis, quia in illo caſu non eſt ebrietas formaliter, ſed materialiter tantùm, cùm non ſit ex delectatione in potu vini: & idem firmat abſolutè Marian. Soccin. *in c. Si conſtiterit n. 20. de accuſat.* ubi refert inſignem Medicum ſuo tempore ægrotum quemdam à perículoſo morbo liberaſſe frequenti ebrietate, ut ſcripſi pleniùs *in c. A crapula num. 33. ſup. de vit. & honeſt. Clericor.* Si igitur licita eſt ebrietas pro ſalute privata corporis naturalis, longè magis videtur licita pro ſalute corporis myſtici totius Civitatis, vel Regni, argum. Auth. *Res quæ, verſ. Ea enim, quæ communiter omnibus proſunt, Cod. comm. delegat. c. Scias, 7. qu. 1.* gloſſ. & DD. *in c. Bonæ, il primo,*
ſuprà de poſtul. Prælat. Hoc enim caſu nec reſpectu ebrii, 39
nec reſpectu inebriantis videtur ebrietas formaliter. Non reſpectu ebrii, qui fortè ebriatur ignorans potentiam vini, ſicut Noe, qui primus vineam plantavit, dedit naturam, ſed ignoravit potentiam, & vinum nec ſuo pepercit authori, ut legitur *in c. Sexto die, §. In principio, 35. diſtin.* ad idem *c. Inebriaverunt, 15. qu. 1.* unde talis non peccat, ut per D. Thomam *in 2. 2. q. 150. art. 2.* & Archid. *in d. c. Sexto die n. 9.* Vel certè ſi inebriatur voluntariè, non tamen ex voluptate, & concupiſcentiam vini, ſed ut pareat Principi ſic præcipienti: & ſic ebrietas reſpectu ebrii non eſt formalis, arg. *c. 1. 15. qu. 6.* Sed nec reſpectu inebriantis, quia principaliter non intendit ebrietatem, ſed revelationem ſecreti, quæ lici-
ta eſt: voluntas enim ſpecificatur ab objecto, *c. Cùm volun-* 40
tate, infrà de ſent. excommun. l. Qui iniuria, in princ. ff. de furt.

Secundò, idem ſuaderi poteſt, quia licita eſt ebrietas ad 41
evitandam ſævitiam tyranni pro ſecuritate vitæ propriæ, ſecundùm opinionem Martini relati à Cajetano *loco citato*. Ergo ſimiliter licita erit pro ſecuritate Regni, aut Reipublicæ, argum. *l. De pupillo, §. Si quis rivos*, ibi, *cum publicæ ſalutis, & ſecuritatis interſit, ff. de nov. oper. nunc. cum concord.* de quibus ibi per gloſſ. *in verb. Securitatis*, ad hoc *l. Ut vim*, juncta *l. præcedenti, ff. de iuſtit. & iur.*

Tertiò, id conſtare videtur, quia tametſi ad eruendam à 42
reis, vel teſtibus veritatem certi modi ſint à legibus præfiniti, videlicet rigoroſum examen, quæſtiones, ſeu tormenta, ut *in tit. ff. & Cod. de qu.* Tamen ſi hujuſmodi remedia non ſufficiant, non videtur illicitum pro communi ſecuritate confugere ad remedium ebrietatis, quia ob publicam ſalutem receditur à jure communi, ut eſt textus *in dict. l. De pupillo, §. Si quis rivos, ff. de novi operis nunc.* Unde Magiſtratus propter metum periculi, vel ſcandali poteſt leges tranſgredi, ut notat Baldus *in l. Si quis filio, §. Hi autem num. 4. ff. de iniuſt. teſtament.* & excuſatur in ſyndicatu, qui ob multorum ſalutem tranſgreditur ſtatuta, ut idem ſcripſit *in l.*

Ob-

Digitized by Google

Obſervare in 10.*qu.ff.de off. Proconſ.* & dixi pleniùs *in c.Canonum ſtatuta num.* 108.*& ſeqq.ſupra de conſtit.*
43 Quartò, quatenus id non liceat judici, qui poteſtatem
non habet tranſgrediendi leges ſecundum ea, quæ ſcripſi *in
d.c. Canonum ſtatuta num.* 114. *uſque in fin.* tamen non videtur negandum, quin id liceat Principi, qui legibus ſuis, vel
prædeceſſorum non adſtringitur, *l.Princeps, ff.de legib.§.Sed
& quod Principi, inſtit. de iur. natur.* Poteſt enim Princeps
manu regia cauſas cognoſcere, & terminare omiſſo rigore
judiciario, ut notat Bart. in Extravag. *Ad reprimendum in
verbo Videbitur, in fin.* Et poteſt judicare ſecundum propriam, & particularem conſcientiam adverſus ea, quæ in
judicio ſunt allegata, & probata, ob eam rationem, quia
poteſtatem habet legis condendæ, & conditas abrogandi,
ut firmant Cyn. Bart. & alii *in l.1. C.Vt qua deſ.Advoc.* Albert. *in l.Illicitas, §.Veritas, ff.de offic. Praſid.* Felin. *in cap.
Paſtoralis, §.Quia vero num.* 23. *verſ. Secundo limita, ſupra
de offic.deleg.* Quare cùm modus procedendi ad eruendam à
reis, vel teſtibus veritatem ſit præſcriptus à lege poſitiva,
non videtur dubitandum, quin ſupremus Princeps, qui
44 eſt ſupra omne jus poſitivum, poſſit illam legem tollere,
vel ſaltem ſuper ea diſpenſare utendo ebrietatis remedio ex
cauſa publicæ ſalutis, quam Princeps præ aliis tueri debet,
l.3.ff.de offic. Præfect.Vigil. Cùm præſertim id novum non
45 videatur: nam celebre eſt Apophthegma cujuſdam Perſæ,
qui negavit tormentis opus eſſe ad exquirendum verum, eo,
quia vino tectiùs eliciatur, quod approbans Horat. *lib.* 3.
Carm.Ode 21.*ait.*

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas, & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyæo.

Et in arte poetica.

Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus.

46 Sed præmiſſis non obſtantibus, dicendum eſt minimè licere ob prædictam cauſam aliquem inebriare.
Primò, quia aut contra eum extant legitima indicia,
quod ſit conjurationis conſcius, vel particeps aut non: Si
extant, ad exquirendum verum utendum eſt contra ipſum
remediis præſcriptis à jure: debet enim ſubjici torturæ, ut
l.1. ff.de q. & l.Miles, §.Oportet, C. eodem, gloſſa, & Doctores *in c.Cùm in contemplatione, infrà de regul. iur.* Quam ſi
ſuſtinuerit, jam purgavit indicia, & quidquid depoſuit, dicitur eſſe pura veritas, ſecundùm communem, & ubique
gentium ſervatam opinionem, de qua per Alber. *in rubr. C.
de quæſt.num.9.& in C.Edictum num.2.ff.eodem*, & alios apud
Jul.Clar. *in Pract.Crimin.§.fin.qu.*64. *verſ.Illata reo tortura.*
47 Unde iniquum eſſet eum torquere iterùm, & cruciare
ebrietate, ex notatis per Bart.*in l.fin. in princ. ff.de quæſt.* Petrus de Bellapert. & Salyc. *in l.Si quis adulterii,Cod.de adulter.* & Alex. *in l.Vnius,§.Reus,in verb.Nec confitetur, ff.de qu.*
Ebrietas enim eſt ſpecies torturæ, ſecundùm illud Ovidii
lib.1.Epiſt.ad Gell.

Commiſſus teges & vino tortus, & ira.

necnon illud Horat. *& torquere mero*, ut dixi ſupra *n.* 45. &
Aſſeſſores, qui ſine novis indiciis tormenta repetunt, nec
Deum, nec leges babent præ oculis, ut inquit Cyn. *in l.fin.
num.8.in fin.C.de quæſt.* latè Hippol.de Marſil. *in l.Repeti n.6.
& ſeqq.ff.eodem.*
48 Nec dicatur hoc caſu, in quo urgent indicia contra
aliquem, poſſe Principem relicto remedio ordinario torturæ, ab initio adbibere extraordinarium remedium ebrietatis, ſi cognoſcat aliter ſecuritati publicæ non eſſe ſufficienter conſultum, argum. *l. Qui bona fide, §. Si quis opus*, ubi
Bart. *num.2.verſ.Aut per ordinarium, ff.de damn.infect.*
49 Quoniam hoc procedit, dummodò extraordinarium
remedium non ſit à jure improbatum, ut efficaciter probat
textus *in cap. Conſuluiſti, 2. qu.5.* ubi Stephanus Papa reprobans judicium purgationis vulgaris; *Ferri*, inquit, *candentis, vel aqua ferventis examinatione confeſſionem extorqueri à quolibet, ſacri non cenſent Canones, & quod Sanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinventione non eſt præſumendum ſpontanea enim confeſſione,
vel teſtium approbatione publicata, debita, babito præ oculis
Dei timore, commiſſa ſunt regimini noſtro iudicare. Occulta vero, & incognita illi ſunt relinquenda, qui ſolus novit
50 corda fidelium hominum.* Hæc ibi. Quandiu ergo ſuppetit remedium juris, non eſt recurrendum ad remedium
facti, *l.Negantes, C.de action.& oblig.l.Extant.ff. Quod met.
cauſ.* Roman. *conſ.71. Viſis dubiis num.6.* Et quamvis adſint 51
legitima contra reum indicia, non tamen ſine gravi peccato, uti licet inuſitato hoc tormenti genere, ſed ſolito tantùm, & conſueto, ut notat Bald. *in l. 1. num.4. C.de emendat. ſervor.* Brun. *in tract. de indit. & tortur. in 2. part.qu.2.
num.7.* & alii apud Proſper. Farinac. *in eodem tract. qu.38. n.
55.& ſeqq.*
Aut non extant indicia, & ſimiliter non licet eum inebriare, & torquere vino, argum. *d.l.1.& l.Maritus,& l.Vnius,§.In ea cauſa,& l.fin.ff.de quæſt.& d. cap.Cùm in contemplatione*, & notat Bald. *in l.2. n. 4. C. Quor.appellat.* Hippol.
de Marſil.*ſingular.* 17. incipit, *Ad torturam deveniri non poteſt, in princip.* Quod procedit etiam in crimine læſæ majeſta- 53
tis, *l.Si quis alicui*, & ibi gloſſ. *in verb.Convictus*, Cyn.Bald.
Salyc.& alii communiter, *C ad leg. Iul.Maieſt.* & in proditione patriæ, ut per Angel. *de malefic. in ver.Che hai tradito
la tua patria, in princip.num.1.* Etiamſi Princeps hoc manda- 54
verit, ut colligitur ex Grammat. *Voto* 32.*num.9.* ubi teſtatur
ſe reſpondiſſe Cardinali Columnæ Proregi Neapolis, nec
regia authoritate ipſum mandate poſſe hominem torqueri,
contra quem non extabant indicia ſufficientia ad torturam:
& eodem modo affirmat ſe reſpondiſſe Afflictus Regi Federico, ut refert Clar. *in §.fin.qu.64. verſ.Dixi quoque*, & Carter.alios adducens *in Pract.Crimin.in 2.tract.de indit.& tortur. verſ.Circa quartum*, qualiter & quando ad torturam
deveniatur *num.* 12. Quod ſi inferri non poteſt tortura con- 55
ſueta, longè minus tortura ebrietatis, quæ gravior eſt: nam
illa torquet corpus: hæc verò corpus, & animam; unde
Galen. relatus à Luca de Penna *in rubr.C.de legat.lib.10.nu.
13. verſ.Econtrà.* [Ebrietas, inquit, obvolvit memoriam,
evacuat ſenſum, denigrat mentem, confundit intellectum,
concitat libidinem, involvit linguam, impedit ſermonem,
corrumpit ſanguinem, obtundit viſum, perturbat venas,
obturbat auditum, infirmat nervos, comprimit ſenſum,
reſolvit viſcera, onerat cerebrum, debilitat memoriam,
aufert fortitudinem, excitat ſomnum, obdurat animum,
maculat corpus, & hominem ſuo coinquinat vitio, ac ſine
honore facit alienum.] Hæc ille. Et prolixius quæ, &
quanta mala ex ebrietate proveniant, commemorat Philo
Hebræus *de plantat.vin.Noe*, Clem.Alexandr.*lib.2.Pedagog.
cap.2.per tot.* & ex Juris peritis Lucas de Penna *in l.1.num.7.
C.de erogat.milit. annona lib.* 12. & Tiraquell. *ad leg. Connubial.l.9.à num.* 203. & patet ex dictis ſupra *num.* 35. & ex dicendis infra *num.64.*
Secundò idem ſuadetur, quia ebrietas non eſt ordinata 56
ad revelandum ſecretum, ſed revelatio contingit per accidens, quia ebrius perdit uſum rationis, ſecundum quam
ſecretum occultabat, *cap.Venter, 35.diſt.& cap.Sanè, 15.qu.1.*
Unde Marcus Tullius in Topicis inter ea, quæ certam faciunt fidem, commemorat ſomnum, imprudentiam,
vinolentiam, inſaniam. Quolibet autem remedio utendum eſt ad eum tantùm finem, ad quem eſt introductum,
ut notatur *in cap. In quæſtionis ſuper gloſſ.2.infrà, de accuſat.*
text. cum gloſſ. *in cap. Quia contingit, ſupra de relig. d...ib.*
Petr.Brixien. *in repert.in verb.Remedium.*
Tertiò, idem deducitur, quia revelatio ſecreti, quam 57
quis faceret, dum laborat ebrietate, nullius eſſet momenti, cùm ebrii teſtimonium non valeat, *cap.Sanè,& cap.Inebriaverunt, 15.q.1.* & notant *in cap.1.ſuprà de teſt.* Bald.*in fin.*
Dec.*num.22.* & communiter Doctores, Rota *deciſ.45.num.
22.par.6. recent.* Quinimò jura diſponunt, ne quis teſtimonium dicat niſi jejunus, ut *in d. c.* 1. Et quamvis gloſſ. *fin.* 58
ibi, Bald. *in fin.* & Doctores dicant illud eſſe conſilium, &
non præceptum, nec ſervari de conſuetudine: nihilominus
oſtendit quam longè abeſſe debeat ebrietas ab eo, qui teſtimonium perhibet. Præterea ebrius hoc caſu de ſecretò 59
conjurationis deponeret non juratus, ac proindè nulla
fides ei eſſet adhibenda, quia in juramento conſiſtit ſubſtantia depoſitionis, *l.Iuriſiurandi, Cod.de teſt.cap.Nuper nobis, eod.tit.* Rota *deciſ.18.num.12.part.7.recent.* adeò ut propterea, nec Princeps ſupremus diſpenſare poſſit, ut teſtis deponat non juratus, eique ſic deponenti fides adhibeatur.
Quod in Summo Pontifice tenuerunt Auguſtin. Triumph. 60
de poteſt. Eccleſ.qu.55. art. 4. inducens ad hoc authoritatem
Apoſtoli dicentis *ad Hebræos* 6. Homines per majores ſuos
jurant, & omnis controverſia eorum ad confirmationem
veritatis finis eſt juramentum, Felin *in cap.Conſtitutus n.16.*
de

Digitized by Google

de reſcript. Joan. Crot. *in tractatu de teſtibus part. 7. num. 4.* Roland. à Valle *conſ. 8. Sententia num.* 14. *lib.* 4. Deſerte autem juramentum ante ebrietatem eſſet non tamen impium, quam fruſtratorium, quia ebrius, qui non eſt mentis compos, moveri non poſſet ad veritatem aperiendam jurisjurandi religione, juxta textum *in d. l. Iuris iurandi, C. de te-*
61 *ſtibus*. Quare cùm revelatio ebrii irrita ſit, tam ex defectu uſus rationis, quàm juramenti conſequens eſt, ut nullo modo fas ſit adhibere hoc medium ebrietatis ad revelandum ſecretum, quod revelatum non relevaret, ut *l. Ad probationem, C. de probat.* Caſſador *deciſ. 2. de dilat.* Caputaq. *deciſ. 68. par. 3.* Rota *in recent. deciſ. 31. n. 8. par. 7.*

62 Quartò poſſet probabiliter contingere, ut ebrius in exilio mentis nominaret aliquos uti complices conjurationis aut proditionis, qui tamen verè culpabiles non eſſent. Ergo illius depoſitio, quæ in nihilo prodeſſe poteſt, ut patet ex dictis in præcedenti fundamento à num. 57. & multis noceret nullatenus extorqueri debet mediante ebrietate. Ad hoc bonus textus *in cap. Denique*, 14. *q.* 5. & quod notat gloſ. *in l. Fluminum, §. 1. in verb. Provincia, ff. de damn. infect.* & Jacob. de Arena *in l. 1. in fin. ff. de aqua pluv. arcen.*

Aſſumptum probatur, quia ut de ebrio legitur *Proverb. 23. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perverſa: & eris ſicut dormiens in medio mari, & quaſi ſopitus gubernator, amiſſo clavo. & dices: verberaverunt me, ſed non dolui: traxerunt me, & ego non ſenſi; quando evigilabo, & rurſus vina reperiam.* Item *Iſa. 28. Sacerdos & Propheta neſcierunt præ ebrietate, abſorpti ſunt à vino, erraverunt in ebrietate, neſcierunt videntem, & ignoraverunt iudicium*, & Job. 12. *Errare faciet eos quaſi ebrios.* Unde meritò Bernard. *in lib. de contemptu mundi* dixit, ebrium ſtulta promere, eumque neſcire quid loquatur, dicit text. *in d. cap. Sanè*, 15. *q.* 1.

Quintò idem ſuaderi poteſt quia aut Princeps vel Magiſtratus intendit aliquem inebriare in vitum, & reluctantem; aut volentem & conſentientem. Et quidem primum non licere, ſatis ſuperque oſtenſum eſt in præcedentibus fundamentis, & dicam infra *n. 63.* Sed nec ſecundum licere ſatis convincitur ex eo, quia cùm ille poſſit ultrò prodere veritatem, & arcanum conjurationis liberè fateri, ſtultum planè eſſet ſi ſe inebriaret ad hoc ut poſteà temulentus, & uſu rationis privatus veritatem aperiret. Non enim eget hoc medio illicito, qui melius poteſt verum prodere, dum eſt ſanæ mentis, ut ex ſe patet. Unde ſcienter ſe inebriando cùm nulla cauſa, vel neceſſitas eum excuſet mortaliter peccat, quia ebrietas voluntaria ſemper eſt culpa lethalis, ut patebit in ſequenti fundamento, & conſequenter peccat etiam Princeps, vel Magiſtratus qui eum inducit ad mortale peccatum: nam & qui peccat & qui peccanti conſentit, uterque Reus eſt, *cap. Ita corporis*, 11. *quæſt.* 1. & ſi quis alterius errori conſenſerit, & illi conſilium dederit, ſciat ſe cum illo ſimili modo judicandum culpabilem, *c. Qui conſentit, ead. cauſ. & quæſt. c. Notum ſit, in fin.* 2. *q.* 1.

63 Ultimò omiſſis aliis, hoc ipſum evidenter oſtenditur quia ebrietas voluntaria intrinſecè, & ſecundum ſe eſt illicita, & mala, dicit enim Apoſtolus 1. ad Corinth. 6. *Neque ebrioſi regnum Dei poſſidebunt*, & Prov. 23. *Ne intuearis vinum quando flaveſcit, cùm ſplenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè, & in noviſſimo mordebit ut coluber, ſed ſicut regulus venena diffundet*, & Prov. 23. 29. 30. & 31. *Cui væ? Cui rixæ? Cui foveæ? cui ſine cauſa vulnera? cui ſuffuſio oculorum? Nonne his qui commorantur in vino, & ſtudent calicibus epotandis?* & Iſa. 5. *Væ qui conſurgitis manè ad ebrietatem ſectandam, & potandum uſque ad veſperam, ut vino æſtuetis*, & v. 22. *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem*: Nam illud, væ, eſt comminatio pœnæ æternæ, quæ non fit niſi pro mortali peccato, ut *c. Væ qui dicis*, 11. *q.* 3. & *c. Væ eis de pœnitentia, diſt.* 4. & in puncto notat Turrecr. *in c. Sexto die n. 6. 35. diſt.* ſed & Auguſtinus in epi-
64 ſtola ad ſacras Virgines. *Ebrietas*, inquit, *eſt flagitiorum omnium mater, culparumque materia, radix criminum, origo vitiorum, turbatio capitis, ſubverſio ſenſus, tempeſtas linguæ, procella corporis, naufragium caſtitatis, amiſſio temporis, inſania voluntaria, ignominioſus languor, turpitudo morum, dedecus vitæ, honeſtatis infamia, animæ corruptela*, & infrà, *Ebrietas in utroque ſexu cuncta mala appetit, & nefanda committit*, & ut ait Apoſtolus, Regna cœleſtia appetentibus denegat, & idem Auguſtinus *in Epiſt. 182. Ebrietas eſt blandus dæmon, dulce venenum, ſuave peccatum, quam qui habet, ſeipſum non habet, quam qui facit, peccatum non facit, ſed totus eſt peccatum.* Et procedunt hæc quamvis ebrietas non ſit aſſidua: nam nihilominus ſemper eſt mortale peccatum, ſi ſit voluntaria, ut ex ſententia D. Thomæ, & Cajetani *in 2. 2. q. 150. art. 2.* Archidiac. *in d. cap. Sexto die, n. 9.* & Turrecrem. *n. 8. 35. diſt.* & aliorum. Probavi latiſſimè in *c. A crapula, à n. 24. uſque ad n. 33. ſupra de vita & honeſtate Clericorum*, & fuit opinio Vincentii, ut tetigi ſupra, *n. 32.* Quamobrem licet ex revelatione ebrii prodiret commune bonum Reipublicæ, tamen nefas eſſet uti hoc medio ebrietatis quia non ſunt facienda mala ut eveniant bona, ut in hac ſpecie ſcripſit Cajet. *d. art. 2. ad tertium, verſ. Ad alterum verò.* Et qui inebriat; ipſe quoque inebriabitur. *Prov. 11.* & ſecundùm Auguſt. *epiſt. 182. Quicumque ad bibendum pronus fuerit, vel convivio alios ſuos adiuvabit pro ſe, ut & pro ipſis in die iudicii reus erit.*

Non obſtant contraria. Ad primum enim reſpondetur, non valere illationem: Ebrietas eſt licita ad vomitum provocandum, & recuperandam corporis valetudinem; ergo etiam eſt licita ad detegendum ſecretum pro ſalute civitatis,
aut regni. Nam in primo caſu potus in ordine ad proprium, 65
& proximum finem valetudinis non eſt immoderatus ſi medicinæ ars tantam vini copiam requirat ad provocandum vomitum, & morbum depellendum. Unde ebrietas tunc non eſt peccatum, quia eſt per accidens, & non provenit ex inordinata concupiſcentia vini, cum cognitione potentiæ illius ad inebriandum, quæ eſt ratio formalis ebrietatis, ut declarat Cajetan. *in 2. 2. q. 150. d. art. 2. ad 3. verſ. Ad alterum verò*, in ſecundo autem caſu potus non ordinatur per ſe ad revelationem ſecreti, vel ad ſalutem Reipublicæ, ſed proprius, & proximus illius finis eſt ebrietas, & revelatio poſteà
contingit per accidens, ut tetigi ſupra *n. 56.* Moralia autem 66
recipiunt ſpeciem non ab his, quæ per accidens eveniunt: ſed ab eo, quod eſt primò, & per ſe intentum, ut in propoſito docet S. Thomas *d. art. 2.* & Archid. *in c. Sextò die n. 9. 35. diſt.* Quare hoc ſecundo caſu ebrietas eſt formalis, & ſic intrinſecè mala, ut conſtat ex dictis ſupra in *ult. fundam. n. 63.*

Ad ſecundum reſpondetur doctrinam illam Martini, 67
quod licita ſit ebrietas ad evitandam ſævitiam Tyranni, non eſſe tutam, eamque poſt Cajetan. *loc. cit.* plenè confutavi in *d. cap. A crapula, à num. 37. uſque in fin. ſupra de vit. & honeſt. Cleric.* Unde hinc potiùs ſumi poteſt validum fundamentum, pro hac parte: nam ſi non licet ſe inebriare ad evitandam mortem proprij corporis à tyranno imminentem, ob eam rationem, quia proprius, & proximus finis immoderati potus eo caſu eſt ebrietas, & evitatio mortis
eſt per accidens. Ergo ob eamdem cauſam multò minùs li- 68
cita erit ebrietas ad hoc, ut ex ea ſequatur revelatio conjurationis, & ex revelatione liberatio Reipublicæ. Quia jure naturæ magis adſtringimur ad tutelam proprij corporis, quàm ad tutelam patriæ, vel parentum, ut probat text. in Clem. *Si furioſus*, juncta gloſ. *in ver. Sum, de homicid.* & ſcripſi plenè in *c. Petitio, eod. tit.*

Ad tertium reſpondetur, imò ſecundùm veriorem ſen- 69
tentiam Judici non licere leges tranſgredi, etiam ob publicam ſalutem, ut latè deduxi in *cap. Canonum ſtatuta, à num.*
114. *uſque in fin. de Conſtitut.* Et quatenus id liceret, non ta- 70
men fas eſſet uti mediis ex ſui natura illicitis, & malis, ſicut eſt ebrietas.

Ad quartum, omiſſa reſponſione quod Princeps, quamvis 71
ſit ſolutus legibus vi coactiva, illis tamen adſtringitur vi directiva rationis, ut probavi latiſſimè in *d. c. Canonum ſtatuta, à n. 57. uſque ad n. 64.* Reſpondeo, Principem eſſe ſolutum legibus humanis, ſed non lege naturali & divina, *c. Sunt quidam*, 25. *q.* 1. *c. Si is qui præeſt*, 10. *q.* 3. & *c. Quæ contra*, 8. *diſt.* cum multis ſimilibus, ebrietatem verò lex Dei, & naturæ vetat, ut conſtat ex dictis ſupra *n. 63. & ſeq.*

DE

Digitized by Google

DE RELIQUIIS, ET VENERATIONE SANCTORUM.

Innocentius III. in Concilio generali.

CAPUT II.

CUm ex eo, quòd quidam ſanctorum reliquias exponunt venales, & eas paſsim oſtendunt; Chriſtianæ religioni detractum ſit ſæpiùs: Ne in poſterum detrahatur, præſenti decreto ſtatuimus, ut antiquæ reliquiæ amodò extra capſam nullatenus oſtendantur, nec exponantur venales. Inventas autem de novo, nemo publicè venerari præſumat, niſi priùs auctoritate Romani Pontificis fuerint approbatæ. Prælati verò non permittant eos, qui ad eorum Eccleſias cauſa venerationis accedunt, variis figmentis, aut falſis documentis decipi, ſicut in pleriſque locis occaſione quæſtus fieri conſuevit.

SVMMARIVM.

1 *REliquias vendere, vel paſſim oſtendere, aut de novo inventas ſine licentia Papæ venerari non licet.*

2 *Sacra res non ſunt in dominio alicuius, nec recipiunt æſtimationem.*

3 *Spiritualia vendens capitale crimen cum ſimonia committit.*

4 *Reliquiæ non debent extra capſam oſtendi, præſertim quæſtus cauſa.*

5 *Reliquias novas an, & quando venerari liceat ſine licentia Papæ.*

Et quid poſt Concilium Trid. n.6. & ſeqq.

6 *Reliquias non Canonizati an hodie poſſit Epiſcopus recognoſcere, & approbare, & num. ſeqq. uſque ad num.10.*

7 *Miracula nova non Canonizati admitti non debent, niſi recognoſcente, & approbante Epiſcopo, & n.9.*

Qui tamen debet negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittere, & eius reſponſum expectare, num.10.

8 *Determinatio una reſpiciens duo determinabilia debet utrumque pariter determinare.*

9 *Niſi in uno diverſa ſit ratio, quàm in altero, & num.21.*

Vel niſi aliàs induceretur iuris correctio, n.22.

11 *Reliquias novas Sancti non Canonizati ſecrete venerari, ſeu ad illas devotionem habere, non eſt prohibitum.*

12 *Reliquiæ portari poſſunt ſuſpenſæ ad collum, dummodo id fiat ex fiducia Dei, & Sanctorum, non autem ſuperſtitiosè.*

13 *Quæſtorum fraudes, & figmenta varia.*

14 *Corpora Sanctorum an Epiſcopus poſſit de Eccleſia ad Eccleſiam transferre ſine authoritate Papæ, & num. ſeqq. uſque ad num.29.*

15 *Reliquiæ transferri poſſunt Epiſcopi authoritate.*

16 *Intellectus, cap.* Corpora Sanctorum, de conſecrat. diſt. 1. *& num. ſeq.*

17 *Corpora Sanctorum iniuſſu Principis non ſunt transferenda.*

18 *Tranſlatio reliquiarum, & corporum Sanctorum fieri non debet authoritate Principis ſæcularis.*

19 *Conſilium in ſpiritualibus à laicis petere, non eſt prohibitum.*

20 *Conſilium petere qui tenetur, illud ſequi non cogitur.*

23 *Conſilium, & conſenſus ſibi invicem compatiuntur.*

24 *Corporum defunctorum tranſlatio cur legibus imperialibus interdicta.*

25 *Corpora excommunicatorum, & hæreticorum exhumari debent.*

26 *Sepulchrum tangere olim non licebat, etiam reficiendi cauſa.*

27 *Gladius uterque reſtitutus Sacerdotibus ab Ethnicis Principibus uſurpatus.*

28 *Reliquiarum tranſlationem cur Concilium Moguntinum fieri decreverit authoritate Epiſcoporum.*

29 *Corpora Sanctorum transferre an poſſit Epiſcopus ſine Capituli conſenſu.*

30 *Capitulum maioris Eccleſiæ aliquando Concilium appellatur.*

31 *Corpora Sanctorum de loco ad locum ſine iuſta cauſa transferri non debent.*

32 *Tranſlatio reliquiarum eſt ſpecies alienationis.*

33 *Aquileienſis Concilii decretum de tranſlatione Sanctorum corporum, & reliquiarum refertur.*

34 *Corpora Sanctorum transferens ſine legitima licentia qualiter ſit puniendus.*

35 *Pœna eſt arbitraria iudici, ubi à iure non reperitur determinata.*

36 *Delictum transferentis Sanctorum corpora cui aſſimiletur.*

37 *Extravagans* ambitioſæ *locum habet in alienantibus res temporales, non autem ſpirituales.*

C*Vm ex eo.* Sanctorum reliquias vendere, vel paſſim 1
oſtendere, aut de novo inventas ſine licentia Papæ venerari non licet. Hoc dicit. Et tria facit. Primò ponit duplicem exceſſum, quem ſecundò prohibet diſtinguendo inter veteres, & novas reliquias, ibi, *præſenti.* Tertiò fraudes per Prælatos cohiberi præcipit ibi. *Prælati.*

Nota primò ibi, *exponunt venales.* Sanctorum reliquias 2
vendi non poſſe, ut hic, *& in l. Nemo, Cod. de ſacr. ſanct. Eccleſ.* Idque duplici ratione. Altera eſt, quia res ſacræ, quales ſunt reliquiæ, non ſunt in dominio alicujus, nec recipiunt pretii æſtimationem, *l. Sacra loca, §. ult ff. de rer. diviſ.* & conſequenter vendi non poſſunt; quia ſine pretio venditio non conſiſtit, *l. 2. §. Sine pretio, ff. de contrah. empt. & §. Item pretium inſtitut. de emption. & vendition.* Altera ratio eſt, quia 3
ſpiritualia, & ſpiritualibus annexa non poſſunt vendi ſine labe ſimoniæ, *cap. Querelam infra de ſimon. cap. De iure ſupra de iurepatr.* Imò qui ſpirituale vendit, capitale crimen cum ſimonia committit, *cap. Qui ſtudet 1. quæſt. 1. gloſ. 1. hic,* Hoſt. *in princ.* Butr. *n.8.* & Abb. *in 1. notab.*

Secundò nota, ibi, *extra capſam.* Antiquas reliquias non 4
debere extra capſam oſtendi, ne Chriſtianæ religioni detrahatur, ut dicitur in littera. Ex hoc enim ſecundum Hoſt. *n.5.* Jo. Andr. *num. 1. in verb. Extra capſam,* Butr. *num. 3.* & Abb. *in 2. not.* Detractores ſumunt occaſionem obloquendi, & blaſphemandi, nam videntes oſſa nuda, ut verbis Hoſtienſis utar, dicunt, truffæ ſunt, ſi enim Sanctus eſſet, non eſſet ſic conſumptus, non advertentes ad illud quod generaliter omnibus dictum eſt, Geneſis 3. *Cinis es, & in cinerem reverteris.* Aliam rationem habes infra *n. 28. in fin.* maximè autem procedit hæc prohibitio ſi reliquiæ è capſa extrahantur quæſtus gratia, ut largiores fiant oblationes, qui enim hoc faciunt, poſſunt dici venales, ſicut & mulier fatua, & Advocatus, & pugil, cùm paſſim ſe offerunt pecuniæ cauſa, ſecundum Hoſt. *num. 6. in verb. Nec exponantur, & num. 7.* Jo. Andr. *num. 2. in eod. verb.* Butr. *nu. 4.* Cardin. Anchar. & Abb. *omnes in 1. notab.* Hæc enim eſt quædam larga venditio ſecundum Abb. Quo autem modo, ſeu forma, quove ordine ac decentia Sanctorum reliquiæ ſint populo exhibendæ, explicat præclarè Concilium Aquilejenſe primum *in tit. de reliq. Sanctor. tom. 4. Concil. part. 2. fol. 584. col. 2. Subdit tamen,* Hoſt. *n. 10. in verb. Auctoritate,* hoc minus benè ſervari, quia ſtatuta omnia frangit avaritia, & inſolentia Clericorum, quod eſſet corrigendum. Facit *c. 1. in fin. ſupra de decim.* Ad hoc Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de invocat. venerat. & reliq. Sanctor. &c. circa finem.* ibi, *In reliquarum veneratione*

omnis

omnis turpis quaſtus eliminetur. Et Concilium Aquilejen. *loco citato*, *littera F.*

Quemadmodum autem fas non eſt veteres reliquias extra capſam oſtendere, aut venales habere, ut hic dicitur; ita nec licet illas transferre ſine licentia Papæ, ſecundum Hoſtien. *n. 6. in verb. Nec exponantur*, & Joan. Andr. *n.* 2. Sed hoc latiſſimè examinabitur *infra in* 1. *quæſt.*

5 Tertiò nota ibi, *Inventas autem de novo*. Nemini licere reliquias de novo inventas publicè venerari ſine auctoritate Romani Pontificis, ut hic eſt caſus ſecundum omnes. Quod intellige de reliquiis omninò novis: nam ſi eſſent antiquæ, licet de novo inventæ, non eſſet locus huic prohibitioni, ſecundum Jo. Andr. *hic num.* 3. & Butr. *n.* 5. & hoc verum, ſi certum ſit illas eſſe reliquias Sancti antiquitus approbati, puta ſi cum eis inventa eſſet ſcriptura, ſeu documentum authenticum de hoc fidem faciens, ſecundum Hoſtien. *n. 9. in verb. De novo*, ſecus ſi eſſet dubium, quia tunc ſine auctoritate Papæ illas colere non liceret, ut per Abb. *n. 1. verſ. Sed dictum gloſſæ*, qui ita intelligit hunc textum.

6 Neque verò hæc diſtinctio inter reliquias veteres de novo inventas & reliquias omninò novas videtur hodie ſublata à Concilio Trident. *ſeſſ. 25. de invocat. venerat. & reliq. Sanctor.* ubi ſtatuitur novas reliquias non eſſe recipiendas, niſi recognoſcente, & approbante Epiſcopo, qui ſimulatque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in Conſilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati conſentanea judicaverit. Quandoquidem Concilii diſpoſitio videtur intelligenda de reliquiis de novo inventis quæ ſunt alicujus Sancti antiquitus approbati, non autem de omninò novis, ut ſic recipiat interpretationem paſſivam à jure communi ac *l. 2. Cod. de noval.* & non corrigat hanc decretalem; expedit enim jura juribus concordare *d. cap. Cum expediat de electión. lib.6.* Præſertim verò, quia ſi Epiſcopus poſſet publicæ venerationi exponere novas reliquias non Canonizati; utique hoc modo per indirectum poſſet in ſua diœceſi etiam Sanctos Canonizare, & unicuique liceret de licentia ſolius Epiſcopi aliquem venerari pro ſancto, contra text. *in cap. prox. ſupra eod.* contra unanimem Doctorum ſententiam, & inveteratam conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ, ut ibi dixi *in 1. notab.*

7 Sed dices Concilium ſub unica verborum conceptione determinat nulla admittenda eſſe nova miracula, nec novas reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo. Sed reſpectu miraculorum Sacr. Congregatio ejuſdem Concilii interpres conſulta, an hæc diſpoſitio, quæ videtur admodum univerſalis, intelligenda ſit de miraculis perſonæ etiam non canonizatæ, an verò de miraculis Sanctorum canonizatorum dumtaxat: Reſpondit de omnibus eſſe intelligendam. Ergo ſimiliter reſpectu reliquiarum intelligi debet de omnibus reliquiis etiam ſancti non canonizati; quia una determinatio reſ-
8 piciens duo determinabilia, debet utrumque æqualiter determinare, *l. Iam hoc iure* §. *Sed ſi*, & ibi Bart. *n.* 1. *ff. de vulg. & pupillar. l. fin. C. de ſent.* Decius *in c. Novit. n.56. ſupra de iudic.*

9 At reſpondetur dictam regulam dupliciter limitari, primò enim non procedit, quando in uno ex determinabilibus eſt diverſa ratio, quàm in altero, *l.* 2. & ibi gloſſ. 1. *ff. de offic. Proconſul. & legat.* & ita eam limitat Imola *in l. Caius in 3. colum. ff. ſolut. matrimon.* & Pomat. in addit. ad Bart. *in l. Si quis maior col. 2. in verb. Ex hoc not. verſ. Eo quia una determinatio Cod. de tranſact.* Et quamvis hanc limitationem in diſpoſitione hominis revocet in dubium Alex. ubique *in dict. l. Iam hoc iure*, & poſt eum Jaſon *ibidem num.* 11. *in 2. limitat.* tamen eam admittunt in diſpoſitione legis, ſecundò non procedit prædicta regula, quando alias induceretur correctio juris, ut dicam infra *num.* 22. utraque autem limitatio concurrit in caſu præſenti, quandoquidem verſamur in diſpoſitione legis Conciliaris. Et longè diverſa eſt ratio inter nova miracula, & novas reliquias: nam de jure communi poteſt Epiſcopus inquirere, ac teſtes recipere ſuper miraculis, & vita alicujus canonizandi, *ut l.* & notat. *in cap. Venerabili*, *ſupra de teſtibus*. Unde intelligendo decretum Concilii generaliter de novis miraculis tam ſancti jam canonizati, quàm canonizandi, nulla ſequitur abſurditas, aut juris correctio. At verò quoad reliquias ſi Concilium intelligeretur de omninò novis, corrigeretur jus vetus, & ſequerentur abſurda, quorum ſuperiùs meminimus.

Præterea ex eo, quod Epiſcopus recognoſcat miracula alicujus canonizandi, non ideò licet eum venerari pro ſancto, *ut cap. prox. ſupra eod.* quia miracula quandoque fiunt etiam per malos, *cap. Teneamus 1. q. 1. gloſſ. 1. in cap. Venerabili ſupra de teſtibus*, & ſic Epiſcopus per hoc nihil novum in eccleſia ſtatuit. At ſecus eſſet, ſi approbaret, & reliquias alicujus nondum canonizati, quia ſic ſanctum novum in Eccleſia introduceret, & tamen Concilium circa finem decreti præallegati Epiſcoporum facultatem in recognoſcendis novis reliquiis limitat in hæc verba, videlicet ita tamen ut nihil inconſultò Sanctiſſ. Rom. Pontifice novum, aut in eccleſia hactenus inuſitatum decernatur. Tene igitur neque de jure communi, neque ex Concilio Trident. licere Epiſcopo approbare reliquias omninò novas, ideſt ſancti antiquitus non approbati: quidquid contra ſcripſerint Moderni Collectores.

Adde, quod hodie ex decreto ſan. mem. Urbani VIII. 10
die 13. Martii 1625. edito in generali Congregatione S. Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis, ac relato per eoſdem modernos *hic num.* 6. Quamvis Ordinarii locorum poſſint recognoſcere, & approbare miracula alicujus, qui Martyrii fama, vel ſanctitatis opinione celebris è vita migravit, tamen ne quid novum, ac inordinatum in re tam gravi committatur, jubentur negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittere, ejuſque reſponſum expectare.

Quartò nota ibi, *Nemo publicè venerari præſumat*. A 11
contrario ſenſu non eſſe prohibitum in ſecreto venerari reliquias, de novo inventas, alicujus ſancti ab eccleſia nondum canonizati, ſeu ad illas devotionem habere, prout hic notant Hoſtien. *num.* 10. Joan. Andr. *num.* 3. Butr. *num.* 6. & reliqui omnes, de quo *in cap. unic. infra eodem lib. 6.* & poſt Innocent. & alios dixi ſupra *in cap. proxim. num.* 18. Unde nec videtur prohibitum hu- 12
juſmodi reliquias geſtare ad collum ſuſpenſas; æquè enim licet occultam hanc devotionem habere ad has novas, ſicut ad antiquas reliquias, ut proximè dictum eſt. De antiquis autem hoc licere author eſt S. Thomas *in 2. 2. q. 96. art. 4. ad tertium*, *iuncto arg. contrario*, ubi docet reliquias ſanctorum, vel divina verba licitè portari ſuſpenſa ad collum, ſi portentur ex fiducia Dei, & Sanctorum, quorum ſunt reliquiæ: ſecus ſi attenderetur aliquid aliud vanum, quod non pertineret ad reverentiam Dei, & Sanctorum, quia eſſet ſuperſtitioſum, & illicitum: ſequitur S. Anton. *in 3. part. tit. 12. cap. 8. in princip. verſ. Item portare reliquias*, Sylveſter poſt alios *in verb. Reliquiæ num.* 4. Navarr. *in Manual. cap.* 11. *num.* 35. *in fin.*

Ultimò nota ibi, *Prælati verò non permittant*. Ad Præ- 13
latorum officium pertinere pravos quæſtorum abuſus corrigere, ne fidelis populus variis illorum figmentis, & falſis documentis decipiatur. Ad hoc Concil. Trident. *cap. 9. ſeſſ.* 21. & multas illorum fraudes commemorat hic Hoſt. *n.* 11. & alii poſt eum, & vide quod ſcripſi *in c. Tuarum n. 2. infra de privil.*

QUÆRO, An Epiſcopo abſque Sedis Apoſtolicæ 14
authoritate ſaltem de ſui Capituli conſenſu liceat Sanctorum corpora de eccleſia ad eccleſiam transferre.

Authoritate Epiſcopali citra ſcientiam Sedis Apoſto- 15
licæ translationem reliquiarum, vel corporum Sanctorum fieri poſſe affirmat Angel. *in verb. Reliquiæ num.* 1. quem ſequitur Sylveſtr. nam etſi eum non nominet, tranſtulit tamen ejus verba in ſumma *in verb. Reliquiæ num.* 3. & Armilla *in verb. Reliquiæ*, & Tabien. *in eodem verb.* Et pro hac opinione adduci poteſt irrefragabile fundamentum ex regula, quæ habet poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi quæcunque Conditor canonis ſibi expreſsè non reſervavit, *cap. Nuper*, *de ſentent. excommunic.* ubi gloſſ. *in verb. Retinuit*, & *cap. Clerici* §. *de adulteriis de iudic.* ubi per gloſſ. & Doctores hoc axioma explicatum eſt. At hic caſus non recenſetur inter reſervatos eminentiæ Sedis Apoſtolicæ, licet Speculator *enumeret 89. in Rubr. de legat.* §. *Nunc extendendum*, & Hoſtienſis 61. *in ſumm. de offic. legat.*

Nec obſtat authoritas gloſſ. Jo. *in c. Corpora Sanctorum*, 16

de conſecr. diſt. 1. *in verb. Principis*, ubi exponit verbum Principis, ideſt Papæ. Unde elici videtur, id fieri non poſſe ſine Papæ licentia: quod ſentit Hoſt. *in ſumm. tit. de reliq. & vener. Sanct.* & alii, qui ſcribunt ſuper *d. c. Corpore*, & idem Hoſt. *hic num.* 6. *in verb. Nec exponantur*, & Jo. Andr. *n.* 2. Paulus de Caſtro *in l. Idem Iulianus, quæ eſt* 41. §. *Conſtant, de legat.* 1. *n.* 9. & Franciſcus Aretin. *ibid. in fin.* dicentes id eſſe verum etiam de aliis corporibus defunctorum. Id, inquam, non obſtat, quia dicta expoſitio eſt ſatis aliena à verbis dicti canonis, ſicut eſt etiam aliàs ſimilis explicatio gloſ. quæ expoſuit textus *in l. final. C. de relig. & ſumpt. funer. Auguſti affatibus*, id eſt Papæ. Et hoc
17 eſſe verum jura iuribus declarando, comprobatur, quia Concilium Moguntinum non ſtatuit aliquid novi, ſed idem, quod antiquis legibus, & jure gentium priùs, & ſanctionibus Imperatorum & Gentilium, & Chriſtianorum fuerat ordinatum, ut corpora quorumcumque defunctorum non transferentur injuſſu Principis, *ut in l. fin. Cod. de religioſ. & ſumpt. fun.* quæ fuerat lata anno Domini 388. per Imperatores Valentinianum, Theodoſium, & Arcadium, quoniam ne fortè poſſet controverti, an dicta diſpoſitio traheretur ad corpora Sanctorum, ſtatuit dictum Concilium idem, quod *in l. Oſſa, & d. l. fin.* ſcilicet ut id non attentaretur ſine licentia Epiſcoporum, vel ſine juſſu Principis, & Imperatoris. Dicta autem jura, ſcilicet *l. Oſſa, & l. fin.* ſuper quibus fundat ſe gloſſa, nullo modo patiuntur gloſſæ intellectum, cùm Ulpianus conditor *d. l. Oſſa*, fuerit Ethnicus, & Imperatores in illis verbis, *Auguſti affatibus*, nulla ratione de Papa ſenſiſſe videri poſſint, cùm ipſa verba repugnent, & eadem gloſſa Decreti parum ſibi conſtans idem verbum *Principis*, quod habetur *in c. Diffinivit* 17. *q.* 4. *in fin.* expoſuit, Principis, ideſt Judicis eccleſiaſtici, cùm verba ſimiliter concepta eſſent de Principe temporali, & ſæculari; & ſi inſpiceretur Prototypon, ſeu originale Concilii Moguntini primi in cap. 51. unde deſumpſerunt, & Gratian. & Ivo, & Buccardus hunc canonem, fortaſsè reperiretur tunc ab eccleſia nihil aliud actum fuiſſe, quam ut ſanctio prohibens transferri corpora prophana, etiam in corporibus ſacris obſervaretur. Et mirum eſt gloſſam civilem *in d. l. fin. Cod. de Relig.* incidiſſe in hanc expoſitionem, dum *in l. fin. ff. de mort. infer.* Expoſuit verb. *Pontificis*, in materia translationis corporum defunctorum, id eſt Epiſcopi, qui in talibus ſuum exercet officium, & *in l. Hæreditas ff. de petit. hereditatis in fin.* expoſuit verba, *principali*, ſeu Pontificali authoritate Principis, vel Papæ, ſeu Epiſcopi, & *in l.* 3. §. *Tamen Divus Marcus ff. de ſepulc. violat. cenſ.* Translationem fieri permiſſu Principum, quæ gloſſæ expoſitio corroborat opinionem pro Epiſcopo.

18 Porrò à legibus Imperialibus hoc tantum diſcrepat Concilium Moguntinum, quod illæ loquuntur de juſſu Principis, hoc verò de conſilio tantùm. Id quod eam habet rationem, quia cùm actus translationis reliquiarum, & Sanctorum corporum ſit ſpiritualis, fieri non debet authoritate, ac juſſu Imperatoris, cui nulla eſt de rebus ſpiritualibus diſponendi facultas, §. 1. 96. *diſtin.* & habetur 10. *diſt. per to-*
19 *tam c. Iudicatum* 89. *diſt. & cap. Solitæ de maior. & obed.* At conſilium in his peti etiam à laicis ſacri Canones non repugnant, *cap. Ad noſtram de conſuetudin.* Neque enim conſilium eſt neceſſitatis, ſed voluntatis, *c. ult.* §. *Quod praci-*
20 *pitur* 14. *q.* 1. Ideòque qui tenetur conſilium petere, illud tamen ſequi non cogitur, *c.* 1. *de Capell. Monachor. c. Cum olim de arbitr. gloſ. in c. Cùm in veteri in verb. Expectatum de elect.* & ſæpiùs in ſimilibus caſibus reſpondit S. Congregatio Concilii.

21 Neque obſtat, quod cùm textus *dict. c. Sanctorum*, loquatur de conſilio Principis, vel Epiſcoporum, quemadmodum reſpectu Epiſcoporum importat conſenſum, ſecundum gloſſ. *in cap.* 1. §. *final. in verb. Cùm conſilio, Ne ſede vacant. lib.* 6. ita & reſpectu Principis, ex regula *l. Iam hoc iure* §. *Sed ſi ff. de vulgar. & pupillar.* Nam reſpondetur eam regulam non procedere, quando determinabilia diverſam habent rationem; ut habet hoc caſu Princeps laicus ob ejus incapacitatem. Ita colligitur *ex c. Cùm Marthæ in princ. de celebratione Miſſar. DD. in c. Translato de Conſtit.* & dictum eſt ſupra *n.* 9.

22 Quemadmodum nec procedit dicta regula, quando aliàs juris correctio induceretur, ut declarat Bald. *in c. Inter ceteras de reſcript.* & Abb. *in d. cap. Translato, circa finem.* Sicut induceretur hoc caſu; nam cùm reliquiarum translatio fieri non poſſit ſine authoritate Epiſcopi: ſi verbum, *conſilium*, reſpectu Epiſcoporum ſtaret in propria ſignificatione, corrigerentur jura, quæ conſenſum requirunt. Præterquamquod etſi verbum illud importaret verum, & proprium conſilium etiam reſpectu Epiſcoporum. Satis tamen eſt, ut neceſſitas exigendi Epiſcoporum conſenſum eliciatur ex aliis juribus: cùm conſilium, & conſenſus ſibi invicem compatiantur, *ut in c. Cum in veteri*, ubi gloſ. *in verb. Expectatum de elect.* Præterea obſervandum eſt accuratè verbum illud, *conſilio*, fuiſſe appoſitum reſpectu Principis tantum: reſpectu autem Epiſcoporum fuiſſe appoſitum verbum *Licentia*, quod habetur ibi in fin. & refertur tam ad Epiſcopos, quàm ad Synodum, *cap. Secundo requiris ſupr. de appellat.* Unde ſenſus eſt: Corpora Sanctorum non transferantur ſine conſilio Principis, vel licentia Epiſcoporum, ſanctæque Synodi: & ſic ceſſat omnis difficultas, quia utrumque verbum retinet propriam ſignificationem.

Sed etſi expoſitio gloſſæ *in dict. cap. Corpora*, admitte- 23
retur, non tamen ex ea inferretur, ut hujuſmodi tranſlatio competeret ſoli Papæ, quia nec ipſa, nec ejus ſectatores hoc affirmant, nec ſi affirmarent, eſſet verum, quia idem canon contradiceret, & repugnaret, cùm in ultima parte det facultatem Epiſcopis expreſsè; loquitur enim alternativè ibi, ſine conſilio Principis, vel Epiſcoporum: ex quo ſequitur, ut non competat ſoli Papæ, ſed Papæ, & Epiſcopis, videlicet Papæ in univerſo orbe, & Epiſcopis in ſua cuique diœceſi, ut exponunt gloſſ. prææallegatæ, & affirmant Summiſtæ citati ſupra *num.* 15. Ideòque Hug. & poſt eum Turrecrem. *in d. cap. Corpora n.* 2. Sylveſter *in verb. Reliquiæ q.* 3. dicunt ad Papam, vel ad Epiſcopos hoc jus pertinere: & tamen eſt verum quod Piſanella affirmat in verb. *Reliquiæ*, id eſt decretum prædicti Concilii admittere generalem diſpoſitionem legum Imperatorum, quibus cautum erat, ut hæc facultas pertineret etiam ad alios, quam ad Principem.

Nec obſtat ratio, quam inducunt ſcribentes *in c. prox. ſupra eod.* cur Papæ tantum competat facultas Canonizandi Sanctos, juxta text. ibi, *& in cap. Venerabili de teſtibus*, ſcilicet, quia feſtum, & officium illorum celebrandum eſt ab omnibus; & propterea idem ſit dicendum de translatione. Nam reſpondetur feſtum translationis celebrari in eccleſia particulari. Epiſcopus autem ſicut ſtatuere poteſt, ut feſtum aliquod celebretur in particulari eccleſia, ita etiam poteſt conſtituere ut celebretur feſtum in honorem alicujus Sancti, cujus corpus, vel notabiles reliquiæ ſunt in illa eccleſia, & loco particulari, ut firmant communiter Doctores *in d. c. prox.* & ibi dixi *num.* 23. & conſequenter etiam translationem poteſt facere ſine Papæ authoritate.

Minus refragatur id quod ſancitum eſt in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *in decreto de invocat. & vener. Sanct.* Quia per illud tantum abeſt ut aliquid detrahatur Epiſcoporum authoritati, ut potius videatur augeri illorum facultas quoad recognoſcendas, & approbandas novas reliquias, quæ de jure communi non ita clarè eis competebat, ut patet in hac decretali, & dictum eſt ſupra *num.* 5. *& ſeq.*

Opportunum eſſet inveſtigare cauſam, cur ita diſpoſi- 24
tum ſit circa translationem, cauſa enim non parum conducit ad comprobandam, quam ſequimur, opinionem. Quippe ratio legum Imperialium expreſſa eſt in *l. Oſſa, ff. de reliq. & ſumpt. funer.* Erat enim injuria, & pro tali æ-
ſtimabatur, ut cadaver humanum ſemel effoderetur. Un- 25
de etiam apud Eccleſiam receptum eſt, ut in ignominiam exhumentur corpora excommunicatorum, & hæreticorum, in Decretali, *Sacris, de ſepult. cum ſimil.* Item in *l. Divi*
fratres, eod. tit. Cavetur ne juſtæ ſepulturæ traditum, id eſt 26
terra conditum corpus inquietetur, & ne ex levi cauſa corpora, quæ quieſcebant, huc illucque aſportentur: & ideò ſine Principis licentia fas non erat, vel ſaltem Præſidis provinciæ, *l.* 1. *eodem tit. de religioſ. & dict. l. Divi fratres, & l. Si quis autem ff. eodem.* Item erat prohibitum etiam Religionis cauſa, ob quam nec permiſſum erat ſepulchrum tangere, etiam reficiendi ſtudio: erat enim vio-
lare ſepulchrum, *ut in l. fin. ff. de mort. infer.* Unde ad cu- 27
ram Pontificum gentilium ſpectabat idem permittere, vel etiam ad Principem, qui etiam Pontificiam dignitatē exercebat:

cebat: quod hodie commutatum eſt, quia Principi gladius tantum temporalis; Sacerdotibus verò uterque datus eſt, imò uterque reſtitutus eſt, cùm uterque malè uſurpatus eſſet ab Ethnicis Principibus, ut in Extravag. Boniſac. VIII. *Vnam ſanctam*, *de maior. & obedien.* Hæc de gentilitate.

28 Sed quoad Concilium crederem duplici cauſa id inſtitutum; primò, ut honorificentius majori cultu adhibito fieret translatio, & major cura adhiberetur; ut cautè ad id procederetur, ne extraherentur in publicum oſſa extra capſam, ſeu arculam: quod videtur deſumptum *ex d. l. Divi fratres*, ad vitandum periculum ſupponendi alias falſas reliquias, quibus populus deciperetur, ut legitur, & notatur in hac decretali, & ideò id transferendi munus providentiſſimè Epiſcopo eſt tributum.

29 Sed majus dubium eſt, an Epiſcopus id poſſit ſine conſenſu Capituli ſuæ Eccleſiæ: & quamvis Archidiac. *in d. c. Corpora*, *de conſecr. diſt.* 1. Sylveſt. & Armill. ſupracitati *num.* 15. videantur hanc facultatem Epiſcopo abſolutè attribuere per disjunctivam, *vel*, tamen contrarium videtur verius, tum ratione rei, quæ gravis eſt, unde ſecundum omnes regulas, *cap. 1. & tot. titul. ſup. de iis, quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſu Capituli*. Epiſcopus tenetur ad hoc capitulum ſuum convocare, & audire, ita ut ſine ejus collaudatione nihil validè facere poſſit, maximè quia ſumus in materia alienationis quodammodo rerum Eccleſiæ: tum quia *d. c. Corpora*: quando agit de Principe, nihil addit.
30 At quando agit de Epiſcopo, ei per copulativam, *que*, annectit Sanctæ Synodi licentiam; quam Synodum Petr. de Sampſ. Hugo, Archidiac. Bellam. & Turrecrem. exponunt pro clericis Majoris Eccleſiæ, & ſic Capituli Cathedralis, quod aliquando appellatur Concilium, *ut cap. Placuit* 12. *q.* 2. Unde alii DD. cùm loquuntur de Epiſcopi auctoritate in hac materia, addunt etiam ſynodi licentiam copulativè, ut eſt videre apud Summ. Confeſſor. *lib. 1. tit. 14. q. 24.* Quæ eſt tertia ſub rubricella de reliq. Alberic. de Roſate *in Dictionario in verb. Reliquia §. ultimo ad med.* Summa Baptiſti-
31 na, & Roſellæ ſupplementum *d. verb. Reliquia*: ex quibus videtur concludendum Epiſcopum ſine licentia Summi Pontificis, cum conſenſu tamen ſui Capituli poſſe Sanctorum corpora transferre de loco ad locum, licet id ſine juſta cauſa, quarum aliquas ponit Turrecrem. *in d. c. Corpora q. 3.* facere non debeat. Et fortè etiam non teneat hæc
32 translatio facta ſine cauſa, cùm ſit ſpecies alienationis, cum corpus, quod aliquo modo ad unam ſpectabat Eccleſiam, alteri tradatur: unde non tenet alienatio, *c. Sine exceptione* 12. *q.* 2. *cum ſimil.*

Nec obſtat Staphil. *de Brevib.* qui poſtquam *n.* 42. Dixit quando datur licentia extrahendi reliquias ex Capella monaſterii S. Anaſtaſii, addi clauſulam, *& de licentia Commendatarii*: & ad hoc facere *c. Corpora de conſecr. diſt.* 1. Ubi dicitur, Nemini licere corpora Sanctorum de loco ad locum transferre ſine conſenſu Papæ, quoniam non ob id excludit licentiam Epiſcopi, quam ipſe impertiri poteſt, *ex eod. c. Corpora*.

Cæterùm etſi putem ſupradictum intellectum ad illum 33
text. eſſe verum, & germanum: Fateor tamen expoſitionem gloſſæ præbuiſſe materiam pleriſque exiſtimandi translationem Sanctorum corporum eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam; adeò ut in Concilio Aquilejen. I. *in tit. de reliq. Sanctorum*: cautum reperiatur ut infrà, videlicet corpora Sanctorum transferri quidem non poſſunt ſine Sedis Apoſtolicæ licentia. Reliquiæ inſignes de loco ad locum transferri ita demum poterunt, ſi Epiſcopus decretum in Archivio Epiſcopali, & libro particulari ſervandum ad rei geſtæ perpetuam memoriam fecerit, cur id fieri permiſerit *tom. 4. Conciliorum part. 2. fol.* 585. *col.* 1. Et quamvis illud Concilium ſit Provinciale, & non confirmatum à Sede Apoſtolica, ideòque extra provinciam non habeat vim canonis, ut ſcripſi in *cap. Canonum ſtatuta*, *num.* 14. *ſupra de Conſtitut.* Eſt tamen magnæ auctoritatis, cùm fuerit recognitum, & emendatum à Sacra Congregatione Concilii ad præſcriptum Conſtitutionis Sixti V. ſuper inſtitutione ejuſdem Congregationis.

Sed quatenus dicta translatio non poſſit fieri ſine aucto- 34
ritate Apoſtolica, dubitatur qua pœna eſſet puniendus, qui hujuſmodi corpora ſine tali licentia transferret. Reſpondetur conſiderandum an ſubſit cauſa excuſationis dolum excludens, ad *l. 3. §. Prima verba*, *ff. de ſepulc. viol. ex reg. gloſſæ in l. Plagii*, *in verb. Iuſta*, *C. ad legem Flaviam*, *de Plag.* Quod ſi nulla cauſa adducatur, cùm in ju- 35
re certa non reperiatur huic facto annexa, pœna arbitrio judicis erit imponenda, argumen. *cap. De cauſis*, *in fine de offic. deleg. & cap. Sicut dignum*, *de homicid.* Sed quia in arbitrariis ex ſimilibus proceditur, *l. Non poſſunt*, *ff. de legib.* videndum erit propterea cui delicto hoc aſſimiletur: & quidem non videtur ſimile ei, qui cadaver ſpoliavit, de quo in *d. l. 3. §. Adverſus*, *ff. de ſepulc. viol.* nec ei, qui violando ſepulchrum corpus eruit, de quo in *d. l. 4. & l. fin. C. eod.* cùm in caſu noſtro ceſſet modus injurioſus, ſeu violentæ, & injurioſæ ſpoliationis. Nec eſt ſimile vero ſacrilegio, quia rei furtum facere noluit; unde videtur potius ſimile alienanti res eccleſiaſticas, ut elici poteſt ex Abb. in *c. Nullus*, *in princ. de ſurrept.* & Calder. *in conſ. 1. de Baptiſm.* ubi ſimile dicit de eo, qui jus baptizandi alii confert Eccleſiæ: & tamen hunc cenſet indiſtinctè non incidere in excommunicationem latam contra alienantes res Eccleſiæ per Extravag. Pauli II. *Ambitioſæ*, *de reb. eccleſ. non alien.* quæ loquitur de alienantibus res temporales eccleſiæ, non autem ſpirituales; quia cùm d. cap. Excommunicatio ſit latæ ſententiæ, ad alium caſum non poteſt per judicem extendi, ſaltem pro delicto jam perpetrato: quia non poteſt judex per ſuam extenſionem facere, ut qui non erat excommunicatus, ſit modò excommunicatus ſine novo delicto. Unde videtur pœna eſſe omnino imponenda arbitrio judicis, ſecundùm regulam d. *cap. De cauſis*.

DE OBSERVATIONE JEJUNIORUM.

Innocentius III. Bracharenſi Archiepiſcopo.

CAPUT II.

Conſilium noſtrum: & infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd omnium Apoſtolorum vigiliæ ſunt in obſervatione jejunii celebrandæ, præter vigilias Apoſtolorum Philippi & Jacobi, & beati Joannis Euangeliſtæ: quoniam ipſorum ſolemnitas infra ſolemnitatem Paſchalem, iſtius autem infra Natalem Domini celebratur. Jejunium etiam apud nos in Adventu Domini agitur. Sanctorum quoque vigiliæ, quorum feſtivitates oportet ſecunda feria celebrari, in præcedenti ſunt Sabbato jejunandæ. De feſtivitate verò beati Bartholomæi Apoſtoli, de cujus celebratione dubietas oritur apud quoſdam: Reſpondemus, quòd in hoc conſuetudinem tuæ regionis obſerves: & infrà. Cùm autem quæſieris, quæ ſit illis pœnitentia injungenda, qui diebus Quadrageſimalibus quo tempore tantæ famis inedia ingruebat, quòd magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere ſunt coacti: Reſpondemus, quòd in tali articulo illos non credimus puniendos: preces tamen Domino pro illis, & cum illis effundas, ne ipſis aliquatenus imputetur: quia bonarum mentium eſt, ibi timere culpam, ubi culpa minimè reperitur. Item de illis, qui pro-

pter debilitatem in ſabbato carnes ſumunt, quod in partibus tuis nullatenus fieri conſuevit, cùm hoc ab aliis moleſtè feratur, & oriatur inde illis occaſio detrahendi: Reſpondemus, quòd ſuper hoc conſuetudinem tuæ regionis facias obſervari, ſic tamen, quod debilibus & infirmis propter hoc periculum non emergat. Præterea de illis, qui in Quadrageſima, vel in aliis jejuniis ſolemnibus infirmantur, & petünt ſibi eſum carnium indulgeri: Reſpondemus, quòd cùm non ſubjaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum cùm urgens neceſſitas exiſtit, ſupportare potes, & debes, ut majus in eis periculum evitetur.

S V. M M A R I V M.

1 Vigiliæ omnium Apoſtolorum ſunt in præcepto, præter vigilias Apoſtolorum Philippi & Iacobi, & Ioannis Evangeliſtæ.
2 Nec valet contraria conſuetudo Gallicana.
3 Carnium eſus in Quadrageſima ægrotis eſt indulgendus.
4 Carthuſienſium ſtatus, qui languentibus in extrema neceſſitate carnes non concedunt, an ſit periculoſus, & num. ſeqq.
5 Carnium eſus an aliquo caſu ſit neceſſarius ad liberandum infirmum à mortis periculo.
6 Carnibus non veſcebantur homines in prima ætate, id eſt ante diluvium.
7 Iuramentum, & votum non ligant, cùm ſine interitu ſalutis corporalis ſervari non poſſunt.
8 Carnibus in Quadrageſima veſci non licet, etiam ex legitima cauſa ſine licentia Epiſcopi.
Et quid ſi cauſa ſit urgens, n. 10.
9 Referendarii in Quadrageſima ovis, & lacticiniis, & de conſilio utriuſque Medici carnibus veſci poſſunt.
10 Ieiunium an, & quando quis poſſit ſolvere propria auctoritate.
11 Quid ſi cauſa ſit evidens.
12 Et quid ſi dubia ſit.
13 Et quid ſi ſubſit periculum ſcandali.
14 In ieiunio an ex iuſta cauſa diſpenſare poſſit proprius Sacerdos.
15 Conſuetudo an in ieiuniis ſit ſervanda, & n. ſeq. uſque in finem.
Quid in conſuetudine ieiunii inductiva, n. 16.
Quid in ieiunii tranſlativa, n. 30.
Et quid in ieiunii relaxativa, n. ...
16 Ieiunium quid ſit.
17 Ieiunia conſuetudinaria ſervanda ſunt à diœceſanis, & indigenis perinde atque indicta ab Epiſcopo.
18 Epiſcopus indicere debet obſervantiam conſuetudinis inducentis ieiunium, vel abſtinentiam à carnibus in ſua diœceſi.
19 Carnium abſtinentia ſecluſa conſuetudine in ſola die Veneris per totam hebdomadam eſt in præcepto.
20 Carnes comedere in Sabbatho eſt mortale, ubi non eſt conſuetudo comedendi; aliàs ſecus.
21 Carnium uſus apud Græcos in die Sabbathi eſt tolerandus, ubi ſine ſcandalo fieri poteſt.
22 *Intellectus*, c. Sabbatho de conſecr. diſt. 3. & c. Quia dies, diſt. 5.
23 Ieiunium in ſexta feria non eſt ex præcepto, ſed ex conſilio tantum.
24 Ieiunium in Adventu Domini, non eſt in præcepto, niſi hoc habeat conſuetudo.
25 Idem in vigiliis Rogationum.
26 Conſuetudo in ieiuniis non extenditur de loco ad locum.
27 Nec de uno ad aliud genus perſonarum.
Conſuetudo laicorum in ieiuniis non ligat clericos, nec clericorum ſecularium religioſos, ibid.
28 Conſuetudo de una in aliam diem ex rationabili cauſa ieiunium transferens ſervanda eſt.
29 Conſuetudo regionis ſervari debet in colenda feſtivitate S. Bartholomæi.
30 Idem in feſtivitate B. Margaritæ.
31 Ieiunium propter magnam loci ſolemnitatem poteſt authoritate Epiſcopi in aliam diem transferri.
32 In Gallia ubi ſunt eccleſiæ S. Quintini, non ieiunatur in vigilia omnium Sanctorum, ſed tertia præcedenti die.
33 Peregrini, & viatores in ieiuniis, & abſtinentia à carnibus debent ſe conformare conſuetudini loci, ubi reperiuntur.
Contrarium, n. 37.
Declaratur, n. 38.
34 Cathaloni, & Francigenæ, qui in ſuis partibus ſolent veſci carnibus in die Sabbathi, peccant, ſi alibi veſcantur ubi non eſt ſolitum, & n. 40.
35 Idem in Mediolanenſibus, qui alibi comedunt carnes in diebus Carniſprivii.
36 Et in Caſtellanis qui in Sabbatho veſcuntur extremis, vel interioribus partibus animalium in Luſitania, & Navarra, ubi non eſt conſuetum.
37 *Intellectus*, c. Illa 12. diſt.
38 Exteri in ieiuniis tenentur ſervare conſuetudinem loci ſi eo venerint animo habitandi, aliàs ſecus, ſecluſo ſcandalo.
39 Scholares, & Peregrini ligantur conſuetudinibus loci, ubi moram trahunt.
40 Cathaloni exiſtentes in ſtudio Tholoſano peccant ſi iuxta conſuetudinem Cathaloniæ veſcantur carnibus in Sabbatho, ſed non è converſo.
41 Habitatio de præſenti ſufficit ad ſortiendum forum pœnitentialem, nec requiritur domicilium.
42 Viatores non ſortiuntur forum loci, per quem tranſeunt.
43 Nec dicuntur moraliter in eo eſſe.
44 Conſuetudo ieiunii relaxativa valida eſt, ſi ſit generalis in tota eccleſia.
45 Conſuetudo particularis ex rationabili cauſa poteſt in partem ieiunium relaxare, ſeu interpretari quoad horam, collationem, & cibos, & n. ſeq.
46 Ieiunia de integritate quæ ſint.
47 Ieiunium ſolvitur ex geminata comeſtione.
48 Secus ſi aliquid ſumatur pro collatione ſerotina magis ad ſuſtentationem naturæ, quàm ad delicias.
49 Et refellitur quorumdam opinio circa collationem in vigilia Natalis Domini.
50 Hora comedendi in diebus ieiunii, quæ ſit de conſuetudine.
51 Et quæ de iure ſcripto.
52 Cur in quadrageſima ſit hora Veſperarum.
53 Dies ficte expletus dicitur poſt veſperas.
54 Ovis, & lacticiniis veſci licet in ieiuniis extra Quadrageſimam, niſi obſtet conſuetudo.
55 Conſuetudo quæ in totum relaxat ieiunium an valeat.
56 Quid in ieiuniis ſolemnibus.
57 Et quid in aliis non ſolemnibus.
58 Ieiunia, quæ à ſingulis Diœceſanis per ſingulas Diœceſes indicuntur, ab omnibus ſubditis ſunt ſervanda.

C*Onſilium.* Doctores non ſummant propter varia dicta, quæ ſatis per ſe ſunt clara. Dividitur in ſeptem partes, quæ patent per ſeptem diſtinctos §§.

Nota primò ex principio litteræ, jejunium eſſe in præ- 1
cepto in vigilus omnium Apoſtolorum hoc eſt duodecim,
quos enumerat gloſſa *in c. unico in verb. Duodeno de reliq. & vener. Sanct. lib. 6.* præterquam in duabus vigilus hic
exceptis Apoſtolorum ſcilicet Philippi & Jacobi, & Joannis Evangeliſtæ, ob rationem in littera expreſſam, & hoc
non obſtantibus Gallicanis verſibus, quos hic recitat gloſ- 2
ſa 1. videlicet.

Petrus, & Andreas, Paulus cum Simone, Iudas,
Vt ieiunemus nos admonet, atque Matthæus.

Nulla enim eſt ratio diverſitatis inter hos, & alios Apoſtolos; & cùm omnes fuerint pares merito, pari etiam cultu ſunt venerandi, ſecundum Abb. *hic num.* 4. ut eorum ſit æqualis feſtivitas, quorum æqualis eſt Sanctitas, *cap. Scire 70. diſt.* Jo. Andr. *hic n.* 8. *in gloſ.* 1. & Cardin. *n.* 2. *verſ. Oppono.* Ad hoc *d. c. unico de reliq. & vener. Sanctor. in* 6.

Neque

Neque enim in his ſolemnibus jejuniis quidquam operatur conſuetudo, cùm ſit irrationabilis, ut latiùs dicam infra *n.. & in c. ſeq. n..*

3 Secundò nota *in §. Item de illis*, eſum carnium in Quadrageſima ægrotis eſſe indulgendum, & pondera rationem in textu expreſſam, videlicet ut debilibus; & infirmis propter abſtinentiam à carnibus periculum non emergat.
4 Quam literam inducunt quidam contra Monachos Carthuſianos, quorum ſtatum aſſerunt eſſe periculoſum ex defectu charitatis, quia languentibus in extrema neceſſitate carnes non concedunt, & Hoſtienſ. *n. 5. in verb. Ab aliis*, redarguit illos qui infirmis non compatiuntur more Carthuſienſium. Sed illorum ſtatum, ut hic recitat Joan. Andr. *num. 3.* efficaciter tuetur Magiſter Arnaldus de Villa Nova ſummus Medicus, & Theologus, proſequendo verbum illud Pſalmi 68. *Adverſus me loquebantur, qui ſedebant in porta, &c.* ſubinducens illud Cantici 5. *Percuſſerunt me, vulneraverunt me, & tulerunt pallium meum*, & illis in propoſito coaptatis, probat oppugnantium doctrinam eſſe phantaſticam, & falſam; imò & hæreſim ſapere. Falſitas patet, quia qui ſe obligat ad illud ſtatutum ordinis, hoc facit ex amore Dei. Sed illa charitas eſt ſuprema, quæ Deum reſpicit per objectum. Ergo quod fit propter Deum, & non in odium proximi, non poteſt dici
5 contra charitatem. Quod autem dixit hæreſim ſapere, probat, quia adverſatur approbationi, & tolerantiæ Romanæ eccleſiæ, & fingit novum dogma in pertinentibus ad utilem ſtatum fidelium, ponendo languentes quandoque non poſſe à mortis periculo ſine eſu carnium liberari, & ſic ad vitæ longitudinem eſum carnium neceſſarium: [nam, ut ipſe ait, virtus vitalis deficit aut propter malitiam morbi illam reſolventis, aut propter defectum alimenti, per quod habet conſervari, vel reſtaurari.] Primò caſu probat auctoritate Hippocratis dicentis: [Si deficientibus præ furia morbi cibus exhibeatur, ſuffocationis, vel alterius vexationis gravamine ſuperaddito, coguntur vitam finire celerius.] Deficientibus autem propter penuriam alimenti ſi denegetur cibus, & medicationi ſubdantur, expirant velocius tabefacti. Unde fit, ut deficienti propter morbi magnitudinem non proſint, ſed obſint carnes. Deficientibus verò propter alimenti penuriam, proſint. Sed probat plus competere vinum mediocre, maximè aromaticum, & vitellos ovorum mediocriter molles; quia velociſſima digeſtione convertuntur in laudabilem, & multum ſanguinem, & quaſi ſine fæcibus. Carnibus autem, & cæteris alimentis aliqua prædictarum conditionum deeſt. Concludit ergo adverſarios moveri, aut ex invidia, aut ex animi paſſione, aut ex ignorantia phyſicæ, ſecundum quam ad virtutem vitalem, vel cognitivam magis competunt ſupradicta, quam carnes. Licet fateatur ad confortandam virtutem motivam magis convenire carnes. Sed dicit inducendo Galenum confortationem virtutis motivæ non eſſe in ægris neceſſariam, quia modicum egent ipſius operatione. Ergo nec egent neceſſariò eſu carnium. Demum ſubdit in ſacra Scriptura non reperiri eſu carnium infirmis neceſſarium; quod tamen de vino legitur 1. *ad Timoth. 5. cap. Etſi Chriſtus ad fin. ſupra de iureiur.* Item ad Romanos 14. *Qui infirmus eſt, olus manducet*, non dixit carnes. Item Pſalm. 103. *Vinum lætificat cor hominis, & panis confirmat illud*; Cor autem eſt principium materiæ virtutis vitalis, quæ confortatur per cordis lætitiam. Inducit quoque exempla Chriſti, quem multi etiam infirmi ſequebantur, ut à languoribus ſanarentur, *Lucæ 6.* Quibus tamen egentibus alimento, quia tribus diebus jejunaverant, paravit non carnes ſed piſces. *Marci 8.* Similiter nec David illi Amalechitæ, qui tribus diebus, & noctibus non comederat 1. *Reg.* 30. Item virtute deficiente propter penuriam cibi eſum carnium non eſſe neceſſarium confirmat experientia: nam videmus in ipſo ordine octuagenarios, & centenarios mundorum ſenſuum. Item in prima
6 ætate, ideſt uſque ad Diluvium, diutius vixerunt homines, quàm in aliis ætatibus; & tamen non veſcebantur carnibus, ſed terræ naſcentibus, *Geneſ. 3. ad fin.* ibi, *Comedes herbas terræ*. Ad Noe autem dixit poſt diluvium, *c. 9. omne quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum, cap. Ab exordio 35. diſt.* quod eſt Hieronymi *contra Iovinian. lib. 1.* & ſubjicit Joan. Andr. ſe hunc libellum ita in compendium redegiſſe, quia etiam ſuo tempore quamplures notabilis ſtatus amicis ſuis Carthuſienſibus, apud quos eſt vera religio detrahere conabantur, & illius verba ad litteram hic referunt, & ſequuntur Anton. de Butr. *n. 10.* Cardin. *in §. Item de illis num. 2.* & Jo. de Anan. *in cap. Sicut ex litterarum n. 2. infr. de homicid.* & conſentit hic Petr. de Anchar. *n. 4. in ult. not.*

Verùm Abbas *in cap. Si verò n. 2. verſ. Et per hoc dice-* 7
rem ſupra de iureiur. [Si, inquit, à peritis medicis diceretur Fratrem Carthuſien. Ordinis non poſſe aliter mortem evadere, niſi per eſum carnium, non obſtante regula, ſeu voto deberet carnes comedere.] Sicut enim juramentum non ligat propter periculum mortis, *cap. fin. 22. q. 4.* ita nec votum cum paribus paſſibus ambulent, ut notatur *in cap. 1. eadem cauſ. & quæſt. in cap. Debitores de iureiur. in cap. Licet, & in cap. Magnæ de voto*. Et quamvis mox fateatur Arnaldum de Villa Nova ſummum, & quaſi divinum Medicum in tractatu hac de re edito concludere vitam poſſe reſtaurari ſine eſu carnium: Subdit tamen. Si ex circumſtantiis Medici dicerent contrarium, procedere primum dictum. Item poſſet contingere, ut ova infirmo eſſent faſtidio, & horrori, itaut non poſſet illa ſumere, ut pluribus accidit, quo caſu in dubio hoc eſſet tenendum: quoniam neceſſitas excuſat ab omni præcepto, ut hic in textu, qui etiam non obſcurè ſupponit hanc neceſſitatem in propoſito eſſe poſſibilem. Unde concluſio eſt, juramentum, & votum non eſſe ſervandum, cùm ſine interitu ſalutis corporalis ſervari non poteſt, prout etiam concludit gloſſa 1. *in d. cap. Si vere*. Itaque, ut verbis Sylveſtri utar *in verb. Iuramentum 4. n. 10. verſ. Ex prædictis*, Abbas Carthuſienſes indiſtinctè non reprobat, ſed tantum in caſu, & judicio meo bene dicit.

Ultimò nota *in §. Præterea*, non debere quem veſci car- 8
nibus in Quadrageſima, & ſolemnibus jejuniis ſine licentia Epiſcopi, etiamſi legitima cauſa ſubſit eas comedendi, puta infirmitas, ſeu debilitas, ejuſmodi enim licentia exigitur, quia multi poſſent ægritudinem fingere, & inter infirmitatem, & infirmitatem eſt diſtinguendum, ſicut inter coactum & coactum, *ut in cap. Maiores §. Propter quod ſupra de Baptiſm.* ſecundum Hoſtien. *hic n. 5 in verb. Sic tamen*, Jo. Andr. *n. 4.* Butr. *n. 10. in fin.* & Abb. *n. 5.* Tu dic apertè hoc ſancitum eſſe in Concil. Toletano VIII. *c. 9.* in hæc verba: *Quiſquis abſque inevitabili neceſſitate, atque fragilitatis evidenti languore, ſeu etiam ætatis impoſſibilitate diebus Quadrageſimæ eſum carnium præſumpſerit attentare, non ſolum reus erit Reſurrectionis Dominicæ; verùm etiam alienus ab eiuſdem diei ſancta communione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, ut ipſius anni tempore ab omni eſu carnium abſtineat gulam, quia ſacris diebus abſtinentiæ oblitus eſt diſciplinam; Illi verò, quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita violare præſumant, quàm à Sacerdote permiſſum accipiant*, refertur ab Yvone *par. 15. cap. 89. & tomo 2. Concil. par. 2. pag. 492.* Porrò in indultis veſcendi carnibus con- 9
ſuevit apponi clauſula, *de conſilio utriuſque Medici*, ut in indulto referendariorum utriuſque Signaturæ, de quo in Conſtitutione Pauli III. *Debita*, in §. 17. ibi, *Quadrageſimalibus, & aliis temporibus quibus eſus carnium, ovorum, caſei, & lacticiniorum de iure, vel conſuetudine eſt prohibitus, eiſdem ovis, caſeo, butyro, & aliis lacticiniis: ac de utriuſque Medici conſilio carnibus abſque conſcientiæ ſcrupulo uti, frui, & veſci, &c.* in Bullar. *tomo 1. pagina 560.* Verumta- 10
men ſi cauſa eſſet urgens, non peccaret qui ſine licentia carnibus veſceretur, ut hic patet *in §. Cum autem*, & tenet Abbas *n. 4. in ultim. notab.* Confert textus *in l. 1. in princ.* ibi, *nam interdum locus, vel tempus non patitur plenius deliberandi conſilium, ff. de exercit. act.* & quod dixi *in c. Relatum à n. 33. ſupr. de Cler. non reſident.* Plenius tamen in hoc diſtinguit Sylveſtr. *in ver. Ieiunium n. 20. verſ. Tertium* 11
tradens regulam, quam dicit ſervandam eſſe ex mente omnium Doctorum: nam aut certum eſt quem jejunare non poſſe ex cauſæ evidentia; Et tunc poteſt propria auctoritate jejunium dimittere. Aut eſt dubium; 12
& conſulendus eſt vir bonus, & peritus, puta medicus, aut confeſſor, vel alius, & ſi illius judicio cauſa ſit evidens, ſimiliter poteſt jejunium frangi propria auctoritate: nam & eo caſu cauſa evidens dici poteſt. Sin autem idem peritus ſit dubius: tunc oportet adire Superiorem, qui declarare poteſt authoritativè diſpenſando in dubio. Verùm ſi ſubeſſet periculum ſcandali, etiam ſtante cauſa evidenti, petenda eſſet 13
diſ-

14 diſpenſatio. In hujuſmodi autem diſpenſatione Superior
eſt Epiſcopus tantùm, nec ſufficit licentia ſimplicis Sacer-
dotis etiam ex juſta cauſa, ſecundùm Hoſt. hic, niſi ſum-
ma neceſſitas immineret, ita ut ſine periculo ad Epiſcopum
recurſus haberi non poſſet, licèt S. Thom. *in 4. diſt.* 15. *q.* 3.
art. 2. *q.* 4. *ad tertium*, teneat ſacerdotem poſſe diſpenſare,
ſed Canoniſtæ contra per hanc Decretalem.
15 QUÆRO generaliter, utrùm in jejuniis ſervanda ſit
conſuetudo.
Pro clariori ſolutione puto tres caſus eſſe diſtinguendos.
Aut enim conſuetudo eſt jejunii inductiva, aut eſt jejunii
tranſlativa, aut jejunii relaxativa.
16 In primo caſu abſque dubio ſervanda eſt conſuetudo, *c.*
Illa 12. *diſt.* & Præpoſ. *n.* 5. *& c. Vtinam* 76. *diſt.* nam, ut
inquit Innoc. communiter receptus in rubrica aliàs *in cap.*
1. *n.* 2. *verſ. Tertium ieiunium, ſupra eodem*. Jejunium eſt
abſtinentia victus ſecundum ordinationem eccleſiæ, ſive
17 ſcripto, ſive conſuetudine approbatum. Unde Petr. de
Palude *in 4. diſt.* 15. apud Sylveſtr. *in verb. Ieiunium num.* 7.
dicit ad jejunia conſuetudinaria ipſam conſuetudinem liga-
re, etiamſi ſcriptura non dicat, arg. *cap. In his rebus* 11. *diſt.*
Ideòque ſi in aliqua diœceſi conſueverit certo die jejunare,
hoc jejunium ſervandum eſſe à diœceſanis, & indigenis, ſi-
18 cut ſi Epiſcopus jejunium indiceret. Quod clare probatur
hic in §. Item de illis, ubi Pontifex conſultus de illis, qui
carnes comedunt in Sabbatho, reſpondit: Super hoc con-
ſuetudinem tuæ regionis facias obſervari. Unde per hanc
litteram Epiſcopum Diœceſanum indicere debere obſer-
vantiam conſuetudinis inducentis jejunium, ſeu abſti-
nentiam à carnibus in ſua Diœceſi, docent Hoſt. *n.* 4. *in ver.*
Conſuetudinem, & n. 5. *in verb. Sic tamen*, Butr. *n.* 6. Card.
in §. Item de illis n. 1. & reliqui.
19 Hinc infertur primò, ut abſtinentia à carnibus circum-
ſcripta conſuetudine in ſola die veneris per totam hebdo-
madam ſit in præcepto, *ut in cap. De eſu carnium*. Et quod
20 ibi notatur, *de conſecr. diſt.* 3. At comedere carnes in Sab-
batho eſt mortale ubi non eſt conſuetum, *ut in c. Quia dies*
de conſecrat. diſt. 5. non autem ubi eſt conſuetudo come-
dendi, ut in Francia, Catalonia, & aliis partibus, quia
ſtatut conſuetudini, *ut in d. c. Illa autem* 12. *diſt.* & conclu-
dit Abb. *hic in* 1. *notab.* & Sylveſter *in verb. Ieiunium n.* 28.
21 *verſ. Tertium*. Unde & apud Græcos tolerandus eſt uſus
carnium in die Sabbathi, ubi ſine ſcandalo fieri poteſt, in
locis tamen ipſorum, & inter eos tantum, ut cavetur in
Conſtitutione Clementis VIII. pro inſtructione ſuper ali-
quibus ritibus Græcorum *edita* 31. *Aug.* 1595. *in §.* 6. in
22 Bullar. *tomo* 3. *pag.* 47. Nec obſtat textus *in c. Sabbatho de*
conſecratione diſt. 3. per quem textum Gloſſa *hic in verb. In*
Sabbatho, dicit non debere carnes comedi in die Sab-
bathi. Quoniam loquitur de conſilio, ſicut cavetur de
die Mercurii ſecundum Abb. & Sylveſt. *locis citatis*. Unde
Archid. ibi, quem cæteri ſequuntur, exponit verbum, *non*
debemus, de honeſto, non de præcepto. Rurſus non obſtat
textus *in c. Quia dies, de conſecr. diſt.* 5. ubi dicitur: Qui-
cumque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat,
ab eſu carnium eadem die (ſcilicet Sabbathi) abſtineat.
Etenim eodem modo Gregorius VII. eo loci non loqui-
tur de præcepto, ſed de conſilio, ut probat littera ibi,
admonemus, & notat gloſſa *in eodem verb.* Et Sylveſt.
ubi ſupra, niſi ſit conſuetudo, ut abſtineant ut ibi per
gloſſam.
23 An autem ſexta feria non ſolum abſtinentia à carnibus,
ſed etiam jejunium ſit in præcepto, Doctores non conve-
niunt. Sed communiter tenetur jejunium non eſſe ex præ-
cepto, ſed ex conſilio tantum, prout de communi teſtatur
Abb. *in c. ſeq. num.* 1. & notat Innoc. *in rubr.* aliàs *in cap.* 1.
ſupra eod.
24 Infertur ſecundò, ut quamvis in Adventu Domini ex
præcepto non ſit jejunandum, ut hic eſt textus quaſi expreſ-
ſus *in §. Ieiunium*. Secundum Abb. *ante n.* 1. poſt Innocent.
ubi ſupra num. 3. Quidquid dixerit Butr. *hic num.* 2. tamen
ſecus ſit, ſi hoc habeat conſuetudo. Unde Pontifex hic di-
cit tamen apud nos jejunatur, quaſi dicat, habemus hoc de
conſuetudine; Super hoc autem nullum ſtatutum facimus,
nec aliquem adſtringimus, ſed quilibet conſuetudinem
ſuam ſervet, ut formaliter inquit Hoſtien. *hic num.* 4. *in*
verb. Apud nos, cujus dictum ſequuntur Joan. Andr. *n.*
1. *in eodem verſ.* Cardin. *num.* 3. Collectar. *num.* 4. &
25 Abb. *ante num.* 1. *verſ. Vnde hic Papa*. Et quod dictum
eſt de Adventu, idem intellige de Vigiliis Rogationum,
in quibus conſuetudo ſervanda eſt, ut notatur *in cap.*
Rogationes de conſecr. diſt. 3. & per Abb. *in rubr. ſupra*
eodem num. 6. *in fine, verſ. Item dubitatur de vigiliis Ro-*
gationum.
Adverte tamen, quia in hujuſmodi conſuetudinibus non 26
fit extenſio de loco ad locum, adeò ut nec conſuetudo pe-
culiaris Eccleſiæ Romanæ ſit neceſſario obſervanda in aliis
locis, ut notat gloſſa *in cap.* 1. *in verb. Docuit*, *de Summa*
Trinit. l. 6. & Abbas *hic num.* 1. & probatur *in cap. Illa* 12.
diſtinct.
Rurſus adverte, quia in his conſuetudinibus nec fit ex- 27
tenſio de uno ad aliud genus perſonarum; ideòque conſue-
tudo laicorum non ligat Clericos, nec Clericorum ſæcu-
larium religioſos, quia diſtincti ſunt modi abſtinentiæ in-
ter hos tres ſtatus, & plures abſtinentias habent Clerici,
quàm laici, & religioſi, quàm clerici ſæculares. Unde
non oportet ut ad eorum jejunia ligentur, quorum etiam
conſuetudinibus à ſuis jejuniis non abſolvuntur, ſecun-
dum regulam juris, quem non honoro, nec onero. Ita
Sylveſt. *in d. verb. Ieiunium num.* 7. Et hæc de conſuetudine
jejunii relaxativa.
In ſecundò autem caſu principali, id eſt in conſuetudi- 28
ne jejunii traslativa, concludo ſervandam eſſe conſuetudi-
nem, ſecundum quam jejunium in certa die ab Eccleſia
indictum in aliam diem ex rationabili cauſa translatum
eſt, ut hic per Hoſt. *num.* 4. *in verb. de cuius*, & probatur
in §. de feſtivitate, ubi eſt expreſſum in colenda feſtivitate 29
S. Bartholomæi, & conſequenter in ejus vigilia ſervan-
dam eſſe regionis conſuetudinem, hoc enim ex ratio-
nabili cauſa introductum eſt: nam cum die 24. Auguſti
fuerit excoriatus, & die ſequenti obierit, alicubi colitur
dies martyrii, alicubi verò, ut Romæ dies obitus, ſecun-
dum Petrum de Sampſone, Abb. Antiq. & Hoſtienſ. *ubi*
ſupra, Collectar. *num.* 1. & Joan. Andr. *eodem num. in verb.* 30
Bartholomai, qui adducit ſimile de feſtivitate B. Margari-
tæ, cujus feſtum diverſis diebus colitur propter ſui diverſa
martyria: nam ſecundum eum apud Bononienſes celebra-
tur die 13. Julii, vel die 14. ſecundum Anton. de Butr.
num. 9. ſubdit tamen Joan. Andr. ſe reperiſſe in Specul.
Hiſtor. *lib.* 14. *cap.* 2. coli debere die 20. Julii, & ita
colitur Romæ, & Patavii, ut refert Cardin. *num.* 4. *in*
fine.
Et hinc collige propter magnam loci ſolemnitatem in 31
die jejunii contingentem licitè fieri tranſlationem, ſeu
commutationem jejunii in diem præcedentem auctorita-
te Epiſcopi ad eum modum, quo feſtum Nativitatis Do-
mini, Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis, vel alicujus Apo-
ſtolorum, ſi contingat feria ſecunda non jejunatur in die
Dominico, ſed in Sabbatho præcedenti, ut eſt caſus *in c.*
prox. ſupra eodem, & ita tenet Innocen. *ſupra in rubr.* 32
aliàs *in cap.* 1. *num.* 3. ubi refert in quibuſdam locis
Franciæ ſcilicet ubi ſunt eccleſiæ Sancti Quintini, non
jejunari in vigilia omnium Sanctorum, ſed tertia præce-
denti die, & ſequitur Abbas *hic in* 2. *notab.* Præpoſ. *in cap.*
Denique n. 23. *in fine* 4. *diſt.* & Sylveſtr. *in verb. Ieiunium*,
num. 19.
Hinc etiam, & ex textu collige peregrinos, & viatores 33
in jejuniis, & abſtinentia à carnibus debere ſe conformare
conſuetudini loci, ubi reperiuntur, & ad hoc per Diœce-
ſanos compelli poſſe, ut hic patet, & eſt optimus textus *in*
dict. cap. Illa 12. *diſt.* ubi Auguſtinus: *Nec diſciplina*
ulla eſt in his melior gravi prudentique Chriſtiano quàm
ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam ad quam-
cumque forte devenerit; & infra. *Mater mea Mediola-*
num me conſecuta invenit eccleſiam Sabbatho non ieiunan-
tem, cœperat fluctuare quid ageret. Tunc ego conſului hac
de re beatiſſima memoriæ virum Ambroſium, & ille ait:
Cum Romam venio, ieiuno Sabbatho, cum Mediolani ſum,
non ieiuno. Sic etiam tu ad quam forte eccleſiam veneris,
eius morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quem-
quam tibi, ubi gloſſa in verb. *Societatem*, refert illud vul-
gatum.

Si fueris Romæ, Romano vivito more,
Et ſi ſis alibi, vivito ſicut ibi.

Et pro hac parte concludit Abb. *hic in fine*, ſubdens 34
propterea peccare Cathalonos, qui comedunt in his parti-
bus carnes in die Sabbathi, licet illis in eorum partibus licitè
veſcantur. Quod ante ipſum docuit Card. in Clem. *Dignum*

q. 5.

q. 5. *de celebr. Miſſar.* & ſequitur Sylveſt. *ubi ſupra n.* 28.
dicens: Qui carnes in die Sabbathi in ſuis partibus comede-
re conſueverunt, ut in Francia, & Cathalonia, comeden-
do in partibus aliis, ubi hoc non eſt conſuetum, ſecundum
Directorium peccant, *ut in c. Quia dies de conſecr. diſt.* 4.
35 *& cap. Illa* 12. *diſt.* à contrario ſenſu. Et idem dicendum
de Mediolanenſibus, qui in aliis locis comedunt carnes in
diebus carnis privii. De quo tamen vide Christophor. Porr.
in §. Sed quod Princip., in fine inſtit. de iure nat. ubi etiam
proſequitur quid in Scholaribus, qui Mediolani reperiun-
tur eo tempore quo Mediolanenſes ex privilegio S. Ambro-
ſii veſcuntur carnibus. De quo privilegio latiùs dicam in
cap. ſequenti à n..

36 Id ipſum ſenſit Navarr. *in man. cap.* 28. *n.* 120. *verſ. Sextò*,
ubi dicit peccare eum, qui veſcitur carnibus, vel alio cibo
vetito in aliqua regione, etiam eo tempore, quo liceret ei
veſci in ſua; ſicut è converſo non peccat veſcendo eis in
regione, quam tranſit, vel in qua moratur, licet in ſua
id ei non liceret. Navarrus enim, & Luſitanus veſcentes
in Caſtella die Sabbathi extremis, vel interioribus partibus
animalium non peccant, licet in ſuis terris id eis non lice-
ret, Caſtellanus autem idem faciens in Luſitania, vel Na-
varra, peccaret. Hæc Navarrus, & conſentit illius auditor
Covarr. *lib.* 4. *variar. reſol. c.* 20. *n.* 8. *in fine*.

37 Contrariam opinionem, id eſt peregrinos, & viatores
ceſſante ſcandalo non teneri in jejuniis, & abſtinentia à car-
nibus ſe conformare conſuetudini loci, ad quem divertunt,
tenet Archid. poſt Hugon. *in d. cap. Illa in fine* 12. *diſtinct.*
Bellam. *num.* 2. Turrecrem. *num.* 2. *in ver. Liberas*, & Præ-
poſ. *n.* 6. *verſ. Nota quod peregrinus*. Dicunt enim extra-
neos, qui ad tempus vivunt inter illos, qui talem habent
conſuetudinem, debere illam obſervare, ſi non obſervan-
do generent ſcandalum. Quod ſatis innuit littera ibi, *Si
cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi*. Ait enim
Apoſt. 1. ad Corinth. 7. *Si ſcandalizavero fratrem meum,
non manducabo carnes in æternum*. Vel certè ille textus lo-
quitur de conſilio, & perſuaſione ſecundum Hoſtien. rela-
tum ab Archid. *ubi ſupra*. Et complures Theologos pro hac
ſententia noviſſimè citat Thomas Sanchez *de matrim. lib.*
3. *diſp.* 18. *num.* 6. Pro qua præcipuè allegatur text. *in eod.
cap. illa* 12. *diſt.* in illis verbis: *Alia verò, quæ per loca ter-
rarum, regioneſque variantur, ſicut eſt quod alii ieiunant
Sabbatho, alii non, &c. totum hoc genus rerum liberas habet
obſervationes*. Sed profectò alius videtur ſenſus Auguſtini
in eo canone: nam primò docet obſervandas eſſe traditio-
nes, quæ in tota eccleſia obſervantur. Unde dum imme-
diatè ſubdit: *Alia verò quæ per regiones variantur, liberas
habeant obſervationes*; non videtur intellexiſſe liberum eſſe
unicuique ſpeciales conſuetudines obſervare, vel non ob-
ſervare; alioquin conſuetudines locales non eſſent ab in-
colis obſervandæ, contra textum hic. Sed dixit *liberas*, id
eſt ſine peccato, itaut ſit ſenſus, illa quæ ex generali con-
ſuetudine recepta ſunt, ab omnibus ſervari debent; Sed
illa, quæ ex conſuetudine particulari ſunt alicubi introdu-
cta, ut comedere carnes in Sabbatho, poſſunt obſervari
liberè, & abſque divinæ majeſtatis offenſa, & hoc ſenſu
liberas habent obſervationes, quia illas obſervantes non
peccant. Sed hinc non ſequitur ut illas obſervare
non teneantur. Vel certè intellexit *liberas*, ideſt quoad
extraneos, qui non tenentur illas obſervare, niſi illuc
divertant, ut innuunt ſequentia verba, & declarat Tur-
recr. *n.* 2.

38 In hac veritate placet diſtinctio Gloſſæ *in d. c. Illa in ver.
Veneris*, ubi dicit referre, an peregrini ſint moraturi,
vel citò receſſuri, id eſt an venerint animo habitandi, an
verò recedendi, ut primo caſu teneantur ſervare conſue-
tudinem loci, ubi moram trahunt; in ſecundo autem non
ſecluſo ſcandalo, ut explicat Gloſſa *in cap. Quæ contra in
ver. Aut Peregrini* 8. *diſt.* Quam diſtinctionem ſequitur *in
d. c. Illa*, Archid. *n.* 1. *in verb. Serva*, Turrecrem. *num.* 2.
ubi verba illa, *liberas habet obſervationes*, exponit, id eſt
quantum ad extraneos, quia apud eos libera eſt hujuſmo-
di obſervantia, niſi veniant moraturi, vel niſi non obſer-
vando, generent ſcandalum. Nec diſſentit Præpoſ. *n.* 6. dum
ſequitur Archid. quoad eos, qui veniunt animo non per-
manendi. Eodem modo diſtinguit Sylveſt. *in verb. Ieiu-
nium n.* 7. ubi poſt Paludan. tenet ad jejunia conſuetudina-
ria teneri indigenas, & diœceſanos: alienigenas verò, ſi
veniant animo habitandi, ex tunc ligari jejunio conſuetu-
dinario, ſicut & ſcripſi. Si autem tranſeant ſolum, non
ligari conſuetudinibus, & ſtatutis terræ, licet in come-
dendo cavere debeant à ſcandalo; nam *Si eſca fratrem
meum, &c.*

Primum membrum diſtinctionis Gloſſæ, videlicet de ex- 39
teris, & peregrinis, qui in loco ſunt moraturi, probatur
in d. cap. Quæ contra mores 8. *diſt.* ibi, *Nulla civis, aut pe-
regrini libidine violetur*. Per quem textum Speculat. *in ru-
bric. de Conſtit. n.* 7. dicit evidenter probari ſcholares, &
peregrinos ligari conſuetudinibus loci ubi moram trahunt.
Unde benè Cardin. in Clem. 2. *in* 5. *quæſt. de celebrat. Miſ-
ſar.* ſcripſit Cathalonos exiſtentes in ſtudio Tholoſano pec- 40
care, ſi contra conſuetudinem Cathaloniæ veſcantur car-
nibus in Sabbatho, juxta conſuetudinem patriæ, & conſen-
tit Imol. *ibid. col.* 2.

Et quamvis gloſſa præalleg. *in d. c. Quæ contra*, dicat ſo- 41
los perpetuò habitantes obligari lege civitatis, *ut l. Debitor
ff. de Pignor.* tamen illud verbum *perpetuo*, pleraque ex Do-
ctoribus non ponunt, ſed ſimpliciter exigunt, ut habeant
animum habitandi, vel ut ſint moraturi, quod in idem
recidit, & ad ſortiendam Parochiam, ſeu forum Pœniten-
tialem non requiritur translatio domicilii; vel animus per-
petuò illic permanendi, ſed ſufficit ſola habitatio de præ-
ſenti, ſecundum opinionem Feder. de Sen. *conſ.* 254. *inci-
pien. Quæſtio ſubſequens*. Quam pluribus tuetur Anchar.
in c. De uxore num. 1. *de Sepultur.* & eam commendat Abb.
in c. Extirpandæ §. Qui verò n. 11. *de preben.* & magis com-
munem dicit *in c. Omnis utriuſque n.* 23. *de Pœnit. & remiſſ.*
Quam etiam ſequuta eſt Sacra Congregatio Concilii, ut
ſcripſi *in c. fin. ſupra de Paroch.* ubi hunc articulum valdè à
Doctoribus controverſum plenè examino.

Secundum verò diſtinctionis membrum, ſcilicet de illis, 42
qui ſtatim ſunt receſſuri, & ſic de tranſeuntibus; clarè pro-
batur per text. *in l. Hæres abſens §. Proinde ff. de iudic.* ubi
patet viatores non ſortiri forum loci, per quem tranſeunt,
& ſubnectitur ratio, quia duriſſimum eſt, quotquot locis
quis navigans, aut iter faciens delatus eſt, tot locis ſe de-
fendere. Circa quod vide quod ſcripſi *in c. fin. ſupra de foro
competent.* Item facit pro hac parte, quia qui tranſit, aut 43
brevi tempore divertit ad aliquem locum, non dicitur mo-
raliter in eo eſſe, *l. Quæſitum §. fin. & l. Si ita ff. de legat.* 3.
*c. Nam & ego, de verbor. ſignificat. & c. Ad noſtram de re-
gular.* ubi Gloſſa *in ver. Statim*, dat concordantes; Con-
fert decretum Concilii Trid. *in c.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi, *Quoniam
qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veteri Canonum ſenten-
tia non videntur abeſſe*. Ad idem textus *in cap. Is qui de Se-
pultur. lib.* 6. ubi qui ad villam ruralem ſe transfert recrea-
tionis cauſa, vel ut ruralia exerceat, non efficitur ibi pa-
rochianus, & notat Card. in Clem. 2. *n.* 8. ubi etiam Vitalin.
n. 29. *de privileg.*

In tertio denique, & ultimo caſu principali, id eſt, in 44
conſuetudine jejunii relaxativa, diſtingue. Aut conſuetu-
do eſt univerſalis in tota Eccleſia; aut eſt particularis in ali-
qua regione, vel loco. Si conſuetudo ſit univerſalis, illa pro-
cul dubio ſervanda eſt, text. eſt in d. *cap. Illa*, 12. *diſtinct.*
ibi, *& ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſervetur ab univer-
ſa, quacumque ſe diffundit Eccleſia*; & tenet gloſſ. commu-
niter approbata in *cap. proximo, in ver. Conſuetudinem, in-
fra eodem*. Conſuetudo enim Eccleſiæ univerſalis tam-
quam lex ſervanda eſt, *cap. Perniciosus, ſup. de celebr. Miſ-
ſar.* Et eſt ratio, quia illa, quæ non ſcripta, ſed tradita cu-
ſtodimus, quę quidem toto orbe terrarum obſervantur, da-
tur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenariis Conciliis
commendata, atque ſtatuta retineri, quæ ſunt verba text.
in d. *c. Illa*, & ibi notat Archid. *in princ.* & inde fit ut illi,
qui nec voto, nec regulari obſervantia ſunt adſtricti, in
ſexta feria ſi feſtum Nativitatis Dominicæ die ipſo venire
contigerit, carnibus propter feſti excellentiam veſci poſ-
ſint, ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ generalis, ut eſt ca-
ſus in *cap. prox. infr. eodem*. Confert decretum Concilii
Tridentini *de Canonicis ſcripturis*, *ſeſſ.* 4. ubi S. Synodus
traditiones vel tamquam oretenus à Chriſto, vel à Spiritu
Sancto dictatas, & continua ſucceſſione in Eccleſia Catho-
lica conſervatas pari pietatis affectu, ac reverentia ſuſcipit,
ac veneratur. Ad idem *ſeſſ.* 13. *de Sanctiſſ. Euchar. Sacra-
men. cap.* 8. ibi. Qui mos tamquam ex traditione Apoſto-
lica deſcendens jure, ac meritò retineri debet.

Sin autem conſuetudo ſit particularis in aliqua regio- 45
ne, vel loco, iterùm ſubdiſtinguenda ſunt duo membra.

Primum eſt, cùm conſuetudo non relaxat jejunium in to-
tum, ſed in partem duntaxat. Et in hoc primo membro
cùm de integritate jejunii ſecundum Richar. *in 4.* apud Syl-
46 veſt. *in verb. Ieiunium n.9.* Tria ſint, videlicet comeſtio uni-
ca, determinata hora comedendi, & abſtinentia a carnibus;
item ovis, & lacticiniis in Quadrageſima: in his omnibus
aliquid poteſt rationabilis conſuetudo, ut tenet Abb. *in rubr.*
ſup. eod. n. 4. ubi quod dixit Hoſtien. *hic*, videlicet conſue-
tudinem nihil poſſe in jejuniis ſolemnibus, declarat proce-
dere quando conſuetudo ex toto vult illud tollere. Secus ſi
interpretetur qualiter ſit explendum jejunium, puta quoad
collationem, horam, & cibos, & hujuſmodi; quia con-
ſuetudo eſt optima legum interpres, *c. Cum dilectus de con-
ſuet.* & ſequitur Sylveſt. *in verb. Ieiunium n.* 8. Dummodo
tamen hujuſmodi conſuetudo ex rationabili, & honeſta
cauſa introducta ſit, non autem ut homines intendant ven-
tri, & gaudiis temporalibus, ut per Abb. *in cap. ſeq. n. 3.*
47 Hinc infertur primò, ut quamvis geminata comeſtio in
die jejunium ſolvat, eò quòd univerſalis Eccleſiæ conſue-
tudo, quæ pro lege habenda eſt, ſic obtinuit, ut ſemel tan-
tum comedatur, ut tenet Goffred. & communiter Theolo-
gi *in 4. diſt.* 15. teſte Sylveſtro *in verb. Ieiunium n. 9.* & pro-
bat Abb. *in rubr. n. 3.* inducens ad hoc *c. Quadrageſima de*
48 *conſecr. diſt. 5. & c. Sint tibi diſt.* 4. Tamen ſecundum eum
aliquid ſumere pro collatione ſerotina magis ad ſuſtentatio-
nem naturæ, quàm ad delicias, non eſt peccatum, nec je-
junium frangitur, dummodo hoc fiat temperatè, ſecundum
conſuetudinem loci, de quo vide pleniùs per Sylveſtr. *ubi
ſupra n. 10. verſ. Tertium de collatione ſerotina*; licet non
defuerint ex recentioribus, qui in hac materia uſque adeò
49 laxaverint habenas, ut ſcripſerint, in vigilia Nativitatis
Domini propter conſuetudinem licere pro refectione ſero-
tina comedere uſque ad ſexdecim uncias panis, & dulciario-
rum, inter quos Facundez *precept. 4. lib. 1. c.4. n.* 19. Quin-
imò Medina *in 1. par. Inſtruct. de confeſſ. c. 14. §. 10. verſ.
Donde ſe ſigue*; amplius putavit licere ex pane & fructibus
ſumere quantum libuerit.
Sed profectò hoc non eſſet jejunium moderari, ſeu inter-
pretari; ſed prorſus ſolvere ac deſtruere. Unde conſuetudo
hujuſmodi in tam ſolemni jejunio dicenda eſſet potiùs cor-
ruptela, ut patebit *infra in 2. membro*.
50 Infertur ſecundò, ut ſimiliter quoad horam prandii in
diebus jejunii conſuetudo ſit lex, & ſtatutum Eccleſiæ: &
hoc ſecundum omnes eſt ut hora nona comedatur, teſte
Sylveſt. *in verb. Ieiunium n.* 12. Sed quia hora nona dicitur,
& in principio, & in fine, S. Th. *in 4. diſt. 15. q. 3. art. 3.
q. 3.* videtur velle, ut in omni jejunio prandendum ſit hora
nona completa, id eſt, hora tertia poſt meridiem, ut expli-
cat Sylveſt. *ubi ſupra n. 11. & 12.* Cæterùm Petr. de Palude,
cui adhæret Sylveſter *ibidem*, aſſerit hoc verum eſſe tantum-
modo quoad jejunium Quadrageſimale; in aliis verò dicit
licitum eſſe prandere in principio Nonæ, id eſt, in meridie.
Sed quia hujuſmodi lex eſt conſuetudo, propterea, ut ipſi
dicunt, conſuetudini ſtandum eſt populi Dei, ut in meridie
non per Aſtrolabium, ſed groſſo modo computato come-
datur, *ut in c. In his*, 11. *diſt.* Quod etiam docuit S. Thom.
loc. cit. & per eum Turrecrem. *in d. c. Solent n.2. verſ. Reſ-*
51 *pondeo dicendum, & in verb Hora de conſecr. diſt.* 1. Jure
tamen ſcripto nulla hora eſt determinata comedendi in die
jejunii, niſi hora veſperarum tempore quadrageſimali, ut
eſt text. *in d. c. Solent*, & tenent Abb. *in rubr. ſup. eod. n.* 2.
52 & Sylveſt. *ubi ſupra n.* 12. Rationem egregiè aſſignant Petr.
& Hugo, & poſt eos Archid. *in d. c. Solent*, & Abb. *ubi ſu-
pra*; quia ſcilicet jejunium quadrageſimæ majoris celebra-
mus ad imitationem Chriſti; & quia Chriſtus jejunavit
quadraginta diebus, & quadraginta noctibus nihil come-
dens, deberemus, & nos toto illo tempore jejunare, nulla
die, vel hora comedentes, ſi natura pateretur humana.
Sed quia hoc non eſt poſſibile in humanis præter divinum
miraculum, ſtatuit Eccleſia, ut ſaltem per omnes quadra-
ginta dies fictè ſumptos fideles jejunarent: nam poſt veſpe- 53
ras expletas dies fictè expletus dicitur, cùm aliud officium
diurnum non ſuperſit, ut latiùs per Archid. *ubi ſupra*, quem
totidem verbis ſequitur ibi Bellam. *n. 2. verſ. Sed quare hoc
ſic ſtatuitur*, & Turrecrem. *n. 2. in ver. Hora verſ. Dicit
autem Hugo*.
Infertur tertiò, ut extra Quadrageſimam in diebus jeju- 54
nii liceat veſci ovis, & lacticiniis, ſi hoc habeat conſuetu-
do, ut eſt notabile dictum Archid. *in c. Rogationes de conſecr.
diſt.* 3. quem ſequitur Abb. *ſupra in rubr. n. 5. verſ. Sed vide
notabile dictum*, ſubdens hanc videri laudabilem conſuetu-
dinem, præſertim in civitatibus, ubi non eſt copia piſcium,
ut Senis.
Jure tamen ſcripto quamvis Goffredus in definitione je-
junii comprehendat abſtinentiam à carnibus, & trahenti-
bus ſementinam originem a carnibus, ut ab ovis, lacte, &
caſeo, *c. Denique 4. diſt.* idemque videatur ſentire Innoc.
ſupra in rubr. dum dicit, ex cauſa, puta propter penuriam
piſcium ſtatui poſſe, ut liceat uti iſtis lacticiniis, licèt
utentes extra Quadrageſimam ſecundum eum non
frangat jejunium, ſed peccent. Veritas tamen eſt eſum la-
cticiniorum non eſſe ab Eccleſia vetitum, niſi in Quadra-
geſima: nam *d. c. Denique 4. diſt.* quod facit mentionem de
his lacticiniis, loquitur de jejuniis Quadrageſimalibus. Sed
in aliis jejuniis nullus textus ſpecificè de hoc diſponit; & ſic
tranſeunt communiter Doctores, ut Abb. teſtatur *ſupra in
rubr. n.* 5. & ſequitur Sylveſt. *in verb. Ieiunium n.* 15. dicens
eſum ovorum, & lacticiniorum interdictum eſſe in Qua-
drageſima, *ut in d. c. Denique*: non autem in aliis ſecundum
S. Th. Petr. de Palude, & communiter Doctores; niſi hoc
habeat conſuetudo, quam ubique ſervandam in jejuniis
dixerunt Auguſtinus, & Ambroſius *in c. Illa* 12. *diſt. & in
c. Vtinam 76. diſt.* Unde in omnibus jejuniis præter Qua-
drageſimam hæc comedi poſſunt, ubi conſuetudo habet ut
comedantur.
Secundum membrum ſuperiùs propoſitum eſt, cùm con- 55
ſuetudo relaxat, & ſolvit jejunium in totum: & ſunt opi-
niones; nam gloſ. hic, quam propter ejus auctoritatem di-
cit eſſe mente tenendam Abb. *n. 5. verſ. Sed nota gloſſ.* ſen-
tit conſuetudinem hanc jejunii relaxativam validam eſſe.
Idemque ſentit Hoſt. *in ſumm. hoc tit. §. Quando ieiunan-
dum.* Verùm idem Hoſt. *hic n.2. verſ. Teneas tamen primam*, 56
retractat quod ſcripſit in Summa; ait enim eſſe quædam je-
junia ſolemnia, in quibus contraria conſuetudo non opera-
tur, ſicut Quadrageſimæ, & Quatuor temporum, & feſti-
vitatum præcipuarum. Et hoc dictum Hoſtienſ. ſequuntur
hic Jo. Andr. *n.* 8. Butr. *n.* 12. Card. *n.* 2. & reliqui omnes.
De communi Præpoſ. *in c. Denique n.* 23. 4. *diſt.* In aliis au- 57
tem habet locum conſuetudo, niſi Prælatus aliud injungat,
ut idem Hoſt. notat poſt Innoc. *in rubr. ſupra eod. verſ. Sunt
autem ieiunia indicta neceſſaria, & verſ. Ad hæc*, & ſecun-
dum hoc dicit eſſe intelligendum quod ſcripſit in ſumma.
Jejunia enim, quæà ſingulis diœceſanis per ſingulas diœce- 58
ſes indicuntur, ab omnibus ſubditis ſunt ſervanda, *c. 1. ad
finem de conſecr. diſt. 4. c. Ieiunia diſt.* 5. & notant Hoſtien.
hic n. 5. in ver. Et aliis ſolemnibus ieiuniis, Jo. Andr. *n. 4. in
fine in eod. verb.* Butr. *n.4. & 11.* Anchar. *n.3. in 4. notab.* &
Card. *in §. Præterea n.* 1. De hac tamen conſuetudine jeju-
nii relaxativa dicam plenius *in c. ſeq.* in quæſtione, An ex
conſuetudine immemorabili in populo Mediolanenſi po-
tuerit præſcribi contra numerum quadraginta duorum die-
rum Quadrageſimæ ab Eccleſia inſtitutum.

DE

Digitized by Google

DE OBSERVATIONE JEJUNIORUM.

Honorius III. Pragen. Epiſcopo.

CAPUT III.

EXplicari per ſedem Apoſtolicam poſtulaſti: & infrà. Reſpondemus quòd illi, qui nec voto, nec regulari obſervantia ſunt adſtricti, in ſexta feria, ſi feſtum Nativitatis Dominicæ, die ipſo venire contigerit, carnibus propter feſti excellentiam veſci poſſunt ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ generalis. Nec tamen hi reprehendendi ſunt, qui ob devotionem voluerunt abſtinere.

SVMMARIVM.

1 *CArnibus veſci licet ſi feſtum Nativitatis contingat in ſexta feria, exceptis profeſſis, & voventibus.*

2 *Regulares in ſexta feria an teneantur à carnibus abſtinere ex voto, an ex regula, & num. ſeq. uſque ad num. 11.*

3 *Et an, & quando teneantur ex voto ad obſervantias regulares.*

4 *Regula Prædicatorum non obligat tranſgreſſores ad aliquam culpam neque mortalem, neque venialem, ſed tantùm ad pœnam taxatam, & n. 9.*

5 *Religioſi ad quæ obligentur ultra communia Chriſtianorum vincula.*

6 *Fratres Minores obligantur ex voto profeſſionis ad omnia, quæ in regula ipſis ſub verbis obligatoriis indicuntur.*

7 *Et in ſpecie ad ieiunandum in ſextis feriis.*

8 *Votum in dubio intelligitur de ſimplici.*

9 *Præcepta regulæ ex ſui natura obligant ad mortale.*

10 *Obligatio nunquam inducitur ubi conſtat de mente legis obligare nolentis.*

11 *Carnibus veſci non poſſunt in die Nativitatis Domini, qui voverunt illas nunquam comedere.*

12 *Vovens abſtinere à carnibus in ſextis feriis an teneatur abſtinere ſi ea die occurrat feſtum Nativitatis, & num. ſeq. uſque ad n. 30.*

13 *Votum debet intelligi ut non ſit inutile, ſed aliquid operetur, & n. 20. & 22.*

14 *In voto magis attenditur intentio voventis, quàm verba.*

15 *Vovens abſtinentiam à carnibus in die, in qua pervenerit ad locum peregrinationis, vel in qua occurret ſalutatio Virginis, tenetur abſtinere etiam in Dominica Reſurrectionis.*

16 *Votum abſtinentiæ à carnibus in die Veneris, an obliget in die Nativitatis ubi non apparet de intentione voventis, & n. 34.*

17 *Et quid ſi votum fuerit emiſſum in memoriam Paſſionis Domini.*

18 *Diebus feſtis licet non tantum ſpiritualiter, ſed etiam corporaliter honeſte lætari in cibis, & veſtibus.*

19 *Authoritas legis, vel Superioris in iuramento, & voto ſemper intelligitur excepta.*

20 *Votum abſtinentiæ à carnibus in die Veneris, niſi comprehendat diem Nativitatis, eſt deriſorium.*
Contrarium, n. 22.

21 *Statutum eſt nullum ſi diſponat idem quod ius commune.*

22 *Voto ſe adſtringere ad id, quod eſt in præcepto, non eſt inutile.*

23 *Funiculus duplex difficilius rumpitur.*

24 *Vovens abſtinere à carnibus in diebus aliàs permiſſis tenetur abſtinere etiam in die Nativitatis.*

25 *In voto non fit extenſio de caſu ad caſum.*

26 *Legis intellectus referri debet ad caſum frequentiùs contingentem.*

27 *Ieiunare vovens in ſextis feriis tenetur etiam in die Natalis Domini.*

28 *Conſuetudo univerſalis Eccleſiæ cenſetur traxiſſe originem ex traditionibus Apoſtolorum, vel ex Generalibus Conciliis.*

29 *Conſuetudo poteſt ieiunium modificare, ſi ex rationabili cauſa ſit introducta, non autem ut homines intendant ventri.*

30 *Mediolanenſes an potuerint præſcribere contra numerum quadraginta duorum dierum Quadrageſimæ ab Eccleſia inſtitutum, & num. ſeq. uſque in finem.*

31 *Quadrageſima ratione ieiunii eſt de iure divino, ratione temporis ex traditione Apoſtolorum.*

32 *Quadrageſima quot habeat hebdomadas.*

33 *Quadrageſima nulla reperitur, quæ ſaltem quadraginta duos dies non habeat, & n. 42.*

34 *Quadrageſima in Eccleſia Orientali, in qua non ieiunatur Sabbatho, incipit in Quinquageſima.*
Quadrageſimæ quadraginta duorum dierum, qua utitur Eccleſia Romana, additi fuerunt alii quatuor, ibidem.
Mediolanenſis Eccleſia hos quatuor dies non admiſit, num. 37.

35 *Quadrageſima S. Ambroſii quæ ſit, & n. 38.*

36 *Quadrageſima eſt decima pars totius anni, inſtituta ut decima temporis Deo redderetur.*

37 *Mediolanenſes, qui in baptiſmate puerorum pedes lavant aqua conſecrata, excuſantur ob authoritatem Ambroſii.*

38 *Quadrageſima Mediolanenſis Eccleſiæ in quo differat à Quadrageſima Eccleſiæ Romanæ.*

39 *Conſuetudo præſertim ieiunii relaxativa ut tollat legem, debet eſſe rationabilis, & legitimè præſcripta, & num. 43.*

40 *Ratione legis manente, non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit.*

41 *Conſuetudo irrationabilis, & impræſcriptibilis eſt, quæ diſcrepat ab inſtituto univerſalis Eccleſiæ, aut quæ eſt contra eccleſiaſticam diſciplinam.*

42 *Quadrageſimam totam violavit, qui unam diem abſtinendo prætermiſit.*

43 *Conſuetudo requirit patientiam cum voluntate Principis, cuius eſt legem abrogare.*

44 *Privilegium in materia non veriſimili præſumitur falſum & ſubreptitium.*

45 *Can.* Denique 4. diſt. *non eſt B. Gregorii, licet ſub illius nomine referatur.*

46 *Crimina ſunt ſuſtinenda ratione ſcandali, vel ſchiſmatis.*

47 *Conſuetudo in delictis excuſat multitudinem à pœna temporali, ſed non gehennali.*

EXplicari. Si feſtum Nativitatis contingat in ſexta feria, licitum eſt carnes comedere, exceptis profeſſis, & voventibus. Hoc dicit. Communis diviſio. Deciſa conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Reſpondemus*. 1

Nota 1. ibi, *nec voto*, nec regulari obſervantia. Regularem non teneri à carnibus abſtinere ex voto, ſed ex regula, ſecundùm Abb. *hic num. 1. in 3. notab.* Qui dicit hinc colligi argumentum optimum, Religioſum non teneri ex voto ad omnia, quæ continentur in regulari obſervantia: ſed votum verſatur dumtaxat circa tria ſubſtantialia regulæ, de quibus in *cap. Cum ad monaſterium, in* 2 3

fin. de

ſin. de ſtatu Monach. & in hac opinione dicit fuiſſe
B. Thomam, & Archid. *in c.1. 27. q.1.*
4 Sed de doctrina Abbatis ego valdè dubito: nam aut re-
gula non obligat tranſgreſſores ad aliquam culpam, ut in
religione Fratrum Prædicatorum, in qua ſimiles tranſ-
greſſiones non obligant ad culpam neque mortalem,
neque venialem, ſed ſolum ad pœnam taxatam ſuſtinen-
dam, teſte D. Thoma *in 2. 2. quæſt. 186. art. 9. ad 1.* Et
tunc certum eſt religioſis licere abſque peccato veſci carni-
bus in die Nativitati Domini, *cap. Quiſquis præceptis,*
§. Quod præcipitur, 14. quæſt. 3. & cap. Denique, §. Hæc etſi
legibus, 4. diſt. Neque hoc caſu habet locum exceptio, de
qua hic, quia loquitur tantummodo de his, qui ad abſti-
nentiam obligantur ex voto, vel ex regula, ut probat lit-
tera ibi, *adſtricti.* Aut regula obligat tranſgreſſores ad
culpam, prout regulariter contingit ſi utatur verbis præ-
ceptivis, vel æquipollentibus, ut in juribus ſupracitatis:
& notat Abbas *in cap. Nam concupiſcentiam, num. 2. verſ.*
Et tunc aut lex loquitur per verba præceptiva, ſupra de Con-
ſtitutionibus, & dicendum eſt religioſos teneri ad obſervan-
tiam regulæ ex vi voti obedientiæ: quia qui reſiſtit regulæ,
Superiori reſiſtit, & ſic Deo, *cap. Qui reſiſtit, cap. Si*
Dominus, & cap. Iulianus, 11. *quæſt.* 3. & notat Abbas *lo-*
co citato. Quid enim refert an Superior oretenus, aut ſeri-
pto aliquid præcipiat? Et hujus ſententiæ eſt apertè Divus
5 Thomas *ubi ſupra.* Nam in corpore docet tranſgreſſio-
nem regulæ in his, quæ pertinent ad exterius exercitium,
ſicuti ſunt omnes exteriores obſervantiæ, obligare ad mor-
tale indiſtinctè in concernentibus principaliter tria vota
ſubſtantialia, ſcilicet paupertatis, continentiæ, & obe-
dientiæ. In aliis verò, quæ ad prædicta ordinantur, obli-
gare ad mortale in duobus caſibus, videlicet propter con-
temptum, vel propter præceptum, ſive oretenus à Præla-
to factum, ſive in regula expreſſum: Quia inquit, hoc
eſſet facere contra obedientiæ votum. Et in reſponſione ad
primum ait: *Ille qui profitetur regulam, non vovet ſervare*
omnia, quæ ſunt in regula; ſed vovet regularem vitam, quæ
eſſentialiter conſiſtit in tribus prædictis: Vnde & in quibuſ-
dam religionibus cautius aliqui profitentur non quidem regu-
lam, ſed vivere ſecundum regulam, ideſt tendere ad hoc ut
aliquis mores ſuos informet ſecundum regulam, ſicut ſecun-
dum quoddam exemplar. Et hoc tollitur per contemptum. In
quibuſdam autem religionibus adhuc cautius profitentur obe-
dientiam ſecundum regulam, ita quod profeſſioni non contra-
riatur, niſi id, quod eſt contra præceptum regulæ. Tranſ-
greſſio vero, vel omiſſio aliorum obligat ſolum ad peccatum
veniale; quia huiuſmodi diſpoſitiones ſunt ad principalia vo-
ta. Peccatum autem veniale eſt diſpoſitio ad mortale in quan-
tum impedit ea, quibus aliquis diſponitur ad obſervantia
principalia præcepta legis Chriſti, quæ ſunt præcepta Chari-
tatis. Hæc S. Thomas, quem totidem verbis ſequitur Ar-
chid. *in cap. 1. num. 2. 27. quæſt. 1.* & ipſemet Abbas *in cap.*
Nam concupiſcentiam, num. 4. verſ. Nec obſtat ſi dicatur,
ſupra de conſtitut. atque ita S. Doctor ſentit manifeſtè
tranſgreſſionem obſervantiarum, quæ præcipiuntur in re-
gula, contrariari profeſſioni, & voto ſolemni obedientiæ.
Unde Cajetanus *poſt princip.* notat Religioſos omnes ultra
communia vincula omnium Chriſtianorum teneri etiam
ad tria Religionis vota, item ad præcepta facta à regula,
vel Prælato, quæ tamen ſub voto obedientiæ comprehen-
6 duntur, & ad contemptum. Præterea contra Abbatem
allego textum expreſſum *in cap. Exiit, §. In primis, verſ.*
Ad omnia, de verbor. ſignif. lib. 6. Ubi Nicolaus III. diſer-
tis verbis declarat Fratres Minores obligari ex voto profeſ-
ſionis ad omnia, quæ in eadem regula ipſis ſub verbis obli-
7 gatoriis indicuntur. Et Clemens V. in Clement. *Exivi,*
in §. Item quia, eodem tit. commemorans quæ illa ſint,
recenſet in ſpecie obligationem jejunandi in ſextis feriis.
Quamobrem verum non eſt quod dicit Abbas, Religio-
ſum non teneri ex voto à carnibus abſtinere, ſed ex regu-
la: imò enim quiſquis tenetur ex regula, tenetur itidem
8 ex profeſſione, & voto ſolemni obedientiæ. Neque ob-
ſtat hæc decretalis, quia dum excipit adſtrictos ex voto,
poteſt intelligi de voto ſimplici, prout in dubio intelligi ſo-
let ſecundum ea, quæ notantur *in cap. Rurſus, & cap. Me-*
minimus. Qui Cleric. vel vovend. & per Brixien. in verbo
Votum, dum verò excipit adſtrictos ex regula, intelligitur
de adſtrictis ex voto ſolemni, & ſic nulla eſt ſuperfluitas. Ad
hoc *d. cap. Meminimus, cap. Veniens, & c. Rurſus, eod. tit.*

Salvari poſſet dictum Abbatis in eo caſu, in quo regula
jejunium præſcribens in ſexta feria non obligaret ad cul-
pam mortalem, ſed ad venialem duntaxat. Tunc enim
Regulares ſi in illa die incideret feſtum Nativitatis, tene-
rentur jejunare ex regula, non autem ex voto, ſecundùm
D. Thomam *loco citato.*
Adverte etiam ad id, quod ex D. Thoma ſuperius di- 9
ctum eſt, videlicet Fratres Prædicatores ex ſimilibus tranſ-
greſſionibus non obligari ad culpam neque mortalem,
neque venialem: hoc enim non provenit ex eo, quod præ-
cepta regulæ ex ſui natura non obligent ad mortalem re-
atum, juxta textum in d. Clement. *Exivi, §. Item quia,*
de verbor. ſignific. Sed quia Conſtitutionibus Ordinis ita
cautum eſt, videlicet: *Vt igitur unitati & paci totius Or-*
dinis provideamus; volumus, & declaramus, ut regula no-
ſtra, & Conſtitutiones noſtræ non obligent nos ad culpam, niſi
propter præceptum, vel contemptum. Præceptum autem in
Regula nullum, niſi quod de natura ſua eſt ratione trium vo-
torum, vel divinæ, aut Eccleſiaſticæ legis contineri volu-
mus, & declaramus. Et idem in Conſtitutionibus, niſi ubi
ponitur ſententia excommunicationis, aut formaliter expri-
mitur per verbum, Præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ.
Et hoc idem in ordinationibus, & Prælatorum verbis, &
litteris intelligi volumus. Hæc ibi. Non igitur mirum ſi 10
Regula, & Conſtitutiones prædicti Ordinis non obligent
ad culpam; quia ubicumque conſtat de mente legis obli-
gare nolentis, numquam inducitur obligatio, ut declarat
Abbas *in d. cap. Nam concupiſcentiam, num. 2. verſ. Diſtin-*
guo ſic quod aut certum eſt de mente legis, ſupra de Conſtitu-
tionibus.
Secundò, nota in eodem *verſ. Exceptis,* eos, qui ge- 11
neraliter voverunt numquam veſci carnibus, non poſſe
illis veſci in die Nativitatis Domini. Rationem reddit
gloſſ. 1. *hic,* quia quæ ſine conditione voventur, ſine con-
ditione ſolvuntur, *cap. ult. 32. quæſt. ult.* Nam ex quo in
voto emiſſo nihil exceperunt generaliter tenentur, arg.
cap. Quia circa, de privil. & l. Si ſervitus, ff. de ſervit.
urban. prædior. Atque ita gloſſa intelligit exceptionem hic
poſitam in eo, qui vovit generaliter carnes numquam co-
medere. Et in hoc conveniunt omnes, ut teſtatur Abbas
num. 3. verſ. In gloſſa prima.
Sed valdè controverſum eſt quid juris ſit in illo, qui 12
ſpecialiter vovit abſtinere à carnibus in die Veneris, num-
quid talis poſſit eas comedere, ſi in illa die occurrat feſtum
Natalis Domini, Abbas *hic numer. 3. verſ. Sed præcedens*
opinio, concludit hunc teneri abſtinere etiam in die Na-
tivitatis. Et hanc opinionem dicit eſſe veriorem, & in
eam inclinare Moderniores, tum ob rationem gloſſæ:
quia qui generaliter vovit, tenetur abſtinere in qualibet
ſexta feria. Tum quia, ut ipſe ait, ſi intelligeretur votum de 13
eſu illicito, iſte voviſſet Deo de vento. Unde ut videatur Deo
aliquid offerre, debet intelligi quod abſtinebit feria ſexta,
etiamſi alias licitè poſſent carnes comedi. Nam diſpoſitio
debet ſemper intelligi ut non ſit inutilis, ſed ut aliquid ope-
retur, *cap. Abbate, infra de verbor. ſignificat. & l. Quo-*
ties, de verbor. obligat. Sed ſi votum prædictum referetur
ad eſum illicitum, de nihilo ſervire Deo illud votum, arg.
l. Quis his, ff. eod. ergo debet generaliter intelligi, ut
comprehendat etiam eſum licitum. Idem videtur ſentire
Sylveſter in ver. *Ieiunium, in 10. quæſt. num. 27.*
Sed oppoſitum tenet Joan. Andr. *hic num. 4.* in gloſ. 1.
nam ſecundùm eum, licet tutum ſit hoc tenere, quod di-
cit gloſſa, tamen ſi quis vovit non comedere carnes in
ſexta feria, occurrente eo die feſto Nativitatis, comedere
poterit, niſi etiam eum caſum in voto includere intendiſ-
ſet, ut ſic illud votum intelligatur de eſu non licito, alle-
gat *cap. Petitio, & cap. Ad noſtram, il terzo, de iureiur.*
cap. Super quibuſdam, de verbor. ſignif. & l. Adigere, §. ult.
ff. de iurepatr. Et quod hic dicitur de voto. Joan. Andr. in-
telligit de eo, qui vovit numquam comedere carnes. Et
idem putat ſi voviſſet non comedere die aliàs permiſſo, &
tunc feſtum occurreret; nam & eo caſu locus eſſet gloſſæ.
Ita Joan. Andr. quem hic referunt, & ſequuntur Henr.
Boich. *num. 1. & 2.* Anton. de Butr. *num. 4.* Petrus de
Anchar. *num. 3.* licet eum reprobet Cardinal. *num. 3.* quia,
inquit, hodie, ex quo emanavit iſtud Capitulum, qui-
cumque voveret non comedere certa die, puta ſexta
feria, vel die, qua veneriit Salutatio Virginis, ſi ea
die venerit Nativitas, tenebitur ſervare votum, ex
quo

Digitized by Google

quo non excepit hunc caſum, Regula *Contra eum, lib.6.*

Poſſet ſic diſtingui. Aut vovens non comedere carnes in ſextis feriis intendit comprehendere etiam diem Nativitatis; & extra dubium eſt hunc teneri abſtinere etiam in illa ſexta feria, in qua occurrit Nativitas, quia eatenus quis adſtringitur voto, quatenus intendit & non ultra, *leg. Obligationem, ff. de action. & obligat. cap. Litteratu-*
14 *ram*, & ibi gloſſ. 1. *ſupra de voto*. Magis enim in voto attenditur intentio voventis, quàm verba, *cap. Super eo, §. Rurſus, eodem tit.* Et idem puto ſi habitualiter intendiſſet ſe obligare ad abſtinentiam à carnibus etiam in die Nativitatis, ut quia ſi hoc memoriæ occurriſſet, ita deliberaſſet, ut declarat Sylveſter *in verb. Ieiunium, quæſt.* 10. *num.27. verſ. Ego diſtinguo*. Ad hoc *l. Cum in teſtamento, ff. de rebus dub. & l. Tale pactum, §. final. cum concord.* de quibus ibi per gloſſam *final. in fin. ff. de pact.* Et multò magis ſi tacitè ſe obligaſſet ad abſtinentiam etiam in die Nativitatis, puta quia in illa die, quæ contigit in ſexta feria, carnes comedit, & ſibi accidit aliquid ſiniſtrum; & ideò vovit in omnibus ſextis feriis à carnibus abſtinere.
15 Idemque dicendum eſſet ſi voluiſſet abſtinere in die, in qua perveniet ad locum peregrinationis, ſecundùm exemplum Joan. Andr. *hic in princip. in verb. Voto*. Nam ſi pervenerit ad locum deſtinatum in die Dominico; imò & in Paſchate Reſurrectionis, utique teneretur abſtinere. Et idem eſſet ſi voluiſſet per annum abſtinere in die, in qua occurreret Salutatio Virginis, ſecundùm exemplum Cardinalis: nam ſi hoc feſtum contingeret in die Dominico, abſque dubio teneretur abſtinere, etiam in Dominica Reſurrectionis.
16 Non igitur apparet ratio, cur non item teneatur in die Nativitatis. Quod ſi de intentione voventis nec expreſsè, nec tacitè appareret, tunc recurrendum eſſet ad cauſam, qua motus fuit ad vovendum. Nam ſi voviſſet abſtinentiam à carnibus in die Veneris, quia pluries comederat, & voluit præcepto Eccleſiæ addere etiam obligationem voti, ut hoc vinculo ſe à peccato cohiberet; hoc caſu non videtur ſe voluiſſe adſtringere ad abſtinentiam in die Nativitatis; quia in illa die nullum eſt peccatum veſci carnibus in ſexta feria, ut hic patet. Et ſic ceſſat ratio motiva, propter quam vovit, argum. *cap. Etſi Chriſtus, ad finem, ſu-*
17 *pra de iureiuran.* Idemque arbitror dicendum in eo, qui vovit abſtinere à carnibus in ſextis feriis in memoriam Dominicæ paſſionis. Veriſimiliter enim non videtur ſe voluiſſe adſtringere ad abſtinentiam in die Nativitatis, ſed potius ſe conformare cum conſuetudine Eccleſiæ univerſalis, quæ licèt indeſinenter recolat memoriam paſſionis Domini; tamen in feſto Nativitatis indulget fidelibus eſum carnium ob tantæ feſtivitatis venerationem, ut hic
18 patet. Nam propter excellentiam diei detrahitur abſtinentiæ, & macerationi carnis. Unde colligunt Doctores, in diebus feſtis licere non tantùm ſpiritualiter, ſed etiam corporaliter honeſtè lætari in cibis, & veſtibus, ut in ſpecie hic notat Abb. *num.2.* & Sylveſt. *in verb. Ieiunium, n.27.*
19 *verſ. Ex quibus elici poteſt*. Quamobrem ſicut in juramento intelligitur excepta authoritas Eccleſiæ, & legis, *cap. Conſtitutus*, à contrario ſenſu *de reſcript. cap. Venientes, de iureiuran.* Bald. *conſ.29. num.2. in fine, verſ. Nam ſicut in iuramento, lib.1.* ita & in voto, ut præfertur, emiſſo, *cap. Non eſt voti, ſupra de voto*, gloſſ. *unica in cap. Deus qui, ſupra de vita, & honeſtat. Clericor.* Hoſtienſ. *in cap. Rurſus, infra ne Cleric. vel Monach.* Ad quod optimè faciunt jura per Jo. Andr. allegata de quibus ſupra *numer.13. verſ. Sed oppoſitum*.
20 Neque obſtat, quòd ſecundùm Petr. de Anchar. *hic in 3. notab.* cùm abſtinentia à carnibus in die Veneris ſit in præcepto, votum ſuper hoc emiſſum videatur deriſorium, cùm non poſſit augere effectum obligationis contractæ ex juris diſpoſitione, ut *l. Creditori, ff. de leg.1. & l. Quibus,*
21 *ff. de verbor. obligat.* Sicut ſtatutum eſt nullum, ſi diſponat idem quod jus commune, ut notatur *in cap.1. de Conſtitut. lib.6.* Ac propterea ut votum aliquid operetur præter jus commune, includere debeat etiam diem Nativitatis. Nam reſpondetur, ceſſare hanc difficultatem, ſi intelligamus hunc textum procedere in eo tantùm caſu, in quo quis vovit numquam carnes comedere, juxta intellectum Joan. Andr. talis enim proculdubio ſe adſtringit ad abſtinentiam ultra jus commune, atque ita votum non eſt inutile.

Quod ſi loquamur in eo, qui in ſpecie vovit abſtinentiam 22
à carnibus in die Veneris, tunc reſpondeo non eſſe inutile ut quis ſe voto adſtringat ad id, ad quod tenetur ex præcepto Dei, vel Eccleſiæ.

Quod optimè explicat Cardin. Cajetanus in 2. 2. *quæſt. 186. art.9. verſ. Dubium circa hanc litteram*, ait enim: [Quemadmodum id quod cadit ſub jure poſitivo communi, ſi in regula ſtatuatur, obligatur illius profeſſor duplici vinculo, ſcilicet, juris Canonici & propriæ regulæ ad id ſervandum, verbi gratia, ſi in regula indicuntur inter alia jejunia etiam illa, quæ ſunt ab eccleſia inſtituta, tenetur Religioſus ille jejunare non ſolùm ex eccleſiæ ſtatuto, ſed & ex ſuæ regulæ mandato: Ita ſi præcepta Dei, vel naturalis juris in regula ſtatuantur ſervanda, tenetur profeſſor illius regulæ ex duplici capite ad illa præcepta ſervanda, ſcilicet ex divino jure, & ex ſua regula. Non enim inconvenit præceptum à jure iterùm præcipi ab alio jure, vel judice, ut patet] Hæc ille.

Præterea non eſt inutile ut aliquando quis voveat abſtinentiam à carnibus in diebus aliàs prohibitis. Nam aliquis abſtinet à peccato propter votum, qui non abſtinet propter præceptum. Ideòque pœnitenti, qui in peccatum aliquod frequentius labitur, providus Sacerdos quandoque ſuadet cum fructu ut voveat ad tempus, ut vel ſic ſe à lapſu compeſcat.

Unde non ſubſiſtit, quod dicit Abbas hunc vovere Deo 23
de vento, quia funiculus duplex difficilius rumpitur, *cap.1. de treug. & pace*, & duo vincula magis ſtringunt, quàm unum, *§. Affinitatis inſtitut. de nupt.* Authen. *Itaque, C. de commun. de ſucceſſ. cum ſimil.*

Quod ſi neque ex cauſa impulſiva, neque ex aliis cir- 24
cumſtantiis, & conjecturis diſcerni poſſit an vovens non veſci carnibus in ſexta feria intenderit ſe adſtringere ad abſtinentiam in die Nativitatis nec ne, ſed res prorſus dubia ſit: tunc exiſtimo veriorem eſſe opinionem Joan. Andr. ut ſcilicet textus noſter procedat in eo tantùm, qui generaliter vovit numquam carnes comedere; non autem in eo qui vovit eas non comedere in ſextis feriis. Conſidero enim inter hos duos caſus eſſe evidentem rationem diverſitatis. Nam qui vovit generaliter numquam veſci carnibus, utique voluit privare ſe libertate illas comedendi etiam in diebus aliàs permiſſis. Unde cùm ex vi ſuæ obligationis teneatur ab illis abſtinere, etiam in Dominica Reſurrectionis, non eſt ratio cur ſimiliter non teneatur in die Nativitatis, æqualiter enim permittit Eccleſia eſum carnium in Paſchate, atque in Nativitate. Unde Doctores dicunt eum, qui vovit abſtinere à carnibus in omnibus quintis feriis, teneri utique abſtinere etiamſi in die Jovis occurrat feſtum Nativitatis.

Quod apertè ſentit Jo. Andr. *num.4.* in gloſ. 1. *verſ. Idem* 25
puto. At verò qui vovit ſpecialiter abſtinere à carnibus in die Veneris, vovit abſtinentiam in illis diebus, in quibus ex prohibitione Eccleſiæ interdictus eſt eſus carnium: ergo non cenſetur voviſſe abſtinentiam in die Nativitatis, quia in illa die, etiamſi ſit feria ſexta, eſus carnium non eſt ab Eccleſia interdictus. Non enim eſt facienda extenſio ex ſextis feriis aliàs prohibitis ad ſextam feriam Nativitatis ab Eccleſia permiſſam, cùm in voto non debeat fieri extenſio de caſu ad caſum, ut notatur *in cap. non ſolum de regular. lib.6.* & probatur *in c. Litteraturam, ſupra de voto.* Et in dubio credendum eſt futurum fuiſſe ut vovens excepiſſet diem Nativitatis, ſi memoriæ occurriſſet, ut ſic cum Eccleſiæ uſu ſe conformaret, & non eſſet ſingularis in ſua familia, ut videtur advertiſſe Molina *tomo 2. de in-*
ſtit. diſp.272. col.2. verſ. Exempla ſunt. Præterea frequen- 26
ter accidit ut quis generaliter voveat numquam edere carnes, ut patet in Carthuſianis, & Minimis S. Franciſci de Paula. At vix reperietur ut regula præcipiat in ſpecie abſtinentiam à carnibus in die Veneris, hoc enim ferè eſſet ridiculum, cùm non tantum Religioſis profeſſis, ſed omnibus Chriſtianis in ea die ſit eſus carnium interdictus. Item rariſſimè accidit ut quis voto ſe adſtringat ad carnes non edendas in die Veneris, & ferè hic caſus vix poteſt contingere niſi in eo, qui aliquando edit, & propterea vult ſe à lapſu coercere, addita voti obligatione. Ergo hic canon adaptari debet ad primum caſum, qui frequenter accidit, *l. Nam ad ea, ff. de legibus*, non autem ad ſecundum, qui aut perrarò, aut numquam contingit. Nam ex iis, quæ fortè uno aliquo caſu accidere poſſunt, jura

non

non conſtituuntur. Imò quæ ſemel, aut bis accidunt, contemnunt legislatores, ut *l. Ex iis*, & *l. Quoniam*, *ff.*
27 *eod.* Ex his apparet fortè aliud dicendum eſſe in his, qui ex voto, ſeu ex regula tenentur jejunare in omnibus ſextis feriis, ut Fratres Minores. Hi enim voto ſunt adſtricti ad id, ad quod de jure non tenentur, cùm jejunium in ſexta feria non ſit in præcepto, ut dixi *in cap. præc. num.* 23. & conſequenter ſunt adſtricti etiam ad jejunium in die Natalis Domini, cùm quoad jejunium non ſit differentia inter illam diem, & alias ſextas ferias. Atque ita in eo, qui in ſextis feriis vovit jejunare, tenent Palud. *in 4. diſt.* 38. *q.* 3. *art.* 4. *num.* 26. Navarr. *in Summa Hiſpana*, *cap.* 28. *addit. ad num.* 27. *cap.* 21. & alii apud Sanchez *in Summa tomo* 1. *lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 61.

28 Ultimò nota ibi, *ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ generalis*, valere conſuetudinem in relaxatione jejunii, quod dicit mente tenendum Abbas *hic numer.* 3. ſubdens hunc textum optimè facere pro gloſſa in cap. præcedenti, & contra dictum Hoſtienſis ibi. Sed tu adverte, quia textus hic loquitur in conſuetudine univerſalis Eccleſiæ, quæ cenſetur traxiſſe originem vel ex traditionibus Apoſtolorum, vel ex decretis Conciliorum generalium, ut legitur in *cap. Illa*, ubi Archid. & omnes notant, 12. *diſt.* Unde non mirum ſi tamquam lex ubique ſervanda ſit, *cap. Pernitioſus*, *ſupra de celebrat. Miſſar.*

Quod ſi conſuetudo ſit localis, tunc ſubdiſtingue.
29 Quædam enim eſt conſuetudo, quæ non relaxat jejunium in totum, ſed illud modificat, & interpretatur quoad horam, qualitatem ciborum, & unicam comeſtionem. Et hæc valida eſt, ſi ex honeſta, & rationabili cauſa ſit introducta: non autem ut homines intendant ventri, & gaudiis temporalibus, ut dixi plenè in *cap. præc. num.* 46. Quædam verò eſt conſuetudo, quæ in totum ſolvit jejunium, & in hac ſunt opiniones, quas recitavi in eodem *cap. præced. num.* 55. Abbas, ibi, *num.* 5. diſtinguit, An Papa ſciat, & tolleret necne. Hic verò *num.* 3. ponit aliam diſtinctionem, videlicet. An conſuetudo habeat in ſe cauſam rationabilem, & honeſtam, an non: Sed tu dic latiùs, ut in *quæſt. ſeq. præſertim à n.* 39.

30 QUÆRO, An ex conſuetudine immemorabili in Populo Mediolanenſi potuerit præſcribi contra numerum 42. dierum Quadrageſimæ ab Eccleſia inſtitutum, ita ut non poſſint Mediolanenſes compelli ad inchoandum jejunium, ſive abſtinentiam die Dominico, qui præcedit feriam ſecundam, quæ ex prædicta conſuetudine ipſis eſt initium quadrageſimæ continentis dies 41.

31 In hoc dubio ſupponendum eſt primò Quadrageſimam ratione jejunii eſſe de jure divino, ratione temporis eſſe ex traditione Apoſtolorum, ut per multos Canones antiquos, & dicta SS. Patrum docet Martin. Ajala *de tradit. part.* 3. *de jejunio & quadrageſ.* Et Cardin. Varmenſis de cæremon. à tempore ſumptis c. 1.

32 Supponendum eſt ſecundò Quadrageſimam habere aut ſex, aut ſeptem hebdomadas, ut tradit Caſſianus *in col-*
33 *lation. de remiſſion. Quadrageſimæ*. Nam illi, qui jejunant ſeptem hebdomadis ſubtrahunt abſtinentiæ ſeptem dies dominicos, & ſex dies Sabbathi: qui verò ſex hebdomadis, ſex dies dominicos, ut B. Gregorius docet *homil.* 16. tractans de numero dierum quadrageſimæ, ita ut non ſit reperire Quadrageſimam, quæ ſaltem non habeat quadra-
34 ginta duos dies. Eccleſiam ſiquidem Orientalis, in qua non jejunatur Sabbatho, incipit quadrageſimam in quinquageſima; & ſic continet ſeptem hebdomadas. Eccleſia verò Romana ſervat numerum quadraginta duorum dierum, quibus ut idem Gregorius tradit *de conſecratione*, *diſt.* 5. *can. Quadrageſimæ*, additi fuerunt quatuor alii dies.

35 Supponendum eſt tertio quadrageſimam Sancti Ambroſii fuiſſe quadraginta duorum dierum, & incœpiſſe à die Dominico, ut ex ipſo habetur *ſermon.* 23. & 24. ait enim *in ſerm.* 23. *Sancta Quadrageſimæ rationem, cujus hodie initium celebramus*. Qui dies per ſequentem ſermonem probatur, fuiſſe dies dominicus, dum inquit, *Retinent adhuc ſenſus veſtri, Fratres, nos hoc ſuperiore Dominica prædicaſſe*. In utroque autem ſermone explicat, cur Quadrageſima habeat quadraginta duos dies, cujus figuram
36 quadraginta duas illas menſiones dicit habuiſſe. Quin etiam Decius Doctor Mediolanenſis in *cap. Ad audientiam*, *de reſcript. num.* 20. habet hæc verba: [Quadrageſima inſtituta fuit ut decima temporis Deo redderetur, quæ eſt in triginta ſex diebus, prout eſt quadrageſima, exceptis diebus dominicis, & ulterius additi ſunt quatuor dies, & ſic ſunt quadraginta ad imitationem Chriſti, qui quadraginta diebus jejunavit,] *can. Quadrageſima*, *diſt.* 5. Quod fuſiùs ante eum explicat Gemin. *conſ.* 37. *num.* 2. *verſ. De hoc*
eſt. Mox ſubdit Decius: [Eccleſia verò Mediolanenſis 37
non accepit illos quatuor dies.] Hæc ille. Et in hoc Mediolanenſes excuſari poſſunt ob auctoritatem Ambroſii. Quemadmodum etſi pedes eorum, qui baptizantur, prohibeantur lavari in Concilio Eliberitano, *cap.* 48. relato in *cap. Emendari*, 1. *quæſt.* 1. tamen excuſantur Mediolanenſes, qui Ambroſii auctoritate Puerorum pedes lavant aqua
conſecrata, ut ait ibi gloſſ. *in verb. Lavandi ſunt*. Cùm 38
igitur Quadrageſima Ambroſiana differat ſolum in quatuor diebus à quadrageſima quam Romana ſervat eccleſia: ſequitur ut quadraginta duos dies contineat, & incipiat in ipſo die dominico; ut oſtenſum eſt ex eodem Sancto, & teſtatur etiam Divus Gregorius *in d. homil.* 16.

His ſuppoſitis ad dubium videtur negativè reſponden- 39
dum. Nam conſuetudo, ut tollat legem debet eſſe rationabilis, *cap. fin.* ubi Abb. *num.* 4. *de conſuetud.* gloſ. *unic. in cap.* 1. *eod. tit.* per illum textum, Felin. *in cap. Cum ex officii*, *de præſcript.* Aym. *conſ.* 96. *num.* 3. Anton. Gabr. *lib.* 5. *de præſcript. concluſ.* 1. *num.* 36. alios congerens. Quod maximè eſt verum in conſuetudine jejunii relaxativa, ut hic per Abb. *num.* 3. Talis autem non eſt hæc conſuetudo, cùm nulla ratio ſit cur eo die, quo non modò Eccleſia Mediolanenſis, ſed tota ab Oriente uſque ad Occidentem Eccleſia incipit officium Quadrageſimale, & luget peccata, ut inquit Caſſianus *in ſupraſcript. collation.* Solus po-
pulus Mediolanenſis intemperantiæ indulgeat. Ergo cùm 40
prorſus ſit contra rationem, ut tanta deformitas publicè in Eccleſia appareat; ſequitur ut talis conſuetudo non poſſit tollere legem maximè rationabilem: quinimò cùm maneat ratio eadem, ut inquit D. Thomas *in* 1. 2. *quæſt.* 97. *art.* 3. *ad* 2. Propter quam prima lex utilis erat; non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit. Quamobrem in ſolemnibus jejuniis, præſertim Quadrageſimæ, conſuetudinem abſolutè nihil poſſe docuit Hoſt. *in cap. præced. num.* 2. retractans quod prius ſcripſerat in ſumma: quem ibi ſequuti ſunt Joan. Andr. *num.* 8. Butr. *num.* 12. Cardin. *num.* 2. & alii frequentiori calculo. Et ita communiter teneri teſtatur Præpoſ. *in cap. Denique*, *num.* 23. 4. *diſt.*

Præterea illa conſuetudo dicitur irrationabilis, & nullo 41
tempore præſcribi poteſt, quæ eſt contra Eccleſiaſticam diſciplinam, *cap. Cum inter*, *de conſuetud.* Felin. *in cap. Accedentes*, *num.* 6. *verſ. Fallit* 4. *de præſcript.* Balb. *in tract. de præſcript. in prima parte ſexta partis principalis*, *num.* 7.

Sed hujuſmodi conſuetudo non modo ſimplici diſcipli- 42
næ Eccleſiaſticæ, ſed & ipſi Apoſtolorum traditioni adverſatur, ut oſtenſum eſt ſupra in ſecundo ſuppoſito, cùm non detur ſpecies Quadrageſimæ, quæ habet dies 41. & Ambroſius in eodem ſermone de Quadrageſima dicat: *Si quiſquam unam diem abſtinendo prætermiſerit, totam Quadrageſimam violavit, & propter modici temporis cibum, magnum fructum laboris amiſit*, & ſi ſolvitur jejunium uno die, tota Quadrageſima inhonoratur, *c. Non liceat*, *de conſecr. diſt.* 3. & *cap. Non oportet*, *ead. diſt.* Ergo talis conſuetudo præſcribi non potuit.

Altera conditio ad hoc ut conſuetudo immemorabilis 43
poſſit legem abrogare vel in totum, vel in partem, eſt, ut ſit legitimè præſcripta. Abb. *in d. cap. fin. num.* 4. *de conſuet.* & requiritur patientia cum voluntate Principis, cujus eſt talem abrogare. Innocent. *in rubr. de conſuetud.* Felin. alios allegans *in cap. Cum ex officii*, *num.* 8. *de præſcript.* Aym. *conſ.* 96. *num.* 7. Sylveſt. *in verb. Jejunium*, *num.* 8. Nec ſola tolerantia ſufficit ut ex ea colligi poſſit conſenſus Principis; multa enim tolerantur, quæ ſi in judicium deducerentur, non deberent tolerari, *cap. Cum jam dudum*, *in fin. de præbend.* Sed in propoſita conſuetudine non poteſt oſtendi Summi Pontificis voluntas, qui ſemper reclamant per Prædicatores, ut in ſpecie teſtatur Sylveſt. *ubi ſupra* his verbis: [Ego verò primam limitationem approbo, quando conſuetudo eſt irrationabilis; ſecundam (hoc eſt, quoad interpretationem jejunii qualiter ſit explendum) concurrentibus duobus. Primò, quod Papa ſileret ſine reclamatione; ſecus ubi reclamaret per Prædicatores, ſicut ubiq;

facit

facit de jejunio Quadrageſimæ, quod à minori parte fidelium ſervatur: & tamen conſuetudo non excuſat. Secundò, quòd conſuetudo talis ſit apud timoratos, & non eos, qui non jejunant, credentes tamen & ſcientes ſe jejunio obligatos, quia non eſt conſuetudo, ſed corruptela.] Hæc Sylveſter. At in caſu noſtro Papa ſemper reclamat per Prædicatores contra non obſervantes præcepta Eccleſiaſtica, nec apparet Mediolani omnes etiam timoratæ conſcientiæ hoc modo jejunaſſe, ſed potius contrarium ex Dec. ſuptacit. Ergo talis conſuetudo cùm non ſit legitimè præſcripta, non debet obtinere adverſus inſtituta univerſalis Eccleſiæ, Eccleſiaſticam diſciplinam, & traditiooes Apoſtolorum.

44 Non obſtat, quòd habens conſuetudinem immemorabilem poſſit allegare privilegium, *c.*1. ubi Doctores *de præſcript. in* 6. quia quando allegatur privilegium in materia non veriſimili, præſumitur falſum, & ſubreptitium, Felin. *in c. Cùm ex efficii*, *n.*13. *de præſcript.*

45 Nec obſtat Can. *Denique*, *diſt.*4. Primò, quia ex illis verbis clarè non habetur, de qua Dominica loquatur. Deinde allegatur nomine Gregorii; & tamen non reperitur uſquam tale dictum apud ipſum. Imò repugnat expreſsè verbis Gregorii ſupra relatis *Homil.*16. Sed neque ex illis verbis *c. Denique*, poteſt colligi voluntas, & conſenſus Papæ.

46 Demum prædictus Canon ubique probat conſuetudinem illam veſcendi carnibus in Dominica Quadrageſimæ eſſe corruptelam, & populos, qui ab ea dimoveri non poterant, mortaliter peccare. Et quamvis dicat cum venia ſuo ingenio relinquendos eſſe, tamen, ut inquit gloſ. in verb. *Venia*, hoc debet intelligi de venia pœnæ, non de venia culpæ; tolerat enim Gregorius illud crimen veſcendi carnibus in Dominica Carniſprivii propter periculum ſchiſmatis, vel ſcandali. Unde non eſt dicendum, quòd ignoſcatur eis, licet non puniat eos propter multitudinem, vel ſcandalum. Suſtinenda enim ſunt crimina ratione ſcandali, vel ſchiſmatis, ut 24. *quæſt.*4. *c. Non poteſt*, & ratione multitudinis, ut 50. *diſt. c. Ut conſtitueretur*. Hæc ibi, & in verb. *Conſuetudine*, gloſſa dicit, conſuetudinem hujuſmodi excuſare à pœna temporali, ut ibi, ſed non à gehennali. Imò enim conſuetudo non minuit peccatum, ſed auget, *c. Schiſma*, 24. *qu.*1. *c. Flagitia*, 32. *qu.*7. *c. Non ſatis de ſimon.* & ſequuntur ibi Archid. Bellam. Turrecrem. & Præpoſ.

Ultimò non obſtat, quod legitur in recentioribus Homiliariis, Dominica Carniſprivii: & tamen ſequitur in *cap. Quadrageſimæ*. Et quod in Breviariis, & Miſſalibus Eccleſiæ Mediolanenſis prima Dominica Quadrageſimæ appellatur, quæ eſt ſecunda juxta noſtram ſententiam. Tum quia inſcriptiones hujuſmodi procedunt ſuppoſita corruptela inducta poſt Ambroſium. Tum etiam qoia cùm ille dies ſit primus, non appellaretur prima Dominica Quadrageſimæ, ſed potius Dominica in capite jejunii Quadrageſimæ.

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS, vel reparandis.

Alexander III. Eboraceñ. Archiepiſcopo.

CAPUT III.

AD audientiam noſtram noveris perveniſſe, quòd villa, quæ dicitur H. tantum perhibetur ab Eccleſia parochiali diſtare, ut tempore hiemali cùm pluviæ inundant, non poſſint parochiani ſine magna difficultate ipſam adire: unde non valent congruo tempore Eccleſiaſticis officiis intereſſe. Quia igitur dicta Eccleſia, ita dicitur redditibus abundare, quòd præter illius villæ proventus miniſter illius convenienter valeat ſuſtentationem habere: Mandamus, quatenus ſi res ita ſe habet, Eccleſiam ibi ædifices, & in ea Sacerdotem, ſublato appellationis obſtaculo, ad præſentationem rectoris Eccleſiæ majoris, cum canonico fundatoris aſſenſu inſtituas, ad ſuſtentationem ſuam ejuſdem villæ obventiones Eccleſiaſticas percepturum: providens tamen, ut competens in ea honor pro facultate loci, matrici Eccleſiæ ſervetur: quod quidem fieri poſſe videtur, cùm ejuſdem villæ dominus viginti acras terræ frugiferæ velit ad uſus Sacerdotis conferre. Si verò perſona matricis Eccleſiæ virum idoneum præſentare diſtulerit, vel opus illud voluerit impedire, tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, & virum bonum appellationis ceſſante diffugio inſtituere non omittas.

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia nova poteſt in parochia ædificari propter nimiam diſtantiam parochialis, eique certa portio aſſignari ex redditibus Eccleſiæ antiquæ.*
2 *Poſſumus id ſolum, quod commode poſſumus.*
3 *Horis congruis non accedens ad actum explicandum non cenſetur eidem intereſſe.*
4 *Parochia nova erigi non poteſt ex redditibus Eccleſiæ, cui non ſuperſunt neceſſaria ad ſuſtentationē Rectoris.*
5 *Parochiani cogi poſſunt ſubminiſtrare quæ ſufficiant ad vitam novi Parochi ſuſtentandam, ſi Eccleſia matrix redditibus non abundet.*
6 *Et quid ſi Parochiani ſint pauperes, & n. ſeq.*
7 *Eccleſia parochialis quandoque erigi poteſt ſine dote.*
8 *Parochialis noviter erecta quem honorem debeat impendere matrici Eccleſiæ.*
9 *Et in quibus eidem remaneat ſubiecta, & n. ſeq.*
10 *Eccleſia nulla præter Cathedralem fundat intentionem ſuper ſubiectione alterius Eccleſiæ etiam fundatæ infra limites parochiæ ſuæ.*
11 *Parochia nova erigi poteſt ab Epiſcopo infra limites parochiæ alterius, etiam invito Rectore.*
12 *Appellari non poteſt ab erectione novæ parochiæ ad effectum ſuſpenſivum, ſed devolutivum tantum.*
13 *Parochia nova ut erigi poſſit ab Epiſcopo infra limites alterius parochiæ, quæ requirantur, & n. ſeq. uſque in fin.*
14 *Parochialis Eccleſia in alterius parochia regulariter ædificari non debet.*
15 *Fallit legitima ſubſiſtente cauſa, ibid. n.*15.
16 *Et cauſa iuſta eſt magna difficultas Parochianorum accedendi ad Eccleſiam matricem, & n.*23.
17 *Non tamen requiritur ut aliquis deceſſerit ſine Sacramentis.*
18 *Parochiæ amplitudo an ſit iuſta cauſa erigendi novam parochiam.*
19 *Et quid ſi inter populum alicuius villæ, & parochialem intercedat flumen, quod tranſmeari non poſſit.*
20 *Parochialis ſi intra civitatem ſita ſit, quibus remediis conſulendum ſit Parochianis extra civitatem exiſtentibus.*
21 *Regulares, quibus conceſſa eſt Parochialis intra civitatem, cogi poſſunt ab Epiſcopo ad conſtruendam Capellam extra civitatem, eique inſerviendum per ſe ipſos, vel Capellanum amovibilem.*
22 *Parochialis nova conſtrui poteſt ob neceſſitatem leproſorum, ſine gravi tamen præiudicio Parochialis antiquæ.*

Paro-

24 *Parochia erigi non poteſt ex ſola cauſa quod populus ſit valde numeroſus, ſed tunc cogendus eſt Rector ſibi coadiutores adiungere.*

25 *A parochia antiqua non poteſt Epiſcopus loco erectionis novæ parochiæ aliquam partem populi ſeparare, & alteri commodiori applicare.*

26 *Nec duas Parochias unire.*

27 *Vicarias duas perpetuas in parochiali Epiſcopus erigere non poteſt ex eo, quod populus ſit valde numeroſus.*

28 *Parochia ut erigi poſſit quot incolæ ſint neceſſarii.*

29 *Parochia erigi non poteſt niſi citato Rectore Eccleſiæ matricis, & aliis quorum intereſt, & n. ſeq.*

30 *Parochiæ erectio ſi nulla ſit ex defectu citationis; non tamen prohibetur Epiſcopus ſi cauſa ſubſit, iterum ad erectionem procedere.*

31 *Parochiali erigenda infra limites alterius parochiæ quo ordine ſit procedendum in aſſignatione dotis, & nu. ſeq.*

32 *Parochiali erigenda aſſignari poſſunt redditus Eccleſiæ matricis etiamſi ſit Cathedralis, non autem aliarum Eccleſiarum.*

33 *Pro parochia noviter erigenda poteſt Epiſcopus facere unionem beneficiorum, ſi alii reddiius non ſuppetant.*

34 *Et quid de Canonicatibus habentibus curam animarum annexam in alia Eccleſia non Collegiata.*

35 *Iuſpatronatus Eccleſiæ noviter ædificatæ infra limites alterius parochiæ, quibus ſit reſervandum.*

36 *Patroni plures eſſe poſſunt unius Eccleſiæ ex cauſa fundationis, vel dotationis, etiamſi inæqualiter dotaverint, & n. ſeq.*

37 *Acra quid ſit.*

38 *Eccleſia matrix, ex cuius obventionibus erigitur nova parochia, efficitur patrona ſimul cum alio dotante.*

39 *Eccleſia matrix non acquirit iuſpatronatus in Eccleſia fundata intra ſuos limites, niſi de ſuo aliquid contulerit, quamvis oblationes futuræ dicantur eſſe loco dotis.*

40 *Capella ſi intra Eccleſiam ædificetur, & ab alio dotetur, Eccleſia efficitur patrona.*

41 *Mandatum ſpeciale requiritur ad erigendam novam Parochiam.*

42 *Ad parochiæ erectionem Epiſcopus an procedere debeat authoritate ordinaria, vel delegata.*

43 *Parochias novas concurrentibus requiſitis poſſunt Epiſcopi erigere etiam in parochiis Regularium, & Ordinum Militarium.*

44 *Regulares Eccleſias ob Sacramentorum neceſſitatem non poſſunt Epiſcopi in parochiales erigere.*

45 *Appellatio ab Epiſcopo procedente authoritate delegata in eo caſu, in quo uti poterat etiam authoritate ordinaria, ad quem ſit interponenda, & num. ſeq. uſque ad n. 49.*

Et quid ſi procedere non poterat authoritate ordinaria, num. 47.

46 *Poteſtas delegata cur ſit Epiſcopis per Concilium Tridentinum attributa.*

48 *Appellatio ab erectione parochialis facta ab Epiſcopo infra limites parochiæ regularibus ſubiectæ interponi non poteſt niſi ad Papam.*

49 *In parochia erigenda an Epiſcopus teneatur adhibere conſilium, vel conſenſum Capituli, & n. ſeqq. uſque ad num. 55.*

50 *Quid de iure communi.*

Et quid ex Concilio Tridentino, n. 52. & 54.

51 *In parochiæ diſmembratione requiritur tractatus.*

53 *In unionibus, & aliis actibus, quæ fiunt authoritate delegata, non requiritur Capituli conſenſus.*

Declaratur, n. 54.

54 *Capituli conſenſus non requiritur, ſi nova parochia ab Epiſcopo erigatur in parochia Regularibus ſubiecta.*

55 *Decimæ ad Eccleſiam matricem pertinentes an tranſeant ipſo iure in parochialem noviter erectam infra illius limites.*

56 *Eccleſia quæ noviter in parochialem erigitur, an Epiſcopus in vim Concilii Tridentini poſſit unire aliquem ex Canonicatibus Eccleſiæ matricis, & num. ſeqq.*

57 *Uniendi facultas non venit in generali diſpoſitione.*

58 *Tituli non ſunt ab Epiſcopis transferendi ab una ad aliam Eccleſiam ſine magna cauſa.*

59 *Parochiæ ex iuſta cauſa poſſunt dividi etiam invitis Clericis.*

1 A*D audientiam*. Propter nimiam diſtantiam Eccleſiæ poteſt nova Eccleſia in illius parochia conſtrui, eique certa portio aſſignari ex redditibus Eccleſiæ antiquæ. Hoc dicit. Dividitur in duas partes. In prima ponit facti narrationem. In ſecunda proviſionem, ibi, *Quia igitur*. Quæ primò providet quando rector conſentit. Secundò, quando diſſentit, ibi, *Si verò*.

2 Nota primò ibi, *Sine magna difficultate*, hanc eſſe iuſtam cauſam dividendi parochiam, & novam eccleſiam infra illius limites conſtruendi, ſi Parochiani ad eccleſiam antiquam ſine magna difficultate accedere nequeunt pro Sacramentis percipiendis, & divinis officiis audiendis. Et quod hic dicitur, *ſine magna difficultate*, Concilium Tridentinum dixit, *Sine magno incommodo*, *in cap. 4. ſeſſ. 21.* & meritò; nam illud ſolum poſſumus, quod commodè poſſumus, ut *l. Nepos, Proculo, ff. de verborum ſignific. c. fin. ſupra, de dilat. c. Quia propter, de elect. c. fin. §. penult. de procurat.* gloſ. *in cap. Faciat, in ver. Non poteſt, in fin. 22. quæſt. 2.* & hic notant Hoſtienſ. *in princip. in ver. Sine magna difficultate*, Joan. Andr. *numer.* 2. Butr. *numer.* 4. Cardin. *numer.* 2. & Ancharan. *in 2. notab.* Sive autem hæc difficultas adeundi Eccleſiam matricem proveniat ex diſtantia loci, ſive ex alia cauſa, nihil refert, ut dicam infra *in 1. qu. n. 18.*

3 Secundò nota ibi, *congruo tempore*: eum, qui congruo tempore non accedit ad actum explicandum, non cenſeri eidem actui intereſſe, argum. *c. conſuluit, §. 1. ſupra, de offic. deleg.* ſecundùm Hoſtien. *hic in princ.* Joan. Andr. *n. 2.* Butr. *numer. 4.* omnes *in ver. Congruo tempore*, & Cardin. *in 2. notab.* Quod facit contra Canonicos, qui accedunt ad chorum poſt officium inchoatum; & contra eos, qui ad Miſſam cœptam veniunt diebus feſtis, ut præcepto Eccleſiæ non ſatisfaciant. De quo tamen dic ut per Innocent. *in c. Dolentes, ad fin. verſ. Item ſi aliquis non interfuit, ſupra de celebrat. Miſſar.* per Archid. *in c. Miſſas, de conſecr. diſt. 1.* & Sylveſt. *in ver. Miſſa, 2. num. 1. verſ. Dicitur quarto.*

4 Tertiò nota ibi, *convenienter valeat ſuſtentationem habere*: non eſſe locum erectioni novæ parochiæ ex redditibus Eccleſiæ antiquæ, niſi Eccleſia matrix adeò redditibus abundet, ut ejus Rector abſque proventibus novæ Eccleſiæ aſſignatis competenter valeat ſuſtentari; *ut hic & in c. Bona rei, 12. quæſt. 2. c. Quicumque, 16. quæſt. 1. c. Eccleſia, ſupra de decim. & c. proximo, ſupra eodem.* Quamobrem ſi Rector matricis Eccleſiæ egeret redditibus ſibi ſubtractis, illius cauſa potior habenda eſſet, argum. *c. 1. ſupra, de paroch.* cum aliis hic allegatis per Hoſtien. *numer. 3. in verb. Obventiones, verſ. Sed quid ſi antiquus Rector*, & Butr. *num.* 10. nam agris ſuis ſitientibus, alieni non ſunt irrigandi, *l. Præſes, C. de ſervit.* & ita concludunt *hic* gloſ. in ver. *Convenienter*, Hoſtien. *numer.* 3. Joan. Andr. *num. 7. in gloſ.* 2. Butr. *n. 4. in ver. Abundare*, & Anchar. *in 3. notab.*

5 Verum hanc concluſionem limitat ibidem Hoſtien. & gloſſam corrigit in eo caſu, in quo niſi fieret erectio novæ parochiæ, animarum periculum immineret, puta quia parochiani decederent ſine confeſſione, & aliis Eccleſiæ Sacramentis: tunc enim putat novam parochiam eſſe ab Epiſcopo erigendam, etiamſi Eccleſia matrix redditibus non abundet, nam rebus animæ ſunt præferendæ, ut notatur *in c. extirpanda, §. Cum igitur, ſupra de præben. & c. 1. de pignor.* Sed tu adverte, quia gloſſa habuit optimum intellectum relata ad textum; non enim negat quin ſit facienda erectio ubi periculum imminet animarum; ſed ſentit illam non eſſe faciendam ex redditibus Eccleſiæ antiquæ, quando huiuſmodi redditus non ſufficiunt ad ſuſtentationem Rectoris, & ſic gloſſa non diſcrepat à ſententia Hoſtienſis. Dic ergo in hoc caſu in quo Eccleſia antiqua nihil habet præter neceſſariam ſuſtentationem, & ſubeſt periculum animarum, cogendum eſſe ab Epiſcopo ſubjectum parochiæ populum, ut presbytero inſtituendo neceſſaria miniſtret, argum. *c. Cum ſit Romana, de Simon.*

& ex-

Digitized by Google

& expreſsè cautum eſt decreto Concilii Tridentini *cap.4. ſeſſ.21.* ubi innovatur hoc cap. & ſtatuitur ut ſi neceſsè fuerit, compellere poſſit Epiſcopus populum ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant ad vitam ipſius Sacerdotis ſuſtentandam, facit *cap.7. ſeſſ.21.* ibi, *In illorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant*, *& cap.13. ſeſſ.24.* in illis verbis: *per Parochianorum Symbola, aut collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut parochiæ neceſſitate decen-
6 ter ſufficiat*. Hæc ibi. Sin autem paupertas Parochianos excuſet, cogat Epiſcopus Abbatem, vel Præpoſitum, cui parochia illa in temporalibus ſubeſt, ad ſuppeditanda vitæ neceſſaria Sacerdoti inſtituendo, ut *c. Sanctorum, verſ. Si qua tamen capella, 70. diſt. & c. Extirpandæ, §. Cum igitur, ſupra de præben.* Quod ſi & illos excuſet inopia, provideat Epiſcopus ex menſa ſua, argum. *c. fin. infra eod. & c. Inter cætera, ſupra, de offic. Ordin.* Ad hoc enim tenetur Epiſcopus, ſi commodè poteſt, ut *c.2. 16. qu.3. c. Præcipimus, & c. Eccleſiaſticum, 12. q.1. c. Regenda, & per totam,
7 10. qu.1. & c. Epiſcopus habeat poteſtatem, 10. qu.2.* Ad extremum ſi neque id fieri poſſit, & egeſtate omnes laborent, novus Parochus propriis manibus ex artificio victum ſibi quærat, *cap. Clericus, 1. & 2. 91. diſt.* & ſic dabitur caſus, in quo parochialis Eccleſia conſtrui poterit ſine dote, cùm ſcilicet urget neceſſitas, & alia ratio non ſuppetit, quod nota ſingulariter ſecundùm Abb. *hic num.7.* ad limitationem, *cap. Nemo, de conſecr. diſt.1.* prohibentis Eccleſiam ædificari ſine competenti dote. Itaque ſecundùm ordinem ſuperiùs propoſitum procedendum erit ab Epiſcopo in aſſignatione redditurum pro ſuſtentatione Rectoris novæ parochiæ, prout concludunt hic Hoſtien. *numer.3.* Joan. Andr. *num.7. in gloſ.2.* Butr. *num.9.* Cardin. *num.5. in 2. quæſt.* Anchar. *num.5. in 1. quæſt.* & Abb. *num.7.* Et alias declaravit Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum. Cenſuit enim in terminis Concilii aſſignationem faciendam ex fructibus ad Eccleſiam matricem pertinentibus; & ſi ii non ſufficiant, tunc demum populum compellendum eſſe; quòd ſi nec ipſe ob paupertatem compelli poſſit, Epiſcopum de ſuo dare debere.

8 Quartò nota ibi, *competens in ea honor*, Eccleſiam conſtructam infra limites alterius Parochiæ teneri aliquem honorem impendere matrici Eccleſiæ, ſcilicet annuum cenſum in ſignum ſubjectionis, arg. *cap. Omnis anima, ſupra de cenſib.* moderandum tamen arbitrio Epiſcopi, arg. *cap. De cauſis, ſupra de offic. deleg.* ſecundùm gloſſ. *hic in verb. Honor*. Vel dic Clericos Eccleſiæ noviter ædificatæ teneri majorem Eccleſiam adire pro baptiſmo, Scrutinio, Capitulo, & conſimilibus, vel ſolvere illa jura, quæ capellæ debent Eccleſiæ matrici, ut *c.2. de Capell. Monach. & c. His, quæ de maior. & obed.* ſecundùm Innoc. & Abb. Antiq. *in verb. Honor*, Hoſt. *num.3. in verb. Provideas tamen*, Joan. Andr. *num.10.* Butr. *num.12.* Anchar. *in 5. notab.* & Abb. *num.6.* Vel certè antiquæ Eccleſiæ reſervabitur ſepultura, ut *cap. Tranſmiſſa, de præſcript.* & tenet Joan. Andr. *dict. num.10. & in cap. Certificari, de ſepultur.*
9 Cæterùm adverte, quia dum gloſſa dicit hujuſmodi honorem deberi antiquæ Eccleſiæ in ſignum ſubjectionis, hæc ratio eſt falſa, & nullo jure probatur ſecundùm Abbatem *num.8.* imò hic textus probat oppoſitum: nam reſervando majori Eccleſiæ patronatum, & competentem honorem pro facultate loci, in reliquis videtur illam Capellam eri-
10 pere à poteſtate Rectoris antiquæ Eccleſiæ. Prætereà nulla Eccleſia præter Cathedralem fundat intentionem de jure communi ſuper ſubjectione alterius Eccleſiæ etiam fundatæ infra limites parochiæ ſuæ. Quamobrem Eccleſia intendens ſibi vendicare jus in aliam Eccleſiam, eatenus obtinebit, quatenus probabit ſibi competere ex iure ſpeciali. Ad quod dicit eſſe textum, & communem Doctorum theoricam in *cap. Dilectus, de Capell. Monach.* Pro opinione Abbatis allego *§. Sicut duo, poſt c. Præcipimus, 16. qu.1.* ubi baptiſmales, & parochiales Eccleſias Epiſcopus dicitur poſſe dividere de conſenſu Clericorum ſuorum, & mox ſubjungitur: Quod cùm factum fuerit, illa pars populi, quæ novis Eccleſiis ſupponitur, à jure prioris Eccleſiæ abſolvitur, ubi gloſſa dicit novam Eccleſiam ſolutam eſſe à jure prioris Eccleſiæ. Itaque verius videtur, excepto patronatu, & competenti honore, jura ſubjectionis non deberi Eccleſiæ matrici, niſi in quantum Epiſcopus prædicta jura illi reſervaverit in limine erectionis. Quod clarius procedit hodie poſt Concil. Tridentinum, ut inferiùs patebit *num.55.*

Quintò nota in verſ. *Si verò*, procedi poſſe ex cauſa hic 11
expreſſa ad erectionem novæ parochiæ etiam invito, & contradicente Rectore matricis Eccleſiæ, quamvis id cedat illi in diminutionem honoris, & commodi temporalis, ut hic patet expreſsè in illis verbis: *Si perſona matricis Eccleſiæ opus illud voluerit impedire, tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, & virum bonum, appellationis ceſſante diffugio, inſtituere non omittas*: & firmant Hoſtienſis *num.3. in ver. Obventiones*, Joan. Andr. & Butr. ambo *num.7.* Anchar. *in 6. notab.* & Abb. *num.16.* Cardinal. *conſ.8. Quidam Syndicus, num.3. verſ. Dico tamen*, verum gloſſ. *ult. in cap.2. 99. diſt.* ſentit hoc fieri non poſſe invito Rectore, niſi per Papam, vel de illius mandato, prout hoc factum fuit. Idem tenet gloſ. *hic in verb. Obventiones*, dicens hoc Pontificem feciſſe de plenitudine poteſtatis propter animarum periculum, quod imminebat. Et quia præter proventus illius villæ Rector majoris Eccleſiæ poterat competenter ſuſtentari. Sed Epiſcopus hoc facere non poſſet, niſi de conſenſu Rectoris matricis Eccleſiæ, ut *c. Eccleſia, & c. Quicumque, 16. qu.1.* quia non poteſt jura illius Eccleſiæ dare alteri, *c.1. de reb. Eccleſ. non alien.* & arg. *c. Conſtitutum, & c. Præcipimus, §. Si duo, ead cauſ. & quæſt.* Quapropter dicebat Vincentius, hic removeri appellationem, quia fit ex mandato Papæ; ſed ſi fieret ab Epiſcopo, liceret appellare, ut refert Cardinal. *in 4. notab.*

Sed hujuſmodi controverſiam ſuſtulit jus noviſſimum Concilii Tridentini in dict. *cap.4. ſeſſ.21.* ubi diſertis verbis ſtatuitur, ut Epiſcopi in Eccleſiis parochialibus, vel baptiſmalibus, in quibus ob locorum diſtantiam, ſive difficultatem parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & divina officia audienda accedere non poſſunt, novas parochias etiam invitis Rectoribus juxta formam Conſtitutionis Alexandri III. quæ incipit, *Ad audientiam*, conſtituere poſſint & Sacerdotibus noviter præficiendis competentem portionem aſſignare ex fructibus ad Eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus. Quo decreto clarè corrigitur opinio gloſſæ, & approbatur opinio Hoſtienſis: nam ut vides, ex Concilio poſſunt Epiſcopi novas parochias erigere, & Sacerdotibus de novo præficiendis certam portionem aſſignare ex redditibus Eccleſiæ antiquæ etiam invitis Rectoribus.

Similiter eo decreto corrigitur opinio Vincentii ſen- 12
tientis, non removeri appellationem cùm nova parochia erigitur authoritate Epiſcopi: nam cùm Concilium det Epiſcopis facultatem erigendi ad præſcriptum hujus decretalis, & hic tollatur appellationis obſtaculum; utique ex hoc manifeſtè liquet, Epiſcopum poſſe hoc caſu procedere appellatione remota. Quæ tamen clauſula non impediret appellationem ad effectum devolutivum, ſed ſuſpenſivum duntaxat, ut eſt textus in *c. Paſtoralis, verſ. Sed ſi appellans, ſupra de appellat.* & eſt communis opinio, ut ibi teſtantur Abbas *n.12.* & Præpoſ. *n.6.*

QUÆRO, generaliter quæ requirantur ad hoc ut nova 13
parochia erigi poſſit ab Epiſcopo infra limites alterius parochiæ.

Reſpondeo multa eſſe neceſſaria, quorum ſi vel alte- 14
rum deficiat, erectio non ſuſtinetur. Et quidem ante omnia requiritur juſta cauſa, de qua conſtet legitimè: nam regula eſt, ut parochialis Eccleſia in alterius Parochia ædificari non debeat, ut *c. Eccleſia, & c. Quicumque,
16. qu.1.* Sed hæc regula fallit, legitima ſubſiſtente cauſa, 15
ut apertè probatur hic: nam Pontifex primò narrat cauſas erectionis, deinde præcipit erectionem fieri adiecta clauſula, *Si res ita ſe habet*. Ergo cauſa ſubſiſtente, eaque probata, & non aliàs permittitur erectio. Ad hoc *c. Præſenti, §. Loca, de præbend. lib.6.* & deducunt *hic* Anton. de Butr. & Abb. ambo *in 1. notab.* & Rebuff. *in Praxi benefic. in 1. part. in tit. de erect. in curat. vel Parochial. num.2.* & ante eos gloſſ. *ult. in cap. Nulli, 99. diſt.* eſt enim hujuſmodi erectio, & diſmembratio à Parochia antiqua inſtar alienationis jurium Eccleſiæ, quæ ſine cauſa fieri non debet, ut *c.1. de rebus Eccleſ. non alienan. lib.6.* Abbas *ubi ſupra*, Achil. *deciſ. un. de rebus Eccleſ. non alienan.* Rota *deciſ.1. eod. tit. in nov. & deciſ.68. num.1. part.7. recent.*

Præ-

Digitized by Google

16 Præcipua autem cauſa, quæ juſtificat erectionem novæ Parochiæ, eſt magna difficultas, ſeu magnum incommodum Parochianorum adeundi Eccleſiam matricem ad percipienda Sacramenta, & divina officia audienda, ut hic patet expreſsè, & in præalleg. decreto Concilii Tridentini, *c.4. ſeſſ.21.* & tenet *hic* gloſ.1. Innoc. & Hoſtien. ambo *in princip. in ver. Sine magna difficultate*, & alii ſupracitati in

17 *1. notab.* Aliqualis ergo incommoditas non ſufficit ſecundùm Abb. *hic n.7.* non tamen requiritur ut Parochiani aliquando deceſſerint ſine Sacramentis. Neque id exigunt Hoſtien. Abb. & Doctores. Sed tantummodo hujuſmodi caſus mentionem faciunt per modum exempli. Unde ſatis eſt ad validitatem erectionis ut immineat periculum ne ſic decedant, neque hujuſmodi eventus eſt expectandus, quin potius præveniendum ne contingat, cùm ſatius ſit occurrere in tempore, quàm poſt exitum vindicare, ſeu poſt vulneratam cauſam remedium quærere, dicit textus *in l.1. C. quand. lic. ſine iud. & in l. ult. ad finem, C. In quibus, cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ.* Et ita cenſuit Sac. Congregatio Concilii, videlicet pro erectione novæ Parochiæ non eſſe expectandum ut Parochiani abſque Sacramentis deceſſerint. Quod benè nota, quia frequenter audivi Pa-

18 rochorum querelas, quòd Epiſcopi proceſſerint ad erectionem novæ Parochiæ, abſque eo quod ullus ex Parochianis umquam obierit ſine Sacramentis. Porrò ad hanc difficultatem accedendi ad Eccleſiam matricem pro ſuſcipiendis Sacramentis, & divinis officiis audiendis aliæ cauſæ omnes reducuntur. Unde infertur primò, ut diſtantia loci ab Eccleſia parochiali ſit juſta cauſa novam parochiam erigendi, ut hic eſt caſus, & in d. *c.4.* Et quamvis Jo. Andr. Card. Abbas, & alii in Summa hujus textus videatur ad hoc exigere nimiam diſtantiam; verè tamen magna longinquitas, & viarum diſcrimen non requiritur, ut obſervat Ant. de Butr. *num.3. in ver. Diſtare*. Sed ſolum requiritur talis, ut propterea parochianis ſine magno incommodo non pateat acceſſus ad majorem Eccleſiam, ut *hic* patet, & tenent Domini de Rota *deciſ.484. n.2. part.1. recent.* Sufficit ergo pro cauſa diviſionis, ut Parochia Eccleſiæ antiquæ ſit adeò ampla, ut populus præſertim adverſis temporibus non poſſit ſine magno incommodo illuc horis congruis ad divina officia confluere, ſecundùm Abb. *num.3.* Atque ita ob diſtantiam loci permittitur quod alias non permitteretur, ut notat gloſ.1. in *c. Et temporis*, 16. *qu.1.* & eſt in ſimile *in l. Cum poſt ſententiam, C. de appellat. & in l. Si longius, ff. de iudic. in c. Cum longè, 63. diſt. in c. Si quis extra, de conſecrat. diſt.1. & in c. Quoniam quidem*, 18. *diſt.* Quanta autem debeat eſſe hujuſmodi diſtantia, ſeu parochiæ amplitudo, ad hoc ut parochiani dicantur non poſſe ſine magno incommodo ad Eccleſiam accedere, cùm jure diffinitum non ſit, judicis arbitrio relinquitur, *c. De cauſis, ſupra de offic. deleg.* & tenet Menoch. *de arbitr. Iud. cent.5. caſu 497. num.4.* ad quod vide bonam gloſſam *in cap. ult. in ver. Longo*, 80. *diſt.*

19 Infertur ſecundò ut ſimiliter juſta ſit erectionis cauſa, ſi inter populum alicujus villæ, & parochialem torrens, vel flumen aliquod intercedant, quæ nec pontem habeant, nec vado tranſiri poſſint, ut *l. Flumine interveniente, ff. de ſervit. ruſtic. præd.* præſertim hiemali tempore cùm pluviæ inundant, juxta textum hic. Quæ cauſa ſufficiens eſt etiam ſine diſtantia loci. Undecumque enim proveniat magna difficultas percipiendi Sacramenta, dicitur ſubeſſe juſta cauſa erigendi novam Parochiam, ut ex dictis patet. Ideòque Concilium Tridentinum *in d. c.4. ſeſſ.21.* alternativè loquitur ibi, ob locorum diſtantiam, ſive difficultatem, ita ut propterea alterutrum ſufficiat, *c. Inter cæteras, ſupra de reſcript. cum ſuis concordant.*

20 Infertur tertiò, ut eodem modo juſta ſit cauſa erigendi novam parochiam in caſu allegationis, Lap. *alleg.66.* incip. *Quoddam monaſterium, per totam*, ubi proponit monaſterium S. Ambroſii, cui cura imminebat perſonarum ſæcularium, fuiſſe incluſum intra mœnia civitatis Florentiæ, & aliquot familias eidem curæ ſubjectas extra ambitum civitatis remanſiſſe; unde contigit ut iidem ruſtici ſine maxima difficultate, & incommodo nequiverint divina Officia audire, & Eccleſiaſtica Sacramenta percipere, cùm fores dictæ civitatis ſingulis diebus ante noctis tenebras claudantur, & ſic clauſæ remaneant, nec ulli aperiantur uſque ad claram lucem ſequentis diei. Quapropter non poterat Capellanus præſtò eſſe Sacramentis adminiſtrandis in caſibus repentinis infirmitatis, vel mortis, præſertim parturientibus. Præterquam quòd Parochiani degentes extra cum ſuis mulieribus, & familia ruſticis, & abjectis veſtibus induti non poterant cum debita conſolatione diebus feſtis ad Eccleſiam confluere, & cum civibus divitibus, & pretioſis veſtibus amictis ſe admiſcere, ſed potius riſui & deluſioni patebant ob fortunæ, & morum diſparitatem, quibus ſæpiſſimè à divinis retrahebantur. Lapus hac de re conſultus propoſuit duo potiſſimum remedia. Primum, videlicet ut ſi parochialis prædicta habeat in villa aliquas obventiones, ſine quibus ejus Rector poſſit commodè ſuſtentari, & reperiatur aliquis qui velit novam Eccleſiam fundare, & obventiones illas competenter augere, Epiſcopus erigat novam parochiam, eique aſſignet ejuſmodi obventiones, cum dicto augmento, & rectorem in ipſa inſtituat, qui gerat curam incolarum extra mœnia exiſtentium. Quod dicit probari ad litteram in hac decretali, & ſubdit propoſitas cauſas eſſe plures, & urgentiores illis, quas hic conſideravit Pontifex.

Ideòque erectionem fieri poſſe ab Epiſcopo etiam invito Rectore Eccleſiæ matricis, cùm non habeat juſtam cauſam contradicendi. Alterum remedium eſt, ut rector majoris Eccleſiæ ſi redditibus abundet, novam capellam fundet in dicta villa, & eam doter pro ſuſtentatione unius Sacerdotis ibidem deputandi, & conſtituat ipſam capellam manualem matricis Eccleſiæ, ita ut illius Capellanus ſit ad ejus nutum amovibilis, de quibus manualibus notatur in Clem. *un. de ſuppl. neglig. Prælat. & in c. Cum ſingula, de præbend. lib.6.* Utrumque remedium aliàs probavit S. Congregatio Concilii; cenſuit enim Parochianis, qui cùm ſint diſperſi extra civitatem, & parochialem Eccleſiam intra civitatem ſitam habeant, etiam ob locorum diſtantiam, ſeu difficultatem patiuntur incommoda in percipiendis Sacramentis, & in divinis Officiis audiendis, ſuccurrendum eſſe remedio *cap.4. ſeſſ.21.* Item cenſuit ad providendum neceſſitati Parochianorum extra civitatem exiſtentium, quorum parochialis eſt intra civitatem, novam Capellam extra civitatem eſſe erigendam, quæ non ſit Eccleſia ipſa per ſe, ſed in proprietate matricis Eccleſiæ, in qua conſtituatur Sacerdos amovibilis ab Ordinario approbatus, qui adminiſtret Sacramenta illis, qui ſunt extra civitatem, ad quos non poteſt Parochus in nocte, quia portæ civitatis clauduntur, accedere; quod eſt unum ex remediis Lapi *alleg.66.* Poſſe tamen eſſe locum etiam aliis remediis ad præſcriptum ſacrorum Canonum. Rurſus in cauſa Novarien. 21
cenſuit Epiſcopum poſſe compellere regulares, quibus conceſſa fuit parochialis Eccleſia civitatis Novarien. ad erigendam novam capellam extra civitatem, ubi plures familiæ ſub dicta cura exiſtunt, cui capellæ poſſunt vel per ſeipſos prævia Ordinarii approbatione inſervire, vel per Capellanum ad nutum amovibilem.

Infertur quartò, ut ſimiliter legitima ſit cauſa conſtruen- 22
di novam Parochialem neceſſitas leproſorum, ſine gravi tamen præjudicio Parochialis antiquæ, ut legitur, & notatur *in c. proximo, ſuprà eod.* ſecundùm Hoſt. *hic n.1. verſ. Et eſt alia cauſa*, & plenius *in ſumma eod. tit. §. fin.*

Et ex prædictis collige, in effectu unicam eſſe cauſam 23
erigendi novam parochiam, videlicet magnam difficultatem accedendi ad Eccleſiam matricem pro Sacramentis percipiendis, & divinis officiis audiendis: nam aliæ cauſæ, videlicet diſtantia loci, flumina intermedia, portæ civitatis clauſæ, neceſſitas leproſorum, & alia id genus impedimenta in tantùm juſtificant erectionem, in quantum pariunt difficultate hujuſmodi; aliàs ſecus, ut ex iam dictis conſtat.

Verumtamen gloſ. *ult. in cap. Nulli*, 99. *diſt.* adducit 24
aliam cauſam conſtruendi novam Eccleſiam in parochia antiqua, videlicet cùm multitudo fidelium excrevit: & movetur argum. illius textus ibi, *Niſi aliqua gens deinceps ad fidem convertatur, cui neceſſe ſit propter multitudinem eorum primatem conſtitui*: & cum illa gloſſa ſimpliciter tranſeunt ibi Gemin. & Præpoſit. ambo *in fin.* ad idem textus in *cap. Præcipimus*, 16. *quæſt.1.* quo præcipitur, ut ubi multitudo fidelium excrevit, ibi ordinentur Epiſcopi. Tu dic contra: quoniam hoc caſu nova parochia non debet erigi, ſed utendum eſt remedio Concil. Tridentinum *d. cap.4. in princip. ſeſſ.21.* ubi ſtatuitur, *ut Epiſcopi etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis Delegati in omnibus Eccleſiis parochialibus, vel baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus*

meroſus

meroſus ſit, ut unus rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui divino peragendo; cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. Hæc ibi. Unde S. Congregatio ejuſdem Concilij Interpres jampridem cenſuit ex ea ſola cauſa, quòd populus alicujus parochiæ adeò ſit numeroſus, ut unus Rector non poſſit ſufficere Sacramentis miniſtrandis, & culti divino peragendo, minimè quidem licere Ordinario novam parochiam erigere, niſi & alia concurrant, quæ exprimuntur in Conſtitutione Alexandri III. quæ incipit, *Ad audientiam*, & innovatur decreto Concilii *c.4. ſeſſ.21. verſ. In iis verò*. Sed ob magnum hujuſmodi numerum debere Ordinarium uti remedio *d. cap. 4. in princip.* ſcilicet cogendo Rectores, ut ſibi Sacerdotes adjungant, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda,
25 & cultum divinum celebrandum. An autem quibus in cauſis ex decreto Concilii *ſeſſ.21. cap.4.* poteſt Epiſcopus novas parochias erigere, poſſit etiam loco erectionis faciendæ certam partem populi ſeparare ab antiqua parochia, & alteri commodiori applicare, ſi vel exiguus numerus populi, vel inopia, vel alia cauſa impediat erigi novam parochiam: Re-
26 ſponſum eſt non poſſe ex decreto Concilii. Item reſponſum, ex eo decreto non licere Epiſcopo parochias unire, ſed tan-
27 tum novas conſtituere. Item reſponſum, non potuiſſe Epiſcopum erigere in Eccleſia parochiali duas Vicarias perpetuas, eò quòd populus eſſet numeroſus. Hactenus de cauſa.

28 Secundò principaliter ad erectionem novæ parochiæ requiritur, ut in illa parte parochiæ antiquæ, ubi nova parochia eſt erigenda, ſit competens numerus parochianorum. Et quidem Rot. *dec. 380. n.8. & 29. par. 5. rec.* Videtur tenere ad hoc non ſufficere quatuor domos, & duodecim animas aptas ad communionem, per c. *Unio* 10. q.3. Sed certè iſte textus magis innuit ut ſufficiant decem animæ: ait enim, *Eccleſia, quæ uſque ad decem habuerit mancipia, ſuper ſe habeat Sacerdotem: quæ verò minus decem mancipia habuerit, aliis conjungatur Eccleſiis*. Hæc ibi. Et meritò, quia decem faciunt plebem, ut ait ibi gloſ. *in ver. Mancipia*. Item Concilium Tridentinum *d. c.4. ſeſſ.21.* videtur requirere ut nova parochia habeat populum, ut patet ibi, Compellere poſſit populum: At decem homines populum faciunt, ut notat gloſ. 1. in c. 1. *de elect.* & Bart. in l. *Prætor, la ſeconda, n.4. ff. de vi bonor. rapt.* Inſuper adverte ne decipiaris, quia dum Rota ad hoc requirit ſufficientem numerum animarum, quæ ſint aptæ ad communionem, hæc aptitudo non eſt neceſſaria, quia uſum rationis habentes tametſi non ſint apti ad communionem, tenentur tamen ſemel in anno confiteri proprio Sacerdoti, & Miſſam audire Dominicis, & feſtis diebus, eiſque dari debet Sacra Unctio: Baptiſmus verò etiam parvulis. Ergo ſi parochiæ incolæ ad Eccleſiam ſine magna difficultate ad hujuſmodi Sacramenta recipienda, & divina audienda accedere nequeant, ſive ſint ad communionem apti, ſive non, ſuccurrendum eſt eis remedio hujus cap.

29 Tertiò principaliter requiritur ad erectionem novæ parochiæ, ut citetur Rector matricis Eccleſiæ: nam etſi erectio fieri poſſit etiam ipſo invito, ut oſtenſum eſt ſupra *in 5. notab.* tamen non poteſt fieri niſi eodem citato, & requiſito, ut cap. *Multis conſiliis*, & cap. *Felix*, & cap. *ſeq. 16. quæſt. 1.* & tenet gloſ. *fin.* in cap. *Nulli 99. diſtinct.* & Lap. *alleg. 66. num. 3. verſ. Debet tamen requiri*: & jam cenſuit S. Congregatio ad erectionem novæ parochiæ non eſſe procedendum aliter, quàm citato Rectore parochialis, intra cujus fines nova parochia fuerit erigenda; & erectionem omiſſa hujuſmodi citatione ab Ordinario factam nullius momenti exi-
30 ſtere. Nec tantùm Rectoris Eccleſiæ, ſed etiam aliorum omnium, quorum intereſt, prærequiritur citatio. Unde quærenti an requiratur conſenſus Rectoris, vel Commendatoris, aut Magni Magiſtri ad erigendam novam parochiã infra limites parochialis ſubjectæ Ordinis S. Joan. Hieroſolymitani: reſponſum eſt ad erectionem poſſe procedi etiam invito Rectore, dum tamen præceſſerit citatio tam ipſius, quàm omnium aliorum, quorum intereſt. Cæterùm etſi nulla videatur erectio ob defectum citationis, tamen ſi cauſæ erigendi ſubeſſent, licere Epiſcopo de novo erigere; ideò ſcribendum viciniori Epiſcopo, ut ſe inſtruat de cauſis, quæ ſi ſuberunt, peti poterit confirmatio à Sanctiſſimo, licèt poſtea in caſu illo reſolutum fuerit erectionem nullam defectu citationis, nec cauſa ſubeſſe.

Quartò, principaliter requiritur ut erectio novæ Parochiæ fiat ab Epiſcopo de capituli conſilio, vel conſenſu, ut plenè dicam infra in tertia quæſtione.

Quintò principaliter requiritur, ut Eccleſiæ noviter con- 31
ſtruendæ dos competens aſſignetur, ut *c. Nemo de conſecr. diſt. 1.* Et jam cenſuit Sacra Congregatio in erectione novarum Parochiarum prius cogitandum de dote. Et quidem 32
ſi aliquis reperiatur, qui velit eam ex bonis propriis competenter dotare, omnia erunt plana: alioquin in conſtitutione dotis hoc ordine erit procedendum. Primò enim competens portio pro ſuſtentatione Rectoris aſſignanda erit ab Epiſcopo ex redditibus ad matricem Eccleſiam quomodocunque pertinentibus, ut *d. c.4. ſeſſ.21.* Idque ex ſententia S. Congregationis procedit, etiamſi Eccleſia matrix eſſet Cathedralis, & quæcunque matrix; & poſſe aſſignari portionem ex redditibus illius matricis dumtaxat, non autem ex aliis Eccleſiis; quòd ſi redditus hujuſmodi inſufficientes ſint, nec ſit aliquis, qui velit illos augere, cogendus erit Abbas, vel Præpoſitus, cui Parochialis illa ſubeſt in temporalibus; & in eorum defectum populus ea ſubminiſtrare, quæ ad vitam Rectoris ſuſtentandam ſufficiant. Si populus inopia laboret, tenebitur Epiſcopus ex menſa ſua. Demum ſi nulla egeſtas omnes excuſet, Sacerdos novæ Eccleſiæ præficiendus propriis manibus victum ſibi comparabit, prout hæc omnia fusè explicavimus *ſuprà in 3. notab. num. 4.*
uſque ad n.8. Poſſe etiam Epiſcopum facere beneficiorum 33
unionem pro nova Parochia in terminis Concilii erigenda, ſi non ſint fructus, vel obventiones, ex quibus deduci poſſit portio, ex voto Sac. Congregationis Concilii dixit
ſanct. mem. Gregorius XIII. Et cùm dubitaretur, an Ordi- 34
narius in erectione Parochialis Eccleſiæ facta juxta formam Concilii Tridentini *c.4. ſeſſ.21.* Potuiſſet vigore ejuſdem Concilii unire eidem Eccleſiæ in actu ipſius erectionis unum ex quatuor Canonicatibus habentibus curam animarum annexam exiſtentem in alia Eccleſia non Collegiata, quæ erat Parochialis loci, in quo nova Parochia fuit erecta: affirmativè reſpondit S. Congregatio. De aſſignatione autem decimarum ad matricem Eccleſiam ſpectantium dicam infra *in 4. quæſt.*

Sextò principaliter requiritur in erectione novæ Paro- 35
chiæ, ut juſpatronatus, & præſentandi Sacerdotem noviter inſtituendum reſervetur illis, quibus de jure: & quidem ſi reperiatur aliquis, qui velit Eccleſiam fundare, & ſufficienter dotare, planum erit juſpatronatus eidem fore reſervandum; quinimò ad eum pertinebit ipſo jure etiam ſine alia Epiſcopi reſervatione, ut eſt text. in *c. Significavit*, ubi Jo. Andr. Bald. Butr. & alii notant *ſupra de teſtib.* & eſt receptiſſima concluſio, ut dicunt Domini de Rota *deciſ. 167. n.4. p.a. diverſor.* Similiter ſi nova Eccleſia fuerit dotata ex redditibus ad matricem Eccleſiam pertinentibus, planum erit jus præſentandi Sacerdotem pertinere ad Rectorem matricis Eccleſiæ, ut probat hæc littera ibi, *Ad præſentationem Rectoris Eccleſiæ maioris*. Sed nihilominus etiam fundator Eccleſiæ noviter ædificatæ habebit juſpatronatus, ut hic concludunt gloſ. 3. *in fin.* Innoc. *in ver. Fundatoris*, Abb. Antiq. *n.1.* Hoſt. *n.3. in verb. Ad præſentationem*, Jo. Andr. *n.3. in verb. Fundatoris*, Butr. *n.5.* Card. *n.4. in 1. oppoſit.* Anchar.
in 4. notab. & Abb. *n.9.* qui teſtatur hanc opinionem com- 36
muniter teneri. Atque ita ſecundum eos duo erunt patroni Parochialis noviter erectæ, videlicet Eccleſia matrix ex cauſa dotationis, quia ex propriis bonis eam dotavit; & fundator ex cauſa fundationis ſi tantummodò fundum dedit; & ex cauſa fundationis, & dotationis ſi ſimul dedit fundum, & dotis reſiduum, prout fecit in caſu hujus decretalis dominus villæ, qui pro dotis reſiduo dedit viginti
acras terræ frugiferæ, (& dic acras, id eſt jugera, & eſt vul- 37
gare Anglorum; & jugerum habet octo ſtaria triginta ſex tabularum ad perticam pedis Luitprandi, quæ habet duodecim pedes trium ſemiſſium, & trium digitorum, ut per Anton. Auguſtin. *in notis ad primam collationem Decret. tit. 35. de Eccleſ. ædifican. cap. 1.* & vide *c. 5. Quis ſit. ſint legit. in eadem collect.* in parte deciſa, ubi fit mentio de acris quadraginta. Galli appellant harpentum, Itali bubulcam ſecundum Hoſtien. & Jo. Andr.) & ad prædicta vide gl. notab. *in Summa in fin. 63. diſt.* Quæ vult, ut quamvis fundatores Eccleſiæ æqualiter non contribuerint ad dotationem ipſius, tamẽ omnes efficiantur patroni, & ita ſit patronus ille, qui dedit modicum, ſicut eſt ille qui dedit multum. Quod tamẽ limita, & declara, dummodo omnibus ſimul conſtatis Eccleſia,

Digitized by Google

remaneat competenter dotata. Secus ſi dos non fuerit in-
tegra, ut tenet gloſ. *in c. Quicumque*, 16. q. 7. quam multum
38 extollit Abb. *hic num.* 4. *in* 3. *notab.* Et hanc ſententiam aliàs
probavit S. Congregatio Concilii. Cenſuit enim donatio-
nem obventionum ad matricem Eccleſiam pertinentiũ, ſi
alius concurrat ad dotationem Eccleſiæ noviter ædificatæ,
efficere Eccleſiã matricem patronã ſimul cum alio dotante.
39 Verùm ſi Eccleſia matrix ex propriis redditibus nihil con-
tulerit, ambigui juris eſt an acquirat juſpatronatus Eccleſiæ
in ſua Parochia ædificatæ. Innoc. in *c. Cum venerabilis de ex-
cept* ſenſit majorem Eccleſiam acquirere juſpatronatus in-
diſtinctè, & eum ſequitur Jo. Andr. in *c. 1. de Capell. Monach.
lib. 6.* Sed oppoſitum concludit Abb. *hic num.* 9. Quia nullus
alius textus præter hunc reperitur in jure, qui tractet de
hac materia. Unde in hoc tantùm fundari poteſt opinio
DD. Sed hic textus hoc non probat ſimpliciter, quia loqui-
tur in eo tantùm caſu, in quo Eccleſia matrix ex propriis
redditibus aliquid contulit pro erectione novæ Parochiæ.
Ergo ſi nihil contulerit, non efficitur patrona, cùm hoc nul-
lo jure probetur. Imò contrarium videtur probari, arg.
c. prox. ſupr. eod. ubi agitur de Eccleſia conſtructa in alterius
parochia, & tamen non reſervatur patronatus antiquæ Ec-
cleſiæ, quæ de ſuo nihil contulit. Accedit quòd patronatus
non requiritur niſi ex fundatione, vel conſtructione, aut do-
tatione, ut notat gloſ. in *c. Piæ mentis*, 16. q. 7. & eſt receptiſſi-
ma omnium concluſio. Sed ex conſtructione Eccleſiæ in-
fra limites parochiæ dumtaxat Eccleſia matrix non dat fun-
dum, quia loci proprietatem non habet, nec ſumptus ad
conſtructionem, nec dotem ponit. Ergo patronatum non
acquirit, & facit, *c. Quoniam de jurepatr.* Opinio Abba-
tis vera eſt, eamque probavit olim S. Congregatio Con-
cilii, declaravit enim matricem Eccleſiam non acquirere
juſpatronatus in Eccleſia fundata intra ſuos limites, niſi de
ſuo aliquid contulerit, non obſtante quòd oblationes futu-
ræ dicantur eſſe loco dotis.
40 Sed objicies. Si Capella intus Eccleſiam ædificetur, & ab
alio competenter dotetur, Eccleſia acquirit juſpatronatus in
ipſa Capella, ut hic firmat Abb. *n.* 11. dicens hanc quæſtio-
nem ſe hactenus non reperiſſe ab alio tactam, plenè Lam-
bertin. *in tract. de jurepatr. in* 1. *p.* 2. *lib. in* 2. *q. principali, art.* 15.
num. 1. *&* 2. Ergo idem dicendum de Eccleſia ædificata infra
limites alterius parochiæ, licèt Eccleſia matrix nihil contu-
lerit. Solutio. Dic diverſam eſſe rationem inter utrumque
caſum: nam in quæſtione Abbatis negari non poteſt, quin
Eccleſia antiqua ponat fundum, cùm in ſua proprietate, &
ſolo fuerit Capella ædificata, unde ex cauſa fundationis be-
nè acquirit juſpatronatus, ut d. *c. Quoniam, de jurepatr. cum
concord.* & not. in d. *c. Piæ mentis*, 16. *qu.* 7. Sed Eccleſia ma-
trix non ponit fundum, cùm parochia non ſit de illius pro-
prietate, ut ſuperiùs dictum eſt.
Septimò principaliter requiritur, ut matrici Eccleſiæ pro
qualitate loci in parochiali noviter erecta præter patrona-
tum competens honor ſervetur, ut hic dicitur in verſ. *Pro-
videns tamen*. In quibus autem ejuſmodi honor conſiſtat
abundè oſtenſum eſt *ſupra in* 4. *notab.*
41 Octavò, principaliter requiritur, ut novam parochiam
Epiſcopus erigat ipſe per ſe, vel per ſuum generalem Vica-
rium ad id ſpeciale mandatum habentem, ut probat text. in
c. Nemo, juncta gloſ. *in ver. Veniat per ſe, de conſecr. diſt.* 1. &
jampridem viſa eſt ſentire S. Congregatio Concilii in caſu
parochialis Eccleſiæ ſub titulo S. Franciſcæ Romanæ extra
mœnia civitatis Mediolanenſis erectæ à Vicario Cardinalis
Archiepiſcopi, licèt in eo caſu inclinaverit ſpeciale manda-
tum præſumi, cùm Eccleſia ipſa jam eſſet erecta in paro-
chialem, & in ea quaſi poſſeſſione exiſteret; ac propterea di-
centi Vicarium non habuiſſe ſpeciale mandatum onus pro-
bandi incumbere, cùm hæc negativa eſſet fundamentum
ſuæ intentionis, ex Put. *deciſ.* 78. *lib.* 2. & aliis cumulatis ab
Anton. Gabr. *Commun. concluſ. in tit. de probat. concl.* 6. *art.* 1.
42 Demum cùm ex Concilio Trident. Epiſcopus procedere
poſſit ad erectionem novæ parochiæ etiam uti Sedis Apo-
ſtolicæ delegatus ſit cautus, ut vel in decreto exprimat ſe
procedere utraque poteſtate, ordinaria ſcilicet, & delegata:
nam ſi non valebit ex una, valebit ex altera, & abundans
cautela non nocebit, nec vitiabit adjectio ſupervacua, vel
procedat ſimpliciter nulla facta expreſſione authoritatis de-
legatæ, vel ordinariæ: nam duplicem poteſtatem habens
cenſetur ea uſus, quæ facit actum valere. Vel demum expri-
mat ſe uti poteſtate delegata, ſi procedat contra exemptos,
alioquin ſi procederet jure ordinario, cùm in eo caſu non
habeat, niſi poteſtatem delegatam, erectio non valeret,
prout hæc omnia latè comprobat Feder. de Sen. *conſ.* 130.
Factum tale eſt. Quædam domus, & Rot. *deciſ.* 96. *par.* 2.
diverſ. poſt Bald. & Anchar. in deciſ. allegatos. Licèt clauſu-
la, *omni meliori modo*, ſalvaret erectionem, ex gloſ. in *l.* 1.
in ver. Conſentiant, in fin. ff. de judic. & ſcripſi pleniùs in *c.
Ex parte, n.* 36. *&* 37. *ſupra de arbitr.*
His omnibus obſervatis, & cauſa cognita in proceſſum 43
redactis tutò poterit Epiſcopus procedere ad erectionem
novæ Parochiæ, etiam in Parochiis exemptorum: nam
cùm in hoc vota Cardinalium in S. Congregatione eſſent
diviſa, Sanctiſſimus reſpondit, facultatem erigendi novas
Parochias, & aſſignandi portionem novis Parochis attribu-
tam Epiſcopis habere locum etiam in Parochiis Regula-
rium, & S. Congregatio exinde cenſuit, concurrentibus re-
quiſitis poſſe erigi novam Parochiam ab Epiſcopo etiam in
Eccleſiis Ordinum Militarium. Sed Epiſcopo quærenti, an 44
liceret ob gravem Sacramentorum neceſſitatem erigere Ec-
cleſiam regularem in Parochialem? reſponſum, Congrega-
gationem ejus eſſe ſententiæ, ut cura animarum à præde-
ceſſore applicata Eccleſiæ regulari applicetur ſæculari.
Secundò QUÆRO. Si Epiſcopus proceſſerit ad ere- 45
ctionem novæ Parochiæ ad præſcriptum Concilii Triden-
tini *cap.* 4. *ſeſſ.* 21. vel aliud fecerit tanquam Sedis Apoſto-
licæ delegatus, quod tamen jure ordinario facere poterat,
& ab illius decreto appelletur, an recta adire poſſit Metro-
politanum, an verò neceſſariò appellandum ſit ad Sum-
mum Pontificem.
Dic breviter, in omni caſu poſſe appellari ad Papam
omiſſo medio, *cap. Ad Romanam*, 2. *quæſt.* 6. gloſſ. *in c.* 1. *in
verb. Legationis*, & ibi Doctores *ſupra de offic. legat. & in
c. Romani, in princip. in verb. Ad curiam, de Appellat. lib.* 6.
& notant Reſtaur. Caſtald. *in tract. de Imperat. q.* 95. *num.* 1.
Nepos de monte Albano *in tract. de except. except.* 24. *n.* 12.
Villadieg. *de legat. quæſt.* 8. *num.* 38. Sed nihiluminus regu-
lariter à ſententia Epiſcopi appellatur ad Metropolitanum,
c. Duo, ſupra de offic. Ordin. & d. c. Ad Romanam, 2. *q.* 6. &
notat Baptiſta à S. Blaſio *in tract. de contradict. leg. & Canon.
n.* 153. Hieronym. Zanneitin. *de differ. jur. canon. & civil. n.*
69. Quod locum habet etiamſi Epiſcopus proceſſerit tan- 46
quam Sedis Apoſtolicæ delegatus: hujuſmodi enim autho-
ritas attributa eſt Epiſcopis, ut firmiori jure procedere va-
leant contra exemptos Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubje-
ctos; & quia ex authoritate delegata exemptiones non
violantur, ut notat Abbas in *c. Grave, num.* 1. *&* 5. *de offic.
Ordin.* Non autem ut per hoc tollatur jus commune, per
quod appellationes deferuntur Metropolitanis; legum
enim correctio vitanda eſt: vulgat. jurib. & ita cenſuit Sac.
Congregatio Concilii *die* 7. *Julii* 1575. Intellige tamen hanc 47
reſolutionem obtinere, quando Epiſcopus poteſt utroque
jure procedere, ſcilicet ordinario, & delegato, ut in caſu
erectionis novæ Parochiæ; nam cùm Epiſcopus poſſet eam
erigere authoritate Ordinaria ex diſpoſitione hujus cap. ſe-
cundum communem opinionem, de qua *ſupra in* 5. *notab.*
Nihilominus ex decreto Concilii Tridentini *in d. cap.* 4. *in
princip. ſeſſ.* 21. poteſt hoc facere etiam uti Sedis Apoſtolicæ
delegatus, meritò in hoc, & ſimilibus caſibus appellari po-
teſt etiam ad Metropolitanum. Secus autem eſt quando
Epiſcopus non poteſt procedere ordinario jure, puta contra
exemptos, contra quos procedere non poteſt, niſi tamquam
Sedis Apoſtolicæ delegatus, ut in caſu *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. *in cap.* 4.
ſeſſ. 14. *in cap.* 9. *ſeſſ.* 21. & alibi ſæpè: tunc enim appellari
non poteſt niſi ad Papam: & ita ſuprascriptam reſolutio-
nem poſteà declaravit eademmet S. Congregatio. Nam pro-
poſito dubio, An cùm Epiſcopi procedunt uti Sedis Apo-
ſtolicæ Delegati in cauſis, quæ ſub eorum ordinaria juriſdi-
ctione non comprehenduntur, poſſit ad alium, quàm ad Se-
dem Apoſtolicam appellari; Sac. Congregatio cenſuit non
poſſe, neque ex hoc inferioribus judicibus ullum fieri præ-
judicium: Sed quando juriſdictio delegata cumulatur cum
ordinaria, Epiſcopum non poſſe hujuſmodi delegationis
prætextu declinare juriſdictionem Metropolitani in caſi-
bus illis in quibus ante Concilium tamquam Ordinarius
poterat uti eodem jure, eademque poteſtate.
Et hinc notabiliter infero, ut ſi Epiſcopus erigat novam 48
Parochiam infra limites Parochiæ regularibus ſubjectæ,
quod poteſt ſecundum ea, quæ dicta ſunt *ſupra n.* 43. Tunc
ſi gravet, appellari non poterit ad Metropolitanum; quia
cùm

cùm cootra exemptos non potuerit procedere, niſi jure delegato, neceſſariò appellandum erit ad Summum Pontificem delegantem, ut *cap. Super quæſtionum, ſupra de off. deleg. cap. Licet in corrigendis, de off. Ordin.* & tradit Marian. Soccin. *conſ.83. pro clariori num. 5. & per tot. lib. 4.* Intellige ad effectum devolutivum, non ſuſpenſivum, cùm in caſu hujus cap. appellatio ſit inhibita, ut dixi ſupra *num.* 12. & ad prædicta vide quod ſcripſi *in cap. Studuiſti num. 28. 46. & 47. ſupra de off. Legat.*

49 Tertiò QUÆRO, An Epiſcopus in nova Parochia intra fines Parochiæ alterius erigenda teneatur adhibere conſilium, vel conſenſum Capituli.

50 Hoſt. *hic n. 2. verſ. Non eſt tamen hoc,* & Joan. Andr. *eodem n. in verſ. Hoc tamen facias,* tenent Epiſcopum debere hoc facere de Capitoli conſilio, per *c. Paſtoralis, ſupra de donat.* & conſentiont Butr. Card. & alii. Sed certè ille textus exigit conſenſum, ot patet in extremis verbis ibi, *Conſenſus eſt ſui Capituli requirendus*, obi hoc tenet gloſſ. *ult.* & Jo. Andr. *in addit. ad Specul. in tit. de decimis littera D. in verb. Unica, circa finem additionis, verſ. Secundus eſt,* & meritò, quia cùm hæc diviſio Parochiæ, & diſmembratio reddituum ad matricem Eccleſiam pertinentium ſit inſtar alienationis rerum Eccleſiæ, ut dixi ſupra *num.* 15. ſine Capituli conſenſu fieri non poteſt, ut *c. Cum nos, c. Tua, & cap. Paſtoralis, ſupra de his, quæ fiunt à Prælatis, & cap. Dudum, de rebus Eccleſ. non alienan. lib. 6.* Præterea in Eccleſiis ad invicem uniendis neceſſatius eſt Capituli conſenſus, Clem. *Si una, eod. tit. & cap. Paſtoralis in fine, ſupra de donat.* Ergo & in Parochiis dividendis, argum *cap. 1. infrà de reg. iur. l. Hæredes palam, §. Si quis poſt, ff. de teſtament. cum ſimilib.* ut per Ro-
51 man. *conſ. 65. viſo themate num. 2.* Idcirco autem Hoſtien. & alii requirunt conſilium Capituli, quia in diſmembratione Parochiæ præcedere debet tractatus, ut reſolvit Rot. *deciſ. 1. de rebus Eccleſ. non alienand. in nov.* Unde in conſilio includunt etiam conſenſum. Simile *in cap. 1. ſuprà de foro compet.* ibi dixi *in 4. notab.* poſt Petrum de Anchar. *in 3. notab.* Et ad prædicta vide Archidiac. *in cap. Præcipimus num. 4. in verb. Cum conſenſu, 16. quæſt. 1.* Hæc procedunt inſpecta juris com-
52 munis diſpoſitione. Sed ex jure noviſſimo Concilii Tridentini res eſt magis ambigua. Ratio dobitandi oritur ex decreto *d. cap. 4. ſeſſ. 21.* ubi facultas conſtituendi novas Parochias tribuitur Epiſcopis etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis: Clauſula enim illa, quæ habetur in princ. textus, cenſetur repetita *in §. In iis verò*, qui venit continuativè ad
53 præcedentia, ut alias fuit reſolutũ. At quando Epiſcopus procedit tamquam delegatus Apoſtolicæ Sedis, non requiritur Capituli conſenſus, ut concludit Ægid. Bellam. *deciſ. 514.* incip. *Concluſio quod in unione*: ubi reſolvit in unione facienda per Legatum de latere non exigi conſenſum Capituli, etiãſi fiat unio Epiſcopali dignitati; quoniam etſi poteſtas Epiſcopi propter conjunctionem, quæ eſt ioter ipſum, & Capitulum ſuæ Eccleſiæ, ſit arctata ad conſenſum, vel conſilium hujuſmodi adhibendum, ut *c. Novit de his, quæ fiunt à Prælat.* & d. Clem. *Si una*. Tamen in Legato, qui cum Capitulo hujuſmodi unionem non habet, hoc non reperitur jure cautum, quam deciſionem in Legato habente à Sede Apoſtolica ſpecialem authoritatem uniendi, ſequitur Marian. Soccin. *in cap. Sicut unire in 6. art. princ. concl. 14. num. 105. infrà de exceſſ. Prælat.* Quia ſicut Sedes Apoſtolica non tenetur requirere conſenſum alicujus inferioris, ita nec Legatus, qui vices illius obtinet.

Similiter cùm *in cap. Ad audientiam, infrà eod.* tribuatur Canonico electo in Epiſcopum facultas uniendi Eccleſiam, cujus fuerat Canonicus Monaſterio regolari, dummodò Epiſcopus conſentiret: quærunt ibi Joan. Andr. *n. 5.* Cardin. & Anchar. ambo *in 1. oppoſit.* & Abb. *in fin.* Quid operetur hoc indultum, cùm ſine illo poſſet unio fieri authoritate Epiſcopi: & reſpondent hujuſmodi delegationem hoc inter cætera operari, ut conſenſus Capituli non exigatur. Eodem igitur modo ſi Epiſcopus novam Parochiam erigat authoritate delegata ſibi à Concilio tributa, non videtur egere Capituli conſenſu. In contrarium facit, quia decretum *d. c. 4.* Quamvis tribuat Epiſcopis poteſtatem delegatam, tamen diſertis verbis exprimit, ut ea poteſtate uti poſſint juxta formam Conſtitutionis Alexandri III. quæ incipit, *Ad audientiam*, & ſic videtur ſe reſtringere ad formam juris communis. Sed de jure communi in erectione novæ Parochię adhibendus eſt conſenſus Capituli, ut oſtenſum eſt ſupra *n. 50.* Ergo hujuſmodi conſenſus erit adhibendos etiamſi fiat erectio authoritate delegata: & eſt ſimile *in cap. 5. ſeſſ. 21.* ubi tribuitur Epiſcopis etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis facultas faciendi uniones Parochialium Eccleſiarum; & tamen quia ibi expreſſum eſt, ut uniones hujuſmodi fieri debeant juxta formam juris, ex Sacræ Congregationis ſententia requiritur Capituli conſenſus, prout requiritur de jure, ut in dict. Clem. *Si una*. Quid dicendum?
Cùm Epiſcopus hoc caſu duplicem habeat poteſtatem, 54
unam ſcilicet ordinariam, quæ illi competit ex diſpoſitione hujus decretalis, eique non fuit adempta à Concilio: Alteram verò delegatam, quæ illi tribuitur *in d. cap. 4.* Et accumulatur poteſtati ordinariæ per illa verba: *Etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati*, ponderando particulam, *etiam*, quæ eſt augmentativa, & implicativa præcedentium; videtur ſic diſtinguendum: aut in erectione novæ Parochiæ Epiſcopus procedit jure delegato in eo caſu, in quo jure ordinario non poteſt procedere, puta quia erectionem facit in Parochia ſubjecta regularibus exemptis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n. 43.* Et hoc caſo exiſtimo non requiri conſenſum Capituli, per rationes adductas à Bellameta, & Mariano Socino locis citatis. Capitulum enim hoc caſu non poteſt conqueri, quod ſe inconſulto fuerit proceſſum ad erectionem, cùm Papa, cujus vices gerit delegatus, ad illius conſenſum requirendum non adſtringatur, argum. *l. 1. §. Qui mandatum, ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſdict.* Aut procedit ad erectionem authoritate ordinaria in eo caſu, in quo poteſt jure ordinario, puta in Parochia non exempta; & tunc cenſeo neceſſarium eſſe conſenſum Capituli, ſicut erat ex jure veteri, cujus diſpoſitionem hac in parte Concilium Tridentinum non ſuſtulit; nam quod non mutatur, &c. *l. Sancimus, C. de teſtam. & l. Præcipimus, C. de appell.* & hanc diſtinctionem in Legato de latere probavit in effectu Marian. Socin. *in d. cap Sicut unire, n. 105.* ut ſcilicet ſi procedat jure ordinario legationis, teneatur adhibere Capituli conſenſum ad eum modum, quo Ordinarius tenebatur. Secus ſi procedat ſpeciali jure delegationis; & eamdem diſtinctionem probavit S. Congregatio in materia appellationis interponendæ ad Metropolitanum, vel ad Sedem Apoſtolicam, ut dixi in quæſt. præced. *n. 46. & 48.*

Quartò QUÆRO, An Decimæ ad Eccleſiam matricem 55
pertinentes tranſeant ipſo jure in Eccleſiam Parochialem noviter erectam infra illius limites.

Hæc quæſtio inſpecta juris communis diſpoſitione eſt admodum difficilis ob varietatem opinionum, quas recenſet Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de Decim. litt. D. in verb. Unica*, Gloſſ. Hoſtien. & alii *hic in verb. Obventiones*, & Doctores *in cap. Cum contingat*, & ibi dixi *à num. 31. infra, de decim.* licèt opinio Calder. quod decimæ prædiales debeantur Parochiali noviter ædificatæ videatur magis communis, & ſervetur in Rota. Verùm hanc difficultatem diſſolvit Tridentina Synodus in ſæpius alleg. *cap. 4. ſeſſ. 21.* ubi ſtatoit, ut Sacerdotibus, qui novis Eccleſiis erunt præficiendi, competens aſſignetur portio arbitrio Epiſcopi ex fructibus ad Eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus. Quæ verba apertè excludunt tranſitum decimarum prædialium ipſo jure in novam Parochiam, prout eis ſingillatim perpenſis probavit latiſſimè in prædicta decretali, *Cum contingat, à num. 43. uſque ad num. 52.*

Quintò QUÆRO, An Eccleſiæ, quæ noviter in Pa- 56
chialem erigitur, poſſit Epiſcopus unire aliquem ex Canonicatibus Eccleſiæ matricis in vim Concilii Tridentini *c. 4. ſeſſ. 21.*

Decretum *d. cap. 4.* nihil de unione dicit, nec ſub illis ver- 57
bis: [Sacerdotibus, qui de novo erunt Eccleſiis noviter erectis præficiendi, competens aſſignetur portio ex fructibus ad Eccleſiam matricem pertinentibus:] debet includi facultas ſupprimendi Canonicatus Eccleſiæ matricis, & illos uniendi Eccleſiæ noviter erectæ; quia facultas uniendi debet ſpecialiter exprimi, nec venit ſub generali diſpoſitione, ut ex Innoc. *in c. ad hæc, ſupra de offic. Archid.* tradit Gem. *conſ. 38. pro clariori, n. 10.* & pluribus comprobant Pariſ. *conſ. 41. ex his, quæ in facto, n. 1. lib. 4.* & Rebuff. *in Praxi Benef. in forma Vicariatus, n. 102.* & cùm erectiones novarum Eccleſiarum debeant fieri cum minori præjudicio antiquarum Eccleſiarum, quam fieri poſſit, ex traditis per Butr. *hic num. 10.* credendum non eſt Concilium voluiſſe ab Eccleſiis antiquis ſubtrahi poſſe non ſolum partem reddituũ, ſed etiam titulos beneficiorum, & numerum miniſtrorum diminui, quod tenderet in diminutionem Divini cultus, *cap. penult. de conſtitut.*

& in damnum quoque Parochianorum , quibus expedit
58 plures habere Sacerdotes, qui Miſſas , & divina officia cele-
brent, & Sacramenta miniſtrent ; nec ſine magna cauſa de-
bet Epiſcopus ex una Eccleſia ad alteram titulos transferre ,
Oldrad. *conſ.260. Quod unio num.2.verſ.Tertia ratio*. Et La-
pus *allegat. 66.* conſultus quomodo eſſet providendum Ec-
cleſiæ Parochiali noviter ob neceſſitatem erectæ, nihil dixit
de unione,ſed aliis modis non prejudicialibus, Bertrand,ve-
rò *in conſ.36.vol.2.par.1.* loquitur de Eccleſia Parochiali no-
viter erecta, & ſenſit illi providendum eſſe per ſubtractioné
oblationum,& decimarũ Eccleſiæ matricis in caſu,quo Cu-
ratus Eccleſiæ antiquę,& ejus Vicarius ex redditibus reſtan-
tibus ſe ſuſtentare poſſint, & ſic ſupponit ex proviſione fa-
cienda miniſtris novę Eccleſię ſtatum antiquum,& numerũ
miniſtrorum Eccleſiæ antiquæ alterandum non eſſe . Quod 59
comprobatur ex eo, quod ſcribit Card. *in c. Avaritia, in fin.*
ubi etiam Butr. *num.7.* & Imol. *col.1.in fin. de præbend.* videli-
cet ex juſta cauſa Parochias poſſe dividi etiam invitis Cleri-
cis, cùm hoc tamen ut congruam ſuſtentationem habeant ,
id quod ſupponit numerum Clericorum Eccleſiæ antiquæ
non eſſe reſtringendum. Nec quidquam facit quod Conci-
lium *in c.ſeqq.* Epiſcopis ex cauſa ibi tradita facultatem unié-
di tribuat. Quia loquitur de Eccleſiis jam erectis. Item lo-
quitur de unionibus in caſibus à jure permiſſis , inter quos
hic,de quo agitur,connumerari non poteſt . Præterea eſt dif-
ferentia inter fructus,& Canonicatus , *c.Cum M.Ferrarien. de Conſtitut.* & ideò verba ipſa Concilii *in d.c.4.* diſponentia
de fructibus matricis , ad Canonicatus extendi non debent .

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM,
Cœmeterii, & rerum ad eas pertinentium.

Gregorius Archiepiſcopo Tricen.

CAPUT II.

PErvenit : & infrà . Fraternitas tua nullum per noſtræ , vel Eccleſiæ ſuæ nomen, aut alio modo, excuſari à murorum vigiliis patiatur, ſed omnes ad hoc generaliter compellantur : Quatenus cunctis vigilantibus, meliùs valeat civitatis cuſtodia procurari,

S V M M A R I V M.

1 *AD murorum cuſtodiam tempore magnæ neceſſitatis tenentur etiam exiſtentes ſub protectione Romanæ Eccleſiæ.*
2 *Item exempti, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti.*
3 *Item Eccleſiarum Rectores.*
4 *Compelli tamen debent per ſuos iudices , non per ſæcularem poteſtatem.*
5 *Senes maiores annorum ſeptuaginta ſunt immunes ab excubiis.*
6 *Si tamen ſint divites, tenentur mittere alium pro ſe.*
7 *Excubiæ fieri debent viciſſim, & ſucceſſivè, niſi tanta ſit neceſſitas, ut oporteat omnes ſimul adeſſe.*
8 *Patriam quilibet tenetur defendere , & pro eius defenſione excuſatur pater occidens filium.*
9 *Clerici an teneantur ad cuſtodiam murorum civitatis perinde , ac laici , & num.ſeqq.uſq.in fin.*
Et quid in Clericis prima tonſura , num.14.
Et quid in Clericis coniugatis , num.16.
10 *Intellectus quatuor huius cap.& nu.ſeqq.*
11 *Decretales debent eſſe communes , nec facilè iudicari debent locales.*
12 *Ad murorum cuſtodiam inſtante neceſſitate tenentur homines Eccleſiarum , ut mancipia , ruſtici , & ſimiles.*
13 *Ad murorum vigilias ut Clerici teneantur , quæ neceſſitas requiratur.*
14 *Clerici etiam prima tonſura gaudent immunitate à muneribus realibus, & perſonalibus.*
15 *Etiamſi habitum , vel tonſuram non deferant , niſi tertio moniti , contumaces extiterint.*
16 *Clerici coniugati non bigami habitum , & tonſuram deferentes gaudent privilegio fori , & canonis , non autem immunitate à muneribus.*
17 *Clerici an teneantur ad refectionem murorum civitatis.*

1 PErvenit. Legitur quatuor modis , ut dicam infrà *num.*
10. & ideò congruè ſummari non poteſt, ſed ſecun-
dum intellectum Abbatis hoc intendit. Tempore magnæ
neceſſitatis non debet aliquis excuſari à murorum ſive ci-
vitatis cuſtodia . Primò ponit dictum . Secundò rationem ,
ibi , *Quatenus*.
Nota primò ibi , *Per noſtra*, à murorum cuſtodia , ſi ma-
gna ſubſit neceſſitas , quemquam non excuſari , etiam ſub
prætextu quod ſit ſub protectione Romanæ Eccleſiæ, prout
2 intelligit hanc litteram Hoſt. *hic in princ.* Quinimò attentari
poſſet ad id teneri etiam exemptos, ac Sedi Apoſtolicæ im-
mediatè ſubjectos . Tales enim videntur eſſe homines Ec-
cleſiæ Romanæ, de quibus loquitur hic Papa in illis verbis ,
Per noſtra. Unde Abb.Antiq.ſic ſummat hanc Decretalem,
videlicet homines Eccleſiæ Romanæ, vel alterius Eccleſiæ à
cuſtodia civitatis minimè ſunt immunes . Eccleſiæ Roma-
næ, id eſt, eidem ſubjecti, vel ad jus illius , aut ſimpliciter ad
eam pertinentes . Quælibet enim ex his formis privilegium
exemptionis confertur, ut *c.Si Papa, §.1.de privil.lib.6.* Hoc
tamen eſſet intelligendum , niſi ſuper hoc eſſent ſpecialiter
exempti,vel privilegium haberet clauſulas adeò urgentes,ut
eſſet aptum comprehendere etiam immunitatem ab oneri-
bus perſonalibus, prout hunc text. limitant Domini de Ro-
ta *deciſ.72.n.7. p.1. recent.* & colligitur ex gloſſa hic in verb.
Omnes , dum limitat hunc textum in ſenibus , qui ab hujuſ-
modi oneribus ſpecialem habent immunitatem in corpore
juris clauſam , ut dicam infrà *num.5.*
Secundò nota , ad cuſtodiam murorum , vel civitatis te- 3
neri etiam Eccleſiarum Rectores , ut probat littera ibi , *vel*
Eccleſia ſua. Nam Eccleſia non dicitur eſſe hominum ipſius,
imò homines ſunt Eccleſiæ, *cap.Eccleſiarum ſervos, 12.qu.2.*
& l.1. Cod.de Epiſcop.& Cleric. Sed Eccleſia dicitur propriè
ipſius Rectoris ratione juriſdictionis, quam habet in ipſa,ut
probatur *in cap. Si tibi abſenti , de præbend. lib. 6.* ſecundùm
Abbat. *hic num.3.verſ.Et plus puto*.
Tertiò nota ibi , *compellantur* , Clericos , & alios de juriſ- 4
dictione Eccleſiæ exiſtentes ad cuſtodiam civitatis compel-
lendos eſſe per judicem Eccleſiaſticum , non per ſæcularem
poteſtatem, *cap.Non minus, infra eodem*. Præterea enim hic
textus dirigitur Epiſcopo , eique injungitur, ut non patiatur
quemquam excuſari à vigiliis murorum , ſed omnes gene-
raliter compellantur,id eſt,per ipſum, & ita in hac ſpecie fir-
mat Hoſtienſis *in ſumm. §.A quibus, verſ. Materia* , dicens ,
Clericos ad murorum cuſtodiam poſſe per Epiſcopum , non
per Judicem ſæcularem diſtringi,& conſentit Butr. *hic nu. 5.*
ibi, *præcepto Epiſcopi*, & apertiùs Abbas *num.3.verſ.Sed ad-*
verte, & Bellam. *conſ.46.* incipien. *Et primo, in princ.*
In gloſſa , *Omnes* , nota ſenes eſſe immunes ab excubiis , 5
ſeu vigiliis murorum . Intellige ſi annum ſeptuageſimum
exceſſerint, ut *l.Si ultra,Cod.de decur.lib.10.* ſecundùm Ho-
ſtienſem *hic num.2. in verb.Patiatur*, Butr. *nu.5. verſ.Eodem*
gloſſa . Item intellige, niſi aliàs ſint divites; quia tunc non 6
excuſantur omnino, ſed debent mittere alium pro ſe, *l.Sex-*
tumdecimum, §.Corporis, ff.de vacat.muner.& l.Semper, ff.de
iur.immunit. & tenet Franc.Lucan. *de fiſc.& eius privil.par.3.*
num.28.inter tractat.comm.tom.11.fol.10. & vide quod ſcri-
pſi *in c.Cum ſis, infra de converſ.coniug.*
In gloſſa ultima obſerva ordinem faciendi excubias ; de- 7
bent enim fieri non ab omnibus ſimul , ſed viciſſim , &
ſuc-

Digitized by Google

ſucceſſivè, niſi tantùm periculum immineret, ut oporteret, ſimul omnes adeſſe: expedit enim Reipublicæ plures habere defenſores, *l. Nam Reipublica, ff. de nov. oper. nunciat. l. 1. 2. & 3. ff. de offic. Præfect. vigil.* & cum hac gloſſa Vincentii
8 tranſeunt hic Hoſt. *num. 7.* & Joan. Andr. *num. 5.* Item ſecundum eos quilibet tenetur juxta dictum Sapientis patriam defendere, *c. Fortitudo, 23. qu. 3. & cap. Omni tempore qu. ult.* Pro cujus defenſione excuſatur pater occidens filium, ut *l. Minime, ff. de relig. & ſumpt. funer.* Unde Poeta

Præferre patriam liberis Regem decet.

9 QUÆRO generaliter, An Clerici teneantur ad cuſtodiam murorum civitatis perindè, ac laici.

Regulariter Clerici non tenentur ad cuſtodiam murorum civitatis, etiam contra piratas maritimos, ne ab orationibus, & Divinis Officiis avocentur, cùm militum Chriſti ſit Chriſto ſervire, militum verò ſæculi, ſæculo, ut eſt textus *in cap. Reprehenſibile, 23. qu. 8.* Ad idem *c. Non minus, in-*
10 *frà eodem*, ubi generaliter videntur Clerici excuſari à gravaminibus publicis. Sed quia hic diſponitur omnes generaliter teneri ad cuſtodiam murorum, ut cunctis vigilantibus meliùs valeat civitas cuſtodiri: Doctores videntes regulam eſſe in contrarium, variè hunc textum interpretati ſunt. Quidam enim dixerunt Decretalem procedere in civitatibus, quæ ſunt de temporali dominio Eccleſiæ, ſicut hæc Terracinæ, cujus Epiſcopo Papa ſcribit, ut fatentur hic ferè omnes, & patet *ex lib. 7. Epiſt. 20. indic. 1. Regiſtri B. Gregorii*, ubi ſic legitur: *Gregorius Epiſcopus Agnello Epiſcopo*, & in margine eſt adnotatum, *Terracinenſi*. Mendosè enim ex Contio, & aliis ſcriptum eſt, *Archiepiſcopo Tricenſi*, ut obſervat Anton. Auguſtin. *in notis ad primam collectam Decretal. lib. 3. tit. 36. cap. 2.* & hunc intellectum poſuerunt hic Hoſtien. & Jo. Andr. ambo *n. 1.* & videtur probare Butr. *in 1. notab.* & apertiùs Calder. *conſ. 444. Statuto num. 2. verſ. Tamen quandoque teneatur*, aliàs 2. *de cenſib.* & ſic non obſtant jura in contrarium adducta.

11 Verumtamen hæc prima lectura à DD. non recipitur, quia textus loquitur indiſtinctè, & ratio eſt communis ad omnes civitates, & loca, & Decretales debent eſſe communes, nec facilè judicari debent locales, ſecundùm Card. *hic num. 3. in 3. appoſitione*, & Abb. *num. 3.* ad hoc *c. Canonum ſtatuta, ſuprà de conſtitut.* & quod ibi dixi *n. 15.* poſt Hoſt. Joan. Andr. & alios. Quidam verò intellexerunt quod hic dicitur, *locum habere*, cùm infideles maritimas Urbes direptionibus expoſitas infeſtant: Nam temporibus hujus Decretalis Saraceni impugnabant maritimam. Unde cùm Terracinæ civitas ſit juxta mare, propter commune, & improviſum periculum quod timebatur, & quotidie imminebat, noluit Pontifex aliquem à vigiliis murorum excuſari, & hunc dicit eſſe verum intellectum, Hoſt. *n. 1.* cum quo tranſeunt Jo. Andr. *eod. num.* Henric. Boich. *num. 2. ad fin.* Anton. de Butr. Anchar. & Joan. de Anan. omnes *num. 1.* Archid. *in c. Eccleſiarum ſervos num. 3. 12. qu. 2.* Bellam. *conſ. 47.* incip. *& primo verſ. Super ſecundo*, quod eſt Oliverii Maligemmæ tunc Rotæ Auditoris, ad hoc *cap. Igitur, c. Scire, & c. ſeqq. 23. qu. 8.* ſed & hæc lectura nimis reſtringit generalitatem hujus Decretalis, ſecundùm Cardin. *num. 3. verſ. Tertiò legi poteſt*, & fortè alia fuit mens Hoſtienſis, ut deducam infrà *in 4. lectura num. 12. verſ. Alii demum.*

12 Alii autem opinati ſunt hunc text. de Clericis apertè non loquentem, ſed tantùm de Eccleſia mentionem facientem, non eſſe intelligendum de Clericis, ſed de hominibus Eccleſiæ, puta mancipiis, & ruſticis, qui licet non debeant regulariter angariari, *cap. Eccleſiarum ſervos, 12. q. 2. & l. 1.* & ibi per Bart. *Cod. de Epiſcop. & Cleric.* tamen ad cuſtodiam ob publicam utilitatem compelli debent, ut hic, unde gloſ. 1. & Hoſtien. *in princip.* exponunt litteram ibi, *Nullum*, ſcilicet de hominibus Eccleſiæ, & conſentit Abb. Antiq. *in princip.* & huic lecturæ videtur clarè adhæſiſſe Hoſt. *in ſumma hujus tituli, §. A quibus, verſ. Materia*, dum dixit, inſtante neceſſitate homines Eccleſiæ non excuſari à cuſtodia civitatis, ut hic; Clericos autem non debere in hoc gravari, niſi magna eſſet neceſſitas. Hunc tamen intellectum refellit Abbas *hic ſub num. 3. verſ. Et plus puto*, & meritò, quia textus non obſcurè loquitur de Clericis in illis verbis, *vel Eccleſiæ ſuæ*: nam Eccleſia propriè dicitur ipſius Rectoris ratione juriſdictionis, ut deduxi ſuprà *in 2. notab.* Unde ſecundùm eum hæc littera debet generaliter intelligi tam de hominibus Eccleſiæ, quàm de Clericis.

Alii demùm, & meliùs exiſtimarunt hanc decretalem eſſe intelligendam generaliter, ut tam homines Eccleſiæ, quàm Clerici teneantur ad vigiliam murorum, quoties ſubeſt magna neceſſitas, & quandocunque imminet periculum invaſionis terræ ab hoſtibus etiam non infidelibus; & hoc non obſcurè ſenſit Innoc. hic dum dixit, [quod hic dicitur habere locum, & eſſe ſpeciale ubi timor eſt communis, & ſubitus, & improviſus, nec ullam mentionem fecit de Saracenis, ſeu infidelibus,] quod cogit me credere hanc etiam fuiſſe mentem Hoſtien. *n. 1.* Nam quamvis dicat tunc temporis maritimas infeſtari à Saracenis, & ideò Papam noluiſſe ut aliquis excuſaretur à cuſtodia, non tamen per hoc reſtrinxit ſe ad caſum, in quo civitas impugnetur ab infidelibus, ſed factum narravit ad eum modum, quo tunc occurrebat. Idem tamen veriſimiliter dixiſſet ob rationis identitatem ſi periculum contigiſſet ab hoſtibus non infidelibus, quod ex eo patet, quia Hoſtienſ. dicit hunc eſſe verum intellectum ſecundùm D.N. ſcilicet Innoc. & tamen Innoc. non reſtringit ſe ad Saracenos, ſed generaliter loquitur, ubi timor eſt communis, & repentinus; & ita Hoſtien. & ſequaces ſunt apertè pro hac lectura; & ferè omnes loquuntur de Saracenis per modum exempli: eamdem opinionem tenuit gloſſ. *ult. in d. c. Eccleſiarum ſervos, 12. quæſt. 2.* Dum generaliter dixit tam Clericos, quàm eorum mancipia teneri ad onera civitatis ſi ſubſit magna neceſſitas. Quam gloſſam ad propoſitum hic allegat Henr. Boich. *nu. 2.* & ſequitur Butr. *n. 5.* ubi Goffred. in eandem ſententiam citat Hoſt. *in ſumma hujus tit. §. A quibus, verſ. Materia*, Innocen. *in cap. Non minus num. 5. in fin.* & ibi etiam Jo. Andr. *n. 8. infrà eodem*, Angel. *in verb. Immunitas num. 34.* Et explicitè Clericos teneri ad cuſtodiam civitatis quotieſcumque imminet periculum impugnationis etiam ab hoſtibus non infidelibus, cenſuerunt hic Card. *num. 3. in 3. oppoſ. verſ. Tertiò legi poteſt*, & Abbas *num. 3. verſ. Sed certè*. Quamobrem dubitari non poteſt, quin hæc lectura ſit communis ferè omnium Doctorum: nam prima, & tertia, quaſi nullos habent ſectatores, & authores tertiæ ab hac ultima non diſſentiunt,
ut ſupra proximè deductum eſt. Oportet tamen, ut neceſſi- 13
tas non ſolùm ſit talis, quæ poſtulet murorum cuſtodiam; ſed etiam quæ requirat omninò, ut Clerici tali munere fungantur, eò quòd ſine eis non poſſint commodè mœnia cuſtodiri per laicos, ut per Abbatem *hic n. 6.* Angel. *d. n. 34.* Nattam *conſ. 280.* incip. *de tur. commun. num. 6. propè fin. verſ. Intelligo tamen*, Ripam *in tractat. de peſte, tit. ad remed. ad conſerv. ubert. n. 224.* ubi dat generalem doctrinam, quòd exempti teneantur ad excubias, & cuſtodiam, quando magnum ſubeſt periculum, ut ſine auxilio exemptorum locus facilè cuſtodiri non poſſit, & conferunt quæ ſcripſi *in c. Petitio n. 4. & 14. infrà de homicid.* An autem hæc neceſſitas ſit talis, necne ad Epiſcopum pertinet judicare, ſecundùm Ant. Butr. & Angel. *locis ſupracitatis*, & ab ipſo tantùm Clerici poſſunt diſtringi, non autem à judicibus ſecularibus, ut dixi ſupra *in 3. notab.*

Ex quibus ad propoſitum dubium videtur reſpondendum, Clericos non teneri, niſi tanta neceſſitas judicio Epiſcopi ſubeſſet, ut à ſolis laicis abſque Clericorum auxilio mœnia facilè cuſtodiri non poſſent.

Ampliatur hæc concluſio, ut locum habeat etiam in 14
Clericis primæ tonſuræ: nam jura exemptionem Clericis tribuentia à muneribus realibus, & perſonalibus, etiam Clericos primæ tonſuræ comprehendunt, ut notat gloſſa *in cap. ult. in verb. Tonſuram, de tempor. ordinat. lib. 6.* & eſt commu-
nis opinio, ut teſtatur Covarr. *Pract. quæſt. cap. 31. num. 9.* Et 15
quamvis idem Covarr. ex aliquorum ſententia ſubjiciat id verum eſſe, quando veſtes Clericales, & tonſuram deferunt: tamen verius eſt Clericos primæ tonſuræ non privari privilegiis à jure Canonico ſibi tributis propter dimiſſionem habitus, vel tonſuræ Clericalis, niſi tertiò moniti in contumaciam inciderint, juxta text. *in c. ult. ſupra de vit. & honeſt. Cleric.* & ibi notat Imol. *in 1. col.* & poſt eum Covarr. *d. n. 9. propè fin.* & de communi atteſtatur Alexan. *conſ. 8. Videtur nu. 2. lib. 1.* ubi egregiè hanc materiam declarat Rolan. à Valle *conſ. 4. In cauſa n. 31. vol. 1.* & quamvis Concilium Tridentinum *c. 6. ſeſſ. 23.* voluerit ejuſmodi Clericum non gaudere privilegio fori, niſi Clericalem habitum, & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel beneficiũ Eccleſiaſticũ habeat: tamen diſpoſitio Concilii procedit quoad privilegium fori dumtaxat, de quo loquitur, ſed quoad cætera privilegia nihil novi juris induxit, ut jamdudũ declaravit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres.

16 Limita nunc propoſitam concluſionem, ut non procedat in Clericis conjugatis: nam tales, quamvis gaudeant privilegio fori, & canonis, ſi duxerint unicam, & virginem, & in habitu, & tonſura incedant: cæteris tamen privilegiis clericalibus minimè potiuntur, ut *in cap.un.de Cleric.conjug. lib.* 6. Innovato per Concilium Tridentinum *dict. cap.* 6. *ſeſſ.* 23. Ideòque immunitatis privilegio quoad munera non fruuntur, ac proinde ad cuſtodiam murorum tenentur non ſecus, ac laici, gloſſ. *in dict. cap. un. in ver. Cæteris*, & ibi omnes Abb. *in cap. Ex parte, in* 1. *notab. ſupra de Cleric. conjugat.* Covarr. qui alios adducit, & de communi teſtatur *pract.quæſt.cap.*31. *num.*9.

17 Secundò QUÆRO, An Clerici teneantur ad refectionem murorum civitatis.

Refert hic Henric. Boich. *num.* 3. ſe vidiſſe induci hanc Decretalem in Parlamento Franciæ per cives Rhemenſes contra Clerum illius civitatis, quem petebant compelli ad contribuendum cum eis in refectione murorum propter timorem Bavari, qui velle Regnum Franciæ invadere dicebatur: ad hoc *l. Ad instructiones, C. de ſacroſan. Eccl. l. Ad portus, Cod. de oper. public. & l. final. Cod. de quib. munerib. nem. lic. ſe excuſar. lib.* 10. ſed Joannes tenet contra cives *in cap. Juxta, il ſecondo* 16. *quæſt.* 1. dicens, illam legem ad instructiones eſſe correctam; ſed dato quòd Clerici poſſent ad hoc compelli, non tamen per brachium ſeculare: ad quod benè facit *cap. Conſtantinus, in verſ. Eccleſiis in fin.* 96. *diſtin.* Pro civibus etiam allegabatur *cap. Cum ad verum*, 96. *diſtin. cap. Magnum*, 11. *quæſt.* 1. *& cap. Convenior*, 23. *quæſt.* 8. ſed parum faciunt. Contra cives facit etiam textus *in cap. Gravem, in fin. infrà de ſentent. excommunic.* & in hoc reſidet ubi ſupra Henric. Boich. Ego dico illam legem, *Ad instructiones*, quæ nominatim ſtatuit contra Eccleſiam, fuiſſe nullam ab initio ex defectu poteſtatis, per text. *in c. Eccleſia S. Maria*, & ibi plenè ſcripſi *à num.* 17. poſt Abb. *n.* 10. *verſ. Ad primum, ſupra de conſtit.* Et in ſpecie hoc de illa lege adnotavit ibi Dec. *num.* 42. & Barbat. *conſ.* 1. *lib.* 3. *& conſ.* 29. *lib.* 4. & tenet gloſſ. *in d. cap. Juxta*, aliàs eſt ſub *c. Generaliter, §. Noverint, in verb. Collationibus*, 16. *qu.* 1. Jo. Andr. *in c. Non minus num.* 14. & poſt eum Butr. *num.* 10. Abb. *num.* 18. *&* 20. & ibi dixi *nu.* 50. *infrà eod.* Calder. *conſ.* 2. incip. *Statuto Peruſino num.* 3. *verſ. Reperio, de conſtit.* Aliæ verò leges pro civibus allegatæ non loquuntur nominatim de Clericis, vel Eccleſiis; & ideò ad perſonas Eccleſiaſticas, aut earum bona in earum præjudicium non extenduntur, prout eſt conſors ferè omnium juris civilis, & canonici Interpretum determinatio, ut dixi in prædicta Decretali, *Eccleſia Sancta Maria num.* 2. poſt Joan. de Lignan. Butr. Anchar. Imol. Abb. & alios plurimos.

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT IV.

NOn minus: & infrà. In diverſis mundi partibus Conſules Civitatum & Rectores, necnon & alii qui poteſtatem habere videntur, tot onera frequenter imponunt Eccleſiis, ut deterioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videatur, quam ſub Pharaone fuerit, qui legis divinæ notitiam non habebat. Ille quidem omnibus aliis ſervituti ſubactis, Sacerdotes & poſſeſſiones eorum, in priſtina libertate dimiſit, & eis alimoniam de publico adminiſtravit: Iſti verò onera ſua ferè univerſa imponunt Eccleſiis, & tot angariis eas affligunt, ut eis quod Jeremias deplorat competere videatur: Princeps Provinciarum facta eſt ſub tributo. Sive quidem foſſata, ſive expeditiones, ſeu alia quælibet ſibi arbitrentur agenda, de bonis Eccleſiarum & Clericorum & pauperum Chriſti uſibus deputatis volunt ferè cuncta compleri. Juriſdictionem etiam & auctoritatem Prælatorum ita evacuant, ut nihil poteſtatis eis in ſuis videatur hominibus remanſiſſe. Quocirca ſub anathematis diſtrictione fieri de cætero talia prohibemus: niſi Epiſcopus & Clerus tantam neceſſitatem, vel utilitatem aſpexerint, ut abſque ulla exactione ad relevandas communes utilitates vel neceſſitates, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia per Eccleſias exiſtiment conferenda. Si autem conſules aut alii de cætero iſta commiſerint, & commoniti deſiſtere noluerint, tam ipſi, quàm fautores eorum, excommunicationi ſe noverint ſubjacere: nec communioni reddantur, donec ſatisfactionem fecerint competentem.

SUMMARIUM.

1 *LAici collectas imponentes Eccleſiis, vel Clericis, vel juriſdictionem illorum uſurpantes, ſi moniti non deſiſtant, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & num.* 33. *&* 36.

2 *Poteſt tamen Epiſcopus cum Clero eis in neceſſitate præbere ſubſidia.*

3 *Collectam imponentes Eccleſiis, vel Clericis excommunicati ſunt, etiamſi Imperiali, vel Regali dignitate præfulgeant, & num.* 36.

4 *Bona Clericorum de jure divino immunia ſunt à Collectis, & impoſitionibus laicorum.*

5 *Angariis Eccleſia, & Eccleſiaſtica perſona affligi non debent, & num. ſeqq.*

6 *Angaria, & perangaria quæ dicantur, & in quo differant.*

7 *Clerici cum eorum familia immunes ſunt ab angariis, & perangariis, niſi pro vigiliis murorum, & ratione feudi.*

8 *Bona Eccleſiarum quoad fundationem, manſum vel dotem Eccleſiæ, immunia ſunt à tributis, & oneribus laicalibus, etiam privatis, & anteà impoſitis.*

9 *Bona tranſeunt ad Eccleſiam cum oneribus antea impoſitis, dummodò hujuſmodi onera ſint vera, realia, perpetua, & invariabilia.*

10 *Bona poſtquam ſunt effecta Eccleſiæ, immunia ſunt à tributis, & oneribus laicalibus de novo imponendis.*

11 *Principes laici facere non poſſunt omnia prædia tributaria, ita ut cum devenerint ad Eccleſias; obnoxia ſint collectis poſteà imponendis.*

12 *Clerici tenentur ad onera, quæ ratione quadam naturali ipſis rebus incumbunt, ut reficere iter ante domum, & purgare puteum neceſſarium toti viciniæ.*

13 *Et vicini poſſunt hoc caſu propria authoritate collectam indicere.*

14 *Clerici & eorum mancipia, & coloni ad ſordida munera non tenentur, & num ſeqq.*

15 *Munera ſordida quæ ſint.*

16 *Bona patrimonialia Clericorum, & bona Eccleſiarum quoad immunitatem à Collectis à pari procedunt.*

17 *Bona Religioſorum, & bona Hoſpitalium immunia ſunt à collectis, & impoſitionibus laicalibus, & n.* 19.

18 *Pauperum appellatione veniunt etiam Clerici.*

20 *Verba* ſub anathematis diſtrictione, *non important canonem latæ ſententiæ, & num. ſeqq.*

21 *Secus in verbis:* Excommunicationi te noveris ſubjacere.

22 *Clerici ut licitè ſolvant collectas, & impoſitiones laicorum, ſex requiruntur, & num. ſeqq. uſque ad n.* 33.

Pri-

Primò, deliberatio Epiſcopi, & Cleri, n.23.
Secundo magna neceſſitas, vel utilitas, n.25.
Tertiò, ut hæc neceſſitas, vel utilitas ſit communis, tam laicorum, quam clericorum, n. 26.
Quarto ut laicorum facultates non ſuppetant, n.30.
Quintò, ut contributio fiat ſine ulla exactione laicali.
Sexto, ut Romanus Pontifex conſulatur, n.32. & 52.
23 *Collectam pro ſubſidio laicorum Epiſcopus imponere non poteſt clericis ſine conſenſu Cleri.*
24 *Nec ſufficit conſenſus Capituli.*
25 *Neceſſitas, vel utilitas quanta eſſe debeat ad hoc, ut clerici licitè ſolvant collectam pro ſubſidio laicorum, pendet ex arbitrio Epiſcopi, & Cleri diiudicare.*
26 *Collectam Clerici nec tenentur, nec poſſunt ſolvere ad relevandas neceſſitates, vel utilitates laicorum tantum.*
Sed ubi verſatur neceſſitas, vel utilitas laicorum ſimul, & clericorum, poſſunt clerici illam ſolvere concurrentibus aliis requiſitis, ibid. & n. ſeq.
27 *Intellectus huius cap. in ver.* Communes.
28 *Ioſeph Prorex Pharaonis ſubiecit eidem, ac tributariam fecit univerſam terram Ægypti, præter Sacerdotum, quæ libera ab hac conditione fuit.*
29 *Exemplum declarat diſpoſitionem de ſimilibus eſſe intelligendam.*
31 *Clerici nullo caſu ad collectam ſunt compellendi per ſæcularem, ſed per Eccleſiaſticum iudicem, de cuius foro ſunt perſonæ, licet res ſint de foro laicali.*
33 *Laici collectantes Eccleſias, vel Clericos, aut Prælatorum iuriſdictionem impedientes, non ſunt excommunicati ex hoc cap. niſi poſt canonicam monitionem ſe non correxerint.*
34 *Et ſufficit unica monitio.*
Sed hodie ex Bulla Cœnæ ſunt excommunicati ipſo iure, n.36.
35 *Pedagia exigentes à clericis incidunt in excommunicationem latæ ſententiæ.*
37 *Abſolutio ab excommunicatione, quam incurrunt laici collectantes Eccleſias, hodie eſt Papæ reſervata.*
38 *Clerici an teneantur ad contributionem gabellæ pro annona civitatis impoſitæ, & num. ſeqq. uſque ad n.55.*
39 *Pietas nulla maior, quàm pauperes, & patriam ſublevare.*
40 *Clerici ſunt membra Reipublicæ.*
Declaratur, n.49.
41 *Clerici tenentur ad inſtructionem viarum, & pontium.*
Contrarium, n.50.
42 *Clerici tenentur contribuere pro conſtruendis, vel inſtaurandis muris, fontibus, & ſimilibus ad communem utilitatem ſpectantibus.*
Contrarium, n.50.
43 *Clerici tenentur ad collectam impoſitam ad redimendam vexationem, & incurſionem hoſtium patriam deprædari volentium.*
Contrarium, n.45. verſ. Contraria opinio, *& n. ſeqq.*
44 *Clerici tenentur contribuere ubi agitur de communi utilitate laicorum, & clericorum.*
Contrarium, n.45. verſ. contraria opinio.
45 *Collectam tenentur ſoluere omnes, qui gravari poterant oneribus, in quorum locum collecta ſucceſſit.*
46 *Laici non tenentur ad impoſitiones clericorum, niſi reſpiciant communes neceſſitates, vel utilitates.*
47 *Bona Eccleſiarum ſunt deputata publico uſui ſpirituali; laicorum vero pro uſu Reipublicæ mundanæ.*
48 *Authores utriuſque opinionis expenduntur.*
Conciliantur, n.54.
49 *Clerici quas ob cauſas non teneantur ſubire onera Reipublicæ laicalis, & n. 61.*
50 *Leges civiles in præiudicium eccleſiæ, & perſonarum eccleſiaſticarum non valent, & n.53. & 59.*
51 *Nec cenſentur canonizatæ, licet aliquæ reperiantur inſerta à Gratiano in volumine Decreti.*
55 *Clerici an teneantur contribuere ad collectas, quæ fiunt propter peſtem in locis, ubi peſtis graſſatur, & num. ſeqq. uſque in fin.*
56 *Ad collectas, quæ ob peſtem imponuntur, de iure Civili tenentur etiam habentes exemptionem generalem ab oneribus perſonalibus, realibus, & mixtis.*
Secus de iure canonico, n. 58.
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.
57 L. Ad inſtructiones, C. de ſacroſ. Eccleſ. *non fuit correcta per Auth.* Item nulla, de Epiſc. & Clericis.
60 *Argumentum de bello ad peſtem validum eſt.*
61 *Peſtis eſt bellum Dei, in quo magis pugnant Clerici, quàm Laici.*

N*On minus.* Laici collectas imponentes Eccleſiis, 1
vel Clericis, vel juriſdictionem illorum uſurpantes, ſi moniti non deſiſtant, excommunicari ſunt cum
ſuis fautoribus. Poteſt tamen Epiſcopus cum Clero eis in 2
neceſſitate præbere ſubſidia. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. cui Butr. Card. Anchar. Abb. & omnes conſentiunt.
Dividitur in duas partes. Prima narrat, & aggravat horrendam oppreſſionem Eccleſiæ, quam faciebant poteſtates ſæculares. Secunda providet ibi, *Quocirca*, & hæc
tria facit. Primò comminatur pœnam. Secundò ponit
caſum permiſſum. Tertiò pœnam comminatam imponit.
Nota primò ibi, *& alii qui poteſtatem habere videntur*, 3
non tantùm Conſules, & Rectores civitatum, ſeu Magiſtratus inferiores collectantes Eccleſias, vel Clericos, incidere in pœnam hic ſtatutam; ſed etiam alias poteſtates ſæculares, ac Principes: de talibus enim intelligitur hæc littera, quaſi dicat propter jura Imperii hanc poteſtatem habere videntur; ſed verè non habent, quia abutuntur, ſecundum Hoſtienſ. Ioan. Andr. & Cardin. omnes *in princip.*
Butr. *n. 2.* ſimile in cap. *Ea quæ*, ibi, *Id quod videmini habere, ſupra de cenſib.* Vel dic, poteſtatem habent de facto, ſed non de jure, ut exponit gloſ. notab. in c. *Si tributum, in verb. Poteſtatem*, 11. *qu.* 1. Hoc eſt expreſſum in Bulla Cœnæ Domini §. 18. ibi, *etiamſi Imperiali, vel Regali præfulgeat dignitate.*
Secundò nota ibi, *in priſtina libertate dimiſit*, non tan- 4
tùm Sacerdotes, & Clericos, ſed etiam eorum poſſeſſiones, & bona de jure Divino eſſe immunia à collectis, &
impoſitionibus laicorum, ut hic probatur evidenter, licèt
DD. non advertant: nam hic non dicitur de Pharaone,
quod Sacerdotibus immunitatem conceſſerit, ſed quòd Sacerdotibus, & eorum poſſeſſiones in priſtina libertate dimiſerit, quamvis divinæ legis notitiam non haberet, & ſic
præſervavit immunitatem eis competentem ex lege Divina, & ante omnem humanam conſtitutionem. Ad hoc tex.
opt. in l. *Sancimus*, ibi, *Competens prærogativa cæleſti favore conſervetur*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & text. clar. in c. 1.
de cenſib. lib.6. ibi, *Eccleſiæ, Eccleſiaſticæ perſonæ, ac res ipſorum non ſolum iure humano, quinimo & divino à ſæcularium exactionibus ſunt immunes*, & probatur *Gen.* 47.
ex 1. *Eſdr. c.7. Num.* 3. & Matth. 17. adjuncta ibi expoſitione Hieronymi, & Auguſtini, ut fusè deducit Rota, licet
sext. noſtrum, ut ſup. non ponderet *in Alben. Gabellæ, ſeu oneruum* 38. *Iun.* 1630. coram Merlino, quæ habetur in impreſſis *dec.* 339. *par.* 6. *rec.* ubi egregiè firmatur, hujuſmodi
immunitatem competere perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis jure non tantum Civili, & Canonico, ſed etiam
Divino, quam deciſionem poſtea ſequuta eſt ead. Rota coram Coccino *in cauſa Barcinon. exemptionis* 20. *Iun.* 1636.
& cum ea paſſim tranſit S. Congreg. Immunitatis Eccleſiaſt. ut refertur in argumento illius deciſionis, & hæc eſt
unanimis Canoniſtarum ſententia, ut ſcripſi in c. *Eccleſia Sancta Mariæ n.* 15. *ſupra de Conſtitutione.*
Tertiò nota ibi, *Angariis*, Eccleſias, & perſonas Eccleſia- 5
ſticas non debere affligi angariis. Idem ſancitur in Conſtitutione Federici Imperatoris, ut in Auth. *Item nulla, C. de Epiſc. & Cler.* & in corpore, unde ſumitur ibi, *Angarias, vel perangarias Eccleſiis, vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis imponere præſumant.* Dicuntur autem An- 6
gariæ munera, ſeu obſequia perſonalia propriis ſumptibus
præſtita. Perangariæ autem, ubi perſona ſervit ſumptibus
alienis: & eſt angaria munus purum, & merum; perangaria verò mixtum, *l. Munerum, ff. de muner. & honor.* De
quibus tamen differentiis conſule Alciatum *in adnot. ad* 15. *librum cod. tit. de Prapoſ. Sacr. Cubic.* & nouiſſimè Lexicon Io. Calvini *in ver. Angaria*, poſt Bart. & Legiſtas in
l. Neminem, C. de ſacroſ. Eccl. & ab his Clerici omnes 7
cum eorum familia liberi ſunt, *l.* 1. *& s. & l. Presbyteros, C. de Epiſc. & Cleric. & c. Quia cognouimus* 10. *q.* 4. gloſ.
hic in ver. Angariis, Innoc. *n.* 3. Hoſt. *n.* 4. Io. Andr. *n.* 6. *&* 13. Henr. Boich. *n.* 4. Butr. *n.* 9. *verſ. Et ab iſtis*, Card. *in* 3. *not.*
& Abb. *n.* 10. Niſi in caſu, ſcilicet pro vigiliis murorum, ſive
civitatis, ut in *c. Peruenit*, & ibi dixi *ſup. eod.* & niſi ratio-

Digitized by Google

ne feudi aliud ſit dicendum, *cap. Solitæ*, §. 1. *verſ. Quod autem, ſupra de maiorit. & obed.* ſecundum Hoſt. *hic num.* 5.

8 Quartò nota ibi, *Princeps Provinciarum facta eſt ſub tributo*. Eccleſiam, & illius prædia non teneri ad tributa, & alia onera realia laicorum. Nam verbum, *Princeps*, exponitur, id eſt Eccleſia, ſecundùm Hoſt. *hic n. 5. in fin.* concordat *c. Secundum, c. Convenior, & c. Quamvis*, 23. *qu.* 8. Sed quia contradicunt jura *in cap. Tributum, eadem cauſ. & qu. in cap. Si tributum, & in cap. Magnum*, 11. *qu.* 1. Ideò pro concordia ſic diſtinguo. Aut quæritur de bonis, quæ uſibus Eccleſiaſticis dedicantur quoad fundationem, vel manſum, aut cœmeterium, vel domos, vel hortos juxta poſitos, aut dotem Eccleſiæ; & hæc indiſtinctè ſunt immunia ab omnibus tributis, & oneribus laicalibus, arg. *cap. 1. ſupra de cenſ. & c. 2. de Eccleſ. ædific.* & ſic intellige primas concordantias, ſecundùm gloſſ. *hic in verb. Sub tributo*, Goffred. & Innoc. *in princip. verſ. Solutio, & n. 5. & 6.* Hoſt. *n. 6. eod. verſ.* Joan. Andr. *nu.* 8. *verſ. Ab his autem*, Henric. Boich. *n.* 1. & Butr. *num.* 3. Idem tenuit gloſſ. 1. *in d. c. Si tributum*, Archid. *in cap. De his*, 16. *q.* 1. Cardin. in Clement. 1. *in* 18. *qu. verſ. Munera rerum, de vit. & honeſt. Clericor.* & nullus diſcrepat. Quod vendicat ſibi locum in oneribus nedum publicis, & regiis; ſed quod magis eſt, etiam privatis, & antea impoſitis ob ſpecialem eorumdem bonorum Sanctitatem, ut habetur *in d. c. Secundum*, 23. *qu.* 8. & pluribus relatis tenet Rota *in præalleg. dec.* 339. *num.* 40. *par. 6. recent.*

9 Aut quæritur de aliis bonis, quæ aliis titulis, vel cauſis ad Eccleſiam pervenerunt, & tunc refert an agatur de oneribus impoſitis antequam bona hujuſmodi in Eccleſiam tranſirent; an verò de impoſitis eo tempore, quo bona jam facta erant Eccleſiæ. Primò caſu bona, & prædia hujuſmodi tranſeunt ad Eccleſiam cum ſuo onere, ſecundùm gloſſ. Innoc. & alios proximè citatos, & Abb. *hic num.* 16. *verſ. Sed ego diſtinguendo*, & probatur *in d. c. Tributum*, 23. *qu.* 8. ibi, *De exterioribus Eccleſiæ quod conſtitutum eſt antiquitus, perſolvendum eſt*. Dixit enim antiquitus, id eſt, antequam prędia pervenerint ad Eccleſiam, *& in cap. Si tributum*, & ibi Turrecr. 11. *qu.* 1.

Sed hoc intelligas tu dummodò copulativè infraſcripta omnia concurrant, videlicet ut onera ſint vera, & realia, id eſt ipſis fundis infixa, & impoſita bonis propter bona; item ut ſint perpetua, certa, & invariabilia, ut tenent communiter DD. *in c. 1. infra eodem lib. 6.* maximè Gemin. *n.* 9. Turrect. *in c. Si tributum, verſ. Alia verò*, 11. *qu.* 1. & firmavit Rota *in Brunduſina Gabella* 13. *Februarii* 1604. *coram Penia*. Quam deciſionem uti magiſtralem in hac materia paſſim amplectitur S. Congreg. ſuper controverſiis juriſdictionalibus, ut aſſeritur *in præcitata dec.* 339. *par. 6. recent.*

10 In ſecundo autem caſu, id eſt, cùm agitur de oneribus impoſitis eo tempore, quo bona jam ſunt effecta Eccleſiæ, certum eſt ab hujuſmodi oneribus Eccleſiam eſſe prorſus immunem, & in hoc caſu loquitur hoc cap. Damnat enim horrendam oppreſſionem, quam faciebant poteſtas ſæculares in diverſis mundi partibus, imponentes univerſa ferè onera Eccleſiis, & bonis ipſarum, & ſic loquitur de impoſitione onerum ſuper bonis, quæ jam erant in dominio, & proprietate Eccleſię, quam diſtinctionem ſequitur Bald. *in l. Placet nu.* 10. *verſ. Poſtquam autem res facta eſt Eccleſiæ, C. de ſa-*
11 *croſ. Eccl.* Abb. *hic n.* 16. *verſ. Sed ego diſtinguendo, & verſ. Ad alia autem onera*, & Rot. *in d. dec.* 339. *n.* 41. & quamvis Bart. *in l. Reſcripto*, §. *fin. n. 5. ff. de minor.* teneat poſſe Principes laicos efficere tributaria, & affecta omnia prædia eorum Territorii, itaut cùm poſteà ad Eccleſias pervenerint, obnoxia ſint collectis poſteà imponendis; tamen ejus cautela eſt falſa, & contra immunitatem Eccleſiæ, & ab omnibus communiter reprobata, ut poſt Bald. *loco citato*, copioſè deducit Rota *in ead. deciſ. num.* 44. *& ſeqq.*

12 Fallit hæc concluſio in oneribus, quæ ratione naturali ipſis rebus incumbunt, ut reficere iterante domum, *l. 1. ff. de via publica refic.* Bart. *in l. Adminiſtrationes num.* 3. *C. de ſacroſan. Eccl.* Bart. Cępol. *in tract. de ſervit. ruſtic. tit. de via qu.* 25. & tenet Abb. *hic n.* 16. *verſ. Idem dico.* Idemque dicendú in purgatione putei neceſſarii toti viciniæ, in qua ſita eſt Eccleſia, ex notat. per Specul. *in tit. de cenſ.* §. *Nunc dicendum, verſ. Itē pone quod vicinia*, & Alberic. *in l. Cum uſusfructus, ff. de uſu-*
13 *fruct.* & tenet Abb. *ubi ſup.* Quinimò hoc caſu poſſunt vicini propria authoritate collectā indicere, *l. 1.* §. *Vicinales, ff. Ne quid in loc. public.* ſecundùm Anchar. *hic*, quem refert, & ſequitur Decian. *conſ.* 14. *Dubitatur an Clerici n.* 21. *&* 22. *lib.* 1.

Quintò nota ibi, *foſſata*, Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſo- 14
nas ad ſordida munera non teneri, prout hic ponitur exemplum de foſſatis, quod eſt munus ſordidum ſecundùm Hoſt. *nu.* 8. *in ver. Foſſata*, Joan. Andr. Butr. & Cardin. omnes *nu.* 3.
& ſunt munera ſordida ſervitia, ut calcis coquendæ, arenę 15
fodiendæ, cuſtodiæ balneorum, & ſimilia, de quibus habentur multa exempla *in l. Munerum*, uſque ad §. *Patrimoniorum, ff. de muner. & honor. & in l. Maximarum, C. de excuſat. munerum lib.* 10. & hæc non ſubit Eccleſia, *c. Generaliter*, §. *Novarum*, 16. *qu.* 1. *& l. Placet, C. de ſacroſ. Eccl.* ne ſcilicet prædia uſibus cœleſtium ſecretorum dedicata ſordidorum munerum fæce vexentur, ut ibi dicitur: & hic notant Innocent. *num.* 2. Hoſtienſ. *nu.* 7. Joan. Andr. *n.* 5. Henr. Boich. *n.* 2. Butr. & Card. ambo *n.* 9. Anchar. *num.* 4. & Abb. *n.* 14. *verſ. Quædam verò munera*, Guliel. de Monte Laud. in Clem. 1. *ſuper verb. In rebus*, & ibi etiam Cardin. *in* 18. *queſt. de vita, & honeſt. Clericor.* & alibi paſſim Doctores. Quinimò hac immunitate potiuntur nedum Eccleſiæ, & Clerici, ſed etiam eorum mancipia, & coloni, ut eſt expreſſum in viribus præalleg. & tenet Abb. *loco citato*.

Sextò nota ibi, *de bonis Eccleſiarum, & Clericorum*, 16
quoad immunitatem à collectis, & impoſitionibus laicalibus pari paſſu ambulare bona Eccleſiaſticarum, & bona patrimonialia Clericorum, Hoſtien *hic nu.* 8. Butr. *num.* 3. Cardin. *num.* 4. & Anchar. *in 2. notab.* Abb. *in c. 1. num. 3. verſ. Fateor tamen*, poſt Butr. *ibi nu.* 5. & Imol. *n. 1. ſupra de conſuetud.* Rota *in præalleg. deciſ.* 339. *n.* 23. *par. 6. recent.* de quo dic, ut notatur *in cap. fin. ſupra de vita, & honeſt. Clericor.* De aliis autem differentiis inter bona Eccleſiarum, & Clericorum, item de differentiis inter bona, ad quorum titulum Clerici ſunt ordinati, & alia bona patrimonialia, vide quod ſcripſi *in c. Epiſcopus a num. 35. ſupra de præbend.*

Septimò nota ibi, *& pauperum Chriſti uſibus deputatis*. 17
Bona Religioſorum eſſe immunia à collectis, & oneribus laicalibus, ſecundùm Hoſt. *hic nu.* 9. Joan. Andr. *nu. 3. in verb. Pauperum*, & Cardin. *num.* 5. qui exponunt verba, pauperum Chriſti, id eſt Religioſorum, qui omnia reliquerūt pro Chriſto, ut *cap. Nimis in qua, & cap. Nimis prava, infra de exceſſ.*
Prælat. Vel ſecundum eos Clerici omnes pauperes appellan- 18
tur, *l. Privilegia, C. de ſacroſ. Eccl.* Nam & quidquid habent, pauperum eſt, *cap. Quia quicquid*, 16. *queſt.* 1. ſed tanta eſt ambitio ipſorum, ut quantumcunque habeant, nihil reputent ſe habere, *cap. Quia in tantum, & cap. Avaritiæ, ſupra de præbend.* Verùm littera hunc poſteriorem intellectum non recipit, quia copula, *&*, inſinuat alios eſſe Clericos, alios pauperes Chriſti, ad gloſſ. in Extravag. *Suſcepti, in ver. Vel electio, de elect.* in uno tamen Tarraconen. & apud Guiliel. particula, *&*, non legitur, ut refert Anton. Auguſt. *in notis ad primam Collect. Decretal. lib. 3. tit. 36. c. 4.*
Poſſet & tertio loco hæc littera non incongruè intelligi de 19
Hoſpitalibus, quorum bona pauperum Chriſti uſibus ſunt deputata, ut in Clement. *Quia contingit, de Religioſ. domib.* hęc enim, ſicut & bona Eccleſiarum, collectari non poſſunt, ut *l. Omni, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Anton. de Butr. *conſ.* 40. *Statuto civitatis num.* 2.

Octavò nota ibi, *ſub anathematis diſtrictione*, hæc verba 20
non importare canonem latæ ſententiæ, ſed ferendæ. Quod 21
evidenter probatur hic: nam cùm textus paulò infrà excommunicet per illa verba, *excommunicationi ſe noverint ſubiacere*, quæ important excommunicationem ipſo jure, ut hic per Butr. *num.* 9. Cardin. *num.* 7. & Abb. *in ult. notab.* hoc apertè ſupponit pœnam excommunicationis antea fuiſſe comminatam, non autem inflictam, ut advertit Jo. Andr. in diviſione tex. cum quo Butr. Card. Anchar. Abb. & alii tranſeunt. Sed Hoſtienſ. contra *num.* 9. dicens prædicta verba eſſe latæ ſententiæ, cui ſuffragatur *c. 1. De locato, cap. Cum eſſes, de teſtam. cap. Relatum, de iurepatr. cap. 1. de pignor. & cap. Salonitana*, 61. *diſt.* ſed primum verius, ſecundùm Joan. Andr. *hic n.* 4. Butr. *n.* 5. Cardin. *in 8. notab.* & ipſummet Hoſt. ſibi contrarium *n.* 12. *in ver. Commoneat.* Ad hoc *cap.* 1. & ibi gloſſ. *ult. de ſagittar.* Generaliter autem ut ſcias, quæ ſint verba latæ ſententiæ, vel ferende, conſule Felinum caſus plurimos cumulantem *in c. Rodulph. à nu.* 24. *ſupra de reſcriptis*.

Nonò nota *in verſ. Niſi*, & obſerva diligenter plura 22
eſſe neceſſaria ad hoc, ut Clerici licitè ſolvant collectas, & impoſitiones laicorum.

Primò enim requiritur, ut Epiſcopus ſimul & Clerus ſu- 23
per hoc deliberent, & conſentiant, ut patet ex littera ibi, *Epiſcopus, & Clerus*. Unde hoc non poteſt Epiſcopus ſine

Cle-

Digitized by Google

Clero, nec Clerus ſine Epiſcopo cum copula, *&*, in textu poſita requirat concurſum utriuſque copulati, *l. Si quis ita ſtipulatus*, & ibi Bart. *ff. de verbor. obligat.* Ideòque Butr. *hic n.6.* Nota, inquit, caſum in quo Epiſcopus in diœceſi ſua non poteſt aliquid agere ſine conſenſu Cleri, id eſt, quando agitur de collecta imponenda pro ſubſidio laicorum, & in hoc conveniunt Joan. Andr. Cardin. Abb. & omnes ſupra in ſummario textus, dum dicunt Epiſcopus cum Clero, &c. & probatur apertius *in cap. Adverſus infra eod.* ubi refertur diſpoſitio hujus Canonis, & textus dicit, Epiſcopus ſimul
24 cum Clericis. Quo fit, ut nec cum Capitulo Epiſcopus id poſſit, quia in tangentibus totum Clerum non ſufficit Epiſcopum habere conſenſum ſui Capituli, ſed oportet, ut interveniat conſenſus Cleri, facit Clem. 1. *&* 2. *de cenſ.* & hic tenet Abb. *num.* 5.

25 Secundò requiritur, ut evidens utilitas, vel neceſſitas ſubſit, ut probatur ex verbis textus, ibi, tantam neceſſitatem, vel utilitatem aſpexerint, ut hic per Butr. *num.*8. & Cardin. *in 9. notab.* Imò cùm textus dicat, *tantam*, non ſufficit quælibet neceſſitas, ſed requiritur maxima, ſecundum Abb. *hic n.5. verſ. Secundo requiritur*, & pendet ex arbitrio Epiſcopi, cùm Clericis hoc judicare, cùm textus dicat, *aſpexerint*, ut hic notat gloſ. *in ver. Tantam*, & concordat *c. Adverſus, infr. eod.* ibi, *tantam neceſſitatem, vel utilitatem perſpexerit*.

26 Tertiò requiritur, ut hujuſmodi neceſſitas, vel utilitas ſit communis, videlicet tam laicorum, quàm Clericorum, ut probatur in littera ibi, *Ad relevandas communes utilitates, vel neceſſitates*, quæ verba reperiuntur etiam *in d. cap. Adverſus*. Non enim eſt audiendus Petr. de Anchar *hic num.*8. Qui putavit hæc jura loqui in eo tantùm caſu, in quo laici pro communibus neceſſitatibus ſuis dumtaxat volunt, ut Clerici contribuant, ut colligit ex littera ibi, *Iſti vero onera ſua:* & ibi, *Quelibet ſibi arbitrentur:* necnon ibi, *communes utilitates*, ſcilicet laicorum tantùm, non autem ubi verſatur utilitas communis tam laicorum, quàm Clericorum, quia tunc non habent locum iſta capitula, ſecundum eum. Unde dat generalem doctrinam, quòd ubicumque tractatur de communi utilitate laicorum, & Clericorum ſimul, & permixtim Clerici teneantur contribuere ſimul cum laicis, puta ad aggeres, qui fiunt juxta mare, vel flumina propter timorem inundationis agrorum, ad evitandum rapinas, incendia, captivitates, & alia his ſimilia. Quandoquidem Ancharani opinionem uberrimè atque optimis fundamentis confutat, & objectis reſpondet Abb. *hic n.*18. *verſ. Ego in hac civitate Senarum*, evidenter oſtendens hæc Capitula eſſe neceſſariò intelligenda ubi neceſſitates ſunt Clericis, & Laicis communes, & nihilominus ad eas relevandas Clericos non modo non teneri contribuere, ſed nec poſſe ſubſidia conferre niſi concurrentibus requiſitis hujus *cap. & dict. cap. Adverſus*, ſubdens hanc opinionem habere ſequaces utriuſque juris illuminatores, nec ab illa eſſe recedendum in practica, pro qua etiam aſſerit ſe conſuluiſſe in civitate Senarum; & habetur illius reſponſum *in 2. part. conſ.*
27 3. Sed præter conſiderationes Abbatis, quod hic textus in verb. *Communes*, debeat neceſſariò intelligi de neceſſitatibus communibus tam Clericis, quàm Laicis, ego ſic oſten-
28 do evidenter. Nam textus ad demonſtrandam Clericorum immunitatem à collectis Laicorum utitur Hiſtoria *Geneſ.* 47. Ubi Joſeph Prorex Pharaonis præ magnitudine famis ſubjecit ipſi, ac tributariam fecit univerſam terram Ægypti, præter terram Sacerdotum, quæ libera ab hac conditione
29 fuit. Ecce igitur agebatur tunc de neceſſitate, quæ procul dubio erat communis & Sacerdotibus, & Laicis; nam ut legitur in ſacro textu in toto orbe panis deerat, & oppreſſerat fames terram, maximè Ægypti: & nihilominus Sacerdotes fuerant in priſtina libertate dimiſſi. Ergo hic textus, qui hujuſmodi exemplo innititur, neceſſariò intelligi debet procedere ubi neceſſitas eſt communis ſimul Laicorum, & Clericorum, non autem Laicorum tantùm, ut malè intelligit Anchar. Exemplum enim declarat diſpoſitionem de ſimilibus eſſe intelligendam, *l. 1. §. Quod vulgo, ff. de vi, & vi armat.* & notat Bartol. *in l. Scire, §. Oportet, il ſecundo num. 7. ff. de excuſat. tutor.*

30 Quartò requiritur, ut ad relevandas communes utilitates, vel neceſſitates Laicorum facultates non ſufficiant, ut conſtat ex illis verbis textus, ubi Laicorum non ſuppetunt facultates: quæ repetuntur etiam *in cap. Adverſus infra eodem*. Et ita Clerici non concurrunt, niſi in ſubſidium, ut hic per Abb. *num. 4. verſ. Tertio*, & conſentiunt omnes. Rationem aſſignat egregiè idem Abbas *hic num. 18. verſ. Probatur quarto*. Et eſt ſimile quod poſui *in cap. Pervenit, num. 13. ſupra eod.*

Quintò requiritur, ut contributio ab Eccleſiaſticis fiat 31
ſponte, & ſine aliqua exactione, vel compulſione, ut probat littera ibi, *Abſque ulla exactione*, & alia littera, quæ habet, *Abſque ulla coactione:* ſic enim habent vetus Gregoriana compilatio, Concilium Lateranenſ. Gulielm. & unus Tarraconen. ut refert Anton. Auguſt. *in notis ad primam collectionem Decretal. lib. 3. tit. 36. cap. 4.* Et intellige ſine ulla coactione, ſcilicet laicali, prout exponit Hoſt. *num. 12. in verb. Coactione*. Ad hoc enim Clerici non ſunt per Sæcularem, ſed per Eccleſiaſticum Judicem, de cujus foro ſunt perſonæ, licèt res ſint de foro Laici, compellendi, ut formaliter inquit idem Hoſtienſis *num.* 11. Joan. Andr. *num. 8. in fin.* & ſequuntur alii: & propterea *in d. cap. Adverſus, infr. eodem*, cautum eſt, ut Laici humiliter, & cum gratiarum actione recipiant ſubſidia, quæ Clerici duxerint conferenda: quæ verba excludunt apertè quamcumque exactionem, & coactionem judicis ſæcularis.

His quinque requiſitis addi debet ſextum à Concilio ge- 32
nerali ſub Innoc. III. inductum in præalleg. *c. Adverſus*, videlicet, ut Romanus Pontifex priùs conſulatur; aliàs enim Clerici non debent communibus neceſſitatibus ſubvenire, etiamſi laicorum facultates non ſuppetant, ut ibi eſt caſus ſecundùm omnes, & dicam infra *n.* 52.

Decimò nota ibi, *Commoniti deſiſtere noluerint*. Hoc jure 33
inſpecto Concilii Lateranenſi laicos collectantes Eccleſias, vel Clericos, aut Prælatorum juriſdictionem impedientes non incidere in excommunicationem latæ ſententiæ, niſi priùs fuerint moniti, & poſt Canonicam monitionem ſe non correxerint, ut hic patet, & notant gloſ. *in verb. Commoniti*, Hoſt. *num. 12. in eod. verb.* Abb. *n. 7.* & cæteri omnes.
Nec requiritur hoc caſu trina monitio, ſed ſufficit unica, 34
præſertim quia hic Canon editus eſt in favorem Eccleſiarum, & odium Tyrannorum, quorum aliqui adeò ſunt terribiles, ut nec facilè ſit eos tertiò monere: nam ſtatim atque moventur, appellant, nec audent Epiſcopi cenſuras fulminare, timentes forſan plura perdere: Unde providè cavetur ut ſufficiat una monitio, ſecundùm Hoſt. *ubi ſupra*, cui conſentiunt Joan. Andr. *num.* 10. Butr. *nu 8. in verb. Commoniti*, Anchar. *in 4. notab.* Abbas *num. 6.* & alii communiter, licet Abb. Antiq. requirat trinam.

Non obſtat *cap. Clericis, §. Nos igitur, infra eod. lib. 6.* ubi laici exigentes collectas ab Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, & illorum fautores ipſo facto excommunicantur. Etenim Conſtitutio illa Bonifacii VIII. cum ſua declaratione fuit revocata per Clementem V. in Concilio Viennenſi, ut in Clem. 1. *de Immun. Eccleſ.*

Item non obſtat *cap. Quamquam de cenſib. lib. 6.* Quoniam 35
non loquitur in imponentibus collectas; ſed in exigentibus pedagia, qui ſunt ipſo facto excommunicati, ut ibi, & in Clem. *Præſenti, eod. tit.* & notat Abb. *hic n. 7.*

Sed hodie ex Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi con- 36
ſuevit, §. 18. *Exigentes*, vel imponentes collectas ab Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis, etiamſi Imperiali, vel Regali dignitate præfulgeant, ſunt eo ipſo excommunicati: ac ſimiliter impedientes Prælatos quò minus ſua juriſdictione utantur, excommunicati ſunt per Decretalem, *Quoniam, infra eod. lib. 6.* & per Bullam Cœnæ, §. 16. *Unde hoc cap.* tam quoad collectas, quàm quoad juriſdictionem reſpectu monitionis ſervari non debet.

Ultimò nota ibi, *Nec communioni reddantur:* abſolutio- 37
nem ab excommunicatione, in quam incidunt laici collectantes Eccleſias, non eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam, cùm conditor hujus Canonis illam ſibi non retinuerit, *cap. Nuper, infra de ſent. excomm.* Hoſt. *hic in fin.* Hodie dic contra, *non ex cap. Clericis, infra eodem lib. 6.* quod eſt correctum *per Clement. primam, eod. tit.* ſed ex Bulla Cœnæ, §. 22.

QUÆRO, An Clerici teneantur ad contributionem 38
gabellæ pro annona civitatis impoſitæ.

Cauſa, propter quam impoſita eſt hujuſmodi gabella, re- 39
ſpicit pietatem, & communem utilitatem: nulla eſt enim major pietas, quam pauperes, & patriam ſublevare, *cap.*
Fortitudo, c. Non inferenda 23. *quæſt.* 3. Et cùm Clerici ſint 40
membra Reipublicæ, *cap. Duo ſunt genera* 12. *quæſt.* 11. Bald. *conſ.* 241. *Verba Capituli in fin. volum.* 3. Oldrad. *conſ.* 32. *Quæſtio eſt, utrum Sacerdos cenſeri poſſit, ac debeat de univerſitate per totum.* Naturalis ratio poſtulat ut Reipublicæ indigen-

Digitized by Google

genti opem ferant; utilitas itidem eſt communis, cùm ex utilitate annonæ tam Clerici, quàm Laici commodum ſint ſenſuri: unde videntur etiam Clerici teneri ad contributiones. Primò, quia æquum eſt eos ſentire onus, qui commodum ſentiunt Clem. 1. *de cenſ. l. Secundum naturam, ff. de*
41 *reg. jur.* Quam rationem ſæpè ad hoc propoſitum Doctores inculcant. Secundò per text. *in l. Ad inſtructionem, C. de Sacroſ. Eccleſ.* quo probatur Eccleſiam teneri ad inſtructionem viarum, & pontium, quia ex eis etiam Clerici commodum reportant. Idemque videtur probari *in cap. 2. ſupra eod. & in hoc cap.* in illis verbis, *ad relevandas communes utilitates*,
42 quæ repetuntur *in cap. Adverſus infra eod.* Tertiò hæc eſt communis opinio Legiſtarum *in d. l. Ad inſtructionem*, ubi Cyn. Dyn. Oldrad. Jacob. de Aren. & poſt eos Alberic. *n. 3.* & Bald. *ibidem* contra gloſſam tenent pro conſtruendis, vel inſtaurandis muris, fontibus, & ſimilibus ad communem utilitatem ſpectantibus, promiſcuè teneri tam Clericos,
43 quàm Laicos; quam opinionem ſequutus eſt Bart. *in l. Nullus, C. de curſu public. lib.* 12. Dum ex illo textu notat Clericos teneri ad collectam impoſitam ad redimendam vexationem, incurſionem hoſtium, qui patriam deprædari volebant: & opinio Bartol. communiter approbatur, Rip. poſt Jaſ. *in reſponſ.* 168. *num.* 7. cum prædictis concordant Guid. Pap. *quæſt.* 78. *num.* 1. Bald. *conſ.* 246. *&* 312. *in* 3. *vol.* Jacob. de Alchiarot. Parpal. Corn. Bertand. Alex. citati per Decian. *conſ.* 14. *num.* 19. *vol.* 1. ubi de communi teſtatur Barb. *conſ.* 1. *col.* 28. *prope med. vol.* 3. vbi etiam de communi Alciat. *in d. l.*
44 *Ad inſtructionem, in ver. Itinerum.* Imò hæc videtur etiam communis opinio Canoniſtarum, quam tenuit Petr. de Anchar. *hic num.* 8. Qui tradit generalem doctrinam, quòd ubicumque tractatur de communi utilitate Clericorum, & Laicorum, etiam Clerici contribuere tenentur, & pro hac parte idem Anchar. conſuluit, ejuſque conſ. ſe ſubſcripſerunt Anton. de Butr. & Barthol. de Salyc. ſe tamen ſubjicientes judicio S. R. E. ut refert hic Joan. de Anan. *num.* 10. *&* 11. & fuit originaliter opinio Philippi, & aliorum quatuor Doctorum antiquorum, quos ſequi videtur Archidiaconus *in cap. Juxta ſanctiorem* 16. *quæſt.* 1. *circa medium*, Innoc. & Cardin. hic Bernard. *relat.* per Albert. *in d. l. Ad inſtructionem num.* 3. & de communi teſtatur Barbat. *in loco ſupracit.* Rip. *reſponſ.* 168. *num.* 5. Decian. *d. n.* 19.

45 Cùm ergo Clerici teneantur contribuere in communibus neceſſitatibus, & utilitatibus, ſequitur ut obligati ſint ad ſolutionem gabellæ, quæ pro talibus neceſſitatibus imponitur: nam ad collectam tenentur omnes illi, qui oneribus, in quorum locum collecta ſucceſſit, gravari poterant, Rip. *d. reſponſ. num.* 4. Natt. *conſ.* 311. *num.* 4. *prope finem.*

Contraria opinio, ideſt Clericos non teneri pro gabella impoſita ex cauſa prædicta, probatur primò *in hoc cap.* ubi agitur de communibus utilitatibus, & neceſſitatibus Laicorum, & Clericorum, & in ſpecie de neceſſitate annonæ, ut oſtenſum eſt *ſupra num.* 26. *&* 27. & nihilominus prohibetur quicquam exigi à Clericis, niſi cum conditionibus ibi poſitis, *& in cap. Adverſus, infra eodem,* ſcilicet Epiſcopo, & Clero approbante, & ubi Laicorum facultates non ſufficiunt, abſque ulla exactione laicali, ac Romano Pontifice priùs conſulto.

Secundò, quia exemptio conceſſa Clericis, tam jure divino, ut dixi ſupra *in* 2. *not.* quàm jure humano, *per cap.* 1. *ſupra eodem, l. Placet, C. de Sacroſ. Eccleſ. c. Quamquam, de cenſ. lib.* 6. & Clem. *Præſenti, eod. tit.* Authent. *Nulla Communitas, C. de Epiſc. & Cleric.* redderetur eluſoria, & Clerici eodem jure cum Laicis cenſeretentur, ſi tenetentur con-
46 tribuere ob communes neceſſitates. Nam ad impoſitiones Clericorum Laici quoque non tenentur niſi reſpiciant communes neceſſitates, vel utilitates, Imol. *in cap. Romana, de cenſ. lib.* 6. quem refert Decian. *in loco ſupracit.* Ergo niſi dicamus Clericos non teneri, etiam cùm utilitas eſt communis, tot jura exemptionem Clericis tribuentia erunt ſupervacanea, & nulla erit differentia inter Clericos, & Laicos.

47 Tertiò, bona Eccleſiarum ſunt deputata publico uſui ſpirituali, *d. l. placet, C. de Sacroſ. Eccleſ.* & ideo Laici, quorum utilitas principaliter conſiſtit in Republica mundana, debent ſubire onera Reipublicæ mundanæ: bona verò Eccleſiarum, quæ ſunt Dei, debent tantùm deſervire publico uſui
48 ſpirituali, Clem. 2. *Quia contingit de relig. domib.* Hanc ſententiam his, & aliis rationibus diligentiſſimè tuetur Abb. *conſ.* 3. *Caſus ſuper quo, vol.* 1. quod inſerit ad verbum *hic num.* 18. cujus fundamentis adde quod dixi *num.* 27. Nec deſunt auctoritates, quæ opponantur authoritatibus ſupra in contrarium relatis: nam pro hac ſententia citatur gloſſa penultima *in d. l. Ad inſtructionem relat.* per Abb. *ubi ſupra n.* 2. & Bart. *eodem num.* quæ dicitur ſentire Clericos non teneri conferre ad conſtructionem murorum civitatis. Item pro hac parte adducitur Bart. *in d. l. ad inſtructionem num.* 3. dum tenet *d. l. Ad inſtructionem* eſſe correctam, aut ſaltem declaratam per Auth. *Item nulla Communitas, C. de Epiſcop. & Cleric.* Subdens, ſi eſt onus reale, ut puta quia ſtatuitur quemlibet debere reficere viam ante domum ſuam, Eccleſiam teneri: ſi verò eſt onus, quod imponitur perſonæ pro rebus, ut pro faciendo viam, vel pontem, & non teneri Eccleſiam; & ſic etiam in caſu, in quo utilitas eſt communis: Allegatur etiam gloſſa juris Canonici *in cap. Generaliter, §. Novarum, in ver. Collationibus,* 16. *quæſt.* 1. quæ tenet ad inſtructionem, quæ gravat Clericos pro utilitate communi, non valere, cum gloſ. ſentit Jo. Monach. relatus per Alber. *d. l. Ad inſtructionem num.* 3. Hoſtien. *in ſumm. tit. de immunit. Eccleſ. §. Quibus muneribus, verſ. Ego puto,* Anton. de Butr. (licèt pro contraria ſententia citetur à Deciano) *in hoc cap. Non minus num.* 10. Jo. Andr. *hic num.* 14. quem refert, & ſequitur Abb. *in d. conſ.* Ubi dicit, neminem anſurum ab hac opinione in practica diſcedere, quam tenent utriuſque juris illuminatores. Et hanc eſſe communem opinionem Canoniſtarum teſtantur Angel. qui Jo. de Lignan. pro hac parte citat in ver. *Immunitas num.* 33. & Silveſtr. *Immunitas, primo num.* 20.

Ex præmiſſis patet utramque opinionem rationibus, & authoritatibus eſſe munitam, nec deeſſe Doctores hinc inde de communi atteſtantes. Verùm cùm non ſit ſtandum Doctoribus de communi opinione atteſtantibus, utriuſque opinionis authores ponderandi ſunt, ut appareat quæ ſit verè communis opinio tam apud Doctores juris civilis, quàm Canonici.

Quo ad Doctores juris civilis non videtur dubitandum, quò minus communis opinio ſit contra Clericos, ut patet ex Authoribus ſupra citatis, & præſertim Dyn. Cyn. Bald. Jacob. de Aren. Albet. Guid. Pap. Corn. & aliis congeſtis per Dec. *d. conſ.* 14. *num.* 19. *vol.* 1. præſertim quia gloſſa juris civilis, & Bart. ſupra pro Clericis citati revera pro negativa numerari non poſſunt: nam quoad gloſſam etſi citetur à Bart. Albert. & aliis *in d. l. Ad inſtructionem*, pro ea opinione quòd Clerici non teneantur ad refectionem murorum; tamen non comperio gloſſam id tenere, imò ibidem inſinuat contrarium; quærit enim, an Clerici teneantur ad reficiendos muros civitatis, & non dat expreſſam ſolutionem, ſed refert ſe ad ea, quæ habentur *in l. fin. C. qui muner. ſe excuſ. lib.* 10. In quo textu cùm Imperator diſponat neminem excipiendum eſſe à conſtructione murorum; quamvis perſonali dignitate præfulgeat, ſequitur ut gloſſ. ad illam legem ſe referens, ſentiat etiam Clericos teneri. Unde mirum eſt Doctores aliter gloſſam citare, niſi dixeris gloſſam ſe non referre ad textum *in d. l. final.* ſed ad illud, quod ibi dixit in gloſ. 1. ubi tenuit pro Eccleſia. Vel niſi fortè gloſſa, quam ipſi citant, eſſet Joannis antiqui gloſſatoris, qua ſublata, fuerit poſteà reſtituta gloſſa Accurſii illi contraria. Quòd ita ſe habere ſuadet conjectura deſumpta ex verbis Anton. de Burr. *hic num.* 20. ubi refert in noſtra quæſtione Joannem ſentire, quod Clerici non teneantur: Accurſium verò eſſe in contraria ſententia; licèt credam Butr. intellexiſſe de Joan. Theutonico Decreti Gloſſatore, qui hoc tenuit *in d. cap. Generaliter, §. Novarum, in verb. Collationibus* 16. *quæſt.* 1. Verùm etſi gloſſa *in d. l. ad inſtructionem*, pro Clericis ſentiret; tamen non poſſet haberi ratio authoritatis gloſſæ, cùm *in l. Placet, Cod. eod. in ver. Munerum,* ſentiat contrarium: ibi enim cùm dixiſſet Eccleſiaſticos non teneri ad angarias, & perangarias, ſubdit, niſi imponatur cauſa neceſſitatis, & utilitatis publicæ: & ſic gloſſa vel non dicit id, ad quod allegatur, vel contraria loquitur: & ita nihil ponderis habet in noſtra quæſtione, Bart. quoque quamvis *in l. Ad inſtructionem*, teneat opinionem favorabilem Eccleſiæ, tamen *in l. Nullus ſupracit. contrarium ſentit.* Unde cùm gloſſa, & Bart. pro Eccleſia, parum, aut nihil faciant, videtur conſtare apud Doctores juris civilis non ſolùm opinionem affirmativam eſſe communem, ſed nullum ferè habere contradictorem.

Quoad Canoniſtas item ſententia affirmativa videtur magis communis, cùm pro ea ſtent Bern. Archid. citans alios quatuor Doctores antiquos Innoc. Cardin. Anchar. Joan. de Anan.

Digitized by Google

Anan. & Barbat. ſupracit. & Turrecrem. Franc. & alii allegati per Decian. *in d.conſil.14.n.19.*

Ex his autem qui tenent negativam gloſ. juris Canonici *in d.§. Novarum*, non videtur eſſe alicujus ponderis, cùm illi adverſetur alia gloſſa *hic in verb. Relevandas*, ſed neque Hoſt. quia etſi in ſumma teneat opinionem negativam, tamen in lectura tenet affirmativam, *ſcilicet in hoc cap.* Unde pro hac opinione videntur ſolùm numerandi Joann. Andr. Anton. de Butr. Joan.Mon. Angel. & Silveſtr.

Mihi circumſcriptis authoritatibus in puncto juris verior videtur opinio favens Eccleſiæ per rationes ſuperiùs adductas, & aliàs quas tradit Abb. *d.conſ.3.* Quibus neminem video ſufficienter reſpondiſſe: & quamvis Decianus dicat Barbatiam reſpondere rationibus Abbatis; tamen ſi rectè perpendatur, minimè eis reſpondet; quia Barbatia conſuluit in caſu, quo res erant affectæ onere reali gabellæ antequam ad Eccleſiam pervenirent: & quamvis teneat contra Abbatem etiam cùm agitur de novo onere imponendo; hoc tamen non facit ad caſum, de quo erat conſultus.

49 Ad rationes autem, quibus adverſa opinio fulcitur, facilis eſt reſponſio: nam quoad primam quamvis Clerici ſint membra Reipublicæ, tamen cùm omnia membra non eundem actum habeant, ut Apoſtolus ait *ad Rom.12.* Clerici tenentur quidem ſubvenire Reipublicæ indigenti, & patriam ſublevare, ſed in præcipuo eorum actu, & miniſterio, *cap.Singula 89.diſtinct.* id eſt in divinorum officiorum celebratione, in prædicatione Verbi Dei, in Sacramentorum adminiſtratione, & aliis hujuſmodi, quorum ratione divino, & humano jure exempti fuerunt ab exactionibus ſæcularibus, *d.cap. Quamquam de cenſ.lib.6.cap.1. & 3.ſupra eod. cum concord.* Et quemadmodum laici quamvis, & ipſi ſint membra corporis myſtici Eccleſiæ, non tamen tenentur præſtare Epiſcopo Cathedraticum, vel charitativum ſubſidium, aut procurationem, vel ſimilia onera obire, quæ ad Eccleſiaſticos ſpectant, *cap. Conquerente*, ubi not. *de offic. Ordinar.* Abb. *conſ.26. Videtur primo num.3. verſ. Item dico lib.2. & eod.conſ.3. in princ.in 1. & 2. dubio.* Ita è converſo nec Eccleſiaſtici ſubire debent onera ſæcularibus incumbentia; qua quidem ratione tametſi laici teneantur ſumere arma pro defenſione patriæ ab hoſtibus obſeſſæ, *l.Ex hoc iure*, ubi notatur, *ff.de iuſt.& iur.* tamen Clericis in propria perſona pugnare non licet etiam pro patriæ defenſione, *cap. Petitio*, & ibi Doctores, *de homicid.* S.Thom.*in 2.2.quæſt.4. art.2.ad 2.* quia Clericorum arma ſunt lachrymæ, *cap.Clerici, qui in quacumque 23.quæſt.8.* & eorum officium reddit eos inhabiles ad pugnandum, *cap. Ex multa in fin. de vot.* Alioquin ſi Clerici ex eo, quòd ſint Reipublicæ membra, tenerentur univerſa Reipublicæ onera perinde ac laici ſubire; longè deterioris eſſent conditionis, quàm laici ipſi, quia præter contributiones, ad quas laici tenentur, obſtricti etiam eſſent ad onera, ac ſubſidia Epiſcopo, atque Eccleſiæ debita, atque ad alia ſpiritualia, à quibus laici immunes exiſtunt. Unde etiam ceſſat objectum de onere cum commodo jungendo, quia Clerici etſi onera gabellarum non ſentiant, gravantur tamen aliis oneribus ſpiritualis regiminis, cui deſtinata ſunt bona Eccleſiarum, & ita ſi gravantur in uno, æquum eſt ut in alio releventur.

50 Ad ſecundum reſpondetur optimè per Abbatem, textum *d.l. Ad inſtructionem*, & alios ſimiles conditos à ſæcularibus Principibus non valere in præjudicium Eccleſiæ, ut tradita *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtitutionibus*: præſertim cùm de Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis expreſſam mentionem faciant; quo caſu ſunt nullæ ex defectu poteſtatis, Doctores *in d.cap. Eccleſia S.Mariæ;* quæ reſponſio eſt apertè Joan.Andr. *hic num.14.* dicentis: [Non video, quòd lex non ſolùm Digeſtorum, ſed etiam Codicis, & Authenticorum poſſit conſtringere Eccleſias ad talia;] remittit ad id, quod dixit *in cap. Conſtitutus*, ſuper gloſſa *Hoc ideò, de relig. domib.* & ſequitur hic Anton.de Butr. *num.10.* & Abb.*nu.18. & 20.* dicens hanc eſſe communem theoricam *in cap. final. de ſolut. & in d.cap. Eccleſia S.Mariæ*, ubi plenè dixi *à num.17.* poſt Dec.*num.42.* & adde quod dixi ſuprà *num.17.* & quod dicam infrà *num.53. & 59.*

51 Nec verùm eſt, quod ait Decian. *d.conſ.14.num.20.* videlicet textum *in l. Placet, C.de ſacroſanct. Eccleſ.* per quem datur immunitas Eccleſiis à collectis, & excipiuntur communes neceſſitates, eſſe approbatum *in cap. Placet 16.qu.1.* Quandoquidem cùm illa lex ſolùm fuerit volumini Decreti inſerta Gratiano, non aliam habet authoritatem, quàm priùs haberet, ut notat Joan. And. *in cap.2. num.24. ſupra de reſcript. & in Addit.ad Speculat. in tit. de appellat. §. In quibus, verſ. Sed pone:* nam illæ tantum leges cenſentur canonizatæ, quæ à Papa Canonibus inſeruntur, ut *in cap. In primis*, & ibi notat gloſ. in *verb. Capitale 2. quæſt.1.* Joan. Andr. *in d.cap.2. num.25.* quem Doctores ibi communiter ſequuntur, Præpoſit. *in proœm. Decreti num.2.* poſt Archid. *in cap. Quicumque 11.quæſt.1.* Rota *deciſ.35. num.59. part.5. recent.* Itaque opinio affirmativa nititur majoribus authoritatibus; negativa autem melioribus rationibus. Et ideò videtur amplectenda opinio favorabilis Eccleſiæ, quæ etiam authoritatibus non caret, ad textum *in l. Sunt perſonæ, ff.de relig. & ſumpt. funer.* Ita tamen eam moderando, ut Clerici non teneantur ad hujuſmodi gabellas, niſi infraſcripta concurrerent, videlicet deliberatio Epiſcopi, & Cleri; evidens utilitas, & neceſſitas tam laicorum, quàm Clericorum, ut laicorum facultates non ſuppetant; ut exactio non fiat à judice ſæculari, & ut obtenta ſit licentia à Romano Pontifice. Quæ opinio cum his requiſitis probatur irrefragabiliter, non cavillando litteram, *in hoc cap. & in cap. Adverſus infra eod.* ut latè deduxi ſuprà *in 9.notab.à nu.22.uſque ad num.33.* & ita declarant hic Anton.de Butr. *num.8.* Abb. *num.5.* & Jo.de Anan.*num.3.* cum quibus conveniunt omnes ſupracitati DD. dicentes Eccleſias non teneri.

Imò ex his, qui allegantur pro opinione affirmativa, 52
multi dicunt Romanum Pontificem eſſe conſulendum, ut Innoc. *hic num.8.* Philip. quem ſequi videtur Archid. *d. cap. Juxta ſanctionem prope finem.* Hugo, & Goffred. relati ab eodem Archid. *in cap. Placet 16.quæſt.2.* ubi cùm textus prohibeat quidquam exigi à Clericis præter Canonicam illationem, interpretantur ea verba, Canonicam illationem, cùm ſit contributio pro neceſſitate, & utilitate, *iuxta cap. Adverſus infra eodem*, & ſic conſultò Romano Pontifice, ut ibi textus ille requirit, Jo.Andr.& Jo. de Anania *hic n.3.* Calder. *conſ.2.* incipien. *Statuto Peruſino num.3. verſ. Reperio de cenſ.* dicens poſt Jo. Andr. nulla lege Digeſtorum, vel 53
Codicis potuiſſe ad hoc adſtringi Eccleſias; ideòque ſi tanta eſſet neceſſitas, vel pietas, quæ ſuaderet contributionem fieri per Clerum, conſulendum eſſe priùs Romanum Pontificem, Joan.Monachus relatus per Alber. *in d. l. Ad inſtructionem num.3.* Hoſtien. *in Summa in tit. de immunit. Eccleſ. §. Quibus muner. verſ. Ego puto.* Itaque ut concludamus, ex ſupraſcriptis conſtat crebriorem opinionem eſſe tam apud Canoniſtas, quam Legiſtas Eccleſiam teneri; ſed eſſe conſulendum Romanum Pontificem, id enim ſentiunt etiam multi ex his, qui putant Eccleſiam teneri, qui ſi conjungantur cum his, qui putant Eccleſiam non teneri, erit procul dubio hæc ſententia receptiſſima, ut inconſulto Romano Pontifice non teneatur Eccleſia.

Quinimò ſi rectè expendantur Authores ſuperiùs relati, 54
videntur omnes in unam ſententiam convenire. Nam Legiſtæ, & Canoniſtæ illi, qui aſſerunt Clericos teneri, etſi generaliter loquantur, non tamen excludunt requiſita ad id neceſſaria, cùm de illis nullam faciant mentionem. Quando enim dicunt Clericos teneri contribuere pro communi neceſſitate, vel utilitate, cùm non explicent ad quem ſpectet hujus neceſſitatis, vel utilitatis cognitio, hic caſus ab aliis prætermiſſus, ſuppleri debet juxta tenorem hujus textus diſponentis eam cognitionem ad Epiſcopum, & Clerum pertinere, conſultò tamen Romano Pontifice, *iuxta d.cap. Adverſus.* Et ſimiliter cùm Authores hujus ſententiæ non explicent qualis, & quanta debeat eſſe neceſſitas, vel utilitas ſupradicta, ſaniori interpretatione intelligi deberent, & reſtringi ad limites hujus *cap.* ut ſcilicet ita demum intelligatur, eadem neceſſitas, vel utilitas concurrere, ſi laicorum facultates non ſuppetant. Et ita in ſpecie obſervat accuratè Abbas *hic num.18. circa finem*, dicens [Profectò ſi quis ponderat gloſſ. iſtius *cap. in ver. Ad relevandas*, non ſentit opinionem quam prima fronte ſentire videtur. Nam iſta gloſ. eſt hic poſita ſuper caſu excepto, ſcilicet quando Epiſcopus, & Clerus inſpicientes neceſſitatem, vel utilitatem laicorum, & Clericorum, volunt abſque coactione aliqua ſubſidia elargiri. Unde gloſſa iſta voluit potiùs exemplificare de hac neceſſitate, vel utilitate communi, quàm ponere caſum exceptum à diſpoſitione iſtius cap.] Hæc Abb. Itaque Authores contra Eccleſiam conſtituunt quidem regulam affirmativam, id eſt Clericos teneri; qua-

ta-

tamen intelligenda eſt recipere limitationem ſimiliter affirmativam, id eſt ſi concurrant dictorum Canonum requiſita; ne alioquin videantur decidere contra expreſſam illorum determinationem. E contra verò Authores pro Eccleſia conſtituunt regulam negativam, id eſt, Clericos non teneri. Sed hanc regulam deinde limitant itidem negativè; ſcilicet niſi concurrant requiſita per Canones ſupracitatis. Quamobrem ſi conjungantur regulæ, & limitationes utrinque conſtitutæ ab utriuſque ſententiæ authoribus, liquidò conſtabit eos in effectu concordes eſſe. Idem enim eſt aſſerere Clericos non teneri ſi concurrant requiſita, atque aſſerere Clericos non teneri, niſi requiſita concurrant. Nam etſi diſſentiant in regula, conſentiunt tamen in limitatione, quæ illorum traditiones unit, & conciliat ad formam hujus Decretalis, *& cap. Adverſus infra eod.* & hoc modo intelligendo DD. ſupra allegata opinio pro Eccleſia ferè non habet contradictorem, quam etiam in praxi ſæpè vidimus obſervatam in graviſſimis caſibus.

55 Secundò QUÆRO, An Clerici teneantur, & cogi poſſint ad collectas, quæ fiunt propter peſtem in locis, ubi peſtis graſſatur.

56 Videtur reſpondendum non teneri: nam etſi Ripa *in tract. de peſte tit. de remed. ad conſervandam ubertatem, n.* 229. quæſtione ad partes diſputata concludat ad collectas, quæ ob peſtem imponuntur, teneri etiam habentes exemptionem generalem ab oneribus perſonalibus, realibus, & mixtis, dummodo tamen non urgeat neceſſitas, & reſpectu Clericorum compulſio fiat ab ordinariis Eccleſiaſticis; eique ſubſcribat Decian. *conſ.* 14. *n.* 24. *lib.* 1. tamen decidit articulum in terminis juris civilis tantùm, & nititur hoc præcipuo fundamento, quod ubi agitur principaliter de utilitate publica tam laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, Clerici tenentur concurrere, per text. *in l. 1. C. ut nem. hic in empt. ſpecier. ſe* 57 *excuſat. lib.* 10. *in l. 2. C. Quibus muner. nem. lic. ſe excuſ. eod. lib. & in l. Ad inſtructionem, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quam ſecundum communem opinionem dicit non fuiſſe correctam per Auth. *Item nulla, C. de Epiſc. & Cler.*

58 Verùm ſecundùm diſpoſitionem ſacrorum Canonum, quæ ſola attendi debet in hac materia immunitatis Eccleſiaſticæ à collectis, & oneribus laicalibus, non ſufficit communis utilitas laicorum, & Clericorum; ſed præterea requiritur, ut laicorum facultates non ſuppetant, ut Epiſcopus cum Clero ſuper hoc deliberet, Romanus Pontifex conſulatur, & exactio fiat per Ordinarium Eccleſiaſticum, ut patet in *hoc cap. & in cap. Adverſus infra eod.* & latè deductum eſt ſupra *in 9. notab. à num. 22. uſque ad num. 33. & nu. 45. verſ. Contraria opinio.* Et ad fundamentum de communi utilitate ſatis reſponſum eſt *num. 26. & 49.* Itaque Doctores, qui ſentiunt ſolam communem utilitatem ſufficere ad hoc, ut Eccleſiaſtici ab Ordinariis locorum cogi poſſint ad collectas pro neceſſitatibus publicis inductas hallucinantur, quod 59 pertinet ad juris Canonici diſpoſitionem. Nec obſtant jura civilia in contrarium adducta. Quoniam leges illæ, ſicut & aliæ Imperiales, quæ ſtatuunt in res, & perſonas Eccleſiaſticas, præſertim adimendo, vel limitando immunitatem illis jure Divino, vel Conſtitutione Eccleſiaſtica attributam, non valent ex defectu juriſdictionis ſecundùm communem theoricam *in cap. Eccleſia S. Mariæ, ſupra de Conſtit. & in cap. final. de ſolut.* ut teſtatur Abbas *hic num.* 20. & fuſiùs dixi ſupra *n.* 50.

60 Similiter non obſtat argumentum de bello ad peſtem, quo utitur Ripa, quoniam in oppoſitum retorquetur: nam quemadmodum Clerici non tenentur contribuere tempore belli, aut famis, in quibus terminis loquitur hoc cap. Ita nec tempore peſtis ex ipſa vi æquiparationis, quam facit Ripa *ubi ſupra num.* 230. *& in prælud. n.* 9. poſt Bart. *in l. Naturaliter, ff. de uſucap. & in l. 1. ff. de bonor. poſſeſſ. ex teſtam. milit.*

61 Præterea conſiderandum eſt, ſi ullo unquam tempore Clerici potiri debent privilegio immunitatis à collectis, id potiſſimum eſſe cùm peſtis graſſatur, quia ipſi ſunt qui tunc ferunt pondus diei, & æſtus, & exponunt ſe evidenti mortis periculo curam animarum exercendo, Sacramenta infectis labe adminiſtrando, cadavera ſepeliendo, & his ſimilia peragendo; ita, ut ſi gaudent exemptione tempore belli, multò magis gaudere debent tempore epidimiæ, quia dum bellum ingruit laici pugnant, Eccleſiaſtici quieſcunt. At dum graſſatur peſtis, Eccleſiaſtici ſunt qui pugnant laicis quieſcentibus. Peſtis enim eſt bellum Dei, ut notant Bart. & ſcribentes *in l. Naturaliter, ff. de uſucap.* Butr. Abb. & Felin. *in cap. Ex tranſmiſſa, de præſcript.* & Ripa *in tract. de peſte in prælud. num.* 8. Exempla ſunt recentia in civitatibus Mediolani, Parmæ, & aliis non ita pridem peſtilentia infectis, ubi Parochi Regulares, & Sacerdotes ferè omnes obierunt: Itaque concurrunt Eccleſiaſtici cum ſuis oneribus tempore peſtis, nempe jejuniis, orationibus, Divinis Officiis, & Sacramentorum adminiſtrationibus, & his præſidiis ipſi primò civitatem cuſtodiunt. Et hanc ob cauſam immunitatis privilegio donati ſunt, *cap. Quamquam, de cenſ. lib.* 6. & dictum eſt *ſupra num.* 49. & ſic ceſſat hoc caſu antiqua querela laicorum, quòd Eccleſiæ de die in diem ditantur, & laici ab oneribus ſtrangulantur, cùm Eccleſiæ non ſubeant onera perſonalia, nec mixta, nec aliqua extraordinaria, *l. Placet, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & Auth. *Item nulla, C. de Epiſc. & Cler.* prout exorditur Bald. *conſ.* 246. *lib.* 3. relatus à Ripa *in d. tit. de remed. ad conſerv. ubert. n.* 234.

His etiam accedit, quòd in caſu quæſtionis propoſitæ nihil poteſt generaliter decerni; quia cùm una ex conditionibus requiſitis ad contributionem Eccleſiaſticorum ſit, ut laicorum facultates non ſuppetant, ut oſtenſum eſt ſupra *num.* 30. certum eſt non unam omnium civitatum, & populorum eſſe fortunam, cùm alii divitiis affluant, alii premantur egeſtate.

Quamobrem reſpondendum videtur Eccleſiaſticos non eſſe cogendos ad hujuſmodi contributionem, cùm non teneantur niſi volentes. Quòd ſi prævio tractatu, & deliberatione Epiſcopi, & Cleri, aſſenſum præſtiterint, tunc Rom. Pontificem eſſe conſulendum, & ita reſolutum ex omnium ſententia in Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Ginetto, cui interfuerunt RR. PP. DD. Epiſcopus Ripanus, Datarius Maraldus, Fagnanus, Paulutius Theologus & Confeſſarius Sanctiſſ. 20. Septembris 1630.

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

Innocentius III. Illuſtri Regi Scotiæ.

CAPUT VI.

INter alia: & infrà. Tuis quæſtionibus reſpondentes juxta ſacrorum ſtatuta Canonum, & traditiones legum civilium, ita duximus diſtinguendum: quòd fugiens ad Eccleſiam, aut liber, aut ſervus exiſtit. Si liber, quantumcumque gravia maleficia perpetraverit, non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus: nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam, ſed rectores Eccleſiarum ſibi obtinere debent membra & vitam. Super hoc tamen quòd iniquè fecit, eſt aliàs legitimè puniendus: Et hoc verum eſt, niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis inſidiis, ab Eccleſia extrahi poteſt, impunitate non præſtita, ſecundùm Canonicas ſanctiones. Si verò ſervus fuerit, qui confugerit ad Eccleſiam, poſtquam de impunitate ſua, dominus ejus Clericis juramentum præſtiterit, ad ſervitium domini ſui redire compellitur etiam invitus: alioquin à domino poterit occupari.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Maleſactor fugiens ad Eccleſiam, immunitate gaudet, niſi in duobus caſibus: ſervus vero reſtituitur domino de ipſius impunitate iuranti, & n.10.*
2 *Leges civiles ſtatuentes ſuper immunitate Eccleſiæ quandoque allegantur a Papa in dubiis decidendis.*
Et per hoc cenſentur canonizata, & non dicuntur amplius leges civiles, ſed Canones, n.6.
3 *Leges Imperatorum, ac Principum ſtatuentes nominatim de Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, ac bonis eorum, ſunt invalidæ ex defectu poteſtatis, & n.64.*
4 *Etiamſi redundent in favorem, & commodum Eccleſiarum, & diſponant in materia, in qua contrarium non reperitur ſtatutum de iure Canonico.*
5 *Eccleſia non poteſt etiam ſponte ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris.*
7 *Leges Imperatorum dummodo non offendant, ſunt cum Canonibus permiſcendæ.*
8 *Immunitate Eccleſiaſtica reus ad Eccleſiam confugiens, non eſt privandus propter quamcumque criminis atrocitatem.*
9 *Immunitatis privilegium, quod conſequitur liber homo ad Eccleſiam confugiens, in quibus conſiſtat, & n.ſeqq. uſque ad n.20.*
10 *Reus ſi indebitè extrahatur ab Eccleſia, poteſt petere ſe eidem reſtitui.*
11 *Confugiens ad Eccleſiam damnari non poteſt ad mortem, vel aliam pœnam corporis afflictivam, & n.17.*
12 *Iudices ſæculares in perniciem animarum ſuarum proferunt ſententias Capitales, vel corporis afflictivas in confugientes ad Eccleſias, vel ibi reſidentes, & n.ſeqq.*
13 *Confugiens ad Eccleſiam non poteſt criminaliter accuſari.*
Nec in carcerem coniici, n.19.
14 *Poteſt tamen detrudi in Monaſterium ad agendam pœnitentiam, & n.66.*
15 *Quod declara, & n.96.*
16 *Item poteſt puniri pœna pecuniaria, & n.ſeq.*
Item pœna exilii, n.18.
17 *Componere eſt pro damno dato, vel offenſa, vel iniuria pecuniariter ſatisfacere.*
20 *Principes, & Prælati qualiter delinquant circa immunitatem Eccleſiaſticam.*
21 *Latro publicus immunitate Eccleſiæ non gaudet, & num.49.*
22 *Et dicitur publicus latro, qui palàm, & publicè furatur.*
23 *Et idem eſt quod graſſator viarum.*
24 *Et tales occidere licet ſine pœna, & etiam ſine peccato.*
25 *Non tamen ſine irregularitate, niſi pro neceſſaria vitæ defenſione.*
26 *Item in tales omni die ius redditur.*
27 *Depopulator nocturnus agrorum non gaudet immunitate Eccleſiaſtica.*
28 *Et quis dicatur depopulator.*
29 *Immunitate Eccleſiæ non gaudet committens in ipſa Eccleſia homicidium, vel mutilationem membri, & num.47.*
30 *Item nec aſſaſſinus, qui tamen extrahi non poteſt, niſi per iudicem Eccleſiaſticum, & n.99.*
31 *Item nec homicida proditorius, & n.49. & 54.*
32 *Item nec hæreticus.*
33 *Item nec reus læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis.*
34 *Exceptio non firmat regulam in caſibus exceptis, quando alii caſus excipiuntur a iure, & n.38.*
35 *Etiamſi exceptio ſit cum dictione taxativa.*
36 *Immunitate Eccleſiaſtica de iure civili non gaudent homicidæ, adulteri, & raptores virginum.*
37 *Secus de iure Canonico, cui ſtandum eſt, & n.ſeq.*
38 *Lex civilis non potuit reſtringere immunitatem Eccleſiæ Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam, & num.64.*
39 *Immunitate Eccleſiaſtica gaudent fures.*
40 *Sacrilegi.*
41 *Blaſphemi.*
42 *Excommunicati.*
43 *Banniti.*
44 *Tranſeuntes per Eccleſiam dum ad ſupplicium ducuntur, & n.85. & 91.*
45 *Homicidæ animo deliberato, ſeu ex propoſito an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica.*
46 *Italia omnium provinciarum domina.*
48 *Intellectus* cap.1.de homicid.
49 *Homicidium per inſidias exponitur, id eſt, proditorie, & ſub ſpecie amicitiæ.*
50 *Homicida proditorius eſt, qui veneno aliquem necat.*
51 *Immunitate Eccleſiaſtica gaudent rei in omnibus caſibus non exceptis in Bulla Gregorii XIV. etiamſi in illis ſit eadem, vel maior ratio, quàm in exceptis, & n.55.*
52 *Et quid in terminis iuris communis.*
53 *Exceptio non excludit caſus ſimiles exceptis.*
54 *Immunitate Eccleſiæ non gaudet homicida inſidioſus, etiamſi non ſit publicus latro.*
56 *Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeat delinquens in ipſa Eccleſia.*
57 *Et quid in confugiente ad Eccleſiam pro debito civili, & num.ſeq. & 81.*
58 *Mercatores, & campſores, qui in fraudem decoquendo creditores fallunt, in Hiſpania publici latrones appellantur.*
59 *Iudæi, vel Pagani an gaudeant immunitate Eccleſiæ, & n.ſeqq.uſque ad n.65.*
60 *Iudæorum ſepulchra gaudent immunitate.*
61 *Immunitatis privilegium non conceditur intuitu perſonarum, ſed propter honorem, & reverentiam, quæ locis ſacris, & divino cultui debetur, & n.84.*
62 *Iudæi ſub defenſione, & protectione Romanæ Eccleſiæ recepti ſunt.*
63 *Gentiles in lege veteri ſignificantur nomine advenarum, & peregrinorum quando ponuntur ad differentiam filiorum Iſrael.*
65 *Confugiens ad Eccleſiam an in caſibus non exceptis poſſit extrahi per iudicem Eccleſiaſticum, & n.ſeqq.*
67 *Eccleſia non præſumitur quem privilegiaſſe contra ſe.*
68 *Verba univerſalia negativa includunt etiam Eccleſiaſticos.*
69 *Impugnare non debet is, qui defendere debet, & n.85.*
70 *Clerici, & Religioſi an gaudeant immunitate Eccleſiæ, ita ut non poſſint per iudicem proprium inde violenter extrahi, latè diſcutitur, ut num.ſeqq. uſque ad num.99.*
71 *Partem negativam qui Authores tenuerint.*
72 *Eius fundamenta, & n.ſeqq. uſque ad n.80.*
Partis affirmativæ Authores, n.78.
Eius fundamenta, n.80. & ſeqq.
Reſponſio ad obiecta, n.84. & ſeqq.
73 *Religioſi ſecundum eorum inſtituta, & iura communia poſſunt per Superiorem in Monaſterio coerceri, verberari, & in carcerem detrudi, & num.77.*
Nec per hoc violatur Eccleſiæ immunitas, n.93.
74 *Epiſcopus iudicat in Eccleſiis, vel in Palatio ſuo, & quandoque damnat Clericum ad perpetuum carcerem, quandoque ad verbera.*
75 *Clerici pro honeſtate Eccleſiæ debent in ea verberari per Clericum, & non per laicum, & n.95.*
76 *Clerici debent eſſe ſancti, & in ſuis actibus relucere.*
79 *Conſuetudo favens immunitati Eccleſiæ tamquam pia eſt attendenda.*
81 *In domo propria nullus debet capi.*
82 *Privilegia locis conceſſa extenduntur ad omnes perſonas ibi exiſtentes, ſive forenſes, ſive extraneas.*
83 *Epiſcopus tenetur omnes confugientes ad Eccleſiam, & præcipue Clericos defendere.*
85 *Immunitas conceditur non ſolum confugientibus ad Eccleſiam, ſed etiam in ea reſidentibus, nec attenditur qua intentione ad eam ſe contulerint, & n.86.*
87 *Immunitatis privilegio non poteſt reus renunciare, permittendo ſe capi in Eccleſia.*
88 *Privilegio Eccleſiæ nemo poteſt renunciare.*
89 *Privilegio in favorem duorum conceſſo alter altero invito renunciare non poteſt.*
90 *Immunitas Eccleſiæ non violatur ſi confugiens ad eam ſe offerat iuſtitiæ, & ſponte exeat.*

Re-

93 *Religioſi quando ab uno Monaſterio in aliud arctius detruduntur, Eccleſia immunitas non violatur.*
94 *Conſuetudo præiudicialis immunitati Eccleſiæ, eſt nulla, & impræſcriptibilis etiam per tempus immemorabile.*
96 *Clericus ad Eccleſiam confugiens in illis caſibus, in quibus non gaudet immunitate, an poſſit extrahi per iudicem ſæcularem, an vero ſit extrahendus per iudicem Eccleſiaſticum tantùm, & n.ſeqq.*
Et quid ex Bulla Gregorii XIV. n.100.
97 *Eccleſia non eſt de territorio Principis ſæcularis.*
98 *Nec habet territorium niſi in his, quæ pertinent ad forum Eccleſiaſticum.*
99 *Iudex laicus non poteſt in Eccleſia ullam iuriſdictionem exercere.*
100 *Immunitas Eccleſiaſtica violatur etiam per violentam extractionem rerum ab Eccleſiis, & locis immunibus.*
101 *Et extrahentes ſunt ſacrilegi, & excommunicandi.*
102 *Non tamen incidunt in excommunicationem Bullæ Gregorii XIV.*
103 *Sed ſi abſtractio fiat auctoritativè, incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini.*
104 *Formula litterarum S. Congregationis immunitatis pro extrahendis rebus in Eccleſiam delatis ad evitandam executionem mandati.*

1 I*Nter alia*. Malefactor fugiens ad Eccleſiam immunita-
te gaudet, niſi in duobus caſibus: ſervus verò reſtitui-
tur domino de ipſius impunitate juranti. Hoc dicit Joan.
Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Jo. de Anan. Sed latius, & no-
tabilius ſecundùm Abbatem ſummatur ſic. Reus criminis
ad Eccleſiam fugiens non eſt violenter ab ea extrahendus,
nec debet amplius prætextu criminis commiſſi damnari ad
mortem, vel ad aliam pœnam corporalem; eſt tamen aliter
legitimè puniendus. Fallit in duobus caſibus hìc expreſſis.
Hoc dicit primò; Servus fugiens ad Eccleſiam timore do-
mini ſui, eſt domino de ejus impunitate juranti reſtituen-
dus; hoc dicit ſecundò, & ſic duo ſunt dicta: ſecundum
ibi, *Si verò*.
2 Nota primò ibi, *Et traditiones legum civilium*. Papam in
dubiis decidendis hìc allegare legem civilem ſtatuentem ſu-
per immunitate Eccleſiæ, ad idem *cap. Id conſtituimus 17.
quæſt. 4. cap. Ex antiquis 54. diſt. cap. 1. de iuram. calum.* cum
plurimis concordantibus congeſtis à Felino *in cap. Eccleſia*
3 *S. Mariæ n. 38. ſupra de Conſtitut.* Quod videtur mirabile,
quia leges Imperatorum, ac Principum ſtatuentes nomina-
tim de Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, ac bonis earum
ponunt falcem in meſſem alienam, & ſunt invalidæ ex de-
fectu poteſtatis ſecundùm communes theoricas *in d. cap. Ec-
cleſia*, ubi in ſpecie Abbas *in Lectura n. 10. verſ. Ad primum
dico*, Felin. *num. 4. verſ. Recipit autem prædicta regula*, in
4 prima limitat. & Dec. *nu. 91.* Etiamſi redundent in favorem,
& commodum Eccleſiarum, & diſponant in materia, in
qua contrarium non reperiatur ſtatutum de jure Canonico
ut plenè ſcripſi *in cap. Quæ in Eccleſiarum, in 5. & 7. am-*
5 *pliat. num. 26. & 30. de Conſtit.* Et augetur difficultas, quia
Eccleſia non poteſt etiam ſpontè ſe ſubmittere ſuperioritati,
ac legibus Imperatoris, ut notat Joan. Andr. *in d. cap. Eccle-
ſia Sanctæ Mariæ num. 5. verſ. Ille vero*, qui eſt ſuper omne
forum; & probavi *in cap. Significaſti, à num. 71. de elect.*
6 Quomodo ergo Papa hìc utitur lege civili diſponente in
materia Eccleſiaſtica. Pro ſolutione adverte, quia lex civi-
lis inſerta Canoni, & ſic canonizata non dicitur amplius
lex civilis, ſed mutat nomen, & dicitur Canon, ut notat
gloſ. *in cap. In primis, in verb. Capituli 2. quæſt. 1.* quam ſe-
quitur aliis relatis Felin. *in cap. 1. in 1. notab. ſupra de præ-
ſumpt.* quia omnia noſtra facimus, *&c. l. 1. §. Sed neque Cod.
de veter. iur. enuclean. cap. Si Apoſtolica, de Præben. lib. 6.*
7 *cum concord.* Aliàs verò leges Imperatorum, dummodo non
offendant, ſunt cum Canonibus permiſcendæ, ut hìc patet,
*& in cap. 1. infrà de nov. oper. nunciat. & in cap. 1. & per tot. 10.
diſtinct.* ſecundum Oſtien. *hic in princip. in ver. Canonum*,
Joan. Andr. *num. 2.* & Abbas *in primo notab.*
8 Secundò nota ibi, *Quantumcumque gravia maleficia per-
petraverit*. Reum confugientem ad Eccleſiam non eſſe
privandum immunitate Eccleſiaſtica propter quamcumque
criminis atrocitatem, ut in text. & notant Butr. *num. 4.* An-
char. *num. 2.* & Abb. *in 1. notab.* & hìc junge quæ dicam in-
frà *in 6. notab.*

Tertiò nota ibi, *Non eſt ab Eccleſia violenter abſtrahen-* 9
dus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam.
Immunitatis privilegium, quod conſequitur liber homo ad
Eccleſiam confugiens, conſiſtere potiſſimùm in duobus, ſe-
cundùm Abbatem *hic n. 3. & 9. verſ. Si vero nullo modo*. Pri- 10
mum eſt, ut inde violenter extrahi non poſſit, ut hìc, *& in c.
Reum 17. quæſt. 4.* Unde ſi de facto, & per vim indebitè extra-
ctus fuerit, de jure poteſt petere, ut reſtituatur priſtinæ liber-
tati, cùm ea fuerit de facto privatus, ut notat Bart. *in l. Præ-
ſenti n. 5. C. de his, qui ad Eccleſiam confug.* & ante eum Ol-
drad. *conſ. 154. Quidam deliquit n. 4. in fin.* dicens abſtractum
reſtituendum eſſe Eccleſiæ, ſicuti in aliis reſtitutoriis judi-
ciis, ut *cap. Sæpe, ſupra de reſtitut. ſpoliat.* & ſequitur Abb. *hic
n. 26.* quia ad hoc allegat textum apertum *in cap. Minor 17.
qu. 4.* Ubi evidenter colligitur Eccleſiam debere per excom-
municationem compellere extrahentem ad reſtitutionem:
& concordat Vitalin. in Clem. 1. *num. 85. de pœnit. & remiſſ.*
Alterum, in quo conſiſtit privilegium immunitatis, eſt ut 11
fugiens ad Eccleſiam per judicem damnari non poſſit ad
mortem, vel aliam pœnam, ſcilicet corporalem, ſeu cum
ſanguinis effuſione, ut infrà innuitur ibi, *Membra, & vi-
tam*, concordat *d. cap. Reum & cap. Id conſtituimus 17. qu. 4.*
ibi, *De morte, & debilitate, & omni pœnarum genere ſint ſe-
curi, & cap. De raptoribus 36 qu. 1.* ibi, *Mortis, vel pœnarum
impunitate conceſſa*, ubi gloſſ. 1. exponit ver. *Pœnarum*, ſci-
licet corporalium, à quibus liberatur auctoritate Cano-
num: & hìc notat Innoc. qui in ver. *Ad pœnam*, addit cor-
poralem, & exponit, id eſt, ſanguinis effuſionem, & conſen-
tiunt Hoſtien. *num. 1. in d. ver. ad pœnam*, & Joan. Andr. *n. 3.
in eodem verb.*
Quòd eſt contra judices, qui in reos ad Eccleſiam con- 12
fugientes, & ibi commorantes proferunt ſententias capita-
les, vel corporis afflictivas: hoc enim eſt contra textum hìc,
& in d. cap. Reum, nam verba illa, *Nec inde damnari debet ad
mortem, vel ad pœnam*, non poſſunt intelligi de executione
ipſius ſententiæ, quia indubitatum eſt in ipſa Eccleſia huma-
num ſanguinem effundi non poſſe, *cap. Reos 23. quæſt. 5. cap.
Cum Eccleſia Dei, ſupra eodem, & cap. 2. eodem tit. lib. 6. Facit
cap. In Archiepiſcopatu de raptor. & cap. Sententiam, Ne Cle-
ric. vel Monach.* Sed ſunt intelligenda de ipſa ſententiæ pro-
latione, ſeu condemnatione, ut innuit verb. *Damnari*. Et 13
ita reum ſuper eo, quod commiſit, omnino non poſſe de
cætero criminaliter accuſari, quia aliàs modica eſſet immu-
nitas, poſt Goffred. tenent hìc Hoſtien. *num. 1.* Joan. Andr.
num. 8. verſ. Accuſari verò, Anchar. *in 2. notab.* & pleríque
alii, gloſ. *in d. cap. Reum, in verb. Vel ad mortem 17. quæſt. 4.*
Archid. *ibid. num. 2. & in d. cap. De raptoribus num. 3. 36. qu. 1.*
Oldrad. *conſ. 154. Quidam deliquit num. 4. verſ. Et ſecun-
dum Goffred.* Quod benè nota, quia judices laici hoc non 14
ſervant in perniciem animarum ſuarum. Dicunt tamen
Innoc. Hoſtien. & Joan. Andr. locis proximè citatis reum
confugientem ad Eccleſiam poſſe detrudi in Monaſterium
ad agendam pœnitentiam, argum. *cap. Si Epiſcopus 50. di-
ſtinct.* Auth. *Sed de novo iure, C. de adulter.* Dummodo ta- 15
men inviti ab Eccleſia non extrahantur, ut hìc per Abb.
n. 12. verſ. Sed circa duo poteſt dubitari, & adde quod dicam
infra n. 96.
[Advertitur, Sacram Congregationem Immunitatis in
cauſa Mantuana 10. Septembris 1629. cenſuiſſe judicem
etiam laicum poſſe procedere contra confugientem ad lo-
cum immunem prout juris in contumacia. Et in Januen.
die 9. Octobris 1629. Nicolaum de Valle reſtituendum eſſe
Eccleſiæ, ſed judicem laicum poſſe contra illum ad pœnam
exilii, & ad alias in contumaciam procedere.]
Quartò nota ibi, *Super hoc tamen, quod iniquè fecit, eſt* 16
aliàs legitimè puniendus; confugientem ad Eccleſiam, quam-
vis damnari non poſſit pœna mortis, vel alia corporali, poſſe
tamen puniri alia pœna, videlicet pecuniaria, concordat *c. Id
conſtituimus, & cap. Reum*, ibi, *tamen legitimè componat,
quod iniquè fecit, 17. quæſt. 4.* ubi Archid. *n. 3.* dicit: [Eſt enim 17
componere pro damno dato, vel offenſa, vel injuria pecunia-
riter ſatisfacere.] Et fuit opinio Hugonis relati ab Archid.
in d. cap. Reum n. 2. ubi ait, ſecurè tenendum eſſe, quod omnis
pœna corporalis, ſcilicet mortis, & membrorum, & verbe-
rum debet remitti ex toto, ſed tenetur ad pœnam pecunia-
riam, ſecundùm quod injuriam, vel damnum intulit: idem
notat gloſ. *in d. cap. Reum in verb. Vel ad mortem*, dicens hoc
eſſe privilegium Eccleſiæ, ut talis amodò, nec vitam, nec
membrum perdat, ſed pecuniariter ſatisfaciat, Archid. *in d.*
cap.

*cap.de raptoribus n.*3.36.*qu.*1.& hic firmant gloſ. *in verb.Pu-
niendus,*Innoc.*in eod. verb.* Jo.Andr. *n.8. verſ. In gloſſa pecu-
niariter*, Abb. *n.3.in fin.verſ.Poteſt ergo*, & reliqui omnes.
18 Item puniri poterit pœna exilii, ſecundùm Hoſtien. *hic
num.1.in fin.in verb.Puniendus* : numquam tamen erit in
19 carcerem detrudendus ut dicit Innoc. *hic circa medium*, *in
ver.Puniendus*, & Hoſt.*ubi ſuprà*.
20 Veruntamen, ut notabiliter ait idem Hoſtien. *nu.1.in fin.
verſ. Attamen circa hoc delinquunt Principes , & Prælati*.
Principes, quia ſi reus exit Eccleſia ponendo pedes extra,
protinus eum capiunt; & ſi non exit, ipſum tenent obſeſſum,
requiem, & veſtem, & victualia denegantes, contra Cano-
nes, *cap.Sicut antiquitus,cap.Frater,& cap.Minor* 17.*quæſt.*4.
cap.Reos 23.*qu.*5.& contra legem, quæ & tales dicit læſæ Ma-
jeſtatis crimine irretitos, *l.Præſenti in* 1.*reſp.*§.1.*Cod.de his,
qui ad Eccleſiam confugiunt*. Prælati verò, & in hoc delin-
quunt, quia quantumcumque gravia confugiens commiſe-
rit, ipſum tamen in totum ſalvare nituntur, ita ut nullam
pœnam, etiam pecuniariam patiatur, contra hoc, quod hic
dicitur, & contra juſtitiam, quæ eſt ſummum bonum, *c.De-
votiſſimam* 12.*quæſt.*2. Optat autem Hoſt.ut in his, & aliis
utrique ſuis terminis ſint contenti, *c.*1.*de ſepultur.*& ſequi-
tur totidem verbis Jo. Andr. *hic num.5. in ver. Aliàs*, & cæ-
teri omnes.
21 Quintò nota in verſ. *Niſi*, duos caſus exceptos, in quibus
reus ad Eccleſiam confugiens non gaudet illius immunita-
te. Primus eſt ſi fuerit publicus latro, ut hìc, *& in c.Sicut an-
22 tiquitus*,ibi, *Niſi publicus latro fuerit* 17.*qu.*4. Dicitur autem
publicus latro, qui palam, & publicè furatur, ut ſunt piratæ,
& qui publicè ſtant in ſtratis, vel qui arcem habent, vel ca-
ſtrum, & diſrobant homines tranſeuntes : quæ ſunt formalia
verba Abbatis *hic n.5. verſ.Dicitur autem*. Concordat *Con-
23 ſtitutio 7. Gregorii XIV.de immunitate Eccleſiæ*, quæ incipit,
Cum aliàs nonnulli, *in* §.3. ibi, *Si fuerint publici latrones,
viarumque graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas
ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur*. Porrò
viarum graſſatores pro famoſis latronibus intelligit lex Re-
gia *penult.tit.*11.*part.*1. Covarr. *lib.2. variar.reſolut.cap.*20.
24 *n.*13.*verſ.Decimo nono*. Et tales ſine pœna occidere licet, &
etiam ſine peccato, *c.Cum homo* 23.*quæſt.*5.*l.*1.*C.quan.lic.uni-
cuique ſine iudic.gloſſ.penult.* hìc Hoſtien. *num.*2. & alii com-
25 muniter : non tamen ſine irregularitate, ut notatur *in c.In-
terfeciſti,& in cap.ſeq.infra de homicid.* niſi pro neceſſaria
26 vitæ defenſione, ut in Clem.*Si furioſus,eodem tit.* Item in ta-
les omni die jus redditur, ut *l.Provinciarum, C.de feriis*. Jo.
Andr.*hic n.6.* & Card. *n.*2.
27 Secundus caſus exceptus eſt ſi fuerit nocturnus depopu-
lator agrorum, ut hìc in littera, concordat præallegata *Con-
ſtitutio 7.Gregor.XIV.in d.*§.3. ibi, *Aut depopulatores agrorum*.
28 Dicitur autem nocturnus depopulator agrorum, quia in
nocte ſegetes deſtruit, dum ibi ſe abſcondit, vel latet, vel præ-
ter homicidia, vel rapinas, quas facit in ſtrata, comburit, &
deſtruit agros eorum, qui ei non ſerviunt; quæ ſunt verba
Innocentii *hic poſt med. in verb. Nocturnus*, cum quo con-
cordat Hoſtien.*n.3.in ver.Populator*, Jo.Andr. *n.6.* Butr.*nu.7.*
Card.*n.3.* & reliqui omnes, Oldrad. *d. conſ.*154. *Quidam de-
liquit num.*2. ubi ait, Depopulatorem propriè dici, qui agros
alienos nocturnus deſtructor accedit, ut *l.1.C.quando lic.uni-
cuique ſine iud.ſe vind.* & dicitur depopulator, id eſt, devaſta-
tor fructuum in agris pendentium, ſecundùm Vincentium
hìc Joan.Andr.Butr.& Cardin. *loc.cit.* Itaque in his duobus
caſibus rei ad Eccleſiam confugientes non gaudent illius
immunitate : & hæc eſt unanimis omnium Canoniſtarum
ſententia, ut poſt alios atteſtatur Julius Clarus *in praxi cri-
min.§.final. quæſt.30. verſ.Quæro numquid generaliter omnes*;
quòd ſi quæras cur publicus latro, & depopulator potiùs
extrahantur ab Eccleſia, quàm alius malefactor, qui fortè eſt
deterior. Reſpondet gloſſ. *ult.in fin.in cap.fin. infra eodem*;
quia magis intereſt illos punire, quàm alios malefactores, ex
quo pluribus exitia cogitant, quam alii, *cap.Eſt iniuſta* 23.
*quæſt.*4.Concordat Hoſtienſ.*hic num.4.in verb.Qui*,& Abbas
num.21.verſ.Unde allego aliam rationem.
29 Verùmtamen præter duos caſus hìc exceptos, ſunt & alii
caſus excepti per alios Canones, in quibus rei non gaudent
immunitate Eccleſiæ.
Primus eſt *in c.ult.infr.eodem*, videlicet in eo, qui ſub ſpe
immunitatis in Eccleſiis homicidia vel mutilationes mem-
brorum committit : non enim debet ab Eccleſia defendi qui
Eccleſiam violat, arg.*c.De viro* 12.*quæſt.*2.*cap. An ſit ſupra de
appellat.* ſecundum Innoc. *hic propè fin.verſ.Item etiam poteſt
dici*, Hoſt.*n.4.verſ.Si dicas*, hìc caſus hodie eſt etiam exce-
ptus in prædicta *Conſtitutione 7. Gregorii XIV. in eodem* §.3.
ibi : *Quive homicidia, & mutilationes membrorum in prædi-
ctis Eccleſiis, earumve cœmeteriis committere non verentur*.
Secundus eſt in aſſaſſino, qui etiam cùm ſuis bonis mun- 30
danis omnibus tamquam Chriſtianæ Religionis æmulus à
toto Chriſtiano populo perpetuò diffidatus eſt, ut legitur *in
c.Pro humani de homicid.lib.*6. Et ideò ſi ad Eccleſiam con-
fugiat, nõ eſt tutus illius immunitate, ſed poteſt inde extrahi
per quemcumque judicem ſæcularem : & hæc eſt crebrior
apud omnes recepta opinio, ut dicit Plaza *in c.19.n.24.*& Ju-
lius Clarus *in §.Aſſaſſinorum, verſ.Item licet*. Hodie hìc ca-
ſus reperitur etiam exceptus in dicta Bulla *7.Gregor.XIV.in*
§.3. ibi, *Aut aſſaſſinii*: extractio tamen nullatenus fieri po-
teſt à Curia ſæculari, ut dicam infra *in ultima quæſt.*
Tertius caſus exceptus eſt in homicida proditorio, qui abſ- 31
que dubio immunitate Eccleſiæ non gaudet : de hoc enim
intelligitur text. *in c.1.in verb.Per inſidias,de homicid.* & de-
clarat Alex. *in conſ.145.Viſo themate nu.5.lib.7.* & eſt com-
munis opinio, ut inquit Covarr. *lib.2.var.reſol.c.20.n.7.*ſub-
dens eam eſſe conſuetudinem Chriſtiani orbis admodum
receptam : & alii plures, quos cumulat Jul. Clarus *in d.§.fin.
quæſt.30.verſ.Scias tamen quod hæc concluſio*. Hic quoque
caſus hodie repetitur nominatim exceptus in prædicta Con-
ſtitutione Gregorii XIV. *d.*§.3. ibi : *aut qui proditoriè proxi-
mum ſuum occiderint*.
Quartus caſus eſt in hæretico, qui ſi ad Eccleſiam confu- 32
giat, non gaudet illius immunitate, gloſ. in Auth. *de mandat.
Princip.§.Publicorum, in verb.Cogentur ad fin.* Remig. *de im-
munit. Eccleſ.Fallent.*18. Gondiſalv. *de hæret. quæſt.*11. Na-
varr. *in Manuali cap.25.num.20.gloſſ. pragmat. ſanctio de in-
terdictis indifferenter non imponendis,num.5.pag.251. à tergo*,
dicens id cautum eſſe in Extravagantibus Martini IV. &
Joannis XXII. directis Inquiſitoribus Franciæ, quæ cuſtodi-
untur inter chartas Regias, in quibus habetur, quod ſi hære-
ticus, Judæus converſus, vel apoſtata fugiant ad Eccleſiam
non ad remedium ſalutare, ſed evitandæ pœnæ cauſa, dicti
Inquiſitores poſſunt eos ab Eccleſia extrahere : ſequitur
Boet.*deciſ.110.n.6.* Conſtitutio Joannis XXII.relativa ſimi-
lis Conſtitutionis Martini IV. habetur in Bullar. *tomo* 1.
*pag.*153. hic caſus generaliter excipitur in eadem Conſtitu-
tione 7. *Gregorii XIV. dicto* §.3.ibi, *vel hæreſis*.
Quintus caſus eſt in reo læſæ majeſtatis, qui ſimiliter po- 33
teſt ab Eccleſia extrahi, arg. *l.Ad beſtias, ff.de pœnis, & l.Si
hominem,ff.Mandati*,& quamvis Boſſ. *in practica tit. de ca-
ptura,n.*32. dicat concluſum fuiſſe in Senatu, de jure nec pro
crimine læſæ majeſtatis poſſe reum capi in Eccleſia, quia per
hoc cap. quantumcumque gravia quis delicta perpetrave-
rit, tamen eſt ſecurus, niſi in duobus caſibus hic exceptis, qui
nec ad ſimiles, nec ad majores extenduntur : ſecundùm Do-
ctores, nihilominus hæc opinio nõ obſervaretur in practica,
ut inquit Clar.*in §.fin.q.30. verſ.Quæro numquid generaliter,
in fine*. Hanc dubitationem ſuſtulit præcitata Conſtitutio
Gregorii XIV. quæ hunc caſum excipit nominatim, ibi,
Aut læſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei.
Itaque ſecundùm Canones, cum quibus concordat præal- 34
legata Conſtitutio Gregor.XIV. ſeptem dumtaxat ſunt ca-
ſus, in quibus rei ad Eccleſiam confugientes illius immuni-
tate non gaudent; Nec mireris, quia etſi duo tantum hic ex-
cipiantur, tamen exceptio non firmat regulam, quando alii
caſus ſunt excepti à jure, ſed in caſibus non exceptis ſupple-
tur à jure communi; ut hic notat Abbas *n.*15.qui ad hoc al-
legat text.in *c. Ad Audientiam*, cum ibi notatis, *ſupr.de cler.
non reſiden.*Item gloſ.& Bart. in *l.Servi, ff.de uſucap.* ubi no-
tanter volunt, quod ſi unum jus ponit regulam, & excipit 35
aliquem caſum cum dictione taxativa, nihilominus exci-
piuntur alii caſus, qui in alia parte juris reperiuntur exce-
pti : ad idem bonus text. juncta gloſ.1. in *cap. Quoniam fre-
quenter, in 1.reſp.ſupra, ut lite non conteſt.*
Non me latet legem civilem plures perſonas excipere, 36
quæ Eccleſiaſtica immunitate non gaudent, videlicet homi-
cidas, adulteros, & raptores virginum, ut in Auth. *de man-
dat.Princip.§.Sed neque,verſ.Neque autem homicidis.* Verùm 37
lex illa corrigitur ſecundùm omnes, ut dicit Hoſtien. *hic n.*1.
nam & raptoribus virginum canon præſtat immunitatem,
ut in *c. De raptoribus*, 36.*qu.*1. Stabimus ergo canoni, & non
legi, cui per canonem eſt derogatum, ut dicit gloſ.2. in *cap.
Sicut antiquitus*, 17.*qu.*4. Item gloſ.*hic in verb. Niſi publicus
latro*,

Digitized by Google

latro, Innoc. circa med. verſ. Lex plures excipit, & alii com-
muniter, Imola in Clement. 1. num. 11. verſ. Et in hoc ſtatur
Canoni, qui corrigit legem, de pœnit. & remiſſ.
38 Rurſus Eccleſiæ immunitatem, Dei ordinatione, & Cano-
nicis ſanctionibus conſtitutam, ſicut legitur in Concilio
Tridentino cap. 20. ſeſſ. 25. non potuit lex civilis ullatenus re-
ſtringere, ſeu limitare, ut ſolidiſſimis fundamentis latè pro-
bat Abb. hic nu. 15. verſ. Et quamquam iſta videantur, & n. 16.
& 17. concludens indubitanter ſtandum eſſe ſuper iſta im-
munitate diſpoſitionibus canonum cum ſuis caſibus dum-
taxar exceptis, & ita communiter teneri atteſtatur Angel. in
ſumma in verb. Immunitas n. 17. in fine, & Silveſter. in ver. Im-
munitas 3. in 1. quæſt. num. 2. Et hanc diſpoſitionem juris Ca-
nonici eſſe conſuetudine approbatam atteſtatur Joan. Faber
in §. Sed hoc tempore poſt num. 2. inſtitut. qui ſunt ſui, vel alie-
ni iur. quam refert Alex. conſ. 145. Viſo themate, & his quæ
eleganter num. 4. lib. 7. ubi in contingentia facti ita conſu-
luit, & num. 10. atteſtatur hanc eſſe communem opinionem,
& ſequitur Jul. Clar. in pract. crimin. §. final. quæſt. 30. verſ.
Quæro numquid generaliter omnes.
39 Ergo in reliquis caſibus per Canones non exceptis firma-
tur regula in contrarium, ut dixit Dyn. in rubr. de reg. iur.
lib. 6. & habetur in l. Quæſitum, §. Denique, ff. de fund. inſtruct.
in l. Nam quod liquide, §. fin. ff. de pœnu legata, & in c. 2. de con-
iug. leproſorum. cum ſimil. Unde reliquos omnes tuetur Ec-
cleſia ſive ſint fures, nam famoſum dumtaxat latronem hic
Canon excipit, innuens aliud eſſe in ſimplici fure, Oldrad. d.
conſ. 154. num. 2. Belluga in ſpecul. princip. §. Sed quia num. 13.
Covarruv. lib. 2. variar. reſol. cap. 20. n. 13. verſ. Decimonono,
Julius Clar. in praxi criminali, §. fin. quæſt. 30. verſ. Quæro, an
40 fures gaudeant immunitate Eccleſiæ ſive ſacrilegi, Navarr.
41 in Manuali cap. 25. n. 19. verſ. Gaudet etiam, ſive blaſphemi,
Navarr. ibid. n. 20. verſ. Quod noſtro iudicio, ſive excommu-
nicati, qui gaudent immunitate non propter ſe, ſed propter
honorem Eccleſiæ, Gulielm. de Monte Laudun. in Clem. 1.
de pœnit. & remiſſ. quem ibi ſequuntur Anchar. n. 50. Imola
42 num. 11. in 2. quæſt. verſ. Quinimo etiam excommunicatus, &
Vitalm. num. 79. Boer. dicens communem, deciſ. 110. num. 7.
Remig. de immunit. Eccleſ. in 19. fallent. num. 1. Jul. Clarus in
§. fin. d. quæſt. 30. verſ. Quæro etiam numquid excommunicati,
dicens propter honorem Dei ab hac opinione non eſſe in
43 practica recedendum. Sive ſint proſcripti, ſeu banniti, vel
condemnati etiam capitaliter, Clar. ibid. verſ. Scias autem,
44 Navarr. d. cap. 25. num. 19. ad fin. verſ. Exules item, ſive ban-
niti, etiamſi dum ad ſupplicium ducuntur, tranſeant per Ec-
cleſiam, vel cœmeterium, & eſt communis opinio, ut atte-
ſtantur Remig. in loco præalleg. in 30. fallentia, Caſſanæus,
dicens ita ſe vidiſſe in facto judicari, ſuper conſuetudine
Burgundiæ fol. 55. num. 121. quem refert Boer. deciſ. 110 poſt
num. 8. & Clar. loco proximè citato.
45 Sed hìc QUÆRO, an homicida ex propoſito, ſeu ani-
mo deliberato gaudeat privilegio immunitatis Eccleſiaſticæ.
Reſpondeo gaudere ſecundum communes opiniones,
quas ſervari aſſerit Alex. in conſ. 145. Viſo themate num. 4. 6.
46 & 11. lib. 7. & quamvis contrarium teneat Practica Papien-
ſis in forma inquiſitionis in verb. Hæc eſt quædam inquiſitio
num. 31. in fine, dicit contrarium prudenter ſervari in Italia,
quæ eſt omnium provinciarum domina, quæ reſidet in Mo-
narchia, & in qua eſt omnis virtus ſcientiarum, & fructuum
affluentia, & locorum, & civitatum pulchritudo, & magna
copia, prout eum refert Remig. de immunit. Eccleſ. fol. 6. &
Alciat. de præſumpt. in 3. reg. præſumpt. 33. n. 4. hoc tamen
communiter reprobari affirmant Socin. in cap. 1. num. 3. infra
de homicid. & Boſſ. in pract. crimin. tit. de captura num. 21. &
47 meritò, quia ſolum homicidium ex propoſito in Eccleſia
commiſſum ſub ſpe immunitatis excipitur in c. ult. infr. eod.
Ergo per locum à ſpeciali in homicidio extra Eccleſiam, li-
cet ex propoſito, aliud eſt dicendum, ut benè per Abbatem
hic num. 17. & 18.
48 Non obſtant verba illa cap. 1. de homicid. Si quis per indu-
ſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari meo
evelles eum, ut moriatur. Nam ut reſpondet Abbas d. num. 8.
ille textus eſt legis veteris, nempe Exodi cap. 21. & habet
multos intellectus, ut ibi notatur; & intelligendo eum in
terminis noſtris, ab altari evelles eum, id eſt ab Eccleſia
extrahes, ut immunitate non gaudeat procedit ſecundum
antiqua tempora, quia altaria veteris teſtamenti non gau-
debant illa immunitate, qua hodie gaudent noſtra. Sed
hæc reſponſio non ſatisfacit, quia non ſine myſterio Papa
inſeruit textum legis veteris in compilatione Decretalium,
cùm præſertim præcepta illa judicialia veteris teſtamenti
fuerint evacuata per Adventum Chriſti, ut docet ſanctus
Thomas in 1. 2. quæſt. 103. art. 4. & quæſt. 104. art. 3. ſicut nec
ſatisfacit alia reſponſio Abbatis, quod ille textus intelligi
debeat in homicidio commiſſo in Eccleſia juxta terminos d.
cap. fin. infra eod. quoniam verba illius cap. hanc reſtri- 49
ctionem non patiuntur, melius igitur reſponderi poteſt
illum textum non loqui abſolutè de homicidio ex propoſito,
ſed cùm qualitate proditionis: requirit enim copulativè, ut
fuerit commiſſum per induſtriam, & per inſidias, id eſt pro-
ditoriè, quod eſt, quando aliud verbis, & aliud mente
gerit, & ſub ſpecie amicitiæ proximum necat, ut optimè
declarat Alexand. conſ. 145. Viſo themate num. 5. lib. 7. quo fit
ut dicatur proditorius homicida, qui aliquem necat vene- 50
no, ut per Decianum in tract. crim. cap. 28. num. 19. talis er-
go non gaudet immunitate Eccleſiæ, ut dictum eſt ſupra
num. 31. at ſecus eſt in homicida ex propoſito ſine qualitate
proditionis, & in hunc ſenſum accipiendi ſunt Innoc. &
DD. infra citandi, num. 54. Remig. de immunit. Eccleſ. in 13.
fallent. Mill. in pract. crimin. fol. 31. num. 19. & Clar. in §. final.
quæſt. 30. verſ. Hoc autem multo magis, qui ſcripſerunt ſe-
cundum communem opinionem, quæ in practica obſerva-
tur, homicidam ex inſidiis non gaudere immunitate Eccle-
ſiaſtica. Nec obſtat conſuetudo contraria, quia tamquam
præjudicialis Eccleſiaſticæ immunitati eſt nulla, & impræ-
ſcriptibilis, ut patebit infra n. 94.
Hodie ceſſat omnis difficultas, quia in ſæpiùs citata con- 51
ſtitutione Gregorii XIV. de immunit. Eccleſ. excipiuntur ho-
micidia in tribus caſibus dumtaxat, ut patet in illis verbis:
Qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis
earumve cœmeteriis committere non verentur, aut qui pro-
ditoriè proximum ſuum occiderint; aut aſſaſſinii, & in §. præ-
cedenti revocantur facultates extrahendi reos ab Eccleſiis,
& locis ſacris, & religioſis, aliaſve in caſibus à jure per-
miſſis, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono,
pace, & quiete publica, & ex cauſis æquipollentibus caſi-
bus in jure expreſſis, atque ex paritate, identitate, aut ma-
joritate rationis extenſis. Ergo ab homicidio patrato in
Eccleſia, aut cum qualitate proditionis, vel aſſaſſinii non
permittitur extenſio ad homicidium ex propoſito, cùm præ-
ſertim illa ſint graviora, & gravioribus ſuppliciis puniantur,
ut patet in l. Fallaciter, ubi gloſſa in verb. Prodita, Cod. de
abolition. & in cap. Pro humani de homicidio lib. 6. Et ſic ho- 52
die ceſſant etiam opiniones illorum, qui arbitrati ſunt in
terminis juris communis etiam in aliis caſibus conſimilibus 53
malefactores ab Eccleſiis extrahi poſſe, eo quod exceptio,
de qua in hoc cap. ibi, Niſi publicus latro fuerit, vel noctur-
nus depopulator agrorum, non excludat caſus ſimiles, imò
omnia ſimilia: & æquiparata exceptis cenſeantur exceptua-
ta, ſecundum gloſſ. ſingularem in l. 1. in verb. Indicati, Cod. de
condict. indeb. & Abb. in cap. Quoniam frequenter num. 6. verſ.
Si ergo eadem ratio, ſupra ut lite non conteſt. & in cap. Cum
omnes num. 7. verſ. Dominus Antonius videtur hic velle, de
conſtit. ubi pro illa gloſſa allegat caſum in cap. Cum dilecta de
confirmat. util. vel inutil. & ſequitur Alex. conſ. 130. In cauſa
num. 4. in fine verſ. Nec etiam videtur obſtare lib. 4. cujus opi- 54
nionis videtur fuiſſe Innocentius hic poſt med. in ver. Qui,
nam, ut ipſe ait: [Quicumque inſidioſè offendit, etiamſi pu-
blicus latro, vel depopulator agrorum non ſit, hoc privile-
gio non gaudet; quia non debet gaudere privilegio, qui
committit in legem,] c. Quia infra de uſur. Quod ſi objicias,
quare igitur Decretalis fecit mentionem de his duobus ge-
neribus hominum? Reſpondet Innocen. quia de his ſemper
præſumitur quod inſidioſè fecerint, arg. l. Qui ſemiſſes, ff. de
uſur. cap. 1. & 3. ſupra de præſumpt. de aliis verò id non præſu-
mitur, niſi aliud probetur, l. Quoties, §. Qui dolo, ff. de probat.
l. Ut vim, ff. de iuſt. & iur. & cum eo tranſeunt Hoſtien. nu. 4.
poſt med. verſ. Si dicas, & Joan. Andr. num. 6. circa finem, eod.
verſ. Sed ut prædixi, hodie ceſſant hujuſmodi opiniones, 55
quia ex Conſt. Gregor. non eſt licita extenſio ad caſus ſimi-
les etiam ex paritate, vel identitate, aut majoritate ratio-
nis, quod etiam in terminis juris communis tenuit Boſſius
ſupracitatus num. 33. Adde quod opinionem Innoc. & ſe-
quacium validis fundamentis reprobat Abb. hic num. 20. cir-
ca fin. verſ. Sed ex alio mihi non placet.
Secundò QUÆRO, An immunitas Eccleſiæ ſuffrage- 56
tur iis, qui in ipſa Eccleſia delinquunt. In caſu homicidii,
vel mutilationis membri nulla eſt dubitatio propter deciſ.

cap.

*cap. ult. infra eod. & conſtitut. Greg. XIV. de immunit. Ec-
cleſ.* ſed in aliis caſibus ſunt opiniones, tu tamen dicas, ut
plenè ſcripſi in d. *cap. ult. à n.2. uſque in fin.*

57 Tertiò QUÆRO, An fugiens ad Eccleſiam pro debito
civili gaudeat illius immunitate, ut inde extrahi non
poſſit invitus. Reſpondeo gaudere, ut probat hoc *cap.
Quod generaliter prohibet invitos extrahi*, & excipit duos
caſus dumtaxat, ad idem *cap. Minor, & cap. Si quis con-
tumax, 17. quæſt. 4.* & clarius probatur *in l. Præſenti, C.
de his qui ad Eccleſiam confugiunt*, Abbas *hic num. 22.* &
58 Joan. de Anan. *num. 8.* Oldrad. *conſil. 54. An fugiens pro
debito ad Eccleſiam, in princip.* Navarr. *in Manuali cap.
25. num. 19. in princip. circa med. verſ. Et mercator, qui de-
coxit*, Boer. *deciſ. 215. num. 7.* licet oppoſitum ſentiat in
decoctis, vulgò fallitis, in quos acriter invehit, *numer. 5.
& 6.* Covarr. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 20. num. 14. verſ.
Nec Iaſonis argumentatio*, ubi ait ſententiam Jaſonis, qui
in l. Vinum, num. 5. ff. Si certum petatur, dixi fugientem
pro debito civili ad Eccleſiam poſſe inde abduci, fortaſſe
admitti poſſe apud Hiſpanos in Mercatoribus, & Cam-
pſoribus, qui maximo Reipublicæ diſpendio ex pecuniis,
& rebus alienis dum negotiationem quæſtuariam exer-
cent, operam uſuris, & fœnoribus ſtrenuè dantes, lautè,
& opiparè viventes, decocti tandem verſuram faciunt, &
ad Eccleſiam fugientes creditores omnes miſerè fallunt,
quod graviſſimum crimen eſt, & ob id famoſi latrones ap-
pellantur. Sed quicquid dicant iſti, res hodie eſt expedita
per *conſtit. Greg. XIV. in §. 2.* ibi, *Aut fraudulentis decocto-
ribus.*

59 Quartò QUÆRO, An Judæi, vel Pagani gaudeant
immunitate Eccleſiæ.

Gloſſa *hic in ver. Extrahendus*, tenet etiam Judæos
gaudere immunitate Eccleſiaſtica, dummodò ſimulatio
abſit, ideſt ut velit verè, & non ſimulatè effici Chriſtia-
nus per textum in *l. 1. Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* &
cum gloſ. concordant *hic* Innoc. *poſt princ. verſ. Idem in Iu-
dæo*, Hoſtien. *num. 1. in verb. Ab Eccleſia, & infra eod. n.
in fin. verſ. Et hoc verum*, Jo. Andr. *num. 8. verſ. in gloſſ. 3.*
Butr. *num. 16.* Card. *num. 5.* & Joan. de Anan. *num. 7.* Ar-
chid. poſt Hugon. *in cap. Diffinivit, num. 1. 17. qu. 14.* Gu-
liel. de Monte Laud. in Clem. 1. *de pœnit. & remiſſ.* quem
ibi ſequuntur Anchar. *num. 5.* Imol. *num. 11. in 2. qu. verſ.
Quinimò etiam Iudæus*, & Vital. *num. 80.* Boer. *deciſ. 110.
num. 4.* & cum gloſſ. noſtra tranſire communiter Doctores
fatetur Abbas *hic numer. 6.* Hanc etiam ſententiam videri
fortaſſe frequentiori Auctorum calculo receptam dicit Co-
varr. *var. reſol. lib. 2. cap. 20. num. 11. verſ. 13.* eamque
prævaluiſſe coram Regia Cæſarea Majeſtate Carolo V. cùm
apud eumdem hoc negotium ventilaretur ad conſultatio-
60 nem Epiſcoporum Indiarum, refert noviſſimè Mar. Ital.
in tract. de immunit. Eccleſ. cap. 3. §. 3. num. 32. nec mirum,
quia etiam eorum ſepulchra gaudent immunitate, *cap. Si-
cut, infra de Iudæis*, ſecundum Vinc. *hic*, Jo. Andr. Butr.
& Card. *loc. cit.*

Et quamvis contrariam opinionem, ideſt Judæos, &
Paganos non gaudere immunitate Eccleſiaſtica teneant
gloſſ. Cyn. Bart. Salicet. & omnes in dict. *l. 1. Cod. de his
qui ad eccleſ. confug.* & idem Cynus *in l. Præſenti, in 1. qu.
C. eod.* Oldrad. *conſ. 54. An fugiens, num. 3.* eamque com-
munem dicat Marſil. in *l. Ex ſenatus conſulto, num. 7. &
ſeqq. ff. ad leg. Cornel. C. de ſicar.* & magis communem, &
veriorem Jul. Clar. *in §. fin. quæſt. 30. verſ. Præterea quæro
numquid Iudæi.* Hoc tamen intelligendum eſt quando Ju-
dæi fugiunt ad Eccleſiam cum ſimulatione fingentes ſe
velle effici Chriſtianos. Sed ſi abſque ſimulatione, tunc
etiam Judæi, & infideles gaudere debent, ut declarat Jo.
de Anan. *hic num. 7. ver. Quod intelligitur*, & ſic opiniones
concordant, licet Abbas *hic num. 6.* dicat veriorem eſſe
opinionem gloſſ. in dict. *l. 1. C. de his qui ad Eccleſ. confug.*
quod etiam ceſſante ſimulatione non gaudet Judæus hac
immunitate, quia illa lex inducit præſumptionem juris, &
de jure contra ſimulationem; ex quo enim Judæus reatu ali-
quo, vel ære alieno gravatus fugit ad Eccleſiam, & dicit
ſe velle fieri Chriſtianum, præſumitur violenter hoc face-
re in fraudem; nec debet recipi probatio in contrarium,
quia lex illa præſumendo fraudem ſtatuit, ut prius non ſu-
ſcipiantur, quàm debita univerſa reddiderint, vel fuerint
innocentia demonſtrata purgati.

Tu verò dicas indiſtinctè Judæos, & Paganos ad Eccle-
ſiam confugientes etiam timore pœnarum, non autem
zelo fidei, vel religionis, non poſſe inde abſtrahi invitos,
ut firmant Butr. Cardin. Gulielm. de Monte Laud. Anchar.
Imola pro 1. opinione allegati, Sylveſt. *in ſumma in verb.
Immunitas 3. n. 2. in 3. qu. verſ. Primum Iudæus, & verſ. Se-
cundum de pagano*, Jo. de Fantuc. & Archid. *in c. Diffinivit
ſanctum Concilium, ut nullus fugiens, &c. 17. qu. 4.* ubi pri-
mò arguit, quod Judæus, vel Paganus confugiens ad Ec-
cleſiam non gaudeat tali privilegio, quia non debet Eccle-
ſia præſtare patrocinium ei, qui ſemper vult, & nititur
eam impugnare, *c. Diſpar, 23. qu. 8.* ſed hoc non obſtante
determinat contrarium, tum quia canones generaliter lo-
quuntur, ut nullus fugiens ad Eccleſiam debeat inde extra-
hi, niſi publicus latro, & depopulator agrorum, ut hic,
& in concordantibus. Tum quia privilegium immunitatis 61
non conceditur intuitu perſonarum, ſed propter honorem,
& reverentiam, quæ locis ſacris, & Divino cultui debetur, *l.
Præſenti, verſ. Ipſis ſervata loci reverentia, C. de his qui ad
Eccleſ. confug. c. Reum, c. Frater, & d. c. Diffinivit, 17. q. 4.* 62
Tum deniq; quia Judæi ſub defenſione, & protectione Ro-
manæ Eccleſiæ recepti ſunt, *c. Sicut, infra de Iudæis.*

His adde, quod hæc opinio fulcitur etiam auctoritate 63
legis veteris, nam ut legitur *Numeri c. 35.* de ipſis urbibus,
quæ ad fugitivorum ſubſidia ſeparantur, tres erant trans
Jordanem, & tres in terra Canaam tam filiis Iſrael, quàm
advenis, & peregrinis, ut confugeret ad eos, qui nolens
ſanguinem fudiſſet; idemque habetur Joſue *c. 20.* Patet au-
tem advenarum, & peregrinorum appellatione in Sacra
pagina ſignificari Gentiles quoties ponuntur ad differen-
tiam filiorum Iſrael, ut *Reg. 3. c. 8. littera E, Exodi c. 12. Le-
vitici c. 17. 19. & 24.* Si igitur apud Hebræos fruebantur im-
munitate etiam infideles, longè magis frui debent hodie in
Eccleſia Chriſtianorum, in qua eſt tranſlata lex, & Sacerdo-
tium in formam excellentiorem, *c. Tranſlato*, & ibi omnes,
ſupra de Conſtitut. unde Abbas *hic n. 18.* dicit, Altaria ve-
teris Teſtamenti non gaudere illa immunitate, qua hodie
gaudent noſtra. Opinio verò contraria nititur tantummo- 64
do auctoritate textus *in d. l. 1. C. de his qui ad Eccleſiam con-
fug.* Cujus tamen nulla ratio habenda eſt, quia ponit falcem
in meſſem alienam; non enim civilis authoritas poteſt ſta-
tuere nominatim de Eccleſiis, & locis ſacris, etiamſi con-
trarium non reperiatur ſtatutum de jure canonico, & lex
civilis redundet in favorem ipſius Eccleſiæ, ut oſtenſum eſt
ſupra *n. 3.* Ergo longè minus poteſt lex civilis in Eccleſiam
ſtatuere illius immunitatem reſtringendo, aut limitando,
ut dictum eſt ſupra *n. 38.* & benè obſervat Abbas *hic n. 15.
verſ. Et quamquam iſta videantur, & n. 16. & 17.* Licet po-
ſteà ad hæc non adverterit in quæſtione de Judæo. De-
mum hæc opinio videtur de plano procedere poſt Grego-
rianam Conſtitutionem, quæ de laicis loquitur ſimplici-
ter, non diſtinguens an fideles, vel infideles, & certos
tantùm caſus excipit, & reliquos excludit, etiamſi in eis
concurrat paritas, identitas, vel majoritas rationis, ut
oſtenſum eſt ſupra *num. 51.*

Quintò QUÆRO, An Judex eccleſiaſticus poſſit con- 65
fugientem ad Eccleſiam in quocumque caſu inde abſtrahe-
re? quod eſt quærere, an immunitas in caſibus non exce-
ptis ſuffragetur confugientibus ad Eccleſiam reſpectu judi-
cis laici dumtaxat, an verò etiam reſpectu judicis eccleſia-
ſtici, Innocent. *hic in verb. Ad pœnam, dicit*, reum con- 66
fugientem ad Eccleſiam poſſe detrudi in monaſterium ad
pœnitentiam peragendam: & per hoc videtur ſentire
benè poſſe inde abſtrahi per judicem eccleſiaſticum, &
puniri eccleſiaſtica pœna. Et pro hac parte facit, quia
contra ſæculares poteſtates, non contra eccleſiaſticas vide-
tur hæc immunitas adinventa, ut patet in *cap. Frater, 17.
quæſt. 4.* ibi: *Quod nec Poteſtatibus quidem, vel Principibus
unquam licuit perpetrare, ut hominem in ſanctuariis conſtitu-
tum, &c. & in cap. Diffinivit, ead. cauſa & quæſt.* ubi vio-
lans Eccleſiæ immunitatem puniri jubetur ſeveritate regia;
Ergo de laicis loquitur. Præterea Eccleſia non præſumi- 67
tur quem privilegiaſſe contra ſe, *cap. Cum inſtantia, ſu-
pra de cenſib.* Item confugienti ad Eccleſiam debetur
immunitas quoad ad hoc, ut ad mortem, vel mem-
bri obtruncationem damnari non poſſit, ut *hic, & in cap.
De raptoribus, 36. quæſt. 1.* Hanc autem pœnam judex ec-
cleſiaſticus non imponit, *cap. Novimus, in fin. de verb. ſi-
gnif.* Verùm Joan. Andr. *hic num. 4.* non putat Innocentium
habuiſſe hunc ſenſum; unde concludit ipſe abſtractionem

violentam etiam per judicem Eccleſiaſticum, vel domi-
num Eccleſiaſticum etiam de ſubdito, vel ſervo fieri non
68 poſſe. Movetur, quia leges, & Canones prohibentes ex-
trahi reos ab Eccleſiis loquuntur per verba univerſalia ne-
gativa, ut patet in *l.2.* ibi: *Nemini licere ad ſacroſanctas*
Eccleſias confugientes abducere, C. de his, qui ad Eccleſ.
confug. & in cap. Reum, 17. quaſt.4. ibi, *Reum ad Eccleſiam*
confugientem nemo abſtrahere audeat, & in d. cap. Diffinivit
ead. cauſ. & quaſt. ubi dicitur: *Diffinivit ſanctum Conci-*
lium, ut nullus audeat confugientes ad Eccleſias, vel reſi-
dentes inde abſtrahere: Univerſale autem negativum
69 etiam Eccleſiaſticos includit. Et pro hac parte facit text.
in cap. unico, infra de natis ex lib. ventr. Non enim debet
ille impugnare, qui defendere debet, *cap. Conquerente, in*
princ. ſupra de reſtitut. ſpoliat. Et patere legem, quam tu
ipſe tuleris, *cap. Cum omnes, ſupra de conſtit.* Et ad obje-
ctum, quod Eccleſiaſticus judex non imponat pœnam
mortis, vel obtruncationis, reſpondet Joan. Andr. *num.* 5.
hanc Decretalem loqui de omni pœna, & apertius loqui-
tur *c. Id conſtituimus, 17. q.4.* ubi cavetur de omni pœna-
rum genere. Unde quamvis pœna mortis, & obtrunca-
tionis ponatur hic reſpectu judicis laici; aliæ tamen pœnæ
ponuntur etiam reſpectu judicis Eccleſiaſtici: nec gloſ. In-
nocentii loquitur de pœna, ſed de pœnitentia, & concor-
dat gloſſ. 1. in *d. c. De raptoribus*, ibi, *Sed & publica pœni-*
tentia mulctatur, 36. quaſt.1. & eom opinione Joan. Andr.
tranſeunt hic Collect. *n.*16. Butr. *n.*11. Cardin. *in 6.qu. n.7.*
Anchar. *in ult. quaſt. n.9.* & Abb. *n.11. & 12.* Hodie vide-
tur ceſſare hæc difficultas, quia Gregoriana Conſtitutio *de*
immunit. Eccleſ. in §.4. ſtatuit ut in caſibus ibi exceptis dum-
taxat extractio fiat de licentia ſolius Epiſcopi, vel ejus Of-
ficialis, cum interventu perſonæ eccleſiaſticæ ab eo aucto-
ritatem habentis:, ergo in aliis caſibus non exceptis, nec
de licentia Epiſcopi, vel illius auctoritate extractio fieri po-
terit.

70 Sextò QUÆRO, An clerici, & religioſi gaudeant im-
munitate eccleſiaſtica, ita ut non poſſint per judicem pro-
prium ab Eccleſia violenter extrahi in caſibus, in quibus
laici extrahi non poſſunt.

71 Abbas hic *num.* 13. dicit Doctores hic non attingere hanc
quæſtionem: nam Joan. Andr. nullam facit mentionem
de clericis, vel religioſis fugientibus ad Eccleſiam, vel in
ea exiſtentibus, ut dictum eſt in præcedenti quæſtione.
Ipſe autem Abbas tenet hanc immunitatem eis non pro-
deſſe, quin poſſint auctoritate judicis Eccleſiaſtici ab Ec-
cleſiis extrahi, & ad carceres duci, & puniri, ejuſque
opinionem ſequuti ſunt poſteà Sylveſt. *in ſumma, in ver.*
Immunitas, 3. num.2. in 3. quaſt. verſ. Tertiam clerici; &
religioſi hac immunitate non gaudent, Joan. Barber. *in*
ſuo Iuris Viatorio, in tit. de violatoribus immunit. dicens
clericum, qui diſciplinæ fugiendæ cauſa ad Eccleſiam con-
fugit, poſſe extrahi, & cum eo tranſit Boer. *deciſ.* 109.
num.3. verſ. Et Io. Barber. Item tenet Gulielm. de Monte
Lauduno in Clement.1. *de pœnit. & remiſſ.* ubi quærit num-
quid Epiſcopus, vel ejus officialis poſſit clericum homici-
dam extrahere de Eccleſia, & ponere eum in Monaſterio
ad agendam pœnitentiam, & concludit poſſe, cum Innoc.
hic in ver. Ad pœnam, dummodo carcer non ſit nimis ar-
ctus, aut perpetuus, & cum eo tranſit ibi Anchar. *n.8.* &
Imol. *n.*13. dum ultimo loco recitat opinionem Joan. de Li-
gnano dicentis opinionem Innocentii eſſe veriorem, May-
ner. in *l. Nemo, n.31. fol.*251. *col.1. ff. de regul. iuris*, Gut-
tier. *pract. part.3. q.3. num.*3. Suarez *de relig. tom.1. lib.3.*
in tit. de perſon. quæ gaudent templ. immunit. & de pace, tom.
72 1. *cap.3. §.3. num.*141. & quidam alii ex junioribus. Mo-
vetur Abbas primo auctoritate gloſ. primæ *in cap. Nullus,*
17.qu.4. quæ in fine videtur dicere Epiſcopum, vel Magi-
ſtrum ex cauſa odii non debere Clericum, vel diſcipulum
ab Eccleſia expellere: ergo à contrario ceſſante odio, id
poterunt.

Secundò movetur Abb. quia civilis lex non facit apertè
mentionem de clericis, & ſi faceret, non valeret in
præjudicium juriſdictionis Eccleſiaſticæ, juxta notata per
Innoc. in *cap. Nuper, de teſtib.* Canones verò quamvis in-
diſtinctè loquantur, tamen videntur reſpexiſſe ad laicos
tantum, ut innuit littera hujus textus, ibi, *Sed Rectores*
Eccleſiarum ſibi obtinere debent membra, & vitam; & ita
judices Eccleſiaſtici hoc impetrare debent à ſæculari pote-
ſtate, quod non poteſt verificari in clericis, qui ſæculari
poteſtati non ſubſunt, ſed eorum proviſio ſpectat ad ipſos
Eccleſiarum Rectores, ideſt Epiſcopos, & alios Prælatos,
c. Cum ab Eccleſiarum, ſupra de offic. Ordin.

Tertiò, dicit Abbas hoc probari apertiſſima ratione, 73
præſertim in religioſis, qui raro, aut numquam exeunt
clauſtra monaſterii, *c. Placuit, il ſecondo, 16. qu.1.* & ſe-
cundùm eorum inſtituta, & jura communia poſſunt per Su-
periorem in monaſterio coerceri, verberari, & in carcerem
detrudi, & ſi opus fuerit, etiam de monaſterio expelli, &
in aliis arctioribus recludi, ut legitur & not. in *c. Univer-*
ſitatis, de ſent. excommun. & in c. fin. de Regular. & in cap.
De lapſis, 16. quaſt.6. & in c. Dilectus, il ſecondo, de ſimon.
& idem patet in clericis reſpectu Epiſcoporum: nam Epi- 74
ſcopus judicat in Eccleſiis, *cap. Preceptum, 2. quaſt.2.* vel
in palatio ſuo, *c. Qua fronte, de appell.* & in ſententia
quandoque damnat ad perpetuum carcerem, quandoque
ad verbera, ut *c. Tuæ, de pœnis, c. Novimus de verb. ſi-*
gnific. cap.1. de calum. cap.1. in fin. 22. qu.5. & cap. Illi qui,
5. *qu.5.* & notatur *diſt.*45. in ſumma. Durum autem eſſet,
ut in Eccleſia non poſſent capi, arceri, & verberari. Imò 75
pro honeſtate Eccleſiæ debent verberari in Eccleſia, & per
clericum, non autem per laicum, ut in *c. Univerſitatis, de*
ſent. excomm.

Quartò, movetur Abbas quia ſi clerici gaudent hac im- 76
munitate Eccleſiaſtica, hoc tenderet non ad decorem, ſed
ad maximum dedecus Eccleſiæ, cùm videretur velle de-
fendere facinora clericorum, qui debent eſſe ſancti, & in
ſuis actibus relucere, ut in *c. Oportet Sacerdotes, 81. diſt.*
Cùm præſertim multi ſint clerici, qui nihil habent de pa-
trimonio; ac proinde cùm pecuniariter puniri nequeant,
eorum delicta remanerent impunita.

Quintò, allegat jura in Clement.1. *verſ. Si qui verò* 77
contra præmiſſa, de privileg. & in c. Non ſolum de Regular.
lib.6. ubi religioſi delinquentes in religione jubentur ſubji-
ci gravibus pœnis.

Sextò, & ultimò movetur Abbas, quia cùm clerici præ-
ſertim in communi viventes, & religioſi frequenter de-
linquant in Eccleſia, vel infra triginta, vel quadraginta
paſſus, ſequeretur ut numquam, aut raro pro delictis
hujuſmodi poſſent puniri, ſi ab Eccleſia extrahi non poſ-
ſent, contra *c.2. & c. Cum illorum, de ſent. excommunic.*
cum ſimil. & concludit Abb. ſe putare hæc veriſſima, quæ
tamen relinquit conſuetudini, quam dicit in hoc multum
eſſe attendendam, ut hic notat Innoc. & de conſuetudine
hoc ſervari, ut clerici non gaudeant immunitate Eccle-
ſiæ; ſed inde abſtrahantur à ſuis judicibus Eccleſiaſticis,
atteſtantur Bernard. Diaz *in pract. crimin. canon. cap.*115.
Covarr. *variar. reſolut. lib.2. cap.20. num.*16. Remig. *de*
*Immun. Fall.*71. Jul. Clar. *d. §. final. quaſt.30. verſ. Ulterius*
quæro.

Neque verò huic ſententiæ refragatur, quin potius
favet *Conſtitutio 7. Gregorii XIV. de immunit. Eccleſiarum,*
quia nullam facit mentionem de clericis, imò de laicis
nominatim loquitur, ut patet in §.3. ibi, *Ut laicis ad*
Eccleſias locaque Sacra, & religioſa confugientibus: nec
non ibi, *Ut laicos in caſibus prædictis delinquentes, & in*
§4. ibi, *Laicum aliquem, & in* §.5. ibi, *Quodque delin-*
quentes laici prædicti: nam verſ. *Laici* toties in Conſtitu-
tione repetitum non debet cenſeri appoſitum ſupervacuè,
& ſine myſterio aliquid operandi, ad *l.1. in fin.* cum ibi no-
tatis in gloſſ. *ult. verſ. Item nota hic, ff. ad municipal. & l.*
Si quando, ff. de legat.1. cum ſimil.

Sed his non obſtantibus tu primum adverte: nam Ab- 78
bas ſupponit Doctores hanc quæſtionem hic non attinge-
re, & Jo. Andr. non loqui de clericis, vel religioſis; ſed
certè Joan. Andr. *num.*4. ſpecialiter quærit an judex Eccle-
ſiaſticus poſſit ab Eccleſia ſervum, vel ſubditum ſuum, &
ſic clericum extrahere: & ejus rationes concludunt tam in
clerico, quàm in laico, ut patet ex dictis ſupra *in 5. quaſt.*
Rurſus etiam clericos gaudere immunitate Eccleſiaſtica,
tenet Cardin. in Clem.1. *num.9. in 7. quaſt. de pœnit. & re-*
miſſ. ubi firmat Epiſcopum, vel alium officialem Eccleſia-
ſticum non poſſe ab Eccleſia extrahere clericum homici-
dam, nec eum detrudere in monaſterium ad pœnitentiam
peragendam: & ita apertè ſentit immunitatem Eccleſia-
ſticam ſuffragari etiam clericis reſpectu judicis Eccleſia-
ſtici, & fuit originaliter opinio Genzelini in d. Clement.
1. ubi contra Innoc. & Gul. de Monte Lauduno tenet,
Epiſcopum, vel ejus officialem minimè poſſe clericum

dam-

Digitized by Google

damnatum abſtrahere ab Eccleſia, & in monaſterium
detrudere; quia ſecundùm eum hoc nullo jure cavetur.
Item quia Epiſcopus tenetur ſugientem ad Eccleſiam intra
Eccleſiam defendere: ergo non poterit extrahere: & eum
ſequitur ibi etiam Vitalin. *num*.70. ubi reprobata opinio-
79 ne Innocentii, dicit, practicari, ut nemo invitus de
Eccleſia extrahatur, ne dum pro delicto, imò nec pro de-
bito pecuniario propter immunitatem Eccleſiæ, & hanc
cooſuetudinem veluti piam ſavore Eccleſiæ ſervandam
eſſe, *cap. Ad Apoſtolicam, de Simon. cap. Super eo de co-
gnat. ſpirit. cum ſimil.* & notat Innoc. hic: & mox con-
cludit idem Vitalinus ſpecialem, & abſolutam proviſio-
nem eſſe in hoc cap. Super non extractiooe confugientis,
ſive ſit nobilis, vel ignobilis, ſive pauper, vel dives,
juvenis, aut ſenex, Clericus, vel laicus, criminoſus,
vel æri alieno ſuppoſitus. Idem tenet Roman. *conſ*.227.
Spectabilis Domine Collateralis, per totum, ubi in facti con-
tingentia conſuluit quemdam Presbyterum captum in
clauſtro Eccleſiæ gaudere immunitate Eccleſiaſtica; ac
propterea fuiſſe relaxandum, & quia ex adverſo diceba-
tur, quod immunitas Eccleſiæ prodeſſet laicis dumtaxat,
non autem Clericis: idem Romanus in *conſ*.134. *Adver-
tendum*, reſpondit hoc falſiſſimum, & pluribus probat hoc
privilegium commune eſſe tam Clerico, quàm laico, &
cum ſequitur ibi Mandoſ. *in Addit.* poſt Ludovic. Bologn.
quem citat in *tract. de Indulgent. col.3. verſ. Hoc etiam pro-
batur*, Remig. *in tract. de immunit. Eccleſ. fall*.21. & opi-
nionem Romani magis communem eſſe affirmat Bernard.
Diaz *in pract. crimin. c.*115. relatus à Covarr. *var. reſolut.
lib.*2. *c.*20. *num.*16. & Jul. Clar. *in praxi crimin. §. fin. q.*30.
verſ. Ulterius quæro, eamque dicit de jure veriorem Tibe-
rius Decian. *in tract. crimin. tom.*2. *lib.*6. *c.*26. *tit. de caſi-
bus, qui reſpiciunt perſonas confugientium ad Eccleſiam*,
*num.*21. *verſ. Puto ego*. Plenè Joan. Viſchis *de immunit.
num.*3. ubi ſic ait. [Stat ergo regula, & vera concluſio,
quod Judex etiam Eccleſiaſticus non poteſt ſugientem ad
Eccleſiam invitum etiam ſubditum ſuum, ſive Clericum,
ſive laicum extrahere, nec pœnam corporis afflictiuam im-
ponere,] & *num.9. & ſeq.* diluit argum. Abbatis, & *num.*
72. concludit nec Judicem Eccleſiaſticum etiam diſciplinæ
cauſa poſſe Clericum ab Eccleſia extrahere, & ſequuntur
plures alii ex junioribus relati à Modernis Collectoribus
hic.
80 Nititur hæc ſecunda opinio infraſcriptis fundamentis,
quæ abſque dubio ſolidiora, ac firmiora ſunt.
Primum fundamentum eſt Romani d. *conſ.*234. *in princ.*
& Vitalini in dict. Clement.1. *num.*70. *de pœnit. & remiſſ.*
quia canones prohibentes extrahi reos ab Eccleſiis loquuo-
tur generaliter, non diſtinguendo Clericum à laico, ut
hic, & in concord. *ſupra cit. num.*68. ergo generaliter de
omnibus ſunt intelligendi, *l. De pretio, ff. de public. in rem
action. cum ſimil.*
81 Secundum fundamentum eſt ejuſdem Romani ubi ſupra,
quia major ratio eſt in Clerico, ut in Eccleſia capi non
poſſit, quàm in Laico, cùm Clericis domus propria quo-
dammodo Eccleſia ſit. Io domo autem propria oeminem
capi permiſſum eſt, *l. Plerique, ff. de in ius vocan. l. Nemo
de domo, ff. de regul. iur.*
82 Tertium, & præcipuum fundamentum ex eodem Ro-
mano, & ex aliis deſumptum eſt, quia hoc privilegium,
ut nullus ab Eccleſia poſſit extrahi invitus, eſt conceſſum
loco ipſius Eccleſiæ, quod probant jura allegata in 4. *quæſt.
num.*61. & conſtat ex procemio hujus conſtitutionis, quæ
refertur integra ab Antonio Auguſtino *in* 3. *Collect. De-
cretal. lib.*3. *tit.*32. *c. Unico*, ibi, *Et pro reverentia ſacri
loci debitas pœnas valeant evitare*. Ergo ſuffragatur cuil-
bet in Eccleſia exiſtenti ſive ſit Clericus, ſive laicus, facit
in ſimili quod ootat Bart. in *l. final. C. de teſtam. & in l.
Cunctos Populos, C. de Summa Trinit. & fide Cathol.* &
Bald *in l. Si non ſpeciali, C. de teſtam.* diceotes privilegia
locis conceſſa ad omnes perſonas ibi exiſtentes extendi, ad
forenſes, & extraneos.
83 Quartum fundamentum deſumitur ex Genzelino ſupra
cit. in Clem.1. *de pœnit. & remiſſ.* & ex Joan. Andr. *hic
num.*4. quia Epiſcopus tenetur omoes ad Eccleſiam confu-
gientes, & præcipuè clericos defendere: ergo non pote-
rit eos extrahere, quia non debet ille impugnare, qui de-
fendere debet, *c. Conquerente, in princ. ſupra de reſt. ſpol.*
Ad hoc *c. Unicum in fin. de nat. ex liber. ventr. infr.* ibi,
*Durum eſt enim ut ſi alii pro mercede libertates tribuunt,
ab Eccleſia, à qua tueri debent, revocentur*, cum coocord.
de quibus in gloſ. ult.
Quintum fundamentum deſumitur ex hac Decretali,
ubi excipiuntur ſolummodo latrones publici, & oocturni
depopulatores agrorum: ergo in aliis omnibus ſive ſint
Clerici, ſive laici firmatur regula in contrarium, ut con-
ſtat ex dictis ſupra *num.*39.
Sextum, & ultimum fundamentum aliis omiſſis deſu-
mitur ab abſurdo: nam ex contrario ſequeretur, ut Cle-
rici eſſent deterioris conditionis, quàm laici, imò pejo-
ris, quàm Judæi & pagani, qui tamen hoc privilegio gau-
dent, ſecundùm veriorem & magis communem opinio- 84
nem, ut concluſum eſt ſupra in 4. *quæſt.* Et retenta hac
opinione uti veriori, & magis communi non obſtaot ar-
gumenta contraria.
Ad primum enim, nempè ad gloſ.1. in *c. Nullus Cleri-
corum*, 17. *qu.*4. Reſpondetur eam non dicere id, ad quod
allegatur, niſi fortè per argumentum à contrario ſenſu,
quod tamen ſumere non licet ab auctoritate gloſ. quæ pro-
babilis eſt, præſertim ad reſtrictionem juris communis,
ad not. per Jo. Andr. *in cap. Publicato, num.*18. *de elect.*
Ad ſecundum patet reſponſio ex dictis in præcedenti
quæſt. *num.*69. *verſ. Et ad obiectum*, & ex dictis Vitalin.
in Clem.1. *num.*70. *circa fin. verſ. Nec obſtat dictum cap. In-
ter alia*.
Ad tertinm, in quo ferè conſiſtit tota difficultas præſen- 85
tis diſpotationis, reſpondent nonoulli, Religioſos ad Ec-
cleſiam, vel palatium Epiſcopi adductos, vel ſpontè ibi
comparentes, ut ſe in judicio defendant, illuc non confu-
gere eo animo, ut ſint tuti in Eccleſia, vel loco immuni.
Unde nil mirum ſi Eccleſiæ immunitate noo gaudent, ad
quod facit optimè quod notat Vital. in d. Clem.1. *num.*87.
de pœnit. & remiſſ. in quæſt. Ao violetur immunitas ſi ca-
ptus per Eccleſiam ducatur, & inde invitus abſtrahatur?
ubi concludit his verbis. [Attende quia iſte oon confugit
ad Eccleſiam, & ſic non debet gaudere.]
Verùm hæc reſponſio videtur convellere immunitatem 86
Eccleſiaſticam, quia non tantùm confugientibus ad Eccle-
ſiam, ſed etiam in ea reſidentibus hoc privilegium eſt con-
ceſſum, ut in *cap. Diffinivit*, 17. *qu.*4. ibi, *vel reſidentes
inde abſtrahere, aut quodcumque nocibilitatis, vel damni, ſeu
ſpolii reſidentibus in loco ſancto inferre*, nec attenditur, qua
intentione quis ad Eccleſiam ſe contulerit, ſed ſatis eſt, ut
modo intendat gaudere illius immunitate, ut dictum eſt
ſupra *in* 4. *quæſt. de Iudæo, num.*60. *verſ. Tu vero dicas.*
Quinimò etiamſi vellet expreſsè renunciare privilegio im- 87
munitatis, & permitteret ſe capi in Eccleſia, tamen ſi ibi
caperetur, non obſtante illius conſenſo violaretur Eccle-
ſiæ immunitas, quia privilegium eſt conceſſum Eccleſiæ, 88
cui ex captura irrogatur injuria, ut conſtat ex dictis ſupra
*num.*61. & 84. & privilegio Eccleſiæ nemo poteſt renun-
ciare, argum. *cap. Contingit, il* 1. *infra de ſent. excommun.*
& quatenus immunitas eſſet etiam conceſſa intuitu per- 89
ſonæ: tamen generale eſt, ut privilegio in favorem duo-
rum conceſſo alter altero invito renunciare non poſſit,
cap. Ad Apoſtolicam, & ibi gloſ. *in verb. Monaſterii*, Ho-
ſtienſ. *numer.*4. *in fin. verſ. Sed & ex hoc, & num.*8. Butr.
*num.*3. & Abbas *num.*10. *ſupra de regular.* unde ſi velit noo 90
gaudere, exeat ſpontè Eccleſia, quod benè poteſt. Nam ut
dicit Gulielm. de Monte Laud. & poſt eum Vitalin. in
dict. Clement.1. *num.*85. *de pœnit. & remiſſ.* ſi confugiens
ſpontè ſe offerat Juſtitiæ, & de Eccleſia ſpontè exeat,
non cenſetur violata immunitas; non reſpectu confu-
gientis, quia beneficio immunitatis ſolum gaudet, qui
eam petit, & appetit, & volenti non poteſt fieri dolus,
vel injuria, *l. Cum donationis, C. de tranſactionibus*, nec
reſpectu Eccleſiæ, quia cùm non fuit extractus, ſed
ſpontè receſſerit, non fuit immunitas violata, & ſic
oec Eccleſia injuriata, arg. *l. Quod dictum, ff. de pactis*, &
ita intelligas quod notant Goffred. & Hoſtien. *in cap. ult.
num.*2. *infra eodem*. Ubi quærunt, quid ſi aliquis volentem
de loco immunitatis extrahat, & ſic extractum, vel ad
mortem, vel ad mutilationem membrorum condemnet,
numquid eſt offenſa Eccleſia? Et reſpondent non, quia
ſola violentia punitur, ut hic, & idem ſentit Hugo *in cap.
Diffinivit*, 17. *quæſt.*4. & Archid. *in cap. Reum, numer.*1.
ead. cauſ. & quæſt. argum. *cap. ſeq.* ibi, *reluctantem, & con-
cordant in d. c. ult. infra eod.* Jo. Andr. *num.*2. Butr. *num.*4.

91 & Collectar. *num.*2. Unde ſi quis ductus ad Eccleſiam,
vel ad Palatium Epiſcopi, vel ſpontè ibi comparens ad ſu-
bijciendum ſe examini, vel ſe defendendum diceret:
Ego nolo hinc exire, ſed volo frui Eccleſiæ immunitate;
utique abſtrahi non poſſet invitus, ſicut dicitur de eo, qui
dum ad ſupplicium ducitur, tranſit per Eccleſiam: nam
talis non confugit ad Eccleſiam, ſed ducitur nihil cogitans
de immunitate; & tamen quia dum ibi exiſtit, intendit
gaudere, non poteſt amodò invitus extrahi ſecundùm ma-
gis communem opinionem, de qua ſupra *num.*44. *&* 88.

92 Igitur & melius argumento Abbatis arbitror ſic poſſe re-
ſponderi. Religioſi poſſunt puniri, & carcerari intra clau-
ſtra, neque per hoc Eccleſiæ, vel monaſterii immunitas
violatur, quia à loco immuni non extrahuntur: & jura
canonica ſolum prohibent reos ab Eccleſiis abſtrahi, ut
hic, & in concordantibus ſupra citatis *in* 3. *notab.* Caſtiga-
re autem clericos, aut moderatè verberare etiam in Eccle-
ſia correctionis, vel diſciplinæ cauſa non eſt prohibitum,
ut notat gloſſa 1. *cap. Nullus clericorum*, 17. *quæſt.* 4. &
fatetur ipſe Abbas in ſuo argumento contrario, dummo-
do non ſequatur mors, vel mutilatio, ut hic patet, & in
cap. Reum, 17. *quæſt.*4. & notat Vitalin. in Clement. 1. *num.*
93 71. *de pœnit. & remiſſ.* Quando autem religioſi ex uno mo-
naſterio in aliud arctius detruduntur, quamvis extrahan-
tur inviti, tamen loci immunitas non violatur; tum quia
hoc fit canone permittente, *cap. Qui peccat*, 23. *qu.*4. Tum
quia ab uno monaſterio & loco communi deducuntur ad
aliud ſimiliter immune: & ita ſalva ſemper remanet Ec-
cleſiæ immunitas, quod clarè explicat Vitalin. in dicta
Clem. *prima*, *num.*71. *de pœnit. & remiſſ.* per hæc formalia
verba; [& ſic ſalvo opinionem Innocentii, quod contra
taliter confugientem poteſt procedi, & inquiri, & con-
demnatoria fulminari per judicem Eccleſiaſticum, & tunc
in carcerem detrudendus eſt, ut pœnam luat. Unde in
aliquem locum ſi ſit infra dictam Eccleſiam, aut ſepta
ejuſdem, detrudetur loco carceris, aliàs extrahatur, &
detrudetur in monaſterium aliquod, ut ibi ſit incarcera-
tus; nec per hoc infringetur Eccleſiæ immunitas, quia
de Eccleſia non extrahitur, ut ad locum privatum depor-
tetur, ſed ad monaſterium, & ſic de Eccleſia non extra-
hitur, cùm in Eccleſia continuè maneat. Per hoc enim,
quod confugit, non debet eſſe delictum impunitum.]
Hæc Vitalin. & idem dicendum de clericis ſæcularibus, qui
poſſunt caſtigari, & carceri mancipari intra ſepta Eccle-
ſiæ, vel ad pœnitentiam in monaſterium detrudi per judi-
cem Eccleſiaſticum; & ſic de loco immuni ad alium im-
munem. Per hoc enim Eccleſiæ immunitas non infringi-
tur, ut dictum eſt, unde ceſſat abſurdum Abbatis, quia de-
licta non remanent impunita.

Ad quartum patet reſponſio ex dictis in reſponſione
præcedenti. Item Eccleſia non tuebitur facinora clerico-
rum, quia in criminibus exceptis poterit eos extrahere, &
in non exceptis coercere cenſuris, à pœnis Eccleſiaſticis,
aut pecuniariis ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *in tertio
notab. num.*16.

Ad quintum, & ſextum ſatis ſuperque reſponſum eſt ſu-
pra in reſponſione ad tertium & quartum argumentum.

94 Conſuetudo autem contraria, cùm ſit præjudicialis im-
munitati Eccleſiaſticæ, non pia, neque laudabilis, ſed abu-
ſus, & corruptela dicenda eſt: & ideò eſt nulla, & im-
præſcriptibilis: etiam ſi eſſet tanti temporis, cujus initii
non eſſet memoria, *cap. Cum terra*, & ibi dixi *num.*6. *&*
7. *de elect. cap. Cum cauſa*, *de ſent. & re iudic. cap. Illa au-
tem*, *verſ. Quod enim*, 12. *diſt. & cap. Cum inter*, *de conſue-
tud.* Quod de plano procedit poſt Bullam Urbani VIII.
Romanus Pontifex, *editam* 5. *Iunii* 1641. Per quam ſubla-
ta eſt quæcumque conſuetudo præjudicialis libertati, &
immunitati Eccleſiaſticæ, etiamſi ſit immemorabilis, &
cum ea concurrat fama privilegii, ut ſcripſi plenè in *cap.
Conſuetudines num.*59. *&* 74. *ſupra de conſuetud.*

95 Ad ponderationem Conſtitutionis Greg. XIV. *de immu-
nit. Eccleſiarum* reſpondetur Conſtitutionem illam fuiſſe
editam contra Principes ſæculares, qui plura indulta, &
privilegia extrahendi delinquentes ab Eccleſiis à Sede
Apoſtolica impetrarunt, & illis abutebantur, ut patet ex
verbis proœmii: & quia vigore hujuſmodi indultorum
Principes nullam auctoritatem poterant ſibi vendicare in
clericos, utpotè exemptos ab illorum juriſdictione, ſed
tantum in laicos ſibi ſubjectos, propterea Conſtitutio de
laicis tantùm, & non de clericis mentionem fecit. Sed
hinc non ſequitur ut Clerici non gaudeant immunita-
te in illis caſibus, in quibus gaudent laici. Imò major eſt
ratio in Clericis, ut conſtat ex dictis ſupra *in* 2. *fundamen-
to*, *num.*83.

Septimò QUÆRO, an in caſibus, quibus laici ad Ec- 96
cleſiam confugientes non gaudent illius immunitate, ex-
tractio fieri debeat per judicem Eccleſiaſticum, an verò
per judicem laicum, Abb. *hic num.*29. Format hanc quæ-
ſtionem, ſed in ſolutione decidit ſolummodo ad quem ſpe-
ctet punitio delicti intra vel extra Eccleſiam perpetrati, &
nihil dicit de extractione delinquentis. Cynus verò in
l. Præſenti, *num.*2. *in* 2. *quæſt. C. de his qui ad Eccleſiam con-
fug.* diſtinguit ſic: Aut talis deliquit in Eccleſia, & tunc
eſt de juriſdictione Eccleſiaſtica, & punietur per judicem
ſuum, non per ſæcularem: Aut deliquit extra Eccleſiam,
& tunc extrahetur per judicem laicum.

Sed tu rejecta hac diſtinctione dicas nullo caſu extractio- 97
nem fieri poſſe per judicem ſæcularem, quia Eccleſia non
eſt de territorio Principis ſæcularis, *cap. Poſtulaſti*, cum
ibi not. *de for. compet. & cap. Rex debet.* 23. *quæſt.*5. Abb.
*d. num.*29. *verſ. Credo quod non*, ubi dicit Eccleſiam non
habere territorium, niſi reſpectu eorum quæ ſunt, ſeu per- 98
tinent ad forum Eccleſiaſticum, nec eſt ſubdita judici ſæ-
culari, ſed Eccleſiaſtico tantum ut *l.*2. *C. de Summ. Trinit.
cap. Miror*, 17. *quæſt.*4. *cap. Eccleſia S. Mariæ*, *de Conſtit.
cum pluribus concord.* Paul. de Caſtro *in l. Si quis in hoc ge-
nus*, *num.*3. *C. de Epiſcopis*, *& Cler.* Ergo judex laicus non 99
poteſt in Eccleſia ullam juriſdictionem exercere, delin-
quentes inde extrahendo, quia ſic exerceret juriſdictio-
nem extra territorium, *l. fin. ff. de iuriſdict. omnium iudic.
cap. Vt animarum de Conſtitut. lib.*6. Et in Eccleſiam ſibi
non ſubditam, *cap. An nobis*, *il primo*, *infra de ſentent.
excomm. & d. cap. Vt animarum*. Unde non evaderet pœ-
nas violantis immunitatem Eccleſiaſticam Dei ordinatio-
ne, & canonicis ſanctionibus conſtitutam, ut in Conci-
lio Tridentino *c.*20. *ſeſſ.*25.

Hodie hoc eſt expeditum per Conſtitutionem allega- 100
tam Gregorii XIV. *de immunit. Eccleſiarum*: nam *in* §.2.
verſ. Sed univerſis, diſponitur, *ut Epiſcopi, & Eccleſia-
rum Prælati tam ſæculares, quàm regulares, qui confugien-
tes ad Eccleſias aliquod ex criminibus exceptis iudicio ſuo
commiſiſſe videbuntur, quando à Curia ſæculari fuerint requi-
ſiti curare debeant, ut eidem Curiæ tradantur, & conſignen-
tur*, & in §.4. Diſertis verbis ſtatuitur, *ut Curia ſæcularis,
eiuſque iudices, & officiales ab Eccleſiis, monaſteriis, lociſq;
ſacris laicum aliquem delinquentem in aliquo ex caſibus ibi
exceptis ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius officialis,
& cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem
habentis capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint,
niſi eo caſu, quo ipſe Epiſcopus, & dicta perſona Eccleſia-
ſticæ requiſita illos in delictis ibi expreſſis culpabiles tradere,
aut capturæ, & carcerationi intervenire, & aſſiſtere recu-
ſaverint; tuncque reverentiæ Eccleſiæ, & locis ſacris debi-
tæ memores prædictos delinquentes minori quo id fieri pote-
rit, cum ſcandalo, & tumultu extrahere curent*, & in §.2.
ſtatuitur, *ut ſic à Curia ſæculari extracti ad carceres Curiæ
Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, & op-
portuna cuſtodia data illis, ſi opus fuerit, per Curiam ſæcula-
rem detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque ſæculari
prædictæ conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito prius per
Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ſpe verè crimina ſuperius
expreſſa commiſerit: tuncque demum de mandato Epiſcopi
per iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſæculari quacumque appella-
tione poſtpoſita conſignentur.*

Octavò, & ultimò QUÆRO, An violetur immuni-
tas Eccleſiaſtica per violentam extractionem rerum ab Ec-
cleſiis, & locis immunibus, adeò ut extrahentes incidant
in excommunicationem Bullæ Gregorii XIV.

Palam eſt immunitatem violari non tantùm per extra-
ctionem perſonarum, ſed etiam rerum, ut eſt text. in *c. Si-
cut antiquitus*, 17. *quæſt.*4. ibi: *Aut perſonam hominis, vel
bona eius inde ſubtraxerit*, *& in c. Quiſquis*, *eadem cauſ. &
quæſt.* ibi: *Vel domus, quæ intra prædictos paſſus fuerit,
aliquid inde diripiendo, vel auferendo:* & infrà ibi: *Ali-
qua inde abſtulerit:* nec non infrà ibi: *Depoſita, vel alia
quælibet exinde abſtrahunt, damnum novies componant, &
immunitatem tripliciter.* Item ſic abſtrahentes ſacrilegii ju- 101
dicantur, *c. Si forte*, *& c. Qui rapit*, 17. *quæſt.*4. Com-
mitti-

mittitur enim ſacrilegium auferendo ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, ſive ſacrum de non ſacro, ut legitur in d. *cap. Quiſquis*.

Verùm etſi tales ut violatores immunitatis, & ſacrilegi de jure communi, niſi emendent, ſint excommunicandi, ut in d. *cap. Sicut antiquitus*, 17. *quæſt.*4. & notat gloſ. in *cap. Conqueſti, in verb. Excommunicatos nuntietis, de ſentent. excomm.* & ſcripſi plenius in *cap. Cum pro cauſa, à*
102 *n.6. eod. tit.* Tamen non videntur incidere in cenſuras Bullæ Gregorii XIV. quia hæc loquitur de extrahentibus perſonas, nec debet extendi ad eos, qui extrahunt res; tum quia appellatione perſonarum non veniunt res, ut *inſtitut. de iure naturali*, §. *final. & de rer. diviſ. in princ.* Unde cùm extrahentibus res non adaptentur verba Conſtitutionis, conſequenter nec ejus diſpoſitio adaptari debet, *l.*4. §. *Toties, ff. de damno infecto, cum ſimil.* Tum quia Conſtitutio pœnalis eſt, & exorbitans à jure communi; & ideò de caſu ad caſum non extendenda, etiam ex majoritate rationis: textus eſt notabilis in *l. Sed ſciendum, ff. Ad legem Pompeiam de Parricid.* quem ad hoc ponderat Aretin. in *cap. Cum non ab homine*, *n.*59. *circa fin. de iudic.* Facit gloſſ. in *cap. Vt hi, in verb. Eiuſdem, de ætat. & qualit.* Tum quia non viget tanta ratio in extrahentibus res, quanta in extrahentibus perſonas: imò qui perſonas violenter abſtrahunt, plus delinquunt, quia inferunt injuriam loco ſacro, & perſonæ ſimul, *cap. Miror*, 17. *quæſt.*4. & ideò plus puniuntur, *cap. Non afferamus*, 24. *quæſt.*1. *cap. Quæſivit, de his quæ fiunt à maiori parte Capituli, cap. ult. in fine, de exceſſ. Prælat.*

103 Cave tamen, quia ſi abſtractio bonorum fieret auctoritativè per miniſtros Curiæ, vel de mandato judicis, ſeu Magiſtratus ſæcularis, tam abſtrahentes, quàm mandantes, quamvis non inciderent in pœnas Conſtitutionis Gregorianæ, quæ ut prædixi de perſonis, & non de rebus loquitur: tamen inciderent in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini §. 17. latam in uſurpatores juriſdictionis ad Sedem Apoſtolicam, vel quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum pertinentis. Sive enim facultas dandi licentiam abſtrahendi res à locis immunibus ſpectet ad Sedem Apoſtolicam, ſive ad Epiſcopum, juxta text. in *cap. Quiſquis*, 17. *quæſt.*4. ibi: *Si quis domum Dei violaverit, & aliqua ſine licentia illius, cui commiſſa eſſe dignoſcitur* (ideſt Prælati, ſecundùm gloſ. in figuratione caſus) *inde abſtulerit, &c.* utroque caſu Eccleſiaſticam juriſdictionem uſurpat: & ideò incidit in illud caput Bullæ Cœnæ Domini. Facit textus in *cap.* 1. *ſupra eodem*, & hic junge quæ dixi ſupra *n.*97. *cum duobus ſeqq.*

Porrò pro abſtrahendis rebus à locis immunibus licentiæ 104
expediri ſolent per litteras Sac. Congregationis Immunitatis Ordinario directas ſub formula infraſcripta, videlicet. *Supponendoſi per parte di N. di hauer ottenuto mandato eſſecutivo contro li beni, & mobili di N. qual mandato non puol fare eſſeguire per eſſer ſtati traſportati detti mobili nella Chieſa, &c. acciò ſia rimoſſo il pregiuditio publico, e conſervata l'Immunità Eccleſiaſtica potrà V. S. col mezo de' Miniſtri Eccleſiaſtici far eſtraere dalla ſudetta Chieſa, ò altro luogo immune le dette robbe, e quelle con inventario conſegnare à Giudice competente, affinche ſopra di eſſe ſi poſſa eſſeguiro quello ſarà di giuſtitia, concedendoſele con la preſente dalla Santità di Noſtro Signore la facoltà in ciò neceſſaria.*

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

Gregorius IX. Aſtoriceñ. Epiſcopo.

CAPUT IX.

ECcleſiæ, in qua divina myſteria celebrantur, licèt adhuc non extiterit conſecrata, nullo jure privilegium immunitatis adimitur: quia obſequiis divinis dedicata, nullius eſt temerariis auſibus profananda.

SVMMARIVM.

1 *ECcleſia non conſecrata, in qua divina celebrantur, gaudet immunitate, & n.*5.
2 *Eccleſia appellatione venit etiam non conſecrata.*
3 *Baſilica propriè quæ dicatur, & n. ſeqq.*
4 *Monachus appellatur poſt profeſſionem.*
5 *Eccleſia non conſecrata gaudet immunitate, etiamſi divina officia ibi nondum fuerint celebrata, & num.*8. *&* 10.
6 *Eccleſia non conſecrata eodem privilegio gaudet quo conſecrata.*
7 *Et cùm fundata eſt, ſpectat ad ordinationem Epiſcopi, & eſt locus devotus, & religioſus.*
9 *Statuta Præfecti urbis ſalvat confugientes ad ipſam.*
10 *Conſuetudo favens immunitati Eccleſiæ tamquam pia ſervanda eſt.*
11 *Eccleſia interdicta gaudet privilegio immunitatis.*
*Idem in Eccleſia polluta, n.*13.
12 *Clericus ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus retinet privilegium fori, & canonis.*
14 *Eccleſia deſtructa gaudet immunitate, dummodo ſubſit ſpes reædificationis, & auctoritate Epiſcopi deſtructa non fuerit.*
15 *Atrium, & porticus Eccleſiæ adhærens immunitate gaudet.*
16 *Immunitas in maiori Eccleſia ad* 40. *paſſus extenditur circumquaque, in minoribus verò Eccleſiis, vel capellis ad* 30.
17 *Niſi Eccleſiæ minores, vel capellæ ſint in caſtellis.*
18 *Eccleſia gaudet immunitate per circuitum quadraginta, vel triginta paſſuum, etiamſi cœmeterium minori ſpatio perſtringatur.*
19 *Niſi infra dictos paſſus alia domus laicorum interponatur, & n.*30.
Quid ſervetur de conſuetudine.
21 *Cœmeterium, & Eccleſia gaudent eodem privilegio, & uno violato, cenſetur & aliud violatum.*
22 *Immunitatem violat, qui ſtans extra cœmeterium trahit illum, qui ſtat intus per partem pallii quæ manet exterius.*
23 *Oratoria, quæ in domibus privatorum ſunt, gaudent immunitate, ſi auctoritate Epiſcopi ſint conſtructa.*
*Aliàs ſecus, n.*25.
24 *Oratorium auctoritate Epiſcopi ædificatum eſt publicum, & religioſum, nec poteſt ad humanos uſus deputari.*
26 *Privatum verò hodie eſt oratorium, & cras poteſt eſſe camera.*
27 *Hoſpitalia gaudent immunitate, ſi conſtructa ſint auctoritate Epiſcopi.*
28 *Monaſteria, & domus religioſæ gaudent immunitate.*
29 *Palatium Epiſcopi immunitate gaudet, quamvis ſit extra fines Eccleſiæ, vel ultra quadraginta paſſus, & in eo non ſit capella.*
*Et quid in palatio inferioris Prælati, n.*35. *&* 36.
31 *Familia Epiſcopi gaudet privilegio fori, licèt ſit ſecularis.*
32 *Palatia Cardinalium an gaudeant immunitate.*
33 *Et quid in Vrbe.*
34 *Franchitias in Vrbe prohibuit Iulius III. etiam quoad omnes Principum, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales.*

35 *Archimandrita Meſſanen. palatium etiam conductitium non fixum, & habens Eccleſiam coniunctam in civitate Meſſanen. gaudet immunitate Eccleſiaſtica ſtante legitima conſuetudine.*

37 *Familiares Archimandritæ gaudent privilegio fori ſtante etiam conſuetudine.*

38 *Archimandrita in civitate Meſſanen. degens poteſt Magiſtratus coercere cenſuris ſuam iuriſdictionem turbantes.*

1 E*Cclesia*. Eccleſia non conſecrata, in qua divina celebrantur, gaudet immunitate. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. Butr. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. & ſunt duæ partes. Prima ponit dictum; ſecunda rationem ibi, *Quia*.

2 Nota primò ex principio text. Eccleſiæ appellatione ve-
3 nite Eccleſiam, licet nondum extiterit conſecrata. Sed Abbas *hic num.2.* dicit hoc verum eſſe latè ſumpto vocabulo: nam ſtrictè & propriè antequam conſecretur, non appellatur Eccleſia, ſed Baſilica; poſt conſecrationem verò aſſumit nomen Eccleſiæ. Ad quod vide bonum text. cum gloſ.1. in *c.1.* ibi, *Ad Baſilicam, quæ dedicanda eſt, ſupra de relig. domib.* ubi Hoſt. *num.1.* poſt d. gloſ. primam exponit verbum *dedicanda*, ideſt, conſecranda: nam tunc demum poſtquam eſt conſecrata propriè appellatur Eccleſia, antea verò Baſilica eſt, ſicut electus in conſecratione ſua aſſumit nomen Epiſcopi, *ut cap. fin. ſupra de translat. Epiſc.* & Archiepiſcopus in receptione Pallii, nomen Ar-
4 chiepiſcopale, *cap. Niſi ſpecialis, ſupra de uſu pallii*, & Monachus nomen Monachi cum profeſſionem facit, quia tunc dedicatur Deo, *cap. Virginibus, & cap. Si quis ſacro, 27. quæſt.1. & cap. Conſtitutus, ſupra de converſ. coniugat.* & cum Hoſtienſ. concordant in dict. *cap.1.* Joan. Andr. *num.3.* Butr. *in 1. notab. & numer.8. verſ. Et dicit gloſſ.* & Abbas *num.1. in 3. notab.* & idem Abbas *ſupra in rubr. de conſecr. Eccleſ. vel altar. numer.2.* Joan. de Viſch. *in repetit. cap. Diffinivit, 17. quæſt.4.* Soccin. *in tract. de immun. Eccleſ.* inter tractatus communes *tom.2. fol.135.* Verum etſi cum his tranſeant communiter Doctores, tamen jure non videntur probari, quia ſicut Eccleſia dicitur etiam ante conſecrationem, ut hic patet, & in *cap. fin. ſupra de conſecrat. Eccleſ. vel altar. & cap. Eccleſiam, de conſecr. diſt.1.* ita & nomen Baſilicæ indifferenter, & promiſcuè refertur ad quaſcumque Eccleſias ſive conſecratas, ſive non, ut *cap. Omnes Baſilicæ, 16. qu.7. cap. Perlectis, §. Ad Primicerium, & §. Ad Theſaurarium, 25. diſt. cap. Si quis per ſuperbiam, 30. diſt.*

Unde verius puto Eccleſiam, & Baſilicam eſſe ſynonyma, ut probatur in *cap. ult. ſupra de Eccleſ. ædific.* ubi text. pro eod. accipit Eccleſiarum erectionem, ac Baſilicarum inſtitutionem, & in *cap. Non oportet, il ſecondo* ibi, *In Eccleſiis ſeu Baſilicis, 42. diſt.* ubi Archid. *num.1.* [Baſilica, inquit, dicitur Palatium Regis; inde dicitur Baſilica quælibet Eccleſia, quæ eſt domus, & palatium ſummi Regis, & æterni,] & ita Archid. accipit nomen Baſilicæ pro quacumque Eccleſia; non diſtinguitur an ſit conſecrata, nec ne, & ſequitur ibi Bellam. *in princ.* & Turrecrem. *n.1.* & gloſſ. in extravag. *Antiquorum, in verb. Baſilica, de pœnit. & remiſſ.* nec diſſentit Laurentius relatus ibi ab Archid. dum ait Baſilicam dici à baſe, eo quod ſit fundamentum omnium Eccleſiarum, vel dicitur Baſilica ſive regalis, quia ibi Regi regum miniſtratur ſecundùm Archid. Alii verò dicunt Cathedrales Eccleſias tantùm appellari Baſilicas, quia hujuſmodi Eccleſias conſueverunt reges fundare, & ditare, & in hac opinione fuit Hugo, ut referunt Archidiac. & Turrecrem. *ubi ſupra*. Hinc Patriarchales Eccleſiæ in Urbe appellantur Baſilicæ, de quibus & præcipuè de Lateranenſi, & Principis Apoſtolorum ambigi non poteſt, quin fuerint conſecratæ, cùm illarum conſecrationis officium in univerſa Eccleſia celebretur, & de Baſilica Principis Apoſtolorum fit mentio in dict. extravag. *Antiquorum, de pœnit. & remiſſ.* ubi gloſſa exponit verbum Baſilicam, ideſt Eccleſiam: nam propriè eſt domus regia, vel palatium Regis, ſed per translationem dicitur Eccleſia, quia eſt palatium Summi Regis, idem patet ex conſtitutione prima Gregorii XI. quæ incipit *Super univerſas orbis Eccleſias*; edita ſuper præeminentia Eccleſiæ Lateranenſis in Bullar. *tomo 1. pag.220.* ibi: *Inter omnes urbis, & orbis Eccleſias, ac Baſilicas etiam ſuper Eccleſiam ſeu Baſilicam Principis Apoſtolorum de Vrbe ſupremum locum tenere, &c.* & ex alia Conſtitutione 94. Pii V. incip. *Infirma ævi conditio*, confirmatoria prædictæ Conſtitutionis Gregor. XI. in Bullar. *tomo 2. pag.296.* ubi pluries fit mentio Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, & de Baſilica Lateranenſi patet ex libro Pontificali Damaſi Papæ *in libello de munificentia Conſtantini, tomo 1. concil. part.1. pag.214. col.1.* ubi ſic legitur: *Huius temporibus* (ſcilicet Beati Sylveſtri) *fecit Conſtantinus Auguſtus Baſilicas iſtas, quas & ornavit, Baſilicam Conſtantinianam, &c.* & infra *pag.215. col.1. eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit Baſilicam Beato Petro Apoſtolo in Templo Apollinis.* Similiter Eccleſia Sanctorum duodecim Apoſtolorum Urbis Baſilica appellatur, ut in *cap. Cum olim, il primo, infra de privilegiis*. Ideòque Cardinales Presbyteri ſcribuntur omnes cum titulo propter unum, qui inſcribitur Baſilicæ Duodecim Apoſtolorum Presbyter, ut ibi notat Hoſtienſ. *numer.1. in verb. Baſilica*, & Joan. Andr. *num.3. in eod. verb.* Et patet ex Conſtitutione Sixti V. *Religioſa*, §.2. in Bullar. *tomo 2. pag.572.* de antiqua acceptione Baſilicæ vide text. in *l. Pediculis, §. Item cum quæreretur*, cum gloſ. *in verb. Baſilica, ff. de aur. & arg. leg. & in l. Inter ſtipulantem, §. Sacra, ff. de verb. oblig.*

Secundò nota ex textu immunitatis privilegium compe- 5
tere etiam Eccleſiæ non conſecratæ, ut hic eſt caſus ſecundùm omnes, & notat Innoc. in *cap. Inter alia in princ. in verb. Ad Eccleſiam, ſupra eod.* gloſſ.1. *in cap. ult. ſupra de conſecratione Eccleſiæ, vel altar.* Sanctus Raymundus *in Summa eod. tit.* Joan. de Friburgh. *in Summ. Confeſſ. rubr. de Immunit. Eccleſ.* in quæſtione utrùm Eccleſiæ, Goffr. *in Summ. eodem tit. §. Hoc privilegium*, Gulielm. de Monte Lauduno in Clem.1. *in gloſſ.2. de pœnit. & remiſſ.* Henrich. Boich. in hoc cap. *num.3.* & nullus diſcre-
par. Nam Eccleſia non conſecrata eodem privilegio gau- 6
det, quo & conſecrata, *cap. final.* & ibi gloſſ.1. *ſupra de conſecrat. Eccleſ. vel altar. cap. Eccleſiam de conſecrat. diſt.1.* Hoſtienſ. *hic poſt prin. in verb. Adimitur*, & cùm 7
fundata eſt, ſpectat ad ordinationem Epiſcopi etiam antequam conſecretur, & eſt locus devotus, & religioſus, *cap. Præcepta, 11. quæſt.1.* ſecundùm Archid. in *cap. Noverint, n.1. ead. cauſ. & quæſt.* & Collect. *hic num.1. verſ. Vnde notat Archid.*

Sed dubitatur numquid ante conſecrationem hoc privi- 8
legium habeat, ſi Divina officia ibi nondum fuerint celebrata, & quidem cùm text. loquatur de Eccleſia non conſecrata, in qua Divina myſteria celebrantur; gloſ.1. arguit à contrario ſenſu, quod ſi adhuc ibi non ſunt Divina officia celebrata, non gaudeat privilegio Immunitatis, & rationem reddit, quia nondum plenè dedicata videtur divinis obſequiis: & cum gloſſ. videtur conſentire Abbas Antiq. *in princ.* dum ſic format caſum. Qui confugit ad non conſecratam Eccleſiam, defenditur ab illa, dummodo ibi Divina officia fuerint celebrata, & hanc partem probaſſe videtur Clemens Papa IV. qui mandavit, ut effractores Capellæ Sancti Clementis Trecen. in qua jam celebrabantur Divina, etſi nondum conſecrata eſſet, denuntiarentur excommunicati, ac ſi conſecrata fuiſſet, ut refert Hoſtienſ. *hic anten.1. verſ. Dominus tamen Clemens, & in cap. ult. n.7. ſupra de conſecr. Eccleſ. vel altar.*

Contrarium tamen determinat idem Hoſt. hic in princ. quia ſufficit, ut locus ſit dedicatus Deo auctoritate Pontificis primarium lapidem imponentis, ut ſequentia innuunt ibi, *quia obſequiis Divinis dedicata nullius eſt temerariis auſibus profananda*, argum. *cap. Ad hæc, ſupra de relig. domib.* Neque obſtant verba illa textus: *In qua Divina myſteria celebrantur*, quoniam exponi debent, ideſt celebrari poſſunt cùm ad hoc apta ſit, non enim tantum conſideranda eſt celebratio Divinorum, quantum dedicatio Deo ſolemniter facta, ut in text. nec multum inſpicienda eſt celebratio Divinorum, quod patet in privato oratorio, de quo in 8. ampliatione. Inducit etiam Hoſt. quod dicam infrà in 11. *ampliat.* de Palatio Epiſcopi, & de Eccleſia interdicta, in qua Divina officia non celebrantur, ut infra in 2. *ampliatione*. Item ſtatuta Præfecti urbis ſal- 9
vat, ut §. *fin. inſtitut. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur.* ergo fortius locus Deo dedicatus, ut *hic, & in § Nullus, inſtit. de rerum diviſ.* & multò fortiùs etiam ſine aliqua comparatione ipſum corpus Chriſti, & cum Hoſtien. per omnia concordant Joan. Andr. *numer.4. verſ. in gloſſ.1.* Collecta, *num.1.*

Digitized by Google

num. 1. *verſ. Sufficit quod locus*, Hentic. Boich. *num.* 3.
in fin. verſ. Et licet, Bernardus Butr. *num.*6. Cardin. *in*
1. *quæſt.* Anchar. *num.*4. Abbas *numer.*5. & Joan. de Anan.
*num.*2. *in fin.* Genzelin. Gulielm. de Monte Laudun. & Jo.
de Lignan. in Clem.1. *de pœnit. & remiſſ.* Covarr. *lib.*2.
*var. reſol. quæſt.*20. *num.*4. dicens ita frequentiore interpre-
tum conſenſu receptum eſſe, & Remig. in *tract. de immu-
nit. Eccleſ. fol.*15. ubi ſimiliter ait communiter teneri, &
ſequitur Jul. Clar. *in pract. crimin.* §. *fin. quæſt.*30. *verſ.*
10 *Quæro ſi conſtructa*. Et ab hac opinione communi non
recedas, cùm etiam ſervetur de conſuetud. ut poſt Vita-
lin. atteſtatur Remig. *loco citato*. Quæ conſuetudo tam-
quam pia ſervanda eſt, *cap. Ad Apoſtolicam*, *de ſimon.*
cap. Super eo, *de cognat. ſpiritual.* & notant Innoc. & Ho-
ſtien. in dict. *cap. Inter alia*, *in verb. Ad Eccleſiam*. Pro
qua etiam multum ſtringit ratio dedicationis, in qua ſola
ſe fundat deciſio hujus decretalis, ut benè *hic* per Abb. d.
*numer.*5. *verſ. Facit indicio meo multum ratio litteræ*, &
Joan. de Viſch. *in tract. de immunit. Eccleſ. num.*46. Stat
igitur regula, quod Eccleſia non conſecrata gaudet privile-
gio immunitatis; & hæc regula ampliatur primò, etiamſi
adhuc non fuerint ibi celebrata divina myſteria, ut ex di-
ctis conſtat.
11 Ampliatur ſecundò, etiamſi Eccleſia ſit interdicta,
quia nihilominus retinet hoc privilegium ad inſtar clerici
12 interdicti, ſuſpenſi, vel excommunicati, qui retinet pri-
vilegium immunitatis circa manuum injectionem; & cir-
ca forum, *cap. Dictum*, 81. *diſt.* ſecundùm Goffred. &
Vincent. *hic*, & concordat Hoſtienſ. *num.*3. reddens ra-
tionem, quia Deus, in cujus honorem datur immunitas,
in aliquo non deliquit, *cap. Quæſivit*, *de his, quæ fiunt à
maior. part. cap.* & ſatis affligitur ex eo, quod ſibi debi-
tum penſum ſubtrahitur, *cap.*1. *de celebratione Miſſar.*
nec eſt addenda afflictio afflicto, *cap. Cum percuſſio*, 7.
*quæſt.*1. Quod latiùs proſequitur idem Hoſtien. *in ſumma
eod. tit.* §. *In quantum*, *verſ. Sed numquid hoc privilegium*,
& ſequuntur hic Joan. Andr. *numer.*2. Collectar. *in princ.*
Butr. *numer.*4. Cardinal. *numer.*5. Anchar. *numer.*3. Joan.
de Anan. *eod. numer.* Archid. *in cap. Uxor*, *numer.*2. 17.
*quæſt.*4. Et ita ſequuntur communiter Doctores, ut dicit
Abbas *hic numer.*8. & Joan. de Viſch. *de immunit. Ec-
cleſ. numer.*49. Summa Angelica, *in verb. Immunitas*,
q.27. & Julius Clarus d. §. *fin. qu.*30. *verſ. Idem dicendum eſt.*
13 Ampliatur tertiò, etiamſi Eccleſia ſit polluta, ut vide-
tur ſentire gloſſ.1. & Abb. *num.*6. *in cap. fin. ſupra de con-
ſecr. Eccleſ. vel Altar.* & tenet Remig. *in tract. de immun.
Eccleſ. in* 4. *ampliat.*
14 Ampliatur quartò, etiam in Eccleſia deſtructa, dum-
modo tamen ſine auctoritate Superioris deſtructa fuerit,
& ſubſit ſpes refectionis: ſecus verò ſi deſtructa eſſet Supe-
rioris auctoritate, & ſpes reædificationis non ſubeſſet,
quia tunc privilegio immunitatis non gauderet, & hæc
eſt communis opinio, ut atteſtatur Remig. *de immunit.
Eccleſ. fol.*92. *in* 20. *ampliat.* & Clarus *d. quæſt.*30. *verſ.
Maius eſt dubium*, & pro hac diſtinctione vide quod ſcripſi
poſt Innoc. in *cap. Cum ex iniuncto*, *in ult. notab. infra de
nov. oper. nunc.*
15 Ampliatur quintò, etiam in atrio Eccleſiæ ſeu portici-
bus Eccleſiæ adhærentibus, ut eſt text. in *cap. Si quis contu-
max*, ibi: *De atrio Eccleſiæ, vel de porticibus quolibet
modo Eccleſiæ adhærentibus per vim abſtraxerit*, 17. *quæſt.*4.
& notat Joan. Andr. *in cap. Inter alia*, *num.*30. *ſupra eod.*
qui ex hoc infert, ut pœna inſultantis ad domum habeat
locum etiam in inſultantibus ad porticum, de quo in Spe-
culat. *de iniuriis*, *verſ. Pone in ſtatuto*, & ſequitur Abb. *hic
num.*10. *verſ. Idem dic quod porticus*, & Joan. de Viſch. *de
immunit. Eccleſ. n.*60.
16 Ampliatur ſextò, ut privilegium immunitatis non re-
ſtringatur ad portas, aut parietes, vel atrium Eccleſiæ
tantum, ſed per quadraginta paſſus in majori Eccleſia,
& per 30. in capellis, vel minoribus Eccleſiis extendatur
circumquaque, ut eſt diffinitum in *cap. Sicut Antiquitus*,
& in cap. Diffinivit, 17. *quæſt.*4. & utrobique notant gloſſ.
Archidiac. & omnes, Hoſtienſ. *in cap. Inter alia*, *num.*2.
& ibi etiam Jo. Andr. *n.*7. Abb. *in ult. notab.* Felin. *num.*2.
& Marian. Soccin. *num.*10. *ſupra eodem*, Turrecremata
in cap. Cum devotiſſimam, *num.*4. & ibi etiam Præpoſitus
*num.*2. 12. *qu.*2.

Cæterùm quod dictum eſt de immunitate triginta paſ- 17
ſuum in Eccleſiis minoribus, non habet locum in Eccle-
ſiis, ſeu capellis, quæ ſunt infra ambitum caſtellorum.
Tales enim non habent immunitatem, niſi quantum tan-
gunt parietes Eccleſiæ, *cap. Quiſquis*, *& cap. Quæſti*, 17.
*qu.*4. Et eſt ratio, quia propter loci anguſtiam hoc obſerva-
ri non poteſt, cùm aliquando cœmeterium ſeu immunitas
Eccleſiæ abſorbeat totum Caſtrum, gloſ.1. in d. *cap. Sicut
Antiquitus*, Abbas *hic num.*10. Joan. de Viſch. *de immunit.
Eccleſ. num.*57. *in* 8. *notab.*
Et quamvis Archid. in dict. *cap. Si quis contumax*, dicat 18
prædictos paſſus deſignatos eſſe pro cœmeterio; idemque
videtur ſentire Abbas *hic dict. num.*10. Dum quærit an
Eccleſia gaudeat immunitate, quatenus cingitur muris,
& non ultra, & reſpondet hanc immunitatem habere
cum ſuo cœmeterio, & Eccleſiam majorem habere circui-
tum quadraginta paſſuum, & capellas, vel minores Ec-
cleſias 30. Tamen verius videtur etiamſi cœmeterium in 19
ſpatio minori perſtringatur circa aliquam Eccleſiam, ni-
hilominus immunitatem Eccleſiæ extendi ad ſpatium præ-
dictorum paſſuum, dummodo infra ipſos paſſus nulla alia
domus extranea, id eſt, laicorum interponatur per text. *in
d. c. Diffinivit* 17. q. 4. ſecundum Joan. de Viſch. *ubi ſupra
n.* 59. Nec obſtat text. *in cap. Quiſquis ead. cauſ. & quæſt.*
ibi, *Vel domos, quæ intra præfatos paſſus fuerint*: quo-
niam intelligitur de domibus clericorum, ut ibi notat gloſſ.
in verb. Vel domos.
Non deſunt tamen qui affirment hanc immunitatem 40. 20
vel 30. paſſuum uſu non obſervari, ut Igneus *in l.* 1. *in
princ. num.* 58. *ff. ad Syllanian.* quem refert Remig. *de im-
munit. Eccleſ. fol.* 52. *in* 6. *ampliation.* Clarus *in* §. *fin. q.* 30.
verſ. Hinc eſt, ubi dicit non eſſe ab hac communi conſue-
tudine recedendum, præterquam in domibus Eccleſiæ co-
hærentibus. Sed certè Sacra Congregatio Immunitatis
indiſtinctè ſervari jubet immunitatem per circuitum dicto-
rum paſſuum, ſaltem in Cathedralibus, & Collegiatis Ec-
cleſiis: & ſi qua extaret conſuetudo contraria, de illius ju-
ribus poſſet meritò dubitari per ea, quæ ſcripſi *in cap. Inter
alia n.* 94. *ſupra eod.*
Ampliatur ſeptimò, in cœmeterio: nam Eccleſia & cœ- 21
meterium gaudent eodem privilegio, & uno violato cen-
ſetur & aliud violatum, ut notat Archidiac. *in cap. Si quis
contumax*, per illum textum, *num.* 2. *&* 3. 17. q. 4. Fa-
cit textus *in cap. Cum Eccleſia*, ibi, *In Eccleſiis, vel cœ-
meteriis, ſupra eodem*, ubi gloſſ. *in verb. cœmeteriis*, ſi-
militer dicit: Quæ eodem privilegio gaudent cum Eccle-
ſiis. Ad idem *c. fin.* ibi, *In ipſis Eccleſiis, vel earum cœ-
meteriis, infra eod.* Unde hæc rubrica inſcribitur *de immunit.
Eccleſ. & Cœmet.*
Hinc ſi quis ſtans extra cœmeterium trahat eum, qui 22
ſtat intus per partem pallii, quæ manet exterius, dici-
tur violare immunitatem Eccleſiæ ſecundum Vincen. *in
cap. ſeq.* cum quo concord. ibi Butr. *num.* 4. Card. *in* 1.
quæſt. n. 3. & Abbas *num.* 10. Nam & qui ſic traheret cleri-
cum, incideret in Canonem, *ut in cap. Nuper infra de ſen-
tent. excomm.*
Ampliatur octavò, etiam in oratoriis, quæ in domi- 23
bus privatorum habentur: nam & ipſa gaudent privilegio
immunitatis, dummodo auctoritate Epiſcopi ſint conſtru-
cta, ut tenet Vicent. hic relatus à Jo. Andr. *n.* 1. *in fin.* Al-
legat *cap. Si hoſpitale de Eccleſ. ædificand.* & ſequuntur
Butr. *hic num.* 3. Cardin. *in* 2. *quæſt.* Anchar. *num.* 2. Abbas
n. 7. *verſ. Utrum autem*: ubi enim intercedit Epiſcopi au- 24
ctoritas, oratorium eſt publicum, & religioſum, nec po-
teſt amplius ad humanos uſus deputari, argum. *cap. Ad
hoc ſupra de relig. domibus*, ſecundum Abb. *in cap. ult. n.* 4.
de cenſib. Et de his oratoriis vide quæ plenè notavi *in cap.
In his infra de privil.* Secus verò ſi hujuſmodi oratoria
non ſint conſtructa auctoritate Epiſcopi: & ita intelli-
gi debent Doctores, qui ſimpliciter dicunt privata ora- 25
toria non gaudere immunitate, inter quos Goffred. hic
per *cap. Unicuique*, *& cap. ſeq. de conſecrat. diſt.* 1. *&
per* §. *Si quis in ſua domo*, *&* §. *Si verò*, in authen. *de
Eccleſ. tit. & per cap. ult. ſupra de cenſib.* cum quo tranſit
Hoſtienſ. *hic poſt princ. verſ. Unde oratoria privatorum*,
Hentic. Boich. *num.* 2. *in fin.* Archid. *in cap. Uxor num.* 3.
17. *quæſt.* 4. Collectar. *in cap. Inter alia num.* 11. *ſupra eod.*
Abbas *in d. cap. ult. numer.* 4. *ſupra de cenſibus*, ubi ait, 26
hujuſ-

hujuſmodi oratoria non gaudere immunitate Eccleſiaſtica,
& hanc eſſe communem concluſionem, cùm ſint loca
privata: nam hodie poteſt eſſe oratorium quod cras erit
camera ad voluntatem Domini, & eum ſequuntur Remig.
de immunitate Eccleſ. fol.26. num.10. & Clarus *in §. fin. d.
quæſt.30. verſ. Sed quid dicendum in oratoriis*, & dicitur
cenſuiſſe S. Congregatio Epiſcoporum die 27. Novembris
1617. & Sac. Congregatio Immunitatis menſe Decembris
1631.

27 Ampliatur nonò in hoſpitalibus, nam privilegia omnia
conceſſa Eccleſiis ad hoſpitalia extenduntur, *l. Omnia, Cod.
de Epiſc. & Cler.* Abbas *hic num.6.* & tenet Archid. *in cap.
Diffinivit, num.1. in verb. In loco ſancto, 17. quæſt.4.* per
authent. *de Eccleſ. tit. in princ. & §. Ad hoc*. Quod tamen
intellige ſi auctoritate Epiſcopi ſint constructa: aliàs ſecus,
ut notat Innoc. *in cap. Cum inter dilectos, num.4. ſupra de
donation.* Abbas *hic num.7. & in cap. ult. num.4. de cenſibus*,
Jo. de Viſch. *de immunit. Eccleſ. num.48. verſ. Et placet
Panormitano*.

28 Ampliatur decimò in monaſteriis & domibus religioſis,
ut *cap. Quiſquis, in fin. 17. quæſt.4.* ubi dicitur: [Si quis mo-
naſteria, & loca Deo dicata, & Eccleſias infringunt &
depoſita, vel alia quælibet exinde abſtrahunt, damnum
novies componant, & immunitatem tripliciter: & velut
ſacrilegi canonicæ ſententiæ ſubigantur,] & notat Archid.
*in d. cap. Diffinivit, num.1. in verb. In loco ſancto, eadem
cauſa, & quæſt.* ubi dicit nec de hoſpitali, nec de domo reli-
gioſa quem extrahi debere, Jo. de Viſch. *d. num.48.* & pa-
tet *ex Conſtitut.7. Gregor. XIV. de immunit. Eccleſ. in §.2.*
ibi: *Ab Eccleſiis, monaſteriis, ſacellis, domibus regulari-
bus, locisve ſacris, aut religioſis*.

29 Ampliatur undecimò, in domo, ſeu palatio Epiſcopi,
quod ſimiliter gaudet privilegio immunitatis, ut conclu-
dunt DD. per text. in *cap. Id conſtituimus*, ibi: *Et ab Eccle-
ſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non li-
ceat, 17. quæſt.4.* Et quamvis nonnulli, quos tacito nomi-
ne recenſet Innocent. *in cap. Inter alia, poſt princ. verſ. Item
dicunt quidam, ſupra eod.* intelligant hoc verum eſſe ſi pa-
latium ſit infra fines Eccleſiæ, vel infra quadraginta paſſus
per *cap. Epiſcopus*, ibi: *Hoſpitium quoque non longe ab Ec-
cleſia habeat, 41. diſt. & cap. Epiſcopus*, ibi: *Eccleſia, cui
proximus fuit, de conſecrat. diſt.3.* & alii ut Hugo relatus
à Joan. Andr. *in dict. cap. Inter alia, num.2. in verb. Ad
Eccleſiam*, dicant palatium Epiſcopi tunc ſolummodo
gaudere hoc privilegio, cùm in eo eſt capella: Tamen
communiter tenetur illud gaudere hoc privilegio indiſtin-
ctè, etiamſi ſit extra 40. paſſus præfinitos, *in cap. Sicut
antiquitus, 17. quæſt.4.* Et ita concludit gloſ.1. *in cap. Id
conſtituimus, eadem cauſ. & quæſt.* Cum qua concordant
ibi Archid. Bellam. & Turrecrem. Hoſtien. *in dict. cap. In-
ter alia, in princ. in verb. Ad Eccleſiam*, ubi hoc probat
validiſſima ratione, quia aliàs palatium Epiſcopi nullum
30 privilegium haberet: nam & domus, quæ infra prædictos
fines exiſtunt, hoc privilegio gaudent indiſtinctè, ut *cap.
Quiſquis, 17. quæſt.4.* & concordant *in dict. cap. Inter alia*.
Collectar. *num.10.* dicens hoc tenendum, Butr. *numer.9.*
Cardinal. *num.6.* & Abb. *num.30.* ubi ait de hoc non poſſe
dubitari, & idem Abbas *hic num.9.* ubi approbat primam 31
opinionem gloſſæ ſimpliciter, cùm text. *in d. cap. Id con-
ſtituimus*, indiſtinctè loquatur: unde in ſimili ſecundum
eum & familia Epiſcopi gaudet privilegio fori, licet ſit ſæ-
cularis, ut *in cap. fin.* cum ibi notatis, *de offic. Archid.*
dixi *in cap. Nullus num.23. ſupra de for. competent.* Item
cum hæc materia ſit favorabilis, non debet reſtringi text.
in d. c. Id conſtituimus, ſed potius ampliari, *cap. Odia, de
reg. jur. lib.6.* Et hanc opinionem Hoſtien. eſſe communi-
ter receptam atteſtantur Barbat. *conſ.33. num.7. lib.4.* Re-
mig. *de immunit. Eccleſ. fol.70. in 15. ampliat.* Covarr. *var.
reſolut. lib.2. cap.20. num.5. in fin.* & Clarus *in §. fin. d. q.30.
verſ. Scias etiam*, licet ſubdat cum Covarr. ſed non benè,
contrariam opinionem praxi forenſi frequenti omnium uſu
receptam eſſe.

Ampliatur duodecimò, in domibus S. R. E. Cardina- 32
lium: nam ſicut delinquentes non poſſunt extrahi ab Ec-
cleſiis, & palatio Epiſcopi, ita neque à domibus & pala-
tiis Cardinalium; & ita hodie conſuetudo communi ob-
ſervat teſte Manfredo *in tract. de Card. cap.8. in 18. privil.*
& Jul. Clar. *in §. final. d. quæſt.30. verſ. Item adde*. Sic &
privilegium altaris viatici Epiſcopis, & eorum Superiori-
bus conceſſum *in cap. final. de privileg. lib.6.* Competit
etiam Cardinalibus, ut ſcripſi in *cap. Ne pro dilatione,
numer.46. de pœnit. & remiſſ.* Et idem de privil. eligendi ſi-
bi Confeſſorem, de quo in d. *cap. Ne pro dilatione*, & ibi
etiam dixi *à num.31. uſque in fin.*

Verumtamen hoc debet intelligi extra urbem Romam, 33
nam in ea hoc non ſervatur, ut atteſtatur Cardin. Tuſch.
in verb. Eccleſia, concluſ.9. num.12. & alii hic relati
à Modern. Collect. *numer.13.* Extat hac de re Con-
ſtitutio 17. Julii III. contra franchitias in Urbe retinentes
in Bullar. *tom.1. pag.710.* Qua cavetur ut judicibus cauſa- 34
rum capitalium, & quibuſcumque aliis juſtitiæ Præfectis,
& miniſtris quæcumque viæ, & plateæ, ædes, & domos
ad requirendos, capiendos, & debitis pœnis afficiendos
facinoroſos homines diu, noctuque liberæ, & apertæ ſunt.
Idque locum habeat non ſolum in Baronibus, Domicellis,
Comitibus, Ducibus, & Principum Oratoribus, ſed
etiam in Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, & S. R.
E. Cardinalibus.

Ampliatur ultimò, etiam in palatio inferioris Prælati 35
juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, dummodo ta-
men ita ſe habeat conſuetudo. Tunc enim gaudet privile- 36
gio immunitatis, aliàs ſecus, quia dictum *cap. Id conſti-
tuimus, 17. quæſt.4.* loquitur de domo Epiſcopi, & non de
domo Prælati inferioris. Ideòque S. Congreg. Immunita-
tis *die 6. Novembris* 1634. reſolvit primum palatium Ar-
chimandritale etiam conductitium non fixum, & habens
Eccleſiam conjunctam in civitate Meſſanen. gaudere im-
munitate Eccleſiaſtica, ſtante legitima conſuetudine. Se- 37
cundò, familiares Archimandritæ gaudere privilegio fori
ſtante etiam conſuetudine. Tertiò, Archimandritam in 38
civitate Meſſanæ degentem poſſe Magiſtratus coercere
cenſuris ob ſuam juriſdictionem turbatam, & die 27.
Martii 1645. eadem Congregatio Immunitatis ſtetit in
deciſis.

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

Idem Gregorius IX. Toletano & Compoſtellano Archiepiſcopis.

C A P U T X.

IMmunitatem Eccleſiaſticam; & infrà. Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſuum, per defenſionem Eccleſiæ obtinere ſperantes, homicidia & mutilationes membrorum, in ipſis Eccleſiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur: qui, niſi per Eccleſiam, ad quam confugiunt, crederent ſe defendi, nullatenus fuerant commiſſuri: & infrà. Cùm in eo, in quo delinquit, puniri quis debeat: & fruſtrà legis auxilium invocet, qui committit in legem; Mandamus, quatenus publicè nuntietis, tales non debere gaudere immunitatis privilegio, quo faciunt ſe indignos.

SVMMARIVM.

1 *COemeterium gaudet immunitate Eccleſiaſtica.*
2 *Immunitas an ſuffragetur delinquentibus in ipſa Eccleſia, & n. ſeqq. uſque in fin.*
3 *Intellectus varii huius cap. & num. ſeqq. uſque ad num. 28.*
4 *Immunitate non gaudet committens homicidium, vel mutilationem membri in Eccleſia, vel illius cœmeterio.*
Etiam ex improviſo, & non ſub ſpe immunitatis, ſecundum opinionem, quæ hodie eſt approbata, num. 28.
5 *Immunitate gaudent indiſtinctè committentes in Eccleſia ſacrilegium, homicidium, vel aliud crimen, iuxta ſecundam opinionem Goffredi, quæ reprobatur quoad homicidium, n. 6.*
7 *Ob criminis immunitatem receditur à communibus regulis iuris.*
8 *Immunitate non gaudent committentes in Eccleſia adulterium, raptum, furtum, vel aliud crimen, ſecundum aliam opinionem, & n. ſeqq.*
Quæ reprobatur, n. 20. & 28.
9 *Puniri quis debet in eo, in quo delinquit, & numer. 17.*
10 *Fruſtra legis auxilium invocat qui committit in legem, & num. 17.*
11 *Ratio legis ubicumque eſt generalior dicto, ad latitudinem rationis extenditur ipſa diſpoſitio.*
12 *Extenſio non fit in pœnalibus ex identitate rationis.*
13 *Fallit quando agitur de puniendis delictis.*
14 *Item fallit quando ratio eſt expreſſa in lege.*
Et quid ſi lex ſimul ſit pœnalis, & exorbitans, & minuat Eccleſiæ immunitatem, n. 31.
15 *Immunitate non gaudet ſecundum aliquos delinquens in una Eccleſia, & ad aliam confugiens.*
16 *Idem in eo, qui ſemel deliquit in Eccleſia, iterùm delinquit extra Eccleſiam, & poſteà ad Eccleſiam confugit.*
17 *Immunitate non gaudent graviter in Eccleſia delinquentes, etiam ſine ſpe immunitatis conſequendæ.*
Contrarium, n. 20. & 28.
18 *Ceſſante una ex duabus rationibus finalibus, non ceſſat legis diſpoſitio.*
19 *Sacrilegium æque committitur auferendo de Eccleſia rem ſacram, vel non ſacram, & inter hæc nulla eſt differentia quoad immunitatem.*
21 *Peccare nemo debet ſub ſpe veniæ.*
22 *Peccatum in Spiritum Sanctum eſt peccatum obſtinationis.*
23 *Immunitate non gaudent qui ſub ſpe immunitatis in Eccleſiis delinquunt, ſecundum tertiam opinionem & n. ſeqq.*
Quæ reprobatur, n. 28.
Et quando dicantur delinquere ſub ſpe immunitatis, num. 25.
24 *Delinquentes propè Eccleſiam animo ad eam confugiendi ſecundum aliquos non gaudent immunitate.*
Sed contra, n. 28.
25 *Delinquens ex propoſito in eccleſia præſumitur hoc feciſſe ſub ſpe immunitatis præſumptione iuris, & de iure.*
26 *Subveniretur tamen ei ſi probaretur hoc non feciſſe ſub ſpe immunitatis.*
27 *Immunitate non gaudet committens homicidium, vel mutilationem membri in Eccleſia ſub ſpe immunitatis, aliàs ſecus, ſecundum quartam opinionem, quæ hodie reprobatur, n. ſeqq.*
28 *Homicidia, vel mutilationes membrorum in Eccleſia committens, etiam in pura rixa, & ſine ſpe immunitatis conſequendæ ex Bulla Gregorii XIV. immunitate non gaudet.*
29 *Conſtitutio nova recipit interpretationem paſſivam à iure antiquo, dummodo ſit clarum, & non habens varios intellectus.*
30 *Quod multipliciter intelligitur, illius veritas ignoratur.*

IMmunitatem. Summatur ut dicam infrà *in 3. lectura num. 23.* & ſunt tres partes. Prima ponit dictum. Secunda rationem, ibi, *Cum in eo*. Tertia, mandatum, ibi, *Mandamus*.

In textu, ibi, *Vel eorum cœmeteriis*. Nota non tan- 1
tùm Eccleſiam, ſed etiam illius cœmeterium immunitate gaudere, Hoſt. *hic num. 1. in verb. Eccleſiis*, Anchar. *num. 2.* Abb. *num. 4.* & ſcripſi pleniùs *in cap. Eccleſiæ n. 21. ſupra eod.*

QUÆRO generaliter an immunitas Eccleſiæ ſuffragetur 2
illis, qui in ipſa Eccleſia delinquunt.

Solutio pendet ab intellectu hujus textus, qui legitur 3
multipliciter. Quidam enim intelligunt illius deciſionem ſtricte in caſu ſolius homicidii, & mutilationis membri, prout ſonat littera ibi: *Homicidia, vel mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur*: & hos non tuetur Eccleſia, ut in textu. Ergo per locum à ſpeciali, qui alia delicta ibi committunt, privilegio immunitatis juvantur: & hunc intelle-
ctum tenet gloſ. ordinaria, & ſingularis *in c. Frater, &* 4
Coepiſcopus in verb. Ab omnibus 17. q. 4. quam dicit eſſe tenendam, cùm nullum habeat contradictorem: Ludovicus Rom. *conſ. 234. Advertendum num. 2.* imò Goffred. *in*
ſumm. huius tituli §. Sed quæritur, tenet indiſtinctè, com- 5
mittentes ſacrilegium, homicidium, vel aliud crimen in Eccleſia gaudere immunitate: & rationem reddit; quia ſi Eccleſia repelleret eos, videretur eſſe auctrix ſanguinis; & quia Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis Sanctitas ignoſcendi gloriam derelinquit, *l. Si quis in hoc genus C. de Epiſcopis, & Cleric.* & cum Goffredo videtur tranſire Archidia-
conus *in d. cap. Frater num. 4.* Sed reſpectu homicidii, & 6
mutilationis dictum Goffredi eſt contra textum hic: unde Cardinalis *n. 2. circa finem, verſ. Sed quia dicit*, & benè hoc cap. loqui ſolum in homicidio, vel mutilatione, & ideò poſſe reſtringi, ut locum non habeat in alio caſu; ſed ſtet regula, quòd ſit locus immunitatis extra duos caſus, de quibus *in c. Inter alia, ſupra eodem*, ſcilicet publici la-
tronis, & depopulatoris agrorum: & ſic ait ſalvari poſſe 7
opinionem Goffredi, & hanc opinionem eſſe mitiorem; pro qua facit, quia cùm hoc cap. deviet à communibus regulis juris, & ſit odioſum, debet reſtringi quantum fieri poteſt, & ſic non extendatur extra caſum expreſſum, arg. *c. Pœna de pœnit. diſt. 1. & c. Odia de regul. iur. lib. 6.* Item ab immunitate delicti ſemper receditur à communibus regulis juris, *ut in l. Aut facta in fine ff. de pœnis.*

Quidam verò putant hunc textum habere locum etiam 8
in adulterio, raptu virginum, furto, & in aliis quibuſcumque gravibus delictis; quia etſi loquatur in ſpeciali caſu homicidii, & mutilationis membri: tamen illius ratio
generalis eſt ad omnia delicta ſaltem enormia, ut patet 9
ibi: *Cum in eo, in quo delinquit, puniri quis debeat: & fruſtrà legis auxilium invocet, qui committit in legem*, non
enim ad ſupplicandum debet admitti, ubi committere ſa- 10
crilegium non expavit, ut dicitur *in d. c. Frater 17. q. 4. & cap. ſeq.* Et non debeat invenire munimen in loco, quem per ſcelus deſpexêrunt, ut in Auth. *ut lic. mat. & aviæ*
§. Quia vere ita comperimus. Unde hoc cap. fuit deſum- 11
ptum: quare ſuccedit regula, quòd ubicumque ratio legis, vel Canonis eſt generalior dicto, ſeu diſpoſito, tunc ad latitudinem rationis extenditur ipſa diſpoſitio text. eſt *in l. Regula §. final.* & ibi Bart. & Bald. notant *ff. de iur. & facti ignorantia*, gloſſ. in Auth. *Caſſa in verb. Per Italiam C. de ſacroſanct. Eccleſ. in l. 1. in verb. Illyricanas C. Qui mun. vel præſtat nemin. lic. ſe excuſ. lib. 10.* & in Clem. 1. *in verb. Præſidentes de reſcript.* Roman. *conſ. 174. Ampliſſime Doctor. num. 3.* & in terminis noſtris Abb. *hic num. 9.*
verſ. Et ſatis poſſet dici. Nec obſtat, quòd in pœnalibus 12
non ſit facienda extenſio ex identitate rationis: ſecundùm opinionem magis communem, de qua latè per Jaſ. *in l.*
Cum quidam col. 2. & ſeq. ff. de liber. & poſthum. Quoniam 13
hoc verum non eſt quando agitur de puniendis delictis; tunc enim materia dicitur favorabilis, & expediens Reipublicæ, *l. Ita vulneratus ff. Ad leg. Aquilin.* & propterea fieri debet extenſio, ut per Roman. *conſ. 105. Viſo themate num. 3.* Jaſ. *d. l. Cum quidam in 4. limitat.* Aym. *de antiq.*
tempor. in 4. par. num. 96. Rurſus id non procedit quando 14
ratio eſt expreſſa, ut in textu noſtro; tunc enim etiam in pœnalibus fit extenſio ex identitate rationis. Alex. *in l. Cum mulier. in 5. notab. ff. ſolut. matr.* Jaſ. *in d. l. Cum quidam in 5. limit.*

limitat. & Aym. alios citans ubi ſupra *num.* 107. Quamobrem delinquentes graviter in Eccleſia indiſtinctè excludi ab immunitatis privilegio, ſentiunt hic Abbas Antiq. *in princ.* Hoſtien. *n.* 1. *in verb. Homicida*, Anchar. *in* 1. *notab.* Abbas Siculus *n.* 9. *verſ. Et ſatis poſſet dici*, Collectat. *n.* 1. *verſ. Sed Hoſt.* dicens hoc tenere Innocentium, Hoſt. & Doctores juris Canonici, & civilis. Raymundus *in ſumma hujus tituli*, Jo. Monach. *in cap.* 2. *num.* 3. *infra eod. lib.* 6. ubi ſic ait: [Si autem in Eccleſia, vel Cœmeterio delinquatur, nunquam committens habet ibi immunitatem;] & cum eo ſimpliciter tranſit ibi Jo. Andr. *num.* 4. *in verb. Exercitent.* Quinimò in hoc paſſim omnes convenire affirmant Covarr. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 15. *verſ. Vigeſimoprimo*, & *verſ. Vigeſimoſecundo*, & Julius Clar. *in praxi criminal.* §. *fin. q.* 30. *verſ. Item quæro*, & in ſacrilegio, & furto in Eccleſia commiſſo tenent quidam, quos tacito nomine recenſet gloſ. *in d. c. Frater in ver. Ab omnibus* 17. *q.* 4. & contra Goffredum firmat Hoſt. *hic n.* 3. *in fin. verſ. Quid ergo.* Si quis committat furtum in Eccleſia reddens rationem, quia furtum numquam committitur bona intentione, & cum eo tranſeunt ſimpliciter Jo. Andr. *n.* 5. *verſ. Per prædicta patet*, & Butr. *n.* 6. *verſ. Per prædicta*: item Hoſt. Angel. de Caſtro inter conſilia Pauli de Caſtro ſui partis *in conſ.* 458. *Viſo caſu propoſito n.* 1. *in fin. vol.* 2. dicens textum noſtrum habere locum non ſolum in homicidis, & mutilantibus, ſed etiam in forenſibus in Eccleſia, & ita hic communiter notari; & eum ſequitur Clar. *ubi ſupra* licet eum aliter referat Covarr. *var. reſol. lib.* 2. *d. cap.* 20. *num.* 15. *verſ. Vigeſimo quinto*: & generaliter in quocumque delicto in Eccleſia commiſſo, etiamſi non interveniat homicidium, vel membri mutilatio; quicquid dixerit Cardin. contra quem eſt communis opinio, atteſtatur Remig. *de immunitat. Eccleſ. in* 3. *fallent. num.* 5. & Clar. *ubi ſupra*. Et pro hac opinione de jure civili eſt textus clarus in Auth. *ut lic. matr. & avia* §. *His quoque*, *verſ. Quia vero ita comperiuntur*, ibi: *Non enim debent hujuſmodi perſonæ in venerabili loco munimen habere, quem ipſi per ſcelus proprium deſpexerunt*: & infra. *Quomodo illis, qui in ipſa Eccleſia tale ſcelus ſtuduerint perpetrare, permittimus aliquod auxilium ex Eccleſiaſticis terminis invenire? Sed omnibus modis judicibus eos tradi, & pœnam ſuſtinere, qua digni ſunt, qui ſanctiſſima loca violare præſumunt. Quis enim ibi delinquit, ubi ſalutem petat?* Et in homicidio, raptu virginum, & adulterio in loco ſacro commiſſis eſt expreſſum in Auth. *de mandat. princ.* §. *Neque autem.*

15 Quod adeò verum eſt ſecundùm aliquos, ut ſi quis in una Eccleſia delinquat, & deindè ad aliam Eccleſiam confugiat, non defendatur ab hac ſecunda Eccleſia, ut gaudeat ejus immunitate: & eſt communis opinio, ut ait Remig. *in tract. hujus tit. fol.* 123. *in* 11. *fallentia n.* 2. Cùm enim una ſit per totum orbem univerſalis Eccleſia, *c. Loquitur Dominus* 23. *q.* 1. cum ſuis concordantibus; qui facit injuriam uni particulari Eccleſiæ, omnes offendiſſe videtur; ut per eum, quem ſequitur Clarus *in* §. *fin. d. q.* 30. *verſ. Sed ſi aliquis*: & quamvis Sylveſt. *in ſumm. in ver. Immunitas* 3. *q.* 2. *verſ. Tertium eſt*, dicat de conſuetudine apud aliquos contrarium ſervari: tamen ut ait Clar. *ubi ſup.* apud Senatum Mediolanenſem communis opinio ſervaretur in practica.

16 Quinimò ſecundùm alios, qui ſemel deliquit in Eccleſia, ſi iterum delinquat extra Eccleſiam, & poſt delictum ad Eccleſiam confugiat, non debet ejus immunitate gaudere: & ita in facti contingentia deciſum fuit per Capell. Tholoſ. *ut deciſ.* 422. Item fuit quæſitum, an ſit aliquis.

17 Procedit autem ſupradicta opinio Abbatis Antiqui, & ſequacium in quibuſcumque gravibus criminibus in Eccleſia quomodolibet perpetratis etiam ſine ſpe, & fiducia conſequendi immunitatem; quia hic textus allegat in deciſione duas rationes finales, quæ ſatis militant hoc caſu. Prima eſt, quia in eo debet quis puniri, in quo deliquit. Secunda, quia fruſtra legis auxilium invocat, qui committit in legem: quaſi dicat, ex quo deliquit in Eccleſia, & per conſequens contra Eccleſiam non debet occaſione Eccleſiæ aliquod commodum reportare. Hujuſmodi enim rationes vendicant ſibi locum etiam in eo, qui non deliquit ſub ſpe veniæ. Prima autem ratio, de qua in princ. cap. non fuit finalis, ſed impulſiva, qua ceſſante non ceſſat diſpoſitio, *l.* 1. §. *Sextum*, cum gloſ. *in verb. Cauſam ff. de poſtulan.* Et
quatenus eſſet finalis, tum ex quo adſunt duæ aliæ finales, 18
& illarum quælibet per ſe ſufficit, ceſſante una non ceſſat legis diſpoſitio, *ut in* §. *Affinitatis inſtitut. de nuptiis*, ita Abb. *hic num.* 8. *verſ. Sed mihi non multum placet*; cujus intellectum dicit veriſſimum, & ſervandum Covarr. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 15. *verſ. Vigeſimoſecundo*, poſt Aufretium, quem citat in allegata *deciſ.* 422. Capell. Tholoſ.

Rurſus etſi nonnulli reſpectu furti diſtinguant, an quis 19
furetur in Eccleſia rem ſacram, vel prophanam, ut primus tamquam ſacrilegus non gaudeat, ſecundus vero ſic, ut noviſſimè Mat. Ital. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *n.* 75. & Farinac. *in eodem tract. num.* 217. Tamen hæc diſtinctio non placet, quia ſacrilegium æquè committitur auferendo ſacrum de ſacro, atque auferendo non ſacrum de ſacro, ut eſt text. *in cap. Quiſquis* 17. *q.* 4. Et quamvis lex civilis dicat hoc ſecundo caſu non committi ſacrilegium, ſed furtum; *ut l. Divi ff. Ad legem Jul. pec.* tamen illud non tenet, ut ait gloſſ. *in dict. cap. Quiſquis in verb. Non ſacrum*; Item gloſſ. *unica in fin. in d. l. Divi*. Rurſus ratio, quam reddit Hoſt. videlicet quia furtum numquam poteſt fieri bona intentione, eſt nimis tenuis, ut inquit Collect. *hic n.* 1. *in fin.*

Tertii dicunt hanc Decretalem vendicare ſibi locum 20
non tantùm in homicidio, & mutilatione, ſed etiam in aliis omnibus delictis gravibus; dummodo tamen perpetrata fuerint ſub ſpe immunitatis: & huic lecturæ ſuffragatur hæc littera, ibi, *Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſuum, per defenſionem Eccleſiæ obtinere ſperantes*:
necnon ibi: *Qui niſi per Eccleſiam ad quam confugiunt* 21
crederent ſe defendi, nullatenus fuerant commiſſuri. Et ſic textus loquitur de illis, qui ex induſtria ſe conferunt ad delinquendum in Eccleſia, ut ibi ſint tuti; & tales non gaudent immunitate, quia nemo ſub ſpe veniæ peccare debet, *cap. Illud in fin. de Cler. excomm. miniſtr. & c. Quomodo quis de conſecrat. diſt.* 4. Non eſt ergo his ſubveniendum, neque parcendum; quia facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi, *cap. Eſt injuſta* 23. *q.* 4. *cap. Ut cleri-*
corum ſupra de vita, & honeſtat. clericor. Imò voluerunt 22
quidam hoc eſſe peccatum in Spiritum Sanctum, dicente Scriptura: *Maledictus homo qui peccat in ſpe*. Dic tamen propriè peccatum in Spiritum Sanctum eſſe peccatum obſtinationis, quod nec remittitur in hoc ſæculo, nec in futuro, *c. Qualis* 25. *diſt. cap. Sciendum de pœnit. diſt.* 2. & hic declarat Abbas *in* 1. *notab.* & hunc intellectum poſuit hic Butr. *in* 1. *notab.* & idem Abbas *in cap. Inter alia num.* 21. *ſupra eodem*, quem dicit eſſe communem Remig. *de immunit. in* 3. *fallentia n.* 3. & eum probarunt Joan. Andr. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Jo. de Anan. qui propterea ſic ſum-
mant hanc Decretalem, videlicet; Qui ſub ſpe immunita- 23
tis in Eccleſiis, vel Cœmeteriis delinquunt, immunitate non gaudent.

Quinimò nonnulli hoc extendunt etiam ad eos, qui 24
prope Eccleſiam delinquunt animo ad eam confugiendi, inter quos Hoſtien. *in ſumma hujus tituli* §. *in quantum n.* 8. Anchar. *hic num.* 3. *verſ. Quid ergo ſi non in Eccleſia*, Henric. Boich. *in cap. Eccleſiæ n.* 11. *ſupra eodem*; & alii quos refert, & ſequitur Remig. *ubi ſupra in* 2. *fallentia*, Navarr. *in manuali cap.* 25. *n.* 22. *verſ. Neque qui prope Eccleſiam deliquit*. Covarr. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 14. *verſ. vigeſimoſexto.*

Quòd ſi quæras quando quis dicatur delinquere in Ec- 25
cleſia ſub ſpe immunitatis, ita ut aliàs delictum non commiſiſſet: reſpondetur, eo ipſo quod deliberatè, & ex propoſito in Eccleſia delictum committit, præſumitur ſub ſpe immunitatis hoc feciſſe: & hæc eſt præſumptio juris, & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium; nam etſi de hoc non conſtet, & delinquens ejus voluntatis non eſſet; nihilominus locum habent cauſæ in textu expreſſæ, ibi: *Cum in eo*, & ibi: *Fruſtra legis auxilium*, quæ finales fuerunt hujus ſtatuti. Ita notabiliter Hoſt. *hic n.* 2. *in verb. Quæ niſi*, & *in verb. Cum in eo*, Jo. Andr. *eod. n. in verb. Nullatenus*, & *n.* 5. *verſ. in gloſ. ult.* Collect. *n.* 1. *poſt medium verſ. Sed poteſt dici*, Butr. *n.* 4. *verſ. Quid ſi non faciat*, Cardin. *n.* 4. *in* 3. *quæſt.* Anchar. *n.* 4. & communiter DD. ut Abbas teſtatur *n.* 8. *verſ. Videtur tamen poſſe a*
dicere. Subdit tamen Hoſt. ubi ſupra poſt Goffred. delin- 26
quenti in Eccleſia ſubveniendum fore, ſi probaretur hoc feciſſe

eiſſe non ſub ſpe immunitatis, puta nullas habebant inimicitias, ſed ex verbis ibidem inter eos de novo ortis ad homicidia pervenerunt: & cum Hoſt. concordant Jo. Andr. *n.* 2. Butr. *n.* 4. *in fin. verſ. Subvenitur*, *& num.* 5. *circa fin. verſ. Hoſt. dicit*, & Cardin. *n.* 4. *in* 3. *quæſt. & n.* 6. & hanc dicit eſſe communem opinionem Remig. *in tract. hujus tituli fallent.* 3. *n.* 3. quamvis, ut inquit Clarus *in d. §. fin. q.* 30. *verſ. Item quæro*, apud Senatum Mediolani hoc non poſſet in practica obtineri; quia ſemper vidit indiſtinctè obſervari, ut qui in Eccleſia delinquit, reputetur indignus, ut ejus immunitate ſe defendat.

17 Quarti dicunt hoc cap. habere locum, prout loquitur, ſolum in homicidio, & mutilatione; non tamen indiſtinctè, ſed in eo tantùm caſu, in quo delicta hujuſmodi committuntur ſub ſpe immunitatis conſequendæ: & in hac opinione fuit Card. *hic n.* 6. *verſ. Aut ergo*; ait enim: Aut conſtat, quod ex propoſito deliquerunt in Eccleſia ſperantes immunitatem, eò quod aliàs non erant commiſſuri: & non gaudent immunitate, ut hic. Quod tamen intellige in ſuo caſu tantùm homicidii, & mutilationis. Aut conſtat, quod aliàs erant commiſſuri: & gaudent per hanc litteram.

28 Sed hodie has controverſias omnes non obſcurè ſuſtulit Gregoriana Conſtitutio *de immun. eccleſ.* quæ declaravit delinquentes nunquam extrahi poſſe ab Eccleſia, niſi in caſibus ibi exceptis, & inter hos recenſet committentes homicidium, & mutilationem membri in ipſa Eccleſia; nec diſtinguit an id faciat ſub ſpe conſequendæ immunitatis, an non; 29 nec ullam reddit rationem, ſed ſimpliciter, & abſolutè illum caſum excipit. Nec obſtat ſi dicatur, Conſtitutio nova ſuperveniens in materia diſpoſita per leges antiquas, quamvis generaliter loquatur, tamen recipit omnes interpretationes, & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat, *l. in contractibus §. Præterea Cod. de non numer. pecun.* Jaſ. *in l. Sciendum in princ. ff. Qui ſatis dar. cogan.* Caſtillion. dicens Doctores omnes ita tenere *in conſ.* 10. *In facto num.* 5. *verſ. Ad teſtamentum*. Unde quemadmodum hæc Decretalis, quamvis loquatur tantùm de homicidio, & mutilatione: tamen ob rationem generalem in ea expreſſam à pleriſque extenditur etiam ad alia delicta, ut dictum eſt ſupra *n.* 11. Ita & Gregoriana Conſtitutio ſit extendenda. Hæc enim eſt interpretatio paſſiva, quæ in omni materia admittitur, *l.* 2. & ibi Barth. *in princ. Cod. de Noxal. l. Iuris gratiam §. Si paciſcar. ff. de pactis*. Id inquam non obſtat, nam præterquamquod hæc theorica procedit quando jus antiquum eſt clarum, & inconcuſſum, non autem quando eſt controverſum, & plures habet intellectus, prout habet hæc Decretalis, ex his, quæ notat Bart. *in l. In ambiguo num.* 2. *ff. de rebus dub.* & Felin. *in c.* 1. *circa finem de Conſtit.* Nam quod multipliciter intelligitur, 30 illius veritas ignoratur, ut ex Boetio dicit Baldus *in l. Nec quicquam §. ubi decretum in princip. ff. de offic. Proconſul. & Legat.* Reſpondetur ceſſare omnem difficultatem, quia Bulla Gregor. prohibet fieri extenſionem ad caſus in ea non expreſſos etiam ex identitate, vel majoritate rationis, ut dixi *in c. Inter alia n.* 51. *&* 55. *ſupra eodem*. Unde ab homicidio, vel mutilatione manifeſtum eſt hodie non poſſe fieri extenſionem ad adulteria, raptus virginum, & alia delicta in Eccleſiis perpetrata, & ſic corrigitur quod habetur in auth. *de mandato Princip. §. Neque autem*, & in auth. *Vt liceat matr. & aviæ §. His quoque verſ. Quia vero ita comperiuntur*: licet fortè ſecus eſſet in terminis hujus cap. ſecundùm Hoſt. *hic n.* 1. *in verb. Homicida*. Itaque remanet hodie approbata prima opinio, de qua ſupra *n.* 4. ut ſcilicet non quodcumque delictum in Eccleſia patratum, ſed ſolum homicidium, & membri mutilatio excludat à privilegio immunitatis, ſive hæc commiſſa fuerint animo deliberato, & ex propoſito, ſive in pura rixa ex improviſo ſuborta, & ſive ſub ſpe immunitatis, ſive non, cùm Conſtitutio non diſtinguat.

Adde, quod cùm hæc lex ſimul ſit pœnalis, & exorbitans, non debet fieri extenſio de caſu ad caſum, 31 *l. Sed ſciendum ff. Ad legem Pompeiam, de parricid.* Item quamvis aliàs extenſio fieret, tamen fieri non poteſt ubicumque agitur de adimenda immunitate, Dei ordinatione Eccleſiis attributa, ut dixi *in cap. Cum non ab homine n.* 53. 54. *& n.* 81. *&* 82. poſt Aretin. *ibi n.* 60. *&* 61. *ſupra de indiciis*.

NE CLERICI, VEL MONACHI SÆCULARIBUS negotiis ſe immiſceant.

Ex Concilio Moguntino.

CAPUT I.

MUlta ſunt negotia ſæcularia, de quibus pauca perſtringamus; ad quæ pertinet omnis carnalis concupiſcentia. Quidquid plus juſto appetit homo, turpe lucrum eſt: Munera injuſta accipere, vel etiam dare pro aliquo ſæculari quæſtu, pretio aliquem conducere: Contentiones, vel lites, vel rixas amare: In placitis ſæcularibus diſputare, excepta defenſione orphanorum aut viduarum: Conductores ſæcularium rerum, aut procuratores eſſe: Turpis verbi vel facti eſſe joculatorem, vel jocum ſæcularem diligere: Aleas amare: Ornamentum inconveniens propoſito ſuo quærere: In deliciis vivere velle: Gulam & ebrietatem ſequi: Pondera injuſta, vel menſuras habere: Negotium injuſtum exercere: Nec tamen juſtum negotium eſt contradicendum propter neceſſitates diverſas: quia legimus ſanctos Apoſtolos negotiatos fuiſſe, & in regula beati Benedicti præcipitur provideri, per quorum manus negotia monaſterii procurentur: Canes & aves ſequi ad venandum: & omnibus quibuslibet cauſis ſuperfluis intereſſe. Ecce talia, & his ſimilia, miniſtris altaris Domini, necnon & Monachis omninò contradicimus; de quibus ait Apoſtolus: Nemo militans Deo, implicet ſe negotiis ſæcularibus.

S V M M A R I V M.

1 *EXempli cauſa ſunt pauca exprimenda.*

2 *Pauca dicuntur reſpective ſecundum ſubiectam materiam.*

3 *Conducere aliquem pretio pro aliquo ſæculari quæſtu an, & quando Clericis, vel Monachis liceat.*

4 *Contentiones, lites, & rixæ in quibus differant.*

5 *Clerici patrocinari poſſunt pro defenſione miſerabilium perſonarum, ſed tamen gratis.*

6 *Conducere res ſæcularium Clericis non licet, niſi cogente neceſſitate, & n.* 29. *&* 43.

7 *Canonicis prohibendum ne Eccleſiæ bona conducant, & locationes ſunt irritæ.*

8 *Conductori laico ſi Clericus ſuccedat iure hereditario, poteſt in conductione remanere uſque ad præfinitum tempus locationis.*

9 *Negotiationem etiam iuſtam extra caſum neceſſitatis Clerico exercere non licet, & n.* 46.

10 *Clauſula generalis ſubſequens aliquibus ſpecificatis*

omnia

omnia comprehendit.

11 Negotiatio eſt Clericis prohibita de iure Divino, & contrafacientes mortaliter peccant.

12 Negotium, & negotiatio quid ſit.

13 Negotium quotuplex, & quod ſit Clericis interdictum, & n. ſeqq. uſque ad n. 52.

14 Negotiatio alia mundialis, alia ſpiritualis, alia temporalis.

15 Negotium ſæculare dicitur tribus modis.

16 Clerici in cauſa ſanguinis non poſſunt eſſe Advocati etiam pro reo.

17 Cauſa matrimonii, legitimitatis, iuris patronatus, decimarum, & huiuſmodi iudicando tractari non poſſunt, niſi à Clericis.

18 Negotium ſæculare accipitur largè, ſtrictè, & ſtrictiſſimè, & n. ſeqq.

19 Negotium ſæculare prout provenit ex carnali concupiſcentia non frænata ratione, eſt omnibus prohibitum, ſed præcipuè Clericis, & n. 78.

20 Officium nullum Clerici poſſunt habere in republica ſæculari.

21 Vniverſitatem ſæcularem Clerici non conſtituunt.

22 Laici vacare debent Reipublicæ mundanæ, Clerici verò Reipublicæ ſpirituali, & n. 90.

23 Negotiatio propriè ſumpta in quo differat ab artificio.

24 Negotiatio, ſeu mercatura quamvis ſit permiſſa laicis, tamen Clericis omnino prohibetur, & num. 51. & 59.

25 Artificium Clericis, & Monachis eſt permiſſum, ſi neceſſitas ſubſit, & non ſordidè exerceatur, & n. ſeqq. uſque ad n. 44.

26 Clericus artificiolo, vel agricultura ſibi victum paret.

27 Monachi S. Baſilii ex peculiari ſua regula inſtituto ad victum propriis manibus parandum ſaltem in communi tenentur.

28 Et agricoltura quatenus eis permittatur.

29 Clerici alienarum poſſeſſionum conductores, vel adminiſtratores eſſe non poſſunt avaritiæ cauſa: Secus ad ſui, & ſuorum ſuſtentationem, & n. 43.

30 Clerici locare poſſunt animalia, quæ habent ex decimis, vel ſucceſſione, aut aliàs ſibi data, & eorum fructus vendere, & n. 44.

31 Item ſi habeant paſcua poſſunt emere animalia, ut illa depaſcant ad ſuſtentationem ſuam, ſuorum, & pauperum, & n. 35.

32 Secus ſi emant ut tradant ad crementum.

33 Item ad ſui, & ſuorum ſuſtentationem poſſunt emere equi pullum nutriendum, & tabulam pingendam ut carius vendant.

34 Item poſſunt agros ſuos opera laicorum colere abſque reatu illicitæ negotiationis, & n. 38.

35 Item poſſunt pro eiuſdem cultura uſu boves, & alia animalia neceſſaria coemere, illorumque fœtus iuſto prętio, atque honeſta ratione vendere, & num. 39.

36 Item in terris ubi habent quercus poſſunt ſues emere, eoſque alere, ac pro ſua, & familiæ ſuſtentatione vendere, dummodo ea, &c. & n. 40.

37 Item poſſunt arborum folia in eorum bonis exiſtentium laico concedere ad medietatem lucri ex bombicibus provenientis, & n. 41.

42 Item poſſunt ſuarum arborum foliis arti ſerica operam dare pro ſua, & familia ſuſtentatione, cum perſonis tamen non ſuſpectis, & de licentia Epiſcopi.

43 Item poſſunt ob ſuam, ſuæque familiæ neceſſitatem terras Eccleſiaſticorum conducere, non autem laicorum, niſi ex mera præcisè neceſſitate.

45 Agriculturæ artem in agro Romano Clerici ex Bulla Clementis Octavi tam per ſe, quàm per alios exercere poſſunt in caſalibus propriis, & non conductis.

46 Artificio an Clericis vacare liceat extra caſum neceſſitatis, & n. ſeqq. uſque ad n. 52.

47 Artificium eſt licitum Clericis, & Monachis ad victum quærendum, ad otium tollendum, ad concupiſcentiam refrænandam, & ad eleemoſynas faciendas.

Non autem ad purum lucrum, n. 51. & n. 53.

48 Enthuſiaſtarum error ab Auguſtino damnatus.

49 Manualia opera intelliguntur omnia humana officia, ſive manibus, ſive pedibus, ſive lingua fiant.

50 Eleemoſynam parare etiam propriis manibus laborando tenentur ex præcepto Clerici, & laici, ut ſubveniant extremè indigenti.

51 Negotiatio, ſeu mercatura, nec laicis eſt licita, niſi ad aliquem finem honeſtum, vel neceſſarium.

52 Negotiatio aliàs licita an, & quibus modis fieri poſſit illicita, & n. ſeqq. uſque ad n. 77.

53 Negotiatio propter avaritiam, vel alium malum finem eſt culpa venialis, vel mortalis, prout eſt ille finis.

54 Negotiatio eſt opus ſervile, quod exerceri non poteſt in Dominicis, & feſtis diebus.

55 Niſi in nundinis permiſſis, dummodo Divina non omittantur.

56 Negotiationes maximè nundinarum in Eccleſiis, & cœmeteriis ſunt illicitæ.

57 Supellectilia in locis ſacris aſſervari non debent, niſi fortè ad tempus urgente neceſſitate.

58 Negotiatio redditur illicita ex loco ſuſpecto, & inhoneſto.

60 Negotiatio fit illicita ex materia, quæ nec per ſe, nec cum admixto poteſt eſſe utilis.

In venenis an licita ſit negotiatio, ibid.

61 Colores an liceat mercari ad colorandam mulierem, vel virum, & n. ſeqq.

62 Facies naturalis ſine peccato alterari non poteſt, & n. ſeqq.

63 Opus Dei eſt quod naſcitur, Diaboli quod mutatur.

64 Fucatio ex ſui natura eſt illicita, & prohiberi poteſt per ſtatutum Epiſcopi.

65 Non tamen eſt peccatum mortale, niſi fiat propter laſciviam, vel in Dei contemptum.

66 Oculos ſtibio depingere non licet.

67 Turpitudinem corporis ex ægritudine provenientem occultare licet, pulchritudinem fingere non licet.

68 Mulierum honeſtus, precioſus, & placitus ornatus ſine pictura, ut viris ſuis magis placeant, non reprobatur.

69 Sed ſi fiat ad provocandum alios ad laſciviam eſt mortale peccatum.

70 Si verò ex levitate, aut vanitate, non ſemper eſt mortale, ſed quandoque veniale.

71 Emere totum frumentum, vel merces omnes nemini licet, ut coactis aliis à ſe emere, vendant ſuo arbitratu.

72 Tempore tamen ubertatis poteſt quis multa victualia emere, ut abundet tempore egeſtatis.

73 Vel ut aliis poſſit vendere pretio tunc currenti, dummodo hoc faciat ne in terra ſua victualia deficiant.

74 Secus ſi ut vendat carius.

75 Societatem iniens cum negotiatore, quem ſcit malæ conſcientiæ, tenetur eam diſſolvere, ſi commodè poteſt; aliàs proteſtari debet.

76 Negotiationem exercens per ſe licitam, ſed ex accidenti illicitam an teneatur reſtituere lucrum inde perceptum.

77 Negotiatio quibus Clericis ſit interdicta, & num. ſeqq. uſque in finem.

Quid in Clericis in ſacris, n. 79.

Et quid in Clericis minorum ordinum beneficiatis, num. 80.

Et quid in non beneficiatis, num. 81. & num. ſeqq. uſque in fin.

82 Clerici minorum ordinum, ſi competens beneficium non habeant, an poſſint eſſe Advocati in foro ſæculari, & num. 96.

83 Negotiatio eſt Clericis omnibus prohibita, ſi habeant unde commodè vivere poſſint, ſive ex beneficio, ſive aliunde, & n. ſeqq. uſque in fin.

84 Negotiatorem Clericum quaſi quandam peſtem fuge.

85 Nullus eſt dictio univerſalis negativa, quæ reſtrictio-

ctionem non patitur.
86 *Venatio omnibus ſervis Dei interdicitur.*
87 *Negotiatio quas ob cauſas ſit Clericis interdicta.*
88 *Clerici prima tonſura etiam non beneficiati dicuntur milites Dei.*
89 *Et coronam habent ab inſtitutione Eccleſiæ antequam eſſent tituli beneficiales.*
90 *Nec ſunt de corpore Reipublicæ mundanæ, ſed Eccleſiaſticæ.*
91 *Negotiatio ut plurimum ſine mendacio, & perjurio exerceri non poteſt.*
92 *Miniſtri altaris Domini ſunt non tantùm Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ſed etiam inferiores Clerici.*
93 *Ordo quilibet prout eſt Sacramentum, ordinatur ad Sacramentum Euchariſtiæ, & n. ſeq.*
94 *Acolythus ſuggeſta pro Euchariſtia, & calices Diaconis præparat.*
95 *Miniſteria ſacrorum Ordinum ab Oſtiariatu ad Diaconum iubentur à Concilio Tridentino exerceri per conſtitutos in dictis ordinibus.*
96 *Intellectus*, c. 1. de poſtul.
Conditio reſpiciens unum, & determinatum finem, poteſt adimpleri per æquipollens, ibid.
97 *Spolia ex Bulla Pii IV. fiunt de bonis Clericorum, ex illicita negotiatione acquiſitis.*
98 *Spoliis ex Bulla Pii V. non ſubiacent bona Clericorum, quorum beneficia, vel penſiones non excedunt ducatos triginta, dummodo ab illicita negotiatione abſtinuerint.*
99 *Penſio non dicitur beneficium.*
100 *Spoliis ex Bulla Pauli V. non ſubiacent bona Clericorum in Urbe, vel infra decem milliaria decedentium, etiam ſub prætextu, vel cauſa illicitæ negotiationis.*

1 MUlta. Concilium enumerat multa ſæcularia negotia, à quibus jubet Clericos, & Monachos abſtinere: & alias non dividitur.

Nota primò, ibi, *de quibus pauca perſtringamus*: exempli cauſa eſſe pauca exprimenda, *cap. Unum orarium §. Criminis autem appellatio* 25. *diſtinct.* cum aliis hic allegatis 10 gloſſ. 1. & per Hoſt. *num. 4. in ver. Pauca perſtringamus.* Quinimò exempli gratia ſufficit unum exprimere *ut l. Ita vulneratus §. ult. ff. Ad legis. quod*, & tamen quatuordecim hic fuerunt expreſſa: & ſic nota quatuordecim
2 poſſe dici pauca, ſecundum Hoſt. *ubi ſupra*, & Joan. Andr. *num. 1. in ver. Pauca*; ſed dicendum eſt ſecundùm Abb. *in 1. notab. ver. Pauca*, hic fuiſſe poſitum reſpectivè ad negotia ſæcularia quæ ſunt innumera. Unde reſpectu ipſorum, & pro ſubjecta materia, congruè quatuordecim pauca dici poſſunt: nam reſpectivè etiam viginti quatuor millia dicuntur pauca, *ut in cap. Diſciplina* 45. *diſtinct.* & adde quod de hac dictione ſcripſi *in cap. Ut iuxta num.* 32. *de offic. Ordin.*

3 Secundò nota ibi, *pro ſæculari quæſtu*: non eſſe licitum Clericis, vel Monachis pretio quemquam conducere pro aliquo ſæculari quæſtu, ut in littera; ſed gloſ. *in ver. Conducere*, intelligit, & benè hoc verum eſſe, ſi fiat conductio ad peccandum, quod non licet etiam ſæcularibus, *ut c. Si ad peccatum* 22. *q.* 4. Vel ſi fiat pro quæſtu ſæculari Clericis prohibito, quod ſimiliter nec per ſe, nec per alium licet, *cap. Negotiatorem, & cap. Fornicari* 88. *diſt.* idem Hoſtien. *hic num. 5. in ver. Conducere*: aliàs licitè conduci poteſt Sacerdos, vel illius opera, *ut c. ult. infra, Ne Prel. vic. ſuas*; niſi ſit Prælatus, *c. 1. & 2. eod. tit.* ſecundùm Vincent. & Tancred. cum quibus hic tranſit Jo. Andr. *n.* 2.

4 Tertiò nota ibi, *Contentiones*: differentiam inter contentiones, lites, & rixas: nam contentiones conſiſtunt in verbis; lites in iudiciis; rixæ in factis, & percuſſionibus ad invicem, ſecundùm Petr. de Sampſone, & Abbat. Antiq. *hic in princ.* Jo. Andr. *num.* 2. Butr. *num.* 3. & Abb. Sicul. *num.* 4. Qui tamen addit lites referri poſſe ad contentiones etiam extrajudiciales, *ut in c. Sæpe in fin. de appellat.*

5 Quartò nota ibi, *orphanorum, aut viduarum*. Clericos poſſe patrocinari pro defenſione miſerabilium perſonarum, ut hic, *& in cap. 1. ſupra de poſtulan.* Hoc tamen debet gratis præſtare, quia id eis permittitur tantummodo ex pietate, *ut in c. ultimo eodem tit.* ſecundùm Petr. hic Jo. Andr. *n.* 2. Anchar. *num.* 3. & Abb. *num.* 4. Et hinc collige orphanos, viduas, & alias perſonas miſerabiles eſſe ſub protectione Eccleſiæ, ut hic notat gloſ. in figuratione caſus, de quo dic, ut ſcripſi latiſſimè *in c. Significantibus ſupra de offic. Deleg.*

Quintò nota ibi, *Conductores*. Clericis non eſſe lici- 6
tum res ſæculares conducere, ut hic eſt expreſſum, *& in c. Credo, & c. Cyprianus* 21. *q.* 3. & in Auth. *de ſanctiſſ. Epiſc. §. Aliam*, niſi neceſſitate cogente, ut notat gloſſ. *in Summa* 21. *q.* 3. & cenſuit Sacr. Congregatio Concilii, ut dicam infra *n.* 43.

Quæ amplius cenſuit prohibendos eſſe Canonicos ne 7
Eccleſiæ bona conducant; tum quia negotiarentur lucri cauſa; tum quia diſtraherentur à ſervitio Eccleſiæ; & locationes factas eſſe irritas. Si tamen Clerici jure hæredi- 8
tario ſuaderent conductori laico, poſſent in conductione remanere uſque ad præfinitum tempus locationis, argum. text. *in l. Decurio ff. de Decur.* ubi notabiliter ſic legitur; [Decurio, qui prohibetur conducere quædam, ſi jure ſucceſſerit in conductione, remanet in ea, quod & in omnibus ſimilibus eſt obſervandum;] & ita hic tenent gloſſ. *in ver. Conductores*, Hoſt. *num.* 7. *in eodem ver.* Joan. Andr. *num. 5. in gloſ. Si tamen*, Butr. *n. 4. verſ. Quæro*, prohibentur, Anchar. *n.* 6. & Abb. *n.* 8. Ad idem text. *in l. 1. §. Sed etſi iure hereditario*: & quod ibi notat Bart. *n. 1. ff. ad leg. Cornel. de falſ.*

Sextò nota ibi, *Nec tamen iuſtum negotium*. Clerico non 9
licere extra caſum neceſſitatis etiam juſtam negotiationem exercere: concordat *c. Fornicari* 88. *diſtinct.* & notat Abb. *hic num.* 6. In caſu autem neceſſitatis licet, ut hic eſt expreſſum. Sed hoc intellige cùm operatur propriis manibus, ſeu emit materiam; ut eam reducat ad aliquam formam, *ut cap. Si Clericus victum* 91. *diſt. cap. Numquam, de conſecr. diſt.* 5. & hic declarant Butr. *num.* 2. & Abb. *d. n.* 6. & idem Abbas *in cap. Secundum num. 1. infra eodem*, & Sylveſt. *in ver. Clericus 3. n. 1. verſ. Igitur clerico negotiari non licet*, & Redoan. *de ſpol. q. 2. n. 45. & ſeq.* & latius dicam infrà *n.* 46.

Septimò nota ibi, *ecce talia, & his ſimilia*, argumen- 10
tum optimum, quod aliquibus ſpecificatis generalis clauſula ſubſequens omnia comprehendit: *ad hoc cap. Qui ad agendum, de Procur. lib.* 6. & notant hic Hoſtien. *n. 7. in verb. Ecce talia*, Jo. Andr. *num.* 4. Anchar. *in 7. notab.* Facit *c. Sedes ſupra de reſcript. & c. unic. de Commod.*

Ultimò nota ibi, *de quibus ait Apoſtolus*: negotiatio- 11
nem eſſe Clericis, & Monachis prohibitam ſecundùm verbum Apoſtoli, & ſic de jure Divino, *cap. Sunt quidam* 25. *q.* 1. conſequenter contrafacientes mortaliter peccare, *c. Quiſquis præceptis* 14. *q. 1. cap. Quæ contra mores* 8. *diſtinct. d. c. Sunt quidam, cap. final. ſupra de conſuetud.* dixi *in c. 1. num. 42. de treug. & pace.* Sed etſi hoc eſſet ex lege poſitiva, tamen cùm Concilium hic procedat prohibendo, & reſiſtendo, ut patet ibi, *omnino contradicimus*, utique illius tranſgreſſio eſt culpa lethalis, ut notat Archid. *in c. Deteſtanda num. 4. de conceſſ. præbend. lib.* 6. Et ſcripſi plenè *in d. c. 1. num.* 22. poſt Hoſtienſ. ibi, *num. 7. & 9. in verb. Periculo*, & Abbas *in 2. notab.* Et confirmatur, quia clerici negotiatores, ſi moniti non deſtiterint, ſunt excommunicandi, *ut in cap. Secundum infra eodem*. Excommunicatio autem non fertur niſi pro mortali peccato, *c. Nemo Epiſcoporum* 11. *q.* 3. Et ita per hanc rationem clericum negotiatorem mortaliter peccare, poſt Petr. de Palude, & S. Antonin. tradit Sylveſter *in verb. Clericus 3. num.* 3.

Venio ad quæſtiones, Et primò QUÆRO, quid ſit 12
negotium, ſeu negotiatio: Breviter Iſidoro authore *in lib. 18. Etimol. cap.* 15. Negotium dictum eſt, quaſi negans otium, ut refertur *in c. Forus §. Negotium*, & ibi gloſſa *in verb. Negotium de verborum ſignificat.* Unde ex ipſa vi nominis importat privationem otii, & ſignificat actum omnem, cui otium repugnat, & in communi diffinitur eſſe actus humanus practicus, qui vulgò exercitium dicitur, ſecundum Sylveſt. *in verb. Negotium in princip.* Specialiter autem ut nunc principaliter intendimus, eſt commutatio, vel permutatio lucrativa, id eſt ad lucrum ordinata, ut idem Sylveſter diffinivit *ubi ſupra*, nec differunt nego-

gotiatio ſecundum eum, niſi tamquam concretum & ab-
ſtractum, ſicut juſtum, & juſtitia, æquum, & æquitas.
Unde negotium, & negotiatio promiſcuè uſurpantur, *ut*
in l. 3. ff. de negot. geſt. cum ſimil. Alias tamen negotium in
cauſis, negotiatio in commerciis, dicitur, ut legitur *in d. c.*
Forus §. Negotium.

13 Secundò QUÆRO, Quotuplex ſit negotium, & quod ſit
Clericis interdictum.

Tametſi negotia ſint innumera, cùm plura ſint, quàm
vocabula, *ut l. Natura ff. de præſcript. verb.* & hic per Jo.
Andr. *num. 1. in verb. Negotia*, tamen ad certa genera
14 reducuntur. Unde S. Antonin. *in 2. par. tit. 1. cap. 16. an-*
te §. 1. verſ. Sciendum, dixit triplex eſſe genus negotiatio-
nis. Prima eſt mundialis, & ſceleſta, & ideò cavenda.
Secunda ſpiritualis, & honeſta, & ideò exercenda. Ter-
tia temporalis, & modeſta, & ideò permittenda: & unum
15 quodque membrum latè proſequitur. Sed quod pertinet ad
ſæcularia negotia, de quibus agitur in hoc cap. *& infra eo-*
dem per tot. Innocent. *hic in princ.* & poſt eum Hoſtienſis *n.*
2. & Joan. Andr. *ſupra in rubr. eod. num.* Dixerunt nego-
tium ſæculare dici tribus modis. Primò enim dicitur ſæcu-
lare negotium quilibet actus ſæcularium rerum, de qui-
bus hic plures enumerantur: & ab his ſi ſint illicita, &
turpia, proculdubio clerici omnes abſtinere debent. Se-
cundò negotium ſæculare dicitur judicium de rebus ſæcu-
laribus: & hoc tractare poſſunt Clerici omnes inter cleri-
cos tantùm, *ut c. Sicut enim §. Ex his 11. quæſt.* Tertiò di-
16 citur ſæculare negotium quod eſt ſæcularium hominum,
& inter ſæculares: & ex his negotiis aliqua ſunt criminalia,
aliqua civilia: criminalia ubi agitur de ſanguine, ſunt cle-
ricis interdicta, *c. Sententiam infra eodem*, adeo ut nec pro
reo poſſint eſſe Advocati, ut notatur per Hoſtien. *in c. Ad*
audientiam §. fin. infra de homicidio. Ex civilibus verò ali-
17 qua ſpectant ad forum Eccleſiæ tantum, ut cauſa matrimo-
nii, & legitimitatis, *c. Tuam ſupra de ord. cogn. c. Lator,*
infra Qui fil. ſint legit. Juris patronatus, *c. Quanto ſup. de*
iud. Decimarum, c. Quoniam, & c. A nobis de decimis, &
talia judicando tractant clerici tantum, & non alii, ut in
juribus præalleg. Aliqua verò ſunt principaliter de foro ſæ-
culari: & in his non licet clericis ſe immiſcere, niſi in ca-
ſibus, ut notatur *in c. Cùm ſit generale, & cap. Ex tenore*
ſupra de foro competent. Alio modo ſæcularia negotia di-
ſtinxit gloſſa *in Summa 21. quæſt. 3.* quæ judicio Abbatis
18 *ſupra in rubr. ante med.* Materiam plenè evacuat. Sed ipſe
Abbas ibi utitur alia diſtinctione: nam ſecundum eum
ſæculare negotium ſumi poteſt largè & ſtrictè. Et quidem
largè dicitur ſæculare negotium quidquid provenit ex car-
nali concupiſcentia non ſubjecta fræno rationis: & hoc in-
nuit littera hujus textus *in princ.* Dicitur autem negotium
ſæculare, quia per illud omninò vivitur ſæculariter, ideſt
ſecundum ſæculum, & mundum, ſeu carnem, non au-
tem ſecundum Deum, & ſpiritum: & hæc prohibentur
etiam laicis, ut patet ex multis, quæ hic enumerantur,
19 ſed præcipuè clericis. Strictè verò accipitur ſæculare nego-
tium, ut comprehendat quidquid pertinet ad rempublicam
mundanam, & ſæculares homines; & hoc quamvis per-
miſſum ſit laicis, tamen clericis eſt interdictum, *ut c. For-*
20 *nicaris 88. diſt. & l. Placet Cod. de Epiſcop. & Cleric.* ubi
clerici nihil commune habere dicuntur cum publicis actio-
nibus, vel ad Curiam pertinentibus, cujus corpori non
ſunt annexi. Atque ita nullum officium poſſunt habere in
Republica ſæculari, ut ibi probatur, & in hoc cap. *& in c.*
Reprehenſibile 23. q. 8. & cap. Eos 23. q. 3. & notat Anchar.
in c. Sicut te num. 1. ver. Quærit gloſſ. infra eod. & adde In-
21 nocent. *in cap. Dilecta num. 9. de exceſſib. Prælat.* ubi ait
clericos non conſtituere univerſitatem ſæcularem; unde
vacare debent Reipublicæ ſpirituali, laici verò reipublicæ
22 temporali, arg. *cap. Duo ſunt genera 12. q. 1. cap. Convenior,*
& d. cap. Reprehenſibile 23. q. 8. cap. Duo ſunt 96. diſt. & c.
Solitæ de maior. & obedient. Confert textus *in l. Conſulta*
Divalia C. de teſtam. ubi ſcriptum legitur abſurdum eſſe ſi
promiſcuis actibus rerum turbentur officia, & alii credi-
tum alius ſubtrahat, & præcipuè clericis, quibus oppro-
brium eſt ſi ſe peritos velint diſceptationum forenſium
oſtendere, ſequitur ſupradictam diſtinctionem Sylveſter
in verb. Clericus 3. num. 1. Sed illi addit tertium membrum,
quod Abbas omiſerat. Dicit enim ſæculare negotium ter-
23 tio loco ſumi ſtrictiſſimè pro exercitio mercatoris, ſeu ne-
gotiatoris, de quo loquitur textus *in c. Forus de verb. ſignif.*
ibi, *Negotiatio in commerciis dicitur, ubi aliquid datur ut*
maiora lucrentur.

Sed ego hoc tertium genus negotii ſæcularis ſubdiſtin-
guo in duas ſpecies, videlicet in negotiationem propriè
ſumptam, & artificium, de quibus Gratianus diverſas con-
ſcripſit diſtinctiones, nam de negotiatione egit in *diſt.* 88.
de artificio verò *in diſt. 91.* quas ſpecies non obſcurè di-
ſtinxit S. Th. *in 2. 2. q. 187.* Nam de negotiatione forma-
vit articulum ſecundum, An liceat Monachis negotiari,
de artificio verò articulum tertium, An Monachi tenean-
tur propriis manibus laborare, negotiatio propriè dici-
tur cùm emitur res, ut omninò integra, & immutata ca-
rius vendatur, ita ut ex ſola tranſmutatione de perſona in
perſonam ſequatur lucrum.

Artificium verò dicitur, cùm emitur res, ut inde ha-
beatur materia ad operandum propriis manibus, eamque
reducendi ad aliam formam: habetur *in c. Eiiciens 88. diſt.*
ubi dicitur: *Quicumque rem comparat non ut ipſam rem in-*
tegram, & immutatam vendat, ſed ut materia ſibi ſit
inde aliquid operandi, ille non eſt negotiator: qui autem com-
parat rem, ut illam ipſam integram, & immutatam dan-
do lucretur, ille eſt mercator, qui de templo Dei eiicitur.
Hæc ibi, & notant gloſſ. Butr. Abb. & alii proximè ci-
tandi, & Anchar. *in cap. Secundum inſtituta in 1. notab. in-*
fra eodem.

Negotiatio propriè ſumpta quamvis ſit permiſſa laicis, 24
tamen Clericis, & Monachis omninò prohibetur, *ut hic*
& 88. diſt. per totam, & præſertim *in c. Fornicari*, ubi di-
citur: *Antequam quis eccleſiaſticus ſit, licet ei negotiari,*
facto iam non licet, & notat gloſſ. 1. *in c. Canonum 14. q.*
4. Butr. *hic num. 2. verſ. Solutio*, & Abbas *num. 6. verſ.*
Intellige, & num. 10. verſ. Sed illicitum eſt, Sylveſter *in*
verb. Clericus 3. num. 1. verſ. Tertio adde, & num. 2. &
Tabien. ſimiliter *in verb. Clericus 3. verſ. Tertio.* Artifi- 25
cium verò ſi neceſſitas ſubſit proculdubio Clericis, & Mo-
nachis eſt permiſſum: unde *in d. c. Clericis, il 1. 91. diſt.* 26
ſic legitur, *Clericus victum, & veſtimentum ſibi artifi-*
ciolo, vel agricultura abſque officii ſui detrimento paret,
& in c. ſeq. *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus ar-*
tificiolo victum quærat. Unde ibi præcipitur, ut omnes
Clerici, qui ad operandum invalidi ſunt, & artificiola,
& litteras diſcant; & de Monachis Hieronymus *ad Ruſti-*
cum Monachum, de vivendi forma: *Cur*, inquit, *tu in uſus*
tuos ceſſura non præparas? Vel fiſcellam texe iunco, vel ca-
niſtrum lentis plecte viminibus: ſarriatur humus; areola æquo
limite dividantur, in quibus cum olerum iacta fuerint ſemi-
na, vel planta per ordinem poſita, aquæ ducantur irriguæ, &
infra: *Inſerantur infructuoſæ arbores gemmis, vel ſurculis,*
ut parvo poſt tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum
fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbia, &
Monaſteriorum ordinem ac regiam diſciplinam in parvis di-
ſce corporibus: texantur & lina capiendis piſcibus: ſcri-
bantur libri, ut & manus operetur cibum & animus lectione
ſaturetur. Hæc Hieronymus & refertur *in c. Nunquam de*
conſecr. diſt. 5. & ibi immediatè ſubnectit: *Ægyptiorum Mo-*
naſteria hunc morem tenere, ut nullum abſque operis labore
ſuſcipiant.

Hodie in diœceſi Hiſpalenſi Monaſteria Eremi del Tar- 27
don Ordinis S. Baſilii ſervant hoc laudabile inſtitutum vi-
vendi ex labore manuum ſuarum, de quibus Clemens VIII.
in ſuis litteris ſub datum Tuſculi ſub annulo Piſcatoris die
23. Septembris 1603. Pontificatus ſui anno duodecimo *c. 4.*
ſic ait: *Quærendi victus ſolertia* (ut verba S. Baſilii de In-
ſtitutionibus Monachorum ſermone 1. referamus,) *his qui*
in huiuſmodi vitæ genere degant, ea maxime conveniens iu-
dicanda eſt, quæ præſcripta eſt ab Apoſtolo, nimirum ut ma-
nibus laborantes panem ſuum honeſte manducent, ex quo &
aliis dicti Patris locis declaramus Monachos Sancti Baſilii
ex peculiari ſua regula inſtituto ad victum propriis manibus
parandum, ſaltem in communi teneri. Atque ita iuxta præ-
ſentis reformationis ſtatuta iubemus obſervari in illis artibus
quas etiam S. Baſilius concedit, præcipue quæ intra domum
exerceri poſſunt, velut texendi, plectendi, ſuendi, ſarcien-
di, & aliis ſecundum locorum & temporum exigentiam. Cùm 28
autem S. Baſilius agriculturam, quia ea facillime res ad uſum
neceſſaria haberi poſſunt, concedat, modo ea, neque à vicinis,
neque ab accolis tumultus afferat, aut turbas nos eandem ad
frumentum, vinum, mel, oleum, & cæteros agri fructus compa-
randos permittimus. Hæc ibi.

Simi-

29 Similiter clerici poſſunt recipere poſſeſſiones excolen-
das ad quartam, vel quintam partem, & bujuſmodi, aut
eas conducere ad ſuſtentationem ſui & ſuorum, argum. *c.*
Pervenit 86. *diſt.* ubi Clerici & Monachi prohibentur pro-
pter turpis lucri gratiam alienarum poſſeſſionum condu-
ctores eſſe, vel ſubſtantiarum ſæcularium gubernationes
ſuſcipere avaritiæ cauſa: ubi gloſ. ponderans verbum *Ava-*
ritiæ, dixit: nam propter neceſſitatem benè poſſunt, *ut c.* 2.
91. *diſt.* & tenent Hoſt. Abb. & alii *in cap. Secundum in fin.*
eod. quos ſequitur Sylveſt. *in ver. Clericus* 3. *n.* 2. *verſ. Po-*
teſt etiam recipere poſſeſſiones.
30 Rurſus poſſunt locare animalia, ut oves, & boves; ſci-
licet ſi habeant ex decimis, vel ſucceſſione, aut aliàs ſibi da-
ta: Aut ſi habeant paſcua multa, & emant animalia, ut
31 illa depaſcant, ad ſuſtentationem ſuam, ſuorum, & pau-
perum. Secus ſi emerent, ut traderent ad crementum,
32 vel aliud agerent in fraudem negotiationis: ut poſt gloſſam
præalleg. Raymund. in Summ. Confeſſ. tradit Redoan.
de Spol. q. 2. Sylveſt. *dict. num.* 2. *verſ. Poteſt etiam locare,*
33 ubi etiam addit licere Clericis, ſcilicet ad ſuſtentationem
ſui, & ſuorum rem emere, eamque melioratam cariùs
vendere, puta equi pullum nutriendum, vel tabulam ut
imaginem pingat, quia in talibus non eſt negotiatio pro-
priè, ſed artificium, ut notatur *in cap. Canonum*, in gloſſa
un. 14. *q.* 4. *& in cap. Nunquam de Conſecr. diſtinct.* 5. per
Arcbid. *in c. Clericus victum* 91. *diſt.* & Joan. Friburg. *In*
Summa Confeſſ. lib. 2. *tit.* 7. *q.* 41. *& tit.* 8. *quaſt.* 2. *&* 3.
34 Quæ omnia comprobantur ex infra ſcriptis reſolutionibus
S. Congregationis Cardinalium Tridentini Concilii Inter-
pretum me Secretario editis; videlicet Presbyteri, & Cle-
rici Terræ Maidæ Neocaſtren. Diœceſis, qui ut plurimum
ob loci, perſonarum, ac temporum qualitatem aliquam
ex infraſcriptis rationibus ad neceſſariam ſui & fami-
liæ ſuſtentationem coguntur quærere, ad obviandum
vexationibus Commiſſariorum, petunt ut declaretur an
liceat eis hæc facere abſque reatu illicitæ negotiatio-
nis.

Primò, An liceat eis terras patrimoniales, & beneficia-
les per laicos colere?
35 Secundò, An pro neceſſario culturæ uſu poſſint eme-
re boves, & alia animalia, & fœtus illorum ven-
dere?
36 Tertiò, An ii, qui in propriis terris habent quer-
cus, & caſtaneas, quarum fructibus ſues veſcuntur, poſ-
ſint ſues emere, eoſque alere, & pro familiæ ſuſtentatione
vendere?
37 Quartò, An iidem Clerici cum foliis ſuarum arborum
poſſint in propriis ædibus arti ſericæ operam dare, vel idem
opus alteri ad medietatem committere, ut in illis partibus
fieri conſuevit?
38 Sacr. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini in-
terpretum ad primum cenſuit licere Clericis agros benefi-
ciorum, & patrimoniorum ſuorum opera laicorum colere
abſque reatu illicitæ negotiationis.
39 Ad ſecundum, poſſe ſimiliter Clericos pro ejuſdem cul-
turæ uſu boves, & alia animalia neceſſaria coemere, illo-
rum fœtus juſto pretio, atque honeſta ratione vendere, nec
propterea eos prohibitæ negotiationis prætextu, vexari poſ-
ſe, aut debere.
40 Ad tertium itidem, poſſe pro ſua, & familiæ ſuſtenta-
tione, dummodo tamen in emendis, alendis, ſeu diſtra-
hendis ſuibus nihil ſordidum, aut indecens ordini clerica-
li exerceant.
41 Ad quartum, licere Clerico arborum in propriis bonis
exiſtentium folia alicui laico concedere eo pacto, ut lu-
crum, quod ex bombicibus proveniet, inter utrumque
42 dividatur, ac pariter eidem licere earumdem arborum fo-
liis per ſeipſum, abſque officii ſui duntaxat detrimento, ac
pro ſua, & familiæ ſuſtentatione arti ſericæ operam dare,
dum tamen in artificio hujuſmodi perſonas non ſuſpectas
adhibeat, & quoad hoc Epiſcopi licentiam, quæ gratis de-
tur obtineat.
43 Sed & poſtea, id eſt die 21. Auguſti 1627. ad exemplum
prædictarum declarationum eadem S. Congregatio cenſuit
Clericos pauperes ob ſuam ſuæque familiæ neceſſitatem
poſſe terras eccleſiaſticorum conducere abſque reatu illicitæ
negotiationis: bona verò laicorum non poſſe, niſi ex mera
præcisè neceſſitate.
44 Item cenſuit poſſe retinere, & locare boves, oves, & alia
animalia; quæ habent ex ſucceſſione, vel decimis, necnon
fructus illorum vendere abſque crimine illicitæ negotia-
tionis.
Porrò in territorio, & diſtrictu Urbis, necnon in La- 45
tii, Campaniæ, & Maritimæ Provinciis ex Bulla Clementis
VIII. *Inter multiplices* §. 5. *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 102. Cleri-
ci in caſalibus tamen propriis, & non conductis, poſſunt
artem agriculturæ per ſeſe, vel alios exercere, & exerceri
facere, nec eis, vel eorum hæredibus per Cameram Apoſto-
licam, ſeu illius miniſtros objici, aut imputari poteſt, quod
illicitam negotiationem fecerint, aut ſpoliis ſubjaceant; &
ars prædicta ipſis Clericis in eorum caſalibus licita, & per-
miſſa declaratur.
Ex prædictis liquet Clericos poſſe dare operam negotia-
tioni illius ſpeciei, quæ dicitur artificium, & propriis ma-
nibus laborare, ſi ſubſit neceſſitas; & in hoc conveniunt
omnes, dummodò nihil ſordidum exerceant, per ea quæ
leguntur, & notantur in Clem. 1. *de vita, & honeſtate Cle-*
ricorum. Sed dubium eſt nunquid eis hoc liceat ceſſante 46
neceſſitate: Affirmat S. Antonin. *in* 3. *par. tit.* 13. *cap.* 2. §.
2. Dum tamen propterea non deſint ab officio divino, *ut* 91.
diſtin. per totam, *& cap. Numquam de Conſecrat. diſt.* 5. Se-
quitur noviſſimè Prax. Epiſcopalis, *ca.* 63. *de cler. negotiat.*
num. 3. & videtur ex mente gloſſæ *in cap. Canonum* 14. *q.* 4.
nam cùm text. ibi dicat: *Quicumque in Clero eſſe volue-*
rit, emendi vilius, vel vendendi carius ſtudio non utatur, gloſ.
exponit verbum, *vendendi*, [Scilicet in eadem forma, ſed
in rudi materia poſſunt emere corium, & chartas, & inde
facere ſotulares, & libros *ut cap.* 1. 21. *q.* 1. *& cap. Cleri-*
cus 91. *diſt.* nec eſt negotiatio, ſeu artificium.] Hactenus
verba gloſſæ, quæ, ut vides, ſe non reſtringunt ad caſum
neceſſitatis. Sed in oppoſitum videtur hoc capitulum, ubi
juſtum negotium non eſſe Clericis contradicendum propter
neceſſitatem; & juſtum negotium exponitur, ſcilicet arti-
ficium operando propriis manibus, prout exponunt Butr.
Abb. & Sylveſter ſupra citati *in* 6. *notab.* Item contra vide-
tur textus *in d. cap. Clericus victum* 91. *diſt.* ubi permittitur
Clerico victum ſibi quærere artificiolo abſque officii ſui
duntaxat detrimento; & ita ad hoc duo requirit, videlicet
ut victum paret, & ab officio non deſit. Obſtant etiam ſu-
praſcriptæ reſolutiones Sac. Congregationis, quæ non con-
cedunt Clericos poſſe artificio vacare, niſi ob ſuam, vel ſuo-
rum neceſſitatem.
Sed ego materiam altius exordiendo, ex mente S. Tho- 47
mæ *in* 2. 2. *q.* 187. *art.* 3. aſſero, laborem manualem ad qua-
tuor ordinari. Primò, & principaliter ad victum quæren-
dum, unde primo homini dictum eſt: *In ſudore vultus tui*
veſceris pane tuo, & in Pſalmo 127. *Labores manuum tua-*
rum, quia manducabis, & ſecundum hoc dubitandum non
eſt, quin Clericis, & Monachis liceat operari manibus
propriis. Ait enim Apoſtolus Actor. 20. *Ad ea, quæ mihi opus*
erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ: &
habetur tranſumptivè *in cap.* 1. *in fin.* 21. *quaſt.* 1. *& in cap.*
Cum Apoſtolus, ſupra de cenſibus, & fuſiùs oſtenſum eſt ſu- 48
pra *num.* 25. Unde error Enthuſiaſtarum dicentium nullum
laborem manuum Monachis eſſe licitum, etiam ſuſtentan-
dæ vitæ cauſa; ſed orationi ſemper illis eſſe inſiſtendum;
meritò damnatur ab Auguſtino *in lib. de oper. Monachor.*
nam in principio illius libri teſtatur ſe ibi loquuturum con-
tra hujuſmodi errorem, qui Carthagine oriebatur. Sub
opere autem manuali intelliguntur omnia humana officia, 49
ex quibus homines licitè victum lucrantur ſive manibus,
ſive pedibus, ſive lingua fiant. Cùm enim manus ſit orga-
num organorum, per opus manuum omnis operatio intel-
ligitur, de qua aliquis licitè poteſt victum lucrari, ut per
D. Th. *d. art.* 3. *in corp. verſ. Sciendum tamen.*
Secundò, labor manualis ordinatur ad tollendum
otium, ex quo multa mala oriuntur; unde dicitur Eccl.
33. *Mitte ſervum tuum in operationem ne vacet, mul-*
tam enim malitiam docuit otioſitas. Et ad hunc finem ſimi-
liter certum eſt licere Clericis, & Monachis operari ma-
nibus propriis: unde Hieronymus *ad Ruſticum Mona-*
chum: Fac, inquit, *aliquid operis, ut ſemper te Diabolus*
inveniat occupatum, ut refertur *in c. Numquam de Conſecr.*
diſt. 5.
Tertiò ordinatur labor manualis ad concupiſcentiæ re-
frænationem in quantum per hoc maceratur corpus, unde
2. ad Corinth. 6. *In laboribus, in ieiuniis, in vigiliis, in ca-*
ſtitate: & eodem modo ſecundum hoc Clericis, & Mona-
chis

Digitized by Google

chis labor manualis proculdubio eſt laudabilis: unde in Mo-
naſteriis Ægypti nullus ſuſcipiebatur abſque opere, & labo-
re, non tam propter victus neceſſitatem, quàm propter ani-
mæ ſalutem, ne vagarentur pernicioſis cogitationibus, ut
legitur *in d. c. Nunquam, de Conſecr. diſt. 5.*

50 Quartò, labor manualis ordinatur ad eleemoſynas fa-
ciendas; unde dicitur ad Epheſ. 4. *Qui furabatur jam non
furetur: magis autem laboret operando manibus ſuis, quod
bonum eſt, ut habeat unde tribuat neceſſitatem patienti.* Et
ad hunc finem labor manualis non tantum eſt Clericis,
& Monachis permiſſus, arg. *cap. Decrevit 88. diſt. c. Per-
venit verſ. Niſi forte 86. diſtinct.* ſed in aliquo caſu cadit
etiam ſub præcepto, ſecundùm D. Thomam 2. 2. *q.* 187.
d. art. 3. in corpore ad fin. videlicet ſi ex neceſſitate eleemo-
ſynam facere tenerentur, nec aliunde poſſent habere unde
pauperibus ſubvenirent, quia in hoc caſu obligarentur Mo-
nachi, & ſæculares: *ad hoc cap. Paſce 86. diſt. cap. Immo-
lans ad fin. 14. q. 5. & l. Necare ff. de liber. agnoſcen.* Ex præ-
dictis collige laborem manualem non eſſe permiſſum Cle-
ricis, vel Monachis, ſi ordinetur ad lucrum tantum, ita ut
ultimus finis ſit lucrum: & ita intellige hoc capitulum, dum
permittit eis juſtum negotium, ſcilicet artificium, propter
51 diverſas neceſſitates, ut ſatis oſtenſum eſt ſupra *n. 9. & n. 46.
verſ. Sed in oppoſitum:* & meritò, quia negotiatio quamvis ſit
permiſſa laicis, *ut c. Fornicari 87. diſt.* tamen hoc habet locũ,
ſi ordinatur ad aliquem finem honeſtum, vel neceſſa-
rium; ſecus ſi ad merum lucrum, ut egregiè probat S. Th.
in 2. 2. quæſt. 77. art. 4. quem refert, & ſequitur Abb. *hic
num. 10. verſ. Et prædictis videtur*, & Sylveſt. *in verb. Ne-
gotium n. 1.*

52 Tertiò QUÆRO, An negotiatio aliàs licita poſſit ali-
quando fieri illicita.

53 Solvit Innoc. *hic num. 3.* dicens negotiationes honeſtas
poſſe fieri inhoneſtas quadrupliciter. Primò ex cauſa, ſeu
fine, cùm ſcilicet fit propter avaritiam, ideſt improbam
cupiditatem divitiarum, vel alium malum finem, *c. Qui-
cumque 14. q. 4.* & tunc eſt peccatum veniale, vel mortale
ad eum modum, quo eſt ille finis, ut per Sylveſt. *in verb.
Negotiatio n. 2.*

54 Secundò ex tempore, puta in dominicis, & feſtis die-
bus de præcepto, in quibus non eſt licita negotiatio, cùm
ſit opus ſervile, *c. 1. & fin. ſupra de fer.* Quod tamen fal-
55 lit in nundinis, quæ fiunt Superiore ſciente, & toleran-
te, dummodo per hoc divina non omittantur; ſecus ſi
nundinæ eſſent prohibitæ, ſecundum Petr. de Palud. re-
latum à Sylveſt. *eodem num. 2. verſ. Tertio ex tempore.*
Item ſecus in mercatibus, ut eſt text. *in cap. 1. ſupra
de fer.* licet ex prava conſuetudine contrarium ſervetur,
ut ibi atteſtatur Hoſtien. *num. 2. in verb. Illicito*, & Jo.
Andr. *n. 3.*

56 Tertiò ex loco, ut in Eccleſia, in qua nec judicandum
eſt, nec negotiandum: unde & Dominus ementes, &
vendentes ejecit de templo, Jo. 2. Ad hoc *c. Et hoc dixi-
mus 16. q. 8. & cap. 2. verſ. Ceſſent in Eccleſiis, eorumque
cœmeteriis negotiationes, & præcipuè nundinarum, &c.
57 de Immun. Eccleſ. lib. 6.* imò ſecundum Hoſt. *hic num.* 8.
verſ. Tertio: nec ſupellectilia ſunt ibi ponenda, niſi for-
tè ad tempus urgente neceſſitate, de quo dic, ut legitur,
& notatur *in cap. 1. & c. Eccleſia ſup. de Immun. Eccleſ.
& in c. de Cuſtod. Euchar.* An autem, & quando negotiari
in Eccleſia ſit culpa lethalis, conſule Sylveſt. *in verb. Nego-
tium num. 2. verſ. Quarto.* Similiter ex loco ſuſpecto, &
58 inhoneſto redditur illicita negotiatio, *l. Si cum dies §. Si Ar-
biter, verſ. Si in aliquem locum inhoneſtum ff. de arbitr.* ſicut
& converſatio *c. In omnibus 81. diſt. & c. Si quis ſacro 27. q.*
1. Sylveſt. *ubi ſupra.*

59 Quartò ex perſona, puta ſi ſit Clericus, & à fortiori ſi re-
ligioſus, *ut in c. Fornicari, & c. Negotiatorem Clericum 88.
diſt. & in hoc c. Et infra eod. per tot.* & abundè oſtenſum eſt
in præcedenti quæſtione.

60 Quintò ex re, ſeu materia. Sunt enim aliqua, in qui-
bus nullo modo licita eſt negotiatio, ut in his, quæ nec per
ſe, nec cum admixto poſſunt eſſe utilia, ſicut ſunt aliqua
venena, *l. Quod ſæpe §. Veneni mali ff. de contrah. empt. l.
Qui venenum ff. de verb. ſignif. & l. Certè §. 1. ff. Famil. her-
ciſc.* In veneno igitur, quod poteſt eſſe utile cum admixto,
vel etiam in puro pro feris beſtiis occidendis, licita eſt ne-
gotiatio: ſicut & in gladiis ad ſui defenſionem, & in colo-
ribus ad colorandam mulierem, vel etiam virum pro bono;
ita Innoc. *hic n. 3.* cujus theoricam per omnia ſequitur hic 61
Hoſt. *n. 8.* Abb. Antiq. *n. 1.* & Abb. Sicul. *n. 11. & ſupra in ru-
bric.* Jo. Andr. *n. 3.* Butr. Card. & Anchar. omnes *n. 2.* Præ-
terquam quoad illud, quod aſſerit de coloribus pro colo-
randis mulieribus, & maximè viris, quod nullo modo pla-
cet Hoſtien. *hic n. 9.* & Jo. Andr. *ſupra in rubr. n. 4.* Cuili- 62
bet enim ſufficere debet pictura, quàm Deus in illius facie
naturaliter poſuit, & vix poteſt fieri ſine injuria Creatoris,
ſi aliam ſuperponat, ſicut de iteratione Sacramenti chara-
cterem imprimentis dicitur *in cap. Oſtenditur de Conſecr.
diſt. 4. & c. Quidam 1. q. 1.* & facit optimè, quod idem
Hoſt. notat *in Summa de Sacram. non iteran. §. Et quæ ſunt
iteranda, verſ. Sed quid eſt facere injuriam Sacramento*;
& quod ſcripſi *in c. Statuimus n. 52. ſupra de ſuppl. neglig.
Prælat.* Quamobrem Eccleſ. 4. *Ne accipias faciem adverſus
faciem tuam*, ſcilicet faciem picturæ adverſus faciem natu-
ralem; & contra faciens timere poteſt illud Joel. 2. *Omnis
vultus redigetur in ollam*, ideſt vultus depictus in ollam in-
fernalem. Hinc Didymus Brachmanorũ Rex ad Alexandrũ
loquens de fœminis ſuis, quæ minimè ornabantur, ſic ait:
*Quis poteſt opus naturæ corrigere? quod ſi fiat aut infructuo-
ſum eſt, quia vivitur, aut crimínoſum, quia præſumitur.* Et
Cyprianus *de diſciplina, & habitu virginum*, dicit, *Opus* 63
Dei eſt quod naſcitur, Diaboli quod mutatur. Et in libro *de
habitu virginum incipien. Diſciplina Cuſtos poſt med. Non
virgines tantum, aut viduas, ſed & nuptas puto, & omnes
omnino fœminas admonendas, quod opus Dei, & facturam
ejus, & plaſma adulterare nullo modo debeant adhibito flavo
colore, vel nigro pulvere, vel rubore, aut quolibet lineamenta
nativa corrumpente medicamine.* Et poſtea ſubdit: *Manus
Deo inferunt quando illud, quod ille formavit, reformare con-
tendunt: impugnatio eſt iſta divini operis, prævaricatio eſt
veritatis. Deum videre non poteris quando oculi tui non ſunt,
quos Deus fecit, ſed quos Diabolus infecit, de inimico tuo com-
pta cum illo pariter arſura.*

Et hanc ſententiam Hoſt. & Jo. Andr. probant Collect. 64
hic n. 4. & ſupra in rubr. Butr. *n. 2.* Cardin. & Anchar. *am-
bo n. 3.* Abb. *hic n. 11.* & idem Jo. Andr. *in reg. Ea quæ à n.
8. in Mercur. lib. 6.* ubi ait; [fucationem ex ſui natura eſſe
malam;] & ideò poſſe per ſtatutum Epiſcopi prohiberi, nec
marito contrarium præcipienti teneri uxorem obedire.
Quod fuſius proſequitur Alber. de Roſate *in 2. par. Statut.
circa fin. q. 201. col. 3.* & his adde D. Th. *in 2. 2. q. 169. art.
2. ad ſecundum*, ubi ait: [Mulierum fucatio, de qua Cy-
prianus loquitur ubi ſupra, eſt quædam ſpecies fictionis,
quæ non poteſt eſſe ſine peccato: unde Auguſtin. dixit *in
epiſt. 73. ante med. tomo 2.* fucari figmentis quo rubicun-
dior, vel candidior appareat, adulterina fallacia eſt: non
tamen ſemper talis fucatio eſt cum peccato mortali, ſed ſo- 65
lum quando fit propter laſciviam, vel in Dei contemptum,
in quibus caſibus loquitur Cyprianus.] Hæc S. Th. Sic Je- 66
zabel introitu Jehu audito depinxit oculos ſuos ſtibio, ut le-
gitur Reg. 4. *c.* 9. 30. Item Ezechiel. 23. 40. *Circumliniſti
ſtibio oculos tuos, & ornata es mundo muliebri*, & infra 44. *Et
ingreſſi ſunt ad eam quaſi mulierem meretricem.*

Cæterùm adverte, quia ut S. Doctor ſubjicit, aliud eſt 67
fingere pulchritudinem, & aliud occultare turpitudinem
ex aliqua cauſa provenientem, puta ægritudine, vel aliquo
hujuſmodi; hoc enim eſt licitum, quia ſecundum Apoſt. 1.
ad Corinth. 12. *Quæ putamus ignobiliora membra corporis
eſſe, his honorem abundantiorem circumdamus.* Quo fit ut
fortè non peccaverit quidam ex Proceribus, qui cùm mor-
bo gallico tabeſceret, oſtro pingebat pallentes genas, de quo
ſan. mem. Urbanus VIII. feſtivè fertur dixiſſe: *Foris minio
pictus Ibero, intus autem Gallico.*

Non tamen Hoſtien. hic num. 9. & ſequaces reprobant 68
honeſtum, pretioſum, & placitum ornatum mulierum
ſine pictura; ſi propterea ſe ornaverint ut viris ſuis magis
placeant: Sed ſi ut aliorum oculos ad ſe trahant, eſt illici-
tum, & mortale, *c. Ne ſole tactu, & c. ſeqq. 32. q. 5.* Unde
Chryſoſt. *Mulier ſi ſe decoraverit, & vocaverit ad ſe oculos
hominum etiamſi plagam non intulerit, vindictam dabit ex-
tremam; Venenum enim obtulit, etſi nullus qui bibat inven-
tus ſit*, & concordat B. Th. *in 2. 2. q. 169. d. art. 2. in corp.*
Ubi docet mulierem conjugatam poſſe abſque peccato
ſe ornare ut viro ſuo placeat: ſed non conjugatas mor- 69
taliter peccare, ſi ſe ornent ea intentione, ut viros pro-
vocent ad laſciviam: Si autem ex quadam levitate, vel
etiam ex quadam vanitate propter jactantiam quamdam,

non

non ſemper eſſe peccatum mortale, ſed quandoque veniale.

71 Sextò, ultra prædicta negotiatio aliàs licita, fieri poteſt
illicita ex commercio, cùm ſcilicet illud eſt Reipublicæ da-
mnoſum, velut cùm quis totum frumentum, aut omnes
merces emit, ut coactis aliis à ſe emere, vendat ſuo arbitra-
tu, ſecundum Silveſtr. *in verb. Negotium num.2. verſ. Sexto*.
Ad hoc quod legitur, & notatur *in Rubr. & in l. unic. Cod. de*
72 *Monopol.* Verùm tempore fertilitatis poteſt quis multa vi-
ctualia emere, ut tempore egeſtatis abundet, exemplo Jo-
73 ſeph in terra Ægypti, ut *Gen.41.* Quinimò hoc licet non
tantùm pro uſu proprio, ſed etiam ut aliis poſſit vendere
eo pretio, quo tunc vendetur ab aliis, dummodo tamen
hoc faciat eo tantùm fine, ne in terra ſua victualia deficiant,
puto quia videbat homines propter abundantiam victualia
hujuſmodi ad exteras gentes transferre, vel diſſipare, vel in
iis cuſtodiendis debitam curam vel diligentiam non adhibe-
74 re: alioquin ſi nulla utilitate penſata emant, ut vendant
carius, peccant omnes, ut legitur, & notatur *in cap. 1. de*
empt. & vendit. Sed gravius Clerici, quàm laici, *cap. Qui-*
cumque 14. quæſt.4. Ita Innoc. *hic num.2.* cui conſentiunt
Hoſt. *num.7. in verb. Propter neceſſitates*, Joan. Andr. *num.3.*
in verb. Neceſſitates, Butr. *num.4.* Card. *num.2.* Anchar. *n.5.*
& Abb. *num.9.* dicens cum dicto Innocentii tranſire communiter Doctores.

75 Septimò, demum negotiatio fieri poteſt illicita ex conſortio. Unde qui cum negotiatore, quem ſcit malæ conſcientiæ, ſocietatem inivit, tenetur eam diſſolvere, ſi commodè poteſt: aliàs proteſtari debet ſe non intendere de illicitis lucris participare, argum. *c. Error, & cap. Facientes 82. diſt.* Ita S. Anton. *in 2. part. tit. 1. cap. 16. §. 2. poſt med. verſ. Si quis etiam Societatem*, & poſt eum Silveſtr. *in verb. Negotium n.2. verſ. Septimo*.

76 Sed hìc incidit dubitatio, numquid exercens negotiationem aliàs licitam, ſed aliquo ex ſupraſcriptis modis illicitam, teneatur lucrum inde ſuſceptum reſtituere, Abb. hìc *num. 11. verſ. Sed circa primum reſolvit teneri*, per ea, quæ dixit poſt Innocent. *in cap. Quia plerique num. 34. ſupra de immunit. Eccleſ.* Tu verò dicas non eſſe in præcepto, ut lucrum per hos modos quæſitum reſtituatur, aut pauperibus detur, licet ſit conſilium, ſecundum Doctores, niſi injuſtitia committatur pluris vendendo, aut minoris emendo, vel niſi cauſa excreſcentiæ pretii emendo totum aliquid, ut carius venderet, quia tunc tenetur læſis reficere damnum propterea illatum: Fuit enim cauſa damni alterius injuſtè, ut benè per S. Antonin. *in 2. part. tit. 1. cap. 16. §. 2. circa med. verſ. & in quatuor caſibus*, & Silveſtr. *ubi ſupra*, §. *Non eſt autem neceſſarium*, & vide Cajetani reſtitutionis materiam ex principiis explicantem *in 2. 2. quæſt. 62. art. 6.*

77 Quartò, QUÆRO quibus Clericis interdicta ſit negotiatio.

78 Si negotia ſæcularia accipiantur in latiori ſignificatione, prout proveniunt ex carnali concupiſcentia, res eſt extra dubium, quia talia indiſtinctè ſunt omnibus prohibita tam Clericis, quàm laicis, ſed maximè Clericis, ut hìc patet: nam appetere plus juſto pretio; hæc & ſimilia indubitanter interdicta ſunt omnibus, ſecundum Abbatem *hic n. 12. verſ. Ego dicerem*.

79 Verùm ſi negotia ſæcularia ſumantur ſtrictè pro commutatione lucrativa, ſeu mercatura, quæ permiſſa eſt laicis, ſed prohibita Eccleſiaſticis, ut *in cap. Fornicari 88. diſt.* Tunc quoad Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos conveniunt omnes negotiationem eſſe prohibitam: de hoc enim eſt caſus apertus hìc in illis verbis: *Ecce talia, & his ſimilia Miniſtris Altaris Domini omnino contradicimus*, quæ verba proculdubio includunt Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, *cap. Tribus, & cap. ſeq. de conſecr. diſt. 2.* ut hìc per Hoſt. *num. 7. in fin. in verb. Miniſtris*, cum quo alii tranſeunt, ad idem *cap. 1.* ibi, *in Subdiaconatu*, & ſupra, ubi gloſ. 1. *verſ. De iis, qui ſunt in maioribus ſupra de poſtuland. & cap. Sicut te*, & quod ibi notant Innocent. & alii in ver. *Sacris infra hoc tit. & cap. 3. 88. diſt.* ubi dicitur: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam ſæculares curas aſſumat*.

80 Quo verò ad Clericos Minorum Ordinum ſiquidem habeant competens beneficium Eccleſiaſticum ſimiliter concordant Doctores non licere illis negotiari per textum in *d. cap. 1.* ibi, *In ordinibus quoque minoribus ſi ſtipendiis Eccleſiaſticis ſuſtententur, de poſtulan.* & hìc firmant loco citato, Joan. Andr. *num. 4. in verb. Miniſtris*, Butr. *eodem num. 4. verſ. Quæro an omnibus*, & Abb. *num. 12.* & conferunt quæ de officio Tabellionatus ſcripſi *in d. cap. Sicut te num. 26. infra eod.*

Sed ſi Clerici in minoribus ordinibus competens benefi- 81
cium non habeant, articulus eſt valdè dubitabilis: nam
Hoſtien. & Jo. Andr. proximè citati, videntur tenere
hanc probationem reſtringi ad Clericos in minoribus be-
neficiatos dumtaxat, & apertius hoc tenet Abb. *num. 12.*
in fin. dicens, Clericis in minoribus non beneficiatis mi-
nimè prohiberi negotia ſæcularia aliàs licita. Moventur 82
omnes per *d. cap. 1. ſupra de poſtulan.* ubi Clerici in mino-
ribus prohibentur eſſe Advocati in foro ſæculari, ſi ſtipen-
diis Eccleſiaſticis ſuſtententur. Ergo à contrario ſenſu, ſi
hujuſmodi ſtipendia, & ſic beneficium non habeant,
utique poſſunt, & ita ibi notat gloſ. 1. & communi-
ter DD.

Verùm Anton. de Butr. *hic num. 4. verſ. Quæro an* 83
omnibus, putat hanc prohibitionem extendi ad Clericos
in minoribus etiam non beneficiatos, quia ſi gaudere volunt privilegio Eccleſiaſtico, abſtinere debent ab his, quæ non decent propoſitum Clericale, ut *cap. fin. de vit. & honeſt. Clericor.* Tu verò dicas Clericis omnibus etiam minorum Ordinum prohibitam eſſe negotiationem, ſi congruam habeant ſuſtentationem ſive ex beneficio Eccleſiaſtico, ſive ex bonis patrimonialibus.

Quod probo ponderando primò hanc rubricam, quæ 84
indefinitè loquitur de Clericis, & complura capitula dam-
nant Clericos negotiatores, nec diſtinguunt an ſint benefi-
ciati, nec ne, ut *cap. 1. 14. quæſt. 4. cap. Negotiatorem Cle-*
ricum quaſi quamdam peſtem fuge, & per tot. 88. diſtinct.
Ergo indiſtinctè & generaliter de omnibus Clericis ſunt
intelligenda, *cap. Si Romanorum 19. diſtinct. cum concord.*
& notat gloſ. 1. *in cap. 2. de præbend.* Et eò magis, quia 85
in cap. 1. eadem. diſtinct. ſic legitur: *Decrevit S. Synodus*
nullum deinceps Clericum poſſeſſiones conducere, aut nego-
tiis ſæcularibus ſe miſcere. Dictio autem, *nullum*, cùm
ſit univerſalis negativa, utique non admittit reſtrictio-
nem ad Clericos beneficiatos ad gloſſ. in Clem. 1. *in verb.*
Nullus, de præben. Rom. *conſ. 199. num. 2.* & Cravett.
conſ. 809. numer. 4. verſ. Sexto, & conſ. 294. num. 5. Ad idem
textus *in cap. 1. 14. quæſt. 4.* ubi dicitur, *Noverint Cle-*
rici ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio, vel cupidita-
te ceſſandum: quod ſi ceſſare noluerint in quocumque gra-
du ſint poſiti, mox a Clericalibus officiis abſtinere cogan-
tur: nam dictio illa effrænata, *quocumque*, ſimiliter nul-
lam patitur reſtrictionem *cap. Solitæ*, & ibi gloſſ. *ult. ſupra*
de maior. & obed. Archid. *in cap. Si tibi abſenti, col. 2. in verb.*
Quicumque de præbend. lib. 6.

Secundò, pondero textum *in cap. Fornicari 88. diſtinct.* ubi dicitur: *Antequam Eccleſiaſticus quis ſit, licet ei negotiari; facto iam non licet*. Sed per ſolùm Clericatum quis efficitur Eccleſiaſticus, & de foro Eccleſiæ, licet beneficium non ſit adeptus, ut patebit infra *num. 90.* Ergo eidem negotiari non licet.

Tertiò, ad idem pondero textum *in cap. 2. infra de Cle-* 86
rico venatore, ubi venatio, quæ in hoc *cap. circa fin.* connumeratur inter negotia ſæcularia, omnibus ſervis Dei interdicitur. Servi autem Dei dicuntur quicumque in ſortem Domini vocantur: & ſic Clericali charactere inſigniti, etiam non beneficiati, *cap. Duo ſunt 12. quæſt. 1. cap. Cleros, & cap. Clericos 21. diſtinct.* & notant in *d. cap. 2.* gloſ. *un.* & Hoſtien. *num. 2.* & plerique alii.

Et confirmatur, quia Concilium Tridentinum *in cap. 1. ſeſſ. 22.* dum innovat Summorum Pontificum, & Conciliorum Sanctiones de ſæcularibus negotiis fugiendis, loquitur de Clericis in ſortem Domini vocati. Quæ quidem verba ut prædixi, conveniunt omnibus Clericis, etiam primæ tonſuræ, & beneficium non habentibus.

Quartò, argumentor à ratione ceſſante: nam Clericis indulgetur ut poſſint eſſe Advocati in foro ſæculari propter neceſſitatem ſuſtentationis, *d. c. 1. de poſtul.* Sed hæc neceſſitas ceſſat ſive ex beneficio, ſive aliunde ſuſtententur, *cap. Epiſcopus in fin. de præbend.* Ergo & indultum ceſſare debet, *cap. Quod ex neceſſitate 1. qu. 1.*

Quintò, conſidera rationes, ob quas Clerici prohiben- 87
tur negotiari, præcipua enim ratio eſt, quæ ponitur in hoc
capitulo, videlicet, quia ſecundum verbum Apoſtoli nemo
militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus. Hæc autem 88

verba utique comprehendunt etiam Clericos non benefi-
ciatos, quia cùm primum quis Clericali tonſura initiatur
Dei ſeu cæleſtis militiæ miles efficitur, ut eſt text. *in cap.
Chriſtianis 11. quæſt. 1. in cap. Degradatio, de præbend. lib. 6.*
& ſcripſi plenius *in c. Cum contingat num. 129. ſupra de ætat.*
89 *& qualit.* Secunda ratio eſt, quia Clerici ſunt ex illo genere
Chriſtianorum, quod mancipatum divino officio, & debi-
tum contemplationi & orationi ab omni ſtrepitu tempora-
lium ceſſare convenit, quæ ſunt verba text. *in c. Duo ſunt ge-
nera 12. qu. 1.* Ex hoc autem genere proculdubio ſunt Clerici
primæ tonſuræ etiam non beneficiati; quod inde convinci-
tur manifeſtè; quia cùm tonſurantur, deponunt capillos, &
tondentur in ſignum ſuperfluæ curæ temporalium, & hanc
coronam habent ab inſtitutore Eccleſiæ, ut ibi ſubjungitur:
& ſic multò antequam erecti fuiſſent tituli beneficiales, ut
probavi latiſſimè *in c. Si quis ſane à n. 15. ſupra de pecul. Cle-*
90 *ric.* Tertia ratio, quia Clerici non ſunt de corpore Reipubli-
cæ mundanæ, ſed Eccleſiaſticæ, *l. Placet, C. de Epiſc. & Cler.
& cap. Fornicari 88. diſt.* Et propterea non decet eos vacare
negotiis mundanæ reipublicæ, cujus corpori non ſunt an-
nexi, ut per Abbatem *ſupra in rubr. circa med. verſ. Secundo
poteſt*, & dictum eſt ſupra *n. 30. & ſeq.* Dubitari autem non
poteſt, quin minores Clerici etiam non beneficiati ſint de
corpore reipublicæ Eccleſiaſticæ, & de foro Eccleſiæ, *cap.
Nullus Clericus, & per tot. 11. qu. 1. cap. Quiſquis 17. q. 4.* Ideò-
que Concilium Trident. declarans fori privilegium *in cap 6.
ſeſſ. 23.* loquitur alternativè ibi, *beneficium Eccleſiaſticum
habeat, vel habitum, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ, de
mandato Epiſcopi inſerviat.* Et ita ſufficit clericatus cum
prædictis requiſitis etiam ſine beneficio, ut ſæpiùs cenſuit S.
Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. Quarta ratio,
quia Clerici à divinis officiis quibus jugiter vacare debent,
per ſæcularia negotia diſtrahuntur, *cap. Numquam de Conſe-
crat. diſtinct. 5. cap. fin.* ibi, *ſæcularibus potius negotiationibus,
quàm divinis officiis intendunt, ſupra de vita & honeſtat. Cle-
ricor. & cap. Clericus il primo*, ibi, *abſque officii ſui detrimen-
to 91. diſt.* Certum eſt autem etiam Clericos primæ tonſu-
ræ, licèt beneficiati non ſint, per ſæculares curas avocari à
divinis officiis, quibus & ipſi ſunt addicti, ut clarè proba-
tur *in d. c. Duo ſunt 12. quæſt. 1.* Ideòque S. Tridentina Syno-
dus *in cap. 16. ſeſſ. 23.* Innovans canonem ſextæ Synodi Chal-
cedonenſis ſtatuit, ut nullus in poſterum ordinetur, qui illi
Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate vel utilitate aſſu-
mitur, non adſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, nec in-
91 certis vagetur ſedibus, &c. Quinta ratio, quæ ſimiliter æquè
viget in Clericis beneficiatis, ac non beneficiatis, eſt, quia
negotiatio ut plurimum ſine mendacio, & perjurio exerceri
non poteſt, *cap. Eiiciens 88. diſtinct. cap. Qualitas, & cap. Ne-
gotium, de pœniten. diſtinct. 5. gloſ. in Summa circa fin. 14. qu. 3.*
Joan. Andr. *in cap. 1 num. 2. ſupra de fer.*

92 Non obſtat, quòd prohibitio negotiationis in hac Decre-
tali fiat Miniſtris Altaris Domini, quales non videntur eſſe,
niſi Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ut *in cap. Tribus, de
Conſecr. diſt. 2.* ubi Clemens Papa; [Tribus gradibus, inquit,
commiſſa ſunt Sacramenta Divinorum Secretorum, id eſt
Presbytero, Diacono, & miniſtro] nempe Subdiacono, ut
gloſſ. & DD. interpretantur.

93 Nam reſpondeo etiam inferiores Clericos eſſe miniſtros
altaris Domini, licèt non ita proximos, & immediatos, ſicut
Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi: nam generaliter omnis
ordo prout eſt Sacramentum, ordinatur ſpiritualiter ad Sa-
cramentum Euchariſtiæ, *c. Perlectis 25. diſt.* Concilium Tri-
dent. *ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. cap. 2. & can. 2.* & docet S.
Thom. *in 4. diſt. 24. quæſt. 3. art. 2. quæſt. 2.* Et diſtinctio omnis
graduum, & ordinum eſt propter altaris ſacrificium, in quo
eſt conſummatio omnis divini cultus, Turrecrem. *in cap.*
94 *Cleros n. 16. verſ. Secundo ſic 21. diſtinct.* & in ſpecie Acoly-
thus ſuggeſta pro Euchariſtia, & Calices Diaconis præparat,
ut *in d. cap. Perlectis, §. Ad Acholytum.* Neque verò ad eſſe
ordinis Eccleſiaſtici, & Sacramentalis requiritur, ut habeat
miniſterium cooperativum in ipſo actu conſecrationis Eu-
chariſtiæ, ſed ſatis eſt, ut vel quoad ipſum Sacramentum, vel
quoad ſuſcipientes cooperetur, præparando, ſicut clarè patet
95 in minoribus ordinibus, *d. c. Perlectis, & cap. Acolythus cum
trib. ſeqq. 23. diſt.* quæ ſunt formalia verba Præpoſ. *in d. cap.
Cleros num. 4. verſ. Non enim 21. diſt.* & declarat S. Thom.
in 4. d. diſt. 24. q. 2. art. 1. qu. 2. verſ. Et ideo aliter dicendum, ubi
latè proſequitur quomodo miniſtri ſinguli cooperentur me-
diatè, vel immediatè, vel in ordine ad ipſum Sacramentum,
vel in ordine ad ipſum ſuſcipientes: Sed & Conc. Trid. *in c.
17. ſeſſ. 23.* ſerio præcipit, ut ſingula ſacrorum Ordinum mi-
niſteria ab Oſtiariatu ad Diaconatum nonniſi per conſtitu-
tos in dictis Ordinibus exerceantur. Ex quibus patet verba
hujus decretalis de miniſtris altaris Domini utique con-
gruere etiam Clericis minorum ordinum; & eo magis, quia
textus declarat de quibus miniſtris intellexerit, dum ſub-
junxit, de quibus ait Apoſtolus, *Nemo militans Deo, &c.*
Quæ verba conveniunt etiam Clericis primæ tonſuræ, ut
oſtenſum eſt ſupra *n. 87. & 88.*

Non obſtat *d. cap. 1. de Poſtul.* ubi Clerici in minoribus 96
prohibentur eſſe Advocati in foro ſæculari, ſi ſtipendiis Ec-
cleſiaſticis ſuſtententur.

Nam primò reſponderi poteſt, inde non eſſe licitum ar-
guere, ut ſi talibus ſtipendiis non ſuſtententur, poſſint eſſe
Advocati: quia argumentum à contrario ſenſu non proce-
dit, quando ipſius argumenti contrarium reperitur in jure
expreſſum, Jo. Andr. *in c. Publicato n. 18. de elect.* prout repe-
ritur hoc caſu, ut patet in juribus ſupra ponderatis *num. 83.
& ſeqq.* Deinde reſpondetur illum textum eò tantùm reſpe-
xiſſe, ut Clerici judiciis ſæcularibus ſe non immiſceant, niſi
ex cauſa neceſſitatis, vel pietatis. Et quamvis adjecerit
verba illa, *ſtipendiis Eccleſiaſticis*, tamen hoc ideò vide-
tur feciſſe, quia de jure etiam ad minores ordines quis pro-
moveri non debet ſine titulo, ut eſt caſus *in cap. Non liceat,*
& ibi notat gloſſ. 1. & Abbas *num. 1. & 2. ſupra de præbend.*
& ſic reſpexit ad id, quod de jure eſſe debet. Sed tamen
idem dicendum eſt, ſi aliunde habeant ſuſtentationem, quia
cùm conditio illa, *ſi ſtipendiis Eccleſiaſticis ſuſtententur*, re-
ſpiciat unum & determinatum finem, ſcilicet ut non indige-
ant, utique adimpletur per æquipollens, ut *in l. ult. §. fin. ff.
Mand.* & notat Baldus *conſ. 51. Titius vendidit num. 1. lib. 1.*
Ad hoc bonus textus *in cap. Epiſcopus il terzo de præbend.* ibi:
*Niſi talis ordinatus de ſua, vel de paterna hereditate ſubſi-
dium vitæ poſſit habere.* Et eſt ex mente Hoſtienſ. & aliorum
quos retuli *in cap Sicut te, num. 28. infra eodem*, ubi omninò
videas. Ac demum reſponderi poteſt illam Decretalem eſſe
intelligendam in caſu de quo loquitur, in quo videtur eſſe
aliqua ſpecialis ratio permiſſionis quoad minores Clericos
non beneficiatos, quia munus advocationis eſt valdè utile
reipublicæ: nam Advocati non minus proſunt humano ge-
neri, quàm ſi præliis, atque vulneribus patriam parenteſque
ſalvarent; ut dicitur *in l. Advocati, Cod. de Advocat. diverſ.
judic.* Et facit quod not. gloſſ. *in l. 1. §. Hoc edicto, in ver. Cer-
tis perſonis, ff. de poſtulan.* & Abbas *in cap. ult. num. 1. eod. tit.*
Ab officio igitur Advocationis non videtur inferendum ad
alia negotiationum genera, quæ non ad publicam utilita-
tem, ſed ad privatum lucrum ordinantur, *cap. Secundum in-
ſtituta infra eodem*, quæ differentia eſt ex mente Silveſtr. *in
verb. Clericus 3. num. 1. verſ. Clerico igitur*, junct. verſ. *Nec
ſecundo*, & hic junge quæ de Clericis minorum ordinum
habentibus unde vivant non ex beneficio, ſed ex patrimonio
circa prohibitum Tabellionatus exercitium ſcripſi *in c. Si-
cut te num. 27. & ſeq. infra eodem.*

Quæ opinio, ſi vera eſt in terminis juris communis, pro- 97
fectò redditur fermè indubitabilis ex nonnullis Conſtitu-
tionibus Summorum Pontificum.

Nam Pius IV. in Bulla 19. incipien. *Decens eſſe cenſentes*,
in Bullar. *tom. 2. pag. 29.* Declarat bona quæcumque ex illici-
ta negotiatione acquiſita per quoſvis Clericos tam ſæcula-
res, quàm regulares etiam in ſacris ordinibus conſtitutos
cujuſcumque ſtatus, ordinis & conditionis fuerint, tamquam
ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinere. Pondera verba,
etiam in ſacris: nec non verba *cujuſcumque ordinis*: quæ
implicant, & includunt etiam Clericos in minoribus ordi-
nibus conſtitutos. Item pondera verba univerſalia, & ge-
minata: *quoſcumque Clericos, cujuſcumque ſtatus, &c.* quæ
non patiuntur reſtrictionem ad beneficiatos, ex his quæ ple-
nè tradit Aym. *conſ. 294. Verba tranſactionis n. 1. per tot.*

Item Pius V. in Bulla 42. incip. *Romani Pontificis*, in Bul- 98
lar. *tom. 2. pag. 238.* ſtatuit ut à quibuſvis Presbyteris, & Cle-
ricis, quorum beneficia, vel penſiones non excedunt valo-
rem annuum triginta ducatorum auri de Camera, nullum
ſpolium exigi poſſit, dummodo tamen ſe ab illicita nego-
tiatione, & à ſacris canonibus prohibita abſtinuerint.
Ergo Clericus habens penſionem etiam infra ducatos tri- 99
ginta: tenetur ab illicita negotiatione abſtinere; alioquin
ſubjacet ſpolio: & tamen habens penſionem non dicitur ha-
bere beneficium, cùm Conſtitutio loquatur alternativè de
bene-

Digitized by Google

beneficio, vel de penſione: & ſic falſa eſt opinio Hoſtienſis & ſequacium, quod minores Clerici non beneficiati poſſint negotiari.

100 Item Paulus V. in Conſtitutione 14. quæ incipit, *In eminenti*, Bullar. *tom.3.pag.*199. indulſit curialibus, incolis, & originariis Urbis etiam Clericis, & in ſacris presbyteratus ordinibus conſtitutis in ipſa Urbe, & intra decem milliaria, ut de eorum bonis ibidem exiſtentibus non fiat ſpolium, etiam ſub prætextu, ſeu cauſa illicitæ negotiationis. Certum eſt autem hoc indultum competere etiam Clericis minorum ordinum non beneficiatis, ut praxis obſervat: ergo circumſcripto indulto poſſet eis fieri ſpolium ex cauſa illicitæ negotiationis.

Et ita ſervatur de conſuetudine; nam Commiſſarii, & Collectores ſpoliorum quotidie procedunt ex capite illicitæ negotiationis contra Clericos tam in ſacris, quàm in minoribus ordinibus conſtitutos, ſive beneficium Eccleſiaſticum habeant, ſive non.

NE CLERICI, VEL MONACHI.

Alexander III. in Concilio Turoneñ.

CAPUT III.

NOn magnoperè antiqui hoſtis invidia: & infrà. Inde nimirum eſt, quòd in Angelum lucis ſe more ſolito transfigurans, ſub obtentu languentium fratrum conſulendi corporibus, & Eccleſiaſtica negotia fideliùs pertractandi, regulares quoſdam ad legendas leges & confectiones phyſicales ponderandas, de clauſtris ſuis educit. Unde ne occaſione ſcientiæ, ſpirituales viri mundanis rurſus actionibus involvantur: Statuimus ut nulli omnino poſt votum religionis, & poſt factam in aliquo loco religioſo profeſſionem, ad phyſicam legesve mundanas legendas permittantur exire. Si verò exierint, & ad clauſtrum ſuum infra duorum menſium ſpatium non redierint, ſicut excommunicati ab omnibus evitentur; & in nulla cauſa, ſi patrocinium præſtare voluerint, audiantur: reverſi autem in choro, capitulo, menſa, & cæteris vltimi fratrum exiſtant, & (niſi fortè ex miſericordia ſedis Apoſtolicæ) totius ſpem promotionis amittant.

S V M M A R I V M.

1 *REligioſi exeuntes ad audiendas leges, vel Phyſicam niſi infra duos menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati ſunt, & aliàs pœnas incurrunt, de quibus hic.*

2 *Phyſica, id eſt medicina.*

3 *Regularis in ſæculo admiſſus in Collegium Doctorum utriuſque Iuris an de ſui Superioris licentia in eo intereſſe, & ſuffragari valeat, & num. ſeqq. uſq. in finem.*

4 *Inobedientia regularis excluditur ex licentia Prælati petita, & obtenta.*

5 *Religioſus non eſt proprietarius, qui emolumenta Collegii non ſibi, ſed Monaſterio lucratur.*

6 *Monachus ad utilitatem Monaſterii eſt capax donationis, legati, & hæreditatis tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, & n.23.*

7 *Conciliaris materia dicitur quæ continetur in Canonibus à Concilio Trident. innovatis.*

8 *Regularis qui in ſæculo Iuri civili operam dedit, de ſui Superioris licentia promoveri poteſt ad gradum Doctoratus.*

9 *Negotia ſæcularia æquè prohibentur ſacerdotibus ſæcularibus, ac regularibus.*

10 *Presbyteri ſæculares poſſunt eſſe de collegio Doctorum Iuris civilis.*

11 *Collegium, in quo ſunt pariformiter Clerici, & laici in dubio cenſetur Eccleſiaſticum.*

12 *Collegium Doctorum utriuſque iuris quale cenſeatur.*

13 *Ius Canonicum eſt potentius, ac dignius iure Civili.*

14 *Regulares poſſunt eſſe de Collegio Eccleſiaſtico, ſeu Doctorum Iuris Canonici.*

15 *Theologiæ appellatione venit etiam ſcientia Canonica.*

16 *Regulares non habent velle, aut nolle, ſed ſunt mortui mundo, & ſervo æquiparantur.*

17 *Declaratur, & num.22.*

18 *Regularis ex ſui Superioris licentia poteſt poſtulare pro ſui Monaſterii utilitate.*

19 *Item poteſt eſſe procurator pro amico ſui Monaſterii etiam laico.*

20 *Præparantis, & præparati idem eſt iudicium.*

21 *Et iudex cauſæ præparantis eſt iudex cauſæ præparatæ.*

22 *Regulares retinent generis nobilitatem, ius ſanguinis, ſtatus, & Civitatis.*

24 *Regulares in materia favorabili veniunt Clericorum appellatione.*

25 *Religioſus ex ſententia D. Thomæ poteſt eſſe de Collegio ſæcularium Magiſtrorum.*

26 *Intellectus*, cap. In nona actione, 16. quæſt. 7.

Profeſſionis diverſæ homines an, & quando poſſint in eodem officio ſociari, ibidem.

27 *De Collegiis diverſis an, & quando quis eſſe poſſit.*

28 *Pariſienſium quorumdam error, qui ſtatum Religioſorum mendicantium damnatum aſſerebant, confutatur à D. Thoma in Opuſculo iuſſu Clementis IV. edito, & ab eodem approbato.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

N*On magnoperè.* Religioſi profeſſi exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam, niſi infra duos menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati ſunt, & in nulla cauſa patrocinari poſſunt, & in choro, Capitulo, & cæteris erunt ultimi, & ſine diſpenſatione Papæ non promoventur. Hoc dicit; & expone phyſicam, id eſt medicinam, prout Docto- 1
res intelligunt, & colligitur ex littera ibi, *Sub obtentu languentium fratrum conſulendi corporibus*, ad hoc cap. *Ad aures*, ibi, *in arte phyſica, de ætat. & qualit.* dividitur in tres partes. Primò ponit factum reprehenſibile. Secundò id fieri prohibet, ibi, *Vnde ne*: Tertiò quadruplicem pœnam imponit, ibi, *Si vero antiqui hoſtis*. Deſumpta eſt hæc Conſtitutio ex canone nono Concilii ab Alexandro III. Turonis habiti anno 1163. quo Victor Antipapa, ejuſque fautores ſchiſmatici judicio 17. Cardinalium, & 124. Epiſcoporum excommunicati fuerunt: de hoc *in cap.*1. & ibi per gloſ. 1. *infra de Schiſm.* Refertur hæc ipſa Conſtitutio, declaratur, & extenditur ab Honorio III. *in cap. Super ſpecula infra eodem*, ut ibi plenè dixi, item declaratur à Bonifacio VIII. *in cap.1. eod. tit. lib.6.* 2

Hic QUÆRO præter alios: Suppoſito quod in Collegio Doctorum utriuſque juris ex præſcripto litterarum Apoſtolicarum tam laici, quàm Clerici admitti poſſint: item poſito decreto Concilii Trid. *cap.1. ſeſſ.22. & cap.1. & 2. ſeſſ.25. de regul.*

An Doctor in ſæculo ſemel in ipſum Collegium admiſ- 3
ſus, ſi poſteà Religionem capacem bonorum in communi profiteatur, ex ſui Superioris licentia eidem Collegio intereſſe, atque in eo ſuffragari valeat.

Cùm nuper hoc dubium fuiſſet in S. Congregatione Concilii propoſitum, quod pertinet ad *c.1. & 2. ſeſſ.25. de regular.* contra regulares inobedientes, & proprietarios. S. Congregatio cenſuit decreta illa non obſtare regulari, quo minus ad d. Collegium accedere, atque in eo ſuffragari queat: nam inobedientia tollitur ex licentia Superioris pe- 4
tita, & obtenta, *c. Religioſus, de teſtament. lib.6.* & Clem. *Religioſi eodem titulo*: & vitium proprietatis excluditur ex eo, 5

Digitized by Google

quod emolumenta inde provenientia teligioſus non ſibi,
ſed Monaſterio lucratur, *cap. Cum ad Monaſterium, §. Prohibemus ſupra de ſtat. Monachor. cum ſuis concordantibus*.
6 Unde videmus ad utilitatem Monaſterii Monachum eſſe
capacem donationis, legati, & hæreditatis tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, ut in Auth. *de Sanctis Epiſcop. §.
Sed & hoc præſenti, coll. 9. Auth. Niſi rogati, C. ad Trebell. l.
Deo nobis, §. 1. C. de Epiſcopis, & Clericis, & c. In præſentia
cum materia, ſupra de probat.* Et quoad hoc cùm nulla alia
ſubſit difficultas, non videtur eſſe opus uberiori diſputatio-
7 ne. Sed quod ſpectat *ad cap. 1. ſeſſ. 22.* Sac. Congregatio tametſi majori parte exiſtimaverit petendam eſſe dubii ſolutionem a jure communi, cùm Concilium ibi nihil novi ſtatuat, ſed tantùm innovet ſacros Canones contra Clericos
ſæcularibus negotiis ſe immiſcentes: tamen quia hæc admiſſio in Collegium ſi prohibetur à ſacris Canonibus, utique etiam prohibetur à Concilio illos innovante, ſecundùm
theoricam Aretini *conſ. 36. Videtur n. 18.* Idcircò operæ pretium putavit hunc articulum diligenter examinare: difficultas igitur huc tantùm vertitur, An ex ſacrorum Canonum diſpoſitione Regularis de licentia Superioris in dictum
Collegium utriuſque juris admitti, & ſuffragari poſſit.

Ad quòd videtur affirmativè reſpondendum; nam duobus modis potiſſimùm jus commune videri poteſt obſtare
regulari quo minus poſſit admitti: id eſt aut ex parte ipſius
admiſſionis, quæ veluti negotium ſæculare cenſeri debeat
religioſis interdicta: aut ex parte ipſius regularis, qui cùm
ſit mortuus mundo, perdiderit per profeſſionem jus illud,
quod in ſæculo acquiſierat intereſſendi Collegio, atque in eo
ſuffragium ferendi; ſed neutro modo jus commune obſtat:
& quidem non ex parte admiſſionis in Collegium; quia
etſi regularibus tamquam ſæculare negotium prohibeatur
auditio juris civilis, ut hìc juncta declaratione *cap. Super ſpecula infra eodem*, tamen hæc prohibitio uti pœnalis ad alios
caſus non extenditur, ut clarè probatur *in cap. Unico eodem
tit. lib. 6.* & ſcripſi pleniùs in prædicta Decretali *Super ſpecula à num. 13. uſque ad num. 18.* unde videmus eam non habere locum in docentibus, ſeu interpretantibus leges civiles, ut
8 patebit infra *num. 19.* Et ob eamdem rationem qui in ſæculo
juris civilis ſtudio operam dedit, non prohibetur ex ſui Superioris licentia promoveri ad gradum Doctoratus ejuſdem
juris, ut pluribus reſpondit Calder. *conſ. 2. An Abbas, de
Mag.* & ſequitur Felin. *in c. Cum dilecta num. 19. de reſcript.*
Unde quemadmodum prohibitus audire leges non cenſetur
prohibitus obtinere gradum Doctoratus in jure civili, ſed
poteſt Collegium ingredi pro hujuſmodi gradu adipiſcendo: ita nec debet cenſeri prohibitus eumdem gradum aliis
conferre, & ad hunc effectum Collegio intereſſe, cùm minor videatur ratio prohibitionis in collatione gradus activa, quàm paſſiva, argumento textus *in cap. Si celebrat, de
Cler. excomm. miniſtr.*

9 Ad hæc negotia ſæcularia, & in ſpecie auditio juris civilis
æquè prohibetur ſacerdotibus ſæcularibus, atque regulari-
10 bus, ut patet *in d. c. 2. Super ſpecula infra eodem*. Sed ingreſſus in Collegium utriuſque juris non prohibetur ſacerdotibus ſæcularibus: ergo nec regularibus. Minor probatur
non ſolùm ex fundatione hujus Collegii, in quo ex forma
litterarum Apoſtolicarum etiam Presbyteri, & Epiſcopi admitti poſſunt: ſed etiam ex diſpoſitione juris communis;
quia prohibitio *d. cap. Super ſpecula* cùm loquatur in ſuo ſpeciali caſu audientium leges civiles, extendi non debet ad
hunc caſum omiſſionis in Collegium Doctorum juris civilis
tamquam diverſum, *ad l. Papinianus exuli, ff. de minoribus,
& l. fin. ff. de calumniat. cum ſimil. & deducitur ex d. c. Unico,
infra eod. lib. 6.* & ita in his terminis presbyteros ſæculares
de jure communi non prohiberi in hujuſmodi Collegium
admitti, reſpondit Alvar. *conſ. 30. lib. 2. tom. 1.* ſecundum
novam impreſſionem.

11 Quibus accedit, quòd hoc Collegium cùm ſit mixtum pariter Clericorum, & laicorum, in dubio cenſeri debet Eccleſiaſticum; quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum,
cap. Quanto, de Iudiciis juxta doctrina Bart. *in l. fin. num. 15. ff.
de Colleg.* illic, quam ſequitur Abb. *in cap. Ex litteris num. 3.
de Conſtit.* Silveſtr. *in verb. Collegium in princ.* & Covarr. *pract.
quæſt. cap. 36. num. 5. verſ. Tertio;* quod abſque dubio procedit
ubi eſt favor magis digni ut trahat, & non trahatur, ut in hac
ſpecie, Put. *deciſ. 157. num. 6. lib. 3.* imò eo caſu præfertur
magis dignum, etiamſi minus dignum excedat in quantitate, vel numero, ut ſcripſi latiſſimè *in cap. Cum propter à n. 53. uſque ad num. 74. ſupra de Iurepatr.* & probatur *in
cap. Per tuas de Arbitr.* ubi patet poſſe compromitti de re
ſpirituali in duos laicos propter adjunctionem unius Clerici, & in aliis concordantibus ibi poſitis.

Rurſus cùm Collegium hoc mixtum ſit Doctorum juris 12
Canonici, & juris civilis, videtur eſſe Collegium Canoniſtarum; quia mixtum ex duabus naturis aſſumit ſibi naturam à potentiori, & digniori, ut notat Abbas per illum text.
in c. de Iure in 1. not. verſ. Item ex hoc, de Iure patron. & Lambert. poſt eum *in tractatu illius tituli lib. 1. part. 2. in 4. quæſt.
princ. art. 3. num. 2.* Nec dubitari poteſt quin jus Pontificium 13
ſit potentius, ac dignius Jure Cæſareo, ut *in cap. 1.* cum ibi
notatis per Hoſtien. *num. 1. in ver. Adiuvantur*, Joan. Andr.
num. 2. & Doctores *infra de novi operis nunciatione*. Quòd 14
cùm ita ſit, quatenus etiam religioſi de jure prohiberentur
eſſe de Collegio laicali, ſeu Doctorum juris civilis, & hoc
intelligeretur eſſe negotium ſæculare Clericis regularibus
interdictum, quod negatur: tamen non prohibentur eſſe de
Collegio Eccleſiaſtico Doctorum juris Canonici: alioqnin
nec eſſe poſſent de Collegio ſacræ Theologiæ, contra rationem expreſſam *in d. cap. Super ſpecula, verſ. Quia vero Theologiæ ſtudium cupimus ampliari infr. eod.* & contra text. *in cap.
penult. & cap. fin. infra de Magiſtris*. Quinimò Theologiæ 15
appellatione, de qua loquitur prædicta Decretalis, *Super ſpecula*; venit etiam ſcientia Canonica, ut ibi notat Abbas
n. 7. facit textus *in cap. Qualiter, & quando il ſecondo de Accuſat. in cap. Nimis de iureiurand. & in cap. 1.* cum ibi notat.
de Iuram. calumn.

Sed neque ex parte ipſius regularis videtur prohibita hu- 16
juſmodi admiſſio in Collegium Doctorum juris civilis; nam
etſi religioſus non habeat velle, aut nolle, *cap. Quorumdam,
& c. Si religioſus, de elect. lib. 6.* habeaturque pro mortuo,
cap. Placuit il ſecondo 16. quæſt. 1. cap. Cum dilecta, & ibi Felin. *num. 15. ſupra de reſcript.* & ſervo æquiparetur, *c. Exiit,
qui ſeminat, §. Ad hæc cum fratres de verbor. ſignif. lib. 6.* &
notat Innoc. *in cap. Cum olim, il ſecondo infra de Privilegiis*.
Tamen hujuſmodi regulæ, & aliæ conſimiles procedunt, ſi 17
religioſus conſideretur quantum in ſe eſt, præſcindendo à
Prælati ſui auctoritate: ſecùs autem ſi conſideretur in ordine ad ſuperiorem, ac ſuppoſita ejus licentia, ut probatur in
cap. Religioſus, de teſtam. in 6. & in Clem. *Religioſis eod. tit.*
ubi religioſus executor ab aliquo deputatus non poteſt, cùm
velle, vel nolle non habeat, hujuſmodi officium ſuſcipere,
niſi à Superiore ſuo petita ſuper hoc licentia, & obtenta.

Unde videmus religioſum, licèt ſit mortuus mundo, 18
multa tamen negotia gerere poſſe de licentia Prælati; nam
& poſtulare poteſt pro ſui Monaſterii utilitate, *cap. 2. de Poſtul.* Quinimò & pro amico Monaſterii, etiam laico poteſt 19
eſſe procurator, ut poſt Innoc. & alios tradit Ludovic. Roman. *ſingul. 278.* & in ſpecie poteſt adipiſci gradum doctoratus in jure civili, ut ſuperius diximus *num. 8.* Rurſus poteſt docere jus civile, ſecundùm opinionem Abbatis *in
dict. cap. Super ſpecula num. 16. infra eod.* ubi concludit,
[Prohibitionem, de qua hic, eſſe intelligendam de audientibus tantùm, ſeu ſtudentibus: legentes autem non
putat incurrere has pœnas; quia verba illis non conveniunt;
& à verbis Conſtitutionis pœnalis non eſt recedendum,
præſertim quia in eis non procedit ratio, quæ militat in
addiſcentibus; nam addiſcens, ut ipſe ait, videtur moveri
malo zelo, ſcilicet ut involvatur rurſus actionibus mundanis in patrocinando, & ſimilibus: ſed ille, qui prius
ſcientiam illam didicitam docet, non facit ut involvatur
actionibus mundanis; imò communicat aliis ſcientiam in
ſe bonam, & neceſſariam ad regimen orbis.] Hæc ille.
Neque huic opinioni adverſatur littera hujus textus, ibi,
Ad legendas legem, vel phyſicam: quia Papa *in d. cap. Super ſpecula*, intellexit, & declaravit hæc verba de audiendientibus, non autem de legentibus, ſeu docentibus. Et ſententiæ Abbatis adhærent ex Recentioribus, Navarr. *in manual. c. 27. n. 116. in fin.* Tolet. *in ſumm. lib. 1. c. 38. n. 6.* & latius
Suarez *tom. 5. in 3. part. diſput. 23. ſect. 3. n. 17.* hunc articulum
diffusè examino *in d. c. Super ſpecula, à n. 18. uſque ad n. 21. &
n. 37. uſque ad num. 45.* Ex eo autem, quod regularibus non
ſit prohibitum docere jus civile, ſequitur ut nec etiam ſit
prohibitum ſuffragari pro gradu ejus facultatis adipiſcendo: 20
etenim qui poteſt præparare ad gradum doctoratus docēdo,
poteſt etiam ſuum Miniſterium impertiri in eo gradu conſequendo, cùm idem jus ſit in præparato, quod in præparante, *l. In argento, & l. Si uxori, §. fin. ff. de auro, & argento leg.*

& è

21 & è converſo, ut *in l. 3. §. 1. ff. de liber exhiben.* Ideòque videmus judicem cauſæ præparantis eſſe judicem cauſæ præparatæ, ut notat Baldus *in l. Ordinarii col. 2. Cod. de rei ven.* & Felin. poſt eum *in cap. Parochianos n. 5. infra de ſent. excomm.* facit textus *in l. Quominus, ff. de fluminibus, & in l. 1. §. Cæ-*
22 *piſſe, ff. de Pollicitation.* Deinde conſiderandum eſt propoſitiones illas, quod regularis ſit mortuus mundo, non habeat velle, vel nolle, & his ſimiles vindicare ſibi locum in his tantùm negotiis, quæ ſolis laicis conveniunt, non autem in his, quæ competunt promiſcuè tam laicis, quàm Clericis. Ideòque regularis retinet generis nobilitatem, Bald. *in cap. Cùm in magiſtrum de elect.* item jus ſanguinis, Abbas *in cap. Quia nos num. 2. de teſtam.* item jus ſuitatis, Alex. *in l. Sub conditione in 2. notab. ff. de liber. & poſthum.* item jus Civitatis Bart. *in l. 1. num. 10. ff. ad municipal.* omneque jus ſucceden-
23 di de jure civili. Et ideò poſteàquam *in l. Deo nobis, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, dictum fuerat religioſos eſſe mundo mortuos, ſtatim *in §. 1. decernitur*, eos habere jus ſuccedendi in beneficium Religionis. At jus ſuccedendi ad collegium, atque in eo ſuffragandi competit communiter tam Clericis, quàm laicis tum de jure communi, tum ex fundatione collegii, de quo agitur, ut ſæpiùs repetitum eſt,
24 ergo quoad hoc non habeat locum regulæ, quod regularis ſit mundo mortuus, & aliæ hujuſmodi. Præterquamquod cùm ex tenore litterarum Apoſtolicarum in hoc collegium admitti poſſint etiam Clerici, imò & Epiſcopi cenſentur vocati etiam regulares, qui in materia favorabili veniunt Clericorum appellatione, *cap. Duo ſunt genera 12. quæſt. 1.* & notat Abb. *in rub. de vit. & honeſt. Cler. n. 15.*

25 Ultimò hanc opinionem videtur apertè ſequi D. Thomas *opuſc. 19. de Perfect. vitæ ſpiritualis cap. 3.* ubi ex profeſſo quærit, an religioſus licitè poſſit eſſe de collegio ſæcularium magiſtrorum, & determinat poſſe de ſuorum Superiorum licentia, & pluribus rationibus confutat errorem quorumdam Pariſienſium, qui contrarium aſſerebant.

26 Nec ſecundum eum obſtat text. *in c. In Nova actione 16. qu. 7.* ubi cavetur, ut in uno eodemque officio non debeat eſſe diſpar profeſſio; eo quòd cohærere, & coniungi non poſſint, quibus ſtudia, & vota ſunt diverſa; quod etiam lege divina prohibetur dicente Moyſe Deuter. 22. *Non arabis in bove ſimul, & aſino*, id eſt homines diverſæ profeſſionis in uno officio ſimul non ſociabis, ut exponitur *in d. c. In nova*. Siquidem hoc procedit quantum ad illud, in quo diverſificantur, veluti ut laici, & Clerici ſocientur in his, quæ pertinent tantùm ad officium Clerici, ſeu ut religioſi communicent laicis in illo, in quo ſæculares à religioſis diverſificantur, ſecundùm illud ad Timoth. 2. *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus*. At Collegium, de quo agitur, eſt religioſis, & ſæcularibus commune, & in eo adunantur homines ad hoc, in quo religioſi, & ſæculares non diſtinguuntur, ut ex prædictis patet: ergo nihil obſtat quominus in eo religioſi ſimul, & laici convenire poſſint. Sic reſpondet Diu. Thomas *in d. cap. 3. col. 4. verſ. Ad id, quod primo obiicitur*.
Item non obſtat, quod unus, & idem non poſſit eſſe de diver- 27
ſis collegiis, niſi fortè per diſpenſationem; multò igitur minus religioſus, qui eſt de collegio ſuæ religionis, poterit eſſe de collegio ſæcularium magiſtrorum. Hoc enim debet intelligi de collegiis Eccleſiaſticis perpetuis; quia unus non poteſt eſſe Canonicus in duabus Eccleſiis abſque diſpenſatione: unde dicitur 21. q. 1. *Clericus ab inſtanti tempore non numeretur in duabus Eccleſiis*. At non habet locum in duobus collegiis, quorum unum ſit perpetuum, & aliud temporale: ideòque quia eſt de collegio alicuius Civitatis, quandoque eſt ad tempus de collegio commilitantium in uno exercitu; & qui eſt de collegio alicujus familiæ, poteſt ad tempus aliquibus ſociari in aliquo hoſpitio; collegium autem magiſtrorũ non eſt collegium perpetuum, ſed temporale; nõ enim collegiales eò conveniunt, ut perpetuò ibi morentur, ſed vadunt, & redeunt pro libito: ergo nihil prohibet eum, qui eſt de religioſo collegio perpetuo, ſimul eſſe de collegio ſcholaſtico; ita D. Thom. *ubi ſupra, verſ. Ad id quod tertio obiicient*; ubi ad hanc obiectionem reſpondet etiam duabus aliis modis.

Nec eſt omittendum opuſcolum illud ſupponi approba- 28
tum fuiſſe à Sede Apoſtolica, licet Decretum, ſeu litteras confirmationis non viderim: nam ut legitur in argumento ejuſdem opuſculi 19. Cùm tempore Sancti Ludovici Francorum Regis Guilielmus de S. Amore, Sygerioſque Magiſtri Pariſienſes, & multi ſequaces in hunc incidiſſent errorem, ut Religioſorum Mendicantium ſtatum damnatum aſſererent, librumque ſacrilegum Clementi IV. obtuliſſent: Pontifex Joanni de Vercellis Magiſtro Ordinis Prædicatorum dictum librum tranſmiſit, præcipiens ut eidem faceret reſponderi per Fratrem Thomam de Aquino, qui cum eundem librum erroribus plenum inveniſſet, alium ipſe librum veluti apologiam compoſuit, qui incipit, *Ecce inimici tui ſonuerunt:* in quo errores hujuſmodi confutavit. Atque hunc librum Summus Pontifex tanquam verè Catholicum approbans; librumque contrarium tanquam hæreticum, & nefarium damnans, ipſius Authores cum complicibus depoſuit de Cathedra Magiſtratus, eoſque de Pariſienſi ſtudio omni dignitate privavit.

Eandem opinionem ſequitur Auguſtinus Triumphus *de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 105. art. 3.*

Propoſito in Sacra Congregatione Concilii ſupraſcripto dobio. Reſponſum eſt pro Regulari, ſuppoſita tamen Superioris licentia, ut in quæſtione, & dummodo emolumenta, quæ inde proveniunt, cedant in communem Monaſterii utilitatem.

NE CLERICI, VEL MONACHI.

Idem Alexander III. Londoneñ. Epiſcopo.

CAPUT VI.

SEcundùm inſtituta prædeceſſorum noſtrorum, ſub interminatione anathematis; prohibemus, ne Monachi vel Clerici, cauſa lucri negotientur: Et ne Monachi à Clericis vel laicis ſuo nomine firmas habeant. Neque laici Eccleſias ad firmam teneant.

SUMMARIUM.

1 *CLericis, vel Monachis non licet lucri cauſa negotiari, & n. 8.*

2 *Monachi nequeunt nomine proprio conductas poſſeſſiones habere, & num. 11.*

Poſſunt tamen nomine Monaſterii, ſi propriæ non ſufficiant, d. n. 11.

3 *Laicis non debet Eccleſia titulo conductionis concedi, & num. 12.*

Declaratur, num. 14.

4 *Clericus negotiator mortaliter peccat; & ſi monitus non deſiſtat, debet excommunicari.*

5 *Negotiatio, quæ non fit principaliter propter lucrum non eſt Clericis, vel Monachis interdicta.*

Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.

6 *Artificium in quo differat à negotiatione, ſeu mercatura.*

7 *Ferrum ex vena deducere, colare, & diſtinguere, & alio lucri cauſa aſportare, non eſt negotiatio, ſed artificium, de quo Monachi non tenentur ad gabellam.*

8 *Negotiatio, ſeu mercatura eſt Clericis permiſſa ex cauſa neceſſitatis.*

9 *Si tamen victum ſibi quærere poſſunt artificio, & labore manuali, eis negotiari non licet.*

10 *Artificium an liceat Clericis, vel Monachis lucri cauſa exercere.*

11 *Clericis non licet aliorum poſſeſſiones conducere, niſi urgente neceſſitate.*

Monachi nequeunt nomine ſuo aliorum poſſeſſiones conducere, etiamſi ſubſit neceſſitas, ſed nomine Monaſterii tantùm, ibidem.

12 *Laicus locari non poteſt adminiſtratio Eccleſiæ, nec deci-*
mæ, vel obventiones.
Niſi magna inſtante neceſſitate, n.14.
13 *Sed bona temporalia, vel mola Eccleſiæ, item fructus*
decimarum poſſunt eis locari.

1 SEcundum. Breve eſt: & continet tria dicta, quæ per ſe pa-
tent. Sed ſecundum Abbatem ſic ſummari poteſt. Non
2 licet Clericis, vel Monachis lucri cauſa negotiari. Hoc pri-
mò, Monachi nequeunt nomine proprio conductas poſſeſ-
3 ſiones habere. Hoc ſecundò, Laicis non debet Eccleſia ti-
tulo conductionis concedi. Hoc tertiò.
4 Nota primò ibi, *ſub interminatione anathematis*. Cle-
ricum, vel Monachum, qui lucri cauſa negotiatur, eſſe
excommunicandum, ſi monitus non deſiſtat; hoc enim
important illa verba, *ſub interminatione anathematis prohi-*
bemus, ut notat gloſ. *ult. in cap. unic. infra de Sagitt. & dixi*
in cap. Non minus in 8. notab. ſupra de immunit. Eccleſ. Et
hinc collige tranſgreſſores hujus prohibitionis mortaliter
peccare: alioquin percelli non poſſent excommunicatione
quæ non fertur niſi pro culpa lethali, ut *cap. Nemo Epiſco-*
porum 11. *quæſt.* 3. & ita per hanc rationem poſt Petr. de Pa-
lude, & S. Anton tenet Silveſtr. *in verb. Clericus* 2. *num.* 3. &
probavi plenius *in cap.* 1. *in ult. not. ſup. eod.*
5 Secundò nota ibi, *cauſa lucri*. A contrario ſenſu nego-
tiationem, quæ non fit lucri cauſa, non eſſe Clericis, vel
Monachis interdictam, poſſunt enim vendere, & emere
prout eorum neceſſitas exigit, ut hic in gloſ. 1. non tamen
principaliter propter lucrum, ſecundùm Abb. *num.* 1. Ad
hoc Clem. *Præſenti, de cenſib. & cap. Quamquam*, cum ibi
not. per Joan. Andr. *eod. tit. lib.* 6.
6 Negotiari autem, ſeu mercari eſt rem emptam non mu-
tatam lucri cauſa vendere. At verò rudem materiam, &
illam per induſtriam, & ſecundum regulam alicujus pro-
feſſionis, ſeu artis ad aliquam formam deducere, non eſt
negotiari, ſeu mercari, nec talia negotiatores, ſeu merca-
tores faciunt, ſed artifices, qui ſecundum diverſas ſpecies
artificii denominantur, veluti lanifices, textores, aurifi-
ces, & conſimiles, ut eſt text. *in cap. Eiiciens* 88. *diſt.* &
notat gloſ. *in ſumma ad fin.* 14. *quæſt.* 3. Item gloſ. *un. in cap.*
Canonum 14. *quæſt.* 4. Butr. *in cap.* 1. *num.* 2. *verſ. Solutio*, &
ibi etiam Abb. *num.* 6. *verſ. Intellige ſupra eod.* & idem Butr.
hic num. 5. & Anchar. *in* 1. *notab.* Feder. de Sen. *conſ.* 207. *Nos*
7 *Briſſolus num.* 2. *& per totum*, ubi loquitur in caſu venæ
ferreæ, exiſtentis in agro empto à Monachis Ciſtercienſ. qui
ferrum inde educebant, colabant, & ſubtiliſſimo artificio,
ingenioque ſeparabant, & alio aſportabant lucri cauſa:
& conſuluit Feder. illud eſſe artificium, non autem nego-
tiationem, de qua ſolvenda ſit gabella, ſecundum ea,
quæ leguntur, & notantur *in cap. fin. ſupra de vit. & honeſt.*
Clericor. & ſequuntur illam deciſionem Ferret. *conſ.* 145.
Quæritur num. 4. & Epiſcopus Montis Mariani *in ſua praxi*
Archiepiſcopali Neapol. cap. 63. *de Cler. negotiat. num.* 3. Ad
quod tamen vide quæ in oppoſitum congerunt Moderni *in*
tract. de effect. Clericat. effect. 3. *n.* 107.
8 Et poſita hac diſtinctione, vertitur in dubium de qua
negotiatione hoc Capitulum intelligatur. Et quidem con-
veniunt omnes, textum habere locum in negotiatione pro-
priè ſumpta, ſeu mercatura. Hæc enim procul dubio eſt
Clericis, & Monachis prohibita, ſi fiat ad lucrum, *cap. For-*
nicari, & per totam 88. *diſt.* Secus ſi ex cauſa neceſſitatis, ut
9 hic notat gloſ. 1. & gloſ. *præalleg. in Summa* 14. *quæſt.* 3. In
hoc tamen adverte, quia ſi Clericus, vel Monachus poſſet
ſibi victum quærere artificio, non liceret ei mercaturam
exercere, ceſſante ſcilicet neceſſitate; ſed deberet potiùs
propriis manibus laborare, ut *cap. Clericus victum, & cap.*
ſeq. 91. *diſt. & c. Numquam de conſecr. diſt.* 5. & eſt ex mente
D. Thomæ *in* 2. 2. *quæſt.* 187. *art.* 3.
Artificium verò eſſe Clericis, & Monachis permiſſum 10
etiam lucri cauſa non obſcurè ſentit hic Innoc. *in princ. in*
verb. Lucri, ubi limitat hanc prohibitionem dicens, [Niſi lu-
crum proveniat ex opere, vel re ſua:] & eum ſequuntur
Abb. Antiq. *in princ.* & Cardinal. *n.* 1.
Verum Abbas Siculus *hic in prima quæſtione num.* 1. *verſ.*
Quinimo, intelligit, & benè dictum Innocentii, quando
Clericus operatur propter lucrum ſuadente neceſſitate, ita
ut ultimus finis non ſit lucrari, ſed neceſſitati proſpicere:
alias non debet Clericus, vel Monachus ſolius lucri cauſa
artificium exercere; quod ſecundùm eum videtur probare
textus, ſi rectè ponderetur *in d. cap.* 1. *verſ. Nec iuſtum nego-*
tium ſupra eod. Et in hunc ſenſum intelligit præcitatam
gloſſam, 14. *quæſt.* 4. *in ſumma*, dum ait, in cauſa neceſſitatis
permiſſum eſſe Clericis negotiari: ſcilicet artificium exer-
cendo, & propriis manibus operando, & ſequitur Redoa-
nus *de ſpoliis quæſt.* 2. *num.* 45.
Ego autem ſequutus Beatum Thomam *in* 2. 2. *quæſt.* 187.
d. art. 3. aſſero Clericis, & Monachis licitum eſſe artificium
ad victum parandum, ad otium fugiendum, ad concupi-
ſcentiam refrænandam, & ad eleemoſynas faciendas, dum
tamen non ſordidè exerceatur, propter ea, quæ habentur
in Clemen. 1. *de vit. & honeſt. Cleric.* Sed ſi exerceatur ad
merum lucrum, cenſeo non eſſe licitum, ut plenè probavi
in d. cap. 1. *in* 6. *not. & num.* 46. *cum pluribus ſeq. ſup. eod.* ubi
videas. Et præter alios ibi allegatos hoc ſentit Feder. de Se-
nis *in præalleg. conſ.* 207. *num.* 3. ubi admittit Clericis, & re-
ligioſis non eſſe licitum artificium, niſi quando propriæ fa-
cultates non ſuppetunt, ex notatis 14. *quæſt.* 3. *in fine Summæ.*
Tertiò, nota ex ſecunda parte textus differentiam inter 11
Clericos, & Monachos: nam Clerici poſſunt aliorum poſ-
ſeſſiones conducere: quod intellige urgente neceſſitate, ut
dixi ſatis *in cap.* 1. *num.* 6. 29. & 43. *ſupra eodem*: Monachi
autem minimè, quia nomine proprio poſſidere non poſſunt,
cap. Non dicatis 12. *quæſt.* 3. *cum ſimil.* Nomine tamen Mo-
naſterii prohibentur conducere prædia aliena, ſi propria
non ſufficiant; & propterea textus dum prohibet negotia-
tionem in primo dicto, loquitur de Clericis, & Monachis:
ſed in ſecundo dicto ubi prohibet conductionem, loquitur
de Monachis tantùm, innuens per hoc conductionem Cle-
ricis indigentibus non eſſe interdictam, cùm proprium eis
liceat poſſidere: & ita hic declarat Innocentius *in verb. Suo*,
Hoſtien. *in princip. in verb. Nomine*, Butr. *num.* 6. & alii
communiter.
Ultimò nota quòd habetur in tertio dicto, videlicet lai- 12
cos non poſſe ad firmam habere Eccleſias ipſas, ſeu illarum
adminiſtrationem. Unde, nec decimæ, vel obventiones
poſſunt eis locari, ut *cap. Veſtra ſupra de locat. & cap. Quere-*
lam, infra Ne Prælat. vices ſuas, Hoſtien. *hic in fin.* Sed bona 13
temporalia, vel mola Eccleſiæ, & fructus decimarum benè
poſſunt laicis locari, *d. cap. Veſtra*, & hic per Butr. *num.* 6. &
Abb. *num.* 2. *verſ. Temporalia*. Inſtante tamen neceſſitate 14
poſſet fieri conceſſio laicis, etiam quoad Eccleſiam, non
quidem ut ipſam regant, ſed ut per alios gubernandam
procurent, ut firmat Jo. Andr. *in cap. Ex ratione n.... ſupra de*
ætat. & qualit. quem ſequitur Abbas *d. n.* 2. *verſ. Inſtante.*

Digitized by Google

NE CLERICI, VEL MONACHI.

Idem Alexander III. eidem Londoneñ. Epiſcopo.

CAPUT VII.

RElatum eſt nobis, quòd Monachi de H. ſæculariter vivunt, & alios exemplo ſuo corrumpunt. Ideòque mandamus, quatenus eos ad obſervantiàm regulæ appellatione remota compellas; vel ſi tibi reſtiterint auſu temerario, eis ejectis, fratres alterius ordinis (ſi non poteſt præſcriptum Monaſterium in ſuo ordine reformari) in illud inducas: ut labores impiorum juſti edant: & illi tandem rubore perfuſi, ad ſui ordinis obſervantiam revertantur.

S V M M A R I V M.

1 *MOnachi incorrigibiles de Monaſterio ſunt expellendi, & Monaſterium reformari debet de Fratribus alterius Ordinis ſi de Monachis eiuſdem Ordinis reformari non poteſt.*
2 *Exemplum malum Monachorum eſt contagioſum, & alios inficit.*
3 *Maximè ſi proveniat à Prelato.*
4 *Regula eſt in precepto.*
5 *Declaratur.*
6 *Monaſterium reformari debet de Monachis eiuſdem vel alterius ordinis, nec transferri debet ad Clericos ſeculares, niſi in defectum regularium.*
Declaratur, num.8.
7 *Ecclesia ſecularis poteſt fieri ab Epiſcopo regularis, ſed non e converſo, niſi deficientibus regularibus.*
8 *Conventus parvi ſtatim transferri poſſunt ad Clericos ſeculares, nec ſervandi ſunt gradus cap. Inter quatuor de relig. domibus.*
9 *Conventus, in quibus ali non poteſt competens numerus religioſorum, ſunt incapaces reformationis, ſive id contingat ob redditum tenuitatem, & n.12. & n.28.*
10 *Sive ob aeris intemperiem.*
11 *Sive ob infeſtationem pravorum hominum.*
13 *Conventus parvi, circumſcriptis exemptionibus, reduci poſſunt ad ſtatum ſecularem auctoritate Epiſcopi.*
14 *Ioannis Maiburni invectiva in parvos Prioratus.*
15 *Generales Ordinum cur abſtinuerint à dimiſſione parvorum Conventuum, & n.ſeqq.*
Bona ſuppreſſorum Conventuum cur non potuerint applicari maioribus Monaſteriis alibi exiſtentibus, ibid. verſ. Vel demum quia, *& n.20.*
16 *Conventus parvi ab Innocentio X. ſuppreſſi in tota Italia, & Inſulis adiacentibus, & n.26.*
19 *Et bona ipſorum applicata piis uſibus in iiſdem locis, ubi Conventus exiſtunt, & n.40.*
20 *Papa poteſt applicare bona parvorum Conventuum ſuppreſſorum aliis piis uſibus, etiam de poteſtate Ordinaria, & n.36.*
21 *Monaſteria ad quid fundata, & dotata.*
22 *Papa de poteſtate ordinaria non poteſt fundationibus Monaſteriorum derogare, & voluntates commutare.*
23 *Nec teſtamentum, vel contractum, aut aliam piam diſpoſitionem reſcindere.*
Declaratur, n.36.
24 *Privilegium ex cauſa oneroſa tranſit in contractum, qui à Principe revocari non poteſt.*
26 *Papa non eſt proprie Dominus bonorum Eccleſiæ.*
26 *Contrarium, & n. ſeqq. uſque ad n.36.*
27 *Papa non poteſt contra alias Eccleſias praſcribere, & cur.*
28 *Papa habet plenitudinem poteſtatis ſingulariter, & univerſaliter in omnibus Eccleſiis.*
29 *Poteſt res, & bona omnium Eccleſiarum orbis adminiſtrare, & diſponere pro libito voluntatis, & num. ſeqq. uſque ad n.36.*
30 *Et facere Monachum teſtabilem de bonis Monaſterio acquiſitis.*
31 *Et iura uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, & n.36.*
32 *Dominium rerum Eccleſiarum proprie loquendo non eſt apud aliquam Eccleſiam particularem, ſed apud Chriſtum, & n.37.*
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.
33 *Papa eſt pater patrum, & cum omni Prelato in poteſtate, & iuriſdictione concurrit.*
36 *Papa ex iuſta cauſa poteſt rem uni Eccleſiæ auferre, & alteri dare, & ultimas voluntates commutare.*
37 *Bona ſtatim atque ſunt donata Eccleſiæ, ſunt immediatè acquiſita Deo.*
38 *Donans prædium Monaſterio ſub conditione, ut recedentibus Fratribus, prædium redeat ad donantem, illud non recuperat, ſi Fratres recedant de mandato Papæ.*
39 *Teſtatoris prohibitio ne pia eius voluntas poſſit per Papam commutari, non tenet.*
40 *Religiones plurimæ, & Monaſteria per Papam ſuppreſſa, & eorum bona aliis piis uſibus applicata referuntur.*
41 *Hiſtoria ſuppreſſionis parvorum Conventuum refertur, & n.ſeqq. uſque in fin.*
42 *Congregatio ſuper ſtatu regularium ab Innocentio X. inſtituta.*
43 *Conſtitutio pro numero perſonarum in ſingulis Monaſteriis præfigendo in Congregatione compilata.*
44 *Refertur.*
45 *Formula deſcribendi ſtatum cuiuſque Monaſterii de mandato Congregationis confecta.*
46 *Bulla ſuppreſſionis parvorum Conventuum Italiæ, & inſularum adiacentium in Congregatione compilata.*
47 *Refertur.*
48 *Cauſa ſuppreſſionis.*
49 *Suppreſſio, & reductio ad ſtatum ſecularem.*
50 *Reſervatio facultatis Congregationis, & præſervatio iurium fundatorum.*
51 *Termini præfixio ad dimittendos Conventus ſuppreſſos coram loci Ordinario.*
52 *Facultas regularium aſportandi prophanam ſupellectilem.*
53 *Pœnarum adiectio.*
54 *Prohibitio faciendi Divina in Conventibus ſuppreſſis ſub pœna interdicti.*
55 *Ordinariorum facultas expellendi regulares à Conventibus ſuppreſſis, & cætera.*
56 *Deputatio Sacerdotum ſecularium ad curam animarum dictis Conſtitutionibus incumbentem.*
57 *Applicatio bonorum.*
58 *Prohibitio erigendi nova loca regularia.*
59 *Declaratio intentionis Papæ providendi extra Italiam.*
Obſtaculorum remotio, ibidem.
60 *Contrariorum derogatio.*
61 *Archiepiſcopi Gneſnenſis littera ad Innocentium X. pro extenſione Bullæ* inſtaurandæ, *ad Regnum Poloniæ.*
62 *Littera Congregationis exprimentes nominatim Conventus ſuppreſſos, & exquirentes Epiſcoporum, & Capitulorum ſententias pro bonis applicandis.*
63 *Relationes applicationis bonorum Conventuum ſuppreſſorum à Papa ad ſe relatas approbavit.*
64 *Littera circulares ſuper granciis, & membris etiam curatis Monaſteriorum.*
65 *In granciis, & membris Monaſteriorum habitare non poſſunt regulares Sacerdotes, ſed converſi tantum pro bonorum adminiſtratione.*
66 *Miſſa in Capellis granciarum quando, & à quibus celebranda.*
67 *Cura animarum in granciis, & membris Monaſteriorum exerceri non poteſt per regulares, ſed per Vicarios*

Digitized by Google

perpetuos, vel amovibiles ab Ordinario deputandos.
Granciarum bona reſervantur ipſarum Monaſteriis, ibidem.
68 *Canonicorum Regularium Lateranenſium grancia, & parochiales ab Innocentio X. declarantur comprehendi in eius Bulla* Inſtaurandæ.
69 *Conventus plurimi primum ſuppreſſi, ac deinde ex rationalibus cauſis à Papa Religionibus reſtituti.*
Regulares de iure facultatem non habent uniendi Eccleſias, etiam ſibi pleno iure ſubiectas, ibidem, verſ. Præterea.
Vnio parvorum Conventuum eiuſdem Religionis in eodem loco exiſtentium qua lege facta fuerint, ibidem.
70 *Decretum Innocentii X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conventuum iuriſdictioni Ordinarii loci refertur, & num. ſeqq.*
71 *Conventus ſuppreſſi, & poſteà Religionibus reſtituti ſubiciuntur Ordinario quamdiu actu non alunt duodecim Religioſos.*
72 *Quod ſi non alant quatuor Sacerdotes, & duos converſos, gratia reſtitutionis nulla eſt.*
73 *Conventus numquam ſuppreſſi, in quibus non aluntur ad minus quatuor Sacerdotes, & duo converſi, ſunt ſubiecti iuriſdictioni Ordinaris loci.*
74 *Decretum Vrbani VIII. ſuper Monaſteriis erectis cum pauciori numero, quàm duodecim Religioſorum, præſervatur in Decreto Innocenti X.* Ut in parvis.
75 *Licentias recipiendi Novitios Congregatio multis Religionibus conceſſit ante diem 22. Iulii 1652. ſed poſteà abſtinuit de mandato Papæ, uſque ad diem 3. Iul. 1654.*
76 *Licentiam recipiendi Novitios poſt diem 3. Iulii 1654. quæ Religiones obtinuerint.*
77 *Decreta S. Congregationis ſuper ſtatu regularium pro novitiis recipiendis, & n. ſeqq. uſque in fin.*
Conventus à Congregatione deſignati pro novitiatibus, & profeſſoriis, n. 57.
78 *Licentia recipiendi Novitios infra numerum præfixum in qualibet provincia.*
79 *Examen novitiorum, & n. ſeqq.*
80 *Ætas in novitiis, Clericis, & converſis quæ.*
81 *A novitiis nihil recipiendum, excepto victu, & veſtitu tempore probationis.*
82 *Novitii poſt profeſſionem in profeſſorio ſunt collocandi.*
83 *In novitiatibus, & profeſſoriis Superior; & familia à quibus conſtitui, & amoveri poſſit.*
84 *Vita communis in novitiatibus, & profeſſoriis exactè obſervanda.*

1 R*Elatum.* Monachi incorrigibiles de Monaſterio expellentur, & reformabitur Monaſterium de fratribus alterius Ordinis, ſi de Monachis ejuſdem Ordinis reformari non poteſt. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. cui ſubſcribunt Butr. Card. Anchar. Abb. & Joan. de Anan. & ſunt duæ partes; In prima exceſſus narratur: In ſecunda corrigitur ibi, *Ideoque.*

2 Nota primò ibi, *Et alios exemplo ſuo corrumpunt.* Malum exemplum Monachorum eſſe contagioſum, & alios inficere: polluitur enim ex uno peccatore populus; & ſic ex una ove morbida univerſus grex inficitur, ſic ex uno fornicante, vel aliud quodcumque ſcelus committente plebs univerſa polluitur, quæ ſunt verba *cap. Sed illud 45. diſt.* & in exemplum culpa vehemens oſtenditur, quando pro reverentia Ordinis peccator honoratur, dicit text. *in cap. Nemo 83.*
3 *diſt.* Quod maximè procedit ſi malum exemplum provenit à Prælato; nam ut legitur *in cap. Præcipuè 11. quæſt. 3. Scire Prælati debent, quòd ſi perverſa unquam perpetrant, tot mortibus digni ſunt, quot ad ſuos ſubditos perditionis exempla tranſmittunt*, confert Concil. Trident. *cap. 1. ſeſſ. 22. & cap. 1. ſeſſ. 24.*

4 Secundò nota ibi, *Capellas*, Regulam eſſe in præcepto, prout hic notat Bernardus poſt caſum, & in gloſſ. 1. & patet ex Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de Regul. c. 1.* ubi præcipitur, ut omnes Regulares tam viri, quàm mulieres ad regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant; ſed Hoſt. hic, & Jo. Andr. *n. 2.* Butr. *n. 4.* & Anchar. *n. 3.* dicunt hoc verum eſſe indiſtinctè quoad tria ſubſtantialia, de quibus nota-
5 tur *in c. Ex parte ſupr. de Regul.* & quoad ea, quæ continentur *in c. Cùm ad Monaſterium, ſupra de ſtat. Monach.* omnia verò alia, quæ habentur in Regula, non putant eſſe in præcepto; alioquin vix unus de quatuor Monachis ſalvaretur. Et ſubdit Jo. Andr. per hoc commendari regulam Prædicatorum, per quam tranſgreſſores Conſtitutionum ad pœnam obligantur, ſed non ad mortale in his, quæ per ſe non ſunt mortalia: de Fratribus autem Minoribus remittit ad Clem. *Exivi, §. Cùm igitur, & §. ſeq. de verb. ſignificat.* ſed tu in hoc articulo plenius diſtingue, ut optimè hic per Abb. *n. 6.* & adde quod ſcripſi *in c. Explicari n. 4. & ſeqq. ſup. de obſerv. ieiunii.*

Ultimò nota ex textu caſum ſingularem; in quo per Epi- 6
ſcopum poteſt alterari ſtatus Eccleſiæ regularis: nam ſi non poteſt reformari de Monachis ejuſdem Ordinis, ut hic. Quid ergo ſi non reperiantur Regulares etiam alterius Ordinis? dicit Jo. Andr. & Abb. poſt eum *num. 3.* quod tunc poterunt inſtitui ſæculares per *c. Inter quatuor, ſup. de relig. domib.* ubi probatur: in hoc tamen ſervandi ſunt certi gradus. Primò enim Monaſterium reformari debet de regularibus ipſius Monaſterii; Secundò in defectum eorum, de Religioſis ejuſdem Ordinis; Tertiò deveniendum eſt ad Regulares alterius Ordinis; & poſtremò in defectum omnium Regularium, poterunt ibi inſtitui Clerici ſæculares, ut hic per Hoſt. *n. 3. in verb. Reformari*, & Abb. *n. 5.* ubi ait: [Dic ergo, quòd primò debent induci Monachi Monaſterii ad obſervandum, ut hic, & ſi ſint incorrigibiles, debent reformari de Monachis ejuſdem Ordinis ſi haberi poſſunt, ut hic; & in defectum debent aſſumi de alio ordine, omnibus autem defi- 7
cientibus, recurrendum eſt ad Clericos ſæculares, ut *in d. cap. Inter quatuor*, & ſic eſt caſus, in quo poteſt Epiſcopus Eccleſiam regularem reducere ad ſtatum ſæcularem,] Hæc Abb. quos gradus poſuerunt etiam in eodem *c. Inter quatuor*, gloſ. *unic.* Hoſt. *n. 2. in verb. Defectum*, & diſtinctius Jo. Andr. *eod. num. in verb. Ordinarii*, Butr. *n. 5.* Card. *in fin.* Abb. *num. 1. verſ. Oportet tamen*, & Jo. de Anan. *n. 2. verſ. Et conſidera.* Quamobrem quamdiu Monaſteria per Regulares remanere potuerint ordinata, non ſunt ad ſæculares Clericos transferenda, quæ ſunt verba Innoc. III. in d. Decretali, *Inter quatuor de Relig. domibus*, & ibi plenè ſcripſi. Ad idem text. *in cap. Poſſeſſiones*, ibi: *Non debes Eccleſiae, in quibus Monachi miniſtrare conſueverunt, Clericis, vel laicis aſſignare, ſupra de rebus Eccleſ. non alien.* ſemper enim reformari debet Monaſterium de hominibus ejuſdem profeſſionis, ſi fieri poteſt, ut ait gloſſ. hic poſt caſum. Unde Benedictus XII. in Bulla Reformationis Monachorum Ordinis S. Benedicti, quæ incipit, *Summi Magiſtri cap. 34.* Bullar. *tom. 1. pag. 195.* ſic ſtatuit: *Si aliquod Monaſterium ipſius Ordinis, ſeu Religionis lapſum in Religione, vel obſervantia regulari patiatur, qui per Abbatem, vel alium adminiſtratorem, vel Monachos eiuſdem Monaſterii veriſimiliter reparari non poſſit, authoritate Apoſtolica aſſumantur de alio Monaſterio, in cultu eiuſdem Religionis vigente, Monachi idonei, & ad dictum Monaſterium lapſum patiens tranſmittantur, inibi quamdiu expediens fuerit, moraturi, per quos lapſus huiuſmodi reparetur.* Item in Concilio Chalcedonenſi cap. 24. ſic legitur: *Quæ ſemel dicata ſunt Monaſteria cum conſilio Epiſcoporum, maneant perpetuò Monaſteria, & res, quæ ad ea pertinent, Monaſteriis reſervari oportet, nec poſſe ea ultrà fieri ſæcularia habitacula;* refertur *in cap. Quæ ſemel 19. qu. 3.* & concordat *cap. penult. il ſecondo, & cap. Dudum 18. quæſt. 2.* & Concilium Aquiſgranenſ. ſub Gregorio IV. *cap. 18.* Conciliorum *tom. 3. part. 1. ſect. 2. pag. 32.* ibi: *Monaſteria Divinis ſolummodo cultibus dicata non debere ſæcularibus dari, & Canonica prodit auctoritas, & ipſorum deſtructio locorum.* Quinimò Othoni Imperatori cogitanti expellere Monachos diſſolutè viventes à Monaſterio S. Pauli de Urbe, & ibi Clericos ſæculares inſtituere, apparuit noctu per viſum Beatiſſimus Apoſtolus Paulus, eumque ſeriò admonuit, ut à propoſito deſiſteret, & in propria vocatione recommendaret corruptos, ut refert Card. Baron. *Ad Annum Chriſti 996.* & dixi latiùs *in d. cap. Inter quatuor n. 8. de Relig. domibus.* Et ex his collige differentiam inter Eccleſiam regularem & ſæcularem: nam Epiſcopus non poteſt regularem Eccleſiam transferre ad ſtatum ſæcularem, niſi in defectum Regularium ejuſdem, vel alterius Ordinis, ut ſæpiùs repetitum eſt: at verò Eccleſiam ſæcularem benè poteſt transferre in regularem favore Religionis, ut *in cap. Apoſtolicæ, de donat. & cap. Bonæ rei 12. quæſt. 2. & in cap. Ad Audientiam il ſecondo, de Eccleſ. ædific.* & ibi gloſſ. 2. & Abbas *hic num. 4.*

Declara nunc notabiliter, quod dictum eſt de Monaſterio 8
non transferendo ad Clericos ſæculares, niſi in defectum regularium, ut locum habeat, ſi Monaſterium, in quo regularis

obſer-

obſervantia eſt collapſa, ſit tale, ut in eo ali poſſint tot Monachi, ſeu Religioſi, quod ſufficiant ad obſervantiam regularũ inſtitutionum, cujuſmodi erat Monaſterium de Breicia, de quo in hoc cap. & Monaſterium S. Pauli, de quo ſupra proximè: tunc enim non debet ſtatim reduci ad ſtatum ſæcularem, ſed prius reformari debet ex Monachis ipſius Monaſterii, aut ejuſdem, aut alterius ordinis juxta propoſitam graduationem, & omnibus deficientibus, transferri debet ad Clericos ſæculares, ut in prædicta Decretali, *Inter quatuor*. Secus verò ſi ob redditnum, & eleemoſynarum tenuitatem Monaſterium actu non alat, nec alere poſſit niſi paucos aliquot Religioſos, puta unum, vel duos Sacerdotes, & unum, vel duos Converſos: tunc enim illicò Eccleſia regularis poteſt fieri ſecularis, nec ſervandi ſunt gradus, de quibus
9 ſupra. Ratio eſt, quia impoſſibile eſt, ut reformationem in eo introducant Regulares ejuſdem, vel alterius ordinis, cùm locus ipſe ſit incapax reformationis; non enim poteſt ibi eſſe Chorus, nec ſtudium, nec vita communis, nec ulla regularis obſervantia, ut plenè habetur in procemio Bullę Innocentianæ, inferiùs relatæ *nu.* 47. neque huic malo occurri poteſt ſi regulares illi à Monaſterio expellantur, & totidem in eorum locum ſubrogentur, quemadmodum præcipitur in hoc cap. Quoniam in ſubrogatis eadem eſt cauſa relaxationis: non enim ex vitio perſonarum vivitur ſine Regula, ſed ex vitio loci, qui regulam ſervari non patitur: quippè ſi à Monaſteriolo ejicies duos, vel tres Fratres ibi cõmorantes, quamvis ſubrogaveris meliores, tamen citò relaxabuntur & iſti, natura loci id operante, ſicut contingit habitantibus in loco aeris inſalubris: nam ſi ſani ſunt, in morbum incidunt, ſi verò infirmi, morbus ingraveſcit, ut *c. Quorundã*, *74. diſtin.* Adde quod ſi in aliqua religione extarent exempli gratia, ducenti parvi Conventus, & in quolibet ipſorum nõ degerent niſi tres, vel quatuor Fratres, utique ſi haberet locum hæc Decretalis, & tales Conventus, expulſis prædictis Fratribus, eſſent reformandi ex Fratribus ejuſdem, vel alterius Ordinis, oporteret educere ex hac, vel alia religione ſexcentos, vel octingentos Fratres ſtrictioris obſervantiæ, quod eſſet non minus ridiculum, quàm impoſſibile; & nihilominus futurum eſſet, ut ſubrogati in numero tam exiguo ibi degentes, paulatim in eumdem morbum relaxationis inciderent, & iſtis ejectis, iterùm alii reformati forent ſubrogandi, & daretur proceſſus in infinitum; & licèt accidere poſſit, ut in aliquo parvo Conventu reperiantur interdum aliqui Religioſi devoti, & boni exempli, tamen ſemper verum erit eos non poſſe ibi in numero tam exiguo regularia inſtituta obſervare, ut *in cap. fin. de Capell. Monach.* nec expectandus eſt lapſus, ſed præcavendus, *cap. Monachi*, ibi, *Nec ſoli ſpiritualium hoſtium conflictum expellent*, *de ſtat. Monachor.* Meliùs enim eſt occurrere in tempore, quàm poſt exitum vendicare, *l. 1. C. Quando liceat unicuique ſine indic. l. fin. C. Quib.*
10 *cauſ. in integr. reſtit.* Et quod dictum eſt de redditnũ, & eleemoſynarum tenuitate, idem intelligas ſi ob aliam cauſam in Monaſterio degere non poſſit competens numerus Religioſorum, puta ob aeris intemperiem, juxta textum *in d. c. Quorundam*, *74. diſt.* quam ob cauſam ſuppreſſus fuit Conventus Congregationis S. Joannis à Carbonaria Ordinis S. Auguſtini, civitatis Carinolæ, in quo propterea degere non conſueverant niſi duo, vel ad ſummum tres Fratres ſine ulla Obſervantia regularis diſciplinæ, licèt haberet annuos redditus ducatorum ferè ſexcentorum, qui fuerunt applicati Seminario pro alumnis eidem cœlo aſſuetis cum ingenti lętitia Epiſcopi Diœceſani, & totius Cleri, & populi; & idem contigit in Conventibus S. Auguſtini, & Minorum Conventualium in oppido Atellæ Melphitañ. Diœceſis, qui à Superioribus promptè fuerunt dimiſſi, & a Papa ſuppreſſi: quia etſi redditibus abundarent, tamen ob cœli gravitatem erant Fratrum ſepulturę, nec in eis morari ſolebant niſi duo, vel tres Fratres. Quomodo igitur in tales Conventus induci potuiſſet reformatio ex Fratribus ejuſdem, vel alterius
11 Religionis, juxta hoc cap. Idemque dicendum ſi Conventus ſit expoſitus deprædationibus, & infeſtationibus pravorum hominum, de quo plurima afferri poſſent exempla, ſed memorabile fuit quod nuper accidit in Conventu Montis Silvani Ordinis Carmelitarum Diœceſis Pennenſis, qui cùm eſſet poſitus inter Silvas ad ripam fluminis Salini, evaſerat receptaculum flagitioſorum hominum, qui jugiter ibi morabantur tamquam in aſylo, adeout ex publicis atteſtationibus etiam conſtiterit fuiſſe à latronibus captum quendam inſignem Eccleſiaſticum, ac poſteà redemptum aureis ſeptingentis numeratis ſuper Altari majori; qui ſanè Conventus, etſi pingues haberet proventus, tamen ſuppreſſus fuit, & data etiam facultas Epiſcopo, illum profanandi, ac demoliendi, quia erat ſcandalum totius Provinciæ. Quæ quidem facultas data fuit quoque aliquibus aliis Epiſcopis pro Conventibus ſuppreſſis, & eorum Eccleſiis exiſtentibus in locis ſolitariis, & limitrophis, ad quos facinoroſi homines confugere conſueverant. In talibus igitur Conventibus, in qui- 12
bus ob exiguum Religioſorum numerum regularia inſtituta ſervari non poſſunt, non eſt ſervandus ordo graduationis ſuperiùs propoſitus tamquam impoſſibilis, ſed illicò poſſunt ſupprimi, & ad ſtatum ſęcularem reduci, & hoc innuit litera *dicti cap. Inter quatuor, de Religioſ. domibus*, in illis verbis, *Quamdiu Monaſteria per Regulares remanere potuerint ordinata, non ſunt ad ſæculares Clericos transferenda.* A contrario enim intendit, ut ſi ordinata remanere non potuerint per Regulares, prout contingit in parvis Conventibus, utique ſtatim ſint transferenda ad Clericos ſæculares: & hoc ſimiliter voluit gloſſa *hic* poſt caſum; quæ dum dixit, Monaſterium ſemper reformari debere de hominibus ejuſdem profeſſionis, immediatè adjecit conditionem illam, *ſi fieri poſſit*, innuens per hoc à contrario, ut ſi fieri non poſſit, prout accidit in his Conventibus exiguis, non ſit neceſſe dictos gradus ſervari, ſed illicò Clerici ſæculares ſint ibi inſtituendi, quia Canones non jubent expectari exitum impoſſibilẽ, *cap. Erit autem lex, 4. diſt. l. Titius, §. final. ff. de excuſ. Tutor. l. Quæ ſub conditione, §. Quoties, ff. de condit. inſtitut.* Baldus *in l. Si ideo vitio, C. de his quib. ut indig.* & directè hoc tenet gl. 1. *in §. Quæritur*, poſt *cap. Statuimus*, 19. *qu.* 3. cujus hæc ſunt verba, [Dicas ergo, quod de Monaſterio nunquam poteſt fieri ſęcularis Eccleſia, ut hic dicitur, niſi enormiter vivant: tunc poſſunt Monachi removeri, & inſtitui ſæculares Canonici: tamen cùm auctoritate Papæ, ut Extravag. *Ne Clericus, vel Monachus*, relatum, vel niſi ita ſit, quod non inveniantur aliqui de ordine illo, per quos poſſit locus ordinari, ut extra, *de Relig. domib. Inter.* Vel niſi ita ſit, quod aliter non poſſit reformari locus ille, quàm per Canonicos, ut extra *de*
ſtat. Monach. c. Cùm nobis, quæ eſt remota: quinimò circum- 13
ſcriptis exemptionum privilegiis, quando Monaſterium aliter non poteſt reformari, reduci poteſt ad ſtatum ſęcularem etiam ab Epiſcopo ordinaria authoritate, ut notat Jo. Andr. *in cap. Si Epiſcopus*, in gloſſ. 1. 12. *q.* 2. & concordant Alanus, Tancredus, & Bernardus relati ab Archid. *in cap. Statuimus num. 4. circa fin.* 15. *qu.* 3. & hoc credit ſervandum Joan. Andr. *in d. c. Inter quatuor*, in gloſſ. 1. *num.* 3. *de Relig. domib.* & eſt de mente gloſſ. 1. ibi *in verb. Ponerentur*, & ſequitur Abb. *hic nu.* 5. Neque verò ex hoc aliqua inuritur nota religionibus, quæ per ſe ſanctæ ſunt, & notiſſimum eſt quantum ex Monaſteriis piè inſtitutis, & rectè adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris, atque utilitatis oriatur; ut in Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de regular. c.* 1. Sed ſolùm notantur ipſi parvi Conventus, qui viris Religioſis, ac zelum Dei habentibus ſemper fuerunt exoſi, quippè qui illarum decori, & utilitati ſemper magnoperè detraxerunt, itaut vulgare ſit apud ipſoſmet Prelatos regulares, Conventus parvi corrumpunt magnos. Unde non immeritò in Bulla Innocentiana appellati ſunt Vulpes parvulæ, quæ demoliuntur vineas: Hæc enim verba, quamvis à quibuſdam detractoribus temerè, ac per calumniam, malitiamque traducta fuerint ad Religiones: tamen revera non ad Religiones, ſed ad parvos ipſos Conventus referuntur, imò à Religionibus ipſis contradiſtinguuntur evidentiſſimè: nam in procemio Bullæ Pontifex primò invehitur in parvos Conventus, quòd ſint ſine ulla regulari obſervantia, quòd fiant receptacula flagitioſorum, & quòd majora Monaſteria inficiant: & poſteà ſubdit immediatè: Hæc quippè ſunt zizania à Religionum tritico ſeparanda (ecce aperta contradiſtinctio Religionum, à parvis Conventibus.) Hæ ſunt vulpes parvulæ, (ſcilicet Conventus parvi) quæ demoliuntur vineas, (ſcilicet Religiones): Hoc eſt fermentũ (id eſt parvi Conventus) quod totam maſſam, id eſt Religionem corrumpit. Et ſanè cùm Innoc. animum induxiſſet has parvulas domunculas de medio tollere, & abolere, utique oportebat eum illorum malitiam, & perniciem exprobare, ſicut moris fuit prædeceſſorum Pontificum, qui cùm aliquem ordinem ſupprimere, & extinguere voluerunt, illius quoque abuſus, & corruptelas palam edixerunt, ut videre eſt in procemio Bullarum extinctionis Ord. Templariorum, Humiliatorum SS. Barnabæ, & Ambroſii, & S. Baſilii Armenorum, de quibus infrà *n.* 46.

Sed

14 Sed & Joannes Mauburnus Abbas Liuraenſis in Belgio
Ord. Canonicorum Regularium vir admodum pius, & do-
ctus, & ſcriptor antiquus, cujus meminit multa cum laude
Poſſevinus in Apparatu ſacro, in Roſeto exercitiorum ſpi-
ritualium *tit. 2. c. 3. pag. 45.* ſic diſſerit de parvis Conventibus.
[In parvis Prioratibus (ſi Bernardo, Hugoni, & Umberto
creditur) & religio annihilatur defectu obſervantiæ, quæ
ibi relaxatur, & meritum obedientiæ imminuitur, conti-
nentia facilè perlelitatur; unde tales Prioratus parvi non
ſunt niſi religionis diſſipatio, Monachorum proſtibula, &
latrocinia Religioſorum. Religio enim ſemper in Congre-
gatione ſervatur in Concilio juſtorum, & in adunatione,
15 non in diſperſione.] Hæc ille. Et propterea ipſimet Gene-
rales, & capita ordinum ſæpius cogitarunt has regulares
domunculas à Religione abſcindere, & in manibus Epiſco-
porum dimittere, ad idque obtinuerunt etiam facultatem à
Romanis Pontificibus per litteras in forma Brevis, in qui-
bus aſſeruerunt parvos Conventus hujuſmodi obſervantiæ
regularis, ac diſciplinæ relaxationem, totiuſque Ordinis de-
decus, & ruinam eſſe, ut diſertis verbis legitur in litteris ſel.
record. Urbani VIII. ad Correctorem Generalem Minimo-
rum S. Franciſci de Paula, ſub datum Romæ die 23. Junii
16 1633. & in aliis pluribus. Sed hac facultate uſi non ſunt, vel
quia Conventus hujuſmodi ſolvunt quotannis taxam con-
tributionum capitibus ordinum pro ſumptibus faciendis ra-
tione officii; quæ quidem contributiones ex illorum dimiſ-
ſione remanſiſſent valdè imminutæ, & extenuatæ, niſi re-
partitæ fuiſſent inter alios Conventus non ſuppreſſos, quod
vix fieri potuiſſet ſine Fratrum querela, vel quia noluerunt
in ſe concitare odium Provincialium, qui à parvis Conven-
tibus hauriunt multam pecuniam ratione contributionum,
& procurationum occaſione viſitationis, & largitionum
quas accipiunt à Superioribus localibus, & Fratribus de fa-
milia, vel quia conſultius putarunt non perturbare tot Fra-
tres in parvis Conventibus filiationem habentes, & plerú-
que oriundos ex locis, ubi Conventus ſunt ſiti, quibus ſup-
preſſis, à patria perpetuò exularent, vel quia noluerunt pri-
17 vare ſeipſos, & Provinciales juriſdictione, & auctoritate,
quam mediantibus his Conventibus habent ferè in ſingulis
oppidis, villis, & pagis cujuſque Diœceſis: vel quia tales
Conventus alicubi inſerviunt pro hoſpitio Fratribus illac
tranſeuntibus occaſione capituli, viſitationis, aut aliam ob
cauſam, qui alioquin cogerentur divertere ad cauponem,
vel hoſpitem: vel quia ſatius duxerunt hominibus dictorum
locorum hanc moleſtiam non exhibere, qui libentius pecca-
ta ſua aperiunt Regularibus, quam proprio Parocho, vel
Presbyteris ſæcularibus, ut experientia compertum eſt: vel
demum quia cùm in facultatibus ſupprimendi parvos Con-
ventus Romani Pontifices quandoque indulſerint, ut illo-
rum bona applicarentur majoribus Monaſteriis ejuſdem Or-
dinis, etiam alibi exiſtentibus, iſta applicatio ferè numquam
potuit effectum ſortiri populis reclamantibus, & Regulares
tandem coacti fuerunt redire ad Conventus dimiſſos, ut ſic
vitarent populorum tumultus; imò accidit aliquando, ut
cùm inde aſportarent ſacram, vel prophanam ſupellectilem
ad majorem Conventum, populus manu armata reſtiterit,
& ſupellectilem ablatam ad primum Conventum vi redu-
xerit. Et ſanè cùm Monaſteria ferè omnia ſint fundata, &
dotata ex erogationibus fidelium pro Miſſis celebrandis, &
Divinis officiis obeundis in eorum Eccleſiis, ut notat Bel-
lam. *in cap. Per principalem num. 93. verſ. Et maxime quia bo-
na, 9. q. 3.* allegabatur eſſe contra Canonicas ſanctiones ſub-
trahere populis auxilia ſpiritualia, & Eccleſias relinquere
omni cultu, ac veneratione deſtitutas, ut *c. Si quis vult, 16.
qu. 7. cap. Et temporis, in fin. 16. qu. 1. cap. Extirpandæ, §. Quia
vero ſupra de præbend.* Et eſt expreſſum in Clem. *Ne in agro,
§. Ad hæc, verſ. Monachis locorum, de ſtat. Monach.* & adver-
tit Bellam. *loc. cit.*
18 Jure igitur optimo ſan. mem. Innocentius X. quod & à
pluribus ejus prædeceſſoribus optatum fuerat, ſuppreſſit, &
extinxit parvos Regularium virorum Conventus in tota
Italia, & Inſulis adjacentibus, eoſque ad ſtatum ſæcularem
reduxit, ut in Bulla inferiùs inſerta *n. 47.*
19 Bona verò ipſorum applicavit aliis piis uſibus in iiſdem-
met locis, ubi Conventus ſunt ſiti, iiſque non indigentibus,
in aliis locis ejuſdem diœceſis.
20 Stante enim impoſſibilitate illos reformandi de Regula-
ribus ejuſdem, vel alterius Ordinis, & neceſſitate eos trans-
ferendi ad Clericos ſæculares, ut probatum eſt ſuprà, ſe-
quitur pernéceſſe, ut Papa nedum de poteſtate abſoluta,
ſeu de plenitudine poteſtatis, ſecundùm quam eſt ſupra
omne jus humanum poſitivum, *cap. Propoſuit, de conceſſ. præ-
bend.* ſed etiam de poteſtate ordinaria, & à jure regulata
potuerit illorum bona applicare eiſdem Clericis ibi mini-
ſtrantibus, ut ſic viverent de Altari, cui inſerviunt, 1. ad
Corinth. 9. *cap. Ex his, 12. qu. 1. cap. Ex officii, de præſcript.
c. Cùm ſecundùm, de præbend.* juſtum namque eſt, ut illi con-
ſequantur ſtipendium, qui pro tempore ſuum commodate
reperiuntur obſequium, *cap. Charitatem, 12. qu. 2. cum con-
cordant.* quas poſui *in cap. Si quis ſane nu. 7. ſup. de pecul. Cle-
ric.* Quemadmodum ſtante poteſtate Papæ, imò & Epiſco-
pi expellendi Monachos incorrigibiles à Monaſterio, & il-
luc introducendi regulares alterius Ordinis reformationis
cauſa, juxta gradum ſuperiùs propoſitum *n. 6.* pernéceſſe
conſequitur certa, & inconcuſſa poteſtas aſſignandi eis ali-
menta ex redditibus Monaſterii, ut labores impiorum juſti
edant, quæ ſunt verba hujus Decretalis *in fin.*
Sed objiciunt aliqui Monaſteria omnia ad hoc fundata, 21
& fidelium erogationibus dotata fuerunt, ut in eis perpe-
tuò manerent regulares, & ex proventibus ſuſtentarentur
illorum, non autem ut eſſent habitacula Clericorum ſæcu-
larium, *cap. Quæ ſemel, 19. qu. 3. cap. Pervenit, il ſecondo, cap.
Dudum, 18. qu. 2. cap. Poſſeſſiones, de rebus Eccl. non alien.*
His autem fundationibus Papa ſaltem de poteſtate ordi- 22
naria non videtur poſſe derogare, nec voluntates commu-
tare: nam ea, quę ad certum uſum largitione ſunt deſtina-
ta fidelium, ad illum debent, non ad alium converti, ut le-
gitur in Clem. *Quia contingit, in princ. de relig. domib.* & con-
cordat Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. de reform. cap. 5.* un- 23
de ut ait Bald. *conſ. 82. Factum proponitur num. 1. lib. 1.* illud;
quod eſt deputatum pro remedio animæ teſtatoris, contra-
hentis, vel tertii, in alios uſus auctoritate Principis converti
non debet, quia loquendo de rationabili potentia non po-
teſt Apoſtolicus, vel Imperator reſcindere teſtamentum, vel
contractum, vel aliam piam diſpoſitionem, de teſtamento
eſt expreſſum jure civili, *in l. Si teſtamentum, C. de teſtam.* de
contractu eſt expreſſum jure civili *in l. Ratas, ad hoc C. de re-
ſcindend. vendit. & in l. Legatum, ff. de uſufruct. legat.* De ju-
re communi eſt expreſſum, quod non debet permutari ad a-
lium uſum, ſi poteſt converti ad uſum deſtinatum, *in c. Quia
contingit, de relig. domib.* in Clem. & paulò infra rationem
reddit, quia talis permutatio, ſeu alteratio voluntatis eſt na-
turali rationi, & æquitati contraria. Hoc autem maxi- 24
mè videtur procedere in illis fundationibus Monaſterio-
rum, quæ factæ fuerunt ex conceſſione Papæ, quales ſunt
fundationes omnes, quæ in Ordinibus Mendicantium
factæ fuerunt poſt prohibitionem Bonifacii VIII. de qua
in cap. un. de exceſſ. Prælat. lib. 6. uſque ad publicationem
Concilii Tridentini, quod videtur prohibitionem illam ſu-
ſtuliſſe *in cap. 3. in fin. ſeſſ. 25. de Regular.* tales enim fundatio-
nes cùm ſint ex cauſa oneroſa, tranſierunt in contractum,
qui à Papa pro libito voluntatis revocari non poteſt, *cap. 1.
Cùm materia, de probat.* ubi poſt alios Berous *num. 16. & 17.*
Bald. *in l. Qui ſe patris, C. unde liberi,* Alexan. *conſ. ult. à nu. 18.
lib. 4.* Soccin. ſen. *conſ. 87. num. 12. lib. 3.* Quæ concluſio ſu- 25
mitur ex illo principio, quòd Papa non ſit propriè dominus
bonorum Eccleſiæ, *cap. Mutationes, 7. quæſt. 1. & cap. Non li-
ceat Papæ, 12. qu. 2.* & ex Hoſt. notat Joan. Andr. *in cap. Cum
veniſſent num. 7. de judiciis,* & Gemin. *in cap. 1. col. 2. in princ.
verſ. Quæro an Papa habeat dominium Eccleſiarũ, de Summ.
Trinit. & fid. Cathol. lib. 6.* & eſt de mente S. Thomæ *in 2. 2.
qu. 63. art. 2. ad primum,* dicentis Prælatum Eccleſiaſticum
non eſſe dominum ſpiritualium, ut poſſit ea dare pro libito,
ſed diſpenſatorem, ſecundùm illud 1. ad Corinth. *Sic nos exi-
ſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſterio-
rum Dei;* ubi Cajetanus ſub nomine Prælati intelligit in-
cludi etiam Papam, *& qu. 43. art. 8.* [Nec Papa, inquit, nec
aliquis Prælatus eſt dominus rerum Eccleſiæ, ſed Eccleſia
ipſa eſt domina, quia donatores non donant, & transferunt
jura ſua in Papam, aut Prælatum, ſed in Eccleſiam Roma-
nam, vel talem: Nec putes propterea quòd Papa habeat ple-
nitudinem poteſtatis Eccleſiaſticæ, ob hoc poſſit de bonis
Eccleſiæ diſponere, ſicut poteſt Eccleſia, quoniam plenitu-
do poteſtatis Eccleſiaſticæ ipſius Papæ intelligitur in ſpiri-
tualibus tantùm, &c. unde tenentur ad reſtitutionem, qui à
Papa bona Eccleſiaſtica pro libito Papæ habuerunt, ut di-
tentur, exaltentur, & magnificentur, ſicut qui ab aliis ſimi-
lia Eccleſiæ bona acceperunt; omnis namque donatio Ec-
cle-

Digitized by Google

cleſiaſticæ rei pietate, vel neceſſitate vacua non diſtributio, ſed diſſipatio eſt à diſpenſatore uſurpata.] Hæc Cajetan. & expreſsè docuit idem S. Thom. in 2.2.qu.100. art.1. ad ſeptimum, ubi reddens rationem cur Papa poſſit committere ſimoniam, dicit: Quamvis enim res Eccleſiæ ſint eius ut ſpiritualis diſpenſatoris, non tamen ſunt eius ut domini, & poſſeſſoris. Et fuit hæc doctrina S. Bernardi variis in locis de conſideratione ad Eugenium Papam, ſed præcipuè lib. 4. in fin. in hæc verba: Diſpenſatio tibi tradita eſt, non data poſſeſſio; ſi pergis uſurpare & hanc, contradicit tibi qui dicit, Meus eſt orbis terræ, & plenitudo eius; poſſeſſionem, & dominium cede huic, tu curam illius habe, pars tua hæc, ultra ne extendas manum, & lib. 2. plurimas allegans S. Scripturæ auctoritates in cap. 6. concludit: Forma Apoſtolica hæc eſt, dominatio interdicitur, indicitur adminiſtratio.

26 Ad hanc objectionem reſponderi poteſt, primò, in hoc articulo pleroſque Canoniſtarum aliter ſentire; nam Archid. in cap. 1. poſt medium, verſ. Sed licet ita ſit, de Summ. Trinit. relatis verbis D. Bernardi ad Eugenium lib. 4. in fin. dicentis Eccleſiam Romanam eſſe Eccleſiarum matrem, non dominam, dicit ſic: [Sed quidquid dicat B. Bernardus, Eccleſia Romana in Canone domina nuncupatur, 79. diſt. Oportebat, in princip.] Et Papa hoc dicit, Eccleſia mea, 97. diſtinct. Eccleſia, quod videtur ad dominium pertinere: de hoc 12.qu.1. §. ult. & eum ſequitur totidem verbis Jo. Andr. ibi num. 5. ſimiliter Paulus de Leazar. in Clem. 1. de Summ. Trinit. dicit Papam eſſe dominum rerum omnium Eccleſiarum, & eum ſequuntor ibi Cardin. num. 4. Barbat. nu. 4. 5. & 6. & Corneus conſ. 349. Videtur num. 5. vol. 1. aſſignantes rationem diverſitatis inter Papam, & Imperatorem, qui
27 non eſt propriè dominus rerum privatorum, l. Benè à Zenone, juncta gloſſ. in verb. Omnia Principis, C. de quadrien. præ-
28 ſcript. & propterea Speculator in tit. de præſcript. nu. 18. verſ. Illud etiam quæritur, dicit Papam non poſſe contra alias Eccleſias præſcribere: nam omnes Eccleſiæ ſuæ ſunt, quia habet plenitudinem poteſtatis in qualibet earum, cap. Qui ſe ſcit, 2. qu. 6. cap. Nunc verò, 9. qu. 3. cap. Propoſuit, de conceſſ. præbend. d. l. Benè à Zenone, cap. Convenior, 23. qu. 8. ergo per præſcriptionem nihil acquireret: ſed & Innocentius in cap. Cùm pridem, in verb. Reſignavit, de pact. dicit Papam habere plenitudinem poteſtatis ſuper omnes Eccleſias ſingulariter, & univerſaliter, cap. Decreto, 2. qu. 6. item Petr. de
29 Anchar. in proœm. ſexti, cap. Sacroſancta num. 3. Papam habere latiſſimum arbitrium in rebus Eccleſiaſticis omnium Eccleſiarum transferendi, & pro libitu diſponendi; & aſſignat rationem differentiæ inter res Eccleſiarum, & res privatorum, & ante eum Bald. illius Præceptor d. conſ. 24. in princ. lib. 2. [Papa, inquit, poteſt res, & bona omnium Eccleſiarum Orbis adminiſtrare, & diſponere pro libito voluntatis, præſertim ſubſiſtentibus cauſis, & quod fit ab eo, videtur procedere ab ore Dei,] cap. Si omnes, 19. diſtin. & idem Bald. conſ. 175. Papa, ſive Eccleſia Romana lib. 2. conſuluit pro validitate venditionis bonorum cujuſdam Monaſterii factę per Papam cuidam nobili, & num. 2. ſic ait: [Prętereà hic Dominus Papa non vendidit rem alienam, ſed ſuá: nam omnes res Eccleſiarum ſuę ſunt quoad plenam, & libe-
30 ram diſpoſitionem.] Item Soccin. ſen. conſ. 13. Præſens concluſio vol. 1. ſimiliter reſpondit Papam poſſe facere Monachum profeſſum teſtabilem, & dare illi facultatem donandi bona Monaſterio acquiſita, & num. 34. ſic loquitur: [Nec dicat quiſpiam, quòd Papa non poſſit præjudicare Eccleſiis, vel Monaſteriis ſuper hujuſmodi bonis; quoniam hoc eſt manifeſtè falſum, quoniam Papa in beneficiis, & ipſorum bonis habet omnimodam, & abſolutam poteſtatem, cap. 2. in princip. de præbend. lib. 6. Clem. 1. Ut lite pendente, notat gloſſ. 9. qu. 3. cap. Per principalem, & probatur, 78. diſtin. c. Oportebat, & 97. diſt. Eccleſia, tenet Jo. Andr. in c. 1. de Summ. Trin. lib. 6. & poſito quod verum dominium non ſit ſuum, ſecundùm quod aliqui voluerunt, tamen ipſe habet omnimodam, & abſolutam diſpoſitionem, adminiſtrationem, & diſpenſationem, & poteſt unire Eccleſias, & ſupprimere dignitates, & alteram alteri ſubjicere, & jura unius alteri dare, ut 16. quæſt. 1. c. Et temporis, & §. Sunt duo, de exceſſ. Prælat. c. Sicut unire, de offic. legat. c. Translationem, ſicut Princeps poteſt de rebus fiſcalibus, l. Benè à Zenone, Cod. de quadrien. præſcript.] Hactenus verba Mariani Soccini. Qui-
31 nimò dicunt Lud. Roman. conſ. 400. circa primum in 1. col. & in 10. col. & ex illo Corneus d. conſ. 349. n. 6. Papam poſſe etiam ſine cauſa jura unius Eccleſiæ auferre, & dare alteri ſi vult, dicentes hoc eſſe expreſſum in c. Ex multiplici, de Decimis, & in Clem. Dudum, §. Nos de Sepult. idemque dixerunt in c. Conſtitutus, Butr. n. 7. & Abb. n. 15. de Relig. Domib. & voluit gloſs. in c. Si gratioſè, in ver. A Romano Pontifice, in fin. de reſcript. lib. 6. quam ſequitur Decius conſ. 241. Viſo puncto, num. 9. quibus demum addo Paulum de Caſtro conſil. 288. ſub n. 3. lib. 1. obi notabiliter ait: [Aut quæritur 32
an Papa poſſit auferre alicui Eccleſiæ dominium rei ſuæ, vel aliquod jus illi quæſitum; & clarum eſt, quod ſic ex ſola voluntate, & ſine aliqua cauſa, licèt facere hoc non debeat per ea, quæ habentur in c. 1. 22. diſt. & d. c. Conſtitutus, de Relig. Domib. de privileg. c. Antiqua, & ratio eſt, quia dominium rerum Eccleſiaſticarum, propriè loquendo non eſt apud aliquam Eccleſiam particularem, ſed apud Chriſtum, ut notat Innoc. de cauſ. poſſeſ. & propriet. c. Cum ſuper, cujus Papa eſt Vicarius cum omnimoda poteſtate in terris, eo quia Eccleſia Catholica, cujus Chriſtus eſt caput, eſt una, cujus Principatus eſt apud Eccleſiam Romanam, quæ fuit a Deo immediatè inſtituta; cæteræ verò Eccleſiæ tamquam rivuli fuerunt inſtitutæ ab ipſa Romana Eccleſia, ut d. c. 1. 22. diſt. & 24. q. 1. cap. Loquitur; & ideo quidquid juris eſt apud particulares Eccleſias, eſt etiam apud Papam, qui, ut dixit Joan. Monachus eſt pater patrum, & cum omni Prælato in poteſtate, & juriſdictione concurrit: unde quando aufert rem 33
alicui particulari Eccleſiæ, potiùs dicitur auferre adminiſtrationem, quàm dominium, extra de donat. cap. 2. quia dominium eſt potius apud ipſum Papam, cùm ſit apud Chriſtum, cujus eſt Vicarius, vel apud Eccleſiam Catholicam, quæ eſt una, cujus ipſe eſt Princeps per illa verba Chriſti ad Petrum: Paſce oves meas.] Hactenus verba Pauli de Caſtro, & eum ſequitur Decius d. conſ. 241. n. 8. & 9. Ex quibus apparet hanc opinionem communiter teneri, quam 34
etiam amplectuntur noviſſimè Domini de Rota apud Merlin. deciſ. 775. tom. 2. ubi reſolvunt Papam eſſe dominum omnium bonorum Eccleſiarum, & habere plenariam diſpoſitionem Jure Monarchico, quod apud eum reſidet in univerſum corpus Eccleſiæ, & ſingula ejus membra: idque confirmant quampluriimis auctoritatibus, & rationibus. Et idem repetunt in terminis noſtris deciſ. 846. nam cum 35
fel. rec. Clemens VIII. ſæculariꝫaſſet omnes Eccleſias, & beneficia Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini principatus Cataloniæ, illaque, & illorum proprietatem, & dominium ſuæ, ac Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni dumtaxat reſervaſſet, Rota reſolvit hujuſmodi reſervationem intrare etiam ultra regulas Cancellariæ in menſibus non reſervatis, & cùm pars adverſa contenderet reſervationem eſſe intelligendam reſpectu dominii, non autem reſpectu collationis, Rota ibi num. 11. refellit hanc interpretationem; quia inquit etiam ſi Papa expreſsè non reſervaſſet ſibi dominium, & proprietatem Eccleſiarum; attamen ipſe Pontifex tanquam caput Eccleſiæ ante ſæculariꝫationem erat dominus, & ſupremus arbiter dominii, & proprietatis Eccleſiarum, allegat Rotam deciſ. 81. n. 9. & 10. p. 5. rec. & alios complures.

Sed quidquid ſit de veritate harum opinionum, de qui- 36
bus poteſt conſuli, Card. Bellarm. in c. Cum ſuper, in 1. quæſt. de cauſ. poſſeſ. & propriet. & in cap. Per principalem, in 4. quæſt. principal. 9. q. 3. ubi hanc materiam latiſsimè, & magiſtraliter proſequitur à num. 72. uſque ad n. 100. & Navar. in Commentario de Spoliis Clericorum, ſuper cap. Non liceat Papæ, in 7. notab. 12. q. 2.

Reſpondetur 2. dicta Theologorum, de quibus ſupra à num. 21. ad caſum præſentem non pertinere; quia Papa ad ſuppreſſionem parvorum Conventuum & applicationem bonorum non proceſſit quaſi dominus bonorum Eccleſiaſticorum pro libito voluntatis, & de poteſtate abſoluta, ſed ex juſtis, & rationabilibus cauſis pro debito ſui paſtoralis officii, & ſecundum canonicas ſanctiones, ut evidenter oſtendunt rationes expreſſæ in proœmio Bullæ, de qua infra num. 47. & abundè oſtenſum eſt ſupra à num. 8. uſque ad n. 21. concurrente autem juſta cauſa, quæ in Papa ſemper præſumitur, ut per Socin. d. conſ. 13. num. 35. vol. 1. & Merlin. d. deciſ. 775. Conveniunt omnes tam Canoniſtæ, quàm Theologi, Papam uti ſupremum adminiſtratorem, ac diſpenſatorem bonorum Eccleſiaſticorum poſſe res uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, ut tradunt omnes in c. Quæ in Eccleſiarum, de Conſtit. poſt gloſ. in cap. Omnes, in verb. Iniuſtitia, 22. diſt. & gloſs. penult. in c. Duo ſimul, de offic. Ordinar. Bellarm. in d. c. Per principalem, num. 9. ubi dicit caſum eſſe indubi-

dubitabilem, quod Papa cum juſta & rationabili cauſa res
unius Eccleſiæ alteri Eccleſiæ poteſt donare, vel impigno-
rare in perpetuum, vel ad tempus. Unde & poteſt ultimas
voluntates commutare, nec unquam apud viros Catholi-
cos juſta cauſa ſubſiſtente revocata fuit in dubium hæc
Summi Pontificis auctoritas, eamque expreſsè agnovit
Viennenſe Concilium ut in Clement. *Quia contingit, in
princ. de Relig. domib.* innovata a Conc. Trident. *ſeſſ. 7. c. ult.
& ſeſſ. 25. de refor. cap. 8.* nam quamvis ibi caveatur, ut ea,
quæ ad certum uſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad
illum debeant, non ad alium converti: tamen ante verbum
converti, inſeritur clauſula illa, *ſalva quidem Sedis Apoſto-
licæ auctoritate:* unde gloſſ. ibi, *in ver. Sedis Apoſtolicæ*,
[Nota, inquit, per hanc litteram ſolùm Papam alterare
poſſe uſum illorum, quæ per fideles donata ſunt, vel relicta,]
& concordant ibi Paulus, Card. Anchar. & omnes & firmant
Oldrad. *conſ. 61. Cum Regi Franciæ in fin.* Gemin. *conſ. 63.
Dubia ſuprascripta, in princ.* Anchar. *conſ. 282. Pro deciſione
in princ.* Abbas *conſ. 15. Duo ſunt num. 3. lib. 2.* Calderin. *conſ.
419. alias 3. de Relig. domibus*, Butr. *conſ. 33. in fin. n. 4.* Alex.
conſ. 2. Viſis codicillis num. 19. in fin. verſ. Præterea quocumque
37 *jure lib. 1.* & alibi paſſim Doctores. Et ſanè quod ſpectat ad
rem præſentem, aut bona fuerunt Eccleſiis, vel Monaſteriis
donata ſimpliciter, & abſque ulla reſervatione, & ſtatim
atque ſunt donata Eccleſiæ, ſunt immediatè acquiſita Deo,
ut notat Innocent. *in cap. Cùm ſuper num. 3. de cauſ. poſſeſſ. &
propr. & in cap. Verum num. 2. de for. compet.* & proinde ſub-
ſunt omnimodæ diſpoſitioni Romani Pontificis immediati
illius Vicarii, & ſupremi adminiſtratoris, ac diſpenſatoris
bonorum Eccleſiaſticorum, ut not. omnes *in cap. 1. de Summ.
Trinit. & fide Cathol. lib. 6.* & in Clem. 1. *eod. tit.* & in Clem.
Quia contingit de relig. domibus, ubi in ſpecie Guliel. de
Monte Lauduno, & poſt eum Card. *nu. 4.* dicunt Papam eſſe
gubernatorem in ſolidum univerſalis Eccleſiæ, cujus caput
eſt Eccleſia Romana, & ita ejus eſt tamquam capitis ad
membra ſingula alimenta transfundere, *cap. Cuncta per mun-*
38 *dum, & cap. Per principalem 9. quæſt. 3.* Aut donata fuerunt
ea conditione, vel pacto adiecto, ut recedentibus fratribus,
bona redeant ad donantem, vel ejus hæredem: & hoc pa-
ctum non comprehendit caſum quando recedunt de licen-
tia, vel mandato Papæ, qui eſt Summus Princeps, *d. cap.
Cuncta per mundum 9. quæſt. 3.* & ita in his terminis poſt Jo.
de Deo tenet Jo. Andr. *in cap. unic. num. 2. col. 3. ante medium
verſ. Sciendum eſt de relig. domibus lib. 6.* Adde, quod in tali
diſpoſitione intelligitur excepta auctoritas Papæ, *c. Venien-
tes de jurejurand.* & pactum reſolutivum intrat ſolùm
quando fratres recedunt facto ſuo, non autem quando rece-
dunt facto, vel juſſu Principis, *l. Lucius Titius, ff. de evict.*
quemadmodum doctrina illa, quod relicta ad certum uſum
non poſſint in alium uſum converti, quando teſtator ex-
preſsè hoc prohibuit adimendo legatum in eventum con-
traventionis, juxta textum *in §. Sanctiſſimas*, in Auth. *de alie-
nat. in Emphyt.* & tradita per Bero. *conſ. 49. lib. 2.* procedit in
inferioribus, non autem in Principe, ut notabiliter declarat
Barp. *in tract. minor. lib. 2. diſt. 2. cap. 13. n. 13.* Petr. de Peruſio
in tract. de Canon. port. Epiſc. cap. 7. n. 38. & ſcripſi plenius *in*
39 *c. Nos quidem de teſtam.* Quòd ſi donator adjeciſſet prohibi-
tionem expreſſam, ne ſua voluntas commutari poſſet etiam
per Papam; hæc prohibitio uti repugnans ſupremæ Princi-
pis poteſtati, tamquam turpis, & impoſſibilis haberetur pro
non adjecta, *l. Si quis ita inſtitutus*, *l. Quæ ſub conditione*,
*l. Conditiones quæ, & l. Conditiones contra, ff. de Condit. inſtitut.
§. Impoſſibilis, Inſtitut. de hær. inſtituen.* tenet Imol. *in l. Si alie-
num in princ. num. 3. ff. eod.* Angel. *in l. Quidam, §. Illo n. 2.* &
ibi etiam Paul. de Caſtro *in fin. C. de neceſſar. ſerv. hæred. inſti-
tuen.* Et prohibitione illa non obſtante poſſet Papa hujuſmo-
di voluntatem commutare etiam ſine cauſa de poteſtate ab-
ſoluta, licet non de rationabili potentia, ut fatetur Bero *d.
conſ. 49.* & ante eum Bald. *in conſ. 82. Factum proponitur, n. 1.
& 2. lib. 1.* Præterea in edicto prohibitorio de piis voluntati-
bus in alium uſum non commutandis lex Canonica præſer-
vat, & vult ſalvam eſſe Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, ut in
d. Clem. *Quia cõtingit de relig. domibus*, at nemo poteſt cave-
re, ne illa lex in ſuo teſtamento locum habeat, *l. Nemo poteſt,
ff. de legat. 1.* & in Auth. *de Eccl. tit. §. Si quis autem pro redē-
ptione coll. 9. & c. Tua nobis ſupra de teſtam.* & ideò ſimilium
prohibitionum Romani Põtifices in Signatura Gratiæ nul-
lam rationem habere conſueverunt: & hæc poteſtas ſup-
ponitur tamquam indubitata etiam à Conc. Trid. *c. 6. ſeſſ. 22.*

Quemadmodum nec quiſquam Catholicus auſus un- 40
quam fuit ponere os in cœlum, & in quæſtionem vocare
poteſtatem Papæ reducendi ex juſta cauſa regulares Eccle-
ſias ad ſtatum ſæcularem, & illarum bona in alios pios uſus
convertendi, de quo eſt caſus in præallegato *cap. Inter qua-
tuor, de relig. domib.* & innumera afferri poſſe exempla ha-
rum ſæcularizationum, & valdè inſignis eſt illa, quam fe-
cit Clemens VIII. de omnibus Monaſteriis Canonicorum
Regularium Ordinis S. Auguſtini Principatus Cataloniæ,
de qua *in deciſ. Merlini 775.* & valdè notandum eſt in caſu
illo Papam non applicaſſe illorum bona aliis piis uſibus, ſed
reſervaſſe ſibi, & Sedi Apoſtolicæ etiam illorum domi-
nium, & proprietatem, ut dixi ſupra *num. 37.* cùm tamen
Innocentius nihil ſibi reſervaverit, ſed bona ſuppreſſorum
Conventuum integrè aſſignaverit locis piis, ubi ſiti ſunt
Conventus cum ſumma ejus laude, & ædificatione Chri-
ſtianorum Principum, & populorum; idque ad inſtar
Concilii Tridentini *ſeſſ. 25. cap. 3.* ibi, *Quæ locis piis ibi exi-
ſtentibus eo ipſo, quod exactæ fuerint, aſſignentur.* Nec
ſolùm ſingularia Monaſteria, ſed etiam totam Religionem
multoties extinxerunt Romani Antiſtites, convertendo
illius bona in alios pios uſus, ſicut Clemens V. in Concilio
Viennenſi extinxit ordinem Templariorum longè latèque
diffuſum, & immenſis ferè opibus auctum, & univerſa
illius bona Sedis Apoſtolicæ ordinationi & diſpoſitioni re-
ſervavit, ut in ejus Conſtitutione 3. incip. *Ad providam*,
edita die 10. Maii 1311. in Bullar. *tom. 1. pag.* 150. Et noſtro
ſæculo Pius V. extinxit Ordinem Fratrum Humiliatorum,
& illorum domos, conventus, loca ſupellectilem, bona,
res, actiones & jura, eorumque proprietatem, & dominium
ſuæ, & Sedis Apoſtolicæ liberæ diſpoſitioni ſpecialiter, &
expreſsè reſervavit: & in ejus Bulla 119. incipien. *Quem-
admodum*, Bullar. *tom. 2. pag.* 328. Urbanus VIII. extinxit
Congregationem Monachorum S. Benedicti Farfen. vulgò
Berettanti, & ego confeci minutam Decreti extinctionis,
cùm eſſem Secretarius Sac. Congregationis Epiſcoporum,
& Regularium: item extinxit Religionem Fratrum SS. Bar-
nabæ, & Ambroſii, & bona per hujuſmodi ſuppreſſio-
nem vacantia reſervavit adminiſtrationi, & diſpoſitioni
Ordinariorum, in quorum diœceſi ſunt ſita, eorumque
fructus, ac redditus per eoſdem Ordinarios applicari juſſit
in uſus pios locorum, ubi conventus ipſi & bona exiſtunt,
ut in litteris in forma Brevis ſub die 2. Decembris 1643. &
Innocen. X. reduxit ad ſtatum Congregationis ſæcularis Re-
ligionem Scholarum piarum Matris Dei, & extinxit Reli-
gionem S. Baſilii Armenorum, nec non Clericorum Re-
gularium Boni Jeſu Ravennæ diſponendo ſimiliter de bonis
utriuſque, & noviſſimè extinxit Congregationem de
Sturla Canonicorum Regularium S. Georgii in Alga, ſup-
primendo tria illius Monaſteria, quæ ſupererant, & eorum
bona applicando aliis piis uſibus in iiſdemmet locis, ubi ſita
ſunt Monaſteria. Quinimò Gregorius X. in Concilio Lug-
dunenſi non unam tantùm, ſed omnes Religiones Ordi-
num Mendicantium (quatuor duntaxat exceptis) etiam
Canonicè erectas poſt Concilium generale, de quo *in cap.
final. de Relig. domibus*, ſuppreſſit, & extinxit, non aliam
ob cauſam, quàm ob nimiam illarum diverſitatem, & de
bonis earumdem diſpoſuit per hæc formalia verba, videli-
cet: *Nos enim ea diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſervamus
in Terræ Sanctæ ſubſidium, vel pauperum, vel alios pios uſus
per locorum Ordinarios, vel eos, quibus Sedes ipſa commiſe-
rit, convertenda*: ut habetur *in d. cap. unic. §. Confirmatos
de Relig. domibus lib. 6.* Quocirca dubitare in hoc de poteſta-
te Papæ inſtar ſacrilegii obtinet, *l. 2. Cod. de crim. ſacr. §. Qui
autem, poſt cap. Si quis ſuadente 17. quæſt. 4.* Gemin. *d. conſ. 63.
in princip.* & nihilominus ad abundantiorem cautelam in
Bulla fuit appoſita ſequens clauſula præſervativa jurium,
videlicet, *ſalvis etiam juribus, quæ fundatoribus Conventuum
ſuppreſſorum, vel aliis ex ſacrorum Canonum præſcripto, vel
ex privilegio Apoſtolico quomodolibet competunt.*

Supereſt nunc, ut referamus hiſtoriam ſuppreſſionis par- 41
vorum Conventuum, quæ ſic ſe habet. Cùm fel. record.
Innocentius Papa X. anno 1649. menſe Martii inſtituiſſet 42
Congregationem nonnullorum S. R. E. Cardinalium, &
Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu, ſeu Reformatio-
ne Regularium: primum omnium in ea deliberatum eſt 43
de præfigendo in ſingulis Monaſteriis numero tot perſona-
rum quot ex illorum redditibus abſque penuria ſuſtentari
poſſent ad præſcriptum Concilii Arelatenſis *cap. 8. relati in*

cap.

cap. 1. ſupra de inſtitut. Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 3.* & Conſtitutionum Apoſtolicarum. Atque ab omnibus unanimiter in eam ſententiam itum eſt, ut fiat Conſtitutio, qua injungatur Superioribus tam Generalibus, quàm Provincialibus, & localibus quarumcumque Religionum, ut infra terminum quatuor menſium tranſmittat ſtatum temporalem ſingulorum Monaſteriorum exiſtentiũ intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium ad Priorem generalem ſuæ religionis in urbe commorantem, qui unà cum aliis religioſis ad hoc deputandis præfigat in unoquoque Monaſterio eum tantùm numerum, qui ex redditibus propriis, vel conſuetis eleemoſynis congruè poſſit ſuſtentari, eaſque præfixiones infra alios quatuor menſes unà cum ſtatu cujuſque Monaſterii memoratæ Congregationi conſignet, & interim interdicatur iiſdem Superioribus, ne quemquam ad habitum, vel profeſſionem admittant ſub nullitate actus, & excommunicatione latæ ſententiæ, donec præfixiones ut ſupra exhibitæ fuerint, & ipſi licentiam recipiendi Novitios ab eadem Congregatione obtinuerint. Itaque mandatum eſt mihi, ut minutam Conſtitutionis conficerem, quæ poſteà per manus Cardinalium, ac Prelatorum delata, & à Sanctitate Sua approbata, tandem edita fuit in hunc, qui ſequitur tenorem.

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

44 INter cætera, quæ ad Regularem diſciplinam inſtaurandam, conſervandamque Sacroſancta Tridentina Synodus ſalubriter decrevit, illud ſemper præcipuum, & maximi momenti habitum eſt, quo injungitur, ut in ſingulis Monaſteriis, & domibus Regularibus is tantùm numerus conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui vel redditibus propriis Monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari. Quapropter ad ejus uſum inducendum fel. rec. Clemens VIII. Paulus V. & Urbanus VIII. Romani Pontifices, Prædeceſſores noſtri varia decreta ediderunt; ſed quia nihilominus, ſive ob injuria temporum, ſive ob Superiorum incuriam, ſive alias ob cauſas, illius executio hucuſque protracta eſt non ſine gravi Monaſteriorum in ſpiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum jactura: Idcircò Nos nequaquam ignorantes quantum ex Monaſteriis piè inſtitutis, & rectè adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris, atque utilitatis oriatur, quantumque dignitati, & commodo Eccleſiaſtici Ordinis detrahat multitudo Religioſorum, quæ ſine delectu ſupra vires Monaſteriorum in Religiones invehitur; Ac proindè arbitrati valdè acceptum Deo ſacriſque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam ſalubre debitę executioni demandetur: De conſilio nonnullorum Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, ac Dilectorum filiorum, Romanæ Curię Prelatorum, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentium præcipimus, & mandamus omnibus, & ſingulis dilectis filiis Generalibus, Commiſſariis, Præſidentibus, Provincialibus, Miniſtris, Abbatibus, Prioribus, Prępoſitis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicariis, & quibuſcumque aliis Superioribus Monaſteriorũ, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & Inſtituti etiam neceſſariò, & in individuo exprimendi exiſtentium intra fines Italię, & Inſularum adjacentium, ut ſinguli, ad quos pertinet, adhibitis duobus, vel tribus Regularibus ſui Ordinis probatioribus, ac rerum uſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, redditus, ac proventus omnes Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum Regularium hujuſmodi (etiamſi ſint hoſpitia, vel ab alio Monaſterio dependeant; ſintve illius Granciæ, ſeu membra) ſex annorum immediatè præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo, quod grandines, ſterilitates, reparationes, & alii caſus hujuſmodi abſorbere ſolent; conſuetas item eleemoſynas, & obventiones. Item victus, veſtitus, ac medicinalium, & alias quaſcumque tam ordinarias, quàm extraordinarias expenſas, æris quoque alieni, nec non Miſſarum celebrandarum, Fabricæ, Sacriſtiæ, annuarum præſtationum, contributionum, ac procurationum, aliave cujuſvis generis onera diligenter, ac maturè recognoſcant, eaque omnia in ſcripturam redigant, exprimentes illius Monaſterii titulum, ſeu denominationem, item capacitatem, ac ſituationem, videlicet in qua diœceſi, & an intra mœnia civitatis, vel oppidi, anve in pagis, ſeu villis, vel in Silvis, aut nemoribus, & quantum diſtet a locis frequentibus, & populoſis. Item à quo tempore fundatum fuerit, quave auctoritate, & cujus ſumptibus. Anve, & à quo numerus Religioſorum in eo fuerit alias præfixus, & quot ibi Religioſi, & ſervientes in præſenti degant, ſpecificatis uniuſcujuſque nomine, cognomine, & patria; ſcripturamque ſic confectam propria manu ſubſcribant, medio juramento atteſtantes vera eſſe omnia, quæ in ea continentur, conſuetoque ſigillo obſignatam infra quatuor menſes à publicatione præſentiũ in hac Alma Urbe noſtra ut infra dicenda cõputandos tranſmittant, ſeu conſignent Procuratori Generali ſui Ordinis in Urbe commoranti, qui unà cum aliquibus gravioribus Religioſis à Congregatione prædictorum Cardinalium, & Pręlatorum ad hoc ſpecialiter deputandis, negotio maturè perpenſo, ac computatis hujuſmodi redditibus, eleemoſynis, & obventionibus univerſis, atque oneribus, ut ſupra detractis, ſedulò examinent, quot Religioſi homines, connumeratis etiam Laicis, aliiſque neceſſariis ſervientibus, in unoquoque Monaſterio, Conventu, Collegio, & Domo Regulari, quamvis (ut præmittitur, ſit hoſpitium, ſeu alterius Monaſterii membrum) juxta proprii Inſtituti morem, victum, & veſtitum, ac medicinalia in communi habentes commodè valeãt ſuſtentari; omnibuſque diligenter diſcuſſis, familię cujuſque Monaſterii, Conventus, Collegii, ac Domus Regularis hujuſmodi in qualibet Provincia, vel Congregatione, certum earum tantùm perſonarum numerum pręfigat, quæ redditibus, eleemoſynis, & obventionibus, ut ſupra competenter ali poſſint, eaſque numeri pręfixiones unà, cũ originalibus ſcripturis ſuper ſtatu cujuſque Monaſterii, ac domus Regularis à Superioribus, ut præfertur, confectis infra alios quatuor menſes eidem Congregationi Cardinalium, ac Prelatorum exhibeat, ut ab ea recognoſcantur, & approbentur. Quod ſi memorati Superiores, ac Procurator Ordinis intra præfixũ terminum prædicta adimplere neglexerint, privationis vocis activæ, & paſſivæ, necnon officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda perpetuam pœnam eo ipſo, abſque alia declaratione incurrant, rehabilitatione Nobis, & Sedi Apoſtolicæ reſervata. Intereà verò prohibemus, & interdicimus omnibus, & ſingulis Capitulis, & Cõgregationibus Generalibus, Provincialibus, & Conventualibus, necnon Superioribus tam Generalibus, quàm Provincialibus, & localibus antedictis, ne deinceps quemquam ad habitum ſuæ religionis recipiant, nec jam receptos, aut in poſterum contra hujuſmodi prohibitionem forſan recipiendos ad profeſſionem admittant, donec ſcripturæ prædictæ, ac præfixiones numeri familię cujuſque Monaſterii, ac domus Regularis hujuſmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Prælatorum realiter, & cũ effectu fuerint exhibitæ, ac deindè memorati Superiores licentiam recipiendi ad habitum, & profeſſionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quàm ad profeſſionem aliter factæ, ſint ipſo jure nullæ, nullamque inducant obligationem ad religionem in ſpecie, vel in genere, aut ad alios quoſcumque effectus. Et nihilominus contravenientes ſententiam excommunicationis incurrant, à qua per alium, quàm per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtituti abſolvi non poſſint. Non obſtante quoad præmiſſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, & Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnon illorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, etiam in Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritandis decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam

ad

Digitized by Google

ad Imperatoris, Regum, ſeu aliorum Principum inſtantiam, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis quoad ea, quæ præſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut quævis alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent. Præſentibus pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, quod præſentes litteræ in valvis Eccleſiæ Lateranen. & Baſilicę Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Florę de eadem Urbe publicentur, & affigantur; quæ poſtquam ſic affixæ, & publicatæ fuerint, omnes & ſingulos, quos illæ concernunt, perindè arctent & afficiant, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatę fuiſſent. Quodque earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra illud ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 17. Decembris 1649. Pontificatus Noſtri Anno ſexto.

Anno à Nativitate D. N. Ieſu Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo nono, Inditione ſecunda, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D.N.D. Innocentij Divina providentia Papæ X. anno ſexto die vero 22. menſis Decembris ſupradictæ litteræ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Eccleſiæ Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon in Cancellaria Apoſtolica, ac in Acie Campi Floræ per nos Ioannem Garziam, & Iacobum Cornelium prælibati Sanctiſſimi D.N. Papæ Curſores.

45 Conſtitutione publicata ad faciliorem illius executionem confecta eſt formula typis excuſa, & ad Superiores cujuſque Monaſterii tranſmiſſa, in qua Italico idiomate tamquam in tabula monſtratum eſt quo ordine, quave ratione deſcribendus ſit cujuſque Monaſterii ſtatus.

Porrò infra terminum octo menſium in prædicta Conſtitutione præfixum regulares omnes cujuſque Ordinis, Congregationis, Societatis, & inſtituti ea, qua decet, obedientia paruerunt: nam ex omnibus Italię Provinciis, & adjacentium Inſularum exhibitæ fuerunt ſupraſcriptæ originales ſtatum ſingulorum Monaſteriorum continentes, ſubſcriptæ, ac juramento firmatæ unà cum ſummario reddituum & expenſarum, ac præfixione familiæ uniuſcujuſque Monaſterii.

Poſthæc Prælati ipſius Congregationis deſignati ponentes religionum plenè retulerunt illarum ſtatum in genere, & ſingulorum Monaſteriorum in ſpecie juxta methodum per manus delatam.

46 Cùm verò ex hujuſmodi relationibus compertum eſſet multas religiones conſtare ex quamplurimis Conventibus, in quibus ob redditum tenuitatem actu non alebantur, nec ali poterant tot religioſi, quot ſufficerent ad obſervantiam regularis diſciplinæ: idcircò in pluribus ſeſſionibus maturè deliberatum fuit de illorum ſuppreſſione, ac redditum applicatione: & facta Sanctiſſimo relatione, Sanctitas ſua probavit Congregationis ſententiam, meque ipſius Cõgregationis Secretarium deputavit die 22. Julii 1652. Itaque pro rei magnitudine tranſmiſi per manus Cardinalium, ac Prælatorum diſtinctis vicibus dubia ſupra ſexaginta, quæ in Congregationibus habitis de mandato Sanctiſſimi per ſingulas hebdomadas fuerunt accuratè diſcuſſa, ex quorum reſolutionibus conflata eſt materia pro compilanda Bulla deſuper edenda. Et cùm nobis ſimiliter demandata eſſet provincia conficiendi illius minutam, tandem Deo adjuvante opus perfecimus, eamque detulimus ad Sanctiſſimũ, qui illam propriis manibus excepit, dixitque ſe velle attentiùs eam conſiderare, & poſt paucos dies in audientia inveni Sanctitatem ſuam habere in manibus ipsã minutam, quã me præſente clara, & intelligibili voce de verbo ad verbum perlegit, ac per ſingulas partes expendit, & aliquibus mira prudentia ac providentia adnotatis, eam mihi reſtituit, & nihilominus per manus iterùm deferri, & in plena Congregatione diſcuti, & examinari mandavit. Quare minuta fuit in Congregatione cunctis audientibus perlecta, & unanimi conſenſu approbata, moxque Sanctitatis ſuæ juſſu confecta fuit Bulla, ac ſub plumbo expedita, & in Archivio Arcis S. Angeli repoſita, ſtatimque typis excuſa, & locis publicis affixa, cujus tenor talis eſt.

INNOCENTIUS EPISCOPUS
Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

INſtaurandæ regularis diſciplinæ opus multis laboribus ac 47
vigiliis à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris jam pridem aſſumptum, nobis in dies magis magiſque cogitantibus cur ad optatum finem hucuſque perduci non potuerit, totque ſaluberrima decreta, & ordinationes ferè
in irritum ceciderint: Illa tamdem præcipua ſeſe obtulit 48
originis cauſa, quod religiones quamplures ex parvis Conventibus ac domibus magna ex parte conſtantur, in quibus ſive ob redditum, & eleemoſynarum tenuitatem, ſive ob aeris intemperiem, ſive aliam ob cauſam non aluntur, nec ali poſſunt tot religioſi, quot ad peragendum ritè divinum cultum & regularia munia ex cujuſque Ordinis præſcripto ſunt neceſſarii: etenim in tam exiguo numero ibi degentes nec divinum officium nocturnum pariter & diurnum in Choro celebrare, nec orationi mentali, ac ſpiritualibus collationibus & exercitiis, ac ſtudiis in communi vacare, nec ſilentiũ, clauſuram, vitam communem, cæteraſque inſtitutiones ſervare poſſunt, quæ ad tria principalia vota ordinantur, & ſine quibus conſiſtere vix poſſunt regularis vitæ baſes & fundamenta. Quamobrem otio immerſi nullum religioſæ vitæ ſpecimen præſeferunt: ſoli incedunt per Urbes & loca, cum ſæcularibus vagantur, ac mundanis negotiis ſe involvunt. Indeque fit, ut ibi collocari renuant religioſi probatæ vitæ, ac diſciplinæ, & Superiores cogantur illic familiam conſtituere ex fratribus vitæ laxioris, qui loci licentia pejores fiunt; & ſi quando ad cœnobia, ſeu Monaſteria regularis obſervantiæ revocantur, à clauſtro, quaſi à ſqualore carceris abhorrentes vix adduci poſſunt ut communem ſervent in moribus diſciplinam, atque aliorum inſtitutionibus ſe conforment, quin potiùs cæteros avertunt, vel certè reddunt ſuo exemplo ſegniores: unde relaxationes derivantur in Ordines, & ſenſim invaleſcunt in ipſarum religionum dedecus & ruinam. Prætereà (quod dolentes referimus) ad hujuſmodi Conventus, præſertim in locis infrequentibus, & ſolitariis, tamquam ad aſylum facinoroſi homines, & Curiæ contumaces, vel proſcripti in dies confugiunt, ibique loci immunitate freti turpiter & diſſolutè viventes; atque inde in tempore exeuntes graviora perpetrant flagitia cum maximo populi ſcandalo. Cùmque Conventus, ſive loca parva hujuſmodi in effrænatam quaſi excreverint multitudinem, hinc licet omnibus intelligere quæcumque reformationis remedia caſſa fore & irrita, quamdiu non fuerint à religionibus abſciſſa. Quæ poteſt enim ſpes eſſe corpus languidum & infirmum ad ſalutem reducendi, ſi magna illius pars eſt curationis incapax; quin potiùs reliquam partem inficit, atque contaminat? Hæc quippe ſunt zizania, quæ cùm jam creverint uſque ad meſſem, ſunt in faſciculos alliganda, & religionum tritico ſeparanda. Hæ ſunt vulpes parvulæ, quæ demoliuntur vineas. Hoc eſt fermentum, quod totam maſſam corrumpit. Quæ omnia, atque alia plura pro paſtorali noſtra ſolicitudine, diu, multumque animo revolventes, ut ſacræ religiones in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis per univerſam Eccleſiam diffuſæ à vepribus, & ſpinis emundatæ uberes germinent fructus: nos etiam ab ipſiſmet religionum Superioribus reformationem zelantibus crebris precibus interpellati, & frequentibus populorum querimoniis permoti, ſalutare
remedium adhibere conſulta ordinatione decrevimus. Itaque 49
de voto Congregationis aliquorum venerabilium Fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu Regularium à Nobis deputatæ, cui hoc negotium ſedulò, ac maturè examinandum commiſimus, Motu proprio, certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis

tis plenitudine omnes, & ſingulos Conventus quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & cujuſvis alterius inſtituti, etiam Societatis Jeſu, etiamſi illis animarum cura perſonarum ſæcularium incumbat, ſiveve hoſpitia, vel Granciæ, ſeu alterius Monaſterii membra, exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium in litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendos, in quibus ob parvum numerum Religioſorum regularis diſciplina juxta peculiaria cujuſque Ordinis inſtituta ſervari non poteſt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuò extinguimus, ſupprimimus, & abolemus, una cum omnibus eorum dignitatibus, officiis, ac miniſteriis, illoſque ab omni proprietate, dominio, ſuperioritate, juriſdictione, ac alio quocumque jure regularium eximimus, & totaliter liberamus, omnemque conventualitatem, titulum, eſſentiam, ac denominationem regularem in eis penitus extin-
50 guentes, illos ad ſtatum ſæcularem reducimus. Reſervata tamen ipſi Congregationi facultate conſervandi Religionibus aliquem ex Conventibus expreſſis in memoratis litte-
51 ris, ſi hoc ex aliqua rationabili cauſa expedire judicaverit: ſalvis etiam juribus, quæ fundatoribus Conventuum ſic ſupreſſorum, vel aliis ex ſacrorum Canonum præſcripto, vel ex privilegio Apoſtolico quomodolibet competunt. Quocirca dilectis filiis quorumcumque Regularium Superioribus tam Generalibus, quàm Provincialibus, & localibus, quocumque nomine, ac titulo nuncupentur, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipimus, & mandamus, ut ſinguli, ad quos pertinet, infra terminum ſex menſium inchoandum à die præſentationis litterarum à prædicta Congregatione, ut præmittitur, expediendarum faciendę in Romana Curia Procuratori Generali cujuſque Ordinis, vel Congregationis, aut Societatis dimittant realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum ſub teſtimonio publico eidem Congregationi per eoſdem Superiores Regulares exhibendo poſſeſſionem corporalem Conventuum in eiſdem
52 litteris expreſſorum; & reſervata eis facultate ſecum aſportandi profanam tantùm, non autem ſacram ſupellectilem,
53 religioſos inde amoveant, atque in aliis Monaſteriis ejuſdem Ordinis, vel Congregationis, aut Societatis collocent: alioquin pœnas privationis vocis activæ, & paſſivæ, necnon dignitatum, & officiorum, quę tunc temporis obtinebunt, & perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia impoſterum obti-
54 nenda ipſo facto abſque alia declaratione incurrant. Eòque termino elapſo, non liceat Regularibus in Eccleſiis dictorum Conventuum Miſſas, & divina officia celebrare, confeſſiones ſacramentales audire, vel alia ſacramenta adminiſtrare, ac functiones Parochiales exercere, aut verbum Dei prædicare, vel mortuos ſepelire; quod ſi ſecus egerint, eo ip-
55 ſo Eccleſiæ remaneant ſuppoſitæ Eccleſiaſtico interdicto. Et nihilominus locorum Ordinarii, ubi per litteras ipſius Congregationis fuerint requiſiti, Religioſos rebelles, & refractarios à prædictis Conventibus ejiciant, etiam invocato, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio: & exindè Eccleſiarum, domorum, bonorumque omnium ad Conventus ſic ſuppreſſos quomodolibet pertinentium regimen, curam, cuſtodiam, & adminiſtrationem ſuſcipiant, curentque, ut ex eorum redditibus, & proventibus univerſis in primis, &
56 ante omnia impleantur onera Miſſarum jam hucuſque non celebratarum, quàm in poſterum celebrandarum, & alia quæcumque ex lege fundationis, aut largitione fideliū, vel aliàs quomodolibet eis incumbentia, quibus nullo modo derogare intendimus, & cura animarum, ſi qua illis imminet per Presbyteros ſæculares idoneos ab ipſis Ordinariis approbandos laudabiliter exerceatur, Eccleſiæque debi-
57 to non fraudentur ſervitio. Cæterùm intendentes de prædictis bonis, quotquot ſuperfuerint, oneribus ut ſupra detractis, ſalubriter providere, earumdem tenore præſentium bonis hujuſmodi applicamus, & applicata eſſe decernimus,
a & declaramus piis uſibus in eiſdemmet locis; ubi ſiti ſunt Conventus, iiſque non indigentibus, in aliis locis ejuſdem diœceſis juxta deſignationem, & partitionem, quam eadem Congregatio ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis, ſententiis prius additis, & plena totius negotii relatione habita, de mandato noſtro faciet in ſuis litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcribendis, & in Cancellaria Epiſcopali regiſtran-
58 dis ad perpetuam rei memoriam. Verùm quia parum eſt mala præcidere, niſi etiam malorum cauſa, & radix evellatur, Conſtitutiones fel. record. Bonifacii VIII. quæ incipit, *Cum ex eo*, necnon Clementis VIII. incipien. *Quoniam ad inſtitutam*, aliorumque Romanorum Pontificum Prędeceſſorum noſtrorum ſuper erectione novorum Conventuū editas earumdem tenores innovantes, illiſque addentes, hoc perpetuò prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & cujuſvis alterius inſtituti, etiam Societatis Jeſu in aliqua civitate, caſtro, villa, ſeu loco ad habitandum domos, vel loca quæcumque de novo recipere, ſeu Monaſteria, Conventus, vel Collegia incipere, vel fundare præſumat abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali plenā, & expreſſam faciente de prohibitione hujuſmodi mentionem in ſcriptis, & gratis concedenda prævia examinatione Congregationis negotiis Epiſcoporum, ac Regularium prępoſitæ: ſi ſecus egerint, eo ipſo incurrant pęnas privationis, & inhabilitatis, ut ſupra inflictas: & nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones ſint ipſo jure nullæ, & invalidæ; & domos, ac loca ipſa, & perſonæ in eis degentes omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, correctioni Ordinarii loci plenè in omnibus ſubjaceant. Intendimus autem in præ- 59
miſſis etiam ultra Italiam, & Inſulas adjacentes, prout expedire viderimus, providere. Decernentes præſentes litteras etiam ex eo, quod Superiores Regulares, & cæteri quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, & auditi fuerint, nullo unquam tempore de ſubreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut alio quovis defectu, etiam quantumvis magno, inexcogitato, ac ſubſtantiali, ſive etiam ex eo, quod in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quævis alia ſervanda, & adimplenda, ſervata, & adimpleta non fuerint, aut ex quocumque alio capite à jure, vel facto, aut ſtatuto, vel conſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ & totalis læſionis, aut quocumque alio colore etiam in corpore juris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa, quantumvis juſta, rationabili & privilegiata etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſariò exprimenda foret, aut quod de voluntate noſtra hujuſmodi, & aliis ſuperiùs expreſſis, ſeu relatis nihil ullibi appareret, ſeu aliter probari poſſet, notari, impugnari, invalidari, retractari in jus, vel controverſiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adverſus illas reſtitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, facti, gratiæ, vel juſtitiæ remedium impetrari, ſeu quomodolibet conceſſo, & impetrato quempiam uti, ſeu ſe juvare in judicio, vel extra poſſe, neque ipſas pręſentes ſub quibuſvis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuoque validas, firmas & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes & ſingulos ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum, inviolabiliter obſervari: ſicque, & non aliter in præmiſſis omnibus & ſingulis per quoſcumque judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Sacri Palatii Apoſtolici Auditores, necnon S.R.E. Cardinales, etiam de latere Legatos & Nuncios, ac alios quavis auctoritate, & poteſtate fungentes nunc, & pro tempore exiſtentes in quavis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari & diffiniri debere; irritum quoque, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non ob- 60
ſtantibus quatenus opus ſit, regula noſtra de non tollendo jure quæſito, aliiſque Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, cæteriſque Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis etiam in Conciliis generalibus editis, etiam ſpecialiter in favorem b
quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cujuſvis alterius inſtituti, etiam Societatis Jeſu, & Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, domorum, ac locorum regularium quorumcumque, necnon illorum roboratis futuris, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis et privilegiis etiam ex cauſa, et titulo oneroſo, vel in limine fundationis, et in Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus et formis, et cum qui-

Digitized by Google

quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis etiam motu, ſcientia, deliberatione, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarum, Rerumpublicarum, & quorumvis aliorum Principum, & perſonarum quacumque Eccleſiaſtica, vel ſæculari dignitate fulgentium, ſeu eorum intuitu, & contemplatione, ac etiam conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus & ſingulis quoad ea, quę preſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut quævis exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine paribus ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, quod præſentes litteræ in Valvis Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ de eadem Urbe publicentur, & affigantur, quæ poſtquam affixæ, & publicatæ fuerint, omnes & ſingulos, quos illæ concernunt, perindè arctent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent. Quodque earumdem præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in judicio, & extra illud ubique adbibeatur; quæ ipſis præſentibus adhiberentur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ ordinationis, extinctionis, ſuppreſſionis, abolitionis, exemptionis, liberationis, reductionis, præcepti, mandati, intentionis, reſervationis, applicationis, declarationis, prohibitionis, derogationis, ac voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverint incurſurum. Datum Romę apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſecundo, Idibus Octobris, Pontificatus Noſtri Anno nono.

Hi. Datarius.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.
Viſa de Curia N. Humbertus.

G. Gualterius.

G. Bailly.

Anno à Nativitate D. N. Ieſu Chriſti 1652. Indictione quinta, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentij Divina providentia Papæ X. anno eius nono, die vero 22. menſis Octobris ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit in Eccleſia Lateranen. ac Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ valvis, ac in Acie Campi Floræ, & aliis locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Hieronymum Maſcellam Sanctiſſimi D. N. Papæ Curſorem.

Pro Mag. Curſ. Laurentius Barbigionus.

61 His abſolutis, quoniam in ſupraſcripta Bulla, §. *Intendimus autem*. Papa declarat eſſe ſuæ intentionis etiam ultra Italiam opportunè providere: data fuit notitia totius rei geſtę Nunciis Apoſtolicis etiam ultra Montes, & Nuncius Coloniæ reſcripſit Germaniam in hoc invidere felicitati Italiæ: & Epiſcopi Poloniæ ſupplicarunt pro extenſione Bullæ ad illas diœceſes, ut in litteris Archiepiſcopi Gneſnenſis Regni Poloniæ Primatis ad Innocentium X. infraſcripti tenoris, videlicet

[*Sanctiſſime, ac Beatiſſime Pater D. D. Clementiſſime.* Poſt oſcula Beatiſſimorum Sanctitatis Veſtrę pedum. Et ſedium æternarum aſſiſtrix Sapientia, & digitus Dei adfuit planè Sanctitati Veſtræ, quando Conſtitutionem de parvis Regularium Conventibus tot ſæculorum molimine in Eccleſia Dei agitatam Sanctitas Veſtra non reſtituebat modò, aut condebat rectiùs, ſed in rem, effectumque ipſum duratura jam ſemper deduxit firmitate tranſmiſſum mandato Sanctitatis Veſtræ ad me exemplum ſingulari excepi lætitia, gratulorque temporibus, ac fortunato omninò Sanctitatis Veſtræ regimini non conceſſam hanc retroactis ſæculis felicitatem, quod ad intimam rectè conſtituendæ domus Dei radicem Cęleſtis Paterfamilias Beatam Sanctitatis Veſtræ manum feliciter, efficaciterque admoverit. Neque enim in ſolas Religionum familias, earumque diſciplinam, ſed prava exemplorum contagione, malarumque connexione cauſarum in aliqua Eccleſiæ membra è Conventibus hiſce exiguis maxima latè manare videbamus incommoda, itaut nec Religioſi ipſi, qui Conventus hoſce tuebantur, inficiari ſe id poſſe faterentur. Perſuaſum proindè, certumque habeat Sanctitas Veſtra univerſam Regni hujus Eccleſiam obviis ulnis laudabilem hanc Conſtitutionem excepturam, cujus quanto pridem deſiderio univerſi tenerentur, ex Conſtitutionibus Provinciæ hujus Synodalibus, & ex illuſtri Matthæo Joanne Judicki Canonico Gneſnenſi iſtic commorante poterit cognoſcere Sanctitas veſtra, cui ulteriorem, & quàm maximè diuturnam in Eccleſia Dei gubernanda felicitatem à Patre luminum, omniſque boni fonte cum iterato pedum Sanctitatis Veſtræ oſculo humillimè exopto, & apprecor. Datum Lubaviæ die 5. Menſis Januarii 1653. Sanctitatis Veſtræ indignus Servus, Andreas de Leſino Epiſcopus Culmen. & Pomen. Cancellarius R. Archiepiſcopi Gneſnen.]

Verùm Sanctitas Sua ſatius duxit tantiſper ſuperſedere, donec negotium ſuppreſſionis in Italia eſſet omninò abſolutum, & conſummatum.

Itaque biduo poſt publicationem Bullæ S. Congregatio 62
dedit litteras ad ſingulos Priores Generales Religionum in Curia exiſtentes, in quibus nominatim expreſſit parvos Cōventus in illa Religione ſuppreſſos, ut ſic ſatisfieret illis verbis Bullę, in litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendos. Et ſubinde die 10. Decembris ejuſdem Anni 1652. ſcripſit litteras circulares cum inſertione Bullæ impreſſæ ad unumquemque Epiſcopū in Italia, & Inſulis adjacentibus, in quibus primum expreſſit itidem nomina Conventuum ſuppreſſorum in illa diœceſi, ac deindè ipſi Epiſcopo commiſit, ut unà cum Capitulo ſuæ Cathedralis ad præſcriptum Bullæ referret, quibus piis uſibus exiſtimaret eſſe applicanda bona cujuſque Conventus ſuppreſſi, præcipuamque rationem haberet renuitatis Parochialium, deputationis Coadiutorum pro cura animarum, & Capellanorum pro Miſſis celebrandis, item manutentionis Seminarii, Hoſpitalium, Monaſteriorum Monialium, & conſimilium.

Has autē relationes ab Epiſcopo, & Capitulo ſubſcriptas, 63
obſignataſque ad Sacram Congregationem trāſmiſſas, atque ubi oportuit emendatas, Sanctitas Sua ad ſe relatas approbavit, executionique mandari, & in Cancellaria Epiſcopali regiſtrari præcepit, moxque Decreta hæc applicationis, ac partitionis bonorum unà cum litteris ipſius Congregationis ad ſingulos Epiſcopos tranſmiſſa fuerunt: & ſic pariter ſatisfactum fuit verbis Bullæ, ibi: [Bona hujuſmodi applicamus, & applicata eſſe decernimus, & declaramus piis uſibus in iiſdemmet locis, ubi ſiti ſunt Conventus, iiſque non indigentibus, in aliis locis ejuſdem diœceſis juxta deſignationem, & partitionem, quam eadem Congregatio ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis ſententia prius audita, & plenè totius negotii relatione habita de mandato noſtro faciet in ſuis litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcribendis, &c.]

Quia verò in dicta Bulla, *Inſtaurandæ*, comprehenduntur 64
non modò parvi Conventus, ſed etiam Granciæ, ſeu alterius
Monaſterii membra, licèt curam animarum habeant annexam: idcircò de mandato Sanctitatis Suæ datæ fuerunt litteræ tum ad Priores Generales cujuſque Religionis in Cu- 65
ria exiſtentes, tum ad ſingulos Epiſcopos in Italia, & Inſulis adjacentibus, in quibus nominatim exprimuntur hujuſmodi Granciæ, & membra, & mandatur Epiſcopis, ut Regulares Sacerdotes in eis habitare non permittāt, ſed pro cuſtodia, & adminiſtratione bonorum deficientibus perſonis
ſæcularibus idoneis, ſinat Regulares uti opera ſuorum Con- 66
verſorum, cum hoc tamen, ut in earum Capellis Miſſæ

juxta

juxta ſolitum celebrentur ſaltem diebus feſtis per Sacerdotes ſæculares, aut etiam per Regulares, qui tamen in eis non pernoctent. In Curatis verò, ſeu Parochialibus non
67 permittant curam animarum exerceri per Regulares, ſed ad id deputent Sacerdotes ſeculares idoneos in Vicarios perpetuos, vel amovibiles, à Superioribus Regularibus nominandos cum congrua fructuum portione ipſius Epiſcopi arbitrio aſſignanda ad præſcriptum S. Concilii Tridentini,
68 *c. 7. ſeſſ. 7.* & reliqua ipſarum granciarum, ſeu parochialium bona monaſteriis principalibus dimittant. Et in hac diſpoſitione granciarum, & parochialium Sanctitas Sua declaravit comprehendi etiam Canonicos Regulares Lateranenſes, quos noluit extra clauſtra degere pro cura animarum exercenda, non obſtante diſpoſitione *c. Quod Dei timorem de ſtat. Monach.* & in hanc ſententiam ſcriptæ fuerunt litteræ ad complures Epiſcopos.

69 Quoniam verò in eadem Bulla *Inſtaurandæ*, ſub gravibus pœnis præcipitur Superioribus Regularibus, ut infra terminum ſex menſium incohandum à die præſentationis litterarum ſuppreſſionis Conventuum dimittant illorum poſſeſſionem corporalem realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum ſub teſtimonio publico, & nihilominus reſervatur ipſi Congregationi facultas conſervandi Religionibus aliquem ex Conventibus expreſſis in memoratis litteris, ſi hoc ex aliqua rationabili cauſa expedire judicaverit: propterea infra terminum ſic præfixum Superiores Religionum ferè omnium ſupplicarunt Sanctiſſimo pro conſervatione, ſeu reſtitutione plurimorum Conventuum, & ex illis Sanctitas Sua multos reduxit ad primævum ſtatum regularem, ac Religionibus reſtituit, quos ſcilicet ex publicis documentis, & Epiſcoporum atteſtationibus cognovit habere ſufficientes redditus pro alendis Religioſis in numero competenti, & populis eſſe valdè utiles in Miſſis, & Divinis officiis celebrandis, & Confeſſionibus audiendis, præſertim in locis, ubi non ſunt alii Regularium Conventus.

Præterea cùm Superiores Regulares de jure facultatem non habeant uniendi Eccleſias etiam ſibi pleno jure ſubjectas, ut poſt Innocen. & Abb. Antiq. *in c. Sicut unire de exceſſ. Prælat.* notat gloſ. in Clem. *Ne in agro §. Ad hæc in ver. Ordinarius de ſtat. Monach.* Quando accidit caſus, ut in eadem civitate, vel oppido ſuppreſſi fuerint duo parvi conventus ejuſdem religionis, ad ſupplicationem Regularium, Sanctitas Sua univit minorem Conventum cum omnibus ejus bonis Conventui majori: ſed tamen juſſit vendi domum conventus uniti infra terminum ſex menſium, & pretium inde redactum inveſtiri in tot bonis ſtabilibus ad utilitatem alterius conventus, ut ſic Fratribus adimeretur occaſio redeundi ad conventum minorem, ibique minus religioſè vivendi cum dedecore ſui Ordinis.

18 Rurſus quia interdum accidit caſus, ut una Religio, puta S. Dominici haberet conventum in aliquo loco, in quo alia Religio, puta S. Auguſtini habebat Conventum ſuppreſſum, & è converſo Religio S. Auguſtini haberet Conventum in alio loco, in quo Religio S. Dominici ſimiliter habebat conventum ſuppreſſum: oblata fuit Superioribus facultas faciendi inter ſe reciprocas uniones, & permutationes dictorum conventuum, ita ut Conventus S. Auguſtini ſuppreſſus uniretur conventui S. Dominici ejuſdem loci, & viceverſa Conventus ſuppreſſus S. Dominici uniretur Conventui S. Auguſtini alterius loci. Sed tamen ſive ob anguſtiam temporis, ſive ob diverſitatem diœceſum, & provinciarum, ſive ob raritatem dictorum caſuum, ſive ob inæqualitatem permutationum, vel aliam ob cauſam, Religiones in his non convenerunt, & negotium evanuit.

70 Porrò ut in illis Conventibus, qui ut ſupra religionibus fuerint reſtituti, & in aliis non habentibus numerum ſex Religioſorum vivatur cum debita obſervantia, Sanctitas Sua ſubjecit illos omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ut in Decreto, cujus tenor eſt infraſcriptus, videlicet

71 [Ut in parvis Regularium virorum Conventibus à Sanctiſſ. D. N. Innocentio PP. X. in Conſtitutione, quæ incipit *Inſtaurandæ*, primum ſuppreſſis, ac deinde ad ipſius Conſtitutionis limites ob rationabiles cauſas in priſtinum ſtatum regularem reſtitutis, & ipſis religionibus denuò conceſſis, piè & religioſè vivatur: ac regularia inſtituta quo exactiùs fieri poteſt, obſerventur: Sanctitas Sua ex ſententia Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium omnes, & ſingulos Conventus hujuſmodi ſic, ut præfertur, reſtitutos, & conceſſos in litteris ab eadem Sac. Congregatione expediendis nominatim exprimendos, ac perſonas tam regulares, quàm ſæculares in eis degentes viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci, tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegati, præſentis Decreti tenore plenè in omnibus ſubjecit, ac ſubjectos eſſe declaravit, donec ipſorum redditus eouſque adaucti fuerint, ut in eis commodè ſuſtentari valeant, & cum effectu ſuſtententur duodecim Religioſi ad Apoſtolicorum Decretorum præſcriptum, idque eidem Sac. Congregationi legitimè conſtiterit, & ejus Decreto in ſingulis contingentibus
caſibus declaratum fuerit, & non aliter. Interea verò voluit 72
Sanctitas Sua, ut in eorum ſingulis ali debeant, & re ipſa alantur ſex ſaltem Religioſi probatæ vitæ, ex quibus quatuor ad minus ſint Sacerdotes maturæ ætatis, alioquin gratia reſtitutionis & conceſſionis hujuſmodi nulla ſit, & invalida, & Ordinarii locorum in illis exequi poſſint, ac debeant ea omnia, quæ in aliis Conventibus itidem ſuppreſſis per eamdem Conſtitutionem ipſis demandantur, perinde ac ſi gratia prædictæ reſtitutionis, & conceſſionis non emanaſ-
ſet. Inſuper quia multi ſunt Conventus, in quibus etſi 73
præfixus fuerit numerus Religioſorum ſufficiens ad obſervantiam Regularis diſciplinæ, & idcircò in ſuppreſſione antedicta non fuerint comprehenſi; nihilominus ſive ob redditnum diminutionem, ſive ob Superiorum incuriam, vel malam adminiſtrationem, ſive ob carentiam Religioſorum, aut aeris intemperiem, vel quamcumque aliam ob cauſam prædictus numerus cum effectu in eis non alitur cum gravi detrimento regularis obſervantiæ: Sanctitas Sua intendens huic malo remedium adhibere, omnes & ſingulos ejuſmodi Conventus, ut præfertur non ſuppreſſos, cujuſcumque ſint Ordinis tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationis, & Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, aut granciæ, ſeu membra alterius monaſterii, exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium, in quibus nunc non aluntur, vel quandocumque actu non alentur ſaltem ſex Religioſi itidem probatæ vitæ, quorum ad minus quatuor ut ſupra ſint Sacerdotes maturæ ætatis, eidem viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci ſimiliter ut Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus præſentis pariter decreti vigore ſubjectos eſſe
ſtatuit, decrevit, & declaravit. Cæterùm quoad Conven- 74
tus cum pauciori numero, quàm duodecim religioſorum, erectos poſt diem 21. Junii 1625. & illorum ſubjectionem loci Ordinario, Sanctitas Sua voluit in ſuo robore permanere decretum ſan. mem. Urbani VIII. juſſu editum, cui per præmiſſa aliquatenus derogare non intendit. Et prædicta omnia, & ſingula in præſenti Decreto ſtatuta, & ordinata voluit plenarium ſortiri effectum, & executioni mandari, non obſtantibus omnibus & ſingulis, quæ in antedicta Conſtitutione voluit non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ die 10. Februarii 1654.

B. Card. Spada.

Loco † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congr. Sec.

Anno à Nativitate D. N. Ieſu Chriſti 1654. Indictione ſeptima, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii Divina providentia Papæ X. anno eius decimo, die vero 21. menſis Februarii, ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit in Eccleſia Lateranen. ac Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ valvis, ac in Acie Campi Floræ & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Petrum Paulum Deſiderium Apoſt. Curſorem.

Pro D. Magiſtro Curſorum Ioſeph Marcheratus Curſor.

Et hoc Decretum illico tranſmiſſum fuit ad quemlibet Epiſcopum unà cum litteris Congregationis continentibus nomina Conventuum religioni ſuæ reſtitutorum in illa Diœceſi: an autem juriſdictio, ut præfertur, Ordinario attributa in præinſerto Decreto ſit privativa ad ſuperiores regulares, vel cumulativa, ſcripſi plenè *in c. Quanto ſup. de*

Digitized by Google

offic. Ordinar. ubi etiam poſui plures alias declarationes ipſius Decreti 42.
75 Ad extremum cùm in Conſtitutione, *Inter cætera*, de
qua ſup. *num.* 24. interdictum ſit ſuperioribus regularibus
cujuſque Ordinis ne quemquam ad habitum vel profeſſionem admittant ſine licentia Sacræ Congregationis poſt præfixionem familiæ in ſingulis Conventibus, ut præfertur factam, eadem Congregatio dedit licentiam pleriſque religionibus recipiendi novitios intra numerum eis præfixum:
ſed poſtea die 22. Julii 1652. Sanctitas Sua de cætero ſuperſederi mandavit in hujuſmodi licentiis concedendis. Ve-
76 rumtamen die 3. Julii 1654. in audientia obtineri; ut tandem aperiretur oſtium jam diu religionibus clauſum; atque ita Sanctitas Sua benignè annuit, ut expedirentur licentiæ pro multis religionibus recipiendi in Conventibus à Sacra Congregatione de conſenſu ſuperiorum regularium deſignatis certum numerum novitiorum, cum aliquibus tamen conditionibus ſeu ordinationibus. Et primi omnium hanc licentiam receperunt Clerici regulares Theatini, moxque Fratres minores, tam de Obſervantia, quàm de Reformat. S. Franciſci, ac deinde Minores Conventuales, cujus formulam habes hic ſubjectam.
77 Ad propagandam in Ordine Fratrum Minorum Conventualium S. Franciſci regularem obſervantiam, quæ novitiorum inſtitutioni & educationi præcipuè innititur, Sac. Congregatio à Sanctiſſimo D. N. deputata ſuper ſtatu regularium de mandato Sanctitatis Suæ in ſingulis Italiæ Provinciis ejuſdem Ordinis præſentis Decreti vigore deſignat; ac deputat infraſcriptos Conventus pro novitiatibus & profeſſoriis, videlicet in Provincia Romana pro novitiatu Conventum S. Franciſci Viterbii, & pro profeſſoriis Conventus SS. Apoſtolorum Urbis Romæ, S. Franciſci Ferentini, & S. Caroli Cavis: in Provincia S. Franciſci pro novitiatu Sac. Conventum Aſſiſii, & pro profeſſoriis Conventus S. Franciſci Peruſiæ, S. Fortunati Tuderti, & S. Franciſci Ameliæ, in Provincia Bononienſi pro novitiatu Conventum S. Franciſci Bononiæ, & pro profeſſoriis eumdem Conventum S. Franciſci; necnon Conventus S. Franciſci Ferrariæ; & S. Franciſci Faventiæ: in Provincia Neapolitana pro novitiatu Conventum S. Laurentii Neapolis, & pro profeſſoriis eumdem Conventum S. Laurentii, necnon Conventus S. Franciſci Averiæ, & S. Franciſci Mirabellæ: in Provincia Marchiæ pro novitiatu Conventum S. Franciſci Firmi, & pro profeſſoriis Conventus S. Franciſci Urbini, & S. Franciſci Fani: in Provincia S. Nicolai pro novitiatu Conventum S. Franc. Civitatis Licien. & pro profeſſoriis Conventus S. Franc. Bitunti, & S. Franciſci Andriæ: in Provincia Mediolanenſi pro novitiatu Conventum S. Franciſci Mediolani, & pro profeſſoriis eumdem Conventum S. Franciſci necnon Conventus S. Franciſci Saroni, & S. Franc. Gallerati: in Provincia Hetruriæ pro novitiatu Conventum S. Crucis Florentiæ, & pro profeſſoriis Conventos S. Franciſci Piſarum, S. Franciſci Senarum, & S. Franciſci Piſtorii: in Provincia Genuenſi pro novitiato Conventum S. Franciſci Genuæ, & pro profeſſoriis Conventus S. Franciſci Taurini, S. Franciſci Papiæ, & S. Franciſci Caſtri novi; in Provincia S. Bernardini pro novitiatu Conventum S. Franciſci Therami, & pro profeſſoriis Conventus S. Franciſci Aquilæ, & S. Franciſci Sulmonæ: in Provincia Calabriæ pro novitiatu Conventum S. Franciſci Arenæ, & pro profeſſoriis Conventus S. Franciſci Montis Leonis, & S. Franciſci Jeracii: in Provinciæ S. Angeli pro novitiatu Conventum S. Franciſci Iſerniæ, & pro profeſſoriis Conventus S. Franciſci Trojæ, &
78 S. Franciſci Foggiæ. In quolibet autem ex prænominatis Conventibus pro novitiatu, ut præfertur, deſignatis eadem Sacr. Congregatio impertitur licentiam hac vice tantum recipiendi novitios intra numerum hic præfixum, nempe in Provincia Romana decem clericos ſeu choriſtas, & duos laicos, ſeu converſos: in Provincia S. Franciſci decem clericos, & duos laicos: in Provincia Bononienſi decem clericos, & duos laicos: in Provincia Neapolitana decem clericos, & duos laicos: in Provincia Marchiæ decem clericos, & duos laicos: in Provincia S. Nicolai decem clericos, & duos laicos: in Provincia Mediolanenſi decem clericos, & duos laicos; in Provincia Etruriæ decem clericos, & duos laicos: in Provincia Genu. decem clericos, & duos laicos: in Provincia Calabriæ ſeptem clericos, & laicum unum; in Provincia S. Bernardini quinque clericos, & laicum unum: in Provincia S. Angeli quinque clericos, & laicum unum: dum tamen hæc, quæ ſequuntur, inviolatè obſerventur. Primum indicator, & in ſingulis dicta- 79
rum Provinciarum Conventibus publicetur futurum examen, ſeu ſcrutinium eorum, qui ad habitum probationis recipi poſtulaverint, omneſque à Provinciali, & Diffinitoribus diligenter examinentur, ac per vota ſecreta approbetur quotquot idonei reperti fuerint natalibus, ætate, vita, & moribus anteactis, litteratura reſpectu clericorum, corporis habitudine, impulſu ſpiritus, aliiſque requiſitis ad præſcriptum Apoſtolicarum Conſtitutionum, ac ſtatuto-
rum Ordinis: non idonei verò rejiciantur, nec aliquis ap- 80
probetur pro clerico, qui decimumquintum, nec pro laico, qui vigeſimum ætatis ſuæ annum non expleverit. Tum deinde hoc examen, ſeu ſcrutinium ſcripto fideliter exaratum, & manu propria cujuſque examinatoris ſubſcriptum, ac juramento firmatum, obſignatumque primo quoque tempore tranſmittatur ad Generalem, qui ſtatim in conſultis, atque adhibitis Procuratore generali, ac Patribus gravioribus, qui ei aſſiſtant, ſcrutinium ſic receptum accuratè percurrat, ac per ſingulas partes expendat; ac præterea tam per ſupradictos, quàm per litteras familiares, & ſecretas inquiſitiones, a Patribus Provinciæ antiquioribus, ac zelum Dei habentibus aſſumendas ſedulò inveſtiget num adverſus examinatos & approbatos inveniatur aliqua exceptio, anve ipſorum quiſpiam ſit conſanguineus, vel affinis, amicus, aut quoquomodo addictus alicui examinatori, aut alteri ex fratribus Ordinis, & an zelo perfectioris vitæ, & Deo liberius in ſancta Religione ſerviendi, an potius levitate aut neceſſitate, vel alio fine inordinato ductus poſtulet admitti. Hiſque peractis, ex omnibus ut ſupra approbatis idem Generalis cum aliis ſupradictis intra numerum novitiorum pro clericis, & laicis in illa Provincia ut ſupra conceſſum, præeligat meliores, habita præſertim ratione indolis, morum, fervoris ſpiritus, acumine ingenii, & conditionis natalium: moxque præelectorum nomina mittat ad Provincialem, qui tunc demum, & non prius eoſdem præelectos ad habitum probationis ſuſcipiat, & anno elapſo, ſi eos habiles invenerit, ad profeſſionem admittat, ſub exacta tamen vita communi ad præſcriptum regulæ, non obſtante quavis laxiori conſuetudine, ſeu potius corruptela in contrarium introducta, ſervataque forma ſacrorum Canonum Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, ac præcipuè Decretorum ſan. mem. Clementis Papæ VIII. necnon ſtatutorum prædicti Ordinis. Quod ſi aliquem ex dictis novitiis ante profeſſionem à religione diſcedere, aut expelli contigerit, alius in ejus locum ſubrogari poſſit, dummodo tamen in omnibus ſervetur forma ſuperius præſcripta. Sed & illud omninò cavendum erit, ne à volentibus ingredi religionem pro ipſo
ingreſſu, nec poſt ſuſceptum habitum probationis pro ad- 81
miſſione ad profeſſionem, vel alio quocumque prætextu, excepto victu, & veſtitu novitii illius temporis, quo in probatione eſt, ab ipſo, vel ejus parentibus, aut propinquis, vel curatoribus aliquid accipiatur ſub pœnis per ſac.
Canones & Tridentinum Concilium ſtatutis. Cæterum ut 82
prædicti novitii poſtquam in profeſſorum numerum, ut præfertur recepti fuerint, meliùs in bono ſpiritu, regulariſque diſciplinæ obſervantia ſtabiliantur & confirmentur, ſtatim poſt profeſſionem emiſſam, ſi in Conventu pro Novitiatu, ut ſupra aſſignato locus adeſt ſecundi novitiatus, ſeu profeſſorii ab eo, qui novitiorum eſt, atque antiquorum profeſſorum habitatione diſtinctus, & ſegregatus, ibi collocentur, ſi Conventus eos alere queat: ſin minus, transferantur in alium Conventum ex deſignatis pro profeſſorio, ſeu ſecundo novitiatu, ubi is locus cum requiſitis ad novitiatum ipſum præſcriptis reperiatur, vel accommodetur, aut de novo conſtruatur, ita tamen, ut ſi prædicta religio ex ſuarum Conſtitutionum, ſeu inſtitutionum vigore majoris temporis curſu novos profeſſos intra novitiatum detinere conſueſcat, illis in hac parte minimè derogatum eſſe intelligatur: & nihilominus permittitur ſuperioribus, ut idipſum facere poſſint, ſi rationi ac religioni magis expedire judicaverint. In quo quidem profeſſorio degant ſub regulis, & modo vivendi adhuc ſtrictiori, quàm ſervent antiquiores profeſſi, ita ut nec in negotiis Conventus ſe intromittere, nec communibus tractatibus intereſſe, neque alterius exterioris obedientiæ officium exercere debeant, ibi, quo permaneant quouſque ad ætatem ſacris Ordinibus ſuſcipiendis

dis

Digitized by Google

dis ſufficientem pervenerint, vel ſaltem per triennium poſt
profeſſionem, quo etiam tempore poterunt, quinimò &
debebunt litterarum ſtudiis operam navare ſub directione,
& regimine ſuperioris; qui eas qualitates habeat, quibus
novitiorum magiſtrum præditum eſſe oportet, quemadmo-
dum ipſius Clementis Decreto providè ſancitum eſt. Porrò
83 in Conventibus tam pro primo, quàm pro ſecundo novi-
tiatu, ut præmittitur, aſſignatis, nec ſuperior, nec novi-
tiorum magiſter, nec familia religioſorum conſtituatur vel
amoveatur, niſi ab ipſomet Generali, conſultis Procura-
tore generali, ac patribus gravioribus ei aſſiſtentibus, nec
non Provincialibus, ac Diffinitoribus, neque in eis collo-
centur niſi religioſi graves, devoti, exemplares & regula-
ris obſervantiæ, ac puritatis regulæ ſtudioſi: præcipuè verò
caveatur, ne ibi ponatur aliquis, qui non conſentiat ſer-
vare vitam communem, quæ in prædictis Conventibus ad
84 regulæ præſcriptum exactè obſervetur, indeque amovean-
tur qui tam ſanctæ ordinationi contradicere, aut quoquo
modo ſe opponere auſi fuerint. Ad extremum poſtquam
novitii in profeſſorum numerum, ut ſupra cooptati fuerint,
ſuperiores regulares, ad quos pertinet, illicò S. Congrega-
tionem edoceant ſupradicta omnia, & ſingula fuiſſe ad un-
guem adimpleta, & exequutioni mandata: alioquin pœnas
in memoratis Decretis Clementis VIII. fel. rec. ſtatutas ſe
ſubituros, ac novas licentias recipiendi Novitios nequa-
quam fore impetraturos certò ſciant. Non obſtantibus
quoad præmiſſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus &
Ordinationibus Apoſtolicis, necnon prædicti Ordinis
ſtatutis, conſuetudinibus & privilegiis, cæteriſque
contrariis quibuſcumque. Datum Romæ die 5. No-
vembris 1654.

B. Card. Spada.

Loco Sigilli.

P. Fagnanus S. Congr. Secr.

His hucuſque peractis Innocentius, ſicut Domino placuit, viam univerſæ carnis ingreſſus eſt Romæ die 7. Januarii 1655.

NE CLERICI, VEL MONACHI.

Innocentius III. Eſculan. Epiſcopo.

CAPUT VIII.

Sicut te accepimus referente: & infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus clericis in ſacris ordinibus conſtitutis, tabellionatus officium per beneficiorum ſubtractionem, appellatione poſtpoſita, interdicas.

SUMMARIUM.

1 *Clerici in ſacris compellendi ſunt per beneficiorum ſubtractionem, ut deſiſtant à Tabellionatus exercitio.*
2 *Veneti olim non habebant uſum tabellionum, ſed Presbyteri conficiebant inſtrumenta.*
3 *Hodie ſecus.*
4 *Tabellionatus officium non poteſt Clericis interdici authoritate laicali, ſed eccleſiaſtica tantum, & n. 5.*
6 *Tabellio factus Clericus non perdit ipſo facto tabellionatus officium.*
7 *Idem ſi fiat Religioſus Decurio vel Advocatus.*
8 *Notarius ipſo iure privatus officio non poteſt validè inſtrumenta conficere.*
9 *Requiritur tamen declaratoria ſuper facto.*
10 *Tabellionatus officium cur non liceat Clericis exercere, & n. ſeqq.*
11 *Tabellionatus exercitium eſt genus negotiationis, & n. 15.*
Clerici etiam in ſacris, ſi egeant, poſſunt honeſtam negotiationem exercere, ac proinde etiam tabellionatus officio, uti ibid. & n. 23.
12 *Iuramentum fidelitatis prohibetur Clericis præſtare laico, à quo nihil habet temporale.*
13 *Tabellio eſt ſervus publicus.*
14 *Notariatus eſt vile officium.*
15 *Clerici vacare debent reipublica eccleſiaſtica, non mundanæ.*
16 *Notarius cùm quis creatur, quæ debeat iurare, & n. ſeqq.*
17 *Notarius requiri ſolet ſub pœna officii, ut inſtrumentum conficiat; quod ſi non fecerit, eſt periurus.*
18 *Notarius tenetur abbreviaturam, ſeu matricem in ſuo carthulario ponere.*
19 *Iuramenti forma à Clemente V. præſcripta in creatione tabellionum, & n. 55.*
20 *Tabellionatus officium quibus Clericis interdicatur, & n. ſeqq. uſque ad n. 33.*
21 *Quid in Clericis ſacrorum ordinum beneficiatis.*
22 *Et quid in non beneficiatis, & indigentibus.*
Et quid in Clericis minorum ordinum beneficia obtinentibus, n. 26.
Et quid ſi beneficium non habeant, ſed patrimonium ſufficiens, n. 27. & ſeq.
Proſp. Fagnan. in III. Lib. Decretal.
Et quid ſi egeant, n. 28.
24 *Tabellionatus officium an prohibeatur Clericis cauſative, quatenus velint beneficia retinere, an verò præciſè.*
26 *Argumentum à contrario ſenſu aliquando vacat, & num. 29.*
28 *Clericis habentibus unde vivant ſive ex beneficio, ſive ex patrimonio, negotiari non licet.*
30 *Tabellionatus officium Regularibus exercere non licet niſi in cauſa hæreſis, & n. 61.*
31 *Privilegium tamen Apoſtolicum ſuper hoc Regularibus conceſſum nullo Tridentini decreto eſt revocatum.*
32 *Tabellio factus Clericus, vel Monachus poteſt veteres rogationes ſupplere & authenticare.*
33 *Inſtrumenta à Notariis Clericis confecta an valeant, & n. ſeqq. uſque ad n. 42.*
34 *Et quid poſt interdictum notariatus officium, & numer. 37.*
35 *Officium cui interdicitur, & executio.*
36 *Interdictum Prætoris non debet eſſe eluſorium.*
37 *Contractus initi cum prodigo poſt iudicis interdictum non valent.*
38 *Geſta ratione publici officii non tenent poſt interdictum ſuperioris, & n. 40.*
39 *Ignorantia allegari non poteſt ubi publica emanavit prohibitio.*
41 *Pœnæ appoſitio actui à iure prohibito non confirmat actum contra prohibitionem attentatum.*
42 *Notarii an poſſint creari ab Epiſcopo.*
43 *Notarii creati à Papa, vel Imperatore poſſunt officium exercere per totum orbem, & n. 45.*
44 *Princeps ſolus poteſt efficere ut credatur pelli mortuæ.*
46 *Notarios in ſuo regno, vel provincia creare poſſunt Reges, & Principes non recognoſcentes ſuperiorem.*
47 *Item Comites, Barones, & alii feudatarii in ſuis territoriis.*
48 *Item Univerſitas, ſeu Magiſtratus,*
49 *Item quilibet Prælatus in terris ſuæ iuriſdictionis.*
50 *Notarii creati ab Epiſcopo in Regno Franciæ appellantur iurati.*
51 *Notarios creandi authoritas Epiſcopo tributa extra diœceſim non extenditur, & n. 54.*

Digitized by Google

52 *Notarii non poſſunt conficere inſtrumenta extra territorium conſtituentis, niſi de licentia illius, ad cuius iuriſdictionem declinant.*

53 *Confecta tamen intra territorium faciunt ubique plenam fidem.*

54 *Notarios creare eſt actus voluntaria iuriſdictionis, & in ſubditos exerceri poteſt etiam extra territorium.*

55 *Notarii creati ab Epiſcopo auctoritate Papæ poſſunt officium exercere ubique terrarum.*

56 *Tabellionatus officium an Clerici exercere poſſint in cauſis Eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus coram Eccleſiaſtico iudice, & n. ſeqq. uſque in fin.*

57 *Notarius laicus non poteſt in ſpiritualibus, & eccleſiaſticis inſtrumenta conficere.*
Contrarium, n. 62. & ſeqq.

58 *Notarius quandoque accipitur pro ſcriptore.*

59 *Servus non poteſt eſſe notarius.*

60 *Papa, vel Concilium admittendo Clericos ad tabellionatum exercendum, aut officium tribuendo, videtur eos habilitare, & n. 68.*

61 *Tabellionatus officium in cauſa hæreſis exercere poſſunt religioſi, & Clerici etiam in ſacris, & beneficiati.*

63 *Cancellarii, ſeu actuarii Epiſcoporum ubique ſunt laici.*

64 *Notariis quibuslibet minus idoneis, aut in officio delinquentibus Epiſcopi ad tempus, vel in perpetuum prohibere poſſunt eius officii uſum in ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.*

65 *Laici ex Concilio Tridentino poſſunt eſſe Notarii in negotiis, litibus, & cauſis Eccleſiaſticis ac ſpiritualibus.*

66 *Notariis Epiſcopus prohibere non poteſt exercendi officii uſum in negotiis, & litibus prophanis coram iudice laico in terris Eccleſiæ.*

67 *Poteſt tamen quoad negotia, & lites locorum piorum à laicis adminiſtratorum.*

68 *Item quoad contractus perſonarum Eccleſiaſticarum ſuper earum bonis patrimonialibus.*

1 S*icut te.* Breve eſt, ſed per alia verba ſic ſummari poteſt,
ſecundum Abb. Clerici in ſacris compellendi ſunt per
beneficiorum ſubtractionem, ut deſiſtant à tabellionatus
exercitio.
2 Nota primò hoc cap. contra Venetos ſecundum Jo. Andr.
hic in princ. apud quos non eſt uſus tabellionum, ſed Preſ-
byteri conficiunt inſtrumenta: quod & Hoſtienſ. advertit
n. 2. licet Petrus de Anchar. *n. 9.* eos excuſet, dicens hoc du-
plici de cauſa introductum. Primò, quia homines ſunt Ca-
tholici & devoti erga Presbyteros in hujuſmodi actibus,
eiſque maximam habent fidem, nec unquam reperta eſt fal-
ſitas in teſtamentis, & actis cauſarum. Secundò, quia Ec-
cleſiæ ibi communiter ſunt pauperes, nihil habentes, niſi
oblationes, & illas exiguas: quam rationem reddit & Car-
dinalis in princip. adjiciens aliam, nempe, quia Veneti non
3 utuntur ſolemnitatibus legum, ſed ſuis ſtatutis. Sed certè
ita erat illis temporibus, verùm poſtea decreto Senatus
tempore Principis Griti Clericis interdictus eſt tabelliona-
tus, & facultas conficiendi inſtrumenta. Unde his tempo-
ribus apud Venetos non eſt Eccleſiaſtica perſona quæ bujuſ-
modi officia exerceat, ut eſt adnotatum in additionibus ad
4 Cardin. *ubi ſupra in verb. Inſtrumenta*. Licet hoc interdi-
ctum Clericis fieri non potuerit authoritate ſæculari, ſed
Eccleſiaſtica tantum, ut patet hic, & in eo quod leg. & notat.
in c. Eccleſia S. Mariæ ſupra de Conſtit.
5 Secundò nota ibi, *In ſacris*. Exercitium tabellionatus
eſſe ab Epiſcopo interdicendum clericis in ſacris Ordinibus
conſtitutis, ut hic eſt caſus. An autem hoc vendicet ſibi lo-
cum indifferenter in omnibus Clericis in ſacris etiam non
beneficiatis, & ao in Clericis minorum ordinum, plenè di-
cam infra *in 3. quæſt.*
6 Tertiò nota ibi, *Interdicas*. Tabellionem per promotio-
nem ad Clericatũ non perdere ipſo facto tabellionatus offi-
cium, ut hic probatur ſingulariter ſecundum Abb. *in t. no-
tab.* Nam ſi Clericis interdicendum eſt exercitium tabellio-
natus: ergo per ſupervenientiam Clericatus illud non per-
diderunt, ſaltem in habitu: alioquin fruſtra illis fieret in-
terdictio, argum. *l. Decem ff. de verborum obligat. & cap.
Ad diſſolvendum infra de deſponſat. impub.* Et idem dicen-
dum ſecundum Abb. *n. 2.* in tabellionibus, qui religionem
profitentur: non enim propterea amittunt officium, licet 7
prohibeantur illud exercere, niſi in cauſa hæreſis, *ut in c.
Vt officium §. Ad conſcribendas de hæretic. lib. 6.* Et eſt ſimi-
le in tabellionibus, qui effecti ſunt Decuriones, vel ad Advo-
cati: nam per ſupervenientiam dignitatis officium non per-
dunt, licet ab illius exercitio debeant temperare, *ut l. Vni-
verſos C. de Decurion. lib.* 10. Verumtamen Mediolani in-
differenter Advocati illud exercent, ut ibi notat gloſ. *unic.
in fin.* & pro opinione Abbatis adduci poſſunt Hoſtienſ. Jo.
Andr. & alii plures infra citandi *n. 36.* qui tenent inſtrumen-
ta confecta à tabellione Clerico etiam poſt interdictum eſſe
valida. Hi enim proculdubio ſentiunt, Clericum non deſi-
nere eſſe tabellionem: alioquin non poſſet validè inſtru- 8
menta conficere, ſi prorſus deſiiſſet eſſe tabellio actu & ha-
bitu, *ut l. Si aliquid C. de ſuſcept.* & Anchat. *lib.* 10. & no-
tat. Jo. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de inſtrum. edit. §.
Reſtat in addit. incip. Sic ſignavit, &c.* Feder. de Sen. *conſ.
74. Vetus querela num. 3. verſ. Et licet ſic communiter*, Alex.
conſ. 190. *Plura narrata n. 34. lib.* 6. Niſi dixeris Notarium 9
etiam privatum ipſo jure Notariatus officio, antequam per
ſententiam declaretur privatus, poſſe rogare inſtrumenta, &
rogata valere, ut notatur in authent. *de tabell. ad fin.* & reſ-
pondit Petrus de Anchar. *in conſ. 287. Iſte B. n. 3. verſ. Et
licet quis ipſo iure.* Ad hoc *c. Cum ſecundum de hæret. lib. 7.* &
Clem. *final.* Et quod ibi notatur *de cenſ.*
QUÆRO; primò quæ ſit ratio cur Clericis non liceat 10
tabellionatus officium exercere.
Hoſt. *hic n. 1.* & poſt eum Jo. Andr. *n. 7.* Butrius *n. 6. verſ.
Rationem autem*, & Card. *n. 2.* multiplicem reddunt ratio-
nem.
Prima ratio, quia verendum eſſet, ne etiam in ſævis &
crudelibus hoc officio uterentur, ſicut innuitur in integra,
relata ab Ant. Auguſt. *in Collect. Decretal. lib. 3. tit. 18. c. 1.*
Quæ ratio militat non tantum in Clericis conſtitutis in ſa-
cris, de quibus loquitur hæc littera; ſed etiam in aliis om-
nibus, qui deſiderant promoveri.
Secunda ratio, quia tabellionatus exercitium genus ne- 11
gotiationis eſt: qua ratione ſimiliter conſiderata, hæc pro-
hibitio extenditur ad Clericos etiam in minoribus, dummo-
do beneficiis Eccleſiaſticis ſuſtententur, nec egeant, *ut c. 1. de
poſtul.* alioquin ſi egerent, licitum eſſet eis negotiari, *c. 1.
ſupra eod.* ac proinde etiam tabellionatum exercere, ſecun-
dum Jo. Andr. loco proximè citato.
Tertia ratio, quia cùm tabellio ad complura jurejurando
adſtringatur, ut dicam in ſequenti quæſtione ſi uſum officii
multum frequenter, vix evitabit periculum perjurii: *ad hoc
cap. Quemadmodum ſupra de iureiur.* Et hæc ratio ſimiliter
complectitur omnes Clericos indiſtinctè.
Quarta ratio, quæ itidem reſpicit omnes Clericos etiam
in ſacris, quia & lex Imperialis præcipit univerſos Decurio-
nes à tabellionatus officio temperare, *ut l. Vniverſos C. de
decurion. lib.* 10.
Quinta ratio, quia tabellio jurat fidelitatem ei, à quo con- 12
ſtituitur, ut dicetur infra *n. 18. & 19.* Quam quidem fide-
litatem Clericus jurare prohibetur laico, à quo nihil tenet
temporale, *c. Nimis ſupra de iureiur.*
Verùm Petrus de Anchar. *hic n. 1. verſ. Quærit gloſſa*, di- 13
cit ſuprascriptas rationes Hoſtien. non multum urgere: &
aliam reddit, videlicet, quia hoc officium eſt publicum au-
thoritate: Dicitur enim tabellio ſervus publicus, *ut cap. 2.*
juncta gloſſa *in verb. Servo publico de uſur. lib. 6. l. Non ali-
ter enim ff. de adopt. l. 1. §. Exigere*, cum gloſſ. *in verb. Ser-
vus ff. de Magiſtr. conven.* hujuſmodi autem miniſteria ſunt
Clericis interdicta, *ut cap. Sed nec, & c. Clericis ſup. eod.* Si- 14
militer Abb. *hic n. 5.* affirmat rationes Hoſtienſis neceſſariò
non concludentes, & aliquas concludere indifferenter
quoad omnes Clericos, & etiam laicos. Unde ipſe ratio-
nem aſſignat, quia hoc officium eſt vile, & ſeculare: quod
probat Oldrad. *conſ. 75. Quis poſſit creare n. 2.* Calderin. *conſ.
2. Spurius Notarius verſ. Sed his non obſtantibus de fide inſtru-
ment.* plenè Angelus *conſ.* 284. *Præmitto ad evidentiam in
princip.* Clerici autem vacare debent Reipublicæ Eccleſiaſti- 15
cæ, & ſpirituali, non autem mundanæ, *c. Reprehenſibile, &
c. Convenior 23. q. 8. & c. Eos 20. q. 3.* Placet ſecunda ratio
Hoſt. cum qua ferè coincidunt rationes Ancharani, & Ab-
batis: eamque veriorem dicit gloſſa *hic poſt princ. verſ. Vel
verior eſt illa ratio*, & ſimpliciter vetant Cardin. *n. 2.*

Se-

16 Secundò Q U ÆR O cùm quis conſtituitur tabellio, quę
debeat jurare.

Hoſtienſis *hic num.* 4. & poſt eum Jo. Andr. *n.* 2. Henric.
Boich. *num.* 3. Butr. *eodem num.* Cardin. *num.* 6. & Anchar.
n. 8. dicunt tabellionem quando conſtituitur, ſex jurare
conſueviſſe.

17 Primò, quod de his, quæ videbit, & audiet, & requiſi-
tus fuerit, ſine diminutione veritatis, & commixtione fal-
ſitatis conficiet inſtrumentum. Unde ſolet requiri tabellio
ſub pœna nfficii ſui, ut conficiat inſtrumentum requirenti:
quod ſi non fecerit, perjurus videbitnt; & ſic ejus inſtru-
mentis de cætero fides non adhibebitur: argum. *c. Teſtimo-
nium ſupra de teſtibus*. Hanc autem requiſinonem quilibet
de populn facere poteſt, argum. *l. 3. ff. de offic. Præſid. & c.
Relatum, il ſecondo de teſtibus*; & propterea tabellio dici-
tur ſervus poblicus, & publica perſona, ut tetigi ſupra *n.* 13.
Secundò, quod ſecreta ſibi injuncta celabit. Tertiò, quod
ſuper uſorario contractu, vel in fraodem uſurarum inito
18 ſcienter nullum conficiat inſtrumentum. Quartò, quod
de omnibus inſtrumentis quæ reddet, protocolla tenebit:
quod hodie ſecundum Hnſtien. *hic n.* 5. ſic eſt ioterpretan-
dum de generali conſuetudine approbata, & abbreviatu-
ram in cartulario ſuo ponat. Quintò, quod fidelis erit illi,
à quo conſtituitur, ut ſi ſciret ejus damnum tractari, per
ſe, vel nuncium quantocyùs poterit, revelabit. Sextò, quod
illud nfficium ſic ſibi injunctum cupiditate, amore, odio,
& timore remotis, per omnia ſecuodum bonam conſcien-
tiam fideliter exequetur.

19 Adde tu quod Clem. V. compluribus Archiepiſcopis, &
Epiſcopis, qui Viennam convenerant ad generale Conci-
lium, conceſſit indultum creandi duos Nntarios, eiſque prę-
ſcripſit formulam juramenti, quam habes tom. 3. Concilio-
rum *par. 2. pag.* 780. *col.* 2. quæ à ſupraſcripta formula
Hoſt. parum diſcrepat, & ferè concordat cum alia, quam
ponit Speculat. *in tit. de inſtr. edit. §. Reſtat n. 37. verſ. Sed
quæro qua forma*.

20 Tertiò QUÆRO quibus Clericis interdicatur tabellio-
natus officium.

Pro clariori quęſtionis ſolutione duo membra ſuot diſtin-
guenda. Primom eſt de Clericis in ſacris Ordinibus conſti-
tutis; ſecundum de Clericis Minorum Ordinum.

21 Circa primum ſi clerici in ſacris habeant enmpetens be-
neficium Eccleſiaſticum, res eſt extra dubium: quia in ipſis
verificantur verba omnia hujus Decretalis ibi, *In ſacris Or-
dinibus conſtitutis, &c.* nec non ibi, *Per beneficiorum ſub-
tractionem*, & locum habent rationes nmnes ab Hnſtien. &
Doctoribus ut ſupta ponderatæ in prima quæſtione. Unde
procul dubio eis non licet tabellinnatus officium exercere,
& in hoc conveniunt nmnes.

22 Sed ſi clerici ſacrorum Ordinum careant competenti be-
neficio, articulus eſt valde controverſus.

Ad partem negativam, quod ooo liceat eis hoc officium
exercere, inducitur hæc Decretalis, quæ ſimpliciter loqui-
tur de Clericis in ſacris: nec videtur ſe reſtringere ad bene-
ficiatos reſpectu prohibitionis, ſed tantum reſpectu pœnæ,
itaut ſit ſenſus, ut tabellionatus officium ab Epiſcopo inter-
dici debeat omnibus clericis ſacrnrum Ordinum indiſtin-
ctè, per ſubtractionem verò beneficiorum nonniſi beneficia
obtinentibus. Item rationes ſuperius conſideratæ io prima
quæſtione conveniunt clericis etiam non beneficiatis, ex-
cepta ſecunda. Item gloſſa *hic poſt princ. verſ. Vel verior*,
dicit officium hoc extraneum eſſe ab nfficio Clericorum,
ſaltem in Ordine ſacro, maximè ſi competentia beneficia
habeant: ſentit igitur gloſſa hoc officium eſſe extraneum à
Clericis ſacrorum Ordinum, etiam non beneficiatis, cùm
dictio illa implicativa, *maximè*, deſignet idem in caſu con-
trario, *c. 1. de renunc. gloſ. in c. Illud in verb. Præſertim de
præſumpt.* & eodem modo loquitur Butr. *hic n. 6. verſ. Vel
dic*; dicens illicitum eſſe tale officium Clericis in ſacris,
quia ſapit geous negotiationis, maximè ſi habeant compe-
tens beneficium.

Sed in oppoſitum facit; quia hoc capitulum quamvis
apertè non loquatur de Clericis beneficiatis, tamen dum
præcipit eis interdicit tabellionatus officium per ſubtractio-
nem beneficiorum, ſupponit eos eſſe beneficiatos; Ergo à
contrario ſenſu ſi beneficiati non ſint, nec interdictum, nec
23 illius pœna locum habebit. Et eſt ratio, qoia Clerici etiam
in ſacris ſi competens beneficium non habeant, non prohi-
beatur honeſtam oegotiationem exercere, *ut c. 1. ſupra eo-
dem*, ergo nec eis debet intetdici tabellionatus officium, &
ita hic firmant Hoſt. *n.* 1. *verſ. Secunda ratio, & num. 8. in
verb. Subtractionem*, Jo. Andr. *n. 4. in eodem verb.* & Abbas
n. 8. verſ. Mihi placet primum. Quinimò Hoſt. & Jo. Andr. 24
ubi ſupra, tenent hoc nfficium non prohiberi Clericis ſacro-
rum Ordinum præciſè, ſed cauſativè, ſi velint beneficia re-
tinere, itaut ſit in optione ipſorum, vel officium exercere
beneficium dimittendo, vel retinere beneficium à tabellio-
natu abſtinendo. Simile *in c. Quæris de ætat. & qualit.*

Sed hoc dictum non placet Abbati *n. 8. verſ. Sed ſecun-
dum dictum*: quia cùm Clericus in ſacris habeat unde vivat,
noo debet habere optionem dimittendi beneficium, vel ta-
bellinnatum, ſed præciſè cogi debet vivere clericaliter, ex
quo eſt in ſacris, arg. *c. 1. & c. Clericis, ſupra eodem*. Et ad
hoc capitulum reſpondet, hic fuiſſe dictum de beneficio-
rum ſubtractione in pœnam clericorum, quia non videba-
tur veriſimile, ut plus appeterent tabellionatum, quàm
beneficium, ſaltem ſufficiens; unde non debet eis dari optio;
arg. eorum, quæ notantur in *c. Si diligenti, de foro compet.*
ubi eſt bonus textus in ſimili ſecundùm Abb.

Ego arbitror in hoc articulo non eſſe faciendam vim an 25
Clericus in ſacris habeat competens beneficium, ſed tan-
tummodo an habeat unde congruè poſſit ſuſtentari ſive ex
beneficio, ſive ex patrimonio: nam ſi poſſet commodè
vivere de bonis patrimonialibus, utique oon liceret ei ne-
gotiari, ac proinde oec tabellinnatus officium exercere,
quod genus negotiationis eſt: & cùm hoc procedat in
clericis minorum Ordinum, ut probabitur infra in ſecun-
do membro, utique multò magis locum habet in clericis
in ſacris, arg. hujus cap.

Non nbſtat hæc Decretalis, quia fateor clericis benefi-
cium non obtinentibus non poſſe interdici hoc officium
per ſubtractionem beneficiorum, poterit tamen interdici
per alias pœnas, quæ à ſacris Cannnibus, & generalibus
Conciliis adverſus clericos negotiatores ſtatuta ſunt, ad
hoc Concilium Trident. *c. 1. ſeſſ. 22.*

Circa ſecundum, videlicet de Clericis minorum Ordi- 26
num, Innoc. hic ponderans verba textos, quæ præcipiunt
tabellionatus nfficium interdici Clericis in ſacris, arguen-
do à contrario ſenſu, dicit ſecus non in ſacris; & ita ſentit
indiſtinctè hoc officium non eſſe prohibitum Clericis mi-
norum Ordinum quantumcumque ſint beneficiati; & eum
Innoc. conſentinnt Jo. Andr. *n. 1. in verb. Sacris*, Butr. *eod.
num. verſ. Quid de clerico*, & Anchar. *in* 1. *notab.*

Sed Hoſt. *n. 1. verſ. Et ex his patet*, tenet idem juris eſſe in
Clericis minorum nrdinum, dummodò ſint competenter
beneficiati, ad hoc *c. 1. ſupra de poſtul.* ubi Clericis mino-
rum ordinum beneficiatis prohibetur officium poſtulandi;
& ita ſecundùm Hoſt. hic vacat argumentum à contrario,
ſimile in *l. Conventiculam, C. de Epiſc. & Cler. & in c.
Clericis ſupra eod.* & hanc partem ſequitur Abb. *n. 7.* qui ad
hoc capitulum reſpondet, ſacros Ordines hic accipi largè
pro omnibus ordinibus, qui indubitanter ſunt ſacri, *ut not.
in ſumma 32. diſt.* Sed certè huic expoſitioni repugnat inte-
gra, quæ explicitè loquitur de Subdiaconis; Diaconis, &
Sacerdotibus, & hos appellat Clericos in ſacris ordinibus
conſtitutos. Idem firmant Summa Piſanella *in verb. Tabel-
lio n. 1.* Albert. Trotius *de vero & perfecto clerico lib. 2. c. 54.
n. 9.* inter tractatus communes *vol. 2. fol.* 255.

Ego verò, ut tetigi ſupra in primo membro *n.* 25. exiſti- 27
mo hanc prohibitionem extendi ad omnes Clericos etiam
minorum ordinum, dummodo ex beneficio, vel patrimo-
nio habeant unde commodè vivere poſſint. Moveor primò
per textum *in c. Ut officium §. ad conſcribendas, de hæreticis
lib. 6.* ubi indulgetur Clericis etiam in ſacris, ut in cauſa hæ-
reſis, poſſint tabellionatus officium exercere. Pondera il-
lam dictionem implicativam, *etiam*, quæ oſtendit hujuſmo-
di indultum fuiſſe conceſſum etiam Clericis minorum
ordinum: ergo circumſcripto indulto, id eis erat pro-
hibitum; alioquin fruſtratorium fuiſſet concedere quod
eis erat permiſſum à jure, argum. *cap. Abbate de verb.
ſignif. & cap. In his de privil.* Item ſi ſpeciale eſt favore fi-
dei, ut Clerici in minoribus poſſint uti tabellionatu: ergo
in aliis non poſſunt, prout arguit gloſ. *in d. §. Ad conſcri-
bendas in verb. præmiſſa*, ad idem text. in extravag. *Debent
circa fin. de offic. Ordinar.* ubi conceditur, ut in viſitatione
Cathedralis adhiberi poſſit Notarius clericus. Deinde 28
moveor, qoia hoc officium eſt publicum, ſæculare, & vi-
le, & ſapit negotiationem, ut dixi ſupra *n. 13. & ſeq. & n. 23.*

Digitized by Google

ergo cenſeri debet interdictum omnibus Clericis indiſtinctè, *c. Eos 20. q. 3.* quia nemo militans Deo, &c. *c. Reprehenſibile 23. q. 8.* cum concord. & quamvis neceſſitate cogente liceat eis exercere honeſtam negotiationem, *c. 1. ſupra eod.* tamen hæc ratio neceſſitatis ceſſat quando congruam habent ſuſtentationem, ſive ex beneficio, ſive ex patrimonio, ad hoc bon. textus *in c. Epiſcopus ſupra de preb.* ibi; *Niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna hereditate ſubſidium vitæ poſſit habere*: quod enim pro neceſſitate conceditur eadem ceſſante, utique ceſſare debet, *c. Quod pro neceſſitate 1. q. 1.* & hoc ſentit Hoſt. *hic n. 1. verſ. Secunda ratio*, dum ait, exercitium tabellionatus, cùm ſit genus negotiationis, interdictum eſſe omnibus Clericis etiam in minoribus, dummodo beneficiis Eccleſiaſticis ſuſtententur, nec egeant: ergo ſecundùm Hoſt. qui non egent, ſed ex patrimonio ſuſtentantur, minimè poſſunt hoc officium exercere; quod etiam intellexit gloſſa hic, dum dixit hoc officium eſſe extraneum à Clericis, maximè beneficiatis: quaſi dicat idem juris eſſe in illis, qui non ex beneficio, ſed ex patrimonio vivunt; hoc idem cenſuit Archid. *in c. Multorum n. 1. 27. q. 2.* dum ait, officium tabellionatus quamvis ſit publicum, ſatis tamen eſſe congruum Clericis, ut ex eo ſibi poſſint acquirere neceſſaria, *c. Clericus 91. diſt.* & eum ſequitur Butr. *hic n. 5.* quibus addo Jaſonem *in l. 1. §. Hujus ſtudii n. 8. in 7. limit. ff. de inſt. & iure*, ubi limitat concluſionem, quòd Presbyteri, & Clerici non poſſint eſſe tabelliones, ut procedat quando aliunde habent unde vivant, & ſic non reſtringit ſe ad beneficium: imò paulò inſra expreſsè ait, hoc habere locum, etiamſi non habeant aliquod beneficium Eccleſiaſticum, & alios adducit. Non obſtat hoc capitulum, quod dum loquitur de Clericis in ſacris, & beneficia obtinentibus, à contrario ſenſu videtur ſecus intellexiſſe de Clericis in minoribus non habentibus beneficia, ſecundùm Innoc. & Jo. Andr.

Nam reſpondeo hanc prohibitionem fuiſſe factam Clericis in ſacris, quia ipſi tantùm in civitate illa exercebant officium tabellionatus, ut patet ex integra, ibi, *Presbyteros, & Diaconos, & Subdiaconos, quos ibidem invenit paſſim tabellionatus officium exercentes*; idque ob eam fortè rationem, quia ſolis Clericis in ſacris populi habebant hanc fidem, ſicut Venetiis hanc ob cauſam ſoli Presbyteri olim rogabant inſtrumenta, ut dixi ſupra *in 1. notab.* & quia Clerici ad ſacros ordines ſine competenti titulo beneficii non promoventur, *c. Cum ſecundum ſupra de Preben.* propterea Papa ſuppoſuit eos eſſe competenter beneficiatos, eiſque juſſit interdici tabellionatus officium per privationem beneficiorum. De Clericis autem minorum ordinum nihil cavit, quia talis abuſus quoad ipſos ibi non vigebat
29 ob memoratam rationem; unde non ſequitur, ut prohibendo de Clericis in ſacris, & beneficia habentibus, contrarium intellexerit de Clericis in minoribus non beneficiatis; ſed tantùm ſequitur, ut hic caſus tamquam omiſſus remanſerit in diſpoſitione antiquorum Canonum, ſecundum quos nulli clericorum non egentium licebat negotiationem exercere, ut ſupra dixi: & ita verum eſt quod ait Hoſt. hic vacare argumentum à contrario ſenſu: etenim hoc argumentum non ſumitur quando illius contrarium reperitur in jure expreſſum, ut notat Jo. Andr. *in c. Publicato n. 18. ſupra de elect.* quod diligenter nota, quia Doctores noſtri non attingunt.

30 Extenditur concluſio ſuperius firmata, ut locum habeat etiam in regularibus, qui dum eſſent in ſæculo, tabellionatus officium habuerunt; nam nec eis licet illud exercere; tum quia rationes ſupra ponderatæ in 1. quæſt. in Clericis ſæcularibus æquè militant in regularibus; tum quia ſpeciale eſt favore fidei, ut Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poſſit in cauſa hæreſis hoc officium exercere, *c. Ut officium §. Ad conſcribendas de hæret. lib. 6.* ergo in aliis caſibus tabellio factus Monachus non poteſt hoc officio uti, ad hoc extravag. *Debent circa medium verſ. Quos quidem monachos de offic. Ordinar.* & ita firmat gloſ. *in §. Ad conſcribendas in verb. Præmiſſa*, Jo. Andr. *hic n. 4.* Butr. *n. 5.* Henric. Boich. *n. 3.* Cardin. *n. 1. in 1. oppoſ.* Calder. *conſ. 487. An Abbas poſſit alias 2. n. 2. verſ. Ad hoc etiam induco de magiſtr.* Alex. *conſ. 133. ſtantibus n. 4. verſ. Hæc probantur lib. 7.* Albert. Troi. *de vero, & perfecto clerico lib. 2. c. 54. n. 9.* & ita S. Congregatio Cardinalium Concilii Trid. Interpretum declaravit, Regulares non poſſe exercere officium tabellionatus.

Et poſita hac deciſione Prior Monaſterii de Thoman Ordinis Ciſtercienſis habet privilegium à Sede Apoſtolica, ut duo Regulares illius à Priore electi pro rebus ad ipſum Conventum ſpectantibus, & quæ inter eos, ſeu in eiſdem Conventibus geruntur pro tempore, alium, ſeu alios illius, vel illorum loco perpetuò creare, eoſque de notariatus, ſeu tabellionatus officio hujuſmodi per pennam, & calamare inveſtire, recepto ab eis primitus juramento, quod officium ipſum benè, & legaliter exerceant, liberè, & licitè valeant: quæritur an Concilium obſtet, quominus hujuſmodi Regulares dicti privilegii vigore tabellionatus officium exerceant eo modo, quo in litteris Apoſtolicis exprimitur, Sac. Congregatio cenſuit non obſtare, atque hujuſmodi privilegium nullo equidem Concilii Decreto revocatum eſſe. 31

Cæterùm etſi tabellio factus Clericus, vel Monachus extra prædictos caſus non poſſit novas rogationes aſſumere, poterit tamen veteres complere, & authenticare, *l. Alienationes, ff. Familiæ hereiſcundæ, l. 1. §. Caſum, & §. Quamvis autem, ff. de poſtul. l. Nam & Servius, §. Si vivo Titio, ff. de negot. geſt.* ad idem *cap. Iudæi, il primo, infr. de Iudæis*, & tenent Speculat. *in rubr. de ſtat. Monach. verſ. 27.* gloſſ. *in d. cap. Ut officium, §. Ad conſcribendas, in ver. Præmiſſa, de hæret. lib. 6.* Calder. *loc. cit.* & Henr. *hic n. 4.* Navarr. *comm. 2. de regular. num. 42.* Covar. *pract. quæſt. cap. 19. n. 8. verſ. Monachus*, Jaſ. *in l. 1. §. Huius ſtudii, n. 8. verſ. Secundo limita, ff. de inſt. & iur.* 32

Quartò QUÆRO, An valeant inſtrumenta à Clericis tabellionibus confecta. 33

Cùm ex hac Decretali interdicendum ſit Clericis tabellionatus officium: ergo antequam eis interdicatur, valebunt inſtrumenta, poſtea verò non: ita per hanc litteram arguit Innoc. *hic in princ.* quem ſequuntur Abb. Antiq. *ibidem in princ.* & Collectar. *n. 1.* Idem Bart. *conſ. 61. Filius familiæ, n. 1. lib. 1.* & Jaſ. *in d. l. 1. §. Huius ſtudii, n. 8. verſ. Limita antequam, ff. de inſt. & iur.* & poteſt eſſe ratio, cur poſt 34 35
interdictum non valeant, quia ex quo interdicitur officium, ergo & executio, arg. *cap. Paſtoralis, §. 1. de appellat.* ſecundum Hoſt. *n. 8. in ver. Interdicas*: alias interdictum prætoris foret eluſorium, quod eſſe non debet, *l. Si prætor, ff. de iudic. cap. Commiſſa, §. Porro, de elect. lib. 6.* 36

Tu adverte; nam quoad primum membrum diſtinctionis cum Innoc. conveniunt omnes, ut ſcilicèt ante interdictum valeant inſtrumenta à Notariis Clericis confecta: idque procedit etiam ſi tabellio Clericus conficeret inſtrumenta in temporalibus; nam etſi à talibus debeat abſtinere, nihilominus fidem facerent, arg. eorum, quæ leg. & not. *in cap. Per Venerabilem, § Rationibus, infra qui filii ſint legitimi*, ſecundùm Hoſt. *hic n. 5. in fine, & n. 7. verſ. E converſo*, Jo. Andr. *n. 3. verſ. Secus eſſet in inſtrumento*, Butr. *n. 4. verſ. Secus dicitur*, Anchar. *n. 3. verſ. Licet è converſo*, & Card. *n. 8. in ult. quæſt.* ubi aſſerit hoc eſſe ſine dubio.

Verùm quoad ſecundum diſtinctionis membrum, videlicet poſt interdictum, quidam diſtinxerunt an hæc prohibitio pervenerit ad notitiam contrahentium, & tunc inſtrumenta non valeant; alioquin excuſet probabilis ignorantia: & quamvis tabellio indignè conficiat inſtrumentum quantum ad ſe, non tamen quantum ad alios, qui ignorant, ad hoc *c. 1. & 2. ſupra de ordinat. ab Epiſc. & c. ult. de cohabit. Cleric. & mulier.* Sed alii, ut Hoſt. *hic n. 8. circa fin. verſ. Tu dicas*, Jo. Andr. *n. 1. verſ. Tu dic indiſtinctè*, Boich. *in princ.* Butr. *n. 2. verſ. Io. Andr. dicit*, & Card. *n. 5.* tenent indiſtinctè inſtrumenta valere ſive ante, ſive poſt interdictum confecta fuerint, licet conficiens poſt interdictum privari poſſit beneficio: nam hæc ſola pœna hic imponitur: ergo aliam invenire non debes, *l. At ſi quis §. Generaliter ff. de relig. & ſumpt. funer. l. 2. §. Non perpetua ff. de ſepulchr. viol.* ſed potius impoſitam moliri, *c. in pœnis de reg. iur. lib. 6.*

Mihi placet diſtinctio, quam hic ponunt Petr. de Ancha. 37
n. 6. & 7. & Abb. *n. 11.* & ante eos Speculat. *in tit. de inſtrum. edit. §. Reſtat n. 29.* & ſequuntur Roſella *in verb. Tabellio n. 7.* Sylveſt. *in eod. ver. q. 3. dict. 5.* & alii, quos refert, & approbat Covarr. *pract. quæſt. c. 19. n. 8. verſ. Quod ſi Sacerdos*, videlicet, Aut publicè, & per edicta ſolemniter publicata interdictum eſt Clericis ne poſſint inſtrumenta conficere inter laicos, itaut hujuſmodi prohibitio cunctis innotuerit: & tunc non valent inſtrumenta poſtea celebrata; ſicut nō valent contractus initi cum prodigo poſt judicis interdictum, *ut l. Is cui bonis ff. de verb. obligat.* nec tenent 38
geſta ratione publici officii poſt interdictum ſuperioris, ut

in

in cap. Veritatis, *& in cap. fin. de dol. & contum.* & notat
Innoc. *in cap. Raynaldus de teſtam.* neque enim poteſt alle-
39 gari tolerantia, ex quo publicè emanavit prohibitio, *ut in
cap. Apoſtolicæ, & cap. Illud, de clericor. excomm. miniſtr.
& in cap. 2. de Conſtit. lib. 6. & in cap. Quod dictis 26. di-
ſtinct.* Nec obſtat ſi dicas hanc prohibitionem hodie omni-
bus factam eſſe in hac Decretali: quoniam verè hic nulla fit
40 prohibitio, ſed jubetur fieri per ſuperiorem: magis autem
afficit interdictum judicis, quàm legis, & antequam à ju-
dice interdictum fiat, Clericus videtur tolerari in officio
tabellionatus: unde valere debent geſta ratione publici of-
ficii, ut de Decurionibus, & Advocatis hoc officium
exercentibus notat Barthol. *in l. Univerſos num. 2. C. de De-
curion. lib.* 10. ſin autem interdictum non fuerit palam, &
publicè factum; tunc tenet quidem interdictum in præju-
dicium Clerici, cui factum eſt, itaut propterea beneficio
privari poſſit, ut hic; ſed non quoad partes ignorantes: un-
41 de reſpectu ipſarum tenebunt geſta ratione publici officii,
ut in juribus præallegatis. Non obſtat, quòd conficiens in-
ſtrumenta contra interdictum, puniatur hic ſola pœna ſub-
tractionis beneficii, & aliam invenire non liceat, ut in
contrario: quoniam ut reſpondet Anchar. pœnæ appoſitio
actui à jure prohibito non confirmat actum contra prohi-
bitionem attentatum, ut plenè notat Bart. *in l. Ait Prætor
n. 3. ff. de nov. oper. nunciat.* & Doctores *in l. Non dubium C.
de legib.* & annullatio inſtrumenti propter carentiam fidei
non concernit ipſum Clericum tabellionem, ſed partes,
quibus prohibitio facta eſt.

42 Quintò QUÆRO, An Epiſcopus poſſit creare tabellio-
nes.

43 Quamvis ſolus Papa, & Imperator poſſint creare nota-
rios; quia ut credatur pelli animalis mortui eſt contra jus,
44 cui ſolus Princeps ſupremus poteſt derogare, ut per Innoc.
*in c. Cùm P. Tabellio n. 1. verſ. Nobis autem videtur aliter
ſupra de fide inſtrum.* & Oldrad. *conſ. 75. quis poſſit in princ.*
45 Tamen hoc intelligitur quoad effectum, ut Notarii, ut
præfertur, creati poſſint officium ſuum exercere per to-
tum orbem, ut declarant Domini de Rota *deciſ. 5.
incipien. Inſtrumenta confecta de fide inſtrum. in novis*, &
Bellam. *conſ. 42. Dominus Hugo num. 2. & ſeq. verſ. Circa
hæc duo.*

46 Cæterùm in ſuo Regno, vel provincia ſicut Notarios
creare poſſunt Reges, & alii Principes non recognoſcentes
ſuperiorem, ſecundum Innoc. *loc. cit.* & Oldrad. *d. conſ.
75. in princ. verſ. Videtur talis*, & Felin. dicentem hoc eſſe
clarum *in d. c. Cùm P. Tabellio n.* 14. item Comites, Baro-
47 nes, & alii feudatarii in ſuis territoriis, Bellam. *d. conſ. 42.
n. 4. 5. & 6.* & quælibet Univerſitas habens poteſtatem
48 dandi juriſdictionem ordinariam, ſecundum Hoſt. *in d. c.
Cùm P. Tabellio n.* 5. quem ibi ſequuntur Jo. Andr. *num.* 4.
Bellam. *n. 28. & 30.* Butr. *col.* 1. Imol. qui de communi te-
ſtatur *n.* 4. & Felin. *n.* 14. & de magiſtratu probat Bart. *in l.
49 Nec ei §. 1. n. 6. ff. de adopt.* ita & quilibet Epiſcopus, vel
Ordinarius hoc poteſt infra ſuam Diœceſim, arg. *c. Quo-
niam contra de probat. cap. Monachus 77. diſt. & c. 1. de ſi-
mon.* ubi ſic firmant Hoſtien. *n.* 2. Jo. Andr. *n.* 3. Batt. *n.* 4.
Card. *n.* 1. & Jo. de Anan. *n. 9. ad fin. in ult. not.* & idem
Hoſt. *hic n. 5. verſ. Quid ergo*, Speculat. *in tit. de inſtrum.
edit. §. Reſtat n. 22. verſ. Sed quis poteſt*, ubi de quolibet
Prælato in terris ſuæ juriſdictionis, Felin. *in d. c. Cùm P. n.
14. verſ. Imo refert*, & egregiè probat Oldrad. *in præalleg.
50 conſ. 75. in princ. verſ. Sed Hoſt.* Qui quidem Notarii crea-
ti ab Epiſcopo appellantur jurati, & multò ſimiles eſſe in
Regno Franciæ atteſtatur Bellam. *d. conſ. 42. n. 2. verſ. Cir-
ca hæc duo, & n.* 3.

51 Dixi Epiſcopum poſſe tabelliones creare infra ſuam Diœ-
ceſim; quia illius authoritas circa hoc officium interpoſita
extra Diœceſim non extenditur; quamvis enim officium
tabellionatus non tantùm judiciale, ſed extrajudiciale ſit,
quia & extra judicium exerceri poteſt: tamen authoritas,
& actus conſtituendi, & creandi, judicialis eſt, ad hoc *l. fin.
ff. de juriſd. omn. judic. & c. Omnes Baſilic.* 16. *q.* 7. & ita
hic declarat Hoſt. *n.* 6.

52 Ex hoc infertur, ut ſi illi, qui poteſtatem habent crean-
di Notarios, creaverint aliquos, non poſſint tales confice-
re inſtrumenta extra territorium conſtituentis, niſi de li-
centia illius, ad cujus juriſdictionem declinant, ſecundum
Hoſt. *n. 7. verſ. Quod ego dixi*, & Rota *in præalleg. deciſ. 5.
53 de fide inſtrum. in novis*; licet intra territorium confect. fa-
ciant ubique locorum plenam fidem, ſecundum Anchar.
hic n. 3. verſ. Et inferunt iſta dicta, & Rota *ubi ſupra*, de
quo dic ut per Batt. *in l. Cunctos populos num. 35. de ſummo.
Trinit. & fide Catholica*, in prædictis tamen aliter loquitur 54
Felin. *in d. c. Cùm P. Tabellio n. 14. in fin. de fide inſtrum.*
ubi ait, actum creandi notarios eſſe voluntariæ juriſdictio-
nis, & ideò quoad ſubditos exerceri poſſe etiam extra ter-
ritorium, per ea quæ notat Baldus *in l. 2. ff. de offic. Proconſ.
& Legat.*

Sed concluſioni ſuperius firmatæ videtur obſtare, quod 55
Clemens V. ad ſupplicationem multorum Archiepiſcopo-
porum, qui Viennam convenerant ad univerſale Conci-
lium, in compenſationem laborum conceſſit facultatem
concedendi tabellionatus officium duabus perſonis, quas
ad illud poſt diligentem examinationem idoneos reperiſſent,
ut *tom. 3. Concilior. par. 2. pag.* 780. hæc enim indulgentia
fuiſſet fruſtratoria, ſi de jure hoc eis competeret, ut arguit
gloſſ. 1. *in c. 1. ſupra de reſcript.* nam fruſtra precibus impe-
tratur, quod de jure communi conceditur, *l.* 1. & ibi gloſ.
penult. c. Quibus non obiic. long. temp. præſcript.

Sed reſponderi poteſt ibi conceſſam fuiſſe Epiſcopis facul-
tatem, quam de jure non habebant, ſcilicet creandi tabel-
liones authoritate Papæ, qui ubique terrarum poſſent offi-
cium exercere, ſecundum ea, quæ dixi ſupra *n.* 43. quod
patet tum ex illis verbis, *authoritate noſtra*; tum quia
præcipitur ibi, *ut prædicti tabelliones jurent fidelitatem Pa-
pæ*, juxta formam *c. Ego N. de jurejur.* & ita indultum non
fuit ſuperfluum.

Sextò QUÆRO, An Clerici poſſint in cauſis Eccleſiaſti- 56
cis, ſeu ſpiritualibus coram Eccleſiaſtico judice tabelliona-
tus officium exercere.

Gloſſa *un. hic verſ. Sed numquid*, movet hanc quæſtio-
nem, & arguit primò ad partem negativam ex hoc c. quod
ſimpliciter præcipit hoc officium Clericis interdici, nec di-
ſtinguit an in cauſis temporalibus, vel Eccleſiaſticis: ergo
generaliter, & indiſtinctè eſt intelligendum, *c. Si Romano-
rum 19. diſt.* cum concord. in gloſſ. allegatis: deinde arguit
in contrarium, *per c. Quoniam frequenter de probat. & cap.
Multor.* 27. *q.* 2. & nihil determinat; Joannes verò, & Phi-
lippus hic relati per Jo. Andr. *n.* 8. tenent ſecundam opinio-
nem affirmativam, & idem Goffred. *per cap. Quidam 5. q. 1.*
ubi Clericus poteſt eſſe Notarius Papæ; item Epiſcoporum,
& Archiepiſcoporum, *ut in d. c. Multorum*, *& in c. Mona-
chus 77. diſt.* ſequitur Hoſt. *hic n. 3. verſ. Quid ergo*, per jura
alleg. *& per c. 1. de ſimon.* ubi diſponitur, ut non ſolum Epiſ-
copus, ſed etiam Notarius debeat cavere à ſimonia, quod in-
telligi debet de Notario ſuo, cui ſcilicet Epiſcopus hoc of-
ficium commiſit, & ad hoc deputavit: de extraneo enim nul-
la fuiſſet dubitatio; & in Notario Epiſcopi intelligunt hanc
Decretalem Innoc. Hoſt. Jo. Andr. & alii, ut ibi dixi *n.* 18.
& hanc partem dicunt eſſe veram Butr. *hic n.* 8. & veriorem
Anchar. *n.* 2.

Pro qua etiam videtur multum urgere, quod cùm Epiſ- 57
copi poſſint creare Notarios in ſua Diœceſi, ut ex commu-
ni ſententia firmatum eſt in præcedenti quæſt. hoc utique
videtur neceſſariò intelligendum de clericis, prout intelli-
gunt Hoſt. & alii, quia cùm Notarius laicus non poſſit in
ſpiritualibus, & eccleſiaſticis inſtrumenta conficere, ſecun-
dùm opinionem, quam dicunt eſſe veriorem Hoſt. *hic n.* 6.
verſ. Numquid, Jo. Andr. *n.* 3. Butr. *n.* 4. & Anchar. *eod. n.*
neceſſe eſt dare perſonam Eccleſiaſticam, quæ hujuſmodi
inſtrumenta conficere poſſit; alioquin actus ſpirituales ca-
rerent hoc genere probationis per inſtrumenta, contra tex-
tum in Extrav. *Debent circa medium*, *verſ. Propter quod de
offic. Ordinar.* & poteſtas Epiſcoporum creandi tabelliones
eſſet planè inanis, & eluſoria, quod eſſe non debet, *c. Com-
miſſa §. Porrò*, *de elect. lib.* 6.

Sed contrariam opinionem, id eſt Clericos, nec in cauſis 58
Eccleſiaſticis poſſe exercere officium tabellionatus, tenet
Vinc. per hanc Decretalem, quæ loquitur indiſtinctè, *& ad
c. Multorum*, alleg. in gloſſ. reſpondet, Notarium ibi accipi
pro ſcriptore, prout accipitur *in l. 3. c. Commun. Deleg.* ubi 59
ſervi notarii quinquaginta ſolidis æſtimantur, & gloſſ. *in
verb. Notariis*, exponit, id eſt ſcriptoribus, cùm ſervus non
poſſit eſſe Notarius, *ut l. Generali Cod. de tabular. lib.* 10.
eamdem opinionem amplectitur Speculat. *in tit. de inſtrum.
edit. §. Reſtat n.* 28. & Card. *hic in 1. quæſt.* dicens hoc di-
ctum Vincentii eſſe communius, & reſpondet *ad d. c. Quo-
niam de probat.* alleg. in gloſ.

60 In hac contrarietate Abb. *hic n. 6. verſ. Ego diſtinguerem*, utitur hac diſtinctione, videlicet, Aut Clerici exercent tabellionatus officium coram Papa, vel in ejus Curia, & debent admitti, præſertim ſi ab ipſo illud obtinuerint: nam Pontifex admittendo, vel officium tribuendo, videtur eos habilitare ad illud exercendum, arg. *l. Idem Vlpianus ff. de excuſat. tutor.* facit quod de Notariis Concilii Trident. dicam infra n. *68.* aut hoc officium exercent in alia Curia, vel extra judicium in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis; & tunc aut habent competentia beneficia, & debent à tabellionatu abſtinere, cùm in hoc cap. indiſtinctè id eis prohibeatur, & quia hoc eſt quoddam negotiationis genus Clericis interdictum, ut gloſ. dicit; aut indigent, & ſunt admittendi, & ſic putat jura diverſa poſſe ad concordiam reduci. Sed contra hanc diſt. Abb. eſt text. *in c. Vt officium §. Ad conſcribendas de hæret. lib. 6.* inducendo eum, ut ſtatim dicam.

61 Ego indiſtinctè adhæreo ſecundæ opinioni negativæ Vincentii, & ſequacium, quàm puto veriſſimam, per text. *in d. §. Ad conſcribendas*: nam ibi: *conceditur quibuſvis Clericis officium tabellionatus habentibus etiam in ſacris Ordinibus conſtitutis poteſtas exercendi liberè officium ipſum in cauſis fidei, non obſtante ſtatuto contrario Canonis.* Ex quo textu multipliciter conſtat non licere Clericis exercere tabellionatus officium in aliis cauſis ſpiritualibus. Primò, quia hæc poteſtas ibi datur Clericis per modum indulti, ſeu privilegii, ut innuit verb. *Concedentes*; Ergo prius id erat eis interdictum: alioquin quid opes fuiſſet concedere quod jure communi competebat, *l. 1.* & ibi gloſ. *penult. C. Quibus non obiic. long. temp. præſcrib.* Secundò, quia ſpeciale eſt in cauſa hæreſis, ut Clerici fungi poſſint tabellionatus officio favore fidei, ut ibi diſponitur: ergo contrarium eſt regulare, *l. Quod verò contra, & l. Ius ſingulare ff. de legibus*, Card. *hic num. 3. in fin.* Tertiò, quia hæc indulgentia conceditur ibi Clericis reſtrictivè in cauſis fidei tantùm, ut innuunt illa verba, *Quoad præmiſſa*. Ergo in aliis cauſis ſpiritualibus cenſetur eis denegata gloſ. *in cap. Qualis in verb. Negatur 25. diſt.* Quartò demum, quia eadem indulgentia datur Clericis in cauſis fidei non obſtante contrario ſtatuto Canonis, & gloſ. *ibi, in verb. Canonis*, exemplificat per hanc Decretalem, *Sicut te*. Ergo hæc Decretalis obſtabat, quominus Clerici poſſent eſſe tabelliones in cauſa hæreſis: alioquin hic Canon non eſſet ſtatutum contrarium, ut ibi dicitur: nec fuiſſet opus illis derogare, cùm derogatio non fiat niſi ad contraria, *c. 1. de Conſtitut. lib. 6. cap. Ex parte ſupra de capell. Monach.* Unde jure optimo Gemin. ibi in *6. not.* Ex eo textu notat Religioſos, & Clericos ſæculares etiam in ſacris non poſſe exercere officium tabellionatus, licet antè fuerint Notarii, etiam in cauſis vertentibus coram judicibus Eccleſiaſticis, ut probat ille textus, dum eis id concedit in caſu illo ſpeciali: quo textu etiam deſtruitur diſtinctio Abbatis, de qua ſupra *num. 60.* quia ibi non diſtinguitur, an Clerici ſint beneficiati, necne, ſed ſimpliciter eis datur hæc poteſtas in cauſis fidei dumtaxat: & quando indigent, poſſunt eſſe tabelliones etiam in cauſis temporalibus, ut patet ex dictis ſupra *n. 11. 23. & 28.* & adde quæ ſcripſi *in c. 1. in 4. quæſt. ſupra eodem.*

62 Nec obſtat, quòd laici non poſſint eſſe tabelliones in cauſis Eccleſiaſticis, ideoque neceſſe ſit dare perſonas Eccleſiaſticas, quæ in eiſdem cauſis hoc officium exerceãt, ne alioquin poteſtas Epiſcoporũ creandi Notarios ſit fruſtratoria.

Nam reſpondetur negando aſſumptum: imò enim laici poſſunt eſſe tabelliones etiã in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, ut ſcripſi plenè in *c. Quiſquis n. 19. ſupra de elect.* & hæc eſt ipſa veritas, ut inquit Bald. *in c. Decernimus n. 15. ſupra de iudic.* & fuit opinio Compoſtellani, & aliorum *in c. Quia propter de electione*, quam pluribus comprobat, & ab objectis tuetur Abb. *hic à n. 12.* & veriorem dicit *n. 17. verſ. An autem laicus*: quæ etiam ſervaretur de conſuetudine, ut fatentur Hoſtienſ. & Jo. Andr. ſupra citati *n. 57.* nam ubique locorum Actuarii, ſeu Cancellarii Epiſcoporum ſunt Laici. Et nuper ex decreto Congregationis à Sanctiſſ. D. N. Innocentio X. ablegatus eſt Cancellarius Laicus ad Curiam Archiepiſcopi Beneventani. 63

Demum quoad hoc omnem dubitationem ſuſtulit Concilium Tridentinum *in c. 10. ſeſſ. 22.* quo tribuitur facultas Epiſcopis, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis examinandi quoſcumque Notarios, etiamſi Apoſtolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creati fuerint, eiſque minus idoneis repertis, aut in officio delinquentibus prohibendi in perpetuum, aut ad tempus officii ejus uſum in negotiis, litibus, & cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus. Ergo S. Synodus evidenter ſupponit Notarios Imperiali, vel Regia auctoritate creatos, & ſic Laicos ante prohibitionem Epiſcopi poſſe hujuſmodi officium exercere, etiam in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, cùm privatio ſupponat habitum, *l. Decem ff. de verb. oblig.* cum concord. & patet ex dictis ſupra *n. 6.* alioquin pœna Concilii eſſet fruſtratoria, contra textum *in c. Commiſſa §. Porro de election. lib. 6. & l. Si Prætor ff. de iudiciis*, ut per Hoſt. *hic n. 8.* Item ex dicto *cap. 10.* Ita demum Notarii prohiberi poſſunt officio uti in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, ſi prævio examine reperiantur inhabiles, aut in officio delinquentes. Ergo cæteris hoc intelligitur permiſſum ex regula, *l. Cum Prætor ff. de iudic. & c. Nonne de præſumpt.* 64 65

Et eò magis, quia cùm dubitaſſet Epiſcopus Recanaten. an ex *ſeſſ. 22. cap. 10. Cum ex Notariorum, &c.* ibi; *Poſſit Epiſcopis illis non idoneis repertis, &c.* poſſet etiam exercendi uſum prohibere in negotiis, & litibus prophanis coram judice laico in terris Eccleſiæ: Sacra Congregatio cenſuit non poſſe, quia Concilium loquitur de cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus tantùm: ergo non intellexit de litibus prophanis, neque coram laico. 66

Rurſus cùm eſſet quæſitum, an facultas prohibendi Notarios minus idoneis repertis, ne in negotiis, & cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus ſuum officium exerceant, Epiſcopis tributa Decreto Concilii *c. 10. ſeſſ. 22.* etiam quoad negotia, & lites locorum piorum à laicis adminiſtratorum tributa intelligatur. 67

Item an eadem facultas extendatur ad contractus perſonarum Eccleſiaſticarum, quæ de eorum patrimonialibus bonis conficiuntur; præſertim ſtante conſuetudine, quòd cauſæ hujuſmodi eorum bonorum ratione ad forum Eccleſiaſticum ſpectent.

Die 1. Decembris 1588. S. Congregatio Concilii primum cenſuit intelligi tributam.

Ad ſecundum extendi.

Adde quod ipſiuſmet Concilii Tridentini duo fuerunt Notarii unus laicus, & alter Clericus, ut patet ex eorum ſubſcriptionibus, quæ habentur in calce Concilii: & hic junge, quod dixi ſupra *n. 60.* 68

NE

NE CLERICI VEL MONACHI.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT IX.

SEntentiam ſanguinis nullus clericus dictet, aut proferat; ſed nec ſanguinis vindictam exerceat: aut ubi exerceatur, interſit. Si quis autem hujuſmodi occaſione ſtatuti, Eccleſiis vel Eccleſiaſticis perſonis aliquod præſumpſerit inferre diſpendium, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcatur. Nec quiſquam clericus litteras dictet, aut ſcribat pro vindicta ſanguinis deſtinandas. Unde in curiis principum hæc ſolicitudo non clericis, ſed laicis committatur. Nullus quoque clericus ruptariis vel balliſtariis, aut hujuſmodi viris ſanguinum præponatur: nec ullam chirurgiæ artem ſubdiaconus, diaconus, vel ſacerdos exerceat, quæ aduſtionem vel inciſionem inducit: Nec quiſquam purgationi aquæ ferventis vel frigidæ, ſeu ferri candentis, ritum cujuslibet benedictionis, aut conſecrationis impendat: ſalvis nihilominus prohibitionibus de monomachiis ſive duellis anteà promulgatis.

SUMMARIUM.

1 *CLericis prohibentur omnia illa ex quibus ſequitur vel ſequi poteſt vita amiſſio, vel ſanguinis effuſio.*

2 *Clericus nec dictare, nec proferre ſententiam ſanguinis debet, nec quidquam aliud exercere, per quod ad vindictam ſanguinis tendatur, nec purgationi vulgari opem ferre.*

3 *Irregulares ſunt teſtes, Iudices, Officiales, Aſſeſſores, Advocati, Medici, & Chirurgi conſilium, vel auxilium, aut cauſam præbentes ad mortem, vel membri mutilationem remiſſivè.*

1 SEntentiam. Continet plura dicta, & ideò non ſummatur, nec dividitur, Joan. Andr. Sed generaliter ſecundùm Abb. hoc intendit. Clericis prohibentur omnia illa, ex quibus ſequitur, vel ſequi poteſt vitæ amiſ-
2 ſio, vel ſanguinis effuſio. Vel ſpecialius. Clericus nec dictare, nec proferre ſententiam ſanguinis debet, nec quidquam aliud exercere, per quod ad vindictam ſanguinis tendatur, nec purgationi vulgari opem præſtare debet. Hoc dicit. Et habet quatuor dicta principalia, quæ per ſe patent

In text. ibi, *Vindictam ſanguinis*. Signatur contrarium in c.1. *ſupra de homicidio*, ubi refertur lex Exodi: *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari meo evellet eum ut moriatur*. Igitur Eccleſia exercet vindictam ſanguinis, cùm lex illa ſit redacta inter Conſtitutiones Canonicas. Solutio, illud cap. Varios habet intellectus, & verbum *moriatur* multipliciter exponitur, ut ibi dixi à *num.1. uſque in fin. & in cap. Cum non ab homine, à num.36. uſque ad num.47. ſupra de judic.*

Item ſignatur contrarium in *cap. Delatori, ſupra quaſt. ultim.* ubi referuntur verba ex capitulis Hadriani tranſumpta, videlicet. *Delatori lingua capuletur, aut convicto caput amputetur*; & ſic Papa dat iura de pœna ſanguinis contra id, quod habetur *hic, & in cap. His à quibus, 23. quaſt.8. & in cap.1. & 2. 51. diſt. cum concordant.* Solutio; ut dicit gloſſ. in d. *cap. Delatori, in verb. Lingua,* ibi docet Papa quid facere debeat judex ſecularis. Sed hoc non placet, quia non eſt officium Eccleſiæ inſtruere poteſtatem ſecularem ut infligat pœnam mortis, vel mutilationis membri, quin potius debet efficaciter intercedere, ut citra mortis periculum ſententiam moderetur, *cap. Novimus, infra de verb. ſignif.* Unde aliter ſolvit Joan. Andr. in d. *cap.1. num.1. in fin. de homicid.* dicens illud *cap. Primo ſicut, & cap. Delatori*. Fuiſſe inſerta in corpore juris, ut ſciantur, non ut ſerventur. Sed magis placet, quod dicunt Laur. & Archid. in d. *cap. Delatori*; videlicet verba *capuletur*, & *amputetur*, eſſe myſticè accipienda, ut plenè ſcripſi in d. *cap.1. n.4. & ſeqq.*

De irregularitate autem, quam contrahunt teſtes, Ju- 3
dices, Officiales, Aſſeſſores, Advocati, & Juriſperiti, Medici, & Chirurgi quomodolibet conſilium, vel auxilium, aut cauſam præbentes ad mortem; vel membri mutilationem, vide hic plenè per DD. & præſertim per Abb. *à numer.2. uſque in fin.* & latius per Marian. Soccin. *in cap. Ad audientiam, à numer.139. infra de homicid.*

NE CLERICI VEL MONACHI.

Honorius III.

CAPUT X.

SUper ſpecula: & infrà. Contra religioſas perſonas [de clauſtris] exeuntes ad audiendum leges, vel phyſicam, Alexander prædeceſſor noſter olim ſtatuit in Concilio Turonenſi. ut niſi infra duorum menſium ſpatium ad clauſtrum redierint, ſicut excommunicati ab omnibus evitentur: & in nulla cauſa (ſi patrocinium præſtare voluerint) audiantur. Reverſi autem, in choro, menſa, capitulo, & cæteris, ultimi fratrum exiſtant, & (niſi fortè ex miſericordia ſedis Apoſtolicæ) totius ſpem promotionis amittant. Verùm quia nonnulli ex talibus, propter quorumdam opiniones diverſas, excuſationis aliquid aſſumebant: Nos volentes ut de cætero ipſo facto, ſententiam excommunicationis incurrant, diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus tam à diœceſanis & capitulis ipſorum, quàm à cæteris Epiſcopis, in quorum diœceſibus in hujuſmodi ſtudent, tales excommunicati, prædictis pœnis obnoxii publicè nuntientur. Quia verò Theologiæ ſtudium cupimus ampliari, ut dilatato ſui tentorii loco, funiculos ſuos faciat longiores, ut ſit fides catholica circum-

cincta

cincta muro inexpugnabili bellatorum, quibus reſiſtere valeat aſcendentibus ex adverſo: ad Archidiaconos, decanos, Plebanos, præpoſitos, cantores, & alios clericos perſonatus habentes, necnon presbyteros (niſi ab his infra ſpatium præſcriptum deſtiterint) hoc extendi volumus [& mandamus] & appellatione poſtpoſita firmiter obſervari.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio latæ ſententiæ an inducatur per hæc verba,* ſicut excommunicatus ab omnibus evitetur, *uſque ad n.8.*

2 *Declaratio novum ius non inducit.*

3 *Lex declarata erat intelligenda iuxta declarationem Principis, etiam antequam declaratio emanaſſet.*

4 *Conſtitutionem implicat eſſe declaratoriam, & non habere locum in præteritum.*

5 *Declaratio Papæ quamvis edita in aliquo ſpeciali caſu facit ius commune quoad omnes.*

6 *Opiniones probabiles excuſant à pœna excommunicationis male intelligentes Conſtitutionem dubiam.*

7 *Legem canonicam obſcuram male intelligens non peccat mortaliter, niſi poſt declaratam illius obſcuritatem.*

8 *Religioſi qui in clauſtris audiunt leges, vel medicinam an ſint excommunicati.*

9 *Religioſis potius competit lacrymari, lugere, & orare, quàm leges, vel medicinam audire.*

10 *Conſtitutio pœnalis debet potius reſtringi, quàm ampliari.*

11 *Religioſus gravius delinquit attentando illicita extra monaſterium, quàm intra illud.*

12 *Presbyteri, & alii hic prohibiti audientes leges, vel phyſicam in propriis domibus an incidant in excommunicationem, & n.17.*

13 *Conſtitutio prohibens perſonis Eccleſiaſticis audire leges, vel medicinam an ſit odioſa, vel favorabilis, & num. ſeq. uſque ad n.18.*

14 *Legis diſpoſitio locum habet data aliqua ratione identitatis, ſed non illius pœna.*

15 *Novitii audientes leges, vel phyſicam non incidunt in pœnam excommunicationis.*

16 *Parochi non Presbyteri qui leges audiunt, vel medicinam, non ligantur hac Conſtitutione, niſi Eccleſiæ fuerint plebaniæ ſub ſe capellas habenses in quibus inſtituantur clerici perpetui.*

17 *Clerici dignitatem, vel perſonatum habentes, aut Presbyteri excommunicati ſunt poſt duos menſes à die, quo inceperint leges, vel medicinam audire.*

18 *Religioſi, & alii Eccleſiaſtici hic prohibiti, qui leges vel medicinam legunt, ſeu docent, an ſint excommunicati, & num. ſeq. uſque ad num.21. & num.37. uſque ad num.45.*

19 *Scientiam prohibitam diſcere, vel docere culpa ſimilis eſt.*

20 *Simoniaca quædam dicuntur quia prohibita, quædam prohibita quia ſimoniaca.*

21 *Lex debet eſſe impoſita rebus, & non verbis.*

22 *Religioſi qui leges, vel medicinam audiunt intra clauſtra, non ligantur excommunicatione, ſecus ſi extra.*

23 *Clerici ſæculares prohibiti ligantur ubivis audiant.*

24 *Legales materiæ quamplures in Decretalibus ſunt inſertæ, quarum vix notitia haberi poteſt ſine legali ſapientia.*

25 *Civilis ſcientia eſt pars divina, & neceſſaria eſt in Eccleſia Dei, ſaltem in temporalibus, & n.32.*

26 *Roffredus Beneventanus increpatur quod irreverenter de Papa loquutus fuerit.*

27 *Canoniſta legales materias difficiles privato ſtudio aſſequi non poteſt.*

28 *Studens per ſeipſum, per ſeipſum ignorat.*

29 *Civilis facultas licet neceſſaria ad regimen Reipublicæ; tamen exerceri debet per ſuos miniſtros, id eſt Laicos, & Clericos non prohibitos.*

30 *Studium iuris civilis ad intelligentiam Canonum Regularibus, aut Clericis ſæcularibus perſonatum habentibus, vel Presbyteris non prohibetur.*
Leges civiles ſacris Canonibus ancillantur, ibidem.

31 *Theologiæ appellatione an comprehendatur ſcientia canonica.*

32 *Religioſi, & alii hic prohibiti non excuſantur à pœnis huius Conſtitutionis, eo quod leges civiles audiant ad intelligentiam Canonum.*

33 *Studentibus iuris civilis an debeantur fructus Præbendarum in abſentia.*

34 *Beneficiatis non curatis tenetur Ordinarius dare licentiam ſtudendi in publica Univerſitate Theologiæ, vel iuri canonico, ſi ſtatus Eccleſiæ patiatur, & minores ſint triginta annis.*

35 *Studium principale iuris civilis an ſit permiſſum in Camera Eccleſiaſticis, de quibus in hac Conſtitutione.*

36 *Civilis ſapientiæ laudes à Petro de Ancharano exarata.*

37 *Religioſi qui leges, vel phyſicam docent intra clauſtra, non ligantur hac Conſtitutione.*

38 *Et quid ſi extra clauſtra, & num. ſeq. uſque ad num.45.*

39 *Intellectus* c. Non magnoperè, ſuprà eod.

40 *Lex unde dicta.*

41 *Studere quid ſit.*

42 *Papa ſolus poteſt verba dubia generalium Conciliorum per modum legis interpretari.*

43 *Religioſi cur potius prohibeantur leges audire, quàm docere.*

44 *Iura non conſtituuntur ex iis, quæ uno aliquo caſu accidere poſſunt.*

45 *Regulares è clauſtro exeuntes ad audiendas leges, vel medicinam an ſint excommunicati ipſo facto, an verò poſt lapſum duorum menſium.*

46 *Tempus duorum menſium, quo elapſo Eccleſiaſtici audientes leges, vel medicinam ſunt excommunicati, quando incipiat currere.*

47 *Regulares audientes leges extra monaſterium ſi certum ſit eos infra duos menſes ad clauſtrum redire non poſſe, an ſtatim ligentur excommunicatione.*

48 *Regulares audientes extra clauſtra leges, vel medicinam poſt duos menſes à die exitus ſunt excommunicati, licet anteà eos pœnituerit.*

Super ſpecula. Hæc Decretalis ſecundùm Joan. Andr. & omnes hoc intendit in Summa, Conſtitutio Turonenſis Concilii puniens Religioſos audientes leges, vel phyſicam eſt latæ ſententiæ, & incidentes in illam debent per locorum Ordinarios publicari: & extenditur ad habentes dignitates, vel perſonatus, & ad Presbyteros: & pars hujus habetur in *cap. Super ſpecula infra, de magiſtr. & in cap. Super ſpecula, de privileg.* Dividitur in quatuor partes. Prima repetit diſpoſitionem Turonenſis Concilii. Secunda commemorat opiniones quæ irrepſerant in illius interpretatione, ibi, *Verum.* Tertia determinat, ibi, *Nos.* Quarta extendit, ibi, *Quia verò.*

Nota primò, Canonem Turonenſis Concilii imponentem 1
pœnam excommunicationis Religioſis audientibus facultates hic prohibitas per illa verba, *Sicut excommunicati ab omnibus evitentur, ut in cap. Non magnoperè, ſupra eodem,* eſſe latæ ſententiæ; prout in ſumma hujus textus tenent Joan. Andr. Anton. de Butr. Cardin. Petr. de Anchar. Abbas & cæteri omnes: & ſic collige per hujuſmodi verba, *Sicut excommunicatus ab omnibus evitetur,* prolata à jure, vel ad homine promulgari excommunicationis ſententiam ipſo jure, ut hic notat Butr. *num.1.* dicens per hoc decidi quæſtionem, quam de hujuſmodi verbis ponunt Doctores in *cap. Placuit, de Iudæis,* ſed contrarium ex diametro ex hoc textu colligit Petr. de Anchar. *num.3. in 2. notab.* ubi notat illa verba, *Sicut excommunicatus ab omnibus habeatur,* non importare excommunicationem ipſo jure, ſed per judicem ferri debere, ut patet in verb. *Nos volentes,* ut de cætero ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant: quaſi ante præſentem Conſtitutionem pœnæ Turonenſis Concilii, quod loquitur per prædicta verba, non

Digitized by Google

non eſſet latæ ſententiæ, ſed ferendæ. Similiter Abbas *hic num.* 1. Licet Ancharani mentionem non faciat, redarguit Buttrium quòd non benè dixerit; quia *cap. Non magnopere*, loquebatur per hæc verba; *Sicut excommunicati ab omnibus evitentur*: & tamen inſurgebant opiniones probabiles, an talia verba eſſent latæ ſententiæ. Unde cùm articulus eſſet dubius, Papa voluit eum expreſsè declarare, & decidere, ut de cætero tales forent ipſo jure excommunicati: & ſic Papa noluit probabiliter præteritos ligari, & circa intellectum verbi, *de cætero*, remittit ad notata per gloſſ. in *cap. unico, in ver. De cætero, de poſtul. Prælator. lib.* 6. *& in cap. fin. infra de Sponſa duor.* unde credit per talia verba prolata à jure, vel ab homine non induci indiſtinctè ſententiam ipſo facto, quia Papa ſolum fuit in caſu noſtro illa verba interpretatus; præſertim cùm utatur verbo, *volentes, ut de cætero*: ex conjecturis autem putat hoc poſſe deprehendi, juxta notata in *c.* 1. *de Iudic. c. tandem concludit*: ſi materia ſubjecta eſt gravis veriſimiliter ponderata, erit Canon latæ ſententiæ; aliter ſecus, argum. Clem. *Exivi de Paradiſo*, §. *Item quia, de verbor. ſignific.* ſi autem hæc verba ſint prolata ab homine, conſiderabimus an proferens eſſet in actu ferendi ſententiam excommunicationis nec ne, vel quid ſimile.

2 Ego verò exiſtimo Buttrium benè dixiſſe, & immeritò per Abbatem reprehendi, quia etſi ante editionem hujus Decretalis potuiſſet eſſe dubiũ an hujuſmodi verba importarét excommunicationem ipſo jure, & opiniones probabiles tunc temporis præberent legitimam cauſam excuſationis: tamen Papa hic declaravit Conſtitutionem Concilii Turonenſis, quæ loquitur per illa verba, eſſe latæ ſententiæ; & per hanc declarationem novum jus non induxit, ſed tantùm quod priùs latebat, manifeſtavit: hæc enim eſt natura declarationis, *l. Heredes palam*, §. *Quod vero, &* §. *Sed etſi notam, ff. de teſtam.* ubi de hoc eſſe caſum ad litteram dicit Bellam. *deciſ.* 746. *colum.* 2. *verſ. Ideo talis dicitur propria declaratio*, & notat Geminian. *conſil.* 72. *in fine*, & Philip. Prob. plura cumulans *in addition. ad Monach. in cap.* 1. *de privileg. in* 6. exemplo ejus qui excutit granum ex ſpicis, qui nõ novam ſpeciem facit, ſed eam quæ eſt, detegit, *l. Adeo*, §. *Cum quis, ff. de acquiren. rerum domin.* Raphael. Fulgoſ. *conſil.* 157. *in fine, verſ. Ad ſecundum*, Vitalin. in Clement. *unica*, §. *Nos itaque, num.* 22. *de iureiuran.* Et propterea DD. & ipſimet Ancharan. & Abbas ſummantes hanc Decretalem, non dicunt pœnam excommunicationis ipſo jure hic fuiſſe inflictam, ſed dicunt Conſtitutionem Turonenſis Concilii eſſe latæ ſententiæ, quia ſcilicet Papa hic novam pœnam non imponit, ſed jam impoſitam declarat: ex quo ſequitur, ut quamvis ſuper intelligentia Concilii Turonenſis diverſi diverſa opinarentur, verè tamen pœna, de qua ibi, erat ipſo jure impoſita 3 etiam ante declarationem hic factam. Siquidem lex declarata erat intelligenda juxta declarationem Principis, etiam antequam declaratio emanaſſet. Textus eſt ſingularis, qui hoc efficaciter probat in Authent. *de rapta mulier. quæ raptor. num. in fine*, ibi: [Tamquam ſi lex noſtra ab initio cum tali interpretatione promulgata fuiſſet;] quem textum ad hoc propoſitum dicit meliorem de jure Felin. *in cap. final. num.* 4. *in ſecunda fallentia ſupra de Conſtitut.* & tradit gloſſ. *in cap. Sicut nobis, in verb. Reſpondemus, de verbo-* 4 *rum ſignificat.* Ratio eſt, quia lex declarans eſſentialiter ineſt legi declaratæ, Oldrad. *conſil.* 263. *num.* 2. *& ſequent. verſ. Et advertendum eſt*; & ideò retrotrahitur ad tempus editionis legis declaratæ, & ex eo tempore incipit obligare, ut in Authent. *de fil. ante dotal. inſtrum. nat.* §. 1. *& in l. Aſſe toto, ff. de hered. inſtitut.* Felin. *in dicto cap. final. num.* 4. ubi Dec. *num.* 44. dicit implicare contradictionem, & repugnantiam quamdam, ut ſit Conſtitutio declaratoria, & non habet locum in præteritis.

5 Nec obſtat motivum Abbatis, quod Papa ſolum in caſu noſtro ſic fuerit interpretatus verba Concilii Turonen. Quia reſpondetur declarationem Papæ quamvis editam in aliquo ſpeciali caſu, facere jus commune. Caſus eſt in *cap. Ex multa, de voto*, per quem textum ita docet gloſ. in *cap. Ex tua in verb. Conſultationem, de filiis Presbyt.* & Felin. *in cap.* 1. *num.* 17. *de Conſtitut.* unde videmus ſententiam Principis, quæ venit ad declarandum aliquod dubium juris, quamvis lata fuerit inter partes, & in caſu particulari; tamen conſtituere jus generale quoad omnes, quia non ſolum habet vim ſententiæ, ſed etiam generalis ſtatuti, ut eſt textus *in L. fin.* & ibi notat Baldus *numer.* 1. *Cod. de legibus*. Rurſus non obſtant illa verba, *Volumus ut de cætero*, quæ non videntur congruere Conſtitutioni declaratoriæ, quæ non tantum reſpicit futura, ſed etiam trahitur ad præterita, ut proximè dictum eſt. Etenim pro 6 ſolutione hujus difficultatis obſervandum eſt, verba Concilii Turonenſis: *Sicut excommunicati ab omnibus evitentur*, fuiſſe dubia propter illud verbum, *Sicut*, quod videbatur ſimilitudinem importare, quaſi non eſſent ipſo jure excommunicati, ut ibi per Joan. Andr. *in verb. Sicut.* Unde diverſæ erant opiniones, quas hic recitant Hoſtienſis & Doctores, & propter hujuſmodi opiniones probabiles Religioſi audientes facultates ibi prohibitas, excuſabantur à pœna excommunicationis, ut hic notat Cardinalis *num.* 1. *in ſecundo notab.* Ad hoc *cap. un. verſ. Niſi quando probabiliter dubitatur, de poſtul. Prælat. lib.* 6. Papa autem hic declarans verba dubia illius Conſtitutionis vult ut Religioſi audientes facultates ibi prohibitas non poſſint prætextu opinionum ſe amplius excuſare ab illius obſervantia, ſed de cætero ſint ipſo facto excommunicati. Et dixit, *de cætero*, quia prius non ligabantur; non quod verba Concilii non eſſent latæ ſententiæ, ſed quia ante declarationem Papæ id non erat manifeſtum, & ſic adverbium illud, *de cætero*, retinet propriam naturam, ut non trahatur ad præterita, ut optimè declarat gloſſa præallegata in dict. *cap. unico in ver. de cætero*, quia ſcilicet malè in- 7 telligens legem Canonicam obſcuram, ac difficilem intellectu, non peccat mortaliter, & conſequenter non eſt excommunicatus, *cap. Nemo Epiſcoporum*, 11. *quæſt.* 3. niſi poſt declaratam illius obſcuritatem, ut inquit Felinus in *cap. Per tuas, il ſecondo, num.* 6. *verſ. Quinta concluſio, de Simonia*, poſt Innocentium ibi *ad finem*, & Baldus *in L. Ab eo, in* 3. *col. Cod. Quomodo, & quando Iudex*. Concludo igitur hujuſmodi verba, *Sicut excommunicati ab omnibus evitentur*, ſive prolata à jure, ſive ab homine, ſemper fuiſſe latæ ſententiæ, licèt hoc non fuerit manifeſtum, niſi poſt declarationem, de qua hic; & conſequenter verum eſſe quod ait Butr. per hanc Decretalem decidi controverſiam, quæ ſuper hoc erat inter Doctores, juxta notata in d. *cap. Placuit, de Iudæis*.

Secundò nota ibi, *De clauſtris exeuntes*, ita demum 8 Religioſos ligari hac Conſtitutione ſi è clauſtris exeant ad audiendas leges, vel medicinam: ſecus ſi non exeant, ſed in clauſtris hæc audiant, ſecundùm Innoc. *hic in princip.* quod tamen verum putat Hoſt. quod verba, *Sed mens contradicere videtur*, argum. infra eod. §. *Quia vero*, putat tamen hoc egere declaratione, & in dubio conſulit, ut Religioſus reputet ſe ligatum, argum. *cap. Illud*, §. *Licet autem, infra de Cleric. excomm. miniſtr.* exitus enim videtur fuiſſe cauſa impulſiva hujus Conſtitutionis, finalis verò ampliatio ſtudii ſacræ Theologiæ. Et quia prædi- 9 ctæ ſcientiæ Religioſis non congruunt, cùm eis etiam illarum exercitium prohibeatur *cap.* 2. *ſupra de poſtul. & cap. Tua nos*, §. 1. *infra de homicid.* quæ ratio eſt expreſſa in d. *cap. Non magnopere*, ibi; *Ne occaſione ſcientiæ ſpiritualis viri mundanis rurſus actionibus involvantur*. Et propterea hæc Decretalis collocata eſt ſub hac rubrica: nam potiùs eis competit lacrymari, lugere, & orare, *cap.* 4. & §. 16. *quæſt.* 1. ſecundùm Hoſtienſem, cum quo tranſeunt Joan. Andr. *in principio*, Anton. de Butr. *num.* 6. *verſ. Quæro an habeat*, Cardin. *num.* 4. *verſ. Item hoc quod hic dicit*, Petrus de Ancharan. *numero ſecundo in primo notab.*

Et pro hac opinione Hoſtienſis ſecundùm Abbatem *num.* 13. facit textus hic in fine ubi quoad Clericos ſæculares non ponderatur exitus Eccleſiarum: unde in eis dicunt Doctores ſpatium duorum menſium computari à tempore, quo incipiunt audire facultates hic prohibitas: quare ſi ſæcularibus infliguntur pœnæ ubicumque audiant, vel ſtudeant; ergo fortius idem dicendum in Religioſis, quibus principaliter hujuſmodi ſcientiæ fuerunt interdictæ, ut in d. *c. Non magnopere, ſupra eodem*.

Sed his non obſtantibus Abbas ſequitur primam opinio- 10 nem Innocentii, quia Conſtitutio pœnalis non debet ampliari, ſed potius reſtringi, *cap. Cum in cunctis, de elect.* juncto *cap. Si compromiſſarius, eodem tit. lib.* 6. Sed Canon Concilii Turonenſis, de quo in dicto *cap. Non magnopere*, & hæc Decretalis illum referens loquitur tantùm de Religioſis è clauſtro exeuntibus ad audiendas leges, & non redeuntibus intra ſpatium duorum menſium; ergo

illius

Digitized by Google

illius pœna extendi non debet ad non exeuntes; ſed ſtudentes, vel legentes in monaſterio.

11 Simile in Clement. *Ne in agro*, §. *Quia vero*, *de ſtatu Regular.* præſertim verò quia magis delinquit Religioſus qui è clauſtro exit ex cauſa illicita, & Monaſterium deſerit, argument. *cap. Placuit*, 16, *quæſt.* 1. quàm qui rem illicitam intra clauſtra attentat, cùm hoc ultimo caſu committat unum peccatum, & in præcedenti duo; unde meritò pœna ibi fuit magis ſperanda, argum. *cap. Non afferamus*, 24. *qu.* 1. *& l. Reſpiciendum*, *ff. de pœnis*.

12 Neque obſtat, quòd dictum eſt de ſæcularibus Clericis, quia ipſi non habent Monaſterium, è quo poſſint exire, unde verba Conſtitutionis eis non adaptantur. Prætereà ſecundùm Abb. non eſſet peccatum attentare, quòd etiam Clerici ſæculares evaderent has pœnas, ſi in propriis domibus ſtuderent facultatibus hic prohibitis: movetur quia cùm hæc Decretalis in verſ. *Quia vero*, extendat Canonem Concilii Turonenſis ad habentes perſonatus, &c. ut hæc ſit vera extenſio, fieri debet cum omnibus ſuis qualitatibus; & ſic cùm ad illas audiendas exeunt ex propriis laribus, & re ipſa illis dant operam; nam Conſtitutio pœnalis non eſt multum laxanda, maximè cùm ex ſe legalis ſcientia non ſit mala, ſed neceſſaria ad regimen univerſalis Eccleſiæ, ſaltem in temporalibus.

Ut vides, opinio Hoſtienſis videtur communiter teneri; ſed opinio Innocentii verior videtur, & pro ea valdè ſtringunt conſiderationes Abbatis, & eam ſequitur Butr.
13 *hic num.6. in fin.* & Collect. *in princ.* verùm Abbatis motiva videntur confundi per ea, quæ idem Hoſtienſis tradit *hic num.3. in verb. Ampliari*, dum dicit hanc Conſtitutionem non eſſe pœnalem, ut quidam ſomniarunt, ſed favorabilem, cùm non in odium tranſgredientium ut hic patet, ſed in favorem Theologiæ, & fidei, ut ſequitur, fuerit promulgata: ergo non eſt contra ipſam, ſed pro ipſa interpretatio facienda, quia ſumma eſt ratio, quæ pro Religione facit, *l. Sunt perſonæ*, *ff. de relig. & ſumptibus funer.* Qua ratione, ut hic dicitur, prohibitio, & pœna Turonenſis Concilii ampliatur, & extenditur ad omnes perſonatus habentes, & etiam Presbyteros.

At reſponderi poteſt primò in Conſtitutione Concilii Turonenſis, quæ de Religioſis loquitur, non exprimi illam rationem ampliationis ſtudii Theologiæ, ſed aliam tantùm, videlicet ne ſpirituales viri mundanis actionibus involvantur; unde cùm ſit odioſa, & pœnalis debet potius reſtringi, quàm ampliari, *cap. Odia*, *& cap. In pœnis*, *de regul. iur. in 6. cap. Pœnæ*, *de pœnitent. diſt.* 1. & quod legitur, & notatur in *cap. Statutum*, *de elect. lib.6.* & in prima parte hujus textus ſimpliciter refertur ſumma illius Conſtitutionis, nec ulla ratio exprimitur: ſed poſteà ratio ampliationis ſtudii Theologiæ exprimitur in ſecunda parte, ubi dicta Conſtitutio extenditur ad Clericos ſæculares, ibi, *Quia vero*. Unde eſto hæc conſtitutio eſſet favorabilis, de quo ſtatim dicam, tamen hoc videretur intelligendum reſpectu ſæcularium dumtaxat, non autem reſpectu Regularium.

Nec licet arguere, ut putat Hoſtienſis; Conſtitutio Concilii hic extenditur a Papa, ergo eſt favorabilis: quin potiùs hoc probat oppoſitum: nam ſi ſui natura eſſet favorabilis, non fuiſſet opus ut Papa illam extenderet per novam Conſtitutionem, ſed extenſio fieri debuiſſet per viam declarationis ob rationis identitatem: propterea igitur Papa illam extendit, quia ſine hujuſmodi extenſione tamquam odioſa, & pœnalis fuiſſet ſtrictè intelligenda.

14 Deinde reſpondetur, data aliqua identitate rationis, locum habere legis diſpoſitionem, ſed non illius pœnam, juxta theoricam Joan. Andr. in *cap. Diſpendia*, *de reſcript. lib.6.* quam ſequitur Abb. *hic num.*13. *verſ. Facit quod notat:* unde quatenus Religioſi ex mente Conſtitutionis prohibeantur leges, & phyſicam audire etiam intra clauſtra, non tamen ſi contraveniant incidunt in pœnam excommunicationis.

Tertiò reſpondetur, Canonem Turonenſis Concilii ad ſummum poſſe dilatari, quatenus patitur verborum latitudo; ſed non poſſe extendi ad caſus omninò diverſos, & in latiori ſignificatione verborum non comprehenſos, *l.4. §. Toties*, *ff. de damn. infect.* alioquin liceret illum extendere etiam ad Diaconos, & Subdiaconos: nam & in eis conſiderari poteſt ratio ampliationis ſtudii Theologiæ, & ratio prohibitionis immiſcendi ſe negotiis ſæcularibus; quod tamen nemo auderet affirmare. Hinc fit, ut quam- 15 vis novitius dicatur Religioſus *cap. Religioſo*, §. *fin. de ſentent. excommun. in 6.* quo textu Archid. dicit corrigi ſententiam Innocentii, qui id negaverat in *cap. Statuimus*, *de regular.* tamen hæc prohibitio non habet locum in novitiis; quia etſi loquatur de Religioſis, tamen addit verbum, *profeſſi*, quod non convenit novitio: lex autem non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt, & adaptantur, ut Gemin. inquit *conſil.88.* Innocentius Papa ſub *num.4. verſ. Cum ergo concurrant*, & propterea Joannes Andreas, Butr. Cardin. & cæteri omnes ſic ſummant, *cap. Non magnoperè*, *ſup. eod.* videlicet, Religioſi profeſſi exeuntes, &c.

16 Hinc etiam videmus hanc prohibitionem ſecundùm Doctores non extendi ad habentes ſimplices parochiales ſine perſonatu quamdiu non ſint Presbyteri, licèt ſit major ratio in habentibus curam animarum, quàm in perſonatibus curam non habentibus; idque non alia ratione, niſi quia verba textus illis non conveniunt, ut tenent Goffred. Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq. *hic*, & quamvis Bernard. Innoc. & Hoſtien. contrarium ſenſerint, tamen Abb. Antiq. *in princip.* in gloſſ. *Ad omnes prædictas*, refert ſuper hoc jam emanaſſe interpretationem Apoſtolicam, & illam vidit Gregorius IX. & eſt interpretatus hanc Conſtitutionem *Super Specula*, Sabbatho proximo ante feſtum B. Joannis non extendi ad Clericos ſimplices curam animarum habentes, niſi eædem Eccleſiæ fuerint Plebaniæ ſub ſe capellas habentes, in quibus inſtituantur Clerici perpetui: hodie hanc determinationem habemus expreſſam in *cap.1. hoc tit. lib.6.* ut mox dicetur.

Demum reſpondetur prohibitionem, de qua in hoc textu, nec reſpectu Religioſorum, nec reſpectu ſæcularium extendi poſſe etiam ex identitate rationis: hoc probat efficaciter textus in dict. *cap.*1. ubi declaratur ſtatutum hoc Honorii III. quod Clericis perſonatum habentibus audire leges, vel phyſicam interdicit, non habere locum in habentibus parochiales Eccleſias ratione dictarum Eccleſiarum; & tamen in illis erat maior ratio prohibitionis, quàm in habentibus ſimpliciter perſonatus ſine cura, ut dicit gloſſ. *hic in verb. Presbyteros*, *circa med. verſ. Maior enim ratio eſt:* ergo hæc Conſtitutio ex identitate, imò etiam ex majoritate rationis non extenditur. Rationem hujus declarationis reddit gloſ. ibi, *in verb. Declaramus*, quæ a Doctoribus communiter recipitur, videlicet quia Decretalis hæc eſt pœnalis, & ideo reſtringenda, & ſubdit gloſ. ibi, reprobatam eſſe opinionem Hoſtienſis, qui dixit illam eſſe favorabilem, & ampliandam.

Ex quibus concluditur Religioſos audientes facultates hic prohibitas intra monaſterii clauſtra non ligari hac Conſtitutione, puto tamen verum non eſſe quod dixit Abbas, 17 non eſſe peccatum attentare, quòd nec Clerici ſæculares ligantur ſi illas audiant in camera, & non exeant è propriis laribus: & arbitror Abbatem hoc dixiſſe potius ad oſtentandam ingenii ſubtilitatem, quàm quòd ita ſenſerit: nam extenſio à Religioſis ad ſæculares hic non fit ſimpliciter, ſed Papa extendit, & in extenſione præſcribit novam formam, ſtatuendo, ut in excommunicationem incidant, niſi ab his infra præſcriptum ſpatium deſtiterint: & ſic in eis non conſiderat, niſi continuationem, & perſeverantiam in audiendo; & conſequenter ſpatium duorum menſium debet computari ab eo tempore, quo incipiunt audire, prout tenent communiter Doctores: & eò magis quia Clerici ſæculares attentantes illicita extra proprios lares non delinquunt dupliciter, ſeu gravius ſicut delinquunt regulares, qui illicita attentant extra clauſtra, ut idem Abb. fatetur, & dictum eſt ſupra *n.* 11. unde major eſt ratio prohibitionis in Religioſis exeuntibus è monaſterio, quàm in ſæcularibus exeuntibus è propriis domibus: faciunt Decreta Concilii Tridentini *de regular. degen. & delinquen. extra clau. in cap.3. ſeſſ.6. & de degen. intra clau. & extra ea notoriè, & cum ſcandalo delinquentibus, in cap.14. ſeſſ.25. de regular.*

18 QUÆRO, An perſonæ Eccleſiaſticæ hic prohibitæ poſſint leges, vel medicinam aliis legere.

Hoſtienſis *hic num.3. in verb. Student*, tenet non ſolùm prohiberi auditum ut hic in primo reſponſo, ſed etiam lectionem, ut eſt expreſſum in *cap. Non magnoperè*, §.1. *ſupra eodem*. Quinimò & ſtudium, ut hic patet in verb. *Student*, ſubaudit principaliter; & de utroque eſt expreſ-

ſum

ſum in *c. Super Specula*, *§. final. in primo reſponſo*, *in fine*,
infra de privileg. imò tenet Hoſt. *num. 5. verſ. Sed numquid*,
19 nec in Camera ſua poſſe perſonas Eccleſiaſticas aliquibus
ſociis leges privatim legere, quia culpa ſimilis eſt ſcientiam
prohibitam diſcere, vel docere, *l. Culpa*, *C. de maleſ. &*
m athem. l. 2. C. de heret. Et quamvis quidam dicant præ-
dicta jura loqui de ſcientiis, quæ malæ ſunt in ſe, quia
omninò ſunt damnatæ, & ideò prohibitæ; ſecus de ſcien-
tiis, quæ in ſe non ſunt malæ, & ideò ſolummodò audiri
20 non debent, quia prohibitæ: Sicut aliàs quædam dicun-
tur eſſe ſimoniaca, quia prohibita; quædam prohibita,
quia ſimoniaca, ut notatur in *cap. Ex parte*, *il primo ſu-
pra de offic. Deleg.* tamen quidquid dicant ſemper verum
eſt lectionem prohiberi, & ſtudium, ut ex dictis patet.
21 Talis ergo ſententiam non evadet, alioquin lex eſſet im-
poſita verbis, & non rebus, quod eſſe non debet, *l. 2. in
fine*, *Cod. Commun. de legat.* nam quidquid ſonent verba
juris, tamen de intentione ſemper curandum eſt, *cap. Ex
multiplici*, *ſupra de decim. & cap. Ad aures*, *de reſcript.
cum ſuis concordant.* Sic ergo, ut Hoſtienſ. concludit *n. 6.*
Perſonæ Eccleſiaſticæ, de quibus hic, & ab auditu harum
ſcientiarum, & lectione non ſolùm in ſcholis, ſed in ca-
meris, & principali etiam ſtudio prohibentur: ſequitur
Joan. Andr. *n. 5.* Butr. *n. 10. in 6. quæſt.* & Card. *in princ. &
n. 6. in 7. quæſt.*

Tu adverte, quia in his dictis Hoſtienſis implicantur
tres quæſtiones, quæ non omnes una eademque ſolutione
ſunt dirimendæ.

22 Prima quæſtio eſt de audientibus facultates hic prohibi-
tas, & in his breviter ſic diſtingue. Aut quæritur de Re-
ligioſis, aut de Clericis ſæcularibus. Primo caſu, aut Re-
ligioſi audiunt has facultates extra clauſtra, & abſque du-
bio ſunt ipſo jure excommunicati, ut eſt caſus apertus hic
in primo reſponſo, intellige poſt duos menſes à die exitus
computandos, ut dicam infra in ſecunda quæſtione prin-
cipali *num. 45.* ſi verò illas audiant intra clauſtra, non li-
gantur, quia cùm hæc Conſtitutio loquatur de exeunti-
bus, & ſit pœnalis, non debet extendi ad eos, qui non
exeunt, ſecundum Innoc. cujus opinionem veriorem eſſe
ſuperiùs oſtendimus in 2. *notab. n. 8.*

23 Secundò, autem caſu manifeſtum eſt, clericos ſæcula-
res habentes dignitates, vel perſonatus, ac etiam Preſ-
byteros ligari hac conſtitutione ubivis audiant leges, vel
medicinam etiam in propriis domibus: nam eis qui regu-
lares non ſunt, & clauſuram non habent, aptari non poſ-
ſunt verba illa textus, de clauſtris exeuntes, ut ſimiliter
oſtenſum eſt ſupra *n. 17.*

24 Sed contra litteram hujus textus quo Eccleſiaſtici prohi-
bentur audire leges civiles fortiter objici poteſt: præcipi-
tur enim nobis ſupra in prœmio *§. fin.* ut hac compila-
tione tam in judiciis, quam in ſcholis omnes utamur. Cùm
igitur hoc nobis mandatum ſit, videtur mandatum &
omne id, ſine quo hoc expediri non poteſt, *cap. Præterea*,
*ſupra de offic. deleg. l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iudic. l. Ad
rem mobilem*, *& l. Ad legatum*, *ff. de procur.* Sed hac com-
pilatione uti non poſſumus, niſi ipſam ſciamus, ſaltem
quoad legales materias, & niſi earum notitiam habeamus;
ſed nec ſufficientem notitiam habere poſſumus, niſi & ip-
ſas leges audiamus: ergo ſequitur, ut omnes hodie poſſi-
mus audire leges; & ſic per prœmium corrigitur quod
hic dicitur. Complura enim legalia in hac compilatione
ſunt inſerta, quarum notitia vix, ac ne vix quidem habe-
ri poteſt ſine legali ſapientia. Quæ ut dicunt hic Doctores
cùm coram Canoniſta ventilabantur ignorabit penitus quæ
ſit natura illius actus, & quid in ea veniet ratione moræ,
vel culpæ; & ſic ignorabit jura, & erit judex ſine juſtitia
contra *cap. Porus*, *infra de verb. ſignif.* Et de his materiis
legalibus loquuntur in ſpecie *cap. fin. de offic. deleg. cap. fin.
de offic. iud. cap. fin. de pactis*, *cap. fin. de tranſact. cap. Man-
dato*, *de procur. cap. fin. Quod metus cauſ. cap. penult. & fin.
de reſtit. in integr. cap. penult. & fin. de foro compet. & de li-
belli obiat. per tot. cap. unico*, *de plus petit. cap. fin. de depoſ.
cap. pen. & fin. de locato*, *cap. fin. de pignor. cap. fin. de iudic.
cap. unico*, *de infant. expoſit. cap fin. de uſur. de novi oper.
nunciat. per tot. & cap. fin. de iniur.* & paſſim alibi in his
decretalibus reperies materiam legalem, quam aut non
debuiſſet author interſerere ſi adeò lex civilis odioſa eſt,
aut hanc prohibitionem debuiſſet de medio tollere: turbat
enim acumen legentium, & deficere cogit qui eos à le-
gendis ſæcularibus litteris æſtimat prohibendos, *cap. Tur-
bat*, *37. diſt.* Præſertim verò, quia civilis ſcientia eſt pars 25
divinæ, ut Doctores dicunt: unde leges dicuntur ſacra-
tiſſimæ, *l. Leges ſacratiſſimæ*, *Cod. de legibus*, & alibi di-
cuntur ſanctiſſimæ: ut in *l. 1. ff. de variar. & extraord. cognit.*
& per ora Principum Deus dicitur illas promulgaſſe, ut in
*cap. fin. 16. quæſt. 3. & l. fin. Cod. de præſcript. 30. vel 40. an-
norum*, & locum ſuum neceſſariò obtinet in Eccleſia, ſal-
tem quoad regimen temporalium, quæ non ſunt contem-
nenda, *cap. Videntes*, *12. quæſt. 1. & cap. Si quis obiecerit*,
1. quæſt. 3. Unde ut refert hic Jo. Andr. ſub *num. 5.* dicebat 26
Roffredus Beneventanus Papam cum duobus Conſiliariis
hic feciſſe ſicut vulpes faciunt, quæ damnant ceraſa cum
ipſa non poſſint comedere, adjiciens ad regimen Eccleſiæ
ſummè neceſſariam eſſe civilem ſcientiam, & ubi de jure
tractatur illam ignorantes ſedere ut teſtes: eum tamen me-
ritò redarguit Cardinalis *numer. 3. verſ. Propter hoc dixit
Roffredus*, & Abb. *num. 17. ad finem*, quia honeſtius lo-
qui debuiſſet de Papa, qui maximè in promulgandis juri-
bus procedit cum magna maturitate, & propterea cenſe-
tur habere jura in ſcrinio pectoris *c. 1. de conſt. in 6.*

Huic objectioni Hoſtien. *num. 3. ad finem*, *verſ. Non ob- 27
ſtat*, & poſt eum Joan. Andr. *numer. 5. verſ. Solutio*, &
Cardin. *num. 3. verſ. Dicit Hoſtienſis*, reſpondent non
obſtare, quod dictum eſt de juribus legalibus, quæ haben-
tur in hac compilatione, quia ſine principali ſtudio, le-
ctione, & auditu legum per libros legales qui haberi poſ-
ſunt, & gloſſas ſuas ſufficiens notitia de ipſis haberi po-
teſt, & qui dubitat, quærat; neque enim ligatur qui de
dubiis interrogat, & certiorari deſiderat, dummodo ibi
principaliter non ſtudeat; ad hoc *cap. final. 37. diſt. cap. Si
habes*, *24. quæſt. 3. cap. un. §. final. ſupra de offic. Primicer. l.
Apud Iulianum*, *ff. de fideicommiſſ. libert.* Sed certè, ut
inquit Anchar. *hic num. 5.* materias communes ut eſt ma-
teria judiciorum multum communis Canoniſtis, & Legi-
ſtis benè poterit aſſequi Canoniſta per ſtudium Cameræ,
ſed non materiam teſtamentorum difficilem, & illam de
verborum obligationibus, & multas alias Canoniſtis igno- 28
tas; & refert ſe multoties audiviſſe à Doctore ſuo (id eſt
Baldo) qui per ſeipſum ſtudet, per ſeipſum ignorat. Vox
enim viva multum confert, ut ait Hieron. *ſuper prœmio
primo Geneſ.* & habet neſcio quid latentis energiæ, ut idem
dicit *epiſt. 36.*

Cæterùm etſi hæc prohibitio aliquibus videatur dura,
tamen ita lex ſcripta eſt, *l. Proſpexit*, *ff. Qui & à quib.* &
in manifeſtis non debemus extenuare quæ ſcripta ſunt, ut
dicit *hic* Joan. Andr. *in fin.* Sed nec obſtat ſecundùm Hoſt.
& alios præall. quod civilis ſcientia videatur pars divinæ le-
gis, & neceſſaria ſit ad regimen Reipublicæ: nam etſi hoc 29
verum ſit, tamen per ſuos miniſtros expediri debet, ſcili-
cet Laicos, & Clericos non prohibitos.

Secunda quæſtio eſt de ſtudentibus, Hoſt. ut dictum eſt 30
ſupra *n. 18.* diſtinguit ſtudium non principale à principali.
Et quidem ſtudium non principale, quod ſcilicet non ſit pri-
mariò propter ipſam civilem ſcientiam acquirendam, ſed
ad finem melius intelligendi Canones, putat non eſſe
prohibitum hac Conſtitutione: & in hoc ejus opinionem
recipiunt Jo. Andr. Butr. Cardinal. Anchar. Abb. & cæteri
omnes; nam ut legitur in *cap. 1. de nov. oper. nunciat.* Sa-
crorum ſtatuta Canonum Principum Conſtitutionibus
adjuvantur, quaſi ſacris Canonibus inſerviant, ut expo-
nit ibi Hoſt. *num. 1. in verb. Adiuvantur*, ſeu ancillentur
ſecundùm Joan. Andr. *num. 2.* & juris canonici ſanctiones
juris civilis ſubtilitate decorari ſcripſit Bald. *ſupra in prœm.
Decretali*, & in quæſt. de ſchiſmate, quam poſuit *poſt
rubr. C. de edict. D. Adrian. tollend. col. 1. num. 3.* In ſuf-
fragium, inquit, & interpretationem Canonum poſſu-
mus uti legibus, & debemus, *cap. Si in Adiutorium*, *10.
diſt.* Quoniam juſtiſſimæ leges, & ſacri Canones ex uno
utero, vel fonte divino proceſſerunt; unde leges firman-
tur canonibus, & canonum ambiguitates legibus reſol-
vuntur, ſicut ex diſcurſu gloſſarum utriuſque juris lucu-
lenter apparet. Hinc dicebant Roman. *ſingul. 654.* Legi-
ſta ſine canonibus parum valet, Canoniſta ſine legibus
nihil.

Et confirmatur, quia etſi Papa in hac prohibitione 31
utatur ratione illa, quia Theologiæ ſtudium cupimus am-
pliari; tamen ſecundùm Abb. *hic num. 7.* ab hoc favore
non excluditur ſtudium juriſcanonici, quia ſcientia cano-

nica

Digitized by Google

nica eſt pars divinæ, ut dicitur in *cap. Qualiter & quando*,
il ſecondo, *de accuſat.* Ideòque pluribus in locis jus divi-
num appellatur, ut in *cap. Nimis*, *de iureiurand. & in
c.* 1. cum ibi notat. *de iuramento calumn.* & conſequenter
ſtudium juris civilis quatenus ſubſervit ſtudio ſacrorum
Canonum, non repugnat, quin multum congruit rationi
finali hujus Conſtitutionis. Licet mihi hoc motivum Ab-
batis ſit valdè dubium, quia Papa hic conſiderat ſtudium
Theologiæ in ordine ad reſiſtendum oppugnatoribus fidei,
ut patet ex littera ibi, *Ut ſit fides Catholica circumcincta
muro inexpugnabili bellatorum*, *qui reſiſtere valeant aſcen-
dentibus ex adverſo*: & ita accipit Theologiam prout obje-
ctum eſt fidei, non autem prout ſupponitur ethicæ, &
morali Philoſophiæ, ſicut ſcientia canonica, ut per Joan.
Monach. *in proœmio Sexti*: nam etſi in decretalibus agatur
de ſumma Trinitate, de Sacramentis, & aliis ad fidem
pertinentibus; tamen juris Pontificii profeſſoribus hæc
non proponuntur ut ea ſpeculativè, vel ex profeſſo in
ſcholis legant, aut de illis tamquam de ſuis axiomatibus
diſputent, & hæreticos confutent: quia cùm ex articulis
fidei deducantur, ut talia ad Theologum pertinent, ut la-
tiùs ſcripſi in *cap. Cum veniſſent*, *num.* 110. *& ſeq. de iudic.*
Unde favor ampliationis ſtudii ſacræ Theologiæ non vide-
tur hoc caſu militare in ſacrorum Canonum diſciplina.

32 Quidquid tamen ſit de hoc, vera & concors Canoniſta-
rum ſententia eſt, ut ſtudium juris civilis non principali-
ter, ſed ad ſacrorum Canonum intelligentiam hic non
prohiberi, dummodò fiat in Camera, non autem publicè
in ſcholis; alioquin caderet ſub prohibitione auditus, in
qua prædicta diſtinctio an fiat obiter, vel principaliter non
adhibetur, ut in præcedenti quæſtione.

33 Hinc Sac. Congregatio Concilii alias conſulta an fructus
parochialis Eccleſiæ receptitiæ Triventinæ Diœceſis, qui
nonniſi inter eos diſtribuuntur, debeantur Sacerdoti ab
eadem Eccleſia quinque menſes abſenti ſtudiorum cauſa,
cùm ſit annorum triginta quinque circiter. Item an de-
beantur Diacono ejuſdem Eccleſiæ ob eamdem cauſam ab-
ſenti ætatis annorum circiter viginti trium. Tertiò, an
iiſdem debeantur ſi juri civili ſtuduerint, non autem Ca-
nonico, aut Theologiæ, die 31. Maii 1607. Ad primum
reſpondit non deberi ei, qui excedit annum trigeſimum.
Ad ſecundum deberi. Ad tertium itidem deberi ei, qui
trigeſimum non excedit, dummodò juri civili operam de-
derit cauſa addiſcendi poſteà jus canonicum.

Quæ poſterior reſolutio, ut vides reſtringitur ad Diaco-
num, quia ipſe non cadit ſub prohibitione hujus decreta-
lis; ac proinde percipit fructus præbendæ in abſentia, dum
ſtudet juri civili ad intelligentiam Canonum, quos non
perciperet ſi juri civili ſtuderet principaliter, quia privile-
gium de percipiendis fructibus in abſentia non reperitur à
jure conceſſum niſi ſtudentibus Theologiæ, vel juri cano-
nico, ut *in cap. fin. de magiſtr.* & in decreto Concilii
Tridentini *cap.* 1. *in fine ſeſſ.* 5. Et quod de jure civili dicit
gloſ. *in cap. Cum ex eo*, *in verb. Litterarum*, & Franc. *in
eodem verb. de elect. lib.* 6. Videtur intelligendum de his qui
dant operam juri civili non principaliter, ſed ad majorem
intelligentiam Juris canonici.

34 Unde alias Sac. Congregatio cenſuit teneri Ordinarium
dare licentiam beneficiatis curam animarum non habenti-
bus, licèt ad reſidentiam aſtringantur, ut ratione ſtudii
abeſſe poſſint, dummodò id ſtatus Eccleſiæ patiatur, & in
publico, celebrique Gymnaſio Theologiæ, vel ſacris Ca-
nonibus ſtudeant, & minores ſint triginta annis. At ve-
rò Presbyteris ejuſmodi licentiæ vacandi in publica univer-
ſitate ſtudio juris civilis etiam ad intelligentiam Canonum
meo tempore ſæpius fuerunt denegatæ.

35 Studium verò principale etiam in Camera cenſet Ho-
ſtienſis eſſe prohibitum perſonis Eccleſiaſticis, de quibus
hic movetur per litteram textus, ibi, *ſtudent*. Et quia ra-
tiones hujus prohibitionis æquè vigent in ſtudentibus prin-
cipaliter, atque in audientibus: & cum eo conſentiunt
Joan. Andr. *num.* 5. Butr. *num.* 10. & Cardin. *num.* 6. *in* 7.
36 *quæſt.* Verùm Petr. de Anchar. *hic num.* 4. tenet rationes
finales hujus Conſtitutionis non extendi ad ſtudium Ca-
meræ. [Quid enim, inquit, ſi magnus Juriſta promo-
veatur ad Sacerdotium, vel ad dignitatem; an ſi ſtudebit
ligabitur hac pœna? renunciarem Papatui, ſi crederem
mihi ſub hac pœna ſtudium legalis ſapientiæ prohiberi: eſt
enim res ſacratiſſima, quæ conſtringit hominum vitas ſub
regula pretio numerario non æſtimanda, ut *l.* 1. *de var. & ex-
traordin. cognit.* nulluſque de ejus ſapore poſſit ferre ſen-
tentiam, qui ſuavitatem ejus dulcedinis non guſtavit; &
temerarium eſt damnare, quia neſcias.] Hæc ille; cujus
ſententiam arbitror eſſe veriorem, quia hæc Conſtitutio
in principio loquitur de audientibus leges, nec debet ex-
tendi ad eos, qui privatim ſtudent ſine auditu in ſcholis,
quia in his non eſt tanta ratio prohibitionis, ſicut in illis:
& nihilominus etiamſi eadem ratio militaret, imò etſi
major ratio: tamen cùm hæc Conſtitutio ſit pœnalis, non
debet extendi ad caſus in ea non comprehenſos: ut oſten-
ſum eſt ſupra à *num.* 13. *uſque ad num.* 18. Nec obſtat ver-
bum *ſtudent*, in quo Hoſtien. ſe fundat, quia intelligitur
de ſtudentibus publicè, & ſic de his qui ſtudent in ſcholis
audiendo, ut indicant illa verba, in quorum diœceſibus
in hujuſmodi ſtudent: præſertim verò quia textus ibi lo-
quitur de religioſis, qui non ligantur hac Conſtitutione,
ſi facultates prohibitas audiant intra clauſtra, ut ſuperiùs
probatum eſt. Ergo multò minus ligantur ſi ibi non au-
diant, ſed per ſeipſos ſtudeant: & per conſequens illud
verbum, *ſtudent* non poteſt intelligi niſi de his, qui ſtu-
dent extra monaſteria, & ſic de his, qui ſtudendo audiunt
in ſcholis.

Tertia quæſtio eſt, an hæc Conſtitutio habeat locum in 37
legentibus, ſeu docentibus leges, vel medicinam: & Ho-
ſtienſis tenet ſimiliter indiſtinctè habere locum per *cap.
Non magnoperè*, *ſupra eod.* eique ſubſcribunt reliqui ferè
omnes, ut dictum eſt ſupra *numer.* 18. Tu verò dic ſecun-
dùm Abb. *hic num.* 16. Aut religioſus legit in monaſterio
proprio, & non incurrit pœnas hic inflictas, quia quate-
nus hæc Conſtitutio loqueretur de legentibus ſeu docenti-
bus, de quo ſtatim dicam, tamen reſtringitur ad exeun- 38
tes de clauſtris, ut patet ex dictis ſupra *num.* 8. Aut legit
extra monaſterium, & tunc ſolutio pendet ab alia inſpe-
ctione, videlicet an *cap. Non magnoperè*, *ſupra eodem* ha-
beat locum in legentibus, ſeu docentibus.

Et quidem Hoſtien. *in ver. Student*, & cum eo Joan. 39
Andr. Butr. & alii ferè omnes ſentiunt, Religioſis prohi-
beri etiam lectionem in d. *cap. Non magnoperè*, ut dictum
eſt ſupra *num.* 18. idem tenet Joan. Andr. in reg. *Cum quid*,
de regul. iur. lib. 6. licet in quæſtionis ſolutione videatur
hoc reſtringere magis ad Religioſos, quàm ad Clericos ſæ-
culares, quia textus hic de ſæcularibus loquens non repe-
tiit de legentibus, de quibus mentionem fecerat *dicto cap.
Non magnoperè*: ſed contrarium tenet *hic* Abb. *numer.* 16.
verſ. Et quamquam videantur hæc ſubtiliter dicta, ubi
probat textum in dicto *cap. Non magnoperè*, non eſſe in-
telligendum de legentibus, ideſt docentibus, ſed de addi- 40
ſcentibus: unde ponitur ibi verbum, *legere*, largo modo,
quia omnis qui ſtudet, ut proficiat, legit; pro quo aſſerit
facere etymologiam vocabuli; nam dicitur lex à legendo,
ut ait Iſidor. 5. *etymolog.* & propterea Joan. Andr. in *cap.
Nemo poteſt de regul. iur. lib.* 6. *in mercurial.* hoc apertè de-
ducit ex littera dicto *cap. Non magnoperè*: nam ibi Religio-
ſi dicuntur exire ad audiendum leges, & phyſicam ſub
prætextu conſulendi languentium fratrum corporibus, &
Eccleſiaſtica negotia fideliùs pertractandi, ut ſic poſſint
proficere, & edocti agant prædicta. Hoc etiam apertiùs
probat littera hujus decretalis, quæ referens mentem, &
quaſi verba illius Conſtitutionis, ubi illa dixit de legenti-
bus; hæc declarando dixit de audientibus: nec verum eſt
hic prohiberi auditum, & ibi lectionem, ut putavit Hoſt.
de quo Abbas miratur; quia hæc littera venit ad declara-
tionem illius, & in hac parte nihil novi juris induxit: nam
ponitur hic ſtudium pro ipſis ſtudentibus, ſcilicet addi-
ſcentibus audiendo ab aliis facultates prohibitas; nam ſtu-
dium magis convenit addiſcentibus, quàm docentibus.
Studere enim eſt valdè cupere; hinc litterarum ſtudia di- 41
cta ſunt à cupiditate lectionum, ut notat Archidiac. in
cap. In nova, 16. *qu.* 7. unde quod initio hic dixerat de
audientibus, poſteà ſubjecit de ſtudentibus, quaſi audien-
tes ſint ſtudentes. Ex quibus concludit Abbas tam *cap. Non
magnoperè*, quàm hunc textum tantummodò loqui in au-
dientibus, ſeu docentibus ab aliis addiſcendo, & hos tan-
tùm in pœnas incidere: legentes verò, ideſt docentes pu-
tat non ligari his Conſtitutionibus; nec etiam illos, qui
non ſtudent ut addiſcant, quia verba ipſis non conveniunt;
& eò magis quia in eis non videtur militare ratio, quæ vi-
get in addiſcentibus. Nam addiſcens videtur moveri malo
zelo,

Digitized by Google

zelo, ſcilicet ut involvatur rurſus actionibus mundanis in patrocinando, & ſimilibus, ut innuit textus in dicto *cap. Non magnoperè:* ſed qui alios docet legalem ſcientiam, quam prius didicit, actionibus mundanis non involvitur, imò communicat aliis ſcientiam in ſe bonam, & neceſſariam ad regimen orbis. Facit quod notat gloſ. in Clem. 1. *in ver. Honorem, de magiſtr.* Ego exiſtimo hanc opinionem Abbatis eſſe valdè conſonam veritati, & præter illius conſiderationes moveor, quia Papa in principio hujus textus narrat Concilium Turonenſe olim ſtatuiſſe, ut tamquam excommunicati evitentur Religioſi de clauſtris exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam. Neceſſe eſt igitur, ut Conſtitutio Concilii Turonenſis, quæ habetur in dicto *cap. Non magnoperè, ſupra eod.* loquatur de Religioſis audientibus, non autem docentibus: alioquin Papa falſum hic dixiſſet, & haud fideliter retuliſſet illam Conſtitutionem, aut certè illius tenorem ignoraſſet, quod non eſt dicendum, cùm habeat omnia jura in ſcrinio pectoris, *c. 1. de Conſtitut. in 6.* Unde quamvis verba, ad legendas leges, vel phyſicam, quæ habentur in dicto *cap. Non magnoperè*, inſpecto cortice aliud ſonare videantur: tamen intelligi debent de audientibus: & ſic de legentibus
42 audiendo, ſeu addiſcendo, ex quo illa ſic intellexit Romanus Pontifex, qui ſolus authoritatem habet verba Conciliorum per modum legis interpretandi, *cap. Nec licuit, 17. diſt.* ibi, *Sed quoties aliqua de univerſali Synodo in aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, ad Apoſtolicam Sedem conveniant, cap. Dilectus, de conceſſ. preben. in 6.* & utrobique gloſſa, & Doctores notant gloſſ. in extravag. *Cum inter nonnullos, in ver. Declaramus, de ver. ſignif.* Præpoſ. *in cap. Sicut n. 1. 15. diſt.* Cardin. Jacobat. *de Concil. cap. 10.* & propterea Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. & reliqui omnes ſic ſummant textum in d. *cap. Non magnoperè*, videlicet Religioſi profeſſi exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam, niſi infra duos menſes ad Clauſtrum redeant, excommunicati ſunt; & ita intelligunt illam litteram de audientibus, licet loquatur de legentibus: unde intellectus Abbatis ad illum textum, non eſt ſingularis, ſed communiter approbatus.

43 Deinde moveor, quia ratio ampliationis ſtudii Theologiæ hic conſiderata non æquè viget in legentibus, atque in audientibus: nam cùm Religioſis prohibeatur auditus legum, non poteſt contingere hic caſus ut reperiatur aliquis idoneus ad illas docendas, niſi ante ingreſſum Religionis illas didicerit in ſæculo; oportet ergo ut provectus aliquis Jorista ingrediatur religionem, ibique profiteatur, & tunc jus civile aliis legat, ſeu doceat: qui caſus eſt admodum rarus, arg. *cap. Venerabilis, §. penult.* cum gloſſ.
44 *in verb. Si eminentis, ſupra, de praben.* nec impedit ampliationem ſtudii Theologiæ unde ad illum non cenſetur conditor canonis reſpexiſſe; nam jura non conſtituuntur ex iis, quæ uno aliquo caſu accidere poſſunt, *l. Jura, & l. Ex iis, ff. de legib.*

At ſi pateret via cuilibet Religioſo exeundi ad leges audiendas, hic caſus poſſet multum frequenter contingere: unde illum potius Concilium Turonenſe videtur fuiſſe contemplatum, arg. *l. Nam ad ea, & l. Nam ut ait, ff. eod.* quod ſi Religioſi non prohibentur alios docere hujuſmodi facultates, ut probatum eſt ſupra, non obſtante quod littera d. *cap. Non magnoperè*, loquatur de legentibus, multò minus prohibentur Clerici ſæculares, de quibus hic, cùm hæc littera expreſsè loquatur de audientibus tantum.

Secundò principaliter QUÆRO, An Religioſi exeun- 45
tes de clauſtris ad audiendas leges, vel phyſicam ſint ipſo facto excommunicati, an verò poſt lapſum duorum menſium.

Innocentius in *cap. Non magnoperè, ſup. eod.* tenet Religioſos ſic exeuntes incidere ipſo facto in excommunicationem: & huic opinioni adhæret *hic* Hoſtien. *num. 1. verſ. Sed hac gloſſa:* movetur quia duorum menſium ſpatium datur hic ſæcularibus tantùm, ut in fine textus: at verò Religioſi ſine ulla temporis præfinitione ſunt ipſo facto excommunicati, ut innuit littera ibi, *Nos volentes, ut de catero ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant:* ponderando illa verba, *ipſo facto*, ideſt, non expectatis duobus menſibus præfixis in Canone Concilii Turonenſis, ſed illicò cùm primum exeunt, vel, ut inquit Butr. cùm incipiunt ſcalas aſcendere: & in hoc ſecundùm Hoſtien. hæc decretalis continet jus novum: propterea enim dicit, *Volentes ut de catero.*

Verùm Innoc. hic tenet contrarium ejus, quod ſenſerat in d. *cap. Non magnoperè*, videlicet Religioſos non ligari, niſi poſt lapſum duorum menſium; & fuit opinio Vincentii, & Goffredi, quam ſequitur Joan. Andr. *hic numer. 3.* tum quia cùm in dicto *cap. Non magnoperè*, detur Religioſis hoc ſpatium duorum menſium, hac interpretatione vitatur correctio illius, textus *cap. Cum expediat, de elect. in 6. l. Pracipimus, in fine, C. de appellat.* tum quia non eſt jus diverſum in Religioſis; imò omnia de eis diſpoſita quoad hunc caſum extenduntur ad Clericos ſæculares.

Et tenendo hanc opinionem, quæ communis, & verior videtur non obſtant verba illa, *Volumus ut de catero:* nam reſponſio patet ex dictis ſupra *n. 6.* & hanc partem ſequitur hic Abb. Antiq. dicens eam humaniorem, Cardin. *n. 2.*
Anchat. *n. 6.* & Abb. Sicul. *n. 8.* Hoc autem ſpatium duo- 46
rum menſium in Religioſis computatur à die exitus è Monaſterio, in ſæcularibus autem à die, quo incœperint leges, vel medicinam audire, ut aliis relatis, & reprobatis contrariis opinionibus concludit Abb. *eod. n. 8.*

Succeſſivè QUÆRO quid ſi tantum de duobus menſi- 47
bus effluxerit, ut certum ſit Religioſos infra præfixum tempus ad clauſtrum redire non poſſe, numquid ſtatim ligantur,

Contra ipſos facit, quia ſi infra certum tempus promiſiſti mihi opus perficere, & tantum temporis fluxit, ut certum ſit opus impleri non poſſe, protinus agere poſſum ex ſtipulatu, *l. Hoc iure, ff. de verb. obligat.* ſed contrarium determinant hic Goffred. & Vincent. & poſt eos Abb. Antiq. *num 3.* Hoſt. *num. 1. in verb. Redierint*, Butr. *n. 8. in 3. quaſt.* Cardin. *num. 6. in fine*, moventur tum per textum *in cap. Commiſſa, in princip. de elect. lib. 6.* qui optimè hoc probat; tum quia expectandus eſt totius temporis lapſus quaſi in diem tota obligatio ſit collata, *l. In illa, ff. de*
verbor. obligat. & l. Ita ſtipulatus, & l. Inſulam: lapſis 48
tamen duobus menſibus remanebunt ligati Conſtitutione, etiamſi ante lapſum eos pœnituerit, quia imputandum eſt eis quod exierunt, & ſe arctaverunt, arg. *l. 2. §. Si quis tamen, ff. Si quis cautíon. c. Conſuluit, §. 1. ſupr. de off. Deleg. cum ſuis concord.*

Finis tertii Libri Decretalium.

Digitized by Google

Digitized by Google